ALEGATA

DO

SPRAWOZDAŃ STENOGRAFICZNYCH

z trzeciej sesyi siódmego peryodu

SEJMU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

z roku 1897/8

przytem

INDEKS TYCH ALEGATÓW

od 1. do 286.

418423
III 1897/8
1-37

Skrócenia:

Wydz. . . .	czytaj	Wydziału
kraj. . . .	„	krajowego
p.	„	posła
kom. . . .	„	komisyi
w przedm. . .	„	w przedmiocie.

BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS
7979
III

INDEKS ALEGATOW.

Treść alegatów do stenogramów z 3. sesyi VII. peryodu.

Liczba alegatu		Stronica sten sprawozdania
1.	Pierwsze czytanie przedłożenia rządowego z projektu ustawy zmieniajacej i uzupełniającej niektóre postanowienia kraj. ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 Nr. 20. Dz. u. p dodatek II. a) — względnie ustawę z dnia 17. grudnia 1884 Nr. 1. Dz. u. kr. ex 1885 . .	10
2.	Spr. Wydz. kraj. z czynności urzędowych za czas od 15. listopada 1896 do 15. listopada 1897	12
3.	Spr. Wydz. kraj. w przedm regulacyi płac urzędników Wydziału krajowego	12
4.	Spr. Wydz. kraj. w sprawie statutu emerytalnego dla urzędników i sług etatowych Wydziału krajowego	12
5.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. systemizowania posady maszynisty do obsługi urządzeń mechanicznych w gmachu sejmowym . . .	12
6.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. ekonomicznej działalności Reprezentacyi powiatowych	12
7.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek	12
8.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zmiany Art. I. i §§. 73. i 74. ustawy budowniczej z 4. kwietnia 1889 Dz. u. kr. Nr. 31.	12
9.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zmiany §. 102. ustawy miejskiej z dnia 13. marca roku 1889 (Dz. ust. kraj. Nr. 24.)	13
10.	Spr. Wydz. kraj. o administracyi funduszów pożyczkowych na budowę koszar dla wojska, za czas od 1. listopada 1896 do 31. października 1897	13
11.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. wcielenia gminy wsi Skolego do gminy miasteczka Skolego w myśl §. 96. ustawy dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 i znaczniejszych gmin z dnia 3. lipca 1896 .	13
12.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prośby gminy Bańsko w powiecie Nowotarskim o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania małolet. Jana Bartłomieja Rączki w kwocie 130 zł. 87 ct. należącej się gminie m. Budapesztu	13
13.	Spr. Wydz. kraj. w przedm prośby gm. Biała wyżnia w pow. Grybowskim o przyjęcie na fundusz kraj. kosztów utrzymania dziecka Magdaleny Lichoń w kw. 40 zł. należącej się Cecylii Skopon w Ciżkach na Morawach	13
14.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prośby gm. Bilinki małej w pow. Samborskim o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania Franciszka i Anny Szumyłów w kw. 852 zł. 47 ct. w. a. należącej się gminie m. Budapesztu	13
15.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prośby gm. Chiszewice w pow. Rudeckim o przyjęcie na fundusz krajowy kw. 463 zł. 80 ct. należącej się gminie m. Wiednia z tytułu kosztów utrzymania Breindli Hartfeld w miejskim zakładzie zaopatrzenia w Wiedniu	13

Liczba alegatu		Stronnica sten. sprawozdania
16.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prośby gm. Chorowice w pow. Wielickim, o przyjęcie na fundusz krajowy kw. 36 zł. 14 ct. należącej się gminie m. Wiednia z tytułu kosztów utrzymania Jana Janowskiego recte Wiatrowskiego	13
17.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prośby gm. Lubsza w pow. Rohatyńskim o przyjęcie na fundusz krajowy kw. 90 zł. 80 ct. należącej się gminie m. Lwowa jako koszta utrzymania Jana Iwanickiego w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych	13
18.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prośby gm. Pogwizdów w pow. Bocheńskim o przyjęcie na fundusz kraj. kosztów utrzymania i odstawienia do gminy przynależności Sebastyana Broszkiewicza w kw. 130 zł. 90 ct. w. a. należącej się gm. m. Gracu	13
19.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prośby gm. Suszno w pow. Kamionka strumiłowa, o przyjęcie na fundusz kraj. kosztów utrzymania Józefa Flamera w kw. 237 zł. 20 ct. należącej się gminie m. Lwowa	13
20.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prowizoryum budżetowego na I. kwartał 1898 roku	13
21.	Spr. Wydz. kraj. o budżecie krajowym na rok 1898	13
22.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciu rachunków funduszów krajowych za rok 1896	13
23.	Spr. Wydz. kraj. z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej kraj. o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich za rok szkolny 1896/97	14
24.	Spr. Wydz. kraj. z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej kraj. o stanie szkół średnich galicyjskich za rok 1896/97	14
25.	Spr. Wydz. kraj. z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej kraj. o stanie szkół państwowych dla nauki przemysłowej w roku szkolnym 1896/97	14
26.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. programu akcyi zmierzającej do rychlejszego zorganizowania szkół ludowych	14
27.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. petycyi nauczycieli, wdów i sierót po nauczycielach o podwyższenie emerytury i udzielenie darów z łaski	14
28.	Spr. Wydz. kraj. o petycyach kilku gmin w przedm. zniżenia prestacyi na płace nauczycieli, względnie odpisania zaległosci	14
29.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. restauracyi klasztoru OO. Bernardynów w Sokalu	14
30.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. petycyi klasztoru OO. Dominikanów w Krakowie o subwencyę na restauracyę krużganków w klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie	14
31.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. dalszej subwencyi na wykupno ruin kościoła i klasztoru podominikańskiego w Oświęcimiu	14
32.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciu rachunków fundacyi ś. p. Stan. hr. Skarbka za rok 1896	14
33.	Spr. Wydz. kraj. o fundacyi Stan. hr. Skarbka za rok 1897	14
34.	Spr. Wydz. kraj. z czynności w zakresie przemysłu krajowego	14
35.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. spraw górniczych	15
36.	Spr. Wydz. kraj. o krajowej sprzedaży soli	15
37.	Spr. Wydz. kraj. o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych	15
38.	Spr. Wydz. kraj. o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych	15
39.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. utworzenia stałego funduszu pożyczkowego dla powiatów, gmin i spółek wodnych na pokrycie datków konkurencyjnych do publicznych przedsiębiorstw melioracyjnych	15
40.	Spr. Wydz. kraj. o Banku krajowym	15
41.	Spr. Wydz. kraj. o organizacyi kredytu dla włościan	15
42.	Spr. Wydz. kraj. z projektami trzech ustaw agrarnych:	

Liczba alegatu		Stronnica sten. sprawozdania
	1. o komasacyi gruntów rolnych; 2. o składzie komisyi krajowej dla spraw wyłączenia obcych gruntów z lasów i zaokrąglenia granic lasowych; 3. o dzieleniu wspólnych gruntów i regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu	15
43.	Spr. Wydz. kraj. o klęsce nieurodzaju w roku 1897 . . .	15
44.	Spr. Wydz. kraj. o krajowych zakładach naukowych rolniczych, tudzież o gorzelni i folwarku w Dublanach	16
45.	Spr. Wydz. kraj. o kraj. średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie	16
46.	Spr. Wydz. kraj. o kraj. niższych szkołach rolniczych tudzież o szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku i o szkole ogrodniczej w Tarnowie	16
47.	Spr. Wydz. kraj. o kraj. szkole gospodarstwa lasowego za rok 1896/7	16
48.	Spr. Wydz. kraj. w sprawie założenia szkoły sadowniczej w południowo-wschodniej części kraju	16
49.	Spr. Wydz. kraj. z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w roku 1897	16
50.	Spr. Wydz. kraj. w sprawie urządzenia w zachodniej części kraju targowicy na bydło opasowe	16
51.	Spr. Wydz. kraj. z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju	16
52.	Spr. Wydz. kraj. o czynnościach nauczycieli wędrownych w roku 1897.	16
53.	Spr. Wydz. kraj. o zarządzie kraj. składów publicznych połączonych ze składami wolnymi w Krakowie i Lwowie za czas od 30 listopada 1896 do 30 listopada 1897 r.	16
54.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zmiany etatu kraj. służby techniczno-drogowej	16
55.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zaprowadzenia szkoły praktycznej konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym	16
56.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. przyznania praw emerytury drożnikom dróg kraj.	16
57.	Spr. Wydz. kraj. usprawiedliwiające kredyta nadzwyczajne ustanowione pod rubryką XI. poz. 81—2 a), b), c), d), preliminarza budżetu kraj. szpitala powszechnego we Lwowie na rok 1898	16
58.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. kredytu na osuszenie i wyrównanie ogrodu szpitala św. Łazarza w Krakowie, oraz o petycyi Krakowskiego Wydziału lekarskiego co do projektu wybudowania w Krakowie krajowego zakładu położniczego	16
59.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciu rachunkowem galic. funduszu propinacyjnego za rok 1896, tudzież o preliminarzu tegoż funduszu na rok 1898	17
60.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. aktywowania szkoły kadeckiej we Lwowie	17
61.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. przeniesienia a) gmin i obszarów dworskich Hołosków, Mołodyłów, Neudorf, Skopówka i Strupków z okręgu Reprezentacyi powiat w Nadwórnie do okręgu Reprezentacyi powiat. w Tłumaczu, b) gmin i obszarów dworskich Bogdanówka i Korszyłówka z okręgu Reprezentacyi powiat. w Zbarażu do okręgu Reprezentacyi powiat. w Skałacie	17
62.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. wydzielenia gminy Trzciany z okręgu sądu powiat. w Radomyślu, a przydzielenia jej do okręgu Sądu powiat. w Mielcu	17
63.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. wydzielenia gmin Wojaszówka i Łączki wraz z obszarami dwor. z okręgu c. k. Starostwa w Strzyżowie i c. k. Sądu powiat. we Frysztaku i wcielenia ich do okręgu c. k. Starostwa i c. k. Sądu powiat. w Krośnie	17
64.	Wniosek p. Bernardzikowskiego o wystosowanie adresu do Tronu	32
65.	Wniosek p. Szczepanowskiego o przekazanie prawa propinacyi na rzecz funduszu kraj.	54

Liczba alegata		Stronnica sten. sprawozdania
66.	Wniosek p. Merunowicza o przyjęcie na fundusz kraj. obowiązku opłaty procentów od pożyczek komunalnych do wysokości 1 miliona zł. dla niesienia pomocy okolicom dotkniętym klęskami elementarnemi	62
67.	Wniosek p. Barwińskiego o zaprowadzenie z rokiem szkolnym 1898/99 obowiązkowej nauki obu języków krajowych w szkołach średnich . .	63
68.	Wniosek p. Barwińskiego o utworzenie w roku 1898 w Tarnopolu gimnazyum ruskiego imienia Cesarza Franciszka Józefa I.	65
69.	Przedłożenie rządowe z projektami: a) ustawy o dopuszczalności samoistnych podatków od poborów służbowych na opędzenie potrzeb krajowych, powiatowych i gminnych; b) ustawy o uwolnieniu osobistego podatku dochodowego od wszystkich kompetencyi ustawodawstwa krajowego podlegających dodatków, oraz o uwolnienie urzędników Dworu, Państwa, Kraju i publicznych funduszów, jakoteż duszpasterzy od dodatków do podatku od poborów służbowych	77
70.	Wniosek p. Małachowskiego, w sprawie projektu ustawy o wykonywaniu opieki nad ubogimi	77
71.	Wniosek p. Bojki o zniesienie instytucyi rewizorow bydła w Galicyi .	79
72.	Wniosek p. Piotoczka w przedm. ograniczenia ilości karczem i kwalifikacyi szynkarzy	81
73.	Wniosek p. Styły o zmianę ustawy o licencyonowaniu buhajów . .	81
74.	Wniosek p. Weigla w przedm. zmiany statutu krajowego i kraj. ordynacyi wyborczej tudzież ustanowienia osobnego trybunału do badania aktów wyborczych	83
75.	Wniosek p. Bernadzikowskiego o zniesienie myt na drogach kraj. i pow.	84
76.	Wniosek p. Milana w sprawie zmiany przepisów weterynaryjno-sanitarnych	86
77.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zezwolenia powiatowi tarnobrzeskiemu na zaciągnięcie pożyczki 30.000 zł.	94
78.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. bonifikacyi z galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rzecz funduszu kraj. i funduszów powiatowych .	94
79.	Spr. Wydz. kraj. o potrzebie dobudowania pawilonu przy szpitalu powszechnym w Podhajcach	94
80.	Wniosek p. Wójcika o utworzenie zakładu dla głuchoniemych w Krakowie	94
81.	Propozycya Wydziału krajowego, w sprawie wyboru 5 członków Rady nadzorczej Banku krajowego	95
82.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. wyboru przez Sejm 10 członków i tyluż zastępców do krajowej komisyi dla ogólnego podatku zarobkowego, jakoteż 12 członków i tyluż zastępców do komisyi rekursowej w sprawach podatku dochodowego osobistego	127
83.	Wniosek p. Soleskiego o utworzenie w kraju co najmniej 4 szkół rzemieślniczych rządowych	127
84.	Wniosek p. Merunowicza w przedm. rozszerzenia pracowni przy warstacie naukowym kowalskim w Sułkowicach	131
85.	Wniosek p. Barwińskiego w sprawie wydania ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych	132
86.	Wniosek p. Okuniewskiego o uznanie drogi powiatowej Kossów-Żabie z przedłużeniem jej do stacyi kolejowej w Worochcie za drogę krajową . .	133
87.	Wniosek p. Okuniewskiego w przedm. założenia męskiego seminarynm nauczycielskiego w Horodence, Zaleszczykach lub Czortkowie i żeńskiego seminaryum nauczycielskiego w Kołomyi z ruskim językiem wykładowym .	135
88.	Wniosek p. Nowakowskiego o zaprowadzenie powszechnych bezpośrednich wyborów do Sejmu, Rad powiatowych i gminnych	138
89.	Propozycya Wydz. kraj. w sprawie wyboru 3 Zastępców członków Rady nadzorczej Banku krajowego	139
90.	Spr. Kom. budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu krajowego, funduszów ze skarbu kraj. dotowanych i funduszów budżetem objętych za rok 1896	139
91.	Wniosek p. Pilata z projektem ustawy ustanowiającej minimalną rozległość parcel katastralnych	162

Liczba alegatu		Stronnica sten. sprawozdania
92.	Wniosek p. Średniawskiego, o zaprowadzenie w Galicyi pocztowych giełd pracy	163
93.	Wniosek p. Żardeckiego w przedm. Kas pożyczkowych gminnych	164
94.	Wniosek p. Kramarczyka o uchylenie utrudnień czynionych na komorach cłowych włościanom przejeżdżającym granicę z próżnymi wozami	165
95.	Spr. Kom. bankowej w przedm. włościańskiego kredytu i zmiany statutu Banku krajowego	168
96.	Spr. kom. drogowej w przedm. zaprowadzenia praktycznej szkoły konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym	173
97.	Spr. kom. gminnej w przedm. ekonomicznej działalności Reprezentacyi powiatowych	185
98.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. wydzielenia gminy Pychowice z okręgu c. k. Sądu powiat. w Skawinie i przydzielenia jej do okręgu c. k. Sądu powiatow. w Podgórzu	198
99.	Wniosek p. Czecza w sprawie ułatwienia eksportu bydła i trzody	198
100.	Wniosek p. Jabłońskiego w przedm. lokalnej regulacyi rzeki Wisłoka w m. Rzeszowie	203
101.	Wniosek p. Rottera w sprawie reformy szkół średnich i wydania ustawy państwowej, określającej zasady organizacyi gimnazyów	204
102.	Wniosek p. Barwińskiego o założenie w Załoźcach wzorowego warsztatu tkacko-kilimarskiego	211
103.	Wniosek p. Wachnianina w sprawie unormowania stosunków językowych w urzędach państwowych w Galicyi	212
104.	Spr. Kom. administracyjnej o przedłożeniu rządowem zawierającem projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia kraj. ordynacyi wyborczej, względnie ust. z d. 17. grud. 1884, Nr. 1 dz. u. kr. ex 1885	217
105.	Wniosek p. Stan. Jędrzejowicza w sprawie podwyższenia funduszu pożyczkowego i zasiłków bezzwrotnych na budowę dróg powiat. i gmin.	236
106.	Spr. Kom. administr. o przedłożeniu Wydz. kraj. z projektem ustawy zmieniającej Art. I. i §§. 73 i 74 ustawy budowniczej z dnia 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr.	238
107.	Spr. Kom. administr. w przedm. przeniesienia: a) gmin i obszarów dwor. Hołosków, Mcłodyłów, Neudorf, Skopówka z okręgu Reprezentacyi powiat. w Nadwórnie do okręgu Reprezent. powiat. w Tłumaczu; b) gmin i obszarów dwor. Bogdanówka i Koryszyłówka z okręgu Reprezent. powiat. w Zbarażu do okręgu Reprezent. powiat. w Skałacie	241
108.	Spr. Kom. gospodarstwa kraj. o spr. Wydz. kraj. z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju	242
109.	Spr. Kom. drogowej w przedm. przyznania praw emerytury drożnikom dróg krajowych	243
110.	Spr. kom. sanitarnej o przedłożeniu Wydz. kraj. w sprawie dobudowania pawilonu przy powiatowym szpitalu powszechnym w Podhajcach	244
111.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zniżenia liczby lat służby nauczycieli szkół ludowych w wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. lutego 1897	265
112.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zezwolenia gminie Liszna powiatu Sanockiego na pobór w roku 1898 dodatku gminnego do podatków bezpośrednich w wysokości 227%	265
113.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zezwolenia gminie miasta Białej na pobór 115% dodatków do podatków bezpośrednich na pokrycie niedoboru budżetowego na rok 1898	266
114.	Wniosek p. Reya o rewizyę oznaczenia spławności rzek Dunajca, Wisłoki, Sanu i Dniestru	269
115.	Wniosek p. Daty o wydanie taniego podręcznika dla urzędów gminnych	269
116.	Wniosek p. Potoczka w przedm. regulacyi granic lasowych	270
117.	Wniosek p. Jaklińskiego o zakładanie w kraju szpitali miejszych	270

Liczba alegatu		Stronnica sten. sprawozdania
118.	Spr. kom. budżet. o zamknięciu rachunków galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1896 i o preliminarzu tego funduszu na rok 1898	273
119.	Spr. kom. gospod. kraj. o sprawozd. Wydz. kraj. z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w roku 1897	276
120.	Spr. kom. gospod. kraj. o sprawozd. Wydz. kraj. z czynności nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego za rok 1897	281
121.	Spr. kom. podatkowej w przedm. wyboru przez Sejm 10 członków i tyluż zastępców do kraj. komisyi ogólnego podatku zarobkowego, jakoteż 12 członków i tyluż zastępców do komisyi rekursowej w sprawach podatku dochodowego osobistego	282
122.	Spr. kom. drogowej o wniosku p. D-ra Bernadzikowskiego w sprawie zniesienia myt na drogach kraj. i powiat. w naszym kraju	282
123.	Wniosek p. Małachowskiego z projektem noweli do statutu m. Lwowa	301
124.	Wniosek p. Gołuchowskiego i Rudrofa o utworzenie w Czortkowie i Krośnie szkół realnych z językiem wykładowym polskim	306
125.	Wniosek p. Osuchowskiego w przedm. wybudowania linii kolejowej Sambor-Staremiasto-Użok	306
126.	Spr. kom. adresowej o uchwalenie adresu do Tronu	308
127.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zezwolenia Reprezentacyi powiatu Cieszanów na zaciągnięcie pożyczki w wysokości 40.000 zł. a. w. względnie 80.000 koron	340
128.	Wniosek p. Cieńskiego o polecenie Wydz. kraj., aby co roku lustrował każdą Radę powiatową przez swoich urzędników	340
129.	Wniosek p. Jabłońskiego o powiększenie liczby posłów z miast i przyznanie głosu wirylnego Prezesowi Akademii Umiejętności w Krakowie i rektorowi Politechniki we Lwowie	341
130.	Wniosek p. Winniczuka o pozwolenie gminom na bezpłatny pobór surowicy i soli dla bydła	343
131.	Spr. kom. gospod. kraj. nad sprawozd. Wydz. kraj. o średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie	367
132.	Wniosek p. Skałkowskiego o przestrzeganie postanowień ustawy egzekucyjnej o przedmiotach z pod egzekucyi wyjętych	376
133.	Wniosek p. Kramarczyka o zmianę przepisów co do sprzedaży mięsa	378
134.	Wniosek p. Vayhingera o pomnożenie liczby c. k. geometrów ewidencyjnych	380
135.	Wniosek p. Soleskiego w sprawie zmiany Art. 22. alinea c) ust. kraj. z 6. grudnia 1887 (Dz. ust. kr. Nr. 67.)	382
136.	Spr. kom. budżet. z preliminarza kraj. funduszu szkolnego na r. 1898	383
137.	Spr. kom. gospod. kraj. o sprawozd. Wydz. kraj., w przedm. kraj. zakładów rolniczych tudzież gorzelni i folwarku w Dublanach	396
138.	Spr. kom. budżetowej o klęsce nieurodzaju w roku 1897 i o wniosku p. Merunowicza	400
139.	Spr. kom. budżetowej w przedm. bonifikacyi funduszu krajowego i funduszów powiatowych za ubytek dodatków do podatków, opłacanych przez galicyjski fundusz propinacyjny	424
140.	Spr. kom. administr. o administracyi kraj. funduszów pożyczkowych na budowę koszar dla wojska, za czas od 1. listopada 1896 do 31. października 1897	426
141.	Spr. kom. administr. o wniosku p. Średniawskiego w sprawie pocztowej giełdy pracy	426
142.	Spr. kom. gospod. kraj. o sprawozd. Wydz. kraj., tyczącego się kraj. szkoły średniej gospodarstwa lasowego	431
143.	Spr. kom. drogowej o pet. gm. m. Zatora l. s. 437 w sprawie rekonstrukcyi dr. kr. Zator-Sucha w Zatorze	433
144.	Spr. kom. drogowej o pet. Reprezentacyi powiatu Cieszanowskiego celem uzyskania 75% subwencyi na budowę drogi powiat, Oleszyce-Dzików stary-Cewków	433

Liczba legatu		Stronnica sten. sprawozdania
145.	Spr. kom. drogowej o pet. Reprezentacyi powiat. w Cieszanowie o odpisanie zaległego czynszu dzierżawnego w sumie 2715 zł. w. a.	433
146.	Spr. kom. drogowej o pet. komisyi klimatycznej uzdrowiska Zakopane i Zwierzchności gminnej tamże w sprawie uznania drogi Łysa Polana-Zakopane-Chochołów, kosztem funduszu kraj. rekonstruowanej, za krajową	433
147.	Spr. kom. kolejowej o pet. Wydziału Rady powiat. Przemyślańskiej w sprawie projektowanej linii kolejowej z Rohatyna do Zadwórza	433
148.	Wniosek p. Krzysztofowicza w sprawie dostawy mięsa dla c. i k. garnizonu we Lwowie	442
149.	Wniosek p. Potoczka o wprowadzenie w życie ustawy o sądach rozjemczych	445
150.	Spr. kom. solnej o czynnościach Wydz. kraj. w zakresie sprzedaży soli	446
151.	Spr. kom. gospod. kraj. o kraj. wolnych składach publicznych dla zboża, spirytusu i towarów we Lwowie i Krakowie	449
152.	Spr. kom. szkolnej o sprawozdaniu c. k. Rady szkolnej krajowej o szkołach średnich w roku szkolnym 1896/7	449
153.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zezwolenia Reprezentacyi powiat. w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w kw. 100.000 zł. w. a.	482
154.	Spr. kom. szkolnej o wniosku p. Barwińskiego w sprawie obowiązkowej nauki języków krajowych w szkołach średnich	485
155.	Spr. kom. górniczej o sprawozdaniu Wydz. kraj. w przedm. spraw górniczych	489
156.	Spr. kom. gospod. kraj. o wniosku p. Styły w przedm. zmiany ustawy z 20. lipca 1892 r. l. 51. Dz. ust. kraj. o licencyonowaniu i utrzymywaniu buhajów gminnych	490
157.	Spr. kom. prawniczej o sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. wydzielenia gminy Rychowice z okręgu c. k. Sądu powiat. w Skawinie i przydzielenie jej do okręgu c. k. Sądu powiat. w Podgórzu	491
158.	Spr. kom. prawniczej o sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. wydzielenia gminy Trzciany z okręgu sądu powiat. w Radomyślu o przydzielenia jej do okręgu c. k. sądu powiat. w Mielcu	491
159.	Spr. kom. prawniczej o sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. wydzielenia gmin Wojaczówka i Łączki wraz z obszarami dworskimi z okręgu c. k. Starostwa w Strzyżowie i c. k. sądu powiat. w Frysztaku, a wcielenie ich do okręgu c. k. Starostwa i c. k. sądu w Krośnie	491
160.	Spr. kom. gminnej o pet. gm. m. Myślenice w sprawie połączenia z nią gminy i obszaru dworskiego „Dolna Wieś“ (l. s. 1.098/pet. 907)	497
161.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. pet. gm. król. stoł. m. Lwowa o zezwolenie na pobór na rzecz funduszu ubogich miasta opłaty gminnej od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych we Lwowie	508
162.	Wniosek p. Małachowskiego w sprawie przyznania gminom miejskim wynagrodzenia za pełnienie funkcyi w poruczonym zakresie działania	510
163.	Wniosek p. Średniawskiego o wyznaczenie corocznej kwoty 10.000 zł. na zalesienie stoków górskich	514
164.	Spr. kom. budżet. o zamknięciu rachunków fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za r. 1896	515
165.	Spr. kom. budżet. o ogólnym stanie fundacyi Stan. hr. Skarbka w r. 1897, opracowane na podstawie sprawozd. Wydz. kraj.	516
166.	Spr. kom. administr. o wniosku p. Potoczka w przedm. ograniczenia ilości karczem i kwalifikacyi szynkarzy	538
167.	Spr. kom. gospod. kraj. o sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. niższych szkół rolniczych, tudzież szkoły uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku i szkoły ogrodniczej w Tarnowie	538
168.	Spr. kom. administr. w sprawie zezwolenia Reprezentacyi powiat. w Tarnobrzegu na zaciągnięcie pożyczki do wysokości 30.000 zł. w. a.	540
169.	Spr. kom. sanitarnej w przedm. wybudowania nowego gmachu szpitalnego w Sokalu	541

Liczba alegatu		Stronnica stenogr. sprawozdania
170.	Spr. kom. sanitarnej w sprawie petycyi l. 93. Wydziału Rady powiat. w Krośnie o przyznanie prawa powszechności i publiczności szpitalowi w Krośnie	541
171.	Spr. Wydz. kraj. o regulacyi rzeki Pełtwi z dopływami	551
172.	Wniosek p. Andrzeja Potockiego w przedm. poboru na rzecz funduszu ubogich miasta Krakowa opłaty gminnej od wkładek totalizatora	551
173.	Wniosek p. Zolla o podwyższenie subwencyi dla krakowskiej szkoły handlowej	55
174.	Spr. kom. administr. o wniosku p. Pilata w sprawie ustawodawczego oznaczenia minimalnej rozległości parcel katastralnych	573
175.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zmiany i uzupełnienia postanowień uchwały sejmowej z dnia 15go lutego 1897 r., dotyczącej poparcia budowy kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów)	581
176.	Spr. kom. budżet. w przedm. aktywowania szkoły kadeckiej we Lwowie	582
177.	Spr. kom. szkolnej o wniosku p. Barwińskiego w sprawie utworzenia w Tarnopolu gimnazyum z językiem wykładowym ruskim	582
178.	Spr. kom. administr. o petycyi Rady powiat. w Tarnobrzegu do s. 1.633 o zniesienie w drodze ustawodawczej §. 12. ust. o reprezentacyi powiatowej	601
179.	Wniosek p. Merunowicza w przedm. handlu płodami rolniczemi	612
180.	Spr. kom. podat. o przedłożeniu rządowem z projektem ustawy o uwolnieniu osobistego podatku dochodowego od wszystkich kompetencyi ustawodawstwa kraj. podlegających dodatków, oraz o uwolnienie urzędników Dworu, Państwa, kraju i publicznych funduszów, jakoteż duszpasterzy od dodatków do podatku od poborów służbowych	615
181.	Spr. kom. podat. o przedłożeniu rządowem z projektem ustawy o samoistnych podatkach od poborów służbowych	618
182.	Spr. kom. administr. o wniosku p. Bojki i petycyach l. 647, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 1021, 1127, 1128, 1293, 1294, 1355 i 1356 w sprawie powierzenia w pasie pogranicznym funkcyi rewizorów gminnym oglądaczom bydła, względnie właściwszego wykonywania ustawy o księgosuszu	627
183.	Spr. kom. komasacyjnej z projektem ustawy o podziale lub regulacyi gruntów wspólnie używanych	629
184.	Wniosek p. Milana o zarządzenie, aby targi i jarmarki w miejscowościach o ludności mięszanej nie odbywały się w dnie świąteczne obu obrządków galicyjskich	679
185.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. czasowego uwolnienia od krajowych i gminnych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego dla tych budynków we Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejsce 164 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych	680
186.	Spr. kom. drogowej o czynnościach Depart. IV w sprawach drogowych za czas od 1. grudnia 1896 do 30. listopada 1897	712
187.	Spr. kom. drogowej z petycyi Wydziału powiat. w Nadwórnie o podwyższenie subwencyi na budowę dróg Nazawizów-Winograd, Delatyn-Łuczki i Nadwórna-Łanczyn, z 50% na 75%, tudzież o udzielenie pomocy technicznej dla wypracowania projektów budowy dróg rzeczonych	718
188.	Spr. kom. prawniczej o czynnościach Dep. VI. Wydz. kraj, za czas od 1. listopada 1896 po koniec października 1897 roku	719
189.	Spr. kom. szkolnej o sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. programu akcyi zmierzającej do rychlejszego zorganizowania szkół ludowych	7[illegible]4
190.	Spr. kom. kolejowej o pet. Jakóba Judkiewicza, przedsiębiorcy budowy i koncessyonaryusza kolei Kraków-Kocmyrzów, w sprawie budowy kolei Kraków-Kocmyrzów (l. 122)	722

Liczba alegatu		Stronnica sten. sprawozdania
191.	Spr. kom. przemysłowej o wniosku p. Barwińskiego w sprawie założenia warsztatu tkackiego kilimkarskiego w Załoźcach powiatu brodzkiego	722
192.	Spr. kom. przemysłowej z przedłożenia Wydz. kraj. o czynnościach z zakresu przemysłu krajowego (komisya krajowa dla spraw przemysłowych, zasiłki i stypendya, fundusz przemysłowy, sprawy handlu krajowego)	745
193.	Spr. kom. przemysłowej o sprawozdaniu Wydz. kraj. z czynności w zakresie przemysłu krajowego. „Krajowe szkoły zawodowe i warsztaty instrukcyjne“.	746
194.	Spr. kom. administr. o wniosku p. Kramarczyka w spr. uchylenia utrudnień czynionych na komorach cłowych włościanom przejeżdżającym granicę	750
195.	Spr. kom. gminnej o przedłożeniu Wydz. kraj. w przedm. zmiany §. 102 ustawy miejskiej z dnia 13. marca 1889 (Dz. ust. kr. nr. 24)	750
196.	Spr. kom. gminnej o wniosku p. Daty w sprawie wydania podręcznika dla urzędów gminnych	763
197.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zezwolenia Reprezentacyi powiat. w Śniatynie na zaciągnienie pożyczek w kwocie 20.000 zł. i 250.000 zł. w. a.	786
198.	Spr. kom. gminnej o sprawozd. Wydz. kraj. z czynności Depart. I. w czasie od dnia 1. listopada 1896 do 30. września 1897	787
199.	Spr. kom. gospod. kraj. z przedłożenia Wydz. kraj. o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych	803
200.	Spr. kom. drogowej o przedłożeniu Wydz. kraj. w przedm. zmiany etatu kraj. służby techniczno-drogowej	814
201.	Spr. kom. gminnej o wniosku p. Małachowskiego w przedm. zmiany niektórych postanowień statutu kr. stoł. miasta Lwowa z dnia 14. października 1870. nr. 79. dz. u. kr.	815
202.	Spr. kom. administr. o pet. Wydz. pow. w Rudkach o uwolnienie urzędników Rad powiatowych od dodatków gminnych	821
203.	Spr. kom szkolnej o wniosku p. Soleskiego w sprawie zmiany art. 22. alinea e) ustawy kraj. z 6. grudnia 1887 (Dz. u. kr. nr. 67)	821
204.	Spr. kom. sanitarnej o pet. m. Dynowa i gmin okolicznych w powiecie brzozowskim (l. s. 1272 i 1439) w sprawie budowy i przyznania powszechności i publiczności szpitalowi w Dynowie	822
205.	Spr. kom. budżet. ze sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. pet. nauczycieli, wdów i sierot po nauczycielach o podwyższenie emerytury i udzielenie daru z łaski	822
206.	Spr. kom. budżet. ze sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. zniżenia prestacyi na płace nauczycieli względnie odpisania zaległości	823
207.	Spr. kom. budżet. z przedłożonej przez. Wydz. kraj. pet. Felicyi Kalinowiczowej o policzonej jej do emerytury 2 lat służby przed złożeniem egzaminu kwalifikacyjnego	823
208.	Spr. kom. budżet. o petycyach do kraj. funduszu szkolnego	824
209.	Spr. kom. gospod. kraj. o wniosku p. Jabłońskiego w przedm. miejscowej regulacyi Wisłoka w mieście Rzeszowie	824
210.	Wniosek p. Wazechy o wyjednanie u c k. Rządu, aby topki soli kuchennej miały wagę $^1/_2$ kilograma	836
211.	Spr. Kom. budżetowej z przedłożenia Wydz. kraj. w przedm. czasowego uwolnienia od krajowych i gminnych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego dla tych budynków we Lwowie, które będą wybudowane w miejsce 164 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych	837
212.	Spr. Kom. sanitarnej o sprawozd. z czynności Depart. V. Wydz. kraj. za czas od 1. grudnia 1896 do 30. listopada 1897	858
213.	Spr. Kom. sanitarnej o petycyach Izby lekarskiej wschodnio-galicyjskiej (l. 737) i prowizorycznych Dyrektorów szpitali publicznych i powszechnych (l. l. 72, 222, 232, 292 i 293) w sprawie veniam aetatis i policzenia	

Liczba alegatu		Stronnica sten. sprawozdania
	lat służby dotychczas przy szpitalu spędzonej do emerytury	860
214.	Spr. kom. gosp. kraj. o sprawozd. Wydz. kraj. z czynności depart. III. za czas od 1 listopada 1896 do 30 września 1897	861
215.	Spr. kom. gosp. kraj. z przedłożenia Wydz. kraj. o kraj. kursie praktycznym dozorców melioracyjnych	861
216.	Spr. kom. gosp. kraj. o wniosku p. Reya	862
217.	Spr. kom. szkolnej o wniosku posłów Gołuchowskiego i Rudrofa w sprawie utworzenia w Czortkowie i Krośnie szkół realnych z językiem wykładowym polskim	862
218.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. wyłączenia przysiółka Dworzyska ze związku gminy Jeleśnia — a przyłączenia do gminy Pewli małej w powiecie żywieckim	876
219.	Spr. kom. gosp. kraj. o sprawozd. Wydz. kraj. w sprawie założenia szkoły sadowniczej w południowo-wschodniej części kraju . .	878
220.	Spr. kom. budżet. o sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. regulacyi płac urzędników Wydz. kraj.	879
221.	Spr. kom. budżet. o sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. zmiany statutu emerytalnego dla urzędników i sług etatowych Wydz. kraj.	883
222.	Spr. kom. gosp. kraj. o wniosku p. Czecza, pokrewnym z nim wniosku p. Milana, jak również o petycyach 19 rad powiatowych, 9 rad gminnych i 2 oddziałów Tow. gospodarskiego	913
223.	Spr. kom. sanit. o petycyi (l. s. 1.468) Wydz. powiat. w Husiatynie, w sprawie przyznania prawa powszechności i publiczności szpitalowi w Husiatynie	922
224.	Spr. kom. budżet. o budżecie krajowym na rok 1898 . . .	922
225.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. udzielenia poręki kraju dla pożyczki w kwocie 1,800.000 złotych, którą gmina miasta Krakowa na cele budowy miejskiego wodociągu zaciągnąć zamierza	952
226.	Spr. Wydz. kraj. jako kom. sejmowej w przedm. zewolenia Reprezentacyi powiat. w Przemyślanach na zaciągnięcie pożyczki w kw. 56.000 zł. w. a.	952
227.	Wniosek p. Winniczuka o sprostowanie pomyłek w księgach gruntowych mniejszej posiadłości	953
228.	Spr. kom. administr. w sprawie udzielenia Radzie powiat. w Cieszanowie pozwolenia na zaciągnięcie pożyczki w kw. 40.000 zł. względnie 80.000 koron	954
229.	Spr. kom. administr. w przedm. zezwolenia Reprezentacyi powiat. w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w kw. 100.000 zł. .	955
230.	Spr. kom. gosp. kraj. o petycyi p. Antoniny Horodyńskiej o subwencyę na produkcyę nasion do użytku na gruntach torfowych	956
231.	Spr. kom. gosp. kraj. o wniosku p. Krzysztofowicza w sprawie dostawy mięsa dla c. k. garnizonu we Lwowie	1076
232.	Spr. kom. gosp. kraj. o sprawozdaniu Wydz. kraj. w sprawie urządzenia w zachodniej części kraju targowicy na bydło opasowe .	1079
233.	Spr. kom. sanitarnej w przedm. wybudowania nowego gmachu szpitalnego w Śniatynie	1080
234.	Spr. kom. prawniczej o wniosku p. Vayhingera w sprawie pomnożenia liczby geometrów ewidencyjnych i pouczenia tychże co do zastosowania §. 58 ust. z d. 23 maja 1883 Nr. 83. Dz. p. p. i wykonawczego rozporządz. Ministerstwa Skarbu z 11. czerwca 1883 Nr. 91 Dz. p. p.	1080
235.	Spr. kom. przemysłowej o wniosku p. Soleskiego w sprawie utworzenia w kraju czterech państwowych szkół rękodzielniczych .	1083
236.	Spr. kom. przemysłowej o sprawozdaniu Wydz. kraj. z czynności w zakresie przemysłowych szkół uzupełniających	1083
237.	Spr. kom. gosp. kraj. z przedłożenia Wydz. kraj. w przedm. regulacyi rzeki Pełtwi z dopływami	1086
238.	Spr. kom. dla reformy wyborczej o wnioskach p. Weigla i p. Jabłońskiego w sprawie zmiany statutu kraj. i sejmowej ordynacyi wyborczej	1087

Liczba alegatu		Stronnica sten. sprawozdania
239.	Spr. kom. podatkowej o przedłożeniu rządowem z projektem ustawy o samoistnych podatkach od poborów służbowych	1120
240.	Spr. kom. prawniczej o wniosku p. Małachowskiego w przedm. wydania ustawy o wykonywaniu opieki nad ubogimi	1120
241.	Spr. kom. komasacyjnej z projektami ustaw 1) o komasacyi i 2) o składzie komisyi krajowej dla spraw wyłączenia obcych gruntów z lasów i zaokrąglania granic leśnych	1120
242.	Spr. Wydz. kraj. z propozycyą do wyboru 12 członkow i tyluż zastępców do komisyi rekursowej w sprawach podatku osobisto dochodowego	1169
243.	Spr. Wydz. kraj. z propozycyą do wyboru członków i zastępców do krajowej komisyi ogólnego podatku zarobkowego	1169
244.	Spr. kom. bankowej w przedm. sprawozdania Wydz. kraj. o Banku krajowym za rok 1896	1171
245.	Spr. kom. bankowej o wniosku p. Wachnianina w przedm. organizacyi kas pożyczkowych systemu Raiffeisena i o wniosku p. Żardeckiego w przedm. reformy i zasilenia gminnych kas pożyczkowych	1173
246.	Spr. kom. szkolnej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich w roku 1896/7, na podstawie sprawozdania Rady szkolnej krajowej	1176
247.	Spr. kom. przemysłowej o sprawozd. c. k. Rady szkolnej krajowej odnoszącym się do stanu szkół państwowych dla nauki przemysłowej	1193
248.	Spr. kom. budżet. o zamknięciu rachunków funduszowych samoistnych (niedotowanych) i budżetem nie objętych za lata 1895 i 1896	1194
249.	Spr. kom. drogowej o petycyi Wydziału powiat. w Dobromliu, żądającej podniesienia subwencyi krajowej na budowę drogi Krościenko-Kuźmina, z 50% na 75% kosztów budowy	1194
250.	Spr. kom. gospod. kraj. o wniosku p. Barwińskiego i towarzyszy w sprawie wydania ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych	1194
251.	Spr. kom. prawniczej o wniosku p. Małachowskiego w przedm. unormowania wynagrodzenia gmin za sprawowanie poruczonego zakresu działania i dokładnego określenia granic tegoż zakresu	1200
252.	Spr. Wydz. kraj. jako komisyi, w przedmiocie zezwolenia gminie król. stoł. miasta Krakowa na pobór na rzecz funduszu ubogich miasta opłaty gminnej od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych w Krakowie	1215
253.	Spr. kom. szkolnej o wniosku J. Ks. Mości Kiędza Biskupa krakowskiego, w sprawie stosunków służbowych i poborów nauczycieli religii	1216
254.	Spr. kom. budżetowej w przedm. petycyi Tow. szkoły ludowej w Krakowie o przyjęcie szkoły polskiej w Białej na etat krajowy	1216
255.	Spr. kom. drogowej o pet. Ferdynanda Baczyńskiego, emerytowanego konduktora dróg krajowych, o policzenie lat służby	1216
256.	Spr. kom. kolejowej o sprawozdaniu Wydz. kraj. w sprawach kolejowych tudzież o sprawozd. Wydz. kraj. w przedm. zmiany i uzupełnienia uchwały sejmowej z dnia 15. lutego 1897 roku, dotyczącej poparcia budowy kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów) o wniosku p. Osuchowskiego co do linii kolejowej Sambor-Staremiasto-Użok, oraz petycyi Rady pow. gorlickiej w przedm. budowy kolei Grybów-Ropa-Szymbark-Żmigród	1218
257.	Spr. kom. górniczej w sprawie pet. gminy m. Drohobycza (l. 443) oraz pet. gminy Borysław (l. 444) proszących o uchylenie przepisów górniczo-politycznych c. k. starostwa górniczego w Krakowie z d. 13. września 1897 Nr. 65 Dz. u. kr	1231
258.	Spr. kom. budżet. w przedm. udzielenia poręki kraju dla pożyczki w kwocie 1,800.000 zł. w. a. którą gmina miasta Krakowa na pokrycie kosztów urządzenia wodociągu miejskiego zaciągnąć zamierza	1232
259.	Spr. kom. sanitarnej o wniosku p. Jaklińskiego na popieranie zakładania szpitali mniejszych gęsto po kraju rozrzuconych zamiast powiększania istniejących lub zakładania nowych większych	1233

Liczba alegatu		Stronnica sten. sprawozdania
260.	Spr. kom. drogowej o petycyi gmin Piwniczna, Szczawnica, Krościenko, obszarów dworskich Białawoda, Czarnawoda, Jaworki, Szlachtowa i Zarząd zakładu zdrojowego w Szczawnicy o subwencyę na budowę drogi z Piwnicznej do Szczawnicy	1234
261.	Spr. kom. solnej o wniosku p. Winniczuka względem bezpłatnego poboru surowicy i soli dla bydła	1234
262.	Spr. kom. gminnej nad pet. mieszkańców osady Komarowa z Horodelcem w powiecie sokalskim, o wyłączenie tej osady ze związku gminy „Wolicy Komarowej“ i utworzenia z tej osady samoistnej gminy	1234
263.	Spr. kom. podatkowej o pet. Dyrekcyi galic. Tow. kredytowego ziemskiego we Lwowie w sprawie zawezwania c. k. Rządu, aby uwolnił od podatku rentowego listy zastawne tegoż Towarzystwa, tudzież innych instytucyi nieobliczonych na zysk, tylko działających na polu kredytu hipotecznego dla dobra ziemian	1235
264.	Spr. kom. budżet. o wniosku p. Średniawskiego w sprawie zalesienia stoków górskich	1235
265.	Spr. kom. solnej o wniosku p. Warzechy w przedm. zaprowadzenia sprzedaży soli warzonki z półtopkach $^1/_2$ kilo wagi	1235
266.	Spr. kom. przemysłowej o wniosku p. Merunowicza w przedm. rozszerzenia c. k. zawodowej szkoły kowalskiej w Sułkowicach	1235
267.	Spr. kom. administr. o wniosku p. Milana w sprawie odbywania w święta targów i jarmarków	1236
268.	Spr. kom. gospod. kraj. o wniosku p. Merunowicza w sprawie zarządzenia badań nad handlem płodami rolniczemi	1236
269.	Spr. kom. gospod. kraj. o pet. Prezydyum Towarzystwa leśnego w sprawie tępienia mniszki w lasach gminnych i niezamożnych właścicieli prywatnych	1236
270.	Spr. kom. gospod. kraj. o pet. Komitetu c. k. Tow. rolniczego krakowskiego z 22 grudnia 1897. l. 108 w sprawie utworzenia szkoły dla gospodyń wiejskich	1237
271.	Spr. kom. petyc. o pet. Reprezentacyi gm. król. stoł. m. Lwowa, o założenie we Lwowie kosztem kraju Muzeum krajowego dla historyi kultury.	1237
272.	Spr. kom. gospod. kraj. o wniosku p. Kramarczyka w sprawie zmiany rozporządzenia c. k. Namiestnictwa dotyczącego handlu nierogacizną dotkniętą chorobą wągrów	1237
273.	Spr. kom. szkolnej o petycyach gron nauczycielskich, Rad szkolnych miejscowych i Rad gminnych z rozmaitych stron kraju, a mianowicie ze Stryja l. s. 282/179 i 705/561; z Podgórza l. s. 429/319, Bochni l. s. 600/470, Brodów l. s. 708/564, Jasła l. s. 710/566, Lipnika l. s. 175/86, Półwsia Zwierzynieckiego l. s. 280/177, Grzegórzek l. s. 595/465, Krowodrzy l. s. 597/467, Łobzowa l. s. 598/468, Knihinina l. s. 709/565 i z Czarnego Dunajca l. s. 1029/842 o przeniesienie tych miejscowości do wyższych klas płac nauczycielskich	1237
274.	Spr. kom. drogowej o petyc. Wydziałów pow. w Łańcucie i Jarosławiu, tudzież Tow. przemysłu cukrowniczego w Przeworsku o podniesienie subwencyi na budowę dróg Przeworsk-Markowa i Przeworsk-Bystrowice do wysokości 75% kosztów budowy	1238
275.	Spr. kom. gminnej o przedłożeniu Wydz. kraj. w przedm. wcielenia gminy „Skole wieś“ do gminy „Skole miasteczko“ w myśl §. 96. ust. z d. 3. lipca 1896 dla miast nieobjętych ustawą z d. 13. marca 1889 i znaczniejszych gmin	1239
276.	Spr. kom. drogowej o wniosku p. Okuniewskiego, tudzież pet. Wydziału pow. w Kossowie o przyjęcie drogi powiat. Kossów-Żabie z przedłużeniem do stacyi kolejowej w Worochcie na fundusz krajowy	1276
277.	Spr. kom. szkolnej o pet. licznych nanczycieli i gron nauczycielskich w sprawie zrównania płac nauczycieli z płacami urzędników państwowych, zniżenia lat służby, zniesienia internatów przy Seminaryach nauczycielskich, zmniejszenia liczby godzin pracy i t. p.	1276

Liczba alegatu		Stronnica stenogr. sprawozdania
278.	Spr. Wydz. kraj. o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim	1289
279.	Spr. kom. szkolnej o przedłożeniu Wydz. kraj. w przedm. zniżenia lat służby nauczycieli szkół ludowych	1290
280.	Spr. kom. podatkowej o wniosku p. Skałkowskiego w przedm. postępowania przy egzekucyi podatków i należytości rządowych. .	1312
281.	Spr. kom. prawniczej o wniosku p. Potoczka o wprowadzenie w życie ustawy o sądach rozjemczych	1313
281.	Spr. kom. podatkowej o pet. gminy król. stoł. miasta Lwowa o przyznanie udziału w dochodach funduszu krajowego, przypaść mających w myśl art. IX. ustawy z 25. października 1896 i w ewentualnych dochodach z podatków konsumcyjnych . .	1313
283.	Spr. kom. drogowej o pet. Wydziału pow. w Łańcucie o uwolnienie od obowiązku zwrócenia funduszowi kraj. należytości za wywłaszczenie gruntów pod drogę krajową Kańczuga-Dynów zajętych	1314
284.	Spr. kom. propinacyjnej o wniosku p. Szczepanowskiego w przedm. przejścia prawa propinacyi na rzecz funduszu krajowego .	1346
285.	Spr. kom. administr. o wniosku p. Wachnianina w sprawie uregulowania stosunków językowych w urzędach państwowych . . .	1347
286.	Spr. kom. szkolnej o wniosku p. Rottera w sprawach reformy szkół średnich i wydania ustawy państwowej, określającej zasady organizacyi gimnazyów	1348

Aleg 1

Przedłożenie rządowe.

Do

Jego Ekscelencyi Jaśnie Wielmożnego Pana

STANISŁAWA hr. BADENIEGO

c. i k. rzecz. tajnego Radcy, Marszałka krajowego etc. etc.

we

Lwowie.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.

L. 6979/pr.

Wasza Ekscelencyo!

Na mocy Najwyższego postanowienia z 7. czerwca b. r. i wskutek reskryptu Jego Ekscelencyi Pana Ministra spraw wewnętrznych z dnia 11. czerwca 1897 L. 5624/M. J. mam zaszczyt złożyć do laski Marszałkowskiej jako przedłożenie rządowe dołączony w polskim tekście i ruskiem tłumaczeniu projekt ustawy uzupełniającej i zmieniającej niektóre postanowienia sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 Nr. 20, Dz. u. p. dodatek II. względnie ustawy z dnia 17. grudnia 1884 Nr. 1, Dz. u. kr. ex 1885, które to zmiany i uzupełnienia wskutek zmiany liczby powiatów politycznych w kraju potrzebnemi się okazały.

Upraszam Waszą Ekscelencyę, aby zechciał to przedłożenie rządowe wnieść na jednem z pierwszych posiedzeń najbliższej sesyi Sejmu krajowego.

Przy tej sposobności proszę przyjąć wyrazy mojego wysokiego poważania.

Lwów dnia 18. listopada 1897.

Sanguszko *w. r.*

Przedłożenie rządowe.

USTAWA

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zmieniająca i uzupełniająca niektóre postanowienia krajowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861, Nr. 20 Dz. u. p. dodatek II. a) względnie ustawę z dnia 17. grudnia 1884, Nr. 1. Dz. u. kr. ex 1885.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskim rozporządzam co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 31 krajowej ordynacyi wyborczej jakoteż postanowienia §§. 5, 6, 32 i 33 w brzmieniu ustawy z 17. grudnia 1884, Dz. u. kr. Nr. 1 z roku 1885, zmienia się, względnie uzupełnia w następujący sposób:

§. 5.

Do wyboru posłów z gmin wiejskich tworzy każdy z 74 powiatów politycznych, które istniały 17. grudnia 1884, w terytoryalnych swych granicach osobny okręg wyborczy. W razie utworzenia nowego powiatu politycznego uprawniam do wyboru z gmin i obszarów dworskich przydzielonych do nowo utworzonego powiatu, wykonywać mają prawo wyborcze tam, gdzie je wykonywać mieli przed utworzeniem nowego powiatu politycznego. Zresztą powiaty polityczne rozumieć należy w takiej rozległości, jaką mają w czasie odbywania wyboru.

§. 6.

Miejscami wyborczemi w okręgach wyborczych gmin wiejskich, oznaczonych w §. 5, są siedziby 74 politycznych władz powiatowych, które istniały 17. grudnia 1884.

§. 31.

Naczelnik powiatu politycznego sprawdzić ma w każdej gminie legalność wyboru wyborców i jeśli okazuje się potrzeba nowego wyboru, zarządzić go natychmiast z przytoczeniem powodów.

§. 32.

W powiatach, w których siedziba politycznej władzy powiatowej nie jest zarazem miejscem wyborczem, przeprowadza oznaczone w §§. 27, 28 i 31 czynności przygotowawcze do wyboru posła, przynależna polityczna władza powiatowa, która po ukończeniu wyboru wyborców w gminach swego powiatu przesyła akta wyborcze wraz z listą obejmującą nazwisko i miejsce zamieszkania wybranych i według §. 14. do wyboru powołanych wyborców, Naczelnikowi politycznej władzy powiatowej miejsca wyborczego.

Gdy po odbytym wyborze wyborców we wszystkich gminach wiejskich okręgu wyborczego lista wyborców jest zupełną, Naczelnik politycznej władzy powiatowej miejsca wyborczego wystawi wyborcom karty legitymacyjne zawierające liczbę bieżącą listy wyborczej (§. 33), nazwisko i miejsce zamieszkania wyborcy, dalej miejsce, dzień i godzinę wyboru posła na Sejm krajowy. Doręczenie kart legitymacyjnych wyborcom nastąpi za pośrednictwem przynależnej politycznej władzy powiatowej.

§. 33.

Naczelnik politycznej władzy powiatowej miejsca wyborczego powinien listy wybranych i według §. 14. do wyboru powołanych wyborców zestawić w jednę główną listę wyborców okręgu wyborczego i przygotować w dwóch egzemplarzach do aktu wyborczego.

Art. II.

Ustawa ta wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia i stosuje się również do powiatów politycznych w Podgórzu i Strzyżowie, nowo utworzonych w skutek rozporządzenia ministerialnego z 5. sierpnia 1896, Dz. u. p. Nr. 148.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. W. kr. 74200/97.

Aleg. 2

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności swoich urzędowych.

Wysoki Sejmie!

W myśl postanowień §. 26. Statutu krajowego przedkłada Wydział krajowy sprawozdanie z czynności swoich za czas od 15. listopada 1896 do 15. listopada 1897.

We Lwowie dnia 24. listopada 1897.

Marszałek krajowy:

S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

SPRAWOZDANIE

z czynności

BIURA PREZYDYALNEGO

za czas od 15. listopada 1896 do 15. listopada 1897.

Biuro Prezydyalne.

Adresy kondolencyjne Domu panującego.

Z powodu bolesnego wypadku w gronie rodziny Domu panującego, a mianowicie z powodu śmierci Jej Król. Wysokości Najdostojniejszej Księżnej Zofii d'Alençon złożył Wydział krajowy imieniem Reprezentacyi kraju wyrazy współczucia.

Kondolencye.

Z powodu zgonu ś. p. Stanisława Kluckiego, długoletniego prezesa Wydziału bialskiej Rady powiatowej i posła na Sejm krajowy, wysłał Wydział krajowy w dniu 27. sierpnia 1897 na ręce Prezesa bialskiej Rady powiatowej, Hermana Czecza, telegraficznie wyrazy współczucia.

Uczczenie dwudziestopięcioletniej działalności Prezesa Rady powiatowej w Nadwórnej.

Z powodu dwudziestopięcioletniej działalności na polu autonomii posła na Sejm krajowy i Prezesa Wydziału Rady powiatowej nadwórniańskiej, ks. Kornela Mandyczewskiego, wystosował Wydział krajowy do Niego dnia 11. marca 1897 pismo obejmuję wyrazy uznania długoletniej i wydatnej pracy, oraz życzenia na przyszłość.

Pogrzeby ś. p. Adama Asnyka i Kornela Ujejskiego.

Z powodu zgonu ś. p. Adama Asnyka wysłał Wydział krajowy na ręce syna zmarłego pismo kondolencyjne, złożył na trumnie wieniec z napisem: „Adamowi Asnykowi kraj“ i urządził w dniu 7. sierpnia kosztem funduszu krajowego w kościele Archikatedralnym we Lwowie nabożeństwo żałobne.

Z powodu zgonu ś. p. Kornela Ujejskiego wysłał Wydział krajowy na ręce synów zmarłego pismo kondolencyjne, złożył na trumnie wieniec srebrny z napisem: „Kornelowi Ujejskiemu kraj“. W uroczystości pogrzebowej wzięli udział: JE. Marszałek krajowy i Członkowie Wydziału Dr. Józef Wereszczyński i Dr. Damian Sawczak. W dniu 24. września urządzonem zostało kosztem kraju w kościele Archikatedralnym nabożeństwo żałobne.

Urlopy Członków Wydziału krajowego i urzędowanie Zastępców Członków Wydziału krajowego.

Z dłuższych urlopów korzystali następujący Członkowie Wydziału krajowego: Pp. Antoni Jaxa Chamiec, Dr. Franciszek Hoszard, Edward Jędrzejowicz, Tadeusz Romanowicz i Dr. Damian Sawczak. W czasie nieobecności Członków Wydziału krajowego urzędowali Zastępcy Członków: Pp. Stanisław Brykczyński, Mieczysław Onyszkiewicz, Dr. Gustaw Romer i Jan Rotter.

Zmiany w składzie Wysokiego Sejmu.

1) W miejsce posła Zdzisława Obertyńskiego, który pismem z dnia 11. listopada 1896 złożył mandat poselski, wybrany został posłem z większej posiadłości okręgu żółkiewskiego Stanisław Białoskórski, właściciel dóbr.

2) W miejsce posła Jana Pogonowskiego, który złożył mandat w dniu 3. marca 1897, wybrany został posłem z okręgu wyborczego miasta Rzeszowa Dr. Jabłoński Stanisław.

3) W dniu 25. czerwca 1897 złożył mandat poselski Dr. Gustaw Romer, poseł z większej posiadłości okręgu wyborczego nowosądeckiego, przy wyborze uzupełniającym został jednak ponownie wybranym.

4) Na miejsce Stanisława hr. Dzieduszyckiego, który mandat poselski złożył, wybrany został posłem z większej posiadłości okręgu wyborczego kołomyjskiego Leszek Cieński.

Zmiany w składzie Członków Wysokiego Sejmu zasiadających na mocy §. 3 lit. *a* i *b* statutu krajowego.

W składzie Członków Wysokiego Sejmu zasiadających na mocy §. 3 lit. *a* i *b* statutu krajowego zaszły następujące zmiany:

1) Rektorem Uniwersytetu lwowsktego na rok szkolny 1897/8 wybrany został Dr. fil Antoni Rehmann.

2) Rektorem Uniwersytetu krakowskiego Dr. teol. Ks. Władysław Knapiński.

Nominacye i zmiany w składzie urzędników i sług Wydziału kraj.

Od ostatniego sprawozdania zaszły następujące zmiany w składzie urzędników i sług Wydziału krajowego:

a) W oddziale konceptowym.

I. Nominacye:

1) Uchwałą z dnia 26. marca 1897 do LW. 19346 zamianował Wydział krajowy nadetatowego aplikanta Feliksa Gintowta i dyetaryusza Stanisława Ziołkowskiego aplikantami konceptowymi etatowymi z niższem systemizowanem adjutum po 500 złr. rocznie.

2) Uchwałą z dnia 25. maja 1897 LW. 32633 zamianował Wydział krajowy dyetaryusza konceptowego Konstantego Jasińskiego aplikantem konceptowym extra statum, a Emila Wysiatyckiego etatowym aplikantem konceptowym z niższem systemizowanem adjutum o 500 złr. rocznie.

3) Uchwałą z dnia 14. sierpnia 1897 do LW. 51660 zamianował Wydział krajowy: koncepistę Feliksa Słotwińskiego etatowym adjunktem, a koncepistę Stanisława Theodorowicza adjunktem extra statum; aplikantów Janusza Przygodzkiego i Bronisława Schaeffera koncepistami; aplikantów z niższem adjutum Wincentego Kirschnera i Feliksa Gintowta aplikantami z systemizowanem wyższem adjutum po 600 złr. rocznie; nadetatowego aplikanta Konstantego Jasińskiego etatowym aplikantem z niższem adjutum 500 złr.

II. Zmiany:

1) Dekretem z dnia 24. marca 1897 LW. 15444 zwolnił Wydział krajowy aplikanta konceptowego Dra Kazimierza Federowicza na jego własne żądanie ze służby krajowej.

2) Dekretem z dnia 31. maja 1897 LW. 32202 zwolnił Wydział krajowy aplikanta konceptowego Stanisława Ziółkowskiego ze służby krajowej na jego własne żądanie.

3) Dekretem z dnia 14. sierpnia 1897 LW. 18230 przeniósł Wydział krajowy ze względów służbowych na podstawie ustępu 2. §. 5 statutu emerytalnego adjunkta konceptowego Gizińskiego Władysława w stały stan spoczynku, przyznając mu w myśl §. 12 l. 1 i 2 lit. *b* z zastosowaniem §. 11 l. 1 statutu emerytalnego pensyę emerytalną w rocznej kwocie siedmiuset dziesięciu złr. 40 ct. w. a. Przy policzeniu lat służby doliczył Wydział krajowy Władysławowi Gizińskiemu lat 5, a to na podstawie ust. I. §. 11 statutu emerytalnego.

b) W oddziale rachunkowym.

I. Nominacye:

1) Uchwałą z dnia 26. marca 1897 do LW. 19295 zamianował Wydział krajowy: adjunkta rachunkowego Józefa Schmidta rewidentem; oficyałów Jana Olszańskiego, Maryana Natallego adjunktami rachunkowymi; asystenta Maryana Krasuckiego oficyałem; praktykanta Stanisława Nowakowskiego asystentem; aplikanta rachunkowego Emeryka Pollaka praktykantem; aplikanta z niższem adjutum hr. Andrzeja Dzieduszyckiego aplikantem z wyższem systemizowanem adjutum o rocznych 500 złr. i dodatkiem osobistym w kwocie 300 złr. w. a. rocznie. Tą samą uchwałą przyznano adjunktowi rachunkowemu Alojzemu Paklerskiemu dodatek osobisty w rocznej kwocie 100 złr. a. w. aż do czasu posunięcia się na wyższą posadę.

2) Uchwałą z dnia 25. maja 1897 LW. 32634 zamianował Wydział krajowy: aplikanta rachunkowego z niższem adjutum Adama Żurowskiego aplikantem z wyższem systemizowanem adjutum o 500 złr., a dyetaryuszy rachunkowych Erazma Ostrowskiego i Włodzimierza Telichowskiego aplikantami z niższem adjutum po 360 złr. i dodatkiem osobistym po 5 złr. w a. rocznie.

3) Uchwałą z dnia 23. lipca 1897 do LW. 46473 zamianował Wydział krajowy: praktykantów rachunkowych Jana Nosarzewskiego i Mikołaja Horodyskiego asystentami rachunkowymi; aplikantów Adama Żurowskiego, Erazma Ostrowskiego i Włodzimierza Telichowskiego praktykantami rachunkowymi; a dyetaryuszy rachunkowych Kazimierza Złotnickiego, Władysława Wójcickiego i Władysława Lewickiego aplikantami rachunkowymi, z tych pierwszego z adjutum wyższem 500 złr., a dwóch drugich z adjutum niższem po 360 złr. a. w. f dodatkami osobistymi po 5 złr. rocznie na tak długo, dopóki różnica między płacami ich jako dyetaryuszy, a płacami jako aplikantów przez posunięcie na posady urzędników się nie wyrówna.

4) Uchwałą z dnia 10. września 1897 do LW. 56441 zamianował Wydział krajowy: adjunktem rachunkowym oficyała rachunkowego Władysława Janikowskiego; oficyałem asystenta Józefa Frydmana; asystentem praktykanta Aleksego Węgrzynowicza; praktykantem aplikanta rachunkowego Kazimierza Złotnickiego; aplikantem rachunkowym z wyższem adjutum 500 złr. a. w. rocznie aplikanta z niższem adjutum Władysława Wójcickiego; aplikantem z niższem adjutum 360 złr. a. w. rocznie dyetaryusza Juliusza Wołoszyńskiego, przyznając mu dodatek osobisty w kwocie 5 złr. rocznie na tak długo, dopóki różnica między jego płacą jako dyetaryusza, a płacą jako aplikanta przez nominacyę na posadę urzędnika się nie wyrówna.

II. Zmiany:

1) Dekretem z dnia 25. maja 1897 LW. 31402 uwolnił Wydział krajowy aplikanta rachunkowego Andrzeja hr. Dzieduszyckiego na własne jego żądanie ze służby krajowej.

2) Uchwałą z dnia 30. czerwca 1897 LW. 42661 przeniósł Wydział krajowy z dniem 15. lipca t. r. na podstawie ust. 3 §. 7 statutu emerytalnego w czasowy stan spoczynku asystenta rachunkowego Andrzeja Kociatkiewicza.

3) Uchwałą z dnia 24. sierpnia 1897 LW. 53243 przeniósł Wydział krajowy na podstawie ust. 2 §. 5 statutu emerytalnego w stały stan spoczynku praktykanta rachunkowego Kornela Daukszę, wymierzając mu z braku uprawnienia do pensyi emerytalnej w myśl §. 15 statutu emerytalnego odprawę w wysokości jednorocznej płacy, t. j. w kwocie 650 złr. w. a.

4) Dnia 7. marca 1897 zmarł adjunkt rachunkowy Feliks Au.

5) Dnia 14. lipca 1897 zmarł asystent rachunkowy Edmund Uderski.

6) Dnia 2. września 1897 zmarł adjunkt rachunkowy Władysław Mystkowski.

Żaden z nich nie pozostawił po sobie osób uprawnionych statutem emerytalnym do płacy lub poborów z funduszu krajowego.

c) W oddziale kasowym.

1) Wykonując uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 13. lutego 1897 Ls. 2641, przyznającą przeniesionemu w stan spoczynku dyrektorowi kasy krajowej Julianowi Horoszkiewiczowi płacę, jakąby tenże otrzymał po wysłużeniu lat 40 w rocznej kwocie 2.600 złr. a. w, wydał Wydział krajowy w dniu 28. lutego 1897 LW. 11397 odpowiednie polecenie kasie krajowej co do wypłacania od 1. stycznia 1897 powyższej płacy, jak i wypłacenia kwoty 130 złr. w. a. tytułem wyrównania różnicy płacy za czas od 1. października po 31. grudnia 1897.

2) Dekretem z dnia 24. sierpnia 1897 do LW. 51221 zwolnił Wydział krajowy praktykanta Bolesława Wittemberskiego na własne żądanie ze służby krajowej.

3) Uchwałą z dnia 31. sierpnia 1897 do LW. 54001 zamianował Wydział krajowy dyetaryusza kasowego Zenona Kirchnera praktykantem kasowym.

d) W oddziale manipulacyjnym.

1) Uchwałą z dnia 5. stycznia 1897 do LW. 71282 przeniósł Wydział krajowy archiwistę Wydziału krajowego Ludwika Bieńkowskiego w stały stan spoczynku, wymierzając mu pensyę emerytalną w rocznej kwocie 1776 złr. a. w. Przy policzeniu lat służby doliczył Wydział krajowy Ludwikowi Bieńkowskiemu 5 lat służby na podstawie ust. 1 §. 11 statutu emerytalnego, a to na podstawie choroby i dalszych lat 5 na podstawie ust 5 tegoż samego paragrafu, które Ludwik Bieńkowski w czasie między rokiem 1863 a 1868 jako dyetaryusz w służbie Wydziału krajowego spędził, a to ze względu na jego wzorowe pełnienie obowiązków przez cały czas służby.

2) Uchwałą z dnia 27. stycznia 1897 LW. 6242 zamianował Wydział krajowy: ekspedytora Stanisława Chudzikiewicza archiwistą, pozostawiając mu nadal udzielony uchwałą Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1896 do LW. 61284 dodatek osobisty o rocznych 120 złr. a. w. na tak długo, jak długo pełnić będzie obowiązki ekspedytora; posada ekspedytora na razie nie została obsadzoną; asystenta manipulacyjnego Kazimierza Piotrowskiego kancelistą extra statum; pisarza manipulacyjnego Władysława Chmielewskiego asystentem manipulacyjnym; aplikanta manipulacyjnego Aleksandra Latkowskiego pisarzem etatowym; aplikantem manipulacyjnym z adjutum 360 złr. a. w. rocznie dyetaryusza Jana Lenczowskiego, przyznając mu dodatek osobisty w kwocie 5 złr. a. w. rocznie na tak długo, dopóki różnica między jego dawniejszą płacą a płacą jako aplikanta manipulacyjnego przez posunięcie się na posadę urzędnika się nie wyrówna.

2) W dniu 25. listopada 1896 zmarł emerytowany protokolista Wydziału krajowego Wojciech Madeyski.

Sprawa regulacyi płac urzędników Wydziału krajowego.

W sprawie tej przedkładamy osobne sprawozdanie.

Sprawa zmiany statutu emerytalnego.

W sprawie tej przedkładamy osobne sprawozdanie.

Uczczenie jubileuszu 50-letniego panowania Najjaśniejszego Pana.

Na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1897 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Celem uczczenia jubileuszu 50-letniego panowania Najmiłościwszego Cesarza i Króla Franciszka I.. Sejm krajowy postanawia:

„1. Wybudować w Krakowie kosztem kraju i oddać na własność c. k. Skarbu wojskowego nowe budynki i zakłady dla c. k. wojska, a to w tych rozmiarach, jakich potrzeba dla obecnej załogi i zakładów wojskowych, pomieszczonych w zabudowaniach zamkowych na Wawelu. Po zupełnem opróżnieniu w ten sposób Wawelu złoży Sejm u stóp Tronu ponowną prośbę, by Najjaśniejszy Pan Zamek Wawelski w Swe posiadanie objąć raczył.

„Zarazem Sejm wyznaczać będzie co roku w budżecie odpowiednią sumę na odbudowanie zamku królewskiego na Wawelu.

„2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by w celu wykonania powyższej uchwały poczynił bezzwłocznie potrzebne kroki, tak, aby budowa nowych budynków wojskowych w r. 1898 się rozpoczęła i aby przedłożył przy preliminarzu na rok 1898 odpowiednie wnioski finansowe“.

W wykonaniu tej uchwały przedłożył Wydział krajowy pismem z dnia 6. kwietnia b. r. L. 9530 c. k. Ministerstwu wojny propozycyę oddania bezpłatnie gruntu pod budowę mieszczących się obecnie na Wawelu zakładów wojskowych i wypłacenia na koszta tej budowy ryczałtowej kwoty, którą Wydział krajowy oznaczył, pod warunkiem, by do lat 3 Zamek na Wawelu w całości w posiadanie kraju oddany został. C. k. Ministerstwo wojny pismem z dnia 21. czerwca b. r. 1165 w zasadzie zgodziło się na propozycyę Wydziału krajowego i zażądało wskazania odpowiednich pod przyszłą budowę gruntów. Co do wysokości ofiarowanego ryczałtu zastrzegło sobie Ministerstwo stanowczą odpowiedź po ostatecznem wskazaniu odpowiednich placów pod budowle.

Wydział krajowy w pierwszej linii ofiarował grunta na Prądniku Czerwonym, stanowiące własność funduszu szpitala św. Łazarza. Ministerstwo wojny zarządziło pismem z dnia 6. lipca b. r. L. 1460 na dzień 21. lipca komisyonalne zbadanie tych placów, nie uznało ich jednak za odpowiedne z powodu zbytniego ich oddalenia od środka miasta, a bliskości pasu fortecznego. Wydział krajowy zarządził przeto w porozumieniu z c. k. wojskowością poszukiwania za innymi placami, które to poszukiwania są obecnie w toku.

Wydział krajowy ma nadzieję, że jeszcze w ciągu bieżącej sesyi zda Wysokiemu Sejmowi sprawę o zawartej stanowczo z c. k. Ministerstwem wojny umowie, która umożliwi stopniowe opróżnienie Zamku na Wawelu i rozpoczęcie robót restauracyjnych.

SPRAWOZDANIE

z czynności

Departamentu I. Wydziału krajowego

za czas od 1. listopada 1896 do 30. września 1897.

14 alegatów.

Departament I.

Szef departamentu: Dr. Józef Wereszczyński, członek Wydziału krajowego.

Departament I. przydzielone ma do załatwienia następujące sprawy:

1. Sprawy powiatowe i gminne wraz z policyą ogniową;
2. Sprawy budowy koszar dla wojska;
3. Sprawy stypendyjne i fundacyjne, dalej patronatu, konkurencyi itp., wybory poselskie (sprawdzanie), towarzystwa dobroczynności, zakłady sierót i ochronki.

Sprawy budowy koszar dla wojska objęte są osobnem sprawozdaniem.

Sprawy powiatowe i gminne.

A) Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej sankcyi.

a) Ustawy i uchwały sankcyonowane.

Wyłączenie osad Pawłowa, Krzywe i Capłapy ze związku gminy Majdan w powiecie jarosławskim i utworzenie z nich samoistnej gminy.

Najwyższem postanowieniem z dnia 30. listopada 1896 uzyskał sankcyę uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 28. stycznia 1896 projekt ustawy o wyłączeniu osad Pawłowa, Krzywe i Capłapy ze związku gminy Majdan w powiecie Jarosławskim i utworzenie z nich samoistnej gminy, o czem powiadomiono Wydział powiatowy w Jarosławiu tutejszym reskryptem z dnia 31. grudnia 1896 l. 82.296.

Ustawa dla gminy miasta Białej w przedmiocie obowiązku właścicieli domów wybudowania kanałów domowych i uiszczenia taksy za połączenia z kanałami miejskimi.

Najwyższem postanowieniem z dnia 30. maja 1897 uzyskał sankcyę uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 3. lutego 1897 projekt ustawy o obowiązku właścicieli domów w mieście Białej wybudowania kanałów domowych, połączenie tych kanałów z kanałami miejskimi publicznymi i prawach gminy miasta Białej pobierania taksy za to połączenie, o czem powiadgmiono Wydział powiatowy w Białej rozporządzeniem tutejszem z dnia 19. czerwca 1897 l. 36.358.

Zezwolenie reprezentacyi powiatowej w Horodence na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 18.000 zł.

Najwyższem postanowieniem z dnia 18. maja 1897 otrzymał sankcyę uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12. lutego 1897 projekt ustawy zezwalającej Reprezentacyi powiatowej w Horodence na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 18.000 złr. na dalszą budowę dróg powiatowych, o czem zawiadomiono Wydział powiatowy w Horodence rozporządzeniem z dnia 19. czerwca 1897 l. 33.980.

Opłaty gminne od naturalnego i sztucznego wina w Kołomyji.

Najwyższem postanowieniem z dnia 29. lipca 1897 otrzymał sankcyę uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 10. lutego 1897 projekt ustawy o zezwoleniu gminie miasta Kołomyi na pobór opłaty gminnej od wina naturalnego i sztucznego, podatkowi konsumcyjnemu nie podlegającego, na przeciąg 10 lat, o czem zawiadomiono Wydział powiatowy w Kołomyi rozporządzeniem z 29. sierpnia 1897 l. 51.861.

Opłaty gminne od napojów spirytusowych, piwa i miodu w Janowie.

Najwyższem postanowieniem z dnia 13. lipca 1897 otrzymał sankcyę uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 15. lutego 1897 projekt ustawy o zezwolenie w gminie Janów (pow. Gródek) na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych, piwa i miodu, o czem zawiadomiono Wydział powiatowy w Gródku rozporządzeniem z dnia 31. lipca 1897 l. 47.192.

Zezwolenie gminie Pruchnik na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych i od piwa.

Uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z 15. lutego 1897 projekt ustawy o zezwoleniu gminie Pruchnik na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych i piwa uzyskał sankcyę Najwyższem postanowieniem z dnia 12. czerwca 1897, o czem zawiadomiono Wydział powiatowy w Jarosławiu rozporządzeniem z 30. czerwca 1897 l. 38.751.

b) Ustawy i uchwały jeszcze niesankcyonowane.

Zmiana niektórych postanowień statutu miasta Lwowa.

Uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12. lutego 1897 projekt ustawy zmieniającej postanowienia §§. 85., 89., 90. i 92. statutu miasta Lwowa nie uzyskał dotąd Najwyższej sankcyi.

Według odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 13. sierpnia 1897 l. 9.251/pr. przedłożony został rzeczony projekt ustawy c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych jeszcze 4. marca 1893 l. 2.208/pr.

Opłaty gminne od napojów spirytusowych i piwa w Śniatynie.

Uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 9. lutego 1897 projekt ustawy o zezwoleniu gminie miasta Śniatyna na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych i piwa nie uzyskał dotąd Najwyższej sankcyi.

Według odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 14. września 1897 l. 10.053/pr. zarządziło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych przedewszystkiem załatwienie w II. instancyi rekursu gminy miasta Śniatyna przeciw rozporządzeniu c. k. Starostwa z d. 9. grudnia 1896 l. 18.710, którem wzbroniono dalszego poboru rzeczonych opłat.

c) Odmowa sankcyi.

Opłaty gminne od napojów spirytuso-

Odezwą z 6. września 1897 l. 10.052/pr. zawiadomiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydział krajowy, że uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z 30. stycznia 1897 projekt ustawy o zezwoleniu gminie Delatyn na pobór opłaty gminnej od napojów spirytusowych

wych i od piwa w Delatynie.

i od piwa w myśl Najwyższego postanowienia z dnia 22. sierpnia 1897 nie uzyskał Najwyższej sankcyi.

Powodem odmowy sankcyi była okoliczność, że rzeczony projekt ustawy w artykule I. ustanawia opłatę gminną od jednego hektolitra piwa krajowego na 1 złr. zaś od jednego hektolitra piwa zagranicznego 1 złr. 20 ct., że więc zamierzone było nałożenie na zagraniczne piwo wyższej opłaty, niż na piwo krajowe. Takie postanowienie zaś jest zdaniem c. k. Rządu niedopuszczalne ze względu na traktaty handlowe z Państwem Niemieckiem, względnie z Włochami i Belgią, według których konsumcya produktów tych państw w Austryi nie może być obciążoną wyższemi opłatami wewnętrznemi, jak konsumcya odpowiednich krajowych produktów.

O powyższem zawiadomiono Wydział powiatowy w Nadwórnie rozporządzeniem z 17. września 1897 l. 55.954.

B) Uchwały niepodlegające sankcyi.

Sprawa reformy przepisów o udzielaniu konsensów budowlanych w rejonach fortecznych.

Wskutek petycyi gminy Grochowce, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z 8. lutego 1897 następującą rezolucyę:

„Sejm ponawia swoje wezwanie z 4. lutego 1895 wystosowane do c. k. Rządu o przeprowadzenie reformy przepisów o udzielaniu konsensów budowlanych w rejonach fortecznych, jakoteż o złagodzenie surowego wykonania tych przepisów, mianowicie, by plany budowli, potrzebne dla celów wojskowych, przez organa państwowe były sporządzane.

Zarazem udzielił Wysoki Sejm petycyę mieszkańców wsi Grochowce Wydziałowi krajowemu z poleceniem zalecenia Wydziałowi powiatowemu w Przemyślu, by w sprawach dotyczących uzyskania konsensu budowlanego w rejonie fortecznym, ludności włościańskiej poradą a wedle możliwości i czynnie był pomocnym“.

W wykonaniu powyższego polecenia udzielił Wydział krajowy reskryptem z 19. lutego 1897 l. 10.095 powyższe rezolucye do wiadomości Wydziału powiatowego w Przemyślu celem ścisłego zastosowania się do rzeczonej uchwały Wysokiego Sejmu i wydania stosownego zarządzenia do wszystkich gmin położonych w rejonie fortecznym Przemyśla. Podobne rozporządzenie wydał Wydział krajowy równocześnie do Wydziału powiatowego w Krakowie z wezwaniem wzięcia pod rozwagę, czyli analogicznie do powyższej uchwały dla powiatu przemyskiego, nie zachodzi potrzeba użyczenia stosownej pomocy ze strony Wydziału powiatowego dla ludności gmin położonych w rejonie fortecznym Krakowa.

Odezwą z 1. czerwca 1897 l. 5.613/pr. zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie, że rezolucyę Wysokiego Sejmu z d. 4. lutego 1897 co do reformy surowych przepisów o udzielanie konsensów budowlanych w rejonach fortecznych przedłożyło do postanowienia c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych z odwołaniem się na poprzednie sprawozdanie, którem przedłożono rezolucyę Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1895, powziętą w tym samym przedmiocie. C. k. Prezydyum Namiestnictwa oznajmiło przytem, że na żadną z powyższych rezolucyi nie nadeszła dotąd decyzya kompetentnych c. k. władz centralnych, dołączyło jednak przytem odpis reskryptu c. k. Minist. obrony krajowej z 26. kwietnia 1897 l. 4.206/812 II. b. wystosowanego do c. k. Namiestnictwa a wydanego w pewnym specyalnym wypadku odnoszącym się do rewersu demolacyjnego dla objektów pobudowanych w parku Jordana w Krakowie.

Na reskrypt ten zwraca c. k. Prezydyum Namiestnictwa uwagę z tego powodu, że z niego wynika stanowisko, jakie c. k. Rząd zajmuje w kwestyi uwolnienia stron od przedkładania rewersów demolacyjnych na budowle wykonane w rejonie fortecznym.

Odpis powyższego reskryptu dołącza się pod 1.

Al. 1. Cały powyższy komunikat udzielił Wydział krajowy do wiadomości Wydziałowi powiatowemu w Krakowie i Przemyślu reskryptem z 18. czerwca 1897 l. 34.640.

Wydział powiatowy w Przemyślu w odpowiedzi swej z 7. maja 1897. L. 1.057 zaznacza przedewszystkiem, że ze swej strony czynił już w powyższej sprawie liczne starania o uzyskanie ulg dla ludności, jednak bez skutku i że, o ile interesowani włościanie odnoszą się doń w rzeczonej sprawie w miarę potrzeby udziela im rady lub czynnej pomocy, nie może to jednak usunąć kosztów ani też, co jest najważniejsze, przyspieszyć budowy lub rekonstrukcyi, na czem lud znaczne ponosi straty. Dlatego zdaniem Wydziału powiatowego potrzebną jest zmiana odnośnych przepisów przynajmniej o tyle, iżby budowa lub rekonstrukcya mogła być rozpoczętą i dokonaną bez poprzedniego zezwolenia władzy wojskowej pod warunkiem, że w pewnym ściśle określonym czasie budujący byłby obowiązany władzy tej przedłożyć rewers demolacyjny względnie akt zrzeczenia się większej wartości budynku.

Odpowiedź tę zakumunikował Wydział krajowy Prezydyum Namiestnictwa odezwą z 22. maja 1897.

Wreszcie Wydział powiatowy w Krakowie w odpowiedzi swej z 18. czerwca 1897. L 1.168 podnosi również, że ze swej strony czynił w sprawie niniejszej liczne, jednak bezskuteczne starania i nad nią czuwa bezustannie, że jednakże wśród bardzo licznych i głośnych narzekań ludności, w pasie fortyfikacyjnym grunta mającej, na nadzwyczaj dotkliwe uciążliwości t. zw. rewersów demolacyjnych, — nie słyszał nigdy skarg na trudności z powodu planów na budowle w rejonie fortecznym zamierzone, ani w ogóle skarg na jakiekolwiek trudności techniczne lub manipulacyjne przy wykonywaniu najwyż. postanowienia z 21. maja 1856 o zakazie budowania i obowiązku przedkładania rewersów demolacyjnych na budowle w rejonie fortyfikacyjnym".

Wydział powiatowy przpuszcza, że „pochodzi to prawdopodobnie raz z tąd, iż w tamtejszym rejonie położone są gminy podmiejskie, w których prawie bez wyjątku każdą budowlę prowadzi koncesyonowany budowniczy lub majster murarski względnie ciesielski na podstawie sporządzonego przez siebie planu, a powtóre prawdopodobnie ztąd, że takie drobne trudności są prawie bez znaczenia w obec przygniatających i rujnujących skutków zakazu budowania w rejonie ściślejszym, a rewersów demolacyjnych w rejonie ściślejszym i dalszym".

Petycya osadników mazurskich w gminie Dołhe wojniłowskie o utworzenie samoistnej posady pod nazwą „Wioska polska".

Uchwałą z 9. lutego 1897 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy petycyę osadników mazurskich w gminie Dołhej Wojniłowskiej o utworzenie samoistnej gminy pod nazwą „Wioska polska".

Petycyę tę udzielił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 12. marca 1897 l. 11.176 Wydziałowi powiatowemu w Kałuszu do wszechstronnego zbadania i uzupełnienia w kierunku wskazanym w powyższym reskrypcie, dotąd jednak sprawa nie została uzupełnioną ani Wydziałowi krajowemu zwróconą, osadnicy bowiem nie dostarczyli potrzebnych dokumentów.

Sprawa zezwolenia gminie Chorzelów pow. Mieleckiego na rozdział między 88 członk. gm. 82 morg. 177 sążni kw. nieużytków gminnych.

Uchwałą z 12. lutego 1897 upoważnił Wysoki Sejm Reprezentacyę gminy Chorzelów do rozdzielenia parcel gruntowych lk. 880, 911 i 912 objętych wyk. ks. grunt. l. 170, jako grunt nieurodzajny zapisanych, własność gminy stanowiących, między członków gminy na podstawie sporządzonego już planu podziału przez Radę gminną zatwierdzonego.

Zarazem upoważnił Wysoki Sejm Reprezentacyę gminy Chorzelów do zeznania imieniem gminy dokumentów, jakie okażą się potrzebne w celu przepisania w księgach gruntowych tytułu własności tak rozdzielonych gruntów na pojedynczych obdarowanych członków gminy. O tej uchwale zawiadomiono Wydział powiatowy w Mielcu rozporządzeniem tut. z 9. marca 1897 l. 11.182 i c. k. Namiestnictwo we Lwowie.

Reforma ustawodawstwa gminnego dla gmin wiejskich.

W sprawie reformy ustawodawstwa gminnego dla gmin wiejskich i pozostających z tą reformą w związku rezolucyi Wysokiego Sejmu do ck. Rządu z 7. lutego 1896 oraz uchwał z 8. lutego 1896 i 5. lutego 1895 powołuje się Wydział krajowy na zeszłoroczne swoje sprawozdanie z uwagą, że dotąd nie otrzymał od c. k. Rządu dalszej w tym przedmiocie wiadomości.

Odstąpione uchwałą Wysokiego Sejmu z 12. lutego 1897 Wydziałowi krajowemu rozliczne petycye w powyższej sprawie, służyć będą za materyał.

Sprawa nadania gminie m. Lwowa prawa poboru opłat gminnych od przeniesienia własności nieruchomości i od spadków na rzecz miejscowego funduszu ubogich.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby wdrożył ponownie rokowania z Rządem w przedmiocie nadania gminie król. stoł. miasta Lwowa prawa poboru opłat gminnych od przeniesienia własności nieruchomości, jako też od spadków na rzecz miejscowego funduszu ubogich i sprawozdanie swoje, ewentualnie projekt ustawy na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył.

Wykonując powyższą uchwałę Wysokiego Sejmu, odniósł się Wydział krajowy odezwą z 9. marca 1897 l. 12.883 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie z prośbą o ponowne rozpatrzenie sprawy, o wyrażenie swej opinii.

W tym celu udzielił Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa sprawozdanie swoje do Wysokiego Sejmu z 5. listopada 1890 L. 46.417, sprawozdanie sejmowej komisyi prawniczej z 25. listopada 1890 Ls. 1341/90, wreszcie sprawozdanie takiejże komisyi z 12. lutego 1897 L. 3321/97, powołując się przytem na swą odezwę z 4. lipca 1891 L. 53093/90 i odezwę ck. Prezydyum Namiestnictwa z 25. września 1891 L. 9456/pr.

Odezwą z 13. czerwca 1897 L. 6.212/pr. zawiadomiło nas ck. Prezydyum Namiestnictwa, że sprawa powyższa przedłożoną została ck. Ministerstwu spraw wewnętrznych, odezwą zaś z 30. października 1897 L. 11.683/pr. otrzymaliśmy zawiadomienie, że dotąd nie nadeszła decyzya tegoż c. k. Ministerstwa.

Koszta utrzymania ubogich w zakładach miejskich.

Uchwałą z 15. lutego 1897 przyjął Wysoki Sejm na fundusz krajowy koszta utrzymania:

1. Iwasia Greczyły we Lwowie za gminę Tiutków w kwocie 49 zł. 67 ct.
2. Tekli Karpały we Lwowie, za gminę Targowisko, w kwocie 1.578 zł. 45 ct.
3. Franciszki Sworeń we Lwowie, za gminę Kruszelnica, w kwocie 147 zł. 43 ct.
4. Maryi, Teofili i Heleny, sierot po Pawle Łagodzicu we Lwowie, za gminę Korczyn szlachecki, w kwocie 249 zł. 30 ct.
5. Maryi Mykietowej we Lwowie, za gminę Krościenko, w kwocie 218 zł. 40 ct.
6. Jakóba Dindorfa we Lwowie za gm. Bogucice w kwocie 238 zł.
7. Izraela Eisenmajera we Wiedniu za gminę Pełnatycze w kwocie 155 zł. 22.
8. Magdaleny Stanisz we Wiedniu za gminę Tarasówka w kwocie 37 zł. 93 ct.
9. Jana Kędziora we Wiedniu za gminę Podolany, w kwocie 51 zł. 69 ct.
10. Joanny Messinger w Budapeszcie za gminę Sassów, w kwocie 203 zł. 40 ct.
11. Tomasza i Maryi Łanczynów w Gracu za gminę Dernów, w kwocie 378 zł.

Powyższe koszta zostały dotyczącym gminom względnie zakładom wypłacone, a o zapadłych uchwałach gminy właściwe powiadomione.

Uchwałą z 15. lutego 1897 udzielił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania petycye gmin: Suszno, Humieniec, Pogwizdów,

Bańsko, Skała i Chiszewice o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania osób w petycyach wymienionych.

Prośba gminy Humieniec jako dotycząca kosztów leczenia Maryi i Andrzeja Łazarko została odpowiednio załatwioną.

Prośba gminy Skała o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania Maryi Załuckiej w Budapeszcie została odmownie załatwioną rozporządzeniem z 27. kwietnia 1897 l. 26.203 względnie z 22. listopada 1896 l. 62.650, gmina bowiem może sama odnośne koszta pokryć.

Co do próśb zaś gminy Suszno, Pogwizdów, Bańsko i Chiszewice przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdania.

Projekt ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek.

Projekt ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi osobnem sprawozdaniem.

Projekt zmiany Art. I. i §§. 73 i 74 ustawy z dnia 4. kwietna 1889 Nr. 31. dz. u. kr.

Projekt zmiany Art. I. §§. 73. i 74. ustawy budowniczej dla 131 znaczniejszych miejscowości w kraju z dnia 4 kwietnia 1889 dz. u. kr. Nr. 31, przedkłada Wydział krajowy osobnem sprawozdaniem.

Projekt zmiany §. 102 ustawy z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24.

Projekt ustawy zmieniającej §. 102 ustawy gminnej z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24 nie załatwiony przez Wysoki Sejm na ostatniej sesyi, ponawia Wydział krajowy osobnem sprawozdaniem.

Projekt ordynacyi wyborczej dla 30 miast podlegających ustawie gminnej z 13. marca 1889, Dz. u. kr. Nr. 24.

Projekt ordynacyi wyborczej dla 30 miast, podlegających ustawie gminnej z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24, przedkładał Wydział krajowy już trzykrotnie Wysokiemu Sejmowi.

Gdy zaś Komisya sejmowa na podstawie ostatniego projektu Wydziału krajowego nie przedstawiła Wysokiemu Sejmowi wniosków a Wydział krajowy nie otrzymał od Wysokiego Sejmu polecenia przedłożenia projektu na innych podstawach, przeto go obecnie nie ponawia.

Działalność ekonomiczna Reprezentacyi powiatowych.

Wsprawie działalności Reprezentacyi powiatowych w zakresie spraw ekonowicznych ich powiatów przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Petycya kolonii Rudolfsdorf (pow. Śniatyn) o wyłączenie ze związku gminy Stecowa i utworzenie z niej samoistnej gminy administracyjnej.

Uchwałą z 9. lutego 1897 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę kolonii Rudolfsdorf o wyłączenie ze związku gminy Stecowy i utworzenie z niej samoistnej gminy administracyjnej — do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi.

W wykonaniu tej uchwały przesłał Wydział krajowy rzeczoną petycyę rozporządzeniem z 9. marca 1897 l. 9.995 Wydziałowi powiatowemu w Śniatynie do wszechstronego zbadania w kierunku rozporządzeniem tem wskazanym i zdania sprawy. Relacyą z 26. maja 1897 l. 733 doniósł Wydział powiatowy, że po otrzymaniu opinii władz politycznych, podatkowych i sądowych oraz potrzebnych aktów sprawę bezzwłocznie przedłoży. Dotąd jednak nie ma dalszej wiadomości w tej sprawie.

Sprawa wydzielenia 37 posiadłości z gminy Przedmieście Dynowskie i wcielenia do gminy Dynów.

Podług odezwy c. k. Namiestnictwa z 17. marca 1897 l. 13.121, uzupełnione akta w sprawie wydzielenia 37 posiadłości z gminy Przedmieście dynowskie i wcielenia do gminy Dynów, przesłane zostały c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu dla objawienia zdania, czy przeciw zamierzonej zmianie granic nie zachodzą jakie przeszkody ze stanowiska administracyi skarbowej, dotąd jednakże nie otrzymało jeszcze c. k. Namiestnictwo żądanej opinii.

Petycya gminy Karłów o wydzielenie parcel z gminy katastralnej Uście a przydzielenie do gminy katastralnej Karłów.

W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania zawiadamia Wydział krajowy Wysoki Sejm, że c. k. Namiestnictwo odezwą z 29. grudnia 1896 l. 105.243 sprzeciwiło się żądaniu gminy Karłów wyłączenia parcel, lk. 486 do 1.002 i 1005 do 1.103 w przestrzeni 552 morg. 1.128□ sążni przeważnie do włościan Karłowa należących — z obrębu gminy administracyjnej i katastralnej Uście i wcielenie ich do gminy adminstracyjnej Karłów.

Przeprowadzone bowiem w tej sprawie dochodzenie wykazało, że:

1) powyższe parcele położone w administracyjnym i katastralnym obrębie gminy Uście nie pozostaja w żadnej terytoryalnej łączności z gminą Karłów, owszem są od niej odległe co najmniej 4 kilometry i rzeką Prut a nadto samą miejscowością Uście i znacznym obszarem gruntów uścieckich oddzielone, tak, że w razie wydzielenia tych parcel powstałaby pośród terytoryum gminy Uście część obszaru gminy Karłów.

2) że 18 parcel z gruntów wydzielić się mających i pośród nich położonych w łącznej przestrzeni 39 morgów 944□ sążni należy do mieszkańców gminy Uście, którzy nie zgadzają się na wcielenie tych gruntów do gminy Karłów.

3) Że zamierzona zmiana granic gmin Uście i Karłów osłabiłaby bardzo znacznie środki materyalne gminy Uście i zmusiłaby tę gminę, która w roku 1895 pobierała dodatek gminny do podatków w wysokości 28% na opędzenie potrzeb gminnych, nałożyć nadmiernie wysokie dodatki do podatków, co musiałoby podkopać byt ludności w Uściu, która jest przeważnie ubogą.

Wobec powyższych okoliczności oświadczyło się c. k Namiestnictwo ze względów publicznych przeciw proszonemu wydzieleniu względnie wcieleniu gruntów. Wydział krajowy przeto rozporządzeniem z 23. marca 1897 l. 2.717 zawiadomił gminę Karłów, że petycyi jej wobec Wysokiego Sejmu popierać nie będzie.

Wyłączenie przy-

W dalszym ciągu sprawy zawiadomił nas Wydział powiatowy w Rudkach relacyą z 19. czerwca 1897 l. 780, że pełnomocnicy przysiółka

siółka Sajków z gminy Werbiża i przyłączenie do gminy Horożany małej.

Sajków nie przedłożyli dotychczas żądanych aktów i deklaracyi, w obec czego sprawa naprzód nie postąpiła.

Petycya Wydziału powiatowego w Tłumaczu w przedmiocie rewizyi stemplowych w księgach uchwał Rad gminnych co do płac funkcyonaryuszów gminy.

Odnośnie do uchwały Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1896, zakomunikowanej c. k. Rządowi tutejszą odezwą z d. 17. marca 1896 L. 10.878, c. k. kraj. Dyrekcyi Skarbu wskutek rozporządzenia c. k. Ministerstwa Skarbu z d. 9. lutego 1897 L. 34.610, zawiadomiła Wydział krajowy, że „Rząd nie spuszczając z oka interesów Skarbu Państwa, nie omieszka wziąść pod rozwagę sprawy uwolnienia dekretów nominacyjnych funkcyonaryuszów gminnych od opłat skarbowych, przy zamierzonej i przygotowywanej obecnie reformie ustawy należytościowej".

Petycya gminy Ottynia o zezwolenie na pobór opłaty gminnej od napojów spirytusowych.

Przedłożoną przez Wydział powiatowy w Tłumaczu petycyę gminy Ottynii o zezwolenie na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych i piwa, zwrócono tut. rozporządzeniem z 9. lutego 1897 L. 7.800 do uzupełnienia i skoro zostanie należycie wyjaśnioną, względnie uzasadnioną, i c. k. Dyrekcya gal. funduszu propinacyjnego z tem się zgodzi, przedłoży Wydział kraj. w swoimczasie stosowne sprawozdanie Wysokiomu Sejmowi.

Petycya gminy Dobczyce o zaprowadzenie opłat gminnych od napojów spirytnsowych i piwa.

Gdy i w roku bieżącym nie otrzymał Wydział krajowy od Wydziału powiatowego w Wieliczce odpowiedzi w sprawie petycyi gminy Dobczyce o zaprowadzenie opłaty gminnej od napojów spirytusowych i od piwa, i gdy gmina ta również ze swej strony sprawy nie wznowiła, przeto sprawę tę uważać należy za zaniechaną.

Petycya gminy Sieniawa o zezwolenie na pobór opłaty gminnej od napojów spirytnsowych i piwa.

W dalszym ciągu udzielił Wydział krajowy petycyę gminy Sieniawa o zezwolenie na pobór opłat gminnych od napojów spirytusowych i piwa, c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego do zaopiniowania, a na podstawie odezwy tejże Dyrekcyi z 5. lutego 1897 L. 798 zwrócił sprawę Wydziałowi powiatowemu do dodatkowego wyjaśnienia, zkąd jednak jeszcze nie wróciła.

Jeśli wyjaśnienia te będą wystarczające, nie omieszka Wydział krajowy w danym razie przedstawić Wys. Sejmowi odpowiednie wnioski.

C. Inne sprawy ważniejsze.

Wykonywanie nadzoru nad zakładowym majątkiem gmin i zakładów gminnych, nad działalnością Zwierzchności gminnych tudzież nad Reprezentacyami powiatowemi w myśl ust. kraj. z d. 7. kwietnia 1886.

Jak to już w zeszłorocznem sprawozdaniu podnieśliśmy, wykonywanie naczelnego nadzoru nad zakładowym majątkiem gmin, na działalnością Zwierzchności gminnych, tudzież nad Reprezentacyami powiatowemi z zakresie ustawy krajowej z dnia 7. kwietnia 1886, składa się z rozliczmych czynności w najrozmaitszych kierunkach. Podnosimy z tych czynności najważniejsze, mające więcej ogólne znaczenie.

Przedewszystkiem dążył Wydział krajowy do tego, ażeby ustawa krajowa z dnia 3. lipca 1896 wydana dla miast nieobjętych ustawą z d. 13. marca 1889, miasteczek i znaczniejszych gmin w kraju była w życie wprowadzoną. Okólnikiem przeto, podanym w zeszłorocznem sprawozdaniu, zostały Wydziały powiatowe wezwane, ażeby dopomagały gminom do wprowadzenia w życie tej ustawy. Zawezwaniu temu stało się zadość, jak nadesłane i wpływające relacye wykazują.

Dalej wypracował Wydział krajowy projekt kwalifikacyi urzędników tej grupy miast, miasteczek i znaczniejszych miejscowości i przesłał go c. k. Namiestnictwu, a skoro tylko porozumienie z c. k. Namiestnictwem do skutku dojdzie, będą przepisy kwalifikacyjne bezzwłocznie opublikowane.

Wypracowanie Instrukcyi dla gmin powyższej kategoryi jest w toku i będą one gminom w najkrótszym czasie rozesłane.

Spostrzeżenia poczynione przez Wydział krajowy przy sposobności rozpatrywania budżetów, zamknięć rachunkowych i inwentarzy 30 miast podlegających ustawie krajowej z d. 13. marca 1889, tudzież wyniki badania finansowej gospodarki powyższych gmin, spowodowały Wydział krajowy do wniesienia osobnego sprawozdania z wnioskiem na zmianę §. 102 ust. z d. 13. marca 1889.

Nadto czuwał Wydział krajowy nad tem, ażeby wpływały peryodyczne sprawozdania komisyj kontrolujących wybranych przez Rady miejskie.

Instytucya komisyj kotrolujących urzędowanie burmistrza i Magistratu, wprowadzona po raz pierwszy ustawą z dnia 13. marca 1889, okazała się w praktyce w wielu miejscowościach wcale dodatnią. Do takiej komisyi kontrolującej wybierają Rady miejskie z reguły najpoważniejszych członków, a krytyczne i przedmiotowe uwagi takiej komisyi przyczyniają się dość często do wprowadzenia ulepszeń w gospodarce gminnej.

Czyniąc zadość życzeniom wyrażanym przez znaczną ilość Wydziałów powiatowych i chcąc sobie zaoszczędzić nieustannych wskazówek i pouczeń, wydał Wydział krajowy, działając z mocy ustawy z dnia 7. kwietnia 1886 Instrukcyę rachunkowo-kasową dla Wydziałów powiatowych, w odpisie dołączoną, a rozesłaną okólnikiem z 11. czerwca 1897, L. 35.341.

Instrukcya ta nie wprowadza absolutnie nic nowego. Jest to raczej zbiór przepisów, dotychczas praktykowanych, zestawiony dla dogodności Wydziałów powiatowych i tychże organów.

Wydając powyższe przepisy, starał się Wydział krajowy ograniczyć żądania ad minimum, bez których wykonania rachunkowość i kasowość nie byłyby prawidłowe.

Nadto zajmował się Wydział krajowy rozpatrywaniem budżetów, zamknięć rachunkowych i inwentarzy miast, podlegających ustawie z dnia 13. marca 1889 i ustawie z d. 3 lipca 1896, tudzież Reprezentacyj powiatowych, regulując rachunki powiatowe i gminne.

Prócz tego wykonywał Wydział krajowy także nadzór, stosownie do postanowień ustaw, przez delegowanie komisyi na miejsce. Działo się to, jak i w ubiegłych latach, najprzeważniej na prośbę Wydziałów powiatowych, gmin, a w wyjątkowych wypadkach w skutek wiarogodnych doniesień lub zażaleń członków gmin, popartych przez deputacye.

Na podstawie zbadania stanu rzeczy na miejscu, przyzwolono gminie miasta Krakowa na użycie dalszych 100.000 zł., pochodzących z $1^1/^2$ milionowej przez kraj poręczonej pożyczki, na budowę kanałów.

Lustracya a następnie likwidacya przeprowadzona w magistracie w Trembowli wykazały, że kasyer miejski dopuszczał się sprzeniewierzeń. Kasyer zbiegł jeszcze w toku likwidacyi.

Poczyniono zarządzenia, ażeby posady urzędników Magistratu były należycie obsadzone i ażeby przywróconą została równowaga budżetowa, zwichnięta w skutek znacznych wydatków. Akcya w toku.

Lustracya Magistratu w Podgórzu wykazała, że gmina jako właścicielka dwóch wapienników i kamieniołomów pozawierała kartele z licznymi właścicielami wapienników i kamieniołomów.

Ponieważ treść umów nie odpowiadała interesom gminy i ponieważ gmina, jako taka, w tego rodzaju umowy wchodzić nie powinna, przeto poczynił Wydział krajowy stanowcze zarządzenia, ażeby powyższy stan był bezzwłocznie usunięty.

Na podstawie lustracyi przeprowadzonej w Magistracie w Nowym Sączu, wytknął Wydział krajowy dostrzeżone wadliwości.

Na podstawie lustracyj przeprowadzonych w Magistratach w Rzeszowie, Złoczowie i Tarnopolu, udzielił Wydział krajowy tymże Magistratom stosownych wskazówek.

Załatwienie aktu lustracyi gospodarstwa gminy Buczacza w toku.

W skutek sprawdzonych nieporządków w gospodarstwie gminy Podwołoczysk, odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa celem usunięcia Naczelnika gminy.

W skutek bardzo ujemnych wyników gospodarki gminnej w Jaryczowie nowym została Rada gminna rozwiązaną i komisarz rządowy ustanowiony.

Z powodu nieporządków i nadużyć popełnionych w gospodarstwie gminy Ottynii zostali złożeni z urzędu Naczelnik gminy, tegoż zastępca i asesor.

Na podstawie wyników lustracyi w Husiatynie, został kasyer z urzędu usunięty, a Naczelnik gminy uznany odpowiedzialnym za szkodę gminie wyrządzoną. Dalsze zarządzenia w toku.

Wyniki badań gospodarstwa gminnego w Leżajsku spowodowały Wydział krajowy do poczynienia kroków o rozwiązanie Rady gminnej.

Nadto dokonano lutracyi gospodarstw gminnych w Lubaczowie, Rymanowie, Zabłotowie, Jordanowie, Żywcu, Suchej, Dynowie, Założcach, Ropczycach, Sędziszowie; Chorostkowie, Ustrzykach dolnych i Sokołowie i wydano na tej podstawie rozliczne zarządzenia, nad których wykonaniem tak Wydział krajowy jak i Wydziały powiatowe czuwają.

Załatwienie dochodzenia przeprowadzonego w Bobowej w toku.

Prócz tego interweniował Wydział krajowy w sporze pomiędzy gminą Żywca i mieszczanami o las, tudzież w sprawie połączenia gminy Skolego z miasteczkiem Skolem, a w końcu w celu energiczniejszego ściągania zaległości czynnych w Haliczu.

Następnie dokonał Wydział krajowy lustracyi i dochodzeń wyjątkowo w kilku gminach wiejskich, w szczególności w trzech gminach powiatu bohorodczańskiego, a to w Rosulny, Zarzeczu i Niwoczynie.

W Rosulny, mającej znaczniejsze dochody, była gospodarka gminna poniżej krytyki. Dochody gminne były marnowane, a Zwierzchność gminna wydawała asygnaty, które izraelici po karczmach realizowali. Takich zastawionych kwitów było na kilkaset zł. W skutek powyższych faktów jakoteż innych nadużyć, została Rada gminna rozwiązaną i tymczasowy Zarząd ustanowiony, który gospodarkę gminną do porządku doprowadza. Nadto zostali Naczelnik gminy i tegoż zastępca z urzędu złożeni. Również i Naczelnik gminy Zarzecza został z urzędu złożony.

Akty dochodzenia przeprowadzonego w Niwoczynie odstąpione zostały Wydziałowi powiatowemu do załatwienia we własnym zakresie, ponieważ tenże i ze swej strony lustracyę przeprowadzał.

Na podstawie dochodzenia przeprowadzonego w gminie Bulowice, powiatu bielskiego, został naczelnik tejże gminy z urzędu złożony.

W gospodarce gminy Kaczanówki, powiatu skałackiego, sprawdzono znaczniejsze nieporządki. Załatwienie w toku.

Tak samo jest w toku wynik obrachunku naczelnika gminy w Podbereżcach.

Lustracyę gminy Lipsko Wydział krajowy przeprowadzi, skoro tylko trwający dotąd spór sądowy między członkami Zwierzchności gminnej i żalącymi się ukończony zostanie i akta ze Sądu zwrócone zostaną.

Prócz lustracyi gmin dokonał Wydział krajowy lustracyi 11 Wydziałów powiatowych w zakresie ustawy z d. 7. kwietnia 1886.

Wynik lustracyi w Bohorodczanach spowodował Wydział powiatowy do uwolnienia od służby sekretarza i poczynienia licznych zarządzeń, dążących do ulepszenia administracyi powiatowej.

Wynik lustracyi przeprowadzonej w Wydziale powiatowym w Tłumaczu spowodował Wydział powiatowy do uwolnienia od służby kilku funkcyonaryuszy.

Wynik lustracyi i obrachunku kasy pożyczkowej powiatowej w Dobromilu spowodował Wydział powiatowy do przeprowadzenia dalszych ścisłych dochodzeń.

Na prośbę Wydziału powiatowego w Wieliczce przeprowadził Wydział krajowy lustracyę i likwidacyę kasy pożyczkowej powiatowej. Rachunki kasy pożyczkowej zostały ostatecznie uregulowane.

Prócz tego przeprowadził Wydział krajowy lustracyę Wydziałów powiatowych w Kolbuszowej, Kosowie, Myślenicach, Żywcu, Brzeżanach, Turce i Trembowli, a na tej podstawie poczyniły Wydziały powiatowe liczne zarządzenia, dążące do ulepszenia administracyi powiatowej i zawiadomiły Wydział krajowy o zapadłych uchwałach.

W końcu udzielił Wydział krajowy pomocy rachunkowej Wydziałom powiatowym w Kolbuszowej, Podhajcach, Tłumaczu, Rohatynie, Brzeżanach, Krakowie, Wieliczce i Chrzanowie; Magistratom w Nowym Sączu, Rzeszowie i Trembowli; gminom Rohatyna i Załanowa i administracyi dóbr Czarnodunajeckich.

Zażalenia i rekursy w sprawie zarządu majątkiem i dobrem gmin i ich zakładów.

W czasie od 1. listopada 1896 do 1. października 1897 wpłynęło bezpośrednio do Wydziału krajowego ze 111 gmin 125 zażaleń na administracyę majątkiem gmin i ich zakładów.

W tym samym czasie wpłynęło do Wydziału kraj. 233 rekursów w przedmiocie administracyi dobrem i majątkiem gmin i ich zakładów, tudzież w przedmiocie wykonywania obowiązków ze strony naczelników gmin.

Z tych rekursów uwzględniono w całości lub częściowo 65, nieuwzględniono 116, zwrócono do uzupełnienia 23 rekursów, reszta w toku załatwienia.

Rekursy w sprawach budowniczo-policyjnych.

W czasie od 1. listopada 1896 do 1. października 1897 wpłynęło do Wydziału krajowego 214 rekursów budowniczo-policyjnych, nie licząc rekursów tego rodzaju odnoszących się do budowli przy drogach publicznych, załatwianych dotąd przez Departament IV. Wydziału krajowego.

Z tych rekursów uwzględniono w całości lub częściowo 55, nieuwzględniono 126, zwrócono zaś do uzupełnienia 23 rekursów, reszta w toku załatwienia.

Złożenie z urzędu naczelników gmin względnie ich zastępców.

W czasie od 1. listopada 1896 do końca Września 1897 udzieliło nam c. k. Namiestnictwo do zaopiniowania 31 spraw dyscyplinarnych, w których rozchodziło się o złożenie z urzędu Naczelników gmin względnie ich zastępców.

Wydział krajowy w 30 wypadkach zgodził się na złożenie z urzędu odnośnych naczelników gmin lub ich zastępców, w jednym zaś wypadku na takie złożenie z urzędu się nie zgodził.

Orzeczenia c. k. Trybunału administracyjnego.

C. k. Trybunał administracyjny odrzucił następujące zażalenia:

1. Walentego Walasa w Dobczycach przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 12. września 1895 L. 53.017 w sprawie budowniczej. (Orzecz. Tryb. adm. z 26. października 1896 L. 5.529).

2. Abrahama Zellera i towarz. w Zagórzu przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 11. sierpnia 1896 L. 29.994 w sprawie budżetu gminnego na r. 1896. (Orzecz. Tryb. adm. z 2. listopada 1896 L. 5.619).

3 Eliasza Stiela w Krzeszowie przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 10. marca 1896 L. 13.396 w sprawie budowniczej. (Orzecz. Tryb. adm. z 11. listopada 1896 L. 5 965).

4. Jana Dowbeckiego w Przemyślanach przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 27. sierpnia 1895 L. 49.907 w sprawie budowniczej. (Orzecz Tryb. adm. z 28. stycznia 1897 L. 559).

5. Stanisława Frankowskiego, naczelnika gminy Bóbrki, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 11. sierpnia 1896 L. 49.840 w sprawie dyscyplinarnej. (Orzecz. Tryb. adm. z 16. listopada 1896 L. 5.947).

6. Firmy Jakób i Józef Kohn we Wiedniu przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 20. grudnia 1895 L. 77.190 w sprawie uiszczenia datku konkurencyjnego na budowę szkoły w Porębie wielkiej. (Orzecz. Tryb. adm. z 22. kwietnia 1897 L. 2.283).

7. E. Kahane i L. Stankiewicza przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 6. marca 1896 L. 15.519 w sprawie wydzierżawienia opłat gminnych od napojów spirytusowych w Zbarażu. (Orzecz. Tryb. adm. z 5. kwietnia 1897 L. 4.716/96).

8. Hieronima ks. Lubomirskiego w Rozwadowie przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 20. grudnia 1895 L. 76.685 w sprawie budowniczej. (Orzecz Tryb. adm. z 3. maja 1897 L. 2.070/97).

9. Gminy m. Stanisławowa przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 29. listopada 1895 L. 67.508 w sprawie poboru opłaty gminnej od piwa wyrabianego w browarze spadkobierców śp. Piotra Sedelmayera. (Orzecz. Tryb. adm z 25. lutego 1897 L. 1.101).

10. Adolfa Baldingera w Zakopanem przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 17. sierpnia 1895 L. 46.660 w sprawie budowniczej. (Orzecz. Tryb. adm. z 3. marca 1897 L. 1.231.

11. Powiatowej kasy oszczędności w Wadowicach przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 27. stycznia 1897 L. 2.634 w sprawie budowniczej. (Orzecz. Tryb. adm. z 8 czerwca 1897 L. 3.148).

12. Sary Greibach w Samborze przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 24. marca 1896 L 10.845 w sprawie budowniczej. (Orzecz. Tryb. adm. z 23. kwietnia 1897 L. 2.315).

13 J. Zippera i M. Derbfleischa w Busku przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 13. grudnia 1895 L. 69.813 w sprawie budowniczej. (Orzecz. Tryb. adm. z 23. kwietnia 1897 L. 2.328.

14. L. Enkera i towarz. przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 1. czerwca 1896 L. 37.842 w sprawie opustu z czynszu dzierżawy prawa propinacyi z opłatami komunalnemi w Dobromilu i Huczku. (Orzecz. Tryb. adm. z 8. maja 1897 L 2.567).

15. Abrahama Federbuscha w Warężu przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 14. kwietnia 1896 L. 22.190 w sprawie zwrotu dodatków gminnych. (Orzecz. Tryb. adm. z 21. maja 1897 L. 2.284).

16. Salomona Schreibera w Dobczycach przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 12. września 1896 L. 53.007 w sprawie budowniczej. (Orzecz. Tryb. adm. z 19. czerwca 1897 L. 3.446).

C. k. Trybunał administracyjny zniósł natomiast:

1. Ze względów formalnych orzeczenie Wydziału krajowego z 9. kwietnia 1895 L. 22.780, w sprawie remuneracyi 100 zł. dla Michała Koreckiego, nauczyciela ludowego w Mikołajowie.

2. Orzeczenia tutejsze z 10. czerwca 1895 L. 33.542 i 27. marca 1896 L. 10.685, o ile niemi w myśl uchwał Rady miasta Lwowa z 18. kwietnia 1895 i 9. stycznia 1896 zezwolono nałożyć i pobierać w latach 1895 i 1896 obok 30% dodatku gminnego do podatku dochodowego na potrzeby miasta, osobno jeszcze 10% dodatek do tegoż podatku na cele szkolne. Dodatek ten ostatni bowiem przewidziany jest osobną ustawą szkolną z 24. kwietnia 1894 Dz. u. kr. Nr. 49, która nie może i nie powinna ścieśniać atrybucyi Rady miasta korzystania w razie potrzeby

w całej pełni z przyznanego statutem prawa uchwalania dodatków na potrzeby ściśle gminne aż do wysokości 30%.

C k. Trybunał administracyjny orzekł jednakże, iż wydatki szkolne winny być objęte zwykłym budżetem gminy a niedobór jego pokryty w sposób statutem miasta wskazany.

Gdy zaś według §. 89. tegoż statutu Rada miejska może nakładać samoistnie dodatki do podatków tylko do wysokości 30%, do nałożenia zaś wyższych dodatków potrzebną jest ustawa krajowa, a w niniejszym wypadku nałożono 40% dodatków, przeto obowiązaną była gmina postarać się o zezwolenie na te podatki w drodze ustawy krajowej.

Orzeczenie to zakomunikował Wydział krajowy także Radzie szkolnej krajowej.

3. Równobrzmiące orzeczenia Wydziału krajowego z dnia 14. kwietnia, 5. maja i 12. października 1896 L. 51.859, 26.569 i 21.859 któremi zatwierdzono uzasadniony ze względów publicznych nakaz Magistratu m. Lwowa, ażeby w realnościach Joela Todiesa Jollesa i towarz., Racheli Götz i Meilecha Posamenta zamknięto wychodzące na ulicę piwnice względnie framugi piwniczne, i zaopatrzono je drzwiami na zewnątrz otwieranemi, oraz ażeby te piwnice względnie framugi piwniczne używane były przez mieszkańców domu tylko do celów domowo-gospodarczych, a nie na mieszkania lub do celów handlowych lub przemysłowych.

Zdaniem jednak c. k. Trybunału administracyjnego nakaz opatrzenia piwnic względnie framug piwnicznych drzwiami mógłby być wydany ze względów policyjnych tylko przy sposobności restauracyi kamienicy, polecenie zaś, ażeby rzeczone ubikacye nie były używane do celów handlowych lub przemysłowych, nienależący zresztą do kompetencyi władz autonomicznych, nie jest uzasadniony względami komunikacyi publicznej i względy te zdaniem c. k. Trybunału nie mogą przeszkadzać używaniu rzeczonych ubikacyi jako sklepów.

Zakaz wreszcie zamieszkania tych ubikacyi zdaniem c. k. Trybunału mógłby być ewentualnie wydany tylko ze względów sanitarnych

4. Orzeczenie Wydziału krajowego z 5. marca 1895 L. 5.309 w sprawie żądania gminy Rzeszów od Józefy Idzińskiej pokrycia połowy kosztów przesklepienia wzdłuż jej realności płynącej Mikoszki.

Co do pretensyi powyższej odesłał Wydział krajowy gminę do drogi prawa, pretensya rzeczona bowiem opierała się na prywatno prawnem zobowiązaniu się Idzińskiej z 16. maja 1889 a nadto Idzińska zaprzeczała tylko wysokość obliczonych kosztów.

C. k. Trybunał administracyjny uchylił jednak powyższe orzeczenie, Rada miejska bowiem uchwałą z 5. października 1893 oparła pretensyę swoją wyłącznie na przepisach §. 82. ust. gm., tem samem więc zrzekła się zdaniem Trybunału prawa żądania zwrotu tych kosztów na podstawie powyższej deklaracyi.

Pożyczka dziesięciomiljonowa gminy m. Lwowa przez kraj poręczona.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1895 Wydział krajowy składa w sprawie dziesięciomiljonowej pożyczki miasta Lwowa następujące sprawozdanie.

Na podstawie szczegółowo przez Wydział krajowy zbadanych uchwał Reprezentacyi miejskich powziętych z zachowaniem wymaganych formalności, przyzwolił Wydział krajowy w okresie od 16. listopada 1896 do końca października 1897 na zasadzie ustawy krajowej z 7. lutego 1895 Nr. 16. dz. u. kr. gminie miasta Lwowa na poczynienie następujących wydatków z funduszu dziesięciomiljonowej przez kraj poręczonej pożyczki komunalnej:

a) Z kredytu 1,500.000 zł. przeznaczonego na urządzenie wodociągów (poz. 1. art. II. ustawy) na studya przygotowawcze (LW. 17.940/97)	15.000 zł.
Po doliczeniu wydatków z powyższego kredytu poprzednio przyzwolonych a objętych zeszłorocznem sprawozdaniem Wydziału krajowego	15.000 „
wyczerpano kredyt do wysokości . .	30.000 zł.

b) Z kredytu 500.000 zł. przeznaczonego na kanały i zasklepienie koryta Pełtwi i Pasieki (poz. 2):

1. na budowę kanałów w ulicach Żółkiewskiej, Kamiennej, Janowskiej i Wronowskiej (LW. 79.156/96) . 16.238 zł.

2. na budowę kanałów w ulicach Zielonej, Gazowej, Kopernika, Sykstuskiej i Jagiellońskiej (LW. 79.157/96) 60.705 „

3. na wyposadzkowanie Pełtwi w ulicy Ścieżkowej (LW. 79.157/96) . . . . . 21.300 „

4. na roboty przygotowawcze dla kanalizacyi (LW. 80.772/96) . . . . . 32 000 „

5. na budowę kanału w ulicy Matejki (LW. 44.128/97) . . . . . 796 „

Dolicza się wydatki poprzednio przyzwolone . 69.000 „

Razem . . 200.039 zł.

c) Z kredytu 600.000 zł. na bruki i regulacyę dróg i ulic (poz. 3):

1. na regulacyę ulicy pod Dębem (LW. 79.155/86) 600 zł.

2. na budowę nowych bruków i chodników (LW. 81.386/96) . . . . . 380.313 „

Ponieważ poprzednio przyzwolone przez Wydział krajowy wydatki wynosiły . . . . . 219.087 „

przeto wyczerpany jest cały kredyt . . . . . 600.000 zł.

d) Z kredytu 540.000 zł. przeznaczonego na budowę rzeźni, targowicy bydła i rakarni (poz. 4): na roboty przygotowawcze (zniwelowanie i podsypanie gruntu) do budowy rzeźni i targowicy (LW. 31.778/97) . . 10.000 „

e) Z kredytu 32.000 zł. (poz. 6) przyzwolono na budowę przytuliska dla kobiet już poprzednio . . . 30.000 „

f) Z kredytu 600.000 zł. (poz. 8) wydatki przyzwolone, poprzedniem sprawozdaniem objęte wynoszą . 377.054 „

g) Z kredytu 700.000 zł. przeznaczonego na budowę teatru przyzwolił Wydział krajowy użyć:

1. na przełożenie kanału i wodociągu tudzież rozebranie studnika w ulicy Karola Ludwika i na placu Gołuchowskich (LW. 79.154/96) . . . . . 5.685 „

2, na przełożenie Pełtwi na placu Gołuchowskich 32 904 „

3. wreszcie do LW. 31.142 po zatwierdzeniu planów teatru (LW. 28.436/97) przyzwolił Wydział krajowy na wydatek w miarę potrzeby aż do wyczerpania całego kredytu . . . . . 661.411 „

Razem . . 700.000 zł

h) Z kredytu 700.000 zł. na wykupno kolei elektrycznej (poz. 11), przyzwolono już w roku zeszłym . 700.000 „

i) Z kredytu 250.000 zł. przeznaczonego na rozszerzenie gazowni i polepszenie oświetlenia (poz. 12)

prócz już poprzednio przyzwolonego wydatku na przykupno gruntu . . . . . 33.045 „

zezwolił Wydział krajowy (LW. 78.971/96) użyć na zaspokojenie należytości rządowych od zakupionego gruntu . . . . . 1.270 „

Suma . . 34.315 zł.

j) Z kredytu 100.000 zł. przeznaczonego na regulacyę ulic z powodu ustawy o ulgach podatkowych (poz. 13):

na zakupno realności l. k. 183 i 184 od Konwentu OO. Dominikanów (LW. 30.448/97) . . . . . 50.000 „

k) Na konwersyę i spłatę długów miejskich (poz. 16) dawniejsze przyzwolenie . . . . . 2,922.685 „

l) Na fundusz rezerwowy dla oprocentowania pożyczki (poz. 17) suma deponowana w obligacyach komunalnych na zasadzie dawniejszego przyzwolenia . .	200.000 zł.
l) Z kredytu 635.315 zł. (poz. 18) przeznaczonego na pokrycie dalszych wkładów i wydatków połączonych z przeprowadzeoiem inwestycyj i zrealizowaniem pożyczki, przyzwolono już poprzednio	317.500 „
Ogólna suma przyzwolonych przez Wydział krajowy wydatków z funduszu pożyczki dziesięciomiljonowej wynosi przeto	6,171.593 zł.
Na pokrycie powyższych wydatków gmina miasta Lwowa (LW. 60.456/97) emitowała dotąd 4% obligacye komunalne wartości imiennej	6,093.700 „

Pożyczka m. Krakowa w kwocie 1½ miliona zł. przez kraj poręczona.

W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania podaje Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że na podstawie rozpatrzenia rachunków budowy kanałów miejskich przez delegowaną ze swego ramienia komisyę, upoważnił Wydział krajowy reskryptem z 29. stycznia 1897 l. 5901 Magistrat miasta Krakowa do użycia 100.000 zł. tytułem dalszej zaliczki (czyli dotąd razem 150.000 zł.) na budowę kanałów a to z kwoty 300.000 zł. przeznaczonej uchwałą Wysokiego Sejmu z 6. lutego 1895 na cele asanacyjne miasta, a pochodzącej z 1½ milionowej przez kraj poręczonej pożyczki.

Podług zawiadomienia Magistratu, została 8ma rata powyższej pożyczki spłaconą dnia 30. grudnia 1896, 9ta zaś dnia 28. czerwca 1897.

Budżety i rachunki powiatowe i gminne oraz zakładów powiatowych i gmiunych.

Wydział krajowy dołącza sporządzone przez swój Oddział rachunkowy wykazy:

Al. A. 1) Zamknięcie rachunków 74 Wydziałów powiatowych za r. 1896 pod **A.**
Al. B. 2) Zamknięcie rachnuków 30 miast za rok 1896 pod **B.**
Al. C. 3) „ „ gmin małomiejskich i wiejskich za r. 1895 pod **C.**
Al. D. 4) Budżety 74 Wydziałów powiatowych na rok 1897 pod **D.**
Al. E. 5) „ 30 miast na r. 1897 pod **E.**
Al. F. 6) „ gmin małomiejskich i wiejskich na r. 1896 pod **F.**
Al. G. 7) Wykaz stanu gminnych kas pożyczkowych za rok 1895 pod **G.**
Al. H. 8) Wykaz stanu powiatowych kas pożyczkowych za rok 1895 pod **H.**
Al. I. 9) Wykaz stanu powiatowych kas oszczędności za r. 1895 pod **I.**
Al. K. 10) Wykaz stanu miejskich kas oszczędnosci za r. 1895 pod **K.**

Dodatki do podatków bezpośrednich na potrzeby gminne.

Z mocy ustawy krajowej z 18. marca 1888 r. Nr. 36 Dz. u. kr. względnie z mocy §. 86. ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24 Dz. u. kr. i §. 82. ustawy z 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51, zezwolił Wydział krajowy w porozumieniu z c. Namiestnictwem na pobór wyższych dodatków gminnych do podatków bezpośrednich na r. 1896 następującym gminom:

Powiat Biała:

Biała	80%
Bór łodygowskl	100 „
Bór wilkowski	74 „
Bystra	83 „
Hałcnów	60 „
Meszna.	60 „
Straconka	60 „

Powiat Brzesko:

Będziszyn	71%

Powiat Brzeżany:

Olchowiec	65 „
Plichów z Wolicą	56 „
Podwysokie	68 „
Połoczany	65 „
Raj	71 „
Słoboda	57 „
Teofipólka	60 „
Baranówka	73 „
Helenków	53 „

Powiat Chrzanów:

Dulowa	70 „

Powiat Dobromil:

Boguszówka	53 „
Dobrzanka	59 „
Kreców	55 „
Lachowa	100 „
Łopuszanka	100 „
Nowa wieś	56½ „
Obersdorf	84 „
Prinzenthal	57 „
Smolnica	100 „
Wolica	61 „

Powiat Dolina:

Debelówka	100 „
Mizuń nowy	100 „

Powiat Gorlice:

Korczyna	89 „
Nieznajowa	74 „

Powiat Grybów:

Berdechów ad Bobowa	87 „

Powiat Kołomyja:

Dobrowódka	100 „

Powiat Kraków:

Bronowice	80 „

Powiat Rawa:

Huta zielona	62 „
Michałówka	62 „
Nowosiółki przednie	53 „

Powiat Sanok:

Falejówka	65 „
Liszna	100 „
Raczkowa	66 „

Powiat Stryj:

Bereźnica	56 „
Chaszczowanie	72 „
Chromohorb	54 „

Dołhe	61%
Felizienthal	100 „
Grabowiec skolski	59 „
Jelenkowate	62 „
Kalne	63 „
Karlsdorf	95 „
Libochora	58 „
Łany Sokołowskie	75 „
Rożanka wyżna	66 „
Ryków	64 „
Sokołów	58 „
Tuchołka	55 „
Uhełna	55 „

Powiat Tarnów:

Głów	67 „
Janowice	61½ „

Powiat Tłumacz:

Budzyń	52 „
Dolina	57 „
Jurkówka	61 „
Kłubowce	55 „
Odaje ad Słobódki	58 „
Pohonia	51 „

Powiat Złoczów:

Olesko	73 „

Powiat Żółkiew:

Glińsko	78 „
Koszelów	79 „
Kulików	61 „
Kupiczwola	54 „
Nowe sioło	67 „
Skwarzawa stara	75 „
Wiązowa	68 „

Dodatki gminne do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina.

Z mocy ustawy krajowej z 18. marca 1888 r. Nr. 36 Dz. u. kr. względnie 86. ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24 Dz. u. kr. i §. 82 ustawy z 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51, zezwolił Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem następującym gminom na pobór wyższych dodatków do podatku konsumcyjnego od mięsa i wina:

Brody, 73½% od mięsa, 100% od wina na lat 3, od r. 1897;
Brzeżany, 100% od wina na lat 5, od r. 1898;
Kalwarya zebrzydowska, 75% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1897;
Kołomyja, 100% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1898;
Kosów, 100% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1897;
Krystynopol, 75% od mięsa na lat 5, od r. 1897;
Leżajsk, 75% od mięsa na lat 5, od r. 1897;
Mikulińce, 100% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1897;
Sanok, 80% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1898;
Skole, 75% od mięsa na lat 5, od r. 1897;
Stanisławów, 100% od mięsa i wina na lat 5, od r. 1897;
Wieliczka, 100% od wina na lat 3, od r. 1897.

Opłaty gminne od napojów spirytusowych, piwa, miodu i t. d.

Z mocy ustawy krajowej z 18. marca 1888 Nr. 36 Dz. u. kr. względnie z mocy §. 83 ustawy z 3. lipca 1896 Nr. 51 Dz. u. kr. zezwolił Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem na dalszy pobór opłat gminom:

Chrzanów, od napojów spirytusowych i piwa od r. 1897 do końca 1899;

Grybów, od napojów spirytusowych, piwa i miodu od r. 1897 do końca 1906;

Jordanów, od napojów spirytusowych, piwa i miodu od r. 1897 do końca 1899;

Kałusz, od napojów spirytusowych i piwa od r. 1897 do końca 1901;

Nadwórna, od napojów spirytusowych i piwa od r. 1897 do końca 1899;

Oświęcim, od napojów spirytusowych, piwa i miodu od 1. lipca 1897 do 30. czerwca 1903, czem załatwioną została uchwała Wysokiego Sejmu z 30. stycznia 1897;

Peczeniżyn, od piwa od r. 1898 do końca 1903;

Radymno, od słodzonych napojów spirytusowych od r. 1897 do końca 1902.

Taksy za miejsca grobowe na cmentarzu gminnym.

Z mocy §. 83. ust. gm. z 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51 zezwolił Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa gminie Kamionka strumiłowa na pobór taks za miejsca grobowe na cmentarzu gminnym dla osób zamieszkałych po za obrębem gminy Kamionka strumiłowa a do parafii w Kamionce strumiłowej przynależnych.

Opłaty gminne od psów.

Z mocy ustawy krajowej z dnia 19. stycznia 1891 r. Dz. u. kr. Nr. 9 zezwolił Wydział krajowy na pobór opłaty gminnej od psów w gminie:

Wieliczka, od 1. lipca 1897 na przeciąg lat dziesięciu;

Przemyśl, od 1. lipca 1897 na dalszych lat dziesięć.

Fundacya śp. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan.

W roku 1897 rozdzielił Wydział krajowy w myśl §. 5. aktu fundacyjnego śp. Edwarda Lewińskiego odsetki z majątku zakładowego tej fundacyi w kwocie 1.350 zł. między 26 włościan powiatu nowotarskiego.

Fundacya dla gmin. Fundacya książąt Jabłonowskich dla ubogich w Podkamieniu.

Uchwałą z dnia 9. lutego 1897 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby sprawy tej fundacyi z oka nie spuszczał i starał się przyspieszyć ją w c. k. Prokuratoryi skarbu.

W wykonaniu tej uchwały odnosił się Wydział krajowy pismami z dnia 30. kwietnia 1897 l. 25545, z d. 3. sierpnia 1893 l. 48000 i z d. 14. października 1897 l. 61531 do c. k. Namiestnictwa z zapytaniem, w jakiem stadyum znajduje się sprawa zrealizowania rzeczonej fundacyi. Pisma te miały ten skutek, że c. k. Namiestnictwo wydało c. k. Prokuratoryi skarbu dwukrotnie a mianowicie dnia 11 maja 1897 do l. 39.458 i d. 19. października 1897 do l. 90.766 odpowiednie polecenia. Mimo tego jednak nie otrzymał Wydział krajowy dotąd żadnej wiadomości o postępie sprawy zrealizowania niniejszej fundacyi.

Fundacya Apolinarego Hoppena.

Zmarły dnia 28. kwietnia 1886 w Swaryczowie ś. p. Apolinary Hoppen, właściciel dóbr, poseł sejmowy i prezes Rady powiatowej w Dolinie ustanowił w swym testamencie z daty Swaryczów 10. listopada 1885 legat 2.000 zł. dla gminy Swaryczów jako fundusz na ratowanie biednych w gminie.

Legat ten został zrealizowany i wprowadzenie fundacyi w życie może nastąpić bezzwłocznie po jej ukonstytuowaniu. W tym względzie postanowiło c. k. Namiestnictwo reskryptem z 19. grudnia 1894 l. 101.511 na wniosek Wydziału Rady powiatowej w Dolinie, że zarząd fundacyi sprawować ma tenże Wydział powiatowy.

Gdy sprawa zeznania aktu fundacyjnego mimo przynagleń ze strony Wydziału krajowego nie postępowała należycie naprzód, wygotował Wydział krajowy ze swej strony projekt tego aktu i przesłał go pismem

z dnia 6. lipca 1897 l. 24.845 Wydziałowi Rady powiatowej w Dolinie do zbadania i oświadczenia, czy się nań zgadza i do zażądania takiego samego oświadczenia od Rady gminnej w Swaryczowie.

W myśl tego projektu wypłacane będą z fundacyi zapomogi dla ubogich mieszkańców gminy Swaryczowa bez różnicy płci, rozdawnictwo wykonywać będzie Rada tej gminy, kontrolę nad należytem wykonywaniem prawa rozdawnictwa i zarząd fundacyi składa projekt w ręce Wydziału Rady powiatowej w Dolinie; zwierzchniczy nadzór nad fundacyą sprawować ma Wydział krajowy.

Fundacya imienia śp. Henryka Straszewskiego dla ubogich zarobników wsi Boguchwała.

Zmarły w Boguchwale dnia 25. kwienia 1889 śp. Henryk Straszewski zapisał ustępem XV. swego testamentu z dnia 10. lutego 1885 sumę 2.000 zł. w. a. na fundacyę, z której na razie ma się wypłacać dwa, a w miarę wzrostu dochodów także dalsze dożywotnie wsparcia dla niezdolnych już do pracy zarobników gminy Boguchwała. Rozdawnictwo przekazał fundator urzędowi gminy Boguchwała za potwierdzeniem proboszcza, przyczem w razie większej od liczby wakansów ilości kandydatów rozstrzyga właściciel Boguchwały, jeżeli tenże jest rz. kat. wyznania, w przeciwnym zaś razie władza krajowa.

Legat ten został zrealizowany i znajduje się w Wydziale krajowym. W toku korespondencyi względem ukonstytuowania fundacyi zaproponował Wydział krajowy pismem z 6. grudnia 1893 l. 57.993, aby przechowanie majątku fundacyjnego i jego zarząd przekazano Wydziałowi krajowemu. C. k. Namiestnictwo zgodziło się na tę propozycyę odezwą z d. 25. maja 1896 l. 43.729. Wskutek tego przerobił Wydział krajowy odpowiednio projekt aktu tej fundacyi i po zaaprobowaniu go ze strony ck. Namiestnictwa przesłał pismem z 13. lipca 1897 l. 33.063 wygotowany wedle tego projektu akt fundacyjny Wydziałowi Rady powiatowej w Rzeszowie z wezwaniem, aby go zakomunikował Zwierzchności gminnej w Boguchwale do podpisu i zatwierdziwszy go ze swej strony, zwrócił Wydziałowi krajowemu do dalszego urzędowania. Wezwaniu temu nie stało się dotąd zadość.

Policya ogniowa.

Uchwaloną przez Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 15. lutego 1897 subwencyę 3.000 zł. dla kraj. Związku ochotniczych straży pożarnych we Lwowie wyasygnował Wydział krajowy na ręce Rady zawiadowczej tegoż Związku w dwóch półrocznych ratach rozporządzeniami z 19. grudnia 1896 l. 78.667 i 19. czerwca 1897 l. 36.560.

Wskutek objawionego przez kraj. Związek ochotniczych straży pożarnych zamiaru prowadzenia dokładnej a nader pożądanej ewidencyi wszystkich istniejących w kraju straży pożarnych, odniósł się Wydział krajowy okólnikiem z 28. grudnia 1896 l. 81.398 do wszystkich Wydziałów powiatowych o sporządzenie odnośnego wykazu podług wzoru ułożonego przez kraj. Związek ochotniczych straży pożarnych, nadesłanie tego wykazu Związkowi i zawiadamianie Związku w przyszłości o każdej zmianie, tudzież o każdej nowo zorganizowanej straży pożarnej.

Jak to w zeszłorocznem sprawozdaniu nadmieniliśmy, przedstawił kraj. Związek ochotniczych straży pożarnych Wydziałowi krajowemu wnioski co do zorganizowania obrony pożarnej we wszystkich gminach wiejskich naszego kraju.

Z uwagi, że powtarzające się rok rocznie i niszczące dobrobyt kraju w jego podstawach klęski pożogi, zwłaszcza w czasie robót w polu i po zbiorach uzasadniają niezbędną potrzebę zorganizowania takiej obrony pożarnej, którąby stosownie do środków materyalnych gmin wiejskich i stanu wykształcenia ich członków odpowiadała zamierzonemu celowi, a zarazem niejako przygotowała pole dla wprowadzenia przyszłej ustawy budowniczej i ogniowej, dalej z uwagi, że taką najodpowiedniejszą obroną byłaby o b o w i ą z k o w a obrona pożarna, do którejby należeli wszyscy fizycznie uzdolnieni mężczyźni wieku od 18

do 42 roku życia, — Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem kraj. Związku ochotniczych straży pożarnych przesłał okólnikiem z 5. marca 1897 l. 55.218 wszystkim Wydziałom powiatowym ułożony przez kraj. Związek wzór Regulaminu obowiązkowej obrony pożarnej i zalecił wydać na zasadzie §. 21. ust. o Repr. powiat. oraz dopilnować zarządzenie, ażeby Reprezentacye gmin wiejskich powzięły z mocy patentu cesarskiego z 28. lipca 1786 i §§. 27., 32., 33. i 57. ustawy gminnej uchwałę postanawiającą wprowadzenie u siebie obowiązkowej obrony pożarnej i sprawienie przyrządów, a wreszcie ażeby uchwaliły regulamin dla takiej straży według powyższego wzoru.

Okólnik ten przesłał Wydział krajowy równocześnie ck. Namiestnictwu we Lwowie z prośbą o wezwanie ck. Starostw do ewentualnego użyczenia Reprezentacyom powiatowym stosownej pomocy dla przeprowadzenia zamierzonej organizacyi obowiązkowej obrony pożarnej.

Odezwą z 24. maja 1897 l. 23,888 oznajmiło ck. Namiestnictwo, że zorganizowanie obrony pożarnej w gminach wiejskich uważa za rzecz nader pożądaną, że jednak postanowienia Art. I. i III. regulaminu, o ile dotyczą obowiązku mieszkańców odbywania fizycznych ćwiczeń w służbie obrony pożarnej pod zagrożeniem kary, którą Zwierzchność gminna orzec może, nie są ustawowo uzasadnione, że zatem ewentualne orzeczenia Zwierzchności gminnej musiałyby w razie rekursu przez ck. Starostwo być uchylone.

Wydział krajowy postanowił przeto rzeczony regulamin zmienić i w tym celu wezwał pismem z 28. czerwca 1897 l. 36.209 kraj. Związek ochotniczych straży pożarnych do przedłożenia odpowiedniego wniosku. Na pismo to nie otrzymaliśmy dotychczas odpowiedzi.

Związek ochotniczych straży pożarnych przedstawił Wydziałowi krajowemu również projekt utworzenia przy Wydziałach powiatowych inspektorów pożarnych, których głównem zadaniem byłaby kontrola nad ścisłem wykonywaniem ustawy o policyi ogniowej z 10. lutego 1891 dz. u. kr. Nr. 18 i tutejszego rozp. z 5. marca 1897 l. 55.218/96.

Gdy jednakże to ostatnie rozporządzenie, jak to wyżej nadmieniliśmy, uledz musi zmianie, przeto sprawa utworzenia „inspektorów pożarnych“ odroczoną została aż do przeprowadzenia zmian rzeczonych.

Staraniem kraj. Zwiazku ochotniczych straży pożarnych odbył się w miesiącu maju 1897 czternastodniowy fachowy kurs nauki pożarnictwa dla instruktorów tych ochotniczych straży pożarnych, które pełnią obowiązki straży pożarnej gminnej.

Na kurs ten przyjętych zostało 23 kandydatów a z tych 22 uznano za uzdolnionych na instruktorów przy strażach pożarnych w miastach, nadto wszyscy ci uznani zostali za uzdolnionych do udzielania pierwszej pomocy w przypadkach nagłych i zakładania opatrunków za zezwoleniem i pod okiem lekarza.

Petycye przez Wysoki Sejm niezałatwione.

Petycye:

1. mieszkańców osady Wola w pow. Cieszanowskim o wyłączenie z gminy Nowe Sioło i utworzenie nowej samoistnej gminy administracyjnej;

2. gminy Staremiasto o zmianę nazwy gminy Staregomiasta na „Stary Sambor“;

3. gmin Jodłowa, Ulanów i Sołotwina o zaliczenie do rzędu miejscowości podlegających ustawie gminnej z 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51;

4. mieszkańców osady Komarowa z Horodelcem o wyłączenie ze związku gminy Wolicy Komarowej i utworzenia samoistnej gminy;

5. Rady gminnej i członków gminy Kawęczyna w sprawie pozostawienia Przedmieścia przy gminie Kawęczyn, — nie zostały przez Wys. Sejm załatwione, o czem powiadomiono strony za pośrednictwem odnośnych Wydziałów powiatowych.

Petycya członków gminy Załanów o komisyę do sprawdzenia rachunków gminnnych.

Niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycyę członków gminy Załanów o wysłanie komisyi do sprawdzenia rachunków gminnych przesłał Wydział kraj. rozporządzeniem z 10. marca 1897 l. 14.375 Wydziałowi powiat. w Rohatynie do zbadania i przedłożenia sprawozdania. Wskutek wniesionej jednakże w międzyczasie ponownej skargi, przeprowadzoną została z ramienia Wydziału krajowego lustracya gospodarki gminnej w Załanowie. Na podstawie wyniku tej lustracyi wydał Wydział krajowy szczegółowe zarządzenia i czuwa nad ich wykonaniem.

Petycya gminy Staremiasto w sprawie opłacania czynszu za używanie budynku gminnego przez ck. Sąd powiatowy.

Niezałatwioną przez Wys. Sejm petycyę gminy Staremiasto w sprawie opłacania przez ck. Rząd czynszu za używanie budynku gminnego na pomieszczenie ck. Sądu powiatowego w Staremmieście, odstąpił Wydział krajowy odezwą z 9. marca 1897 l. 14.370 Prezydyum c. k. Wyższego Sądu krajowego we Lwowie z prośbą o zawiadomienie Wydziału krajowego o skutku tej prośby. Na to otrzymaliśmy odezwą z 10. września 1897 l. 7.962/pr. odpowiedź, że sprawa powyższa przedłożoną została Ministerstwu sprawiedliwości do decyzyi.

Petycya dworu i przysiółka Niecew o wyłączenie ze związku gminnego i obszaru dworskiego w Lipnicy wielkiej a przyłączenie do gminy i obszaru dworskiego w Korzennej.

W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania oznajmia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi, że w sprawie petycyi dworu i przysiółka Niecew o wyłączenie ze związku gminnego i obszaru dworskiego w Lipnicy wielkiej a przyłączenie do gminy i obszaru dworskiego w Korzennej, tudzież o wyłączenie z okręgu ck. Sądu powiatowego w Ciężkowicach a przyłączenia do ck. Sądu powiatowego w Grybowie, odniósł się Wydział powiatowy w Grybowie według relacyi z 29. września 1896 l. 2.352 do ck. Namiestnictwa we Lwowie o objawienie opinii wymaganej po myśli §. 4. ust. gm., mianowicie, czy przeciw zamierzonemu przekształceniu nie zachodzą przeszkody ze względów politycznych.

Według następnych relacyi Wydziału powiatowego z 12. lutego 1897 l. 347 i 11. czerwca 1897 l. 958 zażądało c. k. Namiestnictwo wyciągu z protokołu parcelowego przysiółka Niecew, czemu też zadość się stało. Dotąd jednak niema dalszej wiadomości w tej sprawie.

Sprawy fundacyjne, stypendyjne i religijne, Towarzystw dobroczynności i ochronek.

Rezolucya Wys. Sejmu w sprawie miesięcznej wypłaty stypendyów.

Na posiedzeniu z d. 3. lutego 1896 powziął Wys. Sejm między innemi następującą uchwałę:

„Wzywa się c. k. Rząd, ażeby uchylił rozporządzenie ministeryalne z dnia 7. sierpnia 1850 L. 6.382 i wydał zarządzenia, któreby umożebniły wypłatę stypendyów w ratach miesięcznych, przy zachowaniu należytych środków kontroli nad stypendystami.“

Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 1. czerwca 1897 l. 46.289 oświadczyło c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia reskryptem z d. 15. maja 1897 l. 26.405/96., że ustanowieniu krótszych niż półroczne rat poboru stoi na przeszkodzie wzgląd na połączone z tem obciążenie nadzorujących zarządów zakładów tudzież organów wypłacających i zarachowujących. Ministerstwo nadmieniło jednak, że względem takich stypendyów, przy których ze względu na znaczniejszą kwotę stypendyjną lub dla szczególnych okoliczności pożądanem byłoby ustanowić krótsze terminy do wypłaty, może c. k. Namiestnictwo przedstawić wnioski w celu ustanowienia krótszych terminów do wypłaty rat stypendyjnych.

Petycya Urzędu parafialnego obrz. łać. w Wojniłowie o wyjednanie utworzenia i udotowania osobnej stacyi parafialnej obr. łać. w Dołhej wojniłowskiej.

Nie otrzymawszy dotąd żadnej wiadomości o rezultacie tej petycyi odstąpionej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 20. stycznia 1896 l. 137 c. k. Namiestnictwu do zbadania i do możliwie przychylnego uwzględnienia, odnosi się Wydział krajowy równocześnie do c. k. Namiestnictwa z odpowiedniem zapytaniem.

Petycya rz. kat. parafian Trościańcawielkiego (pow. Brody) o uwolnienie od konkurencyi na utrzymanie rz. kat. duszpasterza.

O rezultacie tej petycyi, odstąpionej przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 20. stycznia 1896 c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia, nie otrzymał Wydział krajowy dotąd żadnej wiadomości i wskutek tego odnosi się równocześnie do c. k. Namiestnictwa z odpowiedniem zapytaniem.

Petycya byłego djaka cerkiewnego Jana Szutiaka o roczne zaopatrzenie w drodze łaski.

Uchwałą z dnia 30. stycznia 1897 przeszedł Wysoki Sejm nad tą petycyą do porządku dziennego.

O tej uchwale Wysokiego Sejmu zawiadomił Wydział krajowy petenta rezolucyą z dnia 10. lutego 1897 l. 7698 przy zwrocie nieuwzględnionej petycyi.

Petycya Zarządu Towarzyst. opieki nad sługami im. św. Jadwigi we Lwowie o subwencyę na utrzymanie domu opieki dla sług tudzież o datek jednorazowy 2000 zł. na zakupno realności dla domu opieki lub

Petycyę tę odstąpił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 13. lutego 1897 Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej.

W wykonaniu tej uchwały przesłał Wydział krajowy pismem z dnia 18. marca 1897 l. 12.903 odpis niniejszej petycyi Konsystorzowi metropolitalnemu obrz. łać. we Lwowie i Magistratowi lwowskiemu do objawienia zdania.

Odezwą z dnia 29. maja 1897 l. 1418 oznajmił Konsystorz metropolitalny obrz. łać. we Lwowie, że Arcybractwo N. P. M. Królowej Polskiej (którego oddziałem jest proszące Towarzystwo) od szeregu lat opiekuje się z pomyślnym skutkiem sługami, szukającemi schronienia w braku stosownej służby. Sługi pozbawione chwilowo służby miały w tem przytulisku utrzymanie, pobierały naukę zawodową, a wpływ moralny, jaki opieka ta wywierała na sługi, zjednał Towarzystwu zaufanie publiczności, która chętnie przyjmuje do służby na polecenie Towarzystwa sługi przebywające w domu opieki. W ostatnim czasie postąpiła opieka znacznie w urządzeniu tego schronienia, gdyż nadzór nad sługami powierzono zgromadzeniu SS. Służebniczek Serca Jezusowego, a pod ich nadzorem dom opieki rozwija się pięknie i coraz więcej sług w nim przebywa. Konsystorz poleca zatem gorąco prośbę Towarzystwa o subwencyę 2000 zł. na

o pożyczkę bezprocentową w kwocie 4000 zł. w. a.

zakupienie domu blisko Św Jana Chrzciciela przy starym Rynku położonego, co ułatwi duchową opiekę nad sługami, gdyż w tym kościółku mogłyby słuchać mszy św. i pobierać naukę katechizmową. Także magistrat lwowski sprawozdaniem z dnia 30. lipca 1897 l. 24.580 oświadczył się za uwzględnieniem petycyi, ponieważ Towarzystwo rozwija swą działalność, a poparcie materyalne przyspoży ten rozwój, zwłaszcza że osoby stojące na czele zarządu dają zupełną rękojmię odpowiedniego użycia udzielonych subwencyi.

Wobec takiego poparcia musi także Wydział krajowy przemawiać za uwzględnieniem petycyi, tem bardziej, że Wysoki Sejm uznał już ze swej strony pożyteczność Towarzystwa, przyznając mu na rok 1896 jednorazowy zasiłek 200 zł. Wedle treści petycyi może Towarzystwo nabyć realność lwh. 443, 444 i 445, której cena wynosi 8.500 zł., jeżeli potrafi w gotówce uzyskać przynajmniej 2000 zł. w. a., gdyż na poczet tej ceny dano już zadatek 500 zł, Towarzystwo posiada fundusze w łącznej sumie przeszło 2.200 zł. a realność jest obciążona pożyczką kasy oszczędności w kwocie 2000 zł., którą możnaby obecnie niemal w dwójnasób zwiększyć Właściwie zatem potrzebnąby była subwencya w kwocie 2000 zł. Ze względu jednak na znaczne wydatki, któremi budżet krajowy jest obciążony, jak niemniej z uwagi, że za przykładem kraju powinnyby przyjść Towarzystwa w pomoc przy zakupnie realności także te instytucye, które je dotąd rocznymi datkami wspierały, postanowił Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek udzielenia na ten cel jednorazowej subwencyi tylko w kwocie 1000 zł., proponując oraz uchwalenie na bieżące wydatki subwencyi w tej samej kwocie, jak na r. 1896 t. j. w kwocie 200 zł. w. a. Obie te subwencye wstawił Wydział krajowy do rubryki VI wydatków przedłożonego równocześnie Wysokiemu Sejmowi preliminarza funduszu krajowego na rok 1898.

Petycya zakładu staruszek i kalek im. hr. Sołtykowej w Krakowie na Blichu o subwencyę na przebudowę zakładu.

Petycyę tę odstąpił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 13. lutego 1897 Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej. W wykonaniu tej uchwały odniósł się Wydział krajowy pismem z d. 19. marca 1897 l 12.937 do Konsystorza książęco-biskupiego w Krakowie i do Magistratu krakowskiego o opinię co do rzeczonej petycyi. Opinie te wypadły przychylnie, mimo tego jednak nie może Wydział krajowy przedłożyć na teraz Wysokiemu Sejmowi żadnego wniosku w tym przedmiocie, ponieważ mimo wezwania nie otrzymał dotąd od zakładu żadnych dat co do majątku zakładu a w szczególności co do wysokości funduszów, jakie tenże posiada już na zamierzoną budowę, której koszt obliczono na 30 954 zł. 41 ct.

Petycya Józefy z Hoffmanów Towarnickiej o zapomogę.

Petycyę tę odstąpił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 13. lutego 1897 Wydziałowi krajowemu z poleceniem odesłania jej do właściwej instancyi. Spełniając to polecenie przesłał Wydział krajowy rzeczoną petycyę Kuratoryi fundacyi ś. p. Dr. Jana Towarnickiego i przyznał następnie petentce uchwałą z d. 11. czerwca 1897 na wniosek tej kuratoryi jednorazową zapomogę z powyższej fundacyi w kwocie 50 zł. w. a.

Sprawozdanie o rozdziale ryczałtu 3000 zł. wyznaczonego w rubr. XVII poz. 381 budż. fund. kraj. na rok 1897 na misye katol.

Po zasięgnięciu opinii Konsystorzów rozdzielił Wydział krajowy uchwałą z dnia 10. czerwca 1897 l. 35.841 ryczałtem, przeznaczając dla archidyecezyi lwowskiej obrz. łać. 400 zł. dla dyecezyi krakowskiej 800 zł., dla dyecezyi tarnowskiej 400 zł., dla dyecezyi przemyskiej obrz. łac. 100 zł., dla archidyecezyi lwowskiej obrz. gr. 1000 zł., dla dyecezyi przemyskiej obrz. gr. 200 zł. i dla dyecezyi stanisławowskiej obrz. gr. 100 zł.

Sprawozdanie o rozdziale ryczałtu na zasiłki dla ochronek w kwocie 1600 zł. w. a. wyznaczonego w rubr. VI poz. 56 budż. fund. krajowego na r. 1897.

Uchwałami z dnia 16. marca 1893 l. 12922 i z dnia 4. czerwca 1897 l. 32262 rozdzielił Wydział krajowy ryczałt ten, przyznając z niego jednorazowe zasiłki jak następuje: Towarzystwu ochronek chrześcijańskich we Lwowie 500 zł., Komitetowi ochron dla małych dzieci w Krakowie 550 zł., Zakładowi sierót im. św. Heleny we Lwowie 100 zł., ochronce pp. Ekonomek w Tarnopolu 100 zł., ochronce SS. Felicyanek w Przemyślu 200 zł., ochronce SS. Miłosierdzia w Wielkich Oczach 100 zł., i izraelickiemu Stowarzyszeniu kobiet ku wychowaniu ubogich sierót (Megadli Jesomin) w Krakowie 50 zł.

Masa spadkowa ś. p. Wiktora hr. Baworowskiego.

Postępowanie spadkowe po śp. Wiktorze hr. Baworowskim nie mogło być dotąd zakończone i dekret przyznania spadku nie został jeszcze wydany. Przyczyną tego była z jednej strony ta okoliczność, iż Włodzimierz hr. Baworowski oświadczył się do spadku wbrew testamentowi na podstawie prawnego porządku dziedziczenia i otrzymał termin do wniesienia odpowiedniej skargi, z drugiej zaś strony powolny postęp czynności inwentowania spadku i wynikła stąd zwłoka w wymierzeniu należytości spadkowej, który to wymiar dopiero na podstawie inwentarza nastąpi.

Zarzut powolnego postępu inwentacyi odnosi się tylko do tej części majątku spadkowego, która znajduje się we Lwowie t. j. do realności przy ulicy Sykstuskiej i znajdującej się w niej biblioteki. Inwentarz dóbr nieruchomych i w ogóle całego zresztą majątku jest już od dawna wykończony. Delegowany do zinwentowania realności lwowskiej i biblioteki c. k. notaryusz przeprowadził czynność tę tylko częściowo, a mianowicie przerwał ją przed zinwentowaniem samej biblioteki, tłómacząc się brakiem czasu i starał się nawet w c. k. Sądzie krajowym lwowskim, który na prośbę Wydziału krajowego do prowadzenia niniejszej pertraktacyi został delegowany, o uwolnienie od otrzymanego mandatu, wszelako bez skutku. Gdy przed zinwentowaniem biblioteki i zbioru rękopisów nie można przystąpić do ich uporządkowania i oddania do publicznego użytku, czynił Wydział krajowy starania w celu przyspieszenia tej czynności, co wszelakoż miało tylko ten skutek, że wydawano nowe polecenia i nakładano grzywny, sprawa zaś nie postępowała wcale naprzód.

Wobec tego stanu rzeczy odniósł się Wydział krajowy na wniosek kuratora JW. Wacława hr. Baworowskiego, odezwą z d. 28. czerwca 1897 l. 39.077 do Prezydyum c. k. Sądu krajowego lwowskiego z prośbą, o uwolnienie dotychczasowego delegata od poruczonej mu czynności, a oddanie jej natomiast lwowskiemu c. k. notaryuszowi P. Lenartowiczowi. C. k. Sąd krajowy lwowski przychylił się do tego wniosku uchwałą z dnia 10. lipca 1897 l. 41.586 a nowy delegat p. c. k. notaryusz Lenartowicz zajął się z uznania godną gorliwością zinwentowaniem biblioteki, tak iż obecnie jest wszelka nadzieja szybkiego zakończenia tej czynności. Mimo tego jednak nie można się spodziewać szybkiego zakończenia pertraktacyi spadkowej, gdyż wedle otrzymanych w prywatnej drodze informacyi Włodzimierz hr. Baworowski wniósł już pozew o unieważnienie testamentu ś. p. Wiktora hr. Baworowskiego. Pozew ten wstrzyma definitywne przyznanie spadku, nie stoi jednak na przeszkodzie oddaniu zbiorów ś. p. Wiktora hr. Baworowskiego, a w szczególności biblioteki i rękopisów do publicznego użytku. W tym celu potrzebnem jest przedewszystkiem uporządkowanie i skatalogowanie księgozbioru. Na wniosek kuratora poruczył Wydział krajowy uchwałą z d. 3. września 1897 l. 45.491 prowizorycznie tymczasowe pełnienie obowiązków bibliotekarza przy bibliotece Wiktora hr. Baworowskiego, Dr. Józefowi Korzeniowskiemu, c. k. amanuentowi biblioteki uniwersyteckiej we Lwowie za wynagrodzeniem w kwocie 900 zł. rocznie. Obowiązki bibliotekarza zostaną bliżej określone instrukcyą, której wyda-

nie Wydział krajowy sobie zastrzegł, na teraz ma p. Korzeniowski pełnić czynności z tego rodzaju posadami zazwyczaj połączone a w szczególności zająć się przedewszystkiem uporządkowaniem znajdujących się w bibliotece manuskryptów i książek i przedkładać Wydz. kraj. na każde tegoż żądania, projekty, opinie i wnioski w sprawie biblioteki. P. Korzeniowski ma również przedłożyć projekt regulaminu dla biblioteki i instrukcyi dla bibliotekarza. Czynności powyższe ma p. Korzeniowski pełnić w godzinach popołudniowych obok właściwego swego zajęcia w c. k. bibliotece uniwersyteckiej we Lwowie. P. Korzeniowski objął już swe obowiązki, Wydział krajowy ma zatem uzasadnioną nadzieję, że chwila, w której cenny zbiór ksiąg i rękopisów, należący do masy ś. p. Wiktora hr. Baworowskiego, stanie się przystępnym dla użytku publiczności a przedewszystkiem dla uczonych, jest już niedaleka, zwłaszcza, że znakomita kwalifikacya fachowa p. Korzeniowskiego, który specyalnie oddawał się i oddaje bibliografii, zwiedzał biblioteki zagraniczne, pracował w archiwum tajnem Stolicy Św., porządkował zbiór rękopisów w muzeum książąt Czartoryskich i zna wszystkie ważniejsze polskie archiwa i biblioteki, daje najzupełniejszą gwarancyę, iż tenże przyjętym obowiązkom sprosta.

Na tem miejscu nadmienia jeszcze Wydział krajowy, że jeszcze w czasie przerwy w inwentowaniu a mianowicie w grudniu 1896 zarządził komisyjne dochodzenie, czy biblioteka i zbiór manuskryptów są należycie przechowane. Komisya, w której wzięły udział osoby fachowe, sprawdziła, że przechowanie jest dobre i że zbiorom nie grozi żadne niebezpieczeństwo ani od wilgoci, ani też od myszy. Dochodzeniem tem były objęte także księgi i manuskrypta podówczas jeszcze niezinwentowane i znajdujące się w opieczętowanych przez komisarza rządowego ubikacyach, które komisyi w tym celu otworzono.

W sprawie uporządkowania masy spadkowej prowadził Wydział krajowy dalszą akcyę, badając i spłacając zgłoszone wierzytelności. Zarazem czynił Wydział krajowy kroki w celu uzyskania zarządzenia, aby przechowywane w depozycie sądowym i w tutejszej filii c. k. uprzyw. zakładu kredytowego dla handlu i przemysłu we Wiedniu kapitały ś. p. Wiktora hr. Baworowskiego zostały wydane w przechowanie w zarząd Wydziału krajowego. Starania te odniosły pomyślny skutek, gdyż uchwałą c. k. Sądu krajowego we Lwowie z d. 23. stycznia 1897 l. 3706 przychylił się tenże sąd do żądania Wydziału krajowego i zarządził wydanie tych depozytów po prawomocności uchwały. Po stwierdzeniu d. 3. lipca 1897, że uchwała powyższa stała się prawomocną, nastąpiło w dniu 4. sierpnia 1897 wydanie kapitałów masy Wydziałowi krajowemu. Wszystkie te efekta są obecnie zawinkulowane i znajdują się w przechowaniu kasy krajowej Wydziału krajowego. Łącznie z dawniej nabytymi efektami przedstawiają one imienną wartość 1.200.615 zł. 16 ct. w. a. z której to sumy stanowią więcej niż połowę listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego, przeszło 370.000 obligacye gal. funduszu propinacyjnego, resztę zaś obligacye gal. pożyczki krajowej, pożyczki miasta Lwowa i listy zastawne gal. Banku krajowego. Aż do odebrania powyższych kapitałów we własny zarząd pobierał Wydział krajowy na mocy zezwolenia sądowego kupony od efektów, kapitały te stanowiących. Odsetki te łącznie z dochodami z dóbr stanowiły fundusz na pokrycie bieżących wydatków i uregulowanie dawniejszych zobowiązań a w szczególności na zaspokojenie długów masy. Gdy wszelakoż mimo tego spodziewaną była na rok 1897 dość znaczna nadwyżka, postanowił Wydział krajowy na wniosek kuratora spłacić resztę pożyczki c. k. uprz. ogólnego austryackiego zakładu kredytowego ziemskiego we Wiedniu, zahipotekowanej w stanie biernym dóbr Krowinka, która to pożyczka pierwotnie 40.000 zł. w. a. w złocie czyli 100.000 fr. w złocie, z dniem zaś 15. grudnia 1896 jeszcze 31.108 zł. 69 ct. w złocie wynosiła. Pożyczka ta oprocentowana po 57_{10} %, przedstawiała w każdym razie wielką niekorzyść i spłata jej była wskazaną, chociażby ją miano uskutecznić z kapitałów fundacyjnych, przynoszących 4%. Wydział krajowy wypowiedział zatem tę pożyczkę pismem z d. 3. kwietnia 1897 l. 14.170, a po upływie zastrzeżonego statutem sześcio-mie-

sięcznego terminu spłacił ją za pośrednictwem Banku krajowego. Ogólny wydatek z tego tytułu wynosił łącznie z kosztami stempli, prowizyą i innemi należytościami sumę 37.951 zł. 99 ct. w. a., którą pokryto z bieżących dochodów.

Gospodarkę w dobrach fundacyjnych i czynność około uporządkowania tych dóbr, obecnie pozostających w dzierżawie, prowadził Wydział krajowy łącznie z kuratorem rundacyi wedle zasad administracyi, podanych w zeszłorocznem sprawozdaniu, które to zasady c. k. Sąd krajowy lwowski jako władza pertraktacyjna przyjął do wiadomości swą uchwałą z dnia 11. sierpnia 1896 l. 39.538. W szczególności co do lasów zarządzono jeszcze w roku zeszłym, jak to Wydział krajowy w rzeczonem sprawozdaniu nadmienił, wygotowanie planu gospodarstwa i cennika produktów lasowych. Wnioski swoje w tym względzie przedłożył kurator jeszcze w listopadzie r. 1896. Gdy wszelakoż osoby fachowe, których opinii Wydział krajowy zasięgnął, nie zgadzały się w swych zapatrywaniach, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 14. lutego 1897 l. 7.305 zezwolić na rąbanie, użytkowanie i sprzedaż w ciągu roku 1897 drzewa z lasów masy wedle przedłożonego planu i cennika i wezwał zarząd dóbr, udzielając mu powyższe opinie, do przedłożenia w czasie możliwie najkrótszym, a w każdym razie w ciągu roku 1897 ostatecznego planu gospodarki lasowej i projektu cennika, czego dotąd jeszcze nie uczyniono.

Uchwałą z dnia 22. czerwca 1897 l. 37.395 zatwierdził Wydział krajowy uzupełniający cennik produktów lasowych z wyrębów r. 1897, który okazał się potrzebnym z powodu, że zatwierdzony poprzednio cennik nie obejmował wszystkich gatunków w r. 1897 wyprodukowanych.

W dobrach masy spadkowej zarządzono a częściowo i wykonano już rozmaite budowle i restauracye, w szczególności zarządzono wykonanie budowli przyrzeczonych w kontrakcie o dzierżawę Łoszniowa z Józefówką, naprawę szluzy w Łoszniowie, pobudowanie gajówek itd. Co do budynków gospodarskich, co do których — z wyjątkiem Łoszniowa i Józefówki — masa spadkowa nie ma wobec dzierżawców żadnych zobowiązań, wychodzi Wydział krajowy zgodnie z kuratorem z tego zasadniczego stanowiska, że budowle tego rodzaju mogą być wykonane tylko za odpowiedniem przyczynieniem się dzierżawcy.

Najważniejszą inwestycyą w dobrach spadkowych była budowa młyna w Baworowie. Młyn ten zgorzał w dniu 21. maja 1895 i został odbudowany kosztem 13.132 zł. 75 ct. Dostarczone przez dzierżawców urządzenie młyna (maszynerya amerykańska) zostało nabyte na rzecz masy za oznaczoną w drodze oszacowania cenę 30.000 zł. Dawniejszy kontrakt dzierżawny rozwiązano równocześnie, a natomiast zawarto nowy kontrakt na lat dwanaście począwszy od d. 1. lipca 1896. Wedle tego kontraktu wynosi czynsz dzierżawny 5.125 zł. rocznie, a mianowicie opłacać ma dzierżawca za siłę wodną 1.600 zł., za dodane do dzierżawy grunta 190 zł., za zużycie budynków 656 zł. rocznie, za zużycie urządzenia 2.679 zł. rocznie.

Rata za zużycie budynków obliczona jest na trzydziestoletnią amortyzacyę z oprocentowaniem po 4%, rata zaś za zużycie urządzenia na amortyzacyę w czasie dzierżawy t. j. w 12 latach, również z oprocentowaniem po 4%. Gdy dzierżawca przyjął na siebie obowiązek utrzymania tak budynków jak i urządzenia własnym kosztem, przeto warunki dzierżawy są dla masy spadkowej ze wszech miar korzystne, pomimo bowiem, że całą wydaną na urządzenie sumę w ciągu dzierżawy wraz z procentami odbierze, zatrzyma przecież po upływie dzierżawy urządzenie to jako swoją własność. Kontrakt odnośny zawarty w dniu 30. grudnia 1896 został zatwierdzony przez c. k. Sąd krajowy lwowski jako władzę spadkową dnia 6. marca 1897 do l. 11.968. Kosztorys zastrzeżonej w tym kontrakcie budowy magazynu zatwierdził Wydział krajowy uchwałą z dnia 19. czerwca 1897 l. 36.816 w sumie 3.940 zł. 63 ct.

W dniu 9. lutego 1897 złożył kurator rachunki z administracyi dóbr spadkowych za czas od 19. czerwca 1896 do 31. grudnia 1896. Po

sprawdzeniu tych rachunków wydał na nie Wydział krajowy absolutoryum dnia 27. kwietnia 1897 do l. 9.051.

Tu nadmienia Wydział krajowy, że w czasie administracyi Dra Stanisława Bielińskiego (od 21. grudnia 1894 do 30. czerwca 1896) wyłożono na budowle i konserwacye 21.727 zł. 78 ct. (w sumie tej mieści się podany powyżej koszt budowy młyna w Baworowie) na spłatę kapitałów i odsetek 10.065 zł. 80 ct., na lokacyę 22.000 zł., w czasie zaś od 19. czerwca 1896 do 31. grudnia 1896 wydano na konserwacye i adaptacye 1.590 zł. 77 ct., na zakupno urządzenia młyna w Baworowie 25.750 zł., na spłatę długów 8.314 zł. 95 ct. w. a.

W myśl zasad administracyi niniejszej masy spadkowej przedłożyć miał kurator preliminarz na r. 1897 najpóźniej d. 31. października 1896; nie mógł tego jednak w tym terminie uczynić, ponieważ przeważ część spraw wpływających na preliminarz była jeszcze w toku. Dopiero w dniu 20. lutego 1897 roku przedłożył kurator ten preliminarz, Wydział krajowy nie mógł jednak i wtedy przystąpić do ostatecznego jego ustanowienia, gdyż znowu nasunęły się sprawy będące z preliminarzem w ścisłym związku. Wskutek tego zwrócono nawet pismem z d. 11. maja 1897 cały preliminarz do przerobienia i ustanowiono go ostatecznie dopiero uchwałą z dnia 10. września 1897 l. 51.444. Według tego preliminarza obliczono dochody (łącznie z nadwyżką z roku 1896, wynoszącą 12.300 zł. 80 ct.) na 145.401 zł. 32 ct., wydatki 142.008 zł., nadwyżka dochodów 2.601 zł. 33 ct. W dochodach stanowią czynsze z dzierżawy dóbr, młynów i gruntów kwotę 67.477 zł. 50 ct., dochód z lasów 15.000 zł., odsetki od kapitałów fundacyjnych 47.834 zł. W wydatkach wynoszą płace 9.275 zł., gracye 1.188 zł., reszta za urządzenie młyna w Baworowie 5.000 zł., podatki 13.000 zł., na raty pożyczek i całkowitą spłatę pożyczki w Krowince, jak powyżej nadmieniliśmy, już dokonaną, preliminowano ogółem 42.376 zł. 61 ct. w. a., na dawne należytości i długi 3.730 zł. 30 ct., na budowle i restauracye ogółem 47.355 zł. 23 ct. Spodziewany jest zatem dość znaczny przyrost majątku. który polega na oczyszczeniu Krowinki z długu i na podniesieniu wartości majątku nieruchomego przez inwestycye.

Kończąc na tem swe sprawozdanie, Wydział krajowy podaje jeszcze do wiadomości Wysokiego Sejmu, że na wniosek kuratora przyznał z masy ś. p. Wiktora hr. Baworowskiege byłym oficyalistom i sługom fundatora następujące gracye: Ludwikowi Seji w kwocie 480 zł. rocznie, Janowi Piotrowskiemu w kwocie 300 zł. rocznie, Wiktorowi Deputowiczowi w kwocie 300 zł. rocznie, Michałowi Sysakowi w kwocie 24 zł. rocznie i Jakimowi Farynie w kwocie 24 zł. rocznie, w końcu, na razie tylko po koniec grudnia 1897, byłemu stelmachowi Stanisławowi Frońskiemu zapomogę w kwocie 5 zł. miesięcznie.

Fundacye stypendyjne i dobroczynne.

Fundacye aktywowane w ciągu roku szkol. 1896/7.

W ciągu roku szkolnego 1896/7 wprowadziliśmy w życie fundacyę ś. p. Wacława Tyzenhauza. W fundacyi tej istnieje na teraz jedno dożywotnie wsparcie o rocznych 100 zł. w. a., przeznaczone dla godnych pomocy osób płci obojej, które opuszczają lub opuściły już dawniej po skończonem prawidłowo wykształceniu galicyjski zakład ciemnych we Lwowie, założony przez ś. p. Wincentego Zarębę Skrzyńskiego, a nie mają dostatecznego utrzymania przy rodzinie, ani też nie posiadają majątku, wystarczającego na utrzymanie.

Fundacye ukonstytuowane w ciągu roku szkolnego 1896/7.

W ciągu roku szkolnego 1896/7 ukonstytuowano fundacyę ś. p. Wacława Tyzenhauza, którą następnie jeszcze w tym samym roku wprowadzono w życie.

Sprawozdanie o dawniejszych fundacyach dotąd nieaktywowanych.

Nawiązując do dawniejszych naszych sprawozdań za czas od 1. lipca 1890 do 31. października 1896, podajemy w dalszym ciągu co następuje:

Fundacya śp. Grzegorza Aywasa.

Dochody tej fundacyi wynoszą obecnie 627 zł. 50 ct., a zatem doszły już do takiej wysokości, że fundacya będzie mogła wypłacać po pokryciu innych wydatków dwa stypendya po 300 zł. w. a. rocznie. Nadeszła zatem chwila, w której w myśl wydanej w r. 1883 za zgodą Wydziału krajowego decyryi c. k. Namiestnictwa nastąpić ma ukonstytuowanie fundacyi. Czynność ta zostanie przeprowadzona w r. 1897/8 a z początkiem roku szkolnego 1898/9 będzie można wprowadzić niniejszą fundacyę w życie.

Fundacya śp. Dyonizego Bertolego.

Stan rzeczy nie uległ zmianie.

Fundacya śp. Ezechiela Berzewiczego.

Wedle ostatniej wiadomości, otrzymanej przez Wydział krajowy w lutym 1897 wyznaczony był na dzień 8 tegoż miesiąca termin do wniesienia repliki we wszczętym przez Rykolfa Berzewiczego sporze o unieważnienie testamentu fundatora. Majątek fundacyi nie mógł być przeto dotąd zrealizowany, gdyż jestto możliwem dopiero po prawomocnem rozstrzygnięciu rzeczonego procesu, a rozstrzygnięcia tego nie można się spodziewać w krótkim czasie.

Fundacya śp. Józefa Blicharskiego na utrzymanie nauczyciela przy szkole w Jamnicy.

Majątek fundacyi niniejszej nie jest jeszcze w całości zrealizowany. Zrealizowana dotąd część tego majątku wynosząca około 7,300 zł. w efektach, znajduje się już w zarządzie Wydziału krajowego. Dochody od niej są na teraz kapitalizowane, z chwilą zaś wejścia w życie szkoły ludowej w Jamnicy będą wpływać do funduszu szkolnego krajowego. Szkoła ta została już zorganizowana orzeczeniem z dnia 5. marca 1897 l. 4.651 i miała wejść w życie z dniem 1. września 1897.

Fundacya śp. Edwarda Chrzanowskiego.

Wedle ostatniej wiadomości, otrzymanej dnia 22 grudnia 1896, był przedłożony przez notaryusza główny inwentarz spadkowy wadliwy i dla fundacyi wielce niekorzystny, a wskutek rekursu c. k. Prokuratoryi Skarbu polecono ponowne sporządzenie inwentarza. O dalszym postępie sprawy zrealizowania niniejszej fundacyi nie otrzymał Wydział krajowy dotąd mimo dwukrotnego zapytania żadnej wiadomości.

Fundacya śp. Kazimierza Czarniakowskiego.

Stan rzeczy nie uległ zmianie, albowiem dożywocia, któremi zabezpieczony już majątek niniejszej fundacyi jest obciążony, dotąd jeszcze nie zgasły.

Fundacya śp. Izabeli Duszyńskiej.

C. k. Prokuratorya Skarbu wniosła wedle swej relacyi z dnia 28. lutego 1897 l. 39.595/96 do c. k. Sądu powiatowego w Haliczu pozew przeciw spadkobiercom fundatorki o zapłatę zdziałanych przez nią zapisów mszalnych i zapisu na niniejszą fundacyę stypendyjną.

Zrealizowanie majątku niniejszej fundacyi będzie zatem mogło nastąpić po prawomocnem załatwieniu odnośnego sporu.

Fundacya śp. Michała Gątkiewicza.

Fundacya ta, której majątek jest już zaealizowany, ma wedle woli fundatora wejść w życie po śmierci jego żony Anny. Na teraz kapitalizuje się dochody fundacyi.

Fundacya Maryi Gewürtzowej.

Majątek tej fundacyi jest już zrealizowany. Ukonstytuowanie jej nie nastąpiło jeszcze z powodu, że powołany do współdziałania w tej fundacyi rabin dębicki nie zgodził się na przesłany mu przez Wydział krajowy pismem z dnia 16. czerwca 1897 l. 12.945 projekt aktu fundacyjnego, a w szczególności nie chciał się poddać zastrzeżonej przez fundatorkę kontroli ze strony Wydziału krajowego. Wydział krajowy nie zgodził się ze swej strony na żądane zmiany i zawiadomił o tem rabina dębickiego, który na odnośne pismo dotąd nie odpowiedział.

Fundacya Dra Stanisława Hussewicza.

Majątek tej fundacyi znajduje się w Wydziale krajowym. Ukonstytuowanie jej nie mogło dotąd nastąpić, ponieważ fundator nie zawiadomił jeszcze Wydziału krajowego, czy zgadza się na zakomunikowany mu w maju 1896 projekt aktu niniejszej fundacyi.

Fundacya imienia śp. Roberta Heferna.

Fundatorka i dożywotniczka niniejszej fundacyi Anna Hefernowa zakończyła życie dnia 8. kwietnia 1897. Na zapytanie Wydziału krajowego z dnia 9. lipca 1897 l. 27.466, czy w obec zastrzeżeń fundatorki na rzecz synów Aleksandra Lewakowskiego należy ukonstytuowanie fundacyi odroczyć, zadecydowało c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 2. września 1897 l. 75.321, że fundacya ma być mimo tego ukonstytuowaną. Czynność ta zostanie przeprowadzona w ciągu roku szkolnego 1897/8.

Fundacya śp. Dra Kornela Hofmana.

Stan rzeczy nie uległ zmianie, gdyż dożywotniczka Amalia Kozakiewicz pozostaje jeszcze przy życiu.

Fundacya śp. Ludwika Jankowskiego.

Stan rzeczy nie uległ zmianie.

Fundacya Teofila i Hersylii Januszewskich.

Stan rzeczy nie uległ zmianie.

Fundacya śp. Stanisława Karzykiewicza.

Wedle ostatniej informacyi, otrzymanej od c. k. Namiestnictwa w dniu 20. października 1897, zarządzono sądowe przesłuchanie dziedziczki Maryi Romańskiej co do powodów, dla których odmówiła swego przystąpienia do kontraktu z Karolem Kwiatkiewiczem względem kupna i dzierżawy apteki i realności spadkowych.

Fundacya śp. Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.

Aktywowanie tej fundacyi nastąpi w myśl art. 21 aktu fundacyjnego dopiero wtedy, gdy z jej dochodów można będzie, po odtrąceniu 10% na pomnożenie majątku zakładowego, wypłacać corocznie trzy posagi w kwotach 500 zł., 400 zł. i 300 zł. Aż do tej chwili będą dochody fundacyi kapitalizowane. Na teraz wynoszą one 688 zł.

Fundacya kopca Unii lubelskiej.

Aktywowanie tej fundacyi nastąpi w myśl art. III. aktu fundacyjnego dopiero wtedy, gdy dochody wystarczą na wypłatę jednego stypendyum o rocznych 120 zł. Obecnie wynoszą dochody 62 zł. 50 ct. rocznie.

Fundacya śp. Wojciecha Kucharskiego.

Mimo kilkakrotnych zapytań nie otrzymał Wydział krajowy dotąd żadnego zawiadomienia o postępie sprawy zrealizowania niniejszej fundacyi.

Fundacya śp. Leona Jana Kantego dw. im. Kuczyńskiego.

Uchwałą z dnia 20. lutego 1897 l. 2.836 zarządził Sąd krajowy zapłacenie należytości rządowej i wezwał egzekutora testamentu i c. k. Prokuratoryę Skarbu do oświadczenia, czyli i w jaki sposób zamierzają poczynić kroki celem uzyskania sprostowania wymiaru tej należytości Tą samą uchwałą zarządził Sąd wydanie do rąk Wydziału krajowego kapitału w kwocie 2.500 zł. w. a. w efektach, który stanowi własność niniejszej fundacyi, ale jest obciążony dożywotniem prawem poboru dochodów, zastrzeżonem na rzecz S. Michaeli Kuczyńskiej.

Zresztą nie otrzymał Wydział krajowy mimo kilkakrotnych zapytań żadnej dalszej wiadomości o postępie sprawy zrealizowania majątku niniejszej fundacyi.

Fundacya ś. p. Róży z Rosnowskich hr. Lanckorońskiej.

W dniu 30. kwietnia 1897 objął Wydział krajowy w swój zarząd zapisaną na niniejszą fundacyę realność pod l. k. $727^2/_4$ we Lwowie. Wskutek otrzymanego jeszcze w r. 1896 polecenia w sprawie sprzedaży tej realności przedłożył syndyk Wydziału krajowego w dniu 22. maja 1897 ofertę Józefa Ehrlicha opiewającą na kwotę 80.000 zł. w. a., płatną w połowie zaraz, w drugiej połowie zaś za cztery lata bez procentu.

Wydział krajowy przyjął tę ofertę za zezwoleniem c. k. Namiestnictwa, jednakowoż dopiero po poprzedniem zamieszczeniu w Gazecie lwowskiej ogłoszenia, wzywającego do wnoszenia ofert na kupno niniejszej realności, które to ogłoszenie nie odniosło żadnego skutku, nie wpłynęła bowiem ani jedna dalsza oferta. Kontrakt z Józefem Ehrlichem został już na powyższych warunkach zawarty i przez c. k. Namiestnictwo zatwierdzony. Złożona przez kupującego połowa ceny kupna znajduje się już w Wydziale krajowym. Częścią z dotychczasowych dochodów, częścią z tej ceny kupna zapłacono już wymierzoną od niniejszej fundacyi należytość rządową.

Po zupełnem przeprowadzeniu tej sprzedaży i zaintabulowaniu drugiej połowy ceny kupna zamierza Wydział krajowy — jeżeli c. k. Namiestnictwo na to się zgodzi — przystąpić do ukonstytuowania i aktywowania fundacyi, jakkolwiek bowiem majątek fundacyi nie jest jeszcze w całości zrealizowany i będzie nim dopiero za cztery lata, gdy druga połowa ceny kupna zapłaconą zostanie, to przecież możnaby na teraz dochody ze spłaconej już pierwszej połowy obracać na cele przez fundatorkę wskazane.

Fundacya imienia Teofila Lenartowicza.

Wypracowany przez Wydział krajowy projekt aktu fundacyjnego został przyjęty przez Komitet, który zajmował się pogrzebem Lenartowicza i przez Towarzystwo szkoły ludowej, następnie zaś uzyskał aprobatę c. k. Namiestnictwa. Wydział krajowy wygotował zatem na jego podstawie akt fundacyjny i przesłał go c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia. Zatwierdzenie to, a tem samem i ukonstytuowanie fundacyi nastąpi w r. 1897/8, wprowadzenie jej w życie zaś dopiero wtedy, gdy dochody (wynoszące obecnie 88 zł.) wytwarzać będą na wypłatę jednego stypendyum o rocznych 100 zł.

Fundacya Karola i Reginy Lipińskich.

Zamiar uporządkowania interesów niniejszej fundacyi przez przeprowadzenie fizycznego rozdziału dóbr Urlów, należących w $^3/_4$ częściach do fundacyi, w jednej czwartej zaś do małoletnich spadkobierców Konstantego Lipińskiego, został przynajmniej na teraz udaremniony, gdyż po odrzuceniu ze strony c. k. Namiestnictwa projektu tego rozdziału, ułożonego przez Wydział krajowy w porozumieniu z opieką małoletnich, odmówiła taż opieka prowadzenia dalszych rokowań. Również i obrachunek co do wzajemnych pretensyi fundacyi i wspomnianych małoletnich nie mógł jeszcze przyjść do skutku, jakkolwiek bowiem potrzebne obliczenia są już w toku, to przecież nie można ich ostatecznie zamknąć z powodu, że jedna pretensya jest jeszcze w stadyum procesu, nadto zaś rozmaite budowy w Urlowie nie są jeszcze ukończone i skollaudowane, a tem samem ostateczny wydatek z tego tytułu niewiadomy. W obec tego nie

było można dotąd przystąpić do aktywowania niniejszej fundacyi, jakkolwiek ukonstytuowanie jej nastąpiło jeszcze w r. 1892/3.

Ewentualna fundacya ś. p. Józefa Lityńskiego.

Kurator nieletnich Zofii Maryi i Melanii Olgi dw. im. Lityńskich wytoczył pozew o unieważnienie rozporządzeń śp. Józefa Lityńskiego o ile niemi ograniczoną legitymę dziedziców koniecznych Po wymianie pism procesowych sporządzono w tej sprawie dnia 4. sierpnia 1896 rotuł aktów.

Od czasu otrzymania powyższych informacyi t. j. od dnia 22. stycznia 1897 nie doszła Wydziału krajowego mimo kilkakrotnych zapytań żadna dalsza wiadomość o przebiegu sprawy.

Fundacya ś. p. Ignacego Marynowskiego.

Uchwałą z d. 23. kwietnia 1897 l. 61.776/96 zamianował Wydział krajowy administratorem niniejszej fundacyi Mieczysława Karola Huberta tr. im. Marynowskiego, który wykazał wymaganą przez fundatora kwalifikacyę.

Stosownie do woli fundatora zajął się administrator wyszukaniem odpowiednich dóbr, w celu nabycia ich na majątek zakładowy niniejszej fundacyi. Zakupno pierwszego w tym celu upatrzonego majątku nie przyszło do skutku, z powodu że inny kupiec ofiarował cenę wyższą niż fundacya zapłacić mogła. Obecnie są w toku rokowania w celu ewentualnego nabycia innego majątku.

Fundacya Zygmunta i Fryderyki Michalewiczów.

Majątek niniejszej fundacyi został już w całości zrealizowany i Wydziałowi krajowemu wydany, a przypadająca od niej należytość rządowa jest już umorzona. W obec tego ułożył Wydział krajowy projekt aktu niniejszej fundacyi i przesłał go pismem z d. 4. czerwca 1897 l. 1.828 jej kuratorowi, c. k. Radcy Sądu krajowego wyższego Drowi Kazimierzowi Szczurowskiemu, do objawienia zdania. Pismo to pozostało dotąd bez odpowiedzi mimo ponownego wezwania, wystosowanego w dniu 17. września 1897, zawsze jednak jest rzeczą prawdopodobną, że ukonstytuowanie fundacyi nastąpi w ciągu r. 1897/8, a wprowadzenie w życie z początkiem r. 1898/9.

Fundacya ś. p. ks. Wojciecha Michny ku popieraniu przemysłu domowego w Krościenku wyżnem.

Ułożenie nowego projektu aktu fundacyjnego w myśl wskazówek c. k. Namiestnictwa nie mogło jeszcze nastąpić, ponieważ niektórzy członkowie powołani przez fundatora do Komitetu fundacyjnego nie nadesłali dotąd, mimo kilkakrotnych wezwań, swego oświadczenia, czy przyjmują udział w komitecie.

Fundacya ś. p. Antoniego Monsona.

Stan rzeczy nie uległ zmianie, ponieważ wdowa po fundatorze której służy prawo dożywotniego użytkowania majątku fundacyjnego, pozostaje jeszcze przy życiu.

Fundacya familijną ś. p. Dra Adama Morawskiego.

W myśl §. 5. aktu fundacyjnego nastąpi reaktywowanie niniejszej fundacyi, gdy jej dochody wystarczą na wypłatę jednego stypendyum o rocznych 105 zł. Obecnie wynoszą dochody 80 zł. w. a. i będą kapitalizowane tak długo, dokąd wymaganej wysokości nie dosięgną.

Fundacya ś. p. Adama Jelity Neronowicza.

Ukonstytuowanie i aktywowanie niniejszej już zrealizowanej fundacyi ma nastąpić w myśl woli fundatora i decyzyi c. k. Namiestnictwa dopiero po śmierci żony fundatora Anny z Gaszyńskich Neronowiczej, w każdym zaś razie nie wcześniej, jak w r. 1916.

Fundacya ś. p. Igna-

Stan rzeczy nie uległ zapewne zmianie, gdyż Wydział krajowy nie otrzymał zawiadomienia, iżby który z dożywotnich użytkowców majątku

cego Ohanowicza.

fundacyjnego zakończył życie. Wystosowane w tym względzie w lipcu 1897, a w październiku 1897 ponowione zapytanie pozostało dotąd bez odpowiedzi.

Fundacya ś. p. Magdaleny Pasieczańskiej.

Stan rzeczy nie uległ zmianie, gdyż osoby, którym służy dożywotnie użytkowanie majątku fundacyjnego pozostają przy życiu.

Fundacya imienia ś. p. Ryszarda Pieściorowskiego.

Wskutek dokonanej znaczniejszej sprzedaży drzewa z lasów fundacyjnych przyszła fundacya w posiadanie funduszów, potrzebnych w celu uporządkowania jej stosunków. Zaległości podatkowe i należytość rządowa są już zapłacone, również odbywa się wypłata bieżących rent z fundacyi legowanych, a umorzenie zaległości z tego tytułu albo już nastąpiło, albo też nastąpi po ukończeniu prowadzonej w tym przedmiocie z c. k. Namiestnictwem korespondencyi. Legaty są przeważnie już dopełnione, a w każdym razie nie brak funduszów stoi ich dopełnieniu na przeszkodzie. W obec tego można chwilę ostatecznego uporządkowania fundacyi uważać za bliską i Wydział krajowy zamierza już w najbliższej przyszłości przystąpić do jej ukonstytuowania. Aktywowanie nastąpiłoby w takim razie z początkiem r. 1898/9, o ileby na możliwe inwestycye a względnie na wydatek na wystawienie w myśl woli fundatora grobowca z kaplicą na cmentarzu w Kuźminie nie wypadło obrócić oprócz będących już do dyspozycyi funduszów także bieżących dochodów fundacyi.

Fundacya ś. p. Ignacego Pierzchały.

Aktywowanie tej fundacyi, ukostytuowanej jeszcze w r. 1892/3 nastąpi w myśl art. IV. aktu fundacyjnego z początkiem roku szkolnego 1906/7 jako jedenastego roku szkolnego od roku, z którego dochodów należytość rządowa ostatecznie umorzona została. Aż do tego czasu będą dochody kapitalizowane.

Fundacya imienia Pietruskich.

Po prawomocnem rozstrzygnięciu sporów testamentowych wydał c. k. Sąd obwodowy w Samborze uchwałą z d. 4. stycznia 1897 l. 17.904/96 dekrety przyznania spadku po ś. p. Konstantym Pietruskim i po ś. p. Michalinie z Ruckich Pietruskiej, zarządził zaintabulowanie fundacyi za właścicielkę legowanych jej dóbr Ruda z Kochawiną Hanowce i Juseptycze i zabezpieczył w stanie biernym tych dóbr przypadającą należytość rządową. Uchwałą z tej samej daty do l 14.642 zarządził rzeczony Sąd oddanie powyższych dóbr w zarząd Wydziału krajowego z zastrzeżeniem praw mianowanego przez fundatorkę pierwszego kuratora fundacyi Stanisława Chojeckiego, tudzież odesłanie kapitałów fundacyi w sumie 4.457 zł. 82 ct. w. a. do c. k. Namiestnictwa

Odebranie rzeczonych dóbr w zarząd Wydziału krajowego nastąpiło w lecie r. 1897, przyczem administracya miejscowa pozostała i nadal w myśl woli fundatorki w rękach kuratora fundacyi.

Kapitały w sumie 4.457 zł. 82 ct. w. a. wydane c. k. Namiestnictwu, zostały wedle tegoż odezwy z d. 21. lutego 1897 l. 15.246 zużyte na częściowe umorzenie należytości rządowej.

Należytość ta, wymierzona w sumie 17.159 zł. 25 ct. w. a. zalega jeszcze w przeważnej części. Jakkolwiek wobec tego, jak niemniej ze względu na zachodzącą potrzebę niejakich inwestycyi, fundacya nie będzie mogła wejść w życie w najbliższej przyszłości, to przecież zamierza Wydział krajowy przystąpić już teraz do jej ukonstytuowania w porozumieniu z kuratorem fundacyi i egzekutorem rozporządzenia ostatniej woli i będzie się starał dokonać tej czynności w ciągu roku 1897/8, tak iżby bezzwłocznie po umorzeniu należytości rządowej i uporządkowaniu stosunków fundacyi można było wprowadzić ją w życie.

Fundacya ś. p. Oktawa Pietruskiego.

Fundacya ta nie może być jeszcze ukonstytuowaną z powodu, że jej majątek nie jest jeszcze w całości zrealizowany i że bliższe określenie jej przeznaczenia ze strony dawców jeszcze nie nastąpiło.

Trzy fundacye utworzone przez ś. p. Leopolda Rolanda (Rotlendera).

W dniu 9. grudnia 1896 zawartą została między zastępcami tutejszych spadkobierców i zapisów z jednej, a szwajcarskiemi władzami skarbowemi w Fryburgu z drugiej strony ugoda co do należytości spadkowej, mocą której zredukowano tę należytość z sumy pierwotnej 21.193 fr. 35 ctm. na 10.593 fr. 35 cm. Cały opust przypadł legatom na cele publicznego użytku i dobroczynności, a zatem także niniejszym fundacyom.

Na podstawie tej ugody wydano zatrzymane w Szwajcaryi fundusze masy, tak iż obecnie cały majątek spadkowy znajduje się w depozycie sądowym we Lwowie.

W toku pertraktacyi okazało się, iż fundusze masy spadkowej nie wystarczają na pokrycie wszystkich legatów i że zachodzi potrzeba pewnej redukcyi. Projekt tej redukcyi, przedstawiony sądownie przez c. k. Prokuratoryę Skarbu, został przez c. k. Namiestnictwo d. 7. października 1897 do l. 84.403 zatwierdzony. Wskutek tego należy się spodziewać wydania kapitałów fundacyjnych w niedługim już czasie, poczem będzie można przystąpić do ukonstytuowania fundacyi.

Ewentualna fundacya ś. p. Zygmunta br. Romaszkana.

Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Fundacya bursy im. Leona Sapiehy.

Stan rzeczy nie uległ zmianie.

Fundacya ś. p. ks. Aleksandra Słowińskiego.

Uporządkowanie masy spadkowej nie nastąpiło dotąd, gdyż z powodu wniesionych rekursów, które wraz z aktami przedłożono wyższym instancyom, nie można wydobyć duplikatów potrzebnych do skargi o wyeliminowanie sumy 860 zł. 38 ct. w. a. z tabeli płatniczej ceny kupna dóbr Turze. Także rachunki kancelaryjne adwokata za 11 letnią czynność około uporządkowania masy spadkowej nie zostały jeszcze załatwione.

Kwestya oddania niniejszej fundacyi w zarząd Wydziału krajowego nie została również rozstrzygniętą.

Fundacya p. n. Stypendyum imienia Eligiusza i Karoliny Sobolewskich.

Kapitał fundacyjny w kwocie 3.000 zł., zabezpieczony jeszcze w r. 1888 przez adnotacyę prawa zastawu na złożonych w depozycie sądowym funduszach masy spadkowej fundatorki ś. p. Karoliny Sobolewskiej, płatny jest wedle postanowienia tejże fundatorki dopiero po zupełnem zrealizowaniu majątku spadkowego.

Wedle ostatniej wiadomości, otrzymanej przez Wydział krajowy w kwietniu 1897 jest czynność około zrealizowania majątku spadkowego ciągle jeszcze w toku, gdyż wszczęte w tym celu spory sądowe nie zostały dotąd rozstrzygnięte.

Trzy fundacye ś. p. Karola Soboty.

Fundacye te, ukonstytuowane jeszcze w ciągu roku 1893/4 nie mogą wejść w życie, gdyż dochody pierwszej fundacyi wynoszą 384 zł., drugiej 384 zł, trzeciej zaś 96 zł., a według woli fundatora należy wypłacać w pierwszych dwóch fundacyach po dwa stypendya w kwocie 200 zł. rocznie, w trzeciej zaś jedno stypendyum o rocznych 100 zł. Dochody będą zatem kapitalizowane, dokąd do potrzebnej wysokości nie dojdą.

Fundacya śp. Franciszka Stachiewicza.

Fundacya ta ukonstytuowana w roku 1895/6 wejdzie w życie w myśl art. XII. aktu fundacyjnego dopiero wtedy, gdy jej dochody wynoszące na teraz 218 zł. w. a. wystarczą na wypłatę jednego stypendyum o rocznych 300 zł. w. a.

Fundacya im. Edwarda Adama hr. Stadnickiego.

Legat fundacyjny w sumie 10.000 zł. w. a. został zaintabulowany w stanie biernym dóbr Nawojowa z przyległościami. Spłata tego legatu ma nastąpić wedle woli fundatora po większej sprzedaży lasu w dobrach spadkowych. Wedle informacyi otrzymanej przez c. k. Namiestnictwo w r. 1894 przyjdzie taka sprzedaż w niedalekiej przyszłości do skutku, wówczas bowiem spodziewano się jej za lat kilka.

Fundacya imienia Magdaleny i Bonifacego Stillerów.

Realność spadkowa l. k. 243¼ we Lwowie została już w drodze przymusowej licytacyi sprzedana i extrykacya ceny kupna w sumie 35.400 zł. przeprowadzona jednakowoż od tabeli płatniczej ustanowionej uchwałą c. k. Sądu krajowego we Lwowie z dnia 24. grudnia 1896 l. 75.312 musiała c. k. Prokuratorya Skarbu wnieść rekurs imieniem Skarbu Państwa i fundacyi. Po prawomocności tabeli i po zaspokojeniu reszty wierzycieli hipotecznych i spadkowych śp Bonifacego Stillera będzie można przystąpić do zaspokojenia legatów i obliczenia ewentualnej ich defalki, poczem się okaże, czy w ogóle dla fundacyi co pozostanie. Należytość rządowa od spadku miała być zapłaconą w myśl uchwały c. k. Sądu krajowego lwowskiego z dnia 9. października 1897 l. 47.603 po prawomocności tejże uchwały.

Fundacya Stupnickich i Jankowskich utworzona przez śp. Marcelego Stupnickiego.

W ciągu roku 1896/7 nadeszły od reszty osób powołanych przez fundatora do współudziału przy ukonstytuowaniu fundacyi odpowiedzi i opinii w sprawie wypracowanego przez Wydział krajowy projektu aktu fundacyjnego. Pismem z dnia 5. października 1897 l. 30.445 przesłał Wydział krajowy ten projekt wraz ze wszystkiemi opiniami do zbadania. Wobec tego można się spodziewać, że w ciągu roku szkolnego 1897/8 nastąpi wreszcie ukonstytuowanie niniejszej fundacyi, która zresztą jest już od II połrocza 1884/5 prowizorycznie aktywowaną

Ewentualna fundacya Leopolda Szmoniewskiego.

Zabezpieczenia niniejszej fundacyi nie można żądać ponieważ żona fundatora ma prawo rozporządzania majątkiem spadkowym między żyjącymi bez wszelkiego ograniczenia.

Fundacya śp Juliusza Webera.

Wedle odezwy ck. Namiestnictwa z d. 19. listopada 1896 l. 98.548 miała w myśl polecenia c. k. Sądu krajowego we Lwowie z d. 14. sierpnia 1896 l. 59.315 gmina Weinbergen wspólnie ze spadkobiercami śp. Juljusza Webera dostarczyć zabezpieczenia fundacyi.

Zabezpieczenie to jest jak to Wydział krajowy powziął z zakomunikowanych mu następnie uchwał sądowych, rzeczywiście w toku a nastąpi w ten sposób że równocześnie z intabulacyą gminy Weinbergen za właścicielkę połowy ciała hipotecznego l. w. 401 gm. Weinbergen zostaną zahipotekowane oba legaty fundacyjne w stanie biernym tej połowy.

Fundacya Leonarda i Ludwiki Wężyków dla szkoły rolniczej w Czernichowie.

Fundacya niniejsza zostanie ukonstytuowaną w ciągu r. 1897/8 gdyż akt fundacyjny wygotowany na podstawie projektu ułożonego przez Wydział krajowy a przyjętego przez c k. Namiestnictwo został już wygotowany i przesłany c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia. Zatwierdzenie to nastąpi prawdopodobnie w ciągu r. 1897 a w takim razie wejdzie fundacya w życie z dniem 1. stycznia 1898.

Fundacya im. Konrada Wilczyńskiego.

W myśl art. IV. aktu niniejszej fundacyi wynosić ma stypendyum 180 zł. rocznie Dochody wynoszą na teraz 148 zł. wa. i będą kapitalizowane dokąd do wymaganej wysokości nie dojdą.

Fundacya Jędrzeja i Maryi Zemłów.

Większa część majątku spadkowego po śp. Jędrzeju Zemła pozostałego została już spieniężoną, a powstały stąd kapitał, od którego pobiera odsetki Marya Zemła jako dożywotniczka znajduje się w depozycie sądowym. Obecnie są już zrealizowane wszystkie pretensye spadkowe i chodzi tylko jeszcze o ściągnięcie resztującej ceny kupna realności lwh. 2095 i 2097 w Gródku w sumie 1900 zł, którą nabywcy będą obowiązani uiścić po uporządkowaniu stanu tabularnego. Uporządkowaniem tem, utrudnionem wskutek zaginięcia aktów spadkowych po ojcu fundatora, zajmuje się ck. Prokuratorya Skarbu

Fundacye nowo przybyłe i nowo powstałe.

Fundacya imienia Zofii Andrzejowskiej.

Zmarła we Lwowie d. 28. lutego 1894 śp. Zofia Andrzejowska zapisała rozporządzeniem ostatniej woli z daty Kołomyja 4. września 1887 które następnie rozporządzeniem z daty Lwów 15. października 1891 częściowo zmieniła i uzupełniła sumę 3500 zł. na fundacyę. W myśl tych rozporządzeń służyć mają dochody powyższego kapitału na wypłatę dwóch stypendyów przeznaczonych w pierwszym rzędzie dla ubogich uczniów lub uczennic jakichkolwiek szkół publicznych w kraju, którzy wykażą pokrewieństwo z fundatorką a mianowicie pochodzenie po mieczu lub kądzieli z tej samej rodziny Andrzejowskich, z której pochodziła fundatorka lub udowodnią, że są potomkami śp. Maryana Rybczyńskiego, c. k. prokuratora państwa w Kołomyi.

Bezwarunkowe pierwszeństwo służy bratanicy fundatorki Wandzie, a następnie bratankom fundatorki Władysławowi i Zygmuntowi Andrzejowskim. W braku tak uprzywilejowanych osób ma być jedno stypendyum nadane ubogiej uczennicy jednego z krajowych seminaryów nauczycielskich, należącej do narodowości polskiej, drugie zaś zostanie obrócone na ten rok na opłatę czesnego za biednych uczniów któregokolwiek gimnazyum w Galicyi.

Uchwałą z d. 6. lipca 1897 l. 26.655 przyjął Wydział krajowy ofiarowane mu przez c. k. Namiestnictwo prawo zarządu i rozdawnictwa tej fundacyi, wygotował projekt aktu fundacyjnego i przesłał go c. k. Namiestnictwu do zbadania.

Fundacya imienia Czaykowskich.

Przy sposobności i na uczczenie jubileuszu pięćdziesięcioletnich rządów Najjaśniejszego Pana złożył Wny Wiktor Władysław Czaykowski, poseł sejmowy, podaniem z dnia 2. czerwca 1897 w Wydziale krajowym efekta imiennej wartości 20.000 koron na fundacyę imienia Czaykowskich zapowiadając że cel i przeznaczenie tej fundacyi później osobno określi, co wszelakoż dotąd jeszcze nie nastąpiło. Zarząd i opiekę nad tą fundacyą oddał fundator Wydziałowi krajowemu, zastrzegając sobie bezwarunkowe prawo dowolnego rozdawnictwa zapomóg lub stypendyów począwszy od 31. grudnia 1897.

Dwie fundacye śp. Leopoldyny z Rylskich Horodeńskiej.

Zmarła w Pielni dnia 14. stycznia 1897 ś. p. Leopoldyna z Rylskich Horodeńska, ustanowiła ze swego majątku dwie fundacye.

Pierwsza utworzona ustępem III testamentu z daty Pielnia 14. marca 1896 p. n. fundacya imienia Ścibor Rylskich z Pisarowiec przeznaczona jest na stypendya i stałe wsparcia, a następnie także na nadzwyczajne jednorazowe wsparcia. Korzystać z niej mogą w pierwszym rzędzie krewni fundatorki płci obojej z pierwszeństwem dla krewnych po mieczu, w kraku krewnych zaś osoby obojga płci noszące nazwisko Rylskich o ile są narodowości polskiej, rzymsko-katolickiego wyznania i szlacheckiego pochodzenia. Niepozbywalny majątek zakładowy tej fundacyi stanowić mają Dobra Ostrów i Demęszkowce.

Druga fundacya ustanowiona ustępem IV tego testamentu, której przeznaczenie fundatorka zmieniła następnie kodycylem z daty Pielnia 10. grudnia 1896 nosić ma imię fundatorki a przeznaczona jest wedle

ostatecznie obowiązujących postanowień fundatorki: 1) w $^1/_5$ części przez dwadziścia lat dla zakładu wychowawczego ks. Borka w Miejscu Piastowem, po upływie zaś tego czasu, lub gdyby zakład ten już przedtem istnieć przestał, na dwa stypendya dla biednych dziewcząt obrz łac. kształcących się w szkołach średnich czyli wydziałowych krajowych lub w internatach żeńskich posiadających prawo szkolnego prowadzenia nauk; 2) w $^1/_5$ części dla zakładów OO. Zmartwychwstańców we Lwowie i Krakowie przez lat 20 a po upływie tego czasu lub gdyby te zakłady przedtem istnieć przestały na cel pod 4 wymieniony, 3) w $^1/_5$ części na jednorazowe zasiłki dla pięciu uczniów seminaryów nauczycielskich obrz. łac.; 4) w $^1/_5$ części na jednorazową pomoc dla dziewcząt szlacheckiego pochodzenia obrz. łac., na wykształcenie się w jakim zawodzie lub jako posag; 5) w $^1/_5$ części na inne narodowe i chrześcijańsko-religijne humanitarne cele, które kurator przy nadzorze Wydziału krajowego oznaczy.

Majątek zakładowy tej fundacyi stanowić ma kapitał 50.000 zł. Zarząd obu fundacyi sprawować ma Wydział krajowy, a jeżeliby tenże istnieć przestał, biskup Przemyski obrz. łać. a to pierwszej fundacyi przy współudziale kuratora. Rozdawnictwo poruczyła fundatorka w obu fundaczyach Wydziałowi krajowemu (ewentualnie biskupowi obrz. łac. w Przemyślu) na propozycyę kuratora. Pierwszych kuratorów i ich następców zamianowała fundatorka sama, późniejszych mianować ma Wydział krajowy (ewentualnie biskup przemyski obrz. łać.) przedewszystkiem z rodziny Rylskich (w pierwszej) a względnie w ogóle z rodziny fundatorki (w drugiej fundacyi).

Wydział krajowy przyjął co do obu powyższych fundacyi przekazane mu prawa i obowiązki i odniósł się do c. k. Namiestnictwa z prośbą o zarządzenie stosownych kroków w celu zrealizowania obu tych fundacyi.

Fundacya Jana i Wandy Sołowijów dla uczennic szkoły ludowej w Boratynie.

Z powodu jubileuszu pięćdziesięcioletnich rządów Najjaśniejszego Pana złożył P. Jan Sołowij dzierżawca dóbr w Boratynie dnia 10. lutego 1897 w Wydziale krajowym efekt na 500 zł. na fundacyę stypendyjną. Z fundacyi tej ma być wypłacane jedno stypendyum jednorazowe, które przynawane będzie co roku uczennicy szkoły ludowej w Boratynie, wyznania chrześcijańskiego a przedewszystkiem katolickiego, która właśnie nauki ukończyła, wypłata nastąpi po dojściu do pełnoletności lub wyjściu za mąż, za złożeniem dowodu, iż stypendystka umie jeszcze czytać, pisać i rachować i zna zasady religii.

Korespondencya w sprawie urządzenia tej fundacyi jest w toku.

Trzy fundacye utworzone przez ks. Jana Szaflarskiego.

Trzema podaniami wniesionemi do Wydziału krajowego dnia 15. maja 1897 złożył ks. Jan Szaflarski, pleban emeryt w Sowlinach sumę 4000 zł. w. a. w gotówce z przeznaczeniem na trzy fundacye. Pierwsza z tych fundacyi, uposażona kwotą 3000 zł. w. a. ma nosić nazwę „fundacya stypendyjna księdza Jana Szaflarskiego i Franciszki Ksawery Czajkowskiej". Z dochodów jej ma być wypłacane jedno stypendyum o rocznych 120 zł. w. a., przeznaczone dla uczniów gimnazyum lub któregokolwiek świeckiego wydziału uniwersyteckiego, a mianowicie w pierwszym rzędzie dla potomków brata fundatora, w ich braku zaś dla synów mieszkańców Czarnego Dunajca, z pierszeństwem dla Szaflarskich. Zarząd tej fundacyi służy Wydziałowi krajowemu, rozdawnictwo zastrzegł fundator dożywotnio dla siebie, poczem przejdzie i ono na Wydział krajowy.

Druga fundacya ma nosić nazwę „fundacya księdza Jana Szaflarskiego i Franciszki Ksawery Czajkowskiej dla Czarnego Dunajca". Na uposażenie jej złożył fundator 500 zł. i wyraził życzenie, aby dochody kapitalizowano tak długo dokąd kapitał do sumy 256 000 nie urośnie. Wówczas należy obrócić z tej sumy 80.000 zł na wybudowanie w Czarnym Dunajcu budynku na pomieszczenie ubogich, 80.000 zł. na utrzymanie w tym domu odpowiedniej ilości ubogich starców, w połowie mężczyzn i kobiet, z wyłączeniem dotkniętych nieuleczalną chorobą, 80 000 zł. na fundacyę stypendyjna dla ubogiej uczącej się młodzieży bez różnicy płci, uczęszczającej w kraju do szkół średnich lub wyższych, z pierszeństwem dla potomków brata fundatora.

Trzecia fundacya ma nosić nazwę „fundacya księdza Jana Szaflarskiego i Franciszki Ksawery Czajkowskiej“ dla Dębicy. Fundacya ta ma takie same uposażenie i przeznaczenie jak fudacya na drugiem miejscu wymieniona z tą tylko różnicą, że dom stanąć ma w Dębicy i że krewnym nie zastrzeżono żadnego pierwszeństwa do stypendyów.

Zarząd i rozdawnictwo, tudzież w ogóle wszystkie prawa co do drugiej i trzeciej fundacyi oddał fundator Wydziałowi krajowemu. Uchwałą z dnia 25. maja 1897 przyjął Wydział krajowy wszystkie prawa i obowiązki względem wszystkich trzech fundacyi powyżej wymienionych i zarządził lokacyę złożonych na ich rzecz kapitałów. Dochody fundacyi drugiej i trzeciej będą stosownie do woli fundatora kapitalizowane, a ukonstytuowanie ich może nastąpić dopiero po urośnięciu majątków do wamaganej wysokości. Natomiast pierwsza fundacya może być już teraz ukonstytuowaną i w niedalekiej przyszłości, po opłaceniu należytości rządowej, w życie wprowadzoną W tym celu wygotował Wydział krajowy projekt aktu fundacyjnego i przesłał go fundatorowi do objawienia zdania Z powodu, że fundator zażądał zmiany niektórych postanowień zajdzie potrzeba przeprowadzenia jeszcze dalszej korespondencyi, mimo tego jednak jest rzeczą prawdopodobną, iż ukonstytuowanie nastąpi w ciągu roku 1897/8.

Fundacya śp. ks. Antoniego Sutorskiego.

Zmarły w r. 1869 śp. ks Antoni Sutorski, emerytowany pleban chochołowski, właściciel dóbr Drohobyczka i Huta Drohobycka, zapisał majątek swój; składający się z dóbr powyzszych na fundacyę stypendyjną. W szczególności mają być z tej fundacyi wypłacane stypendya po 40 zł. w. a. rocznie, o które ubiegać się mogą tylko ubogie dzieci płci obojej, uczęszczające do szkół ludowych w Myślenicach, urodzone tamże, z rodziców również Myślenicach urodzonych i zamieszkałych, a mianowicie z mieszczan, rzemieślników, chałupników i wyrobników: przy równym niedostatku służy pierwszeństwo dzieciom spokrewnionym z fundatorem. Prawo rozdawnictwa służy Radzie gminnej m. Myślenic Dobra powyższe zostały sprzedane, a po zrealizowaniu ceny kupna ofiarowało c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemuodezwą z dnia 29. grudnia 1896 l. 111.372 zarząd niniejszej fundacyi Uchwałą z d. 11. maja 1897 l. 986 przyjął Wydział krajowy prawo zarządu i oświadczył gotowość przyjęcia także innych praw, a mianowicie prawa kontroli czy rozdawnictwo nastąpiło należycie i ewentualnego uchylenia nadania, które to prawa przekazane przez fundatora ustanowionemu przez niego kuratorowi, przeszły wskutek zrzeczenia się kuratora na c. k. Namiestnictwo. Zarazem wygotował Wydział krajowy projekt aktu niniejszej fundacyi, przyczem wyszedł z założenia, że mu także powyższe prawa przyznane zostaną i przesłał go Zwierzchności gminnej w Myślenicach w celu przedstawienia go Radzie gminnej do objawienia zdania. Nadesłaną opinię przesłał Wydział krajowy wraz projektem, odezwą z d. 14. września 1897 l. 39015 c. k. Namiestnictwu do zbadania i zadecydowania, czy na podstawie tego projektu akt fundacyjny zeznany być może.

Stan majątku zarodowego funduszów stypendyjnych, naukowych, dobroczynnych i pomników z dniem 1. listopada 1896.

I. Fundusze stypendyjne.

A) W efektach.

1. Zapas z dniem 1. stycznia 1897 r. z wyłączeniem fundacyi:
   a) Brześciańskiej Kunegundy
   b) Bodziocha Tomasza
   c) Bohdanowicza Dominika
   d) Jeleńskiego Napoleona dla szkoły rolniczej w Czernichowie
   e) Jeleńskiego Napoleona „ „ „ w Łuczycach
   f) Krzeczunowicza Ignacego

g) Krzeczunowicza Waleryana i
h) ks. Kucharskiego Jana, które należą do Dep. III. tudzież
i) Cesarza Franc. Józ. I. jubil. należąca do Dep. VI. i
k) Wystawy krajowej z r. 1877
l) Stowarzyszenia urzędników i sług kolei Karola Ludwika, które należą de Dep. II. wynosił:

a) w walucie austryackiej .	731 983 zł. 99 ct.	
b) w walucie koronowej 6,232.400 koron a po zredukowaniu na walutę austryacką	3,116.200 „ — „	3,848.183 zł. 99 ct.
2. Zakupiono do dnia 1. listopada 1897:		
a) w walucie austryackiej .	3.840 zł. 89 ct	
b) w walucie koronowej 354.300 koron a po zredukowaniu na walutę austryacką	177.150 „ — „	180.990 „ 89 „
3. Przybyło do dnia 1. listopada 1897 na rzecz już istniejących fundacyi: w walucie austryackiej .		612 „ 50 „
4. Wpłynęło do dnia 1. listopada 1897 na rzecz nowo przybyłych fundacyi:		
a) w walucie austryackiej .	4.849 zł. 93½ ct.	
b) w walucie koronowej 157.600 koron a po zredukowaniu na walutę austryacką	78.800 „ — „	83.649 „ 93½ „
	Razem . . .	4,113.437 zł. 31½ ct.
Spieniężono do dnia 1. listopada 1897:		
a) w walucie austryackiej .	132.921 zł. 77 ct.	
b) w walucie koronowej 91.900 koron a po zredukowaniu na walutę austr.	45.950 „ — „	178.871 „ 77 „
	pozostaje . .	3,934.565 zł. 54½ ct.

B) W realnościach i dobrach.

Winniki z przyległościami .	67.875 zł. 03 ct.	
Godowa	39.972 „ — „	
Realność w Strzyżowie .	3.527 „ — „	
Realność w Rzeszowie .	37.773 „ 80 „	
	Razem . .	149.147 „ 83 „

C) W należytościach czynnych.

Fundacya Lipińskich . .	1.922 zł. 49½ ct.	
„ Łosia . . .	6.363 „ 64½ „	
„ Olszewskiego .	4.200 „ — „	
„ Głowińskiego od fund. obłąkanych	28.161 „ 19½ „	
„ Głowińskiego od fund. położnic .	7.040 „ 30 „	
	Razem . .	47.687 „ 62½ „
Ogółem wynosi stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych		4,131.401 „ — „
Z końcem października 1896 wynosił stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych .		4,158.781 „ 92½ „

W porównaniu z rokiem ubiegłym zmniejszył się stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych w tym okresie czasu o . . . 27.380 zł. 92½ ct.
a to w skutek wydzielenia fundacyi Schiffnera i Kochmanna, dział I. i II., z kompleksu funduszów stypendyjnych, gdyż takowe należą do funduszów dobroczynnych jak niżej wykazano.

II. Fundusze naukowe, dobroczynne i pomnikowe.

A) W efektach:

Fundusz „Macierzy“ polskiej		38.002 zł.	25 ct.
„ Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej		3.158 „	21 „
„ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych żebrać się wstydzących		4.780 „	78 „
„ Ludwiki Niezabitowskiej dla zboru św. Klaudyi		9.183 „	50 „
„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego		49.889 „	58 „
„ Aleksandra hr. Stadnickiego . . .		23.874 „	54 „
„ pomnika Kościuszki w Krakowie . .		15.812 „	52 „
„ Komarnickich		1.793 „	17 „
„ Jędrzejowiczowej		8.041 „	25 „
„ Russanowskiej		63.619 „	— „
„ Stanowy sierociński		44.971 „	02 „
„ Ludwika i Anny Helclów . . .		957.217 „	35 „
„ Siemianowskich III. (dla wdów po nauczycielach szkół ludowych) . .		22.727 „	99 „
„ Siemianowskich IV. (posagowa dla ubogich dziewcząt)		21.701 „	88 „
„ Bursy im. ks. Leona Sapiehy „dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych“		17.517 „	54 „
„ Skrzyńskiego (dla panien szlacheckich) .		21.227 „	44 „
(dla dziewcząt wiejskich) .		3.607 „	44 „
„ Kośvitzk'yego Józefa II. dla wychowanków zakładu sierot pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie . . .		3.416 „	79 „
„ Niezabitowskiej Ludwiki:			
a) dla „domu pracy“ pod godłem Opatrzności we Lwowie .	346 zł. 17 ct.		
b) dla „tanich kuchni ludowych“ we Lwowie . .	10.486 „ 71 „	10.832 „	88 „
„ Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolice i Zastawce		25.593 „	86 „
„ Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi . . .		33.841 „	13 „
„ z legatu Józefa Ciemierzyńskiego .		574 „	16 „
„ Leonarda Wężyka dla szkoły rolniczej w Czernichowie		3.024 „	88 „
„ z legatu Stanisława Piotrowskiego dla „domu ubogich“ w Strzeliskach nowych		11.442 „	— „
„ Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale . .		2.521 „	62 „

Fundusz Tytusa Kielanowskiego dla gminy Kędzierzawce		10.000 zł.	— ct.
„ Tytusa Kielanowksiego dla gminy Żuratyn		10.000 „	— „
„ Wacława Tyzenhauza		3.086 „	03 „
„ Marcina Gewürtz dla ubogich izraetów miasta Dębicy““		1.247 „	55 „
„ Karoliny z ks. Ponińskich Lubomirskiej „na utrzymanie i wychowanie dwunastu sierót w zakładzie św. Heleny“ we Lwowie		18.239 „	35 „
„ Antoniego Schiffnera		2.381 „	81 „
„ Franciszka Kochmanna:			
a) dla literatów polskich	27.900 zł. 81 ct.		
b) posagowa dla dziewcząt służących	17.264 „ 31 „	45.165 „	12 „
„ ks. Jana Szaflarskiego i Fraciszki Ksawery Czajkowskiej:			
a) dla Czarnego Dunajca	523 zł. — ct.		
b) dla Dębicy	523 „ — „	1.046 „	— „
„ Sącz „dom roboczy“		32.031 „	60 „
Razem w efektach		1,521.660 zł.	24 ct.

B) W należytościach czynnych:

Fundusz Skrzyńskiego dla (panien szlacheckich kapitał zahipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami	7.954 zł. 55 ct.		
Fundusz Skrzyńskiego (dla dziewcząt wiejskich) kapitał zahipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami	1.590 „ 91 „		
Fundusz Ludwiki Niezabitowskiej dla „domu pracy pod godłem Opatrzności“, pożyczka udzielona na budowę domu własnego	12.054 „ — „		
Razem w należytościach czynnych		21.599 zł.	46 ct.

C) W realnościach:

Fundusz Ludwika i Anny Helclów, kapitały wyłożone na budowę i urządzenie „domu ubogich“ w Krakowie		735.667 „	55 „
Ogółem wynosi majątek zarodowy z końcem października 1897 funduszów naukowych dobroczynnych i pomnikowych, w efektach, należytościach czynnych i realnościach		2,278.927 zł.	25 ct.
Z końcem października 1896 wynosił majątek zarodowy tych funduszów w efektach, należytościach czynnych i realnościach		2,189.265 „	15 „
Z porównania tedy z rokiem poprzednim okazuje się zwiększenie tych funduszów o		89.662 zł.	10 ct.
Do wyżej wykazanego stanu funduszów dobroczynnych i pomnikowych		2,278.927 „	25 „
Doliczywszy stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych		4,131.401 „	„

Okazuje się, że kapitały, efekta, wartości dóbr fundacyi, departamentowi I. przydzielone, wynoszą ogółem	6,410.328 zł.	25 ct.
a gdy w r. 1896 z końcem października ogół tych majątków wynosił	6,348.047 „	07 „
przeto w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się o	62.281 zł.	18 ct.
Doliczywszy do wykazanego wyżej stanu majątków zarodowych funduszów przydzielonych departamentowi I. w sumie	6,410.328 „	25 „
stan majątków zarodowych z końcem października 1897 dwudziestu dziewięciu funduszów dobroczynnych i stypendyjnych, przydzielonych innym departamentom*) a pozostających w zarządzie Wydziału krajowego w łącznej sumie . . .	648.602 „	11 „
Okazuje się ogólny stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych, dobroczynnych i pomnikowych w sumie	7,058.930 zł.	36 ct.

Fundacya „Macierzy polskiej“.

Stosownie do przepisu art. 26. statutu fundacyi „Macierz polska“ przedkłada Wydział krajowy z zarządu majątku zakładowego tej fundacyi następujące sprawozdanie:

---

*) Depart.	II.	fund.	dobr.	Malinowskiego dział I. do VI. .	112.952 zł.	76	ct.
„	„	„	„	Feliksy Czarkowskiej . . .	267.392 „	80	„
„	„	„	„	Łodzia Ponińskiego . . .	60.443 „	54	„
„	„	„	„	Łukowskich	8.432 „	10	„
„	„	„	„	Steczkowskiego z Jasła . .	3.024 „	22	„
„	„	„	„	„ na zakupno książek do czytania dla uczniów szkół przemysłowych	1.252 „	28	„
„	„	„	styp.	Wystawy kraj. z r. 1877 . .	21.207 „	05	„
„	„	„	„	stowarzyszenia urzędników i sług kolei Karola Ludwika . .	1.502 „	73	„
„	III.	„	„	Brześciańskiej Kunegundy . .	5.080 „	72	„
„	„	„	„	Bodziocha Tomasza . . .	16.956 „	35	„
„	„	„	„	Bohdanowicza Dominika . .	11.458 „	81	„
„	„	„	„	Jeleńskiego Napoleona dla szkoły rolniczej: w Czernichowie . .	12.331 „	75	„
				w Łuczycach . .	14.283 „	59	„
„	„	„	„	Krzeczunowicza Ignacego . .	15.946 „	04	„
„	„	„	„	„ Waleryana .	8.575 „	44	„
„	„	„	„	ks. Kucharskiego Jana . .	7.766 „	74	„
„	V.	„	dobrocz.	Weissenwolffowej dla obłąkanych uzdrowieńców	2.248 „	69	„
„	„	„	„	Weissenwolffowej na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą	6.466 „	53	„
„	„	„	„	Kosvitzky'ego dla ciemnych w Krakowie	1.641 „	28	„
„	VI.	„	„	galic. inwalidów wojskowych .	37.119 „	37	„
„	„	„	„	niżankowicki inwalidów wojsk.	2.989 „	62	„
„	„	„	„	Krupacza dla ck. inwalidów wojsk	300 „	55	„
„	„	„	„	Kosvitzkyego dla złoczyńców .	1.640 „	95	„
„	„	„	styp.	Jubil. cesarza Franciszka I. .	27.587 „	60	„
				Razem jak wyżej .	648.602 zł.	11	ct.

Rok 1896.

A) Dochody:

	Gotówka:	Efekta:
1. Subwencye i datki dobrowolne:		
a) subwencya z funduszu krajowego za rok 1896	5.000 zł. — ct.	— zł. — ct.
b) subwencya od gminy m. Lwowa za rok 1896	200 „ — „	— „ — „
c) subwencya od Rady powiatowej stanisławowskiej za r. 1895 i 1896	12 „ — „	— „ — „
2. Dochody ze sprzedaży wydawnictw własnych	3.250 „ 40 „	— „ — „
3. Odsetki od efektów . . .	1.563 „ — „	— „ — „
Razem .	10.025 zł. 40 ct.	— zł. — ct.
4. Do tego: zapas z początkiem r. 1896	1.208 „ 62 „	38.073 „ 75 „
Suma dochodów .	11.234 zł. 02 ct.	38.073 zł. 75 ct.

B) Wydatki:

1. Koszta wydawnictw własnych .	9.661 zł. 40 ct.	— zł. — ct.
2. Zasiłki naukowe dla dzieci niezamożnych rodziców . . .	275 „ — „	— „ — „
3. Koszta administracyi . . .	1.038 „ 90 „	— „ — „
4. Odsetki bierne	6 „ 50 „	— „ — „
5. Wynagrodzenie sług za nadzór nad biurem „Macierzy“ . . .	95 „ — „	— „ — „
Razem .	11.076 zł. 80 ct.	— „ — „
6. Do tego: zapas z końcem r. 1896	157 „ 22 „	38.089 „ 95 „
Suma wydatków .	11.234 zł. 02 ct.	38.089 zł. 95 ct.

Wykazany wyżej pod poz. 6. wydatków zapas z końcem r. 1896 w gotówce 157 zł. 22 ct. jest zapasem majątku obrotowego; zaś w efektach 38.089 zł. 95 ct. w. a. jest zapasem majątku zarodowego fundacyi.

Alegat I. do sprawozdania z czynności Depart. I.

Odpis

reskryptu c. k. Ministerstwa obrony krajowej z dnia 26. kwietnia 1897 l. 4.206/812 II *b*, wystosowanego do c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Das k. und k. Reichs-Kriegs-Ministerium hat unter dem 12. Februar 1897 Abth. 8. Nr. 281, mit Bezug auf den beiliegend in Abschrift mitfolgenden Bericht des Festungs-Commando in Krakau, Nr. 22, vom 24. Jänner 1897 ersucht, den Magistrat der königl. Hauptstadt Krakau zur baldigsten Beibringung des ordnungsmässig ausgefertigten und intabulierten Demolierungsreverses über die im Jordan-Parke errichteten Objecte zu erhalten.

Zu dem aus dem obbezogenen Berichte ersichtlichen Sachverhalte hat das k. und k. Reichs-Kriegs-Ministerium ergänzend Folgendes bemerkt:

Im Sinne der „Directiven über den Rayon befestigter Plätze“ ist der Bauverbotsrayon des Noyans nur aus dem engeren Rayon von 300°, in welchem das absolute Bauverbot aufrecht zu erhalten ist, gebildet.

Das Reichs-Kriegs-Ministerium ist jedoch hinsichtlich jener Bauverbotsrayone von Krakau, welche durch die in Aussicht genommene Verlegung des Noyans in die Linie der Vorwerke für die Zwecke der geplanten Stadterweiterung seinerzeit, d. h. nach Fertigstellung des neuen Noyans — freigegeben werden sollen, insoferne Bauerleichterungen mit den militärischen Interessen vereinbarlich sind, bestrebt, solche gegen Demolierungsrevers zu gewähren. Nur aus diesem Grunde war es möglich, im vorliegenden Falle dem Fortbestande der Objecte im Jordan-Parke mit dem Vorbehalte zuzustimmen, dass die Gemeinde den Demolierungsrevers beibringt.

Im Hinblicke darauf, dass die zur Realisierung der projectirten Noyanverlegung im Westen und Nordwesten von Krakau eingeleiteten Transactionsverhandlungen von der Gemeinde Krakau bisher keines Anbotes gewürdigt wurden und die von Consortien gestellten Anbote nicht acceptabel waren, ist es dermalen nicht möglich, weitere Zugeständnisse zu machen.

Im vorstehenden Sinne ist auch auf ein von Einwohnern und Repräsentanten der Umgebung von Krakau unterbreitetes Hofgesuch und Aufhebung der Vorschriften über Demolierungsreverse mit Abth. 8, Nr. 2.999 ex 1896 ein allerunterthänigster Vortrag an Seine Majestät erstattet und von Seiner Majestät unter dem 2. Februar 1897 Allerhöchst zur Kenntniss genommen worden.

Die k. k. Statthalterei wolle hiernach in geeignet erscheinender Weise auf die Stadtgemeinde Krakau diesfällig einwirken und über das Ergebnis dieser Bemühungen hieher berichten.

D. j. w.

Alegat II. do sprawozdania z czynności Depart. I.

L. 35.341/97.

Okólnik

do wszystkich Wydziałów powiatowych.

Przeprowadzone przez Wydział krajowy liczne lustracye zarządu funduszów, zostających w administracyi powiatów, wykryły w kilku wypadkach poważniejsze tych funduszów szkody, które w następstwie naraziły bądźto Prezesów Rad powiatowych, bądź też fundusze powiatowe jako takie na dotkliwe straty.

Lustracye te wykazały również, że jedną z głównych przyczyn powyższych szkód, pomijając złą wolę jednostek, jest niewłaściwie zorganizowana kasowość i ra-

chunkowość, względnie zaś brak kontroli, poruczanie przyjmowania pieniędzy osobom, które od tego wykluczone być powinny i brak ewidencyi należytości dochodów i wydatków a nawet samych dochodów i wydatków. Niejednokrotnie do tego skonstatowany brak znajomości prowadzenia ksiąg i rachunków, sporządzania rocznych rachunków i inwentarzy, jak wreszcie układania budżetów, uniemożliwiający nabycie poglądu na całość administracyi powiatowej, ułatwił w wysokim stopniu nietylko sporadyczne nadużycia, ale i niepostrzeżone przez czas dłuższy trwanie tych nadużyć.

Chcąc złemu ile możności na przyszłość zapobiedz, Wydział krajowy, któremu z mocy §. 48. ustawy o Repr. pow. w zastępstwie Wysokiego Sejmu poruczony został najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku powiatu i zakładów powiatowych, jakoteż nad prawidłową rachunkowością i kasowością funduszów zostających pod zarządem Reprezentacyi powiatowych uchwałą swą z 4. maja 1897 l. 71.624/96 ustanowił instrukcyę rachunkowo-kasową dla Wydziałów powiatowych. Instrukcya ta, licząc się wogóle ze stosunkami finansowymi powiatów i ich siłami biurowemi, obejmuje tylko najniezbędniejsze przepisy dla wprowadzenia najprostszej kontroli oraz jednolitości i ładu w rachunkach i kasowości.

Kładzie ona nacisk na ustanowienie kontrolora kasy, którego czynności, instrukcyą tą wskazane, muszą być ściśle i bezwarunkowo spełniane. Postanowienie to jednak wcale nie wyklucza przydzielenia kontrolorowi także innych czynności urzędowych, jak to zresztą i dotąd się dzieje, wszakże z tem ograniczeniem, że kontrolor nie może pod żadnym warunkiem być równocześnie kasyerem i że kontrolorowi nie mogą być przydzielane takie czynności urzędowe, które wymagają urzędowania poza siedzibą Wydziału powiatowego.

Natomiast nic nie stoi na przeszkodzie, by kontrolor był równocześnie sekretarzem Rady powiatowej. Zresztą pozostawia instrukcya co do kwalifikacyi tak kontrola, jak kasyera zupełną swobodę Reprezentacyi powiatowej. Kasyerem może być albo płatny funkcyonaryusz albo Prezes Rady lub członek Reprezentacyi powiatowej.

Instrukcya zawiera dalej szczegółowe przepisy i wskazówki o przechowywaniu kluczów kasowych, o sposobie i miejscu przyjmowania pieniędzy i czynienia wydatków, o asygnatach i kwitach, prowadzeniu i zamykaniu dzienników kasowych, zakładaniu, prowadzeniu i zamykaniu ksiąg kontowych głównych i pomocniczych, o przypisywaniu i odpisywaniu należytości, o kontowaniu, lokacyach, dopozytach, pożyczkach, zaliczkach i zaległościach czynnych i biernych, o sporządzaniu budżetu, zamknięcia rachunków i inwentarza, wreszcie o szkontrowaniu kasy, przyczem powołuje się na instrukcyę o szkontrowaniu kas, rozesłaną Wydziałom powiatowym tutejszym okólnikiem z 20. listopada 1894 l. 49.969.

Zarazem postanowiła Rada Wydziału krajowego, że wspomniana instrukcya rachunkowo-kasowa w całej swej pełni i bezwarunkowo wejść ma w życie od 1. stycznia 1898 r., temsamem więc mają być z dniem tym i czynności kontrolora i kasyera unormowane w sposób instrukcyą tą wskazany.

Odroczenie powyższego terminu na czas późniejszy czyni Wydział krajowy zawisłem od specyalnego swego zezwolenia, którego jednak udzielać będzie jedynie w wyjątkowych uwzględnienia godnych wypadkach.

Leży natomiast w interesie należytej administracyi powiatu, ażeby pojedyncze postanowienia instrukcyi, o ile one nie pociągają za sobą zmian wymagających pewnego wydatku pieniężnego, już obecnie wprowadzone zostały w życie, a to tem bardziej, że postanowienia te nie są nowemi a Wydział kraj. przy każdej sposobności zawsze dotąd doradzał, ewentualnie wymagał, stosowania się do tych przepisów.

Instrukcyę powyższą dołącza ·/. Wydział krajowy w trzech egzemplarzach z uwagą, że dołączone są do niej wszystkie wzory, podług których zakładane względnie prowadzone i sporządzane być mają dzienniki, księgi, wykazy, budżety, rachunki i inwentarze.

Nakładu tych wzorów podjęła się i wykonała w myśl wskazówek Wydziału kraj. drukarnia E. Winiarza we Lwowie ul. Dominikańska l. 4., gdzie też podług dołączonego a za zgodą Wydziału kraj. ułożonego cennika wzory te już obecnie nabyć można.

Lwów, dnia 11. czerwca 1897.

Z Rady Wydziału krajowego.

Marszałek krajowy:
S. Badeni m. p.

Członek Wydziału krajowego.
Dr. Józef Wereszczyński m. p.

L. W. 71.624/96.

INSTRUKCYA

rachunkowo-kasowa dla Wydziałów powiatowych

uchwalona na Radzie Wydziału krajowego dnia 4. maja 1897.

§. 1.

Kontrolor i kasyer. Do załatwiania czynności rachunkowo-kasowych ma być ustanowiony kontrolor i kasyer, którzy winni wykazać się odpowiednią praktyką zawodową, nadto zaś, jeśli Rada powiatowa w myśl §. 26. ust. o Repr. powiat. inaczej nie postanowi, winni wykazać się świadectwem ze złożonego egzaminu rządowego z rachunkowości państwowej i ogólnej, oraz złożyć kaucyę w wysokości jednorocznej płacy.

W powiatach, gdzie stosunkowo mały jest obrót kasowy, może czynność kasyera sprawować Prezes Rady powiatowej lub może być ona powierzoną zastępcy tegoż Prezesa albo innemu członkowi Reprezentacyi powiatowej, niemniej też innej na zaufanie zasługującej osobie. W tych wypadkach można nie mymagać złożenia kaucyi.

Osobie pełniącej funkcyę kasyera winien Wydział powiatowy ściśle oznaczyć dzień lub dnie urzędowania (w każdym razie dzień targowy, zebrania wójtów itp.). Imię i nazwisko kasyera, oraz czas jego urzędowania powinien Wydział powiatowy w każdym razie podać do wiadomości c. k. Starostwa, odnośnych c. k. Sądów, urzędu pocztowego w miejscu, oraz gmin i obszarów dworskich w powiecie z uwagą, że pieniądze tylko do rąk kasyera oddawane być mogą.

Takie samo ogłoszenie winno być także w biurach Wydziału powiatowego, a w szczególności w lokalu kasy — na miejscu widocznem — przybite.

Kontrolor winien bezwarunkowo stale urzędować w Wydziale powiatowym, a czynność jego nigdy nie może być połączona z czynnością kasyera, ani też z czynnościami, wymagającemi urzędowania poza miejscem siedziby Wydziału powiatowego.

§. 2.

Klucze kasowe. Klucze kasowe muszą być zawsze tak rozdzielone, iżby jeden znajdował się w rękach kontrolora, drugi zaś w rękach kasyera i tylko wspólne otwarcie kasy było możliwe.

Klucze te ma mieć każdy przy sobie lub w domu, w biurze przechowywać ich nie wolno.

Wydział powiatowy oznaczy, w czyim ręku przechowywany ma być klucz od tresoru.

Duplikaty i tryplikaty kluczów kasowych mają być należycie opakowane, zaopatrzone pieczęciami Prezesa Rady powiatowej lub tegoż zastępcy, oraz kasyera i kontrolora, i przechowane po za obrębem kasy.

§. 3.

Wszelkie wpływy i wydatki gotówką i w efektach, mogą być realizowane tylko w kasie i przez kasę Wydziału powia-

towego, a żaden pobór i żaden wydatek nie może być dokonany bez współudziału kontrolora i kasyera.

Odbiór pieniędzy przez osobę nie będącą kasyerem — zatem przez któregokolwiek innego funkcyonaryusza Wydziału powiatowego, jest surowo wzbroniony.

Przechowywanie w kasie Wydziału powiatowego, pieniędzy prywatnych jest również surowo zabronione.

§. 4.

Asygnaty.

Wydział powiatowy uchwala, a Prezes Rady powiatowej asygnuje piśmiennie wszelkie wydatki.

Każdy zatem wydatek bez wyjątku może być przez kasę dokonany tylko na podstawie otrzymanego w tym względzie polecenia na piśmie (asygnaty).

Na wydatki powtarzające się w ściśle oznaczonych terminach i ściśle oznaczonych kwotach (płace, raty pożyczkowe itp.), należy wystawić jedną asygnatę.

Na pobór wszelkich naprzód wiadomych i ściśle oznaczonych dochodów, wymaganą jest również asygnata na piśmie, przyczem również jedną asygnatę wydać należy w wypadkach, kiedy dochód wpłynąć ma w ściśle oznaczonych terminach i ściśle oznaczonych kwotach (czynsze, zaliczki na płace, raty pożyczkowe itp.).

Pobór tego rodzaju dochodów, jak grzywny na rzecz pojedynczych gmin powiatu, przyjmowanie wadyów (nie kaucyi) licytacyjnych itp. nie wymaga osobnej asygnaty.

Przesyłki pieniężne nadchodzące pocztą lub pieniądze przynoszone z podaniami, mają być bezpośrednio doręczane kasyerowi; kasyer i kontrolor potwierdzą odbiór pieniędzy na każdej przesyłce lub na każdem podaniu i zwrócą bezzwłocznie próżną już przesyłkę lub podanie do protokołu podawczego.

Dochód niewiadomego celu ma być tymczasowo pobrany do depozytu, poczem kasa winna tak w tym, jak i w każdym wypadku braku potrzebnej asygnaty na dochód, lub braku odnośnego podania strony, zdać krótką relacyę piśmienną Wydziałowi powiatowemu o przyjęciu pieniędzy i wnieść tę relacyę do protokołu podawczego.

§. 5.

Piśmienne polecenia do kasy czyli asygnaty winny zawierać:

a) liczbę protokołu podawczego;
b) imię i nazwisko oraz godność osoby, która ma płacić lub której należy wypłacić;
c) szczegółowe określenie tytułu za co, lub dlaczego i kiedy osoba ta ma płacić lub pobrać;
d) wiele ma kasa pobrać lub pobierać, względnie wypłacić lub wypłacać (cyframi i słowami), przy wydatkach nadto, na podstawie której uchwały Wydziału powiatowego, oraz czy za kwitem ostemplowanym czy też bez stempla;
e) na rzecz którego funduszu pobrać, lub z którego funduszu wypłacić; wreszcie
f) datę i podpis Prezesa Rady powiatowej, względnie tegoż zastępcy.

Asygnatę powyższą dołączyć ma kasa jako alegat dziennika kasowego do odnośnej pozycyi dochodu lub wydatku, względnie do pierwszej takiej pozycyi, jeśli dochód wpływać ma, lub wydatek ma być wypłacany w pewnych, ściśle oznaczonych ratach i terminach.

§. 6.

Przed każdem zrealizowaniem asygnaty obowiązany jest kontrolor zawsze sprawdzić przypadającą należytość w księdze kontowej (likwidacyjnej) odnośnego funduszu (§. 19.), mianowicie, czy asygnata zgodną jest z należytością np. kontraktową, czy wogóle może być jeszcze zrealizowaną, czy już raz nie została taka sama asygnata wydaną, czy nie przekracza kredytu lub należytości ogólnej i t. p., następnie każdą asygnatę bez wyjątku po takiem sprawdzeniu zapisać do rzeczonej księgi kontowej i czynność tę stwierdzić, umieszczając na asygnacie klauzulę:

„Sprawdzono i zapisano do księgi kontowej funduszu . . . . . strona . . . . . pozycya . . . . .“

pod tą klauzulą zaś datę i swój podpis.

Bez takiej klauzuli nie wolno kasie zrealizować żadnej asygnaty.

§. 7.

Kwity.

Na potwierdzenie tego odbioru pieniędzy do kasy wpływających, dostarczać winien Wydział powiatowy kasie (kontrolorowi) dla każdego samoistnego funduszu z osobna, kwitaryuszy sznurowych należycie ponumerowanych i zeszytych (końce zeszycia winny być pieczęcią Wydziału powiatowego opieczętowane).

Po zapisaniu dochodu do dziennika kasowego, obowiązany jest kontrolor wypełnić w kwitaryuszu sznurowym wszystkie szczegóły obydwu części kwitu, część kwitu dla strony przeznaczoną podpisać, odciąć, zaopatrzyć pieczęcią kasy i podać do podpisu kasyerowi, który tak uzupełniony kwit stronie wyda.

Pozostałą część kwitu (jukstę) podpisać ma strona, która płaci.

Kwity przeznaczone dla władz mają być w każdym razie zaopatrzone także podpisem Prezesa Rady powiatowej lub tegoż zastępcy urzędującego.

Zużyty kwitaryusz ma być przechowany jako alegat kasowy odnośnego dziennika kasowego.

§. 8.

Żadna wypłata nie może nastąpić bez pokwitowania. Pokwitowanie ma zgadzać się z treścią asygnaty, ma przeto zawierać kwotę wyrażoną cyframi i słowami, tytuł należytości, datę i liczbę asygnaty, ewentualnie czas, do którego wypłata się odnosi, nazwę funduszu, z którego strona otrzymuje wypłatę, wreszcie datę wystawienia kwitu i własnoręczny pełny podpis (imię i nazwisko) odbierającego oraz jego godność.

Kwit taki winien kontrolor zaopatrzyć artykułem dziennika kasowego i jako alegat do tego dziennika dołączyć.

§. 9.

Jeżeli strona pisać nie umie, może świadek kwit wypełnić i stronę w jej obecności podpisać.

Strona kasie nieznajoma lub nieobecna ma przedłożyć kwit z podpisem swoim legalizowanym, albo przedstawić urzędnikom kasowym dwóch znanych im świadków, którzyby tożsamość strony stwierdzili.

Recepisy na nadane na pocztę przesyłki pieniężne są tylko chwilowym dowodem wydatku i jeżeli właściwy kwit nie nadejdzie do dni 14, winna kasa złożyć o tem Wydziałowi powiatowemu piśmienną relacyę.

Ostemplowane rachunki kupieckie, stwierdzające wyrównanie rachunku, mają takie samo znaczenie jak i zwykłe pokwitowanie.

§. 10.

Jeżeli od strony, której przypada należytość do wypłaty, należy się także zwrot do kasy z jakiegobądź tytułu, wówczas strona ma kwitować i w dzienniku kasowym ma być uwidocznioną wypłata pełnej należytości. Równocześnie jednak ściągnie kasa z tej należytości zwrot powyższy, uwidoczni go w dzienniku kasowym w dochodzie i wyda stronie kwit na ściągniętą kwotę.

§. 11.

Dzienniki kasowe.

Każdy samoistny fundusz, jako to: fundusz powiatowy administracyjny, powiatowy fnndusz dróg gminnych, fundusz dróg powiatowych, publicznych dojazdów kolejowych, fundusz ubogich, depozyta, fundusz emerytalny itp., winien mieć swój
A) odrębny dziennik kasowy prowadzony podług wzoru **A)**.

Fundusz powiatowej kasy pożyczkowej winien mieć
B) dziennik kasowy prowadzony według wzoru **B)**.

Tworzenie dzienników kasowych dla funduszów, które są właściwie częścią integralną powiatowego funduszu administracyjnego, jak n. p. funduszu akuszerek, lekarzy okręgowych i tp. jest zbyteczne i tylko manipulacyę utrudniające.

Do dziennika kasowego należy wpisywać w porządku chronologicznym wszelkie dochody i wydatki w kasie realizowane i w tej chwili, kiedy odnośny dochód rzeczywiście został pobrany lub wydatek dokonany.

Każda zaś pozycya dochodu lub wydatku winna być do dziennika tak zapisaną, ażeby była oznaczona liczbą bieżącą (artykułem), oraz zawierała: Datę poboru lub wypłaty, imię i nazwisko płacącego lub pobierającego, z jakiego tytułu i za jaki czas, liczbę i rok asygnaty, a wreszcie cyfrę kwoty.

§. 12.

Mylnie wpisaną kwotę należy bezzwłocznie przekreślić jedną linią tak, iżby czytelną była cyfra pierwotna, ewentualnie nad nią wypisać cyfrę kwoty właściwej i poprawkę stwierdzić podpisami kontrolora i kasyera obok tej poprawki.

Skrobanie cyfer w dziennikach kasowych jest surowo zabronione.

§. 13.

Każdą stronicę dziennika kasowego należy zlaterować osobno w dochodach i osobno w wydatkach, przy wyprowadzonych sumach u spodu stronicy dziennika wypisać słowa: „do przeniesienia“, poczem sumy te przenieść do pierwszej linii właściwych kolumn strony następnej i przy nich wypisać słowa: „z przeniesienia“.

Z reguły należy w ten sposób prowadzić dziennik kasowy przez rok cały, t. j. od 1. stycznia do 31. grudnia włącznie.

Przy większych jednak obrotach kasowych pojedynczego funduszu, można odnośny dziennik kasowy prowadzić kwartalnie, a nawet miesięcznie.

§. 14.

Z dniem 31. grudnia, względnie z końcem kwartału lub miesiąca należy dziennik kasowy zamknąć t. j. nie wolno doń wpisywać już żadnych dalszych dochodów lub wydatków

uskutecznionych po upływie powyższego terminu, lecz należy wyprowadzić ogólną sumę dochodów i wydatków (osobno gotówką i osobno efektami), potrącić sumę wydatków od dochodów i ewentualnie okazującą się nadwyżkę dochodów przenieść bezzwłocznie do nowego dziennika kasowego, a to jako pierwszą pozycyę dochodu dziennika rocznego w dniu 1. stycznia pod tytułem: „Reszta kasowa z roku ...“, dziennika zaś kwartalnego lub miesięcznego w dniu pierwszym następnego kwartału lub miesiąca pod tytułem: „Reszta kasowa z dnia ....“.

Zamknięty dziennik kasowy winien kontrolor i kasyer podpisać, alegata tego dziennika (asygnaty, kwity etc.) uporządkować podług liczby bieżącej (artykułów) i przechować wraz z dziennikiem pod zamknięciem.

Dziennika kasowego nie wolno zamykać niedoborem, to znaczy, wykazać większego wydatku od dochodu.

Skoro bowiem wydatek w pewnym funduszu został rzeczywiście pokryty, musiała kasa widocznie pokryć go gotówką innego funduszu.

W takim razie należy w dzienniku kasowym tego ostatniego funduszu wydać odnośną kwotę jako „zaliczkę zwrotną“ dla pierwszego a w dzienniku pierwszego funduszu pobrać tę „zaliczkę zwrotną“ do dochodu.

Z depozytów, jako pieniędzy obcych, nie wolno ani gotówki ani efektów użyć choćby tylko na chwilowe pokrycie niedoboru innego funduszu.

§. 15.

Wszystkie szczegółowe dzienniki kasowe pojedynczych funduszów prowadzi kontrolor kasy.

Kasyer prowadzi tylko jeden ogólny dziennik kasowy tak zwaną strazzę, zapisując tamże wszelkie dochody i wydatki gotówką i efektami w porządku chronologicznym w chwili ich zrealizowania i oznaczając każdą pozycyę liczbą porządkową i datą.

§. 16.

Księgi kontowe.

Każdy fundusz samoistny, który ma swój odrębny dziennik kasowy, musi mieć także swoją własną księgę kontową (likwidacyjną) podług wzoru **C)**.

C) Księga ta przeznaczona jest do utrzymywania szczegółowej ewidencyi wszelkich preliminowanych i rzeczywistych należytości w dochodach i wydatkach, rzeczywiście pobranych dochodów lub poniesionych wydatków i wszelkich zaległości czynnych i biernych odnośnego funduszu.

Różnica między należytością preliminowaną t. j. budżetem przewidzianą a rzeczywistą polega w tem, że pierwsza obliczoną jest tylko w przybliżeniu, zwykle nie wiadomo od kogo lub komu przypadnie i nie musi być zrealizowaną, podczas gdy druga opiera się na specyalnym akcie, umowie, orzeczeniu i t. d., z których to aktów i dokumentów jasno wynika osoba, która ma płacić lub pobrać i ściśle oznaczoną jest cyfra kwoty przypadającej bezwarunkowo do zrealizowania.

§. 17.

Założenie ksiąg kontowych.

Księga kontowa winna być założoną podług rubryk budżetu, które zmieniane być niepowinny. Dla każdej przeto rubryki z osobna należy w księdze kontowej przeznaczyć odpowiednią ilość kartek, które wystarczyłyby na czas dłuższy.

Na początku zaś każdej księgi należy zawsze pozostawić kilka kartek wolnych na sporządzenie indeksu tej księgi, t. j. treści rubryk, ich pozycyi i stronicy, na której odnośna rubryka lub jej pozycya jest zapisaną, czyli na której odnośne konto jest otwarte.

Nazwę pojedynczej rubryki budżetowej należy wpisać w odnośnem koncie jako nagłówek w przeznaczonej na ten cel linii, a wewnątrz pierwszej linii kolumny przeznaczonej na wypisanie przedmiotu, podać ogólną kwotę rzeczonej rubryki budżetem na odnośny rok objętą.

Jeżeli którakolwiek rubryka budżetowa dzieli się na szczegółowe wyżej wspomniane pozycye jak n. p. dochód z rozmaitych stacyi mytniczych, z czynszów najmu, ze zwrotu pożyczek (n. p. głodowych od gmin) i t. p., dalej n. p. płace urzędników i sług, budowy, rekonstrukcye i utrzymanie dróg, regulacye i ubezpieczenia brzegów, rzek, spłata rozmaitych pożyczek i t. p., wówczas należy w koncie rubryki odnośnej wewnątrz kolumny przeznaczonej na przedmiot, wypisać szczegółowo każdą pozycyę z osobna wraz z preliminowaną kwotą, czyli sporządzić w ten sposób sumaryusz rubryki, następnie zaś pozostawiwszy dla tego sumaryusza kilka kartek, otworzyć dla każdej specyalnej pozycyi osobne konta, przeznaczając dla każdej pozycyi stosowną ilość kartek, zatem osobno dla pojedynczych stacyi mytniczych, jeśli każda z nich komu innemu została wydzierżawioną, osobno dla pojedynczych realności wypuszczonych w najem lub dzierżawę, osobno dla każdej gminy, która pożyczkę ma zwrócić i t. p., osobno zaś dla płacy każdego urzędnika lub sługi, dla każdej drogi, rzeki, instytucyi, u której lub funduszu, w którym pożyczka została zaciągniętą i t. p.

Osobno w ten sposób dla każdej pozycyi jednej rubryki otworzone konta, są kontami pomocniczemi rzeczonej rubryki.

Księgi kontowe funduszów samoistnych, któreby nie miały swego budżetu, mają być zakładane podług tych rubryk rzeczowych lub osobowych, jakie wskazuje potrzeba i dotychczasowa praktyka, więc n. p. najem ubikacyi, potrzeby kancelaryjne, opał i światło, płace funkcyonaryuszów, podatki, spłata pożyczek, zaliczek etc., w dochodach zaś rozmaite zwroty i spłaty podług ich kategoryi.

§. 18.

Czas zakładania ksiąg kontowych.

Księgi kontowe należy zakładać zaraz z początkiem każdego roku budżetowego, t. j. od 1. stycznia i winny obejmować czas do 31. grudnia każdego roku.

Okoliczność, że budżet z dniem 1. stycznia ewentualnie jeszcze nie został uchwalony, nie może uwalniać od obowiązku założenia ksiąg z dniem 1. stycznia, pojedyncze bowiem rubryki i pozycye budżetowe są zwykle znane, mogą też być do księgi kontowej wciągnięte, n. p. podług zeszłorocznego budżetu, kwoty zaś preliminowane mogą być po uchwaleniu budżetu dodatkowo do księgi rzeczonej wpisane.

§. 19.

Przypis należytości.

Każde bez wyjątku polecenie do kasy przyjęcia lub wydania pewnej kwoty, to jest każdą asygnatę należy bezwarunkowo i bezzwłocznie najpierw zapisać do księgi kontowej odnośnego funduszu a dokonanie tej czynności ma być stwierdzone na asygnacie (§. 6.).

Zapisanie zaś do księgi kontowej ma być w ten sposób dokonane, że w koncie odnośnej rubryki względnie specyalnej pozycyi tej rubryki (§. 17. ustęp 4.) wpisuje się na pierwszej

stronie noszącej napis: „Należytość“, najpierw liczbę porządkową, dalej dzień, miesiąc i rok, oraz liczbę asygnaty, osobę, firmę lub instytucyę, która ma płacić lub pobrać, za co, za jaki czas, lub w jakich terminach i inne warunki asygnaty, wreszcie kwotę asygnowaną i to w kolumnach na to przeznaczonych.

W ten sposób dokonany zostaje przepis rzeczywistej należytości bieżącej.

§. 20.

Odpisanie należytości. Jeżeli na podstawie specyalnej uchwały i pismiennego polecenia do kasy zostanie ktoś uwolniony od obowiązku zapłacenia już przypisanej należytości albo tak samo dojdzie do kasy unieważnienie przypisanej wypłaty czy to w całości, czy też w części, wówczas należy bezzwłocznie w kolumnie oznaczonej nazwą „Odpisano“ wciągnąć liczbę i rok polecenia, oraz kwotę poleceniem tem wskazaną.

§. 21.

Uiszczenie, kontowanie. Każda druga stronica księgi kontowej nosi tytuł „uiszczenie“ i tu wpisuje się wszelkie dochody, które do kasy rzeczywiście wpłynęły i wszelkie wydatki, które kasa rzeczywiście poniosła.

Podstawą do tego wpisywania jest jedynie dziennik kasowy odnośnego funduszu.

Każda bez wyjątku pozycya dochodu lub wydatku dziennika kasowego musi być zapisaną do odnośnego konta rubryki, względnie jej pozycyi i to w ten sposób, że w przeznaczonych na to kolumnach wpisuje się, kto ewentualnie za jaki czas zapłacił lub pobrał, datę kiedy dochód lub wydatek został zrealizowany, liczbę porządkową dziennika kasowego, to jest artykuł, pod którym odnośny dochód lub wydatek jest zapisany, wreszcie w kolumnie „kwota uiszczona“ cyfrę rzeczywistego dochodu lub wydatku.

Na dowód zaś i dla kontroli, że każda pojedyncza kwota objęta dziennikiem kasowym, została do księgi kontowej wpisaną, należy bezwarunkowo przy każdej rzeczonej kwocie w dzienniku kasowym zapisać stronicę odnośnej księgi kontowej, gdzie kwota ta wpisaną została.

Czynność powyższa nazywa się k o n t o w a n i e m i winna być dokonywaną z a r a z po uskutecznionej wpłacie lub wypłacie, a w każdym razie przed upływem dnia każdego.

§. 22.

Księgi kontowe funduszów posiadających efekta. D) Księgi kontowe funduszów posiadających efekta winny być założone podług wzoru **D)**.

§. 23.

Lokacye. Wszelka lokacya gotówki, oraz sprzedaż i kupno lub wymiana efektów, winna być w dzienniku kasowym odnośnego funduszu uwidocznioną i zakontowaną na końcu księgi kontowej tegoż funduszu i to na osobnym do tej księgi dodać się mającym druku podług powyższego wzoru **D)**, zapisując przytem wszelkie znamiona efektów, to jest numer, seryę, stopę procentową, kurs, po którym efekt kupiony lub sprzedany został.

§. 24.

Depozyta. Dla wszelkich kaucyi, wadyów i w ogóle pieniędzy obcych, przyjmowanych na zabezpieczenie dotrzymania zobo-

wiązań, lub nadsyłanych dla wymiany, dla doręczenia gminom lub osobom trzecim, należy prowadzić zarówno osobny dziennik kasowy jak i osobną księgę kontową z indeksem alfabetycznym właścicieli tych depozytów.

Fundusze ubogich, będące własnością gmin powiatu, należą tu jednak tylko wówczas, jeżeli nie zostają w administracyi Wydziału powiatowego, lecz bywają tylko za pośrednictwem Wydziału powiatowego odsyłane gminom.

Każdy depozyt, przyjęty do kasy i wciągnięty z wszelkiemi znamionami do dzienniua kasowego, ma być, rozumie się, najpierw w dziale dochodów księgi kontowej przypisany jako należytość do poboru, następnie w tym samym dziale zakontowany w uiszczeniu, a równocześnie w dziale wydatków księgi kontowej przypisany w pełnej kwocie jako należytość do zwrotu, tak, że kiedy kasa otrzyma polecenie wydania rzeczonego depozytu, potrzeba będzie przypis wydatku uzupełnić tylko datą i liczbą polecenia, a po rzeczywistem wydaniu depozytu, zakontować wydatek w uiszczeniu (patrz §. 29, ustęp ostatni).

§. 25.

Pożyczki.

Pożyczki przez powiat zaciągnięte, mają być w dziale dochodów księgi kontowej odnośnego funduszu przypisane w pełnej kwocie jako należytość do poboru, równocześnie zaś w dziale wydatków tej księgi przypisane również w pełnej kwocie dłużnego kapitału jako należytość do zwrotu.

Jeżeli pożyczka jest oprocentowaną, wówczas w dziale wydatków powyższej księgi należy równocześnie pod osobną pozycyą przypisać roczną sumę odsetek jako należytość do zapłacenia.

Pożyczki udzielane gminom lub stronom np. z powodu klęsk elementarnych mają być najpierw w dziale wydatków księgi kontowej odnośnego funduszu przypisane i zakontowane, równocześnie zaś w dziale dochodów tej samej księgi przypisane w pełnej kwocie jako należytość do zwrotu od dotyczących gmin, osób i t. p.

§. 26.

Księgi kontowe pomocnicze.

Dla samoistnych funduszów tego rodzaju, jak zostające w administracyi Wydziału powiatowego fundusze ubogich, będące własnością gmin powiatu, powiatowa kasa pożyczkowa i t. p., należy obok właściwych ksiąg kontowych (głównych), założyć jeszcze pomocnicze księgi kontowe, w których każda gmina lub strona miałaby swoje odrębne konto, a mianowicie księga kontowa pomocnicza dla funduszu ubogich podług
E) wzoru **E)**, dla powiatowej kasy pożyczkowej zaś podług
F) wzoru **F)**.

Dla tych pomocniczych ksiąg mają być równocześnie założone osobne indeksa alfabetyczne celem ułatwienia wyszukania konta każdej pojedynczej gminy lub osoby.

Do ksiąg pomocniczych wpisuje się wszelkie daty i cyfry z odnośnego dziennika kasowego (kontowanie), o ile one odnoszą się do pojedynczej gminy lub dłużnika.

Z końcem każdego półrocza bezwarunkowo, przy większych zaś obrotach z końcem kwartału lub nawet każdego miesiąca, należy każde konto księgi pomocniczej z osobna zlaterować w dochodach i wydatkach pojedyncze sumy półroczne, względnie kwartalne, lub miesięczne przenieść na osobno sporządzić się mający wykaz, wykaz ten zlaterować i uzyskaną

w ten sposób ogólną sumę przenieść do księgi kontowej głównej odnośnego funduszu pod właściwą rubrykę i to osobno w dziale dochodów i osobno w dziale wydatków jak np. miesięczną sumę dochodów w funduszach ubogich pod rubrykę „dochód z grzywien“, sumę dochodów ze zwrotu pożyczek pod rubrykę „zwrot pożyczek“ (rozumie się osobno dochód w kapitale, osobno w procentach itd.), sumę wydanych gminom funduszów ubogich pod rubrykę „zwrot funduszów ubogich“, sumę wypłaconych pożyczek pod rubrykę „udzielone pożyczki“ i t. d. (patrz §. 30, ustęp ostatni).

Wszystkie inne dochody i wydatki uwidocznione w dzienniku kasowym, mają być kontowane wprost w odnośnych rubrykach księgi kontowej głównej.

§. 27.

Zaliczki.

Zaliczki do wyrachowania, to jest zaliczki udzielane pod warunkiem złożenia szczegółowego i należycie udokumentowanego rachunku, n. p. zaliczki na wszelkie roboty we własnym zarządzie, na koszta komisyjne, na potrzeby kancelaryjne i t. p. mają być w dziale wydatków księgi kontowej odnośnego funduszu wprost w rubryce właściwej n. p. w rubryce budowa lub utrzymanie drogi, mostu, domu, w rubryce koszta kancelaryjne, koszta komisyi i t. p., przypisane jako należytość do wypłaty, a po rzeczywistej wypłacie zakontowane w uiszczeniu.

Dotychczas zatem prowadzona w odnośnym funduszu osobna rubryka ogólnikowa „zaliczki do wyrachowania“ zostaje zupełnie zniesioną.

Nadto należy dla tych zaliczek założyć i prowadzić osobną księgę pomocniczą podług wzoru G).

Do księgi tej należy wpisywać wszystkie powyższe zaliczki w miarę i w chwili ich rzeczywistego wypłacania, a to podług dat wymienionych szczegółowo w nagłówku kolumn każdej pierwszej stronicy rzeczonej księgi.

Rachunek szczegółowy z każdej powyższej zaliczki należycie udokumentowany winien być złożony:

Z zaliczki na roboty lub budowy we własnym zarządzie w miarę stwierdzonego postępu robót i wyczerpania zaliczki, po ukończeniu zaś lub wstrzymaniu robót, do dni 30 od chwili ukończenia lub wstrzymania;

z zaliczki na koszta komisyi do dni 14 po powrocie z odnośnej komisyi, z której równocześnie winno być złożone szczegółowe sprawozdanie;

z zaliczki na potrzeby kancelaryjne i inne podobne, co miesiąca lub kwartału, stosownie do uchwały Wydziału powiatowego.

Zaliczki niezużyte na cel zamierzony najdalej do dni 90 mają być bezwarunkowo zwrócone do kasy.

Jak długo rachunek z jednej zaliczki nie został złożony i przez Wydział powiatowy przyjęty, tak długo nie może być tej samej osobie przyznaną druga zaliczka.

Złożony rachunek winien być szczegółowo sprawdzony, ewentualnie brakujące dokumenta zażądane, a wynik przedstawiony Wydziałowi powiatowemu pod uchwałę.

Przyjęty przez Wydział powiatowy rachunek należy następnie załatwić stosownem poleceniem do kasy przy dołączeniu całego udokumentowanego rachunku, mianowicie, żeby kasa rzeczony rachunek jako alegat dołączyła do tego artykułu dziennika kasowego, pod którym odnośna zaliczka wypłaconą została.

Nadto zaś: *a*) jeśli z przyjętego przez Wydział powiatowy rachunku okaże się, że składający rachunek obowiązany jest

zwrócić resztę niezużytej zaliczki, należy polecić kasie, azeby tę resztę zaliczki przyjęła do dochodu jako zwrot reszty niewyrachowanej (lub niezużytej) zaliczki na rzecz odnośnej drogi, mostu, domu, kosztów komisyi, kancelaryjnych i t. p.; *b*) jeśli zaś z rachunku wypadnie nadwyżka wydatku, polecić kasie, ażeby tę nadwyżkę wypłaciła zdawcy rachunku z właściwej rubryki np. z rubryki na odnośną drogę, koszta komisyi itp.

Dochód *ad a*) winien być przypisany a po rzeczywistej spłacie wykontowany w dziale dochodów księgi kontowej odnośnego funduszu w rubryce osobnej jako nadzwyczajny dochód z odnośnej drogi, mostu, domu, z kosztów komisyi, kosztów kancelaryjnych itp.

Wydatek *ad b*) winien być w dziale wydatków odnośnej księgi kontowej tak samo najpierw przypisany przy właściwej rubryce przedmiotowej jako należytość do wypłaty, a potem wykontowany w uiszczeniu w tej samej rubryce.

Równocześnie należy rachunek przez Wydział powiatowy przyjęty zapisać w księdze pomocniczej dla zaliczek do wyrachowania, a to podług wszelkich dat wskazanych w nagłówku każdej drugiej stronicy rzeczonej księgi.

§. 28.

Obok powyższych zaliczek do wyrachowania są jeszcze zaliczki:

1) na płacę;

2) zaliczki pobierane z jednego funduszu na chwilowe pokrycie niedoboru w drugim funduszu;

3) zaliczki przyjmowane lub udzielane na rachunek należytości zakontraktowanej np. na rachunek czynszu dzierżawnego, najmu, kupna, itp. lub na rachunek robót, dostaw itp.

Zaliczki te nie mają być uwidaczniane w księdze pomocniczej dla zaliczek, z zaliczek tych bowiem nie potrzebuje strona, która płaci, lub której się coś należy, składać rachunku.

Mają one być w księdze kontowej przypisane jak następuje:

ad 1) Zaliczki na płacę najpierw w dziale wydatków jako należytość pod osobną rubryką „zaliczki“, rownocześnie zaś w dziale dochodów pod taką samą rubryką jako zwrot należytości od strony przypadający w pewnej wypłaconej kwocie;

ad 2) Zaliczka na chwilowe pokrycie niedoboru pewnego funduszu, jeśli ma być wziętą z innego funduszu, najpierw jako należytość w dziale wydatków księgi kontowej tego ostatniego funduszu pod osobną rubryką „funduszowi N. N. zaliczka na pokrycie niedoboru“, równocześnie zaś w tej samej księdze jako należytość w dziale dochodów pod osobną rubryką „Od funduszu N. N. zwrot zaliczki na pokrycie niedoboru“.

Natomiast w księdze kontowej funduszu, dla którego zaliczka wzięta została najpierw jako należytość w dziale dochodów pod osobną rubryką „Zaliczka z funduszu N. N. (albo od osoby N. N.) na pokrycie niedoboru“, równocześnie zaś w dziale wydatków tej samej księgi, pod osobną rubryką, jako należytość funduszowi N. N. (albo osobie N. N.) zwrot zaliczki na pokrycie niedoboru“.

ad 3) Co do zaliczek na rachunek należytości zakontraktowanej, należy przedewszystkiem każdy kontrakt bez wyjątku a względnie główne jego warunki co do osoby, kwoty, tytułu należytości, czasu trwania terminów i warunków spłaty lub wypłaty, wciągnąć do księgi kontowej odnośnego funduszu i to w dziale dochodów po właściwą rubryką lub pozycyą dochodu, jeśli idzie o kontrat dzierżawy, dochodu, najmu i t. p. w dziale wydatków zaś również pod właściwą rubryką lub po-

zycyą wydatku, stosownie do tego, czy rozchodzi się o dostawę, budowę lub tym podobne roboty.

W odnośnej kolumnie należytości winna być przypisaną roczna jej kwota.

W miarę rzeczywistego realizowania dochodów lub wydatków każdego z powyższych trzech działów zaliczek, winno być także uiszczenia kontowane.

Zamknięcie ksiąg kontowych

§. 29.

Wszystkie księgi kontowe z ich księgami pomocniczemi każdego funduszu samoistnego mają być tak, jak odnośne dzienniki kasowe — zamykane bezwarunkowo z dniem 31. grudnia każdego roku.

W tym celu należy najpierw zamknąć to jest zlaterować wszelkie kolumny cyfrowe każdej szczegółowej pozycyi odnośnej rubryki (§. 17. ustęp czwarty), a wyprowadzony wynik roczny przenieść do sumaryusza odnośnej rubryki, zapisując ten wynik do właściwych kolumn cyfrowych, przy właściwej pozycyj przedmiotowej.

Następnie należy każdą przypisaną należytość z‘ osobna porównać z jej uiszczeniem, a okazującą się różnicę wypisać w kolumnie noszącej nagłówek „zaległość ostateczna“.

Jeżeli należytość pewna została w części odpisaną, wówczas odpisana ta część należytości razem z kwotą uiszczoną, winna równać się pierwotnie przypisanej należytości. Jeżeli reszta nieodpisanej należytości nie została uiszczoną, winna być wykazaną w kolumnie „zaległość ostateczna“,

Przy pozycyach, w których nie ma odpisanej należytości, winna zaległość z kwotą uiszczenia ściśle zgadzać się z kwotą należytości.

Uiszczenie bowiem w wydatkach nigdy nie może być większe od należytości, skoro nie wolno więcej wypłacać, jak na to asygnata pozwala.

Jeżeli zaś uiszczenie w dochodach jest większe od należytości, wówczas winna być różnica bezzwłocznie przypisaną przy odnośnej pozycyi należytości.

Wyprowadzona w księgach kontowych „zaległość ostateczna“, jest w dziale dochodów „zaległą należytością czynną“, w dziale wydatków zaś „zaległą należytością bierną“.

Po wyprowadzeniu w powyższy sposób „zaległości ostatecznej“ należy dopiero każde konto rubryki we wszystkich kolumnach cyfrowych zlaterować, względnie w każdej kolumnie z osobna wyprowadzić jej wynik cyfrowy z roku, który upłynął.

Suma ogólna „należytości“ każdej rubryki z osobna winna bezwarunkowo zgadzać się ze sumą „uiszczenia“ razem wziętą ze sumą „zaległości ostatecznej“ i ewentualną sumą „należytości odpisanej“ w jednej i tej samej rubryce.

Przy zamknięciu księgi kontowej funduszu depozytów (§. 24) należy ściśle przestrzegać, ażeby suma przypisanej należytości w dziale wydatków, zgadzała się ze sumą uiszczenia w dziale dochodów wraz z początkowym zapasem kasowym. Suma zaś zaległości ostatecznej biernej (w dziale wydatków) ma zgadzać się z kwotą, jaka okaże się po strąceniu sumy uiszczenia wydatków od sumy uiszczenia dochodów w depozytach, a względnie z kwotą rzeczywistego zapasu kasowego w depozytach z końcem roku, za który sporządza się zamknięcie.

§. 30.

Każda szczegółowa pozycya „zaległości ostatecznej“ w odnośnej rubryce księgi kontowej, winna być bezpośrednio po zamknięciu tej rubryki za rok ubiegły, szczegółowo przeniesioną na rok następny t. j. na nowo przypisaną w odnośnej rubryce, powołując przy każdej pozycyi datę i liczbę poprzedniej asygnaty i wstawiając odnośną kwotę w kolumnę „Należytość zaległa“.

Ogólna suma tej „należytości zaległej“ w odnośnej rubryce, musi bezwarunkowo zgadzać się z ogólną sumą „ostatecznej zaległości“ z roku poprzedniego w tej samej rubryce.

Tak samo przeniesione być winny względnie na nowo przypisane ale już w „należytości bieżącej“ wszelkie należytości przypadające na rok następny z obowiązujących nadal asygnat, kontraktów, dekretów, orzeczeń itp.

Przeniesienie „ostatecznej zaległości“ z roku poprzedniego do „należytości zaległej“ roku następnego, jak i przeniesienie, względnie przypisanie należytości bieżącej roku następnego z obowiązujących asygnat, kontraktów, dekretów i t. p., jest pierwszą czynnością zakładania ksiąg kontowych na tenże rok następny i winna być uskutecznioną bezzwłocznie po zamknięciu ksiąg kontowych roku poprzedniego.

Księgi kontowe pomocnicze, z których w myśl §. 26. mają być półroczne, względnie kwartalne lub miesięczne wyniki przenoszone do właściwych rubryk głównej księgi kontowej, jak i inne księgi pomocnicze, mogą być ostatecznie zamykane tylko w miarę np. zupełnego wydania funduszu ubogich, zupełnej spłaty jednej pożyczki z ubocznemi należytościami i t. p., mogą być zatem na nowo otwierane w miarę, jak na nowo grzywny wpływają na rzecz odnośnej gminy, albo świeża udzieloną zostanie pożyczka.

§. 31.

Zakładanie, prowadzenie i zamykanie ksiąg kontowych głównych i pomocniczysh należy do czynności kontrolora.

§. 32.

Budżet.

Budżet każdego samoistnego funduszu winien być podług wzoru H) sporządzany na każdy rok przedmiotowy, a to na sześć tygodni przed rozpoczęciem rzeczonego roku.

H)

Podstawą do sporządzenia budżetu jest odnośna księga kontowa, która wykazuje, jakie dotychczas były dochody i wydatki, oraz jakie są zaległe należytości w dochodach (czynne) i w wydatkach (bierne).

W budżecie muszą być uwzględnione zaległości ostateczne z roku poprzedniego, jednakże tylko w takich kwotach, w jakich rzeczywiście mogą albo muszą być zrealizowane.

Dalszą podstawą sporządzenia budżetu są odnośne kontrakta, dekreta, orzeczenia, wyroki (§. 22. ust. o Repr. pow.) i t. p., dokumenta zabezpieczające dochód, lub wskazujące wysokość wydatku w cyfrach ściśle oznaczonych.

Wysokość innych dochodów lub wydatków, o ile one dotąd się powtarzały lub są spodziewane, winny być z reguły w ten sposób ustalone, iż zlicza się odnośny dochód lub wydatek z trzech lat ostatnich; trzecia część tak uzyskanej sumy ogólnej będzie ową przeciętną wysokością dochodu lub wydatku na rok przedmiotowy, jeśli inne okoliczności nie wskazują, że ta przeciętna cyfra winna być zmniejszoną lub zwiększoną.

Każda wstawiona do budżetu kwota winna być w kolumnie formularza „Uzasadnienie“ należycie wyjaśnioną, na jakiej podstawie i dla czego w takiej a nie w innej kwocie została wstawioną.

Dla pokrycia niedoboru pojedynczego funduszu samoistnego, mają być nałożone dodatki do podatków w powiecie przypisanych (§. 23. ust. o Repr. pow.).

Gdy zaś podatki te nigdy nie wpływają w wysokości na powiat nałożonej, przeto i dodatki powiatowe od tych podatków nigdy nie mogą wpłynąć w wysokości spodziewanej.

Dla zapobieżenia przeto skutkom z powodu niemożności ściągnięcia dodatków w pełnej wysokości, należy zliczyć rzeczywisty dochód z dodatków powiatowych w trzech ostatnich latach, a trzecia część uzyskanej w ten sposób sumy jest najprawdopodobniejszą podstawą do ustanowienia wysokości dodatku powiatowego na pokrycie niedoboru budżetowego na rok przedmiotowy każdego samoistnego funduszu z osobna.

Tak ułożone budżety winny być przez 14 dni wyłożone w biurze Wydziału powiatowego do przejrzenia przez opodatkowanych (§. 30. ust. o Repr. pow.), następnie zaś wraz z uwagami przez opodatkowanych piśmiennie poczynionemi, przedłożone Radzie powiatowej do rozpoznania i uchwalenia a to również jeszcze przed rozpoczęciem roku przedmiotowego.

§. 33

Uchwalone przez Radę powiatową budżety należy najpóźniej do 15. lutego każdego roku przedłożyć Wydziałowi krajowemu i zarazem dołączyć:

a) sumaryczny wykaz podatków bezpośrednich przypisanych w powiecie w roku poprzednim;

b) odpis uchwały Rady powiatowej, którą budżety i dodatki powiatowe uchwalone zostały;

I) *c)* sporządzone podług wzoru **I)** sumaryczne zestawienie dochodów i wydatków budżetu każdego samoistnego funduszu i wysokość dodatków powiatowych dla każdego funduszu z osobna.

Równocześnie należy c. k. Starostwu również najpóźniej do d. 15. lutego każdego roku przedłożyć wspomnianą wyżej uchwałę Rady powiatowej celem zarządzenia ściągania uchwalonych dodatków powiatowych.

Jeśli jednak wysokość nałożonych przez Radę powiatową dodatków powiatowych razem wziąwszy przekracza 20% podatków bezpośrednich, wówczas celem uzyskania wymaganego w §. 23. ust. o Repr. pow. zezwolenia na pobór wyższych dodatków, należy budżety z poszczególnionymi wyżej załącznikami przedłożyć Wydziałowi krajowemu już w ciągu miesiąca stycznia roku budżetowego.

§. 34.

Zamknięcie rachunków. Zamknięcie rachunków każdego samoistnego funduszu wi-

K) nien kontrolor kasy sporządzić na wzorze **K)**, a jeśli fundusz posiada efekta, jak n. p. fundusz majątku zarodowego, fundusze ubogich, będące własnością gmin powiatu, fundusz depozytów

L) itd., na wzorze **L)** tak, żeby efekta wpisywane były zawsze tylko w odnośnej kolumnie na to przeznaczonej.

Podstawą do sporządzenia zamknięcia rachunku jest zamknięta już księga kontowa odnośnego funduszu.

Z księgi tej wypisuje się treść i wszystkie wyniki roczne pojedyńczych rubryk względnie ich sumaryusza do wskazanych podług nagłówka kolumn zamknięcia rachunku, uzupełnia się to zamknięciem kwotami budżetem dla każdej rubryki ustano-

wionemi a to w przeznaczonej na to osobno kolumnie, porównuje się każdą budżetową kwotę z odnośnem „uiszczeniem“, a różnicę „mniej“ albo „więcej“ wypisuje się również w przeznaczonych na to kolumnach zamknięcia, wyjaśniając szczegółowo w ostatniej kolumnie, dla czego ta różnica zachodzi.

Następnie należy każdą z osobna kolumnę zamknięcia rachunku zliczyć, przyczem zważać należy, że suma kolumny należytość „zaległa“ i „bieżąca“ ma równać się sumie należytość „razem“, ta ostatnia zaś musi się równać sumie kolumn „uiszczenie“, „odpisano“ i „zaległość“.

Ogólną sumę w kolumnie „uiszczenie“ wydatków, należy wreszcie potrącić od ogólnej sumy kolumny „uiszczenie“ w dochodach, a wynik powinien równać się zapasowi kasowemu wykazanemu w dzienniku kasowym odnośnego funduszu.

Po doliczeniu tego zapasu kasowego do sumy uiszczenia w wydatkach, winna wypaść suma równająca się uiszczeniu w dochodach z początkowym zapasem kasowym.

Wyprowadzony w ten sposób w zamknięciu rachunku zapas kasowy każdego samoistnego funduszu należy objąć osobnym
M) wykazem podług wzoru **M)**, którego suma ogólna winna zgadzać się ze sumą zapasów wykazanych w pojedyńczych dziennikach kasowych i rzeczywistym zapasem w kasie.

Każdy efekt objęty tym wykazem winien być szczegółowo opisany.

Do zamknięcia rachunku powiatowej kasy pożyczkowej na-
N) leży sporządzić podług wzoru **N)** imienny wykaz dłużników.

Przy sporządzeniu zamknięcia rachunku depozytów, należy stosować się ściśle do §. 24. ustęp 3. i §. 29. ustęp ostatni.

§. 35.

Inwentarz.

Na podstawie corocznego zamknięcia rachunku każdego samoistnego funduszu sporządzić ma kontrolor kasy równocześnie
O) inwentarz tegoż funduszu na wzorze **O)**.

Inwentarz ma zawierać:

A) Stan czynny i
B) Stan bierny.

Ad A) Do stanu czynnego należy:

1. majątek zakładowy;
2. dobro zakładowe;
3. majątek bieżący.

Dochód z majątku zakładowego przeznaczony jest wyłącznie na pokrycie wydatków odnośnego funduszu.

Dobro zakładowe przeznaczone jest do użytku ogólnego (np. drogi, mosty, studnie itp. §. 288. ustawy cywilnej).

Ad 1. Majątek zakładowy tworzą i należy oddzielnie wykazywać:

a) realności, grunta, domy itd. z poszczególnieniem parcel, przestrzeni, numerów, wartości itd.;

b) przysługujące prawa i przywileje z wyłączeniem prawa poboru myta, oraz ich wartość;

c) kapitały w publicznych papierach podług wykazu i szczegółowego opisu znamion;

d) kapitały u prywatnych podług wykazu szczegółowego.

Ad 2. Dobro powiatu powinno być tylko dokładnie opisane, wartość jego nie ma być wykazywaną.

Ad 3. Majątek bieżący stanowią i mają być oddzielnie wykazywane:

a) zapasy w naturaliach i materyałach podług cen szacunkowych;

b) rekwizyta i sprzęty podług cen szacunkowych;

c) zaległości czynne podług zamknięcia rachunku z szczegółowym wykazem;

d) pozostała z końcem roku gotówka i efekta podług zamknięcia rachunku.

Ad B) Do stanu biernego należą:

a) długi i zobowiązania powiatu z tytułu poręki, szczegółowo w osobnym wykazie wymienić się mające, a to podług zamknięcia rachunku i osobnych uchwał Rady powiatowej przez Wydział krajowy zatwierdzonych albo osobną ustawą dozwolonych;

b) zaległości bierne podług osobnego wykazu sporządzić się mającego z zamknięcia rachunku.

Każda zmiana w majątku zakładowym w prawach, przywilejach i w dobrze powiatu, powinna być w „uwadze“ inwentarza wyjaśnioną i uzasadnioną przytoczeniem daty uchwały Rady powiatowej względnie zezwolenia Wydziału krajowego.

Każdy dział inwentarza winien być z osobna zlaterowany, na końcu zaś inwentarza należy sporządzić zestawienie tych działów, zlaterować je, odbić sumę stanu biernego od sumy stanu czynnego i wyprowadzić czysty stan czynny lub nadwyżkę stanu biernego.

Wspomniane wyżej zestawienie stanu czynnego i biernego inwentarza każdego samoistnego funduszu, służy do sporządzenia głównego inwentarza powiatu, do którego zestawienie to podług funduszów należy wciągnąć, zesumować, sumę ogólną stanu biernego potrącić od sumy ogólnej stanu czynnego wszystkich funduszów i wyprowadzić albo czysty stan czynny powiatu albo nadwyżkę jego stanu biernego.

Inwentarze poszczególnych funduszów mają być dołączone do inwentarza głównego, jako jego załączniki.

Inwentarzy samoistnych zakładów powiatowych nie należy do głównego inwentarza wciągać, lecz osobno przedkładać.

§. 36.

Wszelkie zamknięcia rachunków oraz inwentarze mają być najdalej do sześciu tygodni po upływie roku przedmiotowego sporządzone, na 14 dni wyłożone w biurze do przejrzenia przez opodatkowanych, a następnie przedstawione do zbadania i zatwierdzenia Radzie powiatowej z ewentualnie wniesionemi na piśmie uwagami opodatkowanych.

Duplikaty zatwierdzonych przez Radę powiatową rachunków i inwentarzy mają być wraz z odnośną uchwałą Rady powiatowej, udzielającą Wydziałowi powiatowemu absolutoryum ze złożonych rachunków, najpóźniej do końca marca po upływie roku przedmiotowego, przedłożone Wydziałowi krajowemu.

§ 37.

Szkontro. Kasa wszelkich funduszów i zakładów powiatowych, winna być na zarządzenie Prezesa Rady powiatowej a w razie jego przeszkody, na zarządzenie Wiceprezesa tejże Rady, przynajmniej raz na kwartał i to niespodzianie szkontrowaną.

Szkontra przewidziane odbywać się muszą przy każdej zmianie członków Wydziału powiatowego, oraz przy każdej

zmianie kasyera lub kontrolora, dalej w wypadku przewidzianej dłuższej nieobecności albo choroby Prezesa Rady powiatowej, kasyera lub kontrolora, wreszcie przy objęciu napowrót przez któregokolwiek z nich urzędowania.

Formalności i prawidła, jakie przy szkontrowaniu mają być przestrzegane, podane są w instrukcyi, wydanej przez Wydział krajowy okólnikiem z dnia 20. listopada 1894 roku L. W. 49.969.

§. 38.

Niniejszą instrukcyą uchylone zostają wszelkie wydane przez Wydział krajowy w tym przedmiocie rozporządzenia i instrukcya z 23. grudnia 1882 L. W. 63.782.

Sumaryczne zestawienie
dochodów 74 Wydziałów powiatowych
podług zamknięć rachunkowych za rok 1896.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
							Wpływy nadzwyczajne				Dochody na cele komunikacyjne													
							ze sprzedaży				dodatki do podatków i dotacye na		subwencye na drogi		pożyczki i otrzymane zaliczki na drogi									
Liczba porządkowa	Nazwa powiatów	Czynsze z domów i gruntów i inne opłaty	Odsetki od papierów wartościowych pożyczek i t. p.	Dodatki na cele administracyjne	Dochody rozmaite	Zapas kasowy z roku poprzedniego	gruntów i realności	papierów wartościowych	z zaciągniętych pożyczek	zaliczki otrzymane i zwrócone	fundusz dróg powiatowych	powiatowy fundusz dróg gminnych	powiatowe	gminne	powiatowe	gminne	myta drogowe mostowe, przewozowe	wpłaty za niezdrobione i niezużyte prestacye w robociźnie i materyale	zwroty za utrzymanie publicznych dojazdów kolejowych	zwrócone zaliczki i dochody rozmaite drogowe	zapas kasowy z roku poprzedniego	Razem	Należytości czynne pozostałe z końcem roku	Uwaga
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł ct.	zł. ct	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct
1	Biała	452 77	13 20	11.381 56½	549 42	4.930 87½	. .	. .	30.000 .	165 50	10.870 54	9.039 19½	. .	. .	. .	. .	2.233 12	624 38	462 58	467 43	12.244 69½	83.435 27	250 .	
2	Bóbrka	. .	. .	7.323 87½		1.301 85	. .	. .	. .	1.633 33		20.712 38	. .	. .	. .	. .		432 22	4.803 51	66 49	8.172 18	44.445 33½	778 52	
3	Bochnia	600 .	. .	8.742 93½	189 35	10.58 94	. .	. .	. .	1.272 97	7.868 63	17 851 31	. .	5.000 .	. .	. .	9.415 92	681 72½	. .	678 68	7.230 10	60.590 51	2.928 58	
4	Bohorodczany	. .	. .	5.044 82	169 45	1.063 95	. .	. .	. .	576 94		2.355 29	. .	. .	. .	. .	. .	82 01	. .	3.265 65	2.211 92	14.770 03	13.874 18	
5	Borszczów	. .	. .	9.576 13	6.583 33	.	. .	. .	9.337 48	7.474 20½	5.238 48½	4 867 83	7.000 .	. .	. .	. .	1.245 20	2.588 38	. .	8.091 31	157 82	62.155 17	14.400 57	
6	Brody	87 .	. .	29.147 63½	826 01	1.477 16½	. .	. .	. .	6.015 23	4.936 73½	14.268 75	8.000 .	. .	. .	2.416 12½	1.800 35	2.195 76	6.957 98½	15.562 57	18.660 97	112 352 23½	11.066 79	
7	Brzesko	. .	11 32	7.675 21	363 83	8.127 03	. .	1.725 .	. .	6.531 46	10.092 21	9.798 03½	. .	. .	. .	6.013 66	2.937 73	1.784 80	. .	5.146 86½	9 46½	60.216 61½	15.247 16	
8	Brzeżaany	. .	. .	21.298 32½	593 69	757 31	. .	4.158 66	. .	3.730 04		11 885 77½	. .	. .	. .	. .	469 09	481 78	. .	7.498 79½	1.207 59	52 081 00½	32 059 36	
9	Brzozów	. .	24 50	3.424 27½	12 50	996 88½	. .	. .	. .	5.787 12	6.826 84	3.803 67½	. .	6.000 .	. .	1 600 .	3.477 71	76 14	. .	1.581 55	1.580 81	35.192 00½	17.541 14½	
10	Buczacz	. .	. .	31.664 32	1.161 61	1.797 32½	. .	. .	. .	6.022 82	6·422 05	5 620 27	. .	22.600 .	. .	24.220 .	2.285 .	96 58	. .	1 325 38	1.734 80	104.949 80½	23.195 38	
11	Chrzanów	624 .	. .	9.790 95	48 68	664 31	. .	. .	18.100 .	3.724 25	14.825 28	9.069 12	3.700 .	1.000 .	. .	. .	11.542 91	379 52	. .	3.340 .	689 39	77.498 41	20.664 48	
12	Cieszanów	. .	. .	5.933 67	9 72½	1.464 58	. .	794 03	. .	471 45	3.014 47½	5.030 04½	4.418 78	. .	. .	. .	1.427 50½	145 55	. .	2.700 .	48 17	25.467 93	23.473 27	
13	Czortków	. .	. .	16.428 31	6.591 57	3.747 20	. .	87 18	. .	5.613 14	5.372 35	4.047 02	1.000 .	. .	. .	. .	2.209 95	86 26	6.725 68	6 .	1.673 83½	58 588 49½	22 722 37	
14	Dąbrowa	. .	. .	5.965 69	5.677 40	14 17½	. .	9.450 .	1.713 52½	2.176 84	9.341 55	3.311 47½	400 .	. .	. .	2.212 39½	6.199 88	137 51	. .	2.206 05	8 .	47.813 99	7.224 01	
15	Dobromil	200 .	. .	11.454 76½	451 04	1.205 25½	. .	. .	. .	17.276 51	. .	4.516 41½	. .	. .	. .	. .	. .	2.332 91	2.531 69	12.533 34½	6.561 14	59 063 37	10.387 07	
16	Dolina	. .	. .	16.400 27½	195 08	6.365 33	. .	591 .	. .	550 .	. .	6.467 51½	. .	. .	. .	. .	354 14	2.004 36	. .	399 36	2.966 43	36.298 99	15.282 34	
17	Drohobycz	. .	. .	15.344 23	2.700 79	4.632 39	. .	. .	. .	453 85½	9.304 58½	10.583 52	. .	. .	. .	. .	9 417 49	174 90	. .	9.634 33	1.377 78	63.624 37	29 604 73	
18	Gorlice	. .	. .	11.021 82	5.192 84	2.997 24½	. .	. .	. .	1.774 69	. .	18.078 16	. .	3.410 73	. .	240 .	3.070 29	. .	. .	15.101 77	1.016 32	61.903 36½	7.898 53	
19	Gródek	910 .	. .	17 971 38	95 29	.	. .	. .	6.000 .	821 60	4.175 .	4.325 09	. .	6 010 .	. .	. .	500 .	1 000 .	. .	1 645 60	. .	43.453 96	806 58	
20	Grybów	. .	. .	5.531 41	376 99	948 46½	. .	. .	. .	1.711 48	4 948 10	1.707 37½	3.000 .	. .	. .	. .	1.840 .	779 40	. .	2.115 34	803 85	23.762 41	23.853 34	
21	Horodenka	10 .	. .	18.841 91	6 .	1 627 86½	. .	. .	1.349 42	1.716 76	. .	4.498 31½	4.000 .	. .	. .	. .	810 57	677 37	. .	4.772 .	688 79½	38.998 50½	40.447 13	
22	Husiatyn	60 .	. .	15.443 90	135 70	29 24	. .	2.084 40	. .	1.160 25	11 273 03½	4.815 19	8.000 .	1.000 .	. .	. .	604 20	686 77	1.876 89	9 470 29	183 61½	56.823 48	5.787 45	
23	Jarosław	1.755 .	. .	18.196 08½	65 38	405 31	. .	. .	. .	20 32	25.351 30½	10.668 76	33.500 .	. .	11.000 .	. .	5.244 20	1.785 39	617 52	3.691 06	1 248 36½	108.543 69½	42.726 82	
24	Jasło	950 .	. .	8.106 84	57 50	11 03	. .	305 .	. .	.	6.537 66	12.960 71	. .	. .	. .	1.300 .	3.330 68	154 67	231 79	2.554 36	485 34	36.985 58	60 .	
25	Jaworów	. .	. .	9.818 45	108 60	1.597 97	. .	1.028 57	. .	310 66		2.710 35	. .	. .	. .	. .	1.224 .	2.298 62	. .	289 36	2.273 28	21.659 86	20.348 70	
26	Kałusz	1.133 33	. .	15.368 31½	939 80	2.000 35½	. .	6.500 36	3.000 .	25.308 10		10.428 83½	. .	1.600 .	. .	. .	115 50	308 04	. .	7.459 40	2 120 02½	76.282 06	22.185 27	
27	Kamionka	250 .	. .	7.152 41½	635 28	371 66	. .	. .	. .	2.470 51½	7.152 41½	6.127 55½	9.000 .	12 000 .	. .	. .	4.670 50	559 20	. .	16.770 18½	1.163 88	68.323 55½	32 340 22	
28	Kolbuszowa	. .	. .	11.228 56½	198 37	48 48½	. .	. .	. .	6.239 19	4.245 76½	2.593 18	. .	. .	2 343 22½	3.455 02	3.320 74	. .	. .	8.551 22	1.190 06	43.413 82	22.315 21	
29	Kołomyja	. .	28 .	25.539 33	210 58	242 18	. .	2.000 .	. .	7.476 37		6.829 47½	1.583 .	10.141 90	. .	. .	6.767 50	2.224 82½	. .	8.894 29	52 14½	71.989 59½	32.575 64½	
30	Kossów	200 .	. .	6.894 93	818 62	557 34	. .	. .	. .	4 570 63½	17.074 32	2.561 06½	. .	. .	. .	. .	. .	275 58	. .	5.655 81	3.294 34½	41.902 64½	17.462 34	
31	Kraków	162 76	. .	12.931 95	291 .	.	. .	. .	. .	9.322 58	5.747 53½	25.868 88	. .	. .	. .	. .	1.478 .	164 95	. .	1.056 57	1 566 05	58.590 27½	7.577 07	
32	Krosno	. .	. .	7.698 81½	143 60	1.464 45	. .	. .	. .	2.899 08	9.047 07½	3.651 49½	. .	1.000 .	. .	. .	3.586 82	. .	718 79½	4.469 46	13.705 71	48 385 30	13.097 92	
33	Limanowa	375 .	. .	14 315 12	786 90	3 990 10½	. .	. .	. .	5 29	6.745 43	5.529 18	. .	2 000 .	. .	. .	3.012 88	102 85	416 15	237 71	833 54	34.850 15½	2.718 93	
34	Lisko	. .	. .	4.402 91	104 49	2.430 80	. .	. .	. .	1.838 32	. .	2.930 71	. .	. .	. .	. .	7.370 06	296 60	. .	7.571 27	4 263 01	31.496 34	10.496 34	
35	Lwów	6 011 94	157 58½	30.624 30½	941 .	1.299 98	. .	. .	11.000 .	1 647 89	. .	25.650 59	. .	7.363 47	. .	. .	350 .	3.653 77	. .	. .	467 41½	89.167 94½	45.067 78	
36	Łańcut	. .	. .	10 999 01	338 53	5.107 65	. .	. .	. .	1.592 20		11 328 27	5.000 .	41 819 42	. .	. .	5.565 22	1.653 13	. .	3.455 29	21.483 37	108.342 09	8.318 15	
37	Mielec	. .	1.947 40	16.140 60	68 41	5.748 11	. .	17 086 81	. .	5.402 87	6.466 36	13.308 91½	. .	4.000 .	. .	. .	3 136 83	. .	. .	270 28	1.535 82	75.112 40½	39 068 39	
38	Mościska	. .	. .	9.551 74	143 .	.	. .	. .	3.018 49	1.756 25	4.330 84	4.503 25	3.000 .	15.050 .	6.500 .	9.000 .	4.638 44	1.600 57½	. .	170 97	. .	63.263 55½	10.090 12	
39	Myślenice	250 .	. .	19.207 31½	82 47	4.096 63½	. .	9.598 20	. .	3 236 05		14.738 04½	. .	7.200 .	. .	. .	1.744 10	280 77	1.326 85	461 15	935 20	63.151 78½	11.142 87	
40	Nadwórna	260 .	. .	10.537 74	229 .	149 45	. .	520 67½	. .	4 389 23		2.371 79½	. .	5.000 .	. .	. .	940 89	393 68	. .	1.316 07	217 21½	26.325 74½	4.261 64	
41	Nisko	148 42	. .	29.078 51½	2.380 79	4 481 73	. .	1.195 62	35 .	1.677 12	2.733 37	15 902 50	28 000 .	3.000 .	. .	. .	2.058 17	3.572 57	. .	1.167 35	212 67½	95.643 83	9.634 22	
42	Nowy Targ	639 70	. .	8.960 49	665 25	.	. .	. .	. .	558 84	5.702 13	4.017 94	. .	. .	. .	. .	1.340 .	772 14	. .	1.772 43	5.742 87	30.171 79	4 934 10	
43	Pilzno	. .	. .	5 238 57	. .	.	. .	. .	. .	935 82	5 238 57	4.232 69½	. .	2.500 .	. .	. .	1.474 .	829 90	. .	1.140 24	1.383 93	22.978 72½	13.581 72½	
44	Podhajce	. .	. .	15.394 59	281 47	.	. .	. .	1.863 58½	6.486 00½	8.654 49	11.040 10	. .	6.500 .	. .	3.915 38	5.310 .	7.767 11	. .	5.136 38	4.308 91	76 658 02	12.740 13	
45	Przemyśl	. .	. .	15.519 29	1.472 73	25.150 77	. .	. .	. .	4.766 85		13 085 84½	. .	9.502 .	. .	. .	. .	570 77	. .	3.048 22	937 50½	74.048 98	24.433 75	
46	Przemyślany	15 .	5 82	6.165 05	19 03	142 23	. .	. .	. .	73 60	7 388 71	13.035 42	. .	8.500 .	. .	7.000 .	3.614 75	311 86	548 86	615 93	64 03½	47.500 29½	17.059 08	
47	Rawa	2.553 32	. .	5.298 89½	74 10	128 28	. .	. .	5.590 86	956 84	5.298 89½	5.783 02	6.000 .	. .	. .	8.500 .	550 .	285 84	17 58	1 568 69½	3.008 52	45 609 84½	14.855 83	
48	Rohatyn	1 .	. .	13.743 27½	61 .	1.103 09½	99 13	1.026 90	. .	1 137 29		4.905 62½	. .	. .	. .	. .	. .	559 63	. .	1 227 73	78 60	28.948 27½	5.459 86	
49	Ropczyce	. .	217 48	5.747 83	59 71	1.033 28	. .	. .	. .	1 307 87	7 460 89	14 364 25	. .	3.000 .	. .	177 21	1.350 .	673 53	. .	1.600 .	748 87	37.740 92	6.295 48	
50	Rudki	190 .	. .	12.149 22	233 44	497 48½	. .	. .	. .	203 .	7.286 68	7.451 26	2 805 .	330 29	. .	. .	750 .	910 21	. .	217 79	278 90½	33.298 28	2.501 84	
51	Rzeszów	. .	. .	10.911 76½	131 76	326 70	. .	. .	. .	419 53	22.817 36	14.010 21	10.000 .	8.000 .	9.000 .	5.000 .	16.634 78½	1.902 29	2.199 18	14 696 25	1.820 01	117.869 84	19.724 38	
52	Sambor	180 15	299 78	11.821 03	1.301 50	82 48	. .	. .	2.520 .	6.597 97	1.116 99½	11.192 46	2.000 .	1.000 .	. .	6.000 .	725 .	942 64	. .	4.951 71	83 22	50.764 93½	68.934 32	
53	Sanok	1.747 84	76 .	12 911 25	180 89	67 28½	. .	. .	20.755 .	3.749 59		15 823 58½	. .	. .	. .	2.733 42	393 71	965 16	. .	3.985 71	5 08	75.982 85	59.587 27	
54	Sącz Nowy	. .	341 82	25.696 73	2 .	6.886 73	. .	. .	. .	1.157 24	16.823 42	12.074 89½	. .	8.061 09	. .	. .	5 818 47	152 03	. .	1.273 .	. .	77.787 42½	1.648 05	
55	Skałat	. .	. .	30.721 20½	.	14.958 20	. .	3.437 50	20.159 60	4.158 28		4.562 14	. .	18.105 53	. .	. .	3 931 28	1.722 24	. .	4.182 54	42 46	105 975 97½	18.518 66	
56	Śniatyn	. .	. .	7.086 40½	1.786 62	968 21½	. .	1.064 36	6.600 .	14.388 97	11.183 35	5 840 87	7.000 .	. .	. .	. .	7.170 .	3.078 98	. .	6.894 86	. .	73 062 63	11.361 38	
57	Sokal	. .	. .	36 221 05½	219 .	50 17½	. .	. .	1.600 71	450 .	100 .	7.760 92	7.000 .	. .	. .	. .	615 .	1.207 95	. .	81 90	. .	55.806 71	19.799 17	
58	Stanisławów	. .	19 91	18.991 52	146 04	214 01	. .	80 32	. .	5.341 58	1.187 00½	7.086 37½	. .	. .	. .	. .	3 474 40	38 41	. .	11.061 44	595 31½	48.236 32½	8.878 15	
59	Staremiasto	333 92	. .	6.787 72½	322 11	237 52	. .	. .	. .	857 99	3.863 90	1.867 45	. .	. .	. .	. .	1.488 90	60 .	. .	266 75	4 419 68	20.505 94½	10.082 98	
60	Stryj	41 .	460 83	24 213 14½	8 .	4.148 94½	. .	. .	. .	1.879 87	5.747 59½	10.864 87½	6.000 .	. .	. .	. .	3.717 48	711 81	294 60	9.827 85	864 95	68.780 95	19.468 30	
61	Tarnobrzeg	. .	. .	10.377 18½	979 09	.	. .	. .	. .	1.885 17	14.528 30	4.113 16½	3.804 89	7.000 .	. .	2.500 .	5.992 .	1.312 56	. .	1.336 12	292 44½	58 620 92½	10.878 92	
62	Tarnopol	. .	. .	26.733 32	25 50	976 23	. .	. .	5.000 .	3.182 63	3.729 48	47.482 30	. .	12.000 .	. .	. .	6.128 51	6.969 03	2.000 .	4 418 52	6.422 88	125.058 35	17.886 77	
63	Tarnów	260 .	. .	9.400 28	2.176 56½	2.591 14½	. .	. .	2.244 10½	2.943 47	11.468 99½	7.881 18	. .	805 07	. .	. .	10.319 91	2.099 88	. .	7.723 43½	. .	59.918 93½	13.265 01	
64	Tłumacz	385 .	. .	12.501 97½	10 .	.	. .	. .	. .	1.804 93		17.313 36½	. .	2.000 .	. .	. .	. .	1.388 68	. .	840 08½	1.908 .	38 152 03½	11.125 79½	
65	Trembowla	375 .	197 40	11.094 51	35 89	9.485 06	. .	8.228 42	. .	3.835 24	13.867 94	5.511 95½	. .	. .	. .	. .	2.903 63	225 60	. .	82 78	. .	55.788 42½	14.390 78	
66	Turka	. .	. .	25.828 71	64 15	2.776 46½	. .	. .	5.000 .	5.062 98		3.850 60½	. .	. .	. .	. .	. .	417 47	. .	210 .	249 90	43.460 28	39.238 52	
67	Wadowice	. .	. .	17.902 69	42 72	5 03	. .	. .	. .	2.518 99	8 686 23½	12.149 83½	. .	. .	. .	. .	1.289 96	388 54	761 71	354 98	98 95	44.199 64	3.124 22	
68	Wieliczka	470 .	100 .	16.718 01	523 22	663 73	. .	. .	. .	3.476 .	5.543 86	20.419 24	. .	11.023 38	. .	. .	13 828 81	1.282 91	754 61	2 016 40	859 10	77.679 27	9.022 02	
69	Zaleszczyki	. .	. .	19.986 69	549 90	1.561 73½	. .	43.613 87	920 41	6.427 68		4.217 88	1.500 .	2.079 66	. .	. .	500 .	279 58	. .	25 098 78½	5.459 77	112.190 96	13 126 61	
70	Zbaraż	276 64	. .	5.283 07	1.689 01	819 24	. .	. .	. .	450 90		15.931 77	. .	8.000 .	. .	6.000 .	1.105 80	786 42½	. .	14 91	. .	40.357 76½	20.777 62½	
71	Złoczów	2 547 .	. .	34.502 88½	2.153 73	7.017 47	. .	351 33	. .	1 193 57	3 190 57	16.770 77	5.000 .	. .	. .	410 59	4 061 62	1.274 25	5 429 45½	61 29	1.704 56½	85 669 09½	19.008 55	
72	Żółkiew	594 21	. .	7.797 30	3 80	1.117 12	. .	300 .	. .	627 74		9.896 41	. .	5.500 .	. .	. .	2.195 .	3.013 72	680 57	869 89	815 21	33.410 47	8.248 22	
73	Żydaczów	580 .	600 .	6.393 59	10 50	1.188 91½	. .	. .	. .	6.673 65	3 396 94	8 511 81½	3.000 .	. .	. .	800 .	4.070 .	2.675 80	. .	26 64	1.907 43	39 835 28	7.058 18	
74	Żywiec	. .	. .	6.098 84	807 45	563 42	. .	4.174 93	. .	20.925 83	4.328 25	4.716 20	12.444 55	. .	. .	. .	5.797 92	168 57	. .	3 112 .	207 60	63 345 56	10.960 61	
	Razem	25.630 .	4.501 04½	1,032.398 44½	56.469 79	163.471 08½	99 13	132.031 46½	155.808 18½	273.254 02½	385.547 50	705.081 68½	185.656 17	269.102 54	28.848 22½	93.781 97	236.941 02	82.519 41	39.355 95½	300.296 07	170.028 28	4,340 811 99½		

Sumaryczne zestawienie
wydatków 74 Wydziałów powiatowych
podług zamknięć rachunkowych za rok 1896.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Liczba porządkowa	Nazwa powiatów	Pobory funkcyonaryuszów	Emerytury i zaopatrzenia	Koszta kancelaryjne	Utrzymanie budynków, czynsze za najem biur	Podatki	Koszta komisyjne	Subwencye na cele oświaty, szkolne	Subwencye na cele sanitarne itp.	Subwencye na budowle, konserwacye wodne itp.	Wydatki rozmaite	Zapas kasowy z końcem roku	Nadzwyczajne wydatki kupno gruntów, domów itp.	Nadzwyczajne wydatki kupno papierów wartościowych	Nadzwyczajne wydatki spłata długów zasiłków itp.	Nadzwyczajne wydatki zaliczki udzielone i spłacone	Wydatki na cele komunikacyjne koszta administracyjne drogowe	Wydatki na cele komunikacyjne budowa i utrzymanie dróg powiatowych	Wydatki na cele komunikacyjne budowa i utrzymanie dróg gminnych	Wydatki na cele komunikacyjne budowa i utrzymanie publicznych dojazdów kolejowych	spłata długów	zaliczki udzielone i zwrócone, wydatki rozmaite drogowe	zapas kasowy pozostały z końcem roku	Hodowla bydła	Razem	Długi i zaległości bierne, pozostałe z końcem roku	Uwaga
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	
1	Biała	3.277 18	. .	287 71	500 .	. .	825 40	961 10	100 .	30.207 64	1.890 51	1.408 34	. .	. .	6.825 .	15 50	5.970 75	6.851 89	7.208 68½	685 72	. .	720 10	14.509 84½	200 .	88.485 27	29.884 76½	
2	Bóbrka	2.659 98	320 .	294 15	. .	. .	42 .	1.057 51	. .	. .	747 10	1.739 26½	. .	. .	1.388 38	. .	2.495 38	. .	25.032 67	2.440 98	. .	332 24	8.885 61	.	44.445 88½	. .	
3	Bochnia	3.431 .	470 87	400 .	182 79	800 .	658 42	1.056 .	610 .	. .	717 69	150 37½	. .	. .	2.314 98	1.279 50	4.963 52	11.900 44½	18.971 16	. .	. .	7.723 27	5.167 92	292 27	60.590 51	5.605 85	
4	Bohorodczany	2.100 .	. .	280 .	250 .	. .	809 75	119 06	554 14	. .	4.723 48	422 74	. .	. .	416 36	1.453 59	1.541 30	. .	1.582 27	. .	. .	3.468 42	1.322 88	600 .	14.770 06	3.850 93	
5	Borszczów	3.455 66	. .	308 37	122 02	. .	1.175 18½	407 27	599 92	. .	3.388 52	4 087 36½	. .	. .	10.098 75	8.329 47	3.855 .	10.057 38	3 900 81½	. .	10.613 84	756 99	. .	.	62.155 17	62 786 98	
6	Brody	6.056 70	1.230 .	596 51	127 55	55 44	1.172 12	. .	941 62	. .	1.657 43	7.231 88	. .	. .	3.310 40	6.728 .	4.582 40	25.860 73½	13.914 13	8.226 28	4.582 31	15.055 66	12.013 23½	423 81	112.352 23½	20.361 08	
7	Brzesko	3.714 .	. .	675 60	400 .	. .	328 90	396 53	819 14	. .	1.088 12	7.737 90½	. .	. .	7.026 55	289 37	4 699 18	8.091 72	11 459 08	. .	1.878 67	2.470 56	7 188 55½	220 .	60.216 61½	22.861 08	
8	Brzeżany	3.871 03	966 71	99 08	204 46	9 96	843 74	570 .	499 98	. .	307 14½	2.988 59½	. .	. .	6.740 28	8.111 76	2.783 58	. .	7.869 93	5.500 .	. .	4.697 76½	691 70½	300 .	52.081 00½	39.290 40	
9	Brzozów	2.540 .	. .	250 .	800 .	. .	. .	. .	650 .	. .	2.438 70½	766 54½	. .	. .	1.383 84	1.980 .	2.531 55	8.299 33	11.978 14½	18 .	. .	20 29	2.098 91	1 20	35.192 00½	19.177 74	
10	Buczacz	4.260 .	500 .	1.126 64	460 .	. .	503 93	804 17	1.604 81	. .	632 67	398 73	1.856 20	. .	9.126 68½	16.014 99	5.054 39	3.341 04	47.320 78	1.358 70	2.400 .	5.421 18	766 24	330 20	104.949 80½	49 841 11	
11	Chrzanów	3.780 .	800 .	540 48	317 03	. .	104 59	847 70	1.070 74	. .	1.491 84	902 32½	. .	. .	20.144 26	3 057 23	5.372 56	21.929 74	12.661 26	. .	. .	2.785 57	1.797 09	1.258 76	77.498 41	49.117 85	
12	Cieszanów	4 320 .	60 .	278 49	300 .	. .	. .	300 .	. .	970 25½	1.123 .	4.770 86	. .	. .	. .	. .	1.796 .	2.788 62	2.300 80	146 91	. .	9.666 35½	146 33½	. .	25 467 98	11.850 66	
13	Czortków	2.700 .	912 .	351 69	. .	102 21	95 51	. .	. .	7.159 74	1.017 53½	. .	8.439 86½	3.500 .	12.313 .	438 40	1.450 .	5.114 12	2.140 37	6.724 35	. .	29 18	4.668 56½	. .	58.588 49½	42 184 69	
14	Dąbrowa	2.730 03	689 .	271 84	150 .	. .	437 23	. .	. .	4.541 07	464 06	1.608 41	. .	. .	1.592 95	1.628 11	4.384 03	12.122 91	5.086 10	. .	. .	1.278 32	. .	.	47.818 99	20.826 52	
15	Dobromil	2.990 98	. .	457 54	210 63	. .	310 73	122 05	2.345 01	. .	8.225 47	9.769 74½	. .	. .	18.900 23	3.077 98	2.139 .	. .	13.708 88	2.252 86	525 97	2 399 89	7.449 70	100 .	59.063 37	. .	
16	Dolina	3.700 .	250 .	272 74	168 67	. .	348 68	. .	1.460 .	. .	2.596 12½	5.729 42½	. .	. .	936 38	3 880 .	1.578 30	. .	6.077 10	. .	1.350 .	1.709 36	1.482 54½	200 .	86.298 99	5.874 17	
17	Drohobycz	4.900 36	122 40	430 65½	500 .	. .	345 41	. .	. .	. .	1.520 32	4.582 83½	. .	. .	3.201 89	5.305 .	5.049 26	21.963 26	7.277 79	. .	400 .	5.305 87½	496 92	. .	68 624 37	40.145 72	
18	Gorlice	2.890 .	400 .	696 12	. .	. .	563 26	1 609 .	99 96	. .	693 87	. .	. .	4.168 75	3.573 35	483 .	5.368 72	. .	31.244 08½	. .	1.874 .	1 729 48	701 08½	500 .	61.903 36½	16 836 64	
19	Gródek	4.580 27	. .	596 94	578 71	. .	1.621 68	. .	829 78	. .	778 86	. .	. .	. .	3.095 75	13.801 32	1.240 .	3.715 .	12.700 69	. .	. .	. .	. .	.	43.458 96	16.850 .	
20	Grybów	1.700 .	. .	240 .	206 .	. .	600 .	100 .	443 30	. .	608 12	268 52½	. .	. .	2.486 66	1.630 .	3.109 11	7.810 74	3.554 78	15 .	. .	250 .	433 43½	100 .	28.762 41	15.535 02	
21	Horodenka	2 976 .	300 .	268 95	288 88½	33 79	389 46	. .	3.171 81	. .	409 25	3.766 98	1.228 .	1.849 42	2.500 .	5.659 .	1 787 43	7.356 98	981 54	. .	. .	2 407 12	3.925 07	. .	38.998 50½	73 700 18	
22	Husiatyn	2.775 .	. .	255 66	111 60	61 35	510 46	. .	. .	. .	2.427 37½	1.244 34	29 25	10.518 71	1 348 61	. .	2.275 46	15.061 38	2.191 39	4.570 49	5.493 86	7.617 50	3.398 51	200 .	56.824 48	56.823 48	
23	Jarosław	3.939 94	. .	300 .	1.606 72	. .	1.036 62	1.195 .	907 65	. .	1.339 71	1.376 13	. .	. .	2.684 45	. .	7.487 .	56.149 71	6.752 82	343 76½	9.239 88	8 908 20	4.220 22½	100 .	108.548 69½	74.371 45	
24	Jasło	4.242 .	144 .	315 .	183 53	. .	. .	275 .	225 .	. .	2.605 19	92 85	. .	. .	1.080 .	. .	5.350 .	5.570 70	12.374 47	. .	1.800 .	1.702 94	1.257 10	800 .	36 985 58	1 000 .	
25	Jaworów	4.115 46	276 .	428 31	266 21	. .	. .	. .	883 32	. .	351 42	24 94	23.826 20	6.458 34	4.296 79	11.440 26½	1.700 32	. .	5.756 70	. .	. .	356 98	1.457 98	. .	21.659 56	45.935 09	
26	Kałusz	3.327 50	200 .	329 07	62 79	. .	258 48	550 .	2.504 16½	625 30	1.348 46	577 44	. .	. .	2.532 14	360 .	3.108 75½	10.033 71	20.145 99½	. .	5.540 56	16.566 18	2.048 53½	131 22	68.323 55½	88.552 76	
27	Kamionka	3.030 .	346 24	508 28	260 11	. .	307 10	1.308 93	175 .	. .	968 59	5.673 85	. .	. .	6 034 19	150 .	2.244 .	16.022 46	1 832 75	. .	5.650 .	50 .	. .	.	43.413 82	. .	
28	Kolbuszowa	3.284 .	. .	228 87	200 .	. .	409 61	255 50	420 .	. .	1.335 61	581 63½	. .	3.000 .	2.531 91	4.660 04½	5.424 49	4 434 38	13.412 14	. .	. .	12.146 38½	1.075 74	. .	71.989 59½	12.751 95	
29	Kołomyja	4 985 .	1.297 72	984 67	573 49	41 54	634 84	4.877 .	. .	9.998 .	860 61	2.499 28½	. .	. .	420 .	1.714 40	3.380 48	10.023 45	1.815 68	. .	2.900 .	8.850 15	6.891 36	162 02	41 902 64½	9.685 11	
30	Kossów	3.389 99	300 .	396 55	364 31	52 38	292 86	1.018 50	1.570 62	. .	2.427 37½	1.244 34	. .	. .	2.684 45	. .	7.487 .	56.149 71	6.752 82	343 76½	9.239 88	8 908 20	4.220 22½	100 .	108.548 69½	74.371 45	
31	Kraków	4.666 94	1.000 .	555 91	1.000 .	. .	84 54	346 52½	1.492 94	2 004 08	1.975 43	978 91	. .	2.183 57	3.489 52½	4.684 .	6.293 14	4.968 23	14.803 04	. .	1.616 66	1.932 20	4.264 68½	250 .	58.590 27½	53.986 88	
32	Krosno	2.827 .	645 .	159 70	400 .	. .	323 93	1.274 80	. .	. .	934 .	1.913 97½	. .	. .	2.508 08	1.600 .	1.866 80	9.124 98	348 52	444 40	1.631 62	13 670 14	9.097 89½	119 46	48.385 80	13.392 46	
33	Limanowa	2.545 .	144 .	247 59½	145 83	297 47	161 45	348 .	161 87	3.820 .	715 45	4.818 37	. .	. .	2.188 47	. .	2.590 88	7.208 21	7.199 46	555 18	. .	1.031 42	677 05	. .	34.850 15½	14 958 84	
34	Lisko	2.760 .	. .	203 95	160 .	. .	165 49	103 .	1.135 .	. .	592 76	2.019 63	. .	. .	1.636 69	. .	1.499 50	8.664 37	. .	. .	. .	8.317 59	9.238 36	. .	31 496 34	10.713 89	
35	Lwów	4.750 .	300 .	1.177 60	679 75	1.878 35	141 28	. .	529 28	. .	1.669 21	1.730 72	. .	. .	18.704 24	20.040 .	3.205 04	. .	34.124 85	. .	. .	. .	155 35½	82 27	89.167 94½	123.733 92	
36	Łańcut	4.356 .	72 .	907 64	. .	. .	101 .	1 329 50	801 62	. .	1.738 79	3 444 93	. .	. .	2.404 59	2.678 92	3.806 26	16.002 34	53.865 46	. .	9.341 08	4.656 82	2.632 74	202 40	108.342 09	51.118 47	
37	Mielec	3.116 .	210 .	417 35	348 50	. .	. .	605 32½	. .	9.325 27	1.365 06	294 85½	. .	24.086 81	5.975 08	650 .	3.706 46	6.167 06½	16.155 84	250 .	. .	558 14	1.885 70	. .	75 112 40½	22.800 .	
38	Mościska	3.477 50	933 .	624 30	247 50	. .	724 62	287 70	1.049 98	. .	1.856 78	. .	. .	. .	2.941 10	1.350 .	2.213 97	14 932 80½	22.592 95	. .	9 610 36	220 99	. .	250 .	63.268 55½	63.504 31	
39	Myślenice	4.215 97	. .	401 78	44 99	78 63	106 12	1.354 98	576 23	. .	1.189 45	2.578 91	784 76	. .	10.262 35	14.371 50	2.921 88	1.011 42	17.588 40	2.117 85	2.000 .	346 34½	800 22	400 .	63 151 78½	11.639 91	
40	Nadwórna	3.338 31	. .	419 08	500 .	. .	388 17	508 30	291 62	5.000 .	889 .	100 69½	. .	650 .	1.949 81	1.311 11	2 754 .	. .	5.824 01½	. .	941 33	720 .	30½	240 .	26.325 74½	5 480 02	
41	Nisko	4.174 99	. .	443 29	38 .	. .	450 27	665 .	2.077 32	. .	1.663 49	6.170 09	. .	1.230 62	5.019 99	17.064 13½	1.756 16	3.613 34½	22 100 91	. .	. .	28.000 .	1 176 22	. .	95.643 83	12.405 44	
42	Nowy Targ	2.310 45	. .	550 93	1.558 52	. .	761 48	690 .	1.000 .	. .	434 01	1.569 15	. .	. .	1.150 74	390 .	3.215 03	8.317 28	6.884 50	46 68	. .	111 .	772 02	500 .	30.171 79	3.000 .	
43	Pilzno	1.800 .	. .	373 47	. .	. .	. .	203 .	426 62	. .	559 02	1.496 66	. .	. .	1.055 62	60 .	1 686 50	4 696 42	7.635 79	. .	503 97½	612 96½	1.657 68½	200 .	22.978 72½	4.560 64	
44	Podhajce	3.634 96	. .	515 67	661 07	. .	688 .	200 .	500 .	. .	285 88	. .	500 .	700 .	5.227 02	11.118 05	3.825 .	8 354 36	22.196 22	. .	16.447 85½	742 90	1 066 08½	. .	76.658 02	66.691 49	
45	Przemyśl	6.269 50	400 .	447 83	813 50	. .	. .	650 10	400 .	4.850 .	534 22	23.543 22	. .	. .	2.956 53	4 336 62	3.708 80	154 40	28 256 40	1 553 72	. .	174 14	. .	. .	74.048 98	20.884 .	
46	Przemyślany	3.042 34	. .	423 03	49 50	. .	284 .	427 .	650 .	. .	457 85	294 87	. .	. .	607 14	85 .	3.497 62	3 101 06	22 091 39	257 14	7.387 80	2.490 69	2.058 86½	100 .	47.500 29½	57.650 67	
47	Rawa	5.475 .	. .	557 21	. .	. .	. .	. .	. .	. .	731 85	2.046 82½	2.490 54½	. .	200 00½	3.100 86	1.157 99	3.645 59	12 208 53	290 30	4.354 01	190 65	1 160 48	. .	45 609 84½	61.666 39	
48	Rohatyn	3.584 99	136 .	525 35	87 80	. .	836 72	751 40	343 40	. .	1.361 04	521 60	. .	4.468 18	. .	1.410 32	903 40	1.978 27	271 37	866 67	. .	2.404 60	3.192 21½	300 .	23.943 27½	. .	
49	Ropczyce	1.784 92	. .	. .	567 30	. .	389 64	500 .	. .	. .	1.857 08	2.010 76	. .	. .	591 79	564 68	2.712 71	4.855 34½	15.830 98½	. .	918 60	20 81	5.036 30	100 .	37.740 92	3.750 07	
50	Rudki	3.367 92	500 .	270 .	. .	300 .	324 28	574 60	195 .	. .	869 63	807 21½	512 .	. .	. .	5.308 .	2.990 44	7.723 98	4 975 22	. .	500 .	250 .	3.579 49½	250 50	33.298 28	6 692 77	
51	Rzeszów	4.629 65	. .	368 84	700 .	. .	110 11	867 50	116 52	. .	1.154 .	259 47½	. .	. .	166 66	3.317 .	9 079 71	36.496 58	31.930 42	2 857 68	10.612 83	11.388 28	3.764 58½	100 .	117.869 84	88.480 19	
52	Sambor	5.959 50	666 20	567 87	375 07	. .	987 57	889 61	1.239 25	. .	1.062 78	45 11	. .	101 50	9.528 57	1.036 88	3.732 41	2.896 35	8.764 88	. .	8.358 94	4.192 37	22 57½	400 .	50.764 98½	60.081 01	
53	Sanok	3.745 54	. .	811 96	406 91	. .	331 44	. .	1.025 .	. .	1.603 65	2 11	661 24	12.850 38	16.183 74	14.186 42	4.825 61	. .	14.896 35	134 19	3.395 73	788 42	. .	183 60½	75.982 85	71.014 04	
54	Sącz Nowy	3.610 .	. .	473 32	750 .	91 12	284 51	2.889 10	. .	7.076 63	250 .	6.899 02	. .	. .	187 90	1.299 50	4.546 52	12.101 66	13.887 03	. .	. .	7.476 71	16.014 40½	. .	77.787 42½	1.574 76	
55	Skałat	5.472 .	1.249 .	180 .	60 .	. .	. .	748 80	. .	1.000 .	1.178 94	3 231 85½	. .	20.000 .	26 541 78	13.477 46	2.616 80	. .	26.436 98	. .	3.000 .	. .	492 46	200 .	105.975 97½	38.453 19	
56	Sniatyn	2.565 .	. .	726 02	93 80	. .	. .	. .	. .	. .	1.793 67	588 25	. .	. .	13.832 77	9.344 06	4.444 55	11.930 15½	6.026 35	. .	13.797 27	4.969 78½	. .	268 16	73.062 63	110.592 22	
57	Sokal	6.057 30	690 .	809 04	615 91	. .	251 17	450 .	50 .	. .	1.242 64	882 13	1.300 .	. .	1.193 89	24.998 86	2.560 48	743 49	6.607 47	. .	. .	6.853 90	. 43	. .	55 306 71	11.215 20	
58	Stanisławów	4.450 .	60 .	1.247 12	. .	. .	709 20	160 .	627 99	5.413 .	4.035 85	260 86	. .	21 41	4.015 47	3.792 48	2.318 51	1.886 50	5.662 75	. .	. .	18.238 49	391 69½	. .	48 236 82½	35.802 94	
59	Staremiasto	3.915 58	. .	308 18	. .	. .	541 72	. .	. .	. .	1.255 04	1.027 72½	. .	. .	1.096 02	395 .	1.220 68	2.531 82	1.944 16	. .	. .	1.254 37	5.015 65	. .	20.505 94½	10.778 84	
60	Stryj	5.151 70	200 .	359 96½	247 35	. .	105 20	465 .	. .	. .	1.763 22	6.985 21	. .	. .	3.674 67	11.577 55½	4.261 19	13.594 65	4.556 78	396 60	8.666 36	6.665 58	. .	109 92	68.780 95	65.628 21	
61	Tarnobrzeg	3.326 47	458 80	395 58	309 57	70 65	. .	1.276 87	170 .	. .	1.259 78	278 20	. .	. .	. .	822 03	2 892 55	14.008 05	10.895 69	457 79	9.115 09½	1.332 87	7.011 48	50 .	53.620 92½	49.462 16	
62	Tarnopol	4 378 .	779 32	645 02	262 25	520 57	1.776 55	2.040 .	. .	6.260 .	5.076 02	1.100 44	. .	109 43	11.251 50	1.718 58	8.166 69	9.675 98	23.460 19	31.087 40	8 484 88	8.148 78	5.119 80	. .	125.058 35	114.282 70	
63	Tarnów	2.552 47	604 01	549 75½	750 .	. .	. .	2.000 .	866 52	. .	3.822 64	. .	. .	. .	7.526 34	1.886 25	5.882 09	10.090 21	3.612 14	. .	9.204 74	7.270 11	4.238 08	57 58	59.918 93½	20 819 14½	
64	Tłumacz	3.987 68	. .	507 78	286 50	. .	484 69	415 60	1.346 64	. .	1.042 06	1.618 39	. .	. .	2.657 61½	1.689 95	2.991 29	. .	16.107 47	165 .	3.000 .	347 62	1.008 75	500 .	38.152 03½	22 796 58	
65	Trembowla	5.140 77	. .	400 .	44 58	795 44	248 24	. .	. .	6.666 67	7 75 81	5.360 .	1.369 85	8.082 49	4.157 51	254 80	1.986 19	12.828 77	1.246 60	356 .	4.820 16	. .	1.310 59½	. .	55.788 42½	80.245 24	
66	Turka	3.069 33	. .	282 .	299 .	. .	1.289 01	950 .	1 396 55	. .	7.232 56	2.553 64	. .	. .	5.390 56	11.747 06	1 061 71	4.194 59½	3.428 72	. .	. .	362 99	107 55½	100 .	43.460 28	44.514 43	
67	Wadowice	2.265 .	500 .	365 37	824 .	. .	657 44	819 80	2.128 90	. .	2.261 89	35 89½	. .	. .	2.090 66	8.207 .	5.004 57	2.947 04	10.847 78	641 55	3.009 68	1.278 14	6 45	318 47½	44.199 64	4 758 72	
68	Wieliczka	2.969 .	359 .	652 62	388 53	216 70	1.394 50	472 40	. .	. .	1.346 56	1.163 75	. .	. .	10.466 37	2.117 .	7.118 50	13.468 29	30.075 71	2.000 79	. .	2.089 17	985 85	454 58	77.679 27	89.692 91	
69	Zaleszczyki	3.170 84	120 .	553 71	58 49	172 85	402 32	395 .	700 08	8.333 33	5.306 91½	25.608 41½	5.388 64	10.392 59½	10.828 19	1 426 91	2 789 50	2.157 09	14.206 09	. .	3.782 17	14.694 95½	1.500 87	250 .	112.190 96	25.841 78	
70	Zbaraż	1.712 .	. .	239 71½	580 .	. .	205 15	195 48	1.245 58	. .	465 64	1.470 29½	. .	. .	1.000 .	1.005 .	1.614 74	. .	9.589 94	. .	18.605 11	. .	2.029 11½	400 .	40.357 76½	14 900 74	
71	Złoczów	6.145 .	166 .	795 32½	2.760 88	589 37	588 93	200 .	. .	. .	232 63	11.451 90	. .	. .	8 465 45	13.978 16	612 33	10.847 04	20.265 67	6.956 .	. .	505 74	608 67	500 .	85.669 09½	86.564 79	
72	Żółkiew	3.520 .	499 92	409 97	513 46	. .	60 60	600 .	595 .	. .	714 86	. .	. .	. .	1.430 .	2 096 36	2.856 20	. .	12.448 46	441 10	2.110 64	3.066 96	2.046 94	. .	33 410 47	18.571 46	
73	Żydaczów	2.884 94	150 .	409 .	508 47	. .	629 61	. .	315 .	. .	1.027 96	1.357 47½	. .	. .	2.680 25	5.283 95	827 44	5.744 34	9 164 88	. .	934 95	1.459 86	6.257 15½	200 .	39.835 28	30.480 06	
74	Żywiec	2.102 66	. .	565 79	. .	. .	119 82	495 75	. .	. .	792 39	1.538 31	. .	5.000 .	1.000 .	20.718 45	1.868 96	9.287 46	3.200 94	287 30	. .	15.078 24	1 344 49	. .	63.345 56	6.262 12	
	Razem	270.000 20	20.422 19	34.250 45	26 932 48½	5.667 82	31.068 60½	45.676 87	45.936 88½	121.579 26½	118.432 06	202.498 76½	48.336 55	124.047 15½	355.275 08	342 898 84	245.478 71½	566.594 69	923 156 90½	84.390 74½	219.901 88½	295.414 27	204.816 28½	12 450 88	4,340 811 99½		

Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego z czynności Dep. I.

Wykaz dochodów

podług zamknięć rachunkowych za rok 1896

30 miast (według ustawy z r. 1889).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Czynsze i opłaty								Dzierżawy praw i przywilejów			Z dzierżawy dodatków krajowych konsumcyjnych	Dodatki na cele ściśle gminne			Dochody rozmaite	Zapas kasowy z roku poprzedniego	Wpływy nadzwyczajne				Wpływy drogowe	Na cele szkolne dodatki i inne	Razem	Należytości czynne, pozostałe z końcem roku	Uwaga
		z dóbr	z domów, rzeźni, budek itp.	z gruntów, kamieniołomów itp	z lasów, wiklin itp.	z fabryk cegielń, wapienników itp.	z koszar i kwaterunku wojska	Odsetki od papierów wartościowych, pożyczek itp.	Z dzierżawy propina i opłata komunalna	cya y ine	placowe, targowe, straganowe, sprzedaż śmiecia	miary i wagi, polowanie i rybołostwo		od podatków bezpośrednich	od mięsa	od wina			ze sprzedaży gruntów i realności	ze sprzedaży papierów wartościowych	z pożyczek zaciągniętych	zaliczki otrzymane i zwrócone					
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł.	ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	
1	Biała	22 .	6.233 84	507 75	3.064 33	. .	.	8.610 23	2.00	.	7.374 .	3.180 .	29.394 30	.	6.684 35	.	. .	1.784 92	3.268 95	. .	. .	107.625 07	2.853 84	. .	. .	182.604 08	18.881 39	
2	Bochnia	.	4.736 64	5.238 43	48 75	.	4.468 90½	361 72	41.88	.	5.618 25	46 40	1.172 43	. .	5.976 12	6.201 09	513 26	2.735 47½	1.761 96½	. .	. .	.	6.746 62½	. .	145 36	87.651 42	18.052 12	
3	Brody	.	2.660 .	1.051 23	. .	.	30.685 51½	102 94	35.41	52	1.987 69	.	120 .	1.963 48	8.675 00½	9.350 .	1.401 24	2.565 67	535 22	. .	. .	4.582 80	1.878 92½	. .	. .	102.924 93½	22.565 26	
4	Brzeżany	. .	11.303 85	7 .	. .	. .	5.827 85	35 70	57.04	84	486 95	. .	103 06	. .	. .	4.400 .	1.121 32½	1.496 04	8.078 81½	591 60	. .	7.000 .	1.175 87	4.184 33	277 92	103.133 14	8.920 93	
5	Buczacz	.	. .	. .	. .	.	.	.	4.50		289 55	. .	1.144 25	. .	. .	7.025 .	375 .	3.003 94	35 89	1.410 .	. .	. .	. .	. .	14.817 44	32.601 07	. .
6	Drohobycz	.	4.902 82	201 75	2.810 94½	. .	. .	11.030 33	47.10	.	1.410 10	9 .	849 14	. .	15.427 55	8.372 22	. .	1.750 52½	3.512 05½	. .	45.135 .	400 51	3.178 90½	. .	. .	146.090 35	31.893 54	
7	Gorlice	. .	8.687 86½	31 61	. .	. .	. .	4.501 70½	28.78	60	1.909 36	56 29	178 38	6.700 .	. .	2.875 .	612 .	935 92	988 03½	. .	. .	. .	4.554 63½	. .	162 26	60.978 66	16.188 84	
8	Gródek	. .	3.580 57½	5.682 25½	2.261 70	. .	10.418 63	3.688 74½	28.61	.	318 41	309 50	599 66	. .	. .	. .	. .	973 96	471 24	359 86	23.445 81	1.635 .	27.102 46½	. .	253 36½	109.719 17½	9.598 07	
9	Jarosław	. .	9.167 51	1.005 97½	. .	. .	22.505 11	5.233 03	80.60	0	623 26	120 .	7.145 19½	11.600 .	11.582 87½	4.714 99	. .	6.202 16	25 47	. .	23.910 88	. .	3.688 12	5.976 33	. .	194.100 90½	10.629 40	
10	Jasło	. .	3.680 70	73 50	116 80	. .	. .	. .	21.80	.	3.762 14	6 05	1.506 03	. .	. .	2.200 .	305 .	14.510 66	1.450 88	4.324 49	3.000 .	. .	2.182 36	. .	. .	58.918 57	7.423 17	
11	Jaworów	.	4.380 36½	69 02	2.072 26	131 66½	1.050 .	. .	17.10	58	1.180 50	. .	956 78	1.222 50	2.615 61½	. .	. .	15.825 54½	62 42	. .	. .	4.500 .	4.899 52	. .	100 .	56.167 77	7.083 98	
12	Kołomyja	2.094 36	17.469 27	. .	. .	. .	. .	192 29	128.50	91	4.871 02	. .	417 50	. .	. .	. .	. .	22.622 04	238 28½	. .	29.257 29	48.781 25	8.610 55	. .	. .	258.059 76½	11.563 16	
13	Krosno	1.563 13	2.726 50	1.554 62	. .	6 40	. .	226 .	26.08	.	2.808 50	5 20	512 88	. .	. .	1.800 .	351 12	1.876 80	1.516 33	. .	192 04	. .	742 87	. .	. .	41.969 39	11.164 40	
14	Podgórze	. .	9.786 36	3.454 28	. .	15.395 04	820 56	1.048 35	46.12	.	8.632 53	35 .	806 80	. .	. .	7.264 50	. .	1.398 57	10 90	. .	. .	40.744 35	3.592 73	. .	. .	139.109 97	6.691 09	
15	Przemyśl	406 30	29.947 78½	949 27	5.235 .	. .	36.886 54½	. .	187.26	72	2.665 81	27 .	1.699 .	. .	29.929 50	. .	. .	4.824 98½	379 25	682 .	8.729 99	. .	3.561 65	. .	. .	313.193 80½	18.623 30	
16	Rzeszów	. .	16.114 11	1.119 08	. .	5.650 66	30.241 28½	2.225 70	50.60	67	1.042 50	10 .	1.270 17	. .	. .	5.780 .	800 .	52.003 04	3.203 62½	. .	13.000 .	. .	15.916 83½	. .	. .	198.977 67½	18.304 69	
17	Sambor	6.277 56	18.768 93	. .	. .	. .	. .	1.561 17	40.20	0	2.366 .	. .	1.824 83	10.790 31	9.980 60	6.300 .	170 .	518 84	537 19	. .	8.048 73	14.000 .	3.360 68	. .	15 60	124.720 44	22.847 95	
18	Sanok	2.071 51	3.873 66	64 50	1.046 40	. .	11.136 19½	3.343 75	23.55	72	2.212 80	112 .	676 60	. .	4.704 36	4.000 .	378 07	8.472 91	20 31	. .	. .	660 .	4.014 03	. .	. .	70.343 81	36.243 25	
19	Sącz Nowy	3.002 20	6.500 32½	7.959 87	11.427 62	. .	13.337 60½	4.052 10	33.66	79	2.621 35	16 20	585 .	. .	. .	. .	94 62	8.310 21	49 84½	30.207 68	76.831 87	159.329 17	4.201 55	. .	21 03	362.712 03½	139.199 40	
20	Śniatyn	. .	612 93	6.415 87	. .	1.984 25	1.318 01	2.212 03	24.89	53	2.298 49	. .	2.284 73	. .	13.223 54	2.829 65	. .	1.502 95	126 97	. .	2.212 03	. .	2.968 06	. .	. .	64.376 04	10.585 80	
21	Sokal	.	4.535 52	213 90	. .	23 30	. .	. .	21.80		366 57	. .	578 94	. .	6.574 17½	2.741 56	101 10	1.985 65	71 33	14 .	. .	2.000 .	1.585 73	. .	. .	42.591 77½	7.493 15	
22	Stanisławów	.	22.744 06	4.534 12	. .	44.714 88	49.076 38	10.866 47	136.20	12	162 .	18 20	15.901 77	. .	60.081 34	. .	. .	3.267 56	5.813 80	. .	241.516 90	600.000	14.244 44	. .	. .	1,209.146 04	109.391 56	
23	Stryj	4.791 50	23.404 65	5.203 88	3.009 54	. .	. .	1.868 50	60.28	.	. .	. .	470 .	6.000 .	. .	. .	. .	32.398 30	166 54	1.454 30	8.190 58	39.117 .	83.457 78½	455 25	. .	270.269 82½	47.888 50	
24	Tarnopol	. .	24.338 24½	3.651 08	. .	. .	. .	98 70	102.14	33	3.402 28	. .	1.968 84	. .	22.697 44	10.900 .	930 17	20.532 52½	14.408 57½	1.682 .	. .	. .	21.861 73	. .	37 90	228.652 31½	13.288 92	
25	Tarnów	2.825 65	11.760 29	2.156 70	. .	. .	22.708 29½	3.077 99	105.30	1	2.045 74½	120 54	2.432 15	10.000 .	. .	15.000 .	1.205 .	21 .	10.504 13	87 .	65.455 38	. .	10.842 77	4.847 48½	87.954 46½	308.345 59	17.834 16	
26	Trembowla	. .	3.033 90	7.235 50	12.846 14	. .	18.718 57	8.782 78	10.99	04	1.022 27	30 20	361 15	1.880	. .	. .	. .	60 64½	10.034 38	116 05	. .	. .	11.143 28	. .	. .	86.256 90½	39.888 45	
27	Wadowice	. .	2.028 55	409 61	1.081 25	. .	8.181 64	5.089 40	27.00	0	5.686 .	102 .	248 10	. .	8.848 19	2.000 .	924 .	1.505 35	392 42½	. .	. .	. .	798 67	. .	46 20	64.336 38½	3.057 16	
28	Wieliczka	. .	. .	11.654 78½	. .	. .	. .	3.480 21	21.16	54	1.827 54	25 10	605 64	. .	2.959 75½	4.413 14	. .	5.524 07	1.428 33½	213 20	9.122 19	2.400 .	6.467 70	. .	. .	71.290 16	10.140 92	
29	Złoczów	. .	2.595 .	2.807 50	. .	3.979 58	7.563 92½	20 .	42.00	0	2.200 59	53 10	907 88	.	3.709 26	12.000 90½	615 .	2.499 19	3.736 66½	304 98	. .	. .	2.467 78½	. .	958 82½	88.415 18½	36.566 07	
30	Żółkiew	9.237 33	1.843 45	. .	. .	11.189 24	33.738 00½	. .	18.20	0	. .	18 40	928 70	. .	. .	6.331 44	540 .	23.960 70	404 95	52 35	3.310 29	39.000 .	13.815 48½	. .	. .	162.565 34	33.366 84	
	Razem	32.291 54	261.417 70	73.253 03½	45.020 73½	83.075 01½	309.178 02½	81.709 84	1,470.33	4 91	71.192 20½	4.290 18	77.649 40½	50.156 29	213.670 17½	126.499 49½	10.436 90½	245.070 11	73.234 77½	41.499 51	561.358 98	1,066.725 15	271.910 29½	15.463 39½	54.785 35½	5,240.228 02½		

Wykaz wydatków

podług zamknięć rachunkowych za rok 1896.

30 miast (według ustawy z r. 1889).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Pobory funkcyonaryuszów	Emerytury i zaopatrzenia	Koszta kancelaryjne	Administracya dóbr, utrzymanie budynków, realności itp.	Czynsz za dzierżawę: prawa propinacyjnego	Czynsz za dzierżawę: krajowych opłat konsumcyjnych	Podatki, ekwiwalent, opłaty skarbowe	Cele dobroczynne, ubogich i inne	Policya miejscowa	Aresztanci i szupaśnicy	Straż pożarna itp.	Straż polowa i lasowa	Wydatki na cele sanitarne	Oświetlenie miasta	Przedsiębiorstwa gminne	Dyety i koszta podróży	Rekrutacya, kwaterunek i inne cele wojskowe	Wydatki na cele: szkolne i oświaty	Wydatki na cele: parafialne i wyznaniowe	Wydatki na cele: drogowe	Wydatki nadzwyczajne: gruntów, domów, budowli itp.	Wydatki nadzwyczajne: papierów wartościowych	Wydatki nadzwyczajne: spłata długów	Wydatki nadzwyczajne: zaliczki udzielone i spłacone	Wydatki rozmaite	Zapas kasowy z końcem roku	Razem	Wszystkie długi i inne należytości bierne, pozostałe z końcem roku	Uwaga
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	
1	Biała	18.068 97	2.264 32	1.420 31	8.816 57	. .	. .	3.561 14	6.308 14	5.542 42	189 03	301 75	. .	4.890 83	4.229 10	17.492 18	547 86	103 50	21.421 27	344 36	8.974 97	8.974 93	. .	29.591 85	30.823 83	4.027 85	9.710 87	182.604 08	453.574 .	
2	Bochnia	14.401 71	1.794 37½	793 45	3.023 61	5.880 .	. .	6.054 65½	1.441 25	1.274 76	. .	350 .	. .	1.996 21⅓	1.192 21	929 26½	216 04	2.175 09	16.846 11½	421 42	2.044 43	465 90	. .	14.237 68	7.474 47½	2.797 72	1.841 05	87.651 42	262.002 07	
3	Brody	10.451 61	1.899 89	1.595 93	2.562 34	. .	2.128 61½	3.093 64½	1.035 90	9.055 16	596 24	556 39	. .	4.270 61	4.622 16	. .	699 56	26.494 04	12.674 60	. .	. .	. .	. .	16.509 .	1.150 09	3.094 55½	435 60	102.924 98½	400.454 56	
4	Brzeżany	7.134 12	658 25	1.100 56	3.608 09	25.382 11	6.500 .	1.896 03½	229 63	5.007 19	43 23	1.731 54	. .	1.662 .	1.480 79	. .	615 38	2.750 98	4.016 08	. .	4.869 28	7.752 44	. .	14.160 74	10.194 55½	2.345 14	. .	103.133 14	94.808 55	
5	Buczacz	3.483 28	. .	593 74	2.355 43	. .	. .	938 24	1.021 67	3.124 30	129 50	1.287 58	. .	1.189 .	1.137 82	. .	377 25	17 .	8.127 55	. .	594 78	1.400 54	. .	5.937 01	. .	735 94	200 44	32.601 07	79.995 10	
6	Drohobycz	13.594 70	1.755 99	1.345 84	5.231 06	. .	. .	11.787 55½	2.914 64	6.722 23	81 64	4.710 20	200 .	785 08	2.494 28	. .	693 03½	171 07	30.447 98½	818 40	2.105 98½	53.907 04½	. .	. .	2.048 86	3.032 90½	1.247 35	146.090 85	2.728 75	
7	Gorlice	8.821 .	842 50	700 11	2.088 75	15.750 .	6.200 .	4.128 09	291 95	495 08	57 29	300 .	. .	318 01	956 06	. .	121 .	45 .	5.794 21	. .	799 07	. .	. .	8.820 99½	1.836 77	2.244 66½	423 11	60.978 66	92.514 61	
8	Gródek	9.018 05	2.013 25	1.619 96	530 36½	2.300 .	. .	5.170 66	1.086 34	3.961 16	. .	. .	. .	1.203 44	. .	. .	721 55	3.689 09½	5.538 69½	695 23	1.094 97	24.023 63	25.093 77	11.814 12	3.868 35½	3.729 95	1.700 58½	109.719 17½	182.163 26	
9	Jarosław	12.835 78	1.233 39½	1.868 99½	7.065 05	8.810 85	11.540 .	4.196 85½	250 .	9.721 29	. .	8.750 45	. .	5.324 60	2.171 63	. .	856 80	4.363 63	15.477 72½	17 78	9.976 38	23.853 16	14.614 56	31.357 07	4.978 98	14.565 97½	270 .	194.100 90½	298.746 23	
10	Jasło	4.600 .	100 .	462 82½	7.416 27	. .	. .	2.865 13½	25 93	3.381 73	75 41½	500 .	. .	1.294 21	1.810 53	6.640 01	442 63	41 69	8.314 88	. .	5.115 84	4.731 75½	1.013 50	6.458 41	1.936 63	270 75	1.920 43	58.918 57	102.454 89	
11	Jaworów	5.082 92	794 62	549 30	2.470 34	. .	1.222 50	931 23	352 54½	2.001 09	67 28	129 .	. .	1.004 78⅓	149 62	. .	142 17	210 98	4.551 56	2 10	1.224 68	16.219 88	9.548 91	4.188 34	489 47	4.378 29½	461 20	56.167 77	52.582 65	
12	Kołomyja	27.018 81	2.741 30	2.007 92	16.916 84	4.000 .	4.236 62	18.142 92	4.827 .	12.000 .	476 55	8.000 43	. .	5.195 94	3.390 56	7.066 41	114 63	. .	31.843 63	. .	. .	20.722 66	16.705 45	46.742 76½	6.664 37½	19.114 10	180 85⅓	258.059 76½	582.842 35	
13	Krosno	4.240 84	. .	498 .	892 50	5.458 68	. .	4.574 16	313 87	2.395 36	50 .	1.051 46	. .	1.541 91	778 31	. .	141 85	36 86	3.649 46	10 08	867 26½	2.319 42	. .	4.290 65	605 58	1.912 09½	6.841 04	41.969 39	58.052 69	
14	Podgórze	15.091 31	2.465 95	1.742 25	7.406 11	1.500 .	. .	11.432 13	2.840 13	4.281 24	10 .	2.629 35	350 .	5.142 48	3.845 91	255 05	1.399 74	. .	9.622 47	30 .	7.073 49	39.001 78	980 62½	14.489 50	680 .	6.748 15	91 81	139.109 97	239.574 28	
15	Przemyśl	32.641 09	2.504 64	3.435 61	26.796 54	. .	22.000 .	16.518 09	3.011 94	9.458 01	1.206 55	16.470 24	925 30	6.776 84	14.951 51	. .	. .	46.572 96	21.009 05	975 .	21.937 57	17.468 62½	4.940 67	30.313 78	2.362	10.134 20	788 59	313.198 80½	10.192 72	
16	Rzeszów	13.551 23	1.817 47	1.735 39½	7.560 35	4.132 50	. .	9.958 40½	686 34½	7.538 17	129 95	4.011 03	. .	2.980 64	2.735 65	6.811 64½	269 46	16.370 91½	21.970 66½	4.816 84	666 51	33.044 68½	29.996 04	17.720 .	6.963 00½	3.492 04	18 73½	198.977 67½	442.018 69	
17	Sambor	10.524 86	2.189 30	1.015 50	10.298 51½	. .	9.200 .	12.139 46½	370 .	4.695 66	72 50	4.820 40	. .	2.634 96	1.094 82	. .	366 64	6.374 88	13.651 05	. .	1.811 87½	28.797 50½	. .	6.182 88	2.424 59	455 15	5.604 94	124.720 44	391.231 81	
18	Sanok	5.710 63	276 64	637 28	9.066 64	2.000 .	. .	3.826 08	. .	3.564 11	128 17	1.197 95½	. .	1.746 51	935 12	. .	. .	2.676 75	7.505 86	372 71⅓	1.935 91	860 .	. .	14.916 52	3.460 .	8.479 41	1.108 01	70.343 81	86.243 25	
19	Sącz Nowy	13.116 67	1.386 94	1.487 02	9.804 30	. .	. .	6.647 02	887 08	8.289 18	. .	3.980 22½	1.326 .	1.702 66	4.097 37⅓	1.936 68	500 .	3.706 09	10.539 18½	199 60	50 .	77.580 20	167.878 55	16.718 27½	9.255 05½	8.501 07½	13.172 85½	362.712 08½	293.986 67	
20	Śniatyn	8.572 42	2.079 25	1.762 30	2.633 04½	5.400 .	. .	6.700 34	964 98	4.476 63	404 75	135 88	72 .	1.601 36	1.233 22	. .	32 30	2.147 13⅓	7.783 14	375 08	514 26	3.744 99	2.150 .	4.367 52	4.618 34	2.170 91	386 19	64.376 04	65.026 73	
21	Sokal	4.666 90	1.162 50	974 07	2.980 08	. .	. .	5.238 87½	638 24	2.811 02	180 18	254 77	433 76	2.214 34	517 28	219 02	732 15	110 70	7.719 98	189 .	2.338 11	1.733 72	. .	4.543 64	1.878 99	986 61	67 94	42.591 77½	100.474 59	
22	Stanisławów	24.033 83	4.633 04	4.473 78	4.742 27	30.510 53	. .	6.945 67	3.845 35	14.565 41	562 54	10.461 69	. .	5.758 60	10.309 71	39.723 62	. .	10.486 78	31.199 31	3.324 07	. .	33.063 36	347.616 90	587.549 16	10.282 56	23.385 81	1.622 05	1,209.146 04	1,367.500 79	
23	Stryj	12.000 .	4.098 26	851 38	20.649 12	16.126 04	6.000 .	631 46	2.043 91	6.632 04	253 96	5.282 89	. .	5.249 70	2.876 61	. .	. .	2.507 86	31.966 17	67 37	9 60	87.086 97	8.581 86	18.886 62	27.001 59	7.907 69	3.608 72⅓	270.269 82½	569.624 64	
24	Tarnopol	24.082 77	2.308 66	3.180 67	21.921 15½	. .	. .	1.888 04½	3.593 63½	9.295 19	399 28	6.547 58	564 43	3.574 42	3.282 74	. .	1.266 64	1.532 38	17.261 53	3.268 07	. .	775 28	. .	29.322 .	37.210 87	49.242 55½	3.189 46½	228.652 31½	513.384 15	
25	Tarnów	14.437 93	5.002 71	1.882 61½	6.913 .	. .	10.000 .	17.987 74½	3.927 44	16.786 98	78 25	5.657 88	. .	7.309 13	8.942 01½	. .	1.508 38½	5.938 72	14.711 74	. .	1.371 14	79.794 24	14.558 65	72.786 25½	6.841 18	5.729 17½	6.185 91	308.345 59	1,086.188 15	
26	Trembowla	7.815 21	599 88	741 36½	6.154 16	. .	. .	7.137 74	406 67	1.709 05	35 22	687 31	583 31	4.393 49	445 70½	. .	658 78	39 10	4.229 46	27 77	704 51	10.370 08	173 34	10.435 50	8.308 37	20.182 10	468 78½	86.256 90½	453.455 93	
27	Wadowice	10.447 83	133 38	463 94	2.994 50	12.200 .	. .	3.987 41	998 10	3.905 60	471 93	1.078 20	. .	2.916 18	1.433 16	. .	150 .	. .	5.907 24	. .	5.607 06	38 52	. .	4.118 43½	1.208 93	1.199 20½	5.076 81½	64.336 38½	82.655 10	
28	Wieliczka	10.057 98	667 50	1.002 42	2.682 04	. .	. .	4.786 84	1.815 15	3.637 65	118 09	559 80	. .	2.300 25	1.140 98	. .	279 43	310 05½	9.979 24	334 35	2.065 66	18.015 43	263 20	5.860 73	2.482 12	1.241 50	1.690 24½	71.290 16	183.696 67	
29	Złoczów	8.128 37	. .	1.107 29½	14.721 61½	. .	. .	5.305 16½	2.327 14	6.015 23	133 14	749 09	. .	1.665 85	734 32	. .	95 39	3.514 23	4.813 37	4.117 .	3.735 83	4.928 58	. .	17.488 .	1.872 24	2.591 82	4.371 51	88.415 18½	282.938 15	
30	Żółkiew	11.336 59	. .	1.364 34	1.162 07	. .	. .	2.890 13	989 59	3.123 84	231 98	478 91	. .	724 85	605 08	5.071 50	2.591 39	3.425 21	6.055 30	. .	3.000 .	12.519 47	105 91	75.087 69	18.848 74	12.481 42	521 33	162.565 34	654.005 85	
	Razem	360.867 41	47.468 96	42.414 17	221.452 67½	139.450 71	79.027 73½	191.350 93	54.442 56½	175.416 78	6.177 61½	92.671 .	4.454 80	89.318 92	83.094 22½	86.145 38	15.540 06	145.762 65	394.623 02	20.406 23½	90.489 07½	613.194 79½	644.221 93½	1,124.790 13½	217.706 55	227.128 76	72.605 93½	5,240.228 02½		

Wykaz dochodów

podług zamknięć rachunkowych za rok 1895

gmin małomiejskich i wiejskich.

| Liczba porządkowa | Nazwa gminy | Czynsze i opłaty: z dóbr zł. | ct. | z domów, rzeźni, budek itp. zł. | ct. | z gruntów, kamieniołomów itp. zł. | ct. | z lasów, wiklin itp. zł. | ct. | z fabryk cegieln, wapienników itp. zł. | ct. | z koszar i kwaterunku wojska zł. | ct. | Odsetki od papierów wartościowych, pożyczek itp. zł. | ct. | Z dzierżawy praw i przywilejów: propinacya i opłaty komunalne zł. | ct. | placowe, targowe, stranganowe, sprzedaż śmiecia zł. | ct. | miary i wagi, polowanie i rybołóstwo zł. | ct. | Taksy zł. | ct. | Z dzierżawy dodatków krajowych konsumcyjnych zł. | ct. | Dodatki na cele ściśle gminne: od podatków bezpośrednich zł. | ct. | konsumcyjne: od mięsa zł. | ct. | od wina zł. | ct. | Dochody rozmaite zł. | ct. | Zapas kasowy z roku poprzedniego zł. | ct. | Wpływy nadzwyczajne: ze sprzedaży gruntów i realności zł. | ct. | papierów wartościowych zł. | ct. | z pożyczek zaciągniętych zł. | ct. | zaliczki otrzymane i zwrócone zł. | ct. | Wpływy drogowe: myto drogowe, przewozowe, kopytkowe zł. | ct. | wartość zużytych prestacyj w robociźnie i materyale, w naturze zł. | ct. | subwencye, ekwiwalent, zapas kasowy i inne drogowe zł. | ct. | Na cele szkolne dodatki i inne zł. | ct. | Razem zł. | ct. | Należytości czynne, pozostałe z końcem roku zł. | ct. | Uwaga |
|---|---|---

Wykaz wydatków

podług zamknięć rachunkowych za rok 1895

gmin małomiejskich i wiejskich.

Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Pobory funkcyonaryuszów zł.	ct.	Emerytury i zaopatrzenia zł.	ct.	Koszta kancelaryjne zł.	ct.	Administracya dóbr, utrzymanie budynków, realności itp. zł.	ct.	Czynsz za dzierżawę: prawa propinacyjnego zł.	ct.	krajowych opłat konsumcyjnych zł.	ct.	Podatki, ekwiwalenty, opłaty skarbowe zł.	ct.	Cele dobroczynne, ubogich i inne zł.	ct.	Policya miejscowa zł.	ct.	Aresztanci i szupańicy zł.	ct.	Straż pożarna itp. zł.	ct.	Straż polowa i lasowa zł.	ct.	Wydatki na cele sanitarne zł.	ct.	Oświetlenie miasta zł.	ct.	Przedsiębiorstwa gminne zł.	ct.	Dyety i koszta podróży zł.	ct.	Rekrutacya, kwaterunek i inne cele wojskowe zł.	ct.	Wydatki na cele: szkolne i oświaty zł.	ct.	parafialne i wyznaniowe zł.	ct.	drogowe: gotówką zł.	ct.	wartość wszelkich zużytych prestacyj zł.	ct.	zapas kasowy drogowy z końcem roku zł.	ct.	Wydatki nadzwyczajne: kupno gruntów, domów, budowli itp. zł.	ct.	papierów wartościowych zł.	ct.	spłata długów zł.	ct.	zaliczki udzielone i spłacone zł.	ct.	Wydatki rozmaite zł.	ct.	Zapas kasowy z końcem roku zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wszystkie długi i inne należytości bierne, pozostałe z końcem roku zł.	ct.	Uwaga
1	Biała	17.345	10	538	02	2.576	17	10.790	56	.	.	.	.	8.160	04	4.562	45	7.472	41	366	61	2.739	20	1.991	49	2.102	51	962	22	8	22	.	.	504	43	15.961	95	3.591	71	5.044	72	23.828	41	1.441	41	1.985	27	4.900	.	10.716	51	7.295	41	24.857	.	15.582	39	174.674	21	70.058	50		
2	Bóbrka	8.814	.	40	.	1.342	71	367	88	.	.	.	.	3.973	91	6	59	1.846	58	177	54	364	76	796	17	641	90	310	75	.	.	.	.	252	47	7.886	24	111	26	3.317	87	15.237	34	1.352	03	2.013	34	.	.	6.406	10½	120	88	5.136	00½	8.485	91½	64.002	19	*)		*) Nie podano cyfry.	
3	Bochnia	14.700	86	97	.	3.998	45	1.991	07½	.	.	.	.	9.505	96½	1.735	03	915	42	392	19	128	74	.	.	668	92	241	27	1.174	83½	.	.	464	44	27.102	66	2.243	75	279	42	20.222	16	.	.	.	.	.	.	10.450	85½	137	02½	7.389	30	14.928	18½	118.762	55½	*)		*) „ „ „	
4	Bohorodczany	6.825	87	.	.	1.359	86	1.156	08	.	.	.	.	4.234	58	67	79	1 933	46	48	01	115	37	373	10	469	65	67	12	.	.	796	07	168	72	3.773	48	.	.	2.689	30	13.176	80	1.554	56	941	73	.	.	504	42	1.195	65	1.444	15	2.503	18	45.393	40	9.411	14		
5	Borszczów	15.879	26	51	10	2.753	89½	304	48	.	.	.	.	7.538	69½	315	76	4.709	59	40	49	425	15	57	07	958	10½	149	08	1.190	67	266	67	501	51	16.508	86½	596	05	18.947	45	.	.	.	.	285	.	.	.	4.049	05	1.264	.	8.808	44	13.482	31½	99.082	17½	17.792	82		
6	Brody	12.493	18	.	.	1.787	15	5.793	52	.	.	.	.	6.309	12	189	61	1.730	89	97	30	481	86	1.598	28	683	54	26	.	1.183	76	.	.	1.483	10	18.288	23½	3.425	39	2.441	09	31.373	12	1.091	71	5.496	81	.	.	4.673	83	980	58	5.240	51½	8.944	28	105.813	17	20.662	80		
7	Brzesko	13.376	76½	212	.	1.628	96½	7.011	39	.	.	.	.	6.416	62	570	91	1.296	76	387	83	689	92	581	04	3.106	43	226	98	.	.	2.487	51	562	18	11.540	24	6.732	82	419	20	.	.	.	.	785	12½	339	50	8.864	70	74	88	2 478	41½	7.085	36	76.825	04	3.460	15		
8	Brzeżany	12.077	43	.	.	1.089	32	552	38	.	.	.	.	2.242	91	5	18	159	20	68	83	1.900	59	.	.	265	50	60	.	.	.	1.606	02	2 32	16	7.634	83	886	25	227	16	593	40	.	.	.	.	.	.	200	.	2.498	35	405	.	5.278	55	5.396	88	42.879	94	*)		*) „ „ „	
9	Brzozów	8.354	89	31	81	902	33	63	02	.	.	.	.	1.567	64	142	78	2.872	33	109	94	1.038	66	142	.	1.055	14	1.303	73	.	.	.	.	445	47	8.825	62½	.	.	5.538	71	17.009	90	151	98	13.813	51½	50	.	4.362	13	266	18	3.992	87	9.246	37	81.854	72	24.197	73		
10	Buczacz	13.432	18	92	10	3.680	62	1.432	27	.	.	.	.	8.766	61	68	94	2.936	57	97	59	383	38	460	42	1.549	46	140	.	.	.	633	67	284	.	10.320	08	331	60	25.401	94	26.746	44	.	.	.	.	1.368	91	.	.	8.810	13	5.258	38	107.145	29	*)		*) „ „ „	
11	Chrzanów	13.976	64	90	71	2.377	80	5.363	14	.	.	.	.	3.073	32	332	47	4.737	64	766	32	1.936	60	266	49	2.294	38	820	10	.	.	.	.	1.827	87	27.039	61	1.442	62	9 802	76	18.678	29	.	.	1.941	76	20.497	51	4.994	19	198	60	11.093	21	12.205	71	145.251	74	1.922	90		
12	Cieszanów	14.938	91	199	98	810	03	5.242	73½	1.002	10	.	.	6.337	70	504	25	1.784	47	98	27	424	87	769	98	1.277	84½	253	83	.	.	1.105	17	400	16½	6.373	70	162	78	3.566	24	.	.	.	.	687	96	.	.	2.706	78	444	94½	2.754	42	5.341	75	57.188	28½	11.772	25		
13	Czortków	10.645	68	.	.	2.310	03	2.713	86	.	.	.	.	4.280	99½	62	35	5.252	82	65	51	561	85	.	.	1.024	46	308	28	1.072	66	.	.	771	66½	5.248	45	504	26	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	6.676	76	200	.	5.434	55	2.214	94	49.344	12	*)		*) „ „ „	
14	Dąbrowa	9.381	44	.	.	1.763	19	239	49	.	.	.	.	5.925	57	165	95	2.574	13	128	26	118	20	205	80	2.218	70	180	80	4.859	28	.	.	187	76	6.696	84	922	01	37	55	12.813	48	.	.	.	.	275	.	5.050	97	71	.	5.831	49	5.002	29	64.648	70	23.277	61		
15	Dobromil	9.581	73½	798	40	659	26	1.594	90½	2.800	98	.	.	5.384	56	390	14½	2.384	95	204	56	644	21	1.647	68	8 .7	68½	182	67	686	28	1.045	03	489	52	7.475	42½	776	63	1.198	15	.	.	.	.	.	.	.	.	6.842	86	386	74½	8.735	89½	6.911	.	56.026	77½	*)		*) „ „ „	
16	Dolina	15.611	05	481	47	2.337	20	1.885	86	.	.	.	.	7.848	09	381	15	4.745	13	130	78	447	65	1.963	96	3.771	33	805	90	4.822	21	1.676	24	415	41	16.555	67	5.908	67	.	.	37.417	30	3.140	90	5.210	75	.	.	9.893	34	1.318	73	5.590	56	5.827	82	138.187	17	*)		*) „ „ „	
17	Drohobycz	15.849	93	.	.	1.366	90½	2.047	90	.	.	.	.	15.215	97	263	.	4.140	52	193	91	515	.	1.459	92	2.244	84	.	.	.	.	2.077	07	163	76	1.088	63	4.799	76	106	57	25.884	12	2.917	99	695	88	.	.	2.067	81	.	.	5.553	56	2.888	72½	91.541	77	*)		*) „ „ „	
18	Gorlice	6.735	65	.	.	548	59	666	66	.	.	.	.	819	17½	.	.	1.573	30	70	80	.	.	441	50	673	05	.	.	.	.	1.052	09	379	57	14.798	16	1.317	87	2.440	60	19.846	82	.	.	.	.	746	40	.	.	1.756	72	50	.	3.285	45	9.712	66½	68.860	07	*)		*) „ „ „	
19	Gródek	7.744	09	.	.	598	63	1.213	.	.	.	.	.	1.705	46	80	08	.371	50	56	09	339	64	32	.	311	69	.	.	.	.	1.179	57	216	61	114	45	.	.	.	.	10.921	95	1.494	82	247	53	.	.	234	55	1.074	49	3.905	61	2.831	73	34.623	49	3.099	83		
20	Grybów	6.157	80	28	.	745	71½	3.660	86	.	.	.	.	3.158	21	194	04	1.918	02	128	85	533	87	485	43	528	59	91	42	15	24	.	.	269	13	14.190	54	2.466	80	292	97½	376	87	239	83½	6.696	19	.	.	3.816	40½	542	.	10.348	82	3.147	61½	60.033	22½	4.183	50½		
21	Horodenka	14.443	53	90	.	3.927	02	3.588	55	.	.	.	.	4.232	28½	527	30	4.241	97	77	83	389	90	.	.	1.558	53	482	32	.	.	.	.	1.559	80	18.052	51	300	.	1.356	05	18.380	20	3.535	16	7.869	53	.	.	1.763	.	.	.	3.976	11	6 090	18	96.442	09½	*)		*) „ „ „	
22	Husiatyn	12.069	16	38	32	2.118	01	414	12	.	.	.	.	1.842	68	147	83	2.744	61	38	48	2.430	76	44	.	3.463	88	130	62	4.299	77	2.030	62	135	75	8.988	55	1.166	66	542	25	14.377	82	.	.	650	.	.	.	5.032	77	421	75	4.749	52	6.036	21	73.913	59	7.993	26		
23	Jarosław	13.882	73	.	.	1.091	07½	5.472	69	.	.	.	.	16.802	90	50	.	2.517	86	33	65	482	27	784	15	109	30	529	36	2.931	.	.	.	885	84	9.975	64	297	09	2.303	25	27.178	03	3.395	33	.	.	.	.	.	.	5.947	50½	337	29½	10.048	26	6.918	58½	111.423	81½	*)		*) „ „ „	
24	Jasło	10.004	27	.	.	1.110	77	1.326	96	.	.	.	.	1.624	40	519	66	3.680	21	224	85	881	86	449	.	1.899	73	112	68	.	.	.	.	708	77	11.948	10	1.882	05	.	.	32.617	07	.	.	.	.	.	.	3.706	91½	112	85	5.686	83	2.984	40½	82.657	12	20.411	94		
25	Jaworów	6.836	83	.	.	623	23	126	60	.	.	.	.	2.041	69½	138	84	584	96	240	24	541	66	780	10	1.358	91½	102	11	.	.	.	.	898	21	5.847	27	1.015	23	407	82	10.461	19	.	.	295	.	.	.	5.646	31	296	17	5.058	98½	5.705	38	48.771	74½	20.653	87½		
26	Kałusz	5.384	70	30	90	962	.9	2.553	05	669	80	.	.	18	22	134	17	3.275	45	3	51	391	63	63	78	176	70	322	91	34	67	81	17	.	.	2.981	94	.	.	186	55	.	.	.	.	.	.	1.995	58	351	91	913	15	262	76	20.735	19	15.287	25		
27	Kamionka	12.717	82	23	.	1.906	24	2.050	67	.	.	.	.	8.133	27½	491	63	8.610	27	172	65	1.080	66	1.425	84	2.609	24	2.652	17	738	27	1.756	65	858	43	14.546	91	501	21	400	20	.	.	2.822	05	.	.	.	.	6.224	79	570	04	10.278	79	5.485	55½	81.051	46	*)		*) „ „ „	
28	Kołbuszowa	7.140	98	.	.	1.053	74	2.343	.	.	.	9	60	2.381	32½	295	66	2.572	14	91	38	131	03	542	.	2.628	67	238	62	30	73	1.154	28	260	13	7.343	45½	1.208	70	29	26	.	.	.	.	.	.	7.205	13	226	09	2.855	72	2.998	93½	42.787	11½	4.171	88		
29	Kołomyja	11.869	73	.	.	2.077	12	2.363	82	.	.	.	.	7.751	58	.	.	1.002	02	2.816	.	64	85	259	93	295	18	559	88	.	.	794	71	.	.	294	91	14.283	74	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.961	20	554	99	9.791	76	8.493	50	94.733	29	*)		*) „ „ „	
30	Kossów	11.315	87	.	.	1.611	44½	1.148	91	.	.	.	.	6.264	04	85	.	4.379	11	127	90	459	53	865	86	3.768	75	506	05	.	.	.	.	274	84	16.574	91	552	43	4.183	92½	15.047	10	33	74	2.966	10	.	.	4.641	33	2.162	16½	6.609	33¼	4.124	93	87.652	80	43.279	64		
31	Kraków	11.673	78	.	.	1.967	11	2.045	58½	.	.	.	.	5.067	23	319	06	2.251	18	441	50	2.008	46	938	75	5.925	55	266	72	.	.	1.733	04	1.064	63	15.985	88	1.037	52	18.401	37	24.816	76	.	.	25	.	8 000	.	7.677	26½	2.908	81	2 65	03½	8.151	97	119.167	20½	285	04		
32	Krosno	5.582	41	.	.	539	64	96	10	310	.	.	.	2.924	21½	30	.	1.728	20	40	51	109	.	469	.	1.151	50	220	.	350	.	99	25	327	20	7.834	27	2.135	98	4.099	70	25.314	09	.	.	1.200	.	.	.	3.229	74	.	.	4.649	71½	3.882	79½	66.323	31½	*)		*) „ „ „	
33	Limanowa	6.401	66	.	.	931	60	887	73½	.	.	.	.	1.452	64½	367	27	1.294	18	121	08	508	81	299	25	84	44	161	98	.	.	1.509	69	419	83	1.766	09	451	47	77	25	.	.	.	.	4.647	45	.	.	1.144	11	110	31	2.276	78½	3.748	28	28.723	32½	579	24		
34	Lisko	7.742	.	.	.	1.283	60	807	92	.	.	.	.	2.623	24	.	.	1.678	10	16	.	205	.	270	.	1.136	.	280	.	805	.	.	.	831	70	6.112	20	.	.	.	.	24.320	78	4.676	86	.	.	.	.	1.000	.	.	.	1.740	61	1.213	20	56.742	21	*)		*) „ „ „	
35	Lwów	22.580	83	.	.	2.427	78	5.163	15	.	.	.	.	12.007	44½	478	13	2.648	51	379	70	521	79	1.493	62	1.511	35	162	70	336	90	4.117	86	1.796	48	26.611	22	3.185	65	13.898	56	27.237	76	425	82	1.264	09	197	62	18.451	75	1.778	51	9.059	57½	10.087	43	167.824	23	36.648	54		
36	Łańcut	17.615	75	490	.	1.989	85	3.365	01	.	.	.	.	11.345	55	434	44	6.393	53	317	28	974	84	630	04	4.695	53	1.215	61	2.869	22	.	.	518	21	15.080	67	2.586	89	.	.	21.993	65	1.032	20	9.339	55	806	36	10.707	83	50	.	10.835	54	9.859	64	134.597	19	8.452	27		
37	Mielec	11.238	79	.	.	1.079	56	1.479	34	10.000	.	.	.	4.110	71	147	63	1.520	50	187	29	890	33	.	.	1.096	04	1.397	03	.	.	.	.	657	15½	5.664	99	1.156	44	2 347	08	14.532	02	2.005	04	17	25	.	.	4.699	32½	450	21	6.069	99½	2.375	81	73.072	03½	*)		*) „ „ „	
38	Mościska	11.811	19	.	.	1.274	46	6.764	90	.	.	.	.	11.571	84	719	97	3.394	16	440	38	699	09	746	48	2.101	52	681	68	.	.	1.460	54	675	99	7.880	33	1.206	02	3.998	01	10.897	41	41	43	9.317	39	.	.	4.584	32	1.193	49	1.975	80	3.187	45	86.623	85	47.376	74		
39	Myślenice	10.609	10	170	.	1.740	50	1.794	80	.	.	.	.	4.631	91	219	24	1.351	.	462	31	1.681	.	.	.	1.550	.	886	.	1.925	.	.	.	549	11	13.350	06	1.750	18	2.698	24	18.169	43	.	.	.	.	8.395	98	.	.	5.045	22	32.884	74	109.813	82	*)		*) „ „ „	
40	Nadwórna	10.646	81	.	.	2.459	80	1.486	97	.	.	.	.	6.428	59½	.	.	4.273	21	90	89	202	30	1.087	30	1.372	49	833	56	.	.	.	.	165	71	5.103	84	385	75	6.287	48½	28.132	01½	.	.	62	90	.	.	4.026	46	891	21	9.499	62	7.731	69	91.168	60½	*)		*) „ „ „	
41	Nisko	5.677	.	.	.	466	50	475	80	.	.	.	.	7.362	68	117	30	.	.	113	57	3	.	.	.	133	21	28	.	677	84	1.156	25	288	01	8.481	79	120	58	.	.	11.659	82	.	.	.	.	3.318	68	.	.	3.734	88	.	.	43.809	41	17.387	01		
42	Nowytarg	8.650	12	185	.	1.800	82	2.376	70	.	.	51	10	9.426	91	450	47	3.487	48	217	41	2-093	19	3.016	69	961	24	1.204	.	.	.	.	.	680	12	10.535	58	2.417	51	660	13	.	.	11.071	79	.	.	.	.	6.361	.	.	.	5.991	83	4.082	50	75.671	09	1.675	27		
43	Pilzno	7.817	96	.	.	338	92	845	30	4.088	89	.	.	8.217	42½	469	90	2.245	15	176	80	236	02	35	50	30	69	287	05	2.399	02	.	.	209	36	3.160	77½	2.027	03½	3.048	87½	8.291	28	.	.	.	.	2.500	06	92	37	2.275	60	2.849	99	46.643	97	7.752	92		
44	Podhajce	13.447	45	100	.	3.788	09	546	28	.	.	.	.	5.567	40	226	19	1.586	83	23	01	1.385	50	15	.	1.754	70	91	08	.	.	.	.	245	33	3.498	26	26	49	306	08	16.173	56	.	.	175	.	.	.	2.674	29	1.260	83	6.123	48	1.230	99	60.248	34	*)		*) „ „ „	
45	Przemyśl	12.437	57½	.	.	834	10	1.917	66½	.	.	.	.	13.205	90½	78	06	984	58	43	30	316	10	1.008	39	222	24	.	.	.	.	.	.	288	49	5.794	81½	1.252	29	.	.	.	.	.	.	766	39½	.	.	473	21	449	59½	6.318	27½	4.257	65½	50.648	64	10 995	45		
46	Przemyślany	8.967	30	235	.	859	50	931	64	.	.	5	.	5.859	09	94	28	2.148	18	218	45	578	49	1.654	11	799	60	287	18	2.687	23	1.782	01	151	07	11.495	51	.	.	1.015	85	12.5	3 46	1.738	96	.	.	2.674	30	.	.	5.142	66	2.380	17	64.269	04	*)		*) „ „ „	
47	Rawa	12.069	95½	.	.	1.704	58½	1.420	95	.	.	.	.	8.072	97½	1.363	35	3.282	84	481	93	454	29½	1.036	99	2.594	70	563	82	9.345	13	.	.	2.232	42	5.132	57½	1.519	01	.	.	11.295	50	.	.	289	85	16	55	6.043	23½	4.941	70	6.997	08½	.	.	80.859	39½	12.857	06		
48	Rohatyn	14.881	89	653	25	1.574	93	2.884	63	10.500	.	.	.	10.112	57	569	10	1.479	50	279	18	913	19	64	.	2.021	95	749	18	87	28	2.105	66	470	37	7.720	56	.	.	3.933	38	18.905	13	51	09	11.103	01	9.387	91	15.988	40	18.829	28	2.977	28	3.482	29	136.668	01	28.107	04		
49	Ropczyce	8.780	45	185	.	1.856	28	14.871	14	840	.	.	.	2.680	38½	1.235	21	3.897	80	429	64	894	.	32	.	1.110	.	638	.	2	.	152	.	221	80	7.923	17	665	99	.	.	.	.	.	.	128	.	37	90	7.391	31	1.682	82	2.637	96	3.209	44½	60.952	29	*)		*) „ „ „	
50	Radki	7.156	99	.	.	889	05	2.891	61	.	.	.	.	8.764	78	403	51	1.146	56	.	.	871	89	947	40	2.218	70	267	91	.	.	.	.	370	36	9.872	45	14	.	.	.	.	.	335	.	.	.	1.212	63	926	53	4.178	43	3.699	08	41.824	35	715	93		
51	Rzeszow	6.133	19	16	56	778	49	161	37	.	.	.	.	1.723	30½	212	22	2.160	47	90	57	552	35	94	.	836	20	32	02	188	62	.	.	789	30	11.630	54½	3.961	21	7.464	64	23.721	46	.	.	4.114	50	1.275	58	8.975	82	7.886	19	4.979	76	32.196	70	119.975	02	49.922	83		
52	Sambor	6.960	44	.	.	374	17	709	25	.	.	.	.	9.951	68	159	34	1.698	08	108	03	65	.	765	06	549	13	.	.	.	.	352	15	1.183	40	364	85	10.118	40	3.301	11	.	.	.	.	.	.	3.119	81	873	99	5.672	62	806	55	47.138	06	4.486	57		
53	Sanok	8.760	41	.	.	1.418	73	1.356	97	.	.	.	.	6.355	96	549	36	2.543	18	174	69	272	22	837	71	1.168	51	51	24	1.004	95	2.215	78	1.223	07	4.922	09	500	26	12.856	88	21.341	21	1.855	81	3.549	30	.	.	9.372	34	2.787	68	4.421	40	3.708	48	93.248	18	*)		*) „ „ „	
54	Sącznowy	17.468	34	819	90	2.112	91	3.255	16	384	86	.	.	7.284	80	1.141	54	3.028	82	80	87	400	20	1.827	74	1.985	61	285	04	2.577	60	2.375	57	870	28	9.252	47	792	57	.	.	.	.	6.023	90	1.000	10	1.824	91	1.557	75	7.761	07	1.984	65	76.086	66	*)		*) „ „ „	
55	Skałat	11.062	71	60	.	2.169	28	666	13	.	.	.	.	3.973	40	10	80	4.631	64	74	48	1.386	23	.	.	2.651	52	602	20	.	.	3.919	23	344	10	7.558	28	561	06	40	65	.	.	2.767	83	.	.	8.938	49	1.056	29	4.878	23	5.158	03	62.010	58	5.198	81		
56	Śniatyn	8.934	58	83	10	1.757	26	716	96	.	.	.	.	5.425	68	.	.	3.032	45	58	26	29	27	26	.	660	18	81	70	.	.	1.328	33	209	74	4.896	18	92	74	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.595	83	2.649	15	5.545	39	.	.	38.122	30	*)		*) „ „ „	
57	Sokal	15.417	17	382	51	1.389	92	2.483	55	.	.	.	.	11.629	63	519	62	2.054	71	88	88	767	22	1.330	41	3.542	21	146	49	2.549	09	3.714	52	633	59	26.354	46	4.920	59	3.336	06	.	.	.	.	4.638	90	1.743	63	6.343	25	7.405	18	9.079	74	9.477	.	119.948	33	38.107	43		
58	Stanisławów	18.522	82	113	75	1.719	93	1.600	39	.	.	.	.	9.887	26½	720	06	3.682	33	15	74	2.027	74	780	40	281	02	957	46	.	.	148	09	292	62	10.588	49½	880	73	.	.	.	.	.	.	2.676	24	2.400	.	4.371	76	665	23	8.718	81½	5.663	33	71.559	21½	18.723	34½		
59	Staremiasto	9.315	99	852	50	663	72	1.634	54	.	.	.	.	4.408	03	588	88	2.147	73	113	01	1.016	30

Sumaryczne zestawienie
dochodów 74 Wydziałów powiatowych
podług budżetów na rok 1897.

1	2	3	4	5	6	7	8	6	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
							Wpływy nadzwyczajne				Dochody komunikacyjne													
Liczba porządkowa	Nazwa powiatów	Czynsze z domów i gruntów i inne opłaty	Odsetki od papierów wartościowych pożyczek i t. p.	Dodatki na cele administracyjne	Dochody rozmaite	Zapas kasowy z roku poprzedniego	ze sprzedaży papierów wartościowych	z zaciągniętych pożyczek	zaliczki otrzymane i zwrócone	Budowle i konserwacye wodne	dodatki do podatków i dotacye na: fundusz dróg powiatowych	dodatki do podatków i dotacye na: powiatowy fundusz dróg gminnych	subwencye na drogi: powiatowe	subwencye na drogi: gminne	pożyczki i otrzymane zaliczki na drogi: powiatowe	pożyczki i otrzymane zaliczki na drogi: gminne	myta drogowe mostowe, przewozowe	wpłaty za nieodrobione i nieuiszczone prestacye w robociźnie i materyale	zwroty za utrzymanie publicznych dojazdów kolejowych	zwrócone zaliczki i dochody rozmaite drogowe	zapas kasowy z roku poprzedniego	Razem	Wysokość opłacanych w powiecie podatków	Uwaga
		zł. ct.	zł. ct	% zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	% zł. ct.	% zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct	
1	Biała	. .	13 20	5 10.965 35	350 .	250 .					3½ 7.676 .	4 8.788 .	. .	. .	. .	. .	2.017 .	400 .	170 .	. .	4.070 .	34.699 55	219.307 .	
2	Bóbrka	. .	. .	5 5.500 .	. .	1.000 .			1.333 33		. .	3 3.300 .		16.500 .			. .	. .	. .	. .	1.000 .	28.633 33	110.000 .	
3	Bochnia	600 .	. .	5½ 8.140 .	20 .	. .			3.223 33		4 5.920 .	18 19.240 .		3.000 .			9.004 .	850 .	. .	381 07	. .	50.378 40	148.000 .	
4	Bohorodczany	. .	. .	10 5.000 54	510 .	700 .			1.251 12		. .	3 1.508 21		800 .			1.250 .	. .	. .	5.419 99	. .	15.189 36	50.273 .	
5	Borszczów	. .	. .	6 11.069 76	. .	. .			9.447 03		. .	. 5.534 38	11.000 .	. .			. .	. .	. .	185 96	800 .	45.322 51	184.496 .	
6	Brody	106 .	. .	19 29.802 24	10.354 42	889 50			8.063 78		5 15.594 69	3 9.303 29	9.000 .	. .		4.907 36½	12.881 58	800 .	12.907 59½	11.045 25	10.336 70	135.942 36	156.853 96	
7	Brzesko	. .	. .	6½ 7 670 .	305 .	. .			3.644 44		7 8.260 .	4½ 8.850 .	. .	. .			2.804 95	2.100 .	. .	42 .	1.900 .	35.576 39	120.000 .	
8	Brzeżany	. .	80 .	14 19.481 80	170 .	7.788 90½			15.382 65		. .	3 6.174 67	. .	12.000 .			400 .	300 .	53.705 30	1.166 12	691 70½	117.241 15	139.155 .	
9	Brzozów	. .	24 50	4 3.233 .	. .	1.499 05			4.740 80		6 4.849 50	8 6.466 .	. .	. .			3.888 46	. .	. .	150 .	104 14	24.905 45	80 825 15	
10	Buczacz	. .	. .	22 35.200 .	10 .	. .			. .		. .	3 4.800 .	. .	20.600 .			2.420 .	. .	. .	200 .	5.500 .	68.730 .	160 000 .	
11	Chrzanów	624 .	. .	7½ 9.669 22	692 37	398 73			3.982 .		12 16 115 35	3 3 867 .	800 .	5.156 92			11.668 .	800 .	. .	4.312 14	2.007 09	60.092 82	132.324 40	
12	Cieszanów	. .	. .	7 6.100 .	50 .	400 .			. .		7 6.360 .	7 6.900 .	4.000 .	1.500 .			2.700 .	200 .	720 .	2.000 .	. .	30.930 .	97.108 .	
13	Czortków	. .	. .	12 12.744 .	. .	. .			. .		3 3.186 .	3 3.186 .	. .	. .			2.190 .	440 .	. .	. .	. .	21.746 .	106.200 .	
14	Dąbrowa	. .	. .	5 5.140 .	1 463 .	. .			667 .		7 7.196 .	3 4 112 .	. .	. .			6.606 .	600 .	. .	600 .	. .	26.384 .	102.800 .	
15	Dobromil	200 .	. .	. .	500 .	. .			7.310 .		. .	14 7.060 .	. .	. .		3.000 .	. .	480 .	5.055 .	. .	. .	23 605 .	58.000 .	
16	Dolina	. .	. .	15 11.250 .	300 .	6.600 .			300 .		. .	3 2.250 .	. .	. .		6.670 .	500 .	1.600 .	. .	200 .	. .	29.670 .	75.000 .	
17	Drohobycz	. .	. .	5 17.869 30	. .	. .			7.147 72		2 7.147 72	6 21.443 16	. .	. .			7.410 .	3.200 .	230 .	. .	. .	64.447 90	357.386 .	
18	Gorlice	. .	. .	10 10.044 .	. .	1.100 .			5.376 .		. .	19 18.880 .	3.000 .	. .			2.744 .	300 .	293 .	757 .	. .	42.494 .	100.440 .	
19	Gródek	860 .	. .	16 16.800 .	. .	. .			90 .		. .	. 4.175 .	4 4.325 09	. .	6.010 .		500 .	1.000 .	. .	1.645 60	. .	35.405 69	105.000 .	
20	Grybów	. .	. .	13 5.421 .	962 .	. .			560 .		13 5.421 .	3 1.751 .	. .	3.000 .			2.075 .	600 .	. .	214 .	. .	20.004 .	41.700 .	
21	Horodenka	. .	. .	7 11.249 .	812 .	3.766 .		18.000 .	29.441 .		1 1.600 .	3 4 800 .	750 .	. .			812 .	1.300 .	. .	297 89	2.211 89	75.639 28	160.000 .	
22	Husiatyn	60 .	. .	10 15.000 .	. .	. .			5.965 .		7 10.500 .	3 4.500 .	8.000 .	. .			2.000 .	400 .	. .	650 .	3.013 .	50.088 .	158 995 .	
23	Jarosław	3.050 .	. .	6 13.148 52	966 67	. .			610 .		12½ 27.892 85	3 8.600 .	. .	. .		7.000 .	. .	35.019 .	. .	96 .	. .	95.583 04	219.142 .	
24	Jasło	950 .	. .	6 7.980 .	434 .	1.376 .			. .		4 5.320 .	10 13.231 .	. .	. .			3.262 68	100 .	. .	214 .	1.257 10	34.124 78	133.000 .	
25	Jaworów	. .	. .	10½ 10.326 79	1.000 .	7.092 85			348 14		. .	3 2.950 50	. .	. .			1.224 .	1.000 .	. .	800 .	1.457 99	26.210 27	98.350 41	
26	Kałusz	850 .	. .	8 7.260 32	10 .	. .			2.700 .		. .	14 11.930 04	. .	. .			. .	355 50	. .	. .	. .	23.105 86	90.754 64	
27	Kamionka	250 .	. .	4 6.253 48	200 .	371 66	1.140 20		593 53		4 6.253 48	3 4.690 11	9.000 .	38.000 .		4.500 .	4 737 .	400 .	. .	2.000 .	. .	78.689 46	156.337 .	
28	Kolbuszowa	. .	. .	9 6.660 .	2.731 43	. .			298 10		6 4.245 .	3 2.593 .	3.600 .	. .	4.037 73	. .	3.126 81	. .	. .	906 34	1.189 96	29.383 37	74.000 .	
29	Kołomyja	. .	8 .	13 24.342 29	260 .	581 63			3.621 06		. .	3 5.500 .	. .	9.481 .	. .	. .	6.767 50	3.000 .	. .	1.324 30	1.958 40	56.844 18	204.036 19	
30	Kossów	. .	. .	8 6.250 .	200 .	. .			1.870 .		20 15 627 .	3 2.344 .	. .	. .			. .	. .	. .	575 .	. .	26.866 .	78.137 .	
31	Kraków	2.750 .	. .	8 10 850 .	200 .	. .			1.000 .		4 5.440 .	19 25 941 .	. .	1.500 .			1.544 .	84 .	. .	400 .	1.566 05	51.275 05	139.382 23	
32	Krosno	. .	. .	6 6 000 .	15 .	10.395 21			2.750 .		7 7.000 .	3 3.000 .	. .	. .			3.108 .	100 .	496 .	870 .	9.097 89½	42.832 10½	114.306 93	
33	Limanowa	. .	. .	25 13 625 .	. .	1 435 98			. .		9 4.905 56	3 1.635 .	. .	3.820 .			3 018 07	180 .	. .	5 .	300 .	28.924 61	54.500 .	
34	Lisko	. .	. .	4 3.538 28	. .	1.949 25			2.030 .		18 1.769 14	3 4.422 85	. .	. .			7.554 18	. .	. .	2.165 85	9 014 01	32.448 56	88.457 .	
35	Lwów	. .	. .	16 41.636 01½	1.218 21	1.173 15			1.734 10		. .	3 11 626 51	. .	34.400 .			722 60	9.017 16	. .	1.978 50	149 05½	103 655 30	218.651 93	
36	Łańcut	. .	. .	6 9.600 .	600 .	4.495 24			1.633 34		19 30.400 .	3 6.300 .	3.000 .	15.893 85			6.505 74	1.600 .	. .	792 70	1.548 01	82.368 88	160.000 .	
37	Mielec	. .	934 53	14 14.420 .	20 .	294 85			5.148 .		6 6 180 .	3 11.754 .	. .	4.000 .			3.182 40	700 .	. .	76 .	1.885 70	48.595 48	13.000 .	
38	Mościska	. .	. .	10 10.915 79½	270 .	48 .		2.250 .	502 25		4 4 048 39	. 6.602 15	7.000 .	13.150 .			5.080 .	5.073 05½	. .	979 74½	2.620 .	58.489 38½	110.071 .	
39	Myślenice	250 .	. .	16 12 960 09	70 .	. .			3.289 16		. .	. 8.650 .	. .	. .			1.781 .	150 .	. .	95 .	2.300 .	29.545 25	84.184 .	
40	Nadwórna	280 .	. .	16 11.200 .	. .	. .			4.148 30		. .	3 2.100 .	. .	5.000 .			800 .	500 .	. .	. .	. .	24.028 30	70.000 .	
41	Nisko	148 42	. .	36 23.760 .	660 .	. .			1.833 33		. .	3 17.130 .	. .	. .			2.580 .	3.600 .	. .	. .	. .	49.711 75	66.000 .	
42	Nowy Targ	200 .	. .	10 8.300 .	. .	. .			1.079 20		8 6.640 .	5 4.150 .	. .	. .			1.455 .	200 .	. .	. .	830 .	22.854 20	83.000 .	
43	Pilzno	. .	. .	5½ 3.300 .	. .	1.496 66			. .		9 5.400 .	10½ 6.300 .	. .	. .			1.474 .	1.888 66	. .	394 64½	1.657 68½	21 911 65	64.211 .	
44	Podhajce	. .	. .	16 22.400 .	1.020 .	. .			904 87		2 2.800 .	13 18.200 .	. .	10.000 .			6 965 .	3.000 .	. .	4.073 .	1.400 .	70.762 87	140.200 .	
45	Przemyśl	. .	. .	5 5.969 59	. .	3 339 90			8 138 43		. .	6½ 21.630 41	. .	11.279 22			. .	400 .	. .	650 .	. .	51.402 55	320.000 .	
46	Przemyślany	. .	. .	9 7.200 .	. .	. .			. .		10 8.000 .	22 8.800 .	. .	. .			3 620 .	7.614 84	544 15	17 19	. .	35.796 18	80.000 .	
47	Rawa	. .	. .	5¼ 6.269 65	. .	. .			. .		5¼ 6.269 65	6 7.165 32	. .	4.900 .			900 .	. .	. .	. .	. .	25.504 62	119.400 .	
48	Rohatyn	. .	. .	15 19.936 57	130 .	. .			. .	3.987 36	. 1.109 50	3 5.148 .	. .	. .			. .	. .	. .	. .	. .	30.311 43	132.911 91	
49	Ropczyce	. .	. .	3 3.200 .	. .	500 .			169 32		8½ 3.455 .	14½ 14.300 .	. .	. .			1.462 50	500 .	. .	1.830 .	1.159 50	26.576 32	16.600 .	
50	Rudki	. .	. .	18 13.500 .	30 .	. .			2.087 .		5 5.070 .	3 4.962 .	. .	. .			950 .	700 .	. .	. .	. .	27.299 .	75.000 .	
51	Rzeszów	. .	. .	5½ 12 430 .	30 .	. .			907 13		8½ 19.210 .	4 9.045 .	10.996 .	19.504 .			22.969 .	9.600 .	1.700 .	5.917 .	. .	112.308 13	226.000 .	
52	Sambor	170 .	205 .	8 13.235 .	. .	. .			9.443 86		1 1.654 32	7 11.580 26	300 .	6.000 .			725 .	1.200 .	. .	181 .	. .	44.694 44	165.432 .	
53	Sanok	1.450 .	88 .	11 13.261 .	2.050 .	. .			3.057 96		. .	3 11.616 .	. .	. .			2.650 45	1.400 .	. .	710 .	. .	36.278 41	120.556 .	
54	Sącz Nowy	. .	. .	16 25.600 .	. .	. .		819 07	. .		. .	3 11.800 .	. .	. .			6.215 51	200 .	. .	. .	. .	44.634 58	160 000 .	
55	Skałat	. .	. .	20 26.000 .	. .	3 321 85			15.627 12		. .	3 28.230 .	. .	8 000 .			3.900 .	5.000 .	. .	370 .	400 .	90.848 97	157.841 .	
56	Śniatyn	. .	. .	8 9.782 .	120 .	. .			13.815 .		4 4.891 .	3 4.567 .	7.000 .	. .			6.720 .	400 .	. .	1.200 .	. .	48.495 .	122.270 .	
57	Sokal	. .	. .	11 13.345 .	. .	882 .			20.813 .		. .	17.000 .	3 5.010 .	7.000 .			880 .	1.590 .	. .	3 500 .	. .	70.020 .	167.000 .	
58	Stanisławów	643 33	5 .	8 17.539 20	1.155 93	260 86			1.666 62		. .	½ 1.096 20	3 6.577 20	. .		1.663 .	3 300 .	100 .	. .	1.109 60	6.733 66	40.187 60	219.240 .	
59	Staremiasto	344 .	. .	13 6 716 97	. .	800 .			. .		. .	6½ 3.358 .	3 2.590 .	. .		2.995 33	16.725 .	300 .	. .	175 .	4.750 .	28.692 30	51.669 .	
60	Stryj	. .	. .	8 14.400 .	. .	1.500 .			1.324 .		. .	3 5.400 .	7 12.345 .	7.000 .	20.500 .		. .	600 .	306 .	50 .	. .	87.705 .	180.000 .	
61	Tarnobrzeg	. .	. .	10 9.464 .	870 .	. .			764 .		14 13.286 .	14 6 847 .	. .	. .			5.000 .	1.300 .	. .	333 .	3 100 .	40.964 .	94 300 .	
62	Tarnopol	. .	. .	9 24 300 .	285 .	. .			2.190 .		. .	1½ 4.461 .	15½ 42.060 .	. .	9.000 .	. .	6.100 .	2.000 .	12.000 .	6.150 .	. .	108.546 .	270.000 .	
63	Tarnów	210 .	. .	5 9.850 .	. .	. .			2.695 84		6 11.821 14	3 7.567 75	. .	. .			9.877 39	1.800 .	. .	1.165 34	1.800 .	46.787 46	197.019 .	
64	Tłumacz	420 .	. .	10 11.346 90	1 367 05	1.000 .			5.192 22		. .	13 14.750 97	. .	6.100 .			. .	1.600 .	. .	. .	1.000 .	42 777 14	113.469 .	
65	Trembowla	300 .	. .	9 9.694 .	2.000 .	. .			. .		15 18.177 60	3 3.635 .	6.000 .	. .			3 315 .	1.273 .	. .	2.000 .	. .	46.395 10	17.700 .	
66	Turka	. .	. .	37 19.607 78	. .	. .			5.095 97		. 8.400 .	3 5.590 .	. .	. .	1.500 .	. .	. .	300 .	. .	300 .	2.630 19	56.928 94	52.994 .	
67	Wadowice	. .	. .	12 16.611 45	45 .	35 90½			2.434 78		6 8.305 73	3 4.152 86	3.000 .	11.000 .			1.300 50	2.479 37	. .	1.316 23	6 45	50.688 27½	138.428 .	
68	Wieliczka	470 .	. .	4 6.000 .	440 .	500 .			350 .		. .	3 4.500 .	11 16.500 .	. .	. .		14.018 .	1.300 .	2.150 .	450 .	700 .	47.378 .	150.000 .	
69	Zaleszczyki	. .	. .	7 9 341 27	. .	. .			600 .		. .	5 4.194 .	4 6.840 .	1.000 .	2 000 .	. .	850 .	500 .	. .	1.000 .	10 51	26.325 27	133.500 .	
70	Zbaraż	. .	. .	5 4.871 .	30 .	100 .			. .		. .	. .	13 13.529 .	. .	8.000 .	. .	1.474 .	300 .	. .	. .	500 .	28.804 .	120.265 .	
71	Złoczów	2.600 .	50 .	16 28.620 .	. .	4.500 .			1 377 83		. .	3 16.360 .	. .	. .			4.140 .	820 .	. .	. .	. .	58.467 83	178.800 .	
72	Żółkiew	480 .	. .	15 6.650 .	1.185 92	1.000 .			. .		. .	9 8.550 .	. .	7.000 .			2.275 .	1.500 .	. .	381 40	800 .	29.822 32	97.000 .	
73	Żydaczów	640 .	600 .	6 5.700 .	. .	1.000 .			5.966 66		. .	3 2.850 .	7 6.650 .	3.000 .	153 45	. .	4.120 .	1.000 .	. .	103 63	6.100 .	37.883 74	107.287 .	
74	Żywiec	. .	. .	7½ 9.300 .	350 .	300 .			. .		. .	6 7 440 .	5 6.200 .	. .	. .		5.151 .	100 .	. .	140 .	. .	28.981 .	124.000 .	
	Razem	18.905 75	1.953 23		911.817 17	36.472 90	74.043 18	1.140 20	21.069 07	247.725 27	3.987 36	402.906 70	661.788 23	104.446 .	317.248 44	22.033 06	44.465 66½	258.117 32	127.214 58½	90.277 04½	76.062 49	99.556 18	3,470.929 94½		

Sumaryczne zestawienie
wydatków 74 Wydziałów powiatowych
podług budżetów na rok 1897.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
								Subwencye					Nadzwyczajne wydatki			Wydatki na cele komunikacyjne									
								na cele									budowa i utrzymanie								
Liczba porządkowa	Nazwa powiatów	Pobory funkcyonaryuszów	Emerytury i zaopatrzenia	Koszta kancelaryjne	Utrzymanie budynków, czynsze za najem biur	Podatki	Koszta komisyjne	oświaty, szkolne	sanitarne itp.	na budowle, konserwacye wodne itp.	Wydatki rozmaite	Zapas kasowy z końcem roku	kupno gruntów, domów itp.	spłata długów zasiłków itp.	zaliczki udzielone i spłacone	koszta administracyjne drogowe	dróg powiatowych	dróg gminnych	publicznych dojazdów kolejowych	spłata długów	zaliczki udzielone i zwrócone, wydatki rozmaite drogowe	zapas kasowy pozostały z końcem roku	Hodowla bydła	Razem	Uwaga
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	
1	Biała	3.811 80	275 .	475 .	250 .	. .	800 .	1.320 .	200 .	. .	1.171 75	. .	3.075 .	. .	. .	5.811 .	6.939 .	9 287 .	360 .	. .	724 .	. .	200 .	34.699 55	
2	Bóbrka	3.725 .	540 .	250 .	. .	. .	. .	. .	1.000 .	. .	985 .	. .	. .	1.333 33	. .	2.750 .	. .	10.200 .	5.220 .	. .	2.630 .	. .	. .	28.633 33	
3	Bochnia	3.705 .	484 .	540 .	170 .	200 .	700 .	2.000 .	600 .	. .	787 53	. .	. .	2.646 80	. .	5.881 .	10.470 .	21.580 .	72 .	356 07	36 .	. .	150 .	50.378 40	
4	Bohorodczany	2.700 .	. .	480 .	. .	. .	800 .	225 .	840 .	. .	600 .	. .	. .	416 66	800 .	1.611 .	. .	5.717 20	. .	. .	400 .	. .	100 .	15.189 86	
5	Borszczów	3.813 .	. .	400 .	110 .	. .	1.400 .	996 .	650 .	. .	2.674 90	. .	. .	10.472 89	. .	1.980 .	13.284 25	2.834 .	462 63	4.850 .	1.394 84	. .	. .	45.322 51	
6	Brody	6.416 70	1.229 40	550 .	250 44	. .	1.200 .	1.828 53	1.650 .	. .	2.753 .	710 41	. .	11.766 19	19.401 22	4.798 .	36.122 70	22.879 20½	7.845 06½	4.574 56	327 .	10.240 24	400 .	134.942 66	
7	Brzesko	3.426 .	100 .	400 .	400 .	. .	600 .	400 .	1.512 50	. .	676 50	. .	. .	3.379 28	200 .	3.700 .	10.191 10	7.818 60	. .	1.700 .	480 .	. .	370 .	35.353 98	
8	Brzeżany	4.300 .	1.707 48	330 .	150 .	15 .	600 .	650 .	1.300 .	1.000 .	1.340 .	. .	5.000 .	18.956 31	2.000 .	3.378 .	. .	12.103 36	59.751 30	. .	4.900 .	71 10	300 .	117.852 55	
9	Brzozów	1.600 .	. .	250 .	300 .	. .	1.000 .	530 .	900 .	. .	700 .	. .	. .	3.833 30	. .	2.491 .	6.248 .	5.666 .	20 .	. .	. .	. .	100 .	23.638 30	
10	Buczacz	4.330 .	500 .	860 .	1.200 .	. .	600 .	300 .	2.291 08	. .	2.500 .	. .	. .	1.600 .	20.600 .	5.293 .	5.026 05	10.500 .	400 .	10.570 .	1.266 50	. .	400 .	68.236 63	
11	Chrzanów	3.780 .	800 .	620 .	400 .	. .	150 .	625 .	1.950 .	. .	1.181 .	. .	. .	3.700 .	1.118 25	5.592 .	24.243 56	6.119 27	1.513 50	. .	3.360 .	3.620 90	646 .	59.419 48	
12	Cieszanów	3.720 .	60 .	610 .	. .	. .	650 .	460 .	900 .	. .	150 .	. .	. .	. .	. .	1.900 .	8.980 .	8.300 .	2.200 .	2.000 .	1.000 .	. .	. .	30.930 .	
13	Czortków	3.050 .	928 .	340 .	26 .	8 79	150 .	. .	500 .	. .	831 22	. .	. .	6.805 99	. .	1.200 .	3.144 .	3.634 .	. .	. .	. .	. .	100 .	20.718 .	
14	Dąbrowa	2.680 .	689 .	636 .	. .	150 .	350 .	125 .	. .	. .	1.613 .	. .	. .	927 .	. .	4.506 .	9.852 .	3.612 .	. .	463 .	682 .	. .	100 .	26.385 .	
15	Dobromil	4.385 .	. .	300 .	100 .	80 .	. .	300 .	2.670 .	. .	150 .	. .	. .	. .	. .	2.840 .	. .	3.800 .	8.055 .	480 .	420 .	. .	25 .	23.605 .	
16	Dolina	4.280 .	1.250 .	240 .	200 .	100 .	450 .	. .	2.200 .	. .	7.350 .	. .	. .	2.000 .	. .	1.220 .	. .	6.500 .	322 .	1.650 .	500 .	. .	200 .	28.462 .	
17	Drohobycz	5.788 .	122 40	355 .	500 .	. .	200 .	1.385 .	. .	. .	4.575 21	. .	. .	4.743 69	7.147 72	7.190 .	9.607 72	17.150 .	. .	4.345 82	1.137 44	. .	200 .	64.448 .	
18	Gorlice	3.589 70	. .	1.236 .	. .	. .	. .	2.500 .	5.100 .	. .	1.725 .	. .	. .	2.170 .	. .	5.305 .	. .	14.271 .	431 .	2.567 .	3.400 .	. .	200 .	42.494 70	
19	Gródek	4.930 .	. .	250 .	300 .	. .	1.500 .	. .	1.300 .	. .	300 .	. .	. .	3.619 91	5 350 09	1.040 .	3.765 .	12.850 69	. .	. .	. .	. .	200 .	35.405 69	
20	Grybów	1.890 .	. .	486 .	. .	. .	500 .	100 .	560 .	1.654 .	320 .	. .	. .	833 .	500 .	2.975 .	5.020 97	4.385 .	14 83	. .	665 20	. .	100 .	20.004 .	
21	Horodenka	3.076 .	300 .	230 .	300 .	20 .	400 .	900 .	3.257 .	. .	366 .	. .	. .	16.712 .	. .	2 300 .	40.544 42	6.200 .	. .	. .	333 86	. .	100 .	75.039 28	
22	Husiatyn	2.835 .	. .	260 .	440 .	30 .	700 .	. .	500 .	14.000 .	360 .	. .	. .	. .	. .	2.380 .	8.588 .	6.333 .	350 .	6.220 .	6.892 .	. .	200 .	50.088 .	
23	Jarosław	4.971 25	1.520 .	1.250 .	1.018 64	. .	100 .	1.930 .	2.500 .	. .	600 .	. .	. .	3.198 69	400 .	5.790 67	7.665 .	11.090 .	350 .	52.947 .	. .	. .	100 .	95.431 25	
24	Jasło	3.864 .	1.704 .	320 .	300 .	120 .	. .	320 .	1.100 .	. .	1.500 .	. .	. .	1.040 .	. .	5.350 .	4.720 .	11.521 .	496 .	. .	1.526 .	. .	300 .	34.181 .	
25	Jaworów	3.870 .	528 .	340 .	400 .	. .	. .	100 .	700 .	. .	1.400 .	. .	. .	10.180 47	1.259 31	2.100 .	. .	5.024 .	. .	. .	308 49	. .	. .	26.210 27	
26	Kałusz	3.280 .	200 .	250 .	370 .	. .	300 .	360 .	2.950 .	. .	300 .	. .	. .	2.594 48	. .	1.777 .	. .	10.041 88	. .	. .	466 66	. .	100 .	22.990 02	
27	Kamionka	3.140 .	300 .	450 .	250 .	. .	200 .	1.204 .	200 .	. .	440 95	. .	. .	2.523 92	. .	3.390 .	13.340 .	47.140 .	. .	4.940 20	770 39	. .	100 .	78.389 46	
28	Kolbuszowa	3.620 .	. .	195 .	200 .	. .	. .	860 .	. .	. .	1.780 .	. .	. .	. .	. .	2.244 .	16.022 46	1.232 75	. .	5.600 .	100 .	. .	. .	31.854 21	
29	Kołomyja	3.635 .	1.261 52	800 .	320 36	25 .	800 .	4.040 .	1.600 .	2.000 .	1.650 .	. .	. .	2.700 10	9.481 .	5.471 .	5.693 50	13.600 .	. .	1.666 70	1.600 .	. .	500 .	56.844 18	
30	Kossów	3.390 .	300 .	260 .	134 .	. .	400 .	900 .	1.519 .	. .	742 .	. .	. .	475 .	. .	3.190 .	10.762 .	2.144 .	. .	2.450 .	. .	. .	200 .	26.866 .	
31	Kraków	4.802 94	1.000 .	1.625 .	279 39	510 .	125 .	300 .	2.050 .	. .	1.022 06	. .	. .	1.560 61	1.000 .	6.685 75	5.430 .	4.177 80	. .	18.738 46	1.403 04	. .	325 .	51.035 05	
32	Krosno	2.375 .	60 .	410 .	400 .	. .	430 .	2.710 .	. .	. .	1.273 50	8.481 71	. .	2.500 .	300 .	3.058 .	10.482 50	400 .	750 17	3.407 17	5.574 05½	. .	220 .	42.832 10½	
33	Limanowa	2.530 .	144 .	280 .	100 .	. .	300 .	260 .	288 .	8.725 56	350 .	. .	. .	1.943 74	. .	2.840 .	4.904 63	5.650 .	139 68	. .	469 .	. .	. .	28.924 61	
34	Lisko	2.760 .	. .	270 .	160 .	. .	300 .	240 .	1.390 .	. .	367 53	. .	. .	. .	. .	3.494 .	10.767 .	7.569 27	. .	2.330 .	1.650 58	1.145 18	. .	32.443 56	
35	Lwów	4.856 64	300 .	380 .	800 .	. .	270 .	. .	800 .	. .	7.742 23½	. .	. .	. .	29.612 60	2.811 25	. .	42.294 81	. .	8.000 .	4.787 76½	. .	1.000 .	108.655 30	
36	Łańcut	4.356 .	72 .	930 .	. .	. .	100 .	1.575 .	1.250 .	3.814 70	2.297 54	. .	. .	. .	. .	4.052 .	14.900 .	13.620 .	. .	17.260 19	18.041 45	. .	100 .	82.368 88	
37	Mielec	3.116 .	210 .	825 .	. .	. .	. .	. .	889 .	. .	978 85	. .	. .	5.884 53	8.664 .	3.504 .	7.167 52	16.715 .	177 37	55 99	158 22	. .	250 .	48.595 48	
38	Mościska	2.930 .	933 .	450 .	200 .	. .	800 .	200 .	1.150 .	. .	450 .	. .	. .	6.423 04½	200 .	1.718 97	13.079 42	16.331 74	. .	13.303 21	70 .	. .	250 .	58.489 38½	
39	Myślenice	4.116 .	. .	550 .	150 .	. .	200 .	550 .	2.160 .	. .	730 .	. .	. .	3.134 .	4.910 .	300 .	1.486 .	6.700 .	450 .	2.000 .	100 .	. .	400 .	27.936 .	
40	Nadwórna	4.700 .	. .	300 .	500 .	. .	600 .	500 .	1.700 .	5.000 .	380 .	. .	. .	1.948 30	. .	3.300 .	. .	4.158 67	. .	941 33	. .	. .	. .	24.028 30	
41	Nisko	3.815 .	. .	370 .	120 .	. .	1.183 42	1.000 .	. .	. .	150 .	. .	. .	4.583 33	15.180 .	2.119 .	. .	19.638 .	. .	360 .	1.193 .	. .	. .	49.711 75	
42	Nowy Targ	3.185 45	. .	1.204 25	325 .	. .	770 .	1.300 .	865 .	. .	1.929 20	. .	. .	. .	. .	3.540 .	6.568 .	2.100 .	110 .	500 .	456 .	. .	. .	22 852 90	
43	Pilzno	1.700 .	. .	278 .	600 .	. .	300 .	500 .	150 .	. .	25 .	. .	. .	834 .	. .	1.924 .	4.645 .	9.230 .	. .	. .	591 64	. .	200 .	20.980 64	
44	Podhajce	4.840 .	1.500 .	400 .	. .	. .	. .	. .	700 .	14.000 .	1.100 .	. .	. .	1.250 25	. .	4.122 .	6.960 .	21.464 .	. .	13.771 .	. .	. .	. .	70.107 25	
45	Przemyśl	6.159 49	900 .	1.207 80	. .	. .	. .	1.340 .	850 .	. .	866 91	. .	. .	3.818 54	2.400 .	29.453 18	250 .	1.050 .	288 .	. .	3.456 45	. .	. .	52.039 87	
46	Przemyślany	2.640 .	800 .	340 .	70 .	150 .	200 .	580 .	1.050 .	. .	760 .	. .	. .	604 30	. .	3.256 .	4.500 .	13.902 93	816 23	5.190 .	500 .	. .	320 .	35.679 46	
47	Rawa	3.980 .	500 .	200 .	. .	. .	80 .	. .	1.000 .	. .	500 .	. .	. .	. .	. .	700 .	2.200 .	13.432 .	374 .	4.759 21	. .	. .	. .	27.725 21	
48	Rohatyn	3.240 .	126 .	266 .	100 .	. .	800 .	1.080 .	760 .	. .	911 79	. .	. .	. .	16.470 14	1.548 .	1.109 50	3.600 .	. .	. .	. .	. .	300 .	30.311 43	
49	Ropczyce	2.118 88	. .	500 .	. .	. .	400 .	710 .	. .	. .	460 .	. .	. .	169 32	. .	2.737 .	4.270 .	13.800 .	. .	1.300 .	. .	. .	100 .	26.565 20	
50	Rudki	3.372 .	500 .	270 .	900 .	. .	500 .	870 .	300 .	4.032 .	1.424 .	. .	. .	3.529 .	. .	2.350 .	2.970 .	5.862 .	. .	500 .	. .	. .	200 .	27.579 .	
51	Rzeszów	5.300 .	500 .	405 92	700 .	. .	200 .	540 .	1.000 .	3.500 .	788 03	. .	. .	283 18	. .	10.620 .	40.367 .	36.367 .	1.042 .	8.050 .	2.500 .	. .	160 .	112.323 13	
52	Sambor	5.468 .	500 .	614 .	412 .	62 .	1.570 .	2.009 .	1.490 15	. .	1.668 62	. .	. .	9.260 09	. .	4.099 50	2.265 32	7.835 .	. .	1.416 66	5.524 10	500 .	. .	44.694 44	
53	Sanok	3.753 .	. .	340 .	200 .	242 .	300 .	400 .	1.250 .	8.000 .	760 .	. .	. .	4.328 79	. .	4.488 60	920 .	8.620 .	150 .	2.233 48	. .	. .	150 .	36.135 87	
54	Sącz Nowy	3.560 .	. .	450 .	750 .	. .	300 .	1.350 .	. .	7.000 .	1.600 .	. .	. .	819 07	. .	8.133 .	12.228 11	8.700 .	. .	. .	. .	. .	400 .	45.290 18	
55	Skałat	4.910 .	200 .	440 .	60 .	. .	500 .	848 80	1.500 .	24.232 77	700 .	. .	. .	10.657 40	. .	5.160 .	. .	23.890 .	900 .	13.850 .	3.000 .	. .	. .	90.848 97	
56	Sniatyn	4.065 .	. .	300 .	350 .	. .	800 .	800 .	. .	1.700 .	100 .	. .	. .	13.815 .	2.000 .	4.940 .	3.050 .	2.970 .	. .	13.815 .	480 .	. .	. .	49.185 .	
57	Sokal	5.480 .	553 .	500 .	60 .	. .	300 .	550 .	850 .	. .	798 .	. .	. .	4.154 .	17.000 .	2.136 .	28.200 .	4.644 .	1.382 .	. .	. .	. .	100 .	66.707 .	
58	Stanisławów	4.792 .	60 .	656 .	. .	130 .	900 .	2.996 .	900 .	4.112 38	1.200 .	. .	. .	5.574 02	. .	2.770 .	2.450 .	8.700 .	. .	. .	1.050 .	. .	. .	36.290 40	
59	Staremiasto	2.780 .	240 .	314 .	34 18	170 .	200 .	215 80	1.300 .	. .	1.440 .	. .	. .	3.092 33	1.000 .	1.260 .	7.682 .	3.021 .	. .	. .	458 .	. .	360 .	23.567 31	
60	Stryj	2.600 .	400 .	520 .	. .	420 .	1.400 .	. .	1.620 .	. .	4.910 .	. .	. .	1.334 .	3.645 .	4.751 .	6.964 .	43.310 .	. .	14.083 .	915 .	. .	. .	86.872 .	
61	Tarnobrzeg	3.780 .	300 .	606 .	280 .	. .	550 .	822 .	998 .	. .	360 .	. .	. .	3.302 .	. .	2.940 .	10.450 .	4.610 .	430 .	4.456 .	6.980 .	. .	50 .	40.914 .	
62	Tarnopol	5.629 .	1.079 .	600 .	220 .	56 .	1.400 .	875 .	500 .	6.000 .	5.200 .	. .	. .	5.789 .	. .	7.382 .	8.091 .	39.469 .	18.000 .	8.829 .	. .	. .	. .	109.119 .	
63	Tarnów	2.750 .	504 .	340 .	750 .	. .	500 .	2.100 .	500 .	. .	575 .	. .	. .	4 883 34	. .	6.216 .	15.687 21	7.778 48	. .	2.573 02	1.776 91	. .	100 .	47.033 96	
64	Tłumacz	3.080 .	1.020 .	382 .	1.750 .	. .	600 .	500 .	2.150 .	. .	2.081 11	. .	. .	5.963 06	1.200 .	2.764 .	. .	19.986 97	150 .	800 .	. .	. .	250 .	42.677 14	
65	Trembowla	5.141 .	150 .	400 .	100 .	100 .	400 .	400 .	97 .	. .	492 61	. .	. .	4.563 39	. .	3.226 .	24.336 83	2.441 .	1.516 67	2.863 .	17 10	. .	150 .	46.394 60	
66	Turka	2.450 .	. .	300 .	262 .	. .	420 .	1.000 .	360 .	13.400 .	1.325 .	. .	. .	5.077 97	. .	992 .	25.838 19	5.390 .	. .	. .	. .	. .	100 .	56.915 16	
67	Wadowice	2.415 .	500 .	540 80	824 .	. .	750 .	1.750 .	2.605 .	. .	875 67½	. .	. .	1.666 66	7.200 .	5.282 .	8.249 70	15.600 .	. .	1.280 .	1.149 44	. .	. .	50.688 27½	
68	Wieliczka	4.097 .	326 .	700 .	150 .	. .	580 .	1.180 .	. .	. .	650 .	. .	. .	. .	100 .	7.887 .	13.400 .	15.275 .	2.550 .	. .	750 .	. .	450 .	48.095 .	
69	Zaleszczyki	4.050 .	320 .	500 .	58 .	88 .	600 .	350 .	340 .	. .	700 .	. .	. .	2.685 27	. .	2.120 .	2.500 .	5.000 .	. .	3.764 81	3.000 .	. .	250 .	26.326 08	
70	Zbaraż	2.740 .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	500 .	1.600 .	161 .	. .	. .	. .	. .	2.000 .	. .	19.974 .	. .	1.829 .	. .	. .	. .	28.804 .	
71	Złoczów	5.750 .	196 .	1.520 .	260 .	340 .	1.680 .	300 .	. .	. .	225 .	. .	. .	. .	10.500 .	480 .	7.200 .	18.090 .	2.500 .	8.474 53	. .	. .	500 .	58.015 53	
72	Żółkiew	3.520 .	620 .	350 .	150 .	. .	100 .	750 .	700 .	. .	1.255 92	. .	100 .	1.470 .	. .	2.909 40	. .	13.465 60	1.158 .	2.450 .	473 40	. .	300 .	29.772 32	
73	Żydaczów	2.940 .	150 .	350 .	200 .	50 .	800 .	300 .	1.000 .	3.800 .	600 .	. .	. .	3.514 66	. .	4.208 .	12.650 .	953 45	. .	6.045 63	100 .	. .	200 .	37.861 74	
74	Żywiec	2.536 .	. .	970 .	. .	. .	400 .	480 .	100 .	1.500 .	1.017 .	. .	. .	. .	. .	3.044 .	11.547 .	4.440 .	167 .	. .	2.780 .	. .	. .	28.981 .	
	Razem	276.780 85	29.461 80	37.117 27	20.364 01	3.066 79	37.158 42	59.979 13	77.772 73	127.471 41	94.724 64	9.192 12	8.175 .	249.045 20½	189.639 33	288.775 32	605.995 66	845.760 67½	120.914 44½	297.076 70	104.261 87	15.577 42	13.076 .	3,511.746 79½	

Wykaz dochodów
podług budżetów na rok 1897
30 miast (według ustawy z r. 1889).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Czynsze i opłaty						Odsetki od papierów wartościowych, pożyczek itp.	Z dzierżawy praw i przywilejów			Taksy	Z dzierżawy dodatków krajowych konsumcyjnych	Dodatki na cele ściśle gminne			Dochody rozmaite	Zapas kasowy z roku poprzedniego	Wpływy nadzwyczajne			Wpływy drogowe	Na cele szkolne dodatki i inne	Razem	Wysokość opłacanych w gminie podatków	Uwaga
		z dóbr	z domów, rzeźni, budek itp.	z gruntów, kamieniołomów itp.	z lasów, wiklin itp.	z fabryk cegielń, wapienników itp.	z koszar i kwaterunku wojska		propinacya i opłaty komunalne	placowe, targowe, straganowe, sprzedaż śmiecia	miary i wagi, polowanie i rybołóstwo			od podatków bezpośrednich	konsumcyjne: od mięsa	konsumcyjne: od wina			ze sprzedaży: gruntów i realności	ze sprzedaży: papierów wartościowych	z pożyczek zaciągniętych	zaliczki otrzymane i zwrócone					
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	% zł. ct.	% zł. ct.	% zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	
1	Biała	449	6.530	20	3.571			4.410		4.080		1.730		80 44.656		2.000	9.745				14.650				91.841	55 820	
2	Bochnia		4.952	4.575 54	25	1.500	3.700	60	36.000	5.680	41 60	1.309 21		20 5.958 48	6.754	560	3.243							750	75.108 83	29.792	
3	Brody		2.688				25.679 88½	100	38.517	2.475				35 8.000	73½ 8.600	100 1.200	8.288 51			2.000	41.400	1.192			140.140 39½	22.800	
4	Brzeżany		12.570				5.810	35 70	46.120	400	11 50	120	7.850		4.400	1.500	25	1.273 82			17.000	1.710	4.600	30	103.456 02	27.641	
5	Buczacz		390					4.500				3.660		70 11.900	7.025	350	50								27.875	17.000	
6	Drohobycz	1.622 50	3.519 68	10	3.597			8.872 32	48.100	1.953 46	3	480		24 10.998 90	50 7.217 70		20.842 74								107.217 30	40.252 43	
7	Gorlice		4.398 42	31 62				4.420 33	22.785 60	1.663	7	85	12.700		50 7.450	612	1.407 51				4.927 90			50 03	60.538 41	19.211	
8	Gródek		12.814	4.236	2.600		8.951	3.657	28.618	41	252	850					656					1.150			63.825	11.877	
9	Jarosław		27.584 84½	822 47½			3.871 25	5.514 64	80.600	6.810 36	8.120	6.760		14 6.826 74	20 4.715	3.600	500	215				2.678 43			158.618 74	54.236 06	
10	Jasło		7.334 24	198			141 90	21.800	8	6 05	1.500 50			50 2.420	100 306		8.440				25.901 79				68.056 48	18.647	
11	Jaworów		4.563 42½	900	14.900	200	7.906 42	16.550	1.258		685 50	2.500			1.222 50	550	7.866 18½	62 42			3.000				62.164 45	12.867	
12	Kołomyja	2.109	2.675				16.582 63	580	94.425 77	4.841	26	372		10 7.000	100 82.000	100 2.080	10.658	238				244		3.601	177.432 40	70.000	
13	Krosno		7.045	100	12			281	28.995	2.800	10	475			50 807	100 1.614	230	4.000			750	2.235			49.354	13.872	
14	Podgórze		9.051	4.880		16.400	300	1.978	26.997	4.080	35	7.420	19.483				12.670	11				820			104.125	27.884	
15	Przemyśl	450	49.929	2.480			8.273	734	165.068		27	7.595	22.000				31.856	5.660				2.800			296.817	161.513	
16	Rzeszów		9.725	972		12.615	25.777	2.019	50.600	1.012	510	2.346			5.780	800	3.823			61.816	100.205				278.000	63.665	
17	Sambor		30.661 99½	4.506 39				952 55	41.800	2.893 50		1.931 03½		40 24.977 77	6.300	5.680 99	4.505	5.604 94							129.814 17	55.400	
18	Sanok	1.885 50	4.811 50	795 50	1.046		9.179 96	1.560	14.246 72	2.086 33	60	716	9.310	30 5.977 76	80 4.416 36		1.192 80				25.000	420			82.704 43	17.793	
19	Sącz Nowy	920 92	17.107 24	1.284 61	2.730	20	2.731 15	1.779 47	33.866	2.628	11 01	925					21.742	1.325 45	775 75	137.248 71	72.442 67	2.590		11 55	300.134 53	42.000	
20	Śniatyn			5.633 38		1.885 75	1.290 67		23.949 72	4.150		2.115 30		50 10.985 59	50 2.800		608 40			396 92		4.399 33			58.215 06	25.325 97	
21	Sokal		4.000	270					21.800	356		600		35 5.960	3.000	110			805			1.200	1.700	4.750	44.551	17.297	
22	Stanisławów		23.490	4.334		41.795	53.311	10.313	136.202	150	6	18.887		3 14.000	100 36.200	100 2.811	9.478	32.000							382.477	109.009	
23	Stryj	4.916 50	22 624 76	3.674 01	3.342 50			1.345 90	72.040	2.843		435		10 9.203	6.000	11.870 53	84					3.621			142.000 20	92.030	
24	Tarnopol			23.002 70				258 70	80.875	4.077 77		4.097	18.002	28 26.907 24	11.000	930 17	5.050	8.375			10.215				192.290 58	89.690 81	
25	Tarnów	2.424 85	12.148 01	2.121 20			21.854		133.050	2.100	140	2.569		18 18.041 15	50 15.000	50 1.205	19.749 50				10.585				240.987 71	100.220	
26	Trembowla		3.211	7.381 45	16.256 90	40	19.343 48	125 49	18.200	1.141 02	60 20	381 75	3.150			180	455								69.926 29	13.035	
27	Wadowice		5.271 70	414 62	700		2.892	4.036 30	27.300	3.348	76	2.642		30 5.700	5.000	645 50	4.750 17	4.524 72			50.000	700	750	146 20	118.897 21	15.700	
28	Wieliczka		3.176	8.588				3.354	21.168	1.793	25	644		40 7.000	5.000	600	5.435	1.500				17.500			75.783	15.542	
29	Złoczów		2.819	41		4.177	10.332	20	21.000	2.158	53	1.010	12.571	20 4.833		21.000	1.230				2.211				83.455	20.711	
30	Żółkiew		5.065	2.243	2.911		500	31.995		85.100	230	6 70	1.006			6.331	495	1.110 30		2.146	39	57.000			146.178	9.786	
	Razem	14.778 27	300.155 81½	83.465 49½	51.691 40	78.632 75	220.379 02½	96.450 72	1,354.668 81	101.921 44	9.710 36	72.347 99½	108.572	228.925 63	183.107 56	66.736 19	195.075 81½	65.900 65	1.580 75	204.357 63	354.566 36	123.270 76	7.050	9.338 78	3,931.984 20½		

Wykaz wydatków
podług budżetów na rok 1897
30 miast (według ustawy z r. 1889).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Porządkowa	Nazwa gminy	Pobory funkcyonaryuszów	Emerytury i zaopatrzenia	Koszta kancelaryjne	Administracya dóbr, utrzymanie budynków, realności itp.	Czynsz za dzierżawę: prawa propinacyjnego	Czynsz za dzierżawę: krajowych opłat konsumcyjnych	Podatki, ekwiwalent, opłaty skarbowe	Cele dobroczynne, ubogich i inne	Policya miejscowa	Aresztanci i szupaśnicy	Straż pożarna itp.	Straż polowa i lasowa	Wydatki na cele sanitarne	Oświetlenie miasta	Przedsiębiorstwa gminne	Dyety i koszta podróży	Rekrutacya, kwaterunek i inne cele wojskowe	Wydatki na cele: szkolne i oświaty	Wydatki na cele: parafialne i wyznaniowe	Wydatki na cele: drogowe	Wydatki nadzwyczajne: kupno gruntów, domów, budowli itp.	Wydatki nadzwyczajne: kupno papierów wartościowych	Wydatki nadzwyczajne: spłata długów	Wydatki nadzwyczajne: zaliczki udzielone i spłacone	Wydatki rozmaite	Razem	Uwaga
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	
1	Biała	12.232 .	2.264 .	1.970 .	3.956 .	.	. .	1.000 .	7.158 .	6.048 .	350 .	200 .	. .	4.150 .	4.405	1.520 .	430 .	150 .	20.975 .	3.042 .	145 .	. .	. .	18.746 .	2.000 .	1.000 .	91.741 .	
2	Bochnia	14.037 08	1.781 51	560 72	1.667 87	. .	. .	5.808 .	1.538 50	1.594 64	. .	356 96	. .	2.550 .	1.375 .	1.956 .	200 .	1.010 .	16.047 .	91 50	2.482 50	. .	. .	19.501 55	. .	2.550 .	75.108 83	
3	Brody	8.602 .	3.465 81	1.300 .	4.980 .	5.000 .	. .	2.000 .	1.200 .	11.728 .	. .	. .	. .	1.350 .	3.600 .	.	400 .	6.639 63	8.322 56	. .	500 .	46.111 83	. .	33.125 .	800 .	1.000 .	140.124 83	
4	Brzeżany	10.495 .	953 25	832 70	3.230 .	25.950 .	6.500 .	2.050 .	790 .	4.435 .	. .	1.890 .	. .	2.940 .	1.700 .	1.765 .	720 .	. .	4.625 .	. .	3.870 .	18.000 .	. .	9.818 .	600 .	2.250 .	103.413 95	
5	Buczacz	4.150 .	. .	500 .	1.460 .	. .	.	450 .	200 .	3.240 .	50 .	1.200 .	. .	1.505 .	800 .	. .	. .	. .	8.882 83	. .	. .	. .	. .	7.511 25	. .	550 .	30.499 08	
6	Drohobycz	13.899 95	1.418 49	1.315 07	4.532 .	. .	. .	9.206 93	4.035 04	7.817 .	200 .	4.578 .	830 80	591 80	1.920 .	. .	550 .	200	27.554 50	975 .	4.500 .	19.000 .	. .	2.500 .	. .	1.592 .	107.216 58	
7	Gorlice	5.434 .	842 50	624 .	650 .	16.050 .	6.200 .	3.654 .	. .	2.789 .	70 .	. .	72 .	1.690 .	1.000 .	. .	400 .	45 .	6.444 21½	160 .	300 .	. .	. .	13.224 79½	. .	888 90	60.538 41	
8	Gródek	7.445 .	1.998 .	841 .	8.379 .	2.300 .	. .	8.000 .	1.005 .	3.206 .	. .	. .	. .	1.200 .	800 .	. .	850 .	3.125 .	7.954 .	595 .	1.450 .	. .	. .	12.885 .	. .	1.792 .	63.825 .	
9	Jarosław	17.650 .	1.245 53	1.957 60	4.366 .	1.500 .	11.540 .	11.243 84½	700 .	8.956 .	. .	9.185 20	. .	6.213 .	2.500 .	. .	700 .	5.820 .	14.610 25	17 78	9.976 36	17.600 .	. .	27.436 60	1.200 .	4.200 57½	158.618 74	
10	Jasło	4.630 .	100 .	340 .	1.537 .	. .	. .	3.540 .	5.476 13	3.520 .	150 .	500 .	. .	1.700 .	1.700 .	. .	250 .	35 .	8.236 .	. .	5.280 .	21.002 50	. .	. .	. .	10.059 85	68.056 48	
11	Jaworów	5.106 .	1.011 86	580 .	2.600 .	11.550 .	1.222 50	1.579 18½	460 .	2.215 .	50 .	900 .	. .	740 .	450 .	. .	110 .	20 .	4.836 56	. 52½	2.000 .	11.450 .	. .	9.963 49½	. .	7.050 .	64.195 12½	
12	Kołomyja	26.963 .	3.617 .	2.434 .	10.616 .	. .	. .	13.400 .	4.154 .	15.666 .	455 .	4.093 09	. .	7.105 .	3.523 .	7.722 50	. .	5.898 .	29.626	. .	. .	12.300 .	. .	40.333 55	8.500 .	6.547 .	202.953 14	
13	Krosno	3.800 .	300 .	541 .	1.110 .	5.545 .	. .	4.724 .	60 .	2.636 .	. .	1.440 .	100 .	3.795 .	1.200 .	. .	500 .	70 .	7.675 .	15 .	866 .	. .	. .	17.787 .	8.550 .	1.831 .	57.545 .	
14	Podgórze	14.620 .	2.550 .	1.250 .	11.361 .	1.500 .	. .	9.200 .	3.020 .	8.918 .	. .	3.726 .	. .	4.850 .	4.924 .	8.197 .	. .	800 .	8.350 .	30 .	200 .	. .	. .	18.990 .	800 .	1.300 .	104.586 .	
15	Przemyśl	37.486 .	2.438 .	2.518 .	12.572 .	. .	22.000 .	16.015 .	1.833 .	9.708 .	1.400 .	16.481 .	900 .	5.591 .	18.637 .	. .	. .	40.061 .	19.207 .	1.600 .	20.000 .	19.682 .	123 .	32.465 .	1.900 .	14.200 .	296.817 .	
16	Rzeszów	14.680 .	3.155 .	1.582 .	6.870 .	4.132 .	. .	9.220 .	676 .	15.142 .	. .	. .	. .	9.950 .	2.656 .	6.191 .	406 .	7.691 .	24.135 .	800 .	8.139 .	139.062 .	. .	20.220 .	. .	3.293 .	278.000 .	
17	Sambor	10.715 80	2.006 07½	1.053 47	6.524 44	. .	. .	18.922 95	709 01½	4.691 60	60 .	4.613 60	. .	1.066 40	1.498 21	. .	850 .	7.562 74	22.169 28	. .	2.835 67	. .	. .	30.586 05½	. .	14.448 86½	129.814 17	
18	Sanok	5.684 .	227 .	781 .	3.850 .	2.400 .	. .	4.375 60	. .	3.773 .	130 .	400 .	250 .	2.900 .	818 .	. .	. .	2.400 .	8.831 .	536 39	1.500 .	25.550 .	. .	16.288 44	. .	2.050 .	82.744 43	
19	Sącz Nowy	18.108 65	2.455 50	1.701 80	3.727 .	. .	. .	5.235 28	976 80	7.428 40	100 .	10.950 .	1.006 .	4.846 .	3.500 .	. .	. .	3.518 70	16.229 99	. .	10.550 .	202.489 34	. .	6.349 66	. .	4.650 .	303.818 12	
20	Śniatyn	8.880 .	1.973 .	1.188 .	2.280 .	5.400 .	. .	4.583 88	530 .	4.846 .	240 .	. .	. .	2.528 95	752 .	. .	100 .	2.000 .	7.758 14	445 09	450 .	7.500 .	1.000 .	4.060 .	. .	1.700 .	58.215 06	
21	Sokal	5.080 .	1.075 .	900 .	775 .	. .	. .	5.600 .	937 .	3.682	310 .	248 .	. .	3.580 .	700 .	720	300	. .	8.130 .	189 .	1.460 .	3.900 .	. .	4.554 .	1.150 .	1.261 .	44.551 .	
22	Stanisławów	29.010 .	5.715 .	3.712 .	12.278 .	30.850 .	. .	7.600 .	9.575 .	20.817 .	830 .	12.687 .	. .	1.260 .	13.285 .	41.601 .	400 .	17.356 .	42.956 .	2.785 .	28.515 .	. .	. .	95.150 .	. .	6.328 .	382.710 .	
23	Stryj	13.366 72	2.894 70	. .	5.837 36	14.880 .	. .	2.743 .	2.506 .	9.766 .	471 .	6.765 .	1.497 30	5.477 .	2.862 .	. .	729 34	. .	33.377 74	39 18	9 60	12.179 67	. .	17.598 59	. .	9.000 .	142.000 20	
24	Tarnopol	27.298 .	3.108 .	2.600 .	10.401 78	. .	18.000 .	2.036 61	8.608 .	11.295 95	600 .	7.637 94	600 .	1.010 .	4.157 80	8.875 .	600 .	1.800 .	25.114 .	1.584 .	10.873 .	1.600 .	. .	32.322 .	. .	5.893 .	186.015 08	
25	Tarnów	23.198 .	4.496 37	1.334 18	5.960 61	. .	10.000 .	18.414 88	. .	17.280 .	150 .	7.563 32	. .	13.700 .	9.610 .	196 .	250 .	6.204 .	13.730 35	. .	5.355 .	15.000 .	73.445 .	. .	7.000 .	8.100 .	240.987 71	
26	Trembowla	10.914 50	625 55	587 39	6.218 05	. .	. .	5.808 68	140 .	2.231 .	25 .	477 05	1.000 .	2.850 82	438 19	. .	710 .	50 .	11.440 95	17 77	680 .	800 .	. .	16.217 30	8.500 .	660 80	69.893 05	
27	Wadowice	8.674 .	133 33	450 .	4.055 50	12.500 .	. .	4.171 34	915 .	3.881	500 .	1.034 .	. .	3.573 .	1.374 50	. .	70 .	. .	7.309 .	2.000 .	6.450 .	50.739 85	. .	10.629 04½	. .	520 .	118.979 56½	
28	Wieliczka	10.190 .	670 .	800 .	3.800 .	. .	. .	5.300 .	3.268 .	4.080 .	150 .	550 .	. .	950 .	1.200 .	. .	. .	200 .	12.700 .	. .	2.000 .	15.000 .	. .	6.625 .	2.500 .	5.800 .	75.783 .	
29	Złoczów	11.620 .	784 .	745 .	6.742 .	. .	. .	5.435 .	200 .	7.014 .	150 .	700 .	. .	2.800 .	1.000 .	2.786 .	100 .	2.598 .	9.108 .	. .	5.140 .	4.000 .	. .	17.488 .	1.780 .	3.265 .	83.455 .	
30	Żółkiew	11.368 .	616 .	750 .	3.600 .	3.500	. .	2.790 .	1.156 .	3.404 .	220 .	330 .	. .	100 .	500 .	. .	670 .	155 .	8.590 .	. .	4.163 72	25.200 .	. .	76.864 40	. .	2.200 .	146.177 12	
	Razem	395.337 70	53.920 47½	35.748 93	155.936 61	143.057 .	75.462 50	194.408 18	61.826 43½	211.808 59	6.661 .	98.506 16	6.256 10	102.562 97	92.885 70	81.529 50	9.795 34	115.404 07	444.925 36½	14.923 23½	139.690 85	667.667 19	74.568 .	619.239 73	40.280 .	125.980 99	3,968.382 67	

Wykaz dochodów
podług budżetów na rok 1896
gmin małomiejskich i wiejskich.

Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Czynsze i opłaty: z dóbr zł.	ct	z domów, rzeźni, budek itp. zł.	ct	z gruntów, kamieniołomów itp. zł.	ct	z lasów, wiklin itp. zł.	ct	z fabryk cegielń, wapienników itp. zł.	ct	z koszar i kwatерunku wojska zł.	ct	Odsetki od papierów wartościowych, pożyczek itp. zł.	ct	Z dzierżawy praw i przywilejów: propinacya i opłaty komunalne zł.	ct	placowe, targowe, straganowe, sprzedaż śmiecia zł.	ct	miary i wagi, polowanie i rybołówstwo zł.	ct	Taksy zł.	ct	Z dzierżawy dodatków krajowych konsumcyjnych zł.	ct	Dodatki na cele ściśle gminne: od podatków bezpośrednich zł.	ct	konsumcyjne: od mięsa zł.	ct	od wina zł.	ct	Dochody rozmaite zł.	ct	Zapas kaszowy z roku poprzedniego zł.	ct	Wpływy nadzwyczajne: ze sprzedaży gruntów i realności zł.	ct	papierów wartościowych zł.	ct	z pożyczek zaciągniętych zł.	ct	zaliczki otrzymane i zwrócone zł.	ct	Wpływy drogowe: myto drogowe, mostowe, przewozowe, kopytkowe zł.	ct	wartość zużytych prestacyj w robociźnie i materyale, w naturze zł.	ct	subwencye, ekwiwalent, zapas kasowy i inne drogowe zł.	ct	Na cele szkolne dodatki i inne zł.	ct	Razem zł.	ct	Wysokość opłacanych w gminie podatków zł.	ct	Uwaga
1	Biała	3.132	90	7.875	57	6.154	93	3.654	19	2.807	27	.	.	11.254	54	3.500	80	5.972	77	1.480	21	1.330	80	.	.	30.181	96	3.937	53	866	.	5.644	79	9.524	70	2.418	27	.	.	20	.	800	.	169	50	24.396	01	6.530	68	4.890	30	136.548	72			
2	Bóbrka			907	10	1.908	80	.	.	.	.	.	.	1.500	47	950	.	3.090	33	298	35					17.543	47	1.656	30			882	13	403	87	.	.	.	.	.	.	.	.	806	.	16.912	03	1.093	78	7.355	24	55.302	17	71.788	24		
3	Bochnia	100	.	4.114	95	15.595	58	80	82	.	.	.	.	7.088	30	.	.	3.994	25	1.243	90	2.792	43	.	.	12.103	87½	2.153	.	110	90	4.668	77½	1.727	14½	.	.	.	.	27	84	1.854	88	348	.	23.042	76	.	.	17.778	11	98.819	81½			
4	Bohorodczany	2.869	.	641	30	416	50	60	.	.	.	.	.	1.309	46	.	.	1.436	25	263	35	1.538	94	.	.	9.389	24	3.235	.			938	.	128	40	.	.	.	.	.	.	.	.	1.207	.	15.496	46	1.554	56	4.824	43	45.802	90	42.528	65		
5	Borszczów	.	.	1.843	58	1.732	80	.	.	.	.	.	.	4.806	97	.	.	2.047	.	624	35	635	77	.	.	25.357	34	4.329	87	.	.	.	.	.	.	.	.	1.805	70	.	.	.	.	.	.	21.974	88	.	.	12.565	81	77.713	02	114.800	81		
6	Brody	1.242	10	984	45	2.126	40	297	.	.	.	.	.	3.411	68	.	.	439	61	597	65	589	.	.	.	25.731	15	1.902	.	.	.	8.596	40	3.115	74½	.	.	.	.	100	.	.	.	.	.	30.956	81	682	41	9.144	52	89.919	92½	90.945	99		
7	Brzesko	.	.	7.418	20	9.282	08	5.700	.	140	.	.	.	9.122	15	.	.	6.038	.	2.795	92	3.406	17	.	.	18.158	72	2.402	.	.	.	1.103	19	3.730	69	.	.	.	.	140	.	365	84	.	.	.	.	.	.	24	.	69.826	71	*)	.	*) Nie podano cyfry.
8	Brzeżany	.	.	968	10	431	40	1.466	25	.	.	.	.	2.197	11	.	.	1.938	31	557	35	12	.	.	.	28.882	29	715	40	.	.	82	.	278	61	.	.	.	.	160	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	37.628	72	*)	.	*) „ „ „
9	Brzozów	.	.	3.217	20	2.243	18	162	63	.	.	.	.	3.793	18	1.650	.	3.217	20	239	81	1.549	66	.	.	12.158	06	899	36	948	84	355	78	5.654	12	.	.	11.200	.	2.553	48	100	.	.	.	16.965	56	86	38	4.846	55	71.280	94	58.929	26		
10	Buczacz	.	.	551	45	6.847	09	410	.	.	.	.	.	1.819	13	.	.	205	.	517	70	984	.	.	.	24.760	60	4.768	.	175	32	112	68	58	55	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	29.993	23	.	.	9.434	33	80.632	08	*)	.	*) „ „ „
11	Chrzanów	.	.	4.310	27	4.658	70	324	.	.	.	.	.	5.293	84	.	.	2.996	0	1.246	35	1.328	51	.	.	22.343	16	6.103	98	352	.	2.296	45	2.075	04	.	.	.	.	1.314	.	98	68	.	.	20.472	28	14.352	60	27.207	49	112.004	85	94.678	90		
12	Cieszanów	5.548	97	1.617	99	3.365	90	104	70	.	.	.	.	2.564	11	7.800	.	983	45	521	38	1.905	28	.	.	12.675	49	434	.	.	.	40	25	85	70	.	.	.	.	4.641	27	41	30	250	.	.	.	.	.	5.479	97	48.059	71	*)	.	*) „ „ „
13	Czortków	775	.	8.613	35	786	25	.	.	350	.	5.603	12	1.694	50	.	.	479	60	186	17	152	60	.	.	27.095	67	5.884	85	.	.	3.002	32	1.089	18	.	.	.	.	.	.	61	25	.	.	.	.	.	.	55.778	86	81.470	85		
14	Dąbrowa	.	.	1.249	50	8.845	95	432	48	378	50	.	.	3.446	56	.	.	4.971	33	1.279	41	1.673	07	.	.	9.135	30	2.106	.	2.8		759	03	966	14	.	.	.	.	733	03	.	.	.	.	12.818	48	.	.	5.789	44	54.747	22	67.853	71		
15	Dobromil	.	.	4.627	50	2.177	96½	513	01	.	.	.	.	3.027	55	15.100	.	1.068	.	224	18	.	.	.	.	.	.	1.156	37	202	84	6.159	67½	1.497	09	.	.	.	.	100	.	585	75	.	.	.	.	.	.	65	42	36.451	25	41.720	69½		
16	Dolina	.	.	7.504	62	2.587	85	100	.	330	.	.	.	18.125	57	3.750	.	3.152	25	832	29	35	.	.	.	21.185	02	1.566	18	.	.	3.005	.	602	30	.	.	.	.	.	.	650	.	.	.	37.417	30	3.140	90	8.219	29	107.203	57	68.869	95		
17	Drohobycz	400	.	3.102	.	20.516	42	838	66	.	.	.	.	2.586	12	.	.	526	68	640	51½	47	19½	.	.	28.422	60	6.176	14	.	.	1.778	82	1.507	24	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	28.911	15	.	.	.	.	90.448	54	.	.	
18	Gorlice	.	.	175	.	1.072	82	5	.	.	.	.	.	2.971	44	.	.	350	88	326	87	.	.	.	.	10.769	24	.	.	.	.	877	67	611	18	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	28.144	06	3.690	82	12.250	.	61.244	98	*)	.	*) „ „ „
19	Gródek	.	.	74	.	4.126	70	37	.	.	.	.	.	2.507	34	.	.	.	.	823	25	.	.	.	.	11.288	28	800	.	.	.	292	26	233	38	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12.312	17	.	.	568	.	33.012	38	*)	.	*) „ „ „
20	Grybów	.	.	3.771	.	1.202	51	816	.	.	.	.	.	2.519	65	9.700	.	1.649	25	145	51	.	.	.	.	.	.	625	50	625	.	303	.	.	.	.	.	.	.	117	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.818	63½	24.298	05½	*)	.	*) „ „ „
21	Horodenka	.	.	2.020	.	2.525	.	.	.	.	.	1.000	.	2.314	10	.	.	5.279	.	312	60	2.469	37	.	.	20.609	30	5.380	.	.	.	87	.	559	65	42.556	02	.	.	.	.	.	.	.	.	22.102	12	4.671	80	7.490	86	119.376	82	114.984	66		
22	Husiatyn	.	.	1.555	50	1.983	84	50	25	.	.	.	.	3.840	18	.	.	5.460	.	177	35	1.856	30	.	.	16.818	57	5.843	.	.	.	1.341	63	219	18	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	16.920	54	.	.	6.012	12	62.077	96	97.462	69		
23	Jarosław	.	.	1.438	33	20.815	61	1.255	86	.	.	.	.	5.991	28	.	.	6.027	76	2.118	56	2.219	98	.	.	13.313	89	3.161	50	645	10	2.050	44	1.253	85	80	.	.	.	60	.	73	60	.	.	29.608	20	3.621	29	23.302	18	117.037	48	.	.	
24	Jasło	.	.	930	10	1.398	34	2.114	47	.	.	.	.	3.329	79	.	.	2.765	10	839	69	70	.	.	.	14.774	88	1.664	.	.	.	516	80	3.025	56	.	.	.	.	794	43	902	30	.	.	31.282	53	.	.	16.163	12	80.571	11	*)	.	*) „ „ „
25	Jaworów	.	.	20	.	3.171	06	108	.	.	.	.	.	1 893	10	.	450	.	659	.	511	41	364	01	.	.	15.374	45½	1.117	.	12	50	70	64	88	46½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11.911	17	292	10	10.499	90½	46.541	81½	64.012	81½		
26	Kałusz	.	.	207	05	888	36	.	.	.	.	.	.	.	.	5.338	.	2.081	20	6	80	.	.	25	.	737	20	.	.	1.524	63	41.257	50	.	.	.	.	4.115	95	1.050	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	57.231	69	12.403	04		
27	Kamionka	.	.	1.014	0	10.104	89	349	99	15	.	.	.	8.931	49	4.610	62	534	83	1.057	97	1.230	.	.	.	21.355	70	2.181	17½	.	.	3.904	51	93	.	.	.	.	.	750	.	.	.	1.176	.	.	.	.	.	10.081	52½	67.390	88	103.795	51		
28	Kolbuszowa	.	.	1.892	18	2.158	25	604	70	.	.	.	.	1.162	18	.	.	4.446	58	795	65	2.148	47	.	.	13.883	31½	4.329	04	2.210	.	1.653	82½	2.587	31½	.	.	.	.	548	72	70	.	.	.	.	.	.	.	117	66	88.556	12½	51.442	10		
29	Kołomyja	4.354	45	310	.	8.138	74	352	.	.	.	.	.	790	30	2.000	.	522	50	899	05	1.136	80	.	.	16.748	99	1.835	.	35	.	469	.	4.197	78	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	26.612	54	.	.	12.681	77	81.078	92	*)	.	*) „ „ „
30	Kosów	.	.	1.312	20	8.190	88	1.881	67	.	.	35	.	882	30	.	.	787	.	423	37	62	.	1.975	.	18.285	25½	4.903	.	754	.	4.585	21	4.124	93	.	.	.	.	.	.	80	.	.	.	18.362	92	.	.	7.512	28	74.056	94½	67.650	92		
31	Kraków	.	.	3.630	69	7.155	27½	.	.	.	.	.	.	864	05	400	.	857	85	2.024	05	2.259	14	.	.	25.125	53	2.516	.	34	04	97	25½	4.033	32	150	.	.	.	377	38	.	.	.	.	25.730	19	13.619	17	16.331	49½	105.205	43½	93.543	40		
32	Krosno	.	.	2.921	56	3.042	.	.	.	.	.	.	.	3.519	47½	.	.	1.260	92	584	96	.	.	.	.	10.254	28½	1.788	88½	825	88½	3.635	23	1.988	45	.	.	.	.	866	97	264	96	30	.	28.191	66	2.466	60	7.406	02	64.047	86	78.362	78		
33	Limanowa	.	.	2.858	.	380	86	273	53	.	.	.	.	6.534	54½	.	.	3.764	31	489	27	999	45½	.	.	6.695	96	366	.	.	.	94	38	1.629	78	.	.	.	.	.	.	24	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24.110	09	44.034	19		
34	Lisko	.	.	1.462	.	129	44	134	.	.	.	.	.	1.356	45	.	.	3.968	50	141	11	.	.	.	.	14.940	69	4.306	22	.	.	1.755	.	143	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	25.880	10	.	.	903	98	55.070	49	60.719	.		
35	Lwów	11.636	08	2.450	02	16.250	09	1.307	47	.	.	.	.	5.992	70	2.311	11	3.669	37	2.671	04	20	.	.	.	50.033	24	3.638	60	135	.	4.247	76	5.396	41	86	.	.	.	1.007	71	81	36	600	.	31.583	76	23.706	12	25.465	30	192.289	14	162.383	25		
36	Łańcut	.	.	8.965	68	12.308	97	85	.	2.763	.	1.228	.	10.308	08	4.000	.	6.417	24	1.231	50	1.998	20	.	.	16.187	23	7.077	96	3.540	28	890	42	1.689	01	.	.	.	.	12.818	13	.	.	440	11	23.275	75	.	.	16.667	21	131.886	77	139.159	95		
37	Mielec	.	.	4.851	30	3.827	71	25	15	.	.	.	.	2.393	62	650	.	2.668	72	744	21	709	.	.	.	17.056	46	3.540	25	213	12	509	.	1.069	20	.	.	.	.	1.000	.	32	.	.	.	16.940	21	3.702	91	857	07	60.774	96	69.825	89½		
38	Mościska	.	.	4.937	50	10.792	84	6	.	.	.	.	.	6.910	20	4.750	.	3.200	07	677	14	1.576	06	.	.	15.152	15	2.043	50	.	.	580	63	3.177	45	.	.	.	.	.	.	494	.	.	.	13.509	65	2.722	84	4.388	35	74.867	88	72.456	01		
39	Myślenice	186	20	6.703	81	958	53	4.412	50	.	.	.	.	7.772	55	.	.	1.500	.	759	02	1.939	40	.	.	7.041	77	185	50	.	.	1.356	77	1.318	47	.	.	.	.	.	.	390	.	.	.	18.191	53	.	.	9.557	81	60.768	86	61.145	52		
40	Nadwórna	.	.	3.056	27	8.850	61	358	92	.	.	.	.	1.642	99	1.500	.	1.575	.	896	51	1.414	33	.	.	17.136	08½	4.077	17	.	.	3.769	59	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	27.752	58	5.452	.	4.633	58	82.115	68½	52.593	05½		
41	Nisko	.	.	88	.	30	.	4.341	51	.	.	.	.	1.527	37	.	.	83	.	675	44	160	.	.	.	10.933	55	350	.	50	.	187	76	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11.601	99	.	.	7.124	33	87.102	95	*)	.	*) „ „ „
42	Nowy Targ	.	.	5.564	83	8.355	39	5.916	40	745	.	.	.	6.456	77	13.800	50	1.341	06	599	95	1.101	.	.	.	25.433	34	925	.	188	50	958	40	2.000	64	48	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	671	.	69.105	78	75.263	65		
43	Pilzno	.	.	2.140	31	741	02½	14	.	.	.	.	.	3.151	82	7.200	.	2.296	.	334	42					4.179	98	1.075	49½	1.075	49½	2.770	93	2.849	99	48	44	1.008	15	234	76½	553	39	.	.	.	.	3.844	26	33.518	47	39.599	81		
44	Podhajce	.	.	655	.	9.419	57	322	68	.	.	.	.	1.667	02	.	.	.	.	254	98	3.871	66	.	.	21.327	71	3.200	.	185	.	604	78	658	65	100	.	.	.	131	69	297	86	.	.	17.052	47	.	.	.	.	59.744	07	93.385	54		
45	Przemyśl	1.867	22	17.890	14½	816	50	.	.	.	.	.	.	11.630	63	.	.	337	30	1.380	28	56	80	.	.	12.869	05	432	05	550	.	429	54	4.257	65½	10	.	.	.	163	88	247	27	.	.	.	.	.	.	52.387	82	*)	.	*) „ „ „
46	Przemyślany	816	.	5.949	.	1.559	.	150	.	70	.	.	.	1.561	40	.	.	1.019	.	323	79	470	.	3.700	.	17.315	01	.	.	.	.	904	60	2.987	69	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	14.427	92	668	24	10.848	74	58.582	89	*)	.	*) „ „ „
47	Rawa	.	.	8.537	.	7.078	41	369	52	300	.	80	.	6.761	29	.	.	2.186	55	777	73	10	.	.	.	4.495	74	3.917	58	138	81	792	.	2 270	42½	697	65	.	.	139	04	140	.	1.459	70	.	.	.	.	.	.	40 151	39½	88.161	69		
48	Rohatyn	2.583	20	1.977	75	8.188	11	676	59	400	.	482	.	1.576	79	10.300	.	4.978	.	594	67	294	.	7.540	.	18.700	11	4.681	.	41	.	1.964	75	1.048	96	.	.	.	.	22.595	18	310	.	360	.	20.815	18	.	.	6.079	20	116.106	49	92.868	78		
49	Ropczyce	.	.	5.380	55	2.235	45	847	61	.	.	90	.	2.834	48	920	.	3.632	.	780	07	3.166	.	.	.	.	.	5.543	05	217	90	849	28½	5.425	82½	.	.	.	.	100	.	1.244	76	315	.	.	.	.	.	750	.	34.281	98	79.253	78		
50	Rudki	.	.	2.188	50	2.166	12	.	.	.	.	.	.	1.835	59	.	.	4.423	.	378	19	.	.	3.312	.	11.935	45	.	.	.	.	1.426	34	1.165	22	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	28.775	41	80.828	02		
51	Rzeszów	.	.	3.908	73	2.850	60	74	98	200	.	.	.	3.217	60	602	19	3.458	32	1.512	76	.	.	.	.	17.437	75	5.473	05	80	.	1.621	82	.	.	.	.	.	.	6.637	35	.	.	.	.	22.207	91	9.900	65	14.748	86	93.882	57	124.495	12		
52	Sambor	12.032	57	911	77	3.453	75	1.261	44	.	.	.	.	2.650	48	.	.	.	.	1.544	52	.	.	.	.	21.100	61	.	.	.	.	1.469	29	294	10	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	44.658	48	82.227	42		
53	Sanok	630	.	2.372	15	5.126	13	1.501	85	600	.	.	.	5.762	57	886	20	2.929	11½	482	51	548	20	.	.	22.202	08	1.236	45	170	25	1.451	04	991	45	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	23.787	77	.	.	.	.	72.401	07	.	.	
54	Sącz Nowy	.	.	5.109	38	2.206	52	5.318	91	411	50	764	54	14.428	47	12.600	.	3.055	85	1.057	02	958	99	.	.	16.675	56	1.643	.	375	.	1.413	97	1.103	26	.	.	.	.	18.050	.	2.680	74	.	.	.	.	.	.	150	.	88.002	71	*)	.	*) „ „ „
55	Skałat	.	.	635	.	1.712	50	.	.	.	.	.	.	5.860	90	755	40	1.646	50	246	85	.	.	.	.	23.529	31	5.846	74	.	.	316	58	1.326	62	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	35.505	11	75.807	.		
56	Sniatyn	.	.	750	.	8.424	91	916	50	.	.	.	.	1.399	35	.	.	1.100	.	.	.	2.687	80	.	.	18.987	99	.	.	.	.	228	.	1.111	03	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8.896	01	.	.	.	.	50.272	41	96.591	.		
57	Sokal	.	.	6.805	68	4.895	99	862	90	2.490	88	.	.	6.738	68	11.000	.	326	41	488	94	967	30	.	.	22.566	71	8.626	.	.	.	2.327	.	1.200	.	100	.	.	.	.	.	578	78	.	.	.	.	29.556	59	94.531	81	105.592	43		
58	Stanisławów	.	.	2.769	62	24.786	80	25	.	.	.	.	.	3.261	60	.	.	2	70	1.618	93	.	.	.	.	18.185	93	4.460	.	.	.	4.806	68	.	.	9.337	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	69.254	76	*)	.	*) „ „ „
59	Staremiasto	.	.	2.544	.	1.985	67	2.105	.	915	.	.	.	2.359	83	9.669	25	289	42	207	17	.	.	.	.	9.419	61	2.020	51	.	.	104	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	33.271	46	34.301	75		
60	Stryj	.	.	1.365	50	6.722	93	286	.	63	03	.	.	947	86	.	.	700	.	1.579	05	1.006	60	.	.	20.612	20	2.200	.	.	.	985	25	408	01	.	.	.	.	.	.	385	.	.	.	.	.	.	.	8.087	84	44.918	77	76.221	61		
61	Tarnobrzeg	.	.	3.459	90	14.676	41	166	06	.	.	.	.	1.393	97	.	.	2.136	10	1.235	16	520	.	.	.	11.740	99	4.212	.	100	.	1.496	62	1.926	56	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15.829	48	1.200	59	6.699	86	66.193	20	56.541	82		
62	Tarnopol	.	.	616	.	3.087	38	.	.	.	.	.	.	4.866	98	.	.	1.741	.	441	25	1.715	99	.	.	28.500	93	2.540	.	.	.	98	10	1.771	20	.	.	.	.	.	.	85	.	.	.	22.358	82	.	.	10.194	10	73.011	70	*)	.	*) „ „ „
63	Tarnów	.	.	2.792	50	2.253	25	387	.	.	.	.	.	4.047	36	.	30	801	.	935	98	50	.	.	.	7.598	09	250	.	76	55	190	.	493	12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.458	75	39.418	60	59.372	93		
64	Tłumacz	.	.	4.225	55	2.510	02	40	.	.	.	.	.	1.300	99	.	.	.	.	417	21	1.600	.	.	.	33.149	92	755	05	70	50	2.095	.	.	.	.	.	.	.	31	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	72.600	27½	80.602	75		
65	Trembowla	.	.	1.258	35	4.075	03	100	.	.	.	.	.	1.041	20	50	.	890	.	308	72	148	.	.	.	15.359	61	2.258	61	.	.	1.930	43	691	78½	.	.	.	.	816	25	450	.	.	.	8.562	30	.	.	3.708	19	41.646	42½	78.585	97		
66	Turka	660	.	250	.	773	50	305	50	.	.	.	.	959	84	13	.	1.275	.	87	77	330	.	.	.	9.584	47	1.072	.	1.214	.	335	72	1.096	14	.	.	2.500	.	.	.	.	.	20.062	.	.	.	3.236	31	43.755	25	42.516	45		
67	Wadowice	534	32	4.492	44	3.088	19	3.172	64	401	87	.	.	7.115	58	305	48	3.733	42	5.485	38	739	30	3.306	.	13.653	21½	1.485	77	463	77	8.516	96	3.687	59	.	.	.	.	8.389	69	3	44	141	28½	28.879	54	4.095	32	16.984	37	118.041	25	81.130	55		
68	Wieliczka	534	32	922	97	3.705	54	23	.	.	.	.	.	5.609	47½	.	.	936	94	1.404	63	717	31	.	.	11.373	31	.	.	.	.	1.489	.	1.948	85½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24.677	22	8.301	55	14.466	14	76.110	26	14.665	89		
69	Zaleszczyki	1.733	70	150	.	78	15	.	.	.	.	.	.	4.101	85	.	.	553	18	278	16	80	.	.	.	505	.	1.552	01	.	.	6.184	25	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	17.216	30	.	.	
70	Zbaraż	.	.	1.445	.	1.584	21	.	.	.	.	.	.	3.207	88	.	.	300	.	138	69	10	.	2.700	.	20.188	99	1.828	.	.	.	3.799	19	401	41	.	.	.	.	2.000	.	.	.	.	.	8.848	28	466	80	.	.	44.868	45	80.853	.		
71	Złoczów	.	.	1.156	25	12.691	73	6.975	45	.	.	.	.	5.227	10	.	.	1.322	74	1.511	55	1.590	76	.	.	49.192	08	.	.	695	.	903	14	4 427	99½	1.965	.	.	.	859	10	744	64	127	64	.	.	.	.	11.865	40	101.255	57½	128.109	42		
72	Żółkiew	.	.	426	.	5.017	31	92	.	.	.	.	.	4.473	54	.	.	904	91	654	61	2.699	53	.	.	18.133	71	847	10	.	.	444	75	3.911	41	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5.180	84	42.785	21	75.467	13		
73	Żydaczów	.	.	3.699	.	30.430	20½	1.449	21	.	.	.	.	10.532	22½	7.100	.	1.837	65	2.011	40	.	.	.	.	5.851	96	6.266	44	.	.	1.270	42	667	07	.	.	.	.	191	.	286	29	84	.	.	.	.	.	69.448	38	*)	.	*) „ „ „
74	Żywiec	23	18	6.684	10	748	10	4.247	.	300	.	.	.	1.577	71	.	.	6.791	76	941	51	304	21	2.021	.	41.816	70	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Wykaz wydatków
podług budżetów na rok 1896
gmin małomiejskich i wiejskich.

Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Pobory funkcyonaryuszów zł.	ct.	Emerytury i zaopatrzenia zł.	ct.	Koszta kancelaryjne zł.	ct.	Administracya dóbr, utrzymanie budynków, realności itp. zł.	ct.	Czynsz za dzierżawę: prawa propinacyjnego zł.	ct.	Czynsz za dzierżawę: krajowych opłat konsumcyjnych zł.	ct.	Podatki, ekwiwalent, opłaty skarbowe zł.	ct.	Cele dobroczynne, ubogich i inne zł.	ct.	Policya miejscowa zł.	ct.	Aresztanci i szupaśnicy zł.	ct.	Straż pożarna itp. zł.	ct.	Straż polowa i lasowa zł.	ct.	Wydatki na cele sanitarne zł.	ct.	Oświetlenie miasta zł.	ct.	Przedsiębiorstwa gminne zł.	ct.	Dysty i koszta podróży zł.	ct.	Rekrutacya, kwaterunek i inne cele wojskowe zł.	ct.	Wydatki na cele: szkolne i oświaty zł.	ct.	parafialne i wyznaniowe zł.	ct.	drogowe: gotówką zł.	ct.	drogowe: wartość wszelkich zużytych prestacyj zł.	ct.	drogowe: zapas kasowy drogowy z końcem roku zł.	ct.	Wydatki nadzwyczajne: kupno gruntów, domów, budowli itp. zł.	ct.	kupno papierów wartościowych zł.	ct.	spłata długów zł.	ct.	zaliczki udzielone i spłacone zł.	ct.	Wydatki rozmaite zł.	ct.	Zapas kasowy z końcem roku zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Uwaga
1	Biała	18.399	70	712	68	1.943	37	6.580	50	.	.	.	.	7.398	91	4.113	22	8.020	88	426	07	3.165	05	1.517	.	3.122	66	1.059	18	.	.	.	.	720	76	17.196	85	1.980	89	6.207	37	24.396	01	328	31	100	.	100	.	9.896	56	.	.	11.336	82	7.825	98	136.548	72	
2	Bóbrka	10.072	50	.	.	1.353	.	496	17	.	.	.	.	3.172	.	115	25	2.109	.	35	.	777	.	976	50	1.795	.	210	.	.	.	.	.	56	.	7.295	59	156	56	744	04	17.825	85	284	38	.	.	.	.	3.506	68	361	19	4.172	93	.	.	55.464	59	
3	Bochnia	16.136	65	.	.	3.677	79	610	34	.	.	.	.	9.713	74	445	50	646	75	370	15	784	50	.	.	598	52	409	85	1.764	90	.	.	639	86	17.778	11	1.500	50½	370	.	23.042	76	.	.	.	.	25	20	7.904	18	6.466	48½	5.944	12	.	.	98.815	81	
4	Bohorodczany	7.193	50	.	.	1.476	50	808	86	.	.	.	.	3.100	65	32	.	2.259	.	40	.	727	.	731	.	1.125	50	270	.	.	.	.	.	156	.	4.824	43	.	.	1.646	12	18.778	85	1.631	05	1.949	97	.	.	893	92	.	.	1.524	.	1.149	55	45.312	90	
5	Borszczów	12.841	.	51	50	2.370	74	535	15	.	.	.	.	5.066	58	458	.	6.493	.	8	.	804	.	70	.	970	.	210	.	200	.	.	.	384	.	10.571	28	187	46	.	.	21.974	88	.	.	1.021	.	.	.	4.085	21	.	.	6.508	86	.	.	74.260	66	
6	Brody	13.384	10	168	60	1.718	98	6.593	65	.	.	.	.	7.207	84½	388	.	1.808	20	234	62	892	55	357	.	5.074	11	400	.	.	.	1.927	90	378	24	11.684	54	2.331	48	.	.	.	.	.	.	282	.	.	.	9.297	78	100	.	2.385	03	46	63	66.676	48½	
7	Brzesko	13.202	33	.	.	3.245	62	4.405	96	.	.	.	.	5.691	29½	118	.	1.429	.	74	75	2.398	85	1.590	60	199	.	80	.	.	.	.	.	2.466	56	9.237	09	492	94	116	85	2.9605	.	1.896	94	483	.	.	.	4.064	76	.	.	8.511	60½	718	78	89.954	65	
8	Brzeżany	11.834	90	.	.	1.270	15	819	75	.	.	.	.	7.207	84½	388	.	1.808	20	234	62	892	55	357	.	5.074	11	400	.	.	.	1.927	90	378	24	11.684	54	2.331	48	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.297	78	100	.	2.385	03	46	63	66.676	48½	
9	Brzozów	8.043	60	125	45	862	50	1.354	80	.	.	.	.	1.248	68	48	50	2.801	.	68	.	1.926	16	164	.	1.934	62	1.450	.	.	.	1.696	50	230	82	9.436	36	.	.	40	.	.	.	.	.	.	.	3.943	18	.	.	2.145	20	.	.	36.737	59	
10	Buczacz	10.832	20	51	10	3.281	40	1.386	75	.	.	.	.	6.917	42	200	.	2.429	80	61	.	848	.	408	.	2.316	05	220	.	.	.	1.019	50	282	.	9.434	33	186	80	50	.	29.990	81	.	.	.	.	.	.	5.146	90	.	.	2.880	24	5.311	58	71.280	94	
11	Chrzanów	15.466	38	181	78	2.418	61	3.386	05	.	.	.	.	3.130	68	822	.	5.146	80	887	32	3.318	18	321	.	1.500	.	1.470	.	.	.	.	.	1.091	56	27.207	49	979	43	14.852	60	20.472	18	.	.	1.020	.	.	.	3.762	12	15	.	4.626	14	434	63	112.004	85	
12	Cieszanów	13.940	80	200	.	998	20	1.570	50	.	.	.	.	9.264	34	401	05	899	50	64	50	691	.	727	50	1.174	.	340	.	.	.	1.085	50	176	36	5.481	29	.	.	.	.	.	.	.	.	50	.	.	.	8.474	92	.	.	2.272	81	223	78	48.031	.	
13	Czortków	10.558	.	.	.	2.258	81	7.669	39	.	.	.	.	3.812	35	.	.	4.609	28	50	.	873	.	.	.	790	.	200	.	1.110	41	.	.	298	06	7.884	85	180	31	500	.	.	.	.	.	400	.	.	.	8.364	31	200	.	4.158	63	.	.	53.357	40	
14	Dąbrowa	8.375	79	.	.	1.808	.	1.122	38	.	.	.	.	5.895	92	196	.	1.504	50	130	.	535	.	204	20	2.957	87	330	80	1.643	58	.	.	496	63	4.671	29	1.208	15	.	.	12.813	48	.	.	.	.	.	.	5.685	22	.	.	3.986	11	.	.	53.004	82	
15	Dobromil	9.592	70	658	40	808	60	1.943	47	3.000	.	.	.	5.696	03½	443	.	2.481	.	84	.	599	.	1.338	20	1.468	60	240	.	.	.	844	50	870	.	12.204	71	781	39	1.000	.	.	.	.	.	.	.	5.012	66	415	75	2.791	80	.	.	38.779	71½	
16	Dolina	17.487	09	721	81	1.931	54	1.914	.	.	.	.	.	4.009	15	202	.	3.856	.	172	.	500	.	314	.	4.694	.	875	.	1.420	42	1.385	60	389	78	14.794	86	1.742	76	.	.	.	.	.	.	.	.	5.351	74	.	.	4.446	26	502	80	66.660	31	
17	Drohobycz	14.348	60	.	.	1.584	56	2.514	61	53	07	.	.	18.269	68½	488	.	5.414	61	407	.	1.257	50	1.515	80	3.961	94	.	.	.	.	.	.	168	20	2.102	39	45	.	.	.	25.814	42	.	.	.	.	.	.	5.211	07	.	.	5.139	32	.	.	88.290	77½	
18	Gorlice	7.613	40	.	.	580	50	334	.	.	.	.	.	817	64	.	.	1.574	15	.	.	197	50	344	.	883	70	.	.	.	.	922	62	329	80	12.207	55	.	.	3.690	93	20.695	88	.	.	200	.	.	.	675	99	.	.	2.586	51	.	.	58.658	67	
19	Gródek	8.906	70	.	.	454	.	1.351	48	.	.	.	.	2.061	65	.	.	460	.	53	.	174	.	.	.	10	.	50	.	.	.	.	.	148	90	725	98	82	.	.	.	12.312	17	.	.	.	.	.	.	20	.	19	37	5.912	66	.	.	32.741	86	
20	Grybów	6.664	34	.	.	636	20	968	.	.	.	.	.	2.667	54	59	22	2.058	60	24	90	577	15	516	14	1.262	95	222	32	25	.	46	09	182	02	13.978	41	2.558	87	467	80	.	.	.	.	10	.	4.502	25	62	.	2.577	99	219	48	40.281	72	
21	Horodenka	14.817	.	250	.	4.588	40	3.342	70	.	.	.	.	3.708	20	620	.	4.447	.	100	.	808	.	.	.	1.980	.	400	.	.	.	.	.	1.273	50	7.490	86	300	.	4.646	43	22.102	12	25	37	945	.	.	.	3.211	90	.	.	41.764	32	2.556	02	119.376	82	
22	Husiatyn	11.131	10	88	.	1.936	80	750	15	.	.	.	.	1.922	97	85	.	2.680	.	70	.	2.113	39	20	.	4.685	20	150	.	1.886	.	239	32	139	40	6.460	18	492	42	270	.	17.641	13	.	.	.	.	.	.	4.003	76	.	.	4.563	62	6.966	88	68.244	82	
23	Jarosław	14.457	71	.	.	1.088	03	4.089	12	.	.	.	.	16.879	64½	205	70	3.215	50	47	.	600	.	732	.	100	.	520	.	.	.	.	.	376	01	26.415	44½	627	11	996	02	28.001	68	4.231	79	.	.	.	.	.	.	4.928	79	300	.	8.174	52	1.051	86	117.087	48	
24	Jasło	9.277	78	12	.	1.039	21	1.495	89	.	.	.	.	1.765	90	76	60	4.160	59	93	.	618	60	794	50	1.749	32	105	.	.	.	.	.	697	17	13.872	84	2.809	86	.	.	32.093	83	.	.	.	.	.	.	808	62	1.657	80	7.133	17	320	43	80.571	11	
25	Jaworów	6.726	59	.	.	900	75	903	40	.	.	.	.	3.752	75	.	.	996	90	145	.	1.617	.	781	60	844	09	70	.	.	.	.	.	275	32	9.307	25	1.222	09	292	10	10.512	34	1.398	88	100	.	.	.	636	46	.	.	5.482	98	576	36½	46.541	81½	
26	Kałusz	4.944	08	.	.	825	.	2.782	25	778	.	.	.	12	.	320	.	3.896	.	.	.	1.110	.	.	.	55	.	600	.	.	.	4.40	.	.	.	37.981	50	.	.	1.300	.	.	.	.	.	.	.	9.090	87	.	.	1.420	.	.	.	64.614	10	
27	Kamionka	13.824	40	.	.	1.506	71	1.481	74	.	.	.	.	9.975	53½	327	01	4.524	48	108	69	1.696	67	1.323	.	1.988	26	1.315	.	1.000	.	1.082	89	477	80	16.507	04½	171	85	54	.	.	.	4.581	87	.	.	1.978	.	.	.	2.803	36	507	55	67.180	86	
28	Kolbuszowa	7.116	50	.	.	1.090	87	1.010	46	.	.	.	.	1.786	01½	177	48	2.665	12	112	50	245	.	645	75	3.350	14	229	29	565	.	933	16	256	63	8.376	88½	1.830	57	13	.	.	.	.	.	76	.	.	.	7.317	64	.	.	2.432	18½	.	.	40.219	69½	
29	Kołomyja	12.161	86	.	.	1.911	40	6.384	38	.	.	.	.	7.194	43	577	68	2.960	34	138	61	471	50	760	.	499	23	150	.	2.009	.	.	.	260	.	12.681	77	.	.	.	.	26.612	54	.	.	.	.	.	.	2.760	67	.	.	2.269	.	.	.	79.747	41	
30	Kossów	11.551	10	.	.	1.399	70	1.292	17	.	.	.	.	7.618	09½	186	.	4.786	.	72	.	390	.	1.077	.	3.515	61	506	.	.	.	.	.	277	90	8.650	59	373	53	.	.	18.362	92	.	.	.	.	.	.	1.581	10	.	.	8.318	68½	.	.	70.008	40	
31	Kraków	11.318	80	.	.	1.789	10	765	40	.	.	.	.	4.999	22½	210	.	2.388	.	385	.	2.951	67	1.011	75	6.962	70	815	.	.	.	1.429	10	1.042	51	15.385	45½	946	04	13.619	17	25.730	19	.	.	100	.	.	.	8.942	89	908	39½	4.005	04	.	.	105.205	48½	
32	Krosno	6.085	01	.	.	566	20	708	56	310	.	.	.	2.902	57	25	.	2.021	70	39	.	249	50	324	.	1.119	25	220	.	1.200	.	.	.	336	50	9.073	22	2.279	62	3.762	26	23.191	66	.	.	.	.	.	.	5.317	19	.	.	4.403	45½	.	.	68.729	69½	
33	Limanowa	6.354	07	.	.	945	41	1.597	34	.	.	.	.	1.174	13½	29	50	1.412	82	150	24	676	.	340	.	132	54	221	.	.	.	1.321	91	340	35	2.572	59½	602	79	112	31	.	.	.	.	206	.	1.429	08	.	.	2.543	62	.	.	22.161	71	
34	Lisko	8.447	.	.	.	1.277	50	991	60	.	.	.	.	2.781	69	.	.	1.717	.	66	.	240	.	385	.	1.151	.	260	.	789	.	.	.	753	.	5.140	12	.	.	5.588	93	20.242	18	.	.	.	.	.	.	4.427	.	.	.	2.088	20	.	.	56.345	22	
35	Lwów	27.488	89	.	.	2.715	21	30.802	53	.	.	.	.	17.823	86	29	.	2.918	20	349	.	705	.	1.727	11	927	72	287	50	191	40	3.867	47	1.219	52	28.933	03	937	69	24.039	58	31.588	76	266	54	150	.	768	10	21.356	55	268	03	18.063	86	1.869	59	219.289	14	
36	Łańcut	15.427	10	542	50	2.155	79	6.800	26	.	.	.	.	13.213	83	1.496	45	6.112	72	378	96	1.269	60	827	90	6.282	54	1.005	.	2.180	.	.	.	432	35	15.389	82	4.616	11	3.707	50	23.251	75	.	.	10.000	.	.	.	3.889	21	.	.	9.754	82	2.080	39	130.814	60	
37	Mielec	11.511	59	.	.	1.058	68	3.068	57	.	.	.	.	3.756	18½	120	.	1.249	50	12	.	1.131	23	.	.	1.447	.	80	.	.	.	.	.	441	08	4.666	56	288	99	3.702	94	15.952	48	987	78	.	.	.	.	4.538	88½	.	.	6.762	28	.	4	06	60.774	96	
38	Mościska	12.156	70	.	.	1.502	68	2.828	08	.	.	.	.	12.033	44	748	10	3.788	80	205	58	2.610	76	1.110	16	2.187	04	710	20	.	.	1.415	.	426	07	9.398	06	467	06	553	.	13.458	22	2.220	77	1.953	83	.	.	2.887	88	50	.	2.161	95	.	.	74.867	88	
39	Myślenice	11.616	80	.	.	1.780	50	4.542	35	.	.	.	.	4.687	71	219	24	1.352	.	439	50	2.056	.	.	.	1.326	80	900	.	1.925	.	.	.	546	01	11.784	20	1.726	16	1.897	70	18.191	53	.	.	.	.	.	.	14.174	54	.	.	4.412	50	.	.	83.478	54	
40	Nadwórna	12.059	80	.	.	1.801	70	2.458	39	.	.	.	.	5.043	64½	25	.	4.486	.	110	.	450	.	1.110	.	1.105	07	988	79	.	.	.	.	184	.	4.583	58	380	.	7.642	.	27.752	58	.	.	600	.	.	.	3.146	89	.	.	8.138	19	.	.	82.015	63½	
41	Nisko	6.118	70	.	.	497	.	404	.	.	.	.	.	4.633	55	90	.	466	.	76	.	10	16	.	.	100	.	20	.	678	82	1.372	78	240	65	7.161	33	133	31	.	.	11.601	99	.	.	.	.	.	.	90	.	.	.	3.677	58	.	.	87.871	82	
42	Nowytarg	9.575	05	105	.	1.481	60	2.540	58	.	.	19	.	8.867	53	244	.	2.894	80	228	.	2.711	80	2.436	84	168	.	754	.	18.103	93	.	.	485	95	17.250	14	2.438	08	2.130	.	.	.	.	.	1.764	.	2	26	4.598	45	.	.	6.457	80	3.498	19	88.754	45	
43	Pilzno	7.640	89	.	.	879	74	779	80	.	.	.	.	2.782	91	355	04	2.288	80	182	84	340	05	37	.	167	56	220	.	560	.	.	.	129	81	6.777	87	1.334	34	.	.	.	.	.	.	850	.	.	.	4.727	58	.	.	3.869	02	.	.	32.422	75	
44	Podhajce	12.038	.	195	24	2.793	10	472	44	.	.	.	.	7.064	08	.	.	1.698	.	.	.	800	.	.	.	1.807	.	.	.	.	.	.	.	206	40	5.036	08	19	85	.	.	16.458	89	.	.	.	.	.	.	3.634	20	.	.	3.485	15	.	.	55.700	43	
45	Przemyśl	12.666	84½	.	.	1.691	76	1.887	24	.	.	.	.	17.356	73	215	05	1.668	20	67	79	562	57	1.009	.	89	10	80	.	.	.	.	.	380	31	2.180	84½	493	78	.	.	.	.	.	.	915	.	.	.	3.578	48½	226	03	5.356	81	3.205	82½	52.387	82	
46	Przemyślany	8.865	30	235	.	848	90	951	64	.	.	.	.	5.454	09	112	.	2.038	.	83	50	718	.	1.696	.	245	40	308	60	331	60	1.740	70	161	07	11.351	51	.	.	.	.	.	.	.	.	450	.	.	.	6.026	23	.	.	4.701	57½	.	.	61.399	50½	
47	Rawa	12.768	38	.	.	1.358	53	1.351	48	.	.	.	.	8.828	55½	878	86	3.964	08	420	33	520	.	1.119	70	2.572	41	812	.	3.523	08	.	.	976	68	11.569	26½	785	60	.	.	.	.	.	.	697	65	80	.	5.241	97	.	.	8.970	96	.	.	66.379	43	
48	Rohatyn	15.633	90	741	.	1.499	13	1.157	12	10.500	.	.	.	9.466	98	549	.	1.901	29	181	95	1.043	56	70	.	2.780	38	758	.	300	.	1.719	31	810	.	8.882	70	.	.	622	17	21.115	18	.	.	24.582	09	.	.	8.491	84	629	47	8.571	42	.	.	136.506	46	
49	Ropczyce	9.059	45	60	.	1.595	77	2.083	80	131	52	.	.	2.074	84½	615	46	3.265	30	415	50	918	.	234	50	1.198	50	622	78	40	.	152	.	591	47	15.930	.	1.020	22	471	18	.	.	.	.	140	35	2	40	7.138	12	2.286	29½	2.928	86	265	17	58.236	44	
50	Rudki	6.635	.	.	.	848	70	4.013	08	.	.	.	.	2.690	49	160	.	1.303	.	35	.	503	.	972	.	766	50	270	.	.	.	.	.	231	.	5.128	82	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.459	07	.	.	8.167	72	.	.	28.178	38	
51	Rzeszow	14.196	48	16	56	1.371	10	2.456	99	.	.	.	.	2.101	63	60	.	3.737	29	.	.	411	.	.	.	59	.	304	.	8.200	.	.	.	814	86	13.340	72	4.633	18	9.400	06	35.386	01	.	.	.	.	.	.	5.160	97	.	.	6.228	49	.	.	107.878	29	
52	Sambor	7.668	65	.	.	627	27	1.304	05	.	.	.	.	14.563	98	.	.	2.231	90	36	71	354	.	822	83	146	90	.	.	377	05	1.236	60	387	21	8.160	69	166	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.000	86	.	.	4.578	28	.	.	44.658	48	
53	Sanok	8.682	92	.	.	1.469	93	1.833	60	.	.	.	.	5.405	54	.	.	2.648	75	176	66	587	85	609	50	1.878	15	153	.	.	.	1.597	90	1.144	53	6.380	70	226	24	23.689	99	.	.	.	.	.	.	10.775	53	68	33	4.341	14	.	.	71.317	51	
54	Sącznowy	16.137	41	.	.	1.965	56	1.256	45	.	.	.	.	7.443	78	1.197	45	4.288	.	100	40	1.339	14	2.155	10	2.875	47	393	50	.	.	1.958	70	586	86	11.055	94	1.499	35	.	.	522	45	.	.	20.700	.	.	.	2.739	78	2.243	06	6.361	06	919	27	87.788	67	
55	Skałat	11.266	50	60	.	2.178	55	654	10	.	.	.	.	2.796	98	15	.	4.251	.	147	.	1.115	20	.	.	3.702	20	657	.	.	.	3.217	20	295	60	8.465	73	483	58	600	.	.	.	.	.	1.847	.	.	.	4.205	08	.	.	3.867	.	.	.	49.824	67	
56	Śniatyn	9.808	87	42	82	1.680	85	1.235	27	.	.	.	.	4.898	39	.	.	2.859	.	60	.	73	.	40	.	952	.	75	.	.	.	1.088	39	197	.	5.894	75	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	6.799	45	.	.	35.699	79	
57	Sokal	14.771	60	250	.	1.052	10	3.442	83	.	.	.	.	11.398	30	367	.	2.599	40	209	97	635	70	1.294	.	3.815	.	110	.	200	.	3.413	50	475	80	34.376	80	1.428	02	1.168	.	.	.	.	.	600	.	.	.	5.438	48	220	.	5.862	27	.	.	93.028	27	
58	Stanisławów	12.700	.	530	.	1.556	45	1.306	01	.	.	.	.	8.174	31	480	76	4.465	54	22	.	1.188	14	148	.	230	.	924	85	.	.	.	.	259	16	15.005	03	198	75	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5.662	25	7.525	25	2.762	34	.	.	8.452	10	.	.	71.585	94	
59	Staremiasto	8.932	60	850	.	775	11	1.741	02	.	.	.	.	3.915	81	629	.	1.999	20	40	.	1.323	.	1.271	40	86	.	200	.	300	.	806	.	351	98	5.044	63	211	75	.	.	.	.	.	.	150	.	.	.	1.360	31	1.120	.	2.208	20	.	.	38.265	96	
60	Stryj	11.164	90	.	.	665	20	3.375	97	.	.	.	.	8.077	51	.	.	600	.	.	.	1.720	70	1.805	.	1.774	.	240	.	.	.	1.864	40	202	66	8.048	68	1.431	65	.	.	.	.	.	.	200	.	.	.	2.210	.	.	.	1.278	89	254	21	44.918	77	
61	Tarnobrzeg	6.817	18	150	.	1.453	19	1.867	80	.	.	.	.	8.028	67	464	68	4.460	80	111	.	390	.	883	30	1.961	77	520	.	.	.	1.588	84	738	58	6.699	36	851	17	3.888	68	10.112	87½	3.078	51½	141	28	.	.	2.022	31	.	.	4.921	99	587	71	66.193	20	
62	Tarnopol	10.144	50	102	20	1.940	64	632	17	.	.	.	.	3.893	27	175	.	3.088	.	37	.	1.520	90	261	.	5.605	50	250	.	250	.	2.121	46	149	10	10.782	10	225	.	410	.	22.358	82	.	.	313	68	.	.	8.163	78	.	.	5.570	30	22	33	73.011	70	
63	Tarnów	6.808	48	.	.	698	70	889	80	.	.	.	.	2.986	19	452	20	1.482	.	81	09	488	45	45	.	1.023	.	150	.	.	.	660	.	160	.	18.331	31	3.567	08	.	.	.	.	.	.	200	.	.	.	624	09	.	.	2.231	70	18	.	40.852	09	
64	Tłumacz	13.677	25	38	32	1.205	85	419	70	.	.	.	.	4.101	48½	75	.	2.397	.	402	.	425	.	305	.	7.926	60	180	.	.	.	.	.	308	41½	20.747	98	.	.	.	.	.	.	1.404	.	.	.	3.095	44	.	.	7.067	56	.	.	90.181	08½	
65	Trembowla	9.001	.	67	80	1.290	60	568	98	.	.	.	.	1.846	17	325	.	1.687	.	20	.	401	.	145	.	2.284	46	30	.	.	.	.	.	111	.	13.667	17	.	.	1.818	50	7.768	80	.	.	.	.	.	.	2.658	32	.	.	4.332	92	.	.	48.018	17	
66	Turka	4.904	80	32	.	1.078	40	562	47	.	.	.	.	1.984	08	100	.	890	.	14	.	220	.	656	.	1.039	54	80	.	.	.	.	.	222	07	8.795	88	.	.	.	.	20.062	.	.	.	2.890	.	.	.	1.314	04	.	.	2.385	27	.	.	42.230	50	
67	Wadowice	12.115	35	178	14	21.145	55	1.617	14	.	.	.	.	3.881	70½	850	59	3.673	91	517	62	1.235	09	349	.	3.044	06	720	97	4.673	72	1.726	35	732	84	16.744	41	2.359	75	810	37	28.879	54	4.095	32	.	.	.	.	9.674	81	1.792	97½	18.658	18	2.101	44	136.079	22	
68	Wisliczka	12.717	07	.	.	1.359	07	146	40	.	.	.	.

Wykaz

kas pożyczkowych gminnych za rok 1896.

L. porz.	Nazwa powiatu	Ilość gmin	Ilość kas pożyczkowych	Stan kasy z końcem roku 1895. zł.	Stan kasy z końcem roku 1895. ct.	Uwaga
1	Biała	69	—	—	—	Nie ma żadnych kas.
2	Bóbrka . . .	90	55	110.628	96	
3	Bochnia . . .	141	103	62.984	12	
4	Bohorodczany . .	37	17	45.756	33	
5	Borszczów . . .	74	55	77.532	06½	
6	Brody	103	61	78.182	67	
7	Brzesko . .	112	109	253.578	98½	
8	Brzeżany . . .	75	37	57.859	40	
9	Brzozów . . .	56	39	81.912	58	
10	Buczacz	89	70	108.640	73	
11	Chrzanów . .	84	4	5.678	75	
12	Cieszanów . . .	69	8	9.351	97	
13	Czortków . . .	44	45	111.686	01	
14	Dąbrowa . . .	105	99	104.862	77	95 kas poż. gmin. 96.793 zł. 07 ct. 4 banki włościańskie 8.069 „ 70 „ 99 razem . . 104.862 zł. 77 ct.
15	Dobromil . . .	96	16	12.500	65	
16	Dolina . . .	87	50	60.603	75	
17	Drohobycz . . .	79	37	89.431	47½	
18	Gorlice . .	89	77	79 257	52	
19	Gródek . . .	70	2	4.750	08½	
20	Grybów	72	64	60.551	29	
21	Horodenka . . .	50	47	153.974	67	
22	Husiatyn . . .	51	51	156.336	90	
23	Jarosław . . .	108	83	138.850	22	
24	Jasło	155	147	116.620	56	
25	Jaworów . . .	67	21	15.053	83	
26	Kałusz . . .	69	62	124.484	56	
27	Kamionka . . .	92	73	127.984	14	
28	Kolbuszowa . .	62	57	117.042	66	
29	Kołomyja . . .	75	58	94.145	83	
30	Kossów . . .	45	12	79.637	96	
31	Kraków . . .	107	—	—		Nie ma żadnych kas.
32	Krosno . . .	84	81	122.058	44	
33	Limanowa . . .	90	87	95.064	99	
34	Lisko . .	154	4	3.838	38	
35	Lwów . . .	130	77	163.090	37	
36	Łańcut . . .	108	84	215.060	17	
37	Mielec	96	92	121.137	69	
38	Mościska . . .	78	12	38.555	31	
39	Myślenice . . .	67	7	12.837	10	
	Do przeniesienia .	3.329	2.003	3,311.523	89	

L. porz.	Nazwa powiatu	Ilość		Stan kasy z końcem roku 1895.		Uwaga
		gmin	kas pożycz kowych	zł	ct.	
	Z przeniesienia .	3.329	2.003	3,311.523	89	
40	Nadwórna	38	6	16 932	46	
41	Nisko	60	35	63.107	65	
42	Nowy targ . .	75	39	58.983	21	
43	Pilzno . . .	61	42	58 077	64	
44	Podhajce . .	65	55	117.636	94	
45	Przemyśl . . .	123	78	84.403	28	
46	Przemyślany . .	69	11	23.700	81	
47	Rawa . . .	72	17	66.994	66	
48	Rohatyn . . .	100	65	100.422	88	
49	Ropczyce . .	79	48	34.473	66	
50	Rudki . .	73	8	28.961	56	
51	Rzeszów . . .	116	106	138.766	79	
52	Sambor . .	86	16	19.971	16	
53	Sanok	130	45	52.679	58½	
54	Sącz Nowy . . .	167	54	75.323	96	
55	Skałat . .	62	61	244.507	99	
56	Śniatyn	41	12	33.707	58	
57	Sokal . . .	99	72	135 171	29	
58	Stanisławów . .	75	13	35.897	81	
59	Staremiasto . . .	56	21	24.237	29	
60	Stryj . . .	102	25	67.594	09½	
61	Tarnobrzeg . .	70	61	132.144	82	
62	Tarnopol . . .	81	81	256.755	25	
63	Tarnów	85	82	121.310	59	
64	Tłumacz . . .	59	38	64.347	26	
65	Trembowla . .	43	27	109.614	67½	
66	Turka .	74	2	6.057	96	
67	Wadowice . .	111	4	10.729	78	
68	Wieliczka . .	156	53	42.505	91	
69	Zaleszczyki .	57	32	63.024	17	
70	Zbaraż . . .	62	49	111.734	24½	
71	Złoczów . . .	141	94	161.889	82	
72	Żółkiew . . .	74	14	34.846	33	
73	Żydaczów . .	73	56	169.165	02½	
74	Żywiec	70	2	3.231	79	
	Razem . .	6.234	3.427	6,080.433	81½	

Wykaz

powiatowych kas pożyczkowych za rok 1895.

L. porz.	Powiat	Stan kasy z końcem roku 1895. zł.	ct.	Uwaga
1	Brzesko . .	12.313	77	
2	Borszczów . . .	21.105	44	W likwidacyi.
3	Dobromil . .	35.286	20	
4	Drohobycz . .	81.304	78	
5	Horodenka . .	45.823	95	
6	Jarosław . . .	3.679	99½	
7	Jaworów . . .	20.403	64½	
8	Kosów . .	46.770	36½	
9	Nadwórna . . .	10.322	72	
10	Pilzno	23.303	02	
11	Sambor	158.765	07	
12	Turka	57.375	58	
13	Wieliczka . . .	130.087	26½	
14	Złoczów	5.076	45½	
15	Żydaczów . . .	16.657	01	
	Razem . .	**668.275**	**26½**	

Wykaz

powiatowych kas oszczędności za rok 1895.

L. porz.	Powiat	Wysokość wkładek oszczędn. zł.	ct.	Pożyczki hipoteczne zł.	ct.	Pożyczki komunalne zł.	ct.	Weksle zł.	ct.	Zastaw papierów wartośc. zł.	ct.	Fundusz rezerwowy zł	ct.	Stan z końcem roku 1895. zł.	ct.	Uwaga
1	Bochnia	658.174	89	421.452	43	26.715	—	126.521	—	945	—	18·693	14½	670.965	74	
2	Brody	91.196	16	50.061	16	3.650	11	25.095	86	9.399	50	968	77	97.151	66	
3	Dolina	294.450	54	121.876	86	2.096	—	63.210	—	445	—	12.233	73	300.069	67	
4	Kałusz	309.107	55	118.347	03	7.140	19	113.487	—	45.440	—	5.446	65	330.966	91	
5	Kraków	4,649.235	77	2,191.358	07	25.730	06	478.961	48	17.534	—	125.021	78	4,854.169	11	
6	Myślenice	302.662	92	162.205	15	12.697	96	39.002	—	150	—	11.040	97	333.196	18	
7	Ropczyce	241.067	68	191.014	70	3.431	29	93.333	29	1.215	—	10 834	73	300.321	23	
8	Sambor	180.223	30	26.496	49	354	06	143.417	22	—	—	6.677	58	189 930	67	
9	Trembowla	258.497	36	73.905	88	—	—	160 539	18	3.143	08	14 464	—	288 842	48	
10	Wadowice	1,058.828	18	500.259	38	15.291	04	464.257	79	17.756	19	95.966	22	1,66.158	12	
11	Wieliczka	1,025.030	27	587.540	65	—	—	237.891	03	3.760	—	43.148	89½	1,045.493	53½	
	Razem	11,068.474	62	4,444.517	80	97.105	71	1,945.715	85	99.787	77	344.496	47	9,577.265	30½	

Wykaz

miejskich Kas oszczędności za rok 1895.

L. porz.	Miejscowość	Wysokość wkładek oszczędnościow. zł.	ct.	Pożyczki hipoteczne zł.	ct	Pożyczki komunalne zł.	ct.	Weksle zł.	ct.	Zastaw papierów wartościow. zł.	ct.	Fundusz rezerwowy zł.	cj	Stan z końcem roku 1895. zł.	ct.	Uwaga
1	Biała	4,199.377	51½	2,997.483	60	172 607	46	6.616	56	14.950		37.176	32	4,254.664	91½	
2	Bochnia	924.381	05½	578.873	44	72.565	16	181.309	29	17.498	—	71.680	94	1,024.894	28	
3	Drohobycz	382.941	63	95.748	69	2 100		129.785	37	5.309	—	50 325	73	698.921	97½	
4	Jasło	754.875	44	502 539	01	109 236	88	61.866	—	25.545	—	9.892	74	778.227	15	
5	Kołomyja	1,918.408	11	988.693	13	52 000	—	226.284	42	22 711	53	149.848	28	2,043.108	75	
6	Kraków	12,309.399	91	7,305.266	41	131 515	55	560.987	50	264.378	—	1,304.366	55	13,986.047	47	
7	Ropczyce	263.713	04	220.941	65	—	—	80.079	59	1.750	—	12.479	61	318.159	82	
8	Rzeszów	996.418	54	371.308	29	54.349	66	431.632	--	5.117		164.788	65	1,209.223	70	
9	Sambor	1,931.927	31	1,082.648	19	223.291	07	475.856	—	27.192	18	137.503	54	1,950.659	23	
10	Sącz Nowy	1,547.455	14½	1,049.879	76	22 712	08	109.623	16	177.236	25	119 971	34	1,708.464	20	
11	Śniatyn	11.473	41½	1.500		—	—	4.500	—	920	75		—	11.584	09½	
12	Stryj	310.857	08	102.310	07	19.681	79	68.125	71	1.550	55	21.563	75	349.709	11	
13	Tarnopol	1,967.950	26	1,007.394	04	8.066	31	382.783	54	23.225	—	209.544	43	2,024 409	78	
14	Tarnów	3,504.357	84	2,441.527	36	214.889	53	17.382	67	23.771	—	262.197	68	3,538.290	84½	
15	Żywiec	368.414	63	225.050	—	—	—	43.747	76	8.195		4.885	—	380.757	46	
	Razem	31,391.950	92	18,971 163	61	1,083 015	49	2,780.579	37	619.349	26	2,556.224	56	32,277.122	78	

SPRAWOZDANIE

z czynności

Departamentu II. Wydziału krajowego

za czas od 15. listopada 1896 do 15. listopada 1897.

Departament II.

Szef Departamentu: Tadeusz Romanowicz, Członek Wydziału krajowego.

Sprawy finansowe, przemysłowe, górnicze. — Sprawy szkolne, teatra, archiwa krajowe i pomniki historyczne, fundacye przemysłowe i dobroczynne. — Szkoły przemysłowe i górnicze. — Biura statystyczne. — Biuro sprzedaży soli.

I. Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej Sankcyi.

Uchwała w przedmiocie prowizoryum budżetowego na I. kwartał 1897.

W załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego z 28. listopada 1896 l. 75.733 powziął Wysoki Sejm na wniosek Komisyi budżetowej w sprawie prowizoryum budżetowego na I. kwartał 1897 następującą uchwałę:

„I. Sejm upoważnia Wydział krajowy do czynienia wydatków zwyczajnych z fuduszu krajowego na rachunek roku budżetowego 1897 na podstawie budżetu na rok 1896.

2. Sejm upoważnia c. k. Rząd do poboru na rzecz funduszu krajowego dodatków do podatków w wysokości 61 ct. od każdego 1 zł. całej należytości państwowych podatków bezpośrednich. W mieście Krakowie tudzież w powiatach krakowskim i chrzanowskim dodatek ten ma się pobierać tylko w wysokości 47 ct.

Upoważnienia powyższe obowiązują po dzień 31. marca 1897.“

Uchwała ta uzyskała Najwyższą Sankcyę postanowieniem z dnia 19. stycznia 1897 — i została wykonaną.

Uchwała finansowa o poborze dodatku krajowego na r. 1897.

W załatwieniu sprawozdania komisyi budżetowej uchwalił Wysoki Sejm w dniach 13. i 15. lutego 1897 budżet funduszu krajowego i powziął następującą uchwałę skarbową;

„1. Na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w r. 1897 pobierany będzie dodatek do państwowych podatków bezpośrednich w wysokości 61 ct. od każdego złotego całej należytości tych podatków.

2. Opodatkowani w mieście Krakowie tudzież w powiecie krakowskim i chrzanowskim opłacać będą dodatek w wysokości 47 ct. od każdego złotego całej należytości tych podatków.“

Uchwały powyższe uzyskały Najwyższą Sankcyę postanowieniem z dnia 3. kwietnia 1897.

II. Sprawy finansowe.

Uchwała w sprawie zamknięcia rachunków funduszu krajowego i funduszów

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 udzielił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego, funduszów dotowanych ze Skarbu krajowego i funduszów samoistnych budżetem objętych, złożonych za r. 1895, które objęło także absolutoryum dla c. k. Rady szkolnej krajowej z działu wydatków krajowego funduszu szkolnego za tenże rok.

dotowanych ze Skarbu krajowego tudzież funduszów samoistnych budżetem objętych za r. 1895.

O tej uchwale zawiadomiono interesowanych.

Wypowiedzenie pożyczki kraj. z r. 1891.

W myśl programu finansowego przez Wysoki Sejm d. 20. września 1892 uchwalonego — wypowiedziano i spłacono do końca r. 1896 wszystkie dawne $4^1/_2$%-we emisyjne pożyczki. Zaś do budżetu r. 1897 wstawił Wys. Sejm kwotę 1,410.300 zł. na spłatę ostatniej z dawnych pożyczek emisyjnych, t. j. 4%-wej pożyczki z r. 1891. Wydział kraj. uchwałą z 27. stycznia 1897 L. 5.301 postanowił pożyczkę tę na dzień 1. maja b. r. wypowiedzieć — jakkolwiek bowiem wiedział, że wskutek spłacenia jej w terminie majowym może się później w miesiącach letnich okazać potrzeba chwilowego zasilenia kasy bieżącym kredytem — to jednak korzyść, jaką odnosi się na zaoszczędzonym półrocznym kuponie od sumy 1,410.300 zł. będzie znacznie wyższą od procentu, jaki się zapłaci od chwilowego, niewielkiego zresztą kredytu.

Ogłosiliśmy zatem to wypowiedzenie w sposób zwykle używany i ostatnia z dawnych pożyczek (z wyjątkiem pożyczki z r. 1873, która musi być według planu umorzoną) znikła z cedułki giełdowej.

W chwili, gdy niniejsze sprawozdanie zamykamy, jest jeszcze w obiegu 151.000 zł. obligów dawnych pożyczek z lat 1883, 1884, 1885 1889 i 1891, których właściciele dotąd nie zgłosili się po odbiór kapitału.

Wpływ nowych ustaw podatkowych na finanse autonomiczne.

W sprawozdaniu o budżecie krajowym na rok 1898 przedstawia Wydział krajowy szczegółowo wpływ, jaki wywiera nowy ustrój podatków bezpośrednich na obliczenie dochodów z dodatków do podatków na rok 1898.

Wszakże wpływ nowych ustaw podatkowych sięga dalej, odnosi się on nie tylko do funduszu krajowego ale i do funduszów powiatowych i gminnych. Przez ewentualne zwolnienie podatku osobisto-dochodowego od wszystkich dodatków autonomicznych, tracą wszystkie ciała autonomiczne dochód z dodatków, pobierany dotychczas od podatku dochodowego — a skutkiem tego, że podatki: gruntowy i domowy będą przypisane w dotychczasowej wysokości, bez uwzględnienia 10% a ewentualnie 15% ulgi, zaś podatek zarobkowy przypisany będzie już w zniżonej przez nową ustawę kwocie, stwarza się nierówność w poborze dodatków autonomicznych, które tylko od przypisanej kwoty podatków pobierane być mogą.

Okoliczności te spowodowały c. k. Rząd, że wezwał Namiestników wszystkich krajów koronnych, aby się porozumieli z Wydziałami krajowymi co do treści przedłożeń rządowych, jakie w tych sprawach do Sejmów mają być wniesione. Zapytanie, jakieśmy skutkiem tego otrzymali od c. k. Namiestnictwa obejmowało następujące sprawy:

a) Co do ewentualnego zrzeczenia się poboru dodatków autonomicznych do podatku osobisto-dochodowego, Wydział krajowy wyraził opinię, że ze względu na brzmienie ustawy o podatkach osobistych z d. 25. października 1896 zrzeczenie to staje się koniecznem, skoro od tego są zależne ulgi, jakie ustawa ta zapewnia opłacającym podatek gruntowy i domowy, a więc ulgi w tych rodzajach podatków, które ludność najdotkliwiej obciążają. Nie można przeto ze względu na autonomiczne finanse przeszkadzać wejściu w życie tych ulg, które ustawa państwowa warunkowo w podatkach państwowych zaprowadza.

b) Rząd przyłączył do tego drugie pytanie — czy te zrzeczenia się poboru dodatków autonomicznych do podatku osobisto-dochodowego nie ma być ograniczone do pewnego terminu — i zaproponował jako taki termin koniec r. 1909, a więc okres, objęty finansowym programem

wspomnianej ustawy o podatkach osobistych. Zastrzegał wszakże c. k. Rząd, że to ograniczenie ma się odnosić tylko do dodatku krajowego, nie zaś do powiatowych i gminnych. Wydział krajowy oczywiście oświadczył, iż zgadza się na to, aby owo zrzeczenie się ograniczyć do pewnego terminu, co zapewnia Reprezentacyi kraju w przyszłości wolną rękę, na wypadek — gdyby zmienione stosunki innego wymagały postanowienia. Wyraził jednak przekonanie, że toż samo ograniczenie powinnoby być dopuszczone także i co do dodatków powiatowych i gminnych, ponieważ nie ma żadnego powodu, żeby co do powiatów i gmin inne stosować postanowienia. Z dalszych w tej sprawie oświadczeń c. k. Rządu mamy prawo przypuszczać, że przychylił on się do tej naszej opinii.

c) Ze względu na wspomnianą wyżej nierówność w opodatkowaniu autonomicznem, spowodowaną innym sposobem przypisywania podatków gruntowego i domowego z jednej a zarobkowego z drugiej strony, zapytywał c. k. Rząd, czy nie należałoby przyznać ciałom autonomicznym prawa poboru dodatków według rozmaitej stopy procentowej, wyższej przy jednych, niższej przy innych rodzajach podatków. Wydział krajowy oświadczył się zatem — ponieważ rozmaita stopa procentowa dodatków może wyrównać tę nierówność, jaką stwarza rozmaitość podstawy, powstająca z niejednolitego sposobu przypisywania podatku. Przy bliższem dochodzeniu jednak okazało się to bezprzedmiotowem, ponieważ nasze ustawy autonomiczne już teraz nie zabraniają takiej nierówności w stopie dodatków do poszczególnych rodzajów podatków.

d) W celu zasilenia finansów autonomicznych, które poniosą uszczerbek przez uwolnienie podatku osobisto-dochodowego od dodatków — zapytywał c. k. Rząd, czy nie byłoby wskazanem, aby zaprowadzono samodzielne podatki krajowe i gminne od płac. Jakkolwiek wynik finansowy takich podatków nie może być znaczny, jednakowoż Wydział krajowy na myśl tę się zgodził, jest to bowiem w każdym razie pewne rozszerzenie podatkowego prawa ciał autonomicznych. — Wydał też Wydział krajowy opinię co do szczegółów tego projektu — w tym kierunku, aby płace niżej 600 zł. były wolne od podatku, w wyższych zaś byłby ten podatek progresywnym. Według powszechnie obowiązujących norm, nie może on być pobierany od urzędników państwa, kraju, gminy i od duszpasterzy.

Po tak przeprowadzonych rokowaniach z c. k. Rządem, mniema Wydział krajowy, iż należy oczekiwać wniesienia projektu rządowego w tej sprawie na bieżącej sesyi Wys. Sejmu.

Konferencya delegatów Wydziałów krajowych w powyższej sprawie.

Górno-austryacki Wydział krajowy zainicyował zjazd delegatów wszystkich krajów koronnych celem omówienia sprawy wpływu, jaki reforma podatkowa wywrze na autonomiczne finanse, a Wydział krajowy dolno-austryacki zgodził się, aby konferencya ta odbyła się w Wiedniu, w tamtejszym gmachu sejmowym *(Landhaus)*. Zaproszeni do udziału w tej naradzie, oczywiście nie mogliśmy się uchylić od tego i Wydział krajowy wydelegował na tę konferencyę szefa Dep. II.

Konferencya odbyła się dnia 10. listopada. Głównym przedmiotem jej obrad były te same sprawy, które powyżej w sprawozdaniu o naszem porozumiewaniu się z lwowskiem c. k. Namiestnictwem wymieniliśmy. Prawie wszystkie Wydziały krajowe były na konferencyi reprezentowane — a uchwały, które z małemi wyjątkami zapadały jednogłośnie, zgodne były z opinią, jaką Wydział krajowy w swych rokowaniach z c. k. Namiestnictwem wydał, a którą powyżej streściliśmy.

Prócz tego uchwaliła konferencya:

a) domagać się z całym możliwym naciskiem odszkodowania gmin za pełnienie czynności poruczonego zakresu działania;

b) również stanowczo domagać się wydatnego udziału krajów w dochodach z podwyższonych podatków konsumcyjnych, nie tylko w tym celu, aby fundusze krajowe mogły skuteczniej podołać swym

coraz wzrastającym zadaniom, ale też żeby mogły ewentualnie zasilać lokalne związki autonomiczne (powiaty i gminy);

c) wskazać c. k. Rządowi, że najwłaściwszym kierunkiem, w jakim stosunek finansów krajowych do państwowych rozwijać się powinien, byłoby przekazanie krajom wszyskich podatków bezpośrednich prócz osobisto-dochodowego a przedstawienie państwu tego podatku i całego rozległego opodatkowania pośredniego;

d) domagać się uwolnienia od podatku rentowego kuponów od emisyi zakładów hipotecznych krajowych — tudzież na wzajemności opartych.

Zastrzeżono oczywiście, że wszystkie na konferencyi powzięte uchwały są tylko wyrażeniem opinii obecnych, a nie przesądzają uchwałom ostatecznym Wydziałów krajowych a tem mniej Sejmów.

III. Sprawy szkolne.

Wniosek posła Soleskiego w sprawie programu organizacyi szkół ludowych.

W załatwieniu sprawozdania komisyi szkolnej o wniosku posła Soleskiego w sprawie programu organizacyi szkół ludowych, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z 13. lutego 1897 następujące uchwały:

„1. Wzywa się Radę szkolną krajową aby zastanowiła się, czy nie byłoby rzeczą możliwą, akcyę Rady szkolnej krajowej zmierzającą do zorganizowania szkół ludowych ująć w program z góry na czas lat 15—20 w ten sposób obliczony, ażeby po skończeniu się tego okresu daną była możność pobierania nauki elementarnej wszystkiej młodzieży naszego kraju będącej w wieku szkolnym.

2. Wzywa się Radę szkolną krajową, ażeby w każdym razie program akcyi zmierzającej do celu w ustępie 1. wymienionego, na kilka lat najbliższych obliczony, na najbliższą sesyę sejmową przygotowała.“

Zarazem polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby program, który mu Rada szkolna krajowa stosownie do ustępu 2., nadeszle, ze stanowiska finansów kraju rozważył i sprawozdanie w tej mierze na najbliższej sesyi Sejmowi przedłożył.

Uchwały powyższe zakomunikował Wydział krajowy Radzie szkolnej krajowej z prośbą o udzielenie mu programu organizacyi szkół ludowych; nie otrzymawszy dotychczas tego programu, nie był w możności zastosować się do polecenia zawartego w przytoczonej rezolucyi Wys. Sejmu. O ile Wydziałowi krajowemu wiadomo — odpowiedź Rady szkolnej nadejdzie jeszcze przed zebraniem Wys. Sejmu.

Wniosek posła Soleskiego w sprawie obniżenia nauczycielom ludowym lat służby z 40 na 35.

Uchwałą z 15. lutego 1897 polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał, jak oddziała na fundusz krajowy oraz jakie zmiany ustaw dotychczasowych przyjęcie tego wniosku posła Soleskiego spowoduje, i sprawozdania swe na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył.

Wydział krajowy odniósł się do Rady szkolnej krajowej z prośbą o udzielenie mu dat potrzebnych do ocenienia efektu finansowego projektowanej reformy jak niemniej o objawienie opinii, jakie zmiany w ustawodawstwie szkolnem w razie przyjęcia powyższego wniosku byłyby niezbędne.

Gdy odpowiedź Rady szkolnej aż do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie nadeszła, nie mógł Wydział krajowy wykonać powyższego polecenia Wys. Sejmu.

Reorganizacya szkół wydziałowych.

W roku bieżącym przystąpiła c. k. Rada szkolna w dalszym ciągu do zorganizowania nowych szkół wydziałowych w kilku większych miastach, a względnie do reorganizacyi istniejących szkół wydziałowych (żeńskich) wedle przepisów ustawy z 23. maja 1895 Nr. 57. Dz. u. kr., tak, aby te nowe a względnie zreorganizowane szkoły weszły w życie z dniem 1. września b. r. Ponieważ według Art. 7. tej ustawy koszta

założenia i utrzymania szkół wydziałowych pokrywane być mają w sposób ustawą z dnia 24. kwietnia 1894 Nr. 49. Dz. u. kr. określony, przeto Rada szkolna krajowa przed wydaniem orzeczeń organizacyjnych odnosiła się do Wydziału krajowego o objawienie zdania, czyli i jaki zasiłek ma być udzielony z funduszu szkolnego krajowego na pokrycie zwiększonych wydatków na płace nauczycieli tym gminom, które posiadają dochód z majątku zakładowego. Opinii takich udzielał Wydział krajowy po ponownem dokładnem zbadaniu majątku i stosunków finansowych miast.

Co do Bochni, gdzie zorganizowano 5-klasową szkołę wydziałową żeńską w połączeniu z 4-klasową szkołą pospolitą, w miejsce dotychczasowej 4-klasowej szkoły wydziałowej, połączonej z taką samą szkołą pospolitą — oświadczył się Wydział krajowy za odmówieniem gminie wszelkiego zasiłku; zwiększenie wydatku wynosi 420 zł., cały wydatek 1.770 zł. rocznie.

Co do Brodów, gdzie przekształcono istniejącą tam szkołę wydziałową żeńską, 4-klasową, połączoną z 4-klasową szkołą pospolitą żeńską na 5-klasową szkołę wydziałową żeńską połączoną pod wspólną Dyrekcyą z 4-klasową szkołą pospolitą, oświadczył się Wydział krajowy za nałożeniem na gminę całego wydatku w kwocie 1.800 zł., a natomiast za uwolnieniem gminy od dobrowolnej prestacyi 700 zł. rocznie, jeżeli wszystkie wydatki na płace nauczycieli IV. i V. klasy w całości przyjmie na siebie.

Co do Buczacza, gdzie zamierzono przekształcić sześcioklasowe szkoły ludowe męską i żeńską, na szkoły wydziałowe trzy klasowe męską i żeńską, połączone z czteroklasowemi pospolitemi, — oświadczył się Wydział krajowy za odmówieniem gminie wszelkiego zasiłku; zwiększenie wydatku wynosi 4.360 zł., cały wydatek 12.800 zł.

W Jarosławiu zorganizowano w miejsce istniejących tam szkół sześcioklasowych męskiej i żeńskiej trzyklasową szkołę wydziałową męską, połączoną pod wspólną Dyrekcyą z czteroklasową szkołą ludową pospolitą męską i trzyklasową szkołą wydziałową żeńską połączoną pod wspólną Dyrekcyą z czteroklasową szkołą ludową pospolitą żeńską, — Wydział krajowy oświadczył się za przyjęciem na fundusz szkol. kraj. całego zwiększonego wydatku (nadwyżka wydatku 5.416 zł.).

Co do Jasła, gdzie w miejsce istniejącej czteroklasowej szkoły wydziałowej żeńskiej, połączonej z czteroklasową szkołą pospolitą ludową, zorganizowano trzyklasową szkołę wydziałową żeńską, połączoną pod wspólną Dyrekcyą z czteroklasową szkołą ludową pospolitą żeńską, Wydział krajowy oświadczył się za uwolnieniem gminy od prestacyi w kwocie 700 zł. Przez redukcyę szkoły i uwolnienie gminy od prestacyi w kwocie 700 zł. fundusz krajowy nie poniósł jednak żadnej straty, gdyż przy redukcyi zwinięto jedną posadę nauczycielki z płacą 700 zł. i dodatkiem 90 zł. na mieszkanie.

W Kołomyi przeistoczono 4-klasową szkołę wydziałową żeńską, połączoną z 4-klasową szkołą pospolitą na 5-klasową szkołę wydziałową żeńską, połączoną pod wspólną Dyrekcyą z 4-klasową szkołą pospolitą żeńską i zorganizowano także 3-klasową szkołę wydziałową męską w połączeniu z 4-klasową pospolitą w miejsce zwiniętej 6-klasowej szkoły pospolitej męskiej — Wydział krajowy oświadczył się za przyjęciem na fundusz krajowy całego zwiększonego na szkołę wydziałową męską wydatku, wynoszącego o 2.708 zł. więcej; natomiast nie zgodził sie na przyznanie gminie zasiłku na szkołę wydziałową żeńską, której koszt wynosi także o 2.708 zł. więcej niż dotychczas.

Co do Krakowa, Wydział krajowy oświadczył się za przyjęciem na fundusz szkolny krajowy całego zwiększonego wydatku z powodu reorganizacyi szkół wydziałowych. W Krakowie w miejsce istniejących tam dwóch sześcioklasowych szkół ludowych męskich im. św. Jana Kantego i im. Cesarza Franciszka Józefa zorganizowano dwie trzyklasowe szkoły wydziałowe męskie, połączone pod wspólnemi Dyrekcyami z czteroklasowemi szkołami pospolitemi męskiemi; w miejsce zaś istniejących trzech sześcioklasowych żeńskich: im. Konarskiego, im.

Mickiewicza i im. Cesarzowej Elżbiety, zorganizowano trzy szkoły trzyklasowe wydziałowe żeńskie, połączone pod wspólnemi dyrekcyami z czteroklasowemi szkołami pospolitemi żeńskiemi. Wszystkie inne sześcio- i pięcioklasowe szkoły ludowe w Krakowie, a mianowicie sześcioklasową szkołę im. św. Floryana, pięcioklasowe szkoły im. Czackiego, im. św. Jadwigi, im. Piramowicza i im. św. Salomei, oraz pięcioklasowę szkołę im. Klementyny Tańskiej przekształcono na szkoły ludowe czteroklasowe. Z powodu powyższych reorganizacyi szkół ludowych w Krakowie powstała nadwyżka wydatku w kwocie 4.760 zł.

Szkoły wydziałowej żeńskiej im. św. Scholastyki w Krakowie w r. 1897 nie zreorganizowano.

Co do Sambora, gdzie w miejsce sześcioklasowej szkoły pospolitej męskiej zorganizowano trzyklasową szkołę wydziałową męską, połączoną z czteroklasową szkołą pospolitą męską, oświadczył się Wydział krajowy za przyjęciem na fundusz szkolny krajowy całej nadwyżki wydatków w kwocie rocznej 2.708 zł.

W Stanisławowie w miejsce istniejącej sześcioklasowej szkoły ludowej pospolitej męskiej im. Mickiewicza zorganizowano trzyklasową szkołę wydziałową męską, połączoną z czteroklasową szkołą pospolitą męską. Wydział krajowy oświadczył się tu za przyjęciem na fundusz szkolny krajowy całej nadwyżki wydatków w kwocie rocznej 2.708 zł. Zamierzoną jest również reorganizacya czteroklasowej szkoły wydziałowej żeńskiej im. król. Jadwigi na pięcioklasową szkołę wydziałową. Wydział krajowy zgodził się na powyższą reorgarnizacyę pod warunkiem, jeżeli gmina Stanisławów oprócz prestacyi opłacanych dotychczas dopłacać będzie rocznie kwotę 900 zł. tj. tyle ile nadwyżka wydatków wynosi, wreszcie

W Tarnopolu w miejsce istniejących szkół sześcioklasowej męskiej i ośmioklasowej żeńskiej zorganizowano trzyklasową szkołę wydziałową męską i trzyklasową szkołę wydziałową żeńską, każdą z nich połączoną pod wspólną dyrekcyą z czteroklasową szkołą pospolitą męską względnie żeńską. — Wydział krajowy oświadczył się za przyjęciem na fundusz krajowy kwoty rocznej 1.630 zł., jako nadwyżki wydatków z reorganizacyą powyższych szkół połączonych.

Orzeczenia reorganizacyjne Rady szkolnej krajowej zgodne są z powyższemi opiniami Wydziału krajowego.

Nadmienia się wreszcie, że w mieście Białej przeistoczono w roku bieżącym sześcioklasową szkołę ludową męską i ośmioklasową żeńską na trzyklasowe szkoły wydziałowe; wydatek na te szkoły pokrywa w całości gmina z własnych funduszów.

Podwyższenie dotacyi na budowę szkół ludowych.

Wydział powiatowy w Bochni na posiedzeniu z 24. września b. r. uchwalił odnieść się do Wydziału krajowego z prośbą, o wyjednanie u Wys. Sejmu znacznego podwyższenia dotacyi na budowę szkół, motywując swe przedstawienie tem, że przy teraźniejszej dotacyi liczba szkół wzrasta zbyt powoli, bo strony konkurencyjne mając ustawą zapewniony udział funduszu szkolnego krajowego w budowie szkoły, nie spieszą się z ofiarowaniem wyższych datków, niż je przepisuje ustawa.

Petycyę tę poparło kilkanaście Wydziałów powiatowych.

Wydział krajowy uwzględniając z jednej strony słuszność żądania, z drugiej zaś mając na oku względy finansowe, które nie pozwalają na zbytnie obciążanie budżetu, uchwalił podwyższyć fundusz na zasiłki na budowę szkół z dotychczasowych 80.000 zł. na 100.000 zł. i wstawił tę wyższą kwotę do preliminarza funduszu szkolnego krajowego na rok 1898.

Sprawa internatów dla uczniów c. k. Seminaryów nauczycielskich.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 6. lutego 1896, polecającej Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził rokowania z ciałami samorządnemi w celu stopniowego zakładania internatów przy każdem seminaryum nauczycielskiem, Wydział krajowy zawezwał Reprezentacye powiatowe i miejskie we Lwowie, Krakowie, Rzeszowie, Tarnowie, Stanisławowie, Tarnopolu, Samborze, Sokalu i Krośnie, aby stałemi rocznemi

datkami przyczyniały się do utrzymania, a względnie rozszerzenia miejscowych internatów dla uczniów seminaryum nauczycielskiego.

Po nadejściu wszystkich odpowiedzi pomoc ofiarowana internatom z tych źródeł, przedstawia się w cyfrach następujących: Z pomiędzy Reprezentacyj powiatowych tarnopolska wyznaczyła 1.200 zł. na rozszerzenie istniejącego internatu, odkładając na później uchwałę co do stałego zasiłkowania; Rady powiatowe tarnowska i stanisławowska ofiarowały na r. 1897 po 200 zł., tyleż mniej więcej rzeszowska, zobowiązując się przyjąć na swój koszt utrzymanie jednego internisty, Rady powiatowe w Krakowie i Sokalu uchwaliły zasiłki po 100 zł. bez stałego zobowiązania, samborska wreszcie Reprezentacya powiatowa uchwaliła stały roczny datek w kwocie 25 zł., Rady powiatowe lwowska i krośnieńska nie przyznały żadnego zasiłku, pierwsza na teraz dla braku funduszów, druga z powodu, że internat w Krośnie dotychczas nie istnieje.

Z pomiędzy miast Kraków ofiarował na pomieszczenie męskiego internatu od 1. lipca 1897 realność miejską za umiarkowanym czynszem rocznym 400 zł., czem oszczędził internatowi rocznie kwotę 600 zł., o którą dotąd więcej za najem lokalu płacono, nadto ofiarował stałą roczną jednak odwołalną subwencyę 200 zł. dla internatu żeńskiego; Tarnopol przeznaczył na rozszerzenie internatu subwencyę jednorazową 1.500 zł. płatną w trzech ratach rocznych w latach 1896, 1897 i 1898; Tarnów przyznał zasiłek 200 zł. bez zaciągania stałego zobowiązania; Sambor jednorazowo 100 zł., Stanisławów 50 zł., Sokal, Sambor i Krosno odwołując się do ofiar poprzednio już na rzecz internatów poczynionych, oświaczyły, że z powodu niepomyślnego stanu finansów gminnych na razie do żadnych datków zobowiązać się nie mogą, Rzeszów wreszcie przyrzeka stały datek, skoro internat faktycznie założonym zostanie.

Pomyślnym dla przyszłości internatów objawem jest życzliwość dla tej instytucyi, przebijająca się ze wszystkich odpowiedzi, z drugiej strony wszakże nie podobna ukryć, że przy tak szczupłej pomocy czynników lokalnych, dalszy rozwój internatów będzie możliwym tylko wtedy, jeżeli fundusz krajowy przeważną część potrzebnego na to wydatku przyjmie na siebie. Sposób, w jakiby do rozwoju internatów dążyć należało, wskazała c. k. Rada szkolna krajowa w swej odezwie z 21. września 1896 l. 14.209, podanej do wiadomości Wysokiego Sejmu w zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności, a zgodnie z tą opinią, Wys. Sejm uchwałą z 12. lutego 1897 polecił Wydziałowi krajowemu, aby o ile stosunki finansowe na to pozwolą wstawiał w preliminarz budżetu, od roku 1898 począwszy aż do odwołania po 50.000 zł. na cel stawiania lub nabywania domów dla internatów.

Wydział krajowy przy zestawieniu preliminarza budżetu na r. 1898 starał się usilnie o pomieszczenie tego wydatku, przyszedł jednak do przekonania, że wobec wielu nowych a niedających się odroczyć wymogów, wstawienie sumy 50.000 zł. w preliminarz roku 1898 bez naruszenia równowagi budżetowej byłoby niemożliwem. W ten sposób wykonanie uchwały powyższej dozna pewnej zwłoki, Wydział krajowy ma jednak uzasadnioną nadzieję, że nie będzie ona długą i że stosunki finansowe pozwolą umieścić powyższy wydatek już w preliminarzu na rok 1899, zwłaszcza, jeżeli przyrzeczony krajom koronnym udział w państwowych podatkach konsumcyjnych finanse krajowe zasili.

Na razie pragnąc internatom chociaż pośrednio przyjść w pomoc, postanowił Wydział krajowy wstawić do preliminarza funduszu szkolnego krajowego na rok 1898 na stypendya pedagogiczne zamiast dotychczasowych 90.000 zł. kwotę 100.000 zł. czyli o 10.000 zł. więcej, która to nadwyżka umożliwi powiększenie liczby a względnie podwyższenie tych stypendyów, co jest pośrednio finansowem poparciem istniejących internatów.

Petycya komitetu internatu

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 r. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

dla uczniów seminaryum nauczycielskiego w Samborze.

„Petycyę komitetu internatu dla uczniów seminaryum nauczycielskiego w Samborze o subwencyę na budowę gmachu przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania w pozozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową“.

Wydział krajowy odniósł się do Rady szkolnej krajowej, która oświadczyła się za udzieleniem temu komitetowi subwencyi w kwocie 28.000 zł. na budowę własnego gmachu. Z powodów podanych powyżej Wydział krajowy nie mógł uwzględnić w tym roku powyższej propozycyi, ma jednak nadzieję, że już w r. 1899 będzie można internatowi w Samborze przyjść ze znaczniejszą pomocą.

Zasiłki dla internatów istniejących przy seminaryach nauczycielskich.

W budżecie krajowym na rok 1897 przeznaczył Wysoki Sejm kw. 5.000 zł. na subwencyę dla istniejących internatów. Zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej przyznał Wydział krajowy z powyższego ryczałtu następujące zasiłki:

Internatowi dla uczniów seminaryum nauczycielskiego w Samborze 1.000 zł.; internatowi dla uczniów seminaryum naucz. męsk. w Tarnowie 800 zł.; internatowi św. Józafata we Lwowie 400 zł.; internatowi żeńskiemu pp Nazaretanek w Krakowie 800 zł.; internatowi męskiemu w Stanisławowie 500 zł.; internatowi żeńskiemu we Lwowie 400 zł.; internatowi męskiemu w Sokalu 400 zł.; internatowi dla uczniów seminaryum nauczycielskiego w Krakowie 700 zł.

Internat ks. Zmartwychwstańców we Lwowie.

Uchwałą z dnia 13. lutego 1897 przeznaczył Wysoki Sejm dla Internatu ks. Zmartwychwstańców we Lwowie, do rozporządzenia Wydziału krajowego subwencyę w kwocie 4.500 zł.

Wydział krajowy reskryptem z d. 5. marca 1897 L. 13.147 wyasygnował powyższą subwencyę do wypłaty w dwóch równych ratach na ręce Przełożonego Zgromadzenia ks. Zmartwychwstańców we Lwowie i zawezwał Zgromadzenie do nadesłania z końcem roku szkolnego wykazu uczniów, utrzymywanych w internacie, oraz sprawozdania o tej instytucyi.

Przełożony Zgromadzenia przedłożył Wydziałowi krajowemu listę 15 uczniów, narodowości ruskiej, którzy na funduszu, wyznaczonym przez Wysoki Sejm w roku szkolnym 1896/7, w internacie byli utrzymywani. Koszta utrzymania jednego ucznia w internacie wynoszą 300 zł., przeto subwencya w całości wyczerpaną została. Z tych 15 uczniów 8 uczęszczało do gimnazyum Franciszka Józefa, 5 do gimnazyum V., a dwóch do gimnazyum akademickiego. Wszyscy ci uczniowie przeszli z dobrym postępem do klas wyższych.

Ze sprawozdania okazuje się, że Zakład wychowawczy ks. Zmartwychwstańców miał w roku szkolnym 1896/7 uczniów 86, z których tylko 4 otrzymało świadectwo drugiego stopnia, 5 zdało maturę, a 77 przeszło do klas wyższych, między tymi 9 z odznaczeniem.

Prócz 15 uczniów korzystających z zasiłku udzielonego przez Wys. Sejm, utrzymywał Zakład 10 uczniów bezpłatnie, a 12 przyznał zniżki w opłacie rocznej; wydatki stąd wynikające pokrył Zakład datkami swych dobrodziejów, którzy dopomogli także do powiększenia Zakładu przez przybudowanie nowego skrzydła, w skutek czego można było przyjąć na rok szkolny 1897/8 większą liczbę uczniów, dochodzącą do 115.

Uchwały powzięte przy załatwieniu sprawozdania komisyi szkolnej o sprawozdaniu Rady szkolnej krajowej o stanie szkół

W załatwieniu sprawozdania Komisyi szkolnej o sprawozdaniu ck. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich galicyjskich w roku szk. 1895/6 powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dn. 15. lutego 1897 następujące uchwały:

a) Wzywa się ck. Rząd, ażeby przystąpił po założenia nowego gimnazyum we Lwowie i do zakładania w większej ilości szkół realnych w różnych okolicach kraju.

b) Wzywa się ck. Rząd, ażeby w szkołach średnich uczynił naukę historyi kraju rodzinnego przedmiotem obowiązkowym.

średnich galicyjskich w roku szk. 1895/6.

c) Wzywa się ck. Rząd, ażeby przystąpił do załatwienia reformy egzaminów nauczycielskich na podstawie zaleconych mu w roku 1893 wniosków.

Zarazem uchwalił Wysoki Sejm odesłać c. k. Radzie szkolnej krajowej do załatwienia następującą rezolucyę posła Rottera:

Wzywa się c. k. Radę szkolną krajową, ażeby przy uwalnianiu od czesnego uczniów 1. półrocza I. klasy szkoły średniej postępowano według norm obowiązujących dla uczniów klas wyższych.

Uchwały powyższe zakomunikowano c. k. Radzie szkolnej krajowej pismem Marszałka krajowego z dn. 15. lutego 1897 L. s. 3.117.

Rada szkolna krajowa pismem z dn. 12. sierpnia 1897 L. 12.228 zawiadomiła Wydział krajowy, iż wezwaniu Wysokiego Sejmu co do założenia nowego gimnazyum we Lwowie c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty w ten sposób uczyniło zadość, że zezwoliło, aby od roku szkolnego 1898/9 ośm klas równorzędnych (I—VIII) c. k. gimnazyum czwartego we Lwowie otrzymało osobne naukowo-wychowawcze kierownictwo i w tym celu utworzyło c. k. Ministerstwo ośm nowych posad nauczycielskich. Sprawę administracyjnego odłączenia tych oddziałów równorzędnych i zorganizowania ich jako samoistnego zakładu będzie można zdaniem c. k. Rady szkolnej krajowej dopiero wtedy skutecznie poruszyć, gdy zostanie ostatecznie załatwiona sprawa budowy gmachu na pomieszczenie I. i V. gimnazyum.

Wezwaniu Wys. Sejmu co do zakładania szkół realnych stało się po części już w b. r. zadość, gdyż na mocy Najwyższego rozporządzenia orzekł Pan Minister rozporządzeniem z dn. 22. lipca 1897 L. 17.571 założenie państwowej szkoły realnej w Tarnowie, a to w ten sposób, iż już od 1. września b. r. weszła w życie pierwsza klasa zakładu, który się będzie corocznie stopniowo uzupełniał.

Natomiast nie doprowadziły do zadawalniającego wyniku rokowania z gminą m. Jarosławia podjęte w sprawie założenia w tem mieście szkoły realnej.

Co do rezolucyi w sprawie uwalniania uczniów 1. półrocza I klasy szkół średnich, zawiadomiła Rada szkolna krajowa Wydział krajowy, iż Pan Minister rozporządzeniem z dnia 25. maja 1897 L. 12.587 nie przychylił się do wniosku posła Rottera. P. Minister oznajmia w powołanem rozporządzeniu, że odroczenie opłaty szkolnej w I. półroczu należy uważać za ulgę nadzwyczajną i że należy ją czynić zawisłą od takich warunków, któreby zapobiegały, o ile to możliwe, potrzebie późniejszego uiszczania rzeczonej opłaty. Tego bowiem wymaga interes tak publiczności jak i samej szkoły, i z tego więc powodu nie może Pan Minister odstąpić od warunków ustanowionych w rozporządzeniu z 6. maja 1890 Dz. p. p. Nr. 76.

Co do reformy egzaminów nauczycielskich nadeszła dopiero w ostatnich dniach odpowiedź z c. k. Ministerstwa, która zostanie przedłożona Wysokiemu Sejmowi przez Radę szkolną krajową w jej sprawozdaniu.

Sprawa nauki historyi kraju rodzinnego w szkołach średnich jako przedmiotu obowiązkowego nie postąpiła naprzód, gdyż decyzya Ministerstwa w tej mierze dotąd nie nadeszła.

W sprawie zaliczenia do IV klasy płac nauczycielskich gmin wiejskich z ludnością ponad 4.000.

Uchwałą z 31. stycznia 1896 wezwał Wysoki Sejm Radę szkolną krajową, aby zastanowiła się nad kwestyą zaliczenia do IV. klasy płac nauczycielskich tych gmin wiejskich, które liczą ponad 4.000 ludności i aby w tym przedmiocie przedłożyła Sejmowi sprawozdanie na najbliższej sesyi.

Uchwałę powyższą zakomunikował Marszałek krajowy JE. ck. Namiestnikowi, a w odpowiedzi na to Prezydyum c. k. Rady szkolnej krajowej pismem z 9. stycznia 1897 L. 445 oznajmiło Marszałkowi krajowemu co następuje:

„Dawniejsze ustawy krajowe a szczególności ustawa z dnia 2. maja 1873 Nr. 251 Dz. u. kr. przy oznaczaniu wysokości płac nauczycielskich przyjęła za podstawę liczbę ludności tej gminy, w której znajduje się szkoła. Doświadczenie dłuższe wykazało jednak, że podstawa ta jest bardzo chwiejną i wymaga częstej rewizyi a następnie, że nie jest ona słu-

szną, gdyż sama liczba mieszkańców nie rozstrzyga jeszcze o stosunkach uzasadniających wyższą lub niższą płacę nauczycieli, na co w wyższym stopniu wpływa położenie miejscowości, zatrudnienie jej mieszkańców, stosunki komunikacyjne i t. p.

Dlatego też ustawa z dnia 15. czerwca 1892 Nr. 40. Dz. u. kr. przy ustanowieniu kategoryi płac nauczycielskich porzuciła podstawę opierającą się na liczbie ludności gminy, a ck. Rząd względnie Rada szkolna krajowa nie może też obecnie oświadczyć się za powrotem do tej dawnej zasady i raczej musi się oświadczyć za tem, ażeby do IV. klasy płac nauczycielskich przenieść pewne gminy wiejskie, których wyjątkowe stosunki miejscowe za tem przemawiają bez względu na liczbę ich ludności.

Według wyniku spisu ludności z 31. grudnia 1890 jest w Galicyi 19 gmin wiejskich z ludnością ponad 4.000, a mianowicie: Lipnik (7.172 mieszkańców) pow. Biała, Borzęcin (5.042) pow. Brzesko, Koropiec (4.870) pow. Buczacz, Jaworzno (6.637) pow. Chrzanów, Perehińsko (5.803) pow. Dolina, Borysław (12.059) i Tustanowice (4.085) pow. Drohobycz, Wiszenka (4.014) pow. Gródek, Czortowiec (4.481) pow. Horodenka, Żabie (6.241) pow. Kosów, Rakszawa (4.205) pow. Łańcut, Pniów (4.374) pow. Nadwórna, Kamień (4.687) pow. Nisko, Ochotnica (4.700) pow. Nowy Targ, Kamionka wołoska (8.608) pow. Rawa ruska, Rożnów (6.160) pow. Śniatyn, Knihinin (6.518) pow. Stanisławów, Grębów (5.094) pow. Tarnobrzeg, Ujsoły (4.079) pow. Żywiec.

Jednak zaledwie kilka z tych gmin zasługuje ze względu na stosunki miejscowe na zrównanie co do płac nauczycielskich z gminami miejskiemi, a mianowicie: 1. Lipnik, ze względu na położenie przy mieście Białej tak bliskie, że stanowi właściwie przedłużenie samego miasta; 2. Borysław i 3. Jaworzno, jako ogniska przemysłu górniczego z 4-klasowemi szkołami o bardzo licznej frekwencyi i wyjątkowymi stosunkami drożyźnianemi; 4. Knihinin, bezpośrednio połączony z miastem Stanisławowem ma miejskie stosunki drożyźniane i 4 klasową szkołę i 5. Grębów ma poniekąd charakter miasteczka i 4-klasową szkołę. Reszta z pomiędzy wyżej wymienionych miejscowości ma charakter ściśle zupełnie wiejski, a przeniesienie ich do wyższej klasy trudnoby uzasadnić.

Natomiast między gminami wiejskiemi z ludnością mniejszą niż 4.000 jest kilka miejscowości, których stosunki miejscowe i drożyźniane domagają się podwyższenia płac nauczycieli, a mianowicie: 6. Nisko (3.837 mieszkańców), siedziba władz powiatowych rządowych i autonomicznych z charakterem miasta powiatowego; 7. Szczakowa (2.026) pow. Chrzanów, stacya na granicy kraju, z dwiema szkołami dwu-klasowemi; 8. Półwsie zwierzynieckie (2.217) bezpośrednio połączone z Krakowem ze szkołą 5-klasową wyższego typu; 9. Winniki (3.390) pow. Lwów ze znaczną fabryką tytoniu i 4-klasową szkołą ma zupełnie charakter miasteczka.

Z pomiędzy wyżej wymienionych miejscowości Nisko i Szczakowa otrzymały ustawą z d. 3. lipca 1896 Nr. 51 dz. u. kr. ustrój gminny ten sam, jaki zaprowadzony został w miastach, których ta ustawa dotyczy.

O ile zatem wyjątkowe stosunki miejscowe niektórych gmin wiejskich przemawiają za uwzględnieniem przeniesienia ich do IV. klasy płac nauczycielskich, to należałoby ograniczyć ilość tych gmin do wyżej wyszczególnionych dziewięciu miejscowości.

Nadwyżka wydatku na płace nauczycieli szkół ludowych w tych gminach w razie przeniesienia ich do IV. klasy płac wynosiłaby razem tylko 2.300 zł., ponieważ w wielu z tych gmin istnieją już na podstawie ustępu 2. art. 12. ustawy z dnia 15 czerwca 1892 (Nr. 40 dz. u. kr.) dodatki miejscowe.

Przeniesienie tych gmin do IV. klasy płac może nastąpić tylko w drodze osobnej noweli do ustawy".

Wydział krajowy postanowił nie przedstawiać Wysokiemu Sejmowi projektu takiej noweli, a to bynajmniej nie z motywów budżetowych, zwiększenie wydatku byłoby bowiem bardzo nieznaczne, ale z powodów zasadniczych. Wyjątkowe traktowanie owych 9 gmin wiejskich mogłoby

być uzasadnione tylko tem, że gminy owe mają z powodu swoich stosunków ekonomicznych charakter miasteczek. Ale wobec braku dostatecznego kryteryum pod tym względem, mogłyby powstać wątpliwości, dlaczego inne gminy wiejskie mające mniej więcej te same warunki, wyłączono od tego dobrodziejstwa. Następstwem tego byłyby ciągłe pretensye, którym chyba szeregiem dalszych nowel możnaby zadosyć uczynić. A szereg ten byłby nieskończonym, jeśli się zważy, że wślad za żądaniem przeniesienia z klasy V. do IV. mogłyby z równem uprawnieniem pójść żądania przeniesienia z klasy IV. do III., a z III. do II., a to na tej zasadzie, że to lub owo miasteczko lub miasto IV. klasy niczem właściwie nie różni się od miasta III. klasy i t. d. Takim byłby prawie nieunikniony skutek noweli opartej nie na stałej zasadzie, ale na dowolnem bądź co bądź ocenianiu miejscowych stosunków.

Pozostałoby więc chyba powrócić do zasady opartej na cyfrze ludności i przenieść do klasy IV. wszystkie gminy wiejskie z ludnością ponad 4.000. Ale byłoby to znowu niewłaściwem z powodów w piśmie Prezydyum c. k. Rady szkolnej krajowej podanych.

Wobec tego wydawało się Wydziałowi krajowemu najwłaściwszem nie proponować Wysokiemu Sejmowi wyłomu w obowiązującej ustawie, zwłaszcza, że ta zaledwie dopiero w r. 1896 uległa co do płac nauczycielskich ponownej rewizyi i że ustanowione w V. klasie stopniowanie płac tudzież wyjątkowe postanowienia art. 12. ustawy z 15. czerwca 1892 Nr. 40 dz. u. kr. pozostawiają Radzie szkolnej krajowej możność uwzględnienia w drodze administracyjnej, chociaż w pewnej mierze, wyjątkowych stosunków w tej lub owej gminie wiejskiej rzeczywiście istniejących.

Petycya gmin o zniżenie prestacyi szkolnych.

Kilku uchwałami przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu z Radą szkolną krajową petycye gmin, domagających się zniżenia dobrowolnych zobowiązań na pokrycie wydatków na płace nauczycieli ludowych.

W tej sprawie przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Petycye nauczycieli, wdów i sierót po nich o emeryturę lub dary z łaski.

Co do tych petycyj, które na uwzględnienie zasługują, przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Sprawy kształcenia kandydatów na nauczycieli religii izraelickiej w szkołach ludowych

Uchwałą z 5. lutego 1897 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził rokowania ze wszystkimi znaczniejszymi zborami izrael. gmin wyznaniowych w kraju i starał się nakłonić je do utworzenia pewnej liczby stypendyów, przeznaczonych wyłącznie dla uczniów izraelitów zapisanych do lwowskiego seminarym nauczycielskiego, względnie na mającą się rozpocząć naukę religii mojżeszowej.

W skutek tej uchwały rozesłał Wydział krajowy pod dniem 9. kwietnia b. r. do zborów 32 znaczniejszych gmin izraelickich okólnik, w którym podając do ich wiadomości postanowienia Wysokiego Sejmu, zmierzające do utworzenia przy seminaryum nauczycielskiem we Lwowie kursów dla nauki religii mojż, zachęcał je do tworzenia dla kandydatów tych kursów jak największej liczby stypendyów, aby w ten sposób zapewnić nowo powstać mającej instytucyi odpowiednią potrzebie frekwencyę. Na to wezwanie odpowiedziało dotychczas 20 zborów, z tych 5 stanowczo odmownie dla braku funduszów, 10 tłómaczy się, że na razie z powodu niezatwierdzenia jeszcze nowych statutów, stanowczej odpowiedzi dać nie mogą, a tylko 5 zborów oświadczyło gotowość ufundowania stypendyów w ogólnej ilości 10, a mianowicie zbór lwowski 4 stypendya po 125 zł., krakowski 3 stypendya po 100 zł., stanisławowski 1 styp. na 120 zł., wadowicki 1 stypendyum na 100 zł. na lat 5 i kołomyjski 1 styp. na 25 zł.

Rezultat jak dotąd nieznaczny i nieodpowiadający oczekiwaniu, Wydział krajowy nie traci jednak nadziei, że dalszym jego usiłowaniom

powiedzie się skłonić zbory do wydatniejszego poparcia instytucyi, mającej wyłącznie dobro ludności izraelickiej na celu.

Co do samego wprowadzenia w życie kursu dla kształcenia kandydatów na nauczycieli religii izraelickiej, stan sprawy jest obecnie taki: Rada szkolna krajowa relacyą z 6. maja 1897 L. 5.215 przedłożyła panu Ministrowi wyznań i oświecenia szczegółowe wnioski w duchu rezolucyi Wysokiego Sejmu z 5. lutego 1897. Pan Minister reskryptem z 18. lipca 1897 L. 12.595 oświadczył gotowość wzięcia powyższej sprawy pod rozwagę, zażądał jednak uzupełnienia dat co do frekwencyi uczniów wyznania mojżeszowego w seminaryum nauczycielskiem męskiem we Lwowie. Wezwaniu temu Rada szkolna krajowa natychmiast uczyniła zadość i oczekuje dalszej decyzyi p. Ministra.

Szkoła izraelicka w Brodach.

O stosunkach szkoły izraelickiej w Brodach w r. szkolnym 1896/7 przedłożył Wydziałowi krajowemu poseł Oktaw Sala, stały delegat do nadzoru tej szkoły, sprawozdanie, z którego się okazuje, że w roku tym uczęszczało do szkoły 436 chłopców, a 563 dziewcząt — razem dzieci 999 — zatem o 2 więcej niż w roku szkolnym 1895/6.

Postęp uczniów w naukach był z końcem roku szkolnego korzystny, co zawdzięczać należy zarówno pilności dziatwy szkolnej, znakomitemu kierownictwu, jakoteż dobrej metodzie i gorliwej pracy nauczycieli.

Stosunek godzin nauki pod względem języka wykładowego był następujący:

a) w szkole chłopców

Klasa	Ilość oddziałów	godz. polskie	godz. niemieckie
I.	2	22	11
II.	2	28	12
III.	2	30	20
IV.	1	18	8
Razem	7	98	51

b) w szkole dziewcząt

Klasa	ilość oddziałów	godz. polskie	godz. niemieckie
I.	3	33	21
II.	2	36	14
III.	2	36	20
IV.	2	38	20
Razem	9	143	75

Ogółem było zatem 241 godzin polskich a 126 niemieckich.

W porównaniu z r. szkolnym 1895/6 było więcej 16 godzin z wykładem polskim, a 5 godzin z wykładem niemieckim.

W skład ciała nauczycielskidgo wchodzi 21 osób, z tych 14 nauczycieli a 7 nauczycielek.

Część administracyjna działalności tego zakładu, a to tak szkoły samej, jakoteż rozmaitych funduszów przy niej istniejących, zdaniem delegata zasługuje na zupełne uznanie.

Wydawnictwo polskich podręczników dla

W budżecie krajowym na rok 1896 wyznaczył Wysoki Sejm 2.000 zł. na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich, do rozporządzalności Rady szkolnej krajowej, a względnie komisyi książek

szkół średnich.

szkolnych, przez tę Radę ustanowionej. Powyższą subwencyę wyasygnował Wydział krajowy do rąk wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej.

Kwotę 2.000 zł. wraz z pozostałością z roku 1895 w kwocie 132 zł. 30 ct. zużytkowała Rada szkolna krajowa w następujący sposób:

a) na honorarya autorskie. Ks. Drowi Alojzemu Jouganowi we Lwowie tytułem dodatkowej subwencyi na pokrycie kosztów wydawnictwa podręcznika p. t. „Historya kościoła katolickiego“ 80 zł., Profesorom K. Fischerowi i H. Kopii tytułem subwencyi na wydanie preparacyi do Iliady Homera I—IV 200 zł., Prof. J. Amborskiemu na częściowe pokrycie kosztów wydawnictwa podręczników francuskich dla szkół realnych 600 zł., wreszcie za ułożenie podręcznika p. t. „Zathey — Antologia rzymska“ na ręce opiekuna dzieci ś. p. Zatheya 200 zł., razem 1.080 zł.

b) za rewizye językowe i oceny podręczników szkolnych otrzymali: prof. Dr. Józef Puzyna 80 zł, prof. R. Gutwiński 110 zł., prof. Dr. O. Bujwid 100 zł., prof. Dr. A. Beck 100 zł., prof. Dr. W. Śmiałek 40 zł., prof. Stanisław Schneider 40 zł., dyr. F. Sołtysik 20 zł., dyr. J. Matijów 25 zł., prof. F. Konarski 125 zł., prof. Dr. L. Finkel 50 zł., prof. Dr. St. Kępiński 40 zł., prof. Dr. Kruczkiewicz 20 zł., prof. W. Heck 50 zł., prof. B. Schomek 50 zł., prof. J. Czutko 100 zł., prof. T. Czajkowski 20 zł. 40 ct., prof. Dr. M. Kociuba 14 zł., prof. J. Czubik 20 zł. dyr. L. Kulczyński 20 zł, razem 1.024 zł. 40 ct.

Ogółem wydano 2.104 zł. 40 ct. pozostała zatem reszta na rok 1897 w kwocie 28 zł.

Wydawnictwo ruskich książek szkolnych.

W wydawnictwie ruskich książek szkolnych, subwencyonowanem z funduszu krajowego dotacyą 4.200 zł. oraz dochodem, uzyskanym ze sprzedaży książek, pozostało z końcem r. 1895 książek wartości (brutto) . . . . . 26.570 zł. 45 ct.

W ciągu roku 1896 przybyło książek za . 8.259 „ 40 „

razem . . 34.829 zł. 85 ct.

Z tego wydano na polecenie Wydziału krajowego książek za . . . . . 132 „ 05 „

pozostało przeto . . 34.697 zł. 80 ct.

Z dniem 31. grudnia 1896 znajdowało się na składzie niesprzedanych książek za . . . . 30.100 „ 51 „

sprzedano przeto w ciągu roku 1896 za . 4.597 zł. 29 ct.

a po strąceniu przypadającego w księgarni 22% rabatu w kwocie . . . . . 1.011 „ 40 „

przypadła dla funduszu krajowego kwota 3.585 zł. 89 ct. która wpłynęła do kasy krajowej.

Na rok 1896 uchwalił Wysoki Sejm na wydawnictwo ruskich książek kwotę 4.200 zł. Z dotacyi tej pokryto nadwyżkę wydatków z roku 1895 wykazaną w sprawozdaniu z czynności Departamentu II. za rok 1895 w kwocie 876 zł. 01 ct. i wydano:

Lewicki Jan za ułożenie „Czytanka ruska dla I. kl. szkił średnych“ . . . . . 300 „ — „

Szewczenki drukarnia za druk i oprawę j. w. 1.423 „ 64 „

Barwiński Aleksander za ułożenie: „Wyimki z narodnoi literatury ukraińsko-ruskoi“ Część III. . 1.100 „ — „

Tyssowski Bazyli za korrektę j. w. . . 47 „ 45 „

C. k. Rada szkolna reszta kredytu na wydawnictwo ruskich książek . . . . . 452 „ 90 „

razem . . 4.200 zł. — ct.

Celem przyspieszenia akcyi wydawnictwa ruskich książek szkolnych Wydział krajowy na wniosek c. k. Rady szkolnej krajowej postanowił resztę z kredytu na rok 1897 wyjątkowo wydać jako subwencyę dla nakładców ruskich szkolnych podręczników, które to wydawnictwa pozostaną własnością nakładców. Wydatek ten wynoszący około 2 000 zł.

umożliwi wydanie w r. 1897 co najmniej pięciu podręczników dla szkół ruskich bardzo potrzebnych.

Zaległości czynne, odebrane od byłych funduszów szkolnych okręgowych.

Należytości czynne byłych funduszów szkolnych okręgowych przelane do funduszu szkolnego krajowego wynosiły z końcem września 1896 wedle ostatniego sprawozdania ogółem . . . . . 205.881 zł. 04½ ct.

Zaległość ta jednak ulega i ulegać będzie ciągłym zmianom aż do zupełnego spłacenia, a to z powodu, że c. k. krajowa Rada szkolna przeprowadza jeszcze dalsze obrachunki ze stronami konkurencyjnemi i na podstawie tych obrachunków prostuje zaległości, przez c. k. Urzędy podatkowe pierwotnie wykazane. Na podstawie takich poszczególnych obrachunków dopisano w czasie od 1. października do końca grudnia 1896 do powyższej zaległości . . . . . 22.510 „ 50½ „

Ogółem należytości czynne z powyższego tytułu wynosiły z końcem roku 1896 . . 228.391 zł. 55 ct.

Na poczet tej należytości spłacono w powyższym czasie . . . . . 15.877 „ 41 „

pozostało w zaległości z końcem roku 1896 . 212.514 zł. 14 ct.
jak to w zamknięciu rachunków za rok 1896 wykazano.

Na podstawie powyżej wymienionych obrachunków odpisano w ciągu roku 1897 od powyższej zaległości . . . . . 12.035 „ 42 „

Ogółem należytości czynne z powyższego tytułu wynoszą z końcem września 1897 kwotę 200.478 zł. 72 ct.

Na poczet tej należytości spłacono w roku 1897 po koniec września t. j. do czasu do którego nadesłane zostały dzienniki kas rządowych ogółem , ... 28.641 „ 90 „

pozostaje zatem zaległość z końcem września 1897 171.836 zł. 82 ct.

Oprócz tego ma fundusz krajowy do żądania od miejskiego funduszu szkolnego okręgowego krakowskiego tytułem zwrotu udzielonych po koniec roku 1894 zaliczek kwotę . . 131.245 „ 40 „
tudzież udzieloną w roku 1895 zaliczkę . . 34.756 „ — „

razem . . 166.001 zł. 40 ct.

Prestacye szkolne.

Należytość zaległa z początkiem roku 1896 z tytułu wszystkich prestacyi szkolnych wynosiła wedle zamknięcia rachunków za rok 1895 ogółem kwotę . . . . . 173.006 „ 99½ „

Należytość bieżąca za rok 1896 wedle zamknięcia rachunków za ten rok wynosiła . 1,752.161 „ 59½ „

razem . . 1,925.168 zł. 59 ct.
z tego odpisano w ciągu roku 1896 ogółem . 8.135 „ 72½ „

pozostało . . 1,917.032 zł. 86½ ct.
na to zapłacono . . . . . 1,192 885 „ 56 „

została zaległość . . . . . 724.147 zł. 30½ ct.
a po strąceniu zaległości biernych w łącznej kwocie . . . . . 43.873 „ 29 „

właściwa zaległość czynna z końcem roku 1895 wynosi . . . . . 680.274 zł. 01½ ct.

Należytość bieżąca prestacyi szkolnych za rok 1897 wynosi wedle budżetu kwotę łączną 1,285.441 zł. — ct.

ogólna należytość na rok 1897 . . . . 1,965.715 zł. 01½ ct.

Na poczet tej należytości wpłynęło po koniec września 1897 . . . . . 794.578 „ 43½ „

Niespłacone prestacye z końcem września 1897 wynoszą . . . . . 1,171.136 zł. 58 ct.

Celem spiesznego i energicznego ściągania tych zaległych prestacyi, o ile one nie są spłacane razem z podatkami, przesyła się co półrocza szczegółowe wykazy wszystkim c. k. starostwom a zarazem uprasza się c. k. Prezydyum Namiestnictwa o przynaglenie w tej sprawie.

Ostatnie takie zarządzenie, dotyczące stanu zaległości po koniec czerwca 1897 uskutecznione zostało do LW. 56 005/1897.

Oprócz tego przeprowadzane bywają liczne specyalne korespondencye.

Zaliczki na budynki szkolne.

Stan niespłaconych zaliczek na budynki szkolne z końcem roku 1895 wynosił . . . . . 40.409 zł. 94 ct.

w roku 1896 spłacono . . . . . 8.184 „ 95 „

stan niespłaconych zaliczek z końcem roku 1896 . 32.224 zł. 99 ct.

W ciągu roku 1897 do końca września 1897 odpisano . . . . . 500 „ 53 „

pozostało . . 31.724 zł. 46 ct.

w roku 1897 po koniec września spłacono . . 5.069 „ 76 „

stan niespłaconych zaliczek z końcem września 1897 26.654 zł. 70 ct.

Od czasu utworzenia po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. września 1892 osobnego funduszu pożyczkowego na budowę szkół nie udziela się już zaliczek z funduszu szkolnego krajowego lecz tylko ściąga się raty, dotychczas niespłacone.

Pretensye do Skarbu Królestwa Polskiego.

Sprawa rewindykacyi kapitałów od rządu rosyjskiego, należących się funduszowi szkolnemu krajowemu, mimo urgensów wniesionych do c. k. Namiestnictwa, dotychczas załatwioną nie została.

Taksy szkolne.

Zaległe należytości taks spadkowych, przypadające na rzecz krajowego funduszu szkolnego wynosiły z początkiem roku 1896 . . . . . 7.383 zł. 70½ ct.

Należytość za rok 1896 . . . . . 11.017 „ 73 „

razem . . 18.401 zł. 43½ ct.

z tego odpisano ogółem . . . . . 252 „ 04 „

pozostało . . 18.149 zł 39½ ct.

w roku 1896 spłacono . . . . . 10.652 „ 44 „

zaległość z końcem roku 1896 wynosi . . . 7.496 zł. 95½ ct.

kwota preliminowana na rok 1897 wynosi . . 18.000 „ — „

razem . . 25.496 zł. 95½ ct.

na co wpłynęło po koniec września 1897 . . . 14.915 „ 06 „

Odezwą Wydziału krajowego z dnia 27. kwietnia 1897 l. 25.932 przesłano wszystkim c. k starostwom i Magistratowi lwowskiemu szczegółowe wykazy zaległych z końcem roku 1896 taks szkolnych z wezwaniem o bezzwłoczne ściągnięcie tychże a równocześnie proszono Prezydyum c. k. Namiestnictwa o przynaglenie starostw do tej czynności.

Oprócz tego prowadzi się w tej sprawie z sądami, starostwami i urzędami podatkowymi ciągłe korespondencye, które się ustawicznie wzmagają, a zwłaszcza obecnie z powodu wejścia w życie nowej ustawy w sprawie taks spadkowych z dnia 6 grudnia 1894 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 19. z roku 1896.

Inne należytości funduszu szkolnego krajowego.

Inne należytości czynne wynosiły z końcem roku 1896 a to:

Odsetki od kapitałów	1.107 zł.	37	ct.
Dochody z dóbr i realności	2.818 „	56½	„
Rozmaite wpływy	11.832 „	66½	„
razem	15.758 zł	60	ct.

Należytości bieżące na rok 1897 wedle budżetu wynoszą a to:

Odsetki od kapitałów	34.204 „	—	„
Dochody z dóbr, realności i innych praw	21.804 „	—	„
Rozmaite wpływy	10 „	—	„
Zysk ze sprzedarzy książek szkolnych	2.835 „	—	„
Dodatek z c. k. Skarbu państwa	54.943 „	—	„
ogółem	129.554 zł	60	ct.
Z tego odpisano w ciągu roku 1897 do końca września	881 „	53	„
pozostało	128.673 zł.	07	ct.
Na to wpłynęło w roku 1897 po koniec września ogółem	72.900 „	55	„
Pozostaje do pobrania z końcem września 1897	55.772 zł.	52	ct.

Zaległości te w znacznej części prawdopodobnie wpłyną po koniec roku 1897.

Inwentarz gruntów i realności z których pobiera dochody fundusz szkolny krajowy.

Wykonując uchwałę Wysokiego Sejmu z 1. lutego 1897 sporządzono inwentarz gruntów i realności, z których wedle art. 15 ust. z 24. kwietnia 1894 pobiera dochody fundusz szkolny krajowy.

Inwentarz ten złożony jest w aktach Oddziału rachunkowego do ewentualnego użytku Wysokiego Sejmu

Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Majątek zarodowy tego funduszu wynosił z końcem roku 1896 w gotówce — zł. ½ ct. w efektach w w. a 150 zł. 55 ct. w efektach w wal. koron. 203.440 koron. Odsetki od efektów w roku 1897 przyniosą dochodu w kwocie około 4.078 zł. w. a. z którego rozdzielono tytułem bezzwrotnych zasiłków na budowę szkół a to:

Gminie Tuligłowy	240 zł.	—	ct.
po 300 zł. gminom: Schlembarg, Uhnów, Bełz, Kornelówka i Stryszawa razem	1.500 „	—	„
Gminie Szare	320 „	—	„
po 400 zł. gminom: Wulka horyniecka, Raniżów, Gniewczyn, Posada jaślińska i Polanka Haller razem	2.000 „	—	„
rozdzielono ogółem	4.060 zł.	—	ct.

IV. Pomniki historyczne i archiwa aktów grodzkich i ziemskich.

Restauracya zamku Żółkiewskiego.

Restauracya Zamku królewskiego w Żółkwi przy pomocy subwencyi krajowej w kwocie 6.000 zł. postąpiła o tyle, że lokalności parterowe zostały już oddane do użytku za czynszem, z którego uzbierany ma być fundusz na dalszą restauracyę tego zabytku. C. k. konserwator, prof. Zachariewicz otrzymał od centralnej komisyi archeologicznej w Wiedniu przyrzeczenie, że prośba jego o subwencyę rządową na dalszą restauracyę zostanie życzliwie popartą, skoro tylko sporządzone będą plany i kosztorysy. Te zaś według sprawozdania p. konserwatora są już na ukończeniu.

Restauracya krużganków w klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie.

W tej sprawie przedkładamy osobne sprawozdanie.

Ruiny pamiątkowe w Oświęcimiu.

W tej sprawie przedkładamy osobne sprawozdanie.

Restauracya kościola parafialnego w Bieczu.

Na podstawie wniosku krakowskiego Koła c. k. Konserwatorów wyasygnowano w sierpniu 1897 subwencyę w kwocie 2.000 zł. wstawioną w budżet r. 1897 jako druga rata subwencyi uchwalonej w r. 1896. Przedłożony Wydziałowi krajowemu rachunek kosztów restauracyi w czasie od 1892 do końca 1896 r. wykazuje wydatek ogólny w kwocie 31.159 zł. 92 ct. a według sprawozdania do rachunku załączonego potrzeba jeszcze około 29.000 zł.

Petycya ks. J. Nowobielskiego o zasiłek na restauracyę kościoła w Horodence.

Uchwałą z dnia 13. lutego 1897 przekazał Wysoki Sejm petycyę ks. Jakóba Nowobielskiego o udzielenie zasiłku na restauracyę kościoła obr. łać. w Horodence Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi sejmowej.

W wykonaniu powyższego polecenia Wydział krajowy odniósł się do Grona c. k. Konserwatorów Galicyi wschodniej o opinię, czy kościół obrz. łać. w Horodence ze stanowiska konserwatorskiego przedstawia jaką wartość i czy zasługuje na poparcie materyalne z funduszów publicznych, oraz zażądał od Komitetu kościelnego obrz. łać. w Horodence kosztorysu i wyjaśnienia, czy i o ile pokrycie kosztów restauracyi kościoła jest z innych źródeł zabezpieczone. — Grono c. k. konserwatorów odpowiedziało, że kościół obrz łać. w Horodence nie posiada wprawdzie pod względem archeologicznym warunków, których wymagać należy od zabytków architektonicznych, zasługujących w pierwszym rzędzie na opiekę i konserwacyę z funduszów publicznych, że atoli jako okazały pomnik kultury polskiej na Rusi zasługuje aby kraj przyczynił się do uratowania go od grożącej ruiny. Komitet zaś parafialny przesyłając szczegółowy kosztorys restauracyi kościoła obliczony na kwotę 16.994 zł. zawiadomił, iż pokrycie powyższej kwoty ma nastąpić w drodze konkurencyjnej, jedną szóstą część t. j. kwotę 2 832 zł. pokrywa Skarb Państwa jako patron, a reszta w kwocie 14.162 zł. przypada do pokrycia przez strony konkurujące.

W obec powyższego stanu rzeczy, Wydział krajowy nie przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosku na udzielenie z funduszu krajowego na ten cel jakiegokolwiek zasiłku.

Ikonostas w Sieniawie.

Uchwałą z 13. lutego 1897 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej petycyę ks. Ignacego Wachnianina proboszcza w Sieniawie o subwencyę na konserwacyę ikonostasu w cerkwi tamtejszej.

Wydział krajowy pismem z 7. kwietnia 1897 l. 13.164 odniósł się do lwowskiego Grona c. k. Konserwatorów z prośbą o objawienie zdania, czyli ikonostas ten w stanie, w jakim obecnie się znajduje, przedstawia wartość artystyczną lub archeologiczną i jakim kosztem dałby się odrestaurować a względnie zakonserwować a wreszcie jaką subwencyę na ten cel należałoby przeznaczyć z funduszu krajowego.

Na to pismo otrzymał Wydział krajowy pod dniem 14. listopada 1897 odpowiepź, że ikonostas wspomniany, pochodzący z XVII. wieku, tak ze względu na artystyczną jak i pamiątkową swą wartość zasługuje na restauracyę i że przyczynienie się do pokrycia kosztów tej restauracyi z funduszów krajowych jest rzeczą wskazaną. Według opinii c. k. konserwatora, p. hr. Jana Szeptyckiego, który badał stan obecny rzeczonego ikonostasu na miejscu, koszta umiejętnej restauracyi wynosiłyby w przybliżeniu 1.000 zł.

Gdy powyższa odpowiedź ze strony grona c k. konserwatorów nadeszła już po zamknięciu preliminarza funduszu krajowego na r. 1898, nie mógł Wydział krajowy uwzględnić w tym preliminarzu ewentualnego wydatku na restauracyę ikonostasu w Sieniawie.

Bożnica starożytna w Leszniowie.

Na restauracyę starożytnej bożnicy w Leszniowie przeznaczył Wys. Sejm w budżecie na r. 1897 kwotę 300 zł.

Z uwagi, że według planu i kosztorysu sporządzonego przed kilku laty, koszta restauracyi tego zabytku obliczone są na 6.000 zł., a na pokrycie tego wydatku niema zgoła żadnego funduszu, oprócz drobnej kwoty 250 zł., którą gmina izr. w Leszniowie ofiaruje, musiała Wydziałowi kraj. nasunąć się obawa, aby subwencya powyższa, w razie gdyby ją bez zastrzeżeń wyasygnowano, nie została użytą na jakieś drobne roboty niemające konserwatorskiego znaczenia. Chcąc zapobiedz tej ewentualności odniósł się Wydział krajowy do lwowskiego koła c. k. konserwatorów z zapytaniem czyli i z jakimi zastrzeżeniami powyższa subwencya do rąk gminy izr. w Leszniowie wypłaconą być może. Sprawa przekazaną została do zbadania kompetentnemu c. k. konserwatorowi który zwiedziwszy osobiście zabytek zaproponował Wydziałowi kraj. aby subwencyi użyto na odrestaurowanie jednej ściany i facyaty bożnicy. Propozycyę tę Wydział krajowy zakomunikował budowniczemu z zapytaniem czyli taka częściowa restauracya jest w ogóle możliwą, bez narażenia budynku i wywołania następstw, na których odwrócenie nie byłoby potem funduszów.

Na to otrzymał odpowiedź, że kwota 300 zł. nie pokryje nawet zakupna materyałów, t. j. cegły, wapna hidraulicznego, dachówek i drzewa i że w ogóle jest bezwzględnie za małą, aby w celu odrestaurowania bożnicy w Leszniowie podjąć można jakieś dodatnie roboty.

Według opinii budowniczego możnaby subwencyę 300 zł. zużytkować jedynie na zakupno i zwiezienie części materyałów budowlanych, a uzyskawszy w r. 1898 znaczniejszą subwencyę od Wys. Sejmu, z wiosną r. 1898 przystąpić do roboty około odnowienia górnej zewnętrznej części bożnicy, na co potrzebną byłaby suma około 3.500 zł.

W tym stanie rzeczy Wydział kraj. postanowił wstrzymać się na razie z asygnacyą subwencyi 300 zł. na rastauracyę bożnicy w Leszniowie przeznaczonej.

Pomnik ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego.

W sprawie pomnika dla ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego odnosił się Wydział krajowy kilkakrotnie do Prezydyum Magistratu miasta Lwowa z zapytaniem, jaką uchwałę powzięła reprezentacya miejska co do oznaczenia miejsca pod pomnik, na co jednak nie otrzymał dotąd żadnej odpowiedzi.

Archiwa aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie.

Wskutek uchwały Wys. Sejmu z dnia 12. lutego 1897, powziętej w sprawie reorganizacyi archiwów aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie, Wydział krajowy rozporządzeniem z 19. marca 1887 l. 11.567 rozpisał konkurs na posady adjunktów II. klasy przy tych archiwach, wyasygnował dyrektorom podwyższone remuneracye, wydał dekreta stabilizacyjne dla stróżów archiwalnych, oraz zarządził przeniesienie ksiąg sądowych sandeckich, oświęcimskich, zatorskich i pilzneńskich z archiwum krajowego we Lwowie do archiwum w Krakowie. Uchwałą zaś z d. 23. marca 1897 l. 12.830 zarządził Wydział krajowy w dalszym ciągu przeniesienie z archiwum lwowskiego do Krakowa archiwaliów gmin: Jawornika, Sokołowa i Tyczyna, oraz inwentarzy archiwaliów gmin: Grybowa i Rzeszowa, gdyż zgodnie z opinią grona c. k. konserwatorów uznał za stosowne aby archiwalia, względnie inwentarze archiwaliów tych gmin, które leżały w dawnem województwie krakowskiem i sandomierskiem, znalazły umieszczenie w archiwum kraj. w Krakowie.

Archiwalia gminy Muszyny wskutek uchwały Wydziału krajowego z d. 31. sierpnia 1897 l. 48.071 przeniesione zostały również ze Lwowa do archiwum krakowskiego.

Wskutek ogłoszenia konkursu o posady adjunktów II. kl. przy krajowych archiwach aktów grodzkich i ziemskich, zgłosiło się 5-ciu kandydatów, z których Wydział krajowy uchwałą z d. 10. sierpnia 1897 l. 45.696 zamianował adjunktami dla archiwum we Lwowie Dra Alojzego

Winiarza, dla Krakowa zaś Dra Franciszka Bardla, dotychczasowego aplikanta tego archiwum. Nowo mianowani objęli swoje urzędowanie przy końcu sierpnia 1897. Posady aplikantów archiwów zredukował Wydział krajowy do liczby przez Wysoki Sejm uchwalonej, a mianowicie we Lwowie ustanowione zostały dwie posady a w Krakowie jedna. We Lwowie pozostają aplikantami pp. Zbigniew Pazdro i Przemysław Dąbkowski, a dla Krakowa wobec tego, że dotychczasowy aplikant p. Wacław Łobaczewski ustępuje z dniem 1. listopada b. r. Wydział kraj. rozpisał konkurs na tę posadę.

Sprawa połączenia akt i ksiąg znajdujących się w archiwach gminnych z archiwami akt grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie.

W ciągu roku 1897 wezwał Wydział krajowy ponownie Zwierzchność gminną w Pilznie, ażeby przedłożyła bezzwłocznie inwentarze swych archiwaliów. Zwierzchność gminna w Kukizowie zawiadomiła Wydział krajowy, iż oprócz przywileju nadanego przez królewicza Jakóba Sobieskiego miasteczko Kukizów innych zabytków archiwalnych nie posiada.

V. Sprawy teatralne.

Teatr polski we Lwowie.

W sprawozdaniu o stanie teatru lwowskiego w roku ubiegłym wypada zaznaczyć, że sezon zimowy roku 1896/97 tak w dziale dramatu jak i opery korzystnie wyróżniał się od kilku poprzednich. Zwłaszcza opera doczekała się nareszcie troskliwej opieki; repertoar operowy wzbogacono kilku dziełami pierwszorzędnej wartości jak „Goplana“ Żeleńskiego, „Lohengrin“ i „Tannhäuser“ Wagnera, „Jaś i Małgosia“ Humperdincka, „Sprzedana narzeczona“ Smetany; wzmocniono i ulepszono chóry i orkiestrę, personal solistów złożono z sił zdolnych i wyłącznie polskich — dzięki czemu opery z małemi wyjątkami spiewane były w całości w języku polskim.

Wskutek tego sezon operowy miał nadzwyczajne powodzenie, które osiągnęło punkt kulminacyjny podczas gościnnych występów pp. Bandrowskiego i Floryańskiego.

Także w dziale dramatu widoczną była staranność w doborze sztuk, wystawie, przedewszystkiem zaś w reżyseryi i stworzeniu poprawnego ensemblu, którego brak przedtem tak raził. Zyskał też za to teatr lwowski uznanie ze strony komisyi artystycznej, nietylko tutejszej ale także krakowskiej. Po cyklu 4 przedstawień, danych w grudniu 1896 w teatrze krakowskim, referent tamtejszej komisyi — wytrawny znawca sceny — w sprawozdaniu przedłożonem Wydziałowi krajowemu nazwał przedstawienia lwowskiej trupy dramatycznej „wytwornemi“ i przyznał, że „całość tych przedstawień była o pewien stopień lepsza i poprawniejsza niż miejscowych“.

Z nastaniem sezonu letniego teatr stracił dla miejscowej publiczności siłę przyciągającą do tego stopnia, że Dyrekcya widziała się zniewoloną wnieść do Wydziału krajowego prośbę o pozwolenie zaniechania we Lwowie przedstawień przez dwa miesiące (lipiec i sierpień) i wyprawienia peronalu dramatycznego na ten czas do Krynicy.

Gdy personal operetkowy już przedtem, w połowie maja, wyjechał na całe lato do Warszawy, Lwów przez dwa miesiące zupełnie pozbawiony był teatru. Na wniosek komisyi artystycznej, która oświadczyła, że ze względu na „rzetelne zasługi Dyrekcyi“ nie podnosi wyjątkowo zarzutu przeciw wyjazdowi dramatu do Krynicy, pozwolił Wydział krajowy na ten wyjazd z zastrzeżeniem jednak, aby na przyszłość teatr w ciągu sezonu nie wyjeżdżał ze Lwowa.

Wypłata subwencyi odbywała się jak zwykle po wysłuchaniu opinii i na wniosek komisyi artystycznej.

Budowa nowego teatru we Lwowie.

Stosownie do warunku ustanowionego w uchwale sejmowej z 8. lutego 1895 przedłożył Magistrat m. Lwowa plany szczegółowe budowy nowego teatru wraz z kosztorysem Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

Według kosztorysu, koszta budowy nowego teatru wraz z wewnętrznem urządzeniem sali widzów, kurtynami i przyrządami mechanicznemi obliczone są na sumę . . . . . 815.579 zł. 60 ct.

którą to sumę Rada miejska zatwierdziła na posiedzeniach z 8. i 29. kwietnia 1897 r. dodając do powyższej kwoty dodatek 10% jako rezerwę na nieprzewidziane wydatki i możliwe przekroczenia . 81.557 „ 96 „

tak że koszta budowy przedstawiają się w sumie . 897.137 zł. 56 ct.

Nadmienić trzeba jednak, że w tej sumie nie są objęte koszta budynku sukursalnego, po których doliczeniu ogólna suma kosztów budowy (bez wartości placu) przewyższać będzie znacznie kwotę 900.000 zł.

Wynika z tego, że subwencya krajowa ustanowiona w wysokości $^1/_3$ części kosztów budowy z maxymalną granicą 300.000 zł. w całej tej kwocie będzie zużytą.

Wydział krajowy uchwałą z 14. maja b. r. l. 28.463 zatwierdził plany i kosztorys z wyraźnem zastrzeżeniem że zasiłek z funduszu krajowego na amortyzacyę $^1/_3$ części kosztów budowy ograniczony jest ściśle maxymalną cyfrą 300.000 zł. i że zobowiązanie kraju po nadto nie sięga.

Teatr polski w Krakowie.

Z sprawozdań krakowskiej komisyi artystycznej za dwa ostatnie półrocza (II. r. 1896 i I. r. 1897) wynika, że biorąc rzecz bezwzględnie możnaby obecnemu kierownictwu teatru krakowskiego zarzucić niektóre braki tak w składzie personalu, mianowicie żeńskiego, jak w reżyseryi i repertoarze. Ten ostatni zwłaszcza jest zanadto jednostronnym i nie uwzględnia dostatecznie płodów współczesnej zagranicznej literatury dramatycznej. Mimo to komisya teatralna nietylko oświadcza się zawsze za wypłatą subwencyi, ale w każdem swem sprawozdaniu podnosi potrzebę znacznego jej podwyższenia.

Komisya teatralna — czytamy w sprawozdaniu — jasno widząc usterki, musi je równoważyć z okolicznościami wpływającymi na trudność usunięcia niedostatków. Nabiera tego przekonania, że w obec braku ogólnego poparcia ze strony zamożnej klasy społeczeństwa, — wszelkie wysiłki nie wystarczą na wyrównanie wydatków. Wydatki te co roku pokrywa przedsiębiorca bez nadziei ich powetowania. Koszta te wobec dzisiejszych miejskich ciężarów tak są niepomierne, że trudno przypuścić, aby w razie usunięcia się obecnego przedsiębiorcy znalazł się kto drugi, któryby je z własnej kieszeni pokrywał a zarazem stworzył „pełniejszą kompanię i żywotniejszy repertoar“. A w innem miejscu komisya tak się wyraża: „Mimo wszystkich zarzutów Dyrekcya teatru zasługuje, aby jej wypłacić subwencyę, bo nie idzie tu o entrepryzę ale o istnienie teatru. Teatr istnieje poświęceniem pieniężnem przedsiębiorcy. W tej sytuacyi kraj musi dopomagać sztuce narodowej“.

Zgodnie z wnioskami komisyi Wydział krajowy wyasygnował subwencyę za r. 1897 w dwóch ratach półrocznych do rąk dyrekcyi teatru polecając jej przytem, aby wytknięte przez komisyę usterki jak najrychlej usunąć się starała.

Teatr ruski.

W zarządzie teatru ruskiego zaszła w okresie objętym niniejszem sprawozdaniem ważna zmiana. Dotychczas, aż do 1. kwietnia b. r. cały zarząd tego teatru tak pod względem administracyjnym jak i artystycznym, pozostawał w ręku Tow. Ruskiej Besidy we Lwowie. Długoletnia praktyka wykazała jednak, że administracya teatru, który przez jedenaście miesięcy w roku urządza przedstawienia poza Lwowem, jest nietylko bardzo uciążliwą dla wydziału Besidy, ale połączoną także

z niedogodnościami dla samego teatru. Z tego powodu postanowił wydział Besidy oddać z dniem 1. kwietnia b. r. administracyę teatru w przedsiębiorstwo dwom członkom trupy dramatycznej ruskiej, pp. Poliszczukowi i Olszańskiemu.

Na podstawie umowy — notaryalnie zawartej — obowiązani są przedsiębiorcy utrzymywać personal teatralny, złożony z sił następujących: dwóch aktorów do ról amantów i bohaterów, dwóch do ról komicznych, pięciu do ról charakterystycznych, dwie aktorki do ról amantek i bohaterek, pięć do ról innych. Między zaangażowanymi muszą być następujące siły spiewackie: jeden tenor, dwóch barytonów, jeden do partyj basowych, dwie sopranistki i jedna altystka.

Oprócz powyższych sił do ról głównych (9 mężczyzn i 7 kobiet) obowiązani są przedsiębiorcy utrzymywać nadto chór męski z 6 i żeński z 4 członków, tudzież odpowiednią ilość statystów. Orkiestra teatralna składać się powinna z 9 muzykantów i kapelmistrza — a na reżyserów powoływani być mają wyłącznie rutynowani i wytrawni artyści.

Kontrolę nad dokładnem dopełnianiem powyższej umowy a oraz nadzór artystyczny zastrzegł Wydział Besidy sobie, poruszył te funkcye jednemu ze swych członków (prof. Szuchiewiczowi), który utrzymuje jak najściślejszą łączność z teatrem i przedkłada sprawy teatralne pod decyzyę wydziału na posiedzeniach umyślnie w tym celu każdego tygodnia odbywanych. Nadzór miejscowy nad teatrem wykonywa wydział Besidy przez osobnych delegatów, ustanawianych w każdem miejscu pobytu teatru i obowiązanych do przedkładania wydziałowi sprawozdań. Reżyserya znajduje się w ręku dwóch najlepszych aktorów, z których jeden zajmuje się sztukami ludowemi, drugi operetkami i sztukami salonowemi.

W ciągu roku 1896/97 (od 1. lipca 1896 do końca czerwca 1897) dał teatr ruski 213 przedstawień w 13 miastach prowincyonalnych — ą to w Trembowli, Czortkowie, Borszczowie, Zaleszczykach, Horodence, Śniatynie, Kałuszu, Dolinie, Samborze, Dobromilu, Przemyślu, Drohobyczu i Stryju. Oprócz tego gościł obwilowo w Bolechowie i Borysławiu. Repertoar składał się przeważnie ze sztuk ludowych ruskich i z operetek. Z pomiędzy 4 sztuk premiowanych na ostatnim krajowym konkursie dramatycznym ruskim, wystawiono dotychczas dwie („Torhowla żenczuhami“ i „Nachmaryło“). Dwie inne nie mogły dotychczas być wystawione, jedna („Jasni Zori“) z powodu zbyt kosztownej wystawy, druga zaś („Kandydat“) dla braku pozwolenia ze strony władzy, Z końcem b. r. ma teatr ruski przybyć na szereg przedstawień do Lwowa.

Przy uchwaleniu subwencyi dla teatru ruskiego na rok 1897 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby wypłatę tej subwencyi uczynił zawisłą od jasnego i dokładnego określenia programu działalności tego teatru oraz spełnienie zadania, dla poparcia którego subwencya krajowa przyznaną została. Ze sprawozdań wydziału Besidy ruskiej, których treść powyżej podano, nie wynika, iżby w programie, którego teatr ruski od całego szeregu lat trzyma się, zaszła lub miała zajść jakakolwiek zmiana; nie miał również Wydział krajowy żadnej podstawy do mniemania, iżby teatr ruski przestał spełniać zadanie, dla którego poparcia subwencya krajowa przyznaną została. Wobec tego wyasygnował Wydział krajowy subwencyę na rok 1897 dla teatru ruskiego przeznaczoną, a to jak zwykle — w dwóch równych ratach półrocznych.

Teatr prowincyonalny im. Aleksandra Fredry.

Teatr polski im Fredry w swej wędrówce po miastach prowincyonalnych gościł w ciągu ubiegłego roku w Drohobyczu, Stryju, Brodach, Złoczowie, Tarnopolu, Trembowli, Stanisławowie, Kołomyi i Przemyślu. W sierpniu b. r. dał siedm przedstawień we Lwowie, które zjednały sobie pochlebne ocenienie miejscowej prasy.

Personal aktorski tej trupy składa się z 24 osób, a repertoar wypełniają w przeważnej części sztuki oryginalne.

Subwencya wypłaconą została w ratach kwartalnych za każdoczesnem stwierdzeniem przez władze miejscowe, że teatr rzeczywiście dawał przedstawienia.

W sprawie utworzenia dobrej polskiej prowincyonalnej trupy teatralnej.

Uchwałą z dnia 13. lutego 1897 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby zbadał sprawę utworzenia dobrej polskiej prowincyonalnej trupy teatralnej, zasilanej z funduszu krajowego i na następnej sesyi stosowne wnioski przedłożył.

W tej sprawie odbyła się w Wydziale krajowym dwukrotna konferencya z gronem osób, ze sprawami teatralnemi bliżej obznajomionych, a z informacyj przez nich udzielonych wynika, że stworzenie i utrzymanie dobrej prowincyonalnej trupy teatralnej wymagałoby znacznych zasiłków z funduszów publicznych. Że zaś wobec coraz wzmagających się wydatków we wszystkich rubrykach budżetu krajowego nie możnaby obecnie tego nowego a znacznego wydatku wyłącznie na fundusz krajowy nakładać, że zresztą w istnieniu dobrej trupy prowincyonalnej polskiej interesowane są większe miasta, których udział w ofiarach na ten cel byłby zatem usprawiedliwiony, przeto Wydział krajowy postanowił przedewszystkiem z miastami temi przeprowadzić odpowiednie rokowania. Od wyniku tych rokowań zależnym będzie wniosek, jaki Wydział krajowy w tej sprawie Wysokiemu Sejmowi przedłoży.

Fundusz emerytury aktorów w teatrze hr. Skarbka we Lwowie.

W celu zapobieżenia zaległościom w wkładkach uczestników funduszu emerytury aktorów w teatrze hr. Skarbka we Lwowie przeprowadził Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem zmianę §§. 25. i 26. statutu emerytury w tym kierunku, że członek funduszu, który zalega z wpłatą wkładki więcej niż za trzy miesiące, zostaje wykreślonym z listy członków i nie może być ponownie przyjętym, dopóki całej zaległości wraz z odsetkami zwłoki nie uiści. Kto zaś po raz trzeci z powodu zaległości w wkładkach zostanie wykreślonym z listy, traci wszelkie nabyte prawa i nigdy już nie może być przyjętym do funduszu emerytury.

Nowe te postanowienia obowiązujące od 1. stycznia 1897, przyczyniły się w wysokim stopniu do zmniejszenia zaległości i uregulowania wpłat należytości funduszu emerytury.

Stan tego funduszu z końcem r. 1896 jest wykazany w zamknięciach rachunkowych za rok 1896.

Majątek jego z dniem 1. stycznia 1897 wynosił w efektach:

a) w walucie austryackiej	156.778 zł. 90	ct.
b) w walucie koronowej 199.900 koron, czyli w walucie austryackiej	99.950 „ —	„
Razem . .	256.728 zł. 90	ct.

W r. 1897 po dzień 8. listopada zakupiono:

a) walutą austryacką .	31 zł. 02 ct.	
b) walutą koronową 26.300 koron czyli w walucie austryackiej . . .	13.150 „ —	„
Razem . .	13.181 zł. 02 ct.	
Spieniężono zaś po ten sam dzień w walucie austr.	10.406 „ 88	„
Z porównania zakupna ze sprzedażą efektów okazuje się przyrost w majątku zarodowym w pierwszem półroczu 1897. . . .	2.774 zł. 14	ct.

Do tego funduszu należy:

a) członków czynnych	46
b) członuów emerytów.	22

4% i 5% wkładki od pobieranych gaż tudzież wypłaconych emerytur przyniosły w roku 1896 . . . . . 7.333 zł. 42½ ct.
wypłacono zaś emerytur w roku 1896 . 10.559 zł. 59 ct.

W myśl §. 5. statutu emerytury aktorów przeznaczono na koszta administracyjne tego funduszu rocznie 550 zł. w, a.

VI. Zasiłki artystyczne i naukowe i inne pokrewne sprawy.

Zasiłki dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach.

W budżecie krajowym na rok 1887 przeznaczył Wysoki Sejm kwotę 3.000 zł. do dyspozycyi Wydziału krajowego na zasiłki dla młodzieży, kształcącej się w naukach i sztukach.

Z powyższej kwoty udzielił Wydział krajowy następujących zasiłków:

a) na kształcenie się w malarstwie: Feliksowi Wygrzywalskiemu w Monachium 500 zł.; Irenie Serdównie w Paryżu 500 zł.; Władysławowi Rossdorferowi we Wiedniu 250 zł.; Tadeuszowi Rychterowi w Monachium 250 zł.; Maryi Dunikowskiej we Wiedniu 100 zł.

b) na kształcenie się w sztuce rzeźbiarskiej: Władysławowi Mazurowi we Wiedniu 250 zł.

c) na kształcenie się w śpiewie: Aleksandrowi Nossalewiczowi w Wiedniu 250 zł.; Wandzie Radkiewiczównej 250 zł,; Maryi Turzańskiej w Medyolanie 250 zł.

d) na kształcenie się w muzyce: Joachimowi Poseltowi w Paryżu 250 zł.; Julianowi Pulikowskiemu we Lwowie 150 zł.

Przy rozdzielaniu tych zasiłków trzymał się Wydział krajowy zasady, aby wsparciem obdzielać tylko rzeczywiście uzdolnionych petentów i nie rozdrabniać zanadto kredytu uchwalonego; nie mógł wprawdzie z powodu braku odpowiednich kandydatów przeprowadzić w tym roku w zupełności planu utworzenia 4 stypendyów po 500 zł., 4 zaś po 250 zł., ale tylko w dwóch przypadkach, usprawiedliwionych wyjątkowemi okolicznościami, przyznał zasiłki niższe od 250 zł.

Subwencya dla wydawnictwa dziełek ludowych we Lwowie.

W budżecie krajowym na rok 1897 przeznaczył Wysoki Sejm na wydawnictwo dziełek ludowych, do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 1.000 zł., zarazem powziął następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby z użycia kwoty 1.000 zł. przeznaczonej na wydawnictwo dziełek ludowych zdawał Sejmowi sprawę w sprawozdaniach z czynności Departamentu II.“

Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 5. marca 1897 l. 13.142. wyasygnował Komitetowi wydawnictwa dziełek ludowych zasiłek przez Wysoki Sejm przyznany, a celem wykonania polecenia zażądał sprawozdania z użycia wyasygnowanej subwencyi.

Z przedłożonego przez Komitet sprawozdania za rok 1895 i 1896 okazuje się, iż w tym czasie wydał Komitet dziełek w języku polskim 18 o objętości 100½ arkuszy druku w ogólnej liczbie 58.000 egzemplarzy, a w języku ruskim (pisownią fonetyczną) dziełek 14 o objętości 65 arkuszy druku i 23.200 egzemplarzy. Oprócz tego wydano w roku 1895 nowe piąte wydanie książeczki do nabożeństwa dla dziatwy szkolnej w 5.000 egzemplarzach. Z tego rozeszło się bądź w drodze prenumeraty, bądź też pojedynczo rozsprzedano 47.577 egzemplarzy książeczek polskich, a 16.487 egzemplarzy ruskich.

Zamknięcie rachunków za r. 1896 wykazuje czysty stan czynny 1.833 zł. 66 ct., a preliminarz na r. 1898 przy uwzględnieniu już kwoty 1.000 zł. jako przypuszczalnej subwencyi Wysokiego Sejmu, wykazuje niedobór w kwocie 663 zł.

Zasiłek dla Towarzystwa Oświa-

Dla Towarzystwa Oświaty ludowej w Krakowie przeznaczył Wysoki Sejm w budżecie krajowym na r. 1897 kwotę 1.000 zł. jako stały zasiłek i taką samą kwotę jako jednorazowy zasiłek na pokrycie długów,

ty ludowej w Krakowie.

a zarazem polecił Wydziałowi krajowemu, by przy układaniu preliminarza budżetu na r. 1898 wstawił wyższą kwotę tytułem zasiłku dla tego towarzystwa. Wydział krajowy stosując się do polecenia Wys. Sejmu wstawił do preliminarza budżetu na r. 1898 dla Towarzystwa „Oświaty ludowej“ kwotę 1.500 zł.

Subwencya dla Towarzystwa „Proświta“.

Przy uchwaleniu na rok 1897 dla Towarzystwa „Proświta“ subwencyi w kwocie 3.000 zł., polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu czuwać nad tem, aby przeznaczone dla ludu wydawnictwa ruskie subwencyonowane były z funduszów krajowych tylko wówczas, jeżeli zachowywaną w nich będzie pisownia dla szkół przyjęta.

Uchwałę tę zakomunikował Wydział krajowy Towarzystwu „Proświta“ pod dniem 2. kwietnia 1897 l. 13.159, a asygnując mu równocześnie subwencyę za I. półrocze oznajmił zarazem, że asygnacya drugiej połowej subwencyi nastąpić może tylko w takim razie, jeżeli Towarzystwo przedtem wykaże się wobec Wydziału krajowego, że co do pisowni w swoich wydawnictwach ludowych już w roku bieżącym się zastosowało i w przyszłości zastosowywać się będzie do wskazówki w uchwale sejmowej podanej.

Towarzystwo „Proświta“ w podaniu o wypłatę drugiej raty subwencyi oznajmiło, że książeczki przeznaczone dla starszych swoich członków, którzy w szkołach uczyli się pisowni etymologicznej, wydaje szkolną pisownią etymologiczną, natomiast książeczki przeznaczone dla młodzieży, która obecnie uczy się w szkołach pisowni fonetycznej, wydaje szkolną pisownią fonetyczną. „Z uwagi przeto, że Towarzystwo w swoich wydawnictwach ludowych trzyma się pisowni szkolnej i w tym kierunku także nadal postępować będzie, prosi o wypłatę drugiej połowy subwencyi“.

Wydział krajowy uchwalił wypłacić subwencyę, wytknął jednak Towarzystwu, że w jego sprawozdaniu nie widzi ścisłego zastosowania się do uchwały sejmowej i wezwał je, aby na przyszłość uchwały tej ściśle przestrzegało.

Wydawnictwo ruskie „Posłannyk“ i książeczki misyjne.

Uchwałą z dnia 13. lutego 1897 przeznaczył Wysoki Sejm dla ks. Dżułyńskiego, gr. kat. parocha w Łapszynie na wydawnictwo ruskie „Posłannyk“ i książeczki misyjne do rozporządzenia Wydziału krajowego subwencyę w kwocie 400 zł., a zarazem powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby czuwał nad tem, by przeznaczone dla ludu wydawnictwa ruskie, subwencyonowane były z funduszów krajowych tylko wówczas, jeżeli zachowana będzie w nich pisownia dla szkół przyjęta“.

Stosownie do powyższego polecenia Wydział krajowy asygnując ks. Dżułyńskiemu pierwszą połowę subwencyi, wyasygnowanie drugiej połowy uczynił zależnem od wykazania się, że wydawca co do pisowni zastosował się do wskazówki w uchwale Wysokiego Sejmu podanej. Gdy ks. Dżułyński prosząc o wyasygnowanie drugiej raty zasiłku wyjaśnił, że zmiana pisowni nie mogła nastąpić w ciągu roku, gdyż podobne zmiany czynić można tylko od 1. stycznia przy rozpoczęciu nowego rocznika, Wydział krajowy resztę subwencyi wyasygnował z zastrzeżeniem, że zmiana pisowni w wydawnictwach ks. Dżułyńskiego nastąpić ma najpóźniej z dniem 1. stycznia 1898.

Zasiłki dla stowarzyszeń akademickich.

Z ryczałtu w kwocie 1.200 zł. przeznaczonego przez Wys. Sejm w budżecie krajowym na r. 1897 do dyspozycyi Wydziału krajowego dla stowarzyszeń akademickich, przyznał Wydział krajowy następujące zasiłki:

Bibliotece słuchaczów prawa we Lwowie 200 zł., Bratniej Pomocy słuchaczów wszechnicy we Lwowie 150 zł., Bratniej pomocy słuchaczów politechniki we Lwowie 150 zl., Towarzystwu akadem. rusk. „Hromada“ we Lwowie 100 zł., Towarzystwu wzajemnej pomocy uczniów

uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie 100 zł., temu samemu Towarzystwu na kuchnię akademicką 100 zł., Bibliotece słuchaczów prawa w Krakowie 100 zł., Towarzystwu biblioteki uczniów wydziału lekarskiego w Krakowie 75 zł., Zarządowi domu słuchaczów lwowskiej politechniki 75 zł., Stowarzyszeniu akademickiemu „Znicz“ w Cieszynie 50 zł., Towarzystwu ruskiemu „Rusłan“ we Lwowie 50 zł., Towarzystwu zapomogowemu uczniów wyższej szkoły rolniczej we Wiedniu 50 zł.

Zasiłki dla Towarzystw gimnastycznych „Sokół“.

W budżecie krajowym na rok 1897 przeznaczył Wysoki Sejm tytułem subwencyj: Towarzystu gimnastycznemu „Sokół“ we Lwowie 1.000 zł., Towarzystwu gimnastycznemu „Sokół“ w Krakowie 500 zł. Zasiłki te zostały Towarzystwom wyasygnowano. — Nadto wyznaczył Wysoki Sejm do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 800 zł. na zasiłki dla Towarzystw gimnastycznych „Sokół“ na prowincyi. Z kredytu tego przyznał Wydział krajowy zasiłki po 100 zł. Towarzystwu „Sokół“ w Drohobyczu, Jaworowie, Jarosławiu, Przemyślu, Rzeszowie, Tarnowie i Wadowicach i Towarzystwu „Ruski Sokół“ we Lwowie.

Zasiłki dla burs, mieszczących ubogą młodzież polską i ruską.

W budżecie krajowym na rok 1897 przeznaczył Wysoki Sejm kwotę 4.000 zł. na zasiłki dla burs, mieszczących ubogą młodzież polską i ruską.

Zgodnie z wnioskami Rady szkolnej krajowej przyznał Wydział krajowy z powyższego ryczałtu następujące zasiłki: bursie ruskiej im. św. Jana Chrzciciela w Drohobyczu 200 zł., bursie polskiej im. Kopernika w Jarosławiu 100 zł., bursie ruskiej im. św. Onufrego w Jarosławiu 100 zł., bursie polskiej w Przemyślu 400 zł., bursie ruskiej im. św. Mikołaja w Przemyślu 300 zł., bursie polskiej w Kołomyi 200 zł., bursie ruskiej im. św. Michała w Kołomyi 100 zł., bursie polskiej im. Kraszewskiego w Stanisławowie 200 zł., bursie nauczycielskiej w Tarnopolu 500 zł., bursie ruskiej w Tarnopolu 300 zł., bursie gimnazyalnej w Samborze 300 zł., bursie im. Stefana Batorego w Wadowicach 200 zł., bursie ruskiej im. św. Mikołaja we Lwowie 300 zł., bursie polskiej w Rzeszowie 400 zł., bursie św. Kazimierza w Tarnowie 300 zł. (w r. z. 200 zł.), bursie im. Tadeusza Kościuszki w Złoczowie 100 zł.

Zasiłki dla Towarzystw rzemieślniczych.

W budżecie krajowym na rok 1897 przeznaczył Wysoki Sejm ryczałt w kwocie 1.500 zł. do rozporządzenia Wydziału krajowego na zasiłki dla stowarzyszeń rzemieślniczych we Lwowie i na prowincyi. Z ryczałtu tego udzielił Wydział krajowy następujących zasiłków: Towarzystwu „Skała“ we Lwowie 250 zł., Towarzystwu „Gwiazda“ we Lwowie 250 zł., Towarzystwu „Praca“ w Krakowie 150 zł., Towarzystwu „Ogniwo“ we Lwowie 100 zł., Towarzystwu „Gwiazda“ w Krakowie 100 zł., Towarzystwu „Strzecha“ we Wiedniu 100 zł., Towarzystwu „Zorja“ we Lwowie 100 zł., Towarzystwu „Ojczyzna“ w Tarnowie 50 zł., Towarzystwu „Praca“ w Tarnowie 50 zł., Towarzystwom „Gwiazda“ w Drohobyczu 100 zł., w Tarnowie, Gródku, Zaleszczykach, Rzeszowie, Jarosławiu, Brodach i Kołomyi po 50 zł.

Ryczałt przez Wysoki Sejm przeznaczony, został o 100 zł. przekroczony, które to przekroczenie pokrył Wydział krajowy z funduszu dyspozycyjnego.

Subwencya na budowę Zakładu „Rodziny Maryi“ w Łomnej.

W budżecie na r. 1897 przeznaczył Wysoki Sejm na Zakład wychowawczy dla ubogich dziewcząt pod nazwą „Rodzina Maryi“ w Łomnej kwotę 300 zł., a na dokończenie budowy gmachu tego zakładu przyznał jednorazową subwencyę w kwocie 2.000 zł. płatną w dwóch rocznych ratach.

Reskryptem z dnia 6. kwietnia 1897 l. 13.169 Wydział krajowy wyasygnował temu zakładowi zasiłek w kwocie 300 zł., a wypłatę pierwszej raty subwencyi na dokończenie budowy gmachu uczynił zawisłą od przedłożenia sprawozdania o budowie.

Komitet, opiekujący się tym Zakładem wychowawczym, przedłożył żądane sprawozdanie, z którego się okazuje, że w roku bieżącym przystąpiono do przebudowy suteren, do zrestaurowania budynku dla zakonnic, do wymurowania korytarza w głównym budynku, a w roku 1898 zamierza Komitet pobić blachą dachy zniszczone, oszalować deskami drewniane piętro gmachu, dobudować jedną salę na rekreacyę dla dzieci, postawić budynki gospodarskie i sprawić resztę sprzętów gospodarczych i przyborów szkolnych. Zdaniem Komitetu koszta na zupełne wykończenie gmachu nie przeniosą kwoty 5.000 zł.

Szkoła w Zakładzie czynną już jest od 1. października 1896 r. a w roku szkolnym 1896/7 było uczących się wychowanek 32.

Po otrzymaniu takiego sprawozdania Wydział krajowy wyasygnował pierwszą ratę subwencyi na dokończonie budowy gmachu w kwocie 1.000 zł.

Wydawnictwo Biblioteki politechnicznej.

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 uchwalił Wysoki Sejm dla Kolegium profesorów szkoły politechnicznej we Lwowie na wydawnictwo Biblioteki politechnicznej jako IV. ratę subwencyi, rozłożonej na lat dziesięć, kwotę 500 zł.

Zasiłek ten zaasygnował Wydział krajowy z zastrzeżeniem, aby Kolegium profesorów nadesłało Wydziałowi krajowemu jeden egzemplarz wydawnictwa i przedłożyło wykaz dochodów i wydatków tego wydawnictwa.

Ze sprawozdania, otrzymanego z Rektoratu szkoły politechnicznej okazuje się, że zasiłku tego użyto na wydanie dzieła prof. Karola Skibińskiego pod tytułem: „Budowa kolei żelaznych“. Koszt wydawnictwa tego obliczony został na kwotę około 600 zł.

Wydawnictwo Sprawozdania z Wystawy krajowej w r. 1894.

Subwencyonowane przez Wysoki Sejm wydawnictwo dzieła p. t. „Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju“ — powoli postępuje naprzód. Do chwili, w której Wydział krajowy zamyka niniejsze sprawozdanie, wydane zostały:

a) Tomu pierwszego zeszyt 1. zawierający: „Wstęp geograficzno-statystyczny“ radcy Bolesława Baranowskiego i prof. Dra Tadeusza Pilata — tudzież „Historya i organizacya wystawy“. Zeszyt ten obejmuje 314 stronic 4^0, kartą statystyczną, dwa plany i znaczną ilość rycin.

b) Tomu drugiego zeszyt 1.: „Własność ziemi i stosunki posiadania“ prof. Dra Władysława Pilata i „Uprawa ziemiopłodów“ prof. Władysława Lubomęskiego (str. 86).

c) Tomu drugiego zeszyt 7.: „Łowiectwo“ Juliusza Starkla i „Rybactwo“ Zygmunta Fiszera (str. 145).

d) Tomu czwartego zeszyt 1.: „Komunikacye“ — część pierwsza „Drogi i koleje“ prof. Karola Skibińskiego (str. 70., dwie karty, liczne plany i ryciny).

Pod prasą znajdują się i w najbliższym czasie pojawią się: Tomu pierwszego zeszyt 2.: „Oświata“ — tomu drugiego zeszyt 6.: „Leśnictwo“. Dalsze prace są w toku, a Redakcya spodziewa się, iż w ciągu roku 1899 całość dzieła, które obejmować będzie nad 200 arkuszy druku będzie wydane.

Szkoła polska w Białej.

Uchwałą z dnia 13. lutego 1897 przyznał Wysoki Sejm Zarządowi Towarzystwa szkoły ludowej w Krakowie subwencyę w kwocie 10.000 zł. płatną w latach 1897 i 1898 po 5.000 zł. na cel budowy szkoły polskiej w Białej, a to pod warunkiem, jeżeli Zarząd tego Towarzystwa zezna i zabezpieczy swoim kosztem na realnoćci szkoły polskiej w Białej deklaracyę, zawierającą zobowiązanie do zwrotu funduszowi krajowemu całego kapitału subwencyi na wypadek, gdyby język polski przestał być językiem wykładowym w tej szkole.

Uchwałę tę zakomunikował Wydział krajowy Zarządowi Towarzystwa szkoły ludowej, nadmieniając przytem, że na prośbę Komitetu

fundacyi im. Tadeusza Kościuszki zgodził się, aby pretensya funduszu krajowego intabulowaną została na realności szkoły polskiej w Białej zaraz po pożyczce 15.000 zł. z tej fundacyi na cel budowy szkoły udzielić się mającej.

Uchwałą z 16. października 1897 l. 12.921 dozwolił c. k. Sąd powiatowy w Białej intabulacyi praw funduszu krajowego na realności l. w. h. 346 w Białej, o wypłatę pierwszej raty subwencyi do budżetu na rok 1897 wstawionej, dotychczas się nie zgłoszono.

Nadmieniamy wreszcie, że założenie kamienia węgielnego pod budynek szkoły polskiej w Białej odbyło się uroczyście 27. lipca 1897.

Fundacya im. Kościuszki.

Dla uczczenia pamięci Tadeusza Kościuszki zawiązał się w r. 1892 we Lwowie komitet, który przystąpił do zbierania składek na fundusz pamiątkowy, przeznaczony na cele oświaty ludu polskiego. Z funduszów przez komitet zebranych przeznaczono sumę 35.000 zł. na „fundacyę im. Tadeusza Kościuszki na wydawnictwa ludowe“ i wygotowano projekt aktu fundacyi, według którego zarząd zarodowego majątku fundacyi i wykonywanie wszelkich z tym zarządem połączonych czynności przysługiwać ma Wydziałowi krajowemu. Część powyższego kapitału w kwocie 15.000 zł. wypożyczoną została Towarzystwu szkoły ludowej na cel budowy szkoły polskiej w Białej za hipotecznem ubezpieczeniem na budynku szkolnym.

Wskutek prośby komitetu Wydział kraj. uchwałą z 25. maja 1897 l. 23.437 postanowił przyjąć prawa i obowiązki w akcie fundacyjnym mu przekazane a zarazem zgodził się, aby pożyczka 15.000 zł., ubezpieczoną została na budynku szkolnym na 1. miejscu bezpośrednio przed prawem zastawu dla subwencyi krajowej w kwocie 10.000 zł. w. a. cel budowy szkoły polskiej w Białej przyznanej.

Zakład narodowy im. Ossolińskich.

W myśl §. 41. i 58. ustawy fundacyjnej zakładu narod. im. Ossolińskich, kasa krajowa Wydziału krajowego przechowuje majątek zarodowy Zakładu w efektach, pobiera dochody działu bibliotecznego, z których wedle asygnacyi kuratora literackiego daje w miarę potrzeby zasiłki kasie podręcznej, będącej pod zarządem kuratora literackiego.

Kontrolę rachunkową wykonuje Wydział krajowy.

Obrót pieniężny w r. 1896 był następujący.

A. Stan ogólny majątku z końcem r. 1895 wynosił:

a) w papierach wartościowych			265.046 zł. 64 ct.
a po strąceniu wydzielonego kapitału w myśl statutu na rzecz funduszu rezerwowego . .			41.973 „ 91 „
pozostaje jako majątek zakładowy .			223.072 zł. 73 ct.
b) w kapitałach hipotekowanych:			
zapisy: Chołoniewskiego .	3.150 zł. — ct		
Neronowicza . .	525 „ — „		
Pawlikowskiego .	2.362 „ 50 „		6.037 „ 50 „
c) w funduszach bibliotecznych:			
1. dobra i realności . .	342.943 zł. 66½ ct.		
2. zbiory	147.568 „ 07½ „		
3. nakłady . . .	24 319 „ 71 „		
4. sprzęty . . .	5.527 „ 09 „		520.358 „ 54 „
d) w gotówce i należytościach czynnych . . .			13.856 „ 89½ „
Razem . .			763.325 zł. 66½ ct.

Tenże majątek wynosił z końcem r. 1896:

a) w papierach wartościowych			273.974 zł. 29 ct.
a po strąceniu wydzielonego kapitału w myśl statutu na rzecz funduszu rezerwowego	44.699 zł. 91 ct.		
i kaucyi dzierżawcy .	4.000 „ — „		48.699 „ 91 „
pozostaje jako majątek zakładowy .			225.274 zł. 38 ct.

b) w kapitałach hipotekowanych (jak w r. 1895) .			6.037 zł. 50 ct.
c) w funduszach bibliotecznych:			
1. dobra i realności .	342.943 zł. 66½ ct.		
2. zbiory	151.396 „ 69½ „		
3. nakłady	24.319 „ 71 „		
4. sprzęty	5.389 „ 34 „		524.049 „ 41 „
d) w gotówce i należytościach czynnych . . .			10.136 „ 77½ „
		Razem . .	765.498 zł. 06½ ct.
Z porównaniu stanu majątku z końcem r. 1895 z takimże stanem z r. 1896 okazuje się ogólny przyrost majątku o			2.172 zł. 40 ct.
Z porównania stanu pojedyńczych rubryk tego funduszu z końcem lat 1895 i 1896 okazuje się przyrost i ubytek, jak następuje;			
a) stan majątku zakładowego w efektach z końcem r. 1895 wynosił . .	223 072 zł. 73 ct.		
z końcem zaś roku 1896 wynosił .	225.274 „ 38 „		
przeto okazuje się przyrost o .		2.201 zł. 65 ct.	
b) stan kapitałów zahipotekowanych — bez zmiany.			
c) stan funduszów bibliotecznych:			
1. dobra i realności — bez zmiany.			
2. zbiory:			
w r. 1895 .	147.568 zł 07½ ct.		
w r. 1896 .	151.396 „ 69½ „		
przyrost . . .		3.828 „ 62 „	
3. nakłady — bez zmiany.			
4. sprzęty:			
wartość w r.:			
1895 . .	5.527 zł. 09 ct.		
1896 . .	5.389 „ 34 „		
ubytek			137 „ 75 „
d) w gotówce i należytościach czynnych:			
w r. 1895 .	13.856 zł. 89½ ct.		
w r. 1896 .	10.136 „ 77½ „		
ubytek o			3.720 „ 12 „
razem .	6.030 zł. 27 ct.		3.857 zł. 87 ct.
ogólny tedy przyrost, jak wyżej . .			**2.172 zł. 40 ct.**

B. Obroty netto w majątku obrotowym wynosiły w r. 1896:

A. Dochody:

a) Dochody w gotówce:

I. Rzeczywiste:

Rata od kuratora ekonomicznego:		
reszta za rok 1896 . .	4.529 zł. — ct.	
na rachunek roku 1897 .	403 „ 19 „	
Czynsz z gmachu . . .	1.324 „ 50 „	
Dochód z dóbr Rakowca i z lasu	6.020 „ 61 „	
Odsetki	3.184 „ 50 „	
Opłata od Wydawnictwa książek szkolnych: za drukarnię . .	10.000 „ — „	
za sprzedane nakłady	25 „ 95 „	

Dotacya na odrestaurowanie gmachu zakładowego od Wydawnictwa książek szkolnych .	23.500 zł. — ct.	48.987 zł. 75 ct.

II. Przenośne:

Fundusze biblioteczne, zwrot z zaliczki sejmowej . . .	130 zł. 12 ct.	
Zwrot zaliczek na płace . .	160 „ — „	
Subwencya sejmowa na ochronę zabytków historycznych . .	500 „ — „	
Fundusz zapomogowy:		
1. rata pożyczki od wydawnictwa książek szkolnych . . .	2.600 „ — „	
2. spłata pożyczki przez administracyę dóbr fundacyjnych .	3.470 „ — „	
Z gotówki ulokowanej w Banku kraj pobrano	82 „ — „	6.942 „ 12 „
Suma . . .		55 929 zł. 87 ct.
Zapas kasowy z d. 1. stycznia 1896		539 „ 23 „
Razem . . .		56.469 zł. 10 ct.

b) Dochody w efektach:

W funduszu „Depozyt Kuratoryi ekonomicznej“ dokupione efekta	201 zł. 65 ct.
W funduszu zapomogowym dokupione efekta . .	2.000 „ — „
„ „ rezerwowym „ „ . .	2.726 „ — „
Kaucya dzierżawcy	4.000 „ — „
Suma . .	8 927 zł. 65 ct.
Zapas kasowy z dniem 1. stycznia 1896 .	265.046 „ 64 „
Razem . .	273.974 zł. 29 ct.

B. Wydatki:

a) Wydatki w gotówce:

1. Rzeczywiste:

Zakupno i oprawa dzieł . .	3.715 zł. 62 ct.	
Prenumerata czasopism . .	698 „ 29 „	
Muzeum	62 „ 05 „	
Wydawnictwa (nakłady własne)	1.060 „ 40 „	
Podatki	1.655 „ 49 „	
Płace urzędników i sług, remuneracye, pensye i zapomogi .	13.108 „ 88	
Zaliczki na płace . . .	120 „ — „	
Stypendya	2.270 „ 75 „	
Dalsze koszta odrestaurowania gmachu zakładowego . .	23.643 „ 13 „	
Koszta administracyjne i asekuracya gmachu	860 „ 34 „	
Kancelarya, porta i t. p. . .	1.168 „ 88 „	
Opał i światło	1.575 „ 80 „	
Ruchomości biurowe i biblioteczne	138 „ 60 „	
Zakupienie biustu (fund. Przeworski	100 „ — „	
Za druk i papier „Kwartalnika Towarzystwa historycznego“ .	1.567 „ 20 „	
Medale i monety . . .	138 „ — „	
Stypendyum z fund. im. dra Antoniego Małeckiego . .	300 „ — „	52.183 zł. 43 ct.

II. Przenośne:

Reszta z kaucyi dzierżawcy Ostrowskiego na rachunek zaległego czynszu . . .	60 zł. — ct.	
Z zaliczki sejmowej wydano .	332 „ 62 „	
Zaliczka zwrócona Wydawnictwu książek szkolnych . . .	3.500 „ — „	3.892 zł. 62 ct.
Suma		56.076 zł. 05 ct.
Zapas kasowy z dniem 31. grudnia 1896 .		393 „ 05 „
Razem . .		56.469 zł. 10 ct.
b) Wydatki w efektach		— zł. — ct.
Zapas kasowy z dniem 31. grudnia 1896		273.974 „ 29 „
Razem . .		273.974 zł. 29 ct.

C. Zaległości czynne wynoszą:

1. Na rachunku bieżącym w Banku krajowym . .	62 zł. — ct.
2. Zaliczki na płace	140 „ — „
3. Czynsze dzierżawne	2.286 „ 05 „
4. 4½% pożyczka z funduszu zapasowego na wydawnictwo książek szkolnych	7.800 „ — „
5. Rozmaite	26 „ 25 „
Razem . .	10.314 zł. 30 ct.
Zaległości bierne	570 „ 57 „
Nadwyżka należytości czynnych z końcem r. 1896 .	9.743 zł. 73 ct.

Petycye Jadwigi Stanisławy Lang, Bolesławy Bieńkowskiej i Lubiny Babeckiej.

Petycye Jadwigi Stanisławy Lang, praktykantki do nauki robót ręcznych w szkole wydziałowej żeńskiej we Lwowie, Bolesławy Bieńkowskiej, młodszej nauczycielki w szkole wydziałowej św. Elżbiety we Lwowie i petycyę Lubiny Babeckiej o zapomogę na kształcenie córki, odstąpił Wysoki Sejm uchwałą z dnia 15. lutego 1897 Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Wydział krajowy po dokładnem zbadaniu petycyi Lubiny Babeckiej o zapomogę pieniężną dla córki na czas przygotowania się do egzaminu dojrzałości w seminaryum nauczycielskiem, uznał, że petycya ta nie kwalifikuje się do uwzględnienia. Co do Jadwigi Lang i Bolesławy Bieńkowskiej, które wyjechały za urlopem c. k. Rady szkolnej krajowej, za zmniejszoną do połowy płacą, do Reutlingen w Wirtembergii, w celu wykształcenia się w tamtejszej słynnej szkole robót ręcznych, Wydział krajowy po przekonaniu się, że prośby te na uwzględnienie zasługują, przyznał petentkom z funduszu dyspozycyjnego, każdej po 75 zł.

Fundusze naukowe, dobroczynne i pomnikowe.

Stan tych funduszów wynosił z dniem 8. listopada 1897 r. w efektach:

Fundacya Łodzi-Ponińskiego dla czeladników . .			60.443 zł. 51 ct.
„ Feliksy Maryi z hr. Golejewskich Czarkowskiej „dla rzemieślników polskich“ fundusz A. (tj. pierwotnie złożony)	108.913 zł. 70 ct.		
fundusz B (tj. później złożony) . . .	158.479 „ 10 „	267.392 „ 80 „	
„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła . .			3.024 „ 82 „
„ Kochmanna „dla literatów polskich“			27.900 „ 81 —
„ Dra Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego „ku uczczeniu i zachowaniu pamięci			

odwiedzin Najjaśniejszego Pana we Lwowie w roku 1880“:			
Dział I. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach“ . . .	22.686	zł. 41	ct.
Dział II. „ku wspieraniu artystów i literatów“	21.506	„ 96	„
Dział III. „ku popieraniu celów galicyjskiego Towarzystwa muzycznego we Lwowie .	20.805	„ 07	„
Dział IV. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“	21.807	„ 32	„
Dział V. „posagowa dla ubogich dziewcząt służących“	11.333	„ 41	„
Dział VI. „ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła“	14.813	„ 59	„
Fundacya Teofili z Łukowskich Wirth i Malwiny Łukowskiej „dla osieroconych dziewcząt“ .	8.432	„ 10	„
Razem w efektach .	480.146	zł. 80	ct.

Język polski w urzędach kolejowych, pocztowych i telegraficznych.

Rezolucyą Wysokiego Sejmu z dnia 15. lutego b. r. z wezwaniem do Rządu, aby wprowadził jak najrychlej w urzędach kolei państwowych pocztowych i telegraficznych, tudzież w c. k. żandarmeryi także w wewnętrznej służbie język polski jako urzędowy, — podał c. k. Namiestnik według odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 24. lipca 1897 L. 8.315 do wiadomości pp. Ministrom handlu, kolei państwowych i obrony krajowej.

Wydział krajowy nie spuści z oka tej sprawy i ze swej strony czynić będzie odpowiednie kroki celem urzeczywistnienia żądania w powyższej rezolucyi wyrażonego.

VII. Sprawy przemysłowe.

Z czynności w zakresie przemysłu krajowego, a w szczególności: 1. o wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu, powziętych w sprawach przemysłowych na ostatniej sesyi; 2. o wykonaniu ustawy krajowej z dnia 11. kwietnia 1893 r. o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych, tudzież towarzystw akcyjnych od niepaństwowych dodatków do podatków; 3. o szkolnictwie przemysłowem; 4. o stypendyach i zasiłkach przemysłowych ze skarbu krajowego, tudzież o fundacyach na cele przemysłowe; 5. o funduszu przemysłowym; 6. o petycyach przemysłowych, przekazanych Wydziałowi krajowemu do załatwienia; 7. o stypendyach handlowych i 8. o fundacyach stypendyjnych na cele przemysłowe — Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdania wraz ze sprawozdaniem Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.

Uchwała z 6. lutego 1897 przekazująca Wydziałowi krajowemu petycye, które mogłyby obciążyć budżet.

Na posiedzeniu z dnia 6. lutego 1897 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Wszystkie petycye, któreby mogły obciążyć budżet krajowy, mają być od dnia 6. lutego 1897 odsyłane zamiast do Komisyi budżetowej do Wydziału krajowego“.

W myśl powyższej uchwały Wydział krajowy otrzymał między innemi petycyę Czarnohorskiego oddziału Towarzystwa tatrzańskiego w Kołomyi o subwencyę i petycyę Polskiego Towarzystwa handlowo-geograficznego o subwencyę.

Petycye te zwrócił Wydział krajowy interesowanym pismami z dnia 17. marca 1897 l. 14.090 i l. 14.089 jako niezałatwione przez Wysoki Sejm.

Uchwała, przekazująca Rządowi zażalenie

W załatwieniu sprawozdania Komisyi petycyjnej o petycyi Jana Kutaluka z zażaleniem na wymiar i egzekucyę podatków powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1897 następującą uchwałę:

Jana Kutalaka na niesprawiedliwy wymiar podatku.

„Petycyę Jana Kutaluka z zażaleniem na nieusprawiedliwiony wymiar podatku zarobkowego odstępuje się Wysokiemu Rządowi z wezwaniem dokładnego zbadania i zastosowania przepisów ustawowych, przypominanych władzom wymiarowym okólnikiem z 9. października 1881 l. 880/pr.

W myśl tej uchwały została powyższa petycya przesłaną Rządowi pismem Marszałka krajowego z dnia 8. lutego l. 1.952. Reskryptem zaś z dnia 19. lutego 1897 l. 10.224 zawiadomił Wydział krajowy petenta o tej uchwale.

Technologiczno-mechaniczna stacya doświadczalna przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie.

Rokowania z c. k. Rządem w sprawie urządzenia tej stacyi nie doprowadziły dotychczas do pomyślnego rezultatu. Sprawozdanie Rektoratu Szkoły przedłożone Wydziałowi krajowemu 2. grudnia r. z. l. 1.088 wykazało, iż kwoty preliminowane dotychczas na odpowiedną adaptacyę lokalności, urządzenie i utrzymywanie stacyi na ten cel by nie wystarczyły, Wydział krajowy zaproponował odezwą z dnia 22. grudnia r. z. LW. 76.817 c. k. Ministerstwu, że uzupełni fundusz potrzebny na maszynowe urządzenie stacyi, t. j. podniesie udział, którym się kraj ma przyczyniać do urządzenia stacyi z 7.500 zł. na 9.000 zł., jeśli c. k. Rząd oprócz pierwotnie przeznaczonych z funduszu państwowego na cel stacyi 2.000 zł., weźmie na siebie koszta adaptacyi lokalu i całą za tę adaptacyę odpowiedzialność. Nadto nie mógł się Wydział krajowy zgodzić na proponowaną przez c. k. Rząd zmianę pierwotnie już ustalonego tekstu umowy w tym kierunku, aby Szkoła politechniczna mogła jednostronnie żądać uwolnienia profesora od obowiązków kierownika stacyi, w ten sposób bowiem nie miałaby stacya zapewnionego stałego kierownictwa, a Wydział krajowy mógłby natrafić na bardzo znaczne trudności przy zarządzeniu zastępstwa.

Odpowiedzi na to swe przedstawienie z dnia 22. grudnia r. z. dotychczas Wydział krajowy nie otrzymał.

VIII. Sprawy górnicze.

W przedmiocie spraw górniczych przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie, obejmujące starania o zorganizowanie nauki górnictwa w wyższych i niższych szkołach kraju, geologiczne i geologiczno-górnicze badania kraju, technologiczno-chemiczne studya produktów naftowych, oraz sprawozdanie o staraniach podjętych przez Wydział krajowy celem zmniejszenia niebezpieczeństwa, na jakie są narażeni robotnicy, pracujący w kopalniach wosku ziemnego w Borysławiu.

IX. Sprawa krajowej sprzedaży soli.

W sprawie sprzedaży soli warzonki, kamiennej, soli dla bydła i kainitu — jak również w sprawie petycyi gmin o wolny pobór surowicy przedkładamy osobne sprawozdanie.

X. Krajowe Biuro statystyczne.

W okresie będącym przedmiotem niniejszego sprawozdania krajowe biuro statystyczne pod kierunkiem prof. dra T. Pilata ogłosiło drukiem prace następujące:

1. Statystyka ruchu towarowego na pocztach galicyjskich w r. 1895 przez prof. dr. Stefana Pawlika, część I. — masło, sery i bryndza.

Praca ta oparta na osobnych dochodzeniach, zarządzonych przez c. k. Dyrekcyę poczt i telegrafów, daje pogląd szczegółowy na wywóz i przywóz produktów nabiałowych wewnątrz kraju, tudzież o ruchu handlowym z innymi krajami austryackimi i z zagranicą. Zarazem daje ta praca ważne i bardzo pożądane wskazówki co do miejsc produkcyi w kraju.

2. Przestrzenie zajęte w r. 1897 pod uprawą różnych płodów na większej własności w Galicyi.

Praca ta polega na osobnem badaniu zarządzonem przez Wydział krajowy, który udał się bezpośrednio do zarządów dóbr o podanie obszarów uprawianych w poszczególnych folwarkach na rozesłanych w tym celu drukowanych formularzach. Na 5.000 rozesłanych formularzy zwrócono wypełnionych 2.256, które odnoszą się do obszaru stanowiącego 49·6% wszystkich ról własności tabularnej w kraju. Pomimo że nie zebrano dat całej własności większej, zestawienie dat nadesłanych daje pogląd o wiele dokładniejszy i szczegółowszy na uprawiane płody i poświęcone im przestrzenie, niż wiadomości dotychczasowe oparte na szacowaniu, a to tem bardziej, że z pewnej liczby powiatów nadesłano daty niemal kompletne. Opracowanie obfitego materyału i obliczenie cyfr procentowych dla każdego powiatu sądowego i każdego płodu zajęło przez czas dłuższy siły biura, które od wiosny prócz bibliotekarza liczyło tylko dwóch pracowników.

Oddaną została do druku:

Dalsza część pracy prof. Pawlika o ruchu towarowym na pocztach galicyjskich, traktująca o mięsie i wyrobach masarskich.

Niebawem będzie oddaną do druku praca p. t. „Wykształcenie elementarne ludności Galicyi“ w związku z podziałem tej ludności podług wieku.

Przygotowane są prace następujące:

1. Dodatki gminne do podatków w latach 1896 i 1897.
2. Stosunki kredytowe mniejszej własności.
3. Badania stosunków ekonomicznych wiejskich na wzór badania przeprowadzonego w latach 1875 i 1876.

Biuro statystyki przemysłu i handlu krajowego.

Biuro statystyki przemysłu i handlu krajowego, zostające pod kierownictwem Dra Tadeusza Rutowskiego zatrudniało stale trzech pracowników, i w okresie objętym niniejszem sprawozdaniem i zajmowało się następującemi pracami:

1. Analitycznem opracowaniem w zeszłym roku zapowiedzianej i już wydrukowanej publikacyi p. t. „*Statystyka ruchu towarowego na kolejach galicyjskich*“. (Ciąg dalszy).

Praca ta jest dalszym ciągiem przedłożonej przez biuro w roku 1894 publikacyi, — rozpada się na dwa działy:

a) „*Wykazy sumaryczne ruchu towarowego całych linij kolejowych, oraz pochodzenia lub przeznaczenia towarów — krajami*“,

b) „*Wykazy szczegółowe ruchu towarowego poszczególnych stacyj, pochodzenia lub przeznaczenia towarów, oraz kierunku ruchu*“, — i daje dokładny przegląd ruchu towarowego Galicyi, oraz ruchu towarowego między Galicyą a innymi krajami monarchii i zagranicą.

2. Analitycznem opracowaniem również już zapowiedzianej i w bieżącym roku wydrukowanej publikacyi p. t. „*Ludność miast, miasteczek, gmin wiejskich i obszarów dworskich podług wyznania i narodowości*“.

Praca ta oparta na ostatnich obliczeniach urzędowych daje obraz, jak ludność Galicyi rozsiedla się w mieście, miasteczku, na obszarze dworskim, w gminie wiejskiej — pod względem liczebnym, narodowości i wyznania.

3. W październiku 1896 r. przystąpiło biuro do opracowania V. tomu „*Rocznika statystyki Galicyi*“ za lata 1894, 1895 i 1896.

Celem tej peryodycznej publikacyi jest systematyczne zebranie dat statystycznych odnoszących się do Galicyi i zestawienie retrospektywne i porównawcze w dostępnym dla wszystkich podręczniku. Cała praca, obejmująca około 25 arkuszy 8° druku cyfrowego jest na ukończeniu, w znacznej części wydrukowana.

SPRAWOZDANIE

z czynności

Departamentu III. Wydziału krajowego

za czas od 1. listopada 1896 do 30. września 1897.

Departament III.

Szef departamentu: Edward Jędrzejowicz, członek Wydziału krajowego.

Sprawy kultury krajowej i melioracye. Szkoły rolnicze. Bank krajowy. Krajowe publiczne składy dla zboża i spirytusu.

Departament III. przedkłada osobne sprawozdania w następujących przedmiotach:

I. Sprawozdanie o krajowych Zakładach naukowych rolniczych, gorzelni i folwarku w Dublanach.

II. Sprawozdanie o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

III. Sprawozdanie o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie.

IV. Sprawozdanie o krajowych niższych szkołach rolniczych w Berezżnicy, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Suchodole, dalej: o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie i o krajowej szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku.

V. Sprawozdanie o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

VI. Sprawozdanie o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

VII. Sprawozdanie o utworzeniu funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych.

VIII. Sprawozdanie o zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach.

IX. Sprawozdanie o hodowli bydła.

X. Sprawozdanie o podniesienie mleczarstwa w kraju.

XI. Sprawozdanie o czynnościach wędrownych nauczycieli gospodarstwa wiejskiego.

XII. Sprawozdania o pomocy dla okolic dotkniętych klęskami elementarnemi.

XIII. Sprawozdanie o Banku krajowym.

XIV. Sprawozdanie o organizacyi kredytu dla włościan.

XV. Sprawozdanie o zarządzie krajowych wolnych składów publicznych we Lwowie i Krakowie.

Uchwały podlegające Najwyższej sankcyi.

Uchwała upoważniająca Wydział kraj. do sprzedania realności zajętych przez kraj. składy we Lwowie.

Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 9. lutego 1897 r., którą Wys. Sejm upoważnił Wydział krajowy do sprzedania w całości lub części realności położonych we Lwowie pod l. k. $560^2/_4$ i $845^2/_4$, zajętych pod krajowy Skład publiczny połączony ze Składem wolnym, a własność kraju stanowiących, uzyskała Najwyższą Sankcyę w postanowieniu cesarskiem z dnia 15. maja 1897. O czynnościach Wydziału krajowego zmierzających do wykonania tej uchwały czyli sprzedaży powyżej wymienionych realności zdaje Wydział krajowy sprawę w sprawozdaniu „o zarządzie krajowych wolnych Składów w Krakowie i Lwowie".

Uchwała w sprawie gwarancyi kraju za emisyę obligów komunalnych Banku krajowego do wysokości 15,000.000 zł. w. a.

Uchwała z dnia 13. lutego 1897, którą Wys. Sejm przyjął gwarancyę za dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyi komunalnych trzeciej i następnych emisyi aż do dalszej wysokości 10 milionów złotych w. a. imiennej wartości, czyli razem z dotychczas przyjętą gwarancyą, do wysokości 15 milionów zł. w. a. imiennej wartości, przedłożona została do Najwyższej Sankcyi pismem Marszałka krajowego, z dnia 13. lutego 1897 r. Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania, uchwała ta nie uzyskała Najwyższej Sankcyi a o powodach tego zdaje Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawę w przedłożeniu „o organizacyi kredytu dla włościan i odpowiednich zmianach statutu Banku krajowego".

Uchwały niepodlegające Sankcyi i inne sprawy.

Sprawy Banku krajowego i uchwały w sprawie zmian jego statutu.

Powzięte przez Wysoki Sejm na posiedzeniach z dnia 9., 12. i 13. lutego 1897 roku uchwały w sprawach czynności Banku krajowego i zmian jego statutu są przedmiotem odrębnych sprawozdań Wydziału krajowego „o Banku krajowym" i „o organizacyi kredytu dla włościan".

Sprawa etatu fachowo rolniczego w Wydz. kraj.

Od chwili przedłożenia zeszłorocznego sprawozdania Wydziału krajowego o czynnościach Departamentu III., w którem przedstawiono powody, dla których Wydział krajowy nie mógł obsadzić posad: sekretarza i wicesekretarza, przeznaczonych dla sił fachowo-rolniczych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1896 r., nie zmieniły się

wcale stosunki i Wydział krajowy nie znalazł dotąd osobistości, któreby swemi kwalifikacyami dawały rękojmię, iż na posadach tych zdołają spełniać wymagane od nich zadania. W obec faktu, iż w ostatnich czasach podniesiono ze strony komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie potrzebę powiększenia sił fachowych rolniczych w biurach Wydziału krajowego, a dalej w obec faktu, iż także sekcya stała krajowej komisyi rolniczej uchwałą z dnia 24. września 1897 roku zwróciła uwagę Wydziału krajowego na potrzebę obsadzenia wspomnianych posad, z których jedna powinnaby być oddaną osobistości mogącej wykonywać inspekcyę w krajowych szkołach rolniczych, podjął Wydział krajowy ponownie starania o pozyskanie przedewszystkiem osobistości, którąby mogła sprostać temu ostatniemu zadaniu. W razie, gdyby starania te nie zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem, zamierza Wydział krajowy ogłosić ponownie konkurs, w którym określi odpowiednio wymagania, jakim kandydaci odpowiedzieć mają.

Sprawa reform agrarnych.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 r. polecił Wysoki Sejm, załatwiając sprawozdanie Komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi krakowskiego Klubu konserwatywnego, tudzież o petycyi Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, w sprawie reformy agrarnej, Wydziałowi krajowemu, by „zbadawszy braki istniejące w stosunkach agrarnych kraju i zasięgnąwszy opinii krajowej Komisyi dla spraw rolniczych i fachowych rzeczoznawców, a wreszcie ankiety, przedłożył Sejmowi program czynności i odpowiednie wnioski dla uzyskania w tym celu środków ustawodawczych i administracyjnych“.

Wydział krajowy zawiadomiony o tej uchwale pismem Marszałka krajowego z dnia 15. lutego 1897 roku postanowił uchwałą z d. 5. marca 1897 r. LW. 12.931 odstąpić obie petycye do uchwały sejmowej dołączone krajowej Komisyi dla spraw rolniczych celem zasięgnięcia opinii tego organu doradczego co do sprawy, w jakim kierunku należałoby przedewszystkiem zarządzić badania wadliwości naszego ustroju agrarnego, tudzież co do całego programu akcyi w tej doniosłej sprawie.

Uchwałą z d. 27. czerwca 1897 r., powziętą na pełnem posiedzeniu krajowej Komisyi rolniczej postanowiła taż komisya doradzać Wydziałowi krajowemu przedewszystkiem, „by dołożył wszelkich starań, aby projekty ustaw krajowych: *a)* „o komasacyi“, *b)* „o wyłączeniu enklaw z lasów“, *c)* „o podziale lub regulacyi użytku gruntów wspólnie używanych“, przedłożone zostały Sejmowi na najbliższej sesyi“. Zarazem objawia Komisya dla spraw rolniczych opinię:

1. „Iż podział własności ziemskiej w naszym kraju, jak z zebranych dotąd materyałów wynika, przybiera kierunek coraz bardziej niepomyślny, grożący zupełnem rozdrobnieniem własności małej, włościańskiej, a zanikiem średniej własności ziemskiej“;

2. „że najpilniejszem zadaniem polityki agrarnej jest obmyślenie środków, któreby owemu kierunkowi skutecznie przeciwdziałały“;

3. „że celem przydyskutowania możliwych środków ustawodawczych należy zwołać konferencyę fachową, złożoną z członków sekcyi stałej krajowej Komisyi dla spraw rolniczych i przybranych *ad hoc* osób“;

4. „że rezultat tej konferencyi i sformułowane na jej podstawie propozycye należy przedłożyć pełnej Komisyi rolniczej“;

5. „że celem uzupełnienia materyału faktycznego dla dalszych prac ustawodawczych lub zarządzeń administracyjnych należy zebrać następujące daty:

a) daty o podziale własności ziemskiej w pewnej liczbie (kilkudziesięciu) gmin na podstawie najnowszych arkuszy gruntowych, przyczem należy wybrać przedewszystkiem te gminy, co do których przeprowadzono już badania ogłoszone w tomie X. Krajowych Wiadomości statystycznych;

b) daty o zadłużeniu dóbr tabularnych w jednym z obwodów sądowych;

c) wiadomości o stosunku kapitału obrotowego do obszarów ziemi i znajdujących się na nim ubocznych przedsiębiorstw w średnich mająt-

kach ziemskich, a to przez przesłuchanie ustne lub zażądanie pisemnych wotów od ludzi znających stosunki średnich majątków;

d) wiadomości o parcelacyach i o sprzedażach majątków ziemskich średniej kategoryi w latach ostatnich".

Nakoniec wyraziła krajowa Komisya dla spraw rolniczych zapatrywanie następujące:

„Komisya uważa, iż zalecone przez nią badania i narady w sprawie podziału własności ziemskiej, w sprawie, która tak w drodze ustawodawczej jak administracyjnej tylko w ciągu dłuższego czasu może doznać pomyślnego załatwienia i dla tego właśnie wcześnie musi być podjętą, skoro tylko tendencya ku niepomyślnemu podziałowi właśności ziemskiej w kraju wyraźnie występuje, że owe narady i badania, nie powinny wstrzymywać Wydziału krajowego i Wysokiego Sejmu w akcyi prowadzonej w kierunku wspierania rozwoju rolnictwa w innych kierunkach, zatem podniesienia chowu bydła, poprawy komunikacyj lądowych i wodnych, wydoskonalenia produkcyi i ułatwienia odbytu, przez wiedzę fachową i inne środki itp., ani też wstrzymywać od inicyowania nowych kierunków nad poprawą stosunków agrarnych".

Opinię powyższą przyjął Wydział krajowy do zatwierdzającej wiadomości uchwałą z dnia 11. sierpnia 1897 do LW. 40.216 i w myśl niej odniósł się odezwą z d. 12. września 1897 (LW. 40.216) do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą, by sprawę przedłożenia przez c. k. Rząd wypracowanych już projektów ustaw o komasacyi, o wydzieleniu enklaw z lasów i o podziale względnie unormowaniu użytku gruntów wspólnie używanych raczyło u dotyczących Ministerstw przedstawić jako pilną i wyjednać przedłożenie tych projektów jeszcze na najbliższej sesyi sejmowej, by w ten sposób umożliwić rozpoczęcie całej akcyi na polu reform agrarnych, od uchwalenia ustaw, które z natury rzeczy stanowić muszą ich punkt wyjścia. Równocześnie zarządził Wydział krajowy zbieranie dat, które komisya zaleciła w ustępie pod 5. a), b), c), d) przytoczonym krajowemu Biuru statystycznemu, a wreszcie stosownie do ustępu pod 3. przytoczonego, postanowił zwołać konferencyę fachową dla przydyskutowania środków ustawodawczych i administracyjnych, za pomocą których możnaby przeciwdziałać szkodliwemu kierunkowi objawiającemu się w podziale małej i średniej własności ziemi w kraju naszym Konferencyi tej przedłożył Wydział krajowy następujący kwestyonaryusz, jako substrat jej obrad:

Kwestyonaryusz.

I. Wychodząc z założenia, że — jak to stwierdzają zebrane dotąd daty statystyczne, bijąca w oczy zmiana stosunków, a wreszcie głosy interesowanych, — podział własności ziemskiej w naszym kraju przybiera kierunek niepomyślny zarówno pod względem gospodarczym, jak społecznym, prowadzący do rozdrobnienia małej posiadłości włościańskiej i do zaniku średniej własności ziemskiej, należy przedewszystkiem orzec, jakie przyczyny — oprócz ogólnego położenia ekonomicznego — składają się na ten objaw, a mianowicie, czy i o ile chodzi:

A) o nadmierne rozdrobnienie posiadłości włościańskich:

1. Czy i o ile ten objaw jest wynikiem:

a) znacznego wzrostu ludności wiejskiej, która nie znajduje odpływu do innych zajęć?

b) a zarazem wynikiem nieograniczonej wolności i powszechnego zwyczaju dzielenia gruntów tak w drodze dziedziczenia bądź testamentowego, bądź ustawowego, jak w drodze umów między żyjącymi (sprzedaży zamiany itp.)?

c) wreszcie wynikiem niezdrowych stosunków kredytowych (trudność i drogość kredytu, wyzysk lichwiarski itp.)?

II. Czy i o ile nadmierne rozdrobnienie posiadłości włościańskich równoważonem jest przez skupywanie gruntów i tworzenie z nich posiadłości znaczniejszych ze strony osób: *a)* należących do stanu włościańskiego i *b)* z innych warstw ludności?

B) o zanik średniej własności ziemskiej, jest on wynikiem:

1. Nadmiernego obciążenia hipotek:

a) w skutek działów spadkowych;

b) w skutek kupna spekulacyjnego względnie spekulacyjnej sprzedaży;

c) w skutek wkładów na podniesienie gospodarstwa nie opłacających się wcale lub opłacających się zbyt mało?

2. Braku kapitału obrotowego?

II. Jakie środki byłyby wskazane zarówno dla ochrony dziś jeszcze istniejących w odpowiednich obszarach: *A.* gospodarstw włościańskich; *B.* średnich majątków ziemskich, jak i dla wytworzenia w przyszłości takich gospodarstw i majątków? a mianowicie?

Ad A i *B.*

1. Czy dla przeciwdziałania nadmiernemu rozdrobnieniu własności ziemskiej w ogóle byłoby wskazanem ustanowić na wzór ustawodastw południowo-niemieckich minimum parceli dla poszczególnych rodzajów uprawy, niżej którego podział jest niedozwolony i nieważny?

Ad A.

1. Czy byłoby wskazanem przeciwdziałać nadmiernemu rozdrobnieniu posiadłości włościańskich przez zmianę przepisów o podziale spadków, mianowicie w kierunku wskazanym przez ustawę państwową z d. 1. kwietnia 1889 dz. u. p. Nr. 52, to jest w ten sposób, żeby posiadłość rolnicza dostawała się jednemu spadkobiercy?

2. Czy takie ograniczające przepisy powinnyby obowiązywać jedynie na wypadek sukcesyi beztestamentowej, czy też także w razie sukcesyi testamentowej?

3. Czy należałoby równocześnie przeprowadzić także i tę reformę, iż przy oszacowaniu spadku niepodzielnego, przechodzącego na jednego ze spadkobierców, obliczenie sched przypadających reszcie spadkobierców, ma następować wedle oszacowania wartości ziemi dziedziczonej, dokonanego na podstawie przychodu a nie na podstawie cen kupna ziemi w danej okolicy?

4. Jak należałoby określić minimum posiadłości, nie tworząc szablonu, ale dając władzom wykonującym ustawę, możność uwzględnienia stosunków każdej okolicy i każdego czasu?

5. Czy należałoby ograniczyć możność zadłużenia posiadłości włościańskich i jakie miałyby być te ograniczenia?

a) W szczególności czy byłoby wskazanem już teraz albo po uzupełnieniu organizacyi kredytu hipotecznego dla mniejszej własności, dążyć do wydania przepisu, że hipoteki mniejszej własności mogą być obciążane jedynie długami amortyzowanemi przez stopniowe spłaty kapitału?

b) Czy byłoby wskazanem dążyć do wprowadzenia w życie pożyczek hipotecznych dla włościan, połączonych z ubezpieczeniem na życie na wzór pożyczek udzielanych przez bawarski Bank hipoteczny i wekslowy w Monachium?

c) Czy byłoby wskazanem dążyć w drodze ustawodawczej do odebrania drobnym wierzycielom włościańskim możności uzyskania egzekucyjnej sprzedaży gruntu dla ściągnięcia w stosunku do jego wartości drobnej wierzytelności? i jaką należałoby ustanowić granicę w tej mierze?

6. Czy nie należałoby w drodze ustawy uregulować parcelacyi posiadłości tabularnych, a to:

a) przepisując przedłożenie planu zamierzonej parcelacyi, któryby podlegał zatwierdzeniu władzy?

b) określając minimum obszaru, jakie poszczególne posiadłości utworzone przez parcelacyę posiadać winne, oraz dopuszczając wyjątki od tego przepisu?

c) przepisując poprzednie uregulowanie ciężarów hipotecznych?

Ad B.

1. Czy nie należałoby zastósować do pewnej części własności tabularnej, mianowicie do własności tabularnej mniejszych rozmiarów:

a) zasady, że schedy spadkowe winne być obliczane według wartości na podstawie przychodu obliczonej, a nie według wartości sprzedajnej majątku,

b) przepisów odrębnych o podziale spadku w myśl ustawy z d. 1. kwietnia 1889 Nr. 52 Dz. p. p.,

c) przepisu, że posiadłość taka nie powinna być zmniejszaną poniżej pewnego minimum obszaru przez pozbywanie z niej parcel?

2. Jakie granice (podług obszaru lub podatku) należałoby ustanowić dla posiadłości, któreby miały być poddane tym przepisom?

3. Czy i jakie środki byłyby wskazane dla zapobieżenia w drodze ustawodawczej lub administracyjnej spekulacyjnym kupnom, względnie sprzedażom średniej własności ziemskiej?

W skład konferencyi zaprosił Wydział krajowy stósownie do opinii krajowej Komisyi dla spraw rolniczych przedewszystkiem członków sekcyi stałej tejże komisyi, to jest panów: Karola Czecza, Stanisława Homolacsa, Tadeusza Langiego, Mieczysława Onyszkiewicza, Dra Tadeusza Pilata, Stanisława Polanowskiego i Stanisława hr. Stadnickiego, dalej wezwał Wydział krajowy komitety obu krajowych Towarzystw rolniczych, by wydeledowały po dwu członków dla wzięcia udziału w konferencyi a wreszcie zaprosił w jej skład następujące osobistości: Jakóba Bojkę, Jana Bertemiliana Breuera, Dra Stanisława Dąmbskiego, Grzegorza Głuchowskiego, Władysława Gniewosza, Dra Antoniego Górskiego, Józefa Huryka, Jana Kiwiarowskiego, Dra Adama Krzyżanowskiego, Dra Józefa Milewskiego, Dra Władysława Ochenkowskiego, Mikołaja hr. Reya, Stefana Sękowskiego, Dra Tadeusza Skałkowskiego, Dra Tadeusza Sołowija, Władysława Struszkiewicza i Tytusa Zajączkowskiego. Jako delegaci Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie wybrani zostali: Dr. Jan Hupka i Dr. Juliusz Leo, a jako delegaci Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie pp.: Tadeusz Fedorowicz i Władysław książe Sapieha.

Konferencya zebrała się w dniu 20. października w sali obrad Wydziału krajowego i odbyła w dniu tym tudzież w następnym, pod przewodnictwem Marszałka krajowego, cztery posiedzenia, omawiając sprawy w kwestyonaryuszu poruszone. Z zaproszonych do udziału w konferencyi na posiedzenie jej nie przybyli i nieobecność swą usprawiedliwili panowie: Głuchowski, Gniewosz, Kiwiarowski, Leo, Milewski, Struszkiewicz i Zajączkowski, z których panowie: Głuchowski i Zajączkowski nadesłali piśemną opinię w sprawach objętych kwestyonaryuszem, a panowie: Gniewosz i Milewski oświadczyli gotowość nadesłania swych elaboratów, dotąd ich jednak nie przedłożyli.

Wydział krajowy, przedkładając stenograficzny protokół obrad konAl. 1. ferencyi jako ·/. załącznik niniejszego sprawozdania, poprzestaje tu na oznajmieniu, iż stosownie do zdania objawionego w uchwale krajowej Komisyi dla spraw rolniczych z d. 27. czerwca 1897 r., protokół ten zakomunikował tejże Komisyi celem sformułowania dalszych z jej strony wniosków i że sprawa ta będzie przedmiotem obrad najbliższego pełnego zebrania Komisyi Zarazem zaznacza Wydział krajowy, że bezpośrednio po obradach konferencyi odniósł się pismem z d. 23. października 1897 roku LW. 65.974 do JE. Pana Ministra rolnictwa z prośbą, by raczył w uznaniu doniosłości ustaw komasacyjnych dla całej dalszej akcyi kraju na polu reform agrarnych spowodować jak najrychlejsze przedłożenie ze strony c. k. Rządu wygotowanych już, a jedynie zatwierdzenia ze strony ck. Ministerstya rolnictwa oczekujących projektów ustaw: o komasacyi, o wydzieleniu enklaw z lasów i o podzieleniu względnie unormowaniu użytku gruntów wspólnie używanych. Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymał Wydział kraj. żadnej na powyższe pismo odpowiedzi.

Drugą sprawą z szeregu spraw, które stanowiły przedmiot rozpraw konferencyi, którą Wydział krajowy postanowił zająć się bezpośrednio po ukończeniu obrad konferencyi, była sprawa parcelacyi w kraju naszym przeprowadzonych o ile postulaty wśród obrad konferencyi podniesione dotyczyły udziału Banku krajowego w interesach parcelacyjnych. Pismem

z dnia 23. października b. r. LW. 66.322 podał Wydział krajowy wspomniane postulaty do wiadomości Dyrekcyi Banku krajowego i wezwał ją, by w porozumieniu z Radą nadzorczą Banku, przedłożyła swe wnioski w tej sprawie Wydziałowi krajowemu. O tym przedmiocie zdaje Wydział krajowy szczegółowo sprawę w swem przedłożeniu „o Banku krajowym.“

Oczekując co do dalszego toku akcyi w sprawie reform agrarnych opinii pełnej Komisyi dla spraw rolniczych, zaznacza Wydział krajowy kończąc niniejszy rys swej dotychczasowej działalności w tej sprawie, iż zwracając pilną uwagę na sprawę zasadniczą dla ustroju stosunków rolniczych i społecznych w kraju, sprawę układu własności ziemi i jej podziału, sprawę, która dotąd stanowiła wyłączny przedmiot zastanawiania się i badania, nie spuści z oka sprawy popierania rozwoju rolnictwa w innych kierunkach, jak: poprawa komunikacyi lądowych i wodnych, sprawa organizacyi handlu produktami rolnemi, sprawa taryf kolejowych, dalej sprawa wydoskonalenia i podniesienia produkcyi, sprawa stworzenia przemysłu rolnego itd. i że dla wysłuchania w tych sprawach zarówno głosów fachowych jak i interesowanych rolników, zamierza w właściwym czasie sprosić osobne konferencye.

Skład i działalność krajowej Komisyi dla spraw rolniczych.

Skład krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, która w r. 1897 ukończyła drugi rok z drugiego sześcioletniego okresu swych prac uległ o tyle zmianie, że członek jej p. Juliusz Siegler d'Eberswald wybrany przez Komisyę rolniczą, zrzekł się tej godności i przestał pełnić obowiązki członka Komisyi od lipca b. r. Do dnia zamknięcia sprawozdania Komisya dla spraw rolniczych nie wybrała nikogo w miejsce p. Sieglera.

Wysoki Sejm uchwałą z d. 7. lutego 1894 polecił był Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał, jakie zmiany należałoby zaprowadzić w organizacyi ciał nadzorczych przy wszystkich krajowych zakładach rolniczych. Rozchodziło się mianowicie o to, czy z ustanowieniem krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, której zdania ma Wydział krajowy zasięgać w sprawach dotyczących szkół rolniczych, tok tych spraw nie doznaje opóźnienia przez to, że w każdej z nich i kuratorya odnośnej szkoły z mocy postanowień statutu i Komisya dla spraw rolniczych mają udzielać swej opinii, czy zatem nie należałoby dążyć do uproszczenia działalności tych organów doradczych.

Po dłuższych rokowaniach, prowadzonych z jednej strony z obu krajowymi Towarzystwami rolniczemi, jako byłymi właścicielami Dublan, względnie Czernichowa, mającemi z tego tytułu zastrzeżone prawa co do udziału ich delegatów w kuratoryach tych szkół, z drugiej zaś strony z ck. Rządem, któremu znów z tytułu udzielanych subwencyi przysługuje prawo mianowania reprezentanta w kuratoryi każdej ze szkół subwencyonowanych, po zasięgnięciu wreszcie opinii krajowej Komisyi dla spraw rolniczych postanowił Wydział krajowy zatrzymać stan dotychczasowy w szkole dublańskiej i czernichowskiej, we wszystkich zaś innych szkołach rolniczych, szkole lasowej lwowskiej i ogrodniczej tarnowskiej uprościć rzecz w ten sposób, że atrybucye dotychczasowych kuratoryi, które przestają istnieć, przelał na sekcyę stałą krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, w której obradach uczestniczyć ma delegat c. k. Rządu, ilekroć na porządku dziennym znajdą się sprawy dotyczące tych szkół.

Stosownie do powyższego postanowienia zmienionym został statut krajowej Komisyi dla spraw rolniczych z dnia 29. listopada 1890 r. w następujący sposób: §§. od 1—8. pozostały bez zmiany. W §. 9. w ustępie pierwszym wykreślono słowa: „o ile możności zamieszkałych we Lwowie lub w najbliższej okolicy Lwowa“ — natomiast wstawiono nowy ustęp: „W obradach sekcyi stałej bierze nadto udział z głosem stanowczym delegat c. k. Rządu, ilekroć na porządku dziennym obrad znajdują się sprawy dotyczące kraj. niższych szkół rolniczych, szkół ogrodniczych i szkoły gospodarstwa lasowego.“

Do obowiązków sekcyi stałej wyliczonych w tymże paragrafie pod *a)*, *b)*, *c)*, dodano zadania kuratoryi szkół istniejących z tą jednakże zmianą, że do sekcyi stałej nie będzie należeć przedstawianie Wydziałowi krajowemu kandydatów na nauczycieli fachowych, tudzież instruktora i powoływanie reszty nauczycieli na przedstawienie kierownika a za potwierdzeniem Wydziału krajowego, lecz że mianowanie tych osób nastąpi przez Wydział krajowy po wysłuchaniu zawsze opinii sekcyi stałej krajowej Komisyi dla spraw rolniczych. Dodany więc ustęp brzmi jak następuje:

d) udziela Wydziałowi krajowemu opinii:

α) o kandydatach na posady nauczycielskie w niższych szkołach rolniczych, szkołach ogrodniczych i szkole gospodarstwa lasowego;

β) o przedłożonych przez kierowników tych szkół projektach preliminarzy zwykłych wydatków;

γ) o wypracowanych przez kierowników tych szkół szczegółowych planach naukowych i rozkładach godzin, przeznaczonych na wykłady i zajęcia praktyczne;

e) wyznacza swych delegatów do komisyi egzaminacyjnych w tych szkołach;

f) przedkłada Wydziałowi krajowemu w razie potrzeby wnioski i plany tyczące się potrzeb nieprzewidzianych budżetem tych szkół;

g) przedstawia Wydziałowi krajowemu własne zapatrywania i wnioski, tyczące się organizacyi tych szkół i działania ich nauczycieli.

Reszta paragrafów aż do §. 14. włącznie pozostała bez zmiany.

Cały przeto statut krajowej komisyi dla spraw rolniczych, który podajemy do wiadomości Wys. Sejmu przedstawia się jak następuje:

Statut krajowej komisyi dla spraw rolniczych.

§. 1.

Krajowa komisya dla spraw rolniczych jest fachowym organem doradczym Wydziału krajowego we wszelkich jego czynnościach, mających na celu ochronę tudzież prawidłowy rozwój wszelkich gałęzi gospodarstwa wiejskiego i przemysłu rolniczego (gorzelnictwa, krochmalarstwa i t. p.) zwłaszcza zaś podnoszenie i rozszerzanie gospodarczej wiedzy.

§. 2.

W tym celu komisya:

a) bada stosunki gospodarstwa wiejskiego w kraju;

b) opracowuje i przedkłada Wydziałowi krajowemu bądź z własnej inicyatywy, bądź też na jego wezwanie projekty, dążące do podniesienia gospodarstwa wiejskiego i przemysłu rolniczego we wszystkich jego gałęziach;

c) przedstawia Wydziałowi krajowemu wnioski co do życzeń i żądań, z jakiemi w interesie gospodarstwa wiejskiego i przemysłu rolniczego odnieść się należy do państwowych władz administracyjnych i ustawodawczych;

d) na żądanie Wydziału krajowego udziela mu opinii we wszystkich sprawach gospodarczych;

e) czyni wnioski co do zakładania nowych szkół gospodarskich wszelkich stopni i rodzajów, stacyj doświadczalnych, muzeów rolniczych itp.;

f) z ramienia Wydziału krajowego wykonywa nadzór nad temi szkołami i zakładami, tudzież nad wędrowną nauką rolnictwa;

g) udziela Wydziałowi krajowemu opinii co do rozdawnictwa stypendyów i zasiłków na cele rolnicze, w granicach kredytów przez Sejm uchwalonych;

h) czyni wnioski co do wysyłania odpowiednich osobistości za granicę celem badania postępów gospodarstwa wiejskiego i przemysłu rolniczego, stanu i rozwoju szkół rolniczych i t. p.

§. 3.

W skład krajowej komisyi dla spraw rolniczych wchodzą:

1. Marszałek krajowy jako przewodniczący;
2. dwaj członkowie Wydziału krajowego, przez Wydział do tego wydelegowani;
3. trzej delegaci c. k. Towarzystwa gospodarskiego;
4. trzej delegaci c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego;
5. delegat Towarzystwa Kółek rolniczych;
6. delegat Towarzystwa leśnego galicyjskiego;
7. czterech członków przybranych przez komisyę w jej powyższym składzie.

Mandaty wszystkich członków komisyi trwają przez czas kadencyi sejmowej. Przy rozpoczęciu nowej kadencyi sejmowej nastąpią nowe wybory — wszakże ustępujący członkowie mogą być ponownie wybrani.

W razie ustąpienia lub śmierci którego z członków w ciągu kadencyi, następuje nowy wybór.

§. 4.

Komisya wybiera ze swego grona dwóch wiceprezesów do zastępstwa Marszałka krajowego w przewodniczeniu, w razie przeszkody.

Na wypadek nieobecności tak prezesa jak i obydwóch wiceprezesów, zastępuje ich w przewodnictwie członek Wydziału krajowego, przez Wydział krajowy do tego wyznaczony.

§. 5.

Członek komisyi mianowany przez Wydział krajowy lub przez komisyę, który bez dostatecznego usprawiedliwienia nie wziął udziału w trzech po sobie następujących posiedzeniach, przestaje być członkiem komisyi.

W jego miejsce mianuje Wydział krajowy a względnie komisya innego członka na resztę kadencyi (czasu, do którego ustępujący członek miał urzędować).

§. 6.

W razie potrzeby powołuje Wydział krajowy bądź z własnej inicyatywy, bądź też na wniosek komisyi, specyalnych znawców do udziału w naradach komisyi z głosem doradczym.

§. 7.

Zwyczajne zebrania komisyi krajowej dla spraw rolniczych odbywają się cztery razy do roku, mianowicie w miesiącach: marcu, czerwcu, wrześniu i grudniu.

Nadzwyczajne zebrania komisyi zwołuje prezes komisyi lub tegoż zastępca, ilekroć tego uzna potrzebę, albo też jeżeli Wydział krajowy lub przynajmniej pięciu członków komisyi tego zażądają. Przedmiot, dla którego zwołane być ma nadzwyczajne zebranie komisyi, musi być przez żądających zwołania podany do wiadomości Prezydyum komisyi.

§. 8.

Zaproszenia na zebrania zwyczajne lub nadzwyczajne rozsyła Prezydyum komisyi na 14 dni przed terminem zebrania z podaniem porządku dziennego obrad i wymienieniem referentów spraw, które będą wzięte pod obrady.

§. 9.

Komisya wybierze ze swego grona sekcyą stałą złożoną z 7-miu członków.

W obradach sekcyi stałej bierze nadto udział z głosem stanowczym delegat c. k. Rządu, ilekroć na porządku dziennym obrad znajdują się sprawy dotyczące krajowych niższych szkół rolniczych, szkół ogrodniczych i szkoły gospodarstwa lasowego.

Sekcya stała:

a) przygotowuje przedmioty obrad dla komisyi pełnej;

b) rozdziela referaty pomiędzy swych członków ewentualnie i pomiędzy innych członków komisyi;

c) w sprawach nie cierpiących zwłoki, które nie mogłyby być odroczone do zwołania komisyi pełnej, udziela Wydziałowi krajowemu opinii w zastępstwie komisyi:

d) udziela Wydziałowi krajowemu opinii:

α) o kandydatach na posady nauczycielskie w niższych szkołach rolniczych, szkołach ogrodniczych i szkole gospodarstwa lasowego;

β) o przedłożonych przez kierowników tych szkół projektach preliminarzy zwykłych wydatków;

γ) o wypracowanych przez kierowników tych szkół szczegółowych planach naukowych i rozkładach godzin, przeznaczonych na wykłady i zajęcia praktyczne;

e) wyznacza swych delegatów do komisyj egzaminacyjnych w tych szkołach;

f) przedkłada Wydziałowi kraj. w razie potrzeby wnioski i plany tyczące się potrzeb nieprzewidzianych budżetem tych szkół;

g) przedstawia Wydziałowi krajowemu własne zapatrywania i wnioski, tyczące się organizacyi tych szkół i działania ich nauczycieli.

Wybór sekcyi stałej odbywa się co roku na zwyczajnem posiedzeniu komisyi pełnej. Ustępujący mogą być powtórnie wybrani

Przewodniczącym sekcyi stałej jest członek Wydziału krajowego przez Wydział krajowy do tego przeznaczony.

§. 10.

Komisya może do pewnych specyalnych spraw wybierać komisye stałe lub czasowe, wyznaczyć z grona swego delegatów do pewnych szczególnych czynności a ewentualnie przedstawiać Wydziałowi krajowemu delegatów z poza grona członków komisyi.

§. 11.

Do ważności uchwał komisyi lub sekcyi stałej potrzeba obecności prezesa lub jego zastępcy (§. 7) i najmniej połowy liczby członków stałych.

Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów członków na posiedzeniu obecnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący.

§. 12.

Wydział krajowy, przeznacza jednego z swych urzędników na sekretarza komisyi, który pełni czynności biurowe komisyi pod przewodnictwem szefa departamentu Wydziału krajowego.

Z Wydziałem krajowym znosi się komisya w krótkiej drodze.

§. 13.

Członkowie komisyi wykonujący czynności z polecenia komisyi poza miejscem zamieszkania, tudzież miejscowi przebywający na posiedzenia pobierają po 5 zł. w. a, za każdy dzień czynności lub podróży, a jako zwrot kosztów podróży cenę jazdy I. klasą kolei żelaznej a po 1 zł. 50 ct. za miryametr drogą pocztową.

§. 14.

Osobne regulamina przez komisyę wypracowane a przez Wydział krajowy zatwierdzone normują porządek czynności tak pełnej komisyi jak i jej sekcyi, tudzież biura komisyi".

Po dzień zamknięcia niniejszego sprawozdania odbyła komisya trzy posiedzenia pod przewodnictwem Marszałka krajowego a mianowicie: 19. maja, 27. czerwca i 20. października, z których pierwsze i trzecie połączone z ankietami specyalnie do obrad nad jednym przedmiotem powołanemi, drugie zaś posiedzenie było przeznaczone na zwyczajne posiedzenie pełnej komisyi. Sekcya zaś stała, w niezmienionym od roku zeszłego składzie, odbyła sześć posiedzeń pod przewodnictwem członka Wydziału krajowego Edwarda Jędrzejowicza, lub tegoż zastępcy Stanisława Brykczyńskiego, mianowicie w dn.: 8. stycznia, 26. lutego, 23. kwietnia, 26. czerwca, 24. września i 5 listopada.

Krajowa komisya dla spraw rolniczych, wypełniając swój zakres działania §. 1 statutu wskazany jako organ doradczy Wydziału krajowego wydawała opinię w najważniejszych sprawach ekonomicznych gospodarstwa rolnego i leśnego, któremi w ciągu roku zająć się musiał Wydział krajowy a w których decyzyi swej nie wydawał bez zasięgnienia zdania komisyi.

Dokładny wykaz czynności komisyi zawierają protokoły obrad, które, złożone w Departamencie III., mogą być każdego czasu przeglądnięte. Nie możemy pominąć kilku ważnych spraw, któremi komisya w ubiegłym roku się zajmowała. Tu wymieniamy:

1. Sprawa urządzenia w zachodniej części kraju targowicy na bydło opasowe.

2. Petycya klubu konserwatywnego w Krakowie przekazana Wydziałowi krajowemu przez Wys. Sejm, w sprawie reform agrarnych.

3. Sprawa zapobiegania szerzeniu się gruźlicy między bydłem w kraju.

4. Sprawa utworzenia instytucyi weterynarzy okręgowych.

5. Zmiana statutu krajowej komisyi dla spraw rolniczych z powodu przejścia czynności kuratoryi szkół na sekcyę stałą.

6. Sprawa urządzenia kursów przy kraj. szkole gospodarstwa lasowego dla praktycznych leśników.

7. Sprawy rybackie a mianowicie: sprawa nauki gospodarstwa stawowego w niż. szkołach rolniczych i sprawy utworzenia stypendyów dla wykształcenia stawniczych (dozorców stawowych).

8. Zmiana przepisów weterynaryjnych w sprawie postępowania z mięsem wągrowatem.

9. Opiniowanie pożyczek z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego.

10. Sprawy dotyczące podniesienia uprawy tytoniu w kraju.

11. Sprawy podniesienia mleczarstwa w kraju.

12. Sprawy podniesienia hodowli bydła i hodowli koni.

13. Sprawa utworzenia szkoły ogrodniczej w pow. zaleszczyckim.

14. Wnioski co do udzielenia stypendyów na dalsze kształcenie się w dziedzinie rolnictwa bądź w kraju bądź też za granicą.

Sprawa podniesienia uprawy tytoniu w kraju.

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 uchwalił Wysoki Sejm w rubr. XV budżetu krajowego na rok 1897 następujący wydatek:

Poz. 243. Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi (I. rata w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 3. lutego 1896) 3.000 zł.

Zawiadamiając Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu w Śniatynie o powyższej uchwale Wys. Sejmu, wyasygnował Wydział krajowy przyznaną subwencyę w trzech ratach. Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu

przedłożył, jak to co roku czyni, udokumentowany rachunek z użycia subwencyi rządowej i krajowej wypłaconej temuż Komitetowi w roku 1896 na cele podniesienia uprawy tytoniu w kraju.

Rachunek z użycia subwencyi za r. 1896 przedstawia się w następujący sposób:

Rozchód.

1.	Dwóch instruktorów płaca i ryczałt na objazdy	2 974	zł. 92	ct.
2.	Czterech dozorców wynagrodzenie i ryczałt na objazdy . .	1.386	„ 66	„
3.	Koszta urządzenia dwóch kursów w Horodence i Jagielnicy:			
	a) 31 stypendów po 40 zł. 1240			
	b) demonstracye . . . 70	1.310	„ —	„
4.	Subwencyonowanie rozsadników	230	„ —	„
5.	Stacya doświadczalna w Zabłotowie	100	„ —	„
6.	Utrzymanie kancelaryi . .	200	„ —	„
7.	Zaliczki na płacę udzielone instr.	620	„ —	„
8.	Remuneracya udzielona instruktorowi Ignacemu Jakubowiczowi	300	„ —	„
9.	Zbieranie materyałów dla obrad ankiety i podróż Dzielskiego instruktora do Węgier	350	„ —	„
10.	Wydatki rozmaite	127	„ 40	„
	Razem .	7.598	zł. 98	ct.

Przychód.

1.	Zapas kasowy z począt. r. 1896	680	zł. 81	ct.
2.	Subwencya krajowa i rządowa .	7.000	„ —	„
3.	Zwrot zaliczek udzielonych instruktorom	140	„ —	„
	Razem . .	7.820	zł. 81	ct.

Po odtrąceniu sumy rozchodu w kwocie 7.598 zł. 98 ct. od sumy przychodu w kwocie 7.820 zł. 81 ct. pozostała z dniem 1. stycznia 1897 reszta kasowa wynosząca kwotę 221 zł. 83 ct.

Wykonując uchwałę Wys. Sejmu z dnia 3. lutego 1896 wstawił Wydział krajowy do preliminarza roku 1898 drugą ratę w kwocie 3000 zł. tytułem subwencyi dla Towarzystwa uprawy tytoniu.

Ankieta w sprawach tytoniowych.

Dodatkowo do kwestyonaryusza ułożonego dla obrad ankiety tytoniowej, który w zeszłorocznem sprawozdaniu podany został, ułożył Wydział krajowy na podstawie opinii Komitetu Towarzystwa uprawy tytoniu jeszcze następujące punkta, które miały stanowić przedmiot obrad ankiety:

1. Rozszerzenie plantacyi tytoniu na inne powiaty w kraju, jakoteż i w obrębie powiatów, w których dotychczas tytoń się uprawia.

2. Jasne określenie zakresu działania delegata Reprezentacyi powiatowej, jako męża zaufania przy zakupnie tytoniu.

3. Premiowanie małych plantatorów za wzorową uprawę tytoniu.

4. Podwyższenie subwencyi państwa celem fachowego wykształcenia robotników tytoniowych t. z. na Węgrzech Gertlerów, jakoteż na urządzenie kursów dla nauczycieli ludowych.

Zapowiedziane na połowę grudnia 1896 roku zebranie się ankiety przyszło do skutku dopiero 24. czerwca 1897 r. W skład ankiety weszli:

1. Dr. Swoboda, radca ministeryalny, jako delegat c. k. Ministerstwa Skarbu.

2. Dr. Kempf, generalny Dyrektor monopolu tytoniowego w Wiedniu, jako delegat c. k. Zarządu monopolu tytoniowego.

3. Struszkiewicz, radca ministeryalny, jako delegat c. k. Ministerstwa rolnictwa.

4. Kasprzyszak, nadradca finansowy, jako delegat c. k. kraj. Dyrekcyi Skarbu.

5. Ed. Jędrzejowicz, członek Wydziału krajowego, jako delegat Wydziału krajowego.

6. Dr. Krzysztofowicz i Moysa, członkowie Towarzystwa uprawy tytoniu, jako delegaci tegoż Towarzystwa.

Przewodniczył ankiecie Dr. Swoboda.

Obszerny protokół z ankiety znajduje się w biurze Dep. III.

Bezpośrednim wynikiem ankiety jest sprawa uregulowania kursów o uprawie tytoniu dla nauczycieli szkół ludowych poruszona przez Dyrekcyę monopolu tytoniowego. Wypracowaniem szczegółowego planu nauki zajmuje się Wydział krajowy w porozumieniu z Komitetem Tow. uprawy tytoniu. Program ten następnie będzie przesłany Dyrekcyi monopolu do dalszego urzędowego użytku w myśl uchwał ankiety.

Działalność w sprawie podniesienia uprawy tytoniu.

Podobnie, jak to od szeregu lat z dobrym skutkiem czynił, starał się Komitet Tow. uprawy tytoniu i w tym roku przez urządzenie wspólnych rozsadników zabezpieczyć plantatorom dobrze wypielęgnowane roślinki tytoniowe a zakładającym i pielęgnującym wczesne rozsadniki udzielał pieniężnych wynagrodzeń. I tak w minionym roku otrzymali: Matkowski Jan 25 zł., Januszewski 25 zł. i ks. Emil Drohomirecki w Kniażce 30 zł., Stefaniów Piotr 100 zł. i Kamieński Bazyli z Wierzbowic 50 zł.

Utrzymanie stacyi w Zabłotowie, którą prowadzi Zarewicz Adam, nie przekroczyło corocznie preliminowanej na ten cel kwoty 100 zł. Doświadczenia tam czynione z plantacyą gatunków tytoniu tak galicyjskiego jak i obcych przyczyniają się nie mało do poznania właściwości tytoniu u nas uprawianego jak również uzyskane tam wskazówki, są podstawą do racyonalnego obchodzenia się z tytoniem. Pierwszy raz w roku zeszłym rozpoczęta próba urządzania kursów uprawy tytoniu dla nauczycieli szkół ludowych, uznana za doskonałą pomoc w podniesieniu kultury tytoniu w kraju, znalazła i w tym roku zastosowanie. Kurs dla nauczycieli szkół ludowych odbył się w Jagielnicy w czasie od 9. do 21. sierpnia. Z kursu tego korzystało 15-tu nauczycieli szkół ludowych przeważnie z powiatu borszczowskiego i czortkowskiego, z których 14 pobierało stypendyum po 30 zł. z funduszów Towarzystwa.

Prelegentem był p. Franciszek Dzielski insruktor uprawy tytoniu, który łącząc teoretyczne wykształcenie z praktycznem doświadczeniem, wywiązał się z poruczonego mu zadania jak najlepiej, wynik bowiem egzaminu przedsięwziętego w obecności dyrektora szkoły rolniczej p. Świeżawskiego wykazał, iż frekwentanci przyswoili sobie przedmiot wszechstronnie i że cel zamierzony w zupełności osiągnięty został.

Instruktorowie uprawy tytoniu i dozorcy tytoniowi.

Obaj instruktorowie uprawy tytoniu, którymi są pp.: Ignacy Jakubowicz i Franciszek Dzielski, wypełniali swoje obowiązki ściśle wedle instrukcyi i ku zupełnemu zadowoleniu władz przełożonych P. Dzielski, który po podróży do Węgier rozszerzył znacznie zasób swoich wiadomości, nie zawiódł w drugim roku swego działania jako instruktor pokładanego przez Komitet zaufania i dowiódł, że potrafi i może być użytecznym na zajmowanym stanowisku.

Instytucya dozorców tytoniowych, których jest czterech, okazała się pożyteczną a dozorcy pozostając pod ciągłą kontrolą sumiennych instruktorów spełniają należycie swe zadanie. Na razie nie czynił Komitet wniosku powiększenia liczby dozorców tytoniowych, pozostają więc bez zmiany jak w roku zeszłym czterej dozorcy, przydzieleni po dwóch każdemu instruktorowi.

Sprawy dotyczące podniesienia hodowli koni.

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 uchwalił Wysoki Sejm w rubr. XV. budżetu krajowego na r. 1897 następujący wydatek:

Poz. 249 a). Na subwencyonowanie ogierów prywatnych w celu podniesienia chowu koni włościańskich i roboczych gospodarskich, do dy-

spozycyi obydwóch Towarzystw gospodarskich w porozumieniu z Komitetem doradczym dla spraw chowu koni przy c. k. Namiestnictwie (I. rata z sześciolecia od roku 1897) 5000 zł. Zanim Wydział krajowy wyasygnował przyznaną przez Wys. Sejm subwencyę krajową na podniesienie chowu koni obydwom Towarzystwom gospodarskim i to w tym samym stosunku, jak to c. k. Rząd uczynił, to jest, w stosunku $^2/_3$ do $^1/_3$, odpowiednio do prośby wyrażonej przez każde z Towarzystw, wezwał Komitety do przedłożenia programu akcyi obmyślanego na przeciąg lat sześciu, na którego podstawie miały Komitety już w bieżącym roku rozpocząć swą działalność.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie oznajmiło c. k. Towarzystwo gospodarskie, że postępując w myśl zatwierdzonego przez Ministerstwo rolnictwa programu, po zbadaniu odnośnych stosunków w poszczególnych oddziałach Towarzystwa, postanowiło w obrębie swej działalności założyć 30 stacyi ogierów subwencyonowanych kwotą 150 zł. rocznie i o tem tak dotyczące oddziały jakoteż c. k. Namiestnictwo zawiadomiło celem jak najszybszego przeprowadzenia licencyonowania tych ogierów, aby nowo utworzyć się mające stacye jeszcze w tym sezonie funkcyonować mogły. Ponieważ jednak komisye licencyonujące zwykle dopiero w jesieni funkcyonują a urządzanie dodatkowego licencyonowania już na wiosnę napotyka na trudności, gdy nadto i czas ustanowienia tych stacyi na obecny sezon okazał się spóźnionym, widziało się Towarzystwo zmuszonem całą tę sprawę odłożyć do jesieni b. r. Żeby jednak na rok bieżący przyznaną subwencyę państwową i krajową odpowiednio zużyć, postanowiło Towarzystwo założyć dwie stadniny zarodowe, złożone każda z 6—10 klaczy i ogiera na warunkach podobnych jak zakładane bywają obory zarodowe pełnej krwi, a mianowicie stadniny koni żmudzkich i stadniny huculskich koni. Na zakupno tych dwóch stadnin przeznaczyło Towarzystwo gosp. około 5000 zł. resztę zaś na r. bież przypadającej subwencyi przeznaczono na subwencyonowanie $1^1/_2$ rocznych ogierków, by się z takowych doczekać reproduktorów do pokrywania klaczy włościańskich. Komitet zaś c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, prosząc o wypłacenie subwencyi krajowej zawiadomił przedewszystkiem Wydział krajowy, że c. k. Namiestnictwo wydało ogłoszenie o tegorocznem wiosennem premiowaniu koni w Galicyi zachodniej i zarazem doniosło, że w połączeniu z premiowaniem odbędzie się subwencyonowanie ogierów z subwencyi udzielonych na podniesienie chowu koni włościańskich. Zarazem Komitet doniósł, że rozpisał konkurs co do nadania wyż rzeczonych subwencyi i że na podstawie ofert, które wpłynęły przyznał 17 petentom subwencye zachowując resztę na premiowanie. Nadto przedłożył Komitet Tow. rolniczego Wydziałowi kraj. uchwały Komitetu dla spraw chowu koni z dnia 23. czerwca 1896 powzięte na podstawie programu przedłożonego przez tenże Komitet. Uchwały zawierające w sobie program akcyi Komitetu, brzmią:

1. Subwencye mają być przyznawane w kwotach po 150 zł.

2. O subwencyę ubiegać się można tylko dla takich ogierów, które uzyskały licencyę do stanowienia cudzych klaczy od właściwej komisyi licencyjnej; subwencya może być przyznaną z reguły tylko na przeciąg trzech lat.

Przy sposobności podejmowanych przez członków Komitetu chowu koni objazdów, będą właściele subwencyonowanych ogierów obowiązani na żądanie członków Komitetu chowu koni przyprowadzać te ogiery do oglądnięcia na wskazane im miejsce.

3. Subwencyonowanie ma się odbywać na wiosnę i w jesieni w terminach i miejscowościach, w których się odbywają doroczne rządowe premiowania koni. Tak samo wypłata subwencyi ma następywać w dwóch ratach, a to na wiosnę i w jesieni

4. Wypłaty subwencyi mają dokonywać organa c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, względnie c k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie w porozumieniu z Komitetem doradczym dla spraw chowu koni.

5. Obydwa Towarzystwa mają prowadzić ewidencyę ogierów subwencyonowanych i dwa razy do roku, a to przed wiosennem względnie

przed jesiennem premiowaniem koni, nadsyłać Komitetowi doradczemu chowu koni raporta o stanie subwencyonowanych ogierów wraz z ich konsygnacyą.

Jeżeliby w pewnym roku się okazało, że przyznany zasiłek państwowy nie może być wyczerpany na udzielenie subwencyi, dla braku odpowiednich ogierów, Towarzystwa gospodarcze mogą użyć zbywającą kwotę na premiowanie koni.

Po przedłożeniu powyższych programów wyasygnował Wydział krajowy subwencyę 5.000 zł. do dyspozycyi obydwóch Towarzystw krajowych na podniesienie hodowli koni.

A) Ankieta w sprawie rewizyi kierunku chowu koni w Galicyi.

Powołana w r. 1896 ponownie do życia przez c. k. Ministerstwo rolnictwa centralna Komisya chowu koni wyraziła zdanie, iż byłoby wskazanem przystąpić do rewizyi kierunku chowu koni przestrzeganego dotychczas w poszczególnych krajach a to za pomocą ankiet, które mają być przeprowadzone w odnośnych krajach. C. k. Ministerstwo rolnictwa uznając poruszenie tej sprawy za uprawnione i pragnąc uwzględnić życzenia wyrażone także ze strony niektórych innych Kół zajmujących się chowem koni, postanowiło przystąpić do takiej rewizyi i w tym celu zwołać w bieżącym roku taką ankietę w Galicyi. Program ankiety zwołanej przez c. k. Namiestnictwo w dniach 24. i 25. czerwca b. r. obejmował w ogólności rewizyę kierunku chowu koni i naradę nad kwestyami hipologicznemi pozostającemi z tem w związku. Ze strony Wydziału krajowego zamianowanym został delegatem na ankietę Wp. Leszek Cieński, właściciel dóbr w Oknie. Do czasu zamknięcia niniejszego sprawozdania nie nadesłał nam delegat nasz swoich uwag i spostrzeżeń o obradach ankiety, natomiast c. k. Namiestnictwo nadesłało nam protokół stenograficzny z obrad ankiety wraz z kwestyonaryuszem, który odstąpiony został kraj. Komisyi dla spraw rolniczych do zaopiniowania i poczynienia dalszych wniosków.

B) Skład komitetu doradczego dla chowu koni w Galicyi.

Odezwą z dnia 4. stycznia b. r. l. 114.452 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że JE. Minister rolnictwa zamianował w myśl §. 1. postanowień o zakresie działania ustanowionego przy c. k. Namiestnictwie we Lwowie Komitetu dla spraw chowu koni, w miejsce ustępujących z tego komitetu członków: JE. Wilhelma hr. Siemieńskiego-Lewickiego i Alberta hr. Cetnera, jakoteż zastępcy członka, Alfreda Garapicha, członkami tego komitetu na resztujący czas sześcioletniego okresu funkcyi tego komitetu upływającego z dniem 28. lipca 1899:

1) Zygmunta Augustynowicza, członkiem, a Maryana Jędrzejowicza jego zastępcą, dalej

2) Stanisława hr. Siemieńskiego, członkiem, a Witołda Postruskiego jego zastępcą.

C) Jarmarki na konie (remonty).

Podobnie, jak w roku zeszłym, aby hodowcom koni ułatwić korzystną sprzedaż koni skarbowi wojskowemu z pominięciem pośredników, postanowiło c. k. Ministerstwo obrony krajowej z wiosną i w jesieni r. 1897 zakupić remonty a to wyłącznie dla c. k. obrony krajowej na jarmarkach na remonty, które odbyć się miały według z góry ułożonego programu w znaczniejszych miastach Galicyi. Wydział krajowy za pośrednictwem Wydziałów powiatowych rozsyłał ogłoszenia o jarmarkach celem najszerszego opublikowania i zachęcenia hodowców koni do licznego obesłania jarmarków.

D) Ustanawianie nowych stacyi ogierów rządowych.

Wskutek poparcia ze strony Wydziału krajowego petycyi Wydziałów powiatowych o ustanowienie nowych stacyi ogierów rządowych otrzymał Wydział krajowy następujące zawiadomienia o załatwieniu tych spraw ze strony c. k. Namiestnictwa.

W sprawie utworzenia stacyi ogierów rządowych w powiecie Turczańskim oznajmiło c. k. Namiestnictwo, iż utworzenie takiej stacyi w Wysocku wyżnem nie mogło dojść do skutku w r. 1896 dla braku

ogierów, że jednak stacya ta utworzoną zostanie niezawodnie w ciągu roku 1897, z powodu bowiem zwinięcia na razie stacyi ogierów w Brodach i Podkamieniu będą mogły być postawione ogiery w Wysocku wyżnem. Natomiast w myśl uchwały Komitetu doradczego dla spraw chowu koni stacya ogierów rządowych w Liszkach, powiatu krakowskiego, na razie nie może być utworzoną dla braku ogierów i żołnierzy do ich obsługi.

Wskutek prośby kilku gmin powiatu Drohobyckiego, popartej przez tamtejszy Wydział powiatowy, odniósł się Wydział krajowy do Namiestnictwa, aby powiększył liczbę ogierów rządowych na stacyi „Górka“ chociażby za wyższą nawet opłatą z uwagi na chów koni w sąsiednich gminach, który na baczniejszą opiekę zasługuje. C. k. Namiestnictwo uwzględniając prośby gmin pow. Drohobyckiego przydzieliło w r. b. do stacyi ogierów w Drohobyczu (stacya Górka) trzy nowe ogiery rasy oryentalnej, które za staraniem Komiteu doradczego dla spraw chowu koni służą do użytku hodowców koni bezpłatnie.

Prośba Wydziału powiatowego w Kosowie o wyjednanie zarządzeń, aby do tegoż powiatu nadsyłano na stacye odpowiednie ogiery rasy arabskiej i huculskiej, poparta przez Wydział krajowy, odniosła pożądany skutek, gdyż c. k. Namiestnictwo oznajmiło nam, iż jak corocznie tak i w tym roku do każdej stacyi stanowienia w powiecie Kosowskim, a to w Żabiu i Borowie-Smodnem, tylko ogiery huculskie i małe dla tamtejszych stosunków hodowlanych odpowiedne ogiery arabskie są przydzielone.

Sprawa podniesienia hodowli trzody chlewnej w kraju.

Szerząca się zaraza nierogacizny w znacznej części powiatów zachodniej Galicyi, która wyrządziła bardzo znaczne spustoszenia pomiędzy trzodą chlewną, niszcząc w 11tu powiatach około 10% trzody dała powód, że Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, poparty przez Wydział krajowy po wysłuchaniu opinii kraj. Komisyi dla spraw rolniczych, zwrócił się z prośbą do c. k. Ministerstwa rolnictwa o udzielenie subwencyi na lat pięć w rocznej kwocie 5.000 zł. w celu podniesienia tej zniszczonej hodowli trzody chlewnej.

C. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 7. marca 1897 l. 4457 przyznało temuż Towarzystwu nadzwyczajny zasiłek z funduszów państwowych na przeciąg pięciu lat na podniesienie chowu trzody chlewnej i wyasygnowało kwotę przypadającą na rok bieżący tj. 5.000 zł. Równocześnie c. k. Ministerstwo rolnictwa wyraziło oczekiwanie, że także ze strony kraju sprawa podniesienia chowu nierogacizny uzyska poparcie z funduszów krajowych.

Wydział krajowy, zastanawiając się nad tą sprawą, przyszedł do przekonania, że w ostatnich zwłaszcza latach, bądź to wskutek zarazy na nierogaciznę w kraju, w szczególności w zachodniej jego części, bądź też wskutek zamknięcia granicy ze strony Niemiec, a przez to powstrzymanie wszelkiego ruchu handlowego, chów nierogacizny w kraju znacznie podupadł, przeto nieodzowną jest rzeczą przynajmniej przez szereg lat subwencyą nadzwyczajną wesprzeć tę gałęź gospodarstwa wiejskiego i doprowadzić choćby do tego stanu, jaki był przed nastaniem klęsk, które sprowadziły upadek chowu nierogacizny.

Aby jednak uzyskać pomoc także dla wschodniej części kraju na ten sam cel, oświadczył Wydział krajowy c. k. Rządowi, że gotów jest ze swej strony poprzeć usiłowania Towarzystw rolniczych i przyjść w pomoc hodowli trzody chlewnej w całym kraju za pomocą subwencyi, jeśli c. k. Rząd uznając potrzebę wydatniejszej pomocy ze skarbu państwa, także dla wschodniej części kraju przeznaczy subwencyę równającą się przynajmniej wysokości subwencyi krajowej. Wydział krajowy oznajmił nadto, że nie mając w budżecie krajowym na rok 1897 żadnej przez Wys. Sejm uchwalonej na ten cel kwoty nie może przyznać subwencyi, natomiast postanowił wyjednać u Wysokiego Sejmu na przeciąg tych czterech lat, w których Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa wypłacać będzie po 5.000 zł. Towarzystwu rolniczemu krakowskiemu nadzwy-

czajną subwencyę — po 2.000 zł. rocznie dla każdego z krajowych Towarzystw rolniczych t. j. począwszy od r. 1898 aż do 1901 włącznie.

Stosownie do powyższego oświadczenia wstawił Wydział krajowy do preliminarza wydatków na rok 1898 jako pierwszą ratę kwotę 4.000 zł. na podniesienie hodowli trzody chlewnej a to dla każdego Towarzystwa po 2.000 zł. rocznie przez cztery lata począwszy od r. 1898.

W odpowiedzi na reskrypt nasz w sprawie subwencyi zawiadomiło c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 26. czerwca b. r. l. 54.601 Wydział krajowy, że c. k. Ministerstwo rolnictwa przyrzekło udzielić także i c. k. Towarzystwu gospodarskiemu we Lwowie subwencyę państwową w kwocie rocznej 2.000 zł. w latach 1898 do roku 1903 włącznie, na podniesienie chowu trzody chlewnej we wschodniej części kraju, pod warunkiem, że z funduszu krajowego zostanie przeznaczona na ten sam cel subwencya roczna w równej wysokości.

Krajowy nauczyciel weterynaryi.

Obowiązki krajowego nauczyciela weterynaryi pełni od 4 lat p. Teofil Sochaniewicz. Do zakresu jego czynności należy głównie nauka weterynaryi i hygieny zwierzęcej w krajowych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, oraz na kursie rolniczym dla nauczycieli szkół ludowych urządzanym przy jednej z wyż wymienionych szkół. Nauka weterynaryi obejmuje w każdej szkole oraz na kursie nauczycielskim kurs 6 do 8 tygodniowy. Prócz tego obowiązany jest krajowy nauczyciel weterynaryi na żądanie Wydziału krajowego udzielać objaśnień i opinii w sprawach w zakres fachowej wiedzy wchodzących, wreszcie w wolnym od powyższych zajęć czasie urządzać w kraju popularne wykłady z zakresu weterynaryi i hygieny zwierzęcej. Krajowy nauczyciel weterynaryi w ciągu roku bieżącego uczynił zadość wyżej określonym obowiązkom i wywiązał się ku zadowoleniu Wydziału krajowego ze specyalnych poruczeń.

I tak w czasie od 1. grudnia 1896 do połowy lutego 1897 wykładał weterynaryę w kraj. niższej szkole rolniczej w Jagielnicy za rok szkolny 1896/7. Następnie udał się do kraj. niższ. sz. rolniczej w Horodence, gdzie z uczniami tejże odbył taki sam kurs w marcu i kwietniu b. r. Wreszcie w miesiącach maju i czerwcu wykładał weterynaryę w kraj. niż. sz. rolniczej w Kobiernicach za rok szkolny 1896/7.

W czasie od 1. sierpnia do końca października b. r. odbył kurs nauki weterynaryi z uczniami szkoły rolniczej w Kobiernicach za rok szkolny 1897/8 a w ciągu września i października b. r. taki sam kurs nauki weterynaryi z nauczycielami ludowymi, pozostającymi tamże na jednorocznym kursie rolniczym. Wróciwszy z Kobiernic zajęty jest pisaniem sprawozdań ze swych czynności, poczem ma się udać do Jagielnicy, by w tamtejszej szkole roln. rozpocząć kurs nauki weterynaryi na rok szkolny 1897/8.

Krajowy nauczyciel weterynaryi podczas pobytu swego w Kobiernicach w czasie wolnym od zajęć w szkole miał w gminach: Kobiernice i Czeniec (pow. Bialski) po 3 wykłady popularne dla włościan o ratowaniu bydła i koni w nagłych wypadkach chorobowych, z których to wykładów korzystało po kilkudziesięciu słuchaczy. Oprócz wyżej wymienionych czynności w ciągu roku bieżącego opracował kraj. nauczyciel weterynaryi i przedłożył Wydziałowi krajowemu obszerny memoryał „O potrzebie zapobiegania szerzeniu się gruźlicy między bydłem rogatem w Galicyi“. Sprawa poruszona w tymże memoryale jest właśnie przedmiotem obrad Komisyi kraj. dla spraw rolniczych. Następnie na polecenie Wydziału krajowego opracował i przedłożył fachową opinię w sprawie ograniczenia handlu zwierzętami racicowemi z Galicyi przez Rządy krajów ościennych z powodu panującej w kraju naszym zarazy pyska i racic. Dalszą pracę jego stanowiła obszerna opinia fachowa o projekcie c. k. Namiestnictwa dotyczącym zmiany rozporządzeń z dnia 28. czerwca 1888 r. (Dz. u. kr. Nr. 74) o postępowaniu z mięsem wągrowatem.

W roku bieżącym, tak jak lat poprzednich powierzył Wydział krajowy p. Sochaniewiczowi fachowe kierownictwo akcyą tępienia myszy polnych w kraju. Gdy atoli w bieżącym roku klęska mysia nie przybrała większych rozmiarów a zgłoszenia o pomoc w tym kierunku z niektórych okolic kraju wpłynęły w porze zbyt spóźnionej, w której tępienie zarazkiem tyfusowym mogło być niepewnem, przeto użył Wydział krajowy p. Sochaniewicza do tej akcyi tylko raz, delegując go w miesiącu maju do powiatu rzeszowskiego.

Sprawa urządzenia w zachodniej części kraju targowicy na bydło opasowe.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Mycielskiego w sprawie urządzenia w zachodniej części kraju targowicy na bydło opasowe, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1897 następujące uchwały:

I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wdrożenie rokowań z c. k. Rządem w celu usunięcia rozporządzeń Magistratu wiedeńskiego utrudniających handel bydłem opasowem na targowicy w St. Marx.

II Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby po wysłuchaniu opinii Komisyi rolniczej i znanych producentów bydła opasowego w kraju, przeprowadził wszechstronne badania, o ile zaprowadzenie targowicy na wschodnich krańcach kraju przyczyniłoby się do ułatwienia handlu bydłem opasowem i o wyniku tych badań zdał sprawę na najbliższej sesyi sejmowej z odpowiednim wnioskiem.

Wykonując powyższą uchwałę Wys. Sejmu, odstąpił Wydział krajowy sprawę utworzenia targowicy kraj. Komisyi dla spraw rolniczych. Komisya rolnicza z uwagi, że bez wysłuchania zdania osób fachowych w tej sprawie nie byłaby wstanie wydać swej opinii, doradziła Wydziałowi krajowemu, ażeby zwołał ankietę, w której skład weszliby:

1. mężowie, którzy się sprawą utworzenia targowicy dotąd gorliwie zajmują,
2. ludzie fachowi w tej sprawie,
3. znani hodowcy bydła opasowego,
4. reprezentanci Izb handlowych.

Członkowie ankiety mają mieć przedłożony kwestyonaryusz ułożony na podstawie obydwóch punktów uchwał sejmowych a każdy członek ankiety ma być o zdanie zapytywanym a nad tegoż referatem wygłoszonym ma być otwarta dyskusya.

Zgodnie z opinią komisyi zwołał Wydział krajowy w dniu 19. maja b. r. ankietę przedkładając następujący kwestyonaryusz:

1. Czy założenie targowicy na bydło opasowe w zachodniej części kraju jest wskazanem?

2. Do których prowincyi monarchii jest spodziewany większy eksport naszego bydła opasowego?

3. Jaka wobec punktu 2. miejscowość jest najodpowiedniejszą do założenia targowicy, (Podgórz, Kraków, Oświęcim)?

4. Czy jest nadzieja, że więksi odbiorcy (handlarze rzeźnicy) zaspokajający dotychczas swe potrzeby na znanych rynkach targowych, jak Wiedeń, Preszburg, Peszt, Berno morawskie, Praga etc., będą skłonnymi czynić zakupna na naszej targowicy?

5. Czy produkcya krajowa bydła opasowego jest w stanie zasilać stale i regularnie i odpowiednio do wymogów towarem żywym naszą targowicę tak, aby egzystencya tejże była zapewnioną?

6. Na kim ma spocząć obowiązek urządzenia, utrzymania i administracya targowicy?

7. Jakby wypadało urządzić taką targowicyę, aby z jednej strony odpowiadała wymogom weterynaryjno-policyjnym, z drugiej zaś aby administracya ze względu na wysokość kosztów nie przekraczała granic odpowiednich naszym stosunkom krajowym?

8. Jakie specyalne zastrzeżenia poczynićby należało w regulaminie projektowanej targowicy, by pertraktacye handlowe uczynić łatwiejszemi, aniżeli one są dla naszych producentów na targowicach obcych?

9. W razie nie dojścia do skutku założenia krajowej targowicy, jakich zmian należałoby się domagać w dzisiejszej organizacyi na targowicach obcych a w szczególności na targowicy wiedeńskiej, aby ochronić naszych producentów od dotychczasowych dotkliwych szykan, które spowodowały wyłonienie się niniejszego projektu?

W skład tej ankiety zaprosił Wydział krajowy następujące osobistości:

pp. Władysława Kraińskiego, Dr. Henryka Wielowiejskiego, Dr. Hermana Czecza, Aleksandra Hulimkę, Regenstreifa, Henryka Karczewskiego, właścicieli dóbr ziemskich, którzy bądź to zajmują się sprawą utworzenia targowicy, bądź też są hodowcami bydła opasowego. Dalej pp. Armółowicza Stanisława, właściciciela zakładu masarskiego w Krakowie, Edwarda Heppego, dyrektora spółki kraj. dla podniesienia produkcyi handlu bydłem etc., Dr. Józefa Szpilmana, dyrektora c. k. szkoły weterynaryi, D. Mandla, redaktora gazety kolejowej i właściciela bióra reklamacyjnego kolei w Krakowie; Reprezentantów Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie i w Krakowie a wreszcie referenta komercyalnego Dyrekcyi c. k. kolei państwowych. Na posiedzenie ankiety nie przybyli pp. Kraiński i Regenstreif.

Delegatem: Izby handlowej we Lwowie był p. Leopold Baczewski, Izby handlowej w Krakowie Dr. Wilhelm Binder, delegatem Dyrekcyi kolei państwowych, Jan Stenzel, inspektor i referent komercyalny kolei państwowych.

Prócz powyżej wymienionych członków na posiedzeniu ankiety obecnymi byli członkowie sekcyi stałej kraj. Komisyi rolniczej. Wyczerpujący protokół z obrad ankiety znajduje się w Departamencie III.

Na podstawie zdania ankiety, Sekcya stała kraj. komisyi, przedłożyła wnioski swoje, które mają być przedmiotem obrad pełnej Komisyi a następnie jako opinia Komisyi rolniczej przedłożone Wydziałowi krajowemu do dalszego zużytkowania. Wnioski te są:

„1. Starać się o utworzenie takiej targowicy, którąby z zakładem rzezalnianym połączona była jak najściślej.

2. Uważając Oświęcim jako miejscowość nieodpowiednią, komisya jest zdania, że targowica taka mogłaby powstać w Krakowie lub Podgórzu, względnie w najbliższej okolicy tych miast, przy czem założenie targowicy w Krakowie, z jednej strony nie powinno wykluczać istniejącego już zakładu konfinicyjnego dla nierogacizny, a z drugiej strony mająca powstać targowica na bydło, powinna być założona w takim oddaleniu od zakładu konfinicyjnego w myśl istniejących przepisów policyjno-weterynaryjnych, aby nie mogła być narażoną na następstwa, jakie pociąga za sobą wybuchnięcie zarazy.

3. Konsorcyum przystępującemu do założenia takiej targowicy powinien fundusz krajowy w ten sposób przyjść z materyalną pomocą, iż mu zagwarantuje najdłużej na przeciąg 12 lat jedynie oprocentowanie kapitału 200.000 zł. w stosunku 5 od sta rocznie, z tem wyraźnem zastrzeżeniem, że przy zestawieniu rocznych dochodów przedsiębiorstwa procent od kapitału ponad dwa kroć stotysięcy zł. włożonego w to przedsiębiorstwo nie może obarczać rachunku.

4. Zanim targowica służyć zacznie produkcyi krajowej należałoby ustanowić we Wiedniu na tamtejszej targowicy posadę krajowego weterynarza, którego zadaniem byłoby przestrzegać interesów exportu krajowego".

Komisya pełna rolnicza zbierze się z końcem listopada, a ewentualne jej wnioski, weźmie Wydział krajowy pod rozwagę, aby przedstawić je Wys. Sejmowi.

Zmiana przepisów weterynarstępowaniu

Na poruszoną w roku zeszłym przez Wydział krajowy sprawę zmiany rozporządzenia z dnia 28. czewca 1888 (Dz. u kr. Nr. 74) o po- z mięsem wągrowatem, c. k Namiestnictwo odezwą z dnia

skich o postępowaniu z mięsem wągrowatem.

28. maja 1897 l. 78.378, nadesłało nam projekt zmiany tegoż rozporządzenia wraz z odnośnem pouczeniem, wypracowany na podstawie opinii c. k. kraj. Rady zdrowia, upraszając o ewentualne wnioski, co do zmian w tym projekcie.

Projekt powyższy wraz z fachową opinią kraj. weterynarza odstąpił Wydział krajowy do wyrażenia zdania kraj. Komisyi dla spraw rolniczych, która doradzała Wydziałowi krajowemu, aby dążył do zmiany projektowanego rozporządzenia w tym kierunku:

1. Aby mięso od sztuk, które mają tylko kilka wągrów po należytem wyłuszczeniu ich dopuścić do handlu.

2. Aby mięso sztuk mających więcej wągrów mogło być dopuszczone do sprzedaży na osobnych straganach z napisem: „mięso ze sztuk wągrowatych może być używane tylko po dokładnem zgotowaniu".

3. Aby sztuki, które mają wielką ilość wągrów tylko na cele przemysłowe mogły być użyte.

Wydział krajowy nie podzielał jednak powyższej opinii i oświadczył się przeciw dopuszczeniu mięsa wągrowatego surowego do handlu, lecz zgodnie z projektem c. k. Namiestnictwa dopuszcza do sprzedaży mięso wągrowate tylko ugotowane. Natomiast nie uznając za należycie usprawiedliwiony ani względami policyi sanitarnej ani weterynarno-policyjnymi zakaz wywozu mięsa ugotowanego lub tłuszczem przetopionego ze świń wągrowatych do innej miejscowości celem sprzedaży, postawił wniosek, aby c. k. Namiestnictwo zmieniło o tyle ten paragraf, iżby wolno było ugotowane mięso wągrowate lub tłuszcz przetopiony wywozić także do innych miejscowości celem sprzedaży.

Na powyższe pismo nie otrzymał Wydział krajowy decyzyi c. k. Namiestnictwa.

Stypendya.

A) Stypendya dla kandydatów na nauczycieli gospodarstwa rolnego w krajowych szkołach rolniczych.

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 uchwalił Wysoki Sejm w Rubr. XV. budżetu krajowego na rok 1897 następujący wydatek:

„Poz. 227. Stypendya dla abituryentów kraj. szkoły rolniczej w Dublanach lub krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie, kształcących się na nauczycieli szkół średnich i niższych rolniczych 5.000 zł."

Wydział krajowy uznając, iż kwota uchwalona przez Wys. Sejm na przygotowanie sobie kandydatów na nauczycieli do szkół rolniczych na razie wystarczy, a nawet jak w roku bieżącym zbywa pewna nadwyżka, wstawił niezmienioną kwotę tę i na rok 1898 dodając jednak, że kwota ta może być także w części użytą na stypendya ogrodnicze i mleczarskie, aby z kandydatów pobierających stypendya można było uzyskać siły nauczycielskie dla obydwóch tych działów.

Poniżej zestawiamy szczczegółowe wiadomości o kandydatach, którzy bądźto za granicą bądźto w kraju kształcą się na nauczycieli przy pomocy subwencyi udzielanej z funduszu krajowego.

W bieżącym roku ukończyło trzech kandydatów studya swoje a mianowicie:

Tadeusz Rylski, po złożeniu doktoratu filozoficznego, w którego skład wchodziła i hodowla zwierząt domowych uzupełnił swoje studya podróżą naukową i zapoznał się specyalnie z działem mleczarstwa za granicą.

Adolf Poniński, po roku praktyki gospodarskiej i nauczycielskiej w kraj. niż. szkole rolniczej w Jagielnicy, powołany został na nauczyciela fachowego pomocniczego przy kursie dla nauczycieli szkół ludowych urządzonym w szkole roln. w Kobiernicach.

Ludwik Turakiewicz, po ukończeniu dwuletniego kursu w szkole rolniczej w Nowym Jiczynie na Morawach pełni, obowiązki instruktora szkoły niż. rolniczej w Jagielnicy, odbywając równocześnie praktykę nauczycielską.

Na studyach pozostają jeszcze:

Tadeusz Kudelka, który po ukończeniu III. roku akademii rolniczej w Wiedniu, złożywszy egzamina państwowe z odznaczeniem

i egzamin dyplomowy z postępem bardzo dobrym, otrzymał stypendyum na rok szkolny 1897/8 w kwocie 800 zł. celem dokończenia teoretycznych studyów w Berlinie względnie Hali z tem zastrzeżeniem, aby po roku studyów teoretycznych, mając na celu nabycie wiedzy w zakresie administracyi uzupełnił ją dłuższą praktyką w większych i wzorowo prowadzonych majątkach rolnych. Obecnie zapisany jest na uniwersytecie w Berlinie.

Józef Froń, po ukończeniu pierwszego roku studyów w szkole rolniczej w Liebwerd ze stopniem bardzo dobrym otrzymał przedłużenie pobieranego stypendyum w kwocie 600 zł. jeszcze na rok szkolny 1897/8.

Gustaw Wolfram, ukończony maturzysta będąc na drugim roku akademii rolniczej w Wiedniu otrzymał stypendyum rolnicze w kwocie 300 zł. na rok szkolny 1896/7 celem umożliwienia mu ukończenia studyów i wykształcenia się na nauczyciela szkół rolniczych. Z końcem roku szkolnego przedłożył świadectwo z egzaminu państwowego, które jednakże nie wykazywało znakomitych postępów w naukach a wskutek tego odmówił mu Wydział krajowy przedłużenia stypendyum na rok 1897/8.

B) Stypendya dla leśników.

Mając na razie dostateczną ilość sił nauczycielskich w kraj. szkole gospodarstwa lasowego nie wstawił Wydział krajowy żadnej kwoty na stypendya leśne dla kandydatów, którzy po ukończeniu akademii leśnej w Wiedniu mieliby się wykształcić na nauczycieli dla szkoły lasowej. W roku bieżącym nie było żadnego kandydata, któryby się kształcił przy pomocy stypendyum leśnego na nauczyciela dla szkoły lasowej.

Z funduszów przeznaczonych dla abituryentów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego na uzupełnienie swych nauk zawodowych pobierał stypendyum w kwocie 500 zł. Edward Roliński, który w roku szkolnym 1896/7 ukończył, z postępem bardzo dobrym, drugi rok studyów w akademii leśnej w Eberswalde. Z abituryentów kończących szkołę lasową w bieżącym roku nie znalazł się żaden uczeń, któregoby Dyrekcya szkoły mogła była polecić na stypendyum dla leśników.

C) Stypendya ogrodnicze.

Z stypendystów, którzy pobierali w roku szkolnym 1896/7 stypendya na kształcenie się w zawodzie ogrodniczym, ukończył szkołę ogrodniczą w Wersalu Wincenty Bielski, który miał na ten rok przedłużone stypendyum w kwocie 300 zł.

Władysław Lichański w r. 1896/7 ukończył drugi rok kursów w zakładzie ogrodniczym w Pruszkowie z postępem dobrym i otrzymał przedłużenie stypendyum w kwocie 490 zł. jeszcze na rok jeden, a to celem odbycia praktyki za granicą.

Józef Hawrysz, po przedłożeniu świadectwa udowadniającego dobre postępy w naukach w szkole ogrodniczej w Eisgrub na Morawach, otrzymał podwyższenie dotychczas pobieranego stypendyum z kwoty 120 zł. do kwoty 240 zł. na ostatni rok swego pobytu w Eisgrub.

Zygmunt Drobner, pozostaje na drugim roku w zakładzie ogrodniczym w Pruszkowie, a za dobre postępy w naukach ma podwyższone stypendyum do kwoty 400 zł.

Eugeniusz Poluszyński, po ukończeniu c. k. szkoły dla leśniczych i złożeniu egzaminu państwowego dla służby leśnej, odbył kurs o uprawie i użytkowaniu owoców w zakładzie pomologicznym w Troi koło Pragi, a następnie jako uczeń zwyczajny zapisał się do c. k. pomologicznego zakładu w Klosterneuburgu. Na rok szkolny 1897/8 otrzymał stypendyum w kwocie 120 zł.

D) Stypendya mleczarskie.

Józef Froń, stypendysta Wydziału krajowego w szkole rolniczej w Liebwerd, otrzymał stypendyum 300 zł. na odbycie kursu mleczarskiego w Kleinhof-Tapiau podczas dwumiesięcznych wakacyi.

Jakób Maga, po odbyciu sześciomiesięcznej praktyki w parowej mleczarni w Rzeszowie, umieszczony został, jako kierownik spółki mleczarskiej większych właścicieli w połączeniu z włościanami w Oleszycach.

Maryan Pieczonka, ukończony uczeń kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach następnie pracujący przez kilka lat na gospodarstwie rolnem ojca w Niepołomicach, po odbyciu kursu mleczarskiego w Czernichowie w b. r. otrzymał zasiłek w kwocie 40 zł. miesięcznie na wykształcenie się praktyczne w mleczarstwie w parowej mleczarni Rzeszowskiej, ażeby później objąć kierownictwo spółki mleczarskiej włościańskiej, która się utworzyła w Niepołomicach.

E) Fundacye stypendyjne dla uczniów kraj. szkół rolniczych.

Z fundacyi stypendyjnych, przeznaczonych dla uczniów krajowych szkół rolniczych, które przydzielone zostały Dep. III. otrzymali następujący uczniowie stypendya:

Z fundacyi ś. p. Bodziocha Tomasza uczniowie szkoły Czernichowskiej: Stefan Bączkowski z III. roku, Kazimierz Mrowec z II. roku, Antoni Hamer i Jan Zuber z I. roku, każdy po 100 zł.

Z fundacyi ś. p. Jeleńskiego Napoleona, uczeń szkoły Czernichowskiej: Roman Chwalibogowski 200 zł.

Z fundacyi ś. p. Krzeczunowicza Ignacego, uczniowie szkoły Dublańskiej: Korzenny z I. roku i Bukowiński II. roku każdy po 200 zł.

Z fundacyi ś. p. Krzeczunowicza Waleryana, uczniowie szkoły Dublańskiej: Korzenny z I. roku i Stocker z I. roku każdy po 140 zł.

Na rok szkolny 1897/8 zawakowały następujące stypendya:

Z fundacyi ś. p. Bodziocha trzy po 100 zł. rocznie
„ „ ś. p. Bohdanowicza Dominika, dwa po 100 zł. rocznie.
„ „ ś. p. Kucharskiego Jana, jedno o 300 zł. rocznie.
„ „ ś. p. Krzeczunowicza Ignacego, dwa po 200 zł. rocznie.
„ „ ś. p. Krzeczunowicza Waleryana, jedno o 140 zł. rocznie.

Konkursa na stypendya z powyższych fundacyi, ogłoszone zostały w swoim czasie, a nadanie stypendyów nastąpi w miesiącu grudniu, jak to ma miejsce każdego roku.

F) Zasiłki dla uczniów kursu kucia koni.

Do rubryki XV. preliminarza wydatków wstawia Wysoki Sejm co roku kwotę 300 zł. na cztery stypendya dla uczniów szkoły kucia koni.

Na przedstawienie Dyrekcyi c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie udzielił Wydział krajowy 4 stypendya po 75 zł. następującym kowalom, przyjętym na sześciomiesięczny kurs podkuwania: Michałowi Hupajle, Ignacemu Jurkiewiczowi, Józefowi Rybakowi i Józefowi Złuchowskiemu,

Subwencye na cele kultury krajowej.

Wykonując uchwały Wysokiego Sejmu, odnoszące się do udzielenia zasiłków na cele podniesienia rolnictwa, wyasygnował Wydział krajowy z funduszu uchwalonego na ten cel:

1. Towarzystwu weterynarskiemu galic. na wydawnictwo „Przeglądu weterynarskiego“ (LW. 13.636) 300 zł.
2. Redakcyi czasopisma „Bartnik postępowy“ (LW. 13.636) 300 zł.
3. Towarzystwu gorzelników polskich na wydawnictwo „Gorzelnika“ (LW. 13.636) 200 zł.
4. Krakowskiemu Towarzystwu rolniczemu na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego“ (LW. 13.599) 500 zł.
5. Galic. Towarzystwu leśnemu na wydawnictwo organu Towarzystwa „Sylwan“ (LW. 13.590) 200 zł.
6. Komitetowi c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyj. (LW. 21.293) 3.000 zł.
7. Komitetowi c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego (LW. 13.418) 4.000 zł.

Po zasięgnięciu opinii krajowej Komisyi dla spraw rolniczych udzielił nadto Wydział krajowy:

8. C. k. Towarzystwu gospodarskiemu galic. we Lwowie na 4 stypendya dla uczniów szkoły chmielarstwa w Starem Siole (LW. 11.355) 400 zł.
9. Towarzystwu chowu drobiu w Jarosławiu na podniesienie chowu drobiu w kraju (LW 27.388) 200 zł.

10. Towarzystwu ogrodniczemu w Krakowie na poparcie celów Towarzystwa (LW. 18.318) 150 zł.

11. Na poparcie wydawnictwa gazety mleczarskiej „Przegląd mleczarski“ wydawcy p. Biedroniowi (LW. 56.192) 200 zł.

12. Celującym uczniom c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie na taksę rygorozalną: Borysowi Różańskiemu, Stanisławowi Krysińskiemu i Stanisławowi Nowakowskiemu, każdemu jednorazowo po 57 zł. razem (LW. 60.173) 171 zł.

13. Dyrekcyi szkoły rolniczej w Kobiernicach na wysłanie bydła rasy krajowej na wystawę do Krakowa (LW. 34.343) 50 zł.

14. Dyrekcyi szkoły w Dublanach, na wycieczkę uczniów na wystawę bydła do Nadwórnej zasiłek (LW. 37.887) 150 zł.

15. Dyrekcyi szkoły lasowej na koszta urządzenia kursu dla praktycznych leśników (LW. 47.320) 278 zł. 32 ct.

Sprawy realności l. k. 466$^4/_4$ we Lwowie, tak zwanej Szumanówki.

W zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności Departamentu III. podano do wiadomości Wysokiego Sejmu, że c. k. Namiestnictwo zawiadomiło Wydział krajowy odezwą z dnia 18. maja 1896 r. l. 6.675, iż uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 6. lutego 1895 r. w sprawie odstąpienia c. k. Rządowi na zupełną własność części realności zwanej Szumanówką a zajętej pod c. k. Szkołę Weterynaryi uzyskała Najwyższą sankcyę i że c. k. Rząd wezwał Wydział krajowy do usunięcia z hipoteki tej realności prawa zastawu dla pożyczki Banku krajowego, ciążącej na całej realności Szumanówka a więc i na części Rządowi ustąpionej, w resztującej kwocie 12.400 zł. Na podanie w tej mierze wniesione do Banku krajowego, by pozwolił na zwolnienie z tego prawa zastawu części realności Rządowi odstąpionej, a zadowolnił się dla zabezpieczenia swej pretensyi hipoteką na tych parcelach realności Szumanówka, które zostały własnością kraju, dał Bank krajowy odpowiedź przychylną i wskutek tego mógł Wydział krajowy uchwałą z dnia 1. października 1897 r. LW. 58.921 wnieść do c. k. Sądu krajowego podanie o wydzielenie parcel, stanowiących własność funduszu krajowego z realności l. k. 466$^4/_4$ i utworzenie z nich odrębnego ciała tabularnego. Skoro decyzya c. k. Sądu w tej sprawie zapadnie, będzie Wydział krajowy mógł uczynić zadość żądaniu c. k. Rządu i uwolnić odstąpioną mu część realności od ciążącego na niej długu.

Drugą sprawą dotyczącą tej realności jest sprawa sprzedania gruntów dawniej do niej należących, a po odstąpieniu Rządowi przestrzeni zajętej pod c. k. Szkołę Weterynaryi, pozostałych własnością kraju. Od r. 1893, w którym Wysoki Sejm powziął uchwałę z dnia 16. maja 1893, upoważniającą Wydział krajowy do sprzedania tych gruntów, starał się Wydział krajowy usilnie znaleźć na nie nabywcę w korzystnych dla funduszu krajowego warunkach, ofiarowane jednak ceny kupna nieodpowiadały rzeczywistej wartości tych gruntów. Wobec tego ogłosił Wydział krajowy dnia 26. czerwca 1897 LW. 39.246 publicznie, iż „zamierza przystąpić do sprzedaży tego gruntu i zawiadomił mających chęć kupna, iż oferty, mające zawierać oświadczenie, iż oferta obowiązuje oferenta po dzień 30. lipca 1897 należy wnosić do Wydziału krajowego najpóźniej po dzień 15. lipca 1897“. Wskutek tego ogłoszenia wpłynęło 5 ofert i Wydział krajowy postanowił uchwałą z d. 24. lipca 1897 r. LW. 44.204. przyjąć jako najkorzystniejszą ofertę Dr. Zdzisława Marchwickiego, który ofiarował za grunta wspomniane cenę najwyższą w sumie 38.000 zł.

Zalesienie wydm piaszczystych.

Odezwą z dnia 19. października 1897 LW. 66.335 nadesłało nam c. k. Namiestnictwo sprawozdanie krajowego Inspektoratu lasowego z czynności zalesienia wydm piaszczystych w r. 1896. Podajemy tutaj najważniejsze szczegóły wyjęte z powyższego sprawozdania.

W r. 1896 zostało zalesione 174·23 *ha* czyli 302·8 morgów, w czem przypada na nowe zalesienia 170·21 *ha*, na poprawki zaś i uzupełnienia dawniejszych zalesień 4·02 *ha*. Ponieważ zaś w myśl programu robót na

r. 1896, powinno być w tym roku zalesione ogółem 184·58 *ha*, przeto nie zdołano zalesić obszaru 10·35 *ha*, mianowicie w dwóch powiatach jaworowskim i sokalskim skutkiem trudności przy dostarczaniu potrzebnej robocizny. Przestrzeń niezalesiona wciągniętą została do projektu robót w roku 1897.

Największą przestrzeń zalesiono w pow. jaworowskim, bo 44·31*ha*, najmniejszą w mościskim 17·26 *ha*, w czterech innych powiatach zalesiono:

w pow.	tarnobrzeskim	27·05 *ha*
„	niskim	40·56 „
„	cieszanowskim	27·05 „
„	sokalskim	18·0 „

Przy dokonaniu robót na całym obszarze 174·23 *ha* zużyto:

	nasienia	sadzonek
sosny pospolitej	155·5 *klg*	3.322 tysięcy
sosny czarnej .	42·5 „	183 „
olchy czarnej .	76·0 „	— „
brzozy . . .	—	12 „
akacyi . . .	10·0 „	— „
łubinu . . .	193·75 „	— „

Rezultat z przeprowadzonych zalesień w r. 1896, jakto stwierdza c. k. Inspektorat lasowy w swem sprawozdaniu byłby zadowalniający, gdyż kultury przyjęły się zrazu bardzo dobrze, gdyby nie późniejsze niekorzystne warunki atmosferyczne i pojawienie się szkodników, które spowodowały znaczne uszkodzenia kultur we wszystkich powiatach.

Posuchy i upały, trwające od lipca w roku 1896, spaliły setki tysięcy młodych sadzonek, rosnących na lotnych piaskach. Uszkodzenie nie ograniczyło się przecież na tem; kultury na wydmach piaszczystych mają rok rocznie do czynienia z wiele gorszym szkodnikiem ze świata zwierzęcego. Pędrak chrząszcza majowego w drugim i trzecim roku swojego rozwoju, żyjąc pod ziemią korzonkami roślin i wybierając przytem najlżejszą glebę z upodobaniem, staje się istotną plagą kultur zalesionych. W r. 1896 pojawił się jeszcze inny szkodnik mianowicie tak zwany trąd sosnowiec (lophyrus pini), który przez ogryzanie szpilek niszczy starsze już kultury sosnowe na gruntach mniej wilgotnych, szczególniej w powiatach: jaworowskim, cieszanowskim i niskim. W Kobylnicy ruskiej szkodnik ten zniszczył do szczętu cztery morgi 12-letniej kultury sosnowej.

Szkody powstałe skutkiem powyżej przytoczonych przyczyn, okazały się w tym roku w niektórych miejscowościach bardzo znaczne; przyjąć można, iż młode kultury na wydmach piaszczystych uszkodzone zostały do wysokości:

60% w pow. jaworowskim,
45 „ „ „ mościskim i cieszanowskim,
40 „ „ „ niskim,
30 „ „ „ sokalskim,
25 „ „ „ tarnobrzeskim.

Kierownictwo robót na podstawie nabytych doświadczeń i przewidując niemal corocznie powtarzający się wysoki procent ubytku w kulturach z powodu tych klęsk elementarnych, postarało się choć w części zaradzić złemu przez zaprowadzenie odpowiednich zmian przy wykonywaniu zalesień. W pierwszym rzędzie sadzenie odbywa się teraz w związku o wiele ściślejszym, mianowicie 0·5 m^2 tak, że na każdy hektar wydmy przypada obecnie 20.000 sztuk sadzonek, skutkiem czego nawet po znaczniejszem uszkodzeniu, kultura pozostaje jeszcze dość gęstą. Niemniej więcej już bywa dobierany taki gatunek drzewa, który, jak się przekonano, mniej bywa uszkadzany przez pędraka, mianowicie olcha czarna. Również z tego powodu skierowano w ostatnich latach usiłowania do wytworzenia na wydmach piaszczystych drzewostanów mieszanych.

Pozatem wszystkiem, starano się przy pomocy różnych sposobów tępić masowo pojawiające się szkodniki.

Ogólne koszta zalesienia wydm piaszczystych wynosiły w roku 1896 kwotę 6.377 zł. 89ct., z czego przypadało na:

a) Zakupno nasion, rekwizytów, materyałów, tudzież inne wydatki połączone z zalesieniem wypłacone z funduszów krajowych — 1.716 zł. 29 ct.

b) Koszta utrzymania 4 pomocników lasowych i 1 leśnika prywatnego prowadzącego zalesienie wydmy w Parchaczu, ryczałty podróżne itd. wypłacone z subwencyi c. k. Ministerstwa — 3.510 zł.

c) Przybliżoną wartość robocizny dostarczonej bezpłatnie przez interesowane gminy: 66 dni ciągłych po 1 zł. i 5.248 dni pieszych po 20 ct., łącznie zatem 1.151 zł. 60 ct.

Ogólnym wydatkiem powyżej obliczonym w kwocie 6.377 zł. 89 ct., zalesiono 174·23 *ha*, czyli że 1 *ha* zalesienia kosztował 36 zł. 60 ct. W r. 1895 koszt na 1 *ha* dosięgnął tylko 31 zł. Z tych kwot przypadało:

	w r. 1896	w r. 1895
a) fundusz państwowy	20 zł. 14 ct.	13 zł. 38 ct.
b) fundusz krajowy .	9 „ 85 „	8 „ 82 „
c) robociznę	6 „ 61 „	8 „ 74 „
Razem . .	36 zł. 60 ct.	

Widzimy zatem z tego zestawienia, iż w porównaniu z poprzednim rokiem podniosły się koszta kierownictwa robót na 1 *ha* o 6 zł. 76 ct., koszta dostarczania materyałów o 1 zł. 03 ct., zaś koszta robocizny zmniejszyły się o 2 zł. 13 ct.

Wreszcie c. k. Inspektorat lasowy w sprawozdaniu swojem zaznacza jak nie dodatnio wpływa bezpłatna robocizna, dostarczana przez gminy, na rozwój i pospieszniejsze wykonanie zalesień.

Robotnicy dostarczani przez zwierzchności gminne do zalesienia wydm, a właściwie tylko do sadzenia, są zwykle dziećmi lub mniej pojętnymi robotnikami, którzy tylko z musu odbywają tak zwany przez nich „szarwark“, przychodząc do roboty około południa i patrząc, aby najspieszniej do domu powrócić.

Bardzo często się zdarza, iż leśnik, kierujący robotami, czeka daremnie przez parę dni na przyobiecanych mu przez wójta robotników. Nakoniec gdy się zgromadzą, przed rozpoczęciem kultury musi z nimi odbyć lekcyę sadzenia z każdym z osobna. Samo zatem pouczanie robotników, które z powodu codziennej zmiany osób, każdego dnia powtarzać się musi, wymaga dość czasu i nie wpływa dodatnio na przyspieszenie robót. Zresztą nie ma o tem mowy, aby można było w jednym lub dwóch dniach wyuczyć takiego robotnika należytego wykonywania robót, które w każdym razie, jeżeli mają być należycie wykonywane, wymagają pewnej zręczności i wprawy.

Jakimkolwiek byłby wreszcie ten robotnik, przynajmniej, żeby go można było mieć we właściwym czasie, w porze najbardziej sprzyjającej zalesieniom. Tymczasem roboty przy wydmach piaszczystych rozpoczynać się muszą po załatwieniu najpilniejszych robót polnych, co w obec już rozbudzonej wegetacyi roślinnej ujemnie tylko wpływać może na udawanie się kultur.

Z tych powodów Inspektorat lasowy wyraża opinię: iż postęp zalesienia na wydmach piaszczystych byłby daleko skuteczniejszy i wydatniejszy, gdyby przeprowadzano je za gotówkę bez odwołania się do ofiarności gmin; a jeszcze korzystniej byłoby, gdyby wszystkie wydmy i nieużytki zostały na rzecz kraju zakupione i jako własność kraju administrowane i zalesiane.

W powiecie sokalskim stosunki robocizny w powyżej przedstawiony sposób zostały już uregulowane, gdyż interesowana gmina Parchacz, w obrębie której są przeprowadzane zalesienia zobowiązała się w zamian za robociznę przyczyniać się corocznie do funduszu zalesień kwotą 200 zł.

C. k. Namiestnictwo nadesłało nam również projekt robót na r. 1897. Na zasadzie tego projektu ma być w tym roku dokonane zalesienie w siedmiu powiatach na ogólnej przestrzeni 394·96 morgów czyli 227·29 hektarów, z czego na nowe zalesienia przypadać będzie 170·90 *ha* a na poprawki dawniejszych zalesień 56·39 *ha*. Mianowicie:

		nowe zalesienia	poprawki
w pow.	tarnobrzeskim . . .	31·08 *ha*	— *ha*
„	niskim	32·69 „	9·78 „
„	cieszanowskim . . .	23·11 „	9·78 „
„	jarosławskim . .	(szkółka 30 arów)	— „
„	jaworowskim	23·02 *ha*	— *ha*
„	mościskim	— „	32.80 „
„	sokalskim	61·0 „	4·03 „

Przeprowadzenie powyższych robót wymagać będzie 261 *klg* nasion, głównie sosny pospolitej i 4,156.750 sztuk sadzonek, w czem 3,791 tysięcy sosny pospolitej, 200 tysięcy sosny czarnej, 145 tysięcy olchy itd. Ogółem użyte przy kulturach materyały kosztować mają 1.186 zł. 10 ct., zaś robocizna ciągła i piesza 1.107 zł. 76 ct.

Z rocznego kredytu 2.500 zł. jaki Wysoki Sejm przyznał na lat 10 na cele zalesienia wydm piaszczystych w kraju, zużytą została w tym roku kwota 1.900 zł. Na podstawie wniosku c. k. Inspektoratu leśnego udzieliliśmy z tego funduszu następujące subwencye Wydziałom powiatowym, które oprócz tych zasiłków posiadały jeszcze dość znaczne pozostałości kasowe z poprzednich lat:

		Pozostałość z r. 1896	Otrzymał na r. 1897	Razem
pow.	Cieszanów	567 zł. 78 ct.	200 zł.	767 zł. 78 ct.
„	Jaworów .	188 „ 74 „	500 „	688 „ 74 „
„	Mościska .	487 „ 61 „	200 „	687 „ 61 „
„	Tarnobrzeg	114 „ 96 „	300 „	414 „ 96 „
„	Sokal . .	— „ — „	350 „	— „ — „
„	Jarosław .	— „ — „	250 „	250 „ — „
„	Nisko . .	1.119 „ 05 „	— „	1.119 „ 05 „
	Razem		1.800 zł.	

Oprócz powyższych subwencyi przeznaczonych na wykonanie kultur objętych projektem robót udzielił Wydział krajowy zasiłku 100zł. gminie Olszynie w pow. chrzanowskim na dokończenie zalesienia wydmy, której to roboty podjęła się gmina już dawniej i prowadziła ją o własnych siłach. Skutkiem wstawienia się z naszej strony, poleciło również c. k. Namiestnictwo technikowi inspekcyi leśnej w Krakowie, aby fachową pomocą wspierał usiłowania gminy Olszyny, podjęte w tym kierunku.

Podobną prośbę gminy Zaleskiej Woli z pow. jarosławskiego odstąpiliśmy do bliższego zbadania c. k. Namiestnictwu, celem ewentualnego wciągnięcia zalesień w tej gminie do planu robót na przyszłość, tem bardziej, zaś kierownictwo powinno się do tego przychylić, że fundusze zezwalają na rozszerzenie robót, zwłaszcza na gminy, które się same zgłaszają o pomoc lub przeprowadzenie zalesienia wydm pozostających w ich obrębie.

Pożyczki z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego.

Stan funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego, który to fundusz utworzony został uchwałą Wysokiego Sejmu z d. 10. maja 1893 i zostaje w zarządzie Banku krajowego, przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniach o zamknięciach rachunków funduszów krajowych za r. 1896, tu poprzestając na zdaniu sprawy o udzielonych w roku 1897 pożyczkach z tego funduszu.

Ogółem od dnia 15. listopada 1896 r. po dzień zamknięcia niniejszego sprawozdania przyznał Wydział krajowy na podstawie wniosków i opinii krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, dwanaście pożyczek z tego funduszu w łącznej sumie 20.200 zł., a to: dziewięć pożyczek na założenie mleczarń bądź spółkom mleczarskim, bądź (w jednym

wypadku) obszarom dworskim, w łącznej sumie 11.700 zł., trzy pożyczki zaś na założenie fabryk rurek drenarskich, właścicielom obszarów dworskich, w łącznej sumie 8.500 zł. Z przyznanych pożyczek 11 są oprocentowane w stosunku 3 od sta rocznie, jedna przyznana włościańskiej spółce mleczarskiej przyznaną została jako bezprocentowa, zwrot zaś wszystkich pożyczek jest należycie zabezpieczony.

Jak wykazano w sprawozdaniu z czynności Departamentu III w roku zeszłym Wys. Sejmowi przedłożonem, przyznał Wydział krajowy w r. 1895 z funduszu tego 4 pożyczki w łącznej sumie 26.000 zł., w ciągu roku 1896 przyznał 14 pożyczek w łącznej sumie: 71.500 zł., w ciągu roku bieżącego wreszcie przyznał Wydział krajowy 12 pożyczek w łącznej sumie 20.200 zł. Razem tedy w ciągu lat 3 przyszedł rolniczy fundusz przemysłowy z pomocą kredytową 30 przedsiębiorstwom przemysłu rolniczego.

Spłaty podjętych pożyczek wpływają regularnie i zarządzający funduszem Bank krajowy nie był dotąd zmuszony przedsiębrać kroków egzekucyjnych przeciw żadnemu z dłużników tego funduszu.

Sprawy Kółek rolniczych.

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 roku wśród rozpraw nad Rubryką XV. budżetu wydatków funduszu krajowego uchwalił Wysoki Sejm następujące wydatki:

1) Na koszta zakładania i lustracyi Kółek rolniczych 5.000 zł.;

2) na utrzymanie lustratorów handlowych sklepików wiejskich 2.000 zł.;

3) na utrzymanie praktycznych kursów handlowych dla sklepików wiejskich 1.200 zł.;

4) na pomnożenie funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych, utworzonego w celu poparcia działalności handlowo-przemysłowej do wysokości 25.000 zł. — I. rata 5.000 zł.

Zarazem powziął Wys. Sejm następującą rezolucyę: „W uznaniu ważności Kółek rolniczych Sejm poleca Wydziałowi krajowemu bliższe badanie działalności Kółek w celu podwyższenia dotacyi na fundusz pożyczkowy i przedłożenie odpowiednich wniosków“.

W wykonaniu tych uchwał wypłacił Wydział krajowy przyznane subwencye Zarządowi głównemu Towarzystwa Kółek rolniczych, każdą w dwu ratach, z których pierwsze wypłacono uchwałą Wydziału krajowego z d. 23. marca 1897 do L. 13.598, drugie zaś uchwałą z d. 14. sierpnia 1897 do LW. 47.301. Wypłatą tych subwencyi uznał Wydział krajowy za załatwione petycye Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych: Ls. 2.160, o podniesieniu funduszu pożyczkowego ustanowionego dla popierania przemysłowo-handlowej działalności Kółek, i Ls. 2.669, o przyznanie subwencyi na liczne cele Towarzystwa.

Pismem z dnia 19. lipca 1897 (do LW. 47.301) przedłożył Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych Wydziałowi krajowemu sprawozdanie z czynności Towarzystwa za rok 1896. Szczegółowy rachunek funduszów Towarzystwa obejmujący subwencyę na r. 1896 przez Wysoki Sejm przyznaną, przedstawia się jak następuje:

Przychody:

1.	Pozostałość kasowa z r. 1895 . . .	1.466 zł.	59 ct.
2.	Wkładka Członka założyciela . . .	100 „	— „
3.	Wkładki Członków wspierających . .	829 „	75 „
4.	Subwencye:		
	a) Wysokiego Sejmu	5.000 „	— „
	b) Rządowa przez c. k. Towarz. gospodarskie we Lwowie . . .	4.000 „	— „
	c) Rządowa przez c. k. Towarz. rolnicze w Krakowie	2.000 „	— „
	d) Galic. Kasy oszczędności . . .	500 „	— „
	e) Towarz. wzaj. ubezp. w Krakowie .	300 „	— „
	f) Wydziałów Rady pow.	315 „	— „

5.	Subwencye na koszta handlowe:			
	a) Wydziału kraj. na stypendya dla uczniów — z fund. im. Dra Jana Towarnickiego	600	zł. —	ct.
	b) Związku handlowego w Krakowie .	200	„ —	„
	c) Pow. Kasy oszczędności w Krakowie	100	„ —	„
	d) Jednorazowy dar ks. Jelonka . .	20	„ —	„
6.	Za nasiona	2.694	„ —	„
7.	„ książki	17	„ 53	„
8.	„ maszyny i narzędzia rolnicze . .	270	„ 80	„
9.	„ sprzedaż Przewodnika handlowego .	104	„ 80	„
10.	„ depozyta przychodowe	136	„ 58	„
11.	„ zwrot kosztów lustracyi gospod. .	11	„ 80	„
12.	„ opału	7	„ 75	„
13.	„ kosztów Wal. Zgromadzenia . .	125	„ 86	„
14.	„ drobne dochody	4	„ 13	„
15.	„ procenta od lokacyi kapitału . .	84	„ 91	„
	Razem . .	18.889	zł. 68	ct.

Rozchody:

1.	Zwrot Zarządowi powiat. w Przemyślu wkładki Członków wspierających .	9	zł. 25	ct.
2.	Subwencya wydawnictwu Przewodnika .	800	„ —	„
3.	Lustracye gospodarskie	3.909	„ 09	„
4.	Nasiona	3.136	„ 23	„
5.	Maszyny i narzędzia rolnicze . . .	270	„ 80	„
6.	Książki	421	„ 25	„
7.	Koszta kursów handlowych . . .	1.474	„ 29	„
8.	Stypendya uczniom kursów handlowych .	250	„ —	„
9.	Lokal biura	475	„ —	„
10.	Opał i światło	73	„ 85	„
11.	Pensye urzędników i sług	2.483	„ —	„
12.	Druki i litografie	521	„ 05	„
13.	Przybory kancelaryjne	83	„ 13	„
14.	Portorya	305	„ 95	„
15.	Koszta Wal. Zgromadzenia . . .	604	„ 30	„
16.	Depozyta przychodowe	136	„ 58	„
17.	Udział w Związku handl. we Lwowie .	101	„ —	„
18.	Udział w Związku handl. w Nowym Sączu	51	„ —	„
19.	Podróże delegatów	195	„ 51	„
20.	Stemple, podatki i inne drobne . .	187	„ 01	„
21.	Urządzenie kancelaryi	26	„ 20	„
22.	Prowizya od wkładek	30	„ 40	„
23.	Subwencyonowanie wystaw powiat. i demonstracye	69	„ 38	„
24.	Saldo na r. 1897	3.215	„ 41	„
	Razem . .	18.889	zł. 68	ct.

Towarzystwo liczyło Kółek z d. 31. grudnia 1896 r.: 1220 a w nich 56.052 członków.

Jak w latach poprzednich tak też w roku bieżącym korzystały Kółka rolnicze z funduszu pożyczkowego, ustanowionego przez Wysoki Sejm, a w roku bieżącym podniesionego o kwotę 5.000 zł., razem więc liczącego obecnie 20.000 zł. Powyższą kwotę 5.000 zł. asygnował Wydział krajowy Bankowi krajowemu, jako zarządcy tego funduszu uchwałą z d. 23. marca 1897 r. LW. 13.598. Stan funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych z końcem r. 1896 przedstawiamy w sprawozdaniu o zamknięciu rachunkowem krajowych funduszów za r. 1896.

Wydział krajowy udzielił w ciągu roku 1897 następujących pożyczek Kółkom rolniczym:

Kółku rolniczemu w	Bojowicach . .	200 zł.
„ „ „	Brzanie . . .	300 „
Kółkom rolniczym pow.	Buczackiego .	200 „
Kółku rolniczemu w	Busku . . .	500 „
„ „ „	Ciscu . . .	300 „
„ „ „	Czudcu . . .	400 „
„ „ „	Dobrej . . .	400 „
„ „ „	Haczowie . . .	400 „
„ „ „	Izdebniku . . .	400 „
„ „ „	Kalinowie . .	300 „
„ „ „	Kutach	400 „
Zarządowi pow. Kółek roln. w	Limanowej	1.500 „
Kółku rolniczemu w	Muszynie . . .	300 „
„ „ „	Powodowej . .	300 „
„ „ „	Słotwinie . . .	200 „
„ „ „	Suchodole . .	500 „
„ „ „	Szymbarku . .	500 „
„ „ „	Turce (ad Kołomyja)	200 „
„ „ „	Woli Drwińskiej .	200 „
„ „ „	Zagórzu . . .	200 „
	Razem 20 pożyczek .	7.700 zł.

Wydział krajowy nie uwzględnił tylko jednej prośby o pożyczkę w ciągu roku bieżącego wniesionej a to z powodu braku funduszów.

W wykonaniu powyżej przytoczonej rezolucyi Wys. Sejmu wziął Wydział krajowy pod rozwagę sprawę podwyższenia dotacyi funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych. W roku bieżącym okazał się fundusz ten wystarczającym, a Wydział krajowy zgodnie z opinią krajowej Komisyi dla spraw rolniczych w tej sprawie postanowił udzielać pożyczek Kółkom rolniczym, żądanych na założenie spółek mleczarskich z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego i w ten sposób powiększył znacznie kredyt, z którego Kółka rolnicze korzystać mogły, udzielił bowiem z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego 8 pożyczek Kółkom w łącznej kwocie 10.700 zł. na 3 procent oprocentowanych, co łącznie z wykazanemi wyżej pożyczkami w sumie 7.700 zł. daje poważny kredyt 18.400 zł., z którego Kółka korzystały. W ten sposób podołał fundusz pożyczkowy Kółek swemu zadaniu, a Wydział krajowy sądzi, że podoła też w roku 1898, otrzymując wstawioną w preliminarz ratę 5000 zł., która go podniesie do kwoty 25.000 zł. Wobec tego i wobec stanu funduszu krajowego Wydział krajowy nie może Wys. Sejmowi obecnie przedstawić wniosku podwyższenia funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych ponad uchwaloną sumę 25.000 zł.

Kredyt 800 zł. na zasiłki dla dotkniętych klęskami elementarnemi.

Na posiedzeniu z dnia 15. lutego 1897 roku uchwalił Wysoki Sejm w rubryce XVII. poz. 390 b), budżetu wydatków funduszu krajowego na rok 1897 wydatek 800 zł. dla gmin dotkniętych klęskami elementarnemi. Zarazem przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycye: L. s. 94. gminy Berehy, L. s. 1.049 gminy Zatwarnica i L. s. 1.050 gminy Dwernik, położonych w powiecie Liskim, o pomoc z powodu zupełnego zniszczenia gradem plonów i grożącego głodu; pet. L. s. 841 przysiółka Zaolszynie ad Osiek w pow. Bialskim o pomoc dla mieszkańców zniszczonych wylewem Macochy; petycyę L. s. 1288 komitetu w Narajowie dla niesienia pomocy pogorzelcom w temże miasteczku o zasiłek; petycyę L. s. 1761 mieszkańców (9) przysiółka Rotysko ad Kobylnica ruska zniszczonych gradem w r. 1896, o zasiłek na żywność. Nadto przekazał Wysoki Sejm uchwałą z dnia 6. lutego 1897 roku, którą postanowił, iż „wszystkie petycye wpływające, od d. 6. lutego 1897 począwszy, a mające obciążyć budżet krajowy, mają być przekazane Wydziałowi krajowemu do załatwienia“ następujące petycye spowodowane klęskami elementarnemi w kraju: 1. L. s. 2137 Wydziału pow. w Rzeszowie popierającą prośbę gminy miasteczka Niebylec o zasiłek dla mieszkańców dotkniętych w r. 1896 gra-

dem i nieurodzajem; 2. L. s. 2136 Wydziału pow. w Lisku o zapomogę dla mieszkańców dotkniętych gradem gmin: Berehy górne, Wasiczne, Caryńskie, Dwernik, Chmiel, Ruskie i Zatwarnica; 3. L. s. 2936 Wydziału pow. w Grybowie o zasiłek dla ludności dotkniętej gradem i zarządzenie robót drogowych.

Rozpatrzywszy się w powyżej streszczonych prośbach, postanowił Wydział krajowy uchwałą z d. 9. kwietnia b. r. LW. 13.768 rozdzielić kwotę 800 zł., którą mu Wysoki Sejm oddał na ten cel do dyspozycyi, w następujący sposób: 1. kwotę 400 zł. przyznał Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Lisku do rozdzielenia między zagrożonych głodem mieszkańców gmin: Berechy górne, Dwernik, Zatwarnica, Caryńskie, Wasiczne, Chmiel i Ruskie; kwotę 240 zł. przyznał Wydziałowi powiatowemu w Białej tytułem zasiłku dla zniszczonych powodzią mieszkańców przysiółka Zaolszynie ad Osiek; 3. kwotę wreszcie 160 zł. wyasygnował Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Rzeszowie tytułem zasiłku do rozdzielenia między zagrożonych głodem mieszkańców miasteczka Niebylec. Zasiłki te zostały rozdzielone między najbardziej potrzebujących pomocy, jak tego dowodzą przedłożone przez Wydziały powiatowe dokonujące rozdziału, udukomentowane rachunki. O petycyach nieuwzględnionych, a powyżej wymienionych, zawiadomił Wydział krajowy interesowanych za pośrednictwem dotyczących Wydziałów powiatowych. O petycyi Wydziału powiatowego w Grybowie, o której powyżej pod 3. wspomniano, iż w niej Wydział powiatowy domagał się subwencyi na budowę dróg dla dostarczenia zarobku ludności klęską dotkniętych, zdaje sprawę Departament IV. w sprawozdaniu z swych czynności.

Wyczerpawszy w powyżej przedstawiony sposób jedyny kredyt, jaki Wydział krajowy miał w budżecie na rok bieżący przyznany na zapomogi dla ludności dotkniętej nieurodzajem i klęskami elementarnemi, nie mógł Wydział krajowy w obec całego szeregu gmin, powiatów i jednostek zgłaszających się o pomoc w skutek rozlicznych klęsk, jakie ludność naszego kraju począwszy od wiosny b. r. nawiedziły, spieszyć proszącym z bezpośrednią pieniężną pomocą i ograniczyć się musiał dla braku przeznaczonych na ten cel funduszów jedynie do tego, iż prośby te, o ile dotyczyły klęsk, których skutki miały dalej sięgające znaczenie, przedstawiał c. k. Prezydyum Namiestnictwa, upraszając o pomoc ze Skarbu państwa, o ile zaś dotyczyły klęsk czysto lokalnych, przekazywał Wydziałom powiatowym, zachęcając je do rozwijania miejscowej akcyi pomocniczej, w takich wypadkach najracyonalniejszej i najskuteczniejszej.

O działalności Wydziału krajowego rozwiniętej z chwilą, kiedy stwierdzoną została klęska, wynikła w skutek długotrwałych słot letnich, która w wielu powiatach zrządziła dotkliwe szkody, działalności, skierowanej do zebrania szczegółowych danych o rozmiarach klęski, wyjednania na jej podstawie pomocy ze Skarbu Państwa i wygotowania wniosków co do potrzebnych ze strony kraju ofiar pieniężnych dla złagodzenia skutków klęski, zdaje Wydział krajowy Wys. Sejmowi oddzielnie sprawę i przedstawia swe wnioski.

Tępienie myszy polnych.

Na podstawie zeszłorocznego sprawozdania Komisyi gospodarstwa krajowego, Wysoki Sejm uchwalił następujące wnioski w sprawie dalszej akcyi tępienia myszy polnych w kraju:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o akcyi tępienia myszy polnych w r. 1896.

II. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na r. 1897 w kw. 4.000 zł. na pokrycie kosztów tępienia myszy polnych i wstawia tę kwotę do rubr. XV. budżetu krajowego na rok 1897.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby poczynił u c. k. Rządu starania, iżby ck. Skarb Państwa przyczynił się w r. 1897 tą samą kwotą jak kraj do przeprowadzenia akcyi tępienia myszy polnych, z której to subwencyi zakupiony zarazek w krajowej pracowni bakteryologicznej przy c. k. szkole weterynaryi we Lwowie, byłby udzielany gminom wiejskim do użytku bezpłatnie.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby rozporządzenie c. k. Namiestnictwa z d. 17. kwietnia 1896 r. L. 28.059 (dz. u. kr. Nr. 20) było w przyszłości co roku we właściwym czasie podawane przez Zwierzchności tak w gminach, jakoteż i na obszarach dworskich do szerszej wiadomości, a przepisy powyższego rozporządzenia aby były jak najściślej przestrzegane".

Wydział krajowy zastosował się ściśle do wyżej wymienionych uchwał sejmowych. Pismem z d. 23. lutego b. r. LW. 9.458 odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie u Ministerstwa rolnictwa subwencyi 4.000 zł., która też w istocie udzieloną została reskryptem c. k. Ministerstwa z d. 30. marca 1897 r. L. 7.102/1.110 i pobraną z c. k. Głównej Kasy krajowej na rzecz funduszu tępienia myszy polnych.

Tym sposobem Wydział krajowy na cele tępienia myszy polnych rozporządzał w r. 1897 stosunkowo znaczniejszym funduszem, gdyż kwotą 9.160 zł. 67 ct. Fundusz stanowiły:

1) Pozostałość kredytów z r. 1896 przeniesiona na r. 1897 w kwocie	1.133	zł.	42	ct.
2) Kredyt przyznany przez Wys. Sejm na r. 1897 w kwocie	4.000	„	—	„
3) Subwencya c. k. Rządu w kwocie	4.000	„	—	„
4) Zwrot zaliczki udzielonej krajow. weterynarzowi na koszta podróży	27	„	25	„
Razem	9.160	zł.	67	ct.

Niemniej skutkiem wezwania wystosowanego przez Wys. Sejm sub. IV. do c. k. Rządu, wydało c. k. Namiestnictwo okólnik do wszystkich starostw z dnia 26. lutego 1896 r. L. 1775/pr. przypominając im, aby rozporządzenie z dnia 17. kwietnia 1896. (Dz. ust. kr. Nr. 20) było ściślej na przyszłość przestrzegane i każdego roku w połowie marca, tak Zwierzchnościom gminnym jako też i obszarom dworskim w odpowiedni sposób przypominane.

Przystępując do rozpoczęcia akcyi ratunkowej w r. 1897, Wydział krajowy przypomniał wszystkim Wydziałom powiatowym (LW. 18.372) pod jakimi warunkami fundusz krajowy udzielać będzie bezpłatnie tyfusowego zarazka Löfflera gminom wiejskim i odnowił umowę z prof. Dr. Józefem Szpilmanem dyrektorem c. k. Szkoły weterynaryi we Lwowie o dostarczenie zarazka z kraj. Instytutu bakteryologicznego, pod tymi samymi warunkami, jak lat poprzednich.

Prawie aż do końca września nie zachodziła potrzeba tępienia szkodników, z wyjątkiem jednej gminy w pow. rzeszowskim żaden powiat nie zgłosił się w tym czasie do Wydziału krajow. o nadesłanie zarazka, w ogóle myszy polne w większej ilości nie pojawiły się w tym czasie nigdzie. Powodem tego była prawie bezustanna słotna pora, trwająca prawie we wszystkich okolicach kraju do połowy lipca a nawet i pierwszych dni sierpnia, skutkiem czego myszy polne pod wpływem tych niekorzystnych warunków nie zdołały się nigdzie w większej masie rozszerzyć. Dopiero skwarny sierpień i posucha panująca przez cały wrzesień, spowodowały prawie raptowne i w wielu okolicach kraju, przedewszystkiem we wschodniej jego części, w wysokim stopniu zagrażające ziemiopłodom, liczniejsze pojawienie się tych szkodników. Późną jesienią zaczęły coraz liczniej napływać prośby ze wschodnich powiatów, żądające nadesłania zarazka na znaczne obszary w gminach, dotkniętych klęską myszy polnych, najliczniej z powiatów trembowelskiego, kołomyjskiego, rohatyńskiego, stanisławowskiego itd. Prośby od gmin nadchodziły do ostatniej chwili, wiele z nich Wydział krajowy nie mógł już uwzględnić, gdyż spóźniona pora i nastające przymrozki, nie mogły korzystnie wpływać na skuteczną działalność tyfusowej kultury zarazka i na należyty rezultat z podjętych usiłowań. Z innych relacyi, jakie w tym czasie Wydział krajowy otrzymywał z powiatów, dowiadujemy się, że myszy polne pojawiły się w jesieni w o wiele większej liczbie powiatów jak te, które prosiły w tym czasie o nadesłania zarazka.

Szczegółowego obrachunku o ilości wydanych bezpłatnie porcyi zarazka w tym roku a zatem i o wydatku na ten cel nie możemy jeszcze dokładnie przedstawić, gdyż prof. Szpilman nie przedłożył nam jeszcze ostatecznego rachunku, z powodu, że polecenia do wysyłki zarazku otrzymywał prawie do ostatniej chwili. Wydział krajowy zaś wydaje polecenia opiewające nie na ilość porcyi, które pracownia bakteryologiczna ma wysyłać, ale na obszar pól w gminach dotkniętych klęską myszy polnych, do którego zastosować należy większą lub mniejszą ilość zarazka zależnie od mniej lub więcej sprzyjającej pory, siły kultury itd. Zazwyczaj oblicza się potrzebną ilość porcyi w stosunku 1, $1^1/_2$ do 2 porcyi zarazka na 1 morg pola. Dostawę tegoroczną zarazka możemy w przybliżeniu obliczyć na 11.450 porcyi a wydatek z tego powodu blisko na 2.300 zł. Mianowicie udzieliliśmy w r. 1897. Wydziałowi powiatowemu:

w	dla		na obszar		ilość porcyi
1. Białej	1	gminy	10	morgów	20
2. Bóbrce	3	„	800	„	1.500
3 Gródku	1	„	2	„	5
4. Jarosławiu	1	„	30	„	50
5. Kołomyi	8	„	2.400	„	2.000
6. Krakowie	1	„	400	„	800
7. Myślenicach	1	„	200	„	400
8. Rohatynie	12	„	900	„	1.450
9. Rzeszowie	1	„	400	„	800
10. Stanisławowie	1	„	650	„	800
11. Tłumaczu	1	„	10	„	25
12. Trembowli	7	„	7.912	„	3.500
13. Wadowicach	2	„	46	„	100
Razem	40	gmin	13.760	morgów	11.450 porcyi

Do powiatów kołomyjskiego i trembowelskiego, które w ostatnim czasie zgłosiły się z prośbami o nadesłanie zarazka na ogromne przestrzenie i to stosunkowo dla nie tak znacznej ilości gmin, posłaliśmy tylko część potrzebnego zarazka, gdyż nie mieliśmy pewności, czy podany ogólny obszar rzeczywiście odpowiadał koniecznej potrzebie tępienia myszy na nim. Wypadało do tych powiatów celem przeprowadzenia akcyi ratunkowej wysłać kraj. nauczyciela weterynaryi p Sochaniewicza, czynności tych nie można było jednak p. Sochaniewiczowi poruczyć, gdyż jednocześnie był zajęty kursem weterynaryjnym przy niższej szkole rolniczej w Kobiernicach.

Również zgłaszali się w tym roku i więksi właściciele o dostarczenie znaczniejszych ilości zarazka Löfflera, który otrzymywali po kosztach produkcyi

Z funduszu 9.160 zł. jakim rozporządzał w tym roku Wydział krajowy pozostało niezużyte około 6.800 zł. Skutkiem tego nie wystąpił Wydział krajowy z wnioskiem do Wys. Sejmu, o przyzwolenie nowych kredytów na rok 1898, gdyż pozostała kwota powinna wystarczyć na tępienie myszy polnych w przyszłym roku. Niemiej z tych samych powodów przedkładając c. k. Rządowi sprawozdanie z użycia tegorocznej subwencyi upraszać będziemy o zarezerwowanie 4.000 zł. zasiłku na rok 1899

W sprawie wniosku posła Średniawskiego w przedmiocie zalesienia nagich stoków górskich.

W myśl sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego Wysoki Sejm powziął w tej sprawie następującą uchwałę: „Sejm wzywa c. k. Rząd ażeby polecił swym organom inspekcyi leśnej ścisłe przestrzeganie postanowień ustawy lasowej w Karpatach, oraz przy projektach zabudowań potoków górskich uwzględniał w szerszej mierze zalesienie nagich stoków górskich“.

Uchwałę powyższą przedłożył Marszałek krajowy c. k. Namiestnikowi pismem z d. 9. lutego b. r. ls. 2359. Wydział krajowy dwukrotnie w ciągu roku odnosił się do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z zapytaniem jakie zarządzenia wydał c. k. Rząd w sprawie wykonania tej uchwały, jednakże dotychczas nie otrzymał w tym przedmiocie żadnej odpowiedzi.

Petycye przez Wysoki Sejm załatwione a nie mające związku z wyżej omawianemi sprawami.

a) Petycya Zjednoczonego Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie.

Wysoki Sejm na posiedzeniu d. 13. lutego 1897 r. powziął następującą uchwałę: „Petycyę Zjednoczonego Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie o zasiłek na koszta utrzymania szkoły ogrodniczej pod Lwowem odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia".

Petycyę tę celem zaopiniowania przekazał Wydział krajowy sekcyi stałej Krajowej komisyi dla spraw rolniczych, która na posiedzeniu w dniu 23. kwietnia b. r. wyraziła swoje zdanie, iż wpierw zanimby można było udzielić pomienionemu Towarzystwu pewien zasiłek, należałoby zbadać bliżej stosunki i skuteczną działalność szkoły ogrodniczej we Lwowie, gdyż Towarzystwo w swej petycyi nie dostarczyło pod tym względem dostatecznych wiadomości. W tym celu szef Dep. III. osobiście zwiedzał szkołę ogrodniczą założoną na Wulce kapitańskiej pod Lwowem, a przekonawszy się, że szkoła ta mogłaby stać się pożyteczną dla sadownictwa krajowego, a jedynie brak odpowiednich funduszów utrudnia jej rozwój, był skłonny poprzeć ze swej strony gorąco prośbę Towarzystwa o udzielenie zasiłku 1000 zł., skoro zarząd tegoż Towarzystwa w odpowiedzi na wezwanie Wydziału krajowego z dnia 4. maja b. r. l. 27.389 udzieli potrzebnych informacyi i przedłoży sprawozdanie z swych czynności za ubiegły rok. Ponieważ jednak Dyrekcya Zjednoczonego Galic. Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie z niewiadomych nam powodów do tej pory nie uczyniła zadość powyższemu żądaniu, przeto Wydział krajowy nie miał możności powzięcia stanowczej decyzyi w sprawie udzielenia żądanego zasiłku temuż Towarzystwu.

b) Petycya gminy Bukowna w sprawie szkód zrządzanych przez dziki.

Uchwałą z d. 30. stycznia 1897 roku, powziętą w załatwieniu sprawozdania komisyi petycyjnej o petycyi ls. 400 gminy Bukowna, powiatu tłumackiego, w sprawie szkód zrządzanych mieszkańcom tejże gminy przez dziki, odstąpił Wys. Sejm tę petycyę c. k. Rządowi do załatwienia. Pismem z d. 30. stycznia 1897 r. ls. 400 została ta uchwała zakomunikowana JE. ks. Namiestnikowi. Odezwą z 15. maja 1897 oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu na podstawie sprawozdania c. k. Starosty w Tłumaczu z d. 24. marca 1897 r. l. 4397, że na żądanie gminy Bukowna Starostwo zarządziło jeszcze w r. 1896 dwukrotną obławę na dziki przy współudziale gmin Bukowna, Miłowanie, Strychańce, Dołhe, Roszinów i Jurkówka i że przy obławach tych stwierdzono, „iż dziki trzymają się właśnie lasów gmin wspomnianych a dalej, że nie może być przypisaną właścicielom lasów dworskich wina w rozmnażaniu dzików". Wreszcie oznajmiło c. k Starostwo, iż w razie, gdyby pojawiły się w tej okolicy dziki w znaczniejszej ilości, zarządzi ponowne obławy.

c) Petycya w sprawie prolongaty w spłacie pożyczki głodowej z r. 1873.

Uchwałą z dnia 30. stycznia 1897 roku zezwolił Wysoki Sejm, „ażeby Wydział powiatowy w Grybowie spłacił resztującą sumę dłużną 3.200 zł., pochodzącą z pożyczki głodowej w r. 1873 zaciągniętej, w ciągu najbliższych lat trzech, a więc najdalej do 31. grudnia 1899 r."

O tej uchwale Wys. Sejmu zawiadomiony został Wydział powiatowy w Grybowie pismem Wydziału krajowego z d. 19. lutego 1897 LW. 7703.

d) Petycye Rad powiatowych w Samborze i Jarosławiu i innych

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi Rady powiatowej Samborskiej i Jarosławskiej w sprawie utworzenia instytucyi weterynarzy okręgowych a względnie subwencyonowanych, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 1. lutego 1897 następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by sprawę utworzenia instytucyi okręgowych, względnie subwencyonowanych weterynarzy wszech-

w sprawie utworzenia instytucyi weterynarzy okręgowych a względnie subwencyonowanych.

stronnie zbadał i sprawozdanie a względnie odnośne wnioski na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył".

Wydział krajowy wykonując polecenie Wys. Sejmu, aby wszechstronnie zbadać powierzoną sobie sprawę, odstąpił ją przedewszystkiem organowi swemu fachowemu, jakim jest krajowa Komisya dla spraw rolniczych, do zbadania i zaopiniowania.

Sprawa utworzenia instytucyi weterynarzy okręgowych była przedmiotem obrad sekcyi stałej tejże Komisyi a następnie i pełnej Komisyi rolniczej, na której na podstawie obszernego referatu p. Czecza zapadła następująca decyzya: „Komisya doradza Wydziałowi krajowemu, ażeby uważał kwestyę utworzenia posad weterynarzy okręgowych jako zawczesną, nie widząc w tej instytucyi na razie zaspokojenia aktualnej potrzeby."

Wydział krajowy, podzielając w zupełności zdanie Komisyi pełnej dla spraw rolniczych, nie czynił dalej żadnych kroków przygotowawczych, aby utworzyć instytucyę weterynarzy okręgowych, ani też nie występuje na razie z wnioskiem do Wys. Sejmu o pomyślne załatwienie petycyi wspomnianych Rad powiatowych.

e) Petycya Komitetu ck. Towarzystwa rolniczego krakowskiego o wyznaczenie stypendyum kandydatom udającym się na kurs uprawy roślin pastewnych do Wiednia.

Przy rozprawach nad Rubr. XV. wydatków budżetu krajowego na rok 1897 powziął Wysoki Sejm dnia 13. lutego 1897 następującą uchwałę:

„Petycyę Komitetu ck. Towarzystwa rolniczego w Krakowie do l. s. 108 o wyznaczenie każdemu ze stypendystów rządowych, mających słuchać wykładów o uprawie roślin pastewnych, stypendyum krajowego w kwocie 25 zł., odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi sejmowej."

Wskutek ogłoszenia c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 5. listopada 1896, że z początkiem czerwca b. r. odbędą się w Wiedniu pięciodniowe wykłady o uprawie roślin pastewnych celem wykształcenia sił nauczycielskich w tym kierunku, postanowił Wydział krajowy wysłać kilku kandydatów z grona nauczycielskiego krajowych zakładów rolniczych na wspomniony kurs do Wiednia. Zapewniwszy się w c. k. Ministerstwie rolnictwa, że każdy z wysłanych na kurs kandydatów otrzyma przyrzeczone ze strony c. k. Ministerstwa rolnictwa stypendyum w kwocie 50 zł., postanowił nadto Wydział krajowy każdemu kandydatowi zwrócić koszta podróży do Wiednia i w ten sposób przyczynić się do umożliwienia wysłuchania kursu, zamiast uchwalenia dodatkowego stypendyum w kwocie 25 zł., jak to zaproponował komitet Towarzystwa rolniczego.

Kandydatów przedstawiły Dyrekcye pojedynczych szkół rolniczych krajowych, którymi byli:

1. Szczęsny Sikorski, profesor fachowy rolnictwa z Czernichowa.
2. Adolf Poniński, zastępca nauczyciela ze szkoły Jagielnickiej.
3. Franciszek Dąbrowski, nauczyciel fachowy ze szkoły w Kobiernicach.
4. Ludwik Kawecki, zastępca nauczyciela ze szkoły w Horodence.
5. Bolesław Gurski, nauczyciel gospodarstwa wiejskiego.
6. Jan Biedroń, kraj. instruktor mleczarstwa.

f) Petycya Towarzystwa Bratniej pomocy słuchaczów weterynaryi we Lwowie o zapomogę.

Wśród rozpraw nad rubr. XV. wydatków budżetu krajowego na rok 1897 powziął Wysoki Sejm dnia 13. lutego 1897 następującą uchwałę:

„Petycyę Towarzystwa Bratniej pomocy słuchaczów weterynaryi we Lwowie do ls. 687 o zapomogę, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i stosownego załatwienia."

Uchwałą z dnia 9. marca 1897 l. 13.762 odstąpił Wydział krajowy powyższą petycyę kraj. Komisyi dla spraw rolniczych do zaopinio-

wania, która doradziła, ażeby Towarzystwu Bratniej pomocy udzielić zapomogi w tej wysokości, w jakiej w bieżącym roku udzielił Wydział krajowy innnym Towarzystwom akademickim.

Zgodnie z tą opinią wyasygnował Wydział krajowy 100 zł. Towarzystwu Bratniej pomocy słuchaczów weterynaryi.

g) Petycya Towarzystwa Muzeum tatrzańskiego o roczną zapomogę 250 zł.

Marszałek krajowy pismem z dnia 13. lutego 1897 l. s. 2.641 zawiadomił Wydział krajowy, że Wysoki Sejm przy rozprawach nad budżetem krajowym na rok 1897 uchwałą z dnia 13. lutego 1897 przeszedł do porządku dziennego nad petycyą l. s. 105, Towarzystwa Muzeum tatrzańskiego.

O powyższej uchwale Wysokiego Sejmu doniósł Wydział krajowy Towarzystwu Muzeum tatrzańskiego reskryptem z dnia 9. marca 1897 l. 13.764.

h) Petycya Dr. Massalskiego o zapomogę.

Marszałek krajowy pismem z dnia 13. lutego 1897 l. s. 2.641 zawiadomił Wydział krajowy, że Wysoki Sejm przy rozprawach nad budżetem krajowym na rok 1897 uchwałą z d. 13. lutego 1897, przeszedł do porządku dziennego nad petycyą l. s. 1.033 p. Dr. Massalskiego o zapomogę.

O powyższej uchwale Wysokiego Sejmu zawiadomił Wydział krajowy p. Dr. Massalskiego.

i) Petycya p. Henryka Dołkowskiego.

Marszałek krajowy pismem z dnia 13. lutego 1897 l. s. 2.641 zawiadomił Wydział krajowy, że Wysoki Sejm przy rozprawach nad budżetem krajowym na rok 1897 uchwałą z dnia 13. lutego 1897, przeszedł do porządku dziennego nad petycyą l. s. 845 p. Henryka Dołkowskiego.

O powyższej uchwale Wys. Sejmu doniósł Wydział krajowy petentowi.

B) Petycye przez Wysoki Sejm nie załatwione.

a) Petycye gmin o zniesienie rewizorów bydła.

Marszałek krajowy pismem z dnia 15. lutego 1897 zawiadomił Wydział krajowy, że Wysoki Sejm o petycyach gminy Piaski powiatu krakowskiego, gm. Wielowieś i Chmielowa pow. tarnobrzeskiego, gm. Krzyszkowice pow. myślenickiego, gm. Berezówka pow. dąbrowskiego i gm. Chrząstowice pow. wadowickiego — nie powziął żadnej uchwały.

Wydział krajowy polecił odnośnym Wydziałom powiatowym, ażeby o tem zawiadomiły zwierzchności gminne, które petycye do Wysokiego Sejmu wniosły.

b) Petycya gal. Tow. ochrony zwierząt we Lwowie o subwencyę na wydawnictwo „Miesięcznika“ gal. Towarz. ochrony zwierząt.

Na posiedzeniu z dnia 6. lutego 1897 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Wszystkie petycye, które mogłyby obciążyć budżet krajowy, mają być od dnia 6. lutego 1897 odsyłane zamiast do komisyi budżetowej do Wydziału krajowego“.

W myśl tej uchwały przesłał Marszałek krajowy pismem z d. 6. lutego 1897. l. s. 2.267 petycyę Wydziału galic. Towarzystwa ochrony zwierząt we Lwowie o subwencyę na wydawnictwo „Miesięcznika galic. Towarzystwa ochrony zwierząt“.

W myśl uchwały Wydziału krajowego z d. 9. marca 1897 l. 13.990 odstąpioną została powyższa petycya krajowej Komisyi dla spraw rolniczych do zaopiniowania, która doradziła Wydziałowi krajowemu, ażeby nie udzielał subwencyi z funduszów krajowych Towarzystwu ochrony zwierząt na wydawnictwo jego organu.

O uchwale powziętej zgodnie z opinią Komisyi zawiadomił Wydział krajowy Towarzystwo ochrony zwierząt we Lwowie.

c) Petycya Kazimierza Hordyńskiego o subwencyę na wydawnictwo dziełka „O fabrykacyi krochmalu“.

Marszałek krajowy pismem z dnia 15. lutego 1897 l. s. 2.989 zawiadomił Wydział krajowy, że Wysoki Sejm o petycyi K. Hordyńskiego o subwencyę na wydawnictwo dziełka „O fabrykacyi krochmalu“ l. s. 2.989 nie powziął żadnej uchwały.

Wydział krajowy uchwałą z dnia 12. marca 1897 l. 14.850 odstąpił petycyę powyższą krajowej Komisyi dla spraw rolniczych do zaopiniowania, która doradziła Wydziałowi krajowemu, ażeby p. Hordyńskiemu udzielił subwencyi na wydawnictwo wspomnianego wyżej dziełka w kwocie 300 zł. pod warunkiem, że przedtem przedłoży rękopis do zbadania przed drukowaniem, a skoro Wydział krajowy uzna go za odpowiedny i godny poparcia otrzyma przyrzeczoną subwencyę.

O uchwale powziętej zgodnie z opinią Komisyi, zawiadomiony został p. Hordyński, rękopisu jednak dotąd nie przedłożył.

SPRAWOZDANIE STENOGRAFICZNE

Z OBRAD

ANKIETY AGRARNEJ

w dniach 20. i 21. października 1897

W WYDZIALE KRAJOWYM

ODBYTEJ.

I. Posiedzenie z dnia 20. października 1897.

Obecni: Jakób Bojko, Jan Bertemilian Bräuer, Karol Czecz, Dr. Stanisław Dąmbski, Tadeusz Fedorowicz, Stanisław Homolacs, Dr. Antoni Górski, Dr. Jan Hupka, Józef Huryk, Dr. Adam Krzyżanowski, Tadeusz Langie, Dr. Władysław Ochenkowski, Mieczysław Onyszkiewicz, Dr. Tadeusz Pilat, Dr. Mikołaj hr. Rey, Tadeusz Romanowicz, Władysław książe Sapieha, Dr. Damian Sawczak, Stefan Sękowski, Dr. Tadeusz Skałkowski, Dr. Tadeusz Sołowij, Stanisław hr. Stadnicki i Dr. Józef Wereszczyński.

Przewodniczy: J. E. Stanisław hr. Badeni, Marszałek krajowy.

Protokół spisuje: Dr. Henryk Sawczyński, wice-sekretarz Wydziału krajowego.

Początek posiedzenia o godzinie 10. przed południem.

Marszałek. Przedewszystkiem pragnę Szanownym Panom podziękować, że na wezwanie Wydziału krajowego przybyliście. Wydział krajowy zapraszając na tę ankietę Szanownych Panów, spełnił tylko uchwałę Sejmu krajowego.

Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, by zasięgnowszy zdania Komisyi rolniczej i ankiety, zastanowił się nad kwestyą ustawodawczych reform agrarnych, któreby Sejmowi przedłożyć miał. Wydział krajowy spełnił ściśle polecenie Sejmu, zasięgnął zdania Komisyi rolniczej, która uznała, że przedewszystkiem należy zarządzić pewne badania szczególnie co do stanu własności ziemskiej obecnie w Galicyi, dalej, że należy przyspieszyć te ustawodawcze prace agrarne, które są już w toku, a następnie zwołać niniejszą konferencyę.

Wydział krajowy zarządził odpowiednie badania przez biuro statystyczne, któremu przewodniczy profesor Dr. Pilat, ale zarazem sądził, że nie byłoby odpowiednem wstrzymać się aż do ukończenia tych badań ze zwołaniem konferencyi, a to z uwagi, że badania te dłużej potrwać by mogły, i że na podstawie uwag Szanownych Panów będą zarządzone dalsze badania, zwołanie więc konferencyi musiałoby się znacznie opóźnić.

Co się tyczy przyspieszenia prac ustawodawczych, które już są w toku, to pozwolę sobie stwierdzić, że niezależnie od Wydziału krajowego, projekt ustawy o komasacyi i innych z tem w związku będących ustaw, jest przedmiotem nie tylko badań c. k. Rządu, ale jest już projekt gotów, który Rząd ma wnieść do Sejmu.

Sprawa ta była przedmiotem konferencyi, którą delegaci Wydziału krajowego odbyli z delegatami Rządu i na podstawie tych rokowań projekt rządowy Ministerstwa rolnictwa ma być Sejmowi przedłożony. Wobec faktu, że Rząd projekt opracował, zdawało się Wydziałowi krajowemu nietylko niewłaściwem, ale prawie niemożliwem, by Wydział krajowy ze swej strony odrębny projekt wygotował i Sejmowi przedkładał.

Jeżeli konferencya ma dać inicyatywę do rozpoczęcia nowego działu prac agrarnych i ustawodawczych, to mam sobie za obowiązek zaznaczyć, że niesłusznem byłoby przypuszczenie, iż dotąd kraj, Sejm, a w dalszym rzędzie Wydział krajowy w sprawach agrarnych był bezczynnym. Jeżeli rozumieć mamy pod sprawą agrarną każde działanie państwa lub kraju skierowane do tego, aby umożliwić i ułatwić rolnictwu spełnienie jego zadania, to muszę stwierdzić, że działanie Sejmu naszego w tym kierunku jest większe, aniżeli jakiegokolwiek innego Sejmu w Austryi. Nie chcę szczegółowo podnosić tego, co Sejm w tym kierunku już zdziałał, wskazuje to już budżet krajowy. Wspomnę działanie Sejmu na polu szkolnictwa rolniczego: od długich lat kraj własnymi środkami kształci wszystkich nauczycieli dla tych szkół, zakłada szkoły rolnicze wyższe, średnie i niższe, urządza kursa specyalne, utrzymuje nauczy-

cieli wędrownych rolnictwa; wspomnę dalej o działaniu Sejmu w kierunku melioracyjnym, a dodam, że właśnie w tym kierunku kraj i Sejm poszedł tak daleko na polu polityki agrarnej, że według mego osobistego przekonania nasuwa się myśl, czy nie poszedł za daleko w kierunku zastępywania inicyatywy jednostek, bo inżynierowie krajowi sporządzają bezpłatnie plany, kierują robotami, fundusz pożyczkowy dostarcza pożyczek na założenie fabryk rurek, maszyn dostarcza Wydział krajowy bezpłatnie, a w ostatnich latach poszliśmy tak daleko, że niektórym włościanom drenujemy pole na koszt kraju i państwa. Sądzę, że dalej już iść trudno, a nawet tak daleko nie poszedł żaden inny kraj. — Do dalszych usiłowań Sejmu w tym dziale należą: utworzenie szkoły dozorców melioracyjnych, biuro rybackie, inspektorat mleczarski, kursa i inspektorowie uprawy tytoniu, utworzenie funduszu hodowlanego, funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego, także funduszu dla kółek rolniczych, subwencyonowanie hodowli koni i trzody chlewnej.

Jeżeli napomknąłem o tem, to nie uczyniłem to dlatego, aby bronić Sejmu lub Wydziału krajowego, chociaż nawiasowo powiedziawszy, niezupełnie słuszny jest ujemny sąd o działalności Wydziału krajowego w sprawach agrarnych, szczególnie w przeciwstawieniu do nadzwyczaj obfitych w owoce działań państwa i Rządu.

Zdaje mi się, że rywalizacyę i konkurencyę w tym kierunku kraj, Sejm i Wydział krajowy łatwo jeszcze wytrzymać może. Wspomniałem o tem, aby w chwili, kiedy macie Panowie rozpocząć obrady, wzbudzić w Was przekonanie, że Sejm i Wydział krajowy ważność spraw agrarnych dla kraju uznają i że przeto Wasze Panowie rady i wskazówki trafią na grunt podatny i życzliwy i że Wydział krajowy świadom jest obowiązków, jakie na nim ciężą. Sądzę, że to imieniem Wydziału krajowego złożone wyjaśnienie i zapewnienie może dodać Panom otuchy i zachęcić Was i zapewnić, że obrady Wasze nie będą bezowocne i że Wydział krajowy dołoży wszelkich starań, ażeby z nich korzyść dla kraju wyniknęła.

Pod względem formalnym zaznaczam, że Wydział krajowy przedłożył Panom kwestyonaryusz, który jednak nie jest gotowym już projektem. Wyraźnie oświadczam, że przedkładając ten kwestyonaryusz, chcieliśmy dać tylko substrat do dyskusyi, nie przesądzając w niczem późniejszym postanowieniom Wydziału krajowego.

Z natury rzeczy wynika, że wszelkie głosowanie obecnie jest wykluczone, będziemy obradowali nad kwestyonaryuszem pojedyńczymi punktami i chodzi o to, byście Panowie co do każdego punktu zechcieli wypowiedzieć swoje zdanie.

Punkt I. i II. stanowić będą dyskusyę ogólną. Gdybyście Panowie co do formalnego traktowanie mieli inne zdanie, to proszę dać temuż wyraz; jeżeli to nie nastąpi, trzymać się będę tego sposobu postępowania, który wskazałem.

Podać chcę jeszcze do wiadomości, że Pp. Milewski, Struszkiewicz i Władysław Gniewosz usprawiedliwili swoje nieprzebycie czynnościami parlamentarnymi, sędzia Zajączkowski i Kiwiarowski z powodu zajęć urzędowych przybyć nie mogli, Dra Leo wstrzymała choroba w rodzinie.

Czy pod względem sposobu prowadzenia obrad macie Panowie odmienne życzenia?

Dr. **Krzyżanowski.** Proszę o głos.

Marszałek. Udzielam głosu p. Krzyżanowskiemu.

P. **Krzyżanowski.** Zupełnie się zgadzam na proponowany przez JE. Marszałka sposób obrad. Pragnę jeszcze postawić wniosek o uzupełnienie kwestyonaryusza pytaniem tyczącem się kolonizacyi wewnętrznej. Kwestyonaryusz wpawdzie zaznacza, że przedmiotem obrad mają być środki dla ochrony istniejących obszarów tak dla teraźniejszości, jak i przyszłości. Pod tem można rozumieć tylko kolonizacyę we wnętrzną, kolonizacya wewnętrzna nie jest objęta osobnem pytaniem.

Marszałek. Sprawa ta może być łącznie traktowaną i zdaje mi się, że nie potrzeba osobnego traktowania. Głos ma p. Dr. Pilat.

P. **Dr. Pilat.** Pozwolę sobie postawić wniosek, by Punkt A. 1. i 2. aż do stronicy 2. lit. B. był przedmiotem łącznej dyskusyi. Pytania te stoją tak ze sobą w związku, że nie podobna mówić o jednem nie dotykając drugiego, w przeciwnym razie będziemy się tylko powtarzali.

Marszałek. Gdy nikt głosu nie żąda co do wniosku formalnego, zastosuję się do tego. Otwieram dyskusyę nad punktem A. 1. i 2. aż do litery B.

Głosu udzielam p. Krzyżanowskiemu.

P. **Krzyżanowski.** Sam fakt rozdrobnienia posiadłości włościańskich nie ulega żadnej wątpliwości. Prace profesora Dra Pilata dostarczyły nam pod tym względem wystarczającego materyału. Z mej strony dodać muszę, że w ostatnich latach rozdrabnianie średniej własności bynajmniej nie ustaje, a dowodem tego są daty o podatku gruntowym, udzielone mi przez Ministerstwo finansów za pośrednictwem po-

sła Górskiego, a świadczące, że np. w powiatach podolskich, liczba osób opłacających podatek gruntowy znacznie wzrosła po roku 1892, do którego to czasu sięgają badania prof. Pilata. Daty, któremi miałem sposobność rozporządzać, tyczą się 1897 r., a więc są najświeższe. Wyjątek stanowi powiat borszczowski, gdzie liczba osób opłacających podatek gruntowy niemal nie uległa zmianie. Prócz tego mnożą się skądinąd dowody świadczące o powszechności tego objawu. Tak prezydent Spławski ogłosił kilka tygodni temu daty ze statystyki sądowej, które świadczą o wzroście liczby sporów granicznych. Wszystkie te dane dadzą się sprowadzić ostatecznie do tego, że rozdrabnianie czyni wielkie postępy. Nawet ś. p. Hausner występując w r. 1883 w obronie podzielności gruntów, samego faktu nie zaprzeczył, tylko różnił się z większością Sejmu co do jego skutków. Tak samo fakt zaniku średniej własności chłopskiej i szlacheckiej jest niewątpliwy. W powiecie wielickim było przed 25 laty 152 obszarów dworskich, dziś zostało przeszło 80, resztę rozparcelowano w drobnych kawałkach między włościan. W powiecie bocheńskim parcelacya poczyniła ogromne postępy. Chodziłoby teraz o ocenienie przyczyn tych objawów, wydanie sądu o ich skutkach i ewentualnie o proponowanych środkach zaradczych.

Co do przyczyn, nie może być mowy o wyliczeniu wszystkich. Objawy społeczne są skomplikowane i różnorodne. Swego czasu rząd amerykański zarządził badania nad przyczynami przesilenia giełdowego, wówczas wyliczono około 180 rozmaitych przyczyn. Gdybyśmy zarządzili dokładne badania rozdrobnienia własności ziemskiej, zapewne doszlibyśmy do cyfry nie o wiele mniejszej. Chodziłoby o wyszukanie najważniejszych. Tu zdaje mi się, że pytania Wydziału krajowego, o ile obejmują wzrost ludności i obowiązujące prawo spadkowe, trafiają rzeczywiście w zasadniczą stronę całej kwestyi. Nie ulega wątpliwości, że te dwie przyczyny głównie oddziaływują i to łącznie, jedna potęgując drugą. Wzrost ludności pobudzał włościaństwo do dzielenia. Nie mogąc dzieci swych wyposażyć, zapewnić im spłaty, odesłać do fabryki, musiał włościanin dzielić grunt, z drugiej strony ustawodawstwo dozwalając podziału gruntów przyczyniło się do wzrostu ludności pozbawiając — na pozór przynajmniej — ojca troski o przyszłość potomstwa. Liberalne ustawodawstwo tego wieku wszędzie taki sam wpływ wywarło.

Schmoller podaje dokładne daty co do wzrostu liczby rękodzielników w niektórych miastach po zaprowadzeniu wolności przemysłowej. Zwiększenie się liczby małżeństw w młodszym wieku pomnażało ilość dzieci. Tensam wpływ miało ustawodawstwo liberalne w Galicyi.

Wpływ tego dozwolonego ustawowo dzielenia gruntów za życia i na wypadek śmierci sięgał bardzo daleko. Powiadają, że przepisy te przeszły z prawa rzymskiego do kodeksu austryackiego, a jednak kodeks austryacki pod względem popierania dzielenia i rozdrabniania gruntów idzie dalej niż prawo rzymskie. W prawie rzymskiem skargi o podział własności należą do *actiones bonae fidei*, to znaczy, że sędzia ostatecznie rozstrzyga, czy podział gruntu może być dopuszczonym w danym specyalnym wypadku, ustawa np. wyraźnie przepisuje, że jeżeli np. na gruncie ciążą t. zw. *vectigalia*, wówczas podział jest niedozwolonym. Prawo austryackie zatem w tym względzie dalej idzie, niż prawo rzymskie. Wpływ jego uważam za szkodliwy, ponieważ wzbudza w stanie włościańskim przekonanie, że moralną rzeczą jest równy dział spadku. Moim zdaniem zwyczaj powszechnego dzielenia napotyka na instyktowny opór ludności włościańskiej. Dziś jeszcze równy podział gruntów wbrew dość powszechnej opinii nie jest zwyczajem przyjętym wśród naszego włościaństwa. Niestety nie mamy dokładniejszych badań statystycznych w kwestyi zwyczajów spadkowych, jednak pewnem jest, że zwyczaj arytmetycznie równego podziału nie stał się bynajmniej regułą. Znam takie gminy, w których dziedziczą tylko synowie, córki od spadku są wykluczone (gavelkind hrabstwa Kent), w innych wsiach starają się przy dziale spadku uprzywilejować najstarszego. Tenże otrzymuje główną część zagrody, a siostry otrzymują spłaty, bracia zazwyczaj część spłaty gotówką, część w dalej leżących kawałkach zewnętrznych, nie należących do całości gospodarstwa. Punkt ten uważam za bardzo ważny, gdyż stwierdzenie tego zwyczaju przy dalszej dyskusyi nad pytaniem, o ile reforma prawa spadkowego odpowiadałaby usposobieniu naszego ludu, jest niesłychanie doniosłem.

Nie ulega wątpliwości, że wadliwa praktyka sądowa wywarła w tym kierunku bardzo szkodliwe skutki, potęgując swym wpływem nieprzyjazną dla niepodzielności gruntu tendencyę ustawy. Sąd zawalony jest licznemi czynnościami, dlatego szablonowe traktowanie spraw dla braku odpowiednich sił sędziowskich musi się wkradać. Mamy przepis, że testament należy tłumaczyć o ile możności w ten sposób, by utrzymać jego ważność; przepisu tego

rzadko sądy się trzymają, zazwyczaj przy usterkach formalnych zwala się testament, a raczej — i to częściej — kodycyl i wprowadza się równy dział ustawowy. Interesowane w tem różne warstwy ludności, adwokaci, notaryusze, przedewszystkiem geometrzy, nie stawiają oporu i w ten sposób system ten wbrew woli włościanina rozszerza się coraz bardziej.

Również do niekorzystnych pod tym względem wyników doprowadza to, że przy dziale spadku nie wlicza się do sched części spadkowych, pobranych za życia spadkobiercy. Jeżeli włościanin córki wyposażył za życia, w chwili, gdy dziedziczenie beztestamentowe w grę wchodzi, powinny te części być potrącane, lecz o tem się zapomina i przychodzi do równego podziału gruntów ze szkodą jednolitości gospodarstwa.

Do równie szkodliwych skutków prowadzi brak kredytu. Włościanin musi dzielić ziemię, bo nie ma pewności, czy syn w razie objęcia spadku będzie w stanie uiścić się ze spłat przeznaczonych od ojca rodzeństwu.

Co się tyczy oceny skutków tego stanu rzeczy, to wchodzą tu w grę skutki ekonomiczne, społeczne i polityczne. Co do skutków ekonomicznych zachodzi pytanie, o ile zbytnie dzielenie gruntów oddziaływa szkodliwie na dobrobyt kraju przez zmniejszenie się produkcyi? Za granicą kwestya ta jest bardzo żywo dyskutowaną, np. znany ekonomista Conrad dowodzi, że daleko sięgająca parcelacya prowadzi do intenzywnego gospodarstwa.

Można tu mieć na myśli dwa rodzaje gospodarstwa, albo przeważa uprawa zbożowa i hodowla bydła, albo uprawa roślin handlowych, warzyw, ogrodowizn i t. d. U nas w kraju, o ile znam stosunki, znaczna część gospodarstw włościańskich przekroczyła już tę granicę, w obębie której zmniejszenie przestrzeni gospodarstwa może oddziałać korzystnie na chów bydła i intenzywność gospodarstwa zbożowego ale nie doszliśmy do granicy, w której można wprowadzić uprawę ogrodową, bo nie ma odpowiednich warunków zbytu. Jest przecież rzeczą jasną, że uprawa roślin ogrodowych z chwilą wzrostu choćby tylko kilkuprocentowego, doprowadza do hyperprodukcyi. Dlatego nie może być o tem mowy, ażeby w Galicyi podział gruntów równoważył się przez podniesienie intenzywności gospodarstwa.

Są pewne wyjątki. Znam wsie, w których ludność trudni się uprawą cebuli, tu rozdrobnienie nie wywołało złych skutków, a przynajmniej nie w tym stopniu, jak gdzieindziej, ale wsi tych jest bardzo mało, a oczywista, że gdyby cała Galicya zaczęła uprawiać wyłącznie cebulę, to skutki rozdrobnienia okazałyby się w całej jaskrawości. Przeciwnie, moim zdaniem, rozdrobnienie własności doprowadziło do tego, że wzrost produkcyi naszej nie idzie w parze z wzrostem ludności. Daty statystyczne, któremi rozporządzamy, nie dają możności odpowiedzieć zupełnie dokładnie na to pytanie. Ale bądź co bądź wzrost inwentarza na ogół wziąwszy, był w ostatnich 10 latach mniejszy, jak wzrost ludności, przyczem uwzględnić należy, że ludność nie zwróciła się do zajęć przemysłowych, tak, że procent ludności rolniczej pozostał mniej więcej niezmienny.

Co się tyczy społecznych skutków rozdrobnienia, to pod tym względem nie może być dwóch zdań. Brak stanu średniego podnoszono bardzo często w odnośnej literaturze i wszyscy byli zgodni w podkreśleniu wad tego systemu. Jest rzeczą oczywistą, że tam, gdzie nie ma łącznika między bogatszymi a uboższymi, owa wojna, która zawsze dzieli każde społeczeństwo na dwa wrogie narody, jak mawiał jeden z ekonomistów starożytności, musi być w tym kraju ostrzejszą i groźniejszą. Nadzieja zrestą wybicia się, która jest potężną sprężyną działalności ekonomicznej, nie może mieć miejsca, gdy nie ma średniej własności. Średnia własność jest rozsadnikiem postępu rolniczego. Gospodarz na małej przestrzeni nie może zastosować przykładów ulepszonego gospodarstwa, które widzi w wielkim majątku, trzeba tu pewnego pośrednictwa, którego właśnie dostarcza stan średni.

W kwestyonaryuszu Wydziału krajowego czytamy, że w naszym kraju podział własności ziemskiej przybiera kierunek niepomyślny zarówno pod względem ekonomicznym i społecznym. Ośmielam się dodać, że kierunek ten jest niepomyślny także i pod względem politycznym. Już śp. Grocholski w r. 1883 ostrzegał w Sejmie, że niepodzielność gruntów jest kwestyą wybitnie polityczną. Stan włościański, który ciągle ubożeje, nie może być żywiołem postępu, czynnikiem odgrywającym polityczną rolę z pewną ciągłością, może tylko od czasu do czasu wybuchnąć gwałtowną rewolucyą. Z natury rzeczy nie mając sposobności do kształcenia się, nie może oddziaływać na bieg spraw państwowych, przestaje być czynnikiem podtrzymującym tradycye państwowe. Nawiasem mówiąc, właśnie z tego powodu tak często podnoszono ważność stanu włościańskiego.

Dlatego sądzę, że nawet ze względu czysto politycznego, z demokratycznego

punktu widzenia, utrzymanie stanu średniego włościańskiego, ewentualnie jego utworzenie, jest rzeczą konieczną i niezbędną celem wzmocnienia politycznego stanowiska żywiołu włościańskiego w społeczeństwie.

Marszałek. Udzielam głosu profesorowi Drowi Ochenkowskiemu.

Prof. Dr. **Ochenkowski.** Przypatrzmy się, proszę Panów, pierwszemu pytaniu postawionemu przez Wydział krajowy. Mianowicie o ile w kraju rolniczym należy się obawiać, że przy znacznym wzroście ludności wiejskiej i przy braku rozwiniętego przemysłu, zacznie ona odpływać do innych krajów. A jeżeli nie odpływa do innych krajów, lecz zostanie w domu, w kraju czysto rolniczym, czy ten charakter dotychczasowy kraju się nie zmieni. Pozostawanie ludności w kraju czysto rolniczym prowadzić musi koniecznie do rozdrobnienia własności ziemi. Bo zdaje mi się, że jasnem jest i prostem, że ludność wiejska ma jedyną podstawą do życia w ziemi. Ziemię tę zatem dzielić musi i dzielić będzie.

Zapytać dalej należy, czy to normy prawne są przyczyną rozdrobnienia? Otóż odpowiedzieć należy, że norm prawnych jako przyczyn rozdrabniania w pierwszym rzędzie uważać nie można. W pierwszym rzędzie działają tu względy ekonomiczne i społeczne. Ludność musi przecież z czegoś żyć i na czemś się oprzeć. W kraju rolniczym ludność musi oprzeć się na roli, a więc musi tę rolę dzielić na coraz drobniejsze części. Czy ten podział jest rozsądny i dobry pod względem ekonomicznym, społecznym i politycznym, czy jest słusznym lub nie, to jest inna rzecz. Zdaje mi się jednak, że radykalne wstrzymanie dzielenia własności byłoby wprost niewłaściwe. Byłoby niewłaściwe już dlatego, bo wyrzuciłoby wielu z tej ziemi nie dając im w zamian za to nic. Ludność taka stałaby się proletaryatem wiejskim, nic nie posiadającym, nie mającym żadnego punktu oparcia. Bezgraniczności dzielenia nie należy jednak rozumieć absolutnie; można zaprowadzić pewne ograniczenia, odpowiadające stosunkom faktycznym, nie idąc jednak nigdy za daleko, gdyż zawsze o tem pamiętać należy, że w kraju rolniczym głównem źródłem zarobku musi zawsze być rolnictwo.

Z tego więc co powiedziałem wynika, że nie uważam twierdzenia, jakoby istniejące normy prawne były przyczyną, i to jedną z głównych przyczyn szkodliwego rozdrobnienia ziemi, za słuszne.

Marszałek. Głos ma p. Tadeusz Fedorowicz.

P. Fedorowicz. Co do ustępu pierwszego, czy znaczny wzrost ludności jest przyczyną rozdrabniania własności ziemskiej, jest to rzecz jasna, nie trzeba nad nią długo się rozwodzić. Co do ustępu drugiego kwestyonaryusza, to sądzę, że należy zastanowić się, czy rzeczywiście tak jest, gdyż pytanie jest tak postawione, że należałoby postarać się o odpływ ludności do innych zajęć. Byłoby to wtedy wskazanem, gdyby nasza ludność rolnicza oczywiście potrzebnego zajęcia znaleść nie mogła. Nie podzielam tego zdania, że doszliśmy do tej granicy, iż trzeba pewną część ludności wiejskiej przenieść do miast dla braku zajęcia na wsi. Często spotykamy się ze zdaniem, że u nas ludność wiejska nie ma dostatecznego zarobku. Znam stosunki wschodniej Galicyi i wiem, że każdy z naszych włościan, który chce pracować, zajęcie znajdzie na wsi i nie potrzebuje wsi opuszczać. Owszem wiele przykładów można przytoczyć, że włościanin, chociaż mający bardzo mało — 2 do 3 morgi — jeżeli jest pracowity, powiększa swoją posiadłość. Jest to dowód, że może czegoś się dorobić. Wszyscy poszukujemy za sługą, któryby chciał na cały rok podjąć się pewnego zajęcia, tak większa własność jak mniejsza, mająca znaczniejszy majątek kilkudziesięciu morgów. Konstatuję, że taki włościanin, który ma bardzo mały grunt, albo nie ma żadnego, jeżeli idzie na służbę, ma zabezpieczony byt. Dostaje pożywienie, pewną pensyę, pomieszkanie, opał, ogród, utrzymanie, ma bydło i może utrzymać rodzinę. Jeżeli weźmiemy na uwagę, że w wielu okolicach zbiera się podczas żniw zboże za pewną, np. dziesiątą część, że rodzina jego, żona i dzieci także zarabiają „dziesięcinę“, to przyjdziemy do przekonania, że rodzina ta ma utrzymanie. Ten fakt, że każdy sługa, który kilka lat jest na obszarze, ma się lepiej po tem, bo kupuje krowę reprezentującą wartość 40 do 60 zł., świadczy, że sługa mógł się czegoś dorobić, że jego byt nie tylko znośny, ale polepszył się. Dlatego co do ustępu tego muszę odpowiedzieć przecząco, że nie zachodzi potrzeba organizować odpływu ludności wiejskiej do innych zajęć. Na ustęp „b“ zgadzam się. Co do ustępu „c“ należy odpowiedzieć także potakująco. Gdyby ten włościanin miał tani kredyt, mógłby daleko łatwiej polecić najstarszemu synowi spłatę reszty rodzeństwa, dziś jestto niemożliwem, bo kredytu nie ma lub pod bardzo trudnemi warunkami. Prawda, że zamiłowanie naszego ludu do kawałka ziemi jest tak wielkie, że woli dostać pewną część gruntu, jak spłatę, z tem trzeba się też liczyć.

Co do drugiego punktu, „czy nadmierne rozdrobnienie posiadłości włościańskich nie

jest zrównoważone przez skupywanie gruntów ze strony osób należących do stanu włościańskiego", to też także należy odpowiedzieć potakująco. Przy podziale spadku majętniejszy włościanin skupuje schedy i wypłaca rodzeństwo tak, że są gospodarze, którzy mają 30—40, a nawet 80 morgów. Majętniejszy gospodarz, więcej zapobiegliwszy przy każdej nadarzającej się sposobności dokupuje kawałek gruntu i dobrze płaci, nieraz 250 do 300 zł. Widocznie mają ci, co pracują pieniądze, jeżeli gospodarstwo swe powiększają. Czasami kupują także inne warstwy: Żydzi, ci jednak nie kupują w tej myśli, aby gospodarstwo powiększyć. Żyd rachuje się z każdym centem, widzi że po tej drogiej cenie za ziemię interes mu się nie opłaci, kupuje tedy tylko w razie spekulacyi, jeżeli ma naprzód już nabywcę, który nie jest tak rzadki. Żeby żydzi kupowali u nas większe gospodarstwa dla gospodarowania, to są rzadkie objawy.

Że stosunki te agrarne ostatecznie nie są tak złe, jak niektórzy usiłują to przedstawić, wykazuje ta okoliczność, że są włościanie nabywający grunta. Muszę jeszcze zaznaczyć, że kryzys agrarna dotyka w większej mierze własność większą niż mniejszą. Jest to zdanie tych ludzi, którzy z tem położeniem są obznajomieni, których nie można posądzać o to, że są korzystnie usposobieni dla większej własności, że wskaże na posła Szczepanowskiego, który wyraźnie zaznaczył, że kryzys rolnicza dotyka bardziej większą własność, aniżeli mniejszą.

Marszałek. Dr. Górski ma głos.

Dr. **Antoni Górski.** Kwestyonaryusz nam rozesłany jest w ten sposób ułożony, że konstatuje nadmierne rozdrobnienie mniejszej własności ziemskiej jako rzecz nieulegającą wątpliwości, a co do przyczyn tego stanu rzeczy stawia tak proste zapytania, iż niemal przesądza o potakującej odpowiedzi. W rzeczy samej stwierdzili też poprzedni mowcy, że nadmierne rozdrobnienie posiadłości włościańskich jest wynikiem znacznego wzrostu ludności wiejskiej, która nie znajduje odpływu do innych zajęć. Godząc się na tę odpowiedź muszę przecież zaznaczyć, że sprawa przedstawia się niekiedy odmiennie, na co ustawodawca uwagę zwrócić powinien. Z tych dwóch mianowicie absolutnie pewnych przesłanek, to jest z wrostu ludności włościańskiej z jednej a braku jej odpływu do innych zajęć i szczupłości gruntów, na których ta ludność osiedlić się może, z drugiej strony nie wypływa jeszcze niezbicie ani w teorji ani w praktyce ten konieczny wniosek, że własność ziemska musi być nadmiernie rozdrobnioną tam, gdzie wiele osób na roli przebywa, a skupioną tam, gdzie ludność przeważnie do innych zajęć się zwraca. Zdarza się bowiem, że na jednej obszernej roli włościańskiej gospodaruje bardzo liczna rodzina, nietylko dzieci, ale i rodzeństwo właściciela ziemi, które na mocy „wymowy" i tym podobnych układów mieszka w zagrodzie i w pracy rolnej gospodarzowi dopomaga. Fakt to niewątpliwie rzadki, ale skonstatować się dający, a bardzo ważny do skonstatowania w chwili, kiedy jest mowa o zaprowadzeniu odrębnego prawa dziedziczenia dla pewnej części własności ziemskiej.

Częściej spotykamy jeszcze inny objaw. Oto istnieje w zachodniej części kraju wcale pokaźna liczba włościan, którzy przez dziewięć miesięcy pracują w fabrykach lub kopalniach węgla, a uprawę gruntów pozostawiają albo rodzinie albo dzierżawcom i tylko na parę tygodni przyjeżdżają do wsi rodzinnej, żeby żniwo zebrać albo po ciężkiej pracy trochę odpocząć. Ludność ta jest przeważnie fabryczną lub przemysłową, a jednak przywiązuje słusznie wielką wagę do posiadania choćby drobnego kawałka ojczystego zagona. Z powyższych przykładów można się więc przekonać, że jak pozostanie ludności rolniczej na gruncie rodzinnym nie zawsze prowadzi do podziału, tak też przeciwnie rozdrobnieniu gruntów nie stoi bezwzględnie na przeszkodzie okoliczność, że ludność wiejska szuka zarobku poza pracą około roli. Objawy te uzasadniają tylko zdanie, że bezpośrednią i istotną przyczyną rozdrobnienia gruntów włościańskich jest ich podzielność, jeśli zatem chcemy usunąć przyczynę złego, to musimy na tę podzielność skupić całą uwagę, reforma bowiem, któraby tej istotnej przyczyny opłakanego stanu gospodarstw włościańskich nie uchyliła, musiała by być połowniczą i powierzchowną.

Bezpośrednią przyczyną podzielności gruntów jest znów ustawodastwo spadkowe austryackie, jak to (nie zapoznając zresztą niekorzystnych ogólno ekonomicznych warunków) pozwalam sobie w przeciwstawieniu do zdania prof. Ochenkowskiego twierdzić. Przepisy prawa austryackiego są po większej części skomplikowane i sztuczne, mało się liczą z naturą stosunków rolniczych; to też uczciwy adwokat rzadko kiedy może swemu klientowi za wynik procesu zaręczyć, a ludność włościańska właśnie wskutek chaotycznych wyobrażeń o prawie obowiązującem tak chętnie popada w pieniactwo. Przykładowo przytaczam na pozór bardzo starannie zredagowaną, ale w praktyce wręcz niewykonalną ustawę o zwalczaniu aktów prawnych (Anfechtungs-

gesetz), niepraktyczną ustawę o nierzetelnem postępowaniu w czynnościach kredytowych, niedołężną ustawę o ścieżkach koniecznych, w praktyce prawie nieznaną ustawę o ulgach legalizacyjnych. Od wszystkich tych ustaw gorsze jeszcze następstwa wywołały przepisy dotyczące sporu prowizoryalnego i pertraktacyi spadkowej. Zapewniano mnie ze strony doskonale z procesami wiejskimi obeznanej, że trzy czwarte procesów przez włościan prowadzonych ma swoje źródło w formalizmie, kosztowności i powolności postępowania spadkowego. A zresztą nie brak nam najautentyczniejszych dowodów, że główną przyczyną biedy u chłopów jest ustawodawstwo: proszę tylko wziąść do ręki drukowane w urzędowej gazecie listy emigrantów, pisane jeszcze z portów europejskich. Powtarza się tam stale zwrotka: „wszędzie będzie znośnie, byle nie w Galicyi, byle zdala od urzędu podatkowego, sędziego, geometry i notaryusza.“ Często powtarzane te słowa są poprostu objawem pod względem narodowym i społecznym przerażającym; świadczą one, że do pracy około uproszczenia naszych ustaw i urzędów koniecznie dążyć musimy i że w tem dążeniu na półśrodkach poprzestać nam pod grozą ciężkiego grzechu zaniedbania nie wolno.

Z ust Jego Ekscelencyi Pana Marszałka słyszeliśmy, że kraj w przedmiocie reformy agrarnej zrobił w ostatnich czasach wiele, więcej nawet, niż mu jego finansowe siły pozwalały. Nikt nie przeczy, że Sejm i Wydział krajowy rozwinął może nawet gorączkową działalność celem popierania rolnictwa: uchwalono wiele różnych funduszów na cele rolnicze, założono szkoły fachowe, kreowano mnóstwo posad różnych instruktorów i wędrownych nauczycieli. Ale to są wsystko czynności administracyjne, może ważne i potrzebne, ale stanowczo niewyczerpujące pojęcia reformy agrarnej, do której ustanowienia powołaną jest władza ustawodawcza. Na polu zaś ustawodawstwa agrarnego zdziałał Sejm bardzo niewiele, jak to wskazuje jaskrawo brak krajowej ustawy o komasacyi i o prawie spadkowem, a przecież ani na przykrojeniu tych ustaw państwowych do naszych stosunków, ani na uchwaleniu innych praw kompetencyi ustawodawstwa krajowego zastrzeżonych Sejm poprzestać nie może, bo skoro niektóre urządzenia i ustawy państwowe uznane zostały za wadliwe, to od kogóż ma wyjść inicyatywa do ich zmiany, jeśli nie od Sejmu?

W odpowiedzi na przemówienie p. Fedorowicza pragnę stwierdzić, że pod własnością średnią rozumiem tak zaokrągloną i takich rozmiarów własność ziemską włościańską lub folwarczną, że może stanowić racyonalną jednostkę gospodarczą, wystarczającą na utrzymanie rodziny właściciela. Posługiwanie się wyrażeniami: własność tabularna i włościańska jest niewłaściwe, pierwsze bowiem pojęcie jest czysto administracyjnem a nie ekonomicznem, a drugie pojęciem nieścisłem, włościanin posiadać może mianowicie własność tabularną, a dwór wiejską. Zdania, że pracowity włościanin może z pracy około roli i z zasługi w dworze nietylko wyżyć, ale i grunt dokupić, nie mogę uważać za trafne. Stosunki gospodarskie na folwarkach we wschodniej Galicyi są tego rodzaju, że najemnik przez kilka tygodni w różnych odstępach czasu, jakoto przy sadzeniu okopowizny, przy sianożęciu, żniwie, kopaniu kartofli i przy młocce lokomobilą może osiągnąć wystarczający, nawet znaczny, zarobek, ale przez miesiące zimowe dwór przy najlepszej nawet woli nie jest w stanie dać zatrudnienia tym, co o robotę proszą, a płaca najemnika w zimie jest stanowczo za niską Należy bowiem o tem pamiętać, że nie o to tylko chodzi, aby włościanin pracą około swojego lub cudzego zagona zarobił tyle, aby mógł siebie i rodzinę z biedą wyżywić, lub nawet odmawiając sobie zaspokojenia istotnych potrzeb coś na zakupno gruntu zaoszczędzić. Ze stanowiska religijnego, narodowego i społecznego nie możemy na tem poprzestać, ale musimy nie dopuścić do tego, aby tego rodzaju przezimowanie rodziny odbywało się kosztem obniżenia zdrowotności, kosztem skarłowacenia całej generacyi pozbawionej mleka, kosztem zastoju potrzeb duchowych i cywilizacyjnych.

Marszałek. P. Dr. Skałkowski ma głos.

P. Dr. **Skałkowski.** Nawiązując do przemówienia p. Federowicza muszę zaznaczyć, że stosunki po względem zarobkowości dla włościan są smutne, być może, że są pewne wyjątki, ale bardzo szczupłe.

Powołuję się w tej mierze na pracę Dra Pilata o emigracyi z powiatu zbaraskiego, wedle której stosunki zarobkowości są bardzo niepomyślne. Czas zarobku jest krótki, na żniwa zbiera się tyle robotników, że czasami trzeba połowę odprawić, a żniwa kończą się w dni kilka. W zimie nie ma zarobku żadnego z wyjątkiem gorzelń. Zapłata robotnika wynosi w zimie 12 do 15 centów. Czyż można z tego utrzymać rodzinę? Jest jedno zdanie w kraju, że stosunki zarobkowe istotnie są złe z wyjątkiem okolic, gdzie przemysł naftowy się rozwinął. Nawet w okolicach, zachodnich, gdzie ludność jest energiczniejszą i pracować chce, zarobku nie znajduje i musi

emigrować za granicę. Nie łudźmy się, przyznajmy, że jest źle i próbujmy szukać środków zaradczych. Jeżeli w dzisiejszym stanie rzeczy chcemy zaprowadzić niepodzielność gruntów, to musimy głęboko się zastanowić, czy zaprowadzenie zakazu nie wywołałoby gorszych skutków; mogłoby to stworzyć rezultaty, których obawia się profesor Ochenkowski. Należy nam dążyć do tego, by przez wydatną pomoc kredytową ułatwić energiczniejszym, dokupywanie przyległych parcel i tworzenie średnich posiadłości włościańskich, co do których można by przy udzieleniu pożyczki zażądać niepodzielności. Niby nie przeszkadzało, gdyby Bank krajowy udzielając pożyczki na posiadłość liczącą 10—12 morgów, zażądał, by właściciel zanotował w księdze hipotecznej, że zrzeka się prawa do dzielenia gruntu. Nieliczne są wypadki, by włościanin skupywał parcele. Są wypadki, gdzie włościanin bierze grunta na pewien szereg lat, na tak zwane lata odkupne, pojęcie starego „wyderkafu“, ale żeby kupował parcele i do swej posiadłości przyłączał, nie dzieje się często i wcale nie równoważy skutków podzielności gruntów.

Marszałek. Dr. Hupka ma głos.

Dr. **Hupka.** Nie będę się długo rozwodził nad punktem I. kwestyonaryusza, gdyż gdyż są to fakta powszechnie znane, że cechą naszych stosunków agrarnych jest niesłychane rozdrobnienie mniejszej, oraz zanik i rozbicie średniej własności ziemskiej. Przyczyną tych stosunków jest zarówno nadzwyczajny wzrost ludności, która nie znajduje po za rolnictwem innego pola zarobku, jak również nieograniczona wolność i nie tylko zwyczaj, ale poprostu przymus powszechny dzielenia gruntów, wreszcie do tego smutnego stanu nie mało przyczyniają się także niezdrowe stosunki kredytowe. O tem nie znajdzie się chyba w całym kraju odmiennego zdania.

Są prócz tego jeszcze głębsze przyczyny.

Przedewszystkiem ekonomiczny liberalizm zrobił tu swoje. Stał się on w stosunkach naszego kraju takim piekielnym młynem, który zmełł najpierw na otręby nasz stan mieszczański a obecnie zabrał się do stanu włościańskiego i szlachty, tj. do większych właścicieli ziemskich. Ten sam liberalizm, który wprowadzony do naszych urządzeń administracyjnych zniszczył zupełnie wszelką władzę w gminie tak, że nasze władze krajowe w braku punktu oparcia w gminie są zupełnie bezsilne i cofać się muszą przed każdą śmielszą reformą, ten sam liberalizm objawiający się w stosunkach ekonomicznych kraju jako zasada bezwzględnej wolności ekonomicznej, stał się w rzeczywistości największą niewolą, zwłaszcza dla ekonomicznie słabszych i nieoświeconych.

Zwyczaj nieograniczonego dzielenia gruntów, który nie był przecie wśród naszej ludności zwyczajem z dawna zakorzenionym, bo wszak przed 30 laty jeszcze gruntów nie dzielono, stał się u nas narzuconą ludowi wbrew dawnym lepszym zwyczajom i tradycyom koniecznością.

Proszę Panów, włościanin nasz, gdyby nawet nie chciał dzielić gruntu, tylko przekazać go testamentarnie jednemu spadkobiercy, z oznaczeniem spłat dla reszty rodzeństwa, to napotyka przy tem zbyt wiele trudności.

Do notaryusza, do adwokata najczęściej iść nie śmie, raz, że się boi tych panów, powtóre boi się innych swych dzieci, które ojca starego bardzo często pilnują, a wreszcie nie lubi wydawać pieniędzy.

Jeżeli więc chce zrobić testament, to udaje się najczęściej do pokątnego pisarza, który czasem przez nieświadomość, ale najczęściej z umysłu napisze mu testament tak, by potem na pewne był unieważniony, bo w tem widzi dla siebie doskonały na przyszłość interes.

Chłop umiera, a wówczas w 95 wypadkach na sto dokonywa się podział gruntu. A dokonywa się najczęściej nie tak, aby z gruntu pojedyncze parcele wydzielano, tylko w ten sposób, że każdą parcelę z każdego rodzaju uprawy dzieli się na tyle części, ilu jest sukcesorów, gdyż taki podział dogodniejszy jest dla notaryusza, a zyskowniejszy dla geometry. Grunt tedy został podzielony na małe strzępy, a dla tych sukcesorów z chwilą śmierci spadkodawcy rozpoczyna się prawdziwe gradobicie, prawdziwa klęska.

Przychodzą koszta pogrzebu, które wobec ambicyi włościan (zwłaszcza w zachodniej części kraju) są stosunkowo ogromne; przychodzą koszta notaryusza, który za zapisanie mnóstwa papieru, bez czego przy spadkach włościańskich śmiałoby się obejść mogło, choćby najściślej taksy się trzymając, sporo sobie policzyć musi; bardzo wiele stosunkowo liczą sobie także geometrzy; dalej należytość od przeniesienia własności, nie mówiąc już o tem, że wskutek unieważnienia testamentu, które następuje nieraz w skutek małej, niedostrzegalnej prawie nieformalności, następują procesa podsycane przez pokątnych pisarzy. I nieraz zdarzały się takie wypadki, że dla sukcesorów z całego spadku nie zostało nic prócz długów, dla których zostają wywłaszczeni. Takie są stosunki w Galicyi zachodniej, stosunków

wschodniej części kraju nie znam tak dokładnie.

Oprócz tych wszystkich okoliczności przyczyniających się do proletaryzacyi stanu włościańskiego u nas, są inne mniejsze przyczyny, które jednak znaczną odgrywają rolę. Przedewszystkiem brak odpowiednich zarobków w kraju, przeciwko któremu, jako środek zaradczy istnieje między ludnością emigracya czasowa za zarobkiem, nietylko do Ameryki, ale także do Szląska, Morawii, Saksonii (t. zw. wyjazd na Saksy), Westfalii i t. p.

Dalszą przyczyną postępującej proletaryzacyi włościan, jest pieniactwo, podsycane w niesłychany sposób przez żydowskich adwokatów i pokątnych pisarzy. Ilość procesów często długotrwałych i kosztownych, które chłop prowadzi o lada bagatelę, o miedzę, o przejazd drogą i t. p. t. zw. obrazówek chłopskich przechodzi poprostu pojęcie. I gdyby można było zebrać daty statystyczne co do ilości takich procesów, gdyby można było obliczyć, ile przeciętnie naszego chłopa przez ciąg jego życia procesy kosztują, to jestem pewny, że doszlibyśmy do cyfr zastraszających.

Na szczęście wprowadzenie nowej procedury ograniczy, jak się zdaje, pieniactwo u nas.

Dalszą przyczyną, bez wątpienia drobną. jest zwyczaj rozpowszechniony w zachodniej Galicyi, że chłop nasz jeździ zbyt wiele bez żadnej potrzeby po wszystkich okolicznych targach i jarmarkach. Temu niesłychanemu marnowaniu czasu i pieniędzy możnaby przecie bardzo łatwo zapobiedz w drodze zwyczajnego rozporządzenia, któreby nakazywało, by targi w miasteczkach każdego powiatu odbywały się równocześnie w jednym dniu tygodnia, a nie jak dotąd w rozmaitych dniach od poniedziałku do piątku, z wyjątkiem jedynie soboty.

Co do punktu kwestyonaryusza, który zapytuje, czy nadmierne rozdrobnienie jest równoważone przez skupywanie gruntów ze strony osób do stanu włościańskiego należących, to wbrew zdaniu szanownego mowcy poprzedniego, p. Fedorowicza, muszę oświadczyć, znając stosunki zachodnie, że równoważone bynajmniej nie jest. Jeżeli zajdzie wypadek, że chłop, wróciwszy z Ameryki dokupi kilka morgów gruntu, to jest to efekt zupełnie przemijający wobec tego, że po jego śmierci grunt ten znowu podzielonym zostanie i na kawałki się rozpadnie.

Co do innych osób kupujących grunta, to byli niemi dawniej żydzi, którzy kupowali je i komasowali. Obecnie to już ustało Żyd, jeżeli kupi grunt to tylko dla handlu, aby go potem z zarobkiem sprzedać. Żyd na wsi niechętnie w ziemię wkłada pieniądze, woli on stanowczo mieć gotówkę w kieszeni, którą może korzystniej obracać i większy mieć dochód niż z gruntu, który dochód mały przynosi.

Co do zaniku średniej tabularnej własności ziemskiej, to kwestyonaryusz zaznacza jako jego przyczynę nadmierne obciążenie hypoteczne, jak również nieopłacające się wkłady.

O ile pierwsza przyczyna jest bezwarunkowo i wszędzie prawdziwą, o ile nadmierne obciążenie jest faktem zbyt powszechnie znanym, by nad tem dłużej rozwodzić się było trzeba, o tyle co do drugiego punktu, podniesionego w kwestyonaryuszu, muszę zaznaczyć, że nigdzie w zachodniej Galicyi nie słyszałem o takich wkładach w podniesienie gospodarstwa, któreby się nie opłacały. U nas prędzej zamało jak za dużo tych wkładów. Gospodarstwo ma u nas jeszcze zawsze charakter ekstenzywny. Jeżeli co dałoby się w tym kierunku zauważyć, to miejscami się traflający zwyczaj stawiania zbyt kosztownych budynków, zwłaszcza domów mieszkalnych. I to jednak trafia się coraz rzadziej.

Proszę Panów, obecnie dyskusya nie powinna wychodzić po za przyczyny upadku włościaństwa, gdyż będzie ona dopiero na porządku przy punkcie drugim, dlatego nie można mówić o projektach i zmianach ustawodawczych, jakieby były konieczne. Chciałbym jednak w kilku słowach odpowiedzieć prof. Ochenkowskiemu. Powiedział mianowicie p. prof. Ochenkowski, że normy ustawodawcze nie przyczyniają się do upadku włościaństwa. Proszę Panów tak nie jest. Gdyby ustawy były inne, gdyby obowiązywała niepodzielność przynajmniej w razie sukcesyi beztestamentowej, to czynniki przeprowadzające pertraktacye spadkową, nie mogłyby przeprowadzać podziału gruntu inaczej jak na podstawie ważnego rozporządrenia ostatniej woli, a już w żadnym razie nie mogłyby wskutek szablonowego stosowania ustaw dzielić każdą najdrobniejszą parcelę na części, jak to dziś się dzieje.

Przyznaję, że są i inne przyczyny i powyżej je wymieniłem, ale przedewszystkiem obecne ustawy są powodem, że już gdzie niegdzie mamy doczynienia z parcelami tak małemi, że już ich najcieńszym ołówkiem na mapie katastralnej oznaczyć niepodobna, jak to nadmieniają w swych rozprawach Pp.: prof. Pilat i dr Krzyżanowski.

Gdyby nie było ustawy dozwalającej i popierającej nieograniczone dzielenie, to mielibyśmy może do ozynienia z większą niż dzisiaj emigracyą, ale nie mielibyśmy miliona siedmiukroć gospodarstw, nie mielibyśmy takiego szalonego rozdrobnienia.

Temu przedewszystkiem są winne obecnie obowiązujące liberalne ustawy.

Marszałek. Głos ma hr. Rey.

Hr. **Rey.** Proszę panów! Kwestyonaryusz ankiety wyklucza kwestyę ogólnego położenia, jako przyczyny rozdrobnienia gruntów i przesilenia rolniczego — nie wiem, czy się to odnosi do tego, czy położenie nasze jest kontynentalne, czy środkowo europejskie, czy specyalnie nasze galicyjskie. Ja sądzę, że kwestya bytu, tego minimum existentiae stanu rolniczego jest kwestyą, która nie powinna być wykluczoną. Owszem sądzę, że powinniśmy tu na ankiecie sprawę tę zbadać, przyczyny omówić i środki zaradcze obmyślić.

Proszę Panów! jeżeli weźmiemy daty statystyczne, przekonamy się, że rozdrobnienie w latach ośmdziesiątych znacznie wzrosło. Bo my teraz mamy doczynienia z napływem obcego zboża z Węgier, Rosyi, Rumunii, a nie mamy odpływu naszych produktów chowu bydła do Niemiec. Bo my mamy niejako rogatkę we Wiedniu, która jest dogodna dla kilku rzeźników wiedeńskich albo węgierskich. Oni tę rogatkę otwierają lub zamykają skoro i kiedy im się tylko podoba. Niech nam ustawodawstwo austryackie zapewni samodzielność ekonomiczną, niech nam zapewni minimum egzystencyi, a z pewnością rozdrobnienie nie będzie tak drastycznem. Niech nam ustawodawstwo zapewni to, by chłop się potrafił na swoim kawałku utrzymać, by brat starszy mógł młodsze rodzeństwo wypłacić, by ludność miała większy zarobek.

Zdaje mi się, że p. Fedorowicz się myli twierdząc, że ludność wiejska ma dość zajęcia, tylko robić nie chce. Zdaje mi się, że ta sprawa, zwłaszcza wobec emigracyi Rusinów, a szczególniej wobec emigracyi aż w kraje zauralskie, jest bardzo ważną. P. Fedorowicz wspomniał o rozpowszechnionym w jego stronach i bardzo może praktycznym sposobie wynagradzania za pracę, ależ ludność ma przecież oprócz pożywienia i inne potrzeby, do których zaspokojenia koniecznie trzeba gotówki. A przecież system gospodarstwa podolskiego dziesięcinowego gotówki nie zapewnia. Powiada p. Fedorowicz: „na zimę jest przemysł domowy“. Ale do wykonywania przemysłu domowego potrzeba przędziwa, warstatu, potrzeba najrozmaitszych rzeczy, które trzeba wziąść na lichwę, gdyż system podolski znów gotówki nie daje.

Co do kwestyi skupywania gruntów, to jest ona dodatnia albo ujemna. Dodatnie jest skupywanie wtedy, jeżeli skupuje włościanin gospodarz (a są to przeważnie ci, którym ojciec zostawił zagrodę nie podzieloną), jeżeli skupują rewertenci z Ameryki, jeżeli skupuje nauczyciel, jeżeli skupuje ksiądz (najczęściej na Rusi), jeżeli skupują słudzy dworscy. Ujemnie skupują szynkarze i żydzi, ujemnie skupują także chrześcijanie: pisarz gminny, wójtowie i opiekunowłe. Co do kwestyi, czy większa własność skupuje, mogę oświadczyć, ponieważ większą własność znam, że ona nie skupuje i mogę twierdzić, że jest w daleko gorszych stosunkach, aniżeli mniejsza, i że sprzedaży jest daleko więcej niż przybytku. O wywłaszczeniu całych wsi, jak w poznańskiem nawet mowy nie ma.

Marszałek. Głos ma p. Fedorowicz.

P. **Fedorowicz.** Prosiłem o głos, by niektórym Panom odpowiedzieć i to w kilku tylko słowach, A mianowicie dlatego, bo z przemówienia niektórych Panów nabyłem przekonania, iż sądzą, że przedstawiłem stosunki włościańskie zbyt różowo, że naszemu włościaninowi się dobrze wiedzie, że ma dobry zarobek i dziwić się tylko należy, że emigruje. Proszę Panów nie powiedziałem, iż włościaninowi się dobrze dzieje, tak jemu jak i właścicielowi większej własności dziś się źle dzieje, to są rzeczy wiadome. Nie podnosiłem powodów dla czego tak jest, bo to wychodzi po za ramy kwestyonaryusza. Powiedziałem tylko, że nie jest tak źle, jak niektórzy przedstawiają stosunki włościańskie. I tak p. Skałkowski powoływał się na pracę prof. Pilata i wyciągnął z niej wniosek, że moje zapatrywanie jest niesłuszne. Ja bardzo cenię prace p. prof. Pilata, co do tej jednak pracy, na którą się p. Skałkowski powołał, mam pewne wątpliwości i niektórym rzeczom w tej pracy mógłbym wprost zaprzeczyć, albo muszę przyjąć, że prof. Pilat opierał się na danych nie zgadzających się z rzeczywistością. I tak podnoszono, że nasz robotnik młóci tylko kilka tygodni, co z rzeczywistością się nie zgadza. U nas jest robota przez cały rok. Skoro tylko śniegi zejdą, za robotnikiem szukamy, i ci — którzy chcą robić — zajęcie znajdą.

Naturalnie, że podczas żniw zarobek jest największy. Żniwa nie trwają znów 4 do 5 dni ale 6 i 8 tygodni — a to jest

znaczna różnica. Po żniwach czas omłotu, gdzie płacą również dość dobrze; nie 10 do 12 centów, ale 30, 40 a nawet 50 centów. Chciałem tedy zwrócić uwagę, że uwagi niektórych panów nie zgadzają się z faktycznym stanem rzeczy. Kto chce robić, zarobek ma — a przyznaję, że my całe miesiące za robotnikiem szukamy tak, że podczas żniw u nas sprowadzono do 50 wsi ludzi obcych, bo z powiatu buczackiego i aż z pod Karpat.

Powiedziano, że włościanin w lecie jako tako ma zarobek, ale w zimie nie ma żadnego. Proszę Panów przejść się po wsiach, a zobaczą, że kto chce robić robotę ma. Robotnika u nas poszukuje nie tylko większa własność ale także i włościanin bogatszy. Prawda w zimie nie jest tak poszukiwany i płaca nie jest tak znaczną, ale za to jest robota w domu. Jedni przędą — drudzy czem innem się zajmują.

Nasz włościanin ma bieliznę z płótna, którą sam utkał — opończa, kożuch i t. p. są wyrobami jego rąk własnych. Włościanin, jakkolwiek nie ma w zimie tak wiele do czynienia, ma jednak dość dobry zarobek w przemyśle domowym.

Co do emigracyi, o której niektórzy Panowie mówili, że sięga aż w zauralski kraj, to jakkolwiek rzecz ta nie jest na porządku dziennym, to jednak muszę zauważyć, że emigracya szerzyła się w miesiącu sierpniu, gdzie roboty jest wiele, co jest dowodem, że tylko lekkomyślni ziemię swą porzucali. Nie brak zarobku ale inne powody przyczyniają się do emigracyi, ale o tych rzeczach mówić nie mogę, gdyż nie są na porządku dziennym. Nie ma więc powodu przedstawiać wszystkiego w najczarniejszych barwach, gdyż emigranci powracają z Rosyi, Brazylii i t. p. — co jest dowodem, że i tam nie lepiej.

Marszałek. P. Huryk ma głos.

P. **Huryk.** Pry sim punkti postawleno pytanie, czy należałoby ohranyczyty prawa dilenia hruntiw. Skazano tuteczka, hde podity tych wsich spadkoimciw, kotrii distanut małeńkij kapitał wid otcia abo brata, a ne majut należytoj proświty ani sposobu zarobkowania. Hde ony sia podijut? Ałe zapewnyw mene p. Fedorowycz, szczo ony znajdut zarobek a imenno jako parobky po dworach. Zapytuju, czy aż do smerty? Czy toj chlib jemu wystarczyt i jeho rodyni? Preciń Panowe znajete, szczo urjadnyk, czy prawytelstwennyj, czy inszyj, krim swojej pensyi, jaku zaroblaje, maje szcze jakie zabezpeczenie na stariść. A czy p. Fedorowycz daje gwarancju, szczo toj parobok bude maw pensju na słuczaj kalictwa abo na słuczaj słabosty. Czy to jest zaniatie, kotromuby selanyn widdawaw sia aż do smerty? Czy my majemo ohranyczyty prawo dilenia hruntiw, szczoby po mistach pobilszyty czysło dereworubiw i wodonosziw?

Jak kożdyj hospodar, zaberajuczy sia do jakojś riczy, dobre nad neju sia zastanawlaje — tak Wydił krajewyj dobre zrobyw, szczo zwoław ankietu, byśmo sia wpered dobre naradyły i potom dobru ricz uchwałyły, a ni taku, kotruby treba potom zwałyty. Nedawno, bo w r. 1868 wyszła ustawa, kotra pozwołyła na dilenie hruntiw. Wid toho czasu zaczały sia podiły. Diływ otże tato swoje majno meży syniw i dońky, ałe to tilko złe, szczo nema rimisła widpowidnoho, kotreby dało zarobkowanie.

Jak Panowe znajete, z nynisznych szkił, jakie majemo po sełach, ne można ity do rimisła, bo wymahajut czetwertoj klasy normalnoj, a toj klasy w szkołach selskich ne ma. Hospodar bidnijszyj, kotryj chocze syna widdaty do rimisła, musyt posyłaty jeho co najmeńsze dwa lita do szkoły mijskoj. Musyt płatyty stancju, knyżki i t. p. a dla neho to duże trudno.

W małym hospodarstwi przy najlipszoj woli toho zrobyty ne może. Ałe prypustim, szczo daw syna do rymisnyka. A jakij to zarobok toho rimisnyka? Ja Paniw możu zapewnyty i wskażu miscewosty, hde czeladnyk stolarskij, kołodijskij abo kuśnirskij braw 4, 5 abo 6 zł. misiaczno. Pytaju Paniw, czy toj czeladnyk może żyty? Pry takoj płatni ochota do rimisła musyt ustaty. W Tyśmynyci czeladnyk stolarskij braw 4 zł. na misiać. W Śniatyni kuśnir zrobyw dla żyda kożuch własnymi nytkamy z własnymy kutaskamy za 60 kr. I tuteczka p. Fedorowycz zapewniaje, szczo na tim poły rymisnyk może znajty zatrudnenie i zarobok! Treba takoż czysłyty sia z tym, jaki jest stan tych remisł. Na prymir jest kraweć na seli. Jesły win pokłutyt sia z wijtom abo pysarom hromadskym dla toho, szczo ne wziaw za robotu połowu abo może 20 kr. deszewsze, zaraz ide do starostwa, szczo toj a toj trudnyt sia remisłom. Starosta posyłaje żandarma, szczoby zrobyw dochodżenie i tohdy abo mu zakazujut, abo dajut arkusz. Toj czołowik prychodyt do starostwa i tołkuje sia. Pane komysar, pane inspektor, ja

hospodar maju dwa abo try morgi, maju konia, korowu, a remisło uprawlaju jako ubocznyj zarobok. Pytajut wijta i toj abo stwerdżaje donesenie, abo każe, szczo ne znaje, czy to zarobok ubocznyj. I toj distaje arkuszyk. Dla toho otże promysł ne może ity na pered.

Każu se z praktycznoho doświdczenia, bo ja sam chodyw aż do Namistnyctwa, szczoby oboronyty sia. Maju świży daty pid rukoju, szczo ludiam, kotry 3 abo 4 sirakiw uszyły, prysyłały arkusz.

Pytaju sia, na kotre połe kinuty sia maje toj czołowik, szczoby mih zabezpeczyty sobi byt, na kotrym poły znajde dostatocznyj zarobok?

Szukajemo pryczyn toho tak wełykoho rozdrobłenia hruntiw. Pryczyn tych jest bohato. Do tych czyślu brak proświty. Musymy otże czuwaty nad tym, szczoby proświta czym raz szyrszi kruhy oharniała. Dalsze jest brak kredytu. Daje sia toje kożdomu widczuwaty i na kożdim poły. Remisnyk ne ma kredytu na otworenie warstatu, a jak wlize w łychwu to sia nie wyratuje aż do samoj smerty. — Brak kredytu na nyskij procent dla selanyna skazuje jeho na pidlahania rukam łychwiarskym. Hde selanyn pożyczył? Do banku podast, to musyt zaintabulowaty, ałe jak zistanut małolitni, abo jest masa — to se jest ricz trudna i kredytu ne ma. Tohdy pożyczaje u żyda na łychwu i to ne raz na 24%.

Szczoż zistaje tomu czołowikowy, kotryj ne maje czym spłatyty brata a kredytu na deszewyj procent ne distane? Jesłybyśmo ohranyczyły swobodu diłenia hruntiw i zaprowadyły obowiazok spłaty i to nawit ne za cinu oszacowania ałe kupna, szczo bułoby duże łatwe, bo za kilka zołotych distawby morh hruntu wartosty 200 abo i 300 zł. — ałe win i toje ne ma. Pożyczył hroszy na wysokij procent, ałe hrunt ne dast jemu tych dochodiw — i tohdy pryjde żyd i zabere hrunt i ne ma wże hruntu ani win ani jeho brat, ałe toj tretij. Jesły odnak hrunt podiłeno i win distaw mału nawet czastynu — to koły zabere sia do jakoho remisła może pry dobroj woły, pry swojej praci i oszczadnosty dorobyty sia i dokupowaty kawałczyk za kawałczykom aż pobilszyt swoje hospodarstwo. Czyste Panowe toho szcze baczyły? Ja choczu szczoby tak bułło w budućznosty, abyśmo ne dopustyły do wytworjenia toho najnyższoho proletarjatu. Nam potreba deszewszoho kredytu, proświty, rozszirenia promysłu, a koły se budemo maty tohdy dojdemo do pewnoho minimum dobrobytu. (Brawa).

Marszałek. Głos ma p. Dr. Dąmbski.

P. Dr. **Dąmbski.** P. Fedorowicz w swem przemówieniu podniósł, że niejednokrotnie zdarzało mu się napotykać na trudności w najmie robotników rolnych. Jest to szczegół, który się łączy z bardzo ważną kwestyą organizacyi popytu i podaży pracy. Nie wątpię, że u nas za pomocą lepszego niż dzisiejszy pośrednictwa na targu pracy możnaby bardzo dodatnio wpłynąć na stosunki robotnicze.

Wspomniano tu kilkakrotnie w ciągu dotychczasowej dyskusyi, że siła rolnictwa powinna opierać się na stanie średnim rolniczym. Obejmowano tem pojęciem własność tabularną. Ja pod pojęciem średniego stanu robotniczego rozumiem całą tę warstwę rolników, bez różnicy, czy gospodarują w obrębie własności tabularnej, czy nietabularnej, która w pracy rolniczej znajduje pełne zatrudnienie i dostatnie utrzymanie z dochodu swego gospodarstwa bez potrzeby uciekania się do ubocznego zarobku. Codzienne doświadczenie poucza, że u nas a szczególnie w zachodniej części kraju stan średni rolniczy upada. Gospodarstwa rozpadają się na drobne parcele gruntowe. W mniejszym już wprawdzie stopniu, ale jednak w pewnej mierze daje się spostrzedz absorbcya średniej własności rolnej przez wielką własność latifundyarną. Oba te objawy w rozdziale własności ziemskiej, zbytnie rozdrobnienie i koncentracya latifundyarna dodatniemi nie są.

Ustawodawstwo z r. 1868 wprowadziło zasadę dowolnego obrotu ziemią. A chociaż ustawy nie mogę uznać za jedyną, wyłączną, przyczynę rozdrobnienia własności ziemskiej, to niewątpliwie przyczyniła się ona znacznie do wprowadzenia zwyczaju podziału gospodarstw. Powstało i powstaje coraz więcej egzystencyi przywiązanych do małych kawałków gruntu, nie mających z tego gruntu pełnego utrzymania, skazanych na szukanie zarobku, którego prócz w pewnych porach roku, jak w czasie żniw i wybioru okopowizn, w dostatecznej mierze nie znajdują. Emigracya ze wsi za zarobkiem przybrała w wielu miejscowościach kraju takie rozmiary, że wszyscy mężczyźni w sile wieku opuszczają wieś na całe lato, a dla obrobienia gruntu pozostają we wsi tylko niedorośli i kobiety. Brak gruntów do kupna i równoczesna chęć pozostania przy ziemi w wiosce rodzinnej wywołały zu-

pełnie fałszywy układ cen ziemi. W transakcyach między włościaninami w wielu okolicach kraju cena morga gruntu czwartej klasy przenosi 400 zł., a znam wypadki, gdzie cena dochodziła ogromnej sumy 800 zł. za morg. Egzystencya rolnika oparta na fałszywej podstawie, jaką takie przepłacenie ziemi wytwarza, mimo całej żelaznej energii i pracowitości, jaką się odznacza ludność mazurska, dostatnią i bezpieczną być nie może. Złe skutki przepłacania gruntu potęguje u nas jeszcze w wysokim stopniu brak dobrej organizacyi kredytu rolniczego. Potrzeby kredytowe drobnego rolnika zaspakaja jeszcze zawsze przeważnie prywatny wierzyciel. Stopa procentowa w tych stosunkach kredytowych przekracza nieraz wszelką słuszną miarę; dochodzi czasem do monstrualnych rozmiarów lichwy nakładającej opłaty w stosunku centa od jednego zł. na tydzień. Kredyt w instytucyach, które stoją rolnikowi otworem, jak towarzystwa zaliczkowe jest także oparty na za wysokiej stopie procentowej, wynoszącej przeważnie 8 do 9%. Te warunki ceny ziemi i kredytu muszą się odbić ujemnie na stopie życia rolnika, muszą obciążyć jego „Standard of life“ i doprowadzić do niedostatecznego odżywiania, a zaczem i słabego fizycznego i psychicznego rozwoju rolniczej warstwy. Dlatego środki zaradcze uważam za wskazane. Dyskusya szczegółowa da nam sposobność do zastanowienia się nad tymi środkami. Teraz zaznaczyć tylko chciałem, że uważam za ujemny wpływ, jaki ustawodawstwo, stwarzając w ustawie impuls i nacisk z góry w kierunku rozdrabniania gruntów, na stosunki rolnicze wywiera.

J. E. **Marszałek.** Głos ma p. Dr. Ochenkowski.

P. Dr. **Ochenkowski.** Jeżeli sobie dobrze przypominam, to poprzedni mowcy występowali nie przeciw zasadniczej ustawie, lecz przeciw ustawom charakteru proceduralnego. Zupełnie jasnem jest, że każdy przepis proceduralny powinien być prosty i w jak najprzystępniejszej formie. Tam, gdzie tego nie ma, ustawa jest wadliwa i dlatego zgadzam się z tem, co powiedziano odnośnie do ustaw przytoczonych. To jednak nie usuwa kwestyi, czy normy główne, zasadnicze są obecnie odpowiednie, czy nie. Trzeba postawić sobie pytanie, czy dozwolenie dzielenia gruntów jest słuszne, czy nie, bo od tego zależy dalsze postępowanie. Jeżeli powiem, że zasada podzielności jest słuszną, to nie wykluczam jeszcze pewnych ograniczeń. Jeżeli powiem, że ustawa o podzielności gruntów jest wadliwą, także z pewnemi zastrzeżeniami, wówczas muszę przeprowadzić reformę, którąby wprowadziła zgodę w te stosunki ekonomiczne.

Otóż proszę Panów, sprawa ta jest czysto rolnicza, agrarna i wprowadzając normy nowe, musimy starać się, by harmonizowały z istniejącymi stosunkami agrarnymi. Dlatego stawiam pytanie, czy, gdybyśmy przyjęli dziś jako zasadę niepodzielność gruntów włościańskich i w tym kierunku ustawodawczo działali, czy rzeczywiście odpowiemy tym warunkom ekonomicznym, które dziś istnieją? Sądzę, że gdybyśmy wobec rzeczywistych stosunków chłopskich chcieli postawić jakiś radykalny przepis ograniczający podzielność gruntów, nie zyskalibyśmy uznania, a i przepis ten z pewnością ostatecznie byłby przekroczony dlatego, że nie odpowiadałby stosunkom rzeczywistym.

Także co do ograniczenia spadków byłaby to ustawa radykalna. Jeżeli ustawa ma mieć w życiu podstawę i możność rozwijania się, musi ona być skierowaną do zupełnie innych czynników. Zapewne rodzina, którą ograniczenia w rzeczy spadku mają na względzie, nie jest w społeczeństwie rzeczą podrzędną, ale bezsprzecznie rodzina jako zasadnicza jednostka w społeczeństwie miała poprzednio inne znaczenie, jak obecnie. Obecnie prąd ogólny jest taki, że nie rodzina, tylko indywiduum ma być jednostką społeczną ekonomiczną. Do tego też stosują się rozmaite ustawy i jeżeli ten indywidualny prąd będzie dobrze pokierowany i jeżeli ustawa będzie działać w tym samym duchu bez najmniejszej kwestyi skutek tego prądu będzie dodatni. W ostatnich czasach powstała moda występowania przeciw tym prądom indywidualizmu. Z zarzutów podniesionych przekonuję się, że skierowano je przeciw słabym stronom tego objawu, a nie zdrowym. Idzie więc o to, aby społeczeństwo kierunek zdrowy uznało i przeprowadziło; a w ten sposób stworzy się rzecz, która będzie miała siłę żywotną, co będzie materyałem dobrym. Dlatego z tych powodów, które pierwej przytoczyłem, jakoteż z powodów, które podał p. Huryk, a które są wzięte z życia praktycznego, z stosunków rzeczywistych, nie mógłbym uznać za słuszną zasady ograniczenia wolności dzielenia gruntów.

Powiedziano tu także, że zasadę podzielności gruntów wprowadzono u nas niedawno i że ta zasada nie zgadza się z przekonaniem ludu. Nie zdaje mi się, żeby w ludzie istniała świadomość co do zasad postępowania spadkowego lub co do dzie-

lenia. A to pochodzi z braku oświaty. Idzie się nieświadomie za prądem ogólnym. Powtarzam, co powiedziałem już poprzednio, że obawiam się wytworzenia proletaryatu i sądzę, że gdyby ustawa o niepodzielności ziemi od początku istniała, to byłoby już faktem dokonanym i mielibyśmy do czynienia z większem złem, z rakiem, któregoby nie można wyleczyć żadnym sposobem, podczas gdy dziś mamy sposób zaradzenia złemu.

Marszałek. Głos ma p. Czecz.

P. **Czecz.** Jeżeli się przypatrzymy stosunkom agrarnym, zobaczymy, że mamy 13 milionów morgów kultury, z których 65% jest w posiadaniu mniejszej posiadłości, i że z drugiej strony mamy 10 tysięcy ciał hipotecznych. Ten krótki rachunek pokazuje, że stosunek przeciętnego obszaru jest bardzo smutnym, albowiem gospodarstwa włościańskie są bardzo małe. Z drugiej strony 70% ludności jest ludnością rolniczą i gdyby była miarą postępu i rozkwitu ilość rąk zajętych w rolnictwie, Galicya powinna zająć pierwszorzędne stanowisko. Niestety tak nie jest, a że tak nie jest najlepiej udowadnia zebranie się dzisiejszej ankiety, która spowodowana złym stanem stosunków większej i mniejszej własności ma się zastanowić nad sposobem ich poprawienia.

Najpierw co do mniejszej własności. Czy jest możliwe, aby rolnik mając mały kawałek gruntu, był w stanie taki pobierać dochód, któryby mu wystarczał do skromnego utrzymania rodziny? Mnie się zdaje, że nie. Takie stosunki dodatnie są może w jednym, może w dwóch powiatach, ale nie dadzą się rozszerzyć do innych 70. Jeżeli Sejm w roku 1868 pozwolił na podział gruntów, uczynił to w tem mniemaniu, że zrobił ulgę dla ludności włościańskiej, obecne stosunki zaś okazują, że ten cel nie został osiągnięty. Zobaczono, że możność utrzymania się, która była wtedy trudną, dziś stała się jeszcze trudniejszą i gdyby Sejm w roku 1868 nie był dozwolił na dzielenie gruntów, odpływ ludności byłby się o wiele wcześniej objawił.

Są rozmaite zapatrywania co do emigracyi, ale ja sądzę, że nieraz w niektórych wypadkach emigracya jest dodatnią. Gdybyśmy mieli przemysł, do którego dążymy i któremu Wydział krajowy wszelkie ułatwienia czyni, ludność odpływałaby do miast, teraz zaś nie znajdując tego u nas, idzie za granicę kraju. Jeżeli mały gospodarz posiada 2 lub 3 morgi, z uprawy ziemi bezwarunkowo utrzymać się nie potrafi, musi więc szukać innych dochodów. A to szukanie innych dochodów odrywa go od roli. I dlatego nasz kraj pod względem produkcyi zboża jest bardzo upośledzony, bo my z jednego hektara produkujemy $5^3/_4$ cetnarów pszenicy a $6^1/_2$ cetnarów żyta. A to jest tak smutnem, że naprawdę pytać się chce, czy winien temu może klimat, czy brak odpowiedniej gospodarki. I gdyby nie było większych producentów, byłoby jeszcze gorzej, a kraj nasz, który już teraz importuje zboże, importowałby jeszcze więcej.

Bezsprzecznie wielką przyczyną silnego rozdrobnienia gruntów jest brak oświaty. Znam wypadki, zwłaszcza w zachodniej Galicyi, blizko Śląska, gdzie oświata jest wyższą, gdzie tego rozdrobnienia nie ma. Znam cały szereg gmin, gdzie tak zwany „siedlak“ z roli się utrzymuje i egzystuje. Co do techniki rolniczej trzeba przyznać, że wyżej ona stoi w Galicyi wschodniej, aniżeli zachodniej. U nas w zachodniej Galicyi wieśniak tylko od potrzeby jest rolnikiem, głównie zaś goni za zarobkiem. Powtarzam, że gdzie wykształcenie jest wyższe, tam dzielenia nie ma, gdzie zaś oświata stoi nisko, gdzie oświaty nie ma, tam społeczeństwo ma obowiązek starać się o polepszenie złego stanu przez ustawowe powstrzymanie wolności dzielenia.

Trzeci punkt co do taniego kredytu jest tak znany, że nad tem szeroko rozwodzić się nie potrzeba.

Adam Krzyżanowski. Zanim przejdę do zasadniczej kwestyi poruszonej przez p. prof. Ochenkowskiego, muszę przedewszystkiem zaznaczyć, że moim zdaniem wypadki skupywania własności ziemskiej przez włościan zdarzają się, że jednak nie równoważą one skutków rozdrobnienia gruntów podobnie, jak go nie równoważy wzrost intenzywności uprawy. Nie mogą się one utrwalić, bo włościanin zwykle skupuje ziemię pod koniec życia, a po jego śmierci ziemia znów się rozpada, najczęściej tym sposobem, że włościanin zarobi ubocznie n. p. w przemyśle domowym i t. p.

Prócz przyczyn rozdrobnienia gruntów, które Wydział krajowy wymienił jest jeszcze wiele innych. Przedewszystkiem brak komasacyi wpływa na rozdrobnienie. Jest znaną rzeczą, że chłop gruntu skomasowanego nie dzieli tak łatwo jak rozparcelowanego. Ponieważ to zostało niejednokrotnie stwierdzone, więc dłużej nad tem rozwodzić się nie będę, ograniczę się do

wyciągnięcia wniosku, że ustawa o komasacyi powinna być jak najprędzej przedłożoną Sejmowi, co zresztą jest opinią powszechną w kraju.

Prawda, że w tym kierunku pewne kroki już poczyniono ale zdaje mi się, że tempo to było za wolne. Pierwszą konferencyę nad komasacyą zwołano w 1891 roku, drugą w r. 1896, ale ponieważ na obie nie zaproszono tychsamych osób więc o ciągłości obrad mowy być nie może. Sejm nasz bezkutecznie kilka razy upominał się u Rządu o wydanie takiej ustawy, podczas gdy inne Sejmy zaraz po pierwszem wezwaniu ją dostały — a nawet Rząd szedł tak daleko — wobec innych krajów oczywiście — w swej gorliwości o ich politykę agrarną, że n. p. wystósował zapytanie do Wydziału Vorarlsberskiego, czy życzy sobie przedłożenia ustawy o reformie prawa spadkowego w myśl ustawy państwowej z r. 1889. U nas Rząd mimo wielokrotnych życzeń ustawy krajowej komasacyjnej nie przedłożył, dlatego sądzę, że jej z jak największą stanowczością domagać się potrzeba, gdyż ona jest początkiem wszelkich reform agrarnych, gdyż ona przyczyni się do wytworzenia specyalnych władz agrarnych, bez których o skutecznej pracy nad reformą agrarną nie może być mowy.

Zdaje mi się, że jeżeli zgadzamy się w ogólnych zarysach co do przyczyn rozdrobnienia, to, zgodność ta ogranicza się do ogólników — a jeśli rozchodzi się o poszczególne kwestye, o oznaczenie miary wpływu poszczególnych przyczyn, wówczas wielka różnica poglądów występuje na jaw. P. Czecz przytoczył, że mamy milion i 700.000 właścicieli ziemskich. Jestto liczba podana na podstawie arkuszy posiadania gruntowych, mimoto zdaje mi się jest ona znacznie wyższą od rzeczywistej, co uważam za dodatni objaw. Byłoby bardzo pożądane, aby w tym kierunku kwestyę rozświetlić.

Zgadzam się ze zdaniem, że badania statystyczne nie powinny odwlekać kroków ustawodawczych ale powinny iść równolegle z nimi, zdaje mi się dalej, że badania proponowane przez Wydział krajowy są niedostateczne do rozświetlenia kwestyi w kierunku co dopiero zaznaczonym.

W zaproszeniu są te badania wyliczone i tak proponuje Wydział krajowy (czyta): „1 zebrać daty o podziale własności ziemi w pewnej liczbie gmin na podstawie najnowszych arkuszy gruntowych, przyczem należy wybrać przedewszystkiem te gminy, co do których przeprowadzono już badania".

Otóż uznając, że to jest bardzo racyonalne, aby zbierano daty w tych właśnie gminach, gdzie je już raz zbierano, gdyż to nam da możność porównania, byłbym zdania, że nie należałoby ograniczyć się tylko do badania podziału własności ziemskiej ale, aby tak, jak obecnie w Czechach przeprowadzić ankietę agrarną obejmującą całość stosunków ekonomicznych w jaknajwiększej liczbie typowych gmin wiejskich, więc kwestyę: przemysłu domowego, wychodźtwa, kredytu i t. d.

O ile zaś chodzi o statystykę podziału własności ziemskiej, byłoby pożądanem, aby w tych gminach typowych przystąpiono do obliczenia rzeczywistej ilości właścicieli, porównano tę ilość z ilością „der Grundsteuerbogen i Grundsteuerträger", obrachowano wreszcie, jaka jest różnica między datami podatku gruntowego a rzeczywistością celem analogicznego zastosowania tej różnicy do całego kraju. Co się tyczy liczby der Grundsteuerbogen i Grundsteuerträger dla całego kraju należałoby domagać się od Rządu ogłoszenia tych dat w jaknajkrótszym czasie.

Wydział krajowy proponuje następnie zebranie dat o zadłużeniu dóbr tabularnych w jednym obwodzie sądowym.

Przyznam się otwarcie, że nie rozumię korzyści wynikających z tego rodzaju postanowienia kwestyi.

Najpierw uważam, że pojęcie dóbr tabularnych jest administracyjne i choć są pewne trudności ale powinno ono z zakresu statystyki zniknąć, boć przecie pod pojęcie dóbr tabularnych, podpadają zarówno dobra większe, średnie jak i latifundya. Zresztą nie widzę powodu, dlaczegoby nie można zebrać statystyki tego rodzaju dla całego obwodu dla dóbr tak tabularnych, jak nietabularnych i w końcu zdaje mi się, że dane tego rodzaju nie mogłyby być typowe dla całego kraju. Należałoby przynajmniej uwzględnić dwa obwody sądowe: jeden we wschodniej, drugi w zachodniej Galicyi, stosunki bowiem w tych częściach kraju są bardzo różne. Punkt c) mówi o stosunku kapitałów obrotowych do obszarów ziemi.

Nie wątpię, że brak kapitału obrotowego jest ważną przyczyną zaniku własności średniej. Mam na myśli własność średnią szlachecką Daty tego rodzaju byłyby niewątpliwie wielce pożądane ale zebranie ich jest bardzo trudne, jest bowiem wielu obywateli, którzyby nie mogli na nie dać dokładnej odpowiedzi nawet odnośnie do własnego majątku.

Co się tyczy zebrania wiadomości o parcelacyi majątków w całym kraju, na

to zgadzam się zupełnie, chodzi tylko o metodę a następnie sądziłbym, że należałoby zebrać dane o zwyczajach spadkowych dla całego kraju, jak to obecnie uczyniono na wniosek prof. Brentano w Bawaryi i w Prusiech głównie na podstawie informacyi, dostarczonych przez notaryuszów.

Oczywiście trudnością są tu kwestye finansowe. Zwrócę tu tylko uwagę, że przeprowadzenie badań statystycznych dobrych, zależy od dobrej organizacyi bióra statystycznego — zdaje mi się, że chwilowa organizacya biura krajowego, a mianowicie podział na dwie części niema racyi bytu najpierw zasadniczo ze względów techniki administracyjnej, czego dowodem, że inne władze publiczne nie znają podobnej organizacyi.

Zresztą dane biura dla handlu i przemysłu naukowej wartości nie przedstawiają. Przechodzę teraz do zasadniczej kwestyi poruszonej przez p. Ochenkowskiego.

Przedewszystkiem chciałbym tu zwrócić uwagę na kwestyę, czy w naszem społeczeństwie wiejskiem istnieje przeświadczenie o wyższości systemu niepodzielności i dążność do utrzymania gospodarstwa w całości wbrew obecnemu prawu spadkowemu.

Danych jest bardzo mało. Przewertowałem niedawno materyał etnograficzny wydany przez Akademię umiejętności, przez redakcyę „Wisły“; znalazłem w nim szczegóły świadczące, że lud przeważnie dąży do przekazania całej zagrody najstarszemu synowi, o ile robi testament. Np. Polaczek w opisie wsi Ruclawa, w powiecie krakowskim, zaznacza ten objaw, a Świętek podnosi te same tendencye w swej książce o ludzie nadrabskim, od których odstępuje się tylko w ostatecznych razach, zaznacza jednak, że obecnie tendencya ta słabnie, że wzrasta zwyczaj wyposażania rodzeństwa gruntem. Tak samo Wasilewski, opisując podział własności ziemskiej we wsi Jagodne, w Królestwie (gdzie moim zdaniem psychologia chłopska oraz stosunki ekonomiczne są podobne, jak u nas) wspomina, że w wielu rodzinach młodsi synowie, nie chcąc zakładać nowych gospodarstw, pracują razem ze starszym bratem, oczywiście nie żeniąc się, zrzekają się zatem nietylko swej schedy w interesie utrzymania gruntu w jednym ręku, ale poświęcają nadto jeden z najsilniejszych instynktów natury ludzkiej, instynkt rodzinny. Nie znalazłem natomiast żadnego przykładu, któryby świadczył, że chłop dzieli zupełnie równo. Moje osobiste doświadczenia dowodzą tego samego. Jest wiele — i to właśnie zamożniejszych wsi, w których zwyczaj niedzielenia gruntu w postępowaniu spadkowem stanowczo przeważa, np. Chaczów, Wieprz pod Andrychowem, Polanka, Chabówka i t. d. Kojarzenie się małżeństw jest obecnie na wsi kojarzeniem się gruntów lub sposobem spłaty rodzeństwa posagiem żony. Znam wypadek we wsi Tłuczani, w którym córka objęła po śmierci ojca czteromorgowe gospodarstwo, spłacając dwóch braci gotówką wniesioną jej przez męża. W obec tego zdaje mi się nie ulegać wątpliwości, że w ludzie naszym tkwi świadomość, potrzeby utrzymania gruntu w jednem ręku. Nasz lud uważa tę rodzinę za podstawę społeczeństwa nie jest on zdania, że jednostka jest podstawową komórką społeczną i zdaje mi się, że słusznie.

Kwestya ta rozbierana od wieków, oczywiście nieda się tu rozstrzygnąć i zapatrywania w tym punkcie zapewne długo jeszcze będą różne ale bądźcobądź w naszych stosunkach niebezpieczeństwa indywidualizmu są znacznie większe, jak za granicą. Jeżeli nawet za granicą dziś prąd indywidualistyczny z powodu objawów realnego życia (wyzysk robotnika i t. d.),— a nie tylko mody — doznał znacznego osłabienia, to zdaje mi się u nas o jego dobrych skutkach, o wyższości zasady podzielności gruntów mowy być nie może. Można się zgodzić z tem, że reforma w kierunku niepodzielności byłaby trudną, że władze nasze administracyjne nie dorosły temu zadaniu — ja w to nie wierzę — ale jest to rzecz bardziej uzasadniona niż zapatrywanie, że zasada podzielności gruntów jest tą, na podstawie której powinniśmy dalej budować, że ona przyniesie dobre skutki. Podniesiono tu co do skutków ekonomicznych, że wpływ rozdrobnienia na produkcyę był ujemny; opierano zdanie to na własnem doświadczeniu, a nie na teoryi ale i pod względem społecznym wpływ ten był bardzo szkodliwy. Nam powinno chodzić nie o ilość ale o jakość ludzi a ta jakość ostatecznie pogarsza się, dowodem pobór rekrutów, kończący się w Galicyi gorszymi rezultatami, jak w innych krajach.

Co się tyczy wpływu prawa spadkowego jako przyczyny rozdrobnienia to oczywiście, jeżeli zgodnie z wywodami prof. Ochenkowskiego za rozstrzygającą przyczynę rozdrobnienia będziemy uważali wzrost ludności, wówczas rozprawa nad reformą prawa spadkowego staje się zbyteczną. Otóż zdaje mi się, że wpływ prawa spadkowego niewątpliwie dla stosunków galicyjskich zaznaczyć wypada. Przedewszystkiem wywiera ono zły wpływ moralny, bo coraz bardziej w umysły wło-

ścian wpaja to zasadniczo błędne przekonanie, że jest rzeczą sprawiedliwą, równo grunt podzielić między rodzeństwo, że krzywdzi się dzieci, jeżeli się przekaże ojcowiznę najstarszemu. Jeżeli ustawa na wypadek śmieści beztestamentowej przepisuje taki podział, to chłopek pod powagą ustawy nabiera przekonania, że taki podział jest normą. Również zły wpływ wywiera pod względem podnoszenia ceny ziemi. Nasza ustawa cywilna przepisuje, że ceną ziemi w razie oszacowania sądowego jest „der Kaufpreis“. Otóż to jest błąd, którego skutki coraz silniej występują na jaw, choć dziś już ustawodawstwo od tego punktu widzenia odstąpiło. Dziś w ustawie ekzekucyjnej jest przepis, że szacuje się ziemię na podstawie skapitalizowanego dochodu a nie na podstawie wartości. Zresztą prawo spadkowe działa szkodliwie bezpośrednio w tym wypadku, gdzie testamentu niema, a dalej wobec dzisiejszych stosunków administracyjnych praktyka sądowa podlega nadmiernemu wpływowi tego prawa, jak to już miałem sposobność zaznaczyć. Również wskazałem już na to, że to właśnie prawo spadkowe wywołuje, a przynajmniej potęguje wzrost ludności.

Zdaje mi się, że zadaniem ustawodawcy jest przedewszystkiem popierać te prądy społeczne, które są dla społeczeństwa, nie dla jednostek, zdrowsze i korzystniejsze, a więc w tym wypadku prądy zmierzające do niepodzielności. Zdaje mi się że „standard of life“ naszego chłopa coraz bardziej się obniża, coraz częściej spotykamy się ze zwrostem produkcyi i konsumcyi ziemniaków, liczba kóz zwiększyła się, bo krowy nie ma za co chować, skutkiem czego ilość pożywienia mięsnego zmniejszyła się również, a obniżenie „standard of life“ musi pociągnąć za sobą i obniżenie się cywilizacyjnego poziomu. Jest oczywistem, że chłop, nie mogąc zaspokoić pierwszorzędnych potrzeb, nie będzie zdolny do postępu, do wydobywania się na wyższy szczebel cywilizacyi i zaspokajanie potrzeb oświaty, estetyki i t. d., nie będzie mógł zadość uczynić obowiązkowi współudziału w życiu politycznem, słowem nie będzie zdrowym czynnikiem społecznym. Jeszcze chciałbym odpowiedzieć na to, co powiedziano o kwestyi zarobku ludu naszego, mianowicie co do tego, że ten zarobek jest łatwy i łatwo go znaleść można, że nawet zdarzały się wypadki braku rąk do pracy przy żniwach. Otóż nie wątpię, że zdarzają się takie wypadki, ale winą tego jest brak organizacyi pracy, brak pewnego pośrednictwa między szukającymi pracy a potrzebującymi jej. Zwrócono tu uwagę na kwestyę wychodźctwa. Otóż dla mnie wychodźtwo jest niewątpliwie objawem złych przyczyn ekonomicznych. Mówiąc o wychodźctwie w Galicyi, ma się zazwyna myśli walczenie przeciw agentom emigracyjnym. Nie wątpię, że jestto potrzebne ale to jest pierwszy krok, który nie wystarcza, tak jak wszelkie ustawy negatywne, które jeśli mają być dobre, muszą za sobą pociągnąć jakąś działalność pozytywną. Tak samo kwestya wychodźctwa powinna pociągnąć za sobą organizacyę wychodźctwa.

Mamy ustaw negatywnych dość np. o lichwie, która karze dawanie kredytu po zbyt wysokich cenach a nie mamy ustawy, któraby kredyt zorganizowała.

P. **Sękowski.** Zaprzeczyć się nie da, że ludność nasza, która się wzmaga i rozradza, jak żadna inna — i oparcia szuka tylko na ziemi — w pogoni za zabezpieczeniem bytu, nie widzi innego środka, jak w dzieleniu roli, aby tylko jako tako byt swój i swojej rodziny upewnić. Że nieograniczona wolność dzielenia gruntów jest nietylko wynikiem częścią wadliwego, częścią przestarzałego ustawodawstwa naszego, to nie ulega kwestyi zresztą sprawę tę tak wymownie wyłożyli poprzedni mowcy. że nie chcę tego samego powtarzać — a pragnę dzisiaj zwrócić uwagę na stosunki kredytowe włościańskie, które nie są zdrowe i w wielkiej mierze są przyczyną zubożenia włościaństwa. Na wzór przytoczę parę cyfr zebranych przez Bank krajowy. Otóż własność nietabularna obciążona jest 53 milionami zł. długów. Z tych pożyczone jest trzy miliony z Banku krajowego na 4%, cztery miliony z kas oszczędności na $5^1/_2$% a dziewięć milionów z kas zaliczkowych na 8%.

Co do warunków, na jakich wypożyczono 16 milionów mamy więc wiadomości, ale o reszcie, o 37 milionach nie mamy najmniejszej wiadomości. Jeżeli więc, dla tych 37 milionów, przyjmiemy jako najniższy procent 9%, to się okaże, że nasz włościanin w kredycie hipotecznym opłaca przeciętnie 8·3% od pożyczonej sumy. To wskazuje, jak gwałtownie trzeba, ażeby kredyt włościański hipoteczny został zorganizowany, ażeby ile możności ludności wiejskiej przyjść z pomocą, a to tem bardziej zająć się tem należy dzisiaj, że stoi to w związku ze sprawą, nad którą radzimy.

Rozdrobienie gruntów naszych, jak to p. Czecz świetnie przedstawił, doprowadziło do tego, że technika rolnicza zu-

pełnie nie pozwala na wzmożenie produkcyi, że ta rola nie wydaje tyle, ileby produkować powinna i mogła i że pod tym względem daleko stoimy poza krajami innymi — tak, że gdyby jeszcze wyjąć zwiększoną produkcyę obszarów dworskich, to przeciętna produkcya na gruntach włościańskich byłaby jeszcze więcej przerażającą.

Z kolei muszę i ja zwrócić się do p. Fedorowicza, który twierdził, że ludność nasza ma zupełnie wystarczające zarobki po wsiach. Sam jestem rolnikiem — mieszkam na wsi i przyznać muszę, że nie rozumiem, jak można tak apodyktycznie twierdzić, że ludność nasza przez cały rok na większej własności zarobek ten znajduje. Nie mówię o nas, którzy ludności wyzyskiwać nie chcemy, ale chciałbym wskazać na te okolice kraju, gdzie rzeczywiście praktykują się takie stosunki robocze, że w zimie płacą młocka dziennie 10 do 12 ct., a nie będę opierał się na datach statystycznych p. Pilata, ale na znajomości stosunków mego powiatu i twierdzę, że jeżeli w zachodniej Galicyi, gdzie zarobnik dzienny daleko lepiej jest wynagradzany, niż we wschodniej — ten zarobnik nie zawsze ma zarobki odpowiednio wynagradzane, to dowód jestto bardzo silny, że w ogóle ludność nie ma zarobków takich, o jakich p. Fedorowicz mówi.

Przechodzę do innego pytania: „Czy i o ile nadmierne rozdrobnienie posiadłości włościańskich równoważonem jest przez skupywanie gruntów i tworzenie z nich posiadłości znaczniejszych ze strony osób: a) należących do stanu włościańskiego, b) z innych warstw ludności“.

Stwierdzić muszę, że u nas w zachodniej Galicyi są bardzo rzadkie wypadki, aby włościanin przez skupywanie małych kawałków własność swoją zaokrąglał. Są to wyjątkowe wypadki, występujące tylko tam, gdzie jakiś zarobnik amerykański powróci do kraju, przywiezie pieniądze i skupuje grunty w celu zaokrąglenia swej posiadłości. A w chwili, gdy ten umiera, to w drodze działu testamentowego przychodzi zrów ta sama kwestya, że części są za małe, aby cała rodzina mogła znaleść na nich zatrudnienie i wyżywienie i powtarza się to samo co poprzednio: grunta znów dzielą się na strzępy.

Jeżeli mam coś powiedzieć o pytaniu B 2), to przedewszystkiem stwierdzić muszę, że jeżeli u nas w zachodniej Galicyi średnia własność upada i jeżeli średniej wielkości majątek nie daje tyle dochodów, ileby dać powinien i mógł, to winę ponosi właśnie ta okoliczność, że gospodarstwa nie są tak intenzywnie prowadzone, jak być powinny, a na przeszkodzie stoi brak kapitałów obrotowych. — Byłoby znacznie lepiej, gdyby wkłady racyonalne można robić, ale to jest niemożebne z powodu braku kapitału.

P. Dr. **Pilat.** Nie zabierałem głosu w ciągu tej długiej dyskusyi, przedewszystkiem dlatego, że tak co do tych pytań, które się odnoszą do faktycznego stanu rzeczy, jak i do ewentualnych środków zaradczych, objawiłem już moje zapatrywanie w szeregu artykułów „Rolnika“, a następnie w odbitce, którą pozwoliłem sobie Panom przesłać.*)

O tym stanie rzeczy w kraju, o ile on jest objęty pytaniami a) b) c) starałem się w krótkości zestawić moje zapatrywania, także i w moich dawniejszych pracach publicystycznych biura statystycznego i z zapatrywań tych teraz nic zmienić nie mogę.

Pomijam zarzuty, które słyszałem przeciwko pewnej części tych prac, ale muszę obstawać przy wykazanym tam stanie rzeczy, a obstaję dlatego, bo to co napisałem, popartem jest całym szeregiem podpisów ludzi, którym muszę dać wiarę i zeznania tych ludzi były badane, i porównywane co do tego, czy się sobie nie sprzeciwiają, tak, że mogę każde słowo moje udowodnić wiarygodnemi zeznaniami. Od szeregu zresztą lat ceny ziemi i robotnika także bywały zbierane i ogłaszane i mogę całym szeregiem kart korespondencyjnych wykazać, że wszystko co napisałem polega na znajomości rzeczywistych stosunków.

Może być, że w jednem lub drugiem miejscu są stosunki cokolwiek odmienne, ale stanowczo twierdzę — że w ogólności obraz, jaki dałem stosunków w szerszych okolicach — zupełnie odpowiada rzeczywistości. Była tu mowa o uzupełnieniu tych wiadomości, które dotychczas służą do ocenienia naszych stosunków własności ziemskiej, a mianowicie była mowa o badaniach, jakieby w dalszym ciągu należało przeprowadzić, prócz tych, na które już Wydział krajowy wskazał w piśmie zapraszającem na narady. Otóż te wszystkie propozycye, które pod tym względem były lub zostaną uczynione stanowczo Wydział krajowy (mam wszelki powód tak sądzić) weźmie pod rozwagę i z góry można zaznaczyć, że dzisiejsza

*) O Reformie agrarnej, 1897, str. 28.

konferencya nie jest początkiem ani końcem badań nad stosunkami ekonomicznymi wiejskimi a w szczególności stosunkami własności ziemskiej.

Pozwolę sobie tu nadmienić, że Rząd ze swej strony pozwolił zebrać najdokładniejsze wiadomości o podziale własności ziemskiej i że urzędom podatkowym za pośrednictwem krajowych Dyrekcyi Skarbu polecił wypełnić dla każdej własności ziemskiej bez różnicy, tabularnej lub nie tabularnej, tak zwany Gutsbestandsblatt, na którym będzie wykazany obszar każdej własności podług kultur i jej długi hipoteczne. Co roku następnie zmiany własności mają być uwzględniane przez dopisywanie lub odpisywanie. Takie Gutsbestandsblaty już dziś w innych krajach Austryi bywają sporządzane.

Badanie to ma być skończone w r. 1898; dla Galicyi jeszcze takie rozporządzenie nie wyszło, ale dla większej części krajów austryackich takie polecenie jest wydane; ja sam miałem sposobność widzieć formularze już wypełnione. Zatem i my zapewnie dojdziemy w przeciągu czasu nie zbyt długiego (chociaż nie sądzę, aby przy naszych siłach urzędów podatkowych i ogromnem rozdrobnieniu własności stać się to mogło w r. 1898) do tego, że będziemy rozporządzali statystyką podziału ziemi bardzo szczegółową i zupełną i z roku na rok uzupełnianą.

Przypuściwszy, że to byłoby dokonane w sposób zupełnie dokładny (mam pewne wątpliwości, czy to się tak zupełnie uda), mielibyśmy materyał do poglądu na nasze stosunki własności ziemskiej taki, jakim żaden inny kraj dzisiaj nie rozporządza. Austrya pod tym względem stałaby na pierwszem miejscu. Zobaczymy jak się to uda, w każdym razie choćby w części tylko to się udało, to w kwestyi, która nas zajmuje, stanowiłoby to podstawę nadzwyczajnie wydatną.

Co do proponowanych przez dra Krzyżanowskiego uzupełniających badań, przy których to, jak było powiedziane, pojęcie dóbr tabularnych powinno zniknąć, a daty o zadłużeniu mają być zbierane tak dla dóbr tabularnych jak nietabularnych, to ja, jako ten, któremu zadanie przypadnie te badania przeprowadzać, muszę stanowczo powiedzieć, że jak długo w ustawodawstwie istnieje różnica pomiędzy własnością tabularną a nietabularną, tak długo statystyka do tej różnicy musi się stosować i musi brać za podstawę istniejące ustawodawstwo, musi tworzyć takie kategorye, jakie obowiązujące prawo uznaje.

Ograniczenie badań co do zadłużenia na samą własność tabularną wskazanem jest nietylko ze względu na brak sił na to, aby przeprowadzić badanie zadłużenia całej własności ziemskiej.

Ktokolwiek zetknął się bliżej z hipoteką włościańską, ten wie, jak dalece to, co jest wpisane w księdze gruntowej, jest niedokładne. Rzecz tę też władze uznają, nie jest ona tajemnicą i ma swoje wytłumaczenie w niedostateczności organów, które mają prowadzić owe księgi i w ogromie zadania przy tak wielkiem rozdrobnieniu gruntów, jak u nas. Mogę z góry powiedzieć, że statystyka zadłużenia własności nie tabularnych na podstawie ksiąg gruntowych byłaby zupełnie niedokładną i szkodaby było dla tak niedokładnego rezultatu tak wielką przeprowadzać pracę.

Taki zarzut pewnej niedokładności muszę odnieść do tych dat, które słyszałem z ust p. Sękowskiego. Daty o zadłużeniu posiadłości włościańskiej, choćby zbierane przez bank, mogą się odnosić tylko do tych posiadłości, które są tam zadłużone, ale o reszcie zadłużenia banki oczywiście wiadomości nie mają, a o jakiejkolwiek dokładniejszej statystyce zadłużenia reszty przy obecnym sposobie prowadzenia ksiąg gruntowych i trudnościach skontrolowania, co jeszcze cięży, a co przestało być ciężarem i tylko wykreślonem nie jest, o takiej dokładniejszej statystyce przy posiadłościach nietabularnych w dzisiejszych warunkach nawet marzyć nie można.

Musimy się tego wyrzec, czegobyśmy nie zdołali zrobić w sposób dający pewną podstawę do dalszych kroków.

Cel, który Wydział krajowy zamierzał osiągnąć przez postawienie pierwszych dwóch pytań, został osiągnięty przy dzisiejszej dyskusyi, bo zamiarem Wydziału krajowego niewątpliwie było wywołanie ogólnej dyskusyi o całej kwestyi, a następnie skonstatowanie, czy jest zgoda na to, że fakt rozdrobnienia gruntów istnieje w sposób taki, który wart jest zastanowienia, że fakt ten ma swoje głębsze przyczyny, z których najgłówniejsze starał się Wydział krajowy w kwestyonaryuszu wymienić i że zachodzi potrzeba jakiejś akcyi.

Zdaje mi się, że nie ma wątpliwości i nie ma daleko idącej niezgodności między nami co do tego, że podział własności ziemskiej w naszym kraju przybiera kierunek niepomyślny, że z jednej strony dochodzimy do bardzo daleko idącego rozdrobnienia, z drugiej zaś do pewnego upadku własności średniej tabularnej albo największej nietabularnej.

Jestto fakt niewątpliwy i pod tym względem zdaje mi się zaprzeczenia nie słyszałem, jakkolwiek są pewne odcienie i różnice w zdaniach Skoro zaś tak jest, to jest obowiązkiem naszym zastanowić się, jaka na to byłaby rada, aby ten stan niepomyślny poprawić, bo nie możemy wobec tego faktu stać z założonemi rękoma i twierdzić, że rzecz sama się naprawi przez dalszy rozwój stosunków.

Nie ma faktu ekonomicznego, któryby w tym stopniu był doniosły dla stosunków społecznych, jak stan podziału własności ziemskiej w danym kraju, a szczególniej w kraju rolniczym. Fakt ten jest podstawnym, który decyduje o wszystkich stosunkach ekonomicznych, społecznych i politycznych danego społeczeństwa. To już było nieraz podnoszone, lecz muszę jeszcze raz na to nacisk położyć, bo to jest usprawiedliwieniem akcyi, którą Wydział krajowy podjął, zwołując obecną ankietę.

Marszałek. P. Fedorowicz ma głos.

P. **Fedorowicz**. Krótko będę się trzymał, bo chcę tylko odpowiedzieć p. Hurykowi, który swoje przemówienie wprost do mnie skierował, tembardziej, że robił mi zarzuty z rzeczy, których wcale nie powiedziałem.

Ja skonstatowałem, że stosunki zarobkowe nie są u nas tak czarne, że uważałem te rzeczy, jako przesadzone, jakoby robotnik u nas brał 10 do 12 ct. dziennie, jakoby żniwa trwać u nas miały 4—5 dni, bo nawet tego roku, choć żniwa były bardzo szczupłe, przecież trwały od 12. lipca do 20. sierpnia, a więc trwały 4—5 tygodni. Dlatego obstaję przytem, że cyfry przezemnie podane są słuszne.

Pan Huryk jednak zapytał mnie, co się ma stać z tym robotnikiem, któregoby p. Fedorowicz wysłał do miasta, któryby nie mógł się utrzymać przy roli, czy miałby się żydom za pieniądze wysługiwać? Ja tego nie powiedziałem i w dalszej dyskusji wyraźnie zaznaczyłem, że nie pragnę tego, aby robotnicy do miasta się wynosili, nie chcę, aby rozdrobnienie ograniczać za nadto, owszem chciałbym, aby rolnik przy najmniejszym nawet kawałku ziemi się utrzymywał, i mógł jak najdłużej pozostawać na wsi.

Ale dalej spytał mnie pan Huryk, co się dzieje później z parobkiem, który ma u. p. Fedorowicza tak dobre wynagrodzenie. Odpowiem na to: że chlebodawcy, którzy przyjmują służbę, pamiętają także o ich losie. Nie tylko u mnie, ale w wielu innych gospodarstwach każdy sługa, który kilkanaście lat służył, dostaje pewne wynagrodzenie, chociażby nawet już nie służył. Ja sam mam kasę dla parobków moich, w której dziś jest prawie 2000 zł. i z której przy końcu roku starsi parobcy otrzymują pewną dywidendę. Ta kasa powstała stąd, że pieniądze za szkody polowe do niej składałem i kary za szkody, które parobcy wyrządzają; przez 25 lat istnienia wzrosła do 2000 zł., a niektórzy parobcy dostają z niej przeszło 20 zł. noworocznego. Nie chcę tego podnosić jako moją zasługę, bo sądzę, że u innych chlebodawców to samo się dzieje, że sługom byt na starość zabezpieczają, to tylko konstatuję, że biedny parobek zwykle po wysłużeniu kilkunastu lat służby nie jest już biedny, ma nawet nieraz własną krowę, która także jakiś kapitał przedstawia Więc niechże p. Huryk będzie spokojny o nich, bo kto chce robić, tego się szuka i nieraz mu się lepiej dzieje, niż biednemu gospodarzowi, który ma 1 lub 2 morgi pola i który nie jest w stanie wydobyć z niego tyle, aby opłacić wszystkie podatki gminne i autonomiczne. Stanowczo taki parobek. czy u mnie, czy u kogo innego, lepiej się ma, on, jego żona i dzieci, niż biedny chłop, który ma 1 lub 2 morgi.

Tyle co do zarzutów, które p. Huryk w swojej przemowie podniósł, a wystarcza to tem bardziej, że p. Huryk sam sobie się sprzeciwił, bo powiedział, że gospodarstwa u nas tam, gdzie ich dawniej niebyło, powstają, że człowiek zapobiegliwy, gdy się ożeni, zakłada gospodarstwo, dostaje pomoc i może się czegoś dorobić, że więc jest możliość, że kto chce może mu się powodzić.

Marszałek. P. Bojko ma głos.

P. **Bojko**. Jeżeli zabieram głos w samym końcu ogólnej dyskusyi, to nie dla tego, jakobym miał powiedzieć coś nowego, co nie było poruszane, bo tu prawie wszystkie sprawy, które należą do dzisiejszej dyskusji były podnoszone; ale dlatego muszę zabrać głos, aby zwrócić uwagę, że jeżeliby ktoś zaprzeczył dzielenia gruntów, to tem samem przysporzyłby tylko broni naszym „towarzyszom“, socyalistom. Pytam się, co ten chłop będzie robił, jeżeli nie będzie miał kawałka ziemi pod dom, aby mógł sobie na nim zbudować chałupę?

Są przykłady, że nieraz z maleńkich rzeczy przychodzili do wielkich, ale i na odwrót z wielkich przychodzili i przychodzą do małych. W tych okolicach, gdzie oświata stoi wyżej, gdzie ludzie są rozumniejsi, trzeźwi, w tych okolicach doskonale chłopi wiedzą, że ćwierć pszenicy, jeżeli ona jest ćwiercią, ma swoją wartość, ale jeżeli się

ją rozdzieli między 100 ludzi i każdy dostanie po garsci, to ta ćwierć nie ma żadnej wartości, Okolica, z której pochodzę, jest może jedyną, gdzie bardzo trudno jest kupić kawałek ziemi; my płacimy za morg do 700 zł.; w Borusowej, wsi nad Wisłą dał pewien chłop 800 zł. za morg; uważałbym, że tu chłop trochę przecholował, 700, lub 800 zł., to jest, tak wielka cena, że nie mogę wymiarkować, w jaki sposób mu się ten kapitał wróci. Dowodzi to tylko wielkiej miłości tej ziemi i pożądania ogromnego kawałka ziemi, którego niema gdzie nabyć.

Otóż możebym się zgodził na to, ażeby przy spłatach z gruntu reszty rodzeństwa, wartość nie była według ceny kupna spłacana, ale według oszacowania dochodu. Chłop się dziś nie rachuje ostatecznie z tem, że tak dużo kosztuje go ta ziemia, tylko dąży koniecznie do tego, aby ją mieć Otóż z tego widzimy, że ta ludność chce tę ziemię mieć i musi ją mieć. Może bym się też zgodził na to, ażeby, tu, gdzie ziemia jest do sprzedania, a jest jej jeszcze dość, ażeby ona nie dostawała się w ręce żydowskie; już czas byłby najwyższy, aby utworzono w naszym kraju pewien fundusz, któryby się zajmował tem, aby grunta, które mają być sprzedane parcelowano między tych, którzy mają grosz, a nie mają gdzie ziemi kupić. Wywody Huryka były zdaniem mojem, ze stanowiska chłopskiego szczerze i prawdziwe, nie opierają się może na pewnych danych, cyfrowo więc uzasadnione nie były, ale trafiły w sedno biedy chłopskiej. To, co podniósł o rzemieślnikach, którzy mają kawałek ziemi, a trudnią się także rzemiosłem jest prawdą niczem nie zbitą. Gdzie tylko jaki chłop zajmuje się choćby tylko zelowaniem butów, choćby tylko podkówki przybijał, w tej chwili władza polityczna wchodzi w jego interes i zabrania mu stanowczo to robić.

Jeżeli p. Fedorowicz powiada, że zarobek jest tu i owdzie nie tak mały, jak tu przedstawiono, to ja zaważyłem, że rzeczywiście podniosła się cena pracy robotnika w zachodniej Galicyi, ale do tego się przyczyniła tylko emigracya. W mojej okolicy do niedawna tylko przez 3 dni w czasie żniw można było zarobić 50 ct., dziś doszło do tego, że po 70 i 80 ct. ciężko było nająć robotnika do sianokosów. Za złe tego robotnikom, którzy nie chcą przychodzić, nie mam, bo któż może zaprzeczyć temu biednemu człowiekowi, że woli zarobić więcej, niż mniej, ale chciałbym, ażeby, gdy tu już o tem mówimy, jak polepszyć dolę włościan, aby także zastanowiono się nad tem, jakby tę emigracyę jakoś uregulować, bo ci ludzie wychodzą tam pomiędzy innych ludzi, do Ameryki i Saksonii, i tam wielu z nich się marnuje, bo nie mają opieki.

Co do kredytu tak samo muszę powtórzyć za innymi Panami, że kredyt chłopi mają bardzo drogi. Więc życzyć by sobie należało, abyśmy pomyśleli nad tańszym kredytem.

Marszałek. Głos ma Dr. Skałkowski.

P. Skałkowski. Tylko parę słów dodam do tyle razy omawianej kwestyi braku dostatecznego zarobku. Otóż mnie się zdaje, że tu tak dalece niema różnic zasadniczych pomiędzy tem, co podniósł p. Fedorowicz i jego przeciwnicy. Konstatuję, że poszukiwanie wielkie robotnika w środkowej części kraju trwa tylko przez krótki czas żniw. Po za tym czasem nie ma już tak nagłego popytu na robotnika, a w zimie zarobek ten przy młocarniach opłaca się zaledwie kilkunastu centami, więc zarobek ten w zimie jest rzeczywiście za szczupły i na wyżywienie niemal nie wystarcza.

Marszałek. Ponieważ nikt nie jest zapisany do głosu, więc dyskusyę nad 1 i 2 punktem uważam za skończoną. Sądzę, że odpowiem życzeniom Panów, jeżeli obecnie posiedzenie na krótki czas przerwę i poproszę Panów, abyście przyjść zechcieli o godzinie 5. popołudniu.

Dalszy ciąg posiedzenia z d. 20. października. Obecni: jak wyżej.

(Początek posiedzenia o godzinie 5. wieczorem).

Marszałek. Ponieważ na posiedzeniu rannem wyczerpaliśmy dyskusyę nad pytaniem pierwszem kwestyonaryusza o przyczynach rozdrobnienia posiadłości rolniczej przeto obecnie przystąpimy do rostrząsania pytania drugiego kwestyonaryusza. Proszę o odczytanie tego pytania.

P. Prof. Dr. Tadeusz **Pilat** (czyta):

II. Jakie środki byłyby wskazane zarówno dla ochrony dziś jeszcze istniejących w odpowiednich obszarach: A) gospodarstw włościańskich: B) średnich majątków ziemskich, jak i dla wytworzenia w przyszłości takich gospodarstw i majątków? a mianowicie:

Ad A) i B)

1. Czy dla przeciwdziałania nadmiernemu rozdrobnieniu własności ziemskiej, wogóle byłoby wskazanem ustanowić na wzór ustawodawstw południowo-niemieckich minimum parceli dla poszczególnych rodzajów uprawy, niżej którego podział jest niedozwolony i nieważny?

Marszałek. Głos ma Dr. Hupka.

Dr. Jan **Hupka.** Proszę JE. p. Marszałka, aby zarządził nad środkami zaradczymi ogólną dyskusyę, albowiem są to rzeczy, które wiążą się z sobą razem więc wielu z Panów, którzy przy wszystkich punktach głosu zabierać nie będą, może chciałoby swoje uwagi nad nimi wypowiedzieć w dyskusyi ogólnej.

Marszałek. Czy życzy kto sobie głosu co do tego wniosku?

Prof. Dr. **Pilat.** Proszę ogłos.

Marszałek. P. prof. Pilat ma głos.

Prof. Dr. Tadeusz **Pilat.** Nie chciałbym nikogo z uczestników narad krępować w swobodnem wypowiadaniu zdania, zwracam jednak uwagę, że w kwestyonaryuszu niema tak ścisłego związku między poszczególnymi punktami, aby nie można było zgadzać się na jeden z nich, choćby się drugi zupełnie odrzuciło. Także ze względu na to, że przy ogólnej dyskusyi dużo czasu byśmy stracili, byłbym przeciwny otwieraraniu teraz dyskusyi ogólnej.

Marszałek. Głos ma P. Fedorowicz.

P. **Fedorowicz** Przyłączam się do wniosku p. prof. Pilata z powodu, że przy traktowaniu ogólnem niektóre ustępy mogłyby być nie dość przedyskutowane, podczas gdy idąc punkt za punktem, przedyskutujemy wszystkie kwestye a dyskusya nie przeciągnie się w nieskończoność.

Marszałek. Głos ma Dr. Hupka.

P. Dr. Jan **Hupka.** Pozwolę sobie dla wyjaśnienia zauważyć, że nie żądałem, aby dyskusyi szczegółowej nie było tylko, aby dla wyjaśnienia sprawy choć krótką dyskusyę ogólną otworzyć a to z powodu, że niektóre projekta wchodzące w zakres środków zaradczych dadzą się tylko w związku ze sobą jako całość projektu reformy agrarnej traktować.

Inaczej można być źle zrozumianym lub posądzonym o zbytni radykalizm. Trudno zaś, by każdy z obecnych nad każdym poszczególnym punktem drugiej części zabierał głos. Co do mnie to nie mógłbym mówić o wprowadzeniu niepodzielności gruntów, nie dotknąwszy przy tem choć pobieżnie innych w związku z tem będących środków zaradczych.

Marszałek. Możebyście Panowie, aby dyskusyi nie przedłużać, zgodzili się na przeciętne załatwienie tej kwestyi w ten sposób, że rzecz będziemy traktować ustępami a jeśli kto z Panów zechce, to przy pewnym punkcie może też objąć i całość przedmiotu. — Czy Panowie zgadzacie się na to.

(Głosy: Zgadzamy się).

W takim razie głos ma p. Karol Czecz.

P. **Karol Czecz.** Co do punktu pierwszego bardzo słusznie została poruszoną kwestya, czy nie wypadałoby na wzór przepisów istniejących w państwach południowo-niemieckich ustanowić minimum parceli. W państwach Bawaryi, Wirtembergu i Baden gdzie, kto wie, czy tak daleko jak u nas rozdrobnienie gruntów doszło, mimoto ograniczenie drobienia parceli zostało wprowadzonem. Ograniczenie podzielności parceli jest potrzebne, bo rozdzielanie dochodzi u nas do tak niemożebnych granic, że faktycznie ta parcela nie egzystuje już na mapie, z czego nieraz rozmaite procesy nawet wynikają.

Jest kwestya jakie minimum parceli oznaczyć? Otóż tu mogą być rozmaite bardzo daleko idące zapatrywania, jednak z wykluczeniem parceli budowlanej można za minimum parceli dla łąk, pastwisk i lasu się oświadczyć z dodatkiem, że jeśli między parcelami znajdują się inne parcele mniejsze jak minimum, to mogą one egzystować. Minimum parceli ma tę dogodność, że w danym wypadku zaprowadzenie komasacyi bardzo ułatwi i pozwoli na takie konfiguracye, na których jest potem możebną kultura.

Dr. **Krzyżanowski.** Środki zaradcze muszą być tak różnorodne, jak przyczyny i muszą się stosować do nich. Ale i tu można zrobić różnicę między mniej ważnymi a bardziej ważnymi.

Przedewszystkiem środkiem zaradczym jest to wszystko, co włościaninowi może skompenzować zmniejszenie się gospodarstwa, powstałe przez rozdrobnienie, więc wszystkie środki zmierzające do podniesienia intenzywności gospodarstwa, a wchodzące w zakres administracyi agrarnej, podniesienie chowu bydła, wykształcenie zawodowe i to co nazywano dawniej polityką agrarną: ustawodawstwo wodne, melioracye, kultura torfowisk itp. Są to bardzo ważne rzeczy, które z każdą większą akcyą muszą iść równolegle i wzajemnie się warunkować.

Jeżeli jednak od dobrej administracyi zależy stworzenie organu, któryby politykę agrarną mógł przeprowadzić, tak z drugiej strony wszystkie usiłowania do podniesienia intenzywności uprawy poniżej pewej granicy przestają wywoływać zamierzony skutek. Musimy zatem dbać o to, aby administracya agrarna oddziaływać mogła na jednostki zdolne do przyjęcia i wyzyskania jej dobrodziejstw.

Po za administracyą agrarną jest szeroka dziedzina środków nie wchodzących w zakres rolnictwa a jednak bardzo wa-

żnych jak podniesienie oświaty i przemysłu. Trzeba jednak zaznaczyć, że te środki zaradcze są bądź co bądź pomocniczemi. U nas hasło oświaty było długo jedyną nutą, na którą śpiewali reformatorowie społeczeństwa i nie przyniosło skutków spodziewanych, więc trzeba położyć nacisk większy na ekonomiczną stronę kwestyi.

Tak samo zwracanie się do przemysłu krajowego także napotyka na zarzuty, świadczące o tem, że tylko powolny postęp jest możliwym na tym polu. Jest bardzo mało krajów, któreby wytworzyły przemysł fabryczny bez silnej pomocy państwa, bez ceł ochronnych, więc musimy liczyć się z tem, że rozwój przemysłu naszego będzie napotykał jeszcze długo na wielkie trudności.

Trzeba się liczyć z tem, że przeludnienie zawodowe rolnicze, nieda się usunąć odprowadzeniem ludności do innych zawodów, względnie z tem, że rozmiary tego odprowadzenia muszą być stosunkowo małe i dlatego punkt ciężkości reformy leży w reformie stosunków rolniczych, która powinna się zacząć od reformy stosunków administracyjnych, przedewszystkiem zaś komasacyi. — Do takich reform zaliczam też minimum parceli.

Nie jest ona rzeczą, którąby zmieniła zasadnicze podstawy prawa spadkowego, jest to środek więcej natury technicznej, służący do tego, aby nie rozdzielać ziemi na kawałki, na których wszelka racyonalna uprawa przestaje mieć racye bytu; jest on jednak bardzo ważnym szczególnie dla przeprowadzenia komasacyi. Oczywiście, że koszta komasacyi wzrastają w miarę wzrostu liczby parcel a zarazem zmniejsza się jej pożytek z chwilą zmniejszenia się obszaru gospodarstwa.

Są okolice w kraju, gdzie znawcy twierdzą, że dziś już komasacya jest spóźnioną. Zdaje mi się jednak, że to są objawy lokalne i że dla komasacyi jeszcze jest dużo pola w Galicyi. Musimy myśleć o zapewnieniu możności komasacyi na przyszłość a takim środkiem jest wprowadzenie minimum parceli, które gwarantuje w gminach już skomasowanych, że skutki komasacyą wywołane utrwalą się na dłuższy okres czasu.

Miałem sposobność czytać memoryał jednego z urzędników sądowych prowincyi nadreńskich, który zwraca się do Rządu pruskiego z żądaniem, aby wprowadził minimum parceli w gminach już skomasowanych, właśnie celem utrwalenia skutków komasacyi i rozszerzył tę zasadę na całą prowincyę nadreńską. Myśl ta znajduje coraz większe uznanie i jest proponowaną jako środek przeciw rozdrobnieniu gruntów obok wprowadzenia reformy prawa spadkowego. I tak w Bawaryi referent tej sprawy w tamtejszem Towarzystwie rolniczem, zaznaczył, że choć w Bawaryi utrzymał się w wielu okolicach zwyczaj niedzielenia gruntów, to przecież na gruntach nie objętych zwyczajowem prawem spadkowem, t. zn. Anerbenrecht trzeba koniecznie wprowadzić minimum.

Tego zdania był Rząd austryacki, który przedkładając Sejmowi Austryi dolnej projekt ustawy spadkowej, uzupełniający ustawę państwową z r. 1889. w §. 56 zastrzegł minimum parceli. Mimoto nie uważam, żeby tę kwestyę należało łączyć z reformą prawa spadkowego. W szeregu państw południowo-niemieckich minimum parceli jest jedynem ograniczeniem swobody dzielenia gruntów. Minimum parceli jest w związku z komasacyą i bez względu na to, jakie stanowisko zajmiemy w obec reformy prawa spadkowego, ze względów administracyjnych trzeba się oświadczyć za minimum parceli, która to ustawa ma tę zaletę, że jest krótką, łatwą do zredagowania a więc jej szybkie wprowadzenie w życie nie napotka na znaczniejsze przeszkody.

Dlatego zgodnie z p. Czeczem oświadczam się za wprowadzeniem w Galicyi minimum parceli różnego, w miarę różnych rodzajów uprawy, może nawet w miarę różnych okolic kraju.

Marszałek. Głos ma p. Romanowicz.

Członek Wydziału krajowego p. Tadeusz **Romanowicz.** Jako jeden z członków Wydziału kraj. muszę zaznaczyć nasze stanowisko w ankiecie. My w dyskusyi udziału nie bierzemy, tylko się chcemy informować i prosić o pewne wyjaśnienia. Otóż prosiłbym Panów, którzy przemawiają za minimum parceli, by zechcieli powiedzieć, jaki byłby stosunek ustawy oznaczającej minimum parceli do istniejącego obecnie prawa spadkowego.

Kwestya ta — zdaje mi się — wyjaśnioną byćby musiała, nimby się Wydział krajowy zdecydował, w jakim kierunku z projektem do Sejmu ma wejść. Dalej, chciałbym wiedzieć, jak ci panowie, którzy minimum parceli proponują, je sobie wyobrażają

Rozumiem, że nie można postawić takiego minimum dla całego kraju w obec tak bardzo różnorodnych stosunków w naszym kraju. Rozumiem i to, że trzebaby oznaczyć minimum dla wszelkich gatunków uprawy, jednak gdyby ze strony

Panów przykładowo choćby rzucono cyfry ze względu na stosunki okolic własnych, toby nam tę rzecz o wiele ułatwiło.

Marszałek. Głos ma Dr. Wereszczyński.

Członek Wydziału: Dr. **Wereszczyński.** Pozwolę sobie zapytać, czy minimum parceli miałoby się odnosić do roli, jaką jednemu obywatelowi posiadać wolno, a w takim razie, w jakim stosunku musiałoby być to wprowadzone co do miast, miasteczek i wsi a w obrębie wsi co do rozmaitych kultur, czy też odnosiłoby sie to minimum do powierzchni ziemi, którą wolno z jednego na drugich przenieść.

Marszałek. Głos ma p. Fedorowicz.

P. Tadeusz **Fedorowicz.** Sądzę, że należałoby minimum w ten sposób rozumieć, że powinnaby być ustanowiona w każdej okolicy miara, ponad którą nie możnaby pójść w katastralnym podziele, a więc tyle roli, tyle i tyle sążni łąk, ogrodu i t. d. Gdybyśmy chcieli postawić minimum nie parceli ale gospodarstwa, tobyśmy zeszli do innej kwestyi zupełnie. Co zaś do konkretnych cyfr to sądzę, że wobec tego, iż nie reprezentujemy wszystkich okolic kraju, nie moglibyśmy całego kraju objąć, więc sądzę, że gdyby ustawa taka miała wejść w życie, Wydział krajowy po prostu mógłby się odnieść do wszystkich powiatów, aby przedłożyły w tym względzie swe opinie a nierówności mógłby samwyrównać.

Marszałek. Dr. Krzyżanowski ma głos.

P. Dr. Adam **Krzyżanowski.** Celem wyjaśnienia nadmienić muszę, że my nie mieliśmy na oku minimum posiadłości. To minimum było w Galicyi upragnione od dawnego czasu. Jeszcze w roku 1854. Rząd pytał Starostwa, czy nie życzą sobie wprowadzenia wolności dzielenia gruntów i prawie wszystkie oświadczyły się za minimum posiadłości. Żądanie to podnoszono w roku 1868. w Sejmie, podnoszono je też w literaturze w sprawozdaniach na żądanie Ministerstwa przedkładanych w sprawie reformy prawa spadkowego w roku 1883., dziś jednak odstąpiliśmy od tego żądania, gdyż rozdrobnienie gruntów poszło już za daleko. Dziś reforma tego rodzaju nie miałaby racyi bytu. Dziś trzeba się ograniczyć tylko do minimum parceli. Reforma ta nie wkracza głęboko w istniejące stosunki. My wyobrażamy sobie że minimum takie dla łąk i ról mogloby wynosić $^3/_4$ może nawet $^1/_2$ morga a dla innych rodzajów kultur musiałoby być większe. W Baden np. wynosi ono 6 morgów dla lasu. Z powodu, że ono jest tak małe mogłoby być ustanowione jednakowe dla całego kraju, coby ogromnie ułatwiło reformę, którą uważam za najłatwiejszą ze wszystkich proponowanych. Okolice podmiejskie lub naftowe możnaby ewentualnie wyłączyć. Co się tyczy pytania, w jakim stosunku ma być minimum do reformy prawa spadkowego. to kwestya ta w teoryi jest dość prostą. Sprawa się tak przedstawia, że jeżeli oznaczymy, przypuśćmy, takie minimum parceli rolnej na $^3/_4$ morga, to wszystkie akta prawne między żyjącymi i na wypadek śmierci są nieważne, o tyle, o ile z parcel przewyższających $^3/_4$ morga wykrawują części samodzielne mniejsze od $^3/_4$ morga. Oczywiście jest rzeczą konstrukcyi ustawy, żeby ustanowić pewne wyjątki celem umożliwienia dokupywania części mniejszych. Jeżeli, kto np. chciałby przy minimum na $^3/_4$ morga ustanowionem dokupić z parceli półmorgowej $^1/_4$ morga, to przeciw temu nic mieć nie możnaby. Co zaś byłoby niżej granicy ustawowej, mogłoby się swobodnie dzielić.

Marszaiek. Dr. Hupka ma głos.

Dr. Jan **Hupka.** Pozwolę sobie przejść po krótce całość środków zaradczych.

Otóż co do minimum parceli to sprawę tę już tu wyświetlono i wszyscy mowcy na oznaczenie takiego minimum się zgodzili. Ponieważ p. radca Romanowicz chciałby słyszeć zdania, jaka przestrzeń miałaby być uznana jako takie minimum, więc odpowiadając Jego życzeniu zaznaczam, że dla zachodniej Galicyi uważałbym jako odpowiednie minimum parceli dla roli i łąki pół morga, dla pastwiska i kępy 1 morg, zaś 4 lub 6 morgów dla lasu. Oczywiście w okolicach większych miast to minimum musiałoby być niższe, gdyż tam jest uprawa ogrodowa.

P. Krzyżanowski wyjaśnił już stosunek minimum do ewentualnego prawa spadkowego, wyjaśnił również, że każda reforma w tym kierunku może i musi oznaczyć minimum z uszanowaniem obecnego stanu rzeczy a tylko na przyszłość przeszkodzić tworzeniu parcel mniejszych od tego minimum, jednak nie może przeszkadzać dokupywaniu najdrobniejszych choćby części parcel w celu włączenia ich do większych parcel w zamiarze zaokrąglenia gospodarstwa. Owszem musiałoby się popierać takie przykupna.

Przechodząc z koleji do sprawy ewentualnej zmiany przepisów o podziale spadków jako najważniejszego środka zaradczego przeciwko nadmiernemu rozdrobnieniu gruntów, muszę najpierw zaznaczyć, że rola mowcy, rola doradcy wezwanego do wypowiedzenia swego zdania w tej kwestyi, jest nader trudną.

Gdyby można było uwzgiędniać tylko stosunki agrarne w kraju, to oświadczyć

bym się musiał za najradykalniejszą, za najdalej idącą reformą.

Więc przymusowa komasacya, wykupno gruntów wspólnie używanych i użycie ich jako terenu dla kolonizacyi wewnętrznej w celu wytworzenia kilkudziesięciu tysięcy większych gospodarstw, więc minimum parceli i nawet minimum posiadłości rolnej, więc absolutna niepodzielność gruntów tak na wypadek śmierci jak i umów między żyjącymi.

Za tem wszystkiem oświadczyć bym się musiał, gdybym stosunków administracyjnych i politycznych kraju nie znał, nie uwzględniał, lub też lekkomyślnie uwzględnić ich nie chciał.

Ale u nas zawsze przy każdej sprawie a zwłaszcza przy każdej dalej idącej reformie rozbijają się najlepsze chęci o jeden zawsze szkopuł, o brak wszelkiej władzy po naszych gminach. Ztąd niemożność wykonywania ustaw, ztąd bezsilność naszych władz administracyjnych, które zniechęcone ciągłemi niepowodzeniami, przestały się po prostu zajmować rzeczywistą administracyą i ograniczają się tylko do poboru rekruta, przeprowadzania wyborów, ściągania podatków i nadawania żydom rozmaitych konsensów. Nomen omen. — W Galicyi wyrobił się zwyczaj że władze administracyjne politycznymi się nazywa. Jest w tem głęboka prawda, bo czemkolwiek one są, nie są administracyjnymi, bo w danych stosunkach nimi być nie mogą. Ta właśnie słabość naszej administracyi musi każdemu, kto nad sposobami wprowadzenia jakiejkolwiek reformy w naszym kraju się zastanawia, dać dużo do myślenia. — Drugim motywem, który musi skłonić wszystkich do miarkowania pod tym względem swoich żądań jest okoliczność, że wskutek rozdrobnienia gruntów i proletaryzacyi stanu włościańskiego wyrobiło się między ludnością wiejską pewne niezadowolenie i ruch z początku nieświadomy celu i dróg, który jednak nie omieszkali skierować, jako wodę na swój młyn, rozmaitego rodzaju agitatorowie w celu wywołania fermentu i obudzenia nienawiści do innych klas społeczeństwa.

Te to właśnie czynniki, którym oczywiście nie może być na rękę, aby chłop miał się dobrze, aby się wytworzył stan zamożniejszych i z losu swego zadowolonych włościan, już obecnie rozpoczęły agitacyę przeciw projektowi reformy agrarnej, zwłaszcza przeciw niepodzielności gruntów. Z tym faktem w związku ze słabością naszych władz, trzeba się przy proponowaniu reformy agrarnej liczyć i dlatego wobec tych dwu rzeczy i ztąd wynikającej trudności wprowadzenia radykalniejszych reform w życie, trzeba zredukować swe żądania i ograniczyć na razie do bardzo powolnej akcyi a czasem nawet do półśrodków.

Pominąwszy sprawę komasacyi, która powinna być przez Rząd jak najprędzej Sejmowi przedstawioną, pominąwszy już omówione minimum parceli, przechodzę teraz do sprawy niepodzielności. Otóż sądzę, że należy przedewszystkiem dążyć do usunięcia wszystkiego, co chłopa do dzielenia zmusza a zatem wprowadzić niepodzielność w razie braku rozporządzenia ostatniej woli. Słusznem przecie całkiem jest stosowanie w razie braku innego rozporządzenia takiej fikcyi prawnej, że zmarły miał wolę lepszą, dla społeczeństwa korzystniejszą, t. j. grunt niepodzielony jednemu zostawić spadkobiercy.

Żaden agitator przecie włościaninom nie narzuci mniemania, że w takiej zmianie ustawodawczej jest jakaś niewola, jakiś przymus, jeżeli będzie zachowana wolność swobodnego rozporządzenia gruntem w rozporządzeniu ostatniej woli, a tylko w razie braku takiego rozporządzenia grunt zostanie niepodzielonym.

W ten sposób zapobiegłoby się dalszemu przymusowi dzielenia, w ten sposób, chociaż liczba testamentów by się pomnożyła zawsze jednak postawiłoby się potężną tamę dalszemu dzieleniu.

Dla pewnej jednak stosunkowo małej części własności włościańskiej byłbym za zastosowaniem dalej jeszcze idących ograniczeń, a mianowicie do nielicznych już bardzo większych gospodarstw włościańskich w celu stanowczego zapobieżenia ich zanikowi i rozbiciu.

Byłbym zdania, że ponieważ nie można proponować radykalniejszych środków dla całej masy 1,700.000 gospodarstw, gdyż wywołany agitacyą opór uniemożliwiłby przeprowadzenie ustawy, aby zaproponować je dla 10 lub 12.000 gospodarstw dlatego, że opór i niezadowolenie ty 12.000 stanowczo nie będzie wielkiem, dlatego, że ci zamożniejsi i może więcej oświeceni łatwiej zrozumią tę sprawę. Otóż byłbym zatem, aby zaprowadzić bezwzględną i absolutną niepodzielność gruntów na wypadek sukcesyi beztestamentowej i testamentowej, oraz w drodze umów między żyjącymi, ale dopiero od pewnej granicy i to dość wysokiej, poniżej zaś granicy tej przyjąć tylko niepodzielność w razie sukcesyi beztestamentowej.

Byłbym za oznaczeniem tej granicy dość wysoko; aby uniknąć szablonu nie proponowałbym jej w morgach, lecz według dochodu katastralnego. Ustawa zatem o bezwzględnej niepodzielności mogłaby obowiązywać dopiero te gospodarstwa, których dochód katastralny przenosi 100 zł. rocznie, a nie dosięga 300 zł. W granicach tych mieściłyby się tylko największe gospodarstwa włościańskie i w ten sposób zachowałoby się kilkanaście tysięcy gospodarstw jako związek podstawowej dla każdego społeczeństwa warstwy średnich właścicieli gruntowych. Co do punktu 3. kwestyonaryusza zgadzam się w zupełności z myślą w nim wyrażoną, dlatego, że jeśli się wedle wygórowanej czasem ceny morga szacuje gospodarstwo włościańskie, to ten, który się na nim utrzymuje i ma spłacać rodzeństwo jest z góry skazany na zagładę. Jabym proponował nie tylko, żeby szacowano wedle skapitalizowanego przychodu, ale także, aby w drodze ustawodawczej było przyznane temu, który niepodzielnie grunt dziedziczy pewne principuum.

Co do p. 4. sądzę, że minimum posiadłości w naszych stosunkach nie byłoby wskazane, lecz, że wystarczyłoby minimum parceli i żeby ono stanowiło zarazem minimum posiadłości.

Co do p. 5. byłbym również za wydaniem przepisów, aby nie wolno było obciążać gospodarstw włościańskich innymi pożyczkami jak amortyzacyjnymi, lub też połączonymi z ubezpieczeniem na życie. Zasada, że ten sam, kto dług zaciągnął powinien go spłacić, że gospodarstwo powinno po śmierci jego właściciela wolne od długów przechodzić na sukcesorów, zdaje mi się słuszną.

Na podstawie zaś obliczeń, ogłoszonych przez Towarzystwo Wzajemnych ubezpieczeń w porozumieniu z Bankiem krajowym, a ogłoszonych przez „Dziennik polski“ pokazuje się, że raty amortyzacyjne w połączeniu z premią ubezpieczenia na życie nie byłyby zbyt wysokie, że człowiek 30-letni, zaciągając pożyczkę nie opłacałby więcej jak 7%, więc daleko mniejsza byłaby to stopa procentowa, niż ta, którą opłaca ogromna większość włościan, których grunta obciążone są pożyczkami hipotecznymi rozmaitych prowincyonalnych kas oszczędności i innych instytucyi, udzielających pożyczki amortyzacyjne na grunta włościańskie.

Byłbym dalej za odebraniem możności wierzycielom włościańskim sprzedawania w drodze egzekucyi gruntów chłopskich za należytość śmiesznie nieraz małą w stosunku do wartości ziemi.

Sądzę, że należy dążyć do wydania ustawy, by nie była dopuszczalną egzekucyjna sprzedaż gruntu włościańskiego dla pokrycia wierzytelności, której wartość mniejszą jest niż trzechletni dochód katastralny z tego gruntu. Dla ściągnięcia mniejszych wierzytelności dopuszczoną być powinna tylko sekwestracya, lub też przymusowa dzierżawa.

Powinno się przecie położyć tamę takim faktom, jak wywłaszczenie chłopa dla wierzytelności parę guldenów wynoszącej.

Co do mniejszej własności, to chciałbym jeszcze zaznaczyć, że prócz środków, zamierzających do tego, aby przeszkodzić dalszemu dzieleniu, byłbym też za przedsięwzięciem środków, któreby dążyły do tego, aby ułatwić skupienie się gruntów i wytworzenie większych gospodarstw. Bo proszę Panów, jeżeli nowo wybudowany dom, nowa kamienica w mieście jest wolną od podatków na lat dwanaście, to o ileż większe znaczenie dla kraju, dla społeczeństwa, dla jego przyszłości i konsolidacyi miałoby nowo powstałe gospodarstwo włościańskie, mające z pokolenia w pokolenie niepodzielnem pozostać, a dość wielkie, by mogło bez ubocznych zarobków wyżywić gospodarza i jego rodzinę.

Sądzę, proszę Panów, że dla nowo powstałych przez dokupienie parcel gospodarstw, któreby tym warunkom odpowiadały i których właściciele dobrowolnie by się poddali pod przepisy ustawy o bezwzględnej niepodzielności, że dla tych gospodarstw w dobrze zrozumianym interesie kraju i państwa możnaby przyznać te przynajmniej ulgi, co dla nowych domów, t. j. uwolnić je od podatków, a przynajmniej od dodatków krajowych na lat dwanaście.

Z tem łączy się naturalnie szereg ułatwień, mianowicie przy pertraktacyach spadkowych. Sądzę więc, że te gospodarstwa średnie czy dobrowolnie, czy wskutek ustawy, niepodzielne, powinny mieć te ułatwienia, by sądy z wykluczeniem notaryuszy były obowiązane do przeprowadzenia pertraktacyi spadkowych. Powoli obok wspomnianych już 10 lub 12 tysięcy gospodarstw poddanych przymusowemu prawu o niepodzielności zaczęłaby się wytwarzać wskutek takich ułatwień druga grupa gospodarstw włościańskich średniej wielkości, n. p. powyżej 50 zł. dochodu katastralnego, któreby pozostały

niepodzielne i trwałe jądro własności włościańskiej mogły stanowić. W ten sposób zacząłby się wytwarzać stan zamożniejszych i z losu swego zadowolonych włościan, jako czynnik w społeczeństwie pod każdym względem dodatni.

Wtedy z większym niż dziś spokojem moglibyśmy się przyglądać, jak te gospodarstwa małe, które poniżej tej granicy pozostały, bywają jeszcze często dzielone na podstawie umów za życia i rozporządzeń ostatnich, w granicach jednak ustanowionego minimum parceli.

Marszałek. Głos ma Dr. Ochenkowski.

P. Dr. **Ochenkowski.** Oświadczając się za zasadą podzielności, z drugiej strony nie pojmuję jej w ten sposób, aby ta zasada miała być aż do ostateczności aplikowana, szczególnie wtedy, jeżeliby stosunki rzeczywiste tej zasadzie się sprzeciwiały i gdyby sama zasada przez to miała dochodzić do absurdum.

Słyszeliśmy, że podział gruntów dochodzi tego stopnia, że są własności tak drobne, że trudno je nawet na mapie przedstawić w jasny sposób. Cytowano następnie fakty, że chłop musi się zaprzęgać do brony, aby zabronować swój kawałek ziemi. Że tego rodzaju stosunki są absurdum, nie ma potrzeby dowodzić, a stosowanie w podobnych wypadkach zasady wolnego podziału gruntów byłoby czystem doktrynerstwem.

Otóż sądzę, że jak w ustawach handlowo-cłowych, gdzie wolność handlu jest zasadą, są pewne ograniczenia, przez co zasada sama nie upada, tak i w tym względzie wypada tę zasadę wolności, której bronimy, do pewnego stopnia ograniczyć.

W tym celu możnaby znaleść pewną ogólną formułę, a dlatego ogólną, bo trudno jest oznaczyć cyfrowo, do jakiej granicy taka wolność iść może, tem bardziej, że uważałbym za bardzo odpowiedne, gdyby się znalazły stosowne organa, któreby to minimum mogły zastosować do lokalnych stosunków, bo te w każdym okręgu mogą być inne. Ale zostawiając jakimś komisyom lokalnym decyzyę co do tej granicy, do której podzielność gruntów w pewnej okolicy iść może, zdaje mi się, że dobrze by było, aby taka komisya miała pewne oznaczenie tej granicy, ogólne przynajmniej, ale tego rodzaju, że można by stosunki rzeczywiste w tych granicach uchwycić.

Nie widzę potrzeby, dlaczegoby przedewszystkiem parcele rozmaitych rodzaji uprawy miały być co do minimum ograniczone, zdaje mi się, że główną rzeczą byłoby określić to ograniczenie co do gospodarstwa, a jakie tam kultury wchodzą, to jest zdaje się dalszą rzeczą.

Ponieważ, jak już wspomniałem, natura kwestyi agrarnej jest oznaczona przez ogólne położenie kraju pod względem ekonomicznym, mianowicie, że ze względu na to, iż nasz kraj jest rolniczym, nie idzie więc w pierwszym rzędzie o jakiś odpływ do innych zajęć, lecz o to, aby chłopu dać nietylko ziemię, ale możność egzystencyi na tej ziemi.

Łatwo pojąć, że ta możność egzystencyi musiałaby być wobec ogólnych stosunków kraju naszego nisko pociągniętą, chociaż to minimum byłoby pod względem rozmiaru w innych okolicach i miejscowościach różne. Jednak odpowiedni organ, czy komisya, miałaby powiedziane, jakie ma być to minimum, poza które dzielenie ziemi nie ma być posunięte, a mianowicie, że minimum to powinno być takie, aby wystarczyło na nadzwyczaj skromne utrzymanie przy życiu włościańskiej rodziny. Takie tylko minimum parcelacyi powinno być dozwolone dla własności mającej być podstawą bytu dla włościanina, bo on tej podstawy potrzebuje, a jeżeli tego nie ma, to w takim razie ta własność jest już posunięta pod względem rozmiaru do absurdum.

Myślę, że tego rodzaju ogólne oznaczenie byłoby odpowiedne i byłoby jasnem kryteryum dla tych, którzyby mieli w rozmaitych okolicach pomimo różnicy stosunków to minimum stosować.

Z tego wynika, że stawiając to ograniczenie podzielności gruntów chłopskich wogóle, odrzuciłbym jako już zbyteczne wszelkie nowe ustawy pod względem spadków, bo to ograniczenie odnosiłoby się tak co do podzielności spadkowej, jak co do podzielności między żyjącymi, tym sposobem kwestya spadkowa odpadłaby.

Marszałek. Głos ma Dr. Krzyżanowski.

P. Dr. **Krzyżanowski.** Z prawdziwą przyjemnością słuchałem wywodów prof. Ochenkowskiego, gdyż stwierdziłem, że mimo zasadniczych różnic w poglądach na teoryę polityki agrarnej, pod wpływem realnych stosunków dochodzimy zgodnie do przekonania o potrzebie przeciwdziałania szkodliwym skutkom rozdrobienia a nawet p. prof. Ochenkowski poszedł dalej, niż wniosek p. Czecza: myśmy oświadczyli się za minimum parceli, a p. Ochenkowski za minimum posiadłości.

Otóż ja muszę się oświadczyć przeciwko minimum posiadłości, ograniczam się tylko do minimum parceli, a to dla tego, że mojem zdaniem grunta nieracyonalnie małe powinny się dalej dzielić.

Mam nadzieję, że bądź co bądź one dojdą kiedyś do pewnego skupienia, ale my tym gruntom już pomódz nie możemy. Ustawa zaś ustanawiająca niskie minimum posiadłości byłaby mojem zdaniem nieodpowiednia, bo niedoprowadziłaby nas do tego właśnie celu, który mamy przed oczyma, to jest do stworzenia średniego stanu włościańskiego. Minimum posiadłości p. Ochenkowskiego jest bardzo niskie; otóż zdaje mi się, że w razie zaprowadzenia takiego minimum dzielenie średniej własności nie ustałoby; jest zaś dla nas zdaje się rzeczą obojętną, czy posiadłość dwu lub trzy morgowa dzieli się dalej, a natomiast bardzo ważną, aby posiadłość 20. morgowa nie dzieliła się i aby nie obniżała się do poziomu tego minimum posiadłości.

Środek prof. Ochenkowskiego wygląda mi jako norma, do której poziomu rozmiar gospodarstw ma się obniżyć, nie ma w nim dążenia do utworzenia pewnej łączności między stanami, nie dąży on do tego, ażeby, jeżeli już nie cały naród, to w każdym razie możliwie najszersze warstwy jego, miały możność korzystania z zdobyczy cywilizacyi, bo stan średni, o którego wytworzenie chodzi nie ogranicza się zaspokajaniem tylko codziennych potrzeb, on może także myśleć o zaspokojeniu swych potrzeb cywilizacyjnych i w miarę tego zbliża się coraz bardziej do stanu większych właścicieli. Dlatego oświadczam się przeciwko myśli poruszonej przez prof. Ochenkowskiego.

P. Dr. **Pilat.** O „minimum“ posiadłości nie będą tu mówił, dlatego, że przy następnym punkcie będziemy mieli sposobność jeszcze nad tem się zastanowić, a obu tych rzeczy, minimum parcelacyi i posiadłości niepodobna razem traktować. Dlatego mówić będę tylko o minimum parceli, przeciw którem zdaje mi się nikt w tem zebraniu nie wystąpił.

Sądzę, że znaczenie minimum parceli z jednej a minimum posiadłości z drugiej strony zostało należycie zrozumiane. Zdaje mi się, że wypada tylko skonstatować zgodność wszystkich nas pod tym względem, że przez minimum parceli rozumiemy to, iż parcela katastralna, która wynosi pewien minimalny obszar, już dalej na nowe parcele nie może być dzieloną, że powinna być granica w dzieleniu parcel katastralnych. Jeżeli natomiast ktoś ma dziś parcelę poniżej minimum, to nie może być zmuszony do jej komasowania, bo stan rzeczy dotychczasowy nowa ustawa musi tutaj uszanować. Ale byłbym zdania, że to minimum może być różne dla różnych okolic kraju, ale w każdym razie trzeba je ustanowić nisko.

Mnie się zdaje, że dla roli $^1/_4$ morga byłoby właśnie odpowiedniem minimum, a dla łąki, sądzę, nie powinno być wyższem, ale owszem niższem, albo wreszcie jednakiem z rolą, a mam tego przykłady w całym szeregu ustaw, których przytaczaniem jednak nie chcę Panów nużyć. Wtedy ten, któryby sprzedawał, miałby w arkuszu gruntowym wskazówkę, czy niżej tego minimum może iść. Oczywiście pewne wyjątki musiałyby być dopuszczalne dla pewnych specyalnych celów, tak samo jak i wtenczas, gdyby ktoś chciał z jednej własności do drugiej przyłączyć jakąś cząstkę.

W ustawie Badeńskiej na przykład jest powiedziane, że władza administracyjna może na wniosek rady gminnej podwyższyć minimum. Niektóre ustawy południowych Niemiec przepisują pewne minimum szerokości. Byłoby to już kwestyą szczegółową, kwestyą dalszego przeprowadzenia, nad którą tu nie potrzebujemy się zastanawiać, czy ustawa miałaby oznaczyć minimum, czy też dla poszczególnych okolic jakaś władza i czy pewna szerokość gruntu miałaby być przepisaną, czy nie.

Stosunek do prawa spadkowego przedstawia mi się całkiem jasno. Jakiekolwiek byłoby prawo spadkowe, to minimum parceli może istnieć, t. j. pewną minimalną ilość gruntu uważa się za rzecz niepodzielną, i tak jak np. krowy żywej nie można dzielić, tak samo i tej małej cząsteczki dalej dzielićby nie było można. Korzyści, jakieby z tego wypłynęły, były już podnoszone, dla tego nie chcę ich już powtarzać.

Marszałek. Głos ma p. Czecz.

P. **Czecz.** Z ust p. Pilata usłyszałem, że oświadcza się za minimum parceli, a jednak p. Pilat poszedł bardzo daleko co do rozmiarów tego minimum.

Niech mi będzie wolno tu trochę wyjaśnić, skąd się wziął morg. Badając tę kwestyę, przyszedłem do przekonania, że morg była to taka powierzchnia ziemi, którą można było w jednym dniu zaorać i drugiego dnia zasiać. To jest rzecz podstawowa, rzecz techniki rolniczej, która bądź co bądź oddziaływa na wszelkie stosunki ekonomiczne tej przestrzeni, którą my bierzemy jako morg. Ja nie posunę się tak daleko, że tylko gespodarstwo, które potrafi utrzymać sprzężaj, ma racyę bytu.

Stosunki w innych krajach pouczają nas, że i krowy mogą zastąpić parę koni,

jednak pójść poniżej $^1/_2$ morga parceli, toby było pójść za nadto daleko, bo wtenczas te pewne utrudnienia i straty czasu, wszystkie te kwestye, które wchodzą w grę przy obrachowaniu czystego dochodu, zanadto wielkie cyfry obejmują i uwzględniając te okoliczności ustawodawca, o ile sobie przypominam w Królestwie pruskiem ustanowił $^1/_2$ morga jako minimum parceli dla ról i łąk.

Ponieważ nasze stosunki rolnicze są pod pewnymi względami dość prymitywne, nie wypadałoby i tu pójść niżej, ale pozostać przytem, co jest pracą jednego dnia, bo u nas ilość koni roboczych coraz się zmniejsza, a wydatki utrzymania coraz większe. Są okolice począwszy od Tarnowa aż do granicy, gdzie za pożyczenie pary koni na wiosnę płaci się 6 do $7^1/_2$ zł.

Nadto muszę drugą rzecz poruszyć, która mi się wydaje bardzo ważną. Tam gdzie wogóle agrarne prawa mają się wprowadzić, przekonałem się, że istniejące władze nie wystarczają, że ciągle opierają się kwestye o władze administracyjne niewłaściwe, lub sadowe, i że to prowadzi do tak smutnych skutków, że faktycznie o postępie mowy nie ma i że dla całego szeregu tych spraw trzebaby nowe organa stworzyć, któreby mogły kwestye rozmaite, dopomagając sobie ludźmi fachowymi, załatwiać.

Mam tu na myśli komisye rolne pruskie. Wracając do parceli zaznaczam raz jeszcze, że minimum niższe od $^1/_2$ morga na nicby się nie przydało i że należy równocześnie ustanowić minimum szerokości celem zapewnienia racyonalnej konfiguracyi parcel z technicznego punktu widzenia.

Marszałek. Głos ma p. Bojko.

P. **Bojko.** Jabym się przychylił do wywodów p. Czecza, ale bardziej do p. Pilata, a to z tego powodu, że jeżeli się ma $^1/_4$ morga, to to już podzielone być nie może, ale może być łatwiej nabyte przez mniej zamożnego gospodarza. Nie chciałbym tylko, aby to miało zastosowanie do placów, lasów i t. p. ani też do parceli pod budowlę.

Marszałek. Głos ma p. Huryk.

P. **Huryk.** I ja prosywbym, szczoby to ohranyczenie nie iszło dalsze, jak do $^1/_4$ morga, bo uważaju, szczo bohato narodu selańskoho ne maje prysposobłenoj materjalnoj egzystencji, bo znaju, szczo w dekotrych okołyciach jest podilenie tak wysokie, szczo zachodyt obawa, czy najde sia w pewnim rjadi parcela $^1/_2$-morhowa, kotraby należała do odnoho posidatela. Odnakowoż, jesłybym nawet i postawyw ohranyczenie do $^1/_2$ morga, to ciłkowyto my tij ruini ne zapobiżym. Jak dowho ne usunemo pryczyn zła, jak dowho bude selaństwo w upadku, jak dowho ne bude maty sylnoj prawnoj opiki, jak dowho budut selanynowy licytuwaty jeho ciłyj grunt za 10 zł., jak dowho spekulanty, żydy, kotri prychodiat na seło, i wpychajut mu hroszi, a potomu sud dozwalaje grunt jeho stradaty za 10 zł., tak dowho nam to ohranyczenie ne pomoże.

Moi Panowe! Szczoż sia stało pryczynoju toho rozdribnenia?

Toje, szczo nasz selanyn nemaw kredytu, dla neho ne buło ani kasy w hromadi, ani w powiti, ani w bilszim misti. dla neho buw kredyt tilko u łychwarja—żyda, obczysłenyj tilko na jeho stratu.

Nichto ne uwzhladnyw jeho neświdomosty ustawy, wid neho wymahało sia znakomosty prypisiw. Każda pochybka, neformalnist, wychodyła zawsihdy na jeho szkodu.

Tam tilko, hde buw sowistyj sudja, kotryj rozwiduwaw sia, szczo selanyna bołyt, tam tilko dla neho buła ochorona, tam hde toho ne buło, buło jak najhirsze. To buło pryczynoju także samowilnoho diłenia gruntów meży dity, ałe z pijaństwa zakidu nam robyty ne można, bo wid 1874 roku pracujut naszi lude dobroj woli, świaszczynnyki i sami selane i nakłaniajut narid do twerczosty i oszczadnosty, i jesłyby bodaj w czasty zo storony własty administracyjnoj i autonomicznoj mały tij lude pomicz, to zaraz borsze piszłyby na pered.

Skazały Panowe, szczo selanyn ne maje prawnoj opiki, to prawda, bo koły zastosujemo ustawu.... Panowe darujut, ałe skażu, szczo prychodyt do mojej widomosty. Nyńka urjadnyk, jesły zatihane dowh, ne wilno jemu ponad wskazanu sumu zabyraty jeho pensyi; remisnykowy ne wilno zabyraty remisła, kotrym zarobkuje, selanynowy ne wilno takoż zabyraty, ale czoho? odnoj korowy, dwoch kiz, abo troch owec, odeży, woza, płuha, borony, ałe o grunti nema tam spominki. Pryjszow żyd, zabraw za 10—12 zł. ciłe gospodarstwo, zlicytowaw, a selanynowy łyszyw koni za 6 zł., korowu abo dwi kozy, boronu, ałe z chaty prohnaw. Jak dowho otże my ne najdem opiki prawnej, aby ustawa cywilna, aby ustawa o lichwi buła zastosowana, tak dowho żadnyj inszyj zakon nam ne pomoże, i wsi inszi zmahania łyszut sia bez uspichu.

Marszałek. Przystępujemy teraz do pytań o ewentualną reformę prawa spadkowego dla dla posiadłości rolniczych.

Pierwszym zapisanym do głosu jest p. Dąmbski.

Dr. **Dąmbski.** Dotykamy najbardziej zasadniczej kwestyi z tych, które dziś są przedmiotem naszych obrad. Już wywody mowców poprzednich wykazały, że chwila, kiedy przychodzi rozdzielenie własności gruntowej, jest prawie zawsze w związku ze śmiercią właściciela i głównym powodem rozdrobnienia są spadki. — Z kwestyą prawa spadkowego łączy się też najściślej kwestya podzielności, czy niepodzielności. Zasadniczo nie mógłbym się zgodzić ze stanowiskiem, które rano przedstawił prof. Ochenkowski, stawiając wolność podziału, jako zasadę samą w sobie. Z drugiej strony także bezwzględnej niepodzielności gruntów nie mógłbym podnieść do znaczenia zasady nienaruszalnej. Znajomość techniki rolniczej i warunków rolniczego zawodu prowadzi do wniosku, że jest pewna kategorya własności ziemskiej, pewien rozmiar, którego istnienie dla produkcyi kraju jest konieczne i uważam, że względy wszelkie, tak ekonomiczne na produkcyę, jak i społeczne i polityczne przemawiają jak najbardziej za tem, by w każdem społeczeństwie rolniczem istniała pewna ilość jednostek gospodarczych, tworzących dla siebie samoistną gospodarczą całość, dających właścicielom swoim pełne zatrudnienie i utrzymanie i to jednostek ściśle złączonych z losem jednej rodziny, przechodzących z ojca na syna jako gospodarcza całość.

Zdaje mi się, że nikt z Panów nie zaprzeczy, że w naszym kraju ta potrzeba, aby istniał szereg gospodarstw rolnych samoistnych, tak aby się z ziemią łączyła i tradycya i miłość do ziemi, jest niewątpliwie jedną z najważniejszych.

Już rano przemawiając, określiłem zapatrywania moje na pojęcie średniej własności. Własność średnią tworzą te wszystkie jednostki gospodarcze, które zapewniają gospodarzowi i jego rodzinie byt niezawisły i dostatni, które wypełniają w całości zakres jego pracy, nigdy nie zmuszają go do szukania ubocznych dochodów w zarobku, ale przytem nie przekraczają jeszcze swym rozmiarem granicy, gdzie już osobistość gospodarza nie wystarcza, a więc nie przechodzą w wielkie latifundyarne komplexy. W tem pojęciu różnieby się ta własność zaczynała w różnych okolicach, bo to zależy od jakości ziemi, od żyzności, od położenia bliżej lub dalej od dróg komunikacyjnych. Podstawę odgraniczenia znaleśćby można w dochodzie katastralnym danych gospodarstw. Dla tej kategoryi uważałbym za wskazane zastosowanie odmiennych, niż dotąd norm, prawa spadkowego i tu nie tylko interes kraju, ale i interes rodziny z tem się godzi.

Nie jest niewątpliwie rzeczą złą, jeżeli tworzą się i istnieją drobniejsze gospodarstwa, tam gdzie źródła zarobkowania dostateczne, gdzie robotnik ma prócz utrzymania z roboty jeszcze punkt oparcia na ziemi. Ale to jest kategorya własności ziemskiej, która ma inne ekonomiczne i społeczne znaczenie i powinna podlegać innym przepisom ustawodawczym, niż średnia własność. Dla średniej własności uważam przepis bezwzględnego dzielenia za niestosowny, uważam, że tego rodzaju jednostki gospodarcze powinny przechodzić z ojca na syna, jako niepodzielna całość i uznać muszę za szkodliwy impuls, jaki tworzy ustawa, która istotą swoją zachęca do rozdziału tam, gdzie wewnętrzne warunki gospodarcze do tego nie zmuszają.

Dążenie do utrwalenia średniej własności rolniczej znalazło niejednokrotnie już wyraz w literaturze naukowej i w ustawodawstwie państw zagranicznych. Wyrazem takiego dążenia jest wniesiony już po raz trzeci w radzie państwa projekt związków rolniczych. Podobnie jak dla potrzeb handlu i przemysłu powstały normy prawne i instytucye specyalne, które mają na celu umożliwić dodatni rozwój tych działów gospodarczej pracy, tak i rolnictwo wymaga stworzenia instytucyi prawnych, odpowiednich istotnym warunkom tego zawodu.

Ale błędnemby było jednostronne narzucanie normy prawnej bez równoczesnego wytworzenia warunków, wśród których przepis ustawy organicznie wżyć się i dodatnio oddziałać potrafi. I tak zastosowanie przepisu niepodzielnego przechodzenia własności średniej rolniczej na wypadek sukcesyi beztestamentowej bez równoczesnego wprowadzenia w życie zasady, że wartość sched spadkowych obliczaną być winna na podstawie skapitalizowanego przeciętnego dochodu z ziemi, a nie na podstawie ceny sprzedażnej, mogłoby zniszczyć zupełnie dodatnie skutki niepodzielności. Cena sprzedażna ziemi, zależna często od chwilowej konjunktury, nie przedstawia realnej podstawy dla oszacowania, a co zatem idzie i obdłużenia hipotecznego gruntu. Niepodzielność zmusza do zadłużania, a jest niewątpliwie ważnym postulatem dla dalszego rozwoju gospodarczego i społecznego rolnictwa, by zadłużenie ziemi nie było wysokie, bo gospodarstwo przyciśnięte wysokiemi corocznemi opłatami procentów od długów, traci odporność ekonomiczną, konieczną do przetrwania złych lat i traci zasobność ko-

nieczną do dźwigania intenzywności kultury. To też oparcie szacunku gruntu na zasadzie skapitalizowanego przeciętnego przychodu i zapewnienie taniego, dogodnego amortyzacyjnego kredytu hipotecznego przedstawiają konieczne przedwstępne warunki, wśród których można wprowadzić zasadę niepodzielnego przechodzenia własności ziemskiej w drodze sukcesyi beztestamentowej, czy testamentowej.

Koniecznym warunkiem dla zapewnienia dodatniego działania przepisu prawnego w dziedzinie stosunków agrarnych jest zaistnienie organów wykonawczych władzy, któreby przepis prawny nie szablonowo, ze znajomością fachową rolniczego zawodu stosować umiały. To też mowcy poprzedni w wywodach swoich wielokrotnie dochodzili do wniosków stwierdzających potrzebę takich organów, potrzebę rolniczego urzędu (Agrarbehörde), i niewątpliwie całość problemu, nad którym się zastanawiamy da się zreasumować w postulacie zorganizowania średniego rolniczego stanu. U nas w kraju, mimo znacznego rozdrażnienia, istnieją jeszcze poważne zastępy średniej własności rolniczej i uważałbym za bardzo wskazaną akcyę czynników ustawodawczych, którąby miała na celu utrwalenie istnienia tej warstwy społecznej, przez poddanie szeregu jednostek gospodarczych pod odrębne przepisy prawa spadkowego i specyalne normy detaksacyi oraz zapewnienie dla nich dogodnego kredytu hipotecznego i wytworzenie organów wykonawczych władzy, któreby były w stanie przepisy prawne odpowiednio stosować a w danym razie odpowiednio zmieniać i łagodzić. Minimum i maximum przychodu katastralnego, w które ująćby należało tę kategoryę własności ziemskiej, musiałyby być bardzo ostrożnie i przezornie odgraniczone. Przez dobrowolne przystępowanie (na wzór i sposób wprowadzonej już w niektórych krajach państwa niemieckiego instytucyi Höferolle) jednostek gospodarczych o dochodzie katastralnym poniżej i powyżej ustawą zakreślonej granicy, mogłyby się szeregi tej rolniczej średniej własności korzystnie z czasem powiększać.

Marszałek. Głos ma p. Fedorowicz.

P. **Fedorowicz.** Jestem temu przeciwny, gdyż rozpadnięcie się większych gospodarstw, a to musiałoby nastąpić w razie utrzymania podzielności, nie byłoby korzystne. Zamiast jednego bogatego gospodarza mielibyśmy kilku lub kilkunastu ubogich. Jeżelibyśmy mieli wprowadzić niepodzielność, to tylko przy mniejszych gospodarstwach, gdzie już dalej w dzieleniu pójść nie można. Trudna ta do przeprowadzenia sprawa stoi na tym punkcie, jak stała przed laty 30 — i jeszcze gorzej; dziś rozdrobnienie doszło tak daleko, że bodaj, czy ze środkami nie jest już zapóźno.

Z głosów włościańskich w tej sprawie, da się wywnioskować, że nie są oni za tem, ażeby podzielność wstrzymaną została; że należy w tej mierze postępować jak najoględniej i na razie zastosować niepodzielność gruntów tylko do dziedzictwa beztestamentowego, a zresztą pozostawić rzecz fakultatywnie, t. j. zależnie od woli spadkodawcy. W ten sposób, idąc ostrożnie, ominęlibyśmy to, że moglibyśmy pewną niechęć przeciw tej ustawie wywołać. Sądzę, że znajdzie się wielu włościan, którzy sami będą się na tego rodzaju postępowanie pisali i sami staną po stronie niepodzielności. Kiedy się na naradę niniejszą wybierałem, zasięgałem zdania włościan i znaczna ich większość oświadczyła się raczej za takiem powolnem postępowaniem, aniżeli za bezwzględnem przeprowadzeniem zasady niepodzielności.

Marszałek. Głos ma książę Sapieha.

Wład. ks. **Sapieha.** Według mego zdania winny razem kraj i państwo równocześnie, gdyby takie ograniczenie miało wejść w życie, zastanowić się nad kwestyą kredytu dla tych, którzy mieliby spłacać spadkobierców wydziedziczonych. Dla tych, którzy nie dziedziczyliby spadku, należałoby się zastanowić nad utworzeniem „włości rentowych“. W ten sposób część ludności nie stałaby się ludnością bezrolną Jadąc na ankietę, zwołałem kilkudziesięciu włościan, przedstawiłem im rzecz i wszyscy jednogłośnie uznali pewne ograniczenie podzielności, jako jeden z najważniejszych postulatów chwili obecnej.

Marszałek. Głos ma dr. Ochenkowski.

Prof. dr. **Ochenkowski.** Postawiono tu kwestyę uregulowania dziedziczenia w ten sposób, jakoby w tem znaleźć było można jedyne lekarstwo na złe istniejące. Jestem innego zdania. Idzie tu o reformę, która powinna być rzeczywiście żywotną, właściwie o przygotowanie terenu do reformy gruntownej. Wprowadzenie ustawy, którąby stanowiła niejako chropowatość na tym terenie, przeszkodziłoby i reformie i jej rozwojowi.

Ustawodawcze kroki, jakie w tym względzie poczyniono w Prusach, nie dowodzą, aby tam istniało przekonanie co do zasadniczej doniosłości ustaw ograniczających prawo dziedziczenia. Zastosowanie ich jest tam tylko fakultatywne, następnie ograniczone do jednego rodzaju spadku, t. j. spadku beztestamentowego, wreszcie regu-

lacya ta nie jest tam ogólnie wprowadzona; o tem, ażeby ją wprowadzić w prowincyi nadreńskiej, gdzie jak wiadomo rozdrobnienie ziemi jest ogromne, nikt nie myśli. Tylko dla niektórych prowincyi wydano osobne postanowienia o niepodzielności ziemi spadkowej, tam mianowicie, gdzie już istniało w tym względzie niejako prawo zwyczajowe, n. p. w Westfalii, Hanowerze, gdzie zaś ono nie istniało, np, w Szląsku i Brandenburgii, tam rzecz ta wprowadzona sposobem próby, wydała minimalny skutek.

Środek ten więc, uznany jako tak wysoko leczniczy, jest tam stosowany w sposób ograniczony.

Przypatrując się zresztą tej instytucyi niepodzielności spadkowej ziemi, nie możemy powiedzieć, że ona broni uprzywilejowanego spadkobiercę od zadłużenia i od dalszych tego konsekwencyj. Przypuściwszy, że ojciec pozostawia 4—5 dzieci i majątek do połowy zadłużony: wówczas na tym uprzewilejowanym spoczywa taki ciężar długów, iż pod względem swobody ruchów gospodarczych uprzywilejowanym on bynajmniej nie jest. Czy następnie niepodzielność w razie spadku chroni od dalszego dzielenia? Nie! Bo ustawy pozwalają sprzedać spadkowy majątek, a cena ofiarowana uprzywilejowanemu dziedzicowi może być tak wysoką, że się nie obroni pokusie sprzedaży swego majątku, który następnie będzie rozparcelowany. Gdyby temu dziedzicowi nie pozwolono sprzedać majątku, lub zaciągać nań długów — to zrobionoby z niego rodzaj fideikomisaryusza, który byłby wcale nieszczególnie sytuowany; z posiadania majątku nie miałby tej satysfakcyi, jakiej jego dusza pożąda, nie miałby poprostu swej własnej woli. Otóż z tego wynika, że ograniczenie dziedziczenia w ten sposób, iż jeden dziedzic byłby uprzywiliowany, nie zwalcza kardynalnych wad systemu agrarnego, a wprowadza ograniczenia, które mogą przeszkodzić reformom rzeczywistym.

W reformie nie idzie tylko o rozmiary, ale o żywotność tego, co się tworzy. Biorąc ustawę za podstawę reformy, możemy sobie wyobrażać, jak rzecz zrobioną być powinna — ale przez to jeszcze rzecz wcale zrobioną nie jest. Jeżeli przez reformę nie zrobimy, nie stworzymy zarazem człowieka, tylko jakąś mumię — to wtem nie widzę postępu, ani korzyści.

Z tych względów nie sądzę, aby reforma spadkowego prawa była odpowiednim środkiem reformy agrarnej — owszem może ona stworzyć szkopuł dla jakiejś rzeczywistej reformy.

Marszałek. Głos ma Dr. Górski.

Prof. **Górski.** Dosychczasowa dyskusya obracała się około ustawy państwowej z 1. kwietnia 1889. i uczyniła na mnie wrażenie, że dotychczasowi mowcy przeceniają znaczenie, jakieby wypełnienie ram tem prawem dla ustawodawstwa krajowego zakreślonych mieć mogło; sądzę, że przywiązywano tu do takiej ustawy częścią zbyt wielkie nadzieje, częścią łączono z nią zbyt wielkie obawy Mojem zdaniem doniosłość praktyczna tej ustawy nie byłaby wielką, bo ustanawia ona niepodzielność gruntów średniej wielkości tylko na wypadek beztestamentowej śmierci właściciela, lub sporządzenia testamentu zastósowanego do tej ustawy, a więc t. zw. sukcesyi testamentowej przywilejowanej. Kto tak, jak ja, jest głęboko przekonany, że obecnie jest ostatnia chwila do ratowania resztek zagród włościańskich od niechybnego podziału na strzępki, ten nie może zataić obawy, że ustawa w ramach prawa z r. 1889 się obracająca pozostanie niewykonaną, bo dzieci wymuszą na właścicielu sporządzenie testamentu, ustanawiającego podział gruntu, a włościanin chorobą znękany, pressyi tej oprzeć się nie będzie w stanie

Wszak i według dziś obowiązującego prawa może spadkodawca bardzo znacznie faworyzować jednego z dziedziców, może bowiem ważnie oprócz legitymy, przekazać mu całą połowę spadku; znając więc ambicyą zamożniejszego włościanina, aby rolę nieuszczuploną jednemu z synów przekazać, przypuszczaćby należało, że często spotkać powinniśmy na wsi ojcowską zagrodę nieumniejszoną w ręku jednego z synów. Doświadczenie uczy jednak niestety, że tak nie jest, rozdrobnienie gruntów doszło do tak przerażających rozmiarów, że grunta te w 90% wypadków nie są w stanie wystarczyć na utrzymanie rodziny, że ilość sprzężaju w wielu wsiach stale się zmniejsza, że gospodarz nieraz niema na czem wyżywić krowy, a dziecko się chowa bez mleka. Jeśli sobie uprzytomnimy, że 30 lat od wydania znanej ustawy z r. 1868 wystarczyło, aby rozbić na strzępy dawne role włościańskie, to aż strach pomyśleć, co będzie za dalszych lat trzydzieści, jeśli ustawodawstwo nie postawi zapory dalszym podziałom ziemi przedstawiającej jeszcze względnie silną gospodarczą jednostkę. Przecież ziemia w nieskończoność dzielić się nie daje, a kto ją poniżej pewnej naturalnej granicy rozdrabnia, postępuje podobnie do tego, coby krajał obrazy lub drogie kamienie.

Zarówno względy społeczne jak i technika rolnicza wykazują więc, że ziemia

musi podlegać pewnym odmiennym prawom, niż towar, a jeżeli już przed stu laty rozpoznano, że t. zw. fundus instructus jest nieruchomością z przeznaczenia i oddzielnie od gruntu egzekucyi podlegać nie może, to ostatni już czas, abyśmy i my za przykładem ustawodawstw zagranicznych stwierdzili, że ziemia jest w pewnych granicach niepodzielną z przeznaczenia.

Jeżeli więc projektowana ustawa krajowa ma być skuteczną, to niepodobna dopuścić, aby proklamowaną przez nią zasadę niepodzielności omijano dowolnie i codziennie zapomocą aktów prawnych między żyjącymi i na wypadek śmierci; ustawa ta musi zatem postawić zasadę, że grunta pewnej kategoryi są w zasadzie i z uwzględnieniem prawa dyspenzy niepodzielne zarówno aktami między żyjącymi, jak i na wypadek śmierci. Będzie to postanowienie bardzo surowe, ale ze stanowiska kraju i społeczeństwa nieodzowne.

Wyrażono tu obawę, że zapomocą takich przymusowych postanowień podetniemy siłę żywotną jednostki, stworzymy jakąś mumią; już na wiecu socyalnym w Krakowie wypowiedział prof. Ochenkowski zapatrywanie, że środki przymusowe są szkodliwe, warunkiem bowiem wszelkich socyalnych reform jest wiara w człowieka. Pozwalam sobie na to odpowiedzieć, że wiara w człowieka wymaga niezbędnie, aby ten człowiek znajdował się wśród warunków, któreby mu pozwalały na rozwinięcie zasobów swojej intelligencyi i energii, te warunki zaś musi stworzyć ustawodawstwo w drodze przymusu, jeśli dane stosunki grożą spaczeniem i ubezwładnieniem najlepszych tego człowieka zamiarów i wysiłków. Stąd całe nowożytne ustawodawstwo socyalne polega na przymusie; bez przymusu posyłania dzieci do szkoły, bez przymusu ubezpieczenia robotników od wypadków, bez przymusu w sprawach wodnych, hodowlanych i sanitarnych nie byłby kraj w stanie wzrastać w dobrobyt i oświatę, a przecież i w najnowszych czasach żąda nasze włościaństwo przymusowego ubezpieczenia budynków od pożarów. Właśnie więc dopiero projektowane te korzystniejsze warunki pracy około roli dadzą dziedzicowi możność rozwinięcia niespożytych sił i przymiotów naszego włościanina, nie zasklepią, jak tu wyrażono obawę, ale pobudzą jego energię i wytwórczość.

Jeden tylko, ale za to bardzo ważny argument przemawia przeciw przytoczonemu tu zapatrywaniu, mianowicie, co się ma dziać z resztą rodzeństwa, jeśli dziedzic utrzymujący się niepodzielnie przy gruncie będzie w ten sposób z uszczupleniem schedy rodzeństwa faworyzowany?

Wzgląd to bardzo ważny, ale nie sądzę, żeby żal nad uszczupleniem schedy tylu a tylu jednostek miał w tej sprawie być czynnikiem rozstrzygającym.

Starałem się w pierwszem mojem przemówieniu wykazać, że włościanin nie jest w dzisiejszych warunkach w stanie pracą około swego lub cudzego zagona poprawić sobie znacznie warunki egzystencyi, mam więc prawo litujących się dzisiaj nad losem pewnej ilości jednostek, które uważać chcą za wydziedziczone, zapytać, czy nie powinni rozciągnąć tej litości na dzieci tych utrzymanych dzisiaj chwilowo przy strzępie ziemi, które to dzieci, nie uzyskają za lat dwadzieścia ze spadku nic ponad taki kawałek gruntu, który będzie za mały nawet na pomieszczenie włościańskiej chaty? Przecież to coraz dalsze rozdrabnianie iść będzie w przerażającem tempie, jeśli mu dzisiaj prawodawca nie zapobiegnie, a prawodawca, któryby dzisiaj dla niepopularności pewnego programu i zbytniej czułości dla dzisiejszego pokolenia zdawał zupełnie na łaskę losu przyszłą generacyą, nieopatrznie pozostawiał troskę o tę przyszłą generacyę swoim następcom lub pocieszał się jakimś w dzisiejszych stosunkach jeszcze zupełnie nieuzasadnionym i nieuchwytnym optymizmem, — prawodawca taki, nie stałby na wysokości swego zadania. Nasza historya smutną nam daje naukę, jaki jest skutek ważenia zasadniczych podstaw narodowego bytu piędzią chwilowych względów. Niepodzielność gruntów zachowuje na długie czasy silną i zamożną warstwę stanu rolniczego i chroni pewną przynajmniej część gospodarzy od tej niechybnej zagłady, na jaką ograniczona podzielność cały stan włościański już w najbliższej przyszłości skazuje.

Powtóre: projektowana niepodzielność odnosiłaby się tylko do pewnej (niestety drobnej) części włościańskich gospodarstw, objęłaby może zaledwie 10–20% zamożniejszych zagród, a więc liczba dotkniętych tem surowem prawem nie byłaby bardzo wielką, a w ten sposób instytucya ta odnosiłaby się tylko do tych ról i chat, gdzie wskutek względnej zamożności tradycya i dążenie do niepodzielności jest jeszcze silne.

Po trzecie: ziemia miała zawsze swoje przywileje, zarówno privilegia favorabilia jak i odiosa; niestety w dzisiejszych warunkach pozostały jej tylko te ostatnie. Śmiem to z całą stanowczością twierdzić, że dzisiejsze warunki pracy około roli są tak ciężkie, że jeśli z dwojga rodzeństwa

jedno utrzyma się przy gruncie, a drugie z drobną tylko spłatą odda się pracy w fabryce lub kopalni, to wprawdzie w pierwszej chwili różnica w zamożności tego rodzeństwa będzie znaczna, ale przy równej pracowitości ten drugi brat po kilkunastu latach więcej zaoszczędzić jest w stanie, niż majątek pierwszego wynosi.

W ten sposób upośledzenie rodzeństwa tylko spłatę ze spadku otrzymującego jest jeśli się pewną ilość lat jednakowo usilnej pracy uwzględni — mniejsze, niżby to na rzut oka przypuszczać można, jest zaś zupełnie uzasadnionem mniemanie, że w przyszłości stosunek ten tylko jeszcze na korzyść zarobków przemysłowych się zmieni. Dzisiaj głównym odbiorcą galicyjskiego robotnika są kopalnie nafty u nas, a węgla na Morawie; trzeba tylko dążyć, aby się wytworzyło jak najwięcej u nas takich ognisk zdolnych do spotrzebowania i korzystnej zapłaty za pracę naszego włościanina. Kwestya spłaty młodszego rodzeństwa może również wejść na pomyślniejsze tory w razie rozpowszechnienia się kombinacyi pożyczek hipotecznych z ubezpieczeniem na życie Grunt przechodzi w ten sposób nieobdłużony w ręce nowego dziedzica, bo pożyczka najpóźniej z chwilą śmierci właściciela gruntu zostaje umorzoną, a w wielu wypadkach gospodarz będzie ponadto mógł ubezpieczyć się według takiego systemu, który zapewni mu kapitał na spłatę młodszych dzieci. Premia, którą ubezpieczony za to płaci, wynosi kwotę stosunkowo nieznaczną, wskutek czego niemal każdy zapobiegliwy rolnik z dobrodziejstwa tego skorzystać może. Do pożyczki czteroprocentowej w 30 latach się amortyzującej, dopłaca rolnik w 25—40 latach na życie się ubezpieczający, tylko 1—1·75% jako premią, a przy niemieckim systemie zwrotów od rezerwy premii pod koniec życia uzyskuje nawet zwroty wyższe od samej premii.

Sądzę więc, że nietylko ostatnia to chwila, ale i chwila z wielu względów sposobna, do ratowania reszty średnich włościańskich gospodarstw przez zaprowadzenie niepodzielności ich tak za życia, jak i na wypadek śmierci. Przyznaję, że jestto krok radykalny, ale innego sposobu ratunku nie widzę, a tam, gdzie chodzi o najżywotniejszy interes kraju i społeczeństwa, muszą wszystkie inne względy ustąpić.

Marszałek. Głos ma hr. Rey.

P. Mikołaj hr. **Rey.** Jeśli mamy jakiś przedmiot konserwować, to musi to być przedmiot do konserwacyi przydatny i taki, jakimbyśmy mieć go chcieli. — Tymczasem na posiadłości, o której mowa — jest więcej długów, aniżeli sążni kwadratowych obszaru.

Zwracam uwagę na kwestyę obdłużenia. Sądzę, że jeżeli jakaś posiadłość ma być niepodzielna, to powinna to być posiadłość od 5 do 40 zł. podatku opłacająca, nieobdłużona — albo już co najwięcej obdłużona do połowy wartości — a niepodzielność rozumiem przy dziedzictwie beztestamentowem.

Co do sukcesyi beztestamentowej w praktycznem zastosowaniu nasuwałyby się tutaj rozmaite normy. I tak: z posiadłości od 10—100 zł. opłacających możnaby utworzyć małe majoraty włościańskie. W kwestyi — kto je będzie obejmował — należałoby to pozostawić spadkodawcy do woli za życia, na wypadek zaś beztestamentowego dziedzictwa, gdy pozostają sami małoletni, należałoby utworzyć rodzaj rady familijnej. W tym względzie wchodziłyby w grę rozmaite czynniki i władze — między innemi władza administracyjna agrarna, o której była już mowa.

Marszałek. Proszę Panów! Chciałbym poruszyć rzecz jedną. Celem ankiety jest wskazanie Wydziałowi krajowemu, jakie wnioski ma Sejmowi przedłożyć. Zwracam więc uwagę, że jest rzeczą konieczną, jeżeli praca nasza ma jakiś bezpośredni przynieść rezultat, ażeby ten wzgląd był głównie na uwadze zatrzymany i aby proponowane były takie środki, które w drodze ustawodawstwa krajowego przeprowadzić się dadzą, w przeciwnym bowiem razie bezpośredniego rezultatu nie osiągniemy. Zwracam uwagę dlatego, że kiedyś na Wydziale krajowym ciężyć będzie odpowiedzialność, żeśmy z tych rad, które ankieta nam udzieliła, nie korzystali. Korzystać będziemy mogli skutecznie tylko wtedy, jeżeli środki proponowane utrzymane będą w granicach kompetencyi ustawodawstwa krajowego. Wszelkie inne środki — jak Panom zresztą wiadomo — które kończą się zwykle na wezwaniach do Rządu, ażeby w drodze ustawodawstwa państwowego to lub owo przeprowadził, mają tylko akademiczne znaczenie, skutku bezpośredniego nie osięgają, a zresztą mogą być daleko skuteczniejszemi, jeżeli przez posłów do Rady państwa podniesione zostaną.

Głos ma Dr. Krzyżanowski.

P. Dr. **Krzyżanowski.** Nawiązując do do przemówienia p. Dąmbskiego, zaznaczyć muszę, iż idzie tu wprawdzie o cały kom-

pleks środków ustawodawczych, ale stworzenie osobnego prawa dla stanu rolniczego wymaga dłuższego czasu i nie może nastąpić odrazu, mojem więc zdaniem reforma prawa spadkowego winna być początkowym punktem, około którego dalsze usiłowania skupiać się mają. Równolegle z tem winna iść organizacya kredytu dla włościan i to kredytu, ile możności osobistego celem umożliwienia spłat rodzeństwa. Jeśliby uchwalenie prawa spadkowego stać się miało — jak ktoś powiedział — bodźcem do opuszczenia rąk, wówczas każdy oświadczyćby się musiał przeciw tej reformie, ale o tem nikt nie myślał — przeciwnie. Na razie wprawdzie, w dyskusyi ze względów metodologicznych, powinniśmy się ograniczyć do tego jednego punktu, nie zapominając jednak o tem, że zmiana prawa spadkowego jest punktem wyjścia dla dalszych reform.

Jeżeli bowiem obecne prawo spadkowe nadal obowiązywać będzie, to zdarzyć się może, że z innemi reformami naszemi przyjdziemy wtedy, kiedy stanu włościańskiego już mieć nie będziemy. — Dziś już — jak to p. Czecz słusznie zauważył — włościanin niejednokrotnie nie jest rolnikiem, ale zarobnikiem, dla którego praca na roli jest zajęciem ubocznem.

Przystępując do omówienia zasad, na których opierać się powinna ustawa krajowa uzupełniająca ustawę państwową o specyalnem prawie spadkowem dla średnich posiadłości ziemskich z 1. kwietnia 1889, nasuwa się przedewszystkiem pytanie, w jakich wypadkach ma obowiązywać nowa ustawa. Może tu być mowa o trzech ewentualnościach: 1) Ustawa obowiązuje te posiadłości, których właściciele sami się zgłoszą; 2) obowiązuje w razie sukcesyi beztestamentowej; 3) uchyla testament.

Wydział krajowy ominął w swym kwestyonaryuszu pierwszą z tych trzech ewentualności t. j. system t. zw. *Höferol len* — i słusznie, bo stan włościański u nas nie ma dość inicyatywy i samowiedzy, by skorzystać z instytucyi tego rodzaju. Daleko większą racyę bytu miałby rodzaj odwrotnych *Höferollen*, t. j., że z zasady wpisuje się każdego do wykazów obejmujących posiadłości objęte specyalnem prawem spadkowem, ale wolno mu żądać wykreślenia po dopełnieniu przepisanych formalności. Moim zdaniem jednak oba te środki w naszym kraju nie są dostateczne.

Minimalnym naszym postulatem, którym na początek zadowolićby się można, jest zastosowanie zreformowanego prawa spadkowego do wypadków śmierci beztestamentowej.

Co do kwestyi obliczenia sched spadkowych jestem zdania, że należy je obliczać na podstawie skapitalizowanego czystego dochodu, a nie — jak dotychczas — na podstawie ceny, którą w drodze sprzedaży osiągnąć można. Ponieważ — o ile mi wiadomo — na tę zasadę wszyscy się zgadzają, przeto nie będę dłużej się zatrzymywał na tym punktem.

Do zmniejszenia niebezpieczeństwa zadłużenia połączonego z niepodzielnością dąży również wprowadzenie t. zw. *praecipuum*, które znalazło już zastosowanie w Niemczech, n. p. w Badeńskiem, gdzie oznaczono część przypadającą na korzyść spadkobiercy na $^1/_{10}$, czy też $^1/_9$ wartości całego spadku i w Prusiech, które idą znacznie dalej bo do $^1/_3$. Wprowadzenie *praecipuum* uważałbym w zasadzie za wskazane i sprawiedliwe — dziś jednak trudno jeszcze cyfrowo określić jego wysokość.

Pytanie dalsze co zrobić, by utrzymać posiadłość niepodzielną za życia spadkodawcy i na wypadek pozostawienia testamentu. Tu pozwolę sobie przypomnieć, że swego czasu w r. 1883 Wydział krajowy oświadczył się zatem — a także i prof. Pilat — że u nas reforma prawa spadkowego, obejmująca tylko wypadki śmierci byłaby bezskuteczną. Należy dążyć do tego, ażeby orzeczenie niepodzielności rozciągnąć na umowy między żyjącymi.

W Krakowie podczas wstępnych obrad nad kwestyą niepodzielności uwydatniły się w tej mierze pewne różnice poglądów. Jedni chcieli stosować zasadę niepodzielności do gospodarstw średnich, dających wyżej 100 zł. czystego katastralnego dochodu, drudzy domagali się niższego oznaczenia dolnej granicy. W końcu zgodzono się na to, że, jeśliby ustawa orzekła wprowadzenie zupełnej niepodzielności, wówczas należy ją zastosować tylko do bardzo małej ilości średnich gospodarstw — to znaczy, należałoby pójść z granicą dolną wysoko, — jeżeli zaś skończyłoby się na wprowadzeniu zasady sukcesyi beztestamentowej, można pójść znacznie niżej.

Mnie osobiście pierwszy z tych systemów wydawałby się odpowiedniejszym.

Powoływano się tu na przykłady zagranicy i pytano, dlaczego tam nie wprowadzono w sposób przymusowy nowych zasad prawa spadkowego. Otóż nie chcę wprawdzie zupełnie wykluczać możności

powoływania się na przykład zagranicy i dowodu z analogii — zauważyć jednak muszę, że tam stosunki są odmienne. — W Niemczech kładą największy nacisk nie na dzielenie, lecz na przeszkodzenie w obdłużaniu ziemi t. j. na kwestyę „*des Ertragswerths*“ i „*praecipuum*“, — u nas zaś na pierwszy plan wysuwa się zasada niepodzielności. Zresztą stosunki agrarne są tam o tyle lepsze, iż chwytanie się środków radykalnych nie jest gwałtownie potrzebnem.

Podniesiono zarzut, że ustawa zrobi z człowieka mumię, odbierze mu energię czynu. Mnie się zdaje, że od społeczeństwa zależy nadać wykonaniu ustawy pewien kierunek.

W wysoko indywidualistycznie wykształconem społeczeństwie angielskiem, we Francyi — gdzie się przyjęły zasady kodeksu Napoleona — tam nie może być mowy o stosowaniu tak radykalnych środków, ale u nas — gdzie zdrowy instynkt ludu walczy w obronie raz zdobytego „standard of life“, z tendencyą do zbyt szybkiego wzrostu ludności i z nieprzyjaznemi przepisami prawa spadkowego, któreto dwie przyczyny zmierzają poniekąd do obniżenia poziomu cywilizacyjnego i przeszkadzają wzniesieniu się na wyższy szczebel w drabinie społecznej — jest obowiązkiem wobec społeczeństwa stanąć po stronie dążenia do niepodzielności. Z ust pp.: Fedorowicza i ks. Sapiehy, usłyszeliście Panowie przed chwilą, że zapytywani przez nich włościanie oświadczyli się za niepodzielnością, usłyszeliście zatem Panowie potwierdzenie mych poprzednich wywodów.

Świadczy to o zrozumieniu potrzeby reformy przez społeczeństwo i o tem, że w ludzie tkwi świadomość grożącego niebezpieczeństwa, świadomość tego, że ziemia jako podstawa bytu i tradycyi rodzinnej — powinna być w posiadaniu jednostek ekonomicznie silnych, a nie siedliskiem proletaryuszy, którzy ani dla państwa ani dla społeczeństwa pożyteczni być nie mogą.

Marszałek. Głos ma Dr. Sołowij.

Dr. **Sołowij.** Na konferencyi członków Towarzystwa gospod. galic. — wczoraj poufnie odbytej — większość obecnych oświadczyła się za tem, że pytania *ad A)* 1—4, ma być z jak największą rezerwą traktowane. Zdawało mi się, że w tym przedmiocie nie będę potrzebował zabierać głosu. W obec jednak wywodów poprzedniego mowcy, który twierdził, że ograniczenie dzielenia na wypadek śmierci jest potrzebne, muszę słów parę powiedzieć.

Już p. dr. Ochenkowski zaznaczył, że ograniczenie dzielenia doprowadziłoby w kraju do pewnego rodzaju własności związanej. Tego rodzaju własność, gdzie inicyatywa właściciela słabnie, jest szkodliwą. P. Dąmbski rozciągnął ograniczenie także na średnią własność tabularną. — Tutaj byłoby ono wprost zabójczem. Dzisiejsze ustawodawstwo daje możność związania własności, a przecież praktyczne wypadki dowodzą, że najczęściej najszlachetniejsze zamiary spadkodawcy obracają się w niwecz, bo bezpośredni dziedzic chce z danego majątku jak największe wyciągnąć korzyści i nie ma interesu w tem, ażeby substancyę w jak najlepszym utrzymać stanie. Obawiam się, że tego rodzaju objawy byłyby u ludności włościańskiej powszechne.

Z drugiej strony — pod względem ekonomicznym i społecznym, wytworzenie średniej własności włościańskiej jest niezawodnie wskazane, jednak obawiałbym się, gdyby dążenie do tego rodzaju gospodarstw miało wejść na drogę przymusową — i zdaje mi się, że projekt p. dr. Skałkowskiego, ażeby dążyć do tego przez ułatwienia kredytowe byłby więcej praktyczny. Jeżeliby zaś już ustawa z 1. kwietnia 1889 miała być u nas wprowadzona, to należałoby ograniczyć niepodzielność do dziedzictwa beztestamentowego, nie stosując jej tam, gdzie spadkodawca za życia chce rozrządzić majątkiem.

Gdyby bowiem tego rodzaju postanowienie, ograniczające swobodę rozporządzania własnością włościańską nawet aktami prawnemi za życia właściciela, w formie ustawy uchwalonem zostało, a nie było wyrazem potrzeby odczutej i zrozumianej przez najbardziej interesowaną ludność włościańską — to można się obawiać, że włościanie obchodziliby tę ustawę. Wszak mamy ustawę hipoteczną na najsłuszniejszych podstawach opartą, a mimo tego, że ta ustawa istnieje już od r. 1871 nie wżyła się jeszcze ona powszechnie w przekonania ludu — i niestety dzieją się liczne transakcye z pominięciem ksiąg gruntowych, co interesowanych i na straty i na niebezpieczeństwa sporów naraża.

Sądzę wreszcie, że sprawa w ogóle nie jest jeszcze tak dalece przygotowana, ażeby na to pytanie stanowczo i ściśle odpowiedzieć można.

Marszałek. Głos ma p. Huryk.

P. **Huryk** Ja wże zaznaczyw, szczo ne jest potiszajuczy objaw dalszoho diłenia hruntiw — ałe na teper prystupłenie do ohranyczenia jest szcze peredowczisne. Toje wydajet sia meni, jak koły chory widdast' sia w ruki likara, a toj zapysze jemu — mimo najlipszoj ochoty — likarstwo, kotore misto zdorowla choromu smert' prynese. Sły my mamy buty poperednykamy twirciw toj ustawy w Sojmi i im dorohu wskazuwaty, i sły tutki pp. Fedorowicz i Sapieha pokłykały sia na selan, tak ja so swojij storony każu, szczo takoż pered odizdom tut na konferencju sprosyłem selan, ne kilkadesiat, ałe może buło 200. Riżnyi buły zdania, ałe to pewno, szczo bilsze jak 5/6 shodyły sia na toje, szczoby ja romawlaw protyw tamowaniu diłenia gruntiw.

Sły my pry braku oświty, fabryk, zaniatia pobicznoho, zdorowoho kredytu, regulacyi cin — włożymo na poseditela zemli obowiazok, ażeby z toj zemli ne tylko sia uderżaw, ałe szcze dobuw hroszej i spłatył spadkoimciw — to zdiłajemo szczo win musyt w ruinu popasty — a tamtyi spadkoimci ne znajdut żadnoho sposobu do żytia. Otże dumaju, szczo ricz je peredowczesna. Sotworim to szczo dla naroda potribne proświtu, rozszyrajmo promysł, dajmo pobicznyj zarobok, dajmo roboty na dorohah w predpryjemstwa hromad, zakładajmo kasy szadnyci i pożyczkowyi hromadzkiji — a nikoły selanyn ne popade w ruinu. Win stane silnyszyj, bo taka pomicz zaochoczuje, wozbudzaje ambicyu, win bude czuł sia swobidnym obywatelom kraju i derżawy. Czerez ohranyczenie wy Panowe choczete z nioho zrobyty newilnyka; — win bude newilnyk, najmyt, słuha do niczoho. My tut wełyku wahu prykładajem do zemli, a ne majemo poruku, czy tak zwiazanyj selanyn bude dobre hospodaryty. Najlipszy instrument w rukach partacza musyt wydasty nepryjemnu harmoniu.

Otże oświdczaju, szczo ja w zasadi hodyłbym sia na ohranyczenie podiłu gruntiw, ałe pid usłowiem, szczo sia dast' sia sposoby do żytia dla tych, kotoryi ne oderżajut zemli w spadku — a jesły dla naroda w zahali ne zrobyt sia nyczo bilsze to uważaju ricz za perodewczasnu.

Marszałek. P. Bojko ma głos.

P. **Bojko.** Muszę sprostować zdanie p. Krzyżanowskiego, który powiedział, że opinia włościan nie jest dla niego miarodawczą. Sam fakt, że JE. Marszałek raczył zaprosić nas włościan do ankiety jest świadectwem, że Wydział krajowy nie myśli tak, jak p. Krzyżanowski. Któż ma być miarodawczym dla reform agrarnych, o jakich tu mowa? — przedewszystkiem ci, o których tu chodzi. Nie przeczę, że wszyscy Panowie macie dla nas jak najlepsze chęci, — lecz niektórzy z Was traktują rzecz ze stanowiska zbyt teoretycznego, podczas, gdy najlepsze środki przeciw działaniu złemu są te, które my wskazujemy. Dla czego p. Krzyżanowski nie chce dodać w swoich projektach postanowienia, że żydowi nie wolno gruntu od chłopa nabywać? To byłoby może zanadto radykalne, ale możnaby także postawić!.. I dla tego też jestem przeciw ograniczeniu podzielności. Bo jeżeli ten gospodarz wpadnie całkiem w długi i jeżeli będzie postanowione, że tylko j e d n e m u grunt sprzedać może, to tym j e d n y m będzie zawsze żyd. Zamiast więc popierania hasła antysemityzmu, my oddajemy ziemię w ręce żydów..

Marszałek. Dr. Skałkowski ma głos.

Dr. **Skałkowski.** Wczoraj w Towarzystwie gospodarskiem gal. omawialiśmy kwestyonarusz — i jednogłośnie byliśmy zdania, że ta rzecz wymaga dojrzałej rozwagi. Im więcej nad nią się zastanowić — tem więcej wynika trudności i powstaje obawa, że chcąc zrobić coś dobrego— możemy doprowadzić do najgorszego.

Jeżeli ustawa ma obowiązywać w razie dziedzictwa beztestamentowego, to oczywiście ci, którzy dostaną spłaty, byliby na na korzyść głównego dziedzica pokrzywdzeni. Powiadacie Panowie, że jest w tem wyższa idea społeczna: — ale żądanego skutku nie osiągniemy, jeżeli nie zapobieżemy obdłużaniu, jeżeli zaś z drugiej strony wydamy zakaz obdłużania, to odejmiemy włościaninowi wszelki kredyt. Jeżeliby dalej ustawa obowiązywała także w razie dziedzictwa testamentowego, to wyzywamy niejako tych rodziców, którzy chcą dzieci równo obdzielić, ażeby przemyśliwali nad środkami wyłamania się z pod ustawy.

Jeżeli dziś nie jest u ludu wyrobione poczucie potrzeby utrzymauia ziemi w jednym ręku — to ustawa nie wiele pomoże; przeciwnie, gdzie to poczucie jest, to ustawa nie szkodzi. Sto lat obowiązuje kodeks Napoleoński, dozwalający dzielenia, a szkodliwych objawów podzielności we Francyi niema. Trzeba nam raczej szukać ekonomicznych środków, trzeba znaleść sposoby dostarczania włościaninowi źródeł zarobku i kredytu, a wtedy, gdy je znajdziemy, będzie można posiadającym nałożyć pewne ograniczenia. W miarę, jak stan umysłowy włościan i stan zdolności kredytowej podnosić się będzie — włościanin sam dojdzie do uznania potrzeby zatrzymania ziemi w jednym ręku.

Prof. Dr. **Pilat.** Nie od rzeczy będzie podnieść, że dyskusya, czy ograniczenia mają być wprowadzone, czy nie, odnosi się tylko do jednej części posiadłości włościańskich, a nie do ogółu. Zdaje mi się, że powszechna będzie zgoda na to, że co do tych posiadłości, które zeszły niżej *minimum* możności prowadzenia gospodarstwa nie ma żadnego interesu, ażeby je utrzymać. Tu chodzi o to, czy dopomódz do tworzenia średniej własności włościańskiej, przez oznaczenie, że posiadłości o średnich rozmiarach, t. j. ponad pewną granicę obszaru od dołu aż do pewnej granicy obszaru u góry, nie mogą być dzielone. Ku temu zmierza ustawa z 1. kwietnia 1889. W mojej broszurze powiedziałem, że od proponowania, ażeby Sejm bezzwłocznie przystąpił do załatwienia tej sprawy, wstrzymują mnie dwie okoliczności: okoliczność, że sprawa jest zbyt mało przygotowana w umysłach ludności rolniczej (a z tym gruntem, na którym ustawa ma działać, liczyć się musimy), a następnie okoliczność, że potrzeba pomyśleć o tem, ku jakim zajęciom zwrócićby należało tę część ludności, którąby zamiast gruntu otrzymała spłaty.

Chodzi więc o to, czy mamy się ograniczyć teraz do stwierdzenia, że grunt do takiej ustawy w ogóle nie jest przygotowany, czy też zaznaczyć, że co do sukcesyi beztestamentowej powinno być zaprowadzonem odmienne prawo od dzisiejszego dla posiadłości średniej. Gdyby się raz udało wprowadzić odrębne przepisy dla spadków rolniczych średniej wielkości w sukcesyi beztestamentowej, to stopniowo przepisy te coraz bardziej byłyby zastosowywane, a wszystkie dążenia do zachowania średniej własności znalazłyby w nich oparcie.

Co do 3. punktu: oszacowania spadku na podstawie przychodu, a nie ceny kupna, sądzę, że za tem dziś już oświadczyć się można i trzeba.

Marszałek. Dr. Krzyżanowski ma głos.

Dr. **Krzyżanowski.** Podnoszono zarzut, że ograniczenie dzielenia wywoła zniżkę ceny robocizny. Ja jestem przeciwnie zdania, że zarobki pójdą w górę. Dziś włościanin 2 lub 3 morgowy musi szukać zarobku u właściciela dworu, który ma pewien monopol na jego pracę, natomiast młodszy syn, nie obejmujący spadku będzie mógł szukać zarobku wszędzie.

Pp.: Sołowij i Pilat sprzeciwili się wszelkiemu przymusowi, a zgodziliby się na wprowadzenie zasady niepodzielności tylko w wypadkach dziedzictwa beztestamentowego. Mniemam, że i ta częściowa reforma byłaby skuteczną, a ma tę zaletę, że oczywiście napotka na znacznie mniejsze trudności. Wszak pp.: Bojko i Huryk oświadczyli, że pewne ograniczenie rozdrabniania byłoby pożądane, prawdopodobnie więc zgodziliby się na zmianę prawa spadkowego w tej formie. Śmiem jednak do p. prof. Pilata zwrócić się z zapytaniem o stosunek jego obecnych poglądów do dawniejszych. W r. 1883 Dr. Pilat w opinii złożonej na żądanie Ministerstwa sprawiedliwości i rolnictwa bronił zapatrywania, że reforma prawa spadkowego wobec smutnych stosunków u nas w kraju nie wystarcza, że należy zatem dążyć do ustawowego zakazu dzielenia gruntów włościańskich przez umowy między żyjącymi i do wprowadzenia minimum posiadłości, obecnie zaś jest prof. Pilat za minimum parcel i za niepodzielnością tylko na wypadek śmierci beztestamentowej. Rozumiem przyczyny, które skłoniły prof. Pilata do oświadczenia się obecnie tylko za minimum parceli, niewiem jednak, dlaczego ograniczenie dzielenia za życia miałoby być wówczas bardziej pożądane, niż dziś? Myślę przeciwnie, że dziś ograniczenie byłoby łatwiejsze, bo dziś napotkałoby u ludności na opór mniejszy, dziś bowiem ilość tych posiadłości średnich, do których należałoby zastosować tę zasadę, nie wątpliwie zmniejszyła się wskutek postępu w rozdrabnianiu gruntów włościańskich, z drugiej strony zatem wzrosła potrzeba ochrony tej coraz to mniejszej ilości zagród włościańskich.

W r. 1883 śp. Hausner, broniąc podzielności przed zarzutem, że nie ziściły się nadzieje, które łączono w rozprawach sejmowych z r. 1868 z tą zasadą, — po tej zasadzie spodziewano się wówczas rychłego przeprowadzenia komasacyi dobrowolnej stworzenia rolniczego stanu średniego, — odpowiedział: Czekajmy jeszcze lat 15, a te rany, które nam wolność dzielenia zadała same się zagoją. Na to Hausnerowi odparł Grocholski, że jeżeli będziemy czekać jeszcze lat 20, to stanu włościańskiego już mieć nie będziemy. Nie ziściły się nadzieje większości sejmowej w r. 1868, przepowiednie mniejszości w r. 1883; wbrew dawnym teoryom ekonomicznym, głoszącym, że wolność jest balsamem zawsze i wszędzie gojącym rany przez jej zastosowanie wywołane. Nieograniczonej wolności dzielenia ziemi, jakto dowodnie wykazały poranne obrady, nie równoważy w Galicyi jej skupywanie lub wzrost intenzywności. Grocholskiego

przepowiednie okazały się bliższemi prawdy. Może Grocholski za krótko określił termin, to pewna, że dziś już są okolice, w których przeprowadzenie komasacyi jest spóźnionem z powodu daleko posuniętego stopnia rozdrobnienia; obawiam się, że dalsze odraczanie reformy prawa spadkowego, doprowadzi do ustawowego określenia zasady niepodzielności wtedy, gdy już owych średnich zagród włościańskich, o których ratowanie nam właśnie chodzi, już mieć nie będziemy.

Prof. Dr. **Pilat.** P. Krzyżanowski dziwi się, że zdanie, które obecnie w mojej broszurze i tutaj wypowiedziałem, jest odmienne od zdania wypowiedzianego w r. 1883. Jabym się raczej powinien dziwić temu, że p. Krzyżanowski się dziwi, zapominając, że między rokiem 1883 a chwilą dzisiejszą przeżyłem lat 14 w ciągłych studyach nad sprawami agrarnemi, studyach, które w niejednym punkcie sprowadzić muszą zmianę w poglądach.

Marszałek. Wobec spóźnionej pory odraczam dalszy ciąg rozprawy i proszę Panów na jutro na godzinę 10 rano.

Koniec posiedzenia o godzinie 9 wieczorem.

II. Posiedzenie z dnia 21. października 1897.

Obecni: Jakób Bojko, Karol Czecz, Dr. Stanisław Dąmbski, Dr. Antoni Górski, Dr. Jan Hupka, Józef Huryk, Dr. Adam Krzyżanowski, Tadeusz Langie, Dr. Władysław Ochenkowski, Mieczysław Onyszkiewicz, Dr. Tadeusz Pilat, Stanisław Polanowski, Mikołaj hr. Rey, Tadeusz Romanowicz, Władysław książe Sapieha, Dr. Damian Sawczak, Stefan Skałkowski, Dr. Tadeusz Sołowij i Dr. Józef Wereszczyński.

Przewodniczy: J. E. Stanisław hr. Badeni, Marszałek krajowy.

Protokół spisuje: Dr. Henryk Sawczyński, wice-sekretarz Wydziału krajowego.

Początek posiedzenia o godzinie 10. przed południem.

Marszałek. Znajdujemy się przy punkcie 5., który jeszcze w całości nie był omówiony. Przy tym punkcie mogłaby być poruszoną kwestya kredytu włościańskiego i jego rozmaitych form.

P. **Czecz.** Proszę J. E. Marszałka, by pozwolił mi kilkoma słowy wrócić jeszcze do wczorajszej dyskusyi.

Marszałek. Wprawdzie dyskusya została już zamkniętą, ale udzielam p. Czeczowi głosu.

P. **Czecz.** Jeżeli bierze się całą kwestyę agrarną, to nie przedstawia się ona tylko jako kwestya podzielności i niepodzielności, lecz o wiele szerzej. Zaznaczyć muszę, że dalszych kroków nie można poczynić, dopóki kwestya kredytu i inne sprawy nie będą w odpowiedni sposób załatwione. Samo ustawodawstwo krajowe nie może przystąpić do załatwienia całej tej sprawy. Może w przyszłości będzie ta sprawa mogła być załatwiona łącznie z organizacyą rolnictwa, dziś dyskusya tej konferencyi stanowić może tylko część tych prac, które pod tym względem podjąć trzeba.

Marszałek. Otwieram dyskusyę nad punktem 5. Tu są trzy ustępy, do których dołączyć należy, z praktycznego wychodząc stanowiska, pytanie, jakie ma być ten kredyt? Nie chodzi tu o kredyt hipoteczny, który niewątpliwie istnieje w warunkach bardzo korzystnych, prawdopodobnie chodzi o kredyt inny. Jaka ma być tegoż forma, o ileby inicyatywa w tej mierze miała wyjść od Sejmu?

P. Dr. Sołowij ma głos.

P. Dr. **Sołowij.** Przy wczorajszej dyskusyi podniosło się kilka poważnych głosów, że obecny stan prawny bynajmniej nie odpowiada potrzebom naszego ludu. I tak: prof. Górski podniósł, że ustawodawstwo nasze jest zbyt skomplikowane, a z ust posła Huryka słyszeliśmy, że chłopom brak opieki prawnej, czyli że ta nieszczęśliwa zasada *iuris ignorantia nocet*, jest dla ludu naszego zgubną. Jednak tak co do ogólnych stosunków prawnych i co do norm egzekucyjnych, w których dziedzinę wkracza punkt 5. a), b), c), zdaje mi się, że powzięcie jakichkolwiek uchwał byłoby na razie przedwczesne, gdyż jesteśmy w przededniu reformy sądowej, która, jeżeli spełni choćby w połowie te oczekiwania, jakie do niej przywiązujemy, to z pewnością stan rzeczy na lepsze się zmieni. Przy dotychczasowych przypisach egzekucyjnych niejednokrotnie, jak podniósł p. Huryk, za 10 zł. wywłaszczano chłopa. Tego rodzaju wypadki wobec noweli egzekucyjnej, jeżeli ona będzie w ręku dobrych i dzielnych sędziów, absolutnie nie nastąpią. Według tej noweli egzekucya na nieruchomości przez licytacyą ma być ostatecznym środkiem. Motywa rządowe zaznaczają, że zanim do tej ostateczności dojść będzie mógł wierzyciel, będzie musiał przedtem wykazać, że inne środki egzekucyjne nie doprowadziły do celu. Ponadto ograniczenia i obostrzenia przy sprzedaży nieruchomości są tam tak znaczne, że chyba bardzo lekkomyślny wierzyciel przystąpi do niej, zanim wyczerpie

inne środki egzekucyjne, jak sekwestracyę i egzekucyę mobilarną. Ponadto wprowadza nowa ustawa w egzekucyi pewne nowości, które muszą stan rzeczy na lepszy zmienić. Dziś wedle ust. z 10. czerwca 1887 istnieją te ograniczające postanowienia, że na licytacyi realność nie może być sprzedaną poniżej $^1/_2$ szacunku. Obecnie mieć będziemy t. zw.: das Mindestegebot, które powiada, że domy mogą być sprzedane tylko za połowę, a inne nieruchomości tylko za $^2/_3$ ceny szacunkowej.

Te wszystkie słusznie podnoszone braki ustaną z chwilą zaprowadzenia nowej ustawy egzekucyjnej. Gdy z jednej strony spodziewam się, że od 1. stycznia 1898 r. nastaną lepsze stosunki w dziedzinie egzekucyi, jak niemniej w dziedzinie sprawowania całego wymiaru sprawiedliwości w stosunkach prawno-prywatnych, to z drugiej strony obawiam się złych skutków dalszego ograniczania kredytu.

Proszę Panów! Już sama ustawa egzekucyjna, nakładająca na wierzyciela cały szereg różnych formalności, kredyt utrudnić musi, już dziś często doświadczamy tego, że niejeden kapitalista prywatny, który poprzednio chętnie pożyczał pieniądze na hipoteki, dziś tego uczynić nie chce w obawie tych wszystkich trudności, które od 1. stycznia 1898 dotknąć go muszą. — Z ust ludzi, którzy stosunki niemieckie badali pod tym względem, słyszałem, że w kołach sędziowskich i adwokackich i całej ludności niemieckiej przejawia się dążenie, by zaprowadzić pewne ułatwienia w tym kierunku i usunąć te formalności, które kredyt uszczupliły.

Ponadto obawiałbym się z tego powodu ograniczeń możności zadłużenia własności włościańskiej, że straciłaby ona na swej wartości.

Na pytanie w ustępie „b“ postawione, czy byłoby wskazane pożyczki połączyć z ubezpieczeniem na życie, odpowiedzieć mogę twierdząco Wprawdzie kredyt hipoteczny bankowy jest tańszy, to jednak jest on dla naszego włościanina z tego powodu zgubny, że włościanin zapomina o tym ciągle trwającym ciężarze i pozostawia nieruchomość obdłużoną spadkobiercom w chwili, gdzie tymże najtrudniej grunt podzielić, czy jednemu utrzymać się, spłaciwszy innych. Byłoby bardzo korzystnem, gdyby tego rodzaju ubezpieczenia na życie dały się wprowadzić.

Co do ustępu „a“ oświadczyć się muszę przecząco, gdyż trudno przewidzieć tych wszystkich form kredytu, jakie za sobą stosunki przynieść mogą. Bardzo często racyonalnym, chociaż nieamortyzacyjnym długiem, może być reszta ceny kupna, lub spłata spadkowa, a gdyby postanowionem zostało, że tylko długi amortyzacyjne mogą realności włościańskie obciążać, to ani reszta ceny kupna, ani spłata spadkowa nie mogłyby znaleść hipoteki na realnościach włościańskich.

Co do ustępu „c“ odpowiedź twierdząca o tyle byłaby zbyteczną, że już nowa ustawa egzekucyjna wprowadza liczne ograniczenia, tak, że dla małej wierzytelności poprostu egzekucyi na nieruchomości prowadzić nie będzie można, bo sędziemu przysługuje prawo na wniosek dłużnika odesłać wierzyciela do innych środków egzekucyjnych, jak sekwestracyi i egzekucyi mobiliarnej.

O ile znam stosunki włościańskie, to włościanin cierpi nie tyle na brak kredytu hipotecznego, który jest u nas bardzo tani i uregulowany przez Bank krajowy, jednak potrzeba włościaninowi pożyczek krótkoterminowych mniejszych, gdy padnie mu krowa, gdy ma budynek odbudować, gdy potrzebuje funduszów na pokrycie kosztów pogrzebu. Tej potrzebie kredytu krótkoterminowego mogą uczynić zadość tylko lokalne instytucye kredytowe, które zasilane kredytem Banku krajowego już w wielu stronach kraju pożyteczną działalność rozwijają.

Marszałek. P. hr. Rey ma głos.

P. hr. **Rey**. Co do punktu „a)“, oświadczam się twierdząco. To, że u nas własność średnia i większa upada, przyczyną jest, że kredyt hipoteczny jest zanadto łatwy. Jeżeli chłopom stworzymy jak największy kredyt, to zgubimy ich do reszty.

Co do punktu „c“ p. Dr. Sołowij tłumaczył nam, że rzecz ta jest przez nową ustawę egzekucyjną już załatwioną. Jednak życzyłbym sobie, żeby ustawa krajowa jeszcze bardziej tę sprawę sformułowała, bo w moim małym zakresie działania nieraz mi się zdarzało widzieć, że dla sumy 8 zł., które kasa pożyczkowa gminna pożyczyła wdowie dla małoletnich, cała realność była wystawioną na licytacyę, a z tych 8 zł. zrobiło się 63 zł. Tu tę możność pożyczek trzeba jak najbardziej ograniczyć, a nie otwierać im szerokich ram.

Co do dalszych punktów muszę odpowiedzieć, że kredyt hipoteczny nie jest uregulowany. Może się mylę, ale zdaje mi się, że Bank krajowy zupełnie nie odpowiada tym wymaganiom, jakie my co do kredytu dla włościan w nim pokładamy. Kredyt hipoteczny jest uregulowany w Poznańskiem, gdzie jest Bank ziemski, oparty na Banku rentowym, a równocześnie mający swoje źródło w spółkach, które wy-

chodzą ze społeczeństwa i które Bank ziemski zorganizował od prowincyonalnych do osadniczych. W ten sposób dać może nawet kredyt hipoteczny krótkoterminowy, osobisty tym, którzy tego potrzebują.

Wczoraj kilka głosów odzywało się za Bankiem rentowym, począwszy od posła Bojki a skończywszy na drze Skałkowskim. Związek chłopski odpowiadając na kwestyonaryusz powiedział, że jedyną rzeczą, któraby sprawę załatwiła, jest założenie Banku rentowego.

Ta kwestya jest długa i trudna. Wchodzi tu w grę państwo, Sejm, przedewszystkiem zaś społeczeństwo. Największą pomoc dało państwo niemieckie, bo 100 milionów na kolonizacyę bismarkowską, mimo to nie zrobiło jeszcze swego zadania. I państwo niemieckie chcąc, aby sprawa poszła naprzód, musiało wytworzyć Landbank hakastystowski na wzór Banku naszego ziemskiego. Im wcześniej zacznie się u nas działać inicyatywą prywatną do założenia Banku ziemskiego, tem lepiej, musiałby być tenże Bank poparty przez Wydział krajowy znaczną subwencyą, jak krajowe Towarzystwo handlowe, a może większą.

Jeżeli Sejm zażąda od Rządu ustawodawstwa rentowego, jak ono było proponowane przez ministra Falkenhayna, a powiedzmy wprost przez Steinbacha, który zaprowadzał socyalizm państwowy, sprawa pójdzie naprzód. Tu trzeba działać zaraz i omówić rzecz wcześnie, by nie przyszła za późno

Kończę moje przemówienie tem, by Wydział krajowy zastanowił się nad ustawodawstwem rentowem i nad założeniem takiego Banku ziemskiego w Galicyi. Już na piśmie pozwoliłem sobie tę myśl przedłożyć, a projekt szczegółowy działalności tegoż Banku pozwolę sobie Panom przesłać.

Marszałek. P. prof. Górski ma głos.

Prof. **Górski.** Kwestya kredytu włościańskiego weszła niewątpliwie na lepsze tory; dość przejrzeć daty statystyczne, tyczące się stopy procentowej, pobieranej przez towarzystwa zaliczkowe przed dziesięciu laty, a dzisiaj. Postęp odnosi się przedewszystkiem do stosunków kredytu hipotecznego, chociaż wczoraj przytoczone daty przez p. Sękowskiego wykazują jeszcze nadmierną wysokość stopy procentowej.

Zato kredyt osobisty w kasach oszczędności jest dla włościanina zbyt trudno dostępny i wskutek tego za drogi, tak że zdarzało mi się słyszeć od drobnych rolników, że wolą pożyczyć u lichwiarza na 2% miesięcznie, bo przy drobnych pożyczkach ten lichwiarski procent przecież mniej wynosi, niż łączna suma prowizyi i podarunków, jakie zastrzegają sobie ręczyciele w zamian za podpisanie wekslu w kasie publicznej eskontować się mającego. To też kwestya założenia kas Raiffeisenowskich jest nadzwyczaj doniosłą i aktualną. Znane są usiłowania podjęte przez Wydział krajowy w tej mierze, wysłanie delegata, który rzecz badał na miejscu i statut wzorowy dla tych kas ułożył; jednak dotąd instytucya ta nie zakorzeniła się u nas, jakbyśmy tego pragnęli. Utworzeniem pewnej ilości kas oszczędności lub towarzystw zaliczkowych nie przyjdziemy ludności tak w pomoc, jak założeniem kas Raiffeisenowskich. Trzeba więc wszelkiemi siłami dążyć do ułatwiania i rozpowszechniania tych instytucyj, a skutecznym do tego środkiem byłoby utworzenie organu, któryby mógł jako nauczyciel wędrowny pouczać proboszczów, nauczycieli ludowych i inne osobistości o znaczeniu i potrzebie tych kas. Ustanowienie takiego nauczyciela, któryby zarazem od czasu do czasu kontrolę wykonywał nad rachunkowością kasy, byłoby niezbędnym postulatem rozwoju na tem polu.

Co do punktu „b“ kombinacya kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie, to sprawa to bardzo ważna i aktualna. Trzeba umożliwić znaczniejszej liczbie osób zapoznanie się z nią Krakowski klub konserwatywny doszedł w tym kierunku do pewnych konkretnych rezultatów na podstawie referatu p. Edmunda Piotrowskiego. Mam zaszczyt złożyć ten referat w ręce Jego Ekscellencyi z prośbą, aby mógł być do aktów konferencyi dołączony i wydrukowany.

Marszałek P. prof. Dr. Ochenkowski ma głos.

Dr. **Ochenkowski.** Wszelkie granice stawiane kredytowi są w zasadzie ograniczeniem produkcyjności przedmiotu lub osoby, bo ich kredyt jest stwierdzeniem ich produkcyjności. Mówiąc o producyjności nie myślę, żeby ona istnieć mogła bez związku człowieka z przedmiotem. Odosobnione bowiem od siebie nie są produkcyjne. Jeżeli więc bierzemy kredyt hipoteczny i tym sposobem chcemy stwierdzić produkcyjność ziemi, to celu nie osiągniemy, jeżeli z tem nie idzie ręka w rękę stwierdzenie produkcyjności podmiotu. Wypadek ten miewa jednak w rzeczywistości zbyt często miejsce, a to dla tego, że, jak wiadomo, kredyt hipoteczny używany bywa przeciwnie na cele nieprodukcyjne, a mianowicie bywa zaciągany na kupno ziemi lub zostaje jako część sumy należącej się sprzedającemu; zaciągany też bywa na

spłatę rodzeństwa, ale wtedy staje się on kulą u nogi właściciela ziemi, a w szczególności ogranicza on kredyt jego, który właściciel jak każdy kierownik przedsiębiorstwa dla należytego ruchu w gospodarstwie mieć powinien. Ztąd wynika, że kredyt hipoteczny, pomimo zasady, że kredyt w ogóle powinien być jak najszerszym, musi znaleść pewne granice, jeżeli ma być dźwignią ekonomicznej sytuacyi właścicieli ziemi, a mianowicie nie powinien wielkością swoją ograniczać kredytu osobistego. Dlatego potrzebne jest pewne ustosunkowanie. Rzecz jednak prosta, że jakiegoś ogólnego cyfrowego stosunku oznaczyć nie podobna. Zapewne, że pojedyńczy właściciele mogliby być, przynajmniej w wielu wypadkach, dobrymi sędziami takiego stosunku, gdyby tylko okoliczności nie prowadziły ich do przekroczenia właściwej proporcyi.

Zdaje mi się, że cel dałby się osiągnąć w stowarzyszeniach kredytowych właścicieli ziemi, obeznanych wzajemnie z położeniem członków. Chcę tu tylko zaznaczyć kierunek mojej myśli, nie wchodząc w rzecz samą, której rozpatrywanie przechodziłoby granice tej konferencyi.

Co do stanu aktualnego to zgodziłbym się zupełnie z profesorem Górskim, który wskazał na spółki Raiffeisenowskie, jako odpowiadające rzeczywistym stosunkom rolnictwa. Doświadczenie mówi za niemi tem bardziej, że byłyby doskonałą szkołą i wyrobieniem pojęcia o kredycie między klasami włościańskiemi, bo kasy takie nie mogą obejmować szerokich dystryktów, tylko obracają się w ciasnych interesach spólników. Te byłyby nietylko pomocą, ale szkołą przyszłości.

Co do tych kas pozwolę sobie dodać parę małych uwag, z powodu nie tak dawno jeszcze istniejącego w tym względzie sporu w Niemczech. — Otóż wymagano od kas Raiffeisenowskich koniecznie wprowadzenia solidarnej odpowiedzialności, które one pierwiastkowo w założeniu nie miały. U nas zakładanie takich kas z taką solidarną odpowiedzialnością byłoby niekoniecznie praktyczne i potrzebne. Ta solidarna odpowiedzialność byłaby do pewnego stopnia utrudniającą zaprowadzenie takich kas, bo włościanie doszedłszy do świadomości, że mają wszystkiem odpowiadać, wstrzymaliby się z zaprowadzeniem tych kas. Tej zaś gwarancyi dla pewności skuteczności instytucyi nie potrzeba.

Druga wada kas Raiffeisenowskich niemieckich jest, że udzielają czasem pożyczek na trochę dalekie termina. Te termina udzielania pożyczek powinny być ograniczone, nie tak wprawdzie, jak w pożyczkach handlowych i przemysłowych ale co najwyżej do 2—3 lat a i to tylko w rzadszych wypadkach.

Ta forma kredytu byłaby dla włościanina naszego odpowiednią i doprowadziłaby do organizacyi kredytu.

Marszałek. P. Dąmbski ma głos.

P. **Dąmbski.** W kraju naszym w ostatnich czasach daje się spostrzedz nadużycie kredytu hipotecznego w obrębie własności tabularnej. Konkurencya zakładów hipotecznych sprawia, że udzielane zostają zbyt wysokie pożyczki, co w następstwie oddziaływa na fałszywy układ cen ziemi. Fakta, że właściciel chcący sprzedać majątek stara się uzyskać bardzo wysoką na ten majątek promesę, by w ten sposób powiększyć koło nabywców są na porządku dziennym.

Potrzeby kredytu hipotecznego włościańskiego zaspakaja Bank krajowy. Niewątpliwie zaciąganie tych pożyczek jest połączone ze znacznemi trudnościami, ale nadmierna łatwość w tej dziedzinie kredytowej nie mogłaby wydać dodatnich rezultatów. Przeciwnie potrzeby kredytu rolniczego, osobistego i obrotowego nie są dostatecznie zaspokojone i pod tym względem byłyby ułatwienia bardzo wskazane. Przedewszystkiem wskazane by było obniżenie stopy procentowej. Kredyt dotychczasowy w kasach zaliczkowych jest stanowczo za drogi, stopa procentowa wynosi przeważnie 8—9%. Byłoby pożądane, by Bank krajowy wydatniej niż to dotychczas czyni zasilał tanim kapitałem kasy pożyczkowe powiatowe i towarzystwa zaliczkowe. Jednym z bardzo ważnych postulatów kredytu rolniczego jest, by spłaty rat pożyczki nie były szablonowe ale zastosowane do celu, dla którego pożyczka zaciągniętą została. Zdaje mnie się że szablonowość rat jest jednym z powodów, dla którego mali rolnicy niechętnie korzystają z kredytu w towarzystwach zaliczkowych powiatowych. Uniknąć szablonu w spłacie pożyczki mogą tylko instytucye kredytowe lokalne. To też najlepiej odpowiedziałyby zadaniu kasy pożyczkowe Raiffeisena, o których wspominali pp. Górski i Ochenkowski. W zachodniej części kraju znalazłaby się dostateczna ilość jednostek dosyć inteligentnych do kierownictwa takiemi kasami.

Marszałek. P. Dr. Skałkowski ma głos.

P. Dr. **Skałkowski.** Poruszono tu kwestyę kredytu hipotecznego i wypowiedziano zdanie, że należałoby go ograniczyć. Ja

boję się, żeby takie ograniczenie nie wywołało skutków wprost przeciwnych, jakby wnioskodawca zamierzał, zresztą ustawy nowe poszły tak daleko, że kredyt hipoteczny łatwy nie będzie; już same instytucye boją się za dużo dawać na hipotekę, a osoby prywatne z kredytem drugorzędnym także się wstrzymują. — Obawiam się dalej idących ograniczeń, to równałoby się wprost odjęciu kredytu.

Co się tyczy kredytu osobistego, to sprawa kas Raiffeisenowskich nie została jasno i należycie postawioną. Ta kwestya była już raz omawianą w Sejmie. — Kasy te powstały w kraju nadzwyczaj bogatym, oświeconym. My takich burmistrzów jak w Neuwied nie posiadamy i tak łatwo nie znajdziemy. — Wyszłyby one na kasy gminne dla braku lokalnych czynników, a co się stało z kasami gminnemi, dobrze Panowie wiecie.

Zdaje mi się, że droga wskazana przez Sejm Wydziałowi krajowemu, żeby przedewszystkiem uzupełnić sieć miejscowych instytucyj kredytowych i żeby zasilać je kapitałem Banku krajowego, jest właściwszą, aniżeli zakładanie kas Raiffeisenowskich, które w zachodniej Europie mogą prosperować, u nas są przedwczesne.

Drugą kwestyą jest organizacya tych kas. Profesor Ochenkowski twierdzi, że nie trzeba żądać od nich gwarancyi solidarnej, na czemże wówczas będą one oparte. — Według zasadniczego projektu kas Raiffeisenowskich te kapitały na tej gwarancyi oparte być mają. — Same bliskie stosunki, dokładna znajomość osób między członkami instytucyi jeszcze nie wystarcza. Kasy gminne pokazały, jak lekkomyślnie je prowadzono. — Otóż przy kasach Raiffeisenowskich według mego zapatrywania powinna być poręka ograniczona, by każdy przystępujący wiedział, do jakiej sumy się obowiązuje i powinien być udział wyższy, aniżeli w szablonie z Neuwied. Dr. Stefczyk, który tę myśl propaguje, przyjmuje minimalne udziały. — Przyjmując udziały wyższe i poręke ograniczoną zachęciłoby się bardziej włościan. — Możnaby zakładać takie towarzystwa tam, gdzie są czynniki miejscowe; na wschodzie nie będzie można odszukać gruntu dostatecznie przygotowanego. — Pionierem powinny być Kółka rolnicze, tym trzeba wskazać zadanie, by wykształciły myśl solidarności, poczucie interesów wspólnych, potem przystąpić do zakładania kas Raiffeisena. — Pomocy rzeczywistej można na razie spodziewać się od instytucyj powiatowych, które należy zasilać drogą pożyczek komunalnych udzielanych przez kraj.

Co się tyczy ustępu, który mówi o ubezpieczeniu na życie, nie mam co mówić, bo uchwała zapadła, by Wydział krajowy raczył zająć się tą sprawą. — To umożliwiłoby rozłożenie rat na dłuższy szereg lat, niż to w Banku krajowym się dzieje.

Tu jeszcze raz powrócę do tego, co dwukrotnie podnosiłem, mianowicie, że przy udzielaniu pożyczek hipotecznych Bank krajowy może wpłynąć na zmniejszenie podzielności majątków włościańskich przez klauzulę ograniczającą dyspozycyą, jak długo trwa pożyczka.— Zamiast takie ograniczenie w drodze ustawodawczej na wszystkich nakładać, można w formie kontraktowej uczynić to przy pożyczkach na cele amortyzacyjne. — Możnaby nawet w interesie ułatwienia kredytu hipotecznego, a zarazem po postawieniu tamy wolności dzielenia gruntów, domagać się, by ustawa z r. 1869., która dozwala dzielić grunta obdłużone, została zniesioną,— by bez zezwolenia wierzyciela hipotecznego nie można było dzielić posiadłości pożyczką hipoteczną obciążonych.

To dzielenie w praktyce złe skutki wywołało. — Najpierw padają ofiarą ludzie mniej świadomi, którzy nie zdając sobie sprawy z doniosłości łączności hipoteki, gdy ten objekt stanowi wolne ciało hipoteczne, już na to nie zważają, że na tem hipoteka łączna ciąży. — Przyczynia się do tego terminologia ustawy hipotecznej, która rozróżnia tu kartę „główną“ i „uboczną“.— Dla laika to wyrażenie tak brzmi, jak gdyby przedewszystkiem odpowiadała karta „główna“, a subsydyarnie karta „uboczna“. — To jest pewne złudzenie, bo oba ciała solidarnie odpowiadają.

Jest to także groźne dla wierzyciela. Gdy można dowolnie dzielić obdłużone ciała hipoteczne na dowolną ilość nowych ciał, to raptem bez przyzwolenia swego ma ten wierzyciel zamiast jednego ciała, sto ciał hipotecznych małych i co do każdego ciała osobno egzekucyą prowadzić musi. — Przy nowej ustawie egzekucyjnej będzie on w wielu wypadkach wolał zrzec się swego prawa.

Zdaje mi się, że tu byłaby jedna ze skutecznych dróg do ograniczenia zbyt łatwego dzielenia gruntów, mianowicie powrót do dawnej zasady, że bez zezwolenia wierzyciela hipotecznego majętności dzielić nie wolno.

Co do ustępu „c“ byłoby według mego zdania pożądanem oznaczyć minimum w kwocie 50 zł., do jakiejto granicy wierzycielowi wolno iść na nieruchomość.

Marszałek. Głos ma p. Huryk

P. **Huryk.** Szczoby kredyt polipszyw sia, moi Panowe, musyt win buty w kożdym razi prystupnyj i ne bude potiahaty za soboju takich trudnosty, jak toje do seho czasu sia staje. Potreba kredytu jest po najbilszoj czasty dla selanyna lokalnoj natury, t. j. na dribny wydatki, na polipszenie hospodarstwa, na zakupno chudoby, na dekotri koneczni potreby domaszni Sej kredyt należy maty w każdoj hromadi, bo tam najlipsze potreby kożdoho znajut. Inszyj kredyt ne lokalnyj daje selanynowy wełyke trudnosty, tak, że on wołyt korystaty z łychwy. Otże takim kredytom prystupnym w kożdym razi, buły by w kożdoj hromadi kasy oszczadnosty, kotri wże znajdujut sia nyni w dekotrych hromadach. A hde tii kasy istnujut tam zdiłały dużo dobroho i prynesły bohato uspichu. Kasy oszczadnosty nauczyły selan oszczadnosty i ne raz buło, szczo selanyn oszczadyw w roku 20, 30 a nawit 50 zł., kotre zanis do kasy oszczadnosty. Selanyn do kasy oszczadnosty hromadskoj widnosyt sia z ciłoju ufnostiju tam, hde win znaje, szczo na czyli kasy stojut lude majuczy jeho zaufanie i jesły znaje, szczo hrisz jemu nihdy nie prepadne. Ałe tii hromadski kasy oszczadnosty i tuju prysłuhu robyt, bo dajut pożyczku na potreby koneczni, bo znajut dobre toho czołowika, kotryj, czy win bere pożyczku łyszeń z lenistwa, czy łyszeń z lekkomyślnosty znajut, na jaku cil win bere, znajut, czy win maje dobru wolu spłatyty tuju poryczki. Jesły sia takoho czołowika znaje to mu sia widmowyt, jesły ne zasłuhuje. Toj selanyn może po życzku spłatyty szczo tyżdnia, może spłatyty z tyżdnewoho torhu. Forma jest duże łehka, bo treba na se dwóch knyżoczok, kotre wydało towarystwo proświty. Odna knyżoczka kosztuje dwa, druha try krajcary, na wkładku kosztuje 3 kr. na pożyczku 2 kr. Tam jest rubryka na 50 rat w roku. W roku jest 50 nedil i czerez 50 nedil kożdyj dowżnyk może spłatyty swoju poryczku i to kapitał i procenta. Jesły n. p. pożyczy 20 zł. może widdaty tyżdnewo po 4 szustok, do roku spłatyt a 20 zł. maje na jakijś interes. Sły spłatyt połowynu, może znow pożyczku wziaty.

Jabym sia zhodyw na kasy rajfajzenowski, jaki proponowano i w Sojmi i tutki p. Górski, słyby selanyn maw pidmohu. Ałe to widstraszyt selan, sły majut ruczyty za druhoho ciłym swym majnom. Ja pryznaju, szczo jabym toho ne zrobyw. Możnaby sia może z zhodyty na podwijnu poruku, ałe nikoły na bezhranycznu. Bezhranyczna poruka dała wże praktyczni rezultaty, małyśmo dobru nauczku czerez „Bank włościański", hde neoden selanyn zatiahnuw pożyczku n. p. 200 zł. zapłatyw 300 zł. na koszta i procenta a potom jeho zlicytowały. Se jest doświd widstraszujuczyj wid kas Rajfajsenowskich. Takoż kasy hromadski ne zrobyły dosy należytoj prysłuhy, bo neraz zalehano w nych z zapłatoju po kilka rokiw i ne oden dowżnyk, kotryj zatiahnuw pożyczku, ne płatyw po 15 lit ni kapitału ni procentiw. Dosy buło pijty z wijtom abo pysarom hromadskim na pywo, daty jemu robitnyka, a ony pobłażały jemu na szkodu hromady, na szkodu tych, kotri po tomu z tych kas korystaty ne mohły. Po tim kińczyt sia tak, szczo pryjiżdżaje delegat Wydiłu powitoho, dowiduje sia o neporjadkach, szczo dowżnyky ne płaczut ni procentiw ni kapitału, zaberaje kasu do Wydiłu powitowoho i tohdy prystup selan do toj kasy zamknenyj.

Ałe jest jeszcze kredyt druhoj kategorji, imenno kredyt bilszyj, kotryj potrebnyj jest selanynowy n. p. na zakupno hruntu i t. p. Czasom jest kupno korystne, koły własnist tabularna sia rozparceluje. Tutki treba bilszoj sumy i do toho potreba, szczoby koneczno kredyt dla selanyna buw prystupnijszyj, jakij jest do seho czasu kredyt utworenyj pry Wydili krajewym. Se bułoby wskazano i dla toho, bo w teperisznym czasi bilszi własnosty, budto z konecznosty, budto dla interesu, budto dla inszych pryczyn sia parcelujut i hromady mohłyby se kupyty ale hroszej, kapitału, nema. Jesły kupyt druhij didycz, to szcze dobre, ałe sły kupyt żyd staje sia win hnubytelem hromady.

Budte perekonanyj, moi Panowe, szczo żyd właśtytel za jakich lit 15 ne bude maty susida chrestyjanyna, ałe żyda. Otże ułekszyty treba selanam sposibnist zakupywania takich hruntiw rozparcelowanych i o toje staraty sia powynen Wydił krajewyj, bo selanyn duże prywiazuje sia do swojej zemli. Maju prymicz u nas. Myśmy mały łychyj serwytut wartosty może 1.100 zł. Toj serwytut my prodały i kupyły 154 morhiw hruntu wartosty 7.000 zł. Sumu spłatyłyśmo po czasty hotuwkoju, po czasty zatiahnuły pożyczku w kasi oszczadnosty w Stanisławowi. Za 5 lit spłatyłyśmo pożyczku a teper majem hrunt, kotrohobyśmo za żadni hroszi z ruk ne wypustyły. Tak samo z dobramy tabularnymy, dla kotrych bilsza korist, jesły prodajut selanynowy, i dla kraju i dla selanyna, kotryj ne bude prymuszenyj opustyty rodynnyj kraj i emigrowaty do susidnoj derżawy, abo do Brazylii. Winby

zistaw na miscy, słyby maw kredyt lipszyj do zakupłenia kawałka zemli.

Bułoby takoż pożądane, szczoby stopu procentowu obnyżyty, n. p. szczoby pożyczki za dobru porukoju buły na 4% dawany.

Marszałek. Głos ma p. Romanowicz.

P. **Romanowicz.** Proszę tych Panów, którzy sądzą, że kredyt udzielany przez Bank krajowy jest niedostateczny, byli łaskawi to sprecyzować, jakie pod tym względem czynią kredytowi temu zarzuty, a Wydział krajowy mógłby ewentualnie wpłynąć na zmianę.

Druga wątpliwość do usunięcia potrzebna. — Jeżeli Panowie odpowiadacie twierdząco na punkt „a“ kwestyonaryusza, aby mniejsza własność była obciążona tylko długami amortyzacyjnymi przez stopniowe spłaty kapitału, to proszę powiedzieć ściśle co to jest, bo ustawa musi ściśle orzekać. — Czy ten czasokres ma wynosić 3, 5 czy 10 lat.

Marszałek. Głos ma p. hr. Rey.

P. hr. **Rey.** Odpowiadam na zapytanie p. Radcy Romanowicza. Zdaje mi się, że sprawa ta nie stoi dobrze, ale jak wiem większość Rady nadzorczej Banku przeciwną jest parcelacyi. — Na wielką presyą Sejmu i innych czynników stało się, że przy Banku krajowym ten oddział dla kredytu hipotecznego włościańskiego się utworzył — ale właściwie oddziału takiego nie ma, jest przylepka, dodatek, nie chcę, byście Panowie mnie wzięli za słowo, jest coś, ut aliquid fecisse videatur. — Co Bank krajowy rocznie parceluje jest tak małem, że nie można tego brać w rachubę. — Bank krajowy za daleko jest od tego punktu, który ma być parcelowany, nie ma w nim dostatecznych sił fachowych wyrobionych, nie ma ich w zastępstwach, ci panowie o kredycie parcelacyjnym małe mają wyobrażenie

Miałem sposobność ten kredyt poznać, gdyż jeden mój dobry znajomy zakupił $17^1/_2$ morgów za 1900 zł. i chciał na to otrzymać pożyczkę w Banku krajowym. Miał bardzo dobrego adwokata, człowieka wpływowego i ciągnęła się ta sprawa $1^1/_2$ roku, nim dostał tę pożyczkę, mimo swych osobistych starań.

Udzielono mu 1.000 zł. spłacalnych w 15 latach, ten człowiek musi ciężko pracować, by utrzymać rodzinę a z swego zarobku dopłacać na ratę bankową, aż dojdzie do dochodu z gospodarstwa po 15 latach, mimo że drugie 1.000 zł. kosztowało go, nim doszedł do tej pożyczki. — Koszta jej, wynoszą prawie 10%, to koszta niesłychane, to nie jest pomoc dla kredytu włościańskiego. Termin spłaty jest za krótki, musi być dłuższy niż 15 lat, by włościanin ze swej pracy mógł wyżywić rodzinę i łożyć na amortyzacyą, a nie z całą rodziną pracować na Bank krajowy.

Marszałek. P. Hupka ma głos.

P. **Hupka.** Chcę zainterpelować p. Skałkowskiego, jak rozumiał propozycyą co do punktu „c“ kwestyonaryusza, aby ograniczyć możność obciążania posiadłości włościańskiej do sumy 50 zł. — Czyby to nie było szablonem, bo ta suma powinna być zastósowaną do wielkości gospodarstwa, — tu rozstrzyga dochód katastralny. — Możnaby odebrać wierzycielowi włościańskiemu możność uzyskania sprzedaży w drodze egzekucyi za sumę, któraby nie przewyższała 3 letniego dochodu katastralnego.

Marszałek. P. Dr. Skałkowski ma głos.

P. Dr. **Skałkowski.** To nie dałoby się inaczej zrobić, jak przez postawienie cyfry, podobnie jak w postępowaniu drobiazgowem, sumarycznem. Stawiając dochód katastralny zrazu niewiadomy, dałoby się niepotrzebną zaporę dla wierzycieli, przeciw którym występować nie chcemy.

Dochód katastralny jest mniejszy przy rewizyi katastru przez wydzielnie rozmaitych kawałków. Lepiej stawiać pewną kwotę jako granicę stałą.

Marszałek. P. Dr. Górski ma głos.

P. Dr. **Górski.** Co się tyczy kwestyi ostatniej, sądzę, że pod tym względem jasny i ścisły przepis prawny jest niezbędny. Zapatrywanie p. mecenasa Skałkowskiego jest bardzo słuszne, a kwota 50 zł. nie jest wygórowaną.

Co się tyczy pytania postawionego przez p. radcę Romanowicza, to zdaje mi się, że przez okres amortyzacyi rozumieć należy przeciąg czasu od 10 do 30 lat.

(P. Romanowicz: „I po nad 30 lat także“).

Przeciwnie, ja sądzę, że do lat 30, bo ta generacya, która dług zaciągnęła, powinna go spłacić. To nie jest zdrowy objaw, jeśli dłużnik dla obniżenia raty obarcza długiem dalsze pokolenia.

Sądzę, że lat 30, jako wiek jednej generacyi, jest właściwym okresem czasu.

Pozwolę sobie jeszcze skonstatować, że ten punkt c), mianowicie dążenie do odebrania drobnym wierzycielom możności egzekucyjnej sprzedaży, jest kwestyą wychodzącą po za ramy ustawodawstwa krajowego, które Jego Ekscellencya p. Marszałek jako ramę dla naszej dyskusyi i naszych postulatów zakreślił. Widzę w tem tylko dowód słuszności mojego zapatrywa-

nia, że głębiej sięgającej i skutecznej reformy agrarnej w granicach ustawodawstwa krajowego w żaden sposób przeprowadzić nie możemy. Jestem więc wdzięczny Wydziałowi krajowemu za zamieszczenie tego punktu w kwestyonaryuszu i pragnę, aby proponowany w ten sposób wyłom w ustawodawstwie państwowem został rozszerzony do całego szeregu innych jeszcze ustaw i do stworzenia nowych jeszcze organów władzy lokalnej dla rolnictwa.

Zwrócę uwagę Panów jeszcze na jedną rzecz. Mianowicie poruszoną tu została z rozmaitego stanowiska kwestya parcelacyi. Mówił o niej p. Huryk, ale nie dotknął bardzo ważnej, a w praktyce uciążliwej strony, tej kwestyi, mianowicie ogromnych trudności przy zmianie stanu hipotecznego.

Przy parcelacyi gruntu musi być sporządzona mapa sytuacyjna i pod tym względem napotyka się na wielkie trudności. Udają się tedy interesowany do geometry ewidencyjnego i prosi, aby zrobił plan, co jednak trwa co najmniej pół roku. Jeżeli chce przyspieszyć i powie geometrze: „proszę zrobić plan, ja wszystko zapłacę“, to geometra ewidencyjny odpowie: „my za to wedle naszych przepisów nie bierzemy pieniędzy, gdyż nam skarb płaci“, trzeba więc czekać długo, zanim taki geometra obarczony zawsze ogromną robotą, przyjedzie. Co się tyczy geometrów prywatnych, to i ci mają zajęcia nie mało i stawiają żądania wygórowane, a zresztą koszta ich podróży wynoszą kwoty bardzo poważne. W tym kierunku konieczną jest pomoc państwa i kraju, by zdjęcia techniczne były szybkie i tańsze.

Dążyć do tego należy przez powiększenie liczby geometrów państwowych, albo — nie cofam się przed tym wnioskiem — przez ustanowienie geometrów krajowych. Jest to rzecz kosztowna, zapewne, ale konieczna w obec niesłychanie wielkiej wagi, jaką ta sprawa posiada.

Chciałbym tedy, aby Wysoki Wydział krajowy zastanowił się, w jaki sposób możnaby tej potrzebie zaradzić. Mnie się zdaje, że taka instytucya geometrów krajowych, którzyby rozmieszczeni byli po miastach powiatowych i którzyby mieli taksę niską, byłaby dla włościan praktyczną i wydałaby dobre owoce.

Marszałek. P. Huryk ma głos.

Huryk. Meni sia zdaje Panowe, szczo by odebraty wirytelowy możnist eksekucyi do 50 zł. to trocha za daleko. Znaju, szczo kredyt czerez toje sia utrudnyt i widstrasze sia tylko ludej dobrych a zaoczo-

czuje spekulantiw, kotri budut toj prepys obchodyły. Boju sia, szczo tii wiryteli znajuczy wże z hory, szczo toj dowżnyk ne bude w syli na czas zapłatyty, poneżi hrunt bilsze wart, dadżut jemu bilsze jak 50 zł. Taksatory hromadzki na jeho ricz budut hrunt nysko ciny ły, n. p. za $^1/_3$ czast wartosty i potom pryjde do licytacji. Na perszoj licytacji wilno prodaty za cinu szacunkowu, ałe pry druhoj można prodaty wże wyższe, i tohdy wirytel może hrunt za nyskoju cinu nabuty. Otże dumaju szczo se ne jest korystne.

Jesły ony kontrakt spyszut u adwokata albo notara, to toj ne bude tak ne suminnyj, szczoby na se uwahu ne zwernuw i storon ne pojasnyw, sły zobaczył krywdu.

Tuteczka bułyby wskazane, szczoby toj woły wirytela ne umenszały.

Marszałek. Głos ma p. Sękowski.

P. **Sękowski.** Zabieram głos dlatego, że szeroko jest dyskutowaną sprawa kredytu włościańskiego. Z ubolewaniem podnieść muszę, że instytucya kas pożyczkowych gminnych wogóle nie cieszy się sympatyę w kraju. P. Huryk wspomniał o gminnej kasie oszczędności w powiecie stanisławowskim. Wobec tego co powiedział p. Huryk nasuwa się pytanie, jaka jest różnica istotna między kasami oszczędności gminnemi, jakieby chciał mieć p. Huryk a dotąd istniejącemi pożyczkowemi kasami gminnemi. Zło, na które utyskują, nie leży w samej instytucyi, ale w jej prowadzeniu. Kasa pożyczkowa gminna związana jest najściślej z losem każdej gminy, służy ona nietylko członkom przez udzielanie kredytu, ale przynosi pożytek gminie całej, bo statut przewiduje, że połowa dochodów z procentu może być obróconą na potrzeby gminy. Kasa pożyczkowa gminna stanowi własność gminy, jako taka może być każdej chwili rozwiązaną a fundusze użyte na fundusze gminy.

Jeżeli JE. Marszałek pozwala z tych ogólnych pytań przejść do kwestyi specyalnych, to niech Panów nie dziwi, że ja, któremu ta sprawa leży na sercu, przedstawię tę rzecz cyfrowo.

Cyfry te są mi znane z praktyki w moim powiecie. Proszę mnie źle nie rozumieć, jakobym chciał paradować temi cyframi, chcę tylko stwierdzić, że znajdują się ludzie, którzy sprawie chętnie służą, jeżeli znajdą się po temu sprzyjające okoliczności, to instytucye te istnieć i rozwijań się mogą dla dobra ludności w gminie. Daty, jakie przytoczę, są urzędowe, pochodzące z Wydziału Rady powiatowej

w powiecie mieleckim, mieszczące się w zamknięciu rachunków za rok 1896 przysłanem do Wydziału krajowego.

Stan kapitału wynosił z końcem roku 1896 123.775 zł. 26½ ct, zaległe procenta po koniec r. 1896 332 zł. 80 ct Czy to nie jest świadectwo, że chłop jest płatnikiem dobrym, jeżeli się go dopilnuje.

Powiedział p. Huryk, że gdy pieniądze dostaną się do Rady powiatowej, to ludzie już przystępu nie mają. Cóż robić z kasą pożyczkową gminną, jeżeli nie znajdzie się dość ludzi rozumiejących potrzeby i interesa ludności i którzyby umieli należycie ją prowadzić.

Przytoczę dalsze cyfry, na 92 kas pożyczkowych gminnych w powiecie mieleckim, prowadzone są bardzo dobrze 57, dobrze 28, 7 kwalifikuje się do wzięcia w administracyę powiatową, gdyż dłużnicy nie spłacają kapitału. Niema mowy o niepłaceniu procentów. Utartem jest zdanie o kasach pożyczkowych gminnych, że z nich korzysta wójt i najbliższa rodzina. Tak jest zapewne, gdzie pod tym względem nie zaprowadzono pewnej remedury.

W r. 1886 praca około kas pożyczkowych gminnych w naszym powiecie się rozpoczęła, z początku chromała, później ustanowiono posadę lustratora, którego zadaniem jest jedynie i wyłącznie dopomaganie Zwierzchnościom gminnym w prowadzeniu gospodarki gminnej i kas pożyczkowych gminnych. Kiedy w r. 1886 liczba dłużników wynosiła 2407, to w r. 1896 wzmogła się liczba tychże na 5608. Cyfry te świadczą chyba, że od tej praktyki już odeszliśmy, bo 92 wójtów nie może mieć aż 5608. krewnych! W r. 1886 stan kasowy tych instytucyi wynosił w 52 kasach pożyczkowych gminnych 54.606 zł. przeciętnie, stopa procentowa wynosiła 7·78% w r. 1896 zamknięcia rachunkowe wykazują w kapitale 123.775 zł. przy przeciętnej stopie procentowej 6·13%, koszta administracyi w odniesieniu do stanu kapitału wynoszą w roku 1886 1·95; w roku 1896 — 1 03.

Chciałbym widzieć prezesa Rady powiatowej mieleckiej, którąby chciał te kasy znieść. One wżyły się w krew i kości ludu naszego powiatu, są prowadzone z roku na rok lepiej. Gminy proszą same, aby wysłać im lustratora, któryby był obecny przy ściąganiu zaległości bo same odczuwają ważność punktualności w ściąganiu wypożyczonego kapitału.

Jakiekolwiek instytucye tworzyć się będą, nie staną one dobrą formą statutu, tylko tem, że znajdą się ludzie oddani sprawie, którzy będą chcieli je prowadzić. Co jest łatwiejszem dla włościanina do prowadzenia, czy księga, gdzie wpisuje się rozchody i dochody, a osobno procenta, czy skomplikowane rachunki? Zeznanie skryptu następuje wobec 2 sąsiadów, nie naraża dłużnika na jazdy do miasteczka, poczęstunki i t. p. wydatki, co — czyni kredyt w zasadzie tani — drogim.

Co się tyczy kas Rajfajzenowskich, o których wspomniał prof. Ochenkowski, to są one trudniejsze do prowadzenia z powodu większej komplikacyi w prowadzeniu takowych, zatem idzie, że trzeba tu zgromadzić większy zapas inteligencyi, który znaleść można — niedaleko tych gmin — w parafii.

Chciałbym, aby te najdrobniejsze kasy, które będą czy to kasy rajfajzenowskie parafialne, czy zaliczkowe parafialne, jak chce p. poseł Skałkowski, czy gminne z ograniczoną lub nieograniczoną poręką, nie tylko dawały pierwszą pomoc kredytową, czy to n. p. na zakupno sztuki bydła, czy inną, ale aby uczyły oszczędności, aby były, jak powiedział p. prof. Ochenkowski środkiem pedagogicznym, te zalety widzę w systemie jaki wprowadził Raiffeisen.

Jedna kasa rajfajzenowska jest u nas zaprowadzona jako parafialna i na podstawie osobistego badania z radością mogę powiedzieć, że dotychczas rozwija się bardzo dobrze. I rozwijać się będzie wszędzie tam, gdzie czynniki miejscowe są inteligentne, sprawie oddane.

Chcę przestrzedz Panów najusilniej przedtem mniemaniem, że jeżeli się zniszczy kasę pożyczkową gminną a wsadzi na jej miejsce rajfajzenowską, że się uzdrowi kredyt włościański; instytucye obydwie są zdaniem mojem powołane do tego, aby się wzajem uzupełniały.

Przechodzę do najpoważniejszej naszej ściśle krajowej — co do formy i co do treści — instytucyi kredytowej, do Banku krajowego, gdyż podnoszono przeciw niemu zarzuty.

Z mego punktu widzenia nie doradzałbym nigdy Bankowi krajowemu, aby się puszczał na zbyt szerokie nurty hypotecznego kredytu włościańskiego. Zwrócę się w tej mierze do obecnych tu 2 włościan, którzy mi z pewnością przyznają, że kredyt hypoteczny włościański miał i bardzo długie lata mieć będzie niejako charakter i cechę kredytu osobistego. Nie można udzielić na 5 morgów pola tej samej jakości, kredytu w tej samej wyso-

kości dwóm różnym co do przymiotów i wad dłużnikom.

Tu musi być brana w rachubę rentowność i dochód hypoteki, tu muszą być brane w rachubę cechy indywidualne pożyczającego. Jednemu znanemu z zapobiegliwości i pracowistości dać można wyższą pożyczkę, aniżeli drugiemu marnotrawcy, nieporadnemu, lub leniwemu. To są rzeczy, o których najlepiej wiedzieć może instytucya na miejscu działająca. Bank krajowy natomiast może mieć te wiadomości zapomocą dobrze urządzonych zastępstw, które będą drogo kosztowały a z tego powodu kredyt będzie musiał być droższym, albo drogą prywatnych zapytywać ludzi zaufanych a wtedy proszę Panów, instytucya centralna, któraby całą masę pożyczek hypotecznych włościańskich nagromadziła u siebie na podstawie prywatnych doniesień, byłaby na bardzo poważne niebezpieczeństwa narażoną.

Lokalna instytucya ma wszelkie dane, aby kredyt włościański dobrze uprawiała; jednak nie zapoznaję obowiązków ciążących na Banku krajowym.

Twierdzę, że Bank jest obowiązany regulować interes cały przez zasilanie instytucyi finansowych lokalnych kapitałem potrzebnym do wypełnienia tego działu kredytu. Jak zaś potrzebna jest organizacya kredytu włościańskiego pozwoliłem sobie wczoraj podać, jako dowód niektóre cyfry, o których p. prof. Pilat powiedział, że nie są dokładne.

Bardzo Panów przepraszam, że wprowadziłem Panów w błąd na podstawie dat, które mieści alegat 44 do liczby 79681 z roku 1895, przez Wydział krajowy wraz z sprawozdaniem Sejmowi przedłożony.

Na zakończenie szkicuję projekt, jaki uważam za odpowiedni celem organizacyi kredytu włościańskiego. W gminie kasa pożyczkowa gminna, w parafii kasa rajfajzenowska, założona przez Wydział Rady powiatowej i z tego tytułu kontrolowana przez tę władzę autonomiczną, którą z mocy ustawy kontroluje też kasą pożyczkową gminną.

W każdym powiecie powinna być założona powiatowa kasa oszczędności, oparta finansowo o Bank krajowy. Tu widzę organizacyę odpowiadającą potrzebom naszego ludu, wzajemnie się dopełniającą, opartą o autonomiczne władze, a tem samem pośrednio lub bezpośrednio podlegające kontroli Wydziału i Banku krajowego.

Marszałek. P. Huryk ma głos.

P. **Huryk.** Darujte Panowe, szczo zwernu uwahu moho peredbesidnyka, szczo mene newłastywo zrozumiw. Bo w swojej promowi wypowiw, szczo ja kinuw sia na kasy hromadzki. Ja toho na dumci ne maw i ne skazaw. Skazawjem, szczo do toho czasu ne zrobyły toho, szczo powynny buły zrobyty. Skazawjem, szczo termina sut ne dobri, bo termina riczni i piwriczni. Chto pożyczyw hroszi to za rik widdast procent, a mało chto kapitał. 10 do 15 lit łeżut hroszi bez chirna. Potreba, szczoby toj kredyt maty w kożdim czasi i szczoby łatwo z neho korystaty można

Marszałek. P. Bojko ma głos.

P. **Bojko.** I ja także kilka słów powiedzieć chciałem w obronie kas gminnych. Kasy te zrobiły dużo dobrego przynajmniej w moich stronach. Przyuczyły włościan do pewnego prowadzenia tych kas, co zawsze na dobre wychodziło, gdzie wójt jest uczciwy i rozumny. Tylko jeden zarzut, który uczynił kolega Huryk mianowicie, że raty nie są należycie spłacane. Życzyłbym sobie aby w przyszłości Wydział krajowy z całym naciskiem wpłynął na wójtów, by raty kapitału regularnie do kas były oddawane.

Marszałek. P. Dr. Skałkowski ma głos.

P. Dr. **Skałkowski.** Dla wyjaśnienia sprawy żywotnej muszę zwrócić uwagę p. Sękowskiego, że taki stan, jaki jest w powiecie mieleckim, może jest jeszcze w dwóch lub trzech, ale w innych jest stan opłakany. Niewątpliwie stan kas gminnych byłby lepszy, gdyby była energiczniejsza kontrola ze strony Wydziałów powiatowych, ale te kasy gminne same nie wystarczają. Najlepszą drogą prowadzącą do celu będzie, aby kasy gminne dobrze były administrowane, a obok nich muszą być bądź kasy rajfajzenowskie (na zachodzie), bądź też kasy powiatowe (na wschodzie) i te mogą być głównem źródłem kredytu.

Marszałek. P. Sękowski ma głos.

P. **Sękowski.** Chciałbym jeszcze w kilku słowach odpowiedzieć p. mecenasowi Skałkowskiemu. Słuszne jest zapatrywanie pana posła, że kapitał zakładowy kas gminnych jest ograniczony, bo kasa nie może przyjmować wkładek oszczędności, ale są inne dochody, które kapitał kas pożyczkowych gminnych powiększać mogą. U nas nie ma jednego posiedzenia Wydziału Rady powiatowej, byśmy nie mieli dwóch lub trzech podań takich: „gmina X włościaninowi N sprzedaje taką a taką parcelę z pastwiska gminnego, przyoranego poprzednio i prosi o zatwierdzenie uchwały“. To nie jest rzecz mała, bo jak u nas w powiecie mieleckim wzmocniła kapitału kas pożyczkowych gminnych od roku 1890 do

roku 1896 o kwotę 17771 zł. 80 ct. A tu łączy się korzyść materyalna z moralną, bo uczy mieszkańców gmin pamiętać o tem, że pastwisko jest dobrem gminnem, którego niewolno zagarniać bez uchwały rady gminnej, bez zakupienia takowego, wzmaga to poszanowanie nieruchomego majątku gminnego, o którym także dosyć możnaby powiedzieć, gdyby to nie wychodziło za ramy pytania, na które dajemy odpowiedzi.

A kończę tem czem zacząłem: nie forma winna, że kasy pożyczkowe gminne nie prosperują wszędzie tak, jakby to było do życzenia, winne tu zarówno uprzedzenie jak zaniedbanie.

Marszałek. Czy żąda jeszcze kto głosu. (Nikt). Ponieważ nikt głosu nie żąda przechodzimy do następnego punktu kwestyonaryusza. Do głosu zapisany p. Dr. Sołowij. Udzielam mu głosu.

P. Dr. **Sołowij.** Z całego szeregu bogatych w myśli pytań, jakie Wydział krajowy w swoim kwestyonaryuszu postanowił, zdaje mnie się, że najbardziej aktualnem jest pytanie odnoszące się do sprawy parcelacyjnej. Przedewszystkiem trzeba odróżnić pojęcie parcelacyi od kolonizacyi, jak to uczynili p. Kalkstein w swoich sprawozdaniach o poznańskim Banku ziemskim i p. hr Rey w swoich świetnych artykułach umieszczonych w Gazecie narodowej.

Parcelacya jest rozdzieleniem znaczniejszego, jak zwykle dworskiego, obszaru na mniejsze obszary, z czem niekoniecznie musi się łączyć budowanie, t. j. tworzenie nowych osad, zaś do pojęcia kolonizacyi potrzebnem jest, by na rozparcelowanych gruntach powstawały nowe osady. Pojęcie „parcelacyi“ jest zatem ogólniejsze i tem pojęciem będę się posługiwał.

Parcalacya należała do niedawna do tych spraw, które niezupełnie należycie w społeczeństwie były oceniane, podobnie jak i emigracya. Początkowo widziano w emigracyi tylko złe strony i starano się złemu zapobiedz przez stawianie emigrantom najrozmaitszych trudności, pomimo że emigracya, jak temu dał wyraz p. Czecz, jest niejednokrotnie konieczną i w danych warunkach może być użyteczną. Tak samo ma się rzecz z parcelacyą. Jeżeli jest ona racyonalną i wynika z potrzeb miejscowych, to nie można jej uważać za jeden ze smutnych objawów zaniku większej własności, ale za objaw społeczno-ekonomiczny, który w danym wypadku jest nie raz konieczny, a należycie poprowadzony korzyści znaczne przynosi.

Stanowczo zastrzedz się muszę, jakobym pragnął przyspieszyć smutny niestety objaw zaniku obszarów dworskich, chciałbym, żeby te obszary rosły w siłę, rozkwitały i miały siłę, do spełniania tych zadań, które na nich ciążą. Z drugiej strony jest rzeczą ogólnie znaną, co tu już pp. reprezentanci większych własności zaznaczyli, że kryzis agrarna, która całą Europę dotknęła, dotknęła bardziej rolniczy stan średni i większy, aniżeli włościański. Cała sprawa redukuje się do pytania, co zrobić należy, by pomódz tym, którzy są zmuszeni sprzedać, czy to część, czy cały swój majątek a odpowiedniego kupca znaleść nie mogą, tudzież z drugiej strony, by pomódz tym, którym już za ciasno w przeludnionych siołach na rozdzielonych gruntach, którzy pragną kupić kawałek ziemi a pod przystępnymi warunkami dostać go nie mogą. Tu niema żadnej sprzeczności interesów między własnością większą a włościańską, gdyż pomagając jednym pomaga się drugim. Że przy racyonalnej parcelacyi nie dąży się do zaniku obszarów dworskich, świadczy ta okoliczność, że nietylko ci szukają nabywców, którzy cały swój majątek sprzedać pragną, ale i ci, którzy sprzedać chcą tylko część swego obszaru, czy to dlatego, że owa część gruntów jako od reszty obszaru dworskiego oddalona nie nadaje się do racyonalnej gospodarki, czy to dlatego, by przez sprzedaż części majątku spłacić przeciążające długi hipoteczne i uratować resztę.

Z małymi wyjątkami, gdzie sąsiad właściciel większego majątku może taką część obszaru dworskiego zakupić, jedynymi nabywcami na takie grunta są włościanie.

Po tym krótkim wstępie przedstawię Panom daty, które zebrałem na podstawie własnego doświadczenia i na podstawie doświadczeń robionych przez innych.

Spostrzeżenia i uwagi moje opieram na ośmiu parcelacyach we wschodniej części kraju, które sam bezpośrednio przeprowadzałem i na 7 parcelacyach z powiatu jasielskiego, które mają odmienny charakter. Te wszystkie parcelacye w łącznej liczbie 15 obejmują 8300 morgów i dadzą się podzielić na dwie grupy. Na takie, gdzie rozbitą została w zupełności własność tabularna i na takie, gdzie tylko część gruntów rozparcelowaną została, a obszar dworski z charakterem tabularnej własności pozostał nadal. W obu tych wypadkach parcelacya odbywać się może przy pomocy elementu miejscowego lub napływowego.

Z doświadczeń, jakie w tej mierze zebrałem przychodzę do następujących wniosków. Jeżeli chodzi o parcelacyę całości majątków ziemskich na Rusi przez Mazu-

rów, t. j. przez element napływowy, to tego rodzaju parcelacyę uważam ze względów ekonomicznych za niekorzystną.

Bo, jeżeli chcą Mazurzy kupić całą posiadłość, trafiają przedewszystkiem na trudności kredytowe, gdyż brak im dostatecznego kapitału. W wielu wypadkach mieli wprawdzie 60, 55 i 40% włożonego kapitału, ale reszty trudno im było dostać, zwłaszcza, że potrzebują oni przecież kapitału na wybudowanie gospodarstw, na zakupno inwentarza, gdyż wychodząc z domu wszystko sprzedali, by mieć jak najwięcej gotówki.

We wszystkich parcelacyach, które przeprowadzałem, pomoc Banku krajowego była bardzo wydatną a mimo tego widziałem, że sam kredyt hipoteczny Mazurom, którzy cały obszar dworski rozparcelowali, nie wystarczał, gdy przeważnie przy parcelacyach częściowych miejscowymi ludźmi oprócz kredytu hipotecznego nie potrzebowali oni dalszej pomocy.

Przy tego rodzaju parcelacyach marnuje się zazwyczaj bez korzyści dla którejkolwiek strony cały kapitał w wartości budynków dworskich tkwiący.

W jednym wypadku, gdzie 12 Mazurów całe dobra z budynkami kupiło, gdy nie mogli się pogodzić co do rozdziału tych budynków, urządzili między sobą licytacyę, której wynik był bardzo smutny, bo budynki wartości około 15.000 zł. sprzedano za sześćsetkilkadziesiąt zł.

W innym wypadku, gdzie starano się licytacyi uniknąć, sprzedano budynki ledwie za cenę 25% wartości wynoszącą. Za tem idzie, że z jednej strony właściciel obszaru dworskiego nie może dostać od parcelantów ceny kupna odpowiadającej choćby w przybliżeniu wartości budynków, a z drugiej strony parcelanci kupują przedmiot nie przedstawiający dla nich użytkowej wartości i odstępując budynki zawsze stracić muszą.

Jeżeli grupa osadników zakupi cały obszar dworski i chce go rozparcelować, spotyka się zwykle z licznymi zawodami. Często zapominają nabywcy całego obszaru dworskiego o tem, że przy parcelacyi tego obszaru bardzo znaczna część przestrzeni odpadnie na drogi, tudzież że w każdym majątku ziemskim są części gruntów, które, jak pustki kamieniołomy, gliniska i wapniska, dla większego właściciela przedstawiają wartość, ale dla włościan mogą być niepotrzebne a nawet uciążliwe.

Z tego wynika, że tak przy budynkach dworskich, w parkach, stawach, kamieniołomach itp. marnieje bez niczyjej korzyści znaczna część kapitału. W końcu przy parcelacyach całego obszaru dworskiego napływowym elementem są zabójcze dla osadników koszta prawne i interkalaria, tj. procenta od długów hipotecznych zanim cały obszar rozparcelowany zostanie i wszystkie długi hipoteczne spłacone będą.

Inaczej rzecz się ma, jeżeli parcelacya przychodzi do skutku przy pomocy miejscowego żywiołu. Ten nie potrzebuje osobnego kredytu na budynki i inwentarz, bo ma je na miejscu. W moich parcelacyach miejscowym elementem wnosili włościanie gotówką znikającą część ceny kupna, bo 19% a nawet 15%, resztę uzupełniał kredyt hipoteczny udzielany przez Bank krajowy na hipotekę dotychczasowych realności rustykalnych i gruntów z obszaru dworskiego nabytych.

Ci wszyscy ludzie dobry zrobili interes, jakkolwiek cena, jaką płacili za morg, była nieraz znacznie wyższa od ceny jaką płacili Mazurzy. Spostrzeżenia moje poczynione w powiecie jasielskim wzmacniają moje przekonania, że parcelacya przy pomocy ludności miejscowej jest dla obu stron łatwiejszą i korzystniejszą. Tamtejsze parcelacye obchodziły się nawet bez znaczniejszej pomocy kredytowej, ile że miejscowa ludność w powiecie jasielskim jest stosunkowo zamożna i prócz zarobku w kopalniach nafty ma znaczny przypływ pieniędzy z Ameryki

Z tych kilku uwag, która na żądanie szanownych Panów mogę uzupełnić bliższemi datami, przychodzę do wniosku, że, gdzie się parceluje majątek częściowo, korzystniej wypada interes dla sprzedającego jak i dla nabywców, aniżeli wówczas, gdy się cały majątek parceluje.

Jeżeli zaś mowa tylko o parcelacyi całości, to znów mniej kosztów i mniej trudności tam, gdzie nabywcą jest element miejscowy, podczas gdy z pewnością więcej kosztów i niebezpieczeństw tam, gdzie nabywcą jest element napływowy.

A teraz przystępuję do odpowiedzi na pytanie, co w ramach dotychczasowego ustawodawstwa i wśród obecnych warunków kredytowych zrobić należy, ażeby parcelacyą, która wśród danych warunków może być konieczną i użyteczną, o ile możności dla obydwu interesowanych stron ułatwić.

Omówienie potrzeby i organizacyi osobnego Banku parcelacyjnego pozostawiam hrabiemu Reyowi a sam ograniczę się tylko do istniejących obecnie warunków.

Już wczoraj podniesiono szlachetną dążność naszych włościan do zakupywania ziemi, względnie do powiększania swoich gospodarstw przez dokupywanie parcel, czy to rustykalnych, czy to dominikalnych. Wiadomem jest, że wszystkie koszta prawne, stemplowe i należytościowe są stosunkowo tem większe, im mniejszym jest przedmiot danej transakcyi. Należałoby więc ułatwić włościaństwu skupywanie gruntów przez zaprowadzenie pewnych ulg stemplowych i należytościowych. W szczególności potrzeba tylko rozszerzyć zastosowanie ustawy z 3. marca 1868 r., która uwalnia od należytości skarbowych i stempli wszelkie podania i dokumenta, jeżeli idzie o „arrondacyę". Chodzi o to, aby pojęcie arrondacyi z ustawy z roku 1868 rozszerzyć na te wypadki, gdzie włościanin chce przez dokupno gruntu z rozparcelowanego obszaru dworskiego swoje gospodarstwo rozszerzyć.

Powiadają, że kredyt hipoteczny w Banku krajowym jest dla włościan za drogim. Ja nie podzielam tego zapatrywania. Jeżeli co ten kredyt dla włościana podraża, to niestosunkowo wysokie koszta na stemple, wyciągi hipoteczne, arkusze gruntowe i t. p. wydatki, które przy większych pożyczkach wcale w rachubę nie wchodzą a przy małych pożyczkach nieraz 2%—4% wynoszą. Ażeby te koszta pożyczek potrzebnych na spłacenie reszty ceny kupna za rozparcelowane grunta, umniejszyć, potrzeba znowu rozszerzenia istniejącej już ustawy o ulgach konwersyjnych z 25. maja 1883 względnie z 26. grudnia 1893, a mianowicie w tym kierunku, by w razie zaciągania pożyczki konwersyjnej dla celów parcelacyjnych, uwolnione były od należytości stemplowych nietylko skrypta dłużne ale także wyciągi hipoteczne, arkusze gruntowe i rektyfikaty podatkowe do podania o pożyczkę potrzebne.

Bardzo wielkie trudności i wielka strata czasu czeka każdą parcelacyę, gdy po wydzieleniu rozparcelowanego obszaru z księgi gruntowej większej posiadłości, zaczyna się tworzenie nowych wykazów hipotecznych w księdze gruntowej mniejszej posiadłości. Jest to praca nieraz kolosalna, przechodząca siły powiatowych urzędów hipotecznych.

Prezesowie Apelacyi lwowskiej i krakowskiej powinni wydać pouczenie, że jeżeli wejdzie do którego sądu podanie o tworzenie nowych wykazów hipotecznych w celach parcelacyjnych i jeżeli siły odnośnego urzędu hipotecznego nie wystarczają, to naczelnik sądu powiatowego może zażądać dodania odpowiedniej siły pomocniczej.

W jednym wypadku, gdzie szło o utworzenie 127 nowych wykazów hipotecznych, zanim odniosłem się do naczelnika sądu z prośbą o przyspieszenie, już znalazł się pośrednik chałatowy, który obiecał w krótkim czasie rzecz załatwić za opłatą pół guldena od morga. Zebrałem od włościan 120 zł., które wręczyłem naczelnikowi jako remuneracyę dla urzędnika hipotecznego za pracę poza godzinami urzędowemi i rzecz wkrótce została załatwioną. W drugim wypadku na moje żądanie przysłano z innego sądu pomocnika dla urzędnika hipotecznego.

Wielką dalej trudnością we wszystkich parcelacyach jest to, (co zresztą już niejednokrotnie podnoszono), że władze podatkowe nadzwyczaj leniwie przeprowadzają ewidencyę zmiany własności. A nie jest to wcale rzeczą obojętną. Właściciel sprzedając część gruntu, chciałby jak najprędzej zapomnieć o podatkach, które włościanie na siebie przyjmują, a ci znowu chcieliby już raz wiedzieć, ile podatków mają płacić. Z doświadczenia wiem, że trzeba było czekać półtora roku i dwa zanim w odnośnych księgach zmianę właściciela uwidoczniono. Wydział krajowy powinien się odnieść do Prezydyum Dyrekcyi skarbowej, by ono w tej mierze urzędy podatkowe pouczyło.

Bardzo słusznie także podniósł p. Górski, że służba inżynierska po powiatach jest niedostateczna. Jedną z najtrudniejszych spraw jest techniczna strona parcelacyi, mianowicie przeprowadzenie dokładnego racyonalnego podziału gruntu, wytyczenie dróg i uwidocznienie ich w mapie. Dziś ma się tak, że na geometrę ewidencyjnego nie można liczyć, bo nawet za dobre słowo i ładne pieniądze dostać go nie można. Szukać więc trzeba za inną pomocą, którą bardzo drogo opłacać trzeba. Wydział krajowy powinion zażądać, by pomnożono ilość inżynierów po powiatach.

Bardzo ważną rzeczą, któraby ułatwiła znacznie kredyt parcelacyjny, byłoby to, gdyby Bank krajowy (który i tak wiele dobrego już zdziałał i niejądne ułatwienia przy udzielaniu pożyczek w celach parcelacyjnych zaprowadził) nie żądał stemplowanych, kompletnych wyciągów hipotecznych ale zadowalniał się sumarycznem poświadczeniem hipotecznem. Każdy wykaz urzędu hipotecznego składa się, jak Panowie wiecie, z trzech kart A., B. i C. Z tych, karta A. dla Banku jest bardzo ważną, bo stanowi kontrolę,

czy odnośna parcela wchodzi w skład pewnej realności, z karty B. są ważne tylko ostatnie pozycye, zaś karta C. jest znowu ważną w całości, by skonstatować jakie są długi. Jeżeli się żąda całego wyciągu hipotecznego, który zwykle składa się z kilku arkuszy, to powstają koszta 5—10 zł. od sztuki.

Do wydania promesy mógłby Bank krajowy przy pożyczkach włościańskich zadowalniać się zawsze sumarycznem potwierdzeniem hipotecznem, a dopiero po zaintabulowaniu i przy realizowaniu pożyczki przedkładałyby strony wyciągi hipoteczne.

W kwestyonaryuszu poruszono myśl, czy nie należałoby przepisać przedłożenia planu zamierzonej parcelacyi? Zanim na to pytanie odpowiem, należałoby zastanowić się, komu i w jakim celu ten plan ma być przedkładany.

Powołanemi władzami do badania strony ekonomicznej takich parcelacyj byłyby władze agrarne. Tych jednak na razie nie mamy, dopóki nie wejdą w życie ustawy z 7. czerwca 1883. W tej więc chwili takich władz nie mamy. Przedkładanie planów mogłoby zapobiegać parcelacyom, t. zw. dzikim. Nieraz bowiem porywają się włościanie bez potrzebnego kapitału, bez ocenienia trudności i kosztów tego interesu na kupno całego wielkiego majątku. Przedkładanie planu mogłoby niejednemu złemu zapobiedz. Ale z drugiej strony, jeżeli przy istniejących już trudnościach obowiązkiem jeszcze będzie stron wygotować należyty plan parcelacyjny i poddać go kontroli kompetentnej władzy, to powstanie znowu uciążliwa formalność, na którą zgodziłbym się tylko wtedy, gdy przynajmniej część istniejących trudności usuniętą zostanie. Zresztą już i teraz żadna racyonalna parcelacya bez planu obejść się nie może i prawie zawsze taki plan jest początkiem całej roboty.

Na drugie pytanie, czy przy parcelacyach należy oznaczyć pewne minimum obszaru, muszę odpowiedzieć przecząco.

Jakkolwiek w moich parcelacyach starałem się unikać małych parceli, gdyż przy nich pożyczka jest trudna i koszta stosunkowo większe, to jednak zawsze trafiałem na przeszkody ze strony samych parcelantów. Bank krajowy starał się także temu zapobiedz przez to, że nie chciał dawać pożyczek na zbyt małe gospodarstwa. — W dwóch parcelacyach, w których brałem udział, bardzo czynnie pomagał mi ks. Tytus Wojnarowski, proboszcz w Balińcach. Tam oprócz gospodarzy bogatszych byli i biedniejsi t. zw. chałupnicy, którzy nabywali 2—3 morg. Na moje przedstawienie i wykazywanie trudności, spotykałem się ze strony księdza i włościan z odpowiedzią, że nie należy utrudniać biedniejszym nabywania gruntów, gdyż chłop, który nie ma własnego gruntu, jest elementem niespokojnym w gminie.

W tych dwóch wypadkach widziałem przykłady wielkiej ofiarności zamożniejszych włościan dla chałupników. — Oto ci, którzy kupowali 2 do 3 morgów, a nie mieli gotówki do spłacenia małej ceny kupna, przyłączali się do tych, którzy kupowali 8 do 10 morgów i zaciągali solidarne pożyczki. Jest to rzecz nader niebezpieczna. Mimo moich wszystkich przedstawień i wykazywania niebezpieczeństw, chłopi stali twardo przy swojem i chętnie nieśli pomoc biedniejszym.

Podobnie było i przy parcelacyi mazurskiej, przy której wspierał mnie bardzo dzielnie ks. Zaremba, rzymsko-katol. proboszcz z Bukaczowiec.

W każdej parcelacyi od szybkiego ukończenia całe powodzenie zawisło. — Dlatego jeżeli oprócz zamożniejszych nabywców zgłaszają się także biedacy, którzy od 2—3 morgów kupić pragną, nie można ich odpychać, zwłaszcza że we wszystkich moich parcelacyach liczba małych parcel od 2—3 morgów stanowiła ledwie 5tą część większych parcel. Zresztą przy parcelach miejscowym elementem kwestya minimum parceli zupełnie odpada, bo i najmniejsza parcela z obszaru dworskiego dokupiona, powiększa istniejące gospodarstwo włościańskie miejscowego nabywcy.

Ustęp C. kwestyonaryusza mówi o poprzedniem uregulowaniu ciężarów hipotecznych. Tego absolutnie przyjąć nie można. Byłaby to znowu wielka trudność, zamykająca możność parcelacyi. Dziś większą część obszarów sprzedaje się dla tego, że są zastawione, sprzedaje się część majątku, by resztę od długów oczyścić. Jak można żądać, by przed parcelacyą uregulowano ciężary?

(Dr. **Skałkowski.** To tak nie jest, to trzeba inaczej rozumieć.)

Dr. **Sołowij.** W takim razie tego ustępu nie zrozumiałem.

P. Dr. **Skałkowski.** Jeżeli mi JE. p. Marszałek pozwoli, zaraz tę rzecz wytłómaczę.

Marszałek. Proszę.

P. Dr. **Skałkowski.** To ma być tak zrozumiane, by z góry była zapewniona możność uregulowania ciężarów hipotecznych, by później parcelacya nie była na szkodę narażoną.

P. Dr. **Sołowij.** W takim razie, któż ma być tą władzą, któraby tego rodzaju sprawy załatwiać mogła? My przecież nie mamy władz agrarnych, któreby o tego rodzaju sprawach rozstrzygać mogły. Jest to rzecz inicyatywy prywatnej. Nie zapoznaję obaw kolegi Skałkowskiego, co co do ciężarów hipotecznych rozparcelowane grunta obciążających. Ale dziś przyznać trzeba, że nawet u włościan utarły się pod tym względem pojęcia, a nieufność jest tak wielka, że w moich wypadkach ani centa nie dawano właścicielowi, tylko cenę kupna składano albo do rąk adwokata, notaryusza lub do banku na rachunek, i dopiero kiedy zebrano całą cenę i kiedy właściciel dostarczył dowodu, że zwolnił rozparcelowane grunta od ciężarów, wówczas depozytaryusz pieniądze wydawał. Tu więc niebezpieczeństwa żadnego nie było i dlatego tę sprawę pozostawić należy inicyatywie prywatnej.

Również byłbym przeciwnym (chociaż uznaję niebezpieczeństwo), gdyby większość oświadczyła się za wnioskiem p. Skałkowskiego, iż należy ustawę z r. 1869 w tym kierunku zmienić, że wręcz nie wolno dzielić obszarów hipoteką obciążonych. Byłoby to zamknięciem drogi do sprzedaży gruntów tym właścicielom, których interes tego wymaga.

Dr. **Pilat.** Po drze Sołowoju pozwolę sobie parę słów dodać co do strony ustawodawczej uregulowania tej kwestyi. Kiedy ustawa z 1 listopada 1868 r. zniosła wszelkie ograniczenia w dzieleniu gruntów wtenczas, jak Szanownym Panom wiadomo, przez dłuższy czas dzielenie gruntów tabularnych nie podlegało żadnym ograniczeniom. To była kwestya prawa prywatnego i żadna władza administracyjna w to nie wglądała. Następnie jednak władza rządowa sobie przypomniała, że istnieje rozporządzenie z 30 czerwca 1858 r., które wstrzymuje konsens na podział administracyjny dóbr tabularnych.

Najwyższy trybunał orzekł, że owo rozporządzenie nie zostało zniesione przez ustawę krajową z 1868 r. o wolności obrotu własnością ziemską. Uważam to zapatrywanie za zupełnie mylne, bo ustawa z r. 1868 zniosła wszystkie ograniczenia, dzielenia, jakie istniały w chwili, kiedy w życie weszła, a za tem cokolwiek możnaby powiedzieć o potrzebie takiego przyzwolenia, to jednak trzeba było powiedzieć, że owe dawne postanowienia straciły swoją moc. Jednakże owe rozporządzenie z r. 1858 stało się wskazówką dla sądów i sądy wymagały przyzwolenia Namiestnictwa i Wydziału krajowego przy tworzeniu nowego ciała tabularnego. Przy przeniesieniu części pewnych ciała tabularnego do ksiąg gruntowych, prowadzonych przy sądach powiatowych, takich pozwoleń nie wymaga się, a największa liczba wypadków parcelacyi zasadza się na tem, że grunta tabularne przenosi się do ksiąg hipotecznych powiatowych.

W miejscu wspomnianego powyżej konsensu, który polega na mylnej podstawie prawnej, a w wypadkach przeniesienia do ksiąg hip. powiatowych nie ma zastosowania, w miejsce tego konsensu, który dziś jest tylko niepotrzebną formalnością, należałoby, mojem zdaniem, wprowadzić obowiązek przedłożenia planu parcelacyi do zatwierdzenia przez odpowiednią władzę. Przepis taki, w drodze ustawodawczej wprowadzony, dałby władzy możność wpływania na podział własności ziemskiej. Mając sobie zastrzeżone prawo zatwierdzania planu parcelacyi, mogłaby władza wpływać w tym kierunku, ażeby przy sposobności parcelacyi powstawała własność ziemska w takich rozmiarach, jak tego wymagałyby interesa ekonomiczne i społeczne.

Także ze względu na szkody i straty, na jakie niejednokrotnie narażeni byli nabywcy gruntów parcelowanych, byłoby pożądane, aby plan parcelacyi był ułożony i podany pod rozpoznanie władzy agrarnej. Taka władza nie istnieje, ale powinna być taka kompetentna władza, złożona z żywiołów samorządnych, z gospodarzy i z urzędników administracyjnych w tym sposobie mniej więcej, jak mamy mieć krajową komisyę komasacyjną. Ta władza powinna mieć sobie przedłożony plan parcelacyi i o nim wydać swoje zdanie, zatwierdzić lub żądać w nim pewnych modyfikacyi. Nie chodziłoby tu o utrudnienie parcelacyi, ale chodziłoby, aby sposób dokonywania parcelacyi odpowiadał zarówno interesom nabywców, jak i interesom ogółu.

Zupełnie podzielam zdanie p. Sołowija, że nałożenie tego obowiązku, a zatem pewnego ciężaru, pewnych utrudnień musi być równoważone jakiemiś korzyściami i jestem za wszystkiemi propozycyami, jakie tu w tym względzie podniósł. Myślę, że sowicie byliby odszkodowani ci, którzyby przedłożyli plan parcelacyi, za trudy, jakieby ponosili przez ułożenie i przedłożenie planu.

A przecież ten trud nie byłby tak ciężki, bo przecież każdy, który większy ob-

szar parceluje, musi sobie zdać sprawę z tego, jak go podzieli, już ze względów interesu własnego', bo gdyby została pewna przestrzeń, którąby była bez przystępu lub z innych względów mniej użyteczna, to musiałby ją odstąpić nabywcom po nadzwyczaj niskiej cenie.

Więc takie plany muszą być ułożone, muszą być ułożone także ze względu na to, że musi być przeprowadzona ewidencya w katastrze. Nie ma tedy trudu wielkiego w ułożeniu naprzód planu, obowiązek ten nie jest ciężki, a przedłożenie planu i rozpatrzenie go ze stanowiska fachowego może tylko korzyści przynieść pod względem ekonomicznym i społecznym, nie mówiąc już o tem, że i interesy nabywców mogą doznać fachowej i skutecznej obrony.

Stanowczo przemawiałbym za tem, aby wydano ustawę krajową, któraby uzupełniała ustawę o wolności obrotu własnością ziemską, bo ta ma treść tylko negatywną.

Ustawa z r. 1868 i ustawa z 2 stycznia 1894 r., która się tu także odnosi, doznałyby uzupełnienia przez nową ustawę.

Wtenczas to oznaczenie minimum mogłoby zupełnie odpaść. Co do p. c. kwestyonaryusza rzecz została wyjaśnioną; ja sądzę, że warto się będzie zastanowić, czy wogóle postanowienie w tym kiernnku nie byłoby pożądane, a to ze względu na liczne parcelacye takie, po których ciężko pokutowali nabywcy za to, że nie rozpatrzyli się, jaki jest stan hipoteki i mieli do spłacenia pożyczki ciążące niepodzielnie na całym obszarze pomimo rozdziału.

Ze względu na takie wypadki pewne kautele byłyby potrzebne i sądzę, że bez trudności dałoby się rzecz tak obmyśleć, aby nie przeszkadzano parcelacyi, a interesa nabywców były dostatecznie bronione.

Marszałek. Głos ma dr Krzyżanowski.

Dr **Krzyżanowski.** Parcelacya i potrzeba parcelacyi jest oddawna wspólną wszystkim trzem dzielnicom porozbiorowym. Rządy, tak pruski, jak i rosyjski, zajęły się tą sprawą, a to w dwu kierunkach: 1-o tworząc w tym celu pewne instytucye kredytowe, których zadaniem ułatwiać parcelacyę przez udzielanie kredytu na korzystnych warunkach, pragnącym nabyć grunta przez parcelacyę, 2 o bezpośrednio oddziaływując na tok parcelacyi przez zakładanie instytucyi zajmujących się właściwemi czynnościami parcelacyjnemi w ścisłem tego słowa znaczeniu.

Rząd rosyjski założył bank włościański, ograniczający się tylko do czynności kredytowych. W Prusiech powołano do spełnienia tego zadania już dawniej istniejące, t. zw. „Rentenbanken“, natomiast t. zw. „Generalcomissionen“, oraz instytucye prywatne, jak Bank ziemski, lokalne spółki parcelacyjne i „Landbank“ hakatystów załatwiają właściwe czynności parcelacyjne i zajmują się ich przeprowadzaniem. Podobne stosunki ekonomiczne nasuwają myśl, że i u nas w kraju postępowanie tego rodzaju (nie mówię o zupełnem naśladownictwie) byłoby może wskazane.

P. dr Sołowij podniósł korzyści wynikające z parcelacyi. Ale parcelacya w Galicyi przedstawia pewne odrębne cechy z powodu których nie mogę się bezwarunkowo na opinię dra Sołowija zgodzić. Przypominam, że w Prusiech obszar dworski wynosi wszędzie prawie 50%, podczas gdy w Galicyi zachodniej nie ma powiatu, gdzieby dosięgał 30%.

Pomijając już to, trzeba przedewszystkiem pamiętać, że na miejsce ustępujących warstw społecznych wkracza gospodarz, prowadzący gospodarstwo na bardzo drobnych obszarach, które nie przedstawiają ani społecznie, ani politycznie, ani ekonomicznie siły dodatniej.

W Galicyi zachodniej odbywa się ta parcelacya przeważnie drogą dokupu, i często włościanin okoliczny dokupuje kawałki gruntu tak drobne, że razem z poprzednio posiadanemi są jeszcze, ekonomicznie rzecz biorąc, nieracyonalną podstawą bytu. Przytem zauważyć należy, że parceluje się zazwyczaj całe majątki, a tylko wyjątkowo tak zwane „Aussenschläge“, wówczas zaś parcelacya przestaje być korzystną dla obu stron. W Prusiech dzieje się odwrotnie, tam parcelacya der „Aussenschläge“ jest regułą, a całego majątku, wyjątkiem.

P. Sołowij oświadczył, że parcelacya majątku całego jest ekonomicznie szkodliwszą, jak parcelacya tylko pewnych części z pozostawieniem jakiegoś folwarku, na którymby, czy nowy gospodarz, czy dawny mógł dalej prowadzić swoje gospodarstwo i tym sposobem tradycyę średniej własności szlacheckiej utrzymać. Otóż zasadniczo się godzę na to, ale nie na argumenta, któremi p. Sołowij bronił swego zapatrywania. Zauważył on, że ceny ziemi, uzyskane przy sprzedaży majątku całego, są niższe jak przy sprzedaży tych: „Aussenschläge“. Otóż ja wierzę zupełnie w ten fakt zresztą powszechnie znany. Ale jestto stanowisko czysto indywidualne sprzedającego grunt. Z punktu widzenia ogólnych interesów społecznych jest nawet lepiej, że nowonabywca nabywa grunt po niższej cenie, bo przez to łatwiej się potrafi utrzymać przy nim. Inna rzecz, że przy parcelowaniu całego

obszaru znika średnia własność szlachecka bezpowrotnie, a natomiast nie powstaje na jej miejscu średnia własność włościańska. To jest momentem decydującym, który przeważa szalę i sądzę, że trzeba oświadczyć się za parcelowaniem tylko części majątku.

We Francyi ruch własności odbywa się w ten sposób, że mała własność wzrasta kosztem wielkiej, podczas gdy średnia pozostaje mniej więcej nienaruszoną. U nas jest odwrotnie. U nas średnia własność jest w dwa kleszcze wziętą, bo z jednej strony wykupuje ją prąd parcelacyjny włościański, szkodliwy, bo tworzący zbyt drobne zagrody, z drugiej strony latifundya wzrastają jej kosztem.

W powiecie bocheńskim te dwie przyczyny działając równocześnie złożyły się na to, że tam średnia własność tabularna znikła prawie zupełnie w ostatnich latach. Otóż jestto objaw bądź co bądź niekorzystny ponieważ na miejsce ustępującej warstwy, która w naszem życiu narodowem, politycznem i w ogóle społecznem odegrała wielką rolę nie powstaje żaden stan, któryby był w stanie w przyszłości jej tradycye utrzymać, jej zadania wypełnić.

Otóż, jeżeli chcemy parcelacyę ułatwić, ulgi przyznawać, otoczyć ją poparciem władz publicznych, to musimy powiedzieć sobie, że możemy przyznać ulgi tylko parcelacyi racyonalnej, dążącej do wytworzenia stanu średniego włościańskiego, zdolnego zastąpić z czasem ubytek, wywołany zaniknięciem średniej własności włościańskiej, zdolnego wypełnić luki spowodowane rozdrobnieniem gruntów chłopskich Z drugiej strony musimy uprzytomnić sobie, że na ujemnej działalności ustawodawczej poprzestać nie należy, że obok niezbędnych przepisów, któreby stwarzały minimum obszaru dla parcelować się mających gruntów, trzeba stworzyć organizacyę pozytywną kolonizacyi wewnętrznej. W tem założeniu, że o tej pozytywnej organizacyi kolonizacyi wewnętrznej w swoim czasie należy pomyśleć, oświadczyłbym się za ustawowem przedkładaniem planu parcelacyjnego, już choćby dla tego, że w ten sposób statystyka, którą ma zamiar przeprowadzić Wydział krajowy w tym kierunku będzie mogła być ciągle uzupełniana najświeższymi datami.

Oczywiście komu należałoby je przedkładać to pytanie bardzo ważne. Właśnie codopiero wspomniana organizacya kolonizacyi wewnętrznej zależy przedewszystkiem od stworzenia osobnych Agrarbehörden, które powinny być organem właściwym dla przedkładania planów parcelacyi. Stworzenie osobnych urzędów nie wystarcza jednak w myśl mych poprzednich wywodów. Jeśli kraj ma swym kredytem przez odrębne instytucye poprzeć kolonizacyę wewnętrzną, musi dbać o to, by zapewnić byt nowym jednostkom gospodarczym przez dłuższy przeciąg czasu, ustanowić dla nich osobne prawo spadkowe, zabezpieczyć niepodzielność za życia, zapewne ustanowić także i granice obdłużenia, słowem stworzyć dla nich cały system prawa rolniczego.

Pomoc publiczna dla kolonizacyi wewnętrznej jest zatem akcyą, wymagającą dłuższego czasu, przygotowania tem bardziej, że trzeba wystrzegać się naruszenia naszych interesów społecznych i narodowych, z których szkodą obecnie niejednokrotnie łączy się dzieło kolonizacyi wewnętrznej.

Z drugiej strony dobrze pokierowana kolonizacya wewnętrzna jest jedynym sposobem uzdrowienia naszych stosunków agrarnych, zmiana prawa spadkowego może tylko utrzymać nieliczną istniejąca średnią własność włościańską, gwałtownej potrzebie stworzenia nowej, tylko kolonizacya wewnętrzna zadosyć uczynić może.

Marszałek. Głos ma hr. Rey.

P. hr. **Rey.** Ponieważ pora jest zpóźniona, a ja przyczyny, które do mego projektu zdążają podałem na piśmie, i projekt ten będę miał sposobność jeszcze przedłożyć w szczegółach, dla tego niechcę się długo rozwodzić.

Pan Sołowij bardzo trafnie z własnej praktyki przedłożył sposób, w jaki możemy ten stan przejściowy przebiedować, ale, że do ustawy rentowej, do banku ziemskiego i utworzenia spółek lokalnych musimy przystąpić, na to zdaje mi się większość się zgadza.

Jeszcze jedno pytanie, jakim sposobem zapobiedz spekulacyjnym kupnom, względnie sprzedażom średniej własności ziemskiej. To pytanie rozwiązuje się samo, ponieważ wszyscy ci spekulanci i wszystkie te spekulacye karki kręcą. Smutna to odpowiedź, ale powinna nas ona przestrzedz przed spekulacyami, powinna nam powiedzieć, że życie społeczne, że życie ekonomiczne żąda nowych rzeczy, ma nowe potrzeby i żąda nowych środków, aby im zapobiedz. To że spekulacye karki kręcą, to jeszcze nie koniec, ale że spekulacye istnieją, to wskazuje tylko na to, że były warunki do ich rozwoju. — Tym warunkom odpowiedzą najlepiej środki takie, jakie stosuje bank rentowy i bank ziemski w Prusiech.

Marszałek. Głos ma p. Romanowicz.

Członek Wydziału krajowego p. **Romanowicz.** Mnie się zdaje, że trafię w myśl Wydziału krajowego jeżeli zwrócę się do Dra Sołowija z prośbą, aby był łaskaw swego zestawiania statystycznego co do parcelacyi udzielić Wydziałowi krajowemu do użytku, o ile oczywiście nie ma tam rzeczy, które by się może do tego nie kwalifikowały.

Marszałek. Ponieważ nikt się już do głosu nie zgłasza, a punkt obecny już omówiony, więc może Panowie pozwolą, że tak jak wczoraj odroczę posiedzenie do godziny 5.

Dalszy ciąg posiedzenia z d. 21. października 1897.

Obecni: jak wyżej.

Początek o godzinie 5 min. 45.

Marszałek. Przerwane posiedzenie otwieram na nowo.

P. **Skałkowski.** Nawiązując do słów ostatnich p. hr. Reya przechodzę teraz do kwestyi zaopiekowania się parcelacyą i do tej myśli, którą hr. Rey poruszył, by osobną na ten cel stworzyć instytucyę. Otóż najpierw parę słów, które dotyczą parcelacyi samej i jej stosunku tak do większej własności, jak i do własności włościańskiej

Dla większej własności uważam parcelacyę w wielu wypadkach jako najskuteczniejszy środek poprawienia stanu ekonomicznego. I tak naprzykład, jeżeli nawet w dobrej sytuacyi znajdujący się właściciel ma posiadłość i chciałby gospodarstwo swoje prowadzić intenzywnie, to może daleko lepiej to zrobić, jeżeli sprzeda kilkadziesiąt oddalonych morgów, aniżeli gdyby szukał kredytu melioracyjnego. — Ale jeżeli właściciel znajduje się w zachwianych stosunkach, a takich jest coraz więcej, bo rachunki wykazują, że sprzedając po 7 zł. przenicę niema się jeszcze żadnej korzyści, jeżeli w takich stosunkach znajdujący się właściciel widzi, że końce się nie schodzą, to zamiast szukać konwersyi jakiejś, przez sprzedaż jakiegoś znaczniejszego, ale oddalonego więcej kawałka ziemi nie tykając głównej części majątku, mógł by przyjść do równowagi. Te wszystkie zalety parcelacyi częściowej przemawiają za tem, że mogą parcelacye być nieraz doskonałym środkiem dla większych własności skonsolidowania się, a są też pożądane dla włościan, którzy nieraz szukają ziemi i przepłacają, a nieraz nawet za dobrą zapłatę znaleść jej nie mogą. Parcelacya u nas jest ciągle pozostawiona inicyatywie prywatnej i nie zostaje pod opieką krajowej instytucyi publicznej; z wyjątkiem towarzystwa zaliczkowego w Limanowej i instytucyi takiej we Lwowie niema nikogo, któryby się taką czynnością ważną dla obu stron zaopiekował.

W Sejmie była ta rzecz także omawiana a ostatecznie zapadła rezolucya wyrażająca życzenie, aby Bank krajowy we Lwowie spółkom prywatnym szedł z pomocą, ale to nie wystarcza, bo czekać aż spółka się utworzy, aż się zbierze odpowiedni kapitał, na to wyczekiwać, lub zostawiać to inicyatywie prywatnej, to ze względu na ważność sprawy nie jest wystarczające Widzimy też, że kraj zajął się całym szeregiem zadań ekonomicznych, przemysłu domowego, spraw rękodzieliczych; fundujemy szkoły przemysłowe: dotujemy fundusz melioracyjny; zajmujemy się organizacyą kredytu osobistego i rzeczowego, kolejami wicynalnemi; Bank krajowy zajął się z polecenia Sejmu funduszem przemysłowym, więc dlaczegożby nie miała sprawa tak ważna dla ukształtowania stosunków ekonomicznych i społecznych, jak parcelacya nie zasłużyć na opiekę Banku krajowego. Otóż zdaje mi się, że wyjściem niewątpliwem dla ureglowania tej sprawy jest utworzenie departamentu parcelacyjnege przy Banku krajowym. To mogłoby nastąpić bez zbyt wielkich kosztów, a uniknęłoby się właśnie tego, co wynikałoby z projektu hr. Reya, a czego się właśnie obawiam, a to jest: zbyt wielkiego zakroju, rozgłośnej niejako agitacyi.

Jeżeli w Banku poznańskim nasi rodacy szukają opieki przeciwko komisyi kolonizacyjnej, to postępują bardzo rozumnie ale kopiować to na nasze stosunki nie było by właściwe Istnieje już u nas Bank krajowy, więc osobna instytucya taka utworzona w celu popierania kolonizacyi wewnętrznej obudzałaby tylko niezdrowe apetyty z jednej i drugiej strony.

Niejeden właściciel ziemski, który z trudnością się łamie, ale ostatecznie przedłuża z roku na rok swoją egzystencyę i stoi na swoim posterunku, gdyby zobaczył, że jest taki bank, toby zaraz sprzedał swój majątek, przeprowadziłby się do miasta i starałby się o posadę w banku. Z drugiej strony także w włościaninie obudzałyby się gorące chęci do owładnięcia tej ziemi.

Hr. Rey powiedział na to, aby do 75% iść z pożyczkami, że wtedy znajdziemy mnóstwo kupujących, ale ja nie wiem, czy toby było dobrze. Prawda, że ta stopa jest przyjęta także przez Bank

włościański w Królestwie polskiem, ale ten bank nie jest założony dla dobra narodu polskiego, tylko może przeciwnie i jeżeli tam zależy rządowi rosyjskiemu, aby jak najprędzej się z dworem załatwić, to tylko dlatego, że w dworach jeszcze jest tradycya polska, bo z włościaństwem rząd sobie łatwo daje radę. To przecież nie jest u nas do naśladowania. Kto zechce pozbyć się ziemi w drodze parcelacyi, będzie mógł to zrobić, ale nie potrzeba na to osobnej instytucyi, któraby, mając dyrekcyę, radę nadzorczą, kapitały, na wielką skalę zakupywała majątki, dawała dywidendy, szukała kredytu dla nabywców, bo cóż wtedy stanie się z tymi włościanami, którzy się poobdłużają np. do 75%, i gdy nadto przyjdzie jeden lub dwa złe lata. Słyszałem niedawno, że ktoś kupił majętność, za którą dał 1.000 zł. swoich, a drugie 1.000 zł. dopożyczył, a więc przez 15 lat co najmniej będzie musiał spłacać raty. Ja sądzę, że to byłoby zanadto wielkie gorączkowanie się do tej czynności, która wymaga daleko większej rozwagi. Dlatego sądzę, że tylko przez utworzenie osobnego biura, departamentu parcelacyjnego przy Banku krajowym, można zaradzić rzeczywistej i niezaprzeczonej potrzebie uregulowania sprawy. Zostawiać tę sprawę ludziom prywatnym jest rzeczą niebezpieczną; jeśli się ona dostanie w ręce p. Sołowija, to będzie dobrze, ale jeśli się dostanie w ręce Towarzystwa ochrony ziemi, to będzie jaknajgorzej i ja sam jestem w tem położeniu, że będę musiał jakieś kroki sądowe przeciw temu Towarzystwu wdrożyć.

Nawiązując do obdłużenia gruntu, który ma być parcelowanym, muszę odpowiedzić p. Sołowijowi, że to nie jest płochą obawą, ażeby uregulować nabywanie gruntów hipotecznych obdłużonych. Przed 1869 rokiem kupowano i parcelowano grunta, ale za zezwoleniem hipotecznego wierzyciela, potem powiedziano, że nie trzeba się pytać wierzyciela hipoteki i cóż się stało? Nie chcę przykładów wiele wymieniać, jeżeli kto się interesuje tem, zna pewnie nazwiska, wie, gdzie majątki są obciążone długami i wie, jak to się kończy; następuje straszna katastrofa, albo bank stracił i musi rezygnować; a to nie jest bynajmniej uniemożebnieniem parcelacyi, że żąda się zezwolenia wierzycieli hipotecznych.

Nie jest dziś pora i miejsce, aby paragrafy ustawy ustanawiać, ale konstatuję, że dawniej tak było i według mnie było dobrze, jeżeli kto chciał parcelować, to musiał zapytać się wierzyciela hipotecznego i była odjęta możność wprowadzenia w błąd ludzi nieobznajomionych; dziś niestety jestto dość ułatwione. Zatem trwam przy zapatrywaniu, że tę kwestyę zabezpieczenia nabywców przez odpowiednię reformę ustawy z r. 1869 należałoby pod bardzo ścisłą wziąć rozwagę.

Marszałek. Dr. Krzyżanowski ma głos.

P. Dr. **Krzyżanowski.** Między środkami proponowanemi celom ułatwienia parcelacyi wymieniono zwiększenie liczby geometrów krajowych. Otóż nie przesądzając kwestyi ułatwiania kolonizacyi wewnętrznej, muszę się jednak przeciwko tej formie oświadczyć. Mnie się zdaje, że geometrzy ci, którzy istnieją są zatrudnieni bardzo wielu sprawami zupełnie zbytecznemi. Gdyby im te sprawy odjąć, mieliby więcej czasu zająć się parcelacyą. Obecnie geometrzy są głównie czynni przy procesach o podział współwłasności. Umiera dziedzic, przychodzi do spadku beztestamentowego, a ten się nie kończy zgodnym podziałem familijnym i z tego rozwija się proces. Dlatego byłbym zdania, że ewentualna zmiana prawa spadkowego wpłynęłaby na to, że obecnie istniejąca liczba geometrów wystarczyłaby dla większego poparcia czynności kolonizacyjnych i parcelacyjnych. Co się tyczy innych ułatwień, to proponował p. Skałkowski utworzenie osobnego oddziału parcelacyjnego przy Banku krajowym.

W umotywowaniu tego wniosku widzę jednak pewną sprzeczność. Pan Skałkowski powiedział, że kolonizacya wewnętrzna może się często obrócić przeciwko interesom społeczeństwa, powołał się na przykład Królestwa polskiego, gdzie usunięcie obszarów dworskich jest wynikiem tendencyi antinarodowych. Przecież podobne stosunki zachodzą i u nas w kraju. Z tego punktu widzenia musiałbym się oświadczyć przeciw wszelkiej kolonizacyi wewnętrznej w tej formie, jak ona obecnie istnieje, gdyż zdaje mi się, że kolonizacya chwilowo działa przeważnie szkodliwie, bo średnia własność tabularna zanika, a na jej miejsce powstaje mała posiadłość chłopska, nie mająca warunków bytu, która produkuje znacznie mniej, niż dawniej na tym samym obszarze większy właściciel, która nie jest w stanie wypełnić obowiązków społecznych i politycznych, dawniej ciążących na tym samym kawałku ziemi, bo nie może się wznieść na odpowiedzi stopień kultury, a wskutek tego nie może być dodatnim czynnikiem postępu. Mimo tego p. Skałkowski proponuje utworzenie osobnego oddziału parcelacyjnego. Jedynym sposo-

bem wyjścia z tej sprzeczności jest przyjęcie zasady, że należy popierać kolonizacyę wewnętrzną, tylko o tyle o ile ustawodawca ujmie ją w pewne karby.

Jeśli chodzi o obecne stosunki, to wszelkie ułatwienia kolonizacyjne, osobny oddział parcelacyjny, a nawet środki p. Sołowija uważam za zbyteczne, bo społeczeństwu obecnie zależy na tego rodzaju kolonizacyi bardzo mało.

Ale zupełnie inaczej się ona przedstawia w przyszłości, jeżeli wytworzymy dla niej pewne warunki i podstawy w kierunku przezemnie już poprzednio zaznaczonym. Jeżeli powiemy, że pomoc państwa będzie udzielana tylko tym osadnikom, którzy nabędą pewien minimalny obszar, w takim razie przedewszystkiem zmniejszymy obecny prąd parcelacyjny, zmniejszy się popęd obecnie istniejący za ziemią, bo koło interesentów zmniejszy się przez wykluczenie biedniejszego, który nie może kupić 5 morgów (granica ta jest oczywiście przykładową), ale mógłby kupić jeden morg. Wskutek tego utworzenie takiej instytucyi nie miałoby charakteru agitacyjnego, przeciwnie wpływ jej byłby do pewnego stopnia zaporą przeciwko szkodliwej kolonizacyi wewnętrznej.

Ustanawiając minimum, trzebaby odróżnić dwa rodzaje kolonizacyi, to jest zupełnie nowe tworzenie się osad i dokupowanie gruntu z obszaru dworskiego przez włościan z tej samej wsi. Uregulowanie wypadków pierwszej kategoryi jest łatwiejsze i dopuszcza zastosowanie myśli Dra Ochenkowskiego, to jest należy wprowadzić minimum posiadłości i powiedzieć, że z obszarów tabularnych nie wolno wykrawywać parcel osobnych mniejszych od 5 morgów, chyba, że odpowiednia władza polityczna po zaciągnięciu opinii Towarzystwa gospodarczego na to odstępstwo zezwoli. I tu rozciągnęlibyśmy ten zakaz nie tylko na wypadki, w których parcelanci chcieliby korzystać z publicznej instytucyi kredytowej ad hoc założyć się mającej, ale ustanowilibyśmy tę normę jako ogólną zasadę nawet w tych wypadkach, gdzie parcelanci bez pomocy owej instytucyi kredytowej obejść by się chcieli.

Znacznie trudniejszą jest kwestya dokupu. Nie chcę jej rozstrzygać, ale w tych wypadkach, gdzie włościanie w tej samej wsi dokupują z obszaru dworskiego pewne kawałki, w każdym razie z punktu widzenia społecznego należy tę akcyę popierać wtedy tylko, gdy powstają gospodarstwa włościańskie zdolne do samoistnego bytu, to znaczy do wyżywienia rodziny. Jeżeli grunt dokupiono, to wtedy ten grunt dokupiony wraz z poprzedniem gospodarstwem nie mógłby być mniejszym od owego minimum posiadłości. Z natury rzeczy wypływa, że akcya ta musiałaby się nie kończyć na samej chwili kupna, ponieważ skutki jej mogłyby udaremnić postępowanie spadkowe, należałoby więc od takich gospodarstw, w których udziela się pomocy z funduszów publicznych, żądać w zamian poddania się nowym normom spadkowym.

Kolonizacya wewnętrzna tak pojęta, z pewnością nie przyczyniłaby się do zwiększenia prądu parcelacyjnego, przeciwnie, zapewne postawiłaby mu pewne tamy. Z drugiej strony jednak uważam, że zadaniem tej instytucyi finansowej utworzyć się mającej, nie może być tylko ułatwienie parcelacyi średniej własności tabularnej. Często się zdarza, że włościanin zamożniejszy dokupuje inny grunt włościański na wsi. Jeżeli tego rodzaju dokupywanie nie równoważy obecnie wyników rozdrobnienia wywołanych prawem spadkowem, to głównie dlatego, że nie mamy przepisów, któreby zapewniały niepodzielność gruntu na wypadek śmierci spadkodawcy. Otóż w tych wypadkach pomoc ze strony banku ziemskiego byłaby także wskazaną, oczywiście jednak również pod warunkiem rozciągnięcia i na te gospodarstwa nowego prawa spadkowego, uchylającego możność dowolnego rozrządzania testamentem.

Otóż w tem znaczeniu kolonizacya wewnętrzna na poparcie kraju zasługuje, wszelkie zaś inne popieranie tego prądu uważam za zbędne.

Co się tyczy kwestyi, czy trzeba osobnej instytucyi, czy wystarczy utworzyć oddział przy Banku krajowym, jest to kwestya techniczna. Mniemam, że zasada podziału pracy wymagałaby utworzenia osobnej instytucyi w przyszłości, chwilowo nawet utworzenie osobnego oddziału uważam za zbyteczne.

Oczywiście instytucya kredytowa jest tylko początkiem, potem przyszłaby kolej na właściwe instytucye parcelacyjne o charakterze lokalnym, ale raz jeszcze powtarzam, że założenie osobnej instytucyi kredytowej, względnie oddziału parcelacyjnego przy Banku krajowym będzie dopiero wtedy możliwe i potrzebne, gdy stworzymy gwarancye, że w ten sposób powstałe osady będą miały zapewniony samodzielny byt.

Marszałek. Głos ma hr. Rey.

Hr. **Rey.** Jeśli prosiłem jeszcze raz o głos, to dlatego, że uważałem, że w mojej zasadzie jestem może nie odosobniony, ale w każdym razie bardzo samotny. A mnie chodzi dziś przedewszystkiem nie o samo przeprowadzenie, ponieważ przeprowadzenie leży w społeczeństwie, a społeczeństwo musi być przygotowane, musi mieć przeświadczenie o tej rzeczy, a dopiero może o pomoc kraju i państwa pukać, ale dopóki społeczeństwo nie jest przeświadczone o tem, póki ci, którzy tworzą czoło jego, są przeciwko temu, to i ta zasada nie może pójść naprzód i dlatego przepraszam, jeśli rzeczy będę nazywał po imieniu, jeżeli będę mówił otwarcie, jak myślę.

U naszego ludu widzimy w pierwszym planie, to, o czem to już niektórzy wspomnieli, a tem jest żądza ziemi. To jest to, comy oświeceni, którzy znamy historyę i geografię określamy nazwą miłości ojczyzny. Jak my cenimy i żądamy od każdego miłości ojczyzny, tak samo chłop pała żadzą ziemi, rozumie miłość do niej, gdy ją widzi blisko, gdy ją może pojęciem objąć, rozumie miłość do kawałka ziemi, który mu przypomina dziadów i ojców. To jest miłość ojczyzny i z tem uczuciem igrać nie można. Moskale tę miłość ojczyzny zadowalają, dając $^3/_4\%$ pożyczki i Niemcy ją zadowalają, i w naszem społeczeństwie poznańskiem, które na tem się poznało, i które pierwsze tę rzecz wzięło w swoje ręce. takich rozdziałów, takich swarów i takich kwasów, jak w Galicyi nie masz, a dlatego właśnie, bo zrozumiało tę żądzę ziemi jako miłość ojczyzny i tę rzecz w ten sposób przeprowadza.

Jeżeli tylko półśrodkami będziemy działać, jeśli stworzymy oddział parcelacyjny, o który już od 10 lat nadarmo się wielu domaga, to to nie będzie jeszcze wszystko.

To nie jest to, czego stosunki, które się zmieniają, wymagają. Ja przestrzegam, abyśmy nie przyszli z tem wszystkiem za późno; debakla rozpoczyna się u nas, licytacye i bankructwa rozpoczynają się dopiero, bo przyczyny nie od razu wydają skutki; rozpocznie się bankructwo ogólne, licytacya powszechna i nie będzie komu uporządkować stosunków, a oddział parcelacyjny nato nie wystarczy, bo nie ma przeświadczenia, niema po prostu ludzi odpowiednich. Tu potrzeba osobnego wykształcenia, przeświadczenia, zamiłowania sprawy, przejęcia się, ta rzecz nie może być dodatkowo obok czegoś traktowana.

Jeżeli ja sam zostanę z moją zasadą, ja natem już nic nie stracę, może rzecz sama straci, ale ja wierzę, że to jest jedynem przeprowadzeniem rzeczy, która jeżeli dziś jeszcze upadnie, to za rok z pewnością przejdzie.

Marszałek. Głos ma Dr. Hupka.

P. Dr. **Hupka.** Tylko kilka słów chciałem powiedzieć dla wyjaśnienia pewnych nlejasności z przemówienia hr. Reya; a mianowicie zapytać się muszę, na jakiej podstawie równa miłość ojczyzny z żądzą ziemi, która przecież z tak idealnemi pobudkami tak dalece nic wspólnego niema.

Ja rozumię żądzę ziemi u ludu, jako uczucie więcej opierające się na podstawach materyalnych, jest to poprostu żądza chleba, a właściwie tej podstawy, która ten chleb daje.

Nie sądzę, aby hr. Rey pozostał ze swem żądaniem zaspokojenia tej żądzy ziemi kosztem na wielką skalę przeprowadzonej parcelacyi obszarów dworskich zupełnie sam, ale że z pomiędzy nas nikt jego myśli popierać nie będzie, to pewna. Przeprowadzenie bowiem jego myśli w takich rozmiarach nie może być w naszych stosunkach wskazane i dopuszczone.

Zdaje mi się, że ten dwór polski, który dotychczas jeszcze się utrzymuje, to jest jeszcze zawsze forma dotychczasowego ustroju politycznego, że to jest ten dom, z którego bądź co bądź wychodzą i czyny użyteczne dla sprawy narodowej i miłość ojczyzny i poświęcenie dla niej.

Tego nie można przeoczyć ani lekceważyć. Zaś dozwolenie na parcelacyę, nie częściową, lecz taką, którąby rozbijała kompletnie jednostki gospodarcze, niszczyła warsztat pracy, niszczyła podstawę, na której społeczeństwo całe obecnie jeszcze w wielkiej mierze się opiera, żadną miarą nie jest dopuszczalne, bo tej podstawy niszczyć nam nie wolno. Ja za parcelacyą na większe rozmiary oświadczyłbym się może, ale tylko w niektórych okolicach Galicyi wschodniej, chociaż ze względu na stosunki narodowe nie wiem, czyby to było wskazane, w zachodniej zaś, gdzie stosunki są inne, gdzie parcelacya i tak już znacznie postąpiła, tak, że tam, gdzie było do niedawna jeszcze w powiecie 24 większych właścicieli, jest ich teraz 8, a w tem 3 żydów, byłbym tylko za parcelacyą częściową, którąby okrawała ten obszar dworski w ten sposób, aby pozostałe jednostki gospodarcze były dość silne i mogły stanowić jądro i podstawę własności średniej. Za parcelacyą, którąby te jednostki całkiem rozbijała nigdybym się nie oświadczył.

Marszałek. Głos ma Dr. Sołowij.

P. Dr. **Sołowij.** Licząc się z trudnościami, jakie każda reforma ustawy z reguły napotyka, pozwolę sobie przedstawić środki, które już teraz możnaby zastósować, aby uregulować i ułatwić parcelacyę tam gdzie ona jest konieczną lub pożyteczną. Bynajmniej nie myślę występować przeciw projektom hr. Reya i z całą chęcią przyklasnąłbym myśli utworzenia wielkiego Banku parcelacyjnego, gdyby ta sprawa była już teraz należycie zbadaną i przygotowaną.

To co proponuje p. Skałkowski nie przeszkadza wcale myśli hr. Reya, bo jeśliby w Banku krajowym został utworzony dział parcelacyjny, to z tego oddziału mogłaby później w razie potrzeby powstać samoistna wielka instytucya parcelacyjna.

Teraz pozwolą Panowie, że w kilku zarysach powiem, jak sobie wyobrażam utworzenie przy Banku krajowym takiego oddziału parcelacyjnego. Dziś największym brakiem było, że gdy już jest pewna grupa parcelantów zgromadzoną, gdy mają pewną sumę pieniędzy i majątek upatrzony a właściciel chce sprzedać, to oni nie wiedzą, jak sobie mają poradzić z podziałem gruntów, z długiem hipotecznym, z zaliczką na czas póki swoich pożyczek nie dostaną itp.

Mimo, że to nie jest żadnemi przepisami uregulowane, to faktycznie Bank krajowy w wielu wypadkach niósł bardzo skuteczną pomoc dla parcelacyi. — Nawet i plan parcelacyjny był niejednokrotnie przedkładany, bo jak słusznie p. Pilat zauważył, sam sprzedający musi sobie taki plan zrobić, zanim do parcelacyi przystąpi.

Jednak dotychczasowa pomoc Banku krajowego ograniczała się tylko do udzielania pożyczek hipotecznych celem spłacenia reszt ceny kupna.

Trudności kredytowe rozpoczęły się wtedy, gdy chodziło o kredyt przed zrealizowaniem pożyczek hipotecznych na zapłacenie ciężarów hipotecznych wszystkie grunta obciążających.

Pozwolę sobie zwrócić uwagę na jeden wypadek. Działo to się w Godach i Kamionkach powiatu Kołomyjskiego. Parcelacya ta o tyle ciekawa, że może i p. Krzyżanowski zmieni swoje zdanie, jakoby każda parcelacya była szkodliwa. Majątek ten pozostawał od kilkuset lat w rodzinie Bieńkowskich, która od wielu lat umiała miłość ludu sobie zaskarbić. Wskutek działów familijnych i rozmaitych klęsk, znaleźli się właściciele tego majątku w nader krytycznem położeniu. — Na majątku o obszarze 756 morgów zaciągnięto przeszło 100.000 zł. długów i katastrofa zdawała się nieuniknioną. — Nie mając innego wyjścia oświadczyli pp. Bieńkowscy miejscowym włościanom, że będą musieli ich pożegnać, gdyż majątek sprzedać muszą.

Na to idą chłopi z deputacyą do p. Bańkowskiego, starosty w Kołomyi, i proszą go, aby zakazał Bieńkowskim majątek sprzedawać, gdyż oni na to nie pozwolą.

Starosta wytłumaczył ludziom, że tego rodzaju zakaz nie leży w jego kompetencyi i wskazał im ks. Wojnarowskiego, jako tego, który już w Toporowcach przeprodził skutecznie parcelacyę i który może im dać dobrą radę. — Idąc za tą radą, udali się chłopi rzeczywiście do księdza Wojnarowskiego i pierwszą ich myślą było pomódz dziedzicowi, by nie potrzebował całego majątku sprzedawać

W krótkim czasie cztery sąsiednie gminy złożyły się i kupiły od Bieńkowskich 318 morgów i zapłacili tyle. że Bieńkowscy pozostali przy reszcie majątku tylko z pożyczką 25.000 zł.

Na tym majątku był intabulowany kontrakt dzierżawy żyda. Była więc trudność, jak żyda z rozparcelowanych gruntów usunąć. Otóż po wielu trudnościach, zawarto ugodę, że za zwrotem 3000 zł. tytułem kaucyi dzierżawnej i 2000 zł. tytułem odstępnego żyd miał z dzierżawy ustąpić i hipotekę uwolnić.

Pieniądze na zapłacenie tych 5000 zł. miały być uzyskane z pożyczek, które Bank krajowy gminom i parcelantom obiecał udzielić. — Kiedy już wszystko było przygotowane, pokazało się, że ów dzierżawca popełnił przed kilku laty jakąś defraudacyę tytoniową a Wysoki Skarb z 20.000 złr. kary zaintabulował się na prawach dzierżawnych. Na domiar zaś złego, dzierżawca popadł w konkurs.

Powstała stąd trudność kolosalna, bo teraz trzeba było mieć prócz całego zastępu prywatnych wierzycieli, jeszcze z Wysokim Skarbem do czynienia.

Dało się to wprawdzie przeprowadzić, przy pomocy tutejszego Banku zaliczkowego, który na poczet pożyczki Banku krajowego udzielił potrzebny kredyt wekslowy, nb. za dobrą poręką, ale podnoszę to na dowód, jak wielkie nieraz grozi niebezpieczeństwo, jeżeli niema funduszów i pomocy kredytowej na bezzwłoczne oczyszczenie hipoteki.

Bank kraj. mógłby w tym względzie nieść skuteczną pomoc w ten sposób, że, jeżeli do ukończenia interesu parcelacyjnego a przedewszystkiem do oczyszczenia rozparcelowanych gruntów z pod hipoteki

potrzeba gotówki, to Bank powinien ją zaliczać na poczet przyszłych pożyczek hipotecznych, rozumie się za należytem zabezpieczeniem.

Marszałek. Dr. Dąmbski ma głos.

P. Dr. **Dąmbski.** Te szczegóły niesłychanie ciekawe, które w pierwszem i drugiem przemówieniu przytaczał adwokat Sołowij, są dowodem, że może być parcelacya i przy dzisiejszym ustroju naszych stosunków przeprowadzona korzystnie dla większego właściciela i dla włościanina bez ujmy dla interesów społecznych, które niewątpliwie w akcyi parcelacyjnej stanowią bardzo ważny czynnik. Ale w przeciwstawieniu do tych faktów ja z mego doświadczenia mógłbym przytoczyć szereg faktów ujemnych tak zwanej dzikiej parcelacyi. Ta parcelacya szczególnie w zachodniej Galicyi robi rzeczywiście spustoszenia. To jest zupełnie na porządku dziennym, że spółka małych kapitalistów, z których przynajmniej jeden jest żydem, robi sobie zawód w rozbijaniu folwarków.

W działaniu takich przedsiębiorców zanika zupełnie zasada interesu społecznego. Jako jedyny motyw działania występuje spekulatywna chęć zysku. — A że powszechnie wiadomym jest fakt, że mniejsze kawałki gruntu znajdują łatwiej nabywców i wyższą osiągają cenę, występuje więc na jaw dążenie rozsprzedania gruntu w najdrobniejszych częściach.

Niejednokrotnie sztuczną agitacyą pobudza się chęć do kupna, a jako terenu do jej agitacyi używa się karczem.

Dlatego uważam za zupełnie słuszne żądanie przedkładania planu parcelacyi i prawa dla tej władzy, której plan ma być przedłożony, aby w chwili, gdy nabierze przekonania, że zamierzona parcelacya ma cechę spekulacyjnego rozboju własności ziemskiej, mogła położyć na tem swoje veto.

Najzupełniej przyłączam się do wywodów p. Skałkowskiego, że uregulowanie ciężarów hipotecznych poprzednio jest na podstawie bardzo smutnych doświadczeń w zachodniej Galicyi, pierwszorzędnym postulatem.

To są minima wymogów, które z punktu widzenia ogólnych interesów postawić należy. Nie miałbym nic przeciw temu, aby tam — gdzie złe strony z punktu widzenia interesu narodowego nie występują na jaw, była czynna wydatna pomoc finansowa Banku krajowego.

Marszałek. Głos ma p. Huryk.

P. **Huryk.** Jesły po tak dokładnych wywodach pp. Sołowija, Sałkowskoho i Pilata zabyraju jeszcze hołos, to tilko na toje, szczoby wyskazaty swij żal, dlaczoho tii wywody ne znajszły u wsich oprawdania.

Proszu Paniw, czy nam teper w krytycznoj chwyli, koły baczymo pered soboju ciłu zgraju proletarjatu, pozbawłenoho wże hruntu — koły baczymo pered soboju rik riczno zbilszajuczyj sia napływ toho proletarjatu czerez pozbywanie sia zemli, małyżbyśmo ne pryjty w pomicz ekonomicznu toj suspilnosty. Pytaju sia na szczczoż tohdy ciła sprawa sia przydast? Z ciłoj dyskusyi — żal skazaty — wychodyt, szczo ona maje bilsze cechu politycznu jak ekonomicznu. Ależ Panowe, jesły chodyt o toje, szczoby uratowaty bilszu posiłist, to czyż można ne pozwołyty, szczoby można rozparcelowaty stilko — skilko na spłatu dowhiw potreba?

Ne znaju za dla czoho p. Krzyżanowskij tuju sprawu łuczyt iz kolonizacju. Jesły w miscewosty je ludnist tak żażduszcza hruntu, jesły płatyt sia za neho tak doroho, szczo nikoły procentu sia ne osiahne — to tilko dlatoho, szczoby hospodarstwo pobilszyty i egzystencju sobi uprawylnyty. Ne znaju, czy my uprawneni do toho, szczoby tomu, chto pomoczy żadaje i ne za darmo, jemu jeji widmawlaty.

Jeszcze odno. Oden z Paniw skazaw, szczo nasz lud bilsze do chliba prywiazanyj jak do zemli.

Moi Panowe, to je tiażka obraza dla naszoho naroda. My tak samo jak Wy, żyjemo na toj zemli wid lit i ona nam doroha. Naszi didy boroły sia na neju a nyni małybyśmo jeji ne lubyty? — ne uważaty na widczynu i lubyty jej tilko dla chliba?

Ni Panowe, toho zakidu nam ne wilno robyty i ja jeho muszu jako neoprawdanyj widperty.

Jesły chodyt o toje, szczoby parcelacya była korystna, szczoby selaństwo mohło pryjty do hroszej, poneże nema jeszcze teper instytucyi takoj, to jabym sia zwernuw z prośboju do JE. p. Marszałka i do Wysokoho Wydiłu krajewoho, czyby ne można po hadci p hr. Reya takoho oddiłu parcelacyjnoho pry Wydili krajewym zrobyty i szczoby pożyczku, o kotru, czy hromada ciła, czy poodynoki lude na zakupno hruntu ubihajut sia, ne były tak prowlikani jak do teper czerez piw roku abo i bilsze, czerez szczo neraz toj, kotryj cho tiw kupyty i daw zadatok, musyt' widstupyty wid interesu, bo prodajuczyj ne do-

stawszy gotówki, zawer z kim inszym, kotryj gotowku maje, uhodu.

Prosywbym, szczoby toj prośbi Wysokij Wydił krajewyj i JE. p. Marszałok zadość uczynyty schotiły.

Marszałek. Udzielam głosu p. Krzyżanowskiemu.

P. Dr. **Krzyżanowski.** W odpowiedzi p. Hurykowi muszę zaznaczyć, że i ja oświadczałem się za popieraniem parcelacyi i związanej z nią kolonizacyi wewnętrznej, jednak uczyniłem to zależnem od spełnienia pewnych warunków. Chodzi teraz o to, czy spełnienie tych warunków jest przeciwne interesom stanu włościańskiego. Otóż pytam się, czy leży w interesie stanu włościańskiego, żeby chłop kupował obecnie morgę lub dwie po cenach niesłychanie wysokich dlatego tylko płaconych, że on swej pracy nie liczy. Przecież ta wysoka cena drobnych parcel powstaje tylko przez to, że ich nabywca nie wstawia w rachunek ceny robocizny przez siebie wykonywanej.

Otóż, jeżeli przeciw temu występuję, to chyba nie działam przeciw interesom stanu włościańskiego, raczej możnaby przeciwnie powiedzieć, że przemawiając za zwiększeniem rozmiaru osad, obniża się cenę przez sprzedaż uzyskać się mającą na niekorzyść parcelujących swe obszary dworskie. Nie przeczę, że cele polityczne łączą się ściśle z ekonomicznemi, ale ten cel polityczny, który my mamy na oku, znów nie widzę, aby był przeciwnym interesom stanu włościańskiego.

Doświadczenia wykazały, że włościaństwo w Irlandyi — a do takiego stanu rzeczy się zbliżamy — lub w Sycylii, nie odgrywało i nie odgrywa politycznej roli, przeciwnie zaś w Tyrolu. W dawnej średniowiecznej konstytucyi stanowej znano tylko trzy stany: szlachecki, duchowny i mieszczański, Tyrol zaś stanowił wyjątek, i tam oddawna istniała czwarta kurya, złożona z przedstawicieli stanu włościańskiego, bo tam prawo spadkowe nie pozwalało dzielenia gruntu, więc włościanin był zamożny i mógł pozyskać wpływ polityczny. Znaczenie masy proletaryatu jest tylko chwilowe, prowadzące do upadku kraju. Proletaryat rolniczy może zakłócić i cofnąć powolny postęp społeczeństwa gwałtowną rewolucyą, ale na odegranie dodatniej, trwałej roli politycznej nie ma siły. Prawdziwa wolność bez względu na to, czy się wyraża czczą formułką: równe prawo dla wszystkich, opiera się na realnych stosunkach ekonomicznych i nie jest możliwa tam, gdzie chłop jest posiadaczem kawałka gruntu, zupełnie nieodpowiadającego dla jego potrzeb, natomiast kwitnie w okolicach, gdzie chłop potrafi się wznieść na pewien szczebel wykształcenia i wyrobienia politycznego. Nawet zaprowadzenie powszechnego prawa wyborczego nie zmieniłoby tej sytuacyi. To nie żaden Stańczyk, ale socyalista Marx uczy, że stosunki ekonomiczne tworzą polityczne.

Nie godzę się z wszystkimi konsekwencyami tego zapatrywania, ale nie da się zaprzeczyć, że abstrakcyjne prawo wyborcze nie poparte odpowiedniem stanowiskiem ekonomicznem, nie ma żadnego znaczenia. Zdaje mi się, że p. Huryk ma na oku tylko interes chwilowy ludu włościańskiego, ja patrzę dalej w przyszłość i dlatego się różnimy w naszych poglądach. P. Huryk widzi, że lud domaga się ziemi za każdą cenę i przepłaca ją ze szkodą dla przyszłości stanu włościańskiego, sądzi więc, że należy temu parciu zadosyć uczynić w źle zrozumianym chwilowym interesie jednostek, nie widzi natomiast p. Huryk, że wychowują się na tych szmatach ziemi ludzie, którzy w stosunku do społeczeństw rolniczych zachodnio-europejskich odgrywają tę samą rolę, co karłowate konie i bydło wychowane na tej samej ziemi w stosunku do rosłych i silnych ras zagranicznych. To nie jest polityka w wielkim stylu, licząca się z przyszłością — tej państwo i społeczeństwo trzymać się nie mogą.

Marszałek. Ponieważ już nad tą kwestyą nikt z Panów głosu nie zabiera, więc przystępujemy do dyskusyi nad ostatnią grupą pytań (czyta):

„Ad B).

1. Czy nie należałoby zastosować do pewnej części własności tabularnej, mianowicie do własności tabularnej mniejszych rozmiarów:

a) zasady, że schedy spadkowe winny być obliczane według wartości na podstawie przychodu obliczonej, a nie według wartości sprzedajnej majątku,

b) przepisów odrębnych o podziale spadku w myśl ustawy z 1. kwietnia 1889 Nr. 52. dz. p. p.

c) przepisu, że posiadłość taka nie powinna być zmniejszaną poniżej pewnego minimum obszaru przez pozbywanie z niej parcel?

2. Jakie granice (podług obszaru lub podatku) należałoby ustanowić dla posiadłości, któreby miały być poddane tym przepisom?

3. Czy i jakie środki byłyby wskazane dla zapobieżenia w drodze ustawodawczej lub administracyjnej, spekulacyjnym kup-

nom, względnie sprzedażom, średniej własności ziemskiej?“

Otwieram dyskusyę. Głos ma p. Dr. Dąmbski.

P. Dr. **Dąmbski.** U rolników, właścicieli tabularnych, jest powszechnym zwyczajem przekazywać własność w drodze spadku niepodzielnie. O ile schedy współspadkobierców obliczaneby były na podstawie ceny sprzedażnej ziemi, musiałoby z faktem niepodzielności sukcesyi połączyć się niejednokrotnie bardzo wysokie obdłużenie majątku. To też i w tych stosunkach, jak zresztą dla wszelkich transakcyj ziemią, jedynie słuszną podstawę wytwarza oszacowanie na podstawie skapitalizowanego przeciętnego dochodu z gospodarstwa.

Spekulacya ziemią w obrębie własności tabularnej zdarza się niestety u nas dosyć często. Jej następstwem jest upadek kultury rolniczej. Powstrzymanie tej spekulacyi byłoby bardzo pożądane. Naturalnie już wprowadzenie przy udzielaniu kredytu hipotecznego zasady, że oszacowanie wartości ziemi polegać winno na skapitalizowanym przeciętnym przychodzie a nie na cenie sprzedażnej, ograniczyłoby bardzo znacznie koło spekulantów, bo żywioły spekulacyjne są przeważnie niezasobne, przystępują do kupna ziemi z małą gotówką własną, a opierają swe rachuby głównie na widokach wysokiego hipotecznego obdłużenia. Znam wypadki, gdzie spekulacya ziemią doprowadziła do zupełnego zniszczenia majątku, gdzie nowonabywca kupił rozległy obszar, wyeksploatował nawet zupełnie młode drzewostany, wysprzedał inwentarze, a grunta zniszczone odłogiem pozostawił. Takie fakta oburzają nietylko każdego z nas, którzy mamy może nadto idealistyczne pojęcia o ziemi, jako podstawie narodowego bytu, ale i rolników z warstwy włościańskiej. Może dodatnio oddziałałyby na powstrzymanie spekulacyi i rabunkowej gospodarki na roli, ograniczenia dozwolonej wysokości reszty ceny kupna, względnie, wprowadzenie przepisu prawnego, któryby wymagał zezwolenia odpowiedniej władzy na wypadek, gdyby nowonabywca chciał bezpośrednio po nabyciu majątek odsprzedawać. Takie postanowienia byłyby korzystne dla tej warstwy rolników, któraby chciała ziemię nabywać, by na niej trwałą, racyonalną podjąć produkcyę rolniczą.

Marszałek. Dr. Hupka ma głos.

P. Dr. Jan **Hupka.** Jest faktem, że w ostatnich czasach ziemia stała się towarem, którego częste przechodzenie z rąk do rąk jest ułatwione i przez wysokie pożyczki hipoteczne i przez to, że opłaty przenośne od nieruchomości są niższe, jeśli ziemia częściej przechodzi z rąk do rąk. Spekulantami na ziemię bywają zwykle cudzoziemcy i żydzi ale nierzadko i obywatele. Sam znam dwu takich obywateli, ludzi cieszących się szacunkiem, którzy z kilkunastu lub kilkudziesięcioma tysiącami w kieszeni nabywali wielkie obszary ziemi za krocie a nawet za miljony, potem zaś przyciśnięci gwałtowną potrzebą pieniędzy, ratować się musieli dewastując w straszny sposób lasy, lub też parcelacyą rabunkową, prowadzoną bez żadnego porządku, wyrywającą ze środka obszaru najlepsze kawałki gruntu.

Spekulanci tacy w dodatku zachęceni często pierwszem powodzeniem nie umieli na tem poprzestać. Zrywali się na coraz większe, coraz szaleńsze interesa i ostatecznie zniszczywszy najpiękniejsze majątki, nie mogli na swe jedyne usprawiedliwienie pochwalić się zrobionym na tych spekulacyach majątkiem.

Zdaje mi się, że cechą takich interesów na ziemi jest brak gotówki potrzebnej do kupna majątku i sądzę, że tam, gdzie ktoś posiada przynajmniej połowę ceny kupna gotówką, tam już o spekulacyi niema mowy, bo woli on już ten majątek, zwłaszcza jeżeli korzystnie kupiony dla siebie i dzieci utrzymać. — Nie sądzę, aby było zbyt trudnem zapobiec tego rodzaju interesom, a to w ten sposób, że przedewszystkiem zniosłoby się wszelkie ułatwienia fiskalne przy częstem przechodzeniu ziemi z rąk do rąk, a potem, jak to proponował p. Krzyżanowski, zaprowadziłby należało opłatę dość wysoką od niedopłaconej ceny kupna tam, gdzie więcej jak 50% umówionej ceny majątku zostaje na hipotece. Sądzę zresztą, że po smutnych doświadczeniach w ostatnich czasach, gdzie spekulanci potracili tylko na tych interesach, interesa te ustaną, a zresztą i właściciele majątków obecnie lepiej cenią i znają ich wartość i majątków nadających się do spekulacyi z lasami niewyciętymi, nikt tak tanio nie sprzeda.

Marszałek. Głos ma Dr. Sołowij.

P. Dr. Tadeusz **Sołowij.** Jestem przeciwny ograniczeniom dopiero co proponowanym dla średniej tabularnej własności. Jeśli właściciel drobnej posiadłości nie jest dość oświecony, aby swych praw mógł strzec, to pewne ograniczenia mogą mieć racyę, ale nie rozumię ich przy własności średniej tabularnej, bo tu w największej ilości wypadków każdy właściciel wie, co jest w jego interesie, a obawiałbym się, żeby w obecnej krytycznej chwili w której się znajdują wszyscy właściciele ziemi a w szczególności średnich majątków ta-

bularnych, wszystkie tego rodzaju postanowienia, choćby z pobudek najszlachetniejszych powzięte, nie przyczyniły się do osłabienia siły odpornej u średniej własności. Takie bowiem ograniczenia wpłynęłyby ujemnie na siłę obrotową i kredytową własności ziemskiej. — Podzielam w zupełności zdania o smutnych objawach spekulacyj ziemią, jednak zdaje mi się, że ostatnie smutne doświadczenia w tym względzie odstraszą innych od tego rodzaju interesów. Zresztą usunięcie już i tak szczupłych ułatwień fiskalnych przy przenoszeniach własności, dotknęłoby realne interesa, które również w przeciągu krótszego jak 10 lat czasu dziać się mogą. To samo odbiłoby się i na spadkach, gdzie i tak należytość skarbowa jest już wysoką. Muszę się sprzeciwić wszelkim ograniczeniom co do minimum posiadania i wydzielania poszczególnych części, bo interes większej własności wskazuje, że dla uzyskania kapitału obrotowego i pozbycia się długów potrzeba niejednokrotnie część jakąś sprzedać i sądzę, że byłoby to za daleko idącem, żeby nawet oświeconemu właścicielowi miało się przepisywać, że nie wolno mu pewnych mniejszych parcel sprzedawać albo dzielić bez względu na to, co jego własny interes wymaga.

Marszałek. Głos ma Dr. Krzyżanowski.

P. Dr. Adam **Krzyżanowski.** Muszę się oświadczyć za rozciągnięciem reformy prawa spadkowego na średnią własność tabularną i mogę się powołać na to, że prof. Milewski jeszcze w roku 1885. domagał się, żeby reforma tego prawa nie ograniczała się jedynie do własności włościańskich ale sięgała też do własności średniej szlacheckiej.

Prócz powodów rzeczowych przemawia za tem bardzo ważny — choć nie uważam go za roztrzygający — powód taktyczny, narazilibyśmy się bowiem na zarzut, iż tworzymy jakieś ograniczenia dla własności włościańskiej, których na szlachecką nie rozciągamy, że więc są one złe, kiedy ich szlachta przyjąć nie chce. Co się tyczy powodów rzeczowych to stwierdzono od dawna, że schedy spadkowe są jedną z główniejszych przyczyn obciążenia gospodarstw rolniczych, obciążenia, które obecnie jest czynnikiem zaostrzającym w wysokiej mierze kryzys agrarną. Jest oczywistą rzeczą, że zniżka ceny zboża nie obciąża rolnika, który ma majątek niezadłużony w tym stopniu, co każdego innego, bo on nie znajdzie się w położeniu, że nie mogąc zapłacić raty, będzie musiał dopuścić do licytacyi, a więc dążność do zmniejszenia ciężaru sched spadkowych zawarta w zasadzie obliczania ziemi wedle skapitalizowanego dochodu czystego, jest moim zdaniem wskazaną. Obok tego szczególnie pożądanym dla średniej własności tabularnej jest przepis niepodzielności dziedzictwa w razie sukcesyi beztestamentowej, wprowadzenie dalszych ograniczeń napotkałoby na wielkie trudności.

Handel ziemią doprowadził do stosunków absolutnie anormalnych i niewątpliwie mają ci słuszność, którzy powody przesilenia rolniczego upatrują w zbyt wysokiej cenie ziemi. Dotyka ono tak średniej tabularnej jak i włościańskiej własności. Wpłynęły na to różne powody, ale efekt jest ten sam. Należy się tedy chwycić wszelkich środków, które dążą do obniżenia zbyt wysokiej ceny ziemi, o ile one zkądinąd nie są szkodliwe. Liberalna szkoła ekonomii powstała na gruncie handlu, wzorowała się na przykładach zaczerpniętych z stosunków ekonomicznych w Anglii, w chwili, kiedy tam powstawał nowoczesny przemysł fabryczny, więc nic dziwnego, że pojęcie towaru, zysku i jak najczęstszego obrotu towarem przeniosło się z tamtąd i na inne sfery, do których zastosowania mieć nie powinno, i był czas gdzie szybki obrót własnością ziemską uważano za dodatni. W naszym kraju obrót taki dodatnim absolutnie nie jest.

Środkiem przeciwdziałającym kupnom ziemi, obliczonym na wycięcie lasu byłoby ostrzejsze wykonywanie ustawy leśnej, niestety dotychczas nie dość ściśle wykonywanej. Co się tyczy kupna na parcelacyę sądzę, że pewne środki ustawowe zmierzające do tego, aby parcelacya nie obejmywała całego majątku lecz tylko t. z. Aussenschläge byłyby może wskazane.

Dalej możnaby pomyśleć o tem, aby na wzór ustawy wirtembergskiej wprowadzić pewne przepisy przeciw t. z. Güterschlächterei. Ustawa tego rodzaju przepisywałaby n. p., że majątków świeżo kupionych nie można rozparcelowywać aż dopiero po pewnym przeciągu czasu, jak n. p. w Wirtembergii po trzech latach, że umów z chcącymi nabyć w drodze parcelacyi nie wolno zawierać w karczmie i t. d.

P. Dr. Antoni **Górski.** W przeciwstawieniu do wywodów p. Sołowija jestem przeciwnikiem zbytniego uruchomienia i nadto łatwego obciążania ziemi. Średnia własność ma aż nazbyt ułatwiony kredyt hipoteczny i osobisty; ta właśnie łatwość kredytu popycha jednostki często do spekulacyjnego kupna ziemi w celu przeprowadzenia w jak najszybszem tempie parcelacyi dewastacyjnej, co bywa dla jedno-

stki interesem zyskownym, ale z punktu widzenia ogólno-krajowych interesów jest pożałowania i potępienia godnem. Sądzę zaś, że przedwstępne prace do reform ustawodawczych właśnie tylko interes kraju powinny mieć na oku, a nie tych, co ziemię w celach spekulacyjnych kupują, lub choćby z konieczności spekulatorom sprzedają. Z tych przyczyn gorąco popieram myśl wprowadzenia w życie omówionych tu ograniczeń.

Marszałek. Głos ma Dr. Skałkowski.

D. **Skałkowski.** Co się tyczy ograniczeń przy prawie spadkowem muszę zaznaczyć, że jest dość utartym zwyczajem, że rodzina stara się, aby majątek został w jednym ręku i czyni możliwe ułatwienia przy spłatach sched spadkowych dla rodzeństwa. Tu nie miałbym nic przeciw ustawowemu wyszczególnieniu tego, kto ma ziemię utrzymać, ale wykonanie tego jest bardzo trudne, bo jakaż będzie gwarancya, że on nie sprzeda, że skwituje rodzeństwo dość tanio, a potem pozbędzie się własności?

Zresztą chcieć własność ziemską tak ciężko dotkniętą jeszcze podkopać przez obniżenie wartości, przez ograniczenia, nie wiem, czy byłoby dobrze, bo cóż kraj zyska, jeśli ta warstwa społeczna zachwianą zostanie? Jeśliśmy mówili o parcelacyi jako o środku ratunku, to jakże można tu znów stawiać granicę? Zresztą niebezpiecznie wdawać się w kuratelę nad ludźmi pełnoletnimi i mam zaspokojenie pewne pod tym względem, że tego rodzaju środki, dążące do wzięcia pod kuratelę warstwy, o której tu mówiono, jako o tej, która przechowuje tradycye narodowe i kieruje życiem autonomicznem, nie mają szans powodzenia i nawet bronić się nie potrzebują przeciw nim.

Co się tyczy spekulacyjnych sprzedaży ziemi, najmocniej ją potępiam i widzę w tem bardzo chorobliwy objaw. Zapobiec temu dość trudno, ale choć wszelkie środki uważałbym tu za pożądane, obawiam się jednak, żeby one nie dosięgły niewinnych, żeby pod kategoryę spekulanta przez zbytnią surowość nie podciągnąć tego, kto nim nie jest.

Prof. Dr. Władysław **Ochenkowski.** Pierwszy punkt, t. j. taksacya wedle wartości dochodowej jest jasny i słuszny. Ale chodzi mnie o drugi punkt: czy do tak zwanej własności średniej ma być zastósowaną ustawa z r. 1889. P. Dr. Krzyżanowski wspomniał tu, stawiając swoje twierdzenie, że z p. prof. Milewskim był za tem. Ja jestem przeciwnego zdania, bo sądzę, że w razie zastósowania tej ustawy do tak zwanej własności średniej w naszym kraju moglibyśmy dojść do przeciwnych rezultatów jak te, do których dążymy. O ile wyrozumiałem, wszyscy są za utrzymaniem własności średniej jako czynnika ważnego społecznie i ekonomicznie. Ja się z tem zgadzam; dodaję tylko, że jeśli mówimy o rozmiarach własności, to zdaje mi się odpowiedniej będzie dla naszych stosunków, zamiast wyrażeń mała, średnia i wielka własność użyć więcej popularnych terminów własność: chłopska, szlachecka i pańska.

Przypatrzmy się teraz cyfrom z broszurki p. prof. Pilata. Otóż tabularna własność od 100 do 200 morgów obejmuje 53.352 morgów z 335 właścicielami, od 200 do 500 morgów jest 777 właścicieli na 249.281 morgach, od 500 do 1000 morgów jest 754 właścicieli na 544.966 morgach. Widzimy zatem, że najmniejsze rozmiary od 100 do 200 morgów są reprezentowane przez najmniejszą ilość właścicieli, gdy przeciwnie kategorya własności od 200—500 morgowej i od 500 do 1000 morgowej jest reprezentowana przez gros tych właścicieli, których u nas nazywa się szlachecką własnością. Ja sądzę, że z tej własności, jeszcze w takiej wielkiej ilości reprezentowanej, dałoby się właśnie potworzyć to, coby ekonomicznie i na przyszłość mogło stanowić średnią własność i średnie gospodarstwa. Przeciwnie, gdybyśmy tę własność w tych rozmiarach utrzymać chcieli, w których jest dzisiaj, w takim razie postawilibyśmy tamę tworzeniu się własności średniej. Dodaję do tego, że wymienione cyfry nie obejmują całej własności szlacheckiej, bo są jeszcze gospodarstwa 1500—1800 a nawet 2000 morgowe t. j. zamożniejsza szlachta. Otóż gdybyśmy to chcieli utrzymać w tych ramach jakie są, gdybyśmy zastósowali ustawę z r. 1889, tobyśmy przeszkadzali tworzeniu się średniej własności.

Przeciwnie pozostawiając wolność dzielenia tej własności między spadkobierców, nie robimy z tego żadnego proletaryatu ale utworzymy gospodarstwa folwarczne, na których już więcej intenzywnie osobiście pracować potrzeba, ale które dają taką podstawę egzystencyi, że nietylko właściciel z rodziną utrzymać się może ale nawet i dzieciom zapewnić odpowiednie wychowanie. Gdyby n. p. tworzyła się własność 100 i 200 morgowa z tych 1000 i 1500 morgowej, to wtedy zdaje mi się tworzyłaby się własność średnia ekonomicznie i społeczna warstwa ludności, któraby przedstawiała rzeczywiście klasę tak zwanych średnich właścicieli.

W tej tak zwanej u nas trochę fałszywie średniej własności, t. j., właściwie szlacheckiej jest pewien dysonans, że często ta własność, nie bacząc na jej rozmiary, jest mniejsza, jak właściciel, t. j. jak jego potrzeby, tradycye i aspiracye. Nie mówię tu o jakimś zbytku, ale zwracam uwagę na to, cobym nazwał szlacheckiemi aspiracyami i co właśnie z powodu dysharmonii, prowadzi mimo pięknej strony tej rzeczy, do upadku. To jest może nawet tragiczne ale wspomnąć o tem potrzeba.

Taki szlachcic ma odpowiednie aspiracye i chce np. wychować swoje dzieci odpowiednio do tego, jakie ma wyobrażenie o pewnem lepszem wychowaniu. Nic na pozór słuszniejszego, a jednak przypatrzywszy się wydatkom na zaspokojenie tych aspiracyi, zobaczymy często, że wskutek tego egzystencya jest zupełnie podciętą, bo utrzymanie np. dwóch synów na uniwersytecie, jednej lub dwu lub więcej córek, wymaga tak znacznych wydatków, że pochłania więcej jak dochód, a wydatki te trwają długo, więc wysiłku takiego własność pokryć nie może. Są to rzeczy smutne, może nawet tragiczne, ale jeśli te aspiracye zechce się utrzymać, te wszystkie stanowe wymogi zachować, to z pewnością własność ta zniknąć musi. Gdyby jednak z tej własności wytworzyły się za pomocą dzielenia in natura mniejsze folwarki, oddane synom, zięciom i t. d., gdyby 200—300 morgowe gospodarstwa w większej ilości mogły powstać, to zdaje mi się byłoby to do pewnego stopnia uzdrowieniem społecznem, albowiem stan taki byłby zmuszony do zmniejszenia swoich aspiracyj.

Nie powiedziałbym, żeby zmniejszenie tego rodzaju aspiracyj nie prowadziło do zniżenia poziomu więcej wyrafinowanego wychowania, ale nie powiedziałbym także, żeby prowadziło do ogólnego obniżenia oświaty i dobrych jasnych wyobrażeń w tej nowej klasie dlatego, że w tej klasie byłyby dostateczne środki do wykształcenia, do oświaty, a byłby też i przymus pracowania intenzywniej i zdobywania doświadczenia na polu rzeczywistych stosunków.

Otóż z tych powodów sądzę, że nie ma najmniejszego powodu wstrzymywać podzielności szczególnie w wypadkach spadku w tej, tak zwanej u nas średniej własności, która w gruncie rzeczy jest szlachecką. Jeżeli powiedzielibyśmy, że historycznie rzecz biorąc stan szlachecki utraciłby na tem, to jednak tym sposobem ginąc niejako formalnie, zostawiłby najlepszą treść swą w szerszych warstwach ludności. Wszędzie i zawsze widzimy, że takie wsiąkanie wyższych, wykształceńszych warstw ludności jest zawsze uwieńczone dodatnim skutkiem. Tak jest np w Anglii, poczęści wskutek tego, że młodsi synowie przechodzą na „komonerów“, tak jest w Niemczech do pewnego stopnia, gdzie szlachta wsiąka w stan średni, gdzie od tego stanu średniego nabywa pewnych dodatnich własności, udzielając mu też pewnych przymiotów. Sądzę, że tym sposobem mógłby się bezwątpienia wykształcić większy prąd cywilizacyjny, za pomocą tej szlachty wsiąkającej w jakiś nowy stan, zbliżający się do stanu średniego, co byłoby lepiej niż gdyby ta szlachta ze swą własnością miała tak zginąć, jak dziś już fakta zaczynają przemawiać, że ona zginie.

Prof. dr Tadeusz **Pilat**: P. prof. Ochenkowski upatruje korzyść w tem, aby średnia własność tabularna się dzieliła i żeby powstawały z niej mniejsze folwarki, dzierżawione przez ludzi o skromniejszych potrzebach życia. Sądzi on, że średnia własność, t. j. mniejsze folwarczki, powstawać będą na drodze dzielenia rozleglejszych folwarków pomiędzy członków rodziny.

Otóż zdaje mi się, że taki kierunek rozwoju nie odpowiadałby naturze ludzkiej. Każdy chciałby coś lepszego dla swego syna i rodziny przyspożyć, niż sam zdołał w ciągu życia osiągnąć, a i przyzwyczajenia życia i pewne wymagania stanu, tylko z wielką trudnością i wśród ciężkich bardzo przejść są w stanie obniżyć się w pewnej rodzinie, do większych wymagań przywykłej. Łatwo wymagania życiowe podnieść, ale trudno zniżyć, więc ja sobie nie obiecuję, aby tyle pożądana średnia własność powstawała u nas przez to, że potomkowie właścicieli większych folwarków, dzieląc się spadkiem, utworzą średnie posiadłości ziemskie i żyć będą na takich folwarkach na skromniejszej stopie. Ja raczej sądzę, że do średniej własności rolniczej tak pożądanej, a tak mało u nas zastąpionej, bo tylko 6% własności ziemskiej w kraju obejmującej, łatwiej dojdziemy przez ruch klasowy ku górze idący, przez to, że ludzie ze stanu włościańskiego, albo i po za sferą rolniczą stojący, będą się dorabiać i stawać właścicielami folwarcznymi, jak przez zstępywanie członków rodzin, zamożniejszych, w dół, w warstwy społeczne mniej zamożne.

Marszałek. P. Dr. Ochenkowski ma głos.

P. Prof. Dr. Władysław **Ochenkowski**. Muszę dodać, że ja temu dążeniu ku górze zupełnie nie jestem przeciwny i owszem sądzę, że każdy oświecony człowiek mający na myśli dobro społeczeństwa musi sobie go życzyć, ale ja miałem na myśli to, że

gdybyśmy dzieleniu własności tak zwanej średniej czyli szlacheckiej stawiali zapory przy spadkach, to ze stanowiska społecznego nie czynilibyśmy nic dodatniego, lecz przeciwnie.

Zgadzam się, że ze stanowiska ogólno ludzkiego każdy dąży do czegoś wyższego i to jest zupełnie słusznem. Pojęcie jednak, co jest wyższem musi być jasne i dokładne. Otóż zdaje mnie się, że w rzeczy pojęciu i dążeniu do czegoś wyższego istnieją także wyobrażenia fałszywe.

N. p. dać jakieś powierzchowne więcej eleganckie wykształcenie nie znaczy żeby to było istotnie wykształceniem. Dać człowiekowi chęci i dążenia do bytu, który wymaga bardzo wiele i który chcąc zaspokoić wymogi musi blichtrem świecić, to jest raczej dążenie do niższego stanowiska Przeciwnie zdaje mi się, biorąc rzecz realnie, n. p. że syn rolnika na 200 lub 300 morgach wykształcenie odpowiednie swemu stanowi zdobyć może, wykształcenie prawdziwe i tego rodzaju, że będzie pożytecznym członkiem społeczeństwa, który zrozumie i większe wymagania społeczeństwa. Dlatego nie widzę, żeby to co powiedziałem było przeciwieństwem z tem co mówił p. prof. Pilat o dążności do czegoś wyższego, przypuszczając, że ona zawsze będzie oparta na zdrowym fundamencie.

Marszałek. Ponieważ nikt z Panów więcej głosu nie żąda, przeto uważam dyskusyę nad kwestyonaryuszem Wydziału krajowego za zakończoną Jak już zaznaczyłem głosowania nad pojedyńczymi punktami nie było, i gdy niestosowaliśmy się też do zasady, aby każdy z członków ankiety o każdem pytaniu wypowiedział zdanie, trudnoby tedy było dziś streścić zdanie ankiety lub przynajmniej jej większości o poruszonych w kwestyonaryuszu sprawach.

Możnaby tu tylko mówić o pewnem, że tak powiem, subjektywnem wrażeniu, Otóż, o ileby tu chodziło o moje osobiste wrażenie, tobym się je starał tak streścić: Zdaje mi się, że była powszechna zgoda na to, że zbytnie rozdrobnienie własności mniejszej jest faktem ekonomicznie szkodliwym.

Była też dyskusya nad tem, czy tylko prawo zezwalające dzielenie jest powodem tego faktu, czy też i inne okoliczności — sądzę jednak, że to jest dyskusya ostatecznie akademiczna, co do której dowody są niemożliwe i wskutek tego były o tem rozmaite zdania. Tak samo różne były zdania co do środków zaradczych. Co do niektórych jednak punktów zdawało mi się, że zdania były dość zgodne — szczególnie tam, gdzie chodziło o środki zaradcze, mniejszej doniosłości. Już w pierwszym punkcie — gdzie była mowa o utworzeniu minimum parceli, bez związku z minimum posiadłości, — zdaje mi się, że nie było przeciwnego zdania w ankiecie. Wszyscy wyrażali przekonanie, że utworzenie minimum parceli, wynoszące od $^1/_4$—$^1/_3$ morga a nie obejmujące ogrodów koło domów byłoby pożyteczne, choć naturalnie nie usunęłoby wszystkich ujemnych stron rozdrobnienia, o których mówiliśmy.

Odniosłem również wrażenie, że większość wyklucza wszelkie ograniczenia kredytu dla mniejszej własności. Zdaje mi się, że z wyjątkiem hr. Reya, który żądał ograniczenia podzielności równocześnie z zupełnem niezadłużeniem gospodarstw włościańskich, zresztą pozytywnych zdań, jak daleko miałoby dojść to ograniczenie zdolności kredytowej gospodarstw włościańskich, nie słyszałem.

W kwestyi najtrudniejszej ograniczenia podzielności w drodze dziedziczenia, zdania były najsprzeczniejsze, ale nawet ci, co się zatem oświadczali w zasadzie, na razie poprzestawali na ograniczeniu podzielności w drodze dziedzictwa beztestamentowego; mimoto nie zdaje mi się, żeby i to zdaniu większości odpowiadało.

Były również reprezentowane zdania (pp. Huryk i Bojko), które nie wykluczają ograniczenia podzielności w przyszłości, sądzili jednak ci Panowie, że trzeba pierwej rzecz przygotować i wytworzyć dla ludzi tych, którzyby wskutek tego pozostali bez ziemi, inny sposób egzystencyi i zarobkowania — że należy stan włościański podnieść pod względem oświaty tak, żeby ustawodawcze postanowienia były tylko wynikiem tego, coby sami włościanie na podstawie dobrze zrozumianego interesu ekonomicznego za pożyteczne uznali.

Pod względem parcelacyi zdaje mi się prawie wszyscy byli zdania, że parcelacya w zasadzie jest rzeczą w kraju naszym ekonomicznie zdrową tak ze stanowiska tego, którego posiadłość ma być sprzedaną, jak i tego, który ma tym sposobem przyjść do własności ziemi. Zdaje mi się, że to nawet odpowiadało zdaniu p. Dra Krzyżanowskiego, gdyby parcelacya była połączoną z kolonizacyą wewnętrzną.

Co do rozmiarów parcelacyi zdania były podzielone, ale że większość nie doradzała tworzenia odrębnej instytucyi

finansowej, której zadaniem byłaby tylko parcelacya, lecz sądziła, że należy przy Banku krajowym stworzyć organ, któryby się parcelacyą specyalnie zajął i że należy usuwać te trudności formalne, które dziś utrudniają przy parcelacyi uzyskanie pożyczki w Banku krajowym.

W kwestyi kredytu włościańskiego, przeważało zdanie, że tylko przez kasy gminne lub Raiffeisena można potrzeby kredytu osobistego włościan skutecznie zaspokoić.

Pod względem ostatniej kwestyi, t. j. ograniczenia podzielności własności tabularnej większość ankiety była zdania, że nie należy dążyć do żadnych ograniczeń dla własności tabularnej ani pod względem podzielności, ani pod względem kredytu hipotecznego.

A teraz, chciałbym z góry usunąć mniemanie, jakoby ankieta korzyści nie przyniosła. Zdaje mi się, że niewątpliwie prócz pozytywnych rezultatów, sam fakt poruszenia tych kwestyi jest dodatni, albowiem zwróci uwagę kraju na możliwość rozmaitych środków zaradczych i wywoła dyskusyę w szerszych kołach i w Sejmie.

Proszę mi pozwolić dodać jeszcze jedną uwagę. Jest zupełnie słusznie, że ci co poruszają tego rodzaju kwestye spełniają tylko obowiązek, oddając krajowi już tem samem pewną usługę, zdaje mi się jednak, że ci, którzy są powołani do opracowania poruszonej kwestyi i przedłożenia wniosków i projektów do ustaw, mają obowiązek nie tylko zastanowić się dłużej nad tą kwestyą, ale są nadto obowiązani czuwać nad tem, aby jakiekolwiek tego rodzaju postanowienie nie było powzięte pod wpływem jakichś może tylko sporadycznych objawów, jak to np. miało miejsce w roku przeszłym podczas emigracyi.

Proszę mieć przeto Wydział krajowy z góry za wytłómaczony, jeżeli z materyału, który mu ankieta zostawi, nie będzie mógł zrobić natychmiastowego użytku. Sądzę, że rzecz wymaga czasu, a w praktyce tyle przedstawia się trudności i tyle okoliczności, które dokładnie rozważyć należy, że rzecz nie może być w dwóch lub trzech miesiącach stanowczo załatwioną.

Na tem kończę, dziękując Panom, żeście łaskawi byli na nasze zaproszenie przyjąć udział w obradach ankiety.

(Koniec posiedzenia o godzinie 8 wieczór).

Sprawozdanie

z czynności Departamentu IV. Wydziału krajowego

a) w sprawach drogowych

za czas od 1. grudnia 1896 do 30. listopada 1897.

z 5 alegatami.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki we Lwowie.

Departament IV.

Szef Departamentu: Antoni Jaxa Chamiec, członek Wydziału krajowego i zastępca Marszałka krajowego w Wydziale krajowym.

A.

Ustawy i uchwały, podlegające Najwyższej sankcyi.

Ustawa drogowa

Uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 projekt ustawy o prestacyach, funduszach i kompetencyi co do dróg publicznych nierządowych uzyskał sankcyę Najwyższem postanowieniem z dnia 5. lipca 1897.

Z mocy §. 44. powyższej ustawy wypracowany został przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wykonawczy regulamin drogowy, który wraz z pomienioną ustawą od 1. stycznia 1898 r. obowiązywać będzie.

Ustawa o udzielenie prawa do poboru myta kopytkowego

Najwyższem postanowieniem z dnia 22. maja 1897 udzieloną została Najwyższa sankcya uchwalonemu przez Wys. Sejm projektowi ustawy o poborze myta kopytkowego w gminach miejskich Brzeżany, Kołomyja, Przemyśl, Rzeszów, Stanisławów, Tarnopol i Żółkiew.

Najwyższem postanowieniem z dnia 10. lipca 1897 udzieloną została Najwyższa Sankcya uchwałom Wysokiego Sejmu, któremi przyznano prawo do poboru myta:

Radzie powiatowej w Krakowie od przewozu przez Wisłę między Mogiłą a Rybitwami,

C. i k. Skarbowi wojskowemu od mostu na rzece Wiarze pod Krównikami.

Radzie powiatowej w Mościskach na drodze powiatowej Hodyńsko-Samborskiej i od mostów powiatowych na rzece Wiszni w Podgaci i Słomiance,

Obszarowi dworskiemu w Dyamencie od przewozu przez rzekę Dunajec pod Otfinowem,

Obszarowi dworskiemu w Czaplach od mostu na rzece Strwiążu w Czaplach,

Gminie w Dunajowie od mostu na rzece Złotej Lipie w Dunajowie,

Gminie Tyrawa solna od przewozu przez rzekę San pod Mrzygłodem,

Obszarowi dworskiemu w Gumniskach od przewozu przez rzekę Dunajec między Niedomicami a Głowem,

Wydziałowi powiatowemu w Kołomyi na drogach gminnych Matyjowce-Gwoździec i Kornicz Babińce,

Wydziałowi powiatowemu w Sanoku na drogach gminnych Rymanów-Bukowsko i Sanok-Bukowsko,

Radzie powiatowej w Bochni na drogach powiatowych Bochnia-Limanowa i Bochnia-Ujście,

Radzie powiatowej w Przemyślu od mostu powiatowego na rzece Wiarze pod Drozdowicami,

Radzie powiatowej w Wadowicach od mostu na rzece Skawie na drodze powiatowej Wadowice-Czernichów i od mostu na rzece Skawie w Zembrzycach,

Radzie powiatowej w Brzozowie na drogach powiatowych Brzozów-Rymanów i Brzozów-Domaradz,

Wydziałowi powiatowemu w Mościskach od dwóch mostów na rzece Wiszni w Małnowie,

Radzie powiatowej w Dolinie od mostu powiatowego na rzece Siwce przy drodze dojazdowej do dworca kolejowego w Krechowicach,

Radzie powiatowej w Żywcu na drodze powiatowej Międzybrodzkiej,

Obszarowi dworskiemu w Wołczyńcu od mostu na rzece Bystrzycy w Wołczyńcu,

Radzie powiatowej w Samborze na drodze powiatowej Sambor-Mościska,

Gminom i obszarom dworskim w Denysowie i Kupczyńcach od mostu na rzece Strypie w Denysowie,

Radzie powiatowej w Tarnobrzegu na drodze powiatowej Tarnobrzeg-Stale,

Radzie powiatowej w Trembowli na drodze powiatowej Trembowla-Budzanów,

Radzie powiatowej w Ropczycach na drodze powiatowej Czekaj-Wielopole,

Radzie powiatowej w Krośnie na drodze powiatowej Kombornia-Żmigród,

Radzie powiatowej w Mościskach od dwóch mostów na rzece Wiszni i jej dopływie w Sądowej Wiszni, tudzież na rzecz utrzymania drogi od granicy powiatu Jaworowskiego w Ożomli przez rzekę Sądową Wisznię do Dmytrowic ku Samborowi prowadzącej,

Radzie powiatowej w Brzesku *a)* na drodze powiatowej Jurków-Wytrzyska, *b)* na drodze powiatowej Wrzępia-Wola przemykowska, *c)* na drodze powiatowej Bogumiłowice-Zakliczyn, *d)* na drodze powiatowej Słotwina-Szczurowa, *e)* na drodze powiatowej Wrzępia-Dołęga,

Radzie powiatowej w Żydaczowie na drodze powiatowej Żydaczów-Żurawno,

Radzie powiatowej w Żółkwi *a)* od mostu powiatowego na rzece Racie w Mostach wielkich, *b)* na drodze powiatowej Zółkiew-Krechów,

Radzie powiatowej w Stanisławowie *a)* na drodze powiatowej Halicz-Podhajce, *b)* od mostu na rzece Lipie pod Tustańcem,

Radzie powiatowej w Wieliczce *a)* na drodze powiatowej Wieliczka-Gdów, *b)* od mostu na Rzece Stradomce pod Zegartowicami,

Radzie powiatowej w Kolbuszowie na drodze powiatowej Kolbuszowa-Majdan,

Radzie powiatowej w Gródku na drodze powiatowej Gródek Kamienobród,

Radzie powiatowej w Turce na drodze powiatowej Turka-Czarna,

Wydziałom powiatowym w Brzesku i Tarnowie na drodze gminnej Bogumiłowice-Radłów,

Wydziałowi powiatowemu w Gorlicach na drogach gminnych Ropa-Wysowa, Biecz-Golanka i Libusza-Lipinki,

Obszarowi dworskiemu w Brzyściu od przewozu na rzece Wisłoku w Brzyściu,

Obszarowi dworskiemu w Gawłuszowicach od przewozu na rzece Wisłoku w Gawłuszowicach,

Obszarowi dworskiemu w Zagrobeli od mostu na rzece Serecie i drogi szutrowanej Tarnopol—Petryków,

Wydziałowi powiatowemu w Mielcu na drodze gminnej Tuszów Brzeście-Sadkowa góra,

Radom powiatowym w Lisku i Turce na drodze powiatowej Ustrzyki Lutowiska,

B.

Uchwały sejmowe nie podlegające Najwyższej Sankcyi.

Uchwała w przedmiocie przyznania Radzie powiatowej w Limanowej subwencyi w kwocie 75% kosztów rekonstrukcyi drogi Kasinka—Mszana dolna—Poręba.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 przyznał Wysoki Sejm Radzie powiatowej w Limanowie subwencyę w wysokości 70% rzeczywistych kosztów rekonstrukcyi drogi Kasinka—Mszana dolna, oraz przekazał Wydziałowi krajowemu do zbadania petycyę powyższej Reprezentacyi powiatowej o udzielenie subwencyi na rekonstrukcyę drogi Mszana dolna—Poręba z poleceniem przedłożenia sprawozdania w tym przedmiocie.

Wykonując powyższe polecenie Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy reskryptem z dnia 2. kwietnia 1897 l. 12.800, wysłał swego inżyniera, przed wyasygnowaniem przyznanej na pierwszą część tej drogi subwencyi, celem zbadania na gruncie projektu budowy wspomnianej drogi.

Reskryptem dalszym z dnia 30. lipca 1897 l. 36.861, poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu, aby w myśl wskazówek naszych organów technicznych, wypracował szczegółowy projekt wspomnianej drogi między prof. 4·5 i gościńcem państwowym, oraz projekt budowy mostów na rzece Rabie i Mszance, oraz zawiadomiliśmy tenże Wydział powiatowy, że obecnie z powodu wyczerpania funduszów nie możemy asygnować zasiłku, lecz na rok 1898 rezerwujemy subwencyę stosowną pod warunkiem zabezpieczenia przez powyższy Wydział powiatowy reszty kosztów budowy w myśl przepisów okólnika z dnia 22. grudnia 1882 l. 51.432. Do chwili przedłożenia niniejszego sprawozdania, nie nadesłał nam Wydział powiatowy limanowski ani projektów, ani sprawozdania w przedmiocie zabezpieczenia ze swej strony reszty funduszów do budowy tej drogi potrzebnych.

Uchwała w sprawie subwencyonowania budowy drogi Synowódzko wyżne — Schodnica i budowy mostu na rzece Stryju w Kruszelnicy.

W związku z zeszłorocznem w tej sprawie, naszem sprawozdaniem zaznaczamy, że reskryptem naszym z dnia 6. stycznia 1896 l. 75.886 zawiadomiśmy Wydział powiatowy w Stryju, że dalsza inicyatywa w przedmiocie rekonstrukcyi części drogi Synowódzko wyżne—Schodnica, a mianowicie jej części od Kruszelnicy do Schodnicy, należy do stron interesowanych, a od pełnienia warunków wyłuszczonych w reskrypcie naszym z dnia 10. kwietnia 1896 l. 9.720 zawisłem jest udzielenie na ten cel subwencyi z funduszu krajowego.

W sprawie budowy mostu na rzece w Stryju pod Kruszelnicą wysłaliśmy na miejsce naszego inżyniera, który wypracował potrzebne szkice i plany. Plany te wraz z sprawozdaniem naszego inżyniera przesłaliśmy reskryptem naszym z dnia 30. lipca 1897 l. 44 014 Wydziałowi powiatowemu w Stryju z wezwaniem, by oznaczył stanowczo miejsce umieszczenia mostu od czego znowu zawisłem jest wypracowanie szczegółowego projektu przez nasz oddział techniczny i kwestya kosztów.

Do chwili sporządzania niniejszego sprawozdania nie mamy dalszej odpowiedzi w tym przedmiocie od stryjskiego Wydziału powiatowego.

Uchwała w sprawie petycyi gminy i obszaru dworskiego Rolów o subwencyę na budowę drogi Rolów—Dobrowlany.

Powołując się w sprawie obok wymienionej petycyi na zeszłoroczne nasze sprawozdania, nadmieniamy, że wzywaliśmy reskryptami z dnia 12. listopada 1896 l. 69.595, z dnia 28. grudnia 1896 l. 80.636, i z dnia 20. marca 1897 l. 2.630 Wydział powiatowy w Drohobyczu, by przedłożył nam projekt budowy drogi Rolów—Dobrowlany z kosztorysem w myśl przepisów okólnika o subwencyonowaniu dróg z dnia 22. grudnia 1882 l. 51.432 i dodatkowej instrukcyi z dnia 20. lipca 1890 l. 3326.

Przytem podnieśliśmy w rekrypcie z dnia 20. marca 1897 l. 2.630, że wobec lokalnego wyłącznie znaczenia tej drogi mógłby Wydział powiatowy uzyskać subwencyę z funduszu krajowego w wysokości 10 do 25% rzeczywistych kosztów budowy tej drogi, a resztę kosztów musiałby pokryć miejscowymi środkami. Dotychczas mimo kilkakrotnych wezwań nie dał Wydział powiatowy w tej sprawie żadnej odpowiedzi.

Uchwała w sprawie petycyi gminy Wrzawy i innych o

Odnośnie do zeszłorocznego naszego sprawozdania z czynności nadmieniamy, że reskryptem dalszym z dnia 26. marca 1897 l. 13.460 zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Tarnobrzegu, że Wydział krajowy gotów jest przyznać zasiłek z funduszu krajowego w wysokości 30% rzeczywistych

budowę drogi z Gorzyc do Chwałowic wraz z petycyą mieszkańców prawego brzegu Sanu w pow. tarnobrzeskim o wybudowanie drogi z Chwałowic do Jastkowic.

kosztów budowy drogi Gorzyce—Czekaj, pod warunkiem, że Wydział powiatowy prócz przyznanej już subwencyi powiatowej wraz z datkami stron, wynoszącymi łącznie 20% kosztów bubowy, zabezpieczy dalsze środki dla pokrycia niedoboru w wysokości 20% rzeczywistych kosztów budowy wspomnianej drogi, a tarnobrzeska Reprezentacya powiatowa zobowiąże się utrzymać tę drogę w stanie należytym odpowiadającym wymaganiom wojskowym, a tem samem spełni warunek postawiony przez c. k. Rząd, pod jakim c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 24. lutego 1897 l. 9.748/pr. uczyniło zawisłem udzielenie subwencyi na cel powyższy w wysokości 30% kosztów budowy tej drogi.

Reskryptem z dnia 23. lipca 1897 l. 44.471 poleciliśmy naszemu inżynierowi, by wypracował na gruncie szczegółowy projekt budowy tej drogi, oraz wezwaliśmy Wydział powiatowy, by zabezpieczył koszta utrzymania drogi wspomnianej.

Wreszcie odezwą naszą z dnia 2. października 1897 l. 52.933 poparliśmy wniesioną przez Wydział powiatowy w Tarnobrzegu do c. k. Prezydyum Namiestnictwa prośbę o zarezerwowanie pierwszej raty subwencyi państwowej na rzecz budowy drogi Gorzyce—Czekaj w r. 1898 w budżecie państwowym, oraz o przyczynienie się c. k. Rządu do przyszłych kosztów konserwacyi tej drogi.

Uchwała w sprawie petycyi dwudziestu kilku obszarów dworskich, gmin i właścicieli folwarków w powiecie kołomyjskim o subwencyę na budowę mostu na Prucie i rekonstrukcyę drogi z Pererowa do Mykietyniec.

Powołując się w tej sprawie na zeszłoroczne nasze sprawozdanie nadmieniamy, że reskryptem naszem z dnia 10. stycznia 1897 l. 70.136 zażądaliśmy od Wydziału powiatowego w Kołomyi przedłożenia projektu budowy względnie rekonstrukcyi drogi Pererów—Mykietyńce—Pistyń, oraz dopełnienia poleceń zawartych w reskrypcie naszym z dnia 21. lutego 1896 l. 6.544, jako warunków niezbędnych do udzielenia subwencyi z funduszu krajowego na cel powyższy.

Dotąd nie otrzymaliśmy od Wydziału powiatowego żadnej odpowiedzi.

Uchwała w sprawie petycyi gminy Podmichale w powiecie kałuskim o przywrócenie komunikacyi na drodze gminnej w tej miejscowości.

Jak to już w zeszłorocznem sprawozdaniu naszem zaznaczyliśmy, poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Kałuszu reskryptem tutejszym z dnia 6. lipca 1896 l. 36.206, by wykonał odpowiednie roboty, wedle wskazówek delegowanego na miejsce naszego inżyniera, któreby mogły przywrócić należytą komunikacyę w Podmichalu.

Dalszymi reskryptami z dnia 28. września 1896 l. 53.668, 5. grudnia 1896 l. 65.573,, 24. grudnia 1896 l. 78.313, 14. lipca 1897 l. 42.003 poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu, by sprawę tę ostatecznie załatwił i w myśl wskazówek, zawartych w reskrypcie naszym z dnia 4. września 1897 l. 45.709 przyprowadził drogę gminną w Podmichalu do normalnego stanu.

Relacyą z dnia 30. czerwca 1897 l. 1402 odpowiedział Wydział powiatowy w Kałuszu, że tamtejsza Rada powiatowa nie przeznaczyła na cel powyższy żadnej subwencyi. przeto do racyonalnej naprawy tej drogi z braku funduszów nie można przystąpić.

Zarazem upraszał Wydział powiatowy o udzielenie zasiłku na ten cel z funduszu krajowego. Reskryptem z dnia 4. września 1897 l. 45.709 oznajmiliśmy kałuskiemu Wydziałowi powiatowemu, że Wydział krajowy nie rozporządza żadnymi funduszami na cele poprawy dróg lokalnego znaczenia i poleciliśmy, by tenże przy pomocy powiatowego funduszu dróg gminnych zajął się bezwarunkowo uporządkowaniem tej drogi i zdał nam w tym przedmiocie sprawozdanie z wykonać się mających robót.

Dotychczas nie otrzymał Wydział krajowy sprawozdania w tym przedmiocie.

Uchwała w sprawie petyłowi krajowemu do załatwienia petycyę gmin Łączki, Wojasiówka Prybówka

Uchwałą z dnia 20. stycznia 1896 odstąpił Wysoki Sejm Wydzia-

cyi Łączki, Wojasiówka, Prybówka i Widacz powiatu jasielskiego o zbudowanie ławy lub mostu na Wisłoku.

i Widacz o zbudowanie ławy lub mostu na rzece Wisłoku, na drodze gminnej wiodącej z Łączek do Wojasiówki.

Powołując się na wydany przez nas w tej sprawie reskrypt z dnia 28. lutego 1896 l. 5.176, którego treść zamieściliśmy w zeszłorocznem sprawozdaniu, nadmieniamy, że dotychczas nie ma Wydział krajowy w tej sprawie żadnych dalszych oświadczeń powiatu lub stron.

Uchwała w sprawie petycyi gmin powiatu *a*) liskiego *b*) grybowskiego o pomoc wskutek klęski nieurodzaju.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 l. 2641 wstawił Wysoki Sejm kwotę 800 zł. w. a. (do rozporządzalności Wydziału krajowego) do budżetu krajowego dla sześciu gmin-dotkniętych klęskami nieurodzaju. Wydział powiatowy w Lisku i Grybowie upraszał także w petycyach, które spowodowały powyższą uchwałę Wys. Sejmu, o przyjście w pomoc ludności dotkniętej klęską nieurodzaju przez budowę dróg i udzielenie na ten cel zasiłku z funduszu krajowego.

Wydział krajowy uwzględnił petycyę powiatu w Grybowie l. 2936 reskryptem z dnia 16.czerwca 1897 l. 25.461, przyznając 1000 zł. jako zasiłek na budowę drogi gminnej Wojnarowa-Koneczna, a reskryptem z dnia 6. kwietnia 1897 l. 12.402 przyznał powiatowi liskiemu zasiłek w kwocie 4.000 zł. a w. na cele drogowe, począwszy od r. 1898.

Sprawa uregulowania drogi Pienińskiej.

Powołując się na zeszłoroczne nasze sprawozdanie z czynności w tej sprawie nadmieniamy, że pozostało jeszcze do budowy drogi Pienińskiej do granicy węgierskiej 1.388 m. b.

Wydział krajowy reskryptem z dnia 29. kwietnia 1897 l. 15.915 oznajmił Wydziałowi powiatowemu w Nowym Targu, że gotów jest przedłożyć Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie w tym przedmiocie z wnioskiem o wyjednanie na ten cel osobnego kredytu. Potrzebny przybliżony kredyt wynosiłby wedle preliminarza kwotę 20.000 zł. a. w.

Ze względu jednak, że sprawa bezpłatnego odstąpienia gruntów pod budowę tej części drogi nie jest dotychczas rozstrzygnięta, gdyż deklaracya Idy hr. Lasockiej, mocą której zobowiązuje się ona odstąpić z parceli lasowej w „Kładczem“ grunta na budowę tej drogi, nie ma mocy prawnej, albowiem p. Lasocka nie jest dotychczas zaintabulowaną jako właścicielka tych gruntów, budowa drogi musi być odroczoną.

Uchwała w sprawie wyznaczenia placów w m. Stanisławowie dla fur przywożących produkta na sprzedaż, a opłacających myto kopytkowe.

Przy sposobności uchwalenia projektu ustawy o udzielenie gm. m. Stanisławowa koncesyi na pobór opłaty kopytkowego, uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu dnia 15. lutego 1897 polecenie do Wydziału krajowego, aby wezwał gminę m. Stanisławowa do postarania się o potrzebne place dla lokowania fur, które opłaciwszy kopytkowe, przywiozły różne produkta na sprzedaż do miasta.

Wykonując powyższe polecenie, Wydział krajowy zarządził komisyonalne zbadanie tej kwestyi przy udziale delegata Wydziału powiatowego w Stanisławowie i inżyniera Wydziału krajowego p. Barancewicza. Komisya ta po zbadaniu stanu rzeczy na miejscu i obejrzeniu placów miejskich dla fur przeznaczonych, przyszła do przekonania, iż place, które gm. m. Stanisławowa posiada, którymi dysponować może, są na razie zupełnie dostatecznymi dla lokowania fur, przybywających na targi. Na ten cel używane bywają: plac trynitarski, plac Mickiewicza w części, plac rybi i plac na Targowicy przy ul. Halickiej o przestrzeni 6-morgowej.

Gdy jednak z rozwojem miasta przy zwiększonym napływie fur, okazała się potrzeba wyznaczenia nowych placów, wówczas gm. m. Stanisławowa urządzi taki sam plac przy drodze do Zagwoździa wiodącej, gdzie posiada pole orne w przestrzeni przeszło 5 morgów, co jednak zdaniem komisyi na razie jest zbytecznem.

Wydział krajowy przyjął do wiadomości powyższy rezultat komisyjnego dochodzenia, z zastrzeżeniem, że przy zwiększonym napływie, gmina miasta urządzi na cel powyższy dalsze place.

Uchwała, którą Sejm odstępuje Wydziałowi kraj. petycyę

Uchwałą z dnia 13. lutego 1897 r. odstąpił Wysoki Sejm petycyę inżyniera Kajetana Strońskiego, Wydziałowi krajowemu z upoważnieniem udzielenia temuż pożyczki, wyższej od jego trzechmiesięcznej płacy, z funduszów na podobne cele przeznaczonych.

inżyniera Strońskiego o udzielenie pożyczki.

W załatwieniu powyższej uchwały Wydział krajowy udzielił p. Strońskiemu zaliczkę w kwocie 1600 zł., zwrotną w 80 równych miesięcznych ratach. Na zabezpiecznie tej zaliczki złożył petent policę Krakowskiego Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń na 3000 zł. opiewającą.

Uchwała, którą przekazano Wydziałowi krajowemu petycyę Marcina Szeptyckiego byłego drożnika dróg krajowych, N. Łuniewskiej i Zielińskiej.

Uchwałą z dnia 13. lutego 1897 r. odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia petycye Marcina Szeptyńskiego b. drożnika przy drodze krajowej, Natalii Łuniewskiej i Julii Zielińskiej, wdów po inżynierach o zapomogi.

W załatwieniu tych petycyj, Wydział krajowy udzielił p. Natalii Łuniewskiej jednorazowej zapomogi w kwocie 50 zł., p. Julii Zielińskiej jednorazowej zapomogi w kwocie 20 zł. — prośby zaś Marcina Szeptyckiego nie uwzględniono.

Sprawa petycyi drożników dróg krajowych o zaopatrzenie na starość.

W tym przedmiocie ponawiamy sprawozdanie, przedłożone Wys. Sejmowi a nie załatwione w roku zeszłym.

C.

Wezwania do c. k. Rządu i sprawy temuż do załatwienia odstąpione.

Petycye gmin Kurniki iwanczowskie i innych o wyjednanie wypłaty należytości za robociznę przy drodze Tarnopol-Podwołoczyska.

Uchwałą z dnia 30. stycznia 1897. r. odstąpił Wys. Sejm c. k. Rządowi do rychłego załatwienia w myśl prośby petentów petycye gmin Kurniki Iwańczowskie, Kobyle i Dobrowody w pow. zbarazkim o wyjednanie wypłaty należytości za nadwyżkę w robociźnie przy drodze Tarnopol-Brody.

W sprawie tej zawiadomiło nas Namiestnictwo, iż gminy te w stosunku do innych otrzymały największą część swych należytości, a wypłata w ogóle następuje w miarę roporządzalnych funduszów.

D.

Drogi krajowe.

a) Utrzymanie dróg krajowych.

Utrzymanie dróg krajowych w r. 1897. w ogóle było normalne.

Szkody elementarne były nieznaczne. — Zerwania szluz w Grzymałowie i Podwołoczyskach tylko częściowy obciążyły fundusz krajowy, przeważna część wydatków pokrytą została przez właścicieli młynów.

b) Rekonstrukcye.

66 mostów drewnianych zamieniono na murowane.

Zniszczone pokłady szutrowe zostały przerobione i uzupełnione do normalnej grubości na drogach Przeworsk-Dynów 1·8 klm., Złoczów-Brzeżany 1·4 i Rohatyn-Tarnopol 2·0 klm., przy tej sposobności uregulowano drogę.

Na drodze Krasne-Busk przebudowano drogę na długości 70 *mb.* celem uregulowania kierunku i zmniejszenia spadku z 6% na 3%.

Na drodze Tarnopol-Podwołoczyska przełożono drogę na długości 550 *mb.* dla skrócenia o 265 *mb.*

Zamierzonego przebudowania drogi zakliczyńsko-niedzickiej między Zbyszycami a Dąbrową nie można było rozpocząć z powodu nienkończonych rokowań z rządem w sprawie przyrzeczonej subwencyi państwowej.

Na rok przyszły przedewszystkiem są przewidziane następne rekonstrukcye:

Dalsza budowa drogi Chabówka-Sieniawa-Nowy-Targ.

Przebudowanie dróg w Husiatynie i Buczaczu,

Oraz pomniejsze rekonstrukcye, spowodowane przebudowaniem mostów.

Zmiany w stanie służby dróg krajowych.

1. Dekretem z dnia 21. października 1896. r. LW. 65.942 mianował Wydział krajowy elewa technicznego II. klasy p. Karola Zinkiewicza elewem technicznym I. klasy.

2. Dekretem z dnia 5. stycznia 1897 LW. 70261 przydzielił Wydział krajowy p. Mieczysława Świtkowskiego, nadetatowego starszego inżyniera, z biura kolejowego do oddziału techniczno-drogowego, mianując go etatowym starszym inżynierem.

3. Uchwałą z dnia 20. lutego 1897 LW. 77778/96 przeniósł Wydział krajowy ze względów służbowych:

a) Inżyniera okręgowego p. Tytusa O'Byrna z Nowego Targu do oddziału techniczno-drogowego w Wydziale krajowym;

b) p. Kazimierza Engla, inżyniera II. klasy z oddziału techniczno-drogowego do okręgu nowotarskiego.

4. Dekretem z dnia 26. marca 1897 LW. 19342 mianował Wydział krajowy etat. inżyniera-adjunkta, p. Mikołaja Czajkowskiego, etatowym inżynierem II. klasy.

5. Dekretem z dnia 26. marca 1897 LW. 19343 mianował Wydział krajowy elewa technicznego I. klasy. p. Karola Zinkiewicza, etatowym asystentem technicznym.

6. Dekretem z dnia 26. marca 1897 LW. 19.344 mianował Wydział krajowy etat. asystenta technicznego, p. Tadeusza Żebrowskiego etatowym inżynierem-adjunktem.

7. Dekretem z dnia 1. czerwca 1897 LW. 30472 mianował Wydział krajowy inżyniera Wydziału powiatowego w Skałacie, p. Michała Stróżeckiego, prowiz. asystentem technicznym extra statum.

8. Dekretem z dnia 1. października 1896 LW. 60898 mianował Wydział krajowy:

a) inżyniera II. klasy p. Eugeniusza Kesslera etatowym inżynierem I. klasy,

b) inżyniera-adjunkta p. Aleksandra Bogdanowicza inżynierem II. klasy,

c) prowiz. asystenta technicznego, p. Bolesława Bronikowskiego, prowizorycznym etatowym inżynierem-adjunktem.

9. Uchwałą z dnia 1. października 1897 LW. 53753 mianował Wydział krajowy ukończonego technika, p. Antoniego Kowalewskiego, elewem I. klasy.

10. Uchwałą z dnia 15. października 1897 LW. 62224 mianował Wydział krajowy ukończonego technika, p. Józefa Hohna elewem technicznym I. klasy.

11. Uchwałą z dnia 18. maja 1897 LW. 18363 uwolnił Wydział krajowy konduktora drogi krajowej Tłumacz-Zaleszczyki, Aleksandra Dawidowicza, od sprawowania obowiązków konduktorskich przy drogach krajowych.

12. Uchwałą z dnia 21. lipca 1897 LW. 35747 mianował Wydział krajowy rysownika oddziału techniczno-drogowego, p. Konstantego Żurbickiego, prowiz. konduktorem dróg krajowych III. klasy i poruczył mu dozorowanie drogi krajowej Tłumacz-Zaleszczyki.

13. Dekretem z dnia 3. września 1897 LW. 45935 mianował Wydział krajowy konduktora dróg krajowych III. klasy, p, Stanisława Gackiego, konduktorem II. klasy.

Nadto podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu:

1. iż w skutek śmierci w dniu 11. grudnia 1896 r. starszego inżyniera Wydziału krajowego, ś. p. Feliksa Bieńkowskiego, przyznano pozosta-

łej po nim wdowie i sierotom od 1 stycznia 1897 r. należną pensyę wdowią i dodatki na wychowanie;

2. iż w dniu 11. marca 1897 r. zmarł inżynier II. klasy w okręgu nowotarskim, ś. p. Tytus O'Byrn.

3. iż w dniu 6. kwietnia 1897 r. zmarł emerytowany inżynier okręgowy, ś. p. Adam Rymaszewski, wreszcie

4. iż w dniu 18. lipca 1897 r. zmarł inżynier Wydziału krajowego I. klasy, ś. p. Teofil Baranowski, którego wdowie i sierotom przyznano od 1. sierpnia 1897 r. pensyę wdowią i dodatki na wychowanie.

Rezultat licytacyi dla wydzierżawienia stacyj mytniczych na drogach krajowych.

Z dniem 31. grudnia 1896 upłynął zwyczajny termin dzierżawy dla 60 stacyj mytniczych na drogach krajowych. Stacye te, po przeprowadzeniu rozpraw licytacyjnych, zostały wydzierżawione.

Cena wywołania do licytacyi przyjęta w wysokości dotychczasowego czynszu wynosiła łączną kwotę . . . . . 94.712 zł.

Rezultat częściowych licytacyj wykazał łączną kwotę 97.780 „

w porównaniu z ceną wywołania wypadł korzystniej o . 3.068 zł.

Zarząd nowych myt krajowych.

Czasowo zaprowadzono pobór myta we własnym zarządzie na nowych stacyach, a mianowicie w Zaleszanach od 1. kwietnia 1897, w Kańczudze i Jaworniku polskim od 15. lipca 1897.

Rezultat ogólny administracyi myt krajowych

Dochód z myt na drogach krajowych w roku 1895, wedle zamkniętych rachunkowych z tego roku, w rzeczywistości uczynił kwotę . . . . . 224.615 zł. 90 ct.

Że zaś dochód z dzierżawy tych myt w roku 1894 przyniósł . . . . . 220.989 „ 89½ „

przeto zwiększył się w roku 1895 o kwotę . . 3.626 „ 00½ „

Dochód mytniczy na rok 1896 preliminowano w kwocie . . . . . 225.000 „ — „

zaś wedle zamkniętych rachunkowych z tego roku przyniósł ten rok w rzeczywistości kwotę . 225.796 „ 53½ „

zatem w porównaniu z rokiem 1895 zwiększył się dochód o kwotę . . . . . 1.180 „ 63½ „

Podług kontraktów dzierżawnych na rok 1897 ogólna cyfra dochodu z wydzierżawionych myt na drogach krajowych wynosi kwotę . . 234·656 „ — „

Domki mytnicze.

Nabyto domki dla stacyj mytniczych w Gnojniku i Wojciechówce, wybudowano nowe domki w Raszkowie i Zalesiu gorzyckiem i zarządzono naprawę domków na stacyach mytniczych w Haliczu, Jamnicy, Jasionowie, Jezupolu, Pomianowej i Zbarażu.

Zaległości w dochodach mytniczych.

Zaległości te z końcem roku 1895 wynosiły 16.700 zł. 47½ ct.

z których ściągnięto w roku 1896 kwotę . 878 „ 30 „

pozostała zatem w rzeczywistości zaległość w kwocie . . . . . 15.822 „ 17½ „

a) ciężą na zawodnych dzierżawcach myt, a mianowicie:

w Bagienicy	1.292	„ 52	„
w Bohutynie i Rozhadowie . . .	4.627	„ 70½	„
w Dawidowie	775	„ 28	„
w Gródku	79	„ 78	„
w Jasienowie	2.665	„ 78	„
w Miechocinie	331	„ 19	„
w Kluwińcach	533	„ 79	„
w Niedzicy	726	„ 66	„
w Podliskach i Pieczychwostach . .	1.218	„ 81	„
w Suchostawie	855	„ 24	„

Przeciw zawodnym dzierżawcom wdrożono kroki sądowe.

b) z dzierżawy myt na drodze krajowej Bełzec-Jarosław 2.715 zł. 72 ct.

Byłym dzierżawcom przedłużono termin do wyrównania tej zaległości.

F.

Drogi powiatowe gminne.

Ogólny obraz budowy dróg.

I. *Biała*: Ukończono budowę drogi *Biała-Janiszowice* 19·5 *km.*

II. *Bóbrka*: Na drodze *Bryńce-Choderkowce* wykończono 4·6 *km*; dalszą budowę odroczono z powodu rokowań z Rządem o subwencyę państwową. Ukończono budowę drogi *Bortniki-Chodorów* 7·0 *km.*

III. *Bochnia*: Ukończono budowę dróg: *Marszowice-Podłęże* 17·9 *km.* i *Chrostowa-Nieszkowice* 4·7 *km.*

IV. *Bohorodczany*: Znaczniejszych robót nie było.

V. *Borszczów*: Ukończono budowę drogi *Bilcze-Ujście biskupie* 23·9 *km*, rozpoczęto budowę drogi *Perejmy-Szyszkowce* (zrobiono 0·7*km.*)

VI. *Brody*: Dalsza budowa dróg: *Brody-Tarnopol* ukończono 39·8 *km* do budowy 6·3 *km*; *Podkamień-Pieniaki* ukończono 10·5 *km*, do budowy 7·9 *km.*

VII. *Brzesko*: Dalsza budowa dróg: *Radłów-Miechowice* zbudowano 5·0 *km*, do budowy 7·5 *km*, *Szczepanów-Borzęcin* zbudowano 7·0 *km*, do budowy 1·0 *km*, *Gnojnik-Lipnica* zbudowano 1·0 *km*, do budowy 4·0 *km*, *Dębno-Mielsztyn* zbudowano 0·5, do budowy 17·0 *km*, *Porąbka iwkowska-Rajbrot* zbudowano 3·6 *km*, do budowy 1·9 *km*, *Poremba spytkowska-Kobyle* zbudowano 1·2 *km*, do budowy 3·3 *km.*

VIII. *Brzeżany*: Dalsza budowa drogi *Horodyszcze-Kozłów* zbudowano 7·8 *km*, do budowy 3·3 *km.*

IX. *Brzozów*: Dalsza budowa drogi *Brzozów-Nozdrzec* zbudowano 4·3 *km*, do budowy 16·0 *km.*

X. *Buczacz*: Ukończono budowę drogi *Zadarów-Ujście Zielone* 5·2 *km*, dalsza budowa drog *Jazłowiec-Niżniów* zbudowano 17·8 *km*, do budowy 25·0 *km.*

XI. *Chrzanów*: Na ukończeniu budowa drogi *Chrzanów-Zator* 13·4 *km*, dalsza budowa drogi *Płaza-Tenczynek*: zbudowano 1·1 *km*, do budowy 11·1 km.

XII. *Cieszanów*: Ukończono budowę drogi *Żuków-Ruda* 3·3 *km*, dalsza budowa drogi *Lubaczów-Hruszów*: Zbudowano 9.5 *km*, do budowy 3·0 *km.*

XIII. *Czortków*: Ukończono budowę drogi *Jagielnica-Jezierzany* 14·0 *km.*

XIV. *Dąbrowa*: Dalsza rekonstrukcya drogi *Żabno-Ujście jezuickie.*

XV. *Dobromil*: Dalsza budowa drogi *Krościenko-Kuźmina* ukończono 2·5 *km*, do budowy 23 *km.*

XVI. *Dolina*: Znaczniejszych robót nie było.

XVII. *Drohobycz*: Dalsza budowa drogi *Chyrawka-Glinne* zbudowano 4·3 *km*, do budowy 4·4 *km.*

XVIII. *Gorlice*: Dalsza budowa dróg: *Pętna-Nieznajowa* ukończono 10·2 *km*, do budowy 13·8 *km*, *Szymbark-Bystra* ukończono 2·1 *km*, do budowy 2·7 *km*, *Sękowa-Męcina* ukończono 4·0 *km*, do budowy 8·2 *km*, *Ujście ruskie-Gładyszów* ukończono 1·6 *km*, do budowy 11·0 *km*, ukończono budowę drogi *Zagórzany-Dominikowice* 5·3 *km.*

XIX. *Gródek*: Dalsza budowa dróg: *Gródek-Jaryna* ukończono 7·6 *km*, do budowy 8·8 *km*, *Gródek-Hoszany* ukończono 6.9 *km*, do budowy 3·2 km, *Gródek-Dobrzany* ukończono 4·0 *km*, do budowy 12·3 *km*, *Gródek-Jaworów* ukończono 1.0 *km*, do budowy 6·1 *km*, *Jaryna-Magierów* ukończono 3·7 *km*, do budowy 16·8 *km*, ukończono budowę *Czerlany-Porzecze* 3·5 *km.*

XX. *Grybów*: Dalsza budowa dróg: *Grybów-Krynica* ukończono 12·0 *km.* do budowy 7·5 *km*, *Wojnarowa-Korzenna* ukończono 19·2 *km*, do budowy 1·2 km., *Grybów-Izby* ukończono 22·5 *km*, do budowy 5·0 *km.*

XXI. *Horodenka*: W budowie *Niezwiska-Obertyn* ukończono 9·5 *km*, do budowy 4·0 *km.*

XXII. *Husiatyn*: W budowie *Husiatyn-Postółówka* i *Chorostków-Mszaniec*, ukończono budowę drogi *Husiatyn-Probużna.*

XXIII. *Jarosław*: Dalsza budowa dróg: *Sieniawa-Majdan* ukończono 4·2 *km*, do budowy 11·3 *km*, *Łazow-Nowa Grobla* ukończono 4·0 *km*, do budowy 18·8 *km*, *Pruchnik-Kańczuga* ukończono 3·4 *km*, do budowy 2·1 *km*, *Węgierka-Krzywcza* ukończono 4·3 *km.* do budowy 3 5 *km*, *Przeworsk-Bystrowice* ukończono 6 6 *km*, do budowy 6·0 *km.*

XXIV. *Jasło*: W budowie droga *Osobnica-Trzcinica* ukończono 1·5 *km*, do budowy 2·8 *km.*

XXV. *Jaworów*: Znaczniejszych robót nie było

XXVI. *Kałusz*: Dalsza budowa drogi *Kałusz Żurawno* ukończono 8·5 *km*, do budowy 8·2 *km.*

XXVII. *Kamionka*: Dalsza budowa dróg: *Busk-Toporów* ukończono 2·5 *km*, do budowy 18·0 *km*, *Busk-Chołojów* ukończono 29·3 *km*, do budowy 0·7 *km.* Rozpoczęto budowę drogi *Kamionka-Żółkiew.* Ukończono budowę *w Streptowie* 3·0 *km.*

XXVIII. *Kolbuszowa*: Ukończono budowę dróg: *Kolbuszowa-Sokołów* 26·3 *km*, *Kolbuszowa-Sędziszów* 8·9 *km* i *Majdan-Rozwadów* 7·0 *km.*

XXIX. *Kołomyja*: Znaczniejszych robót nie było.

XXX. *Kossów*: Dalsza budowa drogi *Kossów-Jasionów górny* ukończono 6·6 *km*, do budowy 20·4 *km.*

XXXI. *Kraków*: Znaczniejszych robót nie było.

XXXII. *Krosno*: Dalsza budowa drogi *iwonickiej* ukończono 3·2 *km*, do budowy 1·7 *km.*

XXXIII. *Limanowa*: Dalsza budowa dróg: *Krasne-Tymbark* ukończono 16·9 *km*, do budowy 0·3 *km* i *Młynne-Ujanowice* ukończono 4·8 *km*, do budowy 9·2 *km.*

XXXIV. *Lisko*: Znaczniejszych robót nie było.

XXXV. *Lwów*: Dalsza budowa *Lwów-Szczerzec* ukończono 1·5 *km*, do budowy 18·0 *km.*

XXXVI. *Łańcut*: Dalsza budowa dróg: *Łańcut-Kańczuga* ukończono 16·5 *km*, do budowy 2·0 *km*, *Przeworsk Markowa* ukończono 10·0 *km*, do budowy 4·0 *km*, *Urzejowice-Krzeczowice* ukończono 3·0 *km*, do budowy 0·5 *km.* Ukończono budowę drogi *Przeworsk-Bystrowice* 3·5 *km.*

XXXVII. *Mielec*: Dalsza budowa drogi *Radomyśl-Przecław* ukończono 10·7 *km*, do budowy 4 3 *km.*

XXXVIII. *Myślenice*; Dalsza budowa dróg: *Pcim-Jordanów* ukończono 17·0 *km*, do budowy 1·1 *km*, *Lubień-Mszana* ukończono 1·3 *km*, do budowy 2·2*km* i *Biertowice-Zembrzyce* ukończono 6·0 *km.* do budowy 6·5 *km.*

XXXIX. *Mościska*: Ukończono drogę *Chodnowice-Husaków* 2·0 *km*, a na drodze *Hodynie-Sambor* przebudowano 2·0 *km*,

XL. *Nadwórna*: Dalsza budowa drogi *Nadwórna-Łanczyn* ukończono 2·7 *km*, do budowy 11·3 *km.* Ukończono budowę drogi *Nadwórna-Markowce* 19·5 *km.*

XLI. *Nisko*: Dalsza budowa dróg: *Majdan-Rozwadów* ukończono 13·0 *km*, do budowy 10·0 *km*, *Jeżowe-Narty* ukończono 5·2 *km*, do budowy 5·6 *km*, *Nisko-Przyszów* ukończono 5·7 *km*, do budowy 5·8 *km*, *Pysznica-Zarzecze* ukończono 3·9 *km*, do budowy 6·6 *km*, *Bieliny-Ulanów* ukończono 3·7 *km*, do budowy 3·0 *km*, *Łętownia-Łowisko* ukończono 0·8 *km*, do budowy 3·9 *km*, *Żdżary-Wulka tanewska* ukończono 0·5 *km*, do budowy 4·3 *km*, *Cholewiana góra-Kamień* ukończono 0 5 *km*, do budowy 2·4 *km.* Ukończono budowę drogi *Grobla-Łętownia* 6·2 *km.*

XLII. *Nowy Targ*; Ukończono budowę drogi *Jaszczurówka-Łysa Polana* 16·9 *km.* Rozpoczęto budowę drogi z *Łysej Polany* do *Morskiego Oka.*

XLIII. *Pilzno*: Dalsza budowa drogi *Pilzno-Wielopole* ukończono 4·0 *km.* do budowy 12·0 *km.*

XLIV. *Podhajce*: Dalsza budowa dróg: *Podhajce-Bożyków* ukończono 14·5 *km*, do budowy 1·0 *km*, *Podhajce-Denysów* ukończono 9·0 *km.* do budowy 21·0 *km.* *Białokiernica-Nowosiółka* ukończono 1·4 *km*, do budowy 0·4 *km*, *Zawałów-Szumlany* ukończono 0·7 *km.* do budowy 15 3 *km*, *Bożyków-Sławentyn* ukończono 2 0 *km.* do budowy 10·0 *km.*

XLV. *Przemyśl*: Dalsza budowa drogi *Chałupki medycki -Nienowice* ukończono 3·7 *km*, do budowy 15·3 *km.*

XLVI. *Przemyślany*: Dalsza budowa dróg: *Przemyślany-Pomorzany* ukończono 17·0 *km*, do budowy 9·0 *km*, *Dusanów-Korzelnice* ukończono 1·9 *km.* do budowy 1·1 *km.*

XLVII. *Rawa*: Dalsza budowa dróg; *Lubycza-Józefówka* ukończono 17 0 *km*, do budowy 2·0*km*, odnoga do *Żurawiec* ukończono 0 5 *km* do budowy 3·0 *km*, *Rawa-Niemirów* ukończono 1·0 *km*, do budowy 19·0 *km.*

XLVIII *Rohatyn*: Dalsza budowa drogi *Babuchów-Patiatyńce* ukończono 4·4 *km*, do budowy 1·6 *km.* Rozpoczęto budowę drogi *Rohatyn-Czercze.*

XLIX. *Ropczyce*: Dalsza budowa drogi *Kolbuszowa-Sędziszów* ukończono 2·2 *km*, do budowy 10·0 *km.*

L. *Rudki*; Znaczniejszych robót nie było.

LI. *Rzeszów*: Dalsza budowa dróg: *Tyczyn-Jawornik* ukończono 7·5 *km*, do budowy 15·0 *km* i *Przybyszówka-Zgłobień* ukończono 7·2 *km*, do budowy 3·0 *km.*

LII. *Sambor*: Dalsza budowa drogi *Przemyśl-Rudki* ukończono 8·0 *km*, do budowy 20·0 *km*, ukończono budowę drogi *Sambor-Mościska* 10·0 *km.*

LIII. *Sanok*: Znaczniejszych robót nie było.

LIV. *Sącz*: Ukończono budowę drogi *Czchów-Jakóbkowice* 7·0 *km.*

LV. *Skałat*: Dalsza budowa dróg: *Okno-Krasne* ukończono 2·8 *km*, do budowy 11·2 *km*, *Nowosiółki-Kamionki* ukończono 2·4 *km.* do budowy 10·6 *km*, *Skałat-Orzechowiec* ukończono 5 0 km, do budowy 11·5 *km*, *Podwołoczyska-Zbaraż* ukończono 0·5 *km*, do budowy 3·5 *km*, *Podwołoczyska-Touste* ukończono 4·0 *km*, do budowy 11·0 *km.*

LVI. *Śniatyn*: Rozpoczęto budowę dróg: *Steciowa-Borowce* do budowy 4·3 *km*, *Dżurów-Ilińce* do budowy 5·0 *km.* *Zabłotów-Gwoździec* do budowy 6·0 *km.*

LVII. *Sokal*: Dalsza budowa dróg: *Sokal-Tartaków* ukończono 3·2 *km*, do budowy 5·8 *km*, *Bełz-Waręż* ukończono 2·5 *km*, do budowy 13·0 *km*, ukończono budowę drogi *Sokal-Krystynopol* 8·8 *km.*

LVIII. *Stanisławów*; Znaczniejszych robót nie było.

LIX. *Staremiatso*: Rozpoczęto budowę drogi: *Ławrów-Mszaniec* ukończono 2·0 *km*, do budowy 13·0 *km.*

LX. *Stryj*: Ukończono budowę dróg: *Stryj-Żurawno* 13·3 *km* i *Słobódka-Sokołów* 16·7 *km.* Rozpoczęto budowę drogi *Tucholka-Smorze* zbudowano 2·0 *km*, do budowy 7·2 *km.*

LXI. *Tarnobrzeg*: Dalsza budowa dróg: *Grębów-Stale* ukończono 6·0 *km*, do budowy 3·0 *km*, *Baranów-Dymytrów* ukończono 0 9 *km*, do budowy 0·6 *km*, *Skowierzyn-Radomyśl* ukończono 0·5 *km*, do budowy 0·7 *km*, *Rozwadów-Brandwica* ukończono 1·0 *km*, do budowy 1·1 km.

LXII. *Tarnopol*: Dalsza budowa dróg: *Tarnopol-Grzymałów* ukończono 25·0 *km*, do budowy 2·0 *km*, *Biała-Kokutkowce* ukończono 9·0 *km*, do budowy 7·0 *km*, ukończono budowę drogi *Iwaczów dolny-Obarzanice* 12·0 *km.*

LXIII. *Tarnów*: Znaczniejszych robót nie było.

LXIV. *Tłumacz*: Ukończono budowę drogi *Niżniów-Jazłowiec* 0·7 *km.* Rozpoczęto budowę drogi *Tłumacz-Korszów.*

LXV. *Trembowla*: Znaczniejszych robót nie było.

LXVI. *Turka*: Dalsza dudowa drogi: *Turka-Czarna* ukończono 11·0 *km*, do budowy 18·0 *km.*

LXVII: *Wadowice*: Dalsza budowa drogi *Biertowice-Zembrzyce* ukończono 3·5 *km*, do budowy 8·0 *km*

LXVIII. *Wieliczka*: Dalsza budowa dróg: *Prokocim-Grabie* ukończono 3·0 *km*, do budowy 7·5 *km*, *Gorzków-Łazany* ukończono 3·3 *km*, do budowy 6·2 *km*, *Wieliczka-Rajsko* ukończono 4·0 *km*. do budowy 2·5 *km*, *Gorzków-Myślenice* ukończono 5·0 *km*, do budowy 0·9 *km*, *Świątniki-Swoszowice* ukończono 9·4 *km*, do budowy 0·3 *km*, *Wieliczka-Brzegi* ukończono 2·4 *km*, do budowy 5·1 *km*, *Biskupice-Zborczyce* ukończono 1·9 *km*, do budowy 3·9 *km*, *Skawina-Krzywaczka* ukończono 3·9 *km*, do budowy 4·7 *km*, *Skawina-Opatkowice* ukończono 5·5 *km*, do budowy 3·1 *km*, *Rząka-Kurdwanów* ukończono 2·9 *km*, do budowy 2.6 *km*

LXIX. *Zaleszczyki*: Ukończono budowę dróg *Koszyłowce-Bazar* 7·0 *km* i *Kasperowce-Gródek* 7·0 *km*.

LXX. *Zbaraż*: Dalsza budowa dróg: *Zbaraż-Berezowica* ukończono 12·8 *km*, do budowy 8·2 *km*, *Zbaraż-Podwołoczyska* ukończono 18·7 *km*, do budowy 17·3 *km*.

LXXI. *Złoczów*: Dalsza budowa dróg: *Olesko-Konty* ukończono 2·4 *km*, do budowy 1·6 *km*, *Olesko-Podhorce* ukończono 1·8 *km*, do budowy 7·2 *km*. *Ożydów-Sokołówka* ukończono 0·6 *km*, do budowy 9·0 *km*, *Lackie-Kniaże* ukończono 2·1 *km*, do budowy 2·0 *km*, *Płuchów-Podkamień* ukończono 3·2 *km*, do budowy 12·0 *km*, ukończono budowę drogi *Krasne-Gołogóry* 23·5 *km*.

LXXII. *Żółkiew*: Dalsza budowa drogi *Żółkiew-Kamionka Strumiłowa* ukończono 6·0 *km*, do budowy 22·0 *km*.

LXXIII, *Żydaczów*: Dalsza budowa drogi *Żurawno-Stryj* ukończono 4·8 *km*, do budowy 16·7 *km*.

LXXIV. *Żywiec*: Rozpoczęto budowę drogi *Lachowice-Jeleśna* ukończono 0·9 *km*, do budowy 17·1 *km*.

W ogóle w 63 powiatach było w budowie 155 ważniejszych dróg.

Pomoc techniczna udzielona powiatom.

Protekty wstępne wykonano dla następujących dróg: *w Zakopanem* (powiat nowotarski) 16 *km*, dojazd kolejowy w *Marcinkowicach* (powiat sądecki) 4·0 *km*, *Ławrów-Mszaniec* (w powiecie staromiejskim 5 *km*, *Jarosław-Bircza* (w powiatach jarosławskim, przemyskim i dobromilskim) 54 km, *Rudki-Choderkowce* (w powiatach rudeckim, lwowskim i bobreckim) 69 *km*. Razem 148 *km*.

Projekty szczegółowe wykonano dla następnych dróg;

W pow. bobreckim *Bortniki-Chodorów* 0·8 *km*, w pow. brzozowskim *Brzozów-Nozdrzec* 1·2 *km*, w pow. dobromilskim *Krościenko-Kuźmina* 4·5 *km*, w pow. jarosławskim *Przeworsk-Bystrowice* 5·0 *km*, w pow. lwowskim *Lwów-Szczerzec* 4·0 *km* i *Zboiska-Barszczowice* 2·4 km, w pow. kamioneckim *Busk-Toporów* 3·0 *km*, w pow. niskim *Majdan Rozwadów* 4·6 *km*, w pow. nowotarskim *Łysa Polana-Morskie Oko* 3·1 *km*, w *Zakopanem* 3·0 *km*, w pow. rawskim *Rawa-Niemirów* 14·0 *km*, w pow. rohatyńskim *Bukaczowce-Kołokolin* 4·2 *km*, *Rohatyn-Czercza* 2·0 *km*, *Psary-Podkamień* 7·0 *km*, w pow, staromiejskim *Ławrów-Mszaniec* 2·0 *km*, w pow. tarnobrzeskim *Gorzyce Czekaj* 11·0 *km*. w pow. tłumackim *Niżniów-Jazłowiec* 0·7 *km*, w pow. turczańskim *Turka-Czarna* 6·0 *km*, w pow. żółkiewskim *dojazdy kolejowe* 4·0 *km*.

W ogóle wypracowano szczegółowych projektów dróg na łącznej długości 82 *km*.

Pod kierunkiem technicznym krajowej służby drogowej wykonano następne budowy dróg:

Powiat	Droga	Długość wykonez. drogi	Ilość robót ziemnych	Ilość mostów	Murów oporowych	Zabezpieczeń	Uwagi
		km	m^3		m^3	*mb*	
Bóbrka	Bortniki Chodorów	2·0	2.000	—	—	—	
	doj. kol. w St. Siole	0·6	15.000	3	—	—	
Borszczów	Bilcze-Ujście bis	1·9	—	—	—	—	
	Perejmy-Szyszkowce	0·7	7.000	2	—	—	
Brzeżany	Horodyszcze-Kozłów	2·9	18 400	8	28	—	
	doj. kol. w Podwysokiem	0·3	8.500	1	—	—	
	„ „ w Potutorach	2·7	9.500	5	—	—	
	„ „ w Krzywczu	0·6	1·200	1	—	—	
	„ „ w Kozowej	1·2	11.400	3	—	—	
	„ „ w Słobodzie	2·2	4.300	3	—	—	
Brzozów	Brzozów-Nozdrzec	2·3	5.000	8	—	—	
Buczacz	Jazłowiec-Niżniów	7·5	22.000	3	—	—	
Chrzanów	doj. kol. w Szczakowej	1·7	3.600	2	30	—	
Dobromil	Krościenko-Kuźmina	2·5	8.000	5	300	600	
Jarosław	Przeworsk-Bystrowice	2·8	15.000	3	—	—	
Horodenka	Obertyn-Niezwiska	1·0	20.300	7	900	—	regul. potoku 550 *mb.*
Kamionka	Busk-Toporów	2·5	16.700	11	—	—	
	„ Chołojów	4·3	2.000	—	—	—	
Kossów	Kossów-Jasionów	1·0	4.000	9	260	—	1 most krat. 30 *mb*, 1 kanał sklep. 6 *m* światła 34 *mb* długości
Krosno	w Iwoniczu	2·5	6.000	6	300	—	
Łańcut	Przeworsk-Markowa	1·0	4·000	1	—	—	
	Bystrowice	0·6		1	—	—	
Mościska	w Mościskach	2·0	3.000	5	—	—	
Myślenice	Biertowice-Zembrzyce	1·0	3.000	3	—	150	
Nadwórna	Nadwórna-Łanczyn	1·4	2.400	4	—	—	
Nisko	Majdan-Rozwadów	3·0	34.000	3	—	5500	(1 most 74 *m* 1—20 *m*) regul. rzeki 850 *mb.*
Nowy Targ	Jaszczurówka-Łysa Polana	4·6	7.000	3	430	1200	
	Łysa Polana-Morskie Oko	0·2	6.700	2	—	—	
Sącz	Czchów-Jakóbkowice	3·0	3.000	4	—	200	
Staremiasto	Ławrów-Mszaniec	2·0	12.000	12	—	300	
Tłumacz	Nadwórna-Markowce	8·9	4.400	7		—	
	Niżniów-Jazłowiec	0·7	3.000	4		—	
Turka	Turka-Czarna	3·6	15.300	7		—	
Złoczów	doj. kol. w Złoczowie	2·0	2.000	1		—	
Żółkiew	Żółkiew-Kamionka	1.5	12.000	5		—	
Żywiec	Lachowice-Jeleśna	0·9	4.000	2		—	
	Razem . .	79·6	295700	145	2284	7950	

Wydział krajowy wykonuje zarząd techniczny następnych dróg:

Chabówka-Sieniawa	5·0	*km*
w Zakopanem	29·0	„
Majdan-Rozwadów	22·6	„
Hubicze-Schodnica	17·2	„
Chodorów-Rohatyn	23·4	„
dojazd kolejowy w Chabówce	0·5	„
„ „ Oleszowie	0·2	„
„ „ Niżniowie	0·8	„
„ „ Kopyczyńcach	1·8	„
Razem	100	*km*

SUBWENCYE

na budowę i rekonstrukcyę dróg powiatowych i gminnych udzielone w ciągu roku 1896.

Lp.	Powiat		Pojedyńczo		Razem	
1	Bóbrka	na budowę drogi gminnej Bryńce-Choderkowce			1.000	—
2	Bochnia	„ budowę drogi gminnej Chrostowa-Nieszkowiec	3.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Marszowice-Podłęże	2.000	—	5.000	—
3	Borszczów	„ budowę drogi powiatowej Ujście biskupie-Jezierzany			7.000	—
4	Brody	„ budowę drogi powiatowej Brody-Załoźce			8.000	—
5	Brzozów	„ budowę drogi gminnej Brzozów-Nozdrzec			6.000	—
6	Buczacz	„ budowę drogi gminnej Jazłowiec-Niżniów			7 000	—
7	Chrzanów	„ budowę drogi powiatowej Chrzanów Zator	3.700	—		
		„ budowę drogi gminnej Płaza-Oblaszki	1 000		4.700	—
8	Czortków	„ budowę drogi powiatowej Jagielnica-Ułaszkowce			1.000	—
9	Cieszanów	„ budowę drogi powiatowej Lubaczów-Hruszów	3.000	—		
		„ budowę drogi powiatowej Dachnów-Lubaczów	1.418	73	4.418	73
10	Dąbrowa	„ budowę drogi powiatowej Dąbrowa Żabno w Poporyszowie			400	—
11	Dobromil	„ budowę drogi gminnej Krościenko-Kużmina	2.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Hubicze-Bircza	1.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Hruszatyce-Nowe miasto	1.000	—	4.000	—
12	Gorlice	„ budowę drogi gminnej Zagórzany-Kobylanka-Dominikowce			3.000	—
13	Gródek	„ budowę drogi powiatowej Kamieniobrodzkiej	2 000	—		
		„ budowę drogi gminnej Czerlany-Porzecze	1.500	—		
		„ budowę drogi gminnej Gródek-Dobrzany	500	—		
		„ budowę drogi gminnej Gródek-Hoszany	1.000	—	5.000	—

Lp.	Powiat		Pojedyńczo		Razem	
14	Grybów	na budowę drogi powiatowej Florynka-Krzyżówka	2.400	—		
		„ budowę drogi gminnej Korzenna-Wojnarowa	901	—	3.301	—
15	Horodenka	„ budowę drogi powiatowej Nieźwiska-Obertyn			4.000	—
16	Husiatyn	„ budowę drogi powiatowej Husiatyn-Probużna i Husiatyn-Postołówka	8.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Chorostków-Mszaniec	1.000	—	9.000	—
17	Jarosław	„ budowę drogi gminnej Sieniawa-Majdan	2.500	—		
		„ budowę drogi gminnej Węgierka-Krzywcze	3.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Bystrowice-Przeworsk	4.000			
		„ budowę drogi gminnej Radymno-Oleszyce	500	—	10.000	—
18	Kałusz	„ budowę drogi gminnej Kałusz-Żurawno			1.600	—
19	Kamionka	„ budowę drogi powiatowej Jabłonówka-Chołojów	9.000	—		
		„ budowę drogi strategicznej Busk-Toporów	2.000	—	11.000	—
20	Kossów	„ budowę drogi powiatowej Kossów-Jasionów górny			23.000	—
21	Limanowa	„ budowę drogi gminnej Młynne-Ujanowice			2.000	—
22	Lwów	„ budowę drogi gminnej Lwów-Szczerzec-Komarno			4.000	—
23	Łańcut	„ budowę drogi gminnej Kańczuga-Pruchnik	2.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Przeworsk-Markowa	4.000	—		
		„ budowę drogi powiatowej Łańcut-Kańczuga	3.000	—	9.000	—
24	Mielec	„ budowę drogi gminnej Radomyśl-Przecław			3.000	—
25	Mościska	„ budowę drogi gminnej Chodnowice-Hussaków	4.000	—		
		„ budowę drogi powiatowej Hodynie-Sambor	3.000	—	7.000	—
26	Myślenice	„ budowę drogi gminnej Zembrzyce-Biertowice	4 000	—		
		„ budowę drogi gminnej Pcim-Jordanów	2.000	—		
		„ naprawę szkód elementarnych na drodze gminnej Chabówka-Nowy Targ	500	—	6.500	—

Lp.	Powiat		Pojedyńczo		Razem	
27	Nadwórna	na budowę drogi gminnej Nadwórna-Łanczyn	2.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Nadwórna-Markowce	9.000	—	11.000	—
28	Nisko	„ budowę drogi gminnej Majdan-Stany-Rozwadów	28.000	—		
		ubezpieczenie robotników na powyższej drodze	123	76		
		na budowę drogi gminnej Nisko-Przyszów	2.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Jeżów-Nart	1.000	—	31.123	76
29	Nowy Targ	„ budowę drogi gminnej Jaszczurówka-Łysa Polana	28.000	—		
		ubezpieczenie robotników na powyższej drodze	287	39	28.287	39
30	Pilzno	na budowę drogi gminnej Pilzno-Wielopole			2.000	—
31	Podhajce	„ budowę drogi gminnej Podhajce-Bożyków i Podhajce-Denysów	6.000	—		
		„ budowę drogi dojazdowej przez Nowosiółkę, Kęt do drogi pow. Podhajce-Bohatkowce	500	—	6.500	—
32	Przemyśl	„ budowę drogi gminnej Chałupki medyckie-Nienowice			1.000	—
33	Przemyślany	„ budowę drogi gminnej Przemyślany-Pomorzany	4.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Dusanów-Korzelice	2.000	—	6.000	—
34	Rawa	„ budowę drogi powiatowej Rawa-Niemirów			2.000	—
35	Ropczyce	„ budowę drogi gminnej Kolbuszowa Sędziszów			3.000	—
36	Rudki	„ uporządkowanie drogi powiatowej Gródek-Komarno i				
		„ uporządkowanie drogi do parku w Chłopach			2.200	—
37	Rzeszów	„ budowę drogi powiatowej Tyczyn-Jawornik	10.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Miłocin-Bratkowice	4.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Przybyszówka-Zgłobień	4.000	—	18 000	—
38	Sambor	„ budowę drogi gminnej Sambor-Mościska	2.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Przemyśl-Rudki	1.000	—	3.000	—
39	Sącz nowy	„ budowę drogi gminnej Czchów-Witowice	7.661	10		
		„ budowę drogi gminnej Nowy Sącz-Librantowa Bobowa	399	99	8.061	09

Lp.	Powiat		Pojedyńczo		Razem	
40	Skałat	na budowę drogi gminnej Grzymałów-Sorocko-Trembowla	2.105	53		
		„ budowę drogi gminnej Podwołoczyska-Grzymałów	6.000	—	8.105	53
41	Śniatyn	„ budowę drogi powiatowej Zabłotów-Rożnów			7.000	—
42	Sokal	„ budowę drogi powiatowej Sokal-Krystynopol			7.000	—
43	Stryj	„ budowę drogi powiatowej Słobódka-Sokołów			6.000	—
44	Tarnobrzeg	„ budowę drogi gminnej Zaleszany-Radomyśl	7.000	—		
		„ budowę drogi powiatowej Grębów-Stale	3.000	—	10.000	—
45	Tarnopol	„ budowę drogi gminnej Iwaczów dolny-Obarzańce i Tarnopol-Grzymałów			12.000	
46	Tłumacz	„ budowę drogi gminnej Markowce-Kamienna			2.000	—
47	Turka	„ budowę drogi powiatowej Turka-Czarna			10.000	—
48	Wieliczka	„ budowę drogi gminnej Świątniki-Wieliczka			5.000	—
49	Zaleszczyki	„ budowę drogi gminnej Koszyłowce-Bazar	2.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Kasperowce-Gródek-Kołodróbka	1.500	—	3.500	—
50	Zbaraż	„ budowę drogi gminnej Zbaraż-Berezowica i Zbaraż-Podwołoczyska			8.000	—
51	Złoczów	„ budowę drogi powiatowej Złoczów-Ożydów			5.000	—
52	Żółkiew	„ budowę drogi powiatowej Żółkiew Krechów-Fujna	2.000	—		
		„ budowę drogi gminnej Żółkiew-Kamionka strum.	3.500	—	5.500	—
53	Żydaczów	„ rekonstrukcyę drogi powiatowej Stryj Żurawno	—	—	3.000	—
		Razem	—	—	364.197	50
		Po potrąceniu zasiłków udzielonych z innych pozycyi budżetu, mianowicie:				
		z Rub. X. lit. B poz. 152 b:				
		a) Wydziałowi powiatowemu w Myślenicach na naprawy szkód elementarnych na drodze gminnej Chabówka-Nowy Targ	500	—		
		do przeniesienia	500	—	364.197	50

Lp.	Powiat		Pojedyńczo		Razem	
		z przeniesienia	500	—	364.197	50
		b) Wydziałowi powiatowemu w Nowym Sączu na rekonstrukcyę drogi gminnej Czchów-Witowice	2 553	70		
		z Rub. X. lit. C poz. 153: Wydziałowi powiatowemu w Nisku na budowę drogi gminnej Nisko-Przyszów	2.000	—	5.053	70
		Pozostają wydatki z Rub. X. lit. D poz. 154			359.143	80
		Do tego: 1. nadwyżka kosztów budowy, utrzymania i administracyi drogi Hubicze-Schodnica w powiecie Drohobyckim	822	98		
		2. wydatki na kontrolę i pomoc techniczną	11.377	39	12.200	37
		Razem	—	—	371.344	17
		Po potrąceniu zwrotów od Wydziałów powiatowych kosztów komisyjnych inżynierów Wydziału krajowego	—	—	1.344	17
		Okazują się wydatki netto z Rub. X. lit. D poz. 154 jak zamknięcie rachunków za rok 1896		—	370.000	—

Zakładowy fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne

Zakładowy fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne wynosił od roku 1894 po koniec roku 1895 . . . 270.000 zł. — ct.
Dotacya z funduszu krajowego na rok 1896 . 20.000 „ — „
Razem . 290.000 zł. — ct.

Po koniec roku 1895 udzielono Wydziałom powiatowym bezprocentowych pożyczek w kwocie . . 533.750 „ — „

W roku 1896 udzielono pożyczek Wydziałom powiatowym:

1. w Brzesku . . . . 3.000 zł.
2. „ Buczaczu . . . 15.000 „
3. „ Grybowie . . . . 3.000 „
4. „ Gródku . . . . 5.000 „
5. „ Kamionce strumiłowej . . 3.000 „
6. „ Przemyślanach . . . 7.000 „ 36.000 „ — „

Do przeniesienia . . . . 569.750 zł. — ct.

Z przeniesienia			569.750 zł. — ct.
7. w Śniatynie . . .	3.000 zł.		
8. „ Sokalu . . .	11.000 „		
9. „ Tarnobrzegu . .	2.500 „		
10. „ Wieliczce . . .	7.000 „		
11. „ Żydaczowie . . .	800 „		24.300 „ — „
Razem 67 Wydziałom powiatowym . .			594.050 zł. — ct.
Na rachunek tych pożyczek spłacono po koniec roku 1895 .	274.077 zł. 71 ct.		
a w roku 1896 . . .	37.607 „ 76 „		311.685 „ 47 „
pozostaje do zwrotu w latach następnych			282.364 zł. 53 ct.
Od ulokowanej rozporządzalnej gotówki na 3% rachunku bieżącym uzyskano odsetki po koniec roku 1895 kwotę . . .	4.736 zł. 32 ct.		
a w roku 1896 . . .	1.148 „ 26 „		5.884 „ 58 „
Od Wydziałów powiatowych otrzymano z tytułu 6% odsetków zwłoki za niedotrzymanie terminów spłaty rat pożyczkowych po koniec roku 1895 kwotę . .	888 zł. 87 ct.		
zaś w roku 1896 . .	109 „ — „		997 „ 87 „

Bilans z końcem roku 1896.

Należytości czynne:

1. Od Wydziałów powiatowych:

a) z tytułu zwrotu kapitału .	282.364 zł. 53 ct.		
b) „ 6% odsetek zwłoki	51 „ 57 „		282.416 zł. 10 ct.
2. Na 3% rachunku bieżącym z funduszu krajowego			13.667 „ 92 „
3. Zapas gotówką w kasie krajowej . .			850 „ — „
Razem .			296.934 zł. 02 ct.
Należytości bierne			— „ — „
Czysty stan czynny .			296.934 zł. 02 ct.
Po porównaniu ze stanem czynnym z końcem roku 1895			275.625 „ 19 „
okazuje się przyrost majątku w r. 1896 .			21.308 zł. 83 ct.
a w szczególności:			
a) z dotacyi . .	20.000 zł. — ct.		
b) z odsetków z lokacyi i za zwłokę .	1.308 „ 83 „		
Razem j. w. .	21.308 zł. 83 ct.		

Ewidencya miejscowych i powiatowych funduszów dróg gminnych.

Załączony pod ·/· wykaz dochodów i wydatków miejscowych funduszów dróg gminnych za rok 1895 obejmuje 73 powiatów, gdyż Wydział powiatowy w Trembowli mimo licznych przypomnień Wydziału krajowego nie przedłożył i w tym roku dat odnośnych.

A. Wykaz dochodów i wydatków miejscowych funduszów dróg gminnych za rok 1895.

Na utrzymanie w 73 powiatach 46.838·742 *klm* dróg gminnych służył w r. 1895 fundusz w łącznej kwocie 2,066.687 zł. 4 ct. a w., a w szczególności służyły: prestacye w robociźnie wartości 1,374.903 zł. 93½ ct. a w.. prestacye w materyale drzewnym wartości 107.306 zł. 90½ ct. a. w., dotacye z powiatowego funduszu dróg gminnych w kwocie 506.741 zł. 55½ ct. a. w., dochody mytnicze w kwocie 19.179 zł. 7½ ct. a. w., tudzież inne dochody gotówką w kwocie 58.555 zł. 57 ct. a. w.

Alegat 1.

Z powyższej łącznej sumy dochodów w kwocie 2,066.687 zł. 4 ct. a. w. wydano w rzeczywistości na utrzymanie 46.338·742 *klm* dróg gminnych kwotę 1.905.791 zł. 9 ct. a. w., pozostała zatem z końcem roku reszta nieodrobionych prestacyi wartości 117.857 złr. 40½ ct. a. w., tudzież niedobory do pokrycia z powiatowego funduszu dróg gminnych w kwocie 43.038 zł. 54½ ct. a. w., czyli razem 160.895 zł. 95 ct. a w.

B. Zamknięcie rachunków powiatowego funduszu dróg gminnych za r. 1895.

Zamknięcia rachunków powiatowego funduszu dróg gminnych za r. 1895, jak wynika z załączonego pod ·/. wykazu, nie przedłożył tylko Wydział powiatowy w Trembowli. Powiatowe fundusze dróg gminnych 73 powiatów, w powyższym wykazie zestawionych, miały w r. 1895 ogólnego dochodu 1,401 530 zł. 18½ ct. a. w., wydatków zaś 1,316.205 zł. 32 ct. a. w., pozostało zatem z końcem roku 84.352 zł. 91 ct. a. w., tudzież efektami 1.900 zł. a. w. Potrącając niedobór w pozycyi 19. w kwocie 928 zł. 4½ ct. a. w., wynosił stan gotówki w 73 powiatach, wykazem objętych, z końcem r. 1895 kwotę 85.324 zł. 86½ ct. a. w.

Alegat 2.

F.

Publiczne dojazdy kolejowe.

W czasie od 1. grudnia 1896 do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania osiągnięto następujące dalsze wyniki w urządzeniu publicznych dojazdów kolejowych, a mianowicie:

1. *W powiecie Bobreckim.* Rozpoczęto budowę dojazdu kolejowego w Starem Sile.

2. *W powiecie Brzeżańskim.* Wykończono budowę i oddano do użytku publicznego dojazdy kolejowe w Potutorach i w Podwysokiem.

Na ukończeniu budowa dojazdów kolejowych w Kozowie, w Krzywem i w Słobodzie.

3 *W powiecie Cieszanowskim.* W sprawie dojazdu kolejowego w Horyńcu wdrożono pertraktacye z zarządem c. k. kolei.

4. *W powiecie Chrzanowskim.* W sprawie dojazdu kolejowego w Szczakowy rozpisano rozprawę konkurencyjną.

5. *W powiecie Dobromilskim.* Dojazd kolejowy w Nowem mieście w budowie; zaś rekonstrukcya dojazdu kolejowego w Dobromilu została odroczoną.

6. *W powiecie Husiatyńskim.* W sprawie dojazdu kolejowego w Chorostkowie z powodu, że Wydział powiatowy oświadczył się przeciwko, odniesiono się do c. k. Namiestnictwa.

Wdrożono również pertraktacye co do uznania dojazdu kolejowego w Hadyńkowcach.

7. *W powiecie Liskim.* Wskutek budowy kolei lokalnej Łupków-Cisna zatwierdzono projekt budowy dojazdu kolejowego w Cisnie na razie o długości 0.2 kilometrów, kosztem 2.800 zł.

8. *W powiecie Lwowskim.* Wypracowano projekt budowy dojazdu kolejowego ze stacyi Glinna do miasteczka Nawarya, długości 3 *km*, kosztem 18.400 zł. i polecono Wydziałowi powiatowemu rozpisanie rozprawy konkurencyjnej.

Co do dojazdu kolejowego ze stacyi w Barszczowicach do rynku w miasteczku Jaryczowie zarządzono sporządzenie projektu.

9. *W powiecie Łańcuckim.* Projekt dojazdu kolejowego stacyi w Rogóźnie przez Białobrzegi do Żołyni, zwrócony w roku zeszłym Wydziałowi powiatowemu do przerobienia, nie został w r. b. przedłożonym.

10. *W powiecie Nadwórniańskim.* Wdrożono dochodzenia co do uznania drogi majdańskiej do dworca kolejowego w Nadwórnie jako publiczny dojazd kolejowy. Projekt Wydziału powiatowego zwrócono do przerobienia.

11. *W powiecie Rohatyńskim.* Wydział powiatowy na skutek rezolucyi c. k. Ministerstwa postanowił dojazd ze stacyi w Psarach do drogi gminnej Chodorów-Rohatyn długości 2·7 *km* zamienić na dojazd z Psar do drogi krajowej Lwów-Rohatyn w Podkamieniu. Projekt do Podkamienia na ukończeniu. Budowa dojazdów kolejowych w Pukowie dług. 1·5 *km* kosztem 9.500 zł. i w Rohatynie do drogi państwowej Rohatyn-Bursztyn 0·7 *km* długości, kosztem 7.000 zł. na ukończeniu.

12. *W powiecie Rzeszowskim.* Budowa dojazdu kolejowego w Trzcianie do gościńca rządowego na ukończeniu.

13. *W powiecie Skałackim.* Ukończono budowę dojazdów kolejowych w Grzymałowie dług. 0·1 *km* kosztem 600 zł. i w Skałacie długości 0·3 *km* kosztem 2·700 zł.

14. *W powiecie Tarnopolskim.* Ukończono budowę dojazdu kolejowego do stacyi Ostrów-Berezowica. Dojazd kolejowy w Chodaczkowie na ukończeniu.

Uznano potrzebę budowy dojazdu ze stacyi Denysów-Kupczyńce do drogi krajowej Rohatyn-Tarnopol.

15. *W powiecie Tłumackim.* Włączono do dojazdu kolejowego w Niżniowie przestrzeń przed dworcem długości 0·4 *km*.

16. *W powiecie Wadowickim.* Polecono Wydziałowi powiatowemu wypracować projekt dojazdu w Spytkowicach 30 *mb* do drogi państwowej Skawina-Zator.

17. *W powiecie Złoczowskim.* Przeprowadzono rekonstrukcyę dojazdu kolejowego w Złoczowie.

Projekt dojazdu kolejowego w Jeziernie zwrócono Wydziałowi powiatowemu do przerobienia.

Drogę z Lackiego do stacyi Kniaże nie uznano za publiczny dojazd kolejowy.

18. *W powiecie Żółkiewskim.* Projekt dojazdu kolejowego w Kulikowie na ukończeniu.

Projekt dojazdu kolejowego w Dobrosinie sporządzony.

19. *W powiecie Trembowelskim.* Dojazd kolejowy w Trembowli wybudowano.

G.

Inne ważniejsze sprawy.

Sprawozdanie komisyi drogowej z czynności Dep. IV. Wydziału krajowego

Sprawozdanie komisyi drogowej o czynnościach Departamentu IV, Wydziału krajowego za czas od 1. grudnia 1895 do 30. listopada 1896 nie zostało przez Wysoki Sejm załatwione.

W sprawozdaniu tem poruszone zostały między innemi następujące sprawy, wymagające bliższego wyjaśnienia:

1. sprawa projektu ustawy o obsadzeniu dróg drzewami,
2. sprawa przedłożenia c. k. Rządowi wniosków co do uznania za państwowe tych dróg w kraju, które mają doniosłe dla Państwa znaczenie tak pod względem wojskowym, jak ekonomicznym,
3. sprawa uzyskania u c. k. Rządu w drodze ustawodawczej stałej dotacyi ze skarbu państwowego na budowę i utrzymanie dróg powiatowych i gminnych.

Wszystkie powyższe sprawy były przedmiotem badań, względnie zarządzeń Wydziału krajowego, a mianowicie:

ad 1.

Projekt ustawy o obadzaniu dróg drzewami.

W sprawozdaniu komisyi drogowej Wysokiego Sejmu z dnia 14. lutego 1897 o czynnościach departamentu IV. Wydziału krajowego za 1896. rok, które przez Wysoki Sejm załatwione nie zostało, zaproponowała komisya drogowa Wysokiemu Sejmowi następującą rezolucyę do uchwalenia:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby opracował projekt ustawy o obsadzeniu dróg drzewami".

Stosownie do życzenia komisyi drogowej zajął się Wydział krajowy zebraniem odnośnych przepisów co do obsadzania dróg publicznych drzewami, obowiązujących w poszczególnych krajach koronnych, a nadto odezwą z 14. lipca 1897 l. 15.919 odniósł się do Ministerstw spraw wewnętrznych w Monachium, Stutgarcie i Karlsruhe o udzielenie dotyczących prawnych postanowień i administracyjnych przepisów.

Już w zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności podniósł Wydział krajowy, iż sprawy tej nie spuszcza z oczu i zamierza przedłożyć Wys. Sejmowi projekt ustawy o policyi drogowej, którym objęte będą również przepisy o obsadzaniu dróg drzewami.

Wydział krajowy nie sądzi, ażeby wskazanem było wydawanie osobnej ustawy w sprawie obsadzania dróg drzewami, zwłaszcza, że i w innych krajach koronnych, w których obowiązek obsadzania dróg drzewami został ustawodawczo uregulowany, odnośne postanowienia objęte zostały bądź ustawą drogową, bądź też ustawą o policyi drogowej. Przypuszczamy zresztą, że zanim zebrany i uporządkowany zostanie cały potrzebny materyał w sprawie obsadzenia dróg drzewkami, przygotowany zostanie równocześnie projekt ustawy o policyi drogowej.

ad 2 i 3.

Sprawa wyjednania stałej dotacyi ze skarbu Państwa na subwencyonowanie budowy dróg powiatowych i gminnych w kraju, w stosunku w jakim na ten cel przyczynia się fundusz krajowy, oraz sprawa uzupełnienia sieci dróg rządowych w kraju i uzyskania dodatkowego kredytu na subwencye dla budowy dróg w powiatach, dotkniętych ruchem emigracyjnym.

Odnośnie do zeszłorocznego naszego sprawozdania z czynności nadmieniamy, że c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 8. grudnia 1896 l, 10.301/pr. odpowiedziało Wydziałowi krajowemu, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych oświadcza gotowość przyczynienia się w sposób dotąd zastosowany do budowy komunikacyj ważnych pod względem wojskowym za współudziałem kraju, powiatów i prywatnych interesentów.

O wysokości uzyskać się dających państwowych subwencyj, Ministerstwo na razie nie może stanowczo się oświadczyć, zwłaszcza, że wysokość subwencyi w obec różnorodności stosunków w każdym wypadku tylko oddzielnie dla każdej drogi ustanowioną być może.

C. k. Ministerstwo jest skłonne w przyszłości, szczególnie dla dróg ważnych pod względem wojskowym, o ile stosunki skarbu państwa dopuszczą, postarać się o zyskanie wyższych dotacyj, jeżeli w obec zamierzonego wedle sprawozdania komisyi drogowej podwyższenia zasiłków krajowych na subwencyonowanie budowy dróg, będzie można liczyć na odpowiednio zwiększony udział kraju przy budowie dróg tej kategoryi.

Co się tyczy wreszcie uzupełnienia sieci galicyjskich gościńców państwowych, pod którym to względem sejmowa komisya drogowa nie przedstawiła konkretnych wniosków, zauważa c. k. Ministerstwo w ogóle, że jeżeliby na przyszłość zaszły okoliczności, któreby zdołały uzasadnić inkamerowanie którejkolwiek z zabudowanych przestrzeni, c. k. Ministerstwo kwestyę taką bliżej rozpatrzy i oceni.

Odezwą z dnia 14. lipca 1897 l 79.040/96 odpowiedział Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że zdaniem jego tylko wyjednanie stałej dotacyi i zamieszczenie jej w budżecie państwowym na subwencyonowanie budowy dróg powiatowych i gminnych w naszym kraju, może dać c. k. rządowi możność przyczynienia się w znaczniejszej, niż dotychczas mierze i według pewnego planu do kosztów budowy tych dróg.

Okazuje się zatem potrzeba ułożenia pewnego z góry programu budowy na pewien szereg lat i w ten sposób będzie możność znacznego rozszerzenia sieci publicznych komunikacyj w naszym kraju.

Ofiary, jakie kraj na ten cel dotąd ponosi, corocznie się zwiększają i przechodzą już możność finansową kraju, czas zatem na pomoc państwa, zwłaszcza, że prócz względów strategicznych, nie może być dla Państwa obojętnem ekonomiczne podniesienie okolic, pozbawionych dotąd komunikacyj, wskutek wiekowego zaniedbania. Wydział krajowy uzasadnił następnie datami, jak wzrastają ofiary kraju na cele drogowe, oraz wykazuje potrzebę szybszego rozszerzenia sieci komunikacyjnych.

W sprawie uzupełnienia sieci galicyjskich gościńców państwowych zaznaczył Wydział krajowy, że zajmie się zebraniem potrzebnych w tym celu dat i sądzi, że bliższe rozpatrzenie materyału mogłoby nastąpić na wspólnej konferencyi delegatów ck. Namiestnictwa i Wydziału krajowego, proponowanej dla zabezpieczenia konserwacyi dróg, mających strategiczne znaczenie.

Mimo wystosowanego następnie urgensu z dnia 2. października br. l. 53.888 nie otrzymaliśmy odpowiedzi od c. k. Prezydyum Namiestnictwa w niniejszej sprawie.

Instrukcya administracyjna dla służby dróg krajowych.

Komisya drogowa poruszyła także w swem sprawozdaniu kwestyę wydania instrukcyi administracyjnej dla służby dróg krajowych.

W tym przedmiocie zbiera Wydział krajowy materyały, a opracowanie instrukcyi jest w toku.

Petycya Wydziału powiatowego w Grybowie o subwencyę na odbudowanie mostów we Florynce i Brunarach.

Na ostatniej sesyi nie powziął Wys. Sejm żadnej uchwały o petycyi Wydziału powiatowego w Grybowie, w przedmiocie udzielenia subwencyi na odbudowanie mostów, zniesionych przez powódź, a znajdujących się w Florynce na potoku Mostycy i w Brunarach wyżnych na rzece Białej.

Wydział krajowy, uwzględniając trudne finansowe położenie powiatu grybowskiego, postanowił reskryptem z dnia 26. marca b. r. l. 14867 przyznać na cel powyższy zasiłek w kwocie 1.000 zł. w. a. pod warunkiem, że powiat wypracuje projekty budowy i zastosuje się do przepisów okólnika z dnia 22. grudnia 1882 l. 51.432 i dodatkowej instrukcyi z dnia 20. lipca 1890 l. 3.326.

Sprawa ulg taryfowych na kolejach państwowych dla transportu materyałów do budowy i utrzymania dróg autonomicznych.

W zeszłorocznem sprawozdaniu zaznaczyliśmy, że generalna Dyrekcya kolei państwowych przyznała na galicyjskich liniach ogólne zniżenie taryfy dla transportu kamienia i szutru do celów budowy dróg państwowych, krajowych i powiatowych, budowy i utrzymania komunikacyj miejskich, regulacya rzek i budowy mostów.

Przyznana zniżona stopa frachtowa w ładugach całowagonowych (najmniej 10.000 *kg*) wynosi dla kamienia łamanego i szutru od 100 *kg*

na odległość	stopa zniżona	zamiast stopy taryfy wyj. II.
1— 10 *km*	3 centy	4 centy
11— 30	4 centy	5 wzgl. 6 centów
31—380	0·1 centa od 100 *kg* i 1 *km*	—
	czyli na przykład:	
50 *km*	5 centów	8 centów
100	10	14
150	15	19
200	20	23
300	30	32
380	38	39

zaś dla innych kamieni:

na odległość np.:	stopa zniżona (taryfa wyjątkowa II)	zamiast stopy taryfy wyj. I.
10 *km*	4 centy	6 centów
20	5	7
30	6	10
50	8	14
100	14	21
200	23	32
300	32	40
400	40	48

Skutkiem dalszych starań Wydziału krajowego, warunki powyższego zniżenia dla kamienia i szutru utrzymane zostały nadal (z wyjątkiem linij Dolina-Wygoda i Tarnopol-Kopeczyńce) i rozszerzone od 1. stycznia 1898 także na piasek, na podstawie pisma Ministerstwa kolei żelaznych z d. 27. września 1897 do LW. 62 047/97.

W piśmie pomienionem nie sprzeciwia się Ministerstwo przyznaniu ogólnego zniżenia frachtowego także dla innych materyałów, potrzebnych do większych budowli drogowych i mostowych, oraz do większych państwowych i krajowych regulacyj rzek, jako to: cement, wapno, cegła, drzewo, konstrukcye żelazne, szyny, wózki kolejowe, przyrządy, narzędzia itd. Proponowana przez Ministerstwo zniżka dla powyższych materyałów polegać ma na zastosowaniu do nich taryfy wyjątkowej VI., istniejącej specyalnie dla transportu materyałów i przedmiotów, potrzebnych do urządzeń fabrycznych przy zakładaniu nowych oraz rozszerzaniu dawnych zakładów przemysłowych, tudzież dla transportu materyałów budowlanych, potrzebnych do budowy kolei lasowych i rolniczych. Omawiana zniżka nie stanowi przeto jedynie ulgi dla celów drogowych i regulacyi rzek w Galicyi.

Taryfa wyjątkowa VI. przyznaje od wypadku do wypadku 50% zniżenia odnośnych taryf towarowych, ustanawiając jednak minimalną stopę jednostkową 0·1 centa od 100 *kg* i od 1 *km* i minimalną stopę frachtową w każdym razie 4 centy od 100 *kg*. Nadto, przy transportach poniżej 40 *km* minimalna należytość ma być pobieraną według zniżonej taryfy za całe 40 *km*.

Dla cementu, którego transport powyżej 500 *km*, na podstawie taryfy wyjątkowej VI. nie wypada taniej, niż transport na podstawie zwykłej taryfy, odmówiło Ministerstwo stanowczo dalszego zniżenia taryfy wyjątkowej VI.

Nadto oznajmiło Ministerstwo w piśmie pomienionem, że rozszerzenie na drogi gminne, już i tak jedynie dla Galicyi przyznanych zniżeń taryfowych co do kamienia, szutru i piasku, jest niemożliwe ze względu na następstwa, ani w ogóle, ani w tych wypadkach, gdzie budowa drogi podlega nadzorowi Wydziału powiatowego. W załatwieniu powyższego pisma zwrócił przeto Wydział krajowy uwagę Ministerstwa na konieczność przyznania takich samych ulg przynajmniej dla dróg gminnych I. klasy, których cały ekonomiczny i techniczny zarząd powierza nowa ustawa drogowa Wydziałom powiatowym w ten sam sposób, jak zarząd dróg powiatowych, którym rzeczone ulgi przysługują.

Sprawa uzupełnienia i wydrukowania statystyki drogowej.

Dalsze opracowanie statystyki drogowej musiało uledz zwłocè z powodu śmierci dwóch inżynierów oddziału techniczno-drogowego i powstałego ztąd ubytku sił technicznych.

Sprawa datków dobrowolnych, de-

Według załączonego [illegible] wykazu datków dobrowolnych na budowę dróg krajowych pozostało do spłacenia z końcem roku 1896 jeszcze 11 347 zł. 10 ct.

klarowanych na budowę dróg krajowych. **Alegat 3.**

Spłata tej należytości wpływać ma do funduszu krajowego ratami, a mianowicie:

1. Na drodze krajowej Lwów-Stojanów

a) Rada powiatowa w Kamionce Strumiłowej należytość w kwocie 6.000 zł. spłaca w ratach po 1.000 zł. rocznie;

b) Gmina Kamionka Strumiłowa należytość w kwocie 3.368 zł. spłaca po 250 zł. rocznie;

2. Most pod Kurowem: Rada powiatowa w Nowym Sączu uiściła w roku 1896 resztę należytości w kwocie 1.000 zł.

3. Droga krajowa Rzeszów-Nadbrzezie:

a) Gmina Sokołów spłacać ma zredukowaną do połowy należytość w kwocie 400 zł. w czterech po sobie następujących ratach rocznych, począwszy od roku 1897;

b) Przeciw księciu Hieronimowi Lubomirskiemu o zapłacenie zaległości w kwocie 1.078 zł. przedsięwzięto kroki sądowe;

4. Droga krajowa Tarnów-Szczucin: Rada powiatowa w Dąbrowie zalega dotychczas z należytością w kwocie 500 zł.

Rachunki funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych. **Alegat 4.**

Wedle załączonego '|. wykazu (od poz. 1 do 16, tudzież 17 i 18) funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych po koniec roku 1896 wynikłości rachunków 14 dróg w 8 powiatach przedstawiają się, jak następuje:

Należytości czynne od stron konkurencyjnych . .		76.516 zł. 17½ ct
Zapasy kasowe gotówką i efektami		11.546 „ 86 „
Razem . .		88.063 zł, 03½ ct.
Należytości bierne, przypadające stronom konkurencyjnym do wypłaty za przerobne		103.683 „ 86½ „
zatem po strąceniu nadwyżki .	7.137 zł. 99 ct.	
od niedoboru	22.758 „ 82 „	
okazuje się niedobór . .		15.620 zł. 83 ct.
który zwiększył się od niedoboru, wykazanego w sprawozdaniu za rok 1895		4.669 „ 04 „
o kwotę . .		10.951 zł. 79 ct.

z powodu, że należytości czynne, przypadające do wypłaty od stron konkurencyjnych, zostały odpisane z tego względu, iż pierwotne przypisy w księgach likwidacyjnych były niejasne i zbyt ogólnikowe.

Podług wspomnianego wyżej wykazu odpisano należytości czynnych po koniec roku 1896 kwotę . . . . . 2.253 zł. 22 ct.

W czasie zaś od 1. listopada 1896 po koniec października 1897 na podstawie aktów, zatwierdzonych już przez Wydział krajowy . . . . . 1.430 „ 34 „

Razem . . 3.683 zł. 56 ct.

Rachunki budowy dróg krajowych: Sanok-Rzeszów i Sanok-Przemyśl, tudzież powiatowej Tarnawa-Radoszyce powiatu sanockiego zostały już ukończone, a odnośne zapasy kasowe wymienione w powołanym wykazie pod poz. 8. 9 i 10 i nadesłane do kasy Wydziału krajowego w łącznej kwocie . . . . . 2.849 zł. 68½ ct. dolokowane zostały do książeczki Banku krajowego Nr. 9.556 (LW. 33.097|1897) na pokrycie niedoboru funduszu pro praeterito budowy drogi

krajowej Jarosław-Bełzec w kwocie . . . . 4.420 zł. 95 ct.

Gdy stan zebranych dotąd dotyczących zapasów wynosi:

1. gotówką pobraną w dochód na rzecz funduszu krajowego na odnośne drogi krajowe w latach 1871 po koniec roku 1890 (LW. 19.711|1891 i 33.286|1897) w kwocie . . . 2.716 zł. 46 ct.
2. ulokowanych na książeczki Banku kraj. przechowane tymczasowo w depozytach funduszu krajowego:

a) Nr. 8.229 na . 3.179 zł. 81 ct.
b) Nr. 9.556 „ . 5.089 „ 39 „

razem na . . . 8.269 zł. 20 ct.
wraz z narosłemi odsetkami po koniec czerwca 1897 165·95+133·10= 299 „ 05 = 8.568 „ 25 „

ogółem . . . . 11.284 zł. 71 ct.

a potrącając od tego wydaną z książeczki Banku krajowego Nr. 8 229 na wypłatę należytości gminie Woziłów za przerobne do budowy pro praeterito drogi krajowej Czortków-Monasterzyska i Strussów-Buczacz (LW. 33.286|1897 i 57.705|1897) kwotę . . . . 468 „ 56 „ = 10.816 „ 15 „

przeto na ewentualne pokrycie niedoborów funduszu pro praeterito budowy innych dróg krajowych pozostaje zapas w kwocie . . . . . 6.395 zł. 20 ct.

Do LW. 52.063|1897 zawiadamiono c. k. Namiestnictwo, że Wydział krajowy zgadza się na wypłatę z funduszu pro praeterito budowy drogi krajowej Brzeżany-Podwołoczyska za kamieniołomy i grunta, zajęte w swoim czasie pod rzeczoną drogę, właścicielom obszaru dworskiego w Hałuszczyńcach, z potrąceniem równocześnie zaległych datków konkurencyjnych do pomienionego funduszu, czyli kwoty . . . 618 zł. 38½ ct.

Również zgodził się Wydział krajowy przy LW. 61.198|1897 na spłatę zaległych należytości konkurencyjnych do funduszu pro praeterito budowy drogi powiatowej Grzymałów Skałat-Smykowce w kwocie 30.129 zł. 53½ ct. w równych ratach rocznych, począwszy od roku bieżącego gminom na lat dziesięć. a obszarom dworskim na lat pięć z tem jednakże zastrzeżeniem, że w razie niezapłacenia jednej raty w terminie, cała należytość ściągniętą zostanie naraz w drodze przymusowej.

Ubezpieczenie robotników i drożników od wypadków i w razie choroby.

Zgodnie z ustawą z dnia 28. grudnia 1887 (Dz. p. p. z r. 1888 Nr. 1) w r. 1896 ubezpieczono od wypadków tych robotników i drożników na drogach krajowych i niektórych subwencyonowanych, którzy użyci byli przy wykonywaniu robót drogowych, prowadzonych we własnym zarządzie. Ztąd wynikły koszta poniesione z funduszu krajowego, a mianowicie:

1. za roboty zwyczajne, wykonywane przy utrzymaniu dróg krajowych, w kwocie . . . . . 117 zł. 11 ct.
2. za roboty nadzwyczajne (przy budowie mostów, w kamieniołomach, cegielniach), a to:

a) na drogach krajowych . . 79 zł. 16 ct.
b) „ „ subwencyonowanych 274 „ 11 „ = 353 „ 27 „

Razem . . 470 zł. 38 ct.
Z porównania z rokiem 1895 w kwocie . . 619 „ 46 „

okazuje się, że koszt z tego tytułu wynosił w r. 1896 mniej o kwotę . . . . . 149 zł. 08 ct.

W sprawie rewizyi i regulacyi myt na drogach krajowych.

Po myśli §. 10. ustawy z dnia 25. grudnia 1871 (dz. u. kr. Nr. 18. z 1872 r.), w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, dokonano rozdziału myta drogowo-mostowego pod Przeworskiem, na drodze krajowej Przeworsk-Kańczuga w ten sposób, iż myto mostowe pobiera się jak dawniej w Przeworsku w 1 *klm* drogi, zaś w 4 *klm* w przysiółku Wojciechówce zaprowadzone zostało myto drogowe. Również za zgodą c. k. Namiestnictwa zarządzono przeniesienie myta w Gnojniku na drodze krajowej Słotwina Brzesko-Nowy Sącz do 8 *hkt* 11 *klm* tejże drogi, nadto zaprowadzono na nowo zbudowanej przestrzeni drogi krajowej Kańczuga-Dynów stacye mytnicze w Kańczudze i Jaworniku polskim.

Natomiast wstrzymaną została w zasadzie przyjęta regulacya myt na drodze Krajowej Dynów-Sanok, a mianowicie projektowane zniesienie istniejących czterech myt w Dynowie w 2 *klm*, w Dynowie w 4 *klm*, w Niewistce w 15 *klm* myta mostowego i w Grabownicy w 34 *klm*, a zato zaprowadzenie myta mostowego w Nozdrzcu w $9^{7}/_{100}$ *klm*, tudzież myt drogowych w Niewistce w $15^{7}/_{100}$ *klm*, w Niebocku w $30^{1}/_{100}$ *klm* i w Pakoszówce w $38^{6}/_{100}$ *klm*. Z powodu, że projektowana regulacya nie odpowiada ani życzeniom okolicznej ludności, ani też interesom funduszu krajowego, zarządzono ponowne dochodzenie, które jest w toku. Na ukończeniu jest pertraktacya w sprawie przeniesienia myta w Łapajówce na drodze krajowej Lwów-Stojanów z 38 do 41 *klm* tejże. Wreszcie podjęta regulacya myt na drodze krajowej Smykowce-Suchostaw w Suchostawie i Kluwińcach, została zaniechana, z powodu, że interesowane gminy i obszary dworskie stanowczo się sprzeciwiły projektowanej zmianie.

W sprawie rewizyi myt prywatnych, opartych na dawnych koncesyach.

Podjęta i w części już przeprowadzona rewizya myt prywatnych, opartych na dawnych koncesyach, zostanie ukończona z wejściem w życie ustawy z dnia 5. lipca 1897 (dz. u. kr. Nr. 43) w sposób podany w §. 9. tejże ustawy.

W sprawie wykonywania kontroli nad miastami pobierającemi kopytkowe.

Wykonując, w podobny sposób jak w latach poprzednich, kontrolę nad miastami pobierającemi opłatę kopytkowego, staraliśmy się o to, aby miasta te dopełniły warunków, od których zawisł pobór wspomnianej opłaty. Wykonywana kontrola przez Wydział krajowy, przyczynia się do tego, że w większości miast widoczny jest znaczny postęp w ulepszeniu środków komunikacyjnych, w innych powolniejsze zdążanie do tegoż samego celu. Preliminarze drogowe na rok 1897., pochodzące od miast Brody, Brzeżany, Buczacz, Jarosław, Kołomyja, Nowy Sącz, Przemyśl, Rzeszów, Stanisławów, Tarnopol, Tarnów i Żółkiew komisyjnie badane na miejscu, zostały przez Wydział krajowy zatwierdzone. Co się tyczy zaś rachunków drogowych w roku 1896, pozostają jeszcze do załatwienia rachunki z miast Brodów, Buczacza i Nowego Sącza.

Subwencye państwowe na budowę i rekonstrukcyę dróg powiatowych i gminnych w r. 1897.

W załączeniu 7. przedkładamy Wysokiemu Sejmowi wykaz zezwolonych w r. 1897 kredytów ze skarbu Państwa na budowę i rekonstrukcyę dróg powiatowych i gminnych.

Alegat 5.

Objęcie dróg gminnych w zarząd Wydziału powiatowego.

Z powodu nieodpowiedniej administracyi objął Wydział powiatowy w Brodach na podstawie §. 23. noweli do ust. drog. z r. 1885 w bezpośredni zarząd drogi gminne w Turzu.

Orzeczenia c. k. Trybunału administracyjnego.

C. k. Trybunał administracyjny odrzucił następujące zażalenia:

1. Gmin Siary i Rychwałd, powiatu Gorlickiego, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 31. marca 1895 l. 16.995 w sprawie poboru myta drogowego na drodze krajowej Gorlice-Konieczna.

2. Firmy Jakób i Józef Kohn z Wiednia, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 12. marca 1895 l. 73.533/94, którem nałożono na tę firmę obowiązek płacenia osobnego datku rocznego za niezwykłe zużywanie nieomyconej drogi gminnej.

3. Obszaru dworskiego w Brodach i towarzyszy przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 5. maja 1896 l. 2.720 w sprawie spłaty niezużytych prestacyj drogowych w materyale drzewnym.

4. Zwierzchności gminnej w Łące rustykalnej przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 13. listopada 1896 l. 57.436 w sprawie budowlanej.

5. Wydziału krajowego przeciw orzeczeniu c. k. kraj. Dyrekcyi skarbu we Lwowie z dnia 19. listopada 1896 l. 96.164, którem nie uwzględniono rekursu Wydziału krajowego przeciw nakazowi płatniczemu c. k. głównego Urzędu podatkowego w Nowym Sączu z 16. czerwca 1896 l. 2 978 w sprawie wymiaru podatku od szkarpy drogi krajowej w gminie katastralnej Gródek-Kobyle.

C. k. Trybunał administracyjny natomiast zniósł:

1. Orzeczenie Wydziału krajowego z dnia 25. października 1895 l. 3.428, którem polecono obszarowi dworskiemu i właścicielom dóbr Brody-Koniuszków spłacić należytość za niewydany materyał drzewny na publiczne drogi gminne.

2. Orzeczenie Wydziału krajowego z dnia 13. września 1895 l. 38.069, którem polecono obszarowi dworskiemu w Oleszkowie spłacić wartość niewydanego materyału drzewnego w r. 1893 i 1894 na publiczne drogi gminne.

3. Orzeczenie Wydziału krajowego z dnia 14. marca 1896 l. 9.063, którem nałożono na firmę Adolf Löwy w Cieszynie obowiązek opłacania osobnego datku rocznego za niezwykłe zużywanie drogi Chabówka, Sieniawa i inne.

Następujące zażalenia, wytoczone przed c. k. Trybunał administracyjny, nie są dotychczas rozstrzygnięte:

1. Zażalenie firmy „Cellulosenfabrik in Ratinau“, austryackiego stowarzyszenia dla fabrykacyi celulozy, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 15. maja 1896 l. 30.199, którem nałożono na nią jednorazowy datek w kwocie 1.048 zł. za niezwykłe zużywanie drogi gminnej Oświęcim-Polanka.

2. Zażalenie obszaru dworskiego w Bohorodczanach przeciw przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 26. maja 1896 l. 30.087, w przedmiocie spłaty niezużytych prestacyj w materyale drzewnym za lata 1887—1894.

3. Zażalenie gminy Ostrawy baranowskie powiatu Kolbuszowskiego przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 8. czerwca 1896 l. 34.586, którem uznano drogę na „Wolaczych łękach“ za publiczną drogę gminną.

4. Zażalenie obszaru dworskiego w Rudnikach przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 12. września 1896 l. 55.163 w przedmiocie spłaty nieużytych prestacyj drogowych w materyale drzewnym

5. Zażalenie Jana Komorowskiego, właściciela dóbr Stany, w powiecie niskim, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 7. stycznia 1896 l. 83.043/95, którem drogę z Przyszowa Kameralnego, idącą przez gminę Przyszów szlachecki, las dworski w Stanach do Majdanu, tak zwaną „Królewską“, uznano za publiczną drogę gminną.

6. Zażalenie obszaru dworskiego w Białymkamieniu przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 31. grudnia 1896 l. 77.805 w przedmiocie spłaty prestacyi w materyale drzewnym.

7. Zażalenie Chaskla Goldschlaga i Leisora Moschla w Rohatynie przeciw o rzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 1. czerwca 1897 l. 31.987,

którem nałożono na żałących się osobny datek za niezwykłe zużywanie dróg gminnych.

Nowo utworzone urzędy pocztowe.

C. k. Dyrekcya poczt i telegrafów dla Galicyi zawiadomiła nas o utworzeniu nowych urzędów pocztowych w następujących powiatach i miejscowościach:

w powiecie	Bochnia	w Trzcianie koło Bochni	urzad pocztowy	
„	Borszczów	w Iwaniu pustem	„	„
„	Brody	w Mikołajowie koło Brodów	„	„ i telegraf.
„	„	w Koniuszkowie	„	„
„	Brzesko	w Zaborowie	„	„
„	Brzozów	w Izdebkach	„	„
„	Czortków	w Szmańkowczykach	„	„
„	Kolbuszowa	w Cmolasiu	„	„
„	Kraków	w Balicach	„	„
„	„	w Krowodrzy	„	„
„	Nadwórna	w Jaremczu	„	„
„	Przemyśl	w Pikulicach	„	„
„	Ropczyce	w Wiśniowie k Sędziszowa	„	„
„	Rudki	w Laszkach zawiązanych	„	„
„	Rzeszów	w Woli rafałowskiej	„	„
„	Turka	w Młakach	„	„
„	Żydaczów	w Bereźnicy królewskiej	„	„

Zmiany nazwisk i sprawy szlacheckie.

W czasie od 1. grudnia 1896 do 31. października 1897 udzielił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu we Lwowie opinię w 51 sprawach dotyczących zmiany nazwisk.

W czasie powyższym załatwił Wydział krajowy 50 próśb w sprawie staropolskiego szlachectwa, wydał 34 certyfikatów szlachectwa, wreszcie wniósł 13 próśb do Tronu o zatwierdzenie staropolskiego szlachectwa w imieniu petentów. Wszystkie te prośby zostały najmiłościwiej uwzględnione przez Najjaśniejszego Pana.

Akademia im. Maryi Teresy w Wiedniu.

W roku 1897 opróżnionem zostało jedno miejsce funduszowe w akademii im. Maryi Teresy w Wiedniu. Dnia 1. września 1897 do l. 19.742 rozpisał Wydział krajowy konkurs na powyższe miejsce, a następnie uczynił przedstawienie do Najwyższego Tronu dnia 4. maja 1897 l. 26.489. Najwyższem postanowieniem z dnia 4. lipca 1897 nadał Najjaśniejszy Pan zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego miejsce funduszowe p. Henrykowi ze Smogoszowa Duninowi Wąsowiczowi.

WYKAZ

dochodów i wydatków miejscowych funduszów dróg gminnych za rok 1895.

Liczba porządkowa	Powiat	Długość dróg gminnych *klm.*	Ilość numerów domów względnie rodzin	Dochody: Wartość prestacyi zł.	ct.	Należytość w materyale drzewnym od obszarów dworskich do 5% zł.	ct.	Dotacya z pow. funduszu dróg gminnych zł.	ct.	Należytość w czynszach z myta zł.	ct.	Inne dochody gotówką zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki Ryczałtowo zł.	ct.	Z końcem roku pozostałość w nieodrobionych prestacyach zł.	ct.	Uwaga
1	Biała	495·592	12.592	27.563	26	495	20	5.667	95	—	—	973	72	34.710	13	32.773	52	1.936	61	
2	Bóbrka	905·711	10.169	16.266	40	233	57	2.517	87	800	—	94	60	19.912	44	18.560	41	1.352	03	
3	Bochnia	627·163	14 668	22.499	55	1.636	25½	9 987	68	—	—	165	08	34.288	56½	32.027	97½	2.260	59	
4	Bohorodczany	453· —	9.855	15.768	—	401	—	1.221	56	—	—	1	50	17.392	06	15.866	10	1.346	38	
5	Borszczów	499·367	18.736	18.736	—	3.201	68	—	—	—	—	—	—	21 937	68	17.768	32	2.152	25	
6	Brody	995·269	16.902	27.045	20	2.289	70	4.579	15	—	—	71	—	33.985	05	32.939	47	2.644	83	
7	Brzesko	508· —	15 316	23.172	77½	2.103	27	4.734	45	—	—	373	48	30.383	97½	27.616	35	1.302	57½	
8	Brzeżany	588·407	11.184	12.561	65	1.841	41	—	—	—	—	—	—	14.403	06	14.092	91	308	15	
9	Brzozów	288·690	11.455	16.213	05	958	83	4.643	27	—	—	—	—	21.815	15	22.582	01	152	48	
10	Buczacz	810·600	16.988	27.180	80	2.244	26	37 920	82	5.000	—	916	42	73.262	30	72.153	30	1.109	—	
11	Chrzanów	439· —	10.404	19.892	50	83	29	11.155	04	—		1.318	82	31.449	65	27.958	32	1.302	50	
12	Cieszanów	765· —	12.355	14.826	—	1.308	23	1.479	05	—	—	—	—	17.613	28	16.135	62	972	45	
13	Czortków	461· —	10.399	13.983	85	2.102	64	—	—	—		—	—	16.086	49	15.514	84	189	02	
14	Dąbrowa	637·556	9.593	9.663	25	1.357	16	915	21	—	—	131	95	12.067	57	11.929	57	138	—	
15	Dobromil	344· —	9.778	13.264	70	689	38	839	18½	—	—	—	—	14 793	26½	13.788	54½	1.009	72	
16	Dolina	525·529	13.851	40.635	60	44	06	3.734	86	—	—	—	—	44.414	52	38.448	25	3.141	10	
17	Drohobycz	603·730	15.958	32.497	70	1.647	95	7.701	39	—	—	—	—	41.847	04	40.759	06	2.917	99	
18	Gorlice	376·970	12.117	20.857	90	924	37½	18.463	16½	2.768	84	—	—	43.014	28	41.518	42	934	03	
19	Gródek	829·245	8.798	14.974	31	1.465	06	1.588	50	—	—	7	41	18.035	28	14.117	41	3.992	64	
20	Grybów	384·505	7.484	11.102	60	371	05	—	—	—	—	—	—	11 473	65	12.259	59	1.209	74	
21	Horodenka	599·918	14.725	18.786	90	2.281	04	1.384	86	—	—	540	44	22.993	24	19.189	40	2.658	28	*ad 23.* Wstawiono wynikłości za rok 1894, gdyż wykaz za rok 1895 nie został dotychczas przedłożony pomimo urgensów.
22	Husiatyn	764·772	14.055	16.820	30	3.310	99	—	—	—	—	15	—	20.146	29	14.940	12	3.632	—	
23	Jarosław	964·880	16.383	26.212	80	3 084	64	2.862	02	—	—	236	49	32.395	95	30.231	68	1.442	50	
24	Jasło	684·519	16.903	29.773	60	1.496	97	13.586	43	888		1.702	98	47.447	98	44.907	05	512	49	
25	Jaworów	633· —	12.060	12 060	—	1.089	20	1.531	68	—	—	—	—	14.700	88	12.348	91	780	33	
26	Kałusz	576·274	12.401	22.082	50	859	45	5.373	67½	200	—	—	—	28.515	62½	27.847	02½	668	60	
27	Kamionka	744·250	14.564	14.564	—	2.233	58	1.342	60	—	—	—	—	18.140	18	16.342	30	1.797	87	
28	Kolbuszowa	552·856	10.580	13.539	70	655	47	1.892	30	—	—	4	62	16.092	09	16.539	—	141	58	
29	Kołomyja	463·162	17.224	24.406	10	1.749	31	13.109	83	—	—	—	—	39.265	24	36.929	81	1.552	10	
30	Kossów	612·300	14.895	17.874	—	488	92	2.124	80½	—		656	76	21 144	48½	19.259	02½	1.609	80	
31	Kraków	349·063	9.015	24.283	20	601	36	18.403	37	—	—	1 043	97	44.331	90	44.426	21	67	80	
32	Krosno	369·728	12.159	23.066	78	626	86	3 336	70	—	—	3.224	01	30.254	35	29.784	76	1.810	24	
33	Limanowa	563·395	10.608	16.946	30	520	45	9.664	45	—	—	12	—	27.143	20	26.799	51	289	80	
34	Lisko	711·269	11.506	23.012	—	1.102	94	4.813	76	—	—	—	—	28.928	70	28.928	70	—	—	
35	Lwów	1,055·590	16.727	28.413	60	2.569	74	20.102	67	—		2.079	68	53.165	69	41.135	32	3.162	64	
36	Łańcut	1,029·457	23.265	23.266	75	973	08	22.398	13¹.₂	975	32	176	32	47.789	60½	50.914	25	731	90	
37	Mielec	801·539	13.795	14.701	20	1.834	86	3.959	91	—	—	1	—	20.496	97	18.491	93	1.066	20	
38	Mościska	541·202	11.759	11.788	—	1.655	13	1.983	38	—	—	545	11	15 971	62	15.100	92	1.939	58	
39	Myślenice	463·100	14.152	15.750	40	489	40	2.535	73	286	45	383	07	19.445	05	20.060	92	124	70	
40	Nadwórna	503·543	13.112	26 224	50	690	56½	4.683	88½	—	—	1.572	50	33.171	45	30.521	95	2.649	50	
41	Nisko	512·700	10.809	12.970	80	786	17	—	—	—	—	35	—	13.791	97	9.796	60	3.174	20	
42	Nowy Targ	570 700	13.200	24.113	68	269	27	40.170	16	—	—	—	—	64.553	11	54.075	11	468	—	
43	Pilzno	272 894	7.681	8.908	85	918	05	3.268	97½	—	—	—	—	13.095	87½	11.340	51½	914	82	
44	Podhajce	825·629	12.391	14.869	20	2.411	36	41.084	10½	—	—	982	50	59.347	16½	58.024	67½	2.794	56	
45	Przemyśl	662· —	—	25.258	—	2.649	92	—	—	559	62½	37.705	39	66 172	93½	62.126	23	1.703	50	
46	Przemyślany	739·399	1.730	12.860	40	1 442	27	896	11½	—	—	—	—	15.198	78½	13.444	71½	2.079	86	
47	Rawa	663· —	16.039	12.831	20	1.646	44	—	—	—	—	—	—	14.477	64	11.580	37	1.254	70	
48	Rohatyn	773·500	—	17.064	30	2.187	95	3.945	68	255	—	696	94	24.149	87	20.953	97	1.231	88	
49	Ropczyce	602·023	12.236	14.272	70	1.552	80	21.344	04	—	—	—	—	37.169	54	35.153	82	1.272	45	
50	Rudki	630·463	10.215	10.215	96	2.327	47	6.621	36	—	—	763	81	19.928	60	15.798	90	1.982	40	
51	Rzeszów	798·600	21.733	21.733	—	2.067	24	7.412	23	290	70	125	20	31.628	37	30.489	01	746	71	
52	Sambor	510·134	15.028	19.726	50	1.392	31	7.782	13	—	—	—	—	28.900	94	25.710	38	2.870	44	*ad 54.* Wstawiono wynikłości za rok 1894, gdyż wykaz za rok 1895 nie został dotychczas przedłożony pomimo urgensów.
53	Sanok	500·735	13.817	23.797	18	1.284	77	12.865	88	—	—	4	85	37.952	68	35 271	07	1.515	30	
54	Sącz Nowy	895·237	15.170	20.770	40	1.168	64	17.727	30	5.051	09	73	66	44.791	09	41.934	16	3.301	83	
55	Skałat	581·600	11.262	13.513	50	2.325	65	3.679	12	—	—	—	—	19.518	27	16.329	85	2.528	72	
56	Śniatyn	369· —	11.349	18.188	05	880	69	—	—	—	—	—		19.068	74	16.505	02	2.563	72	
57	Sokal	800·300	13.458	13.458	—	2.628	63	3.966	35	—	—	—	—	20.052	98	20.799	10	1.291	75	
58	Stanisławów	426· —	11.794	19.119	90	1.073	35	—	—	—	—	—	—	20.193	25	20.899	48	393	77	
59	Staremiasto	260·289	8.419	10.102	80	486	78	1.960	—	—	—	—		12.549	58	11.783	68	276	30	
60	Stryj	941· —	4.248	10.195	20	515	28	198	75	—	—	—	—	10.909	23	10.456	54	473	60	
61	Tarnobrzeg	592·273	11.457	14.190	80	1.688	86	1.652	74	—	—	735	89	18.268	29	15.348	92½	3.078	51½	
62	Tarnopol	1,075· —	14.224	14.312	80	8.054	74	18.297	95	384	05	891	—	41.940	54	31.046	58	5.996	39	
63	Tarnów	673·368	10.730	15.100	14	1.460	61	1.384	91	—	—	—	—	17 945	66	13.656	09	3.001	25	
64	Tłumacz	527·284	14.236	20.231	40	1.520	95	20.784	04½	—	—	—	—	42.536	39½	40.394	80½	1.786	51	*ad 65.* Brak wykazów za lata 1892—1896 pomimo licznych urgensów
65	Trembowla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
66	Turka	788·489	10.077	20.150	—	403	09	2.449	37	—	—	—	—	23.002	46	22.753	46	249	—	
67	Wadowice	794·368	12.453	29.569	95	1.400	20	14.891	94½	—	—	—	—	45.862	09½	44.962	59	56	38	
68	Wieliczka	647·670	9.229	24.954	35	1.066	60	7.103	—	—	—	—	—	33.123	95	29.304	42	2.745	93	
69	Zaleszczyki	877·578	12.400	14.881	60	2.334	60	—	—	—	—	—	—	17.216	20	15.604	78	1.611	42	
70	Zbaraż	713·774	10.357	10.753	40	740	80	1.232	71	—	—	52	95	12.779	86	12.945	62	469	83	
71	Złoczów	1,165·739	21.803	30.398	40	694	37	1.640	11	—	—	—	—	32.732	88	29.657	93	3.074	95	
72	Żółkiew	693·800	12 272	12.272	—	1 223	66	4.454	45	1.720	—	95	—	19.765	11	17.251	28½	2.032	94	
73	Żydaczów	479 100	10.132	17.147	45	1.684	20	5.161	78	—	—	127	16	24.120	59	21.410	96	2.523	35	
74	Żywiec	453·445	15.015	24.694	30	1.306	86	3 497	01	—	—	18	29	29 516	46	25.471	67	1.382	43	
	Razem	46,338·742	900.454	1,374.903	93½	107.306	90½	506.741	55½	19.179	07½	58.555	57	2,066.687	04	1,905.791	09	117.857	40½	

Po potrąceniu od powyższych dochodów wydatków w kwocie	1.905.791	09
Wynosi pozostałość	160.895	95
która się składa:		
1. z nieodrobionych prestacyi	117.857	40½
2. z niedoborów do pokrycia przez fundusze powiatowe	43.038	54½
Razem jak wyżej . . .	160.895	95

WYKAZ

Wynikłości zamknięć rachunkowych powiatowych funduszów dróg gminnych za rok 1895.

L. porz.	Nazwa powiatu	Dochody zł.	Dochody ct.	Wydatki zł.	Wydatki ct.	Pozostałość kasowa z końcem roku zł.	Pozostałość kasowa z końcem roku ct.	Niedobór z końcem roku zł.	Niedobór z końcem roku ct.	Uwaga
1	Biała . . .	15.704	52	10.019	25	5.685	27	—	—	
2	Bóbrka . . .	31.252	07	23.079	89	8.172	18	—	—	
3	Bochnia . .	28.370	50	22.354	69	6.015	81	—	—	
4	Bohorodczany	2.561	31	1.747	45	813	86	—	—	
5	Borszczów . .	6.943	54	6.785	72	157	82	—	—	
6	Brody . . .	18.589	36	18.385	22½	204	13½	—	—	
7	Brzesko . . .	9.584	16½	9.577	15	7	01½	—	—	
8	Brzeżany . .	16.367	76½	15.160	17	1.207	59½	—	—	
9	Brzozów . .	6.869	97½	5.563	11	1.306	86½	—	—	
10	Buczacz . .	43.789	73	43.373	25	416	48	—	—	
11	Chrzanów . .	11.783	74	11.621	06	162	68	—	—	
12	Cieszanów . .	8.099	—	8.050	83	48	17	—	—	
13	Czortków . .	5.602	66	3.928	83	1.673	83	—	—	
14	Dąbrowa . .	14.608	83	14.603	83	5	—	—	—	
15	Dobromil . .	14.273	03½	7.711	89½	6.561	14	—	—	
16	Dolina . . .	12.558	39	9.591	96	2.966	43	—	—	
17	Drohobycz . .	16.550	94	15.942	78½	608	15½	—	—	
18	Gorlice . . .	36.657	50½	35 641	18½	1.016	32	—	—	
19	Gródek . . .	15.682	—	16.610	04½		—	928	04½	
20	Grybów . .	7.087	74½	6.536	05	551	69½	—	—	
21	Horodenka .	7.028	94½	6.340	15	688	79½	—	—	
22	Husiatyn . .	14.396	94	14.231	34	165	60	—	—	
23	Jarosław . .	17.370	13½	16.126	57	1.243	56	—	—	
						1 900	—	efekta	—	
24	Jasło . . .	17.997	41	15.968	97	128	44		—	
25	Jaworów . .	8.678	20½	6.404	92½	2.273	28	—	—	
26	Kałusz . . .	17.012	52	14.892	49½	2.120	02½	—	—	
27	Kamionka . .	15.105	11	13.941	23	1.163	88	—	—	
28	Kolbuszowa .	4.675	12	3.516	16	1.158	96	—	—	
29	Kołomyja . .	24.029	09½	24.021	11	7	98½	—	—	
30	Kossów . . .	4.780	76	4.197	57½	583	18½	—	—	
31	Kraków . . .	29.015	09	27 449	04	1.566	05	—	—	
32	Krosno . . .	17.324	74	12.101	47	5.223	27	—	—	
33	Limanowa . .	9.997	99	9.664	45	333	54	—	—	
34	Lisko . . .	6.372	61	6.372	61	—	—	—	—	
35	Lwów . . .	38.406	09	38.047	83	358	26	—	—	
36	Łańcut . . .	58.496	75	57.182	62	1.314	13	—	—	
37	Mielec . . .	17.588	39½	17.021	31	567	08½	—	—	
38	Mościska . .	16.250	56½	16.250	56½	—	—	—	—	
39	Myślenice . .	18.985	73	18.364	28	621	45	—	—	
40	Nadwórna . .	8.641	37	8.424	15½	217	21½	—	—	
41	Nisko . . .	39.817	59	39.361	90	455	69	—	—	
42	Nowytarg . .	7.085	16½	4.972	18½	2.112	98	—	—	
43	Pilzno . . .	5.171	02	3.787	09	1.383	93	—	—	
	Do przeniesienia	727.164	12½	664.924	40½	61.267 1.900	76½ 00	928	04½	

L. porz.	Nazwa powiatu	Dochody		Wydatki		Pozostałość kasowa z końcem roku		Niedobór z końcem roku		Uwaga
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
	Z przeniesienia	727.164	12½	664.924	40½	1.900 61.267	76½	928	04½	
44	Podhajce	61.629	65½	61.629	65½	—	—	—	—	
45	Przemyśl	41.483	45	40.545	94½	937	50½	—	—	
46	Przemyślany	28.713	12	28.578	48	134	64	—	—	
47	Rawa	19.933	58	19.933	58	—	—	—	—	
48	Rohatyn	6.149	34½	6.070	74½	78	60	—	—	
49	Ropczyce	21.378	37½	20.629	50½	748	87	—	—	
50	Rudki	4.751	66	4.679	21	72	45	—	—	
51	Rzeszów	34.245	46	34.064	17½	181	28½	—	—	
52	Sambor	19.988	56	19.955	34	33	22	—	—	
53	Sanok	35.720	10	35.715	02	5	08	—	—	
54	Sącz nowy	27.806	41	27.806	41	—	—	—	—	
55	Skałat	35 055	34	35.012	88	42	46	—	—	
56	Śniatyn	8.795	14	8.795	14	—	—	—	—	
57	Sokal	11.949	72	11.949	72	—	—	—	—	
58	Stanisławów	14.463	99½	16.150	68	313	31½	—	—	
59	Staremiasto	2.436	83	1.879	47	557	36	—	—	
60	Stryj	10.616	06	9.751	11	864	95	—	—	
61	Tarnobrzeg	16 253	59	15.961	14½	292	44½	—	—	
62	Tarnopol	61.100	45	55.195	66	5.904	79	—	—	
63	Tarnów	25.447	05	25.447	05	—	—	—	—	
64	Tłumacz	22.692	04½	20.694	04½	1.998	—	—	—	
65	Trembowla	—	—	—	—	—	—	—	—	
66	Turka	3.508	17	3.258	27	249	90	—	—	
67	Wadowice	15.106	20	15.008	98	97	22	—	—	
68	Wieliczka	25 429	80	24.572	21	857	59	—	—	
69	Zaleszczyki	8.030	91	2.571	14	5.459	77	—	—	
70	Zbaraż	48.591	14	48.591	14	—	—	—	—	
71	Złoczów	19.081	82½	17.500	18	1.581	64½	—	—	
72	Żółkiew	23.145	09	22.329	88	815	21	—	—	
73	Żydaczów	14 302	73	12.639	79	1.662	94	—	—	
74	Żywiec	4.560	26	4.364	36	195	90	—	—	
	Razem	1,401.530	18½	1.316.205	32	84 352 cf. 1.900	91 —	928	04½	
						86.252	91			
	Po potrąceniu niedoboru w kwocie	—	—	—	—	928	04½	—	—	
	Zapas kasowy z końcem roku 1895 w 73 powiatach	—	—	—	—	85 324	86½	—	—	

Wykaz

datków dobrowolnych deklarowanych na budowę dróg krajowych po koniec roku 1896.

Liczba porz.	Przedmiot	Należytość				Razem		Odpisano		Pozostaje		Uiszczenie		Pozostała zaległość						Uwaga
		zaległa		bieżąca										z lat ubiegłych		z roku bieżąc.		Razem		
		zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct	
	I. Droga Lwów-Stojanów.																			
1	Rada pow. w Kamionce Strum.	7.000	—	—	—	7.000	—	—	—	—	—	1.000	—	6.000	—	—	—	6.000	—	
2	Gmina Kamionka Strumiłowa	3.618	—	—	—	3.618	—	—	—	—	—	250	—	3.368	—	—	—	3.368	—	
	II. Most pod Kurowem.																			
1	Rada pow. w Nowym Sączu	1.000	—	—	—	1.000	—	—	—	—	—	1.000	—	—	—	—	—	—	—	
	III. Droga Rzeszów-Nadbrzezie.																			
1	Gmina Sokołów	400	96	—	—	400	96	—	—	—	—	—	—	400	96	—	—	400	96	
2	Ks. Hieronim Lubomirski	1.078	14		—	1.078	14	—	—	—	—	—	—	1.078	14	—	—	1.078	14	
	IV. Droga Tarnów-Szczucin.																			
1	Rada pow. w Dąbrowie	500	—	—	—	500	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—	—	500	—	
	Suma dochodów	13.597	10	—	—	13.597	10	—	—		—	2.250	—	11.347	10	—	—	11.347	10	

W

stanu funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych

Liczba porząd.	Fundusz pro praeterito budowy drogi	Administruje c. k. Starostwo w	Z należytości czynnych z końcem roku 1895			
			wykazanych w kwocie		odpisano w kwocie	
			zł.	ct.	zł.	ct.
1	Lwów—Rohatyn	Bóbrce	6.385	94½	—	—
2	Czortków—Skała	Czortkowie	475	02	—	—
3	„ Monasterzyska					
4	„ „	Buczaczu	2.277	53	—	—
5	Strussów—Buczacz					
6	Brzeżany—Tarnopol	Brzeżanach	—	—	—	—
7	„ —Złoczów					
8	Sanok—Rzeszów	Sanoku	3.317	79	—	—
9	„ —Przemyśl	„	4.051	20	—	—
10	pow. Tarnawa—Radoszycze	„	134	80	—	—
11	„ Tarnopol—Brody	Tarnopolu	10.446	77	—	—
12	kraj. Strussów—Buczacz	„	12.726	26½	—	—
13	„ Brzeżany—Podwołoczyska	„	13.870	30½	52	61
14	„ „ —Tarnopol	„	354	70	—	—
15	pow. Grzymałów—Skałat					
16	„ Smykowce	Skałacie	32.557	14	2.200	61
17	kraj. Jarosław—Bełzec	Jarosławiu	—	—	—	—
18	Drogi obwodowe byłego obwodu	Nowym Sączu	—	—	—	—
	„ „ „ „ nowosandeckiego	Limanowy	15	93½	—	—
		Razem	86.633	39	2.253	22

KAZ

i powiatowych z końcem roku 1896 względnie 1895.

Wynikłości z końcem roku 1896												UWAGA
Aktywa						Pasywa		Z porównania okazuje się				
Należytości czynne od stron konkurencyjnych		Zapas kasowy gotówką i efektami		Razem		Należytości bierne od stron konkurencyjnych		Nadwyżka		Niedobór		
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
6.385	94½	1.559	51	7.945	45½	6.032	95½	1.912	50	—	—	Brak rachunków, zatem wpisano wynikłości z r. 1895.
475	02	—	—	475	02	—	—	475	02	—	—	
2.277	53	1	13	2.278	66	1.550	67	727	99	—	—	Odpisano z powodu mylnego utrzymywania ewidencyi w c. k. urzędzie podatkowym w Brzeżanach.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	2.264	68	2.264	68	—	—	2.264	68	—	—	Ulokowano na książeczkę Banku krajowego Nr. 9.556 w łącznej kwocie 2.849 zł. 68½ ct.
—	—	343	97½	343	97½	—	—	343	97½	—	—	
—	—	241	03	241	03	—	—	241	03	—	—	
10.466	77	296	11	10.762	88	10.088	29½	674	58½	—	—	
12.623	17½	662	64	13.285	81½	23.587	16½	—	—	10.301	35	
13.632	29½	4.324	67	17.956	96½	23 890	42½	—	—	5.933	46	
299	98	54	72	354	70	—	—	354	70	—	—	
30.339	53½	1.670	81	32.010	34½	34.113	40½	—	—	2 103	06	
—	—	—	—	—		4.420	95	—	—	4.420	95	
—	—	127	58½	127	58½	—	—	127	58½	—	—	
15	92½	—	—	15	92½	—	—	15	92½	—	—	
76.516	17½	11.546	86	88.063	03½	103.683	86½	7.137	99	22.758	82	
										15.620	83	

Alegat 5. do sprawozdania z czynności Dep. IV. Wydziału krajowego za rok 1897.

WYKAZ

zezwolonych w r. 1897 kredytów ze skarbu Państwa na budowę i rekonstrukcyę dróg powiatowych i gminnych.

Pozycya	Przedmiot	Długość objektu w klm.	Zezwolone koszta budowy	Zezwolone kredyty do końca r. 1896	Zezwolone kredyty w roku 1897	Uwaga
	I. Budowle wykonywane przez c. k. organa rządowe:					
1	Most na Dniestrze w Żurawnie i droga Żurawno-Knihynicze powiat Żydaczów i Rohatyn	21·700	100.440	60.000	13.000	
2	Most na Dunajcu Biskupice-Żabno z dojazdami, powiaty Tarnów i Brzesko	0·429	77.340	20.000	25.000	
	I. Razem	22·129	177 780	80.000	38.000	
	II. Zasiłki udzielone Wydziałom Rad powiatowych:					
1	Na uporządkowanie dróg w obrębie fortecy w Przemyślu	39·400	62.684	46.000	10.000	
2	Droga Majdan-Stany-Rozwadów (powiat Tarnobrzeg, Nisko, Kolbuszowa)	30·589	100.000	40 000	10.000	
3	Droga Busk-Toporów, powiat Kamionka strumiłowa .	18·878	122 020	10.000	30.000	
4	Droga Jaworów-Sądowa Wisznia, powiat: Jaworów, Mościska	18·927	20.200	10.100	10.100	
5	Droga Sieniawa-Bukoniec powiat Jarosław	15·647	30.000	—	5.000	
6	Droga Leżajsk Ruda-Tarnogóra, powiat Łańcut . . .	13·856	40.000	25.000	9.000	
	II. Razem . . .	137·297	374.904	131.000	74.000	
	I. Razem	22·129	177.780	80.000	38.000	
	Ogółem	159·416	552.684	211.000	112.000	

SPRAWOZDANIE

z czynności Departamentu IV. Wydziału krajowego: b) w sprawach kolejowych

za czas od 18. listopada 1896 do 12. listopada 1897.

(Z 12 alegatami.)

Departament IV.

Szef departamentu Antoni Jaxa Chamiec, członek Wydziału krajowego i zastępca Marszałka krajowego w Wydziale krajowym.

A. Uchwały Wysokiego Sejmu powzięte w czasie sesyi 1896/1897.

Uchwała z 15 lutego w przedmiocie poparcia kolei lokalnej Chabówka-Nowytarg-Zakopane.

1. W załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany postanowień uchwał sejmowych z dnia 8. lutego 1895, 7. lutego 1896 i 8. lutego 1896, dotyczących poparcia budowy kolei lokalnej *Chabówka-Nowytarg-Zakopane*, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. lutego 1897 następującą uchwałę:

IV. Oznaczenie kolei lokalnej, zawarte pod al. b) ustępu A. punktu 1go, tudzież postanowienie ustępu b) punktu 2go uchwały I. Sejmu krajowego z dnia 8. lutego 1895, obejmującej program poparcia poszczególnych kolei lokalnych, zatwierdzonej Najwyższem postanowieniem z dnia 3. stycznia 1896, dotyczące kolei lokalnej Chabówka-Zakopane, zostają uchylone w dotychczasowem brzmieniu i mają opiewać jak następuje:

ad al. b) ustępu A. punktu 1go:

„Chabówka-Nowytarg-Zakopane, normalno-torowa“;

ad b) punktu 2go: „930.000 złotych wyraźnie dziewięćset trzydzieści tysięcy złotych dla kolei Chabówka-Nowytarg-Zakopane, a nadto gwarancya dochodu tej kolei od takiej dodatkowej kwoty, jaka okaże się potrzebną celem uzupełnienia do wysokości 200.000 złotych wyraźnie dwakroć sto tysięcy złotych udziałów, mających być dodatkowo objętymi przez interesentów miejscowych na rzecz przekształcenia projektowanej wązkotorowej kolei na normalno-torową z zastrzeżeniem, że kapitał imienny ustanowiony będzie na sumę 2.900.000 złot. wyraźnie dwa miliony dziewięcset tysięcy złotych w. a. Reszta kapitału imiennego, a to 1,770.000 złot. wyraźnie milion siedemset siedemdziesiąt tysięcy złotych wal. austr., dostarczoną będzie w następujący sposób:

„α) 470.000 zł. wyraźnie czterysta siedmdziesiąt tysięcy złotych w. a. przez emisyę akcyi zakładowych, wpłaconych w pełnej imiennej wartości, z których 235.000 zł. obejmie państwo, a 235.000 zł. interesenci miejscowi i do których to akcyi zakładowych nie będzie przywiązanem prawo pobierania procentów interkalarnych za czas budowy;

„β) 1,300.000 zł. wyraźnie milion trzysta tysięcy złotych w. a. dostarczy państwo.

„O ileby według uznania Wydziału krajowego zachodziła potrzeba, zamiast akcyi zakładowych przez miejscowe czynniki interesowane, przyjąć ich gwarancye oprocentowania i umorzenia odpowiedniej części kapitału zakładowego, upoważnia się Wydział krajowy do objęcia za nich odpowiedniej części akcyj zakładowych, wpłacenia ich w pełnej imiennej wartości i pokrycia odnośnego wydatku z krajowego funduszu kolejowego, a to po zawarciu umowy z gwarantującymi interesentami, zabezpieczającej fundusz rzeczony od strat.

„Powzięta w tym ostatnim przedmiocie osobna uchwała sejmowa z dnia 8. lutego 1896, zostaje niniejszem uchyloną.

Uchwała powyższa — o ile pociąga ona za sobą stałe obciążenie funduszu krajowego — uzyskała Najwyższe zatwierdzenie na dniu 19. września 1897, o czem c. k. Namiestnictwo uwiadomiło Wydział krajowy odezwą z dnia 4. października b. r. l. 10.848/p.

Na podstawie powyższej uchwały odniósł się Wydział krajowy do c. k. Ministerstwa kolejowego pismem z dnia 22. marca 1897 l. 13.512/97 z prośbą o jak najspieszniejsze wdrożenie rokowań koncesyjnych na normalnotorową kolej z Chabówki przez Nowytarg do Zakopanego.

Pertraktacye odnośne przeprowadzone zostały w maju r. 1897, a wyniki tychże podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu w ustępie 17. niniejszego sprawozdania.

2. Uchwała z 15. lutego 1897 w przedmiocie poparcia kolei lokalnej Trzebinia-Skawce.

W załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego l. 5.963/97 w przedmiocie zmiany i uzupełnienia uchwały Wys. Sejmu z dnia 8. lutego 1895, dotyczącej poparcia kolei lokalnej *Trzebinia-Skawce* powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. lutego następującą uchwałę:

II. Postanowienie ustępu a) punktu 2. uchwały I. Sejmu krajowego z dnia 8. lutego 1895, zatwierdzonej Najwyższem postanowieniem z dnia 5. stycznia 1896, dotyczące poparia kolei lokalnej Trzebina-Skawce, zostaje uchylonem w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać jak następuje:

1) 1,660.000 zł. wyraźnie milion sześćset sześćdziesiąt tysięcy złotych w. a. dla kolei Trzebinia-Skawce, z zastrzeżeniem, że kapitał imienny ustanowiony będzie na sumę 2,500.000 zł., wyraźnie dwa miliony pięćkroćstotysięcy złotych wal. austr.

Z tego kapitału imiennego suma potrzebna ponad wspomianą pożyczkę pierwszeństwa, a to co najmniej 840.000 zł., wyraźnie ośmset czterdzieści tysięcy zł. w. a., dostarczoną będzie przez emisyę akcyi zakładowych. wpłaconych w pełnej ich imiennej wartości, z których co najmniej 420.000 zł. obejmuje państwo w myśl postanowień ustawy z dnia 19. czerwca 1895 (Dz. u. p. Nr. 83), a co najmniej 420.000 zł. interesenci miejscowi i do których akcyi zakładowych nie będzie przywiązane prawo pobierania procentów interkalarnych za czas budowy.

Nadto upoważnia się Wydział krajowy, aby — jeżeliby uznał, że ustanowiony już kapitał zakładowy okazał się niewystarczającym — zezwolił Towarzystwu kolei Trzebinia-Skawce na odpowiednie podniesienie kapitału zakładowego przez emisyę akcyi zakładowych lub akcyi pierwszeństwa, wpłaconych w pełnej ich imiennej wartości, a to w tej wysokości, któraby umożliwiła przeprowadzenie robót nieprzewidzianych, których koszta nie powinny przekraczać kwoty 200.000 zł., wyraźnie dwakroć stotysięcy złotych wal. austr., oraz ewentualne zakupno istniejącej kolei górniczej Trzebinia-Siersza.

Odezwą z dnia 4. października 1897 l. 10.848/97 r. oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, że uchwała powyższa, o ile pociąga ona za sobą stałe obciążenie funduszu krajowego, uzyskała Najwyższe zatwierdzenie dnia 19. września 1897.

Szczegółowe sprawozdanie w przedmiocie kolei Trzebinia-Skawce podajemy w ustępie 16. niniejszego sprawozdania.

3. Uchwała w przedmiocie złączenia zobowiązań kraju co do poparcia kolei lokalnych Trzebinia-Skawce i Piła-Jaworzno.

Na dniu 15. lutego 1897 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„*Upoważnia się Wydział krajowy, aby na ewentualne żądanie stron „interesowanych, zgodził się na złączenie kolei Jaworzno-Piła i Trzebinia-Skawce „i złączył także zobowiązania kraju wobec tych kolei.*“

Uchwałę powyższą podał Wydział krajowy reskryptem z dnia 10. marca 1897 l. 13.514/97 do wiadomości koncessyonaryusza kolei Trzebinia-Skawce p. Juliusza Sieglera d'Eberswald oraz spadkobierców po ś. p. Dr. Retingerze jako ubiegającym się o koncesyę na kolej Jaworzno-Piła.

W sprawie złączenia obu powyższych linii oraz zjednoczenia odnośnych zobowiązań kraju nie zaszła dotąd potrzeba poczynienia jakichkolwiek zarządzeń.

Co do dalszego toku spraw w przedmiocie linii Jaworzno-Piła i Trzebinia-Skawce, to przedstawiamy takowe w punkcie 18. względnie 16. niniejszego sprawozdania.

4. Uchwała z 15. lutego 1897 w sprawie objęcia programem akcyi kolei Ustrzyki-Wołosate z odnogą do Turki.

Na posiedzeniu z dnia 15. lutego 1897 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„*Ze względu, że budowa kolei Ustrzyki-Wołosate z odnogą do Turki „jest z uwagi na ogólne interesa kraju potrzebną, poleca się Wydziałowi krajo-„wemu, aby po porozumieniu się z koncesyonaryuszami pomienione linie progra-„mem swej najbliższej akcyi objął.*“

O powyższej uchwale zawiadomiliśmy przez Wydział powiatowy w Turce osoby, które otrzymały pozwolenie na podjęcie przedwstępnych robót technicznych dla linii kolejowej z Ustrzyk dolnych do granicy węgierskiej pod Wołosatem z odnogą do Turki i wezwaliśmy je do przedłożenia Wydziałowi krajowemu materyałów koniecznych do powzięcia decyzyi w sprawie poparcia tej linii przez kraj. Na skutek tego wezwania przedłożono nam projekt wstępny, jednakże bez rachunku rentowności i planu sfinansowania budowy. Wobec tego sprawa budowy tej linii nie postąpiła o tyle, aby Wydział krajowy obecnie już mógł przedłożyć Wysokiemu Sejmowi konkretny wniosek co do objęcia projektu tego programem dalszej akcyi kraju.

Nadmieniamy jednak, że, o ile Wydziałowi krajowemu wiadomo, wyłonił się projekt budowy kolei żelaznej ze Lwowa, na Sambor, Staremiasto, Turkę do granicy kraju pod Uzsok z połączeniem z węgierskiemi kolejami żelaznemi. Gdy projekt ten urzeczywistnia żądanie przez czynniki interesowane połączenie powiatu Turczańskiego z siecią austr. kolei państwowych, a z drugiej strony projektowana linia niezawodnie wpłynie na rentowność projektowanej kolei lokalnej. przeto urzeczywistnienie projektu budowy linii Lwów Sambor Uzsok może ewentualnie zakwestyonować przyjście do skutku budowy linii Ustrzyki-Wołosate z odnogą do Turki.

5. Uchwała z 15. lutego 1897 w przedmiocie poparcia przez kraj kolei lokalnej Przeworsk-Bachórz Dynów.

Na posiedzeniu z dnia 15. lutego 1897 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„*Upoważnia się Wydział krajowy, w razie gdyby badania techniczne „i komercyalne planów kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów) wydały rezultat, obie-„cujący oprocentowanie gwarantowanej przez kraj pożyczki i gdyby interesenci „i państwo zapewnili pokrycie jednej trzeciej części kosztów w myśl ustawy kraj. „z dnia 17. lipca 1893 Nr. 42. Dz. u. kr., udzielił imieniem kraju gwarancyi „od resztujących $^2/_3$ kosztów do kwoty maksymalnej 1,800.000 zł. przy maksy-„malnym kapitale imiennym 2,700.000 zł. dla budowy tej kolei.*“

Według sprawozdania przedłożonego przez konsorcyum c. k. Rząd ma przyczynić się do budowy linii Przeworsk-Bachórz kwotą 500.000 zł., interesenci miejscowi subskrybowali, względnie subskrybować jeszcze będą kwotę łączną 186.600 zł., deklaracye tychże nie są jednakowoż dotąd prawomocne. Rachunek rentowności sporządzony przez c. k. Dyrekcyę kolei państwowych wymaga jeszcze dalszych badań przez krajowe biuro kolejowe, tak że dzisiaj nie możemy się jeszcze oświadczyć co do rentowności projektowanej linii.

Sporządzenie projektu szczegółowego powierzone zostało przy współdziałaniu krajowego biura kolejowego p. Gwalbertowi Ziembickiemu; roboty w polu nad tym projektem odbywały się pod kontrolą tegoż biura i są w toku.

Podjęto również rokowania z zarządem c. k. kolei państwowych co do warunków technicznych budowy tej linii, jej urządzeń potrzebnych do exploatacyi i warunków złączenia linii na stacyi Przeworsk. Z powodu iż projekt szczegółowy dotychczas nie jest ukończonym i że zachodzą bardzo znaczne różnice zapatrywań między Zarzadem kolei państwowych a kraj. biurem kolejowem co do szczegółów urządzenia linii, kosztorys budowy nie mógł być dotąd ostatecznie zestawionym.

Wysokość kosztów exploatacyi zależy także od urządzenia ruchu na linii i od oznaczenia jej charakteru jako kolei czysto lokalnej, lub kolei głównej pierwszego lub drugiego rzędu W braku zatem danych, tak co do spodziewanych dochodów tej linii, jak i co do wysokości wydatków połączonych z prowadzeniem ruchu, Wydział krajowy nie może obecnie oznaczyć, czy kapitał przez kraj na budowę tej linii przeznaczyć się mający znajdzie dostateczne oprocentowanie.

Nadmieniamy w końcu, że subwencya państwowa nie została dotychczas przyznaną w drodze ustawodawczej.

6. Uchwała z 15. lutego 1897, którą odstąpiono Wydziałowi krajowemu do zbadania wniosek o poparcie kolei lokalnych Dębica-Jasło i Jasło-Konieczna.

Na posiedzeniu zdnia 15. lutego 1897 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„*Wniosek posła Weigla w przedmiocie projektu budowy kolei lokal-*
„*nych Dębica-Jasło i Jasło-Konieczna Sejm przekazuje Wydziałowi krajowemu z pole-*
„*ceniem, aby zbadał rzecz, ewentualnie przeprowadził rokowania z c. k. Rządem*
„*co do warunków pomocy ze strony c. k. skarbu państwa do ich budowy i o*
„*wyniku tych czynności zdał sprawę na najbliższej sesyi z odpowiednimi wnioskami.*“

W wykonaniu powyższego polecenia wydano następujące zarządzenia:

a) co do linii *Jasło-Konieczna.*

C k. Ministerstwo kolei żelaznych reskryptem z 31. lipca 1897 l. 9894 I. oświadczyło, że udzieli usiłowaniom zmierzającym do budowy linii kolei Dębica-Jasło-Konieczna wszelkiego w drodze administracyjnej poparcia, że jednak dostarczenie dla budowy tej linii potrzebnych znacznych funduszów musi być pozostawione stronom bezpośrednio interesowanym przy udziale Reprezentacyi krajowej.

Wobec tego oświadczenia c. k. Rządu odnieśliśmy się do c. k. Ministerstwa kolei żelaznych z prośbą, ażeby jaśniej określiło stanowisko, jakie w tej sprawie zająć zamierza.

Koszta budowy linii Jasło-Konieczna oblicza Ministerstwo na 3,400.000 zł., interesenci miejscowi wraz z państwem złożyć by więc musieli co najmniej 1,134.000 zł., z czego atoli dotąd tylko kwota 479.000 zł. prawomocnie została zdeklarowana. Wobec tego stanu rzeczy i gdy nadto przedłożony rachunek rentowności jest nieodpowiedni, Wydział krajowy nie ma obecnie dostatecznej podstawy do stawiania wniosków w sprawie ewentualnego poparcia przez kraj budowy linii Jasło-Konieczna.

b) co do linii *Dębica-Jasło.*

O powołanej na wstępie uchwale Wysokiego Sejmu zawiadomił Wydział krajowy Wydziały powiatowe w Jaśle, Pilźnie i Ropczycach, wskazując na potrzebę utworzenia konsorcyum, któreby się zajęło urzeczywistnieniem projektu.

Gdy do tej pory nie przedłożono Wydziałowi krajowemu ani projektu wstępnego i kosztorysu, ani rachunku rentowności i planu sfinansowania budowy, przeto projekt kolei Dębica-Jasło uważać należy obecnie za niedojrzały do traktowania przez Wydział krajowy i Wysoki Sejm.

Zaznaczamy nadto, że objęcie powyższych dwóch linii programem akcyi krajowej, nawet w tym razie, gdyby wszelkie warunki przez interesentów zostały dopełnione, nie mogłoby nastąpić przed zapewnieniem funduszów potrzebnych do pokrycia ciężarów, wynikających z ewentualnych zobowiązań kraju, czyli przed czasem, w którym dochody z kolei objętych pierwszą akcyą kraju nie przysporzą funduszowi kolejowemu nowych zasobów.

7. Uchwała z 15. lutego 1897, którą odstąpiono

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu wniosek posła Merunowicza w przedmiocie budowy kolei żelaznej ze Lwowa do Winnik z poleceniem, aby zbadał rzecz, ewentualnie przeprowadził rokowania z c k. Rządem co do warunków pomocy ze strony c. k. Skarbu Państwa i o wyniku tych czynności zdał sprawę na najbliższej sesyi z odpowiednimi wnioskami.

Wydziałowi krajowemu do zbadania wniosek o poparcie kolei lokalnej Lwów-Winniki

Wykonując powyższe polecenie odniósł się Wydział krajowy do Magistratu miasta Lwowa z wezwaniem, aby w porozumieniu z czynnikami interesowanymi oświadczył się jak najrychlej co do kierunku linii Lwów Winniki, a następnie spowodował zawiązanie się konsorcyum do przeprowadzenia budowy i uskutecznienia przedwstępnych studyów technicznych i przygotowania materyałów wymaganych instrukcyą Wydziału krajowego z dnia 2. marca 1894 l. 11537. Również zażądaliśmy deklaracyi stron interesowanych co do wysokości udziału, jakim przyczynić się zamierzają do kosztów budowy projektowanej linii.

Na to wezwanie oświadczył Magistrat miasta Lwowa sprawozdaniem z dnia 14. sierpnia 1897, że komisya wybrana przez Reprezentacyę miasta dla rozpatrzenia projektu budowy kolei ze Lwowa do Winnik uznała, że jedynie trasa prowadząca od linii kolei czerniowieckiej przez Gablenzhof i Nowy Świat, nad stawem pełczyńskim, przez Pohulankę do rogatki Łyczakowskiej i Winnik, miałaby dla gminy miasta Lwowa i prywatnych interesentów lwowskich znaczenie praktyczne. (Tem samem odrzucony został projekt krajowego biura kolejowego prowadzący trasę z Kozielnik przez Pasieki do rogatki Łyczakowskiej a stąd przez Lesienice do Winnik, według którego koszta budowy wynosiłyby tylko 495.000 zł. wa.) Gdy jednak koszta trasy przyjętej przez komisyę Reprezentacyi miasta obliczone zostały na 1,700.000 zł., przeto nie ma najmniejszej nadziei, by gmina miasta Lwowa i interesenci prywatni przyczynić się mogli datkami w stosunku odpowiednim do ogólnych kosztów.

W obec tego uważa Magistrat akcyę gminy miasta Lwowa w sprawie niniejszej za ukończoną.

8. Uchwała w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatu Nowy-Targ do pokrywania niedoborów kolei lokalnej Chabówka-Nowy-Targ-Zakopane.

Na posiedzeniu z dnia 15. lutego 1897 uchwalił Wysoki Sejm projekt ustawy w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatu Nowy Targ do pokrywania niedoborów lokalnej kolei Chabówka-Nowy Targ-Zakopane.

Powyższa ustawa uzyskała Najwyższą Sankcyę na dniu 19. września 1897 i została ogłoszoną w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych Nr. 61.

Rokowania celem zawarcia umowy z Reprezentacyą powiatu Nowotarskiego w tym przedmiocie zostały przez Wydział krajowy wdrożone.

9. Wezwanie do ck. Rządu w sprawie kolei rządowej Przeworsk-Rozwadów.

Na posiedzeniu dnia 15. lutego 1897 uchwalił Wysoki Sejm następującą rezolucyę:

„*Wzywa się ponownie c. k. Rząd, aby wnioski odnoszące się do budowy kolei rządowej Rozwadów-Przeworsk przedłożył na bieżącej sesyi Rady Państwa.*“

W sprawie tej podnieść musimy przedewszystkiem iż do preliminarza inwestycyjnego na 1897 rok, uchwalonego ustawą finansową z 26. stycznia 1897 Dz. p. p. Nr. 34, wstawioną została kwota 30000 zł. na budowę kolei Przeworsk-Rozwadów, a w szczególności na koszta sporządzenia projektu szczegółowego i roboty przygotowawcze do podjęcia budowy.

Rewizya trasy i komisya stacyjna dla tej kolei odbyła się w czasie od 18. do 20. maja 1897 r.

Reambulacya pierwszych jedenastu kilometrów linii wraz z mostem na Wisłoku odbyła się w czasie od 11. do 13. listopada 1897. Budowa tej części ma być bezzwłocznie rozpoczętą.

10. Uchwała

Wysoki Sejm ustanowił na posiedzeniu swem z dnia 13. lutego 1897 stały etat dla krajowego biura kolejowego.

z 13. lutego 1897, którą ustanowiony został stały etat krajowego biura kolejowego.

W granicach ustanowionego etatu zamianował Wydział krajowy dekretem z dnia 25. maja 1897 l. 12.243:

starszym inżynierem: prow. st. inżyniera Maurycego Machalskiego;

referentem administracyjnym: prow. referenta administracyjnego Leona Paszkowskiego;

inżynierem I. klasy: prowiz. inżyniera I. klasy Romana Bobrowskiego;

oficyałem administracyjnym: prow. oficyała administracyjnego Tadeusza Filippiego;

inżynierami asystentami: prow. inżynierów asystentów Stanisława Filippiego i Kazimierza Zaczkowskiego;

inspicyentem rysownikiem: prow. inspicyenta rysownika Władysława Grabowicza;

asystentem rachunkowym: prow. asystenta rachunkowego Andrzeja Imiała;

asystentem manipulacyjnym: prow. asystenta manipulacyjnego Maurycego Salutryńskiego;

woźnym: prow. woźnego Adolfa Strobla.

Dekretem z dnia 1. czerwca 1897 l. 20.491, koncepistą: przydzielonego do krajowego biura kolejowego aplikanta konceptowego Wydziału krajowego Bolesława Czołowskiego.

Jednej posady starszego inżyniera nie obsadził Wydział krajowy wcale, a natomiast ustanowił prowizorycznie posadę zastępcy dyrektora krajowego biura kolejowego z poborami przywiązanymi do posady starszego inżyniera (t. j. 2000+360) oraz dodatkiem osobistym w wysokości 400 zł. w. a. rocznie (analogicznie do posady zastępcy dyrektora oddziału techniczno-drogowego).

Pełnienie obowiązków zastępcy dyrektora poruczył Wydział krajowy dekretem z dnia 11. września b. r. l. 53.456/97 dotychczasowemu inspektorowi c. k. kolei państwowych p. Ludwikowi Goltentalowi.

W ten sposób nie obciążając funduszu krajowego, usunął Wydział krajowy częściowo brak, jaki w organizacyi krajowego biura kolejowego od dawna dotkliwie uczuwać się dawał przez to, że dyrektor tegoż biura nie miał aktualnego zastępcy.

11. Polecenie Wydziałowi krajowemu, aby uzupełnił organizacyę krajowego biura kolejowego.

Wysoki Sejm powziął na posiedzeniu dnia 15. lutego 1897 r. następującą uchwałę:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby organizacyę krajowego biura kolejowego uzupełnił w taki sposób, iżby ono mogło załatwiać nietylko przeprowadzenie uchwalonych już linii, lecz także badania dalszych projektów oraz ewidencyę spraw taryfowych, będących w związku z interesami krajowymi, i zdał sprawę z wykonania tego polecenia na następnej sesyi o ile to się da osiągnąć bez obciążenia funduszu krajowego, a przedstawił wnioski na wypadek, gdyby obciążenie budżetu okazało się potrzebne.

Stosownie do powyższego polecenia postarał się Wydział krajowy przedewszystkiem o uzupełnienie organizacyi krajowego biura kolejowego o ile możności bez obciążania funduszu krajowego.

Mianowicie prócz prowizorycznego ustanowienia posady zastępcy dyrektora, o czem już wyżej była mowa, przyjęto dla spraw taryfowych tymczasowo jednego funkcyonarusza w charakterze prowizorycznego oficyała. W obu wypadkach nie przekroczono kredytu udzielonego na utrzymanie krajowego biura kolejowego. Obecny stały etat kraj. biura kolejowego niezbędnym jest dla załatwiania spraw zwyczajnych, bez względu na ciągle przybywające czynności nadzwyczajne przejściowe, wynikające z objęcia czynności tak technicznych, jak administracyjnych poszczególnych Towarzystw akcyjnych jakoto: w dziale technicznym badanie projektów wstępnych i szczegółowych, względnie ich wypracowanie, interwencya przy rozlicznych dotyczących komisyach, wypracowanie wszelkich normaljów, obliczenie i projektowanie żelaznych konstrukcyi mostowych, wypracowanie typów taboru, zamówienie i odbiór wszelkich materyałów nawierzchni i ta

boru, nadzór budowy, kolaudacye i odbiór wykonanych robót, przygotowanie do otwarcia kolei, zamówienie, odbiór i oddawanie materyałów i inwentarza potrzebnego do exploatacyi kolei, wypracowanie wszelkich planów wykonania budowy, przygotowanie elaboratów dla oddania robót przedsiębiorstwom, następnie załatwianie spraw technicznych dla wykupna gruntów pod kolej i załatwianie rozlicznych korespondencyi, wynikających z powyższych czynności, oraz wiele innych tu niewymienionych spraw technicznych; w dziale administracyjnym: sporządzanie umów i deklaracyi i ich załatwianie, rozliczne administracyjne czynności połączone z wykupnem gruntów pod kolej, prowadzenie kasowych i rachunkowych czynności, prowadzenie ewidencyi wydatków oraz materyałów i inwentarza, współudział w zawieraniu umów z przedsiębiorcami, załatwianie mnogich z wymienionemi czynnościami połączonych korespondencyi i wiele innych niewyliczonych tu spraw administracyjnych.

Ze względu na wspomniane czynności, wynikające jak już wspomniano z obecnej akcyi kraju na polu popierania kolei niższorzędnych, okazała się nieodzowna potrzeba czasowego wzmocnienia sił w krajowem biurze kolejowem.

Ponieważ czynności pomienione nie będą ciągłemi, lecz w miarę wykończenia budowy poszczególnych kolei lokalnych z czasem ustawać będą, przeto nie byłoby wskazanem przyjmywać dla tych czynności stałych pracowników, którzy po ukończeniu robót staliby się zbędnymi i obciążyliby tylko w przyszłości fundusz krajowy. Dlatego postanowiono użyć do tych czynności prowizorycznie przyjętych pracowników, a to na czas zapotrzebowania, n. p. na przeciąg dwu- lub trzech-letni.

Jedna część tego personalu musi być użytą w kraj. biurze kolejowem dla załatwiania spraw dotyczących wszystkich kolei objętych obecnym programem, druga zaś część pomienionego personalu przeznaczona jest dla osobnych „oddziałów budowy“ linii kolejowych, dla prowadzenia nadzoru nad budową i załatwiania połączonych z tem zadaniem czynności tecznicznych i administracyjnych.

Koszta utrzymania obu tych kategoryi prowizorycznych urzędników będą zaliczane na koszt poszczególnych linii kolejowych, a to w ten sposób, że koszta pierwszej kategoryi urzędników, przydzielonych bezpośrednio kraj. biuru kolejowemu, bedą zaliczane na rachunek wszystkich dotyczących Zarządów kolejowych, a później repartowane na poszczególne koleje, w miarę odnośnych czynności, zaś koszta utrzymania drugiej kategoryi pracowników, zajętych przy oddziałach budowy, będą wprost zaliczane na rachunek dotyczącej kolei.

Preliminowany na opędzenie kosztów utrzymania pierwszej kategoryi pracowników w roku 1898 kredyt ma być ściągnięty w swoim czasie według osobnej repartycyi w miarę odnośnych faktycznych czynności dla poszczególnych kolei od interesowanych Zarządów kolejowych.

Nadmieniamy przytem, że ze względu na odpowiedzialność ciężącą na pracownikach w oddziałach budowy, jak niemniej ze względu na wymogi, jakim oni odpowiadać winni pod względem fachowego wykształcenia i rutyny, muszą siły te złożone być z osób, dających na podstawie swych studyów, praktyki i prowadzenia zupełną gwarancyę, że odpowiedzą swemu zadaniu i że przed czasem nie usuną się od czynności im poruczonych, co w przeprowadzeniu ich nieobliczalne przeszkody nieraz sprowadzićby mogło.

Dla pozyskania takich sił technicznych i administracyjnych — tylko na czas pewien — należy ustanowić odpowiednie dotacye tak co do poborów płacy, jakoteż co do poborów ubocznych w razie wyjazdów służbowych lub eksponowania na przestrzeń w budowie będącą, jak niemniej i odpowiedniej odprawy po ukończeniu czynności, a to tem więcej, że obecnie z powodu nieżwykłego zapotrzebowania podobnych sił, spowodowanego prawie równoczesną budową większej ilości kolei, jak n. p. kolei podolskich, bukowińskich, linii Przeworsk-Rozwadów, Chodorów-Stryj, Lwów-Sambor, Sambor-Turka-Granica węgierska, Trzebinia-Skawce, Chabówka-Zakopane, Delatyn-Kołomyja-Stefanówka, Jaworzno-Piła i innych, — brak odpowiednich sił już dziś dotkliwie odczuwać się daje.

Na tej podstawie zamierzamy według wzoru praktykowanego przy innych przedsiębiorstwach kolejowych wypracować normy przyjęcia i odprawy, zapewniające takim czasowym pracownikom odpowiednie korzyści.

W powyższy sposób będzie mógł Wydział krajowy bez obciążenia funduszu krajowego dopełnić zadań, wskazanych w powołanej powyżej uchwale. Tacy pracownicy osiągnąć mogą zresztą tę korzyść, iż na podstawie udowodnionego w ciągu swej rzeczonej prowizorycznej służby uzdolnienia — otrzymać mogą z czasem stałą posadę bądź to w służbie krajowej, bądź też przy państwowych kolejach.

B. Dalszy tok spraw przedstawionych w zeszłorocznem sprawozdaniu do LW. 72767/96.

12. Ulgi i ułatwienia dla kolei lokalnych ze strony c. k. Rządu.

Po myśli uchwał 6. *b*) i 7. Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1895, staraniem było Wydziału krajowego uzyskać dla linii Trzebinia-Skawce i Chabówka - Zakopane przy układaniu warunków koncesyjnych, te ulgi i ułatwienia, jakie dla kolei lokalnych przyznaje ustawa państwowa z dnia 31. grudnia 1894 (Dz. u. p. Nr. 2 z r. 1895).

Uzyskano też dla obu linii uwolnienie wszelkich dokumentów od stempla i innych opłat, uwolnienie od opłaty podatku dochodowego, przyznanie zniżonej taryfy na kolejach państwowych dla przewozu materyałów potrzebnych do budowy i exploatacyi; uzyskano prawo ingerencyi Wydziału krajowego w zestawianiu rocznych preliminarzy dochodów i wydatków, wreszcie uwolnienie od ponoszenia części kosztów wszelakiej natury na stacyach złączenia.

Dla linii Chabówka - Zakopane usyskano kredytowanie przez Państwo należytości za exploatacyę, na wypadek niedoborów exploatacyjnych. Ta jednak ulga nie została przyznaną dla linii Trzebinia-Skawce, ze względu na zapewnioną rentowność tej linii.

Wobec tego Wydział krajowy przyznane ulgi i ułatwienia uważał za dostateczne ze względu na potrzebę zapewnienia kolejom powyższym odpowiedniej rentowności i zatwierdził dotyczące protokoły koncesyjne.

13. Dotrzymanie terminu do przyjęcia zobowiązań imieniem kraju.

Po myśli ustępu 10. uchwały I. Wys. Sejmu z d. 8. lutego 1895 upoważnienia do przyjęcia imieniem kraju zobowiązań finansowych, udzielone Wydziałowi krajowemu w powyższej uchwale, gasną z końcem 1897 roku.

Wobec tego zaznacza Wydział krajowy, że dla kolei lokalnej Borki wielkie Grzymałów zawarty został z Towarzystwem akcyjnem kontrakt gwarancyjny; dla linii Łupków Cisna, Trzebinia-Skawce i Chabówka-Zakopane zostały odnośne zobowiązania imieniem kraju zeznane i umieszczone w postanowieniach odnośnych dokumentów koncesyjnych, wreszcie dla kolei lokalnych Jaworzno-Piła i Delatyn-Kołomyja-Stefanówka deklaracye Wydziału krajowego co do poparcia finansowego przez kraj budowy tych linii przesłane zostały c. k. Ministerstwu kolei żelaznych celem zakończenia rokowań koncesyjnych.

Tem samem Wydział krajowy w terminie wyznaczonym przyjął imieniem kraju zobowiązania wynikające z uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1895, tak iż warunek wyrażony w powołanym wyżej ustępie 10. uchwały I. został dopełnionym.

14. Budowa kolei lokalnej Borki-wielkie-Grzymałów.

Jak to w zeszłorocznem sprawozdaniu naszem Wysokiemu Sejmowi przedstawiliśmy, została budowa koncesyonowanej kolei Borki wielkie-Grzymałów dopiero w lipcu 1896 r. rozpoczętą, mimo to jednak, jakoteż mimo długotrwającej zimy i bardzo znacznych roztopów wiosennych, oraz ciągłych deszczów, prowadziło przedsiębiorstwo roboty sobie poruczone z całą energią tak, iż w lipcu 1897 r. otwarcie całej linii nastąpić mogło.

Na dniu 3. sierpnia odbyła się piewsza próbna jazda z Borek wielkich do Grzymałowa przy współudziale delegatów krajowego biura kolejowego i c. k. Dyrekcyi kolei państwowych. Próba ta dała wynik pod każdym względem zadowalniający, gdyż na dniu 7. tegoż miesiąca została linia przez organa c. k. kolei państwowych z tytułu przyszłej exploatacyi objętą.

Również i próba mostów zarządzona przez generalną Inspekcyę na dniu 7. sierpnia dała rezultat zupełnie zadowalniający.

Komisya techniczno-policyjna przeprowadziła swą czynność na dniu 9. sierpnia 1897 r. i uznawszy wykonanie budowy kolei we wszystkich jej gałęziach jako zupełnie dobre, wydała konsens na bezzwłoczne otwarcie ruchu.

Uroczyste otwarcie, które zaszczycili swą obecnością J. E. Minister kolei żelaznych oraz liczne grono innych dostojników państwowych i krajowych, odbyło się na dniu 12. sierpnia 1897, w którym to dniu kolej Borki wielkie-Grzymałów do publicznego użytku oddaną została.

Z powyższego okazuje się, iż przedsiębiorstwo budowy „*Smoleński, Olewiński i Sawicki*“ przy wykonaniu budowy tej kolei wywiązało się dobrze ze swego zadania.

Wydział krajowy podaje zarazem do wiadomości Wysokiego Sejmu, iż w kapitale zakładowym — ustanowionym na podstawie obliczeń krajowego biura kolejowego — na pokrycie kosztów budowy uzyskano pewne oszczędności, mimo że wszelkim wymogom, stawianym przez Zarząd kolei państwowych, staraliśmy się odpowiedzieć.

Szczegółowe opisanie wykonania budowy podajemy do wiadomości
Alegat 1. Wysokiego Sejmu w załączeniu l. 1.

W końcu podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, iż do Rady zawiadowczej desygnowany został z ramienia Rządu c. k. Radca dworu Józef Winter, zaś komisarzem rządowym zamianowany c. k. sekretarz Namiestnictwa Dr. Stanisław Ustyanowski.

Do komitetu wykonawczego desygnowani zostali członkowie Rady zawiadowczej Koziebrodzki, Winter i Brykczyński.

Kierownictwo budowy w Skałacie, ustanowione dla bezpośredniego nadzorowania wykonania robót i finalizacyi tychże, zwiniętem zostaje z dniem 1. grudnia 1897.

15. Budowa kolei miejscowej Łupków-Cisna

Budowa kolei Łupków-Cisna, a właściwie prace przygotowawcze dla podjęcia budowy, rozpoczęte zostały w listopadzie 1896 roku. Gdy jednak ponownie przeprowadzone studya wykazały, iż przez częściową zmianę trasy da się linię skrócić i pod względem ilości wykonać się mających robót korzystniej założyć — musiano ograniczyć na razie budowę tylko do tych części linii, które z pierwotnego projektu pozostały niezmienione, t. j. dla łącznej długości około 11 kilometrów.

Dla pozostałych zaś 15 kilometrów wypracowano w ciągu zimy ponowny projekt szczegółowy, którego elaborat stanowił przedmiot rozpraw komisyi reambulacyjnej, odbytych w miesiącu maju i czerwcu b. r.

Mimo wyżprzytoczonej zmiany projektu, oraz mimo długotrwałej zimy i ciągłych słot, wszystkie roboty są już na ukończeniu i jeżeli jakieś nadzwyczajne trudności nie zajdą, otwarcie kolei Łupków-Cisna nastąpić będzie mogło w pierwszych dniach grudnia 1897 r.

Mosty wszystkie są już gotowe, tor został również na całej linii położony, tak że od pierwszych dni października odbywa się na mocy zezwolenia uzyskanego od generalnej Inspekcyi prowizoryczny ruch pociągów materyałowych wzdłuż całej linii.

Nadzór budowy wykonywało kierownictwo budowy z siedzibą główną w Woli michowej oraz expozyturą w Zubraczu ; czynności swe spełnia pomienione kierownictwo pod bezpośrednią kontrolą krajowego biura kolejowego, w którego ręku spoczywa również prowadzenie agend technicznych i administracyjnych koncesyonaryusza, a to na żądanie tegoż po myśli postanowień ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1893 (Dz. u. k. Nr. 42).

Budowy wszelkie wykonane zostały na podstawie typów wypracowanych przez krajowe biuro kolejowe a zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo kolejowe.

Dostawa szyn i wszelkiego żelaznego materyału dla nawierzchni poruczoną została centralnemu biuru hut witkowickich i uskutecznioną przez fabryczne zakłady arcyksiążęce w Cieszynie.

Dostawę progów uskuteczniła firma L. Pfeifer ta sama, która dostarczała progi dla kolei Borki wielkie-Grzymałów.

Dwie lokomotywy, potrzebne dla tej linii, wykonane zostały w fabryce Kraus i spółka w Lincu.

Tabor cały a mianowicie wozy towarowe i osobowe wykonuje „Pierwsze galicyjskie Towarzystwo akcyjne budowy wagonów i maszyn w Sanoku“.

Szczegóły wykonania każdej poszczególnej gałęzi budowy zastosowane są ściśle do postanowień warunków koncesyjnych, które w załączeniu
Alegat 2. (Alegat 2.) do wiadomości Wysokiego Sejmu podajemy.

Dotychczasowe koszta budowy pokryte zostały w pierwszej linii z funduszów wpłaconych przez interesentów miejscowych na rzecz akcyj zakładowych, następnie zaś z krajowego funduszu kolejowego w formie pożyczek zwrotnych z kapitału zakładowego po ukonstytuowaniu się Towarzystwa akcyjnego.

Preliminowane na budowę tej kolei wydatki objęte są kosztorysem. Dla pokrycia jednak robót dodatkowych, wynikłych z wymogów postawionych przez Zarząd c. k. kolei państwowych, zajdzie jednak potrzeba naruszenia funduszu zapasowego (rezerwowego) pomienionej kolei Łupków-Cisna.

Statut Towarzystwa akcyjnego, zawiązać się mającego dla pomienionej kolei, zatwierdzony został rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 2. września 1897 r. l. 74.980.

Ukonstytuowanie się Towarzystwa nastąpić ma w najbliższej przyszłości, poczem dopiero będzie mogła być uskutecznioną emisya akcyi pierwszeństwa oraz akcyj zakładowych.

Komisarzem rządowym dla tegoż Towarzystwa akcyjnego zamianowany został c. k. sekretarz Namiestnictwa Tadeusz Bobrzyński.

16. Budowa kolei lokalnej Trzebinia-Skawce.

W dalszym ciągu tej sprawy, przedstawionej Wysokiemu Sejmowi w ustępie 16. zeszłorocznego sprawozdania do LWk. 72.767/96, tudzież w sprawozdaniu osobnem, przedłożonem do LWk. 5.963/97, dołożył Wydział krajowy wszelkich starań, by budowę kolei Trzebinia Skawce jeszcze w ciągu 1897 roku rozpocząć.

Reskryptem c. k. Ministerstwa kolei żelaznych z dnia 19. Lutego 1897 l. 16.821/I. ex 1896 udzielonym został na podstawie zadowalniającego wyniku komisyi reambulacyjnej konsens na budowę, z tem jednakże zastrzeżeniem, że konsens ten ważnym jest dopiero z chwilą uzyskania ostatecznej koncesyi na budowę i exploatacyę kolei lokalnej Trzebinia-Skawce.

Koncesya ta udzieloną została na dnin 20. marca 1897 na podstawie postanowień zawartych w protokole koncesyjnym z dnia 23. listopada 1896 a podanych do wiadomości Wysokiego Sejmu w sprawozdaniu przedłożonem do LWk. 5963/97, a ogłoszoną została następnie w dzienniku ustaw
Alegat 3. państwowych pod Nr. 85 (Alegat 3).

Warunki techniczne na powyższą koncesyę podajemy również do wiadomości Wysokiego Sejmu w załączniku pod l. p. 4.

Alegat 4.

Wobec uzyskania koncesyi a temsamem i konsensu na budowę nie stało już nic na przeszkodzie, by jak najspieszniej przystąpić do czynności przygotowawczych dla rozpoczęcia budowy, w którym to celu przystąpił koncesyonaryusz w porozumieniu z Wydziałem krajowym do zorganizowania kierownictwa budowy.

Organizacyę pomienioną przeprowadzono z możliwym pospiechem, tak że z dniem 1. maja 1897 kierownictwo pomienione mogło podjąć czynności swoje.

Wypracowany przez kierownictwo budowy projekt alternatyw o łącznej długości 15 kilometrów, został, po zbadaniu i sprawdzeniu przez krajowe biuro kolejowe, przedłożony c. k. Ministerstwu kolejowemu celem zarządzenia komisyi reambulacyjnej, która to komisya odbyć się ma w najbliższej przyszłości.

Celem oddania budowy tej kolei, rozpisał Wydział krajowy ograniczoną rozprawę ofertową, do której zaprosił 18 znanych i na zaufanie zasługujących krajowych przedsiębiorców.

Termin składania ofert wyznaczono na 15. października 1897 r., w którym to dniu wpłynęło 5 ofert.

Najniższą z wniesionych była oferta spółki inżynierów Smoleński, Olewiński i Bogucki, opiewająca na kwotę 876.000 zł. w. a. przewyższała ona cenę kosztorysową tylko o 5%, podczas gdy inne przenosiły takową o 6% do 14%.

Na podstawie powyższego wyniku rozprawy ofertowej, oddał Wydział krajowy w porozumieniu z koncesyonaryuszem p. Sieglerem d'Eberswald budowę tejże kolei na dniu 22. października 1897 r. rzeczonemu przedsiębiorstwu za wyżwspomnianą cenę ryczałtową 876.000 zł. z obowiązkiem wykończenia budowy do 30. czerwca 1899 r.

Roboty przygotowawcze dla rozpoczęcia budowy podjęło przedsiębiorstwo bezzwłocznie, tak że dowóz narzędzi i t. p. oraz przygotowywanie materyałów jest w pełnym toku.

Bezpośredni nadzór budowy spoczywa w ręku kierownictwa budowy z siedzibą urzędową w Wadowicach, naczelne kierownictwo zaś jakoteż zastępstwo techniczne i administracyjne koncesyonaryusza, względnie zawiązać się mającego Towarzystwa akcyjnego, sprawuje krajowe biuro kolejowe.

Prowadzenie ruchu kolei Trzebinia-Skawce obejmie c. k. Dyrekcya kolei państwowych, a to w myśl odnośnych postanowień koncesyjnych, wyjątek stanowić będzie tylko stacya Wadowice, gdzie na podstawie układu zawartego z Zarządem kolei północnej ces. Ferdynanda, organa tejże kolei służbę wspólną sprawować będą.

Zawarcie umowy z Rządem w przedmiocie subwencyi ze skarbu państwa, jakoteż zawarcie kontraktu gwarancyjnego z Wydziałem krajowym w przedmiocie gwarancyi kraju, jest w toku i niebawem nastąpi.

Statuta zawiązać się mającego Towarzystwa akcyjnego dla tejże kolei nie zostały dotąd przez Rząd zatwierdzone i dlatego nie można było przystąpić do ukonstytuowania Towarzystwa.

17. Budowa kolei lokalnej Chabówka-Nowy Targ-Zakopane.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 — przytoczoną w punkcie 1. niniejszego sprawozdania, umożliwił Wysoki Sejm ostatecznie sfinansowanie kolei Chabówka-Nowytarg-Zakopane o torze normalnym, w razie przyznania ze strony Państwa przyrzeczonej dodatkowej subwencyi w kwocie 1,300.000 zł. w. a.

O przyznaniu tej dodatkowej subwencyi Państwa zawiadomiło c. k. Ministerstwo kolejowe Wydział krajowy pismem z dnia 15. marca 1897 l. 11.359/I. (Alegat 5), wzywając równocześnie do przeprowadzenia rokowań celem uzyskania ostatecznej koncesyi.

Alegat 5.

Po dokładnem zbadaniu przesłanych — pismem pomienionem Ministerstwa — wzorów dokumentów koncesyjnych, oraz po poczynieniu przez krajowe biuro kolejowe zmian i uzupełnień, w interesie gwarantującego funduszu krajowego oraz miejscowych czynników interesowanych, przystąpił Wydział krajowy w porozumieniu z ubiegającym się o koncesyę do rokowań koncesyjnych, które też odbyły się na dniu 19. maja 1897 w Ministerstwie kolejowem przy udziale delegata Ministerstwa skarbu. delegata Wydziału krajowego, jakoteż ubiegającego się o koncesyę Władysława hr. Zamoyskiego.

Przy rokowaniach tych przyjęto za podstawę kapitał imienny 2,900.000 zł., którego dostarczenie nastąpić ma w sposób następujący:

a) w drodze gwarantowanej przez kraj pożyczki pierwszeństwa . . . . . 1,130.000 zł.

b) pierwotny udział państwa, jakoteż udział miejscowych interesentów w zamian za akcye pierwszeństwa . . 470.000 „

c) dodatkowy udział Państwa w zamian za akcye zakładowe . . . . . 1,300.000 „

W pomienionym protokole koncesyjnym zastrzeżonem zostało. że oszczędności, jakieby na budowie osiągnięto, wcielone być mają do funduszu rezerwowego, fundusz zaś ten użytym być może ewentualnie na budowę odnogi kolejowej z Nowego Targu ku granicy kraju w kierunku do Kralowan z tem nadmienieniem. że odnoga ta stanowić będzie integralną część przedsiębiorstwa kolejowego Chabówka-Zakopane.

Prócz tego zastrzegł sobie Rząd większą, — niż to miało miejsce przy innych liniach objętych dotychczas programem akcyi kraju — ingerencyę przy sprawowanin agend administracyjnych tej kolei aż do chwili ukonstytuowania się Towarzystwa akcyjnego, a to ze względu na znaczniejszą subwencyę ze skarbu państwowego. przyczem zażądał od ubiegającego się o koncesyę zeznanie odnośnego pełnomocnictwa wedle załączonego wzoru (Alegat 6).

Alegat 6.

Zastrzeżenia powyższe dotyczące ingerencyi Rządu w szczególności a przysadzenia budowy, zaciągnięcie pożyczki pierwszeństwa ustanawiania pierwszeństwa, ustanawianie rozkładu jazdy pociągów oraz ustanawianie taryf. mają być zamieszczone również w kontrakcie gwarancyjnym, jaki zawartym zostanie między Wydziałem krajowym a koncesyonaryuszem z tytułu objęcia przez kraj gwarancyi oprocentowania i umorzenie zaciągnąć się mającej pożyczki pierwszeństwa.

Odpis protokołu koncesyjnego. zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo kolejowe reskryptem z dnia 21. sierpnia 1897 l. 12.849/I., dołączamy do niniejszego sprawozdania (Alegat 7).

Alegat 7.

Wzór dokumentu koncesyjnego na budowę i exploatacyę tej kolei, warunki techniczne na pomienioną koncesyę oraz wzór umowy zawrzeć się mającej z Rządem z tytułu subwencyi państwowej, podajemy również do wiadomości Wysokiego Sejmu (Alegaty 8, 9, 10).

Alegat 8, 9 i 10

Zawarcie umów z interesentami miejscowymi jako to Wydziałem powiatowym w Nowym Targu, Zwierzchnością gminną w Zakopanem i stacyą klimatyczną tamże w przedmiocie objęcia przez kraj sfinansowania przyjętej przez tych interesentów gwarancyi oprocentowania i umorzenia części kapitału zakładowego, po myśli postanowień uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. lutego 1897 wdrożonem zostało i niebawem już do skutku doprowadzonem zostanie.

Przedłożony przez ubiegającego się o koncesyę projekt szczegółowy trasy normalnotorowej, po zbadaniu przez krajowe biuro kolejowe, został pismem z dnia 31. maja 1897 l. 32.574/97 przedłożony c. k. Ministerstwu kolei żelaznych celem zarządzenia komisyi reambulacyjnej łącznie z postępowaniem o wywłaszczenie gruntów.

Komisya reambulacyjna odbyła się w czasie od 19. sierpnia do 5. września 1897 r. z wynikiem pomyślnym, postawiła bowiem wniosek na udzielenie konsensu na budowę.

Obecnie przygotowuje się elaborat dla oddania budowy, które nastąpić będzie mogło jeszcze w ciągu zimy, tak że z wczesną wiosną r. 1898 będzie można przystąpić do rozpoczęcia budowy.

Koncesyę na budowę i exploatacyę tej kolei udzieliło c. k. Ministerstwo kolejowe na mocy najwyższego upoważnienia dnia 4. listopada Władysławowi hr. Zamoyskiemu.

Koncesya ta ogłoszoną została w Dzienniku ustaw Państwa pod l. 257.

18. Budowa kolei lokalnej Delatyn-Kołomyja Stefanówka.

Nawiązując do ustępu 6. sprawozdania z czynności Wydziału kraj za 1896 rok (LW. 72.767/96 w przedmiocie budowy kolei lokalnej Delatyn-Kołomyja-Stefanówka zaznaczamy, iż projekt wstępny dla tej linii przedłożony został c. k. Ministerstwu kolei żelaznych pismem z dnia 7. lutego 1897 l. 8615 z prośbą o zarządzenie rewizyi trasy i komisyi stacyjnej. Czynność ta dokonaną została w czasie od 3. do 9. maja 1897, a wynikiem jej było przyjęcie przez komisyę trasy projektowanej przez Wydział krajowy.

Projekt szczegółowy tej linii przedłożony został c. k. Ministerstwu kolei żelaznych pismem z dnia 15. sierpnia 1897 l. 51376 z prośbą o zatwierdzenie tegoż i zarządzenie komisyi reambulacyjnej. Reskryptem z dnia 9. września 1897 l. 13138/I. odpowiedziało nam c. k. Ministerstwo, iż z powodu żądań stawianych przez c. i k. Ministerstwo wojny co do urządzenia części Stefanówka-Zaleszczyki stanowiącej połączenie dwóch linii Delatyn-Stefanówka i Łużany-Zaleszczyki (na Bukowinie), nie może jeszcze zatwierdzić całej projektowanej trasy.

Wobec tego odniósł się Wydział krajowy pismem z 23. września 1897 l. 57.881 do c. k. Ministerstwa kolei żelaznych z żądaniem, aby przynajmniej dla tych części linii, co do których nie zachodzą żadne przeszkody, zarządziło jak najrychlej komisyę reambulacyjną.

Równocześnie poczynił Wydział krajowy starania celem uzyskania od c. k. Ministerstwa rolnictwa bezpłatnego odstąpienia gruntów pod kolej, tudzież materyałów budowlanych w łącznej wartości 117.000 zł., potrzebnych jeszcze do zupełnego pokrycia kosztów budowy. Starania te pomyślnym zostały uwieńczone skutkiem, gdyż c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 14. października 1897 l. 21260/2722 zgodziło się na wydanie gruntów i materyałów budowlanych w wartości 117.000 zł. w zamian za akcye zakładowe o takiejże nominalnej wartości pod warunkiem, że cała linia Delatyn-Kołomyja-Stefanówka od razu wybudowaną zostanie.

Skutkiem tego cały kapitał potrzebny do budowy, ustanowiony uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1896 jest zapewnionym i na tej podstawie udaliśmy się do c. k Ministerstwa kolei żelaznych pismem z 8 lutego 1897 l. 56735 (Alegat 11) o wdrożenie rokowań koncesyjnych celem usyskania ostatecznej koncesyi.

Alegat 11.

19. Budowa kolei lokalnej Jaworzno-Piła (Bolęcin).

C. k. Ministerstwo kolei żelaznych rozporządzeniem z dnia 24. lutego 1897 l. 1173/I. (LW. 14299/97) oświadczyło, że nie może się zgodzić na plan finansowy starającego się o koncesyę Dra Józefa Rettingera, który w lutym tegoż roku nagle zmarł.

Z drugiej strony interesowany w dojściu do skutku tej linii, p. Robert Doms, przybrawszy hr. Władysława Zamoyskiego i p. Leszka Wiszniowskiego, utworzyli konsorcyum celem urzeczywistnienia pierwotnego projektu p. Domsa, który to projekt już w 1895 r. był przedmiotem rewizyi trasy, i usyskał zatwierdzenie c. k Rządu.

Pomienione konsorcyum przedłożyło Wydziałowi krajowemu prawomocną deklaracyę, którą zobowiązało się złożyć na rzecz budowy tej kolei

116.000 zł. w. a. w zamian za akcye zakładowe w pełnej imiennej wartości. Nadto oświadczyło gotowość zabezpieczenia na przeciąg lat 15 dostatecznej ilości frachtów dla sekcyi Jaworzno-Kęty.

Gdy w ten sposób stało sie zadość wymogom ustawy krajowej z 17. lipca 1893 (Dz. u. kr. Nr. 42) i uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego
Alegat 12. 1896, Wydział krajowy pismem z dnia 2. maja 1897 l. 20.871, jak alegat 12, odniósł się do c. k. Ministerstwa o wdrożenie ostatecznych rokowań koncesyjnych, a zarazem oświadczył starającym się o koncesyę, iż w razie protokolarnego przyjęcia przez c. k. Ministerstwo kolei żelaznych warunków koncesyjnych, Wydział krajowy gotów będzie imieniem kraju udzielić na rzecz kolei Jaworzno-Piła gwarancyi dochodu równającego się oprocentowaniu wraz z umorzeniem prawidłowem od kolejowej pożyczki pierwszeństwa w wysokości 464 000 zł. zaciągnąć się mającej przez koncesyonaryuszy.

Gdy starający się o koncesyę zastosowali się do wszelkich żądań stawianych przez c. k. Ministerstwo kolei żelaznych i złożyli deklaracyę, że pokryją z własnych funduszów ewentualną nadwyżkę kosztów budowy po nad 677.000 zł., można spodziewać się, iż niebawem c. k. Rząd wyznaczy termin do przeprowadzenia rokowań o udzielenie koncesyi.

20. Budowa kolei rządowej Rozwadów-Przeworsk.

W tym przedmiocie zdajemy sprawę w ustępie 9. niniejszego sprawozdania.

21. Budowa kolei państwowej Chodorów-Podwysokie.

Budowa kolei państwowej Chodorów-Podwysokie została już ukończoną, a otwarcie ruchu na tej linii nastąpić ma, według zawiadomienia Ministerstwa kolei żelaznych, w drugiej połowie miesiąca listopada 1897.

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1895 przyznany został na rzecz tejże kolei zasiłek bezzwrotny z funduszu krajowego w takiej wysokości, jaka będzie potrzebną, aby subwencyą również bezzwrotną miejscowych interesentów uzupełnić do sumy jednego miliona zł. w. a.

Gdy datki interesentów miejscowych wyniosły ogółem 24.200 zł., przeto pozostałą resztę 975.800 zł. wypłacono już w dwóch ratach c. k. Rządowi tytułem subwencyi z funduszu krajowego, usyskawszy na to fundusze z pożyczki koron 2,000.000 zaciągniętej w 4%-wych obligacyach kolejowych Banku krajowego (vide punkt 24. niniejszego sprawozdania).

22. Budowa kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich.

Budowa tych kolei, — do których kraj przyczynił się kwotą 500.000 zł. w zamian za akcye zakładowe — jest w pełnym toku.

Pierwsza z tych kolei, linia *Tarnopol-Kopyczyńce*, otwartą została z końcem listopada 1896 roku.

Budowa dalszych linii jakoto: *Hadyńkowce-Iwanie puste* z odnogą *Teresin-Skała* oraz *Kalinowszczyzna-Zaleszczyki* została już przedsiębiorstwom oddana i prowadzona być ma z całą szybkością, tak, że otwarcie obu linii prawdopodobnie w jesieni roku 1898 nastąpi.

Stan funduszów Towarzystwa wschodnio-galicyjskich kolei lokalnych, na podstawie relacyi członka Rady zawiadowczej, mianowanego z ramienia Wydziału krajowego, wynosił z dniem 15. października 1897 r. kwotę 5,672.785 zł. 75 ct. w. a.

W sprawie wpłat uiścić się mających przez interesentów miejscowych na akcye zakładowe w wysokości 500.000 zł., podnieść należy, że pozostaje jeszcze do żądania od tychże interesentów kwota 54.600 zł.

Siedziba Towarzystwa akcyjnego tychże kolei pozostanie w Wiedniu aż do chwili ukończenia budowy wszystkich linii, a to w myśl odnośnych postanowień koncesyi.

23. Dalsze projekty kolei lokalnych.

a) Przeworsk-Bachórz (Dynów). W tym przedmiocie zdajemy sprawę w ustępie 5-tym niniejszego sprawozdania.

b) Borysław-Stebnik. Z powołaniem się na ustęp 9-ty sprawozdania z czynności za 1896 rok (LW. 72767/96) w przedmiocie projektu kolei Borysław-Truskawiec-Stebnik zaznacza Wydział krajowy, że według pisma c. k. Ministerstwa kolei żelaznych z 18. listopada 1896 l. 13411/I, będącego odpowiedzią na pismo Wydziału krajowego z dnia 31. sierpnia 1896 l. 48274, projektowana linia nie przedstawia wielkich korzyści dla państwa, poparcie jej finansowe ze skarbu państwa mogłoby być chyba minimalne i musiałoby być wyjednane w drodze ustawodawczej. C. k. Rząd przyjąłby na siebie koszta budowy kolei dowozowej od stacyi Stebnik do salin tamże (a nie od stacyi Truskawiec, jak konsorcyum twierdziło). Ministerstwo rolnictwa odstąpiłoby grunta państwowe pod kolej, oraz drzewo potrzebne do budowy, po cenie możliwie niskiej.

O odpowiedzi c. k. Ministerstwa zawiadomione zostało konsorcyum budowy tej kolei, które wszakże do tej pory nie przedłożyło Wydziałowi krajowemu sprawozdania o dalszym przebiegu podjętej akcyi.

c) Jasło-Żmigród-Konieczna. W tym przedmiocie zdajemy sprawę w ustępie 6-tym niniejszego sprawozdania.

d) Lwów-Winniki. W tym przedmiocie zdajemy sprawę w ustępie 7-mym niniejszego sprawozdania.

e) Jasło-Dębica. W tym przedmiocie zdajemy sprawę w ustępie 6-tym niniejszego sprawozdania.

f) Krosno-Dukla. Oprócz kroków przygotowawczych, poczynionych przez interesentów celem uskutecznienia budowy kolei z Krosna do Dukli, o których prywatnie zawiadomiono Wydział krajowy, akcya w tym przedmiocie nie została posuniętą naprzód, Wydział krajowy nie miał zatem potrzeby zajmowania się tą kwestyą.

g) Kolej w powiecie Turczańskim. W tym przedmiocie zdajemy sprawę w ustępie 4-tym niniejszego sprawozdania.

24. Pożyczki w Banku krajowym. Odnośna uchwała Wysokiego Sejmu z d. 8 Lutego 1895 r. opiewa:

„*9. Upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia imieniem kraju „pożyczki z terminem umorzenia do końca roku 1968 w 4% obligacyach kole-„jowych w Banku krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem „Krakowskiem w takiej wysokości, jaka w uwzględnieniu osiągniętego najlepszego „kursu okaże się potrzebną, celem a) nabycia po myśli punktu 5. akcyi pierwszeń-„stwa kolei Łupków Cisna w sumie 465.000 zł. w. a. po kursie 95%; b) po-„krycia wpłat (subwencyi bezzwrotnych) w sumach aż do 1,000.000 zł. w. a. „i 250.000 zł. po myśli uchwały punktu 8. na rzecz kolei Chodorów-Podwysokie „i Rozwadów-Przeworsk.*“

Na podstawie powyższego upoważnienia zaciągnął Wydział krajowy dotychczas następujące pożyczki w 4% obligacyach kolejowych Banku krajowego z terminem umorzenia do końca roku 1968:

ad a) w sumie imiennej 930.000 koron na pokrycie wpłat na akcye pierwszeństwa kolei Łupków-Cisna;

ad b) w sumie imiennej 2,000.000 koron na pokrycie subwencyi bezzwrotnej na kolej Chodorów-Podwysokie wynoszącej zł. w. a. 975.800 (uzupełniającej do sumy zł. w. a. 1,000.000 datki interesentów w kwocie zł. w. a. 24.200). Na poczet tej subwencyi wypłaconą została w dniu 26.

Stycznia r. b. suma zł. w. a. 497.600; — w 14 dni zaś po otwarciu kolei Chodorów-Podwysokie, zapowiedzianem na 19. listopada r. b., płatną będzie reszta subwencyi w sumie zł. w. a. 478.200 zł.

Nie zaszła zaś dotychczas potrzeba zaciągnięcia pożyczki na pokrycie subwencyi na kolej Przeworsk-Rozwadów, której budowa nie została jeszcze rozpoczęta.

Natomiast w wykonaniu punktu 2 *c)* uchwały I. Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1895 r. Wydział krajowy przyznał imieniem kraju gwarancyę oprocentowania i umorzenia *c)* dla pożyczki, którą Towarzystwo kolei lokalnej Borki-Grzymałów zaciągnęło w 4% obligacyach kolejowych Banku krajowego z terminem umorzenia do końca roku 1968 w sumie imiennej 1,200.000 koron.

Pożyczka *ad a)* zrealizowaną została po kursie 96%, a półroczne jej raty wynoszą . . . . . zł. w. a. 10,148.11

Pożyczka *ad b)* zrealizowaną została po kursie 97%, a półroczne jej raty wynoszą . . . „ „ „ 21,824.31½

Gwarantowane zaś raty pożyczki *ad c)* wynoszą półrocznie . . . . . „ „ „ 13,038.—

Dotacya roczna krajowego funduszu kolejowego po zł. w. a. 300,000 do roku 1968, obciążona już jest zatem łącznie ratami, wynoszącemi półrocznie . zł. w. a. 45,010.42½

czyli rocznie . „ „ „ 90,020.85

25. Stan zasobów finansowych kraju, rozporządzalnych na cele popierania kolei lokalnych.

Przy obliczeniu stanu zasobów rozporządzalnych, wychodzimy z tego założenia, że:

1. gwarancya kraju dla pożyczek:

zł. w. a. 1,660.000 kolei Trzebinia-Skawce,
„ „ „ 1,130.000 „ Chabówka-Zakopane,
„ „ „ 2,660.000 „ Delatyn-Kołomyja-Stefanówka,
„ „ „ 464.000 „ Jaworzno-Piła,

razem zł. w. a. **6,854.000**, chociaż pożyczki te będą niebawem zaciągnięte, obciążać będą krajowy fundusz kolejowy od 1. lipca 1899 r., ponieważ wówczas dopiero ukończoną będzie budowa tych kolei, a przez czas budowy raty pożyczek pokrywane są z kapitału zakładowego, tytułem procentów interkalarnych.

2. że pożyczka na pokrycie bezzwrotnej subwencyi kraju w sumie zł. w. a. **250.000** na kolej Przeworsk-Rozwadów zaciągniętą będzie nie wcześniej niż 1. lipca 1899 r.

Powyżej pod l. 24 wykazaliśmy, iż krajowy fundusz kolejowy obciążają już raty półroczne w sumie . . zł. w. a. 45,010.42½
od pożyczek tamże pod *a), b), c)* wymienionych.

Od 1. lipca 1899 obciążać go nadto będą raty półroczne w sumie . . . . „ „ „ 133,067.20
od pożyczek tu pod 1 i 2 wymienionych w łącznej sumie zł. w. a. **6,104.000** po 2·18% półrocznie do końca r. 1968.

Stan funduszu kolejowego wynosi w d. 10. listopada r. b. . . . . „ „ „ 2,120.021—
odsetki do końca r. b. w przybliżeniu . „ „ „ 25.979—
zł. w. a. 2,146.000—

Z tego przypada do wypłaty:
jeszcze w r. b. reszta subwencyi kraju na kolej Chodorów-Podwysokie . zł. 478.200
„ „ „ „ wpłata na akcye pierwszeństwa kolei Łupków-Cisna . „ 446.400
prawdopodobnie:
z początkiem r. 1898 połowa subwencyi kraju na kolej Przeworsk-Rozwadów „ 125.000 „ „ „ 1,049.600
Stan funduszu z początkiem 1898 r. . zł. w. a. 1,096.400

W **1898** r. przybędzie dotacya	zł. 300.000		
Za potrąceniem jak wyżej rat po zł. 45.010.42½ × 2 .	„ 90.020	zł. w. a.	209.980
i procenta (liczone po 3%) w przybliżeniu .		„ „ „	36.620
Przez pierwsze półrocze **1899** r. przybędzie dotacya . .	zł. 150.000		
za potrąceniem, jak wyżej rat .	„ 45.010	„ „ „	104.990
i procenta (po 3%) w przybliżeniu .		„ „ „	21.510
oraz pożyczka na pokrycie subwencyi kraju na kolej Przeworsk Rozwadów w sumie	zł. 250.000		
za potrąceniem wypłacić się wówczas mającej 2 ią połowy subwencyi	„ 125.000	„ „ „	125.000
Przybliżony stan krajowego funduszu kolejowego 1. lipca 1899 r.		zł. w. a.	1,594.500

Ponieważ wówczas, po przeprowadzeniu budowy wszystkich dotychczasowym programem objętych kolei, powyższy z dotacyi powstały kapitał, potrzebny przez czas budowy jako kapitał obrotowy — z powodu zawsze bardzo opóźniającej się, z przyczyn formalnych, możności zaciągania pożyczek pierwszeństwa przez odnośne Towarzystwa kolei lokalnych — na ten cel nie będzie już potrzebnym, przeto przyjąć należy korzystniejszą jego wówczas niż dotychczas lokacyę, ewentualnie w 4% papierach pupilarnych. Do dalszego zatem rachunku procentowego przyjmujemy 4%.

Dochody krajowego funduszu kolejowego będą więc wynosiły **od 1. lipca 1899, do końca 1968 r.**

4% od kapitału, jak wyżej	zł. w. a. 1,594.500		
	półrocznie	zł. w. a.	31.890
dotacya	„	„ „ „	150.000
procent kwartalny od dotacyi (3%) . . .		„ „ „	1.125
łącznie dochody krajowego funduszu kolejowego wynosić będą (nie licząc ewentualnych zwrotów)	półrocznie	zł. w. a.	183.015
Ciążyć zaś będą na tych dochodach raty wykazane powyżej (45,010.42½ + 133 067.20)	półrocznie	„ „ „	178.077

Z tej łącznej sumy rat półrocznych przypada:

a) na raty jedynie gwarantowane przez kraj, zależne zatem od rentowności odnośnych kolei lokalnych	„ „ „	140.655
b) na raty stale kraj obciążające (od pożyczek na pokrycie bezzwrotnych subwencyi)	„ „ „	27.274
c) na raty stale kraj obciążające, lecz których pokrycie (dywidendą od akcyi pierwszeństwa) zależnem jest od rentowności kolei	„ „ „	10.148
Suma jak wyżej . .	zł. w. a.	178.077

Z powyższego wynika, że przy rocznej dotacyi po zł. w. a 300.000, pozostawiającej zaledwie nadwyżkę około zł. w. a. 5000 półrocznie, którą uważać można jedynie za zapas kasowy na wydatki nieprzewidziane – rozporządzalne środki na cele popierania budowy kolei lokalnych wyczerpane są programem dotychczasowym o tyle, iż dopiero w razie skonstatowanej rentowności kolei *ad a)* i *c)*, która czyniłaby zbędnemi dopłaty z krajowego funduszu kolejowego, odpowiednia część pomienionej rocznej dotacyi mogłaby być przeznaczoną na poparcie budowy innych, dotychczasowym programem nieobjętych kolei lokalnych.

26. Ewidencya

Czynności w przedmiocie zaprowadzenia ewidencyi taryf, poleconej uchwałą Wysokiego Sejmu z d. 15. lutego 1897 r., przekazane zostały przy-

spraw taryfowych.

jętemu w tym celu prowizorycznie funkcyonaryuszowi, pod bezpośredniem kierownictwem referenta administracyjnego w biurze kolejowem. Dokompletowany zbiór taryf obejmuje taryfy tak bezrośrednio do kraju naszego się odnoszące, jak pośrednio z interesami jego w związku będące, — utrzymuje się ewidencya wszelkich w tych taryfach zmian, również ewidencya refakcyi. Wobec tego, że funkcyonaryusz przeznaczony dla ewidencyi taryf dopiero w sierpniu 1897 r. rozpoczął swą czynność, ewidencya nie mogła dotąd być ukończoną, a w następstwie nie mogły być przedsięwzięte dalsze prace, które oparte być muszą na dokładnem zestawieniu obowiązujących taryf. Z tych powodów niepodobna jeszcze dziś ocenić, czy wobec przeciążenia krajowego biura kolejowego innemi, a głównemi jego zadaniami, nie byłyby dla dalszych tych prac koniecznemi nowe siły należycie ukwalifikowane. Wydział krajowy musi jednakowoż zauważyć, że pozyskanie takich sił będzie nader trudnem, gdyż nawet w c. k. Administracyi kolei państwowych dotkliwym jest brak sił odpowiednich w tym właśnie zakresie.

Powołując się na sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 30. stycznia 1896, LW. 4675/96 w przedmiocie nowej taryfy lokalnej dla ruchu towarowego na kolejach państwowych, obowiązującej od 1. stycznia 1896 r., — wskazanem jest na tem miejscu wykazać na podstawie urzędowego sprawozdania o wynikach eksploatacyi kolei państwowych za r. 1896, jak się w ich dochodach owo podrożenie taryfy wyraziło faktycznie, oraz w porównaniu do obliczeń w powołanem sprawozdaniu Wydziału krajowego, w którem do tychże wzięte były za podstawę daty z r. 1894.

		W r. 1894	w r. 1896
przewieziono towarów	ton	21,444·271	26.955·300
przeciętnie każda tona przebiegła . .	km.	134·00	115·87
przeciętnie pobrano opłatę za każdy tonnokilometr	zł. wa.	0·0200	0·0223
dochód ogólny z ruchu towarowego wyniósł	zł. wa.	57,351.574	69,764.415

Za miarę podrożenia taryfy służyć tu może tylko przeciętna opłata za tonnokilometr pobrana, która wzrosła z 0·0200 w r. 1894 na 0·0223 w r. 1896, t. j. o 11½%, podczas gdy w powołanem sprawozdaniu Wydziału krajowego przeciętny na całą sieć kolei państwowych efekt pieniężny podrożenia taryfy obliczony był na 9·6%. Nie można atoli pominąć przytem, że w r. 1896 tonna towaru przebiegła przeciętnie tylko 115·87 km., zamiast jak w r. 1894 km. 134·00, t. j. w r. 1896 przebiegła o 18·1 km., czyli 14·53% mniej niż w r. 1894. Wobec systemu taryfy strefowego, o skali spadającej, znaczy to, że gdyby w r. 1896 tonna przeciętnie przebiegła była 134·00 km. zamiast 115·87, byłoby się to znacznie odbiło w przeciętnej opłacie za tonnokilometr, która byłaby wynosiła znacznie mniej, niż 0·0223, i w takim razie, przy równym w obu latach przeciętnym przebiegu kilometrycznym wzrost przeciętnej opłaty nie wynosiłby 11½%, lecz oczywiście byłby nader zbliżony do obliczonych w powołanem sprawozdaniu 9·6%.

Co do galicyjskiej sieci kolejowej, o rzeczywistym na niej efekcie nowej taryfy brak wszelkich danych, sprawozdania bowiem kolei państwowych podają wszelkie daty, jak wiadomo, jedynie dla całej ich w państwie sieci, przyczem się nadmienia, iż na rezolucyę Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1896 r. w tym przedmiocie, oraz w przedmiocie braku należytej statystyki kolejowej ruchu towarowego, c. k. Rząd także i w roku bieżącym żadnej dotychczas nie dał odpowiedzi.

27. Krajowa Rada kolejowa.

Ostatnia t. j. szósta zwyczajna sesya krajowej Rady kolejowej w ubiegłem trzechleciu 1894/1896 odbyła się dnia 30. listopada 1896.

Na sesyi tej podał Wydział krajowy do wiadomości pomienionej Rady postęp krajowej akcyi kolejowej za czas od 30. maja do 30. listopada 1896, streszczając zarazem po krótce stan, w jakim się wówczas każda poszczególna linia obecnego programu znajdowała; nadto zasięgnął Wydział krajowy opinii Rady kolejowej co do niektórych bieżących spraw,

w szczególności zaś co do wysokości kursu i okresu umorzenia gwarantowanych przez kraj kolejowych pożyczek pierwszeństwa.

Pierwszy okres trzechletni krajowej Rady kolejowej — powołanej do życia rozporządzeniem Wydziału krajowego l. 54127/93 na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z d. 13. maja 1893 — upłynął z dniem 31. grudnia 1896.

Wobec tego przystąpił Wydział krajowy do złożenia nowej krajowej Rady kolejowej na drugie trzechlecie 1897/1899, powołując w myśl §. 1. statutu organizacyjnego tejże Rady 7 członków za pośrednictwem wskazanych tamże korporacyi i 7 członków bezpośrednio według własnego uznania.

Na propozycye odnośnych korporacyi zamianowani zostali pp.: Jakób Piepes (Izba handlowo-przemysłowa we Lwowie), Józef Falter (Izba handlowo-przemysłowa w Krakowie), Oktaw Sala (Izba handlowo-przemysłowa w Brodach), Mieczysław Onyszkiewicz (Towarzystwo gospodarskie we Lwowie), Władysław Struszkiewicz (Towarzystwo rolnicze w Krakowie), Kazimierz Acht (Towarzystwo leśne we Lwowie) i Adam Trzecieski (Towarzystwo naftowe).

Bezpośrednio według uznania Wydziału krajowego zamianowani zostali członkami krajowej Rady kolejowej pp.: Dr. Henryk Kolischer, Dr. Juliusz Leo, Dr. Tadeusz Pilat, Dr. Gustaw Romer, Dr. Tadeusz Skałkowski, Karol Skibiński i Stanisław Szczepanowski.

Nadto wyznaczył Wydział krajowy w myśl §. 3. statutu organizacyjnego krajowej Rady kolejowej z grona jej 3 członków, a mianowicie: Dra Tadeusza Pilata, Karola Skibińskiego i Stanisława Szczepanowskiego, tudzież 2 zastępców: Mieczysława Onyszkiewicza i Dra Tadeusza Skałkowskiego, którzy tworzą ściślejszy komitet doradczy szefa Dep. IV. Wydziału krajowego w zakresie spraw kolejowych.

Pierwsza zwyczajna sesya krajowej Rady kolejowej w obecnem trzechleciu odbyła się dnia 10. czerwca 1897.

Na posiedzeniu tem podał Wydział krajowy do wiadomości Rady pomienionej uchwały powzięte przez Wysoki Sejm na ostatniej sesyi w przedmiocie popierania kolei niższorzędnych, oraz przedstawił dalszy dotychczasowy postęp dotyczącej akcyi kraju.

Rada kolejowa na sesyi tej doradzała Wydziałowi krajowemu, by:

a) zorganizował siły odpowiednie celem prowadzenia ewidencyi taryf;
b) wyjednał dla członków Rady kolejowej odpowiednie zniżenie cen jazdy na c. k. kolejach państwowych, oraz
c) wyjednał zniżenia taryfowe dla transportu drenów.

Sprawa ad *a)* została już powyżej umówioną.

W przedmiocie żądanych ad *b)* i *c)* zniżeń cen jazdy dla członków Rady kolejowych oraz cen przewozu drenów oświadczyło c. k. Ministerstwo kolejowe na skutek interwencyi Wydziału krajowego, iż na udzielenie żądanych zniżeń istniejące normy c. k. kolei państwowych nie pozwalają.

Członek Rady kolejowej i komitetu ściślejszego Dr. Tadeusz Skałkowski złożył godność z powodu braku czasu dla rozlicznych innych zajęć, w miejsce tegoż powołał Wydział krajowy uchwałą z dnia 12. listopada Dra Emanuela Roińskiego.

Druga zwyczajna sesya krajowej Rady kolejowej zwołaną została na dzień 29. listopada b. r.

28. Krajowe biuro kolejowe.

Zakres działania i wypływające z niego poszczególne czynności krajowego biura kolejowego streściliśmy w naszych poprzednich sprawozdaniach z roku 1894, 1895 i 1896.

Krajowe biuro kolejowe sprawuje wszelakie czynności połączone z rozpatrywaniem i wykonywaniem powstałych projektów budowy poszczególnych kolei żelaznych w kraju od samego zawiązku takich projektów aż do wykończenia budowy kolei i jej uruchomienia, a to w myśl ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1893 r. Dz. u. kr. Nr. 42 z roku 1893.

Czynności te rozpadają się przeto, jak już nadmieniono, na ekonomiczne, komercyalne, fachowo techniczne, techniczno-administracyjne, prawnicze, prawniczo-administracyjne, czysto administracyjne i personalne. Do załatwienia tych różnorodnych czynności, które z natury rzeczy muszą przeprowadzane być w stosunkowo szybszem tempie, potrzebne są siły fachowo, teoretycznie i praktycznie wykształcone, doświadczone, rutynowane i z urzędowym tokiem spraw dobrze obznajomione. Urzędnicy kraj. biura kolejowego dali dowody, że zadaniom swoim sprostać mogą. Przeprowadzenie budowy 1-szej kolei lokalnej Borki wielkie-Grzymałów w stosunkowo krótkim czasie i pod ciężkimi warunkami finansowymi i otwarcie ruchu na niej, które nastąpiło 12. sierpnia b. r., oraz wykończenie budowy 1-szej wązkotorowej kolei w kraju, mającej służyć dla publicznego użytku, na której ruch prawdopodobnie w miesiącu listopadzie b. r. otwartym zostanie, dają najlepsze świadectwo umiejętnej i gorliwej działalności sił biura kolejowego, nie mówiąc o pracach przygotowawczych dla reszty kolei lokalnych, objętych 1-szem programem krajowej akcyi kolejowej.

Co się zaś tyczy organizacyi krajowego biura kolejowego, to nie spuszcza jej Wydział krajowy od początku z oczu. Niepewność dalszego przebiegu rozpoczętej krajowej akcyi kolejowej, jakoteż wzgląd na to, ażeby jak najmniej stale obciążyć fundusz krajowy, nie pozwalały zaprowadzić ścisłego podziału pracy w organizacyi krajowego biura kolejowego. Musiano przy szczupłych siłach odpowiedzieć wymogom, co za sobą pociągało konieczność używania funkcyonaryuszy, zwłaszcza technicznych, do pracy w przeróżnych działach. Ażeby mieć jednak podstawę do ewentualnego późniejszego ściślejszego rozdziału czynności krajowego biura kolejowego, podzielono je, jak to już nadmieniono w jednem z poprzednich naszych sprawozdań, na trzy główne oddziały, to jest: I. Dyrekcya. II. oddział techniczny i III. oddział administracyjny. Czynności przydzielone oddziałom przedstawiono również w tem samem poprzedniem sprawozdaniu. Na tem miejscu zaznacza się tylko, że do rzeczonych czynności przybyły obecnie czynności wynikające ze stosunku krajowego biura kolejowego do władz c. k. kolei państwowych z powodu objęcia przez te ostatnie prowadzenia ruchu na wybudowanych przez kraj kolejach lokalnych. Wobec tych władz występuje krajowe biuro kolejowe jako zastępca poszczególnych zarządów kolei lokalnych. Czynności te obejmują badanie rocznych preliminarzy wydatków ruchu kolei, lustracyę kwartalnych i rocznych obrachunków eksploatacyi kolei, ingerencyę przy zamówieniach materyałów i inwentarza dla prowadzenia ruchu, ingerencyę przy prowadzeniu budowli nowych, dobudowy lub przebudowy, wypływające z tego stosunku korespondencye, wyjazdy komisyjne i inne w myśl kontraktów eksploatacyi przeprowadzić się mające sprawy. Na razie będą i te sprawy prowadzone przez dotychczasowe siły krajowego biura kolejowego, zanim zostanie biuro wzmocnione siłami prowizorycznemi, według organizacyi wykazanej w punkcie 11. niniejszego sprawozdania, a to na właściwe konto zarządów poszczególnych kolei lokalnych.

29. Komisye urzędowe w sprawach linii kolejowych.

Komisye urzędowe w sprawie nowych lub istniejących linii kolejowych, które odbyły się przy udziale delegatów Wydziału krajowego, wyszczególnione są poniżej:

1) Dnia 21. listopada 1896 komisya techniczo-policyjna linii Tarnopol-Kopyczyńce.

2) Od 27. do 29. listopada 1896 rewizya trasy projektowanej przez Rząd kolei ze Stryja do Chodorowa.

3) Od 4. do 9. grudnia 1896 reambulacya kolei Łużany—Zaleszczyki.

4) Od 14. do 20. stycznia 1897 reambulacya części linii Hadyńkowce—Iwanie puste.

5) Od 29. marca do 10. kwietnia 1897 komisya stacyjna i reambulacyjna drugiej części linii Hadyńkowce-Iwanie puste.

6) Od 3. do 8. maja 1897 rewizya trasy i komisya stacyjna kolei lokalnej Delatyn—Kołomyja—Stefanówka.

7) Dnia 17. i 18. maja 1897 komisya reambulacyjna dla waryanty kolei Łupków—Cisna, prowadzonej przez terytoryum węgierskie, oraz komisya wspólna w przedmiocie oznaczenia punktów przecięcia kolei z granicą węgierską.

8) Od 18. do 20. maja 1897 rewizya trasy i komisya stacyjna kolei Przeworsk—Bachórz.

9) Dnia 25 i 26. maja 1897 komisya stacyjna i reambulacyjna dla stacyi Zaleszczyk jako części linii Czortków—Zaleszczyki.

10) Od 26. maja do 2. czerwca 1897 komisya reambulacyjna kolei Kraków - Kocmyrzów.

11) Od 15. do 19. czerwca 1897 komisya reambulacyjna dla kilku waryant kolei Łupków—Cisna.

12) Dnia 28. lipca 1897 komisya reambulacyjna w sprawie nowej ścieżki od budynku mieszkalnego do stacyi złączenia w Borkach wielkich.

13) Dnia 7. sierpnia 1897 komisya w sprawie próby mostów dla kolei lokalnej Borki wielkie—Grzymałów.

14) Dnia 9. sierpnia 1897 komisya techniczno-policyjna kolei Borki wielkie—Grzymałów.

15) Od 19. sierpnia do 5. września 1897 komisya reambulacyjna kolei Chabówka—Nowytarg—Zakopane.

16) Dnia 4. i 5. października 1897 komisya reambulacyjna dla waryanty kolei Kraków—Kocmyrzów.

17) Od 7. do 9. października 1897 komisya reambulacyjna kolejki górniczej z gminy Jeleń w jedną stronę do Cieszkowic stacyi kolei północnej, w drugą zaś stronę do Przymszy.

18) Od 12. do 14. października 1897 komisya reambulacyjna dwu waryant kolei Łupków—Cisna, oraz stacyjna dla stacyi Wola michowa.

19) Od 11. do 13. listopada 1897 komisya reambulacyjna dla części linii Przeworsk—Rozwadów.

C. Petycye w sprawach kolejowych przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazane.

30. Petycya Wydziału Rady powiatowej Trembowelskiej w sprawie budowy odnogi kolejowej ze stacyi Dereniówka kolei lokaln. wschodn. galicyjs. przez Janów do Budzanowa.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę Wydziału powiatowego w Trembowli o udzielenie subwencyi z funduszu krajowego w sumie 65.000 zł. w. a. na pokrycie części kosztów budowy projektowanej odnogi kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich ze stacyi Dereniówka przez Janów do Budzanowa. Towarzystwo akcyjne kolei wschodnio-galicyjskich uchwaliło poprzeć projekt pomienionej odnogi pod warunkiem, że co najmniej kwota 95.000 zł., żądana przez c. k. Ministerstwo kolei żelaznych, pokrytą zostanie przez interesentów, ewentualnie zaś przez kraj w zamian za akcye zakładowe. Interesenci miejscowi spodziewają się zebrać w drodze subskrypcyi 30.000 zł., resztę zaś 65.000 zł. miałby pokryć fundusz krajowy.

Z uwagi, że do budowy kolei lokalnych wschodnio-galicyjskich fundusz krajowy przyczynił się już kwotą 500.000 zł. w zamian za akcye zakładowe, niemniej z uwagi, że fundusze przeznaczone przez Wysoki Sejm na poparcie budowy kolei lokalnych objętych akcyą kraju, w zupełności są wyczerpane, zaś dalsze fundusze, jakieby Wysoki Sejm na cele kolejowe ewentualnie uchwalił, w myśl powziętych już uchwał Wysokiego Sejmu służyć będą w pierwszym rzędzie na poparcie kilku innych kolei lokalnych, mających pierwszorzędne znaczenie dla kraju, oznajmił Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Trembowli rozporządzeniem z dnia 2. lipca 1897 l. 38.885, iż pomienionej petycyi wobec Wysokiego Sejmu poprzeć nie może.

31. Petycya mieszk. powiatu Kossowskiego w sprawie budowy kolei z Kołomyi do Kut.

Petycya mieszkańców powiatu kossowskiego o uchwalenie budowy kolei żelaznej z Kołomyi przez Kossów do Kut, nie została przez Wysoki Sejm załatwioną.

Z powołaniem się na rozporządzenie z dnia 13. marca 1896 l. 14128 (sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego za 1896 rok do LW. 72767/96 str. 26, ustęp 36), polecił Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Kossowie oznajmić petentom, że sprawa ewentualnego poparcia przez kraj budowy kolei żelaznej z Kołomyi do Kut będzie mogła być wziętą pod rozwagę dopiero wówczas, gdy stan zasobów finansowych kraju na cele popierania kolei niższorzędnych na to zezwoli i skoro czynniki interesowane utworzą konsorcyum do przeprowadzenia tej budowy, dopełnią warunków przepisanych instrukcyą Wydziału krajowego i zapewnią w sposób prawomocny pokrycie udziałami swymi, ewentualnie zaś przy udziale administracyi dóbr państwowych, a nawet i samego c. k. Rządu, co najmniej jednej trzeciej części kapitału potrzebnego do budowy.

32. Petycya mieszk. żółkiewskiego przedm. we Lwowie i przyległych gmin o uchylenie rampy i wału kolejowego z terytoryum miasta Lwowa.

Petycya mieszkańców przedmieścia żółkiewskiego we Lwowie i gmin Kleparowa, Hołoska małego i Zamarstynowa, o uchwalenie przez Wysoki Sejm rezolucyi z wezwaniem do c. k. Rządu, aby tenże uskutecznił przełożenie toru kolejowego we Lwowie na linii Lwów—Krasne po za obręb miasta i wyżej pomienionych gmin i usunął istniejący obecnie wał kolejowy, nie została przez Wysoki Sejm załatwioną.

O tem zawiadomiliśmy interesowanych za pośrednictwem Magistratu miasta Lwowa i Wydziału powiatowego we Lwowie.

Sprawozdanie

o przeprowadzeniu budowy kolei lokalnej „Borki wielkie - Grzymałów“ długiej 32·699 km.

Projekt szczegółowy kolei lokalnej Borki wielkie-Grzymałów, wypracowany został staraniem krajowego biura kolejowego, przez osobną ekspozyturę trasowania, która wykonała te roboty za sumę ryczałtową. O rozpoczęciu budowy tej kolei lokalnej zdał Wydział krajowy sprawę w punkcie 18. swojego sprawozdania do Wysokiego Sejmu pod L. 72767 w roku zeszłym. Budowa w bieżącym roku została energicznie przez przedsiębiorstwo przeprowadzona, zważywszy, że grunta w powiecie tarnopolskim, gdzie były największe roboty, oddano przedsiębiorstwu dopiero po przeprowadzeniu sądowego oszacowania, a to z końcem listopada 1896, tak, że nasypy 9 metrów wysokie i budowę największego objektu tej linii dopiero z wiosną 1897 roku rozpoczęto. Roboty te ukończone zostały w czterech miesiącach.

Wszystkie roboty wykonano z wielką starannością, przeto komisya techniczno-policyjna zezwoliła bez żadnych zastrzeżeń na otwarcie linii, które odbyło się 12. sierpnia b. r.

Wywłaszczenie gruntów. Przeprowadzenie czynności wywłaszczenia gruntów oddano za wynagrodzeniem ryczałtowem od kilometra, pod nadzorem i kontrolą krajowego biura kolejowego.

Grunta obszarów dworskich płacone były przeciętnie po 493 zł., a grunta gminne przeciętnie po 591 zł. za morg. Powierzchnie gruntów wywłaszczonych podług kultury podane są w następującej tablicy:

	hekt. arów.
Pól ornych	52·18
Łąk	3·73
Pastwisk	1·18
Lasów	1·31
Ogrodów	0·38
Stawów	0·30
Dobra publicznego	0·95
Gruntów kolei państwowych	1·30
Razem	61·33

Podtorze, roboty ziemne i skalne. Jakkolwiek linia prowadzona jest w ogólności terenem nie bardzo górzystym, to jednakowoż wykonanie nasypu w Borkach wielkich przeszło 6 metrów wysokiego, nasypu na Kaczawie 9 m. wysokiego i nasypów przy przejściu doliny rzeki Gniła i doliny Ostapie z powodu torfowisk, które się osiadały, przedstawiało wiele trudności. Również wykonanie wykopu w Borkach wielkich przeszło 6 metrów głębokiego w skale, było kosztowne i połączone z wieloma trudnościami.

Przejazdy. Przejazdów w poziomie jest 58, z których dwa dla drogi krajowej Smykowce-Suchostaw i jeden przejazd górą w Borkach wielkich dla drogi obszaru dworskiego.

Mosty i przepusty. Objekta wykonane zostały na zaprawie z cementu Portlandzkiego. Głębokość fundamentów zastosowaną była do natury gruntu, jednakże nie było płytszych fundamentów jak na jeden metr.

Dwa przepusty fundowane są na pilotach z powodu bardzo głęboko położonego stałego gruntu.

Przyczółki i skrzydła otrzymały wymiary według typów wypracowanych przez krajowe biuro kolejowe a zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo kolejowe. Wszystkich objektów jest 38, a mianowicie:

Przepustów z konstrukcyą żelazną jest 3: na rzece Kaczawie, na rzece Gniła i na potoku Ostapie.

Na szczególniejszą uwagę zasługuje przepust na rzece Kaczawie z powodu trudności fundowania i 9-cio metrowej wysokości przyczołków, jakoteż bardzo starannego wykonania tychże.

Otwartych przepustów z konstrukcyą drewnianą jest 21, krytych 11, a sklepionych 3.

Projekta konstrukcyi żelaznych mostów wraz z obliczeniem wytrzymałości i szczegółowymi rysunkami wykonania, wypracowane były w krajowem biurze kolejowem.

Nawierzchnia i szutrowanie. Tor kolejowy ułożony jest na dębowych progach poprzecznych ze stykami międzyprogowymi między progami. Użyte szyny dziewięć metrów długie, są ze stali zlewnej wagi 23 kg. na metr bieżący.

Dla ułożenia torów bocznych na stacyach użyto, celem zmniejszenia kosztów budowy, starych szyn tej samej wagi co dla toru całej linii. Szyny te kosztowały 50% taniej niż nowe szyny.

Dla szutrowania toru użyto kamienia tłuczonego, który z daleko położonych kamieniołomów dowożono furami do różnych punktów linii kolejowej, a następnie taczkami dostawiono na plant kolejowy.

Stacye. Na stacyi złączenia Borki wielkie, wykonał Zarząd c. k. kolei państwowych na rachunek kolei lokalnej 2 tory, wraz ze zwrotnicami, zaś kolej lokalna wykonała tor do ogrzewalni.

Stacya Kołodziejówka ma jeden tor boczny, a stacye Skałat i Grzymałów mają po 2 tory boczne i po jednym torze uciętym.

W następującej tablicy uwidocznione są długości torów i ilość zwrotnic.

Nazwa stacyj	Długość stacyi	Długość torów bocznych	Ilość zwrotnic	Uwaga
Borki wielkie .	—	880*	6**	* wraz z torem do ogrzewalni długości 88 m.
Kołodziejówka . .	238	238	2	
Skałat	265	560	5	
Grzymałów . . .	265	600	5	** wraz ze zwrotnicą angielską.
Suma . .				

Materyały użyte do położenia toru głównego i torów bocznych na stacyach są następujące:

Szyny nowe 9 metrów długie	7323	sztuk
Szyny stare 7·5 » »	350	»
Łubki	15620	»
Płytki	45420	»
Gwoździe	240435	»
Śruby	34060	»
Zwrotnice	12	»
Progi	45000	»
Progi abnormalne	504	»

Budynki. Projekta budynków wypracowane były w krajowem biurze kolejowem.

Budynki stacyjne i mieszkalne są jednopiętrowe i wykonane z cegły na podmurowaniu z kamienia.

Ogrzewalnia w Borkach jest wykonana ze ścian pruskich.

Magazyny, wychodki, ładownie i t. p. są wykonane z drzewa, na podmurowaniu z kamienia.

Waga pomostowa nowej konstrukcyi bez przerwy toru, wybudowaną jest w stacyi złączenia Borki wielkie.

Stacye wodne. Na stacyi złączenia Borki wielkie posiada kolej państwowa stacyę wodną, nie zachodzila przeto potrzeba urządzenia tamże oddzielnej stacyi wodnej.

Stacya wodna w Skałacie urządzona jest w taki sposób, ażeby lokomotywy kolei lokalnej mogły być zaopatrzone w wodę nawet w tym razie, gdyby dla jakichkolwiek przyczyn nie można było w stacyi Borki wielkie zasilać wodą lokomotywy kolei lokalnej.

Roboty dodatkowe. Dyrekcya kolei państwowych obejmująca prowadzenie ruchu na kolei lokalnej, zażądała w marcu 1897 powiększenia niektórych budowli, które zestawione są w następującym wykazie:

1. Powiększenie domu mieszkalnego w Borkach o 21 m^2.
2. » budynku ubocznego » o 16 m^2.
3. Wybudowanie ogrzewalni na 2 lokomotywy z oddzielnymi tendrami, co powiększyło powierzchnię zabudowaną o 8 m^2. i długość dołu do czyszczenia lokomotyw o 8·6 m.
4. Dobudowanie do ogrzewalni warsztatu podręcznego o powierzchni 24 m^2.
5. Wybudowanie budynku dla stacyi wodnej w Skałacie o powierzchni 15 m^2.
6. Ogrodzenie ścieżki dla służby ruchu 182 m.
7. Oprócz powyższych robót nie objętych ofertą dla oddania budowy, wykonano przejazd ponad torem kolejowym dla drogi z gorzelni do folwarku w Borkach wielkich długości 18 m, a szerokości 4 m.

Wszystkie powyże wymienione roboty oddano przedsiębiorstwu budowy za sumę 7.320 zł. Powierzchnie budynków stacyjnych podane są w następującej tablicy.

Nazwa stacyj	Budynek stacyjny	Budynki uboczne	Dom mieszkalny	Wychodki dla podróżnych	Magazyn dla konserwacyi	Studnie domowe	Doły na śmiecie	Wychodki dla robotników	Magazyn towarowy	Ładownie	Ogrzewalnie	Przybudowy dla warsztatów	Stacya wodna ze zbiornikiem i kotłem parowym	Studnie stacyi wodnej	Pulsometry	Magazyn na węgle	Uwaga
	Zabudowano powierzchnię w m^2			Ilość					Zabudowano powierzchnię w m^2					Ilość			
Borki wielkie . .		82	157					1			128	24				1	
Kołodziejówka .	121	33		1		1	1		48	200							
Skałat	150	33		1	1	1	1		48	200			15	1	2		
Grzymałów . . .	150	33		1		1	1		48	200							
Razem . .	421	181	157	3	1	3	3	1	144	600	128	24	15	1	2	1	

Tabor. Dla prowadzenia ruchu na kolei Borki wielkie-Grzymałów, zakupiono 2 lokomotywy tendrowe wraz z potrzebnemi częściami rezerwowemi, 2 wozy osobowe II i III klasy, 1 wóz osobowy III klasy i 1 wóz pocztowo-konduktorski.

Wozy towarowe dostawiane będą przez c. k. kolej państwową za wynagrodzeniem od wozu i kilometra przebytej drogi stypulowanem w kontrakcie prowadzenia ruchu przez Zarząd tejże kolei.

Linia telegraficzna Dla korespondencyi między stacyami urządzono na wszystkich stacyach kolei lokalnej oraz na stacyi złączenia Borki wielkie aparata telegraficzne, dla których przewód umieszczonym został na słupach linii telegraficznej rządowej wzdłuż gościńca krajowego Smykowce Suchostaw, przez co zaoszczędzono koszt stawiania nowych słupów.

Budowa przewodu telegraficznego wykonaną była przez organa Dyrekcyi poczt i telegrafów, a urządzenie aparatów telegraficznych na stacyach wykonało Towarzystwo kolei Borki wielkie Grzymałów we własnym zarządzie.

Zestawienie kosztów budowy i urządzenie dla ruchu, oraz kosztów finansowania kapitału budowy, podane jest w następującej tablicy na podstawie zamknięcia rachunków na dniu 22. października b. r.

L. porz	Wyszczególnienie	Koszt według księgi głównej
1	Roboty przygotowawcze i nadzór budowy . . .	53119
2	Wykupno gruntów i odszkodowania	71000
3	Roboty ziemne	71630
4	Roboty poboczne	21200
5	Przepusty i mosty poniżej 20 m. światła	62340
6	Większe mosty wiadukty i tunele	—
7	Żwirowanie i ułożenie nawierzchni	125000
8	Materyały nawierzchni i urządzenie mechaniczne . .	228205
9	Budynki i zaopatrzenie w wodę	74816
10	Ogrodzenie i urządzenie kolei oraz przedwstępne wydatki na eksploatacyę	16000
11	Tabor kolejowy	61330
12	Koszta stacyi złączenia	24962
	Razem . .	810202
	Procenta interkalarne	11282
	Fundusz rezerwowy	20000
	Koszta finansowania	29153
	Suma . .	870637
	Oszczędność	29363
		900000
	Z kwoty 900.000 zł. preliminowanej na budowę kolei lokalnej Borki wielkie-Grzymałów pozostało z dniem 22. października:	
	1. Fundusz rezerwowy	20000
	2. Oszczędność budowy	29363
	Razem . .	49363

Odpis

Warunki koncesyjne

dla wązkotorowej kolei miejscowej **Łupków - Cisna.**

Bau und Ausrüstung.

1. Allgemeine Bestimmungen.

Die projectirte Bahn von Łupków nach Cisna ist als eingeleisige Kleinbahn mit einer Spurweite von 0·76 Meter für eine vorläufige Maximalfahrgeschwindigkeit von 20 Kilometer pro Stunde herzustellen und auszurüsten.

Bei Ausführung der Bahn ist das vom k. k. Handelsministerium für die Murthalbahn vorgeschriebene Normalprofil des lichten Raumes unter Bedachtnahme auf die für Langholztransporte erforderlichen Erbreiterungen einzuhalten.

Die Ausführung des Baues und die Einrichtung des Betriebes hat unter Beobachtung der nachstehend festgesetzten Bedingnisse auf Grund der vom k. k. Eisenbahnministerium zu genehmigenden Detailprojecte und der sonstigen Baupläne, dann der Bau- und Lieferungsbedingnisse, sowie in Gemässheit der von demselben zu erlassenden besonderen Vorschriften zu erfolgen.

Die zufolge der Bestimmungen dieser Concessionsbedingnisse vorbehaltenen Genehmigungen des k. k. Eisenbahnministeriums sind stets rechtzeitig noch vor der Durchführung der betreffenden Herstellungen und Anschaffungen einzuholen.

Die Concessionäre haben während des Baues und der Betriebsführung allen seitens des k. k. Eisenbahnministeriums aus öffentlichen Rücksichten zu stellenden Anforderungen, sowie den Anordnungen anderer staatlichen Aufsichtsbehörden Folge zu leisten und sich nach den bestehenden allgemeinen Bau- und Polizeivorschriften zu benehmen.

In Betreff der beim Baue der Bahn verwendeten Arbeiter obliegt den Concessionären die gleiche mittelbare Fürsorge, welche in dieser Beziehung von Seite der k. k. Staatseisenbahnverwaltung zufolge der allgemeinen Bedingnisse für die Vergebung staatlicher Bahnbauarbeiten geübt wird.

Die Bestätigung des von den Concessionären, beziehungsweise von der Bauunternehmung zu bestellenden Bauleiters bleibt dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten.

2. Trasse.

Die zu erbauende, circa 26 Kilometer lange Bahnlinie Łupków—Cisna beginnt in einer zwischen den Stationen Komańcza und Łupków der Staatsbahnlinie Przemyśl—Łupków neu anzulegenden Station und zieht vorerst im Thale des Smolniczekbaches und im weiteren im Oslawabachthale unter Berührung der Ortschaft Wola michowa, sodann wendet sich die Bahn nach Süden in das Thal des Balnicabaches, erreicht die gleichnamige Ortschaft und gelangt hierauf an die Wasserscheide.

Von hier ab senkt sich die Bahn nach Nordost abbiegend in das Thal des Solinkabaches unter Berührung der gleichnamigen Ortschaft zum Orte Zubracze, wendet sich sodann, dem Zuge des Thales folgend, nach Osten und erreicht ihren Endpunkt bei Cisna, woselbst die gleichnamige Station im Westen der Ortschaft anzulegen ist.

Aenderungen der im Vorstehenden festgesetzten Bahntrasse können nur mit Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums vorgenommen werden.

Geringfügige Abweichungen gegenüber den genehmigten Projecten, in Ansehung deren die Zustimmung der berührten Parteien, sowie der politischen Bezirksbehörde nachgewiesen werden kann, sind zulässig und bedürfen lediglich der rechtzeitig noch vor der Ausführung zu erstattenden Anzeige an das k. k. Eisenbahnministerium, respective an das von diesem bestellte Bauaufsichtsorgan.

3. Anschlüsse an bestehende Bahnen, gegenseitige Wagenbenützung.

Die Concessionäre verpflichten sich, wegen der aus Anlass der Einmündung der Localbahn in die zwischen den Stationen Komańcza und Łupków neu anzulegende Station herzustellenden baulichen Anlagen, sowie wegen Mitbenützung des genannten Anschlussbahnhofes, ferner wegen Einrichtung des Betriebsdienstes beim Übergangsverkehre eine Vereinbarung mit der betriebführenden k. k. Staatsbahndirection anzustreben, wobei für thunlichste Erleichterung des Personenverkehres beim Übergange von der eigenen auf die fremde Bahn Sorge zu tragen ist.

Das bezügliche Project und das hierüber etwa abgeschlossene Übereinkommen sind dem k. k. Eisenbahnministerium zur Genehmigung vorzulegen, und unterwerfen sich die Concessionäre dem Ausspruche desselben, falls eine Einigung mit der betriebführenden k. k. Staatsbahn-Direction nicht erzielt werden könnte.

4. Anschluss von Eisenbahuen niederer Ordnung und von Schleppbahnen.

Die Concessionäre sind verpflichtet, die Einmündung von Eisenbahnen niederer Ordnung (Local- und Kleinbahnen), dann von Schleppbahnen (Bergwerks-Industrie- und Waldbahnen) auf die für den Betrieb der Localbahn mindest lästige Art gegen Vergütung der erwachsenden Selbstkosten zu gestatten.

Falls über die Bedingungen der Einmündung solcher Bahnen, sowie über die Mitbenützung bestehender Anlagen der Localbahn und die Einrichtung des Betriebsdienstes im Übergangsverkehre, endlich über die gegenseitige Wagenbenützung ein Einverständnis zwischen den betheiligten Unternehmungen nicht zustande kommen sollte, bleibt die Festsetzung dieser Bedingungen dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten.

Bei den Vereinbarungen für den Anschluss von Schleppbahnen soll thunlichst auf die grundsätzlichen Bestimmungen des bezüglichen Formulares der k. k. Staatseisenbahnverwaltung Bedacht genommen werden; beabsichtigte Abweichungen hievon sind bei Vorlage der Vereinbarungen an das k. k. Eisenbahnministerium zu erläutern.

5. Grunderwerb.

Die definitiv für die Bahn zu erwerbenden Grundflächen haben nebst dem eigentlichen Bahnkörper auch alle, zu dessen sicherem Bestande oder zur geregelten Betriebführung erforderlichen Nebenanlangen, sowie auf jeder Seite der Bahn einen Schutzstreifen zu umfassen, dessen Breite je nach der Construction des Bahnkörpers, insbesondere mit Rücksicht auf die Böschungsverhältnisse desselben, mit 0·5 bis 1·0 Meter zu bemessen ist.

Bei den Stationen ist rücksichtlich des Umfanges der für die Bahn zu erwerbenden Grundflächen auf die Ermöglichung einer zukünftigen Vergrösserung dieser Anlagen thunlichst Bedacht zu nehmen.

Zu solchen Bauanlagen (Uferschutzbauten etc.), welche von der Bahn zu erhalten sind und von dieser oder von bestehenden öffentlichen Wegen nicht zugänglich sind, ist der jederzeit ungehinderte Zutritt für die Bahnorgane zu sichern.

6. Unterbau.

Die Halbmesser der Bögen in der freien Bahn dürfen im allgemeinen nicht weniger als 60 Meter betragen.

Ausnahmsweise können in einzelnen durch besondere Umstände begründeten Fällen Bögen mit 50 Meter Radius zur Anwendung gelangen.

Bezüglich der Übergangscurven, dann der Längen der Zwischengeraden bei Contrabögen, ferner hinsichtlich der Ermässigung der Bahnneigung in den Bögen, sowie der Spurerweiterung und der Überhöhung des äusseren Schienenstranges in denselben, schiesslich betreffs Anordnung der Gefällsbrüche sind die diesbezüglich im k. k. Eisenbahnministerium geltenden Vorschriften zu beachten.

Die Anordnung der Übergangscurven in den Bögen vom Halbmesser 150 Meter bis 70 Meter, hat unter Zugrundelegung der Constante 1500 und in schärferen Bögen unter Anwendung der Constante 750 zu erfolgen.

Als grösste Neigung der Bahn in den geraden Strecken wird 27 Promill festgesetzt.

Die Stationen und Verlade-, respective Haltestellen mit Nebengeleisen sind womöglich horizontal anzulegen und soll die Neigung der Bahn in denselben in der Regel 2·5 Promill nicht übersteigen.

Ausnahmen hievon unterliegen der besonderen Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Der geringste Abstand der Geleise in den Stationen, von Mitte zu Mitte gemessen, hat unter Voraussetzung einer maximalen Wagenbreite von 2·4 Meter im allgemeinen 3·6 Meter, bei Geleisen mit zwischenliegenden Wasserkrahnen, ferner in Locomotivremisen sowie bei Anlage von Einsteigplätzen zwischen den Geleisen mindestens 4·0 Meter zu betragen.

Im Anschlussbahnhofe muss die Mitte des normalspurigen Überladegeleises von der Mitte des nächsten schmalspurigen Nebengeleises mindestens 3·0 Meter entfernt sein.

Der Unterbau hat sowohl bei Dämmen, als in Einschnitten, in der Regel eine Kronenbreite von 3·0 Meter zu erhalten.

In Strecken unter besonders schwierigen Bauverhältnissen ist gestattet, den Unterbaukörper mit einer Kronenbreite von 2.8 Meter herzustellen.

Wenn Steinbankette zur Ausführung gelangen, welche gleichzeitig als Grabenmauern dienen, hat die Entfernung der äusseren Oberkante des Bahnplanums von der Geleiseachse mindestens 1·4 Meter zu betragen.

Das Böschungsverhältnis der Dämme und Einschnitte ist entsprechend der Materialbeschaffenheit zu wählen.

Alle Aufdämmungen sind mit Rücksicht auf eintretende Setzungen mit einer der Dammhöhe und Materialbeschaffenheit angemessenen Überhöhung und Erbreiterung der Dammkrone auszuführen.

Ausserdem haben auch alle Bahnstrecken in Krümmungen von 100 oder weniger als 100 Meter Radius eine entsprechende Erbreiterung der Bahnkrone zu erhalten.

In gewöhnlichen Erdeinschnitten, sowie in Einschnitten mit Futter-, beziehungsweise Verkleidungsmauern oder beiderseitigen Grabenmauern, muss die Sohle des Seitengrabens eine Breite von mindestens 0·30 Meter, in Felseinschnitten eine Breite von mindestens 0·35 Meter erhalten.

In Felseinschnitten von mehr als 5 Meter Tiefe ist die normale Sohlenbreite des Seitengrabens der jeweiligen Einschnittstiefe angemessen zu vergrössern.

Die normale Tiefe des Seitengrabens ist derart zu bemessen, dass der Abstand von der Schienenunterkante bis zur Grabensohle in allen Fällen mindestens 0·5 Meter beträgt.

Die Böschungen der Einschnitte und Aufdämmungen sind zu besämen und eventuell angemessen zu versichern, so dass deren Haltbarkeit gewährleistet erscheint.

In jenen Strecken, wo der Bahnkörper der Inundirung durch seitliche Wasserläufe ausgesetzt ist, muss die Unterbaukrone in der Regel mindestens 0·5 Meter über den localen höchsten Wasserstand gelegt werden.

Bei der Anlage, Berechnung und Ausführung der Eisenbahnbrücken, Bahnüberbrückungen und Zufahrtsstrassenbrücken ist im allgemeinen die hinsichtlich solcher Objectsherstellungen erlassene Verordnung des k. k. Handelsministeriums vom 15. September 1887, R. G. Bl. Nr. 109, massgebend.

Bezüglich der den Berechnungen der Brückenconstructionen zugrunde zu legenden Verkehrslasten werden seitens des k. k. Eisenbahnministeriums besondere Vorschriften ertheilt werden.

Die Widerlager aller Brücken und Durchlässe sind aus Mauerwerk herzustellen, desgleichen die Zwischenpfeiler mehrfeldriger Brücken.

Überfahrten können aus Holz auf gemauerten Sockeln hergestellt werden.

Bei den bis zur Bahnkrone reichenden offenen Unterbauobjecten dürfen Tragconstructionen von Holz angewendet werden.

Der Abstand der tiefsten Theile der Tragconstruction offener Unterbauobjecte von dem localen höchsten Wasserstande soll bei Flüssen und Wildbächen in der Regel mindestens 1·0 Meter betragen; bei sonstigen Wasserläufen kann, insoferne deren Hochwässer kein Treibeis, Holz u. führen, dieser Abstand auf 0·5 Meter ermässigt werden.

Die lichte Höhe der Durchfahrten hat bei Reichs-, Landes- und Bezirks-Strassen nicht unter 4·0 Meter, bei sonstigen öffentlichen Fahrwegen nicht unter 3·2 Meter und, insoweit nur Verkehrszwecke in Frage kommen, auch nie mehr als 4·5 Meter zu betragen.

Bei sämmtlichen Herstellungen im Unterbau sind die vom k. k. Handelsministerium genehmigten Normalien für die Murthalbahn nach Thunlichkeit zu verwenden.

7. Oberbau.

Der Oberbau ist mit Holzquerschwellen und im System des schwebenden Stosses unter Anwendung eingeklinkter Winkellaschen mit Flusstahlschienen von 17·9 Kilogramm Gewicht pro laufendes Meter auszuführen.

Auf eine Schienenlänge von 9 Meter sind 13 Schwellen einzulegen. Die Schwellen müssen mindestens folgendende Dimensionen besitzen:

Länge 1·6 Meter, obere Breite 14 Centimeter, untere Breite 20 Centimeter und Höhe 13 Centimeter.

Die Vertheilung des Kleinmaterials hat in der Weise zu erfolgen, dass in der Geraden und in Bögen bis zum Halbmesser von 500 Meter auf eine Schienenlänge von 9 Meter 10 Unterlagsplatten und in Bögen von 150 Meter und darunter 26 Platten mit je 3 Nägeln entfallen.

In Bahnstrecken mit Neigungen von 20 Promill und darüber sind sämmtliche Schwellen mit 2 Unterlagsplatten zu versehen. Das weitere Detail der Oberbauconstruction ist dem k. k. Eisenbahnministerium zur Genehmigung vorzulegen.

Der Schotterkörper hat sowohl auf Dämmen, als in Einschnitten ohne Grabenmauern eine Breite von 2·0 Meter, in der Höhe der Schienenunterkante gemessen, zu erhalten.

Die Stärke des Schotterbettes unterhalb der Schienenunterkante hat auf Dämmen und in Einschnitten mindestens 0·25 Meter zu betragen, und gilt dieses Mass in Bögen vom Fusse der inneren Schiene.

8. Hochbauten.

Sämmtliche Hochbauten sind in einem den Verkehrsbedürfnissen entsprechenden Ausmasse unter Bedachtnahme auf die Bestimmungen der Landesbauordnung und im Einklange mit den localen Interessen herzustellen.

Die Aufnahmsgebäude der Stationen, sowie alle für die Unterbringung des Bahnpersonales bestimmten Hochbauten sind in Stein- oder Ziegelbau, eventuell auch aus Blockwänden, im übrigen aber den localen Verhältnissen angemessen zu erbauen.

Kleinere Warteräume in den Stationen, sowie die Hochbauten für den Zugförderungs- und Werkstättendienst können aus Riegelmauerwerk, Warteräume in Haltestellen, ferner die Hochbauanlagen für den Güterdienst aus Riegelmauerwerk oder ganz aus Holz hergestellt werden.

Alle in Riegelmauerwerk oder Holz ausgeführten Bahngebäude haben eine Untermauerung zu erhalten.

Wärterhäuser oder Unterkunftshäuser für das ambulante Streckenpersonale gelangen in der freien Bahn nur dort zur Ausführung, wo solche durch das k. k. Eisenbahnministerium in speciellen Fällen angeordnet werden, oder soferne für die Unterkunft des Streckenpersonales nicht durch Einmietung Vorsorge getroffen werden kann.

9. Abschluss und Abtheilung der Bahn.

Die Ausführung von Stations- und Bahneinfriedungen, sowie von Wegschranken, wird auf solche Stellen beschränkt, wo eine Gefährdung des Bahnverkehres oder der Anrainer zu befürchten steht.

Alle Wegübersetzungen in Schienenhöhe erhalten beiderseits des Geleises Warnungstafeln mit der Inschrift: „Achtung auf den Zug!"

Ausserdem sind bei solchen Übersetzungen, welche stärker benützt werden oder bei welchen die Fernsicht beschränkt ist, auf eine Entfernung von 200 Meter je nach den örtlichen Verhältnissen einerseits oder beiderseits der Rampe Avisosäulen für den Locomotivführer aufzustellen.

An allen Hauptbruchpunkten der Bahnneigungen sind Neigungszeiger anzubringen.

Bei den Bruchpunkten kurzer Zwischenneigungen oder solcher Zwischenneigungen, welche von der durchschnittlichen, in der betreffenden Strecke angewendeten Bahnneigung nicht wesentlich abweichen, können Neigungszeiger entfallen.

Längs der Bahn sind in Abständen von 100 zu 100 Meter Pflöcke oder Steine, beziehungsweise von 1000 zu 1000 Meter Kilometersteine zu versetzen.

Die definitiven Grenzen des Bahneigenthums sind durch Grenzsteine zu markiren.

10. Stationen.

Die Entfernung, Länge und Geleisezahl der Stationen und Verlade- beziehungweise Haltestellen, sowie die Entfernung der Wasserstationen ist nach Massgabe der diesfalls seitens des k. k. Eisenbahnministeriums ergehenden Weisungen zu bemessen.

Die Verfassung der Detailprojecte für die in den Stationen herzustellenden Oberbau- Wasserbeschaffungs- und Hochbauanlagen hat im Einvernehmen mit der betriebführenden k. k. Staatsbahndirection zu erfolgen. Insoferne hierüber eine Einigung nicht erzielt werden sollte, unterwerfen sich die Concessionäre der Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Sämmtliche Stationen und Verlade- beziehungsweise Haltestellen mit permanenten Dienstposten haben Passagieraborte zu erhalten.

In Haltestellen ist ein gedeckter Warteraum herzustellen, insoferne nicht auf Grund der bei der politischen Begehung getroffenen Bestimmungen hievon vorläufig abgesehen wird.

Die Namen der Stationen und Verlade-, respective Haltestellen sind durch entsprechende Aufschriften ersichtlich zu machen. Bei Aufnahmsgebäuden ist dieser Name sowohl an der Hauptfront, beziehungsweise an den Veranden, als auch an beiden Seiten anzubringen.

11. Betriebseinrichtungen.

Die Bahn ist mit einer Telephonleitung zu versehen, in welche sämmtliche Stationen und permanent besetzten Verlade-, beziehungsweise Haltestellen einzuschalten sind.

Für den Fall, als diese Leitung durch Staatsorgane auf Kosten der Concessionäre hergestelt werden sollte, haben sich dieselben rechtzeitig an die k. k. Post- und Telegraphendirection in Lemberg zu wenden.

Für den Betrieb sind die durch die Signalordnung vorgeschriebenen optischen und akustischen Signalmittel beizustellen.

Die Bahn ist mit den für den Betriebs-, Bahnerhaltungs-, Zugförderungs- und Werkstättendienst erforderlichen Inventargegenständen, sowie mit den entsprechenden Reservematerialien auszurüsten, und haben die Concessionäre wegen Beschaffung dieser Gegenstände und Materialien mit der betriebführenden k. k. Staatsbahndirection das Einvernehmen zu pflegen.

Hinsichtlich der Art und des Ausmasses dieser Inventargegenstände und Reservematerialien bleibt unbeschadet der Bestimmungen, welche hierüber im Betriebsvertrage zu treffen sein werden, die Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums vorbehalten.

12. Fahrbetriebsmittel.

An Fahrbetriebsmitteln sind mindestens anzuschaffen:
2 Tender-Locomotiven,
2 Personenwagen,
2 Dienstwagen (Post-, Gepäcks- und Conducteurwagen),
26 Lastwagen verschiedener Gattungen.

Die Belastung einer Locomotivachse darf im voll ausgerüsteten Zustande 7.5 Tonnen nicht überschreiten.

Die Locomotiven erhalten eine Vorrichtung zum Pulsometriren, eine Luftsaugebremse und eine Handbremse, sowie beiderseits Rohranschlüsse für die Luftsaugebremse und für die Dampfheizung, ferner sind dieselben an beiden Stirnseiten mit Schneepflugscharen zu versehen.

Alle Personen- und Dienstwagen sind für Dampfheizung einzurichten und sowohl mit der durchgehenden Bremse, als auch mit der Handbremse zu versehen.

Sämmtliche Lastwagen sind mit der Rohrleitung für die Dampfheizung, ferner mindestens 50 Procent derselben mit der durchgehenden Bremse und des Handbremse, der Rest derselben mit der Rohrleitung für die durchgehende Bremse, zu versehen.

Die Pläne für sämmtliche Fahrbetriebsmittel unterliegen der Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums, und ist bei deren Verfassung jenen Bestimmungen der Verordnungen des k. k. Handelsministeriums vom 1. Februar 1887, Z. 2840 („Centralblatt für Eisenbahnen und Dampfschiffahrt" Nr. 15 ex 1887) und vom 1. August 1892, Z. 32904 („Verordungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahnen und Schiffahrt" Nr. 87 ex 1892) Rechnung zu tragen, welche sinngemäss auch für Schmalspurbahnen Geltung besitzen.

Die Vorlage der schematischen, mit den Angaben über die grösste Breite, Höhe und Länge, sowie über die Achsdrücke und Achsenentfernungen der Fahrbetriebsmittel versehenen Skizzen für den Fahrpark hat gleichzeitig mit jener der Projectspläne für die Unterbauobjecte zu erfolgen.

13. Berücksichtigung inländischer Werke.

Alle Baumaterialien, ferner die Schienen und sonstigen Bahnbestandtheile, sowie sämmtliche Fahrbetriebsmittel und Ausrüstungsgegenstände sind ausschliesslich aus inländischen Werken oder Fabriken zu beschaffen.

Bei der Vergebung von Fahrbetriebsmitteln und Ausrüstungsgegenständen ist insbesondere auch darauf Bedacht zu nehmen, dass die einzelnen, zur Verwendung gelangenden Materialien oder Bestandtheile inländischen Bezugsquellen entstammen.

Eine Ausnahme von diesen Bestimmungen kann von Seite des k. k. Eisenbahnministeriums insoferne zugestanden werden, als nachgewiesen werden sollte, dass inländische Werke oder Fabriken nicht in der Lage wären, die bezüglichen Lieferungen unter den gleichen Bedingungen hinsichtlich des Preises, der Qualität und der Lieferzeit, wie diese von ausländischen Werken oder Fabriken angeboten werden, zu bewerkstelligen.

14. Behandlung von archäologischen und kunsthistorischen Fundgegenständen.

Archäologische und kunsthistorische Funde, welche bei den Bauarbeiten gemacht werden sollten, sind sofort der k. k. Centralcommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale in Wien anzuzeigen.

Die Concessionäre haben diesfalls den Bestimmungen der Erlässe des k. k. Handelsministeriums vom 6. Mai 1889, Z. 18032, und vom 7. September 1894, Z. 48166 (»Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Einsenbahnen und Schiffahrt« Nr. 60 ex 1889, beziehungsweise Nr. 128 ex 1894), zu entsprechen und den Anordnungen der genannten k. k. Centralcommission gewissenhaft Folge zu leisten.

Wien, am 30. October 1896.

Der k. k. Eisenbahnminister:
Guttenberg m. p.

Alegat 3. do Sprawozdania Wydziału kraj. Dep. IV. w sprawach kolejowych.

Odpis

dokumentu koncesyjnego

na kolej lokalną z **Trzebini** do **Skawiec.**

Auf Grund Allerhöchster Ermächtigung finde ich im Einvernehmen mit den betheiligten Ministerien dem Julius Siegler von Eberswald die erbetene Concession zum Baue und Betriebe einer als normalspurige Localbahn auszuführenden Locomotiveisenbahn von Trzebinia über Spytkowice und Wadowice nach Skawce in Gemässheit der Bestimmungen des Eisenbahnconcessionsgesetzes vom 14. September 1854, R. G. Bl. Nr. 238, sowie des Gesetzes vom 31. December 1894, R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895, unter den im Folgenden festgesetzten Bedingungen und Modalitäten zu ertheilen:

§. 1.

Für die den Gegenstand der gegenwärtigen Concessionsurkunde bildende Eisenbahn werden die im Artikel V des Gesetzes vom 31. December 1894, R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895, vorgesehenen Begünstigungen gewährt.

§. 2.

Der Concessionär ist verpflichtet, den Bau der concessionirten Eisenbahn sofort nach erhaltenem Bauconsense zu beginnen, binnen längstens zwei Jahren, vom heutigen Tage an gerechnet, zu vollenden und die fertige Bahn dem öffentlichen Verkehre zu übergeben, wie auch während der ganzen Concessionsdauer in ununterbrochenem Betriebe zu erhalten.

Für die Einhaltung des vorstehenden Bautermines, sowie für die concessionsmässige Herstellung und Ausrüstung der Bahn hat der Concessionär über Verlangen der Staatsverwaltung durch Erlag einer Caution von 5000 Gulden in zur Anlegung von Pupillengeldern geeigneten Werteffecten Sicherheit zu leisten.

Im Falle der Nichteinhaltung der obigen Verpflichtung kann diese Caution als verfallen erklärt werden.

§. 3.

Dem Concessionär wird zur Ausführung der concessionirten Eisenbahn das Recht der Expropriation nach den Bestimmungen der einschlägigen gesetzlichen Vorschriften ertheilt.

Das gleiche Recht soll dem Concessionär auch bezüglich der Anlage jener etwa herzustellenden oder bezüglich der Umgestaltung jener vom Concessionär zu erwerbenden Schleppbahnen zugestanden werden, deren Errichtung, beziehungsweise Umgestaltung von der Staatsverwaltung als im öffentlichen Interesse gelegen erkannt werden sollte.

§. 4.

Der Concessionär hat sich beim Baue und Betriebe der concessionirten Bahn nach dem Inhalte der gegenwärtigen Concessionsurkunde und nach den vom Eisenbahnministerium aufgestelten Concessionsbedingnissen, sowie nach den diesfalls bestehenden Gesetzen und Verordnungen, namentlich nach dem Eisenbahnconcessionsgesetze vom 14. September 1854, R. G. Bl. Nr. 238, und der Eisenbahnbetriebsordnung vom 16 November 1851, R, G. Bl. Nr. 1 vom Jahre 1852, dann nach den etwa künftig zu erlassenden Gesetzen und Verordnungen zu benehmen. In Ansehung des Betriebes wird von den in der Eisenbahnbetriebsordnung und den einschlägigen Nachtragsbestimmungen vorgeschriebenen Sicherheitsvorkehrungen und Verkehrsvorschriften insoweit Umgang genommen werden, als dies mit Rücksicht auf die besonderen Verkehrs- und Betriebsverhältnisse, insbesondere die ermässigte Fahrgeschwindigkeit nach dem Ermessen des Eisenbahnministeriums für zulässig erkannt wird und werden diesfalls die vom Eisenbahnministerium zu erlassenden besonderen Betriebsvorschriften Anwendung finden.

§. 5.

Dem Concessionär wird das Recht eingeräumt, mit besonderer Bewilligung der Staatsverwaltung und unter den von derselben festzusetzenden Bedingungen eine Actiengesellschaft zu bilden, welche in alle Rechte und Verbindlichkeiten des Concessionärs zu treten hat.

Dem Concessionär wird das Recht eingeräumt, Prioritätsactien, welche bezüglich ihrer Verzinsung und Tilgung den Vorrang vor den Stammactien geniessen, bis zu dem von der Staatsverwaltung festzusetzenden Betrage auszugeben.

Die Dividende, welche, bevor für die Stammactien der Anspruch auf Dividende eintritt, den Prioritätsactien gebürt, wobei jedoch eine Nachzahlung aus den Erträgnissen späterer Jahre nicht stattzufinden hat, darf nicht höher als mit vier Procent bemessen werden.

Die Ziffer des effectiven, sowie des Nominalanlagecapitals unterliegt der Genehmigung der Staatsverwaltung.

Hiebei hat als Grundsatz zu gelten, dass ausser den auf die Projectverfassung, den Bau und die Einrichtung der Bahn einschliesslich der Anschaffung des Fahrparks und der Materialvorräthe, sowie zur Cassendotirung und zur Dotirung des von der Staatsverwaltung zu bestimmenden Reservefondes effectiv verwendeten und gehörig nachgewiesenen Kosten, zuzüglich der während der Bauzeit wirklich bezahlten Intercalarzinsen und des bei der Capitalsbeschaffung thatsächlich erwachsenen Cursverlustes, keine wie immer gearteten Auslagen in Anrechnung gebracht werden dürfen.

Sollten im Zuge des Baues oder nach Vollendung der Bahn noch weitere Neubauten ausgeführt oder die Betriebseinrichtungen vermehrt werden, so können die diesfälligen Kosten dem Anlagecapitale zugerechnet werden, wenn die Staatsverwaltung zu den beabsichtigten Neubauten oder zur Vermehrung der Betriebseinrichtungen ihre Zustimmung ertheilt hat und die Kosten gehörig nachgewiesen werden.

Das gesammte Anlagecapital ist innerhalb der Concessionsdauer nach einem von der Staatsverwaltung zu genehmigenden Tilgungsplane zu tilgen.

Die Gesellschaftsstatuten, sowie die Formularien der auszugebenden Prioritätsobligationen, dann der Stamm- und Prioritätsactien, unterliegen der Genehmigung der Staatsverwaltung.

§. 6.

Die Militärtransporte müssen nach herabgesetzten Tarifpreisen besorgt werden. Für die Anwendung des Militärtarifes auf die Beförderung von Personen und Sachen haben die in dieser Beziehung, sowie rücksichtlich der Begünstigungen reisender Militärs bei den österreichischen Staatsbahnen jeweilig in Kraft stehenden Bestimmungen zu gelten.

Diese Bestimmungen finden auch Anwendung auf die Landwehr und den Landsturm beider Reichshälften, auf die Landesschützen Tirols und auf die Gendarmerie, und zwar nicht nur bei Reisen auf Rechnung des Ärars, sondern auch bei dienstlichen Reisen auf eigene Rechnung zu den Waffenübungen und Controlsversammlungen.

Der Concessionär ist verpflichtet, dem von den österreichischen Eisenbahngesellschaften abgeschlossenen Übereinkommen über die Anschaffung und Bereithaltung von Ausrüstungsgegenständen für Militärtransporte, die Leistung gegenseitiger Aushilfe mit Personale und Fahrbetriebsmitteln bei Durchführung grösserer Militärtransporte, ferner den jeweilig in Kraft stehenden Vorschriften für das Eisenbahnwesen im Kriege, sowie dem mit 1. Juni 1871 in Wirksamkeit getretenen Nachtragsübereinkommen bezüglich des Transportes der in liegendem Zustande auf Rechnung des Militärärars zur Beförderung gelangenden Kranken und Verwundeten beizutreten.

Die jeweilig geltende Vorschrift für den Militärtransport auf Eisenbahnen, dann die jeweilig geltenden Vorschriften für das Eisenbahnwesen im Kriege erlangen für den Concessionär bindende Kraft mit dem Tage der Eröffnung des Betriebes der concessionirten Bahn. Die erst nach diesem Zeitpunkte zu erlassenden und nicht durch das Reichsgesetzblatt kundzumachenden Vorschriften der erwähnten Art treten für den Concessionär in Wirksamkeit, sobald ihm dieselben amtlich zur Kenntnis gebracht sein werden.

Diese Verpflichtungen liegen dem Concessionär nur insoweit ob, als deren Erfüllung noch Massgabe des secundären Charakters dieser Linie und der demzufolge gewährten Erleichterungen in Bezug auf Anlage, Ausrüstung und Betriebssystem durchführbar erscheint.

Der Concessionär ist verpflichtet, bei Besetzung von Dienstposten im Sinne des Gesetzes vom 19. April 1872, R. G. Bl. Nr. 60, auf gediente Unterofficiere des Heeres, der Kriegsmarine und der Landwehr Bedacht zu nehmen.

§. 7.

Inwiefern ähnliche Begünstigungen, wie sie §. 6 bezüglich der Militärtransporte festsetzt, Civilwachkörpern (Sicherheits-, Finanzwache u. dgl.) oder anderen öffentlichen Organen einzuräumen sind, wird in den Concessionsbedingnissen bestimmt.

§. 8.

Die Dauer der Concession mit dem in §. 9, lit. b) des Eisenbahnconcessionsgesetzes ausgesprochenen Schutze gegen die Errichtung neuer Bahnen wird auf neunzig (90) Jahre, vom heutigen Tage an gerechnet, festgesetzt und sie erlischt nach Ablauf dieser Frist.

Die Concession kann von der Staatsverwaltung auch vor Ablauf der obigen Frist als erloschen erklärt werden, wenn die im §. 2 festgesetzen Verpflichtungen bezüglich der Inangriffnahme und Vollendung des Baues, dann der Eröffnung des Betriebes nicht eingehalten werden, sofern eine etwaige Terminüberschreitung nicht im Sinne des §. 11, lit. b) des Eisenbahnconcessionsgesetzes gerechtfertigt werden könnte.

§. 9.

Der Betrieb der den Gegenstand dieser Concessionsurkunde bildenden Bahn wird, soferne nicht eine anderweitige Vereinbarung erfolgt, vom Staate für Rechnung des Concessionärs geführt. Die Modalitäten dieser Betriebsführung werden durch einen zwischen der Staatsverwaltung und dem Concessionär abzuschliessenden Betriebsvertrag geregelt.

§. 10.

Der Concessionär ist unter den im Artikel XII des Gesetzes vom 31. December 1894, R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895, angegebenen Bedingungen und Vorbehalten verpflichtet, der Staatsverwaltung über deren Verlangen jederzeit die Mitbenützung der Bahn für den Verkehr zwischen schon bestehenden oder künftig erst herzustellenden, im Staatsbetriebe befindlichen Bahnen derart einzuräumen, dass die Staatsverwaltung berechtigt ist, unter freier Feststellung der Tarife ganze Züge oder einzelne Wagen über die mitbenützte Bahn oder einzelne Theilstrecken derselben gegen Entrichtung einer angemessenen Entschädigung zu befördern oder befördern zu lassen.

§. 11.

Die Staatsverwaltung behält sich das Recht vor, die concessionirte Bahn nach deren Vollendung und Inbetriebsetzung jederzeit unter den nachstehenden Bestimmungen einzulösen:

1. Zur Bestimmung des Einlösungspreises werden die jährlichen Reinerträgnisse der Unternehmung während der dem Zeitpunkte der Einlösung vorausgegangenen letztabgechlossenen sieben Jahre beziffert, hievon die Reinerträgnisse der ungünstigsten zwei Jahre abgeschlagen und wird sodann der durchschnittliche Reinertrag der übrigen fünf Jahre berechnet.

Das im Sinne der vorstehenden Bestimmung ermittelte durchschnittliche Reinerträgnis ist sohin dem Concessionär als Entschädigung für die Einlösung der Bahn während der noch übrigen Concessionsdauer in halbjährigen, am 30. Juni und am 31. December jedes Jahres nachhinein fälligen Raten zu bezahlen.

2. Sollte die Einlösung nach Ablauf der im §. 1 normirten zeitlichen Steuerbefreiung erfolgen, so sind die das eingelöste Bahnunternehmen treffenden Steuerzuschläge und sonstigen öffentlichen Abgaben als Betriebsauslagen zu behandeln.

Hat die Steuerpflicht nicht bezüglich aller in die Durchschnittsberechnung einbezogenen Jahre bestanden, so ist auch für die steuerfreien Jahre die Steuer sammt Zuschlägen nach dem Procentsatze des ersten steuerpflichtigen Jahres zu berechnen und von dem Erträgnisse in Abzug zu bringen.

Zu dem so ermittelten Reinerträgnisse ist jedoch mit Rücksicht auf die von der Einlösungsrente nach §. 131, lit. *a)* des Gesetzes vom 25. October 1896, R G. Bl. Nr. 220, zu entrichtende zehnprocentige Steuer ein Zuschlag in der Höhe eines Neuntels dieser Reinerträgnisse zuzurechnen.

3. Sollte jedoch die Einlösung vor Ablauf des siebenten Betriebsjahres erfolgen oder der in Gemässheit der Bestimmungen im Absatze 1 ermittelte durchschnittliche Reinertrag nicht wenigstens einen Jahresbetrag erreichen, welcher der zur planmässigen Verzinsung und Tilgung der mit Genehmigung der Staatsverwaltung ausgegebenen Prioritätsobligationen und etwa aufgenommenen Anlehen erforderlichen Annuität zuzüglich jener Annuität gleichkommt, welche zur vierprocentigen Verzinsung des von der Staatsverwaltung genehmigten Actiencapitales und zur Tilgung des letzteren innerhalb der ganzen Concessionsdauer nothwendig ist, so hat die vom Staate für die Einlösung der Bahn zu leistende Entschädigung darin zu bestehen, dass der Staat an Stelle des Concessionärs die obgedachten Darlehen bis zur vollständigen Rückzahlung derselben zu den vereinbarten Fälligkeitsterminen zur Selbstzahlung übernimmt, die vorstehend angeführte Annuität für das Actiencapital in halbjährigen am 30. Juni und am 31. December jedes Jahres nachhinein fälligen Raten bezahlt und der Gesellschaft die von dieser Einlösungsrente zu entrichtende Rentensteuer vergütet.

4. Dem Staate wird das Recht vorbehalten, wann immer anstatt der noch nicht fälligen jährlichen Zahlungen eine Capitalszahlung zu leisten, welche dem Betrage der im Zeitpunkte der Einlösung nach dem genehmigten Tilgungsplane noch ungetilgt aushaftenden Prioritätsobligation und etwaigen Anlehen zuzüglich des zu vier Procent per Jahr, Zins auf Zins gerechnet, discontirten Capitalswertes der nach den Bestimmungen im Absatze 2 ausser den zur planmässigen Verzinsung

und Tilgung der Prioritätsobligationen und etwaigen Anlehen erforderlichen Beträgen halbjährig zu leistenden Zahlungen gleichkommt.

Falls der Staat sich zu dieser Capitalszahlung entschliesst, hat er die Wahl, dieselbe im Baren oder in Staatsschuldverschreibungen zu leisten. Die Staatsschuldverschreibungen sind dabei mit jenem Curse zu berechnen, welcher sich als Durchschnitt der an der Wiener Börse während des unmittelbar vorausgegangenen Semesters amtlich notirten Geldcurse der Staatsschuldverschreibungen gleicher Gattung ergibt.

5. Durch die erfolgte Einlösung der Bahn und vom Tage dieser Einlösung tritt der Staat gegen Ausbezahlung des Einlösungspreises ohne weiteres Entgelt in das lastenfreie beziehungsweise nur mit dem noch aushaftenden Reste des Prioritätsanlehens und der etwa sonst aufgenommen Darlehen belastete Eigenthum und in den Genuss der gegenwärtig concessionirten Bahn mit allen dazu gehörigen beweglichen und unbeweglichen Sachen, einschliesslich des Fahrparks und der Materialvorräthe, sowie der etwa aus dem Anlagecapiale gebildeten Betriebs- und Reservefonde, soweit letztere nicht mit Genehmigung der Staatsverwaltung bereits bestimmungsgemäss verwendet worden sind.

6. Der Beschluss der Staatsverwaltung wegen Ausübung des Rechtes der staatlichen Einlösung, welche stets mit dem Beginne des Kalenderjahres stattzufinden hat, wird der Bahnunternehmung spätestens bis zum 31. October des unmittelbar vorangehenden Jahres in Form einer Erklärung mitgetheilt werden.

In dieser Erklärung wird bestimmt werden:

a) der Zeitpunkt, von welchem ab die Einlösung erfolgt;

b) das den Gegenstand der Einlösung bildende Eisenbahnunternehmen und die anderweitigen Vermögensobjecte, welche, sei es als Zugehör des Bahnunternehmens, sei es zur Berichtigung von Forderungen des Staates, an den Staat überzugehen haben;

c) den Betrag des vom Staate an die Bahnunternehmung zu entrichtenden Einlösungspreises unter Angabe des Zahlungstermines und Zahlungsortes.

7. der Staatsverwaltung bleibt das Recht vorbehalten, gleichzeitig mit der Zustellung der Einlösungserklärung einen Specialcommissär zu bestellen, welcher darüber zu wachen hat, dass der Vermögensstand von diesem Zeitpunkte angefangen nicht zu Ungunsten des Staates verändert werde.

Jede Veräusserung oder Belastung der in der Einlösungserklärung angeführten unbeweglichen Vermögensobjecte bedarf vom Zeitpunkte der Einlösungserklärung angefangen der Zustimmung des Specialcommissärs. Das Gleiche gilt von jeder Uebernahme an neuen über den Bereich des regelmässigen Geschäftsbetriebes hinausgehenden oder eine dauernde Belastung begründenden Verpflichtungen.

8. Der Concessionär ist verpflichtet, dafür Vorsorge zu treffen, dass der physische Besitz der sämmtlichen in der Einlösungserklärung angeführten Vermögensobjecte an dem für die Einlösung festgesetzten Tage von der Staatsverwaltung übernommen werden kann.

Falls der Concessionär dieser Verpflichtung nicht nachkommen sollte, ist die Staatsverwaltung berechtigt, auch ohne Zustimmung des Concessionärs und ohne gerichtliche Dazwischenkunft den physischen Besitz der obbezeichneten Vermögensobjecte zu ergreifen.

Von dem Zeitpunkte der Einlösung angefangen, erfolgt der Betrieb der eingelösten Bahn für Rechnung des Staates und gehen demnach von da ab alle Betriebseinnahmen zu Gunsten, alle Betriebsausgaben zu Lasten des Staates.

Die aus der zu pflegenden Abrechnung bis zu dem Zeitpunkte der Einlösung sich ergebenden Reinerträgnisse verbleiben der Bahnunternehmung, welche dagegen auch für alle aus dem Baue und Betriebe der Bahn bis zu dem obigen Zeitpunkte herstammenden Abrechnungsschuldigkeiten und sonstigen Passiven allein aufzukommen hat.

9. Die Regierung behält sich das Recht vor, auf Grund der Einlösungserklärung (Z. 6), die Einverleibung des staatlichen Eigenthumsrechtes an sämmtlichen infolge der Einlösung an den Staat übergehenden unbeweglichen Vermögensobjecten durchzuführen.

Der Concessionär ist verpflichtet, die zu diesem Behufe etwa seinerseits erforderlichen Rechtsurkunden der Staatsverwaltung über deren Verlangen zur Verfügung zu stellen.

§. 12.

Bei dem Erlöschen der Concession und mit dem Tage des Erlöschens trit, der Staat ohne Entgelt in das lastenfreie Eigenthum und in den Genuss der concessionirten Bahn und des sämmtlichen beweglichen und unbeweglichen Zugehörseinschliesslich des Fahrparks, der Materialvorräthe und der etwa aus dem Anlagecapitale gebildeten Betriebs- und Reservefonde in dem im §. 11, Absatz 5, bezeichneten Umfange.

Sowohl beim Erlöschen dieser Concession, als auch bei der Einlösung der Bahn (§. 11) behält der Concessionär das Eigenthum des aus dem eigenen Erträgnisse der Unternehmung gebildeten Reservefondes und der etwaigen Abrechnungsguthaben, dann auch jener aus dem eigenen Vermögen errichteten und rücksichtlich erworbenen besonderen Anlagen und Gebäude, zu deren Erbauung oder Erwerbung der Concessionär von der Staatsverwaltung mit dem ausdrücklichen Beisatze ermächtigt wurde, dass die Sachen kein Zugehör der Eisenbahn bilden.

§. 13.

Die Staatsverwaltung ist berechtigt, sich die Überzeugung zu verschaffen, dass der Bau der Bahn sowie die Betriebseinrichtung in allen Theilen zweckmässig und solid ausgeführt werde, und anzuordnen, dass Gebrechen in dieser Beziehung hintangehalten und rücksichtlich beseitigt werden.

Die Staatsverwaltung ist auch berechtigt, durch ein von ihr abgeordnetes Organ Einsicht in die Gebarung zu nehmen und insbesondere die projects- und vertragsmässige Bauausführung durch auf Kosten des Concessionärs zu entsendende Aufsichtsorgane auf jede ihr geeignet erscheinende Weise zu überwachen.

Im Falle der Bildung einer Actiengesellschaft hat der von der Staatsverwaltung bestellte Commissär auch das Recht, den Sitzungen des Verwaltungsrathes oder der sonst als Gesellschaftsvorstand fungirenden Vertretung, sowie den Generalversammlungen, so oft er es für angemessen erachtet, beizuwohnen und alle etwa den Gesetzen, der Concession oder den Gesellschaftsstatuten zuwiderlaufenden, beziehungsweise den öffentlichen Interessen nachtheiligen Beschlüsse und Verfügungen zu sistiren; in einem solchen Falle hat jedoch der Commissär sogleich die Entscheidung des Eisenbahnministeriums einzuholen, welche ohne Aufschub erfolgen und für die Gesellschaft bindend sein soll.

§. 14.

Der Staatsverwaltung wird ferner das Recht vorbehalten, wenn ungeachtet vorausgegangener Warnung wiederholt eine Verletzung oder Nichtbefolgung einer der in der Concessionsurkunde, in den Concessionsbedingnissen oder in den Gesetzen auferlegten Verpflichtungen vorkommen sollte, die den Gesetzen entsprechenden Massregeln dagegen zu treffen und nach Umständen noch vor Ablauf der Concessionsdauer die Concession für erloschen zu erklären.

Wien, den 20. März 1897.

Der k. k. Eisenbahnminister:
Guttenberg m. p.

Odpis.

Warunki koncesyjne

dla normalnotorowej kolei lokalnej **Trzebinia-Skawce.**

I. Bau und Ausrüstung.

1. Allgemeine Bestimmungen.

Die projectirte Bahn von Trzebina nach Skawce ist als eingeleisige Localbahn mit einer Spurweite von 1.435 m. für eine vorläufige Maximal-Fahrgeschwindigkeit von 25 km. per Stunde, unter Einhaltung des mit dem Erlasse des k. k. Handelsministers vom 1. August 1892, Z. 32.904 („Verordnungsblatt des k. k. Handelministeriums für Eisenbahnen und Schiffahrt" Nr. 87 ex 1892), für die österreichischen Eisenbahnen vorgeschriebenen Normalprofiles des lichten Raumes herzustellen und auszurüsten.

Die Ausführung des Baues und die Einrichtung des Betriebes hat unter Beobachtung der nachstehend festgesetzten Bedingnisse auf Grund der vom k. k. Eisenbahnministerium zu genehmigenden Detailprojecte, sonstigen Baupläne, Bau- und Lieferungsverträge mit den zugehörigen Bedingnissen, sowie in Gemässheit der von demselben zu erlassenden besonderen Vorschriften zu erfolgen.

Die zufolge der Bestimmungen dieser Concessionsbedingnisse vorbehaltenen Genehmigungen des k. k. Eisenbahnministeriums sind stets rechtzeitig noch vor der Durchführung der betreffenden Herstellungen und Anschaffungen einzuholen.

Der Concessionär hat während des Baues und der Betriebsführung allen seitens des k. k. Eisenbahnministeriums aus öffentlichen Rücksichten zu stellenden Anforderungen, sowie den Anordnungen anderer staatlichen Aufsichtsbehörden Folge zu leisten und sich nach den bestehenden allgemeinen Bau- und Polizeivorschriften zu benehmen.

In Betreff der beim Baue der Bahn verwendeten Arbeiter obliegt dem Concessionär die gleiche mittelbare Fürsorge, welche in dieser Beziehung von Seiten der k. k. Staatseisenbahnverwaltung zufolge der allgemeinen Bedingnisse für die Vergebung staatlicher Bahnbauarbeiten geübt wird.

Die Bestätigung des von dem Concessionär, beziehungsweise von der Bauunternehmung zu bestellenden Bauleiters bleibt dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten.

2. Trasse.

Die zu erbauende, circa 55 Kilometer lange Bahn beginnt in Trzebinia, wobei entweder die Station Trzebinia der k. k. priv. Kaiser Ferdinands-Nordbahn als Gemeinschaftsstation ausgebildet oder der Anschluss an einem geeigneten Punkte der Kohlenbahn Siersza-Trzebinia unter Ausführung einer getrennten Localbahnstation Trzebinia gesucht wird. Hierauf wendet sich die Linie in südliche Richtung, überschreitet bei Nieporaz die secundäre Wasserscheide zwischen dem Chechlo- und Regulice-Bache, berührt das Gebiet der Gemeinde Alwernia, übersetzt bei

Okleśna die Weichsel und mündet zwischen den Stationen Zator und Ryczów der Linie Oswięcim—Skawina der k. k. Staatsbahnen in die deselbst anzulegende Station Spytkowice.

Im weiteren zieht die Trasse am Fusse der das rechte Skawa-Ufer begleitenden Höhen bis Wożniki, übersetzt nächst diesem Orte den Skawafluss und führt in südlicher Richtung zur Station Wadowice der k. k. priv. Kaiser Ferdinands-Nordbahn.

Hierauf folgt die Trasse dem linken Ufer des Skawaflusses bis zur Einmündung des Jaszczurowa-Baches, übersetzt den genannten Fluss und mündet endlich unmittelbar vor der nächst der Sation Skawce gelegenen Eisenbahnbrücke in das currente Geleise der Theilstrecke Skawce — Stryszów der k. k. Staatsbahnen. Unmittelbar vor diesem Anschlusse ist im Zuge der zu erbauenden Bahn eine Betriebsausweiche herzustellen.

Aenderungen der im Vorstehenden festgesetzten Bahntrasse können nur mit Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums vorgenommen werden.

Geringfügige Abweichungen gegenüber den genehmigten Projecten, in Ansehung deren die Zustimmung der berührten Parteien, sowie der politischen Bezirksbehörde nachgewiesen werden kann, sind zulässig und bedürfen lediglich der rechtzeitig noch vor der Ausführung zu erstattenden Anzeige an das k. k. Eisenbahnministerium, respective an das von diesem bestellte Bauaufsichtsorgan.

3. Anschlüsse an bestehende Bahnen, gegenseitige Wagenbenützung.

Der Concessionär verpflichtet sich, wegen der Anschlüsse der Localbahn an die Linien der k. k. priv. Kaiser Ferdinands-Nordbahn und der k. k. Staatsbahnen, sowie an die Kohlenbahn Siersza-Trzebinia und der aus diesem Anlasse daselbst herzustellenden baulichen und Sicherungsanlagen Vereinbarungen mit den betreffenden Bahnverwaltungen, bezw. mit dem Eigenthümer der vorgenannten Kohlenbahn anzustreben.

Desgleichen sind hinsichtlich der Mitbenützung der in Frage kommenden Anschlussbahnhöfe, sowie eines Theiles der currenten Bahnstrecke Skawce-Stryszów der k. k. Staatsbahnen, endlich wegen Einrichtung des Betriebsdienstens beim Uebergangsverkehre in den Anschlussstationen mit den betreffenden Bahnverwaltungen Vereinbarungen zu treffen, wobei für die thunlichste Erleichterung des Personenverkehres beim Uebergange von der eigenen auf die fremde Bahn Sorge zu tragen ist.

Die bezüglichen Projecte und die hierüber abgeschlossenen Uebereinkommen sind dem k. k. Eisenbahnministerium zur Genehmigung vorzulegen, und unterwirft sich der Concessionär dem Ausspruche desselben, falls eine Einigung mit den Verwaltungen der Anschlussbahnen, bezw. dem Eigenthümer der vorgenannten Kohlenbahn nicht erzielt werden könnte.

Ebenso unterwirft sich der Concessionär der Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums, wenn mit den Verwaltungen der inländischen Nachbarbahnen ein Einverständniss über die eventuelle gegenseitige Wagenbenützung nicht erzielt werden sollte.

4. Anschluss von Eisenbahnen niederer Ordnung und von Schleppbahnen.

Der Concessionär ist verpflichtet, die Einmündung von Eisenbahnen niederer Ordnung (Local- und Kleinbahnen), dann von Schleppbahnen (Bergwerks-Industrie- und Waldbahnen) auf die für den Betrieb der Localbahn mindest lästige Art gegen Vergütung der erwachsenden Selbstkosten zu gestatten.

Falls über die Bedingungen der Einmündung solcher Bahnen, sowie über die Mitbenützung bestehender Anlagen der Localbahn und die Einrichtung des Betriebsdienstes im Übergangsverkehre, endlich über die gegenseitige Wagenbenü-

tzung ein Einverständnis zwischen den betheiligten Unternehmungen nicht zustande kommen sollte, bleibt die Festsetzung dieser Bedingungen dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten.

Bei den Vereinbarungen für den Anschluss von Schleppbahnen soll thunlichst auf die grundsätzlichen Bestimmungen des bezüglichen Formulares der k. k. Staatseisenbahnverwaltung Bedacht genommen werden; beabsichtigte Abweichungen hievon sind bei Vorlage der Vereinbarungen an das k. k. Eisenbahnministerium zu erläutern.

5. Grunderwerb.

Die definitiv für die Bahn zu erwerbenden Grundflächen haben nebst dem eigentlichen Bahnkörper auch alle zu dessen sicherem Bestand oder zur geregelten Betriebsführung erforderlichen Nebenanlangen, sowie auf jeder Seite der Bahn einen Schutzstreifen zu umfassen, dessen Breite je nach der Construction des Bahnkörpers, insbesondere mit Rücksicht auf die Böschungsverhältnisse desselben, mit 0·5 bis 1 Meter zu bemessen ist.

Bei den Stationen ist rücksichtlich des Umfanges der für die Bahn zu erwerbenden Grundflächen auf die Ermöglichung einer zukünftigen Vergrösserung dieser Anlagen thunlichst Bedacht zu nehmen.

Zu solchen Bauanlagen (Uferschutzbauten etc.), welche von der Bahn zu erhalten sind und von dieser oder von bestehenden öffentlichen Wegen nicht zugänglich sind, ist der jederzeit ungehinderte Zutritt für die Bahnorgane zu sichern.

6. Unterbau.

Die Halbmesser der Bögen in der freien Bahn dürfen in der Regel nicht weniger als 250 Meter betragen.

Ausnahmen hievon sind nur in einzelnen durch besondere Umstände begründeten Fällen zulässig und unterliegen der Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Bezüglich der Übergangscurven, dann der Längen der Zwischengeraden bei Contrabögen, ferner hinsichtlich der Ermässigung der Bahnneigung in den Bögen, sowie der Spurerweiterung und der Überhöhung des äusseren Schienenstranges in denselben, schiesslich betreffs Anordnung der Gefällsbrüche sind die diesbezüglich im k. k. Eisenbahnministerium geltenden Vorschriften zu beachten.

Die Anordnung der Übergangscurven in den Bögen vom Halbmesser 600 Meter angefangen hat unter Zugrundelegung der Constante 3000 zu erfolgen.

Als grösste durchschnittliche Neigung der für die Leistungsfähigkeit der Bahn massgebenden Strecken wird 15 Permille festgesetzt.

Die Stationen und Haltestellen mit Nebengeleisen sind womöglich horizontal anzulegen und soll die Neigung der Bahn in denselben in der Regel 2·5 Permille nicht übersteigen.

Ausnahmen hievon unterliegen der besonderen Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Der Abstand der Geleise in den Stationen, von Mitte zu Mitte gemessen, hat im Allgemeinen 4·5 Meter, in Kreuzungsstationen, ferner bei Geleisen mit zwischenliegenden Wasserkrahnen, endlich in Locomotivremisen 4·75 Meter zu betragen.

Der Abstand von der Mitte eines Magazinsgeleises zu jener des nächstliegenden durchlaufenden Fahrgeleises ist gleichfalls mit 4·75 Meter zu bemessen.

Der Unterbau hat in der Regel sowohl bei Dämmen, als in Einschnitten, eine Kronenbreite von 4 Meter zu erhalten.

Wenn Steinbankette zur Ausführung gelangen, welche gleichzeitig als Grabenmauern dienen, hat die Entfernung der äusseren Oberkante des Bahnplanums von der Geleiseachse mindestens 1·8 Meter zu betragen.

Das Böschungsverhältnis der Dämme und Einschnitte ist entsprechend der Materialbeschaffenheit zu wählen.

Alle Aufdämmungen sind mit Rücksicht auf eintretende Setzungen mit einer der Dammhöhe und Materialbeschaffenheit angemessenen Überhöhung und Erbreiterung der Dammkrone auszuführen.

Ausserdem haben auch alle Bahnstrecken in Krümmungen von 300 oder weniger als 300 Meter Radius eine entsprechende Erbreiterung der Bahnkrone zu erhalten.

In gewöhnlichen Erdeinschnitten, sowie in Einschnitten mit Futter-, beziehungsweise Verkleidungsmauern oder beiderseitigen Grabenmauern, muss die Sohle des Seitengrabens eine Breite von mindestens 0·3 Meter, in Felseinschnitten eine Breite von mindestens 0·4 Meter erhalten.

In Felseinschnitten von mehr als 5 Meter Tiefe ist die normale Sohlenbreite des Seitengrabens der jeweiligen Einschnittstiefe angemessen zu vergrössern.

Die normale Tiefe des Seitengrabens ist derart zu bemessen, dass der Abstand von der Schienenunterkante bis zur Grabensohle in allen Fällen mindestens 0·5 Meter beträgt.

Die Böschungen der Einschnitte und Aufdämmungen sind zu besämen und eventuell angemessen zu versichern, so dass deren Haltbarkeit gewährleistet erscheint.

In jenen Strecken, wo der Bahnkörper der Inundirung durch seitliche Wasserläufe ausgesetzt ist, muss die Unterbaukrone in der Regel mindestens 1 m über den localen höchsten Wasserstand gelegt werden.

Bei der Anlage, Berechnung und Ausführung der Eisenbahnbrücken, Bahnüberbrückungen und Zufahrtsstrassenbrücken ist die hinsichtlich solcher Objectsherstellungen erlassene Verordnung des k. k. Handelsministeriums vom 15. September 1887, R. G. Bl. Nr. 109, bezw. bei Verwendung von Flusseisen auch die Verordnung des k. k. Handelsministeriums vom 29. Jänner 1892, R.-G.-Bl. Nr. 28. massgebend; ferner sind in jedem Falle die im Jahre 1892 im Verlage der k. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien erschienen »Grundsätzlichen Bestimmungen für die Lieferung und Aufstellung eiserner Brücken in der vom k. k. Handelsministerium genehmigten Fassung« zu beobachten.

Den Berechnungen für die Eisenconstructionen der Bahn sind die im §. 3, lit. a) und b) der erstgenannten Verordnung normirten Belastungen ohne Ermässigung zugrunde zu legen.

Die Widerlager aller Brücken und Durchlässe sind aus Mauerwerk herzustellen, desgleichen die Zwischenpfeiler mehrfeldriger Brücken, insofern nicht Eisenpfeiler ausgeführt werden.

Überfahrten können aus Holz auf gemauerten Sockeln hergestellt werden.

Bei den bis zur Bahnkrone reichenden offenen Unterbauobjecten bis einschliesslich 1·5 Meter Einzellichtweite (in der Bahnrichtung gemessen) dürfen Tragconstructionen von Holz angewendet werden; bei allen offenen Unterbauobjecten mit grösseren Lichtweiten sind Eisencostructionen zu verwenden.

Ausnahmen hievon sind nur bei provisorischen Objecten im Inundationsgebiete, wo eine Flussreguliruug bevorsteht, zulässig, jedoch unterliegt die Ausführungsweise solcher Objecte der besonderen Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Der Abstand der tiefsten Theile der Tragconstruction offener Unterbauobjecte von dem localen höchsten Wasserstande der übersetzten Wasserläufe, soll bei Flüssen und Wildbächen in der Regel mindestens 1 Meter betragen.

Die lichte Höhe der Durchfahrten hat bei Reichs-, Landes- und Bezirksstrassen, sowie bei allen Strassen im Bereiche befestigter Plätze nicht unter 4·0 m.,

bei sonstigen öffentlichen Fahrwegen nicht unter 3·2 Meter und, insoweit nur Verkehrszwecke in Frage kommen, auch nie mehr als 4·5 Meter zu betragen.

7. Oberbau.

Der Oberbau ist mit Holzquerschwellen und im Allgemeinen nach dem Oberbausysteme XXIV der k. k. Staatsbahnen mit Flussstahlschienen von 26 kg Gewicht per laufendes Meter, mit 13 Schwellen auf eine Schienenlänge von 9 m. oder mit altbrauchbaren Flussstahlschienen von entsprechendem Profile auszuführen.

Die Schwellen müssen mindestens 2·3 Meter Länge, 15 cm obere, 22 cm untere Breite und 15 cm Höhe besitzen.

In Abweichung von dem obbezeichneten Oberbaunormale wird ferner gestattet, dass in geraden Strecken, sowie in Bögen mit grösserem Halbmesser als 250 m die nach diesem Normale vorgeschriebene Anzahl des Kleinmaterials eine Verminderung erfahren kann, deren Ausmass jedoch der Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums unterliegt.

Bei Verwendung altbrauchbarer Schienen ist die Detailconstruction dieses Oberbaues zur Genehmigung vorzulegen, und wird vorerst nur bettimmt, dass die Schwelleneintheilung bei demselben derart zu bemessen ist, dass die Inanspruchnahme der Schienen beim grössten vorkommenden Raddrucke 1000 kg per Quadratcentimeter nicht übersteigt.

Der Schotterkörper hat sowohl auf Dämmen als in Einschnitten ohne Grabenmauern eine Breite von 3 m. in der Höhe der Schienenunterkante gemessen, zu erhalten.

Die Stärke des Schotterbettes unterhalb der Schienenunterkante hat auf Dämmen und in Einschnitten mindestens 0·25 Meter zu betragen, und gilt dieses Mass in Bögen vom Fusse der inneren Schiene.

8. Hochbauten.

Sämmtliche Hochbauten sind in einem den Verkehrsbedürfnissen entsprechenden Ausmasse unter Bedachtnahme auf die Bestimmungen der Landesbauordnung und im Einklange mit den localen Interessen herzustellen.

Die Aufnahmsgebäude der Stationen, sowie alle für die Unterbringung des Bahnpersonales bestimmten Hochbauten sind in Stein- oder Ziegelbau, im Übrigen aber den localen Verhältnissen angemessen zu erbauen.

Kleinere Warteräume in den Stationen, sowie die Hochbauten für den Zugförderungs- und Werkstättendienst können aus Riegelmauerwerk, Warteräume in Haltestellen, ferner die Hochbauanlagen für den Güterdienst aus Riegelmauerwerk oder ganz aus Holz, endlich Wärterhäuser auch aus Blockwänden hergestellt werden.

Alle in Riegelmauerwerk oder Holz ausgeführten Bahngebäude haben eine Untermauerung zu erhalten.

Wärterhäuser oder Unterkunftshäuser für das ambulante Streckenpersonale gelangen in der freien Bahn nur dort zur Ausführung, wo solche durch das k. k. Eisenbahnministerium in speciellen Fällen angeordnet werden, oder sofern für die Unterkunft des Streckenpersonales nicht durch Einmiethung Vorsorge getroffen werden kann, worüber mit der k. k. Staatsbahn-Direction in Krakau als betriebführende Verwaltung der Localbahn das Einvarnehmen zu pflegen sein wird

9. Abschluss und Abtheilung der Bahn.

Die Ausführung von Stations- und Bahneinfriedungen, sowie von Wegschranken, wird auf solche Stellen beschränkt, wo eine Gefährdung des Bahnverkehres oder der Anrainer zu befürchten steht.

Alle Wegübersetzungen in Schienenhöhe erhalten beiderseits des Geleises Warnungstafeln mit den durch die Verordnung des k. k. Handelsministeriums vom 6. Februar 1879, Z. 3385, und vom 25. August 1879, Z. 25.796, vorgeschriebenen Inschriften.

Ausserdem sind bei solchen Übersetzungen, welche stärker benützt werden oder bei welchen die Fernsicht beschränkt ist, auf eine Entfernung von 200 Meter je nach den örtlichen Verhältnissen einerseits oder beiderseits der Rampe entlang der Bahn Avisosäulen für den Locomotivführer aufzustellen.

An allen Hauptbruchpunkten der Bahnneigungen sind Neigungszeiger anzubringen.

Bei den Bruchpunkten kurzer Zwischenneigungen oder solcher Zwischenneigungen, welche von der durchschnittlichen, in der betreffenden Strecke angewendeten Bahnneigung nicht wesentlich abweichen, können Neigungszeiger entfallen.

Längs der Bahn sind in Abständen von 100 zu 100 Meter Pflöcke oder Steine, bezw. von 1000 zu 1000 Meter Kilometersteine zu versetzen.

Die definitiven Grenzen des Bahneigenthums sind durch Grenzsteine zu markiren.

10. Stationen.

Die Entfernung, Länge und Geleisezahl der Stationen und Haltestellen, sowie die Entfernung der Wasserstationen, ferner das Anlageverhältniss etwaiger Militär-Verladerampen und deren Zufahrtsstrassen ist nach Massgabe der diesfalls Seitens des k. k. Eisenbahnministeriums ergehenden Weisungen zu bemessen.

Die Verfassung der Detailprojecte für die in den Stationen herzustellenden Oberbau-, Wasserbeschaffungs-, Sicherungs- und Hochbauanlagen hat im Einvernehmen mit der k. k. Staatsbahn-Direction in Krakau zu erfolgen. Insoferne hierüber eine Einigung nicht erzielt werden sollte, unterwirft sich der Concessionär der Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Sämmtliche Stationen und Haltestellen mit permanenten Dienstposten haben Passagieraborte zu erhalten.

In Haltestellen ist ein gedeckter Warteraum herzustellen, insoferne nicht auf Grund der bei der politischen Begehung getroffenen Bestimmungen hievon vorläufig abgesehen wird.

Die Namen der Stationen und Haltestellen sind durch entsprechende Aufschriften ersichtlich zu machen. Bei Aufnahmsgebäuden ist dieser Name sowohl an der Hauptfront, bezw. an den Veranden, als auch an beiden Seiten anzubringen.

11. Betriebseinrichtungen.

Die Bahn ist mit einer Telegraphensprechleitung zu versehen, in welche sämmtliche Stationen und permanent besetzten Haltestellen einzuschalten sind.

Für den Fall, als diese Leitung durch Staatsorgane auf Kosten des Concessionärs hergestellt werden sollte, hat sich der Concessionär rechtzeitig an die k. k. Post- und Telegraphen-Direction in Lemberg zu wenden.

Für den Betrieb sind die durch die Signalordnung vorgeschriebenen optischen und akustischen Signalmittel beizustellen.

In den Stationen sind nach Massgabe des mit der k. k. Staatsbahn-Direction in Krakau zu pflegenden Einvernehmens Centralweichenstellanlagen mit optischen Controleinrichtungen auszuführen, weiters sind in den Kreuzungsstationen Distanzsignale herzustellen, deren Stellung in entsprechende Abhängigkeit von jener der Einfahrtsweichen zu bringen ist.

Die Ausgestaltung dieser Anlagen hat nach den Weisungen des k. k. Eisenbahnministeriums zu erfolgen.

Die Bahn ist mit den für den Betriebs-, Bahnerhaltungs-, Zugförderungs- und Werkstättendienst erforderlichen Inventargegenständen, sowie mit den entsprechenden Reservematerialien auszurüsten, und hat der Concessionär wegen Beschaffung dieser Gegenstände und Materialien mit der k. k. Staatsbahn-Direction in Krakau als betriebführende Verwaltuug der Localbahn das Einvernehmen zu pflegen.

Hinsichtlich der Art und des Ausmasses dieser Inventargegenstände und Reservematerialien bleibt unbeschadet der Bestimmungen, welche hierüber in dem mit der Verwaltung der k. k. Staatsbahnen abzuschliessenden Betriebsvertrage zu treffen sein werden, der Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums vorbehalten.

12. Fahrbetriebsmittel.

Die Beistellung der erforderlichen Fahrbetriebsmittel in dem vom k. k. Eisenbahnministerium festgesetzten Ausmasse erfolgt durch die Verwaltung der k. k. Staatsbahnen auf Grund der einschlägigen Bestimmungen des mit dieser Verwaltung abzuschliessenden Betriebsvertrages und auf Kosten des Concessionärs.

Die Belastung einer Locomotivachse darf im voll ausgerüsteten Zustande 14 Tonnen nicht überschreiten.

13. Berücksichtigung inländischer Werke.

Alle Baumaterialien, ferner die Schienen und sonstigen Bahnbestandtheile, sowie sämmtliche Fahrbetriebsmittel und Ausrüstungsgegenstände sind ausschliesslich aus inländischen Werken oder Fabriken zu beschaffen.

Bei der Vergebung von Fahrbetriebsmitteln und Ausrüstungsgegenständen ist insbesondere auch darauf Bedacht zu nehmen, dass die einzelnen, zur Verwendung gelangenden Materialien oder Bestandtheile, inländischen Bezugsquellen entstammen.

Eine Ausnahme von diesen Bestimmungen kann über besonderes Einschreiten des Concessionärs von Seiten des k. k. Eisenbahnministeriums insofern zugestanden werden, als nachgewiesen werden sollte, dass inländische Werke oder Fabriken nicht in der Lage wären, die bezüglichen Lieferungen unter den gleichen Bedingungen hinsichtlich des Preises, der Qualität und der Lieferzeit, wie diese von ausländischen Werken oder Fabriken angeboten werden, zu bewerkstelligen.

Sofern ein diesbezügliches Ansuchen mit Rücksicht auf die Lieferfrist gestellt werden sollte, wird es dem Concessionär obliegen den Nachweis darüber zu erbringen, dass derselbe sich rechtzeitig, aber ohne Erfolg, an einheimische Unternehmungen gewendet hat.

14. Wahrung der Interessen der Sicherheit des Eisenbahnbestandes bei der Anlage, Erhaltung, Benützung und Auflassung von Teichen.

Der Concessionär hat diesfalls den Bestimmungen des Erlasses des k. k. Handelsministeriums vom 23. Mai 1894, Z. 13.130 („Verordnungs-Blatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahnen und Schiffahrt“ Nr. 138 ex 1894), zu entsprechen.

15. Behandlung von archäologischen und kunsthistorischen Fundgegenständen.

Archäologische und kunsthistorische Funde, welche bei den Bauarbeiten gemacht werden sollten, sind sofort der k. k. Centralcommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale in Wien anzuzeigen.

Der Concessionär hat diesfalls den Bestimmungen der Erlässe des k. k. Handelsministeriums vom 6. Mai 1889, Z. 18032, und vom 7. September 1894, Z. 48166 (»Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Einsenbahnen und Schiffahrt« Nr. 60 ex 1889, bezw. Nr. 128 ex 1894), zu entsprechen und den Anordnungen der genannten k. k. Centralcommission gewissenhaft Folge zu leisten.

II. Betrieb.

1. Personen- und Gütertarife.

Die Tarife für den Personen- und Gütertransport, die Waarenclassification und alle auf den Frachtentransport bezüglichen Nebenbestimmungen unterliegen der Genechmigung des k. k. Eisenbahnministeriums, wobei einerseits auf die offentlichen Rücksichten, andererseits auf eine ausreichende Rentabilität des Bahnunternehmens Bedacht genommen werden soll.

Der die gemeinsamen Bestimmungen für den Transport von Eil- und Frachtgütern, sowie von lebenden Thieren, Fahrzeugen und Leichen enthaltende Tariftheil I. der österreichisch-ungarischen Eisenbahnen wird über Verlangen des k. k. Eisenbahnministeriums auch auf die gegenwärtig concessionirte Localbahn Anwendung zu finden haben. Auch wird der Concessionär sich den Anordnungen wegen des Beitrittes zu einem eventuell zu erstellenden Tariftheile I. für den Personenverkehr zu fügen haben.

Die einzuhebenden Fahr- und Frachtpreise und sonstigen Gebühren dürfen nur in der jeweiligen gesetzlichen Landeswährung ohne Agiozuschlag berechnet werden.

Sobald die Bahn in zwei auf einander folgenden Betriebsjahren ein Reinerträgniss von mindestens sechs Percent des Anlagecapitals geliefert hat, kann das k. k. Eisenbahnministerium eine verhältnissmässige Herabsetzung der bis dahin in Kraft gestandenen Tarifsätze anordnen.

Dem k. k. Eisenbahnministerium bleit ferner vorbehalten, im geeigneten Zeitpunkte die im Interesse der österreichischen Mühlenindustrie etwa gebotenen Verfügungen hinsichtlich der tarifarischen Behandlung von Getreide und Mehl zu treffen.

2. Nothstandstarife.

In Fällen eines Nothstandes und aussergewöhnlicher Theuerung von Lebensmitteln für Menschen und Nutzthiere in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern ist der Eisenbahnminister berechtigt, nach Erforderniss die einschlägigen Frachtpreise herabzumindern.

3. Leistungen für die Postanstalt.

Der Concessionär ist verpflichtet, die Post und die Postbediensten mit allen fahrplanmässigen Personen- und gemischten Zügen zu befördern.

Für diese, sowie für sonstige Leistungen zu Zwecken der Postanstalt kann der Concessionär ein angemessenes, im Wege der Vereinbarung festzustellendes Entgelt in Anspruch nehmen.

Die Feststellung der Fahrpläne der zur Postbeförderung benützten Züge hat nach den jewelig bestehenden Vorschriften mit Genehmigung der Aufsichtsbehörde zu erfolgen.

Sollten für die Ausübung des Postdienstes in den Stationen besondere Localitäten erforderlich werden, so wird eine besondere Vereinbarung bezüglich der

in Form eines Miethzinses zu leistenden Entschädigung für die Benützung dieser von dem Concessionär beizustellenden Räumlichkeiten zu treffen sein.

Die innere Einrichtung, Reinigung, Beleuchtung und Beheizung dieser Räumlichkeiten obliegt der Postverwaltung.

Correspondenzen, welche in Beziehung auf die Verwaltung der Eisenbahn zwischen der Direction oder dem Vorstande der Eisenbahnunternehmung und ihren untergeordneten Organen oder von diesen unter einander geführt werden, dürfen durch die Bediensteten der Bahnanstalt befördert werden.

4. Leistungen für die Staatstelegraphenanstalt.

Der Concessionär übernimmt die Verpflichtung, die für den Bahnbetrieb und die Signalisirung erforderlichen Telegraphenleitungen auf eigene Kosten entweder nach Anordnung oder durch Vermittlung der Staatstelegraphenanstalt herzustellen, einzurichten und zu erhalten, und diese Telegraphenleitungen gegen eine zu vereinbarende billige Entschädigung auch für Staats- und Privatcorrespondenz verwenden zu lassen.

Der Staatsverwaltung steht es frei, selbstständige Leitungen auf dem von dem Concessionär eingelösten oder sonst für Bahnzwecke benützten Grund und Boden ohne jede Vergütung oder Entschädigung anzulegen und im Falle der Anlegung einer selbstständigen Bahnbetriebsleitung diese Drähte der Staatstelegraphen an den Stützpunkten dieser Leitung anzubringen.

Zur Beaufsichtigung und Instandhaltung solcher Staatslinien, insoweit diese letztere nicht besondere Fachkenntnisse erfordert, hat der Concessionär durch das Bahnpersonal unentgeltlich mitzuwirken.

Der Concessionär ist ferner verpflichtet, auf der concessionirten Bahn die Materialien und Requisiten der Staatstelegraphenanstalt nach den für Militärtransporte giltigen Tarifsätzen zu befördern, in den Stationen unentgeltlich zu lagern und zu verwahren.

Der Concessionär ist schliesslich verpflichtet, sich bezüglich der concessionirten Bahn auch der in Aussicht genommenen, im Verordnungswege durchzuführenden Regelung der Beziehungen der Staatstelegraphenanstalt zu den Localbahnen zu unterwerfen.

5. Unentgeltliche Beförderung von Staatsbediensteten bei Dienstreisen.

Staatsbeamte, Angestellte und Diener, welche im Auftrage der die Aufsicht über die Verwaltung und den Betrieb der Eisenbahnen führenden Behörden oder zur Wahrung der Interessen des Staates in Folge der Concession oder aus Gefällsrücksichten die Eisenbahn benützen und sich mit den vom k. k. Eisenbahnministerium zum Zwecke ihrer Legitimation auszustellenden amtlichen Certificaten ausweisen, müssen sammt ihrem Reisegepäcke unentgeltlich befördert werden.

6. Beförderung der Civilwachkörper.

Für die Beförderung der Civilwachkörper (Sicherheitswache, Finanzwache etc.) haben die für Militärtransporte geltenden ermässigten Tarifsätze analoge Anwendung zu finden.

7. Beförderung von Schüblingen und Sträflingen.

Schüblinge, Sträflinge und sonstige auf öffentliche Kosten zwangsweise zur Beförderung gelangende Personen, sowie deren Escorte, letztere auch auf der Rück-

fahrt, sind zu der hiefür jeweilig bei den k. k. Staatsbahnen geltenden ermässigten Fahrgebühr zu befördern.

Für derlei Transporte, welche stets in abgesonderten Coupés untergebracht werden müssen, sind mit den competenten Behörden bestimmte Tage und Züge zu vereinbaren.

8. Sendungen für Zwecke der Staats-Pferdezuchtanstalten.

Die für Zwecke der Staats-Pferdezuchtanstalten veranlassten Sendungen und deren Begleitung geniessen, insoweit hiefür nicht besondere Begünstigungen festgesetzt sind, die für Militärtransporte geltenden ermässigten Tarifsätze.

9. Gesetzliche Regelung der Tarife und öffentlichen Leistungen.

Die Regelung der Personen- und Frachtentarife (Z. 1 und 2), sowie der Leistungen für öffentliche Zwecke (Z. 3 bis 8) bleibt der Gesetzgebung jederzeit vorbehalten. Einer solchen Regelung hat der Concessionär sich zu unterwerfen.

Wien, am 20. März 1897.

Der k. k. Eisenbahnminister:
Guttenberg m. p.

Alegat 5. do Sprawozdania Wydziału kraj. Dep. IV. w sprawach kolejowych.

Odpis

pisma J. E. c. k. Ministra kolejowego z dnia 15. marca 1897 l. 11.359/I ex 1896 do Wydziału krajowego we Lwowie.

Mit Beziehung auf die geschätzte Zuschrift vom 2. März 1896 Z. 14.728 und im Nachhange zu meinem Schreiben vom 18. Mai 1896, Z. 3326/I beehre ich mich dem löblichen Landesausschusse mitzutheilen, dass die k. k. Regierung behufs Ermöglichung des ebensowohl von den Localinteressenten, als von der Landesvertretung auf das nachdrücklichste befürworteten Baues der Bahnlinie Chabówka — Neumarkt — Zakopane sich entschlossen hat, die durch die normalspurige Ausführung der Theilstrecke Chabówka—Neumarkt bedingte Erhöhung der Baukosten ausnahmsweise aus Staatsmitteln zu decken, zu welchem Zwecke, wie dem löblichen Landesausschusse bekannt ist, ein Betrag von 1,300.000 fl. in den gesetzlich bereits genehmigten Staatsvoranschlag für das Jahr 1897 eingestellt worden ist.

Ich lade den löblichen Landesausschuss sohin ein, zum Zwecke der Erörterung und Vereinbarung des in Absicht auf die weitere Vorbereitung und Durch-

führung des fraglichen Bahnbaues einzuhaltenden Vorganges, wie auch zum Zwecke der einvernehmlichen Feststellung der Modalitäten der Concessionirung der mehrgedachten Bahnlinie ehebaldigst, womöglich entsprechend bevollmächtigte Vertreter anher zu entsenden.

In Absicht auf diese Verhandlung, von deren Zeitpunkte der löbliche Landesausschuss auch den Concessionswerber Herrn Ladislaus Grafen Zamoyski behufs Intervention desselben gefälligst verständigen wolle, werden dem löblichen Landesausschusse im Anschlusse die h. a. ausgefertigten unpräjudizirlichen Referenten-Entwürfe der einschlägigen Concessionsdocumente gegen seinerzeitige Rückstellung zur gefälligen Einsichtsnahme zugemittelt.

Alegat 6. do Sprawozdania Wydziału kraj. Dep. IV. w sprawach kolejowych.

Odpis

pełnomocnictwa wystawionego Rządowi przez Władysława hr. Zamoyskiego, jako ubiegającego się o koncesyę na kolej Chabówka-Zakopane.

Bevollmächtigungsurkunde.

Im Sinne der Bestimmungen des Artikel VI des im k. k. Eisenbahnministerium am 19. Mai 1897 aufgenommenen Protocolles, betreffend die einverständliche Festsetzung der Bedingungen für die Ertheilung der Concession zum Baue und Betriebe der Eisenbahn Chabówka — Neumarkt — Zakopane ermächtige ich gefertigter Concessionswerber das k. k. Eisenbahnministerium, entweder selbst oder durch Vermittlung eines von demselben namhaft zu machenden bevollmächtigten Functionärs, bis zur Registrirung der Actiengesellschaft, welche für das gedachte Bahnunternehmen gebildet werden soll, für mich und in meinem Namen die gesammte, mein Bahnunternehmen betreffende Geschäftsführung, soweit dieselbe mir obliegt, zu besorgen, daher alles einzuleiten, vorzukehren und zu unternehmen, was bis zur Protocollirung der Firma der Actiengesellschaft eingeleitet, vorgekehrt und unternommen werden kann, um mein Bahnunternehmen zu fördern und den Bahnbau thunlichst zu beschleunigen, so insbesondere die zur Constituirung der Actiengesellschaft geeigneten Vorbereitungen zu treffen und die zu diesem Zwecke erforderlichen Schritte zu unternehmen, die Statuten der künftigen Actiengesellschaft zu entwerfen und der Genehmigung der competenten Behörde zu unterziehen, Einzahlungen auf das Gesellschaftscapital auszuschreiben und die bezüglichen Beträge von den Verpflichteten einzuziehen, die Errichtung der vorläufigen Eisenbahnbucheinlage; sowie die Registrirung der Firma der Actiengesellschaft, sowie in Betreff der Gewährung einer Reinertragsgarantie für das Eisenbahnunternehmen durch das Königreich Galizien und der Aufnahme des bevorrechten von diesem Königreiche garantirten Theiles des Anlagecapitales nothwendigen Vereinbarungen und Verträge abzuschliessen, ferner der Einverleibung des diesfälligen Pfandrechtes zu bewirken.

Ich übertrage dem k. k. Eisenbahnministerium die Befugniss, für meine Rechnung, insoweit es sich um Angelegenheiten der eingangs bezeichneten Bahnlinie handelt, Geldbeträge und Geldeswert zu erheben, darüber Bestätigungen zu geben,

Zahlungen zu leisten und Geldbeträge und Geldeswert zur Auszahlung und Ausfolgung anzuweisen, sowie auch solche Befugnisse, welche nach §. 1008 a. b. G. B. eine auf besondere Gattung des Geschäftes lautende Vollmacht erheischen, dies alles mit Rechtswirksamkeit für mich, beziehungsweise für die an meine Stelle tretende Actiengesellschaft.

Schiesslich ermächtige ich das k. k. Eisenbahnministerium ausdrücklich, für den Fall, als dasselbe dies als im Interesse des intendirten Unternehmens erachten sollte, alle seine Vollmachtsrechte oder auch nur einen Theil derselben an die berufenen Verwaltungsstellen oder an Einzelpersonen, welche für die ihnen zugewiesenen Aufgaben geeignet erscheinen, zu übertragen und solchen Personen entsprechende Entlohnungen zuzusichern.

Diese Vollmacht bleibt auch nach erfolgter Publizirung der Concessionsurkunde, betreffend die mehrerwähnte Eisenbahn, unverändert in Kraft.

Der Concessionswerber der Eisenbahn **Chabówka-Zakopane.**

Alegat 7. do Sprawozdania Wydziału kraj. Dep. IV. w sprawach kolejowych.

Protokoll

aufgenommen im k. k. Eisenbahnministerium am 19. Mai 1897.

Gegenwärtig: die Gefertigten.

I. Gegenstand der Verhandlung

ist die Erörterung und einverständliche Festsetzung der Bedingungen und Modalitäten für die Ertheilung der von dem Herrn Ladislaus Grafen Zamoyski angestrebten Concession zum Baue und Betriebe einer normalspurigen Eisenbahn von der Station Chabówka der Staatsbahnlinie Saybusch – Neusandec über Neumarkt nach Zakopane.

II. Bedingungsweise Annahme des beiliegenden Concessionsentwurfes.

Nach eingehender Erörterung der einschlägigen Fragen erklärt der Herr Concessionswerber seine Bereitwilligkeit, die Concession zum Baue und Betriebe der Eisenbahn Chabówka-Neumarkt-Zakopane auf Grund der Bestimmungen der hier beigeschlossennen Entwürfe der Concessionsurkunde und der Concessionsbedingnisse, sowie in Gemässheit der Bestimmungen des gegenwärtigen Protokolles unter der Bedingung übernehmen und durchführen zu wollen, dass

1. die k. k. Staatsverwaltung sich verpflichtet, in Gemässheit der einschlägigen Bestimmungen der Gesetze vom 19. Juni 1895, R. G. Bl. Nr. 83, und vom 26. Jänner 1897, R. G. Bl. Nr. 34, das diesem Protokolle im Entwurfe beigeschlossene Übereinkommen wegen Übernahme eines Betrages von 235.000 Gulden ö. W. in Prioritätsactien und von 1,300.000 Gulden ö. W. in Stammactien der für die pro-

jectirte Eisenbahn zu bildenden Actiengesellschaft nach erfolgter Concessionsertheilung und nach prinzipieller Zusicherung der im Punkte 2 erwähnten Reinentragsgarantie des Königreiches Galizien abzuschliessen und

2. der Landesausschus des Königreiches Galizien namens dieses letzteren die Zusicherung ertheilt, in Ausführung der Landtagsbeschlüsse vom 8. Februar 1895 und vom 15. Februar 1897 dem projectirten Bahnunternehmen die Garantie eines Reinerträgnisses zu gewähren, welches dem Erfordernisse für die Verzinsung und Tilgung eines zum Zwecke der Geldbeschaffung bei der Landesbank des Königreiches Galizien oder bei einem anderen Finanzinstitute aufzunehmenden Prioritätsanlehens im Nominalbetrage von 1,130.000 Gulden ö. W. Noten entspricht.

III. Herstellung einer Zweiglinie von der Station Neumarkt bis zur Landesgrenze in der Richtung gegen Kralowán.

Mit Beziehung auf §. 1. des Entwurfes der Concessionsurkunde wird bestimmt, dass der Concessionär und dessen Rechtsnachfolger nur dann verpflichtet sein soll, über Aufforderung der Staatsverwaltung eine Abzweigung von der Station Neumarkt der hier in Rede stehenden Linie bis zur Landesgrenze in der Richtung gegen Kralován zum Anschlusse an das ungarische Eisenbahnnetz herzustellen, wenn die zum Ausbaue diser Zweiglinie und zur eventuell nothwendig werdenden Ausgestaltung der Stammlinie erforderlichen Geldmittel, soweit die Beschaffung derselben nicht aus dem in erster Linie in Anspruch zu nehmenden Reservefonde des Unternehmens erfolgt, durch eine staatliche Unterstützung u. zw. in der von der Staatsverwaltung zu bestimmenden Form event. unter Beihilfe des Landes Galizien beigestellt werden. Im Falle der Ausführung dieser Fortsetzungslinie ist dieselbe als ein integrirender Bestandtheil des Stammunternehmens anzusehen und haben auf dieselbe sowohl die Bestimmungen des gegenwärtigen Protokolls als jene des diesem Protokollen beiliegenden Concessionsentwurfes sinngemässe Anwendung zu finden.

IV. Effectives Anlagecapital, Reservefond.

Das effective Anlagecapital der projectirten Bahn wird unter dem Vorbehalte der späterhin vorzunehmenden definitiven Feststellung mit dem Maximalbetrage von 2,854.800 fl. ö. W. angenommen.

In diesem Betrage sind die Kosten der Anschlussbauten in der Station Chabówka mit 100.000 fl., des Fahrparkes mit 280.000 fl., die Interkalarzinsen mit 40.000 fl., ein in effectivem Gelde zu dotirender Reservefond von 78 500 fl., ferner die Kosten der staatlichen Bauüberwachung, welche von dem Concessionär in den seitens der Aufsichtsbehörde zu bestimmenden Theilbeträgen und Terminen zu refundiren sein werden, inbegriffen.

Sollte bei der Bauausführung ein Mindererfordernis gegenüber der obigen Maximalziffer der effectiven Kosten sich ergeben, so ist nach dem Ermessen des Eisenbahnministeriums entweder die Beitragsleitung des Staates u. zw. event. durch ausserplanmässige Rücklösung der von demselben übernommenen Stammactien um den entsprechenden Betrag herabzumindern, oder aber die erzielte Ersparnis dem zu bildenden Reservefonde zuzuwenden.

Diesem Fonde ist auch der Mehrerlös des für die in Rede stehende Bahnlinie aufzunehmenden Prioritätsanlehens im Falle der Erzielung eines höheren als des mit 96% angenommenen Begebungskurses zuzuweisen.

Die fruchtbringende Anlage und Verwendung dieses Fondes, welcher im Falle der Ausübung des concessionsmässigen Einlösungsrechtes oder bei Eintritt des Heimfallrechtes unter den concessionsmässigen Bedingungen an den Staat überzugehen hat (§§. 12 u. 13 des Concessionsentwurfes), hat nach Massgabe der Genehmigung resp. der Anordnung der Staatsverwaltung zu erfolgen. Die Erträgnisse dieses Fondes sind diesem selbst gutzubringen.

V. Nominalanlagecapital und Geldbeschaffung.

Das Nominalanlagecapital der projectirten Eisenbahn, für welche eine besondere Actiengesellschaft zu bilden ist, wird vorbehaltlich der späterhin vorzunehmenden entgiltigen Richtigstellung mit dem Betrage von 2.900.000 fl. ö. W. festgesetzt.

Hievon entfallen 1,130.000 fl. auf ein bei der Landesbank des Königreiches Galizien, event. bei einem anderen Geldinstitute unter der Garantie dieses Landes und unter den von der Staatsverwaltung zu genehmigenden Modalitäten zum Kurse von mindestens 96% aufzunehmendes, mit höchstens 4% zu verzinsendes und längstens bis zum Ende des Jahres 1968 rückzahlbares, event. in Theilschuldverschreibungen zerlegtes Prioritätsanlehen, weiters 470.000 fl. auf mit einer 4%-igen Vorzugsdividende ausgestattete Prioritätsactien, endlich 1.300 000 fl. auf Stammactien der zu bildenden Actiengesellschaft.

Der gefertigte Herr Concessionswerber übernimmt hiemit die Haftung dafür dass die Localinteressenten den auf sie entfallenden Betrag von 235.000 fl. in Prioritätsactien zeitgerecht in rechtsverbindlicher Weise zeichnen und insofern die Einzahlungen in barem Gelde zugesichert sind, noch vor der Inangriffnahme des Baues der geplanten Bahnlinie bei der Landescasse in Lemberg zum vollen Nennwerthe einzahlen werden.

Insoweit und insofern die Bareinzahlung nicht ausdrücklich bedungen ist, können die Einzahlungen auf die gedachten Actien auch durch zum Bahnbaue verwendbare Grundabtretungen, Lieferungen und sonstige Naturalleistungen bewirkt werden.

Der Werth dieser Grundstücke etc, für deren rechtzeitige Übergabe der Herr Concessionswerber ebenfalls die Haftung übernimmt, ist unter Zugrundelegung der Einheitspreise des vom Landesausschusse aufgestellten und von der Staatsverwaltung genehmigten Kostenvoranschlages im Einvernehmen zwischen diesen beiden Verwaltungen auf kürzestem Wege festzustellen.

VI. Bevollmächtigung des Eisenbahnministeriums zur Besorgung der Agenden des H. Concessionswerbers bis zur Bildung der Actiengesellschaft.

Der Herr Concessionswerber verpflichtet sich, zum Zwecke der nach Ertheilung der angestrebten Concession ehestens vorzunehmenden Constituirung der für die projectirte Localbahn zu bildenden Actiengesellsehaft, wie auch der sonstigen dem Concessionär bis zum obigen Zeitpunkte obliegenden Agenden, insbes. der gesammten Geldgebahrung und der Aufnahme des Prioritätsanlehens noch vor Ertheilung der erbetenen Concession dem Eisenbahnministerium eine nach dem beiliegenden Entwurfe auszufertigende, rücksichtlich der Unterschrift notariell oder gerichtlich zu beglaubigende Vollmacht zur Verfügung zu stellen.

Das Eisenbahnministerium wird sonach entweder selbst oder durch Vermittlung der von demselben bezeichneten Dienstesstelle, bezw. der namhaft gemachten bevollmächtigten Functionäre, soweit dasselbe es für erforderlich erachtet, im Einvernehmen mit dem Concessionär und mit dem galizischen Landesausschusse für die Besorgung der gedachten Agenden Sorge tragen.

Bei der Ausübung dieser Vollmacht, wird das Eisenbahnministerium an die Bestimmungen des gegenwärtigen Protokolles gebunden sein und wird dasselbe ferner, insoweit es sich um den Inhalt des Entwurfes der Gesellschaftsstatuten und um den Betriebsvertrag handelt, das Einvernehmen mit dem H. Concessionär zu pflegen haben.

Die Vergütung der aus Anlass dieser Bevollmächtigung, incls. der event. Entlohnung der bevollmächtigten Functionäre erwachsenden, sowie aller sonstigen bis zur Constituirung der Actiengesellschaft auflaufenden Spesen, hat in den vom Eisenbahnministerium zu bestimmenden bezw anzuerkennenden Beträgen zu Lassten des Anlagecapitales des Bahnunternehmens zu erfolgen.

In den Statuten der neu zu bildenden Gesellschaft, welche nicht berechtigt sein soll, Unternehmungen zu betreiben, welche kein concessionsmässiges Zugehör der Eisenbahn bilden, und welche bis zum Zeitpunkte der Vollendung der Bauabrechnung ihren Sitz in Wien, von da ab jedoch in Lemberg haben wird, ist dafür Vorsorge zu treffen, dass die gesellschaftliche Verwaltung in einer den obwaltenden Verhältnissen entsprechenden möglichst einfachen Weise, mit thunlichster Vermeidung jedes Kostenaufwandes organisirt und der Staatsverwaltung das Recht vorbehalten werde, 2 Mitglieder in den gesellschaftlichen Verwaltungsrath zu entsenden. In den Gesellschaftsstatuten ist ferner zum Ausdruck zu bringen, dass die Mitglieder des Verwaltungsrathes ihre Functionen unentgeltlich zu versehen haben. Hiedurch erscheint aber nicht ausgeschlossen, dass die den Mitgliedern des Verwaltungsrathes in dieser Eigenschaft erwachsenden effectiven Auslagen, deren Prüfung und Bestimmung dem Eisenbahnministerium vorbehalten bleibt, event. pauschalmässig vergütet werden.

Weiters ist in die Statuten der zu bildenden Actiengesellschaft die Bestimmung aufzunehmen, dass die Verwaltung verpflichtet ist, behufs Ermöglichung der rechtzeitigen Information der Regierung durch den von ihr ernannten Verwaltungsrath, die den ordentlichen Generalversammlungen zu unterbreitenden Anträge nebst Bilanz und Rechnungsabschlüssen in einem möglichst frühen Zeitpunkte, znm mindesten aber jener Verwaltungsrathsitzung zu beschliessen, bezw. fertigzustellen, in welcher der Tag der Abhaltung und die Tagesordnung der betreffenden Generalversammlung festgesetzt wird, was mindestens 14 Tage vor Abhaltung dieser Versammlung zu geschehen hat.

Endlich ist in die Statuten die Bestimmung aufzunehmen, dass die Bahnunternehmnng sich sowohl bezüglich ihrer Valutagebahrung als auch hinsichtlich der Fructifizirung verfügbarer Geldmittel und der event. Beschaffung schwebender Schulden den Anordnungen der Staatsverwaltung zu unterwerfen hat.

Der Concessionswerber wird der neu zu bildenden Actiengesellschaft alle aus der erbetenen Concession erwachsenden Rehte und Pflichten ohne jede Vergütung abtreten, so dass die neue Gesellschaft aus ihrem Anlagekapitale keine andere Vergütung, als die von der Staatsverwaltung anzuerkennenden Selbstkosten, welche für die Ausarbeitung des Vor- und Detailprojectes und für die Vorbereitung des Bahnunternehmens, sowie für die Bildung der Actiengesellschaft nothwendig und nachweisbar erwachsen sind, an den Concessionswerber zu leisten, bezw. keine andere Verpflichtung als Rechtsnachfolgerin desselben zu übernehmen haben wird.

VII. Vorbereitung und Durchführung des Bahnbaues.

Die gesammte Vorbereitung und Durchführung des Bahnbaues und zw. insbesondere die Vergebung des Baues und der Lieferungen für die intendirte Eisenbahn hat durch den Landesausschuss des Königreiches Galizien unter Ingerenz und unmitelbarer Leitung des k. k. Eisenbahnministeriums für Rechnung des Concessionärs resp. der zu bildenden Actiengesellschaft zu erfolgen. Dementsprechend sind die Operate über die Bauvergebung, über die Offertausschreibung und über den Zuschlag der Bauarbeiten, ferner die Bauverträge, sowie die Bau- und Lieferungsbedingnisse für die in Rede stehende Localbahn seitens des galizischen Landesausschusses dem Eisenbahnministerium zur Genehmigung vorzulegen.

Die k. k. Staatsverwaltung behält sich ferner das Recht vor, die den obigen Operaten, dann den Concessionsbedingnissen und sonstigen behördlichen Anordnungen entsprechende Bauausführung und Ausrüstung der concessionirten Bahn auf jede ihr geeignet erscheinende Weise, event. durch zu diesem Zwecke aufzustellende Staatsorgane gegen Kostenvergütung (Punkt IV, erster Absatz) unmittelbar zu überwachen.

VIII. Betriebführung durch den Staat.

Der Betrieb auf dieser Eisenbahn sol lauf Grund eines mit der k. k. Staatseisenbahnverwaltung abzuschliessenden Betriebsvertrages auf Rechnung des Concessionärs geführt werden.

Der Herr Concessionswerber erklärt seine Bereitwilligkeit, unter Berücksichtigung der diesfalls mit dem Landesausschusse des Königreiches Galizien zu treffenden Vereinbarungen durch seinen vom Eisenbahnministerium zu bestimmenden Bevollmächtigten (Punkt VI) wegen des Abschlusses des im §. 10 des Concessionsentwurfes erwähnten Vertrages, betreffend die Betriebführung der projectirten Eisenbahn durch den Staat, mit der k. k. Staatsbahndirection in Krakau in Verhandlung zu treten und sich in dem Falle, als eine Einigung mit der gedachten Verwaltungsstelle nicht zu erzielen sein sollte, der diesfalls zu treffenden Entscheidung des Eisenbahnministeriums zu unterwerfen.

Bei dem Abschlusse des gedachten Vertrages wird davon auszugehen sein, dass

a) die der Ssaatseisenbahnverwaltung aus Anlass der staatlichen Betriebsführung zu vergütenden Sebstkosten soweit als möglich lokalisirt verrechnet, soweit dies aber nicht thunlich sein sollte, anf möglichst einfacher Verrechnungsgrundlage ermittelt werden sollen;

b) seitens des k. k. Staatsbahndirection Krakau im Einvernehmen mit dem galizischen Landesausschusse alljährlich ein Ausgabenpräliminare festgestellt und im Falle als hierüber ein Einvernehmen nicht erzielt werden sollte, die Entscheidung dem Eisenbahnministerium vorbehalten werde;

c) von der Aufrechnung einer Vergütung oder Beitragsleistung der Eisenbahnunternehmung für die Centralverwaltungskosten der Staatseisenbahnverwaltung sowie für die Mitbenützung bestehender Anlagen der k. k. Staatsbahnen in der Station Chabówka, sowie für die Besorgung des Stationsdienstes daselbst insolange Umgang genommen werden wird, als seitens des Eisenbahnministeriums die vom Lande Galizien zu gewährende Erträgnissgarantie thatsächlich in Anspruch genommen oder vom Lande geleistete Garantievorschüsse noch aushaften;

d) für den Fall eines Betriebsdeficites der Fehlbetrag während eines Zeitraumes von 5 Jahren dem Concessionär, zu stunden sein wird und nach Ablauf dieses Zeitraumes wegen der Bedeckung der bis dahin gestundeten Betriebskosten-Vergütung, sowie der weiter zu gewärtigenden Betriebskostenabgänge durch den Landesausschuss, zwischen demselben und der Staatseisenbahnverwaltung und dem Concessionär eine entsprechende Vereinbarung zu treffen sein wird.

Bezüglich der Anschlussbauten in der Station Chabówka der k. k. Staatsbahnen wird festgesetzt, dass seitens der Staatsbahnverwaltung der Eisenbahnunternehmung nur die Kosten jener Herstellungen in der obigen Anschlusstation anzulasten sein werden, welche die Eisenbahn Chabówka—Zakopane für die Ein- und Ausfahrt ihrer Züge und ausschliesslich für ihre eigenen Zwecke benöthigt.

IX. Beförderung der Bau- und Betriebsmaterialien.

Dem Herrn Concessionswerber wird bis zum Zeitpunkte der Eröffnung des Betriebes auf der projectirten Eisenbahn in Gemässheit der Bestimmungen im Art. IX. des Gesetzes vom 31. December 1894, R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895, die Beförderung der Bau- und Betriebsmaterialien, sowie der Fahrbetriebsmittel zu den für die eigenen Regiesendungen der Staatseisenbahnverwaltung in Geltung stehenden ermässigten Tarifsätzen unter der Bedingung zugestanden, dass die hiedurch erzielten Frachtersparnisse dem Eisenbahnunternehmen unmittelbar zu Gute kommen.

X. Abschluss des Garantieübereinkommens mit dem galizischen Landesausschusse.

Der zwischen dem Herrn Concessionär durch einen vom Eisenbahnministerium zu bestimmenden Bevollmächtigten (P. VI) und dem galizischen Landesausschusse abzuschliessende, der Genehmigung des Eisenbahnministeriums unterliegende Garantievertrag, bezüglich des in Punkt V erwähnten Prioritätsanlehens, wird im Allgemeinen nach dem Vorbilde des geltenden gleichartigen Vertrages für die Localbahn **Borki wielkie-Grzymałów** de dato 20. Juni 1896 abzuschliessen sein, dies jedoch mit der Massgabe, dass die mit den Anordnungen des gegenwärtigen Protokolles und des beiliegenden Concessionsentwurfes nicht im Einklange stehenden Bestimmungen des obigen Vertrages u. zw. insbesondere hinsichtlich der Ingerenz des galizischen Landesausschusses auf die Vergebung des Baues und die Begebung des Prioritätsanlehens, dann auf die Gestaltung des Fahrplanes und die Tarife der projectirten Bahnlinie auszuscheiden, bezw. entsprechend abzuändern sein werden.

XI. Schlussvorbehalt.

Indem seitens der Regierungsvertreter noch hervorgehoben wird, dass mit der Ertheilung der erbetenen Concession erst dann vorgegangen werden könne, wenn die im Punkte VI bezeichnete Vollmacht überreicht sein wird, wird das Protokoll unter dem Vorbehalte der hohen Genehmigung Ihrer Excellenzen des Herrn Eisenbahnministers und des Herrn Finanzministers, sowie der Zustimmung des Landesausschusses des Königreiches Galizien geschlossen, verlesen und allseits gefertigt.

Forster m. p.
k. k. Sectionsrath.

Władysław Zamoyski m. p.

Dr. Robert Grienberger m. p.
k. k. Min. Vice-Sekretär im Finanzministerium.

Kasimir Zaleski m. p.
Director des galizischen Landeseisenbahnamtes.

Alfred Ressig m. p.
k. k. Min. Vice-Sekretär als Schriftführer.

Z. 12849/I ex 1897.

L. S.

Wird im Einvernehmen mit dem k. k. Finanzministerium genehmigt.

Wien, am 21. August 1897.

Der k. k. Eisenbahnminister:
Guttenberg m. p.

Entwurf

der Concessions-Urkunde für die Eisenbahn **Chabówka-Zakopane.**

Auf Grund Allerhöchster Ermächtigung finde ich im Einvernehmen mit den betheiligten Ministerien dem Gutsbesitzer Ladislaus Grafen Zamoyski die erbetene Concession zum Baue und Betriebe einer normalspurigen Locomotiveisenbahn von der Station Chabówka der k. k. Staatsbahnen über Neumarkt nach Zakopane in Gemässheit der Bestimmungen des Eisenbahnconcessionsgesetzes vom 14. September 1854, R. G. Bl. Nr. 238, sowie des Gesetzes vom 31. December 1894, R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895, unter den im Folgenden festgesetzten Bedingungen und Modalitäten zu ertheilen:

§. 1.

Der Concessionär ist verpflichtet, über Aufforderung der Staatsverwaltung und unter den protokollarisch festgesetzten Bedingungen eine Fortsetzungslinie der eingangsbezeichneten Eisenbahn von der Station Neumarkt bis zur Landesgrenze in der Richtung gegen Kralován herzustellen und haben die nachfolgenden Bestimmungen auf diese Fortsetzungslinie Anwendung zu finden.

§. 2.

Für die den Gegenstand der gegenwärtigen Concessionsurkunde bildende Eisenbahn werden die im Artikel V des Gesetzes vom 31. December 1894, R. G. Bl. Nr. 2 ex 1895, vorgesehenen Begünstigungen gewährt.

§. 3.

Der Concessionär ist verpflichtet, den Bau der concessionirten Eisenbahn sofort nach erhaltenem Bauconsense zu beginnen, binnen längstens zwei Jahren, vom heutigen Tage an gerechnet, zu vollenden und die fertige Bahn dem öffentlichen Verkehre zu übergeben, wie auch während der ganzen Concessionsdauer in ununterbrochenem Betriebe zu erhalten.

Der Bautermin für die im §. 1. genannte Zweiglinie wird seinerzeit vom k. k. Eisenbahnministerium festgestellt werden.

Für die Einhaltung des vorstehenden Bautermines, sowie für die concessionsmässige Herstellung und Ausrüstung der Bahn hat der Concessionär über Verlangen der Staatsverwaltung durch Erlag einer angemessenen Caution in zur Anlegung von Pupillengeldern geeigneten Werteffecten Sicherheit zu leisten.

Im Falle der Nichteinhaltung der obigen Verpflichtung kann diese Caution als verfallen erklärt werden.

§. 4.

Dem Concessionär wird zur Ausführung der concessionirten Eisenbahn das Recht der Expropriation nach den Bestimmungen der einschlägigen gesetzlichen Vorschriften ertheilt.

Das gleiche Recht soll dem Concessionär auch bezüglich jener etwa herzustellenden Schleppbahnen zugestanden werden, deren Errichtung von der Staatsverwaltung, als im öffentlichen Interesse gelegen, erkannt werden sollte.

§. 5.

Der Concessionär hat sich beim Baue und Betriebe der concessionirten Bahn nach dem Inhalte der gegenwärtigen Concessionsurkunde und nach den vom Eisenbahnministerium aufgestellten Concessionsbedingnissen, sowie nach den diesfalls bestehenden Gesetzen und Verordnungen, namentlich nach dem Eisenbahnconcessionsgesetze vom 14. September 1854, R. G. Bl. Nr. 238, und der Eisenbahnbetriebsordnung vom 16. November 1851, R. G. Bl Nr. 1 vom Jahre 1852, dann nach den etwa künftig zu erlassenden Gesetzen und Verordnungen zu benehmen. In Ansehung des Betriebes wird von den in der Eisenbahnbetriebsordnung und den einschlägigen Nachtragsbestimmungen vorgeschriebenen Sicherheitsvorkehrungen und Verkehrsvorschriften insoweit und insolange Umgang genommen werden, als dies mit Rücksicht auf die besonderen Verkehrs- und Betriebsverhältnisse, insbesondere die ermässigte Fahrgeschwindigkeit nach dem Ermessen des Eisenbahnministeriums für zulässig erkannt wird, und werden diesfalls die vom Eisenbahnministerium zu erlassenden besonderen Betriebsvorschriften Anwendung finden.

§. 6.

Dem Concessionär wird das Recht eingeräumt, mit besonderer Bewilligung der Staatsverwaltung und unter den von derselben festzusetzenden Bedingungen eine Actiengesellschaft zu bilden, welche in alle Rechte und Verbindlichkeiten des Concessionärs zu treten hat.

Dem Concessionär wird das Recht eingeräumt, Prioritätsobligationen und Prioritätsactien, welch' letztere bezüglich ihrer Verzinsung und Tilgung den Vorrang vor den Stammactien geniessen, bis zu dem von der Staatsverwaltung festzusetzenden Betrage und unter den von der Staatsverwaltung zu bestimmenden Modalitäten auszugeben.

Die Dividende, welche, bevor für die Stammactien der Anspruch auf Dividende eintritt, den Prioritätsactien gebürt, wobei jedoch eine Nachzahlung aus den Erträgnissen späterer Jahre nicht stattzufinden hat, darf nicht höher als mit vier Procent bemessen werden.

Die Ziffer des effectiven, sowie des Nominal-Anlagecapitales unterliegt der Genehmigung der Staatsverwaltung.

Hiebei hat als Grundsatz zu gelten, dass ausser den auf die Projectverfassung, den Bau und die Einrichtung der Bahn einschliesslich der Anschaffung des Fahrparks, sowie zur Dotirung des Materialreservefondes und des von der Staatsverwaltung zu bestimmenden Reservefonds effectiv verwendeten und gehörig nachgewiesenen Kosten zuzüglich der während der Bauzeit wirklich bezahlten Intercalarzinsen und des etwa bei der Capitalsbeschaffung thatsächlich erwachsenen Cursverlustes keine wie immer gearteten Auslagen in Anrechnung gebracht werden dürfen.

Sollten nach Vollendung der Bahn noch weitere Neubauten ausgeführt oder die Betriebseinrichtungen vermehrt werden, so können die diesfälligen Kosten dem Anlagecapitale zugerechnet werden, wenn die Staatsverwaltung zu den beabsichtigten Neubauten oder zur Vermehrung der Betriebseinrichtungen ihre Zustimmung ertheilt hat und die Kosten gehörig nachgewiesen werden.

Das gesammte Anlagecapital ist innerhalb der Concessionsdauer nach einem von der Staatsverwaltung zu genehmigenden Tilgungsplane zu tilgen.

Die Gesellschaftsstatuten, sowie die Formularien der auszugebenden Prioritätsobligationen, dann der Stamm- und Prioritätsactien unterliegen der Genehmigung der Staatsverwaltung.

§. 7.

Die Militärtransporte müssen nach herabgesetzten Tarifpreisen besorgt werden. Für die Anwendung des Militärtarifes auf die Beförderung von Personen und Sachen haben die in dieser Beziehung, sowie rücksichtlich der Begünstigungen reisender Militärs bei den österreichischen Staatsbahnen jeweilig in Kraft stehenden Bestimmungen zu gelten.

Diese Bestimmungen finden auch Anwendung auf die Landwehr und den Landsturm beider Reichshälften, auf die Landesschützen Tirols und auf die Gendarmerie, und zwar nicht nur bei Reisen auf Rechnung des Ärars, sondern auch bei dienstlichen Reisen auf eigene Rechnung zu den Waffenübungen und Controlsversammlungen.

Der Concessionär ist verpflichtet, dem von den österreichischen Eisenbahngesellschaften abgeschlossenen Übereinkommen über die Anschaffung und Bereithaltung von Ausrüstungsgegenständen für Militärtransporte, die Leistung gegenseitiger Aushilfe mit Personale und Fahrbetriebsmitteln bei Durchführung grösserer Militärtransporte, ferner den jeweilig in Kraft stehenden Vorschriften für das Eisenbahnwesen im Kriege, sowie dem mit 1. Juni 1871 in Wirksamkeit getretenen Nachtragsübereinkommen bezüglich des Transportes der in liegendem Zustande auf Rechnung des Militärärars zur Beförderung gelangenden Kranken und Verwundeten beizutreten.

Die jeweilig geltende Vorschrift für den Militärtransport auf Eisenbahnen, dann die jeweilig geltenden Vorschriften für das Eisenbahnwesen im Kriege erlangen für den Concessionär bindende Kraft mit dem Tage der Eröffnung des Betriebes der concessionirten Bahn. Die erst nach diesem Zeitpunkte zu erlassenden und nicht durch das Reichsgesetzblatt kundzumachenden Vorschriften der erwähnten Art treten für den Concessionär in Wirksamkeit, sobald ihm dieselben amtlich zur Kenntnis gebracht sein werden.

Diese Verpflichtungen liegen dem Concessionär nur insoweit ob, als deren Erfüllung nach Massgabe des secundären Charakters dieser Linie und der demzufolge gewährten Erleichterungen in Bezug auf Anlage, Ausrüstung und Betriebssystem durchführbar erscheint.

Der Concessionär ist verpflichtet, bei Besetzung von Dienstposten im Sinne des Gesetzes vom 19. April 1872, R. G. Bl. Nr. 60, auf gediente Unterofficiere des Heeres, der Kriegsmarine und der Landwehr Bedacht zu nehmen.

§. 8.

Inwiefern ähnliche Begünstigungen, wie sie §. 6 bezüglich der Militärtransporte festsetzt, Civilwachkörpern (Sicherheits-, Finanzwache u. dgl.) oder anderen öffentlichen Organen einzuräumen sind, wird in den Concessionsbedingnissen bestimmt.

§. 9.

Die Dauer der Concession mit dem im §. 9, lit. b) des Eisenbahnconcessionsgesetzes ausgesprochenen Schutze gegen die Errichtung neuer Bahnen wird auf neunzig (90) Jahre, vom heutigen Tage an gerechnet, festgesetzt und sie erlischt nach Ablauf dieser Frist.

Die Concession kann von der Staatsverwaltung auch vor Ablauf der obigen Frist als erloschen erklärt werden, wenn die im §. 2 festgesetzten Verpflichtungen bezüglich der Inangriffnahme und Vollendung des Baues, dann der Eröffnung des Betriebes nicht eingehalten werden, sofern eine etwaige Terminüberschreitung nicht im Sinne des §. 11, lit. b) des Eisenbahnconcessionsgesetzes gerechtfertigt werden könnte.

§. 10.

Der Betrieb der den Gegenstand dieser Concessionsurkunde bildenden Bahn wird vom Staate für Rechnung des Concessionärs geführt. Die Modalitäten dieser Betriebsführung werden durch einen zwischen der Staatsverwaltung und dem Concessionär abzuschliessenden Betriebsvertrag geregelt.

Hiebei bleibt der Staatsverwaltung die Einrichtung des Betriebes, die Feststellung der Tarife für den Personen- und Gütertransport, ebenso wie der Waarenklassifikation und aller auf den Frachtentransport bezüglichen Nebenbestimmungen, dann die Leistungen des Bahnunternehmens für öffentliche Dienstzweige, insbesondere zugunsten der Postverwaltung und der Staatstelegrafenanstalt unter Berücksichtigung der jeweilig bestehenden Verkehrsbedürfnisse nach freiem Ermessen für den Fall vorbehalten, als die dem Bahnunternehmen seitens des Königreiches Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau gewährte Reinetragsgarantie nicht mehr in Anspruch genommen werden sollte.

Ferner soll die Staatsverwaltung in dem Falle, als die concessionirte Bahn in der Folge einen Anschluss an das ungarische Bahnnetz erlangen sollte, berechtigt sein, die Tarife für den Durchzugsverkehr auf der concessionirten Bahn nach freiem Ermessen festzusetzen.

§. 11.

Der Concessionär ist unter den im Artikel XII des Gesetzes vom 31. December 1894, R. G Bl. Nr. 2 ex 1895, angegebenen Bedingungen und Vorbehalten verpflichtet, der Staatsverwaltung über deren Verlangen jederzeit die Mitbenützung der Bahn für den Verkehr zwischen schon bestehenden oder künftig erst herzustellenden, im Staatsbetriebe befindlichen Bahnen derart einzuräumen, dass die Staatsverwaltung berechtigt ist, unter freier Feststellung der Tarife ganze Züge oder einzelne Wagen über die mitbenützte Bahn oder einzelne Theilstrecken derselben gegen Entrichtung einer angemessenen Entschädigung zu befördern oder befördern zu lassen.

§. 12.

Die Staatsverwaltung behält sich das Recht vor, die concessionirte Bahn nach deren Vollendung und Inbetriebsetzung jederzeit unter den nachstehenden Bestimmungen einzulösen:

1. Zur Bestimmung des Einlösungspreises werden die jährlichen Reinerträgnisse der Unternehmung während der dem Zeitpunkte der Einlösung vorausgegangen letztabgeschlossenen sieben Jahre beziffert, hievon die Reinerträgnisse der ungünstigsten zwei Jahre abgeschlagen und wird sodann der durchschnittliche Reinertrag der übrigen fünf Jahre berechnet.

Sollte die Einlösung nach Ablauf der im §. 2 normirten zeitlichen Steuerbefreiung erfolgen, so sind bei der Bezifferung der jährlichen Reinerträgnisse die das eingelöste Bahnunternehmen treffenden Steuern und Zuschläge und die sonstigen öffentlichen Abgaben als Betriebsauslagen zu behandeln.

Hat die Steuerpflicht nicht bezüglich aller in die Durchschnitsberechnung einbezogenen Jahre bestanden, so ist auch für die steuerfreien Jahre die Steuer sammt Zuschlägen nach dem Procentsatze des ersten steuerpflichtigen Jahres zu berechnen und von dem Erträgnisse in Abzug zu bringen. Zu dem so ermittelten Reinerträgnisse ist jedoch mit Rücksicht auf die von der Einlösungsrente nach §. 131 lit a) des Gesetzes vom 25. October 1896, R. G Bl. Nr. 220, zu entrichtende 10%-ige Steuer ein Zuschlag in der Höhe eines Neuntels dieser Reinerträgnisse zuzurechnen.

2. Der im Sinne der vorstehenden Bestimmung berechnete Einlösungspreis ist sohin dem Concessionär als Entschädigung für die Einlösung der Bahn während der noch übrigen Concessionsdauer in halbjährigen, am 30. Juni und am 31. December jedes Jahres nachhinein fälligen Raten zu bezahlen.

3. Sollte jedoch die Einlösung vor Ablauf des siebenten Betriebsjahres erfolgen oder der in Gemässheit der Bestimmungen im Absatze 1 ermittelte durchschnittliche Reinertrag nicht wenigstens einen Jahresbetrag erreichen, welcher der zur planmässigen Verzinsung und Tilgung der mit Genehmigung der Staatsverwaltung ausgegebenen Prioritätsobligationen und etwa aufgenommenen Anlehen erforderlichen Annuität bezüglich jener Annuität gleichkommt, welche zur vierprocentigen Verzinsung des von der Staatsverwaltung genehmigten Actiencapitales und zur Tilgung des letzteren innerhalb der ganzen Concessionsdauer nothwendig ist, so hat die vom Staate für die Einlösung der Bahn zu leistende Entschädigung darin zu bestehen, dass der Staat an Stelle des Concessionärs die obgedachten Darlehen bis zur vollständigen Rückzahlung derselben zu den vereinbarten Fälligkeitsterminen zur Selbstzahlung übernimmt, die daselbst angeführte Annuität für das Antiencapital in halbjährigen, am 30. Juni und 31. December jedes Jahres nachhinein fälligen Raten bezahlt und der Gesellschaft die von dieser Einlösungsrente zu entrichtende Rentensteuer vergütet.

4. Dem Staate wird das Recht vorbehalten, wann immer anstatt der noch nicht fälligen jährlichen Zahlungen im Sinne des Absatzes 2, beziehungsweise anstatt der nach Absatz 3 für das Actiencapital zu bezahlenden Annuität eine Capitalszahlung zu leisten, welche dem Betrage des zu vier Procent per Jahr Zins auf Zins gerechnet, discontirten Capitalswertes der nach den Bestimmungen im Absatze 2 und 3 zu leistenden Zahlungen gleichkommt.

Falls der Staat sich zu dieser Capitalszahlung entschliesst, hat er die Wahl, dieselbe im Baren oder in Staatsschuldverschreibungen jeder Art zu leisten. Die Staatsschuldverschreibungen sind dabei mit jenem Curse zu berechnen, welcher sich als Durchschnitt der an der Wiener Börse während des unmittelbar vorausgegangenen Semesters amtlich notirten Geldcurse der Staastschuldverscheibungen gleicher Gattung ergibt.

5. Durch die erfolgte Einlösung der Bahn und vom Tage dieser Einlösung tritt der Staat gegen Leistung der in Z. 1 vorgeschriebenen Entschädigung ohne weiteres Entgelt in das lastenfreie, beziehungsweise nur mit den noch aushaftenden Resten der mit Genehmigung der Staatsverwaltung aufgenommenen Anlehen belastete Eigenthum und in den Genus der gegenwärtig concessionirten Bahn mit allen dazu gehörigen beweglichen und unbeweglichen Sachen, einschliesslich des Fahrparks, der Materialvorräthe und Cassavorräthe, der eventuell ein Eigethum der Concessionäre bildenden Schleppbahnen und der gesellschaftlichen Nebengeschäfte, sowie der aus dem Anlagecapitale gebildeten Betriebs- und Reservefonds, soweit letztere nicht mit Genehmigung der Staatsverwaltung bereits bestimmungsgemäss verwendet worden sind.

6. Der Beschluss der Staatsverwaltung wegen Ausübung des staatlichen Einlösungsrechtes, welche stets mit dem Beginne des Kalenderjahres stattzufinden hat, wird der Bahnunternehmung spätestens bis zum 31. October des unmittelbar vorausgehenden Jahres in Form einer Erklärung mitgetheilt werden.

In dieser Erklärung wird bestimmt werden:

a) der Zeitpunkt, vom welchem ab die Einlösung erfolgt;

b) das den Gegenstand der Einlösung bildende Bahnunternehmen und die anderweitigen Vermögensobjecte, welche als Zubehör des Bahnunternehmens, oder aus sonstigen Rechtstiteln an den Staat mit überzugehen haben;

c) der Betrag des vom Staate an die Bahnunternehmung zu entrichtenden, eventuell unter Vorbehalt der nachträglichen Richtigstellung provisorisch zu ermittelnden Einlösungspreises (Z. 3) unter Angabe des Zahlungstermines und des Zahlungsortes.

7. Der Staatsverwaltung bleibt das Recht vorbehalten, gleichzeitig mit der Zustellung der Einlösungserklärung einen Specialcommissär zu bestellen, welcher darüber zu wachen hat, dass der Vermögensstand von diesem Zeitpunkte angefangen, nicht zu Ungunsten des Staates verändert werde.

Jede Veräusserung oder Belastung der in der Einlösungserklärung angeführten unbeweglichen Vermögensobjecte bedarf vom Zeitpunkte der Einlösungserklärung angefangen, der Zustimmung des Specialcommissärs.

Das Gleiche gilt vom jeder Übernahme von neuen, über den Bereich des regelmässigen Geschäftsbetriebes hinausgehenden oder eine dauernde Belastung begründenden Verpflichtungen.

8. Der Concessionär ist verpflichtet, dafür Vorsorge zu treffen, dass der physische Besitz der sämmtlichen in der Einlösungserklärung angeführten Vermögensobjecte an dem für die Einlösung festgesetzten Tage von der Staatsverwaltung übernommen werden kann.

Falls der Concessionär dieser Verpflichtung nicht nachkommen sollte, ist die Staatsverwaltung berechtigt, auch ohne Zustimmung des Concessionärs und ohne gerichtliche Dazwischenkunft den physischen Besitz der bezeichneten Vermögensobjecte zu ergreifen.

Von dem Zeitpunkte der Einlösung angefangen erfolgt der Betrieb der eingelösten Bahn für Rechnung des Staates und gehen demnach von da ab alle Betriebseinnahmen zu Gunsten, alle Betriebsauslagen zu Lasten des Staates.

Die aus der zu pflegenden Abrechnung bis zum Zeitpunkte der Einlösung sich ergebenden Reinerträgnisse verbleiben der Bahnunternehmung, welche dagegen auch für alle aus dem Baue und Betriebe der Bahn bis zu dem obigen Zeitpunkte herstammenden Abrechnungsschuldigkeiten und sonstigen Passiven allein aufzukommen hat.

9. Die Regierung behält sich das Recht vor, auf Grund der Einlösungserklärung (Z. 6) die Einverleibung des staatlichen Eigenthumsrechtes an sämmtlichen infolge der Einlösung an den Staat übergehenden unbeweglichen Vermögensobjecten durchzuführen.

Der Concessionär ist verpflichtet, die zu diesen Behufe etwa ihrerseits noch erforderlichen Rechtsurkunden der Staatsverwaltung über deren Verlangen zur Verfügung zu stellen.

§. 13.

Bei dem Erlöschen der Concession und mit dem Tage des Erlöschens tritt der Staat ohne Entgelt in das lastenfreie Eigenthum und in den Genuss der concessionirten Bahn und des sämmtlichen beweglichen und unbeweglichen Zugehörs, einschliesslich des Fahrparks, der Materialvorräthe und der etwa aus dem Anlagecapitale gebildeten Betriebs- und Reservefonde in dem im §. 12, 5, bezeichneten Umfange.

Sowohl beim Erlöschen dieser Concession, als auch bei der Einlösung der Bahn (§. 12) behält der Concesssionär das Eigenthum des aus dem eigenen Erträgnisse der Unternehmung gebildeten Reservefondes und der etwaigen Abrechnungsguthaben, dann auch jener aus dem eigenen Vermögen errichteten und rücksichtlich erworbenen besonderen Anlagen und Gebäude, zu deren Erbauung oder Erwerbung der Concesssionär von der Staatsverwaltung mit dem ausdrücklichen Beisatze ermächtigt wurde, dass die Sachen kein Zugehör der Eisenbahn bilden.

§. 14.

Die Staatsverwaltung ist berechtigt, sich die Überzeugung zu verschaffen, dass der Bau der Bahn sowie die Betriebseinrichtung in allen Theilen zweckmässig und solid ausgeführt werde und anzuordnen, dass Gebrechen in dieser Beziehung hintangehalten und rücksichtlich beseitigt werden.

Die Staatsverwaltung ist auch berechtigt, durch ein von ihr abgeordnetes Organ Einsicht in die Gebarung zu nehmen, und insbesondere die projects- und vertragsmässige Bauausführung durch auf Kosten des Concessionärs zu entsendende Aufsichtsorgane auf jede ihr geeignet erscheinende Weise zu überwachen.

Im Falle der Bildung einer Actiengesellschaft hat der von der Staatsverwaltung bestellte Commissär auch das Recht, den Sitzungen des Verwaltungsrathes oder der sonst als Gesellschaftsvorstand fungirenden Vertretung, sowie den Generalversammlungen, so oft er es für angemessen erachtet, beizuwohnen und alle etwa den Gesetzen, der Concession oder den Gesellschaftsstatuten zuwiderlaufenden, beziehungsweise den öffentlichen Interessen nachtheiligen Beschlüsse und Verfügungen zu sistiren; in einem solchen Falle hat jedoch der Commissär sogleich die Entscheidung des Eisenbahnministeriums einzuholen, welche ohne Aufschub erfolgen und für die Gesellschaft bindend sein soll.

§. 15.

Der Staatsverwaltung wird ferner das Recht vorbehalten, wenn ungeachtet vorausgegangener Warnung wiederholt eine Verletzung oder Nichtbefolgung einer der in der Concessionsurkunde, in den Concessionsbedingnissen oder in den Gesetzen auferlegten Verpflichtungen vorkommen sollte, die den Gesetzen entsprechenden Massregeln dagegen zu treffen, und nach Umständen noch vor Ablauf der Concessionsdauer die Concession für erloschen zu erklären.

Alegat 9. do Sprawozdania Wydziału kraj. Dep. IV. w sprawach kolejowych.

Entwurf

der Concessions-Bedingnisse

für die

normalspurige Eisenbahn mit Dampfbetrieb von **Chabówka** nach **Zakopane.**

I. Bau und Ausrüstung.

1. Allgemeine Bestimmungen.

Die projectirte Bahn von Chabówka nach Zakopane ist eingeleisig mit einer Spurweite von 1.435 m. für eine vorläufige Maximal-Fahrgeschwindigkeit von 25 km. per Stunde, unter Einhaltung des mit dem Erlasse des k. k. Handelsministers vom 1. August 1892, Z. 32.904 („Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahnen und Schiffahrt" Nr. 87 ex 1892), für die österreichischen Eisenbahnen vorgeschriebenen Normalprofiles des lichten Raumes herzustellen und auszurüsten.

Die Ausführung des Baues und die Einrichtung des Betriebes hat unter Beobachtung der nachstehend festgesetzten Bedingnisse auf Grund der vom k. k. Eisenbahnministerium zu genehmigenden Detailprojecte, sonstigen Baupläne, Bau- und Lieferungsverträge mit den zugehörigen Bedingnissen, sowie in Gemässheit der von demselben zu erlassenden besonderen Vorschriften zu erfolgen.

Die zufolge der Bestimmungen dieser Concessionsbedingnisse vorbehaltenen Genehmigungen des k. k. Eisenbahnministeriums sind stets rechtzeitig noch vor der Durchführung der betreffenden Herstellungen und Anschaffungen einzuholen.

Der Concessionär hat während des Baues und der Betriebsführung allen seitens des k. k. Eisenbahnministeriums aus öffentlichen Rücksichten zu stellenden Anforderungen, sowie den Anordnungen anderer staatlichen Aufsichtsbehörden Folge zu leisten und sich nach den bestehenden allgemeinen Bau- und Polizeivorschriften zu benehmen.

In Betreff der beim Baue der Bahn verwendeten Arbeiter obliegt dem Concessionär die gleiche mittelbare Fürsorge, welche in dieser Beziehung von Seiten der k. k. Staatseisenbahnverwaltung zufolge der allgemeinen Bedingnisse für die Vergebung staatlicher Bahnbauarbeiten geübt wird.

Die Bestätigung des von dem Concessionär, beziehungsweise von der Bauunternehmung zu bestellenden Bauleiters bleibt dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten.

2. Trasse.

Die zu erbauende, circa 43·6 Kilometer lange Eisenbahn von Chabówka nach Zakopane zweigt am westlichen Ende der Station Chabówka der Linie Saybusch-Neu-Sandec der k. k. Staatsbahnen ab, übersetzt unmittelbar darauf den Raba-Fluss und führt, anfangs am linken Ufer des genannten Flusses, dann nach abermaliger Übersetzung desselben, am rechten Flussufer bis nach Raba wyżna.

In ihrem weiteren Zuge ersteigt die Trasse, an der rechtseitigen Lehne des Raba-Thales sich entwickelnd, unter Berührung der Ortsgebiete von Sieniawa und Klikuszowa die Wasserscheide zwischen dem Raba- und dem Czarny-Dunajec-Flusse bei »Przystop«, durchfährt die letztere mittels eines Tunnels und fällt sodann bis zur Überschreitung des Lobiednica-Bachthales. Von hier aus senkt sich die Trasse weiter bis zur Übersetzung des Czarny-Dnnajec-Flusses und gelangt nach Neumarkt (Nowytarg), woselbst im Südwesten der Stadt die gleichnamige Station angelegt wird.

Nach dem Verlassen derselben zieht die Bahn am linksseitigen Ufer des Biały-Dunajec-Flusses, berührt die Ortsgebiete von Schaflary und Biały-Dunajec und gelangt nach Übersetzung des Biały-Dunajec-Flusses über Poronin nach Zakopane, woselbst die Endstation errichtet wird.

Aenderungen der im Vorstehenden festgesetzten Bahntrasse können nur mit Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums vorgenommen werden.

Geringfügige Abweichungen gegenüber den genehmigten Projecten, in Ansehung deren die Zustimmung der berührten Parteien, sowie der politischen Bezirksbehörde nachgewiesen werden kann, sind zulässig und bedürfen lediglich der rechtzeitig noch vor der Ausführung zu erstattenden Anzeige an das k. k. Eisenbahnministerium, respective an das von diesem bestellte Bauaufsichtsorgan.

3. Anschlüsse an bestehende Bahnen, gegenseitige Wagenbenützung.

Der Concessionär verpflichtet sich, wegen der aus Anlass des Anschlusses der gegenständlichen Eisenbahn an die Staatsbahnlinie Saybusch-Neusandec in der Station Chabówka herzustellenden baulichen und Sicherungsanlagen, sowie wegen Mitbenützung des genannten Anschlussbahnhofes, ferner wegen Einrichtung des Betriebsdienstes beim Übergangsverkehre eine Vereinbarung mit der betriebfüh-

renden k. k. Staatsbahndirection in Krakau anzustreben, wobei für thunlichste Erleichterung des Personenverkehres beim Uebergange von der eigenen auf die fremde Bahn Sorge zu tragen ist.

Das bezügliche Project und das hierüber abgeschlossene Uebereinkommen sind dem k. k. Eisenbahnministerium zur Genehmigung vorzulegen, und unterwirft sich der Concessionär dem Ausspruche desselben, falls eine Einigung mit der vorgenannten k. k. Staatsbahndirection nicht erzielt werden könnte.

Ebenso unterwirft sich der Concessionär der Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums, wenn mit den Verwaltungen der inländischen Nachbarbahnen ein Einverständniss über die eventuelle gegenseitige Wagenbenützung nicht erzielt werden sollte.

4. Anschluss von Eisenbahnen niederer Ordnung und von Schleppbahnen.

Der Concessionär ist verpflichtet, die Einmündung von Eisenbahnen niederer Ordnung (Local- und Kleinbahnen), dann von Schleppbahnen (Bergwerks-, Industrie- und Waldbahnen) auf die für den Betrieb der gegenständlichen Eisenbahn mindest lästige Art gegen Vergütung der erwachsenen Selbstkosten zu gestatten.

Falls über die Bedingungen der Einmündung solcher Bahnen, sowie über die Mitbenützung bestehender Anlagen der gegenständlichen Eisenbahn und die Einrichtung des Betriebsdienstes im Übergangsverkehre, endlich über die gegenseitige Wagenbenützung ein Einverständnis zwischen den betheiligten Unternehmungen nicht zustande kommen sollte, bleibt die Festsetzung dieser Bedingungen dem k. k. Eisenbahnministerium vorbehalten.

Bei den Vereinbarungen für den Anschluss von Schleppbahnen soll thunlichst auf die grundsätzlichen Bestimmungen des bezüglichen Formulares der k. k. Staatseisenbahnverwaltung Bedacht genommen werden; beabsichtigte Abweichungen hievon sind bei Vorlage der Vereinbarungen an das k. k. Eisenbahnministerium zu erläutern.

5. Grunderwerb.

Die definitiv für die Bahn zu erwerbenden Grundflächen haben nebst dem eigentlichen Bahnkörper auch alle zu dessen sicherem Bestand oder zur geregelten Betriebsführung erforderlichen Nebenanlangen, sowie auf jeder Seite der Bahn einen Schutzstreifen zu umfassen, dessen Breite je nach der Construction des Bahnkörpers, insbesondere mit Rücksicht auf die Böschungsverhältnisse desselben, mit 0·5 bis 1 Meter zu bemessen ist.

Bei den Stationen ist rücksichtlich des Umfanges der für die Bahn zu erwerbenden Grundflächen auf die Ermöglichung einer zukünftigen Vergrösserung dieser Anlagen thunlichst Bedacht zu nehmen.

Zu solchen Bauanlagen (Uferschutzbauten etc.), welche von der Bahn zu erhalten sind und von dieser oder von bestehenden öffentlichen Wegen nicht zugänglich sind, ist der jederzeit ungehinderte Zutritt für die Bahnorgane zu sichern.

6. Unterbau.

Die Halbmesser der Bögen in der freien Bahn dürfen in der Theilstrecke Chabówka-Neumarkt in der Regel nicht weniger als 250 Meter betragen.

Die Anwendung kleinerer Bogenhalbmesser als 250 Meter innerhalb dieser Theilstrecke ist in einzelnen, durch besondere Umstände begründeten Fällen zulässig, unterliegt jedoch der fallweisen Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums; in keinem Falle dürfen aber Bögen mit kleinerem Halbmesser als 210 Meter zur Anwendung gelangen.

Innerhalb der Theilstrecke Neumarkt Zakopane können Bogenhalbmesser bis zu 150 Meter verwendet werden.

Bezüglich der Übergangscurven, dann der Längen der Zwischengeraden bei Contrabögen, ferner hinsichtlich der Ermässigung der Bahnneigung in den Bögen, sowie der Spurerweiterung und der Überhöhung des äusseren Schienenstranges in denselben, schiesslich betreffs Anordnung der Gefällsbrüche, sind die diesbezüglich im k. k. Eisenbahnministerium geltenden Vorschriften zu beachten.

Die Anordnung der Übergangscurven in den Bögen vom Halbmesser 600 Meter bis 250 Meter hat unter Zugrundelegung der Constante 6000, in allen schärferen Bögen unter Anwendung der Constante 3000 zu erfolgen.

Als grösste durchschnittliche Neigung der für die Leistungsfähigkeit der Bahn massgebenden Strecken wird 25 Promill festgesetzt.

Die Stationen und Haltestellen mit Nebengeleisen sind womöglich horizontal anzulegen und soll die Neigung der Bahn in denselben in der Regel 2·5 Promill nicht übersteigen.

Ausnahmen hievon unterliegen der besonderen Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Der Abstand der Geleise in den Stationen, von Mitte zu Mitte gemessen, hat im Allgemeinen 4·5 Meter, in der Anschlussstation und in den Kreuzungsstationen, ferner bei Geleisen mit zwischenliegenden Wasserkrahnen, endlich in Locomotivremisen 4·75 Meter zu betragen.

Der Abstand von der Mitte eines Magazinsgeleises zu jener des nächstliegenden, durchlaufenden Fahrgeleises, ist ebenfalls mit 4·75 Meter zu bemessen.

Der Unterbau hat in der Regel sowohl bei Dämmen, als in Einschnitten ein der Strecke Chabówka-Neumarkt eine Kronenbreite von 4·3 Meter, innerhalb der Theilstrecke von Neumarkt bis Zakopane eine solche von 4·0 Meter zu rhalten.

Wenn Steinbankette zur Ausführung gelangen, welche gleichzeitig als Grabenmauern dienen, hat die Entfernung der äusseren Oberkante des Bahnplanums von der Geleiseachse in der Strecke Chabówka-Neumarkt mindestens 1·9 Meter und bei jener von Neumarkt bis Zakopane mindestens 1·8 Meter zu betragen.

Das Böschungsverhältnis der Dämme und Einschnitte ist entsprechend der Materialbeschaffenheit zu wählen.

Alle Aufdämmungen sind mit Rücksicht auf eintretende Setzungen mit einer der Dammhöhe und Materialbeschaffenheit angemessenen Überhöhung und Erbreiterung der Dammkrone auszuführen.

Ausserdem haben auch alle Bahnstrecken in Krümmungen von 300 oder weniger als 300 Meter Radius eine entsprechende Erbreiterung der Bahnkrone zu erhalten.

In gewöhnlichen Erdeinschnitten, sowie in Einschnitten mit Futter-, beziehungsweise Verkleidungsmauern oder beiderseitigen Grabenmauern, muss die Sohle des Seitengrabens eine Breite von mindestens 0·3 Meter, in Felseinschnitten eine Breite von mindestens 0·4 Meter erhalten

In Felseinschnitten von mehr als 5 Meter Tiefe ist die normale Sohlenbreite des Seitengrabens der jeweiligen Einschnittstiefe angemessen zu vergrössern.

Die normale Tiefe des Seitengrabens ist derart zu bemessen, dass der Abstand von der Schienenunterkante bis zur Grabensohle in allen Fällen innerhalb der Theilstrecke Chabówka Neumarkt mindestens 0·6 Meter und innerhalb der Theilstrecke Neumarkt-Zakopane mindestens 0·5 Meter beträgt.

Die Böschungen der Einschnitte und Aufdämmungen sind zu besämen und eventuell angemessen zu versichern, so dass deren Haltbarkeit gewährleistet erscheint.

In der Strecke Chabówka-Neumarkt muss die Unterbaukrone dort, wo der Bahnkörper der Inundirung durch seitliche Wasserläufe ausgesetzt ist, in der Regel

mindestens 1·0 m über den localen höchsten Wasserstand gelegt werden; in der Strecke Neumarkt-Zakopane kann dieses Mass auf 0·5 Meter reduzirt werden.

Bei der Anlage, Berechnung und Ausführung der Eisenbahnbrücken, Bahnüberbrückungen und Zufahrtsstrassenbrücken, ist die hinsichtlich solcher Objectsherstellungen erlassene Verordnung des k. k. Handelsministeriums vom 15. September 1887, R. G. Bl. Nr. 109, bezw. bei Verwendung von Flusseisen auch die Verordnung des k. k. Handelsministeriums vom 29. Jänner 1892, R.-G.-Bl. Nr. 28, massgebend; ferner sind in jedem Falle die im Jahre 1892 im Verlage der k. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien erschienenen »Grundsätzlichen Bestimmungen für die Lieferung und Aufstellung eiserner Brücken in der vom k. k. Handelsministerium genehmigten Fassung« zu beobachten.

Den Berechnungen für die Eisenconstructionen der Bahn sind die im §. 3, lit. a) und b) der erstgenannten Verordnung normirten Belastungen ohne Ermässigung zugrunde zu legen.

Die Widerlager aller Brücken und Durchlässe sind aus Mauerwerk herzu stellen, desgleichen die Zwischenpfeiler mehrfeldriger Brücken, insofern nicht Eisenpfeiler ausgeführt werden.

Überfahrten können aus Holz auf gemauerten Sockeln hergestellt werden.

Bei den bis zur Bahnkrone reichenden offenen Unterbauobjecten bis einschliesslich 1·5 Meter Einzellichtweite (in der Bahnrichtung gemessen) dürfen Tragconstructionen von Holz angewendet werden; bei allen offenen Unterbauobjecten mit grösseren Lichtweiten sind Eisencostructionen zu verwenden.

Der Abstand der tiefsten Theile der Tragconstruction offener Unterbauobjecte von dem localen höchsten Wasserstande der übersetzten Wasserläufe, soll bei Flüssen und Wildbächen in der Regel mindestens 1 Meter betragen.

Die lichte Höhe der Durchfahrten hat bei Reichs-, Landes- und Bezirksstrassen, sowie bei allen Strassen im Bereiche befestigter Plätze nicht unter 4·0 m., bei sonstigen öffentlichen Fahrwegen nicht unter 3·2 Meter und insoweit nur Verkehrszwecke in Frage kommen, auch nie mehr als 4·5 Meter zu betragen.

7. Oberbau.

Der Oberbau ist mit Holzquerschwellen und nach dem Oberbausysteme XXIV der k. k. Staatsbahnen mit Flussstahlschienen von 26 Kilogramm Gewicht per laufendes Meter, mit 13 Schwellen auf eine Schienenlänge von 9 Meter auszuführen.

Die Schwellen können in theilweiser Abweichung von dem Normale des vorgenannten Systemes 2·3 Meter Länge, 15 cm obere, 22 cm untere Breite und 15 cm Höhe besitzen.

In der Strecke Chabówka-Neumarkt ist jede Schwelle normalmässig mit 2 Unterlagsplatten zu versehen, dagegen wird in Abweichung von dem obbezeichneten Oberbau-Normale bezüglich der Theilstrecke Neumarkt-Zakopane gestattet, dass in geraden Strecken, sowie in Bögen mit grösserem Halbmesser als 250 Meter, die nach diesem Normale vorgeschriebene Anzahl des Kleinmaterials eine Verminderung erfahren kann, deren Ausmass jedoch der Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums unterliegt.

Der Schotterkörper hat sowohl auf Dämmen als in Einschnitten ohne Grabenmauern in der Strecke Chabówka-Neumarkt eine Breite von 3·15 Meter, in der Strecke Neumarkt-Zakopane eine Breite von 3 Meter in der Höhe der Schienenunterkante gemessen, zu erhalten.

Die Stärke des Schotterbettes unterhalb der Schienenunterkante hat auf Dämmen und in Einschnitten in der Strecke Chabówka-Neumarkt mindestens 0·3 Meter, in der Strecke Neumarkt-Zakopane mindestens 0·25 Meter zu betragen, und gilt dieses Mass in Bögen vom Fusse der inneren Schiene.

8. Hochbauten.

Sämmtliche Hochbauten sind in einem den Verkehrsbedürfnissen entsprechenden Ausmasse, unter Bedachtnahme auf die Bestimmungen der Landesbauordnung und im Einklange mit den localen Interessen herzustellen.

Die Aufnahmsgebäude der Stationen, sowie alle für die Unterbringung des Bahnpersonales bestimmten Hochbauten sind entweder in Stein- oder Ziegelbau herzustellen, oder mit Blockwänden auszuführen, im Übrigen aber den localen Verhältnissen angemessen zu erbauen.

Kleinere Warteräume in den Stationen, sowie die Hochbauten für den Zugförderungs- und Werkstättendienst, können aus Riegelmauerwerk, Warteräume in Haltestellen, ferner die Hochbauanlagen für den Güterdienst aus Riegelmauerwerk oder ganz aus Holz, endlich Wärterhäuser auch aus Blockwänden hergestellt werden.

Alle in Riegelmauerwerk oder Holz eventuel mit Blockwänden ausgeführten Bahngebäude haben eine Untermauerung zu erhalten.

Wärterhäuser oder Unterkunftshäuser für das ambulante Streckenpersonale gelangen in der freien Bahn vorläufig nur dort zur Ausführung, wo solche durch das k. k. Eisenbahnministerium in speziellen Fällen angeordnet werden, oder sofern für die Unterkunft des Streckenpersonales nicht durch Einmiethung Vorsorge getroffen werden kann, worüber mit der betriebführenden k. k. Staatsbahn-Direction in Krakau das Einvernehmen zu pflegen sein wird.

9. Abschluss und Abtheilung der Bahn.

Die Ausführung von Stations- und Bahneinfriedungen, sowie von Wegschranken, wird vorläufig auf solche Stellen beschränkt, wo eine Gefährdung des Bahnverkehres oder der Anrainer zu befürchten steht.

Alle Wegübersetzungen in Schienenhöhe erhalten beiderseits des Geleises Warnungstafeln mit den durch die Verordnung des k. k. Handelsministeriums vom 6. Februar 1879, Z. 3385, und vom 25. August 1879, Z. 25 796, vorgeschriebenen Inschriften.

Ausserdem sind bei solchen Übersetzungen, welche stärker benützt werden oder bei welchen die Fernsicht beschränkt ist, auf eine Entfernung von 200 Meter je nach den örtlichen Verhältnissen einerseits oder beiderseits der Rampe entlang der Bahn Avisosäulen für den Locomotivführer aufzustellen.

An allen Hauptbruchpunkten der Bahnneigungen sind Neigungszeiger anzubringen.

Bei den Bruchpunkten kurzer Zwischenneigungen oder solcher Zwischenneigungen, welche von der durchschnittlichen, in der betreffenden Strecke angewendeten Bahnneigung nicht wesentlich abweichen, können Neigungszeiger entfallen.

Längs der Bahn sind in Abständen von 100 zu 100 Meter Pflöcke oder Steine, bezw. von 1000 zu 1000 Meter Kilometersteine zu versetzen.

Die definitiven Grenzen des Bahneigenthums sind durch Grenzsteine zu markiren.

10. Stationen.

Die Entfernung, Länge und Geleisezahl der Stationen und Haltestellen, sowie die Entfernung und Leistungsfähigkeit der Wasserstationen, ferner das Anlageverhältniss etwaiger Militär-Verladerampen und deren Zufahrtsstrassen, ist nach Massgabe der diesfalls Seitens des k. k. Eisenbahnministeriums ergehenden Weisungen zu bemessen.

Die Verfassung der Detailprojecte für die in den Stationen herzustellenden Oberbau, Wasserbeschaffungs-, Sicherungs- und Hochbauanlagen hat im Einver-

nehmen mit der k. k. Staatsbahn-Direction in Krakau zu erfolgen. Insoferne hierüber eine Einigung nicht erzielt werden sollte, unterwirft sich der Concessionär der Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums.

Sämmtliche Stationen und Haltestellen mit permanenten Dienstposten haben Passagieraborte zu erhalten.

In Haltestellen ist ein gedeckter Warteraum herzustellen, insoferne nicht auf Grund der bei der politischen Begehung getroffenen Bestimmungen hievon vorläufig abgesehen wird.

Die Namen der Stationen und Haltestellen sind durch entsprechende Aufschriften ersichtlich zu machen. Bei Aufnahmsgebäuden ist dieser Name sowohl an der Hauptfront, bezw. an den Veranden, als auch an beiden Seiten anzubringen.

11. Betriebseinrichtungen.

Die Bahn ist mit einer Telegraphensprechleitung zu versehen, in welche sämmtliche Stationen und permanent besetzten Haltestellen einzuschalten sind.

Für den Fall, als diese Leitung durch Staatsorgane auf Kosten des Concessionärs hergestellt werden sollte, hat sich der Concessionär rechtzeitig an die k. k. Post- und Telegraphen-Direction in Lemberg zu wenden.

Die Ausrüstung der Bahnstrecke Chabówka-Neumarkt mit electrischen Glockenschlagverken, sowie die Ausrüstung der Stationen dieser Strecke mit Centralweichenstellanlagen kann vorläufig entfallen, beziehungsweise bleibt jenem Zeitpunkte vorbehalten, in welchen die Bahn eine Fortsetzung nach Ungarn erhält.

Für den Betrieb sind die durch die Signalordnung vorgeschriebenen optischen und akustischen Signalmittel beizustellen.

In den Kreuzungsstationen sind Distanzsignale herzustellen, deren Stellung in entsprechende Abhängigkeit von jener der Einfahrtsweichen zu bringen ist.

Die Bahn ist mit den für den Betriebs-, Bahnerhaltungs-, Zugförderungs- und Werkstättendienst erforderlichen Inventargegenständen, sowie mit den entsprechenden Reservematerialien auszurüsten und hat der Concessionär wegen Beschaffung dieser Gegenstände und Materialien mit der k. k. Staatsbahn-Direction in Krakau als betriebführenden Verwaltuug der Localbahn das Einvernehmen zu pflegen.

Hinsichtlich der Art und des Ausmasses dieser Inventargegenstände und Reservematerialien bleibt unbeschadet der Bestimmungen, welche hierüber in dem mit der Verwaltung der k. k. Staatsbahnen abzuschliessenden Betriebsvertrage zu treffen sein werden, die Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums vorbehalten.

12. Fahrbetriebsmittel.

Die Beschaffung der erforderlichen Fahrbetriebsmittel in dem vom k. k. Eisenbahnministerium festgesetzten Ausmasse erfolgt durch die Verwaltung der k. k. Staatsbahnen auf Grund der einschlägigen Bestimmungen des mit dieser Verwaltung abzuschliessenden Betriebsvertrages und auf Kosten des Concessionärs.

Der Achsdruck der Locomotiven darf bei voll ausgerüstetem Zustande der Maschine 14 Tonnen nicht überschreiten

Die Locomotiven beziehungsweise Tender erhalten eine Luftsaugebremse und eine Handbremse.

Alle Locomotiven sind beidenseits mit Rohranschlüssen für die Luftsaugebremse und für die Dampfheizung zu versehen.

Tenderlocomotiven erhalten an beiden Stirmseiten, Locomotiven mit Schlepptender an der vorderen Stirnseite Schnepflugschaaren.

Alle Personen- und Dienstwagen sind für Dampfheizung einzurichten und vom ersteren mindestens 60 Procent, die letzteren insgesammt sowohl mit der durchgehenden Bremse, als auch mit der Handbremse zu versehen.

Die Personenwagen ohne Bremse sind mit der Rohrleitung für die durchgehende Bremse auszurüsten.

Von den Güterwagen erhalten mindestens 60 Prozent Handbremsen.

Die gedeckten Güterwagen müssen mit den normalen, fixen Einrichtungsgegenständen für Militärtransporte und zwar sowohl für Mannschafts — als Pferdebeförderung versehen sein; überdiess ist die vorgeschriebene Anzahl der mobilen Einrichtungsgegenstände für diese Transporte mit den Wagen beizustellen.

Die Pläne für sämmtliche neuanzuschaffenden Fahrbetriebsmittel unterliegen der Genehmigung des k. k. Eisenbahnministeriums und ist bei deren Verfassung den Bestimmungen der Verordnungen des k. k. Handelsministeriums vom 1. Februar 1897, Zl. 2.840 (Centralblatt für Eisenbahnen und Dampfschiffahrt Nr. 15 ex 1897) und vom 1. August 1892 Zl. 32.904 (Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahnen und Schiffahrt Nr. 87 ex 1892) Rechnung zu tragen.

13. Berücksichtigung inländischer Werke.

Alle Baumaterialien, ferner die Schienen und sonstigen Bahnbestandtheile, sowie sämmtliche Fahrbetriebsmittel und Ausrüstungsgegenstände sind ausschliesslich aus inländischen Werken oder Fabriken zu beschaffen.

Bei der Vergebung von Fahrbetriebsmitteln und Ausrüstungsgegenständen ist insbesondere auch darauf Bedacht zu nehmen, dass die einzelnen, zur Verwendung gelangenden Materialien oder Bestandtheile, inländischen Bezugsquellen entstammen.

Eine Ausnahme von diesen Bestimmungen kann über besonderes Einschreiten des Concessionärs von Seiten des k. k. Eisenbahnministeriums insofern zugestanden werden, als nachgewiesen werden sollte, dass inländische Werke oder Fabriken nicht in der Lage wären, die bezüglichen Lieferungen unter den gleichen Bedingungen hinsichtlich des Preises, der Qualität und der Lieferzeit, wie diese von ausländischen Werken oder Fabriken angeboten werden, zu bewerkstelligen.

Sofern ein diesbezügliches Ansuchen mit Rücksicht auf die Lieferfrist gestellt werden sollte, wird es dem Concessionär obliegen den Nachweis darüber zu erbringen, dass derselbe sich rechtzeitig, aber ohne Erfolg, an einheimische Unternehmungen gewendet hat.

14. Wahrung der Interessen der Sicherheit des Eisenbahnbestandes bei der Anlage, Erhaltung, Benützung und Auflassung von Teichen.

Der Concessionär hat diesfalls den Bestimmungen des Erlasses des k. k. Handelsministeriums vom 23. Mai 1894, Z. 13.130 („Verordnungs-Blatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahnen und Schiffahrt“ Nr. 138 ex 1894) zu entsprechen.

15. Behandlung von archäologischen und kunsthistorischen Fundgegenständen.

Archäologische und kunsthistorische Funde, welche bei den Bauarbeiten gemacht werden sollten, sind sofort der k. k. Centralcommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale in Wien anzuzeigen.

Der Concessionär hat diesfalls den Bestimmungen der Erlässe des k. k. Handelsministeriums vom 6. Mai 1889, Z. 18032, und vom 7. September 1894

Z. 48166 (»Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Einsenbahnen und Schiffahrt« Nr. 60 ex 1889, bezw. Nr. 128 ex 1894), zu entsprechen und den Anordnungen der genannten k. k. Centralcommission gewissenhaft Folge zu leisten.

16. Eventuelle Einbeziehung der Eisenbahn in eine Durchzugslinie.

Der Concessionär verpflichtet sich, unbeschadet der ihm concessionsgemäss obliegenden Verpflichtung zur Ausführung der Fortsetzungslinie an die Landesgrenze in der Richtung gegen Kralovan falls die Bahn in der Folge entweder bezüglich einzelner Theilstrecken oder in ihrer ganzen Länge, durch eine Fortsetzung derselben oder durch Anschluss fremder Bahnen in den Trassenzug einer Durchzugslinie einbezogen werden sollte, alle jene Änderungen und Ergänzungen an der Bahn, sowohl in der freien Strecke, als auch in den Stationen, ferner wenn erforderlich, bei den Betriebseinrichtungen und dem Fahrparke auszuführen, welche seitens des k. k. Eisenbahnministeriums aus diesem Anlasse etwa angeordnet werden sollten.

Betreffs Bedeckung der diesbezüglichen Kosten wird seinerzeit eine besondere Vereinbahrung mit der k. k. Staatsverwaltung zu treffen sein.

Wien, am 22. Juni 1897.

Der k. k. Eisenbahnminister.

Alegat 10. do Sprawozdania Wydziału kraj. Dep. IV. w sprawach kolejowych.

(Przekład z niemieckiego)

Umowa

zawarta w miejscu i na dniu poniżej oznaczonym w sprawie udziału Skarbu Państwa w dostarczeniu kapitału budowy dla kolei lokalnej Chabówka - Nowy Targ - Zakopane między c. k. Ministerstwem kolei żelaznych i c. k. Ministerstwem Skarbu imieniem Administracyi państwowej z jednej strony, a panem Władysławem hr. Zamoyskim jako koncesyonaryuszem projektowanej kolei żelaznej z Chabówki przez Nowy Targ do Zakopanego z drugiej strony, a to na podstawie ustawy z dnia 19. czerwca 1895 Dz. u. p. Nr. 83, w przedmiocie kolei niższego rzędu, których budowa w r. 1895 ma być zapewnioną, oraz na podstawie ustawy finansowej z dnia 26. stycznia 1897 Dz. u. p. Nr. 34.

§. 1.

C. k. Administracya państwowa na podstawie ustaw z dnia 19. czerwca 1895 Dz. u. p. Nr. 83 i z dnia 26. stycznia 1897 Dz. u. p. Nr. 34 daje wyżej pomienionemu koncesyonaryuszowi zapewnienie, iż weźmie udział w dostarczeniu kapitału dla kolei żelaznej Chabówka - Nowy Targ - Zakopane, stanowiącej przedmiot dokumentu koncesyjnego z dnia Dz. p. p. Nr. przez objęcie akcyi Towarzystwa akcyjnego utworzyć się mającego dla tej kolei lokalnej, a mianowicie akcyi pierwszeństwa o 4% dywidendzie przed akcyami zakładowemi w imiennej wysokości dwieście trzydzieści pięć tysięcy (235.000) zł. w. a. i akcyi zakładowych w imiennej wartości jeden milion trzykroć sto tysięcy (1,300.000) zł. w. a., a to pod następującymi warunkami:

§. 2.

Koncesyonaryusz kolei żelaznej w §. 1. oznaczonej obowiązuje się dostarczyć reszty kapitału potrzebnego do budowy, o ile takowy nie zostanie złożonym przez finansowy współudział Król. Galicyi i Lodom.

Übereinkommen

welches auf Grund des Gesetzes von 19. Juni 1895, R. G. Bl. Nr. 83, betreffend die im Jahre 1895 sicherzustellenden Bahnen niederer Ordnung, dann des Finanzgesetzes vom 26. Jänner 1897 R. G. Bl. Nr. 34 zwischen dem k. k. Eisenbahnministerium und dem k. k. Finanzministerium Namens der Staatsverwaltung einerseits und dem Herrn Ladislaus Grafen Zamoyski als Concessionär der projectirten Eisenbahn von Chabówka über Neumarkt nach Zakopane andererseits, in Betreff der Betheiligung des Staatsschatzes an der Kapitalsbeschaffung für die obige Localbahn am unten angesetzten Orte und Tage abgeschlossen worden ist, wie folgt:

§. 1.

Die k. k. Staatsverwaltung ertheilt auf Grund des Gesetzes vom 19. Juni 1895, R. G. Bl. Nr. 83, betreffend die im Jahre 1895 sicherzustellenden Bahnen niederer Ordnung, dann des Finanzgesetzes vom 26. Jänner 1897, R. G. Bl. Nr. 34 dem genannten Concessionär die Zusicherung, sich an der Kapitalsbeschaffung für die den Gegenstand der Concessionsurkunde vom R. G. Bl. Nr. bildende Eisenbahn Chabówka-Neumarkt-Zakopane durch Übernahme von Actien der für diese Localbahn zu bildenden Actiengesellschaft, u. zw. von Prioritätsactien mit einer 4% Vorzugsdividende vor den Stammactien im Nominalbetrage von zweihundertfünfunddreissigtausend Gulden (235.000 fl.) und von Stammactien in Nominalbetrage von einer Million dreihunderttausend Gulden (1,300.000 fl.) ö. W. unter den nachfolgenden Bedingungen zu betheiligen.

§. 2.

Der Concessionär, der im §. 1. genannten Eisenbahn verpflichtet sich, das restliche Baukapital, insoweit dasselbe nicht durch die finanzielle Mitwirkung des Königreiches Galizien auf Grund der Landtags-

z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na podstawie uchwał sejmowych z dnia 8. lutego 1895 i z dnia 15. lutego 1897 po myśli ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1893 Dz u. kr. Nr. 42. a to przez umieszczenie dalszej kwoty 235.000 zł. w akcyach pierwszeństwa pełnej wartości nominalnej o 4% dywidendzie przed akcyami zakładowemi bez obciążenia skarbu Państwa i ręczy za dotrzymanie tego zobowiązania.

§. 3.

Administracya Państwa zastrzega sobie prawo zniżenia zasiłku Państwa w sumie 1,535.000 zł. uiścić się mającego na mocy §. 1. niniejszej umowy, a to o kwotę, którąby odpowiadała zaoszczędzeniom przy budowie projektowanej kolei spodziewanym lub rzeczywiście osiągniętym.

To zniżenie może być dokonane według uznania c. k. Administracyi Państwa albo przez zredukowanie przyznanego udziału Państwa, albo też przez nadprogramową spłatę odpowiedniej części objętych już akcyi zakładowych.

§. 4.

Akcye objąć się mające po myśli §. 1. przez Administracyę Państwa, muszą korzystać z tych samych praw co i reszta tejże kategoryi akcyi utworzyć się mającego Towarzystwa akcyjnego.

Ograniczenie prawa głosowania Administracyi Państwa na pewną maksymalną liczbę głosów nie jest dopuszczalne. Również wykluczonem jest jakiekolwiek ograniczenie prawa głosowania Administracyi Państwa w stosunku do posiadaczy emitować się mających akcyi pierwszeństwa.

Dopłaty na dywidendę akcyi pierwszeństwa z czystych dochodów lat późniejszych nie mają miejsca.

Powyższe postanowienia mają wejść do statutów utworzyć się mającego Towarzystwa akcyjnego.

§. 5.

Wpłaty na akcye zakładowe objąć się mające według §. 1. przez c. k. Administracyę Państwa, mają być dokonane za nieostemplowanemi potwierdzeniami odbioru według poniższych postanowień, jednakże dopiero wtedy, skoro według uznania Rządu i według dowodów sprawdzić się mających przez Rząd można będzie przyjąć za pe-

beschlüsse vom 8. Feber 1895 und vom 15. Feber 1897, sowie in Gemässheit des Landesgesetzes vom 17. Juli 1893, L. G. u. V. Bl. Nr. 42 aufgebracht wird, durch Begebung eines weiteren Betrages von 235.000 fl. zweihundertfünfunddreissigtausend Gulden zum vollen Nennwerthe einzuzahlenden Prioritätsactien mit einer Verzugsdividende von 4% vor den Stammactien ohne Belastung des Staatsschatzes zu beschaffen und übernimmt hiefür die Haftung.

§. 3.

Es bleibt der Staatsverwaltung vorbehalten, den nach §. 1. dieses Übereinkommens zu leistenden Staatsbeitrag im Gesammtbetrage von 1,535.000 fl. um jenen Betrag herabzumindern, welcher den zu gewärtigenden bezw. den wirklich erzielten Ersparnissen beim Baue der projectirten Eisenbahn entspricht. Diese Herabminderung kann nach dem Ermessen der k. k. Staatsverwaltung entweder durch Reducirung des gegen Stammactien zugesicherten Theilbetrages der staatlichen Beihilfe, oder aber durch ausserplanmässige Rückzahlung eines angemessenen Theilbetrages der Stammactien erfolgen.

§. 4.

Die von der Staatsverwaltung nach §. 1. zu übernehmenden Actien müssen vollkommen gleiche Rechte mit den übrigen Actien gleicher Categorie der zu bildenden Actiengesellschaft geniessen.

Eine Einschränkung des Stimmrechtes der Staatsverwaltung auf eine Maximalstimmenzahl darf nicht stattfinden.

Ebenso ist jede Beschränkung des Stimmrechtes der Staatsverwaltung gegenüber den Besitzern der auszugebenden Prioritätsactien ausgeschlossen.

Eine Nachzahlung auf die Dividende der Prioritätsactien aus dem Reinerträgnisse eines späteren Jahres findet nicht statt.

Die vorstehenden Bestimmungen sind in die Statuten der zu bildenden Actiengesellschaft aufzunehmen.

§. 5.

Die Einzahlungen auf die nach §. 1. von der k. k. Staatsverwaltung zu übernehmenden Prioritäts- und Stammactien haben gegen ungestempelte Empfangsbestätigung nach Massgabe der folgenden Bestimmungen, jedoch erst in jenem Zeitpunkte zu erfolgen, wenn nach dem Ermessen der Regierung und nach den von derselben zu

wne, iż termin ukończenia budowy oznaczony w koncesyi będzie dotrzymanym, oraz że preliminowany kapitał zakładowy wystarczy. Na wpłaty pomienione w wysokości 1,535.000 zł. uiścić należy częściową kwotę 208.000 zł. przed ukonstytuowaniem utworzyć się mającego Towarzystwa akcyjnego. Pozostała zaś reszta pomienionych wpłat w wysokości 1,327.000 zł. uiszczoną być ma za poprzedniem wkroczeniem koncesyonaryusza lub Wydziału krajowego, w miarę zachodzących potrzeb budowy, jednak dopiero wtedy, skoro fundusze uzyskane z akcyi pierwszeństwa objąć się mających przez interesentów i z pożyczki pierwszeństwa zaciągnąć się mającej na podstawie gwarancyi kraju w zupełności zostaną zużyte.

Wydatki za roboty uskutecznić się mające przez Rząd na rachunek koncesyonaryusza, jakoto na budowle na stacyi złączenia w Chabówce, w wysokości 100.000 zł., na zakupno taboru 280.000 zł., dotowanie funduszu rezerwowego o 78.500 zł., koszta wstępne eksploatacyi w wysokości 8.700 zł., zapasowy fundusz na materyały o 17.500 zł., oraz należytość za państwowy nadzór budowy w wysokości 3.500 zł., uważać należy jako wpłaty w gotówce.

§. 6.

Celem zabezpieczenia interesów ck. Administracyi Państwa, spowodowanych umówionym finansowym współudziałem, zastrzega się tejże Administracyi prawo zatwierdzania kontraktów budowy, warunków budowy i warunków dostaw dla oznaczonej kolei lokalnej, niemniej prawo bezpośredniego nadzorowania wykonania budowy i wyposażenia linii przez ustanowić się mające w tym celu organa Państwa i w sposób, jaki taż Administracya uzna za stosowny.

Koszta tego kierownictwa i szczegółowego nadzoru budowy ma koncesyonaryusz, względnie utworzyć się mające Towarzystwo akcyjne pokryć, a to w wysokości sumy oznaczyć się mającej przez c. k. Ministerstwo kolei żelaznych.

§. 7.

Komisarz rządowy, ustanowić się mający dla kolei oznaczonej w §. 1. spełniać ma funkcye od chwili swego powołania tak długo, jak długo Skarb Państwa interesowanym jest w przedsiębiorstwie z powodu przyrzeczonego objęcia, a następnie w sku-

prüfenden Nachweisungen die Einhaltung des concessionsmässigen Bautermines und das Auslangen mit dem voranschlagten Baucapitale als gesichert anzusehen ist.

Von den gedachten Einzahlungen per 1,535.000 fl. ist der Theilbetrag von 208.000 fl. vor der Constituirung der zu bildenden Actiengesellschaft zu erlegen. Der noch erübrigende Rest der fraglichen Einzahlungen per 1,327.000 fl. ist über rechtzeitiges Einschreiten des Concessionärs oder des galizischen Landesausschusses nach Massgabe des eintretenden Bauerfordernisses, jedoch erst nach vollständiger Verwendung des Erlöses des aufzunehmenden Prioritätsanlehens und der von den Interessenten zu übernehmenden Prioritätsactien, flüssig zu machen; die Auslagen für die durch die Staatsverwaltung für Rechnung des Concessionärs zu bewirkenden Leistungen, u. zw. für die Anschlussbauten in der Station Chabówka per 100.000 fl., für die Anschaffung des Fahrparks per 280.000 fl., den Reservefond per 78.500 fl., die Betriebsvorauslagen per 8.700 fl., den Material-Reservefond per 17.500 fl. und die Vergütung der Kosten der Bauaufsicht per 3.500 fl. den Bareinzahlungen gleichzuhalten sind.

§. 6.

Zur Wahrung der Interessen, welche der k. k. Staatsverwaltung aus der vereinbarten finanziellen Betheiligung erwachsen, wird derselben das Recht vorbehalten, die Bauverträge sowie die Bau- und Lieferungsbedingnisse für die ebendaselbst bezeichnete Eisenbahn zu genehmigen und die denselben entsprechende Bauausführung und Ausrüstung durch zu diesem Zwecke aufzustellende Staatsorgane auf jede ihr geeignet erscheinende Weise unmittelbar zu überwachen.

Die Kosten dieser Leitung und der speziellen Bauaufsicht sind von dem Concessionär bezw. der zu bildenden Actiengesellschaft in dem vom k. k. Eisenbahnministerium festzusetzenden Betrage zu vergüten.

§. 7.

Der für die im §. 1 bezeichnete Eisenbahn zu bestellende landesfürstliche Commissär wird vom Zeitpunkte seiner Bestellung an und insolange der Staatschatz durch die zugesicherte Übernahme und sodann durch den Besitz von Actien an dem Unternehmen

tek posiadania akcyj. Komisarz ten prócz praw, przysługujących mu na mocy §. 13. dokumentu koncesyjnego z dnia ma prawo wstrzymać wykonanie takich uchwał i rozporządzeń koncesyonaryusza, względnie zarządu (Dyrekcyi) utworzyć się mającego Towarzystwa akcyjnego lub walnego zgromadzenia, które mu się wydają sprzecznemi z interesami finansowymi Państwa, wynikającymi z niniejszej umowy; jednakże w takim razie ma tenże bezzwłocznie zażądać decyzyi ck. Ministerstwa kolei żelaznych, która to decyzya bez zwłoki nastąpi i dla Towarzystwa ma być obowiązującą.

§. 8.

Administracyi Państwa przyznaje się prawo mianowania dwóch członków Zarządu utworzyć się mającego Towarzystwa akcyjnego, a to z chwilą, w której niniejsza umowa uzyska dla obu stron moc obowiązującą i na tak długo, jak długo Skarb Państwa przez przyrzeczone objęcie, a następnie przez posiadanie akcyj bierze udział w przedsiębiorstwie.

§. 9.

Celem zabezpieczenia, aby wpłaty uskutecznione ze Skarbu Państwa użyte zostały na cele obecną umową przeznaczone, mają, na żądanie c. k. Administracyi Państwa, fundusze wypłacone przechowywane być pod wspólnem zamknięciem jednego z członków zarządu, mianowanego przez Administracyę Państwa (§. 8.), lub komisarza rządowego, a to aż do chwili rzeczywistego ich użycia.

§. 10.

Obaj kontrahenci zrzekają się środka prawnego co do zaczepienia inseresu prawnego, będącego przedmiotem niniejszej umowy, z powodu pokrzywdzenia nad połowę.

§. 11.

Wszelkie spory prawne, wyniknąć mogące z niniejszej umowy, o ile z mocy ustawy nie należą do jakiegoś osobnego sądu, mają być oddane w I. instancyi pod rozstrzygnięcie wyłącznie dotyczącemu sądowi w miejscu siedziby c. k. prokuratoryi skarbu w Wiedniu.

betheiligt ist, ausser den ihm nach §. 13 der Concessionsurkunde vom zustehenden Befugnissen, das Recht haben, auch solche Beschlüsse und Verfügungen des Concessionärs, bezw. des Vorstandes der zu bildenden Actiengesell schaft (Direction) oder der Generalversammlung zu sistiren, welche nun gegen die aus dem gegenwärtigen Übereinkommen hervorgehenden finanziellen Interessen des Staates zu verstossen scheinen, jedoch hat derselbe dann sogleich die Entscheidung des k. k. Eisenbahnministeriums einzuholen, welche ohne Aufschub erfolgen und für die Gesselschaft bindend sein soll.

§. 8.

Der Staatsverwaltung wird das Recht eingeräumt, von dem Zeitpunkte angefangen, von welchem dieses Übereinkommen beiderseits bindende Kraft erlangt und insolange der Staatsschatz durch die zugesicherte Übernahme und sodann durch den Besitz von Actien an diesem Unternehmen betheiligt ist, zwei Mitglieder des Vorstandes der zu bildenden Actiengesellschaft zu ernennen.

§. 9.

Zur Sicherung der bestimmungsmässigen Verwendung der in Gemässheit des gegenwärtigen Übereinkommens vom Staatsschatze geleisteten Einzahlungen sind die eingezahlten Beträge über Verlangen der k. k. Staatsverwaltung bis zum Zeitpunkte ihrer thatsächlichen Verwendung unter Mitsperre eines der von der Staatsverwaltung ernannten Vorstands Mitgliedes (§. 8) oder des landesfürstlichen Commissärs zu halten.

§. 10.

Beide Contrahenten verzichten auf das Rechtsmittel der Anfechtung des den Gegenstand dieses Übereinkommens bildenden Rechtsgeschäftes wegen Verletzung über die Hälfte.

§. 11.

Für alle aus diesem Vertrage etwa entspringenden Rechtsstreitigkeiten, welche nicht Kraft Gesetzes vor einen ausschliesslich besonderen Gerichtsstand gehören, sind in I. Instanz die sachlich zuständigen Gerichte am Sitze der k. k. Finanzprocuratur in Wien ausschliesslich zuständig.

§. 12.

Niniejszą umowę sporządza się w dwóch równobrzmiących, nieostemplowanych egzemplarzach, z których jeden pozostanie w przechowaniu ck. Ministerstwa kolei żelaznych, zaś drugi wydany zostanie koncesyonaryuszowi.

Wiedeń, dnia

C. k. Minister kolei żelaznych: C. k. Minister Skarbu:

§. 12.

Das gegenwärtige Übereinkommen wird in zwei gleichlautenden ungestempelten Exemplaren ausgefertigt, wovon Eines in Verwahrung des k. k. Eisenbahnministeriums verbleibt, während das andere dem Concessionär ausgefolgt wird.

Wien, am 189

Der k. k. Eisenbahnminister: Der k. k. Finanzminister:

Alegat 11. do Sprawozd. z czyn. Dep. IV. w sprawach kolejowych.

Odpis

pisma Wydziału krajowego z dnia 9. listopada 1897 l. 56.735/97 do c. k. Ministerstwa kolejowego celem wdrożenia rokowań koncesyjnych dla kolei Delatyn-Kołomyja-Stefanówka.

Von der Überzeugung ausgehend, dass nunmehr die auf die Feststellung der Trasse der projektirten Localbahn Delatyn-Kołomea-Stefanówka Bezug habenden Fragen der endgiltigen Austragung zugeführt werden dürften resp. dass diese Austragung in Bälde bevorsteht und dass im Zusammenhange damit im Sinne des hochdortigen Erlasses vom 9, September l. J. Z. 13138/I. die Einleitung der Begehung des bezüglichen Bahnprojectes, welches mit dem hierseitigen Ergebenen vom 15. August l. J Z. 51376 hochdorts unterbreitet wurde, demnächst erfolgen dürfte, wird von dem gefertigten Landesausschusse geplant unaufgehalten zur Vorbereitung und Inangriffnahme des Baues zu schreiten.

Nachdem zur Durchführung dieser Absicht in erster Linie die Erwerbung des nothwendigen Grundes und Bodens erforderlich ist und letztere erst nach erfolgter Ertheilung der definitiven Concession vorgenommen werden kann, so erscheint es vor Allem angezeigt, dass die zur Erlangung der gedachten Concession vorgeschriebenen Verhandlungen beschleunigt werden.

Die Vornahme und Durchführung dieser Verhandlungen, sowie die nachherige Ertheilung der Concession sollten dermalen umsoweniger auf Schwierigkeiten treffen, da ausser der bereits erfolgten Feststellung der die Art der Bau-Ausführung und Betriebsführung der projectirten Localbahn betreffenden Fragen, die Beschaffung des für den Ausbau derselben erforderlichen Capitals als gesichert anzusehen ist.

Nach den Beschlüssen des hohen galizischen Landtages vom 8. Februar 1895, 8. Februar 1896 und 15 Februar 1897, ist das gedachte Capital in folgender Weise zu Stande zu bringen, und zwar:

a) durch ein vom Kronlande Galizien zu gewährendes Prioritäts-Anlehen per ö. W. fl. 2,600.000

b) durch Übernahme von Stammactien seitens der hohen k. k. Regierung für die Theilstrecke Kolomea-Stefanówka im Nominalbetrage per 425.000

c) durch Antheil der autonomen Bezirks- und Gemeinde-Körperschaften vermöge Übernahme von Stammactien auf Grund mit denselben durch den galizischen Landes-Ausschuss abzuschliessenden Übereinkommen per 748.000

d) durch Beitragsleistung seitens der Grundherrschaft Horodenka im Baarbetrage per 10.000

und *e)* durch Betheiligung des hohen k. k. Domänen- und Forstaerars vermöge Übernahme von Stammactien gegen unentgeltliche Beistellung von aerarischen Grund und Boden und Baumaterialien per 117.000

in Summa per ö. W. fl. 3,900.000

Nun wurde die gesetzmässige Sicherstellung der in obigen Punkten sub *a)*, *b)*, *c)* und *d)*, ausgewiesenen Theilbeträgen bereits erwirkt. Was hingegen die bis letzthin noch fragliche im obigen Pkt. sub *e)* erwähnte Betheiligung des k. k. Domänen- und- Forstaerars anbelangt, so ist dieselbe gegenwärtig ebenfalls entschieden. Das hohe k. k. Ackerbauministerium hat nämlich im Einvernehmen mit dem k. k. Finanzministerium laut des an die k. k. Domänen- und- Forst-Direction unterm 14. October l. J. Z. 21.260/2 722 gerichteten Erlasses diese Betheiligung zugestanden, indem die genannte k. k. Direction zur unentgeltlichen Überlassung der für den Bau der genannten Localbahn benöthigten aerarischen Gründe und Baumaterialien gegen Übernahme von Stammactien in der gleichwertigen Höhe von 117.000 fl. ö. W. und Abschliessung eines bezüglichen Übereinkommens mit dem gefertigten Landesausschusse, ermächtigt hat.

Hiebei sei noch erwähnt, dass das in der obigen Zusammenstellung mit ö. W. fl. 3,900.000 festgestellte Capital, bei einem Zuzählungs-Cours per 95% des vom Kronlande Galizien zu gewährenden Prioritäts-Anlehens, einem effectiven Capital im Betrage vom ö. W. fl. 3,770.000 entspricht, welch' letzterer der in dem Kosten-Voranschlage ausgewiesenen Baukosten-Summe gleichkommt, der dem für die Trassen-Revision bestimmt gewesenen und hochort unterm 7. Februar l. J. z. ha. Z. 8615 vorgelegten Vorprojecte beigelegt wurde und somit die voranschlagten Baukosten vollkommen deckt.

In dieser Kosten Summe sind inbegriffen:

für Fahrbetriebs-Mittel der Betrag von ö. W. fl. 390.000
» Intercalarzinsen » » » » » 104.000
„ den Reservefond » » » » » 70.000
sowie » Anschlusskosten » » » » » 150.000

Zu dem Vorbesagten fügen wir noch bei, dass laut des Beschlusses des hohen galizischen Landtages vom 8. Februar 1895, welcher insoweit das Kronland Galizien durch denselben eine ständige Belastung erfährt, die allerhöchste Sanction erhielt, — der gefertigte Landesausschuss ermächtigt ist, die staatliche Concession für die Localbahn Delatyn-Kolomea-Horodenka-Stefanówka im Sinne des §. 4. (al. 2) des Landesgesetzes vom 17. Juli 1893 (L. G. Bl. Nr. 42) im Namen des Landes zu erwirken, und dass wir hieran anschliessend hiemit die Bestätigung abgeben, dass nachdem für diese Localbahn die Constituirung einer Actien-Gesellschaft zu erfolgen hat, der gefertigte Landesausschuss sich hiermit in Vorhinein bereit erklärt, nach Zustandekommen einer solchen Gesellschaft, zu deren Gunsten im Namen des Kronlandes Galizien das mehrerwähnte sub obigen Punkt ad *a)* namhaft gemachte Prioritäts-Anlehen im Betrage von 2,600.000 fl. ö. W. zu gewähren.

Auf Grund dieser Sachlage, ersuchen wir ergebenst um die ehebaldigste Einleitung der genannten Concessions-Verhandlungen, sowie um die gefällige Zusendung der denselben zu Grunde zu legenden Belege zwecks deren vorheriger Einsichtnahme.

Dieses Ansuchen erlauben wir uns durch ergebenen Hinweis auf den in der hä Eingabe vom 23. September l. J. Z. 57.881 geschilderten Nothstand der Ortsbevölkerung in den durch die projectirte Bahnlinie berührten Landes-Gebieten zu unterstützen, welcher die ehebaldigste Inangriffnahme der bezüglichen Bauarbeiten in Absicht auf Sanirung der erwähnten, Hilfe bedürftigen Zustände zu einem Gebothe der Nothwendigkeit macht.

Alegat 12. do Sprawozdania Wydziału kraj. Dep. IV. w sprawach kolejowych.

Odpis

pisma Wydziału krajowego z dnia 2. maja 1897 l. 30.871/97, wystosowanego do c. k. Ministerstwa kolejowego.

Der erste Concessionswerber für den Bau der Localbahn Jaworzno-Piła Herr Robert Doms, Grossgrundbesitzer und Industrieller, hat uns mittelst Eingabe vom 31. März l. J. davon in Kenntniss gesetzt, dass er mit den Vertretern der dortigen Grossgrundcomplexe und Industriewerke, Herrn Ladislaus Grafen Zamoyski und Herrn Leszek von Wiśniewski, Vereinbarungen zum Behufe der Ausführung dieser Localbahn getroffen hat.

Gleichzeitig wurde uns mittelst erwähnter Zuschrift eine von den beiden letztgenannten Personen abgegebene notarielle Erklärung unterbreitet, womit dieselben solidarisch die rechtsgiltige Verpflichtung übernehmen, den Betrag von einhundert sechzehn Tausend Gulden (116.000) zu erlegen, welcher zur Uebernahme zum vollen Nennwerthe jenes Stammactienantheils nothwendig ist, der laut Beschluss des hohen galizischen Landtages vom 8. Februar 1896, auf die Privatinteressenten entfällt.

Gleichzeitig haben die genannten Interessenten sich zur Uebernahme jener Frachtengarantie bereit erklärt, welche laut des obigen Landtagsbeschlusses, von den Privatinteressenten auf die Dauer von 15 Jahren für die Strecke Jaworzno-Kąty solidarisch in jener Höhe übernommen werden soll, welche vom Landesausschusse als hinreichend anerkannt werden wird.

Durch das gemeinsame Vorgehen der genannten Interessenten ist somit den Bestimmungen des Landesgesetzes vom 17. Juli 1893 (L. G. Bl. Nr. 42) sowie den Bestimmungen der Landtagsbeschlüsse von 8. Februar 1895 und 1896 völlig entsprochen worden und der Landesausschuss ist daher berechtigt den Concessionären der Localbahn Jaworzno-Piła, im Namen des Landes die Garantie der 4% Verzinsung und der planmässigen Tilgung der für genannte Linie aufzunehmenden Prioritätsanleihe zu gewähren.

Nachdem nun anderseits durch die vom hohen k. k. Handelsministerium mittelst Erlasses vom 13. Mai 1895 Z. 25791/L. B. a. getroffene Entscheidung über

die am 4. und 5. April 1895 abgehaltene Trassenrevision — das vom Herrn Robert Doms vorgelegte Projekt als geeignet anerkannt worden ist und nachdem ferner der in dem erwähnten hohen Erlasse enthaltenen Forderung »den Nachweis über die Sicherstellung der Interessentenbeiträge zu erbringen« bereits entsprochen worden ist, so steht nunmehr dem Eintritte in die definitiven Concessionsverhandlungen kein Hinderniss weiter entgegen und können diese Verhandlungen in der kürzesten Frist aus dem Grunde stattfinden, weil die einschlägigen Concessionsdocumente, welche im kurzen Wege dem Concessionswerber vom hohen k. k. Handelsministerium übermittelt worden, uns von Demselben schon am 18. Jänner 1896 in Abschrift vorgelegt worden sind.

Wir wenden uns daher an das hohe k. k. Eisenbahnministerium mit der ergebenen Bitte:

Hochdasselbe geruhe mit Herrn Robert Doms und Consorten, bei Zuziehung eines Vertreters des gefertigten Landesausschusses, behufs Ertheilung der definitiven Concession für eine normalspurige Localbahn von Jaworzno (Jeleń) nach Piła (Bolęcin) in Verhandlung zu treten.

---

510. Z „Drukarni Polskiej“ Pasaż Hausmana.

Sprawozdanie

z czynności Departamentu V. Wydziału krajowego

za czas od 1. grudnia 1896 do 30. listopada 1897.

z 7 alegatami.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki we Lwowie.

Departament V.

Szef departamentu: Dr. Franciszek Hoszard, członek Wydziału krajowego.

Wydatki na cele zdrowia publicznego. Al. I.

W roku 1896 wydał fundusz krajowy na cele zdrowia publicznego kwotę 1,124.378 zł. Kwota ta jest większą od kwoty preliminowanej budżetem o 19.482 zł., od kwoty wydanej w r. 1895 mniejszą o 28.296 zł., a od kwoty wydanej w 1878 r. większą o 317.428 zł. (Al. I.)

W szczególności wypłacił fundusz krajowy:

z rubryki	III.	za koszta leczenia	994.310 zł.
„ „	IV.	za szczepienie ochronne	84.721 „
„ „	V.	za leki podczas epidemii	20.832 „
„ „	VI.	na zasiłki dla zakł. leczn.	4.600 „
„ „	XI.	na dotacye zakładów	88 170 „
		Razem	1,192.633 zł.

Na to wpłynęło:

z rubryki	IV.	Nadwyżka od szpitali w Krakowie	14.939 zł.
		„ od zakładu w Kulparkowie	37.293 „
„ „	V.	Zwroty od szpitali prowincyonalnych	15.506 „
		„ „ gmin	11 „
„ „	XI.	„ za rachunki aptekarskie	506 „
		Razem	68.255 zł.

Po strąceniu tej kwoty, która weszła do dochodów od wypłaconych 1,192.633 pozostaje czysty wydatek 1,124.378 zł. W porównaniu z r. 1895 wypłacono w r. 1896 z rubr. III. funduszu krajowego za koszta leczenia ubogich o 32.184 zł. mniej; z rubr. IV. o 12.462 zł. więcej; z rubr. VI. o 300 zł. mniej, z rubryki zaś V. za koszta podczas epidemii i urządzania okręgów sanitarnych o 4.179 zł. więcej; wreszcie w rubr. XI na dotacye zakładów o 36.559 zł. mniej; w ogóle zaś o 52.087 zł. mniej.

W dochodach wpłynęło do funduszu krajowego nadwyżek od szpitala św. Łazarza w Krakowie o 36.559 zł. mniej aniżeli w r. 1895, od zakładu obłąkanych w Kulparkowie o 8.342 zł. więcej, aniżeli w roku poprzednim. Zwroty od gmin za zaległe koszta leczenia z lat przed rokiem 1875, kiedy jeszcze gminy ponosiły połowę kosztów leczenia za swoich ubogich o 559 zł. mniej niż było preliminowano i o 434 zł. mniej aniżeli w roku 1895.

W porównaniu z r. 1878 wynik wydatków rzeczywistych w roku ubiegłym był o 317.428 zł. większym a to dla tego, że nasze zakłady lecznicze liczyły o 27.285 chorych więcej niż w r. 1878, a dni leczenia było także o 812.986 więcej.

Al. II. Wszystkie szpitale publiczne w kraju rozporządzały 4.459 łóżkami. Chorych pielęgnowano we wszystkich naszych zakładach leczniczych 58.588, to jest o 2.973 więcej aniżeli w roku poprzednim. Dni leczenia było 1,519.905, to jest o 32.605 więcej aniżeli w r. 1895. Umarło 4.243 to jest o 150 mniej, aniżeli w roku poprzednim. W szczególności odsetek śmiertelności chorych wynosił w szpitalach krajowych 7·0, u położnic wraz z ginekologicznemi 1·3, u obłąkanych 11·5, u dzieci 23·8, w szpitalach prowincyonalnych 6·2, a w ogóle we wszystkich zakładach leczniczych 7·2. Cała kuracya chorego trwała przeciętnie w szpitalach krajowych 19·5 dni, w prowincyonalnych 23·2, w zakładach położnic 16·8, w zakładach obłąkanych 156·4 dni, w szpitalach dla dzieci 27·3 dni. Ilość chorych leczonych dziennie wynosiła w szpitalach krajowych 1.206, w szpitalach prowincyonalnych 1.801, w zakładach położnic 140, w zakładach dla umysłowo-chorych 504, w szpitalach dla dzieci 194, w ogóle zaś we wszystkich zakładach leczniczych 4.163.

Wydatki wynosiły, z pominięciem szpitali dla dzieci 947.172 zł.; z tych przypada na szpitale krajowe 318.484 zł., na zakłady położnic 45.784 zł., na zakłady obłąkanych 217.812 zł., na szpitale prowincyonalne 365.092 zł. Oprócz tego fundusz krajowy subwencyonował szpitale dla dzieci kwotą 37.193 zł.

Cała kuracya chorego kosztowała przeciętnie w szpitalach krajowych 14 zł. 12·6 ct., w prowincyonalnych 12 zł. 7 ct., w zakładach położnic 14 zł. 97 ct., w zakładach dla umysłowo-chorych 116 zł. 95 ct. Koszt dnia leczenia wynosił w zakładach krajowych 72·3, w prowincyonalnych 55·0, w zakładach położnic 89·2, w zakładach obłąkanych 74·2. Żywienie chorych kosztowało w szpitalach krajowych 24·4, w prowincyonalnych 20·3, w zakładach położnic 25·5, w zakładach dla obłąkanych 25·9. (Al. II.)

W 1896 r. wypłacił fundusz krajowy za utrzymanie podrzutków i płace żywicielek 19.463 zł. a mianowicie:

Za	2	dzieci we Lwowie	. .	56 zł.	25 ct.
„	22	„ w Krakowie	. .	1.225 „	75 „
„	322	„ w Wiedniu	. .	17.891 „	07 „
„	7	„ w Pradze	. .	289 „	99 „

Zapomogi dla położnic udzielono we Lwowie 6.024 zł,, w Krakowie 3.384 zł.

Al. III. Wykaz (Al. III.) wydatków w trzech naszych zakładach krajowych w r. 1896 porównuje te wydatki, które wpływają na koszta właściwego utrzymania chorego i dają dokładny obraz gospodarności zarządów. Okazuje się z niego, że dzień leczenia kosztował najtaniej w szpitalu św. Łazarza w Krakowie, wynosił bowiem 74·54 ct., następnie w szpitalu lwowskim koszt wynosił 75·42 ct., a w końcu w zakładzie dla umysłowo-chorych w Kulparkowie 78·30 ct. Żywienie samo w szpitalu św. Łazarza kosztowało 25·86 ct., w szpitalu lwowskim 23·88 ct., nareszcie w zakładzie kulparkowskim 25·41 ct.

Al. IV. Dla porównania kosztu wiktuałów w trzech zakładach krajowych załączamy wykaz. (Al. IV.)

Wydatki rubryki III. budżetu krajowego na koszta leczenia ubogich, które wynosiły w roku 1872 247.514 zł., a w r. 1875 (przyjęcie kosztów leczenia na fundusz krajowy w całości) 291.611 zł., w 24 lata urosły do kwoty 994.310 zł.

Takie wzrastanie wydatków, jakkolwiek bardzo znaczne w stosunku do budżetu krajowego ujawnia się we wszystkich prowincyach Monarchii, jako następstwo wzrastania ludności, zwiększania się w skutek tego ilości ubogich, polepszenia stanu szpitali, a także podwyższenia taks tak w zagranicznych jak i w krajowych szpitalach, jak to dowodzi wykaz porównawczy za pięć lat, zrobiony w naszem biurze statystycznem.

Koszta leczenia ubogich chorych od r. 1890 do r. 1894 — podług Oesterreichische Statistik „Sanitätswesen“.

Rok i rodzaj szpitala	Galicya					Czechy					Dolna Austrya					Styrya					Tyrol b. Vorarlbergu				
	Ilość szpitali	Leczono	Dni leczenia	Koszt	Na dzień	Ilość szpitali	Leczono	Dni leczenia	Koszt	Na dzień	Ilość szpitali	Leczono	Dni leczenia	Koszt	Na dzień	Ilość szpitali	Leczono	Dni leczenia	Koszt	Na dzień	Ilość szpitali	Leczono	Dni leczenia	Koszt	Na dzień
Szpitale powszechne	26	39.989	904.195		0·64	66	64.557	1,519.651		0·75	26	62.343	1,618.137		1·03	13	23.141	580.494		0·70	24	11.390	401.261		0·85
Zakłady obłąkanych	2	1.514	215.649		0·72	4	4.498	1,095.952		0·70	4	3.095	720.010		1·08	1	1.300	344.781		0·74	2	806	194.871		0·76
Zakłady położnic	2	1.411	22.943		1·03	1	3.304	62.504		1·33	1	8.843	130.243		1·24	1	518	11.400		0·99	1	473	13.563		3·62
1890.	30	42.914	1,142.787	847.135		71	72.359	2,678.107	1.364.835		31	74.281	2,468.390	2,611.374		15	24.959	936.675	302.299		27	12.669	609.695	537.575	
Szpitale powszechne	26	42.980	981.944		0·62	66	66.070	1,484.069		0·75	25	64.160	1,693.556		1·15	14	24.635	624.654		0·77	24	11.586	416.980		0·70
Zakłady obłąkanych	2	1.630	257.573		0·83	5	4.848	1,169.503		0·70	5	3.493	756.872		1·15	1	1.313	352.068		0·74	2	808	195.135		0·77
Zakłady położnic	2	1.668	27.116		0·88	1	3.346	65.240		1·34	1	9.614	142.450		1·15	1	638	13.864		1·02	1	566	15.698		3·20
1891.	30	46.288	1,266.633	851.239		72	74.264	2,718 812	1,304.036		31	77.267	2,592.878	2,988.295		16	26.586	990.586	326.012		27	12.960	627.813	488.639	
Szpitale powszechne	26	45.659	1,016.604		0·61	68	70.065	1,522.554		0·85	25	67.416	1.732.707		1·25	14	26.496	671.603		0·79	24	13.197	428 446		0·87
Zakłady obłąkanych	2	1.652	268.519		0·84	5	5.614	1,275.231		0·78	5	3.315	770.354		1·18	2	1.564	364.841		0·77	2	817	194.008		0·76
Zakłady położnic	2	1.530	25.484		0·99	1	3.440	70.092		1·34	1	9.848	146.082		1·14	1	594	11.478		1·05	1	616	15·654		3·30
1892.	30	48.841	1,310.607	859 226		74	79.119	2.867.867	1.531.723		31	80.579	2,649.143	3,237.876		17	28 654	1,047.022	357.979		27	14.630	638.108	572.227	
Szpitale powszechne	26	45.248	1,018.129		0·60	167	69.191	1,535.483		0·82	25	70.167	1,794.882		1·19	14	27.065	686.577		0·76	24	13.932	441.584		0·87
Zakłady obłakanych	2	1.764	279.007		0·80	5	5.557	1,317.871		0·72	5	3.286	795.349		1·13	2	1.567	391.298		0·92	2	813	193.690		0·78
Zakłady położnic	2	1.621	25.881		0·97	1	3.694	70.218		1·35	1	10.208	147.336		1·31	1	581	11.956		1·62	1	673	16.605		3·26
1893.	30	48.633	1,323.017	852.689		73	78.442	2,923.572	2,307.775		31	83.661	2,737.567	3,229.998		17	29.213	1,089.831	900.671		27	15.418	651.879	587.062	
Szpitale powszechne	26	45.659	1,053.500		0·61	69	66.866	1,568.378		0·81	25	71.629	1,844.938		1·22	14	30.539	683 680		0·82	24	13.724	445.880		0·85
Zakłady obłąkanych	2	1.802	283.912		0·81	5	5.609	1.340.693		0·65	5	3.705	885.282		1·10	2	1.600	407.303		0·76	2	816	188.334		0·64
Zakłady położnic	2	1.755	25.726		0·81	1	3.722	75.514		1·41	1	10.592	150.956		1·39	1	575	11.082		1·62	1	694	18.448		1·45
1894.	30	49.216	1,463.138	942.727		75	76.197	2.984.585	2,310.267		31	85.917	2,881.076	3,359.933		17	28.714	1.102.065	901 382		27	15.234	652 662	595,234	

Z wykazu tego widać, że dzień leczenia chorych w naszych zakładach leczniczych kosztuje najtaniej; wtedy bowiem, gdy w Dolnej Austryi wynosi 1 zł. 23·6 ct., w Styryi 1 zł. 6·6 ct., w Tyrolu 98 ct. a w Czechach 95·6 ct., w Galicyi kosztuje tylko 73·0 ct. Nadto wykaz ten wskazuje, iż stosunkowo do ludności, w Galicyi najmniej leczy się chorych w zakładach publicznych.

Druga tablica, ułożona także w naszem biurze statystycznem wykazuje porównawczą ilość zakładów dla chorych w różnych prowincyach Monarchii ilość łóżek, ludność, koszt dnia leczenia i procent śmiertelności.

Prowincye	Ilość zakładów dla chorych			Ilość łóżek			Ludność cywilna w roku 1894	Jedno łóżko przypada na mieszkańców	W szpitalach powszechnych	
	Powszechne szpitale	Prywatne	Razem	Powszechne szpitale	Prywatne	Razem			Koszt dnia leczenia	Procent śmiertelności
Dolna Austrya	31	56	87	8.946	2.834	11.780	2,786.104	236	1·22	10·6
Górna Austrya	7	38	45	664	1.037	2.031	799.357	393	0·93	6·8
Salzburg	3	15	18	381	446	827	176.661	214	0·96	7·2
Styrya	17	53	70	3.479	1.608	5.087	1,306.201	257	0·82	6·8
Karyntya	5	13	18	893	288	1.181	362.484	307	0·70	13·8
Kraina	3	12	15	601	385	986	501.557	509	0·72	8·0
Tryest	4	2	6	1.728	80	1.808	160.375	89	0·84	11·1
Goryeya i Gradyska	4	1	5	500	22	522	222.136	425	0·59	13·2
Istrya	3	2	5	400	40	440	220.872	729	0·80	7·7
Tyrol z Vorarlberg	28	24	52	3.205	931	4.136	928.131	224	0·85	6·2
Czechy	75	87	162	10.738	2.019	12.757	5,942.713	466	0·81	6·6
Morawa	15	53	68	2.575	1.377	3.952	2,318.235	587	0·88	8·5
Szląsk	5	17	22	615	475	1.090	625.586	574	1·14	9·3
Galicya	30	55	85	3.969	1.507	5.476	6,872.758	1.255	0·61	9·1
Bukowina	6	2	8	472	71	543	676.697	1.246	0·92	6·3
Dalmacya	9	—	9	662	—	662	549.329	830	0·89	7·8
Razem	245	430	675	40.158	13.120	53.278	24,549.193	461	0·90	9·1

Oddanie klinik na użytek fakultetu lekarskiego we Lwowie.

D 22 Maja 1897 w obecności J. E. hr. Marszałka, J. E Namiestnika, JW. Prezydenta miasta Lwowa, Rektorów uniwersytetów i politechniki, Senatu akademickiego, pełnego komitetu budowy, grona profesorów i lekarzy dokonał J. E. ks. Biskup Weber i ks. Biskup Bielecki w asystencyi duchowieństwa, uroczystego aktu poświęcenia budynków obu klinik, tudzież domu administracyjnego.

Po przemówieniu J. E. hr. Marszałka krajowego, który podniósł ofiarność kraju na rzecz fakultetu lekarskiego, nie tylko przez wzniesienie klinik lecz nadto i zbudowanie otwartego już przed dwoma laty krajowego zakładu położnic, w którym klinika położniczo-gynekologiczna zostanie pomieszczoną, zabrał głos członek Wydziału krajowego Dr. F. Hoszard jako przewodniczący komitetu budowy klinik, przedstawił historyę i daty poprzedzające fakt uzupełnienia wszechnicy lwowskiej fakultetem lekarskim. Przystępując do strony finansowej budowy klinik zaznaczył, iż na koszta tej budowy, oprócz wydatków poniesionych na zbudowanie krajowego zakładu dla położnic przyznał Wys. Sejm sumę 300 tys. zł., którą to kwotę, w myśl umowy zawartej z c. k. Administracyą państwa, dopełnił skarb Państwa subwencyą w sumie 150 tys. zł, tak iż koszta budowy zakładów klinicznych, wynoszą 450 tys. zł. W myśl umowy powyższej zobowiązał się nadto Wydział krajowy do przeprowadzenia stosownych adaptacyj w głównym gmachu szpitala na cele klinik ocznej i weneryczno-skórnej. Przy oddawaniu poszczególnych robót budowlanych i urządzeń zewnętrznych kierował się Wydział krajowy zasadą uwzględnienia wyłącznie przedsiębiorców w kraju zamieszkałych i dostarczających wyroby krajowe Wyjątki od tej zasady musiały być uczynione tylko w tych wypadkach, gdzie czy to z braku fabryk w kraju mogących dostarczyć zapotrzebowane przedmioty, lub ze względu na subtelność i fachowe wykonanie onyc , zaszła nieodzowna potrzeba zwrócenia się po oferty do firm pozakrajowych lub nawet zagranicznych. Podniósł następnie, iż w myśl warunków wyżej przytoczonej umowy, fundusz krajowy pozostaje właścicielem zbudowanych klinik, których gospodarzem z ramienia Wydziału krajowego będzie Dyrektor krajowego szpitala powszechnego, sprawując w nich cały zarząd administracyjny, użytkowanie zaś c. k. fakultet lekarski, względnie pp. profesorowie, którzy z dniem otwarcia klinik stają się prymaryuszami tegoż szpitala. Opierając się na tym prawnym stosunku, stypulowanym umową. Dr. Hoszard imieniem reprezentacyj kraju oddał administracyę budynków klinik p. Dyrektorowi szpitala, użytkowanie zaś tychże pp. profesorom fakultetu lekarskiego, względnie tegoż dziekanatowi, wyrażając przytem przeświadczenie, że działalność pp. profesorów nacechowana zgodnem i życzliwem porozumieniem z czynnikami zarządu administracyjnego przyniesie błogie skutki nauce, chorym i całemu krajowi.

Dziekan wydziału lekarskiego Dr. Kadyi odbierając imieniem pp. profesorów fakultetu użytkowanie budynków klinicznych, złożył na ręce J. E. hr. Marszałka podziękowanie za ofiarność kraju, która umożliwiła budowę i urządzenie tych klinik z uwzględnieniem najnowszych wymogów nauki, zapewniając w ten sposób fakultetowi lekarskiemu możność współzawodniczenia z pierwszorzędnymi zakładami naukowymi LW. 32.301|1897.

Odpowiedź na uwagi Komis. sanitarnej o czynnościach Dep. V.

Komisya sanitarna Wys. Sejmu w sprawozdaniu z czynności Depart. V. w r. 1895 — 1896 zrobiła pewne uwagi co do szpitali krajowych i prowincyonalnych i wyraziła różne życzenia, dotyczące spraw sanitarnych, na które mamy zaszczyt odpowiedzieć.

1. Komisya wyraża życzenie, aby przy obsadzaniu posad lekarzy miejskich w miastach objętych ustawą z 13. marca 1889 uwzględniano przedewszystkiem kandydatów, wykazujących świadectwo ze złożonego egzaminu fizykackiego i odpowiednio do tego poleca zmianę § 7. ustawy z d. 2. lutego 1891 roku.

Ponieważ według obecnego brzmienia §. 7. tej ustawy mają pierwszeństwo między kandydatami ci, którzy wykażą się „dwuletnią służbą w szpitalu powszechnym po uzyskaniu dyplomu doktorskiego, albo egzaminem

fizykackim“, a według brzmienia §. 51 ustawy krajowej z 13 marca 1889, Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznacza kwalifikacyę urzędników gmin, przeto nie zachodzi potrzeba zmiany b zmienia §. 7. ustawy o urządzeniu służby zdrowia w gminach.

2. Komisya przypisuje przyczynę wędrówek chorych galicyjskich do szpitali wiedeńskich i zagranicznych, małej ilości szpitali, nierównomiernemu ich rozmieszczeniu i w tem, że wiele z prowincyonalnych szpitali nie wyrobiło sobie dobrej opinii pomiędzy lekarzami i ludnością okoliczną.

Rzeczywiście szpitali u nas za mało w stosunku do ludności, jak świadczy nieustanne ich przypełnienie, które doszło do tego, że w 10 szpitalach prowincyonalnych (na 24) przeciętna ilość leczonych dziennie jest większa aniżeli ilość łóżek. Badając jednak narodowość leczonych w szpitalach zagranicznych przyszliśmy do innego zapatrywania aniżeli komisya. Prawie 90% leczonych w tych szpitalach są izraelici, bardzo dbali o swoje zdrowie i dla których właśnie co jest obce, to zawsze lepsze. Oni też najwięcej pod tym względem obciążają budżet krajowy, bo za granicą łatwiejszem jest przyjęcie, a przytem mogą załatwić i pewne swoje interesa handlowe, wtedy gdy w naszych powszechnych szpitalach z powodu przepełnienia robi się zawsze pewien wybór między chorymi i lekko chorych] lub nieuleczalnych nie przyjmuje się do pielęgnowania. Pozostałe zaś 10% leczonych za granicą są to rzemieślnicy i słudzy chrześcijańscy, którzy wyszli z kraju dla zarobku. Zaznaczamy przytem, że w r. 1896 poleciliśmy wydalić ze szpitali zagranicznych 134 chorych, przyjętych tam niewłaściwie.

3. Komisya sanitarna doradza dalsze skrócenie terminu do przedkładania opinij lekarskich w potrzebie dłuższego leczenia chorych pozakrajowych z dni 42 na 30, aby dać Wydziałowi krajowemu wcześniejszą kontrolę nad chorymi, pozostającymi w tych szpitalach. W celu zaś żeby pożycie w nieprawem małżeństwie starozakonnych nie uwalniało małżonków od ponoszenia jedno za drugiego kosztów leczenia w szpitalu, abyśmy wyjednali u władz zarządzenia iżby stosunek taki, dwóch osób w nieprawem małżeństwie z sobą żyjących, uznany został jako stosunek służbowy.

Pierwsze jest zbytecznem, bo o każdym wstępującym do szpitali obcokrajowych otrzymujemy uwiadomienie zaraz przy przyjęciu, z oznaczeniem diagnozy, a więc przy najmniejszem podejrzeniu iż którykolwiek z chorych jest niepotrzebnie przyjęty do szpitala, polecamy go wydalić natychmiast, jeżeli tylko może być wydalonym bez niebezpieczeństwa życia. Żądania te, zmuszające do nieustannej korespondencyi tak dyrekcye jak i prymaryusze nakłaniają ich do oględnego przyjmowania chorych bez potrzeby w szpitalu. Częstsze zaś jak 42 dniowe przysyłanie opinij lekarskich znacznie by powiększyły korespondencyę i bez tego uciążliwą, z bardzo małym dodatnim skutkiem.

4. Komisya robi nam zarzut, iż nie wydaliśmy sprawozdania lekarskiego w r. 1895.

Za przykładem szpitali zagranicznych, kilkakrotnie próbowaliśmy ogłaszać drukiem sprawozdania z czynności lekarskich w szpitalach naszych i prawie zawsze spotykaliśmy się z zapytaniem członków Sejmu po co to i jaką praktyczną korzyść mogą przynieść sprawozdania te Sejmowi, potrzebującemu jedynie wiedzieć o ostatecznych rezultatach czynności zakładów leczniczych, które zawsze się znajdują w sprawozdaniach Wydziału krajowego. Przejrzawszy wszystkie drukowane dotychczas sprawozdania łatwo przyjdziemy do przekonania, że wszystkie statystyczne daty tam znajdujące się są zbyteczne dla Sejmu i znajdują się w sprawozdaniach o stosunkach zdrowotnych w Galicyi wydawanych przez c. k. Radę zdrowia, artykuły zaś lekarskie są pisane przeważnie przez młodszych lekarzy, bo prymaryusze obarczeni pracą, nie mają dość czasu na pisanie takich sprawozdań, któreby mogły wzbudzić zainteresowanie kół szerszych. W pracach lekarskich pomieszczonych w poprzednich sprawozdaniach, przeważa kazuistyka, nie zbytnio interesująca ogół lekarski, jak to nieraz słyszeliśmy z ust lekarzy. Ze względu, że druk takich sprawozdań kosztuje około 400 złr. każdorazowo, że pożyteczność jego według zdania naszego nie jest znaczną, nareszcie że

każdą obserwacyę mającą większy interes dla praktyków i dla nauki najchętniej umieszcza w łamach swoich pięknie redagowane pismo „Przegląd lekarski“, uważaliśmy dalsze drukowanie sprawozdań zbytecznem. Jeżeli jednak Wysoki Sejm uzna za stosowne wyznaczyć na tę publikacyę odpowiedni fundusz, sprawozdanie za r. 1897 może być drukowanem.

5. Komisya sanitarna chwaląc i podnosząc administracyę i gospodarkę szpitala św. Łazarza w Krakowie i taniość jej, wzywa Wydział krajowy aby „wydatki szpitala lwowskiego do niezbędnej, a niższej od obecnej miary doprowadził“.

Nie zmniejszając zasług Dyrekcyi zarządu szpitala św. Łazarza, dla których jesteśmy z całem uznaniem, musimy jednak zwrócić uwagę że gospodarstwo szpitala lwowskiego jest daleko oszczędniejsze, aniżeli w Krakowie, a różnica w wydatku ogólnym na dzień i chorego jak mniej korzystną we Lwowie tylko pozornie, jak się okaże z bliższego rozejrzenia się w rachunkach: Wydatek na dzień i chorego w szpitalu lwowskim wynosi 78·04 a w krakowskim 73·01 t. j. o 5·03 ct. taniej; jednak według tej cyfry oceniać gospodarstwa tych dwóch zakładów nie można, bo na różnicę tę składają się takie wydatki, które przy porównaniu powinny być odtrącone od wydatków czysto gospodarczych, a mianowicie: *a*) Szpital lwowski jest większy (w 1895 r. pielęgnował o 5529 chorych więcej aniżeli szpital św. Łazarza), dla tego też posiada więcej lekarzy, więcej służby wyższej i niższej, koszt zaś utrzymania ich nie może być branym przy porównaniu wydatków czysto gospodarskich. Różnica zaś ta wynosi 8275 złr. na niekorzyść szpitala lwowskiego, *b*) Pensye i emerytury, wraz z renumeracyami i zapomogami udzielanemi na mocy uchwał W. Sejmu lub Wydziału krajowego były o 6.417 złr. wyższe w szpitalu lwowskim aniżeli w krakowskim. *c*) Odsetki od kapitałów dłużnych w lwowskim szpitalu wynoszą 1760 złr., wtedy gdy wydatku tego szpital krakowski nie miał. Nie przyjmując nawet do rachunku wyższe o 2.000 złr. koszta zarządu i utrzymania Sióstr Mił. w szpitalu krakowskim, trzy powyżej wspomniane pozycye wynoszą 6 ct. na dzień i chorego, co odtrąciwszy od 78·04 otrzymamy na dzień i chorego w lwowskim szpitalu 72·04 ct, t. j. prawie o centa mniej, aniżeli w szpitalu św. Łazarza. Przechodząc do porównania wydatków czysto gospodarskich widzimy że żywienie chorych, pomimo iż dni leczenia we lwowskim szpitalu było o 3636 więcej aniżeli w szpitalu św. Łazarza, kosztowało o 2.009 złr. taniej aniżeli w tym ostatnim, chociaż szpital krakowski posiada własną piekarnię wtedy, gdy lwowski szpital pieczywo bierze od dostawców. Gdyby cena wiktu w krakowskim szpitalu była taką jak w szpitalu lwowskim, wydatek powinien być przynajmniej o 3 tysiące mniejszym aniżeli jest obecnie, tem więcej że wogóle wszystkie produkta z wyjątkiem mięsa wołowego w Krakowie w 1895 r. były tańsze aniżeli we Lwowie, jak to można widzieć z wykazu porównawczego cen wiktuałów który jest dołączony do sprawozdania za r. 1895. Pranie we Lwowie jest kosztowniejsze prawie o jednego centa na dzień leczenia, ale pochodzi to od różnicy w sposobie prania: w krakowskim szpitalu odbywa się ono mechanicznie, we lwowskim zaś jest dotychczas ręczne, a zatem kosztowniejsze, wymaga bowiem stałego utrzymania 30—32 praczek i nadzorczyni. Leki i apteka w r. 1895 kosztowały o $^1/_2$ ct. drożej we Lwowie, aniżeli w Krakowie, ale należy wziąść na uwagę, że w tym roku apteka była wydzierżawiona, więc musiała kosztować więcej nieco, aniżeli apteka w Krakowie prowadzona w własnym zarządzie. W r. 1896, przy własnej aptece już tej różnicy niema, owszem jest tańsza o 0·3 ct. we Lwowie Opał kosztuje drożej we Lwowie aniżeli w Krakowie, bo za węgiel kamienny płacą we Lwowie o 40% więcej aniżeli w Krakowie, a pomimo to opał wzięty razem z oświetleniem kosztuje taniej w lwowskim szpitalu, aniżeli w szpitalu św. Łazarza. Co do nadwyżki dochodów, oddanej przez szpital św. Łazarza, to powstała ona jedynie wskutek zlikwidowania w r. 1895 pięciu rachunków kwartalnych kosztów leczenia, czyli o kwartał więcej aniżeli należało. Gdyby oddział rachunkowy Wydziału krajowego zlikwidował w szpitalu lwowskim pięć rachunków kwartalnych, natenczas i szpital lwowski oddałby nadwyżki w przybliżeniu około 40 tysięcy.

6. Życzenie komisyi, abyśmy się starali o utworzeniu internatu dla akuszerek stypendystek gmin i Wydziałów powiatowych, z powodu bardzo małej subwencyi, którą te osoby otrzymują, nie da się spełnić bez znacznego nakładu, każdy bowiem zakład pod zarządem kraju, będzie drogo kosztować chociażby był jaknajskromniej urządzony.

7. Co do sprawy rytualnego żywienia chorych wyznania mojżeszowego Wydział krajowy po ponownem rozpatrzeniu, uznał za stosowne zostawić ją w tem położeniu w jakim się znajdowała dotychczas.

8. Stosownie do życzenia komisyi poleciliśmy Dyrektorowi szpitala lwowskiego wprowadzenie w życie naukowych posiedzeń lekarskich, które są przepisane instrukcyą (§ 28) i tylko czasowo wyszły z użycia.

9. Co do szpitali prowincyonalnych Komisya sanitarna zarzuca Wydziałowi krajowemu dążność do jak największej oszczędności i z tych powodów niską skalę wymagań, wytyka braki i niedostatki ich, a mianowicie nadmierne przepełnienie prawie wszędzie, brak odpowiednich pomieszczeń dla chorych zakaźnych, brak w niektórych szpitalach osobnego pokoju operacyjnego, należycie urządzonego, niedostateczność arsenałów chirurgicznych zbytnią oszczędność w lekach w niektórych szpitalach, brak dezynfektorów, chromanie zarządów w Samborze i Tarnowie i t. d.

Wobec ogromnego wydatku rocznego na utrzymanie dwudziestu czterech szpitali prowincyonalnych (334.000 złr.), a wydatku 1.026.494 złr. na wszystkie sanitarne cele, Wydział krajowy musi przestrzegać jaknajwiększej oszczędności w wydatkach, co jednak nie jest połączone ze szkodą dla chorych. Stosunki te przedstawił Inspektor szpitali w ogólnem sprawozdaniu o szpitalach prowincyonalnych. Mylnem byłoby jednak sądzić iż od szpitali tych wymagamy mało pod względem leczniczym. Owszem robimy co tylko od nas zależy aby pomoc lekarska była jaknajlepsza, jaknajstaranniejsza i jaknajskuteczniejsza. Jednak nie można od nich żądać rzeczy niemożliwych, a mianowicie tego co dać mogą szpitale krajowe, w których w każdym dziale są specyaliści i profesorowie odpowiednio uposażeni materyalnie. W szpitalach prowincyonalnych od lekarza ordynującego żąda się, aby każdy z nich był doświadczonym internistą, dobrym chirurgiem, okulistą, położnikiem, dentystą a nawet psychiatrem. Przy ogłaszaniu konkursu na posady prymarjuszów w szpitalach prowincyonalnych oprócz dyplomu żądamy aby każdy z nich przynajmniej dwa lata po ukończeniu nauk pracował w jednym z większych szpitali i żeby miał praktykę tak chirurgiczną jak położniczą. Oprócz tego zasięgamy opinii ludzi fachowych i godnych naszego zaufania o kandydatach na te posady, o ich charakterze, także i zdolnościach, aby o ile można najstosowniejszy zrobić wybór. Dawniej, kiedy do służby w szpitalach prowincyonalnych nie wielu się garnęło, warunki mianowania były mniej trudne, lecz jakkolwiek nie wszyscy prymaryusze tych szpitali są zdolnymi chirurgami zwłaszcza pomiędzy starszymi wiekiem, niema jednak ani jednego, któryby nie wykonywał takich operacyj, jakie wymagają nagłe wypadki, np. tracheotomii lub intubacyi, pomocy przy uwięzgniętych przepuklinach, amputacyj, zwichnień i któryby nie znał zastosowania seroterapii. Że szpitale prowincyonalne nie mają tak dobrze urządzonych sal operacyjnych i takiej obfitości narzędzi chirurgicznych jak zakłady krajowe, nie przeszkadza to jednak, że operacye należące do najtrudniejszych, wykonują się w szpitalach prowincyonalnych ze szczęśliwym wynikiem, obfitość bowiem narzędzi nie zastąpi zdolności chirurgicznych lekarza.

Co do zarządów szpitali, staramy się w miarę możności wprowadzić wszędzie Siostry Miłosierdzia. Obecnie z 25 szpitali w 18 jest już służba zakonna.

W miarę też środków urządzają się lokale dla pielęgnowania zakaźnych chorych i zakupują się dezynfektory. Wiele już się zrobiło w tym kierunku ale też nie mało zostało do zrobienia, lecz przy bardzo skromnych budżetach do tego wszystkiego prędko dojść niepodobna, zwłaszcza przy inercyi władz miejscowych na których leży najbliższy obowiązek opieki nad tymi zakładami i przekonaniu wielu z nich iż zarząd szpitalem jest to ciężar narzucony im zupełnie niesłusznie. Obecnie 10 szpitali posiada oso-

bne pomieszczenie dla zakaźnych, a ośmnaście dezynfektorów systemu Rychnowskiego lub innych.

10. Komisya sanitarna proponuje stopniową zmianę sekundaryuszów co lat kilka, gdyż skutkiem stabilizowania lekarzy pomocniczych, muszą szpitale w swej leczniczej wartości upadać.

Do stabilizowania na posadach sekundaryuszów byliśmy przymuszeni potrzebą zachęcania młodych lekarzy do poświęcenia swej pracy i wiadomości szpitalom prowincyonalnym, dawniej bowiem zachodziły wielkie trudności w obsadzeniu tych posad odpowiedniemi siłami. Ustawa z 28 lipca 1897 r. przyznała wszystkim lekarzom pracującym w szpitalach charakter urzędników tych szpitali, w których pełnią obowiązki i do nich ma Wydział krajowy stosować ustanowę służby krajowej t. j. ma ich uważać za stałych urzędników.

11. Sanitarna komisya zarzuca iż rezultaty leczenia mylnie były obrachowane przez Inspektora szpitali na podstawie procentu śmiertelności i zwraca uwagę, iż z porównania tych cyfr wtedy tylko godzi się wyprowadzać te wnioski, jeżeli rodzaj chorych, do których śmiertelność odnosi się, był taki sam. Dla usprawiedliwienia podajemy cyfry śmiertelności w szpitalach lwowskim i krakowskim, a także w prowincyonalnych według chorób na które byli chorzy leczeni, z których widać, że twierdzenie to nie było bezzasadnem. LW. 38782/97.

Okręgi sanitarne.

W załatwieniu sprawozdania Komisyi sanitarnej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia dalszej seryi okręgów sanitarnych na rok 1897 powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu d. 12 lutego 1897 uchwałę upoważniającą Wydział krajowy do utworzenia 20 nowych okręgów sanitarnych w r. 1897, a przedewszystkiem w powiatach Brzeskim, Bocheńskim, Krakowskim, Złoczowskim, Żywieckim, Staromiejskim, Stryjskim, Nadworniańskim, Przemyślańskim, Grodeckim, Niskim, Cieszanowskim, Myślenickim, Mosciskim i Chrzanowskim i na ten cel wstawił kwotę 25.000 złr. na koszta podróży lekarzy okręgowych, tudzież subwencye powiatom tak dla istniejących jak i nowo powstać mających okręgów sanitarnych LW. 11.170/97 Okręgi te w oznaczonych powiatach zostały aktywowane.

Uznawszy potrzebę i użyteczność zarządzenia, aby lekarze okręgowi obowiązani byli w periodycznych odstępach czasu zwiedzać gminy swego okręgu, po porozumieniu się z c. k. Namiestnictwem, uzupełniliśmy instrukcyę tych lekarzy następującym dodatkiem: »Lekarze okręgowi dwa razy do roku to jest na wiosnę i w jesieni winni zwiedzić każdą gminę swego okręgu. W podróży wiosennej winni się przekonać o wszystkich stosunkach sanitarnych w gminie i na podstawie swych spostrzeżeń w drodze właściwej postarać się o usunięcie tych usterek. W podróży jesiennej winni sprawdzić czy usterki te zostały usunięte. Podróże te jednak nie zwalniają lekarzy okręgowych od obowiązku odbywania innych podróży urzędowych, któreby w ciągu roku z powodu jakich ważniejszych wydarzeń sanitarnych w okręgu okazały się koniecznemi". Z końcem każdego roku poleciliśmy lekarzom okręgowym przedstawić do Wydziału krajowego sprawozdania mające zawierać wszystko co lekarz w każdej gminie, przydzielonej do jego okręgu spostrzegł, jakie poczynił kroki celem usunięcia wad i nieprawidłowości i co wykonanem zostało wskutek jego interwencyi.

Musimy jednak zwrócić uwagę, iż dotychczasowe doświadczenie jeszcze nie wykazało tych dodatnich rezultatów, jakich się spodziewano od wprowadzenia w życie okręgów sanitarnych. Największą przeszkodą do otrzymania polepszenia sanitarnych stosunków w kraju jest niejednolitość kierownictwa wskutek dualizmu władz i brak egzekutywy we wszystkich czynnościach władz autonomicznych, które oddziaływują szkodliwie nie tylko na tem ale i na wszystkich polach gospodarstwa i administracyi krajowej. W tym roku nie przedstawiamy żądań na tworzenie nowych okręgów sanitarnych, aby przekonać się czy niedostatki zauważane w rozwoju tej instytucyi z biegiem czasu nie zmodyfikują się korzystniej i czy nie znajdą się środki usunięcia do pewnego stopnia zauważanych braków po porozumieniu Wydziału krajowego z c. k. Namiestnictwem.

Podrzutki. J. O. księżna Ogińska uwiadomiła iż d. 15 grudnia 1896 odebrała z domu podrzutków w Wiedniu dziesięć trzechletnich dzieci, 6 chłopców i 4 dziewczynki i że te dzieci umieściła w ochronce u Sióstr Miłosierdzia w Krakowie, a poseł Wielowiejski zwiedził zakład wiedeński podrzutków i znalazł w nim do Galicyi przynależnych 19 dzieci wyznania mojżeszowego, a 36 wyznania katolickiego. LW. 81.251/96.

Kliniki. Wskutek utyskiwań profesorów fakultetu medycznego we Lwowie, że chorzy na klinikach nie dostawali tych potraw, które są przepisywane w relewach dla chorych II klasy, Dyrekcya prosiła o wydanie zarządzenia czy chorzy na klinikach mają być podzieleni na klasy, a w przeciwnym razie upoważnić dyrekcyę do wydawania z kuchni szpitalnej potraw, jakie będą przez lekarzy klinicznych przepisywane i czy ilość dań dla chorych klinicznych ma być ta, która jest dozwolona dla chorych w szpitalu.

Na to oznajmiliśmy, że życzeniu pp. profesorów co do podziału chorych klinicznych na klasy, względnie wydawanie potraw w jakości i ilości jak je pp. profesorowie zapisywać będą, będzie mogło stać się zadość dopiero wówczas, jeżeli pp. profesorowie uzyskają pisemne oświadczenie c. k. Namiestnictwa iż imieniem c. k. Administracyi państwa zapewnia zwrot ze skarbu państwa nadwyżkę kosztów stąd wynikłych, o ile takowe nie znajdą pokrycia w przyjętym tymczasowo ryczałcie 33 ct. dziennie od chorego za dzień leczenia LW. 36.636/97.

Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń i rokowań, c. k. Namiestnictwo zaproponowało nam d. 5 października b. r. L. 85.941 co się tyczy kosztów utrzymania kliniki chorób wewnętrznych i kliniki chirurgicznej we Lwowie zawarcie umowy następującej:

I. Wydatki na lekarstwa, opatrunki, bandaże, instrumenta i ich ostrzenie, termometry i t. d., czyli wogóle wydatki na potrzeby ściśle lecznicze, pokrywane będą z dotacyj osobnych, które c. k. rząd profesorom, a względnie dyrektorom klinik wyznaczy. Wydział krajowy zezwala ażeby profesorowie lekarstwa te i środki lecznicze pobierać mogli z apteki szpitalnej po cenach rzeczywistego ich kosztu, a należytość przypadającą uiszczać aptece na podstawie rachunku w ratach kwartalnych z dołu.

II. Dla chorych leczonych w klinikach powyższych dyrektorowie klinik zapisywać mogą następującą żywność dzienną:

1. Śniadanie: kawa.
2. Drugie śniadanie: szynka.
3. Obiad składający się z rosołu, mięsa pieczonego z jarzyną i legominy.
4. Podwieczorek: kawa.
5. Wieczerza: mięso pieczone z jarzyną.
6. Nadto 3 bułki i szklanka wina zwykłego stołowego.

Ilość mięsa pieczonego wynosić ma 140 gramów a porcya szynki 75 gramów.

Norma ta stanowić ma maximum pożywienia, poniżej którego schodzić będą dyrektorowie klinik we wszystkich przypadkach, w których dyeta chorego jest wskazaną lub intenzywniejsze żywienie niepotrzebne.

Koszta powyższego żywienia przyjmuje się na każdy dzień leczenia i na każdego chorego przeciętnie w klinice chorób wewnętrznych na siedemdziesięt (70) ct. zaś w klinice chirurgicznej na sześćdziesiąt pięć (65) ct.

III. Za częstsze pranie i ewentualne większe zużycie bielizny na klinikach nie żąda Wydział krajowy osobnego wynagrodzenia.

IV. Obliczenie nadwyżki wydatków, którą skarb państwa zwracać ma funduszowi krajowemu dokonywa się w następujący sposób:

A) W klinice chorób wewnętrznych żywienie chorego według normy szpitalnej wynosi 25 ct. dziennie, żywienie podług normy klinicznej powyżej ustanowionej 70 ct., nadwyżka wynosi zatem 45 ct. Od tej nadwyżki potrąca się jednak koszta leków, które pokrywane będą wprost przez dyrektorów klinik, a według normy szpitalnej wynoszą 3 ct. Rzeczywista nadwyżka wynosi zatem 42 ct.

B) W klinice chirurgicznej żywienie chorego według normy szpitalnej wynosi 25 ct., żywienie podług normy klinicznej powyżej ustanowio-

nej 65 ct., nadwyżka wynosi zatem 40 ct. Od tej nadwyżki potrąca się koszta leków i opatrunków, wynoszące według normy szpitalnej 11 ct. Rzeczywista nadwyżka wynosi zatem 29 ct.

Zwrot nadwyżek, z powyższego obliczenia wynikających, asygnowany będzie funduszowi krajowemu za każde pół roku osobno na podstawie rachunku, który Wydział krajowy przedstawi c. k. Namiestnictwu, uwzględniając liczbę rzeczywistych dni leczenia.

V. Umowa niniejsza obowiązuje na rok kalendarzowy 1898 pod zastrzeżeniem zatwierdzenia jej przez Ministerstwo Wyznań i Oświaty, a wciągu roku 1898 nastąpi nowa umowa co się tyczy jej przedłużenia na lata następne.

Udzielając nam powyższy projekt umowy c. k. Namiestnictwo upraszało abyśmy zbadali dokładnie na podstawie swoich rachunków, pozycye które w projekcie nie wydają się zupełnie pewne, a w szczególności pozycyę 25 ct. kosztów żywienia chorego według normy szpitalnej, oraz pozycye kosztów lekarstw i opatrunków na klinice chorób wewnętrznych i chirurgicznej 3 ct., względnie 11 ct. i obliczenie tych pozycyj uzasadnić tak, aby to uzasadnienie można było przedstawić c. k. Ministerstwu.

Co się tyczy żywienia i leczenia chorych aż do końca bieżącego roku kalendarzowego, ma być prowadzonem jak dotychczas a z końcem roku przedstawionym rachunek nadwyżki wydatków rzeczywistych, która przypadnie do pokrycia przez Skarb państwa. Przy tem c. k. Namiestnictwo dodaje iż pp Dyrektorom klinik zalecono, ażeby w dyspozycyach swoich przestrzegali możebnej oszczędności LW. 61.974/97.

W sprawie tej zażądaliśmy opinii Dyrektora szpitali, której do oddania sprawozdania niniejszego do druku jeszcze nie otrzymaliśmy

Ustawa szpitalna.

Ustawa regulująca stosunki szpitali powszechnych i publicznych, uchwalona przez Wys. Sejm, otrzymała najwyższą sankcyę 28 lipca b. r.

Na podstawie § 10 ustawy, oddającego te szpitale pod nadzór i naczelny kierunek Wydziału krajowego, uregulowaliśmy etat służby lekarskiej i administracyjnej i płacę lekarzy według ilości chorych, leczonych w każdym szpitalu przeciętnie w ciągu ostatnich trzech lat, następnie ogłosiliśmy wszystkie posady lekarzy za wakujące i rozpisaliśmy na nie konkurs do d. 30 listopada b. r. Równocześnie do każdego ze szpitali wyznaczyliśmy delegata naszego z miejscowych poważnych obywateli, wezwaliśmy Wydziały powiatowe i Magistraty do wyboru delegatów do komitetów szpitalnych, a stosownie do zmienionych stosunków wydaliśmy nową instrukcyę dla szpitali prowincyonalnych, normującą dokładnie lekarskie, administracyjne i gospodarskie czynności komitetów szpitalnych, a zarazem kasowość i rachunkowość tych instytucyj.

Okręgi akuszeryjne.

W ubiegłej sesyi sejmowej poseł Antoni Styła postawił wniosek zmierzający do zmiany § 17 ustawy z d. 2 lutego 1891 w tym duchu „iżby obowiązek utrzymywania akuszerek okręgowych ustał, a fundusz na ten cel przeznaczony użytym był na stypendya dla kandydatek z pośród kobiet wiejskich tej samej wsi, pragnących kształcić się na akuszerki tak, iżby z czasem w każdej wsi była akuszerka ukwalifikowana. Stypendya te miałyby być rozdawane corocznie".

Jakkolwiek sprawozdanie komisyi sanitarnej o tym wniosku nie weszło pod obrady Wys. Sejmu, Wydział krajowy opierając się na dotychczas poczynionych doświadczeniach co do postępów organizacyi okręgów akuszeryjnych i ich działalności, których jak dotąd nie można uważać za dodatnie postanowił oddać tę sprawę pod rozwagę specyalnej ankiety fachowej, złożonej z delegatów c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego i profesorów położnictwa.

Przeprowadzona dyskusya nad wnioskiem posła Styły doprowadziła do zgodnych zapatrywań że 1. powodem niechęci i rozgoryczenia jest postanowienie co do łączenia gmin i obszarów dla obsługi położnic, w rozporządzeniu wykonawczem zaś oznaczenie cyfry 10.000 ludności na jedną akuszerkę, że zatem najwyższa cyfra dla której ma być ustanowiona akuszerka nie powinna przenosić 2.000 zamieszkałej w promieniu najwyżej 3 kilometrów. 2. Że akuszerka obca w gminie nie może liczyć na poparcie i zaufanie ludności, dla tego też usilnie dążyć należy aby każda, przynajmniej

większa gmina, posiadała własną akuszerkę ukwalifikowaną i pochodzącą z tej samej wsi. 3. Że kobiety wiejskie (babki) muszą być cierpiane tam, gdzie egzaminowanych akuszerek nie ma i stosownie do tego należy złagodzić postępowanie przy karaniu tych kobiet za udzielanie pomocy położnicom. 4. Że najodpowiedniej i najskuteczniej zaradziły potrzebom ludności pod względem pomocy akuszeryjnej te Wydziały powiatowe, które własnym kosztem wysyłają kandydatki z pośród kobiet wiejskich na kursa akuszeryi, mianując je następnie akuszerkami dla ich wsi rodzinnych. Wobec tego też dążyć należy do udzielania jaknajwiększej liczby stypendyów z funduszów powiatowych na kształcenie akuszerek. 5. Że akuszerki które otrzymały pomoc ze strony Wydziałów powiatowych na kształcenie się, winny być obowiązane do osiedlania się na pewien przeciąg czasu w gminach, które im Wydziały powiatowe wskażą. 6. Że wszystkie powyższe postulata mogą być wykonane w drodze zmiany rozporządzenia wykonawczego do § 17. ustawy przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym, że zatem niema potrzeby zmiany ustawy. Co się zaś tyczy poruszonej sprawy urządzenia internatów dla akuszerek przy szpitalach krajowych, tudzież utworzenia jeszcze jednej lub dwóch szkół akuszerek, oprócz istniejących we Lwowie i w Krakowie, to ze względu na znaczne koszta urządzenia przy szpitalach powszechnych specyalnych oddziałów położnic, dla dostarczenia materyału naukowego szkołom akuszerek, a także udział c. k. Rządu w organizacyi tych szkół, sprawa ta pozostawiona być musi późniejszemu czasowi i głębszemu badaniu.

Sprawa okręgów sanitarnych, która była także poruszona w czasie ankiety została odłożoną na przyszłość, aby się pierwej przekonać czy braki dostrzeżone nie dadzą się usunąć przy dłuższem funkcyonowaniu tej instytucyi. (Protokół ankiety LW. 64.586/97).

Wydział krajowy po roz atrzeniu życzeń ankiety na radzie dnia 26. października uchwalił: 1) nie żądać zmiany ustawy, 2) oświadczyć c. k. Namiestnictwu, że dążyć należy do tego, ażeby z czasem każda gmina miała swoją egzaminowaną akuszerkę, pochodzącą z tej gminy, w której ma pełnić obowiązki. 3) Dopóki to nie nastąpi, rozporządzenie wykonawcze do §. 17 ustawy ma być zmienione tak: „Każda gmina o 2.000 ludności ma mieć osobną swoją akuszerkę, zaś gminy posiadające łącznie 2.000 ludności mają być łączone w okręgi sanitarno-akuszeryjne w promieniu 3 kilometrów: 4) wezwać powiaty i gminy, ażeby kandydatkom na kursa udzielały zapomóg; 5) internatów nie tworzyć i 6) nowych szkół dla akuszerek nie żądać. (LW. 64.586/97).

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Ruch chorych.

Ruch chorych w lwowskim szpitalu w r. 1896 według oddziałów był następujący:

Oddziały szpitalne	Ilość łóżek	Leczono	Dni leczenia	Średni pobyt	Łóżko było zajęte dni	Śmiertelność Liczbowa	Śmiertelność %	Leczono dziennie
I. Od chorób wewn.	98	2.185	25.611	11·7	261	287	13·1	70
II. „ „ „	110	2.077	32.641	15·7	296	268	12·9	89
III. „ „ „	39	775	11.327	14·6	290	47	6·0	31
Od. zakaźnych chorób	40	108	2.597	24·0	64	15	1·3	7
„ chirurgiczny	190	2.412	59.041	24·5	310	154	6·3	161
„ kiłowo-skórny męs.	150	1.778	41.857	23·5	279	4	0.2	114
„ „ kob.	105	1.495	39.640	26·5	377	7	0·4	108
„ Oczny	103	1.341	31.348	23·3	304	—	—	85
„ Gynekologiczny	40	528	10 286	19 4	256	22	4·1	28
„ Położniczy	100	1.236	18.920	14·7	189	10	0·7	51
Razem . .	975	13.935 *)	273.268	19·5	280	814	5·8	748
W roku 1895 było	975	14.650	269.768	18·3	276	885	6·0	739
Szpit. św. Zofii dla dzieci	110	1.192	35.914	29·9	326	276	23·0	98

Z raportu lustracyjnego naszego Inspektora szpitali, przedstawionego w miesiącu styczniu wyjmujemy następujące ustępy:

„Inspekcyę tegoroczną w szpitalu lwowskim zacząłem od badania części administracyjnej i gospodarskiej. Z ważniejszych ulepszeń w gmachu głównym w roku ubiegłym należy wymienić następujące: 1) Na drugim piątrze przed oddziałem chirurgicznym, w korytarzu, zamiast zgniłych belek drewnianych zaciągnięto żelazne trawersy, przesklepiono powałę i położono posadzkę betonową. 2) W korytarzu na pierwszem piątrze zamieniono częściowo podłogę drewnianą na posadzkę z terazzo. 3) Parterowe korytarze wyszorowano, w górnej części pomalowano, a dołem dla łatwiejszej dezynfekcyi polakierowano. 4) Dość znaczną ilość sal chorych polakierowano do wysokości 1·50 metra. 5) Zmieniono dawne stare drewniane pokojowe klozety, które dla wadliwej swej konstrukcyi psuły powietrze sal, na klozety żelazne, z kubłami fajansowymi, pomysłu rządcy szpitala, klozety te są bardzo praktyczne, a ponieważ niema w nich drzewa, łatwo się dają oczyścić i dezynfekcyonować. 6) Zaprowadzono przy każdym wylocie wodociągowym muszlę odpływową do kanału, z sifonowem zamknięciem. 7) W pawilonie dla zakaźnych chorób okratowano okna. 8) W zakładzie położnic, na życzenie profesora polakierowano na nowo całą salę porodową. 9) Przed pawilonem izolacyjnym od ulicy Piekarskiej zniwelowano własnymi ludźmi cały plac, użyźniono ziemię i założono ogród warzywny. Na podwórzach szpitalnych pozasypowano doły i założono ogródki drzew iglastych. Część drzewek została zakupiona, a część otrzymana bezpłatnie ze szkoły lasowej.

W kancelaryi zakładowej sprawdziłem robotę każdego z pracowników i wezwałem ich do starania się o zmniejszenie zaległości kosztów leczenia, które w tym szpitalu wynoszą stale zwyż sto tysięcy złotych. Następnie starałem się przekonać, czy drugi egzemplarz protokołu stanu jest koniecznym dla dokładnej kontroli oddziału rachunkowego. Według opinii wszystkich pracowników, kwartalne rachunki, wykaz zaległych kosztów leczenia i wykaz zapłaconych kwot od płacących za leczenie jest zupełnie dostatecznym dla kontroli, a jeżeli oddział rachunkowy od czasu do czasu zechce sprawdzić kilka pozycyj na wyrywkę, kontrola może być uważana za zupełnie dostateczną.

*) W rubryce tej umieszczono wszystkich chorych, po potrąceniu jednak cyfry 785, gdyż tyle było przeniesionych z jednego oddziału na drugi.

W kuchni szpitalnej próbowałem wszystkie potrawy. Co do wiktu trzeciej klasy nic mu zarzucić nie można, jest bowiem smacznie przyrządzony, z najlepszych produktów i w dostatecznej ilości, Co do drugiej klasy wikt jest lepszy aniżeli w roku przeszłym chociaż i obecnie były skargi ze strony lekarzy. Ze względu że potrawy przychodzą na oddziały znacznie oddalone od kuchni, często oziębione, a przy odgrzewaniu na kuchenkach oddziałowych tracą jak wiadomo wiele na smaku, potrzeba będzie pomyślić o zakupnie przyrządów, wstrzymujących oziębianie się potraw w czasie przewożenia, zaraz po przeniesieniu kuchni do nowego gospodarskiego budynku, jeszcze więcej oddalonego od oddziałów

Wszystkie produkta w magazynie wiktuałów, wino, mleko, masło, śliwki i powidła znalazłem należytej dobroci. Dyżurny lekarz i rządca codziennie sprawdzają dobroć sporządzanych potraw i uwagi swe wpisują do książki znajdującej się w kuchni.

W magazynie głównym jest około 200 materaców z włosienia, zarząd bowiem dąży do zmiany sienników na materace i corocznie z oszczędności gospodarczych zakupuje potrzebne do tego materyały.

Zmierzyłem pojemność rezerwoarów wodnych w głównym budynku. Jest ich cztery a każdy zawiera 2·2 m^3. wody, wszystkie więc mogą pomieścić 8·8 m^3.

W pralni pracowało 30 praczek, płatnych po 50 ct. dziennie i dwóch parobków przy maglu. W ciągu ubiegłego roku wyprano 533 282 sztuk. Budynek w którym obecnie znajduje się pralnia jest bardzo zniszczony i potrzebować będzie kosztownej naprawy. Centryfuga ręczna, mogąca pomieścić około 40 sztuk bielizny większej i mniejszej, jest także już zepsuta. Szycie bielizny nowej w trzech ostatnich latach przeciętnie kosztowało 1.332 złr. rocznie. W magazynie bielizny widziałem naprawki, dokonywane na oddziale kiłowych kobiet, są one robione bardzo źle i niedokładnie, nie ma zaś żadnej wątpliwości, że dobrze dokonana naprawa mogłaby przyczynić się do znacznej oszczędności w rubryce zakupna i roboty nowej bielizny.

W aptece panuje wzorowa czystość. Książki wszystkie prowadzą się należycie, ale już teraz widać, że gdy będą otwarte wszystkie kliniki uniwersyteckie i dla każdej z nich potrzeba będzie prowadzić osobną rachunkową książkę, wtedy potrzebny będzie jeszcze jeden pomocnik aptekarski, bo dwóch ludzi nie da sobie rady z prowadzeniem rachunków dla 9 oddziałów chorych i 5 klinik.

Z prosektorium od 1 do 20 stycznia odesłano do zakładu anatomii patalogicznej 46 zwłok. Budynek, po przeniesieniu prosektorium potrzeba będzie naprawić z gruntu, a przedewszystkiem osuszyć dół cały, który z powodu wilgoci nie może być zamieszkałym.

Lodownia jest już napełniona i zawiera do 52 sążni^3 lodu.

Podwórze szpitalne około drewutni, zostało uporządkowane, urządzono zamknięte doły na szmaty brudne i bandaże wyrzucone z oddziałów, przeprowadzono dogodne drogi komunikacyjne między oddzielnymi budynkami a drogi te obsadzono drzewami.

W. Wydział krajowy, dla próby zezwolił Towarzystwu Izraelitów, zawiązanemu we Lwowie, dostarczać jednowiercom leczonym w szpitalu wiktu koszernego i nawet dał mu subwencyę w kwocie 150 złr z funduszu dyspozycyjnego. Obecnie, po roku próby, mam zaszczyt złożyć relacyę o korzystnych i złych stronach tego procederu. Do pierwszych należy najprzód moralne zadowolnienie leczonych w szpitalu Izraelitów, iż mogą spełniać to co im rytuał nakazuje i pewną oszczędność w ogólnych kosztach żywienia i utrzymania chorych. Co do oszczędności jest ona niewielka, szpital bowiem dostarcza im chleba i bułek, oszczędność ta wynosi zaledwo piątą część centa na dzień żywienia to jest około 500 złr. rocznie, ale wikt koszerny, otrzymywany w szpitalu powstrzymuje żydow, zwłaszcza dotkniętych chorobami oczu od udawania się do szpitali wiedeńskich, gdzie taksa leczenia jest znacznie wyższa od naszej i gdzie dla celów klinicznych profesorowie przetrzymują chorych daleko dłużej, aniżeliby stan zdrowia tego wymagał. Jaką jest ta oszczędność statystycznemi datami oznaczyć trudno, lecz musi być dość znaczną, sądzić to bowiem można po coraz mniejszej

ilości chorych na oczy, leczonych w szpitalach wiedeńskich. Starozakonni, widząc że rezultata leczenia w lwowskim szpitalu są te same, jeżeli nie lepsze, jak w szpitalach wiedeńskich, a przytem nie będąc niczem krępowani pod względem praktyk religijnych, wolą leczyć się na miejscu i nie ponosić wydatków podróży tak dalekiej. Przy starannem i umiejętnem pielęgnowaniu, a bezzwłocznych operacyach, jak się to w szpitalu naszym praktykuje, chorzy na oczy przeciętnie pozostają w zakładzie 23 dni, wtedy, gdy w wiedeńskich szpitalach średni pobyt chorych na oczy dochodzi 34 dni.

Ujemną stroną tego procederu na innych oddziałach jest nieporządek, nieład i nadużycia różnego rodzaju, których niepodobna uniknąć. Szpital lwowski cierpi na nieustanne przepełnienie, wstępujący więc zajmuje łóżko wychodzącego i dla tego Izraelici nie leżą razem, lecz muszą być rozrzuceni po różnych salach na dwóch piętrach. Jakkolwiek wydano rozporządzenie, aby wikt, przynoszony Izraelitom, był składany u odźwiernego i odnoszony przez posługaczy szpitalnych na sale, lecz wobec bardzo licznych czynności w godzinie południowej, posługa szpitalna, bez jej powiększenia nie jest w możności dać sobie rady, a ci, co przynieśli wikt, czekać nie chcą, więc w praktyce kończy się na tem, że członkowie towarzystwa prywatnego kręcą się po salach w czasie obiadowym, przynoszą chorym w kieszeniach rzeczy zabronione, kupują u nich chleb i bułki szpitalne i szpiegują jednowierców, którzy nie chcą jeść wiktu koszernego. Jest bowiem wielu chorych, którzy nie życzą sobie tego wiktu, twierdząc przed lekarzami i przed rządcą, że potrawy koszerne są źle przyrządzone i z lichych produktów, obawiają się jednak jeść wikt szpitalny, aby nie narazić się w następstwie na prześladowania za niewykonywanie przepisów religijnych.

Wobec tego byłoby pożądanem, dla utrzymania większego porządku i czystości, dla usunięcia nadużyć, którym tak trudno zapobiedz, nareszcie ze względu na wymogi leczenia, żeby Izraelici w szpitalu mieli wikt wspólny z chorymi chrześciańskimi, jak to istnieje wszędzie. We Lwowie jest szpital izraelicki — niechże się w nim leczą ci, którym religijne ich przekonania wzbraniają spożywania potraw, przygotowanych dla chrześcian. Wyjątek jedynie można zrobić dla chorych na oczy, najprzód dla tego, że w szpitalu izraelickim nie ma oddziału ocznego, następnie dla tego, że oddział ten w lwowskim szpitalu jest pomieszczony w parterze, więc komunikacya jest łatwą, a dozór nie przedstawia wielkiej trudności, zwłaszcza dla tego, że na oddziale ocznym jest możność pomieszczenia Izraelitów zupełnie osobno, tak na oddziale mężczyzn, jak i kobiet, czego na innych oddziałach osiągnąć, z powodu przepełnienia — niepodobna. Takiej zmiany życzą sobie p. Dyrektor, lekarze i Siostry Miłosierdzia.

W 1896 roku na 975 łóżkach w szpitalu lwowskim leczono 13.980 chorych w ciągu 273.268 dniach leczenia. Średni pobyt na wszystkich oddziałach razem wynosił 19.5. Najkróciej leczono na I. oddziale chorób wewnętrznych (11.7), najdłużej zaś na oddziale kiłowo-skórnym żeńskim (26.5) i na oddziale chirurgicznym (24.5). Zmarło w szpitalu 814, co przedstawia 5.8%. Przeciętnie leczono dziennie 748 chorych. Ponieważ kliniki, które będą się mieścić w budynku szpitalnym, zajęły więcej miejsca, aniżeli się spodziewano, zachodzi więc obawa, czy nie przyjdzie się dla jednego z oddziałów szpitalnych wynająć pomieszczenie w jednym z sąsiednich domów lub przystąpić do budowy nowego pawilonu na placu szpitalnym.

Na oddziale chirurgicznym znalazłem 164 chorych. Ze względu na kilka przypadków zbyt długiego leczenia chorych na tym oddziale, tak, iż pielęgnowanie jednego kosztowało zwyż kilkaset zł., wezwałem pp. lekarzy, żeby nie przetrzymywali chorych nad konieczną potrzebę, obchodząc zaś oddział znalazłem tylko jednego, który jest na oddziale pięć miesięcy, lecz zbadawszy osobiście przekonałem się, że nie może być wydalony, gdyż po bardzo obszernem zapaleniu skóry, część tej ostatniej została zgangrenowaną, chory więc ten nie może być wydalonym, dopóki rana nie zagoi się zupełnie.

Badając wydatki na leki i sanitarne potrzeby na tym oddziale, przekonałem się, że ambulatoryjne leczenie, które w roku ubiegłym udzieliło

pomoc 4294 chorym, jest bardzo kosztowne ze względu na leki i opatrunki, udzielane chorym. Aby temu zapobiedz, zaproponowałem, aby tam wprowadzono to samo, co istnieje w szpitalu krakowskim, a mianowicie, aby każdy z majętniejszych pacyentów, otrzymujący opatrunek szpitalny, składał do puszki 30 ct. za opatrunki i leki dla tych chorych, którzy nie mają możności zapłacenia i na kupno płynów dezynfekcyjnych dla lekarzy, którzy im udzielają pomocy.

Przy oddziale chirurgicznym urządzono oddział chorób usznych, nosowych i chorób gardła. Częścią tą, pod dozorem prymaryusza, zawiadują Dr. Trzcieniecki, Reindold i Szpalke.

Oddział 3. (chorób nerwowych) potrzebuje maszyny do stałego prądu elektrycznego. Potrzebie tej łatwo będzie można zadość uczynić, gdy zostanie urządzony elektryczny motor dla pompowania wody.

Upraszam Wysoki Wydział krajowy o polecenie Dyrekcyi szpitala, aby corocznie nim przedstawi preliminarz wydatków na rok następny, zwoływała posiedzenie administracyjne lekarzy ordynujących na oddziałach i po wzajemnem porozumieniu przeznaczała najprzód, ile każdy z oddziałów otrzyma w następnym roku na narzędzia lekarskie, skarzono mi się bowiem, że jedne oddziały w roku 1896 otrzymały więcej, bo udały się wprost do Wydziału krajowego z prośbą o zezwolenie na zakupno instrumentów zagranicą za pewną sumę, a inne oddziały wskutek tego nie otrzymały nic i musiały obchodzić się z narzędziami, będącemi prywatną własnością lekarzy ordynujących.

Na oddziale położnic i chorób kobiecych znalazłem 101 osób, a mianowicie 62 na pierwszym, a 39 na drugim. Budynek, w którym się te oddziały mieszczą, należy do najpiękniejszych i najlepiej zbudowanych w kraju, a pod względem wewnętrznego urządzenia nie ustępuje wzorowym zakładom zagranicznym. Służba też lekarska nie pozostawia nic do życzenia, bo tu nie tylko każda chora jest obsłużona doskonale, ale i młodzi lekarze mogą się wykształcić znakomicie, gdyż jak na oddziale chirurgicznym każdy z nich pod okiem profesora przerabia większą część operacyj tak na oddziale położnic, jak i na oddziale ginekologicznym. Wszystkie ważniejsze przypadki są opisane i znajdują się w kancelaryi zakładu. Stosunek Siostry Miłosierdzia, przydzielonej do tego oddziału, do akuszerek jest jaknajlepszy. Bielizny oddział posiada ilość dostateczną.

Gospodarka szpitala jest oszczędna. Wpływy kosztów leczenia od samopłacących rokrocznie zwiększają się i tak: w 1894 było 20.194 zł. dochodu, w 1895 roku — 24.771, a w 1896 r. 27.757. Wpływy te mogłyby być jeszcze znaczniejsze, gdyby były odpowiednie siły do regularnego urgowania zaległych kosztów leczenia, obecnie bowiem, przy nadzwyczajnie opieszałem traktowaniu spraw tego rodzaju przez c. k. Starostwa, przypomnienia mogą być posyłane zaledwo raz do roku. Wskutek tego zaległości kosztów leczenia wzrastają i w końcu 1896 r. wynosiły 146.075 zł.“

Na Radzie d. 9/3 1897 uchwalono: umieścić tę relacyę w sprawozdaniu do Wys. Sejmu; prócz tego: 1. wezwać rządcę do przedłożenia planu, jak należy w zimie przenosić z kuchni pokarmy, ażeby nie wyziębły; 2. Polecić naprawę bielizny przez szwaczki; 3. Wezwać do przedstawienia wniosku, jakby należało zużyć lokalności prosektoryum; 4. Polecić Dyrektorowi peryodyczne zwoływanie posiedzeń lekarzy w myśl instrukcyi; 5. Wezwać do przedłożenia raportu, jaki skutek wywarło dostarczenie wiktu koszernego żydom. LW. 10.870/97.

Profesor uniwersytetu lwowskiego, Dr. Andrzej Obrzut, objął obowiązki prosektora szpitala lwowskiego i z tego powodu złożył przyrzeczenie służbowe. LW. 24.601/97.

Przełożona Sióstr Miłosierdzia zebrała ze składek 500 zł. i kosztem tym postawiła nowy ołtarz w kaplicy szpitala lwowskiego w stylu gotyckim, wykonany przez p. Sokólskiego. LW. 25.433/97.

Poleciliśmy dyrekcyi szpitala zawrzeć umowę z zakładem św. Józefa dla nieuleczalnych, na mocy której, za bezzwrotną subwencyą, udzieloną

przez Wys. Sejm, zakładowi w kwocie 6 tysięcy zł. w dwóch ratach zakład obowiązuje się utrzymywać po wieczne czasy dwa łóżka bezpłatnie do rozporządzenia Dyrekcyi szpitala we Lwowie. LW. 38.931/97.

Ze względu, iż naprawa bielizny przez chore kobiety w czasie ich pobytu w szpitalu pozostawiała bardzo wiele do życzenia, a wskutek tego bielizna znaszała się bardzo prędko ze szkodą funduszu krajowego, zezwoliliśmy na przyjęcie do szpitala lwowskiego trzech szwaczek do krajania i naprawiania starej bielizny, oraz przyjęcie szwaczek do szycia nowej bielizny, płatnych od sztuki. Szycie bielizny będzie się odbywać pod dozorem Sióstr Miłosierdzia. Koszta najmu pokryte są preliminarzem. (Rubr. VII. poz. 63.) LW. 19.298/97.

Dnia 24. lipca odbył się egzamin w szkole dla dozorczyń chorych wobec jednego z członków Wydziału krajowego i zaproszonych lekarzy tak rządowych jak i autonomicznych i ośmiu kandydatkom wydano dyplomy uzdolnienia do pielęgnowania chorych. Jest to już trzeci kurs, który się odbył w szpitalu. Pielęgnowania chorych gorączkujących nauczał Dr. Arnold, obsługi chorych po operacyach chirurgicznych — doktor Frankowski. Obaj wywiązali się z zadania bardzo dobrze, uczenice bowiem we wszystkich trzech kursach wykazały postępy zdumiewające i są zupełnie przygotowane do ciężkich obowiązków, które kandydatki objąć zamyślają.

Zestawienie wydatków w ciągu ostatnich sześciu lat w szpitalu lwowskim przedstawia się jak następuje:

Rok	Ilość chorych	Dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kuracya chorych zł.	Cała kuracya chorych ct.	Dzień leczenia	Żywienie z pieczywem i winem
1891	12.539	253.610	190.830	15	21	75.2	27.4
1892	13.027	269.863	280.914	16	03	77.3	28.0
1893	12.409	254.471	200.638	16	16	78.8	28.31
1894	12.172	247.817	198.289	16	29	80.0	27.41
1895	13.638	269.768	210.529	15	43	78.4	25.29
1896	15.789	273.268	206.104	13	—	75.4	23.88

Szpital św. Łazarza w Krakowie.

Ruch chorych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie w r. 1896 był następujący:

Nazwa oddziałów	Ilość łóżek	Leczono	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte	Śmiertelność liczbowa	Śmiertelność %	Leczono dziennie
Od. ch. wew. i zak.	250	3.957	75.939	19.19	303.71	648	16.37	208.05
„ Chir. i laryng.	126	1.651	47.079	28.51	373.64	138	8.35	128.98
„ Ocznych	20	316	7.716	24.41	385.80	—	—	21.13
„ Położn.-ginek.	60	1.249	22.146	17.73	369.10	8	0.64	63.44
„ Syfilst.-skórn.	195	2.590	65.641	25.24	336.62	12	0.46	179.83
„ Umysłowo ch.	115	450	47.732	106.07	328.11	61	13.55	130.77
Razem	766	10 213	266.253	26.07	347 58	867	8.48	729.45
Szpital Ś. Ludw. dzieci	108	1.152	29.500	25.60	273.14	269	23.35	80.82
Szpital Ś. Ludw. oseski	12	249	5.438	21.84	453.31	73	29.55	14.89
Razem	120	1.401	34.938	24.93	291.00	342	23.62	95.71

Nieprzyjęto w ciągu roku 1896 mężczyzn 591, kobiet 600, razem 1191. Najwyższy stan chorych d. 12. marca 1896 wynosił 788.

Najniższy stan 1. października wynosił 605.
Leczono na zakaźne ostre choroby 749, z tej liczby zmarło 49.
Na gruźlicę różnych narządów leczono 983, z tego zmarło 268.
Na nowotwory leczono 355 — zmarło 58.
Na choroby weneryczne leczono w ogóle 1419.
Konających przywieziono do zakładu 42.
Na chirurgicznym oddziale dokonano operacyj 1212.
Na oddziale położniczym było dokonanych operacyj 73, na ginekologicznym 57; liczba operacyj cięższych położniczych, na oddziale prof. Marsa dokonanych — 82.

W ubiegłym roku szpital został wzbogacony nowym aparatem dezynfekcyjnym, urządzonym kosztem 3.700 zł. i pomieszczonym w osobnym domku. Aparat ten rozmiarów znacznych, dozwalający na dezynfekcyę całych łóżek, działa bardzo dobrze, jak próby bakteryologiczne wykazały, przytem przedmioty dezynfekcyonowane wychodzą z aparatu zupełnie wysuszone. Jest to jeden z najlepszych i najpraktyczniejszych aparatów dezynfekcyjnych, a pożyteczność jego pod względem sanitarnym jest bardzo wielka.

W roku ubiegłym poniósł szpital dotkliwą stratę: wieloletni prymaryusz oddziału chorób wewnętrznych, Dr. Stanisław Paszkowski, złożony ciężką chorobą musiał zaniechać pełnienia obowiązków; na miejsce jego mianowaliśmy Dra Antoniego Krokiewicza, c. k. radcę, byłego prosektora szpitala lwowskiego. LW. 29.481.

Z relacyi naszego Inspektora wyjmujemy następujące szczegóły:

W szpitalu św. Łazarza w Krakowie w roku 1896 dokonano, co następuje:

Oddział położniczo-ginekologiczny podzielono na dwie części: jedna z nich pozostała pod kierunkiem prof. Dra Jordana, druga zaś pod kierownictwem Dra Marsa, prof. c. k. szkoły położnych. Przy podziale tego oddziału przeniesiono magazyn oddziałowy do ubikacyi, w której poprzednio prano i suszono bieliznę dla noworodków tegoż oddziału, zaś w ubikacyi po magazynie oddziałowym urządzono kancelaryę dla oddziału c. k. szkoły położnych.

Urządzono pomieszkanie dla asystenta c. k. szkoły położnych na oddziale skórnym.

Z funduszu preliminowanego na sprzęty, oprócz uzupełnienia zużytych i reparacyi popsutych, zrobiono we własnym zarządzie 30 łóżek żelaznych, na wymianę drewnianych, spróchniałych i zanieczyszczonych.

Z funduszu preliminowanego na utrzymanie budynków, oprócz zwykłych konserwacyjnych robót murarskich, stolarskich, ślusarskich, ciesielskich i zduńskich, powtarzających się corocznie, wykonano jeszcze: *a)* Krat żelaznych do okien 9 sztuk dla oddziału syfilitycznego i osadzono je w celu zapobieżenia ucieczki chorych; *b)* okien z okuciem i oszkleniem 20 sztuk, które osadzono w kwadratach starego gmachu, w miejsce starych, zupełnie zniszczonych; *c)* Bramę żelazną do kościoła; *d)* Drzwi dwuskrzydłowe z okuciem do apteki w miejsce jednoskrzydłowych zużytych.

Ułożono posadzkę kamionkową w korytarzach oddziału położniczo-ginekologicznego i oddziału syfilitycznego w miejsce podłóg grzybem zniszczonych.

Ułożono posadzkę z płyt cementowych w kuchenkach oddziałów położniczo-ginekologicznego i syfilitycznego w miejsce podłóg zupełnie zniszczonych.

Postawiono werandę dla pomieszczenia części chorych oddziału chirurgicznego.

Przybudowano przy kotłowni pomieszczenie dla dezynfektora, sprowadzonego od firmy Bolzano-Tedesco et Co w Szlam, który funkcyonuje bardzo dobrze.

Sprowadzono od firmy Wolf et Co destylator dla apteki szpitalnej mogący dziennie dostarczyć 100 litrów wody.

Płótno dla chorych na bieliznę sprowadzono z Korczyny, płócienka z Andrychowa, a koce białe z Glinny-Nawaryi.

Pralnia wyprała bielizny 387.150 kilogramów, czyli 819.365 sztuk, kosztem 5.291 zł. 58 ct., a zatem pranie jednej sztuki kosztuje 0·6458 ct.

W kościele naprawiono ołtarz, dodano prześliczne marmurowe antepedium z czarnego marmuru krajowego.

Wszystkie pokoiki na oddziale położniczo-ginekologicznym i w części oddziału kiłowego kobiet zostały polakierowane; można więc utrzymać w nich wzorową czystość, a jeżeli uda się przeprowadzić dobrą a tanią wentylacyę, będą to doskonałe separatki. P. Dyrektor oświadczył mi, że pod tym względem będzie robić doświadczenia.

Na oddziale położniczo-ginekelogicznym z jednego z takich pokoików urządzono bardzo ładny pokój operacyjny.

Jedną z najważniejszych rzeczy, które potrzeba będzie zrobić, jest uregulowanie i zdrenowanie ogrodu, bo bez tego nie można przystąpić do żadnej budowy na tym gruncie, ani do uprawy, a jest to przestrzeń szesnastomorgowa, której regulacya i zdrenowanie będzie kosztować do 8 tys. zł. Grunt tak wielki w środku miasta, przy obecnych cenach ziemi, ma wartość do 200 tys. zł.; obrócony na ogród warzywny powinienby przynieść do 10 tys. zł. dochodu w Krakowie, ale dla tego potrzebaby znieść wały i pagórki, zasypać stawy i jamy, czego dokonać środkami domowymi niepodobna i dla tego szpital, mający taki wielki obszar ziemi, uprawia tylko cząstkę, która mu przynosi w produktach ziemi zaledwo nieco więcej nad 1 000 zł.

Druga rzecz, którą najdalej z wiosną potrzeba będzie zrobić, jest budowa domku na warstaty i dla pomieszczenia stolarza, piekarzy i ogrodnika, a także odźwiernego. Miejsce na to nie jest jeszcze wybrane, bo domek ten będzie usunięty wgłąb ogrodu, aby stuk, hałas i łoskot w stolarni nie niepokoiły chorych. Na budowę możnaby użyć części procentów corocznie przypadających z kapitałów szpitala, jest to bowiem inwestycya, która powiększy majątek szpitala.

Przejrzałem projekt regulacyi ulic na Blichu. Jedna z nich ma przeciąć teren szpitala św. Łazarza w ten sposób, że oddzieli mającą się budować na Blichu klinikę chorób wewnętrznych od kompleksu budynków szpitalnych, co się stanie nadzwyczajnie niedogodnem przy objęciu klinik w zarząd szpitala. Czy nie należałoby już teraz zacząć robić jakie kroki, aby zapobiedz tym wielkim niedogodnościom, jakie wynikną z przeprowadzenia nowej ulicy w taki niefortunny sposób.

Sprawozdanie komisyi sanitarnej Wysokiego Sejmu zwróciło uwagę, że średni czas pobytu chorych w szpitalu św. Łazarza jest dłuższym, aniżeli w powszechnym szpitalu we Lwowie. Według p. Dyrektora na dłuższy czas pobytu chorych wpływają następujące okoliczności: 1. Wymaganie ludności i kas chorych, aby ze szpitala wychodzili rekonwalescenci w takim stanie, aby bezzwłocznie mogli się oddać zwykłym zajęciom; 2. Wymaganie władzy policyjnej i wojskowej co do gruntownego wyleczenia chorób wenerycznych; 3. Chorzy pierwszej i drugiej klasy, tudzież klinika chorób wenerycznych i c. k. szkoła położnic, uwzględniające cele naukowe i nauczanie, przyczyniają się do przedłużenia czasu średniego pobytu chorych w szpitalu.

I w tym roku jak w przeszłym, część muru otaczającego szpital ze wschodniej i zachodniej strony, została naprawiona i wzmocniona należycie. Z południowej tylko strony rząd nie dotrzymał umowy, zawartej z nim przy oddawaniu darowanego ze strony Grzegórzek gruntu na zakład anatomii patologicznej i zamiast muru, który miał być postawiony z tej strony, postawił drewniane sztachety, przez które przeleźć bardzo łatwo i naraża przez to ogród warzywny szpitala na znaczne straty, bo niepodobna uchronić go od złodziei.

Magazyny w szpitalu są utrzymane we wzorowym porządku, tak samo spiżarnia, kuchnia, pralnia, łazienki i dom maszynowy.

Na oddziale ocznym jest 20 łóżek, prawie nieustannie zajętych. Z powodu choroby profesora oddział ten prawie cały rok był prowadzony przez lekarzy młodszych. Oddziały chorób wewnętrznych są nieustannie tak przepełnione, że musiano wstawiać łóżka zapasowe na środek sal, pomimo niezmiernej dbałości Dyrektora, aby nie przyjmowano takich chorych, któ-

rym szpital nie może okazać żadnej pomocy. Za asygnowane w roku przeszłym przez Wysoki Sejm 1.000 zł. na urządzenie osobnych sal dla klasowych, urządzono 10 pokoi dla chorych pierwszej i drugiej klasy. Całe urządzenie jest tak dobre, że może zadość uczynić najwybredniejszym wymaganiom: pokoje mają ściany lakierowane, posadzki ładne, łóżka z materacami sprężynowymi, bielizna cienka i b ała, dywaniki, chodniki, fotele i sprzęty stołowe zupełnie nowe.

Na oddziale kiłowym zrobiono także dość wiele dla czystości i łatwiejszego utrzymania porządku. Dr. Krzyształowicz, w interesie nauki, własnym kosztem sprowadził tuberkulinę Kocha dla wypróbowania jej przy leczeniu gruźlicy skóry (lupus). Jest to preparat bardzo drogi, który go kosztował do 400 zł.; według mego zdania leczenie to przyszłości niema.

Na oddziale chirurgicznym odnowiono salę operacyjną i salę do laparatomii, urządzono dzwonki elektryczne i poczyniono inne ważne naprawy. W dniu inspekcyi przyszedł telegram z Wiednia, donoszący o mianowaniu Dra Obalińskiego profesorem zwyczajnym wszechnicy Jagiellońskiej.

Na oddziale chorób umysłowych znalazłem 130 chorych; bieżący rok był bardzo szczęśliwy, bo nie było żadnego przypadku uszkodzenia chorych, pomimo wielkiego przepełnienia. W czasie urlopu prymaryusza zastępuje go Dr. Torczyński, człowiek wielkiej pracy i sumienności.

Naukowe zebrania młodszych lekarzy odbywają się tak, jak w latach poprzednich, pod kierunkiem czynnego, niezmordowanego i energicznego Dyrektora, który jest duszą szpitala św. Łazarza.

W szpitalu św. Ludwika dla dzieci postawiono w tym roku w ogrodzie osobny budynek na kuchnię, pralnię i pokój dla szwaczek. W szpitalu oprócz chorych ambulatoryjnie leczono w 1896 roku 6.164 dzieci; daje to miarę, jak wielkiem dodrodziejstwem jest ten szpital dla Krakowa i stolicy.

Na Radzie 12. października uchwalono wezwać rząd do odgraniczenia colegium medicum od ogrodu szpitalnego murem.

C. k. szkoła położnic w Krakowie.

Profesorowie fakultetu lekarskiego uniwersytetu Jagiellońskiego w r. 1894, po gruntownem zbadaniu ubikacyj szpitalnych, w których się mieścił oddział położniczo-ginekologiczny szpitala św. Łazarza, uznali podział oddziału tego na dwie części i oddanie jednej z nich na użytek c. k. szkoły położnych za zupełnie odpowiednie dla celów dydaktycznych i leczniczych, tak samo pomieszczenie dla kancelaryi i dla asystenta uznali za dobre.

Memoryał w sprawie tej przedstawiony c. k. Ministerstwu oświaty, przysłało nam c. k. Namiestnictwo, zapytując, czybyśmy nie zgodzili się na ten podział. Ze względu na potrzebę istnienia takiej szkoły w Krakowie, odpowiedzieliśmy, iż jesteśmy gotowi zadość uczynić tej prośbie z jednym warunkiem, że umieszczenie szkoły położnych w szpitalu pod żadnym warunkiem nie może obciążyć funduszu szpitalnego, a względnie krajowego.

W roku ubiegłym Inspektor szpitali, składając relacyę z lustracyi szpitala św. Łazarza doniósł, że szkoła położnic jest już pomieszczona w szpitalu dobrze, o ile to być mogło, ale miejsca posiada mało, tak, że 80 akuszerek, które obecnie pobierają naukę, ledwo obrócić się może w tych salach, które są oddane do użytku szkolnego.

D. 2. marca b. r. c. k. Namiestnictwo przesyłając nam relacyę referenta sanitarnego z wizytacyi tej szkoły prosiło, abyśmy wzięli pod rozwagę, czy nie dałoby się usunąć niedogodności, wypływające z niedostatecznego pomieszczenia tej szkoły.

Po zaczerpnięciu opinii Dyrektora szpitala św. Łazarza uwiadomiliśmy c. k. Namiestnictwo, iż dla c. k. szkoły położnic żadnych nakładów z funduszu krajowego czynić nie możemy, zwłaszcza, że już w odezwie naszej z 10./XII. 1895 L. 77.588 zastrzegliśmy, iż ani wprowadzenie w życie tej szkoły, ani prowadzenie jej nie powinno narazić fundusz szpitalny, względnie krajowy na żadne wydatki nadzwyczajne.

Zwróciliśmy przytem uwagę c. k. Namiestnictwa, iż pomimo tego zastrzeżenia w roku ubiegłym tak w salach, jak i w korytarzach, zajętych na szkołę, zostały zrobione różne ulepszenia, które kosztowały fundusz krajowy 800 zł., lecz, że prawidłowe stosunki i uwzględnienie wszystkich wy-

mogów tak szpitalnych, jak i dydaktycznych może nastąpić dopiero po wybudowaniu nowego zakładu położniczego; tymczasem zaś musi c. k. szkoła wymogi swe ograniczyć, albowiem wiele najsłuszniejszych żądań nawet w razie przyznania specyalnego kredytu w gmachu obecnym dla braku miejsca wprost uwzględnić się nie da. LW. 23 524/94.

Wydatki szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Zestawienie wydatków w ciągu ostatnich sześciu lat przedstawia się tak:

Rok	Ilość chorych	Dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kuracya jednego chorego zł.	ct.	Dzień leczenia kosztował	Dzień żywienia
1891	8.285	215.543	173.875	20	98	80.6	28.83
1892	8.745	219 036	178 286	20	38	81.0	29.77
1893	9.456	230.890	176.379	18	65	76.3	27.51
1894	9.426	250.909	184.857	19	61	73.6	26.78
1895	9.920	266 132	194.309	19	58	73.01	26.39
1896	9.929	266.253	198.572	19	99	74.54	25.86

Z powodu zamianowania Dra Alfreda Obalińskiego, prymaryusza szpitala św. Łazarza, profesorem zwyczajnym uniwersytetu Jagiellońskiego, uwalniając go od obowiązków, Wydział krajowy wyraził pełne uznanie tak za jego odznaczającą się służbę w szpitalu, jako też za wykształcenie całego zastępu młodych lekarzy szpitalnych w chirurgii. Tymczasowe pełnienie obowiązków kierownika oddziału chirurgicznego na wniosek Dyrekcyi szpitala św. Łazarza i Komitetu administracyjnego zostało do rozstrzygnięcia wyniku konkursu powierzone Drowi Rudolfowi Trzebickiemu, Docentowi chirurgii c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego. LW. 60.770/97.

Zezwoliliśmy, ażeby szpital św. Łazarza wysłał na wiedeńską wystawę urządzeń humanitarnych rysunki i plany budynków szpitalnych, a także tablicę graficzną, ilustrującą stan chorych w ostatniem dziesięcioleciu. Na koszta wystawy wyznaczyliśmy kredyt nieprzekraczalny 250 zł. LW. 59.426/97.

Zakład dla umysłowo-chorych w Kulparkowie.

Ruch chorych w zakładzie dla umysłowo-chorych w Kulparkowie w ostatnich sześciu latach był następujący:

Rok	Ilość łóżek	Leczono	Dni leczenia	Opuściło zakład: Wyleczonych	Niewyleczon.	Za rewers.	Do innych zakład.	Zbiegło	Śmiertelność: Liczbowo	%	Średni pobyt	Leczono dziennie
1891	572	1274	218.180	224	203	98	10	2	137	10.7	171.1	597
1892	572	1310	229.993	230	186	95	5	3	151	11.5	176	640
1893	572	1342	234.597	230	231	72	14	6	170	12.6	174	643
1894	572	1342	232.411	212	178	72	14	6	154	11.4	173	636
1895	572	1364	239.198	242	178	95	12	4	141	10.3	175	655
1896	572	1427	245.933	240	3	80	13	2	154	10.7	172	673

Z raportu Inspektora przytaczamy następujące wyjątki:

„Stosując się do życzenia Komisyi sanitarnej Wysokiego Sejmu w braku szczegółowych sprawozdań, postaram się skreślić pokrótce stosunki, istniejące w zakładzie pod względem lekarskim.

Formy cierpień umysłowych, w miarę poglądów i zapatrywań różnych psychiatrów, mnożą się nieustannie, bo przebieg jednostajny, typowy w chorobach umysłowych należy do nadzwyczajnie rzadkich wypadków. Najczęściej objawy różnych form zboczenia umysłowego pojawiają się jeden po drugim, tak, że trzeba dość długiego czasu, aby postawić należyte rozpoznanie. Zresztą pod względem leczniczym nie przedstawia to wielkiego znaczenia, zakład bowiem, pielęgnujący przeciętnie 673 chorych dziennie, nie może zbytnio indywidualizować leczenia, zwłaszcza, posiadając tylko pięciu wraz z Dyrektorem lekarzy, na których leży obowiązek leczenia, dyżurów i utrzymywania historyi chorób w porządku. Przedewszystkiem więc praca lekarzy kieruje się ku postawieniu organizmu każdego chorego w najlepsze warunki dla uleczenia umysłu za pomocą należytego odżywiania ciała, aby ustrój jego zrobić jaknajwięcej odpornym przeciwko szkodliwym wpływom, a umysł wprowadzić do równowagi, usuwając wszystko, co może wywołać silniejsze wzruszenie. Oprócz dobrego pożywienia lekarze zwracają jaknajwiększą uwagę na czystość ciała, częsty o ile możności ruch na świeżem powietrzu, na sen i odpoczynek chorego, po odpowiedniem do sił jego i usposobień zatrudnieniu dziennem, nareszcie na uspokojenie umysłu i usunięcie wszystkiego, co może przypomnieć powód choroby. Ze środków odżywczych, oprócz odpowiedniego do przyzwyczajeń pożywienia, jedno z pierwszych miejsc zajmuje wyskok w postaci piwa, wódki lub wina. Pod względem zaś lekarskim używa się oprócz wpływów psychicznych, trzymania chorych w łóżkach zwykłych lub siatkowych, kąpieli, zawijania ciała w wilgotne prześcieradła i koce, w rzadkich wypadkach — odosobnienia, a wreszcie środków aptecznych. Wszyscy chorzy raz na tydzień biorą kąpiel dla zachowania czystości.

Trzymanie w łóżkach niespokojnych i gwałtownych, a w ważniejszych razach zawijanie ich w wilgotne prześcieradła i koce, zastosowane od roku przeszłego, wykazało, że jest to taki dobry środek, że dawny system odosabniania używa się tylko wyjątkowo i coraz rzadziej, tak, że część separatek można było obrócić na sypialnie dla chorych. Pomiędzy środkami nasennymi na pierwszem miejscu stoi sulfonal, potem chloral, paraldehyd, rzadziej morfina i kąpiele ciepłe wieczorem. Zakład dokłada najusilniejszych starań, aby zatrudniać jaknajwiększą ilość chorych pracą fizyczną, która wiele się przyczynia do lepszego odżywiania ciała i przyprowadzenia umysłu do równowagi. Od 100 do 120 chorych dziennie było zatrudnionych pracą w polu, w kuchni, pralni i szwalni, lub w warstatach stolarskim, krawieckim, szewskim, lub przy wyrobie słomianek, kapeluszy i t. d. Prace jednak w warstatach na większą skalę rozwinąć się nie mogą należycie, bo rzemieślnicy zakładowi są obowiązani przysposabiać dla zakładu obówie i odzież dla chorych, nie mogą więc w zupełności oddawać się nauczaniu i śledzeniu za pracą uczniów. Chorzy pracujący, obok pewnej małej płacy dziennej, która im się składa na książeczkę kasy oszczędności, dostają podwieczorek, a niektórzy kieliszek wódki i tytoń do palenia. W święta i niedziele do zabawy chorzy mają domino, warcaby, karty i książki do czytania, a należący do inteligencyi bilard, instrumenta muzyczne i ładną biblioteczkę. Corocznie też, podczas karnawału, Dyrekcya urządza raz na tydzień dla mężczyzn i kobiet wspólną zabawę z tańcami. Czasami też Dyrektor wysyła chorych z dozorcami do teatru na popołudniowe przedstawienia lub do parków miejskich na spacer. W pięknej kaplicy zakładowej codziennie odbywa się nabożeństwo w obu obrządkach i na nabożeństwach tych udział biorą chorzy spokojni.

Posługa zakładowa, pomimo zdarzających się usterek przeważnie wypełnia gorliwie swe obowiązki. Porządkowania w domu, froterowania podłóg, ścielenia łóżek, noszenia drzewa i jedzenia na oddziały dokonywają chorzy. Do zakładu z uszkodzeniami cielesnymi w r. 1896 przybyło 21; w samym zakładzie uszkodzonych samowolnie lub przypadkowo było 26; dozorców i dozorczyń uszkodzonych przez chorych było 10. Wydalono w r. 1896 z zakładu jako niezdolnych do służby 27 dozorców i dozorczyń.

Muszę dotknąć jednej ważnej sprawy i wziąść w obronę lekarzy pracujących w zakładzie przed zarzutem iż przy tak obfitym materyale ja-

kim rozporządzają, mało się oddają naukowej pracy. Przy 673 chorych przeciętnie pielęgnowanych dziennie, każdy z czterech lekarzy musi opatrzeć 168 chorych, zwiedzić i przypisać leki dla obłożnie chorych, zaludniających infirmeryę, zarządzić co należy na oddziale szałowym, udzielić sztucznego pożywienia tym którzy jeść nie chcą, zapisać w historyi choroby często zmieniające się objawy, być nieustannie w zakładzie, bo co chwila zdarzają się kłótnie, bójki, lub nawet samouszkodzenia chorych tak we dnie jak i w nocy, nareszcie dokonać sekcyi zmarłych i spisać protokoł. Po całodziennej takiej nużącej i bardzo odpowiedzialnej pracy zawodowej i biurowej zaledwo uda się im coś przeczytać z zakresu psychiatryi i śledzić za rozwojem jej, aby stać ciągle na wysokości postępu nauki. Sprawozdania i prace naukowe przy takich warunkach stają się nadzwyczaj trudną rzeczą i nie mogą być wymagane w należytem zakresie, bo zadaniem lekarzy zakładowych jest właściwie leczenie wypadków chorobowych, a nie posuwanie naprzód nauki, która należy do klinik.

Przechodząc do spraw administracyjno gospodarczych donoszę iż oprócz zwykłych corocznych konserwacyjnych robót w r. 1896 dokonano:

1. Montowania nowego kotła parowego, a nadto zrobiono nowe kominy żelazne, łączące wszystkie kotły parowe z głównym kominem.

2. W łazienkach oddziału kobiet dano sklepienie betonowe podobnie jak w roku poprzednim uczyniono to w łazienkach oddziału mężczyzn

3. Sprawiono 5 wanien miedzianych do tych łazienek.

4. Wybetonowano korytarz od kuchni do oddziału kobiet i mężczyzn, a także do rozmównicy Sióstr Miłosierdzia. Podłogi tego rodzaju dają nietylko większą możność utrzymania czystości, ale są trwalsze i nie potrzebują przez czas dłuższy konserwacyi.

5. Dano również podłogę betonową w pralni zakładowej.

6. Sprawiono w jednej z celek oddziału kobiet duże okno żelazne z grubemi matowemi szybami.

7. Sprawiono dla użytku chorych 40 łóżek żelaznych zwyczajnych z materacami drucianymi.

8. Sprawiono 20 nowych klozetów odwietrzanych torfem.

9. Naprawiono strop kuchni, który zaczął od wilgoci gnić w niektórych miejscach.

Wadliwemi są latryny w obu skrzydłach głównego budynku bo są cuchnące i kaloryfery w nowych pawilonach, bo grzeją bardzo niejednakowo.

Wszystkie materyały spożywcze w magazynie znalazłem bardzo dobrej jakości a wikt chorych smacznie i dobrze przyrządzony, zwłaszcza doskonałą była zupa rumfordzka.

W pralni zakładowej wyprano 231.334 sztuk bielizny, a ponieważ pranie kosztowało 4.799 zł. 43 ct. wypranie jednej sztuki kosztowało 2 ct. W stajni znalazłem 30 krów, które dają przeciętnie po 175 kwart mleka dziennie.

Bilans gospodarstwa folwarcznego był następujący:

Dochody.		**Wydatki.**	
1. Uprawa pól . .	2826 złr. 15 ct.	Uprawa pól . .	2308 złr. 31 ct.
2. Trzoda chlewna .	3571 „ 19 „	Trzoda chlewna .	2300 „ 84 „
3. Krowiarnia . .	4887 „ 19 „	Krowiarnia . . .	3919 „ 14 „
4. Wołownia . . .	2559 „ — „	Wołownia . . .	2459 „ — „
5. Ogrody warzywne	866 „ 38 „	Ogrody warzywne	998 „ 45 „
		Asekuracya . . .	79 „ 48 „
		Podatki	110 „ 86 „
		Zysk	2533 „ 83 „
Razem .	14.709 złr. 91 ct.	Razem .	14.709 złr. 91 ct.

„Dziennnik Polski“ pomieścił w łamach swoich artykuł zawierający skargę na Dyrektora zakładu za to iż wzbronił w sposób szorstki i despotyczny wstępu do zakładu dwom osobom, które według „Dziennika“ miały

interes do zarządu. Korzystając z pobytu w zakładzie starałem się wyświecić tę sprawę i przekonałem się że do skargi tej publicznej, a ubliżającej kierownikowi zakładu nie było najmniejszej podstawy. Dwaj ci młodzi ludzie nie do zarządu mieli interes, a prosili Dyrektora, aby im pozwolił przyjąć udział w tańcach, które odbywają się w zakładzie w salach leczniczych w czasie karnawału. Wysłuchawszy tej prośby i przekonawszy się że proszący nie mają ani krewnych, ani znajomych w zakładzie Dyrektor na podstawie § 38. instrukcyi odmówił wstępu, zakład bowiem ma obowiązek zachować wszystko dotyczące chorych w tajemnicy, aby nie przynieść im szkody po wyjściu z niego. Dyrektor żądał od „Dziennika“ sprostowania, którego jednak ten ostatni nie umieścił z powodu iż ci dwaj obrażeni ludzie są jego reporterami“.

Na Radzie d. 23 marca uchwalono przyjąć do wiadomości i umieścić relacyę inspektora w sprawozdaniu do Sejmu (LW. 17220/97).

D. 19 lipca odbyło się w zakładzie Kulparkowskim uroczyste wręczenie premii 10 dukatów w złocie dozorcy chorych Jakubowi Pawlaczkowi za dziesięcioletnią nienaganną służbę w zakładzie. Członek Wydziału krajowego wobec zebranych lekarzy, urzędników zakładowych, służby oddziałowej i chorych, po stosownem przemówieniu, wręczył mu premję, poczem odbył się podwieczorek dla chorych i służby.

Zestawienie wydatków w ciągu ostatnich lat sześciu w zakładzie kulparkowskim przedstawia następujące cyfry:

Rok	Ilość chorych	Dni leczenia	Wydatek roczny	Kuracya jedne o kosztowała zł.	ct.	Dzień leczenia kosztował	Żywienie z piecz. i winem
1891	1 274	218 180	173.445	136	77	79.5	28.59
1892	1.310	229.993	190.860	145	70	75.9	31.20
1893	1.342	234.597	183.827	123	42	78.3	29.60
1894	1.342	232.422	188.727	140	63	81.1	28 64
1895	1.364	239.198	195.627	143	42	81.7	27.37
1896	1.427	245.933	192.583	128	62	78.3	25.41

Szpitale prowincyonalne.

Ruch chorych.

Ruch chorych w szpitalach prowincyonalnych i wydatki na ich utrzymanie w ciągu ostatnich sześciu lat były następujące:

Rok	Łóżek	Chorych	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte dni	Umarło Liczb.	%	Ilość leczon. dziennie	Wydatek roczny na wszystkie szpitale	Koszt leczenia jednego chorego	Koszt dnia leczenia	Dzień żywienia
1891	1782	24.182	579.400	23.9	324	1677	6.9	1587	290.080	11.99	50.0	20.0
1892	1784	25.814	600.061	23.2	336	1928	7.4	1644	303.716	11.73	50.6	21.4
1893	1876	25.623	608.108	23.7	324	1914	7.4	1666	296.794	12.53	48.8	18.4
1894	1899	26.571	634.287	23.8	334	1955	7.3	1737	321.594	12.10	50.7	19.9
1895	1901	28.281	664.901	22.8	350	1913	6.7	1776	333.889	11.81	51.7	19.2
1896	1909	28.515	663.599	23.2	347	1790	6.2	1801	365.092	12.09	55.0	20.3

Jak w roku poprzednim na czele umieszczamy ogólne sprawozdanie Inspektora szpitali o stanie zakładów leczniczych na prowincyi w r. 1896.

„W obecnem ogólnem sprawozdaniu uważam za obowiązek dotknąć pewnych stron bytu naszych szpitali prowincyonalnych, względem których panują zapatrywania odmienne nawet wśród lekarzy i wyjaśnić czem, one są dla ludności kraju, czego można i powinno wymagać od tych zakładów, na których utrzymanie kraj łoży tyle wydatków.

„Przedewszystkiem wiele osób i w wielu miejscach często podnosi głos o konieczności wyrzucenia szpitali ze środka miast na dalekie przedmieścia, motywując żądanie swoje wymaganiami hygienicznemi i niebezpieczeństwem wrzekomo grożącem miastu w razie wybuchu zarazy lub nagromadzenia zakaźnie chorych w szpitalu. Opinie te wygłaszają nie tylko dyletanci sanitarni, ale często jak wspomnieliśmy wyżej, nawet lekarze obznajmieni z wewnętrznem urządzeniem szpitali naszych".

Ponieważ faktem jest, że w Galicyi większa część szpitali prowincyonalnych znajduje się w środku miasta, dla tego sprawa ta nabiera ogólnego znaczenia i parę słów należy jej poświęcić. Kto zna zbliska zdrowotne urządzenia miast naszych i miasteczek, ten twierdzenie o niebezpieczeństwie szpitala dla miasta natychmiast odwróci i zapyta, czy przypadkiem dla szpitali raczej sąsiedztwo domów mieszkalnych nie może być szkodliwe. Zaprawdę potrzeba bardzo jaskrawych barw do odmalowania tej nędzy sanitarnej, która się roztacza wśród brudnych ulic, uliczek i zaułków żydowskich szczególnie dzielnic, gdzie uboga i ciemna ludność żyje w ciasnem skupieniu, w lepiankach ubogich bez podłogi, z dziurawymi dachami, gdzie niema miejsc ustępowych, niema bruku, niema kanalizacyi i niema niczego co nauka uznała jako warunek zdrowia publicznego. Ta właśnie dzielnica, gdzie się szpital znajduje jest głównem korytem, w którem płynie ospałe życie handlowe i przemysłowe miasteczka, że ruch targowy i przejezdny przesuwa się tamtędy przyczyniając się jeszcze do zwiększenia nieporządku. Wobec tego, sąsiad, szpital, z urządzeniem zdrowotnem, z ciągłą uwagą lekarzy, dezynfekcyą ścieków i ustępów, z odosobnieniem zakaźnych chorób, z pralnią chemiczną niszczącą zarazki, szpital nad którym unosi się woń jodoformu i kwasu karbolowego, (a ta to właśnie woń razi powonienie mieszkańców i ma zanieczyszczać powietrze), jest chyba stroną nie krzywdzącą, a krzywdzona.

Upatrywanie więc niebezpieczeństwa dla miasta w położeniu śródmiejskiem szpitala niczem nie jest uzasadnione i dla szpitala jest prędzej niekorzystne, jak dla miasta. W ciągu ćwierć wieku jak jestem inspektorem szpitali żadna choroba epidemiczna nie wylała się na zewnątrz któregokolwiek bądź ze szpitali.

Zresztą położenie to nie tylko prowincyonalnych ale i stolicznych szpitali ma swe uzasadnienie historyczne. Szpitale dawniej powstawały na gruncie chrześciańskiego miłosierdzia i dla tego najczęściej tuliły się do murów kościelnych, rozpościerały się po klasztorach i domach prywatnych wśród miasta stojących, a wolą fundatorów przeobrażonych na lazarety. Po dziś dzień mamy dowody że tą drogą tworzyły się szpitale nie tylko u nas, ale i w całej zachodniej Europie, gdzie stare szpitale stoją zwykle w najgęściej zaludnionej części miasta. Według modły takich początków zakładano dalej szpitale wśród ludnych części miast, kierując się tradycyą i wygodą pod względem administracyi i gospodarstwa i dziś jeszcze szpitale umieszczone poza obrębem zaludnionych części miast należą w całej Europie do wyjątków. W najnowszych dopiero czasach objawiła się dążność do budowania szpitali za miastem a jednym z powodów tego odśrodkowego ruchu jest okoliczność, że nowożytny szpital zbudowany na zasadzie oddzielnych pawilonów, zbyt wiele potrzebuje zająć przestrzeni, aby wśród miasta mógł się swobodnie rozłożyć.

Dowodząc że nie jest szkodliwem dla ludności miejskiej centralne położenie szpitali, miałem na myśli przekonać że położenie to samo przez się nie jest dostatecznym powodem, aby zakłady gotowe, istniejące i z wielkim wydatkiem grosza publicznego stworzone, jak naprzykład w Przemyślu lub w Sokalu, albo w Złoczowie zamykać i z nowym wydatkiem za miasto wynosić, li tylko dla tego, że leży wśród miasta. Nie ulega jednak wątpliwości że przy tworzeniu nowych szpitali potrzeba kierować się o ile można nową zasadą umieszczania szpitali w oddaleniu od domów mieszkalnych

przez wzgląd na interes samych szpitali, które w otoczeniu drzew i zieleni, w wolnym przestworze, swobodnie mogą się rozwijać.

Muszę jednak zwrócić uwagę, na ważną okoliczność że koszt utrzymania szpitali poza miastem położonych jest znacznie większy, bo administracya i gospodarstwo jest utrudnione, kontrola tak lekarska jak i administracyjna staje się luźniejszą, wszystkie dostawy droższe, nareszcie w szpitalu musi mieszkać lekarz, którego płaca powinna być zwiększoną, bo nikt ze zdolniejszych lekarzy nie pójdzie na posadę licho płatną i nie mając możności zarobku ubocznego za pomocą praktyki lekarskiej.

„Teraz przejdę do wewnętrznego ustroju szpitala prowincyonalnego i ku warunkom właściwym mu, ze względu na prowincyonalny charakter".

Prawie wszystkie szpitale w kraju istniejące zaczynają obecnie cierpieć na przepełnienie. Równocześnie z przepełnieniem sal chorymi następuje przepełnienie jeszcze większe składów, miejsc ustępowych i t. p. i potrzeba nieraz użyć wielkich wysiłków ze strony zarządu, aby szczupłość miejsca nie utrudniła w wysokim stopniu administracyi zakładu. Prawie wszędzie w szpitalach brak dobrej kanalizacyi i studzień z dobrą wodą. Pierwszą, do pewnego stopnia zastępują staranne urządzenia, dozwalające na peryodyczny wywóz nieczystości stałych i płynnych z hermetycznie zamkniętych zbiorników, lub urządzenie beczek systemu Lesage'a. Brak zaś dobrej wody do picia jest ogólną klęską prawie wszystkich miast naszych, tak że służba zdaleka musi wodę przynosić do picia i to jeszcze niezbyt dobrą. Są miejsca do tego stopnia pozbawione dobrej wody do picia, że fizyk powiatowy rzeszowski z zupełną słusznością wypowiedział iż „mieszkańcy piją mocz jeden drugiego". Można sobie wyobrazić jak jest utrudnionem dawanie dla chorych kąpieli, które w pewnych chorobach są konieczne. Cierpi na tem zarząd, bo jest utrudnioną jego czynność, cierpią niewygodę lekarze, nareszcie cierpią i chorzy.

„Pod względem utrzymania chorych jest znaczna różnica pomiędzy szpitalami krajowymi i prowincyonalnymi. W pierwszych, znajdujących się w stolicach kraju, gdzie główny rdzeń chorych stanowi ludność jeżeli nie wyłącznie oświecona, to przynajmniej oswojona z publicznemi wygodami, zachowana być musi pewna miara w pościeli i w usłudze i w pożywieniu. Dla tego tu się spotykamy ze sprężynowymi materacami, z lakierowanemi ścianami, mozajkowemi posadzkami, śnieżnej białości fajansowemi naczyniami, dywanikami i t. d. Szpital prowincyonalny z wyjątkiem w większych miastach położony, jak w Przemyślu, Białej, Stanisławowie, tego wszystkiego chorym swym dać nie może, bo i środków nie ma na to i chorzy tego nawet nie pragną. Bo jakaż to główna treść chorych szpitala prowincyonalnego? Wieśniak i małomieszczanin, ludzie którzy całe życie sypiają na słomie, jadają ze spólnej miski glinianej, odziewają się grubem płótnem i baranim kożuchem, jednem słowem ludzie małych wymagań. Jest to sfera, do której pojęcia konfortu jeszcze się nie dobiły przez grubą powłokę przyzwyczajeń i przesądów tradycyjnych i biedy ekonomicznej. Życie dla nich jest tylko walką z najprostszemi potrzebami bytu, nie rozjaśnione nawet pragnieniem wygody. Czyż szpital dając takiemu wieśniakowi lub rzemieślnikowi małomiejskiemu pomieszkanie w bielonej, widnej sali z pokostowaną podłogą dając mu żelazne łóżko, zasłane po prostu lecz czysto siennikiem, prześcieradłem, kocem obleczonym i dobrze wypchaną sieczką lub trawą morską poduszkę, czystą bieliznę, szlafrok i pantofle, dając mu blaszane lub cynowe naczynia i strawę smaczną, zdrową i obfitą, choć nie wyszukaną — nie zaspakaja w zupełności jego wymagań.

„Jednym szablonem wszystkich szpitali mierzyć nie można, i nie należy, bo każdy z nich ma własne piętno, wyciśnięte przez stosunki miejscowe. Taki szpital prowincyonalny, w życiu gminnem lub powiatowem inną zgoła gra rolę, jak wielkie szpitale po głównych miastach. Stanowi on istotne ognisko, w którem zbiegają się żywotne sprawy sąsiednich gmin i powiatów, a mianowicie: choroby nagminne, przypadki uszkodzeń cielesnych, chorzy więźniowie; o szpital w części opiera się dozór nad nierządem, opieka nad kalekami i umysłowo-chorymi, włóczęgami, dezynfekcya

gminna i prywatna i t. p., a co za tem idzie, szpital jest w nieustannej korespondencyi i w styczności osobistej z władzami i urzędami.

„W naszych szpitalach prowincyonalnych, obok gorączkujących i ciężko chorych chirurgicznych znajdują się osobniki, przymusowo przez władzę do szpitala oddane, naprzykład z jaglicą, z parchami lub ze świerzbem, przysłani z komisyj asenterunkowych, z chorobami wenerycznemi, z podejrzeniem wodowstrętu, dalej pijacy i włóczęgi chwilowo wyczerpani z sił, inkwizyci, którzy potrzebują obserwacyi lekarskiej w celach sądowego orzeczenia, kobiety brzemienne, nie mające schronienia na czas połogu, słowem mnóstwo jednostek, które nędza lub występek pod przymusem wprowadza w mury szpitalne. Do nich dodać należy dzieci na tle zołzowem chore, które jak niewygodne brzemię, przez zapracowanych rodziców porzucone w szpitalu, odzyskują zdrowie przy dobrej żywności i starannej, nigdy może w życiu niezakosztowanej opiece.

Łatwo zrozumieć, że w szpitalu, gdzie się mieszczą tak rozmaite żywioły, zastosowanie najnowszych zdobyczy na polu szpitalnego budownictwa jest do pewnego stopnia niewykonalnem. System nowy, oparty na zasadzie osobnych pawilonów, wśród ogrodów rorzuconych, odrębne choroby mieszczących, nie może tu mieć zastosowania. Przyczynę tego łatwo zrozumieć. Chorzy zakaźni przedstawiają w ciągu roku kilkanaście typów chorobowych, n. p. dur, ospę, błonicę, odrę, czerwonkę, krztusiec i t. d., w pojedynczych lub nielicznych okazach, a nie zapominajmy o tuberkułach i chorobach wenerycznych i skórnych zakaźnych. Chcąc te wszystkie przypadki ściśle izolować, dla samych chorób zakaźnych potrzebaby wiele domków osobnych. Tymczasem nie wiele jest szpitali prowincyonalnych, które mają osobne domy, mogące pomieścić cztery do sześciu łóżek dla zakaźnych (Brzeżany, Kołomyja, Przemyśl, Sanok, Sokal, Tarnów, Żółkiew), a jednak szpitale nie mające ich, dają sobie z nimi radę przy dobrej woli lekarzy, którzy w jednej lub w kilku salach, nieco więcej odosobnionych, rozmieszczają współcześnie leczone różne przypadki chorób zakaźnych, tak by i chorzy byli od siebie oddaleni i by można było po wypuszczeniu chorych ściany sal, przez nich zajętych, oskrobać i wybielić wapnem karbolowem, podłogę ługiem wymyć i znowu oddać nowym chorym, z odmienną chorobą zakaźną napływającym. Potrzeba tu nieraz pracy i daru szybkiej improwizacyi, aby każdorazowe zagadnienie pomyślnie rozwiązać, ale pomimo to wyniki są dobre i dotychczas epidemie szpitalne ani razu nie pojawiły się, a nawet pojedyńcze zakażenia wśród szpitali do rzadkich wyjątków się liczą i przeważnie dotykały rządców, lekarzy, Siostry Miłosierdzia i posługę szpitalną, którzy są w większej styczności z chorymi, ich odzieżą i bielizną. Poza chorobami temi istnieje ogromny ruch chorych niezakaźnych, a więc i nieszkodliwych, dla których pobyt na wspólnych salach w niczem nie jest niebezpieczny. Dodać muszę, że wieloletnie doświadczenie i obserwacya w różnych szpitalach wykazują, że obecne zapatrywania na antiseptykę są nieco przesadne, że możnaby dobić się tych samych rezultatów leczniczych przy mniejszej pracy ze strony lekarza i przy mniejszych wydatkach i że najgłówniejszą rzeczą przy operacyach jest czystość rąk operującego.

„W szpitalach prowincyonalnych lżej chorzy pracują na równi ze służbą szpitalną: kobiety piorą i szyją, mężczyźni noszą wodę na piątro, rąbią drzewo lub uprawiają ogródki szpitalne i utrzymują podwórze w porządku.

„Z tego widać, że szpitale prowincyonalne tworzą mały, ruchliwy światek w sobie skupiony, odrębny charakterem od typu wielkich szpitali, podzielonych na stałe oddziały z lekarzami specyalistami i liczną obsługą. Tu oddziałów niema, chyba chwilowo, z konieczności stwarzane, służba nieliczna, wspierana przez lżej chorych, a lekarze uprawiają wszystkie działy chorób, przerzucając się z położników w okulistów, z chirurgów w internistów i w lekarzy sądowych.

„Streszczając powyższe uwagi, widzimy, że szpitale prowincyonalne, w których pomocy szukają wieśniacy o skromnych potrzebach i ludzie z uboższej klasy, szpitale o niskiej taksie, o niedostatecznej obsłudze i obciążonych lekarzach, mogą sumiennie pełnić swe zadanie w skupionej prze-

strzeni jednego gmachu i dodatkowych budynków, wśród miasta, w którem niezliczone nici wiążą go nieustannie, choć brak mu oddzielnych pawilonów, ogrodów do spaceru chorych, wodociągów i kanałów, centralnego ogrzewania, oświetlenia elektrycznego, wózków na szynach i wind hydraulicznych, słowem tego, co danem jest pierwszorzędnym zakładom leczniczym, bo brak na to środków w kraju ubogim, bo nie wymagają tego potrzeby i przyzwyczajenia leczonych.

Lecz i skromnymi środkami dużo zbudować można przy dobrej woli, bez znacznych kosztów, dla umilenia cierpiącym smutnych godzin w szpitalu spędzanych. Do tych drobnych, a potrzebnych rzeczy należą: zegary na każdej sali chorych, choćby tanie obrazy spokojnej tresci na ścianach szpitalnych zawieszone, których widok działa kojąco, trafnie dobrana, choćby mała biblioteczka szpitalna dla użytku chorych, szachy, warcaby, domino, kwiaty na oknach. Pole to mało dotąd uprawiane, przenosi lekarzy i zarząd z czysto zawodowego kręgu w zakres humanitarnego, obywatelskiego i cywilizacyjnego działania, bo dobrze robić można wszędzie, tylko woli dobrej potrzeba.

„W obecnych stosunkach kraju jednego pragnąć potrzeba, aby Galicya mogła mieć jak najwięcej szpitali prowincyonalnych, choćby jaknajskromniej wyposażonych. Mamy zaledwo 29 zakładów powszechnych, a chociażbyśmy uwzględnili szpitale prywatne, zawsze wypadnie jedno łóżko niemal dla półtora tysiąca mieszkańców. Jest to bardzo mało, a tem mniej w istocie, że ogromna część ludności nie leczy się prywatnie bądź z przesądu, bądź dla braku środków; szpital więc jest jej jedyną ucieczką, zwłaszcza w ciężkich przypadkach chorób nagminnych i w chorobach z zakresu chirurgii, gdzie czynna pomoc lekarza rozstrzyga nieraz o życiu chorego.

Równorzędnie z wprowadzeniem w życie okręgów sanitarnych powinno kroczyć zakładanie nowych prowincyonalnych szpitali, bo bez tego nie będzie żadnej korzyści z tej tak drogo kraj kosztującej instytucyi. Leczenie ubogiej ludności w tych pomieszkaniach, w której klasa ta żyje, gdzie niema ani odpowiedniego łoża, ani należytego pożywienia, ani umiejętnej obsługi, gdzie braknie dla chorego nawet czystego powietrza i światła — jest niemożebnem. Najsumienniejszy lekarz okręgowy nic nie zrobi bez pomocy szpitala, do którego mógłby posłać swych chorych, dotkniętych chorobą zakaźną lub inną, potrzebującą ciągłego dozoru lekarskiego. Że tak jest w istocie, świadczy nieustanny wzrost liczby chorych w szpitalach naszych, napotykany w całym kraju i postępujący naprzód trwale z roku na rok. Brak miejsca czuć się daje i lekarzom i rządcom przez utrudnienie administracyi. Chorzy wprawdzie dotkliwie tego nie czują, jeszcze w salach mają dość powietrza i przestrzeni, ale nie długo czekać potrzeba, aby przepełnienie szpitali stało się bezwzględnem. Już i dziś, aby zapobiedz temu, pewne choroby zostały wykluczone od pielęgnowania szpitalnego, albo raczej ograniczone do ostatniej możliwości. Wszędzie prawie potrzebnem będzie rozszerzenie szpitali już istniejących, a przy rozszerzaniu ich da się naprawić kanalizacya i wadliwie urządzone latryny, można będzie zbudować lepsze łazienki i łaźnie parowe w osobnych domkach, wprowadzając w życie to, co było tak wielką potrzebą ojców naszych.

W końcu niniejszego sprawozdania przedstawiam porównawczy ruch chorych w szpitalach powszechnych tak krajowych, jak i prowincyonalnych w r. 1896:

Szpitale	Ilość łóżek	Leczono chorych	Ilość dni leczenia	Średni pobyt	Ilość leczonych dziennie	Śmiertelność	
						liczbowo	%
Lwowski krajowy	975	13.935	273.268	19.5	748	814	5.8
Krakowski krajowy	766	10.213	266.253	26.07	729	867	8.4
Szpitale prowincyonalne	1909	28.636	663.445	23.2	1801	1790	6.2

Dłuższy pobyt chorych w szpitalu św. Łazarza przypisuję jedynie złej wodzie w Krakowie i mam przekonanie, że, jak to było w Londynie, po zaprowadzeniu wodociągów procent ten spadnie natychmiast.

Według głównych działów chorób przypada:

Szpitale	1. Dział chorób narządu oddechowego.			w tem: na Zapalenie płuc.			Tuberkuły płuc*).		
	Leczono	Zmarło	%	Leczono	Zmarło	%	Leczono	Zmarło	%
Lwowski szpital kraj.	2363	320	13.5	256	37	14.4	820	242	29.5
Krakowski Ś. Łazarza	1900	404	21.2	304	82	27.1	459	163	35.5
Prowincyonalne	2320	148	6.3	704	174	24 7	1096	385	35.1
	2. Narządu trawienia.			3. Narz. krążenia.			4. Narz. moczowego I rodzaj.		
Lwowski szpital kraj.	676	96	9.8	504	80	15.8	927	67	7.2
Krakowski Ś. Łazarza	790	82	10.3	364	88	24.1	966	83	8.5
Prowincyonalne	2286	203	8.8	574	135	23.5	1538	160	10.4
	5. Chor. kości, mięśni, ścięgi.			6. Chor. nerwów.			7. Zaburzenia odżyw.		
Lwowski szpital kraj.	913	18	1.9	536	33	6.1	279	53	22.9
Krakowski Ś. Łazarza	689	15	2.1	535	93	17.3	177	8	4.5
Prowincyonalne	1760	33	1.8	867	88	10.1	473	57	12.0

Choroby zakaźne.

Szpitale	Tyfus.			Skarlatyna.			Dyfterya.			Ospa.		
	Leczono	Zmarło	%	Leczono	Zmarło	%	Leczono	Zmarło	%	Leczono	Zmarło	%
Lwowski szpital kraj.	188	20	10.7	20	5	25.0	17	1	5.9	5	0	0
Krakowski Ś. Łazarza	102	18	17.6	13	—	0	10	—	0	1	1	100
Prowincyonalne	461	72	15.6	65	13	20.0	105	19	18.0	16	0	0
	Porody.			Róża.			Chor. weneryczne.			Przywieziono w agonii.		
Lwowski szpital kraj.	1162	—	—	101	2	1.9	2134	—	—	46	—	—
Krakowski Ś. Łazarza	866	—	—	156	10	6 4	1419	—	—	42	—	—
Prowincyonalne	553	—	—	278	16	5.7	5207	—	—	128	—	—

*) Pomieściłem w osobnym wykazie liczbowym gruźlicę płuc, choroba ta bowiem jest najniebezpieczniejszym i najzgubniejszym ludzkości wrogiem, który z łudząco cichymi

Operacyj dokonano:

Lwowski szpital kraj.	2555
Krakowski Ś. Łazarza	1368
Prowincyonalne	3740

Otwarcie szpitalu powszechn. w Lubaczowie.

W załatwieniu sprawozdania Komisyi sanitarnej o petycyi Wydziału Rady powiatowej w Cieszanowie, o uznanie szpitala powiatowego w Lubaczowie za powszechny i publiczny, dnia 25. stycznia 1896 Wys. Sejm powziął następującą uchwałę: „Sejm upoważnia Wydział krajowy na podstawie art. II. ustawy z d. 12. grudnia 1869 dz. u. k. Nr. 8. z r. 1870 do uznania szpitala w Lubaczowie za powszechny i publiczny pod warunkiem:

a) Jeżeli Rada powiatowa cieszanowska umontuje szpital stosownie do przyjąć się mającego aktu fundacyjnego, opatrzy szpital we wszystkie potrzebne przyrządy i sprzęty, bieliznę i pościel na 40 łóżek, a z tego się wykaże przed Wydziałem krajowym.

b) Jeżeli wykaże się Rada powiatowa cieszanowska przed Wydziałem krajowym legalizowanym aktem fundacyjnym na rzecz szpitala w Lubaczowie, zatwierdzonym przez Wys. c. k. Namiestnictwo, jako najwyższą władzę fundacyjną.

c) Jeżeli c. k. Namiestnictwo potwierdzi, że lokalności szpitalne odpowiadają obowiązującym sanitarno-policyjnym przepisom, wreszcie

d) Jeżeli Rada powiatowa cieszanowska zabezpieczy koszta utrzymania w pierwszem półroczu.

Ponieważ Wydział powiatowy cieszanowski spełnił wszystkie te warunki, a Inspektor szpitali doniósł, iż szpital posiada już wszystko, co potrzeba do regularnego funkcyonowania, uznaliśmy ten szpital za powszechny i publiczny od d. 1. lipca 1897. r. z taksą leczenia od dorosłych po 60 ct., a od dzieci po 30.

Biała Szpital w Białej jest to macoszyne dziecko Rady miejskiej od chwili, w której przeszedł pod kontrolę i kierownictwo Wydziału krajowego. Zbudowany bardzo niefortunnie nad brzegiem przecinającej miasto rzeczki, która prawie co wiosnę, w chwili puszczania lodów zalewa piwnice budynku, jest ciasnym i nieodpowiednim dla pomieszczenia wszystkich chorych, którzy się tu zgłaszają. A zgłaszających się jest bardzo wiele, chociaż w ostatnim czasie w okolicy stanęły trzy duże szpitale, mieszczące w sobie do 300 łóżek, mianowicie w Cieszynie, Bielsku i Żywcu. Każdy z tych trzech szpitali pod względem pomieszczenia i wygód nie da się porównać z szpitalem bialskim, a jednak ten ostatni jest stale przepełniony tak, że czsami na jednego chorego przypada zaledwie połowa tej ilości po-

---

pozorami największy odsetek ofiar zabiera. Żadna choroba zakaźna nie przynosi tyle strat w ludności, ile gruźlica. W Galicyi na 217.492 zmarłych w r. 1895. przypada 24.348 osób zmarłych na gruźlicę czyli 3·68 pro mille; najwyższe cyfry w tym dziale według sprawozdania c. k. krajowej Rady zdrowia spotykamy w powiecie horodeńskim (7·9 pro mille), w Krakowie 7·5, w powiecie żydaczowskim 6·9, w mieście Lwowie i powiecie żółkiewskim 6·5‰. Statystyka prawie wszystkich krajów wykazuje, że w wieku od 20—30 lat, a więc w wiekn najproduktywniejszym na gruźlicę umiera około 34%. Odsetek ten wzrośnie niepomiernie, jeżeli się uwzględni, że wiele przyczyn śmierci, choć pod inną kategoryą w wykazach wciągniętych, stoi w bezpośrednim lub pośrednim związku z gruźlicą. Doświadczenie wskazuje, że świeże powietrze oprócz zachowania hygienicznych i dyetetycznych warunków jest najdzielniejszym środkiem w walce z gruźlicą i że leczenie szpitalne nie przynosi wielkiej korzyści, bo chorzy pozbawieni świeżego powietrza rzadko tylko uleczenie lub tylko polepszenie znaleść mogą w szpitalu.

wietrza, jakiej wymaga hygiena. Zawdzięcza to szpital sławie lekarza ordynującego, który zdobył sobie wybitne stanowisko pomiędzy chirurgami polskimi i bardzo troskliwej opiece, jaką chorzy w szpitalu znajdują wskutek zabiegów lekarzy i Sióstr Boromeuszek, Trzy siostry zakonne pielęgnują chorych, mają sobie oddaną salę operacyjną, utrzymują w należytym stanie narzędzia, zajmują się wyjaławianiem tych ostatnich i materjałów opatrunkowych, przyrządzają opaski wszelkiego rodzaju, mul potrzebny do opatrunku i t. d. Tym sposobem oszczędza się wydatku na opatrunki, których bardzo wiele wychodzi z powodu znacznej liczby chorych chirurgicznych. Czwarta Siostra jest zajęta w kuchni; piąta załatwia bardzo dobrze i starannie kancelaryjne czynności, przełożona zaś prowadzi rachunki gospodarcze i doziera pralni.

Po usunięciu dawnej przełożonej Sióstr, Niemki, która działała w myśl germanizacyjnych zapędów Rady miejskiej, zapanował w szpitalu zupełny spokój, polityka bowiem i narodowościowe niechęci nie mają doń wstępu. Obecna przełożona traktuje Siostry polskiej narodowości z całą życzliwością, uznaje ich pracę i w czem może jest im pomocną.

W poprzednich sprawozdaniach zdałem relacyę o brakach i niedostatkach tego szpitala i o środkach polepszenia stanu jego. Niestety, wszystkie polecenia Wydziału krajowego, a nawet Wys. Sejmu spotkały się tu ze złą wolą Rady gminnej, której zapędy germanizacyjne sięgają nawet do szpitala, tego przybytku boleści i nędzy ludzkiej. Na polecenie przybudowania kilku sal nowych nie kosztem gminy, ale funduszu szpitalnego, zwierzchność gminna odpowiedziała, że zbuduje nawet nowy szpital kosztem własnym, jeżeli Wydział krajowy władzę dyscyplinarną nad niemiłym jej dyrektorem szpitala odda gminie i da przyrzeczenie, że kwestya językowa w mieście Białej nigdy nie będzie poruszaną. LW. 28257/84 Wydział krajowy wytknął gminie niestosowność podobnych żądań i nakazał burmistrzowi natychmiast przystąpić do budowy tych kilku sal nowych, kosztem funduszu szpitalnego. Burmistrz, p. Rozner, poseł Sejmu, upewniał mnie, że już oddał plany budowniczemu i że z wiosną 1896 przystąpi do spełnienia polecenia Sejmu w tej sprawie, a tymczasem uchwałę tej najwyższej instytucyi autonomicznej oddał pod rozpatrzenie Rady miejskiej, przeważnie złożonej z Niemców, która zawyrokowała, że budować nie potrzeba. Na kilkakrotne zapytania, co się dzieje w tej sprawie, p. burmistrz i poseł nic nie odpowiedział. Przy takich stosunkach miejscowych postęp w rozwoju szpitala bialskiego jest niemożliwy.

Komitet szpitalny pod przewodnictwem burmistrza właściwie nic nie robi, zbiera się rzadko, a jeżeli się coś uchwali, to wypełnienie uchwały przewodniczący poleca radnemu, a ten pomimo przypomnień nic nie robi. Dyrektor szpitala, doznawszy tysiącznych nieprzyjemności ze strony Rady miejskiej i nie mając żadnego poparcia, musi milczeć, aby mieć spokój, ale na tym spokoju szpital bardzo źle wychodzi.

Podwyższenie taksy w tym szpitalu jest konieczne ze względu, iż sąsiedni szpital w Bielsku ma taxę 90 ct. za 3, klasę, a zł. 3·50 za drugą, dla pokrycia ogromnego niedoboru (w dwóch latach 6.000 zł.) i dla tego wyławia chorych do Galicyi przynależnych, aby mieć więcej leczonych z obcych funduszów.

Pomieszczenie Sióstr zakonnych i pomieszczenie kobiet kiłowych jest niżej wszelkiej krytyki. Pomieszkanie Sióstr jest niskie, małe, wilgotne, źle przewietrzane, łóżka kupione dla nich przez Magistrat są wąskie i krótkie, tak, że nawet w nocy wypocząć nie mogą, a jeneralna przełożona Sióstr odgraża się, że odbierze Siostry ze szpitala, ponieważ nie dotrzymano obietnicy, danej przy zawieraniu kontraktu przez gminę, że Siostry otrzymają pomieszczenie lepsze i kapliczkę.

Lekarze pracują wiele i sumiennie wśród bardzo smutnych warunków. Sala operacyjna jest tak mała, duszna i źle położona, że po każdej operacyi lekarze wychodzą z niej do najwyższego stopnia zmęczeni, a tych operacyj w bieżącym roku już było 102.

Koszt żywienia w tym szpitalu jest droższy, aniżeli w innych szpitalach (25·7 ct.) z powodu w ogóle większej drogości życia w Białej, a

także i dla tego, że tu lud jest przyzwyczajony do picia kawy na śniadanie, a ta kosztuje więcej aniżeli zupa, którą chorzy otrzymują zrana w innych szpitalach; wreszcie na większy koszt wpływa i ta okoliczność, że z braku miejsca Siostry nie mają żadnego dospodarstwa i wszystkie jarzyny muszą kupować na rynku.

Na Radzie d. 12. październ*i*ka uchwalono wezwać burmistrza, aby przedłożył plan, kosztorys i plan finansowania nakazanej budowy tak, żeby z wiosną można było przystąpić do budowy.

Bochnia. Dom, w którym mieszka rządca szpitala, jest tak stary i zniszczony, że w tym roku jedna ściana od strony ulicy zaczęła się walić, tak, że trzeba było z gruntu ją naprawić. Dach na tym domu, pokryty gątami, zgnił do tego stopnia, że w niektórych miejscach, przy silniejszym deszczu woda zacieka; naprawa jednak nie na wiele posłuży, ten dom bowiem nie wart naprawy, na miejscu jego potrzeba będzie postawić nowy murowany domek na pomieszczenie zarządu, magazynów, spiżarni, drewutni i słomiarni, a w głębi ogrodu dom dla dotkniętych chorobami zakaźnemi, jeżeli nie znajdzie się środków na zbudowanie szpitala w innem miejscu, więcej odpowiedniem aniżeli jest teraz. W roku bieżącym musiano zmienić podłogę w pomieszkaniu, przeznaczonem na pralnię i łazienkę, która zupełnie przegniła; zrobiono tam podłogę betonową na sklepieniu, opartem na żelaznych tragarzach; taką samą podłogę zrobiono w latrynach, gdyż i tam podłoga gnić zaczęła. Oprócz tych napraw, dokonanych w budynku, potrzeba było naprawić część parkanu, otaczającego zakład. Ponieważ były to naprawy naglące, Magistrat przystąpił do tego natychmiast i wydał na to około 2.800 zł. P. Burmistrz prosić będzie Wydziału krajowego, aby udzielił szpitalowi zaliczkę, spłacalną w czasie dłuższym, aby pokryć ten wydatek, bo i gmina potrzebuje pieniędzy.

W roku też ubiegłym zakupiono 15 żelaznych łóżek po 7 zł., są one dość słabe i obawiam się, że nie wytrzymają dość długo; poleciłem Dyrektorowi, aby przy nowem zakupnie udał się do zarządu szpitala św. Łazarza i poradził się u rządcy, gdzie można kupić łóżka mocniejsze, chociażby one były i nieco droższe.

Bielizny szpital posiada dosyć, jest bowiem na cztery zmiany na etatową ilość łóżek, a tu dość rzadko bywa chorych więcej, aniżeli łóżek. Płótno zakupuje się w Krośnie z Towarz. „Prządka“. W spiżarni znalazłem wszystkie produkta odpowiedniej dobroci. Chorzy pytani na salach oświadczyli, iż są zadowoleni z wiktu tak co do ilości, jak i co do przyrządzenia.

Chorych znalazłem 24; trzecia prawie część była chorą na gruźlicę w ostatnim okresie, wiele też w roku przeszłym przywieziono do szpitala w czasie agonii, lub w takim stanie, gdy żadna pomoc lekarska nie mogła posłużyć na wiele. Stąd też w tym szpitalu stale śmiertelność jest wysoka i wynosiła w roku przeszłym 8·7%, była więc tylko o jeden procent mniejszą, aniżeli w Tarnowie. Operacye dla braku odpowiedniej sali dokonują się tu na sali chorych. Narzędzi chirurgicznych jest dosyć i są dobrze utrzymane.

Zaległości kosztów leczenia wynoszą około 1.500 zł. Wszystkie kapitały zahipotekowane, zostały wycofane i złożone na książeczkę kasy oszczędności; wynoszą one obecnie 1.074 zł 86 ct. Zaległych procentów w kwocie 196 zł. sąd nie przyznał. Z 200 zł., należących za dzierzawę lodowni szpitalnej, 50 zł. 50 ct. są nieściągalne, bo kupiec zbankrutował, a 100 zł. są zaskarżone; 50 zaś za r. 1896 zostały zapłacone.

Na radzie 9. paźdz. uchwalono: wezwać gminę, aby przedłożyła plan i kosztorys na budowę pawilonu dla zakaźnych i mieszkania dla rządcy, ewentualnie dla Sióstr. Zaliczkę 2.000 zł. udzielić po przedłożeniu rachunku na konieczne wydatki.

Brody. W szpitalu tym był niedawno książę Namiestnik, opatrywał go szczegółowo, wszystko mu się bardzo w nim podobało, okazał zdziwienie, że taksa pielęgnowania chorych w tym zakładzie wynosi zaledwo 45 ct. i odjeżdżając napisał w księdze wizytacyjnej „z przyjemnością piękny i doskonale utrzymany ten szpital zwiedziłem".

Rzeczywiście, szpital ten otoczony wysokiemi drzewami i ogrodem kwiatowym, wśród którego stoi, wygląda jak cacko. Czystość i schludność są tu posunięte prawie do przesady, nie tylko około chorych, w składach i magazynach, ale i w całem obejściu. Pomimo dość wadliwie urządzonych wychodków, powietrze w salach jest czyste. Dawne, popsute i przepalone piece kamyczkowe zarząd zastępuje powoli piecami kaflowemi. które grzeją doskonale i upiększają sale chorych. Sala operacyjna urządzona bardzo dobrze, a ilość narzędzi chirurgicznych odpowiada potrzebom zakładu. Utrzymanie tych narzędzi nie pozostawia nic do życzenia.

Chorych znalazłem 44, w tej liczbie 10 syfilitycznych. W roku ubiegłym leczono w szpitalu 913 chorych w ciągu 21.801 dni. Przeciętny pobyt chorych wynosił 23·8 dni, a śmiertelność 6·4%. Z chorób zakaźnych najwięcej, bo 48 osób leczono na gruźlicę płuc, z której zmarło 20 i na zimnicę, bo bagniste okolice sprzyjają rozwojowi tej choroby. Kiłowych było 117. Dowiedziawszy się, że kobiety kiłowe pozwalają sobie robić różne zbytki, poleciłem Dyrektorowi i zarządcy, aby nieposłuszne i oporne odsyłali do policji dla przykładnego ukarania.

Wikt chorych bardzo dobry, szczególnie mięso, co należy do rzadkości na prowincji. Przyjechałem do szpitala w chwili, gdy obiad już się gotował i znalazłem wszystkie potrawy dobrze i smacznie przyrządzone. Chorzy, pytani na wszystkich salach, chwalili wikt szpitalny. Koszt żywienia wynosi 17 ct. na dzień i na chorego. Wiktuały w spiżarni znalazłem pod względem dobroci bez zarzutu. Bielizna, sprowadzona z Krosna, dobra. Naczynie emaljowane, którego szpitale używają w znacznej ilości, poleciłem sprowadzać z fabryki krajowej w Dębniku pod Krakowem.

Z rządcy tutejszego, p. Ludkiewicza, wszyscy są bardzo zadowoleni, bo jest niezwykle obowiązkowy i sumienny, a przytem lubiący czystość i porządek. Szkoda tylko, że zdrowie zaczyna mu nie dopisywać, a brak środków materjalnych nie pozwala leczenia przeprowadzić należycie.

Duszą szpitala jest Dyrektor Dr. Sołtysik, który nie żałuje ani czasu, ani pracy, aby zakład w zupełności odpowiedział zadaniu swemu.

Szpital brodzki dotychczas nie ma osobnego pomieszczenia dla chorych zakaźnych. Ze względu, że zakład posiada rezerwowego kapitału około 5.000 zł., należałoby pomyśleć o osobnem pomieszczeniu dla tego rodzaju chorych, a zarazem zbudować pod jednym dachem, tylko z różnymi wchodami, kilka pokojów dla rządcy, aby go usunąć z głównego gmachu; dałoby to możność rozszerzenia pomieszczenia dla chorych, a zarazem usunęłoby rodzinę rządcy z gniazda chorób, w którem on stracił dwoje dzieci.

Na Radzie dnia 27. sierpnia uchwalono przyjąć do wiadomości i wezwać do przedłożenia planu na pawilonik izolacyjny i mieszkanie dla rządcy LW. 52388 97.

Brzeżany. W początku bieżącego roku szpital brzeżański został przeniesiony do nowego budynku, wzniesionego przez hr. Potocką i jej syna i darowanego miastu z warunkiem, aby chorzy mieścili się w nim po wieczne czasy, a dochód z czynszu za najem tego budynku był składany w jakiejkolwiek instytucji finansowej i mógł być z czasem obrócony na nowe fundacje dobroczynne dla m. Brzeżan.

Zakład składa się z frontowego budynku piątrowego, mieszczącego na dole 32 łóżek, na piątrze 27 łóżek, salę operacyjną i kaplicę, składy, kuchenki, łazienki i t. d., a także sale, przeznaczone na ambulatorjum. Do głównego budynku przylega drugi, parterowy, w którym znajdują się ubikacje, przeznaczone dla Sióstr Miłosierdzia: kuchnia, pralnia, spiżarnia, prasownia i magiel.

Równolegle do tego skrzydła położony pawilon dla zakaźnych, może pomieścić do 12 łóżek, łazienki i kuchenki. Z tyłu za głównym budynkiem znajdują się: trupiarnia, drewutnia, skład na słomę, kurnik i chlewek. Cały ten budynek jest okolony kłębami drzew, krzewów i kwiatów, a z tyłu za budynkami na pagórku dość wysokim jest jeszcze półmorgowy ogród warzywny i owocowy. Cały budynek robi bardzo przyjemne wrażenie tak zewnątrz jak i wewnątrz, tem więcej, że budowany na szpital przez człowieka, znającego się na budownictwie szpitalnem, posiada wszystko, czego zakład podobny wymaga.

Jedna tylko rzecz jest wadliwie dokonana, a mianowicie latryny, urządzone systemem beczkowym, bo wywóz tych beczek z jam, gdzie stoją, tak jest utrudniony, że niepodobna znaleść ludzi do tej roboty. Ta rzecz wymaga koniecznej naprawy. Dałem wskazówki jak to wykonać i prosiłem p. Dyrektora, aby wezwał inżyniera dla ułożenia kosztorysu na tę robotę.

Wewnętrzne urządzenie szpitala jest także już prawie ukończone, dzięki zapasowemu kapitałowi, jaki szpital posiadał i zasiłkowi, otrzymanemu z Wydziału krajowego. Zakupiono nowe łóżka żelazne z drucianemi siatkami po 18 zł. sztuka, kupiono nowe koce, bielizny jest na 4 zmiany na 80 łóżek, między łóżkami sprawiono nowe szafki, stoły i t. d. Jednem słowem szpital obecny należy do najładniejszych naszych szpitali prowincyonalnych, są jeszcze różne drobne braki, ale dla usunięcia ich pozostały jeszcze pieniądze. W kasie szpitalnej znalazłem bowiem 2 994 zł. Sala operacyjna urządzona bardzo dobrze, a zakład posiada dość bogate instrumentarium. W szpitalu było 48 chorych. Napływ chorych do szpitala tak się zwiększył, że w początku września było tyle chorych leczonych, ile w końcu przeszłego roku. Procent śmiertelności w tym roku zmniejszył się w porównaniu z rokiem przeszłym. Prawie piątą część chorych w tym szpitalu stanowią syfilityczni. Z zakaźnych chorób leczono najwięcej na tuberkuły (19), tyfus (10), a w tym roku na ospę (5); zimnica tu panuje prawie nieustannie z powodu stawów i bagien, otaczających miasto.

Gospodarstwo Sióstr Miłosierdzia jest oszczędne; w roku ubiegłym dzień żywienia kosztował 17·5 ct. Wszystkie wiktuały znalazłem w dobrym gatunku, a czystość i porządek wszędzie wzorowe.

Księgi wydatków i inwentaryalne przełożona prowadzi tak dobrze, że w każdej chwili można mieć zamknięcie rachunkowe.

Starsza Siostra uskarzała się, że przy tak wielkim budynku cztery zakonnice nie mogą dać sobie rady, bo dwie z nich są przy chorych, jedna przy kuchni i pralni, a przełożona zajmuje się zakupnem wszystkiego, co jest potrzebne dla zakładu i prowadzi książki gospodarskie.

Stosownie do danej mi przez szefa sanitarnego departamentu wskazówki, powiedziałem, że Wydział krajowy zgodzi się na przyjęcie piątej siostry, ale tylko pod tym warunkiem, jeżeli nowo-przybyła podejmie się prowadzenia korespondencji dotyczącej kosztów leczenia, aby można było obejść się bez dyurnisty, któremu ta czynność jest przydzielona.

Mam przekonanie, że to się da zrobić, zwłaszcza, że dyrektorem szpitala jest człowiek, który dobrze jest obznajomiony z tą manipulacyą, chętny, pracowity i bardzo dbający o dobro szpitala i jego rozwój.

Ponieważ zaległości kosztów leczenia w tym szpitalu są dość znaczne, (4.582 zł.) wezwałem urzędnika, prowadzącego czynność ściągania ich, aby przedstawił Wydziałowi krajowemu wykaz starostw, w których najwięcej zalegają te sprawy, aby można było udać się do c. k. Namiestnictwa o przynaglenie ich do dawania prędszej odpowiedzi.

Przy rewizyi instrukcyi dla szpitali prowincyonalnych potrzeba będzie koniecznie zmniejszyć ilość różnorodnych, a mało potrzebnych wykazów, wymaganych od lekarzy, bo sama kancelaryjna czynność tych ostatnich codziennie pochłania przynajmniej dwie godziny czasu.

I tak lekarz musi wpisać do dziennika lekarskiego każdego wchodzącego i wychodzącego, napisać kartę dyet, przepisać lekarstwa z apteki, parere o pozostających dłużej nad sześć tygodni w szpitalu, odpowiedzieć na bardzo częste zapytania sądów o różnych chorych i inkwizytach, odpo-

wieziec starostom i zarządom kas chorych na różne zapytania, przygotować wykazy kiłowych, trachomatycznych i innych leczonych w szpitalu dla c. k. Namiestnictwa, przejrzeć asygnaty, inwentarz instrumentów i t. d. Wszystko to pochłania bardzo wiele czasu, a czas dla lekarza — to chleb.

Dyrektor szpitala, Dr. Albert Zauderer, za zasługi położone przy budowie szpitala powszechnego w Brzeżanach. otrzymał złoty krzyż zasługi z koroną.

Na Radzie d. 23. września uchwalono: wezwać do przedłożenia wykazu zaległości.

Drohobycz Szpital drohobycki, za pomieszczenie swoje w budynku należącym do miasta, płaci rocznie 1.350 zł. i podatku w kwocie około 500 zł., oprócz tego wszystkie reperacye budynku, dość źle zbudowanego, przyjął na swój koszt. Są to warunki, na które Wydział krajowy przystać musiał, bo nie było żadnego innego pomieszczenia tańszego w mieście. Warunki te dla zakładu są bardzo niekorzystne, czynsz ten bowiem bardzo wysoki szpital płaci już od lat czternastu i dalej płacić będzie, bez żadnej nadziei przyjścia do własności, która jest mu potrzebną, aby mieć możność czy to rozszerzenia się, czy budowy pawilonu dla zakaźnych, którego tu niema. Z uwagi, że gdyby budynek był własnością szpitala, podatek odpadłby natychmiast, bo zakłady dobroczynne podatku nie płacą, byłem u burmistrza, aby się dowiedzieć, pod jakiemi warunkami szpital mógłby budynek ten nabyć od miasta. P. burmistrz oświadczył mi, że gmina z pewnością nie zechce ciągnąć zysków z zakładu leczniczego, a chociaż budynek kosztował 36 tysięcy oprócz gruntu, na którym stoi, to jednak prawdopodobnie ustąpi go szpitalowi za 30 tysięcy, dodając, iż prędzej mniej, aniżeli więcej Zaciągnąwszy więc pożyczkę w jakimkolwiekbądź zakładzie kredytowym i wstawiając corocznie do budżetu tę samą kwotę jak dotychczas, szpital będzie mógł dojść do własności bez żadnego większego wydatku. Wartoby się zastanowić nad tem, czy nie byłoby wskazanem zacząć pertraktacje z gminą w tym kierunku.

Sprawa wprowadzenia Sióstr Miłosierdzia do zarządu szpitala ugrzęzła z powodu wymagań stowarzyszenia, mianowicie urządzenia kaplicy, w której mogłaby się odprawiać msza codzienna, a w tym celu żądało mieć stałego kapelana, jak zakłady krajowe. Dyrektor zakładu porozumiewa się obecnie z przełożoną zgromadzenia Sióstr Służebniczek i ma nadzieję, iż osiągnie korzystniejsze warunki, a będzie miał całą służbę w szpitalu zakonną. i

Książki w kancelaryi znalazłem w zupełnym porządku. Zaległość kosztów leczenia wynoszą 2.570 zł,, w których 2.200 w samem starostwie drohobyckiem. Udałem się przeto do starosty i prosiłem go, aby nakazał większy pospiech w wydawaniu świadectw i w ściąganiu kosztów leczenia od samopłacących.

Wiktuały w spiżarni dobroci należytej; mięso tylko, jak zawsze, dość lichego gatunku, jak w całym Drohobyczu od lat wielu. Codziennie Dyrektor i Sekudaryusz badają przedpołudniem wikt chorych i uwagi swe zapisują do osobnej księgi. Chorzy, przeważnie syfilityczni, skarzyli się, że wymiar pożywienia wieczerzy jest za mały i że zawsze kładą się spać głodni. Ponieważ norma przepisuje jednę tylko potrawę na wieczerzę, poleciłem rządcy, aby potrawa ta była albo kaszą, albo ziemniakami, albo kluskami, nie zrobi to prawie żadnej różnicy w kosztach, a uchyli skargi, które słyszałem i w mieście, że szpital morzy chorych głodem.

Bielizny w magazynie znalazłem ilość dostateczną Przeszłoroczna dostawa płótna z Krosna z Towarzystwa „Prządka“ była tak zła, że bielizna zdarła się po kilku pierwszych praniach. W tym roku dostawa jest nieco lepszą, ale zawsze jeszcze nie dobrą. Ponieważ chore syfilityczne nie chcą nawet za wynagrodzeniem prać bielizny chorych, musiałem zezwolić na najęcie praczki stałej. Pranie odbywa się w suterenie, przyczem wodę brudną praczki muszą wynosić do zbiornika konewkami. Prosiłem więc p. burmistrza, aby kazał urządzić zlew dla oszczędzenia sił i zdrowia pracują-

cych, bo ciągłe wychodzenie z gorącej pralni na zimniejsze podwórze, zwłaszcza w zimie, narażało praczki na częste przeziębienia.

Chorych znalazłem 55; ze względu na dość długi przeciętny czas leczenia chorych w tym szpitalu, a mianowicie 27 dni, badałem wszystkich chorych, aby się przekonać, czy nie są przetrzymywani w zakładzie bez potrzeby: z tych 55 chorych 22 było dotkniętych kiłą, 17 było operowanych, dziesięciu było dotkniętych ciężką chorobą oczu, reszta zaś przypadała na inne choroby. Dłuższy więc przeciętny czas leczenia jest zupełnie usprawiedliwiony. W ubiegłym roku większych i mniejszych operacyj ze szczęśliwym wynikiem było wykonanych w szpitalu 42; wenerycznych leczono 184. Śmiertelność wynosiła 5·9%. Narzędzi chirurgicznych ilość dostateczna i są dobrze utrzymane.

Na radzie dnia 30. czerwca uchwalono zapytać gminę, czy i pod jakimi warunkami sprzedałaby gmina budynek szpitalowi. LW. 39024/97.

Jasło. Starosta gorlicki pomimo ostrego nakazu c. k. Namiestnictwa, aby dotkniętych chorobą zakaźną nie wożono po kraju, przysłał z Gorlic do szpitala czterech chorych na tyfus brzuszny i spowodował epidemię w tym ostatnim i w mieście Jaśle, gdyż choroba, mimo przyjętych ostrożności, prawdopodobnie kanałami dostała się na zewnątrz. W samym szpitalu pomimo odosobnienia chorych i dania do nich osobnego dozoru, zachorowało jeszcze siedm osób, tak, że leczono jednocześnie 11 osób, między któremi była przełożona Sióstr Miłosierdzia i jedna z posługaczek. W mieście zachorowało także mnóstwo osób i zapłaciło życiem nieoględność starosty gorlickiego. Epidemia tyfusu miała charakter bardzo zjadliwy i skomplikowany; wszędzie bowiem następowały krwotoki, zapalenia płuc, zapalenia gruczołów przyusznych i flegmony, wymagające interwencyi chirurgii. W samym szpitalu z 11 chorych zmarło 5. Starsza siostra wyzdrowiała z tej choroby, ale w następstwie dostała ciężkiej choroby płuc i zdaje się, że będzie musiała porzucić zakład. Wielka to będzie szkoda dla szpitala, bo jest to osoba dobrze znająca się na gospodarstwie szpitalnem i zdolna administratorka Sekundarjusz szpitala stracił także syna od tej choroby. Namiestnictwo zarządziło dochodzenie dyscyplinarne staroście, a ze szpitala zażądało doniesienia, jakie tam zrobiono zarządzenia, aby przeciąć rozwój epidemii. Niebezpieczeństwo, grożące miastu z powodu tej choroby, spowodowało obejrzenie kanału szpitalnego i naprawę jego, gdyż okazało się, iż w kilku miejscach był zepsuty i treść jego dostawała się na zewnątrz.

Czystość i porządek w szpitalu wszędzie wzorowe. Koszt żywienia chorych zmniejszył się do 19·2 ct. na dzień i na chorego. Jarzyny dla chorych prawie rok cały dostarcza ogród szpitalny; z odpadków utrzymuje się dwa wieprzki. Wszystkie wiktuały w spiżarni znalazłem w dobrym gatunku. Bielizny ilość dostateczna; płótno sprowadzane z Korczyny. Posługa w tym szpitalu ciągle jest bardzo dobra, pomimo niskiej płacy.

W skutek przeprowadzenia kanalizacyi miejskiej w wielu studniach a między nimi i w szpitalnej znikła woda, tak, że potrzeba było pogłębić studnię, przyczem okazało się, że cembrzyny były już zupełnie zgniłe. Spowodowało to obmurowanie studni od dołu aż do góry mocno wypaloną cegłą na cemencie. Koszt tej roboty wynosił 120 zł. Oprócz tego zbudowano tu lamus na jarzyny i na różne produkta, zakupione dla kuchni zakładu.

Książki zarządu znalazłem w porządku. Zaległości wynoszą zaledwo 335 zł., dyrektor bowiem bardzo starannie śledzi, aby ta część gospodarstwa krajowego była w porządku, gdyż jest to jedyne źródło dochodu szpitala.

Chorych znalazłem 54. przeciętny pobyt wynosił 23·8 dni. Śmiertelność 6·5. Koszt na leki i sanitarne potrzeby 6·3 na dzień i na chorego Operacyj w roku ubiegłym dokonano 140 z bardzo szczęśliwym wynikiem. Ilość wenerycznych wynosiła 8% wszystkich leczonych. Posługaczkę, którą

w ciągu trwania tyfusu w szpitalu była bardzo czynną i oddaną chorym, komitet przedstawił Wydziałowi krajowemu do udzielenia nadrody.

Na radzie d. 15. października uchwalono: wezwać c. k. Namiestnictwo, ażeby zakazało przewożenia chorych zakaźnych do obcych gmin.

Kołomyja. Szpital kołomyjski z zupełnąsłusznością może być nazwany zakładem dla syfilitycznych, w którym się leczą i niektórzy inni chorzy, gdyż na 944 leczonych w ubiegłym roku było 344 syfilitycznych to jest prawie 40%. Ze względu że leczenie kiłowych przeciętnie wymaga dłuższego czasu, ilość dni leczenia tych ostatnich wynosi większą połowę dni leczenia wszystkich chorych, dlatego też w każdej porze roku, większa połowa chorych leczy się na kiłę. Dotkniętemi są przeważnie górskie powiaty Kosowski, Nadwórniański i Kołomyjski, tak że są całe wsie zakażone, całe rodziny przychodzą do szpitala, dotknięte tą straszną chorobą, a co gorsza, że z roku na rok to się wzmaga, tak że piękna ludność górali naszych w tych stronach zupełnie zdegeneruje.

Zakażenia następują widocznie wskutek nieświadomości, jak się strzedz choroby, że należy unikać styczności zbyt bliskiej i użycia tych samych misek i łyżek, któ.e używają chorzy, bo pomiędzy zakażonymi jest mnóstwo dzieci nie tylko ssących, co byłoby jeszcze dość naturalnem, ale w wieku 7, 8 i 9 lat, zarażonych w ostatnim czasie. Potrzebaby pouczyć ludność jak się strzedz choroby, ustnie przez fizyków, lekarzy okręgowych i żandarmów, bo choroba ta staje się prawdziwie epidemiczną i lekarz ordynujący mówił mi, że bywały wypadki iż przy wielkiem przepełnieniu szpitala musiał odmawiać przyjęcia nawet takim chorym, którzy byli niebezpieczni dla otoczenia swego.

Szpital obecnie restauruje się, naprawia latryny urządzone wadliwie, przerabiają się one na system włoski; zmieniono nieco rozkład sal chorych, zamurowano niektóre drzwi, przez co podział według chorób stał się łatwiejszym. Lekarz ma teraz kancelaryę przy wchodzie i tamże dokonuje operacyj i ma skład narzędzi i opatrunków. Na kancelaryę przerobiono dawny pokój, w którym utrzymywano obłąkanych przed wysłaniem ich do zakładów. Obecnie przyjmowanie obłąkanych stało się niemożliwem, umieszczenie ich bowiem w jednej z sal wśród innych chorych jest niebezpiecznem i do najwyższego stopnia niepokoiłoby ciężko słabych. Upraszam przeto o polecenie, aby szpital ten na obserwacye nie przyjmował, bo miejsca odpowiedniego nie ma, a zarząd nie śmie odmawiać przyjęcia, bez wyraźnego zezwolenia Wydziału krajowego.

Siostra przełożona mówiła mi że ze względu na rodzaj chorych, przeważnie leczonych w tym szpitalu i nie gorączkujących, norma żywienia okazała się słabą, tak że chorzy uskarzają się na głód, a kto ma jakie pieniądze przykupuje sobie chleba, zwłaszcza uskarzają się na mały wymiar pożywienia na wieczerzę, składającą się z kleiku lub zupy. Otrzymawszy upoważnienie szefa sanitarnego departamentu poleciłem siostrze starszej, aby na wieczerzę zamiast kleików i zup, dawała kluski, kaszę lub ziemniaki, które stanowią zwykłe wyżywienie ludu naszego. Będzie to kosztować nieco drożej ale wikt w tym szpitalu jest tani (17·5), podwyższenie więc kosztu żywienia o jeden lub półtora centa, wielkiej różnicy w wydatkach nie zrobi.

Książki inwentaryalne i rachunkowe siostry prowadzą dobrze. Magazyn bielizny jest dość bogaty, posiada bowiem około pięciu zmian. W szpiżarni wszystkie produkta znalazłem należytej dobroci i pomimo restauracyi wszędzie jest wzorowy porządek i czystość.

Szpital utrzymuje z odpadków trzy świnki i krowę a ogród szpitalny dostarcza jarzyny na cały rok. Wielka jest jednak niedogodność, że zakład nie ma piwnicy a lamus, który ją miał zastąpić rujnuje się ze starości i wszystko co się tam złoży przemarza w porze zimowej.

Zaległości kosztów leczenia od r. 1893 - 1897 wynoszą:

Od służbodawców z powiatu	291·25 zł.
„ samopłacących z Kołomyi	649·22 „
„ kasy kopalni nafty Szczepanowskiego	281·46 „
„ kasy chorych w Kołomyi	746·66 „
„ obcokrajowców	686·47 „
Z powiatu kossowskiego zaległość	387·78 „
„ „ Horodenka, Czortków, Nadwórna . . .	589·65 „
Razem . . .	3 632·47 zł.

Za rok 1897 kasa chorych w Kołomyi zalega z sumą 300 zł. a samopłacących z powiatów 700. Starostwo Kołomyjskie i Kosowskie najwięcej mają zaległości i najtrudniej wydobyć od nich jakąkolwiekbądź odpowiedź w sprawie kosztów leczenia. Dlatego też upraszam o interwencyę w Namiestnictwie, aby starostwa te były wezwane do prędszego załatwienia tych spraw, są one bowiem jedynem utrzymaniem szpitala.

Pan Burmistrz ma przedstawić W. Wydziałowi krajowemu do decyzyi sprawę przepadłych 200 zł. z funduszu szpitalnego. Sprawa ta według opowiadania Starszej Siostry Miłosierdzia jest następującą:

W listopadzie 1895 r. starsza siostra Mił. z drugą zakonnicą udała się do kasy miejskiej dla otrzymania zaliczki na utrzymanie chorych w kwocie 420 zł., p. Kasyer zażądał wystawienia kwitu na tę sumę a gdy siostra to zrobiła oświadczył jej że w kasie pieniędzy nie ma, ale żeby na drugi dzień siostra przysłała po nie pisarza szpitalnego Czerkawskiego, bo oddalenie szpitala od Magistratu jest dosyć wielkie, nie chce więc odrywać sióstr na długo od ich obowiązków. Pisarz za powrotem z Magistratu przyniósł tylko 220 zł., a na zapytanie czemu nie przyniósł całej sumy, wyrażonej w kwicie, odpowiedział, że tylko tyle mu dali. W grudniu gdy potrzebną była nowa zaliczka przełożona posłała dwie siostry do kasy, żądając niewydanej poprzednio reszty 200 zł. Kasyer wydał je ale zażądał ponownego kwitu na 200 zł. Przełożona dowiedziawszy się że siostra kwit podpisała, udała się osobiście, żądając aby jej oddano te 200 zł, których jeszcze nie otrzymała, ale w kasie odpowiedziano, że nic się jej nie należy, kasa bowiem posiada kwit jej na 420 zł. Gdzie się podziały 200 zł.? nie wiadomo. P. Burmistrz uważa kasyera za bardzo uczciwego człowieka, żeby mógł zdefraudować tę sumę, pisarz szpitalny, także człowiek uczciwy, w tym czasie umarł, nie wiadomo więc na kim poszukiwać tych 200 zł.

Według zdania mego, postąpienie p. Kasyera było zupełnie nieprawidłowe, bo kasa wydaje pieniądze i bierze kwit, albo nie daje pieniędzy jeżeli ich nie ma, ale i kwitu nie bierze, tem więcej że to były kobiety nie znające się na manipulacyach kasowych.

Pytałem drugą siostrę, z którą starsza chodziła do kasy, czy ona pamięta tę sprawę i czy rzeczywiście kasyer wziął kwit a nie dał pieniędzy, Siostra potwierdziła całe to opowiadanie w zupełności.

Na radzie d. 23. września 1897 uchwalono: zakazać przyjmowania obłąkanych; zezwolić na wydawanie ziemniaków, kaszy lub klusek zamiast polewki chorym na wieczerzę; wezwać Magistrat do przeprowadzenia dochodzenia w sprawie 200 zł. i prosić c. k. Namiestnictwo o wydanie zarządzeń do starostwa w Kołomyi i Kosowie, aby zajęły się energiczniej ściąganiem kosztów leczenia chorych i w ogóle spieszniej załatwiały korespondencye zarządu szpitala.

Lubaczów. Na polecenie Wys. Wydziału krajowego udałem się do Lubaczowa dla wzięcia udziału w uroczystości otwarcia nowowybudowanego szpitala powiatowego, która to uroczystość zaczęła się nabożeństwem w kościołach obu obrządków, a następnie w zabudowaniu nowego szpitala. Po poświęceniu szpitala Marszałek powiatowy ogłosił szpital za otwarty. Jeszcze przedtem Rada powiatowa mianowała Dyrektorem szpitala Dra Henryka Szymańskiego, który w ciągu dwuletniej budowy szpitala był głównym pomocnikiem Przewodniczącego komitetu, doglądał budowy nieustannie, a następnie zajmował się całem wewnętrznem urządzeniem zakładu. Dr. Szymań-

ski ma wszelkie kwalifikacye na Dyrektora szpitala, bo jest lekarzem już od lat dwunastu, ma piękne świadectwa z odbytej praktyki chirurgicznej, był lekarzem miejskim i oglądaczem bydła, jest lekarzem kolejowym i zdał egzamin fizykacki z wyszczególnieniem, przytem jest młodym, energicznym, bardzo pracowitym i sumiennym i zna administracyę i gospodarstwo szpitalne. Z nim obeszłem wszystkie ubikacye szpitalne, aby się przekonać czy nie ma jeszcze jakich braków, a następnie przystąpiłem do obejrzenia całego zakupionego inwentarza i spisania jego.

Budynek szpitalny w części środkowej jest parterowy, a skrzydła ma piątrowe. Położenie jego wśród sosnowego zagajnika, zajmującego przestrzeń dwudziestomorgową, jest nader zdrowe i piękne. Z zagajnika tego miasto Lubaczów darowało szpitalowi 9 tysięcy metrów kw. to jest 1·5 morga, tuż około publicznej drogi szutrowanej, prowadzącej z Lubaczowa do Cieszanowa.

Zakład składa się 1. z głównego budynku, w którym znajdują się sale dla zwykłych chorych i cztery pokoje dla zakaźnych z zupełnie odosobnionym wchodem. Sal jest 15, wysokość ich 3·80, na każde łóżko przypada 8m² powierzchni kwadratowej i 30·2 przestrzeni sześciennej, to jest tyle ile wymagają hygieniczne warunki; zakaźni zaś mają 10m² i 40m³ przestrzeni. Z tego więc widać że szpital w razie nagłej potrzeby, oprócz etatowej ilości 40 łóżek jeszcze może pomieścić czasowo do 20 chorych. Oprócz tego w głównym budynku znajduje się ambulatoryjna sala dla chorych, szukających porady lekarskiej i nie mających potrzeby koniecznego leczenia się w szpitalu, ładną salę operacyjną, bardzo dobrze oświetloną i z kamienną podłogą, kancelarya lekarza i pisarza, magazyny, składy, pomieszczenia dla zakonnic i kaplicy, kuchnię, pralnię, łazienki i piwnice dla przechowywania jarzyn. Wentylacya jest dobrze urządzona a kanały pod podłogą założone, chronić będą tę ostatnią od grzyba i zmurszenia. Piece są kamyczkowe, a w korytarzach żelazne. Latryny dla chorych są urządzone systemem włoskim, a podłogi w nich zrobione z betonu. 2. Z domku mieszczącego salę do sekcyi, pomieszczenie na desyfektor, pokój na skład bielizny i rzeczy po zakaźnych, nareszcie pokój do wystawy ciał przed pogrzebaniem. Dezynfektor nie jest jeszcze kupiony i z tym się należy jeszcze powstrzymać, bo podnoszą się bardzo ważne zarzuty przeciwko wyrabianym u nas w kraju z powodu iż się niszczą bardzo rychło. 3. Z lodowni, mogącej pomieścić do 50m³ lodu, a nareszcie 4. z budynków na skład słomy i rąbanego drzewa.

Front szpitala jest obrócony na południowy wschód, wszystkie więc strony zakładu są słońcem oświecone i ogrzane. Cała realność otoczona sztachetowym parkanem, który oddziela także cząstkę zagajnika, otaczającego zakaźnych chorych, tak że ci nie mają żadnej styczności z innymi chorymi. Trupiarnia również jest odosobniona zupełnie.

Studnia, wykopana w zachodniej stronie zakładu ma 13 metrów głębokości, daje doskonałą wodę, która jest przeprowadzona do kuchni i pralni rurami wodociągowemi za pomocą pompy ssąco-tłoczącej. Łóżka żelazne, sprawione przez miejscowego ślusarza są mocne i dobrej konstrukcyi. Bielizna z płótna korczyńskiego uszyta doskonale. Materace ze słomy, ułożonej warstwami wzdłuż i na poprzek są tak elastyczne jak materace włosienne, a przytem bardzo trwałe. Jest to pierwszy szpital, który za moją wskazówką zrobił podobne materace. Poduszki są napełnione słomianą sieczką. 3 Siostry josefitki objęły zarząd szpitala, pisarz prowadzący korespondencye szpitalne ma wikt i pomieszkanie szpitalne i 15 zł. miesięcznej płacy. Budynek szpitalny z wewnętrznem urządzeniem kosztował 35 tysięcy zł., t. j. 900 zł. za łóżko.

Przełożonej sióstr pokazałem jak mają być prowadzone rachunki gospodarcze i inwentarze, aby ułatwić kontrolę. Instrumenta chirurgiczne w ilości 124 zostały zakupione w fabryce krajowej Georgeona i Trepczyńskiego. Szpital koniecznie będzie musiał utrzymywać konia zakładowego, bo do rynku miasta ze szpitala jest zwyż 2 kilometrów. Oprócz tego potrzeba będzie wybudować kanał betonowy dla odprowadzenia z zakładu wód deszczowych i gospodarskich.

Ze względu, iż szpital lubaczowski już od grudnia 1896 funkcyonuje zupełnie prawidłowo i spełnił wszystkie warunki żądane, uchwalono na Radzie d. 21. kwietnia b. r.: 1. Uznać szpital lubaczowski za publiczny i powszechny od 1. czerwca 1897. 2. Ustanowić taksę 60 ct. dziennie 3. zatwierdzić Dra Szymańskiego na posadzie dyrektora tego szpitala. LW. 23.903/97.

Druga relacya. Szczegółowe opisanie szpitala lubaczowskiego przedstawiłem w kwietniu r. b. Obecnie, choć jest jeszcze braków nie mało dużo się jednak zrobiło. Całe terytoryum zakładu zostało ogrodzone płotem sztachetowym, założono ogród warzywny, dokupiono więcej koców, sprawiono zegary, ustawiono rośliny zielone w pokojach gdzie leżą chorzy. Dyrektor zakładu posadził mnóstwo różnorodnych drzew w obrębie realności szpitalnej, tak że za lat kilka zakład stać będzie wśród ładnego ogrodu. Woda w studni szpitalnej jest lepszą jak w całem mieście. Siostry Józefitki obowiązki swe pełnią bardzo dobrze i oszczędnie. Przełożonej, osobie bardzo inteligentnej, która dawniej zajmowała się kształceniem dzieci, zaproponowałem, aby podjęła się prowadzenia kancelaryi, w której jest obecnie pisarz, dość drogo kosztujący szpital, natomiast będzie mogła sprowadzić jeszcze jedną siostrę do zakładu. Propozycya moja bardzo się jej podobała i jeżeli Przełożona stowarzyszenia nic przeciwko temu mieć nie będzie, szpital pozbędzie się drogiego urzędnika, oszczędzone zaś pieniądze można będzie obrócić na różne inwestycye, potrzebne w każdym nowym zakładzie. Chorych znalazłem 14, najwyższa zaś ilość dzienna wynosiła 28.

Ponieważ nie wszystko jeszcze zrobiono w szpitalu, coby należało przed otwarciem jego, posłałem wykaz braków do Wydziału Rady powiatowej w Cieszanowie, z żądaniem, aby braki te usunięto, a mianowicie:

1. Budynek szpitalny nie jest dotychczas obrukowany i nie zrobiono rynsztoków dla odprowadzenia wody deszczowej.
2. Nie ma kanału odpływowego na wody gospodarcze i płynne części latryn, a także nie ma zlewu w kuchni.
3. Potrzeba uregulować dojazd do trupiarni, ukończyć jej wewnętrzne urządzenie (stół sekcyjny, stołki, szafki i t. p.)
4. Nie ma storów do okien ze strony południowej i zachodniej.
5. Potrzebną jest stajenka, koń i wózek, a nad stajnią powinien być urządzony skład na czystą słomę.
6. Nie ma jeszcze stołu w sali operacyjnej.
7. Potrzebne są jeszcze dwie szafki na bieliznę, jedną dla oddziału zakaźnych, drugą zaś dla budynku głównego.
8. Należy kupić dezynfektor dla oszczędności wspólnie z miastem.
9. Dobrzeby było przeprowadzić rurę wodociągową od rezerwoaru wody do oddalonych części szpitala i dodać kilka kurków.

Upraszam Wys. Wydział krajowy o poparcie wskazówek danych przezemnie.

Wydział powiatowy ma zamiar prosić o zaliczkę na prowadzenie gospodarstwa, bo tyle wydatków uczynił na umontowanie szpitala, że nie posiada pieniężnych środków, aby przyjść mu z dalszą pomocą. Żądanie to jest słuszne, bo bez zasiłku tego administracya będzie niemożliwą.

Na Radzie d. 30. czerwca b. r. uchwalono wezwać Radę powiatową do usunięcia usterek, wskazanych przez Inspektora, a po otrzymaniu prośby Wydziału powiatowego dano zaliczkę w kwocie 3.000 zł., spłacalną ratami kwartalnemi po 250 zł. LW. 38 355/97.

Podhajce. Jeżeli gdzie, to w powiecie podhajeckim potrzebnym jest szpital większy i dobrze urządzony, jest to bowiem część kraju być może najniezdrowsza, gdyż pełna bagien, jeziorek, stawów i bagnistych rzeczek, miasteczka i wsie rzadko porozrzucane są ubogie, a ludność w ogóle słabego zdrowia. Toteż zimnica jest chorobą nieustającą w powiecie, a w tym roku panował tyfus plamisty i brzuszny, ospa, skarlatyna i dyfterya. W szpitalu tutejszym pomimo zakazu przewożenia chorych z zakaźnemi chorobami leczono 11 osób na tyfus plamisty a 7 na brzuszny, na skarlatynę 15,

dyfteryę 7, krup. 3 a na różę ze dwadzieścia. Jedna z sióstr miłosierdzia także chorowała na tyfus plamisty. W sprawozdaniu c. k. Inspektora sanitarnego z objazdu powiatu, wspomnianem było, że ospa ze szpitala została przeniesioną do miasta. Dyrektor szpitala oświadczył mnie, że twierdzenie to jest mylnem, bo jakkolwiek szpital nie posiada osobnego pomieszczenia dla zakaźnych, lecz jak tylko jeden wypadek ospy pojawił się w szpitalu, natychmiast przerwano wszelką komunikacyę z miastem, nie pozwolono odwiedzin w szpitalu a wszystkich chorych rewakcynowano. W specyalnym zaś wypadku, o którym wspomina c. k. Inspektor sanitarny nie podobna nawet dopuścić, przeniesienia ospy ze szpitala, bo stało się to u syna pewnego woźnego, który chodził po domach z papierami różnemi w chwili, gdy w Podhajcach panowała epidemia ospy, cóż więc dziwnego że sam ojciec mógł zanieść chorobę dziecku swemu. Były w samym szpitalu dwa zakażenia ospą, ale u obu były wyleczone, a chorzy byli wypuszczeni po kąpieli i należytem zdesynfekcyonowaniu odzieży. W każdym razie potrzeba w tym szpitalu osobnego pawilonu dla zakaźnych jest nagląca, dlatego też uważałem za mój obowiązek obaczyć się z członkami rady powiatowej, aby ponaglić przedstawienie planów i kosztorysów i sposobu finansowania, czego jeszcze niedawno zażądał od nich Wydz. kraj. Od sekretarza rady powiatowej dowiedziałem się, że 36 gmin powiatu powzięło uchwały spisane protokolarnie, przeznaczając pieniądze uzbierane z kar na budowę osobnego pawilonu przy szpitalu. Gdy wszystkie gminy przyszlą podobne oświadczenia, powiat będzie miał 6 tys. zł., a ponieważ kosztorys projektowanego budynku wynosi 14.000 zł. więc rada pow. będzie musiała oddać tylko tysiąc zł. aby zadość uczynić wymaganiom nowej ustawy szpitalnej i mieć możność proszenia w Sejmie o udzielenie 7 tysięcy ze swojej strony, aby umożliwić doprowadzenia do skutku tak pożądanej budowy. Chorych w szpitalu podhajeckim jest zawsze więcej aniżeli łóżek, tak że w roku przeszłym przeciętna ilość dzienna wynosiła 69 chorych na 60 etatowych łóżkach. W dniu inspekcyi było 58 chorych a bywały dnie, zwłaszcza w zimie, kiedy chorych bywało po 80 dziennie. Badałem starannie wszystkich chorych i nie znalazłem ani jednego, któryby kwalifikował się do wydalenia ze szpitala. Lekarz ordynujący i jego pomocnik są to ludzie pracowici, sumienni i dobrze rzecz swą znający. W szpitalu w roku ubiegłym dokonano 128 operacyj cięższych pod chloroformem, w tym zaś roku do dnia inspekcyi 96. Szpital tutejszy ma taką dobrą sławę, że garną się doń ludzie z dalekich okolic. Pomimo ciągle panujących ciężkich epidemij śmiertelność w roku przeszłym wynosiła zaledwo 6·2%. Leczono zaś 1.171 ludzi. Leki kosztowały 4·7 ct. za dzień i chorego. Instrumentoryum dostateczne i bardzo dobrze utrzymane.

Gospodarstwo sióstr Miłosierdzia jest najtańsze ze wszystkich szpitali prowincyonalnych. Pod względem taniości żywienia chorych na pierwszem miejscu stoją Podhajce (15 ct. na dzień i chorego a potem Zaleszczyki i Żółkiew 16). Pomimo to wikt chorych jest bardzo dobry, dostateczny i smacznie sporządzony; wiktuały należytej dobroci. Szpital utrzymuje dwie krowy i 4 świnki z odpadków kuchennych i resztek nieużytych ogrodowizny. Bielizny na etatową ilość łóżek jest zwyż na cztery zmiany. Płótno bierze szpital z Krosna z „Tow. Prządki“ i jest z niego zadowolony. Siostry same szyją bieliznę dla chorych i dotychczas nie potrzebowały najmować szwaczek. W tym roku postawiono lodownię, mogącą pomieścić do 6 sążni lodu i zrobiono kanał odprowadzający wodę z piwnicy, oprócz tego sprawiono przyrząd do łaźni parowej, bardzo pożyteczny przy leczeniu dotkniętych chorobą Brighta, których jest wiele w tutejszym powiecie. Pisemna część jest nieco zaniedbana z powodu bardzo ciężkiej słabości rządcy,ktory nie może dźwignąć się z łóżka i musi być zastępywanym przez ludzi nie znających się na prowadzeniu kancelaryi. Dlatego też w ostatnim czasie zaległości zwiększyły się a dawniej pod tym względem szpital był wzorowy.

Na Radzie dnia 23. września 1897 uchwalono wezwać do raźniejszego ściągania zaległości.

Przemyśl. Napływ chorych do tego szpitala jest bardzo wielki i stały, tak że przepełnienie jest prawie nieustanne. Na 175 łóżkach etatowych w roku przeszłym pielęgnowano przeciętnie 177 chorych w ciągu 64.696 dni. Świadczy to jak jest ważnym ten szpital dla całej okolicy. Przeciętny pobyt chorych wynosił 21·6 dni, jest to dowodem, że w zakładzie nie przetrzymywano chorych bez potrzeby. Najwięcej było wenerycznych (870), jak wszędzie w miastach posiadających większe wojskowe garnizony. Następnie idą choroby organów trawienia (323) i organów oddechowych (268). Chirurgicznie udzielono pomocy 273 razy, w tej liczbie dokonano 33 operacyj większych. Porodów w szpitalu było 88, a w tej liczbie ciężkich wypadków 8; na oczy leczono 98, udzielono zaś pomocy w ambulatoryum do 1.500 osób. Śmiertelność w tym szpitalu wynosiła 6·5%

Od roku przeszłego pielęgnowanie chorych i dozór nad prowadzeniem kuchni i pralni objęło zakonne zgromadzenie Sióstr Serafitek, z których zarząd szpitala jest zadowolony zupełnie. I tu, jak w Lubaczowie, Siostry oświadczyły mnie, iż chętnie podjęłyby się prowadzenia czynności kancelaryjnych. Prosiłem więc rządcę szpitala, aby jedną z sióstr obuczył prowadzenia korespondencyj, odnoszących się do ściągania kosztów leczenia, aby się przekonać czy nie da się dyurnistów zastąpić wszędzie siostrami zakonnemi, byłaby to bowiem znaczna oszczędność, a może też zmniejszyłyby się zaległości, które są plagą naszych szpitali, sprowadzającą największe trudności w ich administracyi.

Czystość i porządek w szpitalu wzorowe, jakkolwiek dokonują się tam obecnie roboty konserwacyjne, a mianowicie wstawianie nowych okien na miejsce spróchniałych na całym froncie budynku, zwróconym do miasta. W roku ubiegłym postawiono nową portyerówkę i urządzono bardzo porządną salę sekcyjną przy trupiarni, a także zbudowano domek dla przechowywania dezynfektora systemu Rychnowskiego. Ten ostatni jest obsługiwany przez portyera, który dokładnie obznajomił się z tą czynnością. W spiżarni znalazłem wiktuały należytej jakości; bielizny zakład posiada dostateczną ilość, pranie dobre i czyste. Jednak zarząd w ogóle nie jest zadowolony z płótna dostarczonego z fabryk krajowych. Chorzy wikt chwalili. Dawna kuchnia została zmienioną na kancelaryę, kuchnia zaś przeniesiona do mieszkania dawniej zajmowanego przez kontrolora, jest teraz daleko obszerniejsza i odpowiedniejsza niżeli była poprzednio. W pawilonie zakaźnych znalazłem jedną tylko chorą na szkarlatynę. Z 4 sióstr zakonnych jedna dopatruje chore kobiety, druga chorych mężczyzn, trzecia zakaźnych, czwarta zaś czuwa nad praniem i nad kuchnią. Siostry odbywają nocne dyżury. Byłem na wizycie lekarskiej i przy operacyi. Pielęgnowanie chorych jest bardzo staranne, siostry już się włożyły w swe nowe obowiązki. Operacya, przy której byłem, dokonaną została przez prymaryusza zręcznie, szybko i z zachowaniem wszystkich wymogów najnowszej chirurgii. Dr. Ciechański, sekundaryusz zajmuje się chorymi na oczy, którzy przychodzą do szpitala dla ambulatoryjnego leczenia. W roku ubiegłym takich chorych było 1.500. Pod względem oszczędności szpital przemyski stoi na czele naszych szpitali prowincyonalnych, mając bowiem najniższą taksę (45 ct.) na dzień i na chorego, przyszedł do wszystkiego, co powinien zawierać dobrze urządzony zakład i ma jeszcze zwyż 5.000 zł. w kapitale rezerwowym, a około 6.000 zł. w zaległościach czynnych. Dzienny koszt żywienia w tym szpitalu wynosi około 17 ct. na dobę.

Na radzie d. 30. czerwca przyjęto do wiadomości LW. 38.354/97.

Rzeszów. Pawilon dla zakaźnych, którego budowa została poleconą miastu, jest już na ukończeniu i najdalej za miesiąc może być zajętym. Jest to budynek piątrowy, mający cztery pokoje, mogące pomieścić po cztery łóżka, a dwa pokoje po dwa, łazienkę, kuchnię i latryny. Ku zachodowi od budynku ciągnie się dobry szmat ziemi, należący do szpitala, przeznaczony na ogród szpitalny; obecnie z rozporządzenia p. burmistrza zasypują się tam doły, a gdy teren będzie wyrównany, utworzy się miejsce na doskonały ogród warzywny. Korzystając z tego, że ogród jeszcze nie był ogro-

dzony w tym czasie, sąsiad, izraelita Drukier, budując obok dom, wpakował się z gospodarskiemi drewnianemi zabudowaniami na grunt szpitalny, zagarnąwszy kilkadziesiąt metrów kwadratowych ziemi szpitalnej. Upraszam o polecenie zwierzchn. gminnej wytoczenia mu procesu i zmuszenia do cofnięcia tego drewnianego budynku na swój grunt.

Kancelaryjne czynności są strasznie zaniedbane przez dawnego, obecnie ciężko chorego rządcę: zaległości kosztów leczenia wynoszą 14.194 zł. 59 ct. Do tego się niemało przyczynia zupełna indolencya starostw, które na mnóstwo urgensów nawet odpowiedzi nie dają. Najwięcej niedbałem jest starostwo rzeszowskie, gdyż tu zalega największa ilość odezw szpitala. Kasa chorych rzeszowska jeszcze za rok 1896. dłużna jest szpitalowi 600 zł., a w tym roku nie zwróciła ani grosza za swoich chorych. Upraszam o interwencyę w c. k Namiestnictwie, aby polecił starostwu rzeszowskiemu prędsze załatwianie spraw ściągania kosztów leczenia, szpital ten bowiem musi dojść do zupełnego rozstroju dla braku gotówki. Wydział krajowy musiał dać zakładowi ogromną zaliczkę jedynie z powodu niemożności ściągnięcia dokumentów, któreby pozwalały wyegzekwować zwrot kosztów od obowiązanych, lub wystawienia świadectwa ubóstwa od rzeczywiście ubogich

Zarząd szpitala objęły Siostry Miłosierdzia i wszędzie zapanowała ta czystość i ten porządek, któremi przedewszystkiem celują zakłady kierowane przez zakonne stowarzyszenia. Nawet pranie, z którego wychodziła zawsze bielizna ciemna, obecnie daje bieliznę daleko czystszą pomimo żelazistej i nieodpowiedniej wody do prania. Bielizny jest prawie na cztery zmiany. W spiżarni wszystkie produkta były średniej dobroci. Wikt przyrządzony smacznie. W kuchni znajduje się książka, w której jeden z lekarzy codziennie notuje dobroć przyrządzonego wiktu i zauważane braki. Przestrzeń budynku, przeznaczona na wjazdową bramę przeistoczoną została na kaplicę.

Jakie były nieprawidłowości w administracyi i nadużycia ostatniego rządcy zbadała osobna tu przysłana komisya, która rezultaty dochodzenia przedstawi w osobnem sprawozdaniu.

Ilość leczonych w tym szpitalu w ubiegłym roku wynosiła 1382 w ciągu 39.062 dni leczenia. Śmiertelność wynosiła 4 1%. Średni pobyt nieco dłuższy aniżeli w innych szpitalach (28·2 dni) pochodzi ze znacznej ilości chorych na oczy, których leczenie jest zwykle dłuższe. Przeciętna ilość pielęgnowanych chorych wynosiła 107 na 100 etatowych łóżkach. Z wybudowaniem domu dla zakaźnych przepełnienie to zmniejszy się. Operacyj w roku przeszłym dokonano 64, w bieżącym zaś 43. Ambulatoryjnie leczono na oddziale ocznym 910 w r. 1896 i 650 w bieżącym; innych zaś lekko chorych leczono ambulatoryjnie około 2·000. Cyfra ta dowodzi wielkiej pracy lekarzy, aby ile można oszczędzić wydatków funduszowi krajowemu na leczenie ubogich.

Narzędzi chirurgicznych jest dosyć i są one utrzymane w porządku. W roku bieżącym zakupiono aparat sterylizacyjny, oddający bardzo wielkie usługi przy opatrywaniu rannych i operowanych.

Na Radzie d. 9. Października uchwalono: Polecić zarządowi szpitala wytoczenie procesu sąsiadowi Drukierowi o zwrot zabranego gruntu. Wezwać c. k. Namiestnictwo o polecenie starostwu o szybkie załatwianie spraw szpitalnych. Do tego potrzeba wykazu zaległości, o które zawezwać zarząd.

Sambor. W Samborze nic się nie zmieniło na lepsze, owszem szpital jeszcze więcej stał się nieodpowiednim w skutek wilgoci, spowodowanej nieustannemi tegorocznymi deszczami, a miasto jeszcze mniej jest usposobione przyjść mu z pomocą, zrujnowawszy bowiem finanse swoje na postawienie gimnazyum, a nie mając innych środków nad dodatki do podatków, jest na granicy bankructwa. Samo c. k. Namiestnictwo, przekonawszy się o bezużyteczności ciągłego wzywania do budowy nowego domu lub przeniesienia chorych w inne odpowiedniejsze miejsce, dało polecenie Staroście, aby zaniechał spełnienia pogróżek o zamknięciu szpitala aż do nowego rozkazu. Że szpital jest tu bardzo potrzebny, świadczy nieustanne przepełnienie jego:

w roku ubiegłym na 62 łóżkach przeciętnie leczono 62 chorych dziennie, a zatem były dnie, w których pomimo ciasnoty szpital musiał pomieścić 80, a nawet i więcej chorych i to takich, którym przyjęcia odmówić było niepodobna. W roku przeszłym wyłonił się projekt przeniesienia szpitala do pewnego, nowowybudowanego domu, mogącego pomieścić do 80 łóżek, za którego najem właściciel żądał 2.400 zł. rocznie. Pomijając, iż na przysposobienie budynku należałoby wydać jednorazowo dość znaczną sumę, koszt najmu równałby się szóstej części wszystkich dochodów tego szpitala, to jest potrzebaby podnieść taksę o 10 ct. na dzień i chorego, taksa zaś obecna i bez tego jest jedną z najwyższych pomiędzy szpitalami naszymi na prowincyi, wynosi bowiem 60 ct.

Chorych znalazłem 54, między niemi 20 było dotkniętych chorobami wenerycznemi; corocznie szósta część chorych należy do tego działu. Chirurgicznych wypadków jest także wiele: w roku ubiegłym dokonano 49 operacyj większych a 58 mniejszych, było też na 20 porodów 5 ciężkich, wymagającej pomocy chirurgicznej. Stosunkowo okolica dostarcza bardzo wielką ilość tuberkulicznych, na zapalenie płuc i nerek, natomiast dział zakaźnych chorób był mały, wynosił bowiem tylko 8 przypadków w ciągu całego roku. Arsenał chirurgiczny jest dostateczny i utrzymany w stanie należytym. Wytknąłem lekarzowi ordynującemu kosztowną ordynacyę leków i zaleciłem większą oszczędność na przyszłość zwłaszcza w sanitarnych wypadkach

W spiżarni wszystkie wiktuały znalazłem należytej dobroci, chorzy pytani we wszystkich salach oświadczyli, iż z wiktu są zadowoleni. Koszt wiktu w roku ubiegłym wynosił 21.8 ct. na dzień i chorego. Bielizny szpital posiada ilość dostateczną, koce w ogóle są stare i zużyte; potrzeba będzie je zmienić. Książki kancelaryjne prowadzą się według instrukcyi. Zaległości kosztów leczenia ubiegłego roku wynosiły 2228 zł. Od samopłacących otrzymano 975 zł. W rezerwowym kapitale, w książeczkach kasy oszczędności jest 515 zł. I tu nie są zadowoleni z płótna, dostarczonego w roku przeszłym z krośnieńskiej fabryki.

Dnia 20. lipca na Radzie Wydziału krajowego przyjęto sprawozdanie do wiadomości. LW. 39026/97.

Sanok. Pożyczka, którą zezwolił Wydział krajowy zaciągnąć szpitalowi w banku hipotecznym na 15 lat umożliwiła szpitalowi zapłacenie wszystkich dawnych długów i uporządkowanie gospodarstwa. Obecnie szpital przyszedł do zupełnej równowagi finansowej i nic mu nie braknie. Dług bankowy obecnie wynosi 9.530 zł.

W roku bieżącym w szpitalu wstawiono cztery nowe okna i postawiono kilka nowych kamyczkowych pieców na miejsce zrujnowanych, a obecnie zarząd przystępuje do bielenia sal, zwykłej rocznej restauracyi i naprawienia kanału szpitalnego.

Książki zarządu znalazłem w porządku zupełnym. Zaległości kosztów leczenia wynoszą 1.728 zł. Magazyny utrzymane czysto i porządnie. Ilość bielizny dostateczna zaledwo na trzy zmiany na etatową ilość (80) łóżek, ze względu jednak że przeciętna ilość chorych leczonych w szpitalu wynosi 54, braku bielizny nigdy tu nie było.

W spiżarni wszystkie wiktuały znalazłem dobroci należytej Chorzy pytani przezemnie oświadczyli iż z wiktu tak pod względem jakości jakoteż ilości są zupełnie zadowoleni. Koszt dzienny żywienia w r. 1896 wynosił 17·0, obecnie zaś żywienie kosztuje 15·6 ct.

Szpital posiada w kapitale rezerwowym 1.100 zł., które p. burmistrz zamierza użyć na kupno u sąsiada pasma gruntu długości 108 m. a szerokości 14 m. to jest 1.269 m.², który przylega do ogrodu szpitalnego. Byłby to dobry nabytek, bo ogród szpitalny ścieśniony domem dla zakaźnych, trupiarnią i domem gospodarczym jest tak szczupły, że chorzy rekonwalescenci nie mają miejsca do spaceru i użycia czystego powietrza. Rozchodzi się obecnie tylko o cenę, która we wszystkich miastach poszła bardzo w górę,

W szpitalu znalazłem 43 chorych. Przeciętny pobyt 24·3 dni, śmiertelność 4·9%. Porodów w zakładzie było 15, z nich 3 wymagały pomocy. Operacyj chirurgicznych dokonano 94 większych i 63 mniejszych. Syfilitycznych było 92.

Na radzie 15. października uchwalono przyjąć do wiadomości.

Nowy Sącz. Szpital nowosądecki znajduje się w szczególnem położeniu. W poprzednich relacyach moich donosiłem, że jest to zakład zbyt szczupły i niedostateczny dla pomieszczenia wszystkich zgłaszających się po pomoc lekarską i dla ulokowania Sióstr Miłosierdzia, które objęły szpital w zarząd, do tego stary, zniszczony, potrzebujący nowego dachu, nowych okien i drzwi, nie mający miejsca na pralnię i łazienki, ani ogrodu dla odpoczynku chorych. Po ostatnim wielkim pożarze miasto przystąpiło do regulacyi ulic. Przy regulacyi, dawna targowica, w której środku stoi szpital została rozparcelowana i sprzedana na domy prywatne i na budowę szkoły. Główna ulica, rozdzielająca parcele została skierowana wprost na szpital, który został przeznaczony na zniesienie.

Dawniej miasto chciało nabyć budynek szpitalny na pomieszczenie straży ogniowej, obecnie projekt ten został zaniechany, a szpital który miał za budynek otrzymać 12 tysięcy, obecnie nie otrzyma więcej jak parę tysięcy za plac na którym stoi, w budynku zaś nie można przedsięwziąć większych napraw, gdyż jest skazany na zburzenie. Postawienie więc nowego szpitala stało się koniecznością tak z tego powodu jak i z powodu budowy nowych domów na około szpitala, stawianych tak blisko, że z okien ich będzie można widzieć operacye dokonywane w szpitalu.

Po zatwierdzeniu nowej ustawy szpitalnej połowę kosztów budowy ma ponosić gmina; teraz jest czas przystąpić do porozumienia z Radą gminną, bo miasto zaciągnęło pożyczkę na odbudowanie spalonych domów, ma więc w rękach gotówkę, którą rozporządzać może. Później pieniądze rozejdą się i potrzeba będzie na nowo szukać kapitału potrzebnego na budowę. Porozumiewałem się z p. burmistrzem w tej sprawie: zamierza on zrobić przedstawienie do Wydziału krajowego i przysłać plan, kosztorys i sposób finansowania. Miejsce na ktorem ma stanąć nowy szpital jest dosyć oddalone od środka miasta i znajduje się niedaleko od starego cmentarza.

W czasie lustracyi szpitala przybył do zakładu fizyk powiatowy dr. Filewicz, aby mi powiedzieć, iż ma zamiar donieść c. k. Namiestnictwu o nieustannem przepełnieniu szpitala, o smutnym stanie budynku, a także o budujących się na około domach i prosić interwencyi rządu dla przeniesienia szpitala na inne miejsce. Odpowiedziałem mu, że jest to także gorącem życzeniem Wydziału krajowego, ale przedtem nim otrzyma od Sejmu pomoc potrzebną nie może przystąpić do budowy nowego szpitala. Tymczasem omówiłem z dyrektorem jakie zmiany potrzeba będzie zrobić w normalnym planie, aby budowa jak najlepiej odpowiadała warunkom miejscowym i co należy zrobić, aby przystąpić do rozpoczęcia tej sprawy.

Dr. Czapliński należy do naszych najzdolniejszych chirurgów; dla tego też szpital nowosądecki nabył wielkiej sławy w okolicy, skutkiem czego jest tu prawie nieustanne przepełnienie. Średni czas pobytu wynosił 24·3; śmiertelność 5·0%. Operacyj w 1896 r. dokonano 237. Z liczby operowanych umarło tylko dwóch, a były tu robione operacye nadzwyczajnie trudne i delikatne. W liczbie chorych w roku przeszłym było 27% syfilitycznych. Leki tu kosztują bardzo tanio, ale z powodu wielkiej ilości operacyj, sanitarne wydatki pochłaniają znaczną kwotę. Wezwałem lekarza ordynującego, aby postarał się o ile można zmniejszyć wydatki na tę pozycyę.

Książki kancelaryjne prowadzą się z wielką dokładnością i zaległości jest mało. Żywienie chorych dobre, dostatecznie i smacznie przyrządzone; koszt dnia wynosił w roku przeszłym 20·3 ct. Bielizny szpital ma mało, bo zaledwo na trzy zmiany. Narzędzi chirurgicznych jest dosyć i są utrzymane bardzo starannie. Czystość i porządek wszędzie wzorowe.

Na Radzie d. 15. Października uchwalono: wezwać burmistrza do przedłożenia planu, kosztorysu i sposobu finansowania nowego budynku.

Sokal. Jak przy poprzednich lustracyach tak i przy obecnej znalazłem w szpitalu czystość i porządek wzorowy. Chorych było 57. Aby uniknąć przepełnienia, które może niekorzystnie wpłynąć na leczenie i pielęgnowanie chorych, poleciłem p. Dyrektorowi nie przyjmować do zakładu więcej nad etatową ilość łóżek. Będzie to miało swoje niedogodności, ale stanie się zadość hygienicznym wymogom zakładu leczniczego.

Przedewszystkiem zbadałem zarzuty poczynione szpitalowi przez c. k. inspektora sanitarnego i przedstawione Wydziałowi krajowemu przez c. k. Namiestnictwo. Niektóre z nich nie są słuszne, inne zaś są nieco przesadzone. I tak w uwagach c. k. inspektora sanitarnego wspomina się o jednej sali parterowej, która ma tak niekorzystne warunki, że każdy chory, który tu przebywa dłużej, miał dostawać zapalenia dziąseł. Fakt ten był przed pięciu laty, kiedy w pokoju tym mieli pomieszczenie chorzy, leczeni wcieraniami merkuryalnemi, po przeniesieniu tych chorych do obszerniejszych ubikacyj objaw ten zniknął i od pięciu lat nie powtarzał się. Zarzut iż aparat dezynfekcyjny konstrukcyi Rychnowskiego, stojący na podwórzu szpitalnem jest zupełnie zepsuty i używany jedynie dla niszczenia świerzbowców, a nie odzieży zakaźnych chorych jest niesłuszny. Aparat, jak sprawdziłem, jest dobry, funkcyonuje należycie, ciepło wewnętrzne przy ogrzewaniu dochodzi do 108° C., to jest do temperatury, przy której wszelkie zarazki są zupełnie zniszczone. Do zakładu przybyłem, jak zwykle, niespodziewanie i znalazłem w aparacie rzeczy dwóch chorych; dotkniętych tyfusem; termometr nie jest zepsuty, a służba szpitalna dobrze jest obznajomiona z obsługa dezynfektora. Wprawdzie aparat stoi na podwórzu szpitalnem, bo nie ma innego lepszego pomieszczenia, lecz jest przykryty daszkiem, który go chroni od deszczu i śniegu, a podmurowanie z cegieł na cemencie kryje dolną część jego od zamakania. Pawilon izolacyjny zawiera trzy ubikacye oddzielone od siebie korytarzem, ze względu zaś że cały szpital jest odosobniony, a najbliższy dom mieszkalny od pawilonu zakaźnego jest oddalony najmniej na 15 metr., obawy zakażenia być nie może. Okna w tym pawilonie znalazłem otwarte, a powietrze dobre i czyste. Różne inne, mniejszej wagi usterki w miarę możności są uchylone, lub pozostały jeszcze z powodu niemożności usunięcia ich, lecz przeczę iżby one były takiej wagi, że mogłyby szkodzić chorym w zakładzie pomieszczonym. Bez wątpienia położenie szpitala w najlepszem miejscu wśród miasta może razić i niepokoić ludzi, nie wiedzących ile w szpitalach używa się ostrożności, aby zakaźne choroby nie mogły się zeń wydostać na zewnątrz, ale nim się wybuduje szpital odpowiedni wymogom dzisiejszym hygieny, musi pozostać w tem miejscu, jest to bowiem najlepiej zbudowany dom w całem mieście. Wskazówka c. k. inspektora sanitarnego, żeby chorych tyfusowych pomieścić w szpitalu cholerycznym, urządzonym przez miasto nie jest możliwą do spełnienia, administracya bowiem dwóch zakładów oddalonych od siebie o $1^1/_2$ kilometra i pielęgnowanie chorych stałoby się niezmiernie utrudnionem, kosztownem i nie dałoby im lepszego pomieszczenia jak jest obecnie. Na sali gdzie są mężczyźni dotknięci chorobami z zakresu chirurgii, mieszczą się także chorzy z chorobami wewnętrznemi, ale takiemi, które źle oddziaływać na sąsiadów nie mogą. Jest to największa sala chorych w szpitalu i dlatego musi być cierpianym taki rozkład.

W szpitalu sokalskim w ubiegłym roku było pielęgnowanych 1914 chorych w ciągu 24 808 dni. Średni pobyt był najkrótszym ze wszystkich szpitali prowincyonalnych, wynosił bowiem 12·9 dni. Świadczy to z jednej strony iż zdrowotność okolicy jest dość pomyślna, z drugiej zaś że szpital nie przetrzymuje rekonwalescentów niepotrzebnie. Chirurgicznych operacyj większych i mniejszych dokonano w roku ubiegłym 101, w bieżącym zaś roku 33. Z chorób miejscowych częstszą jest zimnica tak jak i w Żółkwi, zwłaszcza w porze dżdżystej. Wenerycznych leczono wogóle 163. Śmiertelność w tym szpitalu wynosiła w roku ubiegłym 5·1%. Narzędzi chirurgicznych ilość dostateczna. Magazyn bielizny w porządku a ilość zmian wystarczająca. Wiktuały w spiżarni dobrej jakości, wikt chorych smaczny. Kancelarya w porządku, zaległości kosztów leczenia wynoszą 3.000 zł.,

roczny dochód od samopłacących około 1.000 zł. Kapitał rezerwowy szpitala wynosi 8 000 zł. i jest złożony na książeczce kasy oszczędności. Szpital z odpadków kuchennych utrzymuje 3 sztuki trzody chlewnej.

Obejrzałem miejsce, które Wydział rady powiatowej przeznacza na budowę szpitala nowego, jeżeli budowa ta będzie zdecydowaną. Jest to miejscowość położona z prawej strony od cmentarza na płaskowyżu zupełnie równym, w doskonałem miejscu, bo miasto kołem go otacza, więc choć jest za miastem, jednak ze wszystkich punktów jego jest prawie jednakowo oddaloną, przytem pod względem hygienicznym nie pozostawia nic do życzenia oprócz obsadzenia jej drzewami.

Na radzie d. 30. czerwca uchwalono odpisy obu sprawozdań przesłać c. k. Namiestnictwu.

Śniatyn. Jak donosiłem w poprzednich relacyach moich szpital ten mały, bo mieszczący zaledwie 24 łóżka, a zatem mający bardzo niewielkie materyalne środki jest ubogi we wszystko. Czystość jednak, ład, porządek i należyte pielęgnowanie chorych nie pozostawia nic do życzenia. J. Eksc. Marszałek krajowy zwiedzał szpital ten w tym roku i był zadowolony z porządku, który tam znalazł. Z powodu jednak małej ilości chorych, których szpital pielęgnuje zakład rozwinąć się nie może, tem więcej że ani gmina, ani powiat śniatyński, dla których szpital ten jest wielkiem dobrodziejstwem, nie wiele o nim myślą. Gmina składa przynajmniej jakąś sumę corocznie na wybudowanie nowego szpitala i dotychczas odłożyła zaledwo około 2.200 zł., ale powiat kompletnie niczem się nie przyczynia do polepszenia bytu szpitala, chociaż większa połowa chorych pielęgnowanych w zakładzie należy do gmin powiatu śniatyńskiego. Przewodniczący Rady powiatowej obiecuje zająć się zebraniem środków na budowę nowego szpitala; obawiam się żeby to nie skończyło się na obietnicach. Według wykazów zarządu, na 315 leczonych w szpitalu w roku ubiegłym 142 chorych należało do m. Śniatyna a 143 do gmin powiatu, reszta zaś 30 do obcych powiatów i krajów, jest to więc szpital powiatowy par excellence. W roku obecnym z miasta Śniatyna leczono 101, z gmin powiatu 141. Pod względem narodowym leczono w 1896 roku izraelitów 102, rusinów i polaków 206. W szpitalu znalazłem 14 chorych tylko; były to po większej części wypadki chirurgiczne, W roku ubiegłym było dokonano 15 większych i 20 mniejszych operacyj. Leczono na tyfus wysypkowy 6, na tuberkuły 11, wenerycznych 25. Procent śmiertelności wynosił 4·1%. Przeciętny czas pobytu 19·6. Bielizny szpital posiada mało, bo zaledwie na dwie zmiany. Zwróciłem uwagę lekarza ordynującego, żeby przy układaniu budżetu przyszłego, do tej pozycyi wstawiano tyle, żeby można zakupić płótna na cztery zmiany bielizny, bo im jej mniej, tem prędzej się zużywa a jest to jedna z najważniejszych części bogactwa szpitalnego. W tym roku zakupiono dość znaczną ilość narzędzi chirurgicznych, które są utrzymywane w należytym porządku. Żywienie chorych dobre, produkta dobroci należytej, chorzy chwalili wikt; dzienny koszt żywienia wynosi 17 ct. Kancelaryjną czynność prowadzi rządca Władysław Amirowicz, zaległości czynne z dawnych czasów wynoszą do 1000 zł.; za samopłacących szpital rocznie otrzymuje do 350 zł. Budynek szpitalny na parterze jest bardzo wilgotny i nie nadaje się do pomieszczenia chorych, na piątrze wilgoci niema, ale stary budynek pomimo ciągłych napraw rujnuje się, drzewo użyte na ramy okien, na drzwi i podłogę butwieje i wskazuje na konieczność innego budynku na szpital, bo żal pieniędzy na naprawę tego co istnieje.

Na Radzie d. 23. Września 1897 podano do wiadomości.

Stanisławów. W szpitalu stanisławowskim w roku ubiegłym leczono 2.024 chorych w ciągu 47.580 dni, a jakkolwiek przeciętny pobyt chorego w szpitalu nie był zbyt długi, bo tylko 23·5 dni, jednak stan przeciętny

dzienny wynosił 130 ludzi na 120 łóżkach etatowych. Wziąwszy na uwagę, że pojemność sześcienna wszystkich sal w których znajdują się chorzy wynosi 2.255 m^3, a płaszczyzna 585 m^2 widzimy, że właściwie jest tu miejsce zaledwie na 75 chorych. To też w zimowych miesiącach było takie przepełnienie, że na niektórych salach literalnie łóżko stało około łóżka, a siennik przy sienniku. Na salach zaś kiłowych powietrze było tak przesiąknięte rtęcią, że chorzy nawet nie leczeni rtęcią, dostawali uporczywej saliwacyi, zapalenia dziąseł i owrzodzeń języka. Na niektórych salach na jednego chorego przypadało 2·7 m^2 przestrzeni i 10·8 m^3 powietrza zamiast 9 m^2 i 30 m^3. Pomimo to śmiertelność wynosiła zaledwo 5·5 Świadczy to jakie wielkie ma znaczenie czystość sal i staranne ich przewietrzanie. Na choroby weryczne leczono zwyż 800 ludzi, to jest więcej jak czwartą część ogólnej liczby chorych. Chorzy przeważnie pochodzili z powiatów stanisławowskiego, nadwórnańskiego i tłumackiego. Formy więcej złośliwe i późne przybywały ze wsi Mikuliczyn, Pasieczna, Zielone, Dora. Kiła w tych okolicach, według słów lekarzy, przybiera przerażające rozmiary; przyczyniają się do tego jedzenie z jednej misy, niedobrze oczyszczonemi łyżkami i zupełny brak pojęcia o doniosłości choroby. Wszystko to tępi i niszczy piękny typ huculów, bo już dzieci rodzą się z kiłą, lub nabywają wkrótce po urodzeniu. Z zakaźnych chorób najczęstszym był tyfus brzuszny, leczono bowiem 40 przypadków. Porodów w szpitalu odbyło się 39. Operacyi chirurgicznych większych z chloroformowaniem dokonano 49, mniejszych zaś 262. Lekarze trzymali się przedewszystkiem chirurgii konserwacyjnej. Opatrunki były zwykle antiseptyczne, gazę jedoformową sporządzano w szpitalu, a wata odtłuszczona maczała się w 3% rozczynie kreoliny. Wogóle leki kosztowały w tym szpitalu w porównaniu z innymi bardzo mało, bo zaledwie 4·3 na dzień i chorego. Leki które mogą być sporządzane w szpitalu według reskryptu ministeryalnego sporządzają Siostry Miłosierdzia pod kontrolą lekarzy.

W sali operacyjnej sprawiono podłogę kaflową, ściany polakierowano i zakupiono mały sterylizator dla desinfekcyonowania narzędzi i opatrunków. Jednem słowem część lekarska jest prowadzona wzorowo, nawet pod naukowym względem, bo sekundaryusz szpitala dr. Dobrucki spisuje nie tylko historye chorób, ale i zbiera żmudnie statystyczne daty, bardzo pouczające. Ponieważ dr. Dobrucki mieszka w szpitalu i z całą duszą jest oddany powołaniu swemu, obsługa więc chorych nic nie pozostawia do życzenia.

W szpitalu jest sześć Sióstr Miłosierdzia dwie z nich są na oddziale chorych mężczyzn, dwie zaś na oddz. chorych kobiet, jedna w kuchni i jedna przełożona prowadzi całe gospodarstwo szpitalne i polne, bo szpital ma 9 morgów pola, a także mleczne, bo zakład posiada 3 krowy.

Gospodarstwo jest bardzo oszczędne i właśnie temu przypisuję, iż szpital robi się coraz bogatszym w bieliznę, sprzęty, w różnego rodzaju wygody dla chorych, a kaplica otrzymała bardzo piękne naczynia do służby bożej prawie bez żadnego wydatku z funduszu szpitalnego, bo na to zostały użyte dochody z pola szpitalnego, z sprzedaży wieprzków, kości i t. d. Wogóle muszę oddać największą pochwałę obecnemu prowadzeniu gospodarstwa i administracyi, a taktowi, skrzętności, stanowczości i prawdziwemu talentowi gospodarczemu obecnej przełożonej Sióstr Miłosierdzia w stanisławowskim szpitalu.

Po zwiedzeniu zakładu we wszystkich szczegółach, udałem się do Magistratu dla przejrzenia planów i kosztorysów na zezwolone przez Wys. Wydział budowy.

Plany są odpowiednie, kosztorys nie przekracza sumy którą miasto jest dłużne szpitalowi, (12.484 zł. 76 ct.) z procentami od 12. Listopada br. a prócz tego budowniczy miejski oświadczył mi, iż ma nadzieję, że można będzie przy licytacyi otrzymać dość znaczny opust. Dlatego, żeby jeszcze w tym roku zacząć budynek i doprowadzić go pod dach, wziąłem plany, kosztorys i przedstawienie magistratu z sobą i upraszam o zezwolenie do natychmiastowego rozpisania licytacyi i rozpoczęcia roboty. Jeżeli zostanie znaczniejsza suma potrzeba będzie polecić złożyć ją do Kasy oszczędności,

bo prawdopodobnie na rok przyszły przyjdzie naprawić cały dach nad szpitalem.

Na Radzie 13. Września uchwalono: zatwierdzić plan i kosztorys, polecić rozpisanie licytacyi i rozpoczęcie roboty jaknajrychlej.

Stryj. Szpital stryjski po wprowadzeniu Sióstr Miłosierdzia i uporządkowaniu jego jest jednym z najładniejszych i najlepiej urządzonych zakładów leczniczych na prowincyi. Zbudowany za miastem, w otwartem polu jest obecnie otoczony wysokiemi drzewami, ogrodem kwiatowym i kępami krzewów, pod którymi stoją ławeczki dla odpoczynku rekonwalescentów. Z tyłu za budynkiem znajduje się ogród warzywny, skąd czerpie szpitalna kuchnia ziemniaki, kapustę, buraki, selery i t. d., a dalej łąka, dostarczająca siana dla dwóch krów, które zakład trzyma. Za budynkiem szpitalnym znajdują się chlewki dla czterech sztuk trzody, pomieszczenie dla dezynfektora i dla stróża, lodownia i kurnik. Budynek szpitalny pod względem wysokości sal i rozkładu ich jest może najlepszym i najodpowiedniejszym ze wszystkich szpitali prowincyonalnych, gdyż doskonale nadaje się do podziału chorób na rodzaje i do odosobnienia. Dla Sióstr Miłosierdzia jest osobny, bardzo dogodny budynek, gdzie się także mieści pralnia, magazyn bielizny, piwnice na jarzyny i wino i trupiarnia z salą sekcyjną. Na piętrze w głównym budynku jest ładnie urządzona kaplica, gdzie się odbywa codzienne nabożeństwo dla Sióstr i dla chorych. Niedaleko od kaplicy znajduje się bardzo dobrze urządzona sala operacyjna, według wszelkich najnowszych wymogów chirurgii. Na dole budynku oprócz sal chorych jest kancelarya zarządu, kancelarya lekarska i pokój dla odosabniania zakaźnych.

W szpitalu znalazłem 84 chorych, pomiędzy nimi 26 wenerycznych. Chirurgia w tym zakładzie kwitnie. W ubiegłym roku zrobiono większych i mniejszych operacyj 278 ze znakomitym wynikiem. I obecnie znalazłem chorą rekonwalescentkę po laparatomii bardzo dobrze udanej. Cierpiący na choroby weneryczne przybywają do szpitala przeważnie w późniejszym okresie jej rozwoju. Na zakaźne choroby w roku ubiegłym leczono 52; w tej liczbie 40 na tyfus brzuszny i 7 na skarlatynę. Śmiertelność wynosiła 6%. W kancelaryi książki znalazłem w porządku; poleciłem pp. lekarzom pisać codziennie kartę dyet, bo tego poprzednio nie robiono i prawdopodobnie ta okoliczność wpłynęła na wyższy koszt żywienia w tym szpitalu. Według obrachunku mego od początku roku do końca maja na żywienie wydano 3.488 zł. 82 ct. w ciągu 14.491 dni leczenia czyli 24 ct. na jeden dzień, wtedy, gdy w innych szpitalach, gdzie są Siostry Miłosierdzia wikt kosztuje przeciętnie około 20 ct. dziennie. Zwróciłem uwagę nowej przełożonej, która objęła zarząd, że każdy cent oszczędzony na dniu leczenia w Stryju, stanowi rocznie 300 zł. i wezwałem ją do ciągłego sprawdzania, aby budżet w żadnej rubryce nie był przekraczanym.

W spiżarni wiktuały znalazłem dobre. Bielizny szpital posiada cztery zmiany na etatową ilość łóżek. Dawna przełożona, zrażona nietrwałością płótna sprowadzonego z Krosna („Prządka"), które się zniszczyło zupełnie po kilku praniach, a ciągle wzywana do oszczędności, zamiast płótna zakupiła szyrting amerykański na koszule, kalesony i prześcieradła. Poleciłem, aby na przyszłość bieliznę sprawiano z płótna krajowego po poprzedniem starannem zbadaniu i wypróbowaniu płótna.

Po zwidzeniu szpitala byłem u p. Burmistrza i prosiłem go, iżby polecił, aby latryny, które mają być przekształcone w tym roku, były zrobione systemem włoskim. Z budowniczym miejskim szeroko omówiłem tę sprawę, gdyż stanowi ona zawsze najsłabszą stronę zakładów naszych. Ze względu, iż sanitarne wydatki wypadają w tym szpitalu drogo, prosiłem p. burmistrza, aby przejrzał kontrakt zawarty z dostawcą i jeżeli niema w nim klauzuli, aby koniecznie brać od niego, postarać się o tańszą dostawę.

Na Radzie d. 30. czerwca przyjęto do wiadomości. LW. 39.025/97.

Tarnopol. Budowa nowego szpitala posunęła się naprzód bardzo znacznie. Główny budynek jest wymurowany do pierwszego piętra; pawilon dla zakaźnych jest już pod dachem i wstawiają się okna; w budynku gospodarskim są wykopane fundamenta, tylko jedna trupiarnia nie jest jeszcze zaczęta; obejście szpitala jest już obmurowane, a cała robota dokonana czysto i elegancko. Szkoda tylko, że dla uzyskania wschodniego światła front budynku został zwrócony ku uliczce obskurnej, tak, że ten monumentalnie zbudowany zakład nie upiększy miasta, bo nie będzie go widać zupełnie. Drugą jego wadą jest znaczne oddalenie od środka miasta, które będzie wymagać odszukania lekarza-pomocnika, chcącego tam mieszkać stale i trudność administracyi i gospodarstwa. Fundusz szpitalny, przeznaczony na budowę, oprócz domu, w którym zakład obecnie się znajduje, wynosi 48.600 zł., z których wydano na zaliczki przedsiębiorcom 28.500 zł.

W starym szpitalu znalazłem 53 chorych, a w tej liczbie 25 kiłowych. W roku ubiegłym pielęgnowano tu 1329 chorych w przeciągu 29.399 dni leczenia. Przeciętny pobyt wynosił 22.1 dni. Dziennie pielęgnowano 80 chorych, a zatem o 5 chorych więcej, aniżeli jest etatowych łóżek. Śmiertelność wynosiła 7.3%. Najwięcej leczono na choroby weneryczne (304), skórne (183), na choroby nerek i pęcherza (128), organów oddechowych (138), i na choroby organów trawienia (100). Operacyj chirurgicznych dokonano w szpitalu 61. Porodów zwykłych i przy pomocy było 11.

Administracyę szpitalną po usunięciu dawnego rządcy za nadużycia, prowadzi urzędnik gminny p. Koch, znający się na tem dobrze; pisemną częścią jest zajęty pisarz szpitalny p. Golichowski, który oddawna pracuje w szpitalu i zasługuje na uznanie za bardzo pospieszne załatwianie spraw, dotyczących ściągania kosztów leczenia.

Siostry Miłosierdzia mają objąć gospodarstwo szpitalne 1. września. Mieszkanie dla nich jest tuż około szpitala wynajęte; składa się ono z dwóch dość obszernych pokojów i kuchenki. Inwentarze całego szpitala zostały sprawdzone przy usunięciu dawnego rządcy od zarządu. Bielizny jest ilość dostateczna prawie na sześć zmian na normalną ilość chorych. Płótno w tym roku sprowadzono z Tow. S. Sylwestra z Korczyny za kwotę 712 złr.

O stanie starego budynku nie wspominam, jest on bowiem znanym Wys. Wydziałowi krajowemu z poprzednich doniesień moich. Sądzę jednak, że około 10 tysięcy zł. da się zań osiągnąć przy licytacyi, bo zajmuje dość wielką przestrzeń. Żywienie chorych jest dobre i przygotowanie potraw smaczne, a wiktuały w spiżarni znalazłem zupełnie odpowiedne.

Skarzono mi się w szpitalu, że pomimo polecenia Wys. Wydziału krajowego z r. 1895 L. 25.502, że „należy żądać świadectwa ubóstwa przede „dewszystkiem od gminy zamieszkania chorego i na tem poprzestać, jeżeli „niema uzasadnionego przypuszczenia, że leczony posiada w gminie swej „przynależności czy to majątek, czy rodzinę, czy inne osoby do ponoszenia kosztów leczenia zobowiązane“, oddział rachunkowy koniecznie żąda przedstawienia świadectwa z gminy przynależności i kilkakrotnie odsyłał nazad rachunki, które tego nie zawierają, n. p. LW. 1.388/97 22. stycznia. Upraszam o ponowne polecenie oddz. rachunkowemu zastosowania się do tego zarządzenia, gdyż podobna manipulacya strasznie utrudnia i bez tego przeciążone pracą korespondencyjną zarządy szpitalne, a w tej ostatniej, którą wspominam, w 17 pozycyach wykreślono zwyż 250 zł.

W szpitalu tym ambulatoryjnie leczono w r. 1896 chorych 1212, w bieżącym zaś do dnia Instracyi 923.

Na Radzie d. 27. sierpnia uchwalono: Rządcę Divinę usunąć zupełnie ze względu na dobro służby od 1. września. Oddziałowi rachunkowemu przypomnieć rozporządzenie nasze L. 25.502 z r. 1895 i wezwać do ścisłego wykonywania. LW. 52.389/97.

Tarnów. Przybyłem do szpitalu w chwili przekształceń i reparacyj wszelkiego rodzaju. Sale bielą się i malują dla wyniszczenia robactwa, które się rozwielmożniło wskutek zbutwiałych podłóg, starych drewnianych łóżek

i takichże tablic, powieszonych nad łóżkami na ścianach. Poleciłem, aby dla wyniszczenia wszelkich zarodków do wapna dodano kwasu karbolowego, a w miarę środków wszystkie podłogi w salach i w korytarzach polakierowano dla uchronienia od gnicia wskutek częstego mycia. Sale przyprowadzone do porządku wyglądają tak czysto i ładnie, jak jeszcze nigdy nie wyglądały. Wogóle wprowadzenie do szpitala Sióstr Miłosierdzia zostało przyjęte przez wszystkich z wielką sympatyą. Infułat tarnowski darował szpitalowi dwanaście poduszek pierzanych, JE. ks. Biskup — piękny obraz do kaplicy, a Kasa oszczędności 150 zł. na odnowienie ołtarza, damy zaś dobroczynności obiecały dostarczyć więcej poduszek pierzanych dla chorych. Bieleniem sal i naprawą pieców mniej zdezolowanych, za małem wynagrodzeniem, zajmuje się grabarz szpitalny, a malowaniem — jeden z chorych — za polepszony wikt i małe wynagrodzenie pieniężne.

Szpital tarnowski, przy gospodarce ostatniego rządcy, liczył się zawsze z preliminarzem i nie przekroczył nigdy granicy finansowej, zakreślonej budżetem, a mimo niskiej stosunkowo taksy leczenia, przy nadzwyczajnej oszczędności gospodarczej, zdołał w ciągu kilku ostatnich lat spłacić 11 tysięcy zł. długu funduszowi podupadłych mieszczan tarnowskich. Lecz w końcu ta oszczędność musiała się odbić na gospodarstwie szpitalnem, w którem zaczęto czuć różne braki, nawet w rzeczach najkonieczniejszych, naprzykład bieliźnie, a zakład nie miał żadnej gotówki, zwłaszcza w porze zmiany administracyjnej, gdy przybycie do zakładu Sióstr Miłosierdzia wymagało bardzo znacznych wydatków. Przedewszystkiem zachodziła potrzeba przerobienia zniszczonej kuchni szpitalnej, wadliwie urządzonych łazienek i latryn, sprawienie wielu nowych okien i drzwi, nowej podłogi w kaplicy, na chórze, w salach i na korytarzach, gdzie zachodziła obawa pojawienia się grzyba, który już kilkakrotnie nawiedzał szpital, ogólnego zrestaurowania pieców szpitalnych i wzmocnienia inwentarza bielizny, pościeli, naczyń kuchennych i t. d.

Wydział krajowy udzielił na to zaliczki w kwocie 2.500 zł., spłacalnych kwartalneni ratami po 150 zł. Burmistrz miasta wkrótce przedstawi prośbę, aby w tym roku nie ściągano jeszcze rat pożyczek przy kwartalnych rachunkach, aby można było doprowadzić szpital do zupełnego porządku. Do prośby tej przyłączam się także, w przekonaniu, że zaliczka ta będzie wyzyskana w najkorzystniejszy dla szpitala sposób. Widziałem się z budowniczym miejskim i porozumiałem się z nim, zwłaszcza co do naprawy nadzwyczajnie wadliwie urządzonych latryn, łazienek i podłogi w kaplicy.

Ponieważ lekarz mieszkający w szpitalu uskarzał się na wikt, prosiłem p. Burmistrza, ażeby do kuchni przyjęto kucharkę, znającą się dobrze na gotowaniu, bo w szpitalu tutejszym dość często szukają opieki ludzie z wyższej klasy towarzyskiej.

Sprawa byłego rządcy jeszcze dotychczas nie ukończona; sąd po dwóch latach starannych poszukiwań po aktach, nie zdołał dotychczas wynaleść dostatecznych podstaw, aby go potępić i ukarać. Sprawa ta w całem mieście obudza wielki niesmak i rozgoryczenie do sądu, który nie wzywany przez nikogo z przełożonych władz byłego rządcy, dręczy od dwóch lat człowieka, którego uważają ogólnie za uczciwego.

W kancelaryi szpitalnej pracuje nad ściąganiem kosztów dwóch dyurnistów; książki prowadzą się porządnie; zaległości wynoszą zaledwo 2.700 zł.

Chorych w szpitalu zastałem 91. W 1896 roku leczono 1833 chorych w ciągu 42.117 dni leczenia. Średni czas pobytu chorego w szpitalu wynosił 22.9 dni. Przeciętnie pielęgnowano dziennie 115 chorych na 140 łóżkach. Zmarłych było 178, to jest 9.7%. Ponieważ w szpitalu tym śmiertelność od wielu lat jest znacznie wyższą od przeciętnej wszystkich szpitali prowincyonalnych, która wynosi 6.2%, starałem się zbadać przyczynę tego anormalnego stanu, tem więcej, że jest to jeden z większych szpitali na prowincyi i w niczem nie upośledzony w porównaniu do innych szpitali. Badanie wykazało, że w r. 1896 na zapalenie płuc z 59 leczonych zmarło 24, na tuberkuły z 91 zmarło 34, na inne choroby narządu oddechowego z 91 wypadków — 9, na choroby narządu krążenia krwi z 26 leczonych

zmarło 11, na choroby nerek z 83 zmarło 21, na choroby organów trawienia z 145 zmarło 22, w stanie agonii przywieziono 19 i t. d. Lekarz ordynujący leczy się obecnie w Karlsbadzie. Zastępca jego, Dr. Pilzer, wielką śmiertelność usprawiedliwiał tem, że starostwo i magistrat przysyłają do szpitala marantyków i nieuleczalnych, którzy wkrótce umierają w szpitalu z zapalenia płuc, z tuberkułów, choroby Brighta i t. d. Zwróciłem uwagę lekarza na rozporządzenie ministeryalne i paragraf instrukcyi, zabraniający przyjmowania do szpitala chorych nieuleczalnych i z chorobami przewłocznemi i zastrzeżoną tam odpowiedzialność lekarza za niewypełnienie tego polecenia, uprzedzając, iż dyrektor sam zapłaci koszta leczenia nieuleczalnych, przyjętych do zakładu, jeżeli na przyszłość znajdę takich, którzy nie kwalifikują się do szpitalnego leczenia.

Narzędzia lekarskie w dostatecznej ilości i utrzymane w porządku. Inwentarz sprawdzony jeszcze niedawno i według słów p. Pilzera żadnych braków niema.

Na Radzie d. 9. października przyjęto do wiadomości, na naprawę łazienek dano zaliczkę 500 zł., na reparacyę latryn 700 zł.

Wadowice. W końcu grudnia przeszłego roku szpital wadowicki został przeniesiony do nowego budynku i oddany w zarząd Sióstr Nazaretanek. Przestrzeń, na której stanął szpital, wynosi około morga. Zakład składa się z głównego budynku, pawilonu dla zakaźnych, budynku gospodarskiego, mieszczącego kuchnię, pralnię i spiżarnię, budynku na słomę i trupiarni z pokojem do sekcyi. Za budynkiem głównym znajduje się studnia, z której ssąco-tłocząca pompa wysyła wodę do rezerwoaru, znajdującego się pod powałą piętra, z którego część idzie do zbiornika, gdzie się ogrzewa dla użycia do wanien i do sali operacyjnej. Inny przewód prowadzi wodę do kuchni i do pralni. Studnia ma 26 metrów głębokości, woda po oczyszczeniu studni jest dobrą do picia i do prania.

Jakkolwiek szpital jest już oddany do użytku chorych, bardzo jeszcze wiele zostało do zrobienia, aby naprawić różne wadliwości budowy. Wady te są następujące:

1. Okna mają fatalną konstrukcyę, są bowiem jednoskrzydłowe, w których otwierają się tylko górne i dolne kwatery, ale górne na wewnątrz, a dolne na zewnątrz, to jest wprost przeciwnie kierunkowi, w jakim wychodzi zepsute ciepłe powietrze, a wchodzi czyste zimne, wskutek czego wentylacyi w salach zupełnie niema. Budowniczy miejski p. Redyk, który zarządził tę konstrukcyę, mówił, że taką konstrukcyę okien widział w szpitalu w Bielsku, jednak wątpię, żeby tak bogato uposażony szpital mógł mieć coś podobnie wadliwie i przeciwnie zasadom fizyki urządzonego. Środkowa część tych okien nie jest do otwierania; a zatem niepodobna nawet szyb wymyć.

2. U wszystkich okien brakuje haczyków, wskutek czego w tym roku zbito 24 szyby.

3. Okno żelazne w sali operacyjnej jest źle przypasowane, tak, że otwieranie i zamykanie może spowodować pęknięcie drogiej szyby.

4. Okna, oświecające schody na piątrze, są tak źle zrobione, że przy każdym deszczu woda zalewa wewnętrrzną stronę ściany i schody.

5. W ogóle wszystkie roboty stolarskie, ślusarskie i lakiernicze są bardzo źle wykonane. I tak: wielkie drzwi wchodowe popękały tak, że przeświecają w różnych miejscach, a z okuć powylatywały śruby. Stoły, stołki, szafy i półki popękały szkaradnie, sęki wypadłe pozalepiano kitem i pomalowano. Drzwi jednoskrzydłowe wszędzie są za szerokie, a wskutek tego ciężkie i przy otwieraniu szarują podłogę i ścierają ją. Okucia drzwi są słabe, toż samo zawiasy, haczki do okien, gdzie są, tak cienkie, że połamią się w krótkim czasie; niektóre drzwi nawet nie są okute (wchodowe do pawilonu zakaźnego). Lakierowanie jest w całem znaczeniu słowa nędzne, tak, że ukończona robota wygląda jak zagruntowanie, ale nie jak robota lakiernicza.

6. Betonowanie w sali operacyjnej i w pralni jest wadliwe, bo woda nie ścieka do rowka, a stoi na środku sali.

7. Piece kamyczkowe prawie bez wyjątku są popękane.

8. Tynkowanie zewnętrzne, przeprowadzone widocznie w spóźnionej porze, psuje się i tynk odpada.

9. Wapno użyte do bielenia sal zawierało w sobie margiel, wskutek czego robią się na ścianach pęcherze, które przy dotknięciu rozpadają się, pozostawiając czarne plamy.

10. Sztachety otaczające zakład są tak wątłe, że z największą łatwością wyrwać je można.

11. Niema pływaka w rezerwoarze dla wykazania wysokości wody, dlatego też przy pompowaniu woda wylewa się i zamacza mury zewnętrzne.

12. Kurki w wodociągu nie są dobrze przypasowane, wskutek czego woda przecieka i leje się na ziemię.

13. Pompa w studni chodzi bardzo ciężko, a panewki rozruszały się.

14. Kominiarz oświadczył Przełożonej zakonnic, że otwory kominów są tak małe, że nie dadzą się dobrze wyczyścić, nie może więc odpowiadać jeżeli pożar wybuchnie.

15. W piwnicach gospodarczych niema krat.

16. W głównym budynku w piwnicy jest woda pomimo kanału odprowadzającego.

17. Schody na strychy są zbyt strome i potrzebują poręczy.

18. Zachodnia ściana budynku jest zamoczona wskutek pęknięcia rury wodociągowej, a cała ta strona wygląda tak, jakby budynek miał przynajmniej pół wieku.

19. Trupiarnia i słomiarnia są odsunięte od granicy zakładu o pół metra, przez co między nimi, a parkanem wytworzyły się niepotrzebne zakamarki, które trudno będzie utrzymać w czystości. W trupiarni potrzeba było zrobić podłogę betonową.

20. W pokoju obok magazynu bielizny niema jeszcze podłogi i ściana nie jest otynkowana, jak zarówno i ściana, w której znajdują się drzwi do rezerwoaru wody.

21. Wychodki, pomimo danych przezemnie wskazówek, zrobiono z siedzeniami i bardzo cuchną, tem więcej, że niepotrzebnie tu zrobiono zlewy, które chorzy obrócili na pissoary.

22. Obrukowanie budynku jest złe, bo wszystkie prawie kamienie są ruszone z miejsca.

23. Oparkanienie domu dla zakaźnych źle zrobione; chyli się w jedną stronę.

24. W słomiarni drzwi zupełnie nie zamykają się.

Braki te przedstawiłem p. Burmistrzowi i budowniczemu, który doglądał roboty i otrzymałem odpowiedź, że wiele z tego da się naprawić zupełnie, albo zmienić, bo budynek nie jest jeszcze kolaudowany. Jednak upraszam o wezwanie Zwierzchności gminnej, aby dopatrzyła naprawy tych wszystkich braków, budynek bowiem kosztował drogo, a tyle jest w nim niedostatków.

Z przeniesieniem szpitala do nowego domu i objęcia zarządu przez zakonnice, ilość chorych leczonych w tym szpitalu wzmogła się, tak, że sądząc po 8 ubiegłych miesiącach, w których było 10.500 dni leczenia, do końca roku będzie zwyż 15.000 dni leczenia. Już były dnie, kiedy potrzeba było chorych kłaść na ziemi, bo nie wystarczało łóżek. Dyrektor szpitala słynie ze zręcznie wykonywanych operacyj, a to przyciąga wielu chorych z okolicy. W tym roku już zrobiono 52 operacyj większych w szpitalu.

Siostry Nazaretanki bardzo dobrze prowadzą gospodarkę; jedna z nich objęła kancelaryę i tak starannie pracuje, że zaległości żadnych niema, oprócz tych. na które jeszcze niema odpowiedzi ze starostw. Wszystkie książki w porządku, a koszt żywienia nie przenosi 20 ct. na dzień i chorego.

Pomimo zakupna bielizny, sprzętów. naczyń i t. d., jak to bywa w naszych domach, jest tu jeszcze bardzo wiele braków; spodziewam się jednak, że przy zapobiegliwości Sióstr, za lat kilka szpital ten stanie na równi z innymi szpitalami prowincyonalnymi. Obecnie zaś oprócz uprawy kawałka ogrodu, niema tu jeszcze żadnego gospodarstwa. P. burmistrz

obiecał zbudować chlewki i kurniki, aby nie marnowały się odpadki kuchni szpitalnej.

Narzędzi lekarskich bardzo mało; lekarz dotychczas po największej części operuje własnemi. Zresztą na kupno narzędzi w r. 1898. wstawiono do preliminarza kwotę 150 zł.

Poleciłem aby zamiast wina dawano chorym wódkę, bo wydatek na wino w tym szpitalu dość znaczny.

Na Radzie d. 12. października uchwalono; wezwać Magistrat do usunięcia wadliwości.

Zaleszczyki. W roku przeszłym dla Sióstr Miłosierdzia, które objęły zarząd szpitala w Zaleszczykach, wynajęto za 200 zł. dom mały i niski o trzech pokoikach z kuchenką, oddalony od szpitala o paręset kroków. Mieszkanie to okazało się nadzwyczajnie niedogodnem, z powodu błotnistego terenu. oddzielającego dom dla nich najęty od szpitala, który w słotę i w dniu dżdżystym staje się prawie nie do przebycia. Niedogodności te powiększyły się wskutek budowy kolei żelaznej, przebiegającej niedaleko domu. Dyrektor szpitala, chcąc lepiej umieścić Siostry Miłosierdzia, starał się o wynajęcie innego pomieszkania, chociażby droższego, w pobliżu szpitala, ale niestety wszystkie domy już zostały wynajęte. Chcąc więc utrzymać Siostry Mił. w szpitalu, niema innego sposobu jak wybudowanie obok szpitala budynku, mogącego je pomieścić. Jednocześnie konieczność wymaga urządzenia osobnego pawilonu dla zakaźnych i sali operacyjnej dla lekarza, który obecnie, w skutek ogromnego i nieustannego przepełnienia szpitala musi operowac w kancelaryi, pokoiku małym, ciemnym, wąskim i ze złem oświetleniem. Rada powiatowa, chcąc przyjść w pomoc szpitalowi, oddającemu takie wielkie usługi powiatowi, a zarazem uczcić rok jubileuszowy Najjaśniejszego Pana, ma zamiar wezwać wszystkie gminy powiatu, aby fundusz karuy, wynoszący tu z procentami 5.000 zł., obrócić na rozszerzenie szpitala, a jednocześnie znaczniejszym datkiem dopomódz temu dziełu, upraszając W. Sejm o pomoc kilkutysięczną dla pokrycia wydatku, którego całkowicie ponieść powiat nie jest w stanie. Według przybliżonego obliczenia, budowa takiego pawilonu będzie kosztować około 12.000 zł., a na to jest 1.000 zł. kapitału rezerwowego szpitala, 5.000 z funduszu karnego i prawdopodobnie parę tysięcy, które powiat zaofiaruje; uboga gmina miasta ofiaruje grunt półmorgowy pod budowę pawilonu. Potrzeba więc będzie 4—5 tycięcy dodać z funduszu krajowego na tę przybudowę. a jest ona konieczną, bo dość powiedzieć, iż szpital ma miejsca zaledwo na 52 łóżek, a w roku ubiegłym przeciętnie tu leczono 71 osób dziennie, a zatem najmniej 19 osób leczono więcej, aniżeli przestrzeń szpitala pozwalała. W ogóle w roku ubiegłym leczono tu 989 chorych w ciągu 26.027 dni, Przeciętny pobyt wynosił 26·3 dni, z powodu bardzo wielkiej ilości wenerycznych (183) i wielu przypadków chirurgicznych (181). Dyrektor słynie w okolicy ze zręcznego i szczęśliwego operowania i leczenia ran, dlatego też chorzy tej kategoryi bardzo się garną do szpitala, ale ztąd też pochodzi bardzo znaczny wydatek na sanitarne potrzeby, większy aniżeli w innych szpitalach prowincyonalnych. Pomimo wielkiej ilości tuberkulicznych (59) i tyfusowych (22), leczonych w zakładzie, pomimo niezmiernego przepełnienia i niemożności separowania dotkniętych chorobami zakaźnemi, procent śmiertelności w tym szpitalu wynosił zaledwo 4·6%.

Siostry Miłosierdzia prowadzą gospodarstwo bardzo oszczędnie, żywienie chorych obecnie, według obrachowania Dyrektora, kosztuje nie wyżej nad 15 ct., to jest tyle, ile kosztuje w Podhajcach. Czystość wzorowa, chociaż w skutek napływu chorych i złej gospodarki uwolnionego ze służby rządcy, bielizny posiada szpital tak mało, że ma zaledwo pół zmiany. Poleciłem Dyrektorowi, żeby w tym roku koniecznie kupiono więcej płótna i żeby wszystkie oszczędności obrócono na ten przedmiot, tak ważny dla chorych. Bieliznę dla chorych szyją same Siostry. Rachunki gospodarskie są prowadzone w należyty sposób, dający bardzo łatwy pogląd na wszystkie gałęzie gospodarstwa szpitalnego. Ogród szpitalny rozrósł się i przedstawia

piękne miejsce do spaceru rekonwalescentów. Sprawa zaległości kosztów pielęgnowania chorych obecnie rozpatruje się w oddziale rachunkowym Wydziału krajowego. Kasę i rachunki pieniężne dotychczas prowadzi Dyrektor szpitala osobiście, bo do tego zarząd gminy nie ma odpowiedniego personalu.

Na Radzie 23. września. Podano do wiadomości.

Złoczów. Siostry Miłosierdzia już objęły administracyę i gospodarkę tego szpitala ku ogólnemu zadowoleniu, bo spensyonowany rządca był już stary i zniedołężniały, nie mógł więc pełnić obowiązków, jak należało.

Przybyłem do szpitala właśnie w chwili porządkowania całego budynku, naprawy pieców, wywożenia gruzu i bielenia sal, a jednak wszędzie, gdzie się znajdowali chorzy, schludność zachowana wzorowo, w magazynach i spiżarni czysto i porządnie. Bielizny posiada szpital bardzo mało, bo zaledwo na trzy zmiany, z której połowa już nie wiele warta. Łóżka żelazne są także zniszczone i należy je zastąpić innemi, bo naprawa ich będzie więcej kosztować, aniżeli są warte. Kuchnia i pralnia są już naprawione, łazienki i wodociąg nie pozostawia nic do życzenia. Jeden z pokoików oficyny został zamieniony na kaplicę. Siostry Miłosierdzia są umieszczone dobrze i zadowolone zupełnie. Starsza Siotra prowadzi inwentarz i rachunki gospodarcze dobrze i według przepisów. Zakład utrzymuje z odpadków cztery sztuki nierogacizny.

Chorych w szpitalu znalazłem 45. W roku przeszłym leczono 1.031 w ciągu 23.002 dni. Średni pobyt chorych wynosił 22·3 dni. Procent śmiertelności 5%. Najwięcej było chorych na gruźlicę (82) i z tej liczby zmarło 19; tyfoidalnych przypadków było 13. Na zimnicę leczono 23, na różę 20; wenerycznych 143, na influenzę 33; operacyj dokonano 29; porodów było 28.

Szpital miał dotychczas własną aptekę swoją; obecnie Wys. Wydział krajowy nakazał leki brać z apteki miejscowej i tylko nalewy i napary przygotowywać w domu. Klucz od apteki domowej poleciłem oddać starszej Siostrze, która niegdyś pracowała w aptece u św. Łazarza w Krakowie i zna się na przygotowywaniu leków prostych. Arsenał chirurgiczny jest dostateczny i utrzymany w należytym porządku.

Korespondencyę szpitalną prowadzi pisarz, otrzymujący za to 500 zł. wynagrodzenia rocznie. Zaległości kosztów leczenia są dość znaczne, wynoszą bowiem do 4.100 zł. Szpital w kapitale rezerwowym posiada 4.000 zł. z zapisu Woidy, z których otrzymuje tylko procent w kwocie 200 zł. rocznie.

Zbadałem na miejscu sprawę nagłej śmierci posługacza Mikołaja Kułyka. Człowiek ten, mający czterdzieści kilka lat, był dawniej siedm lat dozorcą chorych w szpitalu lwowskim; po wyjściu z niego leczył się w szpitalu złoczowskim w ciągu jednego miesiąca, a następnie został przyjęty na posługacza szpitalnego, któremu oprócz innych obowiązków, polecono było utrzymanie w porządku kancelaryi i apteki. Cierpiąc na bole ischiatyczne, nie wiadomo w jaki sposób z zamkniętej szafy dostał skoncentrowanego kwasu karbolowego i prosił jednego z chorych, aby mu natarł dobrze bolące miejsca; w czasie tego nacierania Kułyk stracił przytomność i pomimo udzielonej pomocy lekarskiej — umarł. Sekcya sądowa wykazała bardzo mocne stłuszczenie serca i oparzenia na skórze dolnych kończyn. Sprawę tą wziął sąd w swoje ręce. Byłem u sędziego aby się dowiedzieć, jak rzeczy stoją i usłyszałem od niego, że prawdopodobnie będzie wniesione oskarzenie o nieostrożne przechowywanie trujących środków, od których klucz był w rękach starszego dozorcy Funkensteina. Śledztwo, które polecono przeprowadzić Wydziałowi powiatowemu, prowadzi jeden z jego członków; dochodzenie jeszcze nie ukończone.

W robu bieżącym zostały odnowione wszystkie okna w budynku szpitalnym i kupiono nowy karawan dla wywożenia zmarłych.

Na radzie d. 27. sierpnia uchwalono: przyjąć do wiadomości. Funkenstejnowi wypowiedzieć służbę od 1. paźdz. LW. 52.387.

Żółkiew. Szpital żółkiewski należy do tych zakładów prowincyonalnych, w których pielęgnowanie chorych i gospodarstwo są w zupełności uregulowane. W roku ubiegłym pielęgnowano 1.894 chorych, przeważnie na choroby ostre i zakaźne, a średni pobyt każdego chorego wynosił 21·6 dni; śmiertelność wynosiła w ogóle 5·4%, a na zakaźne choroby 6·8% (na 103 chorych), nie wliczając do tych ostanich tuberkulicznych, którzy przychodzą zwykle kończyć życie w szpitalach. Tych ostatnich pielęgnowano 87, — zmarło zaś 38. Operacyj większych dokonano w roku ubiegłym 119, mniejszych zaś 92. Porodów zwykłych było 10, z powikłaniami 3. Na 47 tyfusowych, leczonych w szpitalu, umarło tylko 4; na choroby weneryczne leczono w ogóle 163. Wydatki na leki i na sanitarne potrzeby były bardzo umiarkowane, wynosiły bowiem na leki 3·4, a na sanitarne 2·1 ct., razem zaś 6·5 ct. Szpital posiada bardzo dobrze urządzoną salę operacyjną, dostateczny arsenał chirurgiczny i wszystko, co potrzeba do przygotowania opatrunków aseptycznych i antiseptycznych, a także desynfekcyi rzeczy chorych. Chirurgja jest uprawianą według wszelkich nowoczesnych wymogów, dla tego też szpital ten służy dla lekarzy młodszych, osiedlonych w tem wieście, do śledzenia za postępem nauki, gdyż tu dokonują operacye, zaliczane do najtrudniejszych, z bardzo szczęśliwymi wynikami. Chorzy, mogący chodzić i rekonwalescenci, mają obszerne podwórze dla odpoczynku na czystem powietrzu pod cieniem wysokich, rozłożystych drzew.

Gospodarstwo zakładu prowadzone przez bardzo sumiennego i pracowitego rządcę szpitala, jest we szystkich gałęziach dobre, rozumne i oszczędne, gdyż przy niewysokiej taksie 50 ct. na dzień i na chorego szpital posiada wszystko potrzebne dla chorych, a chorzy są dobrze żywieni, chociaż wikt kosztuje zaledwo 16·6 ct. na osobę. Wszystkie wiktuały w spiżarni znalazłem należytej dobroci, a pożywienie chorych dobre i smacznie przyrządzone.

W roku ubiegłym w pawilonie, mieszczącym oddział kobiet, zrobiono nowy dach z blachy cynkowej, obecnie zaś cały szpital restauruje się, ściany są skrobane i bielone, a podłogi naprawione, wymyte i wylakierowane na nowo.

Płótno, dostarczone w roku przeszłym z Towarzystwa „Prządki“ w Krośnie, było bardzo złe, bo już po pierwszem praniu okazały się w niem dziury. Bielizna z tego płótna przy częstszem praniu, jak to jest w szpitalu, nie wytrzymała nawet półtora roku wtedy gdy w magazynie znalazłem prześcieradła i koszule z szyrtyngu ze stęplem 1889. i 1890. roku. Taka nietrwałość bielizny, sprawionej z płótna krajowego, bardzo niekorzystnie oddziaływa na gospodarstwo szpitalne, prowadzi bowiem do znacznych wydatków w tej pozycy..

W kancelaryi wszystkie książki znalazłem w porządku, korespondencye ze stronami prowadzi sam rządca przy pomocy pisarza, otrzymującego 300 zł. rocznie remuneracyi.Zaległości kosztów leczenia z dawnych lat wynosiły z końcem ubiegłego roku 6.788 zł. Rządca uskarzał się, iż starostowie, gdy chodzi o egzekwowanie kosztów leczenia chorych, odsyłają szpital na drogę prawa, która jest u nas w wysokim stopniu kłopotliwa i niezmiernie długa.

Braki tego szpitala są następujące:

1° Pomieszkanie rządcy jest to dworek niski. stary, spruchniały, potrzebujący nieustannej naprawy, a zupełnie nieodpowiedni na pomieszkanie.

2° Latryny, pomimo uskutecznionych napraw i urządzenia betonowych zbiorników, cuchnące szczególnie w dżdżystą pogodę, z powodu braku kanału, odprowadzającego płynne wydzieliny. Z tego powodu szpital płaci drogo za wywóz ekskrementów, a samo oczyszczanie zbiorników

odbywa się bardzo niedokładnie, bo trudno znaleść przedsiębiorców do tej roboty. Jak wiadomo Wys. Wydziałowi krajowemu, są trzy projekty magistratu miasta połączenia szpitala kanałem z rzeczką, przeciekającą pod Żółkwią; jeden z nich długości 838 m, według kosztorysu ma kosztować 6.704 zł. (po 8 zł. za metr), drugi długości 653 m. 5.224 zł., trzeci zaś 733 metrów — 5.864 zł. Najtańszy przechodziłby przez terytoryum, zajęte przez koszary wojskowe, ale wojsko robi trudności. Obejrzałem wszystkie trzy kierunki i nie widzę żadnej racyi, aby szpital swoim kosztem przeprowadzał kanał tak długi, który największą korzyść przyniesie miastu. Najwyżej możnaby dać miastu pewną subwencyę, nie wyższą jednak nad 1.500—2.000 zł., tem więcej, że na odprowadzenie wód gospodarskich ze szpitala niema potrzeby kanału o tak wielkim przekroju, jak zamyślało miasto (75 cm. wysokości i 40 cm. szerokości).

3° Obecne pomieszczenie zakaźnych chorych jest nieodowiednie, znajdują się bowiem tuż obok kuchni i pralni i nie ma przedziału pomiędzy pokojem przeznaczonym dla chorych mężczyzn i chorych kobiet. Prymaryusz szpitala zaproponował przenieść zakaźnych do budynku, przeznaczonego obecnie na trupiarnię i salę sekcyjną, a te ostatnie na miejsce oddziału zakaźnego. Zgodziłem się na to, bo chorzy obu płci będą oddzieleni salką, gdzie stoi dezynfektor i gdzie może przebywać przeznaczoay dla nich dozorca.

Na Radzie d. 22. czerwca uchwalono przyjąć do wiadomości.

Żywiec. Szpital żywiecki rozwija się bardzo pięknie, dzięki niezmordowanej pracy lekarzy, zapobiegliwości Sióstr Miłosierdzia i niezmiennej życzliwości Rady powiatowej, która nieustannie otacza go opieką i udziela mu pomocy w każdej chwili, gdy tego potrzebuje. Niedawno stanął tu budynek, kosztem około dwóch tysięcy zł., ofiarowanych przez Radę powiatową, zawierający bardzo dobrze urządzoną lodownię, chlewek, kurniki i skład na słomę. Swoim też kosztem Rada nakazała zrobić nad budynkiem szpitalnym trzy piorunochrony, aby uchronić ten odosobniony i stojący w odkrytem polu budynek od wypadku.

Ze swojej strony szpital z zaoszczędzonych pieniędzy za 500 zł. zakupił kawał ogrodu, wynoszący około pół morga od sąsiada i przyłączył do swego, aby mieć dostateczną ilość jarzyn dla całego zakładu, nabył za 200 zł. magiel korbowy, dla ułatwienia roboty, nareszcie zakupił 30 nowych żelaznych łóżek na miejsce starych, zużytych i połamanych. Oprócz tego zakupiono do sali operacyjnej dość znaczną ilość narzędzi chirurgicznych.

Szpital posiada rezerwowy kapitał, wynoszący około 3.000 zł., za które ma zamiar postawić w ogrodzie, w pewnem oddaleniu pawilon dla zakaźnych chorób, przynajmniej na 8 chorych, obecnie bowiem zakaźni nie mają jeszcze odosobnionego pomieszczenia. Wspólnie z Dyrektorem szpitala obraliśmy miejsce najstosowniejsze na postawienie takiego budynku, mając na względzie nietylko samo odosobnienie, ale żeby nie utrudniać zbytnio administracyi i dozoru.

Szpital ten oddaje wielkie usługi okolicy nie tylko lecząc chorych, ale i wpływem swym cywilizacyjnym. Niedawno donosiłem, że żydzi, leczeni w szpitalu żywieckim. wystosowali list dziękczynny do przełożonej Sióstr Mił., za pielęgnowanie chorych z taką niezmienną miłością bliźniego bez różnicy wyznania. W roku przeszłym zaprowadzono oddział dla dzieci w którym nietylko leczą małych pacyentów, ale i dbają o ich rozwój duchowy. W wilję Bożego narodzenia Siostry urządziły drzewko, ku uciesze dzieci i rodziców, którzy przyszli ich odwiedzić, zrobiło to bardzo dobre wrażenie i na lud okoliczny i na leczonych w szpitalu. To też zakład jest nieustannie prawie przepełniony, przeciętnie bowiem w roku ubiegłym leczono tu 76 chorych dziennie, na 70 łóżkach, a bywały dnie, w których pielęgnowano po 115 i więcej chorych dziennie.

Co niedzielę odbywa się w kaplicy szpitalnej nabożeństwo, na któ-

rem bywają wszyscy chorzy, mogący chodzić. Czystość wszędzie wzorowa, oszczędność możliwa, chociaż chorzy na tem nie cierpią, otrzymują bowiem wszystko, co dla ich zdrowia jest potrzebnem. Żywienie dobre i dostateczne. Na śniadanie chorzy otrzymują nie zupę, ale kawę mleczną, jak to jest w zwyczajach tutejszej ludności. Bielizny szpital posiada tyle, że nigdy niema kłopotu, nawet przy największem przepełnieniu.

Niedawno zwiedzał zakład arcyksiążę Stefan Karol z arcyksiężną, wchodził w najdrobniejsze szczegóły budowy, przepatrywał budżet szpitala i prowadzenie rachunków, rozpytywał chorych i kazał tłómaczyć ich odpowiedzi i nie mógł nadziwić się, że koszt roczny tak doskonale prowadzonego zakładu jest tak tani. Na drugi dzień przysłał arcyksiążę do szpitala sztabowego lekarza marynarki, aby ten poznał gospodarkę bliżej i porobił notatki administracyjne, jako wzór do naśladowania, a dla chorych przysłał zabitą przez siebie na polowaniu sarnę.

W szpitalu żywieckim w ubiegłym roku leczono 1.136 chorych w ciągu 27.998 dni. Średni pobyt wynosił 24·3 dni. Śmiertelność była 7·8%. Nie jest to wysoka cyfra, zważywszy, że chorzy weneryczni, leczeni w szpitalu, stanowili zaledwo 5% wszystkich pielęgnowanych, wtedy gdy w niektórych szpitalach prowinyonalnych liczba tych ostatnich dochodzi 30% i wyżej. Największy procent śmiertelności przypadł na choroby narządu oddechania i trawienia; na samą gruźlicę przypada 8%. Operacyj w roku ubiegłym dokonano 133 większych i 24 mniejszych. Dawny kłopot z pomocą lekarską przy operacyach znikł, w skutek zamianowania Dra Bendy sekundaryuszem tego szpitala.

Na Radzie dnia 9. października. Uchwalono przyjąć do wiadomości.

Zakłady subwencyonowane.

I. Szpital Św. Zofii dla dzieci, subwencyonowany przez Wys. Sejm kwotą 16 000 zł. rocznie, posiada 110 łóżek, na których leczono 1.200 chorych w ciągu 35.914 dni. W roku ubiegłym pielęgnowano w szpitalu 243 osesków. Śmiertelność ogólna wynosiła 23%. Wydatki ogólne wynosiły 18.131 zł. 77 ct.; filia w Iwoniczu 869 zł. 66 ct. Koszt więc utrzymania jednego dziecka wynosił 50·2 ct. Żywienie kosztowało po 22 ct. dziennie, leki i sanitarne potrzeby 3·5 ct.

II. Szpital Św. Ludwika dla dzieci w Krakowie, subwencyonowany przez Wys. Sejm kwotą 18.000 zł. rocznie, posiada 108 łóżek dla dzieci chorych i 12 dla osesków. W roku ubiegłym pielęgnowano 1.152 dzieci w ciągu 29.500 dni leczenia i osesków 249 w ciągu 5.438 dni. Śmiertelność ogólna wynosiła 24·93%, jedno łóżko było obłożone 291 razy, przeciętna ilość pielęgnowanych dziennie 95.

III. Zakład dla chorych i sierót utrzymywanych przez SS. Miłosierdzia w Rozdole, subwencyonowany przez Wys. Sejm sumą 250 zł. Dochody tego zakładu wynosiły w 1896 roku 3.356, wydatki i podatki 4.747 zł. Chorych leczono 284, zmarło 80, dni leczenia było 6.252. Wychowanek w zakładzie było 25. Przychodzi na naukę szkolną dziewcząt 200, na naukę robót 157. LW. 6.132/97.

IV. Lecznica powszechna we Lwowie. W lecznicy w r. 1896 udzielono 11.151 chorym przeszło 30 000 porad lekarskich, a mianowicie na oddziale chorób wewnętrznych 1.718 chorym, na chirurgicznym 1.653, dla dzieci 1.422, dla kobiet 719, dla chorych na nerwy 332, na oddziale chorób gardlanych, nosowych i usznych 671, ocznych 2.352, syfilityczno-skórnym 786, zębów 1.498. Jest to bardzo pożyteczna instytucya, zmniejsza bowiem ilość szukających pomocy szpitalnej. Lecznica dochodami swymi nie może pokryć wszystkich koniecznych wydatków, zwłaszcza zakupić potrzebnych narzędzi chirurgicznych, dotąd lekarze posługiwali się własnemi.

V. Galicyjski zakład głuchoniemych we Lwowie. W roku 1997. pobierało naukę w zakładzie 86 dzieci, ze względu jednak, że w Galicyi na 10.000 głuchoniemych jest 1.800 w wieku szkolnym, liczba dzieci, otrzymujących naukę, jest bardzo niską. Wpłynęło 60 podań o przyjęcie, a miejsc wolnych będzie zaledwo 18. Dział administracyjny sprawozdania rocznego wykazuje w przychodach 20.721 zł. 55 ct., w wydatkach 20.836 zł. 20 ct. Subwencyi rocznej udzielał W. Sejm 8.900 zł., gmina miasta Lwowa 2.100 zł., Galicyjska kasa oszczędności 500 zł.; różne inne 90 zł.

VI. Galicyjski zakład dla ciemnych we Lwowie. W roku bieżącym pielęgnował 37 dzieci, przy których znajdowało się 4 sług i 7 nauczycieli i nauczycielek. Preliminarz dochodów wynosił 11.050 zł., rozchodów zaś 12.150 zł.; niedobór 2.100 zł. znalazł pokrycie w nadzwyczajnych przychodach funduszu budowy nowego domu zakładowego. Roczna subwencya W. Sejmu wynosiła 2.000 zł., miasta Lwowa 500 zł., kasy oszczędności 500 zł. Majątek funduszu budowy wynosi 133.285 zł.

VII. Zakład św. Józefa dla nieuleczalnych. Zakład ten, który w 1884. roku posiadał tylko mały domek, mieszczący tylko 5 łóżek dla nieuleczalnych, pielęgnowanych przez siostry Józefitki, rozwinął się niepospolicie, albowiem w 1886. r. stanął pierwszy dom piątrowy na 30 łóżek, a w roku 1889. wybudowano drugi budynek z domową kaplicą jako dom administracyjny dla całego zakładu, przez co w pierwszym domu pomieściło się już 60 łóżek. Nareszcie w zeszłym roku wybudowano trzeci budynek dwupiątrowy, tak, że cały zakład może obecnie pomieścić 120 łóżek. Dom ten nie jest jeszcze zapełniony, dzieje się to bowiem stopniowo: z całego kraju zgłaszają się rozmaite rodziny z osobami nieuleczalnemi, których nie dodobna trzymać w domu i którzy potrzebują opieki zakładu. Nowy dom pod względem wewnętrznego urządzenia jest zaopatrzony we wszystkie wygody, jakie w podobnym zakładzie są potrzebne. Sale wspólne, jako też pokoje dla osób pojedyńczych są wysokie i jasne; budynek posiada wewnątrz studnię własną i wodociągi, które funkcyonują w kuchni, na korytarzach, w łazienkach i latrynach, kuchnię na 150 osób; budynek stoi pośród ogrodu dwumorgowego na wzgórku, z którego roztacza się wspaniały widok na miasto. Cały zakład kosztował dotychczas do 100.000 zł., zaś drugie tyle kosztowało w tych 12. latach utrzymanie chorych.

W 1896. r. dochody zakładu wynosiły 10.642 zł., wydatki zaś 10.816 zł.: niedobór pokryło Zgromadzenie Sióstr Józefitek.

W r. 1896. w zakładzie było pielęgnowanych 63 kobiet i 25 mężczyzn; wydalono 8 kobiet i 4 mężczyzn; umarło 7 kobiet i 6 mężczyzn; zostało w zakładzie 48 kobiet i 15 mężczyzn. Chorzy zakładowi byli przez 21.286 dni, szpitalni 2 023, razem zaś 23.309 dni. Dzień jeden razem z administracyą kosztował 46 ct.

Delegatem ordynaryatu dla Sióstr Józefitek jest ks. kanonik Zygmunt Gorazdowski, a przełożoną Zgromadzenia Marya Salomea Daszek.

Zakład ten przyjmuje także do osobnych pokoików chorych, którzy z prowincyi przyjeżdżają do Lwowa dla osiągnięcia rady lekarzy lwowskich, lub na operacyę, a nie chcą udać się do szpitala lub stanąć w hotelu z obawy braku dostatecznej opieki. Chorzy tacy mogą odbywać operacye w zakładzie, wzywając z miasta tych lekarzy, jakich pragną.

Załączamy (Al. VI. i VII.) budżety szpitali powszechnych na prowincyi na r. 1898 i zamknięcia rachunkowe tychże szpitali za r. 1896.

Porównanie

rzeczywistych wydatków na cele zdrowia publicznego w roku 1896 z takimiż wydatkami w latach 1895 i 1878.

Rubryka	Pozycya	Zamknięcie rachunków	1896			1895.		1878.	
		WYDATKI.	Wydano	Preliminowano	Różnica	Wydano	Różnica	Wydano	Różnica
			zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
III.	36.	Koszta leczenia	994.310	940.000	+ 54.310	1,026.494	— 32.184	498.585	+ 495.725
IV.	37—38.	„ szczepienia	84.721	71.200	+ 13.521	72.259	+ 12.462	57 219	+ 27 502
V.	39—40a.	„ sanitarne	20.832	23 500	— 2.668	16.653	+ 4.179	57.474	— 36.642
VI.	—	Zasiłki dla zakładów dobroczynności (leczniczych)							
	41.	Szpitale S. S. Miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie 900 zł.							
	42.	Szpital S. S. Miłosierdzia w Nowosiołkach 300 „							
	51.	Zakład św. Józefa we Lwowie 1.000 „							
	52.	Kolonia lecznicza w Rymanowie 500 „							
	54.	„ „ „ Rabce 300 „							
	53.	Lecznica Lwowska 1.000 „							
XVII.	377.	Towarzystwo ratunkowe w Krakowie 300 „							
	376.	„ „ we Lwowie 300 „	4.600	4.600	—	4.900	— 300	1 598	+ 3.002
		Dotacye zakładów.							
XI.	167.	Kraków: Szpital św. Łazarza	9.052	3.274	+ 5.778	—	+ 9.052	36.658	— 27.606
	168.	„ podrzutki	3.384	3.200	+ 184	3.282	+ 102	—	+ 3.384
	164.	Lwów: oddział chorych	59.874	78.378	— 18.504	81.580	— 21.706	17 902	+ 41.972
	—	„ „ położnic	9.775	8.350	+ 1.425	33.764	— 23.989	13.703	— 3.928
	166.	„ „ podrzutki	6.085	5 826	+ 259	5.788	+ 297	11.400	— 5.315
	165.	Kulparków	—	—	—	—	—	151.243	— 151.243
		Razem	1,192 633	1,138.328	+ 54.305	1,244.720	— 52.087	845.782	+ 346.851
		DOCHODY.	Wpłynęło	Preliminowano	Różnica	Wpłynęło	Różnica	Wpłynęło	Różnica
			zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
IV.	8.	Nadwyżka od szpitala w Krakowie	14.999	5.303	+ 9 636	51.498	— 36.559	—	+ 14.939
	9.	„ „ „ we Lwowie	—	—	—	—	—	—	—
	10.	„ „ Zakładu w Kulparkowie	37.293	9.459	+ 27.834	28.951	+ 8.342	—	+ 37.293
V.	12,	Zwroty od szpitali prowincyonalnych	15.506	17.500	— 1.994	10.586	+ 4.920	9.406	+ 6.100
	13.	„ „ gmin	11	570	— 559	445	— 434	28.714	— 28.703
XI.	50.	„ za rachunki aptekarskie	506	600	— 94	566	— 60	712	— 206
		Razem	68.255	33.432	+ 34.823	92.046	— 23.791	38.832	+ 29.423
		Wydatek rzeczywisty	1,124.378	1,104.896	+ 19.482	1,152.674	— 28.296	806.950	+ 317.428

Alegat II. do sprawozdania z czynności Dep. V. za rok 1896/7.

Ruch chorych w naszych zakładach leczniczych w r. 1896.

Poszczególnienie	ILOŚĆ łóżek dla chorych	ILOŚĆ chorych	ILOŚĆ zmarłych	ILOŚĆ dni leczenia	Procent śmiertelności	średni czas leczenia (dni)	Wydatki na chorych Zł.	Wydatki na chorych ct.	KOSZTA całej kuracyi jednego chorego Zł.	KOSZTA całej kuracyi jednego chorego ct.	KOSZTA jednego dnia leczenia ct.	KOSZTA jednego dnia wiktu ehorych i służby ct.	KOSZTA sanitarne leki narzędzia chirurgiczne za 1 dzień ct.	Taksa od dorosłych	Taksa od dzieci
A. Szpitale powszechne:															
krajowy we Lwowie	835	13.980	782	244.062	5·6	17.4	176.488	24	12	62.4	72.3	23.8	5.4		
„ w Krakowie	591	8.565	798	196.375	9·3	22.9	141.995	81½	16	57.8	72.3	25.1	6.2		
Suma A.	1.426	22.545	1.580	440.437	7.0	19.5	318.484	05½	14	12.6	72.3	24.4	5.8	ct.	ct.
B. Szpitale prowincyonalne:															
gminny w Białej	98	1.314	88	35.135	6·7	26.7	22.586	82	17	18.9	64.4	25.7	9.8	57	30
„ „ Bochni	55	683	60	17.180	8·7	25.1	9.996	84½	14	63.6	58.1	19.1	5.1	56	28
„ „ Brodach	70	913	59	21.801	6·4	23.8	11.988	77	13	13 1	54.9	17.5	7 6	45	23
„ „ Brzeżanach	50	763	50	19.122	6·5	25.0	12.955	74½	16	98.0	67.7	17.5	5.6	56	30
„ „ Drohobyczu	80	720	44	20.035	5·9	27.0	10.282	88	14	28.1	51.2	18.1	3.8	53	28
„ „ Jaśle	100	997	65	23.804	6·5	23.8	12.761	99	12	80.0	53.6	22.5	6.3	58	29
„ „ Kołomyi	70	944	59	26.603	6·2	28.1	12.695	07	13	44.8	47.7	17.2	9.5	46	25
powiatowy w Podhajcach	60	1.171	73	25.207	6·2	21.5	11.364	57	9	70.5	47.0	16 8	6.2	46	23
gminny w Przemyślu	175	2.987	196	64.696	6·5	21.6	34.625	04	11	59.2	53.5	21.2	8.4	45	24
„ „ Rzeszowie	100	1.382	57	39.062	4·1	28.2	21.529	38½	15	57.8	55.1	18.8	10.3	54	28
„ „ Samborze	62	787	42	22.645	5·3	28.7	11.853	33½	15	06.1	52.3	21.8	7.8	60	30
„ „ Sanoku	80	809	40	19.659	4·9	24.3	18.030	59	22	28.7	91.7	35.9	6.6	54	27
„ „ Sączu Nowym	60	874	44	21.243	5·0	24.3	12.359	73½	14	14.1	58.1	20.4	11.3	59	30
„ „ Śniatynie	24	315	13	6.182	4·1	19.6	2.766	37½	8	78.2	44.9	19.1	8.4	56	30
„ „ Stanisławowie	120	2.024	112	47.701	5·5	23.5	27.305	09	13	49.0	57.2	24.4	4.3	52	40
„ „ Stryju	99	1.387	84	30.066	6·0	21.6	24.760	27	17	85.1	82.3	23.5	12.2	70	35
powiatowy w Sokalu	79	1 914	99	24.808	3·1	12.9	12.739	09	6	65.5	51.3	17.2	7.8	53	30
gminny w Tarnopolu	75	1.329	98	29.399	7·3	22.1	13 183	92	9	92.0	44.8	16.2	6.3	46	26
„ „ Tarnowie	140	1.833	178	42.117	9·7	22.9	18.391	07	10	03.3	43.6	19.4	4.1	51	28
„ „ Wadowicach	30	320	39	9.221	12·1	29.0	8.263	26	25	82.2	89.06	24.1	7.4	68	42
„ „ Zaleszczykach	52	989	46	26.027	4·6	26.3	11.341	59	11	46.7	43.5	13.0	10.7	49	25
powiatowy w Złoczowie	80	1.030	52	23.002	5·0	22.3	10.429	62	10	12.5	49.6	19.5	3.9	48	25
gminny w Żółkwi	80	1.894	103	40.886	5·4	21 6	19.284	86	11	13.1	51.5	16.6	6.5	50	25
powiatowy w Żywcu	70	1.136	89	27.998	7·8	24.6	13.597	01	11	96.9	48.5	22.3	6.—	54	30
Suma B.	1.909	28.515	1.790	663 599	6·2	23·2	365.092	43	12	07.0	55.0	20.3	7.3	53	29
C. Zakłady położnic:															
krajowy we Lwowie	140	1.809	32	29 206	1·8	16.1	29.416	09	16	26.0	100.7	24.2	3.7		
„ w Krakowie	60	1.249	8	22.146	0·6	17.7	16.368	17	13	10.0	75.9	27.2	4.7		
Suma C.	200	3.058	40	51.352	1·3	16.8	45.784	26	14	97.0	89.2	25.5	3.9		
D. Zakłady dla obłąkanych:															
krajowy w Kulparkowie	572	1.427	154	245.933	10·8	172.3	183.542	34	128	62.1	74.6	25.4	2.3		
„ „ Krakowie	115	450	61	47.732	13·5	106 1	34.270	16	76	15.6	71.8	28.4	2.7		
Suma D.	687	1.877	215	293.665	11·5	156.4	217.812	50	116	94.8	74.2	25.9	2.4		
E. Szpitale dla dzieci:															
Szpital św. Zofii we Lwowie	110	1.192	276	35.914	23·1	30.1	16.000	.	13	42.2	44.6				
„ św. Ludwika w Krakowie	108	1.152	269	29.500	23·3	25.6	16.000	.	13	88.8	54.2				
Oddział osesków w Krakowie	12	249	73	5.438	29·3	21.8	5.193	38	20	85.7	95.5				
Suma E.	230	2.593	618	70.852	23·8	27.3	37.193	38	14	34.4	52.5				
Suma A, B, C, D, E.	4.459	58.588	4.243	1.519.905	7·2	25.8	984.366	62							

WYKAZ

wydatków w trzech szpitalach krajowych.

Liczba porządkowa	Poszczególnienie	Lwów	Kraków	Kulparków	Lwów	Kraków	Kulparków
		Ilość dni leczenia w roku 1896			na dzień leczenia przypada		
		273.268	266.253	245.933			
		zł.	zł.	zł.	ct.	ct.	ct.
1.	Żywienie chorych (Rubr. VII. poz. 33a—g)	65.253	68.848	62.514	23·88	25·86	25·41
2.	Bielizna (Rubr. VII. poz. 40a—b)	8.767	8.157	14.708	3·21	3·06	5·98
3.	Pranie	7.898	5.282	5.372	2 90	1·97	2·18
4.	Opał sal	7.905	5.704	8.154	2·89	2·14	3·31
5.	Oświetlenie	2.374	4.081	2.133	0·87	1·53	0 87
6.	Leki i apteka (aptekarz, pomocnik, sprawdzanie recept)	7.063	7.985	633	2·59	2·97	0·03
7.	Koszta sanitarne i instrumentów chirurgicznych (laboratoryum)	9.219	8.672	5.258	3·35	3·26	2·15
8.	Sprzęty	1.947	5 727	3.427	0·71	2·15	1·39
9.	Słoma do sienników	1.147	457	1.050	0·42	0·17	0·43
10.	Utrzymanie kapelanów i kaplicy	1.840	1.349	2.110	0·68	0·50	0·86
11.	Utrzymanie koni	—	527	1.471	—	0·19	0·59
12.	Utrzymanie ogrodów, pól i folwark	633	1.867	12.331	0·23	0·80	5·01
13.	Koszta pogrzebowe (prosektoryum)	1.750	314	211	0·65	0 11	0·09
14.	Utrzymanie budynków (asekuracya, kominiarze i drogi)	4.584	4.412	7.918	1·68	1·66	3·22
15.	Utrzymanie Dyrektora, lekarzy i akuszerek (stypendya akuszerek, wikt lekarzy dyż. i akuszerek)	28.329	22.417	10.493	10·36	8·41	4·26
16.	Koszta zarządu	12.338	12.596	9.277	4·51	4·73	4·00
17.	Utrzymanie Sióstr Miłosierdzia	5.615	6.692	5.438	2·05	2·51	2·21
18.	Służba wyższa i niższa	21.045	18.876	30.621	7·70	7·09	12·50
19.	Czynsze	—	—	--	--	—	—
20.	Koszta kancelaryjne	1.309	1.141	499	0·47	0·42	0·20
21.	Wodociągi i maszyna parowa (Maszynista)	258	1.373	1.974	0·10	0·51	0·80
22.	Pensye i emerytury	11.398	7.730	3.018	4·20	2·90	1·23
23.	Zaopatrzenia, dary z łaski i odprawy kwartałów pośmiertnych	497	1.138	110	0·18	0·42	0·05
24.	Remuneracye i zapomogi	1.200	900	600	0·43	0·33	0·24
25.	Odsetki od kapitałów dłużnych	1.760	—	—	0·64	—	—
26.	Zapisy	—	108	—	—	0·03	—
27.	Podatki i daniny	214	798	132	0·08	0·30	0·05
28.	Wydatki w sprawach patronatu	—	—	60	--	—	0·02
29.	Dyety i koszta podróży	—	39	—	—	0·01	—
30.	Utrzymanie dzieci na oddziale położnic	34	534	—	0·01	0·20	—
31.	Rozmaite wydatki	1.727	848	3.071	0·63	0·31	1·22
	Razem	206.104	198.572	192.583	75·42	74·54	78·30
	Do tego:						
	Zaliczki na płace (rubr. I. poz. 10a)	119	868	372	—	—	—
	Utrzymanie dzieci, osesków i mamek w szpitalu	16.000	21.193	—	—	—	—
	Nadzwyczajne budowle i urządzenia mechaniczne	136.180	1.371	847	—	—	—
	Ogólny wydatek	358.403	222.004	193.802	—	—	—

Alegat IV. do sprawozdania z czynności Dep. V. za r. 1896/7.

WYKAZ

spotrzebowanych ważniejszych produktów i innych artykułów gospodarczych w trzech zakładach krajowych w r. 1896 z oznaczeniem miary, wagi i przeciętnej ceny.

Produkta	Lwów	Kraków	Kulparków	Lwów		Kraków		Kulparków	
	Dni leczenia			Ceny					
	273.268	266.253	245.933	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.
Mięsa wołowego klgr.	31.017_{25}	30.424	49.203		47		51_{5}		47
„ cielęcego „	21.475	22.137	18.401		47		47		47
„ wieprzowego „	—		4.000_{5}		—		—		43
„ baraniego „	—	2.053	2.285_{5}		—		38		33
Masła „	3.919_{25}	4.471	2.058_{895}		81_{4}		76_{5}		90_{1}
Smalcu „	710	1.220	2.821_{288}		66_{65}		56		59_{95}
Słoniny „	6.436_{65}	5.766	6.723_{210}		66_{40}		55		56_{81}
Mleka niezbieranego litr	150.190	129.213	56.386_{46}		7		6_{5}		7
„ zbieranego „	40.540	47.581	7.969_{08}		3_{5}		4_{-}		3_{5}
Mąki pszennej Nr. 1 klgr.	1.350	1.880	2.538_{182}		12_{61}		12_{80}		12_{12}
„ „ „ 2 „	10.198	—	5.316_{04}		12_{09}		—		11_{79}
„ „ „ 4 „	—	5.932	8.192_{720}		—		10_{61}		11_{30}
„ „ „ 5 „	3.998	3.286	—		10_{25}		10_{20}		—
„ kukurudzianej „	3.037	—	4.968_{815}		8_{42}		—		8_{49}
„ hreczanej „	2.384	—	—		10_{37}		—		—
Bułek „	33.561_{798}	40.838	31.162_{09}		13_{54}		11_{349}		12_{197}
Chleba „	47.183_{730}	47.408	102.553_{2}		10_{38}		8_{778}		7_{26}
Cukru „	8.903_{800}	5.684	4.555_{902}		33_{98}		31_{25}		32_{92}
Kawy „	2.855	1.998	1.682_{447}	1	77_{5}	1	33	1	54_{86}
Ryżu „	6.145	5.448	10.789_{645}		16_{41}		17		14_{73}
Krup jęczmiennych „	4.571	7.650	7.093_{47}		10_{2}		8_{73}		9_{81}
„ jaglanych „	3.590	4.861	4.871_{77}		10_{01}		12_{30}		9_{47}
„ hreczanych „	3.973	138	5.782_{107}		12_{69}		15		14
„ pszennych „	5.697	5.014	904_{685}		13_{77}		13_{3}		12_{61}
„ perłowych „	4.735	3.356	4.760_{265}		12_{32}		9_{70}		9_{67}
„ krakowskich „	409	1.274	880_{245}		20_{92}		24		25
Nafty litrów	10.408_{400}	7.305	10.416		19		18_{25}		19_{5}
Owsa cetnarów (100 kil.)	—	2.708	11.060		—	7	—	5	—
Siana „	—	9.475	79.856		—	2	20	1	50
Słomy „	48.355	24.130	108.424	2	40	2	—	2	25
Węgla „	280.275	12.688	653.945	1	09		60	1	11_{63}
Mydła klgr.	1.828_{250}	4.859_{460}	1.450_{802}		32_{75}		26		28_{5}
Drzewa bukowego metr.	1.260	—	325 sąż.	3	37_{5}		—	13	54
„ brzozowego „	694	—	—	2	85		—		—
„ sosnowego „	320	240	249_{5} sąż.	2	60	3	37	9	40
Wina biał. i czerw. litr.	7.633	5.671	1.212_{50}		39_{40}		35_{95}		39_{76}
Ziemniaków centnarów (100 klgr.)	127.293_{750}	151.171	192.795	1	56	1	70	1	67_{7}

WYKAZ

dochodów rzeczywistych w szpitalach prowincyonalnych w roku 1896 według zatwierdzonych zamknięć rachunkowych.

L. porz.	Szpitale	z kosztów leczenia od						Dochody własne i rozmaite wraz z zapasem kasowym		Razem	
		galicyjskiego funduszu krajowego		obcych funduszów krajowych		samopłacących					
		Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.	Złr.	ct.
1	Biała	13.801	23	7.632	97	3.321	35	641	42	25.396	97
2	Bochnia . . .	7.617	81	10	71	372	65	288	18½	8.289	35½
3	Brody	9.611	75	2	40	844	15	2.033	89	12.492	19
4	Brzeżany . . .	9 380	13	20	16	1 526	89	19	59½	10.946	77
5	Drohobycz . .	8.502	27	126	66	988	46	95	23	9.712	62
6	Jasło	11.979	95	.	.	653	66	130	33	12.763	94
7	Kołomyja . . .	11.701	62	158	76	721	20	413	31½	12.994	89½
8	Podhajce . . .	10.274	43½	66	25	842	38½	2.258	09	13.441	16
9	Przemyśl . . .	28.976	23	332	67	4.191	30	34	88	33.535	08
10	Rzeszów . . .	18.853	61	78	92	1.351	86	91	84½	20.376	23½
11	Sambor	11.756	14	19	52	730	29	1.053	31½	13.559	26½
12	Sanok	10.405	20	.	.	866	49	10.157	75	21.429	44
13	Sącz nowy . .	11.187	44	30	43	1.105	12	6	03	12.329	02
14	Śniatyn . . .	2.408	33	178	33	251	97	323	78½	3.162	41½
15	Sokal	13.717	61	.	.	1.078	48	457	59	15.253	68
16	Stanisławów .	22.393	57	264	74	3.585	92	317	31	26.561	54
17	Stryj	17.465	70	462	86	2.364	60	333	72	20.626	88
18	Tarnopol . . .	11.210	87	230	95	1.592	88	1.998	48½	15.033	18½
19	Tarnów	16.373	04	118	53	1.028	98	1.031	42	18.551	97
20	Wadowice . .	6.078	05	112	48	184	37	27.005	47	33.380	37
21	Zaleszczyki . .	9.262	70	615	39	485	23	223	16½	10.586	48½
22	Złoczów . . .	10.505	22	92	16	256	92	2.414	43	13.268	73
23	Żółkiew . . .	20 154	87	43	50	645	51	51	03	20.894	91
24	Żywiec	12.856	06	652	86	1.609	46	434	89	15.553	27
	Razem . .	306 473	83½	11.251	25	30.600	12½	51.815	17	400.140	38

Zamknięcia rachunków

z obrotu funduszów szpitali prowincyonalnych, zatwierdzone przez Wydział krajowy na rok 1896.

Poszczególnienie	Biała	Bochnia	Brody	Brzeżany	Drohobycz	Jasło	Kołomyja	Podhajce	Przemyśl	Rzeszów	Sambor	Sanok	Sącz nowy	Śniatyn	Sokal	Stanisławów	Stryj	Tarnopol	Tarnów	Wadowice	Zaleszczyki	Złoczów	Żółkiew	Żywiec
	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.	Złr. ct.
WYDATKI.																								
A) **Rzeczywiste:**																								
Czynsz najmu	— —	— —	— —	1.500 —	1.012 50	— —	— —	— —	— —	1.400 —	240 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	450 46	— —	— —	— —	— —
Bielenie i restauracya zwykła	453 42	891 22	1.060 04	14 71	82 90	278 54	367 87	383 82	414 27	174 87	345 69	148 56	108 10	26 80	269 33	1.201 45	487 31	255 77	277 28	— —	178 20	217 13	548 88	309 27
Budowy nadzwyczajne	181 09	— —	— —	— —	170 —	— —	— —	— —	1.468 61	— —	— —	626 37	— —	— —	380 64	500 —	162 25	1.727 90	86 18	14.412 31½	— —	— —	1.602 44	— —
Podatki	27 99	— —	11 62½	— —	487 36	2 98	3 46	2 93	1 80	1 02	1 79	— —	— —	— —	— —	24 56	— —	1 29	6 40	— —	11 01	1 —	1 95	2 72
Asekuracya od ognia	48 75	33 50	18 80	11 16	19 —	20 56	43 57	24 51	34 94	2 85	15 67	27 91	14 51	24 05	32 98	22 59	14 2·	22 87	43 61	— —	24 97	33 14	81 78	22 50
Czyszczenie kominów	20 —	— —	33 94	20 —	27 40	15 —	12 —	23 —	30 —	40 —	16 80	44 56	37 50	— —	10 —	39 4·	72 50	19 30	60 —	— —	7 —	20 —	30 —	20 —
Czyszczenie i desinfekcya kanałów i kloak	— —	123 60	140 —	22 —	36 —	2 10	100 —	136 41	37 25	370 40	9 —	20 40	47 30	— —	176 80	— —	70 —	214 80	34 —	— —	26 —	23 24	136 85	12 30
Żywność chorych, S. S. Miłosierdzia, rządcy i służby	9.748 —	3.487 97½	4.331 33½	3.849 08½	3.930 88	6.107 72½	5.098 30	4.642 60	14.895 84	7.287 60½	5.232 55	8.059 98½	5.168 03	} 366 1.090 11½	1.322 38 3.505 06	} — —	} 4.822 51	{ 24 5.019 77 }	8.833 24	2.503 17	3.664 85½	4.970 71	7.493 17	6.792 87
Wino	535 60	8 39	— —	19 60	93 20	73 —	57 74	83 02	403 26	350 40	276 60	193 64	— —	6 35	83 80	13.114 48	163 70	221 58	374 50	163 67	221 08	165 34	57 30	348 26
Lekarstwa	1.293 49	718 45	1.160 54	768 56	458 57	1.378 73	2.414 05	1.272 73	4.184 37	2.431 45	1.643 38	953 92	1.287 36	430 99	1.347 88	1.433 75	1.187 67	1.711 28	1.346 99	531 12	1.242 57	893 83	1.359 10	1.247 20
Sanitarne	1.714 49	109 79	388 41	189 19	277 43	109 96	107 92	184 04	1.114 53	1.556 19	106 52	329 54	502 14½	92 86	533 89	524 05	2.408 05	28 19	400 45	151 76	705 11	1 30	1.111 15	820 23
Bielizna, pościel i odzież	1.667 65	235 16	667 81	717 44	516 93	253 20	502 69	486 85	1.647 01	482 64½	450 74	777 98	291 60	1 06	421 80	1.294 53	858 00	805 97	351 69	149 55	428 —	407 43	976 65	920 93
Pranie	188 50	29 13	64 44	37 65	86 50	93 23	67 12	126 34	169 87	160 43½	205 60	439 28	28 79	6 04	41 74	97 68	59 56	193 61	153 60	199 25½	60 09	71 83	265 67	91 —
Sprzęty	946 14	160 69	201 30	2.570 63	34 82	73 25	392 65	113 01	737 80	322 29	130 70	152 05	65 88	— 70	208 52	211 20	195 32	86 57	131 15	1.066 41	351 71	192 49	374 36	553 68
Opał	565 72	359 34	726 70	450 16	378 —	834 87½	676 95	455 75	1.743 09	855 92	220 —	1.265 37	505 04	— —	564 11	3.145 23	1.252 60	458 16	770 08	295 49½	668 40	630 03	1.113 —	347 82
Światło	541 94	77 87	176 30	35 35	94 45	103 72	216 34	74 48	341 47	241 63	25 93	407 60	29 16	31 41	100 88	325 09	84 81	107 08	274 72	92 13	60 73	123 94	299 43	196 89
Słoma	67 —	56 40	19 20	20 20	14 04	29 74	35 73	46 60	176 68	141 86½	84 09	358 30	23 44	10 80	131 95	63 09	113 20	28 06	198 39	19 50	40 12	34 36	125 —	71 42
Potrzeby kancelaryjne	258 63	88 84	155 84	118 81	67 08	66 93	90 86	83 76	219 62	235 06	124 60½	248 24½	149 50	12 50	211 16	122 51	176 95	90 74	120 11	40 64	97 11	125 26	121 10	85 32
Instrumenta chirurgiczne	466 90	59 50	107 95	121 53	45 12	24 20	— —	113 40	133 15	69 34	51 92	32 21	613 48	— —	62 77	108 04	99 40	131 73	13 80	— —	7 80	7 96	218 64	137 12
Płaca dyrektora	800 —	600 —	700 —	600 —	650 —	700 04	{ 100 — 500 — }	600 —	1.000 —	800 —	600 —	600 —	600 —	— —	700 —	800 —	700 —	700 —	900 —	600 —	700 —	600 —	800 —	600 —
„ lekarza pomocnika	400 —	450 —	350 —	270 87	490 97	400 —	— —	300 —	800 —	866 67	350 —	300 —	350 —	— —	400 —	566 64	400 04	350 —	916 66	— —	350 —	260 —	360 —	100 —
„ akuszerki i cyrulika	76 50	50 —	39 —	— —	25 —	14 50	12 —	16 50	148 —	103 32	— —	33 —	83 75	— —	10 —	50 —	45 —	— —	— —	9 —	11 —	48 96	35 88	13 —
„ rządcy	— —	500 —	500 —	— —	541 74	250 —	— —	— —	800 —	700 —	550 —	500 —	— —	300 —	500 —	— —	— —	500 —	500 —	375 —	366 8	500 —	600 —	— —
„ Sióstr Miłosierdzia	480 —	— —	— —	400 —	— —	320 —	320 —	320 —	181 71	— —	— —	— —	320 —	— —	— —	480 —	400 —	— —	— —	— —	160 —	— —	400 —	— —
„ pisarza (kontrolora)	220 —	— —	— —	500 —	— —	— —	500 29	600 —	500 —	180 04	— —	50 —	500 —	— —	— —	500 —	500 —	— —	— —	— —	208 30	— —	240 —	150 —
„ dyurnistów	30 —	60 —	236 66	— —	11 —	186 —	140 —	— —	737 —	538 26	— —	240 —	10 —	— —	480 —	360 —	100 02	549 —	668 —	— —	100 —	60 —	— —	— —
Wynagrodzenie urzędników gminnych lub powiatowych	— —	— —	— —	— —	— —	120 —	50 —	— —	— —	— —	100 —	— —	200 —	— —	— —	— —	— —	— —	200 —	— —	— —	100 —	30 —	— —
Płaca kapelanów i służby kościelnej	112 50	40 —	50 —	50 —	50 —	— —	40 —	75 —	120 —	25 96	— —	55 85	— —	— —	110 —	250 —	54 90	— —	— —	— —	50 —	20 —	100 —	80 —
„ służby szpitalnej niższej	465 80	1.034 40	472 —	288 —	502 79	487 50	520 —	252 —	1.423 —	1.083 45	542 67	677 60	480 50	312 —	526 —	1.019 —	690 —	627 10	1.099 30	325 —	277 88	639 —	643 —	430 50
Zwrot za sprawdzanie recept	18 25	9 34	14 34	9 16	10 33	14 49	15 37	12 43	36 15	21 78	10 99	15 82	7 55	2 77	27 60	— —	14 41	16 33	22 84	— —	11 13	— —	260 57	12 55
Odprawy, prowizye i emerytury	166 64	312 13	— —	25 —	— —	494 —	50 —	— —	250 —	611 12	255 34	160 —	470 86	— —	— —	560 —	1.117 —	— —	— —	140 —	126 36	— —	— —	— —
Remuneracye	— —	160 —	120 —	225 —	100 —	100 —	30 —	237 —	179 —	180 —	— —	— —	280 —	— —	250 —	{ 101 220 — }	40 —	110 —	— —	— —	150 —	— —	— —	40 —
Relutum za pomieszkanie, opał i wikt	100 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	488 —	180 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	360 —	105 75	— —	262 50	— —	— —	— —
Spłata długów w kapitale	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	225 64	— —	— —	— —	— —	1.909 87	— —	— —	1.225 63	— —	— —	— —	— —
Spłata odsetek	226 09	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	189 —	868 91	— —	— —	— —	— —	408 13	— —	37 50	778 20	— —	— —	— —	— —
Ciężar fundacyjny	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	176 50	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Koszta pogrzebowe	271 —	302 —	196 70	116 25	63 04	136 58	163 08	137 55	305 30	112 80	56 10	149 90	145 90	1 30	198 10	97 36	197 10	158 95	110 02	105 20	66 30	107 10	161 85	163 90
Rozmaite drobne	464 23	39 12	45 84	5 39	6 16	71 09	67 08	72 84	34 82	182 01	37 65	67 95	39 34	50 63	131 70	73 44	153 75	391 77	354 81	108 48	856 69	25 57	137 09	127 53
Suma wydatków rzeczywistych	22.586 32	9.996 84½	11.988 77	12.955 74½	10.282 88	12.761 99	12.695 07	11.364 57	34.625 04	21.529 38½	11.853 33½	18.030 59	12.359 73½	2.766 37½	12.739 09	27.305 09	18.958 27	14.911 82	18.391 07	23.741 98½	11.341 59½	14.429 62	19.284 86	13.597 01
B) **Przenośne:**																								
Zwrot zaliczek funduszu kraj. powiat. gmin.	4.950 —	400 —	— —	— —	40 —	600 —	2.300 —	500 —	— —	2.890 45	35 80	10.150 —	2.100 —	1.500 —	— —	5.750 —	5.802 —	— —	1.428 32	— —	— —	782 68	1.798 51	— —
Zaliczki do wyrachowania	700 —	120 —	120 —	4.080 —	{ 7 26 350 — }	240 —	760 —	— —	770 —	300 —	60 —	503 60	1.582 59	380 —	— —	1.557 61	150 —	440 —	550 —	— —	— —	— —	50 —	— —
„ na płace	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	50 —	— —	158 68	8 —	— —	— —	— —	— —	127 65	90 —	125 —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Na zakupno efektów	— —	— —	182 32	— —	— —	— —	1.544 56	1.000 —	— —	— —	— —	— —	— —	30 51	8.100 —	5.500 —	334 16	5.792 98	— —	— —	— —	— —	405 07
Zwrócono kaucye i depozyta	— —	— —	18 99	— —	— —	17 96	44 06	— —	— —	— —	3.689 84	32 40	— —	41 95	5 80	— —	— —	25 —	1 357 50	— —	— —	— —	26 50	— —
Przeprowadzenia rachunkowe	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	252 20	— —	3.713 78	— —	— —	— —	574 24	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
Rozchód ogólny	28.236 32	10.516 84½	12.310 08	17.035 74½	11.040 14	13.619 95	17.343 69	12.914 57	35.395 04	24.878 51½	15.899 17½	28.716 59	19.756 10½	4.718 83½	20.844 89	40.240 35	25.908 67	21.294 80	21.726 89	23.741 98½	11.341 59½	11.212 30	21.159 87	14.002 08
Dochód ogólny	30.235 97	10.519 35½	12.684 19	17.876 77½	11.056 27	13.621 90	18.113 09½	13.486 16	39.727 70½	24.919 81½	17.485 67½	29.224 04	19.775 39	5.072 36½	20.883 08	42.430 23	25.915 28	21.585 63½	21.730 29	33.380 37	11.596 64½	13.328 73	21.165 47	15.553 27
od tego potrąciwszy dochody przenośne	4.839 —	2.230 —	192 —	6.930 —	1.363 95	857 06	5.118 20	45 —	1.099 —	4.543 58	3.926 41	7.794 60	7.446 37	1.909 95	5.629 40	15.868 69	5.288 40	6.552 45	3.178 32	— —	1.010 16	60 —	270 56	— —
Dochód rzeczywisty	25.396 97	8.289 35½	12.492 19	10.946 77½	9.692 32	12.763 94	12.994 89½	13.441 16	38.628 70½	20.376 23½	13.559 26½	21.429 44	12.329 02	3.162 41½	15.253 68	26.561 54	20.626 88	15.033 18½	18.551 97	33.380 37	10.586 48½	13.268 73	20.894 91	15.553 27

Alegat VII. do sprawozdania z czynności Dep. V. za r. 1896/7.

Budżety

szpitali prowincyonalnych zatwierdzone przez Wydział krajowy na rok 1898.

Poszczególnienie	Biała	Bochnia	Brody	Brzeżany	Drohobycz	Jasło	Kołomyja	Przemyśl	Podhajce	Rzeszów	Sambor	Sanok	Sącz nowy	Śniatyn	Sokal	Stryj	Stanisławów	Tarnopol	Tarnów	Wadowice	Zaleszczyki	Złoczów	Żółkiew	Żywiec	Lubaczów
	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	
Dochody.																									
Z własnych dochodów:																									
z dóbr, realności i gruntów, legatów, zapisów, datków, odsetek od papierów wartościowych etc. etc.	235	104	200	30	40	.	30	208	360	30	.	49	.	30	430	32	137	90	.	.	45	230	3	.	
Z kosztów leczenia:																									
od galicyjskiego funduszu krajowego	19.950	9.400	10.350	11.037	10.600	14.240	13 300	29.880	11.000	24.000	12.700	10 800	12.390	3.100	13.250	21.000	26.000	13.340	24.000	10.200	12.750	11.000	20.000	12 420	
od samopłacących																								1.620	
od obcych funduszów krajowych																								540	
Rozmaite dochody	20	.	5	10	60	.	20	.	10	100	.	51	.	10	.	.	10	230	50	.	.	45	12	30	
Suma dochodów	20.205	9 504	10.555	11.077	10.700	14.240	13.350	30.088	11.370	24.130	12.700	10.900	12.390	3 140	13.680	21.032	26.147	13 660	24.050	10.200	12.795	11.275	20.015	14.610	
Wydatki.																									
A. Rzeczywiste:																									
Czynsz najmu	.	.	.	1,000	1.350	.	.	.	.	1.800	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Bielenie i restauracye zwykłe	300	250	300	50	200	350	530	370	200	100	100	100	300	60	300	200	625	260	1.200	50	130	240	400	350	
Budowy nadzwyczajne	100	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	160	.	.	.	200	.	.		.	.	.	300	.	
Podatki	5	4	10	.	430	3	4	2	3	2	5	.	.	.	.	20	20	5	10	.	5	1	3	3	
Asekuracya od ognia	50	28	20	15	20	21	44	35	25	3	15	28	15	30	30	25	25	30	45	25	25	35	85	30	
Czyszczenie kominów	20	9	35	60	22	15	12	30	22	10	15	45	25	.	10	58	35	20	80	25	7	20	30	20	
Czyszczenie i desinfekcya kanałów i kloak	.	85	140	60	60	15	100	40	140	50	10	25	45	.	250	70	25	220	70	50	30	25	83	20	
Żywność chorych, S. S. Miłosierdzia, rządcy i służby	8.650	2.900	4.350	4 100	3.815	5.530	5.100	13.770	4.040	8.400	4.800	3.670	5 000	1.400	4.900	7.100	9.000	6.150	9.370	4.100	5.000	5.330	8.100	6.600	
Wino	500	100	10	50	80	100	60	400	90	295	200	60	.	10	100	150	.	220	740	150	170	200	70	300	
Lekarstwa	1.000	760	850	750	330	1.080	1.600	3.700	720	2.000	1.600	800	420	340	1.400	1.200	1.400	1.700	1.470	750	1.250	760	1.360	1.080	
Sanitarne	1.100	150	300	170	200	120	90	1.000	225	800	150	300	300	50	500	600	400	50	470	200	630	40	800	350	
Bielizna, pościel i odzież	1.500	240	400	800	400	800	50	1.000	540	1.600	400	700	600	200	520	700	3.000	500	1.500	.	850	740	1.200	1.100	
Pranie	150	40	60	50	60	100	70	200	130	100	200	100	65	15	60	100	100	200	150	200	50	60	250	100	
Sprzęty	340	135	200	80	100	50	210	400	205	300	80	140	200	20	200	100	400	65	405	.	90	250	300	500	
Opał	475	500	700	400	350	850	680	1.500	500	700	500	500	450	150	550	700	1.268	600	1.250	350	400	600	1.200	400	
Światło	320	80	150	60	85	80	120	300	75	150	100	125	200	20	120	120	135	120	285	100	60	120	287	200	
Słoma	70	60	20	20	10	60	40	170	45	120	80	75	25	10	150	50	100	40	150	60	40	34	84	100	
Potrzeby kancelaryjne	220	80	150	100	60	70	60	220	80	100	100	100	110	20	200	100	200	50	220	50	70	70	150	80	
Instrumenta chirurgiczne	200	60	100	50	50	50	100	120	100	150	50	50	60	65	105	150	250	65	150	150	140	50	138	200	
Płaca dyrektora	800	600	700	600	600	700	500 / 100	1.000	700	800	600	600	600	.	700	700	800	700	900	600	700	600	900	700	
„ lekarza pomocnika	400	450	350	300	350	400	400	800	300	800	350	300	400	.	400	400	800	350	900	.	350	360	800	400	
„ arkuszerki i cyrulika	100	50	50	.	.	20	10	150	15	80	.	33	100	.	20	60	50	.	164	50	10	40	30	20	
„ rządcy	.	500	500	.	.	.	.	800	.	.	550	500	1	300	500	.	.	.	250	.	.	.	600	.	
„ Sióstr Miłosierdzia	560	.	.	320	400	320	320	296	320	480	.	.	320	.	.	320	480	320	400	320	320	320	.	400	
„ pisarza (kontrolora)	220	.	.	500	500	.	500	500	600	500	.	.	500	.	.	500	600	500	.	.	500	500	300	200	
„ dyurnistów	.	60	300	.	.	360	.	720	.	365	.	240	.	.	480	.	365	.	730	.	.	.	.	.	
Wynagrodzenie urzędników gminnych lub pow.	.	80	120	50	100	120	50	.	.	180	100	50	50	.	50	50	200	.	200	.	.	50	120	.	
Płaca kapelanó w	80	40	50	50	50	.	50	120	75	50	.	50	.	.	80	50	200	.	50	25	50	50	50	80	
„ służby szpitalnej niższej	552	890	480	408	450	504	480	1.332	252	936	600	678	480	312	700	804	1.284	624	972	432	260	324	756	420	
Zwrot za sprawdzanie recept	18	10	15	10	.	15	.	36	15	24	12	16	10	3	15	15	.	16	24	5	10	.	15	15	
Odprawy, prowizye i emerytury	167	572	.	125	.	528	.	250	.	420	289	160	585	.	420	1.117	560	.	.	140	513	300	.	.	
Remuneracye	30	35	30	30	.	60	30	80	20	55	35	40	35	100	40	55	100	80	65	30	20	30	.	70	
Relutum za pomieszkanie, opał i wikt	.	.	.	.	.	.	100	180	486	.	240	.	.	.	.	.	.	360	115	.	200	.	.	.	
Spłata długów w kapitale	.	500	.	720	400	900	.	.	.	2.500	.	945	1.200	.	.	2.914	1.200	.	1.250	872	.	1.200	1.250	.	
Spłata odsetek	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	189	.	.	.	.	.	.	.	.	1.173	.	.	.	.	
Ciężar fundacyjny	.	.	.	.	.	.	.	177	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Koszta pogrzebowe	210	140	130	130	105	145	160	340	120	120	70	100	150	5	200	200	100	160	115	100	55	125	175	180	
Rozmaite drobne	200	25	30	10	15	60	50	25	40	130	45	60	50	30	130	100	40	200	235	100	15	80	50	130	
Suma wydatków	18.337	9.433	10.550	11.068	10.700	13.426	11.620	30.063	10.083	24.120	11.485	10 750	12.295	3.140	13.130	18.928	23.762	13.605	23 935	10.107	11.950	12.554	19.896	14.048	

Pomimo kilkakrotnych zawezwań do dnia dzisiejszego budżetu nie przedłożono.

SPRAWOZDANIE

z czynności

Departamentu VI. Wydziału krajowego

za czas od 1. Listopada 1896 po koniec października 1897

z 6 alegatami.

Departament VI.

Szef Departamentu: Dr. Damian Sawczak, Członek Wydziału krajowego.

W zakresie czynności tego Departamentu nie zaszły żadne zmiany i załatwiane były te same działy, jakie w poprzednim sprawozdaniu za czas od 1. listopada 1895 po koniec października 1896 wykazaliśmy.

W czasie od 1. listopada 1896 po koniec października 1897 wpłynęło do departamentu VI. 6360 exhibitów, z których wszystkie zostały załatwione.

1. Sprawy terytoryalne.

Ustanowienie nowego c. k. sądu obwodowego w Stryju.

Reskryptem z 30. kwietnia 1897 L. 9294 zawiadomiło c. k. Ministerstwo sprawiedliwości Wydział krajowy, że ustanowiony rozporządzeniem tegoż Ministerstwa z 6. stycznia 1891 Dz. u. k. l. 7. sąd obwodowy i powiatowy miejsko-delegowany w Stryju rozpocznie swoją działalność urzędową z dniem 1. listopada 1897.

Ogłoszenie tego rozporządzenia zamieszczonem zostało przez Prezydyum c. k. Namiestnictwa w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Utworzenie nowych c. k. sądów powiatowych w Ottynii i w Podwołoczyskach.

Reskryptem z 1. sierpnia 1897 L, 15923 zawiadomiło c. k. Ministeryum sprawiedliwości Wydział krajowy, że ustanowione rozporządzeniem tegoż Ministerstwa z 21. listopada 1895 Nr. 177 i 178 Dz. p. p. nowe sądy powiatowe w Ottynii i w Podwołoczyskach wchodzą w życie z dniem 1. listopada 1897.

Równocześnie zawiadomiło Prezydyum c. k. Namiestnictwa, że zarządzone rozporządzeniem Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 30. listopada 1895 L. 5587 zmiany terytoryalne powiatów politycznych Tłumackiego i Nadwórniańskiego oraz Skałackiego i Zbaraskiego z powodu zaprowadzenia tych sądów powiatowych nastąpić mają z dniem 1. listopada 1897., jako terminem rozpoczęcia działalności sądów powiatowych w Ottynii i w Podwołoczyskach.

Z dniem 1. listopada 1897 przeto wedle oznajmienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa wyłączone zostają gminy Hołosków, Mołodyłów, Neudorf, Skopówka i Strupków powiatu Nadwórniańskiego i przyłączone do powiatu Tłumackiego a gminy Bogdanówka i Korszyłówka z okręgu administracyjnego w Zbarażu do Starostwa w Skałacie. W tej sprawie Wydział krajowy wnosi osobne sprawozdanie do Ls. 53019/97. na zrównanie okręgów Reprezentacyj powiatowych z granicami okręgów politycznych.

Utworzenie nowego c. k. Starostwa w Peczeniżynie.

Odezwą z 30. lipca 1897 L. 8457 zawiadomiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydział krajowy, że Jego Cesarska i królewska Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z 13. czerwca 1897 zezwolić na utworzenie nowego c. k. Starostwa w Peczeniżynie dla wydzielić się mającego z powiatu politycznego w Kołomyi okręgu sądowego w Peczeniżynie względnie dla zaarondować się mającego okręgu sądowego w Peczeniżynie i nowo utworzyć się mającego okręgu sądowego w Jabłonowie.

Okręg nowego c. k. Starostwa obejmować będzie 19 gmin i obszarów dworskich teraźniejszego okręgu sądu powiatowego w Peczeniżynie, z którego 11 gmin i obszarów dworskich mają być przydzieloue do utworzyć się mającego okręgu c. k. sądu powiatowego w Jabłonowie, tudzież 2 gminy z obszarami dworskimi należące obecnie do powiatu politycznego i okręgu sądowego w Kossowie, razem więc 21 gmin i obszarów dworskich z ludnością około 40.000.

Wydzielenie gminy i obszaru dworskiego w Czyżowicach z okręgu c. k. sądu powiatowego w Sądowej Wiszni a przydzielenie do c. k. sądu powiatowego w Mościskach.

Za tem wydzieleniem objawił Wysoki Sejm c. k. Rządowi przychylną opinię uchwałą z 20. stycznia 1896.

Reskryptem z 10. Grudnia 1896 L. 23.012 c. k. Ministerstwo sprawiedliwości zawiadomiło Wydział krajowy, że z dniem 1. stycznia 1897 gmina Czyżowice zostaje wydzieloną z okręgu sądowego w Sądowej Wiszni i przydzieloną do okręgu sądowego w Mościskach.

Uchwała z 15. lutego 1897 polecająca Wydziałowi krajowemu przedstawienie c. k. Rządowi potrzebę utworzenia tych sądów, co do których Sejm na sesyach dawniejszych objawił swoje zdanie.

W wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy odezwą z 10. kwietnia 1897 LW. 21.259/97 odniósł się do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z przedstawieniem uchwał sejmowych, któremi Wys. Sejm upominał się po myśli ustawy z 11. czerwca 1868 Nr. 58 D. p. p. za utworzeniem sądów powiatowych z zachodniej Galicyi w Zakliczynie, Wielopolu i Łącku względnie Kamienicy i żądał, ażeby Prezydyum c. k. Namiestnictwa zechciało wpływem swoim wyjednać u c. k. Rządu utworzenie sądów powiatowych w powyższych miejscowościach.

Zarazem Wydział krajowy wykazał, że potrzeba kreowania tych sądów powiatowych nie nstała i, że przeciwnie powiększenie się zaludnienia, przeprowadzenie nowych dróg komunikacyjnych i mająca wejść w życie z dniem 1. stycznia 1898 nowa ustawa o postępowanin sądowem wymagają rychłego zadośćuczynienia tylokrotnym uchwałom Wysokiego Sejmu.

W odpowiedzi c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie odezwą z 18. maja 1897 L. 4974 zawiadomiło Wydział krajowy, że wnioski Wys. Sejmu krajowego względem utworzenia sądów powiatowych w Łącku lub Kamienicy i w Zakliczynie przedłożyło w swoim czasie c. k. Ministerstwu sprawiedliwości, zkąd decyzya w tej mierze dotąd nie nadeszła. Co do wniosku zaś o utworzenie sądu powiatowego w Wielopolu to Ministerstwo sprawiedliwości nie zamierza przychylić się do tego żądania, o czem Wydział krajowy zawiadomiło odezwą z dnia 1. kwietnia 1894 L. 2658

pr.

W powyższej sprawie odniósł się Wydział krajowy również i do Prezydyum c. k. wyższego Sądu krajowego w Krakowie z zapytaniem, dlaczego w propozycyi swej do c. k. Ministerstwa sprawiedliwości za utworzeniem nowych sądów powiatowych w zachodniej Galicyi pominęło sprawę utworzenie sądu powiatowego w Wielopolu oraz w Łącku względnie Kamienicy.

W odpowiedzi na to zapytanie wyższy c. k. Sąd krajowy w Krakowie odezwą z 27. kwietnia 1897 L. 6592 oznajmił nam, że nie popierał wniosku na otwarcie sądu powiatowego w Wie-

lopolu dla tego, ponieważ c. k. Ministerstwo sprawiedliwości w reskrypcie z dnia 23. lutego 1894 L. 14.738 stanowczo temu odmówiło, ponieważ dalej oprócz gmin Nawsie, Rzegocin, Sośnice, Konice, Brzeziny i Wielopole z ludnością 6998 nikt więcej tego wniosku nie podniósł a od tego czasu stosunki o tyle się zmieniły, że powstało nowe starostwo w Strzyżowie.

Co do Łącka oznajmił wyższy Sąd krajowy w Krakowie, iż nie może popierać wniosku na otwarcie tego sądu powiatowego z powodów w uchwale swej z d. 22. lutego 1896 L. 1206 przywiedzionych.

W uchwale tej wyższy Sąd krajowy w Krakowie oświadczył się za rozdzieleniem m. d. sądu powiatowego w Nowym Sączu na dwa okręgi i za utworzeniem nowego sądu powiatowego w Zbyszycach a co do ustanowienia nowego sądu powiatowego w Łącku względnie w Kamienicy, za któremi oświadczył się Wysoki Sejm w swej uchwale z 20. stycznia 1896 oświadczył się tenże wyższy c. k. Sąd krajowy w powyższej uchwale z 22. lutego 1896 przeciw utworzeniu tego sądu przynajmniej na razie z powodu, że projektowany okręg sądowy ze względu na przydzielić się mające gminy z innych powiatów administracyjnych byłby przecięty granicami kilku powiatów politycznych, co sprzeciwia się §. 1. ustawy z 19. maja 1868 Nr. 44, dalej z powodu, że interesowane w tej sprawie Starostwa i Wydziały powiatowe nie mogły się zgodzić, do którego powiatu politycznego ten nowo utworzyć się mający okręg sądowy miałby być przydzielonym a dotyczące gminy nie życzą sobie zmiany granic swych gmin pod względem administracyjnym i każda chce pozostać w swym dzisiejszym okręgu administracyjnym, że gminy Szczerez i Zabrzeż oświadczyły się przeciw utworzeniu sądu powiatowego w Łącku, zaś gminy Kamienica, Szczawa, Zalesie, Zasadne, i Zbłudza przeciw utworzeniu sądu powiatowego w Kamienicy, wreszcie z powodu, że Prezydyum c. k. Sądu obwodowego w Nowym-Sączu zgodziło się tylko warunkowo na utworzenie sądu powiatowego w Łącku a to tylko na wypadek, gdyby zamiar utworzenia sądu obwodowego w Nowym Targu miał być zaniechanym.

Wszystkie te trudności i zachodzące sprzeczności spowodowały wyższy c. k. Sąd krajowy w Krakowie, iż przynajmniej na razie postanowił nie popierać przed c. k. Ministerstwem sprawiedliwości sprawy utworzenia sądu powiatowego w Łącku względnie w Kamienicy, a za utworzeniem sądu powiatowego w Zbyszycach, do którego zaproponowanych zostało 32 gmin z powiatu Nowo-Sądeckiego z ludnością 15.308, tak, że przy okręgu sądowym m. d. w Sączu pozostałoby jeszcze 55. gmin z ludnością 40.823.

Zauważa się atoli, że co do utworzenia sądu powiatowego w Zbyszycach Wys. Sejm nie objawił c. k. Rządowi dotychczas swojej opinii.

Uchwały z 15. lutego 1897 w sprawie utworzenia nowych sądów obwodowych i powiatowych w zachodniej i wschodniej Galicyi.

Uchwałą tą Wysoki Sejm oświadczył się za utworzeniem w okręgu wyższego Sądu krajowego w Krakowie sądów obwodowych w Białej, Bochni, Nowym Targu i w Mielcu dla przestrzeni między Wisłą a Sanem oraz sądów powiatowych, w Baranowie, Majdanie Rudniku, Zakliczynie, dalej wyłączenia gmin i obszarów dworskich, Biadoliny szlacheckie, Jaworsko i Perła z sądu powiatowego w Brzesku i przydzielenia ich do okręgu sądu powiatowego w Wojniczu, przeniesienia sądu powiatowego z Ślemienia do Suchy i utworzenia sądu powiatowego w Jeleśny.

O uchwale tej Wydział krajowy zawiadomił odezwą z 26. lutego 1897 L. 12.424 Prezydyum wyższego Sądu krajowego w Krakowie, które odnośnie do tej odezwy zawiadomiło Wydział kra-

jowy odezwami z 12. maja 1897 L. 3594/prez. i 3595/prez, że c. k. Ministerstwo sprawiedliwości reskryptami z 7. maja 1897 L. 9693 i 9692 oznajmiło temuż Prezydyum, iż rozstrzygnienie kwestyi utworzenia sądu obwodowego w Białej i Nowym Targu zastrzegło przyszłemu czasokresowi i pozostawiło uznaniu Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego ponowienie wniosku na otwarcie owych sądów obwodowych w czasie odpowiednim.

Powyższą uchwałą z 15. lutego 1897 Wysoki Sejm wezwał zarazem c. k. Rząd, ażeby w miarę potrzeby przystąpił do utworzenia większej liczby sądów powiatowych w obrębie c. k. wyższego Sądu krajowego krakowskiego a zarazem odstąpił Wydziałowi krajowemu petycye gmin Błażowej, Kańczngi, Korczyny i Żołyni o utworzenie w tych miejscowościach sądów powiatowych, z poleceniem zbadania takowych i zdania sprawy na najbliższem posiedzeniu.

Ponieważ Wydziałowi krajowemu z aktów przedłożonych przez c. k. Prezydyum Namiestnictwa w odezwie z 29. stycznia 1897 r. L. 905 wiadomem było, że c. k. wyższy Sąd krajowy w Krakowie w memoryale swem do c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z 25. lutego 1896 L. 9501 oświadczył się za utworzeniem w krakowskim okręgu 4 nowych sądów obwodowych i 15 nowych sądów powiatowych, z których uchwałą Wysokiego Sejmu z 15. lutego 1897 objętych było tylko 5, pozostawało zatem jeszcze dziesięć sądów co do których nie było jeszcze oświadczenia się Wys. Sejmu, przeto odezwą z dnia 10. kwietnia 1897 LW. 21.259 odniósł się do c. k. wyższego Sądu krajowego w Krakowie z żądaniem przedłożenia aktów co do tych 10 sądów, za któremi oświadczył się w swem memoryale do c. k. Ministerstwa i zarazem oznajmienia czyli i obecnie uznaje potrzebę ich utworzenia.

W odpowiedzi na to pismo wyższy Sąd krajowy odezwą z 27 kwietnia 1897 L. 6592 przedłożył żądane akta i oznajmił, iż trwa przy swem pierwotnem zdaniu i że zachodzi potrzeba prócz sądów, za któremi Wysoki Sejm oświadczył się w swej uchwale z 15. lutego 1897 utworzenia jeszcze nowych 10 sądów powiatowych w miejscowościach a to: w Alwerni, Trzebini, Łapanowie, Błażowej, Kańczndze, Żołyni, Wilamowicach, Zbyszycach. Poroninie i Gładyszowie, że jednak c. k. Ministerstwo sprawiedliwości w załatwieniu sprawozdań tegoż wyższego Sądu krajowego reskryptem z dnia 11. listopada 1896 L. 23.135 oznajmiło, że nie ma obecnie zamiaru kreowania sądów powiatowych w powyż wymienionych miejscowościach.

Ponieważ między tymi 10 nowymi sądami, za którymi oświadczył się wyższy Sąd krajowy w Krakowie, znajdują się miejscowości Błażowa, Kańczuga i Żołynia, co do których Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu petycye tych gmin o ustanowienie w tych miejscowościach sądów powiatowych, przeto w obec powyższego oświadczenia c. k. Ministerstwa sprawiedliwości, iż w tych 3 miejscowościach nie zamierza na razie kreować nowych sądów powiatowych, dalszych dochodzeń zaniechaliśmy, bo one niemogły być uwieńczone pożądanym skutkiem. Co do Korczyny wyższy Sąd krajowy w Krakowie przedłożył akta dochodzenia już poprzednio przy odezwie swej z 9. marca 1897 L. 3793. O stanie rzeczy co do Korczyny zdajemy sprawę poniżej. Wreszcie oznajmiamy, że na uchwałę Wysokiego Sejmu z 15. lutego 1897 r. którą oświadczył się za utworzeniem nowych sądów powiatowych i obwodowych we wschodniej i zachodniej Galicyi, nie otrzymaliśmy dotychczas żadnej odpowiedzi ze strony c. k. Rządu.

Uchwała z 5. lutego 1897, którą Wys. Sejm odstąpił Wydziałowi krajowemu do dokładnego zbadania i przedłożenia odpowiedniego wniosku na najbliższej sesyi petycyę gminy Pychowice o wyłączenie jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Skawinie a przydzielenie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Podgórzu.

W tej sprawie zarządzono do Lw. 9085/97 dochodzenie przez Wydział powiatowy w Wieliczce, które wypadło przychylnie dla petycyonującej gminy ze strony tamtejszej Rady powiatowej.

Odezwą z 20. września 1897 L. 57.918 przesłano akta wyższemu Sądowi krajowemu w Krakowie dla objawienia swej opinii, zkąd dotychczas odpowiedzi nie otrzymaliśmy.

Uchwała z 9. lutego 1897, przekazująca Wydziałowi krajowemu petycyę gminy Łukawiec o przydzielenie do powiatu administracyjnego w Żydaczowie i sądowego w Żurawnie z poleceniem zbadania w porozumieniu z odnośnemi władzami rządowemi i autonomicznemi.

Zarządzono dochodzenia do Lw. 11175/97 i 37319/97 przez Wydział powiatowy w Rohatynie i Żydaczowie oraz Starostwa w tych miejscowościach, które dotychczas mimo przypomnień ukończone nie zostały.

Rada powiatowa w Rohatynie na posiedzeniu z 31. maja 1897 nie zgodziła się na to wydzielenie.

Uchwała z 5 lutego 1897, którą Wysoki Sejm udzielił c. k. Rządowi opinię w sprawie wydzielenia gmin Podciemne, Kuhajów, Zagórze, Wołków i Żyrawka wraz z obszarami dworskimi z okręgu c. k. sądu powiatowego w Winnikach a przydzielenia do okręgu c. k. sądu powiatowego m. del. sekc. II. we Lwowie.

W tej sprawie zażądał wyższy Sąd krajowy we Lwowie odezwą z 22. czerwca 1897 na polecenie Ministerstwa sprawiedliwości dotyczących aktów, które przesłane zostały do Lw. 40.478/97, jednak decyzya c. k. Rządu dotychczas nie nastąpiła.

Uchwała z 5. lutego 1897, którą Wys. Sejm udzielił c. k. Rządowi opinię w sprawie wydzielenia gmin Borek szlachecki, Ochodzy, Facimiech, Zelczyna, Gołuchowice, Krzęcina, i Polanki Haller z okręgu c. k. sądu powiatowego w Kalwaryi i c. k. Starostwa w Wadowicach a przydzielenia ich do okręgu c. k. sądu powiatowego w Skawinie i c. k. starostwa w Podgórzu.

Decyzya c. k. Rządu dotychczas nie nastąpiła.

Petycya gminy i obszaru dworskiego w Łapanowie o ustanowienie w tej miejscowości sądu powiatowego.

W zprawozdaniu za r. 1896 Wydział krajowy miał zaszczyt zdać sprawę Wys. Sejmowi, że akta przeprowadzonego dochodzenia z powodu tej petycyi przesłał c. k. wyższemu Sądowi krajowemu w Krakowie dla objawienia swojej opinii.

Odezwą z 1. grudnia 1896 L. 18.066 zawiadomił tenże c. k. wyższy Sąd krajowy Wydział krajowy, że utworzenie nowego sądu powiatowego w Łapanowie powiatu Bocheńskiego i okręgu sądu powiatowego w Wiśniczu byłoby dla prawidłowego wymiaru sprawiedliwości pożądane i dla dotyczącej ludności z wielką korzyścią połączone i, że za utworzeniem sądu powiatowego w Łapanowie oświadczyło się nawet w swoim sprawozdaniu do c. k. Ministerstwa, atoli Ministerstwo sprawiedliwości

reskryptem z 11. listopada 1896 L. 23.135 oznajmiło, że nie ma obecnie zamiaru kreowania sądu powiatowego w Łapanowie.

Zdając o tem sprawę Wysokiemu Sejmowi Wydział krajowy postanowił w obec obecnego stanu rzeczy na razie kreowania nowego sądu powiatowego w Łapanowie przed Wysokiem Sejmem obecnie nie popierać.

Petycya gminy Dąbie o wydzielenie jej z okręgu c. k. sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Pilźnie a wcielenie jej do c. k. sądu powiatowego w Radomyślu i powiatu politycznego w Mielcu.

Petycya ta wniesioną była do Wys. Sejmu na dniu 6. lutego 1897, która jako niezałatwiona przekazaną została Wydziałowi krajowemu. Przyczyną, dla której gmina udała się z taką petycyą do Wys. Sejmu, jest ta okoliczność, że gmina ta ma bliżej do Radomyśla i Mielca aniżeli do Pilzna, mianowicie wedle sprawozdania Wydziału powiatowego w Pilznie z 23 kwietnia 1897 roku L. 573 średnia odległość gminy Dąbie, graniczącej na północ z gminą Radomyśl a na południe z gminą Róża wynosi od Pilzna 25 kilometrów, zaś od Mielca 17 kilometrów, a wedle odezwy c. k. Starostwa w Pilznie z 15. czerwca 1897 L. 153 22 kilometrów. Różnica w odległości do Starostw nie jest więc wielką, jedynie do sądu w Radomyślu miałaby bliżej. Ten powód atoli nie może stanowić podstawy za uwzględnieniem petycyi, albowiem z tego samego względu mogłyby wszystkie inne sąsiednie gminy stawiać podobne żądania. Co do jej odległości od Pilzna to c. k. Starostwo wyraziło zdanie, że odległość od Pilzna dla mieszkańców tej gminy nie robi w praktyce tak wielkiej różnicy, ponieważ co poniedziałku jestt targ tygodniowy w Pilznie a prawie połowa mieszkańców Dąbia jest na targu w Pilznie, pomimo, że ma targi tygodniowe bliżej w Zassowie i w Radomyślu, z czego wypływa, że pod względem handlowym grawituje gmina Dąbie do miasta Pilzna.

Z tych powodów przeciw wydzieleniu gminy Dąbie z okręgu sądowego w Pilznie a przydzieleniu jej do okręgu sądowego w Radomyślu oświadczyły się wszystkie władze jak Starostwo w Pilznie i Mielcu, Sąd obwodowy w Tarnowie, wyższy Sąd krajowy w Krakowie i Zarząd Rady powiatowej w Pilznie.

Z tego powodu Wydział krajowy postanowił petycyi tej przed Wysokim Sejmem nie popierać.

Petycya gminy Korczyny o utworzenie nowego sądu powiatowego z siedzibą w Korczynie.

Petycyę tę przekazał Wysoki Sejm uchwałą z 27. stycznia 1896 i uchwałą z 15. lutego 1897 Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu z władzami sądowemi i zdania sprawy na najbliższej sesyi sejmowej.

Stosownie do tej uchwały zarządził Wydział krajowy dochodzenia przez Wydziały powiatowe w Brzozowie i Krośnie a następnie zasięgnął opinii Władz sądowych.

Rady powiatowe w Brzozowie i Krośnie oświadczyły się przeciw utworzeniu nowego sądu powiatowego w Korczynie, tylko Rada powiatowa w Krośnie uznała potrzebę utworzenia sądu powiatowego w Jedliczu. Władze sądowe atoli a wszczególności sąd obwodowy w Jaśle i Prezydyum tegoż sądu, oraz wyższy Sąd krajowy w Krakowie oznajmiły, iż nie uznają potrzeby kreowania nowego sądu powiatowego ani w Korczynie ani w Jedliczu.

Co do Korczyna nie zachodzi taka potrzeba z przyczyny, że Korczyn oodalonym jest od Krosna tylko 5 kilometrów, Krosno leży w samym środku powiatu i jest siedzibą Starostwa, Wydziału powiatowego i innych władz, zresztą gminy proponowane dla tego sądu nie życzą sobie tego przydzielenia. Jedlicze zaś połączone są z Krosnem koleją żelazną a utworzyć się mający ewentualnie okręg sądowy w Jedliczach przedzielonym by był rzeką Jasiółką w ten sposób, że w czasie wylewów niektóre

gminy nie mogłyby się dostać do Jedlicza. — Wydział krajowy uznając słuszność tych motywów, które skłoniły Władze sądowe do oświadczenia się przeciw tej petycyi i przeciw utworzeniu sądu w Jedliczu, postanowił że swej strony sprawy tej przed Wysokim Sejmem nie popierać.

Sprawa wydzielenia gminy Koniuszowy z powiatu Grybowskiego a przydzielenia te że do powiatu Nowosądeckiego.

W tej sprawie nie była wniesioną petycya do Wysokiego Sejmu, tylko gmina Koniuszowa wniosła o to przez c. k. Starostwo podanie do c. k. Namiestnictwa, które je odstąpiło Wydziałowi krajowemu do urzędowania.

Wydział krajowy zarządził z tego powodu dochodzenie a wynik był taki, że Wydział i Rada powiatowa w Grybowie, Sąd obwodowy w Nowym Sączu, wyższy Sąd krajowy w Krakowie stanowczo sprzeciwiają się wydzieleniu gminy Koniuszowy z powiatu Grybowskiego i przydzielenia do powiatu Nowosądeckiego, a to z powodu istniejącego już obecnie przeciążenia w sądzie powiatowym miejsko-delegowanym w Nowym Sączu i z powodu, że z tych samych przyczyn mogłoby jeszcze wielu innych gmin zażądać przydzielenia ich do tego sądu.

Wedle oznajmienia Prezydyum Sądu obwodowego w Nowym Sączu prośba ta uwzględnioną by mogła być kiedyś w przyszłości, jeżeli przyjdzie do skutku zaproponowany podział całego powiatu sądowego nowosądeckiego na dwa powiaty.

Petycya gminy Raby wyżnej o przyłączenie jej do powiatu w Nowym Targu.

Gmina Raba wyżna z powiatu Myślenickiego wniosła była na dniu 9. lutego 1897 petycyę do Wysokiego Sejmu o wyłączenie jej z powiatu w Myślenicach i przydzielenie jej do powiatu w Nowym Targu. Petycya ta nie była przez Wysoki Sejm załatwioną, lecz przez kancelaryę sejmową Wydziałowi krajowemu udzieloną.

Wydział krajowy rozporządzeniem do LW. 14 487/97 zarządził dochodzenie przez Wydział powiatowy w Myślenicach, a wynik jest taki, że Rada gminna uchwałą z 30. lipca 1897 odstąpiła od swej petycyi i oznajmiła, że pragnie pozostać przy powiecie Myślenickim.

Również i Rada powiatowa uchwałą z 7. sierpnia 1897 postanowiła petycyi tej niepopierać oświadczając się przeciw przyłączeniu Raby wyżnej do innego powiatu.

Podanie Zwierzchności gminnej w Rzochowie o ustanowienie sądu powiatowego w miasteczku Rzochowie.

Z takiem podaniem odniosła się Zwierzchność gminna z Rzochowa powiatu Myślenickiego do Wydziału krajowego, wskutek czego odniósł się tenże z zapytaniem do wyższego Sądu krajowego, który odezwą z 4. maia 1897 L. 6875 oznajmił, że zamiar utworzenia w Rzochowie sądu powiatowego nie ma najmniejszej nadziei pomyślnego skutku i że zatem podanie to nie nadaje się do bliższego dochodzenia.

Petycye gmin Gołogóry, Magierowa, Skały, Chorostkowa i Wilhelma hr. Siemińskiego o utworzenie w tych miejscowościach nowych sądów powiatowych

Petycye te wniesione do Wys. Sejmu w r. 1897 nie zostały przez Wys. Sejm załatwione, o czem zawiadomiliśmy interesowane gminy za pośrednictwem Wydziałów powiatowych rozporządzeniem z 9. marca 1897 L. 14.887.

Petycya gminy Wysokiej o wyłączenie z okręgu c. k. sądu powiatowego we Frysztaku a przydzielenie do okręgu sądowego w Strzyżowie.

Petycya ta wniesioną została na dniu 8. lutego 1897 i jako niezałatwiona przekazana Wydziałowi krajowemu. Zarządziliśmy dochodzenie rozporządzeniem z 2. kwietnia 1897 L. 14.487 przez Wydział pow. w Jaśle i wyższy Sąd krajowy w Krakowie, skąd dotychczas nie ma odpowiedzi. Rada powiatowa w Jaśle uchwałą z 15. czerwca 1897 zgodziła się na to wyłączenie.

Petycya gminy Balicze podróżne o wyłączenie z powiatu Żydaczowskiego a przyłączenie do powiatu stryjskiego.	Petycya ta nie została przez Wys. Sejm załatwioną. Wydział krajowy rozporządzeniem z 9. marca 1897 L. 14.886 zarządził dochodzenie, które dotychczas nie jest ukończone. Dotychczas nie otrzymaliśmy w tej sprawie opinii wyższego Sądu krajowego we Lwowie.
Petycya gminy Stanisławczyk i obszaru dworskiego Wyrki o wyłączenie zakupionych przez tę gminę dóbr Stawisko także Lewinówką zwanych z powiatu politycznego Kamioneckiego i i okręgu sądowego w Radziechowie a przydzielenie takowych do powiatu politycznego Brodzkiego i okręgu sądowego w Łopatynie.	Petycye te jako niezałatwione zostały przekazane Wydziałowi krajowemu, który rozporządzeniem z dnia 9. marca 1897 L. 14.497 zarządził dochodzenie, które dotychczas takowe nie jest ukończone.
Petycya gminy Bonarówki o wyłączenie jej z powiatu Krośnieńskiego a przydzielenie do powiatu Strzyżowskiego.	Co do tej petycyi Wys. Sejm nie powziął żadnej uchwały. Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 9. marca 1897 L. 14.885 zarządził dochodzenie z powodu czego Rada powiatowa w Krośnie uchwałą z 29. kwietnia b. r. uznała żądanie gminy Bonarówki w zupełności za uzasadnione i oświadczyła się za tem wydzieleniem. Akta oddane zostały wyższemu Sądowi krajowemu dla objawienia w tej sprawie swego zdania, które dotychczas udzielone nam nie zostało.
Petycya obszaru dworskiego w Wojaszówce o wydzielenie gminy i obszaru dworskiego z powiatu Strzyżowskiego a przydzielenie do powiatu Krośnieńskiego.	W tej sprawie przedkładamy osobne sprawozdanie do LW. 44.526/97.
Petycya gminy Trzciana o wydzielenie z okręgu c. k. sądu powiatowego w Radomyślu a wcielenie do okręgu c. k. sądu powiatowego w Mielcu.	W tej sprawie przedkładamy osobne sprawozdanie do LW. 60.871/97.
Petycya gmin Tuczapy, Zbadyn z kolonią Kuttenberg o wyłączenie z powiatu Jaworowskiego i przydzielenie do powiatu Gródeckiego.	Petycya ta nie została przez Wys. Sejm załatwioną. Wydział krajowy mając sobie przedłożoną tę petycyę przez sejmową kancelaryę, zarządził dochodzenia rozporządzeniem z 8. marca 1897 r. L. 14.127 przez Wydział powiatowy w Jaworowie, jednak dotychczas mimo kilkokrotnych przypomnień żadnego sprawozdania ani odpowieazi z tegoż Wydziału powiatowego nie otrzymał.
Petycya p. Maryi Torosiewiczowej o wyłączenie majętności Oswaldówka z okręgu sądu powiatowego w Tłumaczu i Starostwa w Tyśmienicy a wcielenie do okręgu Sądu powiatowego w Haliczu i Starostwa w Stanisławowie.	Petycya ta przez Wys. Sejm nie była załatwiona. Wydział krajowy zarządził rozporządzeniem z d. 5. marca 1897 r. L. 12.909 dochodzenie przez Radę powiatową w Tłumaczu, która uchwałą z d. 5 maja b. r. oświadczyła się na to wydzielenie. Sprawa przedłożona została jeszcze Prezydum Namiestnictwa, skąd dotychczas nie ma odpowiedzi.
Petycya gminy Gołogóry o utworzenie sądu powiatowego w Gołogórach.	Uchwałą z 8. lutego 1896 Ls. 1481 Wysoki Sejm przekazał tę petycyę Wydziałowi krajowemu do zbadania i postawienia wniosku na najbliższej sesyi, a już w sprawozdaniu naszem

z czynności Wydziału krajowego za r. 1896 zaznaczyliśmy, że Rada powiatowa w Przemyślanach uchwałą z 26. marca 1896 sprzeciwiła się stanowczo wyłączeniu miejscowości Pleników, Ciemierzyńce, Wiśniowczyk i Łonie z powiatu przemyślańskiego i przydzielenia ich do okręgu sądowego w Gołogórach, i że delegaci centralnych Władz krajowych na posiedzeniu z 28. lutego 1891 r. postanowili jednogłośnie nie ustanawiać sądu powiatowego w Gołogórach.

Sprawozdaniem z 5. listopada 1896 przedłożył także Wydział powiatowy w Złoczowie uchwałę Rady powiatowej złoczowskiej z 5. listopada 1896 która sprzeciwiła się utworzeniu sądu powiatowego w Gołogórach. Tylko 10 gmin z powiatu Złoczowskiego oświadczyło się z chęcią należenia do tego sądu.

W obec uchwał Rad powiatowych w Przemyślanach i Złoczowie, sprzeciwiających się kreowaniu sądu powiatowego w Gołogórach i delegatów władz centralnych krajowych również sprzeciwiających się temu sądowi, dalsze dochodzenie okazało się zbytecznem a Wydział krajowy ogranicza się na zdaniu o tem sprawy Wys. Sejmowi a to stosownie do uchwały z 8. lutego 1896.

Petycya gminy miasta Jaworowa o utworzenie nowego sądu obwodowego w Jaworowie.

Petycya ta wniesiona była do Wys. Sejmu jeszcze na dniu 3. lutego 1896 r. i przekazaną została Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1896 do zbadania.

Już w sprawozdaniu swem za r. 1896 Wydział krajowy miał zaszczyt zawiadomić Wysoki Sejm o stanie rzeczy zarządzonych w tej sprawie dochodzeń z trzech interesowanych powiatów politycznych tj. Cieszanowskiego, Rawskiego i Mościskiego których Reprezentacye oświadczyły się przeciw utworzeniu takiego sądu obwodowego w Jaworowie. Do skompletowania stanu rzeczy brakowało nam tylko sprawozdanie z samego powiatu Jaworowskiego jako najbardziej interesowanego.

Sprawę tę przedstawił Wydział powiaty w Jaworowie sprawozdaniem z 15. listopada 1896 L. 1847 a więc już po wydrukowaniu sprawozdania za r. 1896. — Jak było do przewidzenia Rada powiatowa na posiedzeniu z 4. lipca 1896 jednogłośnie uchwaliła „w uwzględnieniu powziętych w tej mierze uchwał „interesowanych Rad gminnych i deklaracyj obszarów dworskich, „iż kreowanie sądu obwodowego w Jaworowie ze względu na „odległość miasta i całego powiatu Jaworowskiego od dotychcza- „sowej siedziby c. k. Sądu obwodowego w Przemyślu i zupełnie „słusznych i z prawdą zgodnych motywów przez Reprezentacyę „miasta Jaworowa naprowadzonych, jak nie mniej żywotnego „interesu całego powiatu jaworowskiego i ościennych powiatów, „jest potrzebne i sprawę tę w obec Wydziału krajowego jak „najgoręcej popierać“. Za kreowaniem tego sądu oświadczyło się również 19 gmin i 2 obszary dworskie z powiatu Jaworowskiego, na 34 gmin i 27 obszarów dworskich z okręgu sądowego w Jaworowie i 36 gmin i 30 obszarów dworskich z okręgu sądowego w Krakowcu.

Zdając o tem sprawę Wysokiemu Sejmowi w dalszym ciągu swego sprawozdania za r. 1896 postanowił Wydział krajowy ze swej strony nie popierać przed Wysokim Sejmem potrzeby kreowania sądu obwodowego w Jaworowie i przy tej swojej pierwotnej uchwale obstaje.

Petycya gminy Wilamowice i innych okolicznych gmin o utworzenie sądu powiatowego.

Petycya ta wniesioną była jesze w r. 1895 do Wysokiego Sejmu, która uchwałą z 1. lutego 1895 Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia sprawozdania przekazaną została.

Odezwą z 18. listopada 1896 L. 10153 zwrócił wyższy c. k. Sąd krajowy w Krakowie Wydziałowi krajowemu przesłane mu akta dochodzenia w tej sprawie z oznajmieniem, że w uchwale

swej z 22. lutego 1896 L. 9501 uznał w prawdzie potrzebę utworzenia nowego sądu powiatowego w Wilamowicach i wniosek ten należycie poparł, jednak c. k. Ministerstwo sprawiedliwości w reskrypcie swym z 11. listopada 1896 L. 23.135 wniosku tego nie uwzględniło.

Petycya gminy i obszaru dworskiego w Wielkich Oczach o utworzenie sądu powiatowego w tejże miejscowości.

Petycya ta wniesiona była w r. 1896 do Wysokiego Sejmu, która uchwałą z 18. lutego 1896 Wydziałowi krajowemu do zbadania przekazaną została. Na zarządzone w tej sprawie rozporządzeniem z 18. lutego 1897 L. 11.060 dochodzenie, Rada powiatowa w Jaworowie uchwałą z 4. lipca 1897 oświadczyła się za utworzeniem sądu powiatowego w Wielkich Oczach, za którem również oświadczyło się 18 Rad gminnych i 6 obszarów dworskich. — Natomiast wyższy Sąd krajowy we Lwowie odezwą z 1. lutego 1897 L. 30.059 oznajmił Wydziałowi krajowemu, iż nie znajduje wcale dostatecznych powodów do popierania petycyi gminy i obszaru dworskiego w Wielkich Oczach, o utworzenie tamże sądu powiatowego, a to z następujących powodów: do sądu powiatowego w Wielkich Oczach należeć by mogły tylko gminy okalające to miasteczko. Wielkie Oczy leżą natomiast niemal na granicy powiatów Jaworowskiego i Cieszanowskiego, z utworzenia tego sądu odniosłyby zatem terytoryalną korzyść jedynie gminy Wielkie Oczy, Zmijowiska, Wulka zmijowska, Nahaczów, Szczepłoty, Budomierz, Semerówka, Kłonice i Hruszów.

Inne gminy należące obecnie do powiatu sądowego w Krakowcu są prawie od Krakowca i Wielkich Ócz jednakowo odległe. W gminach leżącycho bok Wielkich Ócz jest zupełny zastój handlowy, w obec czego brak potrzeby pomocy władz sądowych nie może przemawiać za utworzeniem tego sądu. Takie zdanie wypowiedziało c. k. Starostwo w Jaworowie, które z tego powodu oświadczyło się przeciw temu sądowi.

Wedle zdania Prezydyum Sądu obwodowego w Przemyślu wniosek na podział powiatu sądu powiatowego Krakowieckiego przez utworzenie sądu powiatowego w Wielkich Oczach nie nadaje się wcale do uwzględnienia, albowiem sąd powiatowy w Krakowcu należy do mniej zatrudnionych sądów powiatowych, obejmuje tylko 36. gmin, a Krakowiec położonym jest w pośrodku powiatu. — Zresztą Wielkie Oczy od Krakowca oddalone są zaledwie 8·6 kilometrów, są małą, prawie wyłącznie przez starozakonych zamieszkałą miejscowością, gdzie nie ma odpowiednich budynków ani na pomieszczenie sądu ani na mieszkanie dla tegoż funkcyonaryuszów. Wyższy Sąd krajowy układając dla Wysokiego Ministerstwa sprawiedliwości ostateczne wnioski na kreowanie sądów powiatowych w wschodniej Galicyi pominął też zupełnie z przyczyn powyżej przedstawionych kwestyę kreowania nowego sądu powiatowego w Wielkich Oczach i ograniczył się tylko na 18 miejscowościach wschodnich, w których taka potrzeba była nieodzowną i na co też zgodzili się byli przedstawiciele centralnych Władz krajowych. C. k. Ministerstwo sprawiedliwości atoli i do tych wniosków się nie przychyliło i tylko na kreowanie 8 nowych sądów powiatowych w wschodniej Galicyi przyzwoliło. W obec tego wyższy Sąd krajowy żadną miarą nie może popierać utworzenie nowego sądu w tej miejscowości, gdyż przedewszystkiem nie widzi po temu wcale naglącej potrzeby a nadto stać by się to tylko mogło z ujmą dla okolic, gdzie potrzeba kreacyi w daleko większym zachodzi stopniu.

W obec takiego zdania wyższego Sądu krajowego i innych Władz rządowych, Wydział krajowy postanowił petycyi tej nie popierać przed Wysokim Sejmem.

Żandarmerya.

Budowa skrzydła przy gmachu komendy żandarmeryi.

Budowa ta została w zupełności skończoną i w pierwszych dniach października 1897 komendzie żandarmeryi do użytku oddaną. Z 1. października b. r. wypowiedziane zostały wszystkie mieszkania dla oficerów, wachmistrzów i szkoły żandarmskiej wynajmywane w mieście i z 1. października b. r. do nowego skrzydła przeniesione.

Ponieważ z powodu niektórych nadkosztorysowych robót i z powodu konieczności zaprowadzenia wodociągów w całym gmachu, kredyt przez Wysoki Sejm na budowę skrzydła przeznaczony, został przekroczonym, przeto w tej sprawie przedkładamy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Inne sprawy żandarmeryi.

W sprawie wyszukiwania i najmywania mieszkań dla posterunków c. k. żandarmeryi wydane zostało przez c. k. Ministestwo obrony krajowej reskryptem z 8. lipca 1897 Nr. $\frac{19.206}{2892}$ III. uzupełniające postanowienia, które okólnikiem z 20. lipca 1897 L. 44.894 zakomunikowaliśmy wszystkim Wydziałom powiatowym dla wiadomości i zastosowania się przy zabezpieczaniu mieszkań dla posterunków c. k. żandarmeryi.

W porównaniu z rokiem 1896 stan żandarmeryi w Galicyi umniejszył się o 2 oficerów i wynosi wedle nadesłanej listy z dniem 1. lipca 1897 — 5 oficerów sztabowych, 33 oficerów i 2583 żandarmów. Nowe posterunki utworzone zostały w Lipicy dolnej powiatu rohatyńskiego na czas budowy kolei Halicz-Tarnopol o sile 3 żandarmów z 11. listopada 1896. W Psarach i Pukowie powiatu rohatyńskiego z 20. kwietnia 1897 na czas budowy kolei Chodórów-Podwysokie o sile 3 żandarmów, w Woli miechowej powiatu Lisko na czas budowy kolei Łupków - Cisna z 15. czerwca 1897 o sile 3 żandarmów. W Gorzkowie powiatu Wieliczka o sile 4 żandarmów, w Ossowicach powiatu Buczackiego o sile 3 żandarmów, w Ryszycy w powiecie Wielickim i w Uściu ruskiem powiatu gorlickiego o sile 3 żandarmów. Ilość żandarmów z tego powodu nie została pomnożoną, gdyż ujęto do tego żandarmów z innych posterunków.

Fundusz propinacyjny.

Petycya Leiby Gugiga.

Uchwałą z 8. lutego 1897 Wysoki Sejm przeszedł do porządku dziennego nad petycyą Leiby Gugiga o oddanie mu domu sprzedanego w drodze publicznego przetargu za zaległości propinacyjne.

W wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy zawiadomił o niej interesowanego pod dniem 19. lutego 1897 LW. 9867.

Sprawa zastępstwa prawnego funduszu propinacyjnego miast przez c. k. Prokuratoryę Skarbu.

Odezwą z 12. stycznia 1897 L. 110/pr. zawiadomiło c. k. Prezydyum krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie Wydział krajowy, że c. k. Prokuratorya Skarbu pismem z 31. grudnia 1896 L. 39.420 odstąpiła od swego postanowienia z 19. czerwca 1893 L. 26.546 i z 22. maja 1896 L. 57.583 i oznajmiła, iż zastępstwo osobnych funduszów propinacyjnych miast a względnie należytości propinacyjnych stosownie do instrukcyi służbowej nadal podejmuje. Stosownie do tego oświadczenia, sprawy sporne dotyczące funduszu propinacyjnego miast udzielamy ponownie c. k. Prokuratoryi Skarbu.

Inne sprawy.

Majątek funduszów propinacyjnych miast powiększa się prawidłowo. Wedle zamknięcia rachunkowego wynosił majątek ten:

W roku 1895	1,786.471 zł.	74 ct.
W roku zaś 1896 wynosi . . .	2,000.531 „	$54^1/_2$ „
Zwiększył się zatem w ciągu roku o .	214.059 zł.	$80^1/_2$ ct.

Zaległości z tytułu opłat propinacyjnych przez szynkarzy wynosiły:

w roku 1895	19.349 zł.	$78^1/_2$ ct.
zaś z końcem roku 1896 wynoszą . .	12.894 „	35 „
zmniejszyły się przeto w ciągu roku o .	6.455 zł.	$43^1/_2$ ct.

W sprawie szybszego ściągania zaległości funduszu propinacyjnego miast Wydział krajowy zwraca jak najbaczniejszą uwagę i ustawicznie odnosi się o ściąganie ich do c. k. Starostw, Namiestnictwa i t. d. i czuwa nad tem, ażeby zaległości te z powodu śmierci lub zubożenia debentów nie były narażone na straty.

Sprawy szupasowe.

Przeniesienie stacyi szupasowej z Jakóbkowic do Łososiny dolnej.

Odezwą z 8. grudnia 1896 L. 91479 zawiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, że stacyę szupasową w Jakóbkowicach przeniosło do Łososiny dolnej w powiecie nowosądeckim i że równocześnie zarządziło obwieszczenie tego w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Sprawa konwojowania szupaśników koleją żelazną.

C. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z 13. lipca 1897 L. 20478 wydało po porozumieniu się z c. k. Ministerstwem kolejowem zarządzenie, iż eskorta szupaśników z powrotem do domu po odstawieniu szupaśnika ma opłacać połowę biletu jazdy koleją żelazną za okazaniem legitymacyi c. k. Starostwa lub c. k. Władzy policyjnej, która ma być zawsze dołączaną do orzeczeń szupasowych.

Legitymacye takie wystawiały dotychczas w Galicyi zawsze stacye szupasowe, a nie Starostwa i obecnie zostało im to odjęte, chociaż wedle okólnika Ministerstwa kolei z 9. lipca 1897 L. 34 wystawianie takich legitymacyj we wszystkich innych krajach pozostawiono i nadal stacyom szupasowym. Szupasowanie w Galicyi odbywa się wśród tych samych okoliczności i na podstawie tych samych przepisów, co w innych prowincyach Monarchii; agendy stacyj szupasowych w Galicyi pozostają w rękach Magistratów i urzędów gminnych, podobnie jak i gdzieindziej, a jedyna różnica, jaka zachodzi między Galicyą a innemi krajami (z wyjątkiem Czech, Dalmacyi i Gorycyi), jest ta, że tam wydają orzeczenia szupasowe także gminy, lecz w Galicyi natomiast tylko c. k. Władze.

Lecz dlaczego postanowiono z takiemi legitymacyawi inaczej w Czechach, Dalmacyi i Gorycyi, gdzie orzeczenia szupasowe wydają także tylko c. k. Władze, nie wiadomo.

Takie zarządzenie może oddziałać niekorzystnie na fundusz krajowy i na samą manipulacyę szupaśniczą, i nie zapobieży nadużyciom, jeżeliby się jakie działy, gdyż władze autonomiczne, t. j. stacye szupasowe wystawiały legitymacye imiennie w każdym poszczególnym wypadku z zupełną świadomością potrzeby, c. k. Władze rządowe natomiast wystawiać będą legitymacye bezwiednie, carte blanche i bez dalszej kontroli.

Z tego powodu Wydział krajowy, opierając się na zasadzie §. 19. ustawy szupasowej, odniósł się odezwą z 28. października

1897 LW. 53011 z przedstawieniem do c. k. Namiestnictwa z żądaniem spowodowania zmiany powołanego na wstępie rozporządzenia ministeryalnego w duchu obowiązującym w innych krajach Monarchii.

Inne sprawy.

W roku 1897 przeprowadzono likwidacyę kosztów szupasowych narosłych w r. 1895; na podstawie tej likwidacyi wykazano do zwrotu funduszowi krajowemu przypadające od dotyczących gmin i funduszów innych krajów z ogólnej sumy 23.672 zł. 14 ct. część w łącznej kwocie 6.660 zł. 96 ct. Taka sama likwidacya za r. 1896 jest w toku.

Ordynacya wyborcza.

Zmiana sejmowej ordynacyi wyborczej.

Z powodu utworzenia dwóch nowych Starostw w Galicyi: w Podgórzu i Strzyżowie, oznajmiło Ministerstwo spraw wewn. reskryptem z 23. września b. r. c. k. Namiestnictwu, że wobec zmiany liczby istniejących powiatów politycznych zachodzi potrzeba zmiany przepisów krajowej ordynacyi wyborczej, odnoszących się do wyboru posłów na Sejm krajowy z grupy gmin wiejskich (§§. 5, 6, 32 i 33 kraj. ord. wyb.) i poleciło sobie przedłożyć projekt ustawy, wygotowany w porozumieniu z Wydziałem krajowym, który ma być wniesiony jako przedłożenie rządowe.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa wygotowało taki projekt, w którym proponuje uzupełniające przepisy jako dodatki do powyższych 4 paragrafów kraj. ordynacyi wyborczej. Przy ułożeniu tego projektu ustawy c. k. Namiestnictwo wychodziło z tego założenia, że gdy stosunki mające wpływ na skład reprezentacyi kraju przez utworzenie dwóch nowych starostw żadnej nie uległy zmianie, przeto i postanowienia ordynacyi wyborczej o tyle tylko zmienić, względnie uzupełnić należało, o ile to ze względu na nowy podział administracyjny odnośnych powiatów jest konieczne.

Prezydyum Namiestnictwa więc dla nowo utworzonych powiatów politycznych w Strzyżowie i Podgórzu nie tworzy osobnych okręgów wyborczych dla wyboru posłów z gmin wiejskich, lecz pozostawia je przy dotychczasowych okręgach wyborczych, t. j. Podgórze ma należeć do okręgu wyborczego Wieliczka, gdzie dotychczas należało, zaś z Strzyżowa okręg wyborczy strzyżowski ma należeć do okręgu wyborczego Rzeszów, a okręg sądowy Frysztak do okręgu wyborczego Jasło. Wobec tego, jakkolwiek z dniem 15. września 1897 w Galicyi jest 76 starostw, ma być okręgów wyborczych na posłów do Sejmu krajowego 74. Stosownie do tego miejscem wyboru posłów z gmin wiejskich dla tych 2 powiatów nie będą Strzyżów i Podgórze, lecz Rzeszów i Jasło, a wybory przeprowadzać będą również starostowie w Rzeszowie i Jaśle, a nie w Strzyżowie i Podgórzu.

W załatwieniu odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 7. stycznia 1897 L. 10304 Wydział krajowy oznajmił temuż Prezydyum, że zgadza się na ten projekt ustawy.

Sprawa granicy kraju przy Morskiem Oku.

Uchwała z 12. lutego 1897 w sprawie sporu granicznego przy Morskiem Oku.

Uchwałą tą Wysoki Sejm wezwał c. k. Rząd, odnośnie do żądań Wydziału krajowego z dnia 22. lutego i 24. lipca 1896 L 693 i 47575, ażeby w sprawie sporu granicznego przy Mor-

skiem Oku delegat Wydziału krajowego wziął udział tak w obradach przed wydaniem wyroku Sądu polubownego, jakoteż na miejscu przy komisyi mieszanej, jeśliby takowa na spornem terytoryum zebrać się miała.

Na rezolucyę powyższą nie otrzymaliśmy dotychczas żadnej decyzyi ze strony c. k. Rządu.

Sprawy wojskowe.

Pospolite ruszenie.

Rezultat starań Wydziału krajowego w r. 1897 o uwolnienie funkcyonaryuszów i urzędników gminnych, powiatowych i krajowych od służby w pospolitem ruszeniu na wypadek mobilizacyi przedstawia się następująco:

Proponowano		Z tej liczby uzyskało uwolnienie		Nie zostało uwolnionych wcale
c. k. komendzie obrony krajowej	w ilości	po koniec marca 1898	do 15. dnia mobilizacyjnego	
we Lwowie . . .	75	65	—	10
w Krakowie . . .	99	59	31	9
w Przemyślu . .	28	13	14	1
Ogółem . .	202	137	45	20

Galicyjski fundusz inwalidów wojskowych z r. 1866.

Z funduszu tego pobierało dotąd wsparcia dożywotnie 58 inwalidów wojskowych w rocznej ogólnej kwocie 1.440 złr. Od roku 1898 będzie tych dożywotników 59, gdyż — skutkiem narosłych odsetek od kapitału fundacyi — utworzył Wydział krajowy w myśl §. 5. listu fundacyjnego nowe wsparcie o rocznych 25 złr.

Fundacya ku wsparciu okaleczałych w wojnie z r. 1866 żołnierzy, przynależnych do dawnego pow. Nižankowickiego.

W fundacyi tej od roku zeszłego nie zaszła żadna zmiana pod względem ilości pobieranych wsparć dożywotnich.

Fundacya jubileuszowa im. Najjaśniejszego Pana dla utrzymania kształcących się w zakładach wojskowych (w akademiach wojskowych).

Na rok szkolny 1897/8 opróżnione zostały w fundacyi tej cztery miejsca bezpłatne. Na skutek rozpisanego konkursu zgłosiło się na powyższe miejsca 11 kandydatów, a z tych obdarzeni zostali na mocy Najwyższego postanowienia Jego ces. i król. Apostolskiej Mości z dnia 5. lipca 1897 i w myśl propozycyi Wydziału krajowego: Franciszek Kulma, Teofil Strzałkowski, Jarosław Konkolniak i Henryk Brzezowski.

Równocześnie zezwolił Najjaśniejszy Pan, aby na wypadek, jeżeliby który z wymienionych z jakiegobądź powodu nie mógł być przyjętym, powołano kandydata Paulina Bogdańskiego do wojskowej wyższej szkoły realnej.

Wreszcie opróżnione po Franciszku Źródłowskim miejsce w technicznej akademii wojskowej we Wiedniu raczył Najjaśniejszy Pan — na propozycyę Wydziału krajowego — Najwyższem postanowieniem z dnia 27. maja 1897 nadać od drugiego półrocza 1897 Stanisławowi Nazarewiczowi, płatnemu dotąd wychowankowi rzeczonej akademii.

Galicyjskie miejsca funduszowe w c. i k. wojskowych zakładach wychowawczych i naukowych.

Miejsc tych bezpłatnych wakowało na rok szkolny 1897/8 siedm. Skutkiem rozpisanego konkursu zgłosiło się na te miejsca 27 kandydatów, a z tych przyjęci zostali w myśl propozycyi Wydziału krajowego i na mocy Najwyższego postanowienia Jego ces. i król. Apostolskiej Mości z dnia 5. lipca 1897 — Franciszek Kuhn, Kazimierz Żebracki, Władysław Różycki, Stefan Zabielski, Adam Nieniewski, Stefan Dembiński, Józef Wysocki.

Zarazem zezwolił najmiłościwiej Najjaśniejszy Pan, aby na wypadek, gdyby który z wymienionych z jakiejkolwiekbądź przyczyny nie mógł być przyjęty, powołani zostali kompetenci: Julian Stasiniewicz, Edmund Nowak i Edward Winiarski.

To też skutkiem opróżnienia miejsca przez uwolnienie z wojskowej niższej szkoły realnej w Koszycach wychowanka Kozubskiego, powołany został na jego miejsce Julian Stasiniewicz, zaś z powodu nieprzyjęcia do technicznej akademii wojskowej Franciszka Kuhna i Kazimierza Żebrackiego, powołani zostali na ich miejsce do c. i k. wojskowej niższej szkoły realnej w Koszycach: Edmund Nowak i Edward Winiarski.

Ćwiczenia wojskowe.

W załatwieniu wniesionej w lipcu 1897 prośby Wydziału powiatowego w Rohatynie, a przez Wydział krajowy u c. k. Namiestnictwa popartej, zarządziła c. i k. Komenda 11. korpusu we Lwowie pod dniem 14. lipca b. r. do L. 4566, zgodnie z życzeniem petenta, aby w bieżącym roku ćwiczenia artyleryi polowej w strzelaniu ostrymi nabojami były zaniechane w okolicy Bursztyna, natomiast odbyły się na upatrzonym w tym celu umyślnie w ostatniej chwili placu koło Rohatyna.

Sprawy tyczące się ustawodawstwa cywilnego i karnego.

Potrzeba zmiany ustawy z 24. maja 1882 Nr. 51 Dz. p. p. zawierającej przepisy karne na wypadek przekroczenia ustaw z 29. lutego 1880 Dz. u. p. Nr. 35 i 37 o zarazie bydlęcej.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 przesłał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu niezałatwioną petycyę Rady powiatowej kamioneckiej, domagającą się zmiany powołanych obok ustaw w tym kierunku, iżby czyny karygodne z tych ustaw wynikłe były kwalifikowane jako przekroczenia i temsamem należały jedynie do orzecznictwa c. k. sądów powiatowych, a wyjęte zostały z pod dotychczasowego orzecznictwa c. k. Trybunałów I. instancyi.

Ponieważ motywa, na poparcie petycyi tej przez Radę powiatową kamionecką przytoczone, były istotnie uwzględnienia godne i gdy zmiany ustawy wyżej powołanej w duchu petycyi tej domagał się już i Wysoki Sejm uchwałą z dnia 26. marca 1892, wzywając c. k. Rząd, by we właściwej drodze przeprowadził zmianę ustawy z dnia 24. maja 1882 Dz. p. p. Nr. 51 w tym kierunku, ażeby rozstrzyganie spraw o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880 Dz. u. p. Nr. 35 i 37 — o ile one należą do sądów — przydzielano tylko wtedy Trybunałom I. instancyi, jeżeli z tych czynów, albo z zaniedbania wynikła już szkoda materyalna, we wszystkich zaś innych wypadkach, by sprawy tego rodzaju przydzielano Sądom powiatowym; przeto wspomnianą petycyę Rady powiatowej kamioneckiej przesłał Wydział krajowy odezwą z dnia 16. marca 1897 LW. 14209 c. k. Prezydyum Namiestnictwa z ponowną prośbą o przedstawienie oznaczonej sprawy Wys. c. k. Rządowi do uwzględnienia, przyczem Wydział krajowy powołał się jeszcze na wyrażone już w zakomunikowanym mu reskrypcie p. ministra spraw

wewn. z 17. grudnia 1893 L. 13645/92 zapatrywanie c. k. Rządu, uznające, że doświadczenia poczynione w konkretnych łżejszych wypadkach przemawiać mogą za dalszem ograniczeniem zmienionej po części już ustawą z 24. maja 1882 Dz. p. p. Nr. 51 kompetencyi Trybunałów I. instancyi w sprawach przekroczeń ustaw wyżej powołanych.

Decyzya Wys. c. k. Rządu w niniejszej sprawie dotąd nie zapadła; Wydział krajowy otrzymał tylko zawiadomienie ze strony c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 10. sierpnia b. r., że sprawę tę odstąpiło c. k. Prezydyum wyższego Sądu krajowego we Lwowie.

Podwody.

Uchwałą z dnia 12. lutego 1897 wezwał ponownie Wysoki Sejm c. k. Rząd, aby przystąpił do uregulowania w drodze ustawodawczej sprawy dostarczania podwód tak dla wojska, jakoteż na cele publiczne za wynagrodzeniem odpowiadającem dzisiejszym stosunkom, a nim to nastąpi, podwyższył już teraz w drodze administracyjnej wynagrodzenie za dostarczane podwody.

Gdy nadto Komitet c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie wniósł w ubiegłej sesyi do Wysokiego Sejmu petycyę z analogicznem żądaniem w powyższej rezolucyi Wysokiego Sejmu wyrażonem, udał się Wydział krajowy załączoną w odpisie

Alegat 1.

·/. odezwą z dnia 11. marca 1897 LW. 14496 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z ponownem przedstawieniem potrzeby rychłego załatwienia sprawy podwodowej w kierunku przez Wysoki Sejm wskazanym; jednakże dotychczas nie ma Wydział krajowy wiadomości o decyzyi c. k. Rządu w tym przedmiocie powziętej.

Sprawa zniesienia opłat za doręczanie pism sądowych.

W ubiegłej sesyi wniosła była gmina Wielowieś do Wysokiego Sejmu petycyę o zniesienie należytości za doręczanie uchwał i pism sądowych; nad petycyą tą jednak Wysoki Sejm nie powziął żadnej uchwały. Ponieważ jednak Wysoki Sejm już kilkakrotnie — bo uchwałami z dnia 26. listopada 1889, z dnia 5. kwietnia 1892 i z dnia 31. stycznia 1896 — domagał się u c. k. Rządu zniesienia, a przynajmniej obniżenia tych opłat,

Alegat 2.

przeto Wydział krajowy załączoną w odpisie ·/. odezwą odniósł się do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o przypomnienie c. k. Rządowi potrzeby rychłego załatwienia tej sprawy w kierunku wskazanym powołanemi wyżej uchwałami Wysokiego Sejmu.

Na powyższą odezwę oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu pismem z dnia 21. czerwca 1897 L. 3880, że uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 31. stycznia 1896 w powyższym przedmiocie powziętą przedłożyło c. k. Ministerstwu sprawiedliwości relacyą z dnia 5. maja 1896 L. 1253/pr., jednakże nie otrzymało dotąd wiadomości o decyzyi tegoż c. k. Ministerstwa.

Sprostowanie ksiąg gruntowych.

Jeszcze w r. 1895 uchwałą z dnia 9. lutego przekazał był Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę gminy Dębno w powiecie łańcuckim o zarządzenie z urzędu sprostowania pomyłek tak w katastrze jak i w księgach gruntowych. Petycyę tę — po myśli wniosku Komisyi petycyjnej, wyrażonego w odnośnem sprawozdaniu jej do Wysokiego Sejmu przygotowanem — przesłał Wydział krajowy odezwą z dnia 7. marca 1895 LW. 16326 c. k. Prezydyum Namiestnictwa do załatwienia i możliwego uwzględnienia.

W załatwieniu powyższej odezwy tutejszej c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 26. czerwca 1897 L. 7107 udzie

Alegat 3.

liło Wydziałowi krajowemu załączoną w odpisie ·/. decyzyę c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie z dnia 1. czerwca 1897 L. 5209 co do tej petycyi gminy Dębno powziętej, z nadmienieniem, że o wydanych przez pomieniony Sąd zarządzeniach gmina ta uwiadomioną została.

Sprawa doręczania przez gminy i obszary dworskie uchwał, rezolucyj i innych pism sądowych.

„Wedle §. 88. ustawy o postępowaniu sądowem w cywilnych sprawach spornych z dnia 1. sierpnia 1895 Nr. 113 Dz. p. p. i §. 15. nowej instrukcyi dla Sądów pierwszej i drugiej instancyi wydanej w dniu 5. maja 1897 Nr. 112 Dz. p. p. mogą Sądy przy wykonywaniu doręczania swoich uchwał, rezolucyj, wezwań i wyroków korzystać z pośrednictwa naczelników gmin, które nie posiadają własnego statutu, oraz administratorów wyłączonych obszarów dworskich.

„Zanim się jednak w ten sposób gminy bez własnego statutu lub wyłączone obszary dworskie do tego powoła, należy przedtem zażądać zdania Wydziału krajowego".

Stosownie do powołanych wyżej przepisów ustawy, odezwami z dnia 20. sierpnia 1897 L. 6255 i z dnia 25. sierpnia 1897 L. 10350 zażądały Prezydya c. k. wyższych Sądów krajowych w Krakowie i we Lwowie od Wydziału krajowego wyrażenia opinii, czy — a w razie twierdzącym — które gminy i obszary dworskie uważa Wydział krajowy za takie, którym czynności doręczeń sądowych ze spokojem mogą być poruczone, a które do tego się nie kwalifikują.

Zarazem upraszało Prezydyum c. k. wyższego Sądu krajowego w Krakowie o pouczenie, czy Rady gminne mogą uchwalić pobieranie od stron pewnych umiarkowanych taks za doręczanie tymże pism sądowych i czy uchwała taka wymagałaby dalszego potwierdzenia przez wyższe władze autonomiczne lub rządowe.

Wydział krajowy uważając sprawę powyższą za ważną i nie chcąc uprzedzać opinii Rad powiatowych, jako dokładnie obznajomionych ze stosunkami miejscowymi, zapytał takowe okólnikiem z dnia 31. sierpnia 1897 do LW. 53017 o zdanie.

Zestawione opinie Rad powiatowych, tudzież opinie c. k. Sądów powiatowych, udzielone c. k. Prezydyom wyższych Sądów krajowych, oświadczyły się w przeważnej części przeciw doręczaniu stronom uchwał i pism sądowych przez gminy, względnie obszary dworskie.

To też Wydział krajowy, mając na uwadze te opinie, jakoteż okoliczność, iż — jakkolwiek doręczanie pism sądowych przez gminy uwolnić by mogło wprawdzie ludność od ciężaru dotychczasowych opłat za to doręczanie, — to jednak ze względu, że poruczenie gminom owego doręczania stworzyłoby dla nich nowy ciężar, a nadto mogłoby przedłużyć znacznie i wpływać szkodliwie na tok spraw sądowych, gdyby doręczanie pism sądowych przez naczelników gmin nie odbywało się z największą ścisłością i sumiennością, — oświadczył c. k. Prezydyom wyższych Sądów krajowych pod dniem 2 listopada 1897 do LW. 67969, że poruczenie gminom, względnie obszarom dworskim w naszym kraju czynności doręczania pism sądowych nie jest wskazanem.

Natomiast uchwalił Wydział krajowy wziąć pod rozwagę objawienie c. k. Rządowi projektu powiększenia w naszym kraju urzędów pocztowych, których dotychczasowa ilość 800 ze względu na 6.030 gmin jest stanowczo za szczupłą, oraz zaprowadzenia listonoszów wiejskich.

Przed powzięciem jednak ostatecznej decyzyi w tej sprawie postanowił Wydział krajowy zasięgnąć wprzód zdania Rad powiatowych, przedstawiając im propozycyę swoją okólnikiem z dnia 2. listopada b. r. LW. 67622.

Sprawy dotyczące podatków i należytości prawnych.

Komisya krajowa dla rewizyi katastru podatku gruntowego.

Przewodniczący tej Komjsyi odezwą z dnia 15. sierpnia 1897 L. 1606 zawiadomił Wydział krajowy, że Komisya centralna dla rewizyi katastru podatku gruntowego ukończyła swoje czynności, że zatem wskutek tego zgasły mandaty wybranych przez Wysoki Sejm członków i zastępców członków galicyjskiej Komisyi dla rewizyi katastra podatku gruntowego.

Rozszerzenie przepisów o opustach w podatku gruntowym.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd, by w drodze ustawodawstwa państwowego rozszerzył odnośnie do §. 4. ustawy z dnia 12. lipca 1896 Nr. 118 Dz. p. p. opusty w podatkach gruntowych na wypadek całkowitego lub częściowego zniszczenia plonów zbożowych przez pożar, również i na te wypadki, w których plon zbożowy znajduje się pod dachem lub w stercie na obejściu gospodarczem.

Pismem z dnia 1. października 1896 L. 10896 podało Wydziałowi krajowemu c. k. Prezydyum Namiestnictwa do wiadomości reskrypt c. k. Ministerstwa skarbu z 9. sierpnia 1897 L. 35346, które oświadczyło, że na razie nie może wziąć pod rozwagę poruszonej wyżej przez Wysoki Sejm sprawy rozszerzenia w drodze ustawodawczej postanowień §. 4. powołanej ustawy względem odpisywania podatku gruntowego z powodu szkód pożarowych.

Petycye tyczące się ulg w podatkach.

a) Niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycyę pogorzelców gminy Wyszatycze w powiecie przemyskim o odpisanie im podatku gruntowego za r. 1895 z powodu klęski pożaru przesłał Wydział krajowy — po myśli wygotowanego wniosku Komisyi podatkowej — odezwą z dnia 9. marca 1897 do LW. 14488 c. k. Prezydyum kraj. Dyrekcyi skarbu do dalszego urzędowania i możliwego uwzględnienia, o czem petentów za pośrednictwem Wydziału powiatowego zawiadomił.

b) Niezałatwioną zaś przez Wysoki Sejm petycyę gminy Chrząstowice w powiecie wadowickim, w której żaliła się ona na niesłuszne zaklasowanie gruntów dla celów podatkowych i prosiła o ponowną, zgodną z faktycznym stanem rzeczy klasyfikacyę tychże gruntów, przesłał również Wydział krajowy odezwą z dnia 2. marca 1897 LW. 12919 i po myśli wniosku Komisyi podatkowej c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu do dalszego urzędowania i możliwego uwzględnienia tej petycyi.

c) Wreszcie Wydział Rady powiatowej w Stryju wniósł do Wydziału krajowego prośbę o wyjednanie ulg podatkowych dla gospodarzy rolników w powiecie stryjskim z powodu ubytku w plonach wskutek ciągle trwającej słoty, w tym kierunku, iżby podatek gruntowy na r. 1897 został odpowiednio odpisany i ulgi egzekucyjne dozwolone.

Prośbę powyższą poparł Wydział krajowy odezwami z dnia 26. lipca 1897 LW. 45981, tak u c. k. Prezydyum Namiestnictwa, jak i krajowej Dyrekcyi skarbu, na co odezwą Prezydyum c. k. kraj. Dyrekcyi skarbu z dnia 21. września 1897 L 3647 otrzymał załączoną w odpisie ⁄. decyzyę tej władzy.

Alegat 4.

Reforma ustawy o należytościach prawnych.

Sprawozdanie Komisyi podatkowej z petycyi Rady powiatowej w Kamionce strumiłowej o wyjednanie zmiany przepisów co do wymiaru należytości od przeniesienia własności nieruchomej nie zostało wprawdzie przez Wysoki Sejm załatwione; jednakże Wydział krajowy, mając na uwadze związek wspomnianej petycyi z zamierzoną reformą ogólną obowiązujących obecnie

Alegat 5.

ustaw i przepisów o należytościach prawnych, której to reformy i Wysoki Sejm, począwszy od r. 1873, wielokrotnie u c. k. Rządu domagał się, przesłał petycyę powyższą — po myśli także wniosku Komisyi podatkowej — załączoną w odpisie ℒ. odezwą c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą, ażeby raczyło przypomnieć i poprzeć u c. k. Rządu potrzebę rychłego wydania w drodze konstytucyjnej nowych przepisów o należytościach prawnych i o ich wykonaniu, zgodnych z życzeniami i wskazówkami wyrażonemi już tylekrotnie przez Wys. Sejm, przyczem ażeby zechciało uwzględnić także wspomnianą petycyę.

Na odezwę Wydziału krajowego, wyżej powołaną, oznajmiło nam Prezydyum c. k. Namiestnictwa ditto 10. sierpnia 1897 L. 8671/pr., że petycyę Rady powiatowej w Kamionce strum. o przyspieszenie kwestyi uregulowania w drodze ustawodawczej przepisów o należytościach prawnych, odstąpiło Prezydyum c. k. kraj. Dyrekcyi skarbu.

Wniosek p. Winniczuka o ułatwienie dla włościan przy płaceniu podatków.

Nad wnioskiem p. Winniczuka dnia 10 lutego 1897 Wys. Sejmowi przedłożonym, by c. k. Rząd delegował organa podatkowe do gmin, oddalonych więcej jak 5 kilometrów od siedziby urzędu podatkowego, a to celem pobierania podatków, Wysoki Sejm nie powziął żadnej uchwały.

Wobec okoliczności, że sprawa, którą poseł Winniczuk w powyższym wniosku poruszył, była już przedmiotem rokowań od lat dawnych między c. k. Rządem a Wysokim Sejmem, względnie Wydziałem krajowym, i wobec ostatecznego oświadczenia c. k. Rządu w tej sprawie z r. 1893, które Wydział krajowy miał zaszczyt zakomunikować Wys. Sejmowi w sprawozdaniu z czynności swoich (Depart. VI.) za czas od 1. stycznia po koniec października 1893, wreszcie gdy ze strony c. k. Rządu miano na próbę tymczasowo zaprowadzić w Niższej Austryi płacenie i pobór podatków zapomocą czeków pocztowych, — nie czuł się i Wydział krajowy spowodowanym czynić jakiekolwiek dalsze kroki w sprawie przez posła Winniczuka w powołanym wniosku przedstawionej.

Należytość prawna od ekretów nominacyjnych rzędników i sług krajowych wedle poz. tar. 40 ustawy z 13. grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 89.

Wymiary należytości tych, dokonywane bezpośrednio przez Wydział krajowy, wyniosły:

1) za II. półrocze 1896 kwotę 1.406 złr. 82 ct.,

2) za I. półrocze 1897 kwotę 2.222 złr. 88 ct.

Z kwot tych pokrył fundusz krajowy na mocy uchwał Wys. Sejmu z dnia 20. października 1882 i z dnia 15. października 1883 tytułem połowy tych należytości: ad 1) kwotę 527 złr., ad 2) kwotę 618 złr. 47 ct.

Należytość ekwiwalentowa od majątku krajowego w myśl poz. tar. 106 B. c. ustawy z 13. grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 89.

Na mocy poz. tar. 106. B. c. 1 ustawy z dnia 13. grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 89, §. 7. alin. 2. rozporządzenia ministeryalnego z dnia 26. lipca 1880 Nr. 102 Dz. u. p., tudzież §§. 1., 3. alin. 5., i 9. rozporządzenia ministeryalnego z dnia 25. maja 1890 Nr. 101 Dz. u. p. wezwał tutejszy c. k. Urząd wymiaru należytości odezwą z dnia 4. marca 1895 L. 1819/E. 504 Wydział krajowy, aby zechciał w terminie dni 30 wnieść tamże przepisane zeznania celem wymiaru ekwiwalentu:

1) co do całego ruchomego i nieruchomego majątku krajowego wedle stanu z dnia 1. stycznia 1891, dołączając zarazem opis tych części majątku, co do których rozpoczyna się obowiązek uiszczania ekwiwalentu dopiero po dniu 1. stycznia 1891;

2) co do tych części nieruchomego majątku krajowego, których czasowe uwolnienie upłynęło już przed dniem 1 stycznia 1891;

3) co do tych części nieruchomego majątku krajowego, których czasowe uwolnienie upłynęło już od chwili wniesienia zeznań, o których jest mowa w niniejszej odezwie.

Zarazem nadmienił c. k. Urząd wymiaru należytości, że wspomniane pod 1) zeznania mają służyć za podstawę do wymiaru ekwiwalentu na V. dziesięciolecie (lata 1891—1900), zeznania zaś wymienione pod 2) i 3) za podstawę do wymiaru ekwiwalentu na części IV (lata 1881—1890) i V. dziesięciolecia.

Przeciw powołanemu wyżej wezwaniu c. k. Władzy skarbowej wnosił Wydział krajowy w toku instancyj rekursa, wyrażając zdanie, że majątek krajowy, t. j. majątek stanowiący własność kraju, należytości ekwiwalentowej nie podlega, a to z następujących powodów:

I. Wedle poz. tar. 106. B. e. ustawy z 13. grudnia 1862 Nr. 89 Dz. u. p. należytość ekwiwalentową od majątku opłacać mają:

1) fundacye, beneficya, kościoły, duchowne i świeckie gminy, stowarzyszenia, zakłady i inne korporacye i towarzystwa;

2) przedsiębiorstwa akcyjne i inne towarzystwa zarobkowe.

Otóż okazuje się już z ustępu 1) powołanej pozycyi taryfy, jak zresztą z całej nomenklatury tego ustępu, że żadna z wyliczonych tamże nazw osób moralnych nie da się zastosować do kraju, lub majątku krajowego; a oprócz tego nie istnieje żadna ustawa, któraby nakładała obowiązek opłacania należytości ekwiwalentowej na inne osoby lub rzeczy, nie wymienione w powołanej pozycyi taryfy.

II. Że władza ustawodawcza nie miała zamiaru nakładać należytości ekwiwalentowej na kraj lub majątek krajowy, okazuje także tok dyskusyi, przeprowadzonej w Izbie posłów Rady państwa podczas uchwalania ustawy z 13. grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 89, a mianowicie: rozprawa nad treścią poz. tar. 106. B. e. 1. tej ustawy. W dyskusyi tej poruszono także kwestyę, czy należytości ekwiwalentowej mają podlegać gminy, które załatwiają sprawy przekazane im przez państwo. Przewodniczący Komisyi parlamentarnej, która obradowała nad odnośnym projektem rządowym i wkońcu wniosła do Izby swój projekt do rzeczonej ustawy, sprzeciwiał się imieniem Komisyi żądaniom, dążącym do zwolnienia gminy od ponoszenia należytości ekwiwalentowej i między innemi powiedział, co następuje: „Dieses Gebühren-Aequivalent muss auch von der Gemeinde aus dem Grunde gezahlt werden, weil selbst die Gemeinde, gegenüber dem Staate, gegenüber dem Lande doch immer als Partikularität erscheint". Widać z tego, że przewodniczący Komisyi parlamentarnej — imieniem takowej — stawiał tu kraj i państwo w jednym rzędzie wobec gminy i należytości ekwiwalentowej, t. j. państwo i kraj na równi zwolnił od należytości ekwiwalentowej i co zatem idzie, od obowiązku zeznawania — w celu wymiaru tej należytości — majątków własnych; poddał zaś obowiązkowi temu jedynie gminy. Okazuje się dalej z tego, że żaden czynnik władzy ustawodawczej nie zamierzał nakładać należytości ekwiwalentowej na kraj lub majątek krajowy; nie było bowiem mowy o tem ani w projekcie rządowym ustawy z 13. grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 89, ani w projekcie Komisyi parlamentarnej, ani też w całej dyskusyi przeprowadzonej w tej sprawie w Izbie poselskiej Rady państwa. Władza ustawodawcza zatem nie miała nigdy zamiaru nakładać rzeczonej należytości na kraj lub majątek krajowy; gdyż w przeciwnym razie byłaby niezawodnie wymieniła w powołanej pozycyi taryfy 106 B. e. także kraj lub majątek krajowy wyraźnie; zwłaszcza, że autonomia krajowa i Sejmy krajowe istniały już od r. 1861.

III. Również nie podzielał Wydział krajowy dalszego zapatrywania c. k. Władz skarbowych, jakoby obowiązany był do zeznawania majątku krajowego — celem wymiaru należytości ekwiwalentowej — na mocy §. 3. rozporządzenia ministeryalnego z dnia 25. maja 1890 Nr. 101 Dz. p. p. Wedle brzmienia alinei 5. tego paragrafu obowiązany jest wprawdzie Wydział krajowy przedkładać Władzy skarbowej fasye ekwiwalentowe; jednak użytego tamże wyrażenia w tekście autentycznym: „für das Landesvermögen (Landesfond, Domestikalfond) und sonstige vom Lande verwaltete Zweckvermögen“ nie można pojmować w tym sposobie, jakoby Wydział krajowy miał — w myśl powołanego przepisu — zeznawać wszelkie majątki pod jego zarządem zostające, a więc i majątek krajowy w ścisłem tego słowa znaczeniu w statucie krajowym określony. Odmienne tłumaczenie powołanego rozporządzenia ministeryalnego sprzeciwiałoby się bowiem ustawie — jak to już wyżej pod I. i II. wykazano — a oprócz tego przemawia przeciw takiemu odmiennemu tłumaczeniu i ta okoliczność, że o obowiązku Wydziału krajowego przedkładania fasyj majątku krajowego celem wymiaru należytości ekwiwalentowej nie było wcale mowy w dawniejszych peryodycznych rozporządzeniach ministeryalnych. Gdyby bowiem obowiązek taki wynikał wedle poz. tar. 106 B. e. 1. ustawy z 13. grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 89 i dla majątku krajowego, to niewątpliwie i w tych dawniejszych rozporządzeniach ministeryalnych zamieszczonoby odnośne postanowienia. Skoro zatem c. k. Ministerstwo w §. 3. rozporządzenia z dnia 25. maja 1890 Nr. 101 Dz. u. p. między osobami obowiązanemi do zeznawania majątków dla wymiaru należytości ekwiwalentowej na V. dziesięciolecie wymieniło poraz pierwszy Wydział krajowy, to postanowienie to należy raczej uważać za wskazówkę, że także Wydział krajowy powinien fasye ekwiwalentowe przedkładać, lecz nie co do majątku stanowiącego własność kraju, ale jedynie tylko co do majątków pozostających pod jego zarządem, a przeznaczonych na szczególne z góry oznaczone cele, jak n. p. fundacye i t. p., na co też wskazuje użyty w powołanem postanowieniu wyraz: „Zweckvermögen“.

C. k. Władze skarbowe, mimo powyższych wywodów Wydziału krajowego, nie uwzględniły rekursu niniejszego, to też Wydział krajowy widział się zmuszonym na zapadłe w ostatniej instancyi odmowne orzeczenie c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 14. grudnia 1896 L. 32376 wnieść zażalenie do c. k. Trybunału administracyjnego. Rozprawa w tej sprawie przed c. k. Trybunałem administracyjnym odbyła się w dniu 12. października 1897, a wynikiem takowej było, że c. k. Trybunał administracyjny odrzucił wspomniane zażalenie Wydziału krajowego. W powodach zaznaczył c. k. Trybunał administracyjny: „że ustawa należytościowa w poz. tar. 106 B. e. chciała pociągnąć do zapłacenia należytości ekwiwalentowej wszystkie osoby prawne bez wyjątku i że wyliczenie tych osób nie jest taksatywne, że zresztą kraj należy do korporacyj terytoryalnych i że bez względu na to, że kraj jest ustawodawczą korporacyą publiczną i że majątek krajowy służy celom publiczno-państwowym, nie istnieje ustawa, któraby cały majątek krajowy od płacenia należytości ekwiwalentowej uwolniła“.

Zarazem jednak oświadczył c. k. Trybunał administracyjny wyraźnie: „że Wydział krajowy nie jest obowiązany fasyonować i dobro publiczne, względnie ten majątek, który wedle wyraźnych przepisów ustawy jest wolny od należytości ekwiwalentowej, nie zniósł jednak zaczepionej uchwały, wychodząc z tego założenia, że i bez tego zaczepioną rezolucyę władz skarbowych tylko w tym sensie, względnie z tem ograniczeniem in-

terpretować należy, że wezwanie do fasyonowania odnosi się tylko do tego majątku krajowego, który nie jest w myśl ustawy wolny od należytości ekwiwalentowej".

W myśl powyższego orzeczenia c. k. Trybunału administracyjnego będzie zatem zadaniem Wydziału krajowego, skoro tenże otrzyma ponowne wezwanie c. k. Władzy skarbowej do fasyonowania majątku krajowego celem wymiaru należytości ekwiwalentowej, zbadać ściśle, które części tego majątku będą podlegały należytości wspomnianej, a które, jako wolne od takowej, nie zostaną wykazane.

Krajowy Zakład poprawczy dla nieletnich chłopców.

a) W sprawie zamierzonego przez Wysoki Sejm zaprowadzenia krajowej Osady poprawczej dla nieletnich chłopców, wedle ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 Dz. p. p. urządzić się mającej, oznajmia Wydział krajowy, że c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 13. kwietnia 1897 L. 105242 udzieliło mu opinię swojego Departamentu technicznego co do wypracowanych szkiców planów i kosztorysu do urządzenia powyższego zakładu odnoszących się, z prośbą, aby Wydział krajowy zechciał poddać ocenie uwagi w tej opinii poczynione i ewentualnie przerobione szkice napowrót udzielić c. k. Namiestnictwu, poczem dopiero przedłożone zostaną c. k. Ministerstwu do dalszego postanowienia.

Na skutek odezwy tej zarządził Wydział krajowy ponowne przerobienie odpowiednie rzeczonych szkiców, a gdy czynność ta zostanie ukończoną, nie omieszka przedłożyć c. k. Namiestnictwu napowrót do dalszego urzędowania poprawione szkice.

b) Uchwałą z dnia 1. lutego 1897 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę Stowarzyszenia opieki nad uwolnionymi więźniami o ntworzenie krajowych zakładów poprawczych i przymusowej pracy, polecając załatwić ją przy sposobności wykonania poleceń sejmowych z 9. lutego 1895 w tym przedmiocie wydanych. W wykonaniu tego polecenia Wysokiego Sejmu zawiadomił Wydział krajowy Dyrekcyę wspomnianego Stowarzyszenia pod dniem 2. marca 1897 LW. 8084 o uchwałach Wys. Sejmu, zamierzających urządzić przedewszystkiem w kraju Osadę rolniczą poprawczą dla nieletnich chłopców i o stanie obecnym tej sprawy.

Zapomogi i subwencye.

Z rubr. VI. i VII.

Udzielone przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 13. lutego 1897 subwencye:

1) dla Towarzystwa Miłosierdzia pod godłem Opatrzności we Lwowie w kwocie 1.200 złr. i
2) dla ks. Siemaszki Kazimierza Domu schronienia i dobrowolnej pracy dla opuszczonych i moralnie zaniedbanych chłopców w Krakowie w kwocie 800 złr.

wypłacił Wydział krajowy Towarzystwu ad 1) na ręce sekretarza p. Aleks. Lewakowskiego rozporządzeniem z dnia 2. marca 1897 do LW. 12817 w jednorazowej całkowitej kwocie, zaś ks. Siemaszce w dwóch równych ratach po 400 złr. rozporządzeniami z dnia 23. marca 1897 LW. 13748 i z dnia 14. lipca 1897 LW. 42230 z wezwaniem, by z końcem roku 1897 przedłożył Wydziałowi krajowemu sprawozdanie o stanie Zakładu.

Petycya m. Rudnika w pow. niskim o zwrot z funduszu krajowego kosztów wyłożonych przez tę gminę na regulacyę spalonego w r. 1896 tego miasta.

Petycyę tę uchwałą z dnia 6. lutego 1897 przekazał Wys. Sejm do załatwienia Wydziałowi krajowemu. Ponieważ dla pogorzelców miasta Rudnika udzielił był już Wydział krajowy w roku 1896 do LW. 35981/96 z funduszu dyspozycyjnego wsparcia w kwocie 200 złr., a dalszych funduszów na zwrot tejże gminie kosztów 7.230 złr. 08 ct., wyłożonych na regulacyę miasta spalonego, do rozporządzalności swojej nie posiadał, przeto prośbie m. Rudnika Wydział krajowy odmówił, zawiadamiając o tem Zwierzchność gminną pod dniem 16. kwietnia 1897 LW. 23142.

Wsparcia jednorazowe z rubr. XVII. funduszu kraj. dla pogorzelców.

Na skutek wniesionych tu bezpośrednio próśb gmin:

Bachory	w pow.	cieszanowskim,
Bednarka	„	gorlickim,
Dylągówka	„	rzeszowskim,
Dytiatyn	„	rohatyńskim,
Horbacze	„	lwowskim,
Hleszczawa	„	trembowelskim,
Karów	„	rawskim,
Kornie	„	„
Koniuszki	„	przemyskim,
Kijowiec	„	żydaczowskim,
Nowytarg,		
Radłowice	„	samborskim,
Romanówka	„	brodzkim,
Słochynia	„	staromiejskim,
Synowódzko wyżne	„	stryjskim,
Strzałków	„	„
Sorocko	„	skałackim,
Strybańce	„	brzeżańskim,
Słobódka dżur.	„	czortkowskim,
Tartaków	„	sokalskim,
Uwin	„	brodzkim,
Zagórze	„	„

udzielił Wydział krajowy rzeczonym gminom dla pogorzelców jednorazowych wsparć w łącznej kwocie 2.080 złr.

Krajowe opłaty konsumcyjne.

a) Pismami z dnia 9. marca 1897 do L. 14486 i 14883 zawiadomił Wydział krajowy Abrahama Brilla, dzierżawcę poboru kraj. opłat konsumcyjnych w powiatach bobreckim i żydaczowskim, i Esterę Bronner, restauratorkę w Oświęcimie, że o petycyach ich, a mianowicie: pierwszego o opust z czynszu dzierżawnego, drugiej żalącej się na nadużycia Jakoba Haberfelda, wybierającego rzekomo bezprawnie kraj. opłaty konsumcyjne, Wysoki Sejm nie powziął żadnej uchwały.

b) Mimo przypomnień nie otrzymał dotąd Wydział krajowy decyzyi c. k. Rządu o przedłożonym mu w roku zeszłym projekcie zmiany przepisów wykonawczych do ustawy o poborze kraj. opłat konsumcyjnych. Przyczyną tak wielkiego spóźnienia załatwienia tej sprawy była ta okoliczność, iż zdawało się, że po zapowiedzianem podwyższeniu podatku od spirytusu i piwa krajowe opłaty konsumcyjne najpóźniej z końcem b. r. będą zniesione, a natomiast kraj z tego powodu otrzyma stosowne odszkodowanie.

c) Co się tyczy dochodu z dzierżawy poboru kraj. opłat konsumcyjnych, to takowy przyjęty w budżecie na rok 1897

w sumie 834.000 złr., zmniejszył się w ciągu roku 1897 po dziś dzień skutkiem rozwiązania kontraktów z dzierżawcami w powiatach: Myślenice, Wadowice, Żywiec i Tarnobrzeg i w okręgu sądowym Frysztak, tudzież zawarcia nowych umów dzierżawnych, oraz skutkiem opustów czynszów, których Wydział krajowy po przeprowadzonem dochodzeniu zmuszony był dozwolić, o kwotę łączną około 10.000 złr.

Co się tyczy spodziewanego w r. 1898 z samoistnych krajowych opłat konsumcyjnych dochodu, to takowy preliminowano na r. 1898 w sumie 784.000 złr., a z 30% dodatku państwowego podatku od wina 26.000 złr., t. j. razem 810.000 złr., czyli o 24.000 złr. mniej jak na r. 1897, z tego powodu, ponieważ nadto z końcem r. 1897 gasną kontrakty zawarte o dzierżawę poboru samoistnych kraj. opłat konsumcyjnych w całych powiatach: bohorodczańskim, śniatyńskim i samborskim, tudzież w okręgach sądowych: strzyżowskim, husiatyńskim, rzeszowskim i Lutowiska. Czynsz roczny na podstawie kontraktów w tych okręgach dzierżawnych umówiony wynosi obecnie sumę łączną 32.218 złr. i zachodzi uzasadoiona obawa, że czynsz ten przy ponownem wydzierżawieniu wedle dotychczasowych doświadczeń o jakie 25% będzie niższym, co dopiero licytacya rozpisać się mająca na te okręgi dzierżawne okaże.

Nakoniec zaznaczamy, że zaległości w czynszach dzierżawnych wynoszą po koniec III. kwartału 1897:

za rok 1896 kwotę około . .	11.000	złr.
po koniec III. kwartału 1897 r.	23.000	„
razem .	34 000	złr.

Celem przymusowego ściągnięcia tych zaległości wdrożył Wydział krajowy przeciw debentom stosowne kroki sądowe, popierając takowe w dalszych stopniach egzekucyi aż do zupełnego zaspokojenia pretensyj funduszu krajowego; przyczem zauważa się, że mieszcząca się w wykazanej wyżej sumie zaległość za powiaty: Myślenice, Wadowice i Żywiec i okręg sądowy bialski w kwocie 15.526 złr. 25 ct. będzie musiała być prawdopodobnie odpisaną, gdyż b. dzierżawca tych powiatów, Jakób Korn, zbiegł i popadł w konkurs, a — jak dotąd Wydziałowi krajowemu wiadomo — masa konkursowa tego dzierżawcy obciążona jest pretensyami c. k. Skarbu Państwa i innemi pierwszeństwo mającemi, tak, że pretensya powyższa funduszu krajowego nie da się prawdopodobnie zrealizować.

Emigracya włościańska.

a) Odnośnie do ostatniej relacyi Wydziału krajowego, złożonej w tej sprawie Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu z czynności za czas od 1. listopada 1895 po koniec października 1896 (Dep. VI.), oznajmiamy, że c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 25. listopada 1896 L. 11553 przesłało Wydziałowi krajowemu ogłoszoną w Gazecie Lwowskiej Nr. 262, 264 i 265 ex 1896 treść sprawozdań konsularnych o położeniu naszych wychodźców w Ameryce, tudzież o oszukańczych zabiegach agentów emigracyjnych, dodając, że za pośrednictwem Starostów podało te wiadomości ludności wiejskiej w gminach, gdzie ruch wychodźczy jeszcze nie ustał.

b) Wedle informacyi zastągniętej w krotkiej drodze w c. k. Namiestnictwie wyemigrowało w październiku, listopadzie i gru-

dniu 1896 z kraju 3.034 ludzi. Ruch emigracyjny zaś w r. b. przedstawia się następująco:

Wyemigrowało									
z powiatu	w miesiącu								
	Styczniu	Lutym	Marcu	Kwietniu	Maju	Czerwcu	Lipcu	Sierpniu	Wrześniu
	osób								
1. Borszczów	19	—	196	678	196	—	—	—	—
2. Brody	—	—	—	—	11	—	—	1	19
3. Brzeżany	1	—	—	—	—	7	—	6	—
4. Buczacz	31	12	102	35	114	67	50	3	4
5. Cieszanów	—	—	—	—	23	—	—	9	10
6. Czortków	—	34	50	92	184	—	—	—	—
7. Dobromil	—	—	—	—	—	1	—	—	—
8. Jarosław	—	54	92	11	29	2	—	5	—
9. Kołomyja	—	—	—	—	178	13	—	—	—
10. Krosno	5	6	4	3	4	2	4	4	1
11. Podhajce	—	—	—	—	87	8	—	—	—
12. Przemyśl	—	—	9	—	—	—	—	—	—
13. Rawa	—	—	—	—	—	—	—	—	9
14. Sambor	2	2	13	3	9	—	1	1	4
15. Skałat	—	—	136	33	26	21	—	—	—
16. Śniatyn	—	—	—	—	—	3	—	—	—
17. Tarnopol	—	—	—	75	47	—	—	—	—
18. Trembowla	—	2	44	—	304	28	—	3	1
19. Zaleszczyki	43	6	140	55	118	34	—	—	—
20. Zbaraż	8	—	15	1	10	—	—	—	—
Razem	109	116	761	986	1340	186	55	32	48

Ogółem wyemigrowało zatem z 20 powiatów 3.633 osób w czasie od 1. stycznia po koniec września 1897. Zauważa się, że wedle podania Prezydyum c. k. Namiestnictwa w obu tych cyfrach 3.034 i 3.633 mieści się z górą 1.000 żydów i niemieckich kolonistów.

Emigracya w r. 1897 skierowaną była głównie do Kanady, Texas, Pittsburga, także do Argentyny, a bardzo mało do Brazylii.

c) W dniu 28. października 1897 otrzymał Wydział krajowy następującą odezwę c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 26. października b. r. L. 11609|pr.:

„Według raportu c. i k. Konsulatu w Rio de Janeiro wysłano stamtąd do Europy 26 rodzin (240 osób) wychodźców galicyjskich, których osiedlenie w stanie Parana pomimo usilnych starań Konsulatu i gotowości centralnego rządu brazylijskiego, tudzież rządu w stanie Minas nie powiodło się, ponieważ stan Parana jest obecnie przepełniony obcemi sławi roboczemi, a którzy mieli przytułek w gospodzie Mariano Procopio w Minas.

„Koszta przewozu tych osób z Brazylii do Genui pokrył rząd stanu Minas i nawiązał rokowania z Towarzystwem żeglugi Veloce, które zajęło się przewozem, aby pokryło koszt ich przewozu z Genui do Cormons.

„Ponieważ wątpić należy, aby uprzejmość rządu w stanie Minas skłoniła go także do pokrycia tych kosztów, bardzo być

może, że przewóz tych wychodźców z Genui do granicy austryackiej potrzeba będzie pokryć z funduszów monarchii.

„Dnia 18. b. m. przybyło 135 tych emigrantów do Genui i odjechało do Cormons, gdzie według telegraficznego doniesienia c. k. Namiestnictwa w Tryeście oczekują na dalszą podróż. Ponieważ na podróż tę wraz z wyżywieniem wychodźcom potrzeba do 2.000 złr., przeto udaję się równocześnie telegraficznie do Namiestnictwa w Tryeście, aby ich odesłało szupasem do gmin przynależności".

Co do kwestyi zaś pokrycia kosztu przewozu powyższych emigrantów z Genui do Cormons, który wyniesie mniej więcej po 20 franków od osoby, odniosło się równocześnie c. k. Prezydyum Namiestnictwa — wskutek reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewn, z dnia 20. października b. r. L. 32282 — do Wydziału krajowego z prośbą o oznajmienie, czy nie zechciałby przyczynić się do poniesienia tych kosztów.

Ponieważ w budżecie krajowym nie było na podobne cele przeznaczonych funduszów, a gdy i tak prawdopodobnie spadną na fundusz krajowy do zapłacenia znaczne koszta odszupasowania powyższych emigrantów od granicy monarchii do gmin przynależności, przeto Wydział krajowy na powyższe pismo c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 29. października 1897 do LW. 67037 oświadczyć się musiał odmownie.

Alegat 6.

d) Nakoniec przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi w załączeniu ·/. odpis sprawozdania urzędowego Dra Józefa Siemiradzkiego i ks. Jana Wolańskiego z delegacyi ich do Brazylii celem zbadania stosunków i położenia tutejszokrajowych emigrantów w pomienionym kraju.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z 11 marca 1897 l. 14.496 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.

Nie da się zaprzeczyć, że obowiązujące obecnie przepisy o dostarczaniu podwód dla wykonywania służby publicznej nie odpowiadają więcej teraźniejszym stosunkom ekonomicznym i prawno-publicznym. Zawierają nadto pewne zasadnicze sprzeczności natury prawnej i nie odpowiadają zasadzie słuszności pod względem obowiązku dostarczania podwód. Dododem tego stanu rzeczy niechaj będą następujące zasadnicze okoliczności:

1. Przepisy o obowiązkud ostarczania podwód dotąd w mocy będące a pochodzące z lat najdawniejszych nie odpowiadają stosunkom nowoczesnym są liczne i niejasne nie ujęte w jednolitą ustawę, utrudniają tem samem należyte ich wykonywanie i są często powodem ciągłych zażaleń z powodu pokrzywdzeń; 2. przepisy dotychczasowe zawierają dalej pewne zasadnicze sprzeczności. W rozporządzeniu bowiem Ministerstwa z 15. stycznia 1849 Dz. u. p. Nr. 88 wyrażono, że dawanie podwód polega na zasadzie, iż wszyscy obywatele kraju równe mają obowiązki do ponoszenia ciężarów publicznych, tymczasem dalej postanowiono, że obowiązek dostarczania podwód dotyka tylko posiadaczy zaprzęgów a więc tylko pewna kategorya obywateli, a nie wszystkich, obiążanie nie zgadza się zatem z zasadą równego rozkładu prestacyi publicznych na ogół.

3. Obowiązująca obecnie stopa wynagrodzenia za dostarczone podwody jest tak niską i nieodpowiednią w szczególności tutejszo krajowym stosunkom ekonomicznym (stracie czasu, cenom zboża i paszy, zużyciu zaprzęgu i t. p.), że wynagrodzenie dotychczasowe obowiązanych do dostarczenia podwód w wysokim stopniu krzywdzi co więcej nie może być ściśle nawet uważane za wynagrodzenie ale jest raczej nałożeniem ciężaru bardzo dotkliwego na posiadaczy zaprzęgów.

Dlatego też wspomniane wyżej przepisy o podwodach od wielu lat bo od roku 1874 począwszy były i są dotąd przedmiotem licznych utyskiwań i skarg jak to Św. c. k. Prezydyum wiadomo z wielokrotnych uchwał Wys. Sejmu i pism Wydziału krajowego domagających się zmiany rzeczonych przepisów.

Żaliły się na ten stan rzeczy w naszym kraju nietylko liczne reprezentacye powiatowe i gminne, ale skargi w tym kierunku wnoszone były w ostatnich czasach, bądźto na wiecach ludowych, bądź to na zgromadzeniach wyborców poselskich i na innych t. p. zebraniach publicznych a wreszcie zmiany przepisów o podwodach z oznaczonego wyżej powodu domagała się Reprezentacya naszego kraju w Izbie poselskiej Rady państwa, wzywając przy rozprawach budżetowych w dniu 27. czerwca, 17. listopada 1891 c. k. Rząd, ażeby jak najspieszniej przedłożył do konstytucyjnego traktowania projekt ustawy regulującej ostatecznie sprawę podwód. Głosy te wołające od dawna o zmianę obowiązujących obecnie przepisów o podwodach odniosły ten tylko częściowy a nieznaczny skutek, że c. k. Rząd rozporządzeniem minist. z dnia 10. listopada 1891 Dz. u. p. Nr. 173 podniósł tymczasowo w drodze administracyjnej począwszy od r. 1892 wynagrodzenie od konia i kilometra z $2^1/_2$ na 3 ct. zresztą co do meretvrocznego załatwienia spraw oświadczył c, k. Rząd:

W roku 1874, że niebawem nastąpi uregulowanie sprawy podwodowej w ogóle w r. 1875 że rządowy projekt ustawy o podwodach będzie wzięty pod obrady Rady Państwa zaraz po traktowaniu konstytucyjnem ustawy o kwaterunkach wojskowych, którą Rząd zaproponuje Radzie Państwa w czasie najbliższym;

w r. 1876, że projekt rządowy ustawy o podwodach ma się opierać na zasadach odpowiednich zasadom ustawy o kwaterunkach wojskowych i uregulowanie sprawy podwodowej nie może nastąpić przed załatwieniem konstytucyjnem ustawy kwaterunkowej;

w r. 1878, że c. k. Ministerstwo obrony krajowej już dawno dąży do rychłego uregulowania sprawy podwodowej w drodze ustawodawczej; wniesienie jednakże odnośnego projektu wymaga poprzedniego porozumienia się;

w r. 1887, że wniesienie projektu ustawy w tej mierze zawisło od porozumienia się z król. węg. Rządem a ponieważ porozumienie to dotąd nie zostało osiągnięte, przeto c. k. Ministerstwo obrony krajowej nie może jeszcze oznaczyć, kiedy pomieniony projekt ustawy wniesiony zostanie, wreszcie

w r. 1891, że sprawa ustawowego uregulowania podwód jest w toku. Tak więc obietnice c. k. Rządu co do ustawodawczego uregulowania sprawy podwód czynione wielokrotnie od lat dawnych dotąd nie spełniły się mimo, że sprawa ta, wobec powtarzających się ustawicznie zażaleń na braki obowiązujących obecnie jasnych przepisów o podwodach, wymaga spiesznego załatwienia. To też Wydział krajowy udzielając w załączeniu Świetnemu c. k. Prezydyum wniesioną do Wysokiego Sejmu w ubiegłej sesyi petycyę c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego we Lwowie o ustawodawcze uregulowanie obowiązku dostarczania podwód, powołując się ponownie na odezwy swoje z dnia 29. kwietnia 1874 l. 20.973 z dnia 3. listopada 1874 Lw. 19.649 z dnia 6. czerwca 1876 Lw. 11.045 z dnia 16. kwietnia 1878, LW. 4660 z dnia 29. grudnia 1886 LW. 74 876 z dnia 14. listopada 1888 LW. 49.000 wreszcie z dnia 28. marca 1896 LW. 16.067, ma zaszczyt upraszać Świetne c. k. Prezydyum ażeby raczyło przypomnieć ponownie Wys. c. k. Rządowi konieczną i rychłą potrzebę uregulowania sprawy podwodowej w tym mianowicie kierunku:

1) ażeby dotychczasowe luźne przepisy o podwodach, jeszcze z wieku przeszłego pochodzące ujęte zostały w nową jednolitą ustawę, w drodze konstytucyjnej uchwalić się mającą, by nowe postanowienia ustawy tej odpowiadały stosunkom nowoczesnym, tak publiczno-prawnym jak i ekonomicznym;

2) ażeby nowe przepisy postanawiały wyraźnie i niewątpliwie, kto kiedy i jaką podwodę ma dostarczać, tudzież normowały ściśle wykonywanie ustawy i kontrolę takowego w ogólności, ażeby nowa ustawa przestrzegała niewątpliwie zasady, że obowiązek dostarczania podwód na cele służby publicznej ma równomiernie dotykać wszystkich obywateli a nie obarczała bezwzględnie ludu rolniczego w naszym kraju ubogiego który zwykle nie posiada więcej zaprzęgu nad ilość konieczną do uprawy roli lub do zarobku z którego żyje;

3) ażeby obowiązek dostarczania podwód nie dotykał rolników o ile możności w czasie niecierpiących zwłoki robót w polu, jak około uprawy roli i w czasie zwózki siana lub płodów rolniczych wreszcie;

4) ażeby z uwagi na niepomyślny stan ekonomiczny naszego kraju w porównaniu z innymi krajami Monarchii obowiązująca u nas obecnie stopa wynagrodzenia za dostarczane podwody została znacznie podwyższoną, odpowiednio do cen zboża i paszy, straty czasu i wydatniejszego innego zarobku zużycia zaprzęgu, zwłaszcza, że tylko mieszkańcy pewnych i tych samych okolic w których manewry wojskowe zwykle się odbywają ten ciężar co roku ponoszą, a mieszkańcy innych okolic tego ciężaru prawie nie znają.

Z uwagi, że jednak z przyczyn dla którego c. k. Rząd sprawy podwodowej do roku 1878 uregulować nie mógł już nie istnieje, gdyż ustawa o kwaterunku wojskowym wydaną została jeszcze w roku 1879 i gdy drugi warunek t.j. porozumienie się z król. węg. Rządem może być właśnie teraz spełnionym kiedy odbywają się rokowania o odnowienie ugody, i traktatu cłowo handlowego z Węgrami, sądzi Wydział krajowy, że przypomnienie niniejszej sprawy Wys. c. k. Rządowi jest na czasie i rychłe ustawodawcze uregulowanie takowej nie powinno natrafiać więcej ze strony c. k. Rządu na przeszkody.

Wydział krajowy wyraża zatem nadzieję, że Świetne c. k. Prezydyum w uwzględnieniu przedstawionego wyżej stanu rzeczy, oświadczy się ze swej strony najgoręcej za bezwłocznem ustawodawczem uregulowaniem sprawy podwodowej w kierunku wskazanym a o decyzyi c. k. Rządu w tej sprawie nieomieszka zawiadomić Wydziału krajowego celem zdania sprawy Wysokiemu Sejmowi.

D. j. w.

Alegat 2. do sprawozdania z czynności Departamentu VI.

Odpis

pisma Wydziału krajowego z 9. marca 1897 l. 14.557 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.

Na posiedzeniu z dnia 31. stycznia 1896 powziął był Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w czasie jak najbliższym wniósł w Radzie państwa ustawę zmieniającą postanowienia §. 21. rozp. Ministerstwa spraw wewnętrznych i skarbu z dnia 3. lipca 1854 Nr. 169 Dz. p. p. i §. 2. rozporządzenia tychże Ministerstw z dnia 28. września 1858 Nr. 166 Dz. p. p. w ten sposób, iż znosi się opłaty za doręczanie pism sądowych w kwocie $17^1/_2$ ct. dotychczas pobierane i, że doręczenia te w sprawach cywilnych uskuteczniane być mają bezpłatnie".

Ponieważ Wydziałowi krajowemu nie jest dotąd wiadomą decyzya c. k. Rządu na powyższą uchwałę sejmową, a sprawa tą uchwałą sejmową poruszona wymaga stanowczego załatwienia, gdy się zważy;

1) że dotychczasowa opłata od doręczania pism sądowych jest dla ludności wiejskiej nader uciążliwą, rzec można wstrętną, ile, że, ludność ta nie posiadając gotówki częstokroć z tego powodu obdłuża się, dobytek swój za bezcen sprzedaje lub zastawia, częstokroć umyślnie celem uiszczenia tej opłaty kilku milową podróż do Sądu odbywać musi;

2) że c. k. Rząd czerpiąc znaczne dochody z wymiaru sprawiedliwości w stemplach i taksach wydatek za doręczanie pism sądowych po wsiach sam ponieść jest w stanie, tak jak ponosi takowy w miastach;

3) że doręczanie pism przez posłańców sądowych, tak jak ono obecnie praktykuje się jest przepisowi §. 88. ustawy z dnia 1. sierpnia 1895 Nr. 113 Dz. p. p. o nowej procedurze cywilnej przeciwnem, przepis ten bowiem wyraźnie wskazuje, że pisma sądowe z reguły doręczane być mają przez pocztę, wyjątek zaś stanowić mają doręczania przez woźnych sądowych albo za pośrednictwem naczelników gmin;

4) że doręczanie pism sądowych w wielu wypadkach bardzo jest wadliwe, że doręczają się pisma do ro rąk jednej osoby dla kilku osób w gminie, a częstokroć nie w gminie lecz w mieście na jarmarku lub przy jakiejbądź sposobności a interesowani mimo to całkowitą opłatę uiszczać muszą;

5) że Wysoki Sejm już po dwakroć przedtem t. j. w uchwałach swych z dnia 26. listopada 1889 i 5. kwietnia 1892 dał, wyraz swej opinii w tym kierunku, iżby opłaty te zostały zniesione, a przynajmniej znacznie obniżone; zaś c. k. Rząd już w r. 1891 jak odezwa Świetnego c. k. Prezydyum z d. 22. stycznia 1891 L. 263/pr. oznajmił, że na razie jeszcze tego uczynić nie może;

6) zważywszy w końcu, że właśnie w obec prac c. k. Rządu nad ustawą o wewnętrznem urządzeniu Sądów i w obec wydać się mających wedle §. 88. powołanej wyżej ustawy z 1. sierpnia 1895 Nr. 113 Dz. u. p. osobnych rozporządzeń do tej ustawy tyczących się doręczania pism sądowych, nadarza się sposobność uregulowania tej kwestyi stosownie do potrzeb ludności i objawionego życzenia Wysokiego Sejmu; przeto Wydział krajowy ma zaszyt upraszać Świetne c. k. Prezydyum, ażeby raczyło przypomnieć Wys. c. k. Rządowi rychłe załatwienie niniejszej sprawy udzielając jej równocześnie ze Swej strony życzliwego poparcia w kierunku wskazanym uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 31. stycznia 1896 na wstępie powołaną.

O wyniku sprawy względnie o postanowieniu Wys. c. k. Rządu prosimy zawiadomić Wydział krajowy dla zdania także sprawy Wysokiemu Sejmowi.

D. j. w.

Alegat 3. do sprawozdania z czynności Departamentu VI. Wydziału krajowego.

L. 5209.

O d p i s.

Zwracając załączniki sprawozdania z dnia 5. stycznia 1897 l. 4088/pr. i z dnia 25. marca 1897 l. 1062/pr., mianowicie arkusze zgłoszeń gminy Dembno, w okręgu c. k. Sądu powiatowego w Leżajsku położonej, Nr. 108, 109, 192, 193 i 194 z r. 1895 wraz z szkicami do tych arkuszy dołączonymi relacyą c. k. Sądu powiatowego w Leżajsku z dnia 19. grudnia 1896 l. 11836 i uwagę hipoteczną do l. 3914/96/pr. pod °/., w których to sprawozdaniach c. k. Prezydyum na petycyę gminy Dembno do Wys. galicyjskiego Sejmu krajowego w dniu 24. stycznia 1895 do l. 959 wniesioną i c. k. Sądowi krajowemu wyższemu w Krakowie w drodze właściwej do załatwienia odstąpioną, o przeistoczenie księgi gruntowej dla tejże gminy, oświadczyło się,

c. k. Sąd krajowy wyższy w Krakowie, po zbadaniu sprawy, oznajmia c. k. Prezydyum, że nie znajduje przyczyny, aby istniejącą przy c. k. Sądzie powiatowym w Leżajsku księgę gruntową dla gminy katastralnej Dembno uznać jako nieprzydatną do użytku i takową całkowicie przeistoczyć, czyli nową księgę gruntową według §. 22. ustawy z dnia 20. marca 1874 Nr. 29 Dz. u. kr. dla tejże gminy założyć, a natomiast wzywa c. k. Prezydyum o polecenie c. k. Sądowi powiatowemu w Leżajsku, by na podstawie przeprowadzonej przez starszego geometrę Zaklińskiego w r. 1895 i 1896 reambulacyi w gminie katastralnej Dembno w okręgu wymienionego Sądu powiatowego położonej i wygotowanych arkuszy zgłoszeń, niemniej na podstawie szkiców objaśniających, do tych arkuszy dołączonych, przeprowadził według ustawy z dnia 23. maja 1883 Nr. 82 i 83 Dz. p. p. i odnośnych rozporządzeń Wys. c. k. Ministerstwa sprawiedliwości jak najdokładniejsze dochodzenia i istniejącą księgę gruntową, o ile takowa jest niezgodną z rzeczywistym stanem posiadania, sprostował i do zgodności z katastrem doprowadził; co się zaś tyczy mapy hipotecznej, jeżeli takowa jest rzeczywiście do użytku nieprzydatną czy to z powodu niedokładności, istniejących już od pierwotnego założenia księgi, czy też z powodu zużycia, postarał się o sprawienie nowej mapy hipotecznej, bądź całej, bądź też tylko tych sekcyi, które uległy zniszczeniu, lub na których powstały tak znaczne zmiany w ukształceniu parcel, że ich wkreślenie do mapy bez utrudnienia przeglądu nie będzie mogło być uskutecznione, — w którym to względzie należy się odnieść do Wysokiego Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego w celu otrzymania na sprawienie tej mapy potrzebnego funduszu, — a to z powodów następujących.

Wskutek powołanej wyżej petycyi gminy Dembno do Wys. galicyjskiego Sejmu krajowego wniesionej i c. k. Sądowi krajowemu wyższemu odstąpionej, o zarządzenie sprostowania katastru i księgi gruntowej dla tejże gminy, c. k. Sąd krajowy wyższy odniósł się w dniu 22. maja 1895 do l. 7898 do c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie o wyjaśnienie co do stanu reambulacyi w rzeczonej gminie i ostatecznie, odezwą z dnia 14. września 1896 l. 83539, otrzymał wiadomość, że w ciągu r. 1895 starszy geometra Zakliński z polecenia c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu przeprowadził dokładną reambulacyę w wspomnianej gminie, dokonał zdjęć stolikowych całego pasu granicznego nad rzekami Sanem i Wisłokiem, oraz rozmierzenia parcel skutkiem zmiany koryta tych rzek zmienionych, i na podstawie wyniku dochodzeń w r. 1895 przeprowadzonych założył na sprawdzone przez niego zmiany gruntowe 191 arkuszy zgłoszeń zawierających razem 903 parcel podzielonych, lub co do konfiguracyi zmienionych, oraz sprostował operat katastralny pod względem posiadania co do 1.408 parcel.

Następnie w październiku 1896 miały być przez niego sprawdzone także jeszcze te zmiany, które w ciągu tegoż roku zaszły.

Nie da się zaprzeczyć, że liczba zmian, stwierdzonych przez reambulacyę i arkuszami zgłoszeń objętych, jest wogóle bardzo znaczna; gdy jednak cała gmina obejmuje według sprawozdania na wstępie powołanego z dnia 26. marca 1897 l. 1062/pr. 16.219 parcel budowlanych i gruntowych, przeto zmiany powyższe nie dotyczą ani jednej siódmej części ogólnej liczby wszystkich parcel gminę Dembno składających,

wobec czego istniejąca księga gruntowa dla tejże gminy, jako do użytku nieprzydatna niedająca sie sprostować nie może być uważana.

Oprócz tego dokładniejsze wglądnięcie w arkusze zgłoszeń, które c. k. Sądowi krajowemu wyższemu przez c. k Sąd powiatowy w Leżajsku sprawozdaniem z dnia 19. grudnia 1896 l. 11836 na okaz jako nader trudne do przeprowadzenia, przedłożone zostały, a w szczególności w arkusze Nr. 108, 192, 193 i 194 i porównanie ich z szkicami do tych arkuszy dołączonemi, przekonuje, że przeważna liczba parcel objętych temi arkuszami, uległa zmianie przez zmianę łożyska rzek Wisłoka i Sanu, a zmiany polegają na tem, że pewna ilość parcel zupełnie zniknęła, inne parcele doznały zmiany w konfiguracyi, inne zmieniły powierzchownię, a inne znowu przez odsypiska nowo powstały.

Przeprowadzenie tego rodzaju zmian w istniejącej księdze gruntowej, jeżeli dochodzenia będą w odpowiedni system ujęte i będą za porządkiem przeprowadzone, ze względu, że są załączone dokładne szkice objaśniające i że w arkuszach jest wyrażona powierzchnia każdej parceli dawniejszej i nowej, co ułatwia rozpoznanie tożsamości i daje dokładny przegląd zmian, nie przedstawia znowu tak nadzwyczajnych trudności, aby nie mogły być pokonane.

Rozważyć wreszcie należy, że istniejąca księga gruntowa dla gminy Dembno składa się według powołanego na wstępie sprawozdania Prezydyum Sądu obwodowego z dnia 26. marca 1897 l. 1062/pr. z 1273 wykazów hipotecznych. Co do tych wszystkich wykazów musiały być według §. 38 ustawy z dnia 20. marca 1874 Nr. 29 Dz. u. kr., w razie zupełnego przerobienia księgi, dochodzenia przeprowadzane i wpisy przepisywane, co byłoby połączone nietylko z wielkim nakładem kosztów, ale także z niepotrzebną stratą czasu dla Sądu i stron.

Te więc okoliczności skłoniły c. k. Sąd krajowy wyższy do powzięcia postanowienia, że istniejąca przy c. k. Sądzie powiatowym księga gruntowa dla gminy katastralnej Dembno, pomimo stwierdzonych bardzo wielu zmian, a może nawet pomyłek, już od założenia księgi istniejących, nie ma być przeistoczona, czyli na nowo założona, ale na podstawie arkuszy zgłoszeń i przeprowadzić się mających na te arkusze dochodzeń poprawiona.

Cel ten będzie niewątpliwie osiągnięty, jeżeli dochodzenia będą szybko i z największą dokładnością przeprowadzone, nad czem c. k. Prezydyum czuwać i o wyniku c. k. Sądowi krajowemu wyższemu po upływie trzech miesięcy sprawozdanie złożyć zechce.

O tem postanowieniu ma być także gmina Dembno w odpowiedzi na jej petycyę, do Wys. galicyjskiego Sejmu krajowego wniesioną, a wyżej przytoczoną, zawiadomiona.

W końcu zauważa się, że według arkuszy zgłoszeń Nr. 108 i 194 zachodzą również zmiany co do majętności tabularnej Dembno, do ordynacyi łańcuckiej należącej. Załączona do przedłożonych aktów uwaga tamtejszego urzędu hipotecznego, jakoby stan hipoteczny majętności Dembno był zgodnym ze stanem katastralnym, a względnie faktycznym, jest zatem mylną, a zmiany powyższe powinny być osobno wykazane i c. k. Sądowi obwodowemu w Rzeszowie, jako właściwsj instancyi realnej, do załatwienia przesłane, zarządzić należy.

Z Rady c. k. Sądu krajowego wyższego.

Kraków dnia 1. czerwca 1897.

Alegat 4. do sprawozdania z czynności Departamentu VI. Wydziału krajowego.

Odpis

odezwy c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie z d. 16. września 1897 l. 71630 do Świetnego Wydziału Rady powiatowej w Stryju.

Na szanowną odezwę z dnia 16. lipca 1897 l. 1665 w sprawie odpisania podatku gruntowego za rok 1897 z tytułu uszkodzenia plonów, spowodowanego wypadkami elementarnemi, oznajmia się Świetnemu Wydziałowi przedewszystkiem, iż w myśl ustawy z dnia 12. lipca 1896 Dz. p. p. Nr. 118 nie jest dopuszczalne likwidowanie szkód, które ani w Starostwie, ani w Urzędzie podatkowym nie zostały zgłoszone.

Z tego też powodu nie mogła krajowa Dyrekcya skarbu polecić Starostwu stryjskiemu zbadanie szkód w plonach w tych gminach, z ktorych nie weszły doniesienia o szkodzie.

Zbadanie szkody w tych gminach, które tę szkodę zgłosiły, zarządziło Starostwo stryjskie we własnym zakresie, a gdy Starostwo dotyczących operatów jeszcze nie przedłożyło, wzywa krajowa Dyrekcya skarbu równocześnie Starostwo do przedłożenia w najkrótszym czasie operatów likwidacyjnych, poczem jak najrychlej zarządzi się odpisanie podatku gruntowego za rok bieżący według wyników dochodzeń przeprowadzonych przez delegatów Starostwa.

O ile w powołanej szacownej odezwie rozchodzi się o ulgi egzekucyjne nadmienia się, iż już tutejszym okólnikiem z dnia 11. lipca 1897 l. 61272 intymowano wszystkim Starostwom i Urzędom podatkowym przyzwolone reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 17. czerwca 1897 l. 22650 daleko sięgające ulgi dla mniejszych kontrybuentów.

Ścisłe zastosowanie się do postanowień powołanego okólnika przypomina się równocześnie Starostwu stryjskiemu z tem dalszem poleceniem, aby zarządziło wyłączenie z pod egzekucyi tych kwot, które z powodu klęsk elementarnych mają być odpisane i aby prośby kontrybuentów o zwłokę lub raty do spłacenia zaległości podatkowych przedkładało bezzwłocznie do tutejszej decyzyi.

Alegat 5. do sprawozdania z czynności Departamentu VI. Wydziału krajowego.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z 13. marca 1897 l. 14489 do Swietnego c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.

Zaprowadzone ustawą z dnia 9. lutego 1850 Dz. u. p. Nr. 50 należytości prawne z pośród różnorodnych podatków i danin w naszem państwie istniejących zaliczają się do owych, które wywołują we wszystkich krajach koronnych i wszystkich bez wyjątku warstwach społecznych najliczniejsze może skargi i zażalenia. Opodatkowani wszelkich klas wnoszą od dawna prawie corocznie do ciał reprezentacyjnych petycye o rewizyę i reformę ustaw należytościowych; jednakże zmiany tej do dziś dnia doczekać się nie można. Zaprowadzone ustawą z dnia 9. lutego 1850 Dz. u. p. Nr. 50 należytości dotykają srodze nietylko ubogich opodatkowanych lecz także i zamożnych, a to dlatego, ponieważ postanowienia tej ustawy są niejasne i nieułożone systematycznie, prócz tego zaś skutkiem licznych dodatkowych ustaw i rozporządzeń tak

zawiłe, że strony opodatkowane po większej części są w niepewności, której należytości z pomiędzy różnorodnych podlegają, lub w jakiej wysokości takowa od nich może być żądana. Wiadomo także powszechnie, że nietylko strony, ale i ich prawni zastępcy. a nawet często i organa wymierzające należytość same pozostają w wątpliwości, który z istniejących przepisów prawnych, często ze sobą sprzecznych, w danym wypadku należy zastosować.

Powyższe braki i konieczność systematycznej reformy ustawodawstwa należytościowego uznał c. k. Rząd już dawno (w r. 1862 i 1875), ilekroć sprawa ta w Radzie państwa poruszoną została, zapewniał, że poczyniono już przygotowania celem gruntownej refnrmy nstawy z 9. lutego 1850, że jednak rychłemu przedłożeniu odnośnego projektu nstawy stoi na przeszkodzie związek tegoż z procednrą cywilną, która również ma być zmienioną. Wobec takiego stanu rzeczy starał się Wysoki Sejm reformę ustawy o należytościach prawnych częściej poruszać, dając wyraz tej potrzebie w uchwałach swoich z dnia 22. grudnia 1873, 21. stycznia 1875, 19. kwietnia 1876, 12. października 1878, 30. października 1883, 30. grndnia 1885, 14. stycznia 1888, 14. listopada 1889, wreszcie w uchwałach z 16. maja 1893, 10. lutego 1894, 28. stycznia 1895, 1. lutego 1895 i 1. lntego 1896 i wzywając c. k. Rząd: 1) ażeby w jak najkrótszym czasie przedłożył do konstytucyjnego traktowania projekt ustawy o należytościach prawnych jednolity, jasny, zroznmiały, systematycznie opracowany, uchylający wszystkie obowiązujące obecnie ustawy i rozporządzenia o stemplach i należytościach prawnych, uwzględniający przytem potrzebę ulżenia ludności; 2) by przy ułożenin nowej ustawy w powyższym przedmiocie uwzględnił także zasadę, że spadki po ascendentach i descendentach na podstawie prawnego dziedziczenia lub ostatniej woli rozporządzenia odziedziczone. których czysta wartość 500 złr. nie przenosi, mają być wolne w zupełności od opłaty skarbowej; 3) gdyby projekt obejmujący całość nowej ustawy o należytościach prawnych nie mógł być w najkrótszym czasie przedłożonym, ażeby przedłożył co rychlej do konstytucyjnego traktowania nowelę zmieniającą ustawę z dnia 31. marca 1890 Dz. u. p. Nr. 53 w kierunku wyżej pod 2) wskazanym; 4) aby bądź w projekcie ogólnej ustawy o należytościach prawnych, bądź też w razie, gdyby reforma ogólna w najbliższym czasie nie mogła przyjść do skutku, w osobnej noweli rozszerzającej postanowienia ustawy z 31. marca 1890 Dz. u. p. Nr. 53 przyznał dalsze ulgi w należytościach od przeniesienia własności realności włościańskich i małomiejskich i to nietylko w wypadkach nabycia przez śmierć, lecz także i przy czynnościach prawnych między żyjącymi, o ile pozbywający i nabywca podpadają pod pojęcie określone w §. 1. przytoczonej noweli. Wieloletnie te usiłowania Wysokiego Sejmu pozostały bez skutku, c. k. Rząd zwlekał reformę ustawy o należytościach prawnych, podając jako dalsze powody tej zwłoki, że położenie finansowe Państwa nie pozwala na żadne, nawet najmniejsze obniżenie należytości, ażeby nie zachwiać niedawno co ustalonej równowagi w budżecie państwowym, jakoteż że przed ukończeniem rozpraw o reformie procesu cywilnego wielka część nowej ustawy należytościowej musiałaby mieć cechę prowizoryczną.

Tymczasem zażalenia ludności opodatkowanej na ciężar obarczający z mocy obowiązujących obecnie przepisów o należytościach prawnych dotąd nie ustają. Skargi te ciągle powtarzają się, a odnoszą się także do nieprawidłowego sposobu wykonywania rzeczonych przepisów. Mianowicie w tym ostatnim kierunku zwracano tak w Izbie poselskiej Rady państwa, jak i Sejmach uwagę c. k. Rządu na rozliczne wypadki wymiarów należytości, z których okazało się, że organa wymiarowe nie liczą się wcale z interesem partyj płacących nawet wtedy, gdy to wskazują wyraźnie przepisy prawne. W takich wypadkach zarządzano wprawdzie, lub przyrzekano sprostowanie nienależytego wymiarn, w ogólności zaś wskazywano na to, że we wszystkich działach administracyi zdarzają się orzeczenia w ustawie nieuzasadnione i że partyom natomiast przysłuża droga rekursów.

Należy tu jednak podnieść, że wobec zamętu panującego w obowiązujących obecnie ustawach należytościowych nie są strony w możności swoich spraw osobiście zastępować, że zatem koszta połączone z odwołaniem się często nie pozostają w żadnym stosnnku do spodziewanego obniżenia należytości, że dalej załatwienie rekursów w sprawach należytościowych, jak nas własne doświadczenie poucza, następuje zwykle dopiero po kilku latach po ich wniesieniu i że nakonie w najlepszym razie, t. j. gdy rekurs został uwzględniony, należytość w drodze przymusowej została jnż dawno zapłaconą, gdyż wedle §. 78 nstawy należytościowej obecnie obowiązującej egzekucyi nie wstrzymuje żadne odwołanie (rekurs).

A na jakie trudności ze stratą czasu i kosztami nieraz połączone w wielu wypadkach natrafia domaganie się, w ustawie uzasadnione, zwrotu nienależnie uiszczonych należytości, o tem powszechnie wiadomo. Z tych też powodów klasa ludności mniej oświeconej i z ustawami nieobeznanej, w szczególności nasz lud wiejski, jak wiadomo, w sprawach należytościowych nader rzadko używa drogi rekursu, wielka część nakazów płatniczych w ustawie nieuzasadnionych pozostaje niezaczepioną, a należytość taka niesłusznie zapłaconą, lub w drodze egzekucyjnej bywa ściąganą.

Z przedstawionego wyżej stanu rzeczy wynika, że ustawa o stemplach i należytościach prawnych z 9. lutego 1850 wraz z wydanemi do niej dodatkowemi, nader licznemi ustawami i rozporządzeniami nie odpowiada zmienionym stosunkom, zawiera skomplikowane postanowienia i jest niejasną i niezrozumiałą i nietylko dla ludności, lecz także dla osób fachowo wykształconych, a często dla samych c. k. Władz skarbowych wykonawczych.

Z tego względu ustawa ta stanowi obfite źródło niesłusznych, często zbyt uciążliwych wymiarów należytości, licznych przepisów dodatkowych, dowolnych, często ze sobą sprzecznych interpretacyi i niezliczonych sporów, pociągających za sobą stratę czasu, koszta, nawet pokrzywdzenia stron płacących.

Dlatego też zapobieżenie tym wszystkim niewłaściwym i szkodliwym następstwom obowiązującej obecnie ustawy należytościowej nie pozostaje inna droga, jak tylko najrychlejsze wydanie nowej, odpowiedniej a jednolitej ustawy o stemplach i należytościach prawnych przy równoczesnem zniesieniu wszelkich dodatkowych ustaw i rozporządzeń z dotychczasową ustawą należytościową z r. 1850 w związku będących.

A ponieważ główna przeszkoda, na którą c. k. Rząd powoływał się, a dla której reforma ustawy o należytościach prawnych dotąd nastąpić nie mogła, już ustąpiła, gdyż nowa procedura cywilna, z którą w związku reforma pozostaje, już została wydaną i ogłoszoną i od 1. stycznia 1898 zacznie obowiązywać; gdy dalej głosy domagające się wspomnianej reformy rok rocznie w kraju podnoszą się, czego dowodem załączona petycya Rady powiatowej kamioneckiej o wyjednanie, ażeby wymiar należytości od przeniesienia własności nieruchomej dokonywano dopiero po sądowem sprawdzeniu transakcyi i dokonanym wpisie takowej w księdze gruntowej, przeto Wydział krajowy, powołując się na memoryał swój z dnia 2. maja 1894 LW. 56800/93, wystosowany za pośrednictwem Świetnego c. k. Prezydyum Namiestnictwa do JE. p. Ministra skarbu w sprawie sytuacyi ekonomicznej kraju naszego, zagrożonej w wysokim stopniu przeciążeniem podatkowem i wykazujący zarazem naglącą potrzebę reformy ustaw należytościowych, ma zaszczyt upraszać ponownie Świetne c. k. Prezydyum, ażeby ze swej strony raczyło przypomnieć i poprzeć u Wysokiego c. k. Rządu sprawę rychłego wydania w drodze konstytucyjnej nowych przepisów o należytościach prawnych i o ich wykonaniu zgodnych z życzeniami i wskazówkami wyrażonemi tylokrotnie przez Wysoki Sejm w uchwałach wyżej powołanych, oraz zechciało przytem uwzględnić wedle możności załączoną ze wszech miar uzasadnioną petycyę Rady powiatowej kamioneckiej.

O ostatecznej decyzyi Wys. c. k. Rządu prosimy Świetne c. k. Prezydyum zawiadomić Wydział krajowy celem zdania w swoim czasie sprawy Wys. Sejmowi.

D. j. w.

Alegat 6. do sprawozdania z czynności Departamentu VI.

Sprawozdanie urzędowe

z podróży delegatów Wydziału krajowego do Brazylii.

Nie jest moim celem rozwodzić się tutaj o przyczynach ekonomicznych i politycznych massowej emigracyi włościańskiej, jaka się objawiła od lat paru w Galicyi wschodniej, ani podawać uniwersalnych środków zaradczych przeciwko złemu. Sprawa to zbyt zawiła, choroba społeczna, wymagająca tak radykalnej kuracyi, iż należy przed forum naszej reprezentacyi sejmowej i parlamentarnej Zadanie moje jest o wiele skromniejsze pragnąłbym, aby w dziełku niniejszem kandydaci do wychodźtwa znaleźli życzliwą radę i ostrzeżenie przed zbyt wygórowanemi nadziejami na szczęście zamorskie, które nigdzie na świecie samo do człowieka nie przychodzi gotowe, a na obczyźnie zazwyczaj z większym trudem, aniżeli w kraju własnym się zdobywa. Pragnę, aby ci, których nie wygania z ojczystej zagrody rzeczywista nędza i brak zarobku, pod wpływem niesumiennej agitacyi i niemożliwych do spełnienia obietnic agentów emigracyjnych nie pozbywali się lekkomyślnie gruntów swoich za bezcen, po to, aby za morzem, jeżeli nie nędzę, to co najmniej gorzkie rozczarowanie spotkać; pragnę również, aby ci, których rzeczywista nędza i brak zarobku z rodzinnego zagonu wygania w książeczce tej znaleźli rzetelny poradnik, czego się wystrzegać mają, jakim obietnicom kłamliwym nie wierzyć, gdzie szukać obrony od krzywd i wyzysku po drodze, gdzie znajdą najkorzystniejsze warunki do pracy, rodaków do rady i pomocy chętnych.

W krajach, obdarzonych szybkim przyrostem ludności, a ekonomicznie słabych, a do takich Galicya niezaprzeczenie należy, emigracya staje się objawem normalnym i stałym jako odpływ nadmiaru ludności, nie znajdującej dostatecznego zarobku w domu. Umiejętne wyzyskanie tego prądu wychodźczego, kierującego się z żywiołową siłą w różne strony świata, może i powinno przynieść ze sobą poprawę ekonomicznych stosunków krajowych a przez otwarcie nowych rynków zbytu podnieść, a nawet stworzyć nowe gałęzie przemysłu i handlu krajowego.

Za przykład nie chcę brać w tej mierze potężnych mocarstw kolonialnych, posiadających na swoje usługi pomoc rządową, lecz przytoczę chociażby taką ubożuchną Norwegyę lub Finlandyę, które posiadają nadzwyczaj liczną w stosunku do swojej ludności emigracyę obok wysokiej oświaty ludowej, i potrafiły znaleść rynki zbytu dla nielicznych i bardzo pierwotnych wytworów swego przemysłu, jak deski sosnowe, zapałki i piwo we wszystkich krajach Ameryki południowej, Jeszcze bliższy nam przykład przedstawia Królestwo Polskie, gdzie nadzwyczaj szybki wzrost przemysłu i handlu po ostatniem powstaniu jest bezpośrednim wynikiem silniej emigracyi młodzieży rzemieślniczej i kupieckiej w głąb Rossyi i Azyi środkowej.

Emigracya taka, normalna, świadoma swego celu, nie stanowi klęski narodowej, nie zwraca niczyjej uwagi (n. p. emigracya zarobkowa mazurów galicyjskich do Ameryki północnej lub wędrówki „obieżyzasów“ w Niemczech), a jako odpływ nadmiaru sił roboczych, nie znajdujących zatrudnienia w kraju. może być nawet uważaną za objaw żywotności i zdrowia narodu, to też w krajach takich, jak Anglja i Włochy, gdzie roczne wychodźtwo na setki tysięcy się liczy, objaw ten nikogo nie trwoży, a rządy, przez dobrze zorganizowaną służbę konsularną dbają jedynie o to, ażeby rozproszeni po świecie jego obywatele nie tracili łączności z krajem, ani przynależności państwowej. Dla przykładu wspomnę n. p.. iż Włochy corocznie znaczny kontyngent rekrutów otrzymują z Argentyny i Brazylii, gdzie się młodzież w wieku popisowym dobrowolnie zgłasza w konsulatach do asenterunku, bojąc się utracić przynależność państwową prawo powrotu do kraju i niezmiernie ważną w krajach klasycznych anarchii i bezprawia, jakiemi są wszystkie państwa południowo-amerykańskie, opiekę konsulatu.

Dwie massowe emigracye nasze: z Królestwa Polskiego i Litwy w roku 1891 i z Galicyi w r. 1895, nie były atoli normalnemi, przekroczyły o wiele roczną cyfrę, zwykłej emigracyi zarobkowej. i porywając ze sobą elementy, bynajmniej do wychodźtwa się nie kwalifikujące, zaliczonemi być powinny do kategoryi chorobliwych objawów społecznych, czyli „emigracyjnych gorączek“.

Aby zrozumieć możliwość ruchów podobnych, należy sobie uprzytomnić iż przy emigracyi, tak samo, jak w handlu, istnieją: podaż i popyt towaru, którym są w tym razie ręce robocze. Jedne kraje, a my jesteśmy w ich liczbie, posiadają nadmiar rąk roboczych, lub co na jedno wychodzi, elementa niezadowolone ze swego położenia ekonomicznego lub politycznego i tem samem skłonne do opuszczenia swej ojczyzny przy zdarzonej sposobności; inne mało zaludnione, potrzebują za jaką bądź cenę do eksploatacyi bogactw naturalnych swego kraju, rąk roboczych. Dawniej kupowano w tym celu czarnych niewolników lub łapano dzikich Indjan po lasach, dzisiaj po zniesieniu niewolnictwa sprowadza się ręce robocze pod bardziej cywilizowaną postacią zakontraktowanych robotników, „kulisów“ lub kolonistów.

Krajów takich jest wiele, a w każdym z nich od czasu do czasu przychodzą do władzy rządy, popierające sztucznemi środkami emigracyę sił roboczych: bądź to przez udzielanie bezpłatnych lub zniżonych przejazdów, bądź przez ułatwienia przy osiedleniu, bezpłatne rozdawnictwo gruntów lub wydawanie przywilejów prywatnym osobom i towarzystwom akcyjnym na kolonizacyę niezaludnionych obszarów. Krajami takimi są dzisiaj Brazylya i Kanada, wczoraj były Argentyna i Chile, jutro może nim być Meksyk lub Kongo,

System stosowany w tych razach bywa stale jednakowy, bez względu na to, czy emigrantów sprowadzają rządy mocarstw europejskich do zamorskich a niezdrowych swoich kolonij, czy efemeryczne rządy południowo-amerykańskich republik, zmieniające się co kilka miesięcy, czy też prywatne kompanie kolonizacyjne: drukują się w setkach tysięcy egzemplarzy mniej lub więcej ozdobne reklamy w rozmaitych językach, ustanawia się w krajach, posiadających elementa do emigracyi skłonne, agentów i podagentów, i ofiaruje emigrantowi w zamian za podpisanie mniej lub więcej korzystnego dla przedsiębiorcy kontraktu: przejazd bezpłatny lub obiecuje korzystny zarobek. Pomimo czujnej kontroli, jaką w krajach, gdzie agitacya emigracyjna jest dozwoloną, wykonywa nad agentami policya miejscowa, nieobchodzi się przy tej manipulacyi, zwłaszcza u podrzędnych podagentów bez wyzysku i oszustwa, które najczęściej uchodzi bezkarnie, ofiarę bowiem padają zazwyczaj cudzoziemcy, nie umiejący się rozmówić, ani wiedzący dokąd się udać po opiekę, działo się to zwłaszcza z galicyjskimi emigrantami w Udine i Genui, dopóki tow. św. Rafała machinacyj agentów włoskich nie wykryło, a c. k. Ministerstwo spraw zagranicznych, przez zamianowanie w Genui polaka wicekonsula nie usunęło trudności największej, niemożności porozumienia się emigrantów z c. k. konsulatem, w którym literalnie nikt ani słowa po polsku ani po rusku nie rozumiał.

W szczegółach, oczywiście, każde przedsiębiorstwo emigracyjne postępuje inaczej, zwłaszcza, iż obiecać a dotrzymać u rządów południowo-amerykańskich to są dwie rzeczy całkowicie różne, ogólny system atoli werbunku pozostaje zawsze bez zmiany.

W krajach, oswojonych z tego rodzaju reklamami, jak Francya, Szwajcarya, Anglja i Włochy, nie wywierają one innego skutku, jak tylko zwrócenie pewnej części normalnego prądu wychodźczego do nowej miejscowości, inaczej jednak u nas. Ciemny lud wierzy ślepo reklamie, którą mu żydek agent pokryjomu wciska, widząc w zamorskiej krainie wymarzony raj ziemski, ziemię obiecaną gdzie można wygodnie żyć bez pracy; ratunek natychmiastowy od wszystkich trapiących go dolegliwości.

Agenci emigracyjni zręcznie wyzyskują po części wrodzoną, po części sztucznie wytworzoną przez pewne sfery nieufność ludu do surdutowców, księży i urzędników, osłaniając się szatą tajemniczości i urokiem zakazanego owocu, jakkolwiek w państwie konstytucyjnem, jak Austrya, nikt obywatelowi, który uczynił zadość służbie wojskowej, nie może zabronić szukać zarobku, gdzie mu się tylko spodoba. Wyzyskują dalej agenci przywiązanie Rusinów do Dynastyi, prawiąc im najniedorzeczniejsze bajki, n. p.: iż Brazylya jest austryacką prowincyą, w której panuje ś. p. arcyks. Rudolf, dalej, iż emigracyę nakazał sam cesarz, aby Rusinów od ucisku polskich panów uwolnić, ale panowie i księża umyślnie rozkaz cesarski zataili aby taniego robotnika nie stracić it.p., a brednie takie słyszałem nieraz już po całorocznym pobycie w Brazylii emigrantów, którzy dotychczas uwierzyć nie chcą w niedorzeczność tych baśni. Rozdmuchano tę niechęć do panów i księży tak dalece, iż nawet tow. św. Rafała, które ekspedjowało emigrantów bezpłatnie w najdogodniejszy dla nich sposób, nie cieszyło się zaufaniem, jako instytucya „pańska“. Wystarczy powiedzieć, iż z liczby 30.000 emigrantów, jacy Galicyę w ciągu dwu lat ostatnich opuścili, zaledwie 2000 korzystało z opieki Towarzystwa św. Rafała, gdy reszta wyjechała przeróżnemi. tajnemi

i bardzo krzywemi drogami, umyślnie dlatego, by się do rad towarzystwa nie stosować, bo: „to pany wydumały“ to w tym ma bud szczoś je“.

Przypomnę w tem miejscu, jako ilustracyę tej nieufności, głośną w swoim czasie sprawę emigranta Romanyszyna z Niesłuchowa, który zaopatrzony na prośbę hr. Tadeusza Dzieduszyckiego przezemnie w najdokładniejszą instrukcyę i listy polecające, jakby naumyślnie wszystkie punkta instrukcyi wykonał naodwrót, straciwszy przeszło tysiąc zł. powrócił do Lwowa, odgrywał tu jakiś czas z wielkiem powodzeniem rolę nawróconego grzesznika i po paromiesięcznym pobycie w kraju, uciekł ponownie do Brazylji.

Tajemniczość, jaką się otaczają agenci i urok zakazanego owocu, za jaki włościanie emigracyę uważają, jest jeżeli nie jedynem, to bezwątpienia najsilniejszym bodźcem do gorączki emigracyjnej. Jeden z ludzi najlepiej obznajomionych z manipulacyą niemieckich agentów emigracyjnych c. k. konsul generalny w Hamburgu Stephani, jest tego zdania, iż gdyby bilety przejazdu do Ameryki sprzedawano, tak jak się to dzieje we Francyi, jawnie, w kassach kolejowych, emigracya spadłaby conajmniej o połowę a reformy podobnej najbardziej się obawiają kompanje okrętowe, przewożące wychodźców.

Co do mnie, nie sądzę również, aby jawność wpłynęła na powiększenie ruchu emigracyjnego. Tajenie dodatnich, a rzeczywiście stwierdzonych stron emigracyi osiąga tylko ten skutek iż podkopuje i tak już bardzo zachwiane zaufanie do rządu i inteligencyi, ogłoszenie zaś tych faktów dodatnich w świetle przeróżnych szczegółów ujemnych, o których rozumnie milczą reklamy agentów, będzie dostatecznym hamulcem, który ludzi rozsądnych od lekkomyślnego pozbywania się ojcowizny i opuszczenia kraju, gdzie mają spokojny kawałek chleba, powstrzyma. Natomiast ani szaleńców, ani biedaków, nie mających nic do stracenia i gotowych dla kawałka chleba iść na na kraj świata, nie powstrzymają ani najostrzejsze przepisy paszportowe, co widzieliśmy w Królestwie Polskiem w r. 1891, ani bagnety żandarmów.

W rzędzie krajów ściągających do siebie emigracyę europejską, Brazylya od lat kilkunastu zajmuje jedno z pierwszych miejsc, a cyfra rocznej emigracyi ze wszystkich krajów Europy wynosi przeciętnie w latach ostatnich około 100.000, wzrastając z każdym rokiem, przyczem jednak zauważyć należy, iż główną masą wychodźców stanowią włosi, przybywający za zarobkiem, i powracający po kilku latach do kraju.

Do roku 1873 roczna liczba emigrantów do Brazylyi nie dochodziła nigdy do 20.000, wrasta stale do r. 1887, gdy dosięga liczby 54.990, odtąd zaś podskakuje nagle: w roku 1888 przybyło ich 131.745 w r. 1891 po ogłoszeniu znanego dekretu rządu prowizorycznego 218.939.

Podług narodowości, przybywa rocznie (średnia z 10 lat):

Niemców 2.150
Francuzów 478
Austryaków (przed 1892) 819
Hiszpanów 5.175
Portugalczyków 20.997
Włochów 28.033

W ostatnich latach nastąpił zwrot w tym ruchu, mianowicie niepomierny napływ włochów w r. 1891 przybyło ich 116.561 w r. 1882 tylko 10.562, powolny lecz stały przyrost emigracyi niemieckiej i austro-węgierskiej, oraz pojawienie się na widowni emigracyi polskiej, która w przeciągu lat kilku opanowała prawie bezludny przedtem płaskowyż stanów Parana i Santa Catharina.

Oczywiście nie wszystkie stany olbrzymiej rzeczypospolitej korzystają w równej mierze z tego napływu, jak też i nie wszystkie w ogóle dla europejskich osadników są odpowiedniemi.

Jednym z pierwszych aktów rządowych młodej rzeczypospolitej po obaleniu cesarstwa był dekret rządu prowizorycznego, nadający daleko idące przywileje europejskim emigrantom, zapewniający wychodźcom bezpłatny przejazd przez morze i utrzymanie na koszt rządowy do pierwszego żniwa, oraz zupełną swobodę wyboru miejsca osiedlenia. Dekret ten, dzisiaj już przestarzały, z którego zostały strzępy, wszystkie reklamy agentów podają jako zachętę do emigracyi, jakkolwiek nikt się już doń dzisiaj nie stosuje.

W związku z tym znanym zresztą dekretem generała Deodoro da Fonseca był kontrakt, zawarty z niejakim Fioritą w Genui o dostawę na koszt rządu federalnego

w przeciągu lat 10 jednego miliona emigrantów rolników z rozmaitych krajów Europy którym zapewniono wszystkie przywileje, wspomnianym dekretem rządowym zastrzeżone. Kontrakt ten przed upływem terminu, bo w dniu 1. Stycznia 1897 r. został rozwiązanym, i odtąd żadnych przejazdów bezpłatnych na koszt rządu federalnego niema, a tem samem ustały wszelkie przywileje, przysługujące emigrantom, przybywającym na koszt tegoż rządu.

Atoli jednocześnie z rządem związkowym, rządy stanów bogatych, a potrzebujących rąk roboczych, jak S. Paulo. Minas Geraes i Espiritu Santo pozawierały na własną rękę kontrakty z przedsiębiorcami przewozowemi we Włoszech i Niemczech o dostawę emigrantów dla siebie, z wyraźnem zastrzeżeniem, iż wychodźcom tym osiedlić się wolno tylko w tym stanie, na którego koszt przybyli.

Agenci drugorzędni, a z tymi jedynie mieliśmy w Galicyi do czynienia, nie robili żadnej różnicy w reklamach swoich, i bez względu na to, na czyj rachunek emigrantów wyprawiali, zapewniali o przysługujących im prawach, które tymczasem przysługiwały jedynie emigrantom na koszt rządu związkowego. Zamęt był tem większym, iż adwokat Gavotti w Genui był jednocześnie agentem rządu federalnego, rządu stanu S. Paulo i prywatnej kompanji plantatorskiej Sociedade promotora de immigracao w S. Paulo.

Wielu emigrantów naszych, w przekonaniu iż jadą do Parany, wysadzano jako emigrantów rządowych w Santos lub Victoria, a zdarzało się, iż ludzi którzy przejazd z własnych kieszeni opłacili, wysyłano razem z innymi zakontraktowanemi robotnikami na plantacje, i kazano odrabiać rzekomo wypłacone zaliczki, zaliczki te zazwyczaj zabierał agent w Udine.

Od czasu ostatniej rewolucji rząd związkowy zrzucił ze siebie ciężar kolonizacji, składając go na barki poszczególnych stanów, których fundusze, jak to ma miejsce w Paranie, nie wystarczają na koszta osiedlenia napływających tam dobrowolnie wychodźców. Rząd związkowy zapewnia jedynie przewóz na swój rachunek z Rio Janeiro do stolicy stanu, obranego przez emigranta na osiedlenie. W ostatnich miesiącach, tenże rząd federalny, pragnąc zmniejszyć natłok panujący w kolonjach Parany, wydał okólnik do towarzystw okrętowych, aby wychodźców galicyjskich wcale nie przyjmowały do innych portów jak tylko na miejsce wylądowania t. j. do Paranagua, Desterro i Porto Allegre, że zaś do portów tych nie dochodzi żadna linja włoska ani statki Bremeńskiego Lloyda przewidywać należy, iż całkowity ruch wychodźczy skieruje się obecnie na Hamburg, posiadający bezpośrednią komunikację z portami południowej Brazylji.

Obecnie bezpłatnych przejazdów, oczywiście z zastrzeżeniem obowiązkowego osiedlenia się w miejscowości przez rząd wyznaczonej, udzielają tylko stanu S. Paulo. Minas Geraes i Espiritu Santo, natomiast trzy stany południowe, do których jedynie emigranci nasi kierować się mogą: Parana, Sta Catharina i Rio Grande do Sul, przyjmują wyłącznie emigrantów, przybywających z Europy na koszt własny.

Ścisłej liczby wychodźców galicyjskich do Brazylji w ciągu dwu lat ostatnich niepodobna zestawić, ponieważ w miastach portowych zapisani są razem z innymi wychodźcami z Austro-Węgier, w Brazylijskich zaś urzędach kryją się jednocześnie pod kilku rubrykami, raz jako austryacy, wspólnie z tyrolczykami z Trentynu, Słoweńcami i węgrami, to znów, jako Polacy razem z polskimi wychodźcami z Kongresówki i Litwy, wreszcie, jako osobna rubryka „Galicianos“, przyczem nie należy zapominać, że istnieje w Europie inna jeszcze Galicya w Hiszpanii, skąd również wielu emigrantów do Brazylji przybywa.

Z dat urzędowych, jakie mi się udało zestawić o ile mogłem najściślej, obliczam cyfrę wychodźców galicyjskich do Brazylji od Stycznia 1895 do końca Lipca 1896 na 30·000, z czego zaledwie mała cząstka, może 5—6000 rozproszyła się po innych stanach rzeczypospolitej, zaś 25·000 osiadło w stanie Parana. Śmiertelność pomiędzy emigrantami w Paranie w pierwszym roku jest bardzo silna, nie z winy klimatu, co prawda, lecz z nędzy i głodu, panują wśród nich w pierwszych miesiącach po przybyciu, tyfus i desenterja, zmniejszając liczbę przybyłych o 10%. Z chwilą zagospodarowania się na gruncie, po upływie roku, śmiertelność nadmierna ustaje, a stosunki zdrowotne są normalne. Nie licząc przeto dzieci, urodzonych już w Brazylji, można w przybliżeniu obliczać emigrację dwu lat ostatnich na 25—26·000 dusz. Pochodzą wszyscy, z małemi wyjątkami, z Podola, z powiatów: Kamioneckiego, Bobreckiego, Lwowskiego, Żółkiewskiego, Buczackiego, Brodzkiego, Tarnopolskiego, Trembowelskiego, Skałackiego, Husiatyńskiego. Większość stanowią rusini, około trzeciej części

Polacy. W Paranie wszędzie Galicjanie zostali umieszczeni gromadami po kilkaset rodzin, bądź jako samodzielne nowe kolonje, bądź też na dawniej istniejących kolonjach Polskich i Litewskich. W innych stanach Brazylji rozrzucono ich małemi grupami wśród różnoplemiennych osad, zawsze jednak razem z polakami, litwinami, słowakami i węgrami.

Do wiosny 1896 r., t. j. dopóki wychodźcom do stanu Parana udzielano jeszcze biletów wolnej jazdy, cały ruch emigracyjny kierował się na Genuę, przez agenta Silvio Nodarów Udine; wysyłano ich okrętami wszystkich kompanij włoskich do Rio Janeiro i Santos. Dopiero po zniesieniu bezpłatnych przejazdów ruch ten skierował się na Bremę, przez agenturę Misslera. Na Hamburg, przez agenturę Morawetza wyjechało najmniej, zaledwie 1000 osób, jakkolwiek jest to jedyny port, z którego można się dostać bezpośrednio do portów południowo-brazylijskich.

Ekspedycja wychodźców odbywała się w następujący sposób: Emigrant za przesłaniem zaliczki w kwocie 5—10 złr. na ręce jednego z agentów, otrzymywał zawiadomienie o dniu wyjazdu z portu i tymczasową „szyfkartę“, którą zamieniano w porcie na inną, po opłaceniu całkowitej ceny biletu. Cena ta na statkach włoskich wynosi 120 franków od osoby, bilet powrotny z Rio Janeiro do Genuy tylko 60 franków, na statkach niemieckich 125 marek od osoby.

Transport wychodźców wyjeżdżał zawsze pod przewodnictwem któregoś z pokątnych subagentów, drogami niekiedy wprost dziwacznemi, dla omylenia czujności władz: np. do Hamburga jechano ze Lwowa na Budapeszt, Wiedeń i Pragę. Agenci zdawali transport z rąk do rąk, w portach oczekiwał ich również agent na dworcu i prowadził do emigranckiej gospody, gdzie za niewielką opłatą dostawali wikt i pomieszkanie do dnia odejścia okrętu.

Sposób transportowania powyższy dawał oczywiście szarokie pole do oszustwa i wyzysku przy kupnie biletów kolejowych i zmianie pieniędzy, nie licząc datków „za fatygę“ dla agenta.

Warunki samej podróży morskiej są zależne od kompanji okrętowej, którą się jedzie, we Włoszech istnieją wszakże bardzo ścisłe przepisy policyjne w tej mierze, do których kompanje okrętowe, pod groźbą wysokich kar pieniężnych, stosować się muszą.

Tak zw. „Zwischendeck“, t. j. przestrzeń zajęta na okrętach zbytkownych przez kajuty drugiej klasy, przedstawia kilka nizkich sal sypialnych, zastawionych prostemi łóżkami we dwa piętra. Pościeli i naczynia do jedzenia dostarcza kompanja okrętowa. Każdy pasażer, płacący bilet całkowity dostaje osobne łóżko, dzieci mieszczą się po dwoje lub troje razem. W dzień jedynie chorzy pozostają w łóżkach, emigranci spędzają czas na pokładzie, wrazie niepogody lub skwaru, pod płóciennym dachem. Na każdym okręcie znajduje się lekarz i szpital do użytku pasażerów bezpłatnie. Na okrętach włoskich sypialnie męzkie i kobiece są rozdzielone, na innych wspólne dla całych rodzin.

Wikt wogóle dostateczny. przynajmniej nie zdarzyło mi się nigdy słyszeć skarg na żywność tylko chleb, a podobno Niemcy zbyt skąpo wydzielają. Na statkach niemieckich dają z rana w trzeciej klasie kawę z chlebem, w południe obiad z dwóch dań, z tych jedno mięsne, wieczorem herbatę z chlebem. Na włoskich wikt jest obfitszy, z rana kawa z chlebem pszennym, przed południem śniadanie gorące z dwóch dań, po południu gorąca kolacja, codziennie świeże mięso, codziennie pół litra wina na dorosłego człowieka. Na okrętach, osobiście mi znanych Hamburg Südamerikanische Dampfschiffarthgesellschaft, Navigazione Italo-Braziliana, Navigazione generale Italiana, chleb świeży piekarz okrętowy obowiązanym jest wydawać na każde żądanie, na statkach Bremeńskiego Lloyda porcje chleba są ściśle określone. Żywność wydają w ten sposób, iż zaraz pierwszego dnia komisarz okrętowy dzieli wychodźców bądź na pojedyńcze rodziny, bądź na grupy po kilka osób, i wydaje każdej grupie Nr. z oznaczeniem ilości porcyj, jakie z kuchni ma otrzymać; na każdą grupę wydaje się pewna ilość naczyń blaszanych, które pozostają własnością emigrantów. Na Lloydzie Bremeńskim, wzamian za oszczędny wikt, dodają na własność koce wełniane.

Przejazd do Rio Janeiro trwa na statkach emigranckich zazwyczaj od 20 do 26 dni.

Po przybyciu do portu Brazylijskiego, przed wylądowaniem, zjawia się na pokładzie razem z policją portową i komisją sanitarną, urzędnik inspekcji emigracyjnej, zazwyczaj władający kilkoma językami, jeżeli nie to w towarzystwie tłómacza, i przyjmuje od kapitana okrętu listę emigrantów, których na ląd nie wypuszczają wcale, lecz

odwożą razem z bagażami wprost do jednego z istniejących przytułków emigranckich. Formalności celne załatwia tenże urzędnik.

Przypatrzmy się teraz tym przytułkom, czyli „hotelom“ emigranckim, gdzie pozostają oni na koszt rządu federalnego niekiedy po kilka miesięcy.

Przytułków centralnych w pobliżu Rio Janeiro jest dwa: „Ilha das Flores“ i „Pinheiro“.

Ilha das Flores, wyspa kwiatów śliczna wysepka, położona wśród zatoki Rio Janeiro w pobliżu przedmieścia Nicterohy, była niegdyś więzieniem, w którem trzymano świeżo przywiezionych z Afryki niewolników, przed wyprowadzeniem ich na targ. Po zniesieniu niewolnictwa, baraki przebudowano na nowo i użyto na pomieszczenie dla emigrantów. Urządzenie przytułku dzisiaj jest wzorowem, lecz umyślnie podkreśliłem wyraz dzisiaj, gdyż jeszcze w Styczniu 1896 działy się tutaj rzeczy, od których włosy na głowie powstają, a których ofiarą byli wychodźcy galicyjscy. W przytułku, mogącym pomieścić wygodnie 2000 osób, natłoczono ich 5000 i trzymano przez całych 5 miesięcy w zaduchu i brudzie, namawiając ich, by zaniechali zamiaru wyjazdu do Parana, a natomiast poszli do roboty na plantacje kawowe. W zaduchu i upale wybuchła wśród nich zaraza żółtej febry i tyfusu, opieka lekarska nie wystarczała, brakło wody do picia i prania. Energiczne wdanie się c. k. ambasady w tę sprawę spowodowało wreszcie samego prezydenta rzeczypospolitej do stwierdzenia osobiście okropnego nieładu na Wyspie Kwiatowej i szybkiego zaradzenia złemu. Cały personal przytułku usunięto, emigrantów galicyjskich odesłano natychmiast do Parany i przedsięwzięto bezzwłocznie cały szereg robót, celem poprawienia stosunków sanitarnych wyspy, przeprowadzono obfity wodociąg, zbudowano szpital, spalono pościel niechlujną i graty i zakazano trzymać dłużej nad dni kilka emigrantów na wyspie, czy atoli stosunki dawne kiedy się znowu nie powtórzą, przewidzieć niepodobna.

Wylądowawszy na Wyspie Kwiatów, widzimy przed sobą szereg wielkich szop, podzielonych na sale, mogące pomieścić do 500 osób każda. Mebli żadnych, pościeli brazylijskim obyczajem także niema, emigranci śpią na podłodze; po bokach sali urządzone są niewielkie loże na pomieszczenie pojedyńczych „przyzwoitszych“ rodzin i kobiet. Dwie takie sale, ustawione mnóstwem małych stolików marmurowych i drewnianych ławek, służą za refektarz. Osobny budynek przeznaczono na szpital, pod dachem wodociągu urządzono granitowe zbiorniki wody dla prania bielizny.

Emigranci otrzymują wikt podobny jak na okręcie, lecz z brazylijskich artykułów, dwa razy dziennie gorącą strawę, z rana kawę z bułką, codziennie świeże mięso i czarną fasolę lub ryż i farinhę. Wydalać się z wyspy nie wolno zresztą i niepodobna, gdyż żadna łódka tu nie przybija, oprócz parowców rządowych.

Zupełnie podobnem jest urządzenie przytułku emiranckiego w Pinheiro, przy stacyi kolei do S. Paulo o 4 godziny drogi koleją od stolicy, na wysokości 500 metrów nad poz. morza położonej, tylko urządzenia sanitarne, na Ilha das Flores jeszcze niedostaczne, tutaj są znacznie lepsze, zakład posiada dwóch stałych lekarzy, podczas gdy na Ilha das Flores niema żadnego, pod pretekstem odsyłania chorych do szpitali w mieście.

Po przybyciu do jednego z przytułków powyższych, emigrant musi oświadczyć, dokąd pragnie się udać, i czy zamierza osiąść jako kolonista na własnym gruncie, czy też szukać zarobku w inny sposób. W tym czasie pojawiają się w barakach przeróżni agenci plantatorów, poszukujących robotnika i wielu emigrantów-zarobników zawiera z nimi umowy, poczem opuszczają zakład. Zarobnicy i rzemieślnicy, nie udający się na kolonje, mogą pozostawać w przytułku tylko przez dni 8 od przyjazdu, poczem pozostawiają się własnemu przemysłowi.

Rolnicy, którzy oświadczyli chęć osiedlenia się w innych stanach, pozostają w barakach dalej na koszt rządu, dopóki ich administracja emigracyjna nie odeszle do stolicy stanu, obranego przez nich na mieszkanie. Zdarza się często, a miało to zwłaszcza miejsce z naszemi emigrantami do Parany, iż rząd stanu, do którego wychodźcy pragną się udać, nie będąc przygotowanym na przyjęcie większej niż zwykle liczby wychodźców, lub z innych jakich względów nie życzący sobie zbytniego ich napływu, odmawia przyjęcia oczekujących w Pinheiro lub Ilha das Flores emigrantów a administracja miejscowa namawia takowych, aby się gdzieindziej udali wychodźcy, którzy pomimo przedstawień w tej mierze namówić się nie dadzą, muszą być odstawieni tam gdzie sobie życzą i mogą w tych razach udać się o pomoc do c. k. Konsulatu, jednakże wówczas administracja emigracyjna nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności, jeżeli emigranci po przybyciu do obranego przez siebie stanu, nie

znajdą natychmiastowego pomieszczenia i będą zmuszeni dłuższy czas na własne ryzyko czekać, aż grunta dla nich wyznaczone zostaną, co niekiedy, przy zbyt wielkim natłoku emigrantów i niedołęztwie administracyi brazylijskiej trwać może rok i nawet dłużej.

Zdarza się niekiedy, iż partje emigrantów, zwabionych podstępnie do innego stanu, niż sobie życzyli, odmawia posłuszeństwa i żąda odesłania do stanu obranego przez siebie, wrazie takim mogą powstać poważne komplikacje, t. np. na wiosnę 1896 r. partja emigrantów galicyjskich, złożona z 75 rodzin, zwerbowana podstępem przez agenta Gergoleta w Udine do stanu Espiritu Santo, odmówiła wylądowania w porcie Victoria, żądając odesłania do Paranagua. Rząd stanu Esperitu Santo odmówił wskutek tego ich przyjęcia i kazał kapitanowi okrętu kompanji „Veloce", który ich przywiózł, odwieźć emigrantów naszych z powrotem do Europy. Kapitan, porozumiawszy się telegraficznie z dyrekcją, wolał zawieźć ich do Rio Janeiro, skąd wynajętym na swój koszt statkiem odstawił ich do Parany, odtąd wszakże kompanja Veloce wychodźców galicyjskich nie chce przyjmować.

Ogólne wiadomości geograficzne o Brazylji.

Zanim przejdziemy do właściwego sprawozdania o stosunkach wychodźców Galicyjskich w Brazylji, parę słów poświęcić musimy geografji tego tak mało u nas znanego, a dziś związanego z nami losem dziesiątków tysięcy braci naszych kraju.

Z wyjątkiem trzech prowincyj południowych, Brazylja cała leży w strefie międzyzwrotnikowej zajmując olbrzymie obszary po obu stronach równika. Obszary te wszakże są w znacznej części, bądź wcale nieznane, bądź niezamieszkałe, bądź wreszcie wcale dla europejczyków niemożliwe do zamieszkania z powodu zabójczego klimatu, a wnętrze kraju nadto jeszcze jest z powodu istnienia dzikich szczepów indyjskich niedostępnem, i wielu jeszcze ofiar ludzkich wymaga, zanim otwartem dla europejskich przybyszów zostanie. Stosunki z temi okolicami wewnątrz kraju ograniczają się obecnie do handlu surowemi produktami leśnemi, których dostarczają indjanie lub półdzicy mieszkańcy puszczy.

Pomimo między zwrotnikowego położenia, klimat większości zamieszkałych okolic Brazylji jest o wiele łagodniejszym, niżby sądzić można, z powodu znacznego wyniesienia ponad poziom morza. Wzdłuż wybrzeży Atlantyku od ujścia Amazonki aż po równiny stanu Rio Grande do Sul ciągnie się jednolity mur skał granitowych, tworzący krawędź płaskowyżu, spadającego nieznacznie ku zachodowi, ku dorzeczu Parany, stąd większość rzek Brazylijskich płynie w kierunku od morza w głąb kraju i kończy się zazwyczaj niedostępnemi dla żeglugi progami i wodospadami.

Płaskowyż wschodnio brazylijski wzniesionym jest od 600—1000 metrów ponad poziom morza, a pojedyńcze szczyty i pasma górskie, rozrzucone po jego powierzchni, dochodzą, zwłaszcza w stanach S. Panlo i Minas Geraes do poważnej wysokości 2—3000 metrów.

Wązka smuga nizkiego pomorza posiada oczywiście wszędzie klimat tropikalny.

Wobec braku ścisłych spostrzeżeń meteorologicznych, które jedynie dorywczo na niewielu punktach są prowadzone, najlepszą podstawą do oceny klimatu Brazylji w rozmaitych miejscach jest roślinność leśna, a przedewszystkiem rośliny uprawne danego regjonu.

Brazylijscy geografowie rozróżniają trzy pasy klimatyczne: gorący, umiarkowany i zimny, w pojęciu naszem znaczy to: równikowy, podzwrotnikowy i umiarkowanie ciepły.

Pierwszy z tych pasów cechują: Palma kokosowa, chlebowiec, (Arthocarpus incisifolia), Mango (Mangifera indica), a z roślin uprawnych, Wanilja i kakao (theobroma cacao). Pas ten obejmuje wszystkie stany północne, aż po Rio Janeiro, oraz smugę nizkiego pomorza jeszcze dalej na południe do Santos. Pas drugi, podzwrotnikowy, oznacza się brakiem trzech drzew powyżej wymienionych, zresztą inne rośliny posiada wspólne ze strefą gorącą. Jednem z charakterystycznych drzew tego regjonu jest drzewo bawełniczne (Bombax) zwane przez krajowców Paineira. Rośliny uprawne są wspólne ze strefą gorącą, oprócz kakao i wanilji, a mianowicie: bawełna, trzcina cukrowa, banany. Główną cechę tego pasu klimatycznego stanowi uprawa kawy i manjoku. Strefa ta obejmuje stany, Rio Janeiro, Espiritu Santo, północną część

stanu Minas Geraes, cały stan S. Paulo, północną część stanu Parana, t. j. dolinę rzeki Paranapanema i jej dopływów, wreszcie wązką smugę pomorza od Santos do Porto Allegre.

Strefa trzecia umiarkowanie ciepła, odpowiada klimatem swoim klimatowi południowej Europy i w części Algieru, zależnie od wzniesienia na poziom morza.

Jest to strefa zbóż europejskich i podzieloną być może na dwie części, w cieplejszej dochodzi ryż i trzcina cukrowa (górska jej odmiana), w zimniejszej żyto, kartofle, pszenica, jęczmień, tatarka, tytoń, wino i inne rośliny umiarkowanego klimatu, obok wielu uprawnych roślin tutejszych.

Strefa trzecia obejmuje cały stan Parana, z wyjątkiem jedynie doliny Paranapanemy, północną, górzystą część stanu Rio Grande do Sul aż po linję kolei z Porto Allegre do Uruguayana, pasma górskie w południowej części tegoż stanu, oraz górską część stanu Sta Catharina. Tutaj należą również pojedyńczo rozsiane pasma górskie w stanach S. Paulo i Minas Geraes, o ile są wzniesione powyżej 1·200 metrów ponad poziom morza.

Strefa pierwsza, gorąca i niezdrowa, jest całkowicie nie zdatną dla osadnictwa europejskiego, różnica klimatu zbyt jest wielką, biali, nawet tutaj urodzeni, z trudnością upały znoszą, anemiczna cera mieszkających tutaj europejczyków jest wymownem świadectwem nieodpowiedniego dla nich klimatu. Ludność tubylcza składa się niemal wyłącznie z murzynów, mulatów i indjan, europejczycy spotykają się jedynie po miastach jako kupcy lub rzemieślnicy, zwabieni wysokiemi zyskami.

Strefa kawowa, która obecnie wszystkiemi sposobami emigrantów do siebie zwabić usiłuje, jakkolwiek jest mniej od poprzedniej narażoną na epidemję żółtej febry, i klimat posiada wogóle zdrowy, nadaje się do osadnictwa ludów południowo-europejskich: Hiszpanów, Włochów, Portugalczyków, nasi natomiast wychodźcy, pomimo dobrych stosunkowo zarobków, upałów tutejszych nie znoszą, a klimatyzacya przychodzi im zbyt ciężko, zbyt wiele, zwłaszcza dzieci, w pierwszych latach wymiera. To też, jakkolwiek wiele tysięcy emigrantów polskich i ruskich do stanów S. Paulo i Minas Geraes sprowadzono po paru latach znikli oni zupełnie, nie mogąc wytrzymać współzawodnictwa Włochów, znoszących tutejszy klimat z łatwością.

Jedynie strefa trzecia uwiarkowanie ciepła, t. j. najbardziej na południe wysunięte, górskie okolice Brazylji, posiada warunki klimatu i gleby odpowiednie dla osadnictwa naszego. Rząd Niemiecki przed rokiem właśnie, po dokładnem zbadaniu stosunków Brazylijskich cofnął od dawna obowiązujący zakaz emigracji do Brazylji, z warunkiem jednak, iż wychodźcy udawać się będą wyłącznie do trzech stanów południowych tych właśnie, które zaliczyłem do strefy umiarkowanej. Pominięcie stanu S. Paulo w odnośnem sprawozdaniu Ambasadora Niemieckiego Dr. Krauela. wiele złego humoru przyczyniło plantatorom kawowym, głównym plantatorom emigracji europejskiej, życzącym sobie bardzo uwolnić się od zalewu Włochów, którzy ich wprost bez wojny zawojowali.

Strefa umiarkowana posiada tę jeszcze ponad innemi stanami Brazylji wyższość dla emigrantów naszych, iż niema tutaj wielkich plantatorów (fazendeiros), lecz większość ludności osiadłej stanowią koloniści europejscy, wskutek czego łatwiej jest, przy przy pomocy konsulatów, o obronę od nadużyć i swawoli półdzikich, przyzwyczajonych do obchodzenia się z niewolnikami Brazyljanów, cieszących się stałe protekcją i bezkarnością zupełną za najdziksze wybryki.

Przypatrzmy się teraz losom emigrantów naszych zarówno na plantacjach kawowych w S. Paulo, jak na kolonjach rolniczych w południowych stanach.

Sao Paulo.

Najbogatszym z czterech stanów południowych jest niewątpliwie stan Sao Paulo i on też największą ilość emigrantów na koszt własny corocznie sprowadza, obiecując im złote góry w szumnych reklamach, rozrzucanych przez agentury emigracyjne. Przypatrzmy się losom wychodźców w tym stanie.

Stan S. Paulo jest jednym z większych i leży w całości na wyżynie, wzniesionej na 700—900 metrów i przeciętej pasmami górskiemi, dochodzącemi do 1.500 m. ponad poziom morza.

Pasmo gór Serra do Mar wznosi się stromo tuż od brzegu morza do wysokości 1.200 metrów. Lesiste jego stoki są prawie bezludne. Dawniej, gdy się jeszcze osa-

dnicy europejscy nie odważali zająć obszarów górskich w głębi kraju, jedyne siedziby ludzkie były rozrzucone na morskiem wybrzeżu i tu też była stolica stanu dawniejsza Iguape. Dzisiaj miasteczka Cananea i Iguape są prawie opuszczone, a próby osadzenia kolonistów europejskich w tej okolicy, zawiodły. Dzisiaj jedynem większem miastem portowem jest Santos, połączony koleją linową ze stolicą stanu Sao Paulo. Miasto to leży w bagnistej zatoce, okolonej górami w możliwie najgorszych warunkach zdrowotnych, i jest stałem siedliskiem żółtej febry, wybuchającej od czasu do czasu w gwałtowne epidemje. Tak np. temu lat 5 zdarzyło się iż na 40 okrętach, stojących w porcie wymarła cała załoga, miasto wyludniło się zupełnie, a nie było komu pochować trupów, które na ulicach miasta szarpały sępy... Wszelkie sposoby sztuczne w celu uzdrowotnienia miasta dały dotychczas wyniki bardzo wątpliwe. Miasto Santos istnieje jedynie jako naturalny port stolicy, przez który wywożą olbrzymie ilości kawy. Z powodu nieustannego niebezpieczeństwa życia pannje tutaj zdzierstwo niesłychane, gdyż jedynie nadzieją wysokich zysków ludzi tutaj utrzymać można. Należy przewidywać, iż po wykończeniu budującej się obecnie sieci kolejowej, która połączy kawowe okolice stanu S. Paulo z portem Paranagua, handel kawowy stopniowo tam się przeniesie, a gniazdo zarazy Santos upaść musi.

Średnia temperatura roczna w Santos wynosi + 22° C., średnia temperatura najgorętszego miesiąca (Luty) + 27, 1°, najzimniejszego (Czerwiec) + 17, 5°, najwyższa ciepłota dzienna + 36, 8° C. w cieniu, najniższa + 11, 3 C. Opad całoroczny 2472, 8 mm. dni deszczowych w roku średnio 167.

Po stromej pochyłości wdziera się ze Santos górska kolej linowa do Alto da Serra, położonego w górach Serra do Mar, w górach tych, w okręgu miasteczka S. Bernardo istnieją dwie osady polskie, do których jeszcze powrócimy. Od Alto da Serra zaczyna się bezleśna przeważnie równina falista, na której leży stolica stanu miasto S. Paulo na wysokości 759 metrów nad poz. morza. Równina ta posiada kilka mil szerokości, ciągnie się równolegle do brzegu morskiego, będąc ograniczoną od strony morza przez góry Serra do Mar, od lądu dalszego przez inne pasmo gór, noszące w rozmaitych miejscach nazwy Serra da Mantigueira, Serra do Cubatao i Serra de Paranapiacaba. Równina ta stanowi dział wodny pomiędzy wybrzeżem Atlantyku i dorzeczem Parany, z niej bowiem spływają: rzeka Parahyba do Atlantyku i rzeka Piracicaba dopływ Parany. Równina powyższa przedstawia inną jeszcze właściwość, posiada mianowicie na całym swoim obszarze wyborną glebę, powstałą ze zwietrzenia granitu. Doliną rzeki Parahyba idzie kolej do Rio Janeiro i tutaj też leżą liczne osady rolnicze i fazendy kawowe. Sao Paulo jest punktem wyjścia rozległej sieci kolejowej, wynoszącej przeszło 2.500 kilometrów i dochodzącej do najdalszych kresów stanu, o ile takowe wogóle są zaludnione, nie należy bowiem zapominać, iż pomimo stosunkowo licznej ludności, blizko połowa stanu Sao Paulo, mianowicie doliny rzek Paranapanema, Tiete i Parana są całkowicie nieznane.

Minąwszy pasmo górskie, odgraniczające wspomnianą powyżej równinę od północnego zachodu, wkraczamy w rozległy regjon t. zw. Campos geraes, czyli jałowego stepu, pokrytego tylko gdzieniegdzie kępami drzew i skąpą roślinością krzewów mirtowych, na której leży miasto Sorocaba słynne z licznych fabryk zwłaszcza przędzalni, oraz Campinas dawniejsze centrum produkcji kawowej, które jednak dzisiaj znacznie podupadło. Wśród stepu jałowego rozrzucone są z rzadka pojedyńcze wzgórza pochodzenia wulkanicznego, pokryte wyborną ciemno-czerwoną gliną, cenioną tutaj nadzwyczajnie, jako teren nadający się do sadzenia kawy. W miarę posuwania się wgłąb kraju równina, wzniesiona około 700 metrów nad poz. morza staje się coraz bardziej górzystą, coraz liczniej występują lesiste pasma wzgórz czerwonej gliny (Terra roxa), wreszcie, nieco na północ i zachód od miasta Campinas wkraczamy w regjon lasów dziewiczych, żyznej gleby czerwonej i największych dzisiaj plantacyj kawowych, których głównemi punktami są miasteczka: Sao Carlos de Pinhal, Rio Claro, Ribeirao Preto, Jaboticabal. Część północno-wschodnia stanu, granicząca ze stanem Minas Geraes, jest najbardziej górzystą okolicą, dochodząc do 1000 metrów wysokości w pobliżu miast Batataes i Franca. Regjon plantacyj kawowych leży niżej od równiny Campos Geraes 500—600 metrów nad poz. morza.

Stosunki klimatyczne w każdym z regjonów powyżej wymienionych są odmienne i wogóle zaś daje się zauważyć w kierunku od Sao Paulo wgłąb kraju, iż klimat staje się stopniowo coraz gorętszym i zarazem suchszym.

Uważam za stosowne podać poniżej niektóre daty, zaczerpnięte ze sprawozdań urzędowego biura meteorologicznego w S. Paulo.

W górach Serra do Mar, przy wysokości 900—1500 metrów, w okolicy, w której osiedleni są koloniści polscy, wynosi średnia ciepłota roczna stosownie do wysokości od + 16, 2—18, 3; najwyższa ciepłota w Styczniu: + 32% w cieniu, najniższa + 2% w Lipcu, przymrozki nieznane; uprawiać tutaj można banany, bawełnę, herbatę (chińską), kawa za to licho się udaje z powodu nadmiernej wilgoci. Mgły i deszcze są tu tak obfite, iż opad roczny wynosi 3700 m., zatem więcej o połowę niż w Santos i trzy razy więcej jak w S. Paulo, odległem zaledwie o kilka mil drogi i położonem na tej samej niemal wysokości; góry Serra do Mar chwytają i skraplają wilgoć wiatrów morskich, które po ich przybyciu są już znacznie suchszemi. W dolinie Parahyby, na pierwszej równinie za górami Serra do Mar, (okolice Sao Paulo) wynosi temperatura roczna + 18 c, średnia ciepłota Stycznia + 23, 75%, średnia ciepłota Czerwca + 12,22% c., najwyższa ciepłota obserwowana + 33, 2 w cieniu, najniższa + 1, 5% c. Opad deszczowy 1202 mm; dni deszczowych w roku 160 najmniej deszczów pada w Lipcu i Sierpniu.

Klimat stepu Campos Geraes wynosi przeciętnie około + 19% rocznie; największe upały dochodzą + 31% c., w cieniu, przymrozków niema, najniższa temperatura nie spada poniżej + 0, 5%. lecz zdarza się niekiedy szron; opad atmosferyczny waha się od 1200—1500 mm. rocznie. O stosunkach klimatycznych w regionie lasów dziewiczych dotąd brak dokładnych spostrzeżeń klimat zdaje się być nieco wilgotniejszym i cieplejszym.

Liczba emigrantów, przybywających do stanu Sao Paulo corocznie wynosi w przeciętnej za lat 14: 35 000 z czego największy kontyngens, bo 75% stanowią Włosi; po nich idą Portugalczycy i Hiszpanie dalej Austryacy (7.939 za czas od 1882—1895), przeważnie Dalmatyńcy, Tyrolczycy i Czesi; potem idą Niemcy (6.686 w tym samym okresie czasu), w tem trochę Szlązaków i Poznańczyków; Francuzi 2.000, Polacy i Litwini z Rosyi 3.379, Duńczycy 1.056, Anglicy 791, Szwedzi 685.

Całkowita ludność stanu Sao Paulo wynosiła w r. 1888 1,306. 272 na obszarze, 290.876 kilometrów kwadratowyah, t. j. 4,4 człowieka na kilometr kwadratowy. Stan S. Paulo co do obszaru zajmuje w republice 9-e miejsce; co do gęstości zaludnienia 3-e. Z liczby powyższej, 150.000 mieszkańców przypada na stolicę. Dla porównania nadmienimy tutaj, iż podług ostatnich obliczeń całkowity obszar Brazylii wynosi 8.361.218 kilometr. kwadr. ludność 15½ miljonów., gęstość zaludnienia 1,8 na kilometr kwadratowy.

Emigranci przybywający do Sao Paulo, z malemi bardzo wyjątkami udają się jako robotnicy na plantacye kawowe, i po kilku latach wracają do kraju lub przechodzą do innych stanów, stąd pomimo bardzo wysokiej cyfry rocznej emigracyi, przyrost ludności jest tutaj bardzo niewielkim.

Wychodźcy, po przybyciu do portu w Santos, wysyłają się do przetytku emigranckiego w Sao Paulo, urządzonego na wzór opisanych powyżej instytucyj podobnych w Pinheiro i Ilha das Flores, gdzie pojawiają się agenci plantatorów, z którymi zawierają umowę zazwyczaj pięcioletnie Umowa taka nie jest jednak nierozerwalną, i według praw miejscowych, plantator nie może zmusić robotnika sądownie do dotrzymania zobowiązania, które tenże może w każdej chwili zerwać, wynika stąd objaw niepożądany, iż plantatorowie, zwłaszcza w miejscowościach bardzo odległych i trudno dostępnych używają częstokroć gwałtu, aby robotnika, niezadowolonego z roboty zatrzymać, a w najlepszym razie czynią to przez zatrzymanie wypłat i sztuczne obdłużanie robotników.

Cały stan S. Paulo jest w rękach wielkich właścicieli ziemskich, drobnej posiadłości prawie wcale tam niema, a jakkolwiek założono różnemi czasy kilka drobnych kolonij rolniczych, są one tak nieliczne, iż w rachubę wcale nie wchodzą. Obecny gubernator stanu, Manoel Ferraz de Campos Santos zapewniał mię wpradzie, iż zamierzonem jest w najbliższej przyszłości założenie kilkunastu nowych osad rolniczych dotychczas jednak pozostaje to w sferze projektów.

Gospodarkę stanu Sao Paulo można scharakteryzować jednem słowem: kawa, uprawa tej rośliny przybrała cechę wprost gorączkowej spekulacyi, która prędzej czy później doprowadzić musi do wielkiego krachu. Dzisiaj już z powodu spadku ceny o 50% zbankrutowały wszystkie mniejsze lub kredytem bankowym prowadzone plantacye.

Z kolonij rolniczych, jak wspomniałem, bardzo nielicznych i mogących corocznie najwyżej kilkaset rodzin pomieścić, interes dla nas przedstawiają jedynie kolonje okręgu Sao Bernardo, jako wyłącznie polskie i posiadające wcale dobre warunki roz-

woju, kolonje te, położone w odległości 4 mil kołowej drogi od stacyi kolejowej S. Bernardo w górach Serra do Mar ciągną się od rzeczki Rio Pequeno i Capivary na północ w stronę osady Alto da Serra. Okolica cała porosła dziewiczym lasem i bardzo wilgotna, wskutek czego uprawa zbóż europejskich, z wyjątkiem jedynie kukurudzy, jest tutaj niemożliwa, gdyż niepodobna zboża nieporosłego z pola zebrać, natomiast wszelkie rośliny okopowe, oraz warzywa udają się wybornie i znajdują zbyt do miasteczka. Większość kolonistów stanowią polacy z Królestwa polskiego, ziemi uprawiają mało z powodu, iż warzywa nie znajdują dostatecznego pokupu, uprawiają je przeto tylko na domowy użytek; szukając zarobku przy robocie dróg, zwózce drzewa do tartaków i t. p. Administracya kolonii jest wzorową, dba o rozwój dróg komunikacyjnych, zarobki kolonistów przy robotach rządowych, wypłaca w gotówce co w Brazylii jest wielką osobliwością, a nadto urządzono rolniczą stacyę doświadczalną, gdzie próbują aklimatyzować przeróżne rośliny użyteczne i uczą kolonistów sposobu uprawy najodpowiedniejszego w tamecznych warunkach klimatycznych.

Ludność kolonii okręgu Sao Bernardo wynosiła w r, 1894 3.400 dusz, w r. 1895 przybyło 836 osób, mianowicie:

Polaków	486
Austryaków	94
Niemców	242
Rosyan	14

Lista powyższa urzędowa wymaga wyjaśnienia: polakami nazywają tu tylko przybyszów z Kongresówki, Austryacy, to kilkadziesiąt rodzin galicyjskich, przybyłych do Brazylii z ks. Trawińskim na wiosnę 1895 r. Niemcy osiedli w miasteczku o 4 mile od kolonii polskiej; Rosyanie zaś, to Litwini i Żmudzini, których tu jest spora garstka.

Urzędowa statystyka podaje w przybliżeniu roczną produkcyę kolonii Sao Bernardo jak następuje:

Kukurudzy	173.000	litrów
kartofli	32.950	„
słodkich batatów	175.500	„
kapusty	24.470	głów.

Administracya rządowa żali się, iż koloniści polscy za mało uprawiają ziemię a za wiele spekulują na innem polu; przyczyną tego jest brak dogodnej komunikacyi ze stolicą, gdzie możnaby korzystnie produkta swoje sprzedać; n. p. główka kapusty kosztuje na kolonii tylko 100 reis (5 centów) w Sao Paulo zaś 1000 reis (1 koronę).

Dla porównania przytaczam tutaj produkcyę kolonii włoskiej Sabauna, położonej w podobnych warunkach klimatycznych, lecz przy stacyi kolei

Liczba mieszkańców wynosi tylko 1370 osób.

Koloniści rocznie produkują:

kukurudzy	1,000.000	litrów
kartofli	1,000.000	„
batatów	500.000	„
kapusty	140.000	głów
papryki	40.000	cetnar.
kawy	15.000	kilogr.
pomidorów	30.000	„

Kolonia Sabauna jest prawie czysto Włoska, Polaków i Niemców jest tam zaledwie kilka rodziu, Austryjacy zaś objęci urzędowemi wykazami, należą do narodowości Włoskiej.

Okręg Sao Bernardo w dawniejszych czasach był zamieszkałym przez kolonistów niemieckich i szwajcarskich, którzy pomiędzy innemi uprawiali herbatę chińską, kultury tej zaniechano nie wiem z jakiej racyi, dzisiaj bowiem jeszcze widzieć można wród zarośli zdziczałe krzewy herbaty, a cena jej powinnaby koszta produkcyi opłacić. Udaje się również bawełna, manjok, banany i pomarańcze. Wino daje dobre rezultaty, lecz sadzą je tylko koloniści włoscy.

Ogólne wrażenie kolonia polska w górach Serra do Marobi dodatnie, koloniści są ze swego losu zadowoleni, a jest nadzieja, iż niezadługo zbudowaną zostanie kolej lokalna od stacyi Alto da Serra przez całą długość kolonii, która się przyczyni do polepszenia warunków zbytu produktów rolniczych.

Rozpisałem się obszerniej nieco o warunkach kolonizacyjnych okręgu Sao Bernardo, gdyż o ile mi wiadomo, rząd stanu i pewne konsorcyum prywatne zamierza

wkrótce kolonizować góry w południowej części stanu w pobliżu granicy Parany, gdzie warunki klimatyczne są zupełnie podobne.

Jak jednak nadmieniłem wyżej, do kolonij roluiczych dostać się może jedynie mała garstka emigrantów, cała natomiast forsa siły roboczej skierowuje się na plantacye kawowe.

Przypatrzmy się teraz warunkom pracy i zarobku na tych plantacyach.

Warunki pracy na plantacyach są bardzo różnorodne, stosownie do tego, do jakiej roboty wychodźców używają, ażeby się w tem zorjentować, musimy się zapoznać ze sposobem uprawy tej rośliny.

Krzew kawowy, dorastający 2—3 metrów wysokości, wymaga przy sadzeniu bardzo starannej obróbki ziemi, to też lasy, które dla wszelkiej innej kultury tylko wycinają, tutaj należy starannie wykarczować i uprawić jak pod ogród. Dodać należy, iż kawę sadzą wyłącznie na czerwonej glinie (terra roxa) do uprawy w ogóle ciężkiej. Pracy tej jednak nie wykonywują t. zw. koloniści, o których dalej mówić będziemy, lecz osobni robotnicy, zgodzeni na akord, lub też stale płatni parobcy. Młode drzewka kawowe są bardzo delikatne, nie znoszą najlżejszych przymrozków i wymagają cienia, dla tego też sadzą pomiędzy rzędami młodej kawy kukurudzę. Uprawa jest robotą czysto ogrodniczą. W trzecim lub czwartym roku kawa zaczyna wydawać owoc, są to niewielkie okrągłe jagody barwy czerwonej, siedzące pierścieniami na gałązkach, i dojrzewające bardzo nie równo, tak, iż zbiór trwa kilka miesięcy.

Fazenda czyli plantacya dzieli się na części po tysiąc drzewek liczących, które corocznie w Sierpniu po nkończeniu zbioru, oddają się do dozorowania t. zw. kolonistom na następujących warunkach:

„Kolonista“ t. j. robotnik posiadający rodzinę, otrzymuje domek mieszkalny, kawałek na ogród warzywny, prawo sadzenia kukurudzy i fasoli na całym obszarze powierzonej sobie części plantacyi, prawo utrzymywania dowolnej ilości drobiu, wieprzy i bydła, dla których wypas jest zupełnie wolnym. Niewolno mu tylko pod żadnym pozorem sadzić kawy. W zamian za to „kolonista“ obowiązuje się utrzymywać powierzoną sobie część plantacyi w porządku, 5 razy do roku takową wyplewić i z chwastów oczyścić, za co otrzymuje, po potwierdzeniu przez rządcę wykonania roboty, opłatę roczną w kwocie 90 milreisów (45 złr.) rocznie od każdego tysiąca drzewek; na kamienistych gruntach 100 milreis., w niektórych okolicach płaca ta bywa 4—5 razy wyższą, zwłaszcza przy małej podaży rąk roboczych i wysokich cenach kawy.

Kolonista otrzymuje nadto tantjemę od zbioru, a to w ten sposób, iż na gruncie sobie powierzonym sam kawę zebrać musi i składa takową na kupy pomiędzy rzędami drzewek. Dozorca przyjmuje ją na miejscu i poświadcza odbiór w książeczce zarobkowej kolonisty, zwózka należy do obywatela. Za każdy „alkier“ (50 litrów) płacą mu kwotę 700 reis (35 centów w. a.) w latach nieurodzaju, więcej. Zazwyczaj wydzielają plantacyę w ten sposób, aby część takowej była zasadzoną młodemi, nie owocującemi jeszcze drzewkami, co zarobek robotnika zmniejsza. Jeżeli na odwrót, kolonista nie jest w możności sam nadanego sobie gruntu utrzymać w porządku, delegują mu do pomocy parobków folwarcznych, których jednak za wypieleuie tysiąca drzewek pięciokrotne płacą tylko po 39 milreisów. Kolonista korzysta ze znacznego kredytu u właściciela fazendy, który w ten sposób chce go przytrzymać u siebie dłużej, kredytu tego udzielają sklepiki (vendy); bądź bezpośrednio we dworze urządzone, bądź pozornie niezależne od obywatela, w miasteczku pobliskiem, gdzie jednak zawsze obsadzonym jest człowiek zaufany obywatela, aby uniknąć kradzieży i sprzedawania pokątnego kawy z plantacyi.

Przejrzeliśmy księgi kasowe plantacyi Santa Eudoxia położonej w pobliżu stacyi Araquara, wybrałem umyślnie z liczby kilkuset rachunków robotniczych dwa rachunki krańcowe; najwyższy i najniższy, aby dać wyobrażenie, ile przy tym systemie wypłaty robotnik „kolonista“ zarobić rocznie może.

Rachunek Nr. 1.

Kolonista Luigi Ghidelli, tyrolczyk z Trentynu miał do dozorowania 3000 drzewek.

	ma	winien
saldo		37.200 reis.
dwa razy pielenie	116.000 reis.	
wypłacono w gotówce		54.000 „

	ma	winien
trzecie pielenie	58.000 reis.	
rachunek sklepowy		69.700 reis.
czwarte pielenie	58.000 „	
wypłacono gotówką		110.000 „
nóż kuchenny		5.000 „
w sklepiku		9.000 „
za zbiór 662 alkierów kawy . . .	355.000 „	
piąte pielenie	58.000 „	
gotówką wypłacono		360.000 „
suma . . .	645 milrs.	645 milrs.

Rachunek 2. (maxymalny).

Kolonista Biason Giuseppe, uprawiał 6000 drzewek.

	ma	winien
dwa razy pielenie	289.700 reis.	
trzecie pielenie	144.870 „	
czwarte pielenie	144.870 „	
za zbiór 2018 alkierów kawy . . .	1,078.150 „	
piąte pielenie	144.870 „	
wypłacono w gotówce		1,802.500 reis.
suma . . .	1,802.500 reis.	1,802 500 reis.

Te wysokie stosunkowo zarobki w rzeczywistości zaledwie wystarczają na przeżycie, wszystkie bowiem artykuły spożywcze, a jeszcze bardziej wszelkie towary europejskie są tutaj nadzwyczaj drogie, pamiętać należy n. p. o tem, iż mąka pszenna i kartofle należą do artykułów z Europy importowanych i uchodzą za artykuły zbytku. W pierwszym roku kolonista, który nie miał jeszcze czasu znaleść sobie ubocznych źródeł dochodu, nietylko przeżywa całkowity zarobek, ale zazwyczaj jeszcze pozostaje dłużnym znaczne kwoty przy rocznym obrachunku, szczególniej, iż nieprzyzwyczajony do klimatu, nie może pracować tak samo, jak dawniej przybyli osadnicy, częstokroć i choroba spowodowana aklimatyzacyą znaczne szczerby w kieszeni robi. Jeżeli kolonista jest pracowity i zapobiegliwy z łatwością może dług zaciągnięty w następnym już roku spłacić z dochodów ubocznych, sadząc kukurudzę i fasolę dla siebie na plantacyi, hodując drób i wieprze, zwłaszcza iż, w drugim roku pobytu może już nic nie kupować w sklepiku, posiadając własne warzywa i chleb w ogródku, oraz własną okrasę.

Przy pracy i oszczędności wielkiej, po upływie 5 lat zwykłego kontraktu, kolonista odchodzi zazwyczaj z okrągłą sumą zaoszczędzoną. Przy mnie odchodziło z fazendy Sta. Eudoxia dwóch robotników Włochów, z których jeden miał w kasie oszczędności 6000, drugi 9000 frankw złożonych.

Robotnicy na plantacyach są niemal wyłącznie włosi, a jakkolwiek próbowano kilkakrotnie zastąpić ich inną narodowością, ani Niemcy, ani Polacy, ani Szwedzi nie mogą z Włochami wytrzymać konkurencyi. Właściciele plantacyj żalą się, iż koloniści nie zostają na stale, lecz po kilku latach wracają do Europy, przyczyna tego objawu leży w wadliwym systemie gospodarki, obywatele bowiem nie dopuszczają wcale kolonisty do tego, aby stał się sam właścicielem uprawianego gruntu, ceny zaś ziemi w okolicach, zdatnych do uprawy kawy, doszły do tak bajecznej wysokości, iż najbogatszy nawet kolonista o nabyciu jej marzyć nie może. Alkier ($2^1/_2$ hektary) lasu kosztuje tutaj do 2000 milreisów, gdy w okolicach innych tego samego stanu, n. p. w okręgu Sao Bernardo, można jeszcze nabyć alkier nieuprawnej ziemi za 25—30 milreisów.

Oprócz t. zw. „kolonistów“ dozorujących uprawy kawy, fazenda zatrudnia jeszcze całą armię parobków i rzemieślników. Parobek samotny, zatrudniony w jednej z brygad roboczych (turma) otrzymuje 75—80 milrejsów miesięcznie, wikt i mieszkanie; woźnicy i palaczy przy maszynach otrzymują płacę o 10% wyższą, rzemieślnicy, zatrudnieni w fabryce, 4—6 milrejsów dziennie wraz z wiktem i mieszkaniem, główny maszynista 400 milrejsów miesięcznie i mieszkanie.

Widzimy, że fazenda kawowa jest maszyną bardzo skomplikowaną i kosztowną, to też przy obecnych niskich cenach kawy jedynie wielkie zakłady utrzymać się mogą, drobni obywatele bądź już zbankrutowali, bądź są w przededniu bankructw, tem bardziej zaś nie może marzyć o dobrym zarobku z plantowania kawy zwykły kolonista, nie posiadający na swoje usługi ani maszyn, ani stosunków handlowych wielkiego fazendeira.

Ażeby dać wyobrażenie o kosztach produkcyi i zyskach z uprawy kawy, podam poniżej wyciąg z ksiąg kasowych wspomnianej już fazendy Sta Eudoxia, jednej z większych, lecz bynajmniej nie największej w Stanie Sao Paulo.

Fazenda utrzymuje blizko 1000 osób, kolonistów, oficialistów dworskich i parobków. Plantacya liczy 800.000 krzewów kawowych, z których 300.000 młodych, nieowocujących. Inwentarz żywy składa się z 150 wołów roboczych, 3 mułów, 20 koni wierzchowych. Koloniści utrzymują na swój rachunek, 500 wieprzy i trochę kóz.

Roczne wydatki bieżące fazendy wynoszą 200.000—300.000 franków, roczna produkcya kawy, 500.000 kilogramów.

Dla przykładu kosztów transportu i sprzedaży, oto oryginalny rachunek:

sprzedano 15.600 kilogramów kawy z odstawą do portu w Santos

fracht kolejowy ze stacyi Araquara do Santos	1,588.800	reis.
odstawa ze stacyi w Santos do składu	130.000	„
prowizya agenta 3%	565.670	„
razem . . .	2,260.000	reis.
Kwota otrzymana po cenie targowej za cały transport . .	18,189.000	„
	— 2,260.000	„
pozostaje . . .	15,926.000	reis.

czyli, że przeciętnie wypada cena kilograma kawy na fazendzie po odtrąceniu kosztów odstawy 1 mil. reis. podług obecnego kursu, 1 franka, czysty zysk plantatora, około 300.000 franków rocznie.

Niezbyt dawno temu, bo zaledwie przed dwoma laty, kilogram kawy miał w Santos cenę dwa razy wyższą, a jednocześnie kurs waluty papierowej był znacznie wyższym, wówczas zarabiali plantatorowie około 80% na czysto od włożonego kapitału, dzisiaj zarobek obliczają tylko na 33%, otóż dla ludzi bogatych, posiadających własny kapitał do prowadzenia tak kosztownego interesu, jest to lokata dziś jeszcze wyśmienita, lecz dla znacznej większości plantatorów, prowadzących interes na rachunek banków eksportowych, za pożyczone pieniądze, jest to ruina, stopa bowiem procentowa weksli bankowych wynosi 36%.

Szczegóły powyższe wyjaśniają nam okoliczność, dla czego przed paru laty tyle skarg na nadużycia fazenderów dochodziło, gdy obecnie skargi te całkowicie ucichły, oto wielcy plantatorowie, prowadzący milionowe interesa, a tacy już dzisiaj jedynie zostali, nie mają najmniejszego interesu w wyzyskiwaniu swoich robotników, straty bowiem, jakie ponoszą przez brak rąk roboczych są o wiele większemi, niż ewentualny zysk na oszukaniu robotników przy wypłatach, natomiast drobni obywatele, dzisiaj już przeważnie zbankrutowani, walczyli z konkurencyą możnych królów kawowych w ten sposób, iż potrzebując tylko niewielkiej liczby robotnika, werbowali nowo przybyłych emigrantów, zwłaszcza nie umiejących się rozmówić i nie płacąc im ani centa, trzymali dopóty, dopóki robotnik wreszcie nie uciekł, wówczas zastępowano go nowemi przybyszami; do takiego bowiem plantatora, o którym wiadomo, iż robotników wyzyskuje, żaden robotnik miejscowy, ani też mający znajomych w okolicy nie pójdzie. Sposobu na tych panów żadnego nie było, oprócz ogłoszenia ich nazwisk jako nierzetelnych, firm, dzisiaj zabiły ich niskie ceny kawy i nie wchodzą więcej w rachubę. Nadto, wielcy właściciele, pokrzywdzeni złą opinią jako sobie o fazenderach w ogóle dzięki niewypłatności ich kolegów wyrobiono, sami starają się o to, aby emigranci znali nazwiska firm rzetelnych i wypłacalnych. Utworzyły się w tym celu w roku zeszłym syndykaty kawowe i kółka rolnicze, prowadzące regestra firmowe swoich członków. Wiadomości szczegółowych w tej mierze dostarczyć może na żądanie p. Stanisław Kruszyński, kasyer banku w Sao Carlos de Pinhal.

Reasumując to, cośmy wyżej powiedzieli, wstręt do plantatorów kawowych w ogóle dzisiaj nie jest uzasadnionym, należy się jednak postarać o to, aby emigranci po przybyciu do Sao Paulo mieli możność dowiedzenia się chociażby w c. k. konsulacie, czy fazendeiro, z którym zawierają umowę, znajduje się na liście firm kawo-

wych powszechnie znanych, do takich bowiem jedynie ludzie nieobeznani ze stosunkami miejscowemi bez obawy oszukaństwa i nadużyć iść mogą. Zastrzegam się jednak, iż klimat stanu Sao Paulo, jakkolwiek w ogóle zdrowy, z wyjątkiem bowiem kilku punktów osławionych jak Santos lub Campinas, żółta febra bywa tam jedynie zawleczoną i nie przybiera nigdy groźnych rozmiarów epidemii, jest dla naszych wychodźców za gorącym i porównaniu z Włochami, pracują oni, zwłaszcza w pierwszym roku, znacznie gorzej, zarabiają mniej i bardziej podlegają chorobom aklimatyzacyjnym. Emigranci galicyjscy istnieją tutaj w kilku miejscach jako robotnicy na plantacyach, mianowicie w okolicy miast Jaboticabal i Robeirao preto, na ogół jednak nie są ze swego losu zadowoleni i gdy tylko mogą, przenoszą się do sąsiedniej Parany.

Na plantacyach trzciny cukrowej warunki pracy są o tyle odmienne, że używają się tutaj wyłącznie parobcy stali i najmowani na czas żniwa robotnicy. Robota polega na orce pługiem, karczowaniu lasu, obrywaniu suchych liści u dojrzewającej trzciny. Dojrzałą ścinają wielkiemi nożami (fakón) i zwożą do gorzelni lub cukrowni. Płaca miesięczna parobków ta sama co przy kawie.

Jako koloniści na własnych gruntach emigranci w stanie Sao Paulo osiedlać się nie mogą z kilku powodów: najsamprzód rząd stanowy niechętnym jest takiej kolonizacyi, popierając przedewszystkiem emigracyę zarobkową do plantacyj; dalej brak dotychczas prywatnych przedsiębiorstw kolonizacyjnych, któreby mogły zaradzić zbyt szczupłej ilości kolonij rządowych; po trzecie klimat płaskowyżu w stanie Sao Paulo nie nadaje się wcale do uprawy zbóż naszych, z wyjątkiem jedynie kukurudzy a właściwie końskiego zęba, rośliny zaś tutaj uprawiane są naszym emigrantom obce, jak manjok, banany, trzcina cukrowa, bataty, natomiast ani żyto, ani pszenica tutaj nie dochodzą, lecz rozkrzewiają się zbyt bujnie, nie dając kłosu; warzywa również udają się tylko w górach, gdzieindziej są tak wybujałe, że tylko na paszę dla inwentarza użyte być mogą, widziałem naprzykład grzedę brukwi i kapusty włoskiej, wyrośnięte w słup na półtora metra wysoki, całkowicie na jarzynę niezdatne, które uprawiają tu jedynie jako roślinę pastewną dla koni.

Pozostają jeszcze miasta większe, jak Sao Paulo, Campinas, Sorocaba i inne gdzie dość wysoko rozwinięty przemysł fabryczny daje możność zarobku nie rolnikom. W Sao Paulo istnieje liczna kolonia polska, złożona przeważnie z robotników fabrycznych i rzemieślników, liczą ich do dwóch tysięcy, posiadają oni towarzystwo polskie i niewielką czytelnię, w której spotkałem kilka pism polsko-amerykańskich, Gazetę handlowo-geograficzną Lwowską i niektóre dzienniki Warszawskie. Zarobki w przędzalniach wynoszą w Sao Paulo 3—4 milrejsów dziennie, rzemieślnik w fabrykach zarabia 6—10 milreisów.

Mieszkanie w mieście dla robotnika kosztuje 25—40 milr. miesięcznie, wikt w garkuchniach robotniczych 1 milrejsa dziennie, w okolicach kawowych. jak Sao Carlos, Ribeirao Preto etc. zarobki rzemieślników są wyższe, ale też i życie bajecznie drogie, para kamaszy kosztuje np. 30 milrejsów (15 złr.), ubranie kortowe 120—150 milrejs., łóżko 100 milr., szafa 250 milrs. domek z czterech małych pokoi z kuchnią 150 milrejs miesięcznie; kilo mięsa 1 milreja. Zarobek robotnika w Sao Carlos wynosi przeciętnie 5 milrejs dziennie.

Poszukiwane są dobre kucharki, praczki i służące.

Parana.

Stan Parana pod względem geograficznym stanowi dalszy ciąg płaskowyżu Sao Paulo z powodu jednak bardziej południowego położenia i naogół większego wzniesienia nad poziom morza, posiada klimat znacznie łagodniejszy.

Stan Parana zajmuje obszar 221.319 kilometrów kwadratowych, jest przeto mało co mniejszem od całych Włoch. Granice jego stanowią: od północy rzeka Paranapanema, oddzielająca go od stanu Sao Paulo, od zachodu rzeka Parana, stanowiąca granicę od republiki Paragwajskiej i Argentyńskie terrytorya Missiones, od południa rzeka Urugwaj, stanowiąca granicę od stanu Rio grandę do Sul, od wschodu, ocean Atlantycki oraz granica zachodnia stanu Sta Catharina.

Na olbrzymim tym obszarze liczono w r. 1888 zaledwie 187.548 mieszkańców, czyli 0.847 na kilometr kwadratowy. Napływ emigrantów polskich cyfrę tę podniósł znacznie, dzisiaj liczą w przybliżeniu w całym stanie 300.000 ludności, z czego czwartą

część stanowią koloniści polscy i ruscy. Urzędowe statystyki w tej mierze na żadną nie zasługują wiarę, nikt bowiem poważnej kontroli nad ruchem ludnościowym nie prowadzi, a osobiście się przekonałem, iż na wielu niegdyś niemieckich i włoskich koloniach dzisiaj przeważnie lub wyłącznie Polacy siedzą.

Stosunki topograficzne są podobne jak w stanie S. Paulo i tak samo jak i tam, możemy podzielić cały stan na kilka regionów, posiadających odmienne warunki gleby i klimatu. Najsamprzód tedy mamy wązki pas gorącego pomorza na stoku gór Serra do Mar, spadających stromo ku morzu. Głównemi osadami tego regionu są miasteczka portowe: Paranagua i Antonina, oraz miasto Morretes. Zatoka Paranagua jest jedym z najlepszych portów Brazylii, a obszarem swoim i korzystnem położeniem może rywalizować ze słynną zatoką Rio Janeiro w porcie tym, dotychczas z powodu małego ruchu handlowego mało jeszcze uczęszczanym, wstępują tutaj bowiem z Europy jedynie parowce Hamburskie, oraz statki krajowe, mogłyby się wygodnie pomieścić wszystkie eskardy mocarstw morskich, a przystań naturalna dostępną jest dla największych okrętów, czego o żadnem innem portowem mieście południowej Brazylii powiedzieć nie można.

Cały stok gór jest do szczytu porosły podzwrotnikowym lasem, obfitującym w cenne drzewa stolarskie. W okolicy zatoki Parana guajskiej istnieją jedynie kolonii włoskie, uprawiają tutaj ryż, banany, pomarańczę, trzcinę cukrową, kawę, manjok, bataty, kukurudze, klimat podobnie jak na płaskowyżu Sao Palo, żółta febra zdarza się tylko sporadycznie, zawleczona z sąsiedniego Santos.

Z Paranagua i Antoniny wychodzi wyborna kolej górska do Curityby, odległej o 6 godzin jazdy.

Region drugi stanowi płaskowyż, na który wkraczamy po przebyciu pasma gór Serra do Mar, wzniesionego do 1200 metrów nad poziom morza. Płaskowyż ten, wzniesiony około 1000 metrów nad poz. morza posiada zupełnie odmienne aniżeli pomorze warunki klimatyczne pokrywają go lasy szpilkowe (Araucaria Brasiliensis) i łąki rozległe, a liczni tutaj koloniści europejscy uprawiają żyto, pszenicę, jęczmień kartofle, kukurudzę, tytoń, wino i owocowe drzewa stref umiarkowanych. W regionie tym, posiadającym zresztą glebę żyzną, powstałą ze zwietrzenia granitu, leży stolica stanu, Curityba oraz liczne kolonie polskie.

W pobliżu Curityby bierze początek rzeka Iguassu, jedna z najważniejszych arteryj komunikacyjnych stanu, spławna na przestrzeni przeszło 60 mil geograficznych. Od zachodu równinę Curityby ogranicza pasmo, a właściwie wysoki taras Serrinha, wzniesiony na 1200 metrów, skąd ku zachodowi wkraczamy w region kamienistego stepu, stanowiącego dalszy ciąg znanych nam już Campos Geraes. Płaskowyż Campos Geraes spada stopniowo ku zachodowi, a poczynając od miasteczka Palmeira i Cupim, pojawiają się coraz liczniej lasy szpilkowe i liściaste, aż do podnóża gór Serra da Esperanca, najwyższych w stanie, bo dochodzących 1300 metrów wysokości. Rozległe stepy okolic miasta Guarapuava, posiadając znacznie lepszą aniżeli Campos Geraes glebę, ciągną się od Serra da Esperanca dalej ku zachodowi; wkraczamy już tutaj w region żyznych czerwonych glin (terra roxa), granicę tej urodzajnej smugi przekroczyły kolonie galicyjskie nad rzekami Iguassu i Ivahy, cała zaś okolica położona dalej ku zachodowi, ku dolinie Parany jest najzupełniej nieznaną i od czasu wygnania jezuitów, całkowicie opuszczoną. Stopniowo płaskowyż spada, aż do 150 metrów wysokości, wchodząc już w region gorący, zdatny do uprawy kawy, bawełny etc.

Klimat całego płaskowyżu jest łagodny i zdrowy i można go porównać jedynie z klimatem Włoch, jakkolwiek bowiem niema dotychczas ścisłych spostrzeżeń meteorologicznych, wskazuje na to zarówno charakter flory leśnej, jako też rodzaj roślin uprawnych. W lasach tutejszych nie rośnie żadna roślina właściwa strefom gorącym, przeważają Arankarie, mahoń (Cedrela Brasiliensis), Herva Mate, (Ilex Paraguavensis), paprocie drzewiaste i bambus. Roślinami zaś uprawnemi są wszystkie gatunki zbóż europejskich, kartofle, wino, tytoń, owoce europejskie, warzywa nasze, oprócz tegó z roślin krajowych: manjok, słodkie bataty, czarna fasola, natomiast nie dochodzą wcale banany, ryż dojrzewa tylko w dolinach niższych, a pomarańcze są drobne i kwaśne, jak w Lombardyi i na Rivierze włoskiej.

Upały w lecie nie są większe niż u nas na Podolu, a w zimie zdarzają się częste przymrozki, niekiedy zaś śnieg nawet po parę dni leży.

Liczby emigrantów polskich w Paranie nawet w przybliżeniu obliczyć niepodobna, wykazy urzędowe uwzględniają bowiem jedynie emigrantów wprost z Europy przybyłych, gdy natomiast spotkałem bardzo licznych kolonistów, którzy po rozmaitych

przejściach z innych stanów rzeczypospolitej drogą lądową lub wodną tutaj przybyli. Obliczam ją najskromniej na podstawie dat urzędowych: do roku 1889 liczono kolonistów polskich w całym stanie na 12.000; w latach 1890—1891 przybyło 15.000 wychodźców z Królestwa polskiego i Litwy. W latach 1895—1896 25.000 galicyan, urzędowe daty zatem podają liczbę Polaków w stanie na 52 000, liczba ta jest atoli w rzeczywistości znacznie wyższą i śmiało na 70.000 przyjętą być może.

Historya kolonizacyi polskiej w Paranie jest w krótkości następująca:

W r. 1868 przybyło 16 rodzin Szlązaków do portu Itajahy w stanie Santa Catharina, umieszczono ich na gruntach kolonii Brusque, na gorącem wybrzeżu, wśród dzikich botokudów, grunta te pozostały po kolonii Irlandczyków, których rząd na żądanie konsulatu angielskiego musiał swoim kosztem do Europy odesłać, gdyż wytrzymać tam nie mogli. Szlązacy oczywiście również nie wytrzymali i po wielu trudnościach, przy pomocy ks. Zielińskiego i inż. Zaporskiego przesiedlili się do Parany, gdzie im magistrat Curityby, podówczas malutkiej i lichej mieściny, wydzielił po kilka morgów gruntu i dał zarobek przy budowie drogi.

W r. 1873 przybyło do Curityby 64 rodzin polskich z Prus zachodnich i założyli kolonię Abranchez w pobliżu miasta. W r. 1876 przybyło kilka tysięcy wychodźców polskich z Prus i Galicyi, osiedlono ich również w pobliżu stolicy na koloniach: S. Ignacio, Orleans, D. Pedro, Riviera, D. Augusta, Thomas Coelho i S. Candida. Kolonie te tworzą kompleks, noszący dzisiaj urzędową nazwę: „Nowa Polonia“.

W latach 1885, 1886/7 założono nowy szereg osad polskich w pobliżu Curityby: Antonio Prado, Presidente Farria, Zacharias, Muricy, Inspector Carvalho, Accioli, Joao Alfredo, S. Lourenço, Christina, Alice.

Inne osady polskie powstały w w tym samym czasie w okolicach Ponta Grossa i Castro: Są to Guarauna, Tacuary, Rio Yerde, Emilia, Adelaida,, Butuqara, Floresta Itaiacoca, Mohema, Tibagy, S. Leopoldina, S. Klara. W latach 1890—92 założono szereg osad polskich na rzecz Iguassu: S. Barbara, Contagallo, Rio dos Patos, Agua Branka, S. Matheus, Rio Claro, Barrafeira oraz w okolicy Rio Negro: Lucena.

Emigrantów galicyjskich z dwu lat ostatnich umieszczono na kolonjach nowych: Prudentopolis, Porto Uniao, Jangada, Agua Amarella, Ypiranga, Castellano.

Jako zasadę ogólną kolonizacyi przyjęto, iż nowe kolonie zakładające się w kierunku linij wytyczonych od stolicy w głąb nieznanych lub niedostępnych okolic wnętrza kraju; pozostają one pomiędzy sobą w łączności, a w miarę pomyślnego rozwoju osady powstają zrazu nie istniejące lub bardzo liche drogi budują się gościńce kołowe, koleje otwiera żegluga rzeczna, cały jednak ciężar pracy pjoniera, który nowe szlaki dla przyszłych przybyszów wyrabia ponosi kolonista.

Zobaczmy jakie są losy emigrantów od chwili przybycia do Curityby aż do osiedlenia na kolonii:

Curitiba, przed niedawnym jeszcze czasem nędzna mieścina, wyrosła z amerykańską szybkością na ładne i spore miasto, liczące około 30 tysięcy mieszkańców. Po przybyciu do portu Paranagua, emigranta odstawiają tutaj do domu emigracyjnego, dalekiego wszakże od pięknych hoteli emigranckich w Pinheiro i Ilha das Flores: Baraki emigranckie ciasne, nizkie i brudne, nie mogą pomieścić więcej nad paręset osób w razie większego natłoku najmują domy prywatne, dla oszczędności wszakże najczęściej mieszczą nadmiar wychodźców w murach jakiejś nowo budującej się kamienicy bez drzwi i okien, bez podłogi ani jakichkolwiek mebli. W baraku głównym są przynajmiej brudne prycze do spania. W takich czasowych przytułkach ludzie siedzą w błocie lub kurzu na ziemi, mając jedynie dach nad głową, dla ochrony od deszczu, podczas zimy zwłaszcza łatwo bardzo o zaziębienie, dzieci umierają tutaj bardzo. Przez czas pobytu w barakach emigrant pozostaje na wikcie rządowym, wikt ten złożony z suszonego mięsa (Charque) czarnej fasoli, ryżu, chleba i kawy nie zawsze jest wystarczającem; a czystością nie grzeszy, obecnie wydają emigrantom tylko artykuły spożywcze, gotować sobie muszą sami. Nominalnym zwierzchnikiem emigrantów jest dyrektor kolonizacyi a właściwie minister robót publicznych stanu pan ten jest oczywiście za wielkim, ażeby się wdawać w drobiazgi to też rzeczywistem panem ich jest tłumacz, indywidium zazwyczaj bardzo lichego gatunku, najczęściej ktoś z dawnych kolonistów mazurów lub szlązaków. Kontroli nad nim nie ma żadnej pozwala sobie zatem liczne nadużycia tak np. przy mnie zdarzyło się, iż dwoje emigrantów brało ślub, ksiądz nic od biedaków nie wziął dyspenza od zapowiedzi kosztowała 5 lecz tłómacz kazał sobie 30 milrejsów zapłacić niby koszta wyrobienia „pozwolenia“ na ślub. Ponieważ tłumacz jest jedyną osobą, z którą się emi-

granci rozmówić mogą, a żaden z urzędników wyższych po polsku nie mówi, emigranci są całkowicie zdani na łaskę tych tłumaczów, każących sobie za każdą rzecz leżącą zresztą w zakresie ich obowiązków stałych osobno płacić.

Podług praw obowiązujących, każdy emigrant ma prawo wyboru miejsca osiedlenia w praktyce dzieje się jednak inaczej, miejsce osiedlenia wyznacza tłumacz. W miarę możności wysyłają emigrantów partjami do okolic przez nich obranych a raczej im wyznaczonych z urzędu. Partja taka, złożona z kilkudziesięciu rodzin, odsyła się pod przewodnictwem agenta; każda rodzina otrzymuje żywność przez cały czas trwania podróży, podróż ta odbywa się stosownie do miejsca przeznaczenia: koleją, parowcami rzecznemi, łodziami, na furach lub pieszo. Nieład w administracyi powodnje przytem często przykre zawody: i tak np. administracya obowiązaną jest odstawić bagaże emigranckie z komory celnej w Rio Janeiro aż na miejsce zamieszkakania emigrantów, tymczasem zdarza się niestety zbyt często, iż całe transporty bagaży liczące po kilkaset kufrów, giną gdzieś w drodze i jakkolwiek nikt ich nie ukradł, gniją w składach celnych niekiedy po roku i więcej, a koloniści, po wielu bezowocnych reklamacyach, zmuszeni są wreszcie wysyłać swoich ludzi zaufanych aż do Rio Janeiro dla odszukania zaginionych rzeczy. Widziałem biedaków, których całe mienie w ten sposób przepadło, a było ich wielu, bardzo wielu.

Dalej obowiązaną jest administracya natychmiast po przebyciu emigranta na kolonię w ciągu dwóch dni od przyjazdu wydzielić mu grunt odpowiedni, tymczasem grunta te nie są wcale pomierzone a że niepodobna bez wycięcia ścieżki, wymierzenia działek, nawet wejść do dziewiczej puszczy, emigranci muszą czekać niekiedy po kilka miesięcy a nawet rok cały, zanim im grunta odmierzą, służba bowiem miernicza daleko nie wystarcza na rzeczywiste potrzeby urzędu kolonizacyjnego. Podług obowiązującej obecnie ustawy zarząd kolonii powinien używać emigrantów, nie posiadających jeszcze gruntów wydzielonych do robót rządowych na kolonii; mianowicie do roboty dróg, karczowania lasu, piłowania desek, budowy domów etc, za co otrzymują zapłatę w bwocie 2—3 milrejsów za dzień roboczy. Ponieważ jednak rząd nigdy nie ma na czas pieniędzy, wypłata prawie wszędzie uskutecznia się nie w gotówce, lecz kwitkami (vales), które rząd wypłaca bardzo nieregularnie, tak iż emigrant, potrzebujący żyć z grosza, i nie posiadający własnej gotówki, zmuszonym jest sprzedawać je kupcowi z bardzo wielkiem zazwyczaj dyskontem częstokroć za połowę ceny nominalnej, co przy drożyźnie wiktuałów na nowych kolonjach, nie wystarcza mu na życie. Zarobków ubocznych przytem w pierwszych początkach istnienia osady nie ma prawie żadnych, stąd nędza panuje wśród emigrantów w pierwszym roku straszliwa. Niedostateczne pożywienie, które sobie uzupełniają jedząc szyszki araukaryj i wierzchołki palmowe pożywienie zresztą nienajgorsze, lecz wymagające przyzwyczajenia, są powodem epidemicznie wśród emigrantów panującego w pierwszym roku tyfusu żołądkowego i dyssenteryi na które umiera ich blizko 10%, zwłaszcza iż opieki lekarskiej, którą obiecują, a którą rząd dać jest obowiązanym, nie ma prawie nigdzie, lub jest tak lichą, że na nic się nie zdała. Dopóki emigrant nie osiądzie na swoim gruncie mieszka w szałasie skleconym z trzciny i liści palmowych. Administracya obowiązaną jest wprawdzie wystawić na gruncie każdego kolonisty prowizoryczny domek z desek na spłatę zależy to jednak całkowicie od dobrej woli dyrektora czyli szefa kolonii posiadającego władzę niczem nieograniczoną. Dyrektor jest poprostu kacykiem, któremu wszystko wolno. Ponieważ zaś dyrektorami takimi nie bywają anioły, lecz ludzie bardzo rozmaici, a nazbyt też często urzędnicy bez czci i sumienia, tolerowani na stanowisku ze względów politycznych lub dla osobistej protekcyi dzieją się tam rzeczy wysoce smutne. Najczęściej dyrektor, a wraz z nim cała falanga drobnych urzędniczków dba jedynie o to ażeby z pieniędzy, przeznaczonych przez rząd na kolonizacyę i zapomogi dla emigrantów jak najwięcej pozostało w ich własnej kieszeni. Niektórzy idą dalej bo wyłudzają oprócz tego pod rozmaitemi pozorami, niekiedy groźbami i siłą pieniądze od samych emigrantów.

Przytoczę dla przykładu najbardziej rozpowszechnione w tej mierze nadużycia, które rząd zwykle puszcza bezkarnie: więc n. p. zamiast ustanowionej taksy za dzień roboczy zapisuje się robotnikowi kwity w formie kredytu u kupca, pozostającego w zmowie z administracyą, na kwotę niższą, a rachunki prowadzą się podwójne, dla rządu rzetelne, dla emigranta fałszywe, w książeczkach zarobkowych, które mu później odbierają i niszczą. Niepiśmienni zazwyczaj emigranci nie mogą się w tej podwójnej buchhlteryi połapać i przymierają głodem, gdyż kupiec wydaje im zaledwie połowę żywności, do jakiej mają prawo.

Innym razem ziarno do siewu, lub narzędzia przysłane do rozdania kolonistom pan dyrektor sprzedaje kupcowi, zapisując je jednocześnie na rachunek emigrantów. Inny rodzaj spekulacyi, którą prowadziła administracya na kolonji Rio Claro polega na tem, iż emigrant, który nie chce zbyt długo czekać na wydzielenie sobie gruntu, musi się panu szefowi suto opłacić, inaczej może czekać i lat parę nawet. Na tejże kolonii dyrektor bezprawnie odbierał kolonistom już zagospodarowanym grunta im dane, zamieniając na kawał puszczy gdzieś na końcu osady, ponieważ nalazł się emigrant zamożny, który panu szefowi za nadanie sobie owego gruntu dobrze zapłacił. Rzecz prosta iż wszystko to są nadużycia i bezprawia, za które dyrektor powinienby otrzymać dymissyę, gdyby koloniści umieli krzywdy swojej dochodzić, zazwyczaj jednak wszelkie upominanie się o swoją należność i najmniejsze sprzeciwienie się woli wszechwładnego dyrektora lub któregoś z jego zbirów, bywa uważanem za bunt przeciw władzy i surowo karanem: baty, kije, a nawet noże i rewolwery są tam bardzo często w użyciu.

Od czasu otwarcia w Kuritibie c. k. konsulatu Austryackiego, nadużycia tego rodzaju zmniejszyły się znacznie, energiczne bowiem upomnienie się w takich sprawach u gubernatora lub ministra robót publicznych, osiąga zawsze pewien skutek.

Nie chcę bynajmniej twierdzić, iż wszyscy dyrektorowie kolonij są takimi, spotykałem bowiem pomiędzy nimi ludzi zacnych i szczerze emigrantom życzliwych, na nieszczęście jednak tacy właśnie z rozmaitych powodów, najczęściej politycznych, najkróciej pozostają na urzędzie: tak np. na kolonii Prudentopolis usunięto bez powodu uczciwego i energicznego szefa Dra Oliveirę, ponieważ administracja kolonji głosowała przy wyborach za kandydatem opozycyjnym. . .

Po dłuższem, lub krótszem czekaniu, podczas którego emigrant cierpi zazwyczaj wielką nędzę, wyznaczają mu nareszcie kawał gruntu i pozostawiają własnemu przemysłowi.

Wymierzanie gruntów odbywa się w sposób następujący: geometra rządowy wycina ścieżkę (Pikada) wśród lasu we wskazanym sobie kierunku, w linii prostej, bez względu na żadne właściwości terenu. Co 200 metrów wbijają słupy graniczne od których wycinają prostopadle do pierwszej ścieżki głównej (linea do fundo) inne ścieżki na 1000 metrów długie, zazwyczaj jednak geometra nie zadaje sobie tyle pracy, tylko od słupów granicznych zaznacza na przestrzeni kilkudziesięciu kroków kierunek ścieżek bocznych pozostawiając ostateczne ich oczyszczenie i rozgraniczenie posiadłości samym kolonistom. Działki pojedyncze mają zazwyczaj po 10 „alkierów“ = po 25 hektarów = 40 morgów obszaru. Wszystkie kolonie dotychczasowe leżą w lesie, jak zobaczymy bowiem, nietylko grunta są tu urodzajniejsze, ale i uprawa w pierwszych latach znacznie łatwiejsza dla kolonisty nie posiadającego inwentarza ani narzędzi rolniczych.

Przy ścieżce głównej (linea do fundo), w odstępach co 200 metrów mniej więcej stają chałupy osadników. Jeżeli buduje je zarząd, mają one typ wspólny: baraków licho skleconych z tarcić, dzisiaj jednak prawie nigdzie rząd domów nie stawia, budują się więc koloniści jak się komu podoba, zazwyczaj na początek stawiają mały barak z desek łupanych siekierą, krytych dranicami, czasem zastępuje te szałasy porządnemi domkami z tarcić. Piece stawią osobno na dworze pod specyalną szopą: pieców tych używają wyłącznie do wypieku chleba, zresztą kuchnia zwykła mieści się pod odkrytem niebem lub pod szopą.

Wystawiwszy barak tymczasowy lub szałas z bambusu, co przy tutejszym klimacie do osłony od deszczu w zupełności wystarcza, kolonista zabiera się natychmiast do oczyszczania małego kawałka gruntu, by na nim możliwie najprędzej zasiać żyto i kukurudzę. Sposób uprawy jest tu całkowicie odmiennym, aniżeli w Europie, o użyciu pługa przez pierwszych lat kilka mowy być nie może, przeto i żmudny korczunek jest tu zupełnie zbytecznym, uprawa jest tu wyłącznie ręczną, a jedynemi narzędziami tejże: szpadel, graca, kosa i siekiera.

Las dziewiczy, wbrew ogólnie utartej opinii, nie jest wcale trudniejszym do wycięcia od lasów naszych, przeciwnie, drzewa wielkie stoją tu znacznie rzadziej, aniżeli u nas, a nie przebyte gąszcz stanowi jedynie podszycie, złożone z trzciny bambusowej, ljan i krzewów. Prawda znów z drugiej strony, że pojedyncze olbrzymy leśne dochodzące nieraz dwumetrowej średnicy, nie są łatwemi do spuszczenia, zwłaszcza jeżeli się trafi na kawał lasu obfitujący w drzewo Palisandrowe lub podobnie twardą Canelę. Po wycięciu wielkich drzew, kolonista pozostałe krzaki wyrębuje tak zwaną Foisą, czyli krótką kosą na sztorc osadzoną, jaka się w Europie używa do podkrzesywania szpalerów w ogrodach, obrębuje gałęzie z drzew wyciętych i pozo-

stawia na porębie czas jakiś aby wyschły, najodpowiedniejszą porą do tej roboty są miesiące zimowe Lipiec i Sierpień, kiedy deszcze padają bardzo rzadko, gdy poręba, zwana w języku krajowym „Rossa“ należycie wyschnie, podkłada się ogień i takowa wypala. Umiejętne wypalenie „rossy“ jest bardzo ważnem, jeżeli bowiem pozostaną płaty niespalone, potrzeba robotę naprawiać i urządzać pożary częściowe, co pociąga za sobą niepotrzebną stratę czasu.

Po spaleniu „rossy“, gdy na porębie pozostały jedynie gruby kłody, ziemia przedstawia pulchną, przepełnioną popiołem glebę, na której się bez dalszej uprawy zasiewa żyto lub kukurudzę, do pierwszego należy ziemię nieco jeszcze motyką spulchnić, do kukurudzy wystarcza zrobienie drągiem dołka w ziemi w który się wrzuca ziarno i zadeptuje nogą. Zasiew na „rossie“ jest skończony, obawiać się chwastów nie ma potrzeby, te bowiem przychodzą dopiero później, razem z kulturą, w lesie ich niema.

Zasadziwszy na „rossie“ kukurudzę, żyto i trochę warzyw na pierwsze potrzeby co uskutecznia się najpóźniej do końca Września kolonista może już spokojnie pracować nad oczyszczeniem nowej połaci swego gruntu, lub też szukać zarobku poza domem, zanim posiew dojrzeje, żyto dochodzi we trzy do czterech miesięcy, można więc na tem samem polu mieć plon drugi, zazwyczaj wyrasta on sam na ściernisku z wysypanych przy żniwie ziaren, jednakże takie żyto samosiewne daje plon znacznie gorszy od pierwszego. Kukurudza dochodzi w 5 miesięcy, koński ząb, w 6 miesięcy jest tedy możność po zbiorze na tym samym gruncie posadzić kartofle, tatarkę lub warzywa.

Hreczka; wprowadzona poraz pierwszy przez rusinów, daje na świeżej porębie trzy zbiory w roku, trzeci jednak jest już lichy.

Przepisy, dotyczące sposobu osiedlania kolonistów na gruntach rządowych, oraz rodzaju zapomóg, jakie im rząd federalny lub stanowy przyznaje, zmieniają się co kilka miesięcy, a nawet częściej, gdyż każdy nowy minister robót publicznych wydaje nowe w tej mierze przepisy, a ministrowie ci zmieniają się bardzo często. Tak naprzykład przed pięcioma laty, gdy osiedlano emigra ów polskich z Królestwa, kolonizacya odbywała się na rachunek rządu związkowe , który, w myśl dekretu rządu prowizorycznego o faworyzowaniu emigracyi europej iej, dawał kolonistom utrzymanie do pierwszego żniwa, bez względu na czas, jaki o tego żniwa wypadło czekać, wydawano im bądź żywność bezpośrednio z adminis icyi, przyczem działy się niesłychane kradzieże i nadużycia, bądź też udzielano edytu w sklepikach prywatnych dostawców za poręczeniem rządowem w wysokości przeciętnej 50 milrejsów miesięcznie na każdą rodzinę. Dawało to powody do nadużyć obustronnych, z jednej bowiem strony kupcy, dzieląc się zyskami z administracyą kolonii oszukiwali kolonistów w rachunkach, z drugiej znów, wiele polaków, zwłaszcza robotników fabrycznych, w przekonaniu, iż stosunek ten wiecznie trwać może, nie pracowało wcale, a znam takich, co po dwu latach rządowego wiktu, nie wyciąwszy ani jednego drzewa na swoim gruncie, opuścili kolonie z chwilą gdy im wikt wydawać przestano, działo się to szczególniej często na koloniach stanu Rio Grande do Sul.

Później zmieniono system zapomóg w ten sposób, iż koloniście wydawano w formie bezpłatnej zapomogi żywność przez pierwszych cztery miesiące od daty osiedlenia na swoim gruncie, dopóki zaś czekali w barakach, na koszt rządowy ich żywiono, używając dla formy do rozmaitych robót rządowych. Warunki podobne mieli jeszcze pierwsi emigranci galicyjscy do Parany, aż do Kwietnia 1896., od której to daty obowiązuje ustawa obecna. Kolonizacya odbywa się wciąż jeszcze na rachunek rządu federalnego, w drodze wyjątkowej gdyż, stan Parana, posiadający w tej chwili rząd nieprzychylnie dla emigracyi usposobiony, odmówił przyjęcia oczekujących na odesłanie do Paranagua w Rio Janeiro emigrantów galicyjskich pod pozorem braku środków na ich osiedlenie. Wówczas to pod naciskiem c. k. ambasady w Rio, parlament związkowy uchwalił dla stanu Parana subwencyę w kwocie 800.000 milrejsów na koszta osiedlenia emigrantów galicyjskich, a rząd federalny polecił ministrowi robót publicznych stanu Parana drowi Candido Abreu dozór nad odpowiedniem użyciem tego funduszu. Napływ jednak emigrantów galicyjskich już po owym dekrecie był tak wielkim, iż fundusz powyższy nie wystarczył, rząd federalny dalszych zapomóg odmówił i wskutek tego, rząd stanu Parana odmawia przyjęcia emigrantom polskim, nie będąc w możności pomieszczenia ich na rządowych, nieprzygotowanych na tak znaczny napływ ludzi, koloniach. W styczniu bieżącego roku było jeszcze na kolonii Prudentopolis 400 rodzin galicyjskich bez dachu, jakkolwiek czekali od Kwietnia na

wyddzielenie sobie gruntów. We wszystkich innych stanach rzeczypospolitej kolonizacya odbywa się na koszt rządów miejscowych, w każdym też stanie dzięki ustrojowi federalnemu republiki istnieją specyalnie w tej mierze prawa i przepisy, za które ministerstwo rolnictwa w Rio Janeiro nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności.

Jest do przewidzenia, iż w stanach ubogich, jak Parana lub Sta Catharina, rządy stanowe zrzucą ze siebie całkowicie ciężar kolonizacyi, oddając przedsiębiorstwa odnośne towarzystwom prywatnym, wówczas pojawią się też napewno nowi agenci werbownicy, z nowemi reklamami, chwilowo wskutek skasowania kontraktu rządu związkowego z Fioritą, zapanowała w tej dziedzinie cisza.

Uprawianie większych obszarów gruntu, niż wymaga potrzeba własna, nie jest wskazanem, w pierwszych bowiem latach po założeniu kolonii, przy braku dróg dojazdowych, dla produktów rolniczych niema żadnego zbytu. To też kolonista z oczyszczeniem swoich 40 morgów bynajmniej spieszyć się nie powinien, tembardziej, iż drzewo samo szybko po zaludnieniu okolicy w cenie wzrasta 2—3 morgów oczyszczonej „rossy“ w zupełności wystarcza na własne potrzeby.

Oczywiście, przy takim systemie uprawy, grunt pozbawiony nawozu, w przeciągu lat kilku się wyjaławia, wówczas wycina się nową „rossę“, a dawną zapuszcza na ugór, zamiast trawy jednakże w klimacie tym puszcza się bardzo szybko las (capoera), który po trzech do pięciu lat ponownie się wycina i pali. Po kilkakrotnem spaleniu stopniowo znikają wypruchniałe kłody i pnie starodrzewiu, a grunt staje się możliwym do uprawy pługiem dotychczas jedynie na starych koloniach w okolicy Curityby pługi są w użyciu gdzieindziej prawie wszędzie uprawiają ziemię motyką.

Zbiegiem czasu i rozwojem kolonii, po kilku latach istnienia, ześcieżek leśnych (picadas) zaledwie dostępnych dla pieszych, tworzą się stopniowo najsamprzód ścieżki dla komunikacyi konnej a w dalszym ciągu, gdy powstaną młyny, tartaki etc. dające możność zarabiania furmankami, powstają drogi kołowe do centralnego punktu każdej grupy kolonialnej, w którym wyrasta powoli miasteczko, stanowiące miesce zbytu produktów kolonii.

Miasteczka takie zakładają się zazwyczaj na linii głównej, bądź to przy spławnej rzece, bądź przy kolei i gościńcach kołowych, w odległości jednego dnia drogi konnej (5—6 mil geogr.) od siebie, a pojedyńcze linie (lineas do fundo) kolonij rozchodzą się z tych miasteczek promienisto w głąb lasu, dzięki czemu z biegiem czasu i rozwojem kolonizacyi, rozrzucone zrazu wśród lasu osady łączą się ze sobą, pokrywając jak by siecią pajęczą cały obszar kraju.

Wskutek warunków powyższych zmieniać się musi rodzaj roślin uprawianych na kolonii w miarę jej rozwoju i możliwości zbytu. Z początku np. liczyć można jedynie na sprzedanie artykułów spożywczych nowo przybywającym emigrantom, artykułami zbytu zaś na wywóz są wyłącznie surowe produkta leśne: herva mate, drzewo kora roślin garbarskich etc. W stadyum późniejszem, do poprzednich artykułów zbytu przybywają produkta rolnicze droższe, znoszące transport kosztowny, jak tytoń mąka, owoce, lub też produkty przemysłowe: skóry garbowane, wótka trzcinowa (kaszas), deski z drzew cennych (machoń i palisander), wreszcie zarobki z furmanki i spławu etc. Dopiero w trzeciem stadyum największego rozkwitu kolonii, gdy miasteczko pierwotnie założone jako centrum, w którem osiadło kilku czy kilkunastu kupców, stanie się tak wielkiem, iż samo może być konsumentem artykułów spożywczych produkowanych przez kolonistów, uprawa tychże na sprzedaż zaczyna się opłacać w tem położeniu są dawne kolonie pod Curitybą, a z nowszych te, których centra miejskie niegdyś liche mieściny, jak Palmeira i Ponta Grossa lub Rio Negro, wskutek przeprzeprowadzenia kolei wyrosły na większe miasta, do miast takich kolonista dowozi kartofle, warzywa, nabiał, drób i słoninę

Weźmę mapę do ręki i przypatrzmy się rozkładowi kolonij rolniczych w stanie Parana, a wyrobimy sobie pojęcie, o roli, jaka w tym kraju Polakom przypadła w udziale.

Pomijam na razie okręg stolicy, posiada on bowiem, jako najdawniejszy i najkorzystniej położony, zupełnie specyalne warunki korzystnego rozwoju, wspomnę tylko nawiasem, iż w promieniu sześciu mil w około Curityby widzimy zwartą sieć kolonij polskich przerwaną tylko w dwóch miejcach, w okolicy Campo Largo i S. Jose dos Piuhaes przez kolonie włoskie. Koloniści natomiast niemieccy, niegdyś liczni w oko-

licy Curityby, znikli stąd prawie zupełnie, przenosząc się do miast lub zajmując furmaństwem i drobnym handlem po koloniach.

Pierwszą linią kolonii stanowi grupa Iguasu, położona wśród lasu w dolinie tej rzeki, na prawym jej brzegu. Początek jej stanowi miasto Palmeira, odległe o 6 godzin koleją od Curityby. W odstępach 5—7 mil od siebie następują tutaj grupy kolonjalne (nucleos coloniaes): Sta. Barbara, Cantagallo, Rio dos Patos czyli Parmyra, Agua Branca, czyli Accolli S. Matheus czyli Maria Augusta, Passo de meio (Escappa Cavallo) Rio Azul, Rio Claro czyli Ephrosina, Porto Uniao de Victoria, Alberto Abreu, Jangada i Palmas cztery ostatnie leżą na lewym brzegu Iguassu, wzdłuż gościńca nowo otwartego z Porto Uniao do Palmas.

Z wyjątkiem kilkunastu rodzin włoskich i hiszpańskich na kolonii Cantagollo i tyluż brazylianów na kolonii Rio Azul, wszyscy koloniści tej całej grupy są narodowości polskiej, ruskiej lub litewskiej w liczbie około 3000 rodzin, posiadających razem obszar ziemi 61.973 hektarów. W Sao Matheus i Rio Claro jstnieją Towarzystwa i czytelnie polskie, W Agua Branca. S. Matheus i Rio Claro, księża polscy i drewniane kościółki w S. Matheus, szkółka w wszystkich koloniach, istnieją też polscy kupcy rzemieślnicy i drobni przemysłowcy — żydów nie ma wcale.

Główną arteryę komunikacyjną stanowi rzeka Iguassu, która jest spławną od Portu Porto Larangeira (frachtowa stacja kolei) do Porto Uniao da Victoria, na przestrzeni przeszło 60 mil geogr. dalej ku granicy Paragwaju zaczynają się już coraz liczniejsze progi a rzeka kończy się wreszcie wspaniałemi wodospadami, pięknością swoją przewyższającemi Niagarę w pobliżu Paragwajskiej osady Tacuru pucu o 35 mil na zachód od Porto Uniao. Żegluga po Iguassu nie jest jednak regularną, podczas suszy woda opada tak silnie, iż parowce rzeczne z trudnością tylko chodzić tutaj mogą regularnej żeglugi niema, lecz kursuje po rzece 6 parowców prywatnych oraz przeszło 300 barek, galarów i łodzi utrzymujących się z przewozu towarów z Porto Uniao do kolei i na odwrót, fracht za całą przestrzeń od „arroby“ (15 klg.) wynosi 900-1000 reis (45—50 ct.) Drogi kołowe istnieją wprawdzie na wszystkich koloniach, sieć ich jednak nie jest- wykończoną i dlatego mają one tylko znaczenie lokalne, większe przestrzenie dróg kołowych istnieją od Pałmeira do S. Mateus i od Porto Uniao do Palmas.

Głównym artykułem handlu wywozowego z doliny Yguassu jest Herva mate, przy której koloniści znajdują korzystne zarobki. Miasteczko Rio dos Patos wysyła rocznie 200.000 klgr., S. Matheus 1,800.000 klgr. mate.

Przy zbiorze tejże koloniści znajdują korzystny zarobek. Zbiór ten trwa z przerwą dwumiesięczną prawie rok cały. Drzewo mate (Illex paraguayensis) rośnie dziko w lasach tutejszych w wielkiej obfitości. a każdy bez wyjątku kolonista na swoje potrzeby u siebie je znajduje. Brazyljanie, dawniej tym artykułem handlujący; urządzali sobie plantacje hervy, w ten sposób, iż wycinali inne drzewa, pozwalając się hervie rozkrzewiać sadzona bowiem przyjmuje się bardzo trudno. Ztąd powstały t. zw. „hervales“ niejako sady hervy, które się co lat trzy podkrzesuje jak przy niskopiennem gospodarstwie leśnem, niedozwalając drzewu wybujać zbytnio w górę. Gałązki, obcięte sierpem, suszą się na ogniu, co wymaga pewnej wprawy, robotnicy polscy jednak nauczyli się tego procederu z łatwością i dzisiaj robią hervę lepiej od rodowitych brazyljanów, tak dalece iż kupcy za hervę „polską“ o 10% więcej płacą. Kupcy pośrednicy, nabywający hervę od kolonistów na rachunek większych firm eksportowych, płacą za „cargeuirę“ hervy (120 klg) 10—12 milrejsów (franków) zręczny robotnik może tygodniowo przygotować 3—4 „cargueirow“. Znajdują również zatrudnienie koloniści jako furmani i flisacy przy transporcie hervy do kolei.

Z produktów rolnictwa, dających korzystne rezultaty na koloniach, wymienić musimy w pierwszej linji, obok kukurudzy, którą się wieprze i drób karmi, manjok czyli „alpim“ i słodkie bataty. Pierwsza z tych roślin nadzwyczaj do uprawy łatwa gdyż na wypalonej „rossie“ wtyka się jedynie w ziemię patyki z pokrajanej ka kilkocalowe kawałki łodygi, daje korzeń kształtu georginy, bardzo pożywny, z którego przyrządzają t. zw. „farinhę“ rodzaj grubej mąki, zastępującej brazylianom chleb, i mającej zawsze dobry odbyt. Bataty znów (convolvulus batata) dają bulvy, niekiedy olbrzymich rozmiarów, które chciwie jada wszelki inwentarz, wieprze, bydło i konie, dla ludzi jest on również smacznem warzywem, a raz zasadzony, jak chwast prawie

wyplenić się nie daje i przez cały rok można go podgartywać na domowy użytek bez uszkodzenia plantacyi.

Tytoń i wino udaje się tutaj wszędzie doskonale, nasi koloniści jednak nie umieją się z temi roślinami obchodzić.

Pszczelnictwo daje tutaj również bardzo pomyślne rezultaty, pszczoły europejskie roją się po kilka razy i pracują przez 10 miesięcy w roku wymagając bardzo małych starań. Butelka miodu który jest tu nadzwyczaj aromatycznym, sprzedaje się na kolonii po 500—1000 reis, wosk 1000 reis za kilogram. Oprócz pszczół europejskich istnieje też kilka odmian krajowych pszczół dzikich, pozbawionych żądeł, miód ich jednak jest znacznie gorszym, a często posiada własności trujące.

Wspomnieć tutaj należy słów parę o szkodnikach leśnych ze świata zwierzęcego:

Zwierząt drapieżnych jest tutaj z początku wiele: jaguar czyli tygrys, amerykański, lew amerykański czyli puma, kilka gatunków dzikich kotów, łasic, wielki (canis azarae) i lisy wydry i t. p. koloniści powinni więc dla ochrony od takowych zaopatrzeć się w broń palną, a zwłaszcza w kilka dobrych psów. Z czasem zwierzęta te znikają, usuwając się w głąb lasów. Z innych zwierząt szkodliwych wymienimy: dziki chodzące licznemi stadami i niszczące zasiewy, capivary, tapiry, sarny, zające, małpy, również dla zasiewów szkodliwe, z ptaków najszkodliwsze papugi, tysiącami upadające na dojrzałą kukurudzę i drzewa owocowe. Gadów jadowitych jest tu także niemało, jadowitszych znacznie aniżeli nasze żmije, oprócz węży istnieje tu jeszcze olbrzymi pająk (Mygale) bardzo pospolity, wielkością dorównywający myszy, a równie, jak żmija jadowity. Z owadów dokuczliwych wspomnę o istnieniu pewnego gatunku bąka, który nietylko bydło dręczy, ale i człowiekowi pod skórę swoje jaja składa sam doświadczyłem tego w podróży: robak wylęgnięty pod skórą, rośnie przez 4 tygodnie, nie wywołując wielkiego bólu, wygląda to jak mały wrzód niedojrzały, później dopiero gdy robak (larva) jest już całkowicie wyrośnięty i usiłuje wydobyć się na zewnątrz, przez dni kilka ból jest do niezniesienia, skutków szkodliwych, oprócz bólu, robak nie pozostawia.

Kolonje polskie w dolinie Iguassu aż po Rio Claro mają 5 lat istnienia stosunki w nich już się ustaliły i jakkolwiek ucierpiały one wiele zwłaszcza podczas ostatniej rewolucyi, rozwijają się pomyślnie: koloniści zaspokoiwszy potrzeby najpilniejsze ciała, zdobywszy kawałek chleba, starają się już stworzyć ogniska umysłowego ruchu, słabe to dopiero początki te szkółki i czytelnie, jakie dotąd założony, ale potrzeba oświaty i czytania objawia się coraz silniej, a walki o szkołę dochodzą tu czasami do bardzo poważnych zaburzeń. Gdy się to wszystko wyszumi, jest uzasadniona nadzieja, iż kolonje nad Iguassu będą we wszystkiem podobne do starych osad polskich pod Curitibą.

Od Rio Claro zaczynają się już nowo założone kolonie galicyjskie, których los obecny jest bardzo przykrym. Administracya złodziejska i niedołężna, nieustanne zmiany rozporządzeń i praw obowiązujących są tego powodem. Istniał tu do niedawna, jeżeli jeszcze nie pozostaje na stanowisku dyrektor niejaki Maravalhos osobistość nadzwyczaj licha, który pozwalał sobie z kolonistami najdzikszej swawoli i nieskończonych nadużyć, ufny w protekcyę, jaką miał u góry. Wyzysk i prawdziwe zwierzęce brutalne obejście było losem wychodźców galicyjskich, którzy pod jego rządy mieli nieszczęście trafić. Najdawniejsi przybyli przed kwietniem zeszłego roku, trafili jeszcze na innego, uczciwszego szefa i jakkolwiek umieszczeni bardzo daleko od środka kolonji i nieposiadający nawet dla mułów dostępnych dróg dojazdowych, są zadowoleni ze swego losu.

Na nowych koloniach gruppy Iguassu ceny artykułów spożywczych są wysokie, wskutek jednak konkurencyi kilku kupców niższe niż gdzieindziej:

Oto przykłady:

Sól	250—300 reis kgr.
Cukier	700 reis klg.
Wódka	700 reis butelka.
Mąka pszenna	25.000 reis za worek (60 kg.)

Ryż	600 reis litr
Słonina	10.000 reis za arrobę (15 kg.)
Fasola czarna	500 reis litr.
Farinha majokowa	1000 reis za litr.

Na dalszych koloniach, wskutek braku konkurencyi i trudnego dowozu, ceny są o 10—20% wyższe.

Krowa mleczna	80.000—100 000 reis.
wół na rzeź	60.000—70.000 „
koń nieujeżdżony	100.000—150.000 „
koń wierzchowy młody i rosły . .	250.000—300 000 „
muł nieujeżdżony	250.000 reis.
muł wyborowy	do 600 milreis.

Drugą linią kolonij rolniczych, pozostającą w związku bezpośrednim z linią Yguasu, jest grupa kolonij nad Rio Negro.

Rio Negro jest dopływem Yguassu z lewej strony, spławnym od stacyi kolei Rio Negro do ujścia i stanowi granicę terytoryum spornego pomiędzy stanami Parana i Sta Catharina, które rząd stanu Parana przez kolonizacyę w prawne objął posiadanie.

Miasto Rio Negro przed kilkoma laty liczące zaledwie kilka chałup, wskutek wybudowania kolei, zaprowadzenia żeglugi parowej na rzece i znacznego napływu kolonistów polskich w okolice, urosło dzisiaj na porządną, malowniczo położoną osadę, liczącą paręset murowanych przeważnie domów i prowadzącą ożywiony handel drzewem i herva mate.

Mieszkańcami miasta są przeważnie Niemcy, przybyli ze stanu Sta Catharina, z przyległych kolonij niemieckich Sao Bento i Joinville. Na południowy wschód od miasta, na drugiej stronie rzeki, przez którą przerzucono obecnie wielki most żelazny, odchodzi droga kołowa do Joinville i Blumenau, która niegdyś, przed wybudowaniem kolei do Curityby, była głównym szlakiem handlowym tych okolic, dzisiaj jednak coraz bardziej upada. Na drodze tej leżą kolonie polskie w Sao Bento i liczne osady niemieckie, należące już do okręgu kolonizacyjnego stanu Sta Catharina. Na północ od Rio Negro istnieje kilka niewielkich kolonij niemieckich, między innemi kolonia bukowińska „Passo tres“. Przestrzeń pomiędzy Rio Negro i Curityba jest mało zaludnioną, przeważnie stepową, tylko od Rio Negro do miasteczka Lapa istnieją przestrzenie leśne, zdatne na kolonizacyę, będące jednak przeważnie własnością prywatną.

Pomiędzy Rio Negro i Sao Mathens leży nowa kolonia wyłącznie galicyjska Antonio Olyntho, czyli Agua Amarella, zaś o 6 klm. na południe, na samej granicy stanu Sta Catharina, zaczyna się wielka kolonia polska Lucena; obie liczą razem 8—9.000 mieszkańców, wyłącznie Polaków i Rusinów, posiadających 50.000 hektarów gruntu.

Kolonia Lucena należy do najlepszych pod względem swego położenia geograficznego, posiadając grunta żyzne, lasy obfitujące w kosztowne drzewa, któremi ożywiony handel stąd się prowadzi. Uprawne rośliny są tutaj też same, co w całej Paranie na płaskowyżu: zboża europejskie, warzywa, manjok, bataty, tytoń i wino.

Kolonia Lucena posiada jednak jedno „ale“, — a tem jest zbyt blizkie sąsiedztwo dzikich botokudów, którzy od czasu do czasu, podrażnieni przez brazylijskich strzelców, polujących na nich, jak na dzikie zwierzęta, urządzają krwawe napady na kolonię, jak tego świeżo mieliśmy przykład. Szczęściem napady takie zdarzają się bardzo rzadko i tylko na jednej linii kolonii, najbardziej zbliżonej do siedzib indyjskich (Mohema). Zachodzi obawa, iż napady podobne mogą się powtórzyć również na innej, świeżo w pobliżu terytoryów indyjskich założonej kolonii galicyjskiej, t. j. w Jangada, dotychczas jednak tam cicho.

Lucena posiada piękny kościół na kolonii, gdzie proboszczem jest ks. Aleksy Iwanow, drugi kościółek w miasteczku przeważnie niemieckiem, należący do probostwa w Rio Negro, gdzie proboszczem jest ks. prałat Bronikowski. W Lucenie założono również niedawno towarzystwo i czytelnię polską, szkoły dotychczas nie ma. Osadnicy pochodzą w znacznej większości z Królestwa Polskiego, mniejszość stanowią Galicyanie.

O kilkanaście mil od Rio Negro i Curityby w górach Serra do Mar założono w roku zeszłym jeszcze jedną kolonię galicyjską Castelhano, kolonia ta jednak stanowczo jest dla naszych ludzi niewłaściwie obrana, to też większość osadników stamtąd już uciekła, i prawdopodobnie osadzą ją w przyszłości włochami. Działy się tam wielkie nadużycia i liczne skargi na nieludzkie obchodzenie się z wychodźcami żołnierzy policyjnych, pilnujących niby porządku, i na wyzysk robotników wpływały nieustannie do c. k, konsulatu w Curitybie. Osobiście nie mieliśmy możności kolonii tej odwiedzić.

Trzecia linia kolonizacyjna, również jak i poprzednie, przeważnie Polakami obsadzona, zaczyna się od stacyi kolei w Ponta Grossa i ciągnie ku zachodowi wzdłuż kołowego gościńca, jak dotychczas, do kolonii galicyjskiej Prudentopolis czyli Sao Joao de Capanema w dolinie rzeki Ivahy. W okolicy Ponta Grossa kolonie mają odmienny nieco charakter, aniżeli w dolinach Ygnassu i Rio Negro; okolica ta bowiem leży na granicy stepu i lasów, przedstawiając falisty teren w części pokryty lasami, przeważnie jednak stepowy; stąd kolonie tutejsze nie leżą w jednej linii, lecz są rozrzucone wszędzie, gdziekolwiek istnieją plamy lasów, działki kolonistów są tutaj większe, niż gdzieindziej, step bowiem stanowi własność gminną, na której wypas bydła jest wolnym. Zamierzano w ten sposób skłonić kolonistów do chowu bydła, rezultat jednak zawiódł, koloniści polscy i włoscy uprawiają tylko rolę, a zarobków ubocznych szukają przeważnie jako furmani, przewożąc towary w głąb kraju i herve mate z głębi lasów do kolei. W PontaGrossa od zeszłego roku rezyduje przy tamecznym kościele ksiądz polski z Galicyi. Jakkolwiek pierwotnie w okolicy tej istniały kolonie wszelkich narodowości: Niemców, Włochów i Hiszpanów, daje się zauważyć to samo zjawisko, co w okolicy Curityby: stopniowy zalew przez zwolna napływający element polski; emigranci, przeważnie z Królestwa i Prus przybywający z pewnym zasobem pieniężnym, wykupują grunta od dawniejszych osadników Niemców i Włochów.

Kolonia Prudentopolis jest największą z istniejących w całym stanie kolonij rolniczych, liczy bowiem 6.000 dusz i 40.000 hektarów obszaru, kolonistami są wyłącznie wychodźcy galicyjscy, przeważnie narodowości ruskiej. Kolonia ta, dzisiaj odcięta od reszty osad rolniczych, pozbawiona ubocznych zarobków, ma być podług projektu rządowego zawiązkiem nowej linii kolonialnej wzdłuż doliny rzeki Ivahy, uchodzącej za jedną z najżyźniejszych w stanie Parana, a od czasów wypędzenia missyj jezuickich prawie całkowicie opuszczonej. Mieszkają tutaj oprócz nielicznych osadników brazylijskich dzikie szczepy Indyan z pokolenia Coroados, żyjące jednak w zgodzie z kolonistami i podatne i dla owoców europejskiej kultury. W dolinie Ivahy ma się udawać podobno bawełna i kawa; trzcinę cukrową stamtąd przywiezioną widziałem na kolonii Prudentopolis.

Oprócz wyliczonych powyżej grup kolonialnych istnieje jeszcze tylko jedna kolonia rolnicza na północ od Curityby Assunguy, zaludniona przeważnie przez Francuzów i Szwajcarów. Assunguy leży już w strefie gorącej doliny rzeki Iguapé, a znanym jest zwłaszcza z obfitości pięknych marmurów i rozmaitych, a dziś nie eksploatowanych wcale bogactw mineralnych w górach okolicznych.

Zestawiwszy daty powyższe, widzimy, iż wszystkie kolonie rolnicze, zamieszkałe przez ludność polską i ruską, stanowią jednolitą sieć, obejmującą wszystkie drogi komunikacyjne na płaskowyżu Parany, gdy narodowości inne, jak Niemcy i Włosi, są skoncentrowane na wschód i północ od Curityby. Rozdział narodowości tego rodzaju nie leżał oczywiście w intencyach rządu brazylijskiego, który łudził się mniemaniem, iż mięszane kolonie rychlej się wynarodowią; tymczasem rzecz ta idzie sama przez się: o ile Polacy ze wszystkich innych stanów uciekają do Parany, o tyle znów inne narodowości ciągną również do tych okolic Brazylii, gdzie się ześrodkowało więcej ich rodaków: więc Niemcy do Sta Catharina i Rio Grande do Sul, Włosi do Rio Grande do Sul i S. Paulo, oczyszczając pole Polakom, którzy wykupują od nich ziemię.

Warunki, na których emigranci otrzymują grunta, są bardzo dogodne: najdroższe grunta leśne liczą im się w cenie 415 milrejsów za „lot“ 25 hektarowy, płatnych w przeciągu lat 6 ratami z dodatkiem 6%.

Wartość istotna ziemi od chwili zaludnienia okolicy rośnie nadzwyczaj szybko, a w pobliżu nowych nawet kolonii prywatni właściciele gruntów żądają za nie ceny podwójne i potrójne. Ziemia uprawiona posiada oczywiście wartość nieskończenie wyższą. Od osób prywatnych nabyć można ziemię leśną po cenie 50—100 milrejsów za alkier ($2^1/_2$ hektary), po tej też cenie liczą ziemię prywatne towarzystwa koloniza-

cyjne, których liczba po skasowaniu emigracyi rządowej niewątpliwie wzrośnie. Jednem z przedsiębiorstw tego rodzaju jest kolonia Ypiranga w pobliżu stacyi kolejowej Guajuvira, będąca własnością rodziny Torresów. Osiadło tam 80 rodzin galicyjskich na działkach po 4 alkiery (10 hektarów), za które mają spłacić kwotę 200 milrejsów (100 złr.) w ciągu lat dziesięciu, z dodatkiem procentów od rat niewpłaconych, wypłata gotówką jednorazowa nie dozwala się. Inna spółka zawiązała się świeżo pod firmą „Smolucha i Co.“, należą do niej drobni kapitaliści polscy, którzy nabyli na parcelacyę grunta w Escapa Cavallo, położone pomiędzy rządowemi koloniami Sao Matheus i Rio Claro. Działki po 25 hektarów sprzedają się tutaj w cenie 1.000 milrejsów (500 złr.), z czego trzecią część należy uiścić gotówką. Przedsiębiorcy nie reflektują wcale na nowo przybywających emigrantów, lecz na starych kolonistów z pod Curityby, którym już tam za ciasno.

Prawo własności kolonisty poręcza przed całkowitą spłatą wartości ziemi t. zw. „Tytuł prowizoryczny“, posiadający moc prawną i mogący być odstąpionym innej osobie za zgodą właściciela; tytułu tego odebrać nie można koloniście inaczej, jak w razie jego niewypłacalności. W wypadkach podobnych, dotąd bardzo rzadkich, kolonista ma prawo do zwrotu wartości poczynionych nakładów i do zwrotu połowy rat przedtem wpłaconych. Tytuł prowizoryczny na koloniach prywatnych wystawia właściciel po zapłaceniu pierwszej raty dłużnej, na rządowych dyrektor kolonii zaraz po osiedleniu na gruncie na drukowanym blankiecie ustanowionego w tym celu wzoru. Tytuł ostateczny po spłaceniu całej należytości zatwierdza najbliższa władza sądowa.

Jakkolwiek podatków bezpośrednich kolonista nie opłaca żadnych, ciążą na nim bardzo wysokie podatki pośrednie w postaci wygórowanych ceł od wszelkich artykułów europejskich, wysokich taryf przewozowych i opłat kupieckich, wskutek czego panuje na dalszych zwłaszcza koloniach niesłychana drożyzna najniezbędniejszych artykułów codziennego użytku.

Krótko mówiąc, na całym obszarze, zajętym w stanie Parana przez kolonie polskie, nikomu nie zabraknie chleba, o ile jest pracowitym i zapobiegliwym, a każdy osadnik po przebyciu bardzo ciężkich początków może się w krótkim stosunkowo czasie, bo w ciągu 2—3 lat wytrwałej pracy, dorobić porządnego gospodarstwa, a za sprzedane wieprze, słoninę, drób nabiał i herve mate zaspokoić niezbędne sprawunki gospodarskie. Dozna natomiast gorzkiego zawodu i rozczarowania każdy, kto się spodziewa dorobić w Brazylii wielkich pieniędzy na roli: zarabiają w samej rzeczy bardzo wiele kupcy, rzemieślnicy i drobni przemysłowcy, ryzykując jednak częstokroć ntracić cały swój majątek przy jednej z nieustannie się powtarzających rewolucyj i bankructw bankowych, rolnik atoli może się spodziewać zarobków większych jedynie wtedy, gdy mieszka w pobliżu większego miasta, dokąd może sprzedać korzystnie swoje artykuły spożywcze. Znaczne odległości od większych rynków zbytu, dokąd możnaby n. p. mąkę, kartofle, miód i inne artykuły dotąd jeszcze z Europy przywożone dostarczać, czynią je niedostępnemi dla podobnego eksportu z powodu nader wysokich taryf przewozowych na kolejach i okrętach krajowych. Wskutek tych taryf konkurencya z importem europejskim staje się prawie niemożliwą. Jedynemi konsumentami kolonij są miasta w samej Paranie, które rosną wprawdzie szybko, lecz zaspakajają swoje potrzeby z najbliżej położonych kolonij. Miasteczka natomiast, nowo założone w środku grup kolonialnych, są rynkami zbytu zbyt małymi, aby produkcya warzyw i ziarna na większą skalę się opłaciła. Dlatego też koloniści na dalszych osadach, jakkolwiek posiadają po 40 morgów lasu, oczyszczają tylko tyle, ile na własne potrzeby wystarcza, i szukają zarobków ubocznych przy zbiorze i przewozie Hervy mate i handlu drzewem budulcowem.

Po wykończeniu budującej się obecnie sieci kolejowej, stosunki muszą się oczywiście poprawić i w tym względzie przedewszystkiem zaś odkryje się dla kolonistów dzisiaj wśród lasu zagubionych nowe, a korzystne źródła zarobku: dostawa podkładów przy budowie i opału podczas eksploatacyi kolei. Nie od rzeczy będzie nadmienić, iż koncesyę na budowę całej sieci kolejowej w stanie Parana i Rio Grande do Sul posiada grupa kapitalistów europejskich z Rotszyldem na czele, istnieje przeto pewność, iż rozpoczęta budowa istotnie do końca doprowadzoną zostanie i połączy sieć kolejową stanu Sao Paulo z Argentyną, Urugwajem, Paragwajem i Rio Grande do Sul.

Wiele artykułów, którebv tutaj wybornie dały się uprawiać na wielką skalę, a które nawet najwyższe taryfy kolejowe bv zniosły, prawie wcale się nie uprawia: n. p. tytoń, wino, manjok, owoce europejskie, które dzisiaj sprowadzają do miast portowych aż z Nowej Zelandyi i t. p.; brakuje dotychczas gorzelni do przerabiania

batatów, garbarni i wielu, wielu innych korzystnych, a wymagających niewielkiego nakładu przedsiębiorstw przemysłowych. Jedynemi miejscowościami nieco ruchliwszemi w tym względzie są zamieszkałe przeważnie przez Niemców miasteczka Porto Uniao oraz Rio Negro, ruch tam jednak w stosunku do liczby okolicznych mieszkańców śmiesznie mały i ogranicza się do drobnych tartaków i handlu hervą mate lub surowemi skórami.

Co się tyczy kolonij najdawniejszych, położonych w najbliższej okolicy Curityby, z których najstarsze datują z roku 1870, stan takowych, dzięki wyjątkowo sprzyjającym warunkom rozwoju, śmiało nazwać można kwitnącym. Zwiedziliśmy wspólnie z c. k. wicekonsulem ustro-węgierskim p. Pohlem kolonję mazurów galicyjskich z r. 1873. Thomas Coelho, kolonja ta leży o 17 kilometrów od stolicy i ciągnie się kilka mil w kierunku linji kolejowej. Koloniści tutaj zamożni, zadowoleni zupełnie ze swego losu, są jedynemi dostawcami artykułów spożywczych do Curityby, dowożą oni do miasta jaja, drób nabiał, warzywa, siano, słomę, drzewo opałowe i budulec. Sieją na kolonii: żyto, pszenicę, jęczmień, owies, kukurydzę, bób, groch, fasolę, tatarkę, kartofle, manjok, bataty, len, konopie i wszelkie warzywa europejskie. Widzieliśmy też europejskie drzewa owocowe: jabłonie, gruszki, pigwy, pomarańcze i brzoskwinie. Wybornie rodzą się też, wino i tytoń, uprawiają je jednak na większą skalę jedynie koloniści Włoscy. Domki kolonistów schludne, przeważnie murowane, wiele pomiędzy niemi piętrowych, otoczone ogródkami, czyste i ładne. Kolonja Thomas Coelho posiada dwa kościoły, z tych jeden wzniesiony przez kolonistów kosztem kilkudziesięciu tysięcy, i tworzy dwie parafje polskie, graniczące z innemi osadami okręgu „Nowa Polonia“. W okręgu powyższym istnieje 7 kościołów i tyleż księży polskich, oraz 5 polskich szkółek elementarnych. Działy gruntów są tutaj o wiele mniejsze, aniżeli wgłębi kraju, wynoszą od 5–10 hektarów i wartość ziemi jednak o wiele wyższa, a zagospodarowane kolonje 10 hektarowe cenią się tutaj od 4—6 tysięcy franków. W stolicy stanu Curitybie element polski jest bardzo słabo reprezentowanym, jakkolwiek tuż na przedmieściach zaczynają się już polskie kolonje. Jest tutaj paru drobnych kupców, garstka rzemieślników, kapłan polski ks. Słupek i od czasu do czasu przewinie się ktoś z mniej lub więcej awanturniczych przedstawicieli inteligencji polskiej, którzy z nielicznemi wyjątkami, nie przynoszą nam zaszczytu. Istniało tutaj do niedawna towarzystwo polskie imienia Kościuszki, ale pomimo usiłowań kilku zacnych jego założycieli utrzymać się nie mogło. Wychodzi tu również jedyne w całej Ameryce południowej pismo polskie: „Gazeta polska w Brazylji“, które wskutek pokątnych intryżek osobistych zeszło stopniowo na świstek, wstyd tylko naszej prasie przynoszący.

Sta Catharina.

Stan Sta Catharina należy do najmniejszych i najuboższych stanów rzeczypospolitej, znaczenie zaś swoje w dziejach emigracyi zawdzięcza jedynie tej okoliczności, iż tutaj powstały najdawniejsze osady niemieckie, do których i pierwsi emigranci polscy przybyli.

Na mapach niemieckich stan Sta Catharina sięga zazwyczaj aż do granicy Argentyńskiej co jest fałszem cały bowiem okręg górski, położony na zachód od gór Serra do Mar należał i należy dotychczas do stanu Parana, który go zwoim kosztem kolonizuje. Istotne granice stanu Sta Catharina stanowi od północy rzeka Rio Negro, od zachodu krawędź płaskowyżu poza górami Serra do Mar zamieszkała przez dzikich botokudów i całkowicie nieznana, od zachodu brzeg morza aż po granicę stanu Rio Grande do Sul. Granice powyższe zawierają już w sobie dostateczną charakterystykę klimatu i gleby tego stanu, leży on mianowicie niemal w całości na stoku gór Serra do Mar, posiadając klimat gorący i wilgotny, odpowiadający klimatowi strefy kawowej, jak takową wyżej z charakteryzowaliśmy. Całkowity obszar stanu Sta Catharina wynosi 74, 731 kilometrów kwadr., ludność 236 346 dusz. Ludność ta wszakże nie jest rozsianą na całym obszarze stanu, lecz ze środkowaną oprócz kilku małych miasteczek portowych w trzech grupach kolonjalnych: Blumenau, Brusque i Laguna. Z tych trzech grup kolonjalnych jedynie pierwsza przedstawia okolicę oddawna i dość gęsto zaludnioną, a liczne kolonje rolnicze ciągną się tutaj od brzegu morza wgłąb gór wzdłuż drogi kołowej aż do granicy stanu Parana w Rio Negro.

Kolonje okręgu Blumenau założone zostały przed dwudziestu kilku laty przez prywatne towarzystwo kolonizacyjne (Hamburger Colonisationsgesellschaft) na gruntach, nabytych od hr. d-Eu, a obejmujących cały prawie obszar północny stanu w dolinach rzek spławnych Itajahy, Itapocu i aż granic dzisiejszej kolonii polskiej Lucena. Osadnikami są tutaj prawie wyłącznie Niemcy, pomiędzy któremi rozrzuconych leży kilka osad polskich z rozmaitych czasów. Rzeka Itajahy, przy której ujściach leżą portowe miasteczka Sao Francisco i Itajahy, jest spławną na przestrzeni kilku godzin drogi od ujścia i płynie wśród głębokiej lesistej doliny o klimacie podzwrotnikowym. W dolinie tej oraz jej rozgałęzieniach bocznych, sięgających aż na szczyt płaskowyżu, umieszczono liczne kolonje rolnicze niemieckie i polskie.

Historyę założenia tych kolonij i dzieje pierwszych kolonistów szczegółowo opisał Dr. Kaerger w dziele swojem Brasilianische Wirthschaftsbilder. Istotną, choć nieurzędową stolicą stanu Sta Catharina jest czysto niemieckie miasto Blumenau, liczące 20.000 mieszkańców.

Wszystkie kolonje w pobliżu miasta są wyłącznie niemieckiemi, w r. 1891. podczas napływu emigracyi polskiej, rząd stanowy osiedlił Polaków w górnych częściach dolin, zajętych przez osady niemieckie. Kolonje Polskie w okręgu Blumenau są następujące: Garcia, Warnów, Benedicto, Rio Ceder, Rio Pedrinho, Rio Adda, Massaranduba osadnicy pochodzą z Królestwa Polskiego i Prus.

Drugiem większem miasteczkiem tej grupy kolonjalnej jest również czysto niemieckie miasto Joinville, liczące 4.000 mieszkańców odległe o 3 godziny jazdy parowcem rzecznym od portu w Sao Francisco okoliczne kolonje są wyłącznie niemieckie.

Od Joinville wychodzi wielki gościniec handlowy na szczyt płaskowyżu (Estrada Dona Francisca), który przed zbudowaniem kolei do Curityby, był najważniejszym szlakiem kupieckim dla Parany, a dla mieszkańców miast Joinville i Blumenau stanowił źródło bardzo korzystnych interesów kupieckich z wnętrzem olbrzymiego obszaru, nieposiadającego podówczas innego dostępu do morza. Dzisiaj zmieniły się całkowicie stosunki, cały handel wnętrza Parany skierował się ku Curitybie i kwitnący niegdyś okręg Blumenau chyli się ku upadkowi.

Droga wspomniana wspina się od Joinville na przestrzeni 12 kilometrów stromo do góry aż do szczytu gór Serra do Mar, przejście przez to pasmo ma wysokości 1160 metrów. Stamtąd dalsza droga wgłąb kraju prowadzi wśród górzystej, leśnej okolicy, zamieszkałej jedynie przez dzikich botokudów na przestrzeni 40 kilometrów, przekraczając na wysokości 1140 metrów dział wód pomiędzy rzeką Cubatao płynącą do Atlantyku i Rio Negro wpadającym do Yguassu, w górach Serra do Sao Miguel, w miejscowości Campo Allegre.

O 30 kilometrów dalej ku Pn. Z. leży kolonja Sao Bento, w trzeciej części przez polaków zamieszkała.

Okręg Sao Bento, wzniesiony na 1000 metrów nad poziom morza, posiada warunki klimatu i gleby podobne jak okolice Curityby. Polaków wyłącznie z Prus i Galicyi pochodzących liczą tutaj do 500 rodzin.

Środkowym punktem osad polskich w tym okręgu jest Bechelbrunn, czyli Rio Vermelho, leżący o 10 km. na wschód od miasteczka. Kolonje polskie noszą nazwy: Wunderwaldstrasse, Bismarkstrasse, Banadostrasse i Humboldstrasse. Dwie ostatnie zasługują na szczególną uwagę, ciągną się bowiem w kierunku południowym o 3 mile schodząc stopniowo coraz niżej do regjonów gorących. W górnej części kolonji, w pobliżu Rio Vermelho rośnie żyto i kartofle (850 metrów), w dolnej (250 metrów) banany, trzcina cukrowa i kawa.

Większość kolonistów znajduje się tutaj od lat kilkunastu, dostawszy po przybyciu na miejsce po 100 morgów pruskich lasu i zarobek przy budowie drogi 2—3 milrejsów dziennie, zresztą żadnych zapomóg im nie udzielano. Ogółem liczą tutaj 8000 niemców i 3000 polaków. W Bechelbrunn istnieje kościółek polski, w którym proboszczem jest ks. Ossowski. Inny kapłan polski ks. Peters mieszka w Itajahy, obsługując polskie osady w okolicy Blumenau.

Pomiędzy Sao Bento i granicą stanu Parana (kol. Lucena), na przestrzeni 45 kilometrów, istnieją jeszcze dwie stare osady niemieckie, Lenzol i Oxford.

Warunki ekonomiczne kolonij w stanie Sta Catharina są mniej korzystnemi, aniżeli w Paranie, czego dowodzi okoliczność, iż spotykaliśmy bardzo wielu ludzi, którzy z Santa Catharina do Parany wyemigrowali, nie żałując zmiany miejsca pobytu gdy odwrotny ruch daje się zauważyć chyba tylko wśród niemców, zwabionych sto-

sunkami narodowościowemi. Stan Sta Catharina, który, jak powiedzieliśmy, leży z wyjątkiem małej i niedostępnej dzisiaj smugi górskiej, całkowicie w strefie podzwrotnikowej, nadaje się do uprawy manjoku, kawy, kukurudzy, bananów, pomarańcz i trzciny cukrowej do kultury tej ani niemcy, ani tembardziej polacy się nie nadają, zboża zaś europejskie tutaj nie dochodzą, a wino dojrzewa tak nierówno, iż tłoczonem być nie może. Źródłami dochodowemi kolonistów są tutaj, handel drzewem mahoniowem, herva mate, furmaństwo i rzemiosła w rozmiarach, nie przekraczających potrzeb miejscowych. Życie o wiele tańsze aniżeli w Paranie, ale też i zarobki znacznie mniejsze.

Brak zbytu dla cukru i kawy, sprawia iż ceny tych produktów są tu niższemi niż gdziekolwiek np. w Itajahy „arroba“ (15 kg.) cukru kosztuje 4 franki, a kilogram kawy w sprzedazy detajlicznej 800 reis 40 ct. aw., podczas gdy taż sama kawa w Santos przy zakupach hurtowych płaci się po 1000—1200 reis.

Drugą grupę kolonjalną stanu Sta Catharina stanowi Brusque.

Miasteczko tego imienia, położone na brzegu morza o 40 kilometrów na południe od Itajahy, liczy 3000 mieszkańców Niemców i Włochów. W ostatnich latach powstał projekt przeprowadzenia od tego portu drogi kołowej wgłąb płaskowyżu i w tym celu zaczęto osiedlać w tej okolicy na stokach górskich kolonistów przeróżnej narodowości pomiędzy innymi znalazło tutaj pomieszczenie 70 rodzin rusinów galicyjskich z emigracyi zeszłorocznej. Klimat tu zdrowy, lecz gorący, uprawnemi roślinami są: manjok, Taja (Arum esculentum) bataty, kukurudza, ryż, banany, trzcina cukrowa i kawa, na kolonii istnieje specyalny instruktor rządowy, dla nauczania kolonistów sposobu uprawy nieznanych im z kraju roślin.

Trzecia grupa kolonij leży na południowym krańcu stanu, w pobliżu jedynej w całym stanie lokalnej kolei nad rzeką Tubarao w okręgu miasteczka Laguna. Kolonje są mięszane z rozmaitych narodowości, i umieszczone na stoku gór Serra do Mar. Klimat podzwrotnikowy, jak w poprzednich. Osadników polskich liczono tam przed 5 laty około 1000 wyłącznie z królestwa Polskiego nowych przybyszów polskich nie było od tego czasu, a połowa blizko z kolonij uciekła. Kolonje przeważnie polskie w okręgu Laguna noszą nazwy; Cocal, Cresciuma, N. Orleans. Ze względu na stosunki klimatyczne, brak środków komunikacyjnych i zarobków, oraz na przewagę nadmierną ludności niemieckiej, stan Sta Catharina dla osadnictwa polskiego się nie nadaje, z wyjątkiem niedostępnych dotychczas leśnych terytorjów w głębi gór, dotąd zajętych przez botokudów.

Rio Grande do Sul.

Stan Rio Grande do Sul, najbardziej ku południowi wysunięty, zajmuje obszar 236.553 kilometrów kwadr. i liczy 968.231 mieszkańców, w przeważnej części pochodzenia europejskiego.

Pod względem geograficznym dzieli się na dwie odrębne połowy: północna, ograniczona od południa linją kolei z Porto Allegre do Urugayana stanowi dalszy ciąg płaskowyżu, który poznaliśmy w Sao Paulo i Paranie, i posiada też same właściwości gleby i klimatu, klimat jednak tu bardziej urozmaicony z powodu większego oddalenia od równika i znacznych różnic wosokości pojedyńczych okolic. Druga połowa południowa przedstawia już teren stepowy, przyległy do Urugwaju i Argentyny przecięty nielicznemi i niskiemi pasemkami górskiemi, cały ten regjon, za wyjątkiem pasem górskich nadaje się jak dotąd tylko do chowu bydła, gdy natomiast północna połać stanu przestawia nader korzystne dla wszelkiego rodzaju rolnictwa warunki.

Stan Rio Grande do Sul posiada rozgałęzioną sieć kolejową, a obecnie budująca się linja Sta Maria Itarare połączy ze sobą stany Sao Paulo, Parana i Rio Grande.

Dotychczas wszystkie istniejące kolonje rolnicze leżą na stoku południowym płaskowyżu wzdłuż linii kolei z Porto Allegre do Urugayana, i tylko nieliczne kolonje polskie są rozrzucone w innych okolicach stanu. Klimat płaskowyżu i niskiego stepu różnią się pomiędzy sobą znacznie co jest bardzo widocznem z porównania roślin uprawnych: Na szczycie płaskowyżu np. w kolonjach polskich Alfredo Chaves i Caxias (930—805 m.) rośnie żyto i kartofle, w kolonjach włoskich i niemieckich na stoku gor w pobliżu Porto Allegre: ryż, bataty, wino, trzcina cukrowa i manjok; nie dochodzą zaś już tutaj ani banany ani kawa. Na stepie niskim nie widziałem nic oprócz kukurudzy i pomarańcz, a upały dochodzą do + 37% w cieniu tj. do tej samej wysokości co w Rio Janeiro.

Stan Rio Grande do Sul posiada kilka większych miast przemysłowych, jak Porto Allegre, Pelotas, Sta Maria etc. istnieją tutaj liczne przędzalne, dystylarnie, tartaki, młyny, fabryki tytoniu, garbarnie i wielkie fabryki wyrobów siodlarskich, „saladeros“ czyli fabryki suszonego mięsa i t. p. Dominującym elementem w miastach są tutaj jak w Santa Catharina Niemcy, w samem np. Porto Allegre posiadają oni 78 przeróżnych towarzystw z których połowa ma własne, częstokroć bardzo zbytkowne gmachy.

Okolice tegoż Porto Allegre są gęsto pokryte kwitnącemi kolonjami niemieckiemi i włoskiemi, jak Sao Leopoldo, N. Petropolis, Caxias etc. sięgającemi daleko wgłąb gór. Kolnje najdalsze, nieposiadające dogodnych dróg, położone na szczycie płaskowyżu są zamieszkałe przez Polaków z Królestwa mianowicie: Caxias, Alfredo Chaves, Antonio Prado ogółem około 1000 rodzin, warunki gleby i klimatu te same co w Paranie; zbyt produktów z powodu odległości od miasta i złej drogi utrudniony, projektowane przedłużenie linii kolejowej z Nowego Hamburga do Vaccaria usunie ten brak w przyszłości.

Kilkaset rodzin polskich z Królestwa polskiego utworzyło kolonje wyłącznie polskie: Marianna Pimentel i Maria Clement w górach Serra do Herval o kilka godzin drogi na zachód od Porto Allegre położone, okolica tworzy lesistą i górzystą oazę pośród stepu sieją tu sporo pszenicy i handlują korą drzew w garbarskich (Araca), rosnącym obficie w tutejszych lasach. Inną kolonją Polską liczącą około 500 rodzin jest Feliciano, w górach Serra de Encruzilhada na połowie drogi z Porto Allegre do Pelotas.

W samem mieście Porto Allegre mieszka około 2000 polskich rzemieślników i robotników fabrycznych. zatrudnionych w niemieckich zakładach przemysłowych, tutaj też osiedlił się wydalony z Parańskiej dyecezyi ks. Andrzej Dziatkowiec. Inny kapłan polski mieszka na kolonji Sao Feliciano. W Pelotas kilkuset robotników polskich znalazło zatrudnienie przy fabrykach suszonego mięsa.

Kilkuset Galicjan, przybyłych w roku ubiegłym umieszczono na polskiej kolonii Sao Antonio da Patrulha na brzegu morza o kilka mil od Porto Allegre położonej.

Podczas imigracyi polskiej z r. 1891. osiedlono wielu Polaków na kolonii Silveira Martins dzisiaj jednak nie pozostał tam ani jeden. Z polskich również pierwotnie kolonij Jaguary i Ijuhy, uciekła znaczna większość ustąpiwszy miejsca Włochom i Niemcom, pomimo dość korzystnych warunków.

Warunki osiedlenia kolonistów na gruntach rządowych są tutaj podobne jak w innych stanach, dzięki jednak mniej gwałtownemu napływowi emigrantów i większej zasobności krajowego rządu, nadużyć tutaj znacznie mniej aniżeli gdzieindziej, jakkolwiek i tutaj np. na kolonii Ijuhy działy się i dzieją jeszcze niesłychane gwałty i bezprawia. Koloniści, przybywający do Portu Allegre, wysyłają się na rozmaite kolonie rządowe, przyczem urząd kolonizacyjny hołdnje zasadzie mieszania narodowości, tak, iż np. na kolonii Jaguary wykaz urzędowy wylicza aż 16 rozmaitych narodowości obok siebie. Grunta są zawczasu wymierzone, tak, iż emigranci unikają zabójczego dla nich czekania; zarobki przy budowie dróg na koloniach wypłaca się jak gdzieindziej, kwitkami, lecz z powodu bardziej uregulowanych finansów stanu, kartki te przyjmują kupcy z bardzo małem tylko dyskontem. Ceny artykułów spożywczych i inwentarza są niższe niż w Paranie.

Oto próbki cen targowych w kolonii Jaguary:

Mięso wieprzowe	500	reis za kilogr.
Mięso wołowe	350	„ „
Słonina	1.000	„ „
Worek mąki pszennej . . .	12.000	„ „
Mąki kukurudzianej	4.000	„ za worek (60 kilogr.)
Cukier rafinowany	700	„ za kilogr.
Mate	600	„ „
Kawa	2.600	„ „
Kartofli worek	5.000	„ „
Wódki „medida“ (3 litry) . . .	1.000	„ „
Krowa mleczna	70—80	milrejsów
Wół roboczy	80	„
Koń nieżdżony	100—150	„
Koń zitabunu , ...	70—80	„
Muł	150—200	„

Miód	400—500 reis	butelka
Wosk kilogr.	1800—2000 „	kilogr.
Desek mahoniowych tuzin . .	36 milr. (w Uruguayana	80 milr.
„ „lorowych“ „ . .	40 „ „	120 „
„ „kanela“ i sosnowe . .	24 „ za tuzin.	

Produkta kolonialne w stanie Rio Grande do Sul są odmienne niż w Paranie, brak tutaj przedewszystkiem Hervy mate, która tylko w niewielkiej ilości w lasach doliny Uruguayu rośnie, niema drzewa palisandrowego (Imbuya, Bignonia Paranaensis), natomiast obfituje mahoń i „loro“ drzewo podobne do dębu, nader poszukiwane na targu. Ponieważ zaś stan Rio Grande do Sul, a szczególniej pas kolonii tegoż, leży w całości na granicy dziewiczych Brazylijskich lasów i bezleśnego stepu Argentyny, a nadto posiada dogodne drogi wodne do spławu, rzekę Urugwaj, Rio Pelotas z dopływami i rzekę Guahyba, wpadającą do Lagoa dos Patos koło Porto Allegre, handel drzewem oraz korę roślu garbarskich daje tutaj bardzo korzystne zarobki. Pszenica, jakkolwiek licho się rodzi, wobec wysokiej swej ceny opłaca się dobrze. Bardzo korzystną okazała się uprawa wina i tytoniu oraz trzciny cukrowej na wódkę, wszystkie powyższe artykuły posiadają zbyt zapewniony.

Ruch emigracyjny do stanu Rio Grande nie jest już dzisiaj sztucznie podsycanym, napływ bowiem emigrantów dobrowolnych stał się bardzo znacznym, zwłaszcza Włochów.

Oto wykaz urzędowy podług narodowości emigrantów europejskich, przybyłych do stanu Rio Grande w przeciągu okresu od 1886—1894:

Niemców . . .	8102	
Austryaków . . .	1733	galicyanie
Belgijczyków . . .	267	
Francuzow . . .	617	
Hiszpanów . . .	5212	
Włochów . . .	40.183	
Anglików . . .	135	
Portugalczyków . .	1324	
Polaków (z Król. pol.) .	8370	
Rosyan (Polaków i Litwinów) . . .	7858	
Szwedów . . .	1674	

pomijam drobne cyfry węgrów, arabów, holendrów etc.

Ażeby dać wyobrażenie o rodzaju produkcyi rolnej pasma kolonii rolniczych, podaję wykaz urzędowy tejże z kolonii Jaquary, na której obok kilkuset Polaków i Litwinów z r. 1891 pomieszczono kilkaset wychodźców Galicyjskich z ostatniej emigracyi.

Kolonia Jaguary liczyła w pierwszem półroczu 1895:
mieszkańców 8489 (w tem polaków i rusinów 784)
obszar uprawiony 9.750 hektarów — obszar nieuprawiony 37.920 hektarów.

Wyprodukowano tutaj:

wódki beczek . . .	10	hekt.
wina „ . . .	304	„
ryżu worków . . .	5532	„
kartofli worków . .	506	„
smalcu wieprzowego .	99·072	kilogr.
Cebuli wianków . .	741	
Siemienia lnianego . .	63	worki
Żyta worków . . .	2545	
Jęczmienia worków .	169	
Kukurudzy „ . .	84615	
Pszenicy worków . .	16923	
Fasoli czarnej worków .	11953	
Mąki manjokowej work.	169	
Tytoniu kilogr. . .	31130	
Wosku kilogr. . .	345	
Miodu beczek . . .	4	

Wartość przybliżona powyższej produkcyi wynosi 680.000 franków.
Z powyższej sumy wywieziono na sprzedaż:

ryżu worków	. . . 1342	
smalcu kilogr.	. . . 34739	
mąki pszennej worków	. 10575	
„ kukurudzianej	. . 7925	
fasoli czarnej worków	. 2983	
kukurudzy worków	. . 21151	
tytoniu kilogr.	. . . 24936	
kapeluszy słomkowych	. 5000	sztuk

Wartość ogólna eksportu z kolonii Jaguary w ciągu pierwszego półrocza 1895 wyniosła 238.500 franków.

Przed pięciu laty, podczas emigracyi polskiej, system kolonizacyi był odmienny aniżeli obecnie, emigranci otrzymywali przejazd bezpłatny oraz utrzymanie na koszt rządowy do pierwszego żniwa, dało to powód do licznych nadużyć ze strony emigrantów, z których większość stanowili robotnicy fabryczni z Królestwa Polskiego, nie umiejący pracować na roli. Siedzieli oni bezczynnie na wydzielonych sobie gruntach, dopóki im z urzędu wikt wydawano, co trwało niekiedy przez całe dwa lata, gdy wreszcie postawiono im ultimatum, albo brać się do karczunku albo kolonię opuścić, znaczna ich większość ściągnęła do większych miast, jak Porto Allegre i Pelotas, szukając zaroku po fabrykach lub zakładając na własną rękę interesa, jako rzemieślnicy i drobni przemysłowcy.

Obecnie na koloniach Jaguary i Ijuhy, na których pierwotnie element polski przeważał, została ich tylko szczupła garstka, trzymają się jednak dobrze, gospodarstwa mają zamożne, dobre konie, wielu zachęconych przykładem sąsiadów Węgrów i Czechów, wzięło się do plantowania tytoniu, który w Jaguary przerabia miejscowa fabryka parowa. W Jaguary posiadają Polacy kilka sklepików i drobnych zakładów przemysłowych, oraz Towarzystwo Polskie „Bartosz Głowacki“ i czytelnię polską. Na kolonii Ijuchy, najdalej wysuniętej w głąb ku granicy Argentyńskiego terytoryum Missiones i Parany, Polaków jest więcej tysiąca posiadają również własne towarzystwo i czytelnię oraz księdza Polaka, ks. Zubera z Górnego Szlązka, gorliwie dbającego o skupienie rozprószonych kolonistów w około siebie. Na obu wymienionych koloniach osiadło po kilkadziesiąt rodzin rusinów z ostatniej emigracyi.

O kilka mil na zachód od kolonii Ijuhy przeważnie Włoskiej osadzie S. Angelo istnieje również garstka osadników polskich, skupionych na kolonii Guarany i Lucena razem 70 rodzin.

Wszystkie istniejące dotychczas kolonie polskie w stanie Rio Grande do Sul są łatwo dostępne, posiadając drogi kołowe, regularną pocztę i komunikacyę dyliżansami z najbliższemi stacyami kolejowemi.

Zwrócić należy uwagę na okoliczność, iż obecnie kolonizacya w tym stanie prowadzi się niemal wyłącznie w kierunku nowobudującej się kolei od Santa Marya do Porto Uniao, więc od południa ku północy w tym samym kierunku, w którym posuwają się od strony Paranv wzdłuż tejże trasy kolejowej nowo założone osady Galicyjskie pomiędzy Porto Uniao i Palmas. Cała ta przestrzeń, zwłaszcza okolice Passo Fundo i cała dolina górnego Urugwaju, dotychczas bardzo mało znana, przedstawia przyszły teren kolonizacyjny obu sąsiednich stanów. Teren ten, o ile mogłem zasięgnąć informacyj z wyjątkiem „campu“ zajmującego najwyższą część płaskowyżu, wszędzie posiada glebę leśną i żyzną, były to terytorya niegdyś zajęte przez misye Paragwajskich Jezuitów, opustoszałe całkowicie po ich wypędzeniu i zniszczeniu ogniem i mieczem podczas długo trwałych wojen zeszłego wieku. Istnieją tutaj dotychczas osady spokojnych Indyan osiadłych, oraz liczne ruiny kwitnących niegdyś osad kościołów i gmachów klasztornych.

Warunki spłaty kolonij są tutaj obecnie te same co w Paranie, koloniści nie otrzymują żadnej od rządu zapomogi, oprócz robót przy drogach i spłacają wartość gruntu sobie wydzielonego (25 hektarów), w przeciągu lat 6 rocznemi ratami. Wartość ziemi jest tu o trzecią część niższą, aniżeli w dolinie Iguassu.

Stan ekonomiczny Rio Grande do Sul jest o wiele pomyślniejszym od Paranv i Sta Catharina, a stan ten należy dzisiaj już do najbogatszych w rzeczypospolitej. Nagromadzenie przedsiębiorczego elementu europejskiego w miastach, zwłaszcza obfitość kupców i przemysłowców niemieckich, popieranych dość jawnie przez rząd Pruski,

przyczyniły się do stworzenia z Porto Allegre i Pelotas pierwszorzędnych punktów handlowych. Dzięki kupcom ruchliwym z Porto Allegre artykuły spożywcze produkowane przez kolonistów znajdują odbyt po za granicami stanu, a export, jak widać z urzędowych dat statystycznych, zwiększa się nieustannie, jedynie wywóz surowych produktów chown bydła i owiec na południu, jak wełny, skór surowych, etc. maleje idąc do nowopowstojących fabryk krajowych.

Oto niektóre cyfry eksportu zagranicznego z roku 1895:

kukurudzy litrów . .	271.020
mąki pszennej kilogr. .	28.750
mąki manjokowej litrów	18,889.013
fasoli czarnej litrów .	36,006.916
grochu i pomidorów .	567.045 litr.
kartofli litrów . .	601.393
cebuli i czosnku . .	1.504.785 wianków
tytoniu kilogr. . .	2.628.799
smalcu wieprzowego .	7,534.048 klgr.
słoniny	100.660 „
wieprzowiny i wędlin .	1.178.725 „
wosku kilogr. . .	41.382
wina	40.613 litrów

Z artykułów przemysłowych wymienić należy: wyroby siodlarskie (specyalnie siodła brazylijskie) 17.969 sztuk, czapraki wełniane 10.558 sztuk, obuwie gotowe 12.258 par, tkaniny krajowe 408 763 kilogr., mięso suszone (exarque) 21,709.201 kilogr. i t. d., zadaleko by nas zaprowadziły bliższe w tej mierze cyfry, chciałem tylko wykazać, iż ruch handlowy znacznie się tutaj ożywia, a głównemi produktami wywozu są artykuły spożywcze z kolonij rolniczych.

Cała południowa połowa stanu, dotychczas mało wyzyskana, posiada oprócz rozległych pastwisk, na których wypasają się w sposób zupełnie pierwotny tabuny bydła, koni i owiec, znaczne, a dotychczas zaniedbane bogactwa mineralne. Step nie jest bynajmniej tak jałowym, jak górski „Camp“ płaskowyżu, posiada grunta lekkie, gliniastopiaszczyste, podobne do europejskiego Lössu i jakkolwiek dalekiemi są od urodzajności dziewiczych puszcz północnych, nie ustępują w niczem tak bardzo zachwalanej Argentynie, której ciąg dalszy stanowią. W okolicach Sao Gabriel, Uruguayana i Alegrete widzieć można rozległe łany zasiane pszenicą, okolice te bezpośrednio graniczą ze słynną z urodzajności prowincyą Argentyńską Entre Rios i posiadają te samą glebę i klimat.

Reasumując sprawozdanie nasze o stanie Rio Grande do Sól, uważamy za rzecz słuszną oświadczyć, iż stan ten zarówno ze względów klimatycznych, jak rodzaju gleby i stosunków zarobkowych nadaje się znakomicie dla imigracyi europejskiej, czego dowodem rosnący z roku na rok napływ wychodźców ze wszystkich krajów Europy. Zwłaszcza dla rzemieślników i robotników fabrycznych, młodzieży handlowej etc. obszerne tutaj do pracy otwiera się pole. Ujemną natomiast stronę dla emigracyi polskiej stanowi jej rozproszenie pośród obcych elementów, wskutek czego Polacy są niechybnie skazani na wynarodowienie najwyżej w drugiem pokoleniu. Za jedynie wskazane do osiedlenia Polaków okolice uważalibyśmy linię kolei Santa Maria-Itararé, oraz przeciętą przez takową żyzną okolicę górnego Urugwaju, w tym bowiem kierunku z biegiem czasu muszą wejść w zetknięcie z silnemi narodowo grupami polskich osadników w południowej Paranie i mogą odrębność narodową zachować. Jako miejsce zarobkowe przedstawia natomiast stan Rio Grande do Sul stosunki o wiele korzystniejsze dla naszych rzemieślników, aniżeli inne okolice Brazylii.

Przed zakończeniem niniejszego sprawozdania uważam za właściwe słów parę poświęcić tak zw. tutaj „Politvce“ ponieważ w losach kolonistów europejskich odegrywa ona częstokroć niepoślednią rolę.

Jakkolwiek ustrój rzeczypospolitej Brazylijskiej jest wzorowany na konstytucyi Amerykańskiej i na papierze konstytucya ta jest najliberalniejszą na świecie, a pojedyńcze stany posiadają zupełny samorząd, w praktyce dzieje się zgoła co innego. Stany bogaty i ludne, jak Sao Paulo, Bahia lub Minas Geraes narzucają swoją hegemonję stanom uboższym, zwłaszcza południowym, w którym przeważa żywioł napływowy Europejski. Wszelkie uchwały parlamentu w Rio Janeio mają jedynie interes

kilku plantatorskich stanów na oku wręcz nieraz wrogo występując przeciwko najżywotniejszym interesom stanów południowych. Konstytucya istnieje na papierze, samorząd stał się mytem gubernatorów i ministrów stanowych mianuje rząd w Rio Janeiro, dla formy jedynie przeprowadzając tak zwane wybory, do których żaden porządny okywatel nie staje, w obawie o własną skórę.

Wybory odbywają się pod niesłychaną pressją bagnetów policyi, stanowiącej tutaj instytucyę, niemającą nigdzie na świecie sobie równej, gdzieindziej policya służy do obrony obywateli od złodziei tutaj zaś sama składa się ze złodziei i morderców, sądownie skazanych na ciężkie roboty, lub dożywotnie więzienie, które im dla oszczędności zapewne, zamieniają na karę służby w policyi. Policya ta nadzwyczaj w stosunku do liczby ludności liczna, wybornie uzbrojona, o wiele lepiej niż armia regularna, stanowi rodzaj gwardji pretorjańskiej gubernatorów i nie podlega ministerstwu wojny lecz władzom cywilnym stanu. Każdy stan posiada przeto stosunkowo silną miliycyę własną zwano urzędową Policyą, jakkolwiek niema z policyjnymi czynnościami nic wspólnego. Przy pomocy tejto policyi konnej i pieszej, partja rządząca w Rio Janeiro przeprowadza w stanach prowincyonalnych „wybory" mianując swe kreatury na wszystkie stanowiska urzędowe.

Dodajmy jeszcze iż cudzoziemcy, jakkolwiek po dwu latach pobytu, jeżeli nie zgłoszą się w swoim konsulacie są przymusowo naturalizowani, nie mają nigdy prawa głosu, a ceremonja naturalizacyi ma jedynie na celu usunięcie europejczyków z pod opieki konsulatów. Wobec przewagi na południu elementów Europejskich rządy podobne nie mogą mieć sympatyi i stąd bardzo wyraźne sprzyjanie kolonistów europejskich wszelkim rewolucjom, na południe często wybuchającym.

Jakkolwiek istnieją w Brazyli dwie partyie: liberalna (monarchiczna) i konserwatywna, różnica ich polega jedynie na tem, że każdy Brazyljanin nie będący urzędnikiem lub tegoż przyjacielem czy krewnym, robi opozycyę: dopóki sam się do tłustej posady nie dostanie, wówczas opozycyę robi partja od żłobu usunięta . . . innych różnic w w przekonaniach politycznych obu partyj nie ma, jakkolwiek w bombastycznych artykułach dziennikarskich i mowach parlamentarnych o przeróżnych mówią rzeczach. Brazyljanin urzędnik, dba tylko o własną kieszeń, a że z chwilą przyjścia do steru innej partyi zmieniają się wszyscy urzędnicy, czas jest krótki i . . . kradną co się da. Brazyljanin nie urzędnik. albo jest aspirantem do urzędu i w takim razie robi oppozycyę pod szumnemi hasłami, albo jest spokojnym obywatelem, któremu absolutnie jest obojętną polityka, wielkość narodowa, konstytucja etc. byle mu się wołv dobrze chowały i manjok na polu wyrósł. Patryotów Brazyliskich niema nigdzie w Brazylii jakkolwiek wiele o sobie mówią. Patryoci partykularza dbających o rozwój poszczególnych stanów, zdarzają się niekiedy, należą jednak do rzadkości.

Dla tego też cała inteligentna warstwa narodu, do gruntu zdemoralizowana i niedołężna, ciśnie się do służby publicznej dającej pole obszerne do łapówek i dochodów. wszystkie zaś źródła bogactwa narodowego, handel, przemysł, rolnictwo pozostawione są na pastwę cudzoziemcom, którzy też ciągną co mogą.

W stanach południowych, traktowanych oddawna, po macoszemu przez wszechwładnych wielkorządców w Rio Janeiro, wytworzył się stopniowo niebezpieczny dla całości republiki ferment: t. zw. federalistów. Wybuchające co lat kilka rewulucje tych federalistów mają o wiele głębsze przyczyny, niż zazwyczaj myślą, a jakkolwiek odbywają się pod hasłem „poszanowania prawa i legalności, podeptanej przez rząd" tkwi w nich zawsze idea separatyzmu, idea zupełnej niezależności ekonomicznej od stanów północnych i braku wszelkich spójni pomiędzy stanami północnemi i południowemi. Na północy przeważa wielka własność ziemska; tam była klasyczna ziemia niewolnictwa, na południu, to drobni właściciele, ożywieni duchem demokratycznym, wśród których niewolnictwo nie było prawie znanem, analogia usposobienia ludności wielka widnieje tutaj z nastrojem opinii publicznej w Stanach zjednoczonych przed wojną Separatystów. Nienależy zapominać iż Stan Rio Grande do Sul razem z Argentyjską prowincyą Entre Rios przez lat 11, od 1835—1846 był już niezależną rzecząpospolitą i tylko po długiej i krwawej walce uległ przemocy.

Niechęć do rządu w Rio Janeiro. jakkolwiek ten rząd się nazywa wzmaga się w stanach południowych coraz bardziej, a z chwilą, kiedy organizatorom rewolucyjnym uda się porwać za sobą europejskich osadników pod względem militarnym stojących o całe niebo wyżej od operetkowej armii brazylijskiej, oderwanie się trzech stanów południowych od Brazylii stanie się rzeczą dokonaną.

Podczas ostatniej krwawej wojny domowej, koloniści zachowywali się wprawdzie biernie, niemniej jednak federaliści cieszyli się i cieszą dotychczas pośród nich sympatją, a liczni ochotnicy włoscy i polscy zasilili szeregi powstańcze.

Udział Polaków w tej wojnie był bardzo drobnym i rozmaicie się nań ludzie zapatrują. Oto w kolonii Sao Mateus wskutek bezprawnie zarządzonej przez władze rządowe branki, utworzył się oddział strzelców i kosynjerów, złożony zaledwie z 56 ludzi, który całą kompanię odbył i w tylu bitwach się odznaczył, iż urusł do legendarnych rozmiarów jakiegoś polskiego korpusu, który liczono na 5000 ludzi. . .

Bitność tego oddziałku, który, mówiąc nawiasem, sam jeden osłaniał pod Passo Fundo podczas ostatecznej porażki armii powstańczej, odwrót zdziesiątkowanych wojsk generała Gomercinoo Suraiva, utraciwszy przytem 18 ludzi i dzielnego dowódzcę majora Kośmińskiego, miała skutek podwójny: oto u federalistów do których, jak nadmieniłem już, należy po za garstką figur urzędowych, cała ludność stanów południowych.

Polacy zyskali gorą sympatyę i mogą się spodziewać w razie przyjścia tego stronnictwa do władz, daleko idących ustępstw narodowych dla siebie, natomiast partja dziś rządząca spogląda na nich odtąd okiem nieufnem stawia emigracyi polskiej najrozmaitsze przeszkody, z drugiej atoli strony cóż sami urzędnicy Brazylijscy, odważni i okrutni gdy mają do czynienia z przeciwnikiem bezstronnym, kobietami i dziećmi, lecz tchórzliwi gdy widzą siłę boją się Polaków zaczepiać niemając dostatecznej siły do poskromienia rozruchów, gdyby takowe w koloniach na większą skalę wybuchły, ograniczają się przeto jedynie do szykan przy wyborach, niedopuszczania polskich wyborców naturalizowanych do jakichkolwiek urzędów gminnych czy powiatowych przed liczbą jednak mają respekt, i jakkolwiek polaków nie cierpią przy sposobności prawią im komplementa o wielkiej cywilizacyjnej zasłudze polskiej kolonizacyi i t. p.

Wobec podobnie nieuregulowanych i bezładnych stosunków rządowych, panuje tutaj w całej sile brutalne prawo mocniejszego, a że na kolonjach mocniejszym jest chłop, bo ma za sobą gromadę: mogą się całkowicie nie troszczyć o niesympatyczne sobie rozporządzenia rządowe i rządzić się w granicach swej gminy, jak sami zechcą, załatwiając spory pomiędzy sobą polubownie bez udziału sądów; a że podatków po wsiach nie ma, mogą być spokojni o to, iż żaden Brazyljanin o honorowy urząd gminny ubiegać się nie będzie, bo nie ma co z gminy ukraść.

Jedynemi Brazyljanami na kolonjach są mianowani przez rząd komisarze policyi, niemający siły zbrojnej na poparcie swojej władzy, oraz sędziowie pokoju, funkcyonujący jako notarjusze do legalizowania aktów urzędowych.

Spis kolonij polskich w Brazylji.

NB. Kolonie ozaczone literą (g) są częściowo, literą (G) całkowicie zamieszkałe przez wychodźców Galicyjskich.

W stanie **Sao Paulo**:

Rio Pequeno
Capivary (g)

W stanie **Parana**:

Okręg Nova Polonia:

Abranches
Pilarzinho
Sao Ignacio
Orleans
D. Pedro
Rivierra
D. Augusta
Thomas Coelho (G)
S. Candida (g)
Ypiranga (G)

Mariano Torres (g)
Sao Josse dos Pinhaes (g)
Antonio Prado
Presidente Farcia
Zacharias
Inspector Carvalho
Muricy
Accioli
Christina
Alice

Okręg Ponta Grossa:

Guarauna
Taquary
Rio Verde
Emilia
Adelaida
Butuquara
Floresta
Itaiacoca
Mohema
Tibagy

Okręg Castro:

S. Leopoldina
S. Clara

W dolinie Iguassu:

Sta Barbara (g)
Cantagalio
Rio dos Patos (Palmyra)
Agua Branca (Accioli)
Sao Matheus (Maria Augusta)
Escapa Cavallo
Rio Azul (g)
Rio Claro (Euphrosina) (g)
Barrafeia (g)
Alberto Abreu (G)
Antonio Candido (G)
Jangada (G

W dolinie Rio Negro:

Lucena (g)
Antonio Olynto (Agua Amarella G)

W dolinie rzeki Ivahy:

Prudentopolis (S. Joao de Capanema) (G)

W górach Serra de Mar:

Castelhaua (g)

W stanie **Sta Caharina**:

Okręg Sao Bento:

Bechelbrun (Rio Vermelho) (g)
Wunderwaldstrasse

Banadostrasse
Bismarkstrasse
Humboldstrasse

Okręg Blumenau:

Garcia
Warnow
Benedictó
S. Maria
Rio Ceder
Rio Pedrinho
Rio Adda
Massaranduba

Okręg Brusque:

Brusque (g)

Okręg Laguna:

Cocal
Cresciuma
N. Orleans

W stanie **Rio Grande do Sul**:

Sao Antonio da Patrulha (g)
Sinimbu
Caxias
Alfredo Chaves
Antonio Prado
Marianna Pimentel
Maria Clement
Sao Feliciano
Jaguary (g)
Ijuhy (g)
Guarany
Lucena

LW. 80.221/97.

Aleg 3

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie regulacyi płac urzędników Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

Zagajając w dniu 28. grudnia 1896 drugą sesyę VII. peryodu Sejmu podniósł Marszałek na podstawie uchwały Wydz. kraj., iż w przyszłości nie uniknie się zwiększenia wydatków administracyjnych, gdyż w następstwie regulucyi płac funkcyonaryuszów w służbie Państwa zajdzie potrzeba regulacyi płac urzędników krajowych.

Obecnie przychodzi już Wydział krajowy z wnioskami w tej sprawie, lubo bowiem regulacya płac funkcyonaryuszów państwowych przez obydwie izby Rady Państwa uchwalona nie jest jeszcze w tej chwili faktem dokonanym, zdaje się jednak nie ulegać wątpliwości, że regulacya płac urzędników państwowych wejdzie w roku 1898 w życie.

Przedkładając tę sprawę Wys. Sejmowi, sądzi Wydział krajowy, iż przedewszystkiem spełnia swój obowiązek bo do Wydziału krajowego należy zarówno czuwanie nad ścisłem spełnianiem obowiązków urzędników jak i pamięć i obrona słusznych interesów tych, którzy krajowi służą.

Do względów słuszności przyłącza się jednak jeszcze ważniejszy interes służby. Wydział krajowy nie może bowiem spuścić z oka, by zawsze do spełniania swych zadań miał odpowiednie siły. Mimowolne lecz siłą stosunków samo przez się tak możne współzawodnictwo władz rządowych stawia Wydział krajowy stale w trudne położenie, podczas bowiem, kiedy ludzie wstępujący do służby rządowej mają szorokie pole, by pracą i zdolnością dojść do dużo liczniejszych stanowisk wyższych, służba krajowa może dać tylko skromniejsze pole do widoków na przyszłość, było więc i jest staraniem Wydziału krajowego, by pozyskać i mieć personal odpowiedni do zakresu pracy i działania, nie ustępnjący swą wartością urzędnikom innych władz, by w zamian tym, którzy godząc się na ograniczony skromniejszy horyzont przyszłości oddali swe siły na usługi kraju, zapewnić warunki bytu jeżeli nie lepsze to przynajmniej dorównywające tym, które przypadły w udziale urzędnikom innych władz na odpowiednich stopniach i stanowiskach.

Myśl ta przewodniczyła Wydziałowi krajowemu, mianowicie przy przedstawieniu w r. 1873 projektu w przedmiocie uregulowania etatu i płac urzędników i sług Wydziału krajowego. Projekt ówczesny wniósł także Wydział krajowy w ślad regulacyi płac w służbie państwowej dokonanej na podstawie ustawy z 15. kwietnia 1873 Dz. pr. p. Nr. 47 a Wysoki Sejm po wyczerpującej dyskusyi, w której co do potrzeby przyznania urzędnikom krajowym płac dorównywujących płacom urzędników rządowych tych samych stopni nie było ani jednego przeciwnego głosu, zmienił ten projekt w uchwałę na posiedzeniu z d. 3. stycznia 1874.

Uchwalone podówczas normy są po dziś dzień główną podwaliną w systemie naszych etatowych urządzeń i w ciągu upływu przeszło lat 20 obok licznych zmian

w etacie posad, wywołanych z biegiem czasu potrzebami administracyi, doznały co do wysokości płac ustanowionych w r. 1874 tylko jednej zmiany. Stało się to mianowicie w r. 1894 w skutek petycyi grona urzędników konceptowych przedłożonej przez Wydział krajowy z przychylnym wnioskiem na zrównanie płac ich z płacami urzędników konceptowych w służbie rządowej.

Wysoki Sejm idąc za wnioskiem Wydziału krajowego a z kolei za wnioskiem komisyi budżetowej uchwalił bez dyskusyi dnia 6. lutego 1894 proponowane zmiany, polegające na podwyższeniu poborów w kilku rangach konceptowego oddziału. Sam fakt, że prócz dopiero co wspomnianej częściowej zmiany w poborach, płace ogółu pozostały w wysokości uchwalonej przed laty dwudziestu kilku, przemawia za potrzebą reformy w tym kierunku, bo w tym znacznym przeciągu czasu zmieniły się warunki bytu i utrzymania w skutek wzrostu cen i wydatków zarówno przy opędzaniu potrzeb codziennego życia t. j. mieszkania, pożywienia, ubrania, obsługi itp. jak i w dziale tak ważnym w życiu rodzinnem, w dziale wychowania i wykształcenia dzieci.

Uznając to wszystko, Wydział krajowy nie zatrzymuje się jednak dłużej przy przedstawieniu trudnych warunków bytu w rodzinach urzędniczych a wraca do głównego motywu, który go skłania a poniekąd zmusza do postawienia wniosków na poprawę poborów urzędników Wydziału krajowego, Wydział krajowy musi baczyć, by z sił gotowych, jakiemi rozporządza, nie było — z grona młodszych urzędników zwłaszcza — ubytku, by nadto w przyszłości można było liczyć na normalny przypływ młodych sił, któreby mogły się spodziewać, że wstępując do służby krajowej znajdą obok wewnętrznego zadowolenia, że służą krajowi, także i zapewnienie odpowiedniego utrzymania nie odbijającego od uposażenia jakie otrzymać można za pracę przy innych władzach. Że obawa ubytku sił nie jest płonną może Wydział krajowy poprzeć datami. Z grona starszych urzędników ubyło w ciągu lat minionych kilka wytrawnych i wybitnych sił, które przeszły do służby rządowej, ubytek podobny bywał na razie dotkliwy, ale poniekąd normalny, bo zapewnione lepsze widoki w innej służbie mogą jednostkę zawsze do opuszczenia służby krajowej zachęcić, świeżo jednak w ostatnich miesiącach ubyło Wydziałowi krajowemu niemal równocześnie czterech młodych pracowników z działu konceptowego, z których jeden przeszedł do c. k. Namiestnictwa a trzech przeszło do służby sądowej, gdzie po reorganizacyi wywołanej wprowadzeniem nowej procedury sądowej otwarło się dla młodzieży szersze niż dotychczas pole do działalności z silną atrakcyą na kilka najbliższych lat niewątpliwie jeszcze zapewnioną. Z tym stanem rzeczy liczyć się należy. Dawniej szczególniej w pierwszych latach działalności Wydziału krajowego, po lata siedemdziesiątych jeszcze, kiedy młoda władza potrzebowała na raz więcej sił a w miarę rozwoju stopniowego jeszcze dalszych sił, ofiarowywał Wydział kraj. dla wstępujących do jego służby stosunkowo lepsze i możliwe w krótszym czasie do pozyskania warunki, pozyskał też dużo sił ze służby rządowej, które jednak przy zdarzonej sposobności do dawnej służby częściowo wracały, w ostatnich zaś latach przejście ze służby rządowej do krajowej miewało miejsce tylko bardzo sporadycznie, a jeżeli miało miejsce lub zdarzały się o to starania, to motywem przeniesienia się lub chęci do przeniesienia się było tylko zapewnienie, że służba przy Wydziale krajowym przedstawia pewność stałego pobytu w stolicy kraju.

Przechodząc do samych wniosków zaznaczamy przedewszystkiem, że regulacyą nie obejmujemy ogółu płac urzędników krajowych i sług. Przy kategoryach służby krajowej, pobierającej płace według norm uchwalonych nie dawno, tam gdzie funkcyonaryusze krajowi nie są ograniczeni przy utrzymaniu siebie i rodziny do poborów służbowych lecz nadto z zawodowej pracy liczyć mogą na dalsze dochody; dalej tam, gdzie wskutek siedziby służbowej na prowincyi funkcyonaryusze mają lepsze warunki utrzymania, bo ceny mieszkań, artykułów żywności i ceny najmu służących nie są tam tak wygórowane jak we Lwowie, jesteśmy ze względów budżetowych za zatrzymaniem wysokości obecnego wynagrodzenia. Nie proponujemy również podniesienia poborów etatowych sług Wydziału krajowego, stopa bowiem wysokości ich wynagrodzenia nie jest niższą od płac sług etatowych po innych urzędach.

Również nie proponuje Wydział krajowy jednolitego i równomiernego podwyższenia poborów. We wnioskach swych na podwyższenie poborów kierował się Wydział krajowy względami na potrzeby służby, większą lub mniejszą łatwość w pozyskaniu odpowiednich osobistości na posady w poszczególnych działach i stosownie do tego zachował pewne stopniowanie w proponowanych cyfrach. I tak pro-

pozycye co do podwyższenia poborów oddziału konceptowego, techniczno-drogowego, kolejowego, melioracyjnego, statystycznego i fachowego nadzoru szpitalnego zastósował Wydział krajowy do osiągnięcia równości z poborami, jakie pobierać będą urzędnicy tychże stopni w służbie rządowej, a to dla tego, że Wysoki Sejm już ustanawiając pierwotny etat w tych działach, uznawał potrzebę płacy równej płacom w rządzie, przy propozycyach na podwyższenie w innych oddziałach tj. w rachunkowym, kasowym i manipulacyjnym nie zastósował już Wydział krajowy tej samej miary, gdyż i obecnie miara ta zachowaną nie była a nadto bo za równomiernem zastósowaniem nie przemawiała właściwość służby a także i porównanie stosunków i urządzeń służbowych w tych działach ze stosunkami w odnośnych działach zawodowych służby państwowej nie przemawia za zastósowaniem ścisłej analogii cyfrowej.

Dla łatwiejszego zapoznania się z propozycyą ku podwyższeniu płac wogóle i co do szczegółowych pozycyi zestawił Wydział krajowy załączony wykaz. Przedstawiono w nim oddziałami dzisiejsze płace i pobory funkcyonaryuszy Wydziału krajowego, które uledz mają zmianie, dalej obecne płace odpowiednich kategoryi urzędników państwowych we Lwowie, w następnej rubryce podano ile z wejściem w życie ustawy państwowej o regulacyi płac funkcyonaryusze państwowi pobierać będą a wreszcie uwidocznia się cyfrowo wnioski Wydziału krajowego najprzód szczegółowo co do każdej posady z osobna a potem ile wyniesie ogólny koszt z uwzględnieniem obecnego etatu osób. Nadmienić tu należy, iż według naszych urządzeń etatowych nie ma rang w znaczeniu podziału na rangi, unormowanego w służbie państwowej ustawą z d. 15. kwietnia 1873 (Dz. Pr. P. N. 47.), dla tego przy stawianiu propozycyi służyła Wydziałowi krajowemu za punkt porównania wysokość płac pobieranych obecnie w służble krajowej i w służbie państwowej w odpowiednich działach i stopniach. Porównanie odbywało się tylko w granicach rang rządowych od XI.—VI., płac odpowiednich wyższym rangom służby rządowej nie ma w służbie Wydziału krajowego a także przy początkowych najniższych posadach w działach służby krajowych nie szedł już Wydział krajowy śladem uchwalonego etatu płac rządowych, bo zbywało na punkcie wytycznym ku porównaniu, lecz zawsze proponuje Wydział krajowy i przy tych posadach stósowne podwyższenie płac i adjutów, z wyjątkiem adjutum na 500 zł. przyznanego dotychczas jednemu aplikantowi Oddziału rachunkowego. Adjutum to nie dozna podwyższenia, natomiast proponuje Wydział krajowy w miejsce jednego adjutum za 500 zł. w. a., trzy w tej wysokości a równocześnie mają przestać istnieć 2 istniejące dotychczas mniejsze adjuta po 360 zł.; wynagrodzenie to bowiem jest stanowczo za małe dla młodzieńca, który z reguły miewa wszelkie kwalifikacye na urzędnika rachunkowego wymagane i pracuje zazwyczaj na tej posadzie przejściowej od wynagrodzenia dziennego do stałego tylko dla braku opróżnionej posady etatowej i najczęściej po spędzeniu dłuższego czasu w służbie krajowej za wynagrodzeniem dziennem wyższem od kwoty rocznych 360 złotych w. a.

Według zestawienia zwiększonych kosztów, podanego na końcu wykazu powiększenie płac przysporzy funduszowi krajowemu wydatku rocznego na 48.240 zł. w. a. Mimo poważnej tej kwoty, która ma stale zwiększyć nasze wydatki administracyjne, potrzeba i słuszność tego wydatku wkłada na Wydział krajowy obowiązek doradzania Wys. Sejmowi, iż wydatek ten ponieść należy w uznaniu sumiennej pracy grona urzędników Wydziału krajowego i w uzasadnionej przeszłością nadziei, że zwiększony wydatek, połączony z tak znacznym wysiłkiem funduszu krajowego będzie jednym bodźcem więcej, by praca urzędników była coraz wydatniejszą i coraz bogatszą w pożytek dla kraju.

Ze względów budżetowych, by wydatek ten zamknąć w granicach rozporządzalnego na ten rok pokrycia proponuje Wydział krajowy, by pobór podniesionych płac rozpoczął się dopiero od 1-go lipca 1898.

Potrzebną na pokrycie wydatku kwotę wstawiamy na ten raz w rubr. XVII. wydatków.

W następnych preliminarzach rozdzieli się wydatek na właściwe działy.

Równocześnie wnosi Wydział krajowy sprawozdanie w przedmiocie uchwalenia nowego statutu emerytalnego dla urzędników i sług Wydziału krajowego. Proponuje tam Wydział krajowy, by urzędników, którzy uzyskają zwiększone pobory pociągnąć w przyszłości do opłat jednorazowych i stałych bieżących, służbę zaś

etatem przydzieloną Wydziałowi krajowemu zamierza się pociągnąć w przyszłości tylko do opłat jednorazowych. W ten sposób zebrane fundusze posłużą choć w części ku ulżeniu funduszowi krajowemu przy ponoszeniu zwiększonych wydatków. Według sporządzonego obliczenia przy dzisiejszym stanie personalu dochód z tytułu 3% wkładki od płac stałych projektowanych i od pięcioleci wyniósłby w ciągu roku 9154 zł. 44 ct. w. a., wobec jednak wniosku, że pobór podniesionych płac ma się rozpocząć od 1-go lipca 1898 wypadnie oznaczyć ten sam termin do rozporządzenia wpłaty 3% wkładki i liczyć tylko na połowę wpływu tj. na kwotę 4.577 zł. 22 ct. w. a., tą też kwotę strąciliśmy z kwoty wymaganego pokrycia i wstawiliśmy wydatek netto 19.543 zł. w. a.

Jeżeli Wys. Sejm przyjmie proponowane wnioski, tem samem ulegną częściowej zmianie poprzednie uchwały Wys. Sejmu, powzięte w przedmiocie etatowych poborów funkcyonaryuszy, do których się odnosi przedstawiony projekt regulacyjny. Inne postanowienia tych uchwał, jakoteż postanowienia w przedmiocie etatowych poborów osób obecną regulacyą poborów nie objętych pozostaną nadal w mocy, co znajdzie swój wyraz w dodanym wniosku. W ten sposób będzie do uchwały trzy wnioski. Pierwszy poda wysokość projektowanych poborów, drugi zaznaczy częściową zmianę poprzednich uchwał etatowych, trzeci odnosić się będzie do pokrycia wydatku regulacyą spowodowanego.

Drugi i trzeci wniosek dalszego omówienia już nie potrzebują, natomiast w pierwszym jest jeszcze do wyjaśnienia kwestya stopni przy dodatku aktywalnym niektórych funkcyonaryuszy w oddziale techniczno-drogowym i w oddziale melioracyjnym.

Pewna mianowicie część funkcyonaryuszy w obydwóch tych oddziałach, choć zajmuje teżsame posady urzędowe, ma siedzibę urzędową w głównych miastach Lwowie i Krakowie, podczas gdy inna rozrzucona jest po kraju jakoto inżynierowie okręgowi w centrach swych okręgów, inżynierowie melioracyjni w wyznaczonych im expozyturach. To wyznaczenie równorzędnym funkcyonaryuszom różnych siedzib w miejscowościach o trudniejszych lub łatwiejszych warunkach egzystencyi nie zaznaczyło się — i słusznie — przy powzięciu dawniejszych uchwał etatowych innemi różnicami w poborach jak tylko stopniowaniem w wysokości dodatków aktywalnych. I tak w oddziale służby drogowo-technicznej inżynierowie I. kl., inżynierowie II. kl. i inżynierowie adjunkci mają uchwałą Wys. Sejmu z 1-go kwietnia 1892 wyznaczone dodatki aktywalne o trzech wysokościach, najwyższy przyznany jest urzędnikom technicznym z siedzibą urzędowania we Lwowie i Krakowie, dodatek aktywalny o średniej wysokości przyznany jest urzędnikom technicznym z siedzibą urzędową w Jarosławiu, Przemyślu, Tarnopolu, Tarnowie i Stanisławowie, najniższy zaś dodatek aktywalny przypada w udziale urzędnikom technicznym, rozmieszczonym w innych miejscowościach kraju.

Podobne ale nie takie same jest urządzenie w oddziale melioracyjnym. I tu począwszy nawet już od starszych inżynierów, dalej inżynierowie I. i II. kl. i inżynierowie adjunkci mają stósownie do uchwały etatowej z 6-go kwietnia 1892 także trzy stopnie dodatku aktywalnego, ale podstawa przyznania tych dodatków jest nieco odmienna. Dodatek 1-go stopnia przyznany jest inżynierom melioracyjnym (taksamo jak w oddziale techniczno-drogowym) urzędującym we Lwowie lub w Krakowie drugiego stopnia dodatek przypada inżynierom melioracyjnym, których siedziba urzędowania wyznaczona jest w miejscowościach o ludności po nad 10.000 mieszkańców, trzeciego stopnia dodatek przeznaczony jest dla inżynierów, którzy urzędują w mniej ludnych miejscowościach. Ten drobny brak jednolitości w normach dwóch oddziałów, zresztą ze sobą równych nasuwa się sam przez się do usunięcia przy sposobności regulacyi, znów równomiernie do obu oddziałów zastosowanej; dla tego Wydział krajowy przedstawiając do zregulowania pobory poszczególnych oddziałów i posad zunifikował tym razem podstawę trzech stopniowych dodatków aktywalnych funkcyonaryuszy techniczno-drogowych i melioracyjnych.

Wydział krajowy sądzi mianowicie, że przyznanie dodatków aktywalnych w miarę stosunków zaludnienia w siedzibie urzędowej inżynierów techniczno-drogowych lub melioracyjnych jest słuszne i praktyczne i dlatego normę tę wprowadził jednolicie do swego obecnego wniosku; podnosi tu jednak, że temsamem zmienia częściowo wniosek I., mianowicie końcowy ustęp jego postawiony w swem sprawozdaniu z d. 9. października b. r. do L. 42.489, w przedmiocie zmiany etatu krajowej służby techniczno-drogowej.

Na podstawie powyższego wywodu i z powołaniem się na cyfry dołączonego wykazu wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Od 1-go lipca 1898 roku począwszy zajdą w etacie płac urzędników Wydziału krajowego następujące częściowe zmiany.

W miejce dotychczasowych poborów będą pobierać:

W oddziale konceptowym:

Radcy tytułem płacy	3.200	zł.
„ „ dodatku aktywalnego	480	„
„ „ pięciolecia	400	„
Sekretarze tytułem płacy	2.400	„
„ „ dodatku aktywalnego	420	„
„ „ pięciolecia	200	„
Wicesekretarze tytułem płacy	1.800	„
„ „ dodatku aktywalnego	360	„
„ „ pięciolecia	200	„
Adjunkci konceptowi tytułem płacy	1.400	„
„ „ „ dodatku aktywalnego	300	„
„ „ „ pięciolecia	100	„
Koncepiści tytułem płacy	1.100	„
„ „ dodatku aktywalnego	240	„
„ „ pięciolecia	80	„
Aplikanci „ adjutum dla trzech po	700	„
„ „ „ dla trzech po	600	„

W oddziale techniczno-drogowym:

Dyrektor tytułem płacy	3.200	zł.
„ „ dodatku aktywalnego	480	„
„ „ pięciolecia	400	„
Zastępca Dyrektora tytułem płacy	2.400	„
„ „ „ dodatku aktywalnego	420	„
„ „ „ pięciolecia	200	„
Inżynierowie starsi „ płacy	2.400	„
„ „ „ dodatku aktywalnego	420	„
„ „ „ pięciolecia	200	„
Inżynierowie I. kl. „ płacy	1.800	„
„ „ dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie	360	„
„ „ w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	300	„
„ „ w innych miejscowościach kraju	240	„
„ „ pięciolecia	150	„
Inżynierowie II. kl. „ płacy	1.400	„
„ „ dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie	300	„
w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	250	„
„ „ w innych miejscowościach kraju	200	„
„ „ pięciolecia	100	„
Inżynierowie adjunkci tytułem płacy	1.100	„
„ „ „ dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie	240	„
„ „ „ „ „ w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	200	„
„ „ „ „ „ w innych miejscowościach kraju	160	„
Praktykanci tytułem adjutum	800	„
Pisarz „ płacy	600	„
„ „ dodatku aktywalnego	100	„

W oddziale melioracyjnym.

Dyrektor tytułem płacy	3200	zł.
„ „ dodatku aktywalnego	480	„
„ „ pięciolecia	400	„

Starsi inżynierowie			tytułem		płacy	2400	zł.
„	„	„		dodatku aktywalnego	we Lwowie i w Krakowie	420	„
„	„	„		„	w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	360	„
„	„	„		„	w innych miejscow. kraju	300	„
„	„	„		pięciolecia		200	„
Referent administracyjny			tytułem		płacy	2400	„
„	„			dodatku aktywalnego		420	„
„	„			pięciolecia		200	„
Inżynierowie I. klasy			tytułem		płacy	1800	„
„	„	„		dodatku aktywaln.	we Lwowie i w Krakowie	360	„
„	„	„		„	w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	300	„
„	„	„		„	w innych miejscow. kraju	240	„
„	„	„		pięciolecia		150	„
„	II. klasy	„		płacy		1400	„
„	„	„		dodatku aktywaln.	we Lwowie i w Krakowie	300	„
„	„	„		„	w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	250	„
„	„	„		„	w innych miejscow. kraju	200	„
„	„	„		pięciolecia		120	„
„	adjunkci	„		płacy		1100	„
„	„	„		dodatku aktywaln.	we Lwowie i w Krakowie	240	„
„	„	„		„	w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	200	„
„	„	„		„	w innych miejscow. kraju	160	„
„	„	„		pięciolecia		100	„
Asystenci komasacyjni			tytułem		płacy	800	„
„	„	„		dodatku aktyw.	we Lwowie i w Krakowie	180	„
„	„	„		„	w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	150	„
„	„	„		„	w innych miejscow. kraju	120	„
„	„	„		pięciolecia		80	„
Inżynier dla spraw rybactwa			tytułem		płacy	1400	„
„	„	„		dodatku aktywalnego		300	„
„	„	„		pięciolecia		120	„
Praktykanci			tytułem		adjutum	600	„

W oddziale kolejowym:

Dyrektor			tytułem		płacy	3200	zł.
„	„			dodatku aktywalnego		480	„
„	„			pięciolecia		400	„
Starszy inżynier			tytułem		płacy	2400	„
„	„	„		dodatku aktywalnego		420	„
„	„	„		pięciolecia		200	„
Inżynier I. klasy			„		płacy	1800	„
„	„	„		dodatku aktywalnego		360	„
„	„	„		pięciolecia		150	„
„	Asystent		„		płacy	800	„
„	„	„		dodatku aktywalnego		180	„
„	„	„		pięciolecia		80	„
Inspicient rysownik			tytułem		płacy	800	„
„	„	„		dodatku aktywalnego		100	„
Referent administracyjny			tytułem		płacy	2400	„
„	„			dodatku aktywaln.		420	„
„	„			pięciolecia		200	„
Koncepista			tytułem		płacy	1100	„
„	„			dodatku aktywalnego		240	„
„	„			pięciolecia		80	„
Oficyał administracyjny			tytułem		płacy	1100	„
„	„			dodatku aktywalnego		180	„
„	„			pięciolecia			

Asystent rachunkowy tytułem płacy		800 zł.
„ „ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „ „	pięciolecia	50 „
„ manipulacyjny „	płacy	800 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „ „	pięciolecia	50 „

W oddziale sanitarnym:

Inspektor szpitali tytułem płacy		2400 zł.
„ „ „	dodatku aktywalnego	420 „
„ „ „	pięciolecia	200 „

W oddziale statystycznym:

Wice-sekretarz tytułem płacy		1800 zł.
„ „	dodatku aktywalnego	360 „
„ „	pięciolecia	200 „

W oddziale rachunkowym:

Dyrektor tytułem płacy		3000 zł.
„ „	dodatku aktywalnego	400 „
„ „	pięciolecia	300 „
Zastępca Dyrektora tytułem płacy		2400 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	360 „
„ „ „	pięciolecia	200 „
Rewident tytułem płacy		1800 „
„ „	dodatku aktywalnego	300 „
„ „	pięciolecia	200 „
Adjunkt „	płacy	1400 „
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	150 „
Archiwista „	płacy	1100 „
„ „	dodatku aktywalnego	200 „
„ „	pięciolecia	100 „
Protokolista tytułem płacy		1100 „
„ „	dodatku aktywalnego	200 „
„ „	pięciolecia	100 „
Oficyałowie „	płacy	1100 „
„ „	dodatku aktywalnego	180 „
„ „	pięciolecia	90 „
Asystenci „	płacy	800 „
„ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „	pięciolecia	50 „
Praktykanci „	płacy	600 „
„ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „	pięciolecia	50 „
Aplikanci tytułem adjutum po		500 „

W oddziale kasowym:

Dyrektor kasy tytułem płacy		2400 zł.
„ „ „	dodatku aktywalnego	420 „
„ „ „	pięciolecia	200 „
Zastępca Dyrektora tytułem płacy		2000 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	300 „
„ „ „	pięciolecia	200 „
Kontrolor tytułem płacy		1800 „
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	150 „
Kasyer „	płacy	1800 „
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	150 „

Adjunkci	tytułem	płacy	1400 zł.
„	„	dodatku aktywalnego	240 „
„	„	pięciolecia	150 „
Oficyałowie	„	płacy	1100 „
„	„	dodatku aktywalnego	180 „
„	„	pięciolecia	90 „
Asystenci	„	płacy	800 „
„	„	dodatku aktywalnego	100 „
„	„	pięciolecia	50 „
Praktykanci	„	płacy	600 „
„	„	dodatku aktywalnego	100 „
„	„	pięciolecia	50 „

W oddziale manipulacyjnym:

Dyrektor	tytułem	płacy	2.400 „
„	zamiast dodatku aktywalnego wolne mieszkanie, deputat w drzewie, dodatek na fiakry zgodnie z uchwałą z 9. lutego 1894 r.		
„	tytułem	pięciolecia	200 „
Archiwista	„	płacy	1.800 „
„	„	dodatku aktywalnego	300 „
„	„	pięciolecia	200 „
Expedytor	„	płacy	1.400 „
„	„	dodatku aktywalnego	270 „
„	„	pięciolecia	160 „
Protokolista	„	płacy	1.400 „
„	„	dodatku aktywalnego	240 „
„	„	pięciolecia	150 „
Kanceliści	„	płacy	1.100 „
„	„	dodatku aktywalnego	200 „
„	„	pięciolecia	100 „
Asystenci	„	płacy	800 „
„	„	dodatku aktywalnego	100 „
„	„	pięciolecia	50 „
Pisarze	„	płacy	600 „
„	„	dodatku aktywalnego	100 „
„	„	pięciolecia	50 „
Aplikanci			500 „

II. Uchwałą powyżej powziętą zmienia się poprzednie uchwały sejmowe w sprawie poborów etatowych funkcyonaryuszy wymienionych w ustępie I., o ile wysokość tych poborów tamże inaczej oznaczono; inne postanowienia tych uchwał pozostają w dalszej swej mocy.

III. Do budżetu funduszu krajowego Rubr. XVII. poz. wydatków na r. 1898 wstawia się tytułem pokrycia nadwyżki w płacach urzędników Wydziału krajowego wynikłej wskutek regulacyi poborów, mianowicie za czas od 1-go lipca po 31-szy grudnia 1898 r. kwotę 19.543 zł. w. a.

We Lwowie dnia 22. października 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni *mp.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *mp.*
Członek Wydziału krajowego.

Zestawienie zwiększenia kosztów:

		3% wkładki od płac stałych wedle niniejszego projektu i od pięcioleci prelim. w r. 1898
Oddział konceptowy	10.400 zł.	1.862 zł. 28 ct.
„ rachunkowy	9.280 „	1.897 „ 95 „
„ kasowy	2.860 „	496 „ 50 „
„ sanitarny	520 „	90 „ — „
„ statystyczny	400 „	67 „ 23 „
„ manipulacyjny . . .	2.620 „	549 „ 18 „
„ drogowy	10.560 „	1.867 „ 80 „
„ kolejowy	2.140 „	552 „ — „
„ melioracyjny . . .	9.260 „	1.738 „ 50 „
Refer. rolnictwa (koncepista) . .	200 „	33 „ „
Suma . . .	48.240 zł.	9.154 zł. 44 ct.

Oddział **konceptowy**	Dotychczas w Wydziale krajowym		Obecne płace odpowiednich kategoryi urzędników państwowych we Lwowie			Na podstawie projektu rządowego o podwyższeniu płac		Na podstawie wniosków Wydziału krajowego											
												Otrzyma zatem od obecnych poborów więcej o	Ogólny koszt				3% wkładki od		
Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Ranga	Płaca	Dodatek aktywalny	Płaca	Dodatek aktywalny	Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem		Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	płac stałych	pięcioleci	
	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.		zł	zł	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct
Radca .	2.800	480	VI	2.800	480	3.200	480	Radca .	3.200	480	3 680	400	3 radców .	9.600	1.440	11.040	288	58	56
Sekretarz .	2.000	420	VII	2.000	420	2.400	420	Sekretarz .	2.400	420	2.820	400	7 sekretarzy	16.800	2.940	19.740	504	38	97
Wicesekret.	1.400	360	VIII	1.400	360	1.800	360	Wicesekret.	1.800	360	2 160	400	7 wicesekret.	12.600	2.520	15.120	378	20	97
Adjunkt .	1.100	300	IX	1.100	300	1.400	300	Adjunkt .	1.400	300	1.700	300	6 adjunktów	8.400	1.800	10.200	252	6	—
Koncepista	900	240	X	900	240	1.100	240	Koncepista	1.100	240	1.340	200	6 koncepist.	6.600	1.440	8.040	198	—	78
—	—	—	XI	600	180	800	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aplikant .	600	—	—	—	—	—	—	Apli. adjutum	700	—	700	100	3 apl. adjut	2.100	—	2.100	63	—	—
Aplikant .	500	—	—	—	—	—	—	„ „	600	—	600	100	3 apl. adjut	1.800	—	1.800	54	—	—
													Suma .	57.900	10.140	68.040	1.737	125	28
											Dotychczasowy wydatek					57.640	1.862 zł. 28 ct.		
											Koszt większy o .					10 400			
Od. **sanitarny**																			
Inspektor .	2.000	300	VII	2.000	420	2.400	420	Inspektor .	2.400	420	2.820	520	Inspektor .	2.400	420	2.820	72	18	—
											Dotychczasowy koszt					2 300	90 zł.		
											Wydatek większy o .					520			
Od. **statystycz.**																			
Wicesekret.	1.400	360	VIII	1.400	360	1.800	360	Wice-sekret.	1.800	360	2.160	400	Wice-sekret.	1.800	360	2.160	54	13	23
											Dotychczasowy wydatek 3.760 zł.						67 zł. 23 ct.		
											od tego pobory naczeln. 2.000 „					1.760			
											Koszt większy o .					400			
Ref. **rolnictwa**																			
Koncepista .	900	240	X	900	240	1 100	240	Koncepista .	1.100	240	1.340	200	Koncepista .	1.100	240	1.340	33	—	—
											Dotychczasowy koszt .					1.140	33 zł.		
											Wydatek większy o .					200			

Oddział rachunkowy	Dotychczas w Wydziale krajowym		Obecne płace odpowiednich kategoryi urzędników państwowych we Lwowie			Na podstawie projektu rządowego o podwyższeniu płac		Na podstawie wniosków Wydziału krajowego											
												Otrzyma zatem od obecnych poborów więcej o	Ogólny koszt				3% wkładki od		
Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Ranga	Płaca	Dodatek aktywalny	Płaca	Dodatek aktywalny	Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem		Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	płac siatych	pięcioleci	
	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.		zł	zł.	zł	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct
Dyrektor .	2 600	400	VI	2.800	480	3.200	480	Dyrektor .	3.000	400	3.400	400	Dyrektor .	3.000	400	3.400	90	18	—
Wicedyrekt.	2.000	360	VII	2.000	420	2.400	420	Wicedyrekt.	2.400	360	2.760	400	Wicedyrekt	2.400	360	2.760	72	12	—
Rewident .	1.500	300	VIII	1.400	360	1.800	360	Rewident .	1.800	300	2.100	300	7 rewidentów	12.600	2.100	14.700	378	40	62
Adjunkt .	1.200	240	IX	1.100	300	1.400	300	Adjunkt .	1.400	240	1.640	200	11 adjunktów	15.400	2.640	18.040	462	42	78
Archiwista	1.000	200						Archiwista	1.100	200	1.300	100	Archiwista	1.100	200	1.300	33	--	39
Protokolista	1.000	200	X	900	240	1.100	240	Protokolista	1.100	200	1.300	100	Protokolista	1.100	200	1.300	33	9	—
Oficyał .	900	180						Oficyał .	1.100	180	1.280	200	8 oficyałów	8.800	1.440	10.240	264	3	90
Asystent .	700	100	XI.	600	180	800	180	Asystent .	800	100	900	100	9 asystentów	7.200	900	8.100	216	5	88
Praktykant	600	—	—	—	—	—	—	Praktykant	600	100	700	100	12 praktykan.	7.200	1.200	8.400	216	1	38
Aplikant I. kl.	500	—	—	—	—	—	—	Aplikant .	500	—	500	—	3 aplikantów adjutum	1.500	--	1.500	—	—	—
Aplikant II. kl.	360	—	—	—	—	—	—	„	500	—	500	140							
								Suma .					. .	60.300	9.440	69.740	1.764	133	95
								Dotychczasowy koszt					61.010 zł.				1.897 zł. 95 ct.		
								od tego pobory woźnego					550 „			60.460			
								Wydatek większy o					. .			9.280			

Oddział kasowy	Dotychczas w Wydziale krajowym		Obecne płace odpowiednich kategoryi urzędników państwowych we Lwowie			Na podstawie projektu rządowego o podwyższeniu płac		Na podstawie wniosków Wydziału krajowego											
												Ogólny koszt				3% wkładki od		
Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Ranga	Płaca	Dodatek aktywalny	Płaca	Dodatek aktywalny	Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	Otrzyma zatem od obecnych poborów więcej o	Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	płac stałych	pięcioleci	
	zł.	zł		zł	zł.	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.
Dyrektor .	2.000	360	VII	2.000	420	2.400	420	Dyrektor .	2.400	420	2.820	460	Dyrektor .	2.400	420	2.820	72	—	—
Wicedyrekt.	1.600	300		1.400	360	1.800	360	Wicedyrekt.	2.000	300	2.300	400	Wicedyrekt.	2.000	300	2.300	60	—	—
Kontrolor .	1.400	240	VIII	1.400	360	1.800	360	Kontrolor .	1.800	240	2.040	400	Kontrolor .	1.800	240	2.040	54	13	50
Kasyer .	1.400	240		1.400	360	1.800	360	Kasyer .	1.800	240	2.040	400	Kasyer .	1.800	240	2.040	54	—	—
Adjunkt .	1.200	240	IX	1.110	300	1.400	300	Adjunkt .	1.400	240	1.640	200	2 adjunktów	2.800	480	3.280	84	9	—
Oficyał .	900	180	X	900	240	1.100	240	Oficyał .	1.100	180	1.280	200	2 oficyałów	2.200	360	2.560	66	—	—
Asystent .	700	100	XI	600	180	800	180	Asystent .	800	100	900	100	2 asystentów	1.600	200	1.800	48	—	—
Praktykant	600	—	—	—	—	—	—	Praktykant	600	100	700	100	2 praktykan.	1.200	200	1.400	36	—	—
													Suma . .	15.800	2.440	18.240	474	22	50
																	496 zł. 50 ct.		
													Dotychczasowy wydatek 16.680 zł.						
													od tego pobory 2 woźnych 1.300 .			15.380			
													Koszt większy o. . .			2.860			

Oddział manipulacyjny	Dotychczas w Wydziale krajowym		Obecne płace odpowiednich kategoryi urzędników państwowych we Lwowie			Na podstawie projektu rządowego o podwyższeniu płac		Na podstawie wniosków Wydziału krajowego											
												Otrzyma zatem od obecnych poborów więcej o	Ogólny koszt				3% wkładki od		
Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Ranga	Płaca	Dodatek aktywalny	Płaca	Dodatek aktywalny	Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem		Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	płac słatych	pięcioleci	
	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.		zł	zł.	zł	zł.		zł.	zł	zł.	zł	zł.	ct
Dyrektor .	2.000	—	VII	2.000	420	2.400	420	Dyrektor .	2.400	—	2 400	400	Dyrektor .	2.400	—	2.400	72	18	
Archiwista	1.500	300	VIII	1.400	360	1.800	360	Archiwista	1.800	300	2.100	300	Archiwista	1.800	300	2.100	54	—	
Ekspedytor	1.300	270	IX	1.100	300	1.400	300	Ekspedytor	1.400	270	1.670	100	Ekspedytor	1.400	270	1.670	42	—	—
Protokolista	1.200	240						Protokolista	1.400	240	1.640	200	Protokolista	1.400	240	1.640	42	—	—
Kancelista	1.000	200	X	900	240	1.100	240	Kancelista	1.100	200	1.300	100	4 kancelistów	4.400	800	5.200	132	12	18
Asystent	700	100	XI	600	180	800	180	Asystent .	800	100	900	100	5 asystentów	4.000	500	4.500	120	3	—
Pisarz . .	600	—	—	—	—	—	—	Pisarz . .	600	100	700	100	3 pisarzy .	1.800	300	2.100	54	—	—
Aplikant .	360	—	—	—	—	—	—	Aplikant: adjutum 500 zł	500	—	500	140	3 aplikantów	1.500	—	1.500	—	—	—
													Suma . .	18.700	2.410	21.110	516	33	18
																	549 zł.	18 ct.	
								Dotychczasowy wydatek .					22.340 zł.						
								od tego: pobory odźwiernego			600 zł.								
								„ portyera			500 „								
								„ 5 woźnych			2.750 „		3.850 „			18.490			
								Koszt większy o . .					. .			2.620			

Oddział drogowy	Dotychczas w Wydziale krajowym		Obecne płace odpowiednich kategoryi urzędników państwowych we Lwowie			Na podstawie projektu rządowego o podwyższeniu płac		Na podstawie wniosków Wydziału krajowego					Ogólny koszt			3% wkładki od		
Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Ranga	Płaca	Dodatek aktywalny	Płaca	aktywalny	Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	Otrzyma zatem od obecnych poborów więcej o	Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	płac stałych	pięcioleci
	zł.	zł		zł	zł.	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.	zł. ct.
Dyrektor .	2.800	480	VI	2.800	480	3.200	480	Dyrektor .	3.200	480	3.680	400	Dyrektor .	3.200	480	3.680	96	12 —
Wicedyrektor	2.000	360	VII	2.000	420	2.400	420	Wicedyrektor	2.400	420	2.820	460	Wicedyrektor	2.400	420	2.820	72	6 —
Starszy Inżynier	2.000	360						Starszy inżynier	2.400	420	2.820	460	6 starsz. inż.	14.400	2.520	16.920	432	12 —
Inżynier I klasy	1.500	300	VIII	1.400	360	1.800	360	Inżynier I. klasy	1.800	360	2.160	360	8 inż. I. kl.	14.400	2.880	17.280	432	31 50
Inżynier II. kl.	1.200	240	IX	1.100	300	1.400	300	Inżynier II. kl.	1.400	300	1.700	260	10 inż. II. kl.	14.000	3.000	17.000	420	3 —
Inżynier-Adjunkt	1.000	180	X	900	240	1.100	240	Inżynier-Adjunkt	1.100	240	1.340	160	10 inż.-adjunk.	11.000	2.400	13.400	330	1 80
Asystent .	800	180	XI	600	180	800	180	Asystent .	—	—	—	—	asystentów	—	—	—	—	1 50
Pisarz . .	600	—	—	—	—	—	—	Pisarz . .	600	100	700	100	1 pisarz .	600	100	700	18	— —
								Suma . .					. .	60.000	11.800 *)	71.800	1.800	67 80
																	1.867 zł. 80 ct.	
								Dotychczasowy koszt bez konduktorów, rysowników elewów i drożników (wedle budżetu 1897) . . .					54.110 zł.					
								do tego nadwyżka kosztów z powodu proponowanego nowego etatu .					7.130 „			61.240		
								Wydatek większy o . . .								10.560		

*) Uwaga. Dodatki aktywalne dla inżynierów na prowincyi, liczono tak jak we Lwowie.

Oddział kolejowy	Dotychczas w Wydziale krajowym		Obecne płace odpowiednich kategoryi urzędników państwowych we Lwowie			Na podstawie projektu rządowego o podwyższeniu płac		Na podstawie wniosków Wydziału krajowego										
												Otrzyma zatem od obecnych poborów więcej o	Ogólny koszt				3% wkładki od		
Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Ranga	Płaca	Dodatek aktywalny	Płaca	Dodatek aktywalny	Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem		Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	płac stałych	pięcioleci	
	zł.	zł.		zł	zł.	zł.	zł.		zł	zł	zł.	zł.		zł.	zł.	zł	zł.	zł.	ct
Dyrektor .	2.800	480	VI	2.800	480	3.200	480	Dyrektor .	3.200	480	3.680	400	Dyrektor .	3.200	480	3.680	96	—	—
Starszy inżyn.	2.000	360	VII	2.000	420	2.400	420	Starszy inżyn.	2.400	420	2.820	460	2 star. inżyn.	4.800	840	5.640	144	—	—
Inżynier I. klasy	1.500	300	VIII	1.400	360	1.800	360	Inżynier I. klasy	1.800	360	2.160	360	Inżynier I. klasy	1.800	360	2.160	54	—	—
Koncepista	900	240	X	900	240	1.100	240	Koncepista	1.100	240	1.340	200	Koncepista	1.100	240	1.340	33	—	—
Inżynier-asyst.	800	180	XI	800	180	800	180	Inżynier asyst.	800	180	980	—	2 inżyn. asyst.	1.600	360	1.960	48	—	—
Referent adm.	2.000	360	VII	2.000	420	2.400	420	Referent adm.	2.400	420	2.820	460	Referent adm.	2.400	420	2 820	72	—	—
Oficyał . .	900	180	X	900	240	1.100	240	Oficyał . .	1.100	180	1 280	200	Oficyał . .	1.100	180	1.280	33	—	—
Inspicyent.	800	100	XI	600	180	800	180	Inspicyent	800	100	900	—	Inspicyent.	800	100	900	24	—	—
Asystent rach.	700	100	XI	600	180	800	180	Asystent rach.	800	100	900	100	Asystent rach.	800	100	900	24	—	—
Asystent manip.	700	100	XI	600	180	800	180	Asystent rach.	800	100	900	100	Asystent manip.	800	100	900	24	—	—
													Suma	18.400	3.180	21.580	552	—	—
													Dotychczasowy koszt (bez woźnego) . .			19.440			
													Wydatek większy o . .			2.140			

Oddział melioracyjny	Dotychczas w Wydziale krajowym		Obecne płace odpowiednich kategoryi urzędników państwowych we Lwowie			Na podstawie projektu rządowego o podwyższeniu płac		Na podstawie wniosków Wydziału krajowego												
												Otrzyma zatem od obecnych poborów więcej o	Ogólny koszt				3% wkładki od			
Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Klasa	Płaca	Dodatek aktywalny	Płaca	Dodatek aktywalny	Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem		Tytuł	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	płac służbych	pięcioleci		
	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.		ct.
Dyrektor .	2.800	480	VI	2.800	420	3.200	480	Dyrektor .	3.200	480	3.680	400	Dyrektor .	3.200	480	3.680	96	12	—	
Starszy inżyn.	2.000	360	VII	2.000	420	2.400	420	Starszy inżyn.	2.400	420	2.820	460	5 star. inżyn.	12.000	2.100	14.100	360	18	—	
Referent adm.	2.000	420	VII	2.000	420	2.400	420	Referent adm.	2.400	420	2.820	400	Referent adm.	2.400	420	2.820	72	—	—	
Inżynier I. klasy	1.500	300	VIII	1.400	360	1.800	360	Inżyninr I. klasy	1.800	360	2.160	360	8 inżyn. I. kl.	14.400	2.880	17.280	432	13	50	
Inżynier II. kl.	1.200	300	IX	1.100	300	1.400	300	Inżynier II. kl.	1.400	300	1.700	200	8 inżyn. II. kl	11.200	2.400	13.600	336	—	—	
Inżynier-adjun.	1.000	200	X	900	240	1.100	240	Inżynier-adjun.	1.100	240	1.340	140	10 inż.-adjunk.	11.000	2.400	13.400	330	3	—	
Asystent .	800	200	XI	600	180	800	180	Asystent komas.	800	180	980	mniej 20	Asystent komas.	800	180	980	24	—	—	
Inżynier dla spraw ryback.	1.400	300	IX	1.100	300	1.400	300	Inżynier dla spraw ryback.	1.400	300	1.700	200	Inżynier dla spraw ryback.	1.400	300	1.700	42	—	—	
													Suma	56.400	11.160	67.560	1.692	46	50	
																	1.738 zł. 50 ct.			
								Dotychczasowy koszt (nie uwzględniając zwrotów od funduszów regulacyjnych) . 56.630 zł.										
								do tego nadwyżka kosztów z powodu proponowanego na r. 1898 nowego etatu 1.670 „							58.300			
								Wydatek większy o . .							9.260				

Aleg 4

Sprawozdanie

w sprawie Statutu emerytalnego dla urzędników i sług etatowych Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

Staraniem Wysokiego Sejmu było stałem, by urzędnikom w służbie kraju będącym, zapewnić warunki bytu, jeżeli nie lepsze, to przynajmniej takie, jakie przypadły w udziale urzędnikom, na odpowiednich stopniach w służbie rządowej. Tak postępując, miała Reprezentacya kraju na oku, zarówno interes i dobro służby, który wymagał, by mieć zawsze dobre i należyte siły ku spełnianiu zadań administracyi krajowej, jak i względy słuszności i sprawiedliwości dla swych podwładnych, dla miary wymaganych od nich kwalifikacyi i ich pracy.

Świadczą o tej pamięci i intencyi Wysokiego Sejmu najważniejsza z dotychczasowych uchwał etatowych uchwała z dnia 3. stycznia 1874, jak i uchwała z 21. stycznia 1889 r., którą wydano obowiązujący dotychczas Statut emerytalny dla urzędników i sług krajowych, tudzież zakładów krajowych. Pierwsza już data tej uchwały, przypadająca w najbliższym roku po regulacyi płac urzędników państwowych, dokonanej ustawą z dnia 15. kwietnia 1873 (Dz. P. Nr. 47) daje poznać, że jest jej następstwem i koniecznym wypływem, a podniesiono to zresztą wyraźnie zarówno we wnioskach Wydziału krajowego (All. VIII. Sejm 1873/74), jak i w sprawozdaniu komisyi budżetowej, (All. LIX., Sejm 1873/74); druga zaś, to jest uchwała dająca funkcyonaryuszom Statut emerytalny, poszła dalej, bo przy powzięciu jej nie szło o dorównanie w tej mierze przepisom obowiązującym dla emerytów rządowych i ich rodzin, — przeciwnie szło o zastąpienie ich odpowiedniejszemi potrzebom ówczesnym i stosunkom służby krajowej, a między motywami zalecającymi przyjęcie Statutu i jego korzyści dla przyszłych uczestników, podniesiono w sprawozdaniu komisyi administracyjnej (All. 152 z r. 1880) wzgląd na okoliczność, że urzędnicy w służbie krajowej nie mają za to wobec ograniczonego Statusu widoków do uzyskania posad wyższych i lepiej płatnych, dostępnych dla urzędników w służbie rządowej.

W porównaniu z przepisami rządowymi, które aż po rok 1889 zastosowywano do służby krajowej — nowy Statut z 21. stycznia 1889 przyniósł urzędnikom i sługom krajowym wiele doniosłych korzyści w kierunku lepszego zaopatrzenia emerytalnego dla wdów i sierót po nich pozostałych, lubo już wtenczas podniosła komisya w wyż zacytowanem sprawozdaniu, że wzgląd na stosunki finansowe funduszu krajowego nie dozwala

„na takie podwyższenie płac emerytalnych, wdowich i sierocińskich, jakieby z ogólnego stanowiska rzecz biorąc, było niewątpliwie pożądane“. Z tem wszystkiem był Statut rzeczywistą poprawą stosunków emerytalnych, przyjęto go z wdzięcznością w sferach interesowanych, a znanym nam jest wypadek, że jeden z urzędników Wydziału krajowego miał możność przejścia do służby rządowej z korzyścią dla siebie, zaniechał jednak tego ze względu na postanowienia Statutu emerytalnego z d. 21. stycznia 1889 r., które dla żony i dzieci jego zapewniały lepsze zaopatrzenia, niż ówczesne rządowe przepisy emerytalne.

Z upływem kilku lat nastąpiła jednak zmiana wskutek uchwalenia przez Reprezentacyę Państwa nowych ustaw, które nadto wprowadziły doniosłą reformę w dziale przepisów emerytalnych.

Z faktem doniosłej zmiany w stosunkach emerytalnych w służbie rządowej liczyć się należy, bo zmiany te potęgują jeszcze przyciągającą siłę służby rządowej i w przyszłości, gdyby się i w naszych stosunkach o poprawie nie pomyślało, oddziałaćby mogły niekorzystnie na prawidłowy przypływ nowych sił do naszej służby.

Dlatego Wydział krajowy, w niniejszem sprawozdaniu przedstawi wnioski ku reformie i poprawie postanowień Statutu emerytalnego z dnia 21. stycznia 1889 r. do miary zaopatrzeń emerytalnych, przyznanej urzędnikom, sługom w służbie rządowej, jakoteż wdowom i sierotom po nich pozostałych, a to przepisami ustawy państwowej z dnia 14. maja 1896 r. nr. 74, będącej już w pełnem zastosowaniu.

Korzyści, jakie ta ustawa zapewnia emerytom rządowym i ich rodzinom, a które chcemy, by się nadal znalazły w postanowieniach emerytalnych dla urzędników i sług Wydziału krajowego są następujące:

a) Przy emeryturach męskich. W tym dziale w porównaniu z normami statutu z dnia 21. stycznia 1889 r. mało jest do zmiany, częściowo nawet mają niektóre kategorye urzędników Wydziału krajowego już dzisiaj wyższe prawa, niż je daje ustawa państwowa z 13. maja 1896. I tak: kiedy §. 1. tej ustawy, licząc się tylko z osobnemi postanowieniami o emeryturach osób stanu nauczycielskiego, oznacza dla wszystkich urzędników 40 lat, jako czas służby potrzebnej do uzyskania pełnej emerytury, mają urzędnicy Wydziału krajowego (z wyjątkiem urzędników oddziału rachunkowego, kasowego i manipulacyjnego i sług etatowych, dla których obowiązuje 40 lat służby) prawo do uzyskania całej ostatniej płacy już po wysłużeniu 35 lat (§. 12 Statutu z 21. stycznia 1889). Licząc się z nabytemi prawami, ważniejszych zmian wypadających na niekorzyść, proponować nie zamierzamy, dlatego pozostajemy co do oznaczenia lat służby przy dawniejszych postanowieniach, a wobec różnicy w tym względzie na korzyść przeważnej części urzędników Wydziału krajowego, nie proponujemy także przyjęcia przepisu §. 4. Ustawy Państwowej z dnia 14. maja 1896 r., który dozwala urzędnikom i sługom po skończeniu 60 lat życia, a 35 lat służby, przenieść się w stały stan spoczynku bez składania dowodów o niezdolności do służby.

Natomiast uważamy, że będzie z korzyścią dla interesowanych wprowadzić do postanowień emerytalnych w tym dziale, za wzorem przepisów rządowych:

1. Oznaczenie minimum emerytury na 400 zł. w. a. przy emeryturach dla urzędników, a 200 zł. przy emeryturach dla sług.

2. Uwzględnienie przy obliczaniu czasu służby ułamków, o ile one 6 miesięcy przekraczają.

b) Przy pensyach wdowich. W ogóle biorąc wymiar tych zaopatrzeń na podstawie postanowień ustawy państwowej jest wydatniejszy. I tak kiedy na podstawie dotychczasowego Statutu pensye wdów po najwyższych urzędnikach Wydziału krajowego wynosiły 800 zł. rocznie, osiągną one w razie przyjęcia postanowień rządowych o pensyach wdów po urzędnikach odpowiednich stopni 1200 zł. w. a. W mniejszej mierze korzystnie, ale zawsze korzystniej od dotychczasowego wymiaru, wypadnie wymiar pensyi dla wdów po urzędnikach dalszych stopni, a dla wdów po urzędnikach pobierających najniższe płace i dla wdów po sługach etatowych mogłoby zastosowanie przepisów rządowych przynieść nawet uszczerbek, mimo to będziemy proponować przyjęcie wymiaru pensyj wdowiej według modły rządowej, jako dla przeważnej części interesowanych stron korzystne, a dla wdów, któreby według tego wymiaru otrzymać miały mniejszą pensyę z naruszeniem praw już nabytych, może się znaleść rada w postanowieniach przejściowych.

c) przy dodatkach na wychowanie (§ 8. Ustawy z 14 maja 1896. Dz. p. p. 74). Jest to ten dział zaopatrzeń, w którym uwzględnienie położenie rodzin po urzędnikach pozostałych i chęć przyjścia im z pomocą najsilniej występuje. Nowe postanowienia rządowe są w trojakim względzie korzystniejsze od postanowień Statutu emerytalnego — najprzód wymiar dodatku na każde dziecka z osobna jest wyższy (ma wynosić 20% pensyi wdowiej a nie 10% jak dotychczas) dalej zbiorowa suma dodatków wszystkich datek; ma granicę nie jak dotychczas do połowy pensyi wdowiej, ale mogą one razem dorównać pensyi wdowiej, a wreszcie:

d) przyznaje się dodatki na wychowanie aż do ukończenia 24 roku życia (a nie do osiągnięcia normalnego wieku §§ 22, 23 St. emerytalnego z 21 stycznia 1889) lub aż do uzyskania wcześniejszego zaopatrzenia.

Przy pensyi sierocińskiej korzyści przyznane ustawą z 14 maja 1896 Dz. p. p. 74., są stosunkowo mniej znaczne — zawsze jednak porównanie przepisów statutu z 21 stycznia 1889 (§§. 25. i 26.) z postanowieniami nowemi przemawiają za wyborem ostatnich, bo wprawdzie wymiar samej pensyi sierocińskiej nie jest bezwzględnie wydatniejszy od normy naszego statutu (u nas 20% pensyi wdowiej dla każdej sieroty z osobna z ograniczeniem, że pensye sierocińskie razem wzięte nie mogą przewyższać dwóch trzecich pensyi wdowiej — według zaś przepisów rządowych pensya sierocińska bez względu na ilość sierót ma wynosić połowę pensyi wdowiej, wszelako dopuszczalna jest poprawa wymiaru, gdyby się w danym razie z tytułu dodatków na wychowanie matce więcej było należało niż wynosi kwota pensyi sierocińskiej.

Przy kwartale pośmiertnym, (§§. 12 i 13 ustawy z 14 maja 1896 Dz. pr. p. 74 i §. 21 statutu z 21 stycznia 1889). Nowe przepisy rządowe przyznają prawo do kwartału pośmiertnego niezależnie od wszelkich innych ustawą przyznanych zaopatrzeń, bez względu na płacę jaką pobierał i bez względu, czy zmarły był umierając w służbie czynnej lub też już w stanie spoczynku. Statut emerytalny krajowy zna tylko przyznanie kwartału pośmiertnego w razie śmierci funkcyonaryusza w służbie czynnej i jeżeli płaca jego nie przenosiła 800 złr. rocznie.

Jeżeli jednak pragniemy, by wszytkie korzystne postanowienia emerytalne ustawy państwowej z 14 maja 1896 stały się postanowieniami obowiązującymi i w naszych przepisach emerytalnych słusznem będzie, by z niemi przeszły i te, które są mniej pomyślne. Do rzędu tych należą postanowienia o odprawie wdowiej, o odprawie dla dzieci i o zaopatrzeniach po emerytach, których bliższe omówienie nastąpi osobno, a tu zajmiemy się ważną sprawą pociągnięcia funkcyonaryuszów Wydziału krajowego, za przykładem przepisów rządowych, do pewnych świadczeń na cele emerytalne.

Rządowa ustawa pensyjna z dnia 14. maja 1896 pociągnęła mianowicie (w §. 15.) urzędników państwowych i osoby stanu nieuczycielskiego w czynnej służbie będące do opłaty na cele emerytalne do Skarbu Państwa bieżącej wkładki rocznej, wynoszącej trzy procent od płacy czynnej służby, do wymierzenia emerytury policzalnej, a na podstawie patentu z 27. stycznia 1840 opłacają zarówno urzędnicy jak i słudzy w służbie rządowej zdawien zdawna taksy służbowe.

Skoro zatem urzędnikom i etatowym sługom Wydziału krajowego przyzna się obecnie doniosłą poprawę w zaopatrzeniach emerytalnych, skoro pierwszym równocześnie przyzna się na podstawie równocześnie przedłożonych wniosków Wydziału krajowego znaczne podwyższenie poborów sądziny, iż będzie to właściwa chwila do wprowadzenia tych świadczeń i u nas, do pociągnięcia urzędników i sług etatowych Wydziału krajowego do jednorazowych opłat, przy awansach samych zaś urzędników nadto do uiszczania bieżącej wkładki od pensyi.

W ten sposób przez ofiarę ze strony interesowanych, nie stojącą przecież w proporcyi z zapewnionemi w zamian korzyściami dla siebie i najbliższych w przyszłości, pozyska się dla funduszu krajowego stałe źródło pomocy przy ponoszeniu wydatków emerytalnych i stanie się zarazem częściowo zadość objawionej w tej mierze przed kilku laty woli Wys. Sejmu.

Uchwałą bowiem z d. 16. lutego 1894, powziętą przy rozprawie nad Rubryką X. wydatków preliminarza funduszów krajowych na tenże rok polecił, Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, aby wziął pod rozwagę, ażali utworzenie osobnego funduszu emerytalnego dla urzędników i sług Wydziału krajowego tudzież stałych urzędników, funkcyonaryuszy i sług w zakładach krajowych przy dotacyi z funduszu krajowego i wpłatach interesowa-

nych, wszakże bez naruszenia nabytych już praw z mocy obowiązującego statutu emerytalnego nie było by nader potrzebnem z uwagi na przyjęte a coraz wzrastające w tym dziale zobowiązania funduszu krajowego.

Otrzymanego zlecenia nie puściliśmy w niepamięć, o potrzebne informacye udaliśmy się do Wydziału krajowego w innych krajach koronnych z wnioskami jednak w poruczonej nam sprawie nie przyszliśmy po dziś dzień, słuszne bowiem zastrzeżenie Wys. Sejmu o pamięci na niebyłe prawa czyniło powzięcie decyzyi trudnem.

Obecnie jest spełnienie woli Wys. Sejmu co do wpłat interesowanych możliwe, ale tylko co do tej części urzędników krajowych, którym podwyższone skutkiem równoczesnej regulacyi płace uczynią uiszczenie opłat znośniejszem, że zaś do wpłat bieżących pociągnie się tylko urzędników Wydziału krajowego, przoto inni funkcyonaryusze krajowi t. j. urzędnicy i słudzy Zakładów krajowych będą wprawdzie wolni od opłat na cele emerytalne ale ich prawa emerytalne pozostaną bez zmiany i będą jak dotychczas zagwarantowane Statutem emerytalnym z 21. stycznia 1889. Wyjątek w tej mierze proponujemy jednak co do sług etatem Wydziałowi krajowemu dodanych i pragniemy dla pożądanej jednolitości w zostosowaniu tych samych przepisów emerytalnych do wszystkich funkcyonaryuszów w tym samym urzędzie, by i do nich stósował się statut zmieniony. Do wpłaty bieżących wkładek od pobieranej pensyi nie będą oni mieli obowiązku, bo płace ich nie ulegną regulacyi a daniny z powodu nominacyi lub pozyskania wyższych poborów w skutek pięciolecia, nie zaciążą znacznie na obecnym etatowym personalu służbowym i zrównoważone będą dostatecznie rozciągnięciem na nich i ich rodziny obowiązującej mocy zmienionego korzystnie statutu, a ci którzy będą mianowani w przysłości, będą się już musieli liczyć z postanowieniami przepisów podówczas obowiązujących.

Proponując zaprowadzenie opłat, które ulżą funduszowi krajowemu ciężaru wydatków pewnej części i spełniając tem samem częściowo wolę Wys. Sejmu, nie oświadczamy się natomiast za dalszą wskazówką, daną w uchwale Wys. Sejmu z d. 16 lutego 1894 co do utworzenia osobnego funduszu emerytalnego. Pozostajemy w tej mierze przy zapatrywaniu wyrażonem w sprawozdaniu Wydziału krajowego, towarzyszącem projektowi Statutu emerytalnego w r. 1888, (All. 11 z r. 1888/89) że utworzenie osobnego funduszu emerytalnego nie mogłoby się obejść bez znacznych nakładów ze strony skarbu krajowego, popierają nas w tem zapatrywaniu informacye, pozyskane od innych Wydziałów krajowych, z którymi jak to wyżej wspomniano, nawiązaliśmy porozumienie w tym przedmiocie. W większej ilości krajów koronnych nie ma osobnych funduszów emerytalnych a wydatki emerytalne opędza się z funduszów krajowych jako część integralną kosztów zarządu. Nie ma osobnych funduszów emerytalnych w Czechach, na Morawach, w Wyższej Austryi, w Krainie, Karyntyi, na Szląsku. na Bukowinie, w Görz, Voralbergu, w Tryeście, nie ma także i w Niższej Austryi, choć są osobne daniny ze strony urzędników, jeżeli dodatek na pomieszkanie ma znaleść uwzględnienie przy wymiarze emerytury. Natomiast potworzono funduszye emerytalne w Salzburgu od początku istnienia reprezentacyi krajowej, w Istryi od r. 1868, w Dalmacyi od r. 1872, w Styryi od roku 1874, w Tyrolu wreszcie od r. 1887. Wszystkie fundusze emerytalne w tych 5 krajach mają obok innych poniekąd przygodnych źródeł jak zapisy, legaty, darowizny, intercalaria, dochody z kas dyscyplinarnych i t. p. dwa jednakie źródła swego wyposażenia t. j. wkładki interesownych i pomoc z funduszów krajowych. Wkładki różnią się jednak między sobą zarówno co do rodzaju poborów jak co do wysokości stopy poborowej a zaznaczyć nadto możemy, że w ogóle wysokość wpłat ze strony interesowanych nie dosięga tam miary wpłat w służbie rządowej a temsamem i miary przez nas we warunkach proponowanej. Nie jednaką bywa także pomoc funduszu krajowego, udzielana fuuduszom emerytalnym — wszędzie jednak obok innych w nierównej mierze świadczeń na powiększenie kapitałów zakładowych, fundusz krajowy pokrywa wydatki emerytalne bądź w całości, bądź w części t. j. o tyle, o ile dochody właściwego funduszu na to nie wystarczają. Do znacznej wysokości i tak, by sprostać wszystkim wydatkom emerytalnym osobne fundusze jeszcze nigdzie nie wzrosły.

Największym jest w Styryi, wynosił on z końcem roku 1894 w effektach i książeczkach kasy oszczędności 167.546, gdy zaś wydatki emerytalne w tymże roku wyniosły 90.815 zł. 8 kr. w. a., przypadło funduszowi krajowemu po zużyciu dochodu z odsetek i części wpływów bieżących razem w kwocie 12.146 zł. 81 kr. w. a. pokryć niedobór w kwocie 78.668 zł. 27 kr. w. a.

I ten rezultat nie przemawia za myślą utworzenia osobnego funduszu emerytalnego. Zwłaszcza w kraju większym, jakim jest nasz kraj, doprowadzenie do funduszu, któryby własnymi dochodami pokrywał ciężące na nim zobowiązania mogłoby nastąpić dopiero w poważnym lat szeregu i tylko przy wydatnej pomocy funduszu krajowego a tymczasem aż do dojścia do tego stanu, na funduszu krajowym zaciężyłby zdwojony obowiązek zasilania tworzącego się funduszu emerytalnego. Dla tego zapewne kraje większe przodujące swemi urządzeniami i używające dobrej opinii co do swych rządów i gospodarstwa jak Czechy, Niższa i Wyższa Austrya, Morawy nie poszły dotychczas za myślą tworzenia osobnych funduszów emerytalnych, i my więc nie doradzamy do pójścia na tę drogę, a utwierdza nas w tem także przykład C. k. Rządu, który w ustawie pensyjnej z d. 14 maja 1896, zobowiązując urzędników do opłaty bieżącej wkładki rocznej na cele emerytalne przelewa je wprost do skarbu Państwa.

I my damy świadczeniom urzędników podobne przeznaczenie t. j. na cele emerytalne, choć wyjątkowo w pierwszym roku a raczej w pierwszem półroczu ich projektowanego istnienia przeznaczyliśmy je w równoczesnem sprawozdaniu w przedmiocie regulacyi płac na częściowe pokrycie wydatku, spowodowanego regulacyą płac, nadal jednak świadczenie pieniężne interesowanych służyć będą posiłkowo do opędzenia wydatków emerytalnych, na których wzrost trzeba być przygotowanym.

Wydatki emerytalne wzrosną najprzód, bo w skutek regulacyi płac znacznej części urzędników krajowych, podniesie się podstawa wymiarowa wszelkich zaopatrzeń t. j. ostatnia płaca funkcyonaryusza. Z kolei wpłyną na wzrost wyższe wymiary poszczególnych rodzaji zaopatrzeń a mniej korzystny wymiar niektórych przygodnych świadczeń ze strony władzy, naprzykład z okazyi odprawy, jest bez znaczenia.

Prócz tego wzrost wydatków nastąpi jeszcze w następstwie faktu, że nie wszystkie oddziały służby krajowej rozpoczęły swą działalność równocześnie i podczas kiedy oddziały dawniejsze (konceplowy, techniczno-drogowy, rachunkowy, kasowy, manipulacyjny) dostarczyły może już normalnago i nie ulegającego dalszemu wzrostowi kontyngentu emerytów lub wogóle osób pobierających zaopatrzenia emerytalne, oddziały młodsze pod względem rozpoczęcia działalności obciążyły fundusz krajowy wydatkami na cele emerytalne albo tylko nieznacznie (oddział melioracyjny) albo nawet zupełnie go dotychczas nie obciążają (oddział kolejowy).

Uważaliśmy za nasz obowiązek prawdopodobieństwo wzrostu wydatków emerytalnych z całą otwartością zaznaczyć, choć przygotowanemi cyframi przypuszczań naszych nie popieramy, bo i obliczania w podobnych wypadkach leżą również w granicach przypuszczania — znając jednak z przeszłości troskliwą pamięć Wys. Sejmu o swych podwładnych, wiemy, że uznawszy potrzebę, względy słuszności i sprawiedliwości z całą świadomością następstw nie większy wydatek przyzwoli. Może w tej materyi należy nam się jeszcze podzielić informacyą o ciężarach, jakie z tytułu wydatków emerytalnych ponoszą niektóre inne kraje monarchii.

I tak pomijając kraje mniejsze wynosiły wydatki emerytalne w roku 1897:

w Niższej Austryi	. . .	203.667 zl. 54½ ct.
Czechach	. . .	132.309 zł.
Styryi	. . .	90.815 zł.

Wobec czego nasze wydatki w r. 1896 poniesiono z tytułu emerytur i innych zaopatrzeń, nie wyłączając darów z łaski, razem w kwocie 71.459 zł. świadczą o stosunkowo mniejszem jeszcze obciążeniu funduszu krajowego i nie wykluczają nadziei, że nie unikniony wprawdzie wzrost wydatków emerytalnych przy pomocy przyszłych świadczeń ze strony interesowanych nadmiernie na funduszu krajowym nie zacięży.

Wnioski nasze, których główną tendencyę powyżej przedstawiliśmy, wejdą w postanowienia Statutu przedłożonego do uchwały Wys. Sejmu. Te przyszłe normy emerytalne dla urzędników i sług Wydziału krajowego będą w znacznej części powtórzeniem postanowień Statutu z r. 1889, który jako normujący prawa emerytalne urzędników krajowych z poza Wydziału krajowego i urzędników i sług zakładów krajowych swej mocy obowiązującej dla nich nie traci. Gdzie projektujemy zmianę — a prócz zmian ku dorównaniu miary przepisów emerytalnych w służbie rządowej, projektujemy kilka mniej doniosłych zmian wskazanych doświadczeniem, zmianą faktycznych stosunków, względem na dobro służby i względami słuszności — uwidoczniamy zmianę odmiennym drukiem a obok podajemy dla porównania postanowienia Statutu z 21. stycznia 1889 roku.

Skutkiem zaproponowania świadczeń pieniężnych od nominacyi i płac funkcyonaryuszy jakoteż skutkiem wprowadzenia innych zmian wypadło zmienić nieco podział materyj, przyjęty w dawnym Statucie, wypadło także przydać dwa nowe rozdziały.

Dla bliższego wyjaśnienia proponowanych zmian dołączamy osobno kilka uwag, omawiających poszczególne paragrafy, na tem miejscu jednak podnosimy jeszcze, żeśmy się zastosowali także do wskazówki danej w wyż już cytowanej uchwale Sejmowej z 16. lutego 1894 t. j. pamiętaliśmy o nabytych prawach naszych urzędników.

Wyrazem tej pamięci jest §. 48 projektu a mianowicie ustęp końcowy, który względem funkcyonaryuszy nominowanych przed 1-szym lipca 1898 ich wdów i sierot pozwala jeszcze stosować postanowienia Statutu emerytalnego z 21. stycznia 1889, jeżeli one w danym razie co do wymiaru zaopatrzeń na ich korzyść przemawiają.

Kończąc nasze sprawozdanie, wyrażamy nadzieję i ufność, że uchwalenie Statutu, będąc nowym dowodem pamięci Reprezentacyi kraju o poprawie losu i bytu podwładnych, nie tylko wtenczas kiedy są czynni ale i w peryodzie, gdy się usuną w stan spoczynku, nie tylko o nich samych ale w większej jeszcze mierze o ich rodzinach, wzmocni ponownie silnie węzły, łączące władzę z podwładnymi i przyczyni się znamienicie do osiągnięcia rezultatów służby, dla tego Wydział krajowy nie waha się postawić wniosku:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt Statutu emerytalnego dla urzędników i sług Wydziału krajowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 24. października 1897.

Marszałek krajowy
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania Wydz. kr. L. 79.828/97.

Statut emerytalny

dla urzędników i sług etatowych Wydziału krajowego.

Statut z 21. stycznia 1889 roku.

ROZDZIAŁ I.

§. 1.

Postanowienia ogólne.

W granicach statutem niniejszym zakreślonych mają prawo do emerytury, a względnie do pensyi wdowiej i sierocińskiej, do dodatków na wychowanie, do kwartałów pośmiertnych i do odpraw:

1. Etatowi urzędnicy i słudzy krajowi.

2. Etatowi inżynierowie i konduktorowie dróg krajowych, stosownie do uchwał sejmowych z dnia 23. października 1881 i z dnia 10. października 1883.

3. Inżynierowie biura melioracyjnego, stosownie do uchwały sejmowej z dnia 23. października 1881.

4. Inżynier-górnik przy Wydziale krajowym według uchwały sejmowej z dnia 18. października 1882.

5. Urzędnicy i służba etatowa zakładów krajowych, którym w statutach zakładów tych lub etatach przez Sejm potwierdzonych, albo na zasadzie osobnych uchwał sejmowych, prawo do emerytury jest przyznane, jeżeli dla zakładów tych nie istnieje osobny statut emerytalny.

Wniosek Wydziału krajowego.

ROZDZIAŁ I.

§. 1.

Postanowienia ogólne.

W granicach statutem niniejszym określonych mają prawo do emerytury, a względnie do pensyi wdowiej i sierocińskiej do dodatków na wychowanie, do kwartałów pośmiertnych i do odpraw:

I. Urzędnicy etatowi poniżej wymienionych oddziałów i etatem przydzieleni Wydziałowi krajowemu słudzy, mianowicie z pomiędzy urzępników:

a) etatowi urzędnicy oddziału konceptowego stosownie do uchwały z 23. marca 1892, z 6. lutego 1892 i z 27. lutego 1896;

b) etatowi inżynierowie i konduktorowie drogowi stosownie do uchwały sejmowej z 1. kwietnia 1892 i z 31. stycznia 1895;

c) etatowi inżynierowie i urzędnicy biura kolejowego stosownie do uchwały sejmowej z 13. lutego 1897;

d) etatowi inżynierowie biura melioracyjnego stosownie do uchwały sejmowej z d. 6. kwietnia 1892 i z d. 5. lutego 1897;

e) obecny inspektor Szpitali stosownie do uchwały sejmowej z dnia 12. października 1882.

6. Lekarze, urzędnicy i służba etatowa krajowych szpitali we Lwowie i Krakowie, i krajowego zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, jeżeli z posadą według statutów i etatów, przez Sejm potwierdzonych, jest połączone prawo do emerytury.

7. Wdowy i sieroty po osobach wymienionych pod l. 1. do 6.

ROZDZIAŁ II.

Przeniesienie w stan spoczynku.

§. 2.

równobrzmiący.

§. 3.

równobrzmiący.

§. 4.

równobrzmiący
(zmiana jest jedynie w cytatach).

§. 5.

równobrzmiący prócz cytatu.

f) etatowi urzędnicy oddziału rachunkowego stosownie do uchwały sejmowej z dnia 2. kwietnia 1892;

g) etatowi urzędnicy oddziału kasowego stosownie do uchwały sejmowej z 10. lutego 1894;

h) etatowi urzędnicy oddziału manipulacyjnego stosownie do uchwały sejmowej z 9. lutego 1894.

II. Wdowy i sieroty po osobach wymienionych.

ROZDZIAŁ II.

Przeniesienie w stan spoczynku.

§. 2.

Przeniesienie w stan spoczynku jest albo
1. stałe, albo
2. czasowe (kwieskowanie).

§. 3.

Przeniesienie w stały stan spoczynku.

Przeniesienie w stały stan spoczynku następuje:
1. albo na żądanie,
2. albo z urzędu.

§. 4.

Przeniesienie w stały stan spoczynku na żądanie.

Przeniesienie w stały stan spoczynku na żądanie będzie dozwolone, jeżeli urzędnik lub sługa (§. 1.):

1. wykaże przynajmniej dziesięć (10) lat nieprzerwanej służby, wliczalnej do emerytury (§. 10.), a nadto badanie lekarskie (§. 32.) stwierdzi, że proszący na zawsze do pełnienia obowiązków służbowych jest niezdolnym — albo

2. przekroczył siedmdziesiąty rok życia swego — albo

3. wysłużył tyle lat, ile wymaga §. 12. do uzyskania emerytury, wymagającej się jego płacy ostatniej (§. 24).

§. 5.

Przeniesienie w stan spoczynku z urzędu.

Wydział krajowy przeniesie urzędnika lub sługę (§. 1.) z urzędu w stały stan spoczynku:

1. po stwierdzonej przez lekarzy (§. 30.) zupełnej i trwałej a nieusuwalnej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych — albo

2. ze względów służbowych według własnego uznania.

§. 6.

równobrzmiący.

§. 6.

Skutki przeniesienia w stały stan spoczynku.

Przeniesiony w stały stan spoczynku uwolnionym jest do końca życia od obowiązku pełnienia jakiejkolwiek służby.

§. 7.

równobrzmiący.

§. 7.

Przeniesienie w czasowy stan spoczynku.

Wydział krajowy przeniesie urzędnika lub sługę (§. 1.) w czasowy stan spoczynku:

1. Jeżeli chwilowa niezdolność do służby prawdopodobnie z czasem da się usunąć;

2. Jeżeli posada została zwinięta — a umieszczenie na innej odpowiedniej posadzie na razie jest niemożliwe;

3. Jeżeli Wydział krajowy uzna przeniesienie takie za wskazane ze względów służbowych.

§. 8.

równobrzmiący prócz cytatu.

§. 8.

Skutki przeniesienia w czasowy stan spoczynku.

Urzędnik lub sługa (§. 1.) przeniesiony w czasowy stan spoczynku, winien na wezwanie Wydziału krajowego do dni 30, licząc od doręczenia wezwania albo umieszczenia w gazecie urzędowej (§. 14.), objąć wskazaną sobie posadę.

Wezwanie to wyda Wydział krajowy:

1. Jeżeli lekarze stwierdzą (§. 30.) takie polepszenie stanu zdrowia, że przeniesiony w czasowy stan spoczynku może objąć posadę, którą przedtem zajmował, albo inną odpowiednią;

2. Jeżeli kwieskowany z powodu zwinięcia posady (§. 7. ust. 2.) może być umieszczony na innej posadzie odpowiedniej.

3. Jeżeli Wydział krajowy uchyli zarządzone przezeń przeniesienie w czasowy stan spoczynku.

§. 9.

równobrzmiący prócz cytatu.

§. 9.

Przeniesienie w stan spoczynku z powodu słabości dłuższej.

Urzędnik lub sługa (§. 1.), który z powodu słabości przez rok nie pełni obowiązków służbowych, będzie poddany oględzinom lekarskim (§. 30.), poczem Wydział krajowy wyda orzeczenie, czy tenże ma być przeniesiony w stały lub czasowy stan spoczynku, albo wezwany do objęcia urzędowania.

§. 10.

Służba wliczalna.

Przy przeniesieniu w stały lub czasowy stan spoczynku należy policzyć:

1. Lata przepędzone nieprzerwanie w służbie przy Wydziale krajowym lub którymkolwiek zakładzie krajowym, licząc od dnia złożenia pierwszej przysięgi służbowej (§. 11. ust. 3.)

Jeżeli z posadą stałą lub tymczasową połączone jest prawo do emerytury, liczą się lata bez względu na to, czy funkcyonaryusz piastował posadę tę stale lub prowizorycznie, w etacie lub po za etatem (extra statum).

Kto wystąpił ze służby, a później na nowo został przyjęty, temu nie będzie liczony czas służby, poprzedzający wystąpienie.

Przeniesionemu w czasowy stan spoczynku czas służby poprzedzający kwieskowanie doliczony będzie do czasu służby, na nowo rozpoczętej, z wytrąceniem czasu przepędzonego w czasowym stanie spoczynku.

Urlop lub choroba nie przerywają służby.

2. Czas spędzony w zawieszeniu od urzędowania (suspenzyi) będzie tylko wówczas liczony, jeżeli po zniesieniu zawieszenia suspendowany został napowrót dopuszczony do urzędowania.

3. Czas przepędzony w ciągu służby krajowej w jednorocznej ochotniczej służbie wojskowej, na ćwiczeniach wojskowych, wreszcie w służbie obowiązkowej w linii, marynarce, obronie krajowej lub pospolitem ruszeniu. Lata służby uznane przez Najjaśniejszego Pana, jako lata wojenne i podwójnie liczone, będą także przy wymiarze emerytury w dwójnasób liczone.

4. Czas służby, przepędzonej w c. k ar-

§. 10.

Służba wliczalna.

Przy przeniesieniu w stały lub czasowy stan spoczynku należy policzyć:

1. Lata przepędzone nieprzerwanie w służbie przy Wydziale krajowym lub którymkolwiek zakładzie krajowym, licząc od dnia złożenia pierwszej przysięgi służbowej (§. 11. ust. 3.).

Jeżeli z posadą stałą lub tymczasową połączone jest prawo do emerytury, liczą się lata bez względu na to, czy funkcyonaryusz piastował posadę tę stale lub prowizorycznie, w etacie lub po za etatem (extra statum).

Kto wystąpił ze służby, a później na nowo został przyjęty, temu nie będzie liczony czas służby, poprzedzający wystąpienie.

Przeniesionemu w czasowy stan spoczynku, stan służby poprzedzający kwieskowanie doliczony będzie do czasu służby, na nowo rozpoczętej, z wytrąceniem czasu przepędzonego w czasowym stanie spoczynku.

Urlop i choroba nie przerywają służby wszelako czasu spędzonego na urlopie udzielonym w celu objęcia przy równoczesnem zwolnieniu od faktycznego pełnienia służby krajowej, jakichkolwiek innych obowiązków lub zajęć nie będzie się wliczać do czasu służby, policzalnej do emerytury.

2. Czas spędzony w zawieszeniu od urzędowania (suspenzyi) będzie tylko wówczas liczony, jeżeli po zniesieniu zawieszenia, suspendowany został napowrót dopuszczony do urzędowania.

3. Czas przepędzony w ciągu służby krajowej w jednorocznej ochotniczej służbie wojskowej, na ćwiczeniach wojskowych, wreszcie w służbie obowiązkowej w linii, marynarce,

mii lub marynarce za gażą lub żołdem, jeżeli poprzedza bezpośrednio wstąpienie do służby krajowej lub przy zakładach krajowych — i o ile ten czas liczy się do emerytury także w państwowej służbie cywilnej według przepisów obowiązujących w chwili wstąpienia do służby krajowej.

5. Czas wliczalny, przepędzony w służbie państwowej, jeżeli urzędnik lub sługa bezpośrednio z tej służby przechodzą do służby krajowej i zakładów krajowych.

W przypadkach pod 4. i 5. Wydział krajowy w dekrecie nominacyjnym oznaczy, ile lat służby wojskowej lub cywilnej przyjętemu wliczonych będzie do służby krajowej.

Postanowienia powyższe nie naruszają przepisu §. 33. ustęp ostatni ustanowy służby krajowej z 23. marca 1866 — niemniej szczególnych uchwał sejmowych, odmienne obliczenie lat służby zawierających.

§. 11.

Wyjątkowe policzenie lat.

Wyjątki od przepisów w poprzedzającym paragrafie zawartych zachodzą:

1. Jeżeli urzędnik lub sługa skutkiem kalectwa lub choroby według orzeczenia lekarzy (§. 32.) stał się niezdolnym do wszelkiego zarobkowania, doliczyć mu należy do lat służby według §. 10. wliczalnej jeszcze pięć lat. Jeżeliby mimo to doliczenie czas służby jego nie dosięgał jeszcze lat dziesięciu, otrzyma on przy przeniesieniu w stan spoczynku należytość za 10 lat służby.

2. Jeżeli zupełna niezdolność do zarobkowania jest skutkiem przypadku, jaki dotknął urzędnika lub sługę z powodu pełnienia obowiązku służbowego, wówczas będzie mu doliczone do wliczalnej według §. 10. służby — jeszcze lat dziesięć (10). Jeżeliby mimo to doliczenie czas służby jego nie do-

obronie krajowej lub pospolitem ruszeniu. Lata służby uznane przez Najjaśniejszego Pana, jako lata wojenne i podwójnie liczone, będą także przy wymiarze emerytury w dwójnasób liczone.

4. Czas służby przepędzonej w c. k. armii lub marynarce za gażą lub żołdem, jeżeli poprzedza bezpośrednio wstąpienie do służby krajowej lub przy zakładach krajowych — i o ile ten czas liczy się do emerytury także w państwowej służbie cywilnej według przepisów obowiązujących w chwili wstąpienia do służby krajowej.

5. Czas wliczalny, przepędzony w służbie państwowej, jeżeli urzędnik lub sługa bezpośrednio z tej służby przechodzą do służby krajowej, jak długo c. k. rząd tę samą zasadę zachowywać będzie względem osób ze służby krajowej i zakładów krajowych.

W przypadkach pod 4. i 5. Wydział krajowy w dekrecie nominacyjnym oznaczy, ile lat służby wojskowej lub cywilnej przyjętemu wliczonych będzie do służby krajowej.

Postanowienia powyższe nie naruszają przepisu §. 33. ustęp ostatni ustanowy służby krajowej z 23. marca 1866 — niemniej szczególnych uchwał sejmowych, odmienne obliczenie lat służby zawierających.

§. 11.

Wyjątkowe policzenie lat.

Wyjątki od przepisów w poprzedzającym paragrafie zawartych zachodzą:

1. Jeżeli urzędnik lub sługa skutkiem kalectwa lub choroby według orzeczenia lekarzy (§. 29.) stał się niezdolnym do wszelkiego zarobkowania, doliczyć mu należy do lat służby według §. 10. wliczalnej jeszcze pięć lat. Jeżeliby mimo to doliczenie czas służby jego nie dosięgał jeszcze lat dziesięciu, otrzyma on przy przeniesieniu w stan spoczynku należytość za 10 lat służby.

2. Jeżeli zupełna niezdolność do zarobkowania jest skutkiem przypadku, jaki dotknął urzędnika lub sługę z powodu pełnienia obowiązku służbowego, wówczas będzie mu doliczone do wliczalnej według §. 10. służby — jeszcze lat dziesięć (10). Jeżeliby mimo to doliczenie, czas służby jego nie do-

chodził do lat dwudziestu, otrzyma on przy przeniesieniu w stan spoczynku należytość za dwadzieścia (20) lat służby.

3. Etatowym inżynierom i konduktorom dróg krajowych, inżynierom melioracyjnym i inżynierowi-górnikowi, o ile nie wymagano od nich złożenia przysięgi służbowej przy objęciu obowiązków, policzony będzie czas służby od dnia jej rozpoczęcia, a gdyby ten dzień nie dał się oznaczyć, od daty dekretu nominacyjnego.

4. Dyrektorom i etatowym nauczycielom krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, szkoły wyższej rolniczej w Dublanach i średniej szkoły rolniczej w Czernichowie liczy się 30 lat służby, w zawodzie nauczycielskim odbytej, za lat 40. Wpływ tego obliczenia na wymiar emerytury określa §. 12.

5. Urzędnikom krajowym i zakładów krajowych, którzy bezpośrednio przed posunięciem ich na stałą posadę pełnili obowiązki aplikantów lub dyetaryuszy po skończonym 22 roku życia, może Wydział krajowy przy przeniesieniu ich w stały lub czasowy stan spoczynku policzyć najwyżej pięć (5) lat z czasu przebytego w służbie aplikantów i dyetaryuszy — jeżeli przez cały czas swej służby pełnili swoje obowiązki wzorowo i zachowywali się nienagannie.

§. 12.

Wymiar emerytury przy przeniesieniu w stan spoczynku.

1. Wszyscy urzędnicy tudzież słudzy (§. 1) po dziesięciu latach służby czterdzieści procent (40%) ostatniej swej płacy (§. 31).

2. Za każdy rok następujący:

a) osoby wymienione w §. 11, 4, po trzy procent (3%) ostatniej płacy, tak, że po trzydziestu latach służby nauczycielskiej otrzymują całą ostatnią płacę (§. 31) tytułem emerytury.

b) urzędnicy konceptowi i techniczni przy Wydziale krajowym, etatowi inżynierowie przy drogach krajowych, inżynierowie biura melioracyjnego i inżynier-górnik przy Wydziale krajowym, dyrektorowie, prymaryusze, chemicy i prosektorowie przy krajowych szpitalach

chodził do lat dwudziestu, otrzyma on przy przeniesieniu w stan spoczynku należytość za dwadzieścia (20) lat służby.

3. Etatowym inżynierom i konduktorom dróg krajowych i inżynierom melioracyjnym, o ile nie wymagano od nich złożenia przysięgi służbowej przy objęciu obowiązków policzony będzie czas służby od jej rozpoczęcia, a gdyby ten dzień nie dał się oznaczyć, daty dekretu nominacyjnego.

Urzędnikom Wydziału krajowego, którzy bezpośrednio przed posunięciem ich na stałą posadę, pełnili obowiązki praktykantów w oddziale technicznym, elewów w oddziale technicznym melioracyjnym, aplikantów nieetatowych w oddziale konceptowym, aplikantów etatowych w oddziale rachunkowym i manipulacyjnym lub dyetaryuszy po skończonym 22 roku życia, może Wydział krajowy przy przeniesieniu ich w stały lub czasowy stan spoczynku policzyć najwyżej pięć (5) lat z czasu przebytego w służbie praktykantów, elewów aplikantów i dyetaryuszy — jeżeli przez cały czas swej służby pełnili swoje obowiązki wzorowo i zachowywali się nienagannie.

§. 12.

Wymiar emerytury przy przeniesieniu w stan spoczynku.

W razie przeniesienia w stan spoczynku czy to stały czy czasowy otrzymują:

1) Wszyscy urzędnicy tudzież słudzy (§. 1) po dziesięciu latach służby czterdzieści procent (40%) ostatniej swojej płacy (§. 29).

2) za każdy rok następujący:

a) urzędnicy konceptowi i techniczni przy Wydziale krajowym, etatowi inżynierowie przy drogach krajowych, etatowi inżynierowie i urzędnicy biura kolejowego, inżynierowie biura melioracyjnego po dwa i cztery dziesiątych ($2^4/_{10}$) procentów od ostatniej płacy (§. 29), tak, że po ukończeniu trzydziestu pięciu (35) lat służby otrzymują całą ostatnią płacę (§. 29) jako emeryturę.

we Lwowie i w Krakowie i przy Zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie, przy tym ostatnim także etatowi sekundaryusze, po dwa i cztery dziesiątych ($2^4/_{10}$) procentów od ostatniej płacy (§. 3) tak, że po ukończeniu trzydziestu pięciu (35) lat służby otrzymują całą ostatnią płacę (§. 3), jako emeryturę.

c) wszyscy inni urzędnicy lub słudzy etatowi po dwa procent ($2^0/_0$) ostatniej płaty, tak, że po czterdziestu latach służby otrzymają całą ostatnią płacę, jako emeryturę.

Ułamki lat służby nie będą liczone.

Od należytości na tej zasadzie obliczonej, potrącone będzie osobom, które ze służby rządowej, cywilnej lub wojskowej, przeszły do służby krajowej, stałe zaopatrzenie, jakie pobierają ze skarbu państwa, wyjąwszy dodatki za rany lub medale zasługi. Emerytura roczna nie może być nigdy wyższą od ostatniej rocznej płacy (§. 31).

§. 13.

równobrzmiący.

b) wszyscy inni urzędnicy lub słudzy etatowi po dwa procent ($2^0/_0$) ostatniej płacy, tak, że po czterdziestu (40) latach służby otrzymują całą ostatnią płacę, jako emeryturę.

Emerytura normalna urzędnika nie może wynosić mniej niż 400 zł. a emerytura normalna sługi mniej niż 200 zł. zarazem jednak emerytura roczna nie może być nigdy wyższą od ostatniej płacy (§. 29.)

Przy obliczaniu czasu służby, liczą się ułamki roku, o ile przekraczają sześć miesięcy, za cały rok służby.

§. 13.

Wyłączeni od prawa do emerytury.

Nie mają prawa do emerytury czy to stałej czy czasowej.

1. Ci, którzy zrzekli się posady.

2. Ci, którzy dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną, w drodze karnej prawomocnie zostali skazani.

3. Ci, którzy w drodze dyscyplinarnej ze służby zostali wydaleni.

§. 14.

równobrzmiący.

§. 14.

Utrata emerytury.

Przyznaną już przy przeniesieniu w stały lub czasowy stan spoczynku emeryturę tracą:

1. Ci, którzy dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną, w drodze karnej prawomocnie zostali skazani.

2. Ci, którzy będąc w czasowym stanie spoczynku, wezwaniu Wydziału krajowego do objęcia wskazanej sobie posady do dni 30 bez uzasadnionych powodów nie uczynili zadość (§. 8).

ROZDZIAŁ III.

§. 15.

równobrzmiący prócz cytatu.

Gdyby ich pobyt nie był wiadomym, należy wezwanie umieścić trzykroć w gazecie urzędowej i liczyć powyższy termin trzydziestodniowy od dnia trzeciego umieszczenia wezwania w gazecie urzędowej.

3. Ci, którzy przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego w sprawach tym statutem objętych czy to w drodze sądowej, czy w jakikolwiek inny sposób, z wyjątkiem drogi do Sejmu krajowego, pomocy szukają.

4. Ci, którzy zamiast emerytury otrzymają odprawę (Rozdz. III).

ROZDZIAŁ III.

§. 15.

O odprawie.

Odprawę zamiast emerytury otrzymują ci urzędnicy i słudzy etatowi (§. 1):

1. którzy przed upływem dziesięciu (10) lat służby, do emerytury wliczalnych, przeniesieni zostali w stały lub czasowy stan spoczynku, jeżeli do nich nie mają zastosowania wyjątkowe przepisy §. 11 ust. 1, 2 i 5 tego statutu.

2. którzy mają prawo do emerytury — jednak przed przeniesieniem albo po przeniesieniu w stan spoczynku stały lub czasowy zamiast pensyi odprawy zażądają.

Z odprawy należy strącić te kwoty, które przeniesiony w stały lub czasowy stan spoczynku tytułem emerytury już podniósł.

Gdyby czasowo emerytowany wstąpił napowrót do służby przed upływem czasu, który służył za podstawę do wymiaru odprawy, winien zwrócić z otrzymanej odprawy kwotę, która stosunkowo z niej wypadnie za nieubiegły jeszcze okres tego czasu.

Odprawa wynosi najmniej jednoroczną a najwyżej dwuroczną płacę ostatnią (§. 28).

W tych granicach oznaczy Wydział krajowy w każdym szczególnym przypadku według zasług i indywidualnych stosunków wysokość odprawy.

ROZDZIAŁ IV.

O pensyach wdowich.

§. 16.

Prawo do pensyi wdowiej.

Pensyę wdowią otrzymują wdowy:

1) Których małżonkowie, zmarli w służbie czynnej, przez wysłużenie przynajmniej

ROZDZIAŁ IV.

O pensyach wdowich.

§. 16.

Prawo do pensyi wdowiej.

Pensyę wdowią otrzymują wdowy:

1. których małżonkowie zmarli w służbie czynnej, przez wysłużenie przynajmniej lat

lat dziesięciu (10), albo policzenie wyjątkowe służby krótszej w myśl §. 11. ust. 1. i 2, nabyli prawo do emerytury;

2. których małżonkowie pobierali stałą lub czasową emeryturę, jeżeli małżeństwo było zawarte przed albo podczas czynnej służby zmarłego męża.

§. 17.

równobrzmiący.

§. 18.

Wymiar pensyi wdowiej.

Pensya wdowia wymierza się:

1. dla wdów po radcach, po nadinżynierze i dyrektorze oddziału rachunkowego przy Wydziale krajowym po ośmset (800) zł. w. a. rocznie;

dziesięciu (10) albo policzenie wyjątkowe służby krótszej w myśl §. 11. ust. 1., 2. i 5., nabyli prawo do emerytury;

2. których małżonkowie pobierali stałą lub czasową emeryturę, jeżeli małżeństwo było zawarte przed albo podczas czynnej służby zmarłego męża;

3. których małżonkowie stracili życie skutkiem przypadku, jaki ich dotknął z powodu pełnienia obowiązku służbowego.

§. 17.

Nie mają prawa do pensyi wdowiej:

1. Wdowy, których mężowie nie mieli prawa do emerytury lub to prawo utracili;

2. żony rozwiedzione i wdowy z własnej winy sądownie od stołu i łoża separowane lub które samowolnie męża opuściły;

3. wdowy, które za życia męża w drodze karnej prawomocnie zostały skazane dla zbrodni jakiejkolwiek lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną, jeżeli w czasie śmierci męża skutki kary za zbrodnię nie zgasły według przepisów obowiązującego prawa karnego, zaś od czasu odcierpianej kary za inne przestępstwa nie upłynęło lat trzy;

4. wdowy, których mężowie zamiast stałej emerytury otrzymali odprawę (§. 15.);

5. wdowy, których mężowie w czasie zawarcia z niemi małżeństwa, przekroczyli sześćdziesiąty (60) rok życia, chyba że żyły w tem małżeństwie cztery (4) lata, lub miały w niem potomstwo, lub też w czasie śmierci męża znajdują się w stanie błogosławionym;

6. wdowy, których mąż w czasie śmierci był zawieszonym w urzędowaniu, a Wydział krajowy orzeknie, że tenże byłby oddalonym ze służby, gdyby był żył.

§. 18.

Wymiar pensyi wdowiej.

Pensyę wdowią wymierza się:

1. Dla wdów po urzędnikach w stałych kwotach rocznych odpowiadających wysokości ostatniej płacy, jaką zmarli ich małżonkowie w służbie czynnej pobierali, a mianowicie:

2. dla wdów po sekretarzach Wydziału krajowego, inżynierach przy Wydziale krajowym, zastępcy dyrektora oddziału rachunkowego przy Wydziale krajowym, po kasyerze kasy krajowej Wydziału krajowego, po dyrektorze kancelaryi Wydziału krajowego, po dyrektorach krajowych szpitali powszechnych i krajowego zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, wreszcie po dyrektorach szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie i wyższej szkoły rolniczej w Dublanach po siedmset (700) zł. rocznie;

3. dla wdów po wszystkich innych urzędnikach i sługach etatowych (§. 1.) po pięćdziesiąt procent (50%) ostatniej płacy męża (§. 31.), najwyżej jednak po sześćset (600) zł. rocznie.

Pensya 1200 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą od 3200 zł. i wyżej.

Pensya 900 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą od 2400 do 3200 zł.

Pensya 700 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą od 1800 do 2400 zł.

Pensya 600 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą 1400 do 1800 zł.

Pensya 500 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą od 1100 do 1400 zł.

Pensya 400 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą niżej 1100 zł.

2. Dla wdów po sługach etatowych (§. 1.) trzecią część ostatniej płacy męża (§. 29) najmniej jednak 200 zł. w. a.

§. 19.

Utrata pensyi wdowiej.

Wdowa traci wymierzoną pensyę:

1. Jeżeli w czasie wdowieństwa dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną, w drodze karnej prawomocnie została skazaną;

2. jeżeli wyszła powtórnie za mąż.

W tym przypadku może albo zastrzedz sobie pensyę wdowią w razie powtórnego owdowienia, albo zrzekając się pensyi na przyszłość, żądać odprawy, która wynosi jej trzechletnią pensyę wdowią.

Odprawa ta musi być żądaną przed zawarciem powtórnego związku małżeńskiego, a będzie dopiero po powtórnem zamężciu wypłaconą.

Wdowa, która przed powtórnem zamężciem nie żąda odprawy — nie może jej żądać później, tylko przyjąć należy, że sobie swoją pensyę na przypadek powtórnego owdowienia zastrzegła.

Wdowa, powtórnie owdowiała, któraby po mężu drugim według postanowień statutu niniejszego miała prawo do pensyi wdowiej — może:

a) jeżeli otrzymała odprawę, tytułem pensyi żądać tylko nadwyżki między pensyą wdowią po drugim mężu — a pensyą, która jej przypadała po pierwszym mężu;

§. 19.

Utrata pensyi wdowiej.

Wdowa traci wymierzoną pensyę:

1. Jeżeli w czasie wdowieństwa dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną, w drodze karnej prawomocnie została zkazaną;

2. jeżeli wyszła powtórnie za mąż.

W tym przypadku może albo zastrzedz sobie pensyę wdowią w razie powtórnego owdowienia albo zrzekając się pensyi na przyszłość, żądać odprawy, która wynosi jej trzechletnią pensyę wdowią, jeżeli nie ma dzieci potrzebujących zaopatrzenia, a jeżeli są takie dzieci, to tylko półtoraroczną.

Odprawa ta musi być żądaną przed zawarciem powtórnego związku małżeńskiego, a będzie dopiero po powtórnem zamężciu wypłaconą.

Wdowa, która przed powtórnem zamężciem nie żąda odprawy — nie może jej żądać później, tylko przyjąć należy, że sobie swoją pensyę na przypadek powtórnego owdowienia zastrzegła.

Wdowa, powtórnie owdowiała, któraby po mężu drugim według postanowień statutu niniejszego miała prawo do pensyi wdowiej — może:

a) jeżeli otrzymała odprawę, tytułem pensyi żądać tylko nadwyżki między pensyą

b) jeżeli zaś nie otrzymała odprawy, może żądać tej pensyi wdowiej, która dla niej będzie korzystniejszą.

§. 20.

O odprawie wdowy.

Wdowa, której małzonek nie miał prawa do emerytury z powodu, że nie służył lat dziesięciu (10), lub nie zastosowano do niego wyjątkowego wliczenia lat według §. 11. ust. 1. i 2., tudzież wdowa, która poślubiła urzędnika lub sługę etatowego (§. 1.) po sześćdziesiątym (60) roku jego życia — a nie zaszedł przypadek przewidziany §. 17. ust. 5., otrzymuje odprawę, równającą się półrocznej ostatniej płacy (§. 31.) męża.

ROZDZIAŁ V.

O kwartale pośmiertnym.

§. 21.

Wdowie, która ma prawo do pensyi wdowiej, a w braku wdowy dzieciom, bez względu na to, czy mają jeszcze prawo do pensyi sierocińskiej, należy wypłacić na opędzenie kosztów leczenia i pogrzebu jedną czwartą (1/4) część ostatniej płacy zmarłego (§. 31.), jeżeli ta płaca nie przenosiła rocznie ośmiuset (800) zł., a zmarły był w służbie czynnej.

Z tej należytości nie będą potrącone zapomogi, choćby nawet wypłacone były w czasie choroby zmarłego na opędzenie kosztów leczenia.

ROZDZIAŁ VI.

Zaopatrzenie sierót.

§. 22.

O dodatku na wychowanie.

Dodatek na wychowanie dzieci, pozostałych po zmarłym urzędniku lub słudze (§. 1.), wdowią po drugim mężu — a pensyą, która jej przypadała po pierwszym mężu;

b) jeżeli zaś nie otrzymała odprawy, może żądać tej pensyi wdowiej, która dla niej będzie korzystniejszą.

§. 20.

O odprawie wdowy.

Wdowa, której małżonek nie miał prawa do emerytury z powodu, że nie służył lat dziesięciu (10), lub nie zastosowano do niego wyjątkowego wliczenia lat według §. 11. ust. 1., 2. i 5., jako też §. 16. ust. 3., tudzież wdowa, która poślubiła urzędnika lub sługę etatowego (§. 1.) po sześćdziesiątym (60) roku jego życia — a nie zaszedł przypadek przewidziany §. 17. ust. 5., otrzymuje odprawę, równającą się ćwierćrocznej ostatniej płacy §. 29.) męża.

ROZDZIAŁ V.

O kwartale pośmiertnym.

§. 21.

Rodzinie funkcyonaryuszy krajowych, do których niniejszy statut ma zastosowanie, zmarłych w czynnej służbie lub stanie spoczynku należy się — niezależnie od wszelkich innych poborów z tytułu zaopatrzenia — kwartał pośmiertny w potrójnej kwocie płacy miesięcznej, którą zmarły pobierał w ostatnim czasie tytułem płacy lub emerytury.

Kwartał pośmiertny należy się przedewszystkiem wdowie, jeżeli co do niej nie zachodzi żaden z powodów wymienionych w §. 17, — lub w braku tejże ślubnym potomkom zmarłego.

Jeżeli w braku potomków ślubnych inne osoby mogą udowodnić, że pielęgnowały zmarłego przed śmiercią, lub że pokryły z własnych funduszów koszta pogrzebu, może Wydział krajowy tym osobom według uznania wypłacić kwartał pośmiertny w całości lub części.

ROZDZIAŁ VI.

Zaopatrzenie sierót.

§. 22.

O dodatku na wychowanie.

Dodatek na wychowanie dzieci pozostałych po zmarłym urzędniku lub słudze (§ 1) otrzymują te wdowy, którym należy się pensya wdowia.

otrzymają te wdowy, którym należy się pensya wdowia.

Dodatek ten wynosi na każde dziecko, niedoszłe jeszcze do wieku normalnego (§. 23.), dziesiąty procent (10%) pensyi wdowy.

Dodatki dla wszystkich dzieci razem nie mogą przewyższać połowy pensyi wdowy. Należy więc w przypadku przekroczenia tej maksymalnej sumy dodatek dla każdego dziecka stosunkowo i w równej mierze zniżyć.

§. 23.

Wiek normalny.

Wiek normalny osiągają dziewczęta z ukończonym ośmnastym (18), a chłopcy z ukończonym dwudziestym (20) rokiem życia.

§. 24.

Utrata prawa do dodatku na wychowanie.

Dziecko traci prawo dodatku na wychowanie:

1. Jeżeli doszło do wieku normalnego;

2. Jeżeli otrzymało zaopatrzenie stałe.

Jako zaopatrzenie stałe uważa się u dziewcząt:

a) zamężcie;

b) wstąpienie do zakonu lub stowarzyszenia religijnego;

c) wstąpienie do zakładu fundacyjnego lub uzyskanie miejsca funduszowego;

d) przyjęcie do zakładu wychowawczego lub zaopatrzenia, pod warunkiem, jeżeli wymione pod *b*), *c*), *d*) zakłady i fundusze wszystkie potrzeby wstępującej lub przyjętej pokrywają;

e) uzyskanie stałej służby, czy to prywatnej czy publicznej, połączonej z płacą.

Zaś u chłopców uważa się za zaopatrzenie stałe:

a) uzyskanie stałego miejsca w służbie publicznej lub prywatnej, połączonego z płacą;

b) wstąpienie do służby w c. k. armii za gażą lub żołdem;

c) uzyskanie miejsca funduszowego w c. k. cywilnych lub wojskowych zakładach wychowawczych, jeżeli zakłady te lub fundusze pokrywają wszystkie potrzeby ucznia;

d) pod tem samem zastrzeżeniem umieszczenie w seminaryum duchownem, w zakładzie duchownym lub świeckim;

Dodatek ten wynosi na każde niezaopatrzone jeszcze dziecko dwudziesty (20%) pensyi wdowiej.

Suma wszystkich dodatków na wychowanie nie może przewyższać pensyi wdowiej.

Należy więc w przypadku przekroczenia tej maksymalnej sumy dodatek dla każdego dziecka stosunkowo i w równej mierze zniżyć na tak długo, jak długo ten stan rzeczy zachodzi.

---

§. 23.

Utrata prawa do dodatku na wychowanie.

Dziecko traci prawo dodatku na wychowanie:

1. Jeżeli ukończy 24 lat wieku.

2. Jeżeli otrzymało zaopatrzenie stałe.

Jako zaopatrzenie stałe uważa się u dziewcząt;

a) zamężcie;

b) wstąpienie do zakonu lub stowarzyszenia religijnego;

c) wstąpienie do zakładu fundacyjnego lub uzyskanie miejsca funduszowego;

d) przyjęcie do zakładu wychowawczego lub zaopatrzenia, pod warunkiem, jeżeli wymienione pod *b*), *c*), *d*) zakłady i fundusze wszystkie potrzeby wstępującej lub przyjętej pokrywają;

e) uzyskanie stałej służby, czy to prywatnej czy publicznej, połączonej z płacą.

Zaś u chłopców uważa się za zaopatrzenie stałe:

a) uzyskanie stałego miejsca w służbie publicznej lub prywatnej, połączonego z płacą;

b) wstąpienie do służby w c. k. armii za gażą lub żołdem;

c) uzyskanie miejsca funduszowego w c. k. cywilnych lub wojskowych zakładach wychowawczych, jeżeli zakłady te lub fundusze pokrywają wszystkie potrzeby ucznia;

d) pod tem samem zastrzeżeniem umieszczenie w seminaryum duchownem, w zakładzie duchownym lub świeckim;

3. Jeżeli uzyska pensyę sierocińską (§. 25).

4. Jeżeli w drodze karnej prawomocnie zostało skazane dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną.

§. 25.

O pensyi sierocińskiej.

Sierotom bez ojca i matki po urzędnikach i sługach (§. 1.) należy się aż do wieku normalnego pensya sierocińska, jeżeli ich matka rodzona lub macocha pobierała pensyę wdowią, lub byłaby takową pobierała, gdyby była męża przeżyła.

Na równi ze zupełnie osieroconemi, należy wymierzyć pensyę sierocińską także sierotom po ojcu tylko:

1. jeżeli ich matka lub macocha z powodów w §. 17. ustęp 2. i 3. przytoczonych nie ma prawa do pensyi wdowiej,

2. albo przyznaną sobie pensyę wdowią utraciła (§. 19).

§ 26.

Wysokość pensyi sierocińskiej.

Pensya sierocińska należy się każdej sierocie z osobna i wynosi dla każdej dwudziesty (20%) procent tej pensyi, jaką ich matka lub macocha pobierała, albo byłaby pobierała, gdyby była przeżyła męża lub prawo do pensyi wdowiej miała (§ 25. ust. 1 i 2).

Pensye sierocińskie dla wszystkich razem dzieci tego samego ojca, nie mogą przewyższać dwóch trzecich ($^2/_3$) pensyi wdowiej, według ustępu pierwszego obliczonej. W razie przekroczenia tej maksymalnej sumy, pensya sierocińska każdego dziecka stosunkowo i w równej mierze będzie zniżoną.

§. 27.

Utrata prawa do pensyi sierocińskiej.

Pensyę sierocińską traci dziecko w przypadkach §. 24. ustęp. 1, 2 i 4 określonych.

3. Jeżeli uzyska pensyę sierocińską (§. 24).

4. Jeżeli w drodze karnej prawomocnie zostało skazane dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną.

Utrata prawa do dodatku na wychowanie ad *c*) i *d*) tak u dziewcząt jak jak u chłopców następuje tylko na czas trwania tego powodu.

O przywróceniu prawa do dodatku na wychowanie rozstrzyga Wydział krajowy po zbadaniu stosunków, w każdym wypadku z osobna.

§. 24.

O pensyi sierocińskiej.

Sierotom należy się pensya sierocińska, wynosząca połowę pensyi wdowiej, jaką ich matka lub macocha pobierała, albo byłaby pobierała, gdyby była przeżyła męża.

Na równi ze zupełnie osieroconemi należy wymierzyć pensyę sierocińską także sierotom po ojcu tylko:

1. jeżeli ich matka lub macocha z powodów w §. 17 ust. 2 i 3 przytoczonych nie ma prawa do pensyi wdowiej.

2. albo przyznaną sobie pensyę wdowią utraciła (§. 19).

Gdyby jednak suma normalnych dodatków na wychowanie, jakaby się według §. 22 należała wdowie, wynosiła więcej, niż kwota pensyi sierocej, należy asygnować nadwyżkę jako dodatek do pensyi sierocej według głów z tem, że wypłata tych kwot dodatku na każde dziecko przypadających, kończyć się będzie w miarę kolejnego wyjścia dzieci z uprawnienia do poboru a to tak długo, dopóki nadwyżka ta całkiem nie zniknie i nie pozostanie tylko pełna kwota pensyi sierocińskiej.

Pensya sierocińska nie może w żadnym razie wynosić więcej niż należąca się pensya wdowia.

§. 25.

Utrata prawa do pensyi sierocińskiej.

Pensyę sierocińską traci dziecko w przypadkach §. 23 ustęp 1, 2 i 4 określonych.

§. 28.

O zaopatrzeniu dzieci po kobietach mających prawo do emerytury.

Dzieci pozostałe po kobietach, mających prawo do emerytury (§. 1), nie mają prawa do dodatku na wychowanie.

Do pensyi sierocińskiej mają aż do wieku normalnego tylko te dzieci prawo, które w czasie śmierci matki są także osierocone od ojca — pod warunkiem, 1) że matka ich nabyła już prawo do emerytury albo jej używała; 2) i że po zmarłym ojcu swym nie mają prawa do wyższej pensyi sierocińskiej według postanowień §. 25 i 26.

Pensya sierocińska dla każdej z osobna sieroty, w ustępie drugim wymienionej, wynosi dziesięć procent ostatniej płacy matki, pensye jednak wszystkich dzieci razem nie mogą przewyższać jednej trzeciej ($^1/_3$) tej płacy. Po nad to maksimum ulegają one stosunkowemu obniżeniu według analogii §. 26, ustęp 2.

I dzieci po kobietach tracą pensyę sierocińską w przypadkach §. 24, ustępami 1, 2 i 4 określonych.

§. 29.

Odprawa dla dzieci.

Dzieciom zupełnie osieroconym, których ojciec a względnie matka nie nabyli prawa do emerytury z powodu, iż nie wysłużyli lat dziesięciu (10) służby do emerytury wliczalnej lub nie zastosowano do nich wyjątkowych postanowień §. 11, ust. 1 i 2, otrzymają odprawę, równającą się półrocznej ostatniej płacy ich ojca a względnie matki (§. 28).

Odprawę tę należy podzielić w równych częściach między wszystkich dzieci, chociażby z kilku małżeństw pozostałe.

§. 30.

Ogólne warunki zaopatrzenia dzieci. — Dzieci uprawnione, przysposobione.

Dzieciom (sierotom) w ogólności należą się wówczas dodatki na wychowanie, pensye sierocińskie, kwartał pośmiertny i odprawa, jeżeli pochodzą z prawego małżeństwa osób w §. 1. wymienionych, zawartego przed albo podczas czynnej służby, choćby się nawet

§. 26.

Odprawa dla dzieci.

Dzieci zupełnie osierocone, w wieku niżej 24 lat, których ojciec nie nabył prawa do emerytury z powodu, iż nie wysłużył lat dziesięciu (10) służby do emerytury wliczanej lub nie zastosowano doń wyjątkowych postanowień §. 11 ust. 1, 2 i 5ty, otrzymają odprawę równającą się ćwierćrocznej ostatniej płacy ich ojca.

Odprawę tę należy podzielić w równych częściach między wszystkie dzieci, chociażby z kilku małżeństw pozostałe.

§. 27.

Ogólne warunki zaopatrzenia dzieci. — Dzieci uprawnione, przysposobione.

Dzieciom (sierotom) w ogólności należą się wówczas dodatki na wychowanie, pensye sierocińskie, kwartał pośmiertny i odprawa, jeżeli pochodzą z prawego małżeństwa osób w §. 1. wymienionych, zawartego przed albo podczas czynnej służby, choćby się nawet

urodziły po przeniesieniu ojca a względnie matki (§. 28.) w stan spoczynku.

Dzieci nieślubne, spłodzone w czasie służby czynnej, a uprawnione przez małżeństwo następne ich rodziców, mają prawa równe z dziećmi prawego łoża.

Dzieci uprawnione z łaski Najj. Pana, tudzież dzieci przysposobione (adoptowane) lub przyjęte na wychowanie, nie mają prawa do zaopatrzenia.

ROZDZIAŁ VII.

Postanowienia końcowe.

§. 31.

Ostatnia płaca.

We wszystkich postanowieniach statutu niniejszego, w których jest mowa o płacy ostatniej, rozumieć przez nią należy tę płacę stałą z przyznanymi już, lub wprawdzie jeszcze nieprzyznanymi, ale już należącymi się dodatkami pięcioletnimi, którą urzędnik lub sługa pobierał w czasie śmierci lub przeniesienia go w stan spoczynku. Wszystkie inne jakiegokolwiekbądź rodzaju należytosci i korzyści jako to: dodatki aktywalne, osobiste, ryczałty, wartość pomieszkania, opału, wiktu i t. d. nie liczą się do płacy ostatniej.

§. 32.

równobrzmiący

urodziły po przeniesieniu ojca w stan spoczynku.

Dzieci nieślubne spłodzone w czasie służby czynnej, a uprawnione przez małżeństwo następne ich rodziców, mają prawa równe z dziećmi prawego łoża.

Dzieci uprawnione z łaski Najj. Pana, tudzież dzieci przysposobione (adoptowane) lub przyjęte na wychowanie, nie mają prawa do zaopatrzenia.

ROZDZIAŁ VII.

O zaopatrzeniach po emerytach.

§. 28.

Łączna suma bieżących zaopatrzeń przypadających wdowie i dzieciom po urzędniku lub słudze Wydziału krajowego, zmarłym w stanie spoczynku, nie może przewyższać normalnej emerytury zmarłego, nie może jednak w żadnym razie wynosić mniej jak 400 zł. dla wdów po urzędnikach, a względnie mniej jak 200 zł. dla wdów po sługach.

ROZDZIAŁ VIII.

§. 29.

Ostatnia płaca.

We wszystkich postanowieniach statutu niniejszego, w których jest mowa o płacy ostatniej, rozumieć przez nią należy tę płacę stałą z przyznanymi już lub wprawdzie jeszcze nieprzyznanymi, ale już należącymi się dodatkami pięcioletnimi, którą urzędnik lub sługa pobierał w czasie śmierci lub przeniesienia go w stan spoczynku.

Dodatek osobisty liczy się tylko wtedy do ostatniej płacy, jeżeli został przyznany w celu wyrównania poborów przy przeniesieniu z jednej posady na drugą i tylko o tyle, o ile służył na pokrycie różnicy stałej płacy i dodatków pięcioletnich.

Wszystkie inne dodatki osobiste, a względnie ta ich część, do której powyższe postanowienie się nie odnosi, tudzież wszystkie inne dodatki nie liczą się do płacy ostatniej.

§. 30.

Oględziny lekarskie.

We wszystkich przypadkach, w których idzie o skonstatowanie stanu zdrowia urzę-

dnika lub sługi etatowego (§. 1), Wydział krajowy wydeleguje dwóch doktorów medecyny, którzy po zbadaniu stanu zdrowia wydadzą orzeczenie na pismie.

W razie orzeczeń niezgodnych, może Wydział krajowy wydelegować do zbadania stanu zdrowia jeszcze lekarza trzeciego.

Koszta oględzin lekarskich ponosi w przypadku w §. 4. u. 1. określonym proszący, we wszystkich innych przypadkach fundusz, z którego ma być wymierzona emerytura.

§. 33.

Fundusz do pokrycia wydatków tym statutem objętych.

Wszystkie emerytury, pensye, dodatki na wychowanie, kwartały pośmiertne i odprawy wypłacane będą z tych funduszów, z których emeryt a względnie mąż, ojciec lub matka ostatnią swoją płacę w czynnej służbie pobierali.

§. 31.

Fundusze do pokrycia wydatków tym statutem objętych.

Wszystkie emerytury, pensye, dodatki na wychowanie, kwartały pośmiertne i odprawy, wypłacone będą z funduszu krajowego i tych jego działów, z których emeryt a względnie mąż, ojciec, ostatnią swoją płacę w czynnej służbie pobierali (§. 29.).

Do funduszu krajowego będą wnosić urzędnicy i słudzy etatowi Wydziału krajowego na cele etatowe przyczynki ze swych poborów (§. 34—46.).

§. 34.

równobrzmiący.

§. 32.

Czas wypłaty.

Emerytury, pensye wdowie i sierocińskie, tudzież dodatki na wychowanie pobierane będą od dnia zamknięcia płacy, poprzedzającej te zaopatrzenia, miesięcznie z góry na dniu drugim (2) każdego miesiąca.

§. 14.

równobrzmiący.

§. 33.

Kiedy przepadają datki stałe i jednorazowe tym statutem objęte.

Wszystkie emerytury, pensye wdowie i sierocińskie i dodatki na wychowanie przepadają na korzyść funduszu, z którego były asygnowane, jeżeli licząc od dnia, w którym stały się płynnemi, nie zostały podniesione.

Zaś kwartał pośmiertny i odprawy przepadają na korzyść funduszu, z którego były asygnowane, jeżeli do roku, licząc od dnia doręczenia asygnacyi, nie zostały podniesione.

ROZDZIAŁ IX.

Urzędników i sług etatowych przy Wydziale krajowym na cele emerytalne świadczenia.

§. 34.

Wkładki jednorazowe i bieżące.

Do funduszu krajowego wnosić będą na cele etatowe:

1. urzędnicy w §. 1. wymienieni bez względu na to, czy posadę zajmują w granicach etatu, czy też extra statum i słudzy etatowi Wydziału krajowego jednorazowe wkładki w wysokości i pod warunkami poniżej podanymi.

2. tylko urzędnicy Wydziału krajowego i konduktorowie drogowi bieżącą wkładkę roczną wynoszącą 3% od płacy czynnej służby do wymierzenia emerytury policzalnej, która będzie pobieraną w ratach miesięcznych przy wypłacie płacy. Podczas spłacania wkładki jednorazowej w przepisanym czasie nie uiszcza się wkładki bieżącej.

§. 35.

Jednorazowa wkładka.

Przyczynki do funduszu krajowego na cele emerytalne i etatowe tytułem jednorazowej wkładki składać będą urzędnicy i słudzy, których postanowienia niniejszego statutu obowiązują, od każdej nominacyi stałej dającej prawo do poboru w pieniądzach lub naturaliach.

§. 36.

Wyjątek przy poborach niżej 300 zł.

Nie uiszcza się wkładki jednorazowej od nominacyi na posadę, której pobory nie przewyższają kwoty 300 zł. w pieniądzach lub naturaliach, jakoteż także od takiego podwyższenia poborów, przy którem zwyżka uzyskana razem z poprzedniemi poborami nie wynosi więcej jak 300 zł.

§. 37.

Dalsze zwolnienia.

Nie podpadają również opłacie taksy jednorazowej wkładki:

1) adjuta,

2) dodatki na pomieszkanie lub wartość mieszkania danego w naturze,

3) pobory w naturaliach, które nie są przyznane in partem salarii,

4) ryczałty z przeznaczeniem na urządzenie,

5) dodatki aktywalne,

6) ewentualne dodatki z tytułu dłuższej służby,

7) ewentualne dodatki drożyźniane.

§. 38.

Wymiar jednorazej wkładki i obowiązek do jej płacenia.

a) Przy pierwszej nominacyi:

Przy pierwszej nominacyi wymierza się jednorazowo wkładka służbowa w jednej trzeciej wysokości przyznanej płacy, po odtrąceniu jednak kwoty 300 zł. wolnej od opłaty, przy dalszych zaś nominacyach opłata wynosi jedną trzecią cześć tej kwoty, o którą nowe pobory wyższe są od poprzednich, od których urzędnik lub sługa wkładkę jednorazową już uiścił.

Jednorazową wkładkę uiszcza się w 12 po sobie następujących ratach miesięcznych; wolno jest jednak obowiązanemu do spłaty uiścić ją naraz i korzystać przez rok z wolności nie płacenia wkładki bieżącej.

§. 39.

b) W razie dalszej nominacyi:

Regułą jest, że kwotę poborów, od której urzędnik albo sługa opłacił już raz wkładkę jednorazową, należy strącić przy wymiarze ponownej wkładki z powodu następnych nominacyj, przejścia do wyższej klasy i awansów a opłata wkładki należy się tylko od reszty nowych poborów.

Nie stanowi w tym wypadku różnicy, czy obowiązany do spłaty w czasie nowej nominacyi, przejścia do wyższej klasy i awansu pobierał jeszcze dawniej opłaconą płacę czy też przeciwnie przestał ją już pobierać.

c) W razie przejścia urzędników rządowych do służby krajowej:

Postanowienia w przedmiocie opłaty jednorazowej wkładki powyżej podane, znajdą

również zastosowanie, jeżeli do działów służby krajowej, dla których obowiązuje niniejszy statut, przejdzie urzędnik albo sługa ze służby rządowej pod warunkiem, że c. k. Rząd stosować będzie tąższamą zasadę przy przejściu urzędników i sług krajowych do służby rządowej i jak długo ta wzajemność trwać będzie.

§. 41.

d) W razie ponownej nominacyi:

Jeżeli jednak urzędnik z posady poprzednio zajmowanej własnowolnie zrezygnował albo posadę tę utracił wskutek przewinienia, wówczas w razie powrotu do służby krajowej i zajęcia w niej posady od której przypada jednorazowa wkładka, należy wymierzyć taką wkładkę, jak gdyby ten urzędnik przedtem żadnej posady nie zajmował.

§. 42.

e) W razie powrotu do służby:

Urzędników oddalonych ze służby li z powodu nieudolności uważać się będzie w razie ponownego przyjęcia do służby przy Wydziale krajowym nie za nowo przyjętych, lecz postąpi się z nimi tak, jakby byli przeniesieni z jednej posady na drugą.

§. 43.

f) W razie spensyonowania:

W razie jeżeli urzędnik ustępuje ze służby czynnej przed upływem czasu do spłaty jednorazowej wkładki przepisanego, naówczas ma spłacić tylko te raty, które przypadną na na czas poboru płacy z czynnej służby.

§. 44.

g) W razie powrotu do służby ze stanu spoczynku:

Urzędnik, który przed uiszczeniem jednorazowej wkładki w przepisanym czasie opuścił służbę, a uzyskawszy pensyę emerytalną lub wziąwszy odprawę, powróci następnie do służby przy Wydziale krajowym, obowiązanym będzie ciążące na nim z poprzedniego peryodu służby raty zapłacić w tylu miesiącach, z ilu zalegają.

O ile by płaca nowo przyznana przewyższała dawną, podlega ona znowu osobno opłacie w granicach poprzednich postanowień.

§. 45.

h) W razie przejścia z posady stałej na prowizoryczną:

Urzędnik, któryby ze stałej posady przeszedł na posadę prowizoryczną, a w chwili przejścia nie spłacił jeszcze wszystkich rat jednorazowej wkładki, obowiązanym jest zapłacić zaległe raty w wyznaczonych terminach bez względu na zmianę tytułu poborów.

Przy przemianie natomiast posady prowizorycznej na stałą, rozstrzygającym jest pod względem rozpoczęcia spłaty jednorazowej wkładki, nie termin, od którego posada zaczęła być stałą, lecz dzień, w którym przypadł pierwszy pobór płacy przywiązanej do stabilizowanej posady.

§. 46.

i) Przy dawniejszych nominacyach i przy regulacyi poborów:

Pobory uzyskane przez urzędników i etatem przydzieloną służbę Wydziału krajowego, na podstawie nominncyj, które nastąpiły przed wejściem w życie niniejszego statutu, jakoteż pobory uzyskane wskutek regulacyi płac uchwalonej dnia . . . . . nie podlegają opłacie wkładki jednorazowej i będą przy wymiarze następnych wkładek jednorazowych traktowane tak, jak gdyby od nich taką wkładkę już uiszczono.

ROZDZIAŁ X.

Postanowienia końcowe.

§. 47.

Władza do orzeczenia właściwa.

We wszystkich przypadkach tym statutem objętych, orzeka wyłącznie Wydział krajowy.

Przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego wolno interesowanym w terminie nieprzekraczalnym 30 dni wnieść przedstawienie do Wydziału krajowego.

Wydane na to przedstawienie orzeczenie Wydziału krajowego jest ostatecznem, nie wyklucza jednak odwołania się do łaski w drodze petycyi do Sejmu.

§. 36.

Władza do orzeczenia właściwa.

We wszystkich przypadkach tym statutem objętych orzeka wyłącznie Wydział krajowy.

Przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego wolno interesowanym w terminie nie przekraczalnym 30 dni wnieść przedstawienie do Wydziału krajowego.

Wydane na to przedstawienie orzeczenie Wydziału krajowego jest ostatecznem.

§. 37.

Statut ten nie działa wstecz.

Postanowienia tego statutu nie mają zastosowania do przyznanych już emerytur i jakichkolwiek zaopatrzeń wdów i sierót; nie naruszają też w niczem praw już nabytych.

§. 48.

Termin wejścia w życie statutu.

Statut niniejszy rozpocznie obowiązywać z dniem 1. lipca 1898, a postanowienia jego nie mają zastosowania do przyznanych już emerytur i jakichkolwiek zaopatrzeń wdów i sierot, nie naruszają też w niczem praw już nabytych z wyjątkiem pociągnięcia osób w §. 1. wymienionych do świadczeń pieniężnych.

Postanowienia niniejszego statutu uchylają postanowienia statutu z 21. stycznia 1889, co do osób, dla których niniejszy statut został wydany, z tem jednak ograniczeniem, że względem funkcyonaryuszów nominowanych przed 1. lipca 1898 ich wdów i sierot należy stosować postanowienia statutu emerytalnego z 21. stycznia 1889, jeżeli one co do wymiaru zaopatrzeń bieżących lub jednorazowych w danym razie na ich korzyść przemawiają.

Alegat 2. do Sprawozdania L. W. 79.828/1897.

Objaśnienie

do projektu Statutu emerytalnego dla urzędników i sług etatowych Wydziału krajowego.

Do §. I. Powody, które skłoniły Wydział krajowy do regulacyi poborów urzędników Wydziału krajowego z pominięciem innych kategoryi służby krajowej przewodniczyły i tutaj przy zaliczeniu wymienionych w §. 1. funkcyonaryuszy jako uczestników praw zapewnionych statutem dla nich i ich rodzin.

Prawom odpowiadają i obowiązki niejakich świadczeń na cele emerytalne.

W jakiej mierze według propozycyi Wydziału krajowego pociągnie się interesowanych do świadczeń pieniężnych będzie mowa w końcowych postanowieniach Statutu, tu nadmienia się tylko, że obowiązek uiszczania jednorazowych wkładek zaciążyć ma w części także i na sługach etatowych, w obec czego między uczestników Statutu zaliczył Wydział krajowy i sług przydzielonych mu etatem jako też ich wdowy i sieroty. Wydział krajowy sądzi, że przypuszczenie sług etatowych i ich rodzin do uczestnictwa w korzyściach projektowanego statutu, będzie rekompensatą za pociągnięcie ich do nie znacznych świadczeń.

Do §. 10. Projektowana jest tylko zmiana końcowego ustępu punktu 1-go. Wydział krajowy dodał w projekcie zastrzeżenie co do policzalności czasu urlopowego spożytkowanego ewentualnie nie w celach kuracyjnych lub rodzinnych lecz poświęconego sprawowaniu innych obowiązków lub zajęć. Wydział krajowy sądzi, iż dla dobra służby potrzebnem jest ograniczenie swobody w użyciu urlopu.

Do §. 11. Projektowane zmiany w tym §. są najrzód następstwem §. 1. niniejszego projektu, według którego nie wszyscy funkcyonaryusze krajowi uczestniczyć mają w prawach nowego Statutu emerytalnego. Dla tego w p. 3-cim paragrafu 11-go wypuszczono inżyniera, górnika i wypuszczono cały punkt 4-ty.

Dalej w dawnym punkcie 5 obecnie 4-tym §. 11. zatrzymano dawne postanowienia, zmieniono tylko zgodnie z faktycznym stanem bliższe określenie obowiązków, których pełnienie może pod podanymi warunkami przysporzyć czasu wliczalnego do stanu służby. Licząc się ze zaszłemi w etatach poszczególnych oddziałów zmianami projektuje się uznać jako ewentualnie do zaliczenia możliwą służbę, odbytą w charakterze aplikantów nie etatowych w oddziale konceptowym, elewów a raczej według równoczesnego projektu w spra-

wie reorganizacyi służby technicznej praktykantów w oddziale technicznym, praktykantów w oddziale melioracyjnym, wreszcie aplikantów etatowych w oddziale rachunkowym i manipulacyjnym.

Do §. 12. Prócz zmian, wynikłych z tytułu uczestnictwa w prawach projektowanego Statutu, będących konsekwencyą §. 1., proponuje się przyjęcie dwóch postanowień, zaczerpniętych z pensyjnej ustawy państwowej z d. 14. maja 1896. Proponuje się mianowicie najprzód przyjęcie minimalnej emerytury normalnej z wymiarem co najmniej w kwocie rocznej 400 złr. dla urzędnika, a 200 złr. dla sługi. Pod emeryturą normalną rozumie się emeryturę wymierzoną przez Wydział krajowy na podstawie przepisów Statutu emerytalnego w przeciwstawieniu do emerytury, jakie w wyjątkowych wypadkach Sejm w drodze łaski uchwaliłby zechciał.

Drugie postanowienie, które Wydział krajowy do niniejszego §. wprowadzić pragnie, odnosi się do uwzględnienia przy obliczaniu czasu służby ułamków roku, o ile one sześć miesięcy przekraczają. Ułamki takie mają się mianowicie liczyć za cały rok, co w danym razie dla interesowanych jest z dużą korzyścią, a w dawniej uchwalonym statucie nie miało miejsca.

Do §. 15. Paragraf ten pozostawia Wydział krajowy w projekcie w dawnem brzmieniu a tu nadmienia się tylko, że w przedmiocie odprawy Wydział kraj. nie poszedł za przepisami rządowemi. Według tychże wymiar odprawy co do jej wysokości zależy (§. 3. ust. z 14. maja 1896) od dłuższego czasu służby (wysokość jednokrotna za czas służby do lat pięciu, dwukrotna kwota płacy rocznej za czas służby po nad 5 lat) statut z 21. stycznia 1889 oznaczył też same granice co do cyfry wymiaru, oddał jednak słusznie w ręce Wydziału kraj. ostateczną decyzyę co do wysokości w każdym szczególnym przypadku według zasług i indywidualnych stosunków.

Do §. 16. Tu do postanowień dawniejszego Statutu dodaliśmy jeszcze trzecie, na podstawie którego można przyznać wdowie pensyę wdowią bez względu na to, czy małżonkowie nabyli już w myśl przepisów prawo do emerytury, czy też przeciwnie w chwili zgonu nie mają jeszcze za sobą przepisanego czasu służby lub warunków mogących spowodować policzenie wyjątkowe służby krótszej. W dodanem postanowieniu chce Wydział krajowy zyskać upoważnienie do zapewnienia choć skromnej przyszłości tym wdowom, które śmierć poniesiona z powodu pełnienia obowiązków służbowych pozbawiła opieki i utrzymania. Wydatki podobne zajdą zapewne rzadko, wykluczone jednak nie są, a wskazanem jest, by władza zwierzchnia miała prawo uwzględnić grozę nieszczęścia i złagodzić przynajmniej materyalną troskę pozostałej wdowy.

Do § 18. Wszystkie dotychczas proponowane zmiany były pomniejszego znaczenia, zmiana jednak tutaj proponowana należy już do ważniejszych. Idąc za przepisami rządowymi proponuje Wydział krajowy przyjąć dla pensyj wdowich skalę wymiaru ustanowioną w stałych kwotach w służbie rządowej, tylko, że tam te stałe roczne kwoty wymierzone są w miarę podziału na rangi, do których się zaliczał zmarły małżonek, w służbie zaś krajowej nie ma tego podziału więc za wytyczną przy ustanowieniu stałych kwot pensyjnych proponuje się przyjąć wysokość ostatniej płacy pobieranej przez zmarłego męża w czynnej służbie i na tej drodze dopiero po porównaniu z płacami urzędników rządowych w rangach od VI. rangi na dół proponuje się przyjąć pensye wdowie.

W ogóle biorąc wymiar dla pensyj wdowich proponowany obecnie wypadnie dla interesowanych korzystniej. Według Statutu emerytalnego z r. 1889 najwyższe pensye wdowie wyniosą po ośmset zł., z kolei idą pensye po siedmset zł. rocznie, w obu tych

razach pensye wyznaczone są w stałych kwotach i przyznane wdowom po urzędnikach zajmujących posady imiennie wymienione — dopiero w punkcie 3. wyznaczono w przeciwstawieniu do postanowień w 2 poprzednich punktach dla wdów po wszystkich innych urzędnikach i sługach etatowych po 50% ostatniej płacy męża, najwyżej jednak po 600 zł. rocznie.

Na podstawie obecnej propozycyi będzie niejako 6 klas pensyj wdowich — wdowy, którym przypadną w udziale pensye wdowie w wysokości 1200 i 900 zł. rocznie, otrzymają bezwarunkowo lepsze zaopatrzenie, niż na podstawie dotychczasowego Statutu, w dwóch środkowych klasach (wdowie pensye 700 i 600 zł.) zaopatrzenie wypadnie mniej więcej w tej samej stopie co dotychczas, w dwóch ostatnich klasach zaopatrzenie może wypaść mniej korzystnie, lubo swoją drogą będą wypadki, że przez oznaczenie minimalnej wysokości pensyi wdowiej na 400 zł. wdowy po niższych urzędnikach mogą liczyć znów na stosunkowo nieco wyższe zaopatrzenie, niż na podstawie statutu z r. 1889.

Mniej korzystnie wychodzą wdowy po sługach etatowych — zacytowany p. 3. § 18. w statucie z r. 1889 przyznaje i wdowom po sługach etatowych pięćdziesiąt procent (50%) ostatniej płacy męża, obecny projekt zaś przyznaje wdowom po sługach etatowych zgodnie z przepisami rządowymi tylko jedną trzecią część ostatniej płacy męża, zastrzegając jednak, że pensya wdowia nie może mniej wynosić jak 200 zł. w. a. rocznie (§. 7 ust. państwowy z 14. maja 1896).

Naruszeniu praw nabytych zapobiegnie się na podstawie przepisu zaprojektowanego w końcowym §. Statutu.

Do § 19. Proponuje się zmianę co do wysokości odprawy. W Statucie emerytalnym z 21. stycznia 1889 jest postanowienie, że wdowa wychodząc powtórnie za mąż, może albo sobie zastrzedz pensyę wdowią w razie powtórnego owdowienia albo zrzekając się pensyi, na przyszłość może żądać odprawy, która wynosi jej trzechletnią pensyę wdowią. Postanowienia te zatrzymuje się w projekcie nowego Statutu, robi się jednak różnicę w miarę, czy są dzieci potrzebujące zaopatrzenia, czy też niema takich dzieci. W ostatnim wypadku otrzymać ma wdowa zrzekająca się pensyi z powodu zawarcia drugiego małżeństwa trzechletnią pensyę wdowią tytułem odprawy — jeżeli zaś są dzieci potrzebujące zaopatrzenia tylko półtoraroczną.

Do § 20. W § tym Wydział krajowy śladem przepisów rządowych (§ 11. Ust. z 14. maja 1896) proponuje dla wdów, których małżonkowie nie mieli prawa do emerytury, odprawę równającą się ćwierć rocznej ostatniej płacy (§ 29.) męża. Jestto postanowienie mniej korzystne niż postanowienia przepisane w podobnych razach w Statucie z d. 21. stycznia 1889. Tam odprawę wyznaczono w wysokości półrocznej ostatniej płacy męża.

Znów przy zastosowaniu przepisów niniejszego § przyjdzie mieć wzgląd na prawa nabyte i możność dawnego wymiaru na podstawie § 48. projektowanego statutu.

Do §. 21. Projektowane postanowienie, powzięte z przepisów rządowych (§§ 12. i 13. Ust. Państw. z 14. maja 1886) należy znów do postanowień, które w porównaniu z postanowieniem Statutu z dnia 21-go stycznia 1889 r. wypadnie na korzyść rodzin funkcyonaryuszy krajowych. Zapewnia ono pozostałym po funkcyonaryuszu, w pierwszej tak smutnej chwili po zgonie głowy domu pomoc na opędzenie wydatków wywołanych chorobą, i na opędzenie nieuchronnych wydatków z pogrzebem połączonych. Na podstawie Statutu z d. 21. stycznia 1889 pomoc podobna ma miejsce tylko wówczas, gdy zmarły funkcyonaryusz pobierał płacę w granicach 800 zł. w. a. i jeżeli zmarły był w służbie czynnej.

Postanowienia obecnie proponowane nie znają tych ograniczeń, a kwartał pośmiertny może przypaść w udziale nie tylko najbliższej rodzinie, lecz i obcym osobom, w całości lub w części, jeżeli udowodnią, że pielęgnowały zmarłego przed śmiercią, lub

że pokryły z własnych funduszów koszta pogrzebu. Wypłatę kwartału pośmiertnego w ostatnim wypadku uczyniono w projekcie zawisłą od zezwolenia Wydziału krajowego.

Wydział krajowy dodać może na podstawie znajomości stosunków w rodzinach swych funkcyonaryuszy, że pomoc zawarta w kwartale pośmiertnym bywa potrzebną nie tylko po zgonie zmarłych funkcyonaryuszy o niższych płacach. W takich razach potrzeby i gdy nie było pomocy, wyznaczonej Statutem emerytalnym, dawał ją Wydział krajowy z funduszów oddanych mu do rozporządzalności. Wydatek ten odpadłby z uchwaleniem projektowanego Statutu.

Do §. 22. Postanowienia proponowane wprowadzają doniosłą zmianę na korzyść zaopatrzenia dzieci po funkcyonaryuszach pozostałych i jeżeli pensya wdowia nie zawsze wypadnie wyżej, niż na podstawie wymiaru w Statucie z 21. stycznia 1889 r. to pomoc dana wdowie w formie dodatku na wychowanie w znacznej mierze uzupełnia zaopatrzenie całej rodziny razem wziętej, ułatwia jej egzystencyę i odchowanie dzieci. W porównaniu z dodatkiem na wychowanie, przyznanym na podstawie Statutu, z r. 1889 pomoc proponowana jest wydatniejszą w trojakim względzie, naprzód bowiem sam dodatek wynosi na każde niezaopatrzone dziecko 20 % a nie 10 % nadto zaś suma dodatków dla wszystkich dzieci nie ma zakreślonej granicy do połowy pensyi wdowej, lecz granica ta posuniętą jest do wysokości całej pensyi, wreszcie jak wynika z następnego § pomoc trwa dłużej, bo do osiągnięcia pełnoletności a nie do dojścia do wieku normalnego.

Do §. 23. (§. 23 i 24 Statutu emerytalnego z r. 1889). Wobec proponowanej zmiany terminu, do którego ma trwać pobór dodatku na wychowanie, odpada potrzeba definicyi wieku normalnego, której w dawnym Statucie poświęcony był §. 22., dlatego paragraf 24-ty traktujący w Statucie z r. 1889 „o utracie prawa do dodatku na wychowanie“ oznaczony jest w projekcie liczbą 23-cią. Dalszą zmianą jest wspomniana już zmiana końcowego terminu poboru, a nadto proponuje Wydział krajowy, by przy dwóch formach zaopatrzenia zarówno u dziewcząt, jak u chłopców utrata prawa do dodatku na wychowanie była tylko czasową, zdarzyć się bowiem może, że tak dziewczyna jak i chłopiec po całkiem prawidłowem wykorzystaniu miejsc funduszowych, po ukończeniu wychowania w zakładach wychowawczych, co do chłopca także po absolwowaniu seminarium, znajdą się jeszcze bez środków utrzymania przed pełnoletnością, a nadto mogą zajść wypadki, że bez żadnej winy ze strony dzieci korzystanie z zakładu lub miejsca funduszowego staje się nie możliwem, n. p. chłopiec przyjęty do zakładu wojskowego skutkiem choroby lub niezawinionego wypadku staje się fizycznie nie zdolnym do wychowania wojskowego i t. p.

Decyzyę co do przywrócenia prawa do dodatku na wychowanie zastrzegliśmy dla Wydziału krajowego.

Do §. 24. (§. 25 i 26-ty w Statucie emerytalnym z r. 1889). Zmiany proponowane w tym paragrafie, który zastępuje §. 25 i 26 Statutu, z 21. stycznia 1889, lubo są w części analogicznem następstwom zmiany przepisów o dodatkach wychowawczych, są stosunkowo do przepisów w tej mierze Statutu z 21. stycznia 1889 mniej doniosła, bo i tam wymiar pensyi sierocińskiej był już nieco wydatniejszy. Według Statutu z 21. stycznia 1889, pensya sierocińska należy się każdej sierocie z osobna i wynosi dla każdej (20 %) dwudziesty procent pensyi wdowiej z ograniczeniem, że pensye sierocińskie, dla wszystkich razem dzieci tego samego ojca nie mogą przewyższać $^2/_3$ pensyi wdowiej, obecnie śladem przepisów rządowych (§. 9. Ustawy państwowej z 14. maja 1896), proponuje się dla sierot łączne prawo do pensyi sierocińskiej, wynoszącej razem połowę pensyi wdowiej z correcturą mogącą przyjść do zastosowania na wypadek liczniejszego rodzeństwa z tytułu dodatków na wychowanie, jakieby się według §. 23. należały były matce. Jeżeli mianowicie suma tych normalnych dodatków na wychowanie wynosi więcej, niż kwota pensyi sierocińskiej, należy nadwyżkę przyznać jako dodatek do pensyi sierocej, równo wydzielony na każdą głowę rodzeństwa ale nie z jednakim końcowym terminem

poboru, bo wypłata tego dodatku kończyć się będzie w miarę kolejnego wychodzenia dzieci z uprawnienia do poboru, a to tak długo, dopóki nadwyżka ta całkiem nie zniknie i nie pozostanie tylko pełna kwota pensyi sierocińskiej.

Ostatni ustęp proponowanego paragrafu zakreśla ostateczną granicę, której nie może przekroczyć pensya sierocińska zasilana nadwyżką wciągniętych w rachubę dodatków na wychowanie — jest nią pełna pensya wdowia, jakaby się w danym razie należała matce lub macosze sierot.

Do §. 25. Paragraf ten odpowiada paragrafowi 27 w Statucie z d. 21. stycznia 1889, jest z nim jednobrzmiącym, nastąpiła tylko zmiana w zacytowaniu §. 23. zamiast powołania się na odpowiedni paragraf dawnego statutu.

Do §. 26. z tytułem Odprawa dla dzieci. Paragraf ten odpowiada §. 29. w statucie z d. 21. stycznia 1889, a nosi tę liczbę, bo w projekcie nowego Statutu ubył §. 28. traktujący „o zaopatrzeniu dzieci po kobietach mających prawo do emerytury". Postanowienia odpowiednie nie potrzebowały wejść do projektowanego Statutu, wobec tego, że posad nie ma dla kobiet w etacie urzędników i sług Wydziału krajowego. Przechodząc do postanowień „o odprawie dla dzieci" nadmienia się, iż proponuje się zatrzymać postanowienia statutu z 21. stycznia 1889 z obniżeniem jednak kwoty odprawy — mianowicie proponuje się, by odprawa równała się nie półrocznej lecz ćwierćrocznej ostatniej płacy ich ojca. Podobno propozycya co do obniżenia odprawy wdowy postawiona już została w §. 29. projektowanego statutu. Ku obronie w danym razie praw nabytych posłuży i tutaj postanowienie §. końcowego zaprojektowanego Statutu.

Do §. 28. Postanowienia niniejszego §. mieszczą w sobie względną zmianę postanowień poprzednich o pensyach wdowich, dodatkach na wychowania i pensyach sierocińskich, a to w tych razach, kiedy idzie o ich wymiar po śmierci funkcyonaryusza, który zmarł już jako emeryt.

Zmiana polega na ograniczeniu wysokości poborów, mających się przyznać a) wdowie z tytułu pensyi wdowiej ewentualnie i z tytułu należnych dodatków na wychowanie dzieci b) sierotom z tytułu pensyi sierocińskiej i ewentualnego podwyższenia tejże w myśl korektury dopuszczalnej według § 24 projektowanego statutu, mianowicie przyznać się mające normalne zaopatrzenia z wspomnianych co tylko tytułów, o ile one razem przy wymiarze pod uwzględnienie wogóle przyjść mogą (przyjść mogą tylko grupami ad a i b) nie powinny przekroczyć swą wysokością normalnej nawet emerytury zmarłego, z drugiej strony jednak wysokość pensyi wdowiej zawarowana jest zastrzeżeniem, że nie może wynosić mniej jak 400 zł. dla wdów po urzędnikach, wzgląd nie mniej, jak 200 zł. dla wdów po sługach, zgodnie z postanowiem §. 18. więc się w danych razach i granice redukcyi oznaczone.

Do §. 29. Paragraf ten daje definicyę „ostatniej płacy", o której tyle razy jest mowa w postanowieniach Statutu. W projekcie nowego Statutu zatrzymuje się definicyę Statutu z 21. stycznia 1889, modyfikuje się ją tylko w ostatnim ustępie, w którym w statucie z 21. stycznia 1889, w przeciwstawieniu do płacy stałej i dodatków pięcioletnich wykluczono od policzalności do płacy ostatniej wszystkie inne jakiegokolwiek bądź rodzaju należytości. Otóż w projekcie nowego Statutu wyłącza się także wszystkie różnorodne dodatki do płacy, czyni się tylko wyjątek dla dodatku osobistego, iż zalicza się go tylko wtedy do ostatniej płacy, jeżeli został przyznany w celu wyrównania poborów przy przeniesieniu z jednej posady na drugą i tylko o tyle, o ile służył na pokrycie różnicy stałej płacy i dodatków pięcioletnich.

Do §. 30. Paragraf o oględzinach lekarskich odpowiada §. 32 w Statucie z d. 21. stycznia 1889 i jest z nim jednobrzmiącym.

Do §. 31. W paragrafie tym, odpowiadającym §. 33., w statucie emerytalnym z dnia 21. stycznia 1889, wskazane są jako źródło pokrycia wydatków tym statutem objętych też same fundusze, t. j. fundusz krajowy i te jego działy, z których emeryt, a względnie mąż, (ojciec) ostatnią swoją płacę w czynnej służbie pobierali. Fundusz krajowy i poszczególne jego działy będą stanowić główne źródło — choć znaczny zasiłek wpływać jednak będzie, jak poprzednio już zapowiedziano, i od interesowanych, a to od urzędników i sług w formie świadczeń pieniężnych, o których bliżej będzie mowa niebawem.

Do §. 32. i 33. Paragrafy te oznaczone innemi cyframi odpowiadają treścią w zupełności postanowieniom §§. 34. i 35. Statutu z 21. stycznia 1889.

Do §. 34.—46. Tych kilkanaście paragrafów, stanowiących razem osobny rozdział zawiera postanowienia o świadczeniach urzędników i sług etatowych przy Wydziale krajowym. Będą one dwojakie: a) jednorazowe, a raczej powtarzające się w odstępach, nie dających się naprzód oznaczyć, w formie opłat, przypadających od pierwszej nominacyi stałej i od następnych zwyżek, pozyskanych w poborach, czy to skutkiem awansu, czy skutkiem przejścia do wyższej klasy poborów — i b) stałe, bieżące, w formie miesięcznych wkładek do funduszu krajowego pobieranych przy wypłacie płacy.

Tylko pierwsze, t. j. wkładki jednorazowe, zaciążą na wszystkich funkcyonaryuszach, dla których ma obowiązywać proponowany Statut, bez różnicy, czy się zaliczają do grona urzędników, czy też do służby stałej, etatem Wydziałowi krajowemu przydzielonej, wkładkę zaś stałą, bieżącą, opłacać będą tylko urzędnicy.

Wkładka stała, bieżąca, wynosić będzie rocznie 3% od płacy czynnej służby, do wymierzenia emerytury policzalnej; — obowiązek płacenia jej ustaje czasowo, skoro który z urzędników skutkiem awansu lub pozyskania zwyżki w poborach, stanie się obowiązanym do opłaty jednorazowej wkładki. Wynosi ona dość dużo, bo jedną trzecią część przyznanej pierwotnie płacy, lub jedną trzecią część pozyskanej następnie zwyżki w poborach, dlatego proponuje się ulgi i ułatwienia, by obowiązek spłaty, mimo że się schodzi z pomyślną zmianą, w poborach zobowiązanego niezaciężył na nim zbytnio. I tak już przy wymiarze pierwotnym, t. j. przy pierwszej nominacyi stałej, zważać się ma, że tylko pobory przewyższające kwotę 300 zł., w pieniądzach lub naturaliach, podlegają obowiązkowi uiszczenia opłaty, skutkiem czego opłata, jaką mają uiścić słudzy etatowi, wypadnie stosunkowo niżej, dalej §. 37. podaje cały szereg zwolnień co do poszczególnych rodzajów poborów, przy dalszych nominacyach znowu przychodzi pod wymiar tylko zwyżka, o którą nowe pobory wyższe są od poprzednich, od których urzędnik albo sługa wkładkę jednorazową już uiścił, — a wreszcie wolno jest obowiązanemu do opłaty jednorazowej wkładki uiścić ją w 12 po sobie następujących ratach miesięcznych, a w czasie tym przysługa mu, jak już wspomniano, uwolnienie od obowiązku płacenia wkładki bieżącej.

Dalsze paragrafy Rozdziału VIII-go traktują o obowiązku opłaty jednorazowej wkładki i modyfikacyach tego obowiązku w miarę ukształtowania się stosunków służbowych w poszczególnych razach.

Przepisy te, jak w ogóle zaproponowane postanowienia o świadczeniach pieniężnych, zapożyczone są z przepisów obowiązujących w tej mierze w służbie rządowej, Wydział krajowy, polegając na długoletniem wypróbowaniu przepisów o taksach służbowych (zaprowadzonych patentem z 27. stycznia 1840 r.), zastosował je analogicznie do stosunków w służbie Wydziału krajowego, a od siebie dodał tylko dwa postanowienia. Pierwsze (§. 40.) na wypadek przejścia urzędników rządowych do służby krajowej, zapewniające tymże, z powołaniem się na zasadę wzajemności, uwzględnienie zapłaconych poprzód taks służbowych w służbie rządowej — drugie zaś odnosi się (§. 46.) do uwolnienia funkcyo-

naryuszy Wydziału krajowego od opłaty wkładki jednorazowej od poborów, uzyskanych na podstawie nominacyi z okresu przed wejściem w życie niniejszego Statutu, jakoteż poborów, uzyskanych przy równocześnie zaprojektowanej regulacyi płac.

Do §. 47. Jest on dosłownem powtórzeniem §. 36-go ze Statutu z 21. stycznia 1897 r., z dodatkiem, wynikającym z postanowienia §. 14. ust. 3.

Do §. 48. Szereg postanowień statutowych zamyka się postanowieniami co do terminu mocy obowiązującej Statutu.

Jako termin wejścia w życie proponuje się oznaczyć dzień 1-szy lipca 1898 r., ten sam dzień, od którego według równocześnie postawionych wniosków Wydziału krajowego ma się rozpocząć pobór zregulowanych na wyższe płace.

Zarazem postanawia się, iż Statut z 21. stycznia 1889 traci moc obowiązującą co do osób, dla których proponuje się niniejszy Statut, z ograniczeniem jednak dodanem dla zawarowania praw nabytych przez obecnych funkcyonaryuszów, na podstawie Statutu z rokn 1889. Gdyby mianowicie przy wymiarze zaopatrzeń emerytalnych bieżących lub jednorazowych na rzecz funkcyonaryuszów nominowanych przed 1-szym lipca 1898, ich wdów i sierót okazało się, iż wymiar na podstawie dawniejszego Statutu byłby dla nich korzystniejszy, naówczas mają przyjść do zastosowania odpowiednie przepisy Statutu z dnia 21. stycznia 1889.

L 75.822/97.

Alog 5

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie systemizowania posady maszynisty do obsługi urządzeń mechanicznych w gmachu sejmowym.

Wysoki Sejmie!

Z chwilą ukończenia budowy gmachu sejmowego i zajęcia tegoż do użytku reprezentacyi kraju i biór Wydziału krajowego zaszła potrzeba powierzenia obsługi przy licznych tamże urządzeniach mechanicznych i codziennej opieki nad niemi funkcyonaryuszowi z odpowiedniem uzdolnieniem.

To też w r. 1881 w jesieni na wniosek zarządu budowy gmachu przyjął Wydział krajowy do obsługi i utrzymywania w należytym porządku wszelkich mechanicznych urządzeń jakoteż do wykonywania wszelkich robót ślusarskich maszynistę.

Stosunek służbowy maszynisty oparto na umowie na rok jeden z prawem wypowiedzenia dla obydwóch stron na trzy miesiące przed końcem, w braku którego umowa obowiązywała nadal, tytułem zaś wynagrodzenia otrzymał maszynista płacę w wysokości 45 zł. miesięcznie, wolne mieszkanie, opał i światło, a zakres czynności i obowiązków oznaczyła osobna instrukcya, której się przyjęty maszynista poddał.

Tak unormowany stosunek służbowy istnieje po dziś dzień z małemi zmianami co do terminów wypowiedzenia umowy i z małem podwyższeniem poborów, które obecnie fungujący maszynista ma przyznane w wysokości 600 zł. a. w. z zapewnieniem dorocznej remuneracyi za gorliwe spełnianie swych obowiązków. Jeżeli jednak nie było znacznych zmian w warunkach służbowych była natomiast dosyć często zmiana w osobach pełniących obowiązki maszynisty.

Wydział krajowy przyszedł do przekonania, że niepewność i tymczasowość, jaka panuje w unormowaniu stosunku służbowego z maszynistą jest dla obydwóch stron nie dobrą. Dla służbodawcy jest nie dobrą, bo naraża go na możliwość częstej zmiany, co jest stanowczo nie korzystnem i może nawet narazić fundusz krajowy na znaczne szkody, drugiej zaś stronie stosunek wypowiedzialny nie zabezpiecza przyszłości na lata starsze, kiedy zdolność do pracy mniejsza i nie zabezpiecza losu rodziny.

W obec tego mając nadto na względzie, że potrzeba starannego obchodzenia się z licznemi urządzeniami w naszym gmachu wzrosła jeszcze skutkiem instulucyi światła elektrycznego, że opieka troskliwa człowieka pewnego i wypróbowanego i zapobieżenie szkodom w kosztownych urządzeniach leży w interesie funduszu krajowego, postanowił Wydział krajowy przedstawić Wys. Sejmowi wniosek na systemizowanie posady maszynisty. Co do wydatku z przybytkiem nowej etatowej posady połączonego, nie wyniknie stąd dla funduszu krajowego znaczniejszy ciężar. Stawia wprawdzie Wydział krajowy w swym wniosku nieco wyższe wynagrodzenie (o 120 zł.)

niż na podstawie umowy maszyniści pobierali, kwota ta musi jednak swą wysokością dochodzić do kwoty przyznanej tytułem wynagrodzenia maszynistom w innych zakładach krajowych. W zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie pobiera mianowicie maszynista tytułem płacy 600 zł., relutum za wikt 360 zł. nadto wolne mieszkanie, w szpitalu św. Łazarza w Krakowie pobiera maszynista 750 zł. nadto mieszkanie z opałem i światłem a obydwie te posady są etatowemi, stawiając więc wniosek, by wynagrodzenie maszynisty w gmachu sejmowym wynosiło tylko 720 zł. miał Wydział krajowy na uwadze, że praca maszynisty w gmachu sejmowym nie jest tak jednostajnie wytężoną jak w szpitalach.

Przyznanie prawa do dodatków pięcioletnich po 50 zł. jest następstwem nowej posady stałej, która jako taka, ma mieć te same korzyści, co inne posady stałe i jest nadto wskazanem w obec braku dalszego awansu z tej posady.

Przyznanie wolnego mieszkania, deputatu, opału i światła zastąpi dodatek aktywalny. Co do oznaczenia deputatu w opale i świetle jakoteż co do wyznaczania mieszkania proponuje Wydział krajowy we wniosku, by to pozostawić jego uznaniu stosownie do potrzeby i stosunków, jakie z biegiem czasu n. p. przy zmianie materyału opałowego zajść mogą, nadmienia jednak zarazem, że po za granicę dzisiejszych poborów w naturze maszynistom przyznawanych pójść nie zamierza i we wniosku co do pokrycia na rok 1898 już się tego wymiaru trzymał. Stawia Wydział krajowy we wniosku również żądanie o danie mu upoważnienia do wydania instrukcyi określającej bliżej obowiązki maszynisty.

Za wnioskiem o zmianę etatu idzie potrzeba odpowiedniego uzupełnienia ustanowy służby krajowej, mianowicie pod względem oznaczenia kwalifikacyi wymaganych od kandydatów na maszynistów będzie najprzód potrzebny dodatek do §. 4 ustanowy. Przy oznaczeniu w niżej podanym wniosku wymaganych kwalifikacyi nie określa Wydział krajowy szczegółowo studyów ani rodzaju praktyki, jakiemi się wykazać ma kandydat na maszynistę, kładzie się tylko nacisk na potrzebę wykazania obok dowodów praktyki także i odpowiedniego przygotowania fachowego, które kandydaci mogą nabyć w różnorodnych zakładach fachowo-mechanicznych.

Z kolei uzupełnić należy §. 13 ustanowy dla służby krajowej, zawierający przepisy odnoszące się do przysięgi służbowej i dodać formularz na rotę przysięgi, który się oznaczy literą *F* a zawierać on będzie obok postanowień wchodzących w treść wszystkich rot dla przysięgi służbowych treściwe zestawienie obowiązków specyalnych maszynisty. W zaproponowanym ustępie mówimy o maszynistach ze względu, że posady maszynistów są i w innych zakładach krajowych, do których ustanowa jako ogólna norma ma także zastosowanie.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Do etatu posad przy Wydziale krajowym dodaje się posadę maszynisty.

Do posady tej przywiązana jest płaca roczna 720 zł. i prawo do 3 dodatków pięcioletnich po 50 zł. pod warunkami danymi w tej mierze w uchwale sejmowej z dnia 3. stycznia 1874.

Maszynista otrzyma nadto wolne mieszkanie, opał i światło, które mu według swego uznania wyznaczy Wydział krajowy.

Celem bliższego określenia obowiązków służbowych maszynisty wyda Wydział krajowy osobną instrukcyę.

2. Do § 4 ustanowy dla służby krajowej, uchwalonej dnia 23. marca 1866 dodaje się w miejsce dzisiejszego punktu 7 następujące postanowienie:

„7. Od kandydatów na maszynistę dowodów odpowiedniego uzdolnienia fachowego nabytego w szkole i w zastosowaniu praktycznem“.

Dotychczasowy ustęp 7 odnoszący się do kwalifikacyi odźwiernego i woźnych staje się ustępem 8. §. 4.

3. Ostatni ustęp §. 13 ustanowy dla służby krajowej, uchwalonej d. 23. marca 1866 roku znosi się a ma obecnie opiewać: „Maszyniści i słudzy wykonują przysięgę przed Naczelnikiem urzędu lub zakładu a w Wydziale krajowym przed członkiem Wydziału zawiadującym sprawami administracyi wewnętrznej w obecności dyrektora kancelaryi według roty *E* dla sług a według roty *F* dla maszynisty“.

Rota przysięgi *E* pozostaje w swem pierwotnem brzmieniu.

4. W preliminarz wydatków funduszu krajowego na rok 1898 w rubr. II. poz. 34 lit. *b)* wstawia się: maszynista: płaca 720 zł., 12 metrów drzewa 42 zł. 06 ct. 45 litrów nafty 9 zł. a. w.

Lwów, dnia 8. października 1897.

Marszałek krajowy
S. Badeni *mp.*

Sprawozdawca
Dr. Józef Wereszczyński *mp.*
Członek Wydziału krajowego.

Rota przysięgi dla maszynisty.

Przysięgniesz Panu Bogu Wszechmogącemu, że Najjaśniejszemu Monarsze, Najmiłościwszemu Panu naszemu Franciszkowi Józefowi I., Cesarzowi austryackiemu Królowi Węgier i Czech, Galicyi i Lodomeryi i t. d. i wszystkim od niego pochodzącym w Rządzie Następcom wiernym i posłusznym będziesz, że gdy stale (prowizorycznie) mianowanym zostałeś maszynistą przy Wydziale krajowym, wedle konstytucyjnych ustaw Monarchii, a w szczególności naszego kraju koronnego, ściśle się zachowywać, Marszałkowi krajowemu i Członkom, tudzież urzędnikom Wydziału krajowego winną cześć i posłuszeństwo okazywać, otrzymane od nich rozkazy z wszelką troskliwością i pilnością wykonywać, powierzone sobie urządzenia mechaniczne troskliwą opieką otaczać, obsługę przepisaną wypełniać sumiennie, by wszystko służyło według swego przeznaczenia bez szkody dla substancyi i dla innego mienia krajowego i bez niebezpieczeństwa dla zdrowia lub życia ludzkiego, dosłyszane tajemnice urzędu zachowywać, w miejscu swego przeznaczenia o godzinach przepisanych znajdować się, a nawet jeśliby tego była potrzeba, dniem i nocą na usługach będziesz, że do żadnego kroku obowiązkom twoim przeciwnego żadną darowizną, obietnicą, łaską lub nie łaską, przyjaźnią lub nie przyjaźnią uwieść się nie dasz, lecz owszem wszelką szkodę lub niebezpieczeństwo odwracać, a przeciwnie wszelką korzyść i dobro urzędu pomnażać i w ogólności tak się sprawować będziesz, jak na człowieka uczciwego i wiernego sługę kraju przystoi.

Na ostatek przysięgniesz, że z żadnem tajnem towarzystwem lub bractwem ani w kraju ani za granicą w związkach nie zostajesz, ani też w podobne związki pod żadnym pozorem nie wejdziesz.

Tak jak mi tu przeczytano, wszystko dobrze i dokładnie zrozumiałem i według tego powinienem i chcę wiernie, poczciwie i pilnie zachowywać się.

Tak mi Boże dopomóż!

LW. 72.115/97.

Alog 6

Sprawozdanie

Wydziału kraj. w przedmiocie ekonomicznej działalności Reprezentacyi powiatowych.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając sprawozdanie komisyi gminnej w przedmiocie działalności ekonomicznej Rad powiatowych, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 17 Stycznia 1896 r. następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby czynnie i jak najgorliwiej wspierał działalność Reprezentacyj powiatowych w zakresie spraw ekonomicznych ich powiatów".

Powyższą uchwałę Wysokiego Sejmu zakomunikował Wydział krajowy wszystkim Wydziałom powiatowym okólnikiem z d. 17 marca 1895 l. 4626, wzywając je, ażeby złożyły sprawozdania co dotychczas w kierunku ekonomicznym zrobiły i ażeby ułożyły choćby na razie skromny program dalszej działalności.

Odpis okólnika dołączony jest do zeszłorocznego sprawozdania Wydziału krajowego.

Na zawezwanie Wydziału krajowego złożyło 51 Wydziałów powiatowych żądane sprawozdania.

Brak sprawozdań reszty Wydziałów powiatowych nie stanowi dowodu, jakoby wszystkie Wydziały pow., które sprawozdania nie złożyły, były dla spraw ekonomicznych obojętne, bo temu sprzeciwiają się relacye, które Wydział krajowy przy innych sposobnościach otrzymywał, tudzież przedkładane budżety i zamknięcia rachunkowe. Okólnik Wydziału krajowego zeszedł się z wyborami do Rad powiatowych, które jeszcze dotychczas nie wszędzie ukończone zostały. To też część Wydziałów powiatowych oświadczyła z góry, że tę ważną sprawę pozostawić musi do rozpatrzenia przyszłej Reprezentacyi powiatowej.

Rozpatrując dokładniej sprawozdania Wydziałów powiatowych, w znacznej części starannie zredagowane, musi się przyjść do przekonania, że uchwała Wys. Sejmu i motywa tej uchwały podane przez komisyę gminną, a przez Wys. Sejm przyjęte, wywarły zamierzony dodatni skutek, pobudzając Reprezentacye powiatowe do skutecznej działalności w kierunku ekonomicznym. Udowodniają to nietylko wyrazy uznania i podziękowania, które się w relacyach Wydziałów powiatowych dość często pojawiają, ale przedewszystkiem fakt, że okólnik Wydziału krajowego był w wielu powiatach nietylko przedmiotem kolegialnych obrad Wydziału powiatowego, ale i Rady powiatowej.

Ponieważ nie jest bez ogólnego interesu dowiedzieć się, w jakich kierunkach Wydziały powiatowe dotychczas pracowały, jakie rezultaty osiągły i jakie są ich życzenia, przeto podajemy najkrótsze streszczenia otrzymanych relacyi, szkicując co najważniejsze kierunki i grupując powiaty według działów przyjętych przez statystykę:

I. Krakowskie.

Kraków.

Wydział powiatowy w Krakowie wymienia następne czynności:

1) współdziałanie przy założeniu i dotychczasowem prowadzeniu Związku handlowego Kółek rolniczych;

2) popiera Kółka rolnicze przez udzielanie subwencyi i pożyczek, tudzież za pośrednictwem Powiatowego Zarządu Kółek rolniczych, któremu w latach 1891—1895 udzielił 1200 zł. subwencyi;

3) na chów bydła udzieliła Reprezentacya powiatowa w ostatnich 4 latach 900 zł;

4) udziela uczniom szkół rolniczych stypendyum 150 zł. i na dopełniający kurs rolniczy 200 zł.;

5) wyjednywał w latach klęsk bardzo znaczne subwencye i pożyczki bezprocentowe;

6) wskutek zabiegów Wydziału powiatowego oddał c. k. Rząd fundusz laudemialny w kwocie 109.970 zł. w zarząd Wydziału powiatowego.

Z tego funduszu udziela Wydział pow. włościanom dotkniętym klęskami elementarnemi i podupadłym bez własnej winy pożyczki na 2%.

7) Założył powiatową Kasę oszczędności w roku 1882, która nietylko udziela kredytu ludności powiatu, ale nadto z czystych zysków wspiera podupadłą ludność, popiera oświatę (czytelnie ludowe), kółka rolnicze itd.

8) Rada pow. zbudowała 24·1 klm. dróg pow., 272·8 klm. dróg szutrowanych gminnych, nieszutrowanych 56·9.

9) Asekuracyę budynku od ognia popiera Wydz. pow. w ten sposób, że każdy kto pożyczkę w Kasie oszczędności lub funduszu laudemialnym zaciąga, musi budynki zabezpieczyć, nadto Repr. pow. zaopatrzyła 74 gmin w sikawki i popiera straże ogniowe znacznemi subwencyami.

II. Powiśle.

Dąbrowa.

Wydział powiatowy w Dąbrowie:

a) popiera zawsze działalność Towarzystwa gospodarskiego i jest członkiem Związku handlowego Kółek rolniczych w Krakowie z 5 udziałami;

b) za inicyatywą Wydziału pow. zawiązały się 3 spółki melioracyjne celem oszuszenia bagien.

c) udziela stypendya synom włościan dla kształcenia się w szkołach fachowych rolniczych, przemysłu lub handlu.

d) Rada powiatowa zawiązała Towarzystwo zaliczkowe, które obecnie jest zupełnie samoistne. Wydział pow. pozwijał spichlerze gminne i założył w 96 gminach 96 kas pożyczkowych, które dodatnio funkcyonują.

e) wybudował 150 klm. dróg szutrowanych, stara się wszędzie budować mosty z materyału trwałego.

f) asekuracya budynków w powiecie jest szeroko rozwinięta, ponieważ Towarzystwo tylko pod warunkiem asekuracyi udziela pożyczki. Powiat ma własnego inspektora i instruktora pożarnego, pośredniczy przy zakupnie przyborów pożarnych i udziela subwencyi strażom pożarnym.

Mielec.

Wydział powiatowy wylicza następne czynności:

1) z inicyatywy Rady powiatowej założone zostało okręgowe Towarzystwo rolnicze.

2) Rada powiatowa uchwaliła celem założenia szkoły rolniczej w Wojsławiu płacić przez 6 lat po 1000 zł., a nadto ofiaruje Prezes Rady pow. 13 morgów gruntu.

3) Staraniem Rady pow. i ofiarnością Prezesa założoną została szkoła koszykarska w Wojsławiu.

4) Rada pow. rozdziela rok rocznie 500 zł. na stypendya dla szkół zawodowych.

5) Założono 92 kas pożyczkowych gminnych z kapitałem 130.000 zł., założenie kasy oszczędności powiatowej w toku.

6) Wybudowano 77 klm. szutrowanych dróg powiatowych i gminnych.

7) Nakłoniono 16 gmin do nabycia czterokołowych sikawek i zorganizowano straże pożarne.

Tarnobrzeg.

W powiecie tarnobrzeskim zdziałano bardzo wiele pod względem ekonomicznym. Do tego rozwoju przyczyniły się państwo, kraj, Towarzystwa gospodarcze i oczywiście i Rada powiatowa.

W pierwszym rzędzie podnieść należy regulacyę rzeki Łęgu, regulacyę z obwałowaniem rzeki Trześniówki, regulacyę z obwałowaniem potoku Krzemienicy, uregulowanie obwałowania Wisły i Sanu, to ostatnie było przedsiębiorstwem powiatowem i powiat przyczynił się 20% kosztów ogólnych.

Co się tyczy komunikacyi publicznych, to powiat zmienił się w czasach autonomicznych, jak to Wydział powiatowy podnosi, nie do poznania. Wybudowano drogi kraj. Dębica — Nadbrzezie, Nadbrzezie — Rozwadów, 5 dojazdów kolejowych, drogi powiatowe z Tarnobrzega do Stale, z Tarnobrzega do Majdanu, z Zaleszan do Skowierzyna. Oprócz tego zajmowano się uporządkowaniem dróg gminnych.

Nadto założyła Rada powiatowa w r. 1886 Zarząd powiatowy Towarzystwa Kółek rolniczych, który spowodował założenie 26 Kółek.

Potrzebnego kredytu udzielają kasy pożyczkowe gminne, które są kontrolowane i prosperują dobrze, Towarzystwo zaliczkowe w Tarnobrzegu i spółki Raiffeizenowskie.

W końcu udziela Wydział powiatowy rok rocznie licznych zapomóg ubogim uczniom szkół zawodowych i innych zakładów powiatowych.

Lasy gminne są przez Wydział pow. nadzorowane i straże ogniowe otrzymują subwencye.

Szczególny nacisk kładzie Wydział powiatowy na potrzebę melioracyi kultury pastwisk i łąk, tudzież na potrzebę zasilania funduszami Kółek rolniczych.

III. Glinki pagórkowate zachodnie.

Biała.

W wyczerpującym referacie podnosi Wydział powiatowy, że nigdy nie spuszczał z oka ekonomicznego rozwoju powiatu i przedkłada program przyszłych prac i usiłowań. Podnosimy co ważniejsze:

1) usunięcie handlu pośredniczącego pomiędzy producentem i konsumentem przez tworzenie odpowiednich spółek,

2) popieranie Kółek rolniczych,

3) regulacya Soły i jej dopływów,

4) regulacya Wisły od Oswięcimia,

5) osuszenie gruntu i mokradeł,

6) ukończenie kanału Macochy,

7) uprawa roślin pastewnych,

8) utworzenie z powiatu zamkniętego okręgu dla hodowli czerwonego bydła,

9) założenie szkoły koszykarskiej w Porąbce lub Kentach,

10) założenie kasy oszczędności powiatowej, która w stosunkach bialskich jest bardzo potrzebna,

11) zakładanie kas pożyczkowych gminnych,

12) uzupełnienie sieci dróg.

Wadowice.

Pozostawiając ułożenie programu ekonomicznego nowej Reprezentacyi powiatowej, Wydział powiatowy donosi:

1) że udzielał subwencyi Towarzystwu rolniczemu okręgowemu,
2) że udzielał stypendya uczniom szkoły w Zakopanem,
3) że dał inicyatywę powiatowej kasie oszczędności,
4) udzielał subwencyi Zarządowi szkół przemysłowych,
5) zapewnił subwencyę szkole koszykarskiej w Zatorze i szkole stolarskiej w Kalwaryi,
6) zapewnił znaczniejszy zasiłek na przeprowadzenie regulacyi Skawy.

Myślenice. Wychodząc z zapatrywania, że najsilniejszą dźwignią rozwoju ekonomicznego jest oświata, prenumeruje Wydział powiatowy od lat dla przeszło 50 gmin powiatu pożyteczne gazetki i fachowe pisemka i książeczki. Z początku nie okazywały gminy wielkiego zainteresowania — obecnie są rozsełane pisma, chciwie czytane i Wydział powiatowy zasypywany jest prośbami o różne prenumeraty.

Następnie sprowadza Wydział powiatowy co roku w bardzo znacznych ilościach dobre nasiona (koniczyny, lnu, buraków, kapusty) tudzież nawozy i sprzedaje je po cenach własnych kosztów. Popyt przewyższa znacznie to, co Wydział powiatowy już dostarczyć może.

Wydział powiatowy czyni usilne starania o uregulowanie rzeki Raby, a na regulacyą tej rzeki w Lubniu przeznaczył ze swej strony 2000 złr.

Wydział powiatowy zakupił dwa buhaje rasy krajowej czerwonej, a obecnie znowu wyznaczył 40 złr. na zakupno młodych bujaków, rozdaje premie za staranny chów bydła, postarał się o stacyę ogierów w Myślenicach.

Następnie udziela Wydział powiatowy zasiłki uczniom w szkołach fachowych w Zakopanem, Sułkowicach, Świątnikach i dla szkoły haftów w Makowie i kowalskiej w Sułkowicach.

Założył kasę pożyczkową powiatową i oszczędności w Myślenicach.

Przebudował drogę pow. Głogoczowską (8 kil.), wybudował drogę gminną przez Tokarnię do Jordanowa 18 kl., przez gminę Raby (3), buduje drogę gminną Biertowice-Budzów (12 kl.), pobudował kilkadziesiąt mostów.

W końcu nie spuszcza Wydział pow. z oczu policyi ogniowej.

Bochnia. Wydział powiatowy:
1) udzielił subwencyi Towarzystwu rolniczemu 150 złr.,
2) na kursa rolnictwa w Wiśniczu daje rocznie po 200 złr.,
3) subwencyonuje szkołę przemysłową w Bochni rocznie po 100 złr.,
4) udziela stypendya 14 uczniom wysłanym do szkół zawodowych w Zakopanem i Świątnikach,
5)założył w roku 1884 powiatową kasę oszczędności, która dobre usługi powiatowi oddaje,
6) czuwa nad pożyczkowemi kasami, 21 źle administrowanych kas wziął tymczasowo we własny zarząd,
7) wybudował 86 kilom. dróg sposobem szosowym i w ogólności z niewielkiemi wyjątkami są drogi w powiecie dobre,
8) wykonuje kontrolę nad strażami ogniowymi w powiecie.

Prócz tego uchwaliła Rada powiatowa subwencyonować szkółkę owocową w Kłaju i wnieść petycyę o pomnożenie kursów rolniczych w powiecie, tudzież w przedmiocie budowy kanału z Krzeczowa do Wisły.

Brzesko. Wydział powiatowy zaznacza, że starał się przedewszystkiem o urządzenie dobrej komunikacyi w powiecie i posiada całą sieć dróg dobrze utrzymywanych, nadto z jego inicyatywy powstały wały ochronne nad brzegami rzek zagrażających wsiom klęską. Nadto starał się Wydział powiatowy, ażeby kasy pożyczkowe gminne odpowiadały celowi.

Następnie ułożył Wydział powiatowy program ekonomicznej działalności, który Rada pow. przyjęła.

I) Starania o przyspieszenie regulacyi Uszwicy.

II) Starania o podniesienie chowu bydła i zbieranie funduszów na ten cel.

III. Wykończenie dróg powiatowych.

IV. Założenie kasy oszczędności, na który to cel są już potrzebne fundusze wyznaczone.

Pilzno.

Zarząd powiatowy zaznacza jako dorobek w dziale ekonomicznym z dawniejszych lat wybudowanie 25—6 kilom. drogi powiatowej i założenie pożyczkowej kasy powiatowej.

Zarząd powiatowy przedstawia jako potrzeby najbliższej przyszłości, popieranie Towarzystwa rolniczego Kółek rolniczych, założenie szkoły przemysłowej i szkoły koszykarskiej, założenie powiatowej Kasy oszczędności i t. d.

Ropczyce.

Wydział powiatowy w Ropczycach donosi w krótkości:

a) że założył powiatową Kasę oszczędności dla ułatwienia kredytu,

b) że w latach klęsk udzielał ludności subwencyi i sposobów zarobkowania i pośredniczył w otrzymaniu zapomóg,

c) udzielał subwencyi młodzieży rzemieślniczej, kształcącej się w szkołach fachowych.

Natomiast oświadcza Wydział powiatowy, że nie brał inicyatywy ani w zakładaniu Kółek rolniczych, ani stowarzyszeń przemysłowych, gotowym wszakże będąc do udzielenia poparcia i pomocy ile razy jej zażądano.

Jasło.

Na okólnik Wydziału krajowego w przedmiocie ekonomicznej działalności Rad powiatowych uchwaliła Rada powiatowa odpowiedzieć, że powiat jasielski, względnie Wydział pow. w miarę sił własnych spełnia wszystko to, co nadmieniony reskrypt obejmuje.

Rzeszów

Wydział powiatowy w Rzeszowie solidaryzują się w zupełności z zapatrywaniami komisyi gminnej Wys. Sejmu, podnosi w pierwszym rzędzie: jako postulat, regulacyę i zabezpieczenie brzegów Wisłoka, oraz przeprowadzenie sieci kanałów dla wód zaskórnych.

Kredytu dostarcza włościanom pożyczkowa kasa powiatowa, jest jednak konieczne zasilenie jej kapitałami.

Źródło taniego kredytu jest nietylko potrzebne dla kasy pożyczkowej, ale i dla zarządu powiatowego Kółek rolniczych, który zamierza urządzić składy w Rzeszowie.

W końcu porusza Wydział powiatowy potrzebę nauki rolnictwa w szkołach ludowych.

Łańcut.

Wydział powiatowy wylicza następne czynności w kierunku ekonomicznym:

1) z inicyatywy Wydziału pow. założona została szkoła sukiennicza w Rakszawie, szkoła tkacka i Towarzystwo handlowe w Łańcucie i szkoła koronkarska w Kańczudze,

2) z inicyatywy Rady powiatowej założone zostało Towarzystwo zaliczkowe w Łańcucie (obecnie z filiami w Leżajsku i Przeworsku), które obraca rocznie kapitałem około miliona,

3) ustanowiono fundusz dla zakupna rozpłodników,

4) obecnie stara się Wydział pow. o zawiązanie spółki wodnej dla osuszenia bagien Leżajskich,

5) założono Towarzystwo handlowe i produkcyjne w Łańcucie, Zarząd sklepików wiejskich i Kółek rolniczych otrzymuje co roku subwencyę,

6) wybudowano całą sieć dróg w sprawozdaniu wyliczonych,

7) Rada pow. przyjęła gwarancyą 30.000 złr. celem doprowadzenia do skutku kolei lokalnych Przeworsk-Dynów.

Wydział powiatowy wyrażając wdzięczność Wydziałowi krajowemu za to, co dla powiatu działał, postanowił dalej rozwijać program ekonomiczny.

IV. Podgórze zachodnie.

Żywiec Wydział powiatowy stwierdza, że w kierunku ekonomicznym prawie nic się niezrobiło, ponieważ Rada powiatowa funduszów uchwalić nie chce.

Wydział powiatowy na podstawie uchwał ankiety przedstawia następne wnioski:

1) zakładać liczniej szkoły ludowe, które w tamtejszym powiecie nawet w wielkich gminach wcale nie istnieją,
2) utworzyć składy soli bydlęcej,
3) wyjednać u c. k. Rządu pozwolenia dla gmin, korzystania ze źródeł solnych,
4) ażeby Władze polityczne nie wzbraniały domokrążstwa za nierogacizną w całym powiecie, jeżeli w jednej tylko gminie pojawi się zaraza pyskowa,
5) wyjednanie subwencyi drogowych, ponieważ powiat tylko w roku 1869 subwencyę otrzymał,
6) założyć szkołę garbarską w Jeleśni, przemysłu drzewnego i bednarskiego w Krzeszowie i garncarskiego w Żywcu,
7) przymusowa asekuracya,
8) Kolej lokalna Żywiec-Kęty-Oświęcim,
9) regulacya rzeki Soły,
10) sprawiedliwa klasyfikacya gruntów,
11) rozwój pszczelnictwa i zakładania szkółek,
12) hodowla owiec.

Limanowa. Wydział powiatowy w Limanowej składa relacyę z ekonomicznej działalności tylko za rok ostatni, a mianowicie:

a) udzielił subwencyę w kwocie 300 złr. zarządowi powiatowemu Kółek rolniczych,
b) wyznaczył 100 złr. na premiowanie bydła,
c) udzielił stypendyum uczniowi szkoły w Zakopanem i dwie subwencye ochotniczym strażom ogniowym,
d) wydał na utrzymanie dróg powiatowych w jednym roku 3856 złr., zaś na drogi gminne 3820 złr.

Nowy Targ. Wydział powiatowy donosi, że rozpoczął akcyę wspólnie z Towarzystwem rolniczem okręgowem w kierunku podniesienia chowu bydła i owiec i zachęcania do uprawy lnu, nie wyjaśnia jednak bliżej tej akcyi.

Następnie podnosi, że stara się o założenie Kasy oszczędności powiatowej (co już w międzyczasie nastąpiło).

Następnie postanowił Wydział powiatowy przyczynić się do kosztów budowy kolei Chabówka-Zakopane, nakłania gminy do zaopatrzenia się w przyrządy pożarne i subwencyonuje straże ochotnicze.

Wydział powiatowy uważa za konieczne:

a) zalesienie nagich stoków gór w drodze przymusowej na zasadzie specyalnej ustawy,
b) podniesienie chowu bydła i owiec,
c) założenie szkoły kamieniarskiej i szkoły garbarskiej,
d) ukończenie drogi krajowej Chabówka Nowy Targ przez Sieniawę.

Wydział krajowy zauważyć musi, że akcya Wydziału powiatowego w kierunku rozwoju ekonomicznego jest stanowczo za małą. Górska gleba nie może wyżywić ludności, stąd też tysiące szukają po całym świecie zarobku.

Przy systematycznem działaniu w kierunku ekonomicznym dałoby się wiele zrobić, albowiem lud jest inteligentny, posiada wiele sprytu i przystępny ulepszeniom, których praktyczność uzna.

Wydział powiatowy w Grybowie podnosząc, że powiat jest mały i należy do najuboższych w kraju, wylicza następne czynności w kierunku ekonomicznym: **Grybów.**

1) był głównym motorem do założenia Towarzystwa zaliczkowego w Grybowie, które jest głównem źródłem kredytu dla włościan,
2) czuwa nad pożyczkowemi kasami gmin, które znajdują się w porządku,
3) popiera tworzenie straży pożarnych subwencyami,
4) popierał założenie warstatu kołodziejskiego w Grybowie subwencyą w kwocie 1000 złr. i rocznym datkiem 100 złr.,
5) wybudował 47 kil. dróg i popiera budowę dróg gminnych,
6) pośredniczy w zaopatrywaniu ludności nasieniem lnu rygskiego,
7) udziela od 3 lat stały datek na poprawienie rasy bydła.

W końcu przedstawia Wydział powiatowy program najbliższej przyszłości:

a) zakładanie Kółek rolniczych,
b) sprowadzanie sztucznych nawozów,
c) założenie magazynu dla soli bydlęcej,
d) wyjednanie taniego kredytu dla włościan na zasiewy,
e) zaprowadzenie lepszych rozpłodników.

Wydział powiatowy donosi, że nie spuszczał nigdy z oka spraw ekonomicznych powiatu. **Gorlice.**

Prezes i Członkowie zakładają Kółka rolnicze.

Wydział powiatowy subwencyonuje szkołę przemysłową w Gorlicach, udzielił kilkanaście stypendyów dla dzieci szkół przemysłowych, zawiązuje ochotnicze straże ogniowe, zasila je funduszami, pośredniczy przy zakupnie sikawek, wybudował 141 kilom. szutrowanych dróg i to bardzo znacznymi kosztami.

W powiecie istnieje 78 kas pożyczkowych gminnych, które Wydział powiatowy przez lustratora skrupulatnie kontroluje.

32 gmin posiada lasy gminne, a nadto 4 gminy zakupiły przeszło 1000 morgów. Lasy te wymagają koniecznie fachowej kontroli. Wydział powiatowy stara się o ustanowienie leśnika powiatowego.

Nadto sprawdza Wydział powiatowy inwentarze gmin przy pomocy mierniczego stara się poodbierać to, co sobie sąsiedzi poprzywłaszczali.

Wydział powiatowy podnosi, że starał się zawsze o rozwój ekonomiczny powiatu. **Krosno.**

Wydział powiatowy wylicza te rozpoczęte akcye, które on dalej prowadzić, względnie popierać zamyśla:

a) popieranie skutecznej działalności Towarzystwa rolniczego nad poprawą bydła rogatego,
b) utworzenie szkoły rolniczej i szkoły uprawy lnu w Suchodolu,
c) utworzenie szkoły gospodyń wiejskich w Iwoniczu,
d) melioracye gruntowe,
e) Następnie starać się będzie o połączenie krajowych Towarzystw tkackich pod względem kierunku produkcyi i handlu,
f) Wydział powiatowy robił starania około założenia powiatowej Kasy oszczędności, która nie przyszła do skutku, bo nie uzyskał zatwierdzenia statutów. Obecnie ponowi te starania.

V. Podgórze wschodnie.

1) Rada powiatowa przystąpiła do Towarzystwa Kółek rolniczych, **Turka.**
2) Wydział powiatowy zakupuje nasiona lnu i koniczu i odsprzedaje członkom gmin po cenie zakupna,
3) zakupuje premie dla uczniów szkół

4) uzyskał stacye ogierów rządowych w Wysocku,

5) składa potrzebne fundusze na założenie szkoły kołodziejskiej. Dotychczas złożył 3500 złr.

6) Założył Kasę pożyczkową powiatową, dwie kasy pożyczkowe gminne i popiera Towarzystwo zaliczkowe,

7) do budowy drogi powiatowej Turka-Czarne przyczynia się powiat 25%,

8) utrzymuje drogę powiatową na Ostrów rocznym kosztem 1000 złr. i subwencyonnje drogi gminne, popiera projekt budowy kolei lokalnej Ustrzyki-Turka, subwencyonowawszy przedwstęp na roboty zasiłkiem 6000 złr.

9) zakupił dla wszystkich gmin ręczne sikawki, a nadto musi się każdy zaciągający pożyczki w kasie pożyczkowej lub Towarzystwie zaliczkowem wykazać asekuracyą budynków.

Dolina. Wydział powiatowy:

1. wybudował przy pomocy subwencyi rządowych i krajowych drogę Dolina-Wełdzirz-Wyszków do granicy. Obecnie znajduje się ta droga w administracyi rządowej.

2. Założył 50 kas pożyczkowych z kapitałem obecnie 54.000 złr.,

3. wyjednał dla gmin prawo poboru surowicy,

4. zajmował się sprzedażą soli,

5. wybudował w ostatnich 6 latach 11 mostów długości od 46—60 metrów, z tych 6 kosztem funduszów pow. do 30.000 złr. Dodać należy, że w powiecie jest 530 kilm. dróg i 1360 mostów, których utrzymanie bardzo trudne.

6. Założył kasę oszczędności powiatową, która ma obrotu rocznego przeszło milion,

7. poczynił wszelkie przygotowania do urządzenia szpitala pow. w Dolinie i ma zebranych na ten cel łącznie z zapisami 25.000 złr. W gminie Bolechowa, utworzył się fundusz na urządzenie przytuliska dla starców i kalek

8. Stara się o założenie szkoły bednarsko-stolarskiej.

Rada powiatowa, która się nad programem ekonomicznym zastanawiała, wyraziła cały szereg postulatów, z których co ważniejsze wyliczamy:

a) zalesienie stoków gór,

b) regulacya rzek, które przy każdej powodzi niszczą obszerne przestrzenie gruntów,

c) sprowadzenie dostatecznej ilości nasion owsa sybirskiego, lnu i konopi inflandzkich,

d) zarybianie stawów i potoków,

e) udzielić subwencyę zwrotną celem exploatacyi torfowisk w Dolinie,

f) utworzenia szkoły bednarsko-stolarskiej w Dolinie i garbarsko-kuśnierskiej w Bolechowie.

Kołomyja. Z dotychczasowej działalności podnosi Wydział powiatowy:

1) na 75 gmin powiatu posiada 59 kas pożyczkowych,

2) wybudowano 121 kilom. dróg pow. i gminnych,

3) udziela gminom zaliczki zwrotne i bezzwrotne na zakupno sikawek i pośredniczy przy zakupnie.

Jako program przedstawia Wydział powiatowy:

I) zakładanie Kółek rolniczych i udzielanie stypendyów dla uzyskania fachowych sił do prowadzenia Kółek.

II) popieranie wszelkiemi siłami sadownictwa i pszczelnictwa.

III) założenie powiatowej Kasy oszczędności.

IV) budowa dalszych dróg w oznaczonych kierunkach.

VI. Dorzecze Sanu i Dniestru.

Dobromil. Sprawa ekonomicznej działalności Reprezentacyi powiatowych była przedmiotem obrad Rady powiatowej na posiedzeniu z d. 23 stycznia 1891.

Ze względu na szczupłe fundusze, jakiemi Rada powiatowa dysponuje, uchwalono na razie:

a) wpłynąć na zawiązanie liczniejszych Kółek rolniczych,
b) założyć szkółki drzew owocowych i wpływać na zakładanie takich szkółek przy szkołach,
c) wpływać na zakładanie spółkowych dreniarń,
d) wykonać kontrolę nad lasami gminnymi,
e) rozciągnąć nadzór powiatowy nad r y n i a m i wogóle i dążyć do ich zalesienia,
f) regulacye Wiaru i Wyrwy. Budowa dróg Bircza-Rybotycze, Krościenko-Kuźmina i Hruszatycze-Nowe miasto w toku.

Przemyśl.

Wydział powiatowy podnosi, że od początku autonomii miał sprawy ekonomiczne na oku, a mianowicie:

a) jeszcze w roku 1868 przestrzegło okólnikiem wszystkie gminy powiatu i ich członków przed lekkomyślnem zaciąganiem długów w banku włościańskiem, a gdy likwidacya tegoż banku nastąpiła, udzielał rady i pomocy dłużnikom,
b) z inicyatywy Reprezentacyi pow. założone zostało Towarzystwo zaliczkowe rolne,
c) już w r. 1868 postarała się Rada pow. o prawo sprzedaży soli z pożytkiem dla ludności,
d) przy rewizyi katastru rozwijał Wydział pow. najenergiczniejszą akcyę celem uchronienia ludności od wygórowanego opodatkowania,
e) w latach klęsk elementarnych starał się Wydział pow. wyjednać jak najskuteczniejszą pomoc,
f) nakłaniał ludność przy każdej sposobności do zabezpieczenia budynku od ognia,
g) wyjednał od c. k. Rządu na naprawę dróg gminnych 60.0000 złr. prócz tego rekonstruował kosztem powiatu i subwencyą fund. kraj. 53 kil. poprawił 80 kil. zaopatrzył kamiennym pokładem 8 kil. urządził dwa dojazdy kolejowe,
h) nakłania włościan przy każdej sposobności, ażeby brali udział w dostawach piasku szutru i kamienia,
i) uzyskał od c. k. Skarbowej Dyrekcyi zwrot przebranych należytości od kontrybuentów powiatu,
k) popiera budowę szkół, udziela na ten cel subwencyi jak niemniej stowarzyszeniom naukowym i dobroczynnym,
l) kontroluje 77 kas pożyczkowych gminnych, z których 44 jest obecnie w tymczasowym zarządzie Wydz. pow.
m) obecnie zajmuje się urządzeniem powiatowej Instytucyi kredytowej, któraby włościanom taniego kredytu udzielać mogła.

Jarosław.

W wyczerpującem sprawozdaniu przedstawia Wydział powiatowy ekonomiczną działalność Rady powiatowej prawie we wszystkich kierunkach, jakkolwiek dotychczas w skromnych rozmiarach. I tak udzielał Wydział powiatowy swej pomocy przy osuszaniu bagien, tępieniu myszy, nadzorował działalność nauczycieli gospodarstwa wiejskiego, udzielał subwencyi na cele chowu bydła, chowu drobiu, dla kursu rolniczego, szkole powroźniczej w Radymnie, szkole koszykarstwa.

W powiecie istnieją w przeważnej części gmin kasy pożyczkowe, tudzież trzy Towarzystwa zaliczkowe, które ludności dostatecznego kredytu udzielają.

Nadto stara się Wydział powiatowy o komunikacye publiczne i przedstawia cały program budowy dróg.

Wydział powiatowy uważa jako bardzo ważną kwestyę uregulowanie pastwisk gminnych, zasadzanie nieużytków łoziną i podnoszenie przemysłu

domowego, na które to cele Wydział powiatowy w budżecie na rok 1897 400 złr. przeznaczył.

Mościska. Wydział powiatowy w Mościskach spełniał zawsze z uznania godną gorliwością swe zadanie i dążył do rozwoju ekonomicznego powiatu. Stwierdzają to liczne relacye, które Wydział krajowy otrzymywał.

Obecnie podnosi Wydział powiatowy, że w ostatnich czasach z inicyatywy Rady powiatowej, powstało powiatowe Towarzystwo handlowe z siedzibą w Mościskach i Towarzystwo stolarskie w Sądowej Wiszni.

Nadto stwierdza Wydział powiatowy, że do obecnej chwili wybudowanych jest 33 kilometrów dróg, kosztem 164.000 złr.

W końcu kreśli Wydział pow. bardzo obszerny program dalszej działalności, który był przedmiotem kolegialnych obrad Wydziału powiatowego.

Staremiasto. W załatwieniu okólnika uchwaliła Rada powiatowa przyprowadzić komunikacye w powiecie do dobrego stanu i założyć powiatową kasę oszczędności.

Sambor. Rada powiatowa w Samborze podnosząc z największem uznaniem intencye Wys. Sejmu skreśla w wyczerpującym referacie dotychczasową swą działalność.

Z ważniejszych akcyi podnosimy następne:

a) przeznacza rocznie 200 złr. dla gmin, celem osuszania bagien,

b) stara się o uregulowanie użytkowania pastwisk i ulepszenia takowych,

c) subwencyonuje szkołę przemysłową i udziela stependya,

d) spowodowała gminy do założenia 18 kas pożyczkowych z kapitałem 19478 złr., założyła kasę pożyczkowa powiatową, której kapitał obecnie przeszło 30.000 wynosi, założyła powiatową kasę oszczędności,

e) wybudowała 18 kilometrów drogi powiatowej,

f) składa fundusze dla nieuleczalnych ubogich (5027 złr. 86 cnt. i na popieranie oświaty).

Rada powiatowa podnosząc z naciskiem, że tylko brak funduszów przeszkadza skuteczniejszej akcyi, podnosi następne dezyderata:

I. regulacya górnego Dniestru,
II. osuszenie bagien,
III. zakupno dla każdej gminy buhaja,
IV. zalesianie nieużytków,
V. zaprowadzenie przymusowej asekuracyi od ognia i wiele innych.

Gródek. Wydział powiatowy:

1. popiera Towarzystwo gospodarcze,
2. staraniem jego zawiązało się 12 Kółek rolniczych,
3. stara się usilnie o to, ażeby gminy jako takie miały z gruntów lepsze dochody i prowadziły racyonalną gospodarkę,
4. założył wspólnie z Magistratem w Gródku stowarzyszenie szewców i udzielił mu subwencyi,
5. oddaje wszelkie dostawy do dróg powiatowych i gminnych spółkom włościan,
6 wykonuje kontrolę nad kasami pożyczkowemi, które jednak znajdują się w znacznej części w złym stanie,
7. poczynił kroki celem założenia powiatowej kasy oszczędności,
8. wybudował 23 kilm. dróg powiatowych, 32 kilm. szutrowanych dróg gminnych i wstawia w budżet rocznie 15.000—20.000 złr. na drogi,
9. czyni usilne starania, ażeby gminy zaopatrzyły się w przyrządy pożarne i organizowały straże pożarne.

Wobec okoliczności, że wstawiono w budżety gmin raty na zakupno sikawek, będzie cel w krótkim czasie osiągnięty.

Wydział powiatowy w Rudkach: **Rudki.**

1) popiera działalność Towarzystwa gospodarczego i Kółek rolniczych,
2. udzielił subwencyi na założenie szkoły tkackiej w Komarnie i subwencyonuje stale szkołę koszykarską w Rudkach. Udziela stypendya uczniom.
3. Dopomagał do założenia Towarzystw zaliczkowych w Rudkach i Komarnie i nadzoruje kasy pożyczkowe gminne,
4. wybudował znacznym kosztem 15 kilm. dróg powiatowych,
5. nakłaniał ludność do asekuracyi.

Wydział powiatowy donosi, że Rada pow. założyła w r. 1873 powiatową kasę pożyczkową, udziela corocznie subwencyę dla przemysłowej szkoły w Drohobyczu w kwocie 150 złr., dla utworzyć się mającej szkoły szewców 150 złr. i popiera każdą działalność prywatną dążącą do podniesienia stosunków ekonomicznych. **Drohobycz.**

Wschodnie — środkowe.

Z ważniejszych czynności Wydziału i Rady powiatowej w zakresie ekonomicznym podnosimy następne: **Cieszanów.**

I. Wybudował w okresie 1890—1896 16 kilm. 800 metr. dróg powiatowych, 12½ klm. dróg gminnych szutrowanych, kosztem 118.000 złr,
II. założono w powiecie 8 kas pożyczkowych gminnych z kapitałem 8.900 złr. Prócz tego istnieją w powiecie dwa Towarzystwa zaliczkowe.
III. Wspiera działalność Oddziału Towarzystwa gospoparskiego i komisyi hodowlanych,
IV. zajmował się sprzedażą soli,
V. kosztem funduszu powiatowego, ukończyło kilkunastu stypendystów szkołę uprawy lnu w Gródku, kilku niższe szkoły rolnicze, jeden kurs melioracyjny,
VI. założono kosztem przeszło 40.000 złr. szpital na 40 łóżek i t. d.
W dalszym ciągu przedstawia Wydział powiatowy potrzeby ekonomiczne powiatu a między innymi potrzeby uregulowania, użytkowania pastwisk i lasów.

Wydział powiatowy z Żółkwi: **Żółkiew.**

1. popiera oddział Towarzystwa gospodarczego,
2. przystąpił do związku Kółek rolniczych z 4 udziałami,
3. stara się wspólnie z powiatem sokalskim i rawskim o osuszanie bagien,
4. wyjednał zabudowywanie potoku w Glińsku,
5. uchwalił zakupić buhaja dla gmin,
6. wyjednał zaprowadzenia kursów rolniczych przy szkole ludowej w miastach i udziela uczniom stypendya,
7. stara się o najczęstsze urządzanie odczytów przez nauczycieli wędrownych,
8. subwencyonuje szkołę przemysłową w Żółkwi. W ogólności popiera w każdym kierunku subwencyami fachowe nauki.
9. Popiera Towarzystwa zaliczkowe w Żółkwi i Kulikowie. Rada powiatowa udzieliła Towarzystwu zaliczkowemu w Żółkwi porękę na pożyczkę w kwocie 45 000 złr. przeznaczoną na konwersyę długów włościańskich zaś Towarzystwu w Kulikowie na 5000 złr.
10. Wybudował drogę, ze Żółkwi do Krechowa (8 kil.), obecnie buduje drogę z Żółkwi do Kamionki i uchwalił budowę dwóch dojazdów kolejowych,
11. subwencyonuje straże ogniowe.

Lwów. Wydział powiatowy we Lwowie wylicza następne czynności w kierunku rozwoju ekonomicznego:

1) starał się usilnie o podniesienie dochodów z majątków gminnych, których wartość przeszło 2 miliony wynosi. Do majątków gminnych należą wspólne grunta w obszarze 15.000 morgów i Wydział pow. stara się usilnie o uregulowanie użytkowania i osiągnął w tej mierze pewne rezultaty. Dochód z majątków gminnych podniósł się w czasie od 1890–95 o 20%, a niedobory budżetowe obniżyły się znacznie.

2) W powiecie istnieje 78 kas pożyczkowych gminnych z kapitałem 145.841 zł, które Wydział pow nadzoruje,

3) wybudowano 40 klm. dróg murowanych, 80 mostów nowych. Koszt tych robót wynosi 271.000 zł., z czego 184 000 zł. pokrył fundusz powiatowy. Dotacya roczna na cele drogowe wynosi 30.000 zł.

4) Udzielał gminom i obszarom dworskim pomocy przy wnoszeniu reklamacyi przeciwko wynikom oszacowania. Rezultatem tej akcyi było obniżenie podatku gruntowego o 6000 zł.

5) Rada powiatowa założyła powiatowe Towarzystwo zaliczkowe uposażając je pożyczką w kwocie 40.000 zł. Do akcyi Towarzystwa należała konwersya długów włościańskich. Długi te do samego Banku włościańskiego wynosiły 359.000, a obecnie już tylko 17.000 zł.

6) Zajmował się sprzedażą soli warzonki, wskutek czego obniżona została cena topki na 11 ct.,

7) założył powiatowe Towarzystwo handlowe, które obecnie przekształciło się na Związek handlowy dla Kółek rolniczych i sklepów wiejskich, który to związek utrzymuje w domu Rady pow. hurtowny skład towarów i oddaje sklepom wiejskim chrześcijańskim usługi,

8) stara się usilnie o regulacyę Pełtwi, regulacyę potoku w Zboiskach, osuszanie gruntów w Malechowie itd.,

9) dla podniesienia chowu bydła utworzony został fundusz powiatowy pożyczkowy dla ułatwienia gminom zakupna buhaji,

10) udziela rocznie dwa stypendya synom włościan dla kształcenia się w szkołach fachowych,

Bóbrka. Wydział powiatowy i Rada powiatowa w Bóbrce zastanawiając się nad potrzebami ekonomicznemi powiatu, uznały jako konieczne:

a) założenie spółki szewskiej w Bóbrce,
b) założenie szkoły tkackiej w Brzozdowcach,
c) utworzenie instytucyi finansowej w Chodorowie,
d) założenie szkoły koszykarskiej w okolicy naddniestrzańskiej.

Wydział powiatowy uzasadniając swe wnioski, przedstawia drastycznie opłakane stosunki szewców w Bóbrce, którzy dla braku zasobów pieniężnych na zakupno skór, są wyzyskiwani przez spekulantów tak dalece, że taki szewc za dzień mozolnej pracy zaledwie 20 kilka do 30 centów otrzymuje.

Również wyzyskiwani są mieszkańcy Chodorowa i sąsiednich gmin, którzy się trudnią drobnym handlem nierogacizny i wypasem bydła, mogą potrzebne im kapitały dostać tylko na wygórowane procenta.

Rohatyn. Wydział powiatowy w Rohatynie wykazuje cały szereg usiłowań celem podniesienia dobrobytu w powiecie. Wyliczamy co ważniejsze:

a) popiera we wszystkich kierunkach skuteczną działalność tamtejszego Towarzystwa gospodarczego okręgowego i udzielił mu subwencyę na podniesienie sadownictwa.

b) popiera działalność Kółek rolniczych i udziela Zarządowi roczną subwencyę w kwocie 100 złr. Nadto lustrator gmin jest zarazem lustratorem Kółek rolniczych.

c) Czyni usilne zabiegi w sprawie osuszenia doliny Gniłej Lipy i z jego inicyatywy rozpoczęła się akcya osuszenia gruntów gminy Hanowce,

d) stara się usilnie o wprowadzenie w życie ustawy hodowlanej i ma już zebrany fundusz 1700 złr.,

e) ustanowił fachowy nadzór nad lasami gminnemi.

f) stara się o wzorowy warstat tkacki w Bursztynie i odłożył już na ten cel 500 złr.,

g) czuwa starannie nad kasami pożyczkowemi,

h) udziela znaczne subwencye na budowę dróg Bursztyn-Łopuszna 5000 złr., Chodorów-Rohatyn 5000 i 500 złr., Knihynicze 1000 złr., na budowę kolei Chodorów-Podwysokie 10.000 złr., wybudował drogę powiatową do Bołszowiec i wiele dróg gminnych,

i) zamieszcza rok rocznie w budżecie 450 złr. na subwencye dla straży pożarnych.

Zarazem uchwalił Wydział powiatowy jako program rozwinięcia dalszej działalności we wszystkich powyżej wymienionych kierunkach.

Przemyślany.

Wydział powiatowy:

1) subwencyonuje dział produkcyi gospodarczej w kierunku chowu bydła i koni,

2) subwencyonuje szkołę tkacką w Glinianach i udziela 2 uczniom stypendya,

3) z inicyatywy i za poparciem Rady pow. założone zostało Towarzystwo zaliczkowe w Glinianach. Kasy pożyczkowe gminne są należycie uporządkowane.

4) Zbudował w ostatnich 12-tu latach przeszło 50 klm. dróg w różnych kierunkach,

5) wskutek usiłowań Rady powiatowej powstał szpital powiatowy na 32 łóżek.

Rada powiatowa zastanawiając się nad potrzebą rozwoju ekonomicznego, uchwaliła następny program:

a) starać się o uzyskanie kolei Zadwórze-Przemyślany-Rohatyn,

b) budowa dróg szutrowanych do Pomorzan, Strzeliska i Gołogór,

c) regulacya Pełtwi i Gniłej Lipy, tudzież zalesienie wydm piaszczystych około Glinian i Zadwórza,

d) dążyć, ażeby gminy z pastwisk i lasów lepiej użytkowały ak dotąd.

Brzeżany.

Z ważniejszych czynności w zakresie ekonomicznym podnosi Wydział powiatowy:

1) wybudowano 9 klm. drogi z Litatyna do Kozowy,

2) budowa drogi powiatowej Horodyszcze-Kozłów-Jezierna na ukończeniu,

3) subwencyonuje Wydział pow. budowę mostów i szutrowanie dróg gminnych,

4) z inicyatywy Wydziału pow. założona została kasa pożyczkowa w Brzeżanach,

5) nabyto od banku włościańskiego w likwidacyi pretensye do kilkuset włościan za mniejszą połowę wartości i rozłożono dłużnikom spłatę na dłuższe termina,

6) udziela znaczną subwencyę szkole przemysłowej w Brzeżanach i stypendya uczniom,

7) w większej połowie gmin powiatu założono kasy pożyczkowe,

8) zajęto się zakupnem i sprowadzeniem sikawek ogniowych, które prawie wszystkie gminy posiadają.

VIII. Północno-wschodnie.

Złoczów. Wydział powiatowy skreśla działalność ekonomiczną z ostatnich lat jak następuje:

a) przeznaczano rok rocznie w budżecie po 500 złr. na cele chowu bydła,

b) udzielano stypendya dla uczniów szkół fachowych. Dotychczas ukończyło 7 uczniów szkoły fachowe.

c) Założono w ogóle 94 kas pożyczkowych gminnych z kapitałem 160.301 złr.,

d) rozszerzono działalność powiatowej kasy pożyczkowej, udzielając gminom jako takim pożyczek na budowę szkoł i t. d.,

e) wybudowano 77 klm. dróg szutrowanych,

f) zachęcano ze skutkiem gminy do sprawienia przyrządów pożarnych.

Sokal. Wydział powiatowy w Sokalu przedłożył sprawozdanie ze swej działalności w okresie od 1891—96.

Z powyższego sprawozdania okazuje się, że działalność Wydziału pow. w dziale rozwoju komunikacyi była rozległą:

zbudowano 13½ klm. dróg kosztem 92.339 złr., wydano na rekonstrukcyę dróg gminnych 20.000, na utrzymanie dojazdów kolejowych i wykupno mostu na Bugu 10.000 złr.

Nadto urządził Wydział pow. przedsiębiorstwo powiatowe, budując cegielnię okręgową kosztem 32.315 złr., ażeby uzyskać materyał dla budowy dróg. Wydział powiatowy wykazuje znaczne zyski z tego przedsiębiorstwa.

Nadto wykazuje Wydział pow., że wydano na drogi gminne w tym okresie subwencye 14.300 złr. na kupno materyałów na mosty i robotę ciesielską 18.560 złr.

Zbudowano w tym czasie 304 mostów i zreparowano 484 mostów. Nadto zbudowano most na Bugu kosztem około 22.000 złr.

Nadto dla ulepszenia gospodarki gminnej podzielił Wydział powiatowy powiat na 13 okręgów pisarskich. Każdy pisarz dostaje przeciętnie 450 złr.

Wydział powiatowy donosi, że instytucya pisarzy okręgowych istnieje od lat 5-ciu i znalazła grunt pod nogami. Prócz tego jest każda gmina corocznie przez lustratora powiatowego lustrowaną.

Kamionka. Wychodząc z zapatrywania, że oświata jest główną dźwignią dobrobytu, Rada powiatowa udzieliła przedewszystkiem ubogim gminom znaczne subwencye na budowę szkół, zapomogi nauczycielom i zasiłki na zakupno książek i premii.

Nadto udzielała i udziela Rada powiatowa stypendya i zasiłki dla uczniów szkół średnich i seminaryów nauczycielskich.

Wystąpiła Rada powiatowa z inicyatywą budowy szkoły kołodziejstwa i bednarstwa, która rozwija się pomyślnie, Rada powiatowa wydaje rocznie około 1000 złr. na stypendya dla uczniów tej szkoły.

Za inicyatywą Rady powiatowej założoną została szkoła szewstwa w Witkowie i Rada pow. udziela uczniom stypendya i zasiłki.

Wkońcu wysyła Rada powiatowa uczniów do szkoły tkackiej i koszykarskiej.

Rada powiatowa postarała się o urządzenie większej ilości składów soli, a obecnie objęła zastępstwo Wydziału krajowego w sprzedaży soli.

Za inicyatywą Rady pow. założone zostało Towarzystwo zaliczkowe w Radziechowie i przy temże Towarzystwie handel mieszanych towarów pod firmą „Bazar Radziechowski“, celem zaopatrywania w towary sklepików wiejskich.

Również założone zostało z inicyatywy Wydziału pow. Towarzystwo zaliczkowe w Kamionce, w którem Wydział pow. mianuje w myśl statutu jednego z Dyrektorów, a nadto ma wpływ na wybór Rady nadzorczej.

Nadto istnieje w powiecie 70 kilka nieźle administrowanych kas pożyczkowych gminnych.

Rada powiatowa popiera od dawnych czasów straże pożarne, pośredniczy w zakupnie przyrządów ogniowych i zalicza potrzebne na ten cel fundusze.

Za usilnem staraniem Rady powiatowej wybudowaną została droga krajowa Lwów-Stojanów w długości 76 klm i Rada pow. przyczyniła się do tej budowy 30.000 złr., a nadto za staraniem Rady pow. dała gmina Kamionka i dwór po 12 000 złr.

Nadto wybudowano drogi: dojazd kolejowy w Busku, droga powiatowa Busk-Rakobut (6 klm. 860 m.), Busk-Chołojów (30 klm.), Busk-Kozłów ($3^1/_2$ klm.), Lisko-Nowosiółki-Zadwórze (5·7000), droga przez Skreptów na ukończeniu. Prócz tego objął Wydział pow. budowę drogi strategicznej z Buska do Toporowa (18 klm.) i przyczyni się datkiem w kwocie 10.000 złr.

Budowa dróg Kamionka-Batiatycze i Radziechów-Szczurowice w toku.

Za staraniem Wydziału pow. przeprowadzono regulacyę potoku „Dumnego“, zaś regulacya Bugu i osuszanie bagien Stojanowskich w toku.

Uchwałą z d. 12 stycznia 1897 postanowiła Rada pow.:

1) zawezwać gminy, ażeby zakupywały i utrzymywały licencyonowane buhaje.

2) Rada powiatowa wyznaczyła kredyt na premiowanie bydła.

3) Postanowiła odnieść się do Wydziału kraj. z prośbą, ażeby sprawa ulepszenia pastwisk gminnych uregulowaną została w drodze ustawodawczej.

4) Poleciła Wydziałowi pow., ażeby zawiązał rokowania z Towarzystwem zaliczkowem w Kamionce o założenie magazynu narzędzi rolniczych, nasion i sztucznych nawozów.

IX. Podole.

Tarnopol.

Wydział powiatowy, względnie Rada pow. wykazuje następne ekonomiczne czynności:

1) Wspiera działalność towarzystw gospodarskich.

2) Subwencyonuje szkołę rolniczą w Nastasowie, szkołę kilimkarską w Tarnopolu (200 złr.), warstat złotniczo-rzeźbiarski (300 złr.) i utrzymuje przy tym warstacie dwóch uczniów, subwencyonuje naukę zręczności w Białej, szkołę przemysłową w Tarnopolu.

3) W każdej gminie powiatu istnieje kasa pożyczkowa należycie kontrolowana, a nadto staraniem Wydziału pow. założony został Bank powiatowy, który udziela pożyczek oględnie.

4) Wybudowano sieć dróg szutrowanych 123 klm., przyczyniono się do budowy wschodnio-galic. kolei kwotą 30.000 złr.

5) Każda gmina zaopatrzona jest w sikawki i rekwizyta ogniowe, a nadto zorganizowane są straże ogniowe i pogotowia. Nadto stara się Wydział pow., ażeby włościanie asekurowali budynki od ognia.

Zbaraż.

Wydział powiatowy podnosi, że dotychczasowa działalność ekonomiczna ograniczała się do starania około stanu dróg, nadzoru nad funduszami gminnymi i wyjednywania zapomóg, ażeby ludności dostarczyć przystępnego zarobku.

Wydział pow. uchwalił zarazem program działalności w kierunku podniesienia chowu bydła i owiec. W tym celu należy postarać się o lepszych rozpłodników, urządzić popularne wykłady dla włościan.

W kierunku podniesienia drobnego przemysłu postanowił Wydział pow. wyjednać od Rady pow. odpowiedne fundusze na poprawę przynajmniej kilku, dotychczas prymitywnych warstatów tkackich.

Dla kredytu włościańskiego istnieje w powiecie 48 kas pożyczkowych, a Wydział pow. starać się będzie, by w każdej gminie była kasa pożyczkowa.

Wkońcu postanowił Wydział pow. odnieść się do gmin, ażeby wstawiły w budżety odpowiedne kwoty na rekwizyta ogniowe.

Skałat. Wydział powiatowy donosi:

a) Że udziela rocznej subwencyi w kwocie 500 złr. warstatowi kołodsiejskiemu i kowalskiemu w Grzymałowie.

b) Udzielał stypendya nauczycielom dla odbycia kursów zręczności.

c) Prowadzi sprzedaż soli.

d) W każdej gminie jest kasa pożyczkowa, należycie kontrolowana. Kapitał w kasach ulokowany wynosi 244.775 złr.

Nadto zamierza Rada pow. założyć kasę oszczędności lub inną instytucyę pieniężną, ociąga się jednak trochę z założeniem, znając dokładnie włościanina tamtejszych stron, który często korzysta tylko z łatwej sposobności i pożycza, chociaż nie potrzebuje i nie troszczy się wcale o oddanie.

e) Wybudowano 82 klm. szutrowanych dróg.

f) Do budowy kolei Borki-Grzymałów przyczynia się powiat i interesowani 90.000 złr.

g) W trzech miasteczkach istnieją ochotnicze straże ogniowe, a każda gmina posiada odpowiednią sikawkę pożarną.

h) Interweniował Wydział pow. ze skutkiem pomiędzy bankiem włościańskim i dłużnikami.

Trembowla. Wydział powiatowy Trembowli przedkłada jedynie desiderata na przyszłość, jako to:

a) Zakładanie czytelni i Kółek rolniczych w każdej gminie.

b) Bezpłatne rozdzielanie nasion roślin pastewnych ubogim gospodarzom.

c) Osuszanie bagien, zalesienie nieużytków.

d) Podniesienie sadownictwa i chowu bydła.

e) Założenie szkół kamieniarskiej, tkackiej i powroźniczej.

Powiatowa Kasa oszczędności i Towarzystwo zaliczkowe w Strusowie zaspokajają potrzeby kredytu.

Czortków. Wydział powiatowy w Czortkowie solidaryzując się w zupełności z zapatrywaniami komisyi gminnej W. Sejmu, podnosi z dotychczasowej działalności co następuje:

1) Gorliwa działalność w sprawie budowy dróg powiatowych i gminnych, wybudowane drogi Wierzbowiec-Białobóżnica, Wygnanka-Probużna, Dżuryn-Pawszówka, Jagielnica-Jezierzany.

2) Nadzór nad majątkami gmin i nad kasami pożyczkowemi, które w każdej gminie istnieją.

3) Subwencyonowanie kolei transwersalnej i uchwalenie subwencyi 20.000 złr. dla kolei podolskiej.

4) Pośredniczenie w zakupnie i gwarantowanie spłaty sikawek dla gmin i przyrządów ogniowych.

5) Subwencyonowanie Kółek rolniczych, hodowli bydła, współdziałanie przy założeniu szkoły rolniczej w Jagielnicy i udzielanie stypendyów dla uczniów szkół fachowych.

Wydział powiatowy starał się: **Zaleszczyki.**

1) O podniesienie kultury gruntów, będących własnością gmin.

2) Przystępuje obecnie do zakładania Kółek rolniczych i sklepików.

3) Rada powiatowa wstawia w budżet 250 złr. rocznie na podniesienie hodowli bydła.

4) Wydział powiatowy stara się o założenie szkoły sadowniczo-ogrodniczej w Zaleszczykach i Rada powiatowa wyznaczyła na ten cel 2500 złr.

5) Stara się o podniesienie garncarstwa w Uścieczku i odniósł się do Wydziału krajowego o przysłanie fachowego nauczyciela.

6) Stara się podnieść kasy pożyczkowe gminne, które są w wielkiem zaniedbaniu.

7) Rada powiatowa uchwaliła założyć powiatową kasę oszczędności.

8) Na budowę i utrzymanie dróg wydaje Wydział powiatowy rok rocznie około 15.000 złr.

9) Rada powiatowa uchwaliła na budowę kolei lokalnych subwencyę w kwocie 25.000 złr.

10) Stara się o utworzenie ochotniczych straży ogniowych i subwencyonuje takowe.

Wydział powiatowy: **Buczacz.**

a) wyjednywał w latach klęsk znaczne subwencye i bezprocentowe pożyczki, zakupywał zboże i dostarczał ludności zarobku przy budowie dróg;

b) utworzył fundusz pożyczkowy zapomogowy włościański w kwocie 3000 zł. i udziela z niego podupadłym bezprocentowych pożyczek;

c) założył towarzystwo zaliczkowe pow. i rozpoczął konwersyę długów włościańskich;

d) czuwa nad kasami pożyczkowymi gminnemi;

e) wydzierżawiono w części gmin zbędną dla tych gmin część pastwisk na pole orne;

f) przeprowadził ugodę pomiędzy gminą Manasterzyska i chrześciańską gminą o pastwiska i drzewostany;

g) robi próby z nawozami sztucznymi;

h) wyznacza rocznie po 300 zł. na zakupno buhaji;

i) rozdzielił po gminach 300 sikawek ręcznych;

k) zajmywał się sprawą pokrycia kosztu budowy szkół, a w niektórych wypadkach sam przeprowadzał budowę szkół;

l) udzielał znaczne kwoty na premie i zapomogi ubogich uczniów;

m) płaci rocznie na utrzymanie uzupełniającej szkoły przemysłowej 200 złr.

n) popierał bardzo utworzenie wyższego gimnazyum w Buczaczu i płaci roczną subwencyę 1500 złr.;

o) wybudowano znaczną sieć dróg z wielkiemi kosztami, a obecnie buduje się droga Niżniów-Jazłowiec kosztem około 200.000 złr.

Okólnik Wydziału krajowego w przedmiocie ekonomicznej działalności był przedmiotem narad na posiedzeniu Rady powiatowej. **Horodenka.**

Dotychczasową ekonomiczną działalność streścił Wydział pow. w obec Rady następnie:

a) przekształca pożyczkową kasę powiatową na kasę oszczędności;

b) buduje szkoły tkactwa;

c) bierze udział w budowie kolei Delatyn-Horodenka, prowadzi dalszą budowę drogi powiatowej Niezwiska-Obertyn, kończy budowę drogi Horodenka-Czernelica;

d) dąży zaopatrzenia gmin w buhaje.

W wyliczaniu tem pominiętą jest działalność co do kas pożyczkowych gminnych.

Rada powiatowa uchwaliła następny program:

I. Dążyć do oszuszenia moczar, wynoszących kilka tysięcy morgów.
II. Dążyć do regulacyi rzeki Czerniawy.
III. Podjąć budowę drogi z Horodenki do Obertyna.
IV. Wyszukać fachowca celem zbadania pokładu torfu.
V. Podjąć starania o założenie seminaryum nauczycielskiego w Horodence.

Śniatyn. Wydział powiatowy przedstawił Radzie powiatowej na posiedzeniu z dnia 26. listopada 1896 czynności ekonomiczne w ostatnim sześcioleciu jak następuje:

a) budowa drogi powiatowej Zabłotów-Rożniów kosztem 132.737 zł.;

b) inicyatywa w założeniu szkoły koszykarskiej w Dziurowie i udzielanie stypendyów uczniom;

c) kreowanie kilkunastu kas pożyczkowych i zabiegi o kasę oszczędności;

d) starania około hodowli bydła przez utrzymywanie rozpłodników i urządzanie wystaw bydła.

Rada powiatowa uchwala następujący program:

I. Celem podniesienia chowu bydła, ma każda gmina utrzymywać licencyonowanego buhaja i na ten cel ma być wstawiona w budżet każdej gminy na rok 1897 rata pożyczki zaciągnąć się mającej.
II. Melioracya łąk i gruntów.
III. Regulacya lokalna rzek; na ten cel wstawiono w budżet 500 zł.
IV. Założenie kasy oszczędności.
V. Na zakupno sikawek dla gmin uchwaliła Rada powiatowa wstawić w budżet 2000 zł.
VI. W końcu uchwala Rada powiatowa budowę dalszych dwóch dróg.

Z powyższego zestawienia okazuje się, że niema prawie powiatu, któryby nie wykazał jakiejś działalności w kierunku ekonomicznym. Zachodzą jednak pomiędzy powiatami bardzo znaczne różnice; jedne są w całej pełni rozwoju akcyi ekonomicznej. walcząc z przeszkodami, — drugie są dopiero w początkach.

Również co do kierunku działalności są znaczne różnice, co jest zupełnie zrozumiałe, a nawet konieczne.

Każdy powiat stara się przedewszystkiem o to, czego mu najbardziej potrzeba, a potrzeby poszczególnych okolic tak rozległego i pod względem geologicznym różnolitego kraju, muszą być rozmaite. Nadto przy rozpatrywaniu wniosków i programów Wydziałów powiatowych dostrzegać się czasem daje pewien brak wiary w swe siły, czy we własną wytrwałość, który to pesymizm jeden z Wydziałów powiatowych bardzo słusznie, jako ważną przeszkodę w rozwoju ekonomicznym zaznacza.

I tak jeden z Wydziałów powiatowych, który zresztą kilka dodatnych akcyi wyliczył, uchwalił odpowiedzieć Wydziałowi krajowemu, że nie może roz-

wijać skutecznej działalności dla braku sił intelektualnych i materyalnych. Do tej uchwały dodać musimy ze swej strony, że powiat ten należy do najbardziej przemysłowych w naszym kraju, nie jest przeciążony dodatkami do podatków i posiada wielką siłę podatkową, podatki bowiem bezpośrednie uiszczane w roku 1896 w tym powiecie wynosiły 357.386 zł.

Rozpatrując kierunki akcyi ekonomicznej, okazuje się, że akcya Reprezentacyi powiatowych w kierunku rozwoju publicznych komunikacyi jest najwydatniejszą i wiele Reprezentacyi powiatowych może się wynikami pochlubić.

Poszczególne cyfry wydatków drogowych udowadniają, że częstokroć wytężono wszelkie siły, ażeby tylko poprawę komunikacyi publicznych osiągnąć, nawet z ujmą innych działów ekonomicznych, na które środków nie starczyło.

Snadź potrzeba dobrych dróg i kolei żelaznych, na rzecz których Reprezentacye powiatowe wielkie ofiary ponosiły i ponoszą, była głęboko odczutą u całej ludności.

Drugą z rzędu działalnością, którą się Reprezentacye powiatowe najbardziej zajmywały, jest wytworzenie przystępnego kredytu, szczególniej dla włościan.

Jedna grupa Wydziałów powiatowych pozakładała pożyczkowe kasy powiatowe, dotując je nawet hojnie; — druga założyła lub zakłada powiatowe kasy oszczędności, nawet obok powiatowych kas pożyczkowych, — wreszcie trzecia grupa wzięła inicyatywę w zakładaniu Towarzystw zaliczkowych, udzielając nawet takowym pożyczek, a nawet wyjątkowo zastrzegając sobie w statucie wpływ na wybór Dyrekcyi i Rady nadzorczej (n. p. Kamionka).

Szczególniejszą uwagę zwraca kasa włościańska urządzona przez Wydział powiatowy w Krakowie z funduszu laudemialnego w kwocie 109.000 zł., która udziela włościanom dotkniętym klęskami lub podupadłym, pożyczek na 2 proc. na 5, 10 i 15 lat.

Obok tych instytucyi finansowych starały się Wydziały powiatowe o zakładanie kas pożyczkowych gminnych, możliwie najliczniejszych. W niektórych powiatach jest tyle kas pożyczkowych, ile gmin.

Zdanie Wydziałów powiatowych co do funkcyonowania kas pożyczkowych jest bardzo rozmaite.

Jedne Wydziały powiatowe użalają się na złe funkcyonowanie kas pożyczkowych; drugie zaś (szczególniej w zachodniej części kraju) donoszą, że gospodarka w kasach pożyczkowych jest prawidłową i zaspokaja potrzeby drobnego kredytu włościan. W powiatach, w których otoczono kasy pożyczkowe zaraz po ich założeniu ścisłym i systematycznym nadzorem i przyuczano ludność do przestrzegania terminów spłaty, są stosunki więcej uregulowane, niżeli w innych.

Kończąc dział o kredycie, nie możemy pominąć uwag kilku Wydziałów powiatowych (n. p. skałackiego), które zwlekają z powołaniem w życie znaczniejszych instytucyi kredytowych, wyrażając obawę, że zbytne ułatwienie kredytu dla włościan może mieć ujemny wpływ, albowiem ludność włościańska tamtejszych okolic korzystałaby chętnie z łatwego kredytu, nie bardzo troszcząc się o oddanie zaciągniętych pożyczek.

Z kolei podnieść należy te Wydziały pow., które zajmują się zawiązywaniem związków handlowych, spółek rolniczych i przemysłowych, jak n. p.: krakowski, lwowski, łańcucki, kamionecki, przemyski itd. Oczywiście, że nie każdy Wydział powiatowy może rozwijać taką akcyę na większą skalę, inne zadowalniać się muszą mniejszą rolą, przystępując do takich związków z udziałami, subwencyonując takowe, zakładając Kółka rolnicze lub pomagając materyalnie do założenia takowych itd.

Z porządku podnieść musimy zabiegi Wydziałów powiatowych około zakładania szkół fachowych, połączone z ofiarami funduszu powiatowego.

Ruch pod tym względem jest znaczny i rozpatrując programy przyszłej działalności Reprezentacyi powiatowych, znaleść można pomiędzy postulatami założenie szkoły fachowej.

W związku z zakładaniem szkół fachowych pozostają stypendya i zapomogi, które Wydziały powiatowe synom włościan i rzemieślnikom wysyłanym do tychże szkół, udzielają.

Na 51 Wydziałów powiatowych, 26 Wydziałów udziela stypendya zapomogi powyżej wymienionym uczniom.

Akcya ta jest bardzo pożyteczną, bo z jednej strony przyczynia się do rozwoju szkół fachowych, — z drugiej zaś strony zyskuje powiat w krótkim czasie fachowo wykształconych rzemieślników.

Co się tyczy chowu bydła i innych spraw dotyczących rolnictwa, to Wydziały powiatowe popierają przedewszystkiem działalność Towarzystw gospodarczych. Rozwój akcyi w tym kierunku, a szczególniej co do chowu bydła, jest w poszczególnych powiatach rozmaity.

Wspomnieć należy o energicznej uchwale Rady pow. w Sniatynie, którą postanowiono wstawić przymusowo w budżet każdej gminy ratę pożyczki zaciągnąć się mającej na zakupno licencyonowanego buhaja, spłacalnej w latach trzech aż do uzbierania skromnych fundusików na powyższy cel. Tylko pod względem sadownictwa, ogrodnictwa i pszczelnictwa wykazują — i to tylko kilka Wydziałów powiatowych — skromne początki działalności.

W sprawie zaopatrzenia gmin w sikawki, przyrządy pożarne, utworzenia straży pożarnych i asekuracya budynków od ognia, wykazuje wiele Wydziałów powiatowych dodatnie wyniki swych usiłowań.

Wydział powiatowy w Krakowie wykazuje, że 74 gmin powiatu posiada pompowe sikawki, Wydział powiatowy w Turce zakupił dla wszystkich gmin ręczne sikawki, tak samo Wydział powiatowy w Brzeżanach.

Inne Wydziały powiatowe pośredniczą przy zakupnie przyrządów pożarnych, poręczają spłatę przypadających należytości, udzielają gminom pożyczek na zakupno sikawek itd. i mało jest Wydziałów powiatowych, które żadnej akcyi w tym kierunku nie wykazują. Tak samo wykazuje wiele Wydziałów powiatowych działalność w kierunku zawiązywania ochotniczych straży ogniowych, które są zazwyczaj przez poszczególne Wydziały powiatowe subwencyonowane.

Pozostają jeszcze akcye ekonomiczne, — które tylko przez niektóre Wydziały powiatowe są podjęte, a które są bardzo pożyteczne.

Do takich akcyi należą konwersya długów włościańskich, zaciągniętych w banku włościańskim w likwidacyi, pośredniczenie w spłacie tych długów, zakupno nasion roślin pastewnych i lnu rygskiego w doborowej jakości dla włościan, pomoc dla gmin przy wnoszeniu reklamacyi od wymiaru podatku gruntowego itd.

Obok dalszej wytrwałej akcyi w kierunkach powyżej wymienionych, występują w programach działalności Reprezentacyi powiatowych na pierwszy plan:

a) regulacya rzek i zabudowanie górskich potoków, czego Reprezentacye powiatowe o własnych siłach przeprowadzić nie są w stanie;

b) uregulowanie, użytkowanie i kultura pastwisk.

Wobec okoliczności, że same gminy, jako takie, posiadają parękroć stotysięcy morgów pastwisk, których znaczna część z powodu zaniedbania wszelkiej kultury, jest prawie nieużytkiem, mają Rady powiatowe możność rozwinięcia w tym kierunku działalności prawdziwie pożytecznej.

c) Zalesianie nieużytków, nagich stoków gór, wydm piaszczystych i sadzenie wikliny wzdłuż brzegów górskich rzek i potoków.

Tę ostatnią, bardzo ważną czynność, ze względu na regulacyjne roboty i w ogóle ze względu na podniesienie dochodów gmin mogłyby Wydziały powiatowe przy pomocy funduszów powiatowych i gminnych już rozpocząć. Dotychczas są tylko słabe tego początki.

Wydział krajowy wspierać będzie i nadal działalność Rad i Wydziałów powiatowych w sprawach ekonomicznych powiatów, wynikającą z inicyatywy powiatów, a nadto weźmie sam inicyatywę tam, gdzie tego zajdzie potrzeba.

Wysoki Sejm raczy niniejsze sprawozdanie przyjąć do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 18go lutego 1897.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

LW. 20.731/97.

Aleg 7

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek.

Wysoki Sejmie!

Projekt ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek, wniesiony przez Wydział krajowy do Wysokiego Sejmu po raz trzeci sprawozdaniem z 26 czerwca 1894 l. 12628 (aleg. I. sten. spr. z r. 1894/5), niewszedł był wówczas na porządek dzienny Wysokiej Izby dlatego, że c. k. Rząd ze swej strony i na podstawie opinii Najwyższej Rady sanitarnej, zażądał wprowadzenia do rzeczonego projektu zmian, które następnie podane zostały do wiadomości Wydziału krajowego odezwą c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 24 kwietnia 1895 l. 4.005/pr.

Wydział krajowy rozpatrzywszy projektowane zmiany uznał poważniejszą ich część za zbyt uciążliwe dla ludności a niektóre nawet wprost za niewykonalne i dlatego wniósł do c. k. Rządu odpowiednie przedstawienie z 2 lipca 1895 l. 29.891, (zamieszczone w odpisie przy sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Dep. I. za czas od 1 grudnia 1894 do 30 listopada 1895).

W udzielonej Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 19 września 1896 l. 5.974/pr. odpowiedzi na powyższe przedstawienie, odstąpił c. k. Rząd od wielu uciążliwych swych wymagań a względnie wymagania te zmodyfikował, zawsze jednak pozostało jeszcze tyle zmian projektowanych, że wymagały one przerobienia projektu ustawy w znaczniejszej części.

Żądane przez c. k. Rząd zmiany zostały przez Wydział krajowy po dokładnej rozwadze do projektu ustawy wprowadzone z wyjątkiem tych, które poniżej wymieniamy.

W §. 1. prócz zmiany pierwszego ustępu na wzór §. 1. ust. bud. z 4 kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr., wstawiono pod lit. *i*) słowa: „ustawianie gromochromów“, zaś pod lit. *k*) dodano ze strony Wydziału krajowego: „łączenie słupów nad drogą lub ulicą publiczną i placem publicznym“, rozchodzi się bowiem głównie o unormowanie sprawy tak zwanych „sznurów szabasowych“.

W sprawie tej obowiązuje dotąd jedynie rozp. minist. z 11 lipca 1869 l. 1.531, które postanawia:

„Starozakonnym stawianie tak zwanych sznurów szabasowych na potrzebnych do tego żerdziach lub innych przyrządach zabronionem być nie może o ile się to dzieje na gruncie do żydów należącym. Gdyby zaś gmina starozakonnych, rozciągać zamyślała sznury na gruntach niebędących ich własnością lub nad gruntami obcymi, postarać się

winna o pozwolenie tych, którzy tymi gruntami rozporządzać mogą. W każdym razie przy umocowaniu sznurów szabasowych na względy policyjne baczność mieć należy".

Wreszcie pod lit. *l*) dodał Wydział krajowy: „założenie lub prowadzenie wszelkiego rodzaju rurociągów przy drogach, ulicach lub placach publicznych, względnie, przez te drogi, ulice lub place".

Postanowienie to potrzebnem jest z uwagi na powtarzające się wypadki prowadzenia rurociągów naftowych i wodociągów.

W §. 3. ustęp pierwszy dodano na wniosek Rządu słowo: „z reguły", czem dopuszczono w ogóle możność wnoszenia także ustnie próśb o konsens.

W ustępie drugim opuszczono wyrazy: „lub małomieszczańskiego domu mieszkalnego", pod tym względem bowiem oświadczyło c. k. Ministerstwo, że jakkolwiek bezwątpienia usprawiedliwionem się wydaje, przy budowie włościańskich domów mieszkalnych i gospodarskich przyznać jak najdalej idące ułatwienia, to ułatwienia te nie mogą być przecie rozszerzone na domy mieszkalne i gospodarskie po miastach i miasteczkach, o ile budowle te nie mają wybitnej cechy włościańskich domów.

W ustępie piątym lit. *a*) wstawiono wyrazy: „znajdujących się na nich studzien, dołów kloacznych i gnojowisk".

Następne ustępy o planach niwelacyjnych, przekrojach i niezwykłych konstrukcyach, przez c. k. Rząd opuszczone, Wydział krajowy pozostawia jako niezbędnie potrzebne zarówno dla władzy policyjnej jak i w interesie samego budującego.

Wreszcie jako ostatni ustęp tego paragrafu dodano na wniosek c. k. Rządu „Plany zwykłych włościańskich parterowych domów mieszkalnych, można sporządzać podług dowolnej skali".

W §. 4. ustęp 3. dodano wyrazy: „kierownika budowy, jeśli został ustanowiony" a to ze względu na postanowienia §. 18. i przytoczono także znawcę w sprawach sanitarnych.

W ustępie 4. wprowadzono zmianę odpowiadającą zmianom §. 19.

W §. 9. co do którego zauważa się, że c. k. Rząd pierwotnie domagał się poruczenia całej czynności nie Wydziałom powiatowym ale wprost c. k. Starostwom, wprowadzono ostatecznie tę zmianę, że czynności odnośne porucza się Wydziałom powiatowym tylko przy tych budowach na cele większych przedsiębiorstw, które poszczególnione są w §. 27. ustawy przemysłowej; co do czynności zaś przy budowach na cele mniejszych przedsiębiorstw, do których odnosi się §. 25. ustawy przemysłowej, pozostaje zakres działania zwierzchności gminnej nienaruszony.

Wydział krajowy ze swej strony dodał do tego paragrafu ustęp piąty: „Przy rozprawie winien z urzędu wziąć udział także naczelnik miejscowej straży ogniowej, jeżeli straż taka jest w gminie zorganizowaną", a to z powodu obowiązującego dotąd pod tym względem okólnika Wydziału krajowego z 26 maja 1896 l. 17.761.

W §. 12. przyjmuje Wydział krajowy odległość budynku od drogi krajowej, powiatowej lub publicznego dojazdu kolejowego na 3 metry, od publicznej zaś drogi gminnej na dwa metry.

Jako czwarty ustęp dodano na wniosek c. k. Rządu postanowienie §. 58 ust. bud. z 4 kwietnia 1889 Nr. 31. d. u. kr., zdaniem bowiem c. k. Rządu, w razie opuszczenia tego postanowienia, byłoby ustalenie linii regulacyjnej przy drogach i placach prawie niemożliwe i bezcelowe.

W §. 13. proponował c. k. Rząd, ażeby od uchwały Rady gminnej powziętej co do planu regulacyjnego i zarzutów stron interesowanych przeciw temu planowi podniesionych, stronom nieprzysługiwało prawo dalszego rekursu, lecz tylko gminie. Przeprowadzenie bowiem planu regulacyjnego uzasadnione jest wyłącznie względami publicznymi i niedopuszcza odosobnionego stanowiska prawnego dla stron, które w każdym razie mogą strzedz swych interesów i zastępować je przy komisyi budowniczej w wypadku rzeczywistego zabudowania ich gruntu, dlatego nie wydaje się potrzebnem przyznanie stronom podobnego prawa także przy komisyi o regulacyę, mającą zresztą na celu ustanowienie tylko ogólnych ram, do których zastosować się mają w swoim czasie konkretne wypadki budowlane".

Wydział krajowy jednak nie może podzielać powyższych zapatrywań o ile one nie przyznają stronie prawa rekursu od uchwały Rady gminnej względnie Wydziału powiatowego, zatwierdzającej plan regulacyjny.

W razie bowiem gdyby strona nie miała prawa wnoszenia rekursu, uchwała rzeczona stałaby się prawomocną, rekurs zaś, wniesiony dopiero przy sposobności, kiedy byłaby traktowaną specyalna sprawa zabudowania gruntu, wobec prawomocnego planu regulacyjnego, stałby się w wielu wypadkach albo bezprzedmiotowym albo wprost niedopuszczalnym.

W takim więc razie strona niemiałaby żadnej sposobności do bronienia praw swoich i z tego powodu Wydział krajowy pozostaje przy pierwotnym tekście projektu.

Komisya administracyjna proponowała w przedostatnim ustępie tego paragrafu postanowienie, iż „w razie gdyby po zatwierdzeniu planu regulacyjnego okazały się trudności w jego przeprowadzeniu z powodu stosunków miejscowych, może Wydział powiatowy powstrzymać na pewien czas przeprowadzenie planu regulacyjnego.

Gdy jednak tego rodzaju przeszkody musiałyby poprzednio przez Wydział powiatowy być zbadane, przeto dla skrócenia toku sprawy i zmiejszenia kosztów, proponuje Wydział krajowy poruczyć tę czynność odrazu komisyi, której ma być poruczone sporządzenie samego planu regulacyjnego. W tym celu zmienia Wydział krajowy odpowiednio drugi ustęp §. 13.

W § 14 proponuje Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem ck. Rządu pozostawienie postanowień dawniejszego projektu, normujących warunki budowy dla miejscowych mieszkańców i dla gości kąpielowych ze zmianami przez ck. Rząd dodanemi i ze zmianą w ułożeniu tego paragrafu.

W §. 15 wstawia Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem Rządu nowe postanowienie o sposobie postępowania w miejscowościach, które wskutek wpływów zewnętrznych niezwykle szybko się rozwijają.

Wczesna regulacya takiej miejscowości będzie dla gminy i jej członków zawsze mniej uciążliwą, aniżeli w innych wypadkach.

W §. 16 lit. b. wprowadzono poprawkę, ażeby drogi i ulice były ile możności proste, równe i tak szerokie, iżby je obsadzić można drzewami przynajmniej po jednej stronie.

W §. 17 ck. Rząd żąda opuszczenia drugiego ustępu, nie uzasadnia jednak niczem tego żądania. Opuszczone w tym ustępie postanowienie uważa Wydział krajowy za konieczne. Jest ono też zawarte w §. 5 ust. bud. z 28 kwietnia 1882 Nr. 77 dz. u. kr. i w §. 6 ust. bud. z 4 kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. kr.

Do §. 18 oświadczył ck. Rząd przedewszystkiem, że niemoże tu być dopuszczoną sprzeczność z postanowieniami ustawy przemysłowej i ustawy z 26 grudnia 1893 N. 193 dz. pp. „Gdy zaś podług ustawy przemysłowej, pomocnicy przemysłowi upoważnieni są do wykonywania robót w ich zakres wchodzących, tylko pod kierownictwem koncesyonowanego przemysłowca, przeto okazuje się potrzeba odpowiedniego ograniczenia wypadków, w których możnaby odstąpić od żądania ustanowienia kierownika budowy".

Dlatego wstawił Rząd do pierwszego ustępu postanowienie, że budową wogóle a zwłaszcza stawianiem budynków piątrowych itd., kierować winna osoba do tego prawnie upoważniona. Natomiast opuszcza ck. Rząd jako z obowiązującemi ustawami sprzeczne zatem niedopuszczalne postanowienie, że przy stawianiu innych budowli wolno używać osób posiadających dla wykonywania przemysłu budowlanego koncesye najniższej kategoryi.

W ustępie dalszym dopuszczającym pod powyższym względem wyjątek dla budowli włościańskich, domaga się ck. Rząd ograniczenia w tym kierunku, iżby budowę kominów, ewentualne urządzenie studni, dołów kloacznych i kanałów powierzano koncesyonowanemu przemysłowcowi budowlanemu, *jeśli taki przemysłowiec znajduje się w gminie lub najbliższem jej sąsiedztwie.*

Postanowienie to będące już znaczną koncesyą wobec obowiązujących dziś ustaw, jest zdaniem ck. Rządu nader ważne dla przyszłego polepszenia stosunków, które dotąd bądź stały się przyczyną licznych pożarów bądź też sprzyjały często rozwojowi chorób epidemicznych w kraju, wykonanie zatem odnośnych robót niepowinno być — w interesie publicznym — poruczane laikowi."

W ustępie przedostatnim domaga się ck. Rząd wprowadzenia odpowiedzialności także za dobroć i trwałość materyału, odpowiedzialność ta bowiem winna być w każdym razie i na wsi żądaną.

W §. 19 (dawniej 18, 19) domagał się ck. Rząd postanowienia o 10 metrowej odległości budynków gospodarskich nieogniotrwałych od budynku mieszkalnego lub kuchni, ewentualnie oddzielenia ich murem ogniochronnym i wogóle wprowadzenia tu całego §. 45 ust. bud. z 4 kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. kr.

Wydział krajowy jednak postanowienia te uważa na razie za nie możliwe do przyjęcia i niewykonalne i proponuje pierwszy ustęp podług wniosku komisyi administracyjnej z 11 lutego 1894 uzupełniony tylko postanowieniem na wypadek, gdyby grunta sąsiednie nie były zabudowane.

Ck. Rząd nie zgadza się na przyznanie Radzie gminnej prawa postanowienia, iż w częściach gminy zwarto zabudowanych (rynki, place publiczne) nie będzie wymaganą odległość 10 m. między budynkami z nieogniotrwałego materyału stawianymi lub nieogniotrwale krytymi, postanowienie takie bowiem umożliwiłoby tworzenie wyjątków nader niebezpiecznych.

Ck. Rząd oświadczył wogóle, „że w rozpoczętej akcyi legislacyjnej (przy ustawie budowniczej dla wsi) niemożna polegać na sankcyonowaniu stosunków tak jak się one dziś przedstawiają, lecz że owszem głównem zadaniem tej akcyi być powinno, choć powoli i bez zbytniego przymusu dążenie do poprawy tych stosunków zwłaszcza na tak ważnem polu policyi ogniowej i sanitarnej.“

Wydział krajowy proponuje zmianę wniosku komisyi administracyjnej, podług którego Rada gminna mogłaby postanowić, iż w niektórych częściach gminy domy mieszkalne muszą być budowane z materyału ogniotrwałego, w ten sposób że takiemu sposobowi budowy podlegają w niektórych częściach gminy domy wogóle albo tylko ważniejsze budowle.

Bliskie bowiem sąsiedztwo domów gospodarskich, które podług projektu komisyi administracyjnej, zawsze mogłyby stawiane być z materyału nieogniotrwałego, wrazie pożaru przedstawiałoby bardzo poważne niebezpieczeństwo dla budynków ogniotrwałych.

W następnych ustępach wstawia Wydział krajowy na wniosek c. k. Rządu postanowienia o odległości budowli stawianych z materyału ogniotrwałego, postanowienia, które są uzasadnione względami na prawa sąsiadów, porządek oraz policyę ogniową i sanitarną.

Wreszcie zawiera projekt Wydziału krajowego zgodnie z wnioskiem c. k. Rządu postanowienie o przestrzeni podwórza przeznaczonego do zajazdu i postanowienie nader ważne co do części gruntów wydzielonych z zabudowanej już przestrzeni.

W §. 20 ustęp ostatni i przedostatni wstawiono zgodnie z wnioskiem c. k. Rządu postanowienia o zapobieżeniu wilgoci w domach przeznaczonych na mieszkania dla gości kąpielowych.

Tak samo wstawiono nowe postanowienia w §§. 21 i 22 o murach ogniochronnych i o wiązaniu dachu a to podług §§. 49 i 50 ust. bud. z 4 kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr.

Postanowienia te jednak niemają zastosowania przy zwykłych budynkach mieszkalnych włościańskich lub zwykłych budynkach gospodarskich, względnie domach niemurowanych.

W §. 23 zmienił Wydział krajowy ze swej strony wysokość stopnia na schodach na 18 cm. zamiast co najwyżej 16 cm., szerokość zaś na 27 cm, zamiast 29 cm., oraz wprowadził z wniosku rządowego zmianę, że władza może zarządzić wybudowanie schodów ogniotrwałych, ewentualnie zaś także bocznych, wreszcie postanowienie, które schody uważane być mogą za ogniotrwałe.

W § 24 domagał się c. k. Rząd postanowienia, żeby wysokość izb mieszkalnych względnie pokoi ustanowioną została na 2·50 m. zamiast 2·20 m., wysokość okna w zwykłych domach włościańskich najmniej 1 m., szerokość najmniej 70 cm., w innych zaś domach wysokość okna najmniej 1·40 m. a szerokość 90 cm., dalej żeby ubikacye sklepione mierzyły w srodku 2·50 m. wysokośći, wreszcie żeby każda izba główna miała przynajmniej dwa okna a w ogóle każda izba lub ubikacya przeznaczona do stałego lub czasowego pobytu ludzi miała przynajmniej jedno okno do otwierania. Wydział krajowy pozostawia jednak wysokość izb względnie pokoi lub ubikacyi sklepionych — 2·20 m. zniża zaś wysokość okna w domach włościańskich na 80 cm. a szerokość na 50 cm. i proponuje, ażeby opuścić postanowienie co do minimalnej ilości dwu okien w izbach głównych.

W §. 26 wstawiono z wniosku rządowego nowe postanowienie, iż zamieszkanie piwnic i strychów z reguły jest zakazane.

W §. 27 Wydział krajowy proponuje ponownie, ażeby niedozwolić nawet wyjątkowego stawiania kominów wałkowanych ale raczej zezwolić na wyjątkowe stawianie kominów z cegły surówki.

Wysokość komina nad dachem zniża Wydział krajowy przy budowach ogniotrwale krytych na 50 cm. i ustanawia kąt wyjątkowego nachylenia komina do poziomu conajmniej na 60 stopni. Brak takiego postanowienia mógłby być przyczyną zawalenia się komina lub też niebezpieczeństwa pożaru.

W §. 28 wstawiono z wniosku rządowego postanowienie zabraniające zatykania kominów w miejscowościach, gdzie do opału i gotowania używany bywa węgiel.

W §. 29 zgodnie z wnioskiem rządowym wstawiono w pierwszym ustępie postanowienie o stosunkowej ilości kuchen i ich objętości minimalnej.

W §. 31 domagał się c. k. Rząd postanowienia, że ilość wychodków odpowiadać ma liczbie mieszkańców domu i że Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem wydać ma instrukcyę na podstawie której Rada gminna wyda przepisy o urządzaniu i wypróżnianiu zbiorników kloacznych.

Pierwsze postanowienie jednak byłoby wprost niewykonalne i dlatego opuszcza je Wydział krajowy, drugie zaś projektuje zmienić w ten sposób, iżby odnośna uchwała Rady gminnej zależną była od zatwierdzenia ze strony Wydziału powiatowego, któremu przysługiwałoby prawo, przepisy o urządzaniu i wypróżnianiu zbiorników kloacznych zmienić stosownie do warunków miejscowych.

Dalej wprowadza Wydział krajowy z wniosku rządowego postanowienie o obowiązku właściciela domu już istniejącego, pobudowania brakujących wychodków, o sposobie urządzenia zbiornika i zakazie urządzenia wejścia do wychodków z izby mieszkalnej, kuchni albo spiżarni.

W §. 32 poszczególniono podług wniosku rządowego rodzaje nieczystości płynnych z opuszczeniem wszakże zlewów kuchennych i domowych, oraz wstawiono postanowienie o sposobie postępowania ze śmieciem i suchymi odpadkami.

Paragraf 34 zawierający postanowienia o stawianiu kotłów parowych, przyjęto w całości podług wniosku rządowego.

W §. 35 wstawiono tak samo wyrazy: „i budynki o większych palowiskach“ wskutek czego i tytuł tego paragrafu uległ zmianie.

W §. 38 proponował c. k. Rząd postanowienie, podług którego każdy budujący miał być obowiązany urządzić studnię, jeśli tego wymagałyby stosunki miejscowe i jeśli przeciw temu niezachodzą nadzwyczajne przeszkody, oraz postanowienie, żeby każda studnia była zaopatrzoną w pompę lub przyrząd do czerpania wody.

Postanowienia pierwszego które wzięte zostało z §. 63 ust. bud. z 4 kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. kr., Wydział krajowy nieproponuje, jest ono bowiem niekoniecznie potrzebne, natomiast proponuje do przyjęcia drugie postanowienie.

W §. 41 wprowadza Wydział krajowy ze swej strony zmianę dopuszczającą wyjątkowe zezwolenie na zamieszkanie budynku późną jesienią tego roku, w którym na wiosnę pod dach został doprowadzony, jeśli komisyonalnie stwierdzone zostanie, że niesprzeciwiają się temu względy sanitarne lub bezpieczeństwa publicznego.

W §. 44 wprowadzone zmiany są następstwem zmian odnośnych poprzednich paragrafów, przyczem zastosowano analogiczne postanowienia §-fu 73 ust. bud. z 4 kwietnia 1889 Nr 31 dz. u. kr.

Wreszcie w §. 53 proponował c. k. Rząd postanowienie, podług którego właściciel, który czułby się pokrzywdzony zarządzeniem Zwierzchności gminnej — co do sposobu wykonania przez nią prawomocnego już polecenia, — miałby prawo wnieść rekurs do politycznej władzy powiatowej.

Wydział krajowy niemoże zgodzić się na podobne postanowienie, równałoby się ono bowiem zawieszeniu wykonania prawomocnego orzeczenia Wydziału powiatowego i Wydziału krajowego, a mógłby również zajść wypadek, że i wykonanie wyroku c. k. Trybunału administracyjnego, utrzymującego takie orzeczenie w mocy prawnej, zostałoby wstrzymane prostym rekursem strony skierowanym przeciwko sposobowi wykonania.

Wydział krajowy przedkładając obecnie ponownie Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek, czyni to w przeświadczeniu o koniecznej potrzebie wydania takiej ustawy.

Przeszło 6.000 gmin wiejskich, 16 miast i 121 miasteczek nie ma dotąd potrzebnej ustawy — mimo istnienia od przeszło lat trzydziestu samorządu kraju.

Gminy te podlegają dotąd pod względem przepisów budowniczych najróżnorodniejszym a w przeważniej części tylko pisemnym dekretom kancelaryi nadwornej, sięgającym nawet zeszłego stulecia, oraz rozporządzeniom i cyrkularzom ministeryalnym, gubernialnym i namiestniczym.

Już zatem formalny ten wzgląd przemawiałby za potrzebą wydania powyższej ustawy.

Wszakże i znane powszechnie względy publiczne uzasadniają najdobitniej potrzebę ustawy.

Corocznie powtarzające się milionowe straty po wsiach z powodu klęsk pożarów mających swe źródło w sposobie budowania chałup ze strzechami tuż przy strzechach, bez kominów albo o kominach z wałków słomianych, o piecach i ogniskach tuż przy drewnianej ścianie i na drewnianych podstawach, — tysiące corocznie ginących ofiar w ludziach z powodu rozmaitych epidemii mających obfite swe źródło w braku wychodków, w bezpośredniem z mieszkaniami ludzkiemi sąsiedztwie gnojowisk i w wąskich a cuchnących zaułkach między domami i chałupami — będących stekiem wszelkiego rodzaju nieczystości płynnych i odpadków suchych, w nieoględnem zakładaniu studzien i t. d., oto najważniejsze i najpoważniejsze względy publiczne, domagające się poprawy.

Liczyć się jednak przytem należy zarówno z głęboko i od bardzo dawna zakorzenionymi u ludu zwyczajami jak i jego stosunkami materyalnymi.

Dlatego też projekt Wydziału krajowego jeszcze nie zawiera takich postanowień, jakieby właściwie wydać należało, ażeby złe odrazu usunąć.

Projekt ten ma na celu przyzwyczaić i przyuczyć ludność wiejską i małomiejską do przestrzegania bezpieczeństwa, ładu i porządku pod względem budowniczym ogniowym i sanitarnym dla jego własnego dobra a temsamem dla dobra kraju.

Z tych powodów wnosi Wydział krajowy:

·/. Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony ·/. projekt ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek.

We Lwowie dnia 20 września 1897 r.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
St. Badeni m. p.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński m. p.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania Wydziału kraj. L. 20.731/897.

USTAWA

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wydaję załączoną ustawę budowniczą dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek i rozporządzam co następuje:

Art. I.

Przepisom niniejszej ustawy podlegają wszystkie miejscowości kraju z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa, gmin miejskich, dla których wydaną została ustawa budownicza z 28. kwietnia 1882 Nr. 77 dz. u. kr., oraz znaczniejszych miejscowości podlegających ustawie budowniczej z 4. kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. kr.

Art. II.

Postanowienia §§. 2. do 15. ustawy ogniowej dla miast i miasteczek wydanej na mocy Ces. patentu z dnia 28. lipca 1786, oraz postanowienia §§. 1. do 10. ustawy ogniowej dla gmin wiejskich, wydanej również na mocy Ces. patentu z d. 28. lipca 1786, wreszcie wszelkie pozostające z niniejszą ustawą w związku postanowienia dekretów kancelaryi nadwornej rozporządzeń gubernialnych i t. p. zostają uchylone.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie dnia dziewięćdziesiątego po jej ogłoszeniu.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa budownicza

dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek.

ROZDZIAŁ I.

O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy lub roboty wymagające konsensu.

Budowa nowego, przebudowanie starego budynku, dobudowanie nowej części do istniejącego budynku, dobudowanie nowej części nad nim lub przedsięwzięcie takich zmian w istniejącym budynku, które wpływają na jego trwałość, bezpieczeństwo ogniowe, stosunki sanitarne, albo prawa sąsiadów, — wymaga zezwolenia zwierzchności gminnej (konsensu), nadto wymaga takiego zezwolenia:

a) budowa studni i piwnic;

b) budowa nowego lub zmiana istniejącego kanału, ścieku, jamy kloacznej, wychodków, zbiorników na wodę lub nawóz;

c) budowa nowych lub zmiana istniejących ognisk i kominów;

d) przeistoczenie niezamieszkałych budynków lub ich części na mieszkania, oraz przeistoczenie pomieszkań na sklepy, warstaty, budynki gospodarskie lub łazienki;

e) wyprowadzenie lub zniesienie ścian lub murów ogniowych;

f) wybicie drzwi lub okien ku ulicy lub ku domom sąsiednim;

g) przeistoczenie lub podwyższenie dachu;

h) zmiana sklepień;

i) ustawianie gromochromów, ustawianie ciężkich przedmiotów (posągów, kopuł itp.) nad gzymsami okapowymi;

k) stawianie słupów przy drodze lub ulicy publicznej i placu publicznym, łączenie słupów nad drogą lub ulicą publiczną i placem publicznym;

l) założenie lub prowadzenie wszelkiego rodzaju rurociągów przy drogach, ulicach lub placach publicznych, względnie przez te drogi, ulice lub place;

m) odgraniczenie i odgrodzenie gruntów prywatnych od dróg, ulic i placów publicznych.

Do udzielenia zezwolenia na budowle wykonywane na cele publiczne przez państwo, kraj lub powiat, budowle kolei żelaznych i obok kolei żelaznych, oraz na budowy do celów przemysłowych, powołane są władze wskazane w §§. 9, 10. i 11.

§. 2.

Pomniejsze zmiany.

Wszystkie inne, w §. 1. nie wymienione pomniejsze zmiany w budynku istniejącym, mogą być wykonane bez pozwolenia Zwierzchności gminnej.

§. 3.

Podanie o konsens i plan budowy.

Podanie o konsens budowlany (§. 1.) należy wnieść do Zwierzchności gminnej z reguły na piśmie i przedłożyć plan w dwu równobrzmiących egzemplarzach podpisanych przez sporządzającego plan i przez budującego.

Jeżeli rozchodzi się o budowę zwykłego włościańskiego domu mieszkalnego lub zwykłego budynku gospodarskiego, względnie, jeśli rozchodzi się o którąkolwiek z poszczególnionych w §. 1. robót przy tych zwykłych budowlach włościańskich, może budujący także ustnie przedstawić Zwierzchności gminnej prośbę o konsens i albo przedłożyć prosty szkic budowy i szkic sytuacyjny, uwidoczniający położenie i rozmiary przyszłego budynku, oraz położenie i odległość sąsiednich budynków, względnie także drogi lub placu publicznego (§. 4.) albo szczegóły te ustnie podać.

Taką ustną prośbę lub ustnie podane szczegóły obowiązaną jest Zwierzchność gminna spisać protokolarnie i to bezpłatnie.

Wymienione w ustępie pierwszym plany, mają obejmować:

a) plan sytuacyjny uwidoczniający położenie i granice gruntu zabudować się mającego jakoteż przyszłego budynku, jego rozmiary, położenie i odległość zabudowań istniejących na gruncie budowlanym, odległość i kierunek przylegającej ulicy lub placu publicznego, położenie i odległość sąsiednich realności, znajdujących się na nich studzien, dołów kloacznych i gnojowisk, oraz imię i nazwisko właścicieli tych realności (§. 4.);

b) plan niwelacyjny, wykazujący poziom gruntu budowlanego;

c) plany niwelacyjne wszystkich piąter, piwnic i poddasza, przekrój podłużny i poprzeczny, i fasadę budynku.

Na planie piwnic winny być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, ich połączenie z kanałem głównym, przekrój poprzeczny i spadek, wreszcie ścieki i studnie.

Na planie poddasza przedstawić należy wszystkie mury strychowe, kominowe i ogniowe.

Niezwykłe konstrukcye, mianowicie żelazne, przedstawić należy rysunkami szczegółowymi.

Wszystkie plany należy rysować według miary metrycznej a mianowicie:

a) plany sytuacyjne, obejmujące większą przestrzeń, według skali 1 : 500 albo 10 cm. = 50 m. naturalnej wielkosci, przy mniejszych przestrzeniach według skali 1 : 250 albo 10 cm. = 25 m. naturalnej wielkości;

b) plany niwelacyjne w wymiarach długości według skali planu sytuacyjnego, w wymiarach wysokości zaś według dziesięć razy większej skali;

c) plany budowli według skali 1 : 100 albo 10 cm.=10 m. naturalnej wielkości.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne należy wykonać według skali, któraby ich dokładne zbadanie umożliwiła, a mianowicie w stosunku jak 1 : 10, 1 : 20, 1 : 50.

Plany zwykłych włościańskich parterowych domów mieszkalnych, można sporządzać podług dowolnej skali.

§. 4.

Badanie planu.

Zwierzchność gminna obowiązaną jest w przeciągu sześciu dni, w wypadkach zaś przewidzianych w §. 12. w przeciągu 14 dni po otrzymaniu pisemnego podania względnie ustnej prośby (§. 3.), powołać komisyę na miejsce zamierzonych robót.

Komisyę przeprowadza Naczelnik gminy lub jego zastępca.

Do udziału w komisyi zawezwać należy kierownika budowy, jeśli został ustanowiony, dalej w razie potrzeby nieinteresowanego w zamierzonych robotach znawcę biegłego w sprawach budowniczych, a ewentualnie sanitarnych — w miejscowościach zaś, gdzie znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska o własnym statucie, delegata komisyi zdrojowej lub klimatycznej, względnie także rządowego inspektora zdrojowego.

O terminie oględzin komisyjnych należy uwiadomić strony interesowane, a mianowicie budującego i sąsiadów budującego t. j. właścicieli gruntów położonych bezpośrednio lub pośrednio w odległości 10 metrów, jeśli idzie o budowę nieogniotrwałą, a 6 m. jeśli ma być stawiany ogniotrwały budynek (§. 19.), w wypadkach zaś przewidzianych w §§. 35, 36. i 55. w odległości 30 metrow od zamierzonej budowy lub roboty.

Komisya zbada na miejscu plan budowy lub protokolarnie podany opis zamierzonych robót, przesłucha znawców jeśli zostali powołani, dalej sąsiadów czy i jakie czynią zarzuty przeciw zamierzonej budowie, zawezwie budującego do oświadczenia się na odnośne zarzuty i starać się będzie strony pogodzić.

Zdanie znawców, jeśli byli do komisyi wzywani, zgłoszone przeciw budowie zarzuty, tudzież wynik rokowań co do ugodowego ich załatwienia, zapisze komisya do protokołu, który podpisać winni uczestnicy komisyi.

Czynności biorących udział w tej komisyi są bezpłatne, z wyjątkiem znawców, których budujący wynagrodzić winien podług taksy uchwalonej przez Radę gminną (§. 45.), jeśli znawcy ci nie są płatnymi za to funkcyonaryuszami gminy.

§. 5.

Załatwienie podania o konsens.

Na podstawie protokołu przeprowadzonej rozprawy (§. 4.) ma Zwierzchność gminna do trzech dni po odbyciu komisyi wydać i doręczyć za rewersami budującemu i stronom, które przeciw budowie wniosły zarzuty, piśmienne rozporządzenie, zezwalające na zamierzoną budowę lub odmawiające pozwolenia, rozstrzygając tak w jednym jak i drugim wypadku podniesione przeciw budowie zarzuty, o ile one odnoszą się do policyi miejscowej lub w ogóle do względów publicznych.

W razie odmowy należy podać przyczyny, to jest uzasadnić ją postanowieniami ustawy.

Zezwolenie na budowę winno zawierać:

a) rodzaj zamierzonej budowy lub roboty (§. 1.);

b) dokładne oznaczenie miejsca budowy lub roboty i odległości od własnych i sąsiednich budynków i gruntów;

c) oznaczenie materyału, z którego ściany, dach, kominy a w budynkach drewnianych i ściany do komina lub ogniska przyległe mają być postawione;

d) długość, szerokość i wysokość budynku, oraz wysokość izb, względnie pokoi w miarze metrycznej;

e) ilość i wymiar okien i drzwi;

f) ilość i rodzaj ognisk;

g) postanowienie, czy budowę prowadzić ma osoba do tego prawnie upoważniona (§. 18.).

Wszelkie zmiany przez Zwierzchność gminną w konsensie zastrzeżone, winny być ile możności oznaczone także w przedłożonych planach, z których jeden egzemplarz zaopatrzony podpisem i pieczęcią Zwierzchności gminnej, zwrócić należy budującemu a drugi przechować w aktach.

§. 6.

Prawa prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie (§. 1) podniesiono zarzuty pochodzące z tytułu prawa prywatnego i zarzuty te przy komisyjnem badaniu planów nie mogły być w drodze ugody usunięte, ze względów zaś publicznych nie zachodzą żadne przeszkody przeciw wspomnianej budowie, wówczas może być konsens wydany.

W konsensie tym jednak obowiązaną jest Zwierzchność gminna szczegółowo wymienić powyższe zarzuty i strony z ich pretensyami odesłać do drogi prawa.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma być wstrzymaną aż do rozstrzygnięcia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzoną być może (§§. 340., 341. i 342. ust. cyw.).

§. 7.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być dopiero wtedy rozpoczętą, gdy konsens stał się prawomocnym.

§. 8.

Gaśnięcie i odnawianie konsensu.

Konsens na budowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona, nie została wykonaną w ciągu dwóch lat od prawomocności konsensu.

W razie rozpoczęcia budowy i niewykończenia jej w ciągu dwóch lat, należy przed upływem rzeczonego terminu naprzód uwiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonem dalszem prowadzeniu budowy i oczekiwać postanowienia jej, czy budowa może być dokończoną na podstawie pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizyi planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu należy przeprowadzić podług postanowień §§. 4. 5 i 6.

§. 9.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na cele przedsiębiorstw większych, wymienionych w §. 27. ustawy przemysłowej, powołany jest Wydział powiatowy do przeprowadzenia czynności przepisanych w §§. 4, 5, 6, 8. i 12.

Do udziału w komisyi (§. 4.) i objawienia swego zdania zawezwie Wydział powiatowy także odnośnego naczelnika gminy lub jego zastępcę, jeśli zaś budowa wykonaną ma być na obszarze dworskim, przełożonego tegoż obszaru, a względnie także i naczelnika gminy lub tegoż zastępcę (§. 55. ust. 3.).

Przy budowach na cele przedsiębiorstw mniejszych, do których odnosi się §. 25. ustawy przemysłowej, pozostaje zakres działania Zwierzchności gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) niezmieniony.

Rozprawę budowniczą łączyć należy o ile możności z rozprawą przemysłowo-policyjną i w tym celu ma władza przeprowadzająca rozprawę porozumieć się z władzą polityczną co do terminu rozprawy.

Przy rozprawie winien z urzędu wziąć udział także naczelnik miejscowej straży ogniowej, jeśli straż taka jest w gminie zorganizowaną.

Konsens budowniczy na cele przedsiębiorstw przemysłowych udzielony być może dopiero po prawomocnem zezwoleniu na samo prowadzenie przedsiębiorstwa.

Koszta komisyi Wydziału powiatowego po za miejscem siedziby tegoż Wydziału, ponosi strona podająca o konsens.

§. 10.

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych i przy nowych budowach, dobudowaniach i przebudowaniach obok kolei żelaznych już istniejących lub w budowie będących, względnie w ich rejonie pożarnym, należy stosować się do osobnych przepisów każdocześnie obowiązujących.

Do przedsiębrania czynności urzędowych przy budowach w rejonie pożarnym kolei, powołanem jest c. k. Starostwo, przyczem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze obowiązujących przepisów, także postanowienia niniejszej ustawy.

§. 11.

Budowy publiczne wykonywane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne przedsiębranych przez państwo, kraj lub powiat, powołane jest c. k. Starostwo do przeprowadzenia czynności przepisanych w §. 4.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutów lub wniesione w toku rozprawy zostały usunięte, uwiadomi o tem c. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nieusunięte a nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą, która wykonuje budowę. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego postąpi c. k. Namiestnictwo według §. 6. ustawy.

§. 12.

Budowy obok dróg i placów, na polu górniczem, na granicy państwa i w rejonie fortyfikacyjnym.

Odległość budynku od drogi krajowej, powiatowej lub od publicznego dojazdu kolejowego, wynosić ma przynajmniej trzy metry a od publicznej drogi gminnej conajmniej dwa metry, licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Odległość ogrodzeń od powyższych dróg publicznych, wynosić ma conajmniej 60 cm., licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Wyjątek stanowią ulice i place posiadające ustalone linie regulacyjne (§§. 13, 14. i 15.).

Przy takich ulicach i placach należy domy stawiać bezpośrednio przy ustanowionej linii regulacyjnej.

Jeśli przed rzeczonymi domami ma być urządzony ogród lub zajazd, wówczas cofnięcie domu może być dozwolone tylko pod następującymi warunkami:

a) Odległość domu od ulicy lub placu nie może wynosić mniej jak 3 m., a przestrzeń ta nie może być użytą pod budynki uboczne, magazyny, składy lub na cel, któryby przestrzeń tę szpecił.

b) Przestrzeń rzeczona ma być od ulicy lub placu odpowiednio oddzieloną.

O rozprawie zarządzonej z powodu prośby o konsens na budowę lub roboty przy drogach krajowych, powiatowych, publicznych dojazdach kolejowych, lub też przy drogach gminnych, należy przynajmniej na ośm dni przed terminem badania planu (§. 4.) uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania piśmiennego wniosku.

W razie zamierzonej budowy na eksploatowanem polu górniczem lub naftowem, należy do rozprawy przepisanej §. 4. zawezwać także przedsiębiorcę górniczego, względnie naftowego.

Jeżeli nowy budynek stawiany być ma na ustroniu w pasie dwu kilometrów od granicy państwa, należy przynajmniej na ośm dni przed terminem rozprawy uwiadomić o tem c. k. Starostwo, które może do rozprawy delegować zastępcę, albo też piśmiennie przesłać odnośne swe uwagi.

Przy budowach w rejonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

§. 13.

Odbudowanie zniszczonych części miejscowości.

W razie zniszczenia całej miejscowości lub znaczniejszej części jej przez pożar, wylew, lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminy bezzwłocznie donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy zarządzi w przeciągu ośmiu dni od chwili zawiadomienia, komisyonalne oględziny przestrzeni zniszczonej celem zbadania, czy zachodzi potrzeba regulacyi tej przestrzeni, oraz czyli i w jakiej mierze w obec stosunków miejscowych, regulacya może być przeprowadzoną.

W komisyi mają wziąć udział:

a) Delegat Wydziału powiatowego jako przewodniczący;

b) Naczelnik gminy lub jego zastępca;

c) Przełożony obszaru dworskiego;

d) Znawcy (w sprawach budowniczych, sanitarnych itp.) przez Wydział powiatowy powołani.

Strony interesowane należy uwiadomić o terminie odbyć się mającej komisyi.

Jeśli komisya powyższa uzna potrzebę i możność całkowitej lub częściowej regulacyi zniszczonej przestrzeni, co w protokole czynności winno być dokładnie uwidocznione, sporządzi ona plan regulacyjny, spisze protokolarnie i szczegółowo numera parcel, imię i nazwisko właścicieli, przestrzeń gruntów, które winny być zajęte lub odstąpione, wreszcie wciągnie do tego protokołu zgłoszone przeciw zamierzonej regulacyi zarzuty i opinię swoją co do tych zarzutów.

Plan regulacyjny z pomienionym protokołem przedłoży komisya Radzie gminnej.

Rada gminna obowiązaną jest w przeciągu 14 dni od dnia doręczenia planu powziąć uchwałę tak co do tego planu jak i co do zarzutów przez strony interesowane podniesionych.

O powziętej uchwale przyjmującej plan regulacyjny bez zmiany lub ze zmianami, obowiązana jest Zwierzchność gminna w przeciągu trzech dni zawiadomić strony interesowane za dowodami doręczenia, albo też uchwałę rzeczoną ogłosić w gminie w sposób należyty.

Po upływie czternastu dni od dnia doręczenia, względnie ogłoszenia stronom interesowanym zapadłej uchwały Rady gminnej, ma Zwierzchność gminna bezzwłocznie przesłać plan regulacyjny z powyższym protokołem, uchwałą Rady gminnej i dowodami jej doręczenia lub ogłoszenia, jakoteż z rekursami, jeśli wniesione zostały, Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia planu, względnie rozstrzygnięcia rekursów.

Gdyby Rada gminna w powyższym terminie uchwały nie powzięła, albo odmowną powzięła uchwałę, zażąda Wydział powiatowy przedłożenia sobie planu regulacyjnego z protokołem oględzin do powzięcia stosownej decyzyi.

Jeżeli wniesiono rekurs tylko przeciw niektórym częściom planu regulacyjnego, wówczas plan ten może być zatwierdzony w innych swych częściach przed prawomocnem rozstrzygnięciem rekursów.

Tylko na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego może Zwierzchność gminna wydawać konsensa na budowę lub roboty poszczególnione w §. 1.

Koszta komisyi i sporządzenia planu regulacyjnego ponosi fundusz powiatowy. Za udział w komisyi rzeczonej stron interesowanych i miejscowej władzy policyjnej, nie mogą być żadne koszta przyznane.

§. 14.

Regulacya zdrojowisk lub stacyi klimatycznych.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne) o własnym statucie, obo-

wiązany jest Wydział powiatowy najdalej w przeciągu dwóch lat od wejścia w życie niniejszej ustawy, zarządzić w myśl §. 13. sporządzenie planu regulacyjnego.

W komisyi, która w ciągu dni ośmiu od chwili przedłożenia operatu Wydziałowi powiatowemu, winna odbyć się na miejscu, mają wziąć udział:

a) Delegat Wydziału powiatowego jako przewodniczący;
b) Naczelnik gminy lub jego zastępca;
c) Przełożony obszaru dworskiego;
d) Znawcy (w sprawach budowlanych, sanitarnych itp.) przez Wydział powiatowy powołani;
e) Delegat komisyi zdrojowej lub klimatycznej względnie także rządowy inspektor zdrojowy.

Strony interesowane należy uwiadomić o terminie odbyć się mającej komisyi.

Dalsze czynności mają być dokonane podług postanowień §. 13.

Koszta komisyi i sporządzenia planu regulacyjnego ponosi fundusz kąpielowy. Za udział w tej komisyi stron interesowanych i miejscowej władzy policyjnej nie mogą być przyznane żadne koszta.

Tylko na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego może Zwierzchność gminna wydawać konsensa na budowę lub roboty poszczególnione w §. 1, wszakże pod następującymi warunkami:

1) Przy drogach, ulicach i placach, można stawiać tylko budynki główne (mieszkalne) frontem do tych dróg, ulic i placów, uboczne zaś, względnie gospodarskie, tylko w podwórzu poza budynkami głównymi.

2) Budynki główne (mieszkalne), mają być murowane albo na podmurowaniu 50 cm. wysokiem stawiane.

Mieszkania zaś przeznaczone dla gości kąpielowych, można stawiać przy drodze lub ulicy, nadto pod następującymi dalszymi warunkami:

3) Odległość tych mieszkań od sąsiednich budynków głównych (mieszkalnych) i od własnych budynków ubocznych (gospodarskich) wynosić ma przynajmniej 10 m., względnie 5 m. od granicy niezabudowanego gruntu sąsiedniego i taką samą odległość zachować należy między własnym i budynkami ubocznymi sąsiedniego budynku głównego.

4) Przy budowie tych mieszkań przestrzegać należy post. §. 20. ustęp przedostatni i ostatni, oraz postanowień §. 24.

5) Domy przeznaczone na takie mieszkania, należy obsadzać drzewami.

Na miejscach podlegających powodzi, nie wolno stawiać mieszkań dla gości kąpielowych.

W miejscowościach gdzie powstaną zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), obowiązany jest Wydział powiatowy zarządzić sporządzenie planu regulacyjnego w przeciągu sześciu miesięcy od czasu wydania statutu zdrojowego.

§. 15.

Regulacya rozwijających się niezwykle szybko miejscowości.

Oprócz wypadków przewidzianych w §§. 13. i 14. ma być plan regulacyjny i wtedy sporządzony, jeśli miejscowość pewna wskutek zewnętrznych wpływów, n. p. z powodu pobudowania kolei żelaznych, wielkich fabryk i wogóle znacznych

przedsiębiorstw, albo ważnych środków komunikacyjnych, niezwykle szybko rozszerza się, albo powstaje nowa osada.

Zwierzchność gminna obowiązaną jest w takich wypadkach donieść o tem Wydziałowi powiatowemu, który na tej podstawie albo w braku doniesienia — z urzędu, obowiązany jest w myśl §. 13. zarządzić sporządzenie planu regulacyjnego i przeprowadzić dalsze postępowanie tym §. wskazane.

Rada gminna względnie Wydział powiatowy ma także postanowić czy i o ile planem regulacyjnym objąć należy i części miejscowości już zabudowane.

§. 16.

Plan regulacyjny.

Przy sporządzaniu planu regulacyjnego (§§. 13, 14. i 15) należy przestrzegać głównie:

a) ażeby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym, ogniowo-policyjnym i wogóle względom bezpieczeństwa;

b) ażeby drogi i ulice były ile możności proste, równe i tak szerokie, iżby je obsadzić można drzewami przynajmniej po jednej stronie;

c) ażeby opady atmosferyczne miały zabezpieczony należyty odpływ a sposób odprowadzania nieczystości został należycie ustanowiony.

§. 17.

Wywłaszczenie.

Jeżeli na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego okaże się potrzeba utworzenia nowej drogi, ulicy lub placu, albo zajdzie potrzeba sprostowania lub rozszerzenia istniejącej drogi, ulicy lub istniejącego placu, winien będzie właściciel gruntu odstąpić gminie na własność potrzebną na to przestrzeń za wynagrodzeniem.

Jeśli zaś wskutek tej regulacyi okaże się potrzeba wysunięcia budowy do nowej linii regulacyjnej, wówczas budujący tak długo nie będzie miał prawa przystąpić do wykonania projektowanej budowy, pokąd nie nabędzie na własność od dotychczasowego właściciela za wynagrodzeniem części gruntu między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, którą to część gruntu właściciel jemu odstąpić winien.

Orzeczenie o wywłaszczeniu (§. 365. ust. cyw.) należy do władzy politycznej.

Gdyby w tych wypadkach co do wysokości wynagrodzenia ugoda do skutku nie doszła, oznaczy ją orzeczenie sądowe.

ROZDZIAŁ II.

Szczegółowe przepisy o budowlach.

§. 18.

Kierownictwo.

Budową w ogólności, a zwłaszcza stawianiem budynków piątrowych, budowli ze sklepieniami i urządzeniami pod-

ziemnemi (suterenami), oraz budynków na cele publiczne i przemysłowe, kierować winna osoba do tego prawnie upoważniona.

Budowle włościańskie i zwykłe gospodarskie mogą być stawiane przez samego budującego lub jego zastępcę z tem ograniczeniem, że budowę kominów, ewentualne urządzenie studni, dołów kloacznych i kanałów, powierzać należy koncesyonowanemu przemysłowcowi budowlanemu, jeśli taki przemysłowiec znajduje się w gminie lub najbliższem jej sąsiedztwie.

Nazwisko kierownika budowy należy podać do wiadomości Zwierzchności gminnej i uwiadomić ją o wszelkich zmianach, któreby z czasem zaszły co do osoby rzeczonego kierownika.

Za naruszenie warunków konsensu, za odstąpienie od zatwierdzonego planu bez poprzedniego uzyskania przyzwolenia Zwierzchności gminnej, za dobroć i trwałość materyału do budowy użytego i w ogóle za wszelkie uchybienia przepisom tej ustawy, odpowiadają kierownik budowy i budujący.

Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich cięży wina.

§. 19.

Materyał i odległość budowli.

Z materyału nieogniotrwałego wolno stawiać niemniej takimże materyałem pokrywać budowle tylko wówczas, jeśli odległość od budynków innych właścicieli wynosić będzie przynajmniej 10 metrów, względnie zaś od granicy niezabudowanego gruntu innych właścicieli, odległość wynosić będzie przynajmniej 5 metrów.

Ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, winny być w przestrzeni pół metra od komina a jednego metra od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł, kamienia, lub cegły surowej na powietrzu suszonej (surówki).

Rada gminna może postanowić, w których częściach gminy domy wogóle lub tylko ważniejsze budowle muszą być stawiane z materyału ogniotrwałego i takimże materyałem kryte.

Odnośne części gminy lub budowle mają być w uchwale Rady gminnej dokładnie oznaczone, uchwała zaś sama ma być w gminie należycie ogłoszoną a następnie Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia przedłożoną.

Budowle z materyału ogniotrwałego przy drogach lub placach, mogą albo przylegać do siebie względnie do granicy sąsiedniej albo też można je stawiać w odległości od tej granicy conajmniej na 3 m. a okna ich w takim razie mogą tylko wówczas ku tej granicy wychodzić, jeśli grunt sąsiedni jeszcze nie jest zabudowany, albo jeśli istniejący na nim budynek oddalony jest od nowej budowli przynajmniej na 6 m.

Budowli ogniotrwałych na jednym i tym samym gruncie, jeśli do siebie nie mają przylegać, nie można pod żadnym warunkiem stawiać bliżej jak na 5 m.

Budowle ogniotrwałe uboczne względnie gospodarskie mogą swymi murami ogniochronnymi przylegać do granicy gruntu sąsiedniego, jeśli temu nie sprzeciwiają się względy policyi ogniowej albo inne, z uwagi na cel albo sposób budowy.

W przeciwnym wypadku budowle rzeczone chociażby nie miały okien ku wspomnianej granicy zwróconych, muszą być od niej na 3 m. oddalone dla uniknięcia nieodpowiednio dostępnych zaułków.

Podwórza przeznaczone do zajazdu mierzyć mają przynajmniej 6 m. w każdym kierunku.

Szczegółowe postanowienia co do odległości budowli przy drogach dalej mieszkań dla gości kąpielowych w miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne) o własnym statucie, budynków o większych palowiskach tudzież obok kościołów i cerkwi zawarte są w §§. 12, 14, 35 i 36.

W wypadku wydzielenia części z gruntu już zabudowanego i utworzenia z tej części samoistnego gruntu, ten ostatni tylko o tyle może być zabudowany, o ile przepisy niniejszej ustawy mogą być w zupełności wykonane zarówno przy głównym jak i przy wydzielonym gruncie.

§. 20.

Mury.

Grubość murów powinna być dokładnie oznaczoną w planach budowy.

Komisya badając plany winna oświadczyć, czy projektowana grubość murów odpowiada bezpieczeństwu publicznemu, czy też winna uledz zmianie.

Grubość murów ceglanych w budynkach mieszkalnych parterowych i jednopiątrowych, powinna wynosić przy ścianach zewnętrznych conajmniej 45 cm., a 30 cm. przy ścianach wewnętrznych, na których pułapy spoczywają.

Przy budynkach mieszkalnych, mających więcej piąter, mury dwu piąter najwyżej położonych winny mieć grubość najmniej 45 cm. względnie 30 cm., w każdych zaś następnych dwóch niżej położonych piątrach grubość murów o 15 cm. powiększoną być musi.

Mury fundamentów winny być o 15 cm. grubsze od ściany na nich spoczywającej.

Rozmiary powyższe odnoszą się do murów niewyprawionych w stanie surowym.

W zdrojowiskach i uzdrowiskach (stacyach klimatycznych) dla zapobieżenia wilgoci z ziemi, należy mury budynków przeznaczonych dla gości, oddzielić warstwą izolacyjną od fundamentu lub murów piwnicznych i to na 15 cm. pod podłogą parteru.

Jeżeli zaś pod izbą mieszkalną nie ma piwnicy ani próżnego miejsca a grunt nie jest bardzo suchy, należy podłogę zabezpieczyć od wilgoci również warstwą izolacyjną.

§. 21.

Mury ogniochronne.

W budynku murowanym, długości przynajmniej 25 m., przedzielać należy strych murem ogniochronnym.

Mur ogniochronny winien także oddzielać dachy budynków łączących się ze sobą, lub oddzielonych przestrzenią nieprzenoszącą 10 m.

Mur ogniochronny winien być po nad dach wyciągnięty na 35 cm.

Przejścia umieszczone w murze ogniochronnym w obrębie strychu, należy zaopatrzeć żelaznemi ogniotrwale osadzonemi drzwiami, któreby same się zamykały.

Postanowienia tego paragrafu nie stosują się do zwykłych budynków mieszkalnych włościańskich lub zwykłych budynków gospodarskich wymienionych w §. 3 i w ogóle do takich budynków, na których z powodu ich drewnianej konstrukcyi, mur ogniochronny nie może być wyprowadzony.

§. 22.

Wiązanie dachu.

Wiązanie dachu należy budować oddzielnie od powały strychowej i od muru ogniochronnego.

Ani w powałę ani w mur nie wolno wpuszczać żadnej drewnianej części konstrukcyi dachu.

Wyjątek stanowią wspomniane w §. 3. zwykłe włościańskie parterowe i w ogóle domy niemurowane.

§. 23.

Schody i klatka schodowa.

W domach piątrowych powinna istnieć za pomocą schodów komunikacya do wszystkich mieszkań, na strych i do piwnicy.

Schody mają być przynajmniej na 1 m. szerokie.

Wysokość stopnia na schodach nie powinna wynosić więcej jak 18 cm., szerokość zaś niemniej jak 27 cm. w linii podziałowej.

Linia podziałowa przyjmuje się w obrębie 45 cm. od ściany.

Poręcze muszą być tak urządzone, ażeby zesuwanie się po nich było niemożliwem.

Władza może stosownie do przeznaczenia i rozmiarów budynku zarządzić wybudowanie schodów ogniotrwałych, ewentualnie zaś także schodów bocznych.

Schody o drewnianych stopniach uważane być mogą tylko wówczas za ogniotrwałe, jeżeli boki (ramiona) i podesty są podsklepione.

Pod schodami jakoteż w klatce schodowej, nie wolno urządzać ognisk i otworów kominowych.

Klatkę schodową oddzielać ma od strychu powała u dołu wyprawiona, a na strychu wyłożona cegłą albo polepą z gliny 8 cm. grubą.

Drzwi na strych prowadzące w domach murowanych powinny być pobite żelazną blachą od strychu.

§. 24.

Wymiary izb względnie pokoi, okien i drzwi.

Wysokość izb mieszkalnych względnie pokoi wynosić winna przynajmniej 2·20 m., wysokość okna w zwykłych domach włościańskich najmniej 80 cm., szerokość najmniej 50 cm., w innych domach zaś wysokość okna najmniej 1·40 m. a szerokość 90 cm., wreszcie wysokość drzwi najmniej 1·80 m. a szerokość 80 cm.

Ubikacye sklepione mają być w środku również przynajmniej na 2·20 m. wysokie.

Każda izba główna lub ubikacya przeznaczona do stałego lub czasowego pobytu ludzi, winna mieć przynajmniej jedno okno urządzone do otwierania.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), wysokość izb przeznaczonych na mieszkanie dla gości wynosić winna co najmniej 3 m., wysokość okna najmniej 1·40 m., a szerokość najmniej 90 cm., wysokość drzwi najmniej 2 m. a szerokość 1 m.

W razie oświetlenia schodów lub mieszkania światłem z góry, co dopuszczalne jest tylko przy budowlach murowanych, przestrzeń doprowadzająca światło, ma być od strychu oddzielona murem na 15 cm. ponad dach wystającym i zaopatrzona w przyrząd do odwietrzania.

§. 25.

Podłoga i powała.

Powierzchnia podłogi ułożonej z desek, lub cegły, czy też ubitej z gliny w budynkach mieszkalnych z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 14. winna być przynajmniej o 30 cm. wyższą od powierzchni gruntu, na którym budynek stoi.

Podłogę na piętrze oddzielić należy od powały piętra niższego warstwą suchego nasypu.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych ma być pokryta cegłą lub polepą glinianą 8 cm. grubą.

§. 26.

Zamieszkanie piwnic i strychów.

Zamieszkanie piwnic i strychów jest z reguły zakazane.

§. 27.

K o m i n y.

Budowa domów i chat mieszkalnych bez kominów zabronioną jest bezwarunkowo.

Kominy należy murować z cegły palonej lub kamienia, ściany kominów mają być najmniej 15 cm. grube i nad dach wyprowadzone, a to na 50 cm. przy ogniotrwale zaś na 80 cm. przy nieogniotrwale krytych budynkach; wnętrze komina ma być gładko wytynkowane, a część zewnętrzna w obrębie strychu wyprawiona. Wyjątkowo dozwalać można budowania kominów z cegły surówki.

Na belkach lub pokładach drewnianych nie wolno zakładać kominów.

Wszelkie drzewo winno być najmniej o 15 cm. oddalone od wewnętrznego obwodu komina. W ściany kominowe nie wolno wpuszczać drzewa.

Otwór wewnętrzny kominów przełazowych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat.

Otwór kominów wąskich (cylindrowych) wynosić ma najmniej 15 cm. średnicy.

Jeżeli zaś do jednego i tego samego wąskiego komina wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk, wówczas otwór jego ma wynosić najmniej 20 cm.

Wszystkie kominy a szczególnie wąskie (cylindrowe) należy stawiać ile możności w pionowym kierunku.

W razie konieczności budowy komina ukośnego, kąt nachylenia jego do poziomu wynosić musi co najmniej 60 stopni.

Kominy wąskie winny być w stosownych miejscach zaopatrzone w otwory do czyszczenia, szczelnie zamykane.

Materyał drewniany, znajdujący się w pobliżu tych otworów, powinien być ogniochronnie osłonięty.

Kominów murowanych nie wolno zastępować rurami blaszanemi wewnątrz budynku, ani też przeprowadzać takich rur przez ściany drewniane lub dachy nieogniotrwałe.

Kominy fabryczne i wogóle kominy dla wielkich ognisk należy tak urządzać, aby dym i sadza nie zanieczyszczały powietrza w sposób dla zdrowia szkodliwy, albo dla sąsiadów dokuczliwy.

§. 28.

Piece w izbach względnie pokojach.

Piece w izbach względnie pokojach, stojące bezpośrednio na podłodze nieogniotrwałej, winny być podmurowane na 30 cm. Przed drzwiczkami pieców należy podłogę zabezpieczyć od ognia.

Pieców żelaznych nie wolno tam używać, gdzie bywa wyrabiany lub gromadzony materyał łatwo zapaleniu podlegający.

W miejscowościach gdzie do opału i gotowania bywa węgiel używany, zabronione jest urządzenie do zatykania kominów.

§. 29.

K u c h n i e.

W budynkach o większej ilości mieszkań, z reguły każde mieszkanie winno mieć swoją kuchnię a każda kuchnia winna mieć przynajmniej 6 m^2 powierzchni.

Pod ogniskiem i na 80 cm w około ogniska nie wolno urządzać podłogi z desek.

Nad ogniskiem otwartem należy tak umieścić kapę, by po wszystkich stronach o 30 cm. wystawała nad krawędź ogniska kuchni.

Dym z otwartych ognisk odprowadzać można tylko przełazowymi kominami.

W kuchniach angielskimi zwanych należy dla odprowadzenia pary urządzić otwory wentylacyjne z drzwiczkami żelaznemi.

§. 30.

P i w n i c e.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione.

§. 31.

Wychodki i zbiorniki na nawóz.

W każdym budynku mieszkalnym lub obok takiego budynku winny być urządzone wychodki z odpowiednim zbiornikiem.

Rada gminna wyda w przeciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy o urządzaniu i wypróżnianiu zbiorników kloacznych.

Przepisy te zatwierdzić ma Wydział powiatowy, któremu jednak przysługuje prawo zmienić je stosownie do miejscowych warunków.

Jeżeli w domu już istniejącym nie ma odpowiedniej ilości wychodków, właściciel ma w ciągu jednego roku od wejścia w życie niniejszej ustawy dobudować brakujące wychodki, stosując się przytem do uchwały Rady gminnej co do urządzenia zbiorników i odprowadzania nieczystości.

Każdy zbiornik winien być tak urządzony, aby nieczystości nie przenikały ścian jego i spodu.

Winien on być oddalony przynajmniej o 2 m. od granicy sąsiedniej a 10 m. od najbliższej studni.

Wychodki nie mogą mieć wejścia z izby mieszkalnej, kuchni albo spiżarni i nie mogą być widoczne z ulicy lub placu publicznego.

Zbiorniki na nawóz mogą być urządzane w odległości conajmniej 10 m. od domów mieszkalnych lub od najbliższej studni, a co najmniej 2 m. od granicy sąsiedniej.

§. 32.

Odprowadzanie nieczystości.

Odprowadzanie nieczystości płynnych wszelkiego rodzaju, jakoto z dołów kloacznych, gnojowisk, ścieków ze zakładów przemysłowych i fabrycznych, na ulice lub place publiczne albo do rowów tychże ulic i placów jest bezwarunkowo zabronione, nawet z budynków już istniejących.

Tak samo zabronione jest składanie śmieci i suchych odpadków wszelkiego rodzaju na ulicach lub placach publicznych, albo wrzucanie ich do wód stojących lub płynących.

Rada gminna ma uchwalić, w jakich miejscach składać należy śmiecie i suche odpadki.

§. 33.

Piece dla celów przemysłowych, wędzarnie.

Piece dla przemysłu piekarskiego i w ogóle piece dla celów przemysłowych należy umieszczać z reguły w lokalu sklepionym.

Podłoga przed ogniskiem winna być ogniotrwale urządzona.

Ściany i powały w wędzarniach muszą być sporządzone z materyału ogniotrwałego i zaopatrzone w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od środka pobite. Wędliny można zawieszać tylko na hakach lub prętach żelaznych.

§. 34.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko można, w odrębnem zabudowaniu.

Stanowczo wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów parowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym, równie jak urządzanie sklepień lub pował nad nimi.

Tylko w razie udowodnionej konieczności dopuszczona być może lekka powała.

Lokal na kociół winien być od izb roboczych oddzielony pełnym, przynajmiej 60 cm. grubym murem. W murze tym dozwolone być mogą tylko niezbędnie potrzebne otwory do połączenia.

Komin, którym może być także zwykły przewód na dym, musi co najmniej przewyższać dachy bezpośrednio sąsiadujących domów mieszkalnych.

Kocioł winien być umieszczony w odległości conajmniej 3 m. od każdej granicy sąsiedniej.

W budynkach zamieszkałych można pod powyższymi warunkami umieszczać z reguły tylko małe kotły, to jest takie, których średnica 1·2 m., objętość przy zupełnem napełnieniu aż do ustawą przepisanego znaku stanu wody 1 m^3 a siła ciśnienia 6 atmosfer nie przekracza.

Do ustawienia wielkiego jak i małego kotła potrzeba urzędowego zezwolenia.

Kotły karłowe to jest takie, których średnica nieprzekracza 0·8 m. zawartość wody przy zupełnem napełnieniu aż do ustawą przepisanego znaku stanu wody nieprzekracza 0·5 $m.^3$ a siła ciśnienia nieprzekracza 4 atmosfer, uważać należy jako przedmioty urządzenia, przed rozpoczęciem jednak ich ustawienia powiadomiony być musi o tem naczelnik gminy.

§. 35.

Budynki o większych palowiskach.

Suszarnie na owoce, len, konopie, wędzarnie, piekarnie, cegielnie, piece do wypalania wapna i budynki o większych palowiskach wogóle winny być od innych budynków przynajmniej na 30 m. oddalone.

Cegielnie i piece do wypalania wapna mogą stać jedynie poza obrębem zabudowanego obszaru miejscowości.

Kuźnie winny być od innych budynków oddalone przynajmniej o 30 m. lub urządzone w budynkach ogniotrwale zbudowanych i ogniotrwale krytych.

§. 36.

Budowy obok kościołów i cerkwi.

Obok kościołów i cerkwi mogą być budowle stawiane z reguły tylko w odległości co najmniej 30 metrów.

§. 37.

Ogrodzenia, płoty, i t. p.

Jaki materyał dozwalany być może do urządzenia ogrodzeń, zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Na ogrodzeniach wzdłuż dróg publicznych, jakoteż na ogrodzeniach takich, które dotykają zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich nie wolno urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szuwaru, pężu, odpadków łodyg konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów.

§. 38.

S t u d n i e.

Studnie mogą być urządzane tylko w odległości przynajmniej 10 m. od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk i mają

być zaopatrzone w ocembrowanie wysokie przynajmniej na 80 cm. ponad poziom gruntu otaczającego studnię.

Każda studnia ma być zaopatrzona w pompę lub przyrząd do czerpania wody.

§. 39.

Sadzenie drzew między budynkami.

Budynki kryte słomą, trzciną, szuwarem i t. p. materyałem, winien właściciel oddzielić szeregiem drzew od innych budynków.

ROZDZIAŁ III.

Zamieszkanie nowych budynków.

§. 40.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani zamieszkane ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej a w wypadkach przewidzianych w §. 9. przed uzyskaniem zezwolenia Wydziału powiatowego.

Przed udzieleniem takiego zezwolenia musi osobna komisya zbadać na miejscu, czy budowa wykonana zgodną jest z planem zatwierdzonym, czy odpowiada wymaganiom sanitarnym i warunkom bezpieczeństwa publicznego.

Komisyę przeprowadzić winien naczelnik gminy lub jego zastępca w przeciągu trzech dni po ustnem lub pisemnem wniesieniu prośby a w wypadkach przewidzianych §. 9. delegat Wydziału powiatowego przy współudziale naczelnika gminy lub jego zastępcy, względnie przełożonego obszaru dworskiego, przybierając w razie potrzeby także fachowych znawców technicznych a względnie i sanitarnych.

W komisyi tej ma z urzędu wziąć udział naczelnik straży ogniowej, jeśli w gminie straż taka jest zorganizowaną.

W miejscowościach zaś, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrojowiska (stacye klimatyczne) o nadanym statucie, winien wziąć udział w komisyi także delegat komisyi zdrojowej lub klimatycznej.

Stosownie do wyniku tych oględzin nastąpić ma do trzech dni załatwienie prośby budującego.

Budujący obowiązany jest zapłacić dyety i koszta podróży delegata Wydziału powiatowego i znawców, jeśli byli do komisyi wzywani.

§. 41.

Termin zamieszkania.

Budynek murowany, podczas wiosny pod dach doprowadzony a w jesieni narzucony, z reguły można zamieszkać dopiero w następnej wiośnie. Wyjątkowo wolno takie budynki zająć i późną jesienią, jeżeli komisya (§. 40) stwierdzi, że nie sprzeciwiają się temu względy sanitarne lub bezpieczeństwa publicznego.

Budynek w jesieni pod dach doprowadzony a w następnej wiośnie narzucony, można zamieszkać dopiero w jesieni.

Gdyby w powyższych okresach czasu wykończone zostały tylko niektóre części domu, można wydać pozwolenie na częściowe zamieszkanie budynku, przyczem postąpić należy według postanowień §. 40.

ROZDZIAŁ IV.

Utrzymanie istniejących budynków.

§. 42.

Utrzymanie budynków.

Każdy właściciel budynku obowiązany jest utrzymywać go czysto, porządnie i w dobrym stanie, to jest zapobiegać takim uszkodzeniom, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu publicznemu lub zdrowiu mieszkańców.

W izbach mieszkalnych nie wolno utrzymywać koni, bydła, nierogacizny, owiec i kóz.

§. 43.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek grozi niebezpieczeństwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa, wyznaczy właścicielowi stosowny termin, w którym pod zagrożeniem grzywny, względnie zaś wykonania robót na jego koszt i niebezpieczeństwo (§. 53.) winien bądź to opróżnić i zabezpieczyć budynek aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też rozebrać go częściowo albo nawet całkowicie.

Komisyę przeprowadzić winien naczelnik gminy lub jego zastępca bezpłatnie protokolarnie w obecności stron interesowanych i z przybraniem znawcy, którego wynagrodzić należy z funduszów gminy, jeśli znawca ten nie jest płatnym za swe urzędowanie funkcyonaryuszem gminy.

ROZDZIAŁ V.

Władze wykonawcze.

§. 44.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna obowiązana jest ściśle czuwać nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy, przedewszystkiem zaś, ażeby:

a) budowano tylko na podstawie uzyskanego prawomocnego konsensu;

b) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;

c) zachowano linię regulacyjną (§§. 13. 14 i 15);

d) do wykonania budowy używano osób do tego uprawnionych przy uwzględnieniu ułatwień przewidzianych w §. 18; oraz

e) używano dobrego i trwałego materyału; wreszcie
f) utrzymywano budynki w dobrym stanie (§. 42.).

W razie spostrzeżenia uchybień winna Zwierzchność gminy, w wypadkach pod a), b) i c) wymienionych, wstrzymać dalszą budowę (§. 52.), w wypadku pod d) usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, w wypadku pod e) zarządzić uprzątnięcie z placu budowy materyału za nieodpowiedni uznanego, wreszcie w wypadku pod f) zarządzić odpowiednie środki zaradcze.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można wnieść na ręce naczelnika gminy rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od dnia doręczenia lub ogłoszenia rozporządzenia.

§. 45.

Rada gminna.

Rada gminna:

a) zatwierdza plany budynków przeznaczonych na cele gminne lub zakładów gminnych;

b) uchwala plan regulacyjny przewidziany w §§. 13, 14. i 15.;

c) uchwala postanowienia przewidziane w §§. 19. 31 i 32;

d) ustanawia taksę dla znawców biegłych, jeśli znawcy ci nie są płatnymi funkcyonaryuszami gminy.

Od uchwały Rady gminnej można wnieść na ręce Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od dnia doręczenia lub ogłoszenia uchwały.

§. 46.

Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy:

a) rozstrzyga rekursy przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej (§. 44.) i uchwałom Rady gminnej (§. 45.);

b) czuwa nad tem, ażeby Zwierzchność gminna nie zaniedbywała obowiązków niniejszą ustawą na nią włożonych;

c) wykonuje czynności wskazane §§. 9., 13., 14., 15., 19., 31., 40. i 55., niniejszej ustawy.

Od rozporządzenia Wydziału powiatowego można wnieść na ręce tegoż Wydziału rekurs do Wydziału krajowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od dnia doręczenia lub ogłoszenia rozporządzenia.

§. 47.

Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancya rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego.

§. 48.

Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami odnośnej ustawy gminnej pozostają nienaruszone.

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienia karne.

§. 49.

Przekroczenia objęte ustawą karną.

Przekroczenia przepisów budowniczych, objęte ustawą karną będą dochodzone i karane przez właściwe Sądy.

§. 50.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie, służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma przysiężnymi.

Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczenstwa publicznego grzywną od 1 do 25 zł. w. a., czyli 2 do 50 koron, a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 24 godzin do dni 7.

§. 51.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym (§. 50,) mają być w terminie dni 14 od dnia doręczenia wnoszone do c. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

§. 52.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

Jeśli budowa została całkiem lub częściowo wykonaną bez konsensu lub wbrew temuż konsensowi, winna Zwierzchność gminy natychmiast wstrzymać budowę (§. 44.). Władza powołana do wydania konsensu przeprowadzi następnie czynności wskazane w §. 4. względnie w §. 9, i wyda orzeczenie czy i o ile wykonana budowa może być pozostawioną, czyli też ma być zmienioną lub zniesioną.

Niezależnie od tego orzeczenia można winnego ukarać w myśl §§. 49. i 50.

§. 53.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynku, pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

ROZDZIAŁ VII.

Postanowienia co do obszarów dworskich.

§. 54.

Zasadnicze postanowienia.

Obszary dworskie miejscowości, w których niniejsza ustawa obowiązuje, podlegają również postanowieniom tejże ustawy.

Zakres działania przyznany niniejszą ustawą Zwierzchności i Radzie gminnej, przechodzi na obszarze dworskim na przełożonego tegoż obszaru z wyjątkiem prawa karania (§. 50.), które przysługuje c. k. Starostwu i z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 55 ustęp 1. i 2.

§. 55.

Budowle pośród zabudowań gminy, oraz karczmy, szynkownie i t. d.

Wykonywanie wszystkich czynności policyi budowniczej, jak niemniej prawo karania za przekroczenie przepisów tej ustawy na tych częściach obszaru dworskiego, które leżą posród zabudowań lub gruntów gminy, należy do zakresu działania gminy.

To samo odnosi się do karczem, szynkowni i należących do nich stajni, szop i t. p. zabudowań, co do których w myśl ustawy o obszarach dworskich, sprawowanie policyi miejscowej należy do gminy.

Nadto, jeżeli budynek, który na obszarze dworskim ma być stawiany, mniej aniżeli o 30 m. oddalonym będzie od zabudowanego terytoryum gminy, winien przełożony obszaru dworskiego zawiadomić o zamierzonej budowie Zwierzchność gminy.

Jeśli zaś Zwierzchność gminna mniema, że budynek ten stawiany jest w brew przepisom niniejszej ustawy i ztąd zagraża niebezpieczeństwo, może o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który winien na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie tak, jak gdyby w tej sprawie do niego rekurs wniesiony został przeciw wydanemu w pierwszej instancyi orzeczeniu.

L. 67.339/97. Aleg 8

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany Art. I. i §. §. 73. i 74. ustawy budowniczej z 4. kwietnia 1889. Dz. u. kr. Nr. 31.

Wysoki Sejmie!

Przy każdorazowem przedkładaniu Wysokiemu Sejmowi projektu ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek, przedkładał Wydział krajowy razem z powyższym projektem także projekt zmiany §. §. 73. i 74. ustawy budowniczej dla 131 znaczniejszych miejscowości w kraju z dnia 4. kwietnia 1889 dz. u. kr. Nr. 31. — mającej na celu skrócenie toku instancyi w sprawach budowniczo-policyjnych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890.

Ponieważ jednak odnośne sprawozdania komisyi sejmowej o projekcie ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek nie weszły na porządek dzienny Wysokiego Sejmu, przeto i projekt zmiany §. §. 73. i 74. ustawy budowniczej z roku I889 nie wszedł również na porządek dzienny Wysokiego Sejmu.

Obecnie przedkłada Wydział krajowy ten ostatni projekt osobno z następującą jednak zmianą:

Ustawa gminna dla 131 znaczniejszych gmin w kraju z 3. lipca 1896 dz. u. kr. Nr. 51, obejmuje pomiędzy innemi także gminy, które dotychczas nie mają żadnej ustawy budowniczej, mianowicie: Andrychów, Barysz, Baranów, Błażowa, Bołszowce, Brzostek, Ciężkowice, Jagielnica, Janów (pow. Gródek), Jaryczów nowy, Jordanów, Kalwarya, Krakowiec, Łopatyn, Mosty wielkie, Niemirów, Nisko, Rożniatów, Rozwadów, Sędziszów, Skawina, Szczakowa i Wilamowice, razem przeto 23 gmin.

Natomiast ustawie budowniczej dla 131 znaczniejszych miejscowości z d. 4. kwietnia 1889 dz. u. kr. Nr. 31. podlegają pomiędzy innemi gminy, które nie zostały objęte wspomnianą wyżej ustawą gminną z 3. lipca 1896, a mianowicie:

Bircza, Chorostków, Dubiecko, Dynów, Głogów, Jezierzany, Kopeczyńce, Krystynopol, Łysiec, Mielnica, Niżniów, Obertyn, Otynia, Pistyń, Podkamień, Potok złoty, Skała, Sołotwina, Strusów, Toporów, Ulanów i Żmigród, razem 22 gmin.

Porównanie gmin ostatnich z pierwszemi wykazuje, że między ostatniemi jest większa część uboższych zarówno co do majątku gminy samej jak i jej mieszkańców a mimo to podlegają gminy rzeczone ostrzejszym przepisom budowniczo-policyjnym, podczas gdy gminy pierwsze, stojące w ogóle wyżej pod względem majątkowym, jak to nadmieniliśmy, żadnej dotąd nie mają ustawy budowniczej.

Już zatem z tego powodu słusznem jest, żeby one poddane zostały przepisom ustawy budowniczej chociaż takiej samej, jakiej już podlegają gminy od nich uboższe.

Nadto, skoro czynniki ustawodawcze uznały poszczególnione na wstępie gminy jako zdolne do zadań wyższej administracyi gminnej w ogóle, to konieczną jest rzeczą ułatwić ich zarządom spełnianie tych zadań.

Brak stosownych przepisów policyjnych celem strzeżenia mieszkanców i ich mienia przed klęskami pożaru i rozmaitych chorób epidemicznych, zatem brak odpowiedniego sposobu ochrony tych mieszkańców przed zubożeniem musi z czasem sprowadzić, jeśli już nie brak środków ze strony zarządów tych gmin do sprawowania wyższej administracyi gminnej, to w każdym razie poważniejsze pod tym względem utrudnienie.

Dlatego też proponuje Wydział krajowy w myśl swego pierwotnego projektu z 28. lutego 1893, L. 9.536 (aleg. sten. spr. Nr. 56. z r. 1892/3), ażeby ustawę budowniczą z 4. kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr. rozszerzyć i na te gminy podlegające ustawie gminnej z 3. lipca 1896 Nr. 51. dz. u. kr., które nie mają dotąd żadnej ustawy budowniczej i w tym celu zmienić stosownie Art. I. ustawy z 4. kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr.

Co do zmiany zaś §. 73. i 74. tej ostatniej ustawy Wydział krajowy zaznacza, że zmiana ta jest niezbędną. Czyni ona bowiem nietylko zadość uchwale Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890., ale usuwa także tę niewłaściwość, że ze 131 gmin podlegających rzeczonej ustawie budowniczej, w 109 gminach skrócony już został tok instancyi w sprawach budowniczo-policyjnych na zasadzie §. 36. ustawy gminnej z 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr, oraz §. 35 ustawy gminnej z 3. lipca 1896 Nr. 51. dz. u. kr., natomiast w 22 gminach wyżej poszczególnionych Rada gminna i nadal pozostała instancyą drugą.

Wydział krajowy przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony */. projekt zmiany Art. I i §§. 73. i 74. ustawy z 4. kwietnia 1889 dz. u. kr. Nr. 31.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 2. listopada 1897.

Marszałek krajowy
w zastępstwie:
Antoni Jaxa Chamiec mp.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński mp.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat do LW. 67.339/97.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca Art. I. tudzież §§. 73. i 74. ustawy krajowej z 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam jak następuje:

Art. A.

Postanowienia Art. I. oraz §§. 73. i 74. ustawy krajowej z dnia 4. kwietnia 1889, Nr. 31. dz. u. kr. w dotychczasowem brzmieniu zostają uchylone i mają opiewać, jak następuje:

Art. I.

Przepisom niniejszej ustawy podlegają następujące miejscowości: Andrychów, Baranów, Barysz, Bełz, Biecz, Bircza, Błażowa, Bóbrka, Bohorodczany, Bolechów, Bołszowce, Borszczów, Brzesko, Brzostek, Brzozów, Budzanów, Bursztyn, Busk, Chodorów, Chorostków, Chrzanów, Chyrów, Cieszanów, Ciężkowice, Czortków, Dąbrowa, Delatyn, Dębica, Dobczyce, Dobromil, Dolina, Dubiecko, Dukla, Dynów, Gliniany, Głogów, Grybów, Grzymałów, Halicz, Horodenka, Husiatyn, Jagielnica, Janów (pow. Gródek), Jaryczów nowy, Jaworów, Jazłowiec, Jezierzany, Jordanów, Kalwarya, Kałusz, Kamionka strumiłowa, Kańczuga, Kęty, Kolbuszowa, Komarno, Kopeczyńce, Kosów, Kozowa, Krakowiec, Krystynopol, Kulików, Kuty, Leżajsk, Limanowa, Lisko, Lubaczów, Łańcut, Łopatyn, Łysiec, Maków, Mielec, Mielnica, Mikołajów (pow. Żydaczów), Mikulińce, Monasterzyska, Mościska, Mosty wielkie, Muszyna, Myślenice, Nadwórna, Niemirów, Niepołomice, Nisko, Niżniów, Niżankowice, Nowy Targ, Obertyn, Olesko, Oświęcim, Otynia, Peczeniżyn, Pilzno, Pistyń, Piwniczna, Podhajce, Podkamień (pow. Brody), Podwołoczyska, Pomorzany, Potok złoty, Przemyślany, Przeworsk, Radomyśl (pow. Mielec), Radymno, Radziechów, Rawa ruska, Rohatyn, Ropczyce, Rozdół, Rozwadów, Rożniatów, Rudki, Rudnik (pow. Nisko), Rymanów, Sasów, Sądowa Wisznia, Sędziszów, Sieniawa, Skała, Skałat, Skawina, Skole, Sokołów (pow. Kolbuszowa), Sołotwina, Starasól, Staremiasto, Stary Sącz, Strusów, Strzyżów, Sucha, Szczakowa, Szczerzec, Tarnobrzeg, Tłumacz, Toporów, Trembowla, Tuchów, Turka, Tyczyn, Tyśmiennica, Uhnów, Ulanów, Ustrzyki dolne, Wilamowice, Wiśnicz nowy, Wojnicz, Zabłotów, Załośce, Zator, Zbaraż, Zborów, Żmigród, Żurawno, Żydaczów, Żywiec.

§ 73.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega, ażeby:

a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu;

b) zachowano linię regulacyjną i poziom;

c) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;

d) do wykonania budowy używano osób upoważnionych w myśl §. 21. i

e) używano tylko dobrego, trwałego materyału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminy w wypadkach pod a) b) i c) wymienionych wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod d) usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod e) zarządzić uprzątnięcie z placu budowy materyału za nieodpowiedni uznanego.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnieść rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od dnia doręczenia lub ogłoszenia rozporządzenia z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w §. 3. niniejszej ustawy.

Rekurs od zarządzenia, wstrzymującego budowę rozpoczętą, nie ma mocy odraczającej.

§. 74.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

a) zarządza sporządzenie ogólnego planu miasta; zatwierdza go i czuwa nad jego peryodycznem uzupełnieniem przez Zwierzchność gminną;

b) zatwierdza plany budynków, przeznaczonych na cele gminy lub zakładów gminnych;

c) zatwierdza plany podziału znaczniejszych obszarów na parcele budowlane (§. 18);

d) uchwala plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miasta (§. 19.);

e) oznacza części obszaru miejskiego, w których tylko materyał ogniotrwały do budowy użytym być może (§. 24.);

f) w gminach, w których materyał ogniotrwały jest nader kosztowny lub ludność uboga, postanawia za zatwierdzeniem Rady powiatowej, że w następującym przeciągu lat 10, z wyjątkiem mieszkalnych domów piątrowych, wszystkie inne budynki na całym obszarze z muru pruskiego lub drzewa stawiane być mogą (§. 24. lit. c.);

g) oznacza, przy których ulicach i placach publicznych budynki z materyału nieogniotrwałego mają być stawiane na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm wysokiem (§. 25.);

h) uchwala w wypadkach przewidzianych §. 47. wyjątkowe i czasowe uwolnienie od obowiązku pokrywania dachów ogniotrwałym materyałem;

i) wydaje obowiązujące przepisy o systemie kanalizacyi (§. 52.);

k) oznacza okręg miasta, w którym tylko piątrowe domy stawiać wolno i daje wyjątkowe pozwolenie na stawianie domu parterowego w tym okręgu (§. 57.);

l) oznacza materyał, jaki ma być użyty do ułożenia chodnika przed nowym budynkiem w pewnej ulicy lub części miasta (§. 59.);

m) oznacza wysokość taksy dla znawców za oględziny nowo wybudowanych domów (§. 68.).

Uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod a), b), c), d), e), g), i), k), określonych, winny być w obrębie gminy ogłoszone. Od tych uchwał wolno stronom interesowanym wnieść za pośrednictwem Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w ciągu dni 30 od dnia ich ogłoszenia.

Art. B.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

LW. 34.662/97.

Alog 9

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §. 102 ustawy miejskiej z dnia 13. marca r. 1889 (Dz. ust. kr. Nr. 24).

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z dnia 4. września r. 1896 L. 56.801/96 przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi projekt zmiany §. 102 ustawy miejskiej z dnia 13. marca r. 1889. Projekt ten nie przyszedł pod obrady Wysokiego Sejmu.

Ponieważ Wydział krajowy wykonując w myśl §. 101 przytoczonej ustawy w zastępstwie Wysokiego Sejmu naczelny nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gminy i zakładów gminnych, uważa proponowaną zmianę ze względu na całość tegoż majątku i dobra gminy jako konieczną, przeto ponawia zeszłoroczne sprawozdanie z wnioskami:

Gminy miejskie otrzymawszy samorząd na mocy ustawy krajowej z 12. sierpnia 1866 przyszły wnet do przekonania, że brak im najpotrzebniejszych instytucyi i urządzeń, jeżeli spełnić mają choć w części ciążący na nich obowiązek, szczególnie pod względem oświaty, stosunków zdrowotnych i w ogóle uporządkowania i upiększania miasta. Zabrano się tedy raźnie do pracy, ażeby powetować to, co w okresie przeszło wiekowym zaniedbanem zostało. Okres ten nazwaćbyśmy mogli śmiało okresem inwestycyjnym, a porównując stan naszych miast z przed 25 laty z obecnym, przyznać musimy, że się wiele zrobiło.

Oczywiście, że przeobrażenie to połączone było ze znacznymi kosztami. Używano tedy na ten cel zakładowych kapitałów i zaciągano pożyczki.

Dodać do tego należy, że ciężary własnego poruczonego zakresu działania wzrastały z każdem rokiem, a dosyć jest porównać budżety miast z r. 1867 z budżetami na rok 1896, ażeby się o tej prawdzie przekonać. Następstwem wzrastających ciężarów było, że każde miasto starało się wyzyskać wszelkie możliwe źródła dochodów.

Do tego przybyły kosztowne inwestycye wykonane przez miasta w interesie państwa, względnie kraju, jakoto: koszary i rozliczne budowle na cele wojskowe, budynki na pomieszczenie gimnazyów, sądów obwodowych itd. To są powody, jednak nie wyłączne, że miasta z każdym rokiem więcej się zadłużały, a niektóre z nich doszły już do ostatnich granic obciążenia, jakie znieść mogą.

Według dołączonego wykazu wynoszą „zaległości bierne“ w 30. miastach podlegających ustawie z 13. marca 1889 tak jak je powyższe gminy według stanu z r. 1894 i 1895 wykazały, 9,943.529 zł. 95 ct. Jakkolwiek stan zadłużenia się miast nie budzi

żadnych obaw, albowiem przeważna część inwestycyi powstałych z zaciągniętych pożyczek przynosi gminom znaczne dochody, które służą i na spłatę zaciągniętych pożyczek, to w każdym razie należy wziąć pod rozwagę, że w wielu gminach są wszelkie możliwe źródła dochodów w zupełności wyzyskane a siła podatkowa jest w naszych miastach w ogólności dość słabą.

Dosyć powiedzieć, że na 30 ci miast podlegających ustawie z 13-go marca 1889. jest zaledwie trzy miast, w których suma rocznych podatków bezpośrednich przenosi lub dochodzi do 100.000 zł., w innych miastach wynoszą podatki bezpośrednie kilkanaście lub kilkadziesiąt tysięcy złotych.

Jeżeli przeto nasze miasta postępować mają na drodze pomyślnego rozwoju i jeżeli mają być ochronione od tego, ażeby nie popadły w finansową zawisłość, konieczną jest oględna gospodarka i należyta kontrola, ażeby każdy cent z zakładowych kapitałów i zaciągniętych pożyczek był jak najdokładniej użyty.

Wydział krajowy śledząc z wielką uwagą postęp w rozwoju miast, przyszedł do przekonania na podstawie danych faktów, że powodem wzrastania długów w poszczególnych miastach, nie są wszędzie i wyłącznie powody, które powyżej przytoczyliśmy.

Te inne powody wzrastania długów nie dadzą się zgeneralizować, albowiem każde miasto ma swą własną historyę rozwoju.

O ile jednak Wydział krajowy zbadał, jest powodem wzrostu długów w dosyć znacznej ilości wypadków *brak stałego gruntownie obmyślanego i konsekwentnie przeprowadzonego programu inwestycyjnego.* Uchwały inwestycyjne i połączone z tem uchwały zaciągnięcia pożyczek zapadają czasem, że się tak wyrazimy, pod wrażeniem chwili bez poprzednich gruntownych zbadań, bez należycie przygotowanych planów i kosztorysów i ulegają następnie znacznym zmianom, tak że pomiędzy celem, dla którego pożyczka została uchwalona a rachunkiem z użycia pożyczki okazują się dosyć znaczne różnice i nieraz z pożyczki pokrywane są wydatki, które w normalnem budżecie zupełne pokrycie znaleść były powinny.

Drugim ważnym powodem zadłużania się gmin są *budżety gminne*, w których pozornie uchwalone wydatki znajdują pokrycie, w rzeczywistości jednak z powodu preliminowanych dochodów, które do kasy gminnej nie wpływają, zamykają się znacznym nieraz niedoborem.

Rady miejskie z powodów łatwo zrozumiałych są bardzo niechętne nakładaniu jakichkolwiek ciężarów na członków gminy, a nieraz i w takim wypadku, gdzie nieznaczny dodatek do podatków w obecnej chwili nałożony zapobiegłby przysłym znacznym ciężarom i pożyczkom, które następnie członków gminy przez długie lata obciążają.

Budżety gminne są często optymistycznie układane, tak ażeby się końce zeszły.

Nieraz preliminowane są różne rubryki dochodów, chociaż z góry przewidzieć można, że albo wcale w roku bieżącym nie wpłyną, albo nie w preliminowanej wysokości a wydatki są tak obniżone, że Magistrat potrzeb pokryć nie może.

Jeżeli się doda do tego, że w toku roku zapadają uchwały połączone ze znacznymi wydatkami, nie mającymi już w budżecie pokrycia, powstaje rodzaj bezbudżetowej gospodarki, która się kończy na tem, że z końcem roku nie są popłacone podatki, ekwiwalent, należytości szkolne, raty pożyczek, należytości przedsiębiorców, zaległości mnożą się z roku na rok i kończą się zawsze nową pożyczką.

W końcu zaliczyć musimy do mniej szczęśliwych operacyi „konwersye długów“ w niektórych gminach kilkakrotne w krótkich odstępach czasu powtarzane. Przy takich konwersyach wzrastają bardzo długi, przez wliczanie do pożyczki zaległych rat w kapitale i odsetkach, które w budżetach pokrycie znaleść były winnne przez dopożyczanie kapitałów i przez znaczne koszta konwersyi. Nadto poddają się gminy nader uciążliwemu rygorowi, że pożyczka nie może być w okresie 50. letnim, ani wypowiedzianą, ani spłaconą.

Wydział krajowy nie generalizuje bynajmniej przytoczonych faktów, stwierdza jednak, że fakta te oparte są na aktach Wydziału krajowego.

Nadto sprawdził Wydział krajowy, że Rady miejskie były czasem zbyt pochopne do zaciągania pożyczek ze swych własnych zakładowych kapitałów, nawet na pokrycie wydatków, które budżetem winne były być pokryte.

Każda taka uchwała zawierała zazwyczaj solenne zobowiązanie się do *zwrotu* w rocznych ratach. Zwroty te wobec wzrastających wydatków należą do wyjątków.

Dzisiaj w wielu gminach zakładowe kapitały znikły zupełnie.

Według obowiązującej ustawy miejskiej z dnia 13. marca 1889 powinna być Rada powiatowa regulatorem gospodarki gminnej, zapobiegać pozbywaniu się zakładowego majątku, zaciąganiu nie zupełnie uzasadnionych pożyczek i t. d.

Rady powiatowe jednak nie zawsze i nie zupełnie obowiązek ten spełniają. Nie chcemy stąd robić zarzutu Radom powiatowym.

Jeżeli bowiem Rady powiatowe nie dość odpornie w tych wypadkach się zachowują, to jest to raczej błędem organizacyi i składu Rad powiatowych. Jak to ogólnie wiadomo wywierają większe miasta przeważny wpływ na ustrój Rady powiatowej, wybierając bardzo znaczną ilość członków Rady powiatowej.

Członkowie Magistratów i Rad miejskich zasiadają w Radach powiatowych w Wydziałach powiatowych, piastują godność w Prezydyum Wydziałów i nieraz stanowią w Wydziale powiatowym większość, a ponieważ w siedzibie Wydziału powiatowego stale zamieszkują, jawią się zawsze na posiedzeniach, podczas gdy zamiejscowi członkowie Wydziału powiatowego nie zawsze na posiedzenie przybyć mogą. Następstwem tego ustroju było, że nieraz te same osobistości, które w Radzie miejskiej pożyczki lub pozbycie zakładowego majątku uchwalały, zatwierdzały w Wydziale powiatowym w myśl §. 36 ust. o repr. pow. i uchwały Rady gminnej, względnie przygotowywały do Rady powiatowej wnioski na zatwierdzenie, które to wnioski poparte na pełnem posiedzeniu przez licznych członków Rady miejskiej i Magistratu z łatwością były uchwalane.

Wydział krajowy dowiaduje się o zaciągniętej pożyczce dopiero z zamknięcia rachunkowego, a więc wtedy gdy nasza ingerencya jest bezprzedmiotową.

Na te powyżej skreślone niedogodności zwróciła przedewszystkiem uwagę ankieta sproszona przez Wydział krajowy w roku 1893 celem obrad nad reformą ordynacyi wyborczej dla 30. miast podlegających ustawie z dnia 13. marca 1889 i zaproponowała w §. 34. projektu ordynacyi wyborczej postanowienie *że nie może być obranym członkiem Magistratu, kto jest członkiem Wydziału powiatowego, lub tegoż zastępcą.* Wydział krajowy zgodził się na wniosek ankiety i zamieścił powyżej przytoczone postanowienia w projekcie reformy ordynacyi wyborczej, który sprawozdaniami z dnia 8 marca 1893 L. 17.622 i z dnia 7 grudnia 1893. L. 50.508 Wysokiemu Sejmowi przedłożył.

Projekt reformy ordynacyi nie przyszedł wówczas pod obrady Wysokiego Sejmu. Ponieważ jednak Wysoki Sejm na ubiegłej sesyi ponownie Wydział krajowy zawezwał, ażeby projekt reformy na najbliższej sessyi przedłożył, przeto Wydział krajowy postanowił jeszcze raz zasięgnąć zdania ankiety, której gotowy projekt do rozpatrzenia udzielił.

Oto ta ankieta, podzielając zresztą w zupełności motywa przytoczone przez poprzednią ankietę, była zdania, że należy wypuścić z projektu reformy postanowienie, że członek Wydziału powiatowego lub tegoż zastępca nie może być obranym członkiem Magistratu, a natomiast doradzała Wydziałowi krajowemu wniesienie noweli do ustawy z dnia 13. marca 1889. poddającej pozbywanie zakładowego majątku i zaciąganie pożyczek zatwierdzeniu Wydziału krajowego.

Na poparcie powyższego wniosku przytoczono, że wykluczanie członków Magistratu z Wydziału powiatowego nie osiągnie w zupełności zamierzonego celu, albowiem w miejsce członków Magistratu weszliby niezawodnie członkowie Rady miejskiej, którzyby również dążyli bezwarunkowo do zatwierdzenia tych uchwał Rady gminnej, które ich głosami przyszły do skutku.

Nadto przez wykluczenie członków Magistratu poniósłby Wydział powiatowy stratę, gdyż nie ulega wątpliwości, że członkowie Magistratu jako element intelegentny i obznajomiony ze sprawami publicznymi, mogą sprawom powiatu wielkie usługi oddać. Wydział krajowy przychylił się do zapatrywania ankiety, wypuścił z projektu reformy powyżej przytoczone postanowienie a natomiast wnosi nowellę do §. 102 ustawy z dnia 13. marca 1889. Proponowana nowela nie zmienia w niczem dotychczasowego działania Rad gminnych i Rad powiatowych, zawiera jedynie postanowienie, że do pozbycia zakładowego majątku i zaciągania pożyczek potrzebne jest również i zatwierdzenie Wydziału krajowego. Wniosek ten odpowiada w zupełności organizacyi utworzonej ustawą z dnia 13. marca 1889. Jeżeli bowiem ustawa ta zawiera w §. 101 postanowienia, że Sejm — a w jego zastępstwie

Wydział krajowy ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gminy i zakładów gminnych, to w konsekwencyi powinny być temuż Wydziałowi krajowemu nadane środki, ażeby temu ważnemu obowiązkowi wykonywanemu w zastępstwie Wysokiego Sejmu mógł zadość uczynić i ażeby się nie powtórzył wypadek, że gmina jako taka popadła w sekwestr sądowy i zagrożoną była licytacyą całego zakładowego majątku.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

We Lwowie, dnia 18. czerwca 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

U s t a w a

z dnia . . . . . zmieniająca postanowienia §. 102 ustawy miejskiej z dnia 13go marca 1889 (Dzien. ustaw kraj. Nr. 24).

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

§ 102 ustawy z dnia 13go marca 1889 (Dz. ust. kraj. Nr. 24) znosi się w dotychczasowem brzmieniu, a natomiast obowiązywać będzie następujące postanowienie:

Zatwierdzanie uchwał przez Radę powiatową.

§. 102.

Do spraw, w których uchwały Rady miejskiej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §§. 2, 86 i 87 także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie lub stałe obciążanie rzeczy, należącej do zakładowego majątku lub dobra gminy, albo jej zakładów;

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego ze zobowiązania łącznie z długami już istniejącymi, przewyższa roczne dochody gminy, a względnie zakładów gminnych;

c) nabytki i przedsiębiorstwa, nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku, potrzeba zaciągnąć pożyczkę lub obciążyć gminę prestacyami;

d) wydzierżawiania na dłuższy czas niż na lat sześć, lub w inny sposób, niż przez publiczną licytacyę najwięcej ofiarującemu;

e) opuszczanie czynszu, najmu lub dzierżawy, w części lub w całości.

Sprawy pod *a)* i *b)* wymienione, wymagają nadto zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania Wydziału krajowego l. 34.662/97.

WYKAZ

zadłużenia się 30. miast, podlegających ustawie z dnia 13. marca 1889

Liczba porząd.	Miasto	Stan obciążenia (długi i zaległości bierne) według Inwentarza za rok	Stan obciążenia (długi i zaległości bierne) według Zamknięcia rachun. za rok	Kwota zł.	Kwota ct.	Uwaga
1	Biała	1895	—	419.388	11	
2	Bochnia	1894	—	271.085	65½	Przedłożenia za rok 1895 zwrócono do przerobienia przy LW. 53 012/1896.
3	Brody	1895	—	476.666	36½	
4	Brzeżany . . .	1895	—	93.685	17½	
4	Buczacz	1895	—	80.451	91	
6	Drohobycz . . .	1893	—	413.788	04	Przedłożenia za rok 1894 i 1895 brak dotychczas
7	Gorlice	1894	—	79.422	54	Przedłożenia za rok 1895 nie nadesłano dotychczas.
8	Gródek	1894	—	95.269	31	Przedłożenia za rok 1895 zwrócono do przerobienia przy LW. 48.997/96.
9	Jarosław	1895	—	323.167	92½	
10	Jasło	1895	—	104,260	67½	
11	Jaworów . . .	1894	—	62.012	17½	Przedłożenia za rok 1895 nie nadesłano dotychczas.
12	Kołomyja . . .	—	1895	628.295	64	
13	Krosno	1895	—	54.808	16½	
14	Podgórze	1895	—	220.515	44½	
15	Przemyśl	1895	—	383.199	23½	
	Do przeniesienia			3,706.016	36½	

Liczba porząd.	Miasto	Stan obciążenia (długi i zaległości bierne) według Inwentarza za rok	Stan obciążenia (długi i zaległości bierne) według Zamknięcia rachun. za rok	Kwota zł.	Kwota ct.	Uwaga
	Z przeniesienia	—	—	3,706.016	36½	
16	Rzeszów	1895	—	280.241	79	
17	Sambor	1895	—	351.133	68½	
18	Sanok	1895	—	239.311	82	
19	Sącz Nowy . .	1895	—	115.005	80	
20	Śniatyn	1895	—	68.660	18½	
21	Sokal	1895	—	98.326	21	
22	Stanisławów . .	1895	—	1,366.497	32	
23	Stryj	1895	—	499.094	68	
24	Tarnopol . . .	—	1895	529.842	82	
25	Tarnów	1895	—	1,108.645	97	
26	Trembowla . .	1895	—	462.423	17	
27	Wadowice . . .	1895	—	82.454	16	
28	Wieliczka . . .	—	1895	119.778	16	
29	Złoczów . . .	—	1895	301.499	84	
30	Żółkiew	1895	—	614.590	98	
	Ogółem	—	—	9,943.522	95½	

We Lwowie dnia 10. września 1896.

LW. 65.988/97.

Aleg 10

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o administracyi krajowych funduszów pożyczkowych na budowę koszar dla wojska, za czas od 1. listopada 1896 do 31. października 1897.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 30. stycznia 1897 powziął Wysoki Sejm następujące uchwały:

„1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o zarządzie krajowych funduszów na budowę koszar dla wojska, za czas od 1. grudnia 1895 do 31. października 1896 przyjmuje się do wiadomości.

2. Jako dotacyę dla kraj. funduszu pożyczkowego dla gmin i prywatnych osób na budowę koszar dla wojska, Sejm wstawia do budżetu funduszu krajowego na rok 1897 kwotę 111.500 zł. w. a.

3. Jako niedobór osobnego funduszu koszar krajowych na zapłacenie 4% odsetek za r. 1897 od $1^1/_2$-milionowej pożyczki z galic. funduszu propinacyjnego zaciągniętej, Sejm wstawia do budżetu funduszu krajowego na rok 1897 kwotę 58.800 zł. w. a.“

Wskutek uchwały powyższej wynoszą obecnie dotacye funduszu krajowego na utworzenie krajowego funduszu pożyczkowego dla gmin i prywatnych na budowę koszar wojskowych, jak następuje:

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu:

1. z 11. stycznia 1888	1,000.000	zł.
2. z 5. kwietnia 1892	200.000	„
3. z 24. września 1892	80.000	„
4. z 30. stycznia 1897	111.500	„
Razem	1,391.500	zł.

Z funduszu tego pozostawało na pożyczkach u gmin i osób prywatnych z końcem roku 1896 jak to stwierdza zamknięcie rachunków za tenże rok, ogółem . . . . . 1,385.178 „ 29 ct.

W roku 1897 do 31 października wypłacono gminom:

1. Brzeżany z przyrzeczonych do L. 72.278/95 resztę	10.000	zł. —	„
2. Kołomyja z przyrzeczonych do L. 48.367/96 ze 180.000 zł. I. rata	47.500	„ —	„
3. Rzeszów z przyrzeczonych do L. 45.343/96 ze 150.000 zł. I. rata	50.000	„ —	„
4. Trembowla z przyrzeczonych do L. 55.348/95 z 19.000 zł. reszta	9.000	„ —	„
5. Żółkiew z przyrzeczonych do L. 29.033/93 ze 150.000 zł., II. rata	30.000	„ —	„
razem	146.500	zł. —	ct.

na pożyczkach przeto pozostawałoby ogółem z 31. października 1897	1,531.678 zł.	29 ct.
Gdy zaś gminy w r. 1897 do 31. października spłaciły razem	117.243 „	13 „
pozostaje przeto . .	1,414.435 zł.	16 ct.
Prócz wypłaconych powyższym gminom pożyczek na	146.500 zł.	— ct.
spłacony został nadto funduszowi krajowemu dług w kwocie .	51.328 „	55 „
czyli razem . .	197.828 zł.	55 ct.

Gdy zaś dochody w tym czasie wynosiły:

Dotacya	111.500 zł.	— ct.	
Zwroty od gmin	117.243 „	13 „	
Odsetki zwłoki	155 „	33 „	228.898 „ 46 „
przeto pozostaje zapas . .			31.069 zł. 91 ct.

Do tego doliczyć należy:

1. Dalsze zwroty od gmin: Brzeżany, Rzeszów i Trembowla	9.835 „	— „
2. Odsetki z lokacyi i zwłoki	2.595 „	09 „
3. Zapas kasowy i raty od gminy Gródek dla krajowego funduszu b. korpusu ochotników z r. 1859 .	12.156 „	— „
Zostawałoby więc do dyspozycyi . .	55.656 zł.	— ct.

Spodziewany ten zapas powstał głównie z powodu, że gmina Tarnów nieukończywszy pertraktacyi z wojskowością, także w roku bieżącym niepodniosła z przyznanej jej pożyczki reszty w kwocie 50.000 zł.

Doliczywszy do powyższego spodziewanego zapasu dochód roku 1898 około		55.656 zł.	— ct.
		130.000 „	— „
Okaże się fundusz dyspozycyjny okrągło około . .		185.600 zł.	— ct.
z którego pokryte być mają wydatki:			
Tarnów jak wyżej	50.000 zł		
Kołomyja II. rata	47.500 „		
Rzeszów II. rata	50.000 „		
Żółkiew III. rata	30.000 „	177.500 „	— „
pozostawałaby zatem nadwyżka około . .		8.100 zł.	— ct.

która może okazać się zawodną, gmina bowiem Trembowla niestety znowu zalega z ratą półroczną zapadłą jeszcze 1. lipca 1897 w kwocie 4.475 zł., gmina zaś Rzeszów wniosła w śródczasie prośbę o odroczenie rozpoczęcia spłaty rat pożyczki przyznanej do LW. 25.492/94 w kwocie 100 000 zł. aż do połowy roku 1898, gdyż władze wojskowe dotąd nieodebrały od gminy objektów już zbudowanych.

Stan przyznanych przez Wydział krajowy lecz do 31. października 1897 niepodniesionych pożyczek przedstawia się jak następuje:

1. Kołomyja	LL. 34.824/95 i 48.367/96 reszta . . .	132.500	zł.
2. Nowy Sącz	„ 17.392/92 i 72.278/95	30.000	„
3. Przemyśl	„ 19.882/92 i 72 278/95	100.000	„
4. Rzeszów	„ 32.120/94 i 45.343/96 reszta . . .	100.000	„
5 Stanisławów	„ 33.556/94	40.000	„
6. Stryj	„ 84.294/95 ewentualnie	60.000	„
7. Tarnów	„ 8.601/93 reszta	50.000	„
8. Żółkiew	„ 28.033/93 reszta	90.000	„
9. Złoczów	„ 44.691/97 (Feiwel Rohatyn na dalszą budowę koszar dla obrony krajowej)	80.000	„
	Razem . .	682.500	zł.

Z powyższych promes przypadnie do wypłaty:

W roku 1898 jak wyżej	177.500 „

W roku 1899:		
Kołomyja III. rata	47.500 zł.	
Rzeszów reszta	50.000 „	
Żółkiew IV. rata	30.000 „	
Razem . .		127.500 zł.
W roku 1900:		
Kołomyja IV. i ostatnia rata	37.500 zł.	
Stanisławów	40.000 „	
Żółkiew reszta	30.000 „	
Razem . .		107.500 zł.
W roku 1901 i 1902:		
Złoczów (Feiwel Rohatyn)		80.000 zł.
W roku 1903:		
Stryj		60.000 „
W roku 1904:		
Nowy Sącz	30.000 zł.	
Przemyśl	100.000 „	
Razem . .		130.000 zł.
Suma j. w. . .		682.500 zł.

Wydatki powyższe znajdą zupełne pokrycie w bieżących dochodach własnych funduszu.

Bliższe szczegóły co do dochodów i wydatków tego funduszu w roku 1896, znajdują się w zamknięciu rachunków za tenże rok, przedłożonem osobno Wysokiemu Sejmowi.

Komenda XI. korpusu odniosła się do Wydziału krajowego o przyznanie F. Rohatynowi na dalszą budowę koszar dla obrony krajowej w Złoczowie nowej pożyczki na 80.000 zł.

Odezwą z 3. lipca 1897 L. 39.271 oświadczył Wydział krajowy, że sprawę powyższą mógłby w ogóle dopiero wówczas wziąć pod rozwagę, gdyby Komenda rzeczoną budowę uznała nietylko za nagłą i niezbędną ale także za ważniejszą od tych koszar, które w najbliższych latach miałyby być zbudowane.

W wypadku bowiem przychylnego załatwienia prośby F. Rohatyna, zostałby koszarowy fundusz pożyczkowy prawie całkiem wyczerpany a tem samem przyznanie dalszych pożyczek gminom zostałoby prawie uniemożliwione zwłaszcza, skoro część rozporządzalnego w latach 1901 i 1902 funduszu zachowaną być musi dla Przemyskiej Komendy (Przeworsk).

Pismem z 12. lipca 1897 L. 3.067 oświadczyła Komenda, że zamierzona budowa koszar w Złoczowie jest rzeczywiście nietylko nagłą i niezbędną ale i ważniejszą od budowy koszar dla takich oddziałów, które pomieszczenie swe już mają, jednakże dla wadliwości tego pomieszczenia lub dla innych przyczyn, nowe koszary dla tych odziałów zbudowane być mają.

W obec tego oświadczenia zniewolony był Wydział krajowy rozp. z 16. lipcą 1897 L. 44.691 wydać F. Rohatynowi promesę na 80.000 zł. płatną w latach 1901 i 1902.

Dla braku zaś powyższych warunków ważności i nagłości budowy odmówił Wydział krajowy w roku bieżącym przyznania pożyczek następującym gminom:

1. Jaworów LW. 2.886/97 . . . . . 60.000 zł.
   na budowę koszar dla jednego szwadronu konnicy. Prośbę swą motywowała gmina prócz brakiem odpowiedniego funduszu, także potrzebą podniesienia miasta.
2. Kraków LW. 71.015/96 . . . . . 42.000 „
   na roszerzenie koszar obrony krajowej.
3. Rzeszów LW. 34.722/97 . . . . . 110.000 „
   na roszerzenie koszar obrony krajowej.

Razem . . 212.000 zł.

Ponadto wniosła gmina Buczacz LW. 59 311/97 prośbę o poparcie jej starań o stałą załogę wojskową (batalion obrony krajowej Nr. 70) celem podniesienia ekonomicznych stosunków gminy i uzyskanie w tym celu budowy koszar kosztem państwa.

Poparcia tej prośby Wydział krajowy odmówił. Wojsko powyższe bowiem ma już swe pomieszczenie (w Stanisławowie) i z tego właśnie powodu jak i z powodu niestosunkowo niskiego kredytu w budżecie państwowym na budowę koszar wojskowych w Galicyi (przedewszystkiem dla wojska liniowego), nie można łudzić się nadzieją przychylnego załatwienia prośby gminy.

Na pomoc zaś funduszu krajowego gmina liczyć nie może również z powodu pomieszczenia już rzeczonego wojska w innej gminie, jak niemniej dla zupełnego wyczerpania funduszów promesami na cały szereg lat naprzód.

Wreszcie wniosła gmina Kołomyja w ostatnim czasie (LW. 66.407/97) prośbę o przyznanie choćby na czas późniejszy pożyczki 180.000 zł. na rozszerzenie koszar dla obrony krajowej, upatrując w pomnożeniu wojska w gminie środek do podniesienia jej stosunków ekonomicznych. Prośba ta jest w toku załatwienia.

W związku z ostatniemi sprawami pozostaje sprawa pomocy c. k. Rządu dla kraju względnie gmin przy budowie koszar dla wojska, względnie budowa tych koszar kosztem państwa, jak tego domagała się rezolucya Wysokiego Sejmu z 15. stycznia 1896, wystosowana do c k. Rządu.

Sprawę tę ponowił Wydział krajowy przy przedstawieniu swem przeciw natarczywemu żądaniu wojskowości o przyznanie gminie Przeworsk bezprocentowej pożyczki w kwocie 140.000 zł. na budowę koszar normalnych dla jednego szwadronu konnicy, pomieszczonego wówczas w zabudowaniach należących do ordynacyi Przeworskiej.

Odezwą z 20. kwietnia 1897 L 32.725 (LW. 25.544/97) zawiadomiło Wydział krajowy c. k. Namiestnictwo w powyższej sprawie, „że c. i k. Państwowe Ministerstwo wojny według reskryptu z 28. marca 1897 L. 1.139 oddz. 11., wydanego do Komendy 10. korpusu w Przemyślu, nie przychyliło się do popartego przez c k. Namiestnictwo żądania Wydziału krajowego co do zupełnego względnie czasowego (do końca 1904) uwolnienia kraju od obowiązku ponoszenia jakichkolwiek kosztów na pomieszczenie wojska“, oraz „że wskutek tego samego reskryptu jeden szwadron konnicy stanowiący stałą załogę Przeworska, na razie czasowo, aż do dostarczenia wspólnych pomieszczeń, w gminach Przeworsk i Budy przeworskie został oddzielnie zakwaterowany“.

Do 31. października 1897 wypłacił Wydział krajowy gminom i osobom prywatnym w ogóle i ściągnął:

	wypłacono:	ściągnięto:
1. Bochnia	31.000 zł.	20.666 zł. 50 ct.
2. Brzeżany	39.000 „	23.168 „ — „
3. Czortków	113.000 „	23.878 „ 34 „
4. Gródek	20.000 „	20.000 „ — „
5. Jarosław	207.000 „	118.894 „ — „
6. Jaworów	38.000 „	10.000 „ — „
7. Kołomyja	138.250 „	39.112 „ 50 „
8. Kraków	160.000 „	68.344 „ — „
9. Lwów	60.000 „	55.000 „ — „
10. Łańcut	2.000 „	1.162 „ — „
11. Nowy Sącz	35.000 „	26.445 „ 72 „
12. Przemyśl	155.000 „	68.325 „ — „
13. Rzeszów	282.000 „	77.962 „ 62 „
14. Sanok	80.700 „	32.234 „ — „
15. Stanisławów	100.000 „	81.656 „ — „
16. Stryj	61.000 „	30.923 „ 16 „
17. Tarnopol	75.000 „	33.336 „ — „
18. Tarnów	150.000 „	41.674 „ — „
19. Trembowla	199.000 „	68.725 „ — „
20. Złoczów	31.000 „	18.508 „ — „
21. „ Feiwel Rohatyn	130.000 „	6.500 „ — „
22. Żółkiew	210.000 „	36.000 „ — „
	2,316.950 zł.	902.514 zł. 84 ct.

Z funduszu b. korpusu ochotników:

23. Gródek	50.000 zł.	4.500 zł.
Ogółem . . .	2,366.950 zł.	907.014 zł. 84 ct.

Fundusz b. korpusu ochotników z r. 1859 składa się podług zamknięcia rachunku za rok 1896 z pretensyi do gminy Gródek . . 48.000 zł.
i zapasu kasowego . . . . . 9.656 „
czyli razem . . . 57.656 zł.

Zapas powyższy jest razem z ratą spłaconą przez gminę Gródek za r. 1897 w kwocie 2.500 zł. ulokowany na 4% książeczce Banku krajowego.

Fundusz na budowę koszar krajowych został w r. 1896, jak to stwierdza zamknięcie rachunku za tenże rok, wyczerpany aż do zapasu kasowego gotówką . . . . . 1.181 zł. 45 ct.
i na lokacyi reszta . . . . . 1.924 „ 05 „
razem . . . 3.105 zł. 50 ct.

W roku 1897 zaś do 31. października 1897 wpłynęły następujące dochody:

1. Dotacya z funduszu krajowego uchwalona przez Wys. Sejm dnia 30 stycznia 1897			58.800 zł. —
2. Czynsze z koszar krajowych za czas od 1. września 1896 do 31. grudnia 1897:			
a) koszary kawalerzyckie imienia Cesarza Franciszka Józefa I. na Wulce we Lwowie	25.495 zł.	25 ct.	
b) koszary dla strzelców w Mostach wielkich	12.977 „	71 „	
c) koszary dla sztabu kawal. i pionierów w Mostach wielkich . . .	2.092 „	20 „	
d) koszary dla biura tegoż sztabu i mieszkanie pułkownika . . .	1.492 „	74½ „	
e) szpital w Mostach wielkich od 1. czerwca 1897	618 „	59 „	
f) koszary dla strzelców w Rawie ruskiej	15.678 „	15½ „	
g) koszary dla strzelców w Trembowli	15.678 „	15½ „	
h) „ „ w Zaleszczykach	16.680 „	82½ „	90.713 zł. 63 ct.
3. Odsetki z lokacyi uzyskane i spodziewane			380 zł. 87 ct.
Ogółem zatem . . .			153.000 zł. —

W tymże samym czasie wydano:

a) Zwrot funduszowi krajowemu zaliczki na opłatę odsetek od 1½ milion. pożyczki za czas od 1. września do 31. grudnia 1896	20.000 zł.	— ct.	
b) Spłata na kapitał od pow. pożyczki	40.000 „	— „	
c) Odsetki od pow. pożyczki za I/II. 1897	29.780 „	— „	
d) Na przyrządy do gaszenia ognia .	2.500 „	— „	
e) Asekuracya wszystkich budynków z wyjątkiem szpitala w Zaleszczykach	1.771 „	97 „	
f) Należytości przenośne za grunta . .	1.289 „	42 „	
g) Rozmaite wydatki	130 „	36 „	
Spodziewane wydatki do końca roku 1897:			
1. Odsetki od 1½ mil. pożyczki za II/II 1897	29.200 „	— „	
2. Asekuracya 1897/8	2.000 „	— „	
3. ¾% kosztów budowy na koszta utrzymania za czas od 1. września 1896 do 31. grudnia 1897	14.270 „	— „	
4. Należytości przenośne reszta około . .	1.058 „	25 „	
Razem przeto wydatki r. 1897 . . .			142.000 zł. —
Pozostanie przeto zapas . . .			11.000 zł. —

Zapas ten powstał głównie z powodu większego dochodu w czynszach od spodziewanego o 7.400 zł. i oszczędności w wydatkach na przyrządy do gaszenia ognia, podatki i inne około 3.600 zł.

Co do przyrządów do gaszenia ognia, których dostarczenia dla wszystkich pięciu kompleksów krajowych koszar zażądała c. i k. Komenda XI. korpusu pismem z 7. listopada 1896 L. 4110, a które podług dołączonego do tego pisma wykazu kosztowałyby około 7.400 zł., nadto zaś wymagałyby kosztownego utrzymania i uzupełniania, zasięgnął Wydział krajowy opinii fachowej komendanta miejskiej straży pożarnej we Lwowie i na tej podstawie odezwą z 31. grudnia 1896 L. 70.716 sprzeciwił się wygórowanym pod tym względem żądaniom, ofiarując równocześnie na ten cel kwotę 2.500 zł. pod warunkiem, że wojskowość sama własnym kosztem utrzymywać będzie i uzupełniać wspomniane przyrządy przez cały czas 25-letniego używania koszar, w zamian czego przyrządy te pozostaną własnością zarządu wojskowego.

Pismem z 13. lutego 1897 L. 70 przyjęła c. i k. Komenda XI. korpusu powyższą propozycyę i Wydział krajowy wypłacił jej odezwą z 16. lutego 1897 L. 10.451 kwotę 2.500 zł.

Pismem z 6. marca i 11. czerwca 1897 nadesłała Intendantura XI. korpusu Wydziałowi krajowemu wykazy należytości wynagrodzenia za wszystkie koszary krajowe z wyjątkiem szpitala wojskowego w Zaleszczykach, który dotąd jeszcze do użytku oddany nie został i z wyjątkiem wynagrodzenia za kuźnię i otwarte ujeżdżalnie we Lwowie, wynagrodzenie bowiem za nie zależnem jest od wysokości kosztów budowy, a rachunki tych kosztów ze sprawdzenia w Wiedniu dotąd jeszcze zwrócone nie zostały.

Podług powyższych wykazów miałoby wynagrodzenie roczne wynosić:

a)	Podług 1. klasy taryfy za koszary kawalerzyskie na Wulce we Lwowie	19.113 zł.	$10^1/_2$ ct.
b)	Podług 9. klasy taryfy za koszary strzeleckie w Mostach wielkich	9.728 „	56 „
c)	Podług 9. klasy taryfy za koszary dla biur sztabu kawal. i pomieszk. pułkown.	1.119 zł.	56 ct.
d)	Podług 9. klasy taryfy za koszary dla sztabu kawal. i pionierów	1.568 „	$46^1/_2$ „
e)	Podług 9. klasy taryfy za szpital wojskowy . . .	1.056 „	15 „
f)	Podług 7. kl. taryfy za kosz. strzel. w Rawie rusk.	11.753 „	90 „
g)	„ „ „ „ „ Trembowli	11.753 „	90 „
h)	„ 5. kl. „ „ „ Zaleszczykach	12.505 „	90 „
	razem . . .	68.599 zł.	54 ct.
	Do tego spodziewane wynagrodz. za szpit. w Zaleszczykach	1.236 „	— „
	Za ujeżdżalnie we Lwowie	288 „	— „
	Za kuźnię we Lwowie	314 „	— „
	Ogółem . . .	70.437 zł.	54 ct.

Przeciwko wymiarowi powyższego wynagrodzenia wniósł Wydział krajowy odezwami z 30. maja 1897 L. 16.359 i 16. czerwca 1897 L. 36.605 przedstawienia, zdaniem bowiem Wydziału krajowego, Intendantura zatosowała nieodpowiednie pozycye taryfy na szkodę funduszu krajowego, albo też nie przyznała wynagrodzenia za dostarczone niektóre ubikacye.

Pismem z 16. lipca 1897 L. 3.961 oświadczyła jednak c. i k. Komenda XI. korpusu, że wykazy wynagrodzenia zostały poddane ponownej rewizyi i znaleziono je zgodne z przypadającem wynagrodzeniem i dla tego nie może zarządzić zrektyfikowania rzeczonych wykazów, że jednak równocześnie przedkłada sprawę do decyzyi c. i k. Państwowemu Ministerstwu wojny (LW. 45.321/97).

Dalszej odpowiedzi w powyższej sprawie Wydział krajowy dotąd nie otrzymał.

W sprawie przeniesienia gminy Mosty wielkie do 6ej, gminy Trembowli zaś do 5ej klasy wojskowej taryfy czynszowej, zakomunikowało nam c. k. Namiestnictwo odezwą z 12. kwietnia 1897 L. 30.565 odpowiedź Ministerstwa obrony kra-

jowej z 31. marca 1897 L. 5.331/II b., podług której Ministerstwo skarbu wspólnie z państwowem Ministerstwem wojny nie uwzględniło tutejszych przedstawień z 8. i 30. czerwca 1869 L. 35.221 i L. 40.822 najpierw z tego powodu, że gminy powyższe nie dostarczały w czasie przed końcem roku 1895 mieszkań dla oficerów i gażystów, następnie zaś dla tego, ponieważ zdaniem Ministerstwa obrony krajowej „ugoda, którą Wydział krajowy zawarł w dniu 25. maja 1895 z administracyą wojskową co do budowy koszar normalnych na koszt kraju, nie może oddziaływać na prawne postanowienia noweli do ust. kwater. z dnia 25. czerwca 1895. Dz. pp. Nr. 100 co do warunków prawnie wymaganych do zarządzenia wyjątkowej nowej klasyfikacyi stacyi załóg wojskowych, że jednak Wydziałowi krajowemu musi być pozostawionem, co do ewentualnych zobowiązań wywołanych wspomnianą wyżej ugodą, ułożyć się we właściwej drodze z aministracyą wojskową".

Z tego powodu odniósł się Wydział krajowy najpierw odezwą z 10. maja 1897 L. 24.596 do Komendy XI. korpusu o porozumienie się w powyższej sprawie, a gdy porozumienie to dla braku upoważnienia dla tejże Komendy ze strony władz centralnych, do skutku doprowadzone być nie mogło, pismem z 15. września 1897 L. 37.904 do Ministerstwa obrony krajowej i państwowego Ministerstwa wojny udzielając równocześnie odpis c. k. Prezydyum Namiestnictwa i c. i k. Komendzie XI. korpusu z prośbą o poparcie.

W piśmie tem upraszał Wydział krajowy już tylko ze względu na istniejące w gminach Mosty wielkie i Trembowla koszary krajowe, zbudowane na podstawie osobnej umowy i na podstawie ustawy kwaterunkowej z roku 1879, o reklasyfikacyę i przyznanie funduszowi krajowemu wynagrodzenia podług 6ej względnie 5ej klasy wojskowej taryfy czynszowej, wyłączając w ten sposób upadłą już aż do końca r. 1900 sprawę podwyższenia wynagrodzenia dla gmin, o ile one ze swej strony koszary dla wojska dostarczają.

Odpowiedzi na te pisma Wydział krajowy dotąd nie otrzymał.

Sprawa żądanego przez administracyę wojskową zwrotu użytej przez Wydział krajowy z $1^1/_2$-milionowego kredytu na częściowe pokrycie odsetek biernych, kwoty 35.840 zł., nie została dotąd merytorycznie załatwioną.

Preliminarz funduszu koszar krajowych na rok 1898 przedłożony został Wysokiemu Sejmowi jako załącznik do rubr. XVII. wydatków preliminarza funduszu krajowego, gdzie jako dotacyę dla funduszu koszar krajowych na tenże rok wstawiono kwotę 28.400 zł.

Powołując się na szczegóły tegoż preliminarza i zamieszczone w nim wyjaśnienia, Wydział krajowy zaznacza, że na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1895, powziętej w sprawie zarządu funduszów na budowę koszar dla wojska za czas od 1. stycznia do 30. listopada 1894., mają być co roku do budżetu funduszu krajowego jako dotacya dla funduszu koszar krajowych wstawiane 4% odsetki od każdocześnie dłużnego jeszcze funduszowi propinacyjnemu kapitału z $1^1/_2$ milionowej pożyczki.

Na rok 1898 wynoszą rzeczone odsetki 57.200 zł., wstawiono zatem jako dotacyę kwotę o 28.800 zł. mniejszą, w skutek czego i w roku 1898 fundusz krajowy zwróci funduszowi propinacyjnemu w kapitale tylko kwotę 40.000 zł.

Gdy jednak przy takiej spłacie kapitału amortyzacya $1^1/_2$ milion. pożyczki, zdaniem Wydziału krajowego, trwałaby zanadto długo, gdy dalej w myśl powołanej wyżej uchwały Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1895, fundusz krajowy taki sam ponosić ma ciężar na budowę koszar, jaki ponosiłby, gdyby $1^1/_2$ milon. pożyczka udzieloną została gminom lub osobom prywatnym, gdy wreszcie ułożenie sposobu i czasu zwrotu funduszowi propinacyjnemu $1^1/_2$ milion. pożyczki został odroczony, zmuszony będzie Wydział krajowy wstawiać do preliminarzy funduszu krajowego od roku 1899 począwszy, pełne sumy odsetek rocznych od resztującego kapitału z $1^1/_2$ milionowej pożyczki na budowę krajowych koszar zaciągniętej, natomiast w preliminarzu funduszu koszar krajowych podwyższać będzie stosownie raty na spłatę kapitału z powyższej pożyczki.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wydział krajowy wnosi, Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sprawozdanie Wydziału krajowego o administracyi krajowych funduszów pożyczkowych na budowę koszar dla wojska za czas od 1. listopada 1896 do 31. października 1897, Sejm przyjmuje do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 15. listopada 1897.

Marszałek krajowy
S. Badeni mp.

Sprawozdawca
Dr. Józef Wereszczyński mp.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 67.567/97.

Aleg. 11

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wcielenia gminy wsi Skolego do gminy miasteczka Skolego w myśl § 96 ustawy dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 i znaczniejszych gmin z dnia 3. lipca 1896.

Wysoki Sejmie!

Zwierzchność gminy miasteczka Skolego, podlegającego ustawie z d. 3. lipca 1896, działając na mocy uchwały Rady gminnej, wniosła dnia 26/4 1897 prośbę do Wydziału krajowego o zastosowanie §. 96 ustawy z d. 3/7 1896 i przeprowadzenie pertraktacyi z gminą wsi Skolego celem połączenia obu miejscowości w jedną administracyjną gminę. Prośbę tę uzasadniała zwierzchność gminy miasteczka Skolego wyczerpująco względami przedewszystkiem na policyę miejscową, której należyte wykonanie w dotychczasowych warunkach jest, jeżeli nie możliwe, to przynajmniej bardzo utrudnione.

Zwierzchność gminy dodaje, że od należytego wykonania policyi miejscowej, od utrzymania porządku, czystości, przeprowadzenia należytej kanalizacyi i ścieków, ułatwień komunikacyjnych itd. zawisła cała przyszłość Skolego, ponieważ ta podnosząca się miejscowość oddalona o kilka godzin od Lwowa i położona wśród pięknych gór nad rzeką Oporem jest miejscem pobytu letników, których liczba z każdym rokiem się zwiększa, co znowu na dobrobyt mieszkańców obu miejscowości jak największy wpływ mieć może.

Z dochodzenia, które Wydział krajowy przez delegowaną komisyą na miejscu przeprowadził, okazuje się, że żądanie gmiany miasteczka Skolego jest zupełnie uzasadnione.

Obie gminy zamknięte wysokiemi górami w niezbyt szerokiej dolinie Oporu, stanowią, jak to zresztą plan sytuacyjny do aktów dołączony uwidocznia, jedną ściśle ze sobą zwartą miejscowość, w której zabudowania miasteczka i wsi, nietylko że graniczą ze sobą i stykają się, ale nadto ulice wsi wchodzą klinem prawie do samego rynku miasteczka, a odwrotnie ulice miasteczka sięgają aż do terytoryum wsi. W niektórych miejscach są oba terytorya wsi i miasteczka poprzerzynane, i komplikacye w tej mierze dochodzą tak daleko, że jak to zwierzchność gminna miasteczka przykładami udowadnia, zdarzają się i takie wypadki, że połowa realności i domu leży w obrębie miasteczka, podlegającego ustawie budowlanej z dnia 4. kwietnia 1889 a druga zaś połowa domu leży w obrębie wsi, gdzie tylko przepisy dla policyi budowlanej i ogniowej dla wsi obowiązują. Budujący musiał starać się o konsens budowlany od obu zwierzchności gminnych.

Dodać do tego należy, że wszystkie ścieki i kanały miasteczka stosując się do naturalnej pochyłości gruntu ku rzece, muszą być ku Oporowi budowane, a pomiędzy rzeką Opór a miasteczkiem leży terytoryum wsi.

Że w tych warunkach o należytem i jednolitem wykonywaniu policyi miejscowej mowy nie ma, tego udowadniać prawie nie potrzeba, tak samo nawet dziwić się nie można, że w miejscowości gdzie jest dwóch gospodarzy nawet do ostrych zatargów właśnie z powodu policyi miejscowej przyjść musiało. I tak, skarzy się zwierzchność gmina miasteczka, że nie może wykonywać należycie policyi budowniczej i ogniowej, że zwierzchność gminna wsi przeszkadza jej w urządzeniu ścieków i kanałów niepozwalając prowadzić takowych przez terytoryum wsi, że gmina miasteczka posiada odpowiednią rzeźnię, gdzie bydło i mięso jest przez odpowiedne organa sanitarne oglądane, a na wsi pozwala wójt bić bydło podejrzanego pochodzenia. Kontrola nad przemycaniem mięsa jest wobec zwartego terytoryum niemożliwa, a nadto ponosi miasteczko straty w dochodach z dodatku konsumcyjnego do mięsa, którego na wsi nie ma.

Nadto użala się zwierzchność miasteczka, że nie może dla dogodności letników ani budek kąpielowych nad Oporem postawić, ani kładki na Oporze, celem otworzenia spacerów dla gości po drugiej stronie Oporu, ponieważ zwierzchność wsi stawia ze swej strony temu przeszkody.

Z drugiej strony akty zwierzchności gminy wsi wykazują, że zwierzchność wsi wnosi do przełożonych Władz zażalenia na zwierzchność miasteczka.

W ten sposób prowadzono spór o wykonywanie policyi na dworcu kolejowym o regulamin fiakrów, dalej proces prowizoryalny o drogę do lasu miejskiego, spór prowizoryalny o pobór szutru i kamienia z łożyska Oporu, spór o granicę pastwiska, spór o wcielania domów budowanych częścią na jednem terytoryum, częścią na drugim i t. d.

Jeżeli się do powyższych komplikacyi doda fakta, że miasteczko i wieś stanowią jedną gminę katastralną, że księgi gruntowe są wspólne, że parafia tak rzym.-kat. jak i gr.-kat jest jedna, że cmentarz wspólny, że pastwiska gminne są wspólne i szkoła wspólna nasuwa się mimowolnie pytanie, dlaczego powyższe gminy nie są oddawna połączone.

Postanowienie ustawy gminnej z d. 12. sierpnia 1866 dopuszczające połączenie tylko w drodze dobrowolnej ugody, stało temu na przeszkodzie, albowiem faktów łączenia się w drodze dobrowolnej ugody nie ma, jakkolwiek jest cały szereg gmin, w których takie połączenie jest koniecznością.

Dopiero gdy ustawa z d. 3. lipca 1896 dopuszczająca połączenie i w drodze przymusowej została ogłoszoną, przystąpiła zwierzchność miasteczka Skolego do akcyi w celu złączenia obu gmin i Rada gminna Skolego w należycie uzasadnionej uchwale z d. 16. października 1896 zgodziła się na połączenie, uznając jego konieczność. Natomiast Rada gminna wsi Skolego załatwiając wniosek Rady gminnej miasteczka Skolego na dobrowolne połączenie się postanowiła uchwałą z d. 8. listopada 1896 nie zgodzić się na połączenie. Również bez skutku interweniowała Komisya Wydziału krajowego i Rada gminna, w której zasiada 9 włościan i 9 izraelitów, uchwaliła dnia 27. września 1897 nie przystąpić do połączenia się a tem samem nie wchodzić w jakiekolwiek rokowania. Komisya Wydziału krajowego badała dla jakich powodów wieś Skole nie chce się połączyć, a nawet przesłuchiwała zwierzchność gminy protokolarnie w tej mierze. Powody przez zwierzchność gminy przytoczone są błahe.

I tak np. obawiają się rządów naczelnika miasteczka dr. Mironowicza, chociaż po połączeniu nastąpić muszą nowe wybory i połączone gminy wybiorą kogo zechcą; nie chcą płacić długów miasteczka, nawiasowo powiedzieć stosunkowe nieznacznych a zapominają o tem, że wezmą udział w dosyć znacznych porządkach miasteczka. Zauważyć przy tem należy, że członkowie gminy płacą na samą administracyę 14% dodatków, a administracya ta jest nad wszelki wyraz prymitywną. I tak np. pisarz u notaryusza jest pisarzem gminnym załatwia przeto sprawy tylko wczesnym rankiem, lub wieczór, a kancelarya gminna jest cały dzień po większej części zamkniętą. Naczelnik gminy nie umie ani czytać ani pisać. Część kosztów administracyjnych oczywiście odpadnie po połączeniu. Tak samo błahą jest obawa ucisku w sprawach budowlanych, — albowiem ustawa budowlana dla miasteczek dopuszcza znaczne ulgi w oddalonych od centrum ulicach.

Wobec powyższego stanu rzeczy nie pozostaje nic innego jak połączenie wbrew woli jednej gminy ustawą krajową, która zarazem regulować ma stosownie do ostatniego ustępu § 96 ust. z d. 3. lipca 1896 i stosunki majątkowe obu gmin.

Dla ocenienia tych stosuuków podajemy następne daty:

Ludność miastach: rzym.-kat. 126, gr.-kat. 504, izrael. 1669.
„ wsi: „ „ 132, „ „ 888, „ 284.

Dochody miasteczka wynoszą według budżetu na rok 1897 .		4080·76 zł.
Wydatki		4388·98 „
	Niedobór .	308·22 „

który pokryto 6% dodatkiem do podatków bezpośrednich, wynoszących 5534 zł. 28 ct.

Budżet szkolny miasteczka wynosi w dochodach . . .		286·30 zł.
W wydatkach		2202·98 „
	Niedobór .	1916·68 „

pokryto 34% dodatkiem.

Budżet wsi na r. 1897 wynosi w dochodach		858·— zł.
W wydatkach		1064·— „
	Niedobór .	206·— „

który pokryto 14% dodatkiem do podatków, wynoszących 1541 zł. 98 ct.

Niedobór budżetu szkolnego pokryto 18% dodatkiem do podatków.

Jak inwentarz gminy miasteczka Skolego udowadnia składa się majątek miasteczka z następnych części:

Grunta

las	329 morg	1151 sąż.
pastwiska około w 6 parcelach . .	16 „	
prócz tego placów publicznych około .	15 „	
i inne pomniejsze parcele.		

Oprócz tego posiada miasteczko 56 morgów 825 sążni pastwiska i dróg, które są wspólne z wsią Skolego.

Realności:

Rzeźnia wartości 5000 zł., która przynosi rocznie 1250 zł. dochodu.

Szkoła murowana 15.000 zł. i inne pomniejsze budynki wartości 820 zł.

kapitały	2095·35 zł.
fundusz ubogich . .	2222·63 „
rekwizyta ogniowe .	2200·— „
sprzęty itd.	736·— „

W stanie biernym inwentarza z końcem roku 1896 zapisaną jest reszta niespłaconej pożyczki w kwocie 11.903 zł. zaciągniętej na pokrycie kosztów budowy rzeźni i szkoły.

W końcu do inwentarza gminy miasteczka Skolego zauważa się, że las jest ekwiwalentem serwitutowym, przyznanym gminie miasteczka Skolego, jako majątek całej gminy tak chrześciańskiej jak i żydowskiej, i takowy jest zaintabulowany jako majątek gminy. Dochody z lasu używane są łącznie na pokrycie wydatków gminnych, a członkowie gminy nie mają żadnych specyalnych praw.

Inwentarz gminy wsi Skolego wykazuje z końcem 1896 r. następny stan majątkowy gminy:

W gruntach:

a) las około 189 morgów w 8 parcelach,

b) łąki, nawiasowo powiedziawszy, nieprzynoszące gminie żadnego dochodu, w 9 parcelach około 16 morgów,

c) pastwiska w 8 parcelach około 36 morgów.

W realnościach posiada gmina mały budyneczek na kancelaryę i szopę w wartości 800 zł.

W kapitałach 1750 zł. (w papierach).

W funduszu ubogich 115 zł, 38 ct.

Oprócz tego posiada gmina w depozycie Wydziału powiatowego kapitał 6000 zł. powstały ze sprzedaży drzewa z lasu gminnego przez licytacyę, przeprowadzoną przez Wydział powiatowy.

Rekwizyta i sprzęty w wartości około 622 zł.

Stan bierny żaden.

Do inwentarza majątku gminy wsi Skolego czynimy następne uwagi:

1. Las wsi Skolego jest ekwiwalentem serwitutowym, przyznanym na własność gminy wsi Skolego i jest zaintabulowany jako majątek gminy wsi Skolego. Członkowie gminy nie mają żadnych praw i dopiero w roku 1896 uchwaliła Rada gminna wydawać członkom gminy drzewo budulcowe na reparacye budynków po 10 sztuk, sztuka po 50 ct., zaś na nowe budynki po 1 zł. bez określenia jakości tej sztuki. Uchwała ta uszczuplająca dochody gminy ma ten skutek, że jedni mają drzewo budulcowe po nader niskich cenach, a drudzy płacą dodatki do podatków na pokrycie niedoborów budżetowych.

Z powyższego zestawienia okazuje się, że w stosunkach majątkowych obu gmin niema wielkiej różnicy, majątek gminy miasteczka Skolego wynosi po potrąceniu stanu biernego 20.153 zł. 12 ct., zaś majątek wsi 15.109 zł. Po połączeniu obu gmin obniży się prawdopodobnie stopa % dodatków uiszczanych na pokrycie wydatków gminnych.

Mimo tego wszystkiego i mimo okoliczności, że złączona gmina zmuszoną będzie porobić znaczniejsze wkłady na uporządkowanie wcielonej gminy, Wydział krajowy sądzi, że odpowie to słuszności i sprawiedliwości, jeżeli na rzecz członków gminy wsi Skolego poczynione będą pewne koncesye w szczególności należało by im przyznać:

a) prawo otrzymywania drzewa budulcowego i opałowego po zniżonych cenach — o 50% taryfy lasowej, na naprawę budynków i opał tychże własnych budynków po poprzedniem sprawdzeniu potrzeby.

b) Kapitał 6000 zł. ulokowany w kasie Wydziału powiatowego, obligacya na 1600 zł. użyte być mają, jak to zresztą gmina wsi Skolego sobie życzyła, na założenie kasy pożyczkowej nadto po zniżonych odsetkach wyłącznie dla członków wsi Skolego.

c) ażeby członkowie wsi Skolego nie podnosili zarzutu, że płacić muszą długi miasteczka przeto ustanawia się, że dochód ze rzeźni, będącej własnością miasteczka, wybudowanej kosztem 5000 zł., a przynoszącej do 1300 zł. używany będzie wyłącznie na spłatę długu.

Użytkowanie pastwisk gminnych pozostaje nienaruszone, a mianowicie członkowie miasteczka użytkują wyłącznie z tych pastwisk, które są dotychczas własnością miasteczka, tak samo członkowie wsi użytkują wyłącznie ze swoich pastwisk, a wspólne pastwiska pozostają wspólnymi pastwiskami, jak dotychczas.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 3. grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat do L. 67.567/97.

U s t a w a

z dnia . . . . . dla królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wcieleniu wsi Skolego do miasteczka Skolego stosownie do postanowień §. 96 ustawy krajowej z dnia 3. lipca 1896 (Dz. ust. kraj. Nr. 51 z 1896).

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

Art. I.

Gmina wsi Skolego, powiatu stryjskiego, zostaje do gminy miasteczka Skolego tegoż powiatu wcieloną w myśl postanowień §. 96. ustawy z dnia 3. lipca 1896 (Dz. ust. kr. Nr. 51).

Art. II.

Tak ruchomy i nieruchomy majątek, jak i dobro obu gmin, łączy się w jedną całość i uzyskane dochody z takowych służyć będą na pokrycie wydatków gminnych, jak niemniej zobowiązań, pozostałych po obu gminach.

Od powyższej zasady ustanawia się następne wyjątki:

a) członkom gminy dotychczasowej wsi Skolego służyć będzie prawo pobierania drzewa budulcowego z lasów dotychczasowej wsi Skolego na naprawę ich własnych budynków, tudzież drzewa opałowego, wyłącznie na opał ich własnych budynków po zniżonej cenie o 50% taryfy lasowej,

b) na spłatę długu miasteczka Skolego, wykazanego w inwentarzu tegoż miasteczka w kwocie 11.903 zł. 86 ct., użyty być ma dochód ze rzeźni, będącej dotychczas własnością miasteczka;

c) kapitał 6000 zł., będący własnością wsi Skolego, ulokowany na książeczkach kasy oszczędności we Lwowie Nr. 89036, 89038 i 89044 i znajdujący się w depozycie Wydziału powiatowego, jak niemniej zapis długu państwa w d 1/2 1895. L. 179013 na 1.600 zł., będący własnością wsi Skolego, użyte być mają na założenie kasy pożyczkowej dla członków dotychczasowej wsi Skolego pod zarządem zwierzchności gminnej i dopiero wówczas, gdyby przez pół roku nie było zgłaszających się o pożyczki członków gminy dotychczasowej wsi Skolego mogą być z tego funduszu pożyczki i innym członkom połączonych gmin udzielone.

d) Każda z połączonych gmin pozostaje przy swoich prawach użytkowania pastwisk gminnych, tak samo pozostają nienaruszone prawa do użytkowania wspólnych pastwisk.

Art. III.

Niniejsza ustawa wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia w tym czasie mają być obie rady gminne rozwiązane, tymczasowy zarząd połączonych gmin ustanowiony i wybory do Rady gminnej połączonych gmin rozpisane.

Art. IV.

Wykonanie ustawy poruczam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

LW. 48.133/97.

Alg. 12

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Bańsko w powiecie Nowotarskim o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania małoletniego Jana Bartłomieja Rączki, w kwocie 130 zł. 87 ct. należącej się gminie m. Budapesztu.

Wysoki Sejmie!

Orzeczeniem z dnia 4. lipca 1896, L. 13.458, nałożyło c. k. Starostwo w Nowym Targu na gminę Bańsko obowiązek zapłacenia gminie m. Budapesztu kwoty 130 zł. 87 ct. tytułem kosztów utrzymania przynależnego do gminy Bańsko, małoletniego Jana Bartłomieja Rączki.

Wskutek tego zwraca się gmina Bańsko do Wysokiego Sejmu z prośbą, o przyjęcie powyższych kosztów na fundusz krajowy, podając w swej petycyi, iż gmina stanowiąca biedną wioskę górską, nie ma funduszów na pokrycie tych kosztów, zaś nałożenie w tym celu dodatków do podatków byłoby zbyt wielkim ciężarem dla ubogich i w r. 1896 gradobiciem i powodzią nawiedzionych członków gminy.

Stan majątkowy gminy zbadany na podstawie aktów przedłożonych przez Wydział powiatowy przedstawia się jak następuje:

Podług inwentarza za r. 1896 posiada gmina las o obszarze 50 morgów, nadto papiery wartościowe na 990 zł.

Podług przedłożonych zaś budżetów funduszu gminnego z lat 1894, 1895 i 1896 wynosiły przeciętnie: wydatki 123 zł. 43 ct., dochody 54 zł. 93 ct., przeto na pokrycie niedoboru nakładany być musiał dodatek gminny w wysokości 10% od sumy podatkowej 680 zł. 12 ct.

W celu pokrycia powyższych kosztów utrzymania w kwocie 130 zł. 87 ct., trzebaby nałożyć osobno dodatek w wysokości 20%, czyli razem 30%, co jednak ze względu na przedstawione w petycyi niekorzystne położenie materyalne członków gminy byłoby dla nich zbyt wielkim ciężarem.

Wydział krajowy przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Jana Bartłomieja Rączki w kwocie 130 zł. 87 ct., należącej się gminie m. Budapesztu od gminy Bańsko, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 14. września 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni. w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński. w. r
Członek Wydziału krajowego.

L. 61595/97.

Aleg. 13

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Biała wyżnia w powiecie Grybowskim o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania dziecka Magdaleny Lichoń w kwocie 40 zł. należącej się Cecyli Skopou w Ciżkach na Morawach.

Wysoki Sejmie!

Rozporządzeniem z dnia 19. lipca 1897 L. 10553 wezwało c. k. Starostwo w Grybowie Zwierzchność gminną Biała wyżnia do zwrotu kosztów utrzymania dziecka Magdaleny Lichoń w kwocie 40 złr. należącej się Cecylii Skopou w Ciżkach na Morawach.

Nie mogąc z powodu ubóstwa zapłacić tych kosztów z własnych funduszów, zwraca się gmina z prośbą o przyjęcie ich na fundusz krajowy.

Podług przedłożonego przez Wydział powiatowy w Grybowie inwentarza za rok 1896, posiada gmina Biała wyżnia tylko 435 □ s. roli i ogrodu oraz obligacyę długu państwowego opiewającą na 250 złr. Dochody gminy wynoszą w trzechleciu 1895—1897 przeciętnie kwotę 77 złr. 91 ct. rocznie, wydatki zaś kwotę 716 złr. 72 ct.

Na pokrycie niedoboru funduszu gminnego i szkolnego musiała gmina nakładać w tym czasie corocznie dodatki w przeciętnej wysokości 134% od podatków bezpośrednich, wynoszących kwotę 481 złr.

Dla pokrycia zaś powyższych kosztów utrzymania w kwocie 40 złr. mnsiałaby gmina Biała wyżnia nałożyć osobno jeszcze 9% dodatek, czyli razem 143%.

Wobec widocznego ubóstwa gminy i z uwagi, że Wydział powiatowy nader gorąco popiera prośbę gminy, stwierdzając, że od lat kilku nawiedzaną jest ona corocznie klęskami elementarnemi. jak gradobiciem i powodzią, —

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania nieletniego dziecka Magdaleny Lichoń w kwocie 40 złr. należącej się od gminy Biała wyżnia Cecylii Skopou w Ciżkach na Morawach, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Z Rady Wydziału krajow. Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 2. listopada 1897.

Zastępca Marszałka krajowego:
Antoni Chamiec *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

LW. 10345/97.

Aleg. 14

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Bilinki małej w powiecie Samborskim o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania Franciszka i Anny Szumyłów w kwocie 852 zł. 47 ct. w. a. należącej się gminie miasta Budapesztu.

Wysoki Sejmie!

Prawomocnem orzeczeniem z dnia 12. października r. 1896 nałożyło c. k. Starostwo w Samborze na gminę Bilinkę małą obowiązek zapłacenia Magistratowi miasta Budapesztu kwotę 852 zł. 47 ct. w. a. tytułem zwrotu kosztów utrzymania Franciszka i Anny Szumyłów, do gminy powyższej przynależnych.

Gmina nie będąc w stanie zapłacić tych kosztów, uprasza o przyjęcie ich na fundusz krajowy. Podług przedłożonego przez Wydział powiatowy w Samborze inwentarza, posiada gmina pastwisko, stanowiące dobro gminne w obszarze 192 morgów 1.524□°, jezioro w obszarze 11 morgów 642□°, oraz efekta wartości 1039 zł. 98 ct. w. a. Własne dochody gminy wynoszą przeciętnie w trzechleciu 1894—1896 rocznie 507 zł. 32 ct., a głównem ich źródłem są opłaty za użytkowanie pastwiska gminnego w kwocie 472 zł. rocznie w przecięciu, przeznaczone wyłącznie na opłatę podatku i ekwiwalentu od powyższego pastwiska. Wydatki gminne z tego czasu wynoszą przeciętnie 578 zł. 32 ct. w. a. Na pokrycie zatem niedoboru musi gmina nakładać w przecięciu przeszło 16%-owe dodatki do podatków bezpośrednich, wynoszących przeciętnie 988 zł. 58 ct. w. a.

Dla zaspokojenia zaś pretensyi gminy m. Budadesztu, musiałaby gmina Bilinka mała nałożyć osobno jeszcze przeszło 86%-owy dodatek, co oczywiście musiałoby członków i tak już ubogiej gminy materyalnie zrujnować i siłę podatkową osłabić. Gdy i Wydział powiatowy prośbę gminy popiera, przeto wobec powyżej przedstawionego stanu rzeczy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Franciszka i Anny Szumyłów w kwocie 852 zł. 47 ct. w. a., należące się gminie miasta Budapesztu od gminy Bilinki małej, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Lwów, dnia 6. kwietnia 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Marszałek krajowy:
S. Badeni m. p.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński m. p.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 46.562/97.

Aleg. 15

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Chiszewice w powiecie Rudeckim o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 463 zł. 80 ct., należącej się gminie m. Wiednia z tytułu kosztów utrzymania Breindli Hartfeld w miejskim zakładzie zaopatrzenia w Wiedniu.

Wysoki Sejmie!

Rozporządzeniem z 6. stycznia 1897, L. 271, nałożyło c. k. Starostwo w Rudkach na gminę Chiszewice obowiązek zapłacenia gminie m. Wiednia kwoty 463 zł. 80 ct. jako kosztów utrzymania Breindli Hartfeld w miejskim zakładzie zaopatrzenia we Wiedniu za czas od 9. września 1894 do 31. października 1896.

Nie będąc w stanie zapłacić tych kosztów z własnych funduszów, zwraca się gmina Chiszewice do Wysokiego Sejmu z prośbą o przyjęcie ich na fundusz krajowy, podobnie jak to się stało w r. 1895, w którym Wysoki Sejm, wskutek petycyi tejże gminy uchwałą z dnia 7. lutego 1895, L. 1.258, przyjął na fundusz krajowy kwotę 310 zł. 75 ct. należącą się gminie m. Wiednia, tytułem kosztów utrzymania wspomnianej Breindli Hartfeld w miejskim zakładzie zaopatrzenia we Wiedniu za czas poprzedni.

Podług przedłożonego przez Wydział powiatowy inwentarza za r. 1896, składa się majątek nieruchomy wspomnianej gminy z gruntów o obszarze 46 morgów 527□ sążni, z czego tylko 2 morgi 1059□ sążni przypada na pastwisko, rolę i łąki, reszta zaś na drogi, potok i cmentarz.

Obligacya zaś, którą gmina posiadała na 1.700 zł. złożoną została do depozytu Rady szkolnej okręgowej na rzecz funduszu szkolnego.

Podług przedłożonych budżetów funduszu gminnego z lat 1895, 1896 i 1897, wynosiły wydatki przeciętnie kwotę 281 zł. 57 ct., dochody zaś 5 zł. 47 ct., przeto niedobór musiał być pokrywany dodatkiem, który od przeciętnej sumy podatkowej 1.416 zł. 43 ct., wynosi w ostatniem trzechleciu przeszło 13%.

Na pokrycie tedy powyższych kosztów utrzymania w kwocie 463 zł. 80 ct. potrzebaby osobno nałożyć jeszcze 33% dodatek, czyli razem 46%, co jednak byłoby zbyt wielkiem obciążeniem członków tak ubogiej gminy.

Wydział krajowy zaznacza przytem, iż odezwą z 14. maja 1897, L. 6.823, odniosło się c. k. Starostwo w Rudkach do Magistratu wiedeńskiego o odesłanie Breindli Hartfeld do gminy Chiszewice.

Wobec przedstawionego wyżej stanu sprawy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Breindli Hartfeld w kwocie 463 zł. 80 ct., należącej się gminie m. Wiednia od gminy Chiszewice, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 14. września 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński. w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 41.010/97

Aleg. 16

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Chorowice, w powiecie Wielickim, o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 36 zł. 14 ct., należącej się gminie miasta Wiednia z tytułu kosztów utrzymania Jana Janowskiego recte Wiatrowskiego.

Wysoki Sejmie!

Rozporządzeniem z 29. grudnia 1896 L. 8.481 wezwało c. k. Starostwo w Podgórzu Zwierzchność gminną w Chorowicach do zwrotu gminie miasta Wiednia kwoty 36 zł. 14 ct. tytułem kosztów utrzymania Jana Janowskiego recte Wiatrowskiego. Ponieważ gmina Chorowice nie jest w stanie zapłacić powyższych kosztów, uprasza Wydział powiatowy w Wieliczce o przyjęcie tych kosztów na fundusz krajowy.

Podług przedłożonego przez Wydział powiatowy inwentarza gminy Chorowice nie posiada ta gmina żadnego majątku nieruchomego. Posiada ona tylko obligacyę długu państwa na 110 zł.

Podług budżetu funduszu gminnego i szkolnego z lat 1895, 1896 i 1897 wynosiły dochody gminy przeciętnie 39 zł. 57 ct. z odsetek od obligów, prawa polowania i z oględzin bydła oraz pośmiertnych; wydatki przeciętnie 248 zł. 91. ct., przeciętne zaś dodatki na cele gminne i szkolne od sumy podatkowej 268 zł. 92 ct. wynosiły około 78%.

Na pokrycie należytości m. Wiednia w kwocie 36 zł. 14 ct. potrzebaby osobno nałożyć dodatek gminny w wysokości 14% czyli razem 92%, co byłoby zbyt wielkim ciężarem dla członków tak ubogiej gminy.

Gdy Wydział powiatowy prośbę gminy do uwzględnienia przedstawia, przeto Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Jana Janowskiego recte Wiatrowskiego w miejskim zakładzie zaopatrzenia we Wiedniu w kwocie 36 zł. 14 ct., należące się gminie miasta Wiednia, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 13. lipca 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni. w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński. w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 38.759/97.

Aleg. 17

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Lubsza w powiecie Rohatyńskim o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 90 zł. 80 ct., należącej się gminie miasta Lwowa jako koszta utrzymania Jana Iwanickiego w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych.

Wysoki Sejmie!

Pismem z 9. lutego 1897 L. 10.476 wezwał Magistrat miasta Lwowa Zwierzchność gminną w Lubszy do zwrotu gminie miasta Lwowa kwoty 90 zł. 80 ct. tytułem kosztów utrzymania w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych przynależnego do gminy Lubszy Jana Iwanickiego.

Gmina nie będąc w stanie zapłacić powyższych kosztów, uprasza o przyjęcie ich na fundusz krajowy.

Podług przedłożonego przez Wydział powiatowy w Rohatynie inwentarza gminy Lubsza stanowią majątek nieruchomy tej gminy grunta w obszarze 14 morgów 1.222 □°, z czego przypada około 7½ morga na pastwisko, będące dobrem gminnem, a reszta na drogi i potoki. Gmina posiada 150 zł. w obligacyach długu państwa oraz 851 zł. 99 ct. będących własnością gminnej kasy pożyczkowej.

W stanie biernym zaś wykazuje inwentarz gminy pożyczkę zaciągniętą na budowę szkoły w kwocie 720 zł. oraz pożyczkę zaciągniętą w powyższej gminnej kasie pożyczkowej w kwocie 45 zł.

Podług budżetu gminnego i szkolnego z lat 1895, 1896, 1897 wynosiły dochody gminny przeciętnie 22 zł. 50 ct. wydatki przeciętnie 238 zł. 16 ct. przeciętne zaś dodatki gminne i szkolne sumy podatkowej 366 zł. 16 ct. wynosiły przeszło 59%.

Na pokrycie zaś należytości gminy miasta Lwowa w kwocie 90 zł. 80 ct. potrzebaby osobno nałożyć dodatek gminy w wysokości 25% czyli razem z dotychczasowym przeciętnym dodatkiem 84%, co dla członków tej gminy, należącej do najuboższych gmin w powiecie Rohatyńskim, byłoby zbyt wielkim ciężarem.

Wydział powiatowy usilnie popiera prośbę gminy.

Wydział krajowy przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Jana Iwanickiego w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych we Lwowie w kwocie 90 zł. 80 ct., należące się gminie miasta Lwowa od gminy Lubszy, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 13. lipca 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński. w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 31030/97.

Aleg. 18

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Pogwizdów w powiecie Bocheńskim o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania i odstawienia do gminy przynależności Sebastyana Broszkiewicza w kwocie 130 zł. 90 ct. w. a. należącej się gminie miasta Gracu.

Wysoki Sejmie!

Rozporządzeniem z dnia 12. grudnia 1896, L. 33,463, wezwało c. k. Starostwo w Bochni Zwierzchność gminną w Pogwizdowie do zapłacenia gminie m. Gracu kwoty 41 zł. 40 ct. tytułem zwrotu kosztów utrzymania w domu ubogich w Gracu, przynależnego do Pogwizdowa Sebastyana Broszkiewicza.

Gmina nie będąc w stanie zapłacić powyższych kosztów, wniosła za pośrednictwem Wydziału powiatowego petycyę do Wysokiego Sejmu o przyjęcie tych kosztów na fundusz krajowy. Petycyę tę przekazał Wysoki Sejm uchwałą z dnia 15. lutego 1897 Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy. Odezwą zaś z dnia 29. marca 1897, L. 7410 odniosło się c. k. Starostwo w Bochni do tamtejszego Wydziału powiatowego z prośbą o wyjednanie zwrotu dalszych kosztów utrzymania Sebastyana Broszkiewicza w domu ubogich w Gracu, oraz kosztów jego przewiezienia z Gracu do Pogwizdowa, tak, że łączna kwota przypadająca do zwrotu gminie m. Gracu, wynosi 130 zł. 90 ct. Wydział powiatowy przedkładając sprawę Wydziałowi krajowemu, popiera usilnie prośbę gminy, stwierdzając, iż gmina Pogwizdów nie jest w stanie pokryć tej należytości z własnych funduszów. Podług inwentarza gminy za rok 1896, posiada ona 10 morgów 742 sążni kwadratowych pastwiska będącego dobrem gminy, 250 zł. w oblig. długu państwa, 46 zł. 19 ct. na książeczce oszczędności, wreszcie w skryptach dłużnych 97 zł. 64 ct. Podług budżetu fnnduszu gminnego i szkolnego z lat 1894, 1895, 1896 i 1897 wynosiły dochody przeciętnie 106 zł. 54 ct.; wydatki przeciętnie 287 zł. 48 ct. przeciętne zaś dodatki gminne od przeciętnej sumy podatków w kwocie 465 zł. wynosiły przeszło 40%. Na pokrycie zaś należytości gminy m. Gracu w kwocie 130 zł. 90 ct. potrzebaby osobno nałożyć dodatek gminny w wysokości 28½%, czyli razem 71%, co jednak według relacyi Wydziału powiatowego, doprowadziłoby członków gminy do ruiny. Wobec powyższego stanu rzeczy Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Sebastyana Broszkiewicza w domu ubogich w Gracu, oraz koszta jego odstawienia z Gracu do Pogwizdowa w łącznej kwocie 130 zł. 90 ct. należące się od gminy Pogwizdów przyjmuje się na fundusz krajowy.

Lwów, dnia 4. czerwca 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Marszałek krajowy:
S. Badeni m. p.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński m. p.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 40.306/97.

Alleg. 19

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Suszno, w powiecie Kamionka strumiłowa, o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania Józefa Flamera w kwocie 237 zł. 20 ct. należącej się gminie m. Lwowa.

Wysoki Sejmie!

Rozporządzeniem z 30. czerwca 1897, L. 13.101 wezwało c. k. Starostwo w Kamionce strumiłowej Zwierzchność gminy Suszno do zwrotu gminie miasta Lwowa kwoty 237 zł. 20 ct. tytułem kosztów utrzymania w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych we Lwowie przynależnego do gminy Suszno Józefa Flamera.

Gmina nie będąc w stanie zapłacić powyższych kosztów z własnych funduszów zwraca się do Wysokiego Sejmu z prośbą o przyjęcie ich na fundusz krajowy.

Podług przedłożonego przez Wydział powiatowy w Kamionce strumiłowej inwentarza za r. 1896 posiada gmina Suszno 102 morgów lasu ekwiwalentowego, 292 morgów 11.470□ s. pastwiska i papiery wartościowe imiennej wartości 2.000 zł.

Podług przedłożonych budżetów funduszu gminnego i szkolnego z lat 1895, 1896 i 1897 wynosiły wydatki przeciętnie 838 zł. 49 ct., dochody 443 zł. 07 ct., zaś przeciętny dodatek na potrzeby gminne i szkolne wynosił 16% od sumy podatkowej 2.492 zł 80 centów.

Na pokrycie powyższych kosztów utrzymania w kwocie 237 zł. 20 ct. potrzebaby nałożyć osobny dodatek w wysokości około 10%, czyli razem 26%.

Zdaniem jednak Wydziału powiatowego dotychczasowe dodatki do podatków bezpośrednich w gminie Suszno podwyższone być nie mogą, albowiem członkowie jej wskutek nieurodzajów w ostatnich kilku latach i gradobicia w r. 1895, jako też z powodu konkurencyi na budynki gospodarcze probostwa zubożeli i pozadłużali się, a nawet niektóre rodziny nie mogąc wyżyc z gruntu, musiały emigrować.

Wobec tego stanu rzeczy i gdy Wydział powiatowy gorąco popiera prośbę gminy, stwierdzając wyraźnie, że prośba ta ze wszechmiar na uwzględnienie zasługuje,

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Józefa Flamera w kwocie 237 zł. 20 ct. należącej się gminie miasta Lwowa od gminy Suszno, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 10. września 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński. w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 79.139/97.

Alcg 20.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prowizoryum budżetowego na I. kwartał 1898 r.

Wysoki Sejmie!

Gdy z powodu spóźnionego zwołania sesyi sejmowej, Wysoki Sejm nie może uchwalić budżetu na rok 1898 przed rozpoczęciem roku budżetowego, przeto Wydział krajowy, pragnąc zastrzedz budżetowe prawo Wys. Sejmu przedkłada wniosek o uchwalenie prowizoryum budżetowego. Uchwała ta obejmuje jak co roku upoważnienie do czynienia wydatków zwyczajnych na podstawie budżetu na r. 1897 i pobierania dodatków do podatków według tej samej stopy, jak w roku 1897. Wprawdzie w przedłożeniu budżetowem na r. 1898 Wydział krajowy wnosi odmienny wymiar dodatków, a mianowicie od podatku gruntowego i domowego po 60 ct., a od zarobkowego po 66 ct., sądzi jednak, że w przedłożeniu o prowizoryum nie może wyprzedzać uchwały Wysokiego Sejmu co do zmiany stopy dodatków. Tak samo, jak nie chce wyprzedzać uchwały Wysokiego Sejmu w sprawie zrzeczenia się prawa poboru dodatku do podatku osobisto-dochodowego.

Wydział krajowy sądzi, że prowizoryum oparte na zeszłorocznej normie poboru dodatków tem bardziej nie może natrafić na trudności, skoro nowy przypis podatku nie będzie zapewne dokonany przed uchwaleniem przez Wysoki Sejm budżetu na rok 1898.

Z tych zatem powodów wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm upoważnia Wydział krajowy do czynienia wydatków zwyczajnych z funduszu krajowego na rachunek roku budżetowego 1898 na podstawie budżetu na rok 1897.

2. Sejm upoważnia c. k. Rząd do poboru na rzecz funduszu krajowego dodatków do podatków w wysokości 61 ct. od każdego 1 zł. całej należytości państwowych podatków bezpośrednich. W mieście Krakowie, tudzież w powiatach krakowskim i chrzanowskim dodatek ten ma się pobierać w wysokości 47 ct.

3. Upoważnienia powyższe pod 1. i 2. udzielone obowiązują po dzień 31. marca 1898.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 15. grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 55.898/97.

Aleg 21

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu postanowień statutu krajowego i instrukcyi, przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi projekt budżetu krajowego na rok 1898, obejmujący:
A. Ogólny preliminarz na rok 1898.
B. Preliminarz funduszu krajowego wraz ze specyalnymi preliminarzami a mianowicie:

Fundusze i zakłady dotowane ze skarbu krajowego.

Preliminarz funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu wraz ze szczegółowymi preliminarzami:

do rubr.	VII.	poz	58	funduszu szkolnego krajowego,
„ „	„	„	59	„ „ „ emerytalnego,
„ „	XV.	„	209	szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie,
„ „	„	„	210 i 211	szkoły rolniczej wyższej i niższej w Dublanach,
„ „	„	„	212—216	folwarku, szkoły gorzelniczej i gorzelni krajowej, tudzież stacyj kontrolnych i doświadczalnych w Dublanach,
„ „	„	„	218 i 219	średniej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie,
„ „	„	„	220—223	szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Bereźnicy,
„ „	„	„	226	szkoły ogrodniczej w Tarnowie,
„ „	„	„	227	szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku,
„ „	„	„	245	składu publicznego w Krakowie,
„ „	XVI.			34 preliminarzy szkół przemysłowych zawodowych,
„ „	XVII.	„	407	funduszu koszar krajowych,

C. Preliminarz szpitala powszechnego we Lwowie (oddział chorych i położnic),
D. „ funduszu podrzutków we Lwowie,
E. „ zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie,
F. „ szpitala św. Łazarza w Krakowie, (czterech oddziałów),
G. „ funduszu podrzutków w Krakowie,
H. „ „ policyi krajowej.

II. Fundusze samoistne.

I. Preliminarz funduszu kultury krajowej,
K. „ „ stanowego sierocińskiego,
L. „ „ Aleksandra hr. Stadnickiego,
M. „ „ pożyczki krajowej z roku 1873.

W układzie preliminarza trzymał się Wydział krajowy ściśle formy, przez Wysoki Sejm poleconej, zatrzymując zaprowadzoną w roku 1896 a przez Wys. Sejm aprobowaną zmianę co do sposobu umieszczenia wyjaśnień. Zamieszczamy też przy poszczególnych pozycyach preliminarza wynikłości z ostatniego roku, z którego rachunki są zamknięte, t. j. z r. 1896.

W wyjaśnieniach do każdego preliminarza dodanych, uzasadnia Wydział krajowy szczegółowo wysokość wstawionych kwot wydatków i dochodów, tudzież różnic między cyframi niniejszego preliminarza, a uchwalonego w r. 1897 budżetu. Różnice te przedstawiają się sumarycznie jak następuje:

I. W funduszu krajowym w ściślejszem znaczeniu:

		A. W wydatkach.	*więcej*	*mniej*
Rubryka	I.	Koszta reprezentacyi kraju mniej o . . . głównie z powodu zniżenia wydatku na spisywanie sprawozdań o 1.000 zł.		800 zł.
„	II.	Koszta zarządu więcej o . . . . . z powodu większego o 3.300 zł. wydatku na nadzwyczajne zaliczki na płace i podwyższenia wydatku na pensye i zaopatrzenia o 692 zł., a natomiast zapreliminowania mniejszego o 3.000 zł. wydatku na administracyę dochodów z opłat konsumcyj.	809 zł.	
„	IV.	Koszta szczepienia więcej o . . . . . na koszta podróży i dyety lekarzy, na podstawie trzechletniego przecięcia.	4.000 „	
„	V.	Wydatki sanitarne więcej o . . . . . a mianowicie na koszta podróży dla lekarzy okręgowych o 4.000 zł. więcej, z powodu powiększenia ilości okręgów sanitarnych, zaś mniej o 500 zł. na lekarstwa dla epidemicznie chorych, według trzechletniego przecięcia.	3.500 „	
„	VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynnych mniej o z powodu opuszczenia zasiłków jednorazowo przyznanych na r. 1897 w kwocie 5.300 zł. a natomiast zapreliminowania 1.200 zł. dla Towarzystwa opieki nad sługami im. św. Jadwigi we Lwowie.		4.100 „
„	VII.	Na cele wykształcenia i oświaty więcej o przeważnie z powodu zwiększenia się niedoborów funduszu szkolnego krajowego o kwotę 123.834 zł. i funduszu szkolnego emerytalnego o kwotę 37.160 zł. (według specyalnych preliminarzy tych funduszów), tudzież z powodu podwyższenia dotacyi na stypendya dla uczniów seminaryów nauczycielskich o 10.000 zł. i funduszu na budowę szkół o 20.000 zł. i innych drobniejszych różnic.	188.744 „	
„	VIII.	Utrzymanie pomników historycznych więcej o kwotę . . . . . a mianowicie z powodu nowych wydatków na restauracyę starożytnego kościoła OO. Bernardynów w Sokalu 1.000 zł., na dokończenie restauracyi pomników i krużganków w klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie 3.000 zł i na wykupno ruin podominikańskich w Oświęcimiu 1.000 zł. a natomiast opuszczenia wydatków jednorazowo uchwalonych w roku 1897 w sumie 4.400 zł.	600 „	
„	IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi mniej o . . .		2.195 „
		Do przeniesienia	197.653 zł.	7.095 zł.

			więcej	*mniej*
		Z przeniesienia	197.653 zł.	7.095 zł.
		głównie z powodu opuszczenia wydatku na zakupno domu dla posterunku żandarmeryi w Czortkowie w kwocie 7.145 zł. i zniżenia o 1 299 zł. czynszów najmu pomieszkań i koszar, a natomiast podwyższenia wartości czynszowej gmachu Żandarmeryi we Lwowie i Czortkowie o 5.943 zł. tudzież z powodu innych pomniejszych różnic.		
Rubryka	X.	Wydatki na komunikacye więcej o . . .	9.798 „	
		Ważniejsze różnice w tej rubryce są następujące: w dziale I. A. Koszta zarządu, wskutek, reorganizacyi etatu inżynierów i konduktorów i nowych dodatków pięcioletnich tudzież z powodu zapreliminowania nowego wydatku na kurs praktyczny dla konduktorów, więcej o 21.143 zł, zaś w dziale D. Zasiłki więcej o 5.000 zł. i w dziale II. Koleje żelazne, więcej o 3 760 zł, natomiast zaś opuszczono wydatek 20.000 zł. w dziale B. na budowę drogi Kańczuga Dynów.		
„	XI.	Dotacye dla zakładów krajowych, mniej o według specyalnych preliminarzy.		97.172 „
„	XII.	Wydatki na szupaśnictwo więcej o . . . na podstawie trzechletniego przecięcia.	1.000 „	
„	XIII.	Budowy wodne i melioracye więcej o nieznaczną kwotę	184 „	
		powstałą z następujących różnic, a mianowicie: w dziale A. „Biuro melioracyjne“ więcej o 9.661 zł. z powodu reorganizacyi etatu osobowego, zaś w dziale B. „Wykonanie budowli wodnych“ na systematyczną regulacyę rzek karpackich (poz. 190) więcej o 59.586 zł., na popieranie mniejszych robót melioracyjnych (poz. 194.) więcej o 44.726 zł. i z powodu nowego wydatku 50.000 zł. na utworzenie funduszu pożyczkowego dla Spółek wodnych (poz. 195), natomiast zniżono zasiłki na lokalne regulacye rzek (poz. 191) o 71.137 zł. i na popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych (poz. 192) o 92.652 zł.		
„	XIV.	Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże mniej o		1,556.922 „
		z powodu mniejszego o 6.077 zł. wydatku na umorzenie pożyczki 70.000 zł. na wybudowanie skrzydła w szpitalu lwowskim, opuszczenia wydatku 31.360 zł. na umorzenie pożyczki krajowej z r. 1891 z powodu, że pożyczkę tę wypowiedziano na dzień 1. maja r. 1897, dalej wskutek opuszczenia 45.960 zł. na umorzenie pożyczki 300.000 zł. zaciągniętej w Banku kraj. dla dotkniętych w r. 1889 klęską nieurodzaju, która to pożyczka w r. 1897. całkowicie spłaconą została; z powodu wstawienia mniej o 52.334 zł. na kończącą się w r. 1897 bonifikacyę c. k. Skarbowi państwa z tytułu podatku dochodowego od obligacyj i kuponów byłych funduszów		
		Do przeniesienia	208.635 zł.	1,661.189 zł.

			więcej	*mniej*
		Z przeniesienia	208.635 zł.	1,661.189 zł.
		indemnizacyjnych — i mniej o 10.000 zł. na spłatę niezgłoszonych obligacyj i kuponów b. funduszów indemnizacyjnych, wreszcie z powodu całkowitego spłacenia dawnych pożyczek emisyjnych, w myśl uchwał Wys. Sejmu z 20. września 1892, skutkiem czego odpada odtąd zupełnie wydatek na spłatę dawnych długów krajowych, który w r. 1897 preliminowano na 1,410.300 zł.		
Rubryka	XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa mniej o .		9.549 „
		głównie z powodu, iż odpadły różne nadzwyczajne wydatki na budowle w krajowych szkołach rolniczych, przez co zmniejszyły się następujące pozycye: na wyższą szkołę rolniczą w Dublanach (poz. 210). o kwotę 30.962 zł., na średnią szkołę rolniczą w Czernichowie (poz. 218) o kwotę 12.202 zł., na założenie niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy (poz. 223 a.) o 26.000 zł ; odpadł też wydatek na składy publiczne we Lwowie (poz. 244 a.) w kw. 20.327 zł.; natomiast zaś podwyższono wydatki na szkołę rolniczą w Bereźnicy o 7.400 zł., na licencyonowanie buhajów (poz. 259 c.) o 4 000 zł. a wstawiono nowe wydatki na szkołę niższą rolniczą w Suchodole pod Krosnem (poz. 224.) 12.590 zł., na budowę tejże szkoły (poz. 255.) 39.000 zł., na szkołę sadowniczą w Zaleszczykach (poz 228.) 15.000 zł. i na utrzymanie adjunkta mleczarstwa (poz. 225 b.) 1 200 zł., wreszcie z powodu innych pomniejszch różnic.		
„	XVI.	Na cele przemysłu więcej o	19.109 „	
		głównie z powodu zwiększenia wydatków na szkoły fachowe i warsztaty dla wyrobów z drzewa i łoziny o 4.284 zł., dla wyrobów ze skóry o 6.452 zł. i dla wyrobów tkackich o 8.772 zł.		
„	XVII.	Rozmaite wydatki mniej o		205.028 „
		głównie z powodu opuszczenia dotacyi na podwyższenie funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla c. i k. wojska w kwocie 111.500 zł., opuszczenia kwoty 75.806 zł. na podwyższenie funduszu uposażenia kasy krajowej do wysokości 1,000.000 zł, kwoty 5.000 zł. jako drugiej i ostatniej raty na koszta zakładania Towarzystw zaliczkowych, lub kas oszczędności i jednorazowo na rok 1897 uchwalonych wydatków w sumie 3.000 zł., dalej z powodu zniżenia dotacyi dla funduszu koszar krajowych na pokrycie 4% odsetek od pożyczki $1^1/_2$ milionowej (poz. 407) o kwotę 30.400 zł., tudzież zniżenia o 1.365 zł. kosztów utrzymania rozmaitych osób w szpitalach. Natomiast wstawiono nowe pozycye: „Na szkołę kadetów we Lwowie„ 2.500 zł.		
		Do przeniesienia	227.744 zł.	1,875.766 zł.

		więcej	*mniej*
	Z przeniesienia	227.744 zł.	1,875.766 zł.
	i ryczałt na podwyższenie płac urzędników krajowych w kwocie 19.543 zł.		
	W ogóle preliminuje się na r. 1898 więcej o . . .	227.744 zł.	
	mniej o . . .		1,875.766 zł.
	Z porównania okazują się na r. 1898 wydatki ogółem mniejsze o		**1,648.022 zł.**

B. W dochodach.

			więcej	*mniej*
Rubryka	I.	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych mniej o . . . . . na podstawie zamknięcia rachunków za rok 1896.		646.121 zł.
„	III.	Dochody z dróg krajowych więcej o . . z powodu zapreliminowania o 6.500 zł. więcej w dochodach z myt na drogach krajowych, zaś o 2.000 zł. więcej z tytułu zwrotu zaliczek od towarzystw kolejowych, a nadto zapreliminowania subwencyi od c. k Skarbu Państwa na budowę drogi gminnej Majdan-Stany-Rozwadów w kwocie 30.000 zł., i nowego dochodu z czynszu za użycie rowu drogi krajowej Gorlice-Konieczna, na rurociąg naftowy w kwocie 1.400 zł., wreszcie z tytułu zwrotu kosztów wywłaszczenia gruntów pod budowę drogi krajowej Przeworsk-Dynów w kw. 2.000 zł.	41.800 zł.	
„	IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych więcej o . . . . . według specyalnych preliminarzy zakładów krajowych.	4.334 „	
„	V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych mniej o . przeważnie z powodu opuszczenia dochodu z tytułu zwrotu kosztów zdjęć i projektów melioracyjnych w kwocie 6.275 zł., a natomiast podwyższenia o 500 zł. zwrotów zaliczek od szpitali powszechnych na podstawie trzechletniego przecięcia i wstawienia nowego dochodu 1.200 zł. z tytułu zwrotu zaliczek od nauczycieli szkół rolniczych.		4 625 „
„	VI.	Zwroty pożyczek mniej o kwotę . . . . głównie z powodu opuszczenia dochodu w kwocie 33.333 zł. z tytułu zwrotu bezprocentowych pożyczek udzielonych w r. 1890 w sumie 200.000 zł dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju w r. 1889, a to z przyczyny, iż ostatnie raty tych pożyczek preliminowane były w r. 1897.		32.413 „
„	VIII.	Dochody krajowych szkół rolniczych, folwarku, szkoły gorzelnictwa, gorzelni krajowej i stacyj kontrolnych i doświadczalnych w Dublanach mniej o		5.425 „
„	IX	Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie mniej o		385 „
„	X.	Dochody innych szkół rolniczych więcej o według specyalnych preliminarzy tych szkół.	6.027 „	
		Do przeniesienia	52.161 zł.	688.969 zł.

			więcej	*mniej*
		Z przeniesienia	52.161 zł.	688.969 zł.
Rubryka	XII.	Dochody z przelania do Skarbu kraj. pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866 mniej o według planów umorzenia.		538 „
„	XIII.	Dochody z kwaterunku żandarmeryi więcej o według preliminarza c. k. komendy żandarmeryi.	5.512 „	
„	XV.	Dochody z krajowych składów publicznych mniej o . . . . . według specyalnego preliminarza, oraz z powodu zwinięcia krajowego składu publicznego we Lwowie.		7.596 „
„	XVI.	Dochód z kraj. opłat konsumcyjnych mniej o z powodu przewidywanego obniżenia czynszów dzierżawnych, wskutek rozwiązania kontraktów, jak to bliżej określa objaśnienie w szczegółowym preliminarzu.		24.000 „
„	XVII.	Rozmaite dochody mniej o . . . . . z powodu, iż odpadła subwencya z c. k. Skarbu Państwa z tytułu zrealizowania długu indemnizacyjnego 1,488.935 zł., tudzież z powodu zmniejszenia dochodu, z zaległych dodatków indemnizacyjnych (poz. 68.) o kwotę 10.000 zł., jako już w znacznej części spłaconego w latach poprzednich. Natomiast wstawiono nowe pozycye dochodów a mianowicie, subwencye od c. k. Skarbu Państwa: na założenie niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy (poz. 67. k) 3.000 zł., na dwóch instruktorów hodowli bydła (poz. 67. i) 2.000 zł., tudzież odszkodowanie z c. k. Skarbu Państwa za zrzeczenie się poboru dodatku krajowego od podatku osobisto-dochodowego (poz. 71.) w kwocie 366.223 zł.		1,127.772 „
		W ogóle preliminuje się w dochodach: więcej o . . .	57.673 zł.	
		mniej o . . .		1,848.875 zł.
		Z porównania wynika dochód mniejszy o .		**1,791.202** zł.

Preliminarz na rok 1898 jest pierwszym po okresie przejściowym, w którym wykonaną została operacya finansowa w r. 1892 przez Wysoki Sejm uchwalona, a polegająca na konsolidacyi długów krajowych przez konwersyę długu indemnizacyjnego i spłatę dawnych emisyjnych pożyczek, tudzież długu 1,650.000 zł. z funduszu propinacyjnego. W sprawozdaniu o budżecie krajowym na rok 1897 (LW. 56.301 z r. 1896) przedstawiliśmy w ogólnym zarysie przebieg tej operacyi, porównując jej wyniki z programem, który służył za podstawę uchwał Wysokiego Sejmu z r. 1892, przyczem zastrzegliśmy się, że ścisłe obliczenie tego wyniku będzie możliwem dopiero po zamknięciu rachunków za r. 1897. Gdy do podanych wówczas cyfr nie przybyły nowe cyfry, ponieważ kwotę spłaty dawnych długów w r. 1897 przyjęliśmy według preliminarza, a i obecnie przed zamknięciem rachunku za r. 1897 innej cyfry podać byśmy nie mogli, przeto Wydział krajowy poprzestaje na tem, iż powołując się na sprawozdanie zeszłoroczne zaznacza, że ostatnią z dawnych pożyczek emisyjnych, jaka jeszcze do spłaty pozostała tj. pożyczkę 4%-wą z r. 1891 wypowiedział na termin 1. maja 1897 i od tego też dnia wypłacać zaczął zgłoszone do spłaty kapitały. Z chwilą zamknięcia niniejszego sprawozdania pozostaje jeszcze niezgłoszonych do spłaty obligów tej pożyczki za kwotę 111.800 zł., zaś innych dawnych wypowiedzianych pożyczek emisyjnych razem za kwotę 24 700 zł.

Chcąc przeprowadzić ścisłe porównanie niniejszego preliminarza z budżetem uchwalonym na r. 1897 należy z tego ostatniego budżetu potrącić te pozycye, które

budżetowi temu nadawały jeszcze cechę przejściowego i wynikały z wykończenia programu finansowego z r. 1892. — Do tych pozycyj należy w wydatkach przedewszystkiem kwota, wstawiona na spłatę dawnych długów, tudzież bonifikacya skarbowi państwa za ubytek w dochodzie z podatku kuponowego od obligacyj indemnizacyjnych. Zaliczamy tutaj także kwotę na uzupełnienie dotacyi kasy do 1 miliona, jako wydatek zupełnie przejściowy i będący tylko wykonaniem dawnych programowych uchwał Wysokiego Sejmu.

Nie potrącamy zaś spłaty zaległości funduszów indemnizacyjnych, powtarza się ona bowiem chociaż w niższej cyfrze także i w r. 1898 i powtarzać się będzie, dopóki pozostaną jeszcze w obiegu niezgłoszone do spłaty obligacye. — W dochodach zaś należy potrącić w budżecie na r. 1897 subwencyę indemnizacyjną ze skarbu państwa, której spłata już się skończyła, a w obu budżetach zwyżki z rachunków z lat poprzednich, tudzież w preliminarzu na r. 1898 bonifikacyę ze skarbu państwa za zrzeczenie się dodatków krajowych do podatku osobisto-dochodowego. Dochodu byłych funduszów indemnizacyjnych nie potrącamy, skoro nie potrącamy wydatków na spłatę zaległości tych funduszów.

W ten sposób obliczone przedstawiają się te budżety jak następuje:

		w r. 1897
Ogół wydatków wynosi		10,550.652 zł.
od tego należy potrącić:		
Bonifikacyę skarbowi państwa	52.334 zł.	
Spłatę dawnych długów	1,410.300 „	
Dotacyę kasy	75.806 „	
Razem .		1,538.440 „
zostaje .		9,012.212 zł.
na r. 1898 preliminuje się		8,902.630 „
zatem mniej o .		109.582 zł.

Rozróżniając zaś już po uwzględnieniu potrąceń wydatki zwyczajne i nadzwyczajne otrzymamy:

Zwyczajne wydatki	
w roku 1898 . . .	8,367.180 zł.
„ „ 1897 . . .	8,287.423 „
Zatem w r. 1898 więcej o	79.757 zł.
Nadzwyczajne wydatki:	
w roku 1897 . . .	724.789 zł.
„ „ 1898 . . .	535.450 „
Zatem w r. 1898 mniej o	189.339 zł.

Porównanie dochodów własnych funduszu krajowego przedstawia się jak następuje:

		w r. 1897		w r. 1898
Ogół dochodów wynosi .		3,962.889 zł.		2,171.687 zł.
Od tego należy potrącić				
zwyżkę z lat ubiegłych	904.153 zł.		258.032 zł.	
Subwencyę indemnizacyj.	1,488.935 „		—	
Bonifikacyę za zrzeczenie się dodatków do podatku osobisto-dochodow.	—		366.223 „	
razem .		2,393.088 „		624.255 „
zostaje .		1,569.801 zł.		1,547.432 zł.
Zatem w r. 1898 mniej o			22.369 zł.	

Ten mniejszy dochód całkowicie się tłumaczy zmniejszeniem dochodu z opłat konsumcyjnych o kwotę 24.000 zł.

Jeżeli od zmniejszenia wydatków o	109.582 zł.
potrącimy zmniejszenie dochodów o	22.369 „
okaże się wynik cyfrowo pomyślniejszy o	87.213 zł.

Do dochodów roku 1898 wstawił już Wydział krajowy kwotę 366.223 zł., jako odszkodowanie ze skarbu państwa za ewentualne zrzeczenie się poboru dodatku

do podatku osobisto-dochodowego w myśl art. IX. i XIII. ustawy z 25. października 1896 (Dz Ust. P. Nr. 220) o bezpośrednich podatkach osobistych. Uczynił to zaś Wydział krajowy z jednej strony w przewidywaniu, że Wysoki Sejm nie zechce ludności opłacającej podatek gruntowy i domowy pozbawiać tych ulg, jakie jej przytoczona ustawa tylko pod warunkiem zrzeczenia się autonomicznych dodatków do podatku osobisto-dochodowego przyznaje, z drugiej zaś strony, ażeby przezto zaznaczyć, że w razie tego zrzeczenia się kraj stanowczo liczy na to, iż dochód ten w ciągu roku budżetowego wpłynie niezależnie od finansowych wyników wprowawadzenia w życie nowych ustaw podatkowych.

Wysokość kwoty 366.223 zł. wziął Wydział krajowy z przedłożonego Radzie państwa preliminarza budżetu państwa na r. 1898., w którym kwota 3,000.000 zł. przypadająca wszystkim krajom jako odszkodowanie, jest już na poszczególne kraje rozdzielona.

Po wstawieniu tej kwoty do dochodów rubr. XVII. funduszu krajowego zamyka się preliminarz na r. 1898 jak następuje:

ogół wydatków	8,902.630 zł.
dochody własne funduszu krajowego	2,171.687 „
pozostaje do pokrycia dodatkami do podatków	6,730.943 zł.

Wydatność 1 centa dodatków do podatków wynosiła w ostatnich 5 latach:

W roku 1892	111.647 zł.
„ „ 1893	111.485 „
„ „ 1894	102.511 „
„ „ 1895	117.812 „
„ „ 1896	123.998 „
razem .	567.453 zł.

czyli średnio rocznie 113.490 zł.

Przecięcie z ostatnich trzech lat (1894 do 1896) wynosi 114.774 zł., gdybyśmy zaś ze względu że w tem trzechleciu jest jeden rok wielkiego nieurodzaju tj. r. 1894, ten rok opuścili, a wzięli tylko przecięcie z ostatnich dwóch lat, wynosiłaby ta przeciętna cyfra 120.905 zł. I gdyby można obliczenie dodatków do podatków na r. 1898 oprzeć na tej samej podstawie jak dotychczas, śmiało możnaby cyfrę przeciętną z lat 1895 i 1896 przyjąć za podstawę, opierając się w tem także i na dotychczasowych wynikach roku 1897.

Ale skutkiem nowych ustaw podatkowych, które z dniem 1. stycznia 1898 wchodzą w życie, trzeba szukać zupełnie nowej podstawy do obliczenia ewentualnego dochodu z krajowych dodatków do podatków. Wrazie zrzeczenia się przez Wysoki Sejm poboru dodatków do podatku osobisto-dochodowego, odpada z obliczenia cały dotychczasowy podatek dochodowy — zmienia się przypis podatku zarobkowego, który już w skontyngentowanej sumie został obniżony o $22^1/_2\,\%$, nie mniej przypis podatku od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków. Wreszcie do konana świeżo rewizya katastru nie pozostanie bez wpływu na podatek gruntowy. Z tego wszystkiego zaś wynika, że przeciętnej cyfry wydatności centa z lat poprzednich za podstawę naszych obliczeń przyjmować nie możemy.

Przybliżoną podstawę do obliczenia dodatków do podatków otrzymaliśmy od władz skarbowych jeszcze z wiosną roku bieżącego. Zrobiono wtedy dla wszystkich prowincyj według jednakowych zasad obliczenie, o ile zapowiedziane w ustawie odszkodowanie ze skarbu państwa pokryje ubytek, jaki fundusze krajowe poniosą w dochodzie z dodatków do podatku dochodowego. To obliczenie przedstawia się dla Galicyi jak następuje:

„Dotychczasowe podatki osobiste, o ile tworzą one podstawę dla dodatków krajowych:

„Podatek zarobkowy i dochodowy I. klasy od przedsiębiorstw, obowiązanych do publicznego składania rachunków	832.769 zł.
„Podatek zarobkowy i dochodowy I. klasy od innych opodatkowanych	1,674.745 „
„Podatek dochodowy II. klasy od samoistnych zatrudnień .	13.469 „
„ „ „ „ „ trafikantów, kolektantów itp.	1.249 „
„ „ „ „ „ stałych płac prywatnych .	145.628 „
„ „ III. klasy od kas oszczędności i innych według tej klasy opodatkowanych stowarzyszeń i zakładów . .	86.526 „
Suma . .	2,754.386 zł.
„Obliczone na rok 1898 w kwocie	2,952.000 „

„Od tego wynoszą dodatki krajowe w wysokości 61% . . 1,801.000 zł.

„Przyszłe podatki obliczone na rok 1898:

„Podatek zarobkowy od przedsiębiorstw, obowiązanych do publicznego składania rachunków . . . . . 1,044.000 zł.

„Ogólny podatek zarobkowy (po potrąceniu opustu 22½%) t. j. 382.000 zł. . . . . 1,315.000 „

„Podatek od wyższych płac około . . . 12.000 „

Suma . . 2,371.000 zł.

„Od tego czynią dodatki krajowe po 61% . . . . 1,446.000 „

zatem ubytek . . 355.000 zł.

„Ten ubytek zmniejszy się jeszcze przez wzrost podstawy dodatków od nowego podatku rentowego, co się jednak jeszcze obliczyć nie da.

„Z sumy przekazanej krajom w kwocie 3,000.000 zł. wypada według załącznika G., wniosków odnoszących się do ogólnego planu finansowego na Galicyę — 384.725 zł.

„Bez uwzględnienia opustu z ogólnego podatku zarobkowego w kwocie 382.000 zł., z którego wypada ubytek w dodatkach w kwocie 233.000 zł. wynosiłby ogólny ubytek dla kraju zamiast 355.000 zł. tylko 122.000 zł.

„Opusty będą w r. 1898 wynosić:

„W podatku gruntowym 10% — 518.000 zł. zaś 15% 777.000 zł.

„W podatku domowym 10% — 393.000 zł. zaś 12½% 491.000 zł.“.

Podaliśmy to obliczenie w całości, ponieważ w toku naszego wywodu jeszcze się nań powołać będziemy musieli.

Do obliczenia tego zauważyć należy:

1. że wszędzie przyjęto w niem jednakową dla całego kraju stopę dodatków po 61 centów od 1 zł. — bez uwzględnienia tego, że w Krakowskiem pobiera się tylko 47 centów co oczywiście da nieco odmienny wynik;

2. że wzmiankowany w powyższem obliczeniu dodatek rentowy, który będzie pobierany tylko od rent fasyonowanych, a nie od kuponów, nie zrobi w tem obliczeniu poważnej różnicy, wynik jego bowiem byłby bardzo skromny;

3. że wymieniona w tem obliczeniu kwota odszkodowania dla Galicji 384.725 zł. była oparta na przedłożeniach rządowych do Rady państwa w czasie obrad nad reformą podatkową, przy ściślejszem zaś obliczeniu została ona zniżoną do kwoty 366.223 zł. t. j. o 18.502 zł.

Według powyższego obliczenia byłby zatem wynik taki, że (pomijając na razie kwestyę, czy opust przy podatku zarobkowym ma być uwzględniony) mielibyśmy:

odszkodowanie w kwocie . . . 366 223 zł.

ubytek w kwocie . . . . . 355.000 „

zatem zwyżkę . . 11.223 zł.

Na podstawie tego obliczenia możnaby wydatność centa obliczyć z pewnem prawdopodobieństwem.

Jeżeli bowiem od pierwszej sumy wyrażającej wysokość tych podatków, które odpadną w kwocie . . . . . 2,952.000 zł.

potrącimy sumę drugą, tych podatków osobistych od których dodatek krajowy pobierany będzie t. j. . . . . 2,371.000 „

otrzymamy ubytek podstawy dodatków . . 581.000 zł.

Przyjąwszy zaś wydatność centa według przecięcia z ostatnich dwóch lat — co się tem uzasadnia, że rok 1894 był rokiem nieurodzaju, więc w rachubę wchodzić nie powinien — w kwocie 120.905 zł. co odpowiada sumie podatkowej 12,090.500 zł.

potrącić należy od tego powyższy ubytek . . . . 581.000 „

z czego otrzyma się prawdopodobną podstawę dodatków . 11,509.500 zł.

a wydatność centa w kwocie 115.095 zł. — w czem już jest uwzględniony ubytek spowodowany reformą podatkową.

Wydział krajowy nie sądził jednak, żeby mógł tę cyfrę bez dokładniejszego jej rozbioru przyjmować za podstawę swoich wniosków.

Na sumę podatków w r. 1898 złożą się następujące trzy czynniki:

1. Podatki osobiste. Te musimy w braku jekiejkolwiek innej podstawy przyjąć w tej wysokości, jaką powyższe obliczenie podaje, t. j. w kwocie 2,371.000 zł.

2. Podatek domowy. Wynosił on według wykazów c. k. Dyrekcyi Skarbu, dostarczanych co roku Wydziałowi krajowemu:

w roku 1894	. . .	3,550.629 zł.
„ „ 1895	. . .	3,816.969 „
„ „ 1896	. . .	3,957.717 „
razem	. .	11,325.315 zł.
czyli średnio rocznie	. .	3,775.105 „

Wszakże w przytoczonem poprzednio obliczeniu znajdujemy notatkę, że opust 10% przy podatku domowym, wynosić będzie 393.000 zł. z czego wynika, że podatek sam wyniósłby 3,930.000 zł. Ze względu na stały, coroczny wzrost tego podatku, ze względu, że kwota 3,930.000 zł. jest jeszcze o 27.717 zł. niższa od rzeczywistego dochodu w r. 1896 — a nie ma żadnego powodu do przypuszczenia, żeby podatek od domów mógł się w r. 1898 obniżyć — przyjmujemy kwotę w obliczeniu podaną . . . . . 3,930.000 „

3. Podatek gruntowy wynosił według wykazów c. k. Dyrekcyi Skarbu:

w roku 1894	. . .	4,796.448 zł.
„ „ 1895	. . .	5,373.822 „
„ „ 1896	. . .	5,712.976 „
razem	. .	15,883.246 zł.
średnio rocznie	. .	5,294.415 „

Wspomniana wyżej uwaga o opustach, oblicza 10% opust w podatku gruntowym na 518.000 zł. — z czego wynikałaby cyfra podatku 5,180.000 zł., czyli o 114.415 zł. mniej od przecięcia z ostatnich trzech lat. Ze względu jednak na dokonaną rewizyę katastru, tudzież na ustawę o opustach podatkowych z powodu klęsk elementarnych przyjmujemy jeszcze niższą cyfrę t. j. 4,950.000 zł. o 344.415 zł. mniej, niż z przecięcia ostatnich trzech lat wypada, zaś o 230.000 zł. mniej, niż w przytoczonem wyżej obliczeniu podano.

Przyjmujemy więc . . . . . 4,950.000 „

Ogólna suma podatków, będących podstawą dla dodatków krajowych wynosiłaby zatem . . . . . 11,251.000 zł.

a wydatność centa . . . . . 112.510 „

czyli o 2.575 zł. mniej niż z poprzedniego rachunku wypadło.

W obliczeniu ulgi dla W. Ks. Krakowskiego, która na rok 1898 wynosić ma 14 ct. przyjmowaliśmy dotąd ten stosunek, iż W. Ks. Krakowskie opłaca 7·7% ogółu dodatków. Gdy jednak faktyczny rezultat nie odpowiadał temu obliczeniu, przeto musimy przyjąć stosunek rzeczywistym wynikom odpowiadający t. j. 6½% na W. Ks. Krakowskie a 93½% na resztę kraju. Na tej podstawie otrzymamy następujący wynik:

Galicya wschodnia i zachodnia 93½% z ogólnej wydatności centa w kwocie 112.510 zł. czyni 105.197 zł. — zatem 61 ct. dodatku przyniosłoby . 6,417.017 zł.

W. Ks. Krakowskie 6½% od 112.510 zł. czyni 7.313 zł. — zatem 46 ct. dodatku przyniosłoby . . . . . 343.711 „

razem . . 6,760.728 zł.

Że zaś do pokrycia dodatkami jest . . . . . 6,730.943 „

przeto zostałaby *nadwyżka* . . 29.785 zł.

Wydział krajowy jest świadom, że temu obliczeniu wydatności centa dodatków krajowych brak tej silnej podstawy, na jakiej je dotychczas opierano, kiedy za wskazówkę służył nam przeciętny faktyczny dochód z trzech ostatnich zamknięć rachunkowych. Sądzi jednak, że metoda, jaką w powyższym wywodzie obrał, najbardziej zbliża go do tego, o co w układaniu preliminarza najusilniej starać się należy — tj. o tak ostrożne preliminowanie dochodów, ażeby uniknąć wyniku gorszego od preliminarza i — co za tem idzie — nieprzewidzianego niedoboru.

Wszakże wyszukanie podstawy do obliczania wydatności centa nie było jedyną trudnością, jaka się nasunęła przy układaniu wniosków budżetowych na rok 1898.

Drugą trudnością jest, że ustawa o podatkach osobistych z d. 25. października 1896, stworzyła inną podstawę do wymiaru dodatków do podatków rzeczowych (gruntowego i domowego) a inną co do tych z pomiędzy podatków osobistych, które opodatkowaniu autonomicznemu podlegać mają — więc co do ogólnego podatku zarobkowego, podatku od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, fasyonowanego podatku rentowego, tudzież podatku od wyższych płac.

Podatki rzeczowe t. j. gruntowy i domowy będą przypisane w dotychczasowej wysokości, a dopiero od tego przypisu następuje „opust“ (Nachlass) w tych krajach, które się zrzekną prawa poboru dodatku do podatku osobisto-dochodowego. Opust ten wynosi w r. 1898 — 10% (art. VIII. ustawy podatkowej) — następnie przy zwiększonych dochodach z podatków osobistych ma wynosić 15% przy gruntowym a 12½% przy domowym (art. IX.). — Że zaś dodatki krajowe są pobierane od przypisanego podatku i rząd nie chce się zgodzić na inny sposób obliczania dodatków — przeto postępowanie będzie takie, że kto płacił dotychczas 100 zł. podatku gruntowego lub domowego, zapłaci krajowego dodatku 61 zł. — a otrzyma następnie opust 10 zł. w podatku państwowym. Zapłaci przeto faktycznie 61 zł. nie od 100 zł. ale od 90 zł — co czyni nie 61%, ale 67·7% dodatku.

Inaczej rzecz się ma z podatkiem zarobkowym. Nie otrzyma on „opustu“ po przypisie — ale ma ulgę faktyczną w samym przypisie, ponieważ w ogólnej skontyngentowanej sumie 17,732.000 zł. ogólnego podatku zarobkowego, już się mieści opust 22½%. Od tej przypisanej, już faktycznie obniżonej sumy, zapłaci opodatkowany 61 centów dodatku krajowego — będzie więc od rzeczywiście opłacanego podatku płacił 61%, gdy grunt i dom zapłaci od swego rzeczywistego podatku jak wyżej obliczono 67·7%, pomimo, że nominalnie stopa dodatku będzie dla obu równa. Nie ulega więc wątpliwości, że przyjmując równą stopę dodatków krajowych, nakłada się w stosunku do opłacanych faktycznie podatków rządowych na jednych opodatkowanych większy, na innych mniejszy ciężar autonomicznego opodatkowania. Odnosi się to zarówno do dodatków krajowych, jak powiatowych, gminnych i innych. Samo przez się nasuwa się przeto pytanie, czy i w jaki sposób tę nierówność usunąć? Stąd pochodzi wzmianka w przytoczonem powyżej obliczeniu, zakomunikowanem nam przez władze skarbowe, jaki byłby dla kraju wynik finansowy, gdyby przy dodatku do podatku zarobkowego, nie uwzględniono ulgi przyznanej mu w ustawie. Stąd też w rokowaniach z Wydziałami krajowymi (porównaj sprawozdanie z czynności Depart. II. Wydziału krajowego) rząd stawia kwestyę nakładania dodatków autonomicznych, według rozmaitej stopy procentowej na poszczególne rodzaje podatków — stąd też i odbyta dnia 10. listopada b. r. konferencya delegatów Wydziałów krajowych zgodziła się w zasadzie na rozmaitą stopę dodatków. — Wydział krajowy nie mógł też tej kwestyi ominąć i wziął ją pod szczegółowy rozbiór. Wyrównanie niesprawiedliwego wymiaru może nastąpić tylko w dwojaki sposób — albo trzeba wymiar podnieść temu, kto płaci mniej, albo go obniżyć temu, kto płaci więcej. Na jeden i drugi sposób przeprowadził Wydział krajowy szczegółowe obliczenia, które dały następujące wyniki:

A. Podniesienie stopy dodatku do podatku zarobkowego tak — aby płacił równo z gruntowym i domowym 61% od dotychczasowej powinności podatkowej, bez uwzględnienia ulgi:

Podatek zarobkowy według przytoczonego wyżej obliczenia wynosić będzie . . . . . 1,315.000 zł.

Dodawszy do tego opust 22.5% już w przypisie uwzględniony w kwocie . . . . . 382.000 „

Otrzymamy sumę podatku bez ulgi . . . . . 1,697.000 zł.

Od kwoty 1,697.000 zł. 61% czyni . . . . . 1,035.170 „

co odniesione do nowej kwoty podatku . . . . 1,315.000 „

czyni 78·7% czyli okrągło 79 centów od 1 zł. podatku. Byłoby to zatem podwyższeniem dodatku krajowego do podatku zarobkowego o całe 18 centów.

Jeżeliby zaś wciągnąć w obliczenie także i podatek od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, musianoby rozpisać na podatek zarobkowy w ogóle 76 ct. — o 15 ct. więcej niż obecnie.

Fundusz krajowy zyskałby w pierwszym wypadku 233.020 zł. — w drugim 361.960 zł. ponadto, coby wpłynęło, gdyby obliczać dla wszystkich rodzajów podatku równo po 61 ct.

B. Obniżenie dodatku do podatków rzeczowych (gruntowego i domowego) w tym stosunku, aby opłacały 61% nie od przypisu, lecz od kwoty, jaka zostanie po opuście.

Podatki te liczymy razem na . . . . . 8,880.000 zł.
Z tego 10% opust wyniesie . . . . . 888.000 „
zostanie przeto . . . 7,992 000 zł.

Od tej sumy 61% czyni 4,875.120 zł. — co odniesione do kwoty 8,880.000 zł. daje 54.9%, okrągło 55%.

Musielibyśmy zatem pobierać od podatków rzeczowych po 55 centów od 1 złotego przypisanego podatku, przez co byłby ten dodatek zrównany z zarobkowym. Na takiem zniżeniu jednak fundusz krajowy poniósłby znaczną stratę. Jeżeli uwzględnimy ulgę 14 centów dla Krakowa i rozliczymy analogicznie jak poprzednio sumę podatkową na Galicyę (93½%) i na Kraków (6½%) otrzymamy wynik następujący:

Galicya: 55% od 8,302.800 zł. czyni . . . . 4,566.540 zł.
Krakowskie 41% od 577.200 zł . . . . . 236.652 „
razem . . 4,803.192 zł.

Podczas gdy pobierając 61 a względnie 47 centów otrzymamy:

Galicya 61 ct. od 8,302 800 zł. = 5,064.708 zł.
Kraków 47 „ „ 577.200 „ = 271.284 „
razem . . . . 5,335.992 „
byłaby więc strata . . . . 532.800 zł.

Tego przeszło ½ milionowego ubytku fundusz krajowy ponieść nie może, nie można bowiem narazić gospodarki krajowej na tak znaczny niedobór. Nie pozostaje więc nic innego, jak ubytek ten rozłożyć znowu na dodatki do podatków, uwzględniając już przyjętą wyżej zasadę obliczenia stosunkowej stopy procentowej.

Z sumy 532.800 zł, którą mamy jeszcze pokryć dodatkami, rozdzielonej na dwa rodzaje podatków w tym samym stosunku, w jakim one opłacać będą dodatki według powyższego obliczenia (55 i 61 centów), wypadnie na podatek gruntowy i domowy razem 410.256 zł., zaś na zarobkowy 122 544 zł., co w stosunku do sumy podatkowej daje przy pierwszym podatku 4·6%, zaś przy drugim 5·1%. — Musiałby przeto opłacać podatek gruntowy i domowy 55+4·6 — więc 59 6% czyli okrągło 60% — a inne podatki 61+5·1 — więc 66·1% czyli okrągło 66%. — I taki też wniosek Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi przedkłada — nie mógł bowiem zgodzić się na pierwszy sposób, który zbyt wysoko, bo o 18 a ewentualnie 15 centów podnosi dodatek krajowy do podatku zarobkowego.

Za tym wnioskiem przemawia okoliczność, powyżej podniesiona, że pobieranie dodatku krajowego według jednakiej stopy podatkowej, stwarza obecnie faktyczną nierówność w autonomicznem opodatkowaniu, skoro podstawa dodatków inną jest przy podatkach rzeczowych a inną przy osobistych tam bez uwzględnienia ulgi, tutaj zaś już z jej uwzględnieniem. Tę nierówność pragnął Wydział krajowy tembardziej usunąć, że dotyka ona najliczniejszą klasę ludności, posiadaczy gruntów, a w niej liczne rzesze zupełnie ubogich włościan — że spada ona na rolnictwo, które od dłuższego czasu przechodzi ciężkie przesilenie — że obciąża te rodzaje podatków, które są u nas bardziej niż w jakiemkolwiek innem państwie wygórowane i dawały powód do najliczniejszych i najcięższych skarg i zażaleń. Sądził przeto Wydział krajowy, iż obowiązkiem jego jest, wszelką nierówność, którąby na tej klasie opodatkowanych zaciężyła, usunąć a przynajmniej o ile możności złagodzić, ażeby zapobiedz skargom na niesprawiedliwy rozdział ciężarów autonomicznych.

Był też Wydział krajowy tego zdania, że tę zmianę w sposobie opodatkowania autonomicznego, t. j. nierówność stopy dodatków krajowych, należy uchwalić zaraz teraz, kiedy wejście w życie nowych ustaw podatkowych zupełnie to uzasadnia, a nie odraczać tej zmiany na później, kiedy powód nie będzie tak dla wszystkich zrozumiały jak obecnie.

Gdy jednak w sprawie tej była w Wydziale krajowym znaczna różnica zdań, a wniosek powyższy przeszedł tylko większością głosów, przeto Wydział krajowy upoważnił podpisanego sprawozdawcę, który z wnioskiem swoim się nie utrzymał, ażeby w niniejszem sprawozdaniu podał także motywa mniejszości.

Mniejszość w Wydziale krajowym głosowała za tem, ażeby na razie na rok 1898 pozostać przy równej stopie dodatków do wszystkich rodzajów podatków a sprawę usunięcia nierówności, spowodowanej rozmaitą podstawą dodatków, odroczyć do czasu, kiedy już będzie choćby w przybliżeniu wiadomy skutek nowych ustaw podatkowych.

Mniejszość uzasadniała swój wniosek tem głównie, że w tej chwili trudno jeszcze przeprowadzić tak ścisłe obliczenia, ażeby można osięgnąć zupełnie sprawiedliwy rozkład. Za podstawę powyższego obliczenia przyjęto opust 10% przy podatku gruntowym i domowym — i takim on będzie istotnie w roku 1898. Ale jak tylko nadwyżka dochodów z podatków osobistych po pokryciu pierwszych opustów przekroczy sumę 3 milionów zł. będzie ona użytą na dalszy opust mający wynosić 5% przy gruntowym a $2^1/_2$% przy domowym podatku, tak że cały opust wyniesie przy pierwszym 15% przy drugim $12^1/_2$%. Skutkiem tego całe powyższe obliczenie nasze zostanie w dwóch kierunkach obalone — przedewszystkiem co do głównej cyfry opustu, który już będzie wyższy, a następnie i co do tego, że gdy w tem obliczeniu opust 10%-wy zgodnie z ustawą jest równy dla gruntownego i dla domowego podatku, to następnie będzie on dla gruntowego o $2^1/_2$% wyższy niż dla domowego.

W tym samym artykule IX. ustawy jest przewidziane dalsze zniżenie sumy kontyngentowej podatku zarobkowego w takiej wysokości, ażeby równocześnie z powiększeniem opustu w podatku gruntowym i domowym, także i podatek zarobkowy aż do 25% (więc o $2^1/_2$% więcej) obniżony został. Znowu więc zmieni się stosunek pomiędzy poszczególnymi rodzajami podatków.

Z drugiej jednak strony według §. 11. ustawy, główna suma podatku zarobkowego ma być na każdy okres wymiaru tj. co dwa lata podwyższana o 2 4%. To podwyższenie ma reprezentować przybytek opodatkowanych przedsiębiorstw zarobkowych — co wszakże wcale pewnem nie jest

O ile zaś to się nie sprawdzi okazałoby się znowu, iż podstawa obliczenia obecnie dokonanego, musiałaby uledz zmianie.

Jeżelibyśmy przeto przyjęli dziś rozmaitą skalę dodatków do podatków, uczynilibyśmy to na podstawie, która już za rok — przy pierwszem powiększeniu opustów, okaże się mylną — a i w latach następnych zmieniać się będzie. A zmieniać się będzie w taki sposób, że ściśle biorąc już za rok musielibyśmy stosunek między podatkiem gruntowym a zarobkowym znowu zmienić — a dążąc do zupełnie sprawiedliwego rozkładu musielibyśmy także zmienić stosunek między gruntowym a domowym w chwili, gdy pierwszy mieć będzie opust 15% a drugi $12^1/_2$%.

Podnieść tu jeszcze trzeba tę okoliczność, że gdy podstawą obliczenia jest faktyczny opust $22^1/_2$% z sumy podatku i gdy z powodu tego opustu stopa dodatku ma być podwyższona — to według §. 48. ustawy z 25. października 1896 pierwsza klasa podatku zarobkowego nie dozna żadnej ulgi w dotychczasowym podatku państwowym, zaś klasy następne doznają tej ulgi w rozmaitym stopniu. A będą też okręgi, w których nawet druga i trzecia klasa nie doznają żadnej ulgi, która w tych okręgach całkowicie przypadnie tylko klasie czwartej. W ten sposób będą liczni opodatkowani, którzy będą musieli płacić wyższy dodatek krajowy tylko na tej podstawie, że ustawa obniżyła kontyngent podatku państwowego, chociaż faktycznie z obniżenia tego korzystać nie będą.

Zwracała także mniejszość uwagę, że w tej kategoryi, dla której podniesie się dodatek krajowy o 5 ct. mieścić się będą także przedsiębiorstwa — do publicznego składania rachunków obowiązane — a w ich liczbie takie, których wyższe obciążenie ze względów ekonomiczno-społecznych jest niepożądane, jak Kasy oszczędności, Towarzystwa zaliczkowe, produkcyjne, spożywcze i t. p.

Gdyby jednak możliwem było przeprowadzić owe teoretyczne zrównanie przezto, żeby dodatek do podatku gruntowego i domowego obniżyć na 55 ct. a inne pozostawić w dotychczasowej wysokości — byłobyto oczywiście najlepszem rozwiązaniem kwestyi. Gdy jednak z obliczenia efektu takiego rozwiązania sprawy okazała się $^1/_2$ milionowa strata dla funduszu krajowego i to strata, która się wyraża niedoborem; gdy skutkiem tego że podatek gruntowy i domowy razem są blisko 4 razy większe od sumy innych podatków, repartycya tej straty doprowadziła do tego wyniku, iż właściciele gruntów i domów doznają ulgi tylko w wysokości 1% co zarobkujący opłacą 5% wyższem obciążeniem — przeto zdawało się mniejszości, iż ten dla pierwszej kategoryi tak znikomy rezultat nie ma tej wartości, aby dla jego osiągnięcia wprowadzać nierówność dodatków krajowych. W każdym zaś razie nie przedstawia on się jako tak nagląco potrzebny, aby już teraz zaprowadzać zmianę dotychczasowego systemu opodatkowania na rzecz kraju.

Jeżeli Wysoki Sejm przychylić się raczy do wniosku Wydziału krajowego, ażeby pobierać dodatki według stopy 60 i 66 ct. wynik finansowy byłby następujący:

a) dodatki do podatku gruntowego i domowego:

Suma podatku 8,880.000 zł.				
Z tego na Galicyę 93·5% =	8,302.800 zł.	od tego 60% =		4,981.680 zł.
Na W. Ks. Krakowskie 6·5% =	577.200 „	„ „ 46% =		265.512 „

b) Inne dodatki:

Suma podatku 2,371.000 zł.				
Z tego na Galicyę 93·5% =	2,216.885 „	„ „ 66% =		1,463.144 „
Na W. Ks. Krakowskie 6·5% =	154.115 „	„ „ 52% =		80.140 „
razem od sumy podatków	11,251.000 zł.	suma dodatków kraj.		6,790.476 zł.
Że zaś według preliminarza jest do pokrycia dodatkami . .				6,730.943 „
przeto zostałaby **zwyżka** . .				59.533 zł.

Z wyjątkiem zmiany co do stopy dodatków do podatków, zresztą Wydział krajowy we wnioskach swych nie odstępuje od praktyki z lat poprzednich. Tylko w sprawie przenoszenia oszczędności z jednej pozycyi na drugą uprasza Wysoki Sejm o małe rozszerzenie prawa *virement* i to tylko wyjątkowo na rok jeden a mianowicie o przyznanie prawa wzajemnego przenoszenia oszczędności między poz. 266 subwencye dla krajowych szkół górniczych a 269 stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół górniczych.

Powodem tego jest, że szkoła niższa górnicza w Borysławiu jest obecnie w stadyum reorganizacyi, skutkiem czego budżet jej jest nieustalony, może przeto zajść potrzeba takiego *virement*. Po ustaleniu organizacyi szkoły i zapewnieniu rządowego zasiłku — potrzeba ta ustanie.

II. Fundusze dotowane ze skarbu krajowego.

	Dochody:	*Wydatki:*
Suma ogólna tego działu wynosi . . .	763.542 zł.	782.151 zł.
na rok 1897 uchwalono	762.717 „	882.832 „
Przeto na rok 1898 preliminuje się w dochodach mniej o	825 zł.	
w wydatkach mniej o		100.681 zł.

Uzasadnienie różnic przedstawiono w preliminarzach specyalnych funduszów tego działu. Wynik ostateczny zaś uwidacznia rubryka XI. wydatków i rubryka IV. dochodów funduszu krajowego.

III. Fundusze samoistne.

	Dochody:	*Wydatki:*
Suma ogólna w tym dziale wynosi . .	8.242 zł.	57.535 zł.
z porównania wynika niedobór . .	49.293 zł.	
a to: w funduszu pożyczki krajowej z r. 1873 niedobór	49.526 zł.	
w funduszu stanowym sierocińskim, nadwyżka dochodów . . .	233 „	
Wogóle wynika niedobór jak wyżej	49.293 zł.	

Na podstawie powyższych wywodów Wydział krajowy wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączone preliminarze funduszów krajowych na rok 1898.

II. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Na pokrycie niedodoru funduszu krajowego w r. 1898 pobierany będzie dodatek do państwowych podatków bezpośrednich, a mianowicie:

a) dodatek do państwowego podatku gruntowego, domowo-czynszowego, domowo-klasowego i do 5%-wego podatku od domów wolnych, w wysokości 60 centów od każdego złotego w. a całej przypisanej należytości tych podatków;

b) dodatek do państwowych bezpośrednich podatków osobistych, ustanowionych ustawą z dnia 25. października 1896 Dz. Ust P. Nr. 220 — z wyjątkiem podatku osobisto-dochodowego, w wysokości 66 centów od każdego złotego w. a. całej przypisanej należytości tych podatków.

2. Opodatkowani w mieście Krakowie, tudzież w powiatach krakowskim i chrzanowskim opłacać będą dodatek do podatków, w ustępie 1. ad a) wymienionych, w wysokości 46 ct. zaś do podatków w tymże ustępie ad b) wymienionych 52 ct. od każdego złotego w. a. całej należytości tych podatków.

3. Kwoty, przyzwolone na rok 1898 w rubrykach i pozycyach wydatków budżetu funduszu krajowego w znaczeniu ściślejszem, niemniej w funduszu krajowym w znaczeniu obszerniejszem, jakoteż wszystkich zakładów krajowych, będą wydawane tylko na cele, oznaczone w poszczególnych rubrykach i pozycyach, a to osobno w dziale wydatków zwyczajnych, osobno w dziale wydatków nadzwyczajnych.

Przenoszenie zaoszczędzeń dozwolone jest tylko przy następujących pozycyach funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu:

a) w rubryce I. między pozycyami 5, 6 i 7 — i między pozycyami 8 i 10;

b) w rubryce II. między literami *a)*, *b)*, *c)*, *d)* pozycyi 24;

c) w rubryce X. między pozycyami 166 i 167 — tudzież między pozycyami 170, 171 i 172;

d) w rubryce XV. między pozycyami 256 i 257, tudzież między pozycyami 264 i 265 — dalej w należących do tej rubryki budżetach szkół rolniczych, szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku i szkoły ogrodniczej w Tarnowie, między wszystkiemi pozycyami każdej rubryki zwyczajnych wydatków tych szkół, wr szcie między pozycyami 266 i 269;

e) w rubryce XVI. między pozycyami 272 do 318 — między pozycyami 320 i 380 — między pozycyami 381 i 383 — między pozycyami 378 i 384 — wreszcie między pozycyami działów *A*, *B*, *C*, *D* i *F* wydatków na szkoły przemysłowe zawodowe, połączone z warsztatami wzorowymi, wszakże tylko w granicach każdego działu z osobna i tylko w wydatkach zwyczajnych.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 18. listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

LW. 55.898/1897.

Lit. A.

Projekt budżetu krajowego

na rok

1898.

Z I. Związkowej drukarni we Lwowie.

Projekt budżetu funduszów

Liczba porządkowa	Alegat pod literą	Rubryka	Nazwa funduszów i zakładów	Wydatki	Dochody	Z porównania okazuje się	
						Nadwyżka dochodów	Przewyżka wydatków nad dochody własne, czyli niedobór
I.	B)		**Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu.**				
		I.	Koszta reprezentacyi kraju .	107.496			
		II.	„ zarządu . . .	303.420			
		III.	„ leczenia . . .	990.000			
		IV.	„ szczepienia . . .	76.200			
		V.	Wydatki sanitarne . . .	34.100			
		VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	21.324			
		VII.	Na cele wykształcenia i oświaty	2,639.135			
		VIII.	Utrzymanie pomników historycznych	31.120			
		IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi .	229.595			
		X.	Wydatki na komunikacye . .	1,445.576			
		XI.	Dotacye dla zakładów krajowych	57.527			
		XII.	Wydatki na szupaśnictwo . .	26.000			
		XIII.	Budowy wodne i melioracye .	581.083			
		XIV.	Umarzanie pożyczek . . .	1,474.933			
		XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa .	570.228			
		XVI.	Na podniesienie rękodzielnictwa i przemysłu . . .	197.428			
		XVII.	Rozmaite wydatki . . .	117.465			
		I.	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych		258.032		
		II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych . . .		5.000		
		III.	Dochody z dróg krajowych .		277.750		
		IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych . . .		38.918		
		V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych .		40.600		
		VI.	„ pożyczek . . .		3.247		
		VII.	Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie . .		7.380		
		VIII.	Dochody szkół i folwarku w Dublanach		64.405		
		IX.	Dochody szkół i folwarku w Czernichowie		40.345		
		X.	Dochody innych szkół rolniczych krajowych . . .		28.314		
		XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich . . .		600		
		XII.	Dochody z przelania do fund. kraj. pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866 . . .		1.906		
		XIII.	Dochody z kwaterunku żandarmeryi		95.054		
		XIV.	Dochody ze zwrotów wydatków szupasowych . . .		8.000		
		XV.	Dochody z krajowych zakładów publicznych we Lwowie i Krakowie		15.384		
			Do przeniesienia .	8,902.630	884.935		

krajowych na rok 1898.

Liczba porządkowa	Alegat pod literą	Rubryka	Nazwa funduszów i zakładów	Wydatki	Dochody	Z porównania okazuje się: Nadwyżka dochodów	Z porównania okazuje się: Przewyżka wydatków nad dochody własne, czyli niedobór
I.	B)		Z przeniesienia .	8,902.630	884.935		
		XVI.	Dochody z kraj. opłat konsumcyjnych		810.000		
		XVII.	Rozmaite dochody . . .		476.752		
		XVIII.	Dodatki do podatków od ogólnej sumy podatków 11,251.000 zł. (wydatność 1 ct.: 112.510 zł.):				
			1. dla Galicyi wschodniej i zachodniej:				
			a) od podatku gruntowego i domowego w sumie 8,302.800 zł. (93·5%) po 60 ct. = 4,981.680 zł.				
			b) od podatku zarobkowego w sumie 2,216.885 zł. (93·5%) po 66 ct. = 1,463.144 „				
			razem . 6,444.824 zł.				
			2. dla W. Ks. Krakowskiego:				
			a) od podatku gruntowego i domowego w sumie 577.200 zł. (6·5%) po 46 ct. = 265.512 zł.				
			b) od podatku zarobkowego w sumie 154.115 zł. (6·5%) po 52 ct. = 80.140 „ 345.652 „		6,790.476		
			Ogólna suma funduszu kraj.	8,902.630	8,962.163	59.533	—
II.			**Fundusze krajowe w obszerniejszem znaczeniu.**				
	C)		Krajowy szpital powsz. we Lwowie	332.405	289.858	—	42.547
	D)		Fundusz podrzutków we Lwowie	6.087	—	—	6.087
	E)		Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie . . .	201.763	226.080	24.317	—
	F)		Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie	233.745	240.373	12.021	5.393
						6.628	
	G)		Fundusz podrzutków w Krakowie	5.246	1.746	—	3.500
	H)		„ policyi krajowej . .	2.905	5.485	2 580	—
			Suma .	782.151	763.542	33.525	52.134
							18.609
III.			**Fundusze samoistne.**				
	I)		Fundusz kultury krajowej . .	4.175	4.175	—	—
	K)		„ stanowy sierociński .	1.577	1.810	233	—
	L)		„ Aleksan. hr. Stadnickiego	1.057	1.057	—	—
	M)		„ pożyczki kraj. z r. 1873	50.726	1.200	—	49.526
			Suma .	57.535	8.242	233	49.526
							49.293

LW. 55.898/1897.

Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1898.

Lit. B.

FUNDUSZ KRAJOWY

w ściślejszem znaczeniu.

PRELIMINARZ

na rok 1898.

W załączeniu:
- *a)* Preliminarz funduszu szkolnego krajowego;
- *b)* „ krajowego funduszu szkolnego emerytalnego;
- *c)* „ szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie;
- *d)* „ „ wyższej rolniczej w Dublanach;
- *e)* „ „ niższej „ „
- *f)* „ folwarku „
- *g)* „ szkoły gorzelniczej „
- *h)* „ krajowej gorzelni „
- *i)* „ stacyi kontrolnej i doświadczalnej botaniczno-rolniczej w Dublanach;
- *j)* „ stacyi kontrolnej i doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach;
- *k)* „ szkoły rolniczej w Czernichowie;
- *l)* „ folwarku w Czernichowie;
- *m)* „ szkoły rolniczej w Horodence;
- *n)* „ „ „ w Jagielnicy;
- *o)* „ „ „ w Kobiernicach;
- *p)* „ „ „ w Bereźnicy;
- *r)* „ „ ogrodniczej w Tarnowie;
- *s)* „ „ uprawy lnu i konopi w Gródku;
- *t)* „ krajowego składu publicznego w Krakowie;
- *u)* „ 34 zakładów przemysłowych zawodowych;
- *w)* „ funduszu koszar krajowych;
- *z)* Wykazy podatków.

Sumaryczne porównanie kwot preliminowanych

Liczba rubryki	Poszczególnienie	Preliminuje się na rok 1898. Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
				Złote
	Wydatki.			
I.	Koszta reprezentacyi kraju	107.496	—	107.496
II.	„ zarządu	297.320	6.100	303.420
III.	„ leczenia	990.000	—	990.000
IV.	„ szczepienia	76.200	—	76.200
V.	Wydatki sanitarne	34.100	—	34.100
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	21.324	—	21.324
VII.	Na cele wykształcenia i oświaty	2,639.135	—	2,639.135
VIII.	Utrzymanie pomników historycznych	31.120	—	31.120
IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi	229.595	—	229.595
X.	Wydatki na komunikacye	981.076	464.500	1,445.576
XI.	Dotacye dla zakładów krajowych	57.527	—	57.527
XII.	Wydatki na szupaśnictwo	26.000	—	26.000
XIII.	Budowy wodne i melioracye	581.083	—	581.083
XIV.	Umarzanie pożyczek	1,474.933	—	1,474.933
XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa	533 238	36.990	570.228
XVI.	„ „ rękodzielnictwa i przemysłu	169.568	27.860	197.428
XVII.	Rozmaite wydatki	117.465	—	117.465
	Suma wydatków	8,367.180	535.450	8,902.630
	Dochody.			
I.	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych	258.032	—	258.032
II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych	5.000	—	5.000
III.	Dochody z dróg krajowych	235.750	42.000	277.750
IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych	38.918	—	38.918
V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych	40.600	—	40.600
VI.	„ pożyczek	3.247	—	3.247
VII.	Dochody szkoły gosp. lasowego we Lwowie	7.380	—	7.380
VIII.	„ szkół i folwarku w Dublanach	59.405	5.000	64.405
IX.	„ „ „ w Czernichowie	40.345	—	40.345
X.	„ innych szkół rolniczych krajowych	28.314	—	28.314
XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich	600	—	600
XII.	Dochody z przelania do skarbu krajowego pozostałości z fund. zapomogi z r. 1866	1.906	—	1.906
XIII.	Dochody z kwaterunku żandarmeryi	95.054	—	95.054
XIV.	„ ze zwrotu wydatków szupasowych	8.000	—	8.000
XV.	„ kraj. składu publicznego w Krakowie	15.384	—	15.384
XVI.	Dochody z kraj. opłat konsumcyjnych	810.000	—	810.000
XVII.	Rozmaite dochody	476.752	—	476.752
	Suma dochodów własnych	2,124.687	47.000	2,171.687
XVIII.	Dodatki do podatków od ogólnej sumy podatków 11,251.000 zł. (wydatność 1 centa 112.510 zł.): *a) w Galicyi wschodniej i zachodniej* (93·5%) po 60 ct. od podatku gruntowego i domowego, zaś po 66 ct. od podatku zarobkowego 6,444.824 zł. *b) w W. Ks. Krakowskiem* (6·5%) po 46 ct. od podatku gruntowego i domowego, zaś po 52 ct. od podatku zarobkowego 345.652 „	6,790.476	—	6,790.476
	Ogólna suma dochodów	8,915.163	47.000	8,962.163
	W porównaniu z wydatkami			8,902.630
	Okazuje się nadwyżka dochodów			**59.533**

na rok 1898. z uchwalonemi na rok 1897.

Na rok 1897. uchwalono w budżecie razem	Na r. 1898. preliminuje się zatem ogółem		Uwaga
	więcej	mniej	
wal. austr.			
108.296	—	800	
302.611	809	—	
990.000	—	—	
72.200	4.000	—	
30.600	3.500	—	
25.424	—	4.100	
2,450.391	188.744	—	
30.520	600	—	
231.790	—	2.195	
1,435.778	9.798	—	
154.699	—	97.172	
25.000	1.000	—	
580.899	184	—	
3,031.855	—	1,556.922	
579.777	—	9.549	
178.319	19.109	—	
322.493	—	205.028	
10,550.652	227.744	1,875.766	
		1,648.022	
904.153	—	646.121	
5.000	—	—	
235.950	41.800	—	
34.584	4.334	—	
45.225	—	4.625	
35.660	—	32.413	
7.380	—	—	
69.830	—	5.425	
40.730	—	385	
22.287	6.027	—	
600	—	—	
2.444	—	538	
89.542	5.512	—	
8.000	—	—	
22.980	—	7.596	
834.000	—	24.000	
1,604.524	—	1,127.772	
3,962.889	57.673	1,848.875	
6,627.373	163.103	—	
10,590.262	220.776	1,848.875	
		1,628.099	

CZĘŚĆ I.

WYDATKI.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
I.		**Koszta reprezentacyi kraju.**				
		A) Sejm krajowy.				
	1	Koszta podróży pp. posłów	4.486	—	8.640	4.486
	2	Dyety pp. posłów	36.000	—	15.690	36.000
	3	Koszta druków	20.600	—	19.957	20 600
	4	Spisywanie sprawozdań	4.000	—	2.470	5 000
	5	Pisarze dzienni	650	—	124	650
	6	Remuneracye urzędników Wydziału krajowego za dodatkowe zatrudnienie podczas Sejmu	1.200	—	1.200	1.200
	7	Służba	1.200	—	714	1.200
	8	Opał	1.500	—	1.542	1.300
	9	Zapuszczanie i mycie podłóg	100	—	68	100
	10	Potrzeby kancelaryjne	300	—	302	300
	11	Na uzupełnienie biblioteki sejmowej	200	—	200	200
	12	Rozmaite drobne wydatki	260	—	310	260
			70.496			
		B) Wydział krajowy.				
	13	Marszałek krajowy . . . 6 000 zł. i dodatek na reprezentacyę 4 000 „	10.000	—	10.000	10 000
	14	Sześciu Członków Wydziału po 4.000 zł	24.000	—	24.000	24.000
	15	Zastępcy	2.000	—	2.218	2.000
	16/17	Dodatek dla Członka Wydziału mianowanego przez Marszałka zastępcą do kierownictwa w Wydziale krajowym	1.000	—	1.000	1.000
		Suma rubryki I.	107.496	—	88.435	108.296

Wyjaśnienia.

Na rok 1898 preliminuje się w tej rubryce ogółem . . 107.496 zł.
„ „ 1897 uchwalono . . . . . 108.296 „
Na rok 1898 preliminuje się tedy *mniej* o . . . . . 800 zł.
z następnych powodów:

Do poz. 1. Jak na lata poprzednie, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 19. Grudnia 1887.

Do poz. 2. Jak na rok poprzedni, w przypuszczeniu normalnego trwania sesyi sejmowej.

Do poz. 3. Jak na rok 1897, w uwzględnieniu wynikłości z roku 1896.

Do poz. 4. Wynikłość z roku 1894 wyniosła . . . 3.641 zł.
„ 1895 „ . . . 4.399 „
„ 1896 „ . . . 2.470 „ 10.510 zł.
przeciętnie . . . . . 3.503 „
preliminuje się tedy w zaokrągleniu . . . . . 4.000 „

Do poz. 5. preliminuje się jak na rok 1897 w uwzględnieniu wynikłości z roku 1894 (921 zł.) i z roku 1895 (650 zł.), wynikłość bowiem z roku 1896 (124 zł.) wyjątkowo była tak niską.

Do poz. 6. Jak na rok 1897 i lata poprzednie.

Do poz. 7 Z powodu, że wynikłość z roku 1894 (1.159 zł.) i z roku 1895 (1.161 zł.) dobiegała kwoty 1.200 zł., preliminuje się, mimo obniżki tego wydatku w roku 1896 (714 zł.) w wysokości dotychczasowej 1.200 zł.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do poz. 8. Wynikłość z roku 1894 wyniosła . . . 1.326 zł.
„ 1895 „ . . . 1.546 „
„ 1896 „ . . . 1.542 „ 4.414 zł.
przeciętnie . . . . . 1.471 „
preliminuje się tedy w zaokrągleniu . . . . . 1.500 „

Do poz. 9—12. Jak na rok 1897.

Do poz. 13—16/17. Bez zmiany, jak corocznie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
				Złote austryackie			
II.		**Koszta zarządu.**					
	18	Oddział konceptowy.					
		A) Płace i dodatki aktywalne.					
		a) 3 radców, płaca po 2.800 zł.	8.400 zł.				
		dodatek aktyw. po 480 zł.	1.440 zł.	9.840			
		b) 7 sekretarzy, pł. po 2.000 zł.	14.000 zł.				
		dodatek aktyw. po 420 zł.	2.940 „	16.940			
		c) 7 wice-sekr., pł. po 1.400 zł.	9.800 zł.				
		dodatek aktyw. po 360 zł.	2.520 „	12.320			
		d) 6 adjunktów, pł po 1.100 zł.	6.600 zł.				
		dodatek aktyw. po 300 zł.	1.800 „	8.400			
		e) 6 koncep., płaca po 900 zł.	5.400 zł.				
		dodatek aktyw. po 240 zł.	1.440 „	6.840			
		f) 3 aplikant.-adjut. po 600 zł.	1.800 zł.				
		3 „ „ po 500 „	1.500 „	3.300			
				57.640	—	56.051	57.640
		B) Dodatki pięcioletnie.					
		Radcom po 400 zł: Michalczewskiemu (2) 800 zł., Ekielskiemu (1) 400 zł. i od 14. lutego 1898 352 zł. — razem 752 zł., Niedzielskiemu (1) 400 zł. *Sekretarzom* po 200 zł.: Antoniewiczowi (2) 400 zł, Dulębie (1) 200 zł., Pierożyńskiemu (1) 200 zł., Jabłonowskiemu (1) 200 zł., Stadnickiemu (1) 200 zł., Zeńczakowi od 3. lipca 1898. — 99 zł. *Wice-sekretarzom* po 200 zł.: Lewickiemu (1) 200 zł., Kucharskiemu (1) 200 zł., Słomkowskiemu (1) 200 zł., Wilczyńskiemu (1) od 3. lipca 1898. 99 zł. *Adjunktom konceptowym* po 100 zł.: Jędrzejowskiemu (1) 100 zł., Starzeckiemu (1) 100 zł. *Koncepistom* po 80 zł.: Tyblewiczowi (1) od 2. września 1898 26 zł.		4.176	—	2.724	3.516
		Do przeniesienia .		61.816	—	58.775	61.156

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
II.		Z przeniesienia . .	61 816	—	58.775	61.156
	19	Oddział rachunkowy.				
		A) Płace i dodatki aktywalne.				
		a) dyrektor, płaca . . . . 2.600 zł. dodatek aktywalny . . . 400 „	3.000			
		b) zastępca dyrektora, płaca 2.000 zł. dodatek aktywalny . . . 360 „	2.360			
		c) 7 rewident., pł. po 1.500 zł. 10 500 zł. dodatek aktyw. po 300 zł. 2.100 „	12.600			
		d) 11 adjunkt., pł. po 1.200 zł. 13.200 zł. dodatek aktyw. po 240 zł. 2.640 „	15.840			
		e) 1 archiwista, płaca . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . . . 200 „	1.200			
		f) 1 protokolista, płaca . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . . . 200 „	1.200			
		g) 8 oficyałów, płaca po 900 zł. 7.200 zł. dodatek aktyw. po 180 zł. 1.440 „	8.640			
		h) 9 asystentów, pł. po 700 zł. 6.300 zł. dodatek aktyw. po 100 zł. 900 „	7.200			
		i) 12 praktykantów, płaca po 600 zł.	7 200			
		k) 1 aplikant, adjutum . 500 „ 2 aplikantów, adj. po 360 zł 720 „	1.220			
		l) 1 woźny, płaca . . . . . 500 zł. dodatek aktywalny . . . 50 „	550			
			61.010	—	60.327	61.010
		B) Dodatki pięcioletnie.				
		Dyrektorowi Tarnawskiemu (2) 600 zł. *Zastępcy dyrektora* Urbańskiemu (2) 400 zł. *Rewidentom* po 200 zł.: Bielskiemu (2) 400 zł. i trzeci od 11. grudnia 1898. 11 zł., razem 411 zł., Krobickiemu (2) 400 zł., Niedzielskiemu (1) 200 zł. i drugi od 13. kwietnia 1898 143 zł. razem 343 zł., Olpińskiemu (1) 200 zł. *Adjunktom rachunkowym* po 150 zł.: Olszewskiemu (3) 450 zł, Żurawskiemu (2) 300 zł. i trzeci od 11. grudnia 1898 8 zł. razem 308 zł., Paklerskiemu (2) 300 zł., Krogulskiemu (2) 300 zł., Papéemu (1) od 18. lipca 1898 68 zł. *Protokoliście* Hupczycowi (3) 300 zł.; *Archiwiście* Zielińskiemu (1) od 14. listopada 1898 13 zł. *Oficyałom* po 90 zł.: Zawadzkiemu (1) od 7. sty-				
		Do przeniesienia . {	61.010 61.816	—	60.327 58.775	61.010 61.156

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia	61.816	—	58.775	61.156
			61.010	—	60.327	61.010
II.		cznia 1898 89 zł., Majewskiemu (1) od 18. lipca 1898 41 zł. *Asystentom* po 50 zł.: Topolnickiemu (3) 150 zł. Rudzkiemu (1) od 18. lipca 1898 23 zł., Hupertowi (1) od 18. lipca 1898 23 zł. *Praktykantom* po 50 zł.: Neusserowi (1) od 18. lipca 1898 23 zł., Dąbrowskiemu (1) od 18. lipca 1898 23 zł. . .	4.465	—	3.803	4.433
			65.475	—	64.130	65.443
	20	Oddział kasowy.				
		A) Płace i dodatki aktywalne.				
		a) dyrektor, płaca . . . . . 2.000 zł. dodatek aktywalny . . . 360 „	2.360			
		b) zastępca dyrektora, płaca 1.600 zł. dodatek aktywalny . 300 „	1.900			
		c) kontrolor, płaca . . . . 1.400 zł. dodatek aktywalny . . . 240 „	1.640			
		d) kasyer, płaca . . . . 1.400 zł. dodatek aktywalny . . 240 „	1.640			
		e) 2 adjunktów, pł. po 1.200 zł. 2.400 zł. dodatek aktyw. po 240 zł. 480 „	2.880			
		f) 2 oficyałów, pł. po 900 zł. 1 800 zł. dodatek aktyw. po 180 zł. 360 „	2.160			
		g) 2 asystentów, pł. po 700 zł. 1.400 zł. dodatek aktyw. po 100 zł. 200 „	1.600			
		h) 2 praktykantów, pł. po 600 zł. . . .	1.200			
		i) 2 woźnych, pł. po 600 zł. 1.200 zł. dodatek aktyw. po 50 zł. 100 „	1.300			
			16.680	—	16.622	16 680
		B) Dodatki pięcioletnie.				
		Kontrolorowi Buynowskiemu (3) 450 zł., *Adjunktowi kasowemu* Świerczewskiemu (2) 300 zł., *Woźnemu* Kowalskiemu (6) 180 . . .	930	—	2.137	911
			17.610	—	18.759	17.591
	21	Oddział sanitarny.				
		A) Płaca i dodatek aktywalny.				
		Inspektor szpitali, płaca . 2.000 zł. dodatek aktywalny . . . 300 „	2.300	—	2.300	2.300
		B) Dodatki pięcioletnie.				
		Inspektorowi Dr. Stelli-Sawickiemu (3)	600	—	600	600
			2.900	—	2.900	2.900
		Do przeniesienia . .	147.801	—	144.564	147.090

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
II.		Z przeniesienia .	147.801	—	144.564	147.090
	22	Oddział statystyczny.				
		A) Płace i dodatki aktywalne.				
		a) naczelnik oddziału, płaca .	2.000			
		b) wice-sekretarz, płaca . . 1.400 zł.				
		dodatek aktywalny . . 360 „	1.760			
			3.760	—	3.760	3.760
		B) Dodatki pięcioletnie.				
		Wice sekretarzowi Rutowskiemu (2) 400 zł. i trzeci od 17. października 1898 41 zł.	441	—	400	400
			4.201	—	4.160	4.160
	23	Oddział manipulacyjny.				
		A) Płace i dodatki aktywalne.				
		a) dyrektor kancelaryi, płaca	2.000			
		b) archiwista, płaca . 1.500 zł.				
		dodatek aktywalny . 300 „	1.800			
		c) ekspedytor, płaca . . 1.300 zł.				
		dodatek aktywalny . 270 „	1.570			
		d) protokolista, płaca . . 1.200 zł.				
		dodatek aktywalny . 240 „	1 440			
		e) 4 kancelistów, pł. po 1.000 zł. 4.000 zł.				
		dodatek aktyw. po 200 zł. 800 „	4.800			
		f) 5 asystentów, pł. po 700 zł. 3.500 zł.				
		dodatek aktyw. po 100 zł. 500 „	4.000			
		g) 3 pisarzy etat., pł. po 600 zł. .	1.800			
		h) 3 aplikantów, adj. po 360 zł. .	1.080			
		i) odźwierny, płaca	600			
		k) portyer, płaca . .	500			
		l) 5 woźnych, płaca po 500 zł. 2.500 zł.				
		dodatek aktyw. po 50 zł. 250 „	2.750			
			22.340	—	22.340	22.340
		B) Dodatki pięcioletnie.				
		Dyrektorowi Grottowi (3) 600 zł. *Kancelistom* po 100 zł.: Rożanowskiemu (2) 200 zł. i trzeci od 11. grudnia 1898 6 zł. razem 206 zł., Jaremowiczowi (1) 100 zł., Jasińskiemu (1) 100 zł. *Asystentom* po 50 zł.: Łosiowi (1) 50 zł., Berezowskiemu (1) 50 zł. *Odźwiernemu* Niewiadomskiemu (3) 90 zł. *Portyerowi* Bojkowskiemu (2) 60 zł. i trzeci od 1. marca 1898 25 zł. razem 85 zł. *Woźnym* po 30 zł.:				
		Do przeniesienia . {	22.340 152.002	—	22.340 148.724	22.340 151.250

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	152.002	—	148.724	151.250
II.		Chermińskiemu (5) 150 zł., Wołkowi (2) 60 zł., Mortkowi (1) 30 zł. . .	22.340	—	22.340	22.340
			1.521	—	2.052	2.079
			23.861	—	24.392	24.419
		Suma wszystkich płac z dodatkami aktywalnymi i pięcioletnimi	175.863	—	173.116	175.669
	24	**Dyurniści.**				
		a) dla oddziału konceptowego . . .	3.477	—	2.182	3.477
		b) „ „ rachunkowego . .	3.500	—	3.500	3.500
		c) „ „ statystycznego . .	2.500	—	2.237	2.500
		d) „ „ manipulacyjnego .	8.539	—	8.402	8.539
		e) dla zarządu długu krajowego z r. 1893 zaciągniętego w sumie 58,850.000 koron (Lw. 45.843/93) i dla prowadzenia pozostałych zaległości po byłych funduszach indemnizacyjnych: 1) na dyurna dla Oddziału rachunkowego . 2.283 zł. 2) na dyurna dla Oddziału kasowego . . 1.095 „	3.378	—	4.319	3.855
		f) na dyurna rachunkowe dla funduszów szkolnych okręgowych .	1.460	—	1.460	1.460
			22.854	—	22.100	23.331
	25	**Zasługi.**				
		15 stróżów po 300 zł. i zastępca woźnego 365 zł.	4.865	—	4.717	4.865
	26	**Emolumenta.**				
		a) dyrektor kancelaryi na fiakra .	50	—	50	50
		b) „ „ 48 metrów sześć. drzewa opałowego .	156	—	156	156
		c) ubranie dla odźwiernego i 8 woźnych po 50 zł. tudzież dla zastępcy woźnego 30 zł.	480	—	480	480
		d) ubranie dla portyera	100	—	91	100
		e) opał dla odźwiernego i portyera po 7·2 metrów sześć. drzewa . .	47	—	47	47
		f) dodatki osobiste: 1) dla adjunkta rach. Konstantego Olszewskiego . 150 zł. 2) dla adj. rach. Alojzego Paklerskiego . . 100 „ 3) dla adj. rach. Wincentego Brzyskiego . . 360 „				
		Do przeniesienia . 610 zł.	833	—	824	833
			203.582	—	199.933	203.865

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
II.		Z przeniesienia 610 zł.	203.582	—	199.933	203.865
			833	—	824	833
	26	4) dla aplikanta rach. II. kl. Władysława Lewickiego 5 „ 5) dla aplikanta rach. II. kl. Juliana Wołoszyńskiego 5 „ 6) dla dyrektora kasy Władysława Silkiewicza . 140 „ 7) dla zastępcy dyrektora kasy Franciszka Kotiersa 190 „ 8) dla archiwisty manipulac. Stan. Chudzikiewicza 120 „ 9) dla asystenta manipulac. Józefa Szima . . 76 „ 10) dla dwóch etatowych pisarzy manipulac., a to: Jana Zajączkowskiego (130 zł.) i Andrzeja Jakubowskiego (21 zł.) . 151 „ 11) dla trzech aplikantów manipulacyjnych a to: Józefa Paszkowskiego (151 zł.), Jana Lenczowskiego (5 zł.) i Stanisława Grodeckiego (5 zł.) 161 „	1.458	—	1.093	1.428
			2.291	—	1.917	2.261
	27	**Remuneracye.**				
		a) Rzecznik prawny za zastępstwo	2.500	—	2.048	2.500
		b) Za zastępstwo prawne Wydziału krajowego w obec c. k. Trybunału administracyjnego i Trybunału państwa	500	—	580	500
		c) Tłumacze . . .	950	—	809	950
		d) Urzędnicy, dyurniści i słudzy Wydziału krajowego . . .	2.000	—	2.000	2.000
			5.950	—	5.437	5.950
	28	**Koszta podróży i dyety.**				
		a) W ogóle	7.000	—	7.089	7.000
		b) Dla inspektora szpitali . . .	400	—	400	400
			7.400	—	7.489	7.400
	29	**Pensye i zaopatrzenia.**				
		a) Madejski Wojciech	—	—	1.100	1.200
		b) Tarczyńska Marcyanna . .	—	—	350	350
		c) Łopuszańska Walerya . . .	350	—	350	350
		d) Olewińska Julia	350	—	350	350
		e) Gorczycowa Eudoksya . . .	197	—	197	197
		f) Chrzanowska Joanna . . .	350	—	350	350
		g) Niewiadomskiego sierota, syn Jerzy Włodzimierz	—	—	26	—
		Do przeniesienia .	1.247	—	2.723	2.797
			219.223	—	214.776	219.476

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
II.		Z przeniesienia	219.223	—	214 776	219.476
			1.247	—	2.723	2.797
	29	*h)* Krzeczkowska Eugenia Zofia	—	—	64	—
		i) Kalicka Jadwiga	350	—	350	350
		k) Kuźniar Jan	—	—	77	—
		l) Sternalowa Emilia	350	—	350	350
		m) Zienkowiczowa Wanda	350	—	350	350
		n) Orzechowska Józefa	350	—	350	350
		o) Orzechowskiego sierota, syn Tadeusz Saturnin	58	—	58	58
		p) Mrozowicka Emilia	350	—	350	350
		r) Mrozowickiego sieroty: Adam Kazimierz, Ignacy Filip do 26. maja 1898 — 17 zł. z roczn. 43 zł., Regina Anastazya, Wanda Laurencya 43 zł.	60	—	172	121
		s) Terlecka Marya	217	—	217	217
		t) Kukawska Maryanna	167	—	167	167
		u) Kukawskiego sieroty: Rajmund Henryk, Maryan Julian z rocz. 20 zł.	20	—	40	31
		w) Mochnacki Edmund	3.616	—	3.616	3.616
		x) Kraczyłowa Julianna	600	—	600	600
		y) Kraczyłowa Julianna, dodatek na wychowanie dla Władysławy Maryi i Joanny Bronisławy	120	—	120	120
		z) Pierożyńska Sydonia	800	—	800	800
		aa) Strnadowa Kornelia	350	—	350	350
		bb) Strnadowa Kornelia, na wychowanie syna Jana Adama	35	—	35	35
		cc) Marek Józef	—	—	1.950	—
		dd) Niedziałkowski Karol	891	—	891	891
		ee) Żółkiewski Karol	1.900	—	1.900	1.900
		ff) Woroniecki Franciszek	280	—	280	280
		gg) Obertyński Emil	600	—	600	600
		hh) Chermińska Katarzyna	360	—	360	360
		ii) Ziembicka Jadwiga	600	—	600	600
		kk) Ziembicka Jadwiga, dodatek na wychowanie sierót: Anny Róży, Kazimiery Eugenii, Józefa Wiktora i Feliksa Erazma po 60 zł.	240	—	240	240
		ll) Wolański Julian	2.600	—	2.600	2.600
		mm) Walterowa Marya	300	—	300	300
		nn) Walterowa Marya, dodatek na wychowanie dwojga dzieci Wiktora Franciszka i Maryi Zofii po 30 zł.	60	—	60	60
		oo) Tranda Edward	1.221	—	1.221	1.221
		pp) Szajnokowa Olimpia	600	—	600	600
		rr) Stocki Bolesław	325	—	325	325
		ss) Kiszelka Albin	1.092	—	1.092	1.092
		tt) Kunischowa Zofia	600	—	600	600
		uu) Kunischowa Zofia, dodatek na wychowanie córki Felicyi Maryi	—	—	60	27
		Do przeniesienia	20.709	—	24.468	22.358
			219.223	—	214.776	219.476

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
II.		Z przeniesienia	219.223	—	214.776	219.476
			20.709	—	24.468	22.358
	29	*ww)* Gołębski Władysław	1.188	—	1.188	1.188
		xx) Czajkowska Wanda	600	—	600	600
		yy) Czajkowska Wanda, zaopatrzenie dla sierót: Juliana Władysława i Czesława Ludomira z roczn. 60 zł.	60	—	120	75
		zz) Schmitt Mieczysław	783	—	783	783
		aaa) Jelonkowa Anna	600	—	400	600
		bbb) Horoszkiewicz Julian	2.600	—	520	2.730
		ccc) Bieńkowski Ludwik, em. archiwista	1.776	—	—	—
		ddd) Giziński Władysław, emer. adjunkt koncept.	710	—	—	—
		— Kuźniarowa Joanna	—	—	103	—
		— Sternalowa Apolonia (odprawa)	—	—	300	—
			29.026	—	28.482	28.334
		Dary z łaski.				
	30	*a)* Bojarska Józefina i Dydyńska z Bojarskich Adolfina po 100 zł. rocznie	200	—	200	200
		b) Kopertyńska Krystyna	100	—	100	100
		c) Kopertyńska z Repichowskich Malwina	100	—	100	100
		d) Wojciechowski Szymon	180	—	180	180
		e) Dziubińska Wanda	—	—	200	—
		f) Barycka Marya	—	—	150	—
		g) Chrzanowska Joanna	—	—	200	—
		h) Orzechowska Józefa	—	—	100	—
		i) Sternalowa Emilia (jednorazowo)	—	—	100	150
		k) Kunisch Zofia	—	—	100	—
		l) Komaniewska Helena	—	—	100	—
		m) Strusiewiczowa Melania	—	—	200	—
		n) Piotrowska Rozalia (jednorazowo)	—	—	250	200
		o) Sapałaczyńskie Joanna i Leontyna (jednorazowo)	—	—	200	200
		p) Sałamaszyńska Honorata	—	—	100	—
		r) Plodei Karolina (jednorazowo)	—	—	—	200
		s) Kratochwill Franciszka (jednoraz.)	—	—	—	100
		t) Ryczałt do dyspozycyi Wydz. kraj.	—	—	—	1.000
			580	—	2.280	2.430
	31	**Na pokrycie połowy należytości stemplowych** od dekretów nominacyjnych urzędników krajowych	1.500	—	1.941	1.000
	32	**Potrzeby kancelaryjne.**				
		a) Wydawnictwo rozporządzeń kraj.	3.800	—	3.308	3.800
		b) Sprawienie i odnowienie sprzętów	1.500	—	2.584	1.500
		c) Potrzeby do pisania i rysowania	2.400	—	1.939	2.400
		Do przeniesienia	7.700	—	7.831	7.700
			250.329	—	247.479	251.240

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	250.329	—	247.479	251.240
			7.700	—	7.831	7.700
II.	32	*d)* Papier do druków, druk ksiąg i wzorów	2.300	—	3.060	2.300
		e) Oprawa ksiąg i druków	500	—	776	500
		f) Opał	4.000	—	3.242	4.000
		g) Uzupełnienie biblioteki: na książki 800 zł. na gazety 700 „	1.500	—	1.516	1.500
		h) Rozmaite pomiejsze	1.400	—	1.511	1.400
			17.400	—	17.936	17.400
	33	**Administracya dochodów z krajowych opłat konsumcyjnych** (preliminowanych w sumie 810.000 zł.)	3.000	—	3.161	6.000
	34	**Gmach sejmowy i jego utrzymanie.**				
		a) Inspicyent techn. gmachu sejmowego	300	—	300	300
		b) Maszynista: płaca 720 zł., 12 mtr³ drzewa 42 zł., 45 litrów nafty 9 zł.	771	—	651	651
		c) Kominiarz	320	—	280	320
		d) Froterowanie i zapuszczanie podłóg	820	—	798	820
		e) Mycie podłóg	100	—	86	100
		f) Zgartywanie i wywóz śniegu	100	—	49	100
		g) Czyszczenie kloak i wywóz nieczyst.	320	—	186	320
		h) Zabezpieczenie od ognia	260	—	263	260
		i) Podatek dochod. i miejski czynszowy	150	—	93	150
		k) Utrzymanie skwerów około gmachu sejmowego 100 zł. i wynagrodzenie ogrodnika 50 „	150	—	150	150
		l) Konserwacya i adaptacya budynku i obejścia, koszta przekształcenia i urządzenia w gmachu, tudzież inne nieprzewidziane	4.300	—	5.045	4.000
		m) Stacya elektryczna w gmachu sejm.	7.000	—	10.084	6.000
			14.591	—	17.985	13.171
	35	**Zaliczki na płace.**				
		Dla urzędników i służby: *a) zwyczajne*	12.000	—	9.849	12.000
		b) jednorazowe zaliczki *nadzwyczajne*	—	6.100	10.000	2.800
			12.000	6.100	19.849	14.800
		Suma rubryki II.	297.320	6.100	306.410	302.611
			303.420			

Wyjaśnienia.

Na rok 1898 preliminuje się . . . . . 303.420 zł.
„ „ 1897 uchwalono . . . . . 302.611 „
„ „ 1898 preliminuje się zatem *więcej* o . 809 zł.
z następujących powodów:

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do pozycyi 18—23. ad A) Płace i dodatki aktywalne jak na rok 1897.
ad B) Dodatki pięcioletnie, wedle przypadających w r 1898. należytości.

Do poz 24. a), b), c), d), f). Jak na rok 1897 uchwalono.

Do poz. 24 e) Mniej o 477 zł. głównie z powodu opuszczenia wydatku na registratora, którego pobory pokryte będą z dyurn oddziału manipulacyjnego.

Do poz. 26. Jak na rok 1897 z wyjątkiem pozycyi *f)*, którą wstawiono o 30 zł. wyższą, a to na podstawie faktycznego stanu w dniu układania preliminarza.

Do poz. 29. ad a) zamknięto z dniem 30. listopada 1896 z powodu śmierci.
ad b) zamknięto z dniem 31. października 1897 z powodu śmierci.
ad c—p) jak na rok 1897.
ad r) zaopatrzenie dla Adama Kazimierza ustało z dniem 3. marca 1897, a dla Reginy Anastazyi z dniem 17. sierpnia 1897, zaś dla Ignacego Filipa ustanie z dniem 26. maja 1898.
ad s—t) jak na rok 1897.
ad u) zaopatrzenie dla Rajmunda Henryka ustało z dniem 12. lipca 1897.
ad w—tt) jak na rok 1897.
ad uu) zaopatrzenie dla Felicyi Maryi ustało z dniem 10 czerwca 1897.
ad ww—xx) jak na rok 1897.
ad yy) zaopatrzenie dla Juliana Władysława ustało z dniem 1. kwietnia 1897.
ad zz—aaa) jak na rok 1897.
ad bbb) wydatek mniejszy z powodu odpadnięcia kwoty 130 zł. preliminowanej w roku 1897 w celu uzupełnienia emerytury na rok 1896.
ad ccc—ddd) pensye nowo przyznane do Lw. 71.282/96 i 18.230/97 na podstawie statutu emerytalnego.

Nadto są pensye, zaopatrzenia i dary z łaski w następujących rubrykach funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu (oprócz zamieszczonych w preliminarzach specyalnych):

w rubr. X. lit. „*F*“ Zaopatrzenia,
„ „ XIII. wydatków,
„ „ XV. „
„ „ XVII. „

Do poz. 30. ad a—d) jak na rok 1897.

Do poz 31. Więcej o 500 zł., albowiem dotychczas uchwalone kredyty, okazały się niewystarczającymi. Wynikłość trzech lat ostatnich wynosi 5.756 zł., przeciętnie zatem 1.919 zł.

Do poz. 33. Wydatki z powodu administracyi dochodów z kraj. opłat konsumcyjnych wynosiły w roku 1894 kwotę 4.395 zł., w roku 1895 kwotę 6.935 zł., w roku 1896 kwotę 3.161 zł., razem 14.491 zł., przeciętnie 4.830 zł. — Preliminuje się na podstawie wyniku r. 1896 i spodziewanych mniejszych dochodów i wydatków w r. 1898 kwotę 3.000 zł., niższą o 3.000 zł., aniżeli uchwalono na rok 1897. (Lw. 51.220/97).

Do poz. 34 b) Więcej o 120 zł. z powodu proponowanego i uzasadnionego w osobnem sprawozdaniu podwyższenia płacy maszynisty.

Do poz. 34 l) Wedle przybliżonego obliczenia inspicyenta gmachu (do Lw. 58.907/97) w r. 1898 są konieczne następujące roboty konserwacyjne:

I. Zwykłe konserwacyjne, jak reparacya pieców kamyczkowych, kuchen, naprawa tynków, bielenie, reparacye okucia okien i drzwi, wprawianie szyb do okien i t. p. pomniejsze	1.500 zł.
II. Roboty przygodne. Lakierowanie drzwi korytarzowych i w biurach . . .	900 „
Malowanie 5 ubikacyi na I. i 2 na II. piętrze . .	100 „
„ 9 wychodków z przedsionkami . . .	110 „
Postawienie ścianek działowych w mieszkaniach 3 stróżów (z płyt gipsowych) i przebicie 2 drzwi	220 „
Uporządkowanie ubikacyi suterenowej mieszczącej dawniej maszyny i pompę	100 „
Reparacye posadzek z terazzo w bramach i na korytarzach	150 „
Naprawa gromochronów	75 „
Zrobienie 5 nowych śmieciarek	150 „
Postawienie 4 nowych pieców kaflowych . . .	280 „
Wymiana rur wodnych uszkodzonych przez mrozy . .	100 „
Do przeniesienia .	3.685 zł.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Z przeniesienia .		3.685 zł.
Reparacya pokrycia dachów nad salą sejmową i klatką schodową	120 „	
Wymiana zepsutych nasad kominowych i rezerwoarów wychodkowych	140 „	
Reparacya kaloryferów	60 „	
Razem . . .		4.005 zł.
Nadto wstawia się corocznie ponoszone wydatki:		
a) na wartę nocną (okrągło)		155 „
b) na opłatę należytości za telefony . . .	215 zł. — ct.	
od tego zwrot od szpitala lwowskiego . . .	96 „ 66 „	118 „
Razem przeto poz. 34 *l)*		4.278 zł.
Okrągło		4.300 „

Do poz. 34 m) Na stacyę elektryczną w gmachu sejmowym wstawiono więcej o 1.000 „ z powodu dobudowanego skrzydła do gmachu sejmowego dla biura melioracyjnego.

Do poz. 35 b) Uzasadnienie w osobnem sprawozdaniu.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Koszta leczenia.				
III.	36	Koszta leczenia w szpitalach krajowych, zagranicznych i wojskowych . .	990.000	—	994.310	990.000
		Wyjaśnienia do rubr. III. wydat.				
		Wedle zamknięć rachunkowych wypłacono z funduszu krajowego:				

Szpitalom	w latach 1894	1895	1896	Razem	Przeciętnie
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Lwów, szpital powszechny, wydatki brutto . . .	197.610	181.954	209.356	—	—
Od tego dochody z legatów i kopytkowego na rachunek kosztów leczenia pobrane .	29.271	37.904	46.768	—	—
Pozostaje czysty wydatek .	168.339	144.050	162.588	474.977	158.326
Kulparków zakład obłąkanych .	168.233	187.155	182.503	537.891	179.297
Kraków szpital św. Łazarza .	171.937	196.724	155.486	524.147	174.715
„ c. k. Klinika . .	32.972	21.190	23.826	77.988	25.996
24 szpitali prowincyonal. w kraju	292.660	324.826	329.539	947.025	315.675
Szpitale zagraniczne . . .	105.649	155.987	139.199	400.835	133.612
„ wojskowe . . .	3	—	—	3	1
Zaliczki i zwroty . . .	13.556	8.296	16.686	38.538	12.846
Razem wypłacono .	953.349	1,038.228	1,009.827	3,001.404	1,000.468
Od tego wpływy od gmin, samo płacących i inne rozmaite .	14.191	11.734	15.517	41.442	13.814
Pozostają wydatki .	939.158	1,026.494	994.310	2,959.962	986.654

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Ilość zapłaconych dni leczenia wynosiła:

W roku 1894 — 1,479.867 dni, w roku 1895 — 1,679.554 dni, w roku 1896 — 1,589.983 dni, razem 4,749.404 dni, przeciętnie 1,583.135 dni.

Ogólna ilość dni leczenia w krajowych szpitalach (wraz z prowincyonalnymi) i zakładach wynosiła: w r. 1894 — 1,426.325 dni, w r. 1895 — 1,419.999 dni, w r. 1896 1,519.905 dni.

Z uwagi iż koszta leczenia z ostatnich trzech lat niestosunkowo się różnią, zatem przeciętna tych kosztów niemoże służyć za podstawę — preliminuje się zatem zbliżoną kwotę do wysokości z ostatniego roku (1896) a mianowicie wstawia się sumę 990.000 zł. jak na rok 1897. uchwalono.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
IV.		**Koszta szczepienia.**				
	37	Utrzymanie i odświeżanie krowianki . .	12.200	—	12.000	12.200
	38	Koszta podróży i dyety lekarzy z powodu szczepienia ospy	64.000	—	72.721	60.000
		Suma rubryki IV. .	76.200	—	84.721	72.200
		Wyjaśnienia.				
		Do poz. 38. Koszta te wynosiły w roku 1894 — 59.206 zł. w roku 1895 — 60.196 zł. w roku 1896 — 72.721 zł. razem w trzech latach 192.123 zł. przeciętnie 64.041 zł. preliminuje się zatem zaokrągloną przeciętną kwotę 64.000 zł.				
V.		**Wydatki sanitarne.**				
	39	1/3 część za lekarstwa dla epidemicznie chorych	4.500	—	3.969	5.000
	40	Na koszta podróży dla lekarzy okręgowych, oraz na subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace po nad 1% dodatku powiatowego	29.000	—	15.863	25.000
	41	Dla zakładu szczepienia wścieklizny prof. Dr. Bujwida w Krakowie, stała subwencya roczna	600	—	600	600
		Suma rubryki V. .	34.100	—	20.432	30.600

Wyjaśnienia.

Do poz. 39. Koszta na leki wynosiły: w roku 1894 — 4.058 zł., w roku 1895 — 5 557 zł., w roku 1896 — 3.969 zł. razem w trzech latach 13.584 zł. przeciętnie 4.528 zł. Preliminuje się zatem przeciętną zaokrągloną kwotą 4.500 zł.

„ „ *40.* Preliminuje się *29.000 zł.* mianowicie:

1. na ryczałty dla lekarzy już funkcyonujących (okrągło) . . 23.700 „
2. na ryczałty dla dalszych 11 okręgów przez Wysoki Sejm już uchwalonych, lecz jeszcze lekarzami nie obsadzonych, (licząc przeciętnie ryczałt po 300 zł.) . . . . . 3.300 „
3. na subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków po nad 1% dodatku powiatowego (okrągło) . . . . . 2.000 „

Razem jak wyżej . 29.000 zł.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
VI.		**Zasiłki dla zakładów dobroczynności.**				
	42	Szpitale Sióstr miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie .	900	—	900	900
	43	Szpital Sióstr Miłosierdzia w Nowosiółkach	300	—	300	300
	44	Dom ubogich i sierot w Krakowie .	5.424	—	5.424	5.424
	45	Zakład św. Józefa dla osieroconych chłopców w Krakowie	1.000	—	1.000	1.000
	45*a)*	Towarzystwo miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie . .	—	—	1.200	1.200
	46	Zakład osieroconych dziewcząt im. Księdza Józefa Ziemiańskiego w Przemyślu	500	—	500	500
	47	Zarząd Towarzystwa weteranów z roku 1831 w Krakowie	2.700	—	2.700	2.700
	48	Komitet wykonawczy opieki weteranów z roku 1831 we Lwowie . . .	1.800	—	1.800	1.800
	49	Zakład św. Józefa dla chorych nieuleczalnych i wyzdrowieńców we Lwowie	1.000	—	1.000	1.000
	50	Na utrzymanie rymanowskiej kolonii leczniczej	500	—	500	500
	51	Lecznica powszechna we Lwowie, do rozp. Wydz. kraj po zasięgnięciu opinii Towarzystwa lekarskiego . . .	1.000	—	1.000	1.000
	52	Kolonia lecznicza w Rabce, na utrzymanie dzieci w lecznicy . . .	300	—	300	300
	53	Towarzystwo opieki nad niemowlętami pod wezwaniem „Dzieciątka Jezus“ we Lwowie	100	—	100	100
	53*a)*	Komitet opiekujący się „Domem pracy dla sierot i staruszek“ w Krakowie, zasiłek na budowę pralni . . .	—	—	500	500
	53*b)*	Konwent braci miłosierdzia w Krakowie, na przebudowę szpitala i budynków klasztornych	—	—	3.000	3.000
	54	Ryczałt na zasiłki dla ochronek, po myśli uchwały Wys. Sejmu z d. 5. lut. 1896	1 600	—	1.600	1.600
	55	Zgromadzenie Sióstr miłosierdzia (Józefitek) we Lwowie, bezzwrotna subwencya na dokończenie budowy zakładu dla nieuleczalnych, II. połowa z 6.000 zł.	3.000	—	—	3.000
	55*a)*	Towarzystwo wzajemnej pomocy djaków gr. kat. dyecezyi przemyskiej *(jednorazowo)*	—	—	100	100
	55*b)*	Towarzystwo wzajemnej pomocy djaków gr. kat. archidyecezyi lwowskiej *(jednorazowo)*	—	—	100	100
	55*c)*	Towarzystwo wzajemnej pomocy djaków gr. kat. dyecezyi stanisławowskiej *(jednorazowo)*	—	—	100	100
	55*d)*	Towarzysrwo kolonii wakacyjnych dla dziewcząt we Lwowie *(jednorazowo)* .	—	—	—	100
	55*e)*	Towarzystwo im. św. Salomei opieki nad wdowami i sierotami we Lwowie *(jednorazowo)*	—	—	—	100
		Do przeniesienia .	20.124	—	22.124	25.324

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	20.124	—	22.124	25 324
VI.	55*f)*	Zgromadzenie służebnic Serca Jezusowego w Krakowie, *(jednorazowo)* . .	—	—	—	100
	56	Towarzystwo opieki nad sługami im św. Jadwigi we Lwowie: 1. jednorazowy datek na zakupno domu . . . 1.000 zł. 2. zasiłek na bież. wydatki 200 „	1.200	—	—	—
	56*a)*	Zakład staruszek i kalek w Krakowie na Blichu, im. hr. Sołtykowej, na reparacyę budynków	—	—	100	—
	56*b)*	Towarzystwo dam dobroczynności w Śniatynie, na wewnętrzne urządzenie ochronki Sióstr Felicyanek . .	—	—	100	—
	56*c)*	Stowarzyszenie opieki nad uwolnionymi więźniami we Lwowie . . .	—	—	100	—
		Suma rubryki VI. .	21.324	—	22.424	25.424

Wyjaśnienia.

Na rok 1898 preliminuje się w tej rubryce . . . 21.324 zł.
„ „ 1897 uchwalono . . . . . 25.424 „
Na rok 1898 przeliminuje się tedy *mniej* o . . . 4.100 zł.
z następujących powodów:

Do poz 42—53. Jak na lata poprzednie z wyjątkiem poz. 45.*a)* którą wykreślono z powodu, że nie ma uchwały Wys. Sejmu uznającej ten zasiłek jako stały.

Do poz. 53. a) Nie preliminuje się nic, ponieważ druga połowa przyznanego na ten cel zasiłku objętą już była budżetem roku 1897.

Do poz. 53. b). Nie preliminuje się nic, ponieważ druga połowa uchwalonej na ten cel subwencyi objętą już była budżetem roku 1897.

Do poz. 54. Jak na rok 1897, po myśli powołanej w tekscie uchwały Wys. Sejmu.

Do poz. 55. Preliminuje się drugą połowę przyznanej Zgromadzeniu subwencyi, po myśli uchwały Wys. Sejmu z dnia 13. lutego 1897.

Do poz. 55. a)—55. f). Odpadają jako jednorazowo uchwalone na rok 1897.

Do poz. 56. Uchwałą z dnia 13. lutego 1897 odstąpił Wysoki Sejm petycyę zarządu Towarzystwa opieki nad sługami im. św. Jadwigi we Lwowie l. s. 2.095 o subwencyę na utrzymanie domu opieki dla sług, tudzież o datek jednorazowy 2.000 zł. na zakupno realności dla domu opieki, lub o pożyczkę bezprocentową 4.000 zł. — Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej. Wskutek tego zasięgnął Wydział krajowy opinii Konsystorza metropolitalnego obrz. łać. we Lwowie i Magistratu lwowskiego a gdy opinie te wypadły nader przychylnie i stwierdziły wielką użyteczność Towarzystwa, przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek udzielenia Towarzystwu subwencyi na zakupno domu w kwocie 1.000 zł. i zasiłku na bieżące wydatki w kwocie 200 zł. (LW. 51.772/97).

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.				
VII.	57	Akademia umiejętności w Krakowie: *a)* zasiłek stały . . . 26.000 zł. *b)* zasiłek na utrzymanie wyprawy naukowej, pracującej pod kierunkiem prof. Dra Smolki w archiwum Watykańskiem (III. rata z trzechlecia 1895/6, 1896/7 i 1897/8) . . . . 1.500 „ *c)* na wydanie atlasu geologicznego wraz z tekstem (do rozporządzalności Wydziału krajowego) . . 2.500 „	30.000	—	30.000	30.000
	58	Rada szkolna krajowa, na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego kraj. .	2,231.990	—	1,964.326	2,108.156
	58*a)*	Na podwyższenie kredytu na zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych na budowę szkół (rubr. V. poz. 17. wyd. prelim. fund. szkol. kraj.) .	20.000	—	—	—
	58*b)*	Na podwyższenie kredytu na stypendya dla uczniów i uczenic seminaryów nauczycielskich (rubr X. poz. 25. wyd. prelimin. fund. szkol. kraj.) .	10.000	—	—	—
	59	Rada szkolna krajowa na pokrycie niedoboru kraj. funduszu szkolnego emerytalnego	197.195	—	153.989	160.035
	60	Sześciu Członków Rady szkolnej krajowej po 1.200 zł.	7.200	—	7.600	7.200
	61	Zakład głuchoniemych we Lwowie: *a)* na stypendya dla 70 wychowanków . . . 8.400 „ *b)* na utrzymanie zakładu . 500 „	8.900	—	8.900	8.900
	62	Szkoła głuchoniemych Izaaka Bardacha we Lwowie	400	—	400	400
	63	Zakład ciemnych we Lwowie . .	2.000	—	2.000	2.000
	64	Towarz. gimnast. „Sokół“ we Lwowie .	1.000	—	1.000	1.000
	65	Towarz. gimnast. „Sokół“ w Krakowie.	500	—	500	500
	66	Dla Towarzystw gimnast. „Sokół“ na prowincyi, ryczałt do dyspozycyi Wydziału kraj, ...	800	—	800	800
	67	Szkoła sztuk pięknych w Krakowie, XX. rata umorzenia pożyczki 100.000 zł. na budowę gmachu	7.000	—	7.000	7.000
	68	Teatr polski w Krakowie, do rozporządzalności Wydziału kraj. . .	8.000	—	8.000	8.000
	69	Budowa teatru w Krakowie, VIII. i IX. półroczna rata na umorzenie pożyczki 150.000 zł., zaciągniętej przez gminę miasta Krakowa . . .	7.500	—	7.500	7.500
		Do przeniesienia .	2,532.485	—	2,192.015	2,341.491

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	2,532.485	—	2,192.015	2,341.491
VII.	70	Teatr polski i opera polska we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego:				
		a) dramat i komedya . 14.200 zł.				
		b) opera polska . . . 10.000 „	24.200	—	24.200	24.200
		c) jednorazowy nadzwyczajny zasiłek dla dyrekcyi pp. Dra Bandrowskiego i Hellera, do rozporządzalności Wydziału kraj. . . .	—	—	—	5.000
	71	Budowa teatru we Lwowie, na pokrycie odsetek od pożyczki przez gminę miasta Lwowa zaciągnąć się mającej	7.500	—	—	3.500
	72	Teatr ruski pod zarządem Towarzystwa „Besida“, do rozporządzalności Wydziału krajowego	7.250	—	7.250	7.250
	73	Towarzystwo muzyczne w Krakowie .	800	—	800	800
	74	Konserwatoryum Towarzystwa muzycznego w Krakowie	2.000	—	2.000	2.000
	75	Towarzystwo muzyczne we Lwowie .	3.000	—	3.000	3.000
	75*a)*	Towarzystwo muzyczne w Samborze, jednorazowo	—	—	100	100
	75*b)*	Towarzystwo muzyczne im. Moniuszki w Stanisławowie, jednorazowo .	—	—	100	100
	75*c)*	Towarzystwo muzyczne w Kołomyi, jednorazowo	—	—	100	100
	75*d)*	Towarzystwo muzyczne w Brodach, jednorazowo	—	—	—	100
	76	Towarzystwo „Harmonia“ we Lwowie .	300	—	300	300
	77	Towarz. śpiew. „Lutnia“ we Lwowie .	500	—	500	500
	78	„ „ „Bojan“ „ „	300	—	300	300
	79	„ „ „Echo“ „ „	300	—	300	300
	80	„ „ „Lutnia“ w Krakowie .	100	—	300	100
	81	Na subwencye dla istniejących już internatów, do rozporządzalności Wydziału krajowego	6.000	—	4.400	5.000
	82	Internatowi księży Zmartwychwstańców we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego . . .	4.500	—	4.500	4.500
	83	Ks. Siemaszki Kazimierza dom schronienia i dobrowolnej pracy dla opuszczonych i moralnie zaniedbanych chłopców w Krakowie . . .	800	—	700	800
	84	*a)* Na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich . . . . 2.000 zł.				
		b) Na wydawnictwo ruskich książek szkolnych . . 6.000 „	8.000	—	6.200	8.000
		do rozporządzalności c. k. Rady szkolnej krajowej, a względnie Komisyi książek szkolnych, przez tęż Radę ustanowionej	—	—	—	—
		Do przeniesienia .	2,598.035	—	2,247.065	2,407.441

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	2,598.035	—	2,247.065	2,407.441
VII.	85	Dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach, ryczałt do rozporządzalności Wydziału krajowego . .	3.000	—	3.000	3.000
	86	Dla fundacyi „Macierz Polska“, na wydawnictwo dzieł i peryodycznych pism ludowych	5.000	—	5.000	5.000
	87	Na stypendyum dla ucznia Wydziału lekarskiego w Krakowie, oddającego się studyom w szkole operacyjnej .	500	—	500	500
	88	Towarzystwo „Oświaty ludowej“ we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.000	—	1.000	1.000
	89	Towarzystwo „Oświaty ludowej“ w Krakowie, do rozporządzalności Wydziału kraj., zasiłek stały . . .	1.500	—	1.000	1.000
	89*a)*	Towarzystwo „Oświaty ludowej“ w Krakowie, jednorazowy zasiłek na pokrycie długów	—	—	—	1.000
	90	Stowarzyszeniom rzemieślniczym we Lwowie i na prowincyi, ryczałt do rozporządzalności Wydziału kraj. .	1.500	—	1.500	1.500
	91	Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego, na lwowską kolonię wakacyjną zasiłek stały	200	—	200	200
	92	Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie, na pokrycie kosztów walnego zgromadzenia . .	200	—	200	200
	93	Kollegium profesorów szkoły politechnicznej we Lwowie, na wydawnictwo biblioteki politechnicznej, V. rata z subwencyi 5.000 zł., rozłożonej na lat 10	500	—	500	500
	94	Wydawnictwo dziełek ludowych, do rozporządzalności Wydziału kraj. .	1.000	—	1.000	1.000
	95	Teatr im. Aleksandra hr. Fredry w Stanisławowie	1.000	—	1 000	1.000
	96	Lipińska Salomea, wdowa po skrzypku Feliksie Lipińskim	50	—	50	50
	97	Zasiłek dla czasopisma „Szkoła“ . .	500	—	500	500
	98	„ „ „ „Muzeum“ .	1.000	—	1.000	1.000
	99	„ „ „ „Kosmos“ . .	400	—	400	400
	100	„ „ ruskiej gazety „Uczytel“ do rozporządzalności Wydziału kraj. .	500	—	500	500
	101	Dla Towarzystwa „Proświta“ na wydawnictwo dzieł ludowych, do rozporządzalności Wydziału kraj. . .	3.000	—	2.000	3.000
	102	Ks. Dżułyński, gr.-kat. paroch w Łapszynie, na wydawnictwa ruskie „Posłannyk“ i „Książeczki misyjne“, do rozporządzalności Wydziału kraj.	400	—	400	400
		Do przeniesienia .	2,619.285	—	2,266.815	2,429.191

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	2,619.285	—	2,266.815	2,429.191
VII.	103	Towarzystwo „Oświaty ludowej“ w Tarnowie	100	—	100	100
	104	Towarzystwo historyczne we Lwowie, na tegoż wydawnictwa . . .	700	—	700	700
	105	Ryczałt na zasiłki dla burs mieszczących ubogą młodzież polską i ruską, do rozporządzalności Wydziału krajowego w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową	4.000	—	4.000	4.000
	106	Dla stowarzyszeń akademickich, ryczałt do rozporządzalności Wydziału kraj.	1.200	—	1.000	1.200
	107	Towarzystwo im. Adama Mickiewicza, na wydawnictwo dzieł tegoż, do rozporządzalności Wydziału krajowego i wypłaty w miarę postępu wydaw.	400	—	400	400
	108	Towarzystwo im Szewczenki, na wydawnictwo ruskiej biblioteki historycznej we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego . .	500	—	500	500
	109	Towarzystwo im. Szewczenki we Lwowie na wydawnictwo dzieł ludowych ruskich	1.000	—	1.000	1.000
	110	Komisya archeograficzna Towarzystwa im. Szewczenki we Lwowie, na wydawnictwo historycznych materyałów, do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.000	—	1.000	1.000
	111	Ruskie Towarzystwo pedagogiczne, na wydawnictwo czasopisma „Dzwinok“	200	—	200	200
	112	Redakcye pism dla dzieci: „Mały światek i „Wiek młody“ we Lwowie, do rozporządzenia Wydziału kraj. .	100	—	100	100
	113	Ks. Sielecki Cyryl, gr.-kat. paroch w Żużlu, na nowicyat Sióstr służebniczek ruskich, do rozporządzenia Wydziału krajowego	100	—	100	100
	113*a)*	Zgromadzenie Sióstr służebniczek Najświętszej Panny Maryi, na rozszerzenie nowicyatu w Starej Wsi, jednorazowo	—	—	100	1.000
	114	Wydawnictwo starodawnych prawa polskiego pomników, subwencya wypłacalna za pośrednictwem Akademii umiejętności w Krakowie, na lat cztery 1895—1898 po . . .	1.500	—	1 500	1.500
	114*a)*	Szkolne Towarzystwo zapomogowe im. św. Kiryła w Przemyślu . . .	—	—	—	100
	115	Towarzystwo ruskie „Szkilna pomicz“ w Kołomyi	100	—	100	100
	116	Towarzystwo ruskie „Szkilna pomicz“ we Lwowie	100	—	100	100
		Do przeniesienia .	2,630.285	—	2,277.715	2,441.291

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	2,630.285	—	2,277.715	2,441.291
VII.	117	Towarzystwo ruskie „Szkilna pomicz“ w Stanisławowie	100	—	100	100
	118	Towarzystwo ruskie „Szkilna pomicz“ w Samborze	100	—	—	100
	119	Związek polskich gimnast. Towarzystw sokolich we Lwowie, na wydawnictwo podręcznika do nauki gimnastyki, do rozporządzenia Wydziału kraj. w miarę postępu wydawnictwa	100	—	100	100
	120	Towarzystwo fllologiczne we Lwowie, o zasiłek na wydawnictwo czasopisma „Eos“	200	—	200	200
	121	Instytut ruski dla dziewcząt w Przemyślu	200	—	200	200
	122	Wydział Towarzystwa Biblioteki polskiej w Wiedniu, na tamtejszą szkołę języka polskiego	100	—	100	100
	123	Zakład wychowawczy dla ubogich dziewcząt pod nazwą „Rodzina Maryi“ w Łomnej	300	—	300	300
	124	Na dokończenie budowy zakładu wychowawczego dla niezamożnych dziewcząt w Łomnej, II. rata roczna z przyznanych 2.000 zł. . . .	1.000	—	—	1.000
	125	Na budowę internatu dla kandydatów seminaryum nauczycielskiego w Tarnopolu, II. rata roczna z przyznanych 3.000 zł.	1.000	—	—	1.000
	126	Na budowę szkoły polskiej w Białej, II. połowa z przyznanych 10.000 zł.	5.000	—	—	5.000
	126*a)*	Stowarz. głuchoniemych „Nadzieja“ we Lwowie	—	—	—	100
	126*b)*	Zakład wychowawczo-naukowy żeński Zuzanny Grusiewiczównej i Zofii Strzałkowskiej we Lwowie . .	—	—	—	500
	126*c)*	Zgromadzenie Sióstr Najśw. Rodziny z Nazaretu, na zakład wychowawczy dla panien we Lwowie . . .	—	—	—	200
	126*d)*	Towarzystwu ludoznawczemu we Lwowie, na wydawnictwo czasopisma „Lud“	—	—	—	200
	127	Na nagrody za napisanie najlepszych utworów scenicznych polskich . .	750	—	—	—
	—	Nasalski Julian w Kołomyi na wydawnictwo biblioteki dla ruskiej młodzieży	—	—	100	—
	—	Towarzystwo pomocy naukowej im. Kraszewskiego w Przemyślu . . .	—	—	100	—
		Suma rubryki VII. .	2,639.135	—	2,278.915	2,450.391

Wyjaśnienia.

Na rok 1898 preliminuje się . . . . . 2,639.135 zł.
„ „ 1897 uchwalono . . . . . 2,450.391 „
Na rok 1898 preliminuje się zatem *więcej* o . . . 188.744 zł.
z następujących powodów:

Do poz. 57. Jak na lata poprzednie.
Do poz. 58. Obacz specyalny preliminarz tego funduszu.
Do poz. 58 a) i b) Pozycye te wstawiono dlatego, że już po uchwaleniu i oddaniu do druku preliminarza funduszu szkolnego krajowego, Wydział krajowy przyszedł do przekonania, iż można bez narażenia równowagi budżetu podwyższyć wydatek na budowę szkół i na stypendya dla kandydatów nauczycielskich, co ze względu na zbyt powolny rozwój szkolnictwa ludowego jest nieodzownie potrzebnem. (Lw. 65.181/97).
Do poz. 59. Wedle specyalnego preliminarza tego funduszu.
Do poz. 60—70 a) b) Jak na rok 1897.
Do poz. 70 c) Odpada jako jednorazowy, nadzwyczajny zasiłek, przyznany na rok 1897.
Do poz. 71. Przypuszczalna kwota potrzebna gminie m. Lwowa na budowę teatru do końca roku 1898. 450.000 zł. — z tego $^1/_3$ na fundusz krajowy 150.000 zł., zatem
4% odsetki od 150.000 zł. na rok cały . . . 6.000 zł.
1% (około) na amortyzacyę . . . . . 1.500 „ 7.500 zł.
Do poz. 72-75. Jak na lata poprzednie.
Do poz. 75 a—d) Odpadają jako zasiłki jednorazowo przyznane na rok 1897.
Do poz. 76—88) Jak na rok 1897.
Do poz. 89. Więcej o 500 zł. w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 13. lutego 1897.
Do poz. 89 a) Odpada, jako zasiłek jednorazowo przyznany na rok 1897.
Do poz. 90—113) Jak na rok 1897.
Do poz. 113 a) Odpada, jako zasiłek jednorazowo przyznany na rok 1897.
Do poz. 114. Jak na rok 1897.
Do poz. 114 a) Odpada jako datek jednorazowy na rok 1897.
Do poz. 115—123. Jak na rok 1897.
Do poz. 124—126. Po myśli uchwały Wys. Sejmu z dnia 13. lutego 1897.
Do poz. 126 a—d) Odpadają jako jednorazowo na rok 1897 uchwalone.
Do poz. 127. W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 26. listopada 1890, mocą której co lat trzy rozpisany być ma przez Wydział krajowy konkurs na utwory dramatyczne z wyznaczeniem dwu nagród w kwotach 500 zł. i 250 zł., wstawia się na ten cel kwotę 750 zł.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
VIII.		**Utrzymanie pomników historycznych.**				
	128	Na utrzymanie kancelaryj konserwatorskich we Lwowie i w Krakowie, sporządzanie i publikacye naukowych i urzędowych spisów pomników, znajdujących się w naszym kraju . .	4.000	—	4.000	4.000
	129	Badanie i ocalanie zabytków starożytnych, piśmiennych i archeologicznych, dla Zakładu narodowego im. Ossolińskich we Lwowie	500	—	500	500
	130	Stała subwencya roczna dla Muzeum narodowego w Krakowie . . .	800	—	800	800
		Do przeniesienia .	5.300	—	5.300	5 300

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	5.300	—	5.300	5.300
VIII.	131	Krajowe archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie:				
		1. Dyrektor we Lwowie . . .	1.200	—	1.200	1.200
		2. „ w Krakowie . . .	1.200	—	1.000	1.200
		3. adjunkt I. klasy we Lwowie: płaca 1.200 zł., dodatek aktywalny 200 zł. i trzy dodatki pięcioletnie po 80 zł. rocznie	1.640	—	1.640	1.640
		4. adjunkt II. klasy we Lwowie, płaca 900 zł. dodatek aktywalny 200 zł.	1.100	—	—	1.100
		5. adjunkt I. kl. w Krakowie, jak poz. 3.	1.640	—	1.640	1.640
		6. adjunkt II. klasy w Krakowie, jak pozycya 4.	1.100	—	—	1.100
		7. 2 aplikantów we Lwowie, adjuta rocznie po 300zł.	600	—	1.143	600
		8. 1 aplikant w Krakowie adjutum 300 zł.	300	—	566	300
		9. czynsz za najem lokalu we Lwowie	600	—	600	600
		10. stróże	840	—	840	840
		11. opał, potrzeby kancelaryjne i rozmaite inne wydatki	600	—	450	600
	132	Na restauracyę starożytnego kościoła OO. Bernardynów w Przeworsku *(jednorazowo)*	—	—	—	2.000
	133	Na restauracyę kościoła katedralnego na Wawelu, III. rata subw. 100 000 zł., spłacić się mającej w 10 równych ratach rocznych	10.000	—	10.000	10.000
	133*a)*	Na restauracyę kościoła łacińskiego w Bieczu	—	—	2.000	2.000
	133*b)*	Komitetowi cerkiewnemu w Bunowie, *(jednorazowy)* zasiłek	—	—	—	100
	133*c)*	Gminie izraelickiej w Leszniowie, *(jednorazowy)* zasiłek na restauracyę starożytnej synagogi	—	—	—	300
	134	Na restauracyę starożytnego kościeła OO. Bernardynów w Sokalu, *(jednorazowo)*	1.000	—	—	—
	135	Na dokończenie restauracyi pomników i krużganków w klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie . . .	3.000	—	2.200	—
	136	Na wykupno ruin podominikańskich w Oświęcimiu, *(jednorazowo)* . .	1.000	—	1.000	—
	—	Na restauracyę zamku królew. w Żółkwi	—	—	3.000	—
	—	Na restauracyę zabytków sztuki w kościele parafialnym w Bielinach . . .	—	—	500	—
	—	Na restauracyę starożytnej cerkwi w Jażowie Starym	—	—	200	—
		Suma rubryki VIII. .	31.120	—	33.279	30.520

Wyjaśnienia.

Na rok 1898 preliminuje się	31.120 zł.
„ „ 1897 uchwalono	30.520 „
„ „ 1898 preliminuje się tedy *więcej* o	600 zł.

z następujących powodów:

Do poz. 128—130. Jak na rok 1897.
Do poz. 131. Bez zmiany, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 12. lutego 1897.
Do poz. 132. 133. b). c). Odpadają, jako zasiłki przyznane jednorazowo na rok 1897.
Do poz. 133. W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 1. lutego 1896.
Do poz. 133 a). Odpada, ponieważ II. połowa zasiłku 4.000 zł., w kwocie 2.000 zł., objętą już była budżetem roku 1897.
Do poz. 134. Preliminuje się, zgodnie z przedstawieniem grona c. k. konserwatów dla Galicyi wschodniej, do LW. 23 597/1897.
Do poz. 135. Uzasadnienie tego wydatku znajduje się w osobnem sprawozd. (LW. 33.787/1897)
Do poz. 136. Uzasadnienie tego wydatku znajduje się w osobnem sprawozd. (LW. 45.509/1897)

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
IX.		**Kwaterunkowe żandarmeryi.**				
	137	Czyszczenie koszar i innych pomieszkań, zapalanie lamp i dostarczanie mioteł	9.977			9.866
	138	Oświetlenie koszar	3.578			3.534
	139	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla oficerów i służących .	2.095			2.224
	140	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów dla niższych stopni	78			78
	141	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów dla żołnierzy	3.137			3.130
	142	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów kuchennych	1.163			1.149
	143	Pranie bielizny pościelnej dla wachmistrzów rachunkowych, woźnych, żołnierzy i służących	3.621			3.625
	144	Naprawa bielizny pościelnej . . .	316			316
	145	Pranie koców zimowych i letnich, sienników, poduszek włosiennych i słomianych	843			844
	146	Świeże napełnianie i dopełnianie sienników i poduszek słomianych . .	1.975			1.977
	147	Uzupełnienie bielizny pościelnej, koców, sienników i poduszek . . .	7.731			7.764
	148	Opał i oświetlenie kancelaryj oddziałowych	1.462			1.462
	149	Opał i oświetlenie pomieszkań oficerów, wachmistrzów rachunkowych i woźnych	1.817			1.988
	150	Rozmaite inne wydatki	756			759
		Razem ryczałty .	38.549			38.716
	150*a)*	Na zakupno domu dla posterunku c. k. żandarmeryi w Czortkowie . .	—	—	—	7.145
	151	Najem pomieszkań i koszar . . .	160.597	—	—	161.896
		Do przeniesienia .	199.146	—	—	207.757

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
IX.		Z przeniesienia .	199.146	—	—	207.757
	152	Wartość czynszowa: *a)* gmachu lwowsk. (dawn.) . 12.936 zł. *b)* gmach. lwow. (dobud. skrz.) 5.743 „ *c)* realności w Czortkowie . 700 „	19.379			13.436
	153	Umorzenie pożyczki 100 000 zł. na dobudowanie domu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie, III. i IV. rata: w kapitale . . 2.156 kor. 27 gr. „ 4% odsetk. 7.852 „ 92 „ „ 1/8% na adm. 490 „ 81 „ stemple do kwitu 40 „ — „ 10.540 kor. 00 gr.	5.270			5.270
	154	Na urządzenie nowych koszar utworzyć się mających	1.000			1.000
	155	Na podwyższenie czynszów najmu i pomnożenie ilości posterunków . .	2.000			2.000
	156	Na koszta administracyi i konserwacyi gmachu c. k. żandarmeryi . .	2.800			2.327
	156*a)*	Na dobudowanie nowego skrzydła do gmachu lwowskiego	—			—
		Suma rubryki IX. .	229.595	—	315.855	231.790

Wyjaśnienia.

Na rok 1897 uchwalono w tej rubryce . . 231.790 zł.
od tego zwroty w rubryce XIII. dochodów . 89.542 „ 142.248 zł.
Na rok 1898 preliminuje się wydatki . . 229.595 zł.
a po strąceniu zwrotów w rubr. XIII. dochodów 95.054 „ 134.541 „
zatem *mniej* o 7.707 zł.

a mianowicie:

W wydatkach: pod poz. 137. więcej o . 111 zł.
„ „ 138. „ „ . 44 „
„ „ 141. „ „ . 7 „
„ „ 142. „ „ . 14 „
„ „ 152. „ „ . 4.535 „
„ „ 156. „ „ . 473 „
razem więcej o . 5.184 zł.
pod poz. 139. mniej o . 129 zł.
„ „ 143. „ „ . 4 „
„ „ 145. „ „ . 1 „
„ „ 146. „ „ . 2 „
„ „ 147. „ „ . 33 „
„ „ 149. „ „ . 171 „
„ „ 150. „ „ . 3 „
„ „ 150*a)* „ „ . 7.145 „
„ „ 151. „ „ . 1.299 „
razem mniej o . 8.787 „
Ogółem w wydatkach *mniej* o . 3.603 zł.
W dochodach: pod poz. 57 więcej o . 17 zł.
„ „ 59 „ „ . 4.535 „
razem więcej o . 4.552 zł.
Do przeniesienia . 4.552 zł. 3.603 zł.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Z przeniesienia		4.552 zł.	3.603 zł.
natomiast pod poz. 56 mniej o .	244 zł.		
„ „ „ 58 „ „ .	204 „	448 „	
ogółem w dochodach *więcej* o .			4.104 „
Z porównania zatem budżet korzystniejszy j. w. o .			7.707 zł.

a to głównie z powodu opuszczenia uchwalonej w wydatkach na rok 1897 kwoty 7.145 zł. na zakupno domu w Czortkowie i innych drobniejszych różnic.

Do poz. 151. Na rok 1897. uchwalono na najem pomieszkań i koszar . 161.896 zł.
na r. 1898 preliminuje się . . . . . 160.597 „
zatem *mniej* o 1.299 zł.

mimo iż ubyły bardzo znaczne czynsze (4.135 zł.), płacone dotychczas we Lwowie za donajęte mieszkania.

Szczegółowe różnice są następujące:

a) przybyło 10 nowych posterunków z czynszem rocznym .			1.830 zł. — ct.
b) podwyższono zaś czynsze w 50 posterunkach rocznie o .			3.098 „ 40 „
razem .			4.928 zł. 40 ct.
natomiast odpadły czynsze płacone w r. 1897:			
a) we Lwowie (z powodu przeniesienia się do nowego gmachu)	4.135 zł.	— ct.	
b) w Czortkowie (z powodu zakupna domu) .	700 „	— „	
c) za 13 posterunków z powodu zniżenia czynszów w łącznej sumie . . .	1.392 „	90 „	6.227 „ 90 „
z porównania zatem koszt *mniejszy* o . .			1.299 zł. 50 ct.

Ważniejszą różnicę w wydatkach wykazano w *poz. 140.* o kwotę 5.943 zł, z której przypada na podniesienie wartości czynszowej gmachu lwowskiego 5.743 zł., z powodu dobudowanego nowego skrzydła w myśl uchwały sejmowej z dnia 6. lutego 1896, zaś 200 zł. na wartość czynszową realności w Czortkowie, zakupionej w myśl uchwały sejmowej z dnia 9 lutego 1897.

Różnica ta jednak znosi się wzajemnie z podwyższonymi dochodami w rubr. XIII.p. 59.

Dalszą większą różnicę w wydatkach o 473 zł. stanowi podniesienie kosztów administracyi gmachu lwowskiego, z powodu dobudowanego skrzydła.

Mianowicie w poz. 156. preliminuje się następujące wydatki:

1. płaca administratora gmachu	300 zł.	
2. „ dozorcy gmachu	300 „	
3. „ pomocnika dozorcy	300 „	
4. ubezpieczenie od ognia	100 „	
5. oświetlenie schodów i wychodków	210 „	
6. czyszczenie kominów	250 „	
7. utrzymanie dzwonków elektrycznych . . .	50 „	
8. czyszczenie kanałów	350 „	
9. wywóz śmieci	30 „	
10. „ śniegu	80 „	
11. drobne wydatki administr., jak piasek, ścierki, miotły, oszklenie okien i t. p.	30 „	
12. konserwacyjne roboty w gmachu, jak: mniejsze reparacye pieców, kuchen, drzwi, okien, wychodków i inne nieprzewidziane	800 „	
razem . .	2.800 zł.	
podczas gdy w r. 1897 uchwalono . .	2.327 „	

Inne różnice wynikły na podstawie szczegółowego preliminarza potrzeb na rok 1898, z uwzględnieniem zmian jakie zaszły w całym korpusie do chwili układania preliminarza, przedłożonego przez c. k. Komendę żandarm do LW. 27.055/97. Za podstawę do obliczenia potrzeb całego korpusu służy prawo organiczne c. k. Żandarmeryi z d. 18. stycz. 1851. Wedle tabeli dyslokacyjnej stan czynny korpusu c. k. Żandarmeryi w Galicyi był z dniem 1. lipca 1897. następujący:

Przy sztabie: 1. komendant pułkownik, 1 podpułkownik, 3 majorów, 1 porucznik adjutant, 1 podporucznik adjutant, 1 porucznik rachmistrz, 1 podporucznik rachmistrz, 4 wachmistrzów rach., 3 pisarzy adjutantury (2 wachmistrzów, 1 komendant posterunkowy), 2 woźnych. *Przy oddziale naukowym:* 1 rotmistrz, 1 porucznik, 2 wachmistrzów, 2 komendantów posterunkowych. *Przy komendach oddziałowych:* 10 rotmistrzów, 10 poruczników, 7 podporuczników, 10 wachmistrzów manipulacyjnych, 76 wachmistrzów jako komendantów powiatowych, 436 komendantów posterunkowych, 2.048 żandarmów. Komend oddziałowych 26, komend powiatowych 76,

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
				Złote austryackie			
X.		**Wydatki na komunikacye.**					
		I. Na drogi.					
		A) Koszta zarządu.					
	157	Płace inżynierów, rysowników i służby na prowincyi:					
		a) dyrektor oddziału technicznego, płaca . . .	2.800 zł.				
		dodatek aktywalny . .	480 „	3.280	—	3.280	3.280
		b) zastępca dyrektora oddziału technicznego, płaca	2.000 zł.				
		dodatek aktywalny . .	360 „	2.360	—	2.360	2.360
		c) 6 inżynierów starszych z płacą po 2.000 zł. .	12.000 zł.				
		dodatek aktyw. po 360 zł.	2.160 „	14.160	—	9.440	9.440
		d) 8 inżynierów I. kl. z płacą po 1.500 zł. . .	12.000 zł.				
		dodatek aktywalny dla 4 po 300 zł. . . .	1.200 „				
		dodatek aktyw. dla 1 .	250 „				
		dodatek aktyw. dla 3 po 200 zł.	600 „	14.050	—	15.650	15.750
		e) 10 inżynierów II. klasy z płacą po 1.200 zł. .	12.000 zł.				
		dodatek aktyw. dla 6 po 240 zł.	1.440 „				
		dodatek aktyw. dla 1 .	200 „				
		dodatek aktyw. dla 3 po 160 zł.	480 „	14.120	—	9.244	9.720
		f) 10 inżynierów adjunktów z płacą po 1.000 zł. .	10.000 „				
		dodatek aktyw. po 180 zł.	1 800 „	11.800	—	6.624	7.080
		g) 6 asystentów technicznych z płacą po 800 zł. . .	4.800 „				
		dodatek aktyw. po 180 zł.	1.080 „	—	—	5.715	5.880
		h) 4 praktykantów z adjutum po 800 zł. rocznie . . .		3.200	—	—	—
		i) 2 elewów technicznych z adjutum po 700 zł. .	1.400 zł.				
		2 elewów technicznych z adjutum po 600 zł. .	1.200 „	—	—	1.978	2.600
		k) 1 pisarz manipulacyjny z płacą	. .	600	—	600	600
		l) 1 rysownik dziennie po 2 zł.	730 „				
		1 rysownik dziennie po 1 zł. 50 ct. . . .	548 „	1.278	—	2.101	2.555
		m) 11 konduktorów starszych z płacą po 900 zł. . .	9.900 „				
		dodatek aktyw. po 150 zł.	1.650 „				
		Do przeniesienia .	11.550 zł.	64.848	—	56.992	59.265

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 189.7
				Złote austryackie			
X.	157	Z przeniesienia .	11.550 zł.	64.848		56.992	59.265
		11 konduktorów I. klasy z płacą po 800 zł. . .	8.800 „				
		dodatek aktyw. po 100 zł.	1.100 „				
		11 konduktorów II. klasy z płacą po 650 zł. . .	7.150 „				
		dodatek aktyw. po 75 zł.	825 „				
		11 konduktorów III. kl. z płacą po 500 zł. . .	5.500 „				
		dodatek aktyw. po 75 zł.	825 „	35.750	—	26.169	26.200
		n) 342 drożników po 150 zł. . .		51.300	—	51.087	51.300
				151.898	—	134.248	136.765
	158	**Zaliczki na płace.**					
		Dla inżynierów i konduktorów . .		3.200	—	3.149	3.200
	159	**Pięciolecia.**					
		Dyrektorowi Reuttowi (1) 400 zł. Zastępcy dyrektora Szyszkowskiemu (1) 200 zł. Inżynierom starszym: (1) po 200 zł. Czaplickiemu i Jankowskiemu, Inżynierom I. kl.: (1) po 150 zł Barancewiczowi, Brochockiemu, Grzegorzewskiemu, Jodłowskiemu, Kinelowi, Kurniewiczowi i Strońskiemu. Inżynierowi II. klasy Stojowskiemu (1) 100 zł. Inżynierowi adjunktowi Jawornikowi (1) 60 zł. Inżynierowi asystentowi Oksińskiemu (1) 50 zł. Konduktorom I. klasy (1) po 50 zł. Brandtowi, Brzezińskiemu, Holinkowskiemu, Koryckiemu, Lesiewiczowi i Podbielskiemu. Konduktorom II. klasy (1) po 50 zł. Chamcowi, Chriście, Dybowskiemu, Jańskiemu, Kordzikowi, Komorowskiemu, Laskowskiemu, Przetockiemu, Przyjemskiemu, Riegerowi, Stronczakowi, Van Roy, Żukowskiemu i Bilińskiemu od 1. lipca 1898 — 25 zł. Konduktorom III. klasy (1) po 50 zł., Baumanowi, Dąbrowskiemu, Feiglowi, Hausnerowi, Mikusińskiemu, Olchowskiemu, Schönthalerowi, Tworowskiemu, Widemu i Bergerowi od 13 września 1898 15 zł.		3.700	—	457	600
	160	**Dodatki osobiste.**					
		Dla zastępcy dyrektora oddz. techn. Władysława Szyszkowskiego . . .	400 zł.				
		Do przeniesienia .	400 zł.	158.798	—	137.854	140.565

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
				Złote austryackie			
X.	160	Do przeniesienia .	400 zł.	158.798	—	137.854	140.565
		dla inżyniera I. kl. Stanisława Grzegorzewskiego .	450 „				
		dla inżyniera I. kl. Antoniego Barancewicza . . .	300 „				
		dla inżyniera I. kl. Aleksandra Brochockiego . .	300 „				
		dla inżyniera I. kl Władysława Turskiego . . .	60 „				
		dla asystenta Michała Stróżeckiego	200 „	1.710	—	2.128	2.300
	161	**Ryczałty.**					
		a) na obowiązkowe objazdy dróg krajowych:					
		1. dla 12 inżynierów na prowincyi . . .	6.300 zł.				
		2. dla 37 konduktorów	8 101 „	14.401	—	14.028	14.401
		b) na pomieszczenie biura okręgowego:					
		1. dla inżyniera w Krakowie	120 „				
		2. dla 10 inżynierów na prowincyi po 60 zł. .	600 „	720	—	720	720
		c) na kancelaryę:					
		1. dla 11 inżynierów na prowincyi po 48 zł. .	528 zł.				
		2. dla 37 konduktorów po 16 zł . . .	592 „	1.120	—	1.119	1.120
				16.241	—	15.867	16.241
	162	**Remuneracye i zapomogi** dla urzędników i sług		3.500	—	3.500	3.500
	163	**Sprawienie, uzupełnienie i naprawa** wzorów i naczyń dla oddziału technicznego, inżynierów i konduktorów		5.000	—	5.011	5.000
	164	**Koszta komisyjne** dla inżynierów, konduktorów i komisyj nadzwyczajnych		7.000	—	6.763	7.000
	165	**Koszta kursu praktycznego** dla konduktorów drogowych:					
		a) zwyczajne (od października 1898) .		2.500	—	—	—
		b) nadzwyczajne (urządzenie) . .		—	**1.000**	—	—
		Suma kosztów zarządu .		194.749	**1.000**	171.123	174.606
		Do przeniesienia .		194.749	**1.000**	171.123	174.606

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
X.		Z przeniesienia .	194.749	**1.000**	171.123	174.606
	166	*B) Nowe budowy i rekonstrucye dróg.*				
		a) na budowę drogi Kańczuga-Dynów	—	—	19.925	20.000
		b) na rekonstrukcyę dróg krajowych, wzmocnienie pokładu szutrowego i na budowę większych mostów .	—	**60.000**	46.935	60.000
			—	**60.000**	66.860	80.000
	167	*C) Utrzymanie dróg.*				
		Na utrzymanie dróg krajowych długości kilometrów 1829 po 222 zł. od jednego kilometra	406.038	—	398.104	406.038
		D) Zasiłki.				
	168	Na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych:				
		a) zwyczajne	300.000	—	300.000	300.000
		b) nadzwyczajne	—	**90.000**	70.000	80.000
	169	Na budowę i utrzymanie dojazdów kolejowych	30.000	—	19.893	25.000
	169*a)*	Na utworzenie zakładowego funduszu pożyczkowego	—	—	20.000	10.000
			330.000	**90.000**	409.893	415.000
		E) Wydatki na myta.				
	170	Budowa i utrzymanie domków mytniczych	4.200	—	3.876	4.200
	171	Koszta komisyjne, ogłoszenia, licytacye i inne	2.000	—	2.517	2.000
	172	Przerwy z powodu wypadków elementarnych	400	—	174	400
			6.600	—	6.567	6.600
	173	*F) Zaopatrzenia.*				
		a) Raciborski Ludwik, emerytowany nadinżynier oddziału technicznego .	3.245	—	3.245	3.245
		b) Baczyński Ferdynand emerytowany konduktor dróg krajowych . .	494	—	494	494
		c) Barków Teodor emerytowany konduktor dróg krajowych . . .	481	—	160	481
		d) Borzęcki Leonard emerytowany konduktor dróg krajowych . . .	312	—	313	312
		e) Darowski Stanisław emerytowany konduktor dróg krajowych . .	230	—	230	230
		f) Gering Franciszek emeryt. konduktor dróg krajowych . . .	598	—	199	598
		Do przeniesienia .	5.360	—	4.641	5.360
			937.387	**151.000**	1,052.547	1,082.244

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
X.		Z przeniesienia .	937.387	**151.000**	1,052.547	1,082.244
			5.360	—	4.641	5.360
	173	*g)* Reicher Stanisław emerytowany konduktor dróg krajowych . . .	546	—	546	546
		h) Skwarczyński Jan emerytowany konduktor dróg krajowych . . .	481	—	481	481
		i) Ulanowski Rafał emerytowany konduktor dróg krajowych . . .	180	—	60	180
		j) Niewiadomska z Hoszowskich Sabina wdowa po inżynierze, rocznie . . . . . 350 zł. i dla jej syna Juwenala Ignacego Maryana do 25. stycznia 1900 r. . . . 58 „	408	—	466	419
		k) Ramza 1-o voto Pochowska Ewelina: dla tejże 4-ga dzieci po ś. p. inżynierze Pochowskim, mianowicie: dla Bohdana Leona do 9. lutego 1900, Michała Mieczysława Maryana do 12. września 1902. Zofii Róży do 25. kwietnia 1901. i Stanisławy Maryi do 7. sierpnia 1907. po 50 zł. .	200	—	100 200	— 200
		l) Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze asystencie, rocznie . .	350	—	350	350
		m) Birgfellner Julia, wdowa po inżynierze asystencie, rocznie 500 zł. i dla jej dzieci mianowicie: Karola Jana do 5. maja 1900 i Jana Pawła do 19. października 1901. po 50 zł. . . . 100 „	600	—	650	600
		tudzież jednorazowy dar z łaski .	—	—	—	50
		n) Zielińska Katarzyna Julia wdowa po inżynierze adjunkcie rocznie . . 500 zł. i dla jej dzieci mianowicie: Adama Józefa do 16. października 1907. i Tadeusza Łucyana Kazimierza do 9. marca 1910. po 50 zł. . . . 100 „	600	—	600	600
		o) Chodorowska Leokadya wdowa po konduktorze rocznie . . .	100	—	100	100
		p) Dziakiewiczowa Rozalia wdowa po konduktorze rocznie . 325 zł i dla 4-ga jej dzieci mianowicie: Kazimierza do 28 sierpnia 1898., Emilii do 13. czerwca 1898., Juliana do 16. kwietnia 1902. i Bertolda do 27. czerwca 1906. po 32. zł. 50 ct. rocznie . . . . 101 „	426	—	455	455
		Do przeniesienia .	9.251	—	8.649	9.341
			937.387	**151.000**	1,052.547	1,082.244

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
X.		Z przeniesienia .	937.387	**151.000**	1,052.547	1,082.244
	173	*r)* Grzymalina z Gerzabków Melania wdowa po konduktorze rocznie . . 250 zł. i dla 3-ga jej dzieci mianowicie: Maryi Henryki do 19. stycznia 1898, Kazimierza Maryana do 6. października 1898 i Jędrzeja Włodzimierza do 21. stycznia 1901. po 25 zł. rocznie . . . 46 zł.	9.251	—	8.649	9.341
		s) Hrankowska Julia wdowa po konduktorze rocznie . 220 „ i dla jej córki Stanisławy do 1. marca 1905. . . 22 „	296	—	350	350
		t) Helferowa Anna wdowa po konduktorze rocznie	242	—	265	258
		u) Hryniewiczowa Emilia wdowa po konduktorze rocznie	260	—	260	260
		v) Hlawaty Józefa wdowa po konduktorze rocznie . . 300 zł. i dla jej dzieci mianowicie: Heleny Ludwiki do 17. listopada 1900 i Karola Józefa do 4. listopada 1904. po 30 zł. rocznie . . 60 zł.	325	—	325	325
		w) Rząśnicka Helena wdowa po konduktorze rocznie	360	—	240	360
		x) Szeliska Laura wdowa po konduktorze rocznie	325	—	325	325
		y) Zarembiny Franciszki synowi Julianowi pozostałemu po konduktorze, do 4. stycznia 1900, rocznie . .	167	—	167	167
		z) Bienkowska Stanisława wdowa po starszym inżynierze, rocznie 700 zł. i dla jej dzieci mianowicie: Stanisława Feliksa Sykstusa do 28. marca 1902. i Tadeusza Juliana Józefa do 16. lutego 1906 po 70 zł. rocz. 140 „	13	—	13	13
		tudzież jednorazowy dar z łaski .	840	—	—	—
		aa) Baranowska Augusta wdowa po inżynierze, rocznie . . 600 zł. i dla 6-ga jej dzieci mianowicie: Romana do 2. kwietnia 1901, Konstantego Andrzeja do 21. maja 1903, Olgi Kamili do 24. marca 1903, Zofii do 10. lutego 1905, Maryi Antoniny do 29. maja 1907 i Jana do 8. października 1915 po 50 zł. rocznie . 300 „	—	—	—	200
			900	—	—	—
		Do przeniesienia .	12.979	—	10.594	11.599
			937.387	**151.000**	1,052.547	1,082.244

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia	937.387	**151.000**	1,052.547	1,082.244
			12.979	—	10.594	11.599
X.	173	*bb)* Chrzanowska Ignacowa, dożywotnie roczne zaopatrzenie	300	—	300	300
		cc) Jeziorańska Natalia, dożywotnie roczne zaopatrzenie	300	—	300	300
		dd) Czupiel Jan b. drożnik, dożywotnie roczne zaopatrzenie	100	—	100	100
		ee) Rymaszewski Adam, dożywotnie roczne zaopatrzenie	—	—	1.435	1.435
		ff) Rondewald Eleonora, jednorazowy dar z łaski	—	—	—	50
		— Hlawaty Alojzy, jednorazowy dar z łaski	—	—	100	—
			13.679	—	12.829	13.784
		Suma wydatków na drogi	951.066	**151.000**	1,065.376	1,096.028
			1,102.066			
		II. Na koleje żelazne.				
	174	*Koszta utrzymania biura kolejowego.*				
		1. Płace i emolumenta personalu stałego:				
		a) dyrektor płaca 2.800 zł.				
		dodatek aktywalny 480 „				
		„ osobisty 600 „	3.880	—	—	3.880
		b) 2 starszych inżynierów płaca po 2000 zł. 4.000 zł.				
		dodatek aktyw. po 360 zł. 720 „	4.720	—	—	4.720
		c) inżynier I. klasy, płaca 1.500 zł.				
		dodatek aktywalny 300 „	1.800	—	—	1.800
		d) 2 inżynierów asystentów płaca po 800 zł. 1.600 zł.				
		dodatek aktywalny po 180 zł. 360 „	1.960	—	—	1.960
		e) referent administr., płaca 2.000 zł.				
		dodatek aktywalny 360 „	2.360	—	—	2.360
		f) koncepista, płaca 900 zł.				
		dodatek aktywalny 240 „	1.140	—	—	1.140
		g) oficyał administr., płaca 900 zł.				
		dodatek aktywalny 180 „	1.080	—	—	1.080
		h) inspicyent, zarazem rysownik, płaca 800 zł.				
		dodatek aktywalny 100 „	900	—	—	900
		i) asystent rachunk., płaca 700 zł.				
		dodatek aktywalny 100 „	800	—	—	800
		k) asystent manipulacyjny, płaca 700 zł.				
		dodatek aktywalny 100 „	800	—	—	800
		Do przeniesienia	19.440	—	—	19.440

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	19.440	—	—	19.440
X.	174	*l)* woźny płaca . . . 500 zł. dodatek aktywalny . . 50 „	550	—	—	550
			19.990	—	—	19.990
		2. Dodatek osobisty dla zastępcy dyrektora Ludwika Goltentala . .	400	—	—	—
		3. Ryczałt na płace personalu prowizorycznego	—	**10.000**	—	6.740
		4. Koszta komisyjne dla urzędników i funkcyonaryuszów . . .	3.000	—	—	3.000
		5. Koszta komisyjne członków krajowej Rady kolejowej i delegatów . .	1.020	—	—	1.020
		6. Sprawienie i naprawa instrumentów mierniczych, oraz sprzętów biurowych	1.400	—	—	1.400
		7. Zakupno dzieł i czasopism fachowych, oraz map i planów	700	—	—	600
		8. Koszta kancelaryjne, druki, portorya, inseraty i t. p. wydatki . . .	2.000	—	—	2.000
		9. Wynagrodzenie za roboty akordowe uskuteczniane przez obcych funkcyonaryuszów	—	**1.500**	—	1.500
		10. Remuneracye i zapomogi dla urzędników i funkcyonaryuszów . .	1.000	—	—	1.000
		11. Rzecznik prawny za zastępstwo .	500	—	—	500
		Suma kosztów zarządu .	30.010	**11.500**	32.980	37.750
	175	Dotacya na cele popierania kolei niższego rzędu, V. rata . . .	—	**300.000**	300.000	300.000
	175*a)*	Subwencya na budowę kolei od stacyi Pałahicze (kolei państwowej) do miasta Tłumacza, VII. rata . .	—	**2.000**	2.000	2.000
		Suma wydatków na koleje żelazne .	30.010	**313.500**	334.980	339.750
		do tego: Suma wydatków na drogi .	951.066	**151.000**	1,065.376	1,096.028
		Suma rubryki X. .	981 076	**464.500**	1,400.356	1,435.778
			1,445.576			

Wyjaśnienia do rubr. X.

Na rok 1898 preliminuje się . . . . 1,445.576 zł.
„ „ 1897 uchwalono . . . . . 1,435.778 „
Z porównania okazuje się, że na rok 1898 preliminuje się *więcej o* . . . . . 9.798 zł.
z następujących powodów:

Do poz. 157. Wstawiono więcej o 15.133 zł., z powodu organizacyi personalu technicznego, tak pod względem ilości osób, jak i poborów. Bliższe szczegóły przy LW. 42.489/97 i w osobnem sprawozdaniu.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do poz. 159. Wedle przypadających w roku 1898 należytości (LW. 52.921, 59.063/92 i LW. 14.342, 58.805, 28.128/90).

Do poz. 160. Preliminuje się *mniej* o 590 zł., gdyż wskutek nadania przypadających pięcioleci, odpadły dodatki osobiste dyrektora Reutta w kwocie 80 zł., oraz inżynierów Barancewicza 150 zł., Brochockiego 150 zł., i Grzegorzewskiego 150 zł., z powodu zaś śmierci inżyniera ś. p. Baranowskiego, odpadł tegoż dodatek w kwocie 260 zł., razem odpadło 790 zł. Natomiast przybył nowy dodatek rocznych 200 zł., przyznany inżynierowi asystentowi Stróżeckiemu do LW. 30.472/97.

Do poz. 165. Pozycya nowa. — Wstawiono na koszta utrzymania kursu konduktorów, począwszy od października 1898 — kwotę 2.500 zł., zaś na koszta urządzenia tego kursu jednorazowo 1.000 zł. Bliższe szczegóły przy LW. 41.198/97 i w osobnem sprawozdaniu.

Do poz. 166. Na budowę i rekonstrukcyę dróg krajowych preliminuje się ogółem *mniej* jak na rok 1897 o 20.000 zł., ponieważ ostatnia rata pożyczki na budowę drogi Kańczuga-Dynów w kwocie 20.000 zł. spłaconą została c. k. Rządowi w roku 1897, a żadna inna budowa nie jest projektowaną. — Szczegółowe uzasadnienie w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego.

Do poz. 167. Jak na rok 1897. Wydatki z tego tytułu wynosiły w r. 1894. przy 1819 klm. 408 938 zł., w roku 1895. przy 1829 klm. 420.053 zł., w roku 1896. przy 1829 klm. 398.104 zł., razem 1,227.095 zł., przy 5.477 klm., przeciętnie 409.032 zł., przy 1.826 klm. — z czego okazuje się, że koszt jednego kilometra wynosi 223 zł. 10 ct. — należałoby więc preliminować na utrzymanie 1.829 klm. kwotę 408.050 zł. wstawiono jednak wydatek jak na rok 1897 z powodu, iż w roku 1895 znacznie podwyższyły wydatki, koszta rozkopania zasp śnieżnych.

Do poz. 168 b) i 169. Preliminuje się ogółem *więcej* o 15.000 zł. z powodów podanych w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego.
Ostatnia rata w kwocie 10.000 zł. na utworzenie kapitału pożyczkowego w wysokości 300.000 zł. na budowę dróg powiatowych i gminnych spłacona została w roku 1897.

Do poz. 173 j) Preliminuje się *mniej* o 11 zł., gdyż syn wzmiankowanej wdowy Maryan Ignacy Henryk 3-ga imion Niewiadomski uzyskał wiek normalny z dniem 10. marca 1897.

Do poz. 173 n) Jednorazowy dar z łaski dla Birgfellnerowej Julii w kwocie 50 zł. odpada.

Do poz. 173 p) Preliminuje się *mniej* o 29 zł., gdyż syn Kazimierz Dziakiewicz uzyska wiek normalny 28. sierpnia, a córka Emilia dnia 13. czerwca 1898.

Do poz. 173 r) Preliminuje się *mniej* o 54 zł., gdyż córka Henryka Grzymalanka uzyska wiek normalny dnia 19. stycznia, a syn Kazimierz Maryan dnia 6. października 1898, zaś dla córki Natalii Anny zamknięto wypłatę zaopatrzenia z dniem 30. kwietnia 1897 z powodu śmierci (LW. 31.357/97.)

Do poz. 173 s) Preliminuje się *mniej* o 16 zł., gdyż syn Kazimierz Hrankowski uzyskał wiek normalny z dniem 19. września 1897.

Do poz. 173 z) Na podstawie statutu emerytalnego (LW. 80.353/96), jednorazowy zaś dar z łaski w kwocie 200 zł. odpada.

Do poz. 173 aa) Na podstawie statutu emerytalnego (LW. 47 966/97).

Do poz. 173 ee) Odpada z powodu śmierci pensyonisty (LW. 24.122/97.)

Do poz. 173 ff) Jednorazowy dar z łaski odpada.

Do poz. 174. 2. Szczegółowe uzasadnienie przy LW. 41.004/97.

Do poz. 174. 3. Preliminuje się *więcej* o 3.260 zł. wedle koniecznej potrzeby, o czem bliżej przy LW. 41.004/97. Wydatek ten znajduje zupełne pokrycie w dochodach Rubr. III. poz. 7.

Do poz. 174. 7. Preliminuje się *więcej* o 100 zł., jak uzasadnienie przy LW. 41.004/97.

Do poz. 175. i 175a) Jak na rok 1897 po myśli uchwał Wys. Sejmu z dnia 15. lutego 1894 i z dnia 28. listop. 1890.

Preliminuje się zatem na koleje *więcej* o . . .	3.760 zł.
na drogi *więcej* o . . .	2.538 „
Ogółem jak wyżej więcej o . . .	6.298 zł.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XI.		**Dotacye dla zakładów krajowych.**				
	176	Krajowy szpital powszechny we Lwowie: niedobór oddziału chorych . 33.132 zł. „ „ położnic . 1.425 „ „ „ klinicznego 7.990 „	42.547	—	69.649	143.185
	177	Krajowy zakład dla obłąkanych w Kulparkowie	—	—	—	—
	178	Fundusz podrzutków we Lwowie .	6.087	—	6.085	5.790
	179	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie: oddział położnic . . 5.067 zł. „ syfilitycznych . 326 „	5.393	—	9.052	2.224
	180	Fundusz podrzutków w Krakowie . .	3.500	—	3.384	3.500
		Suma rubryki XI. .	57.527	—	88.170	154.699
		Wyjaśnienia w specyalnych preliminarzach powyższych zakładów.				
XII.		**Wydatki na szupaśnictwo.**				
	181	Ryczałt na pokrycie wydatków szupasowych	26.000	—	25.974	25.000
		Wyjaśnienia. Wydatki wynosiły w r. 1894 22.563 zł., w r. 1895 23.425 zł., w r. 1896 25.974 zł. razem 71.962 zł. przeciętnie 23.987 zł. Gdy jednakże począwszy od 1. września 1895 podwyższoną została znacznie taryfa co do przewozu osób koleją żelazną a wydatek na kolej wynosi najmniej $^1/_3$ część ogólnych kosztów szupasowych i ponieważ wielu wychodźców do Ameryki wraca szupasem wskutek ubóstwa — preliminuje się w przybliżeniu 26.000 zł. Szupasowano w r. 1894 osób 5.462 w r. 1895 osób 5.287 w r. 1896 osób 4.815.				

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XIII.		**Budowy wodne i melioracye.**				
		A) Biuro melioracyjne i studya przygotowawcze.				
	182	Płace urzędników, utrzymanie ekspozytur i stypendya:				
		a) Dyrektor biura: płaca . . . . 2.800 zł.				
		dodatek aktywalny . . 480 „	3.280	—	3.280	3.280
		b) 5 starszych inżynierów: płace po 2.000 zł. . . 10.000 zł.				
		dodatki aktywalne po 360 zł. . . . . 1.800 „	11.800	—	7.080	7.080
		c) Referent administracyjno-prawny: płaca . . . . 2.000 zł.				
		dodatek aktywalny . 420 „	2.420	—	2.420	2.420
		d) 8 inżynierów I. klasy: płace po 1.500 zł. . . 12.000 zł.				
		dodatki aktywalne: dla 6 inżynierów we Lwowie po 300 zł. . . . . 1.800 „				
		dla 2 inżynierów w Tarnowie i Stanisławowie po 250 zł. . . . 500 „				
		Razem 14.300 zł.				
		Z tego pokryją fundusze publicznych robót melioracyjnych pobory 2 inżynierów za 8 miesięcy po 1.200 zł. 2.400 „	11.900	—	13.854	10.650
		e) 8 inżynierów II klasy: płace po 1.200 zł.. . . 9.600 zł.				
		dodatki aktywalne: dla 7 inżynierów we Lwowie po 300 zł. . . 2.100 „				
		dla 1 inżyniera w Jaśle 200 „				
		dodatek osobisty dla 1 inżyniera . . . . . 100 „				
		Razem 12.000 zł.				
		Z tego pokryją fundusze publicznych robót melioracyjnych pobory 5 inżynierów za 8 miesięcy po 1.000 zł. 5.000 „	7.000	—	5.846	7.900
		f) 10 inżynierów-adjunktów: płace po 1.000 zł. . . 10.000 zł.				
		dodatki aktywalne po 200 zł. 2.000 „				
		Razem 12.000 zł.				
		Z tego pokryją fundusze publicznych robót melioracyjnych pobory 4 inżynierów adjunktów za 8 miesięcy po 800 zł. . . . . 3.200 „	8.800	—	4.922	6.400
		Do przeniesienia .	45.200	—	37.402	37.730

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	45.200	—	37.402	37.730
XIII.	182	*g)* 1 asystent komasacyjny: płaca . . . . 800 zł. dodatek aktywalny . . 200 „	1.000	—	1.616	5.333
		h) 4 praktykantów, adjuta po 600 zł.	2.400	—	1.757	3.000
		i) inżynier dla kultury i eksploatacyi torfowisk	2.000	—	84	2.000
		k) inżynier, referent fachowy dla spraw rybackich	1.500	—	—	1.500
		l) dodatki pięcioletnie: dla dyrektora 400 zł. — dla 3 starszych inżynierów po 200 zł — dla 3 inżynierów I. klasy po 150 zł. i dla 1 inżyniera-adjunkta 100 zł. .	1.550	—	—	1.026
		m) dyetaryusze: 2 dyetaryusze w biurze centralnem po 2 zł. dziennie . . 1.460 zł. ryczałt na rysownika dla ekspozytury w Krakowie . 480 „	1.940	—	1.194	1.940
		n) utrzymanie ekspozytur: w Krakowie . . . 450 zł. w Tarnowie, Jaśle i Stanisławowie po 300 zł. . 900 „ w Sanoku . . . 200 „	1.550	—	1.500	1.550
		o) Stypendya: dla 5 słuchaczy inżynieryi po 300 zł. rocznie . . 1.500 zł. dla elewa komasacyjnego na odbycie praktyki w Austryi dolnej (po 90 zł. za 3 miesiące i ryczałt na podróż 50 zł.) . . . 320 „	1.820	—	2.783	2.660
		Suma pozycyi 182	58.960	—	46.336	56.739
	183	Utrzymanie służby dozorców melioracyjnych: *a)* wynagrodzenie dozorców melioracyjnych prywatnych, za czas zajęcia w biurze: po 3 dla ekspozytur w Krakowie, Tarnowie, Jaśle, Sanoku i Stanisławowie a 10 dla biura centralnego, razem 25 dozorców za 5 miesięcy zimowych po 30 zł. . 3.750 zł.				
		b) dotacya funduszu emerytalnego dozorców . . 500 „	4.250	—	2.180	2 660
	184	Zaliczki na płace dla inżynierów i dozorców melioracyjnych	1.000	—	1.000	1.000
	184*a)*	Remuneracye i zapomogi dla inżynierów i dozorców melioracyjnych . .	3.000	—	2.895	3.000
		Do przeniesienia .	67.210	—	52.411	63,399

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	67.210	—	52.411	63.399
XIII.	185	Pensye i zaopatrzenia: *a)* Biegański Antoni, emerytowany inżynier-adjunkt . . 424 zł. *b)* Karpuszki sieroty: Adam Olgierd i Helena Janina, pensya sierocińska po 70 zł. i dodatek na wychowanie po 50 zł. rocznie 240 „	664	—	664	814
	186	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa narzędzi, oraz zakupno potrzeb rysunkowych	3.000	—	3.000	3.000
	187	Na utrzymanie kursu praktycznego dozorców melioracyjnych . . .	5.500	—	4.271	5.500
	188	Zasiłek krajowy na utrzymanie galicyjskiego oddziału państwowego biura hydrograficznego	12.000	—	7.625	10.000
	189	Na zdjęcia i projekty: *a)* dla publicznych robót melioracyjnych (w myśl uchwały Sejmowej z dnia 27. września 1882) 5.000 zł. *b)* dla melioracyj prywatnych (w myśl uchwały Sejmowej z dnia 6. kwietnia 1892.) 10.000 „	15.000	—	11.000	11.000
		Suma działu *A.* .	103.374	—	78.971	93.713
		B) Wykonanie budowli wodnych.				
	190	Na systematyczną regulacyę rzek karpackich: *a)* na regulacyę Biały z dopływami i uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca, VII. rata . . . . 43 317 zł. *b)* na regulacyę rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, VI. rata . 42.667 „ *c)* na regulacyę górnego Dniestru . . . . . — „ *d)* na regulacyę rzeki Soły I. rata . . . . . 39.778 „ *e)* na regulacyę rzeki Łomnicy, I. rata . . . . 39.808 „	165 570	—	85.984	105.984
	191	Zasiłki 33⅓ % na lokalne regulacye rzek niespławnych, w myśl uchwały Sejmowej z dnia 6. października 1882: *a)* na regulacyę Skawy między Wadowicami a Witanowicami, II. rata .	2.758	—		
		b) na regulacyę Raby pod Winiarami i Niezdowem I. rata . . .	3.788	—		
		Do przeniesienia . {	6.546 165.570	— —	— 85.984	— 105.984

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	165.570	—	85.984	105.984
			6.546	—	—	—
XIII	191	*c)* na regulacyę Dunajca: 1. od Gołkowic do ujścia Popradu, uzupełnienie I. raty 2.297 zł. 2. pod Tęgoborzem, II. rata (ostatnia) . . . . 1.250 „ 3. pod Drużkowem i Filipowicami, uzupełnienie I. raty 4.045 „ 4. pod wielką Wsią i Dąbrówką szczepanowską, III rata (ostatnia) . . . 1.698 „ 5. między Zawodziem a Zgłobicami, uzupełnienie I. raty 3.047 „	12.337	—		
		d) na regulacyę Wisłoki: 1. pod Brzyskami, III. rata (ostatnia) - . . . 1.463 zł. 2. pod Bukową . . 1.119 „ 3. pod Skurową, Zawadką i Przeczycą, IV. rata (ostatnia) 1.380 „ 4. pod Dęborzynem II. rata 1 500 „ 5. pod Brzeźnicą, Bobrową i Wolą Bobrowską, III. rata 3.720 „	9.182	—		
		e) na regulacyę Sanu: 1. pod Nozdrzcem i Dąbrówką starzeńską, II rata 3.000 zł. 2. pod Korytnikami, II. rata 5.395 „ 3. pod Ostrowem, II. rata (ostatnia) . . . . 7.959 „ 4 pod Przemyślem . 4.361 „	20.715	—		
		f) na regulacyę Wisłoka: 1. pod Wiśniową, Jazową i Cieszyną . . . 1.099 zł. 2. od Babicy do Zarzecza, III. rata . . . . 4.793 „ 3. pod Dobrzechowem, II. rata . . . . . 1.000 „ 4. pod Trzebowniskiem i Łukawcem, II. rata . . 2.500 „	9.392	—		
		g) na regulacyę Wiszni: pod Nienowicami i Michałówką, II. rata	2.500	—		
		h) na regulacyę Świcy: pod Sokołowem i Łanami sokołowskimi, IV. rata . . .	2.500	—		
		i) na regulacyę Bystrzycy: pod Jamnicą, Sielcem i Jezupolem, II. rata	3.000	—		
		k) na premiowanie zawiklania odsypisk	500	—		
		l) do dyspozycyi Wydziału krajowego	10.000	—		
			76.672	—	140.318	147.809
		Do przeniesienia .	242.242	—	226.302	253.793

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	242.242	—	226.302	253.793
XIII.	192	Na popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych na zasadzie ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u p Nr. 116:				
		a) na regulacyę rzeki Bugu od granicy państwa do ujścia Pełtwi VI. rata.	19.800	—		
		b) na obwałowanie lewego brzegu Dunajca, IV. rata (ostatnia) . . .	14.000	—		
		c) na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Dniestru III. rata .	20.200	—		
		d) na zabudowanie potoku Glińsko, III. rata	6.000	—		
		e) na uzupełnienie regulacyi Kisieliny III. rata	14.848	—		
		f) na uzupełnienie regulacyi Krzemienicy z dopływami II. rata . . .	15.600	—		
		g) na zabudowanie potoku Bystry w Zakopanem, uzupełnienie I. raty .	5.000	—		
		h) na osuszenie bagien Oleskich, zasiłek dodatkowy	13.293	—		
			108.741	—	165.194	201.393
	193	Na konserwacyę krajowych robót melioracyjnych:				
		a) regulacyi Trześniowki . . .	500	—	500	500
	194	Zasiłki na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały Sejmowej z dnia 26. listopada 1889:				
		a) na regulacyę Prutu pod Śniatynem	—	—		
		b) na konserwacyę robót przy osuszaniu bagien Rudnickich	1.400	—		
		c) na roboty dodatkowe przy osuszeniu bagien Rudnickich	9.895	—		
		d) 50% zasiłek na dokończenie zabudowania potoku Niszkówki . .	4.885	—		
		e) na roboty dodatkowe przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Białej	12.429	—		
		f) na przedłużenie kanału Radłowskiego	3.255	—		
		g) zasiłek 40% na dodatkowe roboty przy obwałowaniu Wisły i Sanu .	10.675	—		
		h) zasiłek dla gminy Wrzawy na częściowe pokrycie datku konkurencyjnego do kosztów regulacyi Łęgu .	1.440	—		
		i) zasiłek dla spółki wodnej dla regulacyi Wisłoka i Pielnicy . . .	3.755	—		
		k) na regulacyę Lubaczówki pod Manasterzem	2.360	—		
		l) zasiłek na osuszenie pastwisk gminnych w Suchej woli i Starem Siole I. rata	2.850	—		
		Do przeniesienia .	52.944 351.483	—	— 391.996	— 455.686

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia	351.483	—	391.996	455.686
			52.944	—	—	—
XIII.	194	*m)* na regulacyę Szkła pod Charytanami i Zaleską wolą	3.500	—		
		n) na osuszenie gruntów w gminie Zadwórze I. rata	3.200	—		
		o) na osuszenie gruntów w Martynowie starym	2.267	—		
		p) na regulacyę Seretu pod Tudorowem I. rata	3.815	—		
		r) na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk:				
		1. w Nowym Targu 500 zł.				
		2. w Olesku i Kontach 1.000 „				
		3. w Stojanowie i Wolicy baryłowej 500 „				
		4. w Ożomli 500 „				
		5. w innych miejscowościach kraju 2.000 „				
		6. połowa wynagrodzenia nauczyciela wędrownego dla kultury torfowisk 1000 „	5.500	—		
		s) do dyspozycyi Wydziału krajowego	5.000	—		
			76.226	—	30.842	31.500
	195	Na utworzenie funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, I. rata	50.000	—	—	—
		Suma działu *B.*	477.709	—	422.838	487.186
		Suma działu *A*	103.374	—	78.971	93.713
		Suma rubryki XIII.	581.083	—	501.809	580.899

Wyjaśnienia.

Na rok 1897 uchwalono w tej rubryce . . . 580.899 zł.
„ „ 1898 preliminuje się . . . . . 581.083 „
zatem więcej o . . . . 184 zł.
wedle poszczególnych pozycyi jak niżej:

Do poz. 182 a. Jak na rok 1897.

Do poz. 182 b. Więcej o . . . . . 4.720 zł.
(pobory 2 starszych inżynierów) z powodu zmiany etatu, którego projekt przedkłada się Wys. Sejmowi w osobnem sprawozdaniu.

Do poz. 182 c. Jak na rok 1897.

Do poz. 182 d. Więcej o . . . . . 1.250 „
gdyż zamiast 3 inżynierów I. klasy, zajętych będzie budową tylko 2 inżynierów, których pobory przez 8-miesięczny czas kampanji budowlanej pokrywają fundusze publicznych przedsiębiorstw melioracyjnych.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do poz. 182 e. Mniej o . . . . . 900 zł.
gdyż w r. 1898 zajętych będzie budową 5 inżynierów II. klasy (zamiast 4 w r. 1897) .

Do poz. 182 f. Więcej o . . . . . 2.400 „
(pobory 2 inżynierów adjunktów) z powodu proponowanej zmiany etatu.

Do poz. 182 g. Mniej o . . . . . 4.333 „
gdyż proponowana zmiana etatu przewiduje zniesienie wszystkich posad inżynierów-asystentów, a ustanowienie tylko jednego asystenta komasacyjnego.

Do poz. 182 h. Jak na rok 1897.

Do poz. 182 i—k. Na utrzymanie inżyniera fachowego dla kultury i eksploatacyi torfowisk, tudzież referenta dla spraw rybackich, preliminuje się wydatek jak na r. 1897.

Do poz. 182 l. Na dodatki pięcioletnie preliminuje się *więcej* o . . . . . 524 „
gdyż w r. 1898 pobierać będą odnośni urzędnicy te dodatki przez 12 miesięcy, podczas gdy w roku 1897 przewidziano ten wydatek tylko za czas od 23. kwietnia

Do poz. 182 m—n. Jak na rok 1897.

Do poz. 182 o. Mniej o . . . . . 840 „
gdyż 1. stypendysta ukończył już wydział inżynieryi, wskutek czego odpada stypendyum 300 zł., elew zaś komasacyjny, który pobiera stypendyum miesięcznie 90 zł. — w czasie praktyki komasacyjnej w Austryi dolnej, kończy tę praktykę 31. marca 1898.

Do poz. 183. Więcej o . . . . . 1.590 „
gdyż przewiduje się stosownie do rzeczywistej potrzeby przydzielenie po 3 dozorców (zamiast po 2) do każdej ekspozytury a 10 dozorców (zamiast 8) do biura centralnego, dla prowadzenia melioracyj prywatnych, oraz utrzymanie ich podczas zajęcia biurowego przez 5 (zamiast 4) miesięcy.

Do poz. 184 i 184 a. Jak na r. 1897

Do poz. 185. Mniej o. . . . . 150 „
gdyż odpada jednorazowy dar z łaski dla Antoniny Schneidrowej.

Do poz. 186 i 187. Jak na rok 1897.

Do poz. 188. Więcej o . . . . . 2.000 „
Uzasadnienie w specyalnem sprawozdaniu melioracyjnem.

Do poz. 189. Więcej o . . . . . 4.000 „
na pomoc techniczną dla melioracyj prywatnych, gdyż dotychczasowa dotacya 6.000 zł. okazała się niewystarczającą, tak iż w r. 1897 z powodu zbyt licznych zgłoszeń, część właścicieli gruntów, którzy spóźnili się z wniesieniem zgłoszeń, opłacać musiała koszta komisyjne.

Do poz. 190 a— b. Jak na rok 1897 w myśl obowiązujących ustaw krajowych.

Do poz. 190 c. Na regulacyę górnego Dniestru nie preliminuje się 2-giej raty, gdyż uchwalony przez Wys. Sejm dnia 9. lutego 1897 projekt ustawy, nie otrzymał jeszcze Najwyższej sankcyi, ani też pierwsze raty zasiłków z państwowej dotacyi budowli wodnych i z państwowego funduszu melioracyjnego nie zostały przez Radę państwa uchwalone.

Do poz. 190 d—e. W myśl uchwalonych przez Wys. Sejm dnia 5. lutego 1897 projektów ustaw.

Do poz 191. Mniej o . . . . . 71.137 „
wedle szczegółowego preliminarza i uzasadnienia, które się zamieszcza w specyalnem sprawozdaniu melioracyjnem-

Do poz. 192 a—f. W myśl obowiązujących ustaw krajowych.

Do poz. 192 g—h. Wyjaśnienie w specyalnem sprawozdaniu melioracyjnem.

Do poz. 193. Jak na rok 1897 w myśl obowiązującej ustawy krajowej.

Do poz. 194. Na drobne melioracye preliminuje się *więcej* o . . . . . 44.726 „
jak to wyjaśnia sprawozdanie melioracyjne.

Do poz. 195. Uzasadnienie w oddzielnem przedłożeniu.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XIV.		**Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże.**				
	196	Umorzenie pożyczki 40.400 zł., zaciągniętej w gal. Kasie oszczędności na budowę kulparkowską: *a)* XXXVIII. i XXXIX rata kapitału . . . 1.300 zł. 16 ct. *b)* 5% odsetki . . . 1.271 „ 88 „	2.572	—	2.547	2.559
	197	Umorzenie pożyczki 10.000 zł. zaciągniętej, przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdza św. Wincentego a Paulo we Lwowie w gal. Kasie oszczędności: *a)* XXXIV. i XXXV. rata kapitału . . . 228 zł. 83 ct. *b)* 5% odsetki . . 375 „ 99 „ *c)* podatek dochodowy od odsetek około . . 80 „ — „	685	—	683	688
	198	Umorzenie pożyczki 5.000 zł. zaciągniętej przez Zbór izraelicki w Krakowie w tamtejszej Kasie oszczędności: *a)* XVI. rata kapitału . 269 zł. 11 ct. *b)* 5¼% odsetki z góry 114 „ 53 „ *c)* koszta stemplowe . 1 „ 25 „	385	—	381	383
	199	Funduszowi szpitala św. Łazarza w Krakowie, oddziałowi chorych i położnic, jakoteż funduszowi podrzutków krakowskich, zwrot reszty kapitałów 346.796 zł. 34 ct., użytych na budowę tegoż szpitala, mianowicie: *a)* VIII. rata kapitału 7.433 zł. 86 ct. *b)* 4½% odsetki . 12.144 „ 37 „	19.578	—	19.578	19.578
	200	Umorzenie pożyczki 22.500 zł., zaciągniętej w gal. Kasie oszczędności na budowę i urządzenie pralni w szpitalu lwowskim: *a)* XXVII. i XXVIII. rata kapitału . 1.805 zł. 71 ct. *b)* 5% odsetki . . 219 „ 29 „	2.025	—	2.025	2.025
	201	Umorzenie pożyczki 70.000 zł., zaciągniętej w Banku krajowym na wybudowanie prawego skrzydła w szpitalu lwowskim: *a)* XXVII. (ostatnia) rata kapitału . 954 zł. 55 ct. *b)* 4½% odsetki . — „ — — *c)* ⅛% dodatek na administracyę . — „ — „ *d)* należytość stemplowa od kwitów . — „ 70 „	955	—	7.049	7.032
		Do przeniesienia .	26.200	—	32.263	32.265

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	26.200	—	32.263	32.265
XIV.	202	Na pokrycie niedoboru funduszu pożyczki krajowej z roku 1873 . . .	49.526	—	50.755	49.789
	202*a)*	Umorzenie pożyczki krajowej z roku 1891, zaciągniętej w sumie 1,500.000 zł. na pokrycie niedoboru roku 1891 i na dotacyę Kasy krajowej . .	—	—	80.080	31.360
	203	Umorzenie połowy kapitału 27.500 zł. i odsetek od długu, zaciągniętego w Banku krajowym na odbudowanie północnej części frontowego budynku w szpitalu tarnowskim:				
		a) XX. i XXI. rata kapitału (połowa) . 1.205 zł. 87 ct.				
		b) 4½ % odsetki (połowa) . . . 169 „ 13 „				
		c) ⅛ % dodatek na administr. (połowa) 9 „ 40 „				
		d) należytość stemplowa od kwitów (połowa) . . . 5 „ — „	1.389	—	1.395	1.392
	203*a)*	Umorzenie pożyczki 300.000 zł., zaciągniętej w Banku krajowym dla dotkniętych w roku 1889 klęską nieurodzaju	—	—	47.907	45.960
	204	Funduszowi szkolnemu krajowemu, odsetki od efektów im. wartości 224.281 zł. 5 ct., wydanych z majątku zarodowego Radzie szkolnej krajowej na fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę szkół	12.888	—	12.888	12.888
	205	Umorzenie 4% pożyczki krajowej z roku 1893 im. wartości 58,850.000 koron (czyli 29,425.000 zł. a. w.) zaciągniętej na spłatę reszty długu indemnizacyjnego:				
		a) X. i XI. rata kapitału 455.100 kor. czyli . . 227.550 zł. — ct.				
		b) 4% odsetki . 1,137.975 „ — „				
		c) druki, inseraty, porta, prowizya Banków za pośrednict. w wypłacie kuponów i w wylosowaniu obligac. itd. 3.000 „ — „	1,368.525	—	1,368.906	1,368.459
	205*a)*	Bonifikacya c. k. Skarbowi Państwa z tytułu podatku dochodowego od kuponów obligacyj byłych funduszów indemnizacyjnych	—	—	63.971	52.334
		Do przeniesienia .	1,458.528	—	1,658.165	1,594.447

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Foszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	1,458.528	—	1,658.165	1,594.447
XIV.	206	Na spłatę niezgłoszonych oblig. i kuponów byłych funduszów indemnizacyjnych: I. Obligacyj: *a)* Galicyi wschodniej *b)* „ zachodniej. *c)* W. Ks. Krakowskiego, II. Kuponów: *a)* Galicyi wschodniej, *b)* „ zachodniej, *c)* W. Ks. Krakowskiego.	15.000	—	19.885	25.000
	206*a)*	Odsetki bierne od chwilowych pożyczek .	—	—	3.187	—
	207	Umorzenie pożyczki 160.000 koron, zaciągniętej na hipotekę gmachu sejmowego, na budowę skrzydła tegoż gmachu dla biura melioracyjnego $^1/_3$ część IV. i V. raty (z rocznych 4.200 zł.): *a)* w kapitale ($^1/_3$ część) 587 kor. 49 gr. *b)* w 4% odsetkach ($^1/_3$ część) . . . 2.082 „ 36 „ *c)* $^1/_8$% dodatek na administr. ($^1/_3$ część) 130 „ 15 „ *d)* stempel do kwitu ($^1/_3$ część) . . 10 „ — „ Razem . 2.810 kor. — gr.	1.405	—	—	2.108
	207*a)*	Na spłatę dawniejszych długów krajowych	—	—	2,169.460	1,410.300
	—	Umorzenie $4^1/_2$% obligacyj pożyczki kraj. z r. 1883 wydanych w im. wartości 3,800.000 zł.	—	—	89.026	—
	—	Umorzenie pożyczki pierwotnie 3.000 zł. ciężącej na rzecz galic. Kasy oszczędności na hipotece realności pod l. 70. 1. cz. we Lwowie zakupionej przez fundusz krajowy dla c. k. Żandarmeryi	—	—	280	—
	—	Umorzenie pożyczki 100.000 zł. na wybudowanie domu dla c. k. Żandarmeryi we Lwowie	—	—	2.625	—
		Suma wydatków rubryki XIV. .	1,474 933	—	3,942.628	3,031.855

Wyjaśnienia.

Do poz. 196. Wedle planu umorzenia do LW. 23.201/1879 z uwzględnieniem zmiany pożyczki na hipoteczną. (LW. 19.211/1889). Z końcem roku 1898 pozostanie dług w kapitale 25.107 zł. 33 ct.

Do poz. 197. Wedle planu umorzenia do LW. 34.066/1881. Z końcem roku 1898 pozostanie dług w kapitale 7.461 zł. 38 ct.

Do poz. 198. Wedle planu umorzenia do LW. 25.755/1884 z uwzględnieniem obniżenia odsetek z $5^1/_2$% na $5^1/_4$% (LW. 55.696/1889).

Do poz. 199. Wedle planu umorzenia do LW. 21.674/1890. Z końcem roku 1898 pozostanie dług w kapitale 262.440 zł. 99 ct.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do poz. 200. Wedle planu umorzenia do LW. 28.039/1884. Pożyczka zmienioną została na hipoteczną do LW. 10.211/1889. Z końcem roku 1898 pozostanie dług w kapitale 3.928 zł. 55 ct.

Do poz. 201. Wedle odnośnego planu umorzenia, w roku 1898 zostanie dług całkowicie umorzonym.

Do poz. 202. Wedle specyalnego preliminarza tej pożyczki.

Do poz. 202a) Na spłatę tej pożyczki nic się nie preliminuje, albowiem cała rata wstawioną została do rubr. XIV. poz. 199. w r. 1897. „Na spłatę dawniejszych długów krajowych".

Do poz. 203. Wedle planu umorzenia do LW. 23.147/1888. Z końcem roku 1898 pozostanie dług w kapitale 6.907 zł. 19 ct., z którego połowa ma być umorzoną przez fundusz krajowy.

Do poz. 203a) Pożyczka ta została umorzoną w roku 1897.

Do poz. 204 Wstawia się przypadające odsetki po myśli uchwały Wys. Sejmu z dnia 22. września 1892 wedle obliczenia zamieszczonego przy odnośnej pozycyi dochodów funduszu szkolnego krajowego.

Do poz. 205 ad a) Na umorzenie tej pożyczki w sumie . . . 58,850.000 koron
wylosuje się po koniec r. 1897 obligacyj na . . . 1,838.600 „
pozostanie w kapitale . 57,011.400 koron
w roku 1898 przypada X. i XI. rata kapitału w sumie . 455.100 „
pozostanie tedy z końcem roku 1898 dług w kapitale . 56,556.300 koron
czyli 28,278.150 zł. w. a.

Do poz. 205 ad b) Wedle planu umorzenia.

„ *c)* Wynikłości uczyniły w roku 1894 . . . 2.595 zł. 59½ ct.
„ „ „ 1895 . . . 3.006 „ 92 „
„ „ „ 1896 . . . 2.030 „ 35 „
razem . 7.632 zł. 86½ ct
przeciętnie 2.544 zł.
Preliminuje się jak na rok 1897 w zaokrągleniu 3.000 zł.

Do poz. 205 a) Ostatnia rata kwartalna tej bonifikacyi wedle obliczenia do LW. 30.385/1893 zapłaconą została w roku 1897.

Do poz. 206 Wedle zamknięcia rachunków za r. 1896 zaległość wynosiła w niespłaconych:

	Obligacyach.	Kuponach.
a) w Galicyi wschodniej . .	31.689 zł. — ct.	167.402 zł. 83 ct.
b) „ „ zachodniej . .	23.215 „ 50 „	91.817 „ 64 „
c) „ Wielkiem Księstwie Krakowskiem	2.100 „ — „	117.070 „ 72 „
Razem .	57.004 zł. 50 ct.	376.291 zł. 19 ct.

Na poczet należytości wypłacono w ciągu roku 1897 po koniec września 1897:

	w obligacyach:	w kuponach:		
a) Galicyi wschodniej	367 zł. 50 ct.	18 zł. 89 ct.		
b) „ zachodniej	— „ — „	9 „ 44 —		
c) W. Ks. Krakows.	— „ — „	— „ — „	367 „ 50 „	28 „ 33 „
Pozostaje więc jeszcze do zapłaty .			56.637 zł. — ct.	376.262 zł. 86 ct.

z uwagi jednak, że jeszcze w r. 1897 część powyższej należytości będzie spłaconą a następnie, że część obligacyj wskutek zaginienia zapewne nie będzie zgłoszona do wypłaty, wiele zaś kuponów ulegnie przedawnieniu, którego termin dla wszystkich kuponów upływa już z dniem 1. maja 1899, tudzież ze względu na wynikłości z r. 1896 i faktyczny wynik trzech pierwszych kwartałów r. 1897. wynoszący zaledwie 395 zł. 83 ct. — preliminuje się we wszystkich trzech funduszach indemnizacyjnych ryczałt na wypłatę obligacyj i kuponów w kwocie 15.000 zł. czyli mniejszy o 10.000 zł. aniżeli na rok 1897 uchwalono.

Do poz. 206 a) Na odsetki bierne w r. 1898 nic się nie preliminuje.

Do poz. 207. Wedle planu umorzenia do LW. 58.901/1896 z końcem roku 1898 pozostanie dług 155.731 koron 79 groszy, z którego ⅓ część przypada na fundusz krajowy.

Do poz. 207 a) Nic się nie preliminuje, albowiem wedle programu finansowego z r. 1893 — wstawiono na ten cel ostatnią ratę do budżetu na r. 1897.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XV.		**Na cele rolnictwa i górnictwa.**				
		A. Na cele rolnictwa.				
	208	Urzędnicy fachowi dla spraw rolniczych	5.320	—	970	5.320
	209	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	20.559	500	21.456	21.151
	210	Szkoła wyższa rolnicza w Dublanach	69.622	10.300	84.563	110.884
	211	„ niższa „ „ „	15.661	270	15.818	15.931
	212	Folwark w Dublanach	17.731	7.330	23.397	25.187
	213	Szkoła gorzelnicza w Dublanach	4.760	—	4.210	4.560
	214	Gorzelnia krajowa w Dublanach	9.766	—	3.850	8.258
	215	Stacya kontrolna i doświadczalna botaniczno-rolnicza w Dublanach	3.429	650	4.814	10.886
	216	Stacya kontrolna i doświadczalna chemiczno-rolnicza w Dublanach	6.922	—		
	217	Na spłatę reszty bezproc. pożyczki, zaciągniętej na eksploatacyę torfu w Dublanach z fund. przem. rolniczego w kwocie 5513 zł. 21 ct., II. rata z pięciolecia	1.100	—	—	1.100
	218	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie	64.411	188	79.589	76.801
	219	Folwark w Czernichowie	5.944	1.016	6.048	8.054
	220	Szkoła niższa rolnicza w Horodence	13.270	1.913	15.805	14.180
	221	„ „ „ „ Jagielnicy	14.400	–	15.516	14.280
	222	„ „ „ „ Kobiernicach	16.158	1.600	15.848	13.935
	223	„ „ „ „ Bereźnicy	12.840	2.700	15.978	8.140
	223*a)*	Na dalsze koszta założenia niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy	—	—	—	26.000
	224	Szkoła niższa rolnicza w Suchodole pod Krosnem	3.367	9.223	—	—
	225	Na budowę niższej szkoły rolniczej w Suchodole pod Krosnem, II rata	39.000	—	30.000	—
	226	Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	11.382	1.300	13.144	14.195
	227	„ „ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	4.560	—	4.509	4.760
	228	Koszta założenia szkoły sadowniczej w Zaleszczykach, I. rata	15.000	—	—	—
	229	Kurs rolniczy dla nauczycieli szkół ludowych w Kobiernicach	1.400	—	2.400	—
	230	Na podróże naukowe nauczycieli szkół rolniczych	1.000	—	850	1.000
	231	Na remuneracye i zapomogi dla nauczycieli szkół rolniczych	500	—	—	500
	232	Na zaliczki na płace dla nauczycieli szkół rolniczych	2.000	—	—	1.500
	233	Szkoła weterynaryi we Lwowie: *a)* subwencya c. k. Rządowi . . . 2.000 zł. — ct. *b)* asekuracya budynku 41 „ — „ *c)* spłata Bankowi krajowemu 4½% pożyczki 12.400 zł. z pierwot. 5% na 16.000 zł.				
		Do przeniesienia . 2.041 zł. — ct.	360.102	36.990	358.765	386.622

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia . 2.041 zł. — ct.	360.102	36.990	358.765	386.622
XV.	233	zaciągniętej swego czasu w galic. Kasie oszczędności na realność l. 466 4/4 we Lwowie:				
		α) XIX. i XX. rata kapitału . . 289 „ 91 „				
		β) 4 1/2 % odsetki . 454 „ 09 „				
		γ) 1/8 % na admistr. 25 „ 24 „				
		δ) stempel do kwitów 2 „ 50 „				
		ε) 4 stypendya dla uczniów szkoły kucia koni . . 300 „ — „	3.113	—	3.114	3.113
	234	Krajowy nauczyciel weterynaryi:				
		płaca . . . 1.300 „ — „				
		dodatek aktywalny . 240 „ — „				
		ryczałt na koszta podróży . . . 500 „ — „	2.040	—	2.040	2.040
	235	Towarzystwo rolnicze we Lwowie . .	3.000	—	3.000	3.000
	236	„ „ w Krakowie . .	3.000	—	3.000	4.000
	237	„ tatrzańskie . . .	400	—	400	400
	238	Na zalesienie wydm piasczystych, III-cia rata z dziesięciolecia od r. 1896 .	2.500	—	2.500	2.500
	239	Stypendya dla abituryentów krajow. szkoły rolniczej w Dublanach, lub krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie, kształcących się na nauczycieli szkół średnich i niższych szkół rolniczych	5.000	—	5.254	5.000
	240	Stypendya dla uczniów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie .	2.500	—	2.255	2.500
	241	Stypendya dla uczniów i abituryentów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, wysyłanych na praktykę .	1.200	—	1.228	1.200
	241a)	Na stypendya w wyższej szkole leśniczej (Hochschule für Forstcultur) celem wykształcenia nauczycieli fachowych	—	—	775	—
	242	Dla kółek rolniczych:				
		a) na koszta zakładania i lustracyi tychże	5.000	—	5.000	5.000
		b) na utrzymanie lustratorów handlowych sklepików wiejskich .	2.000	—	—	2.000
		c) na utrzymanie praktycznych kursów handlowych dla sklepikarzy Kółek rolniczych	1.200	—	—	1.200
		d) na pomnożenie funduszu pożyczkowego do wysokości 25.000 zł., II. rata	5.000	—	—	5.000
		Do przeniesienia .	396.055	36.990	387.331	423.575

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	396.055	36.990	387.331	423.575
XV.	243	Na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło i zamknięcia miejsc zarazy za pomocą wojska i i żandarmeryi	1.000	—	—	1.000
	244	Umorzenie pożyczki 400.000 zł. zaciągniętej w Towarz. wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, na założenie składów publ. we Lwowie i Krakowie: *a)* XIX. i XX. rata kapitału . . 13 236 zł. 14 ct. *b)* 4½ % odset. z góry 13.255 „ 86 „	26.492	—	26.492	26.492
	244*a)*	Na utrzymanie krajowych składów publicznych we Lwowie	—	—	14.276	20.327
	245	Na utrzymanie krajowych składów publicznych w Krakowie	15.751	—	15.155	17.593
	246	Krakowskiemu Towarz. gospodarskiemu na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego“	500	—	500	500
	247	Galicyjskiemu Towarzystwu leśnemu na wydawnictwo organu Tow. „Sylwan“	200	—	200	200
	248	Na wydawnictwo czasopism: *a)* Bartnik postępowy . 300 zł. *b)* Przegląd weterynarski 300 „ *c)* Gorzelnik . . . 200 „	800	—	800	800
	249	Na utrzymanie 4 nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan . . .	8.000	—	8.000	8.000
	250	Na środki demonstracyjne przy nauce wędrownej rolnictwa	800	—	339	600
	251	Instruktor hodowli bydła dla c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego: płaca . . . . 1.500 zł. ryczałt na koszta podróży 500 „	2.000	—	1.250	2.000
	252	Na utrzymanie instruktora hodowli bydła w okręgu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego (pod warunkiem jednak, ażeby mianowanie instruktora zawisłem było od zatwierdzenia Wydziału krajowego) . .	2.000	—	—	2.000
	253	Towarzystwu rybackiemu w Krakowie .	400	—	400	400
	254	Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi, II. rata w myśl uchwały sejmowej z 3. lutego 1896	3.000	—	7.000	3.000
	255	Na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w Galicyi: *a)* na utrzymanie instruktora, płaca z kosztami podróży . . .	2.250	—	2.000	2.000
		b) na utrzymanie adjunkta . .	1.200	—	—	—
		c) na środki demonstracyjne do nauki mleczarstwa	200	—	314	200
		d) na pomocnika-instruktora mlecz.	300	—	—	300
		Do przeniesienia .	460.948	36.990	464.057	508.987

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	460.948	36.990	464.057	508.987
XV.	256	Krajowa komisya dla spraw rolniczych, komisya naukowa i konferencye nauczycieli niższych szkół rolniczych (do dyspozycyi Wydziału krajowego)	3.000	—	1.156	3.000
	257	Na rozmaite zasiłki, mające na celu podniesienia rolnictwa i przemysłu rolniczego, tudzież wiedzy rolniczej (do dyspozycyi Wydziału krajowego) .	4.000	—	2.577	4.000
	258	Na wydawnictwo podręczników dla uczni niższych szkół rolniczych . .	1 000	—	1.000	1.000
	259	Na podniesienie hodowli bydła, (w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 1. kwietnia 1892):				
		a) na utworzenie stałego funduszu hodowlanego	—	—	12.500	—
		b) na środki podniesienia hodowli bydła	30.000	—	30.000	30.000
		c) na koszta komisyi licencjonujących po myśli §. 4. ustawy z dnia 20. lipca 1892	8.000	—	6.233	4.000
	259*d)*	Na podniesienie hodowli bydła w powiecie nowotarskim, jednorazowo . .	—	—	—	2.500
	260	Na subwencyonowanie ogierów prywatnych w celu podniesienia chowu koni włościańskich i roboczych gospodarskich — do dyspozycyi c. k. Tow. gospod., w porozumieniu z komitetem doradczym dla spraw chowu koni przy c. k. Namiestnictwie — II. rata z sześciolecia od roku 1897 począwszy, po 5.000 zł. rocznie .	5.000	—	—	5.000
	260*a)*	Na koszta dalszych prób i doświadczeń w tępieniu myszy polnych przędsiębranych	—	—	5.027	4.000
	261	Na podniesienie hodowli świń na przeciąg 4 lat, obydwu komit. Towarz. gosp., każdemu po 2.000 zł., I. rata . .	4.000	—	—	—
	262	Strusiewiczowa Melania, wdowa po referencie dla spraw rolniczych, pensya wdowia o rocznych . . 600 zł. i dodatek na utrzymanie syna Bolesława Witołda do 27. marca 1899 rocznie 60 „	660	—	660	660
	262*a)*	Na popieranie celów zjednoczonego Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie.	—	—	1.000	—
		B) Na cele górnictwa.				
	263	Inżynier-górnik przy Wydziale krajowym: *a)* płaca . . . . 2.000 zł. *b)* dodatek aktywalny . 360 „ *c)* trzy dodatki pięcioletnie po 200 zł. . . 600 „	2.960	—	2.960	2.960
		Do przeniesienia .	519.568	36.990	527.170	566.107

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	519.568	36.990	527.170	566.107
XV.	264	Na badanie kraju w celu zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania . . .	2.500	—	1.530	2.500
	265	Na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego .	500	—	450	500
	266	Subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego . .	3.500	—	3.465	3.500
	267	Na stacyę doświadczalną produktów naftowych	1.000	—	1.175	1.000
	268	Na zbieranie i ogłaszanie dat statystycznych o produkcyi i handlu nafty i wosku ziemnego	800	—	800	800
	269	Stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół wiertniczych i akademii górniczych	2.500	—	2.210	2.500
	270	Na potrzeby muzeum górnictwa nafty i wosku ziemnego w c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie . . .	150	—	150	150
	271	Na nagrody konkursowe za napisanie podręcznika górnictwa nafty i wosku ziemnego w Galicyi . . .	2.720	—	—	2.720
		Suma rubryki XV. .	533.238	36.990	536.950	579.777
			570.228			

Wyjaśnienia.

Na rok 1898 preliminuje się . . . . . 570.228 zł
„ „ 1897 uchwalono . . . . . 579.777 „
„ „ 1898 preliminuje się tedy *mniej* o . . . 9.549 zł.
jak poniżej:

Do poz. 208. Jak na rok 1897., po myśli uchwalonego przez Wys. Sejm na dniu 17. stycznia 1896, etatu.

Do poz. 209—216. Wedle specyalnych preliminarzy tych szkół.

Do poz. 217. Po myśli uchwały Wys. Sejmu z dnia 13 lutego 1897.

Do poz. 218—223. Wedle specyalnych preliminarzy tych szkół.

Do poz. 223 a) Nic się nie preliminuje, albowiem resztę na koszta założenia preliminowano w r. 1897.

Do poz. 224. i 229. Uzasadnienie w osobnem sprawozdaniu Wydziału krajowego o niższych szkołach rolniczych.

Do poz 225—227. Wedle specyalnych preliminarzy tych szkół.

Do poz. 228. Wedle osobnego sprawozdania Wydziału krajowego.

Do poz. 230—234. Jak na rok 1897.

Do poz. 235. Jak na rok 1897. Osobno zaś w nowej pozycyi 261, preliminuje się dla tegoż Towarzystwa, na popieranie chowu nierogacizny 2 000 zł. w myśl sprawozdania Wydziału krajowego (LW. 12.201/1897.)

Do poz. 236. Preliminuje się stały zasiłek zwyczajny 3.000 zł., a zatem *mniej* o 1.000 zł. nadzwyczajnego zasiłku, przyznanego na rok 1897. Osobno zaś w nowej pozycyi 261, preliminuje się dla tegoż Towarzystwa 2.000 zł. na popieranie chowu nierogacizny, w myśl sprawozdania Wydziału krajowego (LW. 12.201/1897).

Do poz. 237. Jak na rok 1897.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do poz. 238. W myśl uchwały sejmowej z dnia 23. stycznia 1896.
Do poz. 239—244. Jak na rok 1897.
Do poz. 244 a). Z powodu zwinięcia składu, nic się nie preliminuje.
Do poz. 245. Wedle specyalnego preliminarza składu publicznego krakowskiego.
Do poz. 246—259. Jak na rok 1897 z wyjątkiem *poz. 259 c)*, którą podwyższono o subwencyę rządową w kwocie 4.000 zł. (patrz rubr. XVII. dochodów).
Do poz. 259 d). Odpada, jako zasiłek jednorazowo przyznany na rok 1897.
Do poz. 260. Po myśli uchwały sejmowej z dnia 1. lutego 1896.
Do poz. 260 a). Nic się nie preliminuje z powodów wyłuszczonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego, dotyczącem tępienia myszy polnych
Do poz. 261. Uzasadnienie w osobnem sprawozdaniu LW. 12.201/1897.
Do poz 262—270. Jak na rok 1897.
Do poz. 271. Preliminuje się jak na rok 1897, z powodów, podanych w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego w sprawach górniczych.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XVI.		**Wydatki na podniesienie rękodzielnictwa i przemysłu.**				
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.				
	272	W Białej	830	—	298	830
	273	„ Bochni	510	—	515	489
	274	„ Brodach	455	—	324	413
	275	„ Brzeżanach	549	—	554	549
	276	„ Buczaczu	470	—	—	381
	277	„ Drohobyczu	608	—	646	608
	278	„ Gorlicach	392	—	—	421
	279	„ Jarosławiu	560	—	385	560
	280	„ Jaśle	498	—	346	440
	281	„ Kałuszu	600	—	400	400
	282	„ Kołomyi	434	—	423	491
	283	„ Krakowie na Kleparzu	400	—	400	400
	284	„ „ w ogrodzie angielskim	400	—	400	400
	285	„ „ na Smoleńsku	400	—	400	400
	286	„ „ „ Kaźmierzu	400	—	400	400
	287	„ „ „ Dajworze	400	—	400	400
	288	„ Krośnie	620	—	757	620
	289	„ Łańcucie	460	—	230	442
	290	We Lwowie u św. Anny	480	—	496	554
	291	„ „ „ „ Antoniego	454	—	496	520
	292	„ „ im. Czackiego	454	—	496	520
	293	„ „ „ Elżbiety	480	—	496	554
	294	„ „ „ Konarskiego	480	—	496	554
	295	„ „ u św. Marcina	454	—	496	520
	296	„ „ im. Mickiewicza	660	—	496	740
	297	„ „ „ Piramowicza	480	—	496	554
	298	„ „ „ Staszica	480	—	496	554
	299	„ „ „ Bernsteina (izraelicka)	485	—	485	485
	300	W Myślenicach	800	—	—	—
	301	„ Nowym Sączu	560	—	725	437
	302	„ Nowym Targu	549	—	669	549
	303	„ Przemyślu	451	—	621	481
	304	„ „ na przedmieściu lwowskiem	416	—	—	425
		Do przeniesienia	16.669	—	13.842	16.091

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	16.669	—	13.842	16.091
XVI.	305	W Podgórzu	480	—	543	460
	306	„ Rzeszowie	695	—	816	612
	307	„ Samborze	629	—	650	663
	308	„ Sanoku	508	—	516	505
	309	„ Stanisławowie	908	—	227	635
	310	„ Starym Sączu	557	—	325	557
	311	„ Sądowej Wiszni	505	—	315	495
	312	„ Stryju	534	—	299	403
	313	„ Tarnopolu	592	—	660	616
	314	„ Tarnowie	660	—	—	555
	315	„ Wadowicach	465	—	501	505
	316	„ Wieliczce	425	—	257	375
	317	„ Żółkwi	438	—	616	437
	318	„ Żywcu	760	—	—	406
	319	Na uzupełnienie przyborów szkolnych .	—	1.000	1.450	1.000
	320	„ nowo założyć się mające szkoły w r. 1898	—	1.000	566	1.000
		Razem .	24.825	2.000	21.583	25.315
			26.825			
		II. Szkoły fachowe przemysłowe i warsztaty instrukcyjne.				
		A. Dla wyrobów z drzewa i łoziny.				
	321	Szkoła koszykarska w Czerwonej Woli .	1.000	—	700	700
	322	Krajowa szkoła koszykarska w Dżurowie	582	—	381	452
	323	Pożyczka Wydziałowi powiat. w Śniatynie, na zakupno realności dla szkoły koszykarskiej w Dżurowie . .	—	3.000	—	—
	324	Szkoła koszykarska w Rudkach . .	495	100	190	390
	325	Kraj. szkoła koszykarska w Skołyszynie .	945	180	400	830
	326	„ „ „ „ Stryhańcach .	484	—	—	450
	327	„ „ „ „ Wojsławiu .	470	—	—	450
	328	„ „ „ „ Zatorze .	560	100	460	600
	329	Na zakupno nowych modeli dla szkół koszykarskich	—	200	—	—
	330	Kraj. warsztat kołodziejski w Grybowie .	2.100	200	1.674	1.690
	331	„ „ „ „ Grzymałowie	1.810	250	1.100	1.550
	332	Kraj. szkoła kołodziejska i ciesielska, w połączeniu z kuźnią w Kamionce strumiłowej:				
		a) na utrzymanie	4.116	—	3.967	4.476
		b) na rozszerzenie budynku zasiłek .	—	800	—	—
	333	Krajowa szkoła stolarska w Stanisławowie	2.690	1.100	1.841	2.260
	334	„ „ „ „ Kalwaryi .	2.020	—	—	3.020
	335	Pożyczka gminie Kalwaryi na budynek szkoły stolarskiej	—	500		4.000
	335*a)*	Krajowy instrukcyjny warsztat stolarski i wyrobu zabawek w Żywcu . .	—	—	753	
		Do przeniesienia .	17.272	6.430	11.466	20.868

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	17.272	6.430	11.466	20.868
XVI.	335*b)*	Zasiłek jednorazowy na umieszczenie kraj. warsztatu stolarskiego w Kalwaryi	—	—	6.500	—
	336	Krajowy warsztat naukowy dla wyrobu zabawek w Jaworowie . . .	930	520	—	—
		Razem .	18.202	6.950	17.966	20.868
			25.152			
		B. Dla wyrobów garncarskich.				
	337	Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi .	3.740	450	2.741	3.470
	338	Krajowy warsztat garncarski w Porembie	1.440	—	1.560	2.522
	339	„ „ „ „ Toustem .	1.210	350	1.051	1.680
		Razem .	6.390	800	5.352	7.672
			7.190			
		C. Dla wyrobów ze skóry.				
	340	Krajowy warsztat szewski w Uhnowie .	1 000	280	1.004	562
	341	„ „ „ „ Witkowie .	1.698	450	1.427	1.428
	342	„ „ „ „ Starym Sączu	1.294	350	659	1.170
	343	„ „ „ „ Drohobyczu	800	—	—	—
	344	„ „ „ „ Dobczycach	1.640	600	—	—
	345	Majsterskie kursa szewskie we Lwowie .	800	—	—	—
	346	„ „ „ w Krakowie .	800	—	—	—
	346*a)*	Na zakupno modeli obuwia . .	—	—	100	100
		Razem .	8.032	1.680	3.190	3.260
			9.712			
		D. Dla wyrobów tkackich.				
	347	Krajowa szkoła tkacka w Krośnie:				
		a) na utrzymanie	5.314	—	3.085	4.138
		b) na budynek i urządzenia dla tkactwa mechanicznego	—	—	—	7.000
	—	Kraj. instrukcyjny warsztat tkacki w Błażowej	—	—	722	—
	348	Kraj. instrukcyjny warsztat tkacki w Glinianach:				
		a) na utrzymanie	1.386	200	935	1.380
		b) zasiłek dla towarzystwa tkackiego na budynek szkolny . . .	—	4.000	—	—
	349	Kraj. instrukcyjny warsztat tkacki w Gorlicach	350	—	249	350
	350	Kraj. instr. warsztat tkacki w Korczynie	1.070	50	885	1.090
	351	„ „ „ „ „ Kosowie .	1.380	—	1.248	1.660
	352	„ „ „ „ „ Łańcucie .	1.230	—	1.219	1.230
	353	„ „ „ „ „ Rychwałdzie	1.030	—	847	1.130
	354	Na budowę budynku szkolnego w Rychwałdzie IV. i ostatnia rata . .	—	500	500	500
		Do przeniesienia .	11.760	4.750	9.690	18.478

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	11.760	4.750	9.690	18.478
XVI.	355	Kraj. instrukcyjny warsztat tkacki w Wilamowicach	700	—	724	700
	356	Krajowa szkoła sukiennicza w Rakszawie:				
		a) na utrzymanie	3.800	—	5.920	3.860
		b) na urządzenia dla warsztatów mechanicznych I. rata	—	7.500	—	—
		c) zasiłek na budowę drogi do Rakszawy	—	3.300	—	—
	—	Zasiłek na budynek mieszkalny i rozszerzenie budynku szkolnego w Rakszawie ostatnia rata	—	—	10.000	—
		Razem .	16.260	15.550	26.334	23.038
			31.810			
		E. Dla wyrobów powroźniczych.				
	357	Krajowy instrukcyjny warsztat powroźniczy w Radymnie	730	—	802	880
		F. Dla wyrobów koronkarskich i haftów.				
	358	Szkoła koronkarska w Kańczudze . .	761	—	696	696
	359	Kraj. szkoła koronkarska w Starym Sączu	540	—	280	630
	360	„ „ „ „ Zakopanem .	2.293	130	1.962	1.910
	361	Szkoła hafciarska w Makowie . . .	769	—	639	584
	362	Szkoła koronkarska u Sióstr Miłosierdzia w Przeworsku	300	—	300	300
		Razem .	4.663	130	3.877	4.120
			4.793			
		G. Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych.				
	363	Szkoła wydziałowa im. Św. Scholastyki w Krakowie	500	—	500	500
	364	Szkoła robót utrzymywana przez Towarzystwo pracy kobiet we Lwowie .	700	—	700	700
	365	Szkoła specyalna robót kobiecych PP. Benedyktynek w Przemyślu . .	420	—	420	420
	366	Towarzystwo pracy kobiet w Kołomyi .	500	—	400	500
	367	„ „ „ „ Krakowie .	600	—	500	600
		Razem .	2.720	—	2 520	2.720
		H. C. k. szkoły fachowo przemysłowe, subwencyonowane ze skarbu krajowego.				
	368	C. k. Szkoła dla przemysłu drzewnego w Zakopanem	1.650	—	1.650	1.650
	369	C. k. Szkoła dla przemysłu drzewnego w Kołomyi	1.100	—	1.100	1.100
		Do przeniesienia .	2.750	—	2.750	2.750

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	2.750	—	2.750	2.750
XVI.	370	C. k. Szkoła ślusarska w Świątnikach:				
		a) na utrzymanie	1.554	—	1.554	1.554
		b) na dodatkowe roboty w budynku szkolnym	—	750	—	—
	371	Zasiłek na zapomogi dla majstrów kształcących się w szkole ślusarskiej w Świątnikach	400	—	500	400
	372	Zasiłek dla warsztatu kowalskiego w Sułkowicach:				
		a) na utrzymanie	512	—	511	1.462
		b) „ rozszerzenie budynku . . .	—	—	—	250
		c) „ kurs majstrów	300	—	300	300
		Razem .	5.516	750	5.615	6.716
			6.266			
		III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego.				
	373	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie	4.550	—	4.741	4.550
	374	Na utrzymanie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie .	1.500	—	—	1.500
	375	Muzeum przemysłowe we Lwowie . .	2.000	—	2.000	2.000
	376	„ „ w Krakowie . .	2.000	—	2.000	2.000
	377	Na wydawnictwo wzorów rysunkowych .	1.500	—	900	1.500
	377*a)*	Na podręcznik szkolny do nauki tkactwa	—	—	—	1.500
	378	Na stypendya przemysłowe				
		a) na zasiłki dla kandydatów kształcących się na nauczycieli szkół uzupełniających przemysłowych . .	2.000	—	1.640	2.000
		b) na inne stypendya przemysłowe .	12.000	—	11.854	12.000
	379	Na nauczycieli wędrownych dla tkactwa, koszykarstwa i szewstwa . . .	3.000	—	—	3.000
	380	Na nowe warsztaty instrukcyjne, powstać mające w roku 1898 . . .	2.000	—	2.248	3.000
	381	Koszta inspekcyi i nadzoru szkół przem.	3.000	—	1.245	3.000
		Razem .	33.550	—	26.628	36.050
		IV. Wydatki komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.				
	382	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł .	200	—	200	200
	383	Biuro komisyi krajowej dla spraw przem.:				
		a) koszta podróży, dyety i inne wydatki . . . . 2.000 zł.				
		b) płaca sekretarza . . 1.200 „				
		c) dodatek osobisty do płacy sekretarza . . . . 600 „				
		d) płaca pomocnika biurowego 480 „	4.280	—	4.554	4.280
		Razem .	4.480	—	4.754	4.480

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XVI.		**V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.**				
	384	Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe	9.000	—	9.000	9.000
	385	Na wydawnictwo „Przewodnika przemysłowego“	1.000	—	—	1.000
	386	Dotacya krajowa funduszu przemysłowego	25.000	—	25.000	25.000
		Razem .	35.000	—	34.000	35.000
		VI. Szkoły handlowe i zasiłki na popieranie wykształcenia handlowego.				
	387	Szkoła handlowa w Krakowie . . .	2.000	—	1.200	2.200
	388	Na akademię handlową we Lwowie .	3.000	—	—	3.000
	389	Na stypendya dla młodzieży handlowej .	3.000	—	3.076	3.000
	390	Agent handlowy dla wyrobów krajowych	1.200	—	—	—
		Razem .	9.200	--	4.276	8.200
		Zestawienie rubr. XVI.				
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające .	24.825	2.000	21.583	25.315
		II. Szkoły fachowe przemysłowe i warsztaty instrukcyjne:				
		A. dla wyrobów z drzewa . .	18.202	6.950	17.966	20.868
		B. „ „ garncarskich .	6.390	800	5.352	7.672
		C. „ „ ze skóry . .	8 032	1.680	3.190	3.260
		D. „ „ tkackich . .	16.260	15.550	26.334	23.038
		E. „ „ powroźniczych .	730	—	802	880
		F. „ „ koronkarskich .	4.663	130	3.877	4.120
		G. subwencyonowane zakłady kobiece	2 720	—	2.520	2.720
		H. szkoły rządowe subwencyonowane	5.516	750	5.615	6.716
		III. Wydatki ogólne.	33.550	—	26.628	36.050
		IV. Wydatki komisyi . . . . ,	4.480	—	4.754	4.480
		V. Zasiłki i pożyczki	35.000	—	34.000	35.000
		VI. Szkoły i inne sprawy handlowe .	9.200	—	4.276	8.200
		Razem .	169.568	27.860	156.897	178.319
		Suma rubryki XVI. wydatków	197.428			

Wyjaśnienia.

Na rok 1897 uchwalono . . . . . 178.319 zł.
Na rok 1898 preliminuje się . . . . . 197.428 „
zatem *więcej* o 19.109 zł.

z następujących powodów:

Do poz. 272—318. W wydatkach zwyczajnych preliminuje się ogółem więcej o 1510 zł. z powodu wstawienia na utrzymanie nowozałożonej szkoły w Myślenicach, dodania drugiej klasy kursu przemysłowego w Kałuszu, przybycia nowej klasy i potrzeby oddziału równorzędnego w Żywcu, tudzież dodania drugiej klasy kursu handlowego w Stanisławowie, wreszcie wedle potrzeby w poszczególnych szkołach przedstawionej szczegółowo w preliminarzach dołączonych do sprawozdania krajowej komisyi dla spraw przemysłowych.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do poz. 321. W zwyczajnych więcej o 300 zł. z powodu zwiększonej ilości uczniów, urządzenia internatu i podniesienia płacy instruktora.

Do poz. 322. W zwyczajnych więcej o 130 zł wedle potrzeby uzasadnionej w dołączonym szczegółowym preliminarzu tejże szkoły.

Do poz. 323. W nadzwyczajnych więcej o 3.000 zł. z powodu koniecznej potrzeby przyjścia z pomocą Wydziałowi powiatowemu, przy zakupnie realności na pomieszczenie szkoły koszykarskiej w Dżurowie.

Do poz. 324. W zwyczajnych więcej o 305 zł. w nadzwyczajnych mniej o 100 zł., ogółem więcej o 205 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 325. W zwyczajnych więcej o 115 zł. w nadzwyczajnych więcej o 180 zł., ogółem więcej o 295 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 326. W zwyczajnych więcej o 34 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 327. W zwyczajnych więcej o 20 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 328. W zwyczajnych więcej o 260 zł. w nadzwyczajnych mniej o 200 zł., ogółem więcej o 60 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 329. W nadzwyczajnych więcej o 200 zł. z powodu potrzeby odświeżenia form produkcyi koszykarskiej.

Do poz. 330. W zwyczajnych więcej o 410 zł. w nadzwyczajnych więcej o 200 zł., ogółem więcej o 610 zł. z powodu jak poz. 322 zł.

Do poz. 331. W zwyczajnych więcej o 510 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 332. a) W zwyczajnych więcej o 140 zł. w nadzwyczajnych mniej o 500 zł., ogółem mniej o 360 zł. z powodu jak poz. 322.

b) w nadzwyczajnych więcej o 800 zł. z powodu potrzeby rozszerzenia budynków wskutek przybycia kursu ciesielskiego.

Do poz. 333. W zwyczajnych więcej o 830 zł. w nadzwyczajnych więcej o 700 zł., ogółem więcej o 1.530 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 334. W nadzwyczajnych mniej o 1.000 zł. z powodu iż odpada kredyt na uzupełnienie inwentarza i zapas materyałów.

Do poz. 335. W nadzwyczajnych mniej o 3.500 zł, z powodu iż wprawdzie odpadła jednorazowa pożyczka udzielona gminie Kalwaryi w r. 1897 w kwocie 4.000 zł. na budynek szkoły stolarskiej, natomiast jednakże okazała się potrzeba udzielenia znowu zasiłku gminie na dokupno gruntu celem niezbędnego rozszerzenia podwórza przed magazynem szkolnym.

Do poz. 336. W zwyczajnych więcej o 930 zł. w nadzwyczajnych więcej o 520 zł., ogółem więcej o 1.450 zł. z powodu, iż warsztat ten początkowo utworzony na próbę otrzymał stalszą organizacyę od 1. września 1896 i jak poz. 322.

Do poz. 337. W zwyczajnych więcej o 470 zł. w nadzwyczajnych więcej o 250 zł., ogółem więcej o 720 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 338. W zwyczajnych mniej o 82 zł. w nadzwyczajnych mniej o 1.000 zł., ogółem mniej o 1.082 zł. z powodu, iż odpadł wydatek na rekonstrukcyę budynku i jak poz. 322.

Do poz. 339. W zwyczajnych mniej o 470 zł. a w nadzwyczajnych więcej o 350 zł., ogółem mniej o 120 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 340. W zwyczajnych więcej o 438 zł. w nadzwyczajnych więcej o 280 zł., ogółem więcej o 718 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 341. W zwyczajnych więcej o 270 zł. w nadzwyczajnych więcej o 450 zł., ogółem więcej o 720 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 342. W zwyczajnych więcej o 624 zł. w nadzwyczajnych mniej o 150 zł., ogółem więcej o 474 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 343. W zwyczajnych więcej o 800 zł. z powodu iż szkoła ta otwartą została dopiero w jesieni roku 1897.

Do poz. 344. W zwyczajnych więcej o 1.640 zł. w nadzwyczajnych więcej o 600 zł., ogółem więcej o 2.240 zł. z powodu jak poz. 343.

Do poz. 345. W zwyczajnych więcej o 800 zł. na kursy majsterskie sześcio do ośmiotygodniowe.

Do poz. 346. W zwyczajnych więcej o 800 zł. z powodu jak poz. 345.

Do poz. 346 a. W nadzwyczajnych mniej o 100 zł. z powodu, iż odpadła potrzeba zakupywania modeli obuwia.

Do poz 347. W zwyczajnych więcej o 1.296 zł. w nadzwyczajnych mniej o 120 zł., ogółem więcej o 1.176 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 348 a). W zwyczajnych więcej o 6 zł. w nadzwyczajnych więcej o 200 zł., ogółem więcej o 206 zł. z powodu jak poz. 322.

b) W nadzwyczajnych więcej o 4.000 zł. z powodu potrzeby nowego budynku szkolnego, gdyż obecny chyli się do upadku i jest już nieodpowiedni.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do poz. 350. W zwyczajnych mniej o 20 zł. w nadzwyczajnych więcej o 50 zł., ogółem więcej o 30 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 351. W zwyczajnych więcej o 20 zł. w nadzwyczajnych mniej o 300 zł., ogółem mniej o 280 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 353. W zwyczajnych mniej o 100 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 354 b). W nadzwyczajnych wstawia się IV. i ostatnią ratę 500 zł. zasiłku dla gminy, przyznanego uchwałą sejmową z dnia 16. lutego 1894 w kwocie 2.000 zł.

Do poz 356 a). W zwyczajnych więcej o 1.240 zł. w nadzwyczajnych mniej o 1.300 zł. ogółem mniej o 60 zł. z powodu jak poz. 322.

b) W nadzwyczajnych wstawia się 7.500 zł. w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 6. lutego 1897.

c) W nadzwyczajnych wstawia się 3.300 zł. łącznie z kredytem preliminowanym w rubr. X. na budowę niezbędnej drogi do zakładu.

Do poz. 357. W zwyczajnych mniej o 50 zł. w nadzwyczajnych mniej o 100 zł. ogółem mniej o 150 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 358. W zwyczajnych więcej o 75 zł. wedle potrzeby uzasadnionej w szczegółowym preliminarzu tej szkoły, dołączonym do sprawozdania krajowej komisyi przemysł.

Do poz. 359. W zwyczajnych mniej o 90 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 360. W zwyczajnych więcej o 383 zł. w nadzwyczajnych więcej o 130 zł., ogółem więcej o 513 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 361. W zwyczajnych więcej o 185 zł. z powodu jak poz. 322.

Do poz. 370 b). W nadzwyczajnych więcej o 750 zł. z powodu koniecznej potrzeby zaopatrzenia budynku w gromochrony i obrukowania podwórza.

Do poz. 372. W nadzwyczajnych pod *a)* mniej o 950 zł. a pod *b)* mniej o 250 zł. z powodu iż odpadły kredyty udzielone na naprawę budynku wskutek grzyba i na rozszerzenie budynku.

Do poz. 377 a). W nadzwyczajnych mniej o 1.500 zł. z powodu iż odpadł kredyt na podręcznik do nauki tkactwa

Do poz. 380. W zwyczajnych mniej o 1.000 zł. z powodu zmniejszonej potrzeby zakładania nowych warsztatów instrukcyjnych.

Do poz. 387. Mniej o 200 zł. z powodu iż odpadł wydatek nadzwyczajny.

Do poz. 390. W zwyczajnych mniej o 1.200 zł. z powodu utworzyć się mającej posady agenta handlowego, w celu ożywienia sprzedaży wyrobów szkół krajowych i wogóle wyrobów krajowego przemysłu.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XVII.		**Wydatki rozmaite.**				
	391	Do rozporządzalności Wydziału krajowego	30.000	—	30.000	30.000
	392	Na fundacyę wieczystą im. Jego Ces. Król. Mości Cesarza Franciszka Józefa I.	12.000	—	12.000	12.000
	393	Dotacya dożywotnia dla JE. Dr. Franciszka Smolki	4 000	—	4.000	4.000
	394	Pietruskiej Stefani, stały roczny dodatek ze skarbu krajowego do pensyi emerytalnej	1.800	—	1.800	1.800
	395	Dla księży unitów chełmskich, ich wdów i sierot	1.200	—	1.215	1.200
	396	Sawczyńskiej Jadwidze, wdowie po ś. p. Zygmuncie Sawczyńskim, stały roczny dodatek do pensyi emerytalnej	500	—	500	500
		Do przeniesienia .	49.500	—	49.515	49.500

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	49.500	—	49.515	49.500
XVII.	397	Korosteńskiej Felicyi, b. nauczycielce szkoły pp. Klarysek w Starym Sączu, zaopatrzenie dożywotnie z łaski, rocznie	80	—	80	80
	398	Czyrniańskiej Teofili, wdowie po kierowniku szkoły kołodziejskiej i bednarskiej w Kamionce strumiłowej, zaopatrzenie dożywotnie z łaski (ewentualnie aż do wyjścia zamąż)	400	—	400	400
	399	Na misye katolickie, do rozporządzalności Wydziału krajowego . . .	3.000	—	3.000	3.000
	400	Towarzystwu ratunkowemu ochotniczemu we Lwowie	300	—	300	300
	401	Towarzystwu ratunkowemu ochotniczemu w Krakowie	300	—	300	300
	402	Krajowemu Związkowi ochotniczych straży pożarnych, zasiłek stały . .	3.000	—	3.000	3.000
	403	Na opłatę odsetek (najwyżej 4%) od pożyczek 200.000 zł., zaciągniętych przez gminę m. Nowego Sącza na odbudowanie zniszczonych pożarem budynków miejskich, regulacyę ulic i inne inwestycye (IV. rata z przyznanych przez lat 20)	8.000	—	4.800	8.000
	404	Koszta utrzymania rozmaitych osób w szpitalach, przyjęte na fundusz krajowy w zastępstwie gmin, mianowicie: *a)* Franciszka i Anny Szumyłów, za gminę Bielinka mała 852 zł. 47 ct. *b)* Sebastyana Broszkiewicza za gminę Pogwizdów . . . . 130 „ 90 „ *c)* Jana Iwanickiego za gminę Lubcza . . . 90 „ 80 „ *d)* Józefa Flamera za gminę Suszno . . . 237 „ 20 „ *e)* Jana Janowskiego, recte Wiatrowskiego, za gminę Chorowice . . 36 „ 14 „ *f)* Breindli Hartfeld, za gminę Chirzewice . 463 „ 80 „ *g)* Bartłomieja Rączki, za gminę Bańsko . . 130 „ 87 „	1.942	—	3.908	3 307
	404*a)*	Na koszta zakładania i pierwszego urządzenia Towarzystw zaliczkowych, lub kas oszczędności II. połowa z przyznanych 10.000 zł. (uchw. Sejmu kraj. z 28. stycznia 1896) . . .	—	—	5.000	5.000
	405	Schmidowa Walerya, wdowa po rządcy szpitala w Przemyślu . . .	100	—	100	100
		Do przeniesienia .	66.622	—	70.403	72.987

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	66.622		70.403	72.987
XVII.	406	Sierotom po śp. Franciszku Granatowskim b. dyrektorze kraj. składu publicznego w Krakowie, mianowicie: Ludwikowi i Zofii, 3. rata z przyznanych przez 5 lat od roku 1896 . . .	200	—	—	200
	406*a)*	Na podwyższenie funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska — dotacya na pokrycie przewyżki wydatków po nad dochody tego funduszu	—	—	—	111.500
	407	Funduszowi koszar krajowych — dotacya na pokrycie 4% odsetek od pożyczki $1^1/_2$ milionowej, zaciągniętej w c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego, na dostarczenie c. i k. Skarbowi wojskowemu koszar krajowych	28.400	—	—	58.800
	407*a)*	Pedynkowska Emilia w Krakowie, na zakład hafciarski	—	—	—	400
	407*b)*	Dla gmin dotkniętych klęskami, do rozporządzenia Wydziału krajowego .	—	—	—	800
	408	Rozmaite wydatki byłych funduszów indemnizacyjnych	200	—	164	200
	408*a)*	Na dalsze uposażenie funduszu dotacyi kasy krajowej w kwocie 924.193 zł. 61 ct. do wysokości 1,000.000 zł. .	—	—	—	75.806
	408*b)*	Zbyszewski Ludwik b. kasyer kraj. składu publicznego we Lwowie, odprawa .	—	—	—	500
	408*c)*	Benedyktowicz Ludomir artysta-malarz w Krakowie	—	—	—	300
	408*d)*	Strzelecki Władysław, pisarz szpitala lwowskiego, zaliczka na płacę . .	—	—	—	1.000
	409	Na szkołę kadetów we Lwowie, I. rata z przyznanych gminie miasta Lwowa przez lat 28 od r. 1898 począwszy, rocznie po	2.500	—	—	—
	410	Ryczałt na podwyższenie płac urzędników krajowych	19.543	—	—	—
	—	Szaszkiewiczowej Julii, wdowie po ruskim poecie, dożywotnie zaopatrzenie .	—	—	275	—
	—	Na pożyczki bezprocentowe i zasiłki bezzwrotne dla dotkniętych klęskami elementarnemi	—	—	1.482	—
	—	Służebnice Serca Jezusowego w Krakowie, oraz Zarząd Towarzystwa opieki nad sługami we Lwowie, po 200 zł. .	—	—	400	—
		Do przeniesienia .	117.465	—	72.724	322.493

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	117.465	—	72.724	322.493
XVII.	—	Stachów Helena, b. posługaczka szpitalu lwowskiego, jednorazowo . .	—	—	60	—
	—	Rozmaite drobne wydatki (zwrotne) .	—	—	402	—
	—	Na budowę skrzydła do gmachu sejmowego dla biura melioracyjnego . .	—	—	78.274	—
		Suma rubryki XVII. .	117.465	—	151.460	322.493

Wyjaśnienia.

Do poz. 404 Wedle osobnych sprawozdań Wydziału krajowego.

Do poz. 404 a. Nic się nie preliminuje, albowiem II. (ostatnią) ratę z uchwalonych przez Wysoki Sejm 28. stycznia 1896 r. 10.000 zł. preliminowano w roku 1897.

Do poz. 405. Preliminuje się jako wydatek corocznie przez Wys. Sejm uchwalany.

Do poz. 406 a, 407 a, 407 b, 408 a, — 408 d. Odpadają, jako jednarazowo na rok 1897. uchwalone.

Do poz. 407. Na podstawie uchwały Sejmowej z dnia 8. lutego 1895. i osobnego preliminarza funduszu koszar krajowych, (dołączonego jako alegat do rubr. XVII. wydatków funduszu kraj. LW. 62.522/1897).

Do poz. 408. Preliminuje się na podstawie przeciętnego wydatku z 3. lat ostatnich w zniżonem zaokrągleniu, podobnie jak w roku zeszłym, a mianowicie:

Rozmaite wydatki funduszów indemnizacyjnych (wedle zamknięć) wynosiły:

w roku 1894.	1.538 zł.	98 ct.
„ „ 1895.	262 „	$83^1/_2$ „
„ „ 1896.	164 „	41 „
Razem .	1.966 zł.	$22^1/_2$ ct. czyli

przeciętnie 655 zł.

Ponieważ jednak w r. 1894. wydatki samego W. Księstwa Krakowskiego wynosiły 1.102 zł. $45^1/_2$ ct. i takowe się już nie powtórzą, gdyż w W. Księstwie Krakowskiem bardzo mało do ściągnięcia zostaje, więc w uwzględnieniu wynikłości z r. 1896. wynoszącej 164 zł. preliminuje się tylko 200 zł.

Do poz. 409. Uzasadnienie w osobnem sprawozdaniu Wydziału krajowego.

Do poz. 410. Na podstawie osobnego sprawozdania, dotyczącego podwyższenia płac urzędników krajowych i zmiany statutu emerytalnego.

CZĘŚĆ II.

DOCHODY.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych**	258.032	—	335.941	904.153
		Wyjaśnienie. Na r. 1898. wstawia się całą nadwyżkę budżetową z rachunku roku 1896, wynoszącą 258.032 zł. 43 ct.				
II.		**Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych.**				
	2	Z kapitałów uposażenia Kasy krajowej w sumie 1,000.000 zł. . . .	5.000	—	—	5.000
III.		**Dochody z dróg krajowych i kolei żelaznych.**				
	3	Myta na drogach krajowych . . .	232.000	—	225.797	225.500
	4	Odsetki zwłoki i kary konwencyonalne .	800	—	713	900
	5	Grzywny za przestępstwa drogowe .	200	—	172	200
	6	Datki dobrowolne od stron prywatnych na budowę dróg krajowych . .	1.350	—	2.250	1.350
	7	Zwroty zaliczek od towarzystw kolejowych	—	10.000	—	8.000
	8	Subwencya c. k. Skarbu państwa na budowę drogi gminnej Majdan-Stany-Rozwadów	—	30.000	11.017	—
	9	Czynsz za użycie rowu drogi krajowej Gorlice-Konieczna na rurociąg naftowy	1.400	—	—	—
	10	Zwroty kosztów wywłaszczenia gruntów pod budowę drogi krajowej Przeworsk-Dynów II. rata . . .	—	2.000	—	—
		Suma rubryki III. .	235.750	42.000	239.949	235.950
			277.750			

Wyjaśnienia.

Do poz. 3. Dochody z myt wynosiły; w r 1894 — 220.990 zł., w r. 1895 — 224.616 zł., w r. 1896 — 225.797 zł., razem 671.403 zł. — przeciętnie 223.801 zł., — zostawia się jednak kwotę 232.000 zł. a zatem więcej od przecięcia o 8.199 zł. a więcej niż na rok 1897 o kwotę 6.500 zł. z następujących powodów:

Na rok 1898 wydzierżawiono pomyślniej 64 stacyj za łącznym czynszem 91.859 zł.; do końca roku 1897 obowiązują kontrakty na dzierżawy 90-ciu stacyj za łącznym czynszem 142.796 zł. Razem więc suma czynszów dzierżawnych wynosiłaby 234.655 zł. Z tej kwoty potrącono 2.655 zł. na możliwe zaległości w spłacie czynszów i możliwą zniżkę czynszów 90-ciu stacyj, z których rezultat licytacyi z chwilą układania preliminarza nie jest wiadomym. Wstawiono zatem w zaokrągleniu 232.000 zł. uwzględniając już czynsz dzierżawny z trzech nowych

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

stacyj, w Kańczudze, w Jaworniku polskim i Zaleszanach, na drogach krajowych Przeworsk-Dynów i Rzeszów-Nadbrzezie.

Do poz. 4. Preliminuje się mniej o 100 zł. Dochody wynosiły w roku 1894 — 1.042 zł. w r. 1895 — 677 zł., w r. 1896 — 713 zł. razem 2.432 zł. przeciętnie 810 zł., wstawiono więc w zaokrągleniu 800 zł.

Do poz. 6. Jak na rok 1897. Z preliminowanej kwoty przypada na drogę krajową Lwów-Stojanów 1.250 zł., a na drogę Rzeszów-Nadbrzezie 100 zł. razem 1.350 zł.

Do poz. 7. Wstawiono kwotę o 2.000 zł. większą jak LW. 41.004/97 — jako zwrot wydatków Rubr. X. poz. 174/3 i 9.

Do poz. 8. Pozycya nowa. Wedle zobowiązania c. k. rządu przy LW. 5.277/93 wynosi ogólna suma subwencyi 100.000 zł. Wstawiono zaś ratę subwencyjną w tej wysokości, w jakiej c. k. Namiestnictwo do preliminarza na rok 1898 zaproponowało.

Do poz. 9. Pozycya nowa — wstawiona na podstawie kontraktów zawartych z dotyczącemi przedsiębiorstwami przy LW. 801.569/96 i 35.863/97.

Do poz. 10. Pozycya nowa. Jak LW. 43.161/96 zezwolono Wydziałowi powiatowemu w Rzeszowie, spłacić należytość 5.654 zł. 57 ct. z powyższego tytułu w trzech ratach rocznych, z których na rok 1898 przypada 2.000 zł. i tę też kwotę wstawiono.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
IV.		**Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych.**				
	11	Od funduszu policyi krajowej . . .	2.580	—	2.784	2.280
	12	„ „ szpitala św. Łazarza w Krakowie: oddział chorych 4.529 zł. „ obłąkanych 7.492 „	12.021	—	14.939	15.469
	13	„ „ szpitala lwowskiego . .	—	—	—	—
	14	„ „ zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie	24.317	—	37.293	16.835
		Suma rubryki IV. .	38.918	—	55.016	34.584
		Wyjaśnienia w specyalnych preliminarzach powyższych funduszów.				
V.		**Zwroty zaliczek z lat ubiegłych.**				
	15	Od urzędników krajowych z płac .	18.000	—	18.830	18.000
	16	„ nauczycieli szkół rolniczych . .	1.200	—	—	—
	17	„ szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych	18.000	—	19.349	17.500
	18	„ gmin za dawniejsze koszta leczenia	350	—	275	400
	19	„ stron rozmaitych ze spraw drogowych	550	—	4.134	550
	19*a)*	Zwroty kosztów zdjęć i projektów melioracyjnych	—	—	396	6.275
	20	Rozmaite	2.500	—	10.271	2.500
		Suma rubryki V. .	40.600	—	53.255	45.225

Fundusz krajowy Preliminarz na rok 1898.

Wyjaśnienia.

Do poz. 15, 17, i 18:

Wynikłości w poz.	*15.*	*17.*	*18.*
w roku 1894 . .	16.534 zł.	24.213 zł.	268 zł.
„ „ 1895 . .	19.507 „	10.586 „	445 „
„ „ 1896 . .	18.830 „	19.349 „	275 „
razem	54.871 zł.	54.148 zł.	988 zł.
przeciętnie	18.290 „	18.049 „	329 „
preliminuje się w zaokrągleniu:	18.000 „	18.000 „	350 „

Do poz. 16. Pozycya nowa, wstawiona stosownie do wydatku rub. XV. poz. 232.

Do poz. 19. i 20. Preliminuje się w wysokości na rok 1897. uchwalonej.

Do poz. 19. a. Na rok 1898 zwrotów od przedsiębiorstw melioracyjnych nie preliminuje się, gdyż projektowane regulacye, od których zwroty zaliczek z lat dawnych się należą, w roku 1898 nie wejdą w życie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Zwroty pożyczek.				
VI.	21	Chorzelowska Spółka wodna dla odpływu wód w powiecie Mieleckim między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską	—	—	256	—
	22	Chrzanów, Wydział powiatowy, IX. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem	300	—	300	300
	23	Myślenice, Wydział powiatowy, X. (ostatnia) rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem	300	—	300	300
	24	Wieliczka, Wydział powiatowy XVII. i XVIII. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł dla ludności dotkniętej gradobiciem . . .	300	—	300	300
	25	Od wydziałów powiatowych, zwrot bezprocentowych pożyczek, udzielonych w roku 1890 w sumie 200.000 zł. dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju w roku 1889 . . .	—	—	32.567	33.333
	26	Zarząd centralny gal. Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, zwrot bezprocentowej pożyczki 500 zł., VII. rata	50	—	50	50
	26*a)*	Muszyna, szkoła koronkarska, zwrot zaliczki 200 zł. udzielonej na zakupno materyałów	—	—	—	20
	27	Sanok, komitet parafialny gr. kat., zwrot bezprocentowej pożyczki 1.200 zł., udzielonej na restauracyę cerkwi, VII. rata	120	—	120	120
	28	Ślusarczyk Jan, garncarz w Zalesiu, zwrot pożyczki bezprocentowej 200 zł. na cele jego pracowni, III. rata . .	40	—	35	40
		Do przeniesienia .	1.110	—	33.928	34.463

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	1.110	—	33.928	34.463
VI.	29	Stary Sącz, wzorowy warsztat szewski, zwrot pożyczki bezprocentowej 400 zł. udzielonej na zakupno materyałów, V. i VI. rata	80	—	80	80
	30	Buczacz, Rada powiatowa, zwrot pożyczki bezprocentowej 3.000 zł. dla niesienia pomocy ludności zniszczonej gradobiciem w roku 1894, III. rata .	300	—	500	300
	31	Bohorodczany, powiat, zwrot bezprocentowej pożyczki 4.166 zł. 65 ct. z tytułu zapłaconej przez fund. krajowy c. k Skarbowi Państwa w zastępstwie powiatu reszty bezprocentowej pożyczki 5.000 zł., udzielonej w roku 1889 powiatowi bohorodczańskiemu za poręczeniem kraju, III. rata .	417	—	417	417
	32	Zarząd wzorowego warsztatu szewskiego w Uhnowie, zwrot zaliczki 500 zł. udzielonej w roku 1892 III. i IV. rata po 50 zł.	100	—	100	100
	33	Konwent PP. Benedyktynek w Przemyślu, zwrot bezprocentowej pożyczki, udzielonej w sumie 5.000 zł. na budowę szkoły robót kobiecych, II. rata	300	—	—	300
	34	Zarząd kraj. warsztatu szewskiego w Witkowie Nowym, zwrot zaliczki 500 zł. na zakupno materyałów III. i IV. rata	100	—	100	—
	35	Zarząd szkoły koronkarskiej w Kańczudze, zwrot pożyczki 200 zł. udzielonej na fundusz obrotowy, III. i IV. rata .	40	—	40	—
	36	Kalwarya, gmina, zwrot pożyczki 4.000 zł. udzielonej na budowę szkoły stolarskiej tamże, I. i II. rata . . .	800	—	—	—
	37	Od Wydziałów powiatowych zwrot bezprocentowych pożyczek, udzielonych w r. 1892, w sumie 76.000 zł. dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju w r. 1890	—	—	5.342	—
	37*a)*	Michniewicz Mieczysław, nabywca pretensyi funduszu krajowego do K. Moraczewskiego i E. Brudzewskiego, reszta dawnego długu . . .	—	—	158	—
		Suma rubryki VI. .	3.247	—	40.665	35.660

Wyjaśnienia.

Do poz. 21. Nic się nie preliminuje, albowiem wedle planu umorzenia do LW. 10.129/88, pożyczka ta miała być umorzoną w roku 1896, w którym też preliminowano ostatnią ratę.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do poz. 22. W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. października 1888. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 300 zł.

Do poz. 23. W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. października 1888. Wierzytelność z końcem roku 1898. zostanie całkowicie umorzoną.

Do poz. 24. W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. października 1888. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 300 zł.

Do poz. 25. Pożyczka udzieloną została w roku 1891 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 30. października 1889 Na umorzenie tej pożyczki nic się nie preliminuje, albowiem ostatnią ratę wstawiono do budżetu roku 1897.

Do poz. 26. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 150 zł

Do poz. 26 a). Nic się nie preliminuje, cała bowiem wierzytelność ma być spłaconą z końcem roku 1897.

Do poz. 27. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 360 zł.

Do poz. 28. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 80 zł.

Do poz. 29. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 160 zł.

Do poz. 30. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 2.100 zł.

Do poz. 31. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 2.917 zł.

Do poz. 32. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 300 zł.

Do poz. 33. Wierzytelność z końcem roku 1898 wyniesie 4.400 zł

Do poz. 34. Preliminuje się w myśl warunków spłaty do LW. 16.801/1895. Wierzytelność wyniesie z końcem 1898 roku 300 zł.

Do poz. 35. Preliminuje się w myśl warunków spłaty do LW. 16.990/1895. Wierzytelność wyniesie z końcem 1898 roku 120 zł.

Do poz. 36. Nowa pożyczka 4.000 zł. udzielona w roku 1897 do LW. 53.312 z rubr. XVI wydatków, spłacalna w 10 równych półrocznych ratach po 400 zł. w ciągu lat 5 od dnia 1. stycznia 1898 r. — Wierzytelność z końcem r. 1898 wyniesie 3.200 zł.

Do poz. 37. Pożyczka została udzieloną w roku 1892 w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 29. marca 1892. Na umorzenie tej pożyczki nic się nie preliminuje, albowiem cała wierzytelność miała być już dawniej spłaconą.

Do poz. 37 a). Wierzytelność umorzono już w roku 1896.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
VII.	38	**Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie**	7.380	—	7.816	7.380
		Wyjaśnienia w specyalnym preliminarzu				
VIII.		**Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach.**				
	39	Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach .	24.357	5.000	40.603	36.732
	40	Niższa „ „ „ „	4.200	—	4.743	4.200
	41	Folwark „ „	17.935	—	21.137	17.935
	42	Szkoła gorzelnicza „ „	2.500	—	2.750	2.500
	43	Gorzelnia krajowa „ „	7.263	—	3.353	5.913
	44	Stacya kontrolna i doświadczalna botaniczno-rolnicza w Dublanach . .	1.400	—	2.202	1.050
	45	Stacya kontrolna i doświadczalna chemiczno-rolnicza w Dublanach . .	1.750	—	—	1.500
		Suma rubryki VIII. .	59.405	5.000	74.788	69.830
			64.405			
		Wyjaśnienia w specyalnych preliminarzach powyższych zakładów				

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
IX.		**Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.**				
	46	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie	32.525	—	43.407	32.060
	47	Folwark w Czernichowie	7.820	—	8.488	8.670
		Suma rubryki IX. .	40.345	—	51.895	40.730
		Wyjaśnienia w specyalnych preliminarzach tych zakładów.				
X.		**Dochody innych szkół rolniczych krajowych.**				
	48	Niższa szkoła rolnicza w Horodence .	3.670	—	4.164	3.510
	49	„ „ „ „ Jagielnicy .	5.794	—	7.280	4.184
	50	„ „ „ „ Kobiernicach .	8.300	—	5.462	4.898
	51	„ „ „ „ Bereźnicy .	3.900	—	5.100	3.245
	52	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie . .	4.250	—	4.260	4.050
	53	„ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	2.400	—	2.427	2.400
		Suma rubryki X. .	28.314	—	28.693	22.287
		Wyjaśnienia w specyalnych preliminarzach tych zakładów.				
XI.		**Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich.**				
	54	Od szpitali powszechnych. . . .	600	—	506	600
		Wyjaśnienia. Jak corocznie.				
XII.		**Dochody z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866.**				
	55	Wpływy ze zwrotu pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym . . .	1.906	—	4.544	2.444
		Wyjaśnienia. Wedle planu umorzenia wynoszą w r. 1898 raty anuitetowe: *a)* w kapitale . 1.660 zł. 15 ct. *b)* w odsetkach . 245 „ 92 „ Razem 1.906 zł. 07 ct.				

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XIII.		**Dochody z kwaterunku żandarmeryi.**				
	56	Kwaterunkowe	21.194	—	21.261	21.438
	57	Noclegowe	40.331	—	40.425	40.314
	58	Udział administracyi politycznej . .	14.150	—	14.709	14.354
	59	Dochód: *a)* z gmachu lwowskiego (dawnego) . 12.936 zł. *b)* z gmachu lwowskiego (dobud. skrzyd.) 5.743 „ *c)* z realności w Czortkowie . . . 700 „	19.379	—	12.936	13.436
		Suma rubryki XIII. .	95.054	—	89.331	89.542
XIV.	60	**Dochód ze zwrotu wydatków szupasowych**	8.000	—	10.804	8.000

Wyjaśnienia.

Do poz. 56. Kwaterunkowe zawiera w sobie wynagrodzenie z c. k. Skarbu Państwa:

za kwatery	7 oficerów przy sztabie	4.580 zł.
„ „	2 majorów	1.580 „
„ „	11 rotmistrzów	5.716 „
„ „	25 oficerów niższych stopni	7.368 „
„ „	4 wachmistrzów rachunkowych	880 „
„ „	2 woźnych	440 „
„	umieszczenie kancelaryi sztabu	630 „
	razem .	21.194 zł.

czyli o 244 zł. mniej od r. 1897, z powodu zmian w klasach czynszowych.

Do poz. 57. Noclegowe obliczone jest za 2.351 głów po 4·7 ct. za jednego żołnierza przez 365 dni, podczas gdy na r. 1897 obliczoną była na 2.350 głów.

Do poz. 58. Udział administracyi politycznej mieści w sobie zwroty za umieszczenie w koszarach posterunkowych 226 żandarmów, przeznaczonych do kontroli bydła.

Do poz. 59. Więcej o 5.943 zł. z powodu wstawienia wartości czynszowej nowo wybudowanego skrzydła do gmachu dla c. k. Żandarmeryi we Lwowie w kwocie 5.743 zł. i podniesienia wartości czynszowej realności w Czortkowie o 200 zł. stosownie do czynszu, płaconego przed zakupnem realności na pomieszczenie posterunku. Dochody tej pozycyi znoszą się z wydatkami rubr. IX. poz. 140.

Wyjaśnienia.

Dochody wynosiły w roku 1894 — 8.088 zł. w roku 1895 — 8.974 zł. w roku 1896 10.804 zł. razem 27.866 zł. przeciętnie 9.288 zł. Rok 1896 był wyjątkowo urodzajny i wolny od klęsk elementarnych, wskutek czego dochód w tymże większy. Ponieważ jednak zaległości z lat dawnych są już małoznaczące, preliminuje się jak na rok 1897 8.000 zł.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XV.		**Dochody krajowych składów publicznych we Lwowie i w Krakowie.**				
	61	We Lwowie	—	—	9.975	8.170
	62	W Krakowie	15 384	—	14.006	14.810
		Suma rubryki XV. .	15.384	—	23.981	22.980
		Wyjaśnienia. *Do poz 61.* Na r. 1898 nic się nie preliminuje, albowiem w myśl uchwały sejmowej z d. 9. lutego 1897 zwinięto skład publiczny we Lwowie. *Do poz 62.* Wedle specyalnego preliminarza składu publicznego w Krakowie.				
XVI.	63	**Dochód z krajowych opłat konsumcyjnych** (w myśl ustawy z dnia 15. kwietnia 1894. Nr. 33. Dz. u. kr. .	810.000	—	821.874	834.000

Wyjaśnienia.

Preliminuje się na podstawie wynikłości z roku 1896 i w uwzględnieniu obecnego stanu:

a) Czynsze z wydzierżawienia kraj. opłat konsumcyjnych . . . 784.000 zł.
b) 30% dodatek od wina do podatku konsumcyjnego rządowego . . 26.000 „
razem . . 810.000 zł.

ad a). Wysokość czynszów z dzierżaw kraj. opłat konsumcyjnych w całym kraju na rok 1897 przypisana na podstawie zawartych kontraktów, wynosiła wprawdzie 803.687 zł. 94 ct., ale stan ten już w ciągu roku uległ znacznej zmianie, a mianowicie: z powodu bankructwa Jakoba Korna z Żywca, dzierżawcy tych opłat w powiatach Biała, Myślenice, Wadowice i Żywiec — musiano z nim umowę dzierżawną z końcem sierpnia 1897 rozwiązać, a przy ponownem wydzierżawieniu tychże uzyskano za powiat Wadowicki o 1.000 zł. niższy czynsz; w powiecie zaś Żywieckim, za który Jakób Korn płacił rocznie 14.800 zł., nie zdołano wydzierżawić tych opłat i musiano zaprowadzić własny zarząd, który z powodu trudności poboru prawdopodobnie więcej jak 8.000 zł. czystego dochodu nie przyniesie, czyli o 6 800 zł. mniej, jak na rok 1897 było przypisane. Dalej z powodu niepłacenia rat czynszowych przez dzierżawców w powiecie Tarnobrzeskim, celem uniknięcia dalszych większych strat, — musiano również z tymi dzierżawcami z końcem września b. r. kontrakt rozwiązać a przy ponownem wydzierżawieniu tych opłat uzyskano roczny czynsz tylko w kwocie 4.500 zł., czyli o 1.300 zł. mniej; tak więc tylko w powyższych 3 powiatach (Wadowice, Żywiec i Tarnobrzeg) czynsz dzierżawny na rok 1898 należy przyjąć o 9.100 zł. mniejszy. — Oprócz tego z końcem roku 1897 kończy się 20 kontraktów na kwotę 65.386 zł., z których 9 na dalsze 2 lata już przedłużono, ale uzyskano o 1.980 zł. tytułem rocznego czynszu mniej, zaś na 11 okręgów dzierżawnych o obecnym rocznym czynszu 31.703 zł., trzeba będzie rozpisać licytacyę i zachodzi uzasadniona obawa na podstawie zrobionych doświadczeń w latach poprzednich, że przy zawarciu nowych umów wysokość tych czynszów znacznie spadnie; przyjmujemy ten ubytek na 25%,

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

czyli okrągło na 8.000 zł., a więc razem prawdopodobny jest w roku 1898 mniejszy dochód z tych opłat o 19.000 zł., przeto preliminuje się w zaokrągleniu, jak wyżej pod *a)* tylko kwotę 784.000 zł.;

ad b). Na 30% dodatek od wina, wstawia się na podstawie rzeczywistej wynikłości w roku 1896 o 1.000 zł. więcej, niż na rok 1897, to jest kwotę 26.000 zł. — W ogóle przyjmuje się na rok 1898 dochód z krajowych opłat konsumcyjnych mniejszy od uchwalonego na rok 1897 o 24.000 zł. w. a

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XVII.		**Rozmaite dochody.**				
	64	Taksy kraj. archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie	300	—	240	300
	65	Datki deklarowane przez Wydziały powiatowe na wykupno gruntów pod kolej transwersalną (c. k. państwową);				
		a) Buczacz, rata roczna 1.000 zł. — ct.				
		b) Czortków „ „ 529 „ — „				
		c) Krosno „ „ 631 „ 62 „				
		d) Limanowa „ — „ — „				
		e) Nowy Targ „ — „ — „				
		f) Sanok „ „ 796 „ — „				
		g) Stanisławów „ 755 „ 41 „				
		h) Tłumacz „ „ 717 „ 69 „	4.430	—	3.596	4.619
	66	Od funduszu „Spółek wodnych“ na umorzenie pożyczki krajowej z r. 1889 zaciągniętej w kwocie 700.000 zł. dla spółek wodnych, a spłaconej w r. 1894 zastępczo przez fundusz krajowy:				
		a) w kapitale XVIII. i XIX. rata . . . . 10.300 zł.				
		b) w 3% odsetkach za I. i II. półrocze . . . 18.819 „	29.119	—	28.901	29.016
	67	Subwencye z c. k. Skarbu państwa:				
		a) dla biura melioracyjnego . . .	5.000	—	5.000	5.000
		b) na utrzymanie kursu praktycznego dla dozorców melioracyjnych . .	2.000	—	1.500	2.000
		c) na utrzymanie technika do kultury i eksploatacyi torfowisk . . .	1.000	—	450	1.000
		d) na utrzymanie 4 nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan .	4.000	—	4.000	4.000
		e) na utrzymanie instruktora mleczarstwa	1.000	—	1.000	1.000
		f) z tytułu zrealizowania długu indemnizacyjnego	—	—	1,488.935	1,488.935
		g) na założenie szkoły rolniczej w Suchodole, II. rata	6.000	—	—	6.000
		h) na koszta licencyonowania buhajów	4.000	—	2.000	4.000
		i) na 2 instruktorów hodowli bydła .	2.000	—	—	—
		k) na koszta założenia niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy, dalsza rata .	3.000	—	—	—
		Do przeniesienia .	61.849	—	1,535.622	1,545.870

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
XVII.		Z przeniesienia .	61.849	—	1,535.622	1,545.870
	68	Dochody byłych funduszów indemnizac.: 1 Od obowiązanych: *a)* Wpłata kapitałów i rent: Galicya wschodnia . 560 zł. 73½ ct. „ zachodnia . — „ — „	561	—	3.187	532
		b) Odsetki za zwłokę i rozmaite inne dochody: Galicya wschodnia . 632 zł. 91 ct. „ zachodnia . 37 „ 83 „ W. Ks. Krakowskie . 138 „ — „	809	—	1 041	812
		2. Dochód z zaległych dodatków indemnizacyjnych, od kontrybuentów: Galicya wschodnia . . 35.000 zł. „ zachodnia . . 5.000 „ W. Ks. Krakowskie . . — „	40.000	—	102.412	50.000
	69	Rozmaite dochody: *a)* sprzedaż książek i druków . .	2.200	—	3.604	2.200
		b) sprzedaż papierów wyszkartowanych i wzorów drukowych . . .	100	—	170	100
		c) różne przygodne	10	—	117	10
	70	Dochód ze stacyi elektrycznej w gmachu sejmowym	5.000	—	5.086	5.000
	71	Bonifikacya z c. k. Skarbu Państwa za zrzeczenie się poboru dodatku krajowego do podatku osobisto-dochodowego	366.223	—	—	—
	—	Od c. k. Skarbu państwa na urządzenie kursu rolnictwa dla nauczycieli lud. w niższej szkole rolniczej w Horodence	—	—	1.000	—
	—	Od c. k. Skarbu państwa na podniesienie uprawy tytoniu	—	—	4.000	—
	—	Od c. k. Skarbu państwa na utrzymanie nauczyciela wędrownego weterynaryi	—	—	1.000	—
	—	Fundusz kultury krajowej, pozostałość gotówki z rachunku roku 1896 .	—	—	1.023	—
	—	Czernichów, szkoła rolnicza, częściowy zwrot kosztów budowy domu dla profesorów, pokrytych w roku 1895	—	—	6.383	—
	—	Gotówka uzyskana ze spieniężonych 4% listów zastawnych Banku krajowego, otrzymanych tytułem pożyczki na budowę skrzydła gmachu sejmowego, dla biura melioracyjnego w im. wartości 160.000 koron . . .	—	—	78.274	—
	—	Gotówka uzyskana ze spieniężenia 4% listów zastawnych Banku krajowego, otrzymanych tytułem pożyczki na budowę skrzydła żandarmeryi w im. wartości 200.000 koron . . .	—	—	98.500	—
	—	Zwroty niezużytych kredytów, uchwalonych w latach ubiegłych w rubr. XIII. wydatków na budowy wodne i melioracye	—	—	73.628	—
		Suma dochodów rubryki XVII. .	476.752	—	1,915.047	1,604.524

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Wyjaśnienia.

Do poz. 65. Preliminuje się mniej o 188 zł. 81 ct. niż na rok 1897 uchwalono, wskutek rozłożenia całej zaległej należytości od Wydziału powiatowego w Stanisławowie w kwocie 7 554 zł. 07 ct. na dalszych 10 rat rocznych. (LW. 77.152/1896).

Do poz. 66. Wedle planu umorzenia. Z końcem r. 1898 pozostanie dług 617.000 zł.

Do poz. 67. f) Ostatnia rata subwencyi z c. k. Skarbu Państwa, w myśl ugody zawartej z c. k. Rządem przy sposobności konwersyi długu indemnizacyjnego z r. 1893. — wpłynęła w r. 1897.

Do poz. 67. i) W myśl uchwały Wys. Sejmu z 13. lutego 1897.

Do poz. 67. k) Patrz osobne sprawozdanie o niższych szkołach rolniczych.

Do poz. 68. ad 1 a). Wstawia się dochód na podstawie planu umorzenia.

Do poz. 68. ad 1 b). Wedle przeciętnego dochodu z 3 lat ostatnich wynoszącego 808 zł. 74 ct.

Do poz. 68. ad 2. Zaległość z końcem roku 1896 wedle zamknięcia wynosiła:

w Galicyi wschodniej	176.294 zł.	82 ct.
„ „ zachodniej	33.099 „	78 „
„ Wielkiem Księstwie Krakowskiem	7.632 „	79 „
Razem . .	217.027 zł.	39 ct.

Ze względu jednak na spodziewane odpisy z powodu klęsk elementarnych i innych przyczyn, tudzież, że zaległości z każdym rokiem zmniejszają się, a wpływy słabną (w roku bowiem 1896 na preliminowany dochód 195.000 zł. wpłynęło tylko 102.412 zł. 35 ct., w roku zaś 1897 wpływy za pierwsze półrocze wynoszą tylko 23.668 zł. 54 ct, podczas gdy w r. 1896 za ten sam czas wynosiły 31.341 zł. 27½ ct.) preliminuje się na rok 1898 w przybliżeniu zniżony dochód:

w Galicyi wschodniej	35.000 zł.
„ „ zachodniej	5.000 „
Razem . .	40 000 zł.

Dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego nic się nie preliminuje z powodu, że prawdopodobnie cała zaległość w r. 1897 ściągniętą zostanie.

Do poz. 71. Uzasadnienie w sprawozdaniu o budżecie krajowym na r. 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
				Złote austryackie			
XVIII.	72	**Dodatki do podatków.**					
		1. Od podatku gruntowego i domowego w sumie 8,880.000 zł.:					
		a) w Galicyi wschodniej i zachodniej po 60 ct.	4,981.680 zł.				
		b) w Wielk. Księstwie Krakowskiem po 46 ct.	265.512 „				
		2. Od innych podatków w sumie 2,371.000 zł.:					
		a) w Galicyi wschodniej i zachodniej po 66 ct.	1,463 144 „				
		b) w Wielkiem Księstwie Krakowskiem po 52 ct.	80.140 „	6,790.476	—	7,453 349	6,627.373
		Wyjaśnienie. Na podstawie wyłuszczonej szczegółowo w sprawozdaniu o budżecie na r. 1898.					

Załącznik do rubr. XVIII. dochodów preliminarza funduszu kraj. na rok 1898.

Wykaz

pozostałych zaległości z końcem roku budżetowego 1896 każdego rodzaju podatku z dodatkami państwowymi i dodatku krajowego, w porównaniu z takiemiż zaległościami z roku 1895.

Przedmiot	Gruntowy	Domowo-		Zarobkowy	Dochodowy	Razem
		czynszowy	klasowy			
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Rok 1896.						
Zaległość podatku . .	1,508.146	862.117	420.629	337.917	657.884	3,786.693
„ dodatku krajowego	917.516	524.489	255.899	205.580	400.239	2,303.724
Rok 1895.						
Zaległość podatku . .	2,294.665	1,132.615	785.652	720.690	1,372.616	6,336.238
„ dodatku krajowego	893.035	440.790	305.759	292.153	534.193	2,465.930

Wykaz

sprawdzonej należytości podatków za rok 1896.

Liczba porządk.	Rodzaj podatków	złote austryackie	
1	Gruntowy	5,457.946	28
2	Domowo-klasowy	1,684.245	62
3	Domowo-czynszowy	2,071.741	72½
4	Zarobkowy	996.069	63½
5	Dochodowy	2,013.619	96
	Razem . .	12,223.623	22

Załącznik do rubr. XVIII. dochodów preliminarza funduszu kraj. na rok 1898.

Wykaz

dochodów podatków z dodatkami państwowymi i dodatków krajowych za rok budżetowy 1896.

Pozycya	Nazwiska rubryk	Dochód rzeczywisty netto za r. 1896	Preliminowana kwota na r. 1896	Rzeczywisty dochód był przeto większy lub *mniejszy*	Zaległość z końcem r. 1896	Z obok wykazanych opłat potrącono: opusty czyli odpisania	Z obok wykazanych opłat potrącono: zwroty nadpłat
						a) za lata ubiegłe; *b)* za rok bieżący.	
		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
I.	**Gruntowy**						
	z dodatkami państwowymi	5,712.976	4,800.000	912.976	1,508.146	*a)* 373.294	49.267
	przytem dodatek krajowy .	3,338.610				*b)* 140.453	
II.	**Domowo-czynszowy**						
	z dodatkami państwowymi	2,020.440	1,750.000	839.714	862.117	*a)* 104.743	26.157
	przytem dodatek krajowy .	1,180.726				*b)* 104.807	
III.	**Domowo-klasowy**						
	z dodatkami państwowymi	1,746.524	1,575.000	171.524	420.629	*a)* 82.464	10.741
	przytem dodatek krajowy .	1,020.652				*b)* 19.245	
IV.	**Pięcioprocentowy podatek**						
	od domów wolnych od podatku czynszowego .	190.751	155.000	35.751	68.272	*a)* 52.114	2.443
	przytem dodatek krajowy .	111.473				*b)* 16.625	
V.	**Zarobkowy**						
	z dodatkami państwowymi	982.992	880.000	102.992	337.917	*a)* 160.295	20.222
	przytem dodatek krajowy .	574.451				*b)* 159.364	
VI.	**Dochodowy**						
	a) fasyonowany z dodatkami państwowymi . . .	2,100.365	1,722.274	378.091	589.612	*a)* 245.490	30.653
	przytem dodatek krajowy	1,227.434				*b)* 84.010	
	b) niepodlegające poborowi dodatków krajowych płace urzędników	108.036	158.159	*50.123*		—	327
	c) procenta od obligacyj .	47.476	74.567	*27.091*	2,303.724	—	—
	Suma podatków z dodatkami państwowymi . .	12,909.564	11,115.000	2,441.048 *77.214*	3,786.693	—	139.809
	Odtrąciwszy z poz. VI. kwoty *ad b)* i *c)* nie podlegające poborowi dodatków kraj. w sumie .	155.512					
	pozostaje właściwa wynikłość podatków	12,754.052					
	Suma dodatku krajowego	7,453.346					

Wykaz ten sporządzono na podstawie otrzymanego z c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu odezwą z dnia 13. maja 1897. L. 43.390 (LW. 31.014/97) zamknięcia rachunku z podatków z dodatkami państwowymi za rok 1896. — Kwoty dodatków krajowych wyjęto z obrachunków miesięcznych rządowych, rozliczono je zaś stosunkowo na poszczególne gatunki podatków.

PRELIMINARZ

funduszu koszar krajowych

na rok

1898.

LW. 62522/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Dochody.				
I.		Pozostałość kasowa z r. 1897 . .	11.000	—	—	—
II.		Wynagrodzenie za koszary .	70.400	—	—	65.000
III.		Odsetki od kapitałów chwilowo lokowanych	200	—	12.551	—
—		Zaliczka pobrana od funduszu krajowego	—	—	20.000	—
		Suma dochodów	81.600	—	32.551	65.000
		w porównaniu z prelim. sumą wydatków	110.000	—	—	—
		okazuje się **niedobór** w kwocie	28.400	—	—	—

do pokrycia w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 8. lutego 1895 dotacyą z funduszu krajowego Rubr. XVII. poz. 407.

Wydział krajowy zaznacza, iż w myśl powyższej uchwały, która postanawia, że fundusz krajowy pokrywać będzie pełne raty odsetek od resztującego długu, na przyszłość wstawiać będzie jako dotacyę całą kwotę odsetek rocznych od niespłaconego jeszcze długu, podwyższając zarazem rubrykę I. wydatków funduszu koszar krajowych.

Wyjaśnienia:

Do rubr. I. Dotychczasowe dochody funduszu lokowane na 4% rachunku bieżącym wynoszą wraz z odsetkami . . . . . 40.300 zł.
wynagrodzenie za koszary za IV. kwartał 1897 . . . 17.235 „
razem dochody po koniec roku 1897 . . . . . 57.535 zł.

Z tego przypadnie do pokrycia po koniec roku 1897:
1. zapadłe 31. grudnia 1897 4% odsetki c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego . . . 29.200 zł.
2. asekuracya koszar już ubezpieczonych, tudzież szpitala w Mostach wielkich . . . . 2.000 „
3. ¾% od kosztów budowy na konserwacyę koszar — w myśl ugody z c. k. Skarbem wojskowym za rok 1897 i 4 miesiące roku 1896 . . 14.270 „
4. należytość przenośna od gruntów kupionych we Lwowie od Alsnera, w Mostach wielkich, Trembowli i Zaleszczykach od sumy 24.359 zł. — 3½% wraz z 25% dodatkiem . . . 1.065 „ 46.535 „

Z porównania pozostaje preliminowany na rok 1898 zapas kasowy w kwocie . . . . . 11.000 zł.

Do rubr. II. Preliminuje się w myśl umowy z c. k. Skarbem wojskowym i na podstawie obowiązującej czynszowej taryfy wojskowej, uwzględniwszy przybywający czynsz za szpital w Zaleszczykach oraz ujeżdżalnię i kuźnię we Lwowie . . . . . 70.400 zł.

Do rubr. III. Gdy z początkiem I-go i II-go półrocza będą znaczniejsze wypłaty — przeto nie będzie można w całości lokować odebranych czynszów na rachunek bieżący — preliminuje się więc spodziewane odsetki jak wyżej w kwocie . . . . . 200 zł.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Wydatki:				
I.		Częściowa spłata pożyczki $1^1/_2$-milionowej 3. i 4. rata	40.000	—	—	40.000
II.		$4^0/_0$ Odsetki od $1^1/_2$ milion. pożyczki. wziętej od c. k. Dyrekcyi gal. fund. prop.	57.200	—	60.000	58.800
III.		Asekuracya budynków koszar kraj. i podatki	2.000	—	—	5.000
IV.		Konserwacya „ „ „	10.700	—	—	10 700
V.		Rozmaite (stemple, koszta syndyka i kancel.)	100	—	1	—
—		Niedobór z r. 1897	—	—	—	9.300
—		Zwrot pożyczki pobranej z funduszu kraj.	—	—	—	—
—		Częściowe wypłaty na rachunek kosztów budowy koszar kraj. . . .	—	—	758.609	
		Suma wydatków .	110.000	—	818.610	123.800

Wyjaśnienia:

Do rubr. I. Preliminuje się jak na rok 1897 do spłaty dwie raty po 20.000 zł. (III. i IV. rata) w kwocie 40.000 zł. — Na przyszłość jednak raty te w myśl uchwały Wys. Sejmu z 8. lutego 1895 będą podwyższone, inaczej bowiem w ciągu lat 25 nie możnaby ile możności spłacić dłużnej pożyczki.

Do rubr. II. Preliminuje się $4^0/_0$ odsetki w myśl umowy z c. k. Dyrekcyą propinacyjną, a mianowicie:

za I. półr. od reszty kap. w sumie 1,440.000 kwotę 28.800 zł.
„ II. „ „ „ „ „ 1,420.000 „ 28.400 „ 57.200 zł.

Do rubr. III. Preliminuje się według przybliżonej potrzeby opłatę za asekuracyę od ognia koszar już ubezpieczonych, tudzież budynków szpitalnych w Zaleszczykach ubezpieczyć się mających w kwocie 2.000 zł.

Do rubr. IV. Preliminuje się $^3/_4{}^0/_0$ od przybliżonych kosztów budowy za rok 1898 według umowy z c. k. Skarbem wojskowym w kwocie 10.700 zł. — Rachunku budowy Wydział krajowy dotąd nie otrzymał, ma bowiem znajdować się jeszcze w rewizyi w Wiedniu.

Do rubr. V. Wstawia się przypuszczalną kwotę na wydatki kancelaryjne, stemple, koszta syndyka i inne 100 zł.

PRELIMINARZE

szczegółowe

krajowych szkół i warsztatów przemysłowych

na rok 1898

(do rubryki XVI. wydatków funduszu krajowego)

zestawione na podstawie dat podanych przez

Komisyę krajową dla spraw przemysłowych.

Z DRUKARNI E. WINIARZA WE LWOWIE

A. Szkoły dla wyrobów z drzewa i łoziny.

1. Czerwona Wola. Szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Zapas kasowy z r. 1895 .	—	83	—	—	—	
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.500	978	1.500	—	1.500	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej .	200	200	200	—	200	
b) od c. k. Rządu . . .	700	700	1.000	—	1.000	
c) z funduszów krajowych	700	700	1.000	—	1.000	
Razem . . .	3.100	2.661	3.700	—	3.700	

Rozchód.

1. Płace:						
a) nauczyciela	540	500	600	—	600	Więcej z powodu zwiększonych czynności.
b) koszta nadzoru . . .	150	122	150	—	150	
2. Lokal	—	—	—	—	—	Lokalu dostarcza bezpłatnie J. O. Książe Jerzy Czartoryski.
3. Opał	150	133	190	—	190	Więcej z powodu przydzielenia drugiego budynku.
4. Oświetlenie	40	30	50	—	50	
5. Farba, trzcina, gwoździe ect.	200	799	200	—	200	
6. Materyał surowy	860		900	—	900	Więcej z powodu jak poz.: 1 dochodów.
7. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	50	130	200	—	200	Wedle potrzeby.
8. Rozmaite inne wydatki . .	150	189	150	—	150	
9. Wynagrodzenie uczniów .	920	651	920	—	920	
10. Wydatki kancelaryjne . .	40	24	40	—	40	
11. Na zapomogi uczniom i przybory dla abituryentów .	—	83	300	—	300	
Razem . . .	3.100	2.661	3.700	—	3.700	

2. Dżurów. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	500	404	900	—	900	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej .	150	150	150	—	150	W myśl uchwały Rady powiatowej w Śniatynie z dnia 24. marca 1892 (LW. 16 391/92), która oprócz 150 zł. dostarcza pomieszczenia dla szkoły i pomieszkania dla instruktora.
b) od c. k. Rządu . . .	452	310	500	—	500	
c) z funduszów krajowych	452	380	582	—	582	ad 2 c. więcej z powodu rozwoju szkoły i zwiększonej ilości uczniów.
Razem . . .	1.554	1.244	2.132	—	2.132	

Rozchód.

1. Płace:						
Instruktor	480	432	540	—	540	Więcej z powodu wzmagającej się pracy wskutek większej ilości uczniów.
2. Utrzymanie lokalu	80	80	180	—	180	Więcej z powodu wynajęcia obszerniejszego lokalu.
3. Opał	35	46	50	—	50	Więcej z powodu jak poz.: 2 wydat.
4. Oświetlenie	20	9	26	—	26	
5. Usługa	24	—	36	—	36	
6. Materyał	250	196	300	—	300	Więcej z powodu jak poz.: 1 dochodów.
7. Śroki naukowe i uzupełnienie inwentarza	25	44	50	—	50	Więcej wedle rzeczywistej potrzeby.
8. Rozmaite wydatki administracyjne i kancelaryjne. . .	40	96	100	—	100	
9. Wynagrodzenie uczniów . .	600	241	850	—	850	Więcej z powodu zwiększonej ilości uczniów i wzrostu produkcyi.
10. Zaliczka udzielona Komitetowi na zakupno łoziny .	—	100	—	—	—	
Razem . . .	**1.554**	**1.244**	**2.132**	**—**	**2.132**	

3. Rudki. Szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1897. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	1.000	710	1.200	—	1.200	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej . .	305	828	305	—	305	Wliczono tu dobrowolne zobowiązania pp. Mieczysława Lewickiego, hr. K. Lanckorońskiego, Ludwika bar. Brückmana i Albina Rayskiego.
b) od c. k. Rządu . . .	390	380	400	—	400	
c) z funduszów krajowych .	390	190	495	100	595	
— datki dobrowolne . . .	—	409	—	—	—	
Razem . . .	2.085	2.517	2.400	100	2.500	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	540	540	600	—	600	Więcej z powodu wzmagającej się pracy wskutek większej ilości uczniów.
b) administrator	120	102	120	—	120	
2. Wynajem lokalu	5	10	5	—	5	J. W. Andrzej hr. Fredro oddaje do użytku szkoły wystawiony swoim kosztem budynek za czynszem rocznym 5 zł.
3. Opał	100	132	100	—	100	
4. Oświetlenie	15	18	20	—	20	Wedle potrzeby.
5. Usługa	—	—	36	—	36	
6. Materyał	800	982	800	—	800	
7. Wynagrodzenie uczni . . .	400	383	600	—	600	Więcej z powodu wzrostu produkcyi jak poz. 1 doch.
8. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	50	204	50	100	150	Więcej z powodu potrzeby sprawienia maszyny do łupania i heblowania łoziny.
9. Rozmaite inne wydatki i kankancelaryjne	55	146	69	—	69	Więcej wedle potrzeby.
Razem . . .	**2.085**	**2.517**	**2.400**	**100**	**2.500**	

4. Skołoszyn. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	600	—	600	Z powodu rozwiązania się Towarzystwa koszykarskiego w Jaśle, szkoła będzie wyrabiała na swój rachunek.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	500	—	500	—	500	
b) z funduszów krajowych	830	—	945	180	1.125	
Razem . . .	1.330	—	2.045	180	2.225	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	600	—	600	—	600	
b) nauczyciel przedmiotów pomocn.	180	—	180	—	180	
c) administrator	120	—	120	—	120	
2. Wynajem lokalu	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się, gdyż szkoła mieści się w odstąpionym na ten cel budynku przez WPana Stanisława Klobasę.
3. Usługa	30	—	35	—	35	
4. Opał	50	—	65	—	65	Więcej wedle potrzeby.
5. Oświetlenie	20	—	25	—	25	
6. Materyał	—	—	420	—	420	Wstawia się z powodu jak poz.: 1 doch.
7. Wynagrodzenie uczniów . .	—	—	360	—	360	
8. Środki naukowe . . .	100	—	50	100	150	Więcej na urządzenie plantacyi łoziny, pod którą pół morga ofiarował WPan Stanisław Klobasa.
9. Uzupełnienie inwentarza . .	150	—	100	—	100	
10. Ubezpieczenie budynku i inwentarza	30	—	40	—	40	Wedle potrzeby.
11. Rozmaite wydatki administracyjne i kancelaryjne . . .	50	—	50	—	50	
12. Na naprawę budynku . . .	—	—	—	80	80	Na naprawę dachu i sufitu nad magazynem i inne drobne.
Razem . . .	1.330	—	2.045	180	2.225	

5. Strychańce. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 Nadzwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	150	—	150	Szkoła ta weszła w życie dopiero w roku szk. 1896/7.
2. Subwencye:						
a) od gminy	—	—	66	—	66	Gmina Strychaniec i Dołhe dają po 33 zł.
b) od Rady powiatowej .	—	—	100	—	100	
c) od c. k. Rządu . . .	450	—	450	—	450	
d) z funduszów krajowych	450	—	484	—	484	
Razem . . .	900	—	1.250	—	1.250	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) instruktor		—	480	—	480	
b) administrator . .		—	120	—	120	
2. Wynajem lokalu . . .		—	—	—	—	Lokalu dostarcza bezpłatnie JW. Pani Sydonia z hr. Mysłowskich Pieńczykowska.
3. Opał		—	50	—	50	
4. Oświetlenie		—	14	—	14	
5. Usługa	900	—	36	—	36	
6. Materyał		—	200	—	200	
7. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza . .		—	100	—	100	
8. Wynagrodzenie uczni . .		—	200	—	200	
9. Rozmaite inne wydatki .		—	50	—	50	
Razem . . .	900	—	1.250	—	1.250	

6. Wojsław. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	100	—	800	—	800	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej .	200	—	200	—	200	W myśl uchwały Rady powiatowej w Śniatynie z dnia 17. sierpnia 1896 L. 1.966 (LW. 54.044/96).
b) od c. k. Rządu . . .	450	—	480	—	480	
c) od Wgo Pana Stefana Sękowskiego	50	—	50	—	50	Oprócz gotówki w kwocie 50 zł. dostarcza WP. Sękowski lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
d) z funduszów krajowych	450	—	470	—	470	
Razem . . .	1.250	—	2.000	—	2.000	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) instruktor	540	—	540	—	540	
b) administrator	—	—	100	—	100	Z powodu koniecznej potrzeby.
2. Usługa	—	—	60	—	60	
3. Materyał	200	—	700	—	700	Z powodu wzrostu produkcyi z przybyciem drugiego roku nauki.
4. Wynagrodzenie uczni . .	—	—	500	—	500	
5. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	460	—	50	—	50	Mniej z powodu iż szkoła dostatecznie zaopatrzoną została w opowiednie narzędzia i formy.
6. Rozmaite inne wydatki . .	50	—	50	—	50	
Razem . . .	1.250	—	2.000	—	2.000	

7. Zator. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.

	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	360	187	400	—	400	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie lokalu opału, oświetlenia i usługi.
a) od Rady powiatowej .	100	25	100	—	100	
b) od c. k. Rządu . . .	600	600	600	—	600	
c) z funduszów krajowych	600	460	560	100	660	
Razem . . .	1.660	1.272	1.660	100	1.760	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	600	600	600	—	600	
b) pomieszkanie dla instruktora	100	80	100	—	100	
c) administrator	90	60	90	—	90	
d) nauczyciel rysunków .	—	—	60	—	60	Z powodu koniecznej potrzeby.
2. Materyał	400	207	450	—	450	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
3. Wynagrodzenie uczniów . .	260	—	260	—	260	
4. Uzupełnienie inwentarza .	85	203	35	100	135	Kredyt nadzwyczajny na zakupno maszyny do strugania pręci.
5. Środki naukowe	80		20	—	20	Wedle potrzeby.
6. Rozmaite inne i wydatki kancelaryjne	45	122	45	—	45	
Razem . . .	1.660	1.272	1.660	100	1.760	

8. Grybów. Krajowy warsztat naukowy kołodziejski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł,	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.120	1.460	1.200	—	1.200	
2. Subwencye:						
a) od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rady powiatowej .	100	100	100	—	100	
c) od c. k. Rządu . . .	1.300	1.200	1.350	—	1.350	
d) z funduszów krajowych	1.690	1.673	2.100	200	2.300	
Razem . . .	4.210	4.433	4.750	200	4.950	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	720	766	1.000	—	1.000	Więcej z powodu, iż na posadę kierownika należy powołać technicznie wykształconego człowieka.
b) administrator	300	300	300	—	300	
c) nauczyciel	250	250	250	—	250	
d) katecheta	50	50	50	—	50	
e) przodownik kołodziejski	400	300	540	—	540	Więcej z powodu, iż za niższe wynagrodzenie nie można dostać odpowiedniej siły.
f) przodownik kowalski .	600	600	600	—	600	
2. Materyał kołodziejski . .	400	382	400	200	600	Więcej z powodu, iż zachodzi potrzeba utrzymywania zapasów suchego materyału.
3. Środki naukowe	120	277	120	—	120	
4. Narzędzia warsztatowe . .	100	—	100	—	100	
5. Dostawa materyałów . . .	50	93	50	—	50	
— Budowa wozowni	—	262	—	—	—	
6. Zakupno żelaza	500	516	600	—	600	Więcej z powodu zwiększonej produkcyi jak poz. 1 doch.
7. „ węgla i koksu . .	160	162	160	—	160	
8. Asekuracya budynków własnych, materyałów i wyrobów	80	48	100	—	100	Więcej z powodu znaczniejszych zapasów materyału.
9. Wynagrodzenie uczniów za robotę	360	239	360	—	360	Uczniowie na ostatnim roku otrzymują wynagrodzenie za robotę.
10. Rozmaite wydatki	120	188	120	—	120	
Razem . . .	4.210	4.433	4.750	200	4.950	

9. Grzymałów. Krajowy warsztat naukowy kołodziejski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	3.500	—	4.200	—	4.200	Dochód ze sprzedaży pokrywać ma przedewszystkiem koszta produkcyi t. j. materyał i robociznę.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej. .	500	—	500	—	500	
b) od c. k. Rządu . . .	1.550	—	1.550	—	1.550	
c) z funduszów krajowych .	1.550	—	1.810	250	2.060	
Razem . . .	7.100	—	8 060	250	8.310	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik i nauczyciel rysunków	840	—	840	—	840	
b) instruktor kowalski . .	600	—	600	—	600	
c) przodownik kołodziejski	360	—	540	—	540	Więcej z powodu niemożności otrzymania odpowiedniej siły za niższe wynagrodzenie.
d) pomocnik kowalski . .	240	—	360	—	360	
e) administrator i nauczyciel nauk. dopełn. . .	600	—	600	—	600	
2. Utrzymanie lokalu	50	—	50	—	50	
3. Opał	70	—	70	—	70	
4. Oświetlenie	40	—	40	—	40	
5. Usługa	80	—	120	—	120	Więcej wedle potrzeby.
6. Materyał kołodziejski . . .	850	—	850	—	850	
7. Zakupno żelaza	1.200	—	1.200	—	1.200	
8. „ koksu	150	—	150	—	150	
9. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza . . .	300	—	400	—	400	
10. Ubezpieczenie budynków własnych i materyałów . . .	40	—	40	—	40	
11. Uczniom za robotę . . .	800	—	1.200	—	1.200	Wskutek zwiększonej liczby uczni pobierających wynagrodzenia za robotę.
12. Lakiernik, tapicer i materyał	500	—	800	—	800	Z powodu większej ilości zamówień na wyroby zupełnie wykończone.
13. Rozmaite inne wydatki . .	130	—	200	—	200	
14. Na pokrycie dalszych kosztów budowy	250	—	—	250	250	Kredyt nadzwyczajny wstawia się na dalsze koszta uzupełnienia budowy.
Razem . . .	7.100	—	8.060	250	8.310	

10. Kamionka strumiłowa. Krajowa szkoła kołodziejska i ciesielska.

Przychód.	Kwota uchwalona w roku 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajna zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych:						
a) kołodziejsko-kowalskich	3.500	4.534	4.030	—	4.030	Dochód ze sprzedaży pokrywać ma przedewszystkiem koszta produkcyi tj. materyału i robocizny.
b) ciesielskich	—	—	100	—	100	
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	1.400	1.200	1.400	—	1.400	
b) z funduszów krajowych.	4.476	3.967	4.116	—	4.116	
Razem . . .	9.376	9.701	9.646	—	9.646	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	1.200	1.200	1.500	—	1.500	Więcej z powodu potrzeby podwyższenia płacy.
b) nauczyciel fachowy rysunków	1.000	—	1.000	—	1.000	
c) katecheta obrz rz. kat.	50	50	50	—	50	
d) katecheta obrz. gr. kat.	50	50	50	—	50	
— pomocn. nauczyciel rys.	—	292	—	—	—	
e) nauczyciel	180	180	180	—	180	
f) przodownik kołodziejski	600	647	600	—	600	
— przodownik bednarski .	—	650	—	—	—	
g) instruktor ciesielstwa .	600	—	600	—	600	
h) majster kowalski . . .	600	600	720	—	720	
i) pomocnicy kowalscy i kołodziejscy	450	382	450	—	450	
2. Wynajem budynku i asekuracya	350	418	350	—	350	
3. Opał	70	95	90	—	90	Więcej wedle potrzeby.
4. Oświetlenie	80	71	80	—	80	
5. Usługa	96	72	96	—	96	
6. Materyał drzewny z dostawą	650	385	800	—	800	Więcej z powodu zwiększonej produkcyi jak poz.: 1 doch.
7. Środki naukowe, przybory do rysowania i pisania i uzupełnienie inwentarza . .	580	600	400	—	400	
8. Wydatki administracyjne i kancelaryjne	200	348	200	—	200	
9. Zakupno żelaza z dostawą .	1.200	1.597	1.200	—	1.200	
10. „ węgla i koksu . .	300	243	300	—	300	
— Zakupno i naprawa narzędzi	—	205	—	—	—	
11. Uczniom IV. roku za wyroby bednarskie i kołodziejskie	480	436	480	—	480	
12. Za wyplatanie, lakierowanie i tapicerowanie wózków .	500	1.176	500	—	500	
- Dostawa materyałów drzewnych	140	4	—	—	—	Odpada z powodu, iż wydatek ten wliczono pod poz.: 6 wydat.
Razem . . .	9.376	9.701	9.646	—	9.646	

11. Stanisławów. Krajowy naukowy warsztat stolarski i tokarski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	730	1.461	1.200	—	1.200	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od gminy	800	800	800	—	800	
b) od Rady powiatowej .	100	100	100	—	100	
c) z Kasy oszczędności .	200	200	200	—	200	
d) od c. k. Rządu . . .	1.000	1.000	1.000	—	1.000	
e) z funduszów krajowych	2.260	1.841	2.690	1.100	3.790	
Razem . . .	5.090	5.402	5.990	1.100	7.090	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik i nauczyciel fachowy	960	960	1.200	—	1.200	Więcej z powodu znacznie zwiększonych czynności wskutek rozwoju szkoły.
b) dodatek na pomieszkanie dla kierownika . .	240	180	240	—	240	
c) nauczyciel snycerstwa .	420	360	420	—	420	
d „ stylistyki niemieckiego i polskiego .	160	127	240	—	240	Więcej z powodu zwiększonej ilości godzin nauki wskutek wzmagającej się liczby uczniów.
e) nauczyciel rachunków .	120	123	120	—	120	
f) pomocnik stolarstwa . .	300	240	300	—	300	
g) „ tokarstwa . .	300	225	300	—	300	
h) katecheta	50	44	50	—	50	
2. Wynajem lokalu.	800	800	1.200	—	1.200	Więcej z powodu koniecznej potrzeby rozszerzenia ubikacyi szkolnych.
3. Opał	100	103	150	—	150	
4, Oświetlenie	50	53	75	—	75	Więcej wedle potrzeby.
5. Usługa	180	120	180	—	180	
6. Materyał	250	664	400	300	700	Więcej z powodu potrzeby zakupna materyału zapasowego.
7. Środki naukowe dla szkoły i uczniów	250	132	250	—	250	*ad 8*) Z pozycyi tej pokrywane są wydatki na bajcy, farby, oleje, zamki, okucia i inne rzeczy potrzebne do wykończenia robót.
8. Rozmaite inne wydatki i środki pomocnicze warsztat .	150	308	265	—	265	
9. Wynagrodzenie uczniom za roboty	360	752	600	—	600	Wydatek większy znachodzi uzasadnienie w większych dochodach ze sprzedaży wyrobów.
10. Na uzupełnienie inwentarza i dokupno narzędzi . . .	400	211	—	800	800	Wydatek nadzwyczajny z powodu potrzeby uzupełnienia inwentarza wskutek rozszerzenia lokalu.
Razem . . .	5.090	5.402	5.990	1.100	7.090	

12. Kalwarya. Krajowa szkoła stolarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 Nadzwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 Razem zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	300	—	400	—	400	Szkoła ta otwartą zastała dopiero z d. 16. września 1896.
2. Subwencye:						
a) od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie lokalu na warstat, pomieszkanie dla kierownika, opał, światło i usługę.
b) od Rady powiatowej .	100	—	100	—	100	
c) od c. k. Rządu . . .	1.200	—	1.200	—	1.200	
d) z funduszów krajowych	3.020	—	2.020	—	2.020	
Razem . . .	4.620	—	3.720	—	3.720	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierownik	960	—	960	—	960	
b) instruktor stolarski .	600	—	600	—	600	Dla stolarstwa meblowego.
c) instruktor rzeźbiarski .	600	—	600	—	600	Dla rzeźbiarstwa.
d) nauczyciel języka polskiego i korespondencyi przem.	150	—	150	—	150	
e) nauczyciel języka niemieckiego	150	—	150	—	150	
f) nauczyciel rachunków i rachunkowości . . .	200	—	200	—	200	
g) katecheta	60	—	60	—	60	
2. Materyał	500	—	200	—	200	Mniej z powodu, iż odpada extraordynaryum na zapas.
3. Środki naukowe i przybory dla ubogich uczniów . .	300	—	200	—	200	
4. Rozmaite inne wydatki kancelaryjne.	250	—	250	—	250	
5. Środki pomocnicze warsztatowe	100	—	100	—	100	
6. Wypłaty uczniom za roboty	200	—	200	—	200	
7. Uzupełnienie inwentarza .	550	—	50	—	50	Mniej z powodu, iż odpada extraordynaryum na pierwsze urządzenie.
Razem . . .	4.620	—	3.720	—	3.720	

13. Jaworów. Krajowy warsztat naukowy dla wyrobu zabawek.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyronów szkolnych	—	—	400	—	400	
2. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie lokalu na warsztat, pomieszkanie dla instruktora opał, światło i usługę.
a) od Rady powiatowej . .	—	—	100	—	100	
b) od c. k. Rządu . . .	—	—	—	—	—	
c) z funduszów krajowych .	—	—	930	520	1.450	
Razem . . .	—	—	1.430	520	1.950	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) instruktor	—	—	600	—	600	
b) administrator	—	—	200	—	200	
2. Materyał	—	—	80	120	200	
3. Środki naukowe i przybory dla ubogich uczniów . .	—	—	70	—	70	
4. Rozmaite inne wydatki kancelaryjne	—	—	70	—	70	
5. Środki pomocnicze warsztatowe	—	—	80	—	80	
6. Wypłaty uczniom za roboty .	—	—	300	—	300	
7. Uzupełnienie inwentarza . .	—	—	30	100	130	Z powodu potrzeby urządzenia i zaopatrzenia warsztatu w odpowiednie narzędzia.
8. Zasiłki dla samoistnych producentów	—	—	—	300	300	
Razem . . .	—	—	1.430	520	1.950	

B. Szkoły garncarskie.

14. Kołomyja. Krajowa szkoła garncarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.700	1768	1800	—	1.800	
2. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie pomieszczenie dla szkoły wraz z opałem i oświetleniem a za usługę dodaje służącemu 48. zł.
— od Rady powiatowej .	—	—	—	—	—	
a) od c. k. Rządu . . .	2.800	2.600	2.800	—	2.800	
b) z funduszów krajowych	3.470	2.742	3.740	450	4.190	Rada powiatowa przeznacza 50 zł. na stypendya dla uczniów.
Razem . . .	7.970	7.110	8.340	450	8.790	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierownik	1.500	1.500	1.500	—	1.500	
b) nauczyciel rysunków .	1.200	1.000	1.200	—	1.200	
c) przodownik do nauki toczenia i formowania .	600	600	600	—	600	
d) przodownik do nauki kaflarstwa	720	720	720	—	720	
e) przodownik do nauki modelowania	600	350	720	—	720	Więcej z powodu zwiększonych czynności
f) nadzwyczajny nauczyciel do rysuków geom.	150	150	150	—	150	
g) nadzwyczajny nauczyciel przedmiotów pomocniczych	—	—	150	—	150	Z powodu wprowadzenia do szkoły nauki uzupełniającej.
h) katecheta obrz. rzym. kat.	—	—	50	—	50	
i) katecheta obrz. gr. kat.	—	—	50	—	50	
2. Adaptacya lokalu	—	—	—	200	200	Z powodu wprowadzenia wyrobu fajansu i oddzielnego umieszczenia stróża.
3. Rębanie drzewa	40	27	40	—	40	
4. Usługa	380	376	380	—	380	
5. Materyał	600	651	700	—	700	Więcej na podstawie wynikłości za rok 1896.
6. Środki naukowe	250	215	250	200	450	Wydatek nadzwyczajny na zakupno przyrządów do wykładów fizyki i na bibliotekę dla uczniów.
7. Rozmaite inne wydatki i kancelaryjne	280	444	280	—	280	
8. Wynagrodzenie uczniów . .	300	711	350	—	350	Więcej na podstawie wynikłości za r. 1896.
9. „ praktykantów, czeladników i majstrów .	300		350	—	350	
10. „ robotników dziennych	200	199	200	—	200	
11. Uzupełnienie inwentarza i zakupno narzędzi	150	117	150	—	150	
12. Koszta odbycia kursu drenarskiego	50	50	—	50	50	
13. Koszta kursu majsterskiego.	500	—	500	—	500	
— Na budowę mufli	150	—	—	—	—	
Razem . . .	7.970	7.110	8.340	450	8.790	

15. Poremba. Krajowy naukowy warsztat garncarski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.000	1.127	1.200	—	1.200	Dochód ze sprzedaży pokrywać ma przedewszystkiem koszta produkcyi t. j. materyał i robociznę.
— Ze sprzedaży materyałów i odpadków	—	105	—	—	—	
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej .	50	100	50	—	50	
b) od c. k. Rządu . . .	1.800	1.800	1.800	—	1.800	
c) z funduszów krajowych .	2.522	1.559	1.440	—	1.440	
3. Inne dochody; od WP. hr. Józefa Szembeka	150	150	150	—	150	
Razem . . .	5.522	4.841	4.640	—	4.640	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	1.200	1.200	1.200	—	1.200	
b) pomieszkanie dla kierow.	120	120	120	—	120	
c) werkmistrz	720	720	720	—	720	
d) pomieszkanie dla werkmistrza	60	60	60	—	60	
e) katecheta	—	—	50	—	50	Z powodu wprowadzenia nauki religii.
f) nauczyciel pomocniczy .	180	180	180	—	180	
2. Lokal:						
a) wynajem	120	120	50	—	50	Na mocy kontraktu lokalności otrzymuje warsztat od 1. lipca 1897 bezpłatnie. Kwota wstawiona służyć ma na konserwacyę budynku.
— reparacya	200	—	—	—	—	
— rozszerzenie lokalu warsztatowego	800	—	—	—	—	
3. Opał	100	59	100	—	100	
4. Oświetlenie	50	33	50	—	50	
5. Usługa	132	144	180	—	180	
6. Materyał	300	327	400	—	400	
7. Środki naukowe	100	53	100	—	100	
8. Rozmaite inne wydatki . .	100	511	150	—	150	Więcej z powodu dodania kredytu na ubezpieczenie inwentarza i koszta transportu towarów.
9. Opał pieców technicznych .	360	493	400	—	400	
10. Wynagrodzenie uczniów . .	300	726	400	—	400	ad 6, 9 i 10 więcej z powodu zwiększenia produkcyi majoliki.
11. Uzupełnienie inwentarza . .	200	95	100	—	100	
12. Wynagrodzenie majstrów i czeladników	300	—	200	—	200	
13. Robocizna pomocnicza . .	180	—	180	—	180	Wydatek konieczny na najemników do odmulania gliny i przeróbki materyałów.
Razem . . .	5.522	4.841	4.640	—	4.640	

16. Touste. Krajowy naukowy warsztat gancarski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.100	928	1.200	—	1.200	Dochód ze sprzedaży pokrywać ma przedewszystkiem koszta produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	1.300	1.300	1.300	—	1.300	
b) z funduszów krajowych .	1.680	1.051	1.210	350	1.560	
Razem . . .	4.080	3.279	3.710	350	4.060	

Rozchód.

1. Płace:						
— kierownik.	900	610	—	—	—	Posada nieobsadzona warsztat pod kierunkiem werkmistrza i kuratora.
— dodatek na pomieszkanie dla kierownika . . .	120	60	—	—	—	
a) werkmistrz	720	600	720	—	720	
b) dodatek na pomieszkanie dla werkmistrza . .	60	30	60	—	60	
c) przodownik do nauki modelowania	—	—	600	—	600	Przodownik ten jest zarazem nauczycielem rysunków i modelerem.
d) dodatek na pomieszkanie	—	—	60	—	60	
— przodownicy warsztatowi	360	—	—	—	—	
e) nauczyciel przedmiotów pomocniczych	180	180	180	—	180	
f) administrator	180	180	180	—	180	
2. Lokal	—	—	—	—	—	W. P. Władysław Fedorowicz dostarcza bezpłatnie pomieszczenia dla warsztatu.
3. Opał pieców technicznych i sal warsztatowych . . .	310	270	350	—	350	
4. Oświetlenie	40	48	50	—	50	
5. Usługa	110	92	110	—	110	
6. Materyał	300	213	300	150	450	Więcej z powodu wprowadzenia wyrobów fajansu emaliowanego.
7. Uzupełnienie inwentarza . .	—	—	—	200	200	
8. Środki naukowe	200	101	300	—	300	
9. Rozmaite inne wydatki. . .	100	293	100	—	100	
10. Wynagrodzenie za robociznę	500	602	700	—	700	Więcej z powodu większej produkcyi.
Razem . . .	4.080	3.279	3.710	350	4.060	

C. Szkoły dla wyrobów ze skóry.

17. Uhnów. Krajowy naukowy warsztat szewski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	960	—	960	Wprowadza się dochód ze sprzedaży wyrobów jak poz : 6 i 7 wydatków.
2. Subwencye:						
a) od gminy	100	50	100	—	100	
b) od Rady powiatowej . .	200	—	200	—	200	
c) od c. k. Rządu	562	620	570	—	570	
d) z funduszów krajowych	562	1.004	1.000	280	1.280	
Razem	1.424	1.674	2.830	280	3.110	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	300	450	300	—	300	
— zastępca kierownika . .	—	100	—	—	—	
b) instruktor fachowy . .	480	480	540	—	540	Więcej z powodu przeznaczenia na tę posadę więcej ukwalifikowanego człowieka.
— zastępstwo werkmistrza .	—	40	—	—	—	
c) pomocnik instruktora .	—	—	300	—	300	Wprowadza się posadę przodownika z powodu zwiększonej ilości uczniów.
d) katecheta obrz. rz. kat. i gr. kat.	100	100	100	—	100	
2. Wynajem lokalu	300	260	280	—	280	
3. Opał	74	—	74	—	74	
4. Oświetlenie	4	118	4	—	4	
5. Usługa	36	—	36	—	36	
6. Materyał	—	—	700	—	700	Wprowadza się kredyt na materyał i robociznę oraz relatywny dochód z wyrobów a znosi się udzielanie osobnego kapitału obrotowego.
7. Wynagrodzenie uczni . . .	—	—	400	—	400	
8. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	100	82	60	280	340	Więcej z powodu potrzeby zakupna nowej maszyny do szycia i wałkowania skór.
9. Rozmaite inne wydatki . .	30	44	36	—	36	
Razem	1.424	1.674	2.830	280	3.110	

18. Witków. Krajowy naukowy warsztat szewski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	1.020	—	1.020	Wprowadza się dochód ze sprzedaży wyrobów z powodu jak poz.: 6 i 7 wydatków.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	700	500	750	—	750	
b) z funduszów krajowych .	1.428	1.427	1.698	450	2.148	
Razem	2.128	1.927	3.468	450	3.918	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik warsztatu . .	300	300	360	—	360	Więcej z powodu iż kierownik udziela nauki anatomii towaroznawstwa, geometryi, rachunkowości i korespondencyi.
b) instruktor fachowy . .	480	525	480	—	480	
c) pomocnik instruktora .	—	—	480	—	480	Wprowadza się posadę drugiego instruktora dla specyalisty do nauki robienia spodów w miejsce drugiego przodownika.
d) przodownik	300	160	480	—	480	Więcej z powodu przeznaczenia na tę posadę więcej ukwalifikowanego człowieka.
— przodownik	300	—	—	—	—	
— remuneracya pomocnika	—	60	—	—	—	
e) katecheta obrz. rz. kat. i gr. kat.	100	100	100	—	100	
f) nauczyciel	120	120	240	—	240	Więcej z powodu iż udziela 48 godzin nauki na miesiąc.
2. Na utrzymanie lokalu . . .	50	112	50	—	50	Pomieszkania dla warsztatu i opału dostarcza J. E. J. W. Stanisław hr. Badeni.
3. Opał.	—	—	—	—	—	
4. Oświetlenie	36	25	36	—	36	
5. Usługa	72	36	72	—	72	
6. Materyał	—	—	600	—	600	Wprowadza się kredyt na materyał i robociznę oraz relatywny dochód z wyrobów a znosi się udzielanie osobnego kapitału obrotowego.
7. Wynagrodzenie uczni . . .	—	—	500	—	500	
8. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	350	282	—	450	450	Więcej z powodu potrzeby zakupna maszyny do robienia dziurek i do wałkownia, tudzież na sprawienie nowych i naprawę starych narzędzi.
9. Materyał na robienie kopyt .	—	46	50	—	50	
10. Rozmaite drobne wydatki .	20	20	20	—	20	
11. Na inne nieprzewidziane . .	—	141	—	—	—	
Razem . . .	2.128	1.927	3.468	450	3.918	

19. Stary Sącz. Krajowy naukowy warsztat szewski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 złr.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	940	—	940	Wprowadza się dochód ze sprzedaży wyrobów z powodu: jak poz 6 i 7 wydatków.
2. Subwencye:						
a) od gminy	300	300	300	—	300	W myśl uchwały Rady gminnej z dnia 18. września 1893, obowiązującej na trzy lata.
b) od Rady powiatowej .	200	200	200	—	200	Uchwała Wydziału Rady powiatowej Nowo Sądeckiej z dnia 6. października 1893 obowiązująca na 3 lata.
c) od c. k. Rządu . . .	600	450	600	—	600	
d) z funduszów krajowych	1.170	659	1.294	350	1.644	
Razem . . .	2.270	1.609	3.334	350	3.684	

1. Płace:						
a) kierownik warsztatu . .	300	300	300	—	300	
b) instruktor fachowy . .	700	700	700	—	700	
c) przodownik	180	—	480	—	480	Więcej z powodu, iż dotychczasowy przodownik pobierał resztę wynagrodzenia z funduszu obrotowego, który obecnie zniesiono jak poz.: 6 i 7.
2. Wynajem i utrzymanie lokalu	300	285	350	—	350	Więcej z powodu wprowadzenia kredytu, na utrzymanie lokalu.
3. Opał	60	50	70	—	70	
4. Oświetlenie	30	34	36	—	36	Więcej wedle potrzeby.
5. Usługa	40	36	48	—	48	
6. Materyał	—	—	700	—	700	Wprowadza się kredyt na materyał i robociznę oraz relatywny dochód z wyrobów, a znosi się udzielanie osobnego kapitału obrotowego.
7. Wynagrodzenie uczni . . .	—	—	500	—	500	
8. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	220	173	100	350	450	Kredyt nadzwyczajny na maszynę do obszywania dziurek, wałkownicę, narzędzia i naprawę maszyn.
9. Rozmaite inne wydatki . .	40	31	50	—	50	Więcej z powodu potrzeby.
— Zaliczka zwrotna na zasilenie kapitału obrotowego .	400	—	—	—	—	
Razem . . .	2.270	1.609	3.334	350	3.684	

20. Dobczyce. Krajowy naukowy warsztat szewski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Warsztat ten otwarty został dopiero z dniem 1. października 1897.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	—	—	—	—	—	
b) z funduszów krajowych .	—	—	1.640	600	2.240	
Razem . . .	—	—	1.640	600	2.240	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierownik warsztatu . .	—	—	300	—	300	
b) instruktor fachowy . .	—	—	480	—	480	
c) pomocnik instruktora .	—	—	480	—	480	
d) nauczyciel	—	—	240	—	240	
e) katecheta	—	—	60	—	60	
2. Na utrzymanie lokalu . . .	—	—	—	—	—	Pomieszczenia dla warsztatu, opału, oświetlenia i usługi dostarcza bezpłatnie gmina.
3. Materyał	—	—	—	400	400	
4. Uzupełnienie inwentarza . .	—	—	—	200	200	
5. Środki naukowe	—	—	50	—	50	
6. Rozmaite wydatki i kancelaryjne	—	—	30	—	30	
Razem . . .	—	—	1.640	600	2.240	

D. Szkoły tkackie.

21. Krosno. Krajowa szkoła tkacka.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie.
1. Ze sprzedaży kartonów . .	340	420	400	—	400	Więcej na podstawie wynikłości za rok 1896.
2. Subwencye:						
a) od gminy	—	—	—	—	—	Gmina miasta Krosna daje budynek dla szkoły.
b) od Rady powiatowej . .	200	200	200	—	200	
c) od c. k. Rządu . . .	3.500	3.500	3.500	—	3.500	
d) z funduszów krajowych	4.138	3.085	5.314	—	5.314	
Razem . . .	8.178	7.205	9.414	—	9.414	

Rozchód.

a) *Szkoła.*

1. Płace:						
a) kierownik	1.700	1.700	1.700	—	1.700	*ad. 1 a*) Kierownik pobiera płacę w kwocie 1.500 zł. i I. dodatek pięcioletni od 1. stycznia 1895 r. w kwocie 200 zł.
b) nauczyciel rysunków .	1.200	1.200	1.200	—	1.200	
c) dodatek na pomieszkanie dla nauczyciela rysunk.	—	—	200	—	200	
d) pomocnik do nauki rysunków	300	180	300	—	300	
e) instruktor w tkalni mechanicznej	400	—	600	—	600	W miejsce nauczyciela przedmiotów fachowych wstawia się kredyt dla instruktora w tkalni mechanicznej.
f) instruktor w tkalni ręcznej	780	720	800	—	800	Więcej z powodu przypadającego do płacy w kwocie 720 zł. I. dodatku pięcioletniego od 1. kwietnia 1897 w kwocie 80 zł.
g) przodownik	420	420	420	—	420	
h) nauczyciele przedmiotów pomocniczych	646	535	646	—	646	
i) pisarz w kancelaryi kierownika	300	300	360	—	360	Więcej z powodu, iż w rzeczywistości tyle pobiera.
2. Ubezpieczenie inwentarza .	120	33	180	—	180	Kredyta pod 2, 3, 5, 8, 10, 11 zwiększa się z powodu projektowanego urządzenia tkalni mechanicznej.
3. Opał	500	354	650	—	650	
4. Oświetlenie	130	124	130	—	130	
5. Usługa	192	192	308	—	308	
6. Materyał	100	483	100	—	100	
7. Uzupełnienie inwentarza . .	200		200	—	200	
8. Środki naukowe	250		350	—	350	
— Na bibliotekę dla uczniów .	120	—	—	—	—	
9. Opał motoru	—	—	260	—	260	
10. Kancelaryjne wydatki, przybory rysunkowe i próbki do dekompozycyi	300	324	400	—	400	
Razem . . .	7.658	6.565	8.804	—	8.804	

b) Praconnia do wyrabiania wzorów i wybijania kartonów.

Rozchód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Płace:						*Ad. 1.* Kierownik i nauczyciel rysunków wykonują do tkanin szkice i obliczają jak one do danych maszyn na rysunku tkackim zastosowane być mają, nadto dozorują wykonywanie deseni na karta rigata, z których wybija się kartony.
a) wynagrodzenie kierown.	120	120	120	—	120	
b) wynagrodzenie nauczyciela rysunków . . .	80	80	80	—	80	
c) wynagrodzenie przodownika	60	60	60	—	60	
2. Materyał i desenie	260	233	350	—	350	Więcej stosownie do poz. 1. dochodów.
3. Wynagrodzenie za robotę . .		147				
Razem .	520	640	610	—	610	

Zestawienie rozchodu.

a) szkoła	7.658	6.565	8.804	—	8.804
b) pracownia do wyrabiania wzorów i wybijania kartonów . .	520	640	610	—	610
Suma wydatków .	8.178	7.205	9.414	—	9.414

22. Gliniany. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	3	—	—	—	Nie preliminuje się z powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarz. tkaczy, które w zamian tak na wyrób jakoteż do celów naukowych dostarcza bezpłatnie przędzy i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Odpada z powodu, że subwencya 120 złr. od gminy wpływa wprost do kasy Towarzystwa.
a) od Rady powiatowej w Przemyślanach . .	50	50	50	—	50	
b) od c. k. Rządu . . .	1.100	1.100	1.100	—	1.100	
c) z funduszu krajowego .	1.380	935	1.386	200	1.586	
Razem . . .	2.530	2.088	2.536	200	2.736	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) instruktor fachowy . .	800	800	800	—	800	
b) pomocnik instruktora .	480	200	—	—	—	
c) przodownik	420	420	420	—	420	
d) nauczyciel pomocniczy .	150	150	150	—	150	
e) pomocnik administracyjny	180	—	—	—	—	
f) na siły pomocnicze przybierane przez Tow. tkackie	—	—	500	—	500	
2. Wynajem lokalu						*Ad 2., 3., 4.* Dostarcza Towarzystwo zaliczkowo w Glinianach, w myśl ugody zawartej aktem notaryalnym w Glinianach na d. 17. kwietnia 1890. L. R. 12.810 przy pomocy 120 złr. ze strony gminy. Lokal odstąpiony przez Towarzystwo zaliczkowe jest za szczupły i starczy tylko na warstaty szkolne. Towarzystwo tkackie donajmowało dla szkoły teoretycznej lokal za 250 złr. rocznie.
3. Opał	100	100	250	—	250	
4. Oświetlenie						
5. Usługa	20	20	36	—	36	*Ad 5.* Usługi niżej 3 zł. mies. uzyskać nie można
6. Środki naukowe	250	268	250	—	250	
7. Rozmaite inne wydatki . . .	30	30	30	—	30	*Ad 7.* Kredyt nadzwyczajny wstawia się na zakupno koniecznie potrzebnych trzech nowych warstatów, gdyż kredyt zwyczajny służy na uzupełnienie i naprawę starych.
7. Uzupełnienie inwentarza . .	100	100	100	200	300	
Razem . . .	2.530	2.088	2.536	200	2.736	

23. Gorlice. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek Towarzystwa produkcyjnego i handlowego w Łańcucie, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza na mocy deklaracyi z dnia 26. października 1892, bezpłatnie pomieszczenia dla szkoły, pomieszkania dla instruktora tudzież opału, oświetlenia i usługi.
a) od Rady powiatowej .	200	200	200	—	200	*ad 2. a*) Na podstawie zobowiązania z 14. lipca 1892 L. 223.
b) od Rządu	350	400	350	—	350	
c) z funduszu krajowego .	350	249	350	—	350	
Razem . . .	900	849	900	—	900	

Rozchód.

1. Płace:					
instruktor	600	600	600	—	600
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	200	193	200	—	200
3. Rozmaite inne wydatki . .	100	56	100	—	100
Razem . . .	900	849	900	—	900

24. Korczyna. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarz. tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza w myśl uchwały z d. 22. kwietnia 1896 (LW. 23.760/86) bezpłatnie opału, oświetlenia i usługi.
a) od c. k. Rządu . . .	700	700	720	—	720	
b) z funduszów krajowych .	1.090	885	1.070	50	1.120	
Razem . . .	1.790	1.585	1.790	50	1.840	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	800	800	800	—	800	Instruktor pobiera płacę w kwocie 720 i I. dodatek pięcioletni od 1. stycznia 1895 w kwocie 80 zł.
b) przodownik	360	300	360	—	360	
c) pomocniczy nauczyciel rachunków	120	95	120	—	120	
d) pomocniczy nauczyciel rysunków	180	42	180	—	180	
2. Wynajem lokalu	—	—	—	—	—	Dostarcza bezpłatnie miejscowe Towarzystwo tkaczy.
3. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	250	311	250	50	300	Kredyt nadzwyczajny na zakupno maszyny do wyczesywania barchanów.
4. Rozmaite inne wydatki . .	80	37	80	—	80	
Razem . . .	1.790	1.585	1.790	50	1.840	

25. Kosów. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Tow. tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
Zapas kasowy z r. 1895 . . .	—	612	—	—	—	
1. Subwencye:						
a) z funduszów gminnych .	60	40	40	—	40	
b) od Rady powiatowej .	150	150	150	—	150	
c) od c. k. Rządu . . .	700	700	700	—	700	
d) z funduszów krajowych	1.660	1.248	1.380	—	1.380	
Razem	2.570	2.750	2.270	—	2.270	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	720	600	720	—	720	
b) na pomieszkanie dla kierownika	108	—	108	—	108	
c) przodownik	360	300	360	—	360	
d) nauczyciel rysunków, rachunkowości i korespondencyi kupieckiej . . .	180	88	180	—	180	
e) katecheta	40		40	—	40	
f) pomocnik administrac .	150	150	150	—	150	
— Umieszczenie warsztatu	—	108	—	—	—	Pomieszczenia dla warsztatu dostarcza Towarzystwo tkackie.
2. Opał	120	59	120	—	120	
3. Oświetlenie	60	17	60	—	60	
4. Usługa	120	96	120	—	120	
5. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	600	867	300	—	300	Mniej z powodu, iż odpada wydatek nadzwyczajny na urządzenie wskutek reorganizacyi warsztatu.
6. Rozmaite inne wydatki . . .	112	465	112	—	112	
Razem . . .	2.570	2.750	2.270	—	2.270	

26. Łańcut. Krajowy naukowy warsztat tkacki im. Franciszka Józefa.

Przychód.

	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1897. Zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1897. Nadzwyczajne zł.	Wniosek na rok 1897. Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkol.	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarzystwa produkcyjnego i kandlowego, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
a) od gminy	250	250	250	—	250	
b) od Rady powiatowej. .	300	300	300	—	300	
c) od c. k. Rządu . . .	400	400	400	—	400	
d) z funduszów krajowych	1.230	1.218	1.230	—	1.230	
Razem . . .	2.180	2.168	2.180	—	2.180	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	720	720	720	—	720	
b) dodatek na pomieszkanie instruktora	180	180	180	—	180	
c) przodownik	360	360	360	—	360	
2. Donajem lokalu	240	241	240	—	240	
3. Opał	250	238	250	—	250	
4. Oświetlenie						
5. Usługa	180	180	180	—	180	
6. Środki naukowe	200	181	200	—	200	
7. Rozmaite inne wydatki. . .	50	68	50	—	50	
Razem . . .	2.180	2.168	2.180	—	2.180	

27. Rychwałd. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarz. tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie pomieszczenia dla warsztatu wraz z opałem, oświetleniem i usługą.
a) od Rady powiatowej .	200	200	200	—	200	
b) od c. k. Rządu . . .	480	450	480	—	480	
c) z funduszów krajowych .	1.130	847	1.030	—	1.030	
Razem. . . .	1.810	1.497	1.710	—	1.710	

Rozchód.

1. Płace: .						
a) instruktor fachowy . .	720	600	720	—	720	
b) nauczyciel czytania, pisania i rachunków . .	300	300	300	—	300	
— prowadzący księgi . .	100	80	—	—	—	
c) przodownik warsztatowy	360	300	360	—	360	
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza.	200	138	200	—	200	
3. Rozmaite inne wydatki . .	105	64	105	—	105	
4. Na ubezpieczenie od ognia inwentarza szkolnego . .	25	15	25	—	25	
Razem . . .	1.810	1.497	1.710	—	1.710	

28. Wilamowice. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarz tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
a) od gminy	200	200	200	—	200	Oprócz tego dostarcza gmina bezpłatnie pomieszczenia dla warsztatu wraz z opałem, oświetleniem i usługą.
b) od Rady powiatowej. .	50	50	50	—	50	
c) od c. k. Rządu . . .	350	350	350	—	350	
d) z funduszów krajowych	700	724	700	—	700	
Razem . . .	1.300	1.324	1.300	—	1.300	

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktor	720	720	720	—	720
b) przodownik . . . . , .	300	300	300	—	300
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza.	200	197	200	—	200
3. Rozmaite inne wydatki . .	70	103	70	—	70
4. Na zabezpieczenie od ognia inwentarza szkolnego . .	10	4	10	—	10
Razem . . .	1.300	1.324	1.300	—	1.300

29. Rakszawa. Krajowa szkoła sukiennicza.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek Towarzystwa produkcyjnego i handlowego w Łańcucie, które w zamian dostarcza bezpłatnie wszelkich materyałów potrzebnych tak do wyrobów, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej .	500	1.000	500	—	500	
b) od c. k. Rządu . . .	2.500	2.500	2.500	—	2.500	
c) z funduszów krajowych .	3.860	5.920	3.800	—	3.800	
Razem .	6.860	9.420	6.800	—	6.800	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	1.500	1.500	1.500	—	1.500	
b) instruktor tkactwa . .	600	600	720	—	720	Więcej z powodu rozszerzenia warsztatu.
c) instruktor farbiarstwa .	600	600	720	—	720	
d) nauczyciel pomocniczy .	300	300	300	—	300	
e) pomocnik kancelaryjny i i nauczyciel buchhalteryi i stylistyki	300	193	480	—	480	Więcej z powodu, iż pomocnik kancelaryjny udzielać będzie zarazem nauki buchalteryi i stylistyki, wskutek czego nie preliminuje się osobnego na ten cel kredytu.
f) przodownik w tkalni .	300	200	300	—	300	
g) pomocnik warsztatowy w tkalni	180	180	180	—	180	
h) pomocnik warsztatowy w farbiarni	180	180	180	—	180	
i) stróż nocny	120	118	140	—	140	Więcej z powodu nader uciążliwej służby szczególnie w porze zimowej.
— nauczyciel rachunkowości i stylistyki	100	—	—	—	—	Odpada z powodu jak poz. *e*)
2. Opał	550	601	600	—	600	Więcej z powodu potrzeby.
3. Oświetlenie	100	41	100	—	100	
4. Usługa	180	173	180	—	180	
5. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	300	3.001	700	—	700	Wstawia się na rozszerzenie warsztatu kwotę 400 zł.
6. Rozmaite inne wydatki . .	150	253	350	—	350	Więcej z powodu, iż z kredytu tego pokrywane być mają także koszta częstych wyjazdów kierownika do Towarzystwa produkcyjno-handlowego w Łańcucie.
7. Na ubezpieczenie budynków i inwentarza	100	—	100	—	100	
8. Na naprawę i wymianę pieca	—	—	250	—	250	Z powodu koniecznej potrzeby.
— Na częściowe pokrycie kosztów rozszerzenia budynku szkolnego	1.300	1.480	—	—	—	
Razem .	6.860	9.420	6.800	—	6.800	

30. Radymno. Krajowy naukowy warsztat powróźniczy.

Przychód.	Kwota uchwalona w roku 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek Towarzystwa powroźniczego w Radymnie, które w zamian dostarcza bezpłatnie materyału tak do wyrobów, jakoteż do celów handlowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
a) od gminy	100	100	100	—	100	
b) od Rady powiatowej .	50	50	50	—	50	
c) od c. k. Rządu . . .	500	400	500	—	500	
d) z funduszów krajowych	880	802	730	—	730	
Razem .	1.530	1.352	1.380	—	1.380	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	800	800	800	—	800	
b) nauczyciel czytania i pisania	350	354	350	—	350	
c) katecheta	40	9	40	—	40	
d) nauczyciel stylistyki zawodowej, buchalteryi i ekspedycyi	50	25	50	—	50	
e) pomocnik kancelaryjny .	50	50	50	—	50	
2. Środki naukowe	100	100	50	—	50	Mniej wedle potrzeby.
3. Rozmaite inne wydatki . .	30	6	30	—	30	
4. Ubezpieczenie maszyn . .	10	8	10	—	10	
— Na nowe maszyny	100	—	—	—	—	
Razem .	1.530	1.352	1.380	—	1.380	

E. Szkoły dla wyrobów koronkarskich i haftów.

31. Stary Sącz. Krajowa szkoła koronkarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Zaliczka Komitetowi na uzupełnienie inwentarza . . .	—	351	—	—	—	
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	300	147	300	—	300	
2. Subwencye:						
a) od gminy	300	300	300	—	300	
b) od Rady powiatowej . .	300	300	300	—	300	
c) od c. k. Rządu . . .	250	200	300	—	300	
d) z funduszów krajowych.	630	279	540	—	540	
Razem . . .	1.780	1.577	1.740	—	1.740	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierowniczka	480	480	480	—	480	
b) nauczycielka przedmiotów dopełniających . .	180	—	180	—	180	
c) katecheta	100	80	100	—	100	
d) remuneracya za naukę rysunków	120	120	120	—	120	Szkoła umieszczoną została w klasztorze PP. Klarysek za czynszem rocznym 350 zł.
2. Wynajem lokalu	350	350	350	—	350	
3. Opał	70	83	80	—	80	
4. Oświetlenie	10	1	10	—	10	
5. Usługa	40	40	40	—	40	
6. Materyał	60	24	50	—	50	
7. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza.	100	171	60	—	60	
8. Rozmaite inne wydatki. . .	70	26	70	—	70	
9. Wynagrodzenie uczenic za robotę	200	23	200	—	200	
— Zaliczka pozostawiona Komitetowi na urządzenie szkoły w Starym Sączu	—	179	—	—	—	
Razem . . .	1.780	1.577	1.740	—	1.740	

32. Zakopane. Krajowa szkoła koronkarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	2.560	2.634	2.633	—	2.633	Wyższy dochód na podstawie wynikłości za rok 1896.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	600	600	600	—	600	
b) z funduszów krajowych	1.910	1.962	2.293	130	2.423	
Razem . . .	5.070	5.196	5.526	130	5.656	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierowniczka szkoły . .	920	920	1.000	—	1.000	Więcej z powodu przypadającego drugiego dodatku pięcioletniego od 1-go września 1897 w kwocie 80 zł.
b) nauczycielka pomocn. I.	360	360	360	—	360	
c) „ „ II.	200	200	200	—	200	
d) „ „ III.	200	193	200	—	200	
e) nauczyciel rysunków . .	240	240	240	—	240	
f) katecheta	50	30	50	—	50	
g) nauczyciel czytania, pisania i rachunków . .	120	120	120	—	120	
h) pomocnik kancelaryjny .	180	120	180	—	180	
2. Wynajem lokalu	400	400	400	—	400	
3. Opał	100	82	100	—	100	
4. Oświetlenie	60	31	60	—	60	
5. Usługa	100	100	100	—	100	
6. Materyał	460	390	389	—	389	Mniej na podstawie wynikłości za rok 1896.
7. Uzupełnienie inwentarza . .	—	—	—	80	80	Z powodu potrzeby zakupna szafy na materyały, stołków i tablicy.
8. Środki naukowe	100	65	100	—	100	
9. Rozmaite inne wydatki . .	130	58	140	50	190	Kredyt nadzwyczajny wstawia się na naprawę pieców.
10. Wynagrodzenie uczenic . .	1.450	1.887	1.887	—	1.887	Więcej na podstawie wynikłości za rok 1896.
Razem . . .	5.070	5.196	5.526	130	5.656	

33. Maków. Szkoła hafciarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wyniki w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.
— Zapas kasowy z roku 1895 .	—	34	—	—	—
1. Subwencye:					
a) od gminy	48	48	48	—	48
b) od Rady powiatowej . .	25	50	25	—	25
c) od c. k. Rządu . . .	350	350	350	—	350
d) z funduszów krajowych	584	639	769	—	769
Razem . . .	1.007	1.121	1.192	—	1.192

Rozchód.						
1. Płace:						
a) nauczycielka kierująca .	600	620	600	—	600	
b) nauczycielka pomocnicza	—	133	180	—	180	Z powodu rozwoju szkoły i większej ilości uczenic.
c) katecheta	100	36	100	—	100	
d) ryczałtowy zwrot kosztów podróży za fachowy nadzór	100	75	100	—	100	
2. Opał	50	38	50	—	50	Stowarzyszenie pożyczkowe „Wzajemna pomoc“ w Makowie, dostarcza dla szkoły na mocy umowy do LW. 36.118/95 dwa pokoi za zwrotem kosztów opału i usługi w kwocie 50 zł. rocznie.
3. Usługa						
4. Oświetlenie	12	—	12	—	12	
5. Środki naukowe i materyał do do roboty	130	124	100	—	100	
6. Rozmaite inne wydatki . . .	15	95	50	—	50	
Razem . . .	1.007	1.121	1.192	—	1.192	

34. Lwów. Krajowa keramiczna Stacya doświadczalna przy c. szkole politechnicznej.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Dochody własne:						
a) opłata za badania materyałów na ich przydatność przemysłową, niemniej opłaty od przemysłowców, fabryk i w ogóle za czynności w ich interesie przez stacyę wykonane	500	233	500	—	500	
b) dochód ze sprzedaży typowych wyrobów stacyi, jak wzorów zastosowania szkliw, polew, farb, emalij i nowych technik stacyi	100	96	100	—	100	
c) opłaty od praktykantów pobierających naukę w stacyi	30	28	30	—	30	
2. Dotacya z funduszu krajowego	4.550	4.741	4.550	—	4.550	
Razem . . .	5.180	5.098	5.180	—	5.180	

Rozchód.

1. Płaca dyrekt. stacyi 2.000 zł. dodatek aktywalny 360 „ I. dodatek pięcioletni 200 „ II. „ „ 200 „	2.760	2.663	2.760	—	2.760	Drugi dodatek pięcio letni rozpoczął się 26. maja 1895.
2. Płaca adjunkta	720	670	720	—	720	
3. Płaca laboranta po 60 zł. miesięcznie	720	460	720	—	720	
4. Usługa po 25 zł. miesięcznie	300	300	300	—	300	
5. Uzupełnienie ingredyencyi keramicznych	100	170	100	—	100	
6. Opał lokalu stacyi	150	113	150	—	150	
7. Opał pieców technicznych .	120	131	120	—	120	
8. Gaz do oświetlania i do celów technicznych	100	130	100	—	100	
9. Koszta kancelaryjne, frachty i portorya	80	54	80	—	80	
10. Biblioteka i czasopisma . .	80	28	80	—	80	
11. Wydatki nieprzewidziane .	50	379	50	—	50	
Razem . . .	5.180	5.098	5.180	—	5.180	

I. Alegat

do preliminarza funduszu krajowego na rok 1898.

Fundusz szkolny krajowy.

PRELIMINARZ

na rok

1898.

Alegat do rubryki VII. wydatków funduszu krajowego

z załącznikami:

1) Wykaz liczebny posad etatowych nauczycieli na rok 1897/8.
2) „ „ „ nadetatowych „ „ „ 1897/8.
3) „ „ „ etatowych „ religii „ „ 1897/8.
4) „ kwot potrzebnych na remuneracyę dla nauczycielek robót ręcznych kobiecych.
5) „ ryczałtów na drobne potrzeby szkolne.
6) „ kwot na konferencye okręgowe.
7) „ przekształconych i nowo zorganizowanych szkół od 16. maja 1896 do 15 maja 1897.
8) „ zaliczek dla gmin na budynki szkolne.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Wydatki. Fundusz szkolny krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Wydatki.				
I.	1—7	**Płace i dodatki**	3,244.143	—	2,917.792	3,062.913
II.	8—11	**Remuneracye i zapomogi** . . .	55.100	—	47.785	54.100
III.	12	**Koszta podróży i dyety**	5.000	—	5.217	5.000
IV.	13—16	**Dodatki, interkalarya i dary z łaski** .	49.460	3.400	51.231	51.123
V.	17	**Zasiłki na budowę szkół** . . .	80.000	—	80.000	80.000
VI.	18—21	**Zasiłki na utrzymanie szkół, utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie, pomniejsze potrzeby szkolne i urzędowe, koszta nadzoru funduszów szkolnych miejscowych** . . .	88.694	320	76.224	86.399
VII.	22	**Przybory naukowe** (ze słójdem) . .	18.460	—	18.460	18.460
VIII.	23	**Biblioteki okręgowe**	4.125	—	4.039	4.125
IX.	24	**Na konferencye okręgowe** . . .	34.524	—	27.535	32.612
X.	25	**Stypendya**	90.000	—	90.000	90.000
XI.	26	**Rozmaite wydatki**	11.800	—	13.516	25.800
XII.	27	**Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye**	—	19.068	20.380	21.076
		Suma wydatków . .	3,681.306	22.788	3,352.179	3.531.608
		Ogółem . . .	3.704.094			
		W porównaniu z kwotą uchwaloną na r. 1897	3,531.608			
		okazują się wydatki większe o . .	172.486			
		a mianowicie:				
		Rub. I. więcej . . . . 181.230 zł.				
		„ II. „ . . . . . 1.000 „				
		„ IV. „ . . . . . 1.737 „				
		„ VI. „ . . . . . 2.615 „				
		„ IX. „ . . . . . 1.912 „				
		„ XI. mniej o 14.000 zł. . .				
		„ XII. „ 2.008 „ . .				
		Razem mniej o 16.008 zł. więcej o 188.494 zł.				
		W ogóle więcej jak wyżej o 172.486 zł.				
		jak przy pojedynczych rubrykach i pozycyach wyjaśniono.				

Preliminarz na rok 1898. Dochody.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Dochody.				
I.	1—7	**Odsetki od kapitałów**	33.712	—	56.458	34.204
II.	8—17	**Dochody z dóbr, realności i innych praw**	21.767	—	24.506	21.804
III.	18—27	**Dodatki**	1,335.592	—	1,237.361	1,285.441
IV.	28	**Zysk ze sprzedaży książek szkolnych**	2.835	—	2.835	2.835
V.	29	**Zapisy i darowizny**	—	—	—	—
VI.	30	**Taksy od spadków**	18.000	—	10.652	18.000
VII.	31	**Rozmaite wpływy**	—	—	28.560	10
VIII.	32	**Dodatek z c. k. Skarbu państwa**	54.943	—	54.943	54.943
IX.	33	**Zwroty zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne z lat dawniejszych**	5.255	—	8.185	6.215
		Suma dochodów	1,472.104	—	1,423.500	1,423.452
		Z porównania ze sumą wydatków	3,681.306	22.788		
		okazuje się niedobór do pokrycia z funduszu krajowego	2,209.202	22.788		
		Razem	2,231.990			
		W porównaniu uchwalonych dochodów na rok 1897		1,423.452		
		z preliminowanymi dochodami na rok 1898		1,472,104		
		okazuje się prawdopodobny wzrost dochodów o		48.652		
		a mianowicie:				
		Rubr. I. mniej 492 zł.				
		„ II. „ 37 „				
		„ III. więcej — . . 50.151 zł.				
		„ VII. mniej 10 „				
		„ IX. „ 960 „				
		Razem mniej o 1.499 zł. więcej o 50.151 zł.				
		W ogóle więcej jak wyżej o . . 48.652 zł.				
		Porównując zwiększone dochody o	48.652			
		ze zwiększonymi wydatkami o	172.486			
		okazuje się zwiększony niedobór o spowodowany organizacyą nowych szkół i przeistoczeniem wielu szkół na więcej klasowe, ustanowieniem nowych posad etatowych nauczycieli religii, ustanowieniem znaczniejszej ilości klas nadetatowych, preliminowaniem znaczniejszej kwoty na wzmacniający się rok rocznie wydatek na dodatki pięcioletnie nauczycieli i naturalnym rozwojem szkół.	123.834			

Wydatki. Fundusz szkolny krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Wydatki.				
I.		**Płace i dodatki.**				
	1	Na płace i dodatki na mieszkanie nauczycieli etatowych	2,307.000	—	2,090.356	2.241.462
	2	Na wynagrodzenie nauczycieli nadetatowych	423.000	—	373.620	351.455
	3	Na płace i dodatki na mieszkanie etatowych nauczycieli religii	118.843	—	100.449	107.496
	4	Na remuneracye za udzielanie nauki religii	28.300	—	28.316	27.500
	5	Na dodatki pięcioletnie nauczycieli . .	280.000	—	242.110	245.000
	6	Na wynagrodzenie nauczycieli za godziny nadobowiązkowe	65.000	—	63.143	62.000
	7	Na zastępstwo nauczycieli urlopowanych .	22.000	—	19.798	28.000
		Suma rubryki I. .	3,244.143	—	2,917.792	3,062.913
II.		**Remuneracye i zasiłki.**				
	8	Remuneracye i zapomogi dla nauczycieli .	16.000	—	16.000	16.000
	9	Na zasiłki dla nauczycieli przeznaczonych na kurs rolniczy	2.500	—	2.350	1.500
	10	Na kursa wakacyjne nauki zręczności . .	1.600	—	1.600	1.600
	11	Remuneracye za naukę robót ręcznych . .	35.000	—	27.835	35.000
		Suma rubryki II. .	55.100	—	47.785	54.100
III.	12	**Na koszta podróży i dyety nauczycieli przeniesionych ze względów służbowych**	5.000	—	5.217	5.000
		Suma rubryki III. .	5.000	—	5.217	5.000

Preliminarz na rok 1898. Wydatki.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1886 zł.	Kwota uchwalona na rok 1997 zł.
IV.		**Dodatki i dary z łaski.**				
	13	Dodatek stały do funduszu szkolnego krajowego emerytalnego	12.800	—	12.800	12.800
	14	Interkalarya przypadające z funduszu szkolnego krajowego na rzecz krajowego funduszu szkolnego emerytalnego za pierwszy kwartał w razie opróżnienia posad nauczycieli	29.988	—	29.150	28.801
	15	Na emerytury dla nauczycieli, którzy tracą posadę wskutek reorganizacyi szkół .	—	*3.400*	3.238	3.400
	16	Dary z łaski dla wdów po nauczycielach i byłych nauczycieli, a to:				
		a) stałe:				
		Hołubowicz Petronela . . 63 zł. — —				
		Horakowska Marya . . . 39 „ — —				
		Klos Franciszka . . . 35 „ — —				
		Seniów Agata . . . . 38 „ — —				
		Klesiewicz Julia . . . 36 „ — —				
		Rogozińska Józefa . . . 40 „ — —				
		Witowska Julia . . . 51 „ — —				
		Dmytryk Michał . . . 200 „ — —				
		Januszewska Wiktorya . . 167 „ — —				
		Prokopowicz Emilia . . . 30 „ — —				
		Guzkiewicz Aniela . . . 80 „ — —				
		Czaporowska Tekla . . . 51 „ — —				
		Rogoszewski Jan . . . 90 „ — —				
		Mantusiewicz Marya . . . 80 „ — —				
		Forensiewicz Agata . . . 125 „ — —				
		Jałbrzykowska Agnieszka . . 120 „ — —				
		Mikiewicz Eleonora . . . 20 „ — —				
		Strojkowa Julia . . . 60 „ — —				
		Praszałowicz Marya . . . 40 „ — —				
		Jankowska Julia . . . 100 „ — —				
		Nowomiejska Karolina . . 51 „ — —				
		Dubiel Amalia . . . . 63 „ — —				
		Kołtko Wiktorya . . . 60 „ — —				
		Kruczkowski Leopold . . 30 „ — —				
		Makarewiczowa Marya . . 60 „ — —				
		Do przeniesienia 1.729 zł. — —	42.788	*3.400*	45.188	45.001

Wydatki. Fundusz szkolny krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Z przeniesienia . 1.729 zł. — —	42.788	*3.400*	45.188	45.001
		Iwancio Damian . . . 120 zł. — —				
		Kamińska Tekla . . . 39 „ — —				
		Kołdrasińska Zofia . . . 80 „ — —				
		Bernadzikiewicz Antonina . 20 „ — —				
		Dąbrowska Stefania dla 3 dzieci 40 „ — —				
		Bokowski Szymon . . . 75 „ — —				
		Knihinicka Jadwiga . . . 60 „ — —				
		Kabarowska Michalina . . 83 „ — —				
		Dąbrowska Marya . . . 70 „ — —				
		Panek Rozalia . . . . 50 „ — —				
		Imańska Walerya . . . 72 „ — —				
		Sądowy Grzegorz . . . 120 „ — —				
		Koczyndyk Piotr . . . 30 „ — —				
		Hilowa Klementyna . . . 20 „ — —				
		Hornatkiewicz Antoni . . 96 „ 25 ct.				
		Koral Wincenty . . . 45 „ — —				
		Jabłoński Karol . . . 12 „ 50 ct.				
		Kobryniowa Joanna . . . 60 „ — —				
		Zharska Barbara . . . 50 „ — —				
		Boguszowa Józefa . . . 100 „ — —				
		Dubilowa Marya . . . 100 „ — —				
		Warłachowska Marya . . 50 „ — —				
		Łopatyński Teofil . . . 250 „ — —				
		Stebnicka Albina . . . 100 „ — —				
		Wojnowska Marya . . . 80 „ — —				
		Jarosiewiczowa Anna . . 120 „ — —				
		Razem . . 3.671 zł 75 ct.				
		b) jednorazowe . . 3.000 zł. — —	6.672	—	6.043	6.122
		Suma rubryki IV. .	49.460	*3.400*	51.231	51.123
V.	17	**Na zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych na budowę szkół** . . .	80.000	—	80.000	80.000
		Suma rubryki V. .	80.000	—	80.000	80.000
VI.	18	**Na zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych na utrzymanie szkół** . .	22.000	—	21.841	22.000
	19	Na utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie	280	*320*	67	600
	20	Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe .	60.414	—	50.915	57.799
	21	Na koszta nadzoru funduszów szkolnych miejscowych	6.000	—	3.401	6.000
		Suma rubryki VI. . .	88.694	*320*	76.224	86.399

Preliminarz na rok 1898. Wydatki.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
VII.	22	**Na przybory naukowe** (ze słójdem) . .	18.460	—	18.460	18.460
VIII.	23	**Na biblioteki okręgowe**	4.125	—	4.039	4.125
IX.	24	**Na konferencye okręgowe**	34.524	—	27.535	32.612
X.	25	**Na stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich** . .	90.000	—	90.000	90.000
XI.	26	**Na rozmaite wydatki a to:**				
		a) na potrzeby szkół ogólnej natury . . . . . 1.500 zł.				
		b) na koszta i drobne wydatki Rad szkolnych okręgowych 1.800 „				
		c) na wydawnictwo dziennika urzędowego Rady szkolnej krajowej . . . . . 2.500 „				
		d) na koszta zarządu z powodu przelania funduszów szkolnych okręgowych do funduszu szkolnego krajowego . 6.000 zł.	11.800	—	13.516	25.800
XII.	27	**Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye:**				
		a) dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek obrz. orm. we Lwowie . . .	—	*3.000*	*3.000*	*3.000*
		b) dla szkoły klasztornej PP. Klarysek w Starym Sączu	—	*1.500*	*1.500*	*1.500*
		c) dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek obrz. łać. w Przemyślu . . .	—	*3.168*	*1.980*	*2.376*
		d) dla szkoły żeńskiej PP. Bazylianek w Jaworowie	—	*500*	*500*	*1.500*
		e) dla szkoły żeńskiej wydziałowej w Krakowie	—	—	*2.500*	—
		Do przeniesienia . .	—	8.168	9.480	8.376

Wydatki. Fundusz szkolny krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Z przeniesienia . .	—	8.168	9.480	8.376
		f) dla szkoły żeńskiej św. Tomasza w Krakowie	—	*500*	*500*	*500*
		g) dla szkoły żeńskiej Augustyanek w Krakowie	—	*700*	*700*	*700*
		h) dla wyższej szkoły żeńskiej w Stryju .	—	*500*	*500*	*500*
		i) dla szkoły izraelickiej w Brodach . .	—	*6.000*	*6.000*	*6.000*
		k) dla internatu PP. Bazylianek we Lwowie	—	*300*	*300*	*500*
		l) dla szkoły zręczności krakowskiego oddziału Towarzystwa pedagogicznego w Krakowie	—	*300*	*300*	*300*
		m) dla szkoły sióstr miłosierdzia w Rozdole	—	*600*	*600*	*600*
		n) dla szkoły sióstr Felicyanek w Besku	—	*200*	*200*	*200*
		o) dla szkoły izraelickiej w Tarnopolu . .	—	*1.500*	*1.500*	*1.500*
		p) dla szkoły sióstr Felicyanek w Uhnowie	—	*300*	*300*	*1.300*
		r) dla zakładu naukowo-wychowawczego św. Heleny we Lwowie utrzymywanego przez siostry Felicyanki . . .	—	—	—	*300*
		s) na rozszerzenie budynku szkoły żeńskiej utrzymywanej przez siostry Miłosierdzia w Przemyślu	—	—	—	*300*
		Suma rubryki XII. .	—	*19.068*	*20.380*	*21.076*

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 1. Wydatki na płace i dodatki na mieszkanie dla nauczycieli etatowych wynoszą według załączonego wykazu A. . . . . 2,622.292 zł.
Z kwoty tej potrąca Rada szkolna krajowa tytułem interkalaryów 12% t. j. kwotę . . . . . 314.675 zł.
otrzymuje przeto kwotę . . . . . 2,307.617 zł.
a preliminuje po zaokrągleniu wydatek w kwocie . . . . . 2,307.000 zł.
Na rok 1897 dozwolony został ten wydatek w wysokości . . . 2,241.462 zł.
wydatek więc preliminowany na rok 1898 jest większy od dozwolonego na rok 1897 o . . . . . 65.538 zł.

Przyczyny tego wzrostu wydatku leżą:

1) w zorganizowaniu nowych 33 szkół, oraz w rozdzieleniu trzech szkół przepełnionych każdej na dwie szkoły odrębne.
2) w reorganizacyi 84 szkół na więcej klasowe, z tych dziesięciu na wydziałowe.

Do rubr. I. poz. 2. Według wykazu B) wydatek potrzebny na wynagrodzenie nauczycieli nadetatowych przyzwolonych na rok szkolny 1897/98 wynosi ogółem kwotę. 563.996 zł.
Z kwoty tej potrąca Rada szkolna krajowa tytułem interkalaryów 25% t. j. kwotę . . . . . 140.999 zł.
Otrzymuje zatem kwotę . . . . . 422.997 zł.
a preliminuje po zaokrąglenin wydatek w kwocie . . . . . 423.000 zł.
ze względu na konsekwentny wzrost tego wydatku, albowiem każdego roku okazuje się konieczna potrzeba otwarcia większej liczby klas nadetatowych a przybytek sił nauczycielskich, czyni to rzeczą możliwą.

Do rubr. I. poz. 3. Wydatek na płace i dodatki na mieszkanie etatowych nauczycieli religii wynosi według wykazu C) . . . . . 144.930 zł.
a po strąceniu 18% interkalare . . . . . 26.087 zł.
preliminuje się kwotę . . . . . 118.843 zł.
zatem więcej o . . . . . 11.347 zł.
jak na rok 1897 uchwalono.
Wzrost ten wydatku spowodowany jest ustanowieniem, nowych posad nauczycieli religii.

Do rubr. I. poz. 4. Preliminuje ze względu na wynikłość roku 1896 800 zł. więcej niż na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. I. poz. 5. Preliminuje się ze względu na konsekwentny wzrost tego wydatku o 35.000 zł. więcej niż na rok 1897 uchwalono, gdyż faktyczny wydatek na ten cel z roku 1894 na rok 1895 wzrósł o 25.000 zł. zaś z roku 1895 na rok 1896 wzrósł o 26.000 zł.

Do rubr. I. poz. 6. Ze względu na to, że faktyczny wydatek w roku 1896 wynosił już o 1.143 zł. więcej, aniżeli preliminowano na rok 1897, proponuje się ten wydatek na rok 1898 w kwocie . . . . . 65.000 zł.
więcej o . . . . . 3.000 zł.
więcej niż na rok 1897 uchwalono.

Wydatki. Fundusz szkolny krajowy.

Do rubr. I. poz. 7. Preliminuje się z przecięcia ostatnich trzech lat.

Do rubr. II. poz. 8. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. II. poz. 9. Preliminuje się na czas do końca Sierpnia 1898 kwotę 2.000 zł. oraz koszta podróży nauczycieli w kwocie 500 zł., a więcej o . . . . . 1.000 zł. niż na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. II. poz. 10. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. II. poz. 11. Preliminuje się na podstawie wykazu D. jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. III. poz. 12. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr IV. poz. 13. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. IV. poz. 14. Preliminuje się ten wydatek w wysokości faktycznej kwoty, przypadającej z powodu opróżnionych posad nauczycielskich w roku 1896.

Do rubr. IV. poz. 15. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. IV. poz. 16. a) i b) Preliminuje się o kwotę 550 zł. więcej niż na rok 1897 uchwalono, gdyż Wysoki Sejm uchwałą z 11. lutego 1897 przyznał stałe zaopatrzenie a to:

Łopatyńskiemu Teofilowi	250 zł.
Stebnickiej Albinie	100 „
Wojnowskiej Maryi	80 „
Jarosiewiczowej Annie	120 „
Razem . .	550 zł.

Do rubr. V. poz. 17. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. VI. poz. 18. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. VI. poz. 19. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. VI. poz. 20. Na mniejsze potrzeby szkolne i kancelaryjne preliminuje się według wykazu E. kwotę . . . . . 60.414 zł.
t. j. o . . . . . 2.615 „
więcej jak na rok 1897 uchwalono z powodu zwiększonej ilości szkół i klas i większej liczby nauczycieli.

Do rubr. VI. poz. 21. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. VII. poz. 22. Preliminuje się jak na rok 1897. Preliminowana kwota będzie użytą:

1. Na uzupełnienie przyborów zwykłych dla szkół, które ich nie mają, jak liczydeł, modeli, miar i wag i map Galicyi i Austro-węgier.

2. Na przybory do nauki chemii, fizyki, geografii i rysunków dla szkół wydziałowych oraz sześcio i pięcioklasowych szkół pospolitych.

3 Na zaopatrzenie w przyrządy do nauki zręczności tych szkół, których nauczyciele pobierali naukę zręczności na kursach wakacyjnych.

4. Na zaopatrzenie kursów rolniczych w niezbędne sprzęty gospodarskie.

Do rubr. VIII. poz. 23. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. IX. poz. 24. Na konferencye okręgowe proponuje się na podstawie wykazu F) kwotę . . . . . 34.524 zł.
t. j. o . . . . . 1.912 zł.
więcej jak na rok 1897 uchwalono, a to z powodu większej liczby nauczycieli.

Do rubr. X. poz. 25. Preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono.

Do rubr. XI. poz. 26. a) b) i c). Preliminuje się o 14.000 zł. mniej niż na rok 1897 uchwalono, z powodu zaasygnowania reszty zwrotu należącego się skarbowi państwa od byłego funduszu szkolnego okręgowego zamiejskiego w Krakowie już w roku 1897.

Do rubr. XII. poz. 27. Preliminuje się o 2.008 zł. mniej niż na rok 1897 uchwalono a to:

1. Z powodu niepreliminowania jednorazowych subwencyi odpada:

pod *d*)	1.000	zł.
„ *k*)	200	„
„ *p*)	1.000	„
„ *r*)	300	„
„ *s*)	300	„
razem . .	2.800	zł.

2. Natomiast preliminowano pod *c*) o 792 zł. więcej, albowiem z powodu nader zwiększonej frekwencyi w szkole klasztornej PP. Benedyktynek obrz. łać. w Przemyślu zezwoliła Rada szkolna krajowa na 8 klas równorzędnych na rok szkolny 1897/98.

Dochody. Fundusz szkolny krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Dochody.				
I.		**Odsetki od kapitałów.**				
	1	Odsetki od kapitału wypożyczonego na uposażenie funduszu pożyczkowego na budowę szkół:				
		a) 6% od 5.000 zł. w listaw zastawnych Zakładu kredytowego w Krakowie . . . . 300 zł. — ct.				
		b) 4½% od 13.200 zł. w listach zastawnych w Banku krajowego . . 594 „ — „				
		c) 4½% od 112.400 zł. w obligacyach gilicyjskich pożyczek krajowych . . 5.058 „ — „				
		d) 4½% od 93.300 zł. w listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . 4.198 „ 50 „				
		e) 4% od 600 zł. w listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . 24 „ — „				
		f) 4% od 135.000 koron w listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego 2.700 „ — „				
		g) 4% od 329 zł. 85 ct. w książeczkach Banku krajowego . . . 13 „ 19 „	12.888	—	12.888	12.888
	2	Od 4% listów sastawnych galicyjskiego Banku krajowego nominalnej wartości 10.200 koron	204	—	204	204
	3	Odsetki od kapitałów przeznaczonych na płace nauczycieli:				
		a) 4% od 72.800 koron w obligacyach galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 . . 1.456 zł. — ct.				
		b) 4% od 854.400 koron w listach zastawnych galicyjskiego Banku krajowego . . . . 17.088 „ — „				
		Do przeniesienia 18.544 zł. — ct.	13.092	—	13.092	13.092

Preliminarz na rok 1898. Dochody.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Z przeniesienia 18.544 zł. — ct.	13.092	—	13.092	13.092
		c) 4% od 900 zł. w listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . 36 „ — „				
		d) 4% od 34.200 koron w listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego 684 „ — „				
		e) 4% od 2.000 zł. w obligacyach galicyjskiego funduszu propinacyjnego 80 „ — „				
		f) 4% od 100 zł. losu państwowego z roku 1860 . 4 „ — „				
		g) 4% od 7.724 zł. 58 ct. w książeczkach galicyjskiego Banku krajowego 308 „ 98 „	19.657	—	41.936	19.788
4		5% od kapitałów hipotekowanych w walucie wiedeńskiej. Kapitał / Odsetki				
		a) u bractwa św. Anny w Jarosławiu . . 75 zł. — ct. 1 zł. 57½ ct.				
		b) na realności Nr. 35 w Mościskach . 7 „ 30 „ — „ 16 „				
		c) na realności Nr. 48, 106 i 202 w Mościskach . . 25 „ — „ — „ 52½ „				
		d) na dobrach Stojanowice . 125 „ — „ 2 „ 62½ „				
		e) na dobrach Gdów . . 187 „ 30 „ 3 „ 94 — „				
		f) u bractwa szkaplerza w Bochni . 50 „ — „ 1 „ 05 „				
		g) u bractwa Niepok. pocz. NPM. w Łukawicy . . 112 „ 30 „ 2 „ 36½ „				
		Do przeniesienia 581 zł. 90 ct. 12 zł. 24 ct.	32.749	—	55.028	32.880

Dochody. Fundusz szkolny krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Z przeniesienia 581 zł. 90 ct. 12 zł. 24 ct.	32.749	—	55.028	32.880
		h) u bractwa różańcowego w Bruśniku 250 „ — „ 5 „ 25— „ *i*) u bractwa różańcowego w Woli Inbeckiej . . 267 „ 30 „ 5 „ 62½ „				
		1.100 zł. — ct. 23 zł. 11½ ct.	23	—	17	23
5		5% od kapitałów hipotekowanych w walucie polskiej: Kapitał Odsetki *a*) na dobrach Branice 5.000 złp. — gr. 62 zł. 52 ct. *b*) na dobrach Głęboka 17.418 „ 05 „ 217 „ 73 „ *c*) na dobrach Dojazdów 28.712 „ 22 „ 358 „ 91 „				
		51.130 złp. 27 gr. 639 zł. 16 ct.	639	—	612	639
6		5% od kapitałów hipotekowanych na realnościach w Krakowie w walucie polskiej: Kapitał. Odsetki. *a*) Nr. 342 I. 521 V. . 949 złp. 13 gr. 11 zł. 86½ ct. *b*) Nr. 327 VIII. 193 IV. . 3.483 „ 04 „ 43 „ 54½ „ *c*) Nr. 327 VIII. 193 IV. . 389 „ 10 „ 4 „ 86½ „ *d*) Nr. 171 I. 256 II. . 421 „ 26 „ — „ — „				
		5.243 złp. 23 gr. 60 zł. 27½ ct.	60	—	24	131
		Do przeniesienia . .	33.471	—	55.681	33.673

Preliminarz na rok 1898. Dochody.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Z przeniesienia . .	33.471	—	55.681	33.673
	7	5% od kapitałów hipotekowanych na rzecz pojedynczych szkół:				
		a) od 4.200 zł. na dobrach Zwiernik i Budy dla szkoły w Zwierniku 210 zł. — ct.				
		b) od 100 talarów na dobrach Niegowice dla szkoły w Niegowicach . . 10 „ 50 „				
		c) od 420 zł na dobrach Kanczuga dla szkoły w Grodzisku . . . . 21 „ — „				
		241 zł. 50 ct.	241	—	777	531
		Suma rubryki I. .	33.712	—	56.458	34.204
II.		**Dochody z dóbr i realności.**				
	8	Czynsz z ogrodu w Dunajowie . . .	1	—	1	1
	9	„ „ w Krukienicach . . .	2	—	2	2
	10	„ „ w Bieczu	1	—	1	1
	11	„ z wydzierżawionych gruntów w Zagurzu	5	—	—	5
	12	„ z wydzierżawionych gruntów w Pilźnie	410	—	410	410
	13	„ „ „ „ Skawinie	186	—	284	223
	14	„ z gruntów szkolnych pojedynczych szkół z powodu chwilowej nieczynności tychże	—	—	23	—
	15	„ od gminy miasta Tarnowa za wynajęcie budynku, będącego w części własnością funduszu szkolnego krajowego . .	162	—	81	162
	16	Czysty dochód z gruntów i realności pojedynczych szkół	5.000	—	5.332	5.000
	17	Wartość naturaliów od gminy, obszarów dworskich i innych stron	16.000	—	18.372	16.000
		Suma rubryki II. .	21.767	—	24.506	21.804

Dochody. Fundusz szkolny krajowy.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
III.		**Dodatki.**				
	18	Od gminy Zaleszczyki dodatek na wydatki kancelaryjne szkoły głównej: *a*) miasto Zaleszczyki . . 12 zł. 23 ct. *b*) Zaleszczyki stare . . . 1 „ 62 „ *c*) obszar dworski . . . — „ 15 „	14	—	25	14
	19	Od Tarnowskiej gminy żydowskiej dodatek na utrzymanie IV. klasy przy szkole głównej	26	—	—	26
	20	Od gminy Cewków część odsetek od majątku gminnego	105	—	105	105
	21	Od każdoczesnego proboszcza obrz. łać. w Limanowie zahipotekowana renta na części dóbr Lipowa	42	—	42	42
	22	Od legatu Ferdynanda Sroczyńskiego w kwocie 500 zł. m. k. od właściciela obszaru dworskiego w Bolesławiu . . .	26	—	—	26
	23	Od gminy Laskowce odsetki od renty państwowej Nr. 28.618 na 2.350 zł. . .	99	—	—	—
	24	Dobrowolne zobowiązania gmin, obszarów dworskich i innych stron, tudzież z przewyżki dochodów majątków zarodowych miast i miasteczek, nareszcie od gmin miasta Krakowa i Białej na płace nauczycieli	465.000	—	300.011	460.000
	25	Zaległe z końcem roku 1894 prestacye szkolne odebrane od byłych funduszów szkolnych okręgowych	40.000	—	44.476	—
	26	Dodatek od podatków od gmin i obszarów dworskich	547.230	—	564.653	550.000
	27	3% dodatek okręgowy	283.050	—	328.049	275.228
		Suma rubryki III. .	1,335.592	—	1,237.361	1,285.441
IV.	28	**Zysk ze sprzedaży książek szkolnych** .	2.835	—	2.835	2.835
V.	29	**Zapisy i darowizny**	—	—	—	—
VI.	30	**Taksy od spadków**	18.000	—	10.652	18.000
VII.	31	**Rozmaite wpływy**	—	—	28.560	10
VIII.	32	**Dodatek z c. k. Skarbu państwa** .	54.943	—	54.943	54.943
IX.	33	**Zwroty zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne z lat dawniejszych**	5.255	—	8.185	6.215

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. a do g. Preliminuje się w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. września 1892 i z dnia 16. lutego 1894.

Do rubr. 1. poz. 2 i 3 a do g. Preliminuje się na podstawie stanu efektów w dniu układania preliminarza.

Do rubr. I. poz. 4. do 7. Preliminuje się na podstawie stanu kapitałów hipotekowanych w dniu układania preliminarza.

Do rubr. II. poz. 8. do 15. Preliminuje się na podstawie umów istniejących.

Do rubr. II. poz. 16. i 17. Preliminuje się jak na rok 1897.

Do rubr. III. poz. 18. do 23. Preliminuje się na podstawie istniejących zobowiązań.

Do rubr. III. poz. 24. Wedle wykazu A. dołączonego do zamknięcia rachunków za rok 1896 sprostowana należytość prestacyi szkolnej na placę nauczycieli i potrzeby szkolne w kwotach ryczałtowych wraz z prestacyą od gminy miasta Krakowa (12% od opłaconych podatków) wynosi ogółem . . . . . 469.538 zł. 31½ ct.

Po uwzględnieniu możliwych interkalaryów preliminuje się z tego tytułu dochód w zaokrogleniu tylko w kwocie 465.000 zł. w. a.

Do rubr. III. poz. 25. Zaległe z końcem roku 1894 prestacye szkolne odebrane od byłych funduszów szkolnych okręgowych, wynoszą z końcem roku 1896 jeszcze sumę 212.514 zł. 14 ct. Na poczet tej należytości uiszczono w roku 1896 44.475 zł. 53 ct. Opierając się zatem na wynikłości z roku 1896 i uwzględniając coroczne zmniejszanie się zaległości, preliminuje się na rok 1898 kwotę 40.000 zł.

Do rubr. III. poz. 26. Sprostowana należytość dodatków do podatków od gmin, obszarów dworskich i innych stron w roku 1896 wynosi sumę 590.065 zł. 54 ct. Uwzględniając przypuszczalno interkalarya, należałoby z tego tytułu dochodu preliminować kwotę 580.000 zł.

Jednakowoż z uwagi, że wskutek nowych ustaw podatkowych podstawa dodatków się zmienia, odpada bowiem podatek dochodowy (zamieniony na osobisto-dochodowy, od którego nie będzie się pobierać dodatków) a podstawa podatku zarobkowego się zniża, zaś fundusz szkolny krajowy nie będzie tak jak fundusz krajowy pobierał żadnej za ten ubytek bonifikacyi, przeto powyższy dochód z dodatków obniża się na podstawie obliczeń, znajdujących się przy akcie do LW. 37.653/97 o 5·65% czyli o . . . 32.770 zł.

i preliminuje się prawdopodobny dochód w kwocie . . . . . 547.230 zł.

Do rubr. III. poz. 27. Sprostowana należytość na rok 1896 3% dodatków okręgowych wynosi 308.224 zł. 40 ct. — Po uwzględnieniu interkalaryów należałoby preliminować 300.000 zł. jedkakowoż na podstawie wyjaśnień danych do poz. 26. obniża się powyższy dochód o 5·65% czyli o . . . . . 16.950 „

i na rok 1898 preliminuje się tylko . . . . . 283.050 zł.

Do rubr. IV. Zysk ze sprzedaży książek szkolnych preliminuje się jak na rok 1897.

Do rubr. V. Nic się nie preliminuje dla braku wynikłości od lat wielu.

Do rubr. VI. Preliminuje się jak na rok 1897 kwotę 18.000 zł

Do rubr. VII. Na rozmaite wypływy nic się nie preliminuje w myśl życzenia komisyi budżetowej wyrażonego przy tej rubryce preliminarza kzajowego funduszu szkolnego na rok 1897.

Do rubr. VIII. Dodatek stały z c. k. Skarbu Państwa.

Do rubr. IX. Preliminuje się sumę rat w roku 1898 wpłynąć mającym na podstawie wykazu pod H. dołaczonego.

Do l. 10.785 ex 1897.
R. S. K.

Wykaz A.

liczby posad etatowych nauczycieli szkół ludowych systemizowanych na rok 1897|8 z przywiązanemi do nich płacami, dodatkami za kierownictwo i na mieszkania.

Liczba posad	Wyszczególnienie.	Pojedynczo zł.	Razem zł.
	(Miasto Kraków).		
	Klasa I.		
1	Kierownik szkoły wydziałowej	1.100	1.100
18	Kierowników szkół popolitych po	1.000	18.000
4	Nauczycieli etatowych wydziałowych po	990	3.960
16	„ pospolitych starszych „	990	15.840
34	„ „ „ „	880	29.920
21	„ „ młodszych „	528	11.088
94	Razem . . .	—	79.908
	Klasa II.		
13	Kierowników szkół wydziałowych po	1.000	13.000
39	„ „ pospolitych „	800	31.200
46	nauczycieli etatowych wydziałowych po . . .	880	40.480
130	„ pospolitych starszych „	770	100.100
54	„ „ młodszych „	462	24.948
	10 dodatków osobistych po	60	600
	Nauczycielki robót ręcznych	—	1.200
	Nauka śpiewu i gimnastyki	—	200
282	Razem . . .	—	

Liczba posad	Wyszczególnienie.	Pojedynczo zł.	Razem zł.
	Klasa III.		
6	Kierowników szkół wydziałowych po	900	5.400
41	„ „ pospolitych „	700	28.700
22	Nauczycieli etatowych wydziałowych po	770	16.940
2	„ fachowych w Sokalu „	770	1.540
126	„ pospolitych starszych „	660	83.160
61	„ „ młodszych „	440	26.840
258	Razem . . .	—	162.580
	Klasa IV.		
76	Kierowników szkół pospolitych po	650	49.400
185	„ „ „ „	550	101.750
111	Nauczycieli etatowych starszych po	660	73.260
76	„ „ „ „	550	41.800
299	„ „ „ „	495	148.005
323	„ „ młodszych po	440	142.120
1.070	Razem . . .		556.335
	Klasa V.		
502	Kierowników szkół pospolitych po	450	225.900
447	Nauczycieli etatowych starszych po	400	178.800
85	„ „ „ „	385	32.725
2.760	„ „ „ „	350	966.000
506	„ „ młodszych „	330	166.980
	Dodatki miejscowe	—	15.150
	Dodatek osobisty (: gminy Wołoszcza okr: Sambor:) . .	—	100
4.300	Razem . . .	--	1,585.655

Zestawienie.

Liczba posad	Wyszczególnienie.	Ogólna kwota zł.
94	Nauczycieli ludowych w Krakowie	80.208
282	„ „ „ II. klasie	211.728
258	„ „ „ III. „	162.580
1.070	„ „ „ IV. „	556.335
4.300	„ „ „ V. „	1,585.655
6.004	Razem . . .	2,596.506
20	Nauczycieli kursów rolniczych	8.800
6.024	Suma	2,605.306
	Utworzeuie 8 szkół wydziałowych	16.986
	Ogółem	2,621.992
	Po strąceniu 12% tytułem interkalaryów	314.640
	Zostaje	2,307.352
	Więc do proeliminowania okrągło	2,307.000

Do l. 10.785 ex 1897.
R. S. K.

Wykaz B.

posad nauczycieli nadetowych przyzwolonych na rok szkolny 1897/8 z przywiązanemi do nich wynagrodzeniami oraz dodatkami na mieszkanie.

Liczba porządkowa	Okręg szkolny	Przyzwolono na rok 1897/8.		Z ilości tej			
				I.		II.	
		Ilość	Sumaryczne wynagrodzenie	z wyna-			
			zł. w. a.	594	528	528	462
1	Biała	18	5.670	—	—	—	—
2	Bóbrka	39	12.000	—	—	—	—
3	Bochnia	43	14.076	—	—	—	—
4	Bohorodczany	6	1.950	—	—	—	—
5	Borszczów	18	5.640	—	—	—	—
6	Brody	23	8.586	—	—	—	—
7	Brzesko	39	11.970	—	—	—	—
8	Brzeżany	20	6.822	—	—	—	—
9	Brzozów	2	630	—	—	—	—
10	Buczacz	30	10.104	—	—	—	—
11	Chrzanów	34	10.980	—	—	—	—
12	Cieszanów	11	3.420	—	—	—	—
13	Czortków	23	7.320	—	—	—	—
14	Dąbrowa	11	3.480	—	—	—	—
15	Dobromil	6	2.000	—	—	—	—
16	Dolina	42	13.290	—	—	—	—
17	Drohobycz	23	8.558	—	—	—	4.158
18	Gorlice	21	7.236	—	—	—	—
19	Gródek	16	5.982	—	—	—	—
20	Grybów	12	3.780	—	—	—	—
21	Horodenka	15	4.830	—	—	—	—
22	Husiatyn	28	8.610	—	—	—	—
23	Jarosław	29	10.438	—	—	—	4.158
24	Jasło	17	5.856	—	—	—	—
25	Jaworów	15	5.232	—	—	—	—
26	Kałusz	36	11.190	—	—	—	—
27	Kamionka	19	5.940	—	—	—	—
28	Kolbuszowa	13	4.110	—	—	—	—
29	Kołomyja	37	15.532	—	—	—	12.012
30	Kosów	12	3.870	—	—	—	—
31	Kraków m.	37	19.800	2.376	17.424	—	—
32	Kraków zam.	34	11.300	—	—	—	—
33	Krosno	15	5.342	—	—	—	—
34	Łańcut	37	11.670	—	—	—	—
35	Limanowa	18	5.580	—	—	—	—
36	Lisko	11	3.570	—	—	—	—
37	Lwów zam	37	12.310	—	—	—	—
	Do przeniesienia	847	288.674	2.376	17.424	—	20.328

przypada na klasę						Uwaga
III.		IV.	V.			
grodzeniem rocznem po złr.						
462	396	330	400	350	300	
—	—	2.970	—	—	2.700	
—	—	3.300	—	—	8.700	
462	3.564	1.650	—	—	8.400	
—	—	1.650	—	—	300	
—	—	2.640	—	—	3.000	
1.848	3.168	2.970	—	—	600	
—	—	2.970	—	—	9.000	
—	2.772	1.650	—	—	2.400	
—	—	330	—	—	300	
—	3.564	2.640	—	—	3.900	
—	—	3.630	—	3.150	4.200	
—	—	1.320	—	—	2.100	
—	—	4.620	—	—	2.700	
—	—	1.930	—	—	1.500	
—	—	1.650	—	350	—	
—	—	7.590	—	—	5.700	
—	—	—	—	1.400	3.000	
—	2.376	660	—	2.100	2.100	
—	4.752	330	—	—	900	
—	—	1.980	—	—	1.800	
—	—	3.630	—	—	1.200	
—	—	2.310	—	—	6.300	
—	—	1.980	—	700	3.600	
—	2.376	1.980	—	—	1.500	
—	2.772	660	—	—	1.800	
—	—	4.290	—	—	6.900	
—	—	2.640	—	—	3.300	
—	—	2.310	—	—	1.800	
—	—	1.320	—	700	1.500	
—	—	2.970	—	—	900	
—	—	—	—	—	—	
—	—	—	4.400	—	6.900	
—	2.772	1.320	—	350	900	
—	—	6.270	—	—	5.400	
—	—	1.930	—	—	3.600	
—	—	2.970	—	—	600	
—	—	2.310	4.000	—	6.000	
2.310	28.116	85.470	8.400	8.750	115.500	

Liczba porządkowa	Okręg szkolny	Przyzwolono na rok 1897/8.		Z ilości tej			
		Ilość	Sumaryczno wynagrodzenie	I.		II.	
				z wyna-			
			złr.	594	528	528	462
	z przeniesienia . .	847	288.674	2.376	17.424	—	20.328
38	Mielec	8	2.490	—	—	—	—
39	Mościska	17	5.340	—	—	—	—
40	Myśleniae	38	11.670	—	—	—	—
41	Nadwórna	12	3.810	—	—	—	—
42	Nisko	15	4.620	—	—	—	—
43	Nowy Sącz	35	13.444	—	—	—	7.854
44	Nowy Targ	19	6.080	—	—	—	—
45	Pilzno	10	3.210	—	—	—	—
46	Podgórze	28	10.204	—	—	—	—
47	Podhajce	23	7.200	—	—	—	—
48	Przemyśl	42	16.668	—	—	—	11.088
49	Przemyślany	25	7.770	—	—	—	—
50	Rawa	15	4.800	—	—	—	—
51	Rohatyn	21	6.540	—	—	—	—
52	Ropczyce	20	6.360	—	—	—	—
53	Rudki	8	2.430	—	—	—	—
54	Rrzeszów	14	5.652	—	—	528	3.234
55	Sambor	8	3.260	—	—	—	2.310
56	Sanok	14	4.688	—	—	—	—
57	Skałat	11	3.450	—	—	—	—
58	Śniatyn	16	5.916	—	—	—	—
59	Sokal	48	16.800	—	—	—	—
60	Stanisławów	36	14.836	—	—	—	10.626
61	Stare miasto	8	2.580	—	—	—	—
62	Stryj	33	11.754	—	—	—	—
63	Strżyżów.	4	1.320	—	—	—	—
64	Tarnobrzeg	13	4.080	—	—	—	—
65	Tarnopol	25	9.462	—	—	2.112	2.310
66	Tarnów	29	12.090	—	—	—	9.240
67	Trembowla	21	7.374	—	—	—	—
68	Tłumacz	21	6.690	—	—	—	—
69	Turka	2	630	—	—	—	—
70	Wadowice	34	11.052	—	—	—	—
71	Wieliczka	25	8.328	—	—	—	—
72	Zaleszczyki	9	2.850	—	—	—	—
73	Zbaraż	10	3.090	—	—	—	—
74	Złoczów	22	7.512	—	—	—	—
75	Żółkiew	34	11.502	—	—	—	—
76	Żydaczów	17	5.400	—	—	—	—
77	Żywiec	11	3.570	—	—	—	—
	Ogółem . .	1.648	563.996	2.376	17.424	2.640	66.890

przypada na klasę						Uwaga
III.		IV.	V.			
grodzeniom rocznem po złr.						
462	396	330	400	350	300	
2.310	28.116	85.470	8.400	8.750	115.500	
—	—	990	—	—	1.500	
—	—	2.640	—	—	2.700	
—	—	2.970	—	—	8.700	
—	—	2.310	—	—	1.500	
—	—	1.320	—	—	3.300	
—	—	990	—	700	3.900	
—	—	1.980	—	1.400	2.700	
—	—	2.310	—	—	900	
—	5.544	660	1.600	—	2.400	
—	—	3.300	—	—	3.900	
—	—	1.980	—	—	3.600	
—	—	2.970	—	—	4.800	
—	—	3·300	—	—	1.500	
—	—	2.640	—	—	3.900	
—	—	3.960	—	—	2.400	
—	—	330	—	—	2.100	
—	—	990	—	—	900	
—	—	—	—	350	600	
—	1.188	1.650	—	350	1.500	
—	—	1.650	—	—	1.800	
—	4.356	660	—	—	900	
—	3.960	2.640	—	—	10.200	
—	—	660	—	1.750	1.800	
—	—	1.980	—	—	600	
—	7.524	330	—	—	3.900	
—	—	1.320	—	—	—	
—	—	1.980	—	—	2.100	
—	—	990	—	1.050	3.000	
—	—	1.650	—	—	1.200	
—	3.564	2.310	—	—	1.500	
—	—	4.290	—	—	2.400	
—	—	330	—	—	300	
—	2.772	1.980	—	—	6.300	
—	3.168	660	—	—	4.500	
—	—	1.650	—	—	1.200	
—	—	990	—	—	2.100	
—	2.772	2.640	—	—	2.100	
—	4.752	1.650	—	—	5.100	
—	—	3.300	—	—	2.100	
—	—	2.970	—	—	600	
2.310	67.716	159.390	10.000	14.400	220.850	

Do l. 10.785 ex 1897
R. S. K.

Wykaz C.

posad etatowych nauczycieli religii systemizowanych na rok 1897|8 z przywiązanemi do nich płacami i dodatkami na mieszkanie.

Ilość posad	Poszczególnienie	Pojedynczo zł.	Razem zł.
	Kraków miasto.		
1	Nauczyciel religii szkoły wydziałowej po	990	990
8	Nauczycieli „ szkół pospolitych „	990	7.920
9	„ „ „ „ „	880	7.920
18	Razem . . .	—	16.830
	II. Klasa.		
26	Nauczycieli religii szkół wydziałowych po	880	22.880
31	„ „ „ pospolitych „	770	23.870
	4 dodatki osobisty po	60	240
57	Razem . . .	—	46.990
	III Klasa.		
10	Nauczycieli religii szkół wydziałowych po	770	7.700
43	„ „ „ pospolitych „	660	28.380
53	Razem . . .	—	36.080
	IV. Klasa.		
20	Nauczycieli religii szkół pospolitych po	660	13.200
27	„ „ „ „ „	550	14.850
32	„ „ „ „	495	15.840
79	Razem . . .	—	43.890
	V. Klasa		
3	Nauczycieli religii szkół pospolitych po	330	990
	dodatki miejscowe		150
3	Razem . . .	—	1.140
210	Ogółem	-	144.930
	Po strąceniu 18% na interkalarya	—	26.087
	Do preliminowania . . .	—	118.843

Do l. 10.785 ex 1897
R. S. L.

Wykaz D.

kwot potrzebnych na remuneracye dla nauczycielek robót ręcznych kobiecych na rok szkolny 1897|8.

Liczba porz.	Okręg szkolny	Ilość szkół	Kwota potrzebna na remuneracye w złr. w. a.	Uwaga
1	Biała	5	135	
2	Bóbrka	28	885	
3	Bochnia	31	750	
4	Bohorodczany	11	230	
5	Borszczów	2	60	
6	Brody	23	650	
7	Brzesko	16	480	
8	Brzeżany	29	800	
9	Brzozów	27	770	
10	Buczacz	18	500	
11	Chrzanów	13	400	
12	Cieszanów	11	320	
13	Czortków	13	350	
14	Dąbrowa	15	450	
15	Dobromil	6	180	
16	Dolina	16	480	
17	Drohobycz	6	180	
18	Gorlice	17	650	
19	Gródek	11	350	
20	Grybów	13	380	
21	Horodenka	4	100	
22	Husiatyn	17	550	
23	Jarosław	31	900	
24	Jasło	8	200	
25	Jaworów	18	650	
26	Kalusz	15	550	
27	Kamionka	13	450	
28	Kolbuszowa	16	500	
29	Kołomyja	15	450	
30	Kosów	11	300	
31	Kraków miasto	—	—	
32	Kraków okolica	8	250	
33	Krosno	4	120	
34	Łańcut	18	650	
35	Limanowa	9	250	
36	Lisko	4	120	
	Do przeniesienia	502	15.040	

Liczba porz.	Okręg szkolny	Ilość szkół	Kwota potrzebna na remuneracye w złr. w. a.	Uwaga
	Z przeniesienia . .	502	15.040	
37	Lwów miasto	—	—	
38	Lwów okolica	38	1.585	
39	Mielec	19	550	
40	Mościska	13	350	
41	Myślenice	20	700	
42	Nadwórna	17	400	
43	Nisko	18	500	
44	Nowy Sącz	29	750	
45	Nowytarg	20	550	
46	Pilzno	10	300	
47	Podgórze	5	150	
48	Podhajce	19	620	
49	Przemyśl	29	870	
50	Przemyślany	27	800	
51	Rawa	16	450	
52	Rohatyn	48	1.590	
53	Ropczyce	16	450	
54	Rudki	6	150	
55	Rzeszów	16	450	
56	Sambor	19	520	
57	Sanok	21	540	
58	Skałat	17	420	
59	Śniatyn	8	180	
60	Sokal	33	915	
61	Stanisławów	5	125	
62	Staremiasto	4	120	
63	Stryj	30	820	
64	Strzyżów	7	180	
65	Tarnobrzeg	13	400	
66	Tarnopol	30	575	
67	Tarnów	29	645	
68	Tłumacz	15	320	
69	Trembowla	17	500	
70	Turka	7	210	
71	Wadowice	12	300	
72	Wieliczka	6	155	
73	Zaleszczyki	10	180	
74	Zbaraż	15	290	
75	Złoczów	21	445	
76	Żółkiew	8	180	
77	Żydaczów	18	580	
78	Żywiec	10	250	
	Razem . . .	1.223	35.105	

Do l. 10.785 ex 1897
R. S. K.

Wykaz E.

ryczałtów na drobne potrzeby szkolne.

Ilość szkół	Rodzaj szkół	Pojedynczo zł.	Razem zł.
3.186	szkół ludowych jednoklasowych po	10	31.860
536	„ „ dwu „ „	15	8.040
58	„ „ trzy „ „	20	1.160
133	„ „ cztero „ „	25	3.325
61	„ „ pięcio „ „	30	1.830
86	„ „ sześcio „ „	35	3.010
3	„ „ siedmio „ „	40	120
19	„ wydziałowych „ „	45	855
6	„ miejskich w Krakowie „	45	270
1	„ wydziałowa w Sokalu „	60	60
	utrzymanie warsztatu w Sokalu		544
	20 kursów rolniczych po	55	1.100
4.089	szkół dla nauczycieli etatowych razem		52.174
	dla 1648 nauczycieli nadetatowych po	5	8.240
	Ogółem		60.414

Do l. 10.785 ex 1897
R. S K.

Wykaz F.

Konferencye okręgowe.

Przedmiot	Ilość	Kwota zł.
Liczba nauczycieli etatowych	6.024	—
„ „ nadetatowych	1.648	—
Razem . .	7.672	—
Licząc na każdego nauczyciela po 4 zł. 50 ct. wypada	—	34.524

Do l. 10.785 ex 1897.
R. S. K.

Wykaz G.

przekształconych i nowozorganizowanych szkół ludowych
od 16. maja 1896 do 15. maja 1897 włącznie.

Liczba porządkowa	Ilość przekształconych szkół	z klasowej	na klasową	Uwaga
1	54	1	2	
2	2	1	3	dnie jednoklasowe na 1 trzyklasową.
3	4	2	3	
4	6	3	4	
5	4	2	4	
6	1	miesz. 5	na 5 klas. męską i na 5 klas. żeńską	
7	2	5	6	
8	7	męskie 6	wydział.	
9	1	7	wydziało ą	
10	1	wydz. 4	wydział 5	
11	2	żeń. 6	wydział.	
Razem	84			

Szkoły nowozorganizowane (do 15. maja 1897).

3	Szkoły czteroklasowe	(Rrzeszów, Sambor i Stanisławów).
33	Szkół jednoklasowych	
Razem 36	szkół	

Załącznik H. do preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1898.

WYKAZ

zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne

od roku 1876 po koniec roku budżetowego 1896.

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1898 do spłaty przypadające zł.	ct.	Raty zaległe po koniec roku 1896 zł.	ct.
1	Babuchów	gmina	500	—	—	—	—	—
2	Bachorzec	„	500	—	—	—	—	—
3	Balice	„	300	—	—	—	—	—
4	Baliñce	„	600	—	—	—	—	—
5	Bar	„	200	—	—	—	—	—
6	Barańczyce	„	400	—	—	—	—	—
7	Bartków	„	400	—	—	—	—	—
8	Bartków i Posadowa	„	200	—	—	—	—	—
9	Bartkówka	„	300	—	30	—	30	—
10	Barwald	„	1.500	—	150	—	300	—
11	Baranówka	„	200	—	20	—	—	—
12	Bereźnica szlach. i rustyk	„	300	—	30	—	60	—
13	Bernadówka	„	500	—	—	—	—	—
14	Biała	„	600	—	—	—	—	—
15	Biesiadki i Zerków	„	800	—	80	—	—	—
16	Bihale	„	500	—	—	—	—	—
17	Biskupice	„	1.000	—	—	—	—	—
18	Biskupice	„	500	—	—	—	—	—
19	Blich	„	500	—	—	—	—	—
20	Błozew dolna	„	100	—	10	—	20	—
21	Błudniki	„	200	—	20	—	60	—
22	Bohutyn	„	300	—	—	—	—	—
23	Bolestraszyce	„	1.000	—	—	—	—	—
24	Boniszyn	„	500	—	—	—	—	—
25	Boratyn	„	300	—	—	—	—	—
26	Borek	„	100	—	—	—	—	—
27	Borszczów	„	1.500	—	—	—	—	—
28	Bóbrka	miasto	1.000	—	—	—	—	—
29	Bóbrka	gmina	1.000		—	—	—	—
30	Brzezina	„	200	—	20	—	40	—
31	Brzostowa góra	„	200	—	20	—	—	—
32	Brzoza królewska	„	350	—	—	—	—	—
33	Brzoza królewska	„	200	—	20	—	20	—
34	Brzyszczki	„	270	—	—	—	—	—
35	Buczacz	„	1.500	—	—	—	—	—
36	Bukowina	„	400	—	—	—	40	—
37	Burcze	„	200	—	20	—	—	—
38	Burczyce	„	100	—	10	—	20	—
39	Busk	„	1.000	—	—	—	—	—
40	Busowisko	„	200	—	20	—	—	—
41	Buszkowice	„	200	—	20	—	—	—
42	Capowce	„	300	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		20.920		470		590	

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 1898 do spłaty przypadające		Raty zaległe po koniec roku 1896	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .		20.920	—	470	—	590	—
43	Cetula	gmina	600	—	—	—	—	
44	Cetula	„	200	—	20	—	40	—
45	Chłopice	„	200	—	20	—	20	—
46	Chocimierz	„	500	—	—	—	—	—
47	Chodnowice	„	200	—	20	—	—	—
48	Cholewiana góra	„	400	—	—	—	—	—
40	Chorośnica	„	500	—	—	—	300	—
50	Chudyjowce	„	200	—	20	—	20	—
51	Chyrów	„	600	—	—	—	—	—
52	Cieniawa	„	500	—	50	—	50	—
53	Cieszacin	„	200	—	20	—	—	—
54	Cikowiec	„	400	—	40	—	40	—
52	Cmolas	„	200	—	20	—	—	—
56	Czaple	„	200	—	—	—	—	—
57	Czarnokońce małe	„	250	—	—	—	—	—
58	Czarny potok	„	400	—	—	—	—	—
59	Czekaj	„	150	—	—	—	—	—
60	Czyków	„	400	—	—	—	—	—
61	Czerepin	„	300	—	—	—	—	—
62	Czernichowce	„	2.000	—	—	—	—	—
63	Czerniejów	„	500	—	—	—	—	—
64	Czerniszówka	„	100	—	10	—	—	—
55	Czudec	miasto	500	—	—	—	—	—
66	Czudec przedmieście	gmina	500	—	—	—	—	—
67	Czukiew	„	1.000	—	100	—	—	—
68	Czystopady	„	200	—	—	—	—	—
69	Czyszki powiat Brody	„	200	—	—	—	—	—
70	Czyszki powiat Lwów	„	200	—	—	—	—	—
71	Dąbrowa	„	6.000	—	—	—	207	56
72	Dąbrówka polska	„	500	—	50	—	—	—
73	Darachów	„	600	—	—	—	—	—
74	Daszawa	„	500	—	—	—	100	—
75	Derzów	„	1.000	—	—	—	—	—
76	Dębina	„	400	—	—	—	—	—
77	Dębno	„	600	—	—	—	—	—
78	Dębno	„	200	—	20	—	—	—
79	Dobromil	miasto	3.000	—	—	—	—	—
80	Dobromirka	gmina	400	—	—	—	40	—
81	Dobrotwór	„	300	—	—	—	—	—
82	Dora	„	300	—	—	—	—	—
83	Doroszów wielki	„	400	—	—	—	—	—
84	Dubie	„	300	—	—	—	60	—
85	Dubiecko	„	1.500	—	—	—	—	—
86	Dubowce z Dechową	„	400	—	—	—	—	—
87	Dudyńce	„	200	—	20	—	—	—
88	Dukla	„	800	—	—	—	—	—
89	Dukla	„	2.000	—	—	—	—	—
90	Dulcza wielka	„	800	—	—	—	—	—
91	Duukowice	„	1.000	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		53.720	—	880	—	1.467	56

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 1898 do spłaty przypadające		Raty zaległe po koniec roku 1896	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		53.720	—	880	—	1.467	56
92	Dylągówka	gmina	300	—	—	—	—	—
93	Dzwiniaczka	„	600	—	60	—	60	—
94	Dzurków	„	500	—	—	—	—	—
95	Dżuryn	„	1.200	—	120	—	120	—
96	Falejowa z Raczkową	„	200	—	20	—	—	—
97	Faszczówka	„	500	—	—	—	—	—
98	Firlejówka	„	100	—	—	—	—	—
99	Folwarki żydaczowskie	„	820	—	—	—	—	—
100	Gaje starobrodzkie	„	600	—	—	—	—	—
101	Ganczary	„	500	—	—	—	—	—
102	Garajowice	„	130	—	—	—	—	—
103	Giedlarowa	„	300	—	—	—	—	—
104	Gierzyce	„	300	—	30	—	—	—
105	Glinik	„	500	—	—	—	—	—
106	Głębokie	„	200	—	—	—	20	—
107	Głuchowice ad Gaje	„	300	—	—	—	—	—
108	Gołkowice	„	800	—	80	—	80	—
109	Gołogóry	„	500	—	—	—	—	—
110	Gołogóry	miasteczko	800	—	—	—	—	—
111	Górki	gmina	200	—	20	—	—	—
112	Góra ropczycka	„	200	—	20	—	—	—
113	Grabie	„	200	—	20	—	—	—
114	Grochowce	„	500	—	—	—	50	—
115	Gródek	„	500	—	50	—	—	—
116	Grószów wielki	„	300	—	—	—	—	—
117	Grzymałów	„	1.000	—	—	—	—	—
118	Gwoździec i Cisowlas	gminy	1.500	—	75	—	125	—
119	Hadykówka	gmina	600	—	60	—	—	—
120	Hadyńkowce	„	500	—	—	—	—	—
121	Hawcze	„	500	—	—	—	—	—
122	Hermanowiue	„	250	—	—	—	—	—
123	Hnibiliczki	„	600	—	—	—	60	—
124	Hnibiliczki wielkie	„	1.500	—	150	—	150	—
125	Hodów	„	600	—	—	—	—	—
126	Hodowice	„	400	—	—	—	—	—
127	Hołowczyńce	„	150	—	15	—	45	—
128	Hołowiecko	„	300	—	30	—	30	—
129	Hostów	„	500	—	—	—	—	—
130	Hruszów i Kłonica	„	530	—	—	—	—	—
131	Hucisko oleskie	„	100	—	—	—	—	—
132	Husiatyn	„	800	—	—	—	—	—
133	Huta przedborska	„	100	—	10	—	—	53
134	Hyżne	„	400	—	—	—	—	—
135	Hołowczyńce	„	100	—	10	—	40	—
136	Ispas	„	300	—	—	—	—	—
137	Izdebnik	„	1.000	—	—	—	—	—
138	Jamnica	„	150	—	15	—	—	—
139	Jarocin	„	300	—	—	—	—	—
140	Jaryczów stary	„	500	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		77.450	—	1.665	—	2.248	09

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 1898 do spłaty przypadające		Raty zaległe po koniec roku 1896	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		77.450	—	1.665	—	2.248	09
141	Jasienica	gmina	200	—	20	—	40	—
142	Jasień	„	1.000	—	—	—	—	—
143	Jaszczew	„	400	—	—	—	—	—
144	Jazłowczyk	„	300	—	—	—	—	—
145	Jażów nowy	„	200	—	20	—	40	—
146	Jędruskowce	„	200	—	20	—	20	—
147	Jezierzanka	„	300	—	—	—	—	—
148	Jordanów	„	1.000	—	—	—	—	—
149	Jurowce	„	200	—	20	—	20	—
150	Kalne	„	150	—	15	—	—	—
151	Kałusz	„	2.000	—	—	—	—	—
152	Kamienne	„	200	—	20	—	—	—
153	Kamienopol	„	300	—	—	—	30	—
154	Kędzierzawce	„	200	—	—	—	—	—
155	Kierlikówka z Ujazdem i Rdzawą	„	200	—	20	—	—	—
156	Klikowa	„	400	—	—	—	—	—
157	Klimiec	„	300	—	—	—	—	—
158	Klimkówka	„	400	—	—	—	—	—
159	Kłaj	„	300	—	30	—	90	—
160	Kłodno	„	200	—	—	—	—	—
161	Kobielnica ruska	„	550	—	—	—	64	46
162	Kobierzyn	„	250	—	—	—	—	—
163	Kobierzyn	„	400	—	—	—	40	—
164	Kobło stare	„	200	—	20	—	40	—
165	Kobyłowłoki	„	1.000	—	—	—	—	—
166	Kolbuszowa	„	700	—	—	—	—	—
167	Kolomyja	„	1.000	—	—	—	—	—
168	Komarno	„	1.000	—	—	—	—	—
169	Komarno	„	500	—	—	—	—	—
170	Konieczkowa	„	500	—	—	—	—	—
171	Kopki	„	300	—	—	—	—	—
172	Korczyn powiat Stryj	„	600	—	—	—	—	—
173	Korczyn powiat Krosno	„	500	—	—	—	—	—
174	Kornatowice	„	600	—	—	—	—	—
175	Koropiec powiat Czortków	„	400	—	—	—	—	—
176	Koropiec powiat Złoczów	„	300	—	—	—	—	—
177	Korszyłówka	„	500	—	—	—	—	—
178	Kosienice	„	300	—	—	—	120	—
179	Kosmacz	„	350	—	—	—	—	—
180	Kosowa	„	600	—	60	—	—	—
181	Kostarowce	„	600	—	—	—	—	—
182	Kowalowa	„	500	—	—	—	—	—
183	Kozielniki	„	200	—	—	—	20	—
184	Kozy	„	500	—	—	—	—	—
185	Krakowiec	miasto	300	—	—	—	—	—
186	Krakowiec	gmina	400	—	—	—	—	—
187	Krasne	„	200	—	20	—	20	—
188	Krasne	„	100	—	10	—	10	—
189	Krasów	„	200	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		99.450		1.940		2.802	55

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1898 do spłaty przypadające zł.	ct.	Raty zaległe po koniec roku 1896 zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		99.450	—	1.940	—	2.802	55
190	Kreców	gmina	200	—	20	—	—	—
191	Kropiwna i Uhorce	„	300	—	30	—	15	—
192	Krościenko	„	200	—	—	—	—	—
193	Krościenko	„	1.000	—	—	—	—	—
194	Krotoszyn	„	500	—	—	—	—	—
195	Krówniki	„	400	—	—	—	—	—
196	Królin	„	102	—	—	—	—	—
197	Króżyki	„	200	—	20	—	—	—
198	Kryłos	„	500	—	—	—	—	—
199	Krynica	„	1.000	—	—	—	—	—
200	Krystynopol	„	600	—	—	—	—	—
201	Krzaczkowa	„	400	—	40	—	40	—
202	Kręcin	„	500	—	—	—	—	—
203	Krzyszkowice	„	1.000	—	—	—	—	—
204	Krzywcze	„	800	—	—	—	—	—
205	Księżnice	„	200	—	20	—	20	—
206	Kulików	„	2.000	—	—	—	—	—
207	Kulparków	„	600	—	—	—	120	—
208	Kuty	„	3.000	—	—	—	—	—
209	Lachowice	„	600	—	—	—	—	—
210	Lacka Wola	„	600	—	—	—	—	—
211	Lacka Wola	„	200	—	—	—	—	—
212	Lacko wielkie i małe	„	600	—	—	—	—	—
213	Lacko	„	100	—	—	—	10	—
214	Lanckorona	„	600	—	—	—	—	—
215	Leśniowice	„	200	—	20	—	40	—
216	Leszczowate	„	600	—	60	—	—	—
217	Leszczyn	„	200	—	—	—	—	—
218	Leszczyna	„	800	—	80	—	—	—
219	Leszniów	„	400	—	—	—	—	—
220	Leżajsk	„	5.000	—	—	—	450	—
221	Lipniki	„	300	—	—	—	—	—
222	Lipnica dolna	„	400	—	—	—	—	—
223	Lipnica murowana	„	600	—	—	—	—	—
224	Lipnica wielka	„	300	—	—	—	—	—
225	Lisko	„	800	—	—	—	—	—
226	Lisowice	„	900	—	—	—	—	—
227	Lisowice	„	300	—	—	—	—	—
228	Lubaczów	„	2.000	—	—	—	—	—
229	Lubcza	„	600	—	—	—	—	—
230	Lubiana	„	400	—	—	—	—	—
231	Lubla	„	200	—	—	—	—	—
232	Lubycza	„	150	—	—	—	—	—
233	Łańcut	miasto	2.000	—	—	—	—	—
234	Łańcut	gmina	4.000	—	—	—	—	—
235	Łęki	„	500	—	—	—	—	—
236	Łęki	„	200	—	20	—	20	—
237	Łęki	„	1.500	—	150	—	—	—
238	Łojowa	„	150	—	15	—	—	—
	Do przyniesienia . .		138.152	—	2.415	—	3.517	55

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1898 do spłaty przypadające zł.	ct.	Raty zaległe po koniec roku 1896 zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .		138.152	—	2.415	—	3.517	55
239	Łoniowa	gmina	800	—	80	—	80	—
240	Łopatyn	„	1.000	—	—	—	—	—
241	Łoszniów	„	500	—	—	—	—	—
242	Łoszniów	„	500	—	—	—	—	—
243	Łowce	„	300	—	—	—	—	—
244	Łuczyce	„	150	—	—	—	—	—
245	Łukowa	„	250	—	—	—	—	—
246	Magdałówka	„	600	—	—	—	—	—
247	Majdan gołogórski	„	200	—	—	—	—	—
248	Majdan górny	„	200	—	20	—	—	—
249	Majdan lipowiecki	„	300	—	30	—	30	—
250	Makowisko	„	200	—	20	—	40	—
251	Malawa	„	1.000	—	100	—	200	—
252	Manasterzec	„	400	—	—	—	10	—
253	Marcinkowice	„	200	—	—	—	—	—
254	Markowa	„	600	—	—	—	—	—
255	Markowce	„	400	—	—	—	—	—
256	Meteniow	„	300	—	—	—	—	—
257	Męcina	„	129	—	—	—	—	—
258	Męcinka	„	150	—	—	—	—	—
259	Michałkowa	„	150	—	15	—	—	—
260	Mielnica	„	300	—	30	—	30	—
261	Milatyn	„	200	—	—	—	—	—
262	Milówka	„	500	—	50	—	100	—
263	Mitulin	„	300	—	—	—	—	—
264	Młyniska	„	600	—	—	—	—	—
265	Mołotów z Demidowem	gminy	200	—	—	—	—	—
266	Mościska	„	2.000	—	—	—	—	—
267	Mostki	„	300	—	—	—	—	—
268	Mszaniec	„	200	—	20	—	20	—
269	Myściowa	„	250	—	—	—	—	—
270	Myślatycze	„	500	—	—	—	150	—
271	Mysłowa	„	300	—	—	—	—	—
272	Myszkowice	„	400	—	—	—	—	—
273	Nadwórna	„	400	—	—	—	—	—
474	Nadwórna	„	3.200	—	—	—	—	—
275	Nagorzany	„	400	—	—	—	—	—
276	Nahorce	„	400	—	—	—	—	—
277	Nałuże	„	400	—	—	—	—	—
278	Narajów	„	200	—	—	—	—	—
279	Nawarya	„	200	—	20	—	40	—
280	Nawsie	„	400	—	—	—	—	—
281	Niemiłów	„	800	—	—	—	—	—
282	Niepołomice	„	161	—	—	—	—	—
283	Niepołomice	„	1.000	—	—	—	—	—
284	Nieszkowice	„	300	—	30	—	30	—
285	Nisko	„	1.500	—	—	—	—	—
286	Niwra	„	500	—	—	—	—	—
287	Nowosielce	„	600	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		162.992	—	2.830	—	4.247	55

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1898 do spłaty przypadające zł.	ct.	Raty zaległe po koniec roku 1896 zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .		162.992	—	2.830	—	4.247	55
288	Nowoszyce	gmina	200	—	20	—	20	—
289	Nowy Sącz	„	400	—	—	—	—	—
290	Nowy Targ	„	1.000	—	—	—	—	—
291	Ochladów	„	100	—	—	—	—	—
292	Ochrymowce	„	800	—	—	—	—	—
293	Odrzykoń	„	600	—	—	—	—	—
294	Okleśna	„	1.500	—	150	—	—	—
295	Okniany	„	200	—	20	—	30	—
296	Okniany	„	100	—	10	—	30	—
297	Olchawa	„	200	—	20	—	—	—
298	Oleszyce	„	1.000	—	—	—	—	—
299	Oleszyce stare	„	2.000	—	—	—	—	—
300	Olchowiec	„	300	—	30	—	—	—
301	Olszanica	„	500	—	—	—	—	—
302	Olszanik	„	400	—	—	—	—	—
303	Ortyniec	„	300	—	—	—	—	—
304	Osiek powiat Biała	„	500	—	—	—	—	—
305	Osiek „ Wadowice	„	400	—	—	—	—	—
306	Osizk „ Jasło	„	250	—	—	—	—	—
307	Osielec	„	500	—	—	—	—	—
308	Ostrów	„	600	—	—	—	—	—
309	Ostrów	„	200	—	20	—	—	—
310	Ostrowczyk polny	„	300	—	—	—	—	—
311	Oświęcim	„	500	—	—	—	—	—
312	Ożydów	„	500	—	—	—	—	—
313	Padew narodowa	„	500	—	—	—	—	—
314	Pawłokoma	„	250	—	25	—	—	—
315	Peczeniżyn	„	200	—	20	—	20	—
316	Petlikowce	„	500	—	—	—	—	—
317	Pierzchów	„	200	—	20	—	20	—
318	Pietrycze	„	200	—	—	—	—	—
319	Piłatkowce	„	100	—	10	—	—	—
320	Pisarowce	„	300	—	30	—	—	—
321	Pisarzowice	„	500	—	—	—	—	—
322	Piskorowice	„	500	—	—	—	—	—
323	Pistyń	„	600	—	—	—	—	—
324	Pistyń	„	400	—	—	—	—	—
325	Pleśniany	„	150	—	15	—	15	—
326	Pleszowice	„	200	—	—	—	—	—
327	Pniów	„	200	—	20	—	20	—
328	Pobereże powiat Żydaczów	„	600	—	—	—	—	—
329	Pobereże „ Stanisławów	„	1.000	—	—	—	—	—
330	Pobużany	„	200	—	20	—	—	—
331	Podborce	„	500	—	—	—	—	—
332	Podhorodec	„	500	—	—	—	—	—
333	Podlęże	„	129	—	—	—	—	—
334	Podwysokie	„	1.000	—	—	—	—	—
335	Pohorce	„	200	—	—	—	—	—
336	Polanka	„	300	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . . .		185.564	—	3.260	—	4.402	55

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1898 do spłaty przypadające zł.	ct.	Raty zaległe po konice roku 1896 zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .		185.564	—	3.260	—	4.402	55
337	Pomorzany	gmina	300	—	—	—	30	—
338	Poraż	„	200	—	20	—	20	—
339	Porąbka	„	400	—	40	—	—	—
340	Porchowa	„	200	—	—	—	—	—
341	Poręba radlna	„	200	—	—	—	—	—
342	Porszna	„	300	—	—	—	—	—
343	Potok złoty	„	500	—	—	—	—	—
344	Potok	„	400	—	—	—	—	—
345	Przedborz	„	200	—	20	—	—	—
346	Przedmieście dynowskie	„	200	—	20	—	—	—
347	Przemyśl miasto	„	6.000	—	—	—	—	—
348	Przewłoczna powiat Złoczów	gmina	300	—	—	—	—	—
349	Przewłoczna „ Brody	„	300	—	—	—	—	—
350	Przewrotne	„	800	—	—	—	—	—
351	Przybówka	„	400	—	—	—	—	—
352	Przybyszówka	„	300	—	—	—	30	—
353	Przysietnica	„	300	—	30	—	—	—
354	Przysietnica	„	200	—	20	—	—	—
355	Przyszów kameralny	„	200	—	—	—	—	—
356	Pstrągowa	„	500	—	50	—	—	—
357	Pstrągowa	„	900	—	90	—	—	—
358	Pustomyty	„	200	—	—	—	—	—
359	Raba	„	150	—	15	—	45	—
360	Radenice	„	300	—	—	—	120	—
361	Rydłowice	„	400	—	—	—	—	—
362	Radymno	„	3.000	—	—	—	—	—
363	Radziechów	„	5.650	—	—	—	—	—
364	Rajtarowice	„	300	—	—	—	30	—
365	Rajtarowice	„	500	—	50	—	—	—
366	Rakowczyk	„	500	—	—	—	—	—
367	Rakszawa	„	200	—	20	—	—	—
368	Rasztowce	„	500	—	—	—	—	—
369	Rawa	„	500	—	—	—	—	—
370	Rażniów	„	200	—	—	—	—	—
271	Reniów	„	200	—	—	—	—	—
372	Reszniate	„	200	—	20	—	—	—
373	Reszniate	„	200	—	—	—	—	—
374	Rodatycze	„	500	—	—	—	—	—
375	Rohatyn	„	5.000	—	—	—	—	—
376	Ropczyce	„	2.000	—	200	—	400	—
377	Rosochowaciec	„	200	—	20	—	—	—
378	Rozhurcze	„	600	—	—	—	—	—
379	Rożniatów	„	300	—	30	—	—	—
380	Rożniatów	„	300	—	30	—	—	—
381	Równe	„	400	—	—	—	—	—
382	Równia	„	200	—	20	—	20	—
383	Ruda	„	200	—	—	—	—	—
384	Rudki	„	1.600	—	—	—	—	—
385	Rudki	„	500	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		223.471	—	3.955	—	5.097	55

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 1898 do spłaty przypadające		Raty zaległe po koniec roku 1896	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		223.471	—	3.955	—	5.097	55
386	Rychwald	gminy	200	—	—	—	—	—
387	Ryczychów	„	200	—	20	—	—	—
388	Ryków	„	300	—	—	—	—	—
389	Rzepiennik strzyżewski	„	500	—	—	—	50	—
390	Rzepniów	„	100	—	—	—	—	—
391	Rzeszotary	„	1.200	—	120	—	120	—
392	Rzeszów	„	3.000	—	—	—	—	—
393	Sadzawka	„	200	—	20	—	—	—
394	Sanok	„	1.200	—	—	—	—	—
395	Sarna	„	1.000	—	—	—	—	—
396	Schönanger	„	500	—	—	—	—	—
397	Semerówka	„	200	—	20	—	60	—
398	Siary	„	500	—	—	—	—	—
399	Siedliska ad Tołszczew	„	300	—	—	—	—	—
400	Sielce	„	400	—	—	—	—	—
401	Siemiechów	„	500	—	50	—	—	—
402	Siemukowce	„	600	—	—	—	—	—
403	Siemuszowa	„	200	—	20	—	—	—
404	Sieniawa Dybków i Wylewa	„	1.582	96	—	—	833	16
405	Siennów	„	1.000	—	—	—	—	—
406	Sieprawa i Łuczanka	„	800	—	—	—	—	—
407	Sierakoście	„	300	—	—	—	30	—
408	Skała	„	500	—	—	—	—	—
409	Skała	„	2.000	—	—	—	—	—
410	Skawa	„	100	—	10	—	10	—
411	Skniłów powiat Lwów	„	500	—	—	—	—	—
412	Skniłów „ Złoczów	„	300	—	—	—	30	—
413	Skoryki	„	200	—	20	—	20	—
414	Sławna	„	200	—	—	—	—	—
415	Słobudka koszyłowiecka	„	400	—	40	—	—	—
416	Słochynie	„	200	—	20	—	40	—
417	Snowicz	„	300	—	—	—	—	—
418	Sokolniki	„	700	—	—	—	—	—
419	Sokolniki	„	1.000	—	—	—	—	—
420	Sokołów	„	300	—	—	—	—	—
421	Sokołów	„	2.000	—	—	—	—	—
422	Sołonka wielka	„	300	—	30	—	—	—
423	Smarzów	„	400	—	—	—	—	—
424	Spas	„	300	—	—	—	30	—
425	Srednia	„	200	—	20	—	40	—
426	Srodopołce	„	600	—	—	—	—	—
427	Sroki	„	200	—	—	—	—	—
428	Sromowce	„	300	—	—	—	—	—
429	Staremiasto	„	500	—	—	—	—	—
430	Stary Wiśnicz	„	130	—	—	—	—	—
441	Starzawa	„	500	—	—	—	—	—
432	Stechnikowce	„	250	—	—	—	—	—
433	Stojanów	„	400	—	—	—	—	—
434	Strachocina	„	400	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		251.433	96	4.345	—	6.360	71

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1898 do spłaty przypadające zł.	ct.	Raty zaległe po koniec roku 1896 zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .		251.433	96	4.345	—	6.360	71
435	Stroniatyn	gmina	1.000	—	—	—	—	—
436	Stronibaby	„	200	—	—	—	—	—
437	Stryjówka	„	1.500	—	—	—	—	—
438	Stryłki	„	200	—	—	—	—	—
439	Strzeszyn	„	400	—	—	—	40	—
440	Stubienko	„	500	—	—	—	50	—
441	Stubno	„	600	—	—	—	—	—
442	Stulsko	„	1.000	—	—	—	—	—
443	Stupnica i Kotowania	gminy	400	—	—	—	—	—
444	Stulsko	gmina	800	—	—	—	—	—
445	Suchodół	„	400	—	—	—	—	—
446	Suchodoły	„	500	—	—	—	—	—
447	Suchowola	„	400	—	—	—	—	—
448	Suszno	„	300	—	30	—	30	—
449	Suszyca rykowa	„	200	—	20	—	—	—
450	Sutkowice	„	800	—	—	—	—	—
451	Swilcza	„	600	—	—	—	—	—
452	Szczawa	„	300	—	—	—	30	—
453	Szczebnie	„	100	—	—	—	—	—
454	Szmańkowce	„	400	—	—	—	—	—
455	Szybalin	„	200	—	—	—	—	—
456	Tarnowa dolna i górna	gminy	200	—	20	—	—	—
457	Tarnobrzeg z Dzikowem	„	300	—	—	—	—	—
458	Tarnawica leśna	gmina	300	—	—	—	—	—
459	Tartaków	miasteczko	800	—	—	—	—	—
460	Temeszów	gmina	400	—	—	—	—	—
461	Terło szlacheckie i rustykalne	gminy	200	—	—	—	—	—
462	Tersów	gmina	200	—	20	—	20	—
463	Trościaniec mały	„	600	—	—	—	—	—
464	Trzciana powiat Rzeszów	„	400	—	—	—	—	—
465	Trzciana „ Bochnia	„	500	—	—	—	—	—
466	Trzcianiec „ Mościska	„	800	—	—	—	—	—
467	Trzcianiec „ Dobromil	„	600	—	—	—	—	—
468	Trzeboś	„	600	—	—	—	—	—
469	Trzebowiska	„	200	—	20	—	—	—
470	Tudiów	„	200	—	20	—	—	—
471	Tuligłowy powiat Jarosław	„	1.000	—	—	—	—	—
472	Tuligłowy „ Mościska	„	174	—	—	—	—	—
473	Turka	„	1.000	—	—	—	—	—
474	Turze powiat Stanisławów	„	200	—	—	—	—	—
475	Turze „ Staremiasto	„	300	—	—	—	—	—
476	Tyczyn	„	300	—	—	—	—	—
477	Tyczyn	„	600	—	—	—	—	—
478	Tyśmienica	„	800	—	—	—	—	—
479	Udnów	„	200	—	20	—	20	—
480	Uhełna	„	400	—	—	—	—	—
481	Uhnów	„	500	—	—	—	—	—
482	Ułanów	„	200	—	—	—	—	—
483	Ułazów	„	400	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		274.607	96	4.495	—	6.550	71

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana zł.	ct.	Raty w r. 1898 do spłaty przypadające zł.	ct.	Raty zaległe po konice roku 1896 zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		274.607	96	4.495	—	6.550	71
484	Urlów	gmina	200	—	—	—	—	—
485	Urlów z Chrabieżą	gminy	200	—	—	—	—	—
486	Urzejowice	gmina	500	—	—	—	—	—
487	Uście biskupie	„	300	—	30	—	—	—
489	Uście solne	„	322	50	—	—	—	—
488	Uście solne	„	2.000	—	—	—	—	—
490	Uścieszko	„	200	—	—	—	—	—
491	Ustyanowa	„	200	—	20	—	60	—
492	Usznia	„	500	—	—	—	—	—
493	Waniowice	„	300	—	30	—	—	—
494	Werchrata	„	400	—	—	—	—	—
495	Weryń	„	1.500	—	—	—	—	—
496	Wesoła	„	200	—	—	—	—	—
497	Wesołów	„	1.200	—	—	—	—	—
498	Wiązowa	„	300	—	—	—	—	—
499	Widełki	„	600	—	—	—	—	—
500	Wielkie oczy	„	2.000	—	—	—	—	—
501	Wierzbiany	„	300	—	—	—	—	—
502	Wiewiórka	„	300	—	—	—	—	—
503	Winniki	„	2.000	—	—	—	—	—
504	Witków nowy	„	600	—	—	—	—	—
505	Witkowice	„	800	—	—	—	—	—
506	Witkowice	„	300	—	30	—	30	—
507	Witoszyńce	„	200	—	20	—	—	—
508	Witryłów	„	200	—	20	—	—	—
509	Włosian	„	400	—	—	—	—	—
510	Wola czarnokoniecka	„	800	—	—	—	—	—
511	Wola derewlańska	„	200	—	20	—	—	—
512	Wola koblańska	„	200	—	20	—	20	—
513	Wola pławska	„	200	—	20	—	20	—
514	Wola senkowa	„	300	—	30	—	—	—
515	Wolica ługowa	„	900	—	90	—	—	—
516	Wolica ługowa i piaskowa	gminy	400	—	—	—	—	—
517	Wólka sokołowska	gmina	200	—	20	—	—	—
518	Wółczniów	„	1.000	—	—	—	—	—
519	Wołoskowce	„	1.000	—	—	—	—	—
520	Wołosów	„	300	—	—	—	—	—
521	Wołoszczyzna	„	600	—	—	—	—	—
522	Wybranówka	„	400	—	—	—	—	—
523	Wysocko	„	200	—	—	—	—	—
524	Wysoka	„	150	—	15	—	15	—
525	Wysoka	„	200	—	20	—	20	—
526	Wysoka łańcucka	„	800	—	—	—	—	—
527	Wyżniany	„	200	—	—	—	—	—
528	Zagórzany	„	300	—	—	—	—	—
529	Zagórzyce	„	1.000	—	100	—	—	—
530	Zakliczyn	„	322	80	—	—	—	—
531	Zakomarze	„	400	—	—	—	—	—
532	Załęrze	„	100	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .		300.803	26	4.980	—	6.715	71

Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Zaliczka pierwotnie dana		Raty w r. 189⁶ do spłaty przypadające		Raty zaległe po koniec roku 1896	
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .		300.803	26	4.980	—	6.715	71
533	Załęże	gmina	300	—	—	—	—	—
534	Zamarstynów	„	400	—	—	—	—	—
535	Zarudce	„	200	—	20	—	20	—
536	Zarzecze	„	124	—	—	—	—	—
537	Zawidce	„	200	—	—	—	—	—
538	Zawidowice	„	400	—	—	—	120	—
539	Zazdrość	„	500	—	—	—	—	—
540	Zboiska	„	200	—	—	—	—	—
541	Zbydniów część I.	„	200	—	20	—	—	—
542	Zbyszyce i Wielkonosze	„	300	—	—	—	6	—
543	Zdziarzec	„	600	—	—	—	—	—
544	Zubrza	„	1.500	—	—	—	—	—
545	Żwór	„	200	—	20	—	20	—
546	Żabcze	„	400	—	—	—	—	—
547	Żabin	„	150	—	15	—	15	—
548	Żołynia	„	400	—	—	—	—	—
549	Żółkiew	„	1.500	—	—	—	—	—
550	Żulice	„	400	—	—	—	—	—
551	Żulice	„	400	—	—	—	—	—
552	Żurawniki	„	400	—	—	—	—	—
553	Żurawno	„	2.000	—	200	—	200	—
554	Żurawno	„	3.000	—	—	—	—	—
555	Żużel	„	400	—	—	—	—	—
556	Żydaczów	„	2.000	—	—	—	—	—
	Suma		316.977	26	5.255	—	7.096	71
	a po odpisaniu niezrealizowanych asygnat pod pozycyami 31, 57, 116, 126, 159, 229, 231, 259, 333. 359, 372, 379, 386, 438, 483, 490, 496, 509, w kwocie		4.779	—	—	—	—	—
	rozdzielono tytułem zaliczek w rzeczywistej sumie		312.198	26	5.255	—	7.096	71

Z zaległości wykazanych po koniec roku 1895 w kwocie . . 7.096.71

a) zaległe raty z lat dawniejszych 3.195.71

b) „ „ z roku 1896 . . . . . 3.901.00

Suma jak wyżej . . 7.096.71

LW. 37.655/97.

I) a. Alegat

do preliminarza funduszu krajowego na rok 1898.

Krajowy fundusz szkolny emerytalny.

PRELIMINARZ

na rok

1898.

Sporządzony przez Departament rachunkowy c. k. Namiestnictwa.

Alegat do rubr. VII. wydatków funduszu krajowego.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Wydatki.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Wydatki.				
I.		**Emerytury czasowe nauczycieli i nauczycielek**	17.000	—	10.162	10.500
II.		**Emerytury dożywotnie nauczycieli i nauczycielek**	180.000	—	158.237	158.000
III.		**Pensye dla wdów po nauczycielach** .	75.000	—	65.838	67.000
IV.		**Dodatki na wychowanie sierót po nauczycielach**	20.000	—	18.234	16.000
V.		**Odprawy i kwartały pozgonne** . .	12.000	—	9.822	10.300
VI.		**Zwroty z wkładek emerytalnych nauczycieli i nauczycielek** . .	1.000	—	552	980
VII.		**Koszta zarządu**	50	—	35	50
VIII.		**Rozmaite wydatki**	—	—	2.548	—
		Suma wydatków . .	305.050	—	265.428	262.830

Wyjaśnienia.

Do rubryki I. Wydatek ten polega na postanowieniach art. 39 i 41 ustawy z 1. stycznia 1889. (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 16) i na podstawie załączonego do LW. 37.655/97 wykazu B) w którym wyszczególnione są wszystkie emerytury czasowe do końca kwietnia 1897 zaasygnowane, obliczone na 15.025 zł. 25 ct.

Według zamknięć rachunkowych wydatek na ten cel wynosił:

W roku 1894 . . 9.338 zł. 96 ct.
„ „ 1895 . . 8.023 „ 31 „
„ „ 1896 . . 10.161 „ 60 „
Razem . . . 27.523 zł. 87 ct. przeciętnie 9.174 zł. $62^1/_2$ ct.

Ze względu na naturalny wzrost proponuje się 17.000 zł.

Do rubryki II. Wydatek ten polega na postanowieniach art. 39 i 41 powyż powołanej ustawy i na podstawie załączonego po LW. 37.655/97 wykazu C) w którym wyszczególsą wszystkie emerytury dożywotnie po konicc kwietnia 1897. zaasygnowane, obliczone na 169.573 zł. $75^1/_2$ ct.

Wydatki.

Według zamknięć rachunkowych wydatek na ten cel wynosił:

W roku 1894	. .	128.783 zł. 96½ ct.
„ „ 1895	. .	142.083 „ 76 „
„ „ 1896	. .	158.236 „ 70 „
Razem	.	429.104 zł. 42½ ct. przeciętnie 143.034 zł. 81 ct.

Ze względu na naturalny wzrost proponuje się 180.000

Do rubryki III. Wydatke ten polega na postanowieniach art. 43 i 45 powyż powołanej ustawy i na podstawie załączonego do LW. 37.655/97 wykazu D) w którym wyszczególnione są wszystkie pensye dla wdów po nauczycielach po koniec kwietnia 1897 zaasygnowane obliczone na 69.328 zł. 03½ ct.

Według zamknięć rachunkowych wydatek na ten cel wynosił:

W roku 1894	. .	52.795 zł. 30 ct.
„ „ 1895	. .	61.183 „ 32 „
„ „ 1896	. .	65.838 „ 53 „
Razem	. . .	179.817 zł. 15 ct. przeciętnie 59.939 zł. 05 ct.

Ze względu na naturalny wzrost proponuje się 75.000 zł.

Do rubryki IV. Wydatek ten polega na postanowieniach art. 46 i 47 ustawy z 1. stycznia 1889 (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 16) i na podstawie załączonego do LW. 37.655/97 wykazu E) w którym wyszczególnione są wszystkie dodatki na wychowanie sierót po nauczycielach po koniec kwietnia 1897 zaasygnowane obliczone na 17.274 zł. 73½ ct.

Wedle zamknięć rachunkowych wydatek na ten cel wynosił:

W roku 1894	. .	15.701 zł. 61½ ct.
„ „ 1895	. .	17.252 „ 37 „
„ „ 1896	. .	18.234 „ 27½ „
Razem	. . .	51.188 zł. 26 ct. przeciętnie 17.062 zł. 75 ct.

Ze względu na naturalny wzrost proponuje się 20.000 zl.

Do rubryki V. Wydatek ten polega na postanowieniach art. 40 44, i 49 powyż powołanej ustawy i preliminuje się na podstawie przecięcia wynikłości z ostatnich trzech lat, mianowicie wypłacono:

W roku 1894	. .	9.794 zł. 26 ct.
„ „ 1895	. .	13.052 „ 92½ „
„ „ 1896	. .	9 821 „ 55 „
Razem	. :	32.668 zł. 73½ ct. przeciętnie 10.889 zł. 58 ct.

Preliminuje s ę przeto 12.000 zł.

Do rubryki VI. Wydatek ten polega na postanowieniach art. 53 powyż powołanej ustawy i preliminuje się na podstawie przecięcia wynikłości z ostatnich trzech lat. mianowicie wypłacono:

Wydatki.

W roku	1894	. .	1.063 zł. 92 ct.
„ „	1895	. .	807 „ 75 „
„ „	1896	. .	552 „ 56 „
Razem		. .	2.424 zł. 23 ct. przeciętnie 808 zł. 07 ct.

Preliminuje się przeto 1000 zł.

Do rubryki VII. Wydatek ten jest zwrotem Etatowi skarbowemu kosztów za druki przez c. k. główną kasę krajową we Lwowie i c. k. urzędy podatkowe na cele krajowego funduszu szkolnego emerytalnego corocznie spotrzebowane.

Na rok 1898 preliminuje się przyzwolone na rok 1897 50 zł.

Do rubryki VIII. Nie preliminuje się nic z powodu, że wynikłości tej rubryki są tylko przebiczne i znajdują pokrycie w rubryce dochodów „Rozmaite dochody“.

Dochody.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Dochody.				
I.		**Odsetki od kapitałów**	1.340	—	1.340	1.340
II.		**Datki stałe z kraj. funduszu szkolnego** .	12.800	—	12.800	12.800
III.		**Zapisy i darowizny**	—	—	—	—
IV.		**Interkalarya od opróżnionych posad nauczycielskich**	29.938	—	29.330	24.617
V.		**Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek**	52.724	—	54.638	53.390
VI.		**Wkładki dwuprocentowe za czas służby przedetatowej**	11.003	—	9.782	10.648
VII.		**Rozmaite dochody**	—	—	3.261	—
		Suma dochodów . .	107.855	—	111.151	102.795
		W porównaniu ze sumą wydatków . .	305.050	—	265.428	262.830
		okazuje się niedobór do pokrycia z funduszu krajowego . . .	197.195	—	154.277	169.035

Wyjaśnienia.

Do rubryki I. Preliminuje się na podstawie załączonego wykazu A.

Do rubryki II. Na podstawie art. 53 ustęp b) ustawy z 1. stycznia 1889 (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 16) jako stały datek udzielany corocznie z krajowego fundusu szkolnego.

Do rubryki III. Nie preliminuje się nic, albowiem nie ma z tego tytułu żadnych dochodów.

Do rubryki IV. Na podstawie art. 52. ustęp. d. powołanej ustawy preliminuje się tu jako dochód kwotę 29.998 zł. wykazaną jako wydatek w preliminarzu funduszu szkolnego krajowego na rok 1898, która z powodu opróżnionych posad nauczyciel-

Dochody.

skich ma być przeprowadzoną z funduszu szkolnego krajowego do funduszu szkolnego krajowego emerytalnego

Do rubryki V Na podstawie art. 52 ustęp f) powołanej ustawy i przecięcia wynikłości z ostatnich trzech lat mianowicie:

W rokn	1894	. .	51.818 zł. 46½ ct.
„ „	1895	. .	51.716 „ 02½ „
„ „	1896	. .	54.637 „ 68½ „
Razem		. . .	158.172 zł. 17½ ct. przeciętnie 52.724 zł. 05 ct.

Do rubryki VI. Na podstawie art 50 wyż powołanej ustawy i przecięcia wynikłości z ostatnich trzech lat mianowicie:

W roku	1894	. .	12.210 zł 98 ct.
„ „	1895	. .	11.016 „ 75½ „
„ „	1896	. .	9.782 „ 16 „
Razem		. . .	33.009 zł. 89½ ct. przeciętnie 11.003 zł. 29 ct.

Do rubryki VII Nie preliminuje się nic z powodu, że wynikłości tej rubryki są tylko przebierne.

Do l. 10.784 ex 1897.
R. S K.

Wykaz A.

wszystkich efektów wartościowych krajowego funduszu szkolnego emerytalnego do preliminarza na rok 1898.

Liczba porządkowa	Bliższe oznaczenie efektu	z dnia	Serya	Liczba	Stopa %	opiewa na kwotę: Pojedynczo zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Odsetki: pojedynczo zł.	ct.	Razem zł.	ct.
I.	Efekta majątku zakładowego . . .												
1	List zastawny galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego	1. Lipca 1893	I.	1411	4%	10.000	—	—	—	400	—	—	—
2	„	„	I.	1412	„	10.000	—	—	—	400	—	—	—
3	„	„	I.	1413	„	10.000	—	—	—	400	—	—	—
4	„	„	III.	26648	„	1.000	—	—	—	40	—	—	—
5	„	„	III.	26649	„	1.000	—	—	—	40	—	—	—
6	„	1. Stycznia 1894	IV.	1197	„	500	—	—	—	20	—	—	—
7	„	1. Lipca 1893	V.	7137	„	100	—	—	—	4	—	—	—
8	„	„	V.	7138	„	100	—	—	—	4	—	—	—
9	„	„	V.	7139	„	100	—	—	—	4	—	—	—
10	„	1. Stycznia 1882	V.	154	„	100	—	—	—	4	—	—	—
11	„	„	V.	155	„	100	—	—	—	4	—	—	—
12	„	1. Stycznia 1894	V.	3952	„	100	—	—	—	4	—	—	—
13	„	„	V.	3953	„	100	—	—	—	4	—	—	—
14	„	„	V.	3954	„	100	—	—	—	4	—	—	—
15	„	„	V.	3955	„	100	—	—	—	4	—	—	—
16	„	„	V.	25927	„	100	—	33.500	—	4	—	1.340	—
17	Książeczka wkładkowa galicyjskiej kasy oszczędności	27. Stycznia 1894		29748	4%	49	99	—	—	—	—	—	—
18	„	3. Lutego 1894		31314	„	5	23	50	22	—	—	—	—
	Razem . . .							33.550	22			1.340	

Uwaga: Oosetki od książeczek kasy oszczędności kapitalizują się za tem z tego tytułu nie preliminuje się żadnego dochodu.

LW. 55.898/1897.

II. alegat

do preliminarza funduszu krajowego na rok 1898.

PRELIMINARZE

a) — *r)*

na rok

1898:

a) Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie . . . . . str. 2
b) Wyższej szkoły rolniczej w Dublanach . . . . . „ 5
c) Niższej „ „ „ „ . . . . . „ 14
d) Szkoły gorzelniczej w Dublanach . . . . . „ 16
e) Gorzelni w Dublanach . . . . . „ 18
f) Folwarku w Dublanach . . . . . „ 20
g) Kontrolnej i doświadczajnej stacyi botaniczno-rolniczej w Dublanach . . „ 23
h) „ „ „ „ chemiczno-rolniczej „ „ . . „ 25
i) Średniej szkoły rolniczej w Czernichowie . . . . . „ 27
j) Folwarku w Czernichowie . . . . . „ 34
k) Niższej szkoły rolniczej w Horodence . . . . . „ 37
l) „ „ „ „ Jagielnicy . . . . . „ 41
m) „ „ „ „ Kobiernicach . . . . . „ 45
n) „ „ „ „ Bereźnicy . . . . . „ 49
o) Szkoły ogrodniczej w Tarnowie . . . . . „ 52
p) Szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku . . . . . „ 55
r) Krajowego składu publicznego w Krakowie . . . . . „ 57

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

a) Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 43.892/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca . . 2.000 zł. dodatek aktywalny . . 480 „ „ pięcioletni . . 200 „	2.680	—	2.560	2.560
	2	Dwóch profesorów fachowych, płace po 1.300 zł. . . . . 2.600 zł. dodatki aktyw. po 400 zł. 800 „ 2 dodatki pięciol. dla jednego 338 „	3.738	—	3.600	3.600
	3	Trzech nauczycieli-adjunktów, płace po 1.000 zł . . . . 3.000 zł. dodatki aktyw. po 300 zł. 900 „ dod. osobisty dla jednego 150 „ „ pięciol. „ „ 150 „	4.200	—	2.850	4.200
	4	Docenci (nauczyciele-pomocnicy): *a*) języka polskiego i niemieckiego 480 zł. *b*) geografii fizycznej i politycznej 240 „ *c*) fizyki eksperymentalnej . . 300 „ *d*) matematyki . . . . 500 „ *e*) budownictwa, rysunków i geometryi wykreślnej . . 800 „ *f*) chemii ogólnej . . . 300 „ *g*) ekonomii społecznej . . 200 „ *h*) encyklopedyi rolnictwa . . 300 „	3.120	—	4.055	3.120
	—	Zaliczki na płace	—	—	420	—
		Suma rubryki I.	13.738	—	13.485	13.480
II.		**Pensye, emerytury i zaopatrzenia.**				
	5	Strzelecki Henryk, były dyrektor, emerytura	2.600	—	2.600	2.600
	6	Moroz Ludwika, wdowa po dozorcy, dożywotnie zaopatrzenie . . .	60	—	60	60
		Suma rubryki II.	2.660	—	2.660	2.660
III.		**Koszta administracyi.**				
	7	Koszta kancelaryjne, druki i portorya	250	—	261	250
	8	Podatki	20	—	17	20
	9	Ubezpieczenie budynków i zbiorów . .	100	—	30	100
	10	Opał i oświetlenie	400	—	295	400
	11	Utrzymanie budynków	150	—	411	150
	12	Sprzęty i ruchomości	50	—	346	150
	13	Dozorca domu i pomocnik dozorcy . .	540	—	540	540
		Suma rubryki III.	1.510	—	1.900	1.610
		Do przeniesienia . .	17.908	—	18.045	17.750

a) Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Wydatki. Peliminarz na rok 1898. LW. 43.892/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia . .	17.908	—	18.045	17.750
IV.		**Środki naukowe.**				
	14	Biblioteka i czytelnia	300	—	301	300
	15	Laboratorya:				
		a) chemii ogólnej i technologicznej 90 zł.				
		b) botaniczno-fizyologicznej . 60 „	150	—	129	150
	16	Muzea, zbiory i środki do demonstracyi i ćwiczeń:				
		zwyczaj. *nadzwycz.*				
		a) do geografii fizycznej i politycznej . . 10 zł. — zł.				
		b) fizyki . . . 20 „ — „				
		c) meteorologii i klimatologii . . . 20 „ — „				
		d) geometryi wykreślnej i mechaniki . . 50 „ — „				
		e) inżynieryi leśnej . 100 „ 250 „				
		f) botaniki, fizyologii, geognozyi i mineralogii . 60 „ — „				
		g) zoologii . . . 20 „ — „				
		h) technologii chemicznej 50 „ — „				
		i) leśnictwa w ogóle . 150 „ 250 „				
		j) rybactwa . . . — „ — „	480	500	1.435	1.230
	17	Wycieczki naukowe z uczniami . .	1.000	—	874	1.000
	18	Utrzymanie ogrodu przy szkole . .	150	—	150	150
		Suma rubryki IV. .	2.080	500	2.889	2.830
V.		**Spłata pożyczki.**				
	19	Gal. Kasie oszczędności we Lwowie, 47 i 48 rata na kapitał i odsetki . . .	521	—	521	521
VI.	20	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—	—	50
		Suma wydatków .	20.559	500	21.455	21.151
		Razem .	**21.059**			

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 1. Z powodu przypadającego dyrektorowi Władysławowi Tynieckiemu 1 pełnego pięciolecia o rocznych 200 zł. odpada tegoż dodatek osobisty w kwocie 80 zł., przeto preliminuje się *więcej* tylko o 120 zł.

„ „ *I. poz. 2.* Preliminuje się *więcej* o 138 zł. z powodu przypadającego profesorowi Zygmuntowi Demianowskiemu 2go pięciolecia od 24. kwietnia 1898 o rocznych 200 zł.

„ „ *III. poz. 12.* Odpada *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 100 zł., jednorazowo uchwalony na rok 1897.

„ „ *IV.* Wydatki zwyczajne *większe* pod lit. e) o 50 zł., gdyż wskutek rozleglejszych praktyk na polu i w lesie kredyt dotychczasowy nie wystarcza na naprawę psujących

a) Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 43.892/1897.

się narzędzi; w *nadzwyczajnych* odpadają wydatki pod lit. f) w kwocie 100 zł. i pod lit. j) w kwocie 200 zł.; natomiast wstawia się jako nadzwyczajne wydatki pod lit. e) 250 zł. (mniej o 250 zł.) na sprawienie jeszcze jednej bussoli leśnej, dwóch parasoli i kilku łat do bussoli, tudzież pod lit. i) nowy wydatek nadzwyczajny w kwocie 250 zł. na zakupno trzech śrub, jakoteż na sprawienie krat do ochrony obsianych w szkółce grządek. W ogóle preliminuje się w tej pozycyi *mniej* o 250 zł.

Dochody.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	7.000	—	7.000	7.000
II.	2	**Opłaty od uczniów:**				
		a) wpisowe od 15 nowych po 2 zł. 30 zł.				
		b) czesne od 30 ogółem po 10 „ 300 „	330	—	244	330
III.	3	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—	572	50
		Suma dochodów .	7.380	—	7.816	7.380
		W porównaniu z wydatkami	21.059	—	21.455	21.151
		okazuje się **niedobór**	13.679	—	13.639	13.771

Wyjaśnienia.

Dochody wstawia się bez zmiany, jak na rok 1897.

Na rok 1897 uchwalono wydatki 21.151 zł., dochody 7.380 zł. niedobór 13..71 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 21.059 „ „ 7.380 „ „ 13.679 „
Zatem na rok 1898 *mniejsze* „ o 92 zł., „ — zł., *mniejszy* „ o 92 zł.

b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 47.144/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace profesorów i docentów.**				
			zwycz.	*nadzwycz.*		
	1	Dyrektor, płaca .	2.400 zł.	— zł.		
		dodatek aktywalny .	360 „	— „		
		„ osobisty .	— „	2.840 „		
		„ na utrzymanie koni .	— „	500 „	2.760	3.340	6.100	6.100
	2	4 profesorów fachowych, płaca po 2.000 zł. .	8.000 zł.	— zł.		
		dodatki aktywalne po 360 zł. . . .	1.440 „	— „		
		dodatki pięcioletnie .	1.643 „	— „		
		dodatek osobisty dla jednego . .	— „	800 „	11.083	800	11.640	11.812
	3	3 profesorów fachowych, płaca po 1.300 zł. . .	3.900 zł.			
		dodatki aktyw. po 240 zł.	720 „			
		„ pięcioletnie .	1.000 „		5.620	—	5.420	5.420
			zwycz.	*nadzwycz.*		
	4	3 stałych profesorów-adjunktów, płaca po 1.000 zł. . .	3.000 zł.	— zł.		
		dodatki aktywalne po 200 zł. . . .	600 „	— „		
		dodatki pięcioletnie dla jednego . .	200 „	— „		
		dodatki osobiste (240 zł. i 150 zł.) .	— „	390 „	3.800	390	2.990	2.990
	4*a*)	Asystent, a zarazem docent zoologii			—	—	1.140	1.140
	5	Asystent, płaca			600	—	1.200	1.200
	6	Docent fizyki			800	—	800	800
	7	„ hodowli			800	—	800	800
	8	„ weterynaryi			480	—	480	480
	9	„ leśnictwa			240	—	240	240
	10	„ ogrodnictwa			200	—	200	200
	11	„ melioracyi			240	—	240	240
	11*a*)	„ fizyologii zwierząt domowych .			—	—	540	540
	12	„ historyi i literatury polskiej .			600	—	600	600
	13	„ hodowli ryb i gospodarstwa stawowego			200	—	200	200
	—	Dodatki pięcioletnie dla prof. Pankowskiego i Wawnikiewicza za rok 1894. .			—	—	1.200	—
	—	Zaliczki na płace			—	—	736	—
		Suma rubryki I. .			27.423	4.530	34.526	32.762
		Do przeniesienia . .			27.423	4.530	34.526	32.762

b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 47.144/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia . .	27.423	4.530	34.526	32.762
II.		**Płace urzędników administracyjnych.**				
	14	Kasyer, zarazem rachmistrz, płaca . .	1.200	—	1.113	1.200
	15	Sekretarz dyrekcyi, zarazem magazynier, płaca	1.000	—	1.103	1.000
		Suma rubryki II. .	2.200	—	2.216	2.200
III.		**Płace funkcyonaryuszów nieetatowych.**				
	16	Kapelan, płaca . . . 300 zł. dodatek osobisty . 100 „	400		300	400
	17	Lekarz zakładowy, płaca . . .	300	—	300	300
	18	Dyetaryusz w kancelaryi dyrekcyi . .	360	—	-	360
	19	Ogrodnik, płaca	600	—	600	600
	20	Pomocnik w bibliotece, płaca . .	200	—	200	200
		Suma rubryki III. .	1.860	—	1.400	1.860
IV.		**Koszta utrzymania służby szkolnej.**				
	21	Służba wyższa:				
		a) Tercyan szkoły, zarazem woźny, płaca . 280 zł. na ubiór . . 50 „ 330 zł.				
		b) Preparator . . . 480 zł.				
		c) Laborant w pracowni botaniki 240 „				
		d) „ „ „ mechaniki i fizyki . . . 216 „				
		e) Laborant w pracowni rolnictwa . . . . 360 „				
		f) Laborant w pracowni chemii 216 „				
		g) „ „ „ zootomii i mleczarstwa . . 216 „	2.058	—	1.698	1.914
	22	Służba niższa:				
		a) Dozorca domu i magazynu 204 zł.				
		b) 2 stróżów domowych, zarazem nocnych, po 204 zł. . 408 „	612	—	612	612
	23	Gratyfikacya służbie (do rozporządzalności dyrekcyi) . . .	100	—	100	100
		Suma rubryki IV. .	2.770	—	2.410	2.626
		Do przeniesienia . .	34.253	4,530	40.552	39.448

b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW 47.144/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia . .	34.253	4.530	40.552	39.448
V.		**Pensye, emerytury i zaopatrzenia.**				
	24	Kahane Aleksandra, wdowa po profesorze	600	—	600	600
	25	Anowa Berta, „ „	300	—	300	300
	26	Kasprzycka Julia, „ „ ogrodniku „ „ dodatek na wychowanie 2-ga dzieci	150	—	150	150
		jednorazowy dar z łaski . . .	100	—	100	100
	27	Macherowa Marya, wdowa po instruktorze melioracyjnym	—	—	—	60
	28	Mudrykowa Wiktorya, wdowa po dozorcy	50	—	50	50
		Suma rubryki V. .	50	—	50	50
			1.250	—	1.250	1.310
VI.		**Koszta administracyjne.**				
	29	Zarząd:				
		a) potrzeby kancelaryjne . 150 zł.				
		b) druki i inseraty . . 200 „				
		c) portorya i posyłki . . 200 „				
		d) koszta podróży w interesach zakładu . . 100 „	650	—	616	650
	30	Opał gmachu szkolnego . . .	2.200	—	1.003	2.200
	31	Oświetlenie gmachu szkolnego i obejść .	300	—	250	300
	32	Utrzymanie budynków i ogrodzeń . .	2.000	250	2.119	2.675
	33	„ dziedzińców i ścieżek . .	200	—	200	200
	34	„ parku	200	—	—	—
	34*a*)	Naprawa studzien	—	—	—	120
	35	Ubezpieczenie budynków . . .	450	—	449	450
	36	Najem pomieszkań:				
		a) dla dyrektora (przybudówka p. Lubomęskiego) . . . 480 zł.				
		b) dla profesora fachowego (dra Wawnikiewicza):				
		a) we Lwowie 600 zł.				
		b) w Dublanach 180 „ 780 „				
		c) dla asystenta . . . 96 „				
		d) „ sekretarza dyrekcyi . 180 „				
		e) „ docenta hodowli . . 180 „				
		f) „ ogrodnika . . . 180 „				
		g) „ dyetaryusza dyrekcyi . 96 „				
		h) „ laboranta mechaniki i fizyki . . . 96 „				
		i) „ laboranta rolnictwa . 96 „	2.184	—	2.069	2.268
	37	Płaca kominiarza	100	—	141	100
	38	Sprzęty i ruchomości	120	150	213	215
	38*a*)	Naprawa zegarów i dzwonków . .	—	—	—	100
	39	Koszta przewozu prelegentów . .	1.500	—	1.497	1.500
	40	„ lustracyi zakładu . . .	100	—	68	100
	41	„ nabożeństwa	50	470	65	268
	42	Apteka i inne koszta sanitarne . .	100	—	126	100
		Suma rubryki VI. .	10.154	870	8.816	11.246
		Do przeniesienia . .	45.657	5 400	50.618	52.004

b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1888. LW. 47.144/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	45.657	5.400	50.618	52.004
VII.		**Potrzeby naukowe.**				
	43	Eksperymenta przy wykładach:				
		a) dla profesora rolnictwa . . 50 zł.				
		b) „ „ hodowli zwierząt 50 „				
		c) „ „ „ „ na doświadczenia z żywieniem zwierząt . . 150 „				
		d) „ „ anatomii i fizyologii . . 25 „				
		e) „ „ weterynaryi . 25 „				
		f) „ „ botaniki . 50 „				
		g) „ „ chemii rolniczej 50 „				
		h) „ „ fizyologii zwierząt . . 20 „				
		i) „ „ fizyki . . 40 „				
		j) „ „ miernictwa . 15 „				
		k) „ „ organizacyi gospodarstwa . 50 „				
		l) „ „ mechaniki i rolnictwa na zaprzęgi do demonstracyi i ćwiczeń z narzędziami rolniczemi . 100 „	625	—	245	375
	44	Zbiory i muzea, utrzymanie i uzupełnienie:				
		a) zbiór rolniczy . . . 200 zł.				
		b) „ hodowlany . . . 60 „				
		c) „ fizykalny . . . 100 „				
		d) „ botaniczny . . . 75 „				
		e) „ zoologiczny . . . 150 „				
		f) „ mechaniczny . . 300 „				
		g) „ mineralogiczny . . 60 „				
		h) „ technologiczny . . 60 „				
		i) „ okazów leśnych . . 10 „				
		j) „ „ ogrodniczych . 10 „				
		k) „ „ weterynaryjnych . 25 „				
		l) „ instrumentów mierniczych 10 „				
		m) „ modeli do budownictwa . 50 „				
		n) „ okazów do geografii fizycznej . . . . 10 „				
		o) „ okazów melioracyjnych . 50 „				
		p) „ okazów do fizyologii zwierząt . . . . 150 „				
		r) utrzymanie stacyi meteorologicznej . . . 90 „	1.410	—	1.993	1.610
		Do przeniesienia .	2.035	—	2.238	1.985
			45.657	5.400	50.618	52.004

b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 47.144/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
VII.		Z przeniesienia . .	45 657	5 400	50.618	52.004
	45	Laboratorya: zwycz. nadzwycz.	2.035	—	2.238	1.985
		a) laboratoryum rolnicze 225 zł. — zł.				
		α) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „				
		b) laboratoryum chemii rolniczej . . . 300 „ 400 „				
		β) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „				
		c) laboratoryum roślinno-fizyologiczne . . 250 „ — „				
		γ) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „				
		d) laboratoryum chemii ogólnej . . . 600 „ — „				
		δ) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „				
		e) laboratoryum zootomiczne . . . 200 „ — „				
		ε) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „	1.875	400	1 722	2.275
	46	Biblioteka i czytelnia:				
		a) przykupno dzieł . . 500 zł.				
		b) oprawa książek . . . 50 „				
		c) czasopisma . . . 450 „	1.000	—	1.000	1.000
	47	Utrzymanie pola doświadczalnego . .	500	—	315	500
	48	Wycieczki naukowe uczniów z profesorami	600	—	600	600
	49	Utrzymanie pasieki	30	—	24	30
	50	Ogród:				
		a) utrzymanie ogrodu . 600 „				
		b) druk katalogu . . 25 „	625	—	1.155	625
	51	Wynagrodzenie dla folwarku dublańskiego za straty, ponoszone wskutek zastosowania stanu inwentarza do potrzeb szkoły	1.000	—	1 000	1.000
		Suma rubryki VII. .	7.665	400	8.054	8.015
VIII.		**Podatki i opłaty.**				
	52	Podatek gruntowy i domowy . . .	513	—	513	513
IX.		**Budowy.**				
	53	Budowa szopy na maszyny i narzędzia rolnicze	—	4.500	—	—
	53a	Na budowę internatu, ostatnia rata . .	—	—	—	15.100
	53b	Na budowę domu mieszkalnego dla jednego profesora, I. rata (z uchwalonych przez Sejm 3. lutego 1897, 9.000 zł.)	—	—	—	7.000
		Suma rubryki IX. .	—	4.500	—	22.100
		Do przeniesienia .	53.835	10.300	59.185	82.632

b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 47.144/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia . .	53.835	10.300	59.185	82.632
IXa.	53c	**Na splantowanie dziedzińca i zasypanie dołów w cegielni, III. rata (ostatnia)**	—	—	1.500	1.000
IXb	53d	**Wystawienie magazynu na oliwę, żelaziwo i t. p.**	—	—	—	700
X.	54	**Utrzymanie 12-tu uczniów w internacie** po 350 zł.	4.200	—	6.480	6.480
XI.	55	**Rozmaite nieprzewidziane** . .	100	—	86	100
XII.	56	**Utrzymanie internatu.**				
		a) Administrator domu zakł., płaca 480 zł.				
		wikt . . . . 294 „				
		opał i światło . . . 100 „	874	—	1.394	1.394
		b) Portyer, płaca . . . 150 zł.				
		wikt . . . . 180 „				
		opał i światło . . . 40 „				
		ubranie . . . . 60 „	430	—	229	430
		c) Magazynier (jak pobory portyera)	430	—	358	430
		d) Dwóch lokajów, płaca po 96 zł. . . . . 192 zł.				
		wikt po 174 zł. . . 348 „				
		opał i światło po 40 zł. . 80 „				
		ubranie po 60 zł. . . 120 „	740	—	669	740
		e) Dwóch stróżów po 204 zł rocznie .	408	—	457	408
	57	Wynagrodzenie lekarza	200	—	200	200
	58	Koszta lekarstw	100	—	107	100
	59	Wikt 25 uczniów przez 10 miesięcy po 24 zł. 50 ct.	6.125	—	8.334	7.350
	59a	Ubranie dla uczniów	—	—	3.064	4.740
	60	Pranie pościeli i naprawa tejże . .	280	—	165	280
	61	Opał internatowego budynku . . .	900	—	718	900
	62	Oświetlenie „ „	700	—	540	700
	63	Utrzymanie budynku i sprzętów . .	300	—	227	500
	—	Zaliczka na płacę przełożonego internatu .	—	—	150	—
		Suma rubryki XIV. .	11.487	—	16.612	18.172
—	—	**Na oparkanienie** składu drzewa opałowego i materyałów budowlanych . .	—	—	700	—
XIIa.	63a	**Na wystawienie lodowni** dla restauratora przy domu zakładowym . . .		—	—	800
XIIb	63b	**Na urządzenie kręgielni i sali szermierki**	—	—	—	1.000
		Suma wydatków	69.622	10.300	84.563	110.884
		Razem .	79.922 zł.			

b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 47.144/1897.

Wyjaśnienia

Do rubr. I. poz. 2. Preliminuje się *więcej* o 71 zł. z powodu przypadającego na rok 1898 pełnego pięciolecia profesorowi Ignacemu Szyszyłowiczowi, oraz 4go pięciolecia Drowi Wawnikiewiczowi od 13. października 1898.

„ „ *I. poz 3.* Preliminuje się *więcej* o 200 zł. z powodu przypadającego profesorowi Drowi Pawlikowi 1go pięciolecia od 1. stycznia 1898.

„ „ *I. poz. 4.* Preliminuje się *więcej* o 1.200 zł. z powodu ustanowienia nowej, trzeciej posady profesora-adjunkta w miejsce zwiniętych posad asystenta, zarazem docenta zoologii (rubr. I. poz. 4a) i docenta fizyologii zwierząt domowych (rubr. I. poz. 11a). **Potrzebę utworzenia trzeciej posady profesora-adjunkta przedstawiono w sprawozdaniu o zakładach naukowych rolniczych w Dublanach.**

„ „ *I. poz. 4a.* Z powodu projektowanej w poz. 4 nowej posady trzeciego profesora-adjunkta nie preliminuje się poborów asystenta o rocznych 1 140 zł.

„ „ *I. poz. 5.* Wydatek *mniejszy* o 600 zł. z powodu zwinięcia drugiej posady asystenta, w miejsce którego przyjęto laboranta w pracowni rolnictwa z podwyższeniem dotychczasowych jego poborów o 144 zł. (Obacz rubr. IV. poz. 21e). **Bliższe wyjaśnienie w sprawozdaniu.**

„ „ *I. poz. 11a.* Nie preliminuje się wydatku w kwocie 540 zł., jak wyjaśnienie do rubr. I. poz. 4.

„ „ *IV. poz. 21.* Wydatki *większe* pod lit. e) o kwotę 144 zł., o którą podwyższa się wynagrodzenie laboranta (LW. 17.732/1897). Obacz wyjaśnienie do rubr. I. poz. 5.

„ „ *V. poz. 26.* Odpada jednorazowy wydatek przyznany na rok 1897 w kwocie 60 zł.

„ „ *VI. poz. 32.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, w *nadzwyczajnych* preliminuje się *mniej* o 425 zł., zatem tylko 250 zł. na naprawę zniszczonego dachu na budynku zamieszkałym przez kasyera.

„ „ *VI. poz. 34.* Preliminuje się nową pozycyę na koszta utrzymania nowo założonego parku.

„ „ *VI. poz. 34a.* Odpada *nadzwyczajny* kredyt w kwocie 120 zł., jednorazowo przyznany na rok 1897.

„ „ *VI. poz. 36.* Ubywają wydatki na wynajęcie mieszkania dla kasyera w kwocie 180 zł., który zajął mieszkanie po zmarłym lekarzu Rozłuckim (obecny lekarz Dr. Koziorowski mieszka we Lwowie), oraz dla 1go asystenta pod lit. c) w kwocie 96 zł. (obacz wyjaśnienie do rubr. I. poz. 5); natomiast preliminuje się pod lit. h) i i) nowe wydatki w kwocie 192 zł. na wynajęcie pomieszkań dla 2 laborantów. Ogółem preliminuje się w tej pozycyi *mniej* o 84 zł.

„ „ *VI. poz. 38.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, w *nadzwyczajnych* preliminuje się *więcej* o 55 zł., zatem 150 zł. na sprawienie 3 szaf do przechowywania modeli mechanicznych, ksiąg, grafonów, tabel i t. p.

„ „ *VI. poz. 38a.* Odpada wydatek *nadzwyczajny* w kwocie 100 zł, jednorazowo przyznany na rok 1897.

„ „ *VI. poz. 41.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, w *nadzwyczajnych* zaś wstawia się *więcej* o 252 zł., zatem 470 zł. na postawienie ambony w kaplicy zakładowej.

„ „ *VII. poz. 43.* Wydatki *większe* pod lit. c) i l) o 250 zł. z powodu koniecznej potrzeby robienia doświadczeń z żywieniem zwierząt (150 zł.) i użycia zaprzęgów do demonstracyi i ćwiczeń z inżynieryi wiejskiej (100 zł.).

„ „ *VII. poz 44. Mniej* o 200 zł., gdyż odpadają *nadzwyczajne* kredyty, jednorazowo przyznane na rok 1897.

„ „ *VII. poz. 45.* Jak na rok 1897. Wydatek *nadzwyczajny* pod lit. b) w kwocie 400 zł. pozostawia się jako drugą ratę na wykonanie pedologicznej mapy folwarku.

„ „ *IX. poz. 53.* Preliminuje się jednorazowo *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 4.500 zł. na budowę szopy na maszyny i narzędzia rolnicze, które w ilości około 70 sztuk pomieszczone w małym przedziale szopy folwarcznej, leżą tam jedne na drugich, łamią się i niszczą. Wskutek tak nieodpowiedniego ich pomieszczenia staje się niemożliwą dokładna nauka o użyciu maszyn i narzędzi rolniczych. **Obacz osobne sprawozdanie.**

„ „ *IX. poz. 53a).* Na rok 1897 preliminowano ostatnią ratę na budowę internatu w kwocie 15 100 zł.

„ „ *IX. poz. 53b).* Reszta kredytu w kwocie 2.000 zł., uchwalonego przez Wysoki Sejm dnia 3. lutego 1897, wstawioną zostanie do budżetu na rok 1899, gdyż budowa domu z kredytu w kwocie 7.000 zł. przyznanego na rok 1897, rozpocznie się dopiero w roku 1898.

b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki Preliminarz na rok 1898. LW. 47.144/1897.

Do rubr. IX. poz. 53c) i d). Odpadają *nadzwyczajne* wydatki w ogólnej kwocie 1.700 zł., uchwalone na rok 1897.

„ „ *X. poz. 54.* Preliminuje się *mniej* o 2 280 zł., gdyż wskutek zniesienia obowiązku noszenia mundurów od roku szkolnego 1897/98, utrzymanie jednego ucznia w internacie kosztować będzie tylko 350 zł. (Obacz wyjaśnienie do rubr. II. dochodów.)

„ „ *XII. poz. 56a).* W miejsce zniesionej w roku 1897. etatowej posady prefekta internatu z poborami o rocznych 1.394 zł., ustanowiono posadę administratora domu zakładowego z mniejszymi poborami o rocznych 874 zł. (LW. 47.151/97.) **Obacz osobne sprawozdanie.**

„ „ *XII. poz. 59.* Preliminuje się *mniej* o 1.225 zł. stosownie do ilości uczniów, zapisanych na rok szkolny 1897 98.

„ „ *XII. poz. 59a).* Wydatek w kwocie 4.740 zł. odpada, gdyż umundurowanie uczniów zostało zniesione. (Obacz wyjaśnienie do rubr. II. dochodów.)

„ „ *XII. poz. 63.* Odpada *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 200 zł., jednorazowo przyznany na rok 1897.

Dochody.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye.**				
	1	Z c. k. Skarbu państwa:				
		a) subwencya zwyczajna . . .	10.000	—	10.000	10.000
		b) na budowę internatu, VI. rata .	—	5.000	5.000	5.000
	2	Z funduszu kultury krajowej . . .	4.160	—	3.560	3.718
		Suma rubryki I. .	14.160	5.000	18.560	18.718
II.		**Opłaty od uczniów.**				
	3	Wpisowe od 13 uczniów po 5 zł. . .	65	—	75	90
	4	Czesne od 13 uczniów po 100 zł. 1.300 zł. na uwolnienie części uczniów od opłaty czesnego . . 400 „	900	—	1.668	1.200
	5	Opłaty za ćwiczenia w laboratoryach od 13 uczniów po 8 zł. , . .	104	—	128	144
	6	Opłaty na utrzymanie w internacie: *a)* od 13 uczniów samopłacących po 350 zł. . . . 4.550 zł. *b)* od 12 uczniów przyjętych na koszt funduszu kraj. (obacz rubr. X. poz. 54 wyd.) po 350 zł. . . . . 4.200 „	8 750	—	18.429	16.200
		Suma rubryki II. .	9.819	—	20.300	17.634
III.	7	**Dochód z pasieki**	10	—	—	10
IV.	8	**Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu**	70	—	327	70
V.	9	**Odsetki z legatu ś. p. Karola Skibińskiego**	98	—	98	100
VI.	10	**Dochody rozmaite**	200	—	1.318	200
		Suma dochodów .	24.357	5 000	40.603	36.732
		Razem .	29.357			
		W porównaniu z wydatkami .	79 922		84.563	110.831
		Okazuje się **niedobór** .	50.565		43.960	74.132

b) Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 47.144/1897.

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz 2. Preliminuje się dochody *większe* o kwotę 442 zł. na podstawie preliminarza funduszu kultury krajowej na rok 1898.

„ „ *II.* Dochody *mniejsze* w poz. 3. o 25 zł., w poz. 4. o 300 zł., w poz. 5. o 40 zł., w poz. 6. o 7.450 zł. — razem *mniejsze* o 7.815 zł. z powodu, że na rok szkolny 1897/98 liczba uczniów mniejszą jest o 5-ciu i że wskutek zmienionych przepisów o umundurowaniu (LW. 41.952/97) zniżono opłatę za utrzymanie jednego ucznia w internacie z pierwotnej kwoty 540 zł. na kwotę 350 zł. (Obacz w wydatkach rubr. X. poz. 54., rubr. XII. poz. 59. i rubr. XII. poz. 59 a) i odnośne wyjaśnienia.)

„ „ *V.* Preliminuje się dochód *mniejszy* o 2 zł stosownie do obecnego stanu kapitału.

Na rok 1897 uchwalono wydatki	110.884 zł.,	dochody 36.732 zł.,	niedobór 74.152 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „	79.922 „	„ 29.357 „	„ 50.565 „
Zatem na r. 1898 *mniejsze* „	o 30.962 zł,	*mniejsze* „ o 7.375 zł.,	*mniejszy* „ o 23.587 zł.

c) Niższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. L. V. 47.144/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Zastępstwo nauczycieli do nauk fachowych	1 375	—	1.187	1 375
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . 140 „	1.140	—	1.140	1.140
	3	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca . . . . 700 zł. dodatek aktywalny . 100 „	800	—	750	800
	4	Docent weterynaryi	150	—	85	150
	5	Katecheta	200	—	200	200
	6	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów	600	—	600	600
	—	Zaliczki na płace	—	—	150	—
		Suma rubryki I. .	4.265	—	4 112	4.265
II.		**Pensye, emerytury i zaopatrzenia.**				
	7	Bartowa Helena, wdowa po nauczycielu .	250	—	250	250
III.		**Koszta administracyjne.**				
	8	Zarząd : *a*) remuneracya dyrektora wyższej szkoły . . . 400 zł. *b*) potrzeby kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . 100 „	500	—	427	500
	9	Opał i oświetlenie	350		376	350
	10	Utrzymanie budynków, ubezpieczenie i kominiarz	400	—	462	400
	11	Sprzęty i ruchomości	100	220	86	320
	12	Koszta nabożeństwa obrządku gr. kat. .	300	—	300	300
	13	Lekarz	100	—	100	100
	14	Lekarstwa i koszta sanitarne . .	50	—	14	50
		Suma rubryki III. .	1.800	220	1.765	2.020
IV.		**Utrzymanie uczniów.**				
	15	Stołowanie 39 uczniów po 164 zł. 25 ct.	6.406	—	6.259	6.406
	16	Odzież, pościel i pranie tychże po 60 zł. .	2 340	—	2.487	2.340
		Suma rubryki IV. .	8.746	—	8.746	8.746
		Do przeniesienia .	15 061	220	14.873	15.281

c) Niższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki i Dochody. Preliminarz na rok 1898. L. V. 47.144/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	15.061	220	14.873	15.281
V.		**Potrzeby naukowe.**				
	17	Zaprzęgi do demonstracyi . . .	80	—	—	80
	18	Przybory do pisania i nauki uczniów .	200	50	306	250
	19	Przykupno zwierząt do sekcyi . .	30	—	9	30
	20	„ modeli, machin i narzędzi .	200	—	500	200
		Suma rubryki V. .	510	50	815	560
VI.	21	**Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej**	40	—	40	40
VII.	22	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—	90	50
		Suma wydatków .	15.661	270	15.818	15.931
		Razem .	**15.931 zł.**			
		Wyjaśnienia.				
		Wydatki jak na rok 1897.; w *nadzwyczajnych* pozostawia się w *rubr. III. poz. 11.* kwotę 220 zł. i w *rubr. V. poz. 18.* kwotę 50 zł. na dalsze zakupno szaf, ławek i kart geograficznych.				
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. skarbu Państwa** .	3.000	—	3 300	3.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów** . .	448	—	112	448
III.	3	**Zarobek 39 uczniów po 18 zł.** . .	702	—	758	702
IV.	4	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—	572	50
		Suma dochodów .	4.200	—	4.742	4.200
		W porównaniu z wydatkami . . .	15.931	—	15.818	15.931
		Okazuje się **niedobór** .	11.731	—	11.076	11.731

Wyjaśnienia.

Dochody preliminuje się bez zmiany jak na rok 1897.

d) Szkoła gorzelnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898 L. 44.972/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Dyrektor szkoły i gorzelni	600	—	600	600
	2	Adjunkt, jednocześnie gorzelnik w gorzelni	1.000	—	800	1.000
	3	Docenci:				
		a) matematyki i rysunków	150	—	150	150
		b) fizyki	150	—	150	150
		c) chemii	150	—	150	150
		d) gorzelnictwa	500	—	500	500
		e) nauki o kotłach i maszynach	200	-	200	200
		f) nauki o opodatkowaniu	200	—	200	200
		g) administracyi i rachunkowości	60	—	60	60
		h) nauki o fabrykacyi drożdży prasowanych	200	—	—	150
	—	Remuneracya dyrektora za prowadzenie ćwiczeń w laboratoryum chemii	—	—	150	—
		Suma rubryki I.	3.210	—	2.960	3.160
II.		**Koszta administracyjne.**				
	4	Druki, inseraty, portorya i t. p.	30	—	73	30
	5	Koszta przewozu prelegentów	100	—	59	100
	6	„ podróży dyrektora w sprawach szkolnych	60	—	—	60
		Suma rubryki II.	190	—	132	190
III.		**Potrzeby naukowe.**				
	7	Wyższej szkole rolniczej za użycie laboratoryum	80	—	80	80
	8	Przyrządy do laboratoryum gorzelni	50	—	43	50
	9	Koszt produkcyi drożdży prasowanych	150	—	—	—
	10	Książki i czasopisma	60	—	47	60
	11	Wycieczki profesorów z uczniami	200	—	158	200
		Suma rubryki III.	540	—	328	390
IV.	12	**Zapomogi dla uczniów:** *a*) z funduszów krajowych 300 zł. *b*) z subwencyi państwowej 500 „	800	—	760	800
V.	13	**Rozmaite nieprzewidziane**	20	—	30	20
		Suma wydatków	4.760	—	4.210	4.560

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 3h. Preliminuje się *więcej* o 50 zł. dla zrównania wynagrodzenia docenta tego przedmiotu z wynagrodzeniem docentów dojeżdżających.

„ „ *III. poz. 9.* Wstawia się nową pozycyę w kwocie 150 zł. na koszta produkcyi drożdży prasowanych.

d) Szkoła gorzelnicza w Dublanach.

Dochody. Preliminarz na rok 1898 L. W. 44.9721897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa:**				
		a) na utrzymanie szkoły . . .	1.500	—	2.000	1.500
		b) na zapomogi dla uczniów .	500	—		500
		Suma rubryki I. .	2.000	—	2.000	2.000
II.	2	**Opłaty od uczniów**	500	—	750	500
		Suma dochodów .	2.500	—	2.750	2.500
		W porównaniu z wydatkami	4.760	—	4.210	4.560
		okazuje się **niedobór**	2.260	—	1 460	2.060

Wyjaśnienia.

Dochody preliminuje się w tej samej wysokości jak na rok 1897.

Na rok 1897 uchwalono wydatki 4.560 zł., dochody 2.500 zł., niedobór 2.060 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 4.760 „ „ 2.500 „ „ 2.260 „
Zatem na rok 1898 *większe* „ o 200 zł. „ -- zł. *większy* „ o 200 zł.

e) Gorzelnia w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 57.564/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace.**				
	1	Maszynista	400	—	400	400
	2	5 robotników po 15 zł. miesięcznie przez 6 miesięcy i jeden po 15 zł. miesięcznie przez cały rok z dodatkiem na pomieszkanie	690	—	506	690
		Suma rubryki I. .	1.090	—	906	1.090
II.		**Koszta wyrobu spirytusu.**				
	3	Opał przez 5 miesięcy (450 m. drzewa po 3 zł.)	1.350	—	1.004	1.350
	4	Ziemniaki (2.200 q. po 2 zł.) . .	4.400	—	617	2.640
	5	4% jęczmienia (88 q. po 7 zł.) . .	616	—	408	528
	6	Żyto i kukurudza (2×90=180 q. po 7 zł.)	1.260	—	126	1.080
	7	15% jęczmienia (30 q. po 7 zł.) . .	210	—	—	180
	8	Światło, smarowidło, drożdże i t. p. .	200	—	92	200
	9	Monter, naprawa maszyn i kupno narzędzi	300	—	273	650
	10	Ubezpieczenie budynków, urządzeń i robotników	200	—	123	200
		Suma rubryki II. .	8.536	—	2.643	6.828
III.		**Rozmaite.**				
	11	Utrzymanie budynków i podwórza . .	30	—	149	230
	12	Podatek dochodowy	60	—	152	60
	13	Koszta komisyi lustracyjnych, posyłki i wyjazdy w sprawach gorzelni . .	50	—		50
		Suma rubryki III. .	140	—	301	340
		Suma wydatków .	9.766	—	3.850	8.258

Wyjaśnienia.

Do rubr. II. poz. 4—7. Preliminuje się ***więcej*** o 2.058 zł. stosownie do cen targowych materyałów surowych, które będą użyte w r. 1898 do przeróbki.

„ „ *II. poz. 9.* Odpada ***nadzwyczajny*** wydatek w kwocie 350 zł., jednorazowo uchwalony na rok 1897.

„ „ *III. poz. 11.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897 z opuszczeniem ***nadzwyczajnego*** kredytu w kwocie 200 zł., jednorazowo przyznanego na rok 1897.

e) Gorzelnia w Dublanach.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 57.564/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Ze sprzedaży spirytusu** (300 hl. po 18 zł.)	5.400	—	2.237	4.050
II.	2	**Ze sprzedaży wywarów** (152·85 hl. po 2 zł. 38 ct.)	363	—	279	363
III.	3	**Bonifikacya** za 300 hl. spirytusu po 5 zł.	1.500	—	837	1.500
		Suma dochodów .	7.263	—	3.353	5 913
		W porównaniu z wydatkami .	9.766	—	3.850	8.258
		okazuje się **niedobór** .	2.503	—	497	2.345

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 1. Preliminuje się *więcej* o 1.350 zł. wedle cen spirytusu, jakie obecnie na targu notują.

Na rok 1897 uchwalono wydatki 8.258 zł., dochody 5.913 zł., niedobór 2.345 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 9.766 „ „ 7.363 „ „ 2.503 „
Zatem na rok 1898 *większe* „ o 1.508 zł., *większe* „ o 1.350 zł., *większy* „ 158 zł.

f) Folwark w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 56.462/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**				
	1	Płace i zasługi	2.560	—	2.430	2.560
	2	Najem robotnika	4.000	—	4.617	4.000
	3	Zmiana i dokupno nasienia	300	—	324	300
	4	Dokupno nawozów dopełniających:				
		a) na pole 1.045 zł.				
		b) na łąki 200 „	1.245	—	612	1.245
	5	Dokupno karmy (owsa, makuchów, kiełków)	2.600	—	2.604	2.600
	5*a*)	Dokupno inwentarza roboczego	—	—	—	2.024
	—	„ „ użytkowego	—	—	2.000	—
	6	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży	500	—	415	400
	7	Utrzymanie budynków i ogrodzeń	150	786	182	380
	8	*a)* Betonowanie podłóg i żłobów w stajni opasowej	—	700	—	3.000
		b) Urządzenie betonowego brażnika w starej krowiarni	—	186	—	—
	9	*a)* Utrzymanie i naprawa maszyn i narzędzi, oraz kucie koni	500	—	608	500
		b) Kupno młocarni 940 zł.				
		c) „ sieczkarni 98 „	—	1.038	—	—
		d) „ wozów skrzyń i sikawki do pompowania gnojówki	—	—		432
	10	Utrzymanie rowów i dróg	50	—	50	50
	11	*a)* Melioracye łąk II. rata	—	1.500	300	1.500
		b) Utrzymanie narzędzi i dokupno materyałów	150	—	—	150
		c) Wynagrodzenie łąkowego	200	—	—	200
	12	Drenowanie pól	—	400	400	400
	13	Zabezpieczenie od pożaru i gradu	400	—	386	400
	14	Kuchnia folwarczna	300	—	274	300
	15	Koszta kancelaryjne	80	—	57	50
	16	Światło i smarowidło	50	—	60	50
	17	Kultura lasu i plantacye nieużytków	100	—	—	100
	18	Rogatki, posyłki i jazdy w interesach folwarku	100	—	96	100
	19	Budowa domu dla służby i robotników	—	2.520	—	—
		Suma rubryki I.	13.285	7.130	15.415	20.741
II.	20	**Cegielnia**	1.000	—	2.895	1.000
III.	21	**Podatki, opłaty i daniny**	700	—	847	700
IV.		**Spłata kapitału i odsetek dłużnych.**				
	22	Towarzystwu kredytowemu ziemskiemu we Lwowie:				
		a) 39 i 40 rata kapitału z odsetkami od pożyczki 5.000 300 zł.				
		b) 29 i 30 rata kapitału z odsetkami od poż. 11.600 zł. 696 „	996	—	996	996
		Do przeniesienia	996	—	996	996
			14.985	7.130	19.157	22.441

f) Folwark w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 56.462/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
IV.		Z przeniesienia .	14.985	7.130	19.157	22 441
			996	—	996	996
	23	Renta wieczysta c. k. galic. Towarzystwu gospodarczemu	1.600	—	1.600	1.600
		Suma rubryki IV. .	2.596	—	2.596	2.596
V.	24	**Rozmaite nieprzewidziane** . .	150	200	1.644	150
		Suma wydatków .	17 731	7.330	23.397	25.187
		Razem .	25.061			

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 5a). Uchwalona na rok 1897 dotacya w sumie 2.024 zł. na dokupno inwentarza roboczego odpada.

„ *I. poz. 6.* Preliminuje się *więcej* o 100 zł. odpowiednio do powiększonego inwentarza roboczego

„ „ *I. poz. 7.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, w *nadzwyczajnych* preliminuje się *więcej* o 556 zł., zatem 786 zł, a to: na ogrodzenie gnojarni 132 zł, na postawienie parkanu 594 zł. i na sporządzenie nowej bramy 60 zł., razem 786 zł. Ogrodzenie gnojarni i parkan zupełnie spruchniały, a zniszczoną bramę musiano już w roku 1897 rozebrać.

„ „ *I. poz. 8a.* Wstawia się *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 700 zł. na betonowanie podłóg i żłobów w stajni opasowej, gdyż kredyt przyznany na rok 1897 w kwocie 3.000 nie wystarczył na wykonanie tych robót.

„ „ *I. poz 8b).* Preliminuje się jednorazowo *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 186 zł. na urządzenie betonowego brażnika w krowiarni w miejsce dotychczasowego starego z drzewa.

„ „ *I. poz. 9b), c)* i *d).* W miejsce *nadzwyczajnego* kredytu pod lit. *d)* w kwocie 432 zł., jednorazowo przyznanego na rok 1897, preliminuje się pod lit. *b)* i *c)* takiż kredyt w kwocie 1.038 zł. na zakupno młocarni i sieczkarni; maszyny te bowiem, od kilkunastu lat istniejące, tak się zużyły, że gdyby je nawet naprawiono kosztem około 500 zł., przez krótki tylko czas i to niedokładnie mogłyby funkcyonować.

„ „ *I. poz. 11a).* Preliminuje się *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 1.500 zł. jako II. ratę na melioracye łąk.

„ „ *I. poz. 12.* Wstawia się i na rok 1898 *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 400 zł. na drenowanie pól.

„ „ *I. poz. 15.* Preliminuje się *więcej* o 30 zł. wedle koniecznej potrzeby.

„ „ *I. poz. 19.* Preliminuje się *nadzwyczajny* kredyt w kwocie 2.520 zł. na budowę domu dla służby i robotników, **jak uzasadnienie w sprawozdaniu o zakładach dublańskich.**

f) Folwark w Dublanach.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 56.462/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.		**Dochody z gospodarstwa.**				
	1	*a*) Ze sprzedaży ziemiopłodów . .	7.000	—	9.378	7.000
		b) Za owies i siano od szkół i stron prywatnych	1.300	—	735	1.300
	2	Z wynajętych łąk i pastwisk . . .	1.200	—	1.706	1.200
	3	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:				
		a) Krowiarnia:				
		α) mleko . . 4.000 zł.				
		β) przychowek . 500 „				
		γ) braki i opasy 500 „ 5.000 zł.				
		b) Nierogacizna . . . 200 „				
		c) Owce . . . . 60 „				
		d) Zysk na dokupionych 20 sztukach bydła opasowego, oraz spieniężenie paszy i różnych karm . . 400 „				
		e) Ryczałt od szkół za straty, wynikające z zastosowania inwentarza do potrzeb szkół 1.000 „	6.660	—	5.350	6.660
	4	Z lasu i stawów	50	—	120	50
		Suma rubryki I. .	16.210	—	17.289	16.210
II.	5	**Z cegielni**	1.500	—	3.628	1.500
III.		**Z dzierżaw.**				
	6	Czynsz z karczmy i dodanych gruntów .	150	—	150	150
	7	Z polowania	25	—	20	25
		Suma rubryki III. .	175	—	170	175
IV.	8	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—	50	50
		Suma dochodów .	17.935	—	21 137	17.935
		W porównaniu z wydatkami .	25.061	—	23 397	25.187
		okazuje się **niedobór** .	7.126	—	2.260	7 252

Wyjaśnienia.

Dochody wstawia się w tej samej wysokości, jak na rok 1897.

Na rok 1897 uchwalono wydatki 25.187 zł., dochody 17.935 zł., niedobór 7.252 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 25.061 „ „ 17.935 „ „ 7.126 „
Zatem na r. 1898 *mniejsze* „ o 126 zł. — zł., mniejszy „ o 126 zł.

g) Kontrolna i doświadczalna stacya botaniczno-rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 60 187|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace personalu.**				
	1	Kierownik stacyi	600	—	600	600
	2	Remuneracya profesora rolnictwa . .	120	—	120	120
	3	Asystent stacyi, płaca . . 600 zł.				
		na mieszkanie . . 120 „				
		„ opał . . . 39 „	759	—	110	720
	4	Laborant	200	—	—	200
	—	Służący stacyi	—	—	60	—
		Sumu rubryki I. .	1 679	—	890	1.640
II.		**Utrzymanie stacyi.**				
	5	Koszta utrzymania i urządzenia stacyi .	300	200	275	600
	6	„ dopełnienia urządzeń ogrodu górskiego	—	100	—	200
	7	„ utrzymania ogrodu górskiego . .	300	—	—	300
	8	*a)* Założenie i utrzymanie 8 pól doświadczalnych z trawami . 300 zł.	*zwycz.*	*nadzw.* 100 zł.		
		b) Założenie i utrzymanie 3 pól doświadczalnych górskich z jarzynami 100 „		50 „		
		c) Analizy z pól utrzymywanych kosztem Towarzystwa gospodarczego 100 „	500	150	—	—
	9	Koszta kancelaryjne	250	—	200	150
	10	„ druków i wydawnictw . .	100	100	—	100
	11	Prenumerata pism i zakupno podręczników	100	100	—	60
	12	Koszta podróży kierownika i asystenta .	200	—	—	200
		Suma rubryki II. .	1.750	650	475	1.610
		Suma wydatków .	3.429	650	1.365	3.250
		Razem .	4.079			

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 3. Preliminuje się *więcej* o 39 zł. z powodu przyznania asystentowi opału w ilości 3 sągów drzewa.

„ „ *II. poz. 5.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, w *nadzwyczajnych* preliminuje się *mniej* o 100 zł., zatem 200 zł. na uzupełnienie urządzeń stacyjnych w kierunku kontroli skoncentrowanych pasz.

„ „ *II. poz. 6.* Wstawia się *nadzwyczajny* kredyt w kwocie 100 zł., *mniej* o 100 zł. aniżeli uchwalono na rok 1897, na zakupno narzędzi rolniczych, potrzebnych do obróbki ogrodu.

„ „ *II. poz. 8.* Potrzebę nowych wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych w ogólnej kwocie 650 zł. **wyjaśnia i motywuje sprawozdanie o zakładach dublańskich.**

„ „ *II. poz. 9.* Wydatki *większe* o 100 zł. z powodu, że czynności stacyi z każdym rokiem się zwiększają, a tem samem i wydatki na portorya i inseraty są wyższe.

„ „ *II. poz. 10.* Preliminuje się nowy wydatek zwyczajny w kwocie 100 zł. na odbitki prac popularnych, opracowywanych przez kierownika i asystenta, *nadzwyczajny* zaś wydatek z r. 1897 w kwocie 100 zł. pozostawia się na nowe druki do oceny pasz skoncentrowanych.

„ „ *II. poz. 11.* Wydatki zwyczajne *większe* o 40 zł., gdyż dotychczasowy kredyt w kwocie 60 zł. okazał się niewystarczający, w *nadzwyczajnych* wstawia się 100 zł. na uzupełnienie biblioteki stacyjnej dziełkami i rozprawami z zakresu bakteryologii i pasz skoncentrowanych.

g) Kontrolna i doświadczalna stacya botaniczno-rolnicza w Dublanach.

Ddochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 60 187/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	1.000	—	750	750
II.	2	**Dochód z analiz**	200	—	146	200
III.	3	**Dochód z pól i ogrodu** . . .	200	—	—	100
—	—	**Rozmaite**	—	—	30	—
		Suma dochodów .	1.400	—	926	1.050
		Z porównania z wydatkami .	4.079	—	1.365	3.250
		Okazuje się **niedobór** .	2.679	—	439	2.200

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 1. Preliminuje się *więcej* o 250 zł., gdyż c. k. rząd już w roku 1897 podwyższył subwencyę do kwoty 1.000 zł. (LW. 19.786/97).

„ „ *III. poz. 3.* Dochody *większe* o 100 zł. odpowiednio do założyć się mających pól doświadczalnych. (Obacz rubr. II. poz. 8 wydatków).

Uwaga. Ponieważ zamknięcie za rok 1896 obejmuje razem wynikłości obu stacyj botaniczno-rolniczej i chemiczno-rolniczej, a od roku 1897 przedkłada się dwa odrębne preliminarze, przeto stosownie do tego podziału rozdziela się w wydatkach i dochodach sumę wynikłości z roku 1896.

Na rok 1897 uchwalono wydatki	3.250 zł.,	dochody 1.050 zł.,	niedobór 2.200 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „	4.079 „	„ 1.400 „	„ 2.679 „
Zatem na r. 1898 *większe* „	o 829 zł., *większe* „	o 350 zł., *większy* „	o 479 zł.

h) Kontrolna i doświadczalna stacya chemiczno-rolnicza w Dublanach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 57.084/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
				Złote austryackie			
		WYDATKI.					
I.		**Płace personalu.**					
	1	Kierownik stacyi, płaca . . .		600	—	600	600
	2	Profesor rolnictwa, remuneracya . .		120	—	120	120
	3	2 asystentów z płacą po 600 zł.	1.200 zł.				
		na mieszkanie po 120 zł.	240 „				
		„ opał po 39 zł .	78 „	1.518	—	696	1.440
	4	Laborant		450	—	450	450
	5	*a)* Służący . . .	216 zł.				
		b) pomocnik służącego przez 6 miesięcy po 18 zł. .	108 „	324	—	—	216
		Suma rubryki .		3 012	—	1.866	2.826
II.		**Utrzymanie stacyi.**					
	6	Koszta utrzymania stacyi . . .		1.200	—	1.464	2.400
	7	„ prowadzenia doświadczeń wegetacyjnych i wazonowych . .		500	—	—	500
	8	*a)* Założenie i prowadzenie pól doświadczalnych w 5 miejscowościach . .	750 zł.				
		b) Analizy z tych pól .	150 „				
		c) „ z pól utrzymywanych kosztem Towarzystwa gospodarczego .	200 „	1.100	—	—	1.100
	9	Koszta kancelaryjne		250	—	119	150
	10	Druki sprawozdań		300	—	—	100
	11	Prenumerata pism i zakupno podręczników		160	—	—	160
	12	Koszta podróży kierownika i asystentów .		400	—	—	400
		Suma rubryki II. .		3 910	—	1.583	4.810
		Suma wydatków .		6.922	—	3.449	7.636

Wyjaśnienia.

Do rubr I. poz. 3. Preliminuje się *więcej* o 78 zł. z powodu przyznania asystentom opału w ilości 3 sągów drzewa.

„ „ *I. poz. 5 b).* Preliminuje się *więcej* o 108 zł. na wynagrodzenie pomocnika służącego przez 6 miesięcy.

„ „ *II. poz. 6* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, w *nadzwyczajnych* odpada kredyt w kwocie 1.200 zł., jednorazowo przyznany na rok 1897.

„ „ *II. poz. 9.* Wydatki *większe* o 100 zł. z powodu, że czynności stacyi z każdym rokiem się zwiększają, a tem samem i wydatki na portorya i inseraty.

„ „ *II. poz. 10.* W miejsce *nadzwyczajnego* kredytu w kwocie 100 zł., jednorazowo uchwalonego na rok 1897, preliminuje się w wydatkach zwyczajnych nową pozycyę z kwotą 300 zł. na druki sprawozdań.

h) Kontrolna i doświadczalna stacya chemiczno-rolnicza w Dublanach.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 57.084|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	1.000	—	750	750
II.	2	**Dochód z analiz**	750	—	497	750
—	—	**Rozmaite**	—	—	30	—
		Suma dochodów .	1.750	—	1.277	1.500
		W porównaniu z wydatkami .	6.922	—	3.449	7.636
		Okazuje się **niedobór**	5.172	—	2 172	6.136

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz 1. Preliminuje się *więcej* o 250 zł., gdyż c. k. rząd już na rok 1897 pod wyższył subwencyę do kwoty 1.000 zł. (LW. 10.786/97.)

Uwaga. Ponieważ zamknięcie za rok 1896 obejmuje wynikłości obu stacyi botaniczno-rolniczej i chemiczno-rolniczej, a od roku 1897 przedkłada się dwa odrębne preliminarze, przeto stosownie do tego podziału rozdziela się sumę wynikłości z roku 1896.

Na rok 1897 uchwalono wydatki 7.636 zł., dochody 1.500 zł., niedobór 6.136 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 6.922 „ „ 1.750 „ „ 5.172 „
Zatem na r. 1898 *mniejsze* „ o 714 zł., *większe* „ o 250 zł., *mniejszy* „ o 964 zł.

i) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.485/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Dyrektor, płaca . . . 2000 zł. dodatek aktywalny . 320 „ 2 dodatki pięcioletnie po 200 zł. . . . 400 „	2.720	—	2.403	2.720
	2	Kapelan i katecheta, oraz docent jednego z przedmiotów ogólnie kształcących, płaca . . . . 1.400 zł. dodatek aktywalny . 260 „	1.660	—	1.660	1.660
	3	8 profesorów, płaca po 1.400 zł. 11.200 zł. dodatki aktyw. po 260 zł. 2.080 „ „ pięcioletnie . 1.800 „	15.080	—	14.356	14.748
	4	Docent weterynaryi	800	—	800	800
	5	„ leśnictwa	400	—	400	400
	6	„ sadownictwa i warzywnictwa, oraz chmielarstwa i uprawy wikli . .	200	—	200	200
	7	Nauczyciel-instruktor do robót praktycznych, płaca . . 800 zł. dodatek aktywalny 140 „ dwa dodatki pięcioletnie po 100 zł. 200 „ 1.140 zł. po strąceniu zwrotu z funduszu folwarku w Czernichowie za administracyę 200 „	940	—	940	940
	8	Prefekt internatu, zarazem nauczyciel gimnastyki, płaca . . 800 zł. wikt . . . . 360 „ światło . . . 10 „	1.170	—	1.170	1.170
	8a)	Zastępstwo chorego profesora . .	—	—	800	980
	—	Zaliczki na płace	—	—	360	
		Suma rubryki I. .	22.970	—	23.089	23.618
II.		**Płace urzędników administracyjnych etatowych.**				
	9	Kasyer, zarazem rachmistrz, płaca . .	1.200	—	1.200	1.200
	10	Pisarz Dyrekcyi, płaca	600	—	600	600
	—	Zaliczka na płacę	—	—	120	—
		Suma rubryki II. .	1.800	—	1.920	1.800
		Do przeniesienia . .	24.770	—	25.009	25.418

i) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.485/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia . .	24.770	—	25.009	25.418
III.		**Płace funkcyonaryuszów nieetatowych.**				
	11	Lekarz zakładowy, płaca . 500 zł. opał . . . . 50 „	550	—	500	500
	12	Ogrodnik zakładowy, płaca . 500 zł. 2 dodatki pięcioletnie po 50 zł. 100 „	600	—	550	600
	13	Pomocnik ogrodnika, płaca . 200 zł. wikt . . . . 210 „	410	—	410	410
		Suma rubryki III. .	1.560	—	1.460	1.510
IV.		**Koszta utrzymania służby szkolnej.**				
	14	Służba wyższa: *a*) Tercyan szkoły, zarazem woźny, płaca . . . . 150 zł. na ubiór . . . 50 „ wikt . . . . 150 „ *b*) Portyer bramy zakładowej, płaca . . . . 150 „ na ubiór . . . 50 „ wikt . . . . 150 „ *c*) Stróż nocny, płaca . 150 „ wikt . . . . 150 „ ubiór . . . . 50 „	1.050	—	1.035	1.050
	15	Służba niższa: *a*) Służący przy laboratoryum chemii, płaca . . . . 80 zł. wikt . . . . 106 „ *b*) 3 chłopców przy muzeach, zbiorach i salach wykładowych, płaca po 50 zł. 150 zł. wikt po 106 zł. . . 318 „ *c*) stróż domowy, płaca . 80 „ wikt . . . . 106 „	840	—	499	840
		Suma rubryki IV. .	1.890	—	1.534	1.890
V.		**Emerytury i zaopatrzenia.**				
	16	Dr. Prażmowski Adam, b. profesor, emeryt.	645	—	645	645
—	—	Płanecina Marya, b. piekarka, zaopatrzenie	—	—	40	—
—	—	Ryszka Kunegunda, b. praczka, „	—	—	20	—
		Suma rubryki V. .	645	—	705	645
		Do przeniesienia .	28.865	—	28.708	29.463

i) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.485/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	28.865	—	28.708	29.463
VI.		**Koszta administracyjne.**				
	17	Zarząd:				
		a) pomoc kancelaryjna dla Kuratoryi szkoły . . 200 zł.				
		b) potrzeby kancelar. szkoły 150 „				
		c) druki i inseraty . . 100 „				
		d) portorya i przesyłki . 150 „				
		e) koszta podróży w interesach zakładu i przywóz środków naukowych . 450 „				
		f) koszta przyjazdu docenta weterynaryi . . . 150 „	1 200	—	1.222	1.200
	18	Opał w gmachu szkolnym i internacie .	1.600	—	2.143	1.600
	19	Oświetlenie „ „ „ .	1 000	—	1.273	850
	20	Utrzymanie budynków i ogrodzeń . .	1.500	—	1.000	1.500
	21	*a*) Pokrycie dachu i sporządzenie nowych schodów do piwnicy w domu dla profesorów, zwanym „Leśniczówką“	—	188	—	300
		b) Na pokrycie niedoboru powstałego z powodu przebudowania „Leśniczówki“, adaptacyi przejścia łączącego internat z gmachem szkolnym i wykupna gruntów włościańskich . .	—	—	2.300	7.100
		c) Na adaptacyę mieszkania dyrektora w starym budynku . . .	—	—	—	1.000
	—	Budowa domu dla 2 profesorów . .	—	—	7.503	—
	21*a*	Pokrycie dachówką domu mieszkalnego dla profesorów, zwanego „kamienicą“ i poprawa kominów	—	—	—	650
	21*β*	Rekonstrukcya wychodków . . .	—	—	—	1.500
	22	Zabezpieczenie budynków i zbiorów .	500	—	376	450
	23	Najem pomieszkań dla funkcyonaryuszów szkoły	900	—	758	900
	24	Płaca kominiarza	180	—	136	180
	25	Sprzęty i ruchomości	150	—	749	550
	26	Koszta lustracyi zakładu . . .	300	—	146	300
	27	Koszta nabożeństwa	120	—	260	220
	28	Na aptekę	200	—	200	200
	29	Utrzymanie dziedzińców . . .	150	—	450	150
		Suma rubryki VI. .	7.800	188	18.516	18.650
		Do przeniesienia .	36.665	188	47.224	48.113

i) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.485|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	36.665	188	47.224	48.113
VII.		**Utrzymanie uczniów.**				
	30	Żywność (70 uczniów po 240 zł.) . .	16.800	—	15.925	14.280
	30a)	Opał do dwóch kuchen, piekarni i pralni .	—	—	854	800
	31	Pranie (70 uczniów po 10 zł. 65 ct.) .	746	—	387	546
	32	Służba internatu:				
		a) 5 chłopców do obsługi uczniów (płaca po 50 zł., wikt po 106 zł.) 780 „				
		b) palacz do obsługi kaloryferów, (płaca 150 zł., wikt 150 zł.) . 300 „	1.080	—	1.268	1.316
	32a)	Służba kuchenna	—	—	1.584	1.566
	33	Sprzęty:				
		a) do sal sypialnych	100	—	866	100
		b) „ infirmeryi	30	—		30
		c) „ sali rekreacyjnej i gimnastycznej .	25	—		155
		d) „ kuchni i naczynia stołowe . .	—	—		450
	34	Odzież, (70 uczniów po 60 zł.) . .	4.200	—	4.926	4.080
	35	Pościel	200	—	282	300
		Suma rubryki VII. .	23.181	—	26.092	23.623
VIII.		**Potrzeby naukowe.**				
	36	Eksperymenta przy wykładach:				
		a) dla profesora rolnictwa . . 20 zł.				
		b) „ „ hodowli . . 25 „				
		c) „ „ zootomii . . 20 „				
		d) „ „ weterynaryi . 25 „				
		e) „ „ botaniki . . 30 „				
		f) „ „ fizyki . . 20 „				
		g) „ „ miernictwa . . 25 „				
		h) „ „ chemii ogólnej . 50 „				
		i) „ „ mleczarstwa . 50 „				
		j) „ „ rybactwa . . 50 „	315	—	342	315
		Do przeniesienia .	315	—	342	315
			59.846	188	73.316	71.736

i) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898 L.W. 44.485/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
VIII.		Z przeniesienia .	59.846	188	73.316	71.736
			315	—	342	315
	37	Zbiory i muzea:				
		a) zbiór rolniczy . . . 100 zł.,				
		b) „ hodowlany . . 100 „				
		c) „ fizyczny . . . 100 „				
		d) „ geograficzny . . 50 „				
		e) „ botaniczny . . 50 „				
		f) „ zoologiczny . . 50 „				
		g) „ zootomiczny . . 50 „				
		h) „ mechaniczny . . 50 „				
		i) „ mineralogiczny . . 20 „				
		j) „ technologiczny . . 80 „				
		k) „ okazów leśnych . 30 „				
		l) „ „ weterynaryjn. 30 „				
		m) „ narzędzi rolnicz. . 100 „				
		n) „ modeli do budownictwa 50 „				
		o) „ przyrządów mierniczych 50 „				
		p) „ mleczarski . . 50 „				
		r) „ ogrodniczy . . 60 „				
		s) „ melioracyjny . . 50 „				
		t) „ rybacki . . . 50 „				
		u) Stacya meteorologiczna . 30 „	1.150	—	1.299	1.150
	38	Laboratorya:				
		a) chemii ogólnej i gabinet . 400 zł.,				
		b) chemii rolniczej . . 200 „				
		c) „ technologicznej . 100 „				
		d) zootomiczne . . . 100 „				
		e) roślinno-fizyologiczne . 100 „				
		f) rolnicze . . . . 100 „	1.000	—	1.181	1.150
	39	Biblioteka:				
		a) przykupno dzieł . . . 400 zł.				
		b) oprawa książek . . . 50 „				
		c) czasopisma naukowe i polityczne . . . . 150 „	600	—	596	600
	40	Utrzymanie i uzupełnienie ogrodu pomologicznego i warzywnego . . .	400	—	389	400
	41	Ogród botaniczny	100	—	100	100
	42	Utrzymanie pola doświadczalnego . .	150	—	169	400
	43	Wycieczki naukowe uczniów z profesorami	500	—	500	500
		Suma rubryki VIII.	4.215	—	4.576	4.615
		Do przeniesienia .	64.061	188	77.892	76.351

i) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.485 1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	64.061	188	77.892	76.351
IX.		**Rozmaite.**				
	44	Utrzymanie ochotniczej straży ogniowej .	100	—	200	200
	—	Urządzenie pokoju gościnnego, zarazem rozmownicy	—	—	150	—
	—	Sprawienie kasy wertheimowskiej i urządzenie kasy	—	—	125	—
	45	Nieprzewidziane	250	—	1.222	250
		Suma rubryki IX. .	350	—	1.697	450
		Suma wydatków .	64.411	188	79 589	76.801
		Razem .	64.599			

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 3. Preliminuje się *więcej* o 332 zł. z powodu przypadających na rok 1898 pełnych pięcioleci prefesorom Birkenmajerowi, Kuhlowi i Piotrowskiemu.

„ „ *I. poz. 8a).* Odpada *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 980 zł. na zastępstwo chorego prefesora.

„ „ *III. poz. 11.* Preliminuje się *więcej* o 50 zł. z powodu przyznania lekarzowi zakładowemu opału w ilości 50 cntr. węgla i 6 m. kub. drzewa miękkiego (LW. 55.834/96).

„ „ *VI. poz. 19.* Preliminuje się *więcej* o 150 zł. Wprawdzie wynikłość za rok 1896 wynosi 1.273 zł., wstawia się jednak tylko 1.000 zł. w przypuszczeniu, że przy zaprowadzonej oszczędności kredyt w tej wysokości wystarczy.

„ „ *VI. poz. 21a).* Preliminuje się *nadzwyczajny* kredyt w kwocie 188 zł. po myśli uchwały Wydziału krajowego z dnia 30. Czerwca 1897 LW. 34.980 na koszta wykończenia robót przy pokryciu dachu i sporządzeniu schodów, gdyż uchwalony na te roboty kredyt r. 1897 w kwocie 300 zł. nie wystarczył.

„ „ *VI. poz. 21b), 21c), 21α) i 21β).* Odpadają wydatki *nadzwyczajne* w ogólnej kwocie 10.250 zł., przyznane jednorazowo na rok 1897.

„ „ *VI. poz. 22.* Preliminuje się *więcej* o 50 zł. z powodu ubezpieczenia nowo wybudowanego domu dla dwóch nauczycieli.

„ „ *VI. poz. 25. i 27.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, kredytów *nadzwyczajnych* zaś w ogólnej kwocie 500 zł, przyznanych jednorazowo na rok 1897, nie preliminuje się.

„ „ *VII.* Na rok 1897 preliminowano pod poz. 30, 30a), 31, 32, 32α) i 33 na żywność, opał do kuchni, piekarni i pralni, pranie, służbę internatu, służbę kuchenną i na sprzęty — wydatki zwyczajne w kwocie . . . . . 18.963 zł.
Na rok 1898. wskutek oddania stołowania uczniów i prania bielizny, zgodnie z kilkakrotnie objawionem życzeniem Wysokiego Sejmu — w przedsiębiorstwo za kontraktem, preliminuje się jako zwyczajne wydatki na żywność, pranie, służbę i na sprzęty — łącznie kwotę . . . . . 18.781 zł.
zatem *mniej* o kwotę . . . . . 182 zł.,
pomimo, że ilość uczniów jest o 2 większą.
Pod poz. 34 (odzież) wstawia się *więcej* o 120 zł., ponieważ 2 uczniów przybywa a pod poz. 35 (pranie) wydatek zwyczajny jak na rok 1897, *nadzwyczajne* zaś pod tą poz., tudzież pod poz. 33c) i 33d) w łącznej kwocie 380 zł., jako jednorazowo uchwalone na rok 1897, odpadają.

„ „ *VIII. poz. 38. i 42.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, *nadzwyczajnych* w kwocie 400 zł., jednorazowo przyznanych na rok 1897, nie preliminuje się.

„ „ *IX. poz. 44.* Odpada kredyt *nadzwyczajny* w kwocie 100 zł., jednorazowo przyznany na rok 1897.

i) Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.485|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye.**				
	1	Z c. k. Skarbu Państwa na potrzeby szkoły	7.000	—	7.000	7.000
—		„ „ „ „ „ budowę internatu, ...	—	—	5.000	—
—		„ „ „ „ „ budowę domu dla profesorów	—	—	6.500	—
		Suma rubryki I. .	7.000	—	18.500	7.000
II.		**Opłaty od uczniów.**				
	2	Opłaty na utrzymanie 70 uczniów po 320 zł.	22.400	—	20.359	21.760
	3	Czesne od 70 uczniów po 50 zł. 3.500 zł. po straceniu $^1/_4$ części od uczniów uwolnionych od czesnego przez Wydział krajowy . . . . . 875 „	2.625	—	2.725	2.500
		Suma rubryki II. .	25.025	—	23.084	24.260
III.		**Inne dochody.**				
	4	Ze sprzedaży płodów z ogrodów . .	400	—	1.080	700
—		„ „ „ z pola doświadczalnego	—	—	47	—
		Suma rubryki III. .	400	—	1.127	700
VI.	5	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	100	—	696	100
		Suma dochodów .	32.525	—	43.407	32.060
		W porównaniu z sumą wydatków	64.599	—	79.589	76.801
		okazuje się **niedobór**	32.074	—	36.182	44.741

Wyjaśnienia.

Do rubr II. Preliminuje się dochody *większe* o 765 zł. z powodu *większej* liczby uczniów.
„ „ *III. Mniej* o 300 zł. wobec uszczuplenia ogrodów przez odłączenie części przestrzeni na pole doświadczalne.

Na rok 1897. uchwalono wydatki	76.801 zł.,	dochody	32.060 zł.,	niedobór	44.741 zł.
„ „ 1898. preliminuje się „	64.599 „	„	32.525 „	„	32.074 „
Zatem na r. 1898 *mniejsze* „	12.202 zł.,	*większe* „	o 465 zł.,	*mniejszy* „	o 12.667 zł.

j) Folwark w Czernichowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 43.804|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**				
	1	Płace i zasługi: *a*) Nauczyciel-instruktor za administracyę folwarkiem . . . 200 zł. *b*) służba folwarczna (zasługa i ordynarya) . . 1.200 „	1.400	—	1.248	1.400
	2	Najem robotnika: *a*) do gospodarstwa folwarcznego . 600 zł. (zwycz.) — zł. (nadzwycz.) *b*) do chmielarni: *α*) zawiadowca chmielarni . . . 50 „ — „ *β*) roboty przy chmielarni . . . 150 „ 150 „	800	150	725	1.250
	3	Dokupno i zmiana nasienia . . .	200	—	194	300
	4	„ nawozów dopełniających . .	200	—	6	100
	5	„ słomy i karmy . . .	400	—	288	900
	6	„ pary koni . . .	—	400	—	—
	7	Inwentarz użytkowy (naprawa uprzęży) .	100	—	77	70
	8	Utrzymanie budynków folwarcznych .	100	116	101	400
	9	Naprawa narzędzi i sprzętów . . .	100	—	102	100
	10	Drenowanie pól, zwanych „Stawisko“ .	—	350	—	—
	11	Utrzymanie rowów	100	—	101	100
	12	Zabezpieczenie od pożaru i gradobicia .	50	—	35	90
	13	Światło i smarowidło	40	—	30	40
		Suma rubryki I. .	3.490	1.016	2.907	4.750
II.		**Las i plantacya wikla.**				
	14	Służba, roboty i zalesienie . . .	680	—	858	680
	15	Utrzymanie wikli i uzupełnienie plantacyi	250	—	600	600
	16	Wynagrodzenie ogrodnika . . .	250	—	250	250
		Suma rubryki II. .	1.180	—	1.708	1.530
III.	17	**Utrzymanie brzegów Wisły** . .	170	—	173	170
IV.	18	**Podatki i daniny**	600	—	666	600
IV*a*)	18*a*)	**Naprawa pieca wapiennego** . .	—	—	—	500
V.	19	**Spłata kapitałów i odsetek dłużnych:** Bankowi krajowemu we Lwowie IV. i V. rata wraz z 4% odsetkami od pożyczki 13.000 koron (607 koron 2 gr., czyli 303 zł. 51 ct.) . .	304	—	403	304
VI.	20	**Rozmaite nieprzewidziane** . .	200	—	191	200
		Suma wydatków .	5.944	1.016	6.048	8.054
		Razem .	6 960			

j) Folwark w Czernichowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 43.804|1897.

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 2. W zwyczajnych pod *lit. a) mniej* o 250 zł. na podstawie wynikłości za rok 1896, *w nadzwyczajnych* wstawia się pod *lit. b)|β)* jednorazowo 150 zł. an przygotowanie nowego gruntu pod chmielarnię, gdyż chmiel uprawiany przez 14 lat na tym samym gruncie, nie wydaje już odpowiednich plonów. Przyznany na rok 1897 *nadzwyczajny* kredyt na zakupno tyk w kwocie 200 zł. odpada. Wogóle preliminuje się w tej pozycyi mniej o 300 zł.

„ „ *I. poz. 3. i 4.* Pod *poz. 3.* preliminuje się *mniej* o 100 zł. stosownie do rzeczywistej potrzeby, natomiast o tę kwotę *podwyższono* wydatek pod *poz. 4*, mając na względzie nietylko grunta orne, lecz także łąkę i chmielnik.

„ „ *I. poz. 5.* Preliminuje się *mniej* o 500 zł., gdyż większą część paszy pokrywa własna produkcya, a nadto z powodu zmniejszenia chlewni.

„ „ *I. poz. 6.* Preliminuje się *nadzwyczajny* kredyt w kwocie 400 zł. na zakupno pary koni w miejsce starych, dychawicznych i niezdolnych do dalszej pracy.

„ „ *I. poz. 7.* Preliminuje się *więcej* o 30 zł. wedle koniecznej potrzeby.

„ „ *I. poz. 8.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, *w nadzwyczajnych* preliminuje się kredyt w kwocie 116 zł., gdyż przyznana na rok 1897 dotacya w kwocie 300 zł. okazała się niewystarczającą na dotyczący cel. (LW. 34.980/1897).

„ „ *I. poz. 10.* Preliminuje się *nadzwyczajny* kredyt w kwocie 350 zł. na zdrenowanie 7 morgów pola.

„ „ *I. poz. 12.* Preliminuje się *mniej* o 40 zł. na podstawie wynikłości z lat ubiegłych.

„ „ *II. poz. 15.* Odpada *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 350 zł., jednorazowo przyznany na rok 1897.

„ „ *IV. a).* Odpada *nadzwyczajny* kredyt w kwocie 500 zł., jednorazowo uchwalony na rok 1897.

Dochody.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.		**Z gospodarstwa.**				
	1	Ze sprzedaży płodów rolnych i chmielarni	1.220	—	738	1.200
	2	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:				
		a) krowiarnia . . . 1.200 zł.				
		b) nierogacizna . . . 200 „	1.400	—	2.321	1.800
	3	Z wynajętych ról i pastwisk . . .	500	—	824	500
	3*a*)	Czynsz z kuźni	—	—	40	—
	4	Za wynajęte konie	300	—	339	150
	5	Za nawóz stajenny do ogrodów . .	50	—	—	50
		Suma rubryki I. .	3.450	—	4.262	3.700
II.		**Z lasu i wikla.**				
	6	Ze sprzedaży drzewa opałowego i budulcowego	1.200	—	1.387	1.200
	7	Z wikla i trawy wśród wikla . .	2.500	—	2.118	2.500
		Suma rubryki II. .	3.700	—	3.505	3.700
III.	8	**Z pieca wapiennego**	550	—	550	550
—	—	**Z rybołowstwa**	—	—	30	—
IV.		**Z dzierżaw.**				
	9	Z bud jarmarcznych i budynków pokarczemnych , ...	50	—	138	50
	9*a*)	Ze sprzedaży karczmy	—	—	—	600
		Suma rubryki IV. .	50	—	138	650
		Do przeniesienia	7.750	—	8.485	6.600

j) Folwark w Czernichowie.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 43.804|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia . .	7.750	—	8.485	8.600
V.		**Lądowe i olborne.**				
	10	Z lądowego	10	—	—	10
	11	Olborne za łamanie kamienia . . .	60	—	3	60
		Suma rubryki V. .	70	—	3	70
		Suma dochodów	7.820	—	8.488	8.670
		W porównaniu z wydatkami	6.960	—	6.048	8.054
		okazuje się **nadwyżka dochodów**	860	—	2.440	616

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 2 a) i b). Preliminuje się: ad *a*). *więcej* o 200 zł. z powodu powiększenia obory, ad *b*). *mniej* o 600 zł. z powodu zwijania chlewni, wogóle *mniej* o 400 zł. *Mniejszy* dochód pozostaje w związku *z mn ejszym* wydatkiem na dokupno słomy i karmy. (Obacz wyjaśnienie *do rubr. I. poz. 5. wydatków*).

„ „ *I. poz. 4.* Preliminuje się *więcej* o 150 zł. na podstawie wynikłości z kilku lat ubiegłych.

„ „ *IV. poz. 9 a*). Odpada *nadzwyczajny* dochód w kwocie 600 zł., jednorazowo uzyskany w roku 1897.

Na r. 1897. uchwalono wydatki 8.054 zł., dochody 8.670 zł., nadwyżkę dochodów 616 zł.
„ „ 1898. preliminuje się „ 6.960 „ „ 7.820 „ „ 860 „
Zatem na r. 1898. *mniejsze* „ o 1.094 zł., *mniejsze* „ o 850 zł., *większa* „ „ 244 zł

k) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 41.522|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca . . . . 1.300 zł. dodatek aktywalny . 140 „	1.440	—	1.773	1.440
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . 100 „	1.100	—	1.217	1 100
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca	600	—	617	600
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca . . . . 500 zł. dodatek aktywalny . 50 „	550	—	575	600
	5	Katecheta obrz. łac. i gr. kat. . .	300	—	200	200
—		Zaliczki na płace	—	—	70	—
		Suma rubryki I. .	3.990	—	4.452	3.940
II.		**Koszta administracyi.**				
	6	Zarząd: *a*) pomoc. kancelaryjna . 120 zł. *b*) koszta kancelaryjne . 100 „ *c*) sługa szkolny i stróż nocny 300 „ *d*) sprawienie kasy ogniotrwałej — „	520	—	525	600
	7	Opał	700	—	603	700
	8	Oświetlenie	150	—	106	150
	9	*a*) Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz) . . .	300	1.100	1.191	880
		b) Budowa suszarni	—	813	—	—
	10	Sprzęty i ruchomości	150	—	499	200
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych	400	—	528	400
	12	Podatek od gruntu szkolnego . . .	30	—	24	30
—		Należytość rządowa od przeniesienia własności gruntów szkolnych . .	—	—	46	—
		Suma rubryki II. .	2.250	1.913	3.522	2.960
		Do przeniesienia	6.240	1.913	7.974	6.900

k) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 41.522|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia . .	6.240	1.913	7.974	6.900
III.		**Utrzymanie uczniów.**				
	13	Stołowanie . . . dla 40 uczniów po				
	14	Odzież, pościel i pranie / 150 zł.	6.000	—	6.056	6.000
	15	Lekarz i apteka	150	—	292	150
	16	Uczeń praktykant	150	—	80	150
		Suma rubryki III. .	6.300	—	6.428	6.300
IV.		**Potrzeby naukowe.**				
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (książki, papier, zeszyty itp.) . .	120	—	73	120
	18	Środki naukowe:				
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi 150 zł.				
		b) biblioteka i czytelnia . 80 „				
		c) ogród szkolny (nasiona, okazy roślin, nawozy i t. p.) . 100 „				
		d) założenie pola doświadczalnego . . . . — „	330	—	758	580
	19	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu (w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1890.) . .	20	—	9	20
	20	Wycieczki z uczniami	50	—	11	50
		Suma rubryki IV. .	520	—	851	770
V.		**Kursy specyalne.**				
	21	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	50	—	34	50
	22	„ mleczarstwa	50	—	47	50
	23	„ uprawy tytoniu	60	—	60	60
		Suma rubryki V. .	160	—	141	160
VI.	24	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—	411	50
		Suma wydatków .	13.270	1.913	15.805	14.180
		Razem .	15.183			

k) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Wydatki i dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 41.522|1897.

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 4. Preliminuje się *mniej* o 50 zł. z powodu przyjęcia prowizorycznie z mniejszymi poborami nauczyciela Ludwika Zuba w miejsce Włodzimierza Markowskiego, zamianowanego nauczycielem fachowym (LW. 49.919/97)

„ „ *I. poz. 5.* Preliminuje się *więcej* o 100 zł. po myśli uchwały Wydziału krajowego z dnia 4 Maja 1897 do LW. 16 884.

„ „ *II. poz. 6.* Wydatki zwyczajne ja na rok 1897, *w nadzwyczajnych* odpada kredyt w kwocie 80 zł., jednorazowo przyznany na rok 1897 pod lit. *d).*

„ „ *I. poz. 9.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, *w nadzwyczajnych* preliminuje się pod *lit. a) więcej* o 520 zł., zatem 1.100 zł. na gruntowną restauracyę budynku mieszkalnego instruktora, gdyż budynek ten jest tak zniszczony, że każdej chwili grozi zawaleniem; pod *lit. b)* wstawia się kwotę 813 zł. na budowę suszarni w myśl uchwały Wydziału krajowego z dnia 30 Czerwca 1897 LW. 32.517. **Potrzebę tych wydatków szczegółowo wyjaśnia i motywuje osobne sprawozdanie o skole horodeńskiej.**

„ „ *II. poz. 10.* Odpada kredyt *nadzwyczajny* w kwocie 100 zł. przyznany jednorazowo na rok 1897, natomiast w zwyczajnych wstawia się *więcej* o 50 zł., z powodu prowadzenia kuchni we własnym zarządzie.

„ „ *IV. poz. 18.* Preliminuje się *mniej* o 250 zł., odpada bowiem kredyt *nadzwyczajny*, przyznany jednorazowo na rok 1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	3.000	—	3.300	3.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów:**				
		a) Rada powiatowa horodeńska, 3 stypendya po 100 zł. i 1 stypendyum 150 zł. . . . 450 zł.				
		b) Gmina miasta Horodenki, 1 stypendyum . . . 100 „	550	—	450	450
III.	3	**Dochód z ogrodu** (pola) szkolnego i z ogródka doświadczalnego tytoniowego	120	—	184	60
—	—	**Rozmaite**	—	—	230	—
		Suma dochodów .	3.670	—	4.164	3.510
		W porównaniu z wydatkami .	15.183	—	15.805	14.180
		okazuje się **niedobór** .	11.513	—	11.641	10.670

k) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 41.522|1897.

Wyjaśnienia.

Do rubr. II. poz. 2. Preliminuje się *więcej* o 100 zł., gdyż na rok szkolny 1897/98 zapisało się kilku uczniów z gminy miasta Horodenki, zatem gmina zapłaci jedno stypendyum 100 zł., do czego się zobowiązała.

„ „ *III. poz. 3.* Preliminuje się *więcej* o 60 zł. wedle spodziewanego dochodu.

Na rok 1897. uchwalono wydatki	14.180 zł.,		dochody	3.510 zł.,		niedobór	10.670 zł.
„ „ 1898. preliminuje się „	15.183 „		„	3.670 „		„	11.513 „
Zatem na r. 1898. *większe* „	1.003 zł.,	*większe* „		160 zł.,	*większy* „		843 z

1) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 37.418|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik: płaca . . . . 1.300 zł. dodatek aktywalny . 140 „ dodatki pięcioletnie . 300 „ dodatek osobisty . . 200 „	1.940	—	1.840	1.840
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych: płaca . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . 100 „ 2 dodatki pięcioletnie . 200 „	1.300	—	1.300	1.300
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów: płaca . . . . 480 zł. dodatek na wikt . . 120 „	600	—	600	600
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych: płaca . . . . 500 zł. dodatek aktywalny . 50 „	550	—	649	550
	5	Katecheta obrz. łac. i gr. kat. . .	200	—	200	200
		Suma rubryki I. .	4 590	—	4.589	4.490
II.		**Koszta administracyi.**				
	6	Zarząd: *a*) pomoc kancelaryjna 120 zł. *b*) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya 100 „ *c*) sługa szkolny i stróż nocny . . 300 „	520	—	414	520
	7	Opał	600	—	600	600
	8	Oświetlenie	100	—	76	100
	9	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz) . . .	350	—	258	250
	9*a*)	Ostatnia rata na budowę domu dla nauczycieli	—	—	—	1.500
	9*b*)	Budowa drogi dojazdowej . . .	—	—	—	550
	—	Przeniesienie budynków gospoparskich, dobudowa mleczarni i stelmacharni i przebudówki w głównym budynku .	—	—	3 600	—
	10	Sprzęty i ruchomości	200	—	143	200
	10*a*)	Utrzymanie koni do posług administracyjnych	—	—	93	200
	—	Czynsz dzierżawny za grunta odstąpione szkole przez skarb jagielnicki . .	—	—	50	—
	10*b*)	Podatek od gruntu szkolnego . . .	—	—	30	30
		Suma rubryki II. .	1.770	—	5.264	3.950
		Do przeniesienia .	6.360	—	9.853	8.440

l) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 37.418|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	6.360	—	9 853	8.440
III.		**Utrzymanie uczniów.**				
	11	Stołowanie,				
	12	Odzież, pościel i pranie . . } 37 uczniów po 150 zł.	5.550	—	3.971	4.800
	13	Lekarz i apteka	200	—	94	150
	13*a*)	Uczeń praktykant	—	—	46	150
		Suma rubryki III. .	5.750	—	4.111	5.100
IV.		**Potrzeby naukowe.**				
	14	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (papiery, zeszyty, książki i t. p.) .	100	—	90	120
	15	Środki naukowe:				
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi i ćwiczeń praktycznych . . 150 zł.				
		b) biblioteka i czytelnia . 100 „				
		c) ogród szkolny . . 20 „	270	—	554	250
	16	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu	20	—	20	20
	17	Wycieczki z uczniami . . .	50	—	—	50
		Suma rubryki IV. .	440	—	664	440
V.		**Kursy specyalne.**				
	18	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	50	—	50	50
	19	„ mleczarstwa . . .	50	—	21	50
	20	„ uprawy i suszenia tytoniu . .	100	—	100	100
		Suma rubryki V. .	200	—	171	200
VI.	21	**Gospodarstwo:**				
		a) Wydatki na gospodarstwo . 1.550 zł.				
		b) Czynsz dzierżawny za grunta, odstąpione szkole przez skarb jagielnicki . . 50 „	1.600	—	—	50
VII.	22	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—	717	50
		Suma wydatków . .	14.400	—	15 516	14.280

1) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Wydatki i dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 37.418/1897.

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 1. Preliminuje się *więcej* o 100 zł. z powodu przypadającego kierownikowi Antoniemu Świeżawskiemu 2-go pięciolecia od 1 lipca 1898 o rocznych 200 zł.

„ „ *II. poz. 9. Więcej* o 100 zł., gdyż przybył nowy dom dla nauczycieli i suszarnia, nadto stare budynki wymagają z każdym rokiem większych wkładów na konserwacyę.

„ „ *11 poz 9a) i 9b).* Odpadają *nadzwyczajne* kredyty w kwocie 2 050 zł., przyznane na rok 1897.

„ „ *II. poz. 10.* W miejsce kredytu *nadzwyczajnego,* uchwalonego jednorazowo na rok 1897 w kwocie 100 zł., preliminuje się w zwyczajnych wydatkach *więcej* o 100 zł. z powodu większej liczby uczniów.

„ „ *II. poz. 10a).* Nie wstawia się wydatku w kwocie 200 zł. na utrzymanie koni, używanych głównie do dowozu wody z poza zakładu, gdyż od czasu pogłębienia studni na obejściu szkolnem wydatek ten okazał się zbytecznym.

„ „ *II. poz. 10b).* Odpada wydatek w kwocie 30 zł., ponieważ nieznaczną tę stosunkowo kwotę pokryją wydatki „*brutto*“ na gospodarstwo.

Uwaga do rubr. II. Suma kredytów uchwalonych w tej rubryce na rok 1897 różni się o kwotę 50 zł., gdyż wydatek na czynsz dzierżawny przeniesiono w niniejszym preliminarzu do wydatków gospodarstwa. (Obacz rubr. VI. poz 21 b).

Do rubr. III. poz. 11. 12. i 13. Preliminuje się *więcej* o 800 zł. z powodu większej liczby uczniów.

„ „ *III. poz. 13a).* Wydatek na ucznia praktykanta w kwocie 150 zł. odpada w r. 1898 z powodu przydzielenia na praktykę do Jagielnicy stypendysty Turakiewicza, płatnego z Rubr. XV. poz. 227 funduszu krajowego (LW. 46.170/97).

„ „ *IV.* Pod *poz. 14* preliminuje się *mniej* o 20 zł. wedle rzeczywistej potrzeby, natomiast pod *poz. 15 b) więcej* o 20 zł. na prenumeratę pism i zakupno dziełek popularnych.

„ „ *VI.* Do roku 1898 preliminowano w dochodach *czysty* dochód z gospodarstwa. Na rok 1898 preliminuje się oddzielnie wydatki „*brutto*“ na gospodarstwo w kwocie 1.550 zł. oraz czynsz za grunta, wydzierżawione od skarbu jagielnickiego w kwocie 50 zł., razem „*brutto*“ 1.600 zł., a odzielnie dochody „*brutto*“. (Obacz uwagę do rubryki II. wydatków i wyjaśnienie do rubryki II. dochodów).

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye z c. k. Skarbu Państwa.**				
	1	Subwencya na utrzymanie szkoły . .	3.000	—	3 000	3.000
	—	„ „ zakupno środków naukowych	—	—	300	—
	—	„ nadzwyczajna na budowę domu mieszkalnego dla nauczycieli .	—	—	2.500	—
		Suma rubryki I. .	3.000	—	5.800	3 000
—	—	**Opłaty na utrzymanie uczniów** . .	—	—	75	—
II.	2	**Dochody z gospodarstwa:**				
		a) Dochód z gospodarstwa szkolnego . . . 2.350 zł.				
		b) Zarobek 37 uczniów po 12 zł. . . . 444 „	2.794	—	1.405	1.184
		Suma dochodów .	5.794	—	7.280	4.184
		W porównaniu z wydatkami .	14.400	—	15.516	14 280
		okazuje się **niedobór** .	8.606	—	8.236	10 096

l) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 37.418|1897.

Wyjaśnienia.

Do rubr. II. Do roku 1898 preliminowano w dochodach **czysty dochód** z gospodarstwa szkolnego. Na rok 1898 preliminuje się dochody „*brutto*“ w kwocie . 2.350 zł.
oraz zarobek uczniów (*więcej* o 60 zł., jak na rok 1897 z powodu większej liczby uczniów) w kwocie . . . . . 444 „
razem dochody „*brutto*“ w kwocie . . 2.794 zł.
Od tego wydatki „*brutto*“ preliminowane w rub. VI. wydatków w kwocie . . . . . 1.600 „
pozostaje dochód „*netto*“ w kwocie . . 1.194 zł.

Na rok 1897 preliminowano:
w *dochodach a)* z gospodarstwa szkolnego (rubryka II. poz. 2) kwotę . . . 800 zł.
b) zarobek uczniów (rubryka III. poz. 3) w kwocie . . . . . 384 „
razem dochody w kwocie . 1.184 zł.
Od tego w *wydatkach* czynsz dzierżawny (rubyka II. poz. 14) w kwocie . . . . . 50 „
zatem dochody w kwocie . . . . 1.134 zł.

Z porównania okazuje się preliminowany na rok 1898 dochód „*netto*“ *większy* o kwotę . . . . . 60 zł.
z powodu większej liczby nczniów zarobkujących. (Obacz wyjaśnienie do rubr. VI. wydatków).

Na rok 1897 uchwalono wydatki 14.280 zł., dochody 4.184 zł., niedobór 10.096 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 14 400 „ „ 5.794 „ „ 8.606 „
Zatem na rok 1898 *większe* „ o 120 zł., *większe* „ o 1.610 zł., *mniejszy* „ o 1.490 zł.

m) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.977|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
				Złote austryackie			
		WYDATKI.					
I.		**Płace nauczycieli.**					
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca .	1.300 zł.				
		dodatek aktywalny .	140 „	1.440	—	1.673	1.840
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca . .	1.000 zł.				
		dodatek aktywalny .	100 „	1.100	—	1.100	1.100
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca . .	480 zł.				
		dodatek na wikt . .	120 „	600	—	550	600
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca . . .	500 zł.				
		dodatek aktywalny .	50 „				
		2 dodatki pięcioletnie .	100 „	650	—	475	617
	5	Katecheta obrz. łać., płaca .	150 zł.				
		wydatki z powodu nabożeństwa . . .	50 „	200	—	178	200
		Suma rubryki I. .		3.990	—	3.976	4.357
II.		**Koszta administracyi.**					
	6	Zarząd:					
		a) pomoc kancelaryjna . .	120 zł.				
		b) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya .	100 „				
		c) sługa szkolny i stróż nocny	300 „	520	—	581	520
	7	Opał		500	—	500	500
	8	Oświetlenie		120	—	100	100
	9	*a)* Utrzymanie budynków . . .		300	300	1.544	500
		b) Postawienie 2 drewutni dla nauczycieli		—	300		—
	10	Sprzęty i ruchomości		100	100	430	390
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych		400	—	455	400
	—	Czynsz dzierżawny za folwark z inwentarzem i za ubikacyę na mleczarnię .		—	—	808	—
		Suma rubryki II. .		1.940	700	4.418	2.410
		Do przeniesienia		5.930	700	8.394	6.767

m) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.977|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia	5.930	700	8 394	6 767
III.		**Utrzymanie uczniów.**				
	12	Stołowanie . . .) dla 35 uczniów				
	13	Odzież, pościel i pranie) po 150 zł.	5 250	—	5.247	5.250
	14	Lekarz i apteka	150	—	181	150
	15	Uczeń praktykant	150	—	133	150
		Suma rubryki III. .	5.550	—	5.561	5 550
IV.		**Potrzeby naukowe.**				
	16	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (książki, papier, zeszyty, itp.) . .	120	—	95	120
	17	Środki naukowe:				
		a) modele, maszyny, i inne przyrządy do demonstracyi i ćwiczeń praktycznych . . . 150 zł.				
		b) biblioteka i czytelnia . 80 „				
		c) ogród szkolny (nasiona, okazy roślin, nawozy itp.) . 50 „	280	—	951	280
	18	Wycieczki z uczniami	50	—	4	50
		Suma rubryki IV. .	450	—	1.050	450
V.		**Kursy specyalne.**				
	19	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	50	—	45	50
	20	„ mleczarstwa	50	—	50	200
	—	Nauka kołodziejstwa	—	—	149	—
		Suma rubryki V. .	100	—	244	250
VI.	21	**Gospodarstwo:**				
		a) Wydatki na nospodarstwo 3.210 zł.				
		b) Czynsz dzierżawny:				
		α) za folwark z inwentarzem . 758 zł.				
		β) za wynajętą ubikacyę na mleczarnię . 50 „				
		γ) za wynajęte mieszkanie dla służby . 60 „ 868 „	4.078	—	—	868
	22	Drenowanie 30 morgów pola . . .	—	900	—	—
		Suma rubryki VI. .	4.078	900	—	868
VII.	23	**Rozmaite nieprzewidziane** . .	50	—	599	50
		Suma wydatków .	16.158	1 600	15.848	13.935
		Razem .	17.758			

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 1. Wydatek *mniejszy* o 400 zł. z powodu przeniesienia w drodze dyscyplinarnej byłego kierownika szkoły Edmunda Bielskiego do Gródka i zamianowania na jego miejsce Dra. Józeia Pawłowskiego z mniejszymi poborami LW. 49.918/97).

m) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Wydatki i dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.977|1897.

Do rubr. I. poz. 4. Preliminuje się *więcej* o 33 zł., ponieważ na rok 1898 przypada temu nauczycielowi pełny dodatek pięcioletni.

„ „ *II. poz. 8.* Preliminuje się *mięcej* o 20 zł. z powodu powiększonej ilości swiateł i postawienia 2 latarni na podwórzu.

„ „ *II. poz. 9.* W wydatkach zwyczajnych preliminuje się *więcej* o 100 zł., gdyż budynki stare i zdezelowane wymagają z każdym rokiem znaczniejszych wkładów; w *nadzwyczajnych* preliminuje się *więcej* o 300 zł., zatem 600 zł. na gruntowną restaurncyę zupełnie zniszczonego mieszkania dla instruktora (300 zł.) i na postawienie 2 drewutni dla nauczycieli (300 zł.). Ogółem preliminuje się w tej pozycyi *więcej* o 400 zł.

„ „ *II. poz. 10.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, w *nadzwyczajnych* zaś wstawia się zamiast uchwalonych na rok 1897 — 390 zł., tylko 100 zł. na sprawienie kasy ogniotrwałej, mając na względzie niebezpieczeństwo przechowywania znaczniejszej gotówki w małej szkatułce.

Uwaga do rubryki II. Suma kredytów uchwalonych w tej rubryce na rok 1897 różni się o kwotę 868 zł., gdyż wydatek na czynsz dzierżawny przeniesiono w niniejszym preliminarzu do wydatków gospodarstwa. (Obacz rubrykę VI. poz. 21 b).

Do rubr. V. poz. 20. Jak na rok 1897 z opuszczeniem jednorazowego *nadzwyczajnego* kredytu, przyznanego na rok 1897 w kwocie 150 zł.

„ „ *VI.* Do roku 1898 preliminowano w dchodach **czysty** dochód z dzierżawy folwarku. Na rok 1898 preliminuje się oddzielnie wydatki „*brutto*“ w kwocie 3.210 zł. oraz czynsz dzierżawny w kwocie 868 zł.,—razem „*brutto*“ 4.078 zł.,—a oddzielnie dochody „*brutto*“. (Obacz uwagę do rubryki II. wydatków i wyjaśnienie do rubryki IV. dochodów.) W tej samej rubryce preliminuje się pod *poz. 22.* jako *nadzwyczajny* wydatek kwotę 900 zł. na drenowanie 30 morgów pola, jak wyjaśnienie w sprawozdaniu Wydziału krajowego za rok 1896 o szkole kobiernickiej.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye z c. k. Skarbu Państwa.**				
	1	Subwencya na utrzymanie szkoły	3 000	—	3.000	3.000
	—	„ na zakupno środków naukowych	—	—	300	—
		Suma rubryki I.	3 000	—	3.300	3.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów:**				
		a) Rada powiatowa bialska 450 zł.				
		b) „ „ krakowska 150 „				
		c) „ „ mielecka 100 „	700	—	1.150	550
III.	3	**Dochód** z pola i ogrodu szkolnego	60	—	—	60
IV.	4	**Dochody z gospodarstwa:**				
		a) Dochód z dzierżawy folwarku 4.120 zł.				
		b) zarobek 35 uczniów po 12 zł. 420 „	4.540	—	832	1.288
—	—	**Rozmaite nieprzewidziane**	—	—	180	—
		Suma dochodów	8.300	—	5.462	4.898
		W porównaniu z wydatkami	17.758	—	15.848	13.935
		Okazuje się **niedobór**	9.458	—	10.386	9 037

m) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 44.977|1897.

Wyjaśnienia.

Do rubr. II. poz. 2. Preliminuje się *więcej* o 150 zł. tytułem jednego stypendyum z Rady powiatowej krakowskiej, ponieważ na rok szkolny 1897/98 przyjętym został jeden uczeń z powiatu krakowskiego.

„ „ *IV.* Do roku 1898 preliminowano w dochodach **czysty** dochód z dzierżawy folwarku.

Na rok 1898 preliminuje się dochody „*brutto*“ w kwocie . .		4.120 zł.
oraz zarobek uczniów, jak na rok 1897, w kwocie		420 „
razem dochody „*brutto*“ w kwocie . . .		4.540 zł.
Od tego zwyczajne wydatki „*brutto*“, preliminowane w rubryce VI. poz. 21. wydatków w kwocie		4.078 „
pozostaje dochód „*netto*“ w kwocie . .		462 zł.
Na rok 1897 preliminowano:		
w *doshodach a*) z dzierżawy folwarku (rubr. IV. poz. 4) kwotę . . .	868 zł.	
b) zarobek uczniów (rubr. V. poz. 5) w kwocie	420 „	
razem dochody w kwocie .	1.288 zł.	
Od tego w *wydatkach* czynsz dzierżawny (rubr. II. poz. 12) w kwocie	868 „	
zatem dochody w kwocie		420 zł.
Z porównania okazuje się preliminowany na rok 1898 dochód „*netto*“ *większy* o kwotę		42 zł.
wedle spodziewanych wyników.		

Na rok 1897 uchwalono wydatki 13.935 zł.,	dochody 4.898 zł.,	niedobór 9.037 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 17 758 „	„ 8.300 „	„ 9.458 „
Zatem na rok 1898 *większe* „ o 3.823 zł.,	*większe* „ o 3.402 zł.,	*większy* „ o 421 zł.

n) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Bereźnicy.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 39.484|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik: płaca . . . . 1.300 zł. dodatek aktywalny . 140 „	1.440	—	—	1.440
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych: płaca . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . 100 „ 2 dodatki pięcioletnie . 200 „	1.300	—	—	550
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca	600	—	—	700
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych: płaca . . . . 500 zł. dodatek aktywalny . 50 „	550	—	—	550
	5	Katecheta obrządku łać. i gr. kat. . .	200	—	—	200
		Suma rubryki I. .	4.090	—	—	3.440
II.		**Koszta administracyjne.**				
	6	Zarząd: *a)* pomoc kancelaryjna 120 zł. *b)* koszta kancelaryjne 100 „ *c)* sługa szkolny i stróż nocny . . . 300 „	520	—	—	520
	7	Opał	600	—	—	600
	8	Oświetlenie	120	—	—	100
	9	Utrzymanie budynków	200	900	—	50
	10	Sprzęty i ruchomości	100	—	—	50
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych	350	—	—	200
	12	Asekuracya i podatek	120	—	—	—
		Suma rubryki II. .	2.010	900	—	1.520
III.		**Utrzymanie uczniów.**				
	13	Stołowanie . . . (32 uczniów po				
	14	Odzież, pościel i pranie (150 zł.	4.800	—	—	2.700
	15	Lekarz i apteka	125	—	—	50
	16	Uczeń praktykant przez pół roku . .	75	—	—	—
		Suma rubryki III. .	5.000	—	—	2.750
		Do przeniesienia .	11.100	900	—	7.710

n) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Bereźnicy.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 39.484|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	11.100	900	—	7.710
IV.		**Potrzeby naukowe.**				
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (książki, papiery, zeszyty i t. p.) .	120	—	—	80
	18	Środki naukowe:				
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi . . 150 zł.				
		b) biblioteka i czytelnia . 80 „				
		c) ogród szkolny . . 50 „	280	—	—	170
	19	Wycieczki z uczniami	40	—	—	30
		Suma rubryki IV. .	440	—	—	280
V.		**Kursy specyalne.**				
	20	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	50	—	—	50
	21	„ mleczarstwa	50		—	50
		Suma rubryki V. .	100	—	—	100
VI.	22	**Gospodarstwo:**				
		a) Wydatki na gospodarstwo . .	1.150	—	—	—
		b) Na drenowanie pól . . .	—	1.800	—	—
		Suma rubryki VI. .	1.150	1.800	—	—
VII.	23	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—	—	50
		Suma wydatków .	12.840	2.700	—	8.140
		Razem .	15.540			

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 2. Preliminuje się *więcej* o 750 zł., gdyż na rok 1897 wstawiono pobory tylko za pół roku z opuszczeniem dodatków pięcioletnich, przypadających przeniesionemu ze szkoły w Gródku nauczycielowi Ciśle.

„ „ *I. poz. 3.* Preliminuje się *mniej* o 100 zł. z powodu rezygnacyi byłego instruktora Michała Stadnickiego i zamianowania na jego miejsce Jana Remera z mniejszymi poborami (LW. 23.988/97).

„ „ *II. poz. 8.* Preliminuje się *więcej* o 20 zł., gdyż dotychczasowy kredyt w kwocie 100 zł. okazał się niewystarczający.

„ „ *II. poz. 9.* W zwyczajnych wydatkach wstawiono *więcej* o 150 zł. na przestawienie kilku zepsutych pieców, w *nadzwyczajnych* preliminuje się 900 zł., a to na postawienie lodowni, niezbędnej w szkole, oddalonej o całą milę od miasta, 400 zł, oraz 500 zł. na postawienie drewnianych ganków u wejść do domu mieszkalnego. Ogółem preliminuje się w tej pozycyi *więcej* o 1.050 zł.

„ „ *II. poz. 10.* Ze wzrostem liczby uczniów podnosi się wydatki tej pozycyi o kwotę 50 zł.

„ „ *II. poz. 11.* Preliminuje się *więcej* o 150 zł. na podstawie kosztów z tych samych tytułów w innych krajowych niższych szkołach rolniczych.

„ „ *II. poz. 12.* Preliminuje się nową pozycyę z kwotą 120 zł. wedle rzeczywistej potrzeby.

„ „ *III. poz. 13. 14* i *15.* Preliminuje się ogółem wydatki *większe* o 2.175 zł. z powodu otwarcia trzeciego roku, a tem samem powiększenia liczby uczniów o czternastu.

„ „ *III. poz. 16.* Wstawiono nowy wydatek w kwocie 50 zł. dla ucznia praktykanta na czas od 1. lipca do końca roku.

„ „ *IV.* Preliminuje się w ogóle *więcej* o 160 zł. z powodu jak wyjaśnienie do rubr. III. poz. 13, 14 i 15.

n) Krajowa niższa szkoła rolnicza w Bereźnicy.

Wydatki i dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 39.484|1897.

Do rubr. VI. Na rok 1897 preliminowano w dochodach „**czysty**“ dochód z gospodarstwa szkolnego. Na rok 1898 preliminuje się oddzielnie pod lit. a) zwyczajne wydatki „*brutto*“ na gospodarstwo w kwocie 1.150 zł., a oddzielnie dochody „*brutto*“ (obacz wyjaśnienie do rubryki II. dochodów). Jako wydatek *nadzwyczajny* wstawia się pod lit. b) 1.800 zł. na zdrenowanie około 25 morgów pola.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	3.000	—	—	3.000
II.	2	**Gospodarstwo.**				
		Dochód z gospodarstwa szkolnego . .	900	—	—	245
		Suma dochodów .	3.900	—	—	3.245
		W porównaniu z wydatkami	15.540	—	—	8.140
		okazuje się **niedobór** .	11.640	—	—	4.895

Wyjaśnienia.

Do rubr. II. Na rok 1897 preliminowano w dochodach **czysty** dochód z gospodarstwa szkolnego. Na rok 1898 preliminuje się dochody „*brutto*“ w kwocie . . 900 zł.
Od tego zwyczajne wydatki „*brutto*“ preliminowane w rubryce VI. poz. 22 a) wydatków w kwocie . . . . . 1.150 „
niedobór . . . 250 zł.
Na rok 1897 preliminowano **czysty** dochód z gospodarstwa szkolnego w kwocie . . . . . 245 „
Okazuje się zatem wynik *niekorzystniejszy* o kwotę . . . 495 zł.
z następujących powodów:
Gospodarstwo szkolne nie wykaże w r. 1897 żadnego czystego dochodu, lecz owszem zamknie się niedoborem, co również nastąpi w roku 1898, gdyż grunta szkolne nie były dotąd w kulturze, a że są w dodatku mokradłem, muszą być przed oddaniem do użytku i uprawy zdrenowane. Skutkiem tego utrzymanie inwentarza odbywało się w roku 1897 i odbywać się będzie w roku 1898 paszą kupioną za gotówkę, tak, że niedobór z gospodarstwa oznacza właściwie koszt zakupna paszy.

Uwaga. Wynikłości za rok 1896 nie wstawiono, gdyż specyalny budżet na tenże rok nie był uchwalony, a odnośne wydatki i dochody, obejmujące okres czterech miesięcy, wykazano w rubr. XV. poz. 215 wyd. i rubr. X. doch. preliminarza funduszu krajowego.

Na rok 1897 uchwalono wydatki 8.140 zł., dochody 3.245 zł., niedobór 4.895 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 15.540 „ „ 3 900 „ „ 11.640 „
Zatem na rok 1898 *większe* „ o 7.400 zł., *większe* „ o 655 zł., *większy* „ 6.745 zł.

o) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 41.949/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
				Złote austryackie			
		WYDATKI.					
I.		**Płace nauczycieli.**					
	1	Nauczyciel fachowy i kierownik, płaca	1.200 zł.				
		dodatek aktywalny	140 „				
		„ pięcioletni	200 „	1.540	—	1.540	1.540
	2	Nauczyciel fachowy pomocniczy, płaca	800 zł.				
		dodatek aktywalny	100 „				
		ryczałt na mieszkanie	200 „	1.100	—	1.100	1.100
	3	Nauczyciel pomocniczy do miernictwa i rysunków, płaca		240	—	240	240
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca	500 zł.				
		dodatek aktywalny	100 „				
		„ pięcioletni	17 „				
		ryczałt na mieszkanie	180 „	797	—	780	780
	5	Ochmistrz i instruktor, płaca	480 zł.				
		dodatek na wikt	120 „	600	—	432	600
	6	Kapelan i katecheta, płaca	150 zł.				
		wydatki z powodu nabożeństwa	50 „	200	—	200	200
		Suma rubryki I.		4.477	—	4.292	4.460
II.		**Koszta administracyjne.**					
	7	Zarząd:					
		a) pomoc kancelaryjna	120 zł.				
		b) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya	100 zł.				
		c) sługa szkolny i stróż nocny	300 „	520	—	311	520
	8	Opał ubikacyj szkolnych		400	—	300	400
	9	Oświetlenie		150	—	120	120
	10	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz)		200	600	2.646	400
	10*a*)	Budowa cieplarni		—	—	—	2.000
	11	Sprzęty i ruchomości		100	—	130	100
		Suma rubryki II.		1.370	600	3.507	3.540
		Do przeniesienia		5.847	600	7.799	8.000

o) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 41.949|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia . .	5.847	600	7.799	8.000
III.		**Utrzymanie uczniów.**				
	12	Stołowanie . . . (dla 25 uczniów				
	13	Odzież, pościel i pranie (po 165 zł.	4.125	—	4.051	4.125
	14	Lekarz i apteka	120	—	70	120
	15	Uczeń praktykant	240	—	75	150
		Suma rubryki III. .	4.485	—	4.196	4.395
IV.		**Potrzeby naukowe.**				
	16	Przybory do nauki	120	—	71	120
	17	Zbiory środków do demonstracyi . .	100	300	105	400
	18	Biblioteka i czytelnia	100	—	100	100
	19	Wycieczki naukowe	100	—	50	50
	20	*a*) Na utrzymanie ogrodu szkolnego .	600	—	793	1.100
		b) Na urządzenie szklarni . .	—	400	—	—
		Suma rubryki IV. .	1.020	700	1.119	1.770
V.	21	**Rozmaite nieprzewidziane** . .	30	—	30	30
		Suma wydatków .	11.382	1 300	13.144	14.195
		Razem .	12.682			

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 4. Preliminuje się *więcej* o 17 zł. z powodu przypadającego nauczycielowi Wiktorowi Tabeau 1-go pięciolecia od 1. września 1898 o rocznych 50 zł.

„ „ *II. poz. 9.* Preliminuje się *więcej* o 30 zł., ponieważ dotychczasowy kredyt okazał się niewystarczający.

„ „ *II. poz. 10.* Wydatki zwyczajne jak na rok 1897, w *nadzwyczajnych* wstawia się *więcej* o 400 zł., zatem 600 zł. na naprawę nowego budynku szkolnego, przez grzyb zniszczonego.

„ „ *II. poz. 10a*). Odpada *nadzwyczajny* kredyt w kwocie 2.000 zł., jednorazowo uchwalony na rok 1897.

„ „ *III. poz. 15.* Preliminuje się *więcej* 90 zł., gdyż dotychczasowe wynagrodzenie miesięczne po 12 zł. 50 ct. jest stanowczo za małem, by można za tę płacę pozyskać stałego praktykanta.

„ „ *IV. poz. 17.* Pozostawia się *nadzwyczajny* kredyt w kwocie 300 zł. na dalsze skompletowanie niezbędnych zbiorów i na zakupno przyrządów demonstracyjnych.

„ „ *IV. poz. 19.* Preliminuje się *więcej* o 50 zł. stosownie do potrzeby urządzenia dalszych, zatem kosztowniejszych wycieczek.

„ „ *IV. poz. 20a*). Preliminuje się *mniej o nadzwyczajny* kredyt w kwocie 500 zł. jednorazowo przyznany na rok 1897.

„ „ *IV. poz. 20b*). Wstawia się *nadzwyczajny* wydatek w kwocie 400 zł. na wewnętrzne urządzenie szklarni.

o) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 41.949|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye.**				
	1	Z c. k. Skarbu Państwa . . .	3.000	—	3.000	3.000
	2	Od gminy miasta Tarnowa . . .	250	—	250	250
	3	Od Rady powiatowej w Tarnowie . .	300	—	300	300
		Suma rubryki I. .	3.550	—	3.550	3.550
II.	4	**Opłaty na utrzymanie uczniów** . .	300	—	127	100
III.	5	**Dochód czysty z ogrodu szkolnego** .	400	—	573	400
—	—	**Zarobek uczniów** w ogrodzie miejskim .	—	—	10	—
		Suma dochodów .	4.250	—	4.260	4.050
		W porównaniu z wydatkami .	12.682	—	13.144	14.195
		okazuje się **niedobór** .	8.432	—	8.884	10 145

Wyjaśnienia.

Do rubr. II. Preliminuje się dochody *większe* o 200 zł. z opłat od wychowanków fundacyi Stanisława hr. Skarbka.

Na rok 1897 uchwalono wydatki 14.195 zł., dochody 4.050 zł., niedobór 10.145 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 12.682 „ „ 4.250 „ „ 8.432 „
Zatem na r. 1898 *mniejsze* „ o 1.513 zł., *większe* „ o 200 zł., *mniejszy* „ o 1.713 zł.

p) Krajowa szkoła wyprawy i uprawy lnu i konopi w Gródku.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 36.921/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I		**Płace nauczycieli.**				
	1	Kierownik, zarazem nauczyciel zawodowy do uprawy i wyprawy roślin włóknistych	720	—	720	720
	2	Nauczyciel rolnictwa: płaca . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . 100 „	1.100	—	1.025	1.300
	3	Nauczyciel do nauk elementarnych . .	240	—	200	240
	4	Katecheta	60	—	60	60
	5	Relutum na pomieszkanie dla nauczycieli .	240	—	168	240
		Suma rubryki I. .	2.360	—	2.173	2.560
II.		**Koszta administracyi.**				
	6	Potrzeby kancelaryjne, druki i t. d. .	50	—	15	50
	7	Opał i oświetlenie	120	—	109	120
	8	Utrzymanie i asekuracya budynków .	100	—	112	100
	9	„ inwentarza szkolnego . .	60	—	62	60
	10	Podatki	50	—	50	50
	—	Inspekcya zakładu	—	—	120	—
		Suma rubryki II. .	380	—	468	380
III.		**Potrzeby do nauki.**				
	11	*a)* Na utrzymanie i dokupno narzędzi do uprawy roślin włóknistych .	60	—	16	60
		b) na utrzymanie narzędzi do uprawy roli	40	—	9	40
		c) „ „ moczarni . . .	20	—	11	20
	12	Przybory do pisania i książki do nauki uczniów	40	—	27	40
	13	Zbiory okazów do demonstracyi . .	40	—	77	40
	14	Biblioteka i czytelnia	20	—	39	20
		Suma rubryki III. .	220	—	179	220
IV.		**Utrzymanie uczniów.**				
	15	Stołowanie . } dla 10 uczniów po 160 zł.,	1.600	—	1.688	1.600
	16	Odzież i pościel }				
		Suma wydatków .	4.560	—	4.508	4.760

Wyjaśnienia.

Do I. poz. 2. Preliminuje się *mniej* o 200 zł. z powodu przeniesienia nauczyciela Franciszka Cisły do Bereźnicy i zamianowania na jego miejsce Edmunda Bielskiego z mniejszymi poborami (LW. 38.281/97).

p) Krajowa szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 36 921|1896

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	2.200	—	2.200	2 200
II.	2	**Dochód czysty z gospodarstwa szkolnego i wyrobu włókna** . .	100	—	227	100
III.	3	**Zarobek uczniów**	100	—	—	100
		Suma dochodów .	2.400	—	2.427	2.400
		W porównaniu z wydatkami	4.560	—	4.508	4.760
		okazuje się **niedobór** .	2.160	—	2.081	2.360

Wyjaśnienia.

Dochody preliminuje się w tej samej wysokości, jak na rok 1897.

Na rok 1897 uchwalono wydatki 4.760 zł., dochody 2.400 zł., niedobór 2.360 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 4.560 „ „ 2.400 „ „ 2.160 „
Zatem na r. 1898 *mniejsze* „ o 200 zł., „ — zł., *mniejszy* „ o 200 zł.

r) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 57.623/1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		WYDATKI.				
I.		**Koszta zarządu i służby.**				
	1	Dyrektor-kasyer	1.500	—	1.328	1.500
	2	Likwidator	900	—	787	900
	2a	Kancelista	—	—	342	—
	3	Pomocnik likwidatora	600	—	—	500
	4	Praktykant	360	—	—	300
	4a	Dyurnista	180	—	394	—
	5	Magazynier	1.000	—	1 000	1.000
	6	Woźny, płaca i mundur	395	—	366	434
	7	Odźwierny, płaca i mundur	300	—	298	310
	8	Stróż nocny, płaca	300	—	309	300
	8a	Maszynista	—	—	600	—
	8b	Sierotom po śp. Granatowskim	—	—	200	—
		Suma rubryki I.	5.535	—	5.624	5.244
II.		**Koszta administracyi.**				
	9	Podatki:				
		a) zarobkowy	450	—	427	450
		b) domowo-czynszowy za lata 1894., 1895. i 1896.	—	—	—	1.803
		c) domowo-czynszowy z dodatkami na rok 1898	636	—	—	636
	10	Utrzymanie zabudowań i urządzeń:				
		a) budynków administracyjnych	100	—	234	100
		b) trzech magazynów zbożonych	500	—	345	500
		c) magazynu spirytusowego	—	—	50	60
	11	Zabezpieczenie:				
		a) budynków od ognia	200	—	200	220
		b) robotników od wypadków i w kasie chorych	200	—	201	240
	12	Potrzeby kancelaryjne:				
		a) ogłoszenia i dzienniki	240	—	454	240
		b) księgi i druki	250	—	287	320
		c) telefon	50	—	75	50
		d) rozmaite	90	—	92	240
	12a	Motor gazowy	—	—	211	—
	13	Opał i światło	240	—	308	240
	14	Opłata drogi dojazdowej	150	—	150	150
	15	Remuneracye, noworoczne, kolędy i inne nieprzewidziane	800	—	750	800
		Suma rubryki II.	3.906	—	3.784	6 049
		Do przeniesienia	9.441	—	9.408	11.293

r) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Wydatki. Preliminarz na rok 1898. LW. 57.623|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	9.441	—	9.408	11.293
III.		**Ekspozytura cłowa.**				
	16	Ryczałt c. k. Skarbowi państwa . .	300	—	—	300
IV.		**Koszta manipulacyi zbożowej i towarowej.**				
	17	Robocizna	4.700	—	4.565	4.700
	18	Szpagat, worki	190	—	200	180
	19	Asekuracya	420	—	292	420
	20	Stemple i porta	300	—	396	300
	21	Rozmaite	100	—	107	100
		Suma rubryki IV. .	5.710	—	5.560	5.700
V.	22	**Odsetki** od dotacyi	300	—	187	300
		Suma wydatków .	15 751	—	15.155	17.593

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. Preliminuje się nieco więcej z powodu wzrastającego ruchu, wskutek czego czynność likwidatora musi być rozdzieloną.

Do rubr. II. Preliminuje się w ogóle o 2.143 zł. mniej niż na r. 1897 uchwalono, głównie z powodu opuszczenia pozycyi 1.803 zł. na zaległe podatki. Inne pozycye tej rubryki preliminowano zgodnie z uchwalonemi na r. 1897, lub też na podstawie wynikłości z r. 1896 a to stosownie do propozycyi Dyrekcyi składu.
Dalsze uzasadnienie w osobnem sprawozdaniu.

Należytości wynosiły w roku:

	1894,	*1895*,	*1896*	*razem*:	*przeciętnie*:
Do rubr. II. poz. 10b).	544 zł.	382 zł.	345 zł.	1.271 zł.	424 zł.
„ „ *II. poz. 10c)*	31 „	61 „	50 „	142 „	47 „
„ „ *II. poz. 11a).*	260 „	215 „	200 „	675 „	223 „
„ „ *II. poz. 11b).*	297 „	268 „	201 „	766 „	255 „
„ „ *II. poz. 12a).*	223 „	245 „	454 „	922 „	307 „
„ „ *II. poz. 12b)*	310 „	307 „	287 „	904 „	301 „
„ „ *II. poz. 12d).*	240 „	150 „	92 „	482 „	161 „
„ „ *II. poz 13.*	259 „	162 „	308 „	729 „	243 „
„ „ *IV. poz. 17.*	4.636 „	3.901 „	4.565 „	13.102 „	4.367 „
„ „ *IV. poz. 18.*	187 „	176 „	200 „	563 „	188 „
„ „ *IV. poz. 19.*	349 „	549 „	292 „	1.190 „	397 „
„ „ *IV. poz. 20.*	372 „	339 „	396 „	1.107 „	369 „
„ „ *IV. poz. 21.*	255 „	19 „	107 „	381 „	127 „
„ „ *V. poz. 22.*	585 „	445 „	187 „	1.217 „	406 „

r) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Dochody. Preliminarz na rok 1898. LW. 57.623|1897.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie			
		DOCHODY.				
I.	1	**Składowe od zboża i towarów** . .	6.000	—	4.680	5.700
II.		**Manipulacye przy zbożu względnie towarach.**				
	2	Dostawa wagonów	415	—		400
	3	Ekspedycya „	260	—		200
	4	Wyładowanie „	2.215	—		1.650
	5	Załadowanie „	1.315	—		1.250
	6	Asekuracya	650	—		650
	7	Stemple i portorya	500	—		500
	8	Odsetki	660	—		660
	9	Rozmaite:			9.325	
		a) czyszczenie i wietrzenie . . .	2.200	—		2.700
		b) załatwianie formalności cłowych .	350	—		480
		c) wypożyczanie worów . . .	80	—		80
		d) szpagat i obręcze	285	—		240
		e) zawiadomienia odbiorcze (awiza), poświadczenia składowe i rozmaite drobne	454	—		300
		Suma rubryki II. .	9.384	—	9.325	9.110
		Suma dochodów .	15.384	—	14.005	14.810
		W porównaniu z wydatkami	15.751	—	15.155	17.593
		Okazuje się **niedobór** do pokrycia z funduszu krajowego	367	—	1.150	2.783

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. i *II.* Dochody preliminuje się wogóle wyższe od uchwalonych w budżecie na rok 1897 o 574 zł. z powodu dobudowania szopy i spodziewanego ztąd większego ruchu w składzie.

Dalsze uzasadnienia w osobnem sprawozdaniu.

Należytości wynosiły w roku:

		1894.,	*1895.*,	*1896.*,	*razem*:	*przeciętnie*
Do rubr	*I. poz. 1.*	5.420 zł.	4.694 zł.	5.737 zł.	15.851 zł.	5.284 zł.
„ „	*II. poz. 2.*	440 „	219 „	379 „	1.038 „	346 „
„ „	*II. poz. 3.*	88 „	181 „	243 „	512 „	171 „
„ „	*II. poz. 4.*	1.612 „	1.300 „	2.136 „	5.048 „	1.663 „
„ „	*II. poz. 5.*	1 104 „	923 „	1.280 „	3.307 „	1.102 „
„ „	*II. poz. 6.*	497 „	526 „	651 „	1 674 „	558 „
„ „	*II. poz. 7.*	430 „	452 „	503 „	1.385 „	462 „
„ „	*II. poz. 8.*	850 „	499 „	628 „	1.977 „	659 „
„ „	*II. poz. 9a).*	3.440 „	2.272 „	2.096 „	7.808 „	2.603 „
„ „	*II. poz. 9b).*	375 „	370 „	350 „	1.095 „	365 „
„ „	*II. poz. 9c) i d).*	206 „	208 „	340 „	754 „	251 „
„ „	*II. poz. 9e) i f)*	198 „	212 „	454 „	864 „	288 „

Na rok 1897 uchwalono wydatki 17.593 zł.,	dochody 14.810 zł.,	niedobór 2 783 zł.
„ „ 1898 preliminuje się „ 15.751 „	„ 15.384 „	„ 367 „
Zatem na rok 1898 *mniejsze* „ o 1.842 zł.,	*większe* „ o 574 zł.,	*mniejszy* „ o 2.416 zł.

LW. 55.898/1897.
Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1898.

Lit. C.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

PRELIMINARZ

na rok

1898.

LW. 52.128/1897.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			złote austryackie					
		Wydatki.						
I.	1-19	Płace i emolumenta etatowe . .	35.246	3.723	1.623	40.592	39.508	41.610
II.	20-27	Koszta utrzymania osób nieetatowych	30.516	4.710	8.448	43.674	30.458	38.800
III.	28-45	Pensye i emerytury . . .	10.1[illegible]	497	780	11.393	11.398	11.280
IV.	46-52	Zaopatrzenia i dary z łaski . .	42[illegible]	24	36	488	397	428
V.	53.	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	83	7	10	100	100	100
VI.	54-55	Remuneracye i zapomogi . .	1.494	126	180	1.800	1.343	1.200
VII.	56-66	Koszta gospodarcze:						
		1. zwyczajne . .	86.367	11.585	29.412	127.364	96.537	105.319
		2. nadzwyczajne .	**8.827**	—	—	**8.827**	**200**	**30.266**
VIII.	67-78	„ sanitarne 1. zwyczajne .	15.868	875	12.449	29.192	16.157	17.434
		2. nadzwyczajne .	**2.735**	—	—	**2.735**	**1.500**	**1.500**
IX.	79.	„ kancelaryjne . . .	1.079	91	130	1.300	1.309	1.000
X.	80.	„ kapliczne 1. zwyczajne .	216	18	26	260	240	240
		2. nadzwyczajne .	**66**	**6**	**8**	**80**	—	—
XI.	81-84	Utrzymanie budynków:						
		1. zwyczajne . .	5.795	549	716	7.060	4.841	6.130
		2. nadzwyczajne .	**37.000**	**500**	—	**37.500**	**134.680**	**166.837**
XII.	85-86	Odsetki od kapitałów dłużnych .	1.760	—	—	1.760	1.760	1.760
XIII	87.	Podatki i daniny	25	10	15	50	214	35
XIV.	88-90	Rozmaite	1.913	147	140	2.200	1.727	2.100
XV.	91.	Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic	—	30	—	30	34	30
XVI.	92.	Ryczałt za utrzymanie dzieci w szpitaliku św. Zofii . . .	16.000	—	—	16.000	16.000	16.000
		Razem 1. zwyczajne .	206.906	22.392	53.965	283.263	222.023	243.466
		2. nadzwyczajne .	**48.623**	**506**	**8**	**49.142**	**136.380**	**198.603**
		Suma wydatków .	255.534	22.898	53.973	332 405	358.403	442.069
		Dochody.						
I.	1-2a)	Dodatki	29.980	2.520	—	32.500	32.725	31.584
II.	3.	Opłaty pośmiertne . . .	11.000	—	—	11.000	14.419	11.000
III.	4-6	Zwroty kosztów leczenia . .	178.000	12.380	16.000	206.380	190.348	204.850
IV.	7-9	Rozmaite	1.422	18	10	1.450	1.262	1.450
V.	10-13	Subwencya i zwroty od c. k. Skarbu .	2.000	6.555	29.973	38.528	50.000	50.000
		Suma dochodów .	222.402	21.473	45.983	289.858	288.754	298.884
		W porównaniu z wydatkami .	255.534	22.898	53.973	332.405	358.403	442.069
		Okazuje się **niedobór** .	33.132	1.425	7.990	42.547	69.649	143.185

* **Uwaga.** Wykazany niedobór w tak znacznej wysokości spowodowały wydatki nadzwyczajne wstawione do rubr. VII. poz. 61 na sprzęty do klinik i zakupno 12 saganów w kwocie . . . . 8.827 zł.
i w rubr. XI. poz. 81 na potrzeby kliniki i kopanie studni w kwocie . . . . 37.500 „
Ogółem . . 46.327 zł.

Porównanie sumaryczne

kwot preliminowanych na rok 1898 z uchwalonemi na rok 1897.

Wydatki preliminowane na rok 1898 wynoszą . . 332.405 zł.
uchwalone zaś na rok 1897 wynoszą . . 442.069 „

wstawia się zatem na rok 1898 *mniej* o kwotę . . . . 109.664 zł
a mianowicie:

w rubr.	I.	ogółem	mniej o	. . .	1.018 zł.	
„ „	II.	„	więcej o	. 4.874 zł.		
„ „	III.	„	„	. 113 „		
„ „	IV.	„	„	. 60 „		
„ „	VI.	„	„	. 600 „		
„ „	VII.	„	„	. 606 „		
„ „	VIII.	„	„	. 12.993 „		
„ „	IX.	„	„	. 300 „		
„ „	X.	„	„	. 100 „		
„ „	XI.	„	mniej o	.	128.407 zł.	
„ „	XIII.	„	więcej o	. 15 „		
„ „	XIV.	„	„	. 100 „		
		Razem	więcej o	19.761	mniej o	129.425 zł.

Z porównania *mniej* j. w. o. 109.664 zł.

Dochody preliminowane na rok 1898 wynoszą . . 289.858 zł.
uchwalone zaś na rok 1897 wynoszą . . 298.884 „

wstawia się zatem na rok 1898 *mniej* o kwotę . . . . . 9.026 zł
a mianowicie:

w rubr.	I.	ogółem	więcej o	. . 916 zł.	
„	III.	„	„	. . 1.530 „	
„	V.	„	mniej o	. . .	11.472 zł.
			Razem	więcej o 2.446	mniej o 11.472 zł.

Z porównania *mniej* j. w. o. 9.026 zł.

Wynik zatem na rok 1898 jest *korzystniejszy* o kwotę . . . . . 100.638 zł.
a zgodny z różnicą niedoborów obu lat.

Uwaga do preliminarza wogóle.

Wysoki Sejm uchwałą z dnia 25 listopada 1889. postanowił, aby rozdział dochodów i wydatków funduszów wspólnych przeprowadzono na podstawie dzielnika, którym ma być ilość dni leczenia. Przyjmuje się na rok 1898. przypuszczalną ilość dni leczenia zgodnie z wnioskiem dyrekcyi szpitalu, a to:

w funduszu	chorych	250.000 dni	czyli 83%
„	położnic	19.000 „	„ 7%
„	klinik	30.000 „	„ 10%
razem		299.000 dni	czyli 100%

Wszystkie zatem pozycye, nie dające się rozdzielić wedle rzeczywistego wydatku i dochodu obliczono na podstawie powyższego dzielnika.

Z powodu otwarcia kliniki medycznej i chirurgicznej, ustanowiono w preliminarzu w kolumnie trzeciej „fundusz klinik“ ato dla uzyskania ewidencyi wydatków klinicznych. Wydatki te ponad zwykłe koszta utrzymania chorych obliczone będzie obowiązany zwrócić c. k. Skarb. Państwa (vide wyjaśnienia Rub. V. poz. 11. dochodów).

Wydatki. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
	WYDATKI.						
I.	**Płace i emolumenta etatowe.**						
1	Dyrektor: *a*) płaca	1.328	112	160	1.600	1.600	1.600
	b) 3 dodatki pięcioletnie po 300 zł.	747	63	90	900	900	900
	c) dodatek na mieszkanie	332	28	40	400	400	400
	d) opał 47·736 metr. drzewa po 3·38 zł.	135	11	16	162	162	162
2	7 prymaryuszów: *a*) płaca po 1.200 zł.	8.400	—	—	8.400	8.400	8.400
	b) dodatki 5-letnie po 200 zł.	3.346	—	—	3.346	2.800	2.984
3	Profesor położnictwa	—	650	—	650	650	650
4	10 sekundaryuszów I. klasy po 600 zł.	4.800	1.200	—	6.000	6.000	6.000
5	7 „ II. „ „ 500 „	3.500	—	—	3.500	3.500	3.500
6	Akuszerka I.: *a*) płaca	—	400	—	400	400	400
	b) dodatek 5-letni	—	40	—	40	40	40
7	Akuszerka II. płaca	—	300	—	300	275	300
8	Prosektor, płaca	—	—	—	—	1.200	1·200
9	Chemik patologii: *a*) płaca	830	70	100	1.000	1.000	1·000
	b) dodatek 5-letni	249	21	30	300	150	283
10	2 kapelanów: *a*) płaca po 600 zł.	996	84	120	1.200	1.200	1.200
	b) dodatki na pomieszkanie po 200 zł.	332	28	40	400	4 0	400
11	Rządca: *a*) płaca	996	84	120	1.200	1.200	1.200
	b) wikt I. klasy	332	28	40	400	386	380
	c) opał 47·736 met. drzewa po 3·38 zł.	135	11	16	162	162	162
	d) oświetlenie 120 kl. nafty i 12 kl. świec	29	2	4	35	36	41
12	2 oficyałów: *a*) płaca po 1000 zł.	1.660	140	200	2.000	2.000	2000
	b) dodatki aktywalne po 150 zł.	249	21	30	300	300	300
	c) dodatki 5-letnie po 150 zł.	125	10	15	150	150	380
13	2 pisarzy: *a*) płaca po 600 zł.	996	84	120	1.200	1.200	1.200
	b) dodatki 5-letnie po 100 zł.	166	14	20	207	100	188
	c) dodatki na pomieszkanie po 100 zł.	172	14	21	200	200	200
14	Pisarz w izbie przyjęcia:						
	a) płaca	498	42	60	600	600	600
	b) wikt z pieczywem II. klasy	249	21	30	300	292	300
14*a*	Dozorca domu: *a*) płaca	498	42	60	600	600	600
	b) wikt z pieczywem II. klasy	249	21	30	300	292	300
15	2 aplikantów, płaca po 500 zł.	830	70	100	1.000	667	1 000
16	Aptekarz: *a*) płaca	664	56	80	800	800	800
	b) dodatek na mieszkanie	166	14	20	200	200	200
17	Woźny: *a*) płaca	415	35	50	500	500	500
	b) 2 dodatki 5-letnie po 30 zł.	50	4	6	60	60	60
	c) dodatek na ubiór	42	3	5	50	50	50
18	Odźwierny: *a*) płaca	450	—	—	450	450	450
	b) 1 dodatek 5-letni 30 zł.	30	—	—	30	17	30
	c) dodatek na ubiór	50	—	—	50	50	50
	Razem	34.046	3.723	1.623	39.392	39.389	40.410
	Do tego:						
19	Zaliczki na płace	1.200	—	—	1.200	119	1.200
	Suma rubryki I.	35.246	3.723	1.623	40.592	39.508	41.610

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Wydatki.

Do poz. 2 b) Wstawia się na uzupełnienie dodatków pięcioletnich a to:

dla Dr. Ziembickiego kwotę	195 zł.
„ „ Macheka od 9/2 1897. I. dodatek . . .	22 „
i część I. dodatku Dr. Świątkiewicza od 8/4 1898 . .	145 „
razem	362 zł.

„ „ *8.* Z powodu zwinięcia prosektoryum odpada posada prosektora, natomiast wstawiono do rub. VI. poz. 55 kwotę 600 zł jako remuneracyę za spisywanie protokołów sekcyjnych w c. k. klinice, gdzie odbywają się sekcye zmarłych w szpitalu.

„ „ *9.* Preliminuje się na uzupełnienie II. dodatku pięcioletniego dla Dr. Wiczkowskiego kwota 17 zł.

„ „ *11. b)* Wstawia się wikt I. klasy o 20 zł. więcej z powodu spodziewanych wyższych cen artykułów żywności.

„ „ *11. d.* Preliminuje się wedle rzeczywistego kosztu nafty i świec, mniej o 6 zł. jak w r. 1897

„ „ *12. c)* Z powodu przeniesienia 1. oficyała Bogusza z dniem 1 września 1897 w stały stan spoczynku odpadają tegoż dodatki pięcioletnie w kwocie 230 zł. (LW. 45.488|97)

„ „ *13 b)* Preliminuje się na uzupełnienie II. dodatku pięcioletniego pisarza Strzeleckiego kwotę 12 zł., zaś na I. dodatek dla pisarza Lewickiego od dnia 7 grudnia 1898 kwotę 7 zł. razem więcej jak na rok 1897 o 19 zł.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
II.	**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**						
20	26 Sióstr Miłosierdzia:						
	a) płaca Siostry Przełożonej . 80 zł.	66	6	8	80		
	b) 25 Sióstr oddziałowych po 80 zł. . . . . 2.000 „	1.440	160	400	2.000	1.640	1.840
	c) wikt z pieczywem Siostry Przełożonej . . . 190 zł.	158	13	19	190		
	d) wikt z pieczywem 25 Sióstr odz. 4.750 „	3.420	380	950	4.750	3.529	4.370
	e) ryczałt za pranie bielizny Siostry Przełożonej (21·75) zł. 22·—	19	1	2	22		
	f) ryczałt za pranie bielizny 25 Sióstr oddz. po 21·75 zł. 544 zł.	391	44	109	544	446	501
21	Dyetaryusze:						
	dla 1 dziennie po 1.40 zł. . 511 zł.						
	„ 5 „ „ 1·10 „ . 2.008 „	1.715	402	402	2 519	2.533	2.518
22	Dla 2 dyetaryuszy wikt z pieczywem .	—	300	300	600	292	300
23	2 stypendya stałe dla akuszerek po 120 zł.	—	240	—	240	240	240
24	2 pomocników aptekarza po 2 zł. dziennie	1.212	102	146	1·460	732	730
25	Służba oddziałowa: *a)* Płaca:						
	1) Oddział chorych:						
	1 nadzorcy oddz. kił. męskiego 240 zł.						
	1 sługi na oddz. chirurgicznym 180 „						
	1 nadzorczyni na oddz. kił. kob. 120 „						
	2 sług po 120 zł. . . 240 „						
	5 „ „ 96 „ . . 480 „						
	17 „ „ 84 „ . . 1.428 „						
	27 razem 2.688 zł.						
	Do przeniesienia . 2.688 zł.	8.421	1.648	2.336	12.405	9.412	10.499

Wydatki. **Krajowy szpital powszechny we Lwowie.**

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
II. 27	Z przeniesienia . 2.688 zł.	8.421	1.648	2.336	12.405	9.412	10.499
25	26 sług po 72 „ . . 1.872 „ 10 „ „ 60 „ . . 600 „ 63 osób razem	5.160	—	—	5.160		
	2) Służba dla klinik: *a*) Płaca: 6 sług po 96 zł. . 576 zł. 10 „ „ 84 „ . 840 „ 4 „ „ 72 „ . 288 „ 20 osób razem . . .	—	—	1.704	1.704	5.510	6.744
	3) Oddział położnic *a*) płaca: 10 sług po 72 zł. . . 720 zł.	—	720	—	720		
	b) wikt dla nadzorcy i nadzorczyni oddz. kiłowych . . .	600	—	—	600	—	600
	„ „ 91 sług po 125 zł. . .	7.875	1.000	2.500	11.375	7.712	10.000
	c) gratyfikacye	130	20	50	200	150	150
	d) bluzy dla 91 osób po 10 zł. . .	610	100	200	910	740	800
	Wydatki poz. 25 .	—	—	—	*20.669*	*14.112*	*18.294*
26	Służba domu: *a*) Płaca. 1) Oddział chorych: łaziebnego (bez wiktu) . 300 zł. 3 sług po 120 zł. . 360 „ 9 „ „ 84 „ . 756 „ 11 „ „ 72 „ . 792 „ 24 osób razem 2.208 zł.						
	b) Wikt dla 23 osób po 125 zł. 2.875 „	5.083	—	—	5.083		
	2) Oddział kliniczny: *a*) Płaca: 2 odźwiernych po . 120 zł. 240 zł 1 palacza do kaloryferów 120 „ 2 parobków po 84 zł. . 168 „						
	b) Wikt 2 odźwiernych i 1 palacza z kolacyą mięsną po 150 zł. . 450 zł. Wikt 2 parobków po 125 zł. 250 „	—	—	1.228	1.228		
	c) dodatek na mundur dla 2 odźwiernych po 50 zł.	—	—	100	100		
	3) Oddział położnic: *a*) Płaca: odźwiernego . . 120 zł. palacza przy kaloryferach 108 „ 2 parobków do posług i drzewa po 84 zł. . . 168 „ 396 „					5.110	6.657
	b) Wikt dla odźwiernego i palacza z kolacyą mięsną . . 300 zł. Wikt dla 2 parobków po 125 zł. . . 250 zł.						
	c) dodatek na muudur odźwiernego . . 50 „ 600 zł.	—	996	—	996		
	d) gratyfikacye dla służby domu . .	70	10	20	100	80	80
	e) bluzy dla łaziebnego . . .	—	—	—	—	10	10
	Wydatki poz. 26 .	—	—	—	*7.507*	*5.200*	*6.747*
	Do przeniesienia . .	27.949	4.494	8.138	40.581	28.724	35.540

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
II. 27	Z przeniesienia .	27.949	4.494	8.138	40.581	28.724	35.540
	Służba wspólna:						
	a) płaca maszynisty w domu administracyjnym . . . . 600 zł.						
	płaca pomocnika maszynisty zarazem slusarza . . 300 „						
	2 palaczy po 144 zł. . . 288 „						
	bez wiktu: płaca dozorcy laborator. . 240 „						
	bez wiktu: płaca stróża nocnego . 300 „						
	bez wiktu: „ kaplicznego . . 120 „	1.534	129	185	1.848	1.231	2.040
	b) wikt maszynisty II. klasy (wzmocniony) . . . 360 zł.						
	wikt pomocnika maszynisty 300 „						
	„ 2 palaczy po 150 zł. . 300 „						
	wikt III. klasy kaplicznego 125 „	900	76	109	1.085	438	1.085
	c) gratyfikacye	83	7	10	100	25	75
	d) bluzy dla 6 sług po 10 zł. . .	50	4	6	60	40	60
	Wydatki poz. 27 .	—	—	—	*3.093*	*1.734*	*3.260*
	Suma rubryki II. .	30.516	4.710	8.448	43.674	30.458	38.800

Do poz. 20 a) do *f)*· Preliminuje się płaca, wikt i pranie dla 3 Sióstr więcej jak na rok 1897 a to dla 2 Sióstr przeznaczonych do kliniki chirurgicznej i medycznej, zaś 1 Siostrę dla otworzyć się mającej kliniki okulistycznej. (LW: 57.698|97)
Wikt jednej Siostry kosztował w roku 1896 — 172 zł. z powodu spodziewanej drożyzny wstawiono jak na rok 1897.

„ *21.22.* Preliminuje się płaca jak na rok 1897., zaś na wikt dla drugiego pisarza zajętego cały dzień w klinikach, preliminuje się kwota 300 zł.

„ *24.* Z powodu otwarcia klinik wzmogła się czynność w aptece w skutek czego przyjętym zostanie 2 pomocnik aptekarza kosztem 730 zł. natomiast w rubr. VIII. poz 68. odpadnie jedna Siostra Miłosierdzia w aptece, której koszt utszymania wynosił kwotę 292 złr. (LW. 56809|97.

„ *25. a) 1.*) Prelimiuuje się płaca dla oddziału choryeh na mniejszą ilość służby o 9 osób jak na rok 1897, spowodu oddzielenia służby klinicznej.

„ *25. a) 2.*) Wstawia się płaca wedle faktycznego stanu służby dla 20 osób, koniecznie potrzebnej do obsługi c. k. klinik.

„ *25. b) 3.* Wstawia się wikt II. klasy dla nadzorcy i nadzorczyni chorych kiłowych jak na rok 1897, zaś dla 91 osób służby oddziałowej po 125 zł. rocznie.

„ *25. c) 3*) Preliminuje się o 50 zł więcej z powodu pomnożenia ilości sług.

„ *25. d) 3*) Wstawia się wydatek na bluzy dla 91 osób po 10 zł. razem więcej o 110 zł. jak na rok 1897 uchwalono.

„ *26. 1.*) i *3.*) Prel iminuje się płaca i wikt ect. dla służby domu oddziału chorych i położnic mniej o 10 zł. jak na rok 1897 uchwalono, z powodu opuszczenia wydatku na bluzy dla łaziebnego.

„ *26. 2) a) b) c)* Wstawia się do obsługi klinik pomnożoną służbę a to: płaca, wikt, dodatek na mundur dla 1. oddźwiernego i koszt utrzymania 2 parobków do podłóg i drzewa.

„ *26. d)* Na grafikacye wstawia się więcej o 20 zł. jak na rok 1897 z powodu pomnozenia ilości służby.

„ *27.*) *a*) Preliminuje się na płace mniej o kwotę 192 zł. jak na rok 1897 a mianowicie: Z powodu zwinięcia prosektoryum opuszczono płacę dozorcy trupiarni w kwocie 240 zł, Natomiast podwyższono płacę 2 palaczów, po 144 rocznie z powodu zwiększonej czynności wskutek zaprowadzenia oświetlenia elektrycznego w klinikach czyli razem więcej o kwotę 48. zł, Z porównania różnica jak wyżej o 192 zł.

„ *27.*) *b) c) d)* Wstawia się na wikt i bluzy jak na rok 1897, zaś na gratyfikacyę więcej o 25 zł. zgodnie z wnioskiem Dyrekcyi szpitalu.

Wydatki. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
III.	**Pensye i emerytury.**						
—	Grund Ludwika, wdowa po rządcy.	—	—	—	—	146	—
28	Burkhardt Franciszka, wdowa po oficyale z roczn. 175 zł.	129	11	16	156	156	156
29	Dr. Berthleff Karol, emeryt. dyrektor z rocznych 1.440 zł.	1.038	88	125	1.251	1.251	1.251
30	Dr. Finger Józef, b. profesor kliniki	315	—	—	315	315	315
31	Neuhauser Karolina, wdowa po prymar.	600	—	—	600	600	600
32	Jaroszyńska Eugenia „ „ oficyale	277	23	33	333	333	333
33	Köstlich Józefa „ „ „ „ dodatek na wychowanie 2 dzieci	360	30	43	433	433	433
34	Marczak Helena, wdowa po pisarzu „ dodatek na wychowanie dzieci	319	27	39	385	455	418
35	Dr. Chądzyński Jan, b. prymaryusz	1.238	—	—	1.238	1.238	1.238
36	Grochalska Marya, b. akuszerka (zmarła)	—	—	—	—	385	385
37	Piro Karol, b. odźwierny	255	22	31	308	308	308
38	Dr. Kilarski Józef, b. prymaryusz	1.195	—	—	1.195	1.195	1.195
39	Gralewska Zofia, wdowa po oficyale „ dodatek na wychowanie dzieci	525	44	64	633	633	633
40	Jezierski Eustachy, b. pisarz	664	56	80	800	800	800
41	Feigel Katarzyna, wdowa po prosektorze	504	36	60	600	600	600
42	Troje małoletnich dzieci po prymaryuszu Dr. Krówczyńskim	250	—	—	250	400	395
43	Malinowski Erazm, były rządca	1.494	126	180	1.800	1.800	1.800
44	Kołakowski Józef, były dyetaryusz	349	29	42	420	350	420
45	Bogusz Wiktor, b. oficyał	604	5	67	676	—	—
	Suma rubryki III.	10.116	497	780	11.393	11.398	11.280

Do poz. 34. Preliminuje się mniej o 33 zł., z powodu. iż dwoje dzieci ukończyło już wiek normalny (LW. 4138|89.)

„ „ *36.* Nic się nie preliminuje z powodu śmierci pensyonistki.

„ „ *42.* Z powodu ukończenia wieku normalnego Tadeusza Krówczyńskiego z dniem 28. czerwca 1898 preliminuje się mniej o kwotę 145 zł. jak na rok 1897 (LW. 9177|94.)

„ „ *45.* Preliminuje się ustawową emeryturę z powodu przeniesienia oficyała Bogusza w stały stan spoczynku (LW. 45488|97.)

VI.	**Zaopatrzenia i dary z łaski.**						
46	Czarnecka Wiktorya, b. dozorczyni	72	—	—	72	72	72
47	Christl Laura, sierota po kontrolorze z rocznych 63 zł.	46	4	6	56	56	56
48	Hammer Joanna, sierota po pisarzu z rocznych 63 zł.	46	4	6	56	56	56
49	Matwijko Grzegorz, b. parobek	100	8	12	120	100	120
50	Kozłowski Dmytro, b. parobek	50	4	6	60	60	60
51	Wacnik Agata, b. dozorczyni	64	—	—	64	53	64
52	Peresz Anastazya b. praczka	50	4	6	60	—	—
	Suma rubryki IV	428	24	36	488	397	428
	Do poz. 52. Na wniosek Dyrekcyi szpitalu wstawia się zaopatrzenie dla b praczki Peresz Anastazyi w kwocie 60 zł (LW. 43.721|1897). Wydatek ten usprawiedliwia Wydział krajowy osobnem sprawozdaniem.						
V.	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych**	83	7	10	100	100	100
53							

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
VI.	**Remuneracye i zapomogi.**						
—	Za sprawdzanie recept . . .	—	—	—	—	143	—
54	Dla funkcyonaryuszy szpitalnych . .	996	84	120	1.200	1.200	1.200
55	Dla bezpłatnych praktykantów lekarskich za spisywanie protokołów sekcyjnych	498	42	60	600	—	—
	Suma rubryki VI. .	1.494	126	180	1.800	1.343	1.200

Do poz. 54. Preliminuje się dla funkcyonaryuszy szpitalnych jak na rok 1897.

„ „ *55.* Z powodu zwinięcia prosektoryum sporządzanie protokołów sekcyjnych odbywać się będzie przez bezpłatnych praktykantów lekarskich, dla których wstawia się tytułem remuneracyi za wykonywanie powyższych czynności, co najmniej potrzebną kwotę 600 zł. Ponieważ utrzymanie prosektoryum szpitala krajowego św. Łazarza w Krakowie (rubr. I. poz 8) kosztuje rocznie 800 zł., wstawia się zatem mniejszy wydatek na ten cel o 200 zł.

VII.	**Koszta gospodarcze.**						
56	Żywienie chorych:						
	a) Zwykła strawa i dodatki:						
	1) dla pozostających w szpitalu . .	51.250	3.895	20.000	75.145	51.882	56.500
	2) dla rekonwalescentów w zakładzie św. Józefa	900	—	100	1.000	801	1.250
	b) 4 Siostry Miłosierdzia w kuchni:						
	α) płaca po 80 zł. . . 320 zł.						
	β) wikt z pieczywem i dodatkami po 190 zł. . . 760 „						
	γ) ryczałt za pranie bielizny po 21·75 zł. . . 87 „	968	82	117	1.167	1.095	1.167
	c) Koszta utrzymania służby kuchennej:						
	α) płaca 12 sług rocznie po 60 zł. . . . 720 zł.						
	β) wikt z pieczywem po 125 zł. 1.500 „						
	γ) gratyfikacye . . . 40 „	1 876	158	226	2.260	1.977	2 260
	d) opał pod kotły parowe i do kuchni	1.203	102	145	1.450	1.921	400
	e) naczynia i sprzęty kuchenne . .	373	32	45	450	393	550
	f) pieczywo dla chorych . . .	5 146	434	620	6.200	5.631	6.200
	g) wino dla chorych	1.660	140	200	2.000	1.553	1.620
57	Wikt II. klasy dla akuszerki dyżurnej .	—	300	—	300	232	300
58	„ I. klasy dla lekarza dyżurnego .	400	—	—	400	379	380
69	*a*) Opał sal, łazienek i innych ubikacyj, w szpitalu i klinikach tudzież ogrzewanie motoru benzynowego w zakładzie położnic	4.000	4.000	3.000	11.000	7.906	8.500
—	Opał klinik	—	—	—	—	—	4.000
60	*a*) Oświetlenie naftą z dotyczącemi potrzebami	1.800	—	—	1.800	2.374	2.300
	b) Oświetlenie klinik	600	1.000	2.000	3.600	—	600
61	Sprzęty, zakupno i naprawa 1) zwyczajne	2 200	200	400	2.800	1.947	2.400
	2) **nadzwyczajne** *a*) na zakupno sprzętów do kliniki dermatologicznej i ocznej.	**8.227**	—	—	**8.227**	—	**11.306**
	b) na zakupno 12 saganów do kloak po 50 zł.	**600**	—	—	**600**		
62	Fiakrowe dla rządcy	166	14	20	200	200	200
	Do przeniesienia { 1. zwyczajne .	72.542	10.357	26.873	109.772	78.291	88 627
	{ 2. **nadzwyczajne** .	**8.827**	—	—	**8.827**	—	**11.306**

Wydatki. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
VII.	Z przeniesienia { 1. zwyczajne .	72.542	10.357	26.873	109.772	78.291	88.627
	{ 2. **nadzwyczajne** .	**8.827**	—	—	**8.827**	—	**11.306**
63	Utrzymanie ogrodu.						
	1) zwyczajne:						
	a) spacerowego i warzywnego . .	166	14	20	200	100	200
	b) płaca ogrodnika 180 zł, wikt 220 zł.	332	28	40	400	333	400
	2) **nadzwyczajne**	—	—	—	—	**200**	**3.700**
64	Pralnia	5.200	500	1.500	7.200	7.899	6.300
65	Bielizna, pościel, i odzież:						
	1) zwyczajne:						
	a) zakupno i naprawa . . .	7.055	595	850	8.500	8.493	8.500
	b) 1 Siostra Miłosierdzia w magazynie bielizny:						
	α) płaca. . . . 80 zł.						
	β) wikt z pieczywem i dodat. 190 „						
	γ) ryczałt za pranie bielizny 22 „	242	21	29	292	274	292
	2) **nadzwyczajne**	—	—	—	—	—	**15.260**
66	Słoma do sienników	830	70	100	1.000	1.147	1.000
	Razem { 1. zwyczajne .	86.367	11.585	29.412	127.364	96 537	105.319
	{ 2. **nadzwyczajne**	**8.827**	—	—	**8.827**	**200**	**30.266**
	Suma rubryki VII. .	95.194	11.585	29.412	136.191	96.737	135.585

Do poz. 56. *a*) *1.*) Wydatki wynosiły w roku 1894 54.706 zł, w roku 1895 54.675 zł. w roku 1896 51.882 zł razem 161. 263 zł., przeciętnie 53.754 zł. Jeden dzień żywienia kosztował w roku 1894 20·07 ct. w roku 1895 20 27 ct., w roku 1896 18 98 ct. przeciętnie (20·44) 20 5 ct. Za podstawę do obliczenia przyjęto ilość dni leczenia *a*) na oddziale chorych 250.000 t. j. mniej o 4.000 jak na rok 1897 w przypuszczeniu, że wskutek otwarcia klinik ilość dni w szpitalu się zmniejszy, *b*.) na oddziale położnic 19·000 dni zatem razem na 269.000dni. Jakkolwiek koszt żywienia 1 dnia kosztował w roku 1896 tylko 18·98 ct. to z powodu spodziewanej drożyzny przyjęto za podstawę do obliczenia koszt 1 dnia na 20·5 ct. co wyniesie na 269.000 dni kwotę 55.145 zł. Doliczywszy do tego żywienie chorych na klinikach po dotychczasowym koszcie 67 ct. od dnia dla przypuszczalnej ilości dni leczenia 30.000 czyli 20.000 zł. okaże się ogólny koszt żywienia w kwocie 75.145 zł., zatem więcej od roku 1897 o kwotę 18.645 zł.

„ „ *56. a) 2.*) Preliminuje się mniej o 250 zł. jak na rok 1897. a to na podstawie wyniku w roku 1896 wynoszącego kwotę 801 zł. 20 ct.

„ „ *56. d*) opał do kuchni kosztował w roku 1896 gdy kuchnia opalona była drzewem kwotę 1.921 zł. obecnie gotowanie potraw dla chorych III. klasy i służby odbywać się będzie w nowym budynku administracyinym parą, preliminuje się dla braku dokładnych wyników, przypuszczalny wydatek w kwocie 1.450 zł. zatem mniej od wyniku roku 1896 o kwotę 471 złr. Rzeczywisty koszt pary obliczony być może dokładnie dopiero z końcem roku próbnego.

„ „ *56. e*) Wstawia się na podstawie wyniku roku 1896 wynoszącego 393 zł. 34 ct.—o 100 zł. mniej jak na rok 1897.

„ „ *56. f.*) Pieczywo kosztowało w roku 1894 5.377 zł. w roku 1895 5.668 zł. w roku 1896 5.630 zł. razem 16.675 zł. przeciętnie 5.558 zł. z powodu spodziewanych wyższych cen mąki preliminuje się jak na rok 1897 uchwalono 6.200 zł.

„ „ *56. g*) Wino kosztowało w roku 1894 1.546 zł. w roku 1895 1.464 zł. w roku 1896 1.553 zł. razem 4.563 zł. przeciętnie 1.521 zł. z uwagi na wynik roku ostatniego

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Wydatki

preliminuje się dla potrzeb szpitalu 1.550 zł. zaś dla klinik 450 zł., razem 2.000 zł. t. j. więcej o 380 zł. jak na rok 1897.

Do poz. 58. Preliminuje się o 20 zł. więcej jak na rok 1897 z powodu droższych artykułów żywności.

„ „ *59.* Koszt opału w szpitalu wynosił w roku 1896 kwotę 7.905 zł. wstawia się w zaokrągleniu 8.000 zł. zaś dla klinik 3.000 zł. razem 11.000 zł. w ogóle mniej o 1.500 jak na rok 1897 z powodu uzyskanych korzystniejszych cen drzewa i węgli w roku 1897.

„ „ *60. a)* Preliminuje się na oświetlenie naftą starego gmachu i pawilonu dla zakaźnych kwotę 1.800 zł. jak na rok 1897. Wydatek w roku 1896 wynosił kwotę 1.720 zł. 80 ct.

„ „ *60. b)* Wstawia się na oświetlenie elektryczne c. k. klinik, zakładu położnic, domu administracyjnego i podwórzy szpitalnych dla braku dokładnych dat, prawdopodobny wydatek w kwocie 3.600 zł.

„ „ *61. 1)* Wydatek wynosił w roku 1894 1.997 zł. w roku 1895 2.087 zł. w roku 1896 1.947 zł. razem 6.031 zł. przeciętnie 2.010 zł. wstawia się z powodu potrzeby wymiany zniszczonych sprzętów tudzież sprawienia dla klinik kwotę 2.800 zł., zatem więcej o 400 zł. jak na rok 1897.

„ *61. 2 a)* Preliminuje się na urządzenie kliniki dermatologicznej i ocznej wedle obliczenia zarządu szpitalu jako wydatek nadzwyczajny, kwota 8.227 zł.

„ „ *61. 2 b)* Na częściową wymianę 12 sztuk saganów kloacznych po 50 zł., preliminuje się jako wydatek nadzwyczajny kwota 600 zł.

„ „ *64.* Pranie bielizny kosztowało w roku 1894 7.904 zł. w roku 1895 8.120 zł. w roku 1896 7.898 zł. razem 23.922 zł. przeciętnie 7.974 zł. Obecnie odbywać się będzie pranie maszyną, dla braku odnośnych dat z powodu że rok ten jest próbny, wstawia się prawdopodobny wydatek zgodnie z wnioskiem dyrekcyi szpitalu kwotę 7.200 zł. zatem mniej od wynikłości przeciętnej o kwotę 774 zł.

„ „ *65. a)* Bielizna i pościel kosztowała w roku 1894 8.000 zł, w roku 1895 8.988 w roku 1896 8.493 zł. razem 25.481 zł. przeciętnie 8.494 zł. preliminuje się zatem, 8.500 zł. jak na rok 1897 uchwalono.

„ „ *66.* Słoma kosztowała w roku 1894 959 zł, w roku 1895 800 zł. w roku 1896 1.147 zł. razem 2.906 zł. przeciętnie 969 zł. wstawia się w zaokrągleniu 1.000 zł. jak na rok 1897.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
VIII.	**Koszta sanitarne.**						
67	Lekarstwa	4.000	200	4.800	9.000	4.155	4 300
—	Urządzenie apteki	—	—	—	—	**1.500**	**1.500**
68	Utrzymanie apteki: Siostra Miłosierdzia w magazynie sanitarnym						
	a) płaca 80 zł.						
	b) wikt z pieczywem i dodatkami 190 „						
	c) ryczałt za pranie bielizny 22 „	242	21	29	292	548	584
69	2 laborantów do apteki:						
	a) płaca po 120 zł. rocznie 240 zł.						
	b) wikt z pieczywem po 125 zł. 250 „						
	c) gratyfikacye 10 „	415	35	50	500	486	500
70	Ambulatoryum	400	—	—	400	—	300
71	Potrzeby sanitarne	7 000	400	5.500	12.900	6.981	8.000
72	Szczudła, buty i opaski	1 200	—	400	1.600	1.232	1.000
73	Laboratoryum	166	14	20	200	202	200
—	Prosektoryum	—	—	—	—	200	250
74	Wina stare dla ciężko chorych	—	—	1.000	1.000	—	—
75	Instrumenta chirurgiczne	1.200	100	500	1.800	803	800
76	Koszta pogrzebowe	1.245	105	150	1.500	1.550	1.500
77	Sprawienie 4 sterylizatorów **nadzwyczajne**	**2.235**	—	—	**2.235**	—	—
78	Doprowadzenie rur gazowych do tychże **nadzwyczajne**	**500**	—	—	**500**	—	—
	Razem { 1. zwyczajne	15.868	875	12.449	29.192	16.157	17.434
	Razem { 2. **nadzwyczajne**	**2.735**	—	—	**2.735**	**1 500**	**1.500**
	Suma rubryki VIII.	18.603	875	12.449	31.927	17.657	18.934

Wydatki.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Do poz. 67. Koszt lekarstw własnej apteki wynosił w roku 1896 4.155 zł wstawia się w zaokrągleniu kwotę 4.200 zł. zaś dla potrzeb klinik wedle żądań pp. Profesorów 4.800 zł. ogółem preliminuje się 9.000 zł. czyli więcej o 4.700 zł. jak na rok 1897. (*vide wyjaśnienia Rubr. V. poz. 11. dochod.*)

„ „ *68. a c)* Wstawia się koszt utrzymania tylko 1. Siostry Miłosierdzia, zatrudnionej przy magazynie sanitarnym, koszt. 2 Siostry opuszczono z powodu podanego przy *Rubr. II. poz. 24. wydat.*

„ „ *70.* Z powodu coraz większej ilości chorych leczonych ambulatoryjnie wstawia się kwota 400 zł. t. j. więcej o 100 zł. jak w roku 1897.

„ „ *71.* Wydatki wynosiły w roku 1894 7.980 zł. w roku 1895 7.164 zł. w roku 1896 6.981 zł. razem 22.125 zł. przeciętnie 7.375 zł., wstawia się zaokrągloną przeciętną 7.400 zł zaś na potrzeby c. k. klinik 5.500 zł. ogółem kwotę 12.900 zł. zatem więcej o 4.900 zł. jak na rok 1897.

„ „ *72.* Wydatki wynosiły w roku 1894 879 zł. w roku 1895 1.355 zł. w roku 1896 1 232 zł. razem 3.466 zł. przeciętnie 1.155 zł., preliminuje się dla potrzeb szpitala kwotę 1.200 zł., zaś dla c. k. kliniki 400 zł., razem 1.600 zł. t. j, więcej o 600 zł. jak na 1897 uchwalono.

„ „ *74.* Preliminuje się na żądanie pp. Profesorów na wino stare dla ciężko chorych w c. k. klinikach kwotę 1.000. zł.

„ „ *75.* Instrumenta kosztowały w roku 1894 750 zł. w roku 1895 998 zł. w roku 1896 803 zł. razem 2.551 zł. przeciętnie 850 zł., z powodu koniecznej potrzeby sprawienia nowych instrumentów w miejsce zniszczonych wstawia się kwota 1.300 zł. zaś na potrzebę klinik 500 zł. razem 1.800 zł. czyli więcej o 1000 zł. jak na rok 1897 uchwalono.

„ „ *77.* Preliminuje się z powodu koniecznej potrzeby sprawienia 4 sterylizatorów dla oddziałów: chirurgicznego, ocznego, kiłowego żeńskiego i męskiego jako wydatek nadzwyczajny kwotę 2.235 zł. Dotychczasowy sterylizator na oddziale chirurgicznym jest zupełnie zniszczony.

„ „ *78.* Na doprowadzenie rur gazowych do powyższych sterylizatorów wstawia się jako wydatek jednorazowy kwota 500 zł.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
IX. 79	**Koszta kancelaryjne.** Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta inseracyjne i t. p. . .	1.079	91	130	1.300	1.309	1.000
	Do poz. 79. Wydatek wynosił w roku 1894 932 zł. w roku 1895 1,163 zł w roku 1896 1.309 razem 3.404 zł. przeciętnie 1.135 zł. preliminuje się z uwagi na wynik roku ostatniego i wzmagających się czynności kancelaryjnych kwotę 1 300 zł. t. j. więcej o 300 zł. jak na rok. 1897 uchwalono						
X. 80	**Koszta kapliczne** { 1. zwyczajne .	216	18	26	260	240	240
	{ 2. **nadzwyczajne** .	**66**	**6**	**8**	**80**	—	—
	Suma rubryki X. .	282	24	34	340	240	240
	Do poz. 80. 1) 2) Wstawia się na wydatki zwyczajne więcej o 20 zł. jak na rok 1897 z powodu że przybyło 2 kliniki i kaplica w zakładzie położnic do utrzymania, zaś na sprawienie 2 nowych ornatów jako wydatek nadzwyczajny 80 zł.						

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
XI.	**Utrzymanie budynków.**						
81	Konserwacye i reparacye:						
	1) zwyczajne	4.000	400	500	4.900	3.604	4.300
	2) **nadzwyczajne:**						
	a) reszta kosztów urządzenia oświetlenia elektrycznego, którą c. k. Rząd nie pokrył	**15.000**	—	—	**15.000**		
	b) dalszy kredyt na kopanie studni, celem zabezpieczenia szpitala w potrzebną ilość wody	**17 500**	—	—	**17.500**	**134 680**	**166.837**
	c) wybudowanie domku na pracownie bakteryologiczne przy c. k. klinikach	**4 500**	—	—	**4.500**		
	d) koszta adaptacyi w zakładzie położnic dla kliniki położniczo-gynekologicznej	—	**500**	—	**500**		
82	Utrzymanie maszyny i wodociągów .	664	56	80	800	257	800
83	Asekuracya budynków	384	30	46	46	270	230
84	Kominiarze i straż ogniowa . .	747	63	90	900	710	800
	Razem { 1. zwyczajne .	5.795	549	716	7.060	4.841	6.130
	Razem { 2. **nadzwyczajne.**	**37.000**	**500**	—	**37.500**	**134.680**	**166.837**
	Suma rubryki XI. .	42.795	1.049	716	44.560	139.521	172.967

Do poz 81. 1) Wydatki zwyczajne wyniosiły w roku 1894 3.801 zł. w roku 1895 5.429 zł. w roku 1896 3.704 zł. razem 12.834 zł. przeciętnie 4.278 zł. z powodu iż przybyło do konserwacyi kilka nowych budynków jak zakład położnic, 2 klinik i dom administracyjny preliminuje się zgodnie z wnioskiem dyrekcyi szpitala kwotę 4.900 zł. czyli 600 zł. więcej jak na rok. 1897.

„ „ *81. 2*) Na wydatki nadzwyczajne preliminuje się:

a) reszta kosztów urządzenia oświetlenia elektrycznego, którą c. k. Rząd nie pokrył kwotę . . . . . 15.000 zł

b) dalszy kredyt na kopanie studni, celem zabezpieczenia szpitala w potrzebną ilość wody kwotę . . . . . 17.500 „

c) wybudowanie domku na pracownie bakteryologiczne przy c. k. klinikach . 4.500 „

d) adaptacyę kliniki położniczo-gynekologicznej zwrotne przez c. k. Rząd . 500 „

razem 37.500 zł.

Potrzebę tych wydatków usprawiedliwia Wydział krajowy osobnem sprawozdaniem.

„ „ *83.* Preliminuje się na asekuracyę nowo wzbudowanych klinik i domu administracyjnego kwota 230 zł. zatem ogółem 460 zł.

„ „ *84.* Z powodu pomnożenia ilości budynków wstawia się kwota 900 zł. zatem 100 zł. więcej jak na rok 1897. uchwalono.

XII.	**Odsetki od kapitałów dłużnych funduszowi stypendyjnemu Głowińskiego.**						
85	5% od kwoty 6.705 złr. 03 kr. m. k. za część budynku użytego dawniej dla oddziału położnic	352	—	—	352	352	352
86	5% od kwoty 26.820 złr. 11 kr. m. k. za część budynku użytego dla oddziału chorych	1.408	—	—	1.408	1.408	1.408
	Suma rubryki XII. .	1.760	—	—	1.760	1.760	1.760

Wydatki. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
XIII. 87	**Podatki i daniny**	25	10	15	50	214	35
	Do poz. 87. Preliminuje się o 15. zł. więcej jak na rok 1897 z powodu opłacanego podatku od klinik.						
XIV.	**Rozmaite.**						
88	Utrzymanie biblioteki	186	14	—	200	197	200
89	Połowa kosztów utrzymania szkoły dla dozorczyń	1.023	77	—	1.100	561	1.100
90	Przypadkowe:						
	a) zastępstwo chorych i urlopowanych funkcyonaryuszy	249	21	30	300	300	300
	b) ubezpieczenie służby od wypadków .	83	7	10	100	35	100
	c) koszta sądowe, portorya i inne nieprzewidziane	372	28	100	500	634	400
	Suma rubryki XIV. .	1.913	147	140	2.200	1.727	2.100
	Do poz. 90 c) Z powodu potrzeby pokrycia drobnych wydatków na klinikach, preliminuje się kwota 500 zł, czyli więcej o 100 zł. jak na rok 1897.						
XV.	**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic.**						
91	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci, których matki na oddział chorych przeniesione zostały , . .	—	30	—	30	34	30
XVI. 92	**Ryczałt za utrzymanie dzieci w szpitaliku św. Zofii**	16.000	—	—	16.000	16.000	16.000
	Do poz. 92. Preliminuje się na podstawie umowy zawartej z Towarzystwem opieki dzieci jak w roku 1897. uchwaloną kwotę 16.000 zł.						

Dochody. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
	DOCHODY.						
I.	**Dodatki.**						
1	Od c. k. Skarbu za 781.58 m. drzewa opałowego, część przypadająca na te oddziały	1.150	350	—	1.500	1.478	1.500
2	Od kasy miejskiej $^1/_5$ część dochodów z myta	28.830	2.170	—	31.000	31.163	30.000
2a	Od kasy miejskiej za utrzymanie trupiarni	—	—	—	—	84	84
	Suma rubryki I. .	29.980	2.520	—	32.500	32.725	31.584
	Do poz. 2) Wstawia sie o 1.000 zł. więcej jak na rok 1897 a to na podstawie wyniku z roku 1896, który wynosił kwotę 31.163 zł.						
	„ „ *2 a)* Z powodu zwinięcia trupiarni odpada dochód z kasy miejskiej.						
II. 3	**Opłaty pośmiertne**	11.000	—	—	11.000	14 419	11.000
	Do poz 3) Dochody wynosiły w roku 1894 5.086 zł. w roku 1895 11.171 zł w roku 1896 14.419 zł. razem 30.676 zł. przeciętnie 10.255 zł. z uwagi na wynik roku ostatniego preliminuje się jak w roku 1897 kwotę uchwaloną 11.000 zł.						
III.	**Zwroty kosztów leczenia.**						
4	Od funduszu krajowego galicyjskiego .	150.000	12.000	16 000	178.000	162.588	180.000
5	Od samopłacących	17 000	180	—	17.180	16.482	13.700
6	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych	11.000	200	—	11 200	11.278	11.150
	Suma rubryki III. .	178.000	12.380	16.000	206 380	190.348	204.850

Do poz. 4. Dochody wynosiły w funduszu chorych

w roku 1894 .	. 158.324 zł.	w roku 1894 .	. 10.014 zł
„ „ 1895 .	. 134.661 „	„ „ 1895 .	. 9 389 „
„ „ 1896 .	. 150.097 „	„ „ 1896 .	. 12.491 „
Razem .	. 443.082 zł.	.	. 31.894 zł.
Przeciętnie .	. 147.694 „	.	. 10.631 „

Ze względu jednak na wynik roku ostatniego preliminuje się w funduszu chorych 150.000 zł. w funduszu położnic 12.000 zł. zaś na klinice przyjmuje się za podstawę że uiszczonych będzie za 20.000 dni leczenia po 80 ct. t. j. 16.000 zł. Ogółem preliminuje się kwotę 178.000 zł. zatem mniej o 2.000 zł. jak na rok 1897 uchwalono.

Dochody.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Do poz. 5. Dochody wynosiły w funduszu chorych

w roku 1894	. .	12.138 zł.	
„ „ 1895	. .	13.580 „	
„ „ 1896	. .	17.638 „	
Razem	. .	43.356 zł.	
Przeciętnie	. .	14.452 „	

w funduszu położnic

w roku 1894	. .	35 zł.
„ „ 1895	. .	179 „
„ „ 1896	. .	184 „
	. .	398 zł.
	. .	132 „

Ze względu na wynik w roku 1896 preliminuje się dla obu oddziałów kwota 17.180 zł. czyli więcej o 3.480 zł. jak na rok 1897.

„ „ *6* Dochody wynosiły w fund. chorych

w roku 1894	. .	7.959 zł.	
„ „ 1895	. .	10.827 „	
„ „ 1896	. .	11.062 „	
Razem	. . . . .	29.848 zł.	
Przeciętnie	. . . . .	9.949 „	

w funduszzu położnic

w roku 1894	. .	62 zł.
„ „ 1895	. .	185 „
„ „ 1896	. .	216 „
	. .	463 zł.
	. .	154 „

Z uwagi na wynikłości z roku ostatniego preliminuje się dla oddziału chorych 11.000 zł. zaś dla położnic 200 zł. ogółem 11.200 zł. zatem więcej jak na rok 1897 o kwotę 50 zł.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	klinik	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie					
IV.	**Rozmaite.**						
7	Dochód z ogrodu warzywnego . .	139	11	—	150	47	150
8	Rozmaite nieprzewidziane . . .	83	7	10	100	140	100
9	Zwrot zaliczek na płace . . .	1·200	—	—	1.200	1.075	1.200
	Suma rubryki IV. .	1.422	18	10	1.450	1.262	1.450
	Do poz. 7—8—9 Preliminuje się prawdopodobne dochody jak na rok 1897 uchwalono.						
V.	**Subwencya i zwroty od c. k. Skarbu**						
10	Subwencya na budowę klinik . .	—	—	—	—	50.000	50.000
11	Zwrot nadwyżki kosztów utrzymania chorych po nad taksę szpitalną w klinikach	—	—	29.973	29.973	—	—
12	Zwrot kosztów urządzenia wewnętrznego kliniki położniczo-gynekologicznej .	—	6.555	—	6.555	—	—
13	Zwrot kosztów oświetlenia elektrycznego klinik	2.000	—	—	2.000	—	—
	Suma rubryki V. .	2.000	6.555	29.973	38.528	50.000	50.000

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Dochody.

Do poz. 10) Nic się nie preliminuje z powodu iż c. k. Skarb Państwa przypadające trzy raty subwencyi na budowę klinik w kwocie 150.000 zł. w zupełności spłacił.

„ „ *11*) Suma wydatków klinicznych wynosi wedle zestawienia na str. 2 niniejszego preliminarza ogółem kwotę . . . . . 53.973 zł
strąciwszy koszt utrzymania 30.000 dni leczenia pozwykłej taksie szpitalnej 80 ct. dziennie, który fundusz krajowy ponosić się obowiązał w kwocie . 24.000 „
okazuje się *nadwyżka wydatków* w kwocie . . . . . 29.973 zł.
którą obowiązany będzie zwrócic c. k. Skarb Państwa.
Na tej podstawie wstawia się do dochodu po wyżej obliczoną kwotę 29.973 zł.
Nadwyżka ta zwróconą będzie fund. szpitalnemu w dwojaki sposób a to:
Wydatki ponoszone przez szpital w zastępstwie c. k. Rządu na leki, potrzeby sanitarne, przybory opatrunkowe, instrumenta chirurgiczne, stare wina, zwracać będą pp. Profesorowie do kasy szpitalnej w ciągu roku gotówką kwartalnemi ratami z dołu, na co otrzymują od c. k. Skarbu Państwa osobny kredyt (LW. 61.974|97).
Reszta wydatków utrzymywaną w osobnej ewidencyi zwracana będzie co pół roku Wydz. Krajowemu a z końcem roku zrobionym zostanie obrachunek z c. k. Rządem w ten sposób, że gdyby proponowany narazie przez c. k. Rząd ryczałt nie wystarczył na pokrycie powyższych wydatków, zostanie nadwyżka tychże wykazaną do zwrotu c. k. Administracyi Państwa zanim nie zostaniezawarta stanowcza umowa co do wyznaczenia wystarczającego ryczałtu.

„ „ *12*) Preliminuje się przypadający na c. k. Rząd zwrot kosztów urządzenia wewnętrznego kliniki położniczo-gynekologicznej w kwocie 6.555 zł. 42 ct. w której to sprawie poczyniono odpowiednie kroki do c. k. Namiestnictwa (LW. 41.883|97.)

„ „ *13*) Wstawia się tytułem zwrotu kosztów utrzymania elektrycznego oświetlenia klinik—kwotę 2000 zł. W sprawie zwrotu tego dochodu odbywają się rokowania, które do chwili układania preliminarza nie były ukończone (LW. 82.947|1896.)

LW. 55.898|97.
Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na r. 1898.

Lit. D.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

PRELIMINARZ

na rok

1898.

LW. 56.007/97.

Z drukarni Pillera i Spółki.

D. Fundusz podrzutków we Lwowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			zł.	zł.	zł.	zł.
		WYDATKI.				
I.		**Remuneracye i zapomogi.**				
	1	Za gorliwe dozorowanie dzieci i na potrzeby szkolne	10	—	5	20
II.	2	**Koszta utrzymania dzieci** . . .	67	—	56	60
III.	3	**Zapomogi dla położnic**	6.000	—	6.024	5.700
IV.		**Rozmaite wydatki.**				
	4	Ryczałt na koszta pogrzebowe dzieci . .	10	—	—	10
		Ogólna suma wydatków .	6.087	—	6.085	5.790

Wyjaśnienia.

W rubr. I. poz. 1. wstawiono mniejszą kwotę o 10 zł. według istotnej potrzeby.
„ II. „ 2. „ dla 2. podrzutków, a mianowicie:
a) dla 1-go zostającego na wychowaniu u żywicielki roczną należytość 24 zł.
b) „ „ „ „ utrzymaniu Towarzystwa „Dzieciątka Jezus“ z mocy ogólnej uchwały do LW. 16.270/1893 powziętej, należytość za czas od 1. stycznia do 31. lipca 1898 w sumie . . 28 zł.
i za czas od 1. sierpnia do 31. grudnia 1898 w sumie . 15 „ 43 „
razem przeto j. w . 67 zł.
„ III. poz. 3. wstawiono na podstawie wyższych wynikłości lat ostatnich większą kwotę o 300 zł. niż uchwalono na r. 1897.

Dochodów fundusz ten nie ma żadnych, z tego powodu powyższa suma wydatków pokrytą być musi z rubr. XI. funduszu krajowego.

LW. 55.898/1897.
Alegat E. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na r. 1898.

Lit. E.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

PRELIMINARZ

na rok

1898.

W załączeniu preliminarz folwarku jako osobny alegat.

LW. 37.965/1897.

Z drukarni Pillera i Sp. we Lwowie.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie		
		WYDATKI.			
I.	1-12	Płace i emolumenta etatowe	23.860	22.387	23.666
					5.000
II.	13-18	Koszta utrzymania osób nieetatowych . . .	38.593	36.445	39.320
III.	19-27b	Pensye i emerytury	3.117	3.018	3.001
IV.	28-31	Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski . . .	110	110	110
V.	32	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych . .	40	—	40
VI.	33-34	Remuneracye i zapomogi	1 130	727	1.130
VII.	35-43	Koszta gospodarcze zakładu { 1. zwyczajne .	96.268	90.199	96.198
		{ 2. **nadzwyczajne** .	**800**	**8 786**	**800**
VIII.	44-47	Koszta gospodarcze folwarku	13.950	12.176	13.730
IX.	48 52	„ sanitarne	7.060	5.975	7.060
X.	53	„ kancelaryjne	450	499	450
XI.	54	„ kapliczne	200	238	200
XII.	55-60	„ utrzymania budynków, dróg dojazdowych i		**200**	
		urządzeń { 1. zwyczajne .	8.540	8.877	8 490
		{ 2. **nadzwyczajne** .	**4 500**	**902**	—
XIII.	61	Podatki z ekwiwalentem i daniny	130	132	130
XIV.	62-65	Rozmaite	2.855	3.071	2 750
XV.	66	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe .	60	60	60
XVI	67	Koszta podróży i dyety członków opieki nad obłąkanymi	—	—	150
		Razem { 1. zwyczajne .	196.363	183.914	196.485
		{ 2. **nadzwyczajne** .	**5.400**	**9 888**	**5.800**
		Suma wydatków .	201.763	193.802	202.285
		DOCHODY.			
I.	1	Odsetki od kapitałów	230	230	230
II.	2-3	Dodatki	660	695	660
III.	4-5	Dochody z dóbr	17.250	14.710	17.700
IV.	6-8	Zwroty kosztów leczenia	205.000	212.501	198.000
V.	9-12	Rozmaite	2.940	2.959	2.530
		Suma dochodów .	226.080	231.095	219.120
		W porównaniu z wydatkami .	201.763	193.802	202.285
		Okazuje się **nadwyżka** .	**24.317**	37.293	16.835

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Porównanie sumaryczne

kwot preliminowanych na ok 1898. z uchwalonemi na rok 1897.

r

Wydatki preliminowane na rok 1898. wynoszą . . . 201.763 zł.
uchwalone na rok 1897. wynoszą . . . 202.285 „
wstawia się więc na rok 1898 wydatki *mniejsze* o . . . . . 522 zł.
a mianowicie:

w rubr.	I.	ogółem	mniej o	4.806 zł.	
„ „	II.	„	„ „	727 „	
„ „	III.	„	więcej „	. . .	116 zł.
„ „	VII.	„	„ „	. . .	170 „
„ „	VIII.	„	„ „	. . .	220 „
„ „	XII.	„	„ „	. . .	4.550 „
„ „	XIV.	„	„ „	. . .	105 „
„ „	XVI.	„	mniej „	150 zł.	
		Razem	mniej o	5.683 zł.	więcej o 5.161 zł.

Z porównania *mniej* j. w. o . . 522 zł.

Dochody preliminowane na rok 1898. wynoszą . . . 226.080 zł.
uchwalone na rok 1897. wynoszą . . . 219.120 „
preliminuje się zatem na rok 1898. *więcej* o . . . . . 6.960 zł.
a mianowicie:

w rubr.	III.	ogółem	mniej o	450 zł.	
„ „	IV.	„	więcej o	. . .	7.000 zł.
„ „	V.	„	„ „	. . .	410 „
		Razem	mniej o	450 zł.	więcej o 7.410 zł.

Z porównania *więcej* j. w. o . . 6.960 zł.

Wynik zatem na rok 1898. jest *korzystniejszy* o sumę w kwocie . . . . 7.482 zł.
a zgodny z różnicą nadwyżek obu lat.

Wydatki. # Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z r. 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.
		Złote austryackie		
	WYDATKI.			
I.	**Płace i emolumenta etatowe.**			
1	Dyrektor: *a)* płaca	2.200	2.200	2.200
	b) dodatek osobisty	800	800	800
	c) dodatki pięcioletnie po . . 300 zł.	900	900	900
2	2 prymaryuszów: *a)* płaca po . . . 1.500 „	3.000	2.767	3.000
	b) relutum za wikt po . 408 „	816	752	816
	c) dodatki pięcioletnie po . 200 „	200	200	200
3	2 sekundaryuszów: *a)* płaca po . . . 1.000 „	2.000	1.989	2.000
	b) relutum za wikt po . 408 „	816	811	816
	c) dodatki pięcioletnie po . 150 „	150	73	150
4	2 kapelanów: *a)* płaca po . . . . 400 „	800	800	800
	b) relutum za wikt rz. kat. kapel. . .	300	300	600
	c) wikt w naturze gr. kat. kapel. . .	300	289	
	d) dodatki pięcioletnie po. . 50 „	300	283	300
5	Rządca: *a)* płaca	1.200	1.200	1.200
	b) relutum za wikt	408	408	408
	c) dodatki pięcioletnie po . . 200 zł.	600	600	600
6	2 oficyałów: *a)* płaca po . . . . 1.060 „	2.120	2.120	2.120
	b) dodatki osobiste po . . 300 „	600	600	600
	c) dodatki pięcioletnie po . . 150 „	600	450	500
7	2 pisarzy: *a)* płaca po . . . . 600 „	1.200	1.200	1.200
	b) relutum za wikt po . . 360 „	720	720	720
	c) dodatki pięcioletnie po . . 80 „	80	—	26
8	Maszynista: *a)* płaca	600	600	600
	b) relutum za wikt	360	360	360
	b) dodatki pięcioletnie po . . 50 zł.	50	—	10
9	Woźny: *a)* płaca	225	225	225
	b) wikt z pieczywem II. klasy . . .	275	261	275
	c) dodatek na ubiór	50	50	50
	d) dodatki pięcioletnie po . . 30 zł.	60	60	60
10	Odźwierny przy furcie zakł.: *a)* płaca . . .	225	225	225
	b) wikt z pieczywem II. kl. .	275	261	275
	c) dodatek na ubiór . .	50	50	50
	d) dod. pięciol. po 30 zł.	30	30	30
11	Odźwierny przy bramie wjazd.: *a)* płaca	225	120	225
	b) wikt z pieczywem II. kl.	275	261	275
	c) dodatek na ubiór . .	50	50	50
	d) dod. pięciol. po 30 zł.	—	—	—
	Razem . . .	22.860	22.015	22.666
	Do tego:			1.000
12	Zaliczki na płace	1.000	372	**5.000**
	Suma rubryki I. .	23.860	22.387	23.666 **5.000**

Do poz. 1–5 i 9–11. Preliminuje się zgodnie z kwotami na rok 1897. uchwalonemi.

„ „ *6.* Wstawia się więcej o 100 zł. jak na rok 1897. na uzupełnienie 1. dodatku pięcioletniego dla oficyała Wierzbiańskiego.

„ „ *7.* Preliminuje się o 54 zł. więcej jak na rok 1897. jako uzupełnienie 1. dodatku pięcioletniego pisarza Gorczycy.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

Do poz. 8. Preliminuje się o 40 zł. więcej jak na rok 1897. na uzupełnienie 1go dodatku pięcioletniego dla maszynisty Krzyżanowskiego.

„ „ *12.* Preliminuje się jak w roku 1897. z opuszczeniem zaliczek nadzwyczajnych.

Uwaga. Podana suma wynikłości z roku 1896. różni się od odnośnego zamknięcia o 431 zł z powodu dodania przy poz. 11. płacy, wiktu i dodatku na ubiór odźwiernego przy bramie wjazdowej, wykazanych w zamknięciu w rubryce II. poz. 13 *a*), *b*) i *c*).

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z r. 1896.	Kwota uchwalona na r 1897.
			Złote austryackie		
II.	**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**				
13	19 Sióstr Miłosierdzia oddziałowych:				
	a) płaca rocznie po . . 80 zł.	1.520 zł.	—	1.520	5.510
	b) wikt z pieczywem i dodatkami po 210 „	3.990 „	5.510	3.918	
14	Dyetaryusz: *a*) płaca po 1 zł. 25 ct. dziennie	456 zł.	—	457	816
	b) relutum za wikt . . .	360 „	816	360	
15	Służba wyższa:				
	a) płaca ślusarza.	300 zł.		300	
	„ stolarza	240 „		240	
	„ krawca	180 „		179	
	„ szewca	180 „		180	
	„ 2 palaczy przy maszynie parowej 180 i 156 zł. . . .	336 „	1.236	332	1.236
	b) wikt z pieczywem 6-ciu osób służby wyższej po 220 zł.	. .	1.320	1.236	1.320
16	Służba oddziałowa:				
	a) płaca 4 dozorców rocznie po 240 zł. .	960 zł.			
	„ 1 dozorca „ „ 216 „ .	216 „			
	„ 1 „ „ „ 192 „ .	192 „			
	„ 2 dozorców „ „ 180 „ .	360 „			
	„ 4 „ „ „ 156 „ .	624 „			
	„ 4 dozorców „ „ 132 „ .	528 „			
	„ 11 „ „ „ 120 „ .	1.320 „			
	„ 16 „ „ „ 108 „ .	1.728 „			
	„ 10 „ „ „ 96 „ .	960 „			
	„ 1 łaziebnego „ „ 120 „ .	120 „			
	„ 2 dozorczynie „ „ 204 „ .	408 „			
	„ 1 dozorczyni „ „ 192 „ .	192 „			
	„ 1 „ „ „ 180 „ .	180 „			
	„ 3 dozorczynie „ „ 168 „ .	504 „			
	„ 7 dozorczyń „ „ 156 „ .	1.092 „			
	„ 1 dozorczyni „ „ 144 „ .	144 „			
	„ 5 dozorczyń „ „ 132 „ .	660 „			
	„ 6 „ „ „ 120 „ .	720 „			
	„ 3 dozorczynie „ „ 108 „ .	324 „			
	„ 14 dozorczyń „ „ 96 „ .	1 344 „			
	„ 4 dozorczynie „ „ 84 „ .	336 „			
	„ 1 łaziebnej „ „ 156 „ .	156 „			
	razem 102 osób	13.068 zł.			
	b) na podwyższenie płac dla służby oddziałowej, przypadające w r. 1898. za dalszy rok służby	200 „			
	Do przeniesienia .	13.268 zł.	8.882	8.722	8.882

Wydatki. # Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie		Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z r. 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.
			Złote austryackie		
II.	Z przeniesienia . .	13.268 zł.	8.882	8.722	8 882
16	*c)* wikt z pieczywem:				
	1) dla dozorcy, pełniącego zarazem obowiązki kościelnego, wedle normy dla służby wyższej . 220 zł.				
	2) dla 101 osób po 130 zł. 13.130 zł.	13.350 „			
	d) bluzy dla 102 osób	— zł.			
	e) gratyfikacye z końcem roku . . .	300 „	26.918	25.004	27.567
17	Premia dla dozorcy Eliasza Chrestiuka 10 dukatów w złocie		60	—	60
18	Służba domowa:				
	a) płaca 13 sług	1.188 zł.		1.145	
	b) wikt z pieczywem po 115 zł. . .	1.495 „		1.447	
	c) gratyfikacye z końcem roku . . .	50 „		50	
	d) bluzy dla 13 osób	— „	2.733	77	2.811
	Suma rubryki II. .		38.593	36.445	39.320

Do poz 13. Wstawia się jak na rok 1897. — Wikt jednej Siostry Miłosierdzia kosztował w roku 1896. 206 zł. 20 ct.

„ „ *14.* i *15.* Jak na rok 1897.

„ „ *16.* lit. *a*). Preliminuje się płaca dla 102 osób wedle wniosku dyrekcyi zakładu więcej o 468 zł. jak na rok 1897. a to stosownie do wysokości płac, jaka w tym roku służbie przypadnie.

„ „ *16.* lit. *b*). Wstawia się jak na rok 1897.

„ „ *16.* lit. *c*). Preliminuje się wikt dla każdej osoby rocznie mniej o 5 zł. czyli w ogóle o 505 zł. mniej jak na rok 1897., a to na podstawie wynikłości lat ostatnich, które wynosiły w roku 1894 = 12.536 zł., w roku 1895 = 12.491 zł., w r. 1896 = 12.858 zł., razem 37.885 zł., przeciętnie 12.628 zł.

„ „ *16.* lit. *d*). Nie wstawia się w tym roku żadnego wydatku z powodu zapasu bluz dla służby a to na podstawie wniosku dyrekcyi zakładu.

„ „ *16.* lit. *e*). Jak na rok 1897.

„ „ *17.* Wstawia się kwotę 60 zł. jako premię dla dozorcy Eliasza Chrestiuka proponowanego przez dyrektora do odszczególnienia.

„ „ *18.* Preliminuje się jak na rok 1897. z opuszczeniem wydatku na bluzy a to z powodu przy poz. 16. lit. *d)* podanego.

Uwaga. Podana suma wynikłości z roku 1896. różni się od odnośnego zamknięcia rachunku o 431 zł. z powodu przeniesienia płacy, wiktu i dodatku na ubiór odźwiernego przy bramie wjazdowej do rubr. I. poz. 11.

III.	**Pensye i emerytury.**				
—	Grund Ludwika, wdowa po rządcy, z rocznych	245 zł.	—	17	—
19	Burghardt Franciszka, wdowa po kontrolorze, z rocznych	175 „	19	19	19
20	Dr. Berthleff Karol, były dyrektor, z rocznych	1.400 „	149	149	149
	Do przeniesienia . .		168	185	168

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
		Złote austryackie		
III.	Z przeniesienia . .	168	185	168
21	Kłosowski Jan, były dozorca	48	48	48
22	Kłosowska Teresa, była dozorczyni	48	48	48
23	Dr. Dobiński Włodzimierz, były prymaryusz . . .	567	567	567
24	Węgrzyn Jan, były dozorca	60	60	60
25	Krzyżak Antoni, były dozorca	144	144	144
26	Południak Anna, była dozorczyni	120	120	120
	Skupień Antoni, były dozorca	—	48	48
27	Dr. Pluciński Michał, b. prymaryusz	1.798	1.798	1.798
27*a*	Kozłowska Marya, wdowa po parobku	84	—	—
27*b*	Dzuła Roman, były dozozca	80	—	—
	Suma rubryki III. .	3.117	3.018	3.001

Do poz. 19—27. Preliminuje się jak na rok 1897. z opuszczeniem emerytury b. dozorcy Skupienia Antoniego, a to z powodu śmierci tegoż.

„ „ *27a*) Wstawia się wdowią emeryturę, z powodu przypadkowej śmierci jej męża przy czyszczeniu filtra zakładowego (LW. 47 901/1897).

„ „ *27b*). Preliminuje się przypadającą emeryturę z powodu przeniesienia pomienionej osoby w stan spoczynku. (LW. 49.871/1897).

IV.	**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**				
28	Christl Laura, sierota po kontrolorze z rocznych	63 zł.		7	7
29	Hammer Joanna „ „ pisarzu „	63 „		7	7
30	Tobiasiewicz Edward, dożywotnia zapomoga . . .			60	60
31	Kamiński Jan „ „ . .			36	36
	Suma rubryki IV. .			110	110
	Do poz. 28—31. Jak na rok 1897. uchwalono.				
V. 32	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych** . .			40	—
	Do poz. 32. Jak na rok 1897. uchwalono.				
VI.	**Remuneracye i zapomogi.**				
33	Za sprawdzanie recept			130	127
34	Remuneracye i zapomogi			1.000	600
	Suma rubryki VI. .			1.130	727
	Do poz. 33 i 34. Jak na rok 1897. uchwalono.				

Wydatki. # Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898	Wynikłość z r. 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.
		Złote austryackie		
VII.	**Koszta gospodarcze zakładu.**			
35	Żywienie chorych:			
	a) zwykła strawa i dodatki	50.300	46.098	50.300
	b) 5 Sióstr Miłosierdzia:			
	α) płaca rocznie po 80 zł. = 400 zł.	400	400	400
	β) wikt z dodatkami rocznie po 210 „ = 1.050 „	1.450	1.031	1.050
	c) Służba kuchenna i magazynowa:			
	α) płaca dla 2 po 84 zł. 168 zł.			
	„ „ 5 „ 72 „ 360 „			
	„ „ 5 „ 60 „ 300 „	828	819	828
	β) wikt 12 sług po 110 „	1.320	1.258	1.320
	γ) fartuchy, czepki i bluzy dla 12 osób po 7 zł.	84	84	84
	δ) gratyfikacye	40	40	40
	d) drzewo i węgle do kuchni	3.400	3.339	3.400
	e) naczynia i sprzęty kuchenne	600	722	630
	f) pieczywo z piekarzem i drzewem	9.000	8.258	9.000
	g) wino dla chorych	600	466	650
36	Opał sal, łazienek i innych ubikacyi	9.000	8.154	9.100
37	Oświetlenie naftą	2.200	2.133	2.100
38	Sprzęty gospodarcze:			
	a) zakupno i naprawa 1. zwyczajne	2.300	2.355	2.300
	2. **nadzwyczajne**	—	**786**	**800**
	b) Siostra Miłosierdzia:			
	α) płaca, rocznie 80 zł.	—	80	80
	β) wikt z dodatkami 210 „	290	206	210
39	Utrzymanie 2 par koni z dwoma furmanami, naprawą wozów, uprzęży i t. p. 1. zwyczajne	1.600	1.471	1.600
	2. **nadzwyczajne**	**900**	—	—
40	Utrzymanie parku i ogrodów spacerowych dla chorych	200	155	200
41	Utrzymanie pralni:			
	a) drzewo, praczki i inne potrzeby	4.850	4.799	4.800
	b) 2 Siostry Miłosierdzia:			
	α) płaca, rocznie po 80 zł. 160 zł.	—	160	160
	β) wikt z pieczywem i dodatkami po 210 „ 420 „	580	412	420
42	Bielizna, pościel i odzież:			
	a) zakupno i naprawa 1. zwyczajne	6.000	6.007	6.000
	2. **nadzwyczajne**	—	**8.000**	—
	b) 1 Siostra Miłosierdzia:			
	α) płaca rocznie 80 zł.	—	80	80
	β) wikt z dodatkami 210 „	290	206	210
	c) 2 szwaczki:			
	α) płaca, po 108 zł. 216 zł.	—	216	216
	β) wikt z pieczywem po 110 „ 220 „	436	200	220
43	Słoma do sienników	900	1.050	800
	Razem { 1. zwyczajne	96 268	90.199	96.198
	Razem { 2. **nadzwyczajne**	**900**	**8.786**	**800**
	Suma rubryki VII.	97.168	98.985	96.998

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Do poz. 35 lit. *a)*. Zwykła strawa i dodatki kosztowały w roku 1894. 49.800 zł., w roku 1895 48.628 zł., w roku 1896. 46.098 zł., razem 144.526 zł., przeciętnie: 48.175 zł. z powodu spodziewanych wyższych cen artykułów żywności w roku 1898. — Preliminuje się jak na rok 1897. uchwaloną kwotę 50.300 zł.

„ „ *35* lit. *b)* i *c)*. Jak na rok 1897.

„ „ *35* lit. *d)*. Drzewo i węgle kosztowały w roku 1894. 3.522 zł., w roku 1895. 3.347 zł. w roku 1896. 3.339 zł., razem 10.208 zł., przeciętnie 3.403 zł. — Preliminuje się w zaokrągleniu 3.400 zł. jak na rok 1897.

„ „ *35* lit. *e)*. Wydatki wynosiły w roku 1894. 504 zł., w roku 1895. 572 zł., w roku 1896. 722 zł., razem 1.798 zł., przeciętnie 599 zł. — Preliminuje się 600 zł., zatem mniej o 30 zł. jak w roku 1897.

„ „ *35* lit. *f)*. Pieczywo kosztowało w roku 1894. 8.483 zł., w roku 1895. 8.577 zł., w roku 1896. 8.252 zł., razem 25.312 zł., przeciętnie 8.437 zł. — Preliminuje się z powodu spodziewanych wyższych cen mąki jak na rok 1897. kwotę 9.000 zł.

„ „ *35* lit. *g)*. Wino kosztowało w roku 1894. 582 zł., w roku 1895. 643 zł., w roku 1896. 466 zł., razem 1.691 zł., przeciętnie 584 zł. Wstawia się w zaokrągleniu kwotę 600 zł tj. mniej o 50 zł. jak na r. 1897.

„ „ *36.* Wydatki wynosiły w roku 1894. 8.549 zł., w roku 1895. 9.031 zł., w roku 1896. 8.154 zł., razem 25.734 zł., przeciętnie 8.578 zł. — Preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 9.000 zł., zatem mniej o 100 zł. jak na rok 1897. uchwalono.

„ „ *37.* Oświetlenie kosztowało w roku 1894. 1.938 zł., w roku 1895. 2.122 zł., w r. 1896. 2.133 zł., razem 6.193 zł., przeciętnie 2.064 zł. — Z uwagi na wynikłości z dwóch lat ostatnich preliminuje się 2.200 zł., zatem więcej o 100 zł. jak na rok 1897. uchwalono.

„ „ *38.* Wstawia się na wydatki zwyczajne kwotę 2.300 zł. a to na podstawie wynikłości w roku 1896. wynoszącej 2 355 zł.

„ „ *39.* Wydatki tej pozycyi wynosiły w roku 1894. 1.686 zł, w roku 1895. 1.687, w roku 1896. 1.471 zł., razem 4.844 zł., przeciętnie 1.615 zł. — Preliminuje się jak w roku 1897. uchwaloną kwotę 1.600 zł. Z powodu koniecznej potrzeby sprawienia nowego powozu w miejsce zniszczonego i wymiany jednej pary koni, preliminuje się zgodnie z wnioskiem dyrekcyi jako wydatek nadzwyczajny kwotę 900 zł.

„ „ *40.* Jak na rok 1897.

„ „ *41.* Wydatki na pranie, drzewo i t. p. wynosiły w roku 1894. 4.976 zł., w roku 1895. 4.691 zł., w roku 1896. 4.799 zł., razem 14.466 zł., przeciętnie 4.822 zł. — Preliminuje się w zaokragleniu 4.850 zł., reszta wydatków tej pozycyi jak na rok 1897.

„ „ *42.* Bielizna, pościel i odzież kosztowały w roku 1894. 6.000 zł., w roku 1895. 5.997 zł. w roku 1896. 6.007 zł., razem 18.004 zł., przeciętnie 6 001 zł. — Wstawia się jak na rok 1897. uchwaloną kwotę 6.000 zł. — Koszt utrzymania jednej Siostry Miłosierdzia i 2 szwaczek jak na rok 1897. bez zmiany.

„ „ *43.* Wydatki tej pozycyi wynosiły w roku 1894. 791 zł., w roku 1895. 793 zł., w roku 1896. 1.050 zł., razem 2.634 zł., przeciętnie 878 zł. — Preliminuje się kwota 900 zł. t. j. więcej o 100 zł. jak na rok 1897. z powodu wyższych cen słomy.

Wydatki. # Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z r. 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.
		Złote austryackie		
VIII.	**Koszta gospodarcze folwarku.**			
44	Gospodarstwo rolne z kosztami utrzymania dozorcy robót, krowiarni, chowu trzody i rzezi wołów . . .	12.750	10.987	12.580
45	Utrzymanie ogrodów warzywnych z kosztem utrzymania ogrodnika	1.000	998	950
46	Podatek gruntowy z ekwiwalentem	120	111	120
47	Asekuracya budynków gospodarskich i krescencyi od ognia i nieprzewidziane wydatki folwarku . . .	80	80	80
	Suma rubryki VIII. .	13.950	12.176	13.730
	Do poz. 44, 45, 46 i 47. Preliminuje się na podstawie dołączonego osobnego preliminarza do budżetu gospodarstwa folwarcznego.			
IX.	**Koszta sanitarne.**			
48	Lekarstwa	700	506	700
49	Potrzeby sanitarne	6.000	5.210	6.000
50	Instrumenta chirurgiczne	100	48	100
51	Utrzymanie prosektoryum	60	32	60
52	Koszta pogrzebowe ubogich chorych i Sióstr Miłosierdzia, tudzież utrzymanie cmentarza	200	179	200
	Suma rubryki IX. .	7.060	5.975	7.060
	Do poz. 48. Wydatki wynosiły w roku 1894. 705 zł., w r. 1895. 1.183 zł., w r. 1896. 506 zł., razem 2.394 zł., przeciętnie 798 zł. Z uwagi na wynik roku ostatniego wstawia się jak na rok 1897. uchwaloną kwotę 700 zł.			
	Do poz. 49. Wydatki wynosiły w roku 1894. 5.397 zł., w r. 1895. 5.243 zł., w r. 1896. 5.210 zł., razem 15.850 zł., przeciętnie 5.283 zł. — Z powodu ciągle wzmagających się wymogów sanitarnych preliminuje się jak na rok 1897. uchwaloną kwotę 6.000 zł.			
	Do poz. 50, 51 i 52. Jak na rok 1897.			
X.	**Koszta kancelaryjne.**			
53	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne itp.	450	499	450
	Do poz. 53. Wydatki tej pozycyi wynosiły w roku 1894. 472 zł., w roku 1895. 421 zł., w roku 1896. 499 zł., razem 1.392 zł., przeciętnie 464 zł. Wstawia się jak na rok 1897. uchwaloną kwotę 450 zł.			
54	**Koszta kapliczne**	200	238 **200**	200
	Do poz. 54. Jak na rok 1897.			

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
		Złote austryackie		
XII.	**Koszta utrzymania budynków, dróg dojazdowych i urządzeń.**			
55	Konserwacye i reparacye z pokostowaniem podłóg, czyszczenie kanałów i filtra: 1. zwyczajne . . .	5.500	5.793	5.500
	2. **nadzwyczajne** . .	**4.500**	—	—
56	Gratyfikacya dla służby za robotę szklarską w zakładzie .	40	40	40
57	Utrzymanie urządzeń mechanicznych: 1. zwyczajne . .	1.000	1.014	800
	2. **nadzwyczajne** .	—	**847**	—
58	Asekuracya budynków i ruchomości	600	545 585	650
59	Kominiarze i straż ogniowa	600	**55**	600
60	Utrzymanie dróg dojazdowych	800	900	900
	Razem { 1. zwyczajne .	8.540	8.877	8.490
	Razem { 2. **nadzwyczajne** .	**4.500**	**902**	—
	Suma rubryki XII. .	13.040	9.779	8.490

Do poz. 55. Wydatki zwyczajne tej pozycyi wynosiły w roku 1894. 5.021 zł., w roku 1895. 5.185 zł., w roku 1896. 5.793 zł., razem 15.999 zł., przeciętnie 5.333 zł. Wstawia się prawdopodobną potrzeb w kwocie 5.500 zł. jak na rok 1897. uchwalono. Na wydatki nadzwyczajne preliminuje się zgodnie z wnioskiem dyrekcyi zakładu kwotę 4.500 zł. w. a. a to: sprawienie 4 rezerwoarów na wodę 3000 zł., jednorazowe polakierowanie dachu nad budynkami 700 zł., na postawienie nowego pieca piekarskiego w 2 oddziałach 400 zł., na postawienie 2 kuchni kaflowych w głównej kuchni zakładowej 400 zł.

„ „ *56* i *59.* Jak w roku 1897.

„ „ *57.* Preliminuje się kwotę 1.000 zł., t. j. o 200 zł. więcej jak w roku 1897. z powodu że przybył 3ci kocioł parowy do utrzymania.

„ „ *58.* Wydatki na asekuracyę wynosiły w roku 1894. 666 zł., w roku 1895. 563 zł., w roku 1896. 545 zł., razem 1.774 zł., przeciętnie 591 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 600 zł., zatem mniej o 50 zł. jak na rok 1897. uchwalono.

„ „ *60.* Wstawia się zgodnie z wnioskiem dyrekcyi o 100 zł. mniej jak na rok 1897. z powodu, że do utrzymania drogi do rogatki grodeckiej ma się przyczynić właściciel cegielni i folwarku Sygniówka.

XIII. 61	**Podatki z ekwiwalentem i daniny**	130	132	130
	Do poz. 61. Jak na rok 1897.			
XIV.	**Rozmaite.**			
62	Utrzymanie biblioteki lekarskiej	200	200	200
63	Książki i czasopisma dla chorych	250	249	250
64	Myto drogowe	220	209	220
	Do przeniesienia . .	670	658	670

Wydatki. # Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
		Złote austryackie		
XIV.	Z przeniesienia . .	670	658	670
65	Przypadkowe:			
	a) ubezpieczenie służby od wypadku choroby . .	45	43	40
	b) „ „ i robotników od wypadku .	110	111	110
	c) zabawy z tańcami i wycieczki chorych . . .	220	209	220
	d) zastępstwo chorych i urlopowanych funkcyonaryuszy .	500	540	500
	e) koszta komisyi	60	11	60
	f) koszta uroczystości rozdania nagród służbie dozorującej chorych	80	—	80
	g) ryczałt na wydatki przełożonego obszaru dworskiego	20	20	20
	h) fiakry dla Sióstr Miłosierdzia, ich spowiednika, inżyniera Wydziału krajowego nadzorującego roboty konserwacyjne, pastora na pogrzeby ewangielików .	50	21	50
	i) koszta przywozu i odstawiania umysłowo chorych do zwrotu od gmin przynależności	1.000	1 339	900
	k) inne nieprzewidziane	100	119	100
	Suma rubryki XIV. .	2.855	3.071	2.750
	Do poz. 62 - 65b) do *h*) i *k*). Preliminuje się jak na r. 1897.			
	„ „ *65* lit. *a*) Wstawia się o 5 zł. więcej jak na rok 1897, a to na podstawie wynikłości roku ostatniego.			
	„ „ *65* lit. *i*). Preliminuje się o 100 zł. więcej jak na rok 1897, a to na podstawie wynikłości w r. 1896.			
XV. 66	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe**	60	60	60
	Do poz. 66. Jak na rok 1897.			
XVI. 67	**Koszta podróży i dyety członków opieki nad obłąkanymi**	—	—	150
	Do poz. 67. Nic się nie preliminuje, z powodu iż w latach ostatnich nie było potrzeby zarządzenia podobnych komisyj, zresztą rezultaty lustracyi zakładów dla obłąkanych w latach poprzednich nie były dodatniemi, wskutek czego Wydział krajowy zaniechał ustanowienia odnośnych komisyj.			

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
		Złote austryackie		
	DOCHODY.			
I.	**Odsetki od kapitałów.**			
1	*a*) 4% od oblig. prop. imiennej wartości 4.750 zł. 190 zł.	—	230	—
	b) 4% od listów gal. Banku krajowego imiennej wartości 1.000 zł. . . . . 40 „	230	—	230
	Suma rubryki I.	230	230	230
	Do poz. 1. Preliminuje się rzeczywisty dochód od efektów stanowiących własność majątku zarodowego.			
II.	**Dodatki.**			
2	Od c. k. Skarbu relutum za drzewo opałowe . . .	560	595	560
3	Od kasy miejskiej na utrzymanie drogi publicznej z Kulparkowa do Lwowa	100	100	100
	Suma rubryki II.	660	695	660
	Do poz. 2—3. Wstawia się jak na rok 1897. uchwalone kwoty.			
III.	**Dochody z dóbr.**			
4	Dochód z gospodarstwa rolnego, z chowu trzody, krowiarni i rzezi wołów	15.900	13.844	16.400
5	Dochód z ogrodów	1.350	866	1.300
	Suma rubryki III.	17.250	14.710	17.700
	Do poz. 4—5. Prellminuje się na podstawie odrębnego preliminarza folwarku przez dyrekcyę zakładu sporządzonego a dołączonego jako osobny alegat.			
IV.	**Zwroty kosztów leczenia.**			
6	Od funduszu krajowego galicyjskiego	175.000	182.503	170.000
7	Od samopłacących	27.000	28.293	25.000
8	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych .	3.000	1.705	3.000
	Suma rubryki IV.	205.000	212.501	198.000
	Do poz. 6. Dochody tej pozycyi wynosiły w roku 1894 168.233 zł., w roku 1895. 187.155 zł., w roku 1896. 182.503 zł., razem 537.891 zł., przeciętnie 179.297 zł. Preliminuje się prawdopodobny dochód w kwocie 175.000 zł., zatem więcej o 5.000 zł. jak na rok 1897. uchwalono.			

Wydatki. # Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z r. 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897
		Złote austryackie		
	Do poz. 7 i *8.* Dochody wynosiły w roku 1894. 31.614 zł. w roku 1895. 28.707 zł., w roku 1896. 29.997 zł. razem 90.318 zł., przeciętnie 30.106 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 30.000 zł. t. j. więcej o 2.000 zł. jak na rok 1897. a mianowicie *dla poz. 7.* kwotę 27.000 zł., *zaś dla poz. 8.* kwotę 3.000 zł.			
V.	**Rozmaite.**			
9	Zwroty z zarobku chorych w myśl §. 22. statutu . .	400	391	400
10	Zwroty zaległych kosztów przywozu i odstawienia . .	900	888	900
11	Zwroty zaliczek udzielonych na płace	1.330	1.425	1.000
12	Przypadkowe: *a*) ze sprzedaży rzeczy z użytku wydzielonych	150	170	150
	b) depozyta po zmarłych . . .	100	67	50
	c) inne drobne nieprzewidziane . .	60	18	30
	Suma rubryki V. .	2.940	2.959	2.530
	Do poz. 9, 10 i *12a*). Jak na rok 1897.			
	„ „ *11.* Preliminuje się rzeczywisty dochód, jaki z udzielonych zaliczek wpłynie w kwocie 1.330 zł., z której przypada na zaliczki zwyczajne kwota 600 zł. zaś na nadzwyczajne udzielone przez Wysoki Sejm kwota 730 zł.			
	„ „ *12 b*) i *c*). Preliminuje się zgodnie z wnioskiem dyrekcyi zakładu wogóle więcej o 80 zł. jak na rok 1897. uchwalono.			

Alegat do projektu preliminarza kraj. Zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie Rubr. VIII. poz. 44—47 wydatków i Rubr. III. poz. 4—5 dochodów.

Projekt budżetu

folwarku zakładu Kulparkowskiego

na rok

1898.

sporządzony w myśl polecenia Wysokiego Sejmu z d. 27. listopada 1890.

LW. 37.965/1897.

Wydatki.

Folwark zakładu Kulparkowskiego.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie				Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
					Złote austryackie		
	WYDATKI.						
I.	**Na gospodarstwo rolne, krowiarnię, trzodę chlewną i woły.**						
1	Płace i zasługi:						
	a) Dozorca gospodarczy:						
	α) płaca . . .	180 zł.					
	β) wikt z pieczywem .	275 „					
	γ) gratyfikacya . .	20 „		475 zł.			
	b) Służba 3 dziewki:						
	α) płaca po 60 zł. . . .		180 zł.				
	β) wikt z pieczywem po 110 zł.		330 „				
	γ) gratyfikacya dla powyższej służby i dojarek . . .		60 „	570 „	1.045		
2	Zarobek robotników:						
	a) zajętych przy roli			400 zł.			
	b) „ w krowiarni			80 „	480		
3	Zakupno nasion				620		
4	„ nawozu (nawóz własny)				—		
5	„ karmy				3.600		
6	„ ściółki (z sienników)				75		
7	„ krów w miejsce wybrakowanych . . .				1.600		
8	„ 20 wołów roboczych				2.600		
9	„ trzody chlewnej				2.600		
10	Utrzymanie maszyn i narzędzi rolniczych . . .				130		
	Suma rubryki I. .				12.750	10.987	12.580
	Do poz. 1 i *2*. Preliminuje się wedle rzeczywistego kosztu.						
	„ „ *3*. Wedle wydatku w roku 1896.						
	„ „ *4—6*. Zgodnie jak na rok 1897.						
	„ „ *7—9*. Preliminuje się kwotę w przybliżeniu.						
	„ „ *10*. Na podstawie wydatku w roku 1896 preliminuje się o 30 zł. więcej.						
II.	**Na ogród warzywny.**						
11	Utrzymanie ogrodnika:						
	a) płaca			180 zł.			
	b) wikt z pieczywem			275 „			
	c) gratyfikacya			20 „	475		
12	Płaca robotnika dziennego				350		
13	Zakupno nasion i nawozu sztucznego				150		
14	Zakupno nawozu bydlęcego (nawóz własny) . . .				—		
15	Reparacya sprzętów, narzędzi i różne drobne . . .				25		
	Suma rubryki II. .				1.000	998	950
	Do poz. 11—15. Preliminuje się na podstawie wyników w roku 1896.						

Folwark zakładu Kulparkowskiego. Wydatki i Dochody

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z r. 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.
		Złote austryackie		
III. 16	**Podatek gruntowy z ekwiwalentem**	120	111	120
	Do poz. 16. Jak na rok 1897. uchwalono.			
IV. 17	**Asekuracya budynków gospodarczych i krescencyi od ognia**	80	80	80
	Do poz. 17. Jak na rok 1897. uchwalono.			
	DOCHODY.			
I. 1	Ze sprzedaży ziemiopłodów: owsa . . około 100 ctr. metr. . 450 zł.			
	słomy owsianej . „ 100 „ „ . 100 „			
	siana . . „ 800 „ „ . 850 „			
	paszy zielonej . „ 2.000 „ „ . 400 „			
	buraków . . „ 1.000 „ „ . 500 „			
	kartofli . . „ 400 „ „ . 600 „	2.900		
2	Ze sprzedaży mleka około 700 hklt. po 7 ct litr . .	4.900		
3	„ „ krów wybrakowanych	1.200		
4	„ „ cieląt	200		
5	„ „ wołów	2.700		
6	„ „ trzody	4.000		
	Suma rubryki I. .	15.900	13.844	16.400
	Do poz. 1—6. Preliminuje się na podstawie obecnych cen i spodziewanych rezultatów.			
II. 7	**Ze sprzedaży warzyw i owoców**	1.350	866	1.300
	Do poz. 7. Preliminuje się na podstawie obecnych cen i spodziewanych rezultatów.			

Folwark zakładu Kulparkowskiego.

Liczba rubryki i pozycyi	SUMARYUSZ	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z r. 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.
		Złote austryackie		
	WYDATKI.			
I. 1-10	Na gospodarstwo rolne etc.	12.750	10.987	12.580
II. 11 15	Na ogród warzywny	1.000	998	950
III. 16	Podatek gruntowy z ekwiwalentem	120	111	120
IV. 17	Asekuracya budynków i krescencyi od ognia . . .	80	80	80
	Suma wydatków .	13.950	12.176	13 730
	DOCHODY.			
I. 1-6	Z gospodarstwa rolnego etc.	15.900	13.844	16.400
II. 7	Z ogrodu	1.350	866	1.300
	Suma dochodów .	17.250	14.710	17.700
	Zestawienie.			
	Dochody	17.250	14.710	17.700
	W porównaniu z wydatkami	13.950	12.176	13.730
	Preliminuje się czysty dochód	3.300	2.534	3.970

LW. 55.898/1897
Alegat F. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1898.

Lit. F.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

PRELIMINARZ

na rok

1898.

LW. 34.007/1897.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilityczn.	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie						
		WYDATKI.							
I.	1-20	Płace i emolumenta etatowe	19 151	3.181	6.837	6.123	35.292	34.037	35.499
II.	21-27	Koszta utrzymania osób nieetatowych	15.907	2.458	5.186	7.047	30.598	30.629	30.183
III.	28-39	Pensye i emerytury	4.973	806	1.645	972	8.396	7.730	7.592
IV.	40-46b	Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski	345	47	283	101	776	1.088	1.008
V.	47	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	25	4	12	9	50	50	50
VI.	48	Remuneracye i zapomogi	600	96	288	216	1.200	900	1.000
VII.	49-58	Koszta gospodarcze:							
		1. zwyczajne	49.808	7.907	23.780	17.833	99.328	95.442	100.061
		2. nadzwyczajne	**5.600**	**896**	**2.688**	**2.016**	**11.200**	**5,572**	**1.000**
VIII.	59-65	Koszta sanitarne:							
		1. zwyczajne	7.140	1.071	3.261	2.409	13.881	14.846	13.381
		2. nadzwyczajne	**300**	—	—	—	**300**	**93**	**300**
IX.	66	Koszta kancelaryjne	575	92	276	207	1.150	1.141	1.200
X.	67	Koszta kapliczne:							
		1. zwyczajne	208	33	100	74	415	410	415
		2. nadzwyczajne	—	—	—	—	—	**140**	**200**
XI.	68-71	Utrzymanie budynków:							
		1. zwyczajne	2.725	436	1.308	981	5.450	4.903	5.600
		2. nadzwyczajne	**500**	**80**	**240**	**180**	**1.000**	**1.504**	**2.399**
XII.	72	Podatki i daniny	1.289	—	—	—	1.289	798	1.207
XIII.	73-78	Rozmaite	803	73	221	166	1.263	848	800
XIV.	79	Koszta utrzymania dzieci, zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic	—	600	—	—	600	534	600
XV.	80-81	Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika	16.000	5.300	—	—	21.300	21.193	21.300
XVI.	82-84	Zapisy	107	—	—	—	107	107	107
XVII.	85	Wydatki konkurencyjne	50	—	—	—	50	—	50
XVIII.	86-87	Dyety, koszta podróży i różne inne	100	—	—	—	100	39	300
		Razem 1. zwyczajne	119.806	22.104	43.197	36.138	221.245	214.695	220.353
		Razem **2. nadzwyczajne**	**6 400**	**976**	**2.928**	**2.196**	**12.500**	**7 309**	**3.899**
		Suma wydatków	126.206	23.080	46.125	38.334	233.745	222.004	224.252
		DOCHODY.							
I.	1-3	Odsetki od kapitałów	17.800	1.388	215	163	19.566	19.708	19.577
II.	4-10	Dochody z dóbr i realności	10.185	201	12	9	10.407	9.423	9.920
III.	11-13	Zwroty kosztów leczenia	102.000	16.400	45.500	45.600	209.500	197.562	207.100
IV.	14-15	Dochody rozmaite	750	24	72	54	900	1.198	900
		Suma dochodów	130.735	18.013	45.799	45.826	240.373	227.891	237.497
		w porównaniu z wydatkami	126.206	23.080	46.125	38 334	233.745	—	224.252
		okazuje się: nadwyżka	4.529	—	—	7.492	12.021	—	13.245
		niedobór	—	5.067	326	—	5.393	—	—
		W ogóle **nadwyżka**	—	—	—	—	**6.628**	—	—

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Porównanie sumaryczne

kwot preliminowanych na rok 1898 z uchwalonemi na r. 1897.

Wydatki preliminowane na rok 1898 wynoszą . .				233.745 zł.	
uchwalone zaś „ „ 1897 „ . . .				224.252 „	
preliminuje się zatem na rok 1898 *więcej* o kwotę . . .					9.493
a mianowicie:					
w rubr. I. ogółem mniej o . .				207 zł.	
„ „ II. „ więcej „ .	415 zł.				
„ „ III. „ „ „ .	804 „				
„ „ IV. „ mniej „ . .				232 „	
„ „ VI. „ więcej „ .	200 „				
„ „ VII. „ „ „ .	9.467 „				
„ „ VIII. „ „ „ .	500 „				
„ „ IX. „ mniej „ . .				50 „	
„ „ X. „ „ „ . .				200 „	
„ „ XI. „ „ „ . .				1.549 „	
„ „ XII. „ więcej „ .	82 „				
„ „ XIII. „ „ „ .	463 „				
„ „ XVIII. „ mniej „ .				200 „	
Razem więcej o 11.931 zł. mniej o 2.438 zł.					
Z porównania *więcej* jak wyżej o				9.493 zł.	

Dochody preliminowane na rok 1898 wynoszą . .				240.373 zł.	
uchwalone zaś „ „ 1897 „ . .				237.497 „	
preliminuje się zatem na rok 1898 *więcej* o kwotę . . .					2.876 zł.
a mianowicie:					
w rubr. I. ogółem mniej o				11 zł.	
„ „ II. „ więcej „ . . :	487 zł.				
„ „ III. „ „ „ . . .	2.400 „				
Razem więcej o 2 887 zł. mniej o 11 zł.					
Z porównania *więcej* jak wyżej o				2.876 zł.	

Wynik zatem na rok 1898 jest *mniej korzystny* o różnicę w kwocie . . 6.617 zł.

a zgodny z różnicą między nadwyżką dochodów uchwaloną na rok 1897 w kwocie	13.245 zł.
a obecnie preliminowaną w kwocie	6 628 „
Razem jak wyżej	6.617 zł.

Uwaga do preliminarza wogóle.

Wysoki Sejm uchwałą z dnia 25 listopada 1889. postanowił, aby rozdział dochodów i wydatków funduszów wspólnych przeprowadzano na podstawie dzielnika, którym ma być ilość dni leczenia. Na rok 1898. przypuszczalną ilość dni leczenia przyjmuje się a to dla oddziału:

I. chorych .	. 133.000 dni	50%
II. położnic .	. 21.000 „	8%
III. syfilitycznych	. 64.000 „	24%
IV. obłąkanych	. 48.000 „	18%
Razem	. 266.000 dni	100%

przy zastosowaniu dzielnika wypośrodkowanego z przecięcia wynikłości ostatnich trzech lat.

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie						
I.	**Płace i emolumenta etatowe.**							
1	Dyrektor: *a)* płaca . 1.600 zł. *b)* dodatek osobisty 500 „ *c)* „ pięcioletni 25 „ *d)* relutum za mieszkanie . . 600 „	1.363	218	654	490	2.725	2.700	2.700
2	5 prymaryuszów: *a)* płaca po 1.200 zł. 6.000 zł. *b)* dodatki pięcioletnie po 200 zł. . 2.400 „	4.800	—	1.800	1.800	8.400	8.834	9.000
3	2 profesorów jako prymaryuszów dla okulistyki i położnictwa po 650 zł. . . .	650	650	—	—	1.300	1.300	1.300
4	7 sekundaryuszów I. kl. po 600 „	2.400	600	600	600	4.200	4.200	4.200
5	6 „ II. „ „ 500 zł.	2.500	—	500	—	3.000	2.903	3.000
6	Akuszerka: *a)* płaca . . 400 „ *b)* wikt II. klasy . 220 „	—	620	—	—	620	616	620
7	Aptekarz: *a)* płaca. . 800 zł. *b)* 3 dodatki pięcioletnie po 100 zł. 300 „ *c)* dodatek na mieszkanie . . 200 „	650	104	312	234	1.300	1.300	1.300
8	Prosektor, płaca . .	400	64	192	144	800	800	800
9	Chemik patologii, płaca .	350	56	168	126	700	700	700
10	Kapelan: *a)* płaca . 600 zł. *b)* dodatek na mieszkanie . . 200 „	400	64	192	144	800	800	800
11	Rządca: *a)* płaca . 1.200 zł. *b)* dodatek osobisty 260 „ *c)* dodatek pięciol. . 200 „ *d)* wikt I. klasy . 365 „	1.012	162	486	365	2.025	2.025	2.025
12	2 oficyałów: *a)* płaca po 1.000 zł. 2.000 zł. *b)* dodatki aktywalne po 150 zł. . 300 „ *c)* dodatek pięciol. . 150 „	1.225	196	588	441	2.450	2.085	2.311
13	2 pisarzy: *a)* płaca po 600 zł. 1.200 zł. *b)* dodatki na mieszkanie po 100 zł. 200 „ *c)* dodatek pięciol. . 100 „	750	120	360	270	1.500	1.488	1.405
14	Pisarz w izbie przyjęcia chorych: *a)* płaca . . 600 zł. *b)* wikt II. klasy (wzmocniony) . 270 „ *c)* dodatek na mieszkanie . . 100 „	485	77	233	175	970	732	970
	Do przeniesienia .	16.985	2.931	6 085	4.789	30.790	30.483	31.131

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie						
I.	Z przeniesienia .	16 955	2.931	6.085	4.789	30.790	30.483	31.131
15	2 aplikantów: *a)* płaca po 500 . 1.000 zł. *b)* dodatki osbiste . 132 „	566	90	272	204	1.132	-	1.000
16	Maszynista, płaca . .	375	60	180	135	750	750	750
17	Dozorca domu obłąkanych: *a)* płaca . . 400 zł. *b)* dodatki pięcioletnie 100 „ *c)* wikt II. klasy (wzmocniony) . 270 „	—	—	—	770	770	716	768
18	Woźny: *a)* płaca . 500 zł. *b)* 5 dodatków pięcioletnich po 30 zł. 150 „ *c)* dodatek na ubiór 50 „	350	56	168	126	700	670	700
19	Odźwierny: *a)* płaca . 270 „ *b)* wikt II. klasy . 230 „ *c)* dodatek na ubiór 50 „	275	44	132	99	550	550	550
	Razem . .	18.551	3.181	6.837	6.123	34.692	33,169	34.899
20	Zaliczki na płace . . .	600	—	—	—	600	868	600
	Suma Rubr. I. .	19.151	3.181	6.837	6.123	35.292	34.037	35.499

Do poz. 1. Preliminuje się o 25 zł. więcej, tytułem 1-go dodatku pięcioletniego do płacy dyrektora od 1-go grudnia 1898 w stosunku 300 zł. rocznie.

„ „ *2.* Preliminuje się mniej o 600 zł. gdyż odpadają trzy dodatki pięcioletnie po 200 zł. wskutek przeniesienia w stały stan spoczynku prymaryusza Dr. Paszkowskiego a zamianowania na jego miejsce Dr. Krokiewicza. (LW. 16.697/97.)

„ „ *12. c)* Preliminuje się więcej o 139 zł. z powodu uzupełnienia 1go dodatku 5-letniego oficyała Zielińskiego Jana do rocznej kwoty 150 zł. preliminowanego na r. 1897 od czasu przyznania tegoż dodatku to jest: od 6.grudnia 1897.

„ „ *13. c)* Preliminuje się więcej o 95 zł. na uzupełnienie 1 go dodatku 5-letniego pisarza Engelmanna Karola do rocznej kwoty 100 zł. gdyż na rok 1897 preliminowany był od czasu przyznania t. j. od 6. grudnia 1897.

„ „ *15. b)* Wstawia się jako nową pozycyę dodatki osobiste dla aplikantów: Zacharskiego Franciszka i Szwejkowskiego Mieczysława w łącznej kwocie 132 zł. w celu wyrównania obecnych płac tych funkcyonaryuszy, z ich poprzednimi poborami jako dyetaryuszy. (LW. 22.402/897).

„ „ *17 b)* Preliminuje się o 2 zł. więcej z powodu wyrównania 2-go dodatku pięcioletniego dozorcy domu obłąkanych Sołgi Franciszka do rocznej kwoty 50 zł. przyznanego od 17 stycznia 1897.

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie.	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
		złote austryackie						
II.	**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**							
21	18 Sióstr Miłosierdzia:							
	a) płaca: *α)* 16 Sióstr oddziałowych po 80 zł. .	720	160	240	160	1.280	1.440	1.440
	β) 2 Sióstr wspólnych po 80 zł. . .	80	13	38	29	160		
	b) wikt: *α)* 18 Sióstr po 200 zł. . 3.600 zł							
	β) 3 emerytek po 200 zł. . 600 „							
	γ) 4 postulantek po 200 zł 800 „	2.700	544	1.032	724	5.000	4.969	5.000
	c) pranie bielizny dla 25 Sióstr Mił. po 11 zł. 32 ct. .	153	31	58	41	283	283	283
	wydatki pozycyi 21	—	—	—		*6.723*	*6.692*	*6 723*
22	Pomocnik aptekarza, płaca po 2 zł. dziennie . .	365	58	175	132	730	732	730
23	Dyetaryusze: płaca 6 po 1·50 zł. dziennie . . .	1.642	263	788	592	3.285	4.296	2.920
24	Stypendyum dla akuszerki .	—	120	—	—	120	33	120
25	Służba wyższa:							
	a) płaca:							
	α) 2 odźwiernych dla pawilonu chirurgicznego i oddziału obłąkanych po 120 zł. 240 zł. dodatek na ubiór dla tychże po 60 zł. . 120 „	180	—	—	180	360	360	360
	β) stolarza	100	16	48	36	200	500	200
	γ) 2 palaczy do maszyny parowej po 150 zł. . .	150	24	72	54	300		300
	δ) palacza do obsługi kaloryferów w pawilonie chirurg.	150	—		—	150	150	150
	η) 2 nadzorców chorych po 144 zł.	144	—	144	—	288	288	288
	b) wikt dla 8 osób po 155 zł.	698	37	266	239	1.240	1.206	1.240
	wydatki pozycyi 25	—	—	—	—	*2.538*	*2.504*	*2.538*
26	Służba oddziałowa: *a)* płaca: dla 4 dozorców po 120 zł.	—	—	—	480	480	5 614	6.408
	„ 9 „ „ 108 „ (37 osób)	324	—	108	540	972		
	„ 12 „ „ 96 „ (5 „)	864	—	96	192	1.152		
	„ 12 „ „ 84 „ (20 „)	672	—	336	—	1.008		
	„ 4 dozorczyń „ 108 „	—	—	—	432	432		
	„ 8 „ „ 96 „ (Dla oddziału I. II. III. IV.)	384	96	96	192	768		
	„ 7 „ „ 84 „	168	84	84	252	588		
	„ 14 „ „ 72 „	792	216	—	—	1.008		
	razem 70 osób.							
	Do przeniesienia	10.286	1.662	3.581	4.275	13.396	14.257	13.031
						6.408	*5.614*	*6.408*

Krajowy szpital sw. Łazarza w Krakowie

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie.	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalana na rok 1897
		złote austryackie						
II.	Z przeniesienia	10.286	1 662	3.581	4275	13.396	14.257	13.031
						6.408	*5.614*	*6.408*
26	*b)* wikt dla 70 osób po 102 zł. rocznie	3.774	510	816	2 040	7.140	7.464	7.140
	c) bluzy dla 70 osób po 10 zł.	370	50	80	200	700	640	700
	d) gratyfikacye z końcem roku	125	20	60	45	250	200	200
	wydatki poz. 26 .	—	—	—	—	*14.498*	*13.918*	*14.448*
27	Służba wspólna:							
	a) płaca dla 14 parobków po 84 zł. . 1.176 zł.							
	b) wikt dla 14 parobków po 102 zł. . 1.428 „							
	c) bluzy dla 14 parobków . . 50 „							
	d) gratyfikacye z końcem roku . . 50 „	1.352	216	649	487	2.704	2.454	2.704
	Suma Rubr. II. .	15.907	2 458	5.186	7.047	30.598	30.629	30.183

Do poz. 23. Preliminuje się o 365 zł. więcej. Mianowicie wstawiono 6 dyurn po 1 zł. 50 ct. w miejsce 4ch po 1 zł. 50 ct. i 2ch po 1 zł. a to na wniosek dyrekcyi szpitala poparty przez komitet administracyjny Z uwagi na panującą drożyznę i że z powodu dotychczasowego niskiego wynagrodzenia, wystąpiło w ciągu roku aż 6 dyetaryuszy. (LW. 34007/97.)

„ „ *26. lit. d)* Preliminuje się na gratyfikacyę więcej o 50 zł. gdyż na istniejący stan służby uchwalana dotychczas kwota okazała się niewystarczającą.

III.	**Pensye i emerytury.**							
28	Placer Marya, wdowa po lekarzu	314	—	—	—	314	314	314
29	Stroiński Sylwery, były prowizor apteki . . .	100	16	48	36	200	200	200
30	Bulikowska Izabela, wdowa po prymaryuszu . . .	—	—	350	—	350	350	350
31	Bobrzyńska Zofia, wdowa po prymaryuszu . . .	250	—	—	—	250	250	250
32	Nycz Karol, b. rządca szpitala .	756	120	363	273	1 512	1.512	1.512
	Do przeniesienia .	1.420	136	761	309	2.626	2.626	2.626

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie						
III.	Z przeniesienia .	1.420	136	761	309	2.626	2.626	2.626
33	Przybyłowa Magdalena, b. akuszerka	—	375	—	—	375	375	375
34	Wojciechowski Wiktor, b. oficyał	435	70	209	156	870	870	870
35	Dr. Harajewicz Jan, b. dyrektor	1.250	200	600	450	2.500	2.500	2 500
36	Huczko Jan, b. odźwierny .	127	20	61	46	254	254	254
37	Rydel Helena, wdowa po prymaryuszu	300	—	—	—	300	300	300
38	Lesiecka Marya, wdowa po oficyale	—	—	—	—	—		600
	dodatek na wychowanie syna	30	5	14	11	60	626	67
39	Dr. Paszkowski Stanisław były prymaryusz . . .	1.411	—	—	—	1.411	—	—
—	Lesiecki Feliks b. oficyał . .	-	—	—	—	—	179	—
	Suma Rubr. III. .	4.973	806	1.645	972	8.396	7.730	7.592
	Do poz. 38. Preliminuje się o 600 zł. mniej na skutek zrzeczenia się przez Maryę Lesiecką wdowiej pensyi w zamian za otrzymaną odprawę.							
	Do poz. 39. Nowo preliminowana emerytura byłego prymaryusza Dr. Paszkowskiego Stanisława przyznana na mocy statutu emerytalnego. (LW. 16.697/1897).							
IV.	**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**							
40	Kudas Regina, była nadzorczyni	—	—	73	—	73	73	73
41	Flasińska Felicya, wdowa po pisarzu	75	12	36	27	150	150	150
42	Dudek Marya, wdowa po gazowniku . . .	30	5	15	10	60	60	60
43	Tekielska Julia, b. nadzorczyni	—	—	73	—	73	73	73
44	Moskalik Andrzej, b. maszynista	180	30	86	64	360	360	360
45	Lorenz Helena, b. nadzorczyni	—	—	—	—	—	72	72
46	Wicherek Maryanna, b. posługaczka, stałe zaopatrzenie	60	—	—	—	60	—	60
—	Stroiński Sylwery b. aptekarz jednorazowa zapomoga .	—	—	—	—	—	100	—
46*a*	Skibska Marya, wdowa po dyetar. jednorazowa zapomoga .	—	—	—	—	—	100	100
—	Głowacka Marya wdowa po dyetar. jednorazowa zapomoga	—	—	—	—	—	100	—
46*b*	Kudłek Elżbieta, wdowa po posługaczu, jednorazowa zapomoga	—	—	—	—	—	—	60
	Suma Rubr. IV. .	345	47	283	101	776	1.088	1.008
	Do poz. 45. Pozycya ta odpada w skutek śmierci Lorenz Heleny na d 29 lipca 1897 (LW. 54.456/97.)							
	Do poz. 46. a) i b). Pozycye te odpadają jako jednorazowe zapomogi.							

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfility cznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
		złote austryackie						
V. 47	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych** . .	25	4	12	9	50	50	50
VI. 48	**Remuneracye i zapomogi** .	600	96	288	216	1.200	900	1.000
	Preliminuje się zgodnie z wnioskiem Dyrekcyi więcej o 200 zł. ze względu na liczny personal, i panującą drożyznę w Krakowie, oraz z uwagi, że dla zakładu Kulparkowskiego, którego personal jest o wiele mniejszym uchwaloną jest kwota 1.000 zł.							
VII.	**Koszta gospodarcze..**							
49	Żywienie chorych:							
	a) Zwykła strawa i dodatki .	30.000	4.737	14.436	10.827	60.000	57.369	59.000
	b) 5 Sióstr Miłosierdzia zatrudnionych w kuchni:							
	α) płaca po 80 zł. rocznie . . 400 zł.							
	β) wikt po 200 zł. rocznie . . 1.000 „							
	γ) pranie bielizny po 11 zł. 32 ct. 57 „	728	117	350	262	1.457	1.453	1.457
	c) Służba kuchenna i magazynowa:							
	α) płaca dla 11 sług po 72 zł. . 792 zł.							
	β) wikt tychże po 102 zł. . . 1.122 „							
	γ) gratyfikacye z końcem roku . 50 „	982	157	472	353	1.964	1.764	1.964
	d) Opał do kuchni i pod kotły parowe	525	84	252	189	1.050	1.050	1.050
	e) Naczynia i sprzęty kuchenne	150	24	72	54	300	264	300
	f) Pieczywo z opałem, piekarzem i pomocnikami .	2.900	464	1.392	1.044	5.800	5 535	5.800
	g) Wino dla chorych . .	850	136	408	306	1.700	1.414	1.700
50	Wikt z pieczywem i winem lekarza dyżurnego . .	182	29	88	66	365	363	365
51	Opał sal, łazienek i innych ubikacyi	3.000	480	1.440	1.080	6.000	5.704	6.250
52	Oświetlenie:							
	a) koszt gazu (1 mtr.³ po 8·5 ct.) . . 1.500 zł.							
	b) nafta, świece itp. 1.700 „	1.600	256	768	576	3.200	4.081	4.013
	Do przeniesienia .	40.917	6.484	19.678	14 757	81.836	78.997	81.899

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rk 1897
		złote austryackie						
VII.	Z przeniesienia .	40.917	6.484	19.678	14.757	81.836	78.997	81.899
53	Sprzęty gospodarcze:							
	1. zwyczajne . . .	950	152	456	342	1.900	1.783	1.900
	2. **nadzwyczajne** . .	**100**	**16**	**43**	**36**	**200**	**3.945**	**1.000**
54	Utrzymanie jednej pary koni z furmanem, reparacyą wozów, uprzęży itp. . .	300	48	144	108	600	526	700
55	Utrzymanie ogrodów:							
	a) warzywnego { 1. zwyczajne .	345	55	—	—	400	309	450
	{ 2. **nadzwyczajne**	**3.500**	**560**	**1.680**	**1.260**	**7.000**	**1.000**	—
	b) spacerowego . . .	100	16	48	36	200	198	200
	c) płaca ogrodnika . .	180	29	86	65	360	360	360
56	Utrzymanie pralni:							
	a) opał, praczki, mydło itp. . . 4.500 zł.							
	b) 2 Siostry Miłosierdzia:							
	α) płaca po 80 zł. 160 zł.							
	β) wikt „ 200 „ 400 „							
	γ) pranie po 11 „ 32 ct. . . 23 „ 583 „							
	c) pranie bielizny służby . . 400 „	2.742	439	1.316	986	5.483	5.282	5.600
57	Bielizna, pościel i odzież:							
	a) zakupno i naprawa:							
	1. zwyczajne . . .	3.500	560	1.680	1.260	7.000	6.700	7.500
	2. **nadzwyczajne** . .	**2.000**	**320**	**960**	**720**	**4.000**	**627**	—
	b) 2 Siostry Miłosierdzia:							
	α) płaca po 80 zł. 160 zł.							
	β) wikt po 200 „ 400 „							
	γ) pranie po 11 „ 32 ct. . 23 „ 583 „							
	c) utrzymanie 2 szwaczek:							
	α) płaca dla jednej 90 zł.							
	β) „ „ drugiej 72 „							
	γ) wikt dla obydwóch à 102 zł. 204 „ 366 „	474	76	228	171	949	830	949
58	Słoma do sienników . .	300	48	144	108	600	457	500
	Razem { 1. zwyczajne .	49.808	7 907	23.780	17.833	99 328	95.442	100.061
	{ 2. **nadzwyczajne** .	**5.600**	**896**	**2 688**	**2.016**	**11.200**	**5.572**	**1.000**
	Ogólna suma Rubr. VII.	55.408	8.803	26.468	19.849	110.528	101.014	101.061

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. **Wydatki.**

Do poz. 49 lit. a) Koszt zwykłej strawy wynosił:

	I.	II.	III	IV.	Razem		Koszt jednego dnia centów	Ilość chorych.
	złote austryackie					dni leczenia		
w r. 1894	28.354	4.160	12.187	11.400	56.101	250.909	22 3	10.656
1895	29.137	4.480	12 926	11.916	58.459	266.132	22.0	9.920
1896	26.973	5.161	14.310	10.925	57.369	266.253	21 5	10.593
razem	84.464	13.801	39.423	34.241	171.929	783.294	65.8	—
przeciętnie	28.155	4.600	13.141	11.414	57.310	261.098	21.9	

Za podstawę do preliminarza przyjmuje się ilość dni leczenia 266.000 wedle wyniku z ostatnich dwóch lat w zaokrągleniu, a mianowicie w oddziale I, 133.000 w oddziale II. 21.000 oddziale III. 64.000, i w oddziale IV. 48.000 dni. Licząc koszt wiktu po 22 ct. dziennie, uczyni wydatek dla wszystkich oddziałów 58.520 zł., wstawia się jednak z uwagi na spodziewaną drożyznę i zwrost chorych w zaokrąglenin kwotę 60.000 zł.

Do poz. 49 f) Wydatki wynosiły w 1894 r. 5.020 zł. w 1895 r. 5 395 zł. w 1896 r. 5 535 zł. razem 15.950 zł. przeciętnie 5.317 zł., wstawia się jednak ze względu na wzrastającą ilość chorych i drożyznę kwotę jak na rok 1897 uchwaloną 5.800 zł.

„ „ *49. g)* Wydatki wynosiły w 1894 r. 1.609 zł. 1895 r. 1 650 zł. w 1896 r. 1.414 zł. razem 4.673 zł., przeciętnie 1.558 zł. Z uwagi iż ceny wina corocznie wzrastają preliminuje się 1.700 zł. zgodnie z kwotą na r. 1897 uchwaloną.

„ „ *51.* Wydatki wynosiły w 1894 r 5.457 zł. w 1895 r. 6.214 zł. w 1896 r. 5 704 zł., razem 17 375 zł. przeciętnie 5.792 zł. Na podstawie tych wyników preliminuje się 6.000 zł. zatem o 250 zł. niższą kwotę od uchwalonej na r. 1897.

„ „ *52.* Koszt wypalonego gazu i nafty wynosił: w 1894 r. 3.133 w 1895 r. 3.173 zł. w 1896 r. 3.267 zł. razem 9.573 zł. przeciętnie 3.191 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 3.200 zł. niższą o 813 zł. od uchwalonej na r. 1897 gdyż odpada rata amortyzacyjna za urządzenie gazowe, którego koszt już w całości spłacono.

„ „ *53.* ust *1)* Wydatki wynosiły w 1894 r 1.900 zł. 1895 r. 1.974 zł. w 1896 r. 1.783 zł. razem 5.657 zł. przeciętnie 1.886 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 1.900 zł. jak na rok 1897 uchwalono.

„ „ *53.* ust. *2)* Preliminuje się na uzupełnienie mebli dla chorych I.ej i II.ej klasy jako wydatek nadzwyczajny kwotę 200 zł. gdyż uchwalona naten cel w r. 1897 kwota 1.000 zł. okazała się niedostateczną.

„ „ *54.* Wydatki wynosiły: w 1894 r. 620 zł. w 1895 r. 680 zł. w 1896 r. 527 zł. razem 1 827 zł. przeciętnie 609 zł. Wstawia się w zaokrągleniu kwotę 600 zł. t. j. o 100 zł. mniej jak na rok 1897 uchwalono.

„ „ *55. lit. a)* ust. *1)*. Wydatki wynosiły: w 1894 r. 421 zł., w 1895 r. 391 zł., w 1896 r. 309 zł. razem 1.121 zł. przeciętnie 374 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 400 zł., niższą o 50 zł. jak na r. 1897.

„ „ *55.* lit. *a)* ust. *2)* Wstawia się kwotę 7.000 zł, na zdrenowanie ogrodu (16 morgów) na podstawie kosztorysu nadinżyniera melioracyjnego. Wkład ten należy uważać za korzystny, który przez podniesienie wydatności gruntu umorzy się. Przez tę melioracyę nietylko wartość gruntu się podniesie, ale usunie się też raz na zawsze szkodliwości sanitarne właściwe gruntom wilgotnym i moczarom. Potrzebę tego wydatku usprawiedliwia Wydział krajowy osobnem sprawozdaniem

„ „ *56.* lit. *a)* Wydatki wynosiły: w 1894 r. 4.449 zł. w 1895 r. 4.303 zł. w 1896 r. 4.301 zł., razem 13.053 zł. przeciętnie 4.351 zł. preliminuje się zatem w zaokrągleniu kwotę 4 500 zł., niższą o 120 zł od uchwalonej na rok 1897.

„ „ *57.* lit. *a)* ust. *1)* Wydatki wynosiły: w 1894 r. 6.662 zł. w 1895 r. 7.305 zł. w 1896 r. 6.700 zł. razem 20.667 zł przeciętnie 6.889 zł. wskutek czego preliminuje się kwotę 7.000 zł. niższą o 500 zł. od uchwalonej na r. 1897.

„ „ *57.* lit. *a)* ust. *2)* Wstawia się kwotę 4.000 zł. na zakupno nowej bielizny zapasowej aby choć w części zadość uczynić wymogom §. 219 instr. służb, który przypisuje wymaganą ilość bielizny na 1 chorego, gdy przy obecnych zasobach potrzeba ta nawet w $^2/_3$ nie jest zaspakajaną a wskutek czego bielizna przez częste pranie w krótkim czasie się niszczy.

„ „ *58.* Wydatki wynosiły: w 1894 r. 507 zł. w 1895 r. 661 zł. w 1896 r. 457 zł. razem 1.625 zł. przeciętnie 542 zł. Wstawia się kwotę 600 zł. o 100 zł. wyższą od uchwalonej na na r. 1897 z powodu spodziewanych wyższych cen słomy.

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie						
VIII.	**Koszta sanitarne.**							
59	Lekarstwa	2.400	384	1.152	864	4.800	4.954	4.800
60	Utrzymanie apteki:							
	a) opał . . . 100 zł.							
	b) 2 Siostry Miłosierdzia:							
	α) płaca po 80 zł. 160 zł.							
	β) wikt po 200 „ 400 „							
	γ) pranie po 11 „ 32 ct. . . 23 „ 583 „							
	c) 2 laborantki:							
	α) płaca po 72 zł. 144 zł.							
	β) wikt po 102 „ 204 „ 348 „	515	83	247	186	1.031	999	1.031
61	Laboratoryum chemiczno-patologiczne	50	—	50	—	100	100	100
62	Potrzeby sanitarne . . .	3.250	520	1.560	1.170	6.500	7.118	6.000
63	Przybory opatrunkowe . .	400	—	—	—	400	521	300
64	Instrumenta chirurgiczne:							
	1. zwyczajne .	425	68	204	153	850	840	900
	2. **nadzwyczajne**	**300**	—	—	—	**300**	**93**	**300**
65	Koszta pogrzebowe . .	100	16	48	36	200	164	250
—	Czynsz dzierżawny domu przedpogrzebowego . . .	—	—	—	—	—	150	—
	Razem 1. zwyczajne .	7.140	1.071	3.261	2.409	13.881	14.846	13.381
	Razem 2. **nadzwyczajne** .	**300**	—	—	—	**300**	**93**	**300**
	Ogólna suma Rubr. VIII.	7.440	1.071	3.261	2.409	14.188	14.939	13.681

Do poz 59. Wydatki wynosiły: w 1894 r. 3.934 zł. w 1895 r. 4 105 zł. w 1896 r. 4.954 zł. razem 12.993 zł. przeciętnie 4.331 zł. Ze względu na wynik r. 1896 preliminuje się kwotę 4.800 zł. zł. jaką na r. 18.7 uchwalono.

„ „ *62.* Wydatki wynosiły: w 1894 r. 5.953 zł, w 1895 r. 7.133 zł. w 1896 r. 7.118 zł. razem 20.204 zł, przeciętnie 6.735 zł. Ze względu na wyniki lat 1895 i 1896 preliminuje się kwotę 6.500 zł. wyższą o 500 zł. od uchwalonej na r. 1897.

„ „ *63.* Wydatki wynosiły: w 1894 r. 380 zł. w 1895 r. 457 zł. w 1896 r 520 zł. razem 1.357 zł. przeciętnie 452 zł. Preliminuje się kwotę 400 zł. wyższą o 100 zł. od uchwalonej na rok 1897.

„ „ *64. ust.* 1) Wydatki wynosiły: w 1894 r. 856 zł. w 1895 r. 845 zł. w 1896 r. 840 zł. razem 2.541 zł. przeciętnie 847 zł. Preliminuje się zatem w zaokrągleniu 850 zł. mniej o 50 zł. jak na r. 1897 uchwalono.

„ „ *64.* ust. *2)* Wstawia się kwotę 300 zł na zakupno mikroskopu na oddział chorób wewnętrznych dla celów dyagnostycznych, badania mikroskopijnego prątków gruźlicznych, najrozmaitszych wydzielin, treści żołądkowej itp. Dotychczas posługiwał się dotyczący prymaryusz swoim własnym mikroskopem który jednak uległ zużyciu.

„ „ *65.* Wydatki wynosiły: w 1894 r. 150 zł. w 1895 r. 143 zł. w 1896 r. 164 zł. razem 457 zł. przeciętnie 152 zł. z tego powodu preliminuje się kwotę 200 zł. niższą o 50. zł. od uchwalonej na r. 1897.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie						
IX.	**Koszta kancelaryjne.**							
66	Druki, litografie, przybory do pisania, koszta insercyjne itp.	575	92	276	207	1.150	1.141	1.200
	Do poz. 66. Wydatki wynosiły w 1894 r. 1127 zł. w 1895 r. 1.106 zł., w 1896 r. 1.141 zł. razem 3.374 zł., przeciętnie 1.125 zł. Ze względu na wynik roku 1896 preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 1.150 zł. niższą o 50 zł. od uchwalonej na rok 1897.							
X.	**Koszta kapliczne.**							
67	Utrzymanie kościoła . .	208	33	100	74	415	**140** 410	**200** 415
	Do poz. 67. Preliminuje się zgodnie z kwotą na r. 1897 uchwaloną z opuszczeniem wydatków nadzwyczajnych.							
XI.	**Utrzymanie budynków.**							
68	Konserwacye i reparacye:							
	1. zwyczajne . . .	2.000	320	960	720	4 000	3.625	4.000
	2. **nadzwyczajne** . .	**500**	**80**	**240**	**180**	**1.000**	**1.371**	**2.399**
69	Utrzymanie wodociągów i maszyny parowej . .	300	48	144	108	600	**133** 490	750
70	Asekuracya budynków i ruchomości	200	32	96	72	400	337	400
71	Czyszczenie kominów . .	225	36	108	81	450	451	450
	Razem { 1. zwyczajne .	2.725	436	1.308	981	5.450	4.903	5.600
	{ 2 **nadzwyczajne** .	**500**	**80**	**240**	**180**	**1.000**	**1.504**	**2.399**
	Ogólna suma Rubr. XI.	3.225	516	1.548	1.161	6.450	6 407	7.999

Do poz. 68. ust. 1) Wydatki wynosiły: w 1894 r. 3.156 zł., w 1895 r. 4.056 zł. w 1896 r. 3.625 zł. razem 10.837 zł, przeciętnie 3.612 zł. Preliminuje się kwotę 4000 zł. zgodnie z uchwaloną na r. 1897.

„ „ *68.* ust. *2)* Jako wydatek nadzwyczajny preliminuje się kwota 1.000 zł. a to na dalsze postawienie i naprawę zniszczonego muru granicznego, na który to cel wys. Sejm uchwałą z 13 lutego 1897 przeznaczył kwotę 1.025 zł. Szczegółowy kosztorys przedłożony do LW. 61.122/1897.

„ „ *69.* Wydatki tej pozycyi wynosiły: w 1894 r. 512 zł. w 1895 r. 597 zł. w 1896 r. 490 zł. razem za 3 lata 1.599 zł. przeciętnie 533 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 600 zł. niższą o 150 zł. od uchwalonej na r. 1897.

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie						
XII.	**Podatki i daniny.**							
72	*a)* z gruntów i realności szpitalnych . . .	105	—	—	—	105	—	—
	b) z dóbr w Prądniku czerwon.	807	—	—	—	807	—	—
	c) z dóbr w Tropiszowie .	115	—	—	—	115	—	—
	d) ekwiwalent . . .	262	—	—	—	262	—	—
	Suma rubr. XII. .	1.289	—	—	—	1.289	798	1.207
	Do poz. 72 d) Preliminuje się na mocy wymiaru c. k. Urzędu należytości.							
XIII.	**Rozmaite.**							
73	Utrzymanie biblioteki lekarskiej	100	16	48	36	200	144	150
74	Książki i czasopisma dla chorych	50	8	24	18	100	98	100
75	Ubezpiecz. służby od wypadków	25	4	12	9	50	51	50
76	„ „ na wypadek choroby	35	5	17	13	70	—	—
77	7. i 8. rata amortyzacyjna od pożyczki 6.000 zł. na osuszenie gruntów w Tropiszowie po 171 zł. 43 ct. .	343	—	—	—	343	—	—
78	Rozmaite nieprzewidziane .	250	40	120	90	500	555	500
	Suma Rubr. XIII.	803	73	221	166	1.263	848	800
	Do poz. 73. Z kwot po 150 zł. w latach 1895, 1896 i 1897 na bibliotekę lekarską uchwalonych, nabywała dyrekcya czasopisma lekarskie dla czytelni lekarzy. Na zakupno zaś czasopism specyalnych: chirurgicznych, położniczo - gynekologicznych i innych wstawia się kwotę 50 zł.							
	Do poz. 76. Preliminuje się na mocy ustawy z d. 30. marca 1888 l. 33 dz. pr. p.							
	Do poz. 77. Wstawia się raty amortyzacyjne 25-letniej pożyczki melioracyjnej z funduszu krajowego, które dotychczas dzierżawca Tropiszowa oddzielnie od czynszu dzierżawnego spłacał, obecnie jednak przy zawarciu ponownego kontraktu dzierżawy na lat 6 od 24. czerwca 1897 w podwyższonym czynszu dzierżawnym się mieszczą, jak Rubr. II. doch. poz. 4.							
XIV.	**Koszta utrzymania dzieci, zrodzonych na oddziale położnic.**							
79	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci . . .	—	60	—	—	600	534	600
	Do poz. 79. Wydatki wynosiły: w 1894 r. 576 zł., w 1895 r. 466 zł., w 1896 r, 534 zł., razem 1,576 zł., przeciętnie 525 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 600 zł. zgodnie z uchwalona							

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie.	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
		złote austryackie						
XV.	**Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika.**							
80	Utrzymanie mamek i dzieci ssących	—	5.300	—	—	5 300	5.193	5.300
81	Ryczałt za leczenie i utrzyman e chorych dzieci . .	16.000	—	—	—	16.000	16.000	16.000
	Suma Rubr. XV.	16.000	5.300	—	—	21.300	21.193	21.300
	Do poz. 80. Wydatki wynosiły: w 1894 r. 5.304 zł., w 1895 r. 5.498 zł., w 1896 r. 5.193 zł., razem 15.995 zł., przeciętnie 5.332 zł. Preliminuje się w zaokrągleniu 5.300 zł. zgodnie z kwotą na r. 1897 uchwaloną.							
	Do poz. 81. Na podstawie zawartej umowy zgodnie z kwotą na r. 1897 uchwaloną.							
XVI.	**Zapisy.**							
82	Szembeka na odprawian. Mszy św.	38	—	—	—	38	38	38
83	Wencla na obdzielanie rekonwalescentów . . .	29	—	—	—	29	29	29
84	Gałeckiego i Klozowej na odprawianie Mszy św. . .	40	—	—	—	40	40	40
	Suma Rubr. XVI.	107	—	—	—	107	107	107
XVII. 85	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe .**	50	—	—		50	—	50
XVIII	**Dycty, koszta podróżne i różne inne.**							
86	W sprawach funduszu jako właściciela dóbr . . .	100	—	—	—	100	39	100
87	Dla członków komisyi opieki nad obłąkanymi . .	—	—	—	—	—	—	200
	Suma Rubr. XVIII.	100	—	—	—	100	39	300
	Do poz. 87. Nic się nie preliminuje z powodu, iż w latach ostatnich nie było potrzeby zarządzenia podobnych komisyi, zresztą rezultaty lustracyi zakładów dla obłąkanych w latach poprzednich nie były dodatnimi, wskutek czego Wydział krajowy zaniechał ustanowienia odnośnych komisyi.							

Dochody. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie						
I.	**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**							
1	Od efektów:							
	a) 4% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. im. wart. 52.800 kor.	1.056	—	—	—	1.056	—	—
	b) 4½% od list. zast. gal. Banku kraj. im. wart 38.700 zł. .	1.494	202	45	—	1.741	—	—
	c) 4% od listów zast. gal. Banku kraj.:							
	α) już w posiadaniu majątku będących im. wart. 136.100 kor.	2.498	200	24	—	2.722	—	—
	β) zakupić się mających za kapitał 7.059·02 zł. zwrócony im. wart. 14.400 k. .	272	16	—	—	288	—	—
	d) 4% od obligacyi galic. funduszu propinacyjnego im. wart. 18.100 zł. . .	366	358	—	—	724	—	—
	dochody pozycyi 1.	—	—	—	—	*6.53*	*5.941*	*6.236*
2	Od kapitałów:							
	a) 4½% od reszty przez fund. kraj. dłużnego kapitału w kwocie 256.266 zł. 65 ct.	10.920	612	—	—	11 532	12.127	11.836
	b) 4% od kapitału przypadającego od kahału w Olkuszu	9	—		—	9	—	9
	dochody pozycyi 2.	—	—	—	—	*11.541*	*12.127*	*11.845*
3	Od fundacyj:							
	a) Bieńkowskiego . .	170	—	—	—	170	—	170
	b) Dąbkowskiego . . .	201	—	—	—	201	—	199
	c) Gałeckiego . . .	17	—	—	—	17	—	17
	d) Klozowej (mszalna) . .	13	—	—	—	13	—	13
	e) Klozowej (szpitalna) . .	7	—	—	—	7	—	5
	f) Ligęzy	262	—	—	—	262	—	262
	g) Małeckiego . . .	99	—	—	—	99	—	99
	h) Pruskiego . . .	264	—	—	—	264	—	264
	i) Tarły	66	—	44	13	123	—	123
	k) Wencla	29	—	—	—	29	—	29
	l) Wolnych mularzy . .	57	—	—	—	57	—	57
	m) Mszalna	—	—	102	—	102	—	108
	n) Trzebickiego . . .	—	—	—	150	150	—	150
	dochody pozycyi 3.	—	—	—	—	*1.494*	*1.640*	*1.496*
	Suma Rubr. I. .	17.800	1.388	215	163	19.566	19.708	19.577

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Dochody.

Do poz. 1. Preliminuje się wogóle dochód wyższy o 295 zł. od kwoty na r. 1897 uchwalonej, gdyż w r. 1898 przybędą efekta imiennej wartości 14.400 kor. jak to pod lit. c) β) wykazano.

„ „ *2 lit. a)* Preliminuje się mniej o 304 zł. od kwoty na r. 1897 uchwalonej, na podstawie planu umorzenia, gdyż wskutek ratalnej spłaty resztujący kapitał się zmniejszy.

„ „ *3.* Preliminuje się wogóle mniej o 2 zł. od kwoty na r. 1897 uchwalonej z powodu niższego oprocentowania nowo zakupionych efektów w miejsce wylosowanych.

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
		złote austryackie						
II.	**Dochody z dóbr i realności.**							
4	Czynsz dzierżawny z dóbr Tropiszowa 3.590 rubli á 1.25	4.487	—	—	—	4.487	3.629	4.000
5	Czynsz dzierżawny z Prądnika czerwonego . . .	3.400	—	—	—	3.400	3.400	3.400
6	Czynsz emfiteutyczny z folwarku Przegini duchownej .	50	—	—	—	50	50	50
7	Czynsz za wynajęcie 3 sal dla c. k. kliniki syfilitycznej . . . 550 zł. ryczałt za opał i oświetlenie . . 250 „	800	—	—	—	800	800	800
8	Za mieszkanie asystenta przy szkole położnych . .	120	—	—	—	120	120	120
9	Dochód z ogrodów szpitalnych .	1.303	197	—	—	1.500	1.374	1.500
10	Ryczałt od c. k. Rządu za odwożenie zwłok z kliniki na cmentarz . . .	25	4	12	9	50	50	50
	Suma Rubr. II. .	10.185	201	12	9	10.407	9.423	9.920

Do poz. 4. Preliminuje się więcej o 487 zł. od kwoty na r. 1897 uchwalonej, wskutek podwyższenia czynszu dzierżawnego z 3.024 na 3.590 rub. licząc kurs rubla po 1 zł. 25 ct. W czynszu dzierżawnym mieści się już zwrot raty amortyzacyjnej pożyczki melioracyjnej z pod poz 77. rubr. XIII. wydat.

„ „ *9.* Dochód wynosił: w 1894 r. 1.741 zł, w 1895 r. 1.560 zł., w 1896 r. 1.375 zł., razem 4.676 zł., przeciętnie 1.558 zł. Preliminuje się ze względu na wynik r. 1896 kwotę 1.500 zł., jak na r. 1897 uchwalono.

III.	**Zwroty kosztów leczenia.**							
11	Od funduszu krajowego galicyjskiego	86.000	15.000	37.000	32.000	170.000	155.486	170.000
12	Od samopłacących . . .	11.500	1.000	4.000	12.000	28.500	30.631	26.000
13	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych . .	4.500	400	4.500	1.600	11.000	11.445	11.100
	Suma Rubr. III.	102.000	16.400	45.500	45.600	209.500	197.562	207.100

Dochody. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Do poz. 11. Dochody kosztów leczenia od funduszu krajowego galicyjskiego wynosiły:

w roku	na oddziałach				
	I.	II.	III.	IV,	Razem
	złote austryackie				
1894.	85.614	17.462	38.585	30.275	171.936
1895.	108.303	22.621	41.213	24.587	196.724
1896.	69.953	15.904	37.098	32.532	155.487
razem	263.870	55.987	116.896	87.394	524.147
przeciętnie	87.957	18.662	38.966	20.131	174.716

Z powodu dobudowy pawilonu chirurgicznego i spodziewanej większej ilości chorych preliminuje się dla oddziału I. 86.000 zł. dla oddziału II. 15.000 zł. dla oddziału III. 37.000 zł. dla oddziału IV. 32.000 zł. jak na r. 1897 uchwalono, razem 170.000 zł. to jest zbiorową kwotę do ogólnej przeciętnej cyfry jak na rok 1897 uchwalono, mimo że wynikłość z r. 1896 jest niestosunkowo niższą.

Do poz. 12. Dochody kosztów leczenia od samopłacących wynosiły:

w roku	na oddziałach				
	I.	II.	III.	IV.	Razem
	złote austryackie				
1894.	10.698	802	4.203	11.347	27.050
1895.	10.388	1.332	3.374	12.324	27.418
1896.	13.246	981	4.085	12.319	30.631
razem	34.332	3.115	11.662	35.990	85.099
przeciętnie	11.444	1.038	3.887	11.997	28.366

Preliminuje się w zaokrągleniu dla oddziału I. 11.500 zł., dla oddziału II. 1.000 zł. dla odziału III. 4.000 zł. dla oddziału IV. 12.000 zł. razem 28.500 zł. t. j. 2.500, zł. więcej jak na rok 1897. uchwalono.

Do poz. 13. Dochody kosztów leczenia od funduszów obcokrajowych i innych wynosiły:

w roku	na oddziałach				
	I.	II.	III.	IV.	Razem
	złote austryackie				
1894	5.192	300	4.040	863	10.395
1895	4.222	358	5.005	1.609	11.194
1896.	3.986	583	4.514	2.362	11.445
razem	13.400	1.241	13.559	4.834	33.034
przeciętnie	4.467	414	4.519	1.611	11.011

Wstawia się wstosunku do przeciętnych wyników prawdopodobny dochód a to: dla oddziału I. 4.500 zł. dla oddziału II. 400 zł. dla oddziału III. 4.500 zł. zaś dla oddziału IV. 1.600 zł., razem 11.000 zł. zatem mniej o 100 zł., jak na r. 1897.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Dochody

Liczba rubryki i pozycyi	Poszczególnienie.	Wniosek na r. 1898. Fundusz chorych	położnic	syfilitycznych	obłąkanych	Razem	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalana na rok 1897
		złote austryackie						
IV. 14	**Dochody rozmaite** . .	150	24	72	54	300	493	300
	Do tego:							
15	Zwrot zaliczek na płace z rubr. I. poz. 20 wyd. . .	600	—	—	—	600	705	600
	Suma rubr. IV. .	750	24	72	54	900	1.198	900

LW. 55.898/1897
Alegat G. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1897.

Lit. G.

Fundusz podrzutków w Krakowie.

PRELIMINARZ

na rok

1898.

LW. 34.007/1897.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Wydatki

Fundusz podrzutków w Krakowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie		
		WYDATKI			
I.		**Płace urzędników.**			
	1	Funkcyonaryusze szpitala za czynności przy tym funduszu	50	50	50
II.		**Potrzeby kancelaryjne.**			
	2	Druki, przybory do pisania i inne	20	—	20
III.		**Remuneracye.**			
	3	Za strzeżenie żywicielek i pieluszkowe . 10 zł.			
	4	Za gorliwe pielęgnowanie dzieci . . . 10 „	20	—	20
IV.		**Koszta utrzymania podrzutków.**			
	5	Za utrzymanie dzieci przyjętych na mocy ustawy z 10. maja 1873 (Art. V.) w miarę własnych funduszów	1.606	1.226	1.591
V.	6	**Koszta leczenia dzieci**	10	—	10
VI.		**Zapomogi dla położnic.**			
	7	Dla położnic opuszczających z dziećmi bezpłatny oddział położnic	3.500	3.384	3.500
VII.		**Rozmaite.**			
	8	Koszta pogrzebowe, podróży i inne	40	20	40
		Ogólna suma wydatków .	5.246	4.480*	5.231

Wyjaśnienia.

Do poz. 5. Preliminuje się o 15 zł. więcej, jak na r. 1897 uchwalono, stosownie do rzeczywistego stanu dochodów (patrz rubr I. doch.)

„ „ *7.* Zapomogi dla położnic wynosiły w r. 1894 3.306 zł., w 1895 r. 3.282 zł., a w 1896 r. 3.384 zł., razem 9.972 zł., przeciętnie 3.324 zł. Preliminuje się nieco wyższą kwotę 3.500 zł., a zgodnie z uchwaloną na r. 1897, gdyż liczba położnic corocznie wzrasta.

* **Uwaga:** Podana suma wynikłości za r. 1896 różni się od odnośnego zamknięcia rachunków o kwotę 340 zł., przeniesioną jako nadwyżkę dochodów do majątku zarodowego.

Fundusz podrzutków w Krakowie. Dochody

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898.	Wynikłość z r. 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.
			Złote austryackie		
		DOCHODY			
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**			
	1	Od efektów:			
		a) 4% listy zastawne gal. Banku kraj. zostające w posiadaniu . 7.600 kor. = 152 zł.			
		4% listy zastawne gal. Banku kraj. zakupić się mające za kapitał przez fundusz krajowy do zwrotu przypadający i za nadwyżkę dochodów z r. 1896 . . 800 kor. = 16 „	168	105	136
		b) 4½% listy zastawne gal. Banku kraj 11.700 zł.	526	529	526
		c) 4% obligacye gal. funduszu propinacyjnego . . . . . 8.950 zł.	358	358	358
	2	Od kapitałów: 4½% od reszty kapitału dłużnego przez fundusz krajowy	612	644	629
II.	3	5% od kapitału fundacyjnego Tarły . . .	82	—	82
		Ogólna suma dochodów .	1.746	1.636*	1.731
		W porównaniu z wydatkami .	5.246	—	5.231
		okazuje się **niedobór** w kwocie	3.500	—	3.500
		mający się pokryć z funduszu krajowego (Zobacz rubr. VI. poz. 7 wydat.)			

Wyjaśnienia.

Do poz. 1. lit. a). Preliminuje się więcej o 32 zł., wskutek przybytku efektów o 1.600 kor.

„ „ *2* Preliminuje się mniej o 17 zł. na podstawie planu umorzenia, gdyż wskutek ratalnej spłaty kapitału, odsetki każdorocznie się zmniejszają.

*Uwaga. Podana wynikłość z roku 1896 różni się od odnośnego zamknięcia rachunków o kwotę 3.384 zł., t. j. o pobraną dotacyę z funduszu krajowego.

LW. 55.898|1897.
Alegat H. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1898.

Lit. H.

Fundusz policyi krajowej.

PRELIMINARZ

na rok

1898.

LW. 50.994|1897.

Z drukarni Pillera i Spółki.

H. Fundusz policyi krajowej.

Preliminarz na rok 1898,

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Wydatki.				
I.	1	**Utrzymanie więźniów w domach przymusowej pracy i poprawy** . . .	2.900	—	2.702	3.200
II.	2	**Rozmaite**	5	—	—	5
		Suma wydatków .	2.905	—	2.702	3.205

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. Domy przymusowej pracy i poprawy, które weszły w życie w innych prowincyach państwa na mocy ustawy z dnia 24. maja 1885 (Dz. u. p. Nr. 90) nie istnieją jeszcze w Galicyi; jednak za utrzymywanych w tychże domach, a przynależnych do Galicyi poprawieńców i niewoleńców koszta utrzymania ponosi fundusz policyi krajowej.

Koszta te z powodu swej zmienności nie dadzą się ściśle obliczyć, przeto na podstawie wynikłości z trzech lat ostatnich, wynoszących: w r. 1894 2.777 zł. w r. 1895 3.135 zł., w r. 1896 2.702 zł. razem: 8.614 zł., preliminuje się w zaokrągleniu kwotę 2.900 zł., mniej od uchwalonej na rok 1897 o 300 zł.

Liczba poprawieńców i niewoleńców w domach przymusowej pracy wynosiła: 29 osób w r. 1894, 36 w r. 1895, a 24 w r. 1896.

		Dochody.				
I.		**Odsetki.**				
	1	5% od kapitału zahipotekowanego na realności w Krakowie w kwocie 109 złp. 1 gr. .	1	—	1	1
	2	4% od listów zastawnych Banku krajowego imiennej wartości 274.200 kor. . .	5.484	—	5.484	5.484
	3	4% od książeczki Banku kraj. na 214 zł. 77 ct.	-	—	—	—
		Suma rubryki I. .	5.485	—	5.485	5.485
II.	4	**Rozmaite**	—	—	—	—
		Suma dochodów .	5.485	-	5.485	5.485
		w porównaniu z wydatkami .	2.905	—	2.702	3.205
		okazuje się **nadwyżka** dochodów .	2.580	—	2 783	2.280
		która wpłynie do funduszu krajowego.				

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 1. Kapitał zahipotekowany na realności Nr. 204 Dz. VIII. w Krakowie wynosi 109 złp. 1. gr., czyli 27 zł. 25 ct. w. a.

„ „ *2. poz. 2.* Preliminuje się według obecnego stanu efektów.

„ „ *2. poz. 3.* Nic się nie preliminuje z powodu kapitalizowania odsetek.

LW. 55898|1897.
Alegaty J—M. do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym ua r. 1897.

Lit. J.—M.

PRELIMINARZE

na rok

1898.

J. Fundusz kultury krajowej . . . str. 2
K. „ stanowy sierociński , . . „ 3
L. „ Aleksandra hr. Stadnickiego . „ 5
M. „ pożyczki krajowej z r. 1873 . „ 7

Z drukarni Pillera i Spółki.

J. Fundusz kultury krajowej.

Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Wydatki.				
I.	1	Zwroty kar	15	—	24	18
II.	2	Zasiłek dla wyższej szkoły rolniczej w Dublanach	4.160	—	3.560	3.715
—	3	Nadwyżka dochodów przeniesiona do funduszu krajowego	—	—	1.023	—
		Suma wydatków .	4.175	—	4.607	3.733
		Wyjaśnienia,				
		Do rubr. I. poz. 1. Na możliwe zwroty preliminuje się jak w r. 1897.				
		„ „ *II. poz. 2.* Na zasiłek preliminuje się całkowite dochody po uwzględnieniu wydatku jak Rubr. I.				
		Dochody.				
I.	1	Odsetki od papierów wartościowych:				
		a) od 4% listów zastawnych Banku krajowego w sumie 88.600 koron . . 1.772·— zł.				
		b) od 4% książeczki wkładkowej Banku krajowego na 69·89 zł. 3·— „	1.775	—	1.761	1.733
II.	2	Kary za przestępstwa leśne i wodne . .	2.400	—	2.846	2.000
		Suma dochodów .	4.175	—	4.607	3.733
		Wyjaśnienia.				
		Do rubr. I. poz. 1. Dochody z odsetek od papierów wartościowych preliminuje się na podstawie obecnego stanu efektów.				
		„ „ *II. poz. 2.* Dochody za przestępstwa leśne i polne, wynosiły w roku 1894 2.022 zł. 93 ct., w roku 1895 2.583 zł. w roku 1896 2.846 zł. 15½ ct. Razem 7.452 zł. 08½ ct. w przeciętciu 2.483 zł. preliminuje się zatem w zaokrągleniu 2.400 zł.				
		LW. 1.666	1897.			

K. Fundusz stanowy sierociński.

Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Wydatki.				
I.		**Utrzymanie sierót.**				
	1	Siedm miejsc z Zakładzie św. Antoniego we Lwowie po 120 zł.	840	—	840	840
	2	Cztery miejsca w szkole ogrodniczej utrzymywanej przez zjednoczone gal. Towarzystwo dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie po 63 zł.	252	—	126	252
	3	Cztery miejsca w Zakładzie św. Józefa w Krakowie po 120 zł	480	—	480	480
		Suma rubryki I. .	1.572	—	1.446	1.572
II.	4	**Rozmaite**	5	—	—	5
		Suma wydatków .	1.577	—	1.446	1.577
		Wyjaśnienia.				
		Wydatki preliminuje się bez zmiany jak na rok 1897.				
		Uwaga *do poz. 2.* Stypendyum dla szkoły ogroczej przy ogrodzie botanicznym przeniesiono, po zwinięciu tejże szkoły uchwałą Wydziału krajowego z d. 23. września 1897 l. 45 816 pod tymi samymi warunkami do szkoły ogrodniczej, utrzymywanej przez zjednoczone gal. Towarzystwo dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie.				
		Dochody.				
		Odsetki.				
I	1	4½% od listów zastawnych gal. Banku kraj. na 3.200 zł	144	—	158	157
	2	4% od listów zastawnych gal. Banku kraj. na 24.100 kor.	482	—	327	154
	3	4% od listów zastawnych gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego na 52.000 kor. .	1.040	—	1 040	1.040
	4	4½% od obligacyj pożyczki kraj. z roku 1883	—	—	182	315
	5	4% od obligacyj pożyczki kraj. z roku 1891 .	—	—	40	40
	6	4% od obligacyj pożyczki kraj. z roku 1893 na 3.000 kor.	60	—	60	60
		Do przeniesienia .	1,726	—	1.807	1.766

K. Fundusz stanowy sierociński.

Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie.	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
I.		Z przeniesiennia .	1.726	—	1.807	1.766
	7	4% od obligacyj fund. propinacyj. na 1.100 zł.	44	—	44	44
	8	4% od obligacyj kolejowych na 2.000 kor.	40	—	—	—
	9	4% od książeczki Banku krajowego na 121·02 zł.	—	—	2	—
		Suma rubryki I. .	1.810	—	1.853	1.810
II.	10	**Rozmaite**	—	—	—	—
—	—	**Zapas** z początkiem r. 1896 . . .	—	—	316	—
		Suma dochodów .	1.810	—	2.169	1.810
		W porównaniu z wydatkami .	1.577	—	1 446	1.577
		okazuje się **nadwyżka** .	233	—	723	233
		która użytą zostanie na pomożenie majątku zarodowego.				

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. Preliminuje się według rzeczywistego stanu efektów w czasie układania niniejszego preliminarza. Odsetek od książeczki Banku kraj. nie wtawia się z powodu kapitalizowania takowych

LW. 50536|1897.

L. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie.	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Wydatki.				
I.	1	Wynagrodzenie za czynności około wydawnictwa aktów grodzkich i ziemskich z archiwum bernardyńskiego (rocznie) . .	800	—	800	800
II.	2	30% rabat księgarski za sprzedaż aktów grodz.	30	—	35	30
III.	3	Koszta druku i oprawy aktów grodzkich i ziems.	156	—	—	—
IV.	4	**Rozmaite:**				
		a) Zwrot funduszowi krajowemu reszty zaliczki, pobranej w roku 1894 na pokrycie niedoboru w kwocie 868 zł. . . .	71	—	239	219
		b) Koszta administracyjne	—	—	—	—
		Suma wydatków .	1.057	—	1.074	1.049
		Wyjaśnienia.				
		Do rubr. I. Preliminuje się rabat jak na rok 1897, odpowiedni wysokości rubryki I. dochodów.				
		„ „ *III.* Koszta nakładu wydawnictwa preliminuje się w ścisłem zastosowaniu do istotnych dochodów tego fund.				
		„ „ *IV. poz. 4 a).* Wstawia się kwotę 71 zł. jako zwrot reszty zaliczki, pobranej z funduszu krajowego w kwocie 868 zł. na pokrycie niedoboru w roku 1894, spowodowanego kosztem druku i oprawy XVI. tomu aktów grodzkich i ziemskich.				
		Dochody.				
I.	1	Sprzedaż aktów grodzkich i ziemskich . .	100	—	116	100
II.		**Odsetki:**				
	2	4% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1893 na 24.700 koron	494	—	534	534
	3	4½% od listów zastawnych Banku krajowego na 700 zł.	31	—	32	31
		Do przeniesienia .	625	—	682	665

L. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyj	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898. zwyczajne	Wniosek na rok 1898. nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Z przeniesienia .	625	—	682	665
II.	4	4% od listów zastawnych Banku krajowego na 21.600 koron	432	—	392	384
	5	4% od książeczki wkładkowej Banku krajowego na 24 zł. 54 ct.	—	—	—	—
III.	6	**Rozmaite**	—	—	—	—
		Suma dochodów .	1.057	—	1.074	1.049

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. Preliminuje się jak na rok 1897 dochód ze sprzedaży dawniejszych jeszcze egzemplarzy aktów grodzkich, ponieważ wstawione w rubr. III. wydatki niewystarczą na pokrycie kosztów zupełnego wykończenia dalszego tomu tychże aktów, wskutek czego też dochód ze sprzedaży nowych egzemplarzy nie jest w tym roku spodziewanym.

„ „ *II.* Odsetki od papierów wartościowych wstawiono według rzeczywistego stanu efektów w czasie układania niniejszego preliminarza. Odsetków od książeczki wkładkowej nie preliminuje się z powodu kapitalizowania się takowych.

LW. 51.445|1897.

M. Fundusz pożyczki kraj. z r. 1873.

Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Wydatki.				
I.	1	Umorzenie 6% pożyczki przez losowanie obligacyi (49 i 50 rata kapitału) . . .	41.800	—	37.500	39.400
II.	2	Wypłata kuponów od obligacyi w obiegu będących	7.980	—	12.963	10.380
		Koszta administracyjne.				
III.	3	10% podatek dochodowy od kuponów . .	798	—	1.296	1 038
	4	Należytość stemplowa	73	—	109	100
	5	Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyi 1/4% prowizyi . . .	28	—	25	26
	6	Druki, inseraty, porta i inne kancelaryjne wydatki	47	—	62	45
		Suma wydatków .	50.726	—	51.955	50.989

Wyjaśnienia.

Do rubr. I. poz. 1. i 2. Preliminuje się na podstawie planu umorzenia (LW. 16.009 i 17.192|1893).

Z ogólnej sumy emitowanych obligacyj tej pożyczki . . . . 1,600.000 zł.

1. wylosowano po koniec roku 1896 . . . 480.100 zł.
2. w roku 1897 wylosowano 47 i 48 ratę kapitału . 39.400 „
3. wykupiono
   - *a)* kapitałem funduszu pożyczki krajowej z r. 1883 obligacye imiennej wartości . . . . . 772.000 zł.
     po strąceniu zaś wylosowanych a zarachowanych już pod poz. 1. . 3.300 „
     pozostaje . 768.700 zł.
   - *b)* wykupiono w r. 1894 obligacye własne imiennej wartości . . . 13.700 „ 782.400 „
4. obligacye własne w obieg nie puszczone (przebite i ze stanu efektów wydane) . . . 154.800 „ 1,456.700 „

Pozostanie więc z końcem r. 1897 w obiegu . . . . 143.300 zł.

Od tego stanu obligacyj przypadną do wypłaty 6% odsetki:

1. za I. półrocze dnia 1. maja 1898 w kwocie . . . . 4.299 zł.
2. „ II. „ „ 1. listopada 1898 w kwocie . . . 3.681 „

Razem . 7.980 zł.

„ „ *III. poz. 3.* Preliminuje się 10% podatek dochodowy należny c. k. Skarbowi państwa od wypłacić się mających kuponów w kwocie 7.980 zł. w. a.

M. Fundusz poż. kraj. z r. 1873.

Preliminarz na rok 1898.

Do rubr. III. poz. 4. Należytość stemplową od kuponów obliczono wedle skali II.

„ „ „ „ *5.* Wynikłości wynosiły w r. 1894 17 zł. 87 ct., w r. 1895 41. 95 ct. a w r. 1896 25 zł. 31 ct. razem 85 zł. 13 ct. w. a. Preliminuje się zatem przeciętną kwotę 28 zł. w. a.

„ „ *III. poz. 6.* Wynikłości wynosiły w r. 1894 46 zł., w r. 1895 31 zł. 98 ct. w. r, 1896 61 zł. 57 ct. Preliminuje się zatem przeciętną kwotę 47 zł. w. a.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897.
			Złote austryackie			
		Dochody.				
I.	1	Zwrot kapitałów wypożyczonych wydziałom powiatowym				
II.	2	**Odsetki:**				
		a) od kapitałów wypożyczonych Wydziałom powiatowym	1.200	—	1.200	1.200
		b) prowizye zwłoki od kapitałów wypożyczonych Wydziałom powiatowym . .	—	—	—	—
		Suma dochodów .	1.200	—	1.200	1.200
		W porównaniu z wydatkami .	50.726	—	51.955	50.989
		okazuje się **niedobór** .	49.526	—	50.755	49.789
		który pokryty zostanie z Rubr. XIV. wydatków funduszu krajowego.				
		Wyjaśnienia.				
		Do rubr. I. i II. poz. 1 i 2a) b) Preliminuje się spodziewany dochód w kwocie 1.200 zł. w. a. W r. 1883 skończył się termin spłat ratalnych planami umorzenia oznaczony, atoli z końcem r. 1896 pozostały, jeszcze zaległości czynne w rubr. I. i II. dochodów w sumie 3.600 zł. wal. austr.				

LW. 47652|1897.

LW. 31.795/1897.

Aleg 22

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszów krajowych za rok 1896.

Wysoki Sejmie!

Czyniąc zadość postanowieniom §. 18. statutu krajowego i §. 6. instrukcyi, przedkłada Wydział krajowy zamknięcia rachunków wszystkich pod zarządem Reprezentacyi kraju pozostających funduszów za rok rachunkowy 1896, a mianowicie:

pod lit. *A.* funduszów budżetem objętych;
„ „ *B.* „ „ „ nieobjętych;
„ „ *C.* funduszu propinacyjnego miast;
„ „ *D.* „ pożyczkowego dla gmin na budowę koszar;
„ „ *E.* „ koszar krajowych;
„ „ *F.* „ byłego galic. korpusu ochotników;
„ „ *G.* „ dla spółek wodnych;
„ „ *H.* „ dla gmin na budowę szkół;
„ „ *I.* „ kolejowego;
„ „ *K.* „ sumaryczne zestawienie obrotu brutto i stanu majątkowego wszystkich funduszów krajowych.

Dział *A.* zawiera fundusze budżetem objęte:

1. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, wraz z szczegółowymi rachunkami
   a) szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie;
   b) szkół rolniczych, folwarku, szkoły gorzelnictwa, gorzelni krajowej i stacyj kontrolnych i doświadczalnych w Dublanach;
   c) szkoły rolniczej, tudzież folwarku w Czernichowie;
   d) szkół niższych rolniczych w Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach i Bereźnicy;
   e) szkoły ogrodniczej w Tarnowie;
   f) szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku;
   g) składów publicznych krajowych we Lwowie;
   h) składów publicznych krajowych w Krakowie.
2. Fundusz szkolny krajowy i krajowy fundusz szkolny emerytalny.
3—27. Fundusz krajowych zawodowych szkół i naukowych warstatów przemysłowych.
28—29. Krajowy szpital powszechny we Lwowie (2 oddziały).
30. Fundusz podrzutków we Lwowie.
31. Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.
32—35. Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie (4 oddziały).
36. Fundusz policyi krajowej.

37. Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883.
38. „ „ „ „ 1884.
39. „ „ „ „ 1885.
40. „ „ „ „ 1888.
41. „ „ „ „ 1891.
42. „ „ „ „ 1893.
43. „ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.
44. „ „ na cele hodowli bydła.
45. „ regulacyi rzeki Gniłej Lipy,
46. „ „ potoku Kisieliny.
47. „ „ rzeki Łęgu.
48. „ „ „ Trześniówki.
49. „ „ potoku Krzemionicy z Babulówką i Trześni.
50. „ „ rzeki Brnia Nowego z dopływami.
51. „ „ „ Białej z dopływami i uzupełnienia prawego brzegu Dunajca.
52. Fundusz dla uzupełnienia prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.
53. Fundusz dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy.
54. „ „ „ „ „ „ Stryja.
55. „ regulacyi rzeki Bugu od Pełtwi do granicy państwa.
56. „ na zabudowanie potoku górskiego Michałów.
57. „ „ „ „ „ Niszkówki.
58. „ regulacyi Złotej Lipy.
59. „ osuszenia bagien Łańcucko-Jarosławskich.
60. „ regulacyi potoku Dumnego.
61. „ obwałowania lewego brzegu Dunajca.
62. „ regulacyi rzeki Przegnojówki.
63. „ osuszenia bagien Stojanowskich.
64. „ dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru.
65. „ na zabudowanie potoku Glińsko.
66. „ emerytury dozorców melioracyjnych.
67. „ kultury krajowej.
68. „ stanowy sierociński.
69. „ Aleksandra hr. Stadnickiego.
70. „ pożyczki krajowej z r. 1873.
71. „ podrzutków w Krakowie.

Dział *B.* zawiera fundusze budżetem nieobjęte.

1. Fundusz pomnika Kościuszki.
2—196. Fundusze stypendyjne.
197. Administracyę dóbr Winniki.
198. Fundusz galicyjskich inwalidów wojskowych.
199. „ niżankowickich „ „
200. „ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich.
201. Zakład narodowy im Ossolińskich.
202. Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego.
203. „ „ z r. 1868.
204. „ budowy domu podrzutków we Lwowie.
205. „ ś. p. Pelagii Russanowskiej.
206. „ szkół ludowych z r. 1872.
207. „ Wincentego Łodzia Ponińskiego.
208. „ Franciszka Kochmana dla literatów.
209. „ „ „ „ dziewcząt służących.
210. „ ś. p. Maryi Jędrzejowiczowej.
211. „ pomnika hr. Gołuchowskiego.
212. Fundacyę sandecką „Dom roboczy“.
213. Fundusz hr. Weissenwolffowej.
214. Fundusz ś. p. Piotra hr. Wodzickiego.

215–220. Fundusz ś. p. dra Józefa H. Malinowskiego.
221. „ Karola Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej.
222. „ im. A. Schiffnera.
223. „ Maryi Mochnackiej dla ciemnych.
224. „ Edwarda Lewińskiego dla włościan.
225 Fundacyę ś. p. Anny Helclowej.
226. Fundusz „Macierzy polskiej".
227. „ Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej.
228 i 229. „ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego.
230. „ ku podniesieniu rybactwa.
231. „ Abrahama Oranża.
232. „ Teofili i Mawiny Łukowskich.
233. Fundacyę posagową ś. p Siemianowskich dla dziewcząt.
234. „ ś. p. Siemianowskich dla wdów po nauczycielach.
235. „ hr. Weissenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą.
236. „ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie.
237. „ bursy ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół lud.
238. „ Franciszka Steczkowskiego z Jasła.
239. „ posagową ś. p. Zaremby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich.
240. „ posagową ś. p. Zaremby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich.
241. „ Domu ubogich w Strzeliskach nowych.
242. „ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych i rekonwalescentów.
243–245. Fundusze im. Józefa Kosvitzkiego.
246. Fundusz im. Henryka Starzewskiego.
247. „ zboru św. Klaudyi.
248. „ emerytury aktorów sceny polskiej we Lwowie.
249. „ Krupacza Józefa dla c. k inwalidów wojskowych.
250. „ ś. p. Wiktora hr. Baworowskiego.
251 i 252. Fundacyę ś. p. Ludwiki z hr. Dunin-Borkowskich Niezabitowskiej.
253. Fundusz na zakupno książek dla zakładów przemysłowych w kraju.
254–256. Fundacyę Tytusa Kielanowskiego.
257. „ Wacława Tyzenhauza.
258. „ ks. Karoliny Lubomirskiej.
259. „ Maryem Gewürtzowej.
260. Depozyta gminne i serwitutowe.
261. „ ogólne.

Ogółem działy A. i B. obejmują 332, zaś razem z funduszami działów C., D., E., F., G., H., I. 339 funduszów.

Za rok 1895 wykazano w tych działach . . 330 funduszów
w porównaniu z obecnie wykazaną ilością . 339 „
okazuje się przybytek . 9 funduszów.

A mianowicie:

I. Przybyły:

1. Fundusz kraj. szkoły koszykarskiej w Zatorze.
2. „ „ „ kołodziejskiej i ciesielskiej w Kamionce strumiłowej.
3. „ „ instrukcyjnego warsztatu tkackiego w Kossowie.
4. „ „ szkoły koronkarskiej w Starym Sączu.
5. „ „ szkoły hafciarskiej w Makowie.
6. „ dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru.
7. „ „ „ potoku Glińsko.
8. „ stypendyjny ks. Dołżańskiego Jana.
9. „ „ ks. Mokrzyckiego Ireneusza.
10. „ „ dra Hassewicza Stanisława.
11. Fundacya Tyzenhauza Wacława.
12. „ ks. Lubomirskiej Karoliny.
13. „ Gewürtzowej Maryem.

II. Ubyły:

1. Fundusz kraj. instrukcyjnego warsztatu kołodziejsko-bednarskiego w Kamionce strumiłowej.
2. Fundusz kraj. instrukcyjnego warsztatu stolarskiego i wyrobu zabawek w Żywcu.

3. Fundusz kraj instrukcyjnego warsztatu tkackiego w Błażowej.
4. „ „ szkoły koronkarskiej w Muszynie.

Z porównania przybytku . 13 funduszów
z ubytkiem . . . 4 „
okazuje się przybytek i. w. 9 funduszów.

W formie zamknięć nie nastąpiła żadna zasadnicza zmiana; trzymano się bowiem ściśle uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 14. października 1878, z dnia 21. grudnia 1885 i formy zamknięcia za rok 1894, którą Wysoki Sejm, uchwalając na posiedzeniu dnia 10. stycznia 1896 absolutoryum, tem samem z zatwierdzeniem do wiadomośc przyjął.

Według sumarycznego wykazu wydatków i dochodów wszystkich budżetem objętych funduszów, wynik jest następujący:

	W funduszach krajowym i z tegoż dotowanych:	samoistnych niedotowanych:
Wydatki w porównaniu z budżetem *większe* o .	923.093 zł.	1.762 zł.
Dochody od budżetu *większe* o . . .	1,181.125 „	1.301 „
Wynik *korzystniejszy* od budżetu o . .	258.032 zł.	
„ *niekorzystniejszy* od budżetu o . .		461 zł.

Poniżej objaśniamy szczegółowo, jak powstał korzystniejszy od budżetu wynik w funduszu krajowym i funduszach z niego dotowanych Tutaj zaznaczamy tylko, że, pomijając mniejsze różnice w dochodach i w wydatkach, złożyły się na ten wynik głównie:

a) wydatek mniejszy o 30.115 zł. na spłatę obligacyj i kuponów b. funduszów indemnizacyjnych, z powodu niezgłoszenia ich do wypłaty.

b) wydatek większy o 630 485 zł. na spłatę dawnych długów;

c) dochód większy o 861.929 zł. z dodatków do podatków, spowodowany większym wpływem zaległości za lata ubiegłe, a zarazem ostrożnością w preliminowaniu tego dochodu, jaką Wys. Sejm dla uniknięcia niedoborów słusznie zachował.

Wydatność centa dodatków do podatków wynosiła w r. 1896. 123.998 zł. 48 ct. zamiast preliminowanych 110.000 zł.

Wynik niekorzystniejszy w funduszach samoistnych niedotowanych, pochodzi głównie niekorzystniejszych różnic budżetowych w funduszu pożyczki krajowej z roku 1893 w odnośnem zamknięciu rachunków bliżej objaśnionych.

W funduszu pożyczkowym na drogi powiatowe i gminne, dla którego osobny budżet nie został uchwalony, wydatki wynoszą:

a) na bezprocentowe pożyczki Wydziałom powiatowym . . .		60.300 zł. — ct.
b) na lokacye w funduszu krajowym		58.526 „ 95 „
Razem . .		118.826 zł. 95 ct.
Wydatki te pokryto własnymi zasobami funduszu w kwocie	99.676 zł. 95 ct.	
oraz dotacyą z Rubr. X. lit. D. poz. 156 wydatków funduszu kraj. . . .	20.000 „ — „	119.676 „ 95 „
pozostała tedy przewyżka dochodów na potrzeby roku następnego w kwocie		850 zł. — ct.
W aktywach posiada ten fundusz oprócz powyższej pozostałości nadto:		
a) w zwrotach pożyczek od Wydziałów powiatowych	282.416 zł. 10 ct.	
b) na lokacyi w funduszu krajowym .	13.667 „ 92 „	296.084 zł. 02 ct.
Razem . .		296.934 zł. 02 ct.

Fundusz pożyczkowy na cele hodowli bydła utworzony w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 1. kwietnia r. 1892, dla którego osobny budżet nie został uchwalony, oddano w myśl powyższej uchwały Wys. Sejmu do administrowania Bankowi krajowemu, któremu w dniu 31. sierpnia 1896 wydano gotówką 49.058 zł. 06 ct. tudzież w skryptach dłużnych 3.400 zł.

Niezależnie od tego funduszu istnieją również na cele hodowli bydła przeznaczone datki od Wydziałów powiatowych w łącznej sumie 2.344 zł. 52 ct., które mają być użyte wyłącznie na cele hodowli w tych powiatach, z których wpływają i dla tego do ogólnego funduszu nie mogą być wcielone. Datki te przechowane są w depozytach kasy krajowej na książeczkach Banku krajowego Nr. 9.592, 9.835 i 10 623.

Do tego działu należą jeszcze następujące fundusze, których specyalne zamknięcia rachunków wykazują:

	Dochody wraz z pozostałością kasową z ubiegłego roku:	Wydatki:	Pozostałość kasowa z końcem r. 1896:
1. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy:			
a) fundusz regulacyjny	22 915 zł. 56 ct.	8.887 zł. 67 ct.	14.027 zł. 89 ct.
b) „ konserwac.	3.323 „ 65 „	—	3.323 „ 65 „
2. Fund. regulacyi potoku Kisieliny:			
a) fundusz regulacyjny	18.973 „ 73½ „	16.147 „ 49 „	2.826 „ 24½ „
b) „ konserwac.	432 „ 87 „	4 „ 36 „	428 „ 51 „
3. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu:			
a) fundusz regulacyjny	72.237 „ 69 „	40.130 „ 71 „	32.106 „ 98 „
b) „ konserwac.	4.863 „ 69 „	22 „ 10 „	4.841 „ 59 „
4. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki:			
a) fundusz regulacyjny	—	—	—
b) „ konserwac.	3.706 „ 45 „	1.091 „ 52 „	2.614 „ 93 „
5. Fund. regulacyi potoku Krzemienicy z Babulówką, oraz Trześni i Rowu:			
a) fundusz regulacyjny	3.271 „ 66 „	1.526 „ 36 „	1.745 „ 30 „
b) „ konserwac.	272 „ 79 „	—	272 „ 79 „
6. Fundusz regulacyi rzeki Nowego Brnia z dopływami:			
a) fundusz regulacyjny	13.120 „ 09 „	10.540 „ 50 „	2.579 „ 59 „
b) „ konserwac.	1 183 „ 29 „	—	1.183 „ 29 „
7. Fundusz regulacyi rzeki Białej z dopływami i uzupełnienia prawego brzegu Dunajca:			
a) fundusz regulacyjny	246.089 „ 97½ „	238.967 „ 57½ „	7.122 „ 40 „
b) „ konserwac.	2.074 „ 60 „	—	2.074 „ 60 „
8. Fundusz dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy .	57.098 „ 31 „	27.020 „ 98 „	30.077 „ 33 „
9. Fundusz dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Stryja .	2.020 „ 82 „	1.876 „ 54½ „	144 „ 27½ „
10. Fundusz dla uzupełnienia prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami:			
a) fundusz regulacyjny	35.390 „ 69 „	32.116 „ 83 „	3.273 „ 86 „
b) „ konserwac.	693 „ 60 „	—	693 „ 60 „
11. Eundusz regulacyi rzeki Bugu:			
a) fundusz regulacyjny	51.715 „ 12 „	49.303 „ 78 „	2.411 „ 34 „
b) „ konserwac.	405 „ 12 „	—	405 „ 12 „
12. Fundusz na zabudowanie potoku górskiego Michałów . .	399 „ 17 „	357 „ 37 „	41 „ 80 „

	Dochody wraz z pozostałością kasową z ubiegłego roku:	Wydatki:	Pozostałość kasowa z końcem r. 1896:
13. Fundusz na zabudowanie potoku górskiego Niszkówki . .	10.398 zł. 69 ct.	8.097 zł. 23 ct.	2.301 zł. 46 ct.
14. Fundusz regulacyi rzeki Złotej Lipy:			
a) fundusz regulacyjny	41.066 „ 44 „	38.598 „ 59 „	2.467 „ 85 „
b) „ konserwac.	10 „ 50 „	—	10 „ 50 „
15. Fundusz osuszenia bagien w powiatach Łańcuckim i Jarosławskim	31.058 „ 87 „	28.141 „ 75 „	2.917 „ 12 „
16. Fundusz regulacyi potoku Dumnego . .	25.942 „ 31 „	12.305 „ 57 „	13.636 „ 74 „
17. Fundusz obwałowania lewego brzegu Dunajca:			
a) fundusz regulacyjny	47.514 „ 49½ „	45.807 „ 32½ „	1.707 „ 17 „
b) „ konserwac.	38 „ — „	—	38 „ — „
18. Fundusz regulacyi rzeki Przegnojówki . .	37 330 „ 41 „	27 638 „ 61 „	9.791 „ 80 „
19. Fundusz osuszenia bagien Stojanowskich .	39.910 „ 86 „	32.745 „ 40 „	7.165 „ 46 „
20. Fundusz dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru .	10.000 „ — „	5.200 „ — „	4.800 „ — „
21. Fundusz na zabudowanie potoku Glińsko . .	12.000 „ — „	1.211 „ 72 „	10.788 „ 28 „
22. Fundusz emerytalny dozorców melioracyjnych	1.320 „ — „	—	1 320 „ — „
23. Fundusz szkolny krajowy emerytalny:			
a) fundusz obrotowy .	265.428 „ 37 „	265.428 „ 37 „	—
b) „ zarodowy .	33.548 „ 30 „	—	33.548 „ 30 „

Oprócz wykazanych pozostałości kasowych fundusze te posiadają z końcem roku 1896:

a) w aktywach (po strąceniu stanu biernego):

ad 1 *a*).	16.049	zł. 24	ct.
„ 3 *a*).	38.594	„ 43	„
„ 4 *b*).	913	„ 27	„
„ 5 *a*).	117	„ 87	„
„ 8.	9.270	„ —	„
„ 9.	226	„ —	„
„ 10 *a*).	63.706	„ 62	„
„ 11 *a*).	36.129	„ 15½	„
„ 13.	434	„ 07	„
„ 14 *a*).	30.823	„ 19	„
„ 15.	22.246	„ 47	„
„ 16.	4.340	„ —	„
„ 17 *a*).	12.866	„ 65	„
„ 18.	16.800	„ —	„
„ 19.	18.000	„ —	„
„ 20.	200	„ —	„

b) w passywach (po strąceniu stanu czynnego):

ad 2 *a*).	689	zł. 16	ct.
„ 6 *a*).	1.094	„ 72	„
„ 7 *a*).	60.945	„ 40	„
„ 23 a).	7 379	„ 01½	„

Zamknięcie rachunków funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu przedstawia wynik ostateczny jak następuje:

	Wynik rzeczywisty:	Budżetem uchwalony wraz z kredytami dodatkowymi	Z porównania wynik większy:	mniejszy:
Wydatki budżetowe .	10.949.423 zł.	10,110.048 zł.	839.375 zł.	— zł.
Dochody „ .	11,207.455 „	10.110.048 „	1,097.407 „	— „
Przewyżka dochodów .	258.032 zł.		258.032 zł.	

Z powyższego zestawienia okazuje się, że wynik rzeczywisty jest wogóle korzystniejszy od budżetu o kwotę 258.032 zł

Ściśle jednak biorąc, korzystniejszy ten wynik podnosi się o całą kwotę 630.485 zł. o którą przekroczono kredyt w rubr. XIV., poz. 201. „na spłatę dawniejszych długów krajowych“. Wynika to ze sposobu budżetowania, jakiego Wys. Sejm od r. 1894 się trzyma, jak niemniej z samej natury tego wydatku Gdy bowiem wskutek konwersyi długu indemnizacyjnego w r. 1893 dokonanej, wszystkie następne budżety były budżetami zwyżkowymi, a w myśl programu finansowego, przez Wys. Sejm w r. 1892 uchwalonego, zwyżki te miały być używane na spłatę dawnych długów. przeto od r. 1894 począwszy całą zwyżkę budżetową wstawiano do rubryki XIV., przeznaczaczając ją na tę spłatę. O ile przeto w ciągu roku budżetowego okazała się możność spłacenia wyższej kwoty na dawne długi, o ile wskutek tego w zamknięciu rachunków ta pozycya wykazała wydatek wyższy od preliminowanego, o tyle faktyczna zwyżka budżetowa była wyższą, a *wynik korzystniejszy* od budżetu. I gdyby Wydział krajowy nie był korzystał z danego mu przez Wys. Sejm upoważnienia, ażeby w miarę zasobów kasowych przyspieszał spłatę dawnych długów ponad preliminowane, ale trzymał się ściśle budżetu, zamknięcie rachunków za rok 1896 byłoby wykazało zwyżkę z rachunków o 630.485 zł. wyższą niż wykazuje, czyli zwyżkę **888.517 zł.** Ta wcześniejsza spłata jednak o tyle przedstawia się korzystniej, że usunęła ona dług $4^1/_2\%$, podczas gdy pożyczka z r. 1893, która była podstawą całego uregulowania finansów krajowych od r. 1893 do 1897 jest 4%wa.

Różnice pomiędzy wynikami rzeczywistymi, a kwotami, uchwalonemi w budżecie, przedstawiają się w poszczególnych rubrykach jak następuje:

A. W wydatkach.

			więcej:	mniej:
W rubr.	I.	Koszta reprezentacyi kraju, wydano mniej o . . . . . głównie z powodu krótszego trwania sesyi sejmowej.		19.161 zł.
„	II.	Koszta zarządu, wydano mniej o . z powodu interkalaryów w płacach, dyurnach i remuneracyach (poz. 18—23, 24, 27) w sumie 4.516 zł., tudzież mniejszych wydatków na administracyę dochodów z opłat konsumcyjnych (poz. 33.) o 2.839 zł. i na zaliczki na płace (poz. 35) o 2.151 zł., a natomiast większych wydatków na zasługi (poz. 25) o 152 zł., na emolumenta (poz. 26.) o 226 zł., na pensye i zaopatrzenia (poz. 29.) o 225 zł., na pokrycie należytości od dekretów nominacyjnych urzędników krajowych (poz. 31) o 941 zł., na potrzeby kancelaryjne (poz. 32) o 586 zł. i na gmach krajowy i jego utrzymanie (poz. 34) o 5.814 zł., oraz z powodu innych drobniejszych różnic.		1.474 „
„	III.	Koszta leczenia ubogich chorych, wydano więcej o . . . . . z powodu podwyższenia taks leczenia w wielu szpitalach zagranicznych i kilku	54.310 zł.	
		Do przeniesienia .	54.310 zł.	20.635 zł.

			więcej:	mniej:
		Z przeniesienia .	54.310 zł.	20 635 zł.
		krajowych i wskutek powiększenia ilości dni leczenia w stosunku do r. 1894 na podstawie którego budżet układano. Wszakże powstałe z przyczyn powyższych przekroczenie tej rubryki w znacznej części znajduje pokrycie w pozyskanych od zakładów krajowych nadwyżkach dochodów nad budżet (rubr. IV., poz. 8. i 10. dochodów) w kwocie 37.470 zł.		
W rubr.	IV.	Koszta szczepienia, wydano więcej o . głównie z powodu większych kosztów podróży i dyet dla lekarzy, poniesionych na podstawie rachunków złożonych przez c. k. Namiestnictwo.	13.521 „	
„	V.	Wydatki sanitarne, wydano mniej o . głównie z powodu nieobsadzenia wszystkich posad lekarzy okręgowych.		2.668 „
„	VII.	Wydatki na cele wykształcenia i oświaty, wydano więcej o . . . głównie z powodu większego niedoboru funduszu szkolnego krajowego i emerytalnego (poz. 59. i 60.) o kwotę 42.400 zł.	42.800 „	
„	VIII.	Utrzymanie pomników historycznych, mniej o . . . . . z powodu nieco mniejszych wydatków na Archiwa aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie.		141 „
„	IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi, więcej o . mianowicie według rachunków złożonych przez c. k. Komendę żandarmeryi (poz. 125.) wydano więcej o 4.326 zł., a po strąceniu wydatku mniejszego (poz. 141.) o 131 zł., więcej o 4.195 zł., głównie z powodu podniesienia czynszów najmu i utworzenia 4 nowych posterunków. Dalej na koszta administracyi i konserwacyi gmachu c. k. Żandarmeryi (poz. 143) wydano więcej o 377 zł. Wreszcie poniesiono na mocy uchwały Wys. Sejmu z dnia 20. stycznia 1896 nieprelimiowany wydatek 98.500 zł. na budowę skrzydła przy gmachu c. k. Żandarmeryi, któryto wydatek znajduje pokrycie w gotówce 98.500 zł. uzyskanej z pożyczki, jaką na cel powyższej budowy, po myśli wzmiankowanej uchwały Wys. Sejmu, Wydział krajowy zaciągnął (vide rubr. XVII. dochodów).	103.072 „	
„	X.	Wydatki na komunikacye, mniej o . z powodu w ogóle mniejszego wydatku na drogi o 22.775 zł. Poniesiono natomiast większe koszta utrzymania biura kolejowego o 3.980 zł.		18.795 „
„	XI.	Dotacye dla zakładów kraj., mniej o . według specyalnych rachunków tych zakładów.		10.858 „
		Do przeniesienia .	213.703 zł.	53.097 zł.

			więcej:	mniej:
		Z przeniesienia .	213·703 zł.	53.097 zł.
W rubr.	XII.	Wydatki na szupaśnictwo, więcej o . według rachunków złożonych przez stacye szupasowe.	2.974 „	
„	XIII.	Budowy wodne i melioracye, mniej o przeważnie wskutek mniejszych wydatków na płace z powodu interkalaryów i zwrotów z funduszów regulacyjnych.		5.325 „
„	XIV.	Umarzanie pożyczek, wydano więcej o głównie z powodu większych wydatków na spłatę dawnych długów krajowych (poz. 201) o 630.485 zł., (poz. 187) o 6.013 zł. i pożyczki z r. 1893 (poz. 198) o 1.405 zł., wreszcie na niepreliminowane odsetki bierne od chwilowych pożyczek (poz. 201a) o 3.187 zł. Natomiast zaś mniejsze były wydatki na spłatę niezgłoszonych obligacyj i kuponów byłych funduszów indemnizac. o 30.115 zł.	610.854 „	
„	XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa wydano więcej o . . . . . głównie z powodu większego wydatku na folwark w Dublanach (poz. 206) o kwotę 5.094 zł., na szkołę rolniczą w Czernichowie (poz. 210) o 6.382 zł. na szkołę rolniczą w Bereźnicy (poz. 215) o 3.888 zł., tudzież dla Towarzystwa uprawy tytoniu (poz. 243) o 4.000 zł., natomiast poniesiono niższe wydatki na urzędników fachowych dla spraw rolniczych (poz. 202) o 4.350 zł., na wyższą szkołę rolniczą wDublanach (poz. 204) o 5.214 zł., na gorzelnię i szkołę gorzelniczą w Dublanach (poz. 207 i 208) o 4 198 zł. na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy (poz. 232) o 1.000 zł. na komisyę rolniczą (poz. 245) o 1.844 zł. i na zasiłki dla podniesienia rolnictwa (poz. 246) o 1.423 zł.	1.393 „	
„	XVI.	Na podniesienie rękodzielnictwa i przemysłu wydano mniej o . . . głównie z powodu mniejszych wydatków na szkoły przemysłowe uzupełniające o 1.141 zł., na szkoły fachowe o 3.613 zł. i na wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego o 1842 zł.		6.247 „
„	XVII.	Rozmaite wydatki, wydano więcej o . głównie wskutek wydatku nad budżet przyzwolonego uchwałą Wys. Sejmu z dnia 30. stycznia 1896 na dobudowanie skrzydła w gmachu sejmowym dla biura melioracyjnego (poz. 386 c), a wynoszącego kwotę 78.274 zł. i znajdującego pokrycie w zaciągniętej z upoważnienia Wys. Sejmu pożyczce (vide rubr. XVII. dochodów), natomiast zaś mniejszy o 3.200 zł. był wydatek na odsetki od pożyczki dla Nowego Sącza (poz. 379)	75.120 „	
		Razem wydano więcej o .	904.044 zł.	
		mniej o .		64.669 zł.
		Wogóle wydatek był *większy* o	839.375 zł.	

B. W dochodach:

			więcej:	mniej:
W rubr.	II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych, mniej o . . . . . głównie z powodu, iż wskutek spłaty starych długów nad budżet (poz. 201 wydatków) więcej o 630.485 zł. zaciągać musiano w ciągu roku znaczniejsze pożyczki chwilowe, w następstwie czego odsetki bierne przewyższyły czynne o kwotę 3.187 zł., która zarachowaną została w rubr. XIV. wydatków.		5.000 zł.
„	III.	Dochody z dróg krajowych, więcej o . głównie z powodu wpływu nieprelimino-wanego dochodu od c. k. Skarbu Państwa na budowę drogi Majdan-Rozwadów w kwocie 11.017 zł.	10.999 zł.	
„	IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych, więcej o . . . . według specyalnych zamknięć rachunkowych.	37.574 „	
„	V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych, więcej o głównie z powodu większego wpływu zaliczek od stron rozmaitych ze spraw drogowych (poz. 14) o 3.134 zł,, tudzież z powodu pozyskania ponad budżet od Banku krajowego (poz. 16) kwoty 2.486 zł. tytułem częściowego zwrotu kosztów instalacyi światła elektrycznego, zaś inne zwroty tej pozycyi od funduszów i różnych stron wpłynęły w kwocie o 5.285 zł. wyższej od budżetu.	11.685 „	
„	VI.	Zwroty pożyczek, więcej o . . przeważnie z powodu większego wpływu na poczet zaległości.	4.502 „	
„	VII.	Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, więcej o . . .	487 „	
„	VIII.	Dochody szkół i folwarku, szkoły gorzelniczej, gorzelni, stacyj kontrolnych i doświadczalnych w Dublanach, więcej o	87 „	
„	IX.	Dochody szkół i folwarku w Czernichowie, więcej o	1.740 „	
„	X.	Dochody innych szkół rolniczych, szkoły ogrodniczej w Tarnowie, tudzież szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku, więcej o . . . . . według specyalnych zamknięć rachunków tychże szkół.	6.711 „	
„	XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich mniej o drobną różnicę znajdującą pokrycie w należytościach czynnych.		94 „
„	XII.	Dochód z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866, więcej o . . . . . z powodu wpływu zaległości z lat dawniejszych.	2 101 „	
„	XIII.	Dochody z kwaterunkowego żandarmeryi, więcej o	1.190 „	
		Do przeniesienia .	77 076 zł.	5.094 zł.

			więcej:	mniej:
		Z przeniesienia .	77.076 zł.	5.094 zł.
		według rachunków złożonych przez c. k. Komendę żandarmeryi.		
W rubr.	XIV.	Dochody ze zwrotu wyd. szupas. więcej o z powodu wpływu na poczet zaległości.	2.804 „	
„	XV.	Dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych we Lwowie i w Krakowie, mniej o . . .		1.289 „
		według specyalnych zamknięć rachunków tych składów.		
„	XVI.	Dochody z kraj. opłat konsumc. mniej o z powodu, iż niektórzy dzierżawcy zalegają z opłatami z r. b. w łącznej kwocie 30.933 zł.		12.126 „
„	XVII.	Rozmaite dochody więcej o kwotę . z powodu większych niepreliminowanych wpływów: od c. k. Rządu na kurs rolniczy w szkole rolniczej w Horodence o 1.000 zł., na uprawę tytoniu o 4.000 zł., na nauczyciela wędrownego weterynaryi o 1.000 zł., na koszta komisyj licencyonujących buhaje o 2,000 zł., jakoteż z powodu niepreliminowanego wpływu nadwyżki dochodów z funduszu kultury krajowej w kwocie 1.023 zł., większego dochodu ze sprzedaży książek i druków o 1.404 zł,, a głównie z powodu niepreliminowanych dochodów z zaciągniętych pożyczek w moc uchwał Wys. Sejmu z dnia 20. i 30. stycznia 1896 na budowę skrzydła przy gmachu sejmowym dla biura melioracyjnego w kwocie 78.274 zł. i na budowę skrzydła przy gmachu żandarmeryi w kwocie 98.500 zł., wreszcie wskutek zwrotu z rubr. XIII. wyd niezużytych na cele melioracyjne kredytów z lat ubiegłych w sumie 73.628 zł. i zwrotu kosztów budowy domu dla profesorów szkoły rolniczej w Czernichowie (pokrytych z dotacyi dla szkoły w r. 1895) w kwocie 6.383 zł. Natomiast zaś mniejszy był dochód z tytułu zaległości czynnych b. funduszów indemnizacyjnych o 92.588 zł.	174.107 „	
„	XVIII.	Dodatki do podatków z Galicyi wschodniej i zachodniej po 61 ct. z W, Ks. Krakowskiego po 47 ct. od 1 zł. podatku z dodatkami, więcej o . . z powodu znaczniejszej wydatności centa w r. 1896, która zamiast preliminowanych 110.000 zł., uczyniła 123.998 zł.	861.929 „	
		Razem wpłynęło dochodów więcej o .	1,115.916 zł.	
		mniej o .		18.509 zł.
		W ogóle dochody były *większe o* .	1,097.407 zł.	
		gdy zaś wydatki były *większe o* . .	839 375 „	
		okazuje się wogóle ostateczny wynik zamknięć rachunków cyfrowo *korzystniejszy* od budżetu o kwotę . .	258.032 zł.	
		jak to poprzednio wykazano.		

Szczegółowe uzasadnienie różnic w każdej pozycyi znajduje się w wyjaśnieniach do poszczególnych rubryk.

Nadto wykazuje zamknięcie rachunku funduszu krajowego stan funduszu uposażenia Kasy krajowej wynoszący z końcem roku 1896 jak następuje:

a)	na lokacyi w Banku krajowym na 3% rachunku czekowym	98.501 zł.	08 ct.
b)	„ „ w lwowskim składzie publicznym . . .	816 „	83 „
c)	„ „ w krakowskim składzie publicznym . . .	13.862 „	29 „
d)	w należytościach czynnych z tytułu udzielenia pożyczek dla dotkniętych klęskami elementarnemi (w myśl uchwały sejmowej z dnia 9. lutego 1894)	254.684 „	60 „
e)	w należytościach czynnych z tytułu udzielonych zaliczek funduszom regulacyjnym rzek	19.174 „	86½ „
f)	w należytościach czynnych z tytułu udzielonych zaliczek składom publicznym we Lwowie	11.062 „	24 „
g)	w należytościach czynnych z tytułu udzielonych zaliczek składom publicznym w Krakowie	5.324 „	54 „
h)	w należytościach czynnych z tytułu udzielonych zaliczek funduszowi budowy koszar gminnych	51.328 „	55 „
i)	w należytościach czynnych z tytułu udzielonych zaliczek funduszowi budowy koszar krajowych	20.710 „	— „
k)	w gotówce	448.728 „	61½ ct.
	Razem . . .	924.193 zł.	61 ct.

W funduszu propinacyjnym miast

są następujące wynikłości:

Dochody (wraz z pozostałością z roku ubiegłego) . .		2,597.126 zł.	11½ ct.
Wydatki		638.186 „	46 „
Pozostałość w gotówce . . .	6.774 zł. 09½ ct.		
„ w effektach . . .	1,952.165 „ 56 „	1,958.939 „	65½ „
do tego należytości czynne		41.591 „	89 „
Stan czynny majątku		2,000,531 zł.	54½ ct.
Stan bierny		— „	— „
	Czysty stan czynny .	2,000.531 zł.	54½ ct.

W funduszu pożyczkowym dla gmin i prywatnych na budowę koszar dla c. i k. wojska

są następujące wynikłości:

Dochody wynosiły w roku 1896		364.872 zł.	98 ct.
Wydatki „ „ „		364.872 „	98 „
	Pozostałość w gotówce .	— zł.	— ct.
Należytości czynne z tytułu udzielonych pożyczek wynoszą .		1,385.178 „	29 „
	razem	1,385.178 zł.	29 ct.
Stan bierny		51.328 „	55 „
	Czysty stan czynny .	1,333.849 zł.	74 ct.

Fundusz koszar krajowych

utworzony na budowę normalnych koszar dla strzelców i kawaleryi, tudzież na budowę szpitali wojskowych LW. 22.220/1895 (umowa z c. k. Ministeryum wojny przy LW. 47.769/1895).

Dochody wraz z pozostałością z roku ubiegłego wynosiły w r. 1896		942.135 zł. 14½ ct.
Wydatki		940.953 „ 69½ „
Pozostałość w gotówce		1.181 zł. 45 ct.
Nadto pozostało na 4% lokacyi z końcem r. 1896		1.924 „ 05 „
Razem stan czynny		3.105 zł. 50 ct.
Stan bierny		1,520.000 „ — „
Czysty stan bierny		1,516.894 zł. 50 ct.

Fundusz byłego galicyjskiego korpusu ochotników z r. 1859

z przeznaczeniem udzielania gminom bezprocentowych pożyczek na budowę koszar i szpitali dla c. i k. wojska (33.705/1891).

	w gotówce:	w efektach:
Dochody tego funduszu wraz z pozostałością kasową z roku ubiegłego wynoszą	42.562 zł 75 ct.	29.863 zł. 16 ct.
Wydatki	32.906 „ 72 „	29.863 „ 16 „
Pozostałość	9.656 zł. 03 ct.	— zł. — ct.
Należytości czynne z tytułu udzielonych pożyczek wynoszą	48.000 „ — „	
Razem stan czynny majątku	57.656 zł. 03 ct.	

Fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych

utworzony na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1888 przez emisyę 4½% obligów pożyczki krajowej z r. 1889 imiennej wartości 700.000 zł.

Zamknięcie tego funduszu przedstawia następujące wyniki:

Dochody wraz z pozostałością kasową z roku ubiegłego			152.983 zł. 08½ ct.
Wydatki			29.712 „ 25 „
Pozostałość *a*) w gotówce	18.270 zł. 83½ ct.		
b) w efektach	105.000 „ — „		123.270 zł. 83½ ct.
Należytości czynne			485.253 „ 38 „
Stan czynny majątku			608.524 zł. 21½ ct.
Stan bierny			637.500 „ — „
Czysty stan bierny			28.975 zł. 78½ ct.

Fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę szkół

utworzony na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. września 1892 i z dnia 16. lutego 1894 przez wypożyczenie z majątku zarodowego funduszu szkolnego krajowego efektów wartości nominalnej 292.329 zł. 85 ct.

Zamknięcie tego funduszu przedstawia następujące wyniki:

Dochody wraz z pozostałoścl z roku ubiegłego			84.546 zł. 33 ct.
Wydatki			79.029 „ 83 „
Pozostałość *a*) w gotówce	150 zł. — ct.		
b) w efektach	5.366 „ 50 „		5.516 zł. 50 ct.
Należytości czynne			302.887 „ 93 „
Stan czynny			308.404 zł. 43 ct.
Stan bierny			308.404 „ 43 „
Czysty stan czynny			— zł. — ct.

Fundusz kolejowy

utworzony na podstawie uchwały sejmowej z dnia 15. lutego 1894.

Dochody tego funduszu wynoszą .	2.123.745 zł. 94 ct.		
Wydatki	2,123.745 „ 94 „		
Pozostałość . .	— zł. — ct.		
Należytości czynne: *a*) 3% lokacya . .	784.145 zł. 50 ct.		
b) pożyczki udzielone na budowę kolei Borki wielkie—Grzymałów i Delatyn Stefanówka—Kołomyja . . .	157.636 „ 70 „	941.782 zł. 20 ct.	
Należytości bierne		— „ — „	
Czysty stan czynny		941.782 zł. 20 ct.	

Według sumarycznego zestawienia lit. K.

stan wszystkich funduszów krajowych z końcem roku 1896 jest następujący:

a) *w majątkach zarodowych:*

1. Gotowizna w kasach		6.256 zł. 53 ct,	
2 Efekta imiennej wartości	1,796.395 zł. 34 ct. 11,695.200 kor. (5,847.600 zł.)		
razem w wal austr.		7,643.995 „ 34 „	
3. Dobra i realności		6,033.091 „ 74 „	
4. Kapitały hipotekowane		313.805 „ 72 „	
5. Przewyżka należytości czynnych		1,478.579 „ 36 „	
razem . .		15,475.728 zł. 68 ct.	

b) *w majątkach obrotowych:*

1. Gotowizna w kasach . . .	1,019.403 zł. 95 ct.		
2. Efekta im. wartości	1,285.895 zł. 61 ct. 3,373.700 kor. (1,686.850 zł.		
razem w wal. austr.	2,972.745 „ 61 „		
3. Kapitały lokowane w Bankach .	133.405 „ 73 „		
razem stan czynny .	4,125.555 zł. 29 ct.		
4. Przewyżka należytości biernych .	25,175.116 „ 07½ „		
Przewyżka stanu biernego . .		21,049.560 „ 78½ „	
Pozostaje *stan bierny* . . .		5,573.832 zł. 10½ ct.	

Z końcem roku 1895 stan był następujący:

a) w majątkach zarodowych stan czynny	14,179.581 zł. 72½ ct.		
b) „ obrotowych przewyżka stanu biernego	22,716.487 „ 85 „	8,536.906 „ 12½ „	
Okazuje się z końcem roku 1896 zmniejszenie stanu biernego o		2,963.074 zł. 02 ct.	
mianowicie:			
w majątkach zarodowych przyrost stanu czynnego	1,296.146 zł. 95½ ct.		
w majątkach obrotowych ubytek stanu biernego	1,666.927 „ 06½ „		
W ogóle zmniejszenie stanu biernego jak wyżej o		2,963.074 zł. 02 ct.	

a to głównie z powodu częściowej spłaty dawniejszych długów krajowych i przyrostu aktywów w fundacyi ś. p. Wiktora hr. Baworowskiego.

Należytości czynne, nie wliczając kapitałów w banku lokowanych wynoszą z końcem roku 1896:

a) w majątkach zarodowych . .	1,535.823 zł. 76 ct.		
b) „ obrotowych . .	9,737.202 „ 69 „	11,273.026 zł. 45 ct.	
Do przeniesienia . . .		11,273.026 zł. 45 ct.	

	Z przeniesienia		11,273.026 zł. 45 ct
z końcem roku 1895 wynosiły te należytości:			
a) w majątkach zarodowych	779.278 zł. 12½ ct.		
b) „ obrotowych	9,325.007 „ 17 „		10,104.285 zł. 29½ zł,
a zatem:			
a) w majątkach zarodowych przybyło	756.545 zł. 63½ ct.		
b) „ obrotowych „	412.195 „ 52 „		
Ogółem powiększyły się należytości czynne o			1,168.741 zł. 15½ ct

według poszczególnych zamknięć

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1 Sejm wydaje Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszów budżetem objętych za rok 1896.

2. Powyższa uchwała obejmuje także absolutoryum dla c. k. Rady szkolnej krajowej z działu wydatków funduszu szkolnego krajowego za rok 1896

3. Rachunki funduszów samoistnych budżetem nieobjętych, funduszu propinacyjnego miast, funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar, funduszu na budowę koszar krajowych, funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, funduszu b. korpuszu ochotników z r. 1859 i funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę szkół ludowych, przyjmuje Sejm do wiadomości.

4. Sprawdzoną nadwyżkę z rachunków funduszu krajowego za rok 1896 w kwocie 258.032 zł przenosi się na rok 1898 i wstawia do budżetu roku 1898 jako pozycyę 1. dochodów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 25. czerwca 1897.

Marszałek krajowy:
Stanisław Badeni, *w. r.*

Sprawozdawca:
Romanowicz, *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni Pillera i Sp. we Lwowie.

SUMARYCZNY WYKAZ

wydatków i dochodów krajowych

za rok 1896.

Sumaryczny wykaz wydatków i
i porównanie tychże z uchwalonemi przez

A. Fundusze i zakłady dotowane z funduszu krajowego.

Suma ogólna wydatków w roku 1896 wynosiła . . . . . 18.888.703 zł.
Uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 5, 6. i 7. lutego 1896 uchwalono na potrzeby krajowe . . . . . 17,965.610 „
W porównaniu zatem z budżetem suma wydatków jest *większą* o . 923.093 zł.

B. Fundusze niedotowane (samoistne).

Suma ogólna wydatków wynosiła . . . . . 64.103 zł.
Budżetem z dnia 7. lutego 1896 uchwalono . . . . . 62.341 „
W porównaniu zatem z budżetem suma wydatków jest *większą* o . 1.762 zł.

A. Fundusze dotowane.

Rzeczywiste wydatki wynosiły w roku 1896 . . . . 18,888.703 zł.
„ dochody „ „ 1896 . . . . 19 146.735 „
Z porównania wydatków z dochodami okazuje się przewyżka dochodów 258.032 zł.
Budżetem na r. 1896 wraz z kredytami dodatkowymi uchwalono:
wydatki . . . . 17,965.610 zł.
dochody . . . . 17,965.610 „ — „
Ogólny wynik był zatem *korzystniejszy* od budżetu o . . . 258.032 zł.
a mianowicie: wydatki były *większe* od budżetu o . . 923.093 zł.
dochody „ *większe* „ „ „ . . 1,181.125 „
Z porównania okazuje się wynik korzystniejszy jak wyżej o . . 258.032 zł.

C. Fundusze inne.

Suma wydatków funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, funduszu pożyczkowego na cele hodowli bydła, funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych i krajowego funduszu szkolnego emerytalnego wynosi . . 1,061.803 zł. 36½ ct.
Z porównania ze sumą dochodów, jak obok . . 1,265.341 „ 13½ „
okazuje się pozostałość kasowa z końcem roku 1896 . . . 203.537 zł. 77 ct.
zgodnie z zamknięciami rachunków tych funduszów, a mianowicie:

Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne		850 zł. —	ct.
„ „ „ cele hodowli bydła		— „ —	„
„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	fund. regulac.	14.027 „ 89	„
	„ konserwac.	3.323 „ 65	„
„ „ potoku Kisieliny	„ regulac.	2.826 „ 24½	„
	„ konserwac.	428 „ 51	„
„ „ rzeki Łęgu	„ regulac.	32.106 „ 98	„
	„ konserwac.	4.841 „ 59	„
„ „ rzeki Trześniówki	„ regulac	— „ —	„
	„ konserwac	2.614 „ 93	„
„ „ potoku Krzemienicy z Babulówką oraz Trześni i Rowu	„ regulac.	1.745 „ 30	„
	„ konserwac.	272 „ 79	„
„ „ rzeki Brnia nowego z dopływami	„ regulac.	2.579 „ 59	„
	„ konserwac.	1.183 „ 29	„
„ „ rzeki Białej z dopływami i uzupełn. prawego brzegu Dunajca	„ regulac.	7.122 „ 40	„
	„ konserwac.	2 074 „ 60	„
„ zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy		30.077 „ 33	„
„ „ „ „ „ Stryja		144 „ 27½	„
„ uzupełnienia prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami	fund. regulac.	3.273 „ 86	„
	„ konserwac.	693 „ 60	„
„ regulacyi rzeki Bugu	„ regulac.	2.411 „ 34	„
	„ konserwac.	405 „ 12	„
„ zabudowania potoku Michałów		41 „ 80	„
„ „ „ Niszkówki		2.301 „ 46	„
„ regulacyi rzeki Złotej Lipy	fund. regulac.	2.467 „ 85	„
	„ konserwac.	10 „ 50	„
„ osuszenia bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim		2.917 „ 12	„
„ regulacyi potoku Dumnego		13.636 „ 74	„
„ obwałowania lewego brzegu Dunajca	fund. regulac.	1.707 „ 17	„
	„ konserwac.	38 „ —	„
„ regulacyi rzeki Przegnojówki		9.791 „ 80	„
„ osuszenia bagien Stojanowskich		7.165 „ 46	„
„ dla zabudowania potoków górskiah w dorzeczu Dniestru		4.800 „ —	„
„ dla zabudowania potoku Glińsko		10.788 „ 28	„
„ emerytalny dozorców melioracyjnych		1.320 „ —	„
„ szkolny krajowy emerytalny	fund. obrotowy	— „ —	„
	„ zarodowy	33.548 „ 30	„
	Ogółem zgodnie jak wyżej	203.537 zł. 77	ct.

dochodów krajowych za rok 1896.

Wysoki Sejm kraj. kwotami dochodów i wydatków.

A. Fundusze i zakłady dotowane z funduszu krajowego.

Suma ogólna dochodów w roku 1896 wynosiła	19,146.735 zł.
Uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 5., 6 i 7. lutego 1896 preliminowano dochody w sumie	17,965.610 „
W porównaniu zatem z budżetem suma dochodów jest *większą* o .	1,181.125 zł.

B. Fundusze niedotowane (samoistne).

Suma ogólna dochodów wynosiła	13.755 „
Budżetem z dnia 7. lutego 1896 uchwalono	12.454 „
W porównaniu zatem z budżetem suma dochodów jest *większą* o .	1.301 zł.

B. Fundusze niedotowane.

Z porównania rzeczywistych wydatków w roku 1896 w sumie .		64.103 zł
z dochodami w sumie		13.755 „
okazuje się przewyżka wydatków w kwocie		50.348 zł.
Budżetem na rok 1896 uchwalono:		
wydatki	62.341 zł.	
dochody	12.454 „	
czyli przewyżkę wydatków w kwocie		49.887 „
Różnicę stanowi wynik niekorzystniejszy od budżetu o . .		461 zł.
a mianowicie: wydatki były *większe* od budżetu o . . .	1.762 zł.	
dochody „ *większe* „ „ „ . . .	1.301 „	
Z porównania okazuje się wynik niekorzystniejszy jak wyżej o .		461 zł.

C. Fundusze inne.

Suma dochodów funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, funduszu pożyczkowego na cele hodowli bydła, funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych i krajowego funduszu szkolnego emerytalnego wynosiła w r. 1896 . 1,265.341 zł. 13½ ct.

INDEKS OGÓLNY.

		Str.
Lit. *A.*	Fundusze dotowane i samoistne budżetem objęte	19
„ *B.*	„ samoistne, niedotowane budżetem nieobjęte . . .	377
„ *C.*	Fundusz propinacyjny miast	583
„ *D.*	„ koszar krajowych	593
„ *E.*	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar	597
„ *F.*	„ „ b. galic. korpusu ochotników . . .	603
„ *G.*	„ „ dla spółek wodnych	607
„ *H.*	„ „ dla gmin na budowę szkół	611
„ *J.*	„ kolejowy	615
„ *K.*	Sumaryczne zestawienie obrotu brutto wszystkich funduszów krajowych w majątkach obrotowych i zarodowych	619

LW. 31.795/1897.
Alegat A. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1896.

Lit. A.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW
funduszów dotowanych i samoistnych,
budżetem objętych
za rok
1896.

INDEKS:

		Str.
	Sumaryusz	25
I.	Fundusz krajowy	31
II.	„ szkolny krajowy	197
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	221
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	235
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	237
VI.	Szpital św. Łazarza w Krakowie	249
VII.	Fundusz policyi krajowej	293
VIII.	„ pożyczki z roku 1883	295
IX.	„ „ „ 1884	298
X.	„ „ „ 1885	300
XI.	„ „ „ 1888	302
XII.	„ „ „ 1891	304
XIII	„ „ „ 1893	306
XIV.	„ kultury krajowej	310
XV.	„ stanowy sierociński	311
XVI.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	314
XVII.	„ pożyczki krajowej z roku 1873	316
XVIII.	„ podrzutków w Krakowie	319
XIX.	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	321
XX.	„ „ „ cele hodowli bydła	323
XXI.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	326
XXII.	„ „ potoku Ksisieliny	329
XXIII.	„ „ rzeki Łęgu	332
XXIV.	„ „ „ Trześniówki	336
XXV.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni i Rowu	338
XXVI.	„ „ rzeki Brnia nowego z dopływami	340
XXVII.	„ „ „ Białej z dopływ. i uzup. prawego brzegu Dunajca	343
XXVIII.	„ „ zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy	348
XXIX.	„ „ „ „ „ „ Stryja	351
XXX.	„ dla uzup. praw. brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami	353
XXXI.	„ regulacyi rzeki Bugu od ujścia Pełtwi do granicy państwa	357
XXXII.	„ zabudowania górskiego potoku Michałów	361
XXXIII.	„ „ „ „ Niszkówki	362
XXXIV.	„ regulacyi Złotej Lipy	365
XXXV.	„ osuszenia bagien w powiecie łańcuckim i jarosławskim	369
XXXVI.	„ regulacyi potoku Dumnego	372
XXXVII.	„ obwałowania lewego brzegu Dunajca	374/VII
XXXVIII.	„ regulacyi potoku Przegnojówki	374/I
XXXIX.	„ osuszenia bagien stojanowskich	374/IV
XL.	„ dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru	374/XII
XLI.	„ na zabudowanie potoku Glińsko	374/X
XLII.	„ emerytury dozorców melioracyjnych	375
XLIII.	„ szkolny krajowy emerytalny	213

Suma-
z mknięć rachunkowych funduszów

Liczba porządkowa	Poszczególnienie funduszów	Wynikłości z roku 1896 zwyczajne	
	Wydatki.		
	Dział I		
	Fundusz krajowy i fundusze z tegoż dotowane.		
I.	Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, oraz zakłady krajowe szkolne w Dublanach, Czernichowie, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach, Tarnowie i Gródku, jakoteż składy publiczne we Lwowie i Krakowie	10.194.157	46½
II.	Fundusz szkolny krajowy	3,364.208	17
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	222.023	13
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	6.085	25
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie . . .	221.207	05½
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie	229.634	21
VII.	Fundusz policyi krajowej	5.485	37
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883	2,239.326	27
IX.	„ „ „ „ 1884	5.100	22
X.	„ „ „ „ 1885	15.500	—
XI.	„ „ „ „ 1888	49	50
XII.	„ „ „ „ 1891	80.080	38
XIII.	„ „ „ „ 1893	1,373.386	35
	Suma wydatków funduszów dotowanych .	17,956,243	37
	Dział II.		
	Fundusze samoistne niedotowane.		
XIV.	Fundusz kultury krajowej	4.607	30½
XV.	„ stanowy sierociński	1.446	—
XVI.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	1.074	10
XVII.	„ pożyczki krajowej z roku 1873	51.955	01
XVIII.	„ podrzutków w Krakowie	5.020	28
	Suma wydatków funduszów samoistnych niedotowanych .	64.102	69½
	Dział III.		
	Fundusze inne.		
XIX.	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne . .	118.826	95
XX.	„ „ na cele hodowli bydła	49.808	06
XXI.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	8.887	67
XXII.	„ „ potoku Kisieliny	16.151	85
XXIII.	„ „ rzeki Łęgu	40.152	81
XXIV.	„ „ „ Trześniówki	1.091	52
XXV.	„ „ potoku Krzemienicy i Babułówki oraz Trześni i Rowu	1.526	36
XXVI.	„ „ rzeki Brnia nowego z dopływami . .	10.540	50
XXVII.	„ „ „ Białej z dopływ. i uzup. praw. brzegu Dunajca	238.967	57½
XXVIII.	„ zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy .	27 020	98
XXIX.	„ „ „ „ „ Stryja .	1.876	54½
XXX.	„ dla uzupełnienia prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami	32.116	83
XXXI.	„ regulacyi rzeki Bugu od ujścia Pełtwi do granicy Państwa	49.303	78
XXXII.	„ zabudowania potoku górskiego Michałów . . .	357	37
XXXIII.	„ „ „ „ Niszkówki . . .	8.097	23
XXXIV.	„ regulacyi Złotej Lipy	38.598	59
XXXV.	„ osuszenia bagien w powiecie łańcuckim i jarosławskim	28.141	75
XXXVI.	„ regulacyi potoku Dumnego	12.305	57
XXXVII.	„ obwałowania lewego brzegu Dunajca . . .	45.807	32½
XXXVIII.	„ regulacyi potoku Przegnojówki	27.638	61
XXXIX.	„ osuszenia bagien Stojanowskich	32.745	40
XL.	„ dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru	5.200	—
XLI.	„ „ „ potoku Glińsko	1.211	72
XLII.	„ emerytury dozorców melioracyjnych	—	—
XLIII.	„ szkolny krajowy emerytalny	265.428	37
	Suma wydatków funduszów innych .	1,061.803	36½

r y u s z
budżetem objętych za rok 1896.

Wynikłości z roku 1896.				Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 5., 6. i 7. lutego 1896				Wynikłości są zatem	
nadzwyczajne		razem		zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy	razem	mniejsze	większe
755.265	55	10.949.423	01½	9 520.915	589.133	—	10,110.048	—	839.375
23.617	78½	3,387.825	95½	3,309.584	24.100	—	3 333 684	10.159	54 142
136.379	92	358.403	05	232.182	136.380	—	368.562	—	—
—	—	6.085	25	5.826	—	—	5.826	—	259
9.888	05	231.095	10½	202.170	10.000	—	212.170	—	18.925
7.308	66	236 942	87	219.932	7.550	—	227.482	—	9.461
—	—	5 485	37	5 485	—	—	5.485	—	—
—	—	2 239.326	27	2,233.313	—	—	2,233.313	—	6.013
—	—	5.100	22	5.100	—	—	5.100	—	—
—	—	15.500	—	15.500	—	—	15.500	—	—
—	—	49	50	49	—	—	49	—	1
—	—	80.080	38	80.890	—	—	80.890	810	—
—	—	1,373 386	35	1 367.501	—	—	1,367.501	—	5.886
932.459	96½	18.888.703	33½	17,198.447	767.163	—	17,965.610	10.969	934.062
									923.093
—	—	4.607	30½	3.575	—	—	3.575	—	1.033
—	—	1.446	—	1.577	—	—	1.577	131	—
—	—	1.074	10	1.049	—	—	1.049	—	25
—	—	51.955	01	51 209	—	—	51.209	—	746
—	—	5.020	28	4.931	—	—	4.931	—	89
—	—	64.102	69½	62.341	—		62.341	131	1.893
									1.762
—	—	118.826	95	—	—	—	—	—	—
—	—	49.808	06	—	—	—	—	—	—
—	—	8.887	67	—	—	—	—	—	—
—	—	16.151	85	—	—	—	—	—	—
—	—	40.152	81	—	—	—	—	—	—
—	—	1.091	52	—	—	—	—	—	—
—	—	1.526	36	—	—	—	—	—	—
—	—	10.540	50	—	—	—	—	—	—
—	—	238.967	57½	—	—	—	—	—	—
—	—	27.020	98	—	—	—	—	—	—
—	—	1.876	54½	—	—	—	—	—	—
—	—	32.116	83	—	—	—	—	—	—
—	—	49 303	78	—	—	—	—	—	—
—	—	357	37	—	—	—	—	—	—
—	—	8.097	23	—	—	—	—	—	—
—	—	38.598	59	—	—	—	—	—	—
—	—	28.141	75	—	—	—	—	—	—
—	—	12.305	57	—	—	—	—	—	—
—	—	45.807	32½	—	—	—	—	—	—
—	—	27.638	61	—	—	—	—	—	—
—	—	32.745	40	—	—	—	—	—	—
—	—	5.200	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1.211	72	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	265.428	37	—	—	—	—	—	—
—	—	1,061.803	36½	—	—	—	—	—	—

Suma-
zamknięć rachunkowych funduszów

Liczba porządkowa	Poszczególnienie funduszów	Wynikłości z roku 1896. zwyczajne	
	Dochody.		
	Dział I.		
	Fundusz krajowy i fundusze z tegoż dotowane.		
I.	Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, oraz zakłady krajowe szkolne w Dublanach, Czernichowie, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach, Tarnowie, Gródku, jakoteż składy publiczne we Lwowie i Krakowie	11 005.223	18
II.	Fundusz szkolny krajowy	3 387.825	95½
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	358.403	05
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	6.085	25
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie . . .	231.095	10½
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie	236.942	87
VII.	Fundusz policyi krajowej	5.485	37
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883	2,239.326	27
IX.	„ „ „ „ 1884	5.100	22
X.	„ „ „ „ 1885	15.500	—
XI.	„ „ „ „ 1888	49	50
XII.	„ „ „ „ 1891	80.080	38
XIII.	„ „ „ „ 1893	1.373.386	35
	Suma dochodów funduszów dotowanych .	18,944.503	50
	Dział II.		
	Fundusze samoistne niedotowane.		
XIV.	Fundusz kultury krajowej	4.607	30½
XV.	„ stanowy sierociński	1.853	09
XVI.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	1.074	10
XVII.	„ pożyczki krajowej z roku 1873	1.200	—
XVIII.	„ podrzutków w Krakowie	5.020	28
	Suma dochodów funduszów samoistnych niedotowanych .	13.754	77½
	Dział III.		
	Fundusze inne.		
XIX.	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne . .	119.676	95
XX.	„ „ na cele hodowli bydła	49.808	06
XXI.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	26.239	21
XXII.	„ „ potoku Kisieliny	19.406	60½
XXIII.	„ „ rzeki Łęgu	77.101	38
XXIV.	„ „ „ Trześniówki	3.706	45
XXV.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni i Rowu	3.544	45
XXVI.	„ „ rzeki Brnia nowego z dopływami . .	14.303	38
XXVII.	„ „ „ Białej z dopływ. i uzup. praw. brzegu Dunajca	248.164	57½
XXVIII.	„ zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy .	57.098	31
XXIX.	„ „ „ „ „ Stryja .	2.020	82
XXX.	„ dla uzupełnienia prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami	36.084	29
XXXI.	„ regulacyi rzeki Bugu od ujścia Pełtwi do granicy Państwa	52.120	24
XXXII.	„ zabudowania górskiego potoku Michałów . . .	399	17
XXXIII.	„ „ „ „ Niszkówki . . .	10.398	69
XXXIV.	„ regulacyi Złotej Lipy	41.076	94
XXXV.	„ osuszenia bagien w powiecie łańcuckim i jarosławskim	31.058	87
XXXVI.	„ regulacyi potoku Dumnego	25.942	31
XXXVII.	„ obwałowania lewego brzegu Dunajca . . .	47.552	49½
XXXVIII.	„ regulacyi potoku Przegnojówki	37.430	41
XXXIX.	„ osuszenia bagien Stojanowskich	39.910	86
XL.	„ dla zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru	10.000	—
XLI.	„ dla zabudowania potoku Glińsko	12.000	—
XLII.	„ emerytury dozorców melioracyjnych	1.320	—
XLIII.	„ szkolny krajowy emerytalny	298.976	67
	Suma dochodów funduszów innych .	1,265.341	13½

r y u s z

budżetem objętych za rok 1896.

Wynikłości z roku 1896.				Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 5., 6. i 7. lutego 1896				Wynikłości są zatem	
nadzwyczajne		razem		zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy	razem	mniejsze	większe
202.231	75½	11.207.454	93½	10 090.898	19.150	—	10.110.048	—	1 097.407
—	—	3,387.825	95½	3,333.684	—	—	3,333.684	10.159	54.142
—	—	358.403	05	368.562	—	—	368.562	—	—
—	—	6.085	25	5.826	—	—	5.826	—	259
—	—	231.095	10½	212.170	—	—	212.170	—	18.925
—	—	236.942	87	227.482	—	—	227.482	—	9.461
—	—	5.485	37	5.485	—	—	5.485	—	—
—		2,239.326	27	2,233.313	—	—	2,233.313	—	6.013
—	—	5.100	22	5.100	—	—	5.100	—	—
—	—	15.500	—	15.500	—	—	15.500	—	—
—	—	49	50	49	—	—	49	—	1
—	—	80.080	38	80 890	—	—	80.890	810	—
—	—	1,373.386	35	1 367.501	—	—	1,367.501		5.886
202.231	75½	19,146.735	25½	17.946.460	19.150	—	17,965.610	10.969	1 192.094
									1,181.125
—	—	4.607	30½	3.575	—	—	3 575	—	1.033
—	—	1.853	09	1.749	—	—	1.749	—	104
—	—	1.074	10	1.049	—	—	1.049	—	25
—	—	1.200	—	1.150	—	—	1.150	—	50
—	—	5.020	28	4.931	—		4.931	—	89
—	—	13.754	77½	12.454		—	12.454	—	1.301
—	—	119.676	95	—	—	—	—	—	—
—	—	49.808	06	—	—	—	—	—	—
—	—	26.239	21	—	—	—	—	—	—
—	—	19.406	60½	—	—	—	—	—	—
—	—	77.101	38	—	—	—	—	—	—
—	—	3.706	45	—	—	—	—	—	—
—	—	3.544	45	—	—	—	—	—	—
—	—	14.303	38	—	—	—	—	—	—
—	—	248.164	57½	—	—	—	—	—	—
—	—	57.098	31	—	—	—	—	—	—
—	—	2.020	82	—	—	—	—	—	—
—	—	36.684	29	—	—	—	—	—	—
—	—	52.120	24	—	—	—	—	—	—
—	—	399	17	—	—	—	—	—	—
—	—	10.398	69	—	—	—	—	—	—
—	—	41.076	94	—	—	—	—	—	—
—	—	31.058	87	—	—	—	—	—	—
—	—	25.942	31	—	—	—	—	—	—
—	—	47.552	49½	—	—	—	—	—	—
—	—	37.430	41	—	—	—	—	—	—
—	—	39.910	86	—	—	—	—	—	—
—	—	10.000	—	—	—	—	—	—	—
—	—	12.000	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1.320	—	—	—	—	—	—	—
—	—	298.976	67	—	—	—	—	—	—
—	—	1,265.341	13½	—	—	—	—	—	—

I.

FUNDUSZ KRAJOWY

w ściślejszem znaczeniu.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok 1896.

Do tego rachunku dołącza się:

		str.
1.	Zamknięcie rachunku szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie	114
2.	„ „ krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach	118
3.	„ „ „ niższej „ „ „	127
4.	„ „ folwarku w Dublanach	130
5.	„ „ szkoły gorzelniczej w Dublanach	136
6.	„ „ gorzelni krajowej „	140
7.	„ „ stacyj kontrolnych i doświadczalnych w Dublanach	142
8.	„ „ szkoły średniej rolniczej w Czernichowie	144
9.	„ „ folwarku w Czernichowie	152
10.	„ „ „ niższej rolniczej w Horodence	157
11.	„ „ „ „ „ w Jagielnicy	161
12.	„ „ „ „ „ w Kobiernicach	166
13.	„ „ krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie	171
14.	„ „ „ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	174
15.	„ „ krajowego składu dla zboża i spirytusu we Lwowie	176
16.	„ „ „ „ „ „ w Krakowie	182
17.	„ „ krajowych zawodowych zakładów przemysłowych	263
18.	Odpis z zamknięcia rachunków podatków państwowych	187
19.	Wykaz należytości czynnych i biernych	191

LW. 31.795/1897.

Liczba rubryki budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1896. zwyczajne zł.	ct.	nadzwyczajne zł.	ct.	razem zł.	ct.
	WYDATKI.						
	A. Rzeczywiste.						
I	Koszta reprezentacyi kraju . .	88.435	10½	—	—	88.435	10½
II.	„ zarządu	294.399	56	12.010	08	306.409	64
III.	„ leczenia	994.310	24½	—	—	994.310	24½
IV.	„ szczepienia	84 720	54	—	—	84.720	54
V.	Wydatki sanitarne	20.832	46	—	—	20 832	46
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	22.424	—	—	—	22.424	—
VII.	Na cele wykształcenia i oświaty .	2,278.914	61½	-	—	2,278.914	61½
VIII.	Utrzymanie pomników historycznych	33.278	71	—	—	33 278	71
IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi . .	217.355	11	98.500	—	315.855	11
X.	Wydatki na komunikacye . . .	937.619	37	462.736	69½	1,400.356	06½
XI.	Dotacye dla zakładów krajowych .	88.169	85½	—	-	88.169	85½
XII.	Wydatki na szupaśnictwo . . .	25.97.	88½	—	—	25.973	88½
XIII.	Budowy wodne i melioracye . .	501.808	73	—	—	501.808	73
XIV	Umorzenie pożyczek	3,942.627	66	—	—	3,942.627	66
XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa . .	457.904	66	79.045	38	536.950	04
XVI.	Na popieranie rękodzielnictwa i przem.	132.197	07½	24.699	44	156.896	51½
XVII.	Rozmaite wydatki	73.185	88½	78.273	95½	151.459	84
	Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych . .	10,194.157	46½	755.265	55	10,949.423	01½
	B. Przenośne.						
	Lokacya w Banku krajowym na 3% rachunek czekowy					2,585.211	01
	Zwrot 5% pożyczki z Banku krajowego					690.000	—
	„ lokacyi funduszu pożyczk. dla gmin na budowę koszar dla c. i k. wojska . .					247.276	65
	„ „ „ koszar krajowych					20.710	—
	„ „ „ korpusu ochotników z r. 1859					9.644	78
	„ „ „ pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne					60.300	—
	„ „ „ obwałow. Wisły i Sann w pow. tarnobrzeskim (fund. regul.)					50.068	49
	„ „ „ „ „ „ „ „ „ (fund. kons.)					8.328	91
	„ „ byłego funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej					19.603	38
	Zaliczki zwrócone depozytom					60.000	—
	Wydatki przenośne krajowego Składu publicznego we Lwowie					32.718	77
	„ „ „ „ „ „ w Krakowie					127.134	77
	Rachunek bieżący kraj. Składu publicznego we Lwowie (z funduszem krajowym) .					7.402	46
	„ „ „ „ „ „ w Krakowie „ „ .					19.186	83
	Fundusz uposażenia Kasy kraj., zaliczka udzielona na pokrycie rachunku przenośnego Składów publicznych					16.386	78
	Funduszowi uposażenia Kasy kraj., częściowy zwrot zaliczki na pokrycie rachunku przenośnego Składów publiozych					9.875	33
	Zwrot lokacyi funduszu kolejowego					822.475	—
	Dotacya kasy pożyczek krajowych					3,571.814	96
	Wydatki przenośne byłego funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej					19.603	38
	Lokacya krajowych opłat konsumcyjnych					566.975	19
	Zaliczki chwilowe z fund. uposażenia Kasy krajowej funduszom regulacyi rzek . .					—	—
	Spieniężone efekta, pożyczone z Banku krajowego:						
	a) na budowę biura melioracyjnego (koron)					160.000	—
	b) „ „ gmachu dla c. i k. żandarmeryi we Lwowie (koron)					200.000	—
	c) „ „ domu dla profesorów w Czernichowie (koron)					13.000	—
	Suma wszystkich wydatków					20,267.139	70½
	C. Pozostałość kasowa z rachunku z końcem r. 1896:						
	a) w gotówce	706.761 zł. 04½ ct.					*)
	b) w efektach	500.000 „ — „				1,206.761	04½
	Ogółem zgodnie ze sumą dochodów					21,473.900	75

Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 7. lutego 1896.			Wynikłości są zatem:	
zwyczajne	nadzwyczajne	razem	mniejsze	większe
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
107.596	—	107.596	19.161	—
295 533	12.350	307.883	1.474	—
940.000	—	940.000	—	54.310
71.200	—	71.200	—	13 521
23.500	—	23.500	2.668	—
22.424	—	22.424	- -	—
2,236.115	—	2,236.115	—	42.800
33.420	—	33.420	141	—
212.783	—	212.783	—	103.072
944.151	475.000	1,419.151	18.795	—
99.028	—	99 028	10.858	—
23.000	—	23 000	—	2.974
507.134	—	507.134	5.325	—
3,331.774	—	3,331 774	—	610.854
459.444	76.113	535.557	—	1.393
137.473	25.670	163.143	6.247	—
76.340	—	76.340	—	75.120
9,520.915	589.133	10,110.048	64.669	904.044
				839.375

*) Wykazany zapas w gotówce . . . . . 706.761 zł. 04½ ct.
jest własnością:
a) funduszu krajowego (nadwyżka dochodów rzeczywistych za rok 1896) . 258.032 zł. 43 ct.
b) funduszu uposażenia kasy krajowej . . . . . 448.728 „ 61½ „
Razem . . . . . 706.761 zł. 04½ ct.

Wykazany zaś zapas w efektach nom. wart. 500.000 zł., stanowią akcye zakładowe Spółki akcyjnej budowy wschodnio-galic. kolei lokalnych, w zamian za otrzymaną z funduszu krajowego subwencyę w tejże wysokości, po myśli uchwały sejmowej z dnia 13. lutego 1894.

Fundusz uposażenia Kasy krajowej wynosi z końcem r. 1896 . . 924.193 zł. 61 ct.
mianowicie:
a) na lokacyi w Banku krajowym na 3% rachunku czekowym . . . . . 98.501 zł. 08 ct.
b) w należytościach czynnych poszczególnionych w sprawozdaniu (na str. 14) 376.963 „ 91½ „
c) w gotówce . . . . . 448.728 „ 61½ „
Razem . . . . . 924.193 zł. 61 ct.

Liczba rubryki budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1896. zwyczajne zł.	ct.	nadzwyczajne zł.	ct.	razem zł.	ct.
	DOCHODY.						
	A. Rzeczywiste.						
I.	Pozostałość z rachunuów z lat ubiegłych .	335 941	14½	—	—	335.941	14½
II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych .	—	—	—	—	—	—
III.	Dochody z dróg krajowych	239.949	22	—	—	239.949	22
IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowan.	55.015	69	—	—	55.015	69
V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych . . .	53.255	23	—	—	53.255	23
VI.	„ pożyczek	40.664	85	—	—	40 664	85
VII.	Dochody szkoły gospod. lasowego we Lwowie	7.816	50	—	—	7.816	50
VIII.	„ szkół 1 folwarku w Dublanach .	69.788	18½	5.000	—	74.788	18½
IX.	„ „ „ „ w Czernichowie .	40.394	72	11.500	—	51 894	72
X.	„ innych szkół rolniczych krajowych	26.118	30½	2.575	—	28.693	30½
XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunk. aptekarsk.	506	34	—	—	506	34
XII.	Dochody z przelania do skarbu krajowego pozostałości z fund. zapomogi z r. 1866.	4 543	55	—	—	4.543	55
XIII.	Dochody z kwaterunku żandarmaryi . .	89.331	07½	—	—	89.331	07½
XIV.	„ ze zwrotu wydatków szupasowych .	10.803	96½	—	—	10·803	96½
XV.	„ z kraj. składów zbożow. i spirytus.	23.980	68	—	—	23.980	68
XVI.	„ z kraj. opłat konsumcyjnych . .	821.873	79	—	—	821.873	79
XVII.	Rozmaite dochody	1,731 890	60	183.156	75½	1,915.047	35½
	Suma dochodów własnych .	3,551.873	84½	202.231	75½	3,754.105	60
XVIII.	Dodatki do podatków: w Galicyi wsch. i zach. po 61 ct. = 7,082.190 zł. 18½ ct. w W. Ks. Krakowskiem po 47 ct. = 371.159 „ 15 „	7,453.349	33½	—	—	7,453.349	33½
	Suma doch. rzeczyw. budżetem objętych	11,005.223	18	202.231	75½	11,207.454	93½
	B. Przenośne.						
	Lokacya w Banku krajowym; ściągnięto z 3% rachunku czekowego . . .					2,697.858	01*)
	5% pożyczka z Banku krajowego					690.000	—
	Lokacya funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla c. i k. wojska .					195.948	10
	„ „ koszar krajowych					—	—
	„ „ korpusu ochotników z r. 1859.					9.644	78
	„ „ pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne					58.526	95
	„ „ obwałowania Wisły i Sanu w pow. tarnobrzeskim (fund. regulac.)					50.068	49
	„ „ „ „ „ „ „ „ (fund. konwers.)					8.328	91
	„ byłego funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej					19.603	38
	Zaliczki pobrane od depozytów					60.000	—
	Dochody przenośne krajowego Składu publicznego we Lwowie					37.019	14
	„ „ „ „ „ w Krakowie					128.284	52
	Rachunek bieżący „ „ „ we Lwowie (z funduszem kraj.).					5.500	—
	„ „ „ „ „ w Krakowie „ „ .					14.157	84
	Fundusz uposażenia kasy krajowej, na pokrycie rachunku przenośn. Składów publ.					16.386	78
	Funduszowi uposażenia kasy kraj., zwrot zaliczki na pokrycie rach. przen. „ „					—	—
	Fund. uposażenia kasy kraj. zwrot pożyczki udzielonej dla dotkniętych klęskami element.					39.307	84
	Lokacya funduszu kolejowego					820.000	—
	Zwrot dotacyi udzielonej kasie pożyczek krajowych					3,571.814	96
	Dochody przenośne byłego funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej .					19.603	38
	Lokacya kraj. opłat konsumcyjnych					566.975	19
	Funduszowi uposażenia kasy kraj, zwrot chwilowych zaliczek, udzielonych funduszom regulacyi rzek					69.162	21½
	Efekta otrzymane tytułem pożyczek z Banku krajowego:						
	a) na budowę biura melioracyjnego (koron)					160.000	—
	b) „ „ gmachu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie (koron) . .					200.000	—
	c) „ „ domu dla profesorów w Czernichowie (koron)					13.000	—
	Suma wszystkich dochodów .					20,658.645	42
	C. Pozostałość kasowa z rachunku z końcem roku 1895.						
	Zapas początkowy:						
	a) w gotówce . . . . . 1,219.408 zł. 52½ ct.						
	zaś po strąceniu wydanych (w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. lutego 1897.) do rachunku roku 1897. (rubryka I. dochodów) . . . . . 904.153 „ 19½ „						
	pozostaje zapas w gotówce . . 315 255 zł. 33 ct.						
	b) w efektach . . . . . 500.000 „ — „					815.255	33
	Ogółem zgodnie ze sumę wydatków . .					**21,473.900**	**75**

Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 7. lutego 1896.			Wynikłości są zatem:	
zwczajne	nadzwyczajne	razem	mniejsze	większe
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
335.941	—	335.941	—	—
5.000	—	5.000	5.000	—
228.950	—	228.950	—	10.999
17.442	—	17.442	—	37.574
41.570	—	41.570	—	11.685
36.163	—	36.163	—	4.502
7.330	—	7.330	—	487
69.701	5.000	74·701	—	87
38.655	11.500	50.155	—	1.740
19.332	2.650	21.982	—	6.711
600	—	600	94	—
2.443	—	2.443	—	2.101
88.141	—	88.141	—	1.190
8.000	—	8 000	—	2.804
25.270	—	25 270	1.289	—
834.000	—	834.000	12.126	—
1,740.940	—	1,740.940	—	174.107
3,499.478	19.150	3,518.628	18.509	253.987
6,591.420	—	6,591.420	—	861.929
10,090.898	19.150	10,110.048	18.509	1,115.916
				1,097.407

*) *Stan lokacyi w Banku krajowym* na 3% rachunku czekowym z końcem roku 1896 wynosi . . . . . 112.169 zł. — ct.

Suma ta jest własnością:

a) funduszu uposażenia kasy krajowej . . . . 98.501 zł. 08 ct.

b) „ pożyczkowego dla dróg powiatowych i gminnych . 13.667 „ 92 „

Razem jak wyżej . . 112.169 zł. — ct.

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny.

	Szczegół.	Ogół.
1. Pozostałość kas. z rach. z końcem r. 1896 w gotówce . 706.761·04½ zł.		
w efektach . 500.000·— „	1,206 761·04½ zł.	
2. Należytości czynne z r. bież.: *a*) w rubr. wydatków . 59.556·54 zł.		
b) „ dochodów . 647.079·75 „		
3. Należytości czynne z lat ubiegłych (jak aleg. 19) . . . 3,443.707·32 „	4,150.343·61 „	5,357·104·65½ „
Z końcem r. 1895 wynosiła suma stanu czynnego . . . 6,535.810·50½ zł.		
z porównania z takimże stanem z końc. r. 1896 . . . . 5,357.104·65½ „		
okazuje się w stanie *czynnym* z końc. r. 1896 *ubytek* o . 1,178.705·85 zł.		

Stan bierny.

4. Należytości bierne z r. bież. *a*) w rubr. wydatków . . . 142.577·08½ zł.	
b) „ dochodów . . . — „	
5. Należytości bierne z lat ubiegłych (jak aleg. 19) . . . . 1,150.000·43½ „	1,292.577·52 „
Przewyżka stanu czynnego	4,064.527·13 ½ zł
Z końcem r. 1895 wynosiła przewyżka stanu czynnego	5,160.465·11 „
Stan przeto majątku z końcem r. 1896 (nie uwzględniając długów pożyczek krajowych, wykazanych w osobnych zamknięciach rach.), przedstawia się *niekorzystniej* o	1,095.937 97½ zł.
mianowicie: stan czynny zmniejszył się o . . . . . 1,178.705·85 zł.	
„ bierny zmniejszył się o . . . . . 82.767·87½ „	
Stan tedy majątku *mniejszy* jest jak wyżej o . . . . . 1,095.937 97½ zł.	

głównie z powodu mniejszego zapasu kasowego z końcem r. 1896 i znacznych odpisów z powodu sprostowania zaległych dodatków indemnizacyjnych, na podstawie przedłożonych przez c. k. urzędy podatkowe wykazów zaległości.

Wyjaśnienia.

1. Wydatki budżetem uchwalone wynosiły	10,110.048 zł.	
2. Suma wydatków rzeczywistych wynosi	10,949,423 „	
3. Wydatki są zatem *większe* od budżetu o		839.375 zł.
4. Dochody budżetem uchwalone wynosiły	10,110.048 zł.	
5. Suma dochodów rzeczywistych wynosi	11,207·455 „	
6. Dochody są zatem *większe* od budżetu o		1,097·407 „
7. Ogółem tedy okazuje się *wynik obrotu korzystniejszy* od budżetu o		258.032 zł.

głównie z powodu znaczniejszego wpływu nad budżet dodatków krajowych i innych różnic wykazanych szczegółowo przy pojedyńczych rubrykach i pozycyach dochodów i wydatków.

Część I.

WYDATKI.

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* zł.
I.		**Koszta reprezentacyi kraju.**				
		Sumaryczne zestawienie rubryki I.				
	1—12	*A)* Sejm krajowy	51.217	05½	70.596	19.379
	13—17	*B)* Wydział krajowy	37.218	05	37.000	*218*
		Suma rubryki I. . .	88.435	10½	107.596	—19.161
		Poszczególnienie.				
		***A)* Sejm krajowy.**				
	1	Koszta podróży pp. posłów	8.640	—	4.486	*4.154*
	2	Dyety pp. posłów.	15.690	—	36.000	20.310
	3	Koszta druków	19.957	01½	20.000	43
	4	Spisywanie sprawozdań	2.470	—	5.000	2.530
	5	Pisarze dzienni	124	—	650	526
	6	Remuneracye urzędników Wydziału krajowego za dodatkowe zatrudnienie podczas sejmu	1.200	—	1.200	—
	7	Służba	714	—	1.200	486
	8	Opał	1.542	—	1.300	*242*
	9	Zapuszczanie i mycie podłóg	68	03	100	32
	10	Potrzeby kancelaryjne	302	45	200	*102*
	11	Na uzupełnienie biblioteki sejmowej . .	200	—	200	—
	12	Rozmaite drobne wydatki	309	56	260	*50*
						23.927
		Razem .	51.217	05½	70.596	*4.548*
						—19.379
		***B)* Wydział krajowy.**				
	13	Marszałek krajowy . . . . . 6.000 zł. i dodatek na reprezentacyę . 4.000 zł.	10.000	—	10.000	—
	14	Sześciu członków Wydziału po 4.000 zł. .	24.000	—	24.000	—
	15	Zastępcy	2.218	05	2.000	*218*
	16/17	Dodatek dla Członka Wydziału, mianowanego przez Marszałka zastępcą do kierownictwa w Wydziale krajowym	1.000	—	1.000	—
		Razem .	37.218	05	37.000	+*218*

Wyjaśnienia.

Do poz. 1. Wydatek większy, z powodu odroczenia Wys. Sejmu, a zatem dwukrotnego zjazdu pp. posłów.

Do poz. 2. Wydatek mniejszy, z powodu krótszego w ogóle trwania obrad Sejmowych w tym roku.

Do poz. 3—12. Wydatki w tych pozycyach ogółem *mniejsze* o 3.223 zł. wedle potrzeby w tym roku.

Do poz. 15. Wydatek większy, wedle faktycznej potrzeby powołania zastępców.

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — większe zł.
budżetu						
II.		**Koszta zarządu.** *Sumaryczne zestawienie rubryki II.*				
	18—23	Płace urzędników i woźnych	173.116	18	175.888	2.772
	24	Dyurniści	22.099	56	23.331	1.231
	25	Zasługi	4.717	40	4.565	*152*
	26	Emolumenta	1.916	61	1.691	*226*
	27	Remuneracye	5.436	66	5.950	513
	28	Koszta podróży i dyety	7.488	41	7.400	*88*
	29	Pensye i zaopatrzenia	28.482	40	28.257	*225*
	30	Dary z łaski	2.280	—	2.280	—
	31	Na pokrycie połowy należytości stemplowych od dekretów nominacyj. urzędników kraj.	1.941	23	1.000	*941*
	32	Potrzeby kancelaryjne { zwyczajne . . .	15.925	67	15.000	*926*
		{ *nadzwyczajne* . .	**2.010**	08	**2.350**	340
	33	Administracya dochodów z krajowych opłat konsumcyjnych	3.161	15½	6.000	2.839
	34	Gmach krajowy i jego utrzymanie . . .	17.984	93½	12.171	*5.814*
	35	Zaliczki na płace { zwyczajne	9.849	35	12.000	2.151
		{ *nadzwyczajne* . . .	**10.000**	—	**10.000**	—
		Razem { zwyczajne	294.399	56	295.533	{—9.506 / +*8.372*
		{ *nadzwyczajne*	**12.010**	08	**12.350**	—340
		Suma rubryki II. .	306.409	64	307.883	{—9.846 / +*8.372*
						—1.474
		Płace urzędników i woźnych. *Sumaryczne zestawienie płac wraz z dodatkami aktywalnymi.*				
	18	Oddział konceptowy	58.774	95	60.364	1.589
	19	„ rachunkowy	64.129	79	64.821	691
	20	„ kasowy	18.758	94	19.230	471
	21	„ sanitarny	2.900	—	2.900	—
	22	„ statystyczny	4.160	—	4.160	—
	23	„ manipulacyjny	24.392	50	24.413	21
		Suma płac . .	173.116	18	175.888	—2.772
		Poszczególnienie.				
	18	*Oddział konceptowy.*				
		a) 3 radców, płaca po 2.800 zł. i dodatek aktywalny po 480 zł.	9.840	—	9.840	—
		b) 7 sekretarzy, płaca po 2.000 zł. i dodatek aktywalny po 420 zł.	16.940	—	16.940	—
		c) 7 wicesekretarzy, płaca po 1.400 zł. i dodatek aktywalny po 360 zł.	12.320	—	12.320	—
		d) 5 adjunktów, płaca po 1.100 zł. i dodatek aktywalny po 300 zł.	7.000	—	8.400	1.400
		e) 6 koncepistów, płaca po 900 zł. i dodatek aktywalny po 240 zł.	6.840	—	6.840	—
		f) 3 aplikantów, adjutum po 600 zł. i 3 aplikantów, adjutum po 500 zł. . . .	3.111	06	3.300	189
		Do tego: dodatki pięcioletnie	2.723	89	2.724	—
		Razem .	58.774	95	60.364	—1.589

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
II.		*Oddział rachunkowy.*				
	19	*a)* Dyrektor, płaca 2.600 zł. i dodatek aktywalny 400 zł.	3.000	—	3.000	—
		b) Zastępca Dyrektora, płaca 2.000 zł. i dodatek aktywalny 360 zł.	2.360	—	2.360	—
		c) 7 rewidentów, płaca po 1.500 zł. i dodatek aktywalny po 300 zł.	12.600	—	12.600	—
		d) 11 adjunktów, płaca po 1.200 zł. i dodatek aktywalny po 240 zł.	15.120	—	15.840	720
		e) 1 archiwista, płaca 1.000 zł. i dodatek aktywalny 200 zł.	1.200	—	1.200	—
		f) 1 protokolista, płaca 1.000 zł. i dodatek aktywalny 200 zł.	1.200	—	1.200	—
		g) 8 oficyałów, płaca po 900 zł. i dodatek aktywalny po 180 zł.	9.180	—	8.640	*540*
		h) 8 asystentów, płaca po 700 zł. i dodatek aktywalny po 100 zł.	6.466	66	7.200	733
		i) 13 praktykantów, płaca po 600 zł. . .	7.728	33	7.200	*528*
		k) 1 aplikant, adjutum 500 zł. i 2 aplikantów, adjutum po 360 zł.	922	02	1.220	298
		l) woźny, płaca 500 zł. i dodatek aktywalny 50 zł.	550	—	550	—
		Do tego: dodatki pięcioletnie	3.802	78	3.811	8
						1.759
		Razem .	64.129	79	64.821	*1.068*
						—691
	20	*Oddział kasowy.*				
		a) Dyrektor, płaca 2.000 zł. i dodatek aktywalny 360 zł.	2.359	94	2.360	—
		b) Zastępca Dyrektora, płaca 1.600 zł. i dodatek aktywalny 300 zł.	1.899	96	1.900	—
		c) Kontrolor, płaca 1.400 zł. i dodatek aktywalny 240 zł.	1.640	—	1.640	—
		d) Kasyer, płaca 1.400 zł. i dodatek aktywalny 240 zł.	1.229	94	1.640	410
		e) 3 adjunktów, płaca po 1.200 zł. i dodatek aktywalny po 240 zł.	3.240	—	2.880	*360*
		f) 2 oficyałów, płaca po 900 zł. i dodatek aktywalny po 180 zł.	2.160	—	2.160	—
		g) 2 asystentów, płaca po 700 zł. i dodatek aktywalny po 100 zł.	1.599	94	1.600	—
		h) 2 praktykantów, płaca po 600 zł. . .	1.191	66	1.200	8
		i) 2 woźnych, płaca po 600 zł. i dodatek aktywalny po 50 zł.	1.300	—	1.300	—
		Do tego: dodatki pięcioletnie	2.137	50	2.550	413
						831
		Razem .	18.758	94	19.230	*360*
						—471

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — większe zł.
II.	21	*Oddział sanitarny.*				
		Inspektor szpitali, płaca 2.000 zł. i dodatek na mieszkanie 300 zł.	2.300	—	2.300	—
		Do tego: dodatki pięcioletnie	600	—	600	—
		Razem .	2.900	—	2.900	—
	22	*Oddział statystyczny.*				
		a) Naczelnik oddziału, płaca	2.000	—	2.000	—
		b) Wice-sekretarz, płaca 1.400 zł. i dodatek aktywalny 360 zł.	1.760	—	1.760	—
		Do tego: dodatki pięcioletnie	400	—	400	—
		Razem .	4.160	—	4.160	—
	23	*Oddział manipulacyjny.*				
		a) Dyrektor kancelaryi, płaca	2.000	—	2.000	—
		b) Archiwista, płaca 1.500 zł. i dodatek aktywalny 300 zł.	1.800	—	1.800	—
		c) Ekspedytor, płaca 1.300 zł. i dodatek aktywalny 270 zł.	1.570	—	1.570	—
		d) Protokolista, płaca 1.200 zł. i dodatek aktywalny 240 zł.	1.440	—	1.440	—
		e) 4 kancelistów, płaca po 1.000 zł. i dodatek aktywalny po 200 zł.	4.800	—	4.800	—
		f) 5 asystentów, płaca po 700 zł i dodatek aktywalny po 100 zł.	4.000	—	4.000	—
		g) 3 pisarzy etatowych, płaca po 600 zł. .	1.800	—	1.800	—
		h) 3 aplikantów, adjutum po 360 zł. . .	1.080	—	1.080	—
		i) Odźwierny, płaca	600	—	600	—
		k) Portyer	500	—	500	—
		l) 5 woźnych, płaca po 500 zł. i dodatek aktywalny po 50 zł.	2.750		2.750	—
		Do tego: dodatki pięcioletnie	2.052	50	2.073	21
		Razem .	24.392	50	24.413	— 21
	24	*Dyurniści*				
		a) Dla oddziału konceptowego	2.181	92	3.477	1.295
		b) „ „ rachunkowego	3.500	—	3.500	—
		c) „ „ statystycznego . . .	2.236	44	2.500	264
		d) „ „ manipulacyjnego . . .	8.402	40	8.539	136
		e) „ zarządu długu krajowego z roku 1893 zaciągniętego w sumie 58,850.000 koron i dla prowadzenia pozostałych zaległości po byłych funduszach indemnizacyjnych. .	4.318	80	3.855	*464*
		f) Na dyurna rachunkowe dla funduszów szkolnych okręgowych	1.460	—	1.460	—
						1.695
		Razem .	22.099	56	23.331	*464*
						— 1.231
		Zasługi.				
	25	14 stróżów po 300 zł. i 1 zastępca woźnego 366 zł.	4.717	40	4.565	*+152*

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
II.	26	**Emolumenta.**				
		a) Dyrektor kancelaryi na fiakra . . .	50	—	50	—
		b) „ „ 48 metr. sześć drzewa	156	—	156	—
		c) Ubranie dla odźwiernego i 8 woźnych po 50 złr., tudzież dla zastępcy woźnego 30 zł.	480	—	480	—
		d) Ubranie dla portyera	91	—	100	9
		e) Opał dla odźwiernego i portyera po 7·2 mtr. sześć. drzewa	47	—	47	—
		f) Dodatki osobiste	1.092	61	858	*235*
		Razem .	1.916	61	1.691	*+226*
	27	**Remuneracye.**				
		a) Rzecznik prawny za zastępstwo . . .	2.047	41	2.500	452
		b) Za zastępstwo prawne Wydziału krajowego w obec c. k. Trybunału administracyjnego i Trybunału państwa	580	—	500	*80*
		c) Tłumacze	809	25	950	141
		d) Urzędnicy, dyurniści i słudzy Wydziału krajowego	2.000	—	2.000	—
						593
		Razem .	5.436	66	5.950	*80*
						—513
	28	**Koszta podróży i dyety.**				
		a) W ogóle	7.088	41	7.000	*88*
		b) Dla inspektora szpitali	400	—	400	—
		Razem .	7.488	41	7.400	*+88*
	29	**Pensye i zaopatrzenia.**				
		a) Madejski Wojciech	1.100	—	1.200	100
		b) Tarczyńska Maryanna	350	—	350	—
		c) Łopuszańska Walerya . . .	350	—	350	—
		d) Olewińska Julia	350	—	350	—
		e) Gorczycowa Eudoksya	196	66	197	—
		f) Chrzanowska Joanna	350	—	350	—
		g) Niewiadomskiego sierota, syn Jerzy Włodzimierz	26	24	26	—
		h) Krzeczkowska Eugenia Zofia . . .	64	64	65	—
		i) Kalicka Jadwiga	350	—	350	—
		k) Kuźniar Jan	77	50	465	389
		l) Sternalowa Emilia	350	—	350	—
		m) Zieńkowiczowa Wanda	350	—	350	—
		n) Orzechowska Józefa	350	—	350	—
		o) Orzechowskiego sierota, syn Tadeusz Saturnin	58	—	17	*41*
		p) Mrozowicka Emilia	350	—	350	—
		r) Mrozowickiego sieroty: Adam Kazimierz Ignacy, Filip, Regina, Anastyzya i Wanda Laurencya	172	—	172	—
		Do przeniesienia .	4.845	04	5.292	— 489
						+41

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	4.845	04	5.292	—489
						+41
II.	29	*s)* Terlecka Marya	216	66	217	—
		t) Kukawska Julianna	166	66	167	—
		u) Kukawskiego sieroty: Rajmund Henryk i Maryan Julian	40	—	40	—
		w) Mochnacki Edmund	3.616	—	3.616	—
		x) Kraczyłowa Julianna	600	—	600	—
		y) Kraczyłowa Julianna, dodatek na wychowanie dla 2-ga dzieci: Władysławy Maryi i Joanny Bronisławy	120	—	120	—
		z) Pierożyńska Sydonia	800	—	800	—
		aa) Strnadowa Kornelia	350	—	350	—
		bb) Strnadowa Kornelia: dodatek na wychochowanie syna Jana Adama . . .	34	98	35	—
		cc) Marek Józef	1.949	94	2.600	650
		dd) Niedziałkowski Karol	891	—	891	—
		ee) Żółkiewski Karol	1.900	—	1.900	—
		ff) Woroniecki Franciszek	280	—	280	—
		gg) Obertyński Emil	600	—	600	—
		hh) Chermińska Katarzyna	360	—	360	—
		ii) Ziembicka Jadwiga	600	—	600	—
		kk) Ziembicka Jadwiga, dodatek na wychow. dla 4-ga dzieci: Anny Róży, Kaźmiery Eugenii, Józefa Wiktora i Feliksa Erazma	240	—	240	—
		ll) Wolański Julian	2.600	—	2.600	—
		mm) Walterowa Marya	300	—	300	—
		nn) Walterowa Marya dod. na wychow. 2-ga dzieci: Wiktora Franciszka i Maryi Zofii	60	—	60	—
		oo) Tranda Edward	1.221	—	1.221	—
		pp) Szajnokowa Olimpia	600	—	600	—
		rr) Stocki Bolesław	324	80	325	—
		ss) Kiszelka Albin	1.092	—	1.092	—
		tt) Kunischowa Zofia	600	—	600	—
		uu) Kunischowa Zofia, dodatek na wychowanie córki Felicyi	60	—	60	—
		vv) Gołębski Władysław	1.188	—	1.188	—
		ww) Czajkowska Wanda	600	—	600	—
		xx) Czajkowska Wanda, zaopatrzenie dla 2-ga dzieci: Juliana Władysława i Czesława Ludomira	120	—	120	—
		yy) Schmitt Mieczysław	783	—	783	—
		— Kuźniarowa Joanna, wdowa po emerytowanym woźnym, za czas od 1. Marca do końca Czerwca 1896 (zmarła) . .	103	32	—	*103*
		— Horoszkiewicz Julian, emerytowany dyrektor kasy krajowej	520	—	—	*520*
		— Jelonkowa Anna, wdowa po adjunkcie rachunkowym	400	—	—	*400*
		— Sternalowa Apolonia, wdowa po praktykancie rachunkowym, odprawa wdowia .	300	—	—	*300*
						1.364
		Razem .	28.482	40	28.257	1.139
						+225

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — większe zł.
II.	30	**Dary z łaski.**				
		a) Bojarska Józefina i Dydyńska z Bojarskich Adolfina	200		200	—
		b) Kopertyńska Krystyna	100	—	100	—
		c) Kopertyńska z Rapichowskich Malwina .	100	—	100	—
		d) Wojciechowski Szymon	180	—	180	—
		e) Dziubińska Wanda, jednorazowo . . .	200	—	200	—
		f) Barycka Marya „ . . .	150	—	150	—
		g) Chrzanowska Joanna „ . . .	200	—	200	—
		h) Orzechowska Józefa, „ . . .	100	—	100	—
		i) Sternalowa Emilia, „ . . .	100	—	100	—
		k) Kunischowa Zofia, „ . . .	100	—	100	—
		l) Komaniewska Helena, „ . . .	100	—	100	—
		m) Strusiewiczowa Melania „ . . .	200	—	200	—
		n) Piotrowska Rozalia „ . . .	250	—	250	—
		o) Sapałaczyńskie Joanna i Leopold. jednoraz.	200	—	200	—
		p) Sałamaszyńska Honorata, jednorazowo .	100	—	100	—
		Razem .	2.280	—	2.280	—
	31	**Na pokrycie połowy należytości stemplowych** od dekretów nominacyjnych urzędników krajowych	1.941	23	1.000	+941
	32	**Potrzeby kancelaryjne.**				
		a) Wydawnictwo rozporządzeń krajowych .	3.307	51	3.000	308
		b) Sprawienie i odnowienie sprzętów { zwyczajne .	1.583	66	1.500	84
		{ *nadzwyczajne*	**1.000**	—	**1.000**	—
		c) Potrzeby do pisania i rysowania . .	1.938	95	2.100	161
		d) Papier do druków, druk ksiąg i wzorów { zwyczajne .	2.300	—	2.300	—
		{ *nadzwyczajne*	**760**	08	**1.100**	340
		e) Oprawa ksiąg i druków { zwyczajne .	526	49	500	26
		{ *nadzwyczajne*	**250**	—	**250**	—
		f) Opał	3.242	40	2.700	542
		g) Uzupełnienie biblioteki, na książki, gazety i introligatora	1.515	75	1.500	16
		h) Rozmaite pomniejsze	1.510	91	1.400	111
		Razem { zwyczajne .	15.925	67	15.000	{ —161
		{ *nadzwyczajne* .	**2.010**	08	**2.350**	{ +1.087 —340
		Ogółem suma poz. 32.	17.935	75	17.350	—501 +1.087 +586
	33	**Administracya dochodów z krajowych opłat konsumcyjnych**	3.161	15½	6.000	—2.839
	34	**Gmach krajowy i jego utrzymanie.**				
		a) Inspicyent techniczny gmachu sejmowego	300	—	300	—
		b) Maszynista płaca 600 zł. 12 mtr. drzewa 40 zł., 45 ltr. nafty 11 zł.	651	—	651	—
		Do przeniesienia .	951		951	—

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	951	—	951	—
II.	34	*c)* Kominiarz	279	80	320	40
		d) Froterowanie i zapuszczanie podłóg . .	797	85	820	22
		e) Mycie podłóg	85	68	100	14
		f) Pompowanie wody	—	—	—	—
		g) Zgartywanie i wywóz śniegu . . .	48	80	100	51
		h) Czyszczenie kloak i wywóz nieczystości .	186	40	320	134
		i) Zabezpieczenie od ognia	262	81	260	*3*
		k) Podatek dochodowy i miejski czynszowy .	93	48	150	57
		l) Utrzymanie skwerów koło gmachu sejmow.	150	—	150	—
		m) Konserwacya i adaptacya budynku i obejścia, koszta przekształcenia i urządzenia w gmachu, tudzież inne nieprzewidziane	5.045	26½	3.000	*2.045*
		n) Na restauracyę kaloryferów w gmachu sejmowym	—	—	—	—
		o) Stacya elektryczna w gmachu sejmowym	10.083	85	6.000	*4.084*
						—318
		Razem .	17.984	93½	12.171	*+6.132*
						+5.814
	35	**Zaliczki na płace.**				
		Dla urzędników i służby (zwyczajne) . .	9.849	35	12.000	2.151
		nadzwyczajne:				
		a) Brąglewiczowi Leopoldowi, spłacalna w 120 ratach miesięcznych	**4.500**	—	**4.500**	—
		b) Chmielewskiemu Władysławowi, spłacalna w 120 ratach miesięcznych	**1.000**	—	**1.000**	—
		c) Sternalowi Marcinowi, spłacalna w 120 ratach miesięcznych	**1.500**	—	**1.500**	—
		d) Kossowskiemu Zygmuntowi, spłacalna w 120 ratach miesięcznych	**3.000**	—	**3.000**	—
		Razem { zwyczajne. .	9.849	35	12.000	2.151
		Razem { *nadzwyczajne* .	**10.000**	—	**10.000**	—
		Ogółem suma poz. 35.	19.849	35	22.000	—2.151

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 18 19 i 20. Zaoszczędzenia wskutek interkalaryów, oraz różnic w dodatkach pięcioletnich, wywołanych awansami na wyższe posady. Ta ostatnia uwaga dotyczy niemniej zaoszczędzenia w *poz. 23.*

Do poz. 24. Zaoszczędzenie na dyurnach (przeważnie w oddziale konceptowym) w miarę koniecznej tylko potrzeby wydatku w tym roku.

Do poz. 25. *Wydatek większy* spowodowany zastępstwami służby w czasie choroby.

Do poz. 26. *Wydano więcej* z powodu zmian personalnych w ciągu roku 1896.

Do poz. 27. a) Wydatek mniejszy, do poz zaś *27. b) wydatek większy* wedle złożonych na ten rok rachunków kancelaryjnych zastępców prawnych. W ogóle zaoszczędzenie z tego tytułu wykazuje kwotę 375 zł.

Do poz. 27. c) Wydatek mniejszy wedle potrzeby w tym roku.

Do poz. 28. a) Stosunkowo nieznaczne przekroczenie tej pozycyi znajduje pokrycie w przypisanych do zwrotu należytościach czynnych z roku bieżącego w kwocie 622 zł. 47 ct.

Do poz. 29. a) k) cc) Wydatki mniejsze z powodu śmierci pensyonistów.

Do poz. 29. o) Wydatek nieco *większy*, ponieważ wymienionemu sierocie wypłacono całoroczne zaopatrzenie, ustające wedle sprawdzonego przypisu dopiero w roku 1906.

Do poz. 29. w ogóle. *Wydatki niepreliminowane* poniesiono w tej pozycyi na rzecz Joanny Kuźniarowej, Juliana Horoszkiewicza, Anny Jelonkowej i Apolonii Sternalowej, w skutek przyznania w tym roku pensyj i zaopatrzeń w myśl statutu emerytalnego; wydatki te wynoszą 1.323 zł.

Do poz. 31. Wydatek większy, stosownie do wydanych w tym roku dekretów nominacyjnych; przekroczenie to znajduje pokrycie w przypisanych z tego tytułu należytościach czynnych z roku bieżącego w kwocie 717 zł. 20½ ct.

Do poz. 32. a) Wydatek większy stosownie do rachunków złożonych przez c. k. Namiestnictwo.

Do poz. 32. b)
Do poz. 32. c)
} Różnice nieznaczne, albowiem wydatków tych nie można z góry ściśle oznaczyć.

Do poz. 32. d) Wydatek nadzwyczajny *mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.

Do poz. 32. e) Różnica drobna.

Do poz. 32. f) Wydatek większy z powodu opalania filii dla biura melioracyjnego, skutkiem czego w r. 1897 uchwalono wyższy kredyt na opał.

Do poz. 32. g). Różnica drobna.

Do poz. 32. h) Wydano więcej z powodu nieodzownej translokacyi biur, stosownie do nowego rozdziału czynności w Wydziale krajowym.

Do poz. 33. Wydatki wedle potrzeby w tym roku wynoszą . . .	3.161 zł.	15½ ct.
budżetem uchwalono	6.000 „	— „
wydano tedy *mniej* od budżetu o	2.838 zł.	84½ ct.
gdy zaś zaległości bierne, z roku 1896, pozostałe, wynoszą . .	116 „	33 „
właściwy przeto wynik wydatków z roku 1896 okazuje się *korzystniejszym* od budżetu o	2.722 zł.	51½ ct.

(Obacz uzasadnienie różnicy w rubr. XVI. dochodów)

Do poz. 34. c), d), e), g), h), k), Wyniki *na korzyść* budżetu, wedle faktycznej potrzeby w tym roku.

Do poz. 34. m) Wydatek większy głównie z powodu pokrycia części wydatków roku 1895 w kwocie 1.174 zł. Ponieważ udzielane dotychczas przez wysoki Sejm kredyty były nie wystarczające, przeto na rok 1897 uchwalił W. Sejm kredyt o 1.000 zł. wyższy.

Do poz. 34. o) Wydano więcej z powodu kosztów dalszej instalacyi i większych niż preliminowano wydatków na wytwarzanie światła elektrycznego (LW. 69.331/1896).

Do poz. 35. Wydatek zwyczajny *mniejszy* wedle istotnie udzielonych zaliczek. Mianowicie

udzielono tychże w sumie	20.642 zł.	90 ct.
spłacono w ciągu roku 1896	10.793 „	55 „
pozostaje tedy .	9.849 zł.	35 ct.

jako należytość czynna z końcem roku 1896.

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
III.	36	**Koszta leczenia w szpitalach krajowych, zagranicznych i wojskowych . . . .**	994.310	24½	940.000	+*54.310*

Uzasadnienie różnic.

Z zarachowanych wyżej wydatków przypada:

A)	Na zakłady krajowe i szpitale prowincyonalne:		
	1. Lwów, szpital powszechny — Oddział chorych . . .	150.096 zł.	52 ct.
	„ „ „ „ położnic . . .	12.491 „	30 „
	2. Kulparków, zakład obłąkanych	182.502 „	84 „
	3. Kraków, szpital św. Łazarza	155.486 „	37 „
	4. „ klinika	23.826 „	38 „
	5. Szpitale prowincyonalne w kraju	329.538 „	84½ „
B)	Szpitale zagraniczne	139.198 „	89 „
C)	„ wojskowe	— „	— „
D)	Inne wydatki i zwroty	16.686 „	18 „
	Ogólne wydatki . . .	1,009.827 zł.	32½ ct.

Od tego zwroty:

a)	zaliczki od gmin 285 zł. 87½ ct. z których po strąceniu przeniesionych na rubr. V. pozyc. 13. dochodów ze zwrotu zaliczek z lat ubiegł. 275 zł. 07½ ct. pozostaje	10 zł.	80 ct.		
b)	zwroty rozmaite 34.855 zł. 63 ct. a po strąceniu przeniesionych na rubr. V. poz. 12. dochodów z tytułu zwrotów z lat ubiegłych 19.349 zł. 35 ct. wynoszą	15.506 „	28 „	= 15.517 „	08 „
	Czysty wydatek jak wyżej . . .			994.310 zł.	24½ ct.
	Wynikłość jest większą od budżetu o kwotę			*54.310* „	— „

Przekroczenie to jednak w przeważnej części znajduje pokrycie w pozyskanych od zakładów krajowych nadwyżkach dochodów nad budżet w kwocie 37.470 zł. (rubr. IV. poz. 8. i 10. dochodów).

Na ten większy od preliminowanego wydatek, złożyły się następujące czynniki:

1. Normalny wzrost dni leczenia, wskutek wzrostu ludności i coraz chętniejszego korzystania ze szpitali.

Ilość zlikwidowanych dni leczenia wynosiła: w roku 1894: 1,479.867, w roku 1895: 1,679.554, w roku 1896: 1,589.983, a więc wzrosła w roku 1896 w porównaniu z rokiem 1894 (na podstawie którego budżet układano) o 110.116 dni.

2. Powiększenia taks w zagranicznych a niemniej i w kilku krajowych szpitalach, czego nie mogło zrównoważyć równoczesne zniżenie taks w znacznie mniejszej ilości szpitali a mianowicie:

a) Podwyższono taksy:

W szpitalach zagranicznych: Arad o 2 ct., Baden o 15 ct., Budweiss o 12 ct., Beregszasz o 3 ct., Brasso (Kronstadt) o 3 ct., Cilli o 5 ct., Debreczyn o 2 ct., Decs o 1 ct., Deva o 1 ct., Dubrownik o 1 ct., Esztergom o 8 ct., Fünfkirchen o 3 ct., Fehertemplom (Weisskirchen) o 2 ct., Görtz o 11 ct., Gratz o 10 ct., Györ o 1 ct., Gran o 8 ct., Hohenmauth o 6 ct., Humpolec o 6 ct., Horic o 5 ct., Karlsbad o 2 ct., Karlstadt o 10 ct., Klat-

tau o 8 ct., Klausenburg o 8 ct., Komotau o 4 ct., Koszyce o 2 ct., Königinhof o 12 ct., Königrätz o 5 ct., Kis-Varda o 3 ct., Leitmeritz o 8 ct., Leitomischl o 13 ct., Lublana o 20 ct, Leesdorf o 15 ct., Leva o 2 ct., Marosvasarhely o 4 ct., Miszkolc o 3 ct., Munkacz o 2 ct., Neubydzow o 16 ct., Neuhaus o 9 ct., Neutra o 7 ct., Nymburg o 2 ct., Neutitschen o 10 ct., Nagy-Kikinda o 3 ct., Nagy-Kanischa o 4 ct., Nagy-Mihaly o 7 ct., Nagy-Beckskaek o 1 ct., Marmaros-Schiget o 4 ct., Oedenburg o 2 ct., Ogulin o 10 ct., Pancsowa o 1 ct., Pardubitz o 11. ct., Budapeszt św. Jana o 1 ct., Podersam o 16 ct., Raguza o 1 ct. Rumburg o 6 ct., Rimaszombatt o 5 ct., Salzburg św. Jana o 4 ct., Spalato o 5 ct., Stockerau o 17 ct., Salzburg zakład obł. o 1 ct., Suczawa o 18 ct., Szegedyn o 2 ct., Szegzard o 7 ct., Sopron o 2 ct., Szabadka o 7 ct., Tabor o 4 ct., Villach o 5 ct., Visegrad o 10 ct., Zwickau o 1 ct., Zala-Egerszeg o 1 ct.

W szpitalach krajowych: Jasło o 4 ct., Śniatyn o 1 ct., Stanisławów o 4 ct., Tarnopol o 1 ct., Tarnów o 2 ct.

b) Zniżono taksy:

W szpitalach zagranicznych: Arbanasima o 1 ct., Aranyos-Maroth o 1 ct., Arnau o 3 ct. Beckes-Gyula o 6 ct., Besztercze o 3 ct., Fogaras o 2 ct., Gyöngyös o 4 ct., Gyula o 6 ct., Homonna o 6 ct., Mako o 2 ct., Maresalz o 2 ct., Nagy-Topolczany o 6 ct., Opawa zakład obł. o 10 ct., Peszt św. Rocha o 2 ct., Ujhely o 2 ct., Sebenico o 2 ct., S. Györgi o 2 ct., Ungwar o 2 ct., Zara o 1 ct., Zilach o 2 ct.,

W szpitalach krajowych: Brody o 3 ct., Podhajce o 7 ct.

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkow.) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* ct.
IV.		**Koszta szczepienia.**				
	37	Utrzymanie i odświeżanie krowianki . .	12.000	—	12.200	—200
	38	Koszta podróży i dyety lekarzy z powodu szczepienia ospy	72.720	54	59.000	+*13.721*
		Suma rubryki IV. . . .	84.720	54	71.200	+*13.521*
		Uzasadnienie różnic.				
		Do poz. 37. Wydatek mniejszy z powodu dostarczenia mniejszej ilości krowianki.				
		Do poz. 38. Wydatek większy z powodu niestałości wydatków tego rodzaju, zarachowanych na podstawie rachunków przedkładanych przez c. k. Namiestnictwo.				
V.		**Wydatki sanitarne.**				
	39	$^1/_3$ część za lekarstwa dla epidemicznie chorych	3.969	66	4.500	—531
	40	Na koszta podróży dla 63 lekarzy okręgowych, oraz na subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace po nad 1% dodatku powiatowego . . .	15.862	80	18.000	—2.137
		Do przeniesienia .	19.832	46	22.500	—2.668

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — więcej zł.
		Z przeniesienia .	19.832	46	22.500	—2.668
V.	40*a)*	Dla zakładu szczepienia wścieklizny prof. Dr. Bujwida w Krakowie: stała subwencya roczna	600	—	600	—
		i jednorazowy zasiłek na pokrycie kosztów urządzenia	400	—	400	—
	40*b)*	Niezużyte kredyty z lat ubiegłych przeznaczone na zapomogi dla biednych gmin na zakładanie i urządzanie szpitali cholerycznych:				
		Wydatek do rachunku r. 1897 na cel powyższy . . . . . 4.000 zł.				
		Dochody . . . . . 4.000 „	—	—	—	—
		Suma rubryki V. . . .	20.832	46	23.500	—2.668
		Uzasadnienie różnic.				
		Do poz. 39. Różnica z powodu niestałości wydatków tego rodzaju, zarachowanych na podstawie rachunków przedkładanych przez c. k. Namiestnictwo.				
		Do poz. 40. a) Wydatek mniejszy z powodu że wedle sprawozdania do LW. 39.769/95, w roku 1896 miano obsadzić 77 okręgów sanitarnych, w rzeczywistości zaś zamianowano tylko 63 lekarzy okręgowych a z tych niektórzy dopiero od II. i III. kwartału 1896 objęli swe obowiązki.				
		Do poz. 40. b) Na szpitale choleryczne przeznaczył Wysoki Sejm uchwałą z dnia 22. września 1892 kwotę 50.000 zł. Wedle zamknięcia rachunków z roku 1895 i zamieszczonego tam wyjaśnienia przy rubr. V. poz. 37. a) z kredytu tego przeniesiono na cel wskazany do rachunku roku 1896 niezużytą resztę w kwocie 3.800 zł. nadto gmina Tłuste zwróciła niezużytą zapomogę z tego tytułu w kwocie 200 zł. razem tedy niezużyty kredyt wynosi 4.000 zł., który przeniesiono na cel wzmiankowany do rachunku roku 1897.				
VI.		**Zasiłki dla zakładów dobroczynności.**				
	41	Szpitale Sióstr Miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie . . .	900	—	900	—
	42	Szpital Sióstr Miłosierdzia w Nowosiółkach .	300	—	300	—
	43	Dom ubogich i sierót w Krakowie . . .	5.424	—	5.424	—
	44	Zakład św. Józefa dla osieroconych chłopców w Krakowie	1.000	—	1.000	—
		Do przeniesienia .	7.624	—	7.624	—

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	7.624	—	7.624	—
VI.	45*a)*	Komitet ochronek w Krakowie (za rok 1896)	550	—	550	—
	45*b)*	„ „ „ „ (zasiłek niepodniesiony za rok 1894)	550	—	550	—
	46	Towarzystwo ochronek chrześciańskich we Lwowie	500	—	500	—
	47	Towarzystwo miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie	1.200	—	1.200	—
	48	Zakład osieroconych dziewcząt im. księdza Józefa Ziemiańskiego w Przemyślu . .	500	—	500	—
	49	Zarząd Towarzystwa weteranów z roku 1831 w Krakowie	2.700	—	2.700	—
	50	Komitet wykonawczy opieki weteranów z r. 1831 we Lwowie	1.800	—	1.800	—
	51	Zakład św. Józefa dla chorych nieuleczalnych i wyzdrowieńców we Lwowie . . .	1.000	—	1.000	—
	52	Na utrzymanie rymanowskiej kolonii leczniczej	500	—	500	—
	53	Lecznica powszechna we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego, po zasięgnięciu opinii Towarzystwa lekarskiego	1.000	—	1.000	—
	54	Kolonia lecznicza w Rabce, na utrzymanie dzieci w lecznicy	300	—	300	—
	55	Zakład staruszek i kalek w Krakowie na Blichu, im. hr. Sołtykowej, na reparacyę budynków gospodarcz. i parkanów, jednorazowo	100	—	100	—
	56	Towarzystwo opieki nad niemowlętami pod wezwaniem „Dzieciątka Jezus“ we Lwowie, jednorazowo	100	—	100	—
	57*a)*	Towarzystwo wzajemnej pomocy diaków gr. kat. dyecezyi przemyskiej w Przemyślu, jednorazowo	100	—	100	—
	57*b)*	Komitet opiekujący się „Domem pracy dla sierót i staruszek“ w Krakowie, I. połowa jednorazowego zasiłku na budowę pralni, z uchwalonych 1.000 zł.	500	—	500	—
	57*c)*	Towarzystwo dam dobroczynności w Śniatynie, na wewnętrzne urządzenie tamtejszej ochronki Sióstr Felicyanek, jednorazowo	100	—	100	—
	57*d)*	Stowarzyszenie opieki nad uwolnionymi więźniami we Lwowie, jednorazowo . .	100	—	100	—
	57*e)*	Konwent Braci miłosierdzia w Krakowie, na przebudowę szpitala i budynków klasztornych, I. połowa subwencyi z przyznanych 6.000 zł. płatnych w dwóch ratach rocznych po	3.000	—	3.000	—
	57*f)*	Stowarzyszenie wzajemnej pomocy diaków gr. kat. dyecezyi stanisławowskiej, jednorazowo	100	—	100	—
	57*g)*	Stowarzyszenie diaków gr. kat. archidyecezyi lwowskiej, jednorazowo	100	—	100	—
		Suma rubryki VI. ..	22.424	—	22.424	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
VII.		**Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.**				
	58	Akademia Umiejętności w Krakowie: *a)* zasiłek stały . . . 26.000 zł. *b)* zasiłek na utrzymanie wyprawy naukowej, pracującej pod kierunkiem prof. Dra Smolki w Archiwum watykańskiem (I. rata z trzechlecia 1895/6 1896/7 i 1897/8 . . . . 1.500 „ *c)* na wydanie atlasu geologicznego z tekstem do rozporządzalności Wydziału krajowego . . . 2 500 „	30.000	—	30.000	—
	59	Rada szkolna krajowa, na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego . . .	1,964.325	47	1,936.492	*27.834*
	60	Rada szkolna krajowa, na pokrycie niedoboru kraj. funduszu szkolnego emerytalnego .	153.989	13½	139.423	*14.566*
	61	Sześciu członków Rady szkolnej krajowej po 1.200 zł.	7.600	—	7.200	*400*
	62	Zakład głuchoniemych we Lwowie: *a)* na stypendya dla 70-ciu wychowanków . . . . 8.400 zł. *b)* na utrzymanie zakładu . 500 „	8.900	—	8.900	—
	63	Szkoła głuchoniemych Izaaka Bardacha we Lwowie	400	—	400	—
	64	Zakład ciemnych we Lwowie	2.000	—	2.000	—
	65	Towarzystwo gimnastyczne „Sokół“ we Lwowie	1.000	—	1.000	—
	66	„ „ „ w Krakowie	500	—	500	—
	67	Dla towarzystw gimnastycznych „Sokół“ na prowincyi, ryczałt do dyspozycyi Wydziału krajowego	800	—	800	—
	68	Szkoła sztuk pięknych w Krakowie, XVIII. rata umorzenia pożyczki 100.000 zł. na budowę gmachu	7.000	—	7.000	—
	69	Teatr polski w Krakowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego . . .	8.000	—	8.000	—
	70	Budowa teatru w Krakowie, IV. i V. półroczna rata na opłatę procentów od pożyczki 150.000 zł. zaciągniętej przez gminę miasta Krakowa	7.500	—	7.500	—
	71	Teatr polski i opera polska we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego: *a)* dramat i komedya . . 14.200 zł. *b)* opera polska . . . 10.000 „	24.200	—	24.200	—
	72	Budowa teatru we Lwowie, na pokrycie pożyczki przez gminę miasta Lwowa zaciągnąć się mającej	—	—	—	—
	73	Teatr ruski pod zarządem Towarzystwa „Besida“, do rozporządzalności Wydz. kraj.	7.250	—	7.250	—
		Do przeniesienia .	2,223.464	60½	2,180.665	*42.800*

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	2,223.464	60½	2,180.665	*42.800*
VII.	74	Towarzystwo muzyczne w Krakowie . .	800	—	800	—
	75	Konserwatoryum Towarzystwa muzycznego w Krakowie	2.000	—	2.000	—
	76	Towarzystwo muzyczne we Lwowie . .	3.000	—	3.000	—
	77*a*)	„ „ w Samborze (jednorazowo)	100	—	100	—
	77*b*)	„ „ im. Moniuszki w Stanisławowie (jednorazowo)	100	—	100	—
	77*c*)	Towarzystwo muzyczne w Kołomyi (jednoraz.)	100	—	100	—
	78	Towarzystwo „Harmonia“ we Lwowie . .	300	—	300	—
	79	„ śpiewackie „Lutnia“ we Lwowie	500	—	500	—
	80	„ „ „Bojan“ „ „	300	—	300	—
	81	„ „ „Echo“ „ „	300	—	300	—
	82	„ „ „Lutnia“ w Krakowie	300	—	300	—
	83	Na subwencye dla istniejących już internatów, do rozporządzalności Wydziału krajowego	4.400	—	4.400	—
	84	Internatowi księży Zmartwychwstańców we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	4.500	—	4.500	—
	85	Ks. Siemaszki Kazimierza dom schronienia i dobrowolnej pracy dla opuszczonych i moralnie zaniedbanych chłopców w Krakowie	700	—	700	—
	86	*a*) Na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich . . 2.000 zł. *b*) Na wydawnictwo ruskich książek szkolnych . . . 4.200 „ do rozporządzalności c. k. Rady szkolnej krajowej, a względnie Komisyi książek szkolnych, przez tęż Radę ustanowionej.	6.200	—	6.200	—
	87	Dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach, ryczałt do rozporządzalności Wydziału krajowego	3.000	—	3.000	—
	88	Dla fundacyi „Macierz polska“, na wydawnictwo dzieł i peryodycznych pism ludowych	5.000	—	5.000	—
	89	Na stypendyum dla ucznia wydziału lekarskiego w Krakowie, oddającego się studyom w szkole operacyjnej	500	01	500	—
	90	Towarzystwo „Oświaty ludowej“ we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.000	—	1.000	—
	91	Towarzystwo „Oświaty ludowej“ w Krakowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.000	—	1.000	—
	92	Stowarzyszeniom rzemieślniczym we Lwowie i na prowincyi, ryczałt do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.500	—	1.500	—
	93	Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego, na lwowską kolonię wakacyjną, zasiłek stały	200	—	200	—
	94	Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego, na pokrycie kosztów walnego zgromadzenia	200	—	200	—
		Do przeniesienia .	2,259.464	61½	2,216.665	*42.800*

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	2,259.464	61½	2,216.665	*42.800*
VII.	95	Kollegium profesorów szkoły politechnicznej we Lwowie, na wydawnictwo biblioteki politechnicznej, III. rata z subwencyi 5.000 zł., rozłożonej na lat 10 . . .	500	—	500	—
	96	Wydawnictwo dziełek ludowych we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.000	—	1.000	—
	97	Teatr im. Aleksandra hr. Fredry w Stanisławowie	1.000	—	1.000	—
	97*a)*	Lipińska Salomea, wdowa po skrzypku Feliksie Lipińskim, jednorazowy dar z łaski	50	—	50	—
	98	Zasiłek dla czasopisma „Szkoła“, jednorazowo	500	—	500	—
	99	„ „ „ „Muzeum“, „	1.000	—	1.000	—
	100	„ „ „ „Kosmos“, „	400	—	400	—
	101	„ „ ruskiej gazety „Uczytel“, do rozporządzalności Wydziału krajowego, jednorazowo	500	—	500	—
	102	Dla Towarzystwa „Proświta“ na wydawnictwo dzieł ludowych, jednorazowo . . .	2.000	—	2.000	—
	103	Ks. Dżułyński, gr. kat. paroch w Łapszynie, na wydawnictwa ruskie: „Posłannyk“ i „Książeczki misyjne“, jednorazowo . .	400	—	400	—
	104	Towarzystwo „Oświaty ludowej“ w Tarnowie, jednorazowo	100	—	100	—
	105	Towarzystwo historyczne we Lwowie, na tegoż wydawnictwa, jednorazowo . .	700	—	700	—
	106	Ryczałt na zasiłki dla burs mieszczących ubogą młodzież polską i ruską, jednorazowo	4.000	—	4.000	—
	107/8	Dla stowarzyszeń akademickich, ryczałt do rozporządzalności Wydziału krajowego, jednorazowo	1.000	—	1.000	—
	109/10	Towarzystwo im. Adama Mickiewicza, na wydawnictwa dzieł tegoż, jednorazowo .	400	—	400	—
	111	Barwiński Aleksander, na wydawnictwo ruskiej biblioteki historycznej we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego, jednorazowo	500	—	500	—
	112*a)*	Towarzystwo im Szewczenki we Lwowie, na wydawnictwo dzieł naukowych ruskich, jednorazowo	1.000	—	1.000	—
	112*b)*	Komisya archeograficzna Towarzystwa im. Szewczenki we Lwowie, na wydawnictwo historycznych materyałów, do rozporządzalności Wydziału krajowego, jednorazowo	1.000	—	1.000	—
	113*a)*	Ruskie Towarzystwo pedagogiczne, na wydawnictwo czasopisma „Dzwinok“, jednorazowo	200	—	200	—
	113*b)*	Redakcya pisma dla dzieci „Mały światek“ we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego, jednorazowo	100	—	100	—
		Do przeniesienia .	2,275.814	61½	2,233.015	*42.800*

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
budżetu						
		Z przeniesienia .	2,275.814	61½	2,233.015	*42.800*
II.	114*a*	Ks. Cyryl Sielecki, gr. kat. paroch w Żużlu, na nowicyat Sióstr Służebniczek ruskich, do rozporządzalności Wydziału krajowego, jednorazowo	100	—	100	—
	114*b*/115	Zakład Sióstr Służebniczek galicyjskich w Starej Wsi, jednorazowo	100	—	100	—
	116*a*	Wydawnictwo starodawnych prawa polskiego pomników, subwencya wypłacalna za pośrednictwem Akademii umiejętności w Krakowie na lat cztery: 1895, 1896, 1897 i 1898, po	1.500	—	1.500	—
	116*b*	Towarzystwo pomocy naukowej im. Kraszewskiego w Przemyślu	100	—	100	—
	116*c*	Towarzystwo ruskie „Szkilna pomicz“ w Kołomyi, jednorazowo	100	—	100	—
	116*d*	Towarzystwo ruskie „Szkilna pomicz“ we Lwowie, jednorazowo	100	—	100	—
	116*e*	Towarzystwo ruskie „Szkilna pomicz“ w Stanisławowie, jednorazowo	100	—	100	—
	116*f*	Nasalski Julian w Kołomyi, na wydawnictwo biblioteki dla ruskiej młodzieży, jednorazowo	100	—	100	—
	116*g*	Związek polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich we Lwowie, na wydawnictwo podręcznika do nauki gimnastyki, do rozporządzalności Wydziału krajowego, w miarę postępu wydawnictwa . . .	100	—	100	—
	116*h*	Towarzystwo filologiczne we Lwowie, zasiłek na wydawnictwo czasopisma filologicznego „Eos“, jednorazowo	200	—	200	—
	116*i*	Instytut ruski dla dziewcząt w Przemyślu, jednorazowo	200	—	200	—
	116*k*	Szkoła języka polskiego we Wiedniu, do rozporządzalności Towarzystwa Biblioteki polskiej tamże, jednorazowo . . .	100	—	100	—
	116*l*	Zakład wychowawczy dla ubogich dziewcząt pod nazwą „Rodzina Maryi“ w Łomnej, zasiłek na utrzymanie w roku 1896 .	300	—	300	—
		Suma rubryki VII	2,278.914	61½	2,236.115	*+42.800*

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 59. i 60. Wydatki większe, według specyalnego zamknięcia rachunku tych fund.

Do poz. 61. Wydatek większy, z powodu wypłaty zaległej należytości b. członka Rady szkolnej Ks. Czartoryskiego za czas od 1. października 1894 po koniec Stycznia 1895.

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — więcej zł.	
VIII.		**Utrzymanie pomników historycznych.**					
	117	Na utrzymanie kancelaryj konserwatorskich we Lwowie i w Krakowie, sporządzanie i publikacye naukowych i urzędowych spisów pomników, znajdujących się w naszym kraju	4.000	—	4.000	—	
	118	Na restauracyę zamku królewskiego w Żółkwi II. połowa z subwencyi 6.000 zł. .	3.000	—	3.000	—	
	119	Badanie i ocalanie zabytków starożytnych, piśmiennych i archeologicznych, dla Zakładu narodowego im. Ossolińskich we Lwowie	500	—	500	—	
	120	Stała subwencya roczna dla Muzeum narodowego w Krakowie	800	—	800	—	
	121	Krajowe archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie:					
		1. Dyrektor we Lwowie	1.200	—	1.200	—	
		2. Dyrektor w Krakowie	1.000	—	1.000	—	
		3. Adjunkt we Lwowie, płaca z dodatkami	1.640	—	1.640	—	
		4. „ w Krakowie, „ „ „	1.640	—	1.640	—	
		5. 4 aplikantów we Lwowie adjuta po 300 zł.	1.142	48	1.200		57
		6. 2 „ w Krakowie, „ „ „ „	565	80	600		34
		7. Czynsz za najem lokalu we Lwowie .	600	—	600	—	
		8. Stróże	840	—	840	—	
		9. Opał, potrzeby kancelaryjne i rozmaite wydatki	450	43	500		50
	122	Na odrestaurowanie starożytnych krużganków przy klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie, druga połowa z przyznanych 4.400 zł.	2.200	—	2.200	—	
	123	Na restauracyę zabytków sztuki w kościele parafialnym w Bielinach, zasiłek jednorazowy	500	—	500	—	
	124	Na restauracyę kościoła katedralnego na Wawelu, I. rata z subwencyi 100.000 zł., spłacić się mającej w dziesięciu równych ratach rocznych	10.000	—	10.000	—	
	124*a*	Na restauracyę starożytnej cerkwi w Jażowie Starym (pow. Jaworów), jednorazowy zasiłek	200	—	200	—	
	124*b*	Na restauracyę kościoła łać. w Bieczu, I połowa zasiłku z przyznanych 4.000 zł. .	2.000	—	2.000	—	
	124*c*	Na restauracyę klasztoru podominikańskiego w Oświęcimiu	1.000	—	1.000	—	
		Suma rubryki VIII .	33.278	71	33.420		—141

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 121. 5. i 6. Wydatki *mniejsze* z powodu interkalarjów.

Do poz. 121. 9. Wydatek nieco *mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkow.) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* ct.
IX.	125-140 i 142	**Kwaterunkowe żandarmeryi.** Na koszta kwaterunkowe	213.432	04	209.106	*4.326*
	141	Na urządzenie nowych koszar, otworzyć się mających.	869	25	1.000	131
	143	Na koszta administracyi i konserwacyi gmachu c. k. Żandameryi	3.053	82	2.677	*377*
	143*a*	Na budowę skrzydła przy gmachu c. k. Żandarmeryi we Lwowie *(nadzwyczajne)* .	**98.500**	—	—	*98.500*
		Razem { zwyczajne .	217.355	11	212.783	*4.703* 131
		Razem { *nadzwyczajne*	**98.500**		—	*98.500*
		Suma rubryki IX. .	315.855	11	212.783	*103.203* 131
						+103.072

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 125. do 142. Wydatek większy wedle złożonych do LW. 8.970/1897 przez c. k. żandarmeryę rachunków kwaterunkowych za rok 1896.

Do poz. 125—140 i 142. wydano *więcej* o . . . . . 4 326 zł.

Do poz. 141. wydano *mniej* o . . . . . 131 „

przekroczono tedy budżet o . . . . . 4.195 zł.

uwzględniwszy jednak w rubryce XIII. dochodów funduszu krajowego („Dochody z kwaterunku żandarmeryi“) znaczniejsze od budżetu uzyskane dochody o sumę . . . . . 1.190 „

okazuje się właściwe przekroczenie preliminowanych na cele kwaterunkowe wydatków o . . . . . 3.005 zł.

Mianowicie z powodu podwyższenia po nad budżet dawnych czynszów pomieszkań i koszar, poniesiono *większy wydatek* o . . . . . 2.084 zł. 59 ct.

najem pomieszkań dla 12 *nowych*, oraz dla 4 budżetem nieobjętych posterunków wyniósł . . . . . 2.134 „ 16 „

na pauszalja dla nowo ustanowionych posterunków wydano *więcej* o 107 „ 29 „

Ogółem wydano *więcej* o 4.326 zł. 04 ct.

Do poz. 141. wydano wedle potrzeby w tym roku *mniej* o . . . 130 „ 75 „

wydatek tedy ogółem *większy* o . . . . . 4.195 zł. 29 ct.

że zaś dochody z kwaterunku żandarmeryi (w rubr. XIII. dochodów uwidocznione) przyniosły po nad budżet . . . . . 1.190 „ 07½ „

przekroczenie tedy budżetu wyniosło właściwie kwotę . . . 3.005 zł. 21½ ct.

czyli w zaokrągleniu jak wykazano . . . . . 3.005 zł.

Do poz. 143. Wydatek większy z powodu znaczniejszych robót konserwacyjnych.

Do poz. 143 a) Wydatek nadzwyczajny, nieprelimiowany, na budowę skrzydła przy gmachu c. k. Żandarmeryi wykazany na końcu tej rubryki, poniesiono na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20. stycznia 1896 z gotówki 98.500 zł. uzyskanej z pożyczki im. wart. 200.000 koron zaciągniętej po myśli rzeczonej uchwały Wys. Sejmu (vide rubr. XVII. dochodów). Wydatek ten wyniósł w roku 1896 . . . . . 66.142 zł. 63 ct.

kwotę zaś niezużytkowaną z wyżej wzmiankowanej pożyczki . . 32.357 „ 36 „

przeniesiono do rachunku roku 1897 na dalszy cel budowy.

Wydano tedy razem . 98.500 zł.

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe — mniejsze zł.
X.		**Wydatki na komunikacye.**				
		I. Na drogi.				
		Sumaryczne zestawienie rubryki X.				
	A.	Koszta zarządu	171.123	02½	174.064	2.941
	B.	Nowe budowy i rekonstrukcye dróg, *(nadzwyczajne*	**66.860**	**46**	**80.000**	13.140
	C.	Utrzymanie dróg krajowych	398.103	77	406.038	7.934
	D.	Zasiłki dla dróg pow. i gm. na budowę i utrzymanie dojazdów kolej. zwyczajne . .	319.893	40½	320.000	107
		nadzwyczajne .	**90.000**	—	**90.000**	—
	E.	Wydatki na myta { zwyczajne . . .	2.690	69½	2.400	*291*
		nadzwyczajne . . .	**3.876**	**23½**	**3.000**	*876*
	F.	Zaopatrzenia	12.828	70	12.649	*180*
		Suma { zwyczajne .	904.639	59½	915.151	10.982 *471*
		nadzwyczajne	**160.736**	**69½**	**173.000**	13.140 *876*
		Razem .	1,065.376	29	1,088.151	24.122 *1.347*
						—22.775
		II. Na koleje żelazne.				
		Suma { zwyczajne .	32.979	77½	29.000	*3.980*
		nadzwyczajne .	**302.000**	—	**302.000**	—
		Razem . .	334.979	77½	331.000	*+3.980*
		Ogółem wydatki na komunikacye { zwyczajne	937.619	37	944.151	10.982 *4.451*
		nadzwyczajne	**462.736**	**69½**	**475.000**	13.140 *876*
		Suma rubryki X. .	1,400.356	06½	1,419.151	24.122 *5.327*
						—18.795

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
X.		**A. Koszta zarządu.**				
	144	*Płace inżynierów, rysowników i służby na prowincyi.*				
		a) Dyrektor oddz. techn. płaca 2.800·— zł.				
		dodatek aktywalny . . 480·— „	3.280	—	3.280	—
		b) Zast. dyr. oddz. techn. płaca 2.000·— zł.				
		dodatek aktywalny . . 360·— „	2.360	—	2.360	—
		c) 4 inżynierów starszych z płacą po . . 2.000·— zł. 8.000·— zł.				
		dod. aktyw. po 360·— „ 1.440·— „	9.440	—	9.440	—
		d) 9 inżynierów I klasy z płacą po . . 1.500·— zł. 13.500·— zł.				
		dod. akt. dla 3 po 300·— „ 899·98 „				
		„ „ „ 1 „ 249·96 „ 249 96 „				
		„ „ „ 5 „ 200·— „ 1.000·— „	15.649	94	15.750	100
		e) 7 inżynierów II. klasy z płacą po . . 1.200·— zł. 7.936.66 zł.				
		dod. akt. dla 2 po 240·— „ 627·33 „				
		„ „ „ 1 „ 200·— „ 200·— „				
		„ „ „ 3 „ 160·— „ 480·— „	9.243	99	9.720	476
		f) 6 inżynierów adjunktów tech. z płacą po . 1.000·— zł. 5.613·82 zł.				
		dodatek aktyw. po 180·— „ 1.010·50 „	6.624	32	7.080	456
		g) 6 asystentów techn. z płacą po. . . . 800·— zł. 4.750·98 zł.				
		dod. aktyw. dla 1 120·— zł. 120·— zł.				
		„ „ „ 6 po 180·— „ 844·— „	5.714	98	5.880	164
		h) 2 elewów techn. z adjutum po . . . 700·— zł. 1.258·27 zł				
		2 elewów techn. z adjutum po . . . 600·— zł. 720·— „	1.978	27	2.600	622
		i) 1 pisarz manipulac. z płacą 600·— zł.	600	—	600	—
		j) 1 rys. dziennie po 2·— zł. 732·— „				
		3 „ „ „ 1·20 „ 468·— „				
		1 „ „ „ 1·— „ 366·— „				
		1 „ o rocznych 500·— „ 229·13 „				
		Wynagrodzenie za kopiowanie planów . . . . 305·99 zł.	2.101	12	2.562	461
		k) 6 konduktorów I. klasy z płacą po . . . 800·— zł. 4.800·— zł.				
		dod. aktywalny po 100·— „ 600.— „				
		15 konduktorów II. kl. z płacą po . . . 600·50 zł. 10.168·94 „				
		dod. aktywalny po 75·— „ 1.168·75 „				
		17 konduktorów III. klasy z płacą po . . 500·— zł. 8.201·02 „				
		dod. aktywalny po 75·— „ 1.230·30 „	26.169	01	26.200	31
		l) 339 drożników	51.086	55	51.300	214
		Do przeniesienia .	134.248	18	136.772	—2.542

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — *większe* zł.
		Z przeniesienia .	134.248	18	136.772	2.524
X.	145	**Zaliczki na płace.**				
		Dla inżynierów i konduktorów	3.148	75	3.200	51
	146	**Pięciolecia**	456	63	457	—
	147	**Dodatki osobiste.**				
		Dla zastępcy dyrektora oddziału technicznego Władysława Szyszkowskiego . 400·— zł.				
		Dla inżyniera I. klasy Stanisława Grzegorzewskiego . . 600·— „				
		Dla inżyniera I. klasy Antoniego Barancewicza . . . . 383·33 „				
		Dla inżyniera I klasy Aleksandra Brochockiego . . . . 344·98 „				
		Dla inżyniera I klasy Teofila Baranowskiego . . . . 260·— „				
		Dla inżyniera II. klasy Władysława Turskiego . . . 60·— „				
		Dla dyrektora oddziału technicz. Gustawa Reutta . . . 80·— zł	2.128	31	2.128	—
	148	**Ryczałty.**				
		a) Na obowiązkowe objazdy dróg krajowych: 1 dla 12 inżynierów na prow. 5.877·27 zł. 2. dla 37 konduktorów . . 8.150·40 „	14.027	67	13.983	*45*
		b) na pomieszczenie biura okręgowego: 1. dla 1 inżyniera w Krakowie 120·— zł 2. dla 10 inżynierów na prowinc. po 60 zł. . . . . 600·— „	720	—	840	120
		c) Na kancelaryę: Dla 11 inżynierów na prowincyi po 48 zł. . . . . 528·— zł. Dla 37 konduktorów na prowinc. po 16 zł. . . . . 591·54 „	1.119	54	1.184	64
	149	**Remuneracye i zapomogi** dla urzędn. i sług	3.500	—	3.500	—
	150	**Sprawienie, uzupełnienie i naprawa wzorów i naczyń dla oddziału technicznego,** inżynierów okręgowych i konduktorów . .	5.010	53	5.000	*10*
	151	**Koszta komisyjne dla** inżynierów konduktorów, inspektorów i komisyj nadzwyczajnych.	6.763	41½	7.000	237
						2.996
		Suma kosztów zarządu .	171.123	02½	174.064	*55*
						—2.941

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — większe zł.
X.	152	**B. Nowe budowy i rekonstrukcye dróg.**				
		a) Spłata przedostatniej raty pożyczki zaciągniętej u c. k. Skarbu Państwa na budowę drogi Kańczuga-Dynów *(nadzwyczajne)* .	**19.925**	—	**20.000**	75
		b) Na rekonstrukcyę drogi kraj. Zakliczyn-Sącz-Niedzica między Zbyszycami a Dąbrową, tudzież na dalsze częściowe wzmocnienia względnie rekonstrukcyę pokładu szutrowego przedewszystkiem na drogach krajowych: Rohatyn-Tarnopol-Złoczów-Brzeżany, Gorlice-Konieczna i Dublańskiej *(nadzwyczajne)*	**46.935**	**46**	**60.000**	13.065
		Suma nowych budowli .	**66.860**	**46**	**80.000**	— 13.140
	153	**C. Utrzymanie dróg krajowych.**				
		Borszczów-Okopy Kilom. 53·265	4.538	94		
		Borszczow-Kolendziany „ 21·550	3.486	76½		
		Brzerzany-Złoczów „ 38·000	12.831	93		
		Buczacz-Tłuste „ 38·045	5.359	57		
		Buczacz-Czortków „ 29·379	4.424	75		
		Czorsztyn-Zabornia „ 40·540	6.440	51		
		Czortków-Skała „ 36·000	6.663	80		
		Czyżyny-Cło „ 12·966	6.399	97		
		Dembica-Nadbrzezie „ 83·266	11.079	36		
		Dynów Kańczuga-Przeworsk „ 37·947	10.058	96		
		Dynów-Sanok „ 45·355	7.010	97		
		Droga dojazdowa do Dublan „ 1·760	786	77		
		Gorlice Konieczna „ 30·580	6.348	07		
		Horodenka-Załucze „ 30·695	8.613	83		
		Husiatyn-Kopyczyńce „ 34·550	4.118	83		
		Jarosław-Bełzec „ 73·218	20.568	89		
		Iwanie-Mossorówka „ 10·617	1.043	28		
		Kraków-Baran „ 14·640	14.906	54		
		Kraków-Chełmek „ 54·620	11.794	39		
		Krasne-Busk „ 6·257	1.651	40		
		Krościenko-Szczawnica „ 5·810	901	85		
		Lwów-Rohatyn „ 66·925	11.303	28		
		Lwów-Stojanów „ 75·800	13.646	35		
		Monasterzyska-Buczacz „ 19 000	3.424	85		
		Nowy Targ Zakopane „ 24·800	6.090	71		
		Przemyśl-Sanok „ 68·420	11.993	94½		
		Rohatyn-Tarnopol „ 83·900	33.463	49½		
		Rzeszów-Nadbrzezie „ 93 000	19.213	49½		
		Droga Sędziszowska „ 0·569	—	—		
		Sielec-Kłubowce „ 29·500	2.359	09		
		Słotwina-Brzesko-Sącz „ 45·157	10.341	04		
		Smykowce-Suchostaw „ 60·080	14.181	40		
		Stanisławów-Bursztyn „ 29·256	4.304	53½		
		Strusów-Buczacz „ 42·666	8.816	55		
		Do przeniesienia . 1.338·133	288.168	11½	—	—

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .		1.338·133	288.168	11½	—	—
X.	153	Tarnopol-Podwołoczyska	Kilom.	43·237	8.356	96		
		Tarnopol-Zbaraż	„	19·650	4.289	19		
		Tarnów-Szczucin	„	36·570	9.311	78		
		Tłumacz-Zaleszczyki	„	61·800	15.663	92		
		Tyśmienica-Kołomyja	„	46·506	5.694	32½		
		Zakliczyn-Sącz-Niedzica	„	94·000	14.163	51		
		Zaleszczyki-Skała	„	53·100	12.856	24		
		Zator-Sucha	„	35·075	9.261	57		
		Zborów-Załoźce	„	28·351	9.274	08		
		Zimnawoda-Hoszany	„	31·520	4.285	07		
		Żółkiew-Krystynopol	„	41·510	16.779	01		
		Suma kosztów utrzym. dróg	kilom.	1.829·452	398.103	77	406.038	—7.934
	154	**D. Zasiłki.**						
		a) Dla dróg powiatowych.						
		W powiatach.						
		1. Biała, na budowę drogi Biała-Jawiszowice w kwocie			71	64		
		2. Borszczów, na budowę drogi Jezierzany-Uście biskupie w kwocie			7.000	—		
		3. Brody, jak wyżej Brody-Załoźce . .			7.967	94		
		4. Cieszanów j. w. Lubaczów-Hruszów, Lubaczów-Dachnów			4.448	73		
		5. Chrzanów j. w. Chrzanów-Zator . .			3.700	—		
		6. Czortków j. w. Jagielnica-Ułaszkowce .			1.000	—		
		7. Dąbrowa j. w. Dąbrowa-Żabno-Odporyszowce			400	—		
		8. Gródek j. w. Gródek-Kamieniobród. .			2.000	—		
		9. Grybów, na budowę drogi, Florynka-Krzyżówka w kwocie			2.400	—		
		10. Horodenka jak wyżej Nieźwiska-Obertyn			4.176	52		
		11. Husiatyn j. w. Husiatyn-Probużna-Husiatyn-Postołówka			8.000	—		
		12. Kamionka str. j. w. Jabłonówka-Hołojów			9.000	—		
		13. Kossów j. w. Kossów-Jasienów górny .			23.862	78		
		14. Łańcut j. w. Łańcut-Kańczuga. . .			3.000	—		
		15. Mościska j. w. Hłodynie-Sambor . .			3.025	39		
		16. Rawa ruska j. w. Rawa-Niemirów . .			2.489	93		
		17. Rudki j. w. Gródek-Komarno . . .			2.430	—		
		18. Rzeszów j. w. Tyczyn-Jawornik . .			10.000	—		
		19. Sambor j. w. Sambor-Mościska. . .			2.000	—		
		20. Śniatyn j. w. Zabłotów-Różnów . .			7.018	52		
		21. Sokal j. w. Krystynopol-Sokal . . .			7.000	—		
		22. Stryj j w. Słobódka-Sokołów . . .			5.966	61		
		23. Tarnobrzeg j. w. Grembów-Stale . .			3.000	—		
		24. Tarnów j. w. Tuchów-Olszyny. . .			53	90		
		25. Turka j. w. Turka-Czarna			10.876	34		
		26. Złoczów j. w. Ożydów-Złoczów. . .			5.000	—		
		27. Żółkiew j. w. Żółkiew-Krechów-Fujna .			2.000	—		
		28. Żydaczów j. w. Stryj-Żórawno. . .			2.962	09		
		Suma .			140.850	39	—	—

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe — mniejsze zł.
		Do tego: Z przeniesienia .	140.850	39	—	—
X.	154	29. Nadwyżka kosztów budowy utrzymania i administracyi drogi Hubicze-Schodnica powiatu Drohobyckiego	822	98		
		Suma zasiłków dla dróg powiatowych	141.673	37		
		b) Dla dróg gminnych.				
		W powiatach.				
		1. Bochnia na budowę drogi, Marszowice-Podłęże, Hrostowa-Nieszkowice. . .	5.000	—		
		2. Bóbrka, jak wyżej Bryńce-Hoderkowce .	1.000	—		
		3. Brzozów j. w. Brzozów-Nozdrzec . .	6.427	90		
		4. Buczacz j. w. Jazłowiec-Niżniów . .	7.000	—		
		5. Chrzanów j. w. Płaza-Oblaszki. . .	1.000	—		
		6. Dobromil j. w. Krościenko-Kuźmina, Hubica-Bircza, Hruszatyce-Nowe miasto .	4.959	58		
		7. Gorlice j. w. Zagórzany-Kobylanka. .	3.034	92		
		8. Gródek j. w. Czerlany-Porzecze, Gródek-Dobrzany i Gródek-Hoszany . . .	2.969	77		
		9. Grybów j. w. Korzenna-Wojnarowa .	901	—		
		10. Husiatyn j. w. Chorostków-Mszaniec .	1.025	70		
		11. Jarosław j. w. Sieniawa-Majdan, Węgierka-Krzywcze, Bystrowice-Przeworsk, Radymno-Oleszyce	10.417	89		
		12. Kałusz j. w. Kałusz-Żórawno . . .	1.628	27		
		13. Kamionka str. j. w. Busk-Toporów .	2.000	—		
		14. Limanowa j. w. Młynne-Ujanowice . .	2.020	56		
		15. Lwów j. w. Szczerzec-Komarno . .	3.729	35		
		16. Łańcut j. w. Kańczuga-Próchnik, Przeworsk-Markowa	6.801	09		
		17. Mielec j. w. Radomyśl-Przecław . .	3.000	—		
		18. Mościska j. w. Pakość-Hussaków, Jaworów-Sądowa Wisznia, Dmytrowice-Sądowa Wisznia	4.911	69		
		19. Myślenice j. w. Zembrzyce-Biertowice, Peim-Jordanów	6.031	43		
		20. Nadwórna j. w. Nadwórna-Markowce, „ Łanczyn .	11.586	50		
		21. Nowy Targ j. w Jaszczurówka-Łysa Polana, Zakopańskie, Łysa Polana-Morskie Oko.	30.265	25		
		22. Nisko j. w. Majdan-Stany-Rozwadów, Jeżów-Nart	30.326	07		
		23. Pilzno j. w. Pilzno-Wielopole . . .	2.000	—		
		24. Podhajce j. w. Podhajce-Bożyków, „ „ Denysów .	6.500	—		
		25. Przemyśl j. w. Chałupki Medyckie-Nienowice	1.024	66		
		26. Przemyślany j. w. Przemyślany-Pomorzany, Dusanów-Koszelice	6.000	—		
		Do przeniesienia	161.561	63	—	—

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* zł.
		Z przeniesienia	161.561	63	—	—
X.	154	27. Ropczyce j. w. Kolbuszowa-Sędziszów .	3.000	—		
		28. Rzeszów j. w. Miłocin-Butkowice, Przybyszówka-Zgłobień	8.000	—		
		29. Sambor j. w. Przemysko-Rudeńskiej .	1.026	05		
		30. Nowy Sącz j. w. Czchów-Witowice-Jakóbkowice, Librantowa-Bobowa . .	5.507	39		
		31. Skałat j. w. Grzymałów-Sorocko-Trembowla, Podwołoczyska-Grzymałów . .	8.105	53		
		32. Stryj j. w. Tuchołka-Smorze . . .	43	32		
		33. Tarnobrzeg j. w. Zaleszany-Radomyśl .	7.000	—		
		34. Tarnopol j. w Tarnopol-Grzymałów .	12.000	—		
		35. Tłumacz j. w. Markowce-Kamienna .	2.000	—		
		36. Wieliczka j. w. Świątniki-Wieliczka .	5.000	—		
		37. Zaleszczyki j. w. Koszyłowce-Bazar, Kasperowce-Gródek-Kołodróbka . . .	3.500	—		
		38. Zbaraż j. w. Zbaraż-Berezowica, Zbaraż Podwołoczyska	8.000	—		
		39. Żółkiew j. w. Żółkiew-Batiatycze-Kamionka strumiłowa	3.582	71		
		Suma zasiłków dla dróg gminnych .	228.326	63		
		„ „ „ „ powiatowych	141.673	37		
		Razem { zwyczajne .	300.000	—	300.000	—
		Razem { *nadzwyczajne* .	**70.000**	—	**70.000**	—
		Suma pozycyi 154 .	370.000	—	370.000	
	155	*c) Datki konkurencyjne na budowę i utrzymanie publicznych dojazdów kolejowych.*				
		W powiatach.				
		1. Biała na utrzymanie dojazdu kolejowego w Białej, Jawiszowicach, Kozach i Kętach . . . . . 115 zł. 63½ ct.				
		2. Bóbrka jak wyżej w Bóbrce i Starem Siole . . 336 „ 28 „				
		3. Brody, j. w. w Jasienowie Zabłotcach . . . . 811 „ 90 „				
		4. Brzeżany j. w. Halicz-Ostrów i Ostrów-Berezowica-Podwysokie . . . 29 „ 52 „				
		5. Buczacz, j. w. Krościatyn-Monasterzyska, Buczacz-Pyszkowce . . . . 403 „ 40 „				
		6. Cieszanów, j. w. Oleszyce Lubaczów i Narol . . 155 „ 05 „				
		Do przeniesienia { zwyczajne 1.851 zł. 78½ ct.	300.000	—	300.000	
		Do przeniesienia { *nadzwyczajne*	**70.000**	—	**70.000**	—

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe—mniejsze zł.
		Z przeniesienia	1.851 zł.	78½ ct.	300.000	—	300.000	—
					70.000	—	70.000	—
X.	155	7. Dobromil, j. w. Nowe miasto	176 „	40 „				
		8. Glosser delegat Wydz. kr. j. w. Chabówka . .	232 „	20 „				
		9. Gorlice, j. w. Gorlice-Wola Lużańska. Biecz-Zagórzany	132 „	08 „				
		10. Grybów, j. w. Stróże .	9 „	79 „				
		11. Husiatyn j. w. Kopeczyńce	1.196 „	47 „				
		12. Jarosław, j. w. Jarosław.	139 „	98 „				
		13. Jasło, j. w. Moderówka, Frysztak, Wiśniowa, Skołyszyn, Jasło . . .	158 „	83 „				
		14. Limanowa, j. w. Dobra i Tymbark	16 „	30 „				
		15. Mielec j. w. Dąbie-Brzochów i Mielec . . .	77 „	63 „				
		16. Myślenice j. w. Jordanów	15 „	17 „				
		17. Przemyśl j. w. Żurawica, Medyka	23 „	57 „				
		18. Przemyślany j. w. Zadwórze	150 „	06 „				
		19. Rohatyn j. w. Lipica dolna, Bołszowce . . .	464 „	41 „				
		20. Rzeszów j. w. w Staroniwie, Boguchwale, Trzcianie, Czudcu i Strzyżowie .	121 „	23 „				
		21. Sanok j. w. w Rymanowie Sanoku i Załużu . .	581 „	17 „				
		22. Sokal j. w. w Bełzie Krystynopolu i Sokalu . .	1.554 „	87 „				
		23. Stryj j. w. w Skolem, Synowódzku wyżnem, Lubieńcach, Uhersku i Dobrzanach	48 „	76 „				
		24. Tarnobrzeg, j. w. Baranów, Chmielów, Tarnobrzeg, Zbydniów i Rozwadów .	366 „	45 „				
		25. Tłumacz, j. w. Niżniów, Oleszów Pałachicze . .	47 „	84 „				
		26. Trembowla j. w. Trembowla	24 „	02 „				
		27. Wadowice j. w. Klecza górna, Kalwarya Zebrzydowska, Przeciszów, Zator, Ryczów, Brzeźnica, Wielkie drogi, Skawce, Wadowice i Kalwarya . .	204 „	40 „				
		28. Wieliczka j. w. Bierzanów, Bonarka, Skawina, Podgórze, Swoszowice, Płaszów	649 „	21 „				
		Do przeniesienia	8.242 zł.	62½ ct.	300.000	—	300.000	—
					70.000	—	70.000	—

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — wyższe zł.
		Z przeniesienia 8.242 zł. 62½ ct.	300.000	—	300.000	—
			70.000	—	**70.000**	—
X.	155	29. Złoczów, j. w. Zarwanica, Złoczów, Ożydów, Olesko, Jezierna . . . . 338 „ 02 „				
		30. Żółkiew j. w. Żółkiew . 79 „ 63 „				
		31. Żywiec j. w. Lachowice, Sucha, Jeleśna, Milówka i Łodygowice . . . 233 „ 13 „				
		Suma . 8.893 „ 40½ „				
		32. Po doliczeniu przeniesionego do rachunku roku 1897 reszty z kredytu na budowę w tym roku nowych dojazdów kolejowych do linii lokalnych kolei żelaznych w kw. . . 11.000 zł. — ct.				
		Suma poz. 155 .	19.893	40½	20.000	107
	156	Na utworzenie zakładowego funduszu pożyczkowego w sumie 300.000 złr. XIV. rata *(nadzwyczajne)*	**20.000**	—	**20.000**	—
		Suma wydatków { zwyczajne .	319.893	40½	320.000	107
		Suma wydatków { *nadzwyczajne*	**90.000**	—	**90.000**	—
		Suma wydatków na zasiłki .	409.893	40½	410.000	—107
		E. Wydatki na myta.				
	157	Budowa i utrzymanie domków mytniczych, *nadzwyczajne*	**3.876**	**23½**	**3.000**	*876*
	158	Koszta komisyjne, ogłoszenia, licytacye i inne	2.516	54½	2.000	*517*
	159	Przerwy z powodu wypadków elementarnych	174	15	400	226
						517
		Suma wydatków { zwyczajne .	2.690	69½	2.400	226
		Suma wydatków { *nadzwyczajne*	**3.876**	**23½**	**3.000**	*876*
						1.393
		Suma wydatków na myta .	6.566	93	5.400	226
						+*1.167*
		F. Zaopatrzenia.				
	160	*a)* Borzęcki Leonard, emerytow. konduktor dróg krajowych	312	50	312	—
		b) Hlawaty Alojzy, emerytow. konduktor dróg krajowych	100	—	300	200
		c) Ulanowski Rafał, emerytow. konduktor dróg krajowych	60	—	180	120
		d) Darowski Stanisław, emerytow. konduktor dróg krajowych	230	—	230	—
		Do przeniesienia .	702	50	1.022	320

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	702	50	1.022	320
X.	160	*e)* Skwarczyński Jan, emerytow. konduktor dróg krajowych	481		481	—
		f) Reicher Stanisław, emerytow. konduktor dróg krajowych	546		546	—
		g) Baczyński Ferdynand, emeryt. konduktor dróg krajowych	494		494	—
		h) Raciborski Ludwik, emerytowany nadinżynier oddziału technicznego . .	3.244	80	3.245	—
		i) Rymaszewski Adam, emerytowany inżynier I. klasy	1.435	20	1.435	
		j) Niewiadomska z Hoszowskich Sabina, wdowa po inżynierze rocznie 350 zł. — ct. i dla jej dzieci mianowicie: Maryana, Ignacego, Henryka do 10. marca 1897 i Juwenala Ignacego Maryana do 20. stycznia 1900 po 58 zł. . . 116 „ 10 „	466	10	466	—
		k) Pochowska Ewelina, wdowa po pełn. obow. inżyniera z rocznych 200 zł. 99 zł. 96 ct. i dla 4 jej dzieci, mianowicie: Bohdana Leona do 9. lutego 1900, Michała Mieczysława Maryana do 20. września 1902, Zofii Róży do 25. kwietnia 1901 i Stanisławy Maryi do 7. sierpnia 1907 po 50 zł. . 200 „ — „	299	96	400	100
		l) Szeliska Laura, wdowa po konduktorze .	166	66	167	—
		m) Chodorowska Leokadya, wdowa po konduktorze	100	—	100	—
		n) Zarembiny Franciszki, synowi Julianowi pozostałemu po konduktorze do 4. stycznia 1910 rocznie	13	—	13	—
		o) Grzymalina z Grabków Melania Bronisława, wdowa po kondukt. rocznie 250 zł. i dla 4 jej dzieci, mianowicie: Maryi Henryki do 19. stycznia 1898, Kazimierza Maryana do 6. października 1898, Jędrzeja Włodzimierza do 21. października 1901 i Natalii Anny do 7. lutego 1902 po 25 zł. . . . . 100 „	350	—	350	—
		p) Hryniewiczowa Emilia, wdowa po konduktorze rocznie	325	—	325	—
		r) Helferowa Anna, wdowa po konduktorze rocznie	260	—	260	—
		s) Rząśnicka Helena, wdowa po konduktorze rocznie	325	—	325	—
		Do przeniesienia .	9.209	22	9.629	420

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	9.209	22	9.629	420
X.	160	*t)* Hrankowska Julia, wdowa po konduktorze rocznie . . . . . 220·—zł. i dla trojga jej dzieci, mianowicie: Hilarego do 14. stycznia 1896, Kazimierza do 19. września 1897 i Stanisławy do 1. marca 1905 po 22 zł. . . . . 44·84 „	264	84	265	—
		u) Dziakiewiczowa Rozalia, wdowa po konduktorze rocznie . . . . 325 zł. i dla 4 jej dzieci, mianowicie: Kazimierza do 28. si rpnia 1898, Emilii do 13. czerwca 1898, Juliana do 16. kwietnia 1902 i Bertolda do 27. czerwca 1906 po 32 zł. i 50 ct. . . . . 130 zł.	455	—	455	—
		v) Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze asystencie rocznie	350	—	350	—
		w) Birgfellnerowa Julia, wdowa po inżynierze rocznie . . . . . 500 zł. i dla 3-ga jej dzieci, mianowicie: Julii do 1. stycznia 1897, Karola Jana do 5. maja 1900 i Jana Pawła do 19. października 1901 po 50 zł. . . . . 150 „	650	—	650	—
		x) Jeziorańska Natalia, dożywotne roczne zaopatrzenie	300	—	300	—
		y) Chrzanowska Ignacowa, dożywotne roczne zaopatrzenie	300	—	300	—
		z) Zielińska Katarzyna Julia, wdowa po inżynierze adjunkcie, rocznie . 500 zł. i dla 2-ga dzieci, mianowicie; Adama Józefa do 16. października 1907 i Tadeusza Łucyana Kazimierza do 9 marca 1910 po 50 zł. rocznie . . . . 100 „	600	—	600	—
		aa) Czupiel Jan, b. drożnik dożywotne roczne zaopatrzenie	99	96	100	—
		— Hlawaty Józefa, wdowa po konduktorze z rocznych 300 zł. . . . 200 zł. dla 2-ga jej dzieci po 30 zł. z rocznych 60 zł. . . . . 40 „	240	—	—	*240*
		— Giering Franciszek, emerytowany konduktor z rocznych 598 zł.	199	32	—	*199*
		— Barków Teodor, emerytowany konduktor z rocznych 481 zł.	160	36	—	*161*
						600
		Suma zaopatrzeń .	12.828	70	12.649	420
						+180

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* zł.
X.		**II. Na koleje żelazne.**				
	161	Koszta utrzymania prowizorycznego biura kolejowego	32.979	77½	29.000	3.980
	162	Dotacya na cele popierania kolei niższego rzędu III. rata *nadzwyczajne* . . .	**300.000**	—	**300.000**	—
	163	Subwencye na budowę kolei od stacyi Pałahicze (kolei państwowej) do miasta Tłumacza V. rata *nadzwyczajne* . . .	**2.000**	—	**2.000**	—
		Suma wydatków { zwyczajne .	32.979	77½	29.000	3.980
		{ *nadzwyczajne*	**302.000**	—	**302.000**	—
		Suma wydatków na koleje żelazne.	334.979	77½	331.000	+*3.980*

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 144. Wydatki mniejsze o 2.524 zł. z powodu interkalaryów.

Do poz. 145. Wydatek mniejszy o 51 zł., wedle rzeczywistej potrzeby.

Do poz. 148. Wydatki w ogóle mniejsze o 139 zł. z powodu jak przy poz. 144.

Do poz. 150 i 151. Wydatki w ogóle mniejsze o 227 zł. wedle rzeczywistej potrzeby.

Do poz. 152. a) Wydatek mniejszy o 75 zł. gdyż z pełnej raty w kwocie 20.000 zł. należącej się c. k. Rządowi potrącono należytość w kwocie 75 zł. przypadającą funduszowi krajowemu z tytułu reszty raty subwencyi państwowej na budowę drogi Dynów-Kańczuga (LW. 62.897/96).

Do poz. 152. b) Wydatek mniejszy o 13.065 zł. wykonano bowiem tylko niektóre ważniejsze rekonstrukcye, oraz wzmocniono pokład szutrowy na drogach preliminarzem objętych; co do rekonstrukcyi zaś drogi Zakliczyn-Sącz-Niedzica pomiędzy Zbyszycami a Dąbrową wstrzymano roboty w oczekiwaniu ostatecznej decyzyi c. k. Rządu, który przyrzekł udzielić na ten cel subwencyę ze skarbu państwa.

Do poz. 153. Wydatek mniejszy o 7.934 zł. wedle rzeczywistej potrzeby, w obec stosunkowo pomyślnych warunków atmosferycznych.

Do poz. 155. c). Wydatek mniejszy o 107 zł. stosownie do rzeczywistych kosztów w tym roku i w uwzględnieniu wydatku poszczególnionego przy subpozycyi 155—32. W roku 1896 nie mogły być budowane nowe dojazdy kolejowe z braku wykończenia linij nowych kolei żelaznych i z tego powodu budowa tych dojazdów będzie przedsięwziętą w roku 1897, co spowodowało przeniesienie kredytu niewyczerpanego w sumie 11.000 zł. do rachunku roku 1897 (LW. 13.649/97).

Do poz. 157—159. Wydatek w ogóle większy o 1.167 zł. spowodowane budową i konserwacyą domków mytniczych a że rok rocznie kredyty na ten cel uchwalone musiały być przekraczane wyznaczył już Wys. Sejm na ten sam cel kredyt wyższy w budżecie roku 1897.

Do poz. 160. Wydatek w ogóle większy o 180 zł. z powodu przeniesienia w ciągu roku dwu konduktorów w stały stan spoczynku.

Do poz. 161. Wydatek większy o 3.980 zł. gdyż wydatków zaliczkowo czynionych na rachunek Towarzystw budowy linii kolejowych Trzebinia-Skawce, Chabówka-Zakopane, Jaworzno-Piła, Przeworsk-Bachórz, Delatyn-Stefanówka-Kołomyja dotychczas nie zwrócono wskutek nieukonstytuowania się tychże Towarzystw z braku udzielenia im koncesyi, po otrzymaniu której natychmiast zwrot wydatków zarządzonym zostanie.

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — większe zł.
XI.		**Dotacye dla zakładów krajowych.**				
	164	Krajowy szpital powszechny we Lwowie .	69.648	77	86.728	17.079
	165	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	—	—	—	—
	166	Fundusz podrzutków we Lwowie . . .	6.085	25	5.826	*259*
	167	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie .	9.051	83½	3.274	*5.778*
	168	Fundusz podrzutków w Krakowie . . .	3.384	—	3.200	*184*
						17.079
		Suma rubryki XI. .	88.169	85½	99.028	*6.221*
						—10.858
		Uzasadnienie różnic zamieszczone w specyalnych zamknięciach rachunk. powyżej poszczególnionych funduszów.				
XII.		**Wydatki na szupaśnictwo.**				
	169	Koszta szupasowe: *a)* w kraju 19.863 zł. 69½ ct., *b)* w Austryi niższej 1.406 zł. 75 ct., *c)* w Austryi wyższej 47 zł. 70 ct., *d)* w Bukowinie 377 zł. 78 ct., *e)* w Czechach 196 zł. 08 ct., *f)* w Dalmacyi 15 zł. — ct., *g)* w Gorycyi 501 zł. 36 ct., *h)* w Karyntyi 3 zł. 92 ct., *i)* w Krainie 178 zł. 24½ ct., *k)* w Morawie 2.093 zł. 68½ ct., *l)* w Styryi 242 zł. 50 ct., *m)* na Szląsku 743 zł. 50½ ct., *n)* w Tryeście 41 zł. 12½ ct., *o)* w Tyrolu 28 zł. 96 ct., *p)* Zwroty i inne rozmaite 233 zł. 58 ct. razem	25.973	88½	23.000	+*2.974*
		Uzasadnienie różnic. *Wydatek większy,* z powodu nieprzewidzianego znacznego podwyższenia taryfy kolejowej od przewozu osób od dnia 1. września 1895, tudzież w skutek powstrzymania bezpłatnego transportu okrętami wychodźców do Ameryki, w następstwie czego zawrócono z Włoch i szupasem do Galicyi odstawiono kilkadziesiąt ubogich rodzin (około 200 osób).				

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—wyższe zł.
XIII.		**Budowy wodne i melioracye.**				
	170	*A. Biuro melioracyjne i studya przygotowawcze.*				
		Płace urzędników, utrzymanie ekspozytur i stypendya:				
		a) dyrektora biura	3.280	—	3.280	—
		b) 3 starszych inżynierów	7.080	—	7.080	—
		c) 8 inżynierów I. klasy	13.853	64	14.250	396
		d) 8 „ II. „ . . . 11.886·37				
		od tego zwroty z funduszów regulacyjnych:				
		1. Biały . . . 2.015·—				
		2. Kisieliny . . 750.—				
		3. Obwałowania Wisły i Sanu . 1.250·—				
		4. Łęgu . . . 1.150·—				
		5. Złotej Lipy . 875·— 6.040·—	5.846	37	6.000	154
		e) 8. inżynierów adjunktów . 8.313·34				
		od tego zwroty z funduszów regulacyjnych:				
		1. Osuszenia bagien łańcucko-jarosławskich 1.125·—				
		2. potoku Dumnego 62·50				
		3. Bugu . . . 1.187·50				
		4. Osuszenia bagien stojanowskich. 1.016·50 3.391·50	4.921	84	6.400	1.478
		f) 6 inżynierów asystentów . 4.079·65				
		od tego zwroty z funduszów regulacyjnych:				
		1. Obwałowania Wisły między Podgórzem a Niepołomicami. . 800·—				
		2. Przegnojówki . 764·—				
		3. lewego brzegu Dunajca. . 900·— 2.464·—	1.615	65	3.333	1.717
		g) 4 elewów technicznych	1.756	81	2.400	643
		h) Inżynier dla kultury i exploatacyi torfów	83	73	900	816
		i) 2 dyetaryuszów w biurze centr. 714·40				
		ryczałt dla rysownika dla ekspozytury w Krakowie . . 480·—	1.194	40	1.944	750
		k) Utrzymanie ekspozytur:				
		w Krakowie . . . . . 450·—				
		w Tarnowie . . . . . 400·—				
		w Stanisławowie . . . . 299·98				
		w Sanoku . . . . . 200·—				
		w Jaśle . . . . . 150·—	1.499	98	1.450	*50*
		Do przeniesienia .	41.132	42	47.037	5.954 *50*

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — większe zł.
		Z przeniesienia .	41.132	42	47.037	5.954
						50
XIII.	170	*l)* Stypendya	2.783	16	1.870	*913*
		m) Referent dla spraw prawnych . . .	2.420	—	2.420	—
		Razem poz. 170 .	46.335	58	51.327	5.954
						963
	171	Utrzymanie dozorców melioracyjnych:				—4.991
		a) wynagrodzenie dozorców za czas zajęcia w biurze i ekspozyturach . . 1.680·—				
		b) dotacya dla funduszu emerytalnego dozorców melioracyjnych 500·—	2.180	—	2.180	—
	172	Zaliczki na płace dla inżynierów i dozorców melioracyjnych	1.000	05	1.000	—
	173	Remuneracye i zapomogi dla inżynierów i dozorców melioracyjnych	2.895	—	3.000	105
	174	Pensye i zaopatrzenia:				
		a) Biegański Antoni, emerytowany inżynier adjunkt . . . . . 424·—				
		b) Karpuszki sieroty: Adam Olgierd i Helena Janina . . . . 240·—	664	—	664	—
	175	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa narzędzi, oraz zakupno potrzeb rysunkowych . .	3.000	—	3.000	—
	176	Na utrzymanie kursu praktycznego dozorców melioracyjnych	4 271	43	4.500	229
	177	Zasiłek krajowy na utrzymanie galic. oddziału państwowego biura hydrograficznego .	7.625	—	7.625	—
	178	Na zdjęcia i projekty:				
		a) dla publicznych robót melioracyjnych (w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. września 1882) . . . 5.000·—				
		b) dla melioracyj prywatnych (w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892) . . . . 6 000·—	11.000	—	11.000	—
		Suma działu A.)	78.971	06	84.296	—5.325
		B Wykonanie budowli wodnych.				
	179	Na systematyczną regulacyę rzek karpackich:				
		a) na regulacyę rzeki Biały z dopływami i uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca V. rata . . . 43.317·— zł.				
		b) na regulacyę rzeki Dniestru miedzy Rozwadowem a Żurawnem IV. rata. . . 42.666·67 „	85.983	67	85.984	—
	180	Zasiłki 33 1/3 % na lokalne regulacye rzek niespławnych w myśl uchwały sejmowej z dnia 6. października 1882:				
		a) na regulacyę Skawy:				
		1. pod Jaroszowicami i Wadowicami .	3.230	—	3.230	—
		2. „ Grodziskiem i Graboszycami . .	1.000	—	1.000	—
		Do przeniesienia .	90.213	67	90.214	—

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	90.213	67	90.214	—
XIII.	180	*b)* na regulacyę Raby:				
		1. pod Brzozową i Targoszyną . . .	1.000	—	1.000	—
		2. „ Dobczycami i Niezdowem . .	2.436	—	2.436	—
		3. „ Dobczycami	2.969	—	2.969	—
		4. „ Winiarami, Kunicami i Gdowem .	1.000	—	1.000	—
		5. „ Dąbrowicą	2.035	—	2.035	—
		6. „ Krzyżanowicami	1.000	—	1.000	—
		7. „ Targowiskiem	1.000	—	1.000	—
		c) na regulacyę Dunajca:				
		1. pod Jazowskiem i Maszkowicami . .	1.000	—	1.000	—
		2. „ Podegrodziem i Stadłem . .	2.000	—	2.000	—
		3. „ Wyglanowicami i Starym Sączem	800	—	800	—
		4. „ Chełmcem i Rdziostowem . .	1.000	—	1.000	—
		5. „ Zabełczem	1.454	—	1.454	—
		6. „ Marcinkowicami i Kurowem . .	2.000	—	2.000	—
		7. „ Rożnowem	2.326	—	2.326	—
		8. „ Witowicami dolnemi . . .	2.000	—	2.000	—
		9. „ Drużkowem, Tropiem i Będzieszyną	2.779	—	2.779	—
		10. „ Filipowicami	3.000	—	3.000	—
		11. „ Charzewicami	2.000	—	2.000	—
		12. „ Melsztynem (narzuty kamienne) .	6.000	—	6.000	—
		13. „ Lusławicami	2.247	—	2.247	—
		14. „ Wróblowicami	2.144	—	2.144	—
		15. „ Wesołowem	1.708	—	1.708	—
		16. „ Gierową janowicką	2.000	—	2.000	—
		17. „ Olszynami i Sukmaniem (narzuty)	2.000	—	2.000	—
		18. „ Wielką wsią i Zawodziem . .	3.400	—	3.400	—
		19. „ Szczepanowicami i Zgłobicami .	3.000	—	3.000	—
		d) na regulacyę Wisłoki:				
		1. pod Brzyskami i Bukową . . .	1.500	—	1.500	—
		2. „ Bukową	2.630	—	2.630	—
		3. „ Skurową i Zawadką . . .	1.000	—	1.000	—
		4. „ Skurową	877	—	877	—
		5. „ Przeczycą i Kamienicą . . .	1.000	—	1.000	—
		6. „ Jaworzem i Mokrzcem . . .	500	—	500	—
		7. „ Chotową i Podegrodziem . .	1.000	—	1.000	—
		8. „ Dębicą i Straszęcinem . .	2.500	—	2.500	—
		9. „ Żyrakowem	2.000	—	2.000	—
		10. „ Brzeźnicą i Pustkowem . . .	3.720	—	3.720	—
		11. „ Rzemieniem, Rzochowem i Rzyskami	3.680	—	3.680	—
		e) na regulacyę Wisłoka:				
		1. pod Wiśniową i Cieszyną . . .	1.000	—	1.000	—
		2. „ Dobrzechowem	290	—	290	—
		3. „ Babicą i Siedliskami (11 km.) .	2.000	—	2.000	—
		f) na regulacyę Sanu:				
		1. pod Mrzygłodem i Dobrą . . .	1.000	—	1.000	—
		2. „ Witryłowem, Hroszówką i Temeszowem	1.800	—	1.800	—
		3. „ Krzemienną i Niewistką. . .	2.000	—	2.000	—
		Do przeniesienia .	173.008	67	173.009	—

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	173.008	67	173.009	—
XIII.	180	4. pod Warą	1.000	—	1.000	—
		5 „ Nozdrzcem	1.208	—	1.208	—
		6. „ Dąbrówką starzeńską . . .	750	—	750	—
		7. „ Korolówką i Dynowem . . .	2.733	—	2.733	—
		8. „ Bartkówką	900	—	900	—
		9. „ Bartkówką i Pawłokomą . .	2.369	—	2.369	—
		10. „ Pawłokomą	818	—	818	—
		11. „ Bachorzem	1.000		1.000	—
		12. „ Bachorcem i Sielnicą . . .	2.000	—	2.000	—
		13. „ Ruską wsią	500	—	500	—
		14. „ Nienadową i Ruską wsią . .	900	—	900	—
		15. „ Iskaniem i Bachowem . . .	1.000	—	1.000	—
		16. „ Krzywczą	1.155	—	1.155	—
		17. „ Korytnikami	2.500	—	2.500	—
		18. „ Ostrowem	3.000	—	3.000	—
		19. „ Wilczą i Buszkowicami . . .	2.000	—	2.000	—
		20 „ Sośnicą i Dusowcami . . .	1.000	—	1.000	—
		g) na regulacyę Stryja:				
		1. pod Chodowicami	1.500	—	1.500	—
		2. „ Kawczymkątem	2.277	—	2.277	—
		3. „ Pokrowcami i Pczanami . . .	2.000	—	2.000	—
		4. „ Wołcniowem	1.000	—	1.000	—
		5. „ Żulinem i Siemiginowem . .	2.000	—	2.000	—
		h) na regulacyę Świcy:				
		1. pod Hoszowem	2.000	—	2.000	—
		2. „ Balicami podgórnemi i zarzecznemi	1.533	—	1.533	—
		3. „ Sokołowem i Łanami sokołowskiemi	2.500	—	2.500	—
		i) na regulacyę Łomnicy:				
		1. pod Temerowcami	2.000	—	2.000	—
		2. „ Błudnikami i Sokołem . . .	3.125	—	3.125	—
		k) na regulacyę Bystrzycy Nadwórniańskiej pod Mykietyńcami i Uhornikami . .	1.500	—	1.500	—
		l) na regulacyę Bystrzycy Sołotwińskiej pod Sołotwiną	1.025	—	1.025	—
		m) na premiowanie zawiklenia odsypisk .	1.000	—	1.000	—
		n) do dyspozycyi Wydziału krajowego . .	5.000	—	5.000	—
	181	Na popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych na zasadzie ustawy państwowej z dnia 30. czerwca 1784 Dz. u. p. Nr. 116.				
		a) na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy, V. rata (ostatnia) . .	10.394	—	10.394	—
		b) na uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, V. rata	14.533	—	14.533	—
		c) na regulacyę rzeki Bugu od ujścia Pełtwi do granicy państwa, IV. rata . . .	19.800	—	19.800	—
		d) na regulacyę rzeki Złotej Lipy III. rata	13.200	—	13.200	—
		e) na osuszenie bagien Łańcucko-Jarosławskich III. rata (ostatnia)	11.500	—	11.500	—
		Do przeniesienia .	295.728	67	295.729	—

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—więcej zł.
		Z przeniesienia .	295.728	67	295.729	—
XIII.	181	*f)* na regulacyę potoku Przegnojówki II. rata	11.200	—	11.200	—
		g) na osuszenie bagien Stojanowskich, II rata (ostatnia)	12.000	—	12.000	—
		h) na obwałowanie lewego brzegu Dunajca II. rata	14.000	—	14.000	—
		i) na regulacyę Łęgu II. rata. . . .	16.767	—	16.767	—
		k) na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Dniestru I. rata	20.200	—	20.200	—
		l) na zabudowanie potoku Glińsko I. rata .	6.000	—	6.000	—
		m) na uzupełnienie regulacyi Krzemienicy z dopływami I. rata.	15.600	—	15.600	—
	182	Na konserwacyę krajowych robót melioracyjnych:				
		a) regulacyi Trześniówki	500	—	500	—
	183	Dotacye na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 26. listopada 1889:				
		a) osuszenie przysiołka Brzoza ad Wrzawy.	1.395	—	1 395	—
		b) na roboty dodatkowe przy osuszeniu bagien Niskich	3 000	—	3.000	—
		c) na przełożenie wału nadwiślańskiego w Dąbrowie wrzawskiej	1.309	—	1.309	—
		d) na przedłużenie prawego wału Jodłówki w Radomyślu nad Sanem	1.114	—	1.114	—
		e) na regulacyę Jasiołki pod Sądkową, Roztokami i Zimnowodą	1.224	—	1.224	—
		f) na regulacyę Wiszni pod Nienowicami .	2.800	—	2.800	—
		g) na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk:				
		w Rudniku . . . 1.000 zł.				
		w Korsowie . . . 1.000 „				
		w Nowym Targu . . 500 „				
		w Olesku . . . . 1.000 „				
		w Chorostkowie . . 500 „				
		połowa remuneracyi zarządcy 5 stacyi po 200 zł. . 1.000 „	5.000		5.000	—
		h) zakładanie fabryk drenarskich w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892.	5.000	—	5.000	—
		i) do dyspozycyi Wydziału krajowego .	10.000	—	10.000	—
		Suma działu B. .	422.837	67	422.838	—
		Suma działu A .	78.971	06	84.296	– 5.325
		Suma rubryki XIII.	501.808	73	507.134	—5.325

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 170. c—m Wydatek mniejszy o 5.954 zł. z powodu interkalaryów, jakoteż z powodu mniejszego wydatku na dyetaryuszów, tudzież z powodu większego zwrotu z funduszów regulacyjnych.
Wydatek większy zaś o 963 zł. z powodu większego wydatku na ekspozyturę w Tarnowie i na stypendya dla kształcących się w eksploatacyi torfu.

Do poz. 173. Wydatek mniejszy o 105 zł. z powodu niepodniesienia przyznanej remuneracyi.

Do poz. 176. Wydatek mniejszy o 229 zł. gdyż nieokazała się większa potrzeba.

Do poz. 178. a) W roku 1896 wpłynęły do funduszu krajowego Rubr. V. dochodów następujące zwroty kosztów zdjęć i projektów poniesionych w latach poprzednich z kredytów na zdjęcia i projekty melioracyj publicznych:

a)	od funduszu	regulacyi Złotej Lipy	74 zł.	56 ct.
b)	„ „	osuszenia bagien Łańcucko-Jarosławskich	74 „	65 „
c)	„ „	regulacyi Kisieliny	114 „	62 „
d)	„ „	„ Przegnojówki	72 „	38 „
e)	„ „	osuszenia bagien Stojanowskich	41 „	37 „
f)	„ „	regulacyi Łęgu	18 „	07 „
		Razem jak LW. 30.849/97	395 zł.	65 ct.

Do poz. 171, 172, 175 do 177. Zauważa się, że z niewyczerpanych po koniec roku 1895 kredytów w kwocie . . . . . 5.056 zł. 70 ct.
wydano po koniec lutego 1897 kwotę . . . . . 1.556 „ 94 „
pozostałą zaś resztę w kwocie . . . . . 3.499 zł. 76 ct.
z doliczeniem (pod poz. 172) zwróconych zaliczek na płace . . . 995 „ — „
Razem . 4.494 zł. 76 ct.
wstawiono do funduszu krajowego Rubr. V. i XVII. dochodów funduszu kraj.

Uwaga do Rubr. XIII. poz 179 do 183. Z przyznanych w budżetach po koniec roku 1895 w Rubr. XIII. wydatków funduszu kraj. kredytów, niewyczerpano po myśli uchwały Wys. Sejmu z dnia 4. lutego 1895 do końca lutego 1897 kwoty 123.024 zł. 87 ct. Z powyższej kwoty zarezerwowano do LW. 30.870/97 przenosząc do rachunku roku 1897.

1.	na lokalną regulacyę Sanu	24.000 zł — ct.	
2.	„ dotacyę dyspozycyjną roku 1897 . .	10.000 „ — „	
3.	„ osuszenie bagien Stojanowskich . .	10.000 „ — „	
4.	„ pokrycie przekroczeń z r. 1896 użyto w Rubr. XIII. 178 a i b.	8.667 „ 39 „	
	„ 180 d. 2.	229 „ 57 „	52.896 zł. 96 ct
	pozostałą zaś resztę w kwocie		70.127 zł. 91 ct.

przeniesiono do fund. krajowego Rubr. V. i XVII. dochodów. Niewyczerpane po koniec lutego 1897 kredyty z roku 1896 w sumie . . . 41.773 zł. 98 ct. przeniesiono w myśl uchwały Wys Sejmu z dnia 15. stycznia 1896 na odnośne pozycye następnego roku.

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkow.) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* zł.
XIV.		**Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże.**				
	184	Umorzenie pożyczki 40.000 zł. zaciągniętej w gal. Kasie oszczędności na budowę kulparkowską: *a)* XXXIV. i XXXV. rata kap. 1.151·03 zł. *b)* 5% odsetki . . . . 1.396·15 „	2.547	18	2.547	—
	185	Umorzenie pożyczki 10.000 zł., zaciągniętej przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo we Lwowie w gal. Kasie oszczędności: *a)* XXX. i XXXI. rata kapitału 202·58 zł. *b)* 5% odsetki . . . . 397·86 „ *c)* podatek dochodowy od odsetek 82·09 „	682	53	690	7
	186	Umorzenie pożyczki 5.000 zł. zaciągniętej przez Zbór izraelicki w Krakowie w tamtejszej Kasie oszczędności: *a)* XIV. rata kapitału . . . 237·79 zł. *b)* 5¼% odsetki z góry . . 141·93 „ *c)* Koszta stemplowe . . . 1·25 „	380	97	381	—
	187	Umorzenie 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883, wydanych w imiennej wartości 3,800.000 zł., według specyalnego zamknięcia rachunku	89.026	27	83.013	*6.013*
	188	Fuduszowi szpitala św. Łazarza w Krakowie, oddziałowi chorych i położnic, jakoteż funduszowi podrzutków krakowskich, zwrot reszty z kapitału 346.796 zł. 34 ct., użytych na budowę tegoż szpitala: *a)* VI. rata kapitału. . . 6.807·40 zł. *b)* 4½% odsetki . . . 12.770·83 „	19.578	23	19.578	—
	189	Umorzenie pożyczki 22.500 zł. zaciągniętej w gal. Kasie oszczędności na budowę i urządzenie pralni w szpitalu lwowskim: *a)* XXIII. i XXIV. rata kapitału 1.631·80 zł. *b)* 5% odsetki . . . . 393·20 „	2.025	—	2.025	—
	190	Umorzenie pożyczki 70.000 zł., zaciągniętej w Banku krajowym na wybudowanie prawego skrzydła w szpitalu lwowskim: *a)* XXIII. i XXIV. rata kapitału 6.572·72 zł. *b)* 4½% odsetki. . . . 427·28 „ *c)* ⅛% dod. na administracyą 23·75 „ *d)* należyt. stemplowa od kwit. 25·— „	7.048	75	7.049	—
	191	Na pokrycie niedoboru funduszu pożyczki krajowej z roku 1873., według specyalnego zamknięcia rachunku	50.755	01	50.059	*696*
		Do przeniesienia .	172.043	94	165.342	7 / *6.709*

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	172.043	94	165.342	7 / *6.709*
XIV.	192	Umorzenie pożyczki krajowej z roku 1891 zaciągniętej w sumie 1,500.000 zł., na pokrycie niedoboru roku 1891 i na dotacyę kasy krajowej, wedle specyalnego zamknięcia rachunków	80.080	38	80.890	810
	193	Umorzenie połowy kapitału 27.500 zł. i odsetek od długu, zaciągniętego w Banku krajowym na odbudowanie północnej części frontowego budynku w szpitalu tarnowskim *a)* XVI. i XVII. r. kapit. (poł). 1.100·94½ zł. *b)* 4½ % odsetki (połowa) . 274·05½ „ *c)* ⅛ % dod. na administr. (poł.) 15·22½ „ *d)* należ. stempl. od kwit. (poł.) 5·— „	1.395	22½	1.395	—
	194	Umorzenie pożyczki pierwotnie 3.000 zł., ciężącej na rzecz gal. Kasy oszczędności na hipotece realności pod L. 70. I. Cz. we Lwowie, zakupionej przez fundusz krajowy na budowę domu dla c. k. Żandarmeryi: *a)* XXIX. i XXX. (ost.) rata kap. 276·03 zł. *b)* 5 % odsetki . . . . 3·47 „	279	50	280	—
	195	Umorzenie pożyczki 300.000 zł. zaciągniętej w Banku krajowym dla dotkniętych w roku 1889 klęską nieurodzaju: *a)* XIII. i XIV. rata kapitału 44.500·— zł. *b)* 4⅜ % z dołu . . . 3.407·02 „	47.907	02	47.907	—
	196	Umorzenie pożyczki 100.000 zł. na wybudowanie domu dla c. k. Żandarmeryi we Lwowie, za pół roku	2.625	—	2.625	—
	197	Funduszowi szkolnemu krajowemu, odsetki od efektów im. wartości 224 281 zł. 05 ct., wydanych z majątku zarodowego Radzie szkolnej krajowej na fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę szkół. . . .	12.887	69	12.888	—
	198	Umorzenie 4 % pożyczki krajowej z roku 1893 im. wartości 58,850.000 koron czyli (29,425.000 zł. a. w.) zaciągniętej na spłatę reszty długu indemnizacyjnego; wedle specyalnego zamknięcia rachunku . .	1,368.906	35	1,367.501	*1.405*
	199	Bonifikacya c. k. Skarbowi Państwa z tytułu podatku dochodowego od kuponów obligacyj byłych funduszów indemnizacyjnych	63.971	02	63.971	—
		Do przeniesienia .	1,750.096	12½	1,742.799	817 / *8.114*

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* zł.
		Z przeniesienia .	1,750.096	12½	1,742.799	{ 817 *8.114*
XIV.	200	Na spłatę niezgłoszonych obligacyj i kuponów byłych funduszów indemnizacyjnych:				
		I. obligacyj:				
		a) Galicyi wschodniej . 13.492 zł. 50 ct.				
		b) „ zachodniej . 5.250 „ — „				
		c) W. Ks. Krakowskiego. 52 „ 50 „				
		II. kuponów:				
		a) Galicyi wschodniej . 878 „ 74 „				
		b) „ zachodniej . 210 „ 24½ „				
		c) W. Ks. Krakowskiego. 1 „ 18 „	19.885	16½	50.000	30.115
	201	Na spłatę dawniejszych długów krajowych .	2,169.459	77	1,538.975	*630.485*
	201*a*	Odsetki bierne od chwilowych pożyczek. .	3.186	60	—	*3.187*
						+
		Suma rubryki XIV.	3,942.627	66	3,331.774	*610.854*

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 185. Różnica drobna w opłacie podatku dochodowego preliminowanego w zaokrągleniu.

Do poz. 187, 191, 192 i 198. Obacz specyalne zamknięcia rachunków tych funduszów.

Do poz. 200 ad I. i II. Wydatki mniejsze, ponieważ mniej obligacyj i kuponów zgłoszono do wypłaty.

Ad. I. Należytość za niezgłoszone do wypłaty *obligacye* wynosiła z początkiem roku 1896:

a) w Galicyi wschodniej	45.181 zł.	50 ct.
b) w „ zachodniej	28.465 „	50 „
c) w W. Ks. Krakowskiem.	2.152 „	50 „
Razem .	75.799 zł.	50 ct.
Na poczet tego spłacono w roku 1896	18.795 „	— „
pozostaje tedy z końcem roku 1896 zaległość:		
a) w Galicyi wschodniej . . . . . 31.689 zł. – ct.		
b) w „ zachodniej . . . . . 23.215 „ 50 „		
c) w W. Ks. Krakowskiem . . . . . 2.100 „ — „	57.004 zł.	50 ct.

Ad. II. Należytość za niezgłoszone do wypłaty *kupony*, po odpisie przedawnionych mianowicie:

a) w Galicyi wschodniej	28.364 zł.	43½ ct.
b) w „ zachodniej	17.803 „	80 „
c) w W. Ks. Krakowskiem	622 „	12½ „
Ogółem w sumie .	46.790 zł.	36 ct.

wynosiła z początkiem roku 1896:

a) w Galicyi wschodniej . . . . . 168.061 zł. 89 ct.			
do tego należytość bieżąca powstała przez dopisanie nadpłat z lat poprzednich obecnie zwróconych 219 zł. 68 ct.		168.281 zł.	57 ct.
b) w Galicyi zachodniej . . . . . 91.849 „ 53½ ct.			
do tego: należytość bieżąca j. w. . . . 178 „ 35 „		92 027 „	88½ „
c) w W. Księstwie Krakowskiem		117.071 „	90 „
Razem .		377.381 zł.	35½ ct.
Do przeniesienia .		377.381 zł.	35½ ct.

Z przeniesienia . 377.381 zł. 35½ ct.
Na poczet tego spłacono w roku 1896 . . . 1.090 „ 16½ „
pozostaje tedy z końcem roku 1896 zaległość:
a) w Galicyi wschodniej . . . . . 167.402 zł. 83 ct.
b) w „ zachodniej . . . . . 91.817 „ 64 „
c) w W. Ks. Krakowskiem . . . . . 117.070 „ 72 „ 376.291 zł. 19 ct.

Do poz. 201. Z pozycyi tej pokryto dalsze wydatki z powodu wypowiedzenia pożyczek krajowych z roku 1883 . . . . . 2,150.300 zł. — ct.
„ 1884 . . . . . 5.100 „ 22 „
„ 1885 . . . . . 14.010 „ 05 „
„ 1888 . . . . . 49 „ 50 „
Razem wydano . 2,169.459 zł. 77 ct.

a gdy na ten cel uchwalono w budżecie r. 1896 . . . 1,538.975 „ — „
wydano zatem ponad budżet . . . . . 630.484 zł. 77 ct.

Do poz. 201. a) Na nieprelimiowane odsetki bierne wydano w r. 1896 *brutto* 20.951 zł. 81 ct.
a gdy odsetki czynne przyniosły . . . . . 17.765 „ 21 „
zatem na odsetki bierne wydano *netto* j. w. . . . . 3.186 zł. 60 ct.
przeważnie wskutek zapotrzebowania znacznej gotówki na spłatę starych długów (poz. 201.) na który to cel w ciągu roku zaciągane być musiały znaczniejsze pożyczki chwilowe.

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
XV.		**Na cele rolnictwa i górnictwa.**				
		A) Na cele rolnictwa.				
	202	Urzędnicy fachowi dla spraw rolniczych .	970	—	5.320	4.350
	203	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie, zwyczajne	19.890	99	19.730	*161*
		nadzwyczajne	**1.564**	**50**	**1.580**	16
	204	Szkoła wyższa rolnicza w Dublanach, zwyczajne	76.098	91	81.292	5.193
		nadzwyczajne	**8.464**	**20**	**8.485**	21
	205	Szkoła niższa rolnicza w Dublanach, zwyczajne	15.768	30	15.661	*107*
		nadzwyczajne	**50**	—	**50**	—
	206	Folwark w Dublanach, zwyczajne . . .	20.697	15½	15.603	*5.094*
		nadzwyczajne . .	**2.700**	—	**2.700**	—
	207	Szkoła gorzelnictwa w Dublanach, . . .	4.210	19	4.410	200
	208	Gorzelnia krajowa	**3.850**	22	7.848	3.998
	209	Rolnicze stacye kontrolne i doświadczalne w Dublanach, zwyczajne	4.133	32	3.840	*293*
		nadzwyczajne . . .	**680**	**48**	**660**	*21*
	210	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie, zwyczajne	66.680	93½	60.302	*6.379*
		nadzwyczajne	**12.907**	**85**	**12.905**	*3*
		Do przeniesienia zwyczajne .	212.300	02	214.006	13.741 / *12.034*
		nadzwyczajne	26.367	03	26.380	37 / *24*

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — większe zł.
		Z przeniesienia: zwyczajne	212.300	02	214.006	13.741 / *12.034*
		nadzwyczajne	26.367	03	26.380	37 / *24*
XV.	211	Folwark w Czerniichowie, zwyczajne . .	5.598	01½	6.300	702
		nadzwyczajne . .	**450**	—	**450**	—
	212	Szkoła niższa roln. w Horodence, zwyczajne	14.425	13	13.411	*1.014*
		nadzwyczajne	**1.380**	—	**1.350**	*30*
	213	„ „ „ w Jagielnicy, zwyczajne	11.915	61	12.400	484
		nadzwyczajne	**3.600**	—	**3.600**	—
	214	„ „ „ w Kobiernicach, zwyczajne	13 887	91	13.018	*870*
		nadzwyczajne	**1.960**	—	**1.960**	—
	215	„ „ „ w Bereźnicy, zwyczajne	3.756	06	2.867	*889*
		nadzwyczajne	**12.222**	**16**	**9.223**	*2.999*
	216	„ „ „ w Suchodole, pod Krosnem, koszta budowy, *nadzwyczajne* . . .	**30.000**	—	**30.000**	—
	217	Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie, zwyczajne	10.298	25	10.705	407
		nadzwyczajne	**2.846**	**19**	**2.900**	54
	218	Krajowa szkoła uprawy lnu w Gródku, zwyczajne	4.288	76	4.380	91 / 30
		nadzwyczajne	**220**	—	**250**	
	219	Na podróże naukowe naucz. szkół rolniczych	850	—	1.000	150
	220	Kurs rolniczy dla nauczycieli szkół ludowych w Horodence	2.400	—	1.400	*1.000*
	221	Szkoła weterynaryi we Lwowie:				
		a) subwencya c. k. Rządowi 2.000 zł. — ct.				
		b) asekuracya budynku . 40 „ 86 „				
		c) spłata Bankowi krajowemu 4½ % pożyczki 12.400 zł., z pierwotnej 5 % na 16.000 zł., zaciągniętej swego czasu w galic. Kasie oszczędn. na realność L. 466¼ we Lwowie:				
		α) XV. i XVI. rata kapit. 264 „ 69 „				
		β) 4½ % odsetki . . . 479 „ 31 „				
		γ) ⅛ % na administracyę i stempel do kwitu . 29 „ 13 —				
		δ) 4 stypendya dla uczniów szkoły kucia koni . . 300 „ — „	3.113	99	3.112	*2*
	222	Krajowy nauczyciel weterynaryi płaca 1.300 zł. dodatek aktywalny 240 zł. i ryczałt na koszta podróży 500 zł.	2.040	—	2.040	—
	223	Towarzystwo rolnicze we Lwowie . . .	3.000	—	3.000	—
	224	„ „ w Krakowie . . .	3.000	—	3.000	—
	225	„ tatrzańskie	400	—	400	—
	226	Na zalesienie wydm piaszczystych, I. rata z dziesięciolecia od roku 1896 . . .	2.500	—	2.500	—
		Do przeniesienia: zwyczajne	293.773	74½	293.539	15.575 / *15.809*
		nadzwyczajne	79.045	38	76.113	121 / *3.053*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* zł.
		Z przeniesienia: zwyczajne	293.773	74½	293.539	15.575 *15.809* 121
		nadzwyczajne	79.045	38	76.113	*3.053*
XV.	227	Stypendya dla abituryentów krajowej szkoły rolniczej w Dublanach lub krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie, kształcących się na nauczycieli szkół średnich i niższych rolniczych . . .	5.254	12	5.000	*254*
	228	Stypendya dla uczniów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie . . .	2.255	—	2.500	245
	229	Stypendya dla uczniów i abituryentów krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, wysyłanych na praktykę . .	1.227	65	1.200	*28*
	230	Na stypendya w wyższej szkole leśniczej (Hochschule für Forstcultur), celem wykształcenia nauczycieli fachowych dla szkoły gospodarstwa lasowego . . .	775	29	800	25
	231	Dla kółek rolniczych, na koszta zakładania i lustracyi tychże, na urządzenie zjazdów i t. d.	5.000	—	5.000	—
	232	Na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło i zamknięcia miejsc zarazy za pomocą wojska i żandarmeryi .	—	—	1.000	1.000
	233	Umorzenie pożyczki 400.000 zł., zaciągniętej w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, na założenie Składów publicznych we Lwowie i w Krakowie: *a)* XV. i XVI. rata kapit. 12.084 zł. 49 ct. *b)* 4½% odsetki z góry . 14.407 „ 51 „	26.492	—	26.492	—
	234	Na utrzymanie krajowych Składów publicznych we Lwowie	14.275	66	14.473	197
	235	Na utrzymanie krajowych Składów publicznych w Krakowie	15.155	14	16.950	1.795
	236	Krakowskiemu Towarzystwu gospodarskiemu, na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego“	500	—	500	—
	237	Galicyjskiemu Towarzystwu leśnemu, na wydawnictwo organu Towarzystwa „Sylwan“	200	—	200	—
	238	Na wydawnictwo czasopism: *a)* „Bartnik postępowy“ . . . . *b)* „Przegląd weterynarski“ . . . *c)* „Gorzelnik“	300 300 200	— — —	300 300 200	— — —
	239	Na utrzymanie 4 nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan	8.000	—	8.000	—
	240	Na środki demonstracyjne przy nauce wędrownej rolnictwa	338	82	320	*19*
	241	Instruktor hodowli bydła, płaca 1.500 zł., ryczałt na koszta podróży 500 zł. (dla c. k. gal. Towarz. gospodarskiego) . . .	1.250	—	2.000	750
	242	Towarzystwu rybackiemu w Krakowie . .	400	—	400	—
						19.587
		Do przeniesienia: zwyczajne	375.697	42½	379.174	*16.110*
		nadzwyczajne	79.045	38	76.113	121 *3.053*

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia: zwyczajne	375.697	42½	379.174	19.587 *16.110*
		nadzwyczajne	79.045	38	76.113	121 *3.053*
XV.	243	Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi, III. rata (ostatnia) . . .	7.000	—	3.000	*4.000*
	244	Na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w Galicyi:				
		a) na utrzymanie instruktora, płaca z kosztami podróży	2.000	—	2.000	—
		b) na środki demonstracyjne do nauki mleczarstwa	313	83	200	*114*
	245	Krajowa komisya dla spraw rolniczych, komisya naukowa i konferencye nauczycieli szkół niższych rolniczych, do dyspozycyi Wydziału krajowego	1.155	74	3.000	1.844
	246	Na rozmaite zasiłki, mające na celu podniesienie rolnictwa i przemysłu rolniczego, tudzież wiedzy rolniczej, do dyspozycyi Wydziału krajowego	2.577	23	4.000	1.423
	247	Na wydawnictwo podręczników dla uczniów niższych szkół rolniczych	1.000	—	1.000	—
	248	Na podniesienie hodowli bydła (w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 1. kwietnia 1892):				
		a) IV. (ostatnia) rata na utworzenie stałego funduszu hodowlanego w sumie 50.000 zł.	12.500	—	12.500	—
		b) na inne środki podniesienia hodowli bydła	30.000	—	30.000	—
		c) na koszta komisyj licencyonujących, po myśli §. 4. Ustawy z dnia 20. Lipca 1892	6.233	29½	4.000	*2.234*
	249	Na koszta dalszych prób i doświadczeń w tępieniu myszy polnych przedsiębranych .	5.027	25	5.000	*27*
	249*a*	Na popieranie celów zjednoczonego Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, mianowicie na naukę wędrowną (misyę) ogrodnictwa i pszczelnictwa, tudzież utrzymanie szkółki ogrodniczej we Lwowie	1.000	—	1.000	—
	250	Strusiewiczowa Melania, wdowa po referencie spraw rolniczych, pensya wdowia 600 zł. i dodatek na wychowanie syna Bolesława Witołda	660	—	660	—
		B) Na cele górnictwa.				
	251	Inżynier - górnik przy Wydziale krajowym, płaca 2.000 zł., dodatek aktywalny 360 zł. i trzy dodatki pięcioletnie po 200 zł. .	2.960	—	2.960	—
	252	Na badanie kraju, w celu zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania	1.529	56	2.500	970
		Do przeniesienia: zwyczajne	449.654	33	450.994	23.824 *22.485*
		nadzwyczajne	79.045	38	76.113	121 *3.053*

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkow.) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia: zwyczajne	449.654	33	450.994	23.824 *22.485*
		nadzwyczajne	79.045	38	76.113	121 *3.053*
XV.	253	Na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego	450	—	500	50
	254	Subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego	3.465	33	3.500	35
	255	Na stacyę doświadczalną produktów naftowych	1.175	—	1.000	*175*
	256	Na zbieranie i ogłaszanie dat statystycznych o produkcyi i handlu nafty i wosku ziemnego	800	—	800	—
	257	Stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół wiertniczych i akademij górniczych	2.210	—	2.500	290
	258	Na potrzeby muzeum górnictwa nafty i wosku ziemnego w c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie	150	—	150	—
						24.199
		Razem: zwyczajne .	457.904	66	459.444	*22.660*
		Razem: *nadzwyczajne* .	**79.045**	**38**	**76.113**	*3.053* 121
						2.932
		Suma rubryki XV. .	536.950	04	535.557	1.539
						+1.393

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 202. *Wydatek* znacznie *mniejszy* z powodu nieobsadzenia wszystkich posad, jakie w budżecie uchwalono.

Do poz. 203-204. oraz *do poz. 217 i 218.* Uzasadnienie różnic uwidocznione w specyalnych zamknięciach rachunków, wymienionych szkół i zakładów.

Do poz. 215. Na rok 1896 preliminowano dla tej szkoły rolniczej wydatki zwyczajne 2.867·— zł.
nadzwyczajne 9.223·— „
Razem . 12.090·— zł.

Wydano zaś na potrzeby zwyczajne . . . 3.756 zł. 06 ct.
nadzwyczajne . . *12.222* „ *16* „ *15.978·22* „
czyli *więcej* ponad budżet o kwotę . . . . . 3.888·22 zł.

przekroczenie to jednak znachodzi zupełne pokrycie ze znaczną przewyżką w niepreliminowanych subwencyach, uzyskanych w roku 1896 od c. k. Rządu: na utrzymanie szkoły w kwocie 875 zł. i na zakupno środków naukowych w kwocie 3.000 zł. oraz w niepreliminowanych własnych dochodach szkoły 1.224 zł. 81 ct. (Obacz rubrykę X. dochodów). Ponieważ na rok 1896 nie uchwalono dla tej szkoły specyalnego budżetu, zamieszcza się zestawienie poszczególnych tych wydatków. Mianowicie wyniosły:

Koszta gospodarcze założenia i wewnętrznego urządzenia szkoły 7.207 zł. 86½ ct.
Środki naukowe, biblioteka, czytelnia, ogród . . . . . 4.503 „ 37 „
Odzież, pościel, pranie . . . . . 1.424 „ 17 „
Do przeniesienia . 13.135 zł. 40½ ct.

Z przeniesienia .	13.135	zł.	40½ ct.
Płace	1.111	„	07 „
Koszta kancelaryjne, pomoc kancelaryjna	145	„	33 „
Służba	45	„	— „
Opał	263	„	16 „
Oświetlenie	63	„	16 „
Utrzymanie budynków	107	„	19 „
Stołowanie	667	„	10½ „
Lekarz i apteka	19	„	17 „
Przybory do pisania i nauki	68	„	63 „
Razem .	15.625	zł.	22 ct.
a że do rachunku roku 1897 przeniesiono pozostałą resztę kredytu *nadzwyczajnego* w kwocie	353	„	— „
okazuje się wydatek ogólny roku 1896, jak wyżej wykazano .	15.978	zł.	22 ct.
Wydatki *przekroczono* o	3.888	zl.	22 ct.
Dochody szkoły *nieprzeliminowane* przyniosły	5.099	„	81 „
wynik przeto od budżetu *korzystniejszy* o	1.211	zł.	59 „

Do poz. 216. Na przedwstępne koszta budowy tej szkoły *ogłoszenie konkursu* wydano w ciągu roku 1896 tylko . . . . . 12 zł. 06 ct.
resztę zaś niewyczerpanego kredytu *nadzwyczajnego* z r. 1896 w kwocie 29.987 „ 94 „
przeniesiono do LW. 15.534/1897 na dalsze koszta budowy do rachunku roku 1897. Ogółem tedy jak wykazano . . . . 30.000 zł. — ct.
Dokładny rachunek przedłożony zostanie po ukończeniu budowy.

Do poz. 219. Wydatek *mniejszy* wedle istotnej potrzeby w tym roku.

Do poz. 220. Wydatek *większy* o 1.000 zł. znachodzi zupełne pokrycie w udzielonej na ten cel subwencyi z c. k Skarbu Państwa (obacz rubrykę XVII. dochodów, rozmaite niebudżetowe).

Do poz. 221. Wydatek o drobną kwotę *większy* na koszta ostemplowania kwitów.

Do poz. 227. Wydatek *większy*
Do poz. 228. „ *mniejszy* } w miarę zgłoszenia się kandydatów.

Do poz. 229. Różnica nieznaczna.

Do poz. 230. Wydatek *mniejszy* z powodu *intercalare.*

Do poz. 232. Wydatku nie było, ponieważ c. k. Namiestnictwo nie zażądało zwrotu z tego tytułu.

Do poz. 234. i 235. Uzasadnienie różnic obacz w specyalnych zamknięciach rachunków tych zakładów.

Do poz. 240. Wydatek nieco *większy* w miarę potrzeby w tym roku.

Do poz. 241. Wydatek *mniejszy*, ponieważ instruktora mianowano dopiero od dnia 15. maja 1896.

Do poz. 243. Przekroczenie tej pozycyi o 4.000 zł. znachodzi zupełne pokrycie w *nieprzeliminowanej* subwencyi z c. k. Skarbu Państwa w tejże samej wysokości (obacz rubrykę XVII. dochodów, „rozmaite niebudżetowe“).

Do poz. 244. b) Wydatek *większy* znachodzi pokrycie w przypisanych należytościach czynnych z końcem roku.

Do poz. 245. i 246. Wydatki znacznie *mniejsze* w miarę potrzeby w tym roku.

Do poz. 248. c) Wydatek *większy* o 2 234 zł. znachodzi przeważnie pokrycie w *nieprzeliminowanej* subwencyi z c. k. Skarbu Państwa w kwocie 2.000 zł. wykazanej w rubryce XVII. dochodów „(rozmaite niebudżetowe).“

Do poz. 249. Różnica nieznaczna, w miarę potrzeby.

Do poz. 252, 253, 254. i 257. Wydatki *mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.

Do poz. 255. Wydatek *większy*, albowiem pierwotnie przyznane kierownikowi stacyi wyższe wynagrodzenie — zniżono z dniem 31. marca 1896 LW. 13.007/96 w myśl intencyi komisyi budżetowej Wys. Sejmu.

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
budżetu						
XVI.		**Wydatki na podniesienie rękodzielnictwa i przemysłu.**				
		Sumaryczne zestawienie rubryki XVI.				
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające: zwyczajne	19.567	41	20.224	657
		nadzwyczajne	**2.015**	**91**	**2.500**	484
		II. Szkoły fachowe przemysłowe i warstaty instrukcyjne:				
		A) Dla wyrobów z drzewa i łoziny: zwyczajne	9.923	56	11.792	1.869
		nadzwyczajne	**8.042**	**52**	**8.310**	267
		B) Dla wyrobów garncarskich: zwyczajne	5.301	96	5.452	150
		nadzwyczajne	**50**	—	**50**	—
		C) Dla wyrobów ze skóry: zwyczajne .	2.516	90	2.061	*456*
		nadzwyczajne	**673**	**01**	**700**	27
		D) Dla wyrobów tkackich: zwyczajne .	12.515	41½	13.950	1.435
		nadzwyczajne	**13.818**	—	**14.010**	192
		E) Dla wyrobów powroźniczych: zwyczajne	802	30	790	*12*
		F) Dla wyrobów koronkarskich i haftów: zwyczajne	3.776	65	3.918	141
		nadzwyczajne	**100**	—	**100**	—
		G) Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych: zwyczajne . .	2.520	—	2.520	—
		H) C. k. Szkoły fachowo-przemysłowe subwencyonowane ze skarbu krajowego: zwyczajne	5.615	17	5.616	1
		III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego	26.628	26	28.470	1.842
		IV. Wydatki komisyi krajowej dla spraw przemysłowych	4.753	55	4.480	*274*
		V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe .	34.000	—	34.000	—
		VI. Szkoły handlowe i zasiłki na popieranie wykształcenia handlowego	4.275	90	4.200	*76*
		Razem { zwyczajne	132.197	07½	137.473	−6.095
		Razem { *nadzwyczajne*	**24.699**	**44**	**25.670**	+*818* −970
		Suma rubryki XVI. .	156.896	51½	163.143	−7.065 +*818*
						−6.247
		Poszczególnienie.				
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.				
259		W Białej	298	—	398	100
260		„ Bochni	515	—	515	—
261		„ Brodach	324	—	324	—
262		„ Brzeżanach	553	80	444	*110*
263		„ Drohobyczu	646	—	646	—
264		„ Gorlicach	—	—	73	73
		Do przeniesienia .	2.336	80	2.400	173 *110*

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*wyższe* zł.
		Z przeniesienia .	2.336	80	2.400	173 *110*
XVI.	265	W Jarosławiu	385	15½	560	175
	266	„ Jaśle	346	—	346	—
	267	„ Kałuszu	400	—	400	—
	268	„ Kołomyi	423	—	423	—
	269	„ Krakowie na Kleparzu	400	—	400	—
	270	„ „ w Ogrodzie angielskim . .	400	—	400	—
	271	„ „ na Smoleńsku	400	—	400	—
	272	„ „ „ Kaźmierzu	400	—	400	—
	273	„ „ „ Dajworze	400	—	400	—
	274	„ Krośnie	757	—	757	—
	275	„ Łańcucie	229	94	400	170
	276	„ Lwowie im. św. Anny	495	97	400	*96*
	277	„ „ „ „ Antoniego	495	97	400	*96*
	278	„ „ „ Czackiego	495	97	400	*96*
	279	„ „ „ Elżbiety	495	97	400	*96*
	280	„ „ „ Konarskiego	495	97	400	*96*
	281	„ „ „ św. Marcina	495	97	400	*96*
	282	„ „ „ Piramowicza	495	97	400	*96*
	283	„ „ „ Staszica	495	99	400	*96*
	284	„ „ „ Mickiewicza	495	99	400	*96*
	285	„ „ „ Bernsteina izraelicka . .	485	—	485	—
	286	„ Nowym Sączu	725	—	725	—
	287	„ „ Targu	669	—	669	—
	288	„ Przemyślu	621	—	621	—
	289	„ Podgórzu	543	—	543	—
	290	„ Rzeszowie	816	—	816	—
	291	„ Samborze	649	98	570	*80*
	292	„ Sanoku	516	—	516	—
	293	„ Stanisławowie	227	—	454	227
	294	„ Starym Sączu	325	47½	557	232
	295	„ Sądowej Wiszni	315	47	495	180
	296	„ Stryju	299	—	299	—
	297	„ Tarnopolu	660	—	660	—
	298	„ Tarnowie	—	—	575	575
	299	„ Wadowicach	501	—	501	—
	300	„ Wieliczce	256	65	375	118
	301	„ Żółkwi	616	17	477	*139*
	302	Na uzupełnienie przyborów szkolnych, *nadzwyczajne*	**1.450**	—	**1.500**	50
	303	Na nowe założyć się mające szkoły w r. 1896 *nadzwyczajne*	**565**	**91**	**1.000**	434
		Razem { zwyczajne.	19.567	41	20.224	{ —1.850 +*1.193*
		nadzwyczajne	**2.015**	**91**	**2.500**	—484
		Ogółem .	21.583	32	22.724	{ —2.334 +*1.193*
						—1.141

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — większe zł.
XVI.		**II. Szkoły fachowe przemysłowe i warsztaty instrukcyjne.**				
		A) Dla wyrobów z drzewa i łoziny.				
	304	Szkoła koszykarska w Czerwonej Woli . .	700	—	700	—
	305	„ „ „ Skołyszynie . . .	400	—	400	—
	306	„ „ „ Rudkach . . .	190	—	380	190
	307	Krajowa Szkoła koszykarska w Zatorze . .	460	20	660	200
	308	„ „ „ „ Dżurowie .	380	51	370	*10*
	309	Krajowy instrukcyjny warsztat kołodziejski w Grybowie: zwyczajne	1.052	02½	1.590	538
		nadzwyczajne	**621**	**53**	**700**	78
	310	Warsztat instrukcyjny kołodziejski w Grzymałowie	1.099	96	1.550	450
	311	Kraj. szkoła kołodziejska i bednarska w Kamionce strumiłowej: zwyczajne . . .	3.417	06½	3.232	*185*
		nadzwyczajne . .	**550**	—	**550**	—
	312	Kraj. instrukcyjny warsztat stolarski w Stanisławowie: zwyczajne	1.470	52	1.690	219
		nadzwyczajne	**370**	**99**	**260**	*111*
	313	Krajowy instrukcyjny warsztat stolarski i wyrobu zabawek w Żywcu: zwyczajne .	753	28	1.220	467
		nadzwyczajne .	—	—	**300**	300
	314	Zasiłek jednorazowy na umieszczenie krajowego warsztatu stolarskiego w Kalwaryi w myśl uchwały sejmowej z dnia 24. stycznia 1896	**6.500**	—	**6.500**	—
		Razem zwyczajne	9.923	56	11.792	2.064 / *195*
		Razem *nadzwyczajne*	**8.042**	**52**	**8.310**	378 / *111*
		Ogółem .	17.966	08	20.102	2.442 / *306*
						—2.136
		B) Dla wyrobów garncarskich.				
	315	Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi: zwyczajne	2.691	42	2.710	19
		nadzwyczajne	**50**	—	**50**	—
	316	Krajowy instrukcyjny warsztat garncarski w Porembie	1.559	58	1.282	*278*
	317	Krajowy instrukcyjny warsztat garncarski w Toustem	1.050	96	1.460	409
		Razem zwyczajne .	5.301	96	5.452	428 / *278*
		Razem *nadzwyczajne*	**50**	—	**50**	—
		Ogółem .	5.351	96	5.502	428 / *278*
						—150

*

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
XVI.		*C) Dla wyrobów ze skóry.*				
	318	Kraj. instrukcyjny warsztat szewski w Starym Sączu: zwyczajne	486	24	400	*86*
		nadzwyczajne	**173**	**01**	**150**	*23*
	319	Krajowy instrukcyjny warsztat szewski w Uhnowie: zwyczajne	753	64	474	*280*
		nadzwyczajne	**250**	—	**300**	50
	320	Krajowy instrukcyjny warsztat szewski w Witkowie: zwyczajne	1.277	02	1.187	*90*
		nadzwyczajne	**150**	—	**150**	—
	321	Na zakupno modeli i obuwia dla wszystkich szkół szewskich *nadzwyczajne* . . .	**100**	—	**100**	—
		Razem { zwyczajne .	2.516	90	2.061	*456*
		{ *nadzwyczajne*	**673**	**01**	**700**	{ 50 / *23*
		Ogółem .	3.189	91	2.761	{ 50 / *479*
						+*429*
		D) Dla wyrobów tkackich.				
	322	Krajowa szkoła tkacka w Krośnie . . .	3.085	17	4.168	1.083
	323	Kraj. instrukc. warsztat tkacki w Błażowej	721	48½	770	49
	324	Krajowy instrukcyjny warsztat tkacki w Glinianach: zwyczajne	834	78	1.280	445
		nadzwyczajne	**100**	—	**100**	—
	325	Krajowy instrukcyjny warsztat tkacki w Gorlicach: zwyczajne	249	09	300	51
		nadzwyczajne	—	—	**100**	100
	326	Kraj. instrukcyjny warsztat tkacki w Korczynie	885	24	1.030	145
	327	Krajowy instrukcyjny warsztat tkacki w Kosowie: zwyczajne	740	—	950	210
		nadzwyczajne	**508**	—	**600**	92
	328	Kraj. instrukcyjny warsztat tkacki w Łańcucie	1.218	54	1.330	111
	329	Krajowy instrukcyjny warsztat tkacki w Rychwałdzie	847	25	1.032	185
	330	Na budowę budynku szkolnego w Rychwałdzie II. rata, *nadzwyczajne*	**500**	—	**500**	—
	331	Krajowy instrukcyjny warsztat tkacki w Wilamowicach: zwyczajne	614	21	690	76
		nadzwyczajne	**110**	—	**110**	—
	332	Krajowa szkoła sukiennicza w Rakszawie: zwyczajne	3.319	65	2.400	*920*
		nadzwyczajne	**2.600**	—	**2.600**	—
	333	II. (ostatnia) rata zasiłku na budynek mieszkalny w Rakszowie	**5.000**	—	**5.000**	—
	334	Zasiłek na rozszerzenie budynku szkolnego w Rakszowie	**5.000**	—	**5.000**	—
		Razem { zwyczajne .	12.515	41½	13.950	{ 2.355 / *920*
		{ *nadzwyczajne*	**13.818**	—	**14.010**	192
		Ogółem .	26.333	41½	27.960	{ 2.547 / *920*
						—1.627

Fundusz krajowy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkow.) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—większe zł.
XVI.		*E) Dla wyrobów powroźniczych.*				
	335	Krajowy instrukcyjny warsztat powroźniczy w Radymnie	802	30	790	*12*
		Razem . .	802	30	790	*+12*
		F) Dla wyrobów koronkarskich i haftu.				
	336	Szkoła koronkarska w Kańczudze . . .	696	—	696	—
	337	Krajowa Szkoła koronkarska w Starym Sączu	279	48	638	358
	338	„ „ „ „ Zakopanem .	1.962	16	1.900	*62*
	339	Szkoła koronkarska u SS. Miłosierdzia w Przeworsku	300	—	300	—
	340	Szkoła hafciarska w Makowie: zwyczajne .	539	01	384	*155*
		nadzwyczajne .	**100**	—	**100**	—
		Razem { zwyczajne .	3.776	65	3.918	358 / *217*
		Razem { *nadzwyczajne*	**100**	—	**100**	—
		Ogółem .	3.876	65	4.018	358 / *217*
						—141
		G) Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych.				
	341	Szkoła wydziałowa im. św. Scholastyki w Krakowie	500	—	500	—
	342	Szkoła robót, utrzymywana przez Towarzystwo pracy kobiet we Lwowie	700	—	700	—
	343	Szkoła specyalna robót kobiecych u P. P. Benedyktynek w Przemyślu	420	—	420	—
	344	Towarzystwo pracy kobiet w Kołomyi . .	400	—	400	—
	345	„ „ „ „ Krakowie . .	500	—	500	—
		Razem .	2.520	—	2.520	—
		H) Szkoły fachowo-przemysłowe, subwencyonowane ze skarbu krajowego.				
	346	C. k. Szkoła dla przemysłu drzewnego w Zakopanem	1.650	—	1.650	—
	347	C. k. Szkoła dla przemysłu drzewnego w Kołomyi	1.100	—	1.100	—
	348	C. k. Szkoła ślusarska w Świątnikach . .	1.554	—	1.554	—
	349	Zasiłek na zapomogi dla majstrów kształcących się w szkole ślusarskiej w Świątnikach	500	—	500	—
	350	Na utrzymanie warsztatu instrukcyjnego kowalskiego w Sułkowicach	511	17	512	1
	351	Zasiłek na zapomogi dla majstrów kształcących się w warsztacie kowalskim w Sułkowicach	300	—	300	—
		Razem .	5.615	17	5.616	—1

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą przeliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* zł.
XVI.		**III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego.**				
	352	Kraj. keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie .	4.740	69	4.470	*271*
	353	Na utrzymanie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie . . .	—	—	1.500	1.500
	354	Muzeum przemysłowe we Lwowie . . .	2.000	—	2.000	—
	355	„ „ w Krakowie . . .	2.000	—	2.000	—
	356	Na wydawnictwo wzorów rysunkowych . .	900	—	1.500	600
	357	Na stypendya przemysłowe:				
		a) na zasiłki dla kandydatów kształcących się na nauczycieli szkół przemysłowych uzupełniających	1.640	—	2.000	360
		b) na inne stypendya przemysłowe . .	11.854	54	10.000	*1.854*
	358	Na nowe warsztaty instrukcyjne powstać mające w r. 1896	2.247	33	2.000	*248*
	359	Koszta inspekcyi i nadzoru szkół przemysłowych	1.245	10	3.000	1.755
		Razem .	26.628	26	28.470	4.215 / *2.373*
						—1.842
		IV. Wydatki komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.				
	360	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł . .	200	—	200	—
	361	Biuro komisyi krajowej dla spraw przemysłowych:				
		a) koszta podróży, dyety i inne wydatki 2.273 zł. 55 ct.				
		b) płaca sekretarza . . 1.200 „ — „				
		c) dodatek osobisty do płacy sekretarza . . 600 „ — „				
		d) płaca pomocnika biur. 480 „ — „	4.553	55	4.280	*274*
		Razem .	4.753	55	4.480	+*274*
		V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.				
	362	Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe .	9.000	—	9.000	—
	363	Dotacya krajowa funduszu przemysłowego III. rata	25.000	—	25.000	—
		Razem .	34.000	—	34.000	—
		VI. Szkoły handlowe i zasiłki na popieranie wykształcenia handlowego.				
	364	Szkoła handlowa w Krakowie	1.200	—	1.200	—
	365	Na stypendya dla młodzieży handlowej . .	3.075	90	3.000	*76*
		Razem .	4.275	90	4.200	+*76*

Uzasadnienie różnic.

W dziale I. poz. 259. do 301. Wydatki zwyczajne *mniejsze* o 657 zł. głównie z powodu zwinięcia kursu handlowego w Tarnowie i pozostałego w skutek tego zapasu kasowego z r. 1895. W innych szkołach wydatki mniejsze głównie z powodu pozostałych zapasów kasowych z roku poprzedniego. Korzystając z przyznanego prawa virement w tym dziale, pokrył Wydział krajowy zaoszczędzeniami temi większe według niezbędnej potrzeby wydatki w innych szkołach.

„ „ „ „ *302.* Wydatek nadzwyczajny *mniejszy* o 50 zł. wedle potrzeby w tym roku.

„ „ „ „ *303.* „ „ „ „ 434 „ „ „ „ „ „ „ i służy na pokrycie wydatków większych o 248 zł. w poz. 358.

„ „ *II.* grupa *A)* Wydatki zwyczajne w ogóle mniejsze o 1869 zł. wedle potrzeby, jak syecyalne zamknięcia szkół w Zatorze, Grybowie i Stanisławowie, tudzież z powodu zmiany personalu nauczycielskiego w Grzymałowie i zwinięcia warsztatu stolarskiego w Żywcu.

Wydatki nadzwyczajne w pozycyach 309. i 313. *mniejsze* o 378 zł. z powodu mniejszej potrzeby w Grybowie i zwinięcia warsztatu w Żywcu.

Wydatki nadzwyczajne w pozycyi 312. *większe* o 111 zł. Z powodu zwiększonej ilości uczniów i zniszczonych narzędzi okazała się konieczna potrzeba zakupna więcej przyrządów.

B) Wydatki zwyczajne *mniejsze* ogółem o 150 zł. Z powodu zmiany kierownictwa i niezamianowania przodowników w Toustem, jak szczegółowe zamknięcia.

C) Wydatki zwyczajne *większe* ogółem o 456 zł. głównie z powodu, iż niewpłynęła subwencya od Rady powiatowej dla warsztatu w Uhnowie 200 zł. i od gminy 50 zł., tudzież z powodu przebudowy pieców w Witkowie i większego wynagrodzenia kierownika w Starym Sączu, jak szczegółowe zamknięcia.

Wydatki nadzwyczajne *mniejsze* o 50 zł. wedle potrzeby.

„ „ *większe* o 23 zł. z powodu zakupna maszyn i narzędzi dla III. roku nauki w warsztacie w Starym Sączu.

D) Wydatki zwyczajne w ogóle *mniejsze* o 1.435 zł. z powodu niezamianowania nauczyciela fachowego w Krośnie, tudzież interkalaryów w Glinianach, Korczynie, Kosowie i Łańcucie, jak szczegółowe zamknięcia.

Wydatki nadzwyczajne *mniejsze* o 192 zł. z powodu, iż odpadła potrzeba powiększania inwentarza w Gorlicach i Kosowie.

„ „ „ *poz. 335.* Wydatek zwyczajny *większy* o 12 zł. wedle potrzeby.

„ „ „ „ *337.* „ „ *mniejszy* o 358 zł. z powodu nieobsadzenia dwóch posad: pomocnicy i nauczycielki przedmiotów dopełniających w Starym Sączu, jak szczegółowe zamknięcie.

„ „ „ „ *338.* Wydatek zwyczajny *większy* o 62 zł. z powodu mniejszego wpływu dochodów ze sprzedaży wyrobów.

„ „ „ „ *340.* Wydatek zwyczajny *większy* o 155 zł. z powodu przyjęcia więcej ukwalifikowanej kierowniczki i przydania nadzoru fachowego.

„ „ „ „ *352* Wydatek zwyczajny *większy* o 271 zł. z powodu kosztów adaptacyjnych i uzupełnienia inwentarza, wyjaśnionych szczegółowo w specyalnem zamknięciu rachunków.

„ „ „ „ *353.* Wydatek zwyczajny *mniejszy* o 1.500 zł. z powodu, iż stacya dotychczas nie weszła w życie.

„ „ „ „ *356.* Wydatek zwyczajny *mniejszy* o 600 zł. wedle potrzeby w tym roku.

„ „ „ „ *357. a)* Wydatek zwyczajny *mniejszy* o 360 zł. według istotnej potrzeby.

„ „ „ „ „ *b)* Wydatek zwyczajny *większy* o 1.854 zł. z powodu nadania znaczniejszej ilości stypendyów przemysłowych. Wysoki Sejm uznał już konieczność podwyższenia tego wydatku, wstawiając do budżetu na r. 1897 o 2.000 zł. więcej, niż na r. 1896 uchwalono.

„ „ „ „ *358.* Wydatek zwyczajny *większy* o 248 zł. ma pokrycie w dozwolonem virement z poz. 303., w której zaoszczędzono 434 zł.

„ „ „ „ *359.* Wydatek zwyczajny *mniejszy* o 1.755 zł. służy na podstawie dozwolonego virement na pokrycie większego wydatku w poz. 361 *a).*

„ „ „ „ *365.* Wydatek zwyczajny *większy* o 76 zł. z powodu znacznej ilości zgłaszających się kandydatów.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze — większe zł.
XVII.		**Wydatki rozmaite.**				
		Sumaryczne zestawienie rubryki XVII.				
		Wydatki w budżecie wyszczególnione zwyczajne	72.619	56	76.340	3.720
		„ „ „ nieposzczególnione zwycz.	566	32½	—	*566*
		nadzwyczajne	**78.273**	**95½**	—	*78.274*
		Razem { zwyczajne	73.185	88½	76.340	3.154
		Razem { *nadzwyczajne*	**78.273**	**95½**	—	*78.274*
		Suma rubryki XVII.	151.459	84	76.340	+*75.120*
		Poszczególnienie.				
		Wydatki w budżecie wyszczególnione.				
	366	Do rozporządzalności Wydziału krajowego:				
		1. Zapomogi i wsparcia udzielone urzędnikom dyurnistom i sługom . 4.142 zł. — ct.				
		2. Remuneracye dla urzędników, dyurnistów i sług. 7.215 „ — „				
		3. Zapomogi dla gmin z powodu pożarów . . . 2.775 „ — „				
		4. Zasiłki dla rozmaitych stowarzyszeń, zakładów czasopism, tudzież dla osób kształcących się w różnych zawodach na prace i podróże naukowe . 2.396 „ 17 „				
		5. Koszta zakupna wieńców dla zasłużonych mężów i zasiłki na koszta pogrzebów urzędników i sług krajowych . . . 1.104 „ 58 „				
		6. Wydatki w sprawie emigracyi ludności galicyjskiej do Brazylii . . 6.129 „ 89 „				
		7. Reszta należytości za portret JE. Księcia Eustachego Sanguszki . . 2.146 „ — „				
		8. Rozmaite inne . . . 4.091 „ 36 „	30.000	—	30.000	—
	367	Na fundacyę wieczystą im. Jego Ces. i Król. Apostolskiej Mości Cesarza Franciszka Józefa I.	12.000	—	12.000	—
	368	Dotacya dożywotnia JE. Dra Franciszka Smolki	4.000	—	4.000	—
	369	Pietruskiej Stefanii, stały roczny dodatek ze Skarbu krajowego do pensyi emerytalnej	1.800	—	1.800	—
	370	Dla księży unitów chełmskich ich wdów i sierót	1.215	—	1.500	285
		Do przeniesienia .	49.015	—	49.300	285

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe—*większe* mniejsze zł.
		Z przeniesienia .	49.015	—	49.300	285
XVII.	371	Sawczyńskiej Jadwidze, wdowie po ś. p. Zygmuncie Sawczyńskim, stały roczny dodatek do pensyi emerytalnej . . .	500	—	500	—
	372	Szaszkiewiczowej Julii, wdowie po poecie ruskim Markijanie Szaszkiewiczu, dożywotnie stałe zaopatrzenie	275	—	300	25
	373	Korosteńskiej Felicyi, b. nauczycielce szkoły p. Klarysek w Starym Sączu, zaopatrzenie dożywotnie z łaski rocznie	80	—	80	—
	374	Czyrniańskiej Teofili, wdowie po kierowniku szkoły kołodziejskiej i bednarskiej w Kamionce strumiłowej, zaopatrzenie dożywotnie z łaski rocznie (ewentualnie aż do wyjścia za mąż)	399	98	400	—
	375	Na misye katolickie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	3.000	—	3.000	—
	376	Towarzystwu ratunkowemu ochotniczemu we Lwowie	300	—	300	—
	377	Towarzystwu ratunkowemu ochotniczemu w Krakowie	300	—	300	—
	378	Krajowemu Związkowi ochotniczych straży pożarnych, zasiłek stały	3.000	—	3.000	—
	379	Na opłatę odsetek od pożyczki 200.000 zł., zaciągniętej przez gminę m. Nowego Sącza na odbudowanie zniszczonych pożarem budynków miejskich, regulacyę ulic i inne inwestycye (II. rata z przyznanych przez lat 20)	4.800	—	8.000	3.200
	380	Koszta utrzymania M. Zabłockiej w Wadowicach za gminę Lenczę, A. Bojdakowej we Lwowie i w Ostrawie za gm. Brzezinki, Z. Podlackiej w Tarnowie za gm. Zbylitowską Górę, K. Korwinowej w Wiedniu za gm. Kudryńce, Z. Zuziakowej w Peszcie za gm. Lipowę, T. Pańków we Lwowie za gm. Bortiatyn, K. i R. Targanusów w Peszcie za gm. Limanowę . . .	1.100	48	1.100	*1*
	381	Na wydatki w razie i w miarę uznania przez Wydział krajowy żądań rozmaitych petentów o przyjęcie na Skarb krajowy kosztów leczenia i utrzymania osób poszczególnionych w petycyach przekazanych Wydziałowi krajowemu do zbadania . . .	2.807	10	3.000	193
	382	Na pożyczki bezprocentowe i zasiłki bezzwrotne dla dotkniętych klęskami elementarnemi, do dyspozycyi Wydziału krajowego	1.482	—	1.500	18
	383	Służebnice Serca Jezusowego w Krakowie, oraz Zarząd Towarzystwa opieki nad sługami we Lwowie, po 200 zł.	400	—	400	—
		Do przeniesienia .	67.459	56	71.180	3.721 *1*

Fundusz krajowy. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze—*większe* zł.
		Z przeniesienia .	67.459	56	71.180	3.721
						1
XVII.	384	Na koszta zakładania i pierwszego urządzenia Towarzystw zaliczkowych, lub Kas oszczędności, I. połowa z przyznanych 10.000 zł. w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 28. stycznia 1896	5.000	—	5.000	—
	385	Schmidowa Walerya, wdowa po rządcy szpitala w Przemyślu jednorazowo	100	—	100	—
	386	Stachów Helena, b. posługaczka szpitala lwowskiego, jednorazowo	60	—	60	—
						— 3.721
		Suma wydatków w budżecie poszczególnionych	72.619	56	76.340	+ *1*
						----3.720
		Wydatki w budżecie nieposzczególnione.				
		a) Rozmaite wydatki b. fund. indemnizacyjnego dla Galicyi wschod. *(bezzwrotne)* 164·41 zł.				
		b) Mylnie zarachowane wyd. *(zwrotne)* 401·91½ „	566	32½	—	*566*
		c) Na budowę skrzydła do gmachu sejmowego dla biura melioracyjnego	78.273	95½	—	*78.274*
		Suma wyd. w budżecie nieposzczególnionych	78.840	28	—	+ *78.840*

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 370. Wydatek *mniejszy* o 285 zł. stosownie do przedłożonych wniosków Komitetu.

Do poz. 372. Wydatek *mniejszy* z powodu śmierci ś. p. Szaszkiewiczowej.

Do poz. 379. Wydatek *mniejszy* o 3.200 zł., albowiem pożyczka odnośna zaciągana była w ratach częściowych, od których odsetki wedle planów umorzenia wyniosły tylko 4.800 zł. zamiast preliminowanych 8.000 zł.

Do poz. 381 i 382. Wydatki *mniejsze*, w miarę uwzględnionych podań.

Do poz. 386. a) b) Wydatki budżetem nieobjęte znajdują częściowe pokrycie w przypisanych należytościach czynnych w kwocie 401 zł. 91½ ct.

Do poz. 386. c) Wydatek nadzwyczajny nieprelimiowany, polecony jednakże uchwałą Wys. Sejmu z dnia 30. stycznia 1896:

na budowę skrzydła do gmachu sejmowego dla biura melioracyjnego wyniósł w roku 1896 . . . . . 36.534 zł. 10 zł.

niezużytą zaś resztę z pożyczki na ten cel zaciągniętej . . . . 41.739 „ 85½ „

przeniesiono do rachunku r. 1897 na koszta dalszej budowy

Ogółem wydatek w sumie . 78.273 zł. 95½ ct.

znachodzi zupełne pokrycie w uwidocznionej w rubr. XVII dochodów „w budżecie nieposzczególnione dochody rozmaite“ poz. 8 w gotówce uzyskanej z pożyczki. Mianowicie ze spieniężenia 4% listów zastawnych Banku krajowego, otrzymanych tytułem pożyczki w sumie 160.000 koron uzyskano *netto*. . . . . 156.547 K. 91 gr.

czyli. . . . . 78.273 zł. 95½ ct.

Część II.

DOCHODY.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą prelimino-waną okazują się dochody mniejsze — większe zł.
I.	1	**Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych.**				
		Pozostałość z rachunku roku 1894 . . .	335 941	14½	335.941	—
		(W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. Stycznia 1895.)				
II.	2	**Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych.**				
		Od kapitałów uposażenia Kasy krajowej. .	—	—	5.000	50.000
		Uzasadnienie różnic.				
		Do poz. 2. Dochodu nie wykazano, z powodów podanych przy wyjaśnieniach do rubr. XIV. poz. 201 a) wyd.				
III.	3	**Dochody z dróg krajowych.**				
		Myta.				
		1. Annopol, 2. Dąbie, 3. Rzyszk i 4. Tuszów .	2.178 zł. — ct.			
		5. Babice, 6. Chełmek	873 „ — „			
		7. Babińce, 8. Białokiern., 9. Borszczów, 10. Iwanków, 11. Iwanie, 12. Korolówka, 13. Kozaczówka, 14. Kozaczyna, 15. Krzywcze dolne, 16. Jezierzany, 17. Łanowce, 18. Perejmy, 19. Uście Biskupie. . . .	12.300 „ — „			
		20. Bagienica . . .	2.560 „ — „			
		21. Dobrowlany, 22. Kasperowce, 23. Tłuste . .	3.448 „ — „			
		24. Bełzec	1.360 „ — „			
		25. Buczacz, 26. Monasterzyska, 27. Zaleszczyki	8.000 „ — „			
		28. Bieńczyce, 29. Mogiła, 30. Zwierzyniec . .	8.124 „ — „			
		31. Bieśnik, 32. Pomianowa, 33. Gnojnik, 34. Jurkowa, 35. Just . . .	5.185 „ — „			
		36. Bircza, 37. Grabownica	3.400 „ — „			
		38. Błotnia	850 „ — „			
		39. Rohatyn, 40. Rozchodów, 41. Kodubińce, 42. Młynowce, 43. Załoźce,.	4.914 „ 10 „			
		44. Przeginia duchowna, 45. Kaszów, 46. Branice, .	1.823 „ — „			
		Do przeniesienia	55.015 zł. 10 ct.			

Fundusz krajowy. Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia	55.015	10		
III.	3	47. Brzeżany, 48. Horodyszcze, 49. Kozowa	9.023	—		
		50. Brzeźnica	730	—		
		51. Busk	1.400	—		
		52. Cieszanów, 53. Jarosław, 54. Makowisko 55. Wulka zapałowska, 56. Oleszyce, 57. Płazów	14.155	—		
		58. Chołojów	1.825	—		
		59. Czortków 60. Dżuryn 61. Koszyłowce	1.590	—		
		62. Dawidów	1.480	—		
		63. Dawidkowce	1.010	—		
		64. Darachów, 65. Dobropol, 66. Strussów	2.329	15		
		67. Dębno, 68. Nowy Targ (Biały Dunajec) 69. Czarny Dunajec 70. Obidowa	9.039	99		
		71. Demianów, 72. Podkamień, 73. Zalipie, 74. Podwołoczyska, 75. Krzywe, 76. Panasówka, 77. Husiatyn	12.800	—		
		78. Dynów, 79. Newistka	3.075	—		
		80. Gładyszów, 81. Konieczna, 82. Ropica ruska, 83. Siary	6.200	—		
		84. Gródek	110	05½		
		85. Graboszyce, 86. Goryczkowce, 87. Skawce	4.400	—		
		88. Gołkowice	3.720	—		
		89. Gorzyce	850	—		
		90. Halicz, 91. Jamnica, 92. Jezupol, 93. Sielec	7.200	—		
		94. Staromieście 95. Jasienka, 96. Sokołów	4.545	—		
		97. Jasionów	1.625	61		
		98. Jeżowe, 99. Nowosielce	1.750	—		
		100. Kluwińce	1.265	50		
		101. Krogulec	250	—		
		102. Kurzany, 103. Kutce	2.687	—		
		104. Krzyż	2.075	—		
		105. Łącko, 106. Zabełcze, 107. Stary Sącz, 108. Łąkica, 109. Szczawnica	10.100	—		
		110. Miechocin	1.365	—		
		111. Miłowanie, 112. Tłumacz, 113. Tyśmienica, 114. Ottynia	6.300	—		
		Do przeniesienia	167.915	40½		

Fundusz krajowy. Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—więcej zł.
		Z przeniesienia 167.915 zł. 40½ ct.				
III.	3	115. Mosty drogowe, 116. Mosty mostowe . . . 1.300 „ — „				
		117. Mikulińce . . . 6.700 „ — „				
		118. Niezwiska . . . 1.185 „ — „				
		119. Niedzica . . . . 1.255 „ 38 „				
		120. Olszany, 121. Przemyśl 4 950 „ — „				
		122. Żydatycze, 123. Pieczychwosty . . . . 6.035 „ — „				
		124. Porzecze, 125. Stawczany 2.031 „ — „				
		126. Puchory . . . . 813 „ — „				
		127. Przeworsk . . . 1.520 „ — „				
		128. Raszków 129. Serafińce 1.725 „ — „				
		130. Repechów 131. Spilczyn 1.100 „ — „				
		132. Radwanie . . . 1.525 „ — „				
		133. Łapajówka . . . 2.760 „ — „				
		134. Rozwadów . . . 1.600 „ — „				
		135. Stecowa . . . . 1.618 „ — „				
		136. Smykowce 137. Zagrobella . . . . 6.800 „ — „				
		138. Szlachcińce . . . 1.406 „ — „				
		139. Suchostaw . . . 1.072 „ 63 „				
		140. Poronin, 141. Szaflary. 2.759 „ 33 „				
		142. Stojanów . . . 630 „ — „				
		143. Tyrawa wołoska 144. Załuż . . . . 1.301 „ — „				
		145. Wielowieś . . . 1.075 „ — „				
		146. Zbaraż . . . . 1.176 „ — „				
		147. Żółkiew . . . . 2.760 „ 63 „				
		148. Karów . . . . 850 „ — „				
		149. Zaleszany. . . . 53 „ 16 „				
		150. Nowy dwór . . . 1.880 „ — „	225.796	53½	225.000	*797*
	4	Odsetki zwłoki i kary konwencyonalne . .	713	33½	1.000	287
	5	Grzywny za przestępstwa drogowe . . .	172	35	100	*72*
	6	Dodatki dobrowolne od stron prywatnych na budowę dróg krajowych:				
		1. Na drogę Lwów-Stojanów:				
		Rada pow. w Kamionce strumiłowej 1.000 zł.				
		Gmina Kamionka Strumiłowa . . 250 „				
		2. Most pod Kurowem:				
		Rada powiatowa w Nowym Sączu . 1.000 „	2.250	—	2.850	600
	—	C. k. Skarb Państwa subwencya na budowę i konserwacyę drogi gminnej Majdan-Stany-Rozwadów	11.017	—	—	*11.017*
						887
		Suma rubryki III.	239.949	22	228.950	*11.886*
						+10.999

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—*więcej* zł.
		Uzasadnienie różnic.				
III.		*Do poz. 3. Dochody większe* o kwotę 797 zł. stosownie do zawartych kontraktów począwszy od roku 1896 na mocy których uzyskano dla niektórych stacyj mytniczych wyższe czynsze. *Do poz. 4. i 5. Dochody* w ogóle *mniejsze* o kwotę 215 zł. niedające się naprzód ściśle obliczyć. *Do poz. 6. Dochody mniejsze* o kwotę 600 zł. gdyż Rada powiatowa w Dąbrowie nieuiściła datku dobrowolnego na drogę Tarnów-Szczucin a gmina Sokołów na drogę Rzeszów-Nadbrzezie. *Dochód niepreliminowany* od c. k. Rządu jako część z przyrzeczonej subwencyi w wysokości 100.000 zł. na budowę drogi gminnej Majdan-Rozwadów, udzielonej w tym roku w kwocie . . . . 10.000 zł. zaś na koszta konserwacyi 5·650 klm. tejże drogi licząc od jednego kilometra po 180 zł. rocznie . . . . . 1.017 „ Razem j. w. 11.017 zł. (LW. 61.425/96, 76.790/96, 4.346/97).				
IV.		**Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych.**				
	7	Od funduszu policyi krajowej	2.783	82	2.680	*104*
	8	„ „ szpitala św. Łazarza w Krakowie	14.939	15½	5.303	*9.636*
	9	„ „ „ lwowskiego . . .	—	—	—	—
	10	„ „ zakł. dla obłąkanych na Kulparkowie	37.292	71½	9.459	*27.834*
		Suma rubryki IV.	55.015	69	17.442	*+37.574*
		Uzasadnienie różnic obacz w specyalnych zamknięciach rachunków tych funduszów.				
V.		**Zwroty zaliczek z lat ubiegłych.**				
	11	Od urzędników krajowych z płac . . .	18.830	20	20.000	1.170
	12	Od szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych	19.349	35	17.500	*1.849*
	13	Od gmin za dawniejsze koszta leczenia . .	275	07½	570	295
	14	Od stron rozmaitych ze spraw drogowych .	4.133	61	1.000	*3.134*
	15	Zwroty kosztów zdjęć i projektów melioracyjnych.	395	65	—	*396*
		Do przeniesienia .	42.983	88½	39.070	1.465 *5.379*

Fundusz krajowy. Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—*więcej* zł.
		Z przeniesienia .	42.983	88½	39.070	1.465 *5.379*
V.	16	Rozmaite:				
		1. Fundusze stypendyjne, zwrot chwilowych zaliczek: Lipińskich 3.747 zł. 98½ ct. Mikiewicza 7 „ 66 „ Siemianowskich II. 15 „ 15 „ Obniski . 12 „ 61 „ Rappaport 40 „ 68½ „ Reifer . — „ 50 „ Słowacki . 8 „ — „	3.832	59		
		2. Fundusz ś. p. Pelagii Rusanowskiej j. w. . .	153	22		
		3. Fundusz Stadnickiego hr. Aleksandra j. w. . .	239	24		
		4. Fundusze indemnizacyjne	18	90		
		5. Fund. regul. Krzemienicy	2.000	—		
		6. Spadkobiercy po ś. p. Władysławie Koziebrodzkim zwrot zaliczki na zalesienie wydm w powiecie jarosławskim	400	—		
		8. Fundusz zapomogi z r. 1868 częściowy zwrot zaliczki .	58	57		
		8. C. k. Namiestnictwo, zwrot reszty zaliczki na regulacyę Świcy pod Lachowicami zarzecznemi . .	296	48		
		9. Hr. Dzieduszycki Wojciech zwrot reszty zaliczki na restauracyę cerkwi w Rohatynie	235	—		
		10. Syndyk Wydziału krajowego, zwrot zaliczki na wydatki kancelaryjne .	500	—		
		11. Bank krajowy, częściowy zwrot kosztów instalacyi światła elektrycznego .	2.486	14		
		12. Wydziały krajowe, zwrot zapomóg udzielonych położnicom w latach ubiegłych	30	—		
		13. Zwroty zaliczek udzielonych na koszta szczepienia	21	20½		
			10.271	34½	2.500	*7.771*
		Suma rubryki V. .	53.255	23	41.570	*+11.685*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkow.) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—*większe* zł.
		Uzasadnienie różnic				
		Do poz. 11—14. Różnica z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.				
		Do poz. 15. Dochód nieprelimiminowany uzyskany od funduszów regulacyjnych z tytułu kosztów zdjęć wykonanych w latach ubiegłych.				
		Do poz. 16. Dochód *większy* z powodu wyjątkowo znacznych wpływów z tytułu zwrotu zaliczek od funduszów stypendyjnych i od Banku krajowego tytułem zwrotu części kosztów instalacyi oświetlenia elektrycznego.				
VI.		**Zwroty pożyczek.**				
	17	Chorzelowska Spółka wodna dla odpływu wód w powiecie Mieleckim między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską, od pożyczki 6.300 zł.	256	30	643	387
	18	Chrzanów, Wydział powiatowy, VII. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem	300	—	300	—
	19	Myślenice, Wydział powiatowy, VIII. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem . . .	300		300	—
	20	Wieliczka, Wydział powiatowy, XIII. i XIV. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem . .	300		300	—
	21	Kańczuga, Szkoła koronkarska, IX. i X. (ostatnia) rata bezprocentowej pożyczki 200 zł., udzielonej na fundusz obrotowy	40	—	40	—
	22	Od Wydziałów powiatowych, zwrot bezprocentowych pożyczek, udzielonych dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju w r. 1889, mianowicie:				
		1. Borszczów, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 25.000 zł.	3.370	54	4.167	796
		2. Brzesko, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 3.500 zł.	954	07	583	*371*
		3. Brzozów, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 8.000 zł.	1.333	34	1.333	—
		4 Buczacz, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 10.000 zł.	1.666	67	1.667	—
		5. Chrzanów, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 5.000 zł.	830		833	3
		6. Czortków, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 41.000 zł.	6.833	—	6.833	—
		7. Horodenka, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 15.000 zł.	2.500	—	2.500	—
		Do przeniesienia .	18.683	92	19.499	1.186 *371*

Fundusz krajowy. **Dochody.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody większe—*większe* mniejsze zł.
		Z przeniesienia .	18.683	92	19.499	1.186 / *371*
VI.	22	8. Kolbuszowa, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 12.000 zł.	2.133	98	2.000	*134*
		9. Mielec, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 18.000 zł.	3.000	—	3.000	—
		10. Rohatyn, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 4.000 zł.	187	69	667	479
		11. Ropczyce, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 2.000 zł.	340	36	333	7
		12. Sokal, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 9.000 zł.	1.500	—	1.500	—
		13. Stryj, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 8.000 zł.	1.333	33	1.333	—
		14. Trembowla, Wydział powiatowy, IV. rata od pożyczki 10.000 zł.	1.667	—	1.667	—
		15. Wadowice, Wydział powiatowy, IV. rata od pożyczki 10.000 zł.	1.666	66	1.667	—
		16. Zbaraż, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 18.000 zł.	3.000	—	3.000	—
		17. Złoczów, Wydział powiatowy, V. rata od pożyczki 1.500 zł.	250	—	250	—
	23	Zarząd centralny galicyjskiego Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, zwrot bezprocentowej pożyczki 500 zł., V. rata	50	—	50	—
	24	Zarząd wzorowego warsztatu szewskiego w Uhnowie, zwrot zaliczek 200 zł. i 300 zł., ogółem 500 zł., udzielonych na zakupno materyałów, IX. i X. rata (ostatnia) .	100	—	100	—
	25	Muszyna, szkoła koronkarska, zwrot zaliczki 200 zł. udzielonej na zakupno materyałów, VIII. i IX. rata	—	—	40	40
	26	Sanok, komitet parafialny gr. kat., zwrot bezprocentowej pożyczki 1.200 zł., udzielonej na restauracyę cerkwi, V. rata . . .	120	—	120	—
	27	Od Wydziałów powiatowych, zwrot bezprocentowych pożyczek, udzielonych dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju w r. 1890., mianowicie:				
		1. Gorlice, Wydział powiatowy, na poczet reszty dłużnej z pożyczki 3.000 zł. . .	364	—	—	*364*
		2. Kolbuszowa, Wydział powiatowy, reszta dłużna z pożyczki 4.000 zł. . . .	563	01	—	*563*
		3. Pilzno, Wydział powiatowy, na poczet reszty dłużnej z pożyczki 3.000 zł. . .	754	10	—	*754*
		4. Nowy Sącz, Wydział powiatowy, na poczet reszty dłużnej z pożyczki 3.500 zł. . .	137	90	—	*138*
		5. Ropczyce, Wydział powiatowy, reszta dłużna z pożyczki 3.500 zł.	251	43	—	*251*
		Do przeniesienia .	36.103	38	35.226	1.705 / *2.582*

Fundusz krajowy. Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—większe zł.
		Z przeniesienia .	36.103	38	35.226	{ 1.705
VI.	27	6. Rzeszów, Wydział powiatowy, na poczet reszty dłużnej z pożyczki 2.500 zł. . .	106	14	—	{ *2.582* *106*
		7. Tarnów, Wydział powiatowy, na poczet reszty dłużnej z pożyczki 4.500 zł. . .	1.500	—	—	*1.500*
		8. Wieliczka, Wydział powiatowy, reszta dłużna z pożyczki 5.000 zł.	1.666	—	—	*1.666*
	28	Zarząd kraj. naukowego warsztatu szewskiego w Witkowie Nowym, zwrot zaliczki, udzielonej na fundusz obrotowy, IX. i X. (ostatnia rata)	100	—	100	—
	29	Ślusarczyk Jan, garncarz w Zalesiu, zwrot pożyczki bezprocentowej 200 zł. na cele jego pracowni, I. rata	35	—	40	5
	30	Stary Sącz, wzorowy warsztat szewski, zwrot pożyczki bezprocentowej 400 zł., udzielonej na zakupno materyałów, I. i II. rata	80	—	80	—
	31	Konwent PP. Benedyktynek w Przemyślu, zwrot pożyczki bezprocentowej 5.000 zł. na postawienie budynku dla pomieszczenia szkoły robót kobiecych . . .	—	—	—	—
	32	Buczacz, Rada powiatowa, zwrot pożyczki bezprocentowej 3.000 zł. dla niesienia pomocy ludności zniszczonej gradobiciem w roku 1894, I. rata	500	—	300	*200*
	33	Bohorodczany, powiat, zwrot bezprocentowej pożyczki 4.166 zł. 65 ct., z tytułu zapłaconej przez Skarb krajowy c. k. Skarbowi Państwa, w zastępstwie powiatu reszty bezprocentowej pożyczki 5.000 zł., udzielonej w roku 1889 powiatowi bohorodczańskiemu za poręczeniem kraju, I. rata	416	66	417	—
	—	Michniewicz Mieczysław, nabywca pretensyi funduszu krajowego do K. Moraczewskiego i E. Brudzewskiego, reszta dawnego długu	157	67	—	*158*
		Suma rubryki VI. .	40.664	85	36.163	*+4.502*

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 17. Dochód mniejszy z powodu, że rozrepartowane na strony konkurujące należytości, ściągane wraz z podatkami przez c. k. urzędy podatkowe, wpływają bardzo nieregularnie i to tylko drobnemi kwotami.

Do poz. 22. ad 1) Dochód mniejszy z powodu częściowych nadsyłek na poczet przypadłej raty. Zaległą resztę raty nadesłano w roku 1897. — *Ad 2) 8) 11) Dochody większe* z powodu znaczniejszych wpływów z tytułu rat zaległych. — *Ad 10. Dochód mniejszy* z powodu ociągania się dłużników w spłacie rat, w skutek czego do LW. 60.110/1896 i 76.449/1896 wdrożono kroki przymusowe.

Do poz. 25. Dochodu nie było, z powodu nienadesłania raty za rok 1896.

Do poz. 27. Dochody większe z powodu wpływów na poczet zaległości, których ostatnie raty preliminowane były na rok 1895. — Z wykazanych Wydziałów powiatowych spłaciły *ad 2) 5) i 8)* resztę pożyczek w zupełności.

Do poz. 29. Dochód mniejszy z powodu zmiany do LW. 58.164/1896 planu umorzenia długu w ten sposób, iż reszta tegoż w kw. 175 zł. spłacalną będzie w 18. ratach kwartaln. począwszy od 1. stycznia 1897.

Do poz. 32. Dochód większy z powodu zezwolenia do LW. 71.385/1896 spłaty długu w 6. rocznych ratach, zamiast dawniejszych rat 10-ciu. (LW. 19.208/1895).

Reszta spłaty długu Mieczysława Michniewicza wpłynęła nieprelimiowana, jako zaległość, prowadzona w ewidencyi należytości czynnych tej rubryki z lat dawniejszych.

Fundusz krajowy. Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—*większe* zł.
VII.		**Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.**				
	34	Subwencya z c. k. Skarbu państwa . . .	7.000	-	7.000	—
	35	Opłaty od uczniów	244	—	330	86
	—	Rozmaite nieprelimiowane	572	50	—	*573*
		Suma rubryki VII. .	7.816	50	7.330	*+487*
		Wyjaśnienia obacz w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
VIII.		**Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach.**				
	36	Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach, zwyczajne .	35.603	09	38.704	3.101
		nadzwyczajne	**5.000**	—	**5.000**	—
	37	Niższa szkoła rolnicza w Dublanach . .	4.742	70	3.952	*791*
	38	Folwark w Dublanach	21.136	68½	16.135	*5.002*
	39	Szkoła gorzelnicza w Dublanach . . .	2.750	—	2.300	*450*
	40	Gorzelnia krajowa „ „	3.353	03	6.560	3.207
	41	Stacye kontrolne i doświadczalne w Dublanach	2.202	68	2.050	*152*
	42	Stacya doświadczalna gorzelnicza w Dublanach	—	—	—	—
		Razem { zwyczajne .	69.788	18½	69.701	6.308
		{ *nadzwyczajne*	**5.000**	—	**5.000**	*6.395* —
		Suma rubryki VIII.	74.788	18½	74.701	*+87*
		Wyjaśnienia obacz w specyalnych zamknięciach rachunków tych zakładów.				
IX.		**Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.**				
	43	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie, zwyczajne .	31.907	17	31.085	*822*
		nadzwyczajne	**11.500**	-	**11.500**	—
	44	Folwark w Czernichowie	8.487	55	7.570	*918*
		Razem { zwyczajne .	40.394	72	38.655	*1.740*
		{ *nadzwyczajne*	**11.500**	-	**11.500**	-
		Suma rubryki IX. .	51.894	72	50.155	*+1.740*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—*większe* zł.
X.		**Dochody innych szkół rolniczych krajowych.**				
	45	Niższa szkoła rolnicza w Horodence . .	4.164	05	3.610	*554*
	46	„ „ „ „ Jagielnicy zwyczajne	4.704	97½	4.184	*521*
		nadzwyczajne	**2.575**	—	**2.650**	75
	47	„ „ „ „ Kobiernicach . .	5.462	03	4.988	*474*
	48	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie	4 260	—	4.150	*110*
	49	Szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	2.427	44	2.400	*27*
	49*a*	Niższa szkoła rolnicza w Bereźnicy . .	5.099	81	—	*5.100*
		Razem { zwyczajne .	26.118	30½	19.332	75
		Razem { *nadzwyczajne*	**2.575**	—	**2.650**	*6.786*
		Suma rubryki X. .	28.693	30½	21.982	*+6.711*
		Uzasadnienie różnic.				
		Do poz. 45—49. a) Obacz specyalne zamknięcia rachunków powyższych zakładów. Nieprelimiowany dochód niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy stanowiły: *a)* Subwencya c. k. Rządu na utrzymanie szkoły . . . . 875 zł. — ct. na środki naukowe . 3.000 „ — „ = 3.875 zł. — ct. *b)* Własne dochody szkoły 1.224 „ 81 „ = 5.099 zł. 81 ct. Obacz rubrykę XV. poz. 215. wydatków, oraz wyjaśnienia tamże.				
XI.		**Zwrot za sprawdzanie rachunków aptekarskich.**				
	50	Od szpitali powszechnych	506	34	600	—94
		Uzasadnienie różnic.				
		Dochód mniejszy z powodu, że szpitale w Biale, Brodach, Jaśle, Kołomyi, Rzeszowie, Samborze, Sanoku, Stanisławowie, Tarnowie i Żółkwi po dzień dokonanego zamknięcia rachunku nie nadesłały obliczonych za r. 1896 zwrotów (LW. 15.525/1897). Różnica w zupełności jest pokrytą odnośnemi należytościami czynnemi, które wpłyną w roku następnym.				
XII.		**Dochody z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z roku 1866.**				
	51	Wpływy ze wrotu pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym	4.543	55	2.443	*+2.101*

Fundusz krajowy. **Dochody.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—większe zł.
		Uzasadnienie różnic. *Dochód większy* z powodu iż na poczet zaległości z lat dawniejszych wpłynęły znaczniejsze kwoty, nadto zaś Wydział powiatowy lwowski uiścił już w tym roku ratę za rok następny.				
XIII.		**Dochody z kwaterunku żandarmeryi.**				
	52	Kwaterunkowe	21.261	33	20.618	*643*
	53	Noclegowe	40.425	—	40.425	—
	54	Udział administracyi politycznej . . .	14.708	74½	14.162	*547*
	55	Dochód z gmachu lwowskiego	12.936	—	12.936	—
		Suma rubryki XIII.	89.331	07½	88.141	*+1.190*
		Uzasadnienie różnic. *Do poz. 52. i 54. Dochody* w ogóle *większe* o 1.190 zł. wedle rachunków złożonych przez komendę c. k Żandarm. do LW. 8.970/97.				
XIV.		**Dochód ze zwrotu wydatków szupasowych.**				
	56	*a)* Od samopłacących . . 492 zł. 48 ct. *b)* „ gmin . . . . 9.583 „ 15 „ *c)* „ obcych . . . . 489 „ 55½ „ *d)* Rozmaite . . . . 238 „ 78 „	10.803	96½	8.000	*+2.804*
		Uzasadnienie różnic. *Dochód większy* z powodu znaczniejszego wpływu na poczet zaległości.				
XV.		**Dochody krajowych składów zbożowych i spirytusowych.**				
	57	We Lwowie	9.975	29	9.980	5
	58	W Krakowie	14.005	39	15.290	1.284
		Suma rubryki XV.	23.980	68	25.270	—1.289
		Uzasadnienie różnic obacz w specyalnych zamknięciach rachunkowych tych zakładów.				
XVI.	59	**Dochód z krajowych opłat konsumcyjnych** (w myśl ustawy z dnia 15. kwietnia 1894 Nr. 33. Dz. ust. kraj.)	821.873	79	834.000	—12.126

Uzasadnienie różnic.

Dochody mniejsze, znajdujące zupełne pokrycie w wykazanej należytości czynnej; mianowicie wynosiły:

1.	czynsze dzierżawne w kraju (z wyjątkiem miast: Lwowa i Krakowa, oraz bez 30% dodatku od wina)	654.493 zł.	14½ ct.
2.	opłaty konsumcyjne z miasta Lwowa, wraz z 30% dodatkiem kons. od wina, wedle umowy do LW. 71.823/1894 . . .	82.400 „	— „
3.	opłaty konsumcyjne z miasta Krakowa, z takimże dodatkiem od wina, na mocy ugody do LW 73.681/1894	54.383 „	91 „
4.	dochód z 30% dodatku krajowego, pobieranego w powiatach od rządowego podatku od wina	26.859 „	71 „
5.	z tytułu 10% prowizyi zwłoki	2.730 „	21½ „
6.	z tytułu grzywien i kar kontrawencyjnych	1.006 „	81 „
	Razem . . .	821.873 zł.	79 ct.
	Budżetem uchwalono	834.000 „	— „
	dochody zatem były *mniejsze* od budżetu o	12.126 zł.	21 ct.
	po uwzględnieniu zaś zaległości czynnych pozostałych z roku bieżącego w kwocie	30.933 „	33 „
	okazuje się różnica na *korzyść* budżetu o	18.807 zł.	12 ct.
	ponieważ jednak w sumie dochodów 821.873 zł. 79 ct. mieszczą się należytości czynne, zaległe z roku 1895 w kwocie	11.975 „	51 „
	przeto właściwy wynik dochodów za rok 1896 okazuje się od budżetu *korzystniejszym* o	6.831 zł.	61 ct.
	gdy zaś i wynik wydatków (jak wykazano w rubryce II. poz. 33. wydatków) *korzystniejszym* był od budżetu o kwotę	2.722 „	51½ „
	zatem i ogólny wynik za rok 1896, przedstawia się *korzystniejszym* od budżetu o kwotę	9.554 zł.	12½ ct.
	Dochody *brutto* wyniosły	821.873 zł.	79 ct.
	Wydatki „ (rubryka II. poz. 33. wyd.)	3.161 „	15½ „
	Dochód tedy w roku 1896 przyniósł *netto*	818.712 zł.	63½ ct.

Fundusz krajowy. **Dochody.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—większe zł.
XVII.		**Rozmaite dochody.**				
		Sumaryczne zestawienie rubryki XVII.				
		A) Dochody w budżecie poszczególnione .	1,649.239	75½	1,740.940	—91.701
		B) „ „ „ nieposzczególnione: zwyczajne .	82.650	84½	—	+82.651
		nadzwyczajne	**183.156**	75½	—	+183.157
		Razem { zwyczajne .	1,731.890	60	1,740.940	—9.050
		Razem { *nadzwyczajne*	**183.156**	75½	—	+183.157
		Suma rubryki XVII. .	1,915.047	35½	1,740.940	+174.107
		Poszczególnienie.				
		A) Dochody w budżecie poszczególnione.				
	60	Taksy krajowego archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie .	240	—	300	60
	61	Za analizy wykonane dla stron przez stacyę doświadczalną produktów naftowych .	—	—	—	—
	62	Datki deklarowane przez Wydziały powiatowe na wykupno gruntów pod kolej transwersalną (c. k. państwową):				
		a) Buczacz, rata roczna . 1.000 zł. — ct.				
		b) Czortków, „ „ . 529 „ — „				
		c) Krosno, „ „ . 631 „ 62 „				
		d) Limanowa, „ . — „ — „				
		e) Towy Targ, „ . — „ — „				
		f) Sanok, „ . — „ — „				
		g) Stanisławów, „ . — „ — „				
		h) Tłumacz, rata „ . 1.435 „ 38 „	3.596	—	4.619	1.023
	63	Od funduszu „Spółek wodnych“, na umorzenie pożyczki krajowej z roku 1889, zaciągniętej w sumie 700.000 zł. dla „Spółek wodnych“ a spłaconej w roku 1894, zastępczo przez fundusz krajowy:				
		a) w kapitale XIV. i XV. rata 9.500 zł.				
		b) w 3% odsetkach za I. i II. półrocze . . . . . 19.401 „	28.901	—	28.901	—
	64	Subwencya z c. k Skarbu państwa:				
		a) dla biura melioracyjnego . . .	5.000	—	5.000	—
		b) na utrzymanie kursu praktycznego dla dozorców melioracyjnych . . .	1.500	—	1.500	—
		Do przeniesienia .	39.237	—	40.320	1.083

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—*więcej* zł.
		Z przeniesienia .	39.237	—	40.320	1.083
XVII.		*c)* na stypendyum dla ukończonego słuchacza kursu inżynieryi w celu wykształcenia się w technice melioracyjnej	—	—	1.000	1.000
		d) na utrzymanie 4. nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan . .	4.000	—	4.000	—
		e) na utrzymanie instruktora mleczarstwa	1.000	—	1.000	—
		f) z tytułu zrealizowania długu indemnizacyjnego	1,488.935	20	1,488.935	—
		g) na utrzymanie technika do kultury i eksploatacyi torfowisk . . .	450	—	450	—
	65	Dochody byłych funduszów indemnizacyjnych:				
		1. Od obowiązanych:				
		a) Wpłata kapitałów i rent:				
		W Galicyi wschodniej . 1.906 zł. 52 ct.				
		„ „ zachodniej . 1.280 „ 15½ „	3.186	67½	887	*2.300*
		b) Odsetki za zwłokę i rozmaite inne dochody:				
		W Galicyi wschodniej . 697 zł. 05 ct.				
		„ „ zachodniej . 287 „ 03 „				
		„ Wiel. Ks. Krakowsk. 56 „ 90 „	1.040	98	1.038	*3*
		2. Dochód z dodatków indemnizacyjnych od kontrybuentów:				
		W Galicyi wschodniej . 88.791 zł. 61 ct.				
		„ „ zachodniej . 11.001 „ 29 „				
		„ Wiel. Ks. Krakowsk. 2.619 „ 45 „	102.412	35	195.000	92.588
	66	Rozmaite dochody:				
		a) Sprzedaż książek i druków . . .	3.604	49	2.200	*1.404*
		b) „ papierów wyszkartowanych i wzorów drukowych	170	25	100	*70*
		c) różne przygodne	116	77	10	*107*
	67	Dochód ze stacyi elektrycznej w gmachu sejmowym	5.086	04	6.000	914
						— 95.585
		Suma dochodów w budżecie poszczególnionych	1,649.239	75½	1,740.940	+*3.884*
						— 91.701
		B) Dochody w budżecie nieposzczególnione.				
		1) Od c. k. Skarbu państwa, na urządzenie kursu rolnictwa dla nauczycieli ludowych w niższej szkole rolniczej w Horodence .	1.000	—	—	*1.000*
		2) Od c. k. Skarbu państwa, na podniesienie uprawy tytoniu przez ustanowienie nadzorców, jako pomocniczych organów dla inspektorów i nauczycieli wędrownych do uprawy tytoniu	4.000	—	—	*4.000*
		Do przeniesienia .	5.000	—	—	*5.000*

Fundusz krajowy. Dochody.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—większe zł.
budżetu						
		Z przeniesienia .	5.000	—	—	*5.000*
XVII.		3) Od c. k. Skarbu państwa, na utrzymanie wędrownego nauczyciela weterynaryi .	1.000	—	—	*1.000*
		4) Od c. k. Skarbu państwa, na koszta licencyonowania buhajów	2.000	—	—	*2.000*
		5) Fundusz kultury krajowej, pozostałość gotówki z rachunku roku 1896 . . .	1.023	17½	—	*1.023*
		6) Czernichów, szkoła rolnicza, częściowy zwrot kosztów budowy domu dla profesorów, pokrytych w roku 1895 z ogólnej dotacyi dla szkoły	6.382	80	—	*6.383*
		7) Gotówka uzyskana (w myśl uchwały Sejmowej z dnia 30. stycznia 1896), ze spieniężenia 4% listów zastawnych Banku krajowego, otrzymanych tytułem pożyczki na budowę skrzydła gmachu sejmowego dla biura melioracyjnego w im. wartości 160.000 koron, po kursie 97 za 100 155.200 kor. — gr. oraz za kupon od ⅐—17/9 . . . 1.351 „ 11 „ razem 156.551 kor. 11 gr. po potrąceniu zaś opłaty rządowej . 3 „ 20 „ netto 156.547 kor. 91 gr.	78.273	95½	—	*78.274*
		8) Gotówka uzyskana ze spieniężenia 4% listów zastawnych Banku krajowego, otrzymanych (w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20. Stycznia 1896) tytułem pożyczki na budowę skrzydła gmachu żandarmeryi w im. wartości 200.000 koron, po kursie 97 za 100 . 194.000 kor. i za kupon . . . . 3.000 „ razem 197.000 kor.	98.500	—	—	*98.500*
		9) Zwroty niezużytych kredytów uchwalonych w latach ubiegłych w rubr. XIII. wydatków na budowy wodne i melioracye .	73.627	67	—	*73.628*
		Razem: zwyczajne .	82.650	84½	—	*+82.651*
		Razem: *nadzwyczajne* .	183.156	75½	—	*+183.157*
		Suma dochodów w budżecie nieposzczególn.	265.807	60	—	*+265.808*

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 60. Dochód *mniejszy* stosownie do złożonych rachunków przez Archiwa aktów grodzkich i ziemskich.

Do poz. 62. Dochód *mniejszy* albowiem Wydział powiatowy w Stanisławowie otrzymał prolongatę spłaty do roku 1897 (LW. 77.152/96).

Do poz. 64. c) Dochód *mniejszy* albowiem c. k. Rząd nie asygnował preliminowanej subw.

Do poz. 65. Ad 1. a) Dochody większe, ponieważ ściągnięto więcej zaległości. Stan tych aktywów przedstawia się z końcem roku 1896 jak następuje:

Należytość zaległa z tytułu „wpłat kapitałów i rent", po uwzględnieniu odpisów, wynosiła z początkiem roku 1896:

a) w Galicyi wschodniej	10.149 zł. 41½ ct.	
do tego: należytość bieżąca wedle planu	334 „ 82 „	10.484 zł. 23½ ct.
b) w Galicyi zachodniej	1.232 zł. 37½ ct.	
do tego: należytość bieżąca . . .	1.685 „ 55 „	2.917 „ 92½ „
c) w W. Ks. Krakowskiem		40 „ 12½ „
Razem . .		13.442 zł. 28½ ct.
Na poczet tego spłacono		3.186 „ 67½ „
Pozostaje tedy z końcem roku 1896:		
a) w Galicyi wschodniej	8.577 zł. 71½ ct.	
b) w Galicyi zachodniej	1.637 „ 77 „	
c) w W. Ks. Krakowskiem	40 „ 12½ „	10.255 zł. 61 „

Do poz. 65. Ad 1. b) Dochody większe wedle istotnego ich wpływu.

Stan tych aktywów z końcem roku 1896 wynosi:

a) w Galicyi wschodniej	7.045 zł. 32 ct.
b) w Galicyi zachodniej	1.153 „ 15½ „
c) w W. Ks. Krakowskiem	43 „ 31½ „
Ogółem . .	8.241 zł. 79 ct.

Do poz. 65. Ad 2) Dochód mniejszy z powodu odpisu i mniejszego wpływu dodatków. Należytość z tego tytułu wynosiła z początkiem roku 1896 po uwzględnieniu odpisów i zwrotów:

a) w Galicyi wschodniej		265.086 zł. 43 ct.
b) w Galicyi zachodniej		44.101 „ 07 „
c) w W. Ks. Krakowskiem	3.314 zł. 74½ ct.	
do tego: należytość bieżąca, wprowadzona na podstawie przedłożonych przez c. k. Urzędy podatkowe wykazów zaległości .	6 937 „ 49½ „	10 252 „ 24 „
Razem . . .		319 439 zł. 74 ct.
Na poczet tego spłacono		102.412 „ 35 „
Pozostaje tedy z końcem roku 1896:		
a) w Galicyi wschodniej	176.294 zł. 82 ct.	
b) w Galicyi zachodniej	33.099 „ 78 „	
c) w W. Ks. Krakowskiem	7.632 „ 79 „	217.027 zł. 39 ct.

Do poz. 66. a)—c) Dochody *większe* nie dające się naprzód ściśle obliczyć, głównie zaś z powodu znaczniejszej sprzedaży *nowych* ruskich podręczników szkolnych.

Do poz. 67. Dochód *mniejszy* za wysoko na rok 1896 preliminowany, wskutek czego na rok 1897 wstawiono do budżetu już tylko 5.000 zł.

Do poz. 67/1 4 Dochody *nieprelimiowane* w skutek przyznanych przez c. k. Rząd subwencyj, posłużyły one częściowo na pokrycie wyższych wydatków wykazanych w rubryce XV. poz. 220, 243 i 248 *c)*

Do poz. 67/5. Wedle specyalnego zamknięcia rach. tego funduszu.

Do poz. 67/6. Dochód *większy* albowiem uchwaloną dnia 12. lutego 1894 przez Wysoki Sejm pożyczkę 6.500 zł. preliminowaną w budżecie Szkoły czernichowskiej na r. 1895, zrealizowano dopiero w roku 1896 w listach zastawnych Banku krajowego im. wart. 13.000 koron, z których spieniężenia uzyskano *netto* 6.382 zł. 80 ct.

Do poz. 67/7 i 8. Dochody *nieprelimiowane*, równoważą się z wydatkami zaliczonymi w rubr IX. i XVII. wydatków na budowę gmachu dla c. k. Żandarmeryi we Lwowie i gmachu dla biura melioracyjnego po myśli uchwał Sejmowych z dnia 20. i 30. stycznia 1896.

Do poz. 67/9. Dochód większy pochodzi z niezużytych kredytów przenoszonych na lata następne po myśli corocznych uchwał Sejmowych. (LW 30.870/97).

Fundusz krajowy. Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	Dochody w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze—większe zł.
XVII.	68	**Dodatki do podatków.**				
		a) w Galicyi wschodniej i zachodniej po 61 ct.				
		b) w Wielkiem Księstwie Krakowskiem po 47 ct.				
		W miesiącu styczniu 1896	22.067	26		
		„ „ lutym „	24.996	26½		
		„ „ marcu „	125.304	17		
		„ „ kwietniu „	541.713	71		
		„ „ maju „	319.978	36		
		„ „ czerwcu „	365.784	12		
		„ „ lipcu „	689.662	99½		
		„ „ sierpniu „	340.404	05		
		„ „ wrześniu „	703.779	31½		
		„ „ październiku „	1,304.113	36		
		„ „ listopadzie „	916.668	55½		
		„ „ grudniu „	942.865	81		
		„ „ styczniu 1897 na rachunek roku 1896	536.774	50		
		W miesiącu lutym 1897 na rachunek roku 1896 .	333.879	71		
		W miesiącu marcu 1897 na rachunek roku 1896 .	285.357	15½		
		Suma rubryki XVIII. .	7,453.349	33½	6,591.420	+*861.929*

Uzasadnienie różnic.

Z ogólnej sumy dochodu 7,453.349 zł. 33½ ct. przypada:

na Galicyę wschodnią i zachodnią po 61 ct. . . .	7,082.190 zł.	18½ ct.
na W. Księstwo Krakowskie po 47 ct. .	371.159 „	15 „
Ogółem, jak powyżej	7,453.349 zł.	33½ ct.

Dochód większy od preliminow. o 861.929 zł. z powodu znaczniejszej wydatności 1. ct. dodatku krajowego, którą Wysoki Sejm w budżecie na rok 1896 przyjął w wysokości po 110 000 zł. od sumy podatkowej 11,000 000 zł., która zaś od 1. cta dodatku krajowego przyniosła 123.998 zł. 48 ct., mianowicie w Galicyi wschodniej i zachodniej (zamiast preliminowanych 101.530 zł.) 116.101 zł. 48 ct., w Wielkiem zaś Księstwie Krakowskiem (zamiast preliminowanych 8.470 zł.) 7.897 zł.

Rachunek sumaryczny

dodatków krajowych za rok budżetowy 1896

przedstawia się jak następuje:

Dodatki krajowe	Zaległe po koniec r. 1895		Bieżące na r. 1896		Razem	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
a) Należytość	2,465.929	95	7,338.258	53½	9,804.188	48½
b) Uiszczenie	497.340	40	7,003.123	83½	7,500.464	23½
c) Zwroty opodatkowanym . . .	11.109	22½	36.005	67½	47.114	90
d) Czysty dochód	486.231	17½	6,967.118	16	7,453 349	33½
e) Zaległość z końcem roku 1896 .	1,968.589	55	335.134	70	2,303.724	25

L. W. 31.795/1897.

ALEGATY

1—16

do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1896.

(Rubr. XV. wydatków, — Rubr. VII., VIII., IX. X. i XV. dochodów).

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

1.	aleg.	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	str. 114
2.	„	Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach	„ 117
3.	„	Niższa „ „ „	„ 125
4.	„	Folwark „	„ 130
5.	„	Szkoła gorzelnicza „	„ 136
6.	„	Gorzelnia „	„ 138
7.	„	Rolnicze stacye kontrolne i doświadczalne w Dublanach	„ 140
8.	„	Średnia szkoła rolnicza w Czernichowie	„ 142
9.	„	Folwark w Czernichowie	„ 150
10.	„	Niższa szkoła rolnicza w Horodence	„ 155
11.	„	„ „ „ „ Jagielnicy	„ 160
12.	„	„ „ „ „ Kobiernicach.	„ 164
13.	„	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie	„ 168
14.	„	„ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	„ 171
15.	„	Krajowy skład publiczny we Lwowie	„ 173
16.	„	Krajowy skład publiczny w Krakowie	„ 179

Z drukarni Pillera i Spółki.

Wydatki. 1. Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze większe zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca z dodatkami	2.560	—	2.560	—
	2	Dwóch profesorów fachowych, płace z dodatkami	3.600	—	3.000	—
	3	Dwóch nauczycieli-adjunktów, płace z dodatkami	2.850	—	2.750	*100*
	4	Docenci (nauczyciele-pomocnicy)	4.054	94	4.220	165
		Razem	13.064	94	13.130	*100* 165
	—	Do tego: Zaliczki zwrotne, udzielone na płace . . . 475 zł. — ct. po strąceniu ściągniętych rat bieżących . . . . 55 „ — „	420	—	—	*420*
		Suma rubryki I.	13.484	94	13.130	*520* 165
						+ *355*
II.		**Pensye, emerytury i zaopatrzenia.**				
	5	Strzelecki Henryk, były dyrektor, emerytura	2.600	—	2.600	—
	5a	Moroz Ludwika, wdowa po dozorcy, zaopatrzenie dożywotnie	60	—	60	—
		Suma rubryki II.	2.660	—	2.660	—
III.		**Koszta administracyjne.**				
	6	Druki, inseraty, portorya i inne wydatki kancelaryjne	260	72	250	*11*
	7	Podatki	17	46	20	*3*
	8	Ubezpieczenie budynków i zbiorów	29	55	100	*70*
	9	Opał i oświetlenie	295	50	400	*104*
	10	Utrzymanie budynków . { zwyczajne	141	37	150	*9*
		{ **nadzwyczajne**	**269**	**50**	**270**	*1*
	11	Wewnętrzne urządzenie: *a*) utrzymanie, { zwyczajne	61	35	50	*11*
		b) uzupełnienie, { **nadzwyczajne**	**285**	—	**300**	*15*
	12	Dozorca domu i pomocnik dozorcy	540	—	540	—
		Razem . { zwyczajne	1.345	95	1.510	*186* *22*
		{ **nadzwyczajne**	**554**	**50**	**570**	*16*
		Suma rubryki III.	1.900	45	2.080	*202* *22*
						— *180*
		Do przeniesienia { zwyczajne	17.490	89	17.300	*542* *351*
		{ **nadzwyczajne**	**554**	**50**	**570**	*15*

1. Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Z przeniesienia { zwyczajne .	17.490	89	17.300	*542* 351
		{ **nadzwyczajne**	**554**	**50**	**570**	15
IV.		**Środki naukowe.**				
	13	Biblioteka i czytelnia	300	64	300	*1*
	14	Laboratorya	129	30	150	21
	15	Muzea, zbiory i środki do demonstracyi i ćwiczeń:				
		a) zwyczajne . .	425	48	430	5
		b) **nadzwyczajne** .	**1.010**	—	**1.010**	—
	16	Wycieczki naukowe z uczniami . . .	873	92	1.000	126
	17	Utrzymanie ogrodu przy szkole . . .	149	96	150	—
		Razem . { zwyczajne .	1.879	30	2.030	*152* *1*
		{ **nadzwyczajne**	**1.010**	—	**1.010**	—
		Suma rubryki IV. .	2.889	30	3.040	*152* *1*
						— 151
V.		**Spłata pożyczki.**				
	18	Gal. Kasie Oszczędności we Lwowie 43 i 44 rata	520	80	400	*121*
		Razem . { zwyczajne .	19.890	99	19.730	*664* 503
		{ **nadzwyczajne**	**1.564**	**50**	**1.580**	16
		Suma wydatków .	21.455	49	21.310	*664* 519
						+ *145*

Uzasadnienie różnic.

*Do rubr. I. poz. 3. **Wydatek większy*** o 100 zł. z powodu przyznania profesorowi-adjunktowi Błockiemu dodatku osobistego od dnia 1. Maja 1896 o rocznych 150 zł. (LW. 14.072/96).

„ „ *I. poz. 4. **Wydatek mniejszy*** o 165 zł. z powodu zwinięcia czterech docentur z dniem 30. września 1896 (LW. 49.230/96).

„ „ *„Zaliczki na płace“. **Wydatek nieprelimiowany***, a zarachowany na stałą rubrykę w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. października 1874, znajdujący zupełne pokrycie w wykazanych należytościach czynnych.

„ „ *III. **Wydatki*** w ogóle *mniejsze* o 180 zł. wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ *IV. **Wydatki*** w ogóle *mniejsze* o 151 zł., jak wyjaśnienie do rubryki III.

„ „ *V. **Wydatek większy*** o 121 zł., ponieważ uchwałą do LW. 80.230/95 postanowiono zaniechać konwersyi reszty 5% długu w gal. Kasie oszczędności na 4½% pożyczkę w Banku krajowym. Reszta długu z końcem roku 1896. wynosi 4.858 zł. 25 ct.

Dochody. 1. Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze zł.
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** . .	7.000	—	7.000	—
II.	2	**Opłaty od uczniów** *a*) wpisowe . . .	22	—	30	8
		b) czesne	222	—	300	78
		Suma rubryki II. .	244	—	330	— 86
—	—	**Rozmaite**	572	50	—	*572*
		Suma dochodów .	7.816	50	7.330	*572* 86
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	13.638	99	13.980	341
		Razem .	21.455	49	21.310	*572* 427
						+ *145*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. II. Dochody wogóle *mniejsze* o 86 zł., zależne od ilości uczniów, przebywających w szkole w ciągu roku administracyjnego.

„ „ *„Rozmaite“. Dochody niepreliminowane* wskutek zwrotów zaliczek, udzielonych na płace w latach ubiegłych, tudzież wskutek uzyskanego dochodu z czynszu dzierżawnego realności „Szumanówka“ (LW. 58.707/94).

„Dotacya z funduszu krajowego“ mniejsza o 341 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych		Należytości czynne z r. bieżącego		Należytości bierne z lat ubiegłych		Należytości bierne z r. bieżącego	
		Wydatki.								
I.	—	Zaliczki na płace . . .	120	—	420	—	—	—	—	—
IV.	13	Biblioteka i czytelnia . .	150	—	—	—	—	—	—	—
V.	18	Spłata pożyczki . . .	—	—	—	—	4.858	25	—	—
		Razem .	270	—	420	—	4.858	25	—	—
					690	—			4.858	25
		Z porównania sumy stanu czynnego ze sumą stanu biernego okazuje się **czysty stan bierny**	—	—	—	—	—	—	4.168	25

Wartość realności zarachowano przy funduszu krajowym.

LW. 23.459/97.

2. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Wynikłości z roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.	1-15*a*	Płace profesorów i docentów { zwyczajne . .	28.796	25	28.060	*736*
		nadzwyczajne .	**5.730**	—	**5 730**	—
II.	16, 17	Płace urzędników administracyjnych etatowych .	2.215	79	2.200	*16*
III.	18-21	Płace funkcyonaryuszów nieetatowych . .	1.400	—	1.400	—
IV.	22-24	Koszta utrzymania służby szkolnej . . .	2.409	97	2.410	—
V.	25-29	Pensye, emerytury i zaopatrzenia . . .	1.249	96	1 250	—
VI.	30-42	Koszta administracyjne { zwyczajne . . .	8.481	57	9.562	1.080
		nadzwyczajne . .	**334**	**20**	**355**	21
VII.	43-51	Potrzeby naukowe { zwyczajne	7.85.	93	7.515	*339*
		nadzwyczajne . . .	**200**	—	**200**	—
VIII	52	Podatki i opłaty	513	—	513	—
IX.	53	Na splantowanie dziedzińca i zasypanie dołów po cegielni, II. rata, **nadzwyczajne** . .	**1.500**	—	**1 500**	—
X.	54	Utrzymanie 12-tu uczniów w internacie . .	6.480	—	6.480	—
XI.	55	Rozmaite nieprzewidziane	86	54	100	14
XII.	56-64	Utrzymanie internatu	16.611	90	21.802	5.190
XIII	57	Na oparkanienie składu drzewa opałowego i materyałów budowlanych, **nadzwyczajne** . .	**700**	—	**700**	—
		Razem { zwyczajne .	76.098	91	81.292	6.284 *1.091*
		nadzwyczajne .	**8.464**	**20**	**8 485**	21
		Suma wydatków .	84 563	11	89.777	6.305 *1.091*
						— 5.214
		DOCHODY.				
I.	1-2	Subwencye z c. k. Skarbu Państwa { zwyczajne .	13.560	—	13.560	—
		nadzwyczajne	**5.000**	—	**5 000**	—
II.	3-6	Opłaty od uczniów	20.300	35	24.764	4.464
III.	7	Dochód z pasieki	—	—	10	10
IV.	8	Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu	326	83	70	*257*
V.	9	Odsetki z legatu śp. Karola Skibińskiego . .	97	50	100	2
VI.	10	Dochody rozmaite	1.318	41	200	*1.118*
		Razem { zwyczajne .	35.603	09	38.704	4.476 *1.375*
		nadzwyczajne .	**5.000**	—	**5.000**	
		Suma dochodów własnych .	40.603	09	43.704	4.476 *1.375*
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	43.960	02	46.073	2.113
		Suma wszystkich dochodów .	84.563	11	89.777	6.589 *1.375*
						— 5.214

Wydatki. 2. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki z roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace profesorów i docentów.**				
	1	Dyrektor, płaca z dodatkami { zwyczajne . .	2.760	—	2.760	—
		{ **nadzwyczajne** .	**3.340**	—	**3.340**	—
	2	4 profesorów fachowych, płaca z dodatkami:				
		a) zwyczajne . .	10.840	—	10.840	—
		b) **nadzwyczajne** .	**800**	—	**800**	—
	3	3 profesorów fachowych, płaca z dodatkami .	5.420	—	5.420	—
	4	2 stałych profesorów-adjunktów, płaca z dodatkami:				
		a) zwyczajne . .	2.600	—	2.600	—
		b) **nadzwyczajne** .	**390**	—	**390**	—
	5	Asystent a zarazem docent zoologii, płaca i remuneracya	1.140	—	1.140	—
	6	2 asystentów, płaca	1 200	—	1.200	—
	7	Docent fizyki	800	—	800	—
	8	„ hodowli	800	—	800	—
	9	„ weterynaryi	480	—	480	—
	10	„ leśnictwa	240	—	240	—
	11	„ ogrodnictwa	200	—	200	—
	12	„ melioracyi	240	—	240	—
	13	„ fizyologii zwierząt domowych . . .	540	—	540	—
	14	„ historyi i literatury polskiej . . .	600	—	600	—
	15	„ hodowli ryb i gospodarstwa stawowego .	200	—	200	—
	15*a*	Dodatki pięcioletnie dla prof. Pańkowskiego i Wawnikiewicza za rok 1894, **nadzwyczajne** .	**1 200**	—	**1 200**	—
		Razem { zwyczajne .	28.060	—	28.060	—
		{ **nadzwyczajne** .	**5.730**	—	**5 730**	—
		Suma .	33.790	—	33.790	—
—	—	Do tego: Zaliczki zwrotne udzielone na płace . . 1.125 zł. — ct. po strąceniu ściągniętych rat bieżących . 388 „ 75 „	736	25	—	*736*
		Suma rubryki I. .	34.526	25	33.790	+ *736*
II.		**Płace urzędników administracyjnych etatowych.**				
	16	Kasyer zarazem rachmistrz, płaca . . .	1.112	49	1.200	88
	17	Sekretarz Dyrekcyi zarazem magazynier . .	1.103	30	1.000	*104*
						88
		Suma rubryki II. .	2.215	79	2.200	*104*
						+ *16*

2. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
III.		**Płace funkcyonaryuszów nicetatowych.**				
	18	Kapelan, płaca	300	—	300	—
	19	Lekarz zakładowy, płaca	300	—	300	—
	20	Ogrodnik, płaca	600	—	600	—
	21	Pomocnik w bibliotece, płaca	200	—	200	—
		Suma rubryki III. .	1.400	—	1.400	—
IV.		**Koszta utrzymania służby szkolnej.**				
	22	Służba wyższa:				
		a) Tercyan szkoły, zarazem woźny płaca i na ubiór . . . 329 zł. 97 ct				
		b) Preparator . . . . 480 „ — „				
		c) Laborant w pracowni botaniki . 240 „ — „				
		d) „ „ „ mechaniki i fizyki . . . . . 216 „ — „				
		e) Laborant w pracowni rolnictwa 216 „ — „				
		f) „ „ „ chemii . 216 „ — „	1.697	97	1.698	—
	23	Służba niższa:				
		a) Dozorca domu i magazynu . 204 zł.				
		b) 2 stróżów domowych, zarazem nocnych . . . . . 408 „	612	—	612	—
	24	Gratyfikacya służbie	100	—	100	—
		Suma rubryki IV. .	2.409	97	2.410	—
V.		**Pensye, emerytury i zaopatrzenia.**				
	25	Kahane Aleksandra, wdowa po profesorze . .	600	—	600	—
	26	Auowa Berta, „ „ „	300	—	300	—
	27	Kasprzycka Julia, wdowa po ogrodniku . .	149	96	150	—
		„ „ dodatek na wychowanie 2 dzieci	100		100	—
	28	Macherowa Marya, wdowa po instruktorze melioracyjnym	50	—	50	—
	29	Mudrykowa Wiktorya, wdowa po dozorcy . .	50	—	50	—
		Suma rubryki V. .	1.249	96	1.250	—
VI.		**Koszta administracyjne.**				
	30	Zarząd:				
		a) potrzeby kancelaryjne	180	46	150	*30*
		b) druki i inseraty { zwyczajne . .	125	63	100	*26*
		{ **nadzwyczajne** . .	**100**	—	**100**	—
		c) portorya i posyłki	151	04	150	*1*
		d) koszta podróży w interesach zakładu .	58	72	100	41
	31	Opał gmachu szkolnego	1.003	18	2.200	1.197
	32	Oświetlenie gmachu szkolnego i obejść . .	250	29	300	50
		Do przeniesienia { zwyczajne . .	1.769	32	3.000	1.288 *57*
		{ **nadzwyczajne** . .	**100**	—	**100**	—

Wydatki. 2. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze większe zł.
VI.		Z przeniesienia { zwyczajne .	1.769	32	3.000	1.288 / 57
		nadzwyczajne .	**100**	—	**100**	—
	33	Utrzymanie budynków i ogrodzeń { zwyczajne .	1 979	98	2.000	20
		nadzwyczajne .	**139**	**20**	**160**	21
	34	„ dziedzińców i ścieżek . . .	200	—	200	—
	35	Ubezpieczenie budynków	449	22	400	*49*
	36	Najem pomieszkań	2 069	50	1.992	*77*
	37	Płaca kominiarza	141	13	100	*41*
	38	Sprzęty i ruchomości { zwyczajne . . .	117	72	120	2
		nadzwyczajne . .	**95**	—	**95**	—
	39	Koszta przewozu prelegentów	1.496	69	1.500	3
	40	„ lustracyi zakładu	67	80	100	32
	41	„ nabożeństwa	64	70	50	*15*
	42	Apteka i inne koszta sanitarne	125	51	100	*26*
		Razem { zwyczajne .	8.481	57	9 562	1.345 / *265*
		nadzwyczajne .	**334**	**20**	**355**	21
		Suma rubryki VI. .	8.815	77	9.917	1.366 / *265*
						— 1.101
VII.		**Potrzeby naukowe.**				
	43	Eksperymenta przy wykładach	245	10	375	130
	44	Zbiory, muzea, utrzymanie i uzupełnienie:				
		a) zwyczajne . .	1.792	94	1.510	*283*
		b) **nadzwyczajne** .	**200**	—	**200**	—
	45	Laboratorya	1.721	96	1.875	153
	46	Biblioteka i czytelnia:				
		a) przykupno dzieł . . 519 zł. 67 ct.				
		b) oprawa książek . . — „ — „				
		c) czasopisma . . . 480 „ 20 „	999	87	1.000	—
	47	Utrzymanie pola doświadczalnego . . .	314	63	500	185
	48	Wycieczki naukowe uczniów z profesorami .	599	91	600	—
	49	Utrzymanie pasieki	24	48	30	6
	50	Ogród (utrzymanie ogrodu i druk katalogu).	1.155	04	625	*530*
	51	Wynagrodzenia dla folwarku dublańskiego za straty, ponoszone wskutek zastosowania stanu inwentarza do potrzeb szkoły	1.000	—	1.000	—
		Razem { zwyczajne .	7 853	93	7.515	*813* / 474
		nadzwyczajne .	**200**	—	**200**	—
		Suma rubryki VII. .	8 053	93	7.715	*813* / 474
						+ *339*
VIII		**Podatki i opłaty.**				
	52	Podatek domowy i gruntowy	513	—	513	—

2. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
IX.	53	**Na splantowanie dziedzińca i zasypanie dołów w cegielni,** II. rata, **nadzwyczajne** . .	**1 500**	—	**1.500**	—
X	54	**Utrzymanie 12 uczniów w internacie** . .	6.480	—	6.480	—
XI.	55	**Rozmaite nieprzewidziane**	86	54	100	— 14
XII.		**Utrzymanie internatu.**				
	56	*a)* Przełożony internatu, płaca z emolumentami	1.394	—	1.394	—
		b) Portyer, płaca z emolumentami . . .	229	33	430	201
		c) Magazynier płaca „ . . .	358	33	430	72
		d) Dwóch lokajów, płaca z emolumentami .	668	66	740	71
		e) Dwóch stróżów, płaca	456	66	408	*49*
	57	Wynagrodzenie lekarza	200	—	200	—
	58	Koszt lekarstw	106	49	100	*7*
	59	Wikt uczniów	8.333	89	9.800	1.466
	60	Ubranie dla uczniów	3.064	06	6.320	3.256
	61	Pranie pościeli i naprawa tejże . . .	165	11	280	115
	62	Opał internatowego budynku	718	—	900	182
	63	Oświetlenie „ „	540	12	700	160
	64	Utrzymanie budynków i sprzętów . . .	227	25	100	*127*
		Razem .	16.461	90	21.802	5.523 *183*
—	—	Do tego: Zaliczka zwrotna, udzielona na płacę przełożonego internatu . . 200 zł. po strąceniu ściągniętych rat bieżących . . . . . 50 „	150	—	—	*150*
		Suma rubryki XII. .	16.611	90	21.802	5.523 *333*
						— 5.190
XIII	65	**Na oparkanienie** składu drzewa opałowego i materyałów budowlanych, **nadzwyczajne** .	**700**	—	**700**	—

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. „Zaliczki na płace“. Wydatek nieprelimiowany, a zarachowany na stałą rubrykę, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. października 1874 r., znajdujący zupełne pokrycie w wykazanych należytościach czynnych.

„ „ *II. poz. 16. Wydatek mniejszy* o 88 zł. wskutek *intercalare* (LW. 19.917/96).

Do rubr. II. poz. 17. Wydatek większy o 104 zł. spowodowany wypłatą przyznanego wynagrodzenia dyetaryuszowi, którego na czas potrzeby do pomocy przy wzmagających się czynnościach kancelaryjnych przyjąć musiano (L. W. 21.728/96).

„ „ *VI. poz. 30 a), b), c). Wydatki* ogółem *większe* o 57 zł. głównie z powodu poniesionych kosztów druku podziału godzin.

„ „ *VI. poz. 30 d) Wydatek mniejszy* o 41 zł. wedle rzeczywistej potrzeby.

„ „ „ „ *31. Wydatek mniejszy* o 1.197 zł. Wskutek zakupna większej ilości drzewa i uskutecznienia dowozu w odpowiedniej porze uzyskano niższe ceny, które wpłynęły na mniejszy od preliminowanego wydatek.

„ „ *VI. poz. 32. Wydatek mniejszy* o 50 zł.
„ „ „ „ *33. Wydatek mniejszy* o 41 zł. } wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ „ „ *35. Wydatek większy* o 49 zł. stosownie do opłaconych polic asekuracyjnych i wysokości dywidend.

„ „ *VI. poz. 36. Wydatek większy* o 77 zł. z powodu wynajęcia w Dublanach mieszkania dla Dra Wawnikiewicza i dyetaryusza dyrekcyi. Wydatki z tego tytułu uchwalone już zostały w budżecie na rok 1897.

„ „ *VI. poz. 37. Wydatek większy* o 41 zł. z powodu dodatkowego zajęcia kominiarza w gmachu internatowym.

„ „ *VI. poz. 38, 39* i *40. Wydatki* ogółem *mniejsze* o 37 zł. wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ *VI. poz 41. Wydatek większy* o 15 zł. z powodu zakupna przedmiotów liturgicznych do kaplicy (LW. 17.726/96).

„ „ *VI. poz. 42. Wydatek większy* o 26 zł. z powodu, że dla szkoły niższej wydawano lekarstwa z apteki, prowadzonej przez lekarza zakładowego.

„ „ *VII. poz 43, 44* i *45.* Różnice w pozycyach tych, zostających ze sobą w ścisłej łączności, znoszą się wzajemnie.

„ „ *VII. poz. 47. Wydatek mniejszy* o 185 zł.
„ „ „ „ *49. Wydatek mniejszy* o 6 zł. } wedle rzeczywistych potrzeb w tym roku.

„ „ *VII. poz. 50. Wydatek większy* o 530 zł., spowodowany robotami stolarskiemi przy szklarni, restauracyą nowej oranżeryi, a głównie zakupnem znaczniejszej ilości nasion i sadzonek z wiosną r. 1896. Wydatek ten jednak znajduje w znacznej części pokrycie w dochodach rubr. IV. poz. 8, które większe są od preliminowanych o 257 zł.

„ „ *XII. poz. 56. Wydatki* w poz. a), b), c) i d) ogółem *mniejsze* o 344 zł. z powodu interkalaryów, w poz. zaś e) *wydatek większy* o 49 zł. z powodu przyjęcia chwilowo pomocnika dla stróża.

„ „ *XII. poz. 58.* Różnica drobna.

„ „ „ „ *59. Wydatek mniejszy* o 1.466 zł., gdyż preliminowano wikt dla 40 uczniów, a było ich w roku 1896 przeciętnie tylko 34.

„ „ *XII. poz. 60. Wydatek mniejszy* o 3.256 zł. z tych samych powodów, oraz wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ *XII. poz. 61. Wydatek mniejszy* o 115 zł., jak wyjaśnienie do poz. 59.

„ „ „ „ *62* i *63. Wydatki* ogółem *mniejsze* o 342 zł., ponieważ w miesiącach październiku, listopadzie i grudniu 1896 było 10 pokoi opróżnionych.

„ „ *XII. poz. 64. Wydatek większy* o 127 zł., gdyż dotychczasowy kredyt w kwocie 100 zł. okazał się niewystarczającym na utrzymanie obszernego budynku, wskutek czego też na rok 1897 preliminowano już na ten cel 300 zł.

„ „ *XII. poz. „Zaliczka na płacę“ Wydatek nieprelimiowany,* zarachowany na stałą rubrykę, jak uzasadnienie przy odnośnej pozycyi w rubryce I.

2. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach. **Dochody.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye.**				
	1	Z c. k. Skarbu Państwa:				
		a) subwencya zwyczajna	10.000	—	10.000	—
		b) na budowę internatu, IV. rata, **nadzwyczajne**	**5.000**	—	**5.000**	—
	2	Z funduszu kultury krajowej	3.560	—	3.560	—
		Razem { zwyczajne .	13.560	—	13.560	—
		Razem { **nadzwyczajne** .	**5.000**	—	**5.000**	—
		Suma rubryki I. .	18.560	—	18.560	—
II.		**Opłaty od uczniów.**				
	3	Wpisowe	75	—	140	65
	4	Czesne	1.668	50	2.800	1.132
	5	Opłaty za ćwiczenia w laboratoryach . . .	128	—	224	96
	6	Opłaty na utrzymanie w internacie . . .	18.428	85	21.600	3.171
		Suma rubryki II. .	20.300	35	24.764	— 4.464
III.	7	**Dochód z pasieki**	—	—	10	— 10
IV.	8	**Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu**	326	83	70	+ *257*
V.	9	**Odsetki z legatu ś. p. Karola Skibińskiego** .	97	50	100	— 2
VI.	10	**Dochody rozmaite**	1.318	41	200	+ *1.118*
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	43.960	02	46.073	— 2.113

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. II. Dochody wogóle *mniejsze* o 4.464 zł. wedle rzeczywistego wpływu i stosownie do ilości uczniów, uwolnionych od opłat szkolnych, głównie zaś z powodu mniejszej ilości uczniów, płacących za siebie. (Obacz uzasadnienie do rubr. XII. poz. 59 wydatków).

„ „ *III.* Nie było żadnego dochodu z pasieki w r. 1896.

„ „ *IV. Dochód większy* o 257 zł. z powodu pomyślniejszych zbiorów, osiągniętych staranniejszą uprawą. (Obacz uzasadnienie do rubr. VII. poz. 50 wydatków).

„ „ *V. Dochód mniejszy* o 2 zł. stosownie do rzeczywistego stanu kapitałów.

„ „ *VI. Dochód większy* o 1.118 zł., spowodowany zarachowaniem uiszczonych rat na dawne zaliczki, udzielone na płace profesorów i funkcyonaryuszów szkoły.

„*Dotacya*“ *mniejsza* o 2.113 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.

2. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Wydatki.								
I.	—	Zaliczki zwrotne udzielone na płace . . .	78	32	736	25	—	—	—	—
XII.	-	dtto j. w.	—	—	150	—	—	—	—	—
—	—	Zwrot od architekty z budowy internatu . .	—	—	447	02	—	—	—	—
		Dochody.								
II.	3—6	Opłaty od uczniów . .	690	—	138	—	—	—	179	14
VI.	10	Rozmaite dochody . .	934	25	220	—	—	—	—	—
		Razem .	1.702	57	1.691	27	—	—	179	14
					3.393	84			179	14
		W porównaniu ze stanem biernym . . .	—	—	179	14				
		Czysty **stan czynny** .	—	—	3.214	70				

Wartość dóbr i realności zarachowana przy funduszu krajowym.

LW. 25.299|97.

3. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Wynikłości w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.	1-6	Płace nauczycieli	4.112	42	4.265	153
II.	7	Pensye, emerytury i zaopatrzenia	250	—	250	—
III.	8-14	Koszta administracyjne	1.764	87	1.800	35
IV.	15, 16	Utrzymanie uczniów	8.746	—	8.746	—
V.	17-20	Potrzeby naukowe zwyczajne	764	87	510	*255*
		nadzwyczajne	**50**	—	**50**	—
VI.	21	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	40	—	40	—
VII.	22	Rozmaite nieprzewidziane	90	14	50	*40*
		Razem zwyczajne	15.768	30	15.661	188 *295*
		Razem **nadzwyczajne**	**50**	—	**50**	—
		Suma wydatków	15.818	30	15.711	188 *295*
						+ *107*
		DOCHODY.				
I.	1, 1a	Subwencye z c. k. Skarbu Państwa	3.300	—	3.000	*300*
II.	2	Opłaty i datki	112	50	200	88
III.	3	Zarobek uczniów	757	70	702	*56*
IV.	4	Rozmaite nieprzewidziane	572	50	50	*522*
		Razem	4.742	70	3.952	*878* 88
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	11.075	60	11.759	683
		Suma dochodów	15.818	30	15.711	771 *878*
						+ *107*

Wydatki. 3. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Zastępstwo nauczycieli do nauk fachowych . .	1.187	50	1.375	188
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca z dodatkami	1.140	—	1.140	—
	3	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca z dodatkami	750	—	800	50
	4	Docent weterynaryi	85	—	150	65
	5	Katecheta	199	92	200	—
	6	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów .	600	—	600	—
		Razem .	3.962	42	4.265	303
—	—	Do tego: Zaliczki udzielone na płace . 250 zł. po strąceniu ściągniętych rat bieżących . . . . 100 „	150	—	—	*150*
						303
		Suma rubryki I.	4.112	42	4.265	*150*
						— 153
II.		**Pensye, emerytury i zaopatrzenia.**				
	7	Bartowa Helena, wdowa po nauczycielu . .	250	—	250	—
III.		**Koszta administracyjne.**				
	8	Zarząd:				
		a) remuneracya dyrektora wyższej szkoły . .	400	—	400	—
		b) potrzeby kancelaryjne, inseraty, druki i portorya	26	23	100	73
	9	Opał i oświetlenie	376	19	350	*26*
	10	Utrzymanie budynków, ubezpieczenie i kominiarz .	462	21	400	*62*
	11	Sprzęty i ruchomości	86	09	100	14
	12	Koszta nabożeństwa obrz. gr. kat. . . .	300	—	300	—
	13	Lekarz	100	—	100	—
	14	Lekarstwa i koszta sanitarne	14	15	50	36
						123
		Suma rubryki III. .	1.764	87	1.800	*88*
						— 35
IV.		**Utrzymanie uczniów.**				
	15	Stołowanie	6.259	04	6.406	147
	16	Odzież, pościel i pranie	2.486	96	2.340	*147*
						147
		Suma rubryki IV. .	8.746	—	8.746	147
						—

3. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Dublanach. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
V.		**Potrzeby naukowe.**				
	17	Zaprzęgi do demontracyi	—	—	80	80
	18	Przybory do pisania i nauki uczniów:				
		zwyczajne . .	256	37	200	*56*
		nadzwyczajne .	**50**	—	**50**	—
	19	Przykupno zwierząt do sekcyi	8	50	30	21
	20	„ modeli, machin i narzędzi . . .	500	—	200	*300*
		Razem { zwyczajne .	764	87	510	*356* 101
		Razem { **nadzwyczajne** .	**50**	—	**50**	—
		Suma rubryki V. .	814	87	560	*356* 101
						+ *255*
VI.	21	**Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej** .	40	—	40	—
VII.	22	**Rozmaite nieprzewidziane**	90	14	50	+ *40*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 1. Wydatek mniejszy o 188 zł., zależny od ilości godzin wykładowych.

„ „ „ „ *3. Wydatek mniejszy* o 50 zł., ponieważ nauczyciel do nauk elementarnych pobiera niższą płacę od preliminowanej.

„ „ *I. poz. 4. Wydatek mniejszy* o 65 zł., jak wyjaśnienie do poz. 1.

„ „ *I. „Zaliczka na płacę“. Wydatek nieprelimiowany*, znajdujący zupełne pokrycie w wykazanej należytości czynnej, a zarachowany na stałą rubrykę w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. października 1874 r.

„ „ *III. poz. 8 b), Wydatek mniejszy* o 73 zł. Nie było potrzeby większego wydatku, ponieważ pozostałe z roku poprzedniego zapasy druków wystarczyły na potrzeby w r. 1896.

„ „ *III. poz. 9. Wydatek większy* o 26 zł. wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ „ „ *10. Wydatek większy* o 62 zł., spowodowany gruntowną reparacyą mieszkania po inżynierze Dzbańskim.

„ „ *III. poz. 11.* Różnica na korzyść budżetu wedle potrzeby.

„ „ „ „ *14. Wydatek mniejszy* o 36 zł., gdyż lekarstwa dla niższej szkoły, wydawane z apteki prowadzonej przez lekarza zakładowego, kosztują mniej.

„ „ *V. poz. 17.* Wydatku w tym roku nie było żadnego.

„ „ „ „ *18. Wydatek większy* o 56 zł. z powodu większej ilości uczniów.

„ „ „ „ *19. Wydatek mniejszy* o 21 zł. wedle rzeczywistej potrzeby.

„ „ „ „ *20. Wydatek większy* o 300 zł., znajdujący zupełne pokrycie w rubryce I. poz. 1 a) dochodów (LW. 55 981/96).

„ „ *VII. Wydatek większy* o 40 zł. z powodu kilkakrotnych wycieczek z uczniami w celach naukowych do Lwowa, oraz z powodu poniesionych kosztów podróży ucznia wydalonego ze szkoły.

Dochody. 3. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye z c. k. Skarbu Państwa.**				
	1	Subwencya na utrzymanie szkoły . . .	3.000	—	3.000	—
	1*a*	„ „ zakupno środków naukowych .	300	—	—	*300*
		Suma rubryki I. .	3.300	—	3.000	+ *300*
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów** . . .	112	50	200	— 88
III.	3	**Zarobek uczniów**	757	70	702	+ *56*
IV.	4	**Rozmaite nieprzewidziane**	572	50	50	+ *522*
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	11.075	60	11.759	— 683

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. Dochód większy o 300 zł. z powodu przyznania przez c. k. Rząd niepreliminowanej subwencyi na środki naukowe (LW. 55.981/96).

„ „ *II. poz. 2. Dochód mniejszy* o 88 zł., znajdujący zupełne pokrycie w wykazanej należytości czynnej.

„ „ *III. poz. 3. Dochód większy* o 56 zł. wedle miesięcznych obliczeń wartości robocizny uczniów na folwarku.

„ „ *IV. poz. 4. Dochód większy*, spowodowany głównie zwrotami zaliczek udzielonych na płace w latach ubiegłych.

„*Dotacya z funduszu krajowego*“ *mniejsza* o 683 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.

3. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Wydatki.								
I.	—	Zaliczki na płace . . .	22	50	150	—	—	—	—	—
III.	10	Należytość architekty . . .	—	—	—	—	—	—	150	—
		Dochody.								
II.	2	Opłaty za utrzymanie . .	—	—	112	50	—	—	—	—
		Razem .	22	50	262	50	—	—	150	—
			—	—	285	—	—	—	150	—
		W porównaniu z sumą należytości biernych	—	—	150	—				
		Czysty **stan czynny**	—	—	135	—				

LW. 23.960/97.

4. Folwark w Dublanach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Wynikłości w roku 1895. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.	1-18	Wydatki na gospodarstwo { zwyczajne . .	12.714	87½	11.325	*1.390*
		nadzwyczajne . .	**2.700**	—	**2 700**	—
II.	19	Cegielnia	2.895	09	1.000	*1.895*
III.	20	Podatki opłaty i daniny	846	78	582	*265*
IV.	21, 22	Spłata kapitałów i odsetków dłużnych . .	2.596	—	2.596	—
V.	23	Rozmaite nieprzewidziane	1.644	41	100	*1.544*
		Razem { zwyczajne .	20.697	15½	15.603	*5.094*
		nadzwyczajne .	**2.700**	—	**2.700**	—
		Suma wydatków .	23.397	15½	18 303	*+ 5.094*
		DOCHODY.				
I.	1—4	Dochody z gospodarstwa	17.288	84½	14 410	*2.879*
II.	5	Z cegielni	3.627	71	1.500	*2.128*
III.	6, 7	Z dzierżaw	170	—	175	*5*
IV.	8	Rozmaite nieprzewidziane	50	13	50	—
		Suma dochodow własnych .	21.136	68½	16.135	*5.007* 5
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	2.260	47	2.168	*92*
		Suma dochodów .	23.397	15½	18.303	*5.099* 5
						+ 5.094

4. Folwark w Dublanach. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze większe zł.
		WYDATKI.				
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**				
	1	Płace i zasługi	2.429	69	2.100	*330*
	2	Najem robotnika	4.617	34	4.000	*617*
	3	Zmiana i dokupno nasienia	323	61	300	*24*
	4	Dokupno nawozów dopełniających	611	61	600	*12*
	5	„ karmy	2.604	12½	2.600	*4*
	6	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży	415	13	400	*15*
	7	Utrzymanie budynków i ogrodzeń	182	31	150	*32*
	8	Utrzymanie i naprawa maszyn i narzędzi, oraz kucie koni	608	10	400	*208*
	9	Utrzymanie rowów i dróg	50	—	50	—
	10	Melioracye łąk, **nadzwyczajne**	**300**	—	**300**	—
	11	Drenowanie pól, **nadzwyczajne**	**400**	—	**400**	—
	12	Zabezpieczenie od pożaru i zarazy	386	06	300	*86*
	13	Kuchnia folwarczna	274	11	200	*74*
	14	Koszta kancelaryjne	56	76	25	*32*
	15	Światło i smarowidło	60	38	50	*10*
	16	Kultura lasu i plantacye nieużytków	—	—	50	50
	17	Rogatki, posyłki i jazdy w interesach folwarku	95	65	100	4
	18	Uzupełnienie inwentarza użytkowego dokupnem bydła rasy oldenburgskiej **nadzwyczajne**	**2.000**	—	**2.000**	—
		Razem { zwyczajne	12.714	87½	11.325	*1.444* 54
		Razem { **nadzwyczajne**	**2.700**	—	**2.700**	—
		Suma rubryki I.	15.414	87½	14.025	*1.444* 54
						+ *1.390*
II.	19	**Cegielnia**	2.895	09	1.000	+ *1.895*
III.	20	**Podatki, opłaty i daniny**	846	78	582	+ *265*
IV.		**Spłata kapitałów i odsetków dłużnych.**				
	21	Towarzystwu kredytowemu ziemskiemu we Lwowie: *a*) 35. i 36. rata kapitału od pożyczki 5.000 zł. 114·33; 5% odsetki 185·67 — 300 zł. *b*) 25. i 26. rata kapitału od pożyczki 11.600 zł. 212·42; 5% odsetki 483·58 — 696 „	996	—	996	—
	22	Renta wieczysta c. k. gal. Towarzystwu gospodarczemu	1.600	—	1.600	—
		Suma rubryki IV.	2.596	—	2.596	—
V.	23	**Rozmaite nieprzewidziane**	1.644	41	100	+ *1.544*

4. Folwark w Dublanach.

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 1. i 2. Wydatki wogóle *większe* o 947 zł., spowodowane przyjęciem większe ilości służby w II. półroczu 1896. wskutek pomnożenia sił zaprzęgowych, zwiększonymi kosztami najmu pomieszkań dla parobków, oraz wypłatą relutum w gotówce za ordynaryę ekonoma. Wydatki te nie dają się z góry ściśle obliczyć, a ponieważ dotychczasowy kredyt, na ten cel przyznawany, stale co roku nie wystarczał, uchwalił Wysoki Sejm już na rok 1897 na wydatki w tych pozycyach więcej o 460 zł.

„ „ *I. poz. 3, 4* i *5. Wydatki* ogółem *większe* o 40 zł. stosownie do rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ *I. poz. 6. Wydatek większy* o 15 zł. z powodu odnowienia zupełnie zniszczonej uprzęży.

„ „ „ „ *7. Wydatek większy* o 32 zł., spowodowany restauracyą mieszkania maszynisty.

„ „ „ „ *8. Wydatek większy* o 208 zł., ponieważ poniesiono nieprelimiowane koszta zakupna z fabryki Claytona podwójnego walca pierścieniowego (173 zł. 30 ct.) i wagi decymalnej z ciężarkami (22 zł. 44 ct.)

„ „ *I. poz. 12. Wydatek większy* o 86 zł. stosownie do kosztów ubezpieczenia większej ilości krescencyi. (Obacz *większy* dochód w rubr. I. poz. 1 a.)

„ „ *I. poz. 13. Wydatek większy* o 74 zł. z powodu pomnożenia ilości parobków. (Obacz wyjaśnienia do poz. 1 i 2.)

„ „ *I. poz. 14.* i *15. Wydatki większe* o 42 zł. wedle rzeczywistych potrzeb.

„ „ „ „ *16.* W roku 1896 nie było żadnego wydatku z tego tytułu.

„ „ „ „ *17.* Różnica drobna na korzyść budżetu.

Znaczne przekroczenie wydatków na gospodarstwo w rubryce I. o 1.390 zł. znajduje zupełne pokrycie w dochodach rubryki I., które po potrąceniu uiszczonych należytości zaległych z lat ubiegłych większe są od preliminowanych dochodów o 2.114 zł. 72½ ct. (*Obacz wyjaśnienie do rubryki I. dochodów.*)

Do rubr. II. Wydatek większy o 1.895 zł., znajdujący częściowe pokrycie w większych dochodach rubryki II., spowodowany został kosztami, poniesionymi na urządzenie nowej cegielni, głównie zaś powstał z tego powodu, że przy wypalaniu cegły w nowym piecu zużytą została znacznie większa ilość drzewa, aniżeliby to miało miejsce w zwykłych warunkach. (Obacz wyjaśnienie do rubryki II. dochodów.)

„ „ *III Wydatek większy* o 265 zł. stosownie do wymiaru c. k. urzędu podatkowego i wysokości prestacyj drogowych i szkolnych.

„ „ *IV.* W sumie wydatków w kwocie 1.644 zł. 41 ct. mieszczą się: *a*) Wydatki rozmaite (leki dla służby, bydła i inne) w kwocie 246 zł. 01 ct., na które kredyt budżetem wyznaczony wynosił kwotę 100 zł. Z porównania okazuje się więc *właściwe przekroczenie* tej rubryki o kwotę 146 zł. 01 ct., spowodowane kosztami leczenia bydła podczas zarazy w r. 1896. *b*) Wydatek w kwocie 1.393 zł. 40 ct., zarachowany dla sprostowania remanentu wyrobów cegielnianych, przeniesionego z r. 1895 na rachunek z r. 1896 w podanej przez dawniejszą administracyę sumie 3.364 zł. 58 ct. Ponieważ na podstawie ponownego obliczenia, zarządzonego do LW. 68.820/96, okazało się, że remanent ten obliczono za wysoko o kwotę 1.393 zł. 40 ct., przeto dla wyrównania rachunku roku 1896, wstawiono ją jako ubytek remanentu cegieł do wydatków tej rubryki (LW. 11.529/97).

4. Folwark w Dublanach. **Dochody.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Dochody z gospodarstwa.**				
	1	*a*) Ze sprzedaży ziemiopłodów	9.377	78½	7.000	*2.378*
		b) Za owies i siano od szkół i stron prywatnych	734	70	700	*35*
	2	Z wynajętych łąk i pastwisk	1.706	19	1.200	*506*
	3	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:				
		a) Krowiarnia: *a*) mleko . . 3.459 zł. 86 ct.				
		β) przychowek . 247 „ 46 „				
		γ) braki i opasy 411 „ 50 „	4.118	82	4.200	81
		b) Nierogacizna	165	16	200	35
		c) Owce	66	55	60	*6*
		d) Ryczałt od szkół za straty, wynikające z zastosowania inwentarza do potrzeb szkół	1.000	—	1.000	—
	4	Z lasu i stawów	119	64	50	*70*
		Suma rubryki I.	17.288	84½	14.410	*2.995* 116
						+ *2.879*
II.	5	**Z cegielni**	3.627	71	1.500	+ *2.128*
III.		**Z dzierżaw.**				
	6	Czynsz z karczmy i dodanych gruntów	150	—	150	—
	7	Z polowania	20	—	25	5
		Suma rubryki III.	170	—	175	— 5
IV.	8	**Rozmaite nieprzewidziane**	50	13	50	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	2.260	47	2.168	+ *92*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 1. Dochody wynosiły w roku 1896 . . . 10.112 zł. 48½ ct.
Od tego uiszczenie na należytość zaległą z lat ubiegłych . 81 „ 54 „
pozostaje . . . 10.030 zł. 94½ ct.
W porównaniu z budżetem . . . . . 7.700 „ — „
okazuje się *wynik korzystniejszy* o . . . . 2.330 „ 94½ ct.
stosownie do rzeczywistych wpływów i wartości zbiorów z końcem r. 1896.

„ „ *I. poz. 2. Dochód większy* o 506 zł., w której mieszczą się uiszczone należytości z lat ubiegłych w kwocie 398 zł. 09 ct., zatem rzeczywisty *wynik korzystniejszy* o 108 zł. 10 ct. stosownie do rzeczywistych wpływów.

4. Folwark w Dublanach.

Do rubr. I. poz. 3 a) Dochody wynosiły w r. 1896 . . . 4.118 zł. 82 ct.
Od tego uiszczone należytości zaległe z lat ubiegłych . 272 „ 24 „
pozostaje . . . 3.846 zł. 58 ct.
Do tego należytości czynne z roku 1896 . . . . 3 „ 97 „
razem . . . . 3 850 zł. 55 ct.
W porównaniu z budżetem . . . . . 4.200 „ — „
okazuje się wynik *niekorzystniejszy* o . . . . 349 zł. 45 ct.
na który wpłynął *mniejszy dochód* w poz. ad *β)* i *γ)*, ponieważ od jesieni aż do końca roku wywóz z powodu zarazy był wzbronionym, wskutek czego bydło nie mogło być sprzedane. Natomiast remanent bydła z końcem roku 1896 jest większy w porównaniu z takimże remanentem z końcem r. 1895.

„ „ *I. poz. 3 b). Dochód mniejszy* o 35 zł. wskutek zarazy na bydło.

„ „ „ „ *3 c).* Różnica drobna na korzyść budżetu.

„ „ „ „ *4. Dochód większy* o 70 zł., spowodowany sprzedażą większej ilości ryb.

Dochody rubryki I. wogóle wynosiły w roku 1896 . . . . 17.288 zł. 84½ ct.
Od tego uiszczenie na należytość zaległą z lat ubiegłych . 764 „ 12 „
pozostaje . . . 16.524 zł. 72½ ct.
Do tego należytości czynne z roku 1896 . . . 3 „ 97 „
razem . . . . 16.528 zł. 69½ ct.
W porównaniu z budżetem . . . . . 14.410 „ — „
okazuje się **dochód większy** *o . . . . . 2.118 zł. 69½ ct.*

Do rubr. II. Dochód ze sprzedaży cegieł wynosił w roku 1896 kwotę 3.627 zł. 71 ct.
Od tego uiszczenie na należytość zaległą z lat ubiegłych 1.063 „ 95 „
pozostaje . . . 2.563 zł. 76 ct.
koszta wyrobu (jak rubr. II. poz. 19. wydatków) wynosiły 2.895 „ 09 „
zatem nadwyżka wydatków wynosi . . . . 331 zł. 33 ct.
a ponieważ preliminowaną była nadwyżka dochodów w kwocie 500 „ — „
okazuje się *wynik niekorzystniejszy* od budżetu o . . 831 zł. 33 ct.
(Obacz uzasadnienie przy rubryce II. wydatków.)

„ „ *III. poz. 7. Dochód mniejszy* w wysokości płaconego czynszu dzierżawnego.

„*Dotacya z funduszu krajowego*“ *większa* od budżetu o 92 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.

4. Folwark w Dublanach.

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		WYDATKI.								
IV.	21	Towarz. kred. ziem. we Lwowie .	—	—	—	—	13.138	47	—	—
„	22	C. k. gal. Towarz. gospodarcze .	—	—	—	—	40.000	—	—	—
V.	23	Za proszek torfowy . . .	—	—	457	86	—	—	—	—
		DOCHODY.								
I.	1*a*	Za ziemiopłody . . .	51	47	—	—	—	—	—	—
„	2	Za wynajęte łąki . . .	403	67	—	—	—	—	—	—
„	3*a*)*α*)	Za mleko	614	09	3	97	—	—	—	—
II.	5	Z cegielni	404	29	—	—	—	—	—	—
III.	6	Z dzierżawy budynku pokarczemnego	—	—	150	—	—	—	—	—
		Razem .	1.473	52	611	83	53.138	47	—	—
			—	—	2.085	35	—	—	53.138	47
		W porównaniu ze stanem biernym	—	—	—	—	—	—	2.085	35
		Czysty **stan bierny** .	—	—	—	—	—	—	51.053	12

LW. 24.170/97.

5. Krajowa szkoła gorzelnicza w Dublanach. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Dyrektor szkoły i gorzelni	600	—	600	—
	2	Adjunkt, jednocześnie gorzelnik w gorzelni	800	—	1.000	200
	3	Docenci:				
		a) matematyki i rysunków	150	—	150	—
		b) fizyki	150	—	150	—
		c) chemii	150	—	150	—
		d) gorzelnictwa	500	—	500	—
		e) nauki o kotłach i maszynach	200	—	200	—
		f) nauki o opodatkowaniu	200	—	200	—
		g) administracyi i rachunkowości	60	—	60	—
—	—	Remuneracya dyrektora za prowadzenie ćwiczeń w laboratoryum chemii	150	—	—	*150*
						200
		Suma rubryki I.	2.960	—	3.010	*150*
						— 50
II.		**Koszta administracyjne.**				
	4	Druki, inseraty, portorya i td.	72	56	30	*43*
	5	Koszta przewozu prelegentów	59	50	100	41
	6	Koszta podróży dyrektora w sprawach szkolnych	—	—	60	60
						101
		Suma rubryki II.	132	06	190	*43*
						— 58
III.		**Potrzeby naukowe.**				
	7	Wyższej szkole rolniczej za użycie laboratoryum	80	—	80	—
	8	Przyrządy do laboratoryum w gorzelni	43	66	50	7
	9	Książki i czasopisma	47	—	60	13
	10	Wycieczki profesorów z uczniami	157	80	200	42
		Suma rubryki III.	328	46	390	— 62
IV.	11	**Zapomogi dla uczniów:**				
		a) z funduszów krajowych	260	—	300	40
		b) z subwencyi państwowej	500	—	500	—
		Suma rubryki IV.	760	—	800	— 40
V.	12	**Rozmaite nieprzewidziane**	29	67	20	+ *10*
						403
		Suma wydatków	4.210	19	4.410	*203*
						— 200

5. Krajowa szkoła gorzelnicza w Dublanach.

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 2. Wydatek mniejszy o 200 zł., gdyż gorzelnik nie prowadził ćwiczeń w laboratoryum chemii.

„ „ *poz. „Remuneracya dyrektora“ Wydatek nieprelimiowany*, spowodowany wypłatą remuneracyi za prowadzenie ćwiczeń w laboratoryum chemii w zastępstwie gorzelnika, który wskutek tego pobierał tylko 800 zł. w miejsce preliminowanej płacy 1000 zł.

„ „ *II. poz. 4. Wydatek większy* o 43 zł., spowodowany kosztami wydrukowania statutu szkoły w kalendarzu gorzelniczym (Lw. 67.602/96).

„ „ *II. poz. 5.* Wydatek mniejszy o 41 zł. wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ *poz. 6.* Nie było wydatku.

„ „ *III. Wydatki* ogółem *mniejsze* o 62 zł. wedle rzeczywistych potrzeb.

„ „ *IV. Wydatek mniejszy* o 40 zł. stosownie do wypłaconych zapomóg.

„ „ *VI. Wydatek większy* o 10 zł.. spowodowany kosztami przyjęcia komisyi egzaminacyjnej.

Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa:**				
		a) zwyczajna na utrzymanie	1.500	—	1.500	—
		b) na zapomogi dla uczniów	500	—	500	—
		Suma rubryki I. .	2·000	—	2.000	—
II.	2	**Opłaty od uczniów**	750	—	300	+ *450*
		Suma dochodów .	2.750	—	2.300	*450*
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	1.460	19	2 110	650
						650
		Razem .	4.210	19	4.410	*450*
						— 200

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. II. Dochód większy o 450 zł. stosownie do stanu zamożności uczniów, których od opłaty nie potrzeba było uwalniać.

„Dotacya z funduszu krajowego“ Wynikłość mniejsza o 650 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Stan czynny.

Należytości czynne z lat ubiegłych:

Za niesprzedane egzemplarze dziełka „Poradnik dla obsługi i nadzoru kotłów parowych“ . . . . . 35 zł. 61 ct.

Stan bierny.

Należytości bierne . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . 35 zł. 61 ct.

Lw. 26.019/1897.

Wydatki. 6. Gorzelnia w Dublanach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace.**				
	1	Maszynista	400	—	400	—
	2	Robotnicy	506	03	690	184
		Suma rubryki I.	906	03	1.090	— 184
II.		**Koszta wyrobu spirytusu.**				
	3	Opał	1.004	24	1.350	346
	4	Kukurudza (93.5 q. po 6 zł. 60 ct.)	617	10	2.880	2.263
	5	Jęczmień (68·89 q. po 5 zł. 93 ct.)	408	46	576	168
	6	Żyto (18 q. po 6 zł. 97 ct.)	125	50	990	864
	7	15% jęczmienia	—	—	162	162
	8	Światło, smarowidło, drożdże i t. p.	92	16	200	108
	9	Monter, naprawa maszyn i kupno narzędzi	272	95	300	27
	10	Ubezpieczenie budynków i urządzeń	122	58	200	77
		Suma rubryki II.	2 642	99	6.658	— 4.015
III.		**Rozmaite.**				
	11	Utrzymanie budynków i podwórza	149	46	100	*49*
	—	Nieprzewidziane	151	74	—	*152*
		Suma rubryki III.	301	20	100	+ *201*
		Suma wydatków	3.850	22	7 848	4.199 *201* — 3.998

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. i II. Wydatki ogółem *mniejsze* o 4.199 zł. z powodu mniejszej produkcyi alkoholu. (Obacz uzasadnienie do rubr. I., II. i III. dochodów.)

„ „ *III. poz. 11. Wydatek większy* o 49 zł, spowodowany kosztami lakierowania izby fermentacyjnej.

„ „ *III. poz. „Nieprzewidziane" Wydatek niepreliminowany*, a spowodowany niezbędnymi wydatkami, jako to: koszta przyjęcia komisyj lustracyjnych, ubezpieczenie robotników, posyłki i jazdy w sprawach gorzelni, opłata podatków rządowych i t. p. Na pokrycie tych kosztów, powtarzających się corocznie, nie uchwalono żadnej kwoty w budżecie na rok 1896.

6. Gorzelnia w Dublanach. **Dochody.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.	1	**Ze sprzedaży spirytusu**	2.237	22	4.560	— 2.323
II.	2	**Ze sprzedaży wywarów**	279	--	500	— 221
III.	3	**Bonifikacya od wywiezionego spirytusu** .	836	81	1.500	— 663
		Suma dochodów własnych	3.353	03	6.560	3.207
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	497	19	1.288	791
		Razem .	3.850	22	7.848	— 3.998

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. Dochód mniejszy o 2.323 zł. wskutek wyprodukowania mniejszej ilości spirytusu. (Obacz uzasadnienie rożnicy do rubr. I. i II. wydatków.)
W kampanii r. 1895/96 sprzedano 182·63 L. % spirytusu po 12·25 zł. za 2.237 zł. 22 ct. a po potrąceniu dochodu, uzyskanego ze sprzedaży spirytusu, pozostałego w remanencie z roku poprzedniego — w kwocie 277 zł. 28 ct., pozostaje właściwy dochód r. 1896 — 1959 zł. 94 ct. W porównaniu w kwotą preliminowaną 4560 zł. — okazuje się dochód z r. 1896 mniejszy o 2.600 zł. 06 ct.

„ „ *II. Dochód mniejszy* o 221 zł. stosownie do ilości sprzedanych wywarów.

„ „ *III. Dochód mniejszy* z powodu, jak wyjaśnienie do rubr. I.

„ „ *„Dotacya z funduszu krajowego“ Wynikłość mniejsza* o 791 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.
Stan bierny . . . . . — „ — „
Czysty **stan czynny** . . . — zł. — ct.

Lw. 26.180/1897.

Wydatki. 7. Rolnicze stacye kontrolne i doświadczalne w Dublanach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze większe zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace personalne.**				
	1	Kierownik stacyi botaniczno-rolniczej	600	—	600	—
	2	„ „ chemiczno-rolniczej	600	—	600	—
	3	Profesor rolnictwa, remuneracya	240	—	240	—
	4	Asystent w stacyi chemiczno-rolniczej, płaca i dodatek na mieszkanie	696	—	720	24
	5	Asystent w stacyi botaniczno-rolniczej, remuneracya	110	—	120	10
	6	Służący w stacyi botaniczno-rolniczej	60	—	60	—
	7	Laborant w stacyi chemiczno-rolniczej	450	—	450	—
		Suma rubryki I.	2.756	—	2.790	— 34
II.		**Utrzymanie stacyi.**				
	8	Utrzymanie i urządzenie stacyi botaniczno-rolniczej zwyczajne	203	37	200	*3*
		nadzwyczajne	**72**	**01**	**60**	*12*
	9	Utrzymanie i urządzenie stacyi chemiczno-rolniczej zwyczajne	855	16	750	*105*
		nadzwyczajne	**608**	**47**	**600**	*9*
	10	Koszta kancelaryjne:				
		a) dla stacyi botaniczno-rolniczej	199	71	50	*150*
		b) „ „ chemiczno-rolniczej	119	08	50	*69*
		Razem zwyczajne	1.377	32	1.050	*327*
		Razem **nadzwyczajne**	**680**	**48**	**660**	*21*
		Suma rubryki II.	2.057	80	1.710	+ *348*
		Ogółem zwyczajne	4.133	32	3.840	*327* 34
		Ogółem **nadzwyczajne**	**680**	**48**	**660**	*21*
		Suma wydatków	4.813	80	4.500	*348* 34
						+ *314*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. Wydatki ogółem *mniejsze* o 34 zł. wskutek *intercalare.*

„ „ II. *Wydatki* w ogóle *większe* o 348 zł., ponieważ liczne zgłoszenia stron prywatnych spowodowały znaczne zwiększenie czynności w roku 1896, tudzież z powodu znacznych kosztów ogłoszeń, zamieszczonych w czasopismach krajowych.

Wydatki te znajdują po nad połowę pokrycie w większych dochodach rubryki II., które z uwzględnieniem należytości czynnych, pozostałych z końcem roku 1896, wynoszą 195 zł. 85 ct.

7. Rolnicze stacye kontrolne i doświadczalne w Dublanach. **Dochody.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** . .	1.500	—	1.500	—
II.		**Dochody z analiz:**				
	2	Stacyi botaniczno-rolniczej	145	77	50	*96*
	3	„ chemiczno-rolniczej	496	91	500	3
		Suma rubryki II. .	642	68	550	*96* 3
						+ *93*
—	—	**Rozmaite**	60	—	—	+ *60*
		Suma dochodów .	2.202	68	2.050	*156* 3
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	2.611	12	2.450	+ *161*
		Razem .	4.813	80	4.500	*317* 3
						+ *314*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. II. Dochody ogółem *większe* o 93 zł. stosownie do ilości uskutecznionych prac.
„ „ „*Rozmaite*“ *Dochód nieprzeliminowany*, uzyskany ze zwrotu zaliczki na płacę, udzielonej w latach ubiegłych.
„ „ „*Dotacya z funduszu krajowego*“. *Wynikłość większa* o 161 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Liczba rub. budżetu	Liczba poz. budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych		z roku bieżącego		bierne z lat ubiegłych		z roku bieżącego	
		Wydatki.								
I.	—	Zaliczka udzielona na płacę	15	—	—	—	—	—	—	—
		Dochody.								
II.		Opłaty za dokonane prace:								
	2	*a*) w stacyi botaniczno-rolniczej . . .	—	—	27	85	—	—	—	—
	3	*b*) w stacyi chemiczno-rolniczej . . .	86	—	75	—	—	—	—	—
		Razem .	101	—	102	85	—	—	—	—
			—	—	203	85				
		Czysty **stan czynny**	—	—	203	85				

8. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Wynikłości w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze większe zł.
		WYDATKI.				
I.	1-8a	Płace nauczycieli { zwyczajne	22.288	81	21.703	*586*
		nadzwyczajne	**800**	—	**800**	—
II.	9-10	Płace urzędników administracyjnych etatowych	1.920	—	1.800	*120*
III.	11-13	Płace funkcyonaryszów nieetatowych	1.460	—	1.460	—
IV.	14-15	Koszta utrzymania służby szkolnej	1.533	74	1.498	*36*
V.	16-18	Emerytury i zaopatrzenia	705	—	725	20
VI.	19-31	Koszta administracyjne { zwyczajne	7.813	55	6.640	*1.173*
		nadzwyczajne	**10 703**	**05**	**10 700**	*3*
VII.	32-39	Utrzymanie uczniów { zwyczajne	25.512	30	21.911	*3.601*
		nadzwyczajne	**580**	—	**580**	—
VIII	40-47	Potrzeby naukowe { zwyczajne	4.125	69	4.215	*89*
		nadzwyczajne	**450**	—	**450**	—
IX.	48-51	Rozmaite { zwyczajne	1.321	84½	350	*972*
		nadzwyczajne	**374**	**80**	**375**	—
		Razem { zwyczajne	66.680	93½	60.302	*6.488* 109
		nadzwyczajne	**12 907**	**85**	**12.905**	*3*
		Suma wydatków	79.588	78½	73.207	*6.491* 109
						+ *6.382*
		DOCHODY.				
I.	1-3	Subwencye { zwyczajne	7.000	—	7.000	—
		nadzwyczajne	**11 500**	—	**11 500**	—
II.	4-5	Opłaty od czniów	23.084	20	23 235	151
III.	6-7	Inne dochody	1.127	16	750	*377*
IV.	8	Rozmaite nieprzewidziane	695	81	100	*596*
		Razem { zwyczajne	31.907	17	31.085	*973* 151
		nadzwyczajne	**11,500**	—	**11 500**	—
		Ogółem	43·407	17	42.585	*973* 151
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	36.181	61½	30.622	*5.560*
		Suma dochodów	79.588	78½	73.207	*6.535* 151
						+ *6.382*

8. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Dyrektor, płaca z dodatkami	2.402	78	2.320	*83*
	2	Kapelan i katecheta, oraz docent jednego z przedmiotów ogólnie kształcących, płaca z dodatkami	1.660	—	1.660	—
	3	8 profesorów fachowych płace z dodatkami . .	14.356	03	14.213	*143*
	4	Docent weterynaryi	800	—	800	—
	5	„ leśnictwa	400	—	400	—
	6	„ sadownictwa i warzywnictwa, oraz chmielarstwa i uprawy wikli	200	—	200	—
	7	Nauczyciel-instruktor do robót praktycznych, płaca z dodatkami	940	—	940	—
	8	Prefekt internatu, zarazem nauczyciel gimnastyki, płaca z emolumentami	1.170	—	1.170	—
	8a	Zastępstwo chorego profesora, **nadzwyczajne** .	**800**	—	**800**	—
		Razem { zwyczajne .	21.928	81	21.703	*226*
		nadzwyczajne .	**800**	—	**800**	—
		Suma .	22.728	81	22.503	*226*
—	—	Do tego: Zaliczki zwrotne udzielone na płace 500 zł. po strąceniu ściągniętych rat bieżących . . . . . 140 „	360	—	—	*360*
		Suma rubryki I. .	23 088	81	22.503	+ *586*
II.		**Płace urzędników administracyjnych etatowych.**				
	9	Kasyer, zarazem rachmistrz, płaca . . .	1.200	—	1.200	—
	10	Sekretarz dyrekcyi, zarazem magazynier, płaca .	600	—	600	—
		Razem .	1.800	—	1.800	—
—	—	Do tego: Zaliczka na płacę sekretarza . 150 zł. po strąceniu ściągniętych rat bieżących . . . . . 30 „	120	—	—	*120*
		Suma rubryki II. ,	1 920	—	1.800	+ *120*
III.		**Płace funkcyonaryuszów nieetatowych.**				
	11	Lekarz zakładowy	500	—	500	—
	12	Ogrodnik, płaca i dodatek pięcioletni . . .	550	—	550	—
	13	Pomocnik ogrodnika, płaca i wikt . . .	410	—	410	—
		Suma rubryki III. .	1.460	—	1.460	—

Wydatki. 8. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze większe zł.
IV.		**Koszta utrzymania służby szkolnej.**				
	14	Służba wyższa: a) Tercyan szkoły, zarazem woźny; b) Laborant chemii i fizyki, oraz stacyi meteorologicznej; c) Portyer, zarazem dozorca nocny — płace z emolumentami	1.034	50	1.000	*35*
	15	Służba niższa: a) 2 chłopców przy muzeach, zbiorach i salach wykładowych; b) stróż domowy — płace z emolumentami	499	24	498	*1*
		Suma rubryki IV.	1.533	74	1.498	+ *36*
V.		**Emerytury i zaopatrzenia.**				
	16	Dr. Prażmowski Adam, były profesor, emerytura	645	—	645	—
	17	Płanecina Marya, b. piekarka, zaopatrzenie	40	—	40	—
	18	Ryszka Konegunda, b. praczka	20	—	40	20
		Suma rubryki V.	705	—	725	— 20
VI.		**Koszta administracyjne.**				
	19	Zarząd:				
		a) pomoc kancelaryjna dla kuratoryi szkoły	200	—	200	—
		b) potrzeby kancelaryjne szkoły	166	11	150	*16*
		c) druki i inseraty	100	14	100	—
		d) portorya i przesyłki	142	63	150	7
		e) koszta podróży w interesach zakładu i przywóz środków naukowych	459	85	450	*10*
		f) koszta przyjazdu docenta weterynaryi	153	60	150	*3*
	20	Opał w gmachu szkolnym i w internacie	2.142	92	1.400	*743*
	21	Oświetlenie gmachu szkolnego i internatu	1.272	84	800	*473*
	22	Utrzymanie budynków i ogrodzeń	1.000	—	1.000	—
	23	a) Budowa domu dla 2 profesorów, **nadzwyczajne**	**7.503**	**05**	**7.500**	*3*
		b) koszt wykupna gruntów włościańskich dla utworzenia przejścia **nadzwyczajne**	**2.300**	—	**2.300**	—
	24	Zabezpieczenie budynków i zbiorów	376	02	330	*46*
	25	Najem pomieszkań dla funkcyonaryuszów	758	—	900	142
	26	Płaca kominiarza	136	—	150	14
	27	Sprzęty i ruchomości { zwyczajne	349	54	150	*199*
		{ **nadzwyczajne**	**400**	—	**400**	—
	28	Koszta lustracyi zakładu	145	90	300	154
	29	Koszta nabożeństwa { zwyczajne	60	—	60	—
		{ **nadzwyczajne**	**200**	—	**200**	—
	30	Na aptekę	200	—	200	—
	31	Utrzymanie dziedzińców { zwyczajne	150	—	150	—
		{ **nadzwyczajne**	**300**	—	**300**	—
		Razem { zwyczajne	7.813	55	6.640	*1.490* 317
		{ **nadzwyczajne**	**10703**	**05**	**10700**	*3*
		Suma rubryki VI.	18.516	60	17.340	*1.493* 317
						+ *1176*

8. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazuje się wydatki mniejsze *większe* zł.
VII		**Utrzymanie uczniów.**				
	32	Żywność	15.924	62	13.650	*2.275*
	33	Opał do kuchni	854	60	400	*454*
	34	Służba internatu: a) kredensowy, b) 5 chłopców do obsługi uczniów, c) palacz do obsługi kaloryferów } płace i emolumenta	1.268	06	1.316	48
	35	Służba kuchenna: a) gospodyni, b) kucharz, c) piekarz, d) 3 dziewki } płace i emolumenta	1.584	—	1.548	*36*
	36	Sprzęty: a) do sal sypialnych, b) do kuchni i naczynia stołowe, c) do infirmeryi, d) do rekreacyi — zwyczajne	385	88	425	39
		nadzwyczajne	**480**	—	**480**	—
	37	Odzież	4.925	71	3.900	*1.026*
	38	Pościel — zwyczajne	182	23	200	18
		nadzwyczajne	**100**	—	**100**	—
	39	Pranie bielizny i pościeli: a) praczka 222 zł. — ct. b) przynajęcie pomocnicy, oraz opał, mydło, soda itp. potrzeby 165 „ 20 „	387	20	472	85
		Razem — zwyczajne	25.512	30	21.911	*3.791* 190
		nadzwyczajne	**580**	—	**580**	—
		Suma rubryki VII.	26.092	30	22.491	*3.791* 190
						+ 3.601
VIII.		**Potrzeby naukowe.**				
	40	Eksperymenta przy wykładach — zwyczajne	311	66	315	3
		nadzwyczajne	**30**	—	**30**	—
	41	Zbiory i muzea — zwyczajne	1.078	85	1.150	71
		nadzwyczajne	**220**	—	**220**	—
	42	Laboratorya — zwyczajne	981	50	1.000	19
		nadzwyczajne	**200**	—	**200**	—
	43	Biblioteka: a) przykupno dzieł, b) oprawa książek, c) czasopisma naukowe i polityczne	596	13	600	4
	44	Utrzymanie i uzupełnienie ogrodu pomologicznego i warzywnego	383	53	400	11
	45	Ogród botaniczny	100	—	100	—
	46	Utrzymanie pola doświadczalnego	169	02	150	*19*
	47	Wycieczki naukowe uczniów z profesorami	500	—	500	—
		Razem — zwyczajne	4.125	69	4.215	108 *19*
		nadzwyczajne	**450**	—	**450**	—
		Sumu rubryki VIII	4.575	69	4.665	108 *19*
						— 89

Wydatki. 8. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
IX.		**Rozmaite.**				
	48	Utrzymanie ochotniczej straży ogniowej:				
		a) zwyczajne	100	14	100	—
		b) **nadzwyczajne**	**100**	—	**100**	—
	49	Urządzenie pokoju gościnnego, zarazem rozmownicy, **nadzwyczajne**	**149**	**80**	**150**	—
	50	Sprawienie kasy wertheimowskiej i urządzenie kasy, **nadzwyczajne**	**125**	—	**125**	—
	51	Nieprzewidziane	1.221	70½	250	*972*
		Razem { zwyczajne .	1.321	84½	350	*972*
		Razem { **nadzwyczajne** .	**374**	**80**	**375**	—
		Suma rubryki IX. .	1.696	64½	725	+ *972*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. I. Wydatek większy o 83 zł, spowodowany zarachowaniem kosztów przeniesienia p. Bastgena z posady kierownika szkoły w Horodence na posadę dyrektora Zakładu w Czernichowie. (LW. 23674/96; LW. 46.846/96.)

„ „ *I. poz. 3. Wydatek większy* o 143 zł. z powodu przyznania i wyasygnowania profesorowi Mikołajowi Wojciechowskiemu niepreliminowanego drugiego dodatku pięcioletniego od dnia 1 maja 1896. (LW. 25.211|96.)

„ „ *poz. „Zaliczki na płace". Wydatek nieprelimino wany*, spowodawany udzieleniem zaliczek na płace, a zarachowany na stałą rubrykę w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 14. października 1874 i znajdujący zupełne pokrycie w wykazanej należytości czynnej.

„ „ *II. poz. „Zaliczka na płacę". Wydatek niepreliminowany*, spowodowany udzieleniem zaliczki na płacę sekretarzowi dyrekcyi.

„ „ *IV. Wydatki* ogółem *większe* o 36 zł. stosownie do wypłaconych zasług.

„ „ *V. Wydatek mniejszy* o 20 zł. z powodu śmierci K. Ryszki, b. praczki zakładowej. (LW. 44.728/96.)

„ „ *VI. poz. 19. Wydatki* ogółem *większe* o 22 zł. stosownie do rzeczywistej potrzeby.

„ „ „ *poz. 20. Wydatek większy* o 743 zł. wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku, w którym wskutek opalania nowo wybudowanego internatu i przebudowanego gmachu szkolnego dotychczasowy kredyt okazał się niewystarczający, to też już na rok 1897 uchwalił Wysoki Sejm w tej pozycyi kredyt wyższy.

„ „ „ *poz. 21. Wydatek większy* o 473 zł. z powodów podanych przy pozycyi poprzedniej, oraz wskutek zakupienia przyborów do lamp, rezerwoarów i palników za kwotę 257 zł. 93 ct.

„ „ „ *poz. 23a). Wydatek* nieznacznie *większy* o 3 zł. wedle rzeczywistych kosztów budowy domu mieszkalnego dla profesorów. Budowa ta ukończoną została w roku 1896, a odnośny rachunek przedłożony będzie Wysokiemu Sejmowi w r. 1897 po przeprowadzeniu kolaudacyi.

8. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Do rubr. VI. poz. 24. Wydatek większy o 46 zł. zależny od wysokości premii asekuracyjnej i przypadających dywidend.

„ „ „ *poz. 25 Wydatek mniejszy* o 142 zł., gdyż dla kasyera nie wynajęto mieszkania, lecz pomieszczono go w budynku szkolnym.

„ „ „ *poz. 26. Wydatek mniejszy* o 14 zł. wedle umowy.

„ „ „ *poz. 27. Wydatek większy* o 199 zł., spowodowany znaczniejszemi naprawami zniszczonych sprzętów internatowych, tudzież zakupnem rolet i szafy na naczynia.

„ „ „ *poz. 28. Wydatek mniejszy* o 154 zł. z powodu mniej częstych lustracyj w r. 1896.

„ „ *VII. poz. 32. Wydatek większy* o 2.275 zł. zależny od wyższych cen artykułów żywności. Na znaczne w tej pozycyi wydatki zwracał Wydział krajowy baczną uwagę i w drodze wytknień polecał Dyrekcyi jak największą oszczędność (Lw. 82 306/96.) By jednak uniknąć na przyszłość przekroczeń w tym dziale wydatków, postanowiono znieść prowadzenie kuchni we własnym zarządzie, a natomiast oddać je w przedsiębiorstwo, jak to ma miejsce w wyższej szkole rolniczej w Dublanach Zmianę tę zamierza Wydział krajowy wprowadzić z początkiem roku szkolnego 1897/1898.

„ „ „ *poz. 33. Wydatek większy* o 454 zł. wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku, w którym opalano więcej o jedną kuchnię, pralnię i piekarnię. Ponieważ dotychczasowy kredyt okazał się niewystarczający, przeto na wniosek Wydziału krajowego uchwalił Wysoki Sejm na r. 1897 w tej pozycyi kredyt większy o 400 zł..

„ „ „ *poz. 34. Wydatki mniejsze* o 48 zł, stosownie do wypłaconych zasług.

„ „ „ *poz. 35. Wydatek większy* o 36 zł. z powodu konieczności podwyższenia płacy 3 dziewkom.

„ „ „ *poz. 36. Wydatek mniejszy* o 39 zł. w zastosowaniu do ścisłych potrzeb.

„ „ „ *poz. 37. Wydatek większy* o 1.026 zł., spowodowany zakupnem 66 kożuszków za kwotę 1.650 zł., które wystarczą na 3 lata, tak że w r. 1897 i 1898 okazać się powinno w tej pozycyi zaoszczędzenie.

„ „ „ *poz. 38 i 39. Wydatki mniejsze* o 103 zł. stosownie do rzeczywistego kosztu.

„ „ *VIII. Wydatki* ogółem *mniejsze* o 89 zł. wedle potrzeby w tym roku.

„ „ *IX. poz. 51. Przekroczenie* w kwocie 972 zł. spowodowane zostało następującemi nieprzewidzianemi wydatkami:

a) Dyety Karola Malsburga, docenta szkoły dublańskiej, któremu poruczono zastępstwo chorego profesora Piotrowskiego (Lw. 37.690/95.) 720 zł.

b) Koszta sprowadzenia rzeczy p. Malsburga z Dublan (Lw. 82.685/95) 50 zł.

c) Koszta podróży i przewozu rzeczy z Jagielnicy wypłacone p. Ancucie (Lw. 79.911/85) 117 zł. 19 ct.

d) Remuneracya wypłacona Drowi Birkenmeyerowi za napisanie sprawozdania o szkole za r. 1894/95 (Lw. 58.569/96) 50 zł.

e) Koszta sporu z Drem Łaszczyńskim, był. dyrektorem szkoły, wypłacone Syndykowi Wydziału kraj. (Lw. 5.907/97) 26 zł. 66½ ct. — Ogółem wydatki te wynosiły kwotę 963 zł. 85½ ct.

Dochody. 8. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye.**				
	1	Z c. k Skarbu Państwa na potrzeby szkoły	7.000	—	7.000	—
	2	Z c. k. Skarbu Państwa na budowę internatu, IV. i ostatnia rata, **nadzwyczajne**	**5.000**	—	**5.000**	—
	3	Z c. k. Skarbu Państwa na budowę domu dla profesorów, **nadzwyczajne**	**6.500**	—	**6.500**	—
		Razem { zwyczajne	7.000	—	7.000	—
		Razem { **nadzwyczajne**	**11.500**	—	**11.500**	—
		Suma rubryki I.	18.500	—	18.500	—
II.		**Opłaty od uczniów.**				
	4	Opłaty na utrzymanie	20.359	20	20.800	*441*
	5	Czesne	2.725	—	2.435	*290*
		Suma rubryki II.	23.084	20	23.235	*441* / *290* / — 151
III.		**Inne dochody.**				
	6	Ze sprzedaży płodów z ogrodów	1.079	79	700	*380*
	7	Ze sprzedaży płodów z pola doświadczalnego	47	37	50	*3*
		Suma rubryki III.	1.127	16	750	*380* / *3* / + *377*
IV.	8	**Rozmaite nieprzewidziane**	695	81	100	+ *596*
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	36.181	61½	30.622	+ *5.560*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. II. Dochody mniejsze o 151 zł. z powodu, że przeciętnie w tym roku było tylko 64 uczniów.

„ „ *III. Dochody większe* o 377 zł. za dostarczone nauczycielowi wędrownemu z ogrodu szkolnego szczepy drzew owocowych.

„ „ *IV. Dochody większe* o 596 zł. z tytułu zwrotu zaliczek na płace z lat ubiegłych.

„Dotacya z funduszu krajowego" większa o 5.560 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.

8. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Liczba rub. budżetu	Liczba poz. budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości: czynne: z lat ubiegłych		czynne: z roku bieżącego		bierne: z lat ubiegłych		bierne: z roku bieżącego	
		Wydatki.								
I.	—	Zaliczki na płace . .	97	50	360	—	—	—	—	—
II.	—	Zaliczki na płace . .	—	—	120	—	—	—	—	—
VI.	22, 25	Zwroty za reperacye mieszkań . . .	—	—	15	20	—	—	—	—
VII.	32, 37	Zwroty za żywność .	—	—	36	95	—	—	—	—
IX.	51	Rozmaite . . .	135	97	—	—	—	—	—	—
		Dochody.								
II.	4, 5	Opłaty od uczniów .	93	99	200	—	—	—	—	—
IV.	8	Rozmaite . . .	200	—	—	—	—	—	—	—
		Razem .	527	46	732	15	—	—	—	—
		Czysty **stan czynny**	—	—	1.259	61				

LW. 28.540/1897.

9. Folwark w Czernichowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Wynikłości z roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.	1-11	Wydatki na gospodarstwo	2.906	59	4.250	1.343
II.	12-14	Las i plantacye wikla { zwyczajne	1.258	21	1.080	*178*
		nadzwyczajne	**450**	—	**450**	—
III.	15	Utrzymanie brzegów Wisły	173	13	170	*3*
IV.	16	Podatki i daniny	665	79½	600	*66*
V.	17	Rozmaite nieprzewidziane	191	28	200	9
—	—	Spłata kapitałów i odsetek dłużnych	403	01	—	*403*
						650
		Razem { zwyczajne	5.598	01½	6 300	1.352
		nadzwyczajne	**450**	—	**450**	—
						650
		Suma wydatków	6 048	01½	6.750	1.352
—	—	Nadwyżka dochodów	2.439	53½	820	*1.620*
						2.270
		Suma wszystkich wydatków	8.487	55	7.570	1 352
						+ *918*
		DOCHODY.				
I.	1-6	Z gospodarstwa	4.261	96	3.440	*822*
II.	7 8	Z lasu i z wikla	3.504	89	3.300	*205*
III.	9	Z rybołowstwa	30	—	60	30
IV.	10	Z pieca wapiennego	550	—	550	—
V.	11-12	Z dzierżaw	138	20	150	12
VI.	13-14	Lądowe i olborne	2	50	70	67
						1.027
		Suma dochodów	8.487	55	7.570	109
						+ *918*

9. Folwark w Czernichowie.

Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim okazują się wydatki mniejsze większe zł.
		WYDATKI.				
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**				
	1	Płace i zasługi:				
		a) Nauczyciel-instruktor za administracyę folwarkiem . . 200 zł. — ct.				
		b) służba folwarczna (zasługa i ordynarya) . . . . 1.048 „ 02 „	1.248	02	1.400	152
	2	Najem robotnika:				
		a) do gospodarstwa folwarcznego 534 zł. 45 ct.				
		b) do chmielarni:				
		α) zawiadowca chmielarni . }				
		β) roboty przy chmielarni . } 190 „ 89 „	725	34	1.050	325
	3	Dokupno i zmiana nasienia	193	97	300	106
	4	„ nawozów dopełniających . . .	6	07	100	94
	5	„ słomy i karmy	287	91	900	612
	6	Inwentarz użytkowy (naprawa uprzęży) . .	76	54	70	7
	7	Utrzymanie budynków folwarcznych . . .	101	04	100	1
	8	Naprawa narzędzi i sprzętów	101	59	100	2
	9	Utrzymanie rowów	100	60	100	1
	10	Zabezpieczenie od pożaru i gradobicia . .	35	07	90	55
	11	Światło i smarowidło	30	44	40	10
						1.354
		Suma rubryki I .	2.906	59	4.250	11
						— 1.343
II.		**Las i plantacya wikla.**				
	12	Służba, roboty i zalesienie	858	21	680	178
	13	Utrzymanie wikli, uzupełnienie plantacyi:				
		a) zwyczajne .	150		150	—
		b) **nadzwyczajne** .	**450**	—	**450**	—
	14	Wynagrodzenie ogrodnika	250	—	250	—
		Razem { zwyczajne .	1.258	21	1.080	178
		Razem { **nadzwyczajne** .	**450**	—	**450**	—
		Suma rubryki II. .	1.708	21	1.530	+ 178
III.	15	**Utrzymanie brzegów Wisły**	173	13	170	+ 3
IV.	16	**Podatki i daniny**	665	79½	600	+ 66
V.	17	**Rozmaite nieprzewidziane**	191	28	200	— 9

Wydatki.

9. Folwark w Czernichowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł
—	—	**Spłata kapitałów i odsetek dłużnych:**				
		a) Koszta zaciągnięcia pożyczki 13.000 koron w Banku krajowym . . . . 46 zł. 70 ct.				
		b) Bankowi krajowemu rata wstępna i koszta intabulacyi powyższej pożyczki . . . 204 „ 55½ „	251	25½	—	*251*
		c) Bankowi krajowemu we Lwowie:				
		α) 1 rata kapitału od pożyczki 13.000 koron . . . 13 zł. 28 ct.				
		β) 4% odsetki . . . 129 „ 73½ „				
		γ) na administracyę i stempel 8 „ 74 „	151	75½	—	*152*
		Razem . .	403	01	—	+ *403*
—		**Nadwyżka dochodów**	2.439	53½	820	+ *1.620*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 1. Wydatek mniejszy o 152 zł. z powodu zmniejszenia służby folwarcznej o jednego parobka.

„ „ „ *poz. 2. Wydatek mniejszy* o 325 zł. wedle rzeczywistej potrzeby i niedający się ściśle obliczyć, jako zależny od wysokości wynagrodzenia robotnika przynajmywanego.

„ „ „ *poz. 3 i 4. Wydatki* ogółem *mniejsze* o 200 zł. wedle potrzeby w tym roku.

„ „ „ *poz. 5. Wydatek mniejszy* o 612 zł., gdyż większą część paszy pokrywa własna produkcya, a zmniejszenie tego wydatku stoi w łączności ze zmniejszeniem dochodów ze sprzedaży płodów rolnych. (Obacz rubryka I. poz. 1. dochodów.)

„ „ „ *poz. 6, 7, 8, 9.* Różnice drobne.

„ „ „ *poz 10. Wydatek mniejszy* o 55 zł., zależny od wysokości premii asekuracyjnej.

„ „ „ *poz. 11. Wydotek mniejszy* o 10 zł. wedle potrzeby.

„ „ *II. poz. 12. Wydatek większy* o 178 zł., znajdujący zupełne pokrycie w większych dochodach rubryki II.

„ „ *III. poz. 15.* Różnica drobna.

„ „ *IV. poz. 16. Wydatek większy* o 66 zł. stosownie do wymiaru c. k. Urzędu podatkowego i wysokości opłaconych datków konkurencyjnych.

„ „ *V. poz. 17.* Różnica drobna na korzyść budżetu.

„ „ „*Spłata kapitałów i odsetek dłużnych*“. *Wydatek nieprelimnowany*, spowodowany zaciągnięciem pożyczki na budowę domu dla profesorów (Lw. 70 294/96) w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 12. lutego 1894. — Pożyczkę tę w sumie 13.000 koron, zrealizowaną w Banku krajowym, odnośnie do Lw. 66.360|96, pobrano do rubryki XVII. dochodów funduszu krajowego.

„*Nadwyżka dochodów*“ *większa* o 1,620 zł stosownie do większych dochodów własnych.

9. Folwark w Czernichowie. **Dochody.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Z gospodarstwa.**				
	1	Ze sprzedaży płodów rolnych i chmielarni	738	24	1,200	462
	2	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych: *a*) krowiarnia 1.759 „ 41 „ *b*) nierogacizna 561 zł. 46 ct	2.320	87	1.500	*821*
	3	Z wynajętych ról i pastwisk	823	50	500	*324*
	4	Czynsz z kuźni	40	—	40	—
	5	Za wynajęte konie	339	35	150	*189*
	6	Za nawóz stajenny do ogrodów	—	—	50	50
		Suma rubryki I	4.261	96	3.440	*1.334* 512
						+ *822*
II.		**Z lasu i wikla.**				
	7	Ze sprzedaży drzewa opałowego i budulcowego	1.386	49	1.200	*187*
	8	Z wikla i trawy wśród wikla	2.118	40	2.100	*18*
		Suma rubryki II.	3.504	89	3.300	+ *205*
III.	9	**Z rybołowstwa**	30	—	60	— 30
IV.	10	**Z pieca wapiennego**	550	—	550	—
V.		**Z dzierżaw.**				
	11	Z bud jarmarcznych	50	—	50	—
	12	Z budynków pokarczemnych	88	20	100	12
		Suma rubryki V.	138	20	150	— 12
VI.		**Lądowe i olborne.**				
	13	Z lądowego	—	—	10	10
	14	Olborne za łamanie kamienia	2	50	60	57
		Suma rubryki VI.	2	50	70	— 67

Uzasadnienie różnic.

Do *rubr. I. poz. 1. Dochód mniejszy* o 462 zł. z powodu wprowadzenia gospodarstwa pastewnego dla większej produkcyi paszy, którą się wykarmia własne bydło; skutkiem tego też na kupno paszy wydano w tym roku mniej o 612 zł. (Obacz uzasadnienie różnicy do rubryki I. poz. 5 wydatków.).

9. Folwark w Czernichowie.

Do rubr. I. poz. 2. Z krowiarni *dochód większy* o 1.260 zł. z powodu zmiany obory, a z nierogacizny *mniejszy* o 439 zł., z powodu zmniejszenia stanu trzody chlewnej. Ogółem *dochód większy* w tej pozycyi o 821 zł.

„ „ *I. poz. 3. Dochód większy* o 324 zł., wskutek zrealizowania należytości z lat ubiegłych.

„ „ *I. poz. 5. Dochód większy* o 189 zł, wedle rzeczywistych wpływów.

„ „ *I, poz, 6.* Dochodu w tym roku nie było żadnego, zużyto bowiem nawóz na własne potrzeby.

„ „ *II. Dochód większy* o 205 zł., wskutek wyrobu i sprzedaży znaczniejszej ilości materyału budowlanego.

„ „ *III. Dochód mniejszy* o 30 zł. znajdujący pokrycie do kwoty 21 zł. 67 ct. w wykazanej należytości czynnej.

„ „ V. *poz. 12 Dochód mniejszy* o 12 zł., gdyż od października 1896 rozwiązano kontrakt z byłym dzierżawcą.

„ „ *VI. poz. 13.* Nie było dochodu.

„ „ „ „ *14. Dochód mniejszy* o 67 zł. znajdujący zupełne pokrycie w należytości czynnej.

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Wydatki.								
—	—	Bankowi krajowemu we Lwowie spłata pożyczki	—	—	—	—	—	—	6.486	72
		Dochody.								
I.	1	Za ziemiopłody	10	25	—	—	—	—	—	—
III.	9	Z rybołowstwa	—	—	21	67	—	—	—	—
VI.	14	Olborne za łamanie kamienia	—	—	73	50	—	—	—	—
		Razem .	10	25	95	17	—	—	6.486	72
			—	—	105	42	—	—	6.486	72
		W porównaniu ze stanem biernym . . .	—	—	—	—	—	—	105	42
		Czysty **stan bierny** .	—	—	—	—	—	—	6.381	30

LW. 27.160/1897.

10. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca z dodatkami	1.773	33	2.040	267
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca z dodatkami	1.216	61	1.300	83
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca i dodatek na wikt	616	66	600	*17*
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca z dodatk.	574	98	575	—
	5	Katecheta obrz. łać. i gr. kat., płaca . . .	199	94	200	—
		Razem .	4.381	52	4.715	350 *17*
	—	Do tego: Zaliczka udzielona na płacę . 100 zł. po strąceniu ściągniętych rat bieżąc. 30 „	70	—	—	*70*
		Suma rubryki I. .	4.451	52	4.715	350 *87*
						— 263
II.		**Koszta administracyjne.**				
	6	Zarząd: *a*) pomoc kancelaryjna . 120 zł. — ct. *b*) koszta kancelaryjne . . 145 „ 64 „ *c*) sługa szkolny i stróż nocny 258 „ 96 „	524	60	520	*5*
	7	Opał	603	35	600	*3*
	8	Oświetlenie	105	85	100	*6*
	9	Utrzymanie budynków { zwyczajne . . **nadzwyczajne** . .	590 **600**	62 —	300 **600**	*290* —
	10	Sprzęty i ruchomości { zwyczajne . . **nadzwyczajne** . .	268 **230**	88 —	100 **200**	*169* *30*
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych: zwyczajne . **nadzwyczajne** .	428 **100**	10 —	400 **100**	*28* —
	12	Należytość rządowa od przeniesienia własności gruntów szkolnych, 10 rata	46	—	46	—
	13	Podatek od gruntu szkolnego	24	58	30	5
		Razem { zwyczajne . **nadzwyczajne** .	2.591 **930**	98 —	2.096 **900**	*501* 5 *30*
		Suma rubryki II. .	3.521	98	2.996	*531* 5
						+ *526*
		Do przeniesienia . { zwyczajne . **nadzwyczajne** .	7.043 **930**	50 —	6.811 **900**	*588* 355 *30*

Wydatki. 10. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze większe zł.
		Z przeniesienia { zwyczajne	7.043	50	6.811	*588* 355
		{ **nadzwyczajne**	**930**	—	**900**	*30*
III.		**Utrzymanie uczniów.**				
	14	Stołowanie	4.739	43	5.700	*56*
	15	Odzież, pościel i pranie { zwyczajne	1.016	95		
		{ **nadzwyczajne**	**300**	—	**300**	—
	16	Lekarz i apteka	291	69	100	*192*
	17	Uczeń praktykant	80	—	150	70
		Razem { zwyczajne	6.128	07	5.950	*248* 70
		{ **nadzwyczajne**	**300**	—	**300**	—
		Suma rubryki III.	6 428	07	6.250	*248* 70
						+ *178*
IV.		**Potrzeby naukowe.**				
	18	Przybory do nauki i pisania dla uczniów	72	50	120	47
	19	Środki naukowe:				
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy *zwyczajne* *nadzwycz.*				
		do demonstracyi . 372 zł. 29 ct. 150 zł.				
		b) biblioteka i czytelnia 134 „ 40 „ — „				
		c) ogród szkolny . 101 „ 35 „ — „				
		Suma pozycyi 19 { zwyczajne	608	04	250	*358*
		{ **nadzwyczajne**	**150**	—	**150**	—
	20	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu	8	99	20	11
	21	Wycieczki z uczniami	11	34	50	39
		Razem { zwyczajne	700	87	440	*358* 97
		{ **nadzwyczajne**	**150**	—	**150**	—
		Suma rubryki IV.	850	87	590	*358* 97
						+ *261*
V.		**Kursy specyalne.**				
	22	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	34	65	50	16
	23	„ mleczarstwa	46	72	50	3
	24	„ uprawy tytoniu	60	—	60	—
		Suma rubryki V.	141	37	160	— 19
VI.	25	**Rozmaite nieprzewidziane**	411	32	50	*361*
		Razem { zwyczajne	14·425	13	13.411	*1.555* 541
		{ **nadzwyczajne**	**1.380**	—	**1.350**	*30*
		Suma wydatków	15.805	13	14.761	*1.585* 541
						+ *1.044*

10. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. *I. poz. 1. Wydatek mniejszy* o 267 zł. z powodu przeniesienia kierownika szkoły Romana Bastgena do szkoły w Czernichowie i zamianowania na jego miejsce Dra Józefa Pawłowskiego z mniejszymi poborami (LW. 35.847/96).

„ „ *I. poz. 2. Wydatek mniejszy* o 83 zł., ponieważ przeniesionemu z Kobiernic nauczycielowi Przemysławowi Cholewie przyznano niższe pobory (LW. 46.525/96).

„ „ *I. poz. 3. Wydatek większy* o 17 zł. z powodu wypłaty b. instruktorowi Stadnickiemu (przeniesionemu od sierpnia 1896 do szkoły w Bereźnicy) przyznanego dodatku osobistego o rocznych 100 zł. (LW. 28.234/96).

„ „ *II. poz. 6. 7. i 8.* Różnice drobne stosownie do rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ „ „ *9. Wydatek* zwyczajny *większy* o 290 zł., spowodowany odnowieniem mieszkania nauczyciela fachowego, kierownika szkoły i instruktora, a mianowicie okazała się niezbędna potrzeba położenia nowych podłóg, przerabiania i lakierowania drzwi i okien, malowania pokoi, postawienia 2 nowych i przerobienia starych pieców, postawienia budki przed mieszkaniem instruktora i oszalowania schodów, wreszcie przerobienia wentylatorów (LW. 54.970/96). Przerobienie i odnowienie tych mieszkań okazało się i z tego względu niezbędnem, gdyż pozostawienie ich nadal w stanie zniszczonym musiałoby w przyszłości spowodować znaczne bardzo wydatki.

„ „ *II. poz. 10 Wydatek* zwyczajny *większy* o 169 zł., spowodowany konieczną potrzebą zakupna naczynia stołowego, sprzętów i naczynia kuchennego, szafki na naczynia kuchenne, beczki do wożenia wody, oraz znaczniejszemi naprawami zniszczonyah sprzętów (LW. 50.031/96); *wydatek nadzwyczajny* zaś *większy* o 30 zł. z powodu zakupna wózka do objazdu pola (LW. 50.031/96).

„ „ *II. poz. 11. Wydatek* zwyczajny *większy* o 28 zł. wedle rzeczywistej potrzeby, zależny od cen targowych karmy dla koni.

„ „ *II. poz. 13. Wydatek mniejszy* o 5 zł. wedle wymiaru c. k. Urządu podatkowego.

„ „ *III. poz. 15. Wydatek większy* o 56 zł., ponieważ poniesiono nieprelimiuowane koszta zakupna 20 koców do nakrywania się.

„ „ „ *poz. 16 Wydatek większy* o 192 zł., spowodowany niepomyślnym stanem zdrowotnym w tymże roku i znaczniejszym wydatkiem z tytułu honoraryum lekarza. Dotychczasowe kredyty okazały się niewystarczające, i z tego dowodu w budżecie r. 1897 uchwalił Wysoki Sejm w tej pozycyi więcej o 50 zł.

„ „ *III. poz. 17. Wydatek mniejszy* o 70 zł. wskutek *intercalare.*

„ „ *IV. poz. 18. Wydatek mniejszy* o 47 zł. wedle rzeczywistej potrzeby.

„ „ „ „ *19. Wydatki większe* o 358 zł. Przekroczenie to, z którego 300 zł. znajduje zupełne pokrycie w uzyskanej od c. k. Rządu, a nieprelimiuowanej subwencyi na zakupno środków naukowych (rubr. I. poz. 1a) dochodów), spowodowane zostało zakupnem znaczniejszej ilości książek naukowych (LW. 22.464/96), nasion, okazów roślin, oraz ogrodzeniem ogrodu szkolnego.

„ „ *IV. poz. 20 Wydatek mniejszy* o 11 zł. wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ „ „ *21. Wydatek mniejszy* o 39 zł. zależny od liczby odbytych wycieczek.

„ „ *V.* „ *22. Wydatek mniejszy* o 16 zł. wedle potrzeby.

„ „ „ „ *23.* Różnica drobna.

„ „ *VI.* „ *25. Wydatek większy* o 361 zł., spowodowany kosztami przeniesienia Włodzimierza Grodzkiego, nauczyciela pomocniczego do nauk fachowych, do szkoły w Jagielnicy (LW. 35.847/96).

Dochody. 10. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye z c. k. Skarbu Państwa:**				
	1	Subwencya na utrzymanie szkoły . . .	3.000	—	3.000	—
	1*a*	„ „ środki naukowe	300	—	—	*300*
		Suma rubryki I. .	3 300	—	3.000	+ *300*
II.		**Opłaty na utrzymanie**	450	—	550	100
III.		**Dochód z ogrodu szkolnego** i z ogródka doświadnego tytoniowego	184	05	60	*124*
—	—	**Dochody rozmaite**	230	—	—	*230*
		Razem .	4.164	05	3.610	*654* 100
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	11.641	08	11.151	+ *490*
		Suma dochodów .	15.805	13	14.761	*1.144* 100
						+ *1.044*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. Dochód większy o 300 zł. wskutek uzyskania subwencyi od c. k. Rządu na zakupno środków naukowych. (LW. 55.981/96).

„ „ *II. Dochód mniejszy* o 100 zł., gdyż w r. 1896 nie było ucznia z gminy miasta Horodenki.

„ „ *III. Dochód większy* o 124 zł. wskutek większych nakładów i stąd pomyślniejszych zbiorów.

„ „ „*Dochody rozmaite*„ *Dochód nieprelimiowany* uzyskany ze zwrotu zaliczki na płacę, udzielonej w latach ubiegłych.

„ „ „*Dotacya z funduszu krajowego*“ *Wynikłość większa* o 490 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.

10. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		WYDATKI.								
I.	—	Zaliczki udzielone na płace. .	100	—	70	—	—	—	—	—
		DOCHODY.								
II.	2	Opłaty na utrzymanie uczniów .	600	—	—	—	—	—	—	—
		Razem .	700	—	70	—	—	—	—	—
		Czysty **stan czynny** .	—	—	770	—				

Wartość dóbr i realności zarachowana przy funduszu krajowym.

LW. 22.809/1897.

Wydatki. 11. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca z dodatkami	1.840	—	1.840	—
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca z dodatkami	1.300	—	1.300	—
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca i dodatek na wikt	600	—	600	—
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca z dodatkami	649	17	720	71
	5	Katecheta obrz. łać i gr. kat.	200	—	200	—
		Suma rubryki I. .	4.589	17	4.660	— 71
II.		**Koszta administracyi.**				
	6	Zarząd: *a*) pomoc kancelaryjna . 120 zł. — ct. *b*) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . 71 „ 19½ „ *c*) sługa szkolny i stróż nocny 223 „ — „	414	19½	520	106
	7	Opał	600	37	600	—
	8	Oświetlenie	75	95	100	24
	9	Utrzymanie budynków	257	62	250	*8*
	9*a*	Przeniesienie budynków gospodarskich, dobudowa mleczarni i stelmacharni i przebudówki w głównym budynku, **nadzwyczajne** . .	**3.600**	—	**3.600**	—
	10	Sprzęty i ruchomości	142	66½	100	*43*
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych .	93	06	200	107
	12	Czynsz dzierżawny za grunta, odstąpione szkole przez skarb Jagielnicki	50	—	50	—
	13	Podatek od gruntów szkolnych	29	74½	30	—
		Razem { zwyczajne .	1.663	60½	1.850	237
		Razem { **nadzwyczajne** .	**3.600**	—	**3.600**	*51* —
		Suma rubryki II. .	5.263	60½	5 450	237 *51* — 186
III.		**Utrzymanie uczniów.**				
	14	Stołowanie	2.326	88	4.800	829
	15	Odzież, pościel i pranie	1.644	29½		6
	16	Lekarz, apteka i rozmaite inne	93	68	100	104
	17	Uczeń praktykant	46	54	150	
		Suma rubryki III. .	4.111	39½	5.050	— 939
		Do przeniesienia { zwyczajne .	10.364	17	11.560	1.247
		Do przeniesienia { **nadzwyczajne** .	**3.600**	—	**3 600**	*51* —

11. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Z przeniesienia { zwyczajne .	10.364	17	11.560	1.247 *51*
		Z przeniesienia { **nadzwyczajne** .	**3.600**	—	**3.600**	—
IV.		**Potrzeby naukowe.**				
	18	Przybory do nauki i pisania dla uczniów . .	89	90½	120	30
	19	Środki naukowe:				
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi i ćwiczeń praktycznych . . . 448 zł. 15 ct.				
		b) biblioteka i czytelnia . 95 „ 73½ „				
		c) ogród szkolny . . . 10 „ 09 „	553	97½	250	*304*
	20	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu . .	20	—	20	—
	21	Wycieczki z uczniami	—	—	50	50
		Suma rubryki IV. .	663	88	440	*304* 80
						+ *224*
V.		**Kursy specyalne.**				
	22	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej . .	50	—	50	—
	23	Kurs mleczarstwa	20	67	50	29
	24	„ uprawy i suszenia tytoniu . . .	100	—	100	—
	25	Nauka kołodziejstwa	—	—	150	150
		Suma rubryki V. .	170	67	350	— 179
VI.	26	**Rozmaite nieprzewidziane**	716	89	50	+ *667*
		Ogółem { zwyczajne .	11.915	61	12.400	1.506 *1.022*
		Ogółem { **nadzwyczajne** .	**3.600**	—	**3.600**	—
		Suma wydatków .	15.515	61	16.000	1.506 *1.022*
						— 484

Uzasadnienie różnic.

Do *rubr. I. poz. 4 Wydatek mniejszy* o 71 zł. z powodu, że w miejsce dawniejszego nauczyciela do nauk elementarnych, przeniesionego do Kobiernic, zamianowano nowego z mniejszymi od preliminowanych poborami (LW. 41.019/96).

„ „ *II. poz. 6. i 8. Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 130 zł. wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ *II. poz. 9.* Różnica drobna.

„ „ „ „ *10. Wydatek większy* o 43 zł., spowodowany znaczniejszemi naprawami zniszczonych sprzętów i ruchomości.

11. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Do rubr. *II. poz. 11. Wydatek mniejszy* o 107 zł. stosownie do rzeczywistej potrzeby w tym roku.
„ „ *III. poz. 14. i 15. Wydatki mniejsze* o 829 zł., zależne od cen artykułów i żywności, zakupywanych do kuchni prowadzonej we własnym zarządzie.
„ „ *III. poz 17 Wydatek mniejszy* o 104 zł. wskutek *intercalare.*
„ „ *IV.* „ *18 Wydatek mniejszy* o 30 zł. stosownie do rzeczywistej potrzeby.
„ „ „ „ *19. Wydatki większe* o 304 zł., znajdujące zupełne prawie pokrycie w uzyskanej od c. k. Rządu, a nie preliminowanej subwencyi na zakupno środków naukowych. (Obacz rubr. I. poz. 1a) doch.)
„ „ *IV. poz. 21. Wydatku nie było* z powodu, że w roku 1896 nie odbyto żadnych wycieczek.
„ „ *V. poz. 23. Wydatek mniejszy* o 29 zł. wedle rzeczywistych kosztów w tym roku.
„ „ „ „ *25. Wydatku nie było.* Z powodu małych korzyści, jakie uczniowie z nauki kołodziejstwa odnosili, nieprelimino wano już w tej pozycyi na rok 1897 żadnego wydatku.
„ „ *VI. poz. 26. Wydatek większy* o 667 zł., spowodowany przeniesieniem nauczyciela Cisły do szkoły w Gródku, oraz instruktora Ziemiańskiego do szkoły w Kobiernicach. (LW. 35.847/96 i LW. 41.019/96).

Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye z c. k. Skarbu Państwa.**				
	1	Subwencya na utrzymanie szkoły . . .	3.000	—	3.000	—
	1a	„ na zakupno środków naukowych .	300	—	—	*300*
	2	„ **nadzwyczajna** na budowę domu mieszkalnego dla nauczycieli (II. i ostatnia rata)	**2.500**	—	**2.500**	—
		Razem { zwyczajne .	3.300	—	3.000	*300*
		Razem { **nadzwyczajne** .	**2 500**	—	**2.500**	—
		Suma rubryki I. .	5.800	—	5.500	+ *300*
II.		**Opłaty na utrzymanie uczniów.**				
	3	Od Rady powiatowej w Borszczowie **nadzwyczajne**	**75**	—	**150**	— *75*
III.	4	**Czysty dochód z gospodarstwa szkolnego** .	1.006	72½	800	+ *207*
IV.	5	**Zarobek uczniów**	398	25	384	+ *14*
		Ogółem { zwyczajne .	4.704	97½	4.184	*521*
		Ogółem { **nadzwyczajne** .	**2.575**	—	**2.650**	*75*
		Suma dochodów .	7.279	97½	6.834	*521* 75
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	8.235	63½	9.166	930
		Razem . .	15.515	61	16.000	1.005 *521* — *484*

11. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. Dochód większy o 300 zł. z powodu uzyskania subwencyi od c. k. Rządu na zakupno środków naukowych (LW. 55.981/96).

„ „ *II. Dochód mniejszy* o 75 zł., gdyż w II. półroczu 1896/7 nie było ucznia z Borszczowa

„ „ *III. Dochód większy* o 207 zł. wskutek pomyślnego wyniku gospodarstwa szkolnego.

Dochód *brutto* wynosił w roku 1896	4.376 zł. 32½ ct.
Wydatki wynosiły	3.369 „ 60 „
Z porównania *czysty dochód*, jak wyżej	1.006 zł. 72½ ct.

„ „ *VI. Dochód większy* o 14 zł. wedle miesięcznych obliczeń wartości robocizny uczniów.

„ „ *„Dotacya z funduszu krajowego“ Dochód mniejszy* o 930 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru, a zatem i wynik ogólny *korzystniejszy* o tę kwotę od budżetu.

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny	— zł. — ct.
Stan bierny	„ — „
Czysty stan czynny	— zł. — ct.

Wartość gruntów, będących własnością szkoły, wykazano przy funduszu krajowym.

LW. 20.100|1897.

Wydatki. 12. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze / większe zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca z dodatkami	1.673	32	1.640	*33*
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca i dodatek aktywalny	1.099	94	1.100	—
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca z dodatkiem na wikt . . .	550	—	600	50
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca i dodatek aktywalny	475	—	550	75
	5	Katecheta obrz. łac., płaca i wydatki z powodu nabożeństwa	178	15	200	22
		Suma rubryki I. .	3.976	41	4.090	147 / *33* / — 114
II.		**Koszta administracyjne.**				
	6	Zarząd: *a)* pomoc kancelaryjna . . 90 zł. — ct. *b)* koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . . . 200 „ 93 „ *c)* sługa szkolny i stróż nocny . 290 „ 10 „	581	03	520	*61*
	7	Opał	499	54	500	—
	8	Oświetlenie	100	49	100	—
	9	Utrzymanie budynków: *a)* zwyczajne . . .	183	68	200	16
		b) **nadzwyczajne adaptacye** .	**1.360**	—	**1.360**	—
	10	Sprzęty i ruchomości { zwyczajne . .	129	55	100	*30*
		{ **nadzwyczajne** . .	**300**	—	**300**	—
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych .	454	90	400	*55*
	12	Czynsz dzierżawny za folwark z inwentarzem . . . . 758 zł. 46 ct. z wynajętej ubikacyi na mleczarnię 50 „ — „	808	46	808	—
		Razem { zwyczajne .	2.757	65	2.628	*140* / 16
		{ **nadzwyczajne** .	**1.660**	—	**1.660**	—
		Suma rubryki II. .	4.417	65	4.288	*140* / 16 / + *130*
III.		**Utrzymanie uczniów.**				
	13	Stołowanie	3.860	44	5.250	3
	14	Odzież, pościel i pranie	1.386	47		*31*
	15	Lekarz i apteka	180	79	150	17
	16	Uczeń praktykant	133	—	150	*31*
		Suma rubryki III. .	5.560	70	5.550	20 / + *11*
		Do przeniesienia { zwyczajne .	12.294	76	12.268	*210* / 183
		{ **nadzwyczajne** .	**1.660**	—	**1.660**	—

12. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze większe zł.
		Z przeniesienia { zwyczajne .	12 294	76	12.268	*210* 183
		{ **nadzwyczajne** .	**1.660**	—	**1.660**	—
IV.		**Potrzeby naukowe.**				
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów . .	95	16	120	25
	18	Środki naukowe:				
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi i ćwi- *zwycz.* *nadzw.*				
		czeń praktycznych . 472 zł. 17 ct. 300 zł.				
		b) biblioteka i czytelnia . 129 „ 15 „ — „				
		c) ogród szkolny . . 50 „ 04 „ — „				
		Suma pozycyi 18 { zwyczajne .	651	36	280	*371*
		{ **nadzwyczajne** .	**300**	—	**300**	—
	19	Wycieczki z uczniami	4	13	50	46
		Razem { zwyczajne .	750	65	450	*371* 71
		{ **nadzwyczajne** .	**300**	—	**300**	—
		Suma rubryki IV. .	1.050	65	750	*371* 71
						+ *300*
V.		**Kursy specyalne.**				
	20	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej . .	44	51	50	5
	21	Kurs mleczarstwa	49	88	50	—
	22	Nauka kołodziejstwa	149	27	150	1
		Suma rubryki V.	243	66	250	— 6
VI.	23	**Rozmaite nieprzewidziane**	598	84	50	+ *549*
		Razem { zwyczajne .	13.887	91	13.018	*990* 120
		{ **nadzwyczajne** .	**1.960**	—	**1.960**	—
		Suma wydatków . .	15.847	91	14.978	*1.130* 260
						+ *870*

Uzasadnienie różnic.

Do *rubr. I. poz. 1. Wydatek większy* o 35 zł., spowodowany asygnowaniem kierownikowi nie-preliminowanego 1-go dodatku pięcioletniego od 1. listopada 1896 (LW. 68.927/96).

„ „ *poz. 3. Wydatek mniejszy* o 50 zł., gdyż posada instruktora nie była obsadzoną przez miesiąc lipiec 1896.

„ „ *I. poz. 4 Wydatek mniejszy* o 75 zł. z powodu opróżnienia posady i zarządzenia zastępstwa do dnia 1. sierpnia 1896 za niższem wynagrodzeniem (LW. 31.585/96).

„ „ *I. poz. 5. Wydatek mniejszy* o 23 zł. wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

12. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Do rubr. II. poz. 6. Wydatki ogółem *większe* o 61 zł., spowodowane wydrukowaniem i oprawą statutu i regulaminu dla szkoły (kosztem 26 zł.), oraz ogłoszeniami w dziennikach konkursu na opróżnione posady nauczyciela do nauk elementarnych i instruktora do robót ręcznych (kosztem 36 zł. 80 ct.).

„ „ *II. poz. 9a Wydatek mniejszy* o 16 zł. wedle potrzeby.

„ „ *II. poz. 10. Wydatek większy* o 30 zł., spowodowany zakupnem większej ilości naczynia stołowego.

„ „ *II. poz. 11. Wydatek większy* o 55 zł. wedle rzeczywistej potrzeby, zależny od ceny karmy.

„ „ *III. poz. 13.* i *14.* Różnica drobna.

„ „ „ „ *15. Wydatek większy* o 31 zł., spowodowany niepomyślnym w tym roku stanem sanitarnym.

„ „ *poz. 16. Wydatek mniejszy* o 17 zł. z powodu *intercalare.*

„ „ *IV. Wydatek* tej rubryki *większy* o 300 zł. znajduje zupełne pokrycie w uzyskanej od c. k. Rządu, a nieprelimiowanej subwencyi na zakupno środków naukowych. (Obacz rub. I. poz. 1a) dochodów.)

„ „ *V.* Różnice drobne.

„ „ *VI. poz. 23. Wydatek większy* o 549 zł., spowodowany przeniesieniem nauczyciela pomocniczego do nauk fachowych Przemysława Cholewy do szkoły w Horodence (LW. 35.847/96).

Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye z c. k. Skarbu Państwa.**				
	1	Subwencya na utrzymanie szkoły . . .	3.000	—	3.000	—
	1a	„ „ zakupno środków naukowych .	300	—	—	*300*
		Suma rubryki I. .	3.300	—	3.000	+ *300*
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów** . . .	1.150	—	700	+ *450*
III.	3	**Dochód z pola i ogrodu szkolnego** . .	—	—	60	· 60
IV.	4	**Dochód z dzierżawy folwarku** . . .	436	03	808	— 372
V.	5	**Zarobek uczniów**	396	—	420	— 24
—	—	**Rozmaite nieprzewidziane**	180	—	—	+ *180*
		Suma dochodów .	5.462	03	4.988	*930* 456
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	10.385	88	9.990	*396*
		Razem .	15.847	91	14.978	*1.326* 456
						+ *870*

12. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. Dochód większy o 300 zł. z powodu uzyskania subwencyi od c. k. Rządu na zakupno środków naukowych (LW. 55.981/96).

„ „ *II. Dochód większy* o 450 zł. z powodu częściowego uiszczenia należytości zaległej od Rady powiatowej w Białej.

„ „ *III.* Dochodu z pola i ogrodu szkolnego w tym roku nie było.

„ „ *IV. Dochód mniejszy* o 372 zł. z powodu klęsk elementarnych w ubiegłym roku w którym zasiewy na gruntach mokrych, ciężkich i nieprzepuszczalnych nie wydały spodziewanych plonów. Na niekorzystny wynik gospodarstwa wpłynęła nadto i ta okoliczność, że z powodu zarazy bydlęcej, panującej w tamtejszym powiecie i zamkniętych targów, nie można było spieniężyć inwentarza żywego, którego wartość z końcem roku 1896 w porównaniu z rokiem 1895 wyższą jest o 600 zł.

Dochody *brutto* wynosiły w roku 1896	4.846 zł.	07 ct.
Wydatki	4.410 „	04 „
Z porównania *czysty dochód*, jak wyżej	436 zł.	03 ct.

„ „ *V. Dochód mniejszy* o 24 zł. wedle miesięcznych obliczeń wartości robocizny.

„ „ „*Rozmaite nieprzewidziane*“. *Dochód nieprelimiowany*, uzyskany ze zwrotu zaliczki na płacę, udzielonej w latach ubiegłych.

„ „ „*Dotacya z funduszu krajowego.*“ *Dochód większy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru

Wykaz należytości z końcem roku 1896.

Dochody.

Należytości czynne. Zwrot zaliczki na płacę z lat ubiegłych . . .	45 zł.	
Wydatki.		
Należytości bierne	— „	
Czysty stan czynny . .	45 zł.	

LW. 20.659/1897.

Wydatki. 13. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Nauczyciel fachowy i kierownik, płaca z dodatkami	1 540	—	1.540	—
	2	Nauczyciel fachowy pomocniczy, płaca z dodatkami	1.100	—	1.100	—
	3	Nauczyciel pomocniczy do miernictwa i rysunków, płaca	240	—	240	—
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca z dodatkami	780	—	780	—
	5	Ochmistrz i instruktor, płaca i wikt . . .	432	50	600	168
	6	Kapelan i katecheta, płaca i wydatki na nabożeństwo	199	96	200	—
		Suma rubryki I. .	4.292	46	4.460	— 168
II.		**Koszta administracyjne.**				
	7	Zarząd:				
		a) koszta kancelaryjne, inseraty druki i portorya . . . 105 zł. 97 ct.				
		b) sługa szkolny i stróż nocny . 205 „ — „	310	97	400	89
	8	Opał	299	94	300	—
	9	Oświetlenie	120	—	120	—
	10	Utrzymanie budynków { zwyczajne . .	200	—	200	—
		{ **nadzwyczajne** . .	**2 446**	**19**	**2 500**	54
	11	Sprzęty i ruchomości	129	67	100	*30*
						89
		Razem { zwyczajne .	1.060	58	1.120	*30*
		{ **nadzwyczajne** .	**2 446**	**19**	**2.500**	54
						143
		Suma rubryki II. .	3.506	77	3.620	*30*
						— 113
III.		**Utrzymanie uczniów.**				
	12	Stołowanie	3.177	56		
	13	Odzież, pościel i pranie	873	84	4.125	74
	14	Lekarz i apteka	69	64	70	—
	15	Uczeń praktykant	75	—	150	75
		Suma rubryki III. .	4.196	04	4.345	— 149
						406
		Do przeniesienia { zwyczajne .	9.549	08	9.925	*30*
		{ **nadzwyczajne** .	**2.446**	**19**	**2.500**	54

13. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Z przeniesienia { zwyczajne .	9.549	08	9.925	406 *30*
		{ **nadzwyczajne** .	**2 446**	**19**	**2.500**	54
IV.		**Potrzeby naukowe.**				
	16	Przybory do nauki	71	20	100	29
	17	Zbiory środków do demonstracyi . . .	105	19	100	*5*
	18	Biblioteka i czytelnia	99	63	100	—
	19	Wycieczki naukowe	50	—	50	—
	20	Na utrzymanie ogrodu szkolnego { zwyczajne .	393	15	400	7
		{ **nadzwyczajne**	**400**	—	**400**	—
		Razem { zwyczajne .	719	17	750	36 *5*
		{ **nadzwyczajne** .	**400**	—	**400**	—
		Suma rubryki IV.	1.119	17	1.150	36 *5*
						— 31
V.	21	**Rozmaite i nieprzewidziane**	30	—	30	—
		Razem { zwyczajne .	10.298	25	10.705	442 *35*
		{ **nadzwyczajne** .	**2 846**	**19**	**2 900**	54
		Suma wydatków .	13.144	44	13.605	496 *35*
						— 461

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 5. Wydatek mniejszy o 168 zł. z powodu nowo przyjętego instruktora od dnia 15 sierpnia 1896 za wynagrodzeniem miesięcznem po 35 zł.

„ „ *II. Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 113 zł.
„ „ *III. Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 149 zł. } wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.

„ „ *IV.* Różnice drobne.

Dochody. 13. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Subwencye.**				
	1	Z c. k. Skarbu Państwa	3.000	—	3.000	—
	2	Od gminy miasta Tarnowa	250	—	250	—
	3	Od Rady powiatowej w Tarnowie . . .	300	—	300	—
		Suma rubryki I. .	3.550	—	3.550	—
II.	4	**Opłaty na utrzymanie uczniów** . . .	127	—	100	*27*
III.	5	**Dochód czysty z ogrodu szkolnego** . .	573	30	400	*173*
IV.	6	**Zarobek uczniów w ogrodzie miejskim** . .	9	70	100	90
						200
		Suma dochodów .	4.260	—	4.150	90
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	8.884	44	9.455	— 571
						661
		Razem .	13.144	44	13 605	*200*
						— 461

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. II. Dochód większy o 27 zł. wedle rzeczywistych wpływów w tym roku.

„ „ *III. Dochód większy* o 173 zł. wskutek pomyślnego wyniku gospodarki w ogrodzie szkolnym i sprzedaży większej ilości jarzyn.

„ „ *IV. Dochód mniejszy* o 90 zł. z powodu zajęcia uczniów przy urządzaniu ogrodu, wydzierżawionego od gminy miasta Tarnowa.

„*Dotacya z funduszu krajowego.*“ *Dochód mniejszy* o 571 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru, a zatem i ogólny *wynik korzystniejszy* od budżetu o 571 zł.

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.
Stan bierny . . . . . — „ — „
Czysty **stan czynny** . . . — zł. — ct.

Wartość nieruchomości zarachowano przy funduszu krajowym.

LW. 19.485/1897.

14. Krajowa szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Płace nauczycieli.**				
	1	Kierownik, zarazem nauczyciel rolnictwa . .	1.024	84	800	*225*
	2	Nauczyciel zawodowy do uprawy i wyprawy roślin włóknistych	720	—	720	—
	3	Nauczyciel do nauk elementarnych . . .	200	—	240	40
	4	Katecheta	60	—	60	—
	5	Relutum na pomieszkanie dla nauczycieli . .	168	50	240	72
						225
		Suma rubryki I. .	2.173	34	2.060	112
						+ *113*
II.		**Koszta administracyi.**				
	6	Inspekcya zakładu	120	—	120	—
	7	Potrzeby kancelaryjne, druki itp. . . .	14	96	50	35
	8	Opał i oświetlenie	109	14	120	11
	9	Utrzymanie i asekuracya budynków . . .	111	72	100	*12*
	10	„ inwentarza szkolnego . . .	61	70	60	*2*
	11	Podatki	50	46	50	—
						46
		Suma rubryki II. .	467	98	500	*14*
						— 32
III.		**Potrzeby do nauki.**				
	12	*a*) Na utrzymanie i dokupno narzędzi do uprawy roślin włóknistych	15	90	60	44
		b) Na utrzymanie narzędzi do uprawy roli . .	8	70	40	31
		c) „ „ moczarni	10	50	20	9
	13	Przybory do pisania i książki do nauki uczniów .	27	43	40	13
	14	Zbiory okazów do demonstracyj . . .	77	37	40	*37*
	15	Biblioteka i czytelnia	39	26	20	*19*
						97
		Suma rubryki III. .	179	16	220	*56*
						— 41
IV.		**Utrzymanie uczniów.**				
	16	Stołowanie . . . . . 1.439 zł. 50 ct.				
	17	Odzież i pościel { zwyczajne . 28 „ 78 „	1.468	28	1.600	132
		nadzwyczajne . . .	**220**	—	**250**	30
		Suma rubryki IV. .	1.688	28	1.850	— 162
						205
		Razem { zwyczajne .	4.288	76	4.380	*113*
		nadzwyczajne .	**220**	—	**250**	30
						235
		Suma wydatków .	4.508	76	4.630	*113*
						— 122

14. Krajowa szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. Wydatki w ogóle *większe* o 113 zł., spowodowane kosztami przeniesienia Franciszka Dąbrowskiego, zastępcy nauczyciela rolnictwa, do szkoły w Kobiernicach. (LW. 52.359/96

„ „ *II.* i *III. Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 73 zł. wedle potrzeby w tym roku.

„ „ *IV. Wydatki* zwyczajne *mniejsze* 132 zł. stosownie do ilości uczniów, których w ciągu roku przeciętnie było 9-ciu; nadzwyczajne zaś *mniejsze*, o 30 zł. stosownie do rzeczywistej potrzeby. Ogółem wydano w tej rubryce *mniej* o 162 zł.

Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** . .	2.200	—	2.200	—
II.	2	**Dochód czysty z gospodarstwa szkolnego i wyrobu włókna**	227	44	100	+ *127*
III.	3	**Zarobek uczniów**	—	—	100	— 100
		Suma dochodów .	2.427	44	2.400	*127* 100
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego** . . .	2.081	32	2.230	149
		Razem .	4.508	76	4.630	249 *127*
						— 122

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. II. Dochód większy o 127 zł., stosownie do czystego dochodu z gospodarstwa szkolnego.

Wydatki *brutto* na gospodarstwo wynosiły . . . . ,	432 zł. 66 ct.
Dochody (ze sprzedaży krescencyi)	660 „ 10 „
Z porównania czysty dochód, jak wyżej	227 zł. 44 ct.

„ „ *III.* Dochodu z zarobku uczniów w tym roku *nic było*. Uczniowie używani byli tylko do robót przy gospodarstwie szkolnem.

„*Dotacya z funduszu krajowego*“. *Dochód mniejszy* o 149 zł. w miarę potrzeby pokrycia niedoboru, a zatem i ogólny wynik *korzystniejszy* od budżetu o 149 zł.

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny	— zł. — ct.
„ bierny	— „ — „
Czysty stan czynny . . .	— zł. — ct.

LW. 18.799/1897.

15. Krajowy skład publiczny połączony ze składem wolnym we Lwowie. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Koszta zarządu i służby.**				
	1	Dyrektor, płaca 2.500 zł. dodatek na fiakra 500 zł.	3.000	—	3.000	—
	2	Likwidator, „	1.200	—	1.200	—
	3	Kasyer, płaca do 1. lipca 1896	400	—	400	—
	4	Magazynier, płaca	1.000	—	1.000	—
	5	Pomocnik magazyniera, płaca	500	—	500	—
	6	Kancelista i pomocnik biurowy, płaca . .	600	—	600	—
	7	Maszynista, płaca	600	—	600	—
	8	Woźny, płaca 360 zł., mundur 60 zł. . .	420	—	420	—
	9	Stróż nocny	292	—	292	—
	10	Odźwierny, zarazem stróż dzienny . . .	202	90	240	37
		Suma rubryki I. .	8.214	90	8.252	— 37
II.		**Koszta administracyi.**				
	11	Podatki bieżące	255	96	264	8
	12	Utrzymanie zabudowań i urządzeń:				
		a) magazynu zbożowego	319	44	400	81
		b) „ spirytusowego	98	99	120	21
	13	Zabezpieczenie od ognia i wypadków:				
		a) budynków od ognia	149	68	187	37
		b) robotników w kasie chorych i od wypadków	151	70	270	118
	14	Potrzeby kancelaryjne:				
		a) ogłoszenia i dzienniki	413	79	240	*174*
		b) księgi i druki	146	38	230	84
		c) telefon	64	96	60	*5*
		d) rozmaite	105	85	120	14
	15	Opał i oświetlenie	182	30	200	18
	16	Motor gazowy	278	91	350	71
	17	Tory kolejowe, zwrotnice i dojazdy . . .	152	—	150	*2*
	18	Remuneracye, noworoczne dla służby kolejowej, pocztowej i własnej, tudzież inne wydatki .	590	—	600	10
	19	Najem lokalu na biura	530	—	530	—
						— 462
		Suma rubryki II. .	3.439	96	3.721	+ *181*
						— 281
III.		**Ekspozytura cłowa.**				
	20	Ryczałt c. k. Skarbowi Państwa . . .	300	—	300	—
		Do przeniesienia .	11.954	86	12.273	— 318

Wydatki. 15. Krajowy skład publiczny połączony ze składem wolnym we Lwowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Z przeniesienia .	11.954	86	12.273	— 318
IV.		**Koszta manipulacyi.**				
		a) zbożowej względnie towarowej:				
	21	Najem robotników dziennych	1.005	45	1.100	95
	22	Dostawa i odstawa wagonów	99	52	200	100
	23	Szpagat i worki	17	20	50	33
	24	Asekuracya	215	85	200	*16*
	25	Stemple i porta	136	20	100	*36*
	26	Rozmaite drobne	10	69	50	39
		b) spirytusowej:				
	27	Najem robotników dziennych	145	45	300	155
	28	Dostawa i odstawa wagonów	17	40	50	32
	29	Asekuracya	154	11	50	*104*
	30	Stemple i porta	16	24	50	34
	31	Rozmaite drobne manipulacye	15	08	50	35
		Suma rubryki IV. .	1.833	19	2.200	— 523 + *156*
						— 367
—	31*a*	Wydatki nie objęte budżetem: Odsetki od dotacyi . . . 402 zł. 46 ct. Koszta w sprawie zmiany regulaminu i taryfy . . . 85 „ 15 „	487	61	—	+ *488*
						— 685
		Suma wydatków .	14.275	66	14.473	+ 488
						— 197

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 10. Wydatek mniejszy wedle ugodzonej płacy.
„ „ *II. poz. 11a* „ „ z powodu mniejszego wymiaru.
„ „ „ „ *12a, b Wydatki mniejsze* wedle potrzeby w tym roku.
„ „ „ „ *13a Wydatek mniejszy* z powodu zniżenia premii asekuracyjnej.
„ „ „ „ *13b* „ „ z powodu przeniesienia biur po za obręb Składów, przez co odpadło ubezpieczenie funkcyonaryuszy od wypadków.
„ „ „ „ *14a Wydatek większy* z powodu zapłacenia kwoty 185 zł. 88 ct. za ogłoszenie nowego regulaminu, taryfy i inseratów o otwarciu działu towarowego.
„ „ „ „ *14b Wydatek mniejszy* z powodu mniejszych potrzeb kancelaryjnych.
„ „ „ „ *14c, d, 15, 17 i 18.* Różnice drobne, nie dające się z góry ściśle przewidzieć.
„ „ „ „ *16. Wydatek mniejszy* stosownie do ilości spotrzebowanego gazu.
„ „ *IV. poz. 21—26 Wydatki* ogólne *mniejsze* z powodu małego ruchu i obrotu w magazynie.

15. Krajowy skład publiczny połączony ze składem wolnym we Lwowie.

Do rubr. IV. poz. 27—31 Wydatki ogólne *mniejsze*, albowiem wysokość tychże zależy jedynie od dowozów spirytusu.

„ „ *31a Wydatek nieprzewidziany* spowodowany zapłaceniem funduszowi krajowemu odsetek od pobranych dotacyi, tudzież innych należytości z powodu wydania nowego regulaminu i taryfy.

Suma wydatków rzeczywistych wynosi . . . . . 14.275 zł. 66 ct.
Budżetem uchwalono . . . . . 14.473 „ — „
Wydano zatem *mniej* od budżetu o . . . . . 197 zł. 34 ct.
a gdy należytości bierne do zapłacenia pozostałe z r. bieżącego wynoszą kwotę . . . . . 199 „ 16 „
przeto wydatek byłby *większy* o . . . . . 1 zł. 82 ct
Ponieważ jednak w sumie wydatków (14.275·66 zł.) mieszczą się zapłacone zaległości bierne z r. 1895 w kwocie . . . . . 332 „ 58 „
przeto właściwy wynik wydatków w roku 1896 jest od budżetu korzystniejszy o . . . . . 330 zł. 76 ct

Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.	1	**Składowe od zboża, względnie towarów** .	2 505	21	2.230	+ *275*
II.		**Manipulacya przy zbożu, względnie towarach**				
	2	Dostawa wagonów			300	
	3	Ekspedycya „			150	
	4	Wyładowanie „			750	
	5	Załadowanie „			650	
	6	Asekuracya			400	
	7	Stemple i porta			300	
	8	Odsetki			300	
	9	Rozmaite:	3.314	86		585
		a) czyszczenie, wietrzenie i t. d. . . .			800	
		b) formalności cłowe			100	
		c) wypożyczenie worów			40	
		d) szpagat			50	
		e) wystawienie poświadczeń składowych .			10	
		f) przepisanie na innego właściciela, prowizye i t. d.			50	
		Suma rubryki II. .	3.314	86	3.900	— 585
		Do przeniesienia .	5.820	07	6.130	— 310

Dochody. 15. Krajowy skład publiczny połączony ze składem wolnym we Lwowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochdy w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		Z przeniesienia .	5.820	07	6.130	— 310
III.	10	**Składowe od spirytusu i osuszka** . . .	3.317	28	3.000	+ *317*
IV.		**Manipulacya przy spirytusie.**				
	11	Dostawa wagonów			50	
	12	Ekspedycya „			50	
	13	Wyładowanie „ . . . . i .			150	
	14	Załadowanie „			250	
	15	Asekuracya	698	44	150	152
	16	Stemple i porta			50	
	17	Odsetki			50	
	18	Rozmaite			100	
		Suma rubryki IV. .	698	44	850	— 152
—	18*a*	Dochody nieobjęte budżetem (z wynajmu łąk) .	139	50	—	+ *140*
						— 462
		Suma dochodów .	9.975	29	9.980	+ 457
						— 5
—	—	**Niedobór** pokryty z funduszu krajowego . .	4.300	37	4.493	— 192
		Razem .	14.275	66	14.473	— 197

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz 1. Dochód większy po potrąceniu zrealizowanej zaległości z roku 1895 w kwocie 1.787 zł. 23 ct. (i uwzględnieniu pozostałej należytości czynnej w kwocie 1.958 zł. 30 ct. z r. 1896) okazują się dochody większe tylko o kwotę 171 zł. 07 ct.

„ „ *II poz. 2—9 Dochody mniejsze* o kwotę 585 zł., po uwzględnieniu jednak pozostałej z końcem roku należytości czynnej w kwocie 895 zł. 58 ct. byłby dochód większy o 310 zł. 58 ct., ponieważ jednak w sumie dochodów mieszczą się zrealizowane zaległości z roku 1895 w kwocie 1.346 zł. 48 ct., przeto dochód z manipulacyi zbożowej okazuje się mniejszy od budżetu o kwotę 1.035 zł. 90 ct., spowodowany znacznie zmniejszonym obrotem w roku 1896.

„ „ *III. poz. 10.* } *Dochód* pozornie *większy* o kwotę 317 zł. lecz po uwzględnieniu zrea-
„ „ *IV.* „ *11—18.* } lizowanej zaległości z roku 1895 w kwocie 2.142 zł. 02 ct. i pozostałej należytości czynnej w kwocie 1.311 zł. 27 ct. okazuje się dochód w roku 1896 ze składowego od spirytusu i osuszki mniejszy o kwotę 830 zł. 75 ct., z powodu małego dowozu spirytusu.

„ „ *IV. poz. 18 a* Dochody te niepreliminowane pochodzą z najmu łąk na paszę.

15. Krajowy skład publiczny połączony ze składem wolnym we Lwowie. **Dochody.**

Suma dochodów rzeczywistych wynosi	9.975 zł. 29 ct.
Budżetem uchwalono	9.980 „ — „
dochody zatem *mniejsze* od budżetu o kwotę	4 zł. 71 ct.
a po potrąceniu należytości czynnych z roku bieżącego , . .	4.448 „ 65 „
okazuje się nadwyżka w kwocie	4.443 zł. 94 ct.
Ponieważ jednak w sumie dochodów (9.975 zł. 29 ct.) mieszczą się zapłacone należytości czynne pozostałe z r. 1895	5.585 „ 98 „
przeto wynik dochodów za rok 1896 okazuje się od budżetu *niekorzystniejszy* o kwotę	1.142 zł. 04 ct,

---

Dochody przedstawiają wynik niekorzystniejszy od budżetu o . .	1.142 zł. 04 ct.
Wydatki „ „ korzystniejszy „ „ . .	330 „ 76 „
Ogólny zatem wynik jest od budżetu *niekorzystniejszy* o . . .	811 zł. 28 ct.

15. Krajowy skład publiczny połączony ze składem wolnym we Lwowie.

Wykaz należytości czynnych i biernych pozostałych z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Wydatki.								
II.	12*a*	Utrzymanie magazynu zbożowego	—	—	—	—	—	—	5	33
	13*b*	Ubezpieczenie robotników	—	—	—	—	—	—	33	93
	14*a*	Ogłoszenia i dzienniki	—	—	—	—	—	—	23	40
	14*b*	Księgi i druki	—	—	—	—	—	—	40	45
	16	Motor gazowy	—	—	—	—	—	—	55	39
IV.	22	Dostawa i odstawa wagonów zbożowych	—	—	—	—	—	—	11	70
	24	Asekuracya zbożowa i towarowa	—	—	—	—	—	—	16	87
	29	Asekuracya spirytusowa	—	—	—	—	—	—	12	09
		Razem	—	—	—	—	—	—	199	16
		Dochody.								
I.	1	Składowe od zboża względnie towarów	1.958	30	—	—	—	—	—	—
II.	2—9	Manipulacya przy zbożu względnie towarach	895	58	—	—	—	—	—	—
III.	10	Składowe od spirytusu i osuszka	1.311	27	—	—	—	—	—	—
IV.	11-18	Manipulacya przy spirytusie	283	50	—	—	—	—	—	—
		Razem	4.448	65	—	—	—	—	—	—

Zestawienie.

Należytości czynne wynoszą	4.448 zł. 65 ct.
„ bierne „	199 „ 16 „
Przewyżka należytości czynnych	4.249 zł. 49 ct.

Stan majątku wykazany jest przy funduszu krajowym.

LW. 10.434/1897.

16. Kraj. skład publiczny połączony ze składem wolnym w Krakowie. **Wydatki.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze większe zł.
		WYDATKI.				
I.		**Koszta zarządu i służby.**				
	1	Dyrektor, zarazem buchalter, płaca . . .	1.327	92	1.500	172
	2	Likwidator, płaca	787	—	900	113
	3	Kancelista „	341	70	630	288
	4	Dyurnista „	394	20	500	106
	5	Magazynier „	1.000	—	1.000	—
	6	Maszynista „	600	—	600	—
	7	Woźny „	366	—	420	54
	8	Stróż dzienny „	298	55	340	41
	9	„ nocny „	309	—	300	*9*
	9a	Sierotom po ś. p. Granatowskim . . .	200	—	200	—
		Suma rubryki I. .	5.624	37	6.390	— 774 / + *9* / — 765
II.		**Koszta administracyi.**				
	10	Podatki:				
		a) zarobkowy, dochodowy i gruntowy z dodatk. / *b)* domowo-czynszowy	426	92	450	23
	11	Utrzymanie zabudowań i urządzeń:				
		a) budynków administracyjnych . . .	234	43	100	*134*
		b) trzech magazynów zbożowych . .	345	38	500	155
		c) magazynu spirytusowego	50	—	100	50
	12	Zabezpieczenie od ognia i wypadków:				
		a) budynków od ognia	200	—	260	60
		b) robotników od wypadków i w kasie chorych	200	99	230	29
	13	Potrzeby kancelaryjne:				
		a) ogłoszenia i dzienniki	453	92	180	*274*
		b) księgi i druki	287	44	360	73
		c) telefon	75	—	50	*25*
		d) rozmaite	91	84	380	288
	14	Opał i światło	307	68	240	*68*
	15	Motor gazowy	210	62	300	89
	16	Opłata drogi dojazdowej	150	—	150	—
	17	Remuneracye, noworoczne, kolędy i inne nieprzewidziane	750	—	800	50
		Suma rubryki II. .	3.784	22	4.100	— 817 / + *501* / — 316
III.		**Ekspozytura cłowa.**				
	18	Ryczałt c. k. Skarbowi Państwa . . .	—	—	300	— 300
		Do przeniesienia .	9.408	59	10.790	— 1.381

Wydatki. 16. Kraj. skład publiczny połączony ze składem wolnym w Krakowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Z przeniesienia .	9.408	59	10 790	— 1.381
IV.		**Koszta manipulacyi magazynowej.**				
		a) zbożowej, względnie towarowej:				
	19	Robocizna	4.565	—	4 860	295
	20	Szpagat, worki i obręcze	199	72	200	—
	21	Asekuracya	292	41	420	128
	22	Stemple i porta	395	85	270	*125*
	23	Rozmaite	106	74	160	53
						476
		Suma rubryki IV. .	5.559	72	5.910	125
						— 351
V.	24	Odsetki	186	83	250	— 63
		Suma wydatków .	15.155	14	16.950	— 1.795

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 1—9a Wydatki wogóle mniejsze z powodu zmian personalnych zarządzonych po myśli uchwały sejmowej z 6. lutego 1896. do LW. 44.101/1896.

„ „ *II. poz. 10. Wydatek mniejszy* wedle wymiaru c. k. urzędu podatkowego

„ „ „ „ *11a Wydatek większy* spowodowany niezbędną potrzebą zmiany pieców i odrestaurowania ubikacyi mieszkalnych.

„ „ „ *poz. 11b i c.* Wydatki według potrzeby.

„ „ „ *poz. 12. Wydatek mniejszy* według obliczenia należytości przez instytucye asekuracyjne.

„ „ „ *poz. 13a Wydatek większy* spowodowany ogłoszeniami o otwarciu działu towarowego.

„ „ „ *poz. 13b i d.* Wydatki poniesione według najniezbędniejszych potrzeb, zaś wydatek *ad c. większy*, ponieważ zapłacono z góry należytość 25 zł. za użycie telefonu w I. półroczu 1897.

„ „ „ *poz. 14. Wydatek większy* spowodowany zakupnem większej ilości koksu i nafty.

„ „ „ „ *15 Wydatek mniejszy* z powodu zamknięcia motoru odnośnie do uchwały Wydziału krajowego. LW. 44.101/1896,

„ „ „ *poz. 17. Wydatek mniejszy* poniesiony tylko w miarę zezwoleń Wydziału krajowego.

„ „ *III.* Wydatek pokryto dopiero w roku 1897 po nadejściu nakazu zapłaty od władzy skarbowej, a na razie wykazano należytość bierną w kwocie 300 zł.

„ „ *IV. Wydatek* wogóle *mniejszy*, poniesieny według potrzeby w tym roku.

„ „ *V. Wydatek mniejszy* obliczony od dotacyi otrzymanej z funduszu krajowego.

16. Krajowy skład publiczny połączony ze składem wolnym w Krakowie.

Wydatki rzeczywiste wynoszą	15.155 zł. 14 ct.
budżetem uchwalono	16.950 „ — „
wydano zatem *mniej* od budżetu o	1.794 zł. 86 ct.
a gdy należytości bierne z roku bieżącego, pozostałe do spłacenia wynoszą	300 „ — „
przeto właściwy wynik wydatków w roku 1896 jest od budżetu *korzystniejszy* o	1.494 zł. 86 ct.

Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochdy w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.	1	**Składowe od zboża, względnie towarów** .	4.679	98	5.730	— 1.050
II.		**Manipulacya przy zbożu względnie towarach:**				
	2	Dostawa wagonów			500	
	3	Ekspedycya „			220	
	4	Wyładowanie „			1.730	
	5	Załadowanie „			1.400	
	6	Asekuracya			570	
	7	Stemple i porta			340	
	8	Odsetki			830	
	9	Rozmaite:	9.325	41		235
		a) czyszczenie, wietrzenie i t. p. . . .			2.730	
		b) załatwienie formalności cłowych . . .			560	
		c) wypożyczanie worów			70	
		d) szpagat. i obręcze			260	
		e) zawiadomienia o odbiorze, poświadczenia składowe			350	
		f) rozmaite				
		Suma rubryki II. .	9.325	41	9.560	— 235
		Suma dochodów .	14.005	39	15.290	— 1.285
—	—	**Niedobór** pokryty z funduszu krajowego . .	1.149	75	1.660	— 510
		Razem .	15.155	14	16 950	— 1.795

16. Krajowy skład publiczny połączony ze składem wolnym w Krakowie.

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. Dochód mniejszy o 1.050 zł.; po uwzględnieniu jednak pozostałej należytości czynnej z roku 1896 w kwocie 1.572 zł. 29 ct. i po strąceniu zrealizowanej zaległości z roku 1895 w kwocie 514 zł. 78 ct., okaże się dochód większy o 7 zł. 49 ct.

„ „ *II. Dochód mniejszy* wedle rzeczywistych wpływów w tym roku.

„ „ *„Niedobór pokryty z funduszu krajowego“:* Dochody rzeczywiste

własne wynoszą	14.005 zł. 39 ct.
budżetem uchwalono	15.290 „ — „
zatem były mniejsze o	1.284 zł. 61 ct.
Uwzględniając jednak pozostałe należytości czynne z roku bieżącego. wynoszące	2.244 „ 87 „
okazuje się wynik *korzystniejszy* o	960 zł. 26 ct.
po potrąceniu zaś zrealizowanych należytości czynnych z roku 1895 w kwocie	1.451 „ 73 „
okazuje się w dochodach wynik od budżetu *niekorzystniejszy* o .	491 zł. 47 ct.

Wydatki przedstawiają wynik *korzystniejszy* o	1,494 zł. 86 ct.
Dochody „ „ *niekorzystniejszy* o	491 „ 47 „
Ogólny przeto wynik za rok 1896 był *korzystniejszy* od budżetu o .	1.003 zł. 39 ct.

Wykaz należytości czynnych i biernych pozostałych z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych		Należytości czynne z r. bieżącego		Należytości bierne z lat ubiegłych		Należytości bierne z r. bieżącego	
		Wydatki.								
III.	18	Ekspozytura cłowa . . .	—	—	—	—	—	—	300	—
		Dochody.								
I.	1	Składowe od zboża, względnie towarów	—	—	1.572	29	—	—	—	—
II.	2—9	Manipulacya przy zbożu, względnie towarach	—	—	672	58	—	—	—	—
		Razem .	—	—	2.244	87	—	—	300	—

Stan majątku wykazany przy funduszu krajowym.

LW. 17.519/1897

L. W. 31.795/97.

Alegat 18. do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za r. 1896.

WYCIĄG

z zamknięcia rachunkowego

podatków stałych

za rok

1896.

udzielony przez c. k. kraj. Dyrekcyę Skarbu we Lwowie,
odezwą z dnia 13. maja 1897. L. 43.390. (L. W. 31.014|1897).

Pozycya	Dział	Tytuł	Oznaczenie rubryk i przedmiotu wedle porządku preliminarza	Wynik w roku 1896. zł.	ct.	Preliminarz na r. 1896. zł.	ct.
			Przychód.				
			A. Zwyczajne.				
1	12	—	Podatek gruntowy	5,712.976	12	4,800.000	—
2	13	—	„ domowy { *a*) czynszowy	2,020.440	74½	1,750.000	—
			b) klasowy	1,746.524	72	1,575.000	—
3	14	—	„ 5% od dochodu z domów zwolnionych od podatku czynszowego . .	190.751	39	155.000	—
4	15	—	„ zarobkowy	982.992	51	880.000	—
			„ dochodowy { *a*) z dochodu fasyonowanego	2,100.365	84½	1,722.274	—
5	16	—	*b*) od opłat stałych	108.036	79½	158.159	—
			c) od odsetek obligów	47.476	79	74.567	—
			Razem . . .	12,909.564	91½	11,115.000	—

C. k. krajowa Dyrekcya Skarbu.

We Lwowie, dnia 13. maja 1897.

WYKAZ

zwrotów podatkowych strąconych z przychodu

za rok 1896.

Pozycya	Rodzaj podatków	Kwota zł.	Kwota ct.
1	Podatek gruntowy	49.266	69
2	„ czynszowy	26.156	52
3	„ klasowy	10.740	89
4	„ 5% od dochodu z domów zwolnionych od podatku czynszowego	2.443	04½
5	„ zarobkowy	20.222	02
6	„ dochodowy wedle fasyi	30.652	62½
7	„ dochodowy od płac stałych	327	07
8	„ dochodowy od odsetek od obligów	—	—
	Razem	139.808	86

C. k. krajowa Dyrekcya Skarbu.

We Lwowie, dnia 13. maja 1897.

L. W. 31.795/1897.

Alegat 19. do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1896.

WYKAZ

należytości czynnych i biernych z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		WYDATKI.								
II.	27*a*)	Rzecznik prawny za zastępstwo	300	91	—	—	—	—	—	—
	28*a*)	Koszta podróży i dyety wogóle	1.473	37½	622	47	—	—	—	—
	31	Zwroty taks od dekretów nominacyjnych	13	92	717	20½	—	—	—	—
	32*d*)	Papier do druków, druk ksiąg i wzorów	3	50	—	—	—	—	—	—
	32*g*)	Uzupełnienie biblioteki	9	—	—	—	—	—	—	—
	32*h*)	Rozmaite potrzeby kancelaryjne	90	25	17	09	—	—	—	—
	33	Administracya dochodów z kraj. opłat konsumcyjnych	70	84	116	33	—	—	—	—
	35	Zaliczki na płace urzędników	12.119	64	19.849	35	—	—	—	—
III.	36	Zaliczki od gmin na koszta leczenia	1.782	50	661	33	—	—	—	—
	„	„ „ szpitali „ „ „	28.200	66	18.400	—	—	—	—	—
	„	„ „ od samopłacących na koszta leczenia	6.210	19	743	01½	—	—	—	—
	„	Za sprawdzanie recept	16	52	20	65	—	—	—	—
	„	Rozmaite zwroty kosztów leczenia	1.888	10	1.070	31	—	—	—	—
IV.	38	Koszta podróży lekarzy z powodu szczepienia ospy	8	11½	—	00½	—	—	173	40
V.	39	⅓ część za leki dla epidemicznie chorych	—	—	—	—	—	—	529	98
	40*b*)	Urządzenie szpitali cholerycznych	—	—	72	95	—	—	—	—
IX.	125-143	Kwaterunkowe żandarmeryi	180	—	—	—	—	—	—	—
	143*a*)	Budowa skrzydła przy gmachu żandarmeryi we Lwowie	—	—	—	—	—	—	100.000	—
X.	A	Koszta zarządu dróg krajowych	1.506	96	3.956	58	—	—	54	75
	C	Utrzymanie dróg	1.687	30	9.947	70	—	—	6.952	06
	D	Zasiłki dla dróg	2.349	47	455	37	—	—	—	—
	E	Myta	109	20	—	—	—	—	—	—
	F	Zaopatrzenia wdów i sierót personalu drogowego	—	—	—	—	—	—	228	36
XII.	169	Wydatki na szupaśnictwo	—	—	—	—	—	—	76	17
XIII.	170	Biuro melioracyjne	165	39	—	—	—	—	—	—
	172	Zaliczki na płace inżynierów	5	—	1.000	05	—	—	—	—
	178	Zdjęcia i projekty dla publicznych robót melioracyjnych	184	10	240	84	—	—	—	—
	178*b*)	Zdjęcia i projekty dla melioracyj prywatnych	434	86	77	40	—	—	—	—
		Do przeniesienia	58.809	80	57.968	64½	—	—	108.014	72

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytosci czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	z roku bieżącego zł.	ct.
		Z przeniesienia .	58.809	80	57.968	1/2 64	—	—	108.014	72
XIII.	181	Popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych	197	42	—	—	—	—	—	—
	183*i*)	Popieranie mniejszych robót regulacyjnych	64	95	—	—	—	—	—	—
XIV.	184	Pożyczka z kasy oszczędności na budowę kulparkowską . .	—	—	—	—	27.630	82	—	—
	185	Pożyczka z kasy oszczędności zaciągnięta przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo we Lwowie . . .	—	—	—	—	7.905	51	—	—
	186	Pożyczka zaciągnięta przez Zbór izraelicki w Krakowie . .	—	—	—	—	2.703	47	—	—
	188	Funduszowi szpitala św. Łazarza i funduszowi podrzutków w Krakowie	—	—	—	—	276.988	59	—	—
	189	Pożyczka z kasy oszczędności na budowę pralni w szpit. lwowskim	—	—	—	—	7.450	81	—	—
	190	Pożyczka z Banku krajowego na budowę skrzydła w szpit. lwowskim	—	—	—	—	7.833	33	—	—
	193	Połowa pożyczki z Banku krajowego na odbudowanie szpitala tarnowskiego	—	—	—	—	5.811	1/2 67	—	—
	195	Pożyczka z Banku krajowego dla dotkniętych klęską nieurodzaju w r. 1889	—	—	—	—	44.500	—	—	—
	200	Spłata reszty kapitałów byłych funduszów indemnizacyjnych:								
	a)	Galicyi wschodniej . . .	—	—	—	—	31.689	—	—	—
	b)	„ zachodniej . . .	—	—	—	—	23.215	50	—	—
	c)	W. Ks. Krakowskiego . .	—	—	—	—	2.100	—	—	—
	200	Spłata kuponów byłych fund. indemnizacyjnych:								
	a)	Galicyi wschodniej . . .	—	—	—	—	167.183	15	219	68
	b)	„ zachodniej . . .	—	—	—	—	91.639	29	178	35
	c)	W. Ks. Krakowskiego . .	—	—	—	—	117.070	72	—	—
	—	Umorzenie pożyczki 160.000 koron na budowę skrzydła gmachu sejmowego dla biura melioracyjnego	—	—	—	—	—	—	26.666	1/2 66
XV.	—	Pożyczka z Banku krajowego (z funduszu pożyczkowego na popieranie rolnictwa) na eksploatacyę torfu w Dublanach .	—	—	—	—	5.513	21	—	—
	217	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie .	37	—	—	—	—	—	—	—
	221	Pożyczka z Banku krajowego na szkołę weterynaryi . . .	—	—	—	—	10.284	49	—	—
	233	Pożyczka na składy publiczne we Lwowie i Krakowie . .	—	—	—	—	317.111	46	—	—
	234	Utrzymanie kraj. składu publicznego we Lwowie	—	—	—	—	—	—	199	16
		Do przeniesienia .	59.109	17	57.968	1/2 64	1,146.631	1/2 02	135.278	1/2 57

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	z roku bieżącego zł.	ct.
		Z przeniesienia .	59.109	17	57.968	1/2 64	1,146.631	1/2 02	135.278	1/2 57
XV.	235	Utrzymanie kraj. składu publicznego w Krakowie	—	—	—	—	—	—	300	—
	240	Na środki demonstracyjne przy nauce wędrownej rolnictwa . .	—	—	16	68	—	—	—	—
	244a	Na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w Galicyi (na utrzymanie instruktora płaca z kosztami podróży)	—	—	250	—	—	—	—	—
	249	Na koszta dalszych prób i doświadczeń w tępieniu myszy polnych przedsiębranych	—	—	27	25	—	—	—	—
	252	Na badanie kraju w celu zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania	12.874	76	—	—	—	—	—	—
XVI.	313	Żywiec, warstat stolarski . .	—	—	84	—	—	—	—	—
	319	Uhnów, „ szewski . .	300	—	200	—	—	—	—	—
	325	Gorlice, „ „ . . .	200	—	—	—	—	—	—	—
	329	Rychwałd, „ „ . . .	—	—	200	—	—	—	—	—
	335	Radymno, towarzystwo powroźnicze	664	20	—	—	—	—	—	
	346	Zakopane, szkoła dla przemysłu drzewnego	26	77	—	—	—	—	—	—
	361b	Biuro kraj. Komisyi przemysłowej .	—	—	—	—	—	—	39	18
	362	Zasiłki na cele przemysłowe . .	44	76	—	—	—	—	—	—
XVII.	366	Do rozporządzalności Wydziału kraj.	—	—	408	05	—	—	—	—
	380	Koszta utrzymania rozmaitych osób w szpitalach i zakładach . .	—	—	—	—	—	—	92	42
	—	Rozmaite wydatki b fund. indemnizacyjnych:								
		a) Galicyi wschodniej . . .	—	—	—	—	1.579	1/2 48	6.608	1/2 62
		b) „ zachodniej . . .	—	—	—	—	1.447	1/2 08	258	1/2 28
		c) W. Ks. Krak. . . .	—	—	—	—	269	09	—	—
	—	Budżetem nieprzewidziane . .	28.123	1/2 51	401	1/2 91	—	—	—	—
		DOCHODY.								
III.	3	Myta	15.822	1/2 17	1.317	1/2 43	—	—	—	—
	6	Datki dobrowolne od stron prywatnych na budowę dróg kraj. .	11.347	10	17.228	07	—	—	—	—
V.	14	Od stron rozmaitych ze spraw drogowych	679	25	—	—	—	—	—	—
	16	Rozmaite zwroty z lat ubiegłych .	5.699	1/2 66	—	—	—	—	—	—
VI.	17	Chorzelowska spółka wodna . .	463	39	12	60	—	—	—	—
	18	Chrzanów, Wydział powiatowy .	900	—	—	—	—	—	—	—
	19	Myślenice, „ „ .	600	—	—	—	—	—	—	—
	20	Wieliczka, „ „ .	900	—	—	—	—	—	—	—
	21	Kańczuga, szkoła koronkarska (od poż. z r. 1895 200 złr.) . .	200	—	—	—	—	—	—	—
		Do przeniesienia .	137.954	1/2 75	78.114	1/2 64	1,149.926	1/2 68	142.577	1/2 08

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Pozostałe należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Pozostałe należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	Pozostałe należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Z przeniesienia .	137.954	1/2 75	78.114	1/2 64	1,149.926	1/2 68	142.577	1/2 08
VI.	22	Wydziały powiatowe: zwrot bezprocentowych pożyczek dla dotkniętych klęską nieurodzaju w roku 1889:								
		1. Borszczów .	6.017	67	—	—	—	—	—	—
		2. Brzesko . .	212	60	—	—	—	—	—	—
		3. Brzozów . .	1.333	30	—	—	—	—	—	—
		4. Buczacz . .	1.666	66	—	—	—	—	—	—
		5. Chrzanów. .	830	—	—	—	—	—	—	—
		6. Czortków . .	9.370	87	—	—	—	—	—	—
		7. Horodenka .	2.500	—	—	—	—	—	—	—
		8. Kolbuszowa .	2.359	37	—	—	—	—	—	—
		9. Mielec . .	3.000	—	—	—	—	—	—	—
		10. Rohatyn . .	2.880	46	—	—	—	—	—	—
		11. Ropczyce . .	283	79	—	—	—	—	—	—
		12. Sokal . .	1.500	—	—	—	—	—	—	—
		13. Stryj . .	1.333	15	—	—	—	—	—	—
		14. Trembowla .	3 332	—	—	—	—	—	—	—
		15. Wadowice .	3.333	32	—	—	—	—	—	—
		16. Zbaraż . .	3.000	—	—	—	—	—	—	—
		17. Złoczów . .	250	—	—	—	—	—	—	—
	23	Zarząd centr. gal. Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie	250	—	—	—	—	—	—	—
	24	Uhnów, warstat szewski (od pożyczki 500 zł.)	500	—	—	—	—	—	—	—
	25	Muszyna, szkoła koronkarska . .	60	—	—	—	—	—	—	—
	26	Sanok, gr. kat. komitet parafialny .	600	—	—	—	—	—	—	—
	27	Wydziały powiatowe: zwrot bezprocentowych pożyczek dla dotkniętych klęską nieurodzaju w roku 1890:								
		1. Bochnia . .	1.557	60	—	—	—	—	—	—
		2. Dąbrowa . .	833	32	—	—	—	—	—	—
		3. Gorlice . .	5	94	—	—	—	—	—	—
		4. Kolbuszowa .	—	—	—	—	—	—	—	—
		5. Nowy Sącz .	530	07	—	—	—	—	—	—
		6. Pilzno . .	99	70	—	—	—	—	—	—
		7. Ropczyce . .	—	—	—	—	—	—	—	—
		8. Rzeszów . .	301	20	—	—	—	—	—	—
		9. Tarnów . .	1.500	—	—	—	—	—	—	—
	28	Witków nowy, warstat szewski (zaliczka z r. 1895 500 zł.) .	500	—	—	—	—	—	—	—
	—	Fibich Władysław w Ropiance .	2.000	—	—	—	—	—	—	—
	—	Marconi Leonard. . . .	3.125	—	—	—	—	—	—	—
	29	Ślusarczyk Jan	165	—	—	—	—	—	—	—
	30	Stary Sącz, warstat szewski . .	320	—	—	—	—	—	—	—
	31	Benedyktynki w Przemyślu . .	5.000	—	—	—	—	—	—	—
	32	Buczacz Wydział pow., poż. głodowa	2.500	—	—	—	—	—	—	—
	33	Bohorodczany „ „ „ „	3 749	99	—	—	—	—	—	—
	—	Szpital św. Ludwika w Krakowie .	10.000	—	—	—	—	—	—	—
	—	„ „ Zofii we Lwowie . .	10.000	—	—	—	—	—	—	—
		Do przeniesienia .	224.755	1/2 76	78.114	1/2 64	1,149.926	1/2 68	142.577	1/2 08

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Pozostałe należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Pozostałe należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	Pozostałe należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Z przeniesienia .	224.755	1/2 76	78 114	1/2 64	1,149.926	1/2 68	142.577	1/2 08
XI.	50	Zwroty za sprawdzanie rach. aptekarskich	—	—	167	18	—	—	—	—
XII.	51	Dochody z przelania do Skarbu kraj. pozostałości z funduszu zapom. z r. 1866	11.191	91	—	—	20	—	—	—
XIV.	56	Dochody ze zwrotu wydatków szupasowych	2.902	1/2 98	2.449	31	—	—	—	—
XV.	57	Dochody z kraj. składu publ. we Lwowie	—	—	4.448	65	—	—	—	—
	58	Dochody z kraj. składu publ. w Krakowie	—	—	2.244	87	—	—	—	—
XVI.	59	Dochody z kraj. opłat konsumcyjnych	5.062	1/2 63	30.933	33	—	—	—	—
XVII.	62	Datki deklarowane przez Wydziały pow. na wykupno gruntów pod kolej transwersalną. . .	65.671	34	—	—	—	—	—	—
	63	Od fund. Spółek wodnych, zwrot pożyczki na wykupno oblig. poż. kraj. z r. 1889 . . .	637.200	—	—	—	—	—	—	—
	65	Dochody b. fund. indemnizacyjnych:								
		a) wpłata kapitałów i rent								
		Galicyi wschodniej. . .	8.491	61	86	1/2 10	—	—	—	—
		„ zachodniej . . .	1 046	58	591	19	—	—	—	—
		W. Ks. Krakowskiego . .	40	1/2 12	—	—	—	—	—	—
		b) odsetki zwłoki i inne dochody								
		Galicyi wschodniej. . .	6 655	44	389	88	—	—	—	—
		„ zachodniej . . .	1.088	1/2 74	64	41	—	—	—	—
		W. Ks. Krakowskiego . .	42	1/2 11	1	20	—	—	—	—
		c) dodatki indemnizacyjne								
		Galicyi wschodniej. . .	176.294	82	—	—	—	—	—	—
		„ zachodniej . . .	33.099	78	—	—	—	—	—	—
		W. Ks. Krakowskiego . .	1.098	26	6.534	53	—	—	—	—
	66	Sprzedaż książek i druków . .	18.849	75	6.442	34	—	—	—	—
	66*c*	Różne drobne	2.111	90	—	—	53	75	—	—
	—	Od sprawców kradzieży jasielskiej .	5.631	1/2 47	—	—	—	—	—	—
		Zwroty pożyczek na zasiewy z r. 1880	23	07	—	—	—	—	—	—
	—	Dochody z byłego funduszu gmachu sejmowego	—	—	10	—	—	—	—	—
XVIII.	68	Dodatki do podatków . . .	1,968.589	55	335.134	70	—	—	—	—
	—	Lokacya w Banku kraj. na 3% rachunku czekowym . . .	—	—	112.169	—	—	—	—	—
	—	Lokacya funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla wojska	—	—	51.328	55	—	—	—	—
	—	Lokacya funduszu koszar krajowych	—	—	20.710	—	—	—	—	—
	—	Lokacya funduszu dróg powiat. i gminnych	—	—	—	—	—	—	13.667	92
		Do przeniesienia .	3,169.847	1/2 85	651.819	89	1,150.000	1/2 43	156.245	1/2 00

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Pozostałe należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Pozostałe należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct	Pozostałe należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Z przeniesienia .	3,169 847	1/2 85	651.819	89	1,150.000	1/2 43	156.245	1/2 00
XVIII.	—	Dochody przenośne krajowego składu publicznego we Lwowie .	—	—	6 273	65	—	—	829	94
	—	Dochody przenośne krajowego składu publicznego w Krakowie .	—	—	17.476	85	—	—	15.278	33
	—	Rachunek bieżący krajowego składu publicznego we Lwowie . .	—	—	816	83	—	—	—	—
	—	Rachunek bieżący krajowego składu publicznego w Krakowie . .	—	—	13.862	29	—	—	—	—
	—	Funduszowi uposażenia kasy kraj. zwrot pożyczki udzielonej dla dotkniętych klęską elementarną	254.684	60	—	—	—	—	—	—
	—	Funduszowi uposażenia kasy kraj., zwrot zaliczek chwilowych, udzielonych funduszom regulac. rzek	19.174	1/2 86	—		—	—	—	—
	—	Fundusz uposażenia kasy, zaliczka udzielona składom publicznym na pokrycie odpisanych należytości z rachunków bieżących .	—		16.386	78	—	—	—	—
	—	Fundusz krajowy zwrot zaliczki od funduszu uposażenia krajowej na pokrycie odpisanych należytości z rachunków bieżących składów publicznych . .	—	—	—	—	—	—	6.511	45
		Razem . .	3,443.707	32	706.636	29	1,150.000	1/2 43	178.864	1/2 72

LW. 31.795/97.

II.

Fundusz szkolny krajowy.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

L. W. 26819/97

Zamknięcie rachunku wydatków sporządził Departament rachunkowy c. k. Namiestnictwa.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Wydatki.				
I.	1—8	Płace remuneracye za udzielenie nauki religii, dodatki pięcioletnie, na pomieszkanie, wynagrodzenie za godziny nadobowiązkowe, tudzież zasiłek względnie zaliczka dla funduszu szkolnego okręgowego miejskiego w Krakowie	2,917.792	20½	2,910.095	7.697
II.	9—12	Remuneracye zapomogi i zasiłki na kursa wakacyjne	47.784	94	56.100	8.315
III.	13	Koszta podróży i dyety nauczycieli ze względów służbowych . . .	5.217	96	3.000	2.217
IV.	14—16	Dodatek do funduszu emerytalnego, interkalarya z powodu opróżnionych posad w r. 1895, emerytury dla tracących posady wskutek reorganizacyi i dary z łaski	51.230	98½	22.353	28.878
V.	17	Zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych na budowę szkół . . .	80.000	—	80.000	—
VI.	18—21	Na zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych na utrzymanie szkół, utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie, pomniejsze potrzeby szkolne i urzędowe oraz na koszta nadzoru funduszów szkolnych miejscowych . . .	76.223	19	83.074	6.850
VII.	22	Na przybory naukowe (ze ślöjdem) .	18.460	—	18.460	—
VIII.	23	Na biblioteki okręgowe	4.039	—	4.125	86
IX.	24	Na konferencye okręgowe . . .	27.535	05½	31.797	4.262
X.	25	Na stypendya dla uczniów i uczennic Seminaryów nauczycielskich . .	90.000	—	90.000	—
XI.	26	Rozmaite wydatki	13.515	69	14.300	784
XII.	27	Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye	20.380	—	20.380	—
		Suma wydatków . .	3,352.179	02½	3,333.684	20.297 38.792
						18.495
		Do tego:				
		Przebieżne wydatki	35.646	93	—	35.647
		Ogółem . . .	3,387.825	95½	3,333.684	54.142

Zamknięcie rachunku za rok 1896. Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Dochody.				
I.	1—7	Odsetki od kapitałów	56.457	43½	34.166	*22.291*
II.	8—15	Dochody z dóbr, realności i innych praw	24.505	87½	24.285	*221*
III.	16—25	Dodatki	1,192.885	56	1,223.654	30.768
IV.	26	Zysk ze sprzedaży książek szkolnych .	2.835	—	2.835	—
V.	27	Zapisy i darowizny	—	—	—	—
VI.	28	Taksy od spadków	10.652	44	12.000	1.348
VII.	29—31	Rozmaite wpływy	73.036	26½	37.886	*35.150*
VIII.	32	Dodatek z c. k. skarbu państwa . .	54.942	96	54.943	—
IX.	33	Zwroty zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne z lat dawniejszych .	8.184	95	7.423	*762*
		Suma dochodów własnych . .	1,423.500	48½	1,397.192	32.116
						58.424
						26.308
—	—	Dodatek z funduszu krajowego . .	1,964.325	47	1,936.492	*27.834*
		Ogółem . . .	3,387.825	95½	3,333.684	*54.142*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetowa uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		W y d a t k i.				
		Płace i dodatki.				
I.	1	Na płace i dodatki na mieszkanie nauczycieli etatowych:				
		a) pobory wypłacone w gotówce . . 2,066.123 zł. 32½ ct.				
		b) wliczone do poborów dochody z gruntów szkolnych . . . 5.332 „ — „				
		c) wliczone do poborów dochody wnatrze . . . 18.372 „ — „				
		d) zapłacone podatki od gruntów pod *b*) wymienionych . 528 „ 30 „				
		Razem . .	2,090.355	62½	2,115 840	25.484
	2	Na wynagrodzenie nauczycieli nadetatowych	373.620	59	351.455	*22.165*
	3	Na płace i dodatki etatowych nauczycieli religii	100.448	84	97.300	*3.149*
	4	Na remuneracye za udzielanie nauki religii	28.316	39	27.500	*816*
	5	Na zasiłek względnie zaliczkę na płacę nauczycieli etatowych i nadetatowych i nauczycieli religii dla funduszu szkolnego okręgowego miejskiego w Krakowie .	—	—	—	—
	6	Na dodatki pięcioletnie nauczycieli . .	242.109	67	230.000	*12.110*
	7	Na wynagrodzenie nauczycieli za godziny nadobowiązkowe	63.142	97	60.000	*3.143*
	8	Na zastępstwo nauczycieli urlopowanych .	19.798	12	28.000	8.202
						33.686
						41.383
		Suma rubryki I. .	2,917.792	20½	2,910.095	*7.697*

Zamknięcie rachunku za rok 1896. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazuja się wydatki mniejsze *większe* zł.
II.		**Remuneracye i zasiłki.**				
	9	Remuneracye i zapomogi dla nauczycieli .	16.000	—	16.000	—
	10	Na zasiłki dla nauczycieli przeznaczonych na kurs rolniczy w Horodence . .	2.349	74	3.500	1.150
	11	Na kursa wakacyjne nauki zręczności . .	1.600	—	1.600	—
	12	Remuneracye za naukę robót ręcznych .	27.835	20	35.000	7.165
		Suma rubryki II. .	47.784	94	56.100	8.315
III.	13	**Na koszta podróży i dyety nauczycieli przeniesionych ze względów służbowych**	5.217	96	3.000	*2.217*
		Suma rubryki III. .	5.217	96	3.000	*2.217*
IV.		**Dodatki i dary z łaski.**				
	14	Dodatek stały do funduszu emerytalnego .	12.800	—	12.800	—
	14 *a*)	Interkalarya z powodu opróżnionych posad w roku 1895	29.150	38	—	*29.150*
	15	Na emerytury dla nauczycieli, którzy tracą posadę wskutek reorganizacyi szkół .	3.237	78½	3.400	162
	16	Dary z łaski dla wdów po nauczycielach i byłych nauczycieli, a to:				
		a) stałe . . . . 3.042 zł. 82 ct.				
		b) jednorazowe . . . 3.000 „ — „				
		Razem . .	6.042	82	6.153	110
						272
						29.150
		Suma rubryki IV. .	51.230	98½	22.353	*28.878*
V.	17	**Na zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych na budowę szkół** . .	80.000	—	80.000	—
		Suma rubryki V. .	80.000	—	80.000	—

Wydatki. Fundusz szkolny krajowy.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
VI.	18	**Na zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych na utrzymanie szkół** . .	21.841	03	22.000	159
	19	Na utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie	66	91	600	533
	20	Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe	50.914	60	54.474	3.559
	21	Na koszta nadzoru funduszów szkolnych miejscowych	3.400	65	6.000	2.599
		Suma rubryki VI. . .	76.223	19	83.074	6.850
VII.	22	**Na przybory naukowe** (ze słójdem) . .	18.460	—	18.460	—
		Suma rubryki VII. .	18.460	—	18.460	—
VIII.	23	**Na biblioteki okręgowe**	4.039	—	4.125	86
		Suma rubryki VIII. .	4.039	—	4.125	86
IX.	24	**Na konferencye okręgowe** . . .	27.535	05½	31.797	4.262
		Suma rubryki IX. . .	27.535	05½	31.797	4.262
X.	25	**Na stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich** . .	90.000	—	90.000	—
		Suma rubryki X. . .	90.000	—	90.000	—
XI.	26	**Na rozmaite wydatki a to:**				
		a) na potrzeby szkół ogólnej natury . . . 3.670 zł. 03 ct				
		b) na koszta ogłoszenia konkursów . . . 3.982 „ 06 „				
		c) na koszta zarządu z powodu przelania funduszów szkolnych okręgowych do funduszu szkolnego krajowego . 5.863 „ 60 „	13.515	69	14.300	784
		Suma rubryki XI. .	13.515	69	14.300	784

Zamknięcie rachunku za rok 1896. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredytż dodatkowe zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
XII.	27	**Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye:**				
		a) dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek obrz. orm. we Lwowie . . .	3.000	—	3.000	—
		b) dla szkoły klasztornej PP. Klarysek w Starym Sączu	1.500	—	1.500	—
		c) dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek obrz. łać. w Przemyślu . . .	1.980	—	1.980	—
		d) dla szkoły żeńskiej PP. Bazylianek w Jaworowie	500	—	500	—
		e) dla szkoły żeńskiej wydziałowej w Krakowie	2.500	—	2.500	—
		f) dla szkoły żeńskiej św. Tomasza w Krakowie	500	—	500	—
		g) dla szkoły żeńskiej Augustyanek w Krakowie	700	—	700	—
		h) dla szkoły w Stryju	500	—	500	—
		i) dla szkoły izraelickiej w Brodach . .	6.000	—	6.000	—
		k) dla ochronki PP. Bazylianek we Lwowie	300	—	300	—
		l) dla szkoły zręczności krakowskiego oddziału Towarzystwa pedagogicznego w Krakowie	300	—	300	—
		m) dla szkoły sióstr miłosierdzia w Rozdole	600	—	600	—
		n) dla szkoły sióstr Felicyanek w Besku	200	—	200	—
		o) dla szkoły izraelickiej w Tarnopolu .	1.500	—	1.500	—
		p) dla szkoły sióstr Felicyanek w Uhnowie	300	—	300	—
		Suma rubryki XII. .	20.380	—	20.380	—
		„Przebieżne wydatki“ a to:				
		a) nadebrane pobory nauczycieli . . . 12.037 zł. 68 ct.				
		b) ryczałty na drobne potrzeby szkolne . . 297 „ 50 „				
		c) zwroty nadpłaconych prestacyi . . . 6.027 „ 12 „				
		d) odsetki od obligacyi wypłacone miejscowym Radom szkolnym na potrzeby szkół . . 365 „ 10 „				
		e) zwroty 30% dodatku do podatków . . 2.226 „ 68 „				
		f) zwroty taks od spadków 6 „ 30 „				
		g) mylne zarachowania c. k. Urzędów podatkowych 14.686 „ 55 „				
		Razem . .	35.646	—	—	*35.647*

Wydatki. Fundusz szkolny krajowy.

Uzasadnienie różnic.

Do rubryki I. Pozycya 1. Wydatek mniejszy o . . . . . 25.484 zł.
z powodu niepobrania przypadających należytości do końca grudnia 1896. tudzież z powodu opróżnienia posad nauczycielskich.

Pozycya 2. Wydatek większy o . . . . . 22.165 „
z powodu, że od czasu sporządzenia preliminarza funduszu szkolnego krajowego za rok 1896. okazała się potrzeba i możność otwarcia większej liczby klas nadetatowych.

Pozycya 3. Wydatek większy o . . . . . 3.149 „
z powody obsadzenia większej liczby oraz ustanowienia nowych posad etatowych nauczycieli religii, tudzież wskutek posunięcia części tych nauczycieli religii na wyższy stopień poborów oo 1. września 1896.

Pozycya 4. Wydatek większy o . . . . . 816 „
skutkiem udzielenia nauki religii w znaczniejszej liczbie szkół, niż preliminarzem przewidziano.

Pozycya 6. Wydatek większy o . . . . . 12.110 „
z powodu wypłacenia zaległości pozostałej z końcem roku 1895, jako też przyznania większej liczby dodatków pięcioletnich.

Pozycya 7. Wydatek większy o . . . . . 3.143 „
spowodowany zaprowadzeniem we większej liczbie szkół nauki podzielnej i przyznaniem wynagrodzenia za godziny nadobowiązkowe.

Pozycya 8. Wydatek mniejszy o . . . . . 8.202 „
z powodu, że okazała się mniejsza potrzeba zastąpienia nauczycieli urlopowanych.

Do rubryki II. Pozycya 10. Wydatek mniejszy o . . . . . 1.150 „
z powodu zwinięcia kursu rolniczego w Horodence dla nauczycieli szkół ludowych w roku szkolnym 1896/1897.

Pozycya 12. Wydatek mniejszy o . . . . . 7.165 „
z powodu niepobrania należytości do końca grudnia 1896 i z powodu, że nie we wszystkich szkołach była udzieloną nauka robót ręcznych, dla których przeliminowano wynagrodzenie.

Do rubryki III. Pozycya 13. Wydatek większy o . . . . . 2.217 „
z powodu znaczniejszej liczby przeniesień nauczycieli ze względów służbowych.

Do rubryki IV. Pozycya 14 *a*). wydatek większy o . . . . . 29.150 „
z powodu przeprowadzenia tej kwoty tytułem interkalaryów na rzecz krajowego funduszu szkolnego emerytalnego, która preliminowaną nie była.

Pozycya 15. Wydatek mniejszy o . . . . . 162 „
z powodu niepobrania należytości do końca grudnia 1896.

Pozycya 16, Wydatek mniejszy o . . . . . 110 „
z powodu jak poz. 15.

Zamknięcie rachunku za rok 1896. Wydatki.

Do rubryki VI. Pozycya 18. Wydatek mniejszy o . . . . . 159 „
z powodu niepobrania należytości do końca grudnia 1896.

Pozycya 19. Wydatek mniejszy o . . . . . 533 „
z powodu, że wydatki na adaptacye budynku były mniejsze.

Pozycya 20. Wydatek mniejszy o . . . . . 3.559 „
z powodu niepobrania przypadających należytości do końca grudnia 1896, tudzież
z powodu opróżnienia posad nauczycieli.

Pozycya 21. Wydatek mniejszy o . . . . . 2.599 „
z powodu że spodziewane wydatki nie nastąpiły.

Do rubryki VIII. Pozycya 23. Wydatek mniejszyo . . . . . 86 „
z powodu jak do pozycyi 21.

Do rubrykiə IX. Pozycya 24. Wydatek mniejszy o . . . . . 4.262 „
z powodu,że w roku 1896. nie odbyły się osobne konferencye okręgowe dla nauczycieli szkół wyższego typu a konferencye okręgowe odbyły się w powiatach sądowych.

Do rubryki XI. Pozycya 26. Wydatek miejszy o . . . . . 784 „
z powodu, że spodziewane wydatki nie nastąpiły.

Do rubryki „Przebieżne wydatki“. Wydatek większy o . . . . . 35.647 „
z powodu, że na ten cel nie preliminowano żadnej kwoty albowiem te wydatki kompenzują się
z rubryką: „Przebieżne dochody“ w której znajdują swe pokrycie.

Wykaz

zaległości pozostałych z końcem grudnia 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Zaległości bierne z lat ubiegłych zł.	Zaległości bierne z lat ubiegłych ct.	Zaległości bierne z roku bieżącego zł.	Zaległości bierne z roku bieżącego ct.
I	1	*a*) niepobrane płace i dodatki na mieszkanie . . . . 3.325 zł. 46 ct. *b*) zaległe podatki od gruntów szkolnych . . . . 51 „ 27 „ Razem . .	—	—	3.376	73
	2	Niepobrane wynagrodzenia nauczycieli nadetatowych	—	—	1.318	82
	3	Niepobrane płace nauczycieli religii			631	78
	4	„ remuneracye za udzielanie nauki religii	—	—	435	93
	6	„ dodatki pięcioletnie.	—	—	1.181	71
	7	„ wynagrodzenie za godziny nadobowiązkowe	—	—	751	52
	8	„ wynagrodzenie za zastępstwo nauczycieli	—	—	347	92
II	12	Niepobrane remuneracye za naukę robót ręcznych .	—	—	1.094	67
III	13	„ koszta podróży i dyety	—	—	559	61
IV	14 *a*)	Interkalarya z powodu opróżnionych posad nauczycielskich w roku 1896	—	—	29.988	55
	15	Niepobrane emerytury nauczycieli tracących posadę	—	—	203	17
	16	„ stałe dary z łaski	—	—	354	22
VI	18	„ zasiłki na utrzymanie szkół . . .	—	—	2.324	98
	20	„ ryczałty na drobne potrzeby szkolne .	—	—	728	—
		Przebieżne wydatki.				
		a) zaległe zwroty odsetek od obligacyi dla rad szkolnych miejscowych . . 32 zł. 50 ct. *b*) zwroty nadpłaconych prestacyi . 543 „ 18 „ Razem . .	—	—	575	68
		Ogółem . .	—	—	43.873	29

Zamknięcie rachunku za rok 1896. Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budrzetem ucgwaloua (względnie kredyty dodatkowe zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		Dochody.				
I.		**Odsetki od kapitałów:**				
		A). Ogólny fundusz szkolny krajowy.				
	1 a-g)	Odsetki od kapitału wypożyczonego na uposażenie funduszu pożyczkowego na budowę szkół	12.887	69	12.888	—
	2	Od 4% list. zast. galic. Banku krajowego nom. wart. 10.200 koron . . .	204	—	204	—
		B). Fundusze poszczególnych szkół ludowych.				
	3 a-l)	Odsetki od kapitałów przeznaczonych na płace nauczycieli	41.936	27	19.656	*22.280*
	4 a-i)	5% od kapitałów hipotekowanych w wal. wiedeńskiej	16	58½	23	7
	5 a-c)	5% od kapitałów hipotekowanych w wal. polskiej	612	16	639	27
	6 a-k)	5% od kapitałów hipotekowanych na realnościach w Krakowie w wal. polskiej	23	73	225	201
	7 a-d)	5% od kapitałów hipotekowanych na rzecz pojedynczych szkół	777	—	531	*246*
						22.526
						235
		Suma rubr. I. . .	56.457	43½	34.166	*22.291*
II.		**Dochody z dóbr realności i innych praw.**				
	8	Czynsz z ogrodu w Dunajowie . . .	—	71	1	—
	9	„ „ „ Krukienicach . .	1	89	2	—
	10	„ „ „ Bieczu	1	57½	1	—
	11	„ z wydzierżawionych gruntów w Zagórzu	—	—	5	5
	12	„ „ „ „ Pilznie.	410	—	410	—
	13	„ od gminy miasta Tarnowa za wynajęcie budynku, będącego w części własnością funduszu szkolnego krajowego	80	97	162	81
	14	Czysty dochód z gruntów i realności pojedynczych szkół	5.332	—	5.332	—
	15 a-c)	Wartość naturaliów od gmin, obszarów dworskich i innych stron . . .	18.372	—	18.372	—
	15 d)	Czynsz z gruntu szkolnego w Skawinie .	283	65	—	*284*
	15 e)	„ z gruntów szkolnych pojedynczych szkół z powodu chwilowej nieczynności tychże	23	08	—	*23*
						307
						86
		Suma rubryki II. . .	24.505	87½	24.285	*221*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896 zł.	Wydatki w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe) zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
III.		**Dodatki.**				
	16 a-c	Od gminy Zaleszczyki dodatek na wydatki kancelaryjne:	24	76	14	*11*
	17	Od tarnowskiej gminy żydowskiej dodatek na utrzymanie IV. klasy przy szkole głównej	—	—	26	26
	18	Od gminy Cewków część odsetek od majątku gminnego	105	—	105	—
	19	Od każdoczesnego proboszcza obrz. łaciń. w Limanowej zahipotekowana renta na części dóbr Lipowa	42	—	42	—
	20 a-c	Dobrowolne zobowiązania gmin, obszarów dworskich i innych stron . . .	289.104	05	302.218	13.114
	21	Z przewyżki dochodów majątku zarodowego miast i miasteczek				
	22	Od gminy miasta Krakowa na płacę nauczycieli	—	—	97.078	97.078
	23	Od gminy miasta Białej na płacę nauczycieli	10.907	—	11.019	112
	24 a-b	Dodatki do podatków od gmin i obszarów dworskich	564.653	39	537.924	*26.729*
	25	3% dodatek okręgowy	328.049	36	275.228	*52.822*
						79.562
						110.330
		Suma rubryki III. . .	1,192.885	56	1,223.654	30.768
IV	26	**Zysk ze sprzedaży książek szkolnych** .	2.835	—	2.835	—
V	27	**Zapisy i darowizny.**	—	—	—	—
VI	28	**Taksy od spadków**	10.652	44	12.000	1.348
VII		**Rozmaite wpływy.**				
	29	Od niektórych gmin i obszarów dworskich na potrzeby szkolne	—	—	7.876	7.876
	30	Mylne zarachowania c. k. urzędów podatkowych, tudzież zwroty nadebranych płac, ryczałtów i t. p.	28.201	81½	30.000	1.798
	31	Różne nieprzewidziane	358	52	10	*349*
	31 a	Zaległe prestacye szkolne po koniec r. 1894.	44.475	93	—	*44.475*
						44.824
						9.674
		Suma rubr. VII. . .	73.036	26½	37.886	*35.150*
VIII	32	**Dodatek z c. k. Skarbu Państwa** . .	54.942	96	54.943	—
IX	33	**Zwroty zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne z lat dawniejszych**	8.184	95	7.423	*762*
—	33 a	**Dodatek z funduszu krajowego** . .	1,964.325	47	1,936.492	*27.834*

Zamknięcie rachunku za rok 1896. Dochody.

Uzasadnienie różnic.

Do rubryki I. Pozycya 3 (*a—l*) dochód większy o . . . . . 22.280 zł. — ct.
z powodu zrealizowania zaległych odsetek od rentpaństwowych, tudzież pobrania odsetek wyrównawczych przy zrealizowaniu rent państwowych i zakupnie listów zastawnych galicyjskiego Banku krajowego.

Pozycya 4 (*a i*) dochód mniejszy o . . . . . 7 „ — „
ponieważ zostaje w zaległości.

Pozycya 5. (*a—c*) dochód mniejszy o . . . . . 27 „ — „
z powodu jak poz. 4.

Pozycya 6 (*a—k*) dochód mniejszy o . . . . . 201 „ — „
z powodu jak wyżej i wskutek częściowej spłaty kapitałów.

Pozycya 7 (*a—d*). dochód większy o . . . . . 246 „ — „
z powodu częściowej spłaty zaległości.

Do rubryki II. Pozycya 11 dochód mniejszy o . . . . . 5 „ — „
z powodu, iż dochody te pozostają w zaległości.

Pozycya 14. dochód mniejszy o . . . . . 81 „ — „
z powadu, iż dochody te pozostają w zaległości.

Pozycya 15 *d*). Czynsz z gruntu szkolnego w Skawinie dochód większy o 284 „ — „
z powodu, że tego dochodu nie preliminowano, gdyż wydzierżawienie nastąpiło dopiero w ciągu roku 1896.

Pozycya 15 *e*). Czynsz z gruntów szkolnych pojedynczych szkół z powodu chwilowej nieczynności tychże wpłynął w większej kwocie o . . 23 „ — „
z powodu jak wyżej poz. 15 *d*).

Do rubryki III. Pozycya 16 (*a—c*) dochód większy o . . . . 11 „ — „
z powodu częściowej spłaty zaległości pozostałej z końcem roku 1895.

Pozycya 17. dochód mniejszy o . . . . . 26 „ — „
z powodu, że należytość za rok 1896. zapłaconą nie została.

Pozycya 20 (*a—c*) i 21. dochód mniejszy o . . . . . 13.114 „ — „
pozostaje w zaległości.

Pozycya 22. dochód mniejszy o . . . . . 97.078 „ — „
od gminy miasta Krakowa wpłynął w znaczniejszej części w roku 1897.

Pozycya 23. dochód mniejszy o . . . . . 112 „ — „
z powodu, że na pokrycie faktycznego wydatku na płacę nauczycieli przy szkole w Białej w roku 1896. potrzebną była kwota o 112 zł. mniejsza od preliminowanej.

Pozycya 24 (*a—b*) dochód większy o . . . . . 26.729 „ — „
powodu częściowego ściągnięnia niespłaconych należytości za rok 1895.

Dochody. II. Fundusz szkolny krajowy.

Pozycya 25. dochód większy o . . . . . 52.822 „ — „
z powodu jak pozycya 24.

Do rubryki VI. Pozycya 28. dochód mniejszy o . . . . . 1.348 „ — „
z powodu, że nie wszystkie w ciągu roku 1896. do spłaty przypadnjące taksy zapłacone zostały.

Do rubryki VIII. Pozycya 29. dochód mniejszy o . . . . . 7.876 „ — „
z powodu, jak przy poz. 20.

Pozycya 30. dochód mniejszy o . . . . . 1.798 „ — „
z powodu, że pewna część zwrotów należących się nie została ściągniętą.

Pozycya 31. dochód większy o . . . . . 349 „ — „
niedający się naprzód obliczyć.

Pozycya 31 *a*). Zaległe prestacye szkolne po koniec roku 1894. dochód większy o . . . . . 44.475 „ — „
z powodu nieprelimiuowania tych dochodów, gdyż wysokość tychże nie mogła być wiadomą, gdy preliminarz układano.

Do rubryki IX. Pozycya 33. dochód większy o . . . . . 762 „ — „
z powodu wpływu rat, które do spłaty przypadały po koniec r. 1895.

Pozycya 33 *a*). Dochód wiekszy pobrany od funduszu krajowego na pokrycie niedoboru nad budżet powstałego, okazujący zarazem, iż ogólny wynik zamknięcia niekorzystniejszym jest od budżetu o tę różnicę.

Wykaz

należytość z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegł. zł.	ct.	bierne z roku bieżąc. zł.	ct.
I.	1—7	Odsetki od kapitałów	31	24½	1076	12½	—	—	—	—
II	8—15	Dochody z dóbr, realności i innych praw .	2.565	12	253	44½	—	—	—	—
III	16-25	Dodatki	41.639	56	682507	74½	—	—	—	—
VI	28	Taksy od spadków	3.141	78½	4355	17	—	—	—	—
VII.	29-31 a	Rozmaite wpływy	333.694	91	56653	29½	—	—	—	—
IX.	33	Zwroty zaliczek, udzielonych gminom na budynki szkolne.	32.224	99	—	—	—	—	—	—
		Razem . . .	413297	61	744845	78	—	—	—	—

Wykaz prestacyi szkolnych w kwocie ryczałtowej za rok 1896.

zestawiony okręgami szkolnymi.

Liczba porząd.	Okręg szkolny	Przypisano				Odpisano				Sprostowana należytość						Uiszczono						Pozostała należytość					
		na zaległość		na bieżące		z zaległości		z bieżącego		zaległa		bieżąca		razem		Ogółem		z tego przypada				z zaległości		z bieżącego		Razem	
																		na nadpłatę		na rachunek prestacyi							
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1	Biała	8.385	05	20.849	66	*500*	—	—	—	7.885	05	20.849	66	28.734	71	18.906	14	—	—	18.906	14	365	56	9.463	01	9.828	57
2	Bóbrka	333	06	482	35	*41*	*48*	*3*	—	291	58	479	35	770	93	699	33	*5*	*01*	694	32	—	—	71	60	71	60
3	Bochnia	8.493	84	11.409	60	—	—	*32*	*05*	8.493	84	11.377	55	19.871	39	11.907	51	—	—	11.907	51	87	83	7.876	05	7.963	88
4	Bohorodczany	685	96	1.175	77	—	—	*166*	$67^1/_2$	685	96	1.009	$09^1/_2$	1.695	$05^1/_2$	1.015	$42^1/_2$	—	—	1.015	$42^1/_2$	80	99	598	54	679	63
5	Borszczów	364	92	878	15	—	—	*3*	*83*	364	92	874	32	1.239	24	603	$40^1/_2$	*87*	*25*	516	$15^1/_2$	147	93	487	$90^1/_2$	635	$83^1/_2$
6	Brody	2.032	90	4.996	01	—	—	*237*	$84^1/_2$	2.032	90	4.758	$16^1/_2$	6.791	$06^1/_2$	5.016	13	*828*	*88*	4.178	25	725	65	1.049	$28^1/_2$	1.774	$93^1/_2$
7	Brzesko	2.844	90	3.170	67	*150*	—	—	—	2.694	90	3.170	67	5.865	57	1.625	56	—	—	1.625	56	1.556	13	2.683	88	4.240	01
8	Brzeżany	24	84	2.080	58	—	—	*1*	$16^1/_2$	24	84	2.079	$41^1/_2$	2.104	$25^1/_2$	2.063	84	—	$16^1/_2$	2.063	$67^1/_2$	—	—	40	$41^1/_2$	40	$41^1/_2$
9	Brzozów	1.287	—	1.736	16	*100*	—	*27*	$00^1/_2$	1.187	—	1.709	$15^1/_2$	2.896	$15^1/_2$	1.570	77	—	—	1.570	77	93	99	1.231	$39^1/_2$	1.325	$38^1/_2$
10	Buczacz	255	67	1.182	83	—	—	*61*	*92*	255	67	1.120	91	1.376	58	419	—	—	—	419	—	119	33	838	25	957	58
11	Chrzanów	33	82	2.557	$03^1/_2$	—	—	*112*	$42^1/_2$	33	82	2.444	61	2.478	43	2.265	41	—	$81^1/_2$	2.264	$59^1/_2$	—	—	213	02	213	02
12	Cieszanów	1.996	96	2.135	66	—	—	*56*	*47*	1.996	96	2.079	19	4.076	15	2.138	67	—	—	2.138	67	460	08	1.477	40	1.937	48
13	Czortków	607	47	1.739	30	—	—	—	—	607	47	1.739	30	2.346	77	1.647	90	—	—	1.647	90	6	50	692	37	698	87
14	Dąbrowa	174	87	1.039	74	—	—	—	—	174	87	1.039	74	1.214	61	778	51	—	—	778	51	1	—	435	10	436	10
15	Dobromil	5.141	50	6.588	95	*10*	*75*	*130*	$21^1/_2$	5.130	75	6.458	$73^1/_2$	11.589	$48^1/_2$	3.475	$31^1/_2$	*21*	*25*	3.454	$06^1/_2$	2.139	78	5.974	39	8.114	17
16	Dolina	3.546	04	6.162	15	*750*	—	*191*	*55*	2.796	04	5.970	60	8.766	64	5.930	95	*161*	*22*	5.769	73	189	26	2.646	43	2.835	69
17	Drohobycz	4.426	58	16.623	57	*9*	*86*	*14*	*90*	4.416	72	16.608	67	21.025	39	18.943	32	—	—	18.943	32	772	28	1.309	79	2.082	07
18	Gorlice	772	—	5.440	90	—	—	*120*	*54*	772	—	5.320	36	6.092	36	4.434	30	*1*	*64*	4.432	66	—	—	1.658	06	1.658	06
19	Gródek	9.474	72	9.572	—	—	—	*97*	*28*	9.474	72	9.474	72	18.949	44	4.115	50	—	—	4.115	50	324	44	14.499	50	14.833	94
20	Grybów	1.530	68	2.062	75	—	—	*72*	*70*	1.530	68	1.990	05	3.520	73	671	33	—	—	671	33	1.260	78	1.588	62	2.849	40
21	Horodenka	612	66	784	26	—	—	—	—	612	66	784	26	1.396	92	197	60	—	—	197	60	599	66	599	66	1.199	32
22	Husiatyn	1.300	01	1.850	25	—	—	*114*	*20*	1.300	01	1.736	05	3.036	06	705	25	*139*	*89*	565	36	955	61	1.375	20	2.330	81
23	Jarosław	2.292	35	9.592	41	—	—	*7*	*32*	2.292	35	9.585	09	11.877	44	10.686	82	*3*	*32*	10.683	50	175	25	1.015	37	1.190	62
24	Jasło	2.942	13	5.728	62	—	—	*80*	*14*	2.942	13	5.648	48	8.590	61	5.100	$59^1/_2$	*33*	*27*	5.127	$32^1/_2$	5	—	3.425	$01^1/_2$	3.430	$01^1/_2$
25	Jaworów	4.145	83	5.146	—	*7*	—	*1*	*66*	4.138	83	5.144	34	9.283	17	2.126	17	3	*84*	2.122	33	2.063	—	5.094	—	7.157	—
26	Kałusz	2.091	02	5.245	77	*2*	*50*	*121*	*54*	2.088	52	5.124	23	7.212	75	3.343	63	*23*	*25*	3.320	38	95	57	3.773	55	3.869	12
27	Kamionka strum.	3.293	06	5.163	06	*12*	*16*	*10*	*92*	3.280	90	5.152	14	8.433	04	5.862	$43^1/_2$	*14*	*08*	5.848	$35^1/_2$	2	—	2.568	$60^1/_2$	2.570	$60^1/_2$
28	Kolbuszowa	59	85	696	07	—	—	—	—	59	85	696	07	755	92	614	19	*1*	*05*	613	14	55	64	86	09	141	73
29	Kołomyja	2.843	21	9.902	23	—	—	*20*	*33*	2.843	21	9.881	90	12.725	11	11.037	68	—	—	11.037	68	7	67	1.679	76	1.687	43
30	Kossów	809	31	1.997	26	—	—	*62*	*09*	809	31	1.935	17	2.744	48	2.276	54	*5*	*83*	2.270	71	—	—	467	94	467	94
31	Kraków (zamiej.)	404	87	100.341	29	—	—	—	—	404	87	100.341	29	100.746	16	730	95	—	—	730	95	25	17	99.990	04	100.015	21
32	Krosno	3.965	—	6.780	51	—	—	—	—	3.965	—	6.780	51	10.745	51	2.783	50	—	—	2.783	50	1.285	—	6.677	01	7.962	01
33	Limanowa	126	26	462	12	—	—	—	—	126	26	462	12	588	38	391	08	—	*67*	390	41	—	—	197	30	197	30
34	Lisko	3	33	1.174	30	—	—	*616*	$75^1/_2$	3	33	557	$54^1/_2$	560	$87^1/_2$	520	03	—	—	520	03	—	—	40	$84^1/_2$	40	$84^1/_2$
35	Lwów (zamiej.)	742	99	1.641	72	—	*15*	*52*	$60^1/_2$	742	84	1.589	$11^1/_2$	2.331	$95^1/_2$	1.937	82	—	—	1.937	82	72	99	321	$14^1/_2$	394	$13^1/_2$
36	Łańcut	2.795	05	5.090	05	—	—	—	—	2.795	05	5.090	05	7.885	10	3.738	$59^1/_2$	—	—	3.738	$59^1/_2$	474	29	3.672	$21^1/_2$	4.146	$50^1/_2$
37	Mielec	1.373	13	3.001	74	—	—	*108*	*61*	1.373	13	2.893	13	4.266	26	2.032	21	—	—	2.032	21	781	30	1.452	75	2.234	05
38	Mościska	3.554	39	4.439	90	—	—	—	—	3.554	39	4.439	90	7.994	29	3.477	99	—	—	3.477	99	1.446	—	3.070	30	4.516	30
39	Myślenice	2.258	27	3.884	49	—	—	—	—	2.258	27	3.884	49	6.142	76	3.405	44	—	—	3.405	44	500	—	2.237	32	2.737	32
40	Nadwórna	1.692	52	2.238	52	*25*	—	*311*	—	1.667	52	1.927	52	3.595	04	1.438	28	—	—	1.438	28	540	—	1.616	76	2.156	76
41	Nisko	271	69	355	13	—	—	—	—	271	69	355	13	626	82	437	38	—	—	437	38	42	—	147	44	189	44
42	Nowy Sącz	1.668	54	7.234	65	—	—	*15*	*55*	1.668	54	7.219	10	8.887	64	6.082	69	*15*	*55*	6.017	14	22	27	2.782	68	2.804	95
43	Nowy Targ	3.974	81	4.209	08	—	—	*10*	*52*	3.974	81	4.198	56	8.173	37	208	$10^1/_2$	—	—	208	$10^1/_2$	3.971	45	3.993	$81^1/_2$	7.965	$26^1/_2$
44	Pilzno	1.168	30	1.448	45	—	—	—	*76*	1.168	30	1.447	69	2.615	99	1.742	$89^1/_2$	*1*	*51*	1.741	$38^1/_2$	103	$30^1/_2$	769	79	873	$09^1/_2$
45	Podhajce	348	80	614	27	—	—	*55*	*34*	348	80	558	93	907	73	508	78	*5*	*01*	503	77	149	17	249	78	398	95
46	Przemyśl	3.355	73	10.643	38	*12*	—	*143*	*96*	3.343	73	10.499	42	13.843	15	10.882	23	*5*	—	10.877	23	840	64	2.120	28	2.960	92
47	Przemyślany	1.023	$05^1/_2$	1.984	$99^1/_2$	—	—	*20*	*28*	1.023	$05^1/_2$	1.964	$71^1/_2$	2.987	77	1.006	11	*16*	$46^1/_2$	986	$64^1/_2$	716	86	1.264	80	1.981	66
48	Rawa	1.108	$27^1/_2$	1.280	68	*18*	*07*	*54*	*23*	1.090	$20^1/_2$	1.226	45	2.316	65	709	23	—	—	709	23	572	$80^1/_2$	1.034	62	1607	$42^1/_2$
49	Rohatyn	564	81	1.683	91	—	*25*	*1*	*50*	564	56	1.682	41	2.246	97	2.072	61	—	—	2.072	61	20	—	154	36	174	36
50	Ropczyce	852	02	2.788	23	—	—	*1*	*28*	852	02	2.786	95	3.638	97	1.970	38	—	—	1.970	38	8	73	1.659	86	1.668	59
51	Rudki	290	—	2.020	12	—	—	*65*	*12*	290	—	1.955	—	2.245	—	1.950	—	—	—	1.950	—	—	—	295	—	295	—
52	Rzeszów	5.745	79	6.072	07	—	—	—	—	5.745	79	6.072	07	11.817	86	8.123	89	—	—	8.123	89	—	—	3.693	97	3.693	97
53	Sambor	6.176	14	14.247	23	*13*	*50*	*143*	*48*	6.162	64	14.103	75	20.266	39	9.315	03	*53*	*83*	9.261	20	3	74	10.947	62	10.951	36
54	Sanok	3.931	42	7.069	93	*204*	*48*	*365*	*25*	3.726	94	6.704	68	10.431	62	4.670	89	—	—	4.670	89	81	14	5.679	59	5.760	73
55	Skałat	409	11	199	33	—	—	*10*	—	409	11	189	33	598	44	465	86	—	—	465	86	9	20	123	38	132	58
56	Śniatyn	6.161	93	6.872	95	—	—	*1*	—	6.161	93	6.871	95	13.033	88	5.844	30	*1*	—	5.843	30	1.026	32	6.163	26	7.189	58
57	Sokal	4.329	15	11.297	62	*1.000*	—	*1*	*25*	3.329	15	11.296	37	14.625	52	8.036	12	*1*	*25*	8.034	87	—	—	6.589	40	6.589	40
58	Stanisławów	6.914	03	18.634	25	—	—	*19*	*38*	6.914	03	18.614	87	25.528	90	18.928	11	*1.202*	*75*	17.725	36	1.940	47	4.660	32	6.600	79
59	Staremiasto	1.388	24	2.430	22	—	—	*306*	*17*	1.388	24	2.124	05	3.512	29	2.236	$38^1/_2$	—	—	2.236	$38^1/_2$	44	46	1.231	$44^1/_2$	1.275	$90^1/_2$
60	Stryj	85	—	16.734	74	—	—	*225*	—	85	—	16.509	74	16.594	74	16.253	41	*1.486*	*63*	14.766	78	5	—	336	33	341	33
61	Tarnobrzeg	788	04	1.102	70	—	—	*15*	*28*	788	04	1.087	42	1.875	46	956	04	*10*	—	946	04	286	67	632	75	919	42
62	Tarnopol	3.471	65	6.143	13	—	—	*6*	*19*	3.471	65	6.136	94	9.608	59	1.792	10	*10*	—	1.782	10	1.731	66	6.084	83	7.816	49
66	Tarnów	411	70	16.128	21	*1*	*32*	*187*	*85*	410	38	15.940	36	16.350	74	7.228	86	*185*	*05*	7.043	81	—	—	9.121	88	9.121	88
63	Tłumacz	39	42	214	51	—	—	*70*	*56*	39	42	143	95	183	37	112	14	*8*	*56*	103	58	4	—	67	23	71	23
64	Trembowla	8.885	81	11.170	71	—	—	*32*	*68*	8.885	81	11.138	03	20.023	84	3.453	53	*45*	*85*	3.407	68	6.670	02	9.900	29	16.570	31
65	Turka	46	81	564	69	—	—	*301*	*80*	46	81	262	89	309	70	241	18	*3*	*76*	237	42	—	—	68	52	68	52
67	Wadowice	1.908	07	7.097	53	—	—	*141*	*99*	1.908	07	6.955	54	8.863	61	4.781	87	*124*	*16*	4.657	71	1	66	4.080	08	4.081	74
68	Wieliczka	3.828	69	12.295	81	—	—	*78*	*25*	3.828	69	12.217	56	16.046	25	9.927	$62^1/_2$	—	*92*	9.926	$70^1/_2$	9	70	6.108	$92^1/_2$	6.118	$62^1/_2$
69	Zaleszczyki	278	28	307	41	—	—	*29*	*13*	278	28	278	28	556	56	225	62	—	—	225	62	136	20	194	74	330	94
60	Zbaraż	956	29	1.339	03	—	—	*2*	—	956	29	1.137	03	2.293	32	2.149	53	*2*	—	2.147	53	—	—	143	79	143	79
71	Złoczów	507	70	5.286	93	—	—	*43*	$87^1/_2$	507	70	5.243	$05^1/_2$	5.750	$75^1/_2$	4.804	69	*2*	*52*	4.802	17	145	70	800	$36^1/_2$	946	$06^1/_2$
72	Zółkiew	5.512	44	7.658	36	—	—	—	*34*	5.512	44	7.658	02	13.171	46	2.505	81	—	*17*	2.505	64	3.324	46	7.340	19	10.664	65
73	Zydaczów	2.983	$36^1/_2$	5.856	25	—	—	*68*	*11*	2.983	$36^1/_2$	5.788	14	8.771	$50^1/_2$	3.835	36	*136*	*15*	3.699	21	2.320	—	2.616	$14^1/_2$	4.936	$14^1/_2$
74	Żywiec	3.748	—	4.766	29	*6*	*08*	*4*	*02*	3.741	92	4.762	27	8.504	19	5.857	17	—	—	5.857	17	—	—	2.647	02	2.647	02
	Razem	172.851	$12^1/_2$	474.797	20	*2.864*	*60*	5.258	$88^1/_2$	169.986	$52^1/_2$	469.538	$31^1/_2$	639.524	84	300.011	05	*4.649*	$56^1/_2$	295.361	$48^1/_2$	41.613	31	297.900	48	339 513	79

Sumaryczny wykaz

prestacyi szkolnej w stopie procentowej, zestawiony okręgami szkolnymi.

Liczba porząd.	Okręg szkolny	Prestacye w formie dodatku do podatków zł.	ct.	3% dodatek okręgowy zł.	ct.
1	Biała	6.105	36	6.529	86½
2	Bóbrka	6.303	84	6.761	35
3	Bochnia	7.231	92½	4.742	62½
4	Bohorodczany	2.567	39	1.560	83
5	Borszczów	8.546	91	5.048	10½
6	Brody	10.534	10	4.982	91
7	Brzesko	6.837	95	4.023	38½
8	Brzeżany	11.221	31	4.714	59
9	Brzozów	5.505	34½	2.539	27
10	Buczacz	9.469	80	5.867	26
11	Chrzanów	7.097	42	3.787	34
12	Cieszanów	3.924	84½	2.576	86
13	Czortków	5.832	42	3.882	11
14	Dąbrowa	4.371	56	2.912	84½
15	Dobromil	4.259	88½	2.216	73
16	Dolina	4.172	93½	3.293	57½
17	Drohobycz	18.772	30	14.451	89
18	Gorlice	5.022	14½	3.635	48½
19	Gródek	4.921	44½	3.265	94
20	Grybów	2.041	01	1.223	39
21	Horodenka	9.410	05½	5.981	84
22	Husiatyn	8.939	28	4.908	32
23	Jarosław	14.195	76	7.231	49½
24	Jasło	8.639	01	4.010	47
25	Jaworów	6.037	36½	2.860	19
26	Kałusz	2.207	09	2.854	85
27	Kamionka	12.307	74½	5.605	51½
28	Kolbuszowa	3.376	62½	2.665	62½
29	Kołomyja	13.888	97	6.997	14
30	Kossów	4.846	96½	3.048	88
31	Kraków	9.854	91	4.956	66
32	Krosno	5.065	16	3.935	70
33	Limanowa	2.893	85	1.722	59
34	Lisko	3.613	06½	2.703	13
35	Łańcut	7.172	62½	5.402	19½
36	Lwów	10.539	78	6.368	32
37	Mielec	7.404	42	3.474	38½
	do przeniesienia	265.137	57½	162.743	66

Liczba porząd.	Okręg szkolny	Prestacye w formie dodatku do podatków zł.	ct.	3% dodatek okręgowy zł.	ct.
	z przeniesienia	265.137	57½	162.743	66
38	Mościska	5.120	35	3.367	33½
39	Myślenice	4.373	48½	2.824	85
40	Nadwórna	3.495	45	2.510	07½
41	Nisko	3.642	48	2.165	84
42	Nowy Sącz	10.833	21	5.032	44
43	Nowy Targ	3.604	21	2.613	44½
44	Pilzno	3.037	85½	1.921	32
45	Podhajce	8.798	91½	4.692	25
46	Przemyśl	23.215	04½	10.401	27½
47	Przemyślany	7.462	43½	3.435	28
48	Rawa	5.411	12½	3.667	77
49	Rohatyn	10.783	79	4.804	06
50	Ropczyce	4.618	85½	3.486	40
51	Rudki	4.733	18	2.866	50
52	Rzeszów	15.186	86½	7.332	87
53	Sambor	5.822	19½	4.678	34½
54	Sanok	5.402	90	3.841	30½
55	Skałat	7.446	10½	4.667	01
56	Śniatyn	4.193	07½	3.736	30½
57	Sokal	12.304	26½	6.572	45½
58	Stanisławów	15.374	08	7.533	65
59	Stare Miasto	2.084	89½	1.960	68
60	Stryj	9.818	06½	5.824	93
61	Tarnobrzeg	5.792	09½	3.364	86½
62	Tarnopol	23.996	38	8.503	64
63	Tarnów	15.476	32	6.284	99
64	Tłumacz	8.533	33	3.866	27½
65	Trembowla	6.231	99	4.248	70½
66	Turka	2.692	87	2.035	72½
67	Wadowice	5.486	09	4.406	57½
68	Wieliczka	8.635	89½	5.734	71½
69	Zaleszczyki	7.001	43	4.122	83½
70	Zbaraż	5.674	40½	3.994	18½
71	Złoczów	15.202	72	6.806	05
72	Żółkiew	6.236	57	4.004	62
73	Żydaczów	8.149	34½	3.734	90½
74	Żywiec	3.743	54½	4.261	22½
	Razem	564.653	39	328.049	36

Do L. $\frac{8.741}{\text{R. S. K.}}$ 1897.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

krajowego

funduszu szkolnego emerytalnego

za rok 1896.

Sporządzono w departamencie rachunkowym c. k. Namiestnictwa.

L. W. 26.818/97.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Dochody — Wydatki. Krajowy fundusz szkolny emerytalny.

zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	A) Majątek zarodowy	Dochody Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredyty dodatkowe zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Dochody.				
	1	Efekta zakupione	—	—	—	—
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	—	—	—	—
		Suma dochodów . .	—	—	—	—
	3	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1896:				
		a) w gotówce . . . — zł. — ct.				
		b) w efektach { *α*) w wal. austr. 48 zł. 30 ct.				
		β) w walucie koronowej 67.000 koron = 33.500 „ — „	33.548	30	—	—
		Razem . .	33.548	30	—	—
		Wydatki.				
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . .	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	—	—	—	—
	2	**Zapas** kasowy z końcem roku 1896 w efektach jak wyżej	33.548	30	—	—
		a) w walucie austryackiej 48 zł. 30 ct.				
		b) w walucie koronowej 67.000 koron = . . 33.500 zł. — ct.				
		Razem . .	33.548	30	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

Stan czynny. Zapas kasowy: w efektach.

a) waluta austryacka:

4% książeczki wkładkowe galicyjskiej Kasy oszczędności . . . 48 zł. 30 ct.

b) waluta koronowa:

4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie (67.000 koron, czyli) . . . . . 33.500 „ — „

Suma stanu czynnego . . . . . 33.548 zł. 30 ct.

Stan bierny. . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . 33.548 zł. 30 ct.

W porównaniu zaś z takim stanem z końcem roku 1895 . . . 33.548 „ 30 „

okazuje się stan majątku zarodowego niezmieniony . . . . . — zł. — zł.

Krajowy fundusz szkolny emerytalny. Dochody.

Liczba rubryki budżetu	Liczba rubryki pozycyi	B) **Majątek obrotowy**	Dochody w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetom uchwalona (względnie kredyty dodatkowe zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazuja się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Dochody.				
	I.	Odsetki od efektów	1.340	—	1.340	—
	II.	Datek stały z krajowego funduszu szkolnego .	12.800	—	12.800	—
	III.	Zapisy i darowizny	—	—	—	—
	IV.	Interkalarya od opróżnionych posad nauczyskich	29.330	38	19.772	*9.558*
	V.	Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek . .	54.637	68½	55.250	612
	VI.	Wkładki 2% (procentowe) za czas służby przedetatowej	9.782	16	11.005	1.223
	VII.	Rozmaite dochody	3.261	45	—	*3.261*
	VIII.	Zwroty z emerytur czasowych	20	62	—	*21*
	IX.	„ „ dożywotnich . .	98	34	—	*98*
	X.	„ pensyi wdów	43	04	—	*43*
	XI.	„ dodatków na wychowanie dzieci .	69	74	—	*70*
	XII.	„ odpraw i kwartałów pozgonnych .	55	82	—	*56*
	XIII.	Zasiłek z funduszu krajowego:				
		a) przyznany uchwałą Sejmu krajowego z 6. lutego 1896 . . . 139.423 zł. – ct.				
		b) pobrany na mocy odezwy Wydziału krajowego z 19. stycznia 1897 l. 3.797 na pokrycie niedoboru po koniec roku 1896 . . 14.566 zł. 13½ „	153.989	13½	139.423	*14.566*
		Suma dochodów . .	265.428	37	239.590	*27.673* 1.835 *+25.838*
		Do tego zapas kasowy z początkiem roku 1896 w gotówce	—	—	—	—
		Razem . .	265.428	37	—	—

Uzasadnienie różnic

IV. Dochód większy o 9.558 zł. z powodu zwiększonych interkalaryów w roku 1896 wskutek opróżnienia większej liczby posad nauczycielskich.

V. Dochód mniejszy o 612 zł. z powodu zamianowania mniejszej w tym roku liczby stałych nauczycieli.

VI. Dochód mniejszy o 1.223 zł. z powodu zamianowania w tym roku stałych nauczycieli po upływie mniejszej liczby lat służby przedetatowej.

VII. Dochód większy o 3.261 zł. z powodu mylnych zarachowań c. k. Urzędów podatkowych.

VIII. Dochód większy o 21 zł. z powodu ściągnięcia nadebranych emerytur.

IX. Dochód większy o 98 zł. z powodu jak rubryka VIII.

X. Dochód większy o 43 zł. z powodu ściągnięcia nadebranych pensyi wdowich.

XI. Dochód większy o 70 zł. z powodu ściągnięcia nadebranych dodatków na wychowanie dzieci.

XII. Dochód większy o 56 zł. z powodu ściągnięcia części odprawy skutkiem powrotu nauczycielki do czynnej służby.

XIII. Dochód większy o 14.566 zł. z powodu pobrania tej kwoty w lutym 1897 z funduszu krajowego na pokrycie niedoboru krajowego funduszu szkolnego emerytalnego za rok 1896 na mocy odezwy Wydziału krajowego z 19. stycznia 1897 l. 3.797. — O różnicę tę w kwocie 14.566 zł. ogólny wynik zamknięcia niekorzystniejszym jest od budżetu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896. Wydatki

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	B) Majątek obrotowy	Wydatki w roku 1896 zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona (względnie kredytż dodatkowe zł	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Wydatki.				
I.		Emerytury czasowe nauczycieli i nauczycielek	10.161	60	10.000	*161*
II.		„ dożywotnie „ „	158.236	70	144.000	*14.237*
III.		Pensya dla wdów po nauczycielach . .	65.838	53	61.000	*4.839*
IV.		Dodatki na wychowanie dzieci po nauczycielach	18.234	27½	15.000	*3.234*
V.		Odprawy i kwartały pozgonne . . .	9.821	55	8.700	*1.121*
VI		Zwroty interkalaryów	—	—	—	—
VII.		„ wkładek emerytalnych nauczycieli i nauczycielek	552	56	840	„ 287
VIII.		Koszta zarządu	35	10	50	15
IX.		Rozmaite wydatki	2.548	05½	—	*2.548*
		Suma wydatków . .	265.428	37	239.590	*26.140*
						302
						25.838
		Do tego zapas kasowy z końcem roku 1896 w gotówce	—	—	—	—
		Razem . .	265.428	37	—	—

Uzasadnienie różnic

I. Wydatek większy o 161 zł. z powodu przeniesienia w czasowy stan spoczynku więcej nauczycieli niż preliminarzem przewidziano.

II. Wydatek większy o 14.237 zł. z powodu jak do rubryki I.

III. Wydatek większy o 4.839 zł. z powodu przyznania większej liczbie wdów pensyi wdowiej niż preliminarzem przewidziano.

IV. Wydatek większy o 3.234 zł. ponieważ z powodu śmierci nauczycieli pozostała większa ilość sierót.

V. Wydatek większy o 1.121 zł. z powodu większej śmiertelności nauczycieli.

VI. Wydatek mniejszy o 282 zł. z powodu mniejszego zwrotu wkładek emerytalnych.

VIII. Wydatek mniejszy o 15 zł. ponieważ preliminowane wydatki nie nastąpiły.

IX. Wydatek większy o 2.548 zł. z powodu mylnych zarachowań c. k. Urzędów podatkowych.

Wykaz

należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Dochody.								
I.		Niepobrane odsetki po koniec grud. 1896	—	—	670	—	—	—	—	—
VI.		„ 2% (prc) wkładki emeryt.	267	96	658	04	—	—	—	—
VII.		Rozmaite zwroty	—	—	1.538	70	—	—	—	—
IX.		Zwroty nadebranych emerytur . .	61	08	—	—	—	—	—	—
X.		„ nadebranej pensyi wdowiej .	4	45	—	—	—	—	—	—
XI.		„ nadebranych dodatków na wych.	—	—	80	95	—	—	—	—
XII		„ nadebranej odprawy . . .	—	—	65	—	—	—	—	—
		Wydatki.								
I.		Niepobrane emerytury czasowe . .	—	—	—	—	22	95	673	69
II.		„ „ dożywotnie .	—	—	—	—	93	81	2.899	06½
III.		„ pensye wdowie . . .	—	—	—	—	388	98	1.990	87½
IV.		„ dodatki na wychowanie .	—	—	—	—	172	60½	1.018	65½
V.		„ odprawy i kwartały pozgonne	—	—	—	—	150	—	1.516	66
VII.		„ zwroty wkładek emerytalnych	—	—	—	—	—	—	46	06
IX.		„ rozmaite wydatki . .	—	—	—	—	—	—	1.751	84½
		Razem . .	333	49	3.012	69	828	34½	9.896	85
					3.346	18			10.725	19½

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1896.

	Szczegół. zł. ct.	Ogół. zł. ct.
Stan czynny:		
1. Zapas kasowy w gotówce	—— „ — „	
2. Należytości czynne	3.346 „ 18 „	3.346 „ 18— „
Stan bierny:		
3. Należytości bierne		10.725 „ 19½ „
z porównania okazuje się stan bierny . .		7.379 „ 01½ „

Wykaz

majątku zarodowego w efektach wartościowych powstałych z kwoty 20.000 złr. przyzwolonej z funduszów państwowych w roku 1870 na utworzenie majątku zarodowego krajowego funduszu szkolnego emerytalnego.

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenie efektów	Datum	Serya	Liczba	Stopa %	Opiewa na kwotę							
						w wal. koron.				w wal. austr.			
						pojedynczo		razem		pojedyn.		razem	
						korony		korony		zł.	ct.	zł.	ct.
1	List zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. we Lwowie	1. lipca 1893	I.	1.411	4%	20.000	—	—	—	—	—	—	—
2	„ „ „ „ „ „ „ „	„	I.	1.412	„	20.000	—	—	—	—	—	—	—
3	„ „ „ „ „ „ „ „	„	I.	1.413	„	20.000	—	—	—	—	—	—	—
4	„ „ „ „ „ „ „ „	„	III.	26.648	„	2.000	—	—	—	—	—	—	—
5	„ „ „ „ „ „ „ „	„	III.	26.649	„	2.000	—	—	—	—	—	—	—
6	„ „ „ „ „ „ „ „	1. stycz. 1894	IV.	1.197	„	1.000	—	—	—	—	—	—	—
7	„ „ „ „ „ „ „ „	1. lipca 1893	V.	7.137	„	200	—	—	—	—	—	—	—
8	„ „ „ „ „ „ „ „	„	V.	7.138	„	200	—	—	—	—	—	—	—
9	„ „ „ „ „ „ „ „	„	V.	7.139	„	200	—	—	—	—	—	—	—
10	„ „ „ „ „ „ „ „	1. stycz. 1882	V.	154	„	200	—	—	—	—	—	—	—
11	„ „ „ „ „ „ „ „	„	V.	155	„	200	—	—	—	—	—	—	—
12	„ „ „ „ „ „ „ „	1. stycz. 1894	V.	3.952	„	200	—	—	—	—	—	—	—
13	„ „ „ „ „ „ „ „	„	V.	3.953	„	200	—	—	—	—	—	—	—
14	„ „ „ „ „ „ „ „	„	V.	3.954	„	200	—	—	—	—	—	—	—
15	„ „ „ „ „ „ „ „	„	V.	3.955	„	200	—	—	—	—	—	—	—
16	„ „ „ „ „ „ „ „	„	V.	4.133	„	200	—	67.000	—	—	—	33.500	—
17	Książeczka galic. Kasy oszczędności	27. stycz. 1894		29.748	„		—	—	—	44	99	—	—
18	„ „ „ „	3. lutego 1894		31.314	„		—	—	—	3	31	48	30
	Razem . . .											33.548	30

WL29/783.1897.

III.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Oddział chorych i położnic.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

W załączeniu wykaz należytości czynnych i biernych na str. 234/I.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Oddział chorych — Wynikłości w r. 1896 zł.	ct.	Oddział położnic — Wynikłości w r. 1896 zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze większe zł.
		A. WYDATKI.								
I.	1-19*a*	Płace i emolumenta etatowe	35.830	23	3.678	—	39.508	23	39.816	308
II.	20-27	Koszta utrzymania osób nieetatowych	26.268	42	4.189	07	30.457	49	34.144	3.687
III.	28-44*a*	Pensye i emerytury	10.506	47	892	—	11.398	47	11.541	143
IV.	45-50	Zaopatrzenia i dary z łaski	378	34	19	—	397	34	428	31
V.	51	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	25	—	75	—	100	—	100	—
VI.	52-53	Remuneracye i zapomogi	1.156	17	186	80	1.342	97	1.355	12
VII.	54-64	Koszta gospodarcze:								
		1. zwyczajne	85.581	51	10.955	40	96.536	91	101.869	5.332
		2. **nadzwyczajne**	—	—	**199**	**92**	**199**	**92**	**200**	—
VIII.	65-74	Koszta sanitarne:								
		1. zwyczajne	15.441	09	715	73	16.156	82	16.834	677
		2. **nadzwyczajne**	**1.395**	—	**105**	—	**1.500**	—	**1.500**	—
IX.	75	„ kancelaryjne	1.216	67	92	—	1.308	67	1.000	*309*
X.	76	„ kapliczne	223	24	17	—	240	24	240	—
XI.	77-80	Utrzymanie budynków:								
		1. zwyczajne	3.969	67	871	71	4.841	38	4.930	88
		2. **nadzwyczajne**	**134.212**	—	**468**	—	**134.680**	—	**134.680**	—
XII.	81-82	Odsetki od kapitałów dłużnych	1.760	08	—	—	1.760	08	1.760	—
XIII.	83	Podatki i daniny	213	65	—	—	213	65	35	*179*
XIV.	84-86	Rozmaite	1.474	60	251	98	1.726	58	2.100	373
XV.	87	Koszta utrzymania dzieci, zrodzonych na bezpłatnym oddziele położnic	—	—	34	30	34	30	30	*4*
XVI.	88	Ryczałt za utrzymanie dzieci w szpitalu św. Zofii	16.000	—	—	—	16.000	—	16.000	—
										10.651
		Razem { 1. zwyczajne	200.045	14	21.977	99	222.023	13	232.182	*492*
		Razem { 2. **nadzwyczajne**	**135.607**	—	**772**	**92**	**136.379**	**92**	**136.380**	—
										10.651
		Suma wydatków	335.652	14	22.750	91	358.403	05	368.562	*492*
										— 10.159
		B. DOCHODY.								
I.	1-3	Dodatki	32.571	18	153	83	32.725	01	27.584	*5.141*
II.	4	Opłaty pośmiertne	14.418	87	—	—	14.418	87	6.000	*8.419*
III.	5-7	Zwroty kosztów leczenia	177.590	28	12.758	12	190.348	40	198.000	7.652
IV.	8-9*a*	Rozmaite	1.198	—	64	—	1.262	—	250	*1.012*
V.	10	Subwencya od c. k. Skarbu	50.000	—	—	—	50.000	—	50.000	—
										7.652
		Suma dochodów	275.778	33	12.975	95	288.754	28	281.834	*14.572*
		Do tego:								
—	11	Dotacya z funduszu kraj.	59.873	81	9.774	96	69.648	77	86.728	17.079
										24.731
		Suma dochodów zgodna z wydatkami	335.652	14	22.750	91	358.403	05	368.562	*14.572*
										— 10.159

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Porównanie sumaryczne

kwot preliminowanych z rzeczywistemi wynikłościami bez względu na pobraną dotacyę lub oddaną nadwyżkę przedstawia następujące wyniki:

I. W oddziale chorych.

Wydatki preliminowane wynosiły	346.842 zł.		
„ rzeczywiste wynosiły	335.652 „		
Wydatki *mniejsze* o		11.190 zł.	
Dochody preliminowane wynosiły	268.464 zł.		
„ rzeczywiste wynosiły	275.778 „		
Dochody *większe* o		7.314 zł.	
Wynik korzystniejszy o sumę w kwocie			18.504 zł.

II. W oddziale położnie.

Wydatki preliminowane wynosiły	21.720 zł.		
„ rzeczywiste wynosiły	22.751 „		
Wydatki *większe* o		1.031 zł.	
Dochody preliminowane wynosiły	13 3.0 zł.		
„ rzeczywiste	12.976 „		
Dochody *mniejsze* o		394 zł.	
Wynik mniej korzystny o sumę w kwocie			1.425 zł.
Ogółem wynik był korzystniejszy o kwotę			17.079 zł.

a zgodny z mniej pobraną dotacyą (vide poz. 11 dochodów).

Wydatki. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i poz. budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych		Oddział położnic		Razem		Kwota budżetem uchwalona	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze większe
		Wydatki w r. 1896.							
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
I.	**Płace i emolumenta etatowe.**								
1	Dyrektor: *a*) płaca	1.488	—	112	—	1.600	—	1.600	—
	b) 3 dodatki pięcioletn.	837	—	63	—	900	—	900	—
	c) dodatek na mieszk.	372	—	28	—	400	—	400	—
	d) opał	151	—	11	—	162	—	189	27
2	7 prymaryuszów: *a*) płaca	8.400	—	—	—	8.400	—	8.400	—
	b) dodatki pięcioletnie	2.800	—	—	—	2.800	—	2.800	—
3	Profesor położnictwa, płaca	—	—	650	—	650	—	650	—
4	10 sekundaryuszów I. klasy, płaca	4.800	—	1.200	—	6.000	—	6 000	—
5	7 „ II. „ „	3.500	—	—	—	3.500	—	3.500	—
6	Akuszerka I. *a*) płaca	—	—	400	—	400	—	400	—
	b) dodatek pięcioletni	—	—	40	—	40	—	40	—
7	Akuszerka II., płaca	—	—	275	—	275	—	300	25
8	Prosektor, płaca	1.116	—	84	—	1.200	—	1.200	—
9	Chemik patologii: *a*) płaca	930	—	70	—	1.000	—	1.000	—
	b) dodatek pięcioletni	139	—	11	—	150	—	150	—
10	2 kapelanów: *a*) płaca	1.116	—	84	—	1.200	—	1.200	—
	b) dodatki na pomieszkanie	372	—	28	—	400	—	400	—
11	Rządca: *a*) płaca	1.116	—	84	—	1.200	—	1.200	—
	b) wikt	359	40	27	—	386	40	380	6
	c) opał	151	—	11	—	162	—	189	27
	d) oświetlenie	33	70	2	—	35	70	41	5
12	2 oficyałów: *a*) płaca	1.860	—	140	—	2.000	—	2.000	—
	b) dodatki aktywalne	278	—	22	—	300	—	300	—
	c) dodatki pięcioletn.	139	—	11	—	150	—	150	—
13	2 pisarzy: *a*) płaca	1.116	—	84	—	1.200	—	1.200	—
	b) dodatki pięcioletnie	93	—	7	—	100	—	100	—
	c) dodatek na mieszk.	186	—	14	—	200	—	200	—
14	Pisarz w izbie przyjęcia: *a*) płaca	600	—	—	—	600	—	600	—
	b) wikt z pieczywem	292	40		—	292	40	300	8
15	Dozorca domu: *a*) płaca	558	—	42	—	600	—	600	—
	b) wikt z pieczywem	272	40	20	—	292	40	300	8
16	2 aplikantów, płaca	620	72	46	—	666	72	1.000	333
17	Aptekarz: *a*) płaca	744	—	56	—	800	—	800	—
	b) dodatki pięcioletn.	—	—	—	—	—	—	—	—
	c) dodatek na mieszk.	186	—	14	—	200	—	200	—
18	Woźny: *a*) płaca	465	—	35	—	500	—	500	—
	b) dodatki pięcioletnie	56	—	4	—	60	—	60	—
	c) dodatek na ubiór	47	—	3	—	50	—	50	—
19	Odźwierny: *a*) płaca	450	—	—	—	450	—	450	—
	b) dodatek pięciolet.	16	81	—	—	16	81	17	—
	c) dodatek na ubiór	50	—	—	—	50	—	50	—
	Razem	35.711	43	3.678	—	39.389	43	39.816	433 6
	Do tego:								
19*a*	Zaliczki udzielone na płace zł. 1.019·50 Po strąceniu ściągniętych rat bieżących „ 900·70	118	80	—	—	118	80	—	119
									433
	Suma Rubr. I.	35.830	23	3.678	—	39.508	23	39.816	125
									— 308

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Wydatki.

do poz. 1d, 11c, d, Wydatki mniejsze z powodu niższych cen drzewa i nafty.
„ „ *7. Wydatek mniejszy* z powodu interkalare wskutek śmierci 2-ej akuszerki.
„ „ *11b, 14b, 15b, Wydatki* wogóle *mniejsze* wedle rzeczywistego kosztu wiktu.
„ „ *16. Wydatek mniejszy*, ponieważ nowo mianowani aplikanci pobierali płacę dopiero od 1. maja 1896.
„ „ *19a. Wydatek nieprelimiowany* stanowi zaliczki na płace ściągane miesięcznie ratami a pobrane do rubr. IV. poz. 9a dochodu.

Liczba rubryki i poz. budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych	ct.	Oddział położnic	ct.	Razem	ct.	Kwota budżetem uchwalona	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe*
		Wydatki w r. 1896.							
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
II.	**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**								
20	22 Sióstr Miłosierdzia:								
	a) płaca	1.474	—	166	—	1.640	—	1.760	120
	b) wikt z pieczywem i dodatkami . . .	3.172	71	356	—	3.528	71	4.180	651
	c) ryczałt na pranie bielizny	400	27	45	50	445	77	479	33
21	Dyetaryusze, płaca . . .	2.130	90	402	60	2.533	50	2.123	*410*
22	Dla 1 dyetaryusza wikt z pieczywem	—	—	292	40	292	40	300	8
23	2 stypendya stałe dla akuszerek	—	—	240	—	240	—	240	—
24	Pomocnik aptekarza, płaca .	682	—	50	—	732	—	732	—
25	Służba oddziałowa: *a)* płaca .	4.915	28	594	40	5.509	68	6.156	646
	b) wikt .	6.873	20	838	35	7.711	55	9.550	1.839
	c) gratyfikacye	130	—	20	—	150	—	150	—
	d) bluzy .	640	—	100	—	740	—	740	—
26	Służba domu: *a)* płaca . .	1 993	13	394	14	2.387	27	2.604	217
	b) wikt . .	2.159	94	512	68	2.672	62	3 300	627
	c) gratyfikacye .	70	—	10	—	80	—	80	—
	d) bluzy . .	10	—	50	—	60	—	60	—
27	Służba wspólna: *a)* płaca .	1 147	83	83	—	1.230	83	1.200	*31*
	b) wikt .	409	16	29	—	438	16	425	*13*
	c) gratyfikacye	23	-	2	—	25	—	25	—
	d) bluzy .	37	—	3	-	40	—	40	—
	Suma Rubr. II.	26.268	42	4.189	07	30.457	49	34.144	4.141 *454* — 3.687

do poz. 20. Wydatki mniejsze ponieważ zamiast 2 Sióstr przyjąć się mających, przyjęto tylko jednę dla pawilonu zakaźnego od 1 lipca 1896; tudzież z powodu tańszego wiktu, wskutek niższych cen artykułów żywności.
„ „ *21. Wydatek większy*, ponieważ utrzymywano do 1. maja 1896 więcej o 2. dyetaryuszy, w miejsce 2. aplikantów, których płacę (rubr. I. poz. 16) oszczędzono. Nadto funkcyonaryusz jeden mający przyznaną emeryturę, pobierał do końca lutego 1896 dyurnum, a dopiero z dniem 1. marca 1896 przeniesiono go na emeryturę (vide wyjaśnienie przy rubr. III. poz. 44a wydatków.
„ „ *22. Wydatek mniejszy* z powodu tańszego wiktu.
„ „ *25., 26. i 27. Wydatki* wogóle *mniejsze* z powodu interkalaryów, i z powodu tańszego wiktu wskutek niższych cen artykułów żywności.

Wydatki. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i poz budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych		Oddział położnic		Razem		Kwota budżetem uchwalona	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe*
		Wydatki w r. 1896.							
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
III.	**Pensye i emerytury.**								
28	Grund Ludwika, wdowa po rządcy	135	97	10	—	145	97	219	73
29	Burkhardt Franciszka, wdowa po oficyale	145	—	11	—	156	—	156	—
30	Dr. Berthleff Karol, emeryt. dyrektor	1.163	—	88	—	1.251	—	1.251	—
31	Dr. Finger Józef, b. profesor kliniki	315	—	—	—	315	—	315	—
32	Neuhauser Karolina, wdowa po prymaryuszu	600	—	—	—	600	—	600	—
33	Jaroszyńska Eugenia, wdowa po oficyale	310	20	23	—	333	20	333	—
34	Koestlich Józefa, wdowa po oficyale z dodatkiem na wychowanie dzieci	403	20	30	—	433	20	433	—
35	Marczak Helena, wdowa po pisarzu, z dodatkiem na wychowanie dzieci	423	—	32	—	455		455	—
36	Dr. Chądzyński Jan, b. prymaryusz	1.238	40	—	—	1.238	40	1.238	—
37	Grochalska Marya, b. akuszerka	—	—	385	—	385	—	385	—
38	Piro Karol, b. odźwierny	287	—	21	—	308	—	308	—
39	Dr. Kilarski Józef, b. prymaryusz	1.195	20	—		1.195	20	1.195	—
40	Gralewska Zofia, wdowa po oficyale, z dodatkiem na wychowanie dzieci	588	50	44	—	632	50	633	—
41	Jezierski Eustachy, b. pisarz	744	—	56	—	800	—	800	—
42	Feigel Katarzyna, wdowa po prosektorze	558	—	42	—	600	—	600	—
43	Małoletnie dzieci po ś. p. prymaryuszu Krówczyńskim	400	—	—	—	400	—	400	—
44	Malinowski Erazm, b. rządca	1.674	—	126	—	1.800	—	1.800	—
44*a*	Kołakowski Józef, b. dyetaryusz	326	—	24	—	350	—	420	70
	Suma Rubr. III.	10.506	47	892	—	11.398	47	11.541	— 143

do poz. 28. Wydatek mniejszy z powodu śmierci pensyonistki w dniu 9. sierpnia 1896 (LW. 1.702|1897).

do poz. 44a Wydatek mniejszy ponieważ b. dyetaryusz Kołakowki otrzymał emeryturę dopiero od 1. marca 1896 (LW. 12.592|1896).

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Wydatki.

Liczba rubryki i poz. budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	ct.	Oddział położnic zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze większe zł.
		Wydatki w r. 1896.							
IV.	**Zaopatrzenia i dary z łaski.**								
45	Czarnecka Wiktorya, b. dozorczyni	72	—	—	—	72	—	72	—
46	Christl Laura, sierota po kontrolorze	52	—	4	—	56	—	56	—
47	Hammer Joanna, sierota po pisarzu	52	—	4	—	56	—	56	—
48	Matwijko Grzegorz, b. parobek	93	—	7	—	100	—	120	20
49	Kozłowski Dmytro „ „	56	—	4	—	60	—	60	—
50	Wacnik Agata, b. dozorczyni	53	34	—	—	53	34	64	11
	Suma Rubr. IV.	378	34	19	—	397	34	428	— 31
	do poz. 48. i 50. Wydatki mniejsze z powodu wyasygnowania odnośnych zaopatrzeń dopiero od 1. marca 1896.								
V. 51	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych**	25	—	75	—	100	—	100	—
VI.	**Remuneracye i zapomogi.**								
52	Za sprawdzanie recept	130	17	12	80	142	97	155	12
53	Remuneracye i zapomogi	1.026	—	174	—	1.200	—	1.200	—
	Suma Rubr. VI.	1.156	17	186	80	1.342	97	1.355	— 12
	do poz. 52. Wydatek mniejszy, wedle repartycyi dokonanej na podstawie ilości dni leczenia (LW. 15.525|1897).								
VII.	**Koszta gospodarcze.**								
54	Żywienie chorych:								
	a) Zwykła strawa i dodatki:								
	α) dla pozostających w szpitalu	48.006	18	3 876	—	51.882	18	55.500	3.618
	β) dla rekonwalescentów w zakładzie św. Józefa	801	20	—	—	801	20	1.250	449
	b) 4 Siostry Miłosierdzia w kuchni:								
	α) płaca	298	—	22	—	320	—	320	—
	β) wikt z pieczywem i dodatkami	640	—	48	—	688	—	760	72
	γ) ryczałt na pranie bielizny	81	—	6	—	87	—	87	—
	c) Służba kuchenna:								
	α) płaca	657	99	50	—	707	99	720	12
	β) wikt z pieczywem	1.143	20	86	—	1.229	20	1.500	271
	γ) gratyfikacye	37	—	3	—	40	—	40	—
	Do przeniesienia	51.664	57	4.091	—	55.755	57	60.177	4.422

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i poz. budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych		Oddział położnic		Razem		Kwota budżetem uchwalona	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe*
		Wydatki w r. 1896.							
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
VII.	Z przeniesienia .	51.664	57	4.091	—	55.755	57	60.177	4.422
54	*d*) Drzewo do kuchni .	1.786	90	134	—	1.920	90	1.850	*71*
	e) Naczynia i sprzęty kuchenne . . .	362	34	31	—	393	34	450	57
	f) Pieczywo dla chorych .	5.289	92	340	55	5.630	47	6.200	570
	g) Wino dla chorych . .	1.522	69	30	20	1.552	89	1.620	67
55	Wikt akuszerki dyżurnej . .	—	—	232	40	232	40	300	67
56	„ lekarza dyżurnego .	379	46	—	—	379	46	380	—
57	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj, tudzież ogrzewanie motoru benzynowego w zakładzie położnic . . .	3.672	86	4.232	63	7.905	49	8.000	94
58	Oświetlenie naftą z dotyczącemi potrzebami . . .	1.720	89	653	50	2.374	39	2.100	*274*
59	Sprzęty, zakupno i naprawa:								
	a) zwyczajne . . .	1.946	65	—	—	1.946	65	2.000	53
	b) **nadzwyczajne . 1218·74**	—	—	—	—	—	—	—	—
60	Fiakrowe dla rządcy . .	186	—	14	—	200	—	200	—
61	Utrzymanie ogrodu:								
	1. zwyczajne:								
	a) spacerowego . .	93	09	7	—	100	09	100	—
	b) płaca ogrodnika . .	310	30	23	—	333	30	400	67
	2. **nadzwyczajne:** na założenie ogrodu przed zakładem położnic . .	—	—	**199**	**92**	**199**	**92**	**200**	
62	Pralnia	7.347	46	551	—	7.898	46	8.300	402
63	Bielizna, pościel i odzież:								
	a) Zakupno i naprawa .	7.897	69	595	12	8.492	81	8.500	7
	b) 1 Siostra Miłosierdzia w magazynie bielizny:								
	α) płaca	74	—	6	—	80	—	80	—
	β) wikt z pieczywem i dodatk.	160	—	12	—	172	—	190	18
	γ) ryczałt na pranie bielizny .	19	75	2	—	21	75	22	—
64	Słoma do sienników . .	1.146	94	—	—	1.146	94	1.000	*147*
	Razem { 1. zwyczajne .	85.581	51	10.955	40	96.536	91	101.869	5.332 *492*
	Razem { 2. **nadzwyczajne**	—	—	**199**	**92**	**199**	**92**	**200**	—
	Suma Rubr. VII.	85.581	51	11.155	32	96.736	83	102.069	5.824 *492*
									— 5.332

do poz. 54 a, b, β. Wydatki mniejsze z powodu niższych cen niektórych artykułów żywności, jak mięsa wołowego, cielęcego, kartofli, krup itp., tudzież wskutek korzystniejszego zakupna wiktuałów i oszczędnej gospodarki wogóle.

„ „ *54c. Wydatki mniejsze* z powodu interkalare i niższego kosztu wiktu.

„ „ *54d. Wydatek większy* z powodu większej ilości chorych i wskutek złych kotłów i palowisk już przestarzałych, a których nie reparowano z powodu, że kuchnia przeniesioną zostanie niebawem do domu administracyjnego.

„ „ *54e. Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.

„ „ *54f. Wydatek mniejszy* z powodu niższych cen targowych mąki.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Wydatki.

Do poz. 54g. Wydatek mniejszy wedle ordynacyi lekarskiej.
„ „ *55. Wydatek mniejszy* z powodu tańszego wiktu.
„ „ *57. Wydatek mniejszy* z powodu niższych cen drzewa i węgla.
„ „ *58. Wydatek większy* z powodu iż przybyłe ubikacye do oświetlenia, i ceny nafty były nieco wyższe; nadto z powodu, że korytarze w zakładzie położniczym oświetlano lampami błyskawicznemi.
„ „ *59a. Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.
„ „ *59b.* Wedle zamknięcia rachunku za rok 1895 (rubr. VII. poz. 56—2) pozostała reszta z kredytu na zakupno sprzętów dla oddziału położnic w kwocie . . . . . 1.186 zł. 24 ct.
do tego zwroty w ciągu roku 1896 . . . . 32 „ 50 „
razem . . . . . 1.218 zł. 74 ct.
Wydano zaś w 1896 kwotę . . . . . 593 „ 92 „
pozostałą resztę . . . . . 624 zł. 82 ct.
przeniesiono na rachunek 1897 do użytku na ten cel.
„ „ *61b. Wydatek mniejszy*, ponieważ ogrodnika przyjęto dopiero od 1. marca 1896.
„ „ *62 Wydatek mniejszy* z powodu zakupna lepszego aparatu do prania, i niższych cen mydła, sody i drzewa.
„ „ *63a. Wydatek mniejszy* o drobną kwotę.
„ „ *63b, β. Wydatek mniejszy* z powodu tańszego wiktu.
„ „ *64. Wydatek większy* z powodu większej ilości chorych i wyższych cen słomy.

Liczba rubryki i poz. budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	ct.	Oddział położnic zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Wydatki w r. 1896.							
VII I.	**Koszta sanitarne.**								
65	Lekarstwa	4.018	71	136	11	4.154	82	4.000	*155*
66	Urządzenie apteki, **nadzwyczajne**	**1.395**	—	**105**	—	**1.500**	—	**1.500**	—
67	Utrzymanie apteki: 2 Siostry Miłosierdzia:								
	a) płaca	149	—	11		160	—	160	—
	b) wikt z pieczywem i dodatkami	320	—	24	—	344	—	380	36
	c) ryczałt za pranie bielizny	39	50	4	—	43	50	44	
68	2 laborantów do apteki:								
	a) płaca	335	—	25	—	360	—	240	*120*
	b) wikt z pieczywem . .	107	77	8	—	115	77	250	134
	c) gratyfikacye . . .	9	—	1	—	10	—	10	—
69	Potrzeby sanitarne . . .	6.673	56	307	07	6.980	63	8.000	1.019
70	Szczudła buty i opaski . .	1.232	43	—	—	1.232	43	1.000	*232*
71	Laboratoryum . . .	188	12	14	—	202	12	200	*2*
72	Prosektoryum . . .	186	07	14	—	200	07	250	50
73	Instrumenta chirurgiczne .	786	93	16	55	803	48	800	*3*
74	Koszta pogrzebowe . .	1.395	—	155	—	1.550	—	1 500	*50*
	Razem { 1. zwyczajne	15.441	09	715	73	16.156	82	16.834	1.239 *562*
	Razem { 2. **nadzwyczajne**	**1.395**	—	**105**	—	**1.500**	—	**1.500**	—
	Suma rubr. VIII.	16.836	09	820	73	17.656	82	18.334	1.239 *562* — 677

Wydatki. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

do poz. 65. Wydatek większy ponieważ oprócz zwykłych należytości za lekarstwa wypłacono masie śp. Podgórskiego byłego aptekarza za nabyte towary apteczne kwotę 650 zł.
„ „ *66.* Z uchwalonej kwoty . . . . . 1.500 zł. — ct.
wydano rzeczywiście tylko . . . . . 1.475 „ 76 ct.
pozostałą resztę . . . . . 24 zł. 24 ct.
przeniesiono na rachunek 1897 roku.
„ „ *67b. Wydatek mniejszy* z powodu tańszego wiktu.
„ „ *68a) Wydatek większy*, ponieważ okazała się konieczna potrzeba przyjęcia jednego laboranta z wyższem wynagrodzeniem po 24 zł. miesięcznie i dodaniem mu do pomocy zwykłego parobka po 6 zł. miesięcznie.
„ „ *68b) Wydatek mniejszy* z powodu tańszego wiktu.
„ „ *69. Wydatek mniejszy* z powodu nabywania materyałów w tańszych źródłach i pozyskania bezpłatnego dostarczania wód mineralnych i ścisłego nadzoru nad magazynem sanitarnym.
„ „ *70. Wydatek większy* zależny od ilości operacyj na oddziale chirurgicznym.
„ „ *71, 72. i 73. Wydatki* wogóle *mniejsze* wedle rzeczywistej potrzeby.
„ „ *74. Wydatek większy*, z powodu pokrycia kosztów pogrzebu drugiej akuszerki.

Liczba rubryki i poz. budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych	Oddział położnic	Razem	Kwota budżetem uchwalona	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze większe
		Wydatki w r. 1896.				
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł.	zł.
IX. 75	**Koszta kancelaryjne.** Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne itp.	1.216 67	92 —	1.308 67	1.000	+ *309*
	do poz. 75. Wydatek większy z powodu nakładu nowych druków dla apteki szpitalnej prowadzonej we własnym zarządzie.					
X. 76	**Koszta kapliczne** . .	223 24	17 —	240 24	240	—
XI. 77	**Utrzymanie budynków.** Konserwacye i reparacye: 1. zwyczajne . .	3.303 54	300 36	3.603 90	3.700	96
	2. **nadzwyczajne**:					
	a) na budowę kliniki chirurgicznej i medycznej:					
	α) II. rata przyznana z funduszu krajowego . .	**75.000** —	— —	**75.000** —	**75.000**	—
	β) subwencya od c. k. Skarbu państwa II. rata (vide Rubr. V. poz. 10 dochod.)	**50.000** —	— —	**50.000** —	**50.000**	—
	b) okratowanie okien . .	**280** —	— —	**280**	**280**	—
	c) na dalsze sprawienie muszel zlewowych przy kurkach wodnych i wymianę rur wodociągowych . . .	**300** —	— —	**300** —	**300**	—
	d) na wymianę zniszczonych schodów drewnianych we wschodniem skrzydle na schody kamienne . . .	**1.300** —	— —	**1.300** —	**1.300**	—
	Do przeniesienia { 1. zwyczajne	3.303 54	300 36	3.603 90	3.700	96
	{ 2. **nadzwyczajne**	**126.880** —	— —	**126 880** —	**126.880**	—

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Wydatki.

Liczba rubryki i poz. budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	ct.	Oddział położnic zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze / większe zł.
		Wydatki w r. 1896.							
XI.	Z przeniesienia { 1. zwyczajne	3.303	54	300	36	3.603	90	3.700	96
	{ 2. **nadzwyczajne**	**126.880**	—	—	—	**136.880**	—	**126.880**	—
	e) przeistoczenie pralni na budynek mieszkalny i warstat stolarski, tudzież wybudowanie pieca do palenia słomy i zużytych wat i bandaży .	**7.332**	—	**468**	—	**7.800**	—	**7.800**	—
78	Utrzymanie maszyny i wodociągów	—	—	257	62	257	62	300	42
79	Asekuracya budynków . .	216	13	53	73	269	86	230	*40*
80	Kominiarze i straż ogniowa .	450	—	260		710	—	700	*10*
	Razem { 1. zwyczajne .	3.969	67	871	71	4.841	38	4.930	138 *50*
	{ 2. **nadzwyczajne** .	**134.212**	—	**468**	—	**134.680**	—	**134.680**	—
	Suma Rubr. XI.	138.181	67	1.339	71	139.521	38	139.610	138 *50*
									— 88

do poz. 71 1) Wydatek mniejszy ponieważ część robót konserwacyjnych wykonano własnemi siłami.

„ „ *77 2d)* Z uchwalonej kwoty 1.300 zł. nic nie wydano, cały zatem kredyt przeniesiono na rachunek 1897 roku.

„ „ *77 2e)* Ponieważ istniejąca pralnia przeniesioną zostanie dopiero w 1897 roku do domu administracyjnego, i wtedy dopiero będzie można zamierzoną adaptacyę uskutecznić, kredyt dozwolony 7.800 zł. przeniesiono na rachunek 1897 roku.

„ „ *78. Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.

„ „ *79. Wydatek większy*, z powodu ubezpieczenia nowo wybudowanych klinik.

„ „ *80. Wydatek większy* zależny od potrzeby częstego czyszczenia kominów i kuchni.

XII.	**Odsetki od kapitałów dłużnych.**								
81	Funduszowi stypendyjnemu Głowińskiego 5% od kwoty 6.705 zł. 3 kr. m. k. za część budynku, użytego dawniej dla oddziału położnic . .	352	—	—	—	352	—	352	—
82	5% od kwoty 26.820 zł. 11 kr. m. k. za część budynku, użytego dla oddziału chorych .	1.408	08	—	—	1.408	08	1.408	—
	Suma Rubr. XII.	1.760	08	—	—	1.760	08	1.760	—
XIII 83	**Podatki i daniny** . .	213	65	—	—	213	65	35	—
	do poz. 83. Wydatek większy z powodu zapłacenia zaległego podatku domowo-czynszowego od nowo nabytej realności L. 381 i 382 4/4 na pawilon dla chorób zakaźnych (LW. 17.540|1896).								

Wydatki. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i poz. budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych — Wydatki w r. 1896. zł.	ct.	Oddział położnic — Wydatki w r. 1896. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze / większe zł.
XIV.	**Rozmaite.**								
84	Utrzymanie biblioteki . .	183	21	14	—	197	21	200	3
85	Połowa kosztów utrzymania szkoły dla dozorczyń . .	522	22	39	—	561	22	1.100	539
86	Przypadkowe:								
	a) zastępstwo chorych i urlopowanych funkcyonaryuszów	232	—	67	50	299	50	300	—
	b) ubezpieczenie służby od wypadków	—	—	34	35	34	35	100	66
	c) koszta sądowe, portorya i inne nieprzewidziane . .	537	17	97	13	634	30	400	*235*
									608
	Suma Rubr. XIV.	1.474	60	251	98	1.726	58	2.100	*235*
									— 373

do poz. 84. Wydatek mniejszy wedle potrzeby.

„ „ *85.* „ „ z powodu, że w 1896 r. był tylko jeden kurs szkoły dla dozorczyń trwający 6. miesięcy od 1. lutego do końca lipca 1896.

„ „ *86b Wydatek mniejszy* stosownie do ilości służby ubezpieczonej na mocy odnośnej ustawy.

„ „ *86c Wydatek większy* spowodowany zmiennością tej pozycyi, tudzież wydatków nadzwyczajnych a to: zakupna krzeseł do refektarza Sióstr Miłosierdzia za 64·80 zł. naprawy dezinfektora kosztem 100 zł. zakupna zegaru kontrolnego dla stróża nocnego za 52·50 zł.

XV.	**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic.**								
87	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci, których matki na oddział chorych przeniesione zostały . . .	—	—	34	30	34	30	30	+ 4
	do poz. 87. Wydatek większy zależny od ilości wypadków choroby położnic.								
XVI. 88	**Ryczałt za utrzymanie dzieci w szpitalu św. Zofii** .	16.000	—	—	—	16.000	—	16.000	—

Krajowy szpital powszechny we Lwowie. Dochody.

Liczba rubryki i poz. budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	ct.	Oddział położnic zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		Dochody w r. 1896.							
I.	**Dodatki.**								
1	Od c. k. Skarbu za 781·58 m. drzewa opałowego, część przypadająca na te oddziały .	1.328	70	148	83	1.477	53	1.500	22
2	Od kasy miejskiej $^1/_5$ część dochodu z myta . . .	31.163	48	—	—	31.163	48	26.000	*5.163*
3	Od kasy miejskiej na utrzymanie trupiarni	79	—	5	—	84	—	84	—
	Suma Rubr. I.	32.571	18	153	83	32.725	01	27.584	22 / *5.163*
	do poz. 1. Dochód mniejszy z powodu niższych cen drzewa wedle których bywa relutum obliczane.								+ 5.141
	do poz. 2. Dochód większy z powodu korzystniejszych wyników z opłat miejskich.								
II. 4	**Opłaty pośmiertne** . .	14.418	87	—		14.418	87	6.000	+ *8.419*
	do poz. 4. Dochody większe zależne od wypadków śmierci i wysokości spadków.								
III.	**Zwroty kosztów leczenia.**								
5	Od funduszu krajowego galicyjskiego	150.096	52	12.491	30	162.587	82	177.000	14.412
6	Od samopłacących . . .	16.431	60	50	70	16.482	30	12.000	*4.482*
7	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych . .	11.062	16	216	12	11.278	28	9.000	*2.278*
	Suma rubr. III.	177.590	28	12.758	12	190.348	40	198.000	14.412 / *6.760*
	do poz. 5. Dochód mniejszy z powodu trudności uzyskania świadectw przynależności i majątku od gmin przynależności i zamieszkania chorych, wskutek czego przedłożono mniejszą ilość kosztów do likwidacyi, jakto preliminarzem przewidziano.								— 7.652
	do poz. 6. i 7. Dochody większe z powodu większej ilości samopłacących i obcokrajowych, tudzież znaczniejszych wpływów od kas chorych.								

Dochody. # Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Liczba rubryki i poz budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych — Dochody w r. 1896. zł.	ct.	Oddział położnic — Dochody w r. 1896. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze większe zł.
IV.	**Rozmaite.**								
8	Dochód z ogrodu warzywnego .	43	55	3	—	46	55	150	103
9	Rozmaite nieprzewidziane .	119	24	21	—	140	24	100	*40*
	Razem .	162	79	24	—	186	79	250	103 / *40*
9*a*	Do tego: Zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych, przeniesione z rubryki I. wydatków . .	1.035	21	40	—	1.075	21	—	*1.075*
	Suma Rubr. IV. .	1.198	—	64	—	1.262	—	250	103 / *1.115* / + *1 012*
	do poz. 8. Dochód mniejszy, ponieważ cała przestrzeń szpitalna nie została jeszcze na ogród przemieniona, a zbiory jarzyn z ogrodów nowo założonych jeszcze nie użyźnionych były mniej korzystne. *do poz. 9. Dochód większy* dla zmienności wpływów tej pozycyi. *do poz. 9a Dochód nieprelimino-wany* stanowi zaliczki na płacę z lat ubiegłych, pobrane tu na mocy uchwały Wys. Sejmu z dnia 14. października 1874.								
V. 10	**Subwencya od c. k. Skarbu** II. rata	50 000	—	—	—	50.000	—	50.000	—
11	**Dotacya z funduszu krajowego**	59.873	81	9.774	96	69.648	77	86.728	— 17.079
	do poz. 11. Dochód mniejszy, z powodu korzystniejszych wyników wogóle w stosunku do kwot preliminowanych, wskutek czego nie było potrzeby pobrania całej preliminowanej kwoty.								

WYKAZ

należytości czynnych i biernych z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		A) Wydatki.								
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**								
	19*a*	Zaliczki na płace	110	10	118	80	—	—	—	—
XIII	86*c*	**Rozmaite**	—	—	132	99	—	—	—	—
		Suma A	110	10	251	79	—		—	—
		B) Dochody.								
II.	4	**Opłaty pośmiertne** . . .	2.599	76	1.842	02	—	—	—	—
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**								
	6	Od samopłacących	1.537	93	1.007	10	—	—	—	—
	7	Od fund. obcokrajowych i innych publicznych	1.577	01	1.518	56	—	—	—	—
	—	Od stron rozmaitych niewyśledzonych	102.049	86	126.500	96	—	—	—	—
IV.		**Rozmaite.**								
	9	C. k. Dyrekcya Skarbu kaucya na pobór spirytusu do apteki szpitalnej	—	—	60	—	—	—	—	—
		Suma B.	107.765	46	130.928	64	—	—	—	
		Do tego: Suma A.	110	10	251	79	—	—	—	—
		Razem .	107.875	56	131.180	43	—	—	—	—
		Ogółem .	239.055	99	—	—				
		Po strąceniu stanu biernego	—	—	—	—				
		Okazuje się czysty **stan czynny**	239.055	99	—	—				

IV.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Zamknięcie rachunku

za rok

1896.

LW. 16.676|1897.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.	1	**Potrzeby kancelaryjne**	—	—	—	—
II.		**Remuneracye i zapomogi.**				
	2	Akuszerce zakładu położnic za stręczenie żywicielek, tudzież pieluszkowe	—	—	—	—
	3	Żywicielkom za pielęgnowanie dzieci w pierwszym roku życia	—	—	—	—
	4	Tymże za gorliwe dozorowanie dzieci i na potrzeby szkolne	5	—	20	15
III.	5	**Koszta utrzymania dzieci**	56	25	96	40
IV.	6	**Koszta leczenia dzieci**	—	—	—	—
V.	7	**Zapomogi dla położnic**	6.024	—	5.700	*324*
VI.		**Rozmaite wydatki.**				
	8	Ryczałt na koszta pogrzebowe po 2 zł. od dziecka (LW. 9.757/72)	—	—	10	10
	9	Zwrot kosztów utrzymania dzieci do gminy miasta Lwowa przydzielonych	—	—	—	—
		Ogólna suma wydatków .	6.085	25	5.826	*324* 65
						+ *259*
		Uzasadnienie różnic.				
		Do rubr. II. III. i IV. Wydatek mniejszy wedle rzeczywistej potrzeby. *Do rubr. V. Wydatek większy* z powodu znaczniejszej liczby położnic, które się poddały praktyce lekarskiej.				
		DOCHODY.				
I.	1	Dotacye z funduszu krajowego	6.085	25	5.862	+ *259*
		Uzasadnienie różnic.				
		Do rubr. I. Dochód większy pobrany w miarę potrzeby pokrycia poniesionych wydatków.				
		Z końcem roku 1896 fundusz ten nie posiada żadnego stanu czynnego ani biernego.				

L.W. 27.588/1897.

V.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

Wykaz należytości czynnych i biernych na str. 248.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze większe zł.
		WYDATKI.				
I.	1—10*a*	Płace i emolumenta etatowe	21.956	38	22 064	108
II.	11-16	Koszta utrzymania osób nieetatowych	36.876	54	39.233	2.356
III.	17-26*a*	Pensye i emerytury	3.017	57	3.027	9
IV.	27-30	Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski	110	—	110	—
V.	31	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	—	—	40	40
VI.	32-33	Remuneracye i zapomogi	726	77	729	2
VII.	34-42	Koszta gospodarcze zakładu: 1. zwyczajne	90.198	69	94.428	4.230
		2. **nadzwyczajne**	**8.785**	**60**	**9.000**	**214**
VIII.	43 46	„ „ folwarku	12.176	08	13.100	924
IX.	47-51	„ sanitarne	5.975	28	7.060	1.085
X.	52	„ kancelaryjne	498	72	450	*49*
XI.	53	„ kapliczne: 1. zwyczajne	237	69	200	*38*
		2. **nadzwyczajne**	**200**	—	**200**	—
XII.	54-59	„ utrzymania budynków, dróg dojazdowych i urządzeń: 1. zwyczajne	8.877	06	9.290	413
		2. **nadzwyczajne**	**802**	**45**	**800**	*102*
XIII.	60	Podatki z ekwiwalentem i daniny	132	25½	150	18
XIV.	61-64	Rozmaite	3.071	02½	2.620	*451*
XV.	65	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	60	28	60	—
XVI.	66	Koszta podróży i dyety członków opieki nad obłąkanymi	—	—	150	150
		Razem zwyczajne	183.914	34	192.711	9.335 / *538*
		Razem **nadzwyczajne**	**9.888**	**05**	**10.000**	214 / *102*
		Suma wydatków	193.802	39	202.711	9.549 / *640*
		Do tego:				
—	67	Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajow.	37.292	71½	9.459	*27.834*
		Ogólna suma wydatków	231.095	10½	212.170	9.549 / *28.474*
						+ *18.925*
		DOCHODY.				
I.	1	Odsetki od kapitałów	230	—	230	—
II.	2-3	Dodatki	695	32	660	*35*
III.	4-5	Dochody z dóbr	14.709	91	16.100	1.390
IV.	6-8	Zwroty kosztów leczenia	212.500	71	194.000	*18.501*
V.	9-11*d*	Rozmaite	2.959	16½	1.180	*1.779*
		Suma dochodów	231.095	10½	212.170	1.390 / *20.315*
						+ *18.925*

Porównanie sumaryczne

kwot preliminowanych z rzeczywistemi wynikłościami:

Wydatki preliminowane wynosiły . . . . . 202.711 zł.
„ rzeczywiste bez nadwyżki dochodów wynosiły . . . 193.802 „
były zatem *mniejsze* o . . . . 8.909 zł.

Dochody preliminowane wynosiły . . . . . 212.170 zł.
„ rzeczywiste wynosiły . . . . . 231.095 „
t. j. *większe* o . . . . 18.925 „

Wynik w ogóle *był korzystniejszy* o sumę w kwocie . . . 27.834 zł.
a zgodny z większą nadwyżką dochodów oddaną funduszowi krajowemu (vide poz. 67 wydatków).

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**				
	1	Dyrektor: *a)* płaca	2.200	—	2.200	—
		b) dodatek osobisty	800	—	800	—
		c) dodatki pięcioletnie	900	—	900	—
	2	2 prymaryuszów: *a)* płaca	2.766	64	3.000	233
		b) relutum za wikt	752	52	816	64
		c) dodatki pięcioletnie	200	—	200	—
	3	2 sekundaryuszów: *a)* płaca	1.988	92	2.000	11
		b) relutum za wikt	811	48	816	5
		c) dodatki pięcioletnie	73	34	200	127
	4	2 kapelanów: *a)* płaca	800	—	800	—
		b) relutum za wikt rz.-kat. kapelana	300	—	300	—
		c) wikt w naturze gr.-kat. „	288	95	300	11
		d) dodatki pięcioletnie	283	33	284	1
	5	Rządca: *a)* płaca	1.200	—	1.200	—
		b) relutum za wikt	408	—	408	—
		c) dodatki pięcioletnie	600	—	600	—
	6	2 oficyałów: *a)* płaca	2.120	—	2.120	—
		b) dodatki pięcioletnie	450	—	450	—
		c) „ osobiste	600	—	600	—
	7	2 pisarzy: *a)* płaca	1.200	—	1.200	—
		b) relutum za wikt	720	—	720	—
	8	Maszynista: *a)* płaca	600	—	600	—
		b) relutum za wikt	360	—	360	—
	9	Woźny: *a)* płaca	225	—	225	—
		b) wikt z pieczywem II. klasy	260	60	275	14
		c) dodatek na ubiór	50	—	50	—
		d) dodatki pięcioletnie	60	—	60	—
	10	Odźwierny przy furcie zakładowej: *a)* płaca	225	—	225	—
		b) wikt z piecz. II. klasy	260	60	275	14
		c) dodatek na ubiór	50	—	50	—
		d) dodatek pięcioletni	30	—	30	—
		Razem	21.584	38	22.064	480
		Do tego:				
	10*a*	Zaliczki udzielone na płace w kwocie 620 zł. — ct. a po strąceniu rat bieżących 248 „ — „	372	—	—	*372*
		Suma Rubr. I.	21.956	38	22.064	480 *372*
						— 108

do poz. 2. 3. ***Wydatki mniejsze*** z powodu przeniesienia w stan spoczynku prymaryusza dra Plucińskiego i wynikłego ztąd interkalare.
„ „ *4c) 9b) 10b) Wydatki* nieznacznie *mniejsze* z powodu tańszego wiktu
„ „ *10a) Wydatek nieprelimiowany* znajduje pokrycie w ściąganych ratach z płac a zarachowanych na rubr. V. poz. 11 *d* dochodów.

Wydatki. Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**				
	11	19 Sióstr Miłosierdzia oddziałowych :				
		a) płaca	1.520	—	1.520	—
		b) wikt z pieczywem i dodatkami .	3.917	80	3 990	72
	12	Dyetaryusz : *a*) płaca	457	50	456	2
		b) relutum za wikt . . .	360	—	360	—
	13	Odźwierny przy bramie wjazdowej: *a*) płaca .	120	—	120	—
		b) wikt z pieczywem .	260	60	275	14
		c) dodatek na ubiór .	50	—	50	—
	14	Służba wyższa : *a*) płaca ślusarza . . .	300	—	300	—
		„ stolarza . . .	240	—	240	—
		„ krawca . . .	178	50	180	2
		„ szewca . . .	180	—	180	—
		„ 2 palaczy przy maszynie parowej . .	332	36	336	4
		b) wikt z pieczywem 6 osób służby wyższej . .	1.236	11	1.320	84
	15	Służba oddziałowa : *a*) płaca	10 836	11	11.928	1.092
		b) na podwyższenie płac .	403	—	400	3
		c) wikt z pieczywem .	12.857	54	13 855	997
		d) bluzy	609	66	612	2
		e) gratyfikacye . .	298	—	300	2
	—	Premia dla dozorców	—	—	—	—
	16	Służba domowa: *a*) płaca	1.145	38	1.188	43
		b) wikt z pieczywem . .	1.446	64	1.495	48
		c) gratyfikacye . . .	50	—	50	—
		d) bluzy	77	34	78	1
		Suma Rubr. II. .	36.876	54	39.233	2.361 5 — 2.356

do poz. 11b) *Wydatek mniejszy* z powodu tańszego wiktu.
„ „ *12a*) *Wydatek większy* ponieważ rok ten był przestępnym.
„ „ *13b*) *Wydatek mniejszy* z powodu podanego przy poz. 11b).
„ „ *14a*) *Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów.
„ „ *14b*) Jak poz. 11b).
„ „ *15a Wydatek mniejszy* ponieważ ilość służby oddziałowej ograniczono do rzeczywistej potrzeby.
„ „ *15b Wydatek* nieznacznie *większy* wedle potrzeby.
„ „ *15 c) d) e) Wydatki mniejsze* stosownie do mniejszej ilości służby.
„ „ *16. Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. Wydakti.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze większe zł.
III.		**Pensye i emerytury.**				
	17	Grund Ludwika, wdowa po rządcy	17	31	26	9
	18	Burkhardt Franciszka, wdowa po kontrolorze	19	—	19	—
	19	Dr. Berthleff Karol, były dyrektor	149	—	149	—
	20	Kłosowski Jan, były dozorca	48	—	48	—
	21	Kłosowska Teresa, była dozorczyni	48	—	48	—
	22	Dr. Dobiński Włodzimierz, były prymaryusz	566	66	567	—
	23	Węgrzyn Jan, były dozorca	60	—	60	—
	24	Krzyżak Antoni, były dozorca	144	—	144	—
	25	Południak Anna, była dozorczyni	120	—	120	—
	26	Skupień Antoni, były dozorca	48	—	48	—
	26a	Dr. Pluciński Michał, b. prymaryusz	1.797	60	1.798	—
		Suma Rubr. III.	3.017	57	3.027	— 9
		do poz. 17. *Wydatek mniejszy* z powodu śmierci pensyonistki w dniu 9. sierpnia 1896 (LW. 1.702/1897).				
IV.		**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**				
	27	Christl Laura, sierota po kontrolorze	7	—	7	—
	28	Hammer Joanna, sierota po pisarzu	7	—	7	—
	29	Tobiasiewicz Edward, dożywotnia zapomoga	60	—	60	—
	30	Kamiński Jan, dożywotnia zapomoga	36	—	36	—
		Suma Rubr. IV.	110	—	110	—
V.	31	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych**	—	—	40	— *40*
		do poz. 31. Nie było z tego tytułu wydatku.				
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**				
	32	Za sprawdzanie recept	126	77	129	2
	33	Remuneracye i zapomogi	600	—	600	—
		Suma Rubr. VI.	726	77	729	— 2
		do poz. 32. Drobna różnica wedle dokonanego obliczenia na poszczególne zakłady.				
VII.		**Koszta gospodarcze zakładu.**				
	34	Żywienie chorych:				
		a) zwykła strawa i dodatki	46.097	87	50.700	4.602
		b) 5 Sióstr Miłosierdzia: *α*) płaca	400	—	400	—
		β) wikt z dodatkami	1.031	—	1.050	19
		Do przeniesienia	47.528	87	52 150	4.621

Wydatki. Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
VII.	34	Z przeniesienia .	47.528	87	52.150	4.621
		c) służba kuchenna i magazynowa:				
		α) płaca	818	66	828	9
		β) wikt	1.258	15	1.320	62
		γ) fartuchy, czepki i bluzy . .	83	68	84	—
		δ) gratyfikacye	40	—	40	—
		d) drzewo i węgle do kuchni . . .	3.338	56	3.200	*139*
		e) naczynia i sprzęty kuchenne . .	722	25	630	*92*
		f) pieczywo z piekarzem i drzewem . .	8.258	39	9 050	792
		g) wino dla chorych	465	82	570	104
	35	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj . .	8.153	95	7.800	*354*
	36	Oświetlenie naftą	2.133	31	1.800	*333*
	37	Sprzęty gospodarcze: *a*) zakupno i naprawa:				
		1. zwyczajne . .	2.355	48	2.300	*55*
		2. **nadzwyczajne** .	**785**	**60**	**1 000**	**214**
		b) Siostra Miłosierdzia:				
		α) płaca . .	80	—	80	—
		β) wikt z dodatkami	206	20	210	4
	38	Utrzymanie 2 par koni z furmanami, naprawą wozów, uprzęży i t. p.	1.470	94	1.380	*91*
	39	Utrzymanie parku i ogrodów spacerowych dla chorych	154	80	200	45
	40	Utrzymanie pralni: *a*) drzewo, praczki i inne potrzeby . . .	4.799	43	4.700	*99*
		b) 2 Siostry Miłosierdzia:				
		α) płaca . .	160	—	160	—
		β) wikt z dodatkami	412	40	420	8
	41	Bielizna, pościel i odzież: *a*) zakupno i naprawa:				
		1. zwyczajne . .	6.006	53	6.000	*6*
		2. **nadzwyczajne** .	**8.000**	—	**8.000**	—
		b) 1 Siostra Miłosierdzia:				
		α) płaca . .	80	—	80	—
		β) wikt z dodatkami	206	20	210	4
		c) 2 szwaczki:				
		α) płaca . .	216	—	216	—
		β) wikt z pieczywem	199	54	220	20
	42	Słoma do sienników	1.049	53	780	*270*
						5.669
		Suma wydatków: 1. zwyczajnych .	90.198	69	94.428	*1.439*
		2. **nadzwyczajnych**	**8.785**	**60**	**9 000**	**214**
						5.883
		Ogólna suma rubryki VII.	98.984	29	103.428	*1.439*
						— 4.444

do poz. 34a). Wydatek mniejszy z powodu tańszych artykułów żywności jak: mięsa wołowego, cielęcego, kartofli, mąki, krup i w ogóle oszczędnej gospodarki w zakładzie:
„ „ *33b*) *β*) *Wydatek mniejszy* z powodu tańszego wiktu.
„ „ *34c*) *Wydatki mniejsze* z powodu interkalare i niższego kosztu wiktu.
„ „ *34d*) *Wydatek większy* z powodu większego wydatku węgla do maszyny parowej przeto i droższej siły pary do kotłów kuchennych.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

do poz. 34c) *Wydatek większy* zastosowany do rzeczywistej potrzeby.
„ „ *34f)* „ *mniejszy* z powodu niższych cen mąki.
„ „ *34g)* „ „ ponieważ niezachodziła potrzeba zapisywania chorym większej ilości wina.
„ „ *35* „ *większy* ponieważ kaloryfery w zakładzie źle funkcyonowały wskutek czego musiano dłużej palić i spotrzebowano większą ilość węgla.
„ „ *36* „ *większy* z powodu nieco wyższych cen nafty, tudzież większej ilości ubikacyi do oświetlenia w skutek przepełnienia zakładu chorymi.
„ „ *37a)* „ w ogóle mniejszy wedle rzeczywistej potrzeby.
„ „ *37b)* „ *mniejszy* jak poz 34b) *β)*.
„ „ *38* „ *większy* ponieważ zachodziła potrzeba znaczniejszej naprawy wozów i uprzęży.
„ „ *39* „ *mniejszy* ponieważ roboty w ogrodzie przeważnie wykonywali chorzy ze znacznie tańszym kosztem.
„ „ *40a)* „ *większy* wskutek droższej siły pary jak przy poz. 34 *d)*.
„ „ *40b) β)* Jak poz. 34 *b) β)*.
„ „ *41a)* *Wydatek* nieznacznie *większy* wedle potrzeby.
„ „ *41b) c)* „ *mniejszy* z powodu tańszego wiktu.
„ „ *42* „ *większy* z powodowany wyższą ceną słomy i częstszą zmianą słomy w siennikach.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
VIII.		**Koszta gospodarcze folwarku.**				
	43	Gospodarstwo rolne, z kosztami utrzymania dozorcy robót, krowiarni, chowu trzody i rzezi wołów	10.987	29	12.000	1.013
	44	Utrzymanie ogrodów warzywnych z kosztem utrzymania ogrodnika	998	45	900	*98*
	45	Podatek gruntowy z ekwiwalentem . .	110	86	120	9
	46	Asekuracya budynków gospodarskich, krescencyi od ognia i nieprzewidziane wydatki folwarku	79	48	80	—
		Suma Rubr. VIII.	12.176	08	13.100	1.022 *98*
						— 924

do poz. 43. Wydatek mniejszy z powodu mniejszego zakupna krów i trzody chlewnej tudzież mniejszego wydatku na karmę dla krów wskutek czego i dochody z tego działu gospodarstwa były mniejsze, jakto przy rubr. III. poz. 4. wyjaśniono.
„ „ *44. Wydatek większy* ponieważ do robót ogrodowych oprócz chorych używano obcych a droższych robotników.
„ „ *45. Wydatek mniejszy* wedle wymiaru c. k. urzędu podatkowego.

Wydatki. Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze / większe zł.
IX.		**Koszta sanitarne.**				
	47	Lekarstwa	506	13	700	194
	48	Potrzeby sanitarne	5.210	17	6.000	790
	49	Instrumenta chirurgiczne	47	89	100	52
	50	Utrzymanie prosektoryum	31	98	60	28
	51	Koszta pogrzebowe ubogich chorych i Sióstr Miłosierdzia, tudzież utrzymanie cmentarza	179	11	200	21
		Suma Rubr IX.	5.975	28	7.060	— 1.085
		do poz. 47 i 48. Wydatki mniejsze z powodu korzystniejszego zakupna lekarstw i potrzeb sanitarnych u większych firm i mniejszego zapotrzebowania.				
		„ „ *49. i 50. Wydatki mniejsze* ponieważ nie było koniecznej potrzeby wyczerpania kwot preliminowanych.				
		„ „ *51. Wydatek mniejszy* zależny od śmiertelności.				
X.		**Koszta kancelaryjne.**				
	52	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta inserecyjne i t. p.	498	72	450	+ *49*
		do poz. 52. Wydatek większy wedle potrzeby.				
XI.	53	**Koszta kapliczne** { 1. zwyczajne	237	69	200	*38*
		{ 2. **nadzwyczajne**	**200**	—	**200**	—
		Suma rubryki XI.	437	69	400	+ *38*
		do poz. 53. Wydatek większy poniesiony na pozłocenie kielicha i monstracyi.				
XII.		**Koszta utrzymania budynków, dróg dojazdowych i urządzeń.**				
	54	Konserwacye i reparacye z pokostowaniem podłóg, i czyszczenie kanałów itp.: 1. zwyczajne	5.793	44	6.300	507
		2. **nadzwyczajne** . **2286** zł. **05** ct.				
	55	Gratyfikacya dla służby za robotę szklarską w zakładzie	40	—	40	—
	56	Utrzymanie urządzeń mechanicznych: 1. zwyczajne	1.014	10	800	*214*
		2. **nadzwyczajne**	**847**	**21**	**700**	**147**
	57	Asekuracya budynków i ruchomości	544	97	650	105
	58	Kominiarze i straż ogniowa: 1. zwyczajne	585	—	600	15
		2 **nadzwyczajne**	**55**	**24**	**100**	*45*
	59	Utrzymanie dróg dojazdowych	899	55	900	—
		Suma wydatków: { 1. zwyczajnych	8.877	06	9.290	627 / *214* / *147*
		{ 2. **nadzwyczajnych**	**902**	**45**	**800**	45 / 672 / *361*
		Ogólna suma Rubr. XII.	9.779	51	10.090	— 311

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		do poz. 54. 1) *Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
		„ „ *54.* 2) Wedle zamknięcia rachunku tej rubryki za r. 1895 (str. 246 poz. 53.2) *β)* przeniesiono na r. 1896 resztę niewyczerpanego kredytu w kwocie 2.286 zł. 05 ct. którą w zupełności wydaną została.				
		„ „ *56.* Wydatki zwyczajne przekroczono z powodu kosztowniejszej naprawy kotłów w pralni, zaś nadzwyczajne były większe ponieważ sprawienie nowego kotła do kuchni i wytoczenie cylindra do maszyny parowej więcej kosztowało aniżeli preliminarzem przewidziano.				
		„ „ *57. Wydatek mniejszy* wedle wymierzonych premii asekuracyjnych.				
		„ „ *58. Wydatki mniejsze* wedle potrzeby.				
XIII.	60	**Podatki z ekwiwalentem i daniny** . .	132	25½	150	— 18
		do poz. 60. Wydatek mniejszy wedle wymiaru c. k. urzędu podatkowego.				
XIV.		**Rozmaite.**				
	61	Utrzymanie biblioteki lekarskiej . . .	200	24	200	—
	62	Książki i czasopisma dla chorych . . .	248	98	250	1
	63	Myto drogowe	209	06	220	11
	64	Przypadkowe:				
		a) Ubezpieczenie służby od wypadku choroby	42	84	40	*3*
		b) „ „ i robotników od wypadków	111	—	110	*1*
		c) Zabawy z tańcami i wycieczki chorych	209	09	220	11
		d) Zastępstwo chorych i urlopowanych funkcyonaryuszów	539	85	500	*40*
		e) Koszta komisyi	11	31	60	49
		f) „ uroczystości rozdania nagród służbie dozorującej chorych . . .	—	—	—	—
		g) Ryczałt na wydatki przełożonego obszaru dworskiego	20	—	20	—
		h) Fiakry dla Sióstr Miłosierdzia, ich spowiednika, inżyniera Wydziału krajowego, nadzorującego roboty konserwacyjne, pastora na pogrzeby ewangelików . .	21	25	50	29
		i) Koszta przywozu i odstawienia umysłowo chorych do zwrotu od gmin przynależności	1.338	97	800	*539*
		k) Inne nieprzewidziane	118	43½	150	31
						132
		Suma Rubr. XIV.	3.071	02½	2.620	*583*
						+ *451*
		do poz. 62. 63. Wydatki mniejsze wedle potrzeby.				
		„ „ *64 a)b) Wydatki większe* stosownie do ilości ubezpieczonych osób.				
		„ „ *64c) Wydatek mniejszy* ponieważ nie było potrzeby wyczerpania całego kredytu.				

Wydatki i dochody. Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		do poz. 64d) Wydatek większy poniesiony na zastępstwo chorego prymaryusza dra Plucińskiego.				
		„ „ *64e) Wydatek mniejszy* zależny od ilości zarządzonych komisyj.				
		„ „ *64h) Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
		„ „ *64i) „ większy* z powodu większego napływu umysłowo chorych do zakładu. Przekroczenie to znajdzie pokrycie w rubr. V. poz 10. dochodów.				
		„ „ *64k) Wydatek mniejszy* dla zmienności wydatków tej pozycyi.				
XV.	65	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe**	60	28	60	—
XVI.	66	**Koszta podróży i dyety członków opieki nad obłąkanymi**	—	—	150	— 150
		do poz. 66. Nie było potrzeby zarządzania w tym roku podobnych komisyi.				
—	67	**Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu**	37.292	71½	9.459	+ *27.834*
		do poz. 67. Wydatek większy z powodu korzystniejszych wyników zamknięcia.				
		DOCHODY.				
I.		**Odsetki od kapitałów.**				
	1	4% od gal. oblig. propinacyjn. im. wart. 5.750 zł.	230	—	230	—
II.		**Dodatki.**				
	2	Od c. k. Skarbu relutum za drzewo opałowe .	595	32	560	*35*
	3	Od kasy miejskiej na utrzymanie drogi publicznej z Kulparkowa do Lwowa . . .	100	—	100	—
		Suma Rubr. II. .	695	32	660	+ *35*
		do paz. 2. Dochód większy z powodu wyższych cen drzewa, wedle których relutum to bywa obliczane.				
III.		**Dochody z dóbr.**				
	4	Dochód z gospodarstwa rolnego, krowiarni, chowu trzody, rzezi wołów . . .	13.843	53	15.000	1.156
	5	Dochody z ogrodów	866	38	1.100	234
		Suma rubr. III. .	14.709	91	16.100	— 1.390

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie. Dochody

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		do poz. 4. Dochód mniejszy z powodu niekorzystnego wpływu dochodu z mleka, ze sprzedaży krów wybrakowanych i trzody chlewnej, wskutek czego i wydatki rubr. VIII. poz. 43. były mniejsze.				
		„ „ *5. Dochód mniejszy* z powodu mniej korzystnego zbioru jarzyn i owoców z ogrodu.				
IV.		**Zwroty kosztów leczenia.**				
	6	Od funduszu krajowego galicyjskiego . .	182 502	84	165.000	*17.503*
	7	Od samopłacących	28.292	79	25.000	*3.293*
	8	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych	1.705	08	4.000	2.295
						20.796
		Suma Rubr. IV. .	212.500	71	194.000	2.295
						+ *18.501*
		do poz. 6. Dochód większy. Wskutek energicznie przeprowadzonych korespondencyi z władzami i zwiększania się ilości chorych przedłożono większą ilość pozycyj do likwidacyi.				
		„ „ *7. Dochód większy*, z powodu coraz większego napływu chorych.				
		„ „ *8. Dochód mniejszy* zależny od ilości chorych przynależnych do innych krajów.				
V.		**Rozmaite.**				
	9	Zwroty z zarobku chorych w myśl §. 22 statutu	390	47	400	10
	10	„ zaległych kosztów przywozu i odstawienia	888	08	600	*288*
	11	Przypadkowe: *a)* Ze sprzedaży rzeczy z użytku wydzielonych . . .	170	36	100	*70*
		b) Depozyta po zmarłych . .	67	15½	50	*17*
		c) Inne drobne nieprzewidziane	18	46	30	11
	11d	Zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych z rubr. I. wydatku	1.424	64	—	*1.425*
						1.800
		Suma Rubr. V. .	2.959	16½	1.180	21
						+ *1.779*
		do poz. 9. Dochód mniejszy zależny od ilości pracujących chorych.				
		„ „ *10. Dochód większy* z powodu energicznego ściągania zaległych należytości od gmin przynależności i większej ilości chorych.				
		„ „ *11a) b) c) Dochody* wogóle *większe* z powodu zmienności wpływów tychże dochodów.				
		„ „ *11d) Dochody niepreliminowane* stanowią zaliczki na płace pobrane do tej rubryki na mocy uchwały Wys. Sejmu z dnia 14. października 1874.				

WYKAZ

należytości czynnych i biernych z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegł. zł.	bierne z roku bieżąc. zł.
		A. Wydatki.						
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**						
	1-10	Zaliczki na płace	362	20	372	—	—	—
X.		**Koszta kancelaryjne.**						
	52	Zaliczki na stemple udzielone c. k. Prokuratoryi Skarbu do procesów o kosztaleczenia	27	46	—	—	—	—
		Suma A.	389	66	372	—	—	—
		B. Dochody.						
IV.		**Zwroty kosztów leczenia.**						
	7	Od samopłacących	5.236	20	395	40	—	—
	8	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych	1.409	15	534	80	—	—
	—	Od stron rozmaitych i niewyśledzonych .	20.601	64	18.139	77	—	—
V.		**Rozmaite.**						
	10	Koszta przywozu i odstawienia przypadające do zwrotu od gmin przynależności	1 366	47	1.344	98	—	—
	11c	Należytość z c. k. pocztowej kasy oszczędności im. wart.	100	—	—	—	—	—
—	„	Zaliczki na płace z lat ubiegłych . .	352	—	—	—	—	—
		Suma B.	29 065	46	20.414	95	—	—
		Do tego: Suma A.	389	66	372	—	—	—
		Razem .	29.455	12	20.786	95	—	—
		Ogółem .	50.242	07	—	—	—	—
		po strąceniu stanu biernego	—	—	—	—	—	—
		pozostaje czysty stan czynny	50.242	07	—	—	—	—

LW. 29.700/1897.

VI.

Krajowy szpital św. Łazarza

w Krakowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

Wykaz należytości czynnych i biernych na str. 261.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Oddział I. chorych	Oddział II. położnic	Oddział III. syfilitycznych	Oddział IV. obłąkanych	Wynikłość ogólna	Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze większe
			Wynikłość z roku 1896.						
			zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł.	zł.
		WYDATKI.							
I.	1-18*a*	Płace i emolumenta etatowe	19.414 60	2.986 15	6.147 20	5.489 17	34.037 12	34.989	952
II.	19-24	Koszta utrzymania osób nieetatowych	16.813 39½	2.021 06	5.298 55	6.496 27	30.629 27½	29.324	*1.305*
III.	25-33*a*	Pensye i emerytury . .	3.934 41	866 26	1.823 80	1.105 35	7.729 82	6.925	*805*
IV.	34-40*b*	Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski . . .	435 —	69 60	426 72	156 60	1.087 92	1.088	—
V.	41	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych , . .	25 —	4 —	12 —	9	50 —	50	—
VI.	42	Remuneracye i zapomogi .	450 —	72 —	216 —	162 -	900 —	900	—
VII.	43-52	Koszta gospodarcze:							
		1. zwyczajne .	45.560 90	8.162 67	23.451 12	18.267 07	95.441 76	96.695	1.253
		2. nadzwyczajne .	**3.284 21**	**366 04**	**1.098 11**	**823 58**	**5.571 94**	**5.650**	**78**
VIII.	53-60	Koszta sanitarne:							
		1. zwyczajne .	10.033 06	927 33	2.573 02	1.312 18	14.845 59	13.307	*1.538*
		2. nadzwyczajne .	**46 88**	**7 36**	**22 08**	**16 56**	**92 88**	**100**	**7**
IX.	61	Koszta kancelaryjne . .	567 75	91 65	274 98	206 22	1.140 60	1.150	9
X.	62	„ kapliczne:							
		1. zwyczajne .	205 49	32 70	98 11	73 58	409 88	415	5
		2. nadzwyczajne .	**69 20**	**11 25**	**33 75**	**25 30**	**139 50**	**150**	**10**
XI.	63-66	Utrzymanie budynków:							
		1. zwyczajne .	2.451 48	392 20	1.176 61	882 46	4.902 75	5.600	697
		2. nadzwyczajne .	**752 17**	**120 34**	**361 05**	**270 78**	**1.504 34**	**1.650**	**146**
XII.	67	Podatki i daniny . . .	797 98	— —	— —	— —	797 98	1.027	229
XIII.	68-71	Rozmaite	382 28	208 52	147 01	110 26	848 07	800	*48*
XIV.	72	Koszta utrzymania dzieci, zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic .	— —	534 03	— —	— -	534 03	600	66
XV.	73-74	Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika	16.000 —	5.193 38	— —	—	21.193 38	21.300	107
XVI.	75-77	Zapisy	107 50	— —	— -	— —	107 50	109	1
XVII.	78	Wydatki konkurencyjne .	— —	— —	— -	— —	— —	50	50
XVIII.	79-80	Dyety, koszta podróży i różne inne	39 38	— —	— -	— —	39 38	300	261
		Suma wydatków:							*3.696*
		1. zwyczajnych .	117.218 22½	21.561 55	41.645 12	34.270 16	214.695 05½	214.629	3.630
		2. nadzwyczajnych	**4.152 46**	**504 99**	**1.514 99**	**1.136 22**	**7.308 66**	**7.550**	**241**
		Razem .	121.370 68½	22.066 54	43.160 11	35.406 38	222.003 71½	222.179	*3.696* 3.871
—	81	Do tego: Nadw. dochodów oddana funduszowi kraj. .	— —	— —	2.826 58	12.112 57½	14.939 15½	5.303	*9.636*
		Ogólna suma wydatków	121.370 68½	22.066 54	45.986 69	47.518 95½	236.942 87	227.482	*13.332* 3.871
									+ *9.461*
		DOCHODY.							
I.	1-3	Odsetki od kapitałów . .	17.997 81	1.386 16	173 50	150 44	19.707 91	19.108	*600*
II.	4-9	Dochody z dóbr i realności	9.238 41	164 —	12 —	9 —	9.423 41	9.800	376
III	10-12	Zwroty kosztów leczenia .	87.184 16½	17.468 59	45.696 21	47.213 27	197.562 23½	195.000	*2.562*
IV.	13	Dochody rozmaite . . .	896 42½	49 83	104 98	146 24½	1.197 48	300	*897*
		Suma dochodów .	115.316 81½	19.068 58	45.986 69	47.518 95½	227.891 03½	224.208	*4.059* 376
—	14	Do tego: Dotacya z fund. kraj.	6.053 87½	2.997 96	— —	— —	9.051 83½	3.274	*5.778*
		Ogólna suma dochodów	121.370 68½	22.066 54	45.986 69	47.518 95½	236.942 87	227.482	*9.837* 376
									+ *9.461*

Porównanie sumaryczne.

kwot preliminowanych z rzeczywistemi wynikłościami.

Wydatki preliminowane bez nadwyżki dochodów wynosiły . 222.179 zł.
„ rzeczywiste „ „ „ „ . 222.004 „ są zatem mniejsze o . 175 zł.
Dochody preliminowane wynosiły . . . . . 224.208 zł.
„ rzeczywiste „ . . . . . 227.891 „ są zatem większe o . 3.683 „
Wynik w ogóle jest *korzystniejszy* o sumę w kwocie . . . . . 3.858 zł.
zgodny z różnicą między większą nadwyżką dochodów . . . 9.636 zł.
a więcej pobraną dotacyę z funduszu krajowego . . . . 5.778 „
j. w. . . 3.858 zł.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna		Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze / większe
		Wynikłość z roku 1896.											
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
I.	**Płace i emolumenta etatowe.**												
1	Dyrektor: a) płaca	800	—	128	—	384	—	288	—	1.600	—	1.600	—
	b) dodatek osobisty	250	—	40	—	120	—	90	—	500	—	500	—
	c) relutum za mieszkanie	300	—	48	—	144	—	108	—	600	—	600	—
2	5 prymaryuszów: a) płaca	3.600	—	—	—	1.200	—	1.200	-	6.000	—	6.000	—
	b) dodatki pięcioletnie	1 800	—	—	—	600	—	433	76	2.833	76	2.834	—
3	2 profesorów, jako prymaryuszów dla okulistyki i położnictwa	650	—	650	—	—	—	—	—	1.300	—	1.300	—
4	7 sekundaryuszów I. klasy	2 400	—	600	—	600	—	600	—	4.200	—	4.200	—
5	6 „ II. „	2 503	98	—	—	399	60	—	—	2 903	58	3.000	96
6	Akuszerka: a) płaca	—	—	400	—	—	—	—	—	400	—	400	—
	b) wikt II. kl.	—	—	215	96	—	—	—	—	215	96	220	4
7	Aptekarz: a) płaca	400	—	64	—	192	—	144	—	800	—	800	—
	b) dodatki pięcioletnie	150	—	24	—	72	—	54	—	300	—	300	—
	c) dodatek na mieszkanie	100	—	16	—	48	—	36	—	200	—	200	—
8	Prosektor, płaca	756	10	5	99	5	—	32	91	800	—	800	—
9	Chemik patologii, płaca	350	—	56	—	168	—	126	—	700	—	700	—
10	Kapelan: a) płaca	300	—	48	—	144	—	108	—	600	—	600	—
	b) dodatek na mieszkanie	100	—	16	—	48	-	36	—	200	—	200	—
11	Rządca: a) płaca	600	—	96	—	288	—	216	—	1.200	—	1.200	—
	b) dodatek osobisty	230	—	36	80	110	40	82	80	460	—	460	—
	c) wikt I. kl.	182	50	29	20	87	60	65	70	365	—	365	—
12	2 oficyałów: a) płaca	812	70	160	—	480	—	360	—	1.812	70	2.000	187
	b) dodatki aktywalne	121	90	24	—	72	—	54	—	271	90	300	28
	c) „ pięcioletnie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	450	450
13	2 pisarzy: a) płaca	648	66	90	—	270	—	203	—	1.211	66	1.200	12
	b) dodatki na mieszkanie	101	95	16	—	48	—	36	—	201	95	200	2
	c) „ pięcioletnie	38	—	6	—	18	—	13	—	75	—	300	225
14	Pisarz w izbie przyjęcia chorych:												
	a) płaca	228	30	36	52	109	56	82	19	456	57	600	144
	b) wikt II. kl. wzmocniony	99	93	15	99	47	97	35	97	199	86	270	70
	c) dodatek na mieszkanie	38	05	6	09	18	27	13	69	76	10	100	24
15	Maszynista, płaca	375	—	60	—	180	—	135	—	750	—	750	—
16	Dozorca domu obłąkanych:												
	a) płaca	—	—	—	—	—	—	400	04	400	04	400	—
	b) dodatek pięcioletni	—	—	—	—	—	—	50	—	50	—	50	—
	c) wikt II. kl. (wzmocniony)	—	—	—	—	—	—	265	51	265	51	270	5
17	Woźny: a) płaca	250	—	40	—	120	—	90	—	500	—	500	—
	b) dodatki pięcioletnie	60	—	9	60	28	80	21	60	120	—	120	—
	c) dodatek na ubiór	25	—	4	—	12	—	9	—	50	—	50	—
18	Odźwierny: a) płaca	135	—	21	60	64	80	48	60	270	—	270	—
	b) wikt II. kl.	115	—	18	40	55	20	41	40	230	—	230	—
	c) dodatek na ubiór	25	—	4	—	12	—	9	—	50	—	50	—
	Razem	18.547	07	2.986	15	6.147	20	5.489	17	33.169	59	34.389	14 / 1.233
	Do tego:												
18a	Zaliczki udzielone na płace:												
	α) Engelmanowi Karolowi, etatowemu pisarzowi . . 600 zł. — ct. a po strąceniu rat spłaconych 74 „ 97 „	525	03	—	—	—	—	—	—	525	03	600	75
	β) Innym funkcyonaryuszom . 400 zł. — ct a po strąceniu rat spłaconych 57 „ 50 „	342	50	—	—	—	—	—	—	342	50	—	342
	Suma rubryki I.	19 414	60	2.986	15	6.147	20	5.489	17	34.037	12	34.989	356 / 1.308
													— 952

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Do poz. 5. i poz. 12 a) i b) Wydatki mniejsze wskutek interkalaryów.
„ „ *6 b) i poz. 16 c) Wydatki mniejsze* wedle rzeczywistego kosztu.
„ „ *12 c i 13 c) Wydatki mniejsze*, gdyż wskutek zmiany osób powstały interkalarya i odpadły pięcioletnie dodatki.
„ „ *13 a) i b) Wydatki większe* znajdują pokrycie w oszczędzonych kredytach przy poz. 12 a) i b).
„ „ *14 a) b) c) Wydatki mniejsze*, ponieważ ta nowo ustanowiona posada nadaną została dopiero 27-go marca 1896.
„ „ *18 a) α Wydatek mniejszy* z powodu ściągnienia w ciągu roku przypadających rat na umorzenie tej zaliczki.
„ „ *18 a) β Wydatek nieprzeliminowany* znajduje pokrycie w przypisanych do zwrotu z tego tytułu należytościach.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	II. położnic zł.	ct.	III. syfilityczych zł.	ct.	IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.	kwota budżetem uchwalona zł.	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		Wynikłość z roku 1896.											
II.	**Kosz'a utrzymania osób nieetatowych.**												
19	18 Sióstr Miłosierdzia:												
	a) Płaca 16 Sióstr oddziałowych i 2 wspólnych	880	—	160	—	240	—	160	—	1 440	—	1.440	—
	b) Wikt 18 Sióstr Miłosierdzia, 3 emerytek i 4 postulantek .	3.575	1/2 96	398	04	597	06	398	04	4.969	1/2 10	5 000	31
	c) Pranie bielizny dla 25 Sióstr	141	50	22	64	67	92	50	94	283	—	283	—
20	Pomocnik aptekarza, płaca . .	367	—	58	40	175	20	131	40	732	—	732	—
21	Dyetaryusze, płaca	2.131	80	346	33	1.039	01	779	27	4 296	41	4.063	*234*
21*a*	Wikt dyetaryusza w izbie przyjęcia chorych	32	84	—	-	—	-	—	—	32	84	—	*33*
22	Służba wyższa:												
	a) płaca:												
	2 odźwiernych dla pawilonu chirurgicznego i oddziału obłąkanych wraz z dodatkiem na ubiór	180	—	—	—	—	—	180	—	360	-	360	—
	2 nadzorców dla oddziałów chorych i syfilitycznych . .	144	—	—	—	144		-	—	288	—	288	—
	1 palacz do kaloryferów w pawilonie chirurgicznym . .	150	—	—	—	—	—	-	—	150		150	—
	2 palaczy do maszyny parowej i 1 stolarz	249	92	40	—	120	—	90	—	499	92	500	—
	b) Wikt dla 8 osób . . .	683	98	37	20	245	62	238	70	1.205	50	1.240	35
23	Służba oddziałowa:												
	a) Płaca	2.724	73	291	95	793	10	1.804	04	5.613	82	5.364	*250*
	b) Wikt	3.904	48	402	95	1.086	—	2.070	90	7.464	33	6.528	*936*
	c) Bluzy	320	—	51	20	153	60	115	20	640	—	640	—
	d) Gratyfikacya	100	-	16	—	48	—	36	-	200	—	200	—
24	Służba wspólna:												
	a) Płaca	472	69	75	63	226	89	170	17	945	38	1.008	63
	b) Wikt	704	49	112	72	338	15	253	61	1.408	97	1.428	19
	c) Bluzy	25	—	4	—	12	—	9	—	50	—	50	—
	d) Gratyfikacya	25	-	4	—	12	—	9	-	50	—	50	—
	Suma rubryki II. .	16.813	1/2 39	2.021	06	5 298	55	6.496	27	30 629	1/2 27	29.324	*1.453* 148 +*1.305*

Do poz. 19 b) Wydatek nieco *mniejszy* wedle rzeczywistego kosztu.
„ „ *21 i 21 a) Wydatki większe*, gdyż wskutek dłuższej choroby jednego oficyała, czasowo przyjąć musiano jednego dyetaryusza nad stan budżetem uchwalony, a nadto jednego dyetaryusza z wiktem utrzymywano dla izby przyjęcia chorych, aż do 27. marca 1896. tj. do czasu obsadzenia posady pisarza. Przekroczenie to znajduje pokrycie w oszczędnościach poz. 12 i 14.
„ „ *22 b) Wydatek* nieco *mniejszy* z powodu jak przy poz. 19 b).
„ „ *23 a) i b) Wydatek większy* z powodu większej ilości chorych.
„ „ *24 a) i b) Wydatki mniejsze* z powodu interkalaryów.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna		Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze / większe
		Wynikłość z roku 1896.											
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
III.	**Pensya i emerytury.**												
25	Placer Marya, wdowa po lekarzu	314	—	—	—	—	—	—	—	314	—	314	—
26	Stroiński Sylwery, były prowizor apteki	100	—	16	—	48	—	36	—	200	—	200	—
27	Bulikowska Izabela, wdowa po prymaryuszu	—	—	—	—	350	—	—	—	350	—	350	—
28	Bobrzyńska Zofia, wdowa po prymaryuszu	250	—	—	—	—	—	—	—	250	—	250	—
29	Nycz Karol, były rządca szpitala	756	—	120	96	362	88	272	16	1.512	—	1.512	—
30	Przybyłowa Magdalena, była akuszerka	—	—	375	—	—	—	—	—	375	—	375	—
31	Wojciechowski Wiktor, były oficyał	435	—	69	60	208	80	156	60	870	—	870	—
32	Harajewicz Jan, były dyrektor	1.250	—	200	—	600	—	450	—	2.500	—	2.500	—
33	Huczko Jan, były odźwierny	127	—	20	32	60	96	45	72	254	—	254	—
33*a*	Rydel Helena, wdowa po prymaryuszu	300	—	—	—	—	—	—	—	300	—	300	—
33*b*	Lesiecki Feliks, były oficyał	89	41	14	30	42	92	32	19	178	82	—	*179*
33*c*	Lesiecka Marya, wdowa po oficyale	313	—	50	08	150	24	112	68	626	—	—	*626*
	Suma rubryki III.	3 934	41	866	26	1.823	80	1.105	35	7.729	82	6.925	+ *805*
	Do poz. 33b Niepreliminowana emerytura przeniesionego w czasowy stan spoczynku od 1. grudnia 1895 oficyała, który zmarł d. 18. lutego 1896.												
	Do poz. 33c Nowo przyznana ustawowa pensya wdowia po oficyale śp. Lesieckim Feliksie od 18. lutego 1896 wraz z dodatkiem na wychowanie dzieci.												
IV.	**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**												
34	Kudas Regina, była nadzorczyni	—	—	—	—	72	96	—	—	72	96	73	—
35	Flasińska Fel., wdowa po pisarzu	75	—	12	—	36	—	27	—	150	—	150	—
36	Dudek Marya, wdowa po gazowniku	30	—	4	80	14	40	10	80	60	—	60	—
37	Tekielska Julia, była nadzorczyni	—	—	—	—	72	96	—	—	72	96	73	—
38	Moskalik Andrzej, były maszynista	180	—	28	80	86	40	64	80	360	—	360	—
39	Lorenz Helena, była nadzorczyni	—	—	—	—	72	—	—	—	72	—	72	—
40	Stroiński Sylwery, były aptekarz, jednorazowa zapomoga	50	—	8	—	24	—	18	—	100	—	100	—
40*a*	Skibska Marya, wdowa po dyetaryuszu, jednorazowa zapomoga	50	—	8	—	24	—	18	—	100	—	100	—
40*b*	Głowacka Marya, wdowa po dyetaryuszu, jednorazowa zapomoga	50	—	8	—	24	—	18	—	100	—	100	—
	Suma rubryki IV.	435	—	69	60	426	72	156	60	1.087	92	1.088	—
V. 41	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych**	25	—	4	—	12	—	9	—	50	—	50	—
VI. 42	**Remuneracye i zapomogi**	450	—	72	—	216	—	162	—	900	—	900	—

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna		Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze / większe
		Wynikłość z roku 1896.											
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
VII.	**Koszta gospodarcze.**												
43	*a*) Zwykła strawa i dodatki	26.973	28	5.160	74	14.310	42	10.924	89	57.369	33	57.000	*369*
	b) 5 Sióstr Miłosierdzia zatrudnionych w kuchni:												
	α) Płaca	200	—	32	—	96	—	72	—	400	—	400	—
	β) Wikt	498	97	79	55	238	67	179	01	996	20	1.000	4
	γ) Pranie bielizny	28	30	4	53	13	58	10	19	56	60	57	—
	c) Służba kuchenna i magazynowa:												
	α) Płaca	321	41	51	42	154	27	115	71	642	81	660	17
	β) Wikt	535	16	85	70	257	11	192	85	1 070	82	1.122	51
	γ) Gratyfikacye	25	—	4	—	12	—	9	—	50	—	50	—
	d) Opał do kuchni i pod kotły parowe	525	—	84	—	252	—	189	—	1.050	—	1.050	—
	e) Naczynia i sprzęty kuchenne	132	94	20	95	62	84	47	14	263	87	300	36
	f) Pieczywo z opałem, piekarzem i pomocnikami	2.065	55	440	72	1.482	85	1.545	64	5.534	76	5.800	265
	g) Wino dla chorych	835	31	55	31	268	68	254	60	1 413	90	1.500	86
44	Lekarz dyżurny, wikt z pieczywem i winem	181	69	29	05	87	21	65	42	363	37	365	2
45	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj	2.850	71	456	49	1 369	48	1.027	11	5.703	79	6.250	546
46	Oświetlenie:												
	a) Koszt gazu . 1.814 zł. 18 ct.												
	b) Nafta, świece 1.453 „ 32 „												
	c) 9 rata amortyzacyjna . 813 „ 37 „	2.023	89	329	11	987	35	740	52	4.080	87	4.013	*68*
47	Sprzęty gospodarcze:												
	1. zwyczajne	894	52	156	02	418	35	313	76	1.782	65	1.900	117
	2. **nadzwyczajne**: na zakupno stołu operacyjnego dla oddziału III. . 165 zł. 12 ct.												
	desinfektora . 3.546 „ 24 „												
	destylatora . . 233 „ 15 „	**1.972**	**53**	**315**	**52**	**946**	**55**	**709**	**91**	**3 944**	**51**	**3.950**	**5**
48	Utrzymanie jednej pary koni z furmanem, reparacyą wozów, uprzęży i t. p.	262	91	42	18	126	53	94	90	526	52	700	174
49	Utrzymanie ogrodów:												
	a) warzywnego: 1. zwyczajne	282	62	26	31	—	—	—	—	308	93	450	141
	2. **nadzwyczajne**: na drenowanie 12 morgów ogrodu	**1.000**	—	—	—	—	—	—	—	**1.000**	—	**1.000**	—
	b) spacerowego	109	15	14	26	42	79	32	09	198	29	200	2
	c) ogrodnik, płaca	180	—	28	80	86	40	64	80	360	—	360	—
50	Utrzymanie pralni:												
	a) Opał, praczki, mydło i tp.	2.150	49	344	09	1.032	27	774	21	4 301	06	4.500	199
	b) 2 Siostry Miłosierdzia:												
	α) Płaca	80	—	12	80	38	40	28	80	160	—	160	—
	β) Wikt	199	24	31	88	95	64	71	72	398	48	400	2
	γ) Pranie bielizny	11	32	1	81	5	43	4	08	22	64	23	—
	c) Pranie bielizny służby	200	—	32	—	96	—	72	—	400	—	400	—
51	Bielizna, pościel i odzież:												
	a) Zakupno i naprawa:												
	1. zwyczajne	3.350	—	536	—	1.608	—	1.206	—	6.700	—	6.700	—
	2. **nadzwyczajne**	**311**	**68**	**50**	**52**	**151**	**56**	**113**	**67**	**627**	**43**	**700**	**73**
	b) 2 Siostry Miłosierdzia:												
	α) Płaca	80	—	12	80	38	40	28	80	160	—	160	—
	β) Wikt	199	24	31	88	95	64	71	72	398	48	400	2
	γ) Pranie bielizny	11	32	1	81	5	43	4	08	22	64	23	—
	c) Utrzymanie 2 szwaczek:												
	α) Płaca	75	—	12	—	36	—	27	—	150	—	150	—
	β) Wikt dla jednej	49	41	7	90	23	71	17	79	98	81	102	3
52	Słoma do sienników	228	47	36	56	109	67	82	24	456	94	500	43
	Razem 1. zwyczajne	45 560	90	8.162	67	23.451	12	18.267	07	95.441	76	96.695	*437* / 1.690
	Razem 2. **nadzwyczajne**	**3 284**	**21**	**366**	**04**	**1.098**	**11**	**823**	**58**	**5.571**	**94**	**5.650**	**78**
	Ogólna suma rubryki VII.	48.845	11	8.528	71	24 549	23	19.090	65	101 013	70	102.345	*437* / 1.768
													— 1 331

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Do poz. 43 a) *Wydatek większy* z powodu większej ilości dni leczenia o 10.253.
„ „ *43 b β — 50 b β i 51 b β* *Wydatki* nieznacznie *mniejsze* z powodu jak przy rub. II. poz. 19 b).
„ „ *43 c α i β* *Wydatki mniejsze* z powodu interkalaryów.
„ „ *43 e)* *Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.
„ „ *43 f)* „ „ z powodu nieco niższych cen mąki.
„ „ *43 g)* „ „ wedle ordynacyi lekarskiej.
„ „ *44.* *Wydatek* nieznacznie *mniejszy* z powodu jak przy rubr. II. poz. 19 b).
„ „ *45.* „ *mniejszy* z powodu łagodniejszej zimy.
„ „ *46.* „ *większy* gdyż z powodu zaprowadzenia oświetlenia gazowego w kancelaryi oddziału I. spotrzebowano większą ilość gazu.
„ „ *47.* *Wydatek mniejszy*, gdyż dla oszczędności dużo sprzętów sporządza się we własnym zarządzie.
„ „ *48, 49 a) 1, 50 a), 51 a).* *Wydatki mniejsze* wedle potrzeby.
„ „ *49 a) 2.* Plan drenowania ogrodu nie mógł być wcześnie wygotowany, z tego też powodu jak również dla zachowania zbioru siana, odłożono drenowanie do roku 1897, uchwalony zaś na ten cel kredyt przeniesiono na rok 1897.
„ „ *51 c) β),* *Wydatek* nieznacznie *mniejszy* z powodu jak przy rubr. II. pod poz. 19 b).
„ „ *52.* *Wydatek mniejszy* z powodu niższych cen słomy.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna		Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze / większe
		Wynikłość z roku 1896.											
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
VIII.	**Koszta sanitarne.**												
53	Lekarstwa	2.940	82	327	78	989	07	696	42	4 954	09	4.700	*254*
54	Utrzymanie apteki:												
	a) Opał	50	—	8	—	24	—	18	—	100	—	100	—
	b) 2 Siostry Miłosierdzia:												
	α) Płaca	80	—	12	80	38	40	28	80	160	—	160	—
	β) Wikt	199	24	31	88	95	64	71	72	398	48	400	1
	γ) Pranie bielizny	11	32	1	81	5	43	4	08	22	64	23	—
	c) 2 laborantki: α) Płaca	60	—	9	60	28	80	21	60	120	—	120	—
	β) Wikt	98	87	15	77	47	30	35	49	197	43	204	7
55	Laboratoryum chemiczno-patologiczne	50	—	—	—	50	—	—	—	100	—	100	—
56	Potrzeby sanitarne	5.342	99	442	36	1.086	37	246	66	7.118	38	5.950	*1.168*
57	Przybory opatrunkowe	520	48	—	—	—	—	—	—	520	48	300	*220*
58	Instrumenta chirurgiczne:												
	1. zwyczajne	419	48	67	26	201	77	151	33	839	84	850	10
	2. **nadzwyczajne**	**46**	**88**	**7**	**36**	**22**	**08**	**16**	**56**	**92**	**88**	**100**	**7**
59	Koszta pogrzebowe	123	20	8	21	4	92	27	92	164	25	250	86
60	Czynsz dzierżawny domu przedpogrzebowego	136	66	1	86	1	32	10	16	150	—	150	—
	Razem { 1. zwyczajne	10.033	06	927	33	2 573	02	1.312	18	14.845	59	13.307	*1 642* / 104
	Razem { 2. **nadzwyczajne**	**46**	**88**	**7**	**36**	**22**	**08**	**16**	**56**	**92**	**88**	**100**	**7**
	Ogólna suma rubryki VIII.	10.079	94	934	69	2.595	10	1 328	74	14.938	47	13.407	1.642 / 111 / *+ 1.531*

Do poz. 53. *Wydatek większy* z powodu większej ilości dni leczenia.
Do poz. 54b β, i c β, *Wydatki* nieznacznie *mniejsze* z powodu jak rubr. II. pod poz. 19 b).
Do poz. 56. *Wydatki większe* z powodu zwiększonych wymogów co do użycia środków desinfekcyjnych i antiseptycznych i większej ilości dni leczenia o 10.253.
Do poz. 57. *Wydatek większy*, gdyż po wystawieniu osobnego pawilonu chirurgicznego, napływ chorych do operacyi znacznie się wzmógł, a zatem wzósł i wy-

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna		Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze większe
		Wynikłość z roku 1896.											
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
	datek na przybory opatrunkowe, jak sztuczne buty, kule, szczudła i t. p.												
	Do poz. 58. Wydatki nieznacznie *mniejsze* wedle potrzeby.												
	Do poz. 59. Wydatek mniejszy zależny od śmiertelności.												
IX.	**Koszta kancelaryjne.**												
61	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne i t. p. .	567	75	91	65	274	98	206	22	1 140	60	1.150	— 9
	Do poz. 61. Wydatek nieznacznie *mniejszy* wedle potrzeby.												
X.	**Koszta kapliczne.**												
62	Utrzymanie kościoła:												
	1. zwyczajne . . .	205	49	32	70	98	11	73	58	409	88	415	5
	2. **nadzwyczajne** . .	**69**	**20**	**11**	**25**	**33**	**75**	**25**	**30**	**139**	**50**	**150**	**10**
	Suma rubryki X.	274	69	43	95	131	86	98	88	549	38	565	— 15
	Do poz. 62. Wydatki nieznacznie *mniejsze* wedle rzeczywistej potrzeby.												
XI.	**Utrzymanie budynków.**												
63	Konserwacye i reparacye:												
	1 zwyczajne	1 804	66	291	21	873	64	655	23	3.624	74	4 000	375
	2. **nadzwyczajne** na werandę przy pawilonie chirurgicz	**685**	**60**	**109**	**69**	**329**	**09**	**246**	**82**	**1 371**	**20**	**1 500**	**129**
64	Utrzymanie wodociągów i maszyny parowej:												
	1. zwyczajne	247	79	38	81	116	43	87	32	490	35	750	260
	2. **nadzwyczajne** . . .	**66**	**57**	**10**	**65**	**31**	**96**	**23**	**96**	**133**	**14**	**150**	**17**
65	Asekuracya budynków i ruchomości	168	63	26	98	80	94	60	71	337	26	400	62
66	Czyszczenie kominów . . .	230	40	35	20	105	60	79	20	450	40	450	—
	Razem { 1 zwyczajne . .	2.451	48	392	20	1.176	61	882	46	4 902	75	5 600	697
	Razem { 2. **nadzwyczajne** .	**752**	**17**	**120**	**34**	**361**	**05**	**270**	**78**	**1.504**	**34**	**1 650**	**146**
	Ogólna suma rubryki XI.	3 203	65	512	54	1 537	66	1 153	24	6 407	09	7 250	— 843
	Do poz. 63 1). Wydatki mniejsze gdyż nie zachodziła potrzeba żadnych znaczniejszych reparacyj, zwykłe zaś roboty konserwacyjne dla oszczędności prowadzono we własnym zarządzie.												
	Do poz. 63 2). Wydatek mniejszy, gdyż ugodzono przedsiębiorcę poniżej ceny kosztorysowej.												
	Do poz. 64 1). Wydatek mniejszy, gdyż dobry stan maszyn nie wymagał znaczniejszych reparacyj.												
	Do poz. 64 2). Wydatek mniejszy, gdyż czyszczenie i pomalowanie rur wodociągowych, tudzież rezerwoarów uskuteczniono we własnym zarządzie.												
	Do poz. 65. Wydatek mniejszy z powodu zwrotu wyższej premii.												

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Wydatki.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna		Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze	większe
		Wynikłość z roku 1896.												
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.	
XII.	**Podatki i daniny.**													
67	*a*) Z gruntów i realności szpitalnych	93	67	—	—	—	—	—	—	93	67	105	11	
	b) Z dóbr w Prądniku czerwonym	623	57	—	—	—	—	—	—	623	57	807	183	
	c) „ „ „ Tropiszowie . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	115	
	d) Ekwiwalent od fundacyi: Ligęzy, Pruskiego i Trzebickiego	80	74	—	—	—	—	—	—	80	74	—	80	
	Suma rubryki XII. .	797	98	—	—	—	—	—	—	797	98	1 027	80 309	
													— 229	
	Do poz. 67 a) i b) Wydatki mniejsze wedle wymiaru i wskutek wywłaszczenia na rzecz c. i k. skarbu wojskowego pewnej części gruntów w Prądniku czerwonym.													
	Do poz. 67 c). nie było *żadnego wydatku*, ponieważ dzierżawca nie żądał zwrotu uiszczonego podatku.													
	Do poz. 67 d) Wydatek nieprelimi-nowany wskutek wymiaru c. k. urzędu wymiaru należytości.													
XIII	**Rozmaite.**													
68	Utrzymanie biblioteki lekarskiej .	71	87	11	51	34	48	25	86	143	72	150	6	
69	Książki i czasopisma dla chorych .	51	58	7	43	22	31	16	73	98	05	100	2	
70	Ubezpieczenie służby od wypadków	25	80	4	13	12	38	9	29	51	60	50	1	
81	Rozmaite nieprzewidziane . .	233	03	185	45	77	84	58	38	554	70	500	55	
	Suma rubryki XIII. .	382	28	208	52	147	01	110	26	848	07	800	56 8	
													+ 48	
	Do poz. 68 i 69. Wydatki nieznacznie *mniejsze* wedle rzeczywistej potrzeby.													
	Do poz. 70. Wydatek większy o drobną kwotę.													
	Do poz. 71. Wydatek większy, gdyż sąd pertraktujący spadek po zmarłym chorym Świderskim, zażądał na rzecz masy spadkowej zwrotu jego depozytu w kwocie 139 zł. 23 ct., które pobrano w swoim czasie na rzecz szpitala.													
XIV.	**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic.**													
72	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci	—	—	534	03	—	—	—	—	534	03	600	— 66	
	Do poz. 72. Wydatek mniejszy, zależny od ilości wypadków zasłabnięcia matek.													

Wydatki. # Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna		Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze większe
		Wynikłość z roku 1896.											
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
XV.	**Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpit. św. Ludwika.**												
73	Utrzymanie mamek i dzieci ssących	—	—	5.193	38	—	—	—	—	5.193	38	5.300	107
74	Ryczałt za leczenie i utrzymanie chorych dzieci	16.000	—	—	—	—	—	—	—	16.000	—	16.000	—
	Suma rubryki XV. .	16.000	—	5.193	38	—	—	—	—	21.193	38	21.300	— 107
	Do poz. 73. Wydatek mniejszy z powodu, iż sztuczne a kosztowne karmienie dzieci ograniczono do najniezbędniejszej potrzeby, a nadto, iż wszystkie mamki, mające obfity pokarm, zobowiązano karmić po dwoje dzieci.												
XVI.	**Zapisy.**												
75	Szembeka na odprawianie Mszy św.	37	50	—	—	—	—	—	—	37	50	38	—
76	Wencla na obdzielanie rekonwalescentów	29	50	—	—	—	—	—	—	29	50	31	1
77	Gałeckiego i Klozowej na odprawianie Mszy św.	40	50	—	—	—	—	—	—	40	50	40	—
	Suma rubryki XVI. .	107	50	—	—	—	—	—	—	107	50	109	— 1
	Do poz. 76. Wydatek mniejszy z powodu wylosowania efektów wyżej oprocentowanych.												
XVII 78	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe** .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	— 50
	Do poz. 78. W roku 1896 nie było żadnych z tego tytułu wydatkow.												
XVIII.	**Dyety, koszta podróży i różne inne.**												
79	W sprawach funduszu, jako właściciela dóbr	39	38	—	—	—	—	—	—	39	38	100	61
80	Dla członków komisyi opieki nad obłąkanymi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	200
	Suma rubryki XVIII.	39	38	—	—	—	—	—	—	39	38	300	— 261
	Dopoz. 79. Wydatek mniejszy, zależny od potrzeby zarządzania komisyi. *Do poz. 80. Wydatku nie było żadnego,* gdyż w r. 1896 komisya opieki nad obłąkanymi nie przeprowadzała lustracyi oddziału dla obłąkanych.												
81	**Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu**	—	—	—	—	2.826	58	12.112	1/2 57	14.939	1/2 15	5.303	+ *9.636*
	Do poz. 81. Wydatek wiekszy z powodu korzystniejszych wyników oddziałów III. i IV. w stosunku do kwot preliminowanych.												

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie. Dochody.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna		Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze / większe
		Wynikłość z roku 1896.											
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
	DOCHODY.												
I.	**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**												
1	Od efektów	5.132	67	742	20	66	—	—	-	5.940	87	5.465	*476*
2	„ kapitałów:												
	a) 4½% od reszty dłużnego kapitału w kwocie 269.485 zł. 84 ct.	11.482	91	643	96	—	—	—	—	12.126	87	12.127	—
	b) 4% od kapitału przypadającego od kahału w Olkuszu .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	*9*
3	Od fundacyj	1.382	23	—	—	107	50	150	44	1.640	17	1.507	*133*
	Suma rubryki I. . .	17.997	81	1.386	16	173	50	150	44	19 707	91	19.108	*609* / 9
													+ *600*
	Do poz. 1. Dochód większy w stosunku przyrostu majątku zarodowego w efektach za wywłaszczone grunta w Prądniku czerwonym.												
	Do poz. 2. lit. b) *Dochód mniejszy*, ponieważ kahał należnych odsetek dotychczas nie zapłacił.												
	Do poz. 3. Dochód większy, z powodu uiszczenia w r. 1895 zaległych odsetek za r 1895 z fundacyi Ligęzy w kwocie 262·50 ct.												
II.	**Dochody z dóbr i realności.**												
4	Czynsz dzierżawny z dóbr Tropiszowa	3.628	80	—	—	—	—	—	—	3.628	80	4.000	371
5	Czynsz dzierżawny z dóbr Prądnika czerwonego	3.400	—	—	—	—	—	—	—	3.400	—	3.400	—
6	Czynsz emfiteutyczny z folwarku Przegini duchownej . . .	50	—	—	—	—	—	—	—	50	—	50	—
7	Czynsz za wynajęcie 3 sal dla c. k. kliniki syfilitycznej z opałem i światłem	800	—	—	—	—	—	—	—	800	—	800	—
7*a*	Czynsz najmu mieszkania z opałem dla asystenta c. k. szkoły akuszerek	120	—	—	—	—	—	—	—	120	—	—	*120*
8	Dochód z ogrodów szpitalnych .	1.214	61	160	—	—	—	—	—	1.374	61	1.500	125
9	Ryczałt od c. k. Rządu za odwożenie zwłok na cmentarz . . .	25	—	4	—	12	—	9	—	50	—	50	—
	Suma rubryki II. . .	9.238	41	164	—	12	—	9	—	9.423	41	9.800	*120* / 496
													— 376
	Do poz. 4. Dochód mniejszy z powodu niskiego kursu rubli, którymi dzierżawca czynsz płaci.												
	Do poz. 7 a) *Dochód większy*, niepreliminowany na podstawie nowo zawartego układu z c. k. rządem o najem mieszkania z opałem dla lekarza asystenta c. k. szkoły akuszerek.												
	Do poz. 8. Dochód mniejszy z powodu mniej korzystnego zbioru siana i jarzyn.												

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Liczba rubryki i pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilityczych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna		Kwota budżetem uchwalona	Z porównania okazują się wynikłości mniejsze większe
		Wynikłość z roku 1896.											
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.
III.	**Zwroty kosztów leczenia.**												
10	Od funduszu krajowego galic. . .	69.952	74	15.903	82	37.098	05	32.531	76	155.486	37	160.000	4.514
11	„ samopłacących	13.245	½ 71	981	39	4.084	64	12.319	54	30.631	½ 28	25.000	*5.631*
12	„ funduszów obcokrajowych i innych	3.985	71	583	38	4.513	52	2.361	97	11.444	58	10.000	*1.445*
	Suma rubryki III.	87.184	½ 16	17.468	59	45.696	21	47.213	27	197.562	½ 23	195.000	*7.076* / 4.514
													+ *2.562*
	Do poz. 10. Dochód mniejszy wedle przedłożonych rachunków kwartalnych i ukończenia dochodzeń w sprawie stosunków chorych.												
	Do poz. 11. i 12. Dochody większe z powodu większej ilości leczonych chorych klasowych i obcokrajowych, i większego wpływu od kas chorych.												
IV. 13	**Dochody rozmaite**	259	½ 22	49	83	104	98	79	½ 04	493	08	300	*193*
	Do tego:												
13a	Zwrot zaliczek na płace z rubr. I. wydatków	637	20	—	—	—	—	67	20	704	40	—	*704*
	Suma rubryki IV. . .	896	½ 42	49	83	104	98	146	½ 24	1.197	48	300	+ *897*
	Do poz. 13. Dochód większy z powodu znaczniejszego wpływu, ze sprzedaży wydzielonych z inwentarza przedmiotów.												
	Do poz. 13 a) Dochód nieprelimino-wany stanowi zwrócone zaliczki na płace z lat ubiegłych, zarachowane tu na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z d. 14. października 1874.												
14	**Dotacya z funduszu krajowego** . .	6.053	½ 87	2.997	96	—	—	—	—	9.051	½ 83	3.274	+ *5.778*
	Do poz. 14. Dochód większy z powodu mniej korzystnych wyników oddziałów I. i II. w stosunku do kwot preliminowanych.												

WYKAZ

należytości czynnych i biernych z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z lat ubiegł. zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżąc. zł.
		A. WYDATKI.							
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**							
	18*a*	Zaliczki na płace	74	80	867	53	—	—	—
VII.		**Koszta gospodarcze.**							
	43*a*	C. k. Rząd zwrot nadwyżki kosztów żywienia chorych, leczonych na klinice syfilitycznej . .		—	1.245	60	—	—	—
	46*c*	Zarządowi gazowni miejskiej w Krakowie reszta za urządzenie gazowe	—	—	—	—	813	37	—
VIII.		**Koszta sanitarne.**							
	53	C. k. Rząd zwrot za lekarstwa udzielone chorym, leczonym na c. k. klinice syfilitycznej i w c. k. szkole położnych	—	—	183	41	—	—	—
XIII.	71	**Rozmaite**	40	35	—	—	—	—	—
		Suma **A.** .	115	15	2.296	54	813	37	—
		B. DOCHODY.							
I.	2—3	**Odsetki od kapitałów i fundacyj**	292	48½	132	63½	—	—	—
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**							
	10	Od samopłacących	940	49	49	54	—	—	—
	11	Od funduszów obcokrajowych i innych . . .	2.249	41	1.401	41	—	—	—
	12	Od stron rozmaitych niewyśledzonych . . .	106.778	52	122.254	65	—	—	—
IV.	13	**Rozmaite**	45	30	—	27	—	—	—
		Suma **B.** .	110.306	20½	123.838	50	—	—	—
		Do tego Suma **A.** .	115	15	2.296	54	813	37	—
		Razem .	110.421	35½	126.135	04½	813	37	—
		Ogółem .	236.556	40	—	—	—	—	—
		po strąceniu stanu biernego	813	37	—	—	—	—	—
		pozostaje: **Czysty stan czynny** .	235.743	03	—	—	—	—	—

LW. 33.715/97.

ALEGATY

1—25

do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1896.

(Rubr. XVI. wydatków).

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok 1896.

1.	aleg.	Kraj.	szkoła koszykarska w Zatorze	str. 265
2.	„	„	„ „ w Dżurowie	„ 266
3	„	„	warsztat kołodziejski w Grybowie	„ 267
4.	„	„	szkoła kołodziejska i bednarska w Kamionce strumiłowej . . .	„ 269
5.	„	„	warsztat stolarski w Stanisławowie	„ 271
6.	„	„	szkoła garncarska w Kołomyi	„ 273
7.	„	„	warsztat garncarski w Porembie	„ 274
8.	„	„	„ „ w Toustem	„ 276
9.	„	„	„ szewski w Uhnowie	„ 277
10.	„	„	„ „ w Witkowie	„ 278
11.	„	„	„ „ w Starym Sączu	„ 279
12.	„	„	szkoła tkacka w Krośnie	„ 280
13.	„	„	warsztat tkacki w Glinianach	„ 282
14.	„	„	„ „ w Gorlicach	„ 283
15.	„	„	„ „ w Korczynie	„ 284
16.	„	„	„ „ w Kosowie	„ 285
17.	„	„	„ „ w Łańcucie	„ 286
18.	„	„	„ „ w Rychwałdzie	„ 287
19.	„	„	„ „ w Wilamowicach	„ 288
20.	„	„	szkoła sukiennicza w Rakszawie	„ 289
21.	„	„	warsztat powroźniczy w Radymnie	„ 290
22.	„	„	szkoła koronkarska w Starym Sączu	„ 291
23.	„	„	„ „ w Zakopanem	„ 292
24.	„	„	„ bafciarska w Makowie	„ 292/I
25.	„	„	keramiczna stacya doświadczalna we Lwowie	„ 292/II

Z DRUKARNI E. WINIARZA

1. Krajowa szkoła koszykarska w Zatorze.

Przychód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	186·58	—	—	187	Więcej albowiem dochodu ze sprzedaży wyrobów w pierwszym roku nauki wcale nie preliminowano.
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	25·—	—	—	25	Datek dobrowolny.
b) „ c. k. Rządu . . .	600·-	600	—	—	
c) z funduszów krajowych	460·20	660	200	—	Mniej z powodu, iż szkoła na pierwsze urządzenie otrzymała z końcem roku 1895 kwotę 200 zł z pozycyi na nowe warsztaty.
Suma przychodu .	1.271·78	1.260	200	212	
				12	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) instruktor	600·—	600	—	—	
b) pomieszkanie dla instruktora	80·—	80	—	—	
c) administrator	60·—	60	—	—	
2. Materyał	206·89	300	93	—	Mniej z powodu potrącenia od rzeczywistego wydatku na materyał wynoszącego 406 zł. 89 ct.. kwoty 200 zł., która asygnowaną była w r. 1895 z pozycyi na nowe warsztaty i już w zamknięciu za rok 1895 zarachowaną została.
3. Uzupełnienie inwentarza . .	202·87	80	—	23	Więcej z powodu potrzeby zakupna najniezbędniejszych przyborów.
4. Środki naukowe		100			
5. Rozmaite inne wydatki . .	122·02	40	—	82	Więcej z powodu, iż w pozycyi tej zarachowano wypłacone wynagrodzenie za robotę w kwocie 104 zł. 20 ct., na które w budżecie nie było pokrycia; na rok 1897 wstawiono już osobny kredyt.
Suma rozchodu .	1.271·78	1.260	93	105	
				12	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Należytości czynne	zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyałów .	„	233·15
3. „ „ wyrobów . .	„	90·70
4. „ inwentarza	„	374·94
Suma .	zł.	698·79

Stan bierny:

1. Należytości bierne . . .	zł.	—·—
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	698·79
Suma .	zł.	698·79

2. Krajowa szkółka koszykarska w Dżurowie.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	403·69	200	—	204	Więcej z powodu znaczniejszej produkcyi i większego zbytu wyrobów.
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	150·—	150	—	—	Wydział powiatowy oprócz wykazanych 150 zł. dał na stypendya i zasiłki dla uczniów kwotę 458 zł. 06 ct., tudzież zapłacił za wynajęcie lokalu dla szkoły na czas od 1. grudnia 1895 do 30. listopada 1897 kwotę 360 zł.
b) „ c. k. Rządu . . .	310·—	310	—	—	
c) z funduszów krajowych	380·51	370	—	10	Więcej wedle potrzeby.
Suma przychodu .	1.244·20	1.030	—	214	

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktor	432·—	480	48	—	Mniej z powodu, iż wynagrodzenie instruktora podwyższone zostało dopiero w r. 1897.
2. Utrzymanie lokalu . . .	80·—	80	—	—	
3. Opał	46·—	25	—	21	Wedle potrzeby.
4. Oświetlenie	9·18	20	11	—	
5. Usługa	—·—	25	25	—	
6. Materyał	195·83	120	—	76	Więcej z powodu zwiększonej produkcyi.
7. Środki naukowe	43·81	50	6	—	Mniej wedle potrzeby.
8. Rozmaite inne wydatki . .	95·99	30	—	66	Więcej z powodu potrzeby sprawienia tablicy z napisem szkoły i większych kosztów z powodu znaczniejszej ilości przesyłek wyrobów.
9. Wynagrodzenie uczniów .	241·39	200	—	41	Więcej z powodu większej ilości uczniów pobierających wynagrodzenie za robotę.
10. Zaliczka udzielona komitetowi na zakupno łoziny .	100·—	—	—	100	Zaliczkę tę udzielono komitetowi na zakupno koniecznie potrzebnego zapasu łoziny.
Suma rozchodu .	1.244·20	1.030	90	304	
				214	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Należytości czynne	zł.	77·85
2. Wartość zapasu materyału .	„	—·—
3. „ „ wyrobów . .	„	130·30
4. „ inwentarza	„	212·41
Suma .	zł.	420·56

Stan bierny:

1. Należytości bierne	zł.	—·—
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	420·56
Suma .	zł.	420·56

3. Krajowy naukowy warsztat kołodziejski w Grybowie.

Przychód.	Wynikłość w roku 1696	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	1.459·74	1.100	—	360	Więcej przeważnie z powodu ściągnięcia należytości czynnych z lat ubiegłych.
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	100·—	100	—	—	
b) „ c. k. Rządu . . .	1.200·—	1.200	—	—	
c) z funduszów krajowych	*621·53*	*700*	*78*	—	Mniej z powodu uzyskania większych dochodów ze sprzedaży wyrobów i zaoszczędzania na płacy przodownika kołodziejskiego.
	1.052·02½	1.590	538	—	
Suma przychodu .	4.433·29½	4.690	616	360	
			256		

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownik	765·82½	720	—	46	Więcej z powodu, iż w tej pozycyi zarachowano jednorazową zapomogę udzieloną wdowie po b. kierowniku ś. p. Skoplaku w kwocie 100 zł. i na koszta pogrzebu 50 zł., tudzież dwukrotne koszta podróży następnych dwóch kierujących przodowników w kwocie 30 zł. Płace więc same wynosiły tylko 585 zł. 82½ ct.
b) administrator	300·—	300	—	—	
c) nauczyciel	250·—	250	—	—	
d) katecheta	50·—	50	—	—	
e) przodownik kołodziejski	300·—	480	180	—	Mniej z powodu, iż tyle dotychczas pobiera.
f) „ kowalski .	600·—	600	—	—	
	200·—	*200*	—	—	
2. Materyał kołodziejski . .	182·31	300	118	—	Mniej, albowiem odpadła potrzeba większego zakupna materyału.
3. Środki naukowe	55·59	120	65	—	Mniej wedle potrzeby.
4. Narzędzia warsztatowe . .	*221·53*	*300*	*78*	—	Mniej albowiem odpadła potrzeba większego zakupna.
5. Dostawa materyałów . . .	—·—	100	100	—	
6. Budowa wozowni	92·70	50	—	43	Więcej wedle potrzeby.
	262·—	—	—	262	Wydatek ten stanowi resztę zapłaconej należytości za budowę wozowni, na którą w zamknięciu za rok 1895 zarachowano tylko zaliczkę w kwocie 500 zł. i wskutek tego z wyznaczonego na ten cel kredytu 800 zł. wykazano w roku 1895 zaoszczędzenie w kwocie 300 zł.; obecnie więc resztę wykazanej należytości pokryto z ogólnych zaoszczędzeń warsztatu w r. 1896.
7. Zakupno żelaza	*200·—*	*200*	—	—	Wedle potrzeby.
8. „ węgla i koksu .	316·10	400	84	—	
	161·70	120	—	42	
Do przeniesienia .	3.957·75½	4.190	625	393	

Rozchód	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem zwyczajne i *nadzwyczajne*	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
Z przeniesienia .	3.957·75½	4.190	625	393	
9. Asekuracya budynków własnych, materyałów i wyrobów	47·84	80	32	—	Mniej wedle potrzeby.
10. Wynagrodzenie uczniów za robotę	239·10	300	61	—	Mniej wedle potrzeby.
11. Rozmaite wydatki. . . .	188·60	120	—	69	Więcej z powodu koniecznej restauracyi kancelaryi i pomieszkania po b. kierowniku.
Suma rozchodów .	4.433·29½	4.690	718	462	
			256		

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:			*Stan bierny:*		
1. Należytości czynne . . .	zł.	566·96	1. Należytości bierne:		
2. Wartość zapasu materyałów	„	1.458·06	*a*) za materyał	zł.	51·29
3. „ „ wyrobów .	„	810 60	*b*) zadatki na wyroby . .	„	43·78
4. „ inwentarza . . .	„	3.051·39	Czysty stan czynny (*saldo*)	„	5.791·94
Suma .	zł.	5.887·01	Suma .	zł.	5.887·01

4. Krajowy naukowy zakład kołodziejski i bednarski w Kamionce strumiłowej.

Przychód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów kołodziejskich i bednarskich	4.534·06	3.600	—	934	Więcej z powodu znaczniejszej sprzedaży wyrobów.
2. Subwencye:					
a) od c. k. Rządu . . .	1.200·—	1.200	—	—	
b) z funduszów krajowych	*550·—*	*550*	—	—	Więcej z powodów podanych przy poszczególnych pozycyach wydatków.
	3.417·06½	3.232	—	185	
Suma przychodu .	9.701·12½	8.582	—	1.119	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownik	1.200·—	1.200	—	—	
b) katecheta obrz. rzymsko-katolickiego . .	50·—	50	—	—	
c) katecheta obrz. grecko-katolickiego	50·01	50	—	—	
d) pomocniczy nauczyciel rysunków	291·65½	300	8	—	Mniej z powodu otwarcia kursu nauk ciesielstwa i przyjęcia nauczyciela fachowngo do rysunków dopiero od dnia 15. września 1896.
e) nauczyciel.	180·—	180	—	—	
f) przodownik kołodziejski	646·66	600	—	47	Więccj z powodu, iż z kredytu tego pokryto także płacę nowoprzyjętego instruktora ciesielstwa od 21. września 1896 w kwocie 166 zł. 66 ct. — wydatek więc na przodownika kołodziejskiego wynosił 480 zł.
g) „ bednarski .	650·—	600	—	50	Więcej z powodu udzielenia b. przodownikowi bednarskiemu Więcowi, odprawy w kwocie 350 zł.
h) majster kowalski . .	600·—	600	—	—	
i) pomocnicy kowalscy i kołodziejscy	382·40	450	68	—	Mniej z powodu, iż nie zaszła potrzeba zużycia całego kredytu.
2. Wynajem budynku i asekuracya	417·74	350	—	68	Więcej z powodu naprawy i wytynkowania kuźni.
3. Opał	95·05	50	—	45	Więcej z powodu podwyższonej ceny drzewa.
4. Oświetlenie	71·09	50	—	21	Więcej z powodu zaprowadzenia lamp o palnikach okrągłych, które dają więcej światła lecz i znżywają więcej nafty.
5. Usługa	72·—	72	—	—	
6. Materyał drzewny . . .	*174·—*	*250*	*76*	—	Mniej z powodu, virement z poz. 7. w której resztę tego kredytu musiano użyć na zakupno narzędzi do wprowadzonej nauki ciesielstwa, a należytość powstała wskutek tego za wzięty materyał drzewny w kwocie 250 zł. zapłaconą zostanie z kredytu wstawionego na ten cel w budżecie na rok 1897.
	211·15	400	189	—	
Do przeniesienia .	5.091·75½	5.202	341	231	

Rozchód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
Z przeniesienia .	5.091·75½	5.202	341	231	
7. Środki naukowe, przybory do rysowania i uzupełnienie inwentarza	*376·—*	*300*	—	*76*	Więcej z powodu wprowadzenia nauki ciesielstwa.
	224·38	180	—	44	
8. Wydatki administracyjne i kancelaryjne	348·13	180	—	168	Więcej wedle potrzeby. Kredyt tej pozycyi co roku niewystarczający, w budżecie na rok 1897 został już podwyższony.
9. Zakupno żelaza z dostawą	1.596·52	1.200	—	397	Więcej z powodu popłacenia zaległych należytości za żelazo wzięte w roku ubiegłym.
10. « węgla i koksu .	242·40	250	8	—	
11. „ i naprawa narzędzi	205·40	150	—	56	Wedle potrzeby.
12. Uczniom za roboty . . .	436·40	480	44	—	
13. Za lakierowanie, wyplatanie i tapicerowanie wózków .	1.176·34	500	—	676	Więcej z powodu, iż znaczna część wyrobów zamawiauych jest zupełnie wykończana; pozycya ta znachodzi jednak pokrycie w zwyżce ze sprzedaży wyrobów.
14. Dostawa materyałów drzewnych	3·80	140	136	—	Mniej wedle potrzeby.
Suma rozchodu .	9.701·12½	8.582	529	1.648	
				1.119	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Należytości czynne	zł.	940·46
2. Wartość zapasu materyałów:		
a) drzewa	„	735·68
b) żelaza	„	243·11
3. Wartość zapasu wyrobów .	„	1.833·58
4. Wartość inwentarza . . .	„	1.913 90
Suma .	zł.	5.666·73

Stan bierny:

1. Należytości bierne:		
a) za drzewo	zł.	250·—
b) „ żelazo	„	278·74
c) „ przybory, leki itp.	„	159·93
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	4.978·06
Suma .	zł.	5.666·73

5. Krajowy naukowy warsztat stolarski i tokarski w Stanisławowie.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	1.460·90	450	—	1.011	Więcej z powodu zwiększonej ilości uczniów i nieprzewidzianych licznych zamówień.
2. Subwencye:					
a) od gminy	800·—	800	—	—	
b) „ Rady powiatowej .	100·—	100	—	—	
c) z Kasy oszczędności .	200·—	200	—	—	
d) od c. k. Rządu . .	1.000·—	1 000	—	—	
e) z funduszów krajowych	*370·99*	*260*	—	*111*	Więcej z powodu koniecznej potrzeby zakupna nowych narzędzi
	1.470·52	1.690	219	—	Mniej z powodu zaoszczędzenia na płacy nauczyciela i mniejszych wydatków na środki naukowe dla uczniów.
Suma przychodu .	5.402·41	4.500	219	1.122	
				903	

Rozchód.

1 Płace:					
a) kierownik i nauczyciel fachowy	960·—	960	—	—	
b) dodatek na pomieszkanie dla kierownika .	180·—	180	—	—	
c) nauczyciel snycerstwa	360·—	420	60	—	Mniej z powodu, iż tyle pobiera.
d) „ stylistyki	127·—	160	33	—	Wedle potrzeby.
e) „ rachunków	123·—	120	—	3	
f) pomocnik stolarstwa	240·—	240	—	—	
g) „ tokarstwa .	225·—	240	15	—	Mniej z powodu, iż tyle pobiera.
h) katecheta.	43·50	50	6	—	
2. Wynajem lokalu	800·—	800	—	—	
3. Opał	103·37	100	—	3	Więcej wedle potrzeby.
4. Oświetlenie	53·02	50	—	3	
5. Usługa.	120·—	120	—	—	
6. Materyał	*160*·—	*160*	—	—	
	503·57	200	—	304	Więcej z powodu, iż z zysków ze sprzedaży wyrobów zakupiono więcej materyału na zapas celem osnszenia (patrz w stanie czynnym majątku pod poz. 2).
7. Środki naukowe	132·13	250	118	—	Mniejszy wydatek zastosowany do potrzeby.
8. Rozmaite inne wydatki i środki pomocnicze warsztatowe	308·33	150	—	158	Więcej z powodu znaczniejszych wydatków na bajce, farby, okucia itp. spowodowanych większą produkcyą.
Do przeniesienia .	4.438·92	4.200	232	471	

Rozchód.	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
Z przeniesienia . .	4.438·92	4.200	232	471	
9. Wynagrodzenie uczniów za robotę	752·50	200	—	553	Więcej z powodu znacznie zwiększonej produkcyi — wydatek ten znachodzi usprawiedliwienie w wykazanych powyżej dochodach ze sprzedaży wyrobów.
10. Uzupełnienie inwentarza i dokupno narzędzi . .	*210·99*	*100*	—	*111*	Więcej z powodu koniecznej potrzeby zakupna nowych narzędzi.
Suma rozchodów .	5.402·41	4.500	232	1.135	
				903	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Należytości czynne	zł.	336·70
2. Wartość zapasu materyałów .	„	562·46
3. „ „ wyrobów . .	„	293·35
4. „ inwentarza	„	2.941·71
Suma .	zł.	4.134·22

Stan bierny:

1. Należytości bierne	zł.	—·—
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	4.134·22
Suma .	zł.	4.134·22

6. Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi.

Przychód.

	Wynikłość w r. 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów .	1.768·34	1.700	—	68	Więcej wedle rzeczywistego wyniku. Dochód ten w preliminarzu nie da się ściśle obliczyć.
2. Subwencye:					
a) od c. k. Rządu . .	2.600·—	2.600	—	—	
b) „ z funduszów kraj.	*50·—*	*50*	—	—	
	2.691·42	2.710	19	—	Mniej wedle potrzeby.
Suma przychodów .	7.109·76	7.060	19	68	
				49	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownik	1.500·—	1.500	—	—	
b) nauczyciel rysunków .	1.000·—	1.000	—	—	
c) przodownik do nauki toczenia i formowania	600·—	600	—	—	
d) werkmistrz do nauki kaflarstwa	720·—	720	—	—	
e) przodownik do nauki modelowania . . .	350·—	600	250	—	Mniej z powodu zamianowania przodownika dopiero od 1. czerwca 1896.
f) nadzwyczajny nauczyciel do rys. geom. .	149·97	150	—	—	
2. Rębanie drzewa	26·97	40	13	—	Mniej wedle potrzeby.
3. Usługa	375·53	380	4	—	
4. Materyał	650·96	500	—	151	Więcej z powodu, iż w pozycyi tej mieści się także wydatek na opał pieców technicznych.
5. Środki naukowe	214·48	250	36	—	
6. Rozmaite inne wydatki .	444·01	220	—	224	Więcej z powodu nieprzewidzianych kosztów naprawy pieca piątrowego.
7. Wynagrodzenie uczniów		400			
8. „ praktykantów, czeladników i majstrów	711·09	300	—	11	Różnice nieznaczne — stosownie do potrzeby.
9. Wynagrodzenie robotników dziennych	199·30	200	1	—	
10. Uzupełnienie inwentarza .	117·45	150	33	—	
11. Modele do nauki modelowania	—	—	—	—	
12. Koszta kursu drenarskiego	*50·—*	*50*	—	—	
Suma rozchodu .	7.109·76	7.060	337	386	
				49	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Należytości czynne . . .	zł.	1.248·27
2. Wartość zapasu materyału	„	317·27
3. „ „ wyrobów .	„	523·05
4. „ inwentarza . . .	„	10.827·36
Suma	zł.	12.915·95

Stan bierny:

1. Należytości bierne . . .	zł.	6·—
Czysty stan *(saldo)*	„	12.909·95
Suma	zł.	12.915·95

7. Krajowy naukowy warsztat garncarski w Porembie.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	1.126·70	750	—	377	Więcej z powodu znaczniejszej produkcyi od czasu zamianowania kierownikiem technicznie wykształconego keramika.
„ „ materyałów i odpadków	105·20	—	—	105	Dochód nieprzewidziany.
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	100·—	50	—	50	Więcej z powodu uiszczenia zaległej subwencyi za rok 1895.
b) „ c. k. Rządu . . .	1.800·—	1.800	—	—	
c) z funduszów krajowych	1.559·58	1.282	—	277	Więcej z pzwodu kosztów robocizny pomocniczoj na którą nie wyznaczono żadnego kredytu i pozostałych u stron należytości za wzięte wyroby, wykazanych w stanie czynnym majątku pod poz. 1.
3. Od JWgo. Józefa hr. Szembeka	150·—	150	—	—	
Suma przychodu .	4.841·48	4.032	—	809	

Rozchód

1. Płace:					
a) kierownik	1.200·—	1.200	—	—	
b) pomieszkanie dla kierownika.	120·—	120	—	—	
c) werkmistrz	720·—	720	—	—	
d) pomieszkanie dla werkmistrza	60·—	60	—	—	
e) nauczyciel pomocniczy	180·—	180	—	—	
2. Wynajem lokalu	120·—	120	—	—	
3. Opał	59·40	100	41	—	Mniej wedle potrzeby.
4. Oświetlenie	32·72	50	17	—	Mniej wedle potrzeby.
5. Usługa	144·—	132	—	12	Więcej albowiem z powodu zwiększonej czynności okazała się potrzeba podwyższenia płacy od 1. czerwca 1896 o kwotę 2 zł. miesięcznie.
6. Materyał	327·41	300	—	27	Więcej z powodu zwiększonej produkcyi.
7. Środki naukowe	52·75	100	47	—	Mniej wedle potrzeby.
8. Rozmaite inne wydatki . .	510·86	40	—	471	Więcej z powodu znaczniejszych kosztów dostawy towarów i wydatku na robociznę pomocniczą do mieszania gliny, mielenia polewy itp., na które w budżecie na rok 1897 wstawiono już osobny kredyt.
9. Opał pieców technicznych .	493·14	360	—	133	Więcej z powodu zwiększonej produkcyi wskutek znaczniejszej ilości uczniów.
10. Wynagrodzenie uczniów .	726·01	300	—	426	Więcej z powodu znaczniejszej liczby uczniów nadzwyczajnych, na których wynagrodzenie przeznaczono rozp. do LW. 44.59/96 wstawiony kredyt pod poz. 12, wskutek czego wydatek w rzeczywistości większy był tylko o 226 zł.
Do przeniesienia .	4.746·29	3.782	105	1.069	

Rozchód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
Z przeniesienia .	4.746·29	3·782	105	1.069	
11. Uzupełnienie inwentarza .	95·19	50	—	45	Więcej z powodu wprowadzenia odpowiedniejszego oświetlenia i sprawienia niezbędnych przyrządów.
12. Na kurs majstrów i czeladników	—·—	200	200	—	Kredyt ten przeznaczono na pokrycie wynagrodzenia uczniów nadzwyczajnych, wykazanych pod poz. 10.
Suma rozchodu .	4.841·48	4.032	305	1.114	
				809	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:			*Stan bierny:*		
1. Należytości czynne	zł.	307·02	1. Należytości bierne	zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyału .	„	327·31			
3. „ „ wyrobów .	„	599·82	Czysty stan czynny (*saldo*)	„	3.350·11
4. „ inwentarza . . .	„	2.115·96			
Suma .	zł.	3.350·11	Suma .	zł.	3.350·11

8. Krajowy naukowy warsztat garncarski w Toustem.

Przychód.

	Wynikłość z r. 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobow . .	927·83	1.100	172	—	Mniej z powodu zmniejszonej produkcyi, wskutek ustąpienia b. kierownik z d. 30. czerwca 1896, a przybycia przodownika kierującego dopiero od 1-go września 1896.
2. Subwencye:					
a) od c. k. Rządu . .	1.300·—	1.300	—	—	
b) „ Wgo p. Władysł. Fedorowicza	—	300	300	—	
c) z funduszów krajowych	1.050·96	1.460	409	—	Mniej z powodu intercalare.
Suma przychodu .	3.278·79	4.160	881	—	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownik	610·—	900	290	—	Mniej z powodu ustąpienia b. kierownika Goligowskiego z dniem 30. czerwca 1896 i zamianowania przodownika kierującego od 1. września 1896 z płacą po 40 zł. miesięcznie.
b) dodatek na pomieszkanie dla kierownika .	60·—	120	60	—	
c) werkmistrz	600·—	600	—	—	
d) dodatek na pomieszkanie dla werkmistrza .	30 —	60	30	—	Mniej z powodu, iż tyle pobiera.
e) podmajstrzy	—	200	200	—	Mniej z powodu, iż nie było tych wydatków.
f) przodownicy	—	360	360	—	
g) nauczyciel przedmiotów pomocniczych . . .	180·—	180	—	—	
h) administrator . . .	180·—	180	—	—	
2. Opał pieców technicznych i sal warsztatowych . .	270·26	310	40	—	Mniej z powodu pozostałego zapasu drzewa z r. 1895.
3. Oświetlenie	47·95	40	—	8	Wedle potrzeby.
4. Usługa	91·48	110	18	—	
5. Materyał	212·43	300	87	—	Mniej z powodu pozostałego zapasu z końcem r. 1895 wartości zł. 75·36.
6. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza . . .	101·01	200	99	—	Mniej wedle potrzeby.
7. Rozmaite inne wydatki . .	293·43	100	—	193	Więcej z powodu niezbędnego wydatku na budowę dwóch piecyków do wytapiania enalii i sporządzania farb.
8. Wynagrodzenie za robociznę	602·23	500	—	102	Więcej z powodu ustanowienia stałego wynagradzania uczniów.
Suma rozchodu .	3.278·79	4.160	1.184	303	
			881		

Stan majątku z końcem roku 1896:

Stan czynny:

1. Należytości czynne	zł.	292·12
2. Wartość zapasu materyału .	„	87·27
3. „ „ wyrobów . .	„	226·17
4. „ inwentarza . . .	„	1.045·56
Suma .	zł.	1.651·12

Stan bierny:

1. Należytości bierne	zł.	—·—
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	1.651·12
Suma .	zł.	1.651·12

9. Krajowy naukowy warsztat szewski w Uhnowie.

Przychód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	—·—	—	—	—	Dochody ze sprzedaży wyrobów wpływają do funduszu obrotowego, który prowadzony oddzielnie wykazał za rok 1896 dochody w sumie 1.151 zł. 77 ct., a wydatki w kwocie 1.051 zł. 57 ct.; zapas kasowy 100 zł. 20 ct. podany w stanie majątku pod 5.
2. Subwencye:					
a) od gminy	50·—	100	50	—	Mniej z powodu, iż gmina nie była w możności dać całej subwencyi.
b) „ Rady powiatowej .	—·—	200	200	—	Mniej z powodu nienadesłania mimo kilkakrotnych urgensów, nadto Wydział powiatowy zalega z subwencyą za rok 1894 i 1895 w kwocie 300, razem zatem z kwotą 500 zł., która wykazaną jest w należytościach czynnych rubr. XVI. funduszu krajowego.
c) „ c. k. Rządu . . .	620·—	620	—	—	
d) z funduszów krajowych	*250* —	*300*	*50*	—	Mniej z powodu mniejszego wydatku na koszta podróży kierownika celem zakładania kursów wyrobu obuwia dla armii.
	753·64	474	—	280	Więcej z powodu, iż nie wpłynęła cała subwencya od Rady powiatowej i połowa od gminy.
Suma przychodu .	1.673·64	1.694	300	280	
			20		

Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownik	*150*·—	*200*	*50*	—	Mniej z powodu mniejszego wydatku na koszta podróży kierownika w celu zakładania kursów wyrobu obuwia dla armii.
b) zastępca kierownika .	300·—	300	—	—	
c) werkmistrz	*100*·—	*100*	—	—	
d) katecheta obrz. rzymsko-kat. i grecko-kat.	480·—	480	—	—	
Zastępstwo werkmistrza . . .	100·—	100	—	—	
2. Wynajem lokalu	40·—	—	—	40	Więcej z powodu potrzeby przyjęcia zastępcy na czas nieobecności werkmistrza.
3. Opał	260·—	300	40	—	Mniej z powodu, iż tyle zapłacono czynszu za lokal.
4. Oświetlenie	118·35	74	—	4	Więcej wedle potrzeby.
5. Usługa		4			
6. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza		36			
	81·80	80	—	2	
7. Rozmaite inne wydatki . .	43·49	20	—	24	Więcej z powodu nadzwyczajnych wydatków.
Suma rozchodu .	1.673·64	1.694	90	70	
			20		

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Należytości czynne . . .	zł.	153·84
2. Wartość zapasu materyałów	„	120·08
3. „ „ wyrobów .	„	326·65
4. „ inwentarza . . .	„	896·98
5. gotówka funduszu obrotow.	„	100·20
Suma .	zł.	1.597·75

Stan bierny:

1. Należytości bierne: reszta niespłaconej zaliczki udzielonej z funduszu krajowego na materyał	zł.	500·—
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	1.097·75
Suma .	zł.	1.597·75

10. Krajowy naukowy warsztat szewski w Witkowie.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	—·—	—	—	—	
2. Subwencye:					
a) od c. k. Rządu . . .	500·—	500	—	—	
	150·—	*150*	—	—	
b) z funduszów krajowych	1.277 02	1.187	—	90	Więcej z powodu koniecznej potrzeby odnowienia pieców, tudzież większego zakupna kopyt, modeli i wzorów.
Suma przychodu .	1.926·02	1·837	—	90	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownik warsztatu .	300·—	300	—	—	
b) instruktor fachowy . .	525·33	480	—	45	Więcej z powodu wypłacenia zatrzymanego wynagrodzenia b. instruktorowi Kollerowi za czas od 27. listopada do 31. grudnia 1896.
c) przodownik	160·—	240	80	—	Mniej z powodu zamianowania dopiero od 1. maja 1896.
d) remuneracya przodownika	60·—	60	—	—	
e) katecheta obrządku rz.-kat. i gr.-kat. . . .	100·—	100	—	—	
f) nauczyciel	120·—	120	—	—	
2. Na utrzymanie lokalu . . .	111·50	50	—	62	Więcej z powodu koniecznej potrzeby odrestaurowania czterech pieców w salach szkolnych.
3. Oświetlenie	24·81	36	11	—	Mniej wedle potrzeby.
4. Usługa	36·—	36	—	—	
5. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	*150*·—	*150*	—	—	
	131·92	75	—	57	Mniej z powodu zapłacenia reszty należytości z r. 1895 za szafę wziętą od warsztatu szewskiego w Uhnowie.
6. Materyał na robienie kopyt.	46·46	50	4	—	
7. Rozmaite drobne wydatki .	20·—	20	—	—	
8. Na inne nieprzewidziane . .	141·—	120	—	21	Więcej z powodu zakupna większej ilości potrzebnych kopyt.
Suma rozchodu .	1.927·02	1·837	95	185	
				90	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Należytości czynne . . .	zł.	708·64
2. Wartość zapasu materyałów	„	250·54
3. „ „ wyrobów .	„	1.078·08
4. „ inwentarza . . .	„	1.447·85
Suma .	zł.	3.485·11

Stan bierny:

1. Należytości bierne:		
a) za materyał (skóry) . .	zł.	932·91
b) fund. kraj. zaliczka na materyały	„	500·—
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	2.052·20
Suma .	zł.	3.485·11

11. Krajowy naukowy warsztat szewski w Starym Sączu.

Przychód.

	Wynikłość w r. 1896	Kwota hchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	—·—	—	—	—	
2. Subwencye:					
a) od gminy	300·—	300	—	—	
b) „ Rady powiatowej .	200·—	200	—	—	
c) „ c. k. Rządu. . .	450·—	450	—	—	
d) z funduszów krajowych	*173·01*	*150*	—	*23*	Więcej z powodu zakupna potrzebnych maszyn i narzędzi dla wchodzącego w życie III. roku nauki.
	486·24	400	—	86	Więcej z powodu, iż w budżecie na rok 1896 wstawiono mniejszą kwotę na wynagrodzenie dla kierownika aniżeli tenże pobiera od otwarcia warsztatu.
Suma przychodu	1.609·25	1.500	—	109	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownik warsztatu .	300·—	200	—	100	Więcej z powodu, iż w budżecie na rok 1896 za mało wstawiono o 100 zł.; kierownik bowiem od otwarcia tego warsztatu pobiera wynagrodzenie w kwocie 300 zł. rocznie — co w budżecie na r. 1897 zostało już uwzględnione.
b) instruktor fachowy .	699·96	700	—	—	
2. Wynajem lokalu	285·—	300	15	—	Mniej z powodu potrącenia kwoty 15 zł., którą płaci instruktor za odnajęcie małego pokoju.
3. Opał	50·26	60	10	—	
4. Oświetlenie	33·88	20	—	14	Wedle potrzeby.
5. Usługa	36·—	40	4	—	
6. Środki naukowe	*173·01*	*150*	—	*23*	Więcej z powodu zakupna maszyny Singera, wagi, przyrządu do brania miary i narzędzi wskutek otwarcia III. roku nauki.
7. Rozmnite inne wydatki . .	31·14	30	—	1	
Suma rozchodu .	1.609·25	1.500	29	138	
				109	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan bierny*:	
1. Należytości czynne	zł. —·—	1. Należytości bierne:	
2. Wartość zapasu materyału .	„ 444·95	*a*) za pobrane materyały .	zł. 673·84
3. „ „ wyrobów . .	„ 843·15	*b*) zasiłek zwrotny z funduszu krajowego . . .	„ 400·—
4. „ inwentarza . . .	„ 1.229·19	Czysty stan czynny (*saldo*)	„ 1.480·76
5. Zapas w gotówce funduszu obrotowego	„ 37·31		
Suma .	zł. 2.554·60	Suma .	zł. 2.554·60

12. Krajowa szkoła tkacka w Krośnie.

Przychód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży kartonów . .	420·19	700	280	—	Mniej z powodu pozostałych należytości czynnych, tudzież, że kwota 700 zł. wstawioną była do budżetu na podstawie wynikłości za rok 1894, który z powodu wystawy był rokiem wyjątkowym. W budżecie na rok 1897 preliminowano dochód ten już na 340 zł.
2. Subwencye:					
a) od gminy	—	—	—	—	
b) „ Rady powiatowej .	200·—	200	—	—	
c) „ c. k. Rządu . . .	3.500·—	3.500	—	—	
d) z funduszów krajowych	3.085·17	4.168	1.083	—	Mniej głównie z powodu niemianowania nauczyciela fachowego i innych szczegółowo podanych wyjaśnień przy pojedynczych pozycyach wydatku.
Suma przychodu .	7.205·36	8.568	1.363	—	

Rozchód.

a) **Szkoła:**

1. Płace:					
a) kierownik	1.70·—	1.700	—	—	
b) nauczyciel rysunków .	1.200·—	1.200	—	—	
c) pomocnik do nauki rysunków.	180·—	300	120	—	Mniej z powodu, iż pisarz kancelaryjny jest zarazem pomocnikiem do nauki rysunków.
d) nauczyciel przedmiotów fachowych.	—	960	960	—	Kredyt ten pozostaje niezużyty z powodu, iż dotychczas nauczyciel fachowy nie został zamianowany.
e) instruktor	720·—	720	—	—	
f) przodownik	420·—	420	—	—	
g) nauczyciele przedmiotów pomocniczych . . .	535·—	646	111	—	Mniej na podstawie ilości godzin udzielonej nauki.
h) pisarz w kancelaryi kierownika	300·—	300	—	—	
2. Ubezpieczenie budynku i inwentarza	33·13	120	87	—	Mniej z powodu, iż budynek szkolny ubezpiecza gmina.
3. Opał	353·76	500	146	—	Mniej wedle potrzeby.
4. Oświetlenie	124·05	130	6	—	
5. Usługa.	192·—	192	—	—	
6. Materyał	483·25	100	—		
7. Środki naukowe		250	—	133	Więcej z powodu zakupna przyrządów do rozpoznawania jakości i ciężaru przędzy.
8. Kancelaryjne wydatki . .	324·43	200	—	124	Więcej z powodu, iż z pozycyi tej pokrywane są wydatki na przybory do pisania, naprawy krosien i utrzymanie czystości w budynku. — Kredyt tej pozycyi co roku niewystarczający w budżecie na rok 1897 podwyższony został na 300 zł.
Do przeniesienia .	6.565·62	7.738	1.430	257	

Rozchód	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic.
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
Z przeniesienia .	6.565·62	7.738	1.430	257	
b) Pracownia do wyrabiania wzorów i wybijania kartonów.					
1. Płace:					
a) wynagrodzenie kierownika	120·—	120	—	—	
b) „ nauczyciela rysunków	80·—	80	—	—	
c) „ przodownika	60·—	60	—	—	
2. Materyał i desenie . . .	232·85	450	217	—	Mniej wedle potrzeby.
3. Wynagrodzenie za robotę .	146·89	120	—	27	Więcej z powodu wypłaconego uczniom wynagrodzenia w kwocie 38 zł. za rysowanie deseni.
Suma rozchodu .	7.205·36	8.568	1.647	284	
			1.363		

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan bierny*:	
1. Należytości czynne . . . zł.	66·69	1. Należytości bierne . . . . zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyałów „	44·70		
3. „ inwentarza szkoły tkackiej . . . . „	8.157·69	Czysty stan czynny (*saldo*) „	8.682·08
4. „ inwentarza pracowni kartonów . . . . . „	413·—		
Suma . zł.	8.682·08	Suma . zł.	8.682·08

13. Krajowy naukowy warsztat tkacki w Glinianach.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	3·30	—	—	3	Dochód ten uzyskano ze sprzedaży portretów Kościuszki, wykonanych z własnego materyału szkolnego.
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	50·—	50	—	—	
b) „ c. k. Rządu . . .	1.100·—	1.100	—	—	
c) z funduszów krajowych	*100·—* 834·78	*100* 1.280	— 445	— —	Mniej z powodu interkalare.
Suma przychodu .	2.088·08	2.530	445	3	
			442		

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktor fachowy . .	800·—	800	—	—	
b) pomocnik instruktora .	200·—	480	280	—	Mniej z powodu interkalare.
c) przodownik	420·—	420	—	—	
d) nauczyciel pomocniczy	150·—	150	—	—	
e) pomocnik administracyjny	—	180	180	—	Mniej z powodu, iż nie było potrzeby uskutecznienia tego wydatku.
2. Wynajem lokalu					
3. Opał	100·—	100	—	—	
4. Oświetlenie					
5. Usługa	20·—	20	—	—	
6. Srodki naukowe	268·42	250	—	18	Więcej z powodu potrzeby zakupna więcej narzędzi, jak: grzebieni, bard, lic itd.
7. Rozmaite inne wydatki . .	29·66	30	—	—	
8. Uzupełnienie inwentarza . .	*100·—*	*100*	—	—	
Suma rozchodu .	2.088·08	2.530	460	18	
			442		

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:			*Stan bierny:*		
1. Należytości czynne	zł.	—·—	1. Należytości bierne	zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyału .	„	70·35			
3. „ „ wyrobów .	„	26·40	Czysty stan czynny (*saldo*)	„	1.408·91
4. „ inwentarza . . .	„	1.312·16			
Suma .	zł.	1.408·91	Suma .	zł.	1.408·91

14. Krajowy naukowy warsztat tkacki w Gorlicach.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	wynikłość większa	Uzasadnienie różnic
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	—·—	—	—	—	
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	200·—	200	—	—	
b) „ c. k. Rządu . . .	400·—	400	—	—	
c) z funduszów krajowych	—	*100*	*100*	—	Mniej z powodu, iż nie było potrzeby powiększania inwentarza.
	249.09	300	51	—	
Suma przychodu .	849·09	1.000	151	—	

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktor	600·—	600	—	—	
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	—	*100*	*100*	—	Mniej, albowiem nie było potrzeby powiększania inwentarza.
	192·92	200	7	—	
3. Rozmaite inne wydatki . .	56·17	100	44	—	Mniej wedle potrzeby.
Suma rozchodu .	849·09	1.000	151	—	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan bierny:

1. Należytości czynne	zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyału .	„	—·—
3. „ „ wyrobów . .	„	—·—
4. „ inwentarza	„	724·06
Suma .	zł.	724·06

Stan bierny:

1. Należytości bierne	zł.	—·—
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	724·06
Suma .	zł.	724·06

15. Krajowy naukowy warsztat tkacki w Korczynie.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	—.—	—	—	—	
2. Subwencye:					
a) od c. k. Rządu . . .	700·—	700	—	—	
b) z funduszów krajowych	885·24	1.030	145	—	Mniej z powodu późniejszego mianowania nauczycieli pomocniczych.
Suma przychodu .	1.585·24	1.730	145	—	

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktor tkactwa . .	800·—	800	—	—	
b) przodownik	300·—	300	—	—	
c) pomocniczy nauczyciel rachunków	95·—	120	25	—	Mniej z powodu zamianowania dopiero od 30. czerwca 1896.
d) pomocniczy nauczyciel rysunków	42·—	180	138	—	Mniej z powodu zamianowania dopiero od 15. września 1896.
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	310·90	250	—	61	Więcej z powodu koniecznej potrzeby zakupna większej ilości bard, grzebieni, lic, ciężarków i t. p.
3. Rozmaite innn wydatki . .	37·34	80	43	—	Mniej wedle potrzeby.
Suma rozchodu .	1.585·24	1.730	206	61	
			145		

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan bierny*:	
1. Należytości czynne . . . zł.	—·—	1. Należytości bierne . . . . zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyałów „	—·—		
3. „ „ wyrobów . „	—·—	Czysty stan czynny (*saldo*) „	2.075·01
4. „ inwentarza . . . „	2.075·01		
Suma . zł.	2.075·01	Suma . zł.	2.075·01

16. Krajowy naukowy warsztat tkacki w Kosowie.

Przychód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetom	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
Zapas kasowy z r 1895 . . .	611·84	—	—	612	Zapas ten pozostał wskutek tego, że z powodu organizacyi warsztatu zamówiono całe urządzenie, które jednakże do chwili zamknięcia rachunków za rok 1895 nie zostało ukończone.
1. Subwencye:					
a) od gminy	40·—	200	160	—	Mniej albowiem gmina przyrzekła płacic subwencyę tylko w wysokości 40 zł. rocznie, zaś Wydział 150 zł.
b) „ Rady powiatowej .	150·—	200	50	—	
c) „ c. k. Rządu . . .	700·—	700	—	—	
d) z funduszów krajowych	*508*·—	*600*	*92*	—	
	740·—	950	210	—	Mniej z powodów podanych przy poszczególnych pozycyach wydatków.
Suma przychodu .	2.749·84	2.650	512	612	
				100	

Rozchód.					
1. Płace.					
a) kierownik	600·—	600	—	—	
b) przodownik	300·—	360	60	—	Mniej wedle potrzeby.
c) nauczyciel i katecheta	88·—	240	152	—	Mniej z powodu, iż nauka tych przedmiotów wprowadzoną została dopiero z rokiem szkolnym 1896/7.
d) pomocnik administrac.	150·—	150	—	—	
2. Umieszczenie warsztatu . .	*108*·—	*200*	*92*	—	Pertraktacya z Towarzystwem tkackiem o adaptacyę lokalu na warsztat krajowy nie przyszła dotychczas do skutku, wskutek czego część tego kredytu użyto na dodatek dla kierownika na pomieszkanie.
3. Opał	58·95	120	61	—	
4. Oświetlenie	17·11	60	43	—	Mniej wedle potrzeby.
5. Usługa	96·—	120	24	—	
6. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	*400*·—	*400*	—	—	
	466·96	300	—	167	Więcej z powodu urządzenia nowo zorganizowanego warsztatu.
7. Rozmaite inne wydatki . .	123·69	100	—	24	Więcej wedle potrzeby.
8. Komitetowi zaliczka do wyrachowania na dalsze uzupełnienie inwentarza . .	341·13	—	—	341	Zaliczka ta pozostała z powodu, iż zamówione przedmioty do chwili zamknięcia rachunków nie zostały dostarczone.
Suma rozchodu .	2.749·84	2.650	432	532	
				100	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan bierny:*	
1. Należytości czynne . . .	zł. —·—	1. Należytości bierne	zł. —·—
2. Wartość zapasu materyałów	„ —·—		
3. „ „ wyrobów .	„ —·—	Czysty stan czynny (*saldo*)	„ 1.073·65
4. „ inwentarza . . .	„ 1.073·65		
Suma .	zł. 1.073·65	Suma .	zł. 1.073·65

17. Krajowy naukowy warsztat tkacki w Łańcucie.

Przychód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	—·—	—	—	—	
2. Subwencye:					
a) od gminy	250·—	250	—	—	
b) „ Rady powiatowej .	300·—	300	—	—	
c) „ c. k. Rządu . . .	400·—	400	—	—	
d) z funduszów krajowych	1.218·54	1.330	112	—	Mniej z powodu niższej płacy instruktora.
Suma przychodu .	2.168·54	2.280	112	—	

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktor	720·—	720	—	—	
b) dodatek na pomieszkanie instruktora	180·—	180	—	—	Mniej z powodu, iż nowemu instruktorowi tylko 360 zł. przyznano.
c) przodownik	360·—	460	100	—	
2. Donajem lokalu	240·94	240	—	1	
3. Opał	238·23	250	12	—	Mniej wedle potrzeby.
4. Oświetlenie					
5. Usługa	180·—	180	—	—	
6. Środki naukowe	180·98	200	19	—	Mniej wedle potrzeby.
7. Rozmaite inne wydatki . .	68·36	50	—	18	Więcej wedle potrzeby.
Suma rozchodu .	2.168·54	2.280	131	19	
			112		

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan bierny:*	
1. Należytości czynne . . . zł.	—·—	1. Należytości bierne . . . zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyałów »	—·—	Czysty stan czynny (*saldo*) »	2.308·24
3. » » wyrobów . »	—·—		
4. « inwentarza . . . »	2.308·24		
Suma . zł.	2.308·24	Suma . zł.	2.308·24

18. Krajowy naukowy warsztat tkacki w Rychwałdzie.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic.
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	—·—	—	—	—	
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	200·—	200	—	—	
b) » c. k. Rządu . . .	450·—	450	—	—	
c) z funduszów krajowych	847·25	1.032	185	—	Mniej wedle wyjaśnień przy poszczególnych pozycyach wydatku.
Suma przychodu .	1.497·25	1.682	185	—	

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktor fachowy . .	600·—	600	—	—	
b) nauczyciel czytania, pisania i rachunków .	300·—	300	—	—	
c) prowadzący księgi . .	80·—	100	20	—	Mniej wedle potrzeby.
d) przodownik warsztatowy	300·—	300	—	—	
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	138·46	250	112	—	Mniej z powodu, iż nie okazała się potrzeba większego zakupna przyrządów i podręczników.
3. Rozmaite inne wydatki . .	63·57	100	36	—	Mniej wedle potrzeby.
4. Na ubezpieczenie od ognia inwentarza szkolnego . .	15·22	32	17	—	
Snma rozchodu .	1.497·25	1.682	185	—	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Należytości czynne . . .	zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyałów	»	—·—
3. » » wyrobów. .	»	—·—
4. » inwentarza . . .	»	1.976·38
Suma .	zł.	1.976·38

Stan bierny:

2. Należytości bierne	zł.	—·—
Czysty stan czynny (*saldo*)	»	1.976·38
Suma .	zł.	1.976·38

19. Krajowy naukowy warsztat tkacki w Wilamowicach.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów .	—·—	—	—	—	
2. Subwencye:					
a) od gminy	200·—	200	—	—	
b) » Rady powiatowej .	50·—	50	—	—	
c) » c. k. Rządu . . .	350·—	350	—	—	
d) z funduszów krajowych	*110·—* 614·21	*110* 690	— 76	— —	Mniej wedle potrzeby.
Suma przychodu .	1.324·21	1.400	76	—	

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktor	720·—	720	—	—	
b) przodownik.	300·—	300	—	—	
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	*110·—* 86·72	*110* 200	— 113	— —	Mniej z powodu, iż nie było potrzeby znżywania na ten cel całego kredytu.
3. Rozmaite inne wydatki . .	103·24	50	—	53	Więcej z powodu koniecznej potrzeby odrestaurowania sal szkolnych.
4. Na zabezpieczenie inwentarza	4·25	20	16	—	Mniej wedle potrzeby.
Suma rozchodu .	1.324·21	1.400	129	53	
			76		

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan bierny*:	
1. Należytości czynne. . . . zł.	—·—	1. Należytości bierne. . . . zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyałów „	—·—		
3. „ „ wyrobów . „	—·—	Czysty stan czynny (*saldo*) „	2.721·23
4. „ inwentarza . . . „	2.721·23		
Suma . zł.	2.721·23	Suma . zł.	2.721·23

20. Krajowa szkoła sukiennicza w Rakszawie.

Przychód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	—·—	—	—	—	
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	1.000·—	500	—	500	Więcej z powodu, że wpłynęła zaległa subwencya za rok 1895.
b) „ c. k. Rządu . . .	2.500 —	2.500	—	—	
	2.600·—	*2.600*	—	—	
c) z funduszów krajowych	3.319·65	2.400	—	920	Więcej z powodu wydatku na pokrycie reszty kosztów budowy domu mieszkalnego.
Suma przychodu .	9.419·65	8.000	—	1.420	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownik	1.500·—	1.500	—	—	
b) instruktor tkactwa . .	600·—	600	—	—	
c) „ farbiarstwa.	600·—	600	—	—	
d) nauczyciel pomocniczy	300·—	300	—	—	
e) pomocnik kancelaryjny	193·18	300	107	—	Mniej z powodu zamianowania dopiero od 1. czerwca 1896.
f) przodownik w tkalni .	200·—	300	100	—	Mniej z powodu zamianowania dopiero do 1. maja 1896.
g) pomocnik warsztatowy w tkalni	180·—	180	—	—	
h) pomocnik warsztatowy w farbiarni	180·—	180	—	—	
i) stróż nocny	118·25	120	1	—	
2. Opał	601·15	550	—	51	Więcej wedle potrzeby.
3. Oświetlenie	40·97	70	29	—	Mniej wedle potrzeby.
4. Usługa	172·50	180	8	—	
5. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	*2.600*·—	*2.600*	—	—	
	400·67	320	—	81	Więcej z powodu zakupna kasy ogniotrwałej.
6. Rozmaite inne wydatki . .	253·28	200	—	53	Więcej z powodu udzielenia instruktorowi zasiłku w kwocie 80 zł. na naukę w apretowni sukna w Bielsku.
Na częściowe pokrycie kosztów budowy domu mieszkalnego	1.479·65	—	—	1.480	Wydatek ten pokryty w drodze virement z zaoszczędzeń w zakładach tkackich uzasadniony został w sprawozdaniu przedłożonem Wys. Sejmowi z dnia 13. grudnia 1895 do LW. 80.581/95 w przyjęciu którego Wys. Sejm wstawił do budżetu na rok 1896 drugą i ostatnią ratę na budynek mieszkalny w kwocie 5000 zł. i zasiłek na rozszerzenie budynku szkolnego w kwocie 5.000 zł.
Suma rozchodu .	9.419·65	8.000	245	1.665	
			—	—	
				1.420	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan bierny:*	
1. Należytości czynne . . . zł.	—·—		
2. Wartość zapasu materyałów „	—·—		
3. „ „ wyrobów . „	—·—	1. Należytości bierne . . . . zł.	—·—
4. „ inwentarza ruchomego „	8.568·99		
5. „ realności szkolnej (wraz z głównym budynkiem szkolnym, farbiarnią i domem mieszkalnym . . . . „	35.920·—	Czysty stan czynny (*saldo*) „	44.488·99
Suma . zł.	44.488·99	Suma . zł.	44.488·99

21. Krajowy naukowy warsztat powroźniczy w Radymnie.

Przychód.	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	—·—	—	—	—	
2. Subwencye:					
a) od gminy	100·—	100	—	—	
b) „ Rady powiatowej .	50·—	50	—	—	
c) „ c. k. Rządu . . .	400·—	400	—	—	
d) z funduszów krajowych	802·30	790	—	12	
Suma pzychodu .	1.352·30	1.340	—	12	

Rozchód.

1. Płace:					
a) instruktor	799·92	800	—	—	
b) nauczyciel pisania, czytania i rysunków . .	354·13	250	—	104	Więcej z powodu wypłacenia zaległego wynagrodzenia za czas od 1. września do 31. grudnia 1895.
c) katecheta	9·—	40	31	—	Mniej z powodu, iż zaliczono wynagrodzenie tylko za naukę w II. półroczu roku szkolnego 1895/6, a żądanych uzupełnień, dotyczących za I. półrocze szkolne 1896/7, do chwili sporządzenia zamknięć nie nadesłano.
d) nauczyciel stylistyki zawodowej, buchalteryi i ekspedycyi	25·—	50	25	—	
e) pomocnik kancelaryjny	50·—	40	—	10	Więcej o 10 zł. stosownie do umowy.
2. Środki naukowe.	100·—	100	—	—	
3. Rozmaite inne wydatki . .	5·87	50	44	—	Mniej wedle potrzeby.
4. Ubezpieczenie maszyn. . .	8·38	10	2	—	
Suma rozchodu .	1.352·30	1.340	102	114	
				12	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan bierny:*	
1. Należytości czynne . . .	zł. —·—	1. Należytości bierne	zł. —·—
2. Wartość zapasu materyałów	„ —·—		
3. „ „ wyrobów .	„ —·—	Czysty stan czynny (*saldo*)	„ 1.329·43
4. „ inwentarza . . .	„ 1.329·43		
Suma .	zł. 1.329·43	Suma .	zł. 1.329·43

22. Krajowa szkoła koronkarska w Starym Sączu.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
Zaliczka z r. 1895 udzielona Komitetowi na uzupełnienie inwentarza	351·29	—	—	351	Zaliczka ta pozostała z powodu przeniesienia szkoły z Muszyny do Starego Sącza
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	146·71	380	233	—	Mniej z powodu otworzenia dopiero pierwszego roku nauki.
2. Subwencye:					
a) od gminy	300·—	300	—	—	
b) „ Rady powiatowej .	300·—	300	—	—	
c) „ c. k. Rządu . . .	200·—	200	—	—	
d) z funduszów krajowych	279·48	638	359	—	Mniej z powodu, iż nie było potrzeby przyjmowania pomocnicy i nauczycielki przedmiotów dopełniających.
Suma przychodu .	1.577·48	1.818	592	351	
			241		

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierowniczka	480·—	480	—	—	
b) nauczycielka pomocnicza	—·—	180	180	—	Mniej z powodu, iż dla 10 uczennic nie było potrzeby mianowania pomocnicy.
c) nauczycielki przedmiotów dopełniających . .	—·—	180	180	—	Mniej z powodu, iż odpadła potrzeba udzielania nauki dopełniającej, albowiem uczennice uczęszczające na naukę koronek ukończyły 6-cio klasową szkołę wydziałową.
d) katecheta	80·—	48	—	32	Więcej na podstawie ilości godzin udzielonej nauki.
e) remuneracya za naukę rysunków	120—	120	—	—	
2. Wynajem lokalu	350·—	350	—	—	
3. Opał	83·60	40		44	Więcej wedle potrzeby.
4. Oświetlenie	—·72	10	9	—	Mniej wedle potrzeby.
5. Usługa	40·—	40	—	—	
6. Materyał	23·76	60	36	—	Mniej z powodu przeniesionych zapasów materyału z Muszyny.
7. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	171·23	30	—	141	Więcej z powodu zakupna wzorów rysunkowych, środków naukowych i uzupełnienia starego inwentarza przeniesionego z Muszyny.
8. Rozmaite inne wydatki . .	25·66	80	55	—	Mniej wedle potrzeby.
9. Wynagrodzenie uczennic za robotę	23·07	200	177	—	Mniej z powodu małej ilości uczennic i pierwszego roku nauki.
Zaliczka pozostawiona Komitetowi na dalsze uzupełnienie inwentarza	179·44	—	—	179	Kwota pozostała jako reszta zaliczki udzielonej Komitetowi w r. 1895, służyć ma na dalsze uzupełnienie inwentarza i zakupno środków naukowych.
Suma rozchodu .	1.577·48	1.828	637	396	
			241		

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan bierny:*	
1. Należytości czynne . . . zł.	—·—	1. Należytości bierne . . . zł.	—·—
2. Wartość zapasu materyałów „	155·17½		
3.			
4. „ „ wyrobów . „	512·73		
„ inwentarza . . . „	665·51	Czysty stan czynny (*saldo*) „	1.333·41
Suma zł.	1.333·41½	Suma . zł.	1.333·41

23. Krajowa szkoła koronkarska w Zakopanem.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	2.633·58	2.700	66	—	Mniej z powodu pozostałych należytości u dłużników, wykazanych w stanie majątku czynnego pod poz. 1.
2. Subwencye:					
a) od c. k. Rządu . . .	600·—	600	—	—	
b) z funduszów krajowych	1.962·16	1 900	—	62	Więcej z powodu mniejszego wpływu w tym roku gotówki ze sprzedaży wyrobów.
Suma przychodu .	5.195·74	5.200	66	62	
			4		

Rozchód.

1. Płace:				
a) kierowniczka szkoły .	920·—	920	—	—	
b) nauczycielka pomoc. I.	360·—	360	—	—	
c) „ „ II.	199·92	200	—	—	
d) „ „ III.	193·28	200	7	—	Mniej wedle potrzeby.
e) nauczyciel rysunków .	240·—	240	—	—	
f) katecheta	30·—	50	20	—	Mniej wedle potrzeby.
g) nauczyciel czytania, pisania i rachunków . .	120·—	120	—	—	
2. Wynajem lokalu	400·—	400	—	—	
3. Opał	82·—	100	18	—	Mniej z powodu, iż w należytościach biernych pozostało jeszcze do zapłacenia za drzewo kwota 80 zł. i za naftę 28 zł. 80 ct., które to kwoty zaspokojone zostaną w roku przyszłym skoro wpłyną należytości od dłużników.
4. Oświetlenie	31·46	60	29	—	
5. Usługa	100·—	100	—	—	
6. Materyał	389·47	400	10	—	Mniej wedle potrzeby.
7. Środki naukowe	64·84	100	35	—	Mniej z powodu niezapłaconej należytości za przybory rysunkowe w kwocie 53 zł. 53 ct , która wykazaną jest w należytościach biernych.
8. Rozmaite inne wydatki . .	177·53	250	72	—	Mniej wedle potrzeby.
9. Wynagrodzenie uczennic . .	1.887·24	1.700	—	187	Więcej z powodu wykonania większej ilości zamówionych robót, które dotychczas zapłacone nie zostały. Wydatek ten jednak zwrócony będzie funduszowi krajowemu skoro ściągnięte zostaną wykazane pod 1. należytości czynne
Suma rozchodu .	5.195·74	5.200	191	187	
			4		

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Należytości czynne	zł.	999·07
2. Wartość zapasu materyałów	„	120·83
3. „ „ wyrobów .	„	637·99
4. „ inwentarza . . .	„	973·75
Suma .	zł.	2.731·64

Stan bierny:

1. Należytości bierne	zł.	241·33
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	2.490·31
Suma .	zł.	2.731·64

24. Krajowa szkoła hafciarska w Makowie.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł,	zł.	
Zapas kasowy z roku 1895 . .	33·71	—	—	34	
1. Subwencye:					
a) od gminy	48·—	48	—	—	
b) „ Rady powiatowej .	50·—	25	—	25	Więcej z powodu złożenia zaległej subwencyi za rok 1895.
c) „ c. k. Rządu . . .	350·—	350	—	—	
d) z funduszów krajowych	*100*·—	*100*	—	—	
	539·01	384		155	Więcej z powodu zmiany zaprowadzonej w kierownictwie i nadzorze nad szkołą.
Suma przychodu .	1.120·72	907	—	214	

Rozchód.

1. Płace:					
a) nauczycielka kierująca	620·—	480	—	140	Więcej z powodu przyjęcia od 1. marca 1896 bardziej ukwalifik. nauczycielki.
b) „ pomocnicza	133·34	200	67	—	Mniej z powodu zwinięcia tej posady z przyjęciem nowej nauczycielki kier.
katecheta	36·—	—	—	36	Więcej z powodu koniecznej potrzeby, która uwzględnioną już została w budżecie na rok 1897.
ryczałtowy zwrot kosztów za fachowy nadzór . .	75·—	—	—	75	
2. Opał		26			
3. Oświetlenie	37·50	12	24		Mniej wedle potrzeby.
4. Usługa		24			
5. Środki naukowe	*100*·—	*100*	—	—	
	23·50	50	26	—	Mniej wedle potrzeby.
6. Rozmaite inne wydatki . .	95·38	15	—	80	Więcej z powodu podróży naukowej do Zakopanego kierowniczki i inspektorki sprawującej nadzór fachowy nad szkołą.
Suma rozchodu .	1.120·72	907	117	331	
				214	

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1.	Należytości czynne . . .	zł.	—·—
2.	Wartość zapasu materyałów	„	10·88
3.	„ „ wyrobów .	„	47·50
4.	„ inwentarza . . .	„	398·39
	Suma .	zł.	456·77

Stan bierny:

1. Należytości bierne	zł.	—·—
Czysty stan czynny (*saldo*)	„	456·77
Suma .	zł.	456·77

25. Krajowa keramiczna Stacya doświadczalna przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie.

Przychód.

	Wynikłość w roku 1896	Kwota uchwalona budżetem	W porównaniu z kwotą preliminowaną wynikłość mniejsza	wynikłość większa	Uzasadnienie różnic:
	zwyczajne i *nadzwyczajne*				
	zł. ct.	zł.	zł.	zł.	
1. Dochody własne:					
a) opłata za badania materyałów	233·—	500	267	—	Mniej z powodu pozostałych należytości u stron z r. 1896 na kwotę 204 zł. 79 ct., które wykazane są w stanie czynnym majątku pod 1.
b) ze sprzedaży typowych wyrobów	96 05	100	4	—	Mniej wedle rzeczywistego wyniku.
c) opłaty od praktykantów	28·68	30	1	—	
2. Dotacya z funduszu krajowego	4.740·69	4.470	—	271	Więcej z powodu kosztów adaptacyjnych, naprawy pieców i uzupełnienia inwentarza. Na częściowe pokrycie tego wydatku przeznaczono rozp. do Lw. 71.814/97 należytości od stron z r. 1895 w kwocie 157 zł.; wydatek ten poniesiony tylko zaliczkowo w r. 1896 jest już potrącony z dotacyi na r. 1897 wskutek czego wydatek funduszu krajowego w rzeczywistości jest większy tylko o kwotę 114 zł.
Suma przychodu .	5.098·42	5.100	272	271	
			1		

Rozchód.

1. Płaca dyrektora stacyi . .	2.662·75	2.680	17	—	Mniej z powodu różnicy w obliczeniu II-go pięciolecia.
2. » adjunkta	670·—	720	50	—	Mniej z powodu podwyższenia płacy dopiero od 15. lutego 1896.
3. » laborata	460·—	720	260	—	Mniej z powodu, iż laboranta w tym roku nie było, a zastępca tegoż pobierał tylko po 40 zł. miesięcznie.
4. Usługa	300·—	300	—	—	
5. Uzupełnienie ingredyencyi keramicznych	169·75	100	—	70	Więcej wedle potrzeby.
6. Opał lokalu stacyi . . .	113·40	150	37	—	Wedle potrzeby.
7. Opał do pieców technicznych	130·60	120	—	11	
8. Gaz do oświetlania i celów technicznych . . . . ,	130·58	100	—	30	Więcej wedle potrzeby.
9. Koszta kancelaryjne, frachty i portorya	54·57	80	25	—	Mniej wedle potrzeby.
10. Biblioteka i czasopisma. .	28·07	80	52	—	
11. Wydatki nieprzewidziane .	378·70	50	—	329	Więcej z powodu pokrycia kosztów adaptacyi lokalu stacyi, naprawy pieca muflowego i kamionkowego, tudzież uzupełnienia inwentarza.
Suma rozchodu .	5.098·42	5.100	441	440	
			1		

Sta majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:		*Stan aierny*:	
1. Należytości czynne . . . zł.	361·79	1. Należytości bierne . . . zł.	—·—
2. Wartość inwentarza . . »	3.281·90½	Czysty stan czynny (*saldo*) »	3.643·69½
Suma zł.	3.643·69½	Suma zł.	3.643·69½

VII. Fundusz policyi krajowej.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		Wydatki.				
I.	1	**Utrzymanie więźniów w domach przymusowej pracy i poprawy**	2.701	55	2.800	99
II.	2	**Rozmaite**	—	—	5	5
		Suma wydatków .	2.701	55	2.805	104
—	—	**Nadwyżka dochodów** przeniesiona do funduszu krajowego	2.783	82	2.680	*104*
						— 104
		Suma wszystkich wydatków .	5.485	37	5.485	+ *104*
		Uzasadnienie różnic.				
		Do rubr. I. Wydatek mniejszy, ponieważ część rachunków za rok 1896 z powodu spóźnionego ich przedłożenia, zlikwidowaną i wypłaconą została w roku 1897.				
		Do rubr. II. Wydatku nie było żadnego.				
		Do rubr. „Nadwyżka dochodów“ Wynikłość większa z powodu mniejszych wydatków rubryce I. i II.				
		Dochody.				
I.	1	5% od kapitału zahipotekowanego na realności w Krakowie w kwocie 109 zł 1 gr. . .	1	37	1	—
	2	4% od listów zastawnych Banku krajowego w imiennej wartości 274.200 koron . . .	5.484	—	5.484	—
	3	4% od książeczki wkładkowej Banku krajowego .	—	—	—	—
		Suma rubryki I. .	5.485	37	5.485	—
II.	4	**Rozmaite**	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych zgodna z ogólną sumą wydatków	5.485	37	5.485	—

VII. Fundusz policyi krajowej.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Wykaz
należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Wydatki.								
I.	1	Utrzymanie więźniów w domach przymusowej pracy i poprawy	331	85	—	—	—	—	—	—
		Czysty stan czynny .	331	85	—	—	—	—	—	—

VIII.—XIII.

VIII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883.

(Str. 296).

IX. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1884

(Str. 298).

X. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1885.

(Str. 300).

XI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.

(Str. 301).

XII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1891.

(Str. 303).

XIII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1893.

(Str. 305).

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896 zł.	Wynikłości w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona w rubr. XIV. fund. kraj. poz. 187 zł.	Kwota budżetem uchwalona w rubr. XIV. fund. kraj. poz. 201 zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Wydatki.					
I.	1	Umorzenie pożyczki przez losowanie obligacyi	2,150.300	—	—	2,150.300	—
II.	2	Wypłata kuponów od obligacyi w obiegu będących	78.795	—	74.675	—	*4.120*
III.		**Koszta administracyjne.**					
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów . . .	7.879	50	7.468	—	*412*
	4	Temuż należytość stemplowa od kuponów	378	26	520	—	142
	5	Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyi 1/8% prowizyi . .	597	54	350	—	*1.623*
	6	Druki, inseraty portorya i t. p. . .	1.375	97		—	
		Suma wydatków .	2,239.326	27	83.013	2,150.300	*6.155* 142
							+ 6.013

Uzasadnienie różnic.

Ponieważ w roku przedmiotowym cały kapitał tej pożyczki wypowiedziano (LW. 45.441/96), przeto na pokrycie potrzeb tej pożyczki wzięto odpowiednią kwotę z kredytu uchwalonego w rubr. XIV. poz. 291. wyd. fund. kraj. na spłatę dawniejszych długów krajowych.

Do poz. 1. Z emitowanych obligacyi na . . . . . 3,800.000 zł. — ct.
spłacono i ściągnięto z obiegu po koniec roku 1896 . . 3,655.700 „ — „
pozostaje do spłacenia z końcem roku 1896 . . . 144.300 zł. — ct.

„ „ 2. *Wydatek większy*, ponieważ kupony z lat ubiegłych przedłożono do wypłaty.
„ „ 3. *Wydatek większy* odpowiednio do wypłaconych kuponów.
„ „ 4. *Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.
„ „ 5. *Wydatki większe* spowodowane wypowiedzeniem obligacyj.
„ „ 2. Należytość kuponowa w roku 1896. wynosiła:
a) zaległość z roku 1895 . . . . . 6.672 zł. 93 ct.
b) bieżąca z dnia 1. maja od imiennej wartości . . . . . 2,212.600 zł. — ct. 49.783 „ 50 „
z dnia 1. listopada od imiennej wartości 1,012.600 „ — „ 22.783 „ 50 „
razem . . 79.239 zł. 93 ct.
wypłacono . . 78.795 „ — „
zostaje w zaległości . . 444 zł. 93 ct

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze większe zł.
		Dochody.				
I.	1	Uposażenie z funduszu krajowego na pokrycie potrzeb tego funduszu:				
		a) z rubr. XIV. poz. 187 kwotę . . .	89.026	27	83.013	*6.013*
		b) „ XIV. „ 201 „ . . .	2,150.300	—	2,150.300	—
		Suma dochodów .	2,239.326	27	2,233.313	+ 6.013

Wykaz

należytości z końcem roku 1896.

Liczba rub. budżetu	Liczba poz. budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych		czynne z roku bieżącego		bierne z lat ubiegłych		bierne z roku bieżącego	
		Wydatki.								
I.	1	Umorzenie pożyczki . .	—	—	—	—	144.300	—	—	—
II.	2	Wypłata kuponów . .	—	—	—	—	—	—	444	93
		Razem .	—	—	—	—	144.300	—	444	93
							144.744 zł. 93 ct.			
		Dochody.	—	—	—	—	— „		— „	
		Czysty stan bierny .	—	—	—	—	144.744 zł. 93 ct.			

LW. 16.073/1897.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1884.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Wydatki.				
I.	1	Umorzenie pożyczki przez wypowiedzenie obligacyi	5.000	—	5.000	—
II	2	Wypłata kuponów od obligacyi w obiegu będących	90	—	90	—
III.		**Koszta administracyjne.**				
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów	9	—	9	—
	4	1% prowizyi Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyi	1	12	1	—
	5	Porta	—	10	—	—
		Suma wydatków .	5.100	22	5.100	—

Uzasadnienie różnic.

Z powodu wypowiedzenia całego kapitału (LW. 4,964|94) pokryto potrzeby tej pożyczki z kredytu uchwalonego w rubr. XIV. poz. 201. wyd. fund. kraj. na spłatę dawniejszych długów krajowych.

do poz. 1. Z emitowanych obligacyj i na . . 1,000.000 zł. — ct.
spłacono i ściągnięto z obiegu po koniec r. 1896 990.000 „ — „
pozostaje z końcem roku 1896 do spłacenia . 10.000 zł. — ct.

do poz. 2. Należytość kuponowa wynosiła w r. 1896:
a) zaległość z roku 1895 13 zł. 50 ct.
b) za nadpłacone kupony w roku 1896 . . 488 „ 25 „
razem . . 501 zł. 75 ct.
zwroty za nadpłacone kupony . . . . 411 „ 75 „
pozostało do wypłaty . 90 zł. — ct.
wypłacono . . 90 „ — „
pozostaje w zaległości . — zł. — ct.

do poz. 3. Wydatek odpowiadający zrealizowanym kuponom

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1884.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze większe zł.
		Dochody.				
I.	1	Uposażenie z funduszu krajowego na pokrycie wydatków tegoż funduszu	5.100	22	5 100	—
		Suma dochodów .	5.100	22	5.100	—

Wykaz

należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	z r. bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	z r. bieżącego zł.	ct.
		Wydatki.								
I.	1	Umorzenie pożyczki . . .	—	—	—	—	10.000	—	—	—
		Dochody.								
I.	1	Zwroty za nadpłacone kupony .	—	—	357	75	—	—	—	—
		Razem .	—	—	357	75	10.000	—	—	—
		Z porównania należytości czynnych z biernemi okazuje się **czysty stan bierny** . .	—	—	—	—	9.642	25	—	—

LW. 10.880|1897.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1885.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody, wydatki mniejsze większe zł.
		Wydatki.				
I.	1	Umorzenie pożyczki przez wypłatę wylosowanych i wypowiedzianych obligacyi . . .	15.500	—	15.500	—
		Suma wydatków .	15.500	—	15.500	—
		Uzasadnienie różnic.				
		Z powodu wypowiedzenia tej pożyczki (LW. 31 236/93) wydatek ten pokryto z kredytu rubr. XIV. poz. 201 funduszu krajowego, preliminowanego na spłatę dawniejszych długów krajowych.				
		Do poz. 1. Z emitowanych obligacyi na . . . 354.800 zł. — ct.				
		spłacono po koniec r. 1896 354.400 „ — „				
		pozostało do spłacenia z końcem roku 1896 . 400 zł. — ct.				
		Dochody.				
	1	Zwroty za nadpłacone kupony	1.354	50	1.355	—
	2	Zwrot nadpłaconego c. k. Skarbowi Państwa 10% podatku dochodowego	135	45	135	—
	3	Uposażenie z funduszu krajowego (Rubr. XIV. poz. 201) na pokrycie niedoboru tegoż funduszu .	14.010	05	14.010	—
		Suma dochodów .	15.500	—	15 500	—
		Uzasadnienie różnic.				
		Ponieważ w roku przedmiowym wpłynęły zwroty za nadpłacone kupony w latach poprzednich, a w ślad za tem i zwrot nadpłaconego c. k. Skarbowi Państwa 10% podatku dochodowego, przeto, dotacya z funduszu krajowego na uposażenie tegoż funduszu zmniejszyła się o powyższe wpływy.				
		Należytość bierna z końcem roku 1896 z tytułu niezrealizowanych obligacyj i w kwocie 400 zł, w. a. stanowi czysty stan bierny funduszu pożyczki krajowej z roku 1885.				

LW. 16.074/1897.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Wydatki.				
I.	1	Umorzenie pożyczki przez losowanie obligacyi .	—	—	—	—
II.	2	Wypłata kuponów od obligacyi w obiegu będących	45	—	45	—
III.		**Koszta administracyjne.**				
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów	4	50	4	—
		Suma wydatków .	49	50	49	—

Uzasadnienie różnic.

Z powodu wypowiedzenia całego kapitału (LW. 4.964|94) pokryto potrzeby tej pożyczki z kredytu uchwalonego w rubr. XIV. poz. 201. wyd. fund. kraj. na spłatę dawniejszych długów krajowych.

Do poz. 1. Z emitowanych obligacyi na . . 443.800 zł. — ct.
spłacono po koniec r. 1896 442.800 „ — „
pozostaje do spłacenia z końcem roku 1896 . 1.000 zł. — ct.

Do poz. 2. Należytość kuponowaw roku 1896 za nadpłacone kupony w tymże roku wynosiła . . 45 zł. — ct.
wypłacono . . . 45 „ — „
nie pozostała żadna zaległość.

Do poz. 3. Wydatek odpowiadający zrealizowanym kuponom.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wyniłości w roku 1896. zł.	Wyniłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze większe zł.
		Dochody.				
I.	1	Uposażenie z funduszu krajowego w rubr. XIV. poz. 201. na umorzenie wypowiedzianych obligacyi na wypłatę kuponów i podatku dochodowego	49	50	49	—
		Suma dochodów .	49	50	49	—

Wykaz

należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Wydatki.								
I.	1	Umorzenie pożyczki . . .	—	—	—	—	1.000	—	—	—
		Dochody.								
I.	1	Zwroty za nadpłacone kupony .	49	50	45	—	—	—	—	—
			94 zł. 50 ct.				1.000	—	—	—
		Z porównania należytości czynnych z biernemi okazuje się **czysty stan bierny**					905	50	—	—

LW. 11.087/1897.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1891.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896 zł.	Wynikłości w roku 1896 ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze większe zł.
		Wydatki.				
I.	1	Umorzenie pożyczki przez losowanie obligacyj .	17.600	—	17.800	200
II.	2	Wypłata kuponów od obligacyi w obiegu będących	56.430	—	56.948	518
III.		**Koszta administracyjne.**				
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów	5.643	—	5.695	52
	4	Temuż należytość stemplowa od kuponów . .	339	04	346	7
	5	Potrzeby kancelaryjne i $^1/_8$% prowizyi Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyi	68	34	101	33
		Suma wydatków .	80.080	38	80.890	— 810

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 1. Wydatek mniejszy, ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye zgłoszono do wypłaty

Z emitowanych obligacyi na . 1,500.000 zł.
spłacono i z obiegu ściągnięto po koniec roku 1896 . . 86.900 „
pozostaje do spłacenia z końcem roku 1896 . . . . 1,413.100 zł.

Do poz. 2. Wydatek mniejszy, ponieważ nie wszystkie zapadłe kupony zgłoszono do wypłaty.

Należytość kuponowa w roku 1896 wynosiła:
a) zaległość z roku 1895 . 4.056 zł.
b) bieżąca z dnia 1 maja i 1. listopada . . . 56.948 „
razem . . 61.004 zł.
wypłacono . . 56.430 „
pozostaje w zaległości . 4.574 zł.

Do poz. 3. i 4. Wydatek mniejszy odpowiednio do wypłaconych kuponów.

Do poz. 5. Wydatek mniejszy odpowiednio do rzeczywistej potrzeby.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1891.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.	
		Dochody.					
I.	1	Uposażenie z funduszu krajowego (Rubr. XIV. poz. 192) na pokrycie wydatków tej pożyczki .	80.080	38	80 890		810
		Suma dochodów .	80.080	38	80.890		810
		Uzasadnienie różnic.					
		Do poz. 1. Dochód mniejszy wedle potrzeby wykazanej przy poz. 1. do 5 wydatków.					

Wykaz

należytości z końcem roku 1896.

Liczba rub. budżetu	Liczba poz. budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych		Pozostałe należytości czynne z roku bieżącego		Pozostałe należytości bierne z lat ubiegłych		Pozostałe należytości bierne z roku bieżącego	
		Wydatki.								
I.	1	Umorzenie pożyczki . .	—	—	—	—	1,413.100	—	—	—
II.	2	Wypłata kuponów . .	—	—	—	—	—	—	4 574	—
		Razem .	—	—	—	—	1,413.100	—	4.574	—
							1,417.674 zł.			
		Dochody.	—	—	—	—				
		Z porównania należytości czynnych z biernemi okazuje się **czysty stan bierny** . . .					1,417.674 zł.			
		LW. 16.075/97.								

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1893.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	Wynikłości w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		Wydatki.				
		A) **Rzeczywiste.**				
	1	Umorzenie pożyczki przez losowanie obligacyi .	195.400	—	210.200	14.800
	2	Wypłata kuponów od obligacyi w obiegu będących	1,175.956	—	1,155.301	*20.655*
	3	Koszta administracyjne i prowizya zapłacona Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i wylosowanych obligacyi	2.030	35	2,000	*30*
						20.685
		Suma wydatków rzeczywistych	1,373.386	35	1,367.501	14.800
						+ 5.885
		B) **Przenośne.**				
	4	Kwity tymczasowe wydane do zniszczenia 2.900 koron =	1.450	—		
	5	Obligacye wydane w zamian za ściągnięte kwity tymczasowe . . . 3.900 koron =	1.950	—		
	6	Zaliczki dane	1,435.985	30		
	7	Zaliczki zwrócone funduszowi krajowemu . .	3,571.814	96		
	8	Lokacya kapitałów w Banku krajowym . .	3,084.911	56		
		Suma wydatków przenośnych .	8,096.111	82		
		Do tego: Suma wydatków rzeczywistych	1,373.386	35		
		Suma wszystkich wydatów .	9,469.498	17		
		C) **Zapas kasowy.**				
	9	Z końcem roku 1896 w efektach 105.700 koron .	52.850	—		
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	9,522.348	17		

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 1. *Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye zgłoszono do wypłaty.

Z emitowanych obligacyi na 58,850 000 koron, czyli . . .	29,425.000 zł.
wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec roku 1896 1,401.300 koron, czyli	700.650 „
pozostaje więc z końcem 1896 roku 57,448.700 koron czyli . .	28,724.350 zł.
Z wylosowanych obligacyi imiennej wartości na	700.650 zł.
zrealizowano po koniec roku 1896 obligacye imiennej wartości na .	630.550 „
nie przedłożono więc do wypłaty wylosowanych obligacyi imiennej wartości	70.100 zł.
a po doliczeniu do tej zaległości sumy obligów w latach następnych wylosować się mających	28.724 350 „
Ogólna zaległość z końcem roku 1896 wynosi	28,794.450 zł.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1893.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Do poz. 2. Należytość za kupony w roku 1896 wynosiła:

a) zaległa z lat ubiegłych	82 359 zł.
b) bieżąca z dnia 1. maja i 1. listopada 1896	1,155.301 „
razem . . .	1,237.660 zł.
w roku 1896 wypłacono	1,175.956 „
pozostaje zaległość w kwocie . . ,	61.704 zł.

Do poz. 3. Wydatki te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.

Do poz. 9. Zapas kasowy z końcem roku 1896 wykazany w sumie 105.700 koron czyli 52.850 zł. obejmuje:

a) nominalną wartość obligacyi definitywnych, które wydane zostaną w zamian za ściągnięte kwity tymczasowe, w sumie 12.700 koron, czyli 6.350 zł.

b) Książeczkę Banku krajowego w zamian za wylosowaną obligacyę na kwotę 1.000 koron, czyli 500 zł.

c) nominalną wartość obligacyi niższych seryi w sumie 92.000 koron, czyli 46.000 zł., które puszczone będą w obieg dopiero po ściągnięciu z obiegu i zniszczeniu obligacyi wyższych seryi, opiewających na tę samą sumę.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze większe zł.
		Dochody.				
		A) **Rzeczywiste.**				
	1	Uposażenie z funduszu krajowego Rubr. XIV. poz. 198 na pokrycie potrzeb	1,368.906	35	1,367.501	*1.405*
	2	Zwroty mylnych wypłat w latach dawniejszych przez c. k. Urzędy podatkowe	4.480	—	—	*4.480*
		Suma dochodów rzeczywistych	1,373.386	35	1,367.501	+ *5.885*
		B) **Przenośne.**				
	3	Kwity tymczasowe z obiegu ściągnięte 2.900 koron=	1 450	—		
	4	Książeczka Banku krajowego w miejsce wylosowanej obligacyi . . . 1.000 koron =	500	—		
	5	Zaliczki zwrócone	1,435.985	30		
	6	Zaliczki otrzymane z funduszu krajowego . .	3,571.814	96		
	7	Lokacya kapitałów w Banku krajowym . .	3,084.911	56		
		Suma dochodów przenośnych .	8,094.661	82		
		Do tego suma dochodów rzeczywistych	1,373.386	35		
		Suma wszystkich dochodów .	9,468.048	17		
		C) **Zapas kasowy**				
	8	z początkiem roku 1896 w efektach 108.600 koron, czyli	54.300	—		
		Razem zgodnie ze sumą wydatków .	9,522.348	17		

Uzasadnienie różnic,

Do poz. 1. Dochód większy gdyż dotacyę z funduszu krajowego pobrano w miarę rzeczywistej potrzeby.

Do poz. 2. Dochody te wpłynęły na poczet należytości czynnych z lat dawniejszych.

Wykaz
należytości z końcem roku 1896.

Pozycya	Poszczególnienie	Pozostałe należytości			
		czynne		bierne	
		z lat ubiegłych	z roku bieżącego	z lat ubiegłych	z roku bieżącego
		zł.	zł.	zł.	zł.
	Dochody.				
1	Zapas kasowy w efektach 105.700 koron czyli . . .	52.850	—	—	—
2	Zwrot mylnych zarachowań przez c. k. urzędy podatkowe .	—	820	—	—
3	Nieściągnięte z obiegu, kwity tymczasowe 13.700 koron =	6.850	—	—	—
	Suma stanu czynnego .	59·700	820	—	—
			60.520		
	Wydatki.				
1	Obligacye w obiegu będące 57,588.900 koron. czyli .	—	—	28,794.450	—
2	Kupony zapadłe a nie zrealizowane	—	—	—	61.704
3	Kwity tymczasowe do zniszczenia przeznaczone 13.700 koron, czyli	—	—	6.850	—
4	Obligacye nie podniesione i do wymiany przeznaczone 104.700 koron, czyli . . .	—	—	52.350	—
5	Książeczka Banku krajowego w zamian za wylosowaną obligacyę 1.000 koron . .	—	—	—	500
	Mylne pobory . . .	—	—	—	3
	Suma stanu biernego .	—	—	28,853.650	62.207
	w porównaniu ze sumą stanu czynnego	—	—	—	28,915.857 60.520
	Okazuje się **czysty stan bierny** .	—	—	—	28,855.337
	LW. 16.556 97				

XIV.—XVII.

Fundusze samoistne niedotowane.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

XIV.	Fundusz	kultury krajowej	str. 310
XV.	„	stanowy sierociński	„ 311
XVI.	„	Aleksandra hr. Stadnickiego	„ 313
XVII.	„	pożyczki kraj. z r. 1873 . . .	„ 315

XIV. Fundusz kultury krajowej.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości z roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.	1	Zwroty kar	24	13	15	*9*
II.	2	Zasiłek dla szkoły wyższej rolniczej w Dublanach	3.560	—	3.560	
III.	3	Nadwyżka dochodów przeniesiona do funduszu krajowego	1.023	17½	—	*1.023*
		Suma wszystkich wydatków .	4.607	30½	3.575	+ *1.032*
		Uzasadnienie różnic.				
		Do rubr. I. poz. 1. Wydatek większy. Zwrot mylnie pobranych kar był w tym roku większy.				
		DOCHODY.				
I.	1	Odsetki od efektów:				
		Od 4½% pożyczki kraj. z r. 1883 6 zł. 75 ct.				
		„ 4% listów zastawnych Banku krajowego . . . 1.770 „ — „				
		Suma . 1.776 zł. 75 ct.				
		Od tego zwrot za kupony bierne 15 „ 60 „	1.761	15	1.775	14
II.	2	Kary za przestępstwa leśne i wodne . . .	2.846	15½	1.800	*1.046*
						— 14
		Suma wszystkich dochodów .	4.607	30½	3.575	+ *1.046*
						+ *1.032*
		Uzasadnienie różnic.				
		Do rubr. I. poz. 1. Dochód mniejszy. Przy zakupnie listów zastawnych Banku krajowego, zapłacono różnicę wartości kuponów.				
		Do rubr. I poz. 2 Dochód z kar *większy* jako zależny od większej ilości przestępstw i wskutek tego znaczniejszych ilości nałożonych grzywien.				

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół
Stan czynny:		
Należytości czynne: *a*) z lat dawnych . . .	2.329 zł. 40 ct.	
b) z roku bieżącego . . .	273 „ — „	2.602 zł. 40 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny . .		**2.602** zł. **40** ct.

LW. 16.667/1897.

XV. Fundusz stanowy sierociński.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	Wydatki w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.		**Utrzymanie sierót.**				
	1	Siedm miejsc w Zakładzie św. Antoniego we Lwowie	840	—	840	—
	2	Cztery miejsca w szkole ogrodniczej ogrodu botanicznego we Lwowie	126	—	252	126
	3	Cztery miejsca w Zakładzie św. Józefa w Krakowie	480	—	480	—
		Suma rubryki I. .	1.446	—	1.572	126
II.	4	Rozmaite	—	—	5	5
		Suma wydatków budżetem objętych	1.446	—	1.577	131
—	—	Nadwyżka dochodów przeniesiona do majątku zarodowego	722	86	172	*551*
		Suma wszystkich wydatków	2.168	86	1.749	131 *551*
		Zapas z końcem roku 1896	—	—	—	—
		Razem zgodnie z sumą dochodów	2.168	86	1.749	131 *551*
						+ *420*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 2. Wydatek mniejszy z powodu, że w ciągu roku zamknięte zostały pobory dwom stypendystom za dwa półrocza.

Do rubr. I. poz. 4. Wydatku *nie było.*

Do rubr. „Nadwyżka dochodów.“ Wynikłość większa w miarę większych dochodów i mniejszych wydatków.

XV. Fundusz stanowy sierociński.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze *większe* zł.
		DOCHODY.				
I.		**Odsetki.**				
	1	$4^1/_2$% od listów zastawnych Banku krajowego .	157	50	166	8
	2	4% od listów zastawnych Banku kraj. 424 zł. — ct. od tego odsetki bierne . . 96 „ 52 „	327	48	84	*243*
	3	4% od obligacyj pożyczki krajowej z r. 1893. .	60	—	60	—
	4	4% od obligacyj pożyczki krajowej z r. 1891 .	40	—	40	—
	5	$4^1/_2$% od obligacyj pożyczki krajowej z r. 1883 .	182	25	315	133
	6	4% od obligacyj funduszu propinacyjnego . .	44	—	44	—
	7	4% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego	1.040	—	1.040	—
	8	4% od książeczki Banku krajowego . . .	1	86	—	*2*
		Suma rubryki I. .	1.853	09	1.749	*245* 141
II.	—	Rozmaite	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych	1.853	09	1.749	*245* 141
		Zapas z początkiem roku 1896 . . .	315	77	—	*316*
		Suma wszystkich dochodów .	2.168	86	1.749	*561* 141
						+ *420*

Uzasadnienie różnic.

Do rubr. I. poz. 1 i 5 Dochody mniejsze z powodu wylosowania $4^1/_2$%, a zakupna 4% efektów.
Do rubr. I. poz. 2, Dochody większe, z powodu przykupna efektów.
Do rubr. I. poz. 8. Dochód nieprelimiowany.

Wydatki (bez nadwyżki doch.) *mniejsze* od budżetu o	131	—
Dochody *większe* od budżetu o	420	—
Wynik wogóle *korzystniejszy* o	551	—

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny	— zł.	— ct.
Stan bierny	— „	— „
Czysty **stan czynny** . . .	— zł.	— ct.

LW. 14.465/1897.

XVI. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wynikłości mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.	1	Płaca Dra Antoniego Prohaski za czynności około wydawnictwa „Aktów grodzkich i ziemskich“ archiwum bernardyńskiego . . .	800	—	800	—
II.	2	30% rabat księgarni za sprzedaż „Aktów grodzkich i ziemskich“	34	86	30	*5*
III.	3	Koszta druku i oprawy „Aktów grodzkich i ziemskich“	—	—	—	—
IV.	4	Rozmaite: Częściowy zwrot zaliczki funduszowi krajowemu	239	24	219	*20*
		Suma wszystkich wydatków	1.074	10	1.049	*25*
		Zapas z końcem r. 1896	—	—	—	—
		Razem zgodnie z sumą dochodów .	1.074	10	1.049	+ *25*
		Uzasadnienie różnic.				
		Do rubr. II. poz. 2. Wydatek większy, ponieważ księgarnia sprzedała więcej egzemplarzy „Aktów grodzkich i ziemskich“.				
		Do rubr. IV. poz. 4. Wydatek większy w miarę większych dochodów.				
		DOCHODY.				
I.	1	Sprzedaż „Aktów grodzkich i ziemskich“ . .	116	20	100	*16*
II.		**Odsetki.**				
	2	4% od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1893 .	534	—	534	—
	3	4½% od listów zastawnych Banku krajowego .	31	50	31	*1*
	4	4% od listów zastawnych Banku kraj. 408 zł. — ct. od tego odsetki bierne . . 15 „ 60 „	392	40	384	*8*
		Suma rubryki II. .	957	90	949	*9*
		Suma dochodów budżetem objętych .	1.074	10	1.049	*25*
		Zapas z początkiem r. 1896.	—	—	—	—
		Razem zgodnie ze sumą wydatków	1.074	10	1.049	+ *25*
		Uzasadnienie różnic.				
		Do rubr. I. poz. 1. Dochód większy, spowodowany większą sprzedażą „Aktów grodzkich i ziemskich“.				
		Do rubr. II. poz. 4. Dochód większy, spowodowany przykupnem efektów.				

WYKAZ

należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
IV.	4	Reszta zaliczki niezwróconej funduszowi krajowemu zaciągniętej na pokrycie niedoboru w r. 1894	—	—	—	—	290	01½	—	—

LW. 14 463/1897.

XVII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się wydatki mniejsze *większe* zł.
		WYDATKI.				
I.	1	Umorzenie pożyczki przez losowanie obligacyj .	37.500	—	37.100	*400*
II.	2	Wypłata kuponów od obligacyi w obiegu będących	12.963	—	12.639	*324*
III		**Koszta administracyjne.**				
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów	1.296	30	1.264	*32*
	4	Temuż należytość stemplowa	108	83	125	16
	5	Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyj $^1/_8$% prowizyi	25	31	25	—
	6	Druki, inseraty, porta i t. p.	61	57	56	*6*
						+ *762*
		Suma wydatków .	51.955	01	51.209	— 16
						+ *746*

Uzasadnienie różnic.

Do poz. 1. Wydatek większy, z powodu zrealizowania obligacyj dawniej wylosowanych.
Z emitowanych obligacyi na 1,600.000 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia od r. 1874 do końca r. 1896 480.100 zł.
Spłacono i ściągnięto z obiegu:
a) od roku 1874 do 1895 . . . 480.300 zł.
b) fundusz pożyczki krajowej z r. 1883 wykupił z obiegu . . . 712.000 „
c) własne obligacye przedziurawione . 154.800 „ 1,407.100 „
pozostaje do spłacenia z końcem roku 1896 . . . 192.900 zł.

Do poz. 2. Wydatek większy z powodu spłacenia zaległych kuponów z lat ubiegłych.

Do poz. 3. i 6. Wydatek większy odpowiednio do rzeczywistej potrzeby.

XVII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	Dochody w roku 1896. ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą prelim. okazują się dochody mniejsze większe zł.
		DOCHODY.				
I.	1	Zwrot kapitałów wypożyczonych Wydziałom powiat.	446	67		
II.	2	6% odsetki od kapitałów wypożyczonych Wydziałom powiatowym	545	23	1.150	50
	3	10% i 6% odsetki od Wydziałów powiatowych za niedotrzymanie terminów	208	10		
	4	Uposażenie z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 191 na pokrycie wydatków . . .	50.755	01	50 059	696
		Suma dochodów .	51.955	01	51.209	+ 746
		Uzasadnienie różnic.				
		Do poz. 1—5 Dochód większy w miarę wpływów zaległości z lat ubiegłych.				
		Do poz. 4 Dochód większy wedle potrzeby wykazanej przy poz. 1 do 6 wydatków.				

Suma udzielonych pożyczek wynosiła:

w kapitale	1.786 zł. 72 ct.		
w odsetkach anuitetowych . .		2.181 zł. — ct.	
w „ zwłoki , . .			832 zł. 30 ct.
na to ściągnięto w roku 1896 . .	446 „ 67 „	545 „ 23 „	208 „ 10 „
pozostaje do ściągnięcia . . .	1·340 zł. 05 ct.	1.635 zł. 77 ct.	624 zł. 20 ct.

WYKAZ

należytości z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne z lat ubiegłych		Należytości czynne z r. bieżącego		Należytości bierne z lat ubiegłych		Należytości bierne z r. bieżącego	
I.	1	Zwrot kapitałów wypoż. Wydz. pow.	1.340	05	—	—	—	—	—	--
		Odsetki:								
II.	2	Od wypoż. kapitałów Wydz. pow.	1.635	77	—	—	—	—	—	—
	3	Od tychże za zwłokę . . .	624	20	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.								
I.	1	Umorzenie pożyczki przez losowanie	—	—	—	—	192.900	—	—	—
II.	2	Wypłata kuponów . . .	—	—	—	—	—	—	1.569	—
		Razem .	3.600	02	—	—	192.900	—	1.569	—
			3.600 zł. 02 ct.				194.469 zł.			

Z porównania należytości czynnych z należytościami biernemi okazuje się czysty **stan bierny** . . . . . 190.868 zł. 98 ct.

LW. 16.076/1897.

XVIII. Fundusz podrzutków w Krakowie. Wydatki.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze większe zł.
		Wydatki.				
I.		**Płace urzędników.**				
	1	Funkcyonaryusze szpitalni za czynności przy tym funduszu	50	—	50	—
II.		**Potrzeby kancelaryjne**				
	2	Druki, potrzeby do pisania i inne . . .	—	—	20	20
III.		**Remuneracye.**				
	3	Za stręczenie żywicielek i pieluszkowe . .	—	—	10	10
	4	Za gorliwe pielęgnowanie dzieci . . .	—	—	10	10
IV.		**Koszta utrzymania podrzutków.**				
	5	Za utrzymanie dzieci przyjętych na mocy ustawy z d. 10. maja 1873. (Art. V., w miarę własnych funduszów	1.225	75	1.591	365
V.	6	**Koszta leczenia dzieci**	—	—	10	10
VI.		**Zapomogi dla położnic.**				
	7	Dla położnic, opuszczających z dziećmi bezpłatny oddział położnic	3.384	—	3.200	*184*
VII.		**Rozmaite.**				
	8	Koszta pogrzebowe, podróżne i inne . .	19	78	40	20
						435
		Suma wydatków .	4.679	53	4.931	*184*
						— 251
		Do tego:				
—	9	Nadwyżka dochodów oddana do majątku zarodowego tego funduszu	340	75	—	*340*
		Ogólna suma wydatków .	5.020	28	4.931	+ *89*

do poz. 2. 3. 4. i 6. Nie zachodziła potrzeba wydatku z tych rubryk.

„ „ *5. Wydatek mniejszy*, zastosowany do ilości zgłoszonych podrzutków.

„ „ *7. Wydatek większy* stosownie do większej ilości położnic, które się poddały praktyce klinicznej.

„ „ *8. Wydatek mniejszy* zależny od śmiertelności podrzutków.

„ „ *9. Wydatek nieprelimiowany*, z powodu korzystnego wyniku z porównania wydatków z dochodami.

Dochody.

XVIII. Fundusz podrzutków w Krakowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1896. zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze / większe zł.
		Dochody.				
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**				
	1	Od efektów	992	32	1.005	13
	2	4½% odsetki od reszty kapitału 14.310 zł. wypożyczonego funduszowi krajowemu .	643	96	644	—
	3	5% odsetki od kapitału fundacyjnego Tarły .	—	—	82	82
		Suma dochodów .	1.636	28	1.731	— 95
		Do tego:				
—	4	Dotacya z funduszu krajowego na zapomogi dla położnic.	3.384	—	3.200	*184*
		Ogólna suma dochodów .	5.020	28	4.931	+ *89*

do poz. 1. Dochód mniejszy z powodu wylosowania wyżej oprocentowanych efektów.

„ „ *3. Dochód mniejszy* gdyż arcybractwo miłosierdzia w Krakowie dotąd zalega z zapłatą.

„ „ *4. Dochód większy* odpowiednio do zwiększonego wydatku pod poz. 7.

LW. 22.780|1897.

XIX. Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		DOCHODY.						
		a) Rzeczywiste.						
	1	Dotacya z funduszu krajowego (Rubr. X. poz. 156)	20.000	—	20.000	—	—	—
	2	Zwroty pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym: należytość z roku 1895 . 259.672·29 „ „ 1896 . 60.300·—	319.972	29	37 607	76	282.364	53
	3	Odsetki 3% z lokacyi kapitału w funduszu krajowym na rachunku bieżącym	1.148	26	1.148	26	—	—
	4	Odsetki 6% od Wydziałów powiatowych za niedotrzymanie terminów płatności rat	160	57	109	—	51	57
		Suma dochodów rzeczywistych .	341.281	12	58.865	02	282.416	10
		b) Przenośne.						
	5	Lokacya na 3% rachunku bieżącym w funduszu krajowym: za rok 1895 . 15.440 zł. 97 ct. „ „ 1896 . 58.526 „ 95 „	73.967	92	60.300	—	13.667	92
		Suma wszystkich dochodów .	415.249	04	119.165	02	296.084	02
		do tego:						
		Zapas w gotówce z początkiem r. 1896 .	—	—	511	93	—	—
		Razem .	—	—	119.676	95	—	—
		WYDATKI.						
		a) Rzeczywiste.						
	1	Pożyczki bezprocentowe udzielone Wydziałom powiatowym:						
		a) w Brzesku . . . 3.000 zł.						
		b) w Buczaczu . . . 15.000 „						
		c) w Grybowie . . 3.000 „						
		d) w Gródku . . . 5.000 „						
		e) w Kamionce Strumiłowej 3.000 „						
		f) w Przemyślanach . . 7.000 „						
		g) w Śniatynie . . 3.000 „						
		h) w Sokalu . . . 11.000 „						
		i) w Tarnobrzegu . . 2.500 „						
		k) w Wieliczce . . 7.000 „						
		l) w Żydaczowie . . 800 „	60.300	—	60.300	—	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	60.300	—	60.300	—	—	—
		Do przeniesienia .	60.300	—	60.300	—	—	—

XIX. Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	60.300	—	60.300	—	—	—
		b) Przenośne.						
	2	Lokacya kapitału na 3% rachunku bieżącym w funduszu krajowym . . .	58.526	95	58.526	95	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	118.826	95	118.826	95	—	—
		do tego: Zapas kasowy w gotówce z końcem r. 1896	—	—	850	—	—	—
		Razem .	—	—	119.676	95	—	—

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny.

	Szczegół	Ogół
1. Należytości czynne:		
a) Zwroty pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym:		
α) z lat poprzednich . 223.564 zł. 53 ct.		
β) z roku bieżącego . 58.800 „ — „	282.364 zł. 53 ct.	
b) Odsetki zwłoki od Wydziałów powiatowych z roku bieżącego	51 „ 57 „	
c) Na lokacyi w funduszu krajowym na 3% rachunku bieżącym . . .	13.667 „ 92 „	296.084 zł. 02 ct.
2. Zapas kasowy w gotówce w kasie krajowej		850 „ — „
Suma stanu czynnego .		296.934 zł. 02 ct.
Stan bierny . . .		— zł. — ct.
Czysty stan czynny		296.934 zł. 02 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		275.625 „ 19 „
okazuje się **przyrost** majątku o		21.308 zł. 83 ct.

LW. 10.858|1897.

XX. Fundusz pożyczkowy na podniesienie hodowli bydła.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.							
	1	Dotacya z funduszu krajowego (rubr. XV.) za rok 1896		12.500	—	12.500	—	—	—
	2	Zwroty pożyczek udzielonych gminom . . .	3.422·57						
		Od tego odpisano z powodu oddania Bankowi krajowemu całego majątku funduduszu, wraz z należytościami czynnemi z tytułu udzielonych pożyczek*) . .	3.163·90	258	67	258	67	—	—
	3	3% odsetki od kapitałów lokowanych w funduszu krajowym . . .		823	59	823	59	—	—
		Suma dochodów .		13.582	26	13.582	26	—	—
		Zapas z początkiem r. 1896 w gotówce .		—	—	36.225	80	—	—
		Razem .		—	—	49.808	06	—	—
		Wydatki.							
	1	Pożyczki bezprocentowe udzielone gminom na zakupno buhajów:							
		gminie Potoczek czarny .	100 zł.						
		„ Osławy Białe .	300 „						
		„ Olesko . .	150 „						
		„ Skole wieś . .	200 „	750	—	750	—	—	—
	2	Wydano Bankowi krajowemu gotówką .		49.058	06	49.058	06	—	—
		Suma wydatków .		49.808	06	49.808	06	—	—
		Zapas kasowy z końcem r. 1896 . .		—	—	—	—	—	—
		Razem .		—	—	49.808	06	—	—

*) **Uwaga.** Fundusz ten w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 1. kwietnia 1892 oddano rozporządzeniem Wydziału krajowego do LW. 54.575|1896 do administracyi Bankowi krajowemu, któremu w dniu 31. sierpnia 1896 wydano gotówką . 49.058 zł. 06 ct.
tudzież w skryptach dłużnych . . . . . 3.400 „ — „

Nadto w depozytach z końcem r. 1896 ulokowaną była na książeczkach Banku krajowego Nr. 9.592, 9.835 i 10.623 kwota . . . . . 2.344 „ 52 „
złożona przez rozmaite Wydziały powiatowe na cele hodowli bydła, bliżej nieokreślone i dlatego sumy tej do funduszu pożyczkowego hodowlanego nie wcielono.

LW. 31.140|1897.

LW. 31.795/1897.

XXI.—XLI.

Fundusze krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		DOCHODY.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego	—	—	—	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	—	—	—	—	—	—
	3	Datki konkurencyjne	3.105	83	—	—	3.105	83
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	511	03	511	03	—	—
	5	Rozmaite	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	3.616	86	511	03	3.105	83
		b) **Przenośne.**						
	6	Zwrot pożyczek udzielonych spółce wodnej	2.500	—	—	—	2.500	—
		Suma wszystkich dochodów	6.116	86	511	03	5 605	83
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896	—	—	22.404	53	—	—
		Razem	—	—	22.915	56	—	—
		WYDATKI.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.	1—3	Wykupno młynów	5.539	85	5.412	37	127	48
II.		Wykupno gruntów:						
	4	Koszta komisyjne	1	—	1	—	—	—
	5	Wykupno gruntów	917	74	917	74	—	—
	6	Odszkodowanie za czasowo zajęte grunta	49	56	49	56	—	—
	7	Koszta intabulacyi	198	40	198	40	—	—
		Suma rubryki II.	1.166	70	1.166	70	—	—
III.		Roboty ziemne:						
	8	Trasowanie i profilowanie	26	35	26	35	—	—
	9	Wykop ziemi nad wodą	356	40	356	40	—	—
	10	Wykop ziemi pod wodą	111	49	111	49	—	—
	11	Odwóz na brzeg	43	62	43	62	—	—
	12	Odwóz ze starego łożyska	199	93	199	93	—	—
	13	Wykonanie nasypu dla podwyższenia brzegów	10	90	10	90	—	—
	14	Materyały i narzędzia	114	92	114	92	—	—
	15	Dozór budowy	100	54	100	54	—	—
		Suma rubryki III.	964	15	964	15	—	—
		Do przeniesienia	7.670	70	7.543	22	127	48

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia .	7.670	70	7.543	22	127	48
IV.	16-22	Mosty	—	—	—	—	—	—
V.		Konserwacya w czasie budowy:						
	23-24	Płotki i opaski łaszynowe . . .	144	34	144	34	—	—
	27	Czyszczenie łożyska i naprawa szkarp .	134	86	134	86	—	—
	28	Straż rzeczna	363	—	363	—	—	—
		Suma rubryki V. .	642	20	642	20	—	—
VI.		Koszta zarządu:						
	30	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	41	35	41	35	—	—
	31	Przyrządy geodetyczne	10	30	10	30	—	—
	33	Koszta podróży kierownika . . .	531	09	531	09	—	—
		Suma rubryki VI .	582	74	582	74	—	—
VII.	35	Nieprzewidziane	119	51	119	51	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	9.015	15	8.887	67	127	48
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	9.015	15	8.887	67	127	48
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . . 13 884·87						
		b) w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . . 143·02	—	—	14.027	89	—	—
		Razem .	—	—	22.915	56	—	—
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		DOCHODY.						
	1	Za sprzedaną trawę ze szkarp . . .	487	61	487	61	—	—
	2	Odsetki od lokowanej gotówki . . .	82	60	82	60	—	—
		Suma dochodów .	570	21	570	21	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	2.753	44	—	—
		Razem .	—	—	3.323	65	—	—
		WYDATKI.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1896 .	—	—	3.323	65	—	—

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Fundusz regulacyjny.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy 1. w gotówce	13.884 zł. 87 ct.		
2. w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów	143 „ 02 „		
b) Wartość wykupionych gruntów	10.570 „ 89 „		
c) Należytości czynne: 1. Zaległe datki konkurencyjne .	3.105 „ 83 „		
2. Zwrot pożyczek udz. Sp. wod.	2.500 „ — „		
Suma stanu czynnego . .		30.204 zł.	61 ct.

Stan bierny.

Należytości bierne: C. k. Sąd powiatowy, koszta komisyjne z powodu oszacowania młyna w Brzuchowicach	127 „	48 „	
Czysty stan czynny .	30.077 zł.	13 ct.	

B) Fundusz konserwacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	3.323 zł.	65 ct.
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny . .	3.323 zł.	65 ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.326/1897.

XXII. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		DOCHODY.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego	14.798	—	14.798	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	—	—	—	—	—	—
	3	Datki konkurencyjne	11.733	98	—	—	11.733	98
	4	Rozmaite	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	26.531	98	14.798	—	11.733	98
		b) **Przenośne.**						
	1	Zaliczki wyrachowane	—	—	—	—	—	—
	2	Zaliczka z funduszu krajowego na pokrycie niedoboru	2.056	79	2.056	79	—	—
		Suma wszystkich dochodów	28.588	77	16.854	79	11.733	98
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896	—	—	2.118	94½	—	—
		Razem	—	—	18.973	73½	—	—
		WYDATKI.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie	129	10	129	10	—	—
	2	Przygotowanie terenu	23	74	23	74	—	—
	5	Wykop z rezerw na lewy wał Dunajca	4.750	13	4.750	13	—	—
	6	Wykonanie lewego wału Dunajca	788	07	788	07	—	—
	7	Materyały i narzędzia	553	44	553	44	—	—
	8	Dozór robót ziemnych	352	—	352	—	—	—
		Suma rubryki I.	6.596	48	6.596	48	—	—
II.		Budowa objektów:						
	9	Roboty ciesielskie *a)* materyały	652	23	652	23	—	—
		b) robocizna	319	99	319	99	—	—
	10	„ murarskie *a)* materyały	1.776	21	1.776	21	—	—
		b) robocizna	401	13	401	13	—	—
	11	„ kowalskie *a)* materyały	209	15	209	15	—	—
		b) robocizna	13	65	13	65	—	—
	12	Roboty ziemne, fundamentowanie	238	42	238	42	—	—
	13	Czerpanie wody	91	20	91	20	—	—
		Suma rubryki II.	3.701	98	3.701	98	—	—
III.	14-18	Roboty ochronne	—	—	—	—	—	—
IV.		Wykupno gruntów:						
	19	Wykupno gruntów pod wał Dunajca	1.516	95	1.516	95	—	—
	20	Odszkodowania *a)* za rezerwy	1.525	88	1.525	88	—	—
		b) „ zniszczone plony	147	01	147	01	—	—
	21	Koszta komisyjne	131	07	131	07	—	—
		Suma rubryki VI.	3.320	91	3.320	91	—	—
		Do przeniesienia	13.619	37	13.619	37	—	—

XXII. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	13.619	37	13.619	37	—	—
V.		Konserwacya:						
	26	Utrzymanie rzeki i wałów . . .	204	07	204	07	—	—
	27	Straż rzeczna i wałowa	675	—	675	—	—	—
		Suma rubryki V. .	879	07	879	07	—	—
VI.		Zarząd:						
	28	Najem kancelaryi	15	—	15	—	—	—
	29	Potrzeby i sprzęty kancelaryjne . .	51	34	51	34	—	—
	30	Przybory geodetyczne	14	69	14	69	—	—
	31	Dyety i koszta podróży delegata . .	43	21	43	21	—	—
	32	Techniczny nadzór budowy . . .	1.295	42	1.295	42	—	—
	33	Wynagrodzenie płatnika	75	—	75	—	—	—
	34	Inne drobne	32	78	32	78	—	—
		Suma rubryki VI. .	1.527	44	1.527	44	—	—
VII.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	41	Funduszowi krajowemu koszta zdjęć .	114	62	114	62	—	—
	42	Rozmaite	6	99	6	99	—	—
		Suma rubryki VII. .	121	61	121	61	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	16.147	49	16.147	49	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot zaliczek funduszowi krajowemu .	22.718	41	—	—	22.718	41
		Suma wszystkich wydatków .	38.865	90	16.147	49	22.718	41
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . . 183·18½						
		b) w remanencie materyałów i narzędzi . . . . 2.643·06	—	—	2 826	24½	—	—
		Razem .	—	—	18 973	73½	—	—
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		DOCHODY.						
	1	Odszkodowania	2	—	2	—	—	—
	2	Ze sprzedaży trawy	130	65	130	65	—	—
	3	3% odsetki od lokowanej gotówki .	8	74	8	74	—	—
		Suma dochodów .	141	39	141	39	—	—
		Zapas z początkiem roku 1896. , .	—	—	291	48	—	—
		Razem .	—	—	432	87	—	—
		WYDATKI.						
	1	Dyety i koszta podróży przy sprzedaży trawy	4	36	4	36	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896. .	—	—	428	51	—	—
		Razem .	—	—	432	87	—	—

XXII. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Fundusz regulacyjny.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy: 1. w gotówce . . .	183 zł. 18½ ct.		
2. w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów .	2.643 „ 06 „		
b) Wartość wykupionych gruntów . . .	10 295 „ 27 „		
c) Należytości czynne: Zaległe datki konkurencyjne . . .	11 733 „ 98 „		
Suma stanu czynnego . .		24.855 zł. 49½ ct	

Stan bierny.

Należytości bierne: Funduszowi krajowemu zwrot pobranych zaliczek .	22.718 „ 41 „	
Czysty stan czynny . .		2.137 zł. 08½ „.

B) Fundusz konserwacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce		428 zł. 51 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny .		428 zł. 51 ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.325/1897.

XXIII. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego . .	33.534	—	33.534	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	27.066	66	27 066	33	—	33
	3	Datki konkurencyjne	19.400	—	6.000	—	13.400	—
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych . .	888	24	888	24	—	—
	5	Rozmaite	69	62	69	62	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	80.958	52	67.558	19	13.400	33
		b) **Przenośne.**						
	1	Depozyta	500	—	500	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	81.458	52	68.058	19	13.400	33
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	4.179	50	—	—
		Razem .	—	—	72.237	69	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
		Fundusz A).						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	4	35	4	35	—	—
	2	Wykop z łożyska z odwozem na brzeg .	—	—	—	—	—	—
	3	Planowanie	—	—	—	—	—	—
	4	Materyały i narzędzia	152	20	152	20	—	—
	5	Dozór	253	19	253	19	—	—
		Suma rubryki I. .	409	74	409	74	—	—
II		Budowle regulacyjne:						
	6	Materyały *a)* faszyny *b)* paliki . .	6.465	75	6.465	75	—	—
	7	Robocizna	—	—	—	—	—	—
	8	Zasadzanie odsypisk	—	—	—	—	—	—
	9	Narzędzia	6	79	6	79	—	—
	10	Dozór (tamiarze)	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki II .	6.472	54	6.472	54	—	—
III.		Konserwacya:						
	11	Pogłębianie łożyska i rowów odpływowych	29	07	29	07	—	—
	12	Naprawa uszkodzonych budowli regulacyjnych	324	45	324	45	—	—
	13	Naprawa szkarp łożyska i wałów . .	259	48	259	48	—	—
	14	Straż rzeczna	480	50	480	50	—	—
		Suma rubryki III. .	1.093	50	1.093	50	—	—
		Do przeniesienia .	7.975	78	7.975	78	—	—

XXIII. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	7.975	78	7.975	78	—	—
IV.		Koszta zarządu:						
	15	Najem lokalu	7	14	7	14	—	—
	16	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	48	01	48	01	—	—
	17	Przyrządy geodetyczne . . .	—	—	—	—	—	—
	18	Dyety i koszta podróży delegata . .	31	70	31	70	—	—
	19	Kierownik budowy, płaca, dodatek budowlany i koszta podróży . . .	1.324	13	1.324	13	—	—
	20	Wynagrodzenie płatnika . . .	15	—	15	—	—	—
	21	Inne drobne	9	80	9	80	—	—
		Suma rubryki IV. .	1.435	78	1.435	78	—	—
V.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	22	Odszkodowania za grunta . . .	131	68	131	68	—	—
	23	Objekty dodatkowe	—	—	—	—	—	—
	24	Nieprzewidziane budowle regulacyjne .	3.366	—	3.366	—	—	—
	25	Zdjęcia uzupełniające	113	76	113	76	—	—
	26	Inne	165	25	165	25	—	—
		Suma rubryki V. .	3.776	69	3.776	69	—	—
		Suma Funduszu A. .	13.188	25	13.188	25	—	—
		Fundusz B.						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	5	70	5	70	—	—
	2	Wykop z łożyska z odwozem na brzeg .	469	82	469	82	—	—
	3	Planowanie	—	—	—	—	—	—
	4	Materyały i narzędzia	102	75	102	75	—	—
	5	Dozór robót	590		590	—	—	—
		Suma rubryki I. .	1.168	27	1.168	27	—	—
II.		Budowle regulacyjne:						
	6	Materyały *a*) faszyny *b*) paliki . .	15.004	14	15.004	14	—	—
	7	Robocizna	6.536	42	6.536	42	—	—
	8	Zasadzanie odsypisk	213	18	213	18	—	—
	9	Narzędzia	30	43	30	43	—	—
	10	Dozór (tamiarze)	1.000	22	1.000	22	—	—
		Suma rubryki II. .	22.784	39	22.784	39	—	—
III.	11-14	Konserwacya	689	70	689	70	—	—
		Do przeniesienia .	24.642	36	24.642	36	—	—

XXIII. Fundusz regulacyi rzeki Łegu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia .	24.642	36	24.642	36	—	—
IV.		Koszta zarządu:						
	15	Najem lokalu	103	94	103	94	—	—
	16	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	118	73	118	73	—	—
	17	Przyrządy geodetyczne . . .	1	40	1	40	—	—
	18	Dyety i koszta podróży delegata . .	58	26	58	26	—	—
	19	Kierownik budowy, płaca, dodatek budowlany i koszta podróży . . .	1.438	16	1.438	16	—	—
	20	Wynagrodzenie płatnika . . .	255	—	255	—	—	—
	21	Inne drobne	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	1.975	49	1.975	49	—	—
V.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	22	Odszkodowanie za grunta . . .	91	42	91	42	—	—
	23	Objekty dodatkowe	—	—	—	—	—	—
	24	Nieprzewidziane budowle regulacyjne .	—	—	—	—	—	—
	25	Zdjęcia uzupełniające	42	66	42	66	—	—
	26	Inne.	190	53	190	53	—	—
		Suma rubryki V. .	324	61	324	61	—	—
		Suma Funduszu B .	26 942	46	26.942	46	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	40.130	71	40.130	71	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Depozyta	500	—	—	—	500	—
		Suma wszystkich wydatków .	40.630	71	40.130	71	500	—
		Pozostałość kasowa z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 30 035 67						
		b) w efektach . . . 238 43						
		c) w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . . 1.832 88	—	—	32.106	98	—	—
		Razem .		—	72.237	69	—	—
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy z wałów . .	1.155	90	1.155	90	—	—
	2	Odsetki od lokowanej gotówki . .	121	80	121	80	—	—
	3	Rozmaite	4	—	4	—	—	—
		Suma dochodów .	1.281	70	1.281	70	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	3.581	99	—	—
		Razem .	—	—	4.863	69	—	—
		Wydatki.						
	1	Koszta licytacyi trawy. . . .	22	10	22	10	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896 .	—	—	4 841	59	—	—
		Razem .	—	—	4.863	69	—	—

XXIII. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Fundusz regulacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy: *a*) w gotówce	30.035 zł. 67 ct.		
b) w efektach	238 „ 43 „		
c) w remanencie materyałów narzędzi i sprzętów . . .	1.832 „ 88 „		
Należytości czynne: Zaległe datki . . .	13.400 „ 33 „		
Wartość wykupionych gruntów	25.694 „ 10 „		
Suma stanu czynnego .		71.201 zł.	41 ct.

Stan bierny.

Depozyta		500 „	— „
Czysty stan czynny .		70.701 zł	41 ct.

B) Fundusz konserwacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce		4.841 zł.	59 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny .		4.841 zł.	59 ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW, 29.327/1897.

XXIV. Fundusz konserwacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek funduszu krajowego	500	—	500	—	—	—
	2	Datki konkurencyjne	1.000	—	—	—	1.000	—
	3	Sprzedaż trawy	768	95	768	95	—	—
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	65	94	65	94	—	—
	5	Rozmaite	2	85	2	85	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	2.337	74	1.337	74	1.000	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Depozyta	40	—	40	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów	2.377	74	1.377	74	1.000	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896: 1) w gotówce depozyt 46 zł. 73 ct. 2) remanent materyałów, narzędzi i sprzętów 130 „ 71 „	—	—	177	44	—	—
		c) **Fundusz rezerwowy.**						
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896	—	—	2.151	27	—	—
		Razem	—	—	3.706	45	—	—
		Wydatki.						
		a) **Fundusz konserwacyjny.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Czyszczenie łożyska i szkarpowanie stoków	212	69	212	69	—	—
	2	Naprawa wałów	5	23	5	23	—	—
		Suma rubryki I.	217	92	217	92	—	—
II.		Ubezpieczenia:						
	3	Ubezpieczenie brzegów	332	06	332	06	—	—
	4	Obsiew wałów	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki II.	332	06	332	06	—	—
III.		Objekty:						
	5	Szluza i przepusty	21	43	21	43	—	—
	6	Mosty i brody	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki III.	21	43	21	43	—	—
		Do przeniesienia	571	41	571	41	—	—

XXIV. Fundusz konserwacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	571	41	571	41	—	—
IV.		Odszkodowania za grunta:						
	7	Koszta komisyjne	—	—	—	—	—	—
	8	Wynagrodzenie za grunta . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	—	—	—	—	—	—
V.		Koszta zarządu:						
	9	Utrzymane strażników . . .	420	—	420	—	—	—
	10	Narzędzia	1	50	1	50	—	—
	11	Rozmaite	98	61	98	61	—	—
		Suma rubryki V. .	520	11	520	11	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	1.091	52	1.091	52	—	—
		b) **Fundusz rezerwowy.** . .	—	—	—	—	—	—
		c) **Przenośne.**						
	1	Depozyta	86	73	—	—	86	73
		Suma wszystkich wydatków .	1.178	25	1.091	52	86	73
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce, depozyta . 86·73						
		b) fundusz konserwac. i rezerwowy 2.397·49						
		c) w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . . 130·71	—	—	2.614	93	—	—
		Razem .	—	—	3.706	45	—	—

Stan funduszu z końcem roku 1896.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy:	1. w gotówce . . .	2.484 zł. 22 ct.	
	2. w remanencie materyałów narzędzi i sprzętów . .	130 „ 71 „	
b) Należytości czynne:	Zaległy datek konkurencyjny	1.000 „ — „	
	Suma stanu czynnego		3.614 zł. 93 ct.

Stan bierny.

Należytości bierne: Depozyta	86 „ 73 „
Czysty stan czynny	3.528 zł. 20 ct.

UWAGA: Zapas kasowy w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.331|1897.

XXV. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni i Rowu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste** . .	—	—	—	—	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zaliczka do wyrachowania . . .	42	—	—	—	42	—
	2	Zaliczki pobrane z funduszu krajowego .	1.550	42	1.550	42	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	1.592	42	1.550	42	42	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	1.721	24	—	—
		Razem .	—	—	3.271	66	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.	1—4	Wykupno gruntów	—	—	—	—	—	—
II.	5-15	Roboty ziemne	169	87	169	87	—	—
III/IV.	16-19	Szluzy i przepusty	—	—	—	—	—	—
V.		Konserwacya w czasie budowy:						
	20	Obsiew szkarp	43	08	43	08	—	—
	21	Czyszczenie łożyska	25	20	25	20	—	—
	22	Naprawa wałów	706	16	706	16	—	—
	23	Straż rzeczna i wałowa . . .	422	93	422	93	—	—
		Suma rubryki V. .	1.197	37	1.197	37	—	
VI.	24-30	Koszta zarządu	96	79	96	79	—	—
VII.	31-35	Nieprzewidziane	62	33	62	33	—	—
		Suma rzeczywistych wydatków	1.526	36	1.526	36	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu .	3.883	02	—	—	3.883	02
		Suma wszystkich wydatków .	5.409	38	1.526	36	3.883	02
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 255·21						
		b) w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . . 1.490·09	—	—	1.745	30	—	—
		Razem .	—	—	3.271	66	—	—

XXV. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni i Rowu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Odsetki z lokacyi kapitału . . .	7	89	7	89	—	—
	2	Rozmaite	2	—	2	—	—	—
		Suma dochodów .	9	89	9	89	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	262	90	—	—
		Razem .	—	—	272	79	—	—
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1896 .	—	—	272	79	—	—

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Fundusz regulacyjny.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	255 zł.	21 ct.	
b) „ „ w remanencie materyałów i narzędzi	1.490 „	09 „	
c) Wartość wykupionych gruntów . . .	3.958 „	89 „	
d) Należytości czynne: Zaliczki do wyrachowania	42 „	— „	
Suma stanu czynnego			5. 46 zł. 19 ct.

Stan bierny.

Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu	3.883 „ 03 „
Czysty stan czynny	1.863 zł. 17 ct.

B) Fundusz konserwacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	272 zł. 97 ct.
Stan bierny	— „ — „
Czysty stan czynny	272 zł. 79 ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

XXVI. Fundusz regulacyi rzeki Nowego Brnia.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Zaległe datki konkurencyjne . . .	5.478	—	5.478	—	—	—
	2	Rozmaite	202	41	200	30	2	11
		Suma dochodów rzeczywistych	5.680	41	5.678	30	2	11
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot kosztów leczenia z kasy chorych .	49	61	—	—	49	61
	2	Zaliczka z funduszu krajowego na pokrycie niedoboru	4.792	—	4.792	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	10.522	02	10.470	30	51	72
		Zapas kasowy w remanentach z początkiem roku 1896	—	—	2.649	79	—	—
		Razem .	—	—	13.120	09	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
		Wykupno gruntów:						
I.	1	Grunta pod nowe koryto rzeki . .	2.845	13	2.845	13	—	—
	3	Odszkodowanie za grunta pod wał prawy	1.397	43	1.397	43	—	—
	8	Koszta komisyjne	31	62	31	62	—	—
	9	„ intabulacyjne	98	47	98	47	—	—
		Suma rubryki I. .	4.372	65	4.372	65	—	—
II.		Roboty ziemne:						
	9	Dozór budowy	15	—	15	—	—	—
	10	Materyały i narzędzia	21	10	21	10	—	—
		Suma rubryki II. .	36	10	36	10	—	—
III.	1—3	Roboty ochronne	—	—	—		—	—
IV.		Budowa objektów	2.922	25	2.922	25	—	—
V.		Koszta utrzymania w czasie budowy:						
	3	Naprawa wałów	52	50	52	50	—	—
	5	Dozór rzeki	937	—	937	—	—	—
		Suma rubryki V. .	989	50	989	50	—	—
		Do przeniesienia .	8.320	50	8.320	50	—	—

XXVI. Fundusz regulacyi rzeki Nowego Brnia.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	8.320	50	8.320	50	—	—
VI.		Koszta zarządu:						
	2	Potrzeby i sprzęty kancelaryjne . .	145	18	145	18	—	—
	4	Delegat, dyety i koszta podróży . .	221	12	221	12	—	—
	5	Kierownik budowy, płaca, dodatek budowlany i koszta podróży . . .	370	98	370	98	—	—
	7	Koszta inspekcyi robót. . . .	61	07	61	07	—	—
	8	„ komisyi kolaudacyjnej . .	335	70	335	70	—	—
	9	Inne pomniejsze	206	78	206	78	—	—
		Suma rubryki VI. .	1.340	83	1.340	83	—	—
VII.		Nieprzewidziane	879	17	879	17	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	10.540	50	10.540	50	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot funduszowi krajowemu pobranych zaliczek na pokrycie niedoboru .	18.985	23	—	—	18.985	23
		Suma wszystkich wydatków .	29.525	73	10.540	50	18.985	23
		Zapas kasowy w remanentach materyałów i narzędzi z końcem roku 1896 .	—	—	2.579	59	—	—
		Razem .	—	—	13.120	09	—	—
		B) **Fundusz konserwacyjny.**						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy i wiklin . .	300	59	300	59	—	—
	2	Odsetki od kapitałów	22	18	22	18	—	—
	3	Odszkodowania	121	20	121	20	—	—
		Suma dochodów .	443	97	443	97	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	739	32	—	—
		Razem .	—	—	1.183	29	—	—
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem r. 1896 w gotówce	—	—	1.183	29	—	—

XXVI. Fundusz regulacyi rzeki Nowego Brnia.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Fundusz regulacyjny.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce		- zł.	— ct.
b) Remanent materyałów i narzędzi		2.579 „	59 „
c) Wartość wykupionych gruntów		17.838 „	79 „
d) Należytości czynne: 1. Zwrot nienależnie pobranych kosztów podróży		2 „	11 „
2. zwrot kosztów leczenia z kasy chorych .		49 „	61 „
Suma stanu czynnego . . .		20.470 zł.	10 ct.

Stan bierny.

e) Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu, pobranej na pokrycie niedoboru w roku 1895 . .	14.193 zł. 23 ct.		
„ 1896 . .	4.792 „ — „	18.985 „	23 „
Czysty stan czynny . .		1.484 zł.	87 ct.

B) Fundusz konserwacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	1.183 zł.	29 ct.
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny . .	1.183 zł.	29 ct.

UWAGA: Zapas kasowy w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.332/1897.

XXVII. Fundusz regulacyi rzeki Biały i obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		***a)* Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego . .	43.317	—	43.317	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu melioracyjnego	64.751	—	64.751	—	—	—
	3	Datek z państwowej dotacyi budowli wodnych	8.660	—	8.660	—	—	—
	4	Datki konkurencyjne	11.895	—	11.895	—	—	—
	5	Odsetki od kapitałów lokowanych . .	—	—	—	—	—	—
	6	Rozmaite	4	15	4	15	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	128.627	15	128.627	15	—	—
		***b)* Przenośne.**						
	1	*a)* Kaucye i depozyta	200	—	200	—	—	—
		b) Depozyt Wydziału powiatowego w Tarnowie z pozostałych należytości przy robotach ziemnych i wykupnie gruntów	8.047	16	8.047	16	—	—
		c) Depozyt Wydziału powiatowego w Dąbrowie	5.263	47	5.263	47	—	—
	2	Zwroty:						
		a) C. k. Nadprokuratorya państwa, zwrot kosztów budowy i utrzymania baraku dla więźni	88	77	—	—	88	77
		b) Zwrot kaucyi z dzierżawy gruntu pod szkółkę	15	41	—	—	15	41
	3	Zaliczka z roku 1897 na pokrycie niedoru w r. 1896	95.126	71½	95.126	71½	—	—
		Suma dochodów przenośnych .	108.741	52½	108.637	34½	104	18
		Suma wszystkich dochodów .	237.368	67½	237.264	49½	104	18
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	8.825	48	—	—
		Razem .	—	—	246.089	97½	—	—
		Wydatki.						
		***a)* Rzeczywiste.**						
		A) Biała.						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	377	40	377	40	—	—
	2	Zdzieranie darni	59	74	59	74	—	—
	3	Karczowanie	230	83	230	83	—	—
		Do przeniesienia .	667	97	667	97	—	—

XXVII. Fundusz regulacyi rzeki Biały i obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	667	97	667	97	—	—
	4	Wykop z rzeki z odwozem na wał prawy	—	—	—	—	—	—
	5	„ „ „ „ „ lewy .	—	—	—	—	—	—
	6	„ „ „ do starych łożysk	9.586	16	9.586	16	—	—
	7	„ z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy . . .	19.184	43	19.184	43	—	—
	8	„ z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	—	—	—	—	—	—
	9	Wykonanie nasypu na wale prawym .	1.197	19	1.197	19	—	—
	10	„ „ „ „ lewym .	—	—	—	—	—	—
	11	Wykop z potoków i rowów osuszających z odwozem na brzeg . . .	1.296	93	1.296	93	—	—
	12	Materyały i narzędzia	3.360	92	3.360	92	—	—
	13	Dozór robót ziemnych	1.470	82	1.470	82	—	—
	1-13	Reszta ryczałtu w myśl §. 15. rozporządzenia wykonawczego . . .	4.529	27	4.529	27	—	—
		Suma rubryki I. .	41.293	69	41.293	69	—	—
II.		Roboty regulacyjne:						
	14	Budowle faszynowe *a*) materyały . .	30.914	81	30.914	81	—	—
	15	„ „ *b*) robocizna . .	11.106	72	11.106	72	—	—
	16	Roboty kamienne *a*) materyały . .	—	—	—	—	—	—
	17	„ „ *b*) robocizna . .	—	—	—	—	—	—
	18	Budowle mięszane *a*) materyały . .	—	—	—	—	—	—
	19	„ „ *b*) robocizna . .	—	—	—	—	—	—
	20	Narzędzia	605	59	605	59	—	—
	21	Dozór robót regulacyjnych . . .	2.549	12	2.549	12	—	—
		Suma rubryki II. .	45.176	24	45.176	24	—	—
III.		Objekty w wałach:						
	22	Roboty ciesielskie: *a*) materyały . .	335	58	335	58	—	—
	23	„ „ *b*) robocizna . .	158	11	158	11	—	—
	24	„ murarskie *a*) materyały . .	1.018	23	1.018	23	—	—
	25	„ „ *b*) robocizna . .	225	64	225	64	—	—
	26	„ kowalskie	60	55	60	55	—	—
	27	Rozmaite	99	73	99	73	—	—
		Suma rubryki III. .	1.897	84	1.897	84	—	—
IV.		Roboty dodatkowe:						
	28	Zasadzanie odsypisk *a*) sadzonki . .	575	19	575	19	—	—
		b) robocizna . .	479	10	479	10	—	—
	29	Obsiew szkarp wałowych *a*) nasiona .	304	76	304	76	—	—
		b) robocizna .	73	43	73	43	—	—
		Suma rubryki IV. .	1.432	48	1.432	48	—	—
		Do przeniesienia .	89.800	25	89.800	25	—	—

XXVII. Fundusz regulacyi rzeki Biały i obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia .	89.800	25	89.800	25	—	—
V.		Wykupno gruntów:						
	30	Koszta komisyjne	245	25	245	25	—	—
	31	Wykupno gruntów pod przekopy . .	2.811	58	2.811	58	—	—
	32	„ „ „ wał prawy . .	2.355	61	2.355	61	—	—
	33	„ „ „ „ lewy . .	—	—	—	—	—	—
	34	Odszkodowanie za rowy materyałowe .	5.822	11	5.822	11	—	—
	35	„ „ grunta odcięte przekopami . . .	6.008	97	6.008	97	—	—
	36	„ „ zniszczone plony .	334	85	334	85	—	—
	37	Koszta intabulacyi	58	07	58	07	—	—
		Suma rubryki V. .	17.636	44	17.636	44	—	—
VI.		Utrzymanie w czasie budowy:						
	38	Pogłębienie przekopów samoczynnych .	214	15	214	15	—	—
	39	Naprawa uszkodzonych budowli wodnych	1.135	89	1.135	89	—	—
	40	„ szkarp wałów . . .	157	96	157	96	—	—
	41	Straż wałowa	690	47	690	47	—	—
		Suma rubryki VI. .	2.198	47	2.198	47	—	—
VII.		Koszta zarządu:						
	42	Najem lokalu	45	—	45	—	—	—
	43	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	489	97	489	97	—	—
	44	Przyrządy geodetyczne . . .	145	99	145	99	—	—
	45	Dyety i koszta podróży delegata . .	61	56	61	56	—	—
	46	Dodatek budowlany, dyety, koszta podróży i płaca kierownika budowy . .	4.419	83	4.419	83	—	—
	47	Wynagrodzenie kasyera . . .	375	—	375	—	—	—
	48	Inne drobne	665	82	665	82	—	—
		Suma rubryki VII. .	6.203	17	6.203	17	—	—
VIII		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	49	Budowa ramp	1.858	21	1.858	21	—	—
	50	„ brodów	198	12	198	12	—	—
	51	Korekcya ujść dopływowych . . .	—	—	—	—	—	—
	52	Pogłębienie rowów odpływowych . .	143	69	143	69	—	—
	53	Zabudowanie debr i dopływów niosących żwir i kamienie	—	—	—	—	—	—
	54	Ubezpieczenie płotków i kanałów osuszających płotkami i darniami . .	946	54	946	54	—	—
	55	Objekty dodatkowe	1.161	72	1.161	72	—	—
	56	Zwrot kosztów sporządzenia projektu .	30	—	30	—	—	—
	57	Inne	2.128	56	2.128	56	—	—
		Suma rubryki VIII. .	6.466	84	6.466	84	—	—
		Suma działu A. .	122.305	17	122.305	17	—	—
		Do przeniesienia .	122.305	17	122.305	17	—	—

XXVII. Fundusz regulacyi rzeki Biały i obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	122.305	17	122.305	17	—	—
		B) Zabudowanie potoków górskich.						
I.	1-4	Roboty ziemne	5 076	65½	5.076	65½	—	—
II	5-11	„ regulacyjne	8.975	55	8.975	55	—	—
III.	12-19	Budowa objektów	2.662	17	2.662	17	—	—
IV.	20-24	Roboty dodatkowe	3.636	69	3.636	69	—	—
V.	25-28	Wykupno gruntów i odszkodowanie .	30	50	30	50	—	—
VI.	29-32	Utrzymanie w czasie budowy . .	4.737	28	4.737	28	—	—
VII.	33-38	Koszta zarządu	1.617	43½	1.617	43½	—	—
VIII	39-42	Rozmaite i nieprzewidziane . . .	315	92	315	92	—	—
		Suma działu B. .	27.052	20	27.052	20	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	149.357	37	149.357	37	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Kaucye i depozyta	37.115	22	20.780	59	16 334	63
	2	Utrzymanie baraku więziennego . .	-	—	—	—	—	—
	3	Zwrot zaliczek pobranych z funduszu krajowego	163.956	33	68.829	61½	95.126	71½
		Suma wszystkich wydatków .	350.428	92	238.967	57½	111 461	34½
		Zapas kasowy z końcem roku 1896 w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów	—	—	7.122	40	—	—
		Razem .	—	—	246.089	97½	—	—
		L) **Fundusz konserwacyjny.**						
		Dochody.						
	1	Za sprzedaną trawę	1.082	30	1 082	30	—	—
	2	3% odsetki od lokowanej gotówki . .	28	90	28	90	—	—
		Suma dochodów .	1 111	20	1.111	20	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	963	40	—	—
		Razem .	—	—	2 074	60	—	—
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1896 .	—	—	2.074	60	—	—

XXVII. Fundusz regulacyi rzeki Biały i obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Funduszu regulacyjnego.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy z końcem roku 1896 w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów .	7.122 zł. 40 ct.		
b) Należytości czynne: 1. C. k. Nadprokuratorya państwa, zwrot kosztów budowy i utrzymania baraku dla więźni .	88 „ 77 „		
2. Zwrot kaucyi z dzierżawy gruntu pod szkółkę	15 „ 41 „		
c) Wartość wykupionych gruntów . . .	50.411 „ 76½ „		
Suma stanu czynnego		57.638 zł. 34½ ct.	

Stan bierny.

Należytości bierne: *a)* Zwrot zaliczki pobranej na pokrycie niedoboru . .	95.126 „ 71½ „		
b) Kaucye i depozyta . .	16.334 „ 63 „		
Suma stanu biernego		111.461 „ 34½ „	
Czysty stan bierny , . .		53.823 zł. — ct.	

B) Fundusz konserwacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce		2.074 zł. 60 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny . . .		2.074 zł. 60 ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 31 740/1897.

XXVIII. Fundusz zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego	10.394	—	10.394	—	—	—
	2	Datek z państwowego fundnszu meliorac.	10.581	—	1 311	—	9.270	—
	3	Odsetki od kapitałów lokowanych	1.227	76	1.227	76	—	
	4	Rozmaite	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	22.202	76	12 932	76	9.270	—
		b) **Przenośne**	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów	22 202	76	12.932	76	9 270	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896	—	—	44.165	55	—	—
		Razem	—	—	57.098	31	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie	4	—	4	—	—	—
	2	Karczowanie	—	—	—	—	—	—
	3	Wykop z odwozem na brzeg	10.986	17	10.986	17	—	—
	4	Materyały i narzędzia	202	14	202	14	—	—
		Suma rubryki I.	11.192	31	11.192	31	—	—
II.		Roboty regulacyjne:						
	5	Tamy faszynowe: *a)* Materyały	13	59	13	59	—	—
		b) Robocizna	195	72	195	72	—	—
	6—7	Wałki, płotki podwójne	—	—	—	—	—	—
	8	Płotki pojedyncze: *a)* Materyały	1.506	20	1.506	20	—	—
		b) Robocizna	1 160	66	1.160	66	—	—
	9	Progi: *a)* Materyały	2.132	22	2.132	22	—	—
		b) Robocizna	251	26	251	26	—	—
	10	Narzędzia	376	64	376	64	—	—
	11	Dozór robót	750	—	750	—	—	—
		Suma rubryki II.	6.386	29	6 386	29	—	—
III.		Budowa objektów:						
	12	Roboty ziemne	576	50	576	50	—	—
	13	Rozsadzanie skał	9	80	9	80	—	—
	14	Roboty ciesielskie: *a)* Materyały	726	30	726	30	—	—
		b) Robocizna	143	16	143	16	—	—
	15	Roboty murarskie: *a)* Materyały	376	50	376	50	—	—
		b) Robocizna	999	03	999	03	—	—
			2.831	29	2.831	29		
		Do przeniesienia	17.578	60	17.578	60	—	—

XXVIII. Fundusz zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	17.578	60	17.578	60	—	—
			2.831	29	2.831	29		
	16	Roboty brukarskie: *a*) Materyały , .	—	—	—	—	—	—
		b) Robocizna . .	106	87	106	87	—	—
	17	Roboty kowalskie: *a*) Materyały . .	—	—	—	—	—	—
		b) Robocizna . .	44	39	44	39	—	—
	18	Narzędzia	71	32	71	32	—	—
	19	Dozór budowy	45	—	45	—	—	—
		Suma rubryki III .	3 098	87	3.098	87	—	—
IV.		Roboty dodatkowe:						
	20	Szkarpowanie stoków	—	—	—	—	—	—
	21	Ubezpieczenie stoków płotkami:						
		a) Materyały .	321	36	321	36	—	—
		b) Robocizna .	301	81	301	81	—	—
	22	Zadrzewienie stoków i odsypisk . .	1.696	36	1 696	36	—	—
	23	Zadarnienie stoków	69	06	69	06	—	—
	24	Odwodnienie stoków	36	88	36	88	—	—
		Suma rubryki IV. .	2.425	47	2.425	47	—	—
V.		Wykupno gruntów i odszkodowania:						
	25-26	Koszta komisyjne, wykupno gruntów .	—	—	—	—	—	—
	27	Odszkodowanie za zniszczone kultury .	18	23	18	23	—	—
	28	Koszta intabulacyi	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki V. .	18	23	18	23	—	—
VI.		Utrzymanie w czasie budowy:						
	29	Naprawa budowli regulacyjnych . .	1.142	29	1.142	29	—	—
	30	Naprawa objektów	18	80	18	80	—	—
	31-32	Odnowienie kultur — Straż rzeczna .	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki VI. .	1.161	09	1.161	09	—	—
VII		Koszta zarządu:						
	33	Najem lokalu (amortyzacya baraku) .	52	—	52	—	—	—
	34	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	26	87	26	87	—	—
	35	Przyrządy geodetyczne . . .	142	—	142	—	—	—
	36	Płaca i ryczałt na objazdy kierownika budowy	1.311	—	1.311	—	—	—
	37	Płaca i dodatek budowlany prowadzącego budowę						
	38	Inne drobne	404	30	404	30	—	—
		Suma rubryki VII. .	1.936	17	1.936	17	—	—
		Do przeniesienia .	26.218	43	26.218	43	—	—

XXVIII. Fundusz zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	26 218	43	26.218	43	—	—
VIII		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	39-40	Budowa brodów — Urządzenia dróg .	—	—	—	—	—	—
	41	Budowa dodatkowych objektów (zapór) .	67	21	67	21	—	—
	42	Inne nieprzewidziane	735	34	735	34	—	—
		Suma rubryki VIII .	802	55	802	55	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	27.020	98	27.020	98	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	27.020	98	27.020	98	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 29.035·57						
		b) w materyałach i narzędziach . . . 1 041·76	—	—	30.077	33	—	—
		Razem .	—	—	57.098	31	—	—

Stan funduszu z końcem roku 1896.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy 1. w gotówce	29 035 zł.	57 ct.
2. w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów .	1.041 „	76 „
b) Należytości czynne: Zaległa reszta zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego	9 270 „	— „
Suma stanu czynnego	39.347 zł.	33 ct.
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny . .	39.347 „	33 „

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.333/1897.

XXIX. Fundusz zabudowania potoków górskich w dorzeczu Stryja.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.** . .	—	—	—	—	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	—	—	—	—	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	2.020	82	—	—
		Razem .	—	—	2.020	82	—	—
		Wydatki.						
I.		*a*) **Rzeczywiste.**						
		Roboty ziemne:						
	1—2	Trasowanie — karczowanie . . .	—	—	—	—	—	—
	3	Wykop z odwozem na brzeg . .	19	40	19	40	—	—
	4	Materyały i narzędzia	225	54	225	54	—	—
		Suma rubryki I. .	244	94	244	94	—	—
II.		Roboty regulacyjne:						
	5	Tamy faszynowe: *a*) Materyały . .	39	15	39	15	—	—
		b) Robocizna . .	100	35	100	35	—	—
	6	Wałki zatapiane: *a*) Materyały } *b*) Robocizna } . .	—	—	—	—	—	—
	7	Płotki podwójne: *a*) Materyały . .	57	17	57	17	—	—
		b) Robocizna . .	41	36	41	36	—	—
	8	Płotki pojedyncze: *a*) Materyały . .	—	—	—	—	—	—
		b) Robocizna . .	—	—	—	—	—	—
	9	Progi: *a*) Materyały	19	62	19	62	—	—
		b) Robocizna	19	69	19	69	—	—
	10	Narzędzia	—	—	—	—	—	—
	11	Dozór robót	90	—	90	—	—	—
		Suma rubryki II. .	367	34	367	34	—	—
III.		Budowa objektów:						
	12-13	Roboty ziemne — Rozsadzanie skał .	—	—	—	—	—	—
	14	Roboty ciesielskie: *a*) Materyały . .	57	27½	57	27½	—	—
		b) Robocizna . .	195	95	195	95	—	—
	15	Roboty murarskie	—	—	—	—	—	—
	16	Roboty brukarskie: *a*) Materyały . .	1	50	1	50	—	—
		b) Robocizna . .	30	55	30	55	—	—
	17-19	Roboty kowalskie — Narzędzia — Dozór budowy	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki III. .	285	27½	285	27½	—	—
		Do przeniesienia .	897	55½	897	55½	—	—

XXIX. Fundusz zabudowania potoków górskich w dorzeczu Stryja.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	897	55½	897	55½	—	—
IV.		Roboty dodatkowe:						
	20	Szkarpowanie stoków	61	12	61	12	—	—
	21	Ubezpieczenie stoków płotkami . .	—	—	—	—	—	—
	22	Zadrzewienie stoków	241	99	241	99	—	—
	23	Zadarnienie „	101	36	101	36	—	—
	24	Odwodnienie „	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	404	47	404	47	—	—
V.	25-28	Wykupno gruntów	—	—	—	—	—	—
VI.		Utrzymanie w czasie budowy:						
	29	Naprawa budowli regulacyjnych . .	267	66	267	66	—	—
	30	„ objektów	—	—	—	—	—	—
	31	Odnowienie kultur	—	—	—	—	—	—
	32	Straż rzeczna	39	70	39	70	—	—
		Suma rubryki VI. .	307	36	307	36	—	—
VII.	33-38	Koszta zarządu	101	71	101	71	—	—
VIII	39-42	Rozmaite i nieprzewidziane . . .	165	45	165	45	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	1.876	54½	1.876	54½	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	1.876	54½	1.876	54½	—	—
		Zapas kasowy z końcem r. 1896 w gotówce	—	—	144	27½	—	—
		Razem .	—	—	2.020	82	—	—

Stan funduszu z końcem roku 1896.

Stan czynny.

1. Zapas kasowy w gotówce . . . . 144 zł. 27½ ct.
2. Wartość wykupionych gruntów . . . 226 „ — „

Suma stanu czynnego . . . . . 370 zł. 27½ ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . 370 zł. 27½ ct.

UWAGA: Zapas kasowy w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.339/1897.

XXX. Fundusz obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		***A)* Fundusz regulacyjny.**						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego . . .	14.533	—	14.533	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	10.900	—	10.900	—	—	—
	3	Datki konkurencyjne	54.500	—	—	—	54.500	—
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych . .	353	95	353	95	—	—
	5	Rozmaite	838	91	838	91	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych .	81.125	86	26.625	86	54.500	—
		b) **Przenośne.**						
		Zaliczka pobrana z roku 1897 na pokrycie niedoboru	3.565	66	3.565	66	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	84.691	52	30.191	52	54.500	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	5.199	17	—	—
		Razem .	—	—	35.390	69	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	438	94	438	94	—	—
	2	Zdzieranie darni	250	08	250	08	—	—
	3	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wały	2.274	84	2.274	84	—	—
	4	Wykop z łożyska z odwozem na wały .	—	—	—	—	—	—
	5	„ „ „ „ odkład .	2.028	81	2.028	81	—	—
	6	Wykonanie nasypu	369	—	369	—	—	—
	7	Materyały i narzędzia	575	25	575	25	—	—
	8	Dozór robót ziemnych	935	94	935	94	—	—
		Suma rubryki I. .	6.872	86	6.872	86	—	—
II.	9-13	Budowa objektów	—	—	—	—	—	—
III.		Roboty dodatkowe:						
	14	Płotki *a)* materyały	—	—	—	—	—	—
		b) robocizna	34	11	34	11	—	—
			34	11	34	11		
		Do przeniesienia .	6.872	86	6.872	86	—	—

XXX. Fundusz obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	6.872	86	6.872	86	—	—
			34	11	34	11		
	15	Obitki faszynowe: *a)* materyały . .	—	—	—	—	—	—
		b) robocizna . .	—	—	—	—	—	—
	16	Darniowanie szkarp, łożyska i wałów .	2.250	60	2.250	60	—	—
	17	Obsiew wałów: *a)* nasiona . . .	115	58	115	58	—	—
		b) robocizna . .	22	15	22	15	—	—
		Suma rubryki III. .	2.422	44	2.422	44	—	—
IV.		Wykupno gruntów i odszkodowania:						
	18	Koszta komisyjne	67	72	67	72	—	—
	19	Wykupno gruntów: *a)* pod wał nadwiślański. . .	10	—	10	—	—	—
		b) pod łożyska dopływów . .	479	70	479	70	—	—
		c) pod wały . .	13	89	13	89	—	—
	20	Odszkodowania: *a)* za rowy materyałowe	155	40	155	40	—	—
		b) za plony . .	141	—	141	—	—	—
	21	Koszta intabulacyi	881	50	881	50	—	—
		Suma rubryki IV. .	1.749	21	1.749	21	—	—
V.		Utrzymanie w czasie budowy:						
	22	Czyszczenie łożysk	771	66	771	66	—	—
	23	Naprawa szkarp: *a)* łożysk . . .	2.555	46	2.555	46	—	—
		b) wałów . . .	542	76	542	76	—	—
	24	Zasadzenie wikliną rowów materyałowych	12	—	12	—	—	—
	25	Naprawa objektów	94	52	94	52	—	—
	26	Straż rzeczna i wałowa . . .	257	87	257	87	—	—
		Suma rubryki V. .	4.234	27	4.234	27	—	—
VI.		Koszta zarządu:						
	27	Najem lokalu na kancelaryę . . .	34	50	34	50	—	—
	28	Zakupno sprzętów i potrzeb kancelaryjnych	145	20	145	20	—	—
	29	Zakupno przyrządów geodetycznych .	117	06	117	06	—	—
	30	Dyety i koszta podróży delegata .	—	—	—	—	—	—
	31	Płaca, dodatek budowlany i koszta podróży kierownika budowy . .	1.853	19	1.853	19	—	—
	32	Wynagrodzenie płatnika . . .	216	67	216	67	—	—
	33	Koszta inspekcyi robót i kolaudacyi .	152	96	152	96	—	—
	34	Rozmaite drobne	109	91	109	91	—	—
		Suma rubryki VI. .	2.629	49	2.629	49	—	—
		Do przeniesienia .	17.908	27	17.908	27	—	—

XXX. Fundusz obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia .	17.908	27	17.908	27	—	—
VII.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	35	Budowa przejazdów przez wały . .	299	34	299	34	—	—
	36	„ brodów	—	—	—	—	—	—
	37	„ objektów	15	78	15	78	—	—
	38	Rozmaite	2.375	56	2.375	56	—	—
		Suma rubryki VII. .	2.690	68	2.690	68	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	20.598	95	20.598	95	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot depozytu	232	56	232	56	—	—
	2	Zwrot pobranych zaliczek . . .	14.850	98	11.285	32	3.565	66
		Suma wszystkich wydatków .	35 682	49	32 116	83	3.565	66
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 82·90						
		b) w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . 3.190·96	—	—	3.273	86	—	—
		Razem .	—	—	35.390	69	—	—
		B) **Fundusz konserwacyjny.**						
		Dochody.						
	1	Odszkodowania	48	90	48	90	—	—
	2	Ze sprzedaży trawy	399	70	399	70	—	—
		Suma dochodów .	448	60	448	60	—	—
		Zapas z początkiem roku 1896 w gotówce	—	—	245	—	—	—
		Razem .	—	—	693	60	—	—
		Wydatki.						
		Zapas kasowy w gotówce z końcem r. 1896	—	—	693	60	—	—

XXX. Fundusz obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Fundusz regulacyjny.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy: 1. w gotówce . . .	82 zł.	90 ct.	
2. w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . .	3.190 „	96 „	
b) Wartość wykupionych gruntów . . .	12 772 „	28 „	
c) Należytości czynne: Zaległe datki konkurencyjne	54.500 „	— „	
Suma stanu czynnego			70.546 zł. 14 ct.

Stan bierny.

Należytości bierne	3.565 „ 66 „
Czysty stan czynny . . .	66.980 zł. 48 ct.

B) Fundusz konserwacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	693 zł. 60 ct.
Stan bierny	— „ — „
Czysty stan czynny . . .	693 zł. 60 ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.335|1897.

XXXI. Fundusz regulacyi rzeki Bugu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego . . .	19.800	—	19.800	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	14.850	—	—	—	14.850	—
	3	„ z państwowej dotacyi budowli wodnych	9.900	—	9.900	—	—	—
	4	Datki konkurencyjne od roku 1894 po 4.950 zł.	14.850	—	—	—	14.850	—
	5	Odsetki od lokowanej gotówki . .	126	32	126	32	—	—
	6	Rozmaite	300	—	300	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	59.826	32	30.126	32	29.700	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zaliczki pobrane z dochodów roku 1897 na pokrycie niedoboru . . .	16.963	63	16.963	63	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	76.789	95	47.089	95	29.700	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	4.625	17	—	—
		Razem .	—	—	51.715	12	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	91	47	91	47	—	—
	2	Karczowanie	—	—	—	—	—	—
	3	Wykop z przekopów nad wodą . .	3.118	73	3.118	73	—	—
	4	„ „ pod „ . .	71	99	71	99	—	
	5	„ dla regulacyi młynówek . .	—	—	—	—	—	—
	6	Materyały i narzędzia	2.467	73	2.467	73	—	—
	7	Dozór robót ziemnych	331	58	331	58	—	—
		Suma rubryki I. .	6.081	50	6.081	50	—	—
II.		Roboty regulacyjne:						
	8	Budowle faszynowe: *a)* Materyały . .	9.551	21	9.551	21	—	—
	9	*b)* Robocizna . .	3.257	72	3.257	72	—	—
	10	Narzędzia	253	10	253	10	—	—
	11	Dozór robót regulacyjnych . . .	339	29	339	29	—	—
		Suma rubryki II. .	13.401	32	13.401	32	—	—
		Do przeniesienia .	19.482	82	19.482	82	—	—

XXXI. Fundusz regulacyi rzeki Bugu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	19 482	82	19.482	82	—	—
III.	12-15	Budowa objektów	428	42	428	42	—	—
IV.		Wykupno gruntów:						
	16	Koszta komisyjne	200	—	200	—	—	—
	17	Wykupno gruntów pod przekopy . .	2 572	01½	2.572	01½	—	—
	18	„ młynów	—	—	—	—	—	—
	19	Odszkodowania za grunta odcięte przekopami	—	—	—	—	—	—
	20	Odszkodowanie za zniszczone plony .	334	25	334	25	—	—
	21	Koszta intabulacyi	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	3.106	26½	3.106	26½	—	—
V.		Koszta utrzymania w czasie budowy:						
	22	Pogłębienie i rozszerzenie przekopów .	6 584	54	6.584	54	—	—
	23-24	Naprawa uszkodzonych budowli: *a*) Materyały, *b*) Robocizna . .	18	09	18	09	—	—
	25	Straż rzeczna	355	92	355	92	—	—
		Suma rubryki V. .	6.958	55	6 958	55	—	—
VI.		Koszta zarządu:						
	26	Najem lokalu	104	49	104	49	—	—
	27	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	351	11	351	11	—	—
	28	Przyrządy geodetyczne	113	54	113	54	—	—
	29	Dyety i koszta podróży delegata . .	—	—	—	—	—	—
	30	Płaca, dodatek budowlany i koszta podróży kierownika budowy . , .	2.232	03	2.232	03	—	—
	31	Wynagrodzenie płatnika	287	50	287	50	—	—
	32	Inne	297	59	297	59	—	—
		Suma rubryki VI. .	3.386	25	3.386	26	—	—
VII.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	33-35	Korekcya ujść dopływów	802	62	802	62	—	—
	36-38	Koszta katastru konkurencyjnego . .	147	09	147	09	—	—
		Suma rubryki VII. .	949	71	949	71	—	—
		Suma rzeczywistych wydatków	34.312	02½	34.312	02½	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot zaliczek pobranych z dochodów roku 1896 i 1897 na pokrycie niedoboru .	31.655	38½	14.691	75½	16.963	63
	2	Zwrot kaucyi	300	—	300	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	66.267	41	49.303	78	16.963	63
		Pozostałość kasowa z końcem roku 1896 w materyałach, narzędziach i sprzętach	—	—	2.411	34	—	—
		Razem .	—	—	51.715	12	—	—

XXXI. Fundusz regulacyi rzeki Bugu.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy	163	—	163	—	—	—
	2	Odsetki od lokowanej gotówki . . .	5	17	5	17	—	—
	3	Wynagrodzenie za szkody . . .	110	—	110	—	—	—
		Suma dochodów .	278	17	278	17	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce 122 41						
		b) w efektach 4 54	—	—	126	95	—	—
		Razem .	—	—	405	12	—	—
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce 400 58						
		b) w efektach 4 54	—	—	405	12	—	—
		Razem .	—	—	405	12	—	—

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Funduszu regulacyjnego.

Stan czynny.

a) Pozostałość kasowa w materyałach, narzędziach i sprzętach	2.411 zł. 34 ct.		
b) Wartość wykupionych gruntów . . .	23.392 „ 78½ „		
c) Należytości czynne: Zaległe datki konkurencyjne	14.850 „ — „		
„ „ z państwowego funduszu melioracyjnego .	14.850 „ — „		
Suma stanu czynnego		55.504 zł. 12½ ct.	

Stan bierny.

Należytości bierne: Pobrane zaliczki na rachunek roku 1897 . .	16.963 „ 63 „	
Czysty stan czynny. . .	38.540 „ 49½ „	

B) Funduszu konserwacyjnego.

Stan czynny.

Zapas kasowy: w gotówce	400 zł. 58 ct.	
w efektach	4 „ 54 „	
Suma stanu czynnego		405 zł. 12 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny . . .		405 zł. 12 ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.338/1897.

XXXII. Fundusz zabudowania potoku górskiego Michałów.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Zasiłek z funduszu krajowego na koszta dodatkowych robót . . .	277	58	277	58	—	—
	2	Datek od gminy Maniowy do kosztów konserwacyi	39	—	39	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	316	58	316	58	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	316	58	316	58	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	82	59	—	—
		Razem .	—	—	399	17	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1—2	Trasowanie — karczowanie . . .	—	—	—	—	—	—
	3	Wykop z odwozem na brzeg . .	7	13	7	13	—	—
	4	Materyały i narzędzia	24	60	24	60	—	—
		Suma rubryki I. .	31	73	31	73	—	—
II.		Roboty regulacyjne:						
	5—6	Tamy — wałki	—	—	—	—	—	—
	7	Płotki podwójne	39	02	39	02	—	—
	8-11	Płotki, progi, narzędzia, dozór . .	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki II. .	39	02	39	02	—	—
III.		Budowa objektów:						
	12	Roboty ziemne	37	09	37	09	—	—
	13-14	Rozsadzanie skał — roboty ciesielskie .	—	—	—	—	—	—
	15	Roboty murarskie	105	58	105	58	—	—
	16	„ brukarskie . . . . ,	—	—	—	—	—	—
	17	„ kowalskie	—	65	—	65	—	—
	18	Narzędzia	—	—	—	—	—	—
	19	Dozór budowy	37	90	37	90	—	—
		Suma rubryki III. .	181	22	181	22	—	—
		Do przeniesienia .	251	97	251	97	—	—

XXXII. Fundusz zabudowania potoku górskiego Michałów.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	251	97	251	97	—	—
IV.		Roboty dodatkowe:						
	20	Szkarpowanie stoków	1	50	1	50	—	—
	21	Ubezpieczenie „ płotkami . .	—	—	—	—	—	—
	22	Zadrzewienie „ . . .	68	40	68	40	—	—
	23	Zadarnienie „ . . .	7	50	7	50	—	—
	24	Odwodnienie „ . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	77	40	77	40	—	—
V.	25-28	Wykupno gruntów	—	—	—	—	—	—
VI.		Utrzymanie w czasie budowy:						
	29	Naprawa budowli regulacyjnych . .	—	—	—	—	—	—
	30	„ objektów	4	69	4	69	—	—
	31	Odnowienie kultur	—	—	—	—	—	—
	32	Straż rzeczna	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki VI. .	4	69	4	69	—	—
VII.		Koszta zarządu:						
	35	Przyrządy geodetyczne . . .	—	—	—	—	—	—
	38	Inne drobne	23	31	23	31	—	—
		Suma rubryki VII. .	23	31	23	31	—	—
VIII	39-42	Rozmaite i nieprzewidziane . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma rzeczywistych wydatków	357	37	357	37	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	357	37	357	37	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896 .	—	—	41	80	—	—
		Razem .	—	—	399	17	—	—

Stan funduszu z końcem roku 1896.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce . . . . . 41 zł. 80 ct.
Stan bierny . . . . . — „ — „
Czysty stan czynny . . . 41 zł. 80 ct.

UWAGA: Zapas kasowy w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.328|1897.

XXXIII. Fundusz zabudowania potoku górskiego Niszkówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego . .	—	—	—	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	—	—	—	—	—	—
	3	Odsetki od kapitałów lokowanych . .	237	91	237	91	—	—
	4	Rozmaite	9	96	9	96	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	247	87	247	87	-	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	247	87	247	87	-	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	10.150	82	-	—
		Razem .	—	—	10.398	69	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	7	45	7	45	—	—
	2	Karczowanie	—	—	—	—	—	—
	3	Wykop z odwozem na brzeg .	4.502	26	4.502	26	—	—
	4	Materyały i narzędzia	35	37	35	37	—	—
		Suma rubryki I. .	4.545	08	4.545	08	—	—
II.		Roboty regulacyjne:						
	5-7	Tamy, wałki, płotki podwójne . .	—	—	—	—	—	—
	8	Płotki pojedyńcze *a*) Materyały . .	157	76	157	76	—	—
		b) Robocizna . .	40	60	40	60	—	—
	9	Progi: *a*) Materyały	374	76	374	76	—	—
		b) Robocizna	12	90	12	90	—	—
	10	Narzędzia	—	—	—	—	—	—
	11	Dozór robót , ...	399	60	399	60	—	—
		Suma rubryki II. .	985	62	985	62	—	—
III.	12-19	Budowa objektów	—	—	—	—	—	—
IV.		Roboty dodatkowe:						
	20-21	Szkarpowanie — ubezpieczenie stoków .	—	—	—	—	—	—
	22	Zadrzewienie stoków i odsypisk: *a*) sadzonki *b*) robocizna . . .	315	51	315	51	—	—
			315	51	315	51		
		Do przeniesienia .	5.530	70	5.530	70	—	—

XXXIII. Fundusz zabudowania potoku górskiego Niszkówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	5.530	70	5.530	70	—	—
			315	51	315	51		
	23	Zadarnienie stoków: *a*) nasiona *b*) robocizna	55	35	55	35	—	—
	24	Odwodnienie stoków (drenowanie) *a*) materyały *b*) robocizna	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	370	86	370	86	—	—
V.		Wykupno gruntów i odszkodowania:						
	25	Koszta komisyjne	—	—	—	—	—	—
	26	Wykupno gruntów *a*) pod przekopy *b*) pod zalesienie	404	62	404	62	—	—
	27	Odszkodowanie za zniszczone kultury .	19	60	19	60	—	—
	28	Koszta intabulacyi	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki V. .	424	22	424	22	—	—
VI.		Utrzymanie w czasie budowy:						
	29	Naprawa budowli regulacyjnych . .	218	04	218	04	—	—
	30	Naprawa objektów	25	16	25	16	—	—
	31	Odnowienie kultur	—	—	—	—	—	—
	32	Straż rzeczna	81	90	81	90	—	—
		Suma rubryki VI. .	325	10	325	10	—	—
VII		Koszta zarządu:						
	33	Najem lokalu	10	—	10	—	—	—
	34	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	12	03	12	03	—	—
	35	Przyrządy geodetyczne	1	20	1	20	—	—
	36	Płaca i ryczałt na objazdy kierownika budowy						
	37	Płaca i dodatek budowlany prowadzącego budowę	850	—	850	—	—	—
	38	Inne drobne	273	16	273	16	—	—
		Suma rubryki VII. .	1.146	39	1 146	39	—	—
VIII		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	39	Budowa brodów	228	30	228	30	—	—
	40	Urządzenie dróg i ścieżek . . .	71	66	71	66	—	—
	41	Budowa dodatkowych objektów . .	—	—	—	—	—	—
	42	Inne nieprzewidziane	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki VIII .	299	96	299	96	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	8.097	23	8.097	23	—	—
		Do przeniesienia .	8.097	23	8.097	23	—	—

XXXIII. Fundusz zabudowania potoku górskiego Niszkówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	8.097	23	8.097	23	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	8.097	23	8 097	23	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		w gotówce . . . 1.925·01						
		w materyałach, narzędziach i sprzętach . . . 376·45	—	—	2.301	46	—	—
		Razem .	—	—	10.398	69	—	—

Stan funduszu z końcem roku 1896.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy: 1. w gotówce	1.925	zł. 01	ct.
2. w materyałach i narzędziach	376	„ 45	„
b) Wykupione grunta	434	„ 07	„
Suma stanu czynnego	2.735	zł. 53	ct.
Stan bierny	—	„ —	„
Czysty stan czynny . . .	2 735	zł. 53	ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.334|1897.

XXXIV. Fundusz regulacyi rzeki Złotej Lipy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego . .	13.200	—	13.200	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	9.900	—	9.900	—	—	—
	3	Datki konkurencyjne	29.700	—	—	—	29.700	—
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych . .	460	52	460	52	—	—
	5	Rozmaite	—		—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	53.260	52	23.560	52	29.700	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zaliczki pobrane z dochodów roku 1897 .	1.304	69	1.304	69	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	54.565	21	24.865	21	29.700	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	16 201	23	—	—
		Razem .	—	—	41.066	44	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	521	64	521	64	—	—
	2	Wykop z odwozem na odkład . .	21.615	29	21.615	29	—	—
	3	Wykonanie nasypów	1.291	21	1.291	21	—	—
	4	Materyały i narzędzia	874	90	874	90	—	—
	5	Dozór budowy	268	81	268	81	—	—
		Suma rubryki I. .	24.571	85	24.571	85	—	—
II.		Roboty regulacyjne i ubezpieczenia:						
	6	Budowa tam faszynowych. Materyały:						
		a) faszyny . .	878	35	878	35	—	—
		b) paliki . .	257	24	257	24	—	—
	7	„ „ „ Robocizna .	1.381	44	1.381	44	—	—
	8	Ubezpieczenie brzegów płotkami. Materyały:						
		a) faszyny .	236	—	236	—	—	—
		b) paliki .	279	18	279	18	—	—
	9	„ „ „ Robocizna	154	03	154	03	—	—
	10	Darniowanie szkarp: *a)* w mur *b)* w kożuch	382	14	382	14	—	—
	11	Obsiew szkarp	317	56	317	56	—	—
		Suma rubryki II. .	3.885	94	3 885	94	—	—
		Do przeniesienia .	28.457	79	28.457	79	—	—

XXXIV. Fundusz regulacyi rzeki Złotej Lipy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	28.457	79	28.457	79	—	—
III.		Budowa objektów:						
	12	Roboty ciesielskie: *a*) Materyały . .	—	—	—	—	—	—
	13	*b*) Robocizna . .	18	—	18	—	—	—
	14	„ kowalskie	—	—	—	—	—	—
	15	Rozmaite	64	49	64	49	—	—
		Suma rubryki III. .	82	49	82	49	—	—
IV.		Wykupno gruntów i odszkodowania:						
	16	Koszta komisyjne	20	—	20	—	—	—
	17	Wykupno gruntów pod łożysko . .	1 765	86	1.765	86	—	—
	18	Odszkodowanie za grunta odcięte przekopami	125	—	125	—	—	—
	19	Odszkodowanie za zniszczone plony .	733	62	733	62	—	—
	20	Koszta intabulacyi	29	25	29	25	—	—
		Suma rubryki IV. .	2.673	73	2.673	73	—	—
V.		Konserwacya w czasie budowy:						
	21	Czyszczenie łożyska	601	44	601	44	—	—
	22	Naprawa szkarp	93	45	93	45	—	—
	23	Utrzymanie objektów: *a*) Materyały, *b*) Robocizna . .	1.226	28	1.226	28	—	—
	24	Straż rzeczna	133	07	133	07	—	—
		Suma rubryki V. .	2.054	24	2.054	24	—	—
VI.		Zarząd:						
	25	Najem lokalu	62	—	62	—	—	—
	26	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	205	22	205	22	—	—
	27	Przyrządy geodetyczne . . .	20	78	20	78	—	—
	28	Dyety i koszta podróży delegata . .	158	09	158	09	—	—
	29	Dodatek budowlany, dyety, koszta podróży i płaca kierownika budowy . .	1.884	27	1.884	27	—	—
	30	Wynagrodzenie płatnika . . .	175	—	175	—	—	—
	31	Inne	278	73	278	73	—	—
		Suma rubryki VI. .	2.784	09	2.784	09	—	—
VII		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	32	Budowa brodów	59	—	59	—	—	—
	33	Korekcya ujść i dopływów . . .	1.568	04	1.568	04	—	—
	35	Ustalenie i zadrzewienie usuniętych stoków górskich	71	48	71	48	—	—
	36	Objekty dodatkowe	104	89	104	89	—	—
			1.803	41	1.803	41		
		Do przeniesienia .	36.052	34	36.052	34	—	—

XXXIV. Fundusz regulacyi rzeki Złotej Lipy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	36.052	34	36.052	34	—	—
			1.803	41	1.803	41		
	37	Stacyonowanie	20	82	20	82	—	—
	38	Zwrot kosztów sporządzenia projektu .	74	56	74	56	—	—
	39	Kataster konkurencyjny . . .	—	—	—	—	—	—
	40	Inne	647	46	647	46	—	—
		Suma rubryki VII .	2.546	25	2.546	25	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	38 598	59	38.598	59	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot zaliczki	1.304	69	—	—	1.304	69
		Suma wszystkich wydatków .	39.903	28	38.598	59	1.304	69
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 440·21						
		b) w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . 2.027·64	—	—	2.467	85	—	—
		Razem .	—	—	41.066	44	—	—
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Odsetki od kapitałów lokowanych . .	—	30	—	30	—	—
	2	Zapas kasowy z początkiem roku 1896. .	—	—	10	20	—	—
		Razem .	—	—	10	50	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas kasowy** z końcem roku 1896 .	—	—	10	50	—	—

XXXIV. Fundusz regulacyi rzeki Złotej Lipy.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Fundusz regulacyjny.

Stan czynny.

a) Pozostałość kasowa z końcem roku 1996		
1. w gotówce	440 zł. 21 ct.	
2. w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów	2.027 „ 64 „	
b) Wartość wykupionych gruntów . . .	2.427 „ 88 „	
c) Należytości czynne: Zaległe datki konkurencyjne	29.700 „ — „	
Suma stanu czynnego		34 595 zł 73 ct.

Stan bierny.

Zwrot zaliczki	1 304 „ 69 „
Czysty stan czynny . . .	33.291 zł. 04 ct.

B) Fundusz konserwacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	10 zł. 50 ct.
Stan bierny	— „ — „
Czysty stan czynny . . .	10 zł. 50 ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.326/1897.

XXXV. Fundusz osuszenia bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego III. rata .	11.500	—	11.500	—	—	—
	2	Datek z państwowego funduszu meliorac.	8.625	—	8.625	—	—	—
	3	Datki konkurencyjne	25.875	—	—	—	25.875	—
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych . .	227	58	227	58	—	—
	5	Rozmaite	40	36	40	36	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	46.267	94	20.392	94	25.875	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zaliczka pobrana z dochodów roku 1897 na pokrycie niedoboru . . .	6.149	25	6.149	25	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	52.417	19	26.542	19	25.875	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	4.516	68	—	—
		Razem .	—	—	31.058	87	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	32	65	32	65	—	—
	2	Wykop z odwozem	10.273	55	10.273	55	—	—
	3	Materyały i narzędzia	53	79	53	79	—	—
	4	Dozór robót	524	15	524	15	—	—
		Suma rubryki I. .	10.884	14	10.884	14	—	—
II.		Ubezpieczenie brzegów:						
	5	Grodzenie płotków: *a*) Materyały . .	1.530	23	1.530	23	—	—
		b) Robocizna . .	746	17	746	17	—	—
	6	Obitki faszynowe: *a*) Materyały *b*) Robocizna	—	—	—	—	—	—
	7	Darniowanie	1.416	26	1.416	26	—	—
		Suma rubryki II. .	3.692	66	3.692	66	—	—
III		Budowa objektów:						
	8	Roboty ciesielskie: *a*) Materyały *b*) Robocizna	5.052	05	5.052	05	—	—
	9	„ kowalskie	122	58	122	58	—	—
	10	Rozmaite	586	34	586	34	—	—
		Suma rubryki III. .	5.760	97	5.760	97	—	—
		Do przeniesienia .	20.337	77	20.337	77	—	—

XXXV. Fundusz osuszenia bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	20.337	77	20.337	77	—	—
IV.		Wykupno gruntów:						
	11	Koszta komisyjne	89	25	89	25	—	—
	12	Wykupno gruntów pod rowy . .	—	—	—	—	—	—
	13	Odszkodowanie za serwituty . .	1.357	15	1.357	15	—	—
	14	„ „ plony . . .	318	02	318	02	—	—
	15	Koszta intabulacyi	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	1.764	42	1.764	42	—	—
V.		Koszta zarządu:						
	16	Najem lokalu	80	—	80	—	—	—
	17	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	114	68	114	68	—	—
	18	Przyrządy geodetyczne . .	12	94	12	94	—	—
	19	Dyety i koszta podróży delegata . .	37	92	37	92	—	—
	20	Dodatek budowlany, koszta podróży i płaca kierownika budowy . . .	2 321	39	2.321	39	—	—
	21	Wynagrodzenie płatnika . . .	150	—	150	—	—	—
	22	Koszta inspekcyi i kolaudacyi . .	222	66	222	66	—	—
	23	Inne	65	22	65	22	—	—
		Suma rubryki V. .	3.004	81	3.004	81	—	—
VI.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	24	Czyszczenie rowów	490	81	490	81	—	—
	25	Naprawa szkarp	520	01	520	01	—	—
	26	Straż rzeczna	408	20	408	20	—	—
	27	Budowa objektów dodatkowych . .	132	47	132	47	—	—
	28	Budowa brodów	8	29	8	29	—	—
	29	Korekcya ujść i rowów bocznych . .	177	62	177	62	—	—
	30	Stacyonowanie rowów	52	79	52	79	—	—
	31	Zwrot kosztów sporządzenia projektu .	—	—	—	—	—	—
	32	Zdjęcia uzupełniające	16	70	16	70	—	—
	33	Kataster konkurencyjny . . .	909	85	909	85	—	—
	34	Inne	318	01	318	01	—	—
		Suma rubryki VI. .	3.034	75	3.034	75	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	28.141	75	28 141	75	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot zaliczki z dochodów roku 1897 pobranej na pokrycie niedoboru . .	6 149	25	—	—	6 149	25
		Suma wszystkich wydatków .	34.291	—	28.141	75	6 149	25
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 454·43						
		b) w materyałych i narzędziach . . . 2.462·69	—	—	2.917	12	—	—
		Razem .	—	—	31 058	87	—	—

XXXV. Fundusz osuszenia bagien w powiatach łańcuckim i jarosławskim.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszów z końcem roku 1896.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy: 1. w gotówce . . .	454 zł. 43 ct.		
2. w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . .	2.462 „ 69 „		
b) Wartość wykupionych grurtów . . .	2.520 „ 72 „		
c) Należytości czynne: Zaległe datki konkurencyjne	25.875 „ — „		
Suma stanu czynnego .		31.312 zł. 84 ct.	

Stan bierny.

Należytości bierne: Zwrot zaliczki pobranej z dochodów roku 1897 na pokrycie niedoboru	6.149 „ 25 „	
Czysty stan czynny .		25.163 zł. 59 ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.337/1897.

XXXVI. Fundusz regulacyi potoku Dumnego.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego . .	—	—	—	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	—	—	—	—	—	—
	3	Datki konkurencyjne	17.280	—	17.280	—	—	—
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych .	—	—	—	—	—	—
	5	Rozmaite	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	17.280	—	17.280	—	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zaliczka pobrana z funduszu krajowego .	4.000	—	4.000	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	21.280	—	21.280	—	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	4 662	31	—	—
		Razem .	—	—	25.942	31	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	7	80	7	80	—	—
	2	Zdzieranie darni	—	—	—	—	—	—
	3	Wykop z odwozem na brzeg . .	174	44	174	44	—	—
	4	Planowanie nasypów	1.024	65	1.024	65	—	—
	5	Materyały i narzędzia	372	32	372	32	—	—
	6	Dozór	365	24	365	24	—	—
		Suma rubryki I. .	1.944	45	1.944	45	—	—
II.		Objekty:						
	7	Roboty ziemne	163	41	163	41	—	—
	8	„ ciesielskie	753	34	753	34	—	—
	9	„ murarskie	—	—	—	—	—	—
	10	„ kowalskie	138	—	138	—	—	—
	11	„ uzupełniające	155	62	155	62	—	—
		Suma rubryki II. .	1.210	37	1 210	37	—	—
III.		Roboty dodatkowe:						
	12	Obsiew szkarp i brzegów . . .	154	93	154	93	—	—
		Do przeniesienia .	3.309	75	3 309	75	—	—

XXXVI. Fundusz regulacyi potoku Dumnego.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	3 309	75	3.309	75	—	—
IV.		Wykupno gruntów i odszkodowania:						
	13	Koszta komisyjne	—	—	—	—	—	—
	14	Wykupno gruntów . . .	340	—	340	—	—	—
	15	Odszkodowanie za zniszczone plony .	222	60	222	60	—	—
	16	Koszta intabulacyi	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	562	60	562	60	—	—
V.		Konserwacya w czasie budowy:						
	17	Naprawa szkarp	433	90	433	90	—	—
	18	Czyszczenie łożyska	436	51	436	51	—	—
	19	Straż rzeczna	160	—	160	—	—	—
		Suma rubryki V. .	1.030	41	1.030	41	—	—
VI.		Zarząd:						
	20	Najem lokalu	—	—	—	—	—	—
	21	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne .	75	79	75	79	—	—
	22	Przybory geodetyczne	8	—	8	—	—	—
	23	Delegat, dyety i koszta podróży .	—	—	—	—	—	—
	24	Kierownik budowy, płaca, dodatek budowlany i koszta podróży . . .	199	06	199	06	—	—
	25	Wynagrodzenie płatnika . . .	200	—	200	—	—	—
	26	Koszta inspekcyi i kolaudacyi . .	13	77	13	77	—	—
	27	Inne drobne	25		25	—	—	—
		Suma rubryki VI. .	521	62	521	62	—	—
VII.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	28	Rowy osuszające	134	65	134	65	—	—
	29	Budowa przepustów	641	61	641	61	—	—
	30	„ brodów	537	37	537	37	—	—
	31	Ubezpieczenie brzegów płotkami i obitkami faszynowemi	796	39	796	39	—	—
	32	Stacyonowanie	—	—	—	—	—	—
	33	Rozmaite inne	771	17	771	17	—	—
		Suma rubryki VII. .	2.881	19	2.881	19	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	8.305	57	8.305	57	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu .	4.000	—	4.000	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	12.305	57	12.305	57	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 13.559·82						
		b) w remanencie materyałów i sprzętów . . 76 92	—	—	13.636	74	—	—
		Razem .	—	—	25.942	31	—	—

XXXVI. Fundusz regulacyi potoku Dumnego.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszu z końcem roku 1896.

Fundusz regulacyjny.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy z końcem roku 1896;			
1. w gotówce	13.559 zł. 82 ct.		
2. w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów	76 „ 92 „		
b) Wartość wykupionych gruntów	4.340 „ — „		
Suma stanu czynnego . .		17.976 zł. 74 ct.	
Stan bierny		— „ — „	
Czysty stan czynny . .		17.976 zł. 74 ct.	

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.323/1897.

XXXVII. Fundusz regulacyi potoku Przegnojówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Zasiłek z funduszu krajowego . .	11 200	—	11.200	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	16 800	—	16.800	—	—	—
	3	Datki konkurencyjne	16.800	—	—	—	16.800	—
	4	Odsetki z lokacyi gotówki . . .	566	35	566	35	—	—
	5	Rozmaite	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	45.366	35	28.566	35	16.800	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	45.366	35	28.566	35	16.800	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	8 864	06	—	—
		Razem .	—	—	37.430	41	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	1.055	40	1.055	40	—	—
	2	Zdzieranie darni	486	09	486	09	—	—
	3	Wykop z odwozem na brzeg . .	9.692	60	9.692	60	—	—
	3*a*	Karczowanie	723	15	723	15	—	—
	4	Planowanie nasypów	917	45	917	45	—	—
	5	Materyały i narzędzia	803	16	803	16	—	—
	6	Dozór	717	71	717	71	—	—
		Suma rubryki I. .	14.395	56	14.395	56	—	—
II.		Budowa objektów:						
	7	Roboty ziemne	77	65	77	65	—	—
	8	„ ciesielskie: *a*) Materyały . .	451	40	451	40	—	—
		b) Robocizna . .	315	20	315	20	—	—
	9	„ murarskie	—	—	—	—	—	—
	10	„ brukarskie: *a*) Materyały . .	122	—	122	—	—	—
		b) Robocizna . .	16	40	16	40	—	—
	11	„ kowalskie	13	36	13	36	—	—
	12	„ uzupełniające	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki II .	996	01	996	01	—	—
III.		Roboty dodatkowe:						
	13	Obsiew szkarp: *a*) nasiona . . .	103	06	103	06	—	—
		b) robocizna . . .	9	45	9	45	—	—
		Suma rubryki III. .	112	51	112	51	—	—
		Do przeniesienia .	15.504	08	15.504	08	—	—

XXXVII. Fundusz regulacyi potoku Przegnojówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	15.504	08	15 504	08	—	—
IV.		Wykupno gruntów i odszkodowania:						
	14	Koszta komisyjne	—	—	—	—	—	—
	15	Wykupno gruntów	—	—	—	—	—	—
	16	Odszkodowanie za zniszczone plony .	489	—	489	—	—	—
	17	Koszta intabulacyi	19	97	19	97	—	—
		Suma rubryki IV. .	508	97	508	97	—	—
V.		Konserwacya w czasie budowy:						
	18	Naprawa szkarp	6	75	6	75	—	—
	19	Czyszczenie łożyska	2.205	48	2.205	48	—	—
	20	Straż rzeczna	26	—	26	—	—	—
		Suma rubryki V. .	2.238	23	2.238	23	—	—
VI.		Zarząd:						
	21	Najem lokalu	—	—	—	—	—	—
	22	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	189	77	189	77	—	—
	23	Przybory geodetyczne	44	05	44	05	—	—
	24	Delegat, dyety i koszta podróży . .	—	—	—	—	—	—
	25	Płaca, dodatek budowlany i koszta podróży kierownika budowy . . .	1.512	25	1.512	25	—	—
	26	Wynagrodzenie płatnika . . .	90	—	90	—	—	—
	27	Koszta inspekcyi i kolaudacyi . .	79	66	79	66	—	—
	28	Inne drobne	11	85	11	85	—	—
		Suma rubryki VI. .	1.927	58	1.927	58	—	—
VII.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	29	Rowy osuszające	37	90	37	90	—	—
	30	Budowa dodatkowych objektów . .	116	36	116	36	—	—
	31	Ubezpieczenie brzegów płotkami i darniami	6 639	17	6.639	17	—	—
	32	Stacyonowanie	—	—	—	—	—	—
	33	Kataster konkurencyjny . . .	397	15	397	15	—	—
	34	Zwrot kosztów projektu . . .	72	38	72	38	—	—
	35	Rozmaite inne	196	79	196	79	—	—
		Suma rubryki VII .	7.459	75	7.459	75	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	27 638	61	27.638	61	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	27.638	61	27.638	61	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 8.847·68						
		b) w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów 944·12	—	—	9.791	80	—	—
		Razem .	—	—	37.430	41	—	—

XXXVII. Fundusz regulacyi potoku Przegnojówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszu z końcem roku 1896.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy z końcem roku 1896:			
1 w gotówce	8.847 zł. 68 ct.		
2. w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów	944 „ 12 „		
c) Należytości czynne: 1. Zaległe datki konkurencyjne .	16.800 „ — „		
Suma stanu czynnego .		26.591 zł. 80 ct.	
Stan bierny		— „ — „	
Czysty stan czynny .		26.591 zł. 80 ct.	

UWAGA: Zapas kasowy w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.322|1897.

XXXVIII. Fundusz osuszenia bagien Stojanowskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Zasiłek z funduszu krajowego . .	12.000	—	12.000	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac	18.000	—	18.000	—	—	—
	3	Datki konkurencyjne	18.000	—	—	—	18.000	—
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych .	469	04	469	04	—	—
	5	Rozmaite	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	48.469	04	30.469	04	18 000	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	48.469	04	30.469	04	18.000	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	9.441	82	—	—
		Razem .	—	—	39.910	86	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	574	44	574	44	—	—
	2	Zdzieranie darni	4	20	4	20	—	—
	3	Wykop z łożyska z odwozem na brzeg .	12.268	89	12 268	89	—	—
	4	Wyrównanie odkładów . . .	4.023	01	4.023	01	—	—
	5	Materyały i narzędzia	332	79	332	79	—	—
	6	Dozór budowy	880	20	880	20	—	—
		Suma rubryki I. .	18.083	53	18.083	53	—	—
II.		Budowa objektów:						
	7	Roboty ciesielskie: *a*) Materyały . .	5.016	14	5.016	14	—	—
		b) Robocizna . .	1.869	23	1.869	23	—	—
	8	„ kowalskie	863	15	863	15	—	—
	9	Rozmaite	255	66	255	66	—	—
		Suma rubryki II. .	8.004	18	8.004	18	—	—
III.		Roboty dodatkowe;						
	10	Obsiew szkarp: *a*) Materyały . .	162	—	162	—	—	—
		b) Robocizna . .	10	20	10	20	—	—
		Suma rubryki III. .	172	20	172	20	—	—
		Do przeniesienia .	26.259	91	26.259	91	—	—

XXXVIII. Fundusz osuszenia bagien Stojanowskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	26 259	91	26.259	91	—	—
IV.		Wykupno gruntów:						
	11	Koszta komisyjne	566	19	566	19	—	—
	12	Wykupno gruntów pod rowy . .	149	85	149	85	—	—
	13	Odszkodowanie za plony . . .	—	—	—	—	—	—
	14	Koszta intabulacyi	15	—	15	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	731	04	731	04	—	—
V.		Konserwacya:						
	15	Czyszczenie rowów i naprawa szkarp .	246	15	246	15	—	—
	16	Straż rzeczna	20	—	20	—	—	—
		Suma rubryki V. .	266	15	266	15	—	—
VI.		Koszta zarządu:						
	17	Najem lokalu	96	—	96	—	—	—
	18	Sprzęty i potrzeby kuncelaryjne . .	72	75	72	75	—	—
	19	Przyrządy geodetyczne . . .	11	—	11	—	—	—
	20	Dyety i koszta podróży delegata . .	176	78	176	78	—	—
	21	Dodatek budowlany, płaca i koszta podróży kierownika budowy . . .	2.412	90	2.412	90	—	—
	22	Wynagrodzenie płatnika . . .	—	—	—	—	—	—
	23	Koszta inspekcyi i kolaudacyi . .	75	74	75	74	—	—
	24	Inne drobne	62	80	62	80	—	—
		Suma rubryki VI. .	2.907	97	2.907	97	—	—
VII.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	25	Budowa mostów	392	83	392	83	—	—
	26	Wykonanie rowów nieprzewidzianych projektem	823	03	823	03	—	—
	27	Ubezpieczenie rowów płotkami i darniami	294	44	294	44	—	—
	28	Zwrot kosztów sporządzenia projektu .	41	37	41	37	—	—
	29	Sporządzenie katastru konkurencyjnego .	123	53	123	53	—	—
	30	Inne	905	13	905	13	—	—
		Suma rubryki VII.	2.580	33	2.580	33	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	32.745	40	32.745	40	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	32.745	40	32.745	40	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 6.865·46						
		b) w remanencie narzędzi i sprzętów . . . 300·—	—	—	7.165	46	—	—
		Razem .	—	—	39 910	86	—	—

XXXVIII. Fundusz osuszenia bagien Stojanowskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Stan funduszu z końcem roku 1896.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy: 1. w gotówce . . .	6.865 zł. 46 ct.		
2, w remanencie narzędzi i sprzętów	300 „ — „		
b) Należytości czynne: Zaległe datki konkurencyjne . , . .	18.000 „ — „		
Suma stanu czynnego		25.165 zł. 46 ct.	
Stan bierny		— „ — „	
Czysty stan czynny		25.165 zł. 46 ct.	

UWAGA: Zapas kasowy w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.336|1897.

XXXIX Fundusz obwałowania lewego brzegu Dunajca.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		DOCHODY.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego . . .	14.000	—	14.000	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	10.500	—	10.500	—	—	—
	3	Datki konkurencyjne	21.000	—	—	—	21 000	—
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych . .	—	—	—	—	—	—
	5	Rozmaite	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	45 500	—	24.500	—	21.000	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zaliczka pobrana z dochodów funduszu roku 1897	11.697	15½	11.697	15½	—	—
	2	Zaliczka pobrana z rubr. XIII. wydatków funduszu krajowego	10.000	—	10 000	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	67.197	15½	46.197	15½	21.000	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	1.317	34	—	—
		Razem .	—	—	47.514	49½	—	—
		WYDATKI.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		Roboty ziemne:						
	1	Trasowanie i profilowanie . . .	792	58	792	58	—	—
	2	Zdzieranie darni	104	97	104	97	—	—
	3	Karczowanie	48	62	48	62	—	—
	4	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał	6.175	13	6.175	13	—	—
	5	Wykonanie nasypu	1.318	35	1.318	35	—	—
	6	Wykop z potoków i kanałów osuszających z odwozem na brzeg . . .	2.089	04	2.089	04	—	—
	7	Materyały i narzędzia	855	84	855	84	—	—
	8	Dozór robót ziemnych	398	28	398	28	—	—
		Suma rubryki I. .	11.782	81	11.782	81	—	—
II.		Objekty w wałach:						
	9	Roboty ciesielskie: Materyały . .	391	86	391	86	—	—
	10	Robocizna . .	404	27	404	27	—	—
	11	„ murarskie: Materyały . .	1.677	43	1.677	43	—	—
	12	Robocizna . .	351	23	351	23	—	—
	13	„ kowalskie	223	99	223	99	—	—
	14	Rozmaite	289	91	289	91	—	—
		Suma rubryki II. .	3.338	69	3.338	69	—	—
		Do przeniesienia .	15.121	50	15.121	50	—	—

XXXIX. Fundusz obwałowania lewego brzegu Dunajca.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	15.121	50	15.121	50	—	—
III.		Roboty dodatkowe:						
	15	Obsiew szkarp wałowych i rzecznych:						
		a) nasiona traw .	200	74	200	74	—	—
		b) robocizna .	46	06	46	06	—	—
		Suma rubryki III. .	246	80	246	80	—	—
IV.		Wykupno gruntów i odszkodowania:						
	16	Koszta komisyjne	—	—	—	—	—	—
	17	Wykupno gruntów pod wał . . .	2.347	96½	2.347	96½	—	—
	18	Odszkodowanie za rowy materyałowe .	2.393	13	2.393	13	—	—
	19	„ „ zniszczone plony .	635	52	635	52	—	—
	20	Koszta intabulacyi	35	30	35	30	—	—
		Suma rubryki IV. .	5.411	91½	5.411	91½	—	—
V.		Utrzymanie w czasie budowy:						
	21	Naprawa szkarp wałów . . .	106	85	106	85	—	—
	22	Straż rzeczna i wałowa . . .	110	—	110	—	—	—
		Suma rubryki V. .	216	85	216	85	—	—
VI.		Koszta zarządu:						
	23	Najem lokalu	70	—	70	—	—	—
	24	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	116	12	116	12	—	—
	25	Przyrządy geodetyczne . . .	82	02	82	02	—	—
	26	Dyety i koszta podróży delegata . .	36	40	36	40	—	—
	27	Dyety, koszta podróży, płaca i dodatek budowlany kierownika budowy . .	1.800	74	1.800	74	—	—
	28	Wynagrodzenie kasyera . . .	200	—	200	—	—	—
	29	Inne drobne	15	65	15	65	—	—
		Suma rubryki VI. .	2.320	93	2.320	93	—	—
VII.		Rozmaite i nieprzewidziane:						
	30	Budowa ramp , ...	164	99	164	99	—	—
	31	„ brodów	95	56	95	56	—	—
	32	Pogłębienie rowów odpływowych . .	—	90	—	90	—	—
	33	Ubezpieczenie potoków i kanałów osuszających płotkami i darniami . .	953	14	953	14	—	—
	34	Objekty dodatkowe	459	69	459	69	—	—
	35	Zwrot kosztów sporządzenia projektu .	—	—	—	—	—	—
	36	Koszta katastru konkurencyjnego i zawiązanie spółki wodnej . . .	189	—	189	—	—	—
	37	Inne	1.929	84	1.929	84	—	—
		Suma rubryki VII. .	3.793	12	3.793	12	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	27.111	11½	27.111	11½	—	—
		Do przeniesienia .	27.111	11½	27.111	11½	—	—

XXXIX. Fundusz obwałowania lewego brzegu Dunajca.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	27.111	11½	27.111	11½	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zwrot zaliczki pobranej z dochodów roku 1896 i 1897	20.393	36½	8.696	21	11.697	15½
	2	Zwrot zaliczki pobranej z rubr. XIII wydatków funduszu krajowego . .	10.000	—	10.000	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	57.504	48	45.807	32½	11.697	15½
		Zapas kasowy z końcem roku 1896: *a*) w gotówce . . . 400·— *b*) w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . 1.307·17	—	—	1.707	17	—	—
		Razem .	—	—	47.514	49½	—	—
		B) Fundusz konserwacyjny. **DOCHODY.**						
		Za sprzedaną trawę	38	—	38	—	—	—
		WYDATKI.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1896 .	—	—	38	—	—	—

Stan funduszów z końcem roku 1896.

A) Fundusz regulacyjny.

Stan czynny.

a) Pozostałość z końcem roku 1896:
1. w gotówce . . . 400 zł. — ct.
2. w remanencie materyałów, narzędzi i sprzętów . 1.307 „ 17 „

b) Wartość wykupionych gruntów . . . 3.563 „ 80½ „

c) Należytości czynne: Zaległe datki konkurencyjne . . . 21.000 „ — „

Suma stanu czynnego . . 26.270 zł. 97½ ct.

Stan bierny.

Zwrot zaliczki pobranej z dochodów roku 1896 i 1897 , . . 11.697 „ 15½ „

Czysty stan czynny . . 14.573 zł. 82 ct.

B) Fundusz konserwacyjny.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce . . . . . 38 zł. — ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . 38 zł. — ct.

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.340/1897.

XL. Fundusz zabudowania potoku Glińsko.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego . .	6.000	—	6.000	—	—	—
	2	„ z państwowego funduszu meliorac.	6.000	—	6.000	—	—	—
	3	Odsetki od lokowanej gotówki . .	—	—	—	—	—	—
	4	Rozmaite	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	12.000	—	12.000	—	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	12.000	—	12.000	—	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	—	—	—	—
		Razem .	—	—	12.000	—	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.	1-4	Roboty ziemne	132	99	132	99	—	—
II.	5-11	Roboty regulacyjne	—	—	—	—	—	—
III.	12-19	Budowa objektów	1.016	62	1.016	62	—	—
IV.	20-24	Roboty dodatkowe	—	—	—	—	—	—
V.	25-28	Wykupno gruntów i odszkodowania .	—	—	—	—	—	—
VI.	29-32	Utrzymanie w czasie budowy . .	1	60	1	60	—	—
VII.		Koszta zarządu:						
		Najem lokalu	—	—	—	—	—	—
	33	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne . .	32	80	32	80	—	—
	34	Przyrządy geodetyczne . . .	2	74	2	74	—	—
	35	Płaca i ryczałt kierownika budowy .	—	—	—	—	—	—
	36	„ i dodatek budowlany prowadzącego						
	37	budowę	—	—	—	—	—	—
	38	Inne	24	97	24	97	—	—
		Suma rubryki VII. .	60	51	60	51	—	—
VIII		Rozmaite i nieprzewidziane . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	1.211	72	1.211	72	—	—
		Do przeniesienia .	1.211	72	1.211	72	—	—

XL. Fundusz zabudowania potoku Glińsko.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Z przeniesienia .	1.211	72	1.211	72	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	1.211	72	1.211	72	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896 .	—	—	10.788	28	—	—
		Razem .	—	—	12.000	—	—	—

Stan funduszów z końcem roku 1896.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce . . . . . 10.788 zł. 28 ct.
Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . 10.788 zł. 28 ct

UWAGA: Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 29.329/1897.

XLI. Fundusz zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Na rachunek I. raty zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego . .	5 000	—	5 000	—	—	—
	2	Na rachunek I. raty zasiłku krajowego .	5.000	—	5.000	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	10.000	—	10.000	—	—	—
		b) **Przenośne.**						
	3	Zaliczki zwrócone	5.200	—	—	—	5.200	—
		Suma wszystkich dochodów .	15.200	—	10.000	—	5.200	—
	4	Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	—	—	—	—
		Razem .	—	—	10 000	—	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste** . . .	—	—	—	—	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Zaliczki wydane	5.200	—	5 200	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	5.200	—	5.200	—	—	—
	2	**Zapas kasowy** z końcem roku 1896 w gotówce	—	—	4.800	—	—	—
		Razem .	—	—	10.000	—	—	—

Stan funduszów z końcem roku 1896.

Stan czynny.

1. Zapas kasowy z końcem roku 1896 w gotówce	4.800 zł.	— ct.
2. Należytości czynne: Niewyrachowane zaliczki	5.200 „	— „
Suma stanu czynego	10.000 zł.	— ct.
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny	10.000 zł.	— ct.

UWAGA: Zapasy k-sowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

L. W. 31.795/1897.

XLII.

Fundusz emerytury dozorców melioracyjnych.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

XLII. Fundusz emerytury dozorców melioracyjnych.

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Opłaty konduktorów i dozorców . .	162	—	162	—	—	—
	2	Grzywny za przekroczenia służbowe .	—	—	—	—	—	—
	3	Datki dobrowolne	—	—	—	—	—	—
	4	Roczna dotacya funduszu krajowego .	500	—	500	—	—	—
	5	Odsetki z lokacyi	—	—	—	—	—	—
	6	Rozmaite	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	662	—	662	—	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	662	—	662	—	—	—
		Zapas kasowy z początkiem roku 1896 .	—	—	658	—	—	—
		Razem .	—	—	1.320	—	—	—
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste** . . .	—	—	—	—	—	—
		b) **Przenośne** . . .	—	—	—	—	—	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 820 zł.						
		b) w efektach . . . 500 „	—	—	1.320	—	—	—

LW. 29.645|1897.

LW. 31.795/1897
Alegat do lit. B. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1896.

Lit. B.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU FUNDUSZÓW SAMOISTNYCH

(niedotowanych)

budżetem nieobjętych

za rok

1896.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Indeks.

I. Fundusz pomnika Kościuszki 380
II. Fundusze stypendyjne 384
III. Administracya dóbr Winniki 418
IV. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych 421
V. „ niżankowicki „ „ 424
VI. „ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich 426
VII. Zakład narodowy imienia Ossolińskich 429
VIII. Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego 431
IX. „ zapomogi z roku 1868 432
X. „ budowy domu podrzutków we Lwowie 433
XI. „ ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich 434
XII. „ szkół ludowych z roku 1872 436
XIII. „ Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych 440
XIV. „ Franciszka Kochmana dla literatów polskich 442
XV. „ „ „ dziewcząt służących 445
XVI. „ ś. p. Maryi de Prez Jędrzejowiczowej 448
XVII. „ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego 451
XVIII. Fundacya Sandecka „Dom roboczy“ 453
XIX. „ Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych uzdrowieńców . . . 455
XX „ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica, Zastawce 459

Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im Malinowskiego im. „Najjaśniejszego Pana“

XXI. Fundusz 1. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach“ 463
XXII. „ 2. „ku wspieraniu artystów i literatów“ 466
XXIII. „ 3. „ku wspieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie“ 470
XXIV. „ 4. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“ 472
XXV. „ 5. „posagowy dla ubogich dziewcząt służących“ 475
XXVI. „ 6. „ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła“ 480
XXVII. Fundacya Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej im. J. I. Kraszewskiego . . 483
XXVIII. „ imienia Antoniego Schiffnera 485
XXIX. „ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych 487
XXX. „ Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi 489
XXXI. „ „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie 492
XXXII. Fundusz „Macierzy Polskiej“ 493
XXXIII. Fundacya Maryi Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego w kraju zawód rękodzielniczy lub przemysłowy podejmujących . 502
XXXIV. Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego 507
XXXV. „ ku podniesieniu rybactwa 508
XXXVI. Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu 510
XXXVII. „ Malwiny z Łukowskich Wirth i Teofili Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt . . . 512
XXXVIII. „ posagowa ś. p Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt 514
XXXIX. „ ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla ubogich wdów po nauczycielach szkół ludowych 518
XL. „ ś. p. Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolffowej na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą 520
XLI. „ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie 522

XLII. Fundacya bursy imienia księcia Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych 524
XLIII. „ Franciszka Steczkowskiego z Jasła 526
XLIV „ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla 5 panien szlacheckich . 528
XLV. „ „ „ „ „ „ „ „ dla 10 dziewcząt wiejskich . 531
XLVI „ „Dom ubogich w Strzeliskach nowych“ 534
XLVII. „ ś. p. Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych i rekonwalescentów . . . 538
Fundacya imienia Józefa Kośvitzky'ego:
XLVIII. Fundusz 1. „dla ślepych w Krakowie“ 540
XLIX. „ 2. „dla wychowanków zakładu sierot pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie“ . 542
L. „ 3. „dla poprawionych złoczyńców w Krakowie“ 544
LI. „ zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale 546
LII. „ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej dla Zboru im. św. Klandyi . 548
LIII. Fundusz emerytury członków sceny polskiej we Lwowie 550
LIV. Fundacya Józefa Krupacza „dla c. k. inwalidów wojskowych“ 554
LV. „ ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego 556
LVI. „ „ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „domu pracy“ czyli Towarzystwa Miłosierdzia we Lwowie 566
LVII. „ „ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „tanich kuchni ludowych“ we Lwowie 568
LVIII. Fundusz „na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych naukowych zakładów przemysłowych w kraju“ 571
LIX. Fundacya Tytusa Kielanowskiego „dla gminy Kędzierżawce“. 573
LX. „ „ „ „ „ Żuratyn 575
LXI. „ „ „ „ „nieuleczalnych chorych chrześcian we Lwowie“ 577
LXII. „ ś. p. Wacława Tyzenhauza 580
LXIII. „ księżny Karoliny z książąt Ponińskich Lubomirskiej na utrzymanie i wychowanie 12 sierot w Zakładzie św. Heleny we Lwowie 582
LXIV. „ Maryem Gewürtzowej na rzecz ubogich izraelitów miasta Dębicy . . . 582/III.
LXV. Depozyta gminne serwitutowe . . . . . 582/V.
LXVI. Depozyta ogólne . . . . . 582/XI.

I. Fundusz pomnika Kościuszki.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 11 zł. 50 ct.						
		b) „ „ koronowej (2.200 „ koron, czyli) 1.100 „ — „						
		Razem 1.111 zł. 50 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej 1.086 „ 50 „						
		rzeczywiste przykupno . .	25	—	25	—	—	—
		Suma dochodów . .	25	—	25	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		1) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		2) w efektach:						
		a) w walucie austr. . 6.591 „ 52 „						
		b) „ „ koron. (18.000 koron, czyli) 9.000 „ — „	—	—	15.591	52½	—	—
		Razem . .	—	—	15.616	52½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 1.086 zł. 50 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . 1.086 „ 50 „						
		czysty wydatek .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	—	—	—	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		1) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		2) w efektach:						
		a) w walucie austr. 5.516 „ 52 „						
		b) „ „ koron. (20.200 koron, czyli) 10.100 „ — „	—	—	15.616	52½	—	—
		Razem . .	—	—	15.616	52½	—	—

I. Fundusz pomnika Kościuszki.

Stan majątku zarodwego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy		
a) w gotówce:		— zł. 50½ ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1) 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	100 zł. — ct.	
2) 4% obligacye gal. pożyczki krajowej z r. 1891.	5.400 „ — „	
3) 4% książeczki Banku krajowego . . .	16 „ 52 „	
β) w walucie koronowej:		
1) 4% listy zast. Banku kraj. (14.600 koron, czyli)	7.300 „ — „	
2) 4% „ „ galic. Tow. kredytowego ziemsk. (5.400 koron, czyli)	2.700 „ — „	
3) 4% obligacyę galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893. (200 koron, czyli) . . .	100 „ — „	15.616 „ 52 „
Suma stann czynnego w walucie austryackiej . .		15.616 zł. 52½ ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		15.616 zł 52½ ct.
W porównanin z takimże stanem z końcem roku 1895.		15.591 „ 52½ „
okazuje się **przyrost majątku** o		25 zł. — ct.

I. Fundusz pomnika Kościuszki.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% list. zast. Banku krajowego . . . 11 zł. 25 ct.						
		b) od 4% list. zast. Banku krajowego . . . 286 „ — „						
		c) 4% od list. zast. galic. Towarz. kred. ziemsk. . 108 „ — „						
		d) 4% od obligacyj galic. pożyczki kraj. z r. 1891 216 „ — „						
		e) 4% od obligacyj galic. pożyczki kraj. z r. 1893. 18 „ — „						
		f) 4½% od oblig. galic. pożyczki kraj. z r. 1883. 33 „ 75 „						
		Razem . . 673 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne . 15 „ 60 „						
		Czysty dochód . .	657	40	657	40	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austryackiej 199 zł. 18 ct.						
		b) „ „ koronowej (200 koron, czyli) . . 100 „ — „						
		Razem . . 299 zł. 18 ct.						
		od tego spieniężone:						
		α) w wal. austr. 196 zł. 93 ct.						
		β) „ koron. (200 koron, czyli) 100 „ — „ 296 „ 93 „						
		rzeczywiste przykupno . .	2	25	2	25	—	—
		Suma dochodów . .	659	65	659	65	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896. w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 209 zł. 32 ct.						
		b) „ „ koronowej (800 koron, czyli) . . 400 „ — „	—	—	609	32	—	—
		Razem . .	—	—	1.268	97	—	—

I. Fundusz pomnika Kościuszki.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka odesłana Komitetowi zarządzającemu pomnikiem w Krakowie . . . . 861 zł. 52 ct. od tego zwroty . . 204 „ 81 „						
		czysty wydatek . .	656	71	656	71	—	—
	2	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 296 zł. 93 ct. od tego za spieniężone efekta 296 „ 93 „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
	3	Rozmaite wydatki (porto pocztowe) .	—	69	—	69	—	—
		Suma wydatków . .	657	40	657	40	—	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896. w efektach: *a*) w walucie austryackiej 211 zł. 57 ct. *b*) „ „ koronowej (800 koron, czyli) . . 400 „ — „	—	—	611	57	—	—
		Razem . .	—	—	1.268	97	—	—

Uwaga. Majątkiem tej fundacyi zarządza samoistnie Komitet istniejący w Krakowie i przedkłada Wydziałowi krajowemu corocznie sprawozdanie ze swych czynności (za rok 1896 patrz LW. 1.959/97). W roku 1892 nadesłał Komitet pomnika do przechowania w Kasie Wydziału krajowego efekta imiennej wartości 550 zł. mon. konw. na rzecz majątku obrotowego z zastrzeżeniem, że efekta te służyć będą na ewentualne nadzwyczajne potrzeby kopca Kościuszki (LW. 7.387/92).

Wykazany wyżej zapas majątku obrotowego z końcem roku 1896 w efektach składa się obecnie:

a) w walucie austryackiej:

1) z 4½% listów zast. Banku krajow. imiennej wartości .	150 zł. — ct
2) z 4% książeczki „ „ na	61 „ 57 „

b) w walucie koronowej:

1) z 4% obligacyj galicyjsk. pożyczki krajowej z roku 1893 (600 koron, czyli)	300 „ — „
2) z 4% listów zast. Banku krajowego (200 koron, czyli) .	100 „ — „
razem w walucie austryackiej . . .	611 zł. 57 ct.

LW. 16.194/1897.

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
I.		**Fundacye nowoprzybyłe:**						
	1	*Ks. Dołżański Jan.*						
		a) 4½% listy zastawne Banku krajowego . . . 4 800 zł. — ct.						
		b) 4% książeczka gal. kasy oszczędności . 36 „ — „						
	2	*Ks. Mokrzycki Ireneusz.*						
		a) 4% listy zast. gal. Tow. kredyt. ziemsk. (12.800 kor., czyli) . 6.400 „ — „						
		b) 4% książeczka gal. kasy oszczędności . 32 „ 39 „						
	3	*Dr. Hassewicz Stanisław.*						
		a) 5% austryacka renta państwowa . . 10.000 „ — „						
		b) 4% książeczka Banku krajowego . . 630 „ — „	21.898	39	21.898	39	—	—
II	4	**Spłaty kapitałów hipotekowanych, oraz inne wpływy na rzecz już istniejących fundacyj:**						
		a) gotówką . . . — zł. 00½ ct.						
		b) efektami:						
		α) w wal. austryack. 96 „ 63 „						
		β) „ koronowej 18.800 kor.						
		od tego zwrot korelatywny 7.200 „						
		razem . 11.600 kor.						
		czyli . . 5.800 „ — „	5.896	63½	5.896	63½	—	—
III.	5	**Kapitały hipotekowane** 14 742 zł. 91½ ct.						
		odpisano z powodu spłaty pod poz. 4. . 2.256 „ 77½ „	12.486	14	—	—	12.486	14
IV.	6	**Gotówka za sprzedane realności** .	35.201	49½	—	—	35.201	49½
		Do przeniesienia . .	75.482	66	27.795	02½	47.687	63½

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	75.482	66	27.795	02½	47.687	63½
V.	7	**Gotówka przeniesiona:**						
		a) z majątku obrotowego . . . 38.644 zł. 81 ct.						
		b) z majątku zarodowego do rezerwowego 1.803 „ 20 „						
		razem . . 40.448 zł. 01 ct.						
		od tego przeniesiono do majątku obrotowego 40.448 „ 01 „	—	—	—	—	—	—
VI.	8	**Efekta zakupione:**						
		a) w wal. austryackiej 5.165 zł. 07 ct.						
		b) „ koronowej (824.500 koron, czyli) 412.250 „ — „	417.415	07	417.415	07	—	—
	9	Efekta odebrane z winkulacyi:						
		a) w wal. austryackiej 110.000 zł. — ct.						
		b) „ koronowej (137.600 koron, czyli) 68.800 „ — „	178.800	—	178.800	—	—	—
	10	Gotówka za spieniężone efekta . .	431.438	31	431.438	31	—	—
		Suma dochodów . .	1,103.136	04	1,055.448	40½	47.687	63½
		Do tego:						
		1. Zapas kasowy z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . — zł. — ct.						
		b) w efektach:						
		α) w wal. austryackiej . 1,101.036 „ 02 „						
		β) w wal. koronowej (5,750 800 koron, czyli) . 2,875.400 „ — „						
		2. Wartość dóbr i realności . . . 149.147 „ 83 „	—	—	4,125.583	85	—	—
		Razem . . .	—	—	5,181.032	25½	—	—

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		W y d a t k i.						
I.	1	**Efekta spieniężone:**						
		a) w wal. austryackiej 362.202 zł. 59 ct.						
		b) w walucie koronowej (145.800 koron, czyli) 72.900 „ — „	435.102	59	435.102	59	—	—
II.	2	**Efekta wydane do winkulacyi i wymiany:**						
		a) w wal. austryackiej 110.000 zł. — ct.						
		b) w wal. koronowej (137.600 koron, czyli) 68.800 „ — „	178.800	—	178.800	—	—	—
III.	3	**Gotówka wydana na zakupno efektów**	404.738	55	404.738	55	—	—
IV.	4	**Gotówka wydana do majątków:**						
		a) obrotowego . . 65.344 zł. 57½ ct.						
		b) rezerwowego . . 1.803 „ 20 „						
		razem . . 67.147 zł. 77½ ct.						
		od tego gotówka przeniesiona:						
		a) z majątku obrotowego 38.644 zł. 81 ct.						
		b) z majątku zarodowego . 1.803 „ 20 „ 40.448 „ 01 „	26.699	76½	26.699	76½	—	—
		Suma wydatków . .	1,045.340	90½	1,045.340	90½	—	—
		Do tego:						
		1. Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . — zł. — ct.						
		b) w efektach:						
		α) w walucie austr. 759.593 „ 52 „						
		β) w wal. koronowej (6,453.900 kor. czyli) 3,226.950 „ — „						
		2. Wartość dóbr i realności . . . 149.147 „ 83 „	—	—	4,135.691	35	—	—
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	—	—	5,181.032	25½	—	—

II. Fundusze stypendyjne.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

Stan czynny.	Szczegół.	Ogół.
A. Zapas kasowy: 1. w gotówce		— zł. — ct.
2. w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
a) 6% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1873	4.400 zł. — ct.	
b) 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1891	116.700 „ — „	
c) 4% obligacye galicyjskiego funduszu propinacyjnego .	82.000 „ — „	
d) 5% obligacye komunalne Banku krajowego . .	2.100 „ — „	
e) 4% listy zastawne gal. Tow. kredytowego ziemskiego .	18.900 „ — „	
f) 4½% listy zastawne Banku krajowego. . . .	313.700 „ — „	
g) 5% listy zastawne premiowane Banku hipotecznego .	62.100 „ — „	
h) 4½% listy zastawne galic. Banku hipotecznago . .	36.700 „ — „	
i) 3% listy zast. austryackiego Zakładu kredyt. ziemskiego	1.200 „ — „	
k) 5% akcye Banku dla handlu i przemysłu. . . .	400 „ — „	
l) 5% akcye kolei Karola Ludwika	36.400 „ — „	
m) — 10 sztuk akcyj użytkowania kolei Karola Ludwika .	— „ — „	
n) 4% losy państwowe z r. 1854	500 „ — „	
o) 4% „ „ „ 1860	2.600 „ — „	
p) — losy miasta Krakowa .	60 „ — „	
r) — los węgierski „Bazylika“	5 „ — „	
s) 5% austr. renta państwowa	63.600 „ — „	
t) 4% książeczki wkładkowe Banku krajowego . .	12.431 „ 12 „	
u) 4% książeczki gal. kasy oszczędności . . .	2.222 „ 40 „	
w) 4% książeczki wkładkowe innych kas i Towarzystw zaliczkowych . . .	3.575 „ — „	759.593 zł. 52 ct.
Do przeniesienia . . .	759.593 zł. 52 ct.	— zł. — ct.

II. Fundusze stypendyjne.

		Szczegół.	Ogół.
Z przeniesienia . . .		759.593 zł. 52 ct.	— zł. — ct.
β) w walucie koronowej:			
a) 4% obligacye gal. pożyczki krajowej z roku 1893. .	507.400 koron		
b) 4% listy zastawne gal. Tow. kredytowego ziemskiego .	3,238.400 „		
c) 4% listy zastawne Banku krajowego . . .	2,216.300 „		
d) 4% listy zastawne galicyjsk. Banku hipotecznego . .	290.200 „		
e) 4% obligacye pożyczki miasta Lwowa	201.600 „		
razem	6,453.900 kor. =	3,226.950 „ — „	3,986.543 „ 52 „
B. Należytości czynne			47.687 „ 63½ „
C. Wartość dóbr i realności:			
a) dobra Godowa z przyległościami własność fundacyi ś. p. Dydyńskiego		39.972 zł. — ct.	
b) realność w Strzyżowie Nr. 97 własność fundacyi ś. p. Dydyńskiego		3.527 „ — „	
c) dobra Winniki z przyległościami własność fundacyi ś. p. Głowińskiego		67.875 „ 03 „	
d) realność w Rzeszowie Nr. 7 i 9 własność fundacyi Dra Jana Towarnickiego. . . .		37.773 „ 80 „	149.147 „ 83 „
Suma stanu czynnego			4,183.378 zł. 98½ ct.
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej			4,183.378 zł. 98½ ct.

II. Fundusze stypendyjne.

Uwagi do zamknięcia rachunku majątku zarodowego.

1. Czysty stan czynny tego majątku wynosi z końcem roku 1896, jak wykazano . . . . . 4,183.378 zł. 98½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 w kwocie . 4,175.528 „ 26 „
okazuje się przyrost majątku o . . . 7.850 zł. 72½ ct.
powstały głównie wskutek przybycia nowych fundacyj i fruktyfikowania zapasów gotówki majątku obrotowego na rzecz majątku zarodowego; a mianowicie:

Stan gotówki z końcem r. 1896.	— zł. — ct.		
„ „ „ „ 1895.	— „ — „	przyrost żaden .	— zł. — ct.
Stan efektów z końcem r. 1896.	3,986.543 zł 52 ct.		
„ „ „ „ 1895.	3,976.436 „ 02 „	przyrost o .	10.107 „ 50 „
Stan należytości czynnych z końcem roku 1896	47.687 zł. 63½ ct.		
Stan należytości czynnych z końcem roku 1895	49.944 „ 41 „	ubytek o . .	2 256 „ 77½ „
Z porównania okazuje się w ogóle przyrost majątku, jak wyżej o .			7.850 zł. 72½ ct.

2. Należytości czynne z tytułu wierzytelności hipotecznych, wykazane z końcem roku 1896 pod pozycyą 5. dochodów, składają się z następujących poszczególnych kapitałów:

a) w fundacyi hr. Łosia .		6.363 zł. 64½ ct.	
b) „ Olszewskiego .		4.200 „ — „	
c) „			
Lipińskich	4.179 zł. 27 ct.		
spłacono	2.256 „ 77½ „	1.922 „ 49½ „	
razem . . .		12.486 zł. 14 ct.	jak wykazano w pozycyi 5 dochodów.

3. Wierzytelność z tytułu sprzedanych realności, wykazana pod pozycyą 6 dochodów z końcem roku 1896, stanowi dług funduszów obłąkanych i położnic za nabytą w swoim czasie od funduszu Głowińskiego realność Popijarską w sumie 35.201 zł. 49½ ct.

4. Oprócz wykazanych w stanie czynnym majątku pod pozycyą 1. l) akcyj kolei Karola Ludwika na 36.400 zł. posiadają fundusze Konieckiego i Dra Towarnickiego obecnie 10 sztuk akcyj „użytkowania“ tej kolei; akcye te z powodu wylosowania nie przynoszą żadnych odsetków, a w roku 1896 nie przyniosły i zwykłej przypadającej na nie dywidendy.

5. W fundacyi Dra Jana Towarnickiego sprzedano część papierów wartościowych imiennej wartości 131.600 kor., czyli 65.800 zł., a to celem pokrycia kosztów budowy gmachu seminaryum nauczycielskiego w Rzeszowie (LW. 68.785/96 i LW. 82.417/96), wobec czego majątek zakładowy tej fundacyi o tę wartość się zmniejszył, z czem stoi w związku tak nieznaczny ogólny przyrost majątku wszystkich funduszów, bo, jak wykazano wyżej, tylko o 7.850 zł. 72½ ct. Ubytek jednak tych efektów zastąpi o wiele wyższa wartość nowo wybudowanego gmachu, który jeszcze nie został oszacowany.

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
I.		**Odsetki.**						
	1	Od papierów publicznych 165.261 zł. 52 ct. od tego odsetki bierne przy zakupnie efektów 2.509 „ 54 „	162.751	98	162.751	98	—	—
	2	Od kapitałów hipotekowanych należytość bieżąca . . . . 3.603 zł. 26 ct. od tego zwrot nadpłaconych odsetków . 19 „ — „	3.584	26	3.434	26	150	—
		Suma rubryki I. . .	166.336	24	166.186	24	150	—
II.		**Dochody z dóbr i realności.**						
	3	Nadwyżka dochodów z dóbr. Winniki (fundusz Głowińskiego) . . .	6.598	63	6.598	63	—	—
	4	Czynsz dzierżawny z dóbr Jacowce (fundusz Strzałkowskiego) . . .	4.400	—	4.400	—	—	—
	5	Czynsz dzierżawny z dóbr Szypowce (fundusz Marcelego Stupnickiego) .	4.000	—	4.000	—	—	—
	6	Nadwyżka dochodów z dóbr Kochanówka (fundusz Dra Antoniego Lachowicza)	3.200	—	3.200	—	—	—
	7	Czynsz dzierżawny z dóbr Kuźmina dolna i górna (fundusz Ryszarda Pieściorowskiego	2.044	87½	2.044	87½	—	—
	8	Nadwyżka dochodów z realności w Rzeszowie (fundusz Dra Jana Towarnickiego)	837	81	837	81	—	—
	9	Czynsz dzierżawny z dóbr Urlowa (fundusz Karola i Reginy Lipińskich) .	2.521	10	2.521	10	—	—
	10	Nadwyżka dochodów z realności w Tarnopolu (fundusz Strzałkowskiego) .	3.800	—	3.800	—	—	—
		Suma rubryki II. . .	27.402	41½	27.402	41½	—	—
		Do przeniesienia . .	193.738	65½	193.588	65½	150	—

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	193.738	65½	193.588	65½	150	—
III.		**Dochody z innych funduszów.**						
	11	Dotacya z funduszu krajowego dla fundacyi Cesarza Franciszka Józefa I. jubileuszowej	12.000	—	12.000	—	—	—
		Suma rubryki III. . .	12.000	—	12.000	—	—	—
IV.		**Dochody i zwroty rozmaite.**						
	12	Odsetki zwłoki: *a*) należytość zaległa . . 2 zł. 47 ct. *b*) „ bieżąca . . 4 „ 24 „	6	71	6	71	—	—
	13	Zasiłki z rachunku roku 1897 na pokrycie niedoboru poszczególnych funduszów w roku 1896	10.970	41½	10.970	41½	—	—
	14	Dochód ze sprzedaży drzewostanu w lesie Urlowskim (fundusz Lipińskich) . . 10.000 zł. od tego zwrot ¼ części z uzyskanej ceny na rzecz nieletnich Lipińskich . 2.500 „	7.500	—	7.500	—	—	—
	15	Gotówka przeniesiona z majątku zarodowego	26.699	76½	26.699	76½	—	—
	16	Wpływy i zwroty rozmaite: *a*) należytość zalegla . . 1 zł. 50 ct. *b*) „ bieżąca . . 36 „ 35 „	37	85	37	85	—	—
		Suma rubryki IV. . .	45.214	74	45.214	74	—	—
		Suma dochodów wszystkich rubryk .	250.953	39½	250.803	39½	150	—
		Do tego: **Zapas kasowy** z początkiem roku 1896	—	—	47.549	91	—	—
		Razem . .	—	—	298.353	30½	—	—

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
I.		**Stypendya.**						
	1	Wypłacone stypendya dla 770 uczniów: *a*) należytość zaległa . 7.511 zł. 53 ct. odpisano . 4.306 „ 44 „ 3.205 zł. 09 ct. *b*) należytość bieżąca . 129.462 „ 47 „ razem . 132.667 zł. 56 ct. od tego zwrot nadpłaconych stypendyów . 202 „ 50 „	132.465	06	125.886	05	6.579	01
	2	Opłaty za uczniów, wychowywanych w c. i k. zakładach wojskowych 10.574 zł. 43 ct. od tego zwrot nadpłaconej należytości . . 95 „ 34 „	10.479	09	10.479	09	—	—
		Suma rubryki I. . .	142.944	15	136.365	14	6.579	01
II.		**Cele naukowe i dobroczynne.**						
	3	Wsparcia dla ubogich uczniów miasta Lwowa (z fundacyi Brzezińskiego) .	315	—	315	—	—	—
	4	Subwencya Bursie św. Kazimierza w Tarnowie z fundacyi obwodu Tarnowskiego	80	—	80	—	—	—
	5	Taksy rygorozalne dla 3 ukończonych słuchaczów praw we Lwowie z fundacyi Dydyńskiego: *b*) należytość zaległa . . 180 zł — ct. *a*) „ bieżąca . . 120 „ — „	300	—	180	—	120	—
	6	Subwencye bursom i innym zakładom naukowym, tudzież wsparcia dla ubogich uczniów, wdów i sierót z fundacyi Dr. Jana Towarnickiego: należytość . . . 2.025 zł. odpisano . . . . 50 „	1.975	—	1.950	—	25	—
	7	Nagrody dla celujących uczniów szkoły rolniczej w Czernichowie z fundacyi Jeleńskiego Napoleona . . .	90	—	90	—	—	—
	8	Wsparcia dla ubogich uczennic miasta Żółkwi z fundacyi Kopińskiego. .	110	—	110	—	—	—
	9	Wsparcie dla ubogiej dziatwy szkolnej w Tarnobrzegu z fundacyi Reifera Adolfa	17	50	17	50	—	—
	10	Wsparcie dla ubogiej dziatwy szkolnej w Skałacie z fundacyi Włochowicza.	75	—	75	—	—	—
		Suma rubryki II. . .	2.962	50	2.817	50	145	—
		Do przeniesienia . .	145.906	65	139.182	64	6.724	01

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	145.906	65	139.182	64	6.724	01
III.		**Wsparcia jednorazowe.**						
	11	Dla krewnych z fundacyi Czajkowskiego Waleryana	500	—	500	—	—	—
	12	Dla krewnych z fundacyi Lachowicza Antoniego	1.435	—	1.435	—	—	—
	13	Dla krewnych z fundacyi Strzałkowskiego Stanisława	400	—	400	—	—	—
	14	Dla 20 uczniów z fundacyi Dra Towarnickiego	400	—	400	—	—	—
		Suma rubryki III. . .	2.735	—	2.735	—	—	—
IV.		**Subwencye stałe innym funduszom.**						
	15	Kapitule katedralnej obrz. rz. kat. we Lwowie z fundacyi Głowińskiego .	446	46	446	46	—	—
	16	Zakładowi ubogich we Lwowie z fundacyi Głowińskiego	12	60	12	60	—	—
	17	Domowi kalek im. św. Łazarza we Lwowie z fundacyi Głowińskiego: *a*) należytość zaległa . . 8 zł. 40 ct. *b*) „ bieżąca . . 8 „ 40 „	16	80	16	80	—	—
	18	Galicyjskiemu funduszowi religijnemu z fundacyi Głowińskiego . . .	57	54	57	54	—	—
	19	Kościołowi OO. Jezuitów we Lwowie z fundacyi Russyana	21	—	21	—	—	—
		Suma rubryki IV. . .	554	40	554	40	—	—
V.		**Legaty i pensye.**						
	20	Baranowska Augusta z fundacyi Laskowskich	100	—	100	—	—	—
	21	Towarnicka Marya z fundacyi dr. Towarnickiego	1.250	—	1.250	—	—	—
	22	Kowalska ze Strzałkowskich Ksawera z fundacyi Strzałkowskiego: *a*) należytość zaległa . . 33 zł. 41 ct. *b*) „ bieżąca . . 600 „ - - „	633	41	600	—	33	41
	23	Jełowicka Kamila z fundacyi Strzałkowskiego	600	—	600	—	—	—
	24	Kowalska Paulina z fundacyi Stupnickiego Marcelego	100	—	100	—	—	—
	25	Einhorn Lejba z fundacyi Stupnickiego Marcelego	100	—	100	—	—	—
		Suma rubryki V. . .	2.783	41	2.750	—	33	41
		Do przeniesienia . .	151.979	46	145.222	04	6.757	42

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	151.979	46	145.222	04	6.757	42
VI.		**Wynagrodzenia i wsparcia stałe.**						
	26	Wynagrodzenie kuratora z fundacyi Strzałkowskiego	200	—	200	—	—	—
	27	Wsparcia stałe dla 4 krewnych z fundacyi Waleryana Czajkowskiego . .	2.400	—	2.400	—	—	—
		Suma rubryki VI. . .	2.600	—	2.600	—	—	—
VII.		**Podatki i należytości rządowe.**						
	28	Podatki gruntowe, domowo-klasowe, dochodowe i t. p. z dodatkami . .	1.153	29	1.153	29	—	—
	29	Należytości ekwiwalentowe . . .	1.506	97½	1.506	97½	—	—
	30	Należytość rządowa od przeniesienia majątków fundacyjnych w zarząd kraju i inne opłaty	203	99	203	99	—	—
		Suma rubryki VII. .	2.864	25½	2.864	25½	—	—
VIII.		**Wydatki administracyjne.**						
	31	Płace nadkuratora i kuratorów fundacyi Dra Jana Towarnickiego, tudzież administratora fundacyi Dra Lachowicza:						
		a) należytość zaległa . . . 100 zł. 01 ct. odpisano . . — „ 01 „ 100 zł.						
		b) należytość bieżąca . . 5.200 „	5.300	—	4.966	63	333	37
	32	Remuneracye stałe dla kasyera, zastępcy kasyera, likwidatora i referenta spraw stypendyjnych:						
		a) z fundacyi Lachowicza. . 366 zł. 34 ct. od tego zwrot nadpłaconej należytości . 26 „ 34 „ 340 zł.						
		b) z fundacyi Waleryana Czajkowskiego . 97 zł. 75 „ od tego zwrot nadpłaconej należytości. . 7 „ 75 „ 90 „						
		c) z fundacyi Dra Jana Towarnickiego . . . . 120 „	550	—	550	—	—	—
		Do przeniesienia . .	5.850	—	5.516	63	333	37
			157.443	71½	150.686	29½	6.757	42

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek obrotowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
VIII.		Z przeniesienia. . .	157.443	71½	150.686	29½	6.757	42
			5.850	—	5.516	63	333	37
	33	Konserwacye i budowy:						
		a) budowa gmachu seminaryum nauczycielskiego w Rzeszowie (z fundacyi Dra Jana Towarnickiego) 66.000 zł.						
		od tego zwrot zaliczki . . 5.000 „ 61.000 zł. — ct.						
		b) budowa domu fundacyjnego w Strzyżowie (z fundacyi Dydyńskiego) . . . 11.000 „ — „						
		c) budowa stajni w Jacowcach (z fundacyi Strzałkowskiego) . 1.568 „ — „						
		d) budowa spalonych budynków w Urlowie (z fundacyi Lipińskich) 2.467 „ 96 „						
		e) reparacye budynków w Kuźminie dolnej i górnej, tudzież inne wydatki administracyjne (z fundacyi Pieściorowskiego) . . 1.000 „ — „	77.035	96	77.035	96	—	—
		Suma rubryki VIII. .	82.885	96	82.552	59	333	37
IX.	34	**Gotówka przeniesiona do majątku zarodowego** . . . 38.644 zł. 81 ct.						
		od tego gotówka pobrana z majątku zarodowego . . 38.644 „ 81 „	—	—	—	—	—	—
		Do przeniesienia . .	240.329	67½	233.238	88½	7.090	79

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	240.329	67½	233.238	88½	7.090	79
X.		**Wydatki i zwroty rozmaite.**						
	35	Koszta insercyjne	1.175	03	1.175	03	—	—
	36	Utrzymanie grobowca śp. fundatorów Laskowskich	5	27	5	27	—	—
	37	Raty amortyzacyjne od wypożyczonych kapitałów:						
		a) z fundacyi Strzałkowskiego . . . . 2 997 zł. 34 ct.						
		b) z fundacyi Dra Lachowicza . . . . 1.540 „ — „						
		c) z fundacyi Lipińskich . 489 „ — „	5.026	34	5.026	34	—	—
	38	Dotacya dla kooperatora rz. kat. expozytury w Łazówce z fundacyi Strzałkowskiego	50	—	45	76	4	24
	39	Jełowicka Kamila, odsetki od kaucyi służbowej 6.300 zł. z fundacyi Strzałkowskiego	315	—	315	—	—	—
	40	Odsetki od kapitału 500 zł. na rzecz rz. kat. kościoła w Strzyżowie z fundacyi Dydyńskiego	10	50	10	50	—	—
	41	Dotacya dla nauczyciela szkoły ludowej w Jacowcach z fundacyi Strzałkowskiego	40	—	—	—	40	—
	42	Zwrot zaliczek funduszowi krajowemu .	3.884	13½	3.832	59	51	54½
	43	Zasiłki wydane do rachunku roku 1895 na wyrównanie niedoboru poszczególnych fundacyj	8.694	67½	8.694	67½	—	—
	44	Koszta stemplowe, portorya i rozmaite inne wydatki:						
		a) należytość zaległa . 64 zł. 11½ ct.						
		b) „ bieżąca . 556 „ 06 — „	620	17½	620	17½	—	—
		Suma rubryki X. .	19.821	12½	19.725	34	95	78½
		Suma wydatków wszystkich rubryk .	260.150	80	252.964	22½	7.186	57½
		Do tego:						
		Zapas kasowy z końcem roku 1896. .	—	—	45.389	08	—	—
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	—	—	298.353	30½	—	—

II. Fundusze stypendyjne.

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. 1. Zapas kasowy w gotówce.	45.389 zł. 08 ct.	
2. Należytości czynne	150 „ — „	45.539 zł. 08 ct.
Stan bierny.		
3. Należytości bierne		7.186 „ 57½ „
Czysty stan czynny . . .		38.352 zł. 50½ ct.

Uwagi do zamknięcia rachunku majątku obrotowego.

Czysty stan czynny tego majątku wynosi z końcem roku 1896, jak wykazano powyżej . . . . . 38.352 zł. 50½ ct.
w roku 1895 zaś wynosił . . . . . 35.772 „ 28— „

Z porównania okazuje się przyrost czystego stanu czynnego w roku 1896 o . . . . . 2.580 zł. 22½ ct.
z powodu przybycia nowych fundacyj stypendyjnych.

Zapas ostateczny w gotówce, wykazany w kwocie 45.389 zł. 08 ct., po strąceniu należytości biernych odnośnych funduszów, sfruktyfikowano w roku 1897 na rzecz majątku zarodowego przez przykupno papierów wartościowych z pupilarnem bezpieczeństwem, tudzież przez lokacyę pozostałych po tem zakupnie nadwyżek gotówki na książeczki wkładkowe Banku krajowego.

LW. 29.613/1897.

Alegat A. do zamknięcia rachunków funduszów stypendyjnych za rok 1896.

Alfabetyczny wykaz wynikłości wedle

Majątek

Liczba porz.	Nazwa fundacyi	Zapas z początkiem roku 1896.				Dochody w ciągu roku 1896			
		gotówką		efektami		gotówką		efektami	
1	Aywas Grzegorz	—	—	27.715	90	564	60	1.127	25
2	Aywas Mikołaj	—	—	2.260	38	97	70	200	—
3	Artymowicz Jan	—	—	3.662	02	1.157	24	2.341	75
4	Barczewski I. (dla wszechnicy lwowskiej)	—	—	185.123	46	8.028	35	16.460	40
5	Barczewski II. (dla wszechnicy krakowskiej)	—	—	178.443	03	21.992	—	46.953	68
6	Barczewski III. (dla szkoły politechnicznej)	—	—	22.929	19	344	25	702	40
7	Barczewski IV. (dla panien Polek)	—	—	56.250	—	613	39	1.227	69
8	Bereźniccy	—	—	2.300	71	97	70	200	—
9	Bier Joel	—	—	13.547	89	475	36	936	57
10	Bodzioch Tomasz	—	—	32.880	56	195	40	400	—
11	Boznański Leon	—	—	49.989	11	6.497	24	13.255	22
12	Broniewska Klementyna	—	—	4.321	17	33	10	33	10
13	Bohdanowicz Dominik	—	—	22.701	41	51	10	51	10
14	Brześciańska Kunegunda	—	—	8.927	81	941	95	1.917	90
15	Brześciański Aleksander	—	—	8.74	01	5.274	87	10.840	75
16	Brzeski Damian	—	—	8.637	95	841	79	1.711	68
17	Brzeżany	—	—	2.552	95	856	41	1.731	62
18	Brzeziński Antoni i Sylwester	—	—	11.928	95	22	65	22	65
19	Chełmecki Jan	—	—	2.728	40	120	09	222	43
20	Chlebowski Stanisław	—	—	2.740	23	5	—	5	—
21	Cesarz Franciszek Józef I.	—	—	111.476	40	2.150	98	6.402	30
22	„ „ „ (jubil.)	—	—	33.034	87	5.011	10	10.103	10
23	Cieszewski—Zawadzki	—	—	15.966	99	1.318	41	2.700	—
24	Czajkowski Hipolit	—	—	43.423	06	600	—	1.217	84
25	Czajkowski Waleryan *a)* zar.	—	—	123.500	—	17.800	—	59.000	—
	b) rezer	—	—	28.623	94	7.487	47	18.628	55
26	Czerkawski Józef	—	—	7.910	80	1.726	20	3.466	44
27	Czuczawa Krzysztof	—	—	8.694	62	97	70	200	—
28	Dolliner Karolina	—	—	4.854	44	9	—	9	—
29	Dołżański Jan	—	—	—	—	—	—	4.836	—
30	Br. Dulska Teodozya.	—	—	8.246	61	1.526	90	3.061	65
31	Dydyński Antoni	—	—	164.050	—	1.364	14	2.749	39
32	Egierski dla Egierskich I.	—	—	9.145	62	3.007	20	6.132	25
33	„ „ „ II.	—	—	7.327	50	1.106	17	2.239	51
34	Egierski dla Siedleckich I.	—	—	10.989	24	1.797	70	3.652	70
35	„ „ „ II.	—	—	6.733	30	2.518	11	5.127	58
36	Englowa Teofila	—	—	11.218	09	1.671	96	3.411	50
37	Falkenfels Dyonizy	—	—	241	88	—	—	—	—
38	Gizela arcyksiężniczka	—	—	6.559	34	151	49	305	—
39	Głowiński Samuel	—	—	971.206	50	122.099	46	357.121	70
40	Hr. Gołuchowski Agenor	—	—	59.137	86	1.595	40	3.240	36
	Do przeniesienia	—	—	2,280.784	19	221.249	58	593.946	06

poszczególnych funduszów stypendyjnych.

z a r o d o w y.

Razem				Wydatki w ciągu roku 1896				Zapas z końcem roku 1896				Należytość pozostała z końcem roku 1896			
gotówką		efektami		gotówką		efektami		gotówką		efektami		czynna		bierna	
564	60	28.843	15	564	60	—	—	—	—	28.843	15	—	—	—	—
97	70	2.460	38	97	70	51	20	—	—	2.409	18	—	—	—	—
1.157	24	6.003	77	1.157	24	1.146	49	—	—	4.857	28	—	—	—	—
8.028	35	201.583	86	8.028	35	7.783	25	—	—	193.800	61	—	—	—	—
21.992	—	225.396	71	21.992	—	22.165	95	—	—	203.230	76	—	—	—	—
344	25	23.631	59	344	25	110	59	—	—	23.521	—	—	—	—	—
613	39	57.477	69	613	39	1.000	—	—	—	56.477	69	—	—	—	—
97	70	2.500	71	97	70	96	60	—	—	2.404	11	—	—	—	—
475	36	14.484	46	475	36	246	49	—	—	14.237	97	—	—	—	—
195	40	33.280	56	195	40	43	30	—	—	33.237	26	—	—	—	—
6.497	24	63.244	33	6.497	24	5.472	80	—	—	57.771	53	—	—	—	—
33	10	4.354	27	33	10	—	—	—	—	4.354	27	—	—	—	—
51	10	22.752	51	51	10	—	—	—	—	22.752	51	—	—	—	—
941	95	10.845	71	941	95	1.027	81	—	—	9.817	90	—	—	—	—
5.274	87	19.582	76	5.274	87	5.238	80	—	—	14.343	96	—	—	—	—
841	79	10.349	63	841	79	830	11	—	—	9.519	52	—	—	—	—
856	41	4.284	57	856	41	846	49	—	—	3.438	08	—	—	—	—
22	65	11.951	60	22	65	—	—	—	—	11.951	60	—	—	—	—
120	09	2.950	83	120	09	100	—	—	—	2.850	83	—	—	—	—
5	—	2.745	23	5	—	—	—	—	—	2.745	23	—	—	—	—
2.150	98	117.878	70	2.150	98	3.956	43	—	—	113.922	27	—	—	—	—
5.011	10	43.137	97	5.011	10	2.000	—	—	—	41.137	97	—	—	—	—
1.318	41	18.666	99	1.318	41	1.318	41	—	—	17.348	58	—	—	—	—
600	—	44.640	90	600	—	600	—	—	—	44.040	90	—	—	—	—
17.800	—	182.500	—	17.800	—	42.500	—	—	—	140.000	—	—	—	—	—
7.487	47	47.252	49	7.487	47	7.919	12	—	—	39.333	37	—	—	—	—
1.726	20	11.377	24	1.726	20	1.673	60	—	—	9.703	64	—	—	—	—
97	70	8.894	62	97	70	82	79	—	—	8.811	83	—	—	—	—
9	—	4.863	44	9	—	—	—	—	—	4.863	44	—	—	—	—
—	—	4.836	—	—	—	—	—	—	—	4.836	—	—	—	—	—
1.526	90	11.308	26	1.526	90	1.490	55	—	—	9.817	71	—	—	—	—
1.364	14	166.799	39	1.364	14	700	—	—	—	166.099	39	—	—	—	—
3.007	20	15.277	87	3.007	20	2.700	—	—	—	12.577	87	—	—	—	—
1.106	17	9.567	01	1.106	17	1.100	—	—	—	8.467	01	—	—	—	—
1.797	70	14.641	94	1.797	70	1.780	81	—	—	12.861	13	—	—	—	—
2.518	11	11.860	88	2.518	11	2.502	03	—	—	9.358	85	—	—	—	—
1.671	96	14.629	59	1.671	96	2.111	21	—	—	12.518	38	—	—	—	—
—	—	241	88	—	—	—	—	—	—	241	88	—	—	—	—
151	49	6.864	34	151	49	146	49	—	—	6.717	85	—	—	—	—
122.099	46	1,328.388	20	122.099	46	229.298	55	—	—	1,099.089	65	35.201	49½	—	—
1.595	40	62.378	22	1.595	40	1.418	12	—	—	60.960	10	—	—	—	—
221.249	58	2,874.730	25	221.249	58	349.457	99	—	—	2,525.272	26	35.201	49½	—	—

Alfabetyczny wykaz wynikłości wedle

Majątek

Liczba porz.	Nazwa fundacyi	Zapas z początkiem roku 1896				Dochody w ciągu roku 1896			
		gotówką		efektami		gotówką		efektami	
	Z przeniesienia . .	—	—	2,280.784	19	221.249	58	593.946	06
41	Gross de Rosenburg Józef . .	—	—	12.549	23	341	95	700	—
42	Hassewicz Stanisław	—	—	—	—	209	80	20.839	80
43	Harbut Jan	—	—	3.107	60	2.118	—	4.274	74
44	Br. Haner Franciszek . . .	—	—	3.228	36	1.606	—	3.251	04
45	Hefern Robert	—	—	15.000	—	—	—	5.000	—
46	Hoffmann Kornel	—	—	40.673	05	—	—	—	—
47	ks. Horecki Eliasz	—	—	8.528	36	1.348	41	2.730	—
48	ks. Janowski Floryan Amand	—	—	3.955	94	933	11	1.906	10
49	Jankowscy Władysław i Marya	—	—	1.126	55	1.031	80	2.107	—
50	Jarosław	—	—	26.158	19	207	40	413	60
51	Jarosz Leonard	—	—	4.357	99	6	—	6	—
52	Jeleński Napoleon I. (dla szkoły w Czernichowie) . . .	—	—	19.982	54	1.444	25	2.929	20
53	Jeleński Napoleon II. (dla szkoły w Łuczycach) . . .	—	—	23.353	62	2.293	93	9.596	54
54	Jezienicki	—	—	15.635	35	313	80	623	10
55	Jurgas Magdalena	—	—	16.818	67	117	60	219	94
56	Dr. Kaczkowski Antoni . . .	—	—	13.347	05	703	52	1.419	86
57	Kallir Mayer	—	—	15.186	89	356	15	715	10
58	Karol Ludwik arcyksiąże . .	—	—	11.104	20	7.047	23	14.431	67
59	ks. Kiełbusiewicz Tomasz . .	—	—	10.404	95	389	20	542	65
60	Kiślicki Mikołaj	—	—	14.566	11	3.847	09	7.914	54
61	Koniecki Menard	—	—	102.633	61	7.549	59	15.521	02
62	Kopernik Mikołaj	—	—	1.849	36	1.253	41	2.541	02
63	Kopiński Adam	—	—	3.347	29	2.211	—	4.513	65
64	Korzelińska Sabina	—	—	13.546	90	2.040	72	4.205	82
65	Kraków (zakordonowy) . . .	—	—	169.119	23	2.470	44	5.037	13
66	Krakowiec	—	—	6.150	50	195	40	400	—
67	Krausnecker Piotr	—	—	52.550	11	488	50	1.000	—
68	Kretowicz Paweł	—	—	3.059	30	159	10	261	40
69	Krościenko	—	—	2.737	19	1.234	93	2.514	90
70	Kruszewska Marya	—	—	11.979	82	6.641	79	13.648	01
71	Krzeczunowicz Ignacy . . .	—	—	19.705	10	222	33	427	73
72	Krzeczunowicz Walery . . .	—	—	10.022	64	6.399	11	13.102	30
73	Kucharski Jan	—	—	11.837	80	2.528	—	5.204	68
74	Kulczycki Jakób	—	—	15.253	75	1.370	75	2.761	46
75	Kurdwanowska Marya . . .	—	—	9.760	97	303	85	611	59
76	Dr. Lachowicz Antoni I. (stypendyjna)	—	—	27.371 27.312	69 96	1.697 197	60 70	3.437 402	04 30
77	Dr. Lachowicz Antoni II. (zapomogowa)	—	—	170.700	—	11.441	95	23.364	02
78	Laskowscy Zygmunt i Marya .	—	—						
79	Lenartowicz Teofil	—	—	2.080	—	2.182	54	4.405	42
80	Hr. Lewicki Kajetan	—	—	36.713	31	6.980	02	14.338	25
	Do przeniesienia . .	—	—	3,237.600	37	303.133	55	791.264	68

poszczególnych funduszów stypendyjnych.

z a r o d o w y.

Razem				Wydatki w ciągu roku 1896				Zapas z końcem roku 1896				Należytość pozostała z końcem roku 1896			
gotówką		efektami		gotówką		efektami		gotówką		efektami		czynna		bierna	
221.249	58	2,874.730	25	221.249	58	349.457	99	—	—	2,525.272	26	35.201	49½	—	—
341	95	13.249	23	341	95	20	45	—	—	13.228	78	—	—	—	—
209	80	20.839	80	209	80	10.000	—	—	—	10.839	80	—	—	—	—
2.118	—	7.382	34	2.118	—	2.100	—	—	—	5.282	34	—	—	—	—
1.606	—	6.479	40	1.606	—	1.600	—	—	—	4.879	40	—	—	—	—
—	—	20.000	—	—	—	5.000	—	—	—	15.000	—	—	—	—	—
—	—	40.673	05	—	—	—	—	—	—	40.673	05	—	—	—	—
1.348	41	11.258	36	1.348	41	1.318	41	—	—	9.939	95	—	—	—	—
933	11	5.862	04	933	11	930	11	—	—	4.931	93	—	—	—	—
1.031	80	3.233	55	1.031	80	1.024	80	—	—	2.208	75	—	—	—	—
207	40	26.571	79	207	40	200	—	—	—	26.371	79	—	—	—	—
6	—	4.363	99	6	—	—	—	—	—	4.363	99	—	—	—	—
1.444	25	22.911	74	1.444	25	1.229	99	—	—	21.681	75	—	—	—	—
2.293	93	32.950	16	2.293	93	6.769	49	—	—	26.180	67	—	—	—	—
313	80	16.258	45	313	80	300	—	—	—	15.958	45	—	—	—	—
117	60	17.038	61	117	60	100	—	—	—	16.938	61	—	—	—	—
703	52	14.766	91	703	52	585	96	—	—	14.180	95	—	—	—	—
356	15	15.901	99	356	15	344	15	—	—	15.557	84	—	—	—	—
7.047	23	25.535	87	7.047	23	7.034	90	—	—	18.500	97	—	—	—	—
389	20	10.947	60	389	20	—	—	—	—	10.947	60	—	—	—	—
3.847	09	22.480	65	3.847	09	3.744	15	—	—	18.736	50	—	—	—	—
7.549	59	118.154	63	7.549	59	7.040	07	—	—	111.114	56	—	—	—	—
1.253	41	4.390	38	1.253	41	1.246	49	—	—	3.143	89	—	—	—	—
2.211	—	7.860	94	2.211	—	2.200	—	—	—	5.660	94	—	—	—	—
2.040	72	17.752	72	2.040	72	2.034	90	—	—	15.717	82	—	—	—	—
2.470	44	174.156	36	2.470	44	2.222	40	—	—	171.933	96	—	—	—	—
195	40	6.550	50	195	40	17	90	—	—	6.532	60	—	—	—	—
488	50	53.550	11	488	50	13	94	—	—	53.536	17	—	—	—	—
159	10	3.320	70	159	10	200	—	—	—	3.120	70	—	—	—	—
1.234	93	5.252	09	1.234	93	1.225	43	—	—	4.026	66	—	—	—	—
6.641	79	25.627	83	6.641	79	6.644	93	—	—	18.982	90	—	—	—	—
222	33	20.132	83	222	33	200	—	—	—	19.932	83	—	—	—	—
6.399	11	23.124	94	6.399	11	6.315	34	—	—	16.809	60	—	—	—	—
2.528	—	17.042	48	2.528	—	2.237	40	—	—	14.805	08	—	—	—	—
1.370	75	18.015	21	1.370	75	1.346	49	—	—	16.668	72	—	—	—	—
303	85	10.372	56	303	85	300	—	—	—	10.072	56	—	—	—	—
1.697	60	30.808	73												
197	70	27.715	26	1.697	60	1.697	60	—	—	29.111	13	—	—	—	—
11.441	95	194.064	02	197	70	197	70	—	—	27.517	56	—	—	—	—
				11.441	95	11.103	33	—	—	182.960	69	—	—	—	—
2.182	54	6.485	42	2.182	54	2.080	—		—	4.405	42	—	—	—	—
6.980	02	51.051	56	6.980	02	6.532	60	—	—	44.518	96	—	—	—	—
303.133	55	4,028.865	05	303.133	55	446.616	92	—	—	3,582,248	13	35.201	49½	—	—

Alfabetyczny wykaz wynikłości wedle

Majątek

Liczba porz.	Nazwa fundacyi	Zapas z początkiem roku 1896				Dochody w ciągu roku 1896			
		gotówką		efektami		gotówką		efektami	
	Z przeniesienia . .	—	—	3,237.600	37	303.133	55	791.264	68
81	Lewicki Bazyli	—	—	10.022	72	97	70	200	—
82	Lipińscy Karol i Regina	—	—	23.152	06	1.200	00½	4.491	63
83	Loewensteinowa Rozalia	—	—	5.438	16	1.000	—	2.031	—
84	Ładuński Stanisław	—	—	8.313	90	960	23	1.932	30
85	Łazowski Adolf	—	—	29.404	40	1.197	70	2.426	40
86	hr. Łoś Feliks Antoni	—	—	48.463	54	909	20	1.831	35
87	Małecki Antoni	—	—	1.835	88	1.038	26	2.112	83
88	Matczyński Marek	—	—	40.725	90	402	63	811	91
89	hr. Mieroszewski Jan	—	—	45.647	53	341	95	700	—
90	Mickiewicz Adam I.	—	—	2.419	91	1.202	33	2 431	17
91	„ „ II	—	—	550	—	—	—	—	—
92	Mikiewicz Jędrzej	—	—	2.613	35	600	—	1.218	60
93	Mikołajów	—	—	13.606	27	6.358	40	13.108	69
94	Miller Maksymilian	—	—	2.347	20	1	—	1	—
95	ks. Mokrzycki Ireneusz	—	—	—	—	—	—	12.832	39
96	Monasterzyska	—	—	6.975	90	746	55	1.413	18
97	ks. Montleart Augusta	—	—	90.673	67	2.933	78	5.951	63
98	Dr. Morawski Adam I. (famil.)	—	—	3.005	50	647	54	1.288	58
99	„ „ „ II. (niefamil.)	—	—	7.884	56	3.248	09	6.700	—
100	Dr. Moysa Rosochacki Michał	—	—	13.144	92	18	63	18	63
101	Hr. Moszczeńska Ludwika	—	—	2.033	99	—	—	—	—
102	Nabaczów	—	—	2.493	43	349	99	709	70
103	Nawratil Jakób	—	—	3.449	97	110	10	213	20
104	Nielepiec Jędrzej	—	—	2.734	26	206	92	411	60
105	Niezabitowska Ludwika I.	—	—	62.031	22	156	02	309	47
106	Niezabitowska z hr. Duninów Borkowskich Ludwika II.	—	—	98.515	52	316	40	623	30
107	ks. Nowakowski Józef	—	—	4.839	82	106	52	208	86
108	ks. Nowak Jan	—	—	17.425	05	30	60	30	60
109	Obuiski Filip	—	—	18.7[illegible]3	52	—		—	—
110	Olszewski Michał	—	—	3.788	61	7	92	7	92
111	Oranż Abraham	—	—	5.344	17	8	50	8	50
112	ks. Otowski Henryk	—	—	1.010	49	605	92	1.220	02
113	Ożańsko	—	—	8.651	29	395	40	805	50
114	Paprocki Stanisław	—	—	21.079	45	1.179	—	2.408	50
115	Parzelski Franciszek	—	—	6.953	19	4 322	39	8.900	—
116	Paszyc Bolesław	—	—	29.540	31	586	20	15 605	—
117	ks. Pawłowski Franciszek	—	—	8.581	44	5.295	40	10.770	51
118	Petryczyn Kazimierz	—	—	232.480	53	6 347	90	13.000	—
119	Pineles Eliasz pod nazwą „Jakóba“	—	—	11.701	59	1.246	55	2 533	30
120	Pierzchała Ignacy	—	—	2.271	09	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .	—	—	4,137.454	68	347.336	27½	910.531	95

poszczególnych funduszów stypendyjnych.

zarodowy.

Razem				Wydatki w ciągu roku 1896				Zapas z końcem roku 1896				Należytość pozostała z końcem roku 1896			
gotówką		efektami		gotówką		efektami		gotówka		efektami		czynna		bierna	
303.133	55	4,028.865	05	306.133	55	446.616	92	—	—	3,582.248	13	35.201	49½	—	—
97	70	10.222	72	97	70	21	37	—	—	10.201	35	—	—	—	—
1.200	00½	27.643	69	1.200	00½	1.200	—	—	—	26.443	69	1.922	49½	—	—
1.000	—	7.469	16	1.000	—	1.000	—	—	—	6.469	16	—	—	—	—
960	23	10.246	20	960	23	400	—	—	—	9.846	20	—	—	—	—
1.197	70	31.830	80	1.197	70	1.142	61	—	—	30.688	19	—	—	—	—
909	20	50.294	89	909	20	880	95	—	—	49.413	94	6.363	64½	—	—
1.038	26	3.948	71	1.038	26	1.025	43	—	—	2.923	28	—	—	—	—
402	63	41.537	81	402	63	300	—	—	—	41.237	81	—	—	—	—
341	95	46.347	53	341	95	32	85	—	—	46.314	68	—	—	—	—
1.202	33	4.851	08	1.202	33	1.200	—	—	—	3.651	08	—	—	—	—
—	—	550	—	—	—	—	—	—	—	550	—	—	—	—	—
600	—	3.831	95	600	—	600	—	—	—	3.231	95	—	—	—	—
6.358	40	26.714	96	6.358	40	6.207	80	—	—	20.507	16	—	—	—	—
1	—	2.348	20	1	—	—	—	—	—	2.348	20	—	—	—	—
—	—	12.832	39	—	—	—	—	—	—	12.832	39	—	—	—	—
746	55	8.389	08	746	55	740	13	—	—	7.648	95	—	—	—	—
2.933	78	96.625	30	2.933	78	73	67	—	—	96.551	63	—	—	—	—
674	54	4.294	08	674	54	600	—	—	—	3.694	08	—	—	—	—
3.248	09	14.584	56	3.248	09	3.163	67	—	—	11.420	89	—	—	—	—
18	63	13.163	55	18	63	—	—	—	—	13.163	55	—	—	—	—
—	—	2.033	99	—	—	—	—	—	—	2.033	99	—	—	—	—
349	99	3.203	13	349	99	346	49	—	—	2.856	64	—	—	—	—
110	10	3.663	17	110	10	100	—	—	—	3.563	17	—	—	—	—
206	92	3.145	86	206	92	200	—	—	—	2.945	86	—	—	—	—
156	02	62.340	69	156	02	—	—	—	—	62.340	69	—	—	—	—
316	40	99.138	82	316	40	—	—	—	—	99.138	82	—	—	—	—
106	52	5.048	68	106	52	100	—	—	—	4.948	68	—	—	—	—
30	60	17.455	65	30	60	—	—	—	—	17.455	65	—	—	—	—
—	—	18.703	52	—	—	—	—	—	—	18.703	52	—	—	—	—
7	92	3.796	53	7	92	—	—	—	—	3.796	53	4.200	—	—	—
8	50	5.352	67	8	50	—	—	—	—	5.352	67	—	—	—	—
605	92	2.230	51	605	92	600	—	—	—	1.630	51	—	—	—	—
395	40	9.456	79	395	40	208	38	—	—	9.248	41	—	—	—	—
1.179	—	23.487	95	1.179	—	1.142	46	—	—	22.345	49	—	—	—	—
4.322	39	15.853	19	4.322	39	4.128	04	—	—	11.725	15	—	—	—	—
586	20	45.145	31	586	20	7.204	90	—	—	37.940	41	—	—	—	—
5.295	40	19.351	95	5.295	40	5.232	62	—	—	14.119	33	—	—	—	—
6.347	90	245.480	53	6.347	90	5.050	10	—	—	240.430	43	—	—	—	—
1.246	55	14.234	89	1.246	55	1.165	86	—	—	13.069	03	—	—	—	—
—	—	2.271	09	—	—	—	—	—	—	2.271	09	—	—	—	—
347.336	27½	5,047.986	63	347.336	27½	490.684	25	—	—	4,557.302	38	47.687	63½	—	—

Alfabetyczny wykaz wynikłości wedle

Majątek

Liczba porz.	Nazwa fundacyi	Zapas z początkiem roku 1896				Dochody w ciągu roku 1896			
		gotówką		efektami		gotówką		efektami	
	Z przeniesienia . .			4,137.454	68	347.336	27½	910.531	95
121	ks. Pitoń Jan	—	—	5.818	06	1.097	70	2.227	20
122	ks. Pniewski Feliks	—	—	4.052	24	1.232	42	2.511	67
123	ks. Popkiewicz Antoni . . .	—	—	20.697	90	1.175	01	2.351	92
124	Potocki Mikołaj	—	—	63.013	41	1.114	05	2.239	35
125	ks. Pukalski Alojzy	—	—	94.556	43	6.429	60	13.223	—
126	Przemyśl	—	—	4.929	81	1.305	83	2.644	57
127	Radymno I.	—	—	2.551	99	1.233	34	2.513	35
128	Radymno II.	—	—	6.821	94	2.114	02	4.271	52
129	Dr. Rappaport Jakób . . .	—	—	3.312	15	100	—	203	10
130	Dr. Reifer Jakób	—	—	925	85	—	—	—	—
131	Rostocki Piotr	—	—	17.709	27	516	10	1.031	60
132	Rudolf arcyksiąże	—	—	4.501	92	2.112	10	4.269	60
133	Russyan Rafał	—	—	41.714	39	653	20	1.318	65
134	Ks. Ryżnerski Walenty . . .	—	—	7.361	90	244	25	500	—
135	Rzeszów	—	—	5.767	43	1.346	57	2.736	52
136	Ks. Sapieha Leon (zarodowy)	—	—	31.326	22	2.416	07	4.931	—
	„ „ „ (rezerwowy)	—	—	8.514	50	800	—	1.623	24
137	Sarama Tomasz	—	—	6.831	98	12	33	12	33
138	Sącz	—	—	12.938	82	1.000	—	2.023	40
139	Schlesingerowie Jan i Tekla	—	—	2.248	37	97	70	200	—
140	Schnell Franciszek	—	—	3.935	18	5	10	5	10
141	Seidler Chrystyan	—	—	4.188	96	447	23	908	52
142	Seeling-Saulenfels Ferdynand	—	—	1.295	30	581	40	1.200	—
143	Sielecka Aniela	—	—	20.840	87	1.477	86	3.016	66
144	Siemianowscy I. (wszech. i polit.)	—	—	49.811	89	500	—	1.011	50
145	Siemianowscy II. (szkoła sztuk pięknych)	—	—	44.424	68	206	51	411	25
146	Siemiradzki Henryk	—	—	5.150	89	153	—	306	51
147	Sołowijowie Jan i Wanda I. (szkoła lud. w Herbutowie)	—	—	1.430	66	97	70	200	—
148	Sołowijowie Jan i Wanda II. (dla uczennic w Poturzycy)	—	—	699	53	—	—	—	—
149	Sozański Jan Franc. Kazim.	—	—	25.648	97	124	32	227	42
150	Skibiński Karol	—	—	12.365	90	97	70	200	—
151	Ks. Skibiński Szczęsny I. . .	—	—	5.660	99	9	10	9	10
152	„ „ „ II. . .	—	—	5.423	26	23	—	23	—
153	„ „ „ III. .	—	—	5.200	—	14	74	14	74
154	„ „ „ IV. .	—	—	5.438	04	12	—	12	—
155	„ „ „ V. . .	—	—	5.467	69	146	55	300	—
156	„ „ „ ogólna	—	—	1.000	—	—	—	—	—
157	Słapowie Rozalia i Karol . .	—	—	18.943	73	746	55	1.514	40
158	Słowacki Juliusz	—	—	15.941	23	—	—	—	—
159	Sobota Karol I.	—	—	17.774	78	390	80	800	—
160	„ „ II.	—	—	17.774	78	390	80	800	—
161	„ „ III.	—	—	4.429	28	97	70	200	—
	Do przeniesienia . .	—	—	4,755.895	87	377.858	62½	972.524	17

poszczególnych funduszów stypendyjnych.

zarodowy.

Razem		Wydatki w ciągu roku 1896		Zapas z końcem roku 1896		Należytość pozostała z końcem roku 1896	
gotówką	efektami	gotówką	efektami	gotówką	efektami	czynna	bierna
347.336 27½	5,047.986 63	347.336 27½	490.684 25	— —	4,557.302 38	47.687 63½	— —
1.097 70	8.045 26	1.097 70	1.014 27	— —	7.030 99	— —	— —
1.232 42	6.563 91	1.232 42	1.220 75	— —	5.343 16	— —	— —
1.175 01	23.049 82	1.175 01	1.123 09	— —	21.926 73	— —	— —
1.114 05	65.252 76	1.114 05	1.000 —	— —	64.252 76	— —	— —
6.429 60	107.779 43	6.429 60	6.075 67	— —	101.703 76	— —	— —
1.305 83	7.574 38	1.305 83	1.300 —	— —	6.274 38	— —	— —
1.233 34	5.065 34	1.233 34	1.223 09	— —	3.842 25	— —	— —
2.114 02	11.093 46	2.114 02	2.100 —	— —	8.993 46	— —	— —
100 —	3.515 25	100 —	100 —	— —	3.415 25	— —	— —
— —	925 85	— —	— —	— —	925 85	— —	— —
516 10	18.740 87	516 10	500 —	— —	18.240 87	— —	— —
2.112 10	8.771 52	2.112 10	2.100 —	— —	6.671 52	— —	— —
653 20	43.033 04	653 20	500 —	— —	42.533 04	— —	— —
244 25	7.861 90	244 25	28 65	— —	7.833 25	— —	— —
1.346 57	8.503 95	1.346 57	1.344 15	— —	7.159 80	— —	— —
2.416 07	36.257 22	2.416 07	2.416 07	— —	33.841 15	— —	— —
800 —	10.137 74	800 —	800 —	— —	9.337 74	— —	— —
12 33	6.844 31	12 33	— —	— —	6.844 31	— —	— —
1.000 —	14.962 22	1.000 —	1.000 —	— —	13.962 22	— —	— —
97 70	2.448 37	97 70	33 70	— —	2.414 67	— —	— —
5 10	3.940 28	5 10	— —	— —	3.940 28	— —	— —
447 23	5.097 48	447 23	441 81	— —	4.655 67	— —	— —
581 40	2.495 30	581 40	581 40	— —	1.913 90	— —	— —
1.477 86	23.857 53	1.477 86	1.232 45	— —	22.625 08	— —	— —
500 —	50.823 39	500 —	100 —	— —	50.723 39	— —	— —
206 51	44.835 93	206 51	206 51	— —	44.629 42	— —	— —
153 —	5.457 40	153 —	146 49	— —	5.310 91	— —	— —
97 70	1.630 66	97 70	45 80	— —	1.584 86	— —	— —
— —	699 53	— —	— —	— —	699 53	— —	— —
124 32	25.876 39	124 32	100 —	— —	25.776 39	— —	— —
97 70	12.565 90	97 70	35 29	— —	12.530 61	— —	— —
9 10	5.670 09	9 10	— —	— —	5.670 09	— —	— —
23 —	5.446 26	23 —	— —	— —	5.446 26	— —	— —
14 74	5.214 74	14 74	— —	— —	5.214 74	— —	— —
12 —	5.450 04	12 —	— —	— —	5.450 04	— —	— —
146 55	5.767 69	146 55	38 55	— —	5.729 14	— —	— —
— —	1.000 —	— —	— —	— —	1.000 —	— —	— —
746 55	20.458 13	746 55	635 35	— —	19.822 78	— —	— —
— —	15.941 23	— —	— —	— —	15.941 23	— —	— —
390 80	18.574 78	390 80	45 50	— —	18.529 28	— —	— —
390 80	18.574 78	390 80	45 50	— —	18.529 28	— —	— —
97 70	4.629 28	97 70	12 60	— —	4.616 68	— —	— —
377.858 62½	5,728.420 04	377.858 62½	518.230 94	— —	5,210.189 10	47.687 63½	— —

Alfabetyczny wykaz wynikłości wedle

Majątek

Liczba porz.	Nazwa fundacyi	Zapas z początkiem roku 1896				Dochody w ciągu roku 1896			
		gotówką		efektami		gotówką		efektami	
	Z przeniesienia . .	—		4,755.895	87	377.858	62½	972.524	17
162	Spadwiński Antoni	—	—	25 674	63	341	95	700	—
163	Stachiewicz Franciszek . . .	—	—	10.289	14	102	—	204	30
164	Stanisławów	—	—	2.304	74	307	21	615	75
165	Stankiewicz Mogiła Szczepan	—	—	45.822	71	1.237	35	2.517	90
166	Staszewski i Bielak	—	—	11.140	50	127	10	230	20
167	Stawek Jędrzej	—	—	5.437	05	2 193	88	4.447	64
168	Stowarzyszenie urzędników i sług kolei Karola Ludwika	—	—	1.838	49	148	64	250	94
169	Strissower Adolf	—	—	8.116	39	258	30	514	09
170	Strzałkowski Stanisław . . .	—	—	61.030	53	1.563	20	3.200	—
171	Stupnicki Marceli	—	—	81.163	94	5.103	39	10.371	53
172	„ Hipolit	—	—	3.446	08	5	69	5	69
173	Szachłacki de Barachka Wincenty	—	—	55.416	98	169	90	472	—
174	Szmoniewski Józef	—	—	4.094	48	97	70	200	—
175	Tarnów	—	—	2.453	68	1.220	75	2.500	—
176	Tarnowski Franciszek . . .	—	—	17.502	79	8	70	8	70
177	Tchórznicka Honorata . . .	—	—	4.964	27	146	55	300	—
178	Teodorowiczówna Klementyna	—	—	3.169	74	—	80	—	80
179	Torosiewicz Emil	—	—	12.873	15	—	—	—	—
180	Dr. Towarnicki Jan	—	—	813.097	98	66.192	—	95.425	30
181	Towarnicki Bazylewicz . . .	—	—	57.023	80	258	80	514	55
182	Trojanowski Wincenty . . .	—	—	6.125	82	16	45	16	45
183	Unia lubelska	—	—	2.683	60	344	15	703	10
184	Dr. Urbański Franciszek . .	—	—	92.104	14	586	20	1.200	—
185	Uścieński Jędrzej	—	—	6.325	34	201	60	355	20
186	Dr. Warteresiewicz Maryan. .	—	—	44.429	13	152	—	254	34
187	Wierzbicki Julian	—	—	70.144	61	586	20	1.200	—
188	Wilczyński Konrad	—	—	4.663	86	2.195	40	4.454	—
189	Włochowicz Jan	—	—	4.077	44	—	—	—	—
190	Wystawa krajowa z roku 1877	—	—	40.834	53	30	—	30	—
191	Zawadzki Korwin Franciszek	—	—	113.783	35	598	52	1.214	12
192	„ Rogala Antoni . .	—	—	10.723	08	1.244	10	2.531	—
193	Ziętkiewicz Wincenty . . .	—	—	2.550	03	6	—	6	—
194	Żalchocki Andrzej	—	—	137.735	95	7.110	90	14.531	04
195	Żebrowski Adam	—	—	73.448	—	895	63	1.820	33
196	Żurakowski Jan	—	—	259.450	20	576	64	1.140	95
	Suma . .	—	—	6,851.836	02	471.886	32½	1,124.460	09

poszczególnych funduszów stypendyjnych.

zarodowy.

Razem				Wydatki w ciągu roku 1896				Zapas z końcem roku 1896				Należytość pozostała z końcem roku 1896			
gotówką		efektami		gotówką		efektami		gotówką		efektami		czynna		bierna	
377.858	62½	5,728.420	04	377.858	62½	518.230	94	—	—	5,210.189	10	47.687	63½	—	—
341	95	26.374	63	341	95	374	63	—	—	26.000	—	—	—	—	—
102	—	10.493	44	102	—	—	—	—	—	10.493	44	—	—	—	—
307	21	2.920	49	307	21	300	—	—	—	2.620	49	—	—	—	—
1.237	35	48.340	61	1.237	35	704	25	—	—	47.636	36	—	—	—	—
127	10	11.370	70	127	10	100	—	—	—	11.270	70	—	—	—	—
2.193	88	9.884	69	2.193	88	2.155	54	—	—	7.729	15	—	—	—	—
148	64	2.089	43	148	64	200	—	—	—	1.889	43	—	—	—	—
258	30	8.630	48	258	30	100	—	—	—	8.530	48	—	—	—	—
1.563	20	64.230	53	1.563	20	15	99	—	—	64.214	54	—	—	—	—
5.103	39	91.535	47	5.103	39	2.237	72	—	—	89.297	75	—	—	—	—
5	69	3.451	77	5	69	—	—	—	—	3.451	77	—	—	—	—
169	90	55.888	98	169	90	200	—	—	—	55.688	98	—	—	—	—
97	70	4.294	48	97	70	90	28	—	—	4.204	20	—	—	—	—
1.220	75	4.953	68	1.220	75	1.220	75	—	—	3.732	93	—	—	—	—
8	70	17.511	49	8	70	—	—	—	—	17.511	49	—	—	—	—
146	55	5.264	27	146	55	51	45	—	—	5.212	82	—	—	—	—
—	80	3.170	54	—	80	—	—	—	—	3.170	54	—	—	—	—
—	—	12.873	15	—	—	—	—	—	—	12.873	15	—	—	—	—
66.192	—	908.523	28	66.192	—	224.776	60	—	—	683.746	68	—	—	—	—
258	80	57.538	35	258	80	100	—	—	—	57.438	35	—	—	—	—
16	45	6.142	27	16	45	—	—	—	—	6.142	27	—	—	—	—
344	15	3.386	70	344	15	344	15	—	—	3.042	55	—	—	—	—
586	20	93.304	14	586	20	12	26	—	—	93.291	88	—	—	—	—
201	60	6.680	54	201	60	146	40	—	—	6.534	14	—	—	—	—
152	—	44.683	47	152	—	100	—	—	—	44.583	47	—	—	—	—
586	20	71.344	61	586	20	35	10	—	—	71.309	51	—	—	—	—
2.195	40	9.117	86	2.195	40	2.051	30	—	—	7.066	56	—	—	—	—
—	—	4.077	44	—	—	—	—	—	—	4.077	44	—	—	—	—
30	—	40.864	53	30	—	—	—	—	—	40.864	53	—	—	—	—
598	52	114.997	47	598	52	600	—	—	—	114.397	47	—	—	—	—
1.244	10	13.254	08	1.244	10	1.146	97	—	—	12.107	11	—	—	—	—
6	—	2.556	03	6	—	—	—	—	—	2.556	03	—	—	—	—
7.110	90	152.266	99	7.110	90	6.661	77	—	—	145.605	22	—	—	—	—
895	63	75.268	33	895	63	500	—	—	—	74.768	33	—	—	—	—
576	64	260.591	15	576	64	346	49	—	—	260.244	66	—	—	—	—
471.886	32½	7,976.296	11	471.886	32½	762.802	59	—	—	7,213.493	52	47.687	63½	—	—

Alegat B. do zamknięcia rachunku funduszów stypendyjnych za rok 1896.

Alfabetyczny wykaz wynikłości wedle

Majątek

Liczba porz.	Nazwa fundacyi	Zapas kasowy z początkiem roku 1896 zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896 zł.	ct.
1	Aywas Grzegorz	564	60½	592	50
2	„ Mikołaj	46	50½	48	50
3	Artymowicz Jan	10	75½	104	37
4	Barczewski I. (dla wszechnicy lwowskiej)	1.495	10½	4.997	41
5	„ II. („ „ krakowskiej)	2.026	05	5.089	88
6	„ III. („ szkoły politechnicznej)	233	66	503	—
7	„ IV. („ panien polskich)	113	39	1.398	25
8	Bereźniccy	1	10	46	—
9	Bier Joel	228	87	412	86
10	Bodzioch Tomasz	152	10	762	—
11	Bohdanowicz Dominik	51	10	454	—
12	Boznański Leon	1.088	55½	1.494	79
13	Broniewska Klementyna	33	10½	86	—
14	Brześciańska Kunegunda	26	83	203	23
15	Brześciański Aleksander	36	07	313	27
16	Brzeski Damian	138	35	210	50
17	Brzeżany	9	92½	77	03
18	Brzeziński Antoni Sylwester	22	65	340	—
19	Chełmecki Jan	20	09	63	25
20	Chlebowski Stanisław	5	—	56	50
21	Cesarz Franciszek Józef I.	271	15	2.276	25
22	„ „ „ „ (jubil.)	4.011	10	13.120	06
23	Cieszewski i Zawadzki	18	00½	163	55
24	Czaykowski Hipolit	284	29	890	31
25	„ Waleryan	1.465	15	5.860	50
26	Czerkawski Józef	52	60½	256	—
27	Czuczawa Krzysztof	14	91½	199	—
28	Dolliner Karolina	9	—	99	—
29	Br. Dulska Teodozya	36	35	221	75
30	Dydyński Antoni	1.969	14	14.244	68
31	Dołżański Jan	—	—	324	—
32	Egierski dla Egierskich I.	307	20	350	56
33	„ „ „ II.	6	17	201	37
34	„ „ Siedleckich I.	301	89	291	89
35	„ „ „ II.	16	08	258	50
36	Englowa Teofila	60	75½	270	50
37	Falkenfels Dyonizy	—	—	4	—
38	Gizela arcyksiężniczka	5	—	138	75
39	Głowiński Samuel	2.158	06	32.764	02
40	Hr. Gołuchowski Agenor	177	28	1.383	62
	Do przeniesienia	17.467	95½	90.571	65

poszczególnych funduszów stypendyjnych.

obrotowy.

Razem		Wydatki w ciągu roku 1896		Zapas kasowy z końcem roku 1896		Należytość pozostała z końcem roku 1896			
						czynna		bierna	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1.157	10½	564	60	592	50½	—	—	—	—
95	00½	49	71	45	29½	—	—	—	—
115	12½	102	70	12	42½	—	—	—	—
6.492	51½	4.846	30	1.646	21½	—	—	900	—
7.115	93	6.558	65	557	28	—	—	100	—
736	66	233	66	503	—	—	—	—	—
1.511	64	1.313	39	198	25	—	—	—	—
47	10	10	56	36	54	—	—	—	—
641	73	620	82	20	91	—	—	—	—
914	10	652	51	261	59	—	—	—	—
505	10	451	10	54	—	—	—	—	—
2.583	34½	2.583	34½	—	—	—	—	—	—
119	10½	83	10	36	00½	—	—	—	—
230	06	217	24	12	82	—	—	—	—
349	34	288	67	60	67	—	—	—	—
348	85	217	23	131	62	—	—	—	—
86	95½	74	87	12	08½	—	—	—	—
362	65	337	65	25	—	—	—	—	—
83	34	76	39	6	95	—	—	—	—
61	50	5	—	56	50	—	—	—	—
2.547	40	1.814	41	732	99	—	—	—	—
17.131	16	14.696	33	2.434	83	—	—	—	—
181	55½	163	55	18	00½	—	—	—	—
1.174	60	601	30	573	30	—	—	—	—
7.325	65	5.765	46	1.560	19	—	—	—	—
308	60½	253	90	54	70½	—	—	—	—
213	91½	209	91	4	00½	—	—	—	—
108	—	9	—	99	—	—	—	—	—
258	10	219	60	38	50	—	—	—	—
16.213	82	16.213	82	—	—	—	—	720	—
324	—	8	16	315	84	—	—	—	—
657	76	656	33	1	43	—	—	—	—
207	54	141	70	65	84	—	—	66	67
593	78	296	89	296	89	—	—	285	—
274	58	252	73	21	85	—	—	—	—
331	25½	275	05	56	20½	—	—	—	—
4	—	4	—	—	—	—	—	2	08
143	75	136	95	6	80	—	—	—	—
34.922	08	30.935	58	3.986	50	—	—	1.207	50
1.560	90	1.391	44	169	46	—	—	—	—
108.039	60½	93.333	60½	14.706	—	—	—	3.281	25

Alfabetyczny wykaz wynikłości wedle

Majątek

Licz. porz.	Nazwa fundacyi	Zapas kasowy z początkiem roku 1896 zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896 zł	ct.
	Z przeniesienia . .	17.467	95½	90.571	65
41	Gross de Rosenburg Józef	321	50	317	—
42	Ks. Harbut Jan	18	00½	139	87
43	Hefern Robert	—	—	—	—
44	Br. Hauer Franciszek	6	—	117	62
45	Dr. Hoffman Korneli	—	—	—	—
46	Ks. Horecki Eliasz	85	00½	271	75
47	Hassewicz Stanisław	—	—	210	—
48	Janowski Floryan Amand	3	00½	119	11
49	Jankowscy Władysław i Marya	27	—	47	—
50	Jarosław	7	40	544	22
51	Jarosz Leonard	6	—	86	—
52	Jeleński Napoleon I. (dla szkoły w Czernichowie) .	214	26	512	17
53	„ „ II. (dla szkoły w Łuczycach) .	524	44	548	11
54	Jezieniccy	13	80	322	83
55	Jurgas Magdalena	17	60½	462	25
56	Kaczkowski Antoni	117	56	279	25
57	Kallir Mayer	12	—	317	61
58	Karol Ludwik arcyksiąże	12	33½	495	83
59	Kiełbusiewicz Tomasz	202	20	211	—
60	Kiślicki Mikołaj	202	94	402	66
61	Koniecki Menard	759	52	3.387	63
62	Kopernik Mikołaj	6	92	70	98
63	Kopiński Adam	11	00½	161	50
64	Korzelińska Sabina	5	82	327	33
65	Kraków (zakordonowany)	405	54	3.707	37
66	Krakowiec	177	50	126	—
67	Dr. Krausnecker Piotr	474	56½	1.102	50
68	Ks. Kretowicz Paweł.	59	10½	62	—
69	Krościenko	9	50½	108	86
70	Kruszewska Marya	46	86	428	13
71	Krzeczunowicz Ignacy	22	33	621	86
72	Krzeczunowicz Walery	83	77½	476	25
73	Ks. Kucharski Jan	290	60	305	33
74	Kulczycki Jakób	24	26	455	08
75	Kurdwanowska Marya	3	85	276	11
76	Dr. Lachowicz Antoni I. (stypendyjna) . . .	720	09½	2.665	67
77	„ „ „ II. (zapomogowa) . . .	385	65½	2.675	42
78	Laskowscy Zygmunt i Marya	588	62	4.153	25
79	Lenartowicz Teofil	—	—	116	60
80	Hr. Lewicki Kajetan	447	42	1.178	99
	Do przeniesienia . .	23.781	95½	118.382	79

poszczególnych funduszów stypendyjnych.

obrotowy.

Razem		Wydatki w ciągu roku 1896		Zapas kasowy z końcem roku 1896		Należytość pozostała z końcem roku 1896			
						czynna		bierna	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
108.039	60½	93.333	60½	14.706	—	—	—	3.281	25
638	50	331	19	307	31	—	—	—	—
157	87½	134	82	23	05½	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
123	62	63	80	59	82	—	—	50	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	60
356	75½	328	85	27	90½	—	—	—	—
210	—	210	—	—	—	—	—	—	—
122	11½	114	05	8	06½	—	—	—	—
74	—	7	—	67	—	—	—	—	—
551	62	432	44	119	18	—	—	—	—
92	—	86	—	6	—	—	—	—	—
726	43	726	43	—	—	—	—	—	—
1.072	55	526	89	545	66	—	—	—	—
336	63	313	80	22	83	—	—	—	—
479	85½	458	90	20	95½	—	—	—	—
396	81	337	70	59	11	—	—	—	—
329	61	315	25	14	36	—	—	—	—
508	16½	471	64	36	52½	—	—	—	—
413	20	408	30	4	90	—	—	—	—
605	60	307	43	298	17	—	—	—	—
4.147	15	3.628	73	518	42	—	—	600	—
77	90	74	87	3	03	—	—	—	—
172	50½	150	25	22	25½	—	—	—	—
333	15	316	80	16	35	—	—	—	—
4.112	91	3.819	59	293	32	—	—	—	—
303	50	298	86	4	64	—	—	—	—
1.577	06½	1.065	06	512	00½	—	—	—	—
121	10½	80	34	40	76½	—	—	—	—
118	36½	23	15	95	21½	—	—	—	—
474	99	414	01	60	98	—	—	—	—
644	19	622	43	21	76	—	—	—	—
560	02½	446	48	113	54½	—	—	—	—
595	93	293	67	302	26	—	—	—	—
479	34	467	93	11	41	—	—	—	—
279	96	275	15	4	81	—	—	—	—
3.385	76½	2.667	94½	717	82	—	—	16	68½
3.061	07½	2.621	48½	439	59	—	—	16	68½
4.741	87	3.597	52	1.144	35	—	—	200	—
116	60	28	60	88	—	—	—	—	—
1.626	41	1.174	99	451	42	—	—	—	—
142.164	74¼	120.975	95½	21.188	79	—	—	4.167	22

Alfabetyczny wykaz wynikłości

Majątek

Liczba porz.	Nazwa fundacyi	Zapas kasowy z początkiem roku 1896 zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896 zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .	23.781	95½	118.382	79
81	Lewicki Bazyli	76	33	207	—
82	Lipińscy Karol i Regina	—	—	14 292	99½
83	Loewensteinowa Rozalia	—	—	153	64½
84	Ładuński Stanisław	560	23	1.364	25
85	Łazowski Adolf	55	09	943	75
86	Hr. Łoś Feliks	28	25	1 333	—
87	Małecki Antoni	12	83½	80	25
88	Matczyński Marek	102	63	851	86
89	Mickiewicz Adam I.	2	33	99	—
90	„ „ II.	—	—	—	—
91	Mieroszowski Jan	309	10½	919	—
92	Mikiewicz Jędrzej	—	—	67	66
93	Mikołajów	150	60½	445	88
94	Miller Maksymilian	1	00½	46	—
95	Mokrzycki Ireneusz	—	—	512	—
96	Monasterzyska	6	42	159	72
97	Ks. Montleart Augusta	2.868	60	3.050	20
98	Morawski Adam I. (familijna)	74	54	87	50
99	„ „ II. (niefamilijna)	84	42½	272	69
100	Moysa-Rosochacki Michał	18	63	268	54
101	Hr. Moszczeńska Ludwika	—	—	50	99½
102	Nabaczów	3	50½	61	97
103	Nawratil Jakob	10	10	78	54
104	Nielepiec Jędrzej	6	92½	62	50
105	Niezabitowska Ludwika I.	156	02½	1.353	—
106	„ „ II.	316	40	1.976	—
107	Nowakowski Józef	6	52½	100	25
108	Ks. Nowak Jan	105	60	348	—
109	Obniski Filip	—	—	374	50
110	Olszewski Michał	101	26	288	10
111	Oranż Abraham	8	50½	108	50
112	Otowski Henryk	5	92	43	75
113	Ożańsko (Terlecka)	337	02	196	11
114	Paprocki Stanisław	136	54½	572	47
115	Parzelski Franciszek	194	35	273	69
116	Paszyc Bolesław	581	30	746	—
117	Pawłowski Franciszek	62	78½	395	25
118	Petryczyn Kazimierz	2.797	80½	4.894	50
119	Pineles Eliasz pod nazwą „Jakób“ . . .	130	69	270	87
120	Pierzchała Ignacy	—	—	56	—
	Do przeniesienia . . .	34.094	24	155.789	22½

wedle poszczególnych funduszów stypendyjnych.

obrotowy.

Razem		Wydatki w ciągu roku 1896		Zapas kasowy z końcem roku 1896		Należytość pozostała z końcem roku 1896			
						czynna		bierna	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
142.164	74½	120.975	95½	21.188	79	—	—	4.167	22
283	33	120	04	163	29	—	—	66	67
14.292	99½	14.292	55½	—	44	—	—	—	—
153	64½	153	64½	—	—	—	—	—	—
1.924	48	1.908	04	16	44	—	—	—	—
998	84	655	19	343	65	—	—	300	—
1.361	25	1.191	50	169	75	—	—	—	—
93	33½	76	48	16	85½	—	—	—	—
953	88	840	33	113	55	—	—	—	—
102	19	90	63	11	56	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.228	10½	915	33	312	77½	—	—	—	—
67	66	67	66	—	—	—	—	17	17
596	48½	580	87	15	61½	—	—	—	—
47	00½	46	—	1	00½	—	—	—	—
512	—	9	78	502	22	—	—	—	—
166	14	159	17	6	97	—	—	—	—
5.918	80	5.902	75	16	05	—	—	—	—
162	04	82	34	79	70	—	—	—	—
357	11½	331	15	25	96½	—	—	—	—
287	17	287	17	—	—	—	—	—	—
50	99½	50	99½	—	—	—	—	—	—
65	47½	5	45	60	02½	—	—	—	—
88	64	88	64	—	—	—	—	—	—
69	42½	59	52	9	90½	—	—	—	—
1.509	02½	1.308	67	200	35½	—	—	—	—
2.292	40	2.078	94	213	46	—	—	—	—
106	77½	10	68	96	09½	—	—	90	—
453	60	189	06	264	54	—	—	—	—
374	50	12	61	361	89	—	—	—	—
389	36	389	36	—	—	—	—	—	—
117	00½	108	50	8	50½	—	—	—	—
49	67	42	42	7	25	—	—	—	—
533	13	354	32	178	81	150	—	—	—
709	01½	601	48	107	53½	—	—	—	—
468	04	364	18	103	86	—	—	—	—
1.327	30	587	84	739	46	—	—	—	—
458	03½	365	93	92	10½	—	—	—	—
8.392	30½	4.451	70	4.240	60½	—	—	—	—
401	56	280	84	120	72	—	—	—	—
56	—	56	—	—	—	—	—	—	—
189.883	46½	160 093	72	29.789	72	150	—	4.641	06

Alfabetyczny wykaz wynikłości wedle

Majątek

Licz. porz.	Nazwa fundacyi	Zapas kasowy z początkiem roku 1896 zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896 zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .	34.094	24	155.789	22 1/2
121	Pieściorowski Ryszard	—	—	2.044	87 1/2
122	Pitoń Jan	83	43 1/2	152	31
123	Ks. Pniewski Feliks	11	67	135	50
124	Ks. Popkiewicz Antoni	51	92 1/2	527	75
125	Potocki Mikołaj	192	80 1/2	1.379	50
126	Ks. Pukalski Alojzy	353	93 1/2	2.144	77
127	Przemyśl	5	83 1/2	138	23
128	Radymno I.	10	25	103	86
129	„ II.	14	02 1/2	214	73
130	Dr. Rappaport Jakób	—	—	68	61
131	Dr. Reifer Adolf.	—	—	18	—
132	Dr. Rostocki Piotr Jakób	16	10	384	56
133	Rudolf (arcyksiąże)	77	10	163	73
134	Russyan Rafał	153	20	897	—
135	Ks. Ryżnerski Walenty	215	60	153	50
136	Rzeszów	152	42	158	22
137	Ks. Sapieha Leon	400	08 1/2	1.177	52
138	Sarama Tomasz	12	33	136	—
139	Sącz	—	—	310	50
140	Schlesinger Jan i Tekla	64	—	46	—
141	Schnel Franciszek	5	10 1/2	78	—
142	Seidler Chrystyan	5	42	101	86
143	Seeling-Saulenfels Ferdynand	—	—	65	18
144	Sielecka Aniela	245	41	475	81
145	Siemianowscy I. (wszechnica i politechnika) . .	400	00 1/2	1.028	05
146	„ II. (szkoła sztuk pięknych) . .	—	—	935	25
147	Siemiradzki Henryk	6	51	108	25
148	Sołowijowie Jan i Wanda (szkoła lud. w Herbutowie)	51	90	54	—
149	„ „ „ (dla nezniów w Poturzycy)	—	—	25	—
150	Sozański Jan Franciszek	24	32	514	61
151	Dr. Skibiński Karol	62	41 1/2	263	—
152	Ks. „ Szczęsny I.	9	10 1/2	112	—
153	„ „ „ II.	23	—	113	32
154	„ „ „ III.	14	74	104	—
155	„ „ „ IV.	12	—	108	—
156	„ „ „ V.	108	00 1/2	113	46 1/2
157	„ „ „ ogólna	—	—	—	—
158	Słapowie Karol i Rozalia	111	20	421	—
159	Słowacki Juliusz.	—	—	328	—
160	Sobota Karol I.	345	30	362	—
161	„ „ II.	345	30	362	—
162	„ „ III.	85	10	90	—
	Do przeniesienia . . .	37.763	79	171.907	18 1/2

poszczególnych funduszów stypendyjnych.

obrotowy.

Razem		Wydatki w ciągu roku 1896		Zapas kasowy z końcem roku 1896		Należytość pozostała z końcem roku 1896			
						czynna		bierna	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
189.883	46½	160.093	72	29.789	74½	150	—	4.641	06
2.044	87½	1.412	91	631	96½	—	—	—	—
235	74½	160	74	75	00½	—	—	—	—
147	17	137	28	9	89	—	—	—	—
579	67½	516	87	62	80½	—	—	—	—
1.572	30½	1.295	40	276	90½	—	—	78	75
2.498	70½	2.270	35	228	35½	—	—	—	—
144	06½	74	23	69	83½	—	—	65	—
114	11	32	40	81	71	—	—	—	—
228	75½	154	22	74	53½	—	—	—	—
68	61	40	68½	27	92½	—	—	—	—
18	—	18	—	—	—	—	—	—	—
400	66	381	10	19	56	—	—	—	—
240	83	32	84	207	99	—	—	—	—
1.050	20	1.014	35	35	85	—	—	—	—
369	10	362	51	6	59	—	—	—	—
310	64	11	25	299	39	—	—	—	—
1.577	60½	1.007	61	569	99½	—	—	—	—
148	33	72	33	76	—	—	—	60	—
310	50	129	25½	181	24½	—	—	—	—
110	—	108	19	1	81	—	—	—	—
83	10½	5	10	78	00½	—	—	—	—
107	28	99	97	7	31	—	—	—	—
65	18	65	18	—	—	—	—	—	—
721	22	682	07	39	15	—	—	—	—
1.428	05½	1.000	40	427	65½	—	—	—	—
935	25	935	25	—	—	—	—	26	62
114	76	108	46	6	30	—	—	—	—
105	90	52	—	53	90	—	—	—	—
25	—	—	35	24	65	—	—	—	—
538	93	282	47	256	46	—	—	—	—
325	41½	212	51	112	90½	—	—	50	—
121	10½	109	10	12	00½	—	—	—	—
136	32	136	32	—	—	—	—	—	—
118	74	64	74	54	—	—	—	—	—
120	—	60	—	60	—	—	—	48	—
221	47	221	47	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
532	20	419	81	112	39	—	—	—	—
328	—	328	—	—	—	—	—	3	07½
707	30	345	70	361	60	—	—	—	—
707	30	345	70	361	60	—	—	—	—
175	10	85	20	89	90	—	—	—	—
209.670	97½	174.886	04	34.784	93½	150	—	4.972	50½

Alfabetyczny wykaz wynikłości

Majątek

Licz. porz.	Nazwa fundacyi	Zapas kasowy z początkiem roku 1896 zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896 zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	37.763	79	171.907	18½
163	Spadwiński Antoni	89	82½	520	—
164	Stachiewicz Franciszek	102	—	206	—
165	Stanisławów	7	21½	57	97
166	Stankiewicz Mogiła Szczepan	533	10½	955	97
167	Staszewski i Bielak	27	10	277	11
168	Stawek Jędrzej	15	50	208	83
169	Stowarzyszenie urzęd. i słng kolei Karola Ludwika	48	64	61	—
170	Strissower Adolf	158	30½	171	75
171	Strzałkowski Stanisław	1.830	62	9.592	—
172	Stupnicki Marceli	2.855	67½	6.092	82
173	Stupnicki Hipolit	5	69	95	50
174	Szachłacki de Barachka Wincenty	399	90	1.386	—
175	Szmoniewski Józef	7	42½	84	50
176	Tarnów	—	—	101	—
177	Tarnowski Franciszek	8	70	362	50
178	Tchórznicka Honorata	95	10	101	—
179	Teodorowiczówna Klementyna	—	80	62	—
180	Torosiewicz Emil	—	—	351	73
181	Dr. Towarnicki Jan	—	—	86.572	46
182	Towarnicki Bazylewicz	292	14½	1.170	25
183	Trojanowski Wincenty	16	45½	149	—
184	Unia lubelska	—	—	67	61
185	Dr. Urbański Franciszek	573	94½	1.827	—
186	Uścieński Jędrzej	55	20	211	—
187	Dr. Warteresiewicz Maryan	52	—	892	25
188	Wierzbicki Nieczuja Julian	551	10	1.419	—
189	Wilczyński Konrad	144	10	167	12
190	Włochowicz Jan Michał	—	—	80	—
191	Wystawa krajowa z roku 1877	30	—	831	—
192	Zawadzki Korwin Franciszek	256	03	2.528	22
193	Zawadzki Rogala Antoni	97	13½	345	12
194	Ziętkiewicz Wincenty	6	—	76	—
195	Żalchocki Andrzej	795	63	3.280	25
196	Żebrowski Adam	500	63½	2.090	56
197	Żurakowski Jan	230	15½	5.506	97
	Suma	47.549	91	299.808	67½

poszczególnych funduszów stypendyjnych.

obrotowy.

Razem		Wydatki w ciągu roku 1896		Zapas kasowy z końcem roku 1896		Należytość pozostała z końcem roku 1896			
						czynna		bierna	
zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
209.670	97½	174.886	04	34.784	93½	150	—	4.972	50½
609	82½	531	75	78	07½	—	—	80	—
308	—	103	60	204	40	—	—	—	—
65	18½	58	51	6	67½	—	—	—	—
1.489	07½	1.451	79	37	28½	—		—	—
304	21	277	10	27	11	—	—	—	—
224	33	197	70	26	63	—	—	—	—
109	64	98	64	11	—	—	—	—	—
330	05½	176	19	153	86½	—	—	—	—
11.422	62	10.898	86½	523	75½	—	—	244	32
8.948	49½	6.071	50	2 876	99½	—	—	—	—
101	19	85	69	15	50	—	—	—	—
1.785	90	1.595	72	190	18	—	—	—	—
91	92½	91	44	—	48½	—	—	—	—
101	—	98	25	2	75	—	—	—	—
371	20	298	70	72	50	—	—	58	—
196	10	101	91	94	19	—	—	—	—
62	80	55	80	7	—	—	—	—	—
351	73	351	73	—	—	—	—	—	—
86.572	46	84.621	27	1.951	19	—	—	825	—
1.462	39½	1.169	57	292	82½	—	—	—	—
165	45½	146	59	18	86½	—	—	—	—
67	61	39	24½	28	36½	—	—	—	—
2.400	94½	2 396	14	4	80½	—	—	—	—
266	20	205	20	61	—	—	—	—	—
944	25	913	40	30	85	—	—	—	—
1.970	10	1 589	40	380	70	—	—	340	—
311	22	157	54	153	68	—	—	—	—
80	—	76	09½	3	90½	—	—	—	—
861	—	430	50	430	50	—	—	—	—
2.784	24	2 513	62	270	62	—	—	105	—
442	25½	382	41	59	84½	—	—	—	—
82	—	76	10	5	90	—	—	—	—
4.075	88	3.478	81	597	07	—	—	168	—
2.591	19½	1 481	97	1.109	22½	—	—	—	—
5.737	12½	4 860	72	876	40½	—	—	393	75
347.358	58½	301.969	50½	45.389	08	150	—	7.186	57½

III. Administracya dóbr Winniki.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
		A. Gospodarstwo gruntowe.						
I.	1	Czynsze dzierżawne z gruntów, łąk i ogrodów	335	75	335	75	—	—
II.	2	Czynsze z budynków wydzierżawionych propinatorowi i zaległy z lat dawnych czynsz dzierżawny z propinacyi	12.009	63	648	—	11.361	63
III.	3	**Zwroty kosztów Zarządu** . . .	—	—	—	—	—	—
IV.		**Dochody rozmaite:**						
	4	Odsetki zwłoki	6.631	08	19	43	6.611	65
	5	Rozmaite wierzytelności i zwroty . .	3.103	24½	—	—	3.103	24½
		Suma rubryki IV. .	9.734	32½	19	43	9.714	89½
V.		**B. Gospodarstwo lasowe.**						
	6	Dochód ze sprzedaży drzewa opałowego	8.896	21	8.896	21	—	—
	7	„ „ „ „ materyałowego	2.599	59	2.599	59	—	—
	8	Dochód z grzywien lasowych . . .	20	48	20	48	—	—
	9	Zwroty kosztów rąbania	36	40	36	40	—	—
	10	Rozmaite dochody: dochód z nbocznych użytków lasowych i polowania .	342	02	342	02	—	—
		Suma rubryki V. . .	11.894	70	11.894	70	—	—
		Suma wszystkich dochodów . .	33.974	40½	12.897	88	21.076	52½
		Wydatki.						
I.		**A. Gospodarstwo gruntowe.**						
	1	Utrzymanie i adaptacya budynków gospodarskich	418	68	418	68	—	—
	2	Asekuracya budynków gospodarskich i rozmaite wydatki . . . . 210 zł. 32 ct. od tego zwroty korelatywne . . . . 179 „ 72 „ czysty wydatek . .	30	60	30	60	—	—
		Suma rubryki I. . .	449	28	449	28	—	—
		Do przeniesienia . .	449	28	449	28	—	—

III. Administracya dóbr Winnikl.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . . .	449	28	449	28	—	—
II.		**B. Gospodarstwo lasowe.**						
	3	Utrzymanie budynków leśnych . .	—	—	—	—	—	—
	4	Koszta wyrębu drzewa opałowego . .	553	25	553	25	—	—
	5	„ „ „ materyałowego .	53	06	53	06	—	—
	6	Rozmaite wydatki:						
		a) tantyema i pniowe zarządcy lasów .	399	41	399	41	—	—
		b) koszta polowania, uprawy lasu, utrzymania rowów i dróg lasowych . .	289	15	289	15	—	—
		c) koszta z tytułu prestacyj drogowych i wykupna szarwarku. . . .	51	75	51	75	—	—
		Suma rubryki II. .	1.346	62	1.346	62	—	—
III.		**C. Koszta zarządu.**						
	7	Płaca zarządcy lasów, gajowych i kominiarza	1.458	—	1.458	—	—	—
	8	Pensye i dary z łaski	116	—	116	—	—	—
	9	Emolumenta drzewem i gotówką . .	674	70	674	70	—	—
	10	Rozmaite wydatki:						
		a) koszta poniesione w sprawie przeciw Salamonowi Tand o zaległe czynsze dzierżawne za propinacyę w Winnikach	15	63½	15	63½	—	—
		b) datek na premie szkolne . . .	30	—	30	—	—	—
		c) wynagrodzenie straży leśnej tytułem nadwyżki od ściągniętych odszkodowań za przestępstwa lasowe . .	13	56	13	56	—	—
		d) koszta podróży i kancelaryjne . .	11	17	11	17	—	—
		e) koszta stemplowe. . 26 zł. 10 ct. od tego zwrot korelatywny 4 „ 25 „						
		Czysty wydatek . .	21	85	—	63	21	22
		Suma rubryki III. .	2.340	91½	2.319	69	21	22
IV.	11	**D. Podatki rządowe** . 1.908 zł. 75½ ct. od tego zwrot korelatywny . . . . 700 „ 60 „	1.208	15½	1.208	69½	—	—
		Do przeniesienia . . .	5.344	97	5.323	75	21	22

III. Administracya dóbr Winniki.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	5.344	97	5.323	75	21	22
V.		**E. Wydatki z prawa patronatu.**						
	12	Płace księży i nauczycieli . . .	502	28	502	28	—	
	13	Emolumenta tychże drzewem . . .	409	—	409	—	—	—
	14	Rozmaite prestacye na rzecz szkół ludowych w Winnikach i Podbereżcach .	64	22	64	22	—	—
		Suma rubryki V. .	975	50	975	50	—	—
VI.	15	**Nadwyżka dochodów przeniesiona do fundacyi stypendyjnej Głowińskiego**	6.598	63	6.598	63	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	**12.919**	**10**	**12.897**	**88**	**21**	**22**

Stan funduszu z końcem roku 1896.

Stan czynny. Należytości czynne . . . . . 21.076 zł. 52½ ct.
„ *bierny*. „ bierne . . . . . 21 „ 22 „
Czysty stan czynny . . . . . 21.055 zł. 30½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895. . . 19.647 „ 49½ „
okazuje się **przyrost** majątku o . . . . . 1.407 zł. 81 ct.

Uwagi: Wartość dóbr zarachowano w ogólnem zamknięciu rachunkowem kompleksu funduszów stypendyjnych.

Wykazane z końcem roku 1896, należytości czynne w ogólnej kwocie 21.076 zł. 52½ ct. stanowią pretensye do byłego dzierżawcy propinacyi w Winnikach Salomona Tanda, a to:

a) z tytułu czynszu dzierżawnego . . . 11.361 zł. 63 ct.
b) „ odsetek zwłoki . . . . 6.611 „ 65 „
c) „ kosztów sądowych . . . 3.103 „ 24½ „
Razem jak wyżej . 21.076 zł. 52½ ct.

O ściągnięcie powyższych należytości od Salamona Tanda toczy się proces cywilno-sądowy. LW. 17.451/1897.

IV. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	56	48	56	48	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 19 zł. 18 ct.						
		b) w walucie koronow. (10.400 koron czyli) 5 200 „ — „						
		Razem . 5.219 zł. 18 ct						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej 5.043 „ 50 „						
		rzeczywiste przykupno . .	175	68	175	68	—	—
		Suma dochodów . .	232	16	232	16	—	—
	3	**Zapas** z początkiem r. 1896:						
		1) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		2) w efektach:						
		a) w wal. austr. . 34.741 „ 87— „						
		b) w wal. koron. (2.800 koron czyli) 1.400 „ —— „	—	—	36.141	87½	—	—
		Razem . .	—	—	36.374	03½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 5.101 zł. 61 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . . 5.045 „ 13 „						
		czysty wydatek . . .	56	48	56	48	—	—
		Suma wydatków . . .	56	48	56	48	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		1) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		2) w efektach:						
		a) w walucie austr. 29.717 „ 55— „						
		b) w walucie koron. (13.2000 koron czyli) 6.600 „ —— „	—	—	36.317	55½	—	—
		Razem . .	—	—	36.374	03½	—	—

IV. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		zł. 00 ½ ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego.	10.300 zł. — ct.	
2) 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1891	19.400 „ — „	
3. 4% książeczka Banku krajowego .	17 „ 55 „	
β) w walucie koronowej.		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (10.600 koron, czyli)	5.300 „ — „	
2. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (2.200 koron, czyli)	1.100 „ — „	
3. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (400 koron, czyli)	200 „ — „	36.317 „ 55 „
Suma stanu czynnego w walucie austryackiej . .		36.317 zł. 55½ ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		36.317 zł. 55½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		36.141 „ 87½ „
okazuje się **przyrost** majątku o		175 zł. 68 ct.

IV. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) 4% od listów zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk. .	44 zł. — ct.						
		b) 4½% od listów zastawn. Banku krajowego . . .	463 „ 50 „						
		c) 4% od listów zast. Banku krajowego	110 „ — „						
		d) 4% od obligacyj gal. pożyczki krajowej z r. 1891 . . .	976 „ — „						
		e) 4% od obligacyj gal. pożyczki krajowej z r. 1893 . . .	8 „ — „						
		f) 4% od książeczki gal. Kasy oszczędności .	2 „ 22 „						
		Razem . .	1.603 zł. 72 ct.						
		od tego odsetki bierne	67 „ 70 „						
		czysty dochód . .		1.536	02	1.536	02	—	—
		Suma dochodów . .		1.536	02	1.536	02	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896. w gotówce		—	—	81	48	—	—
		Razem . .		—	—	1.617	50	—	—
		Wydatki.							
	1	Dożywocia dla c. k. inwalidów: (56 po 25 zł. i 2 po 20 zł.)							
		a) należytość bieżąca .	1440 zł. — ct.						
		b) „ zaległa .	25 „ — „	1.465	—	1.440	—	25	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego		56	48	56	48	—	—
		Suma wydatków . .		1.521	48	1.496	48	25	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce:		—	—	121	02	—	—
		Razem . .		—	—	1.617	50	—	—

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . 121 zł. 02 ct.
potrącono na wypłatę zaległości biernej (niewypłacone w roku 1896 jedno dożywocie) kwotę . . . . . 25 „ — „
resztę zaś w sumie . . . . . 96 zł. 02 ct.
jako czystą nadwyżkę dochodów za rok 1896 sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz majątku zarodowego (LW. 12.412/97).

LW. 16.043/1897.

V. Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego .	8	—	8	—	...	—
	2	Efekta zakupione w walucie austryackiej .	8	—	8	—	—	—
		Suma dochodów . . .	16	—	16	—	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		1) w gotówce . . . — zł. 00 ½ ct.						
		2) w efektach:						
		a) w walucie austr. 73 „ 62 „						
		b) w walucie koronowej (5.800 koron czyli) 2.900 „ — „	—	—	2.973	62½	—	—
		Razem . .	—	—	2.989	62½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów .	8	—	8	—	—	—
		Suma wydatków . .	8	—	8	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		1) w gotówce . . . zł. 00 ½ ct.						
		2) w efektach:						
		a) w walucie austr. 81 „ 62 „						
		b) w walucie koronowej (5.800 koron czyli) 2.900 „ — „	—	—	2.981	62½	—	—
		Razem . .	—	—	2.989	62½	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		— zł. 00½ ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej: 4% książeczka galicyjskiej Kasy oszczędności . . .	81 zł. 62 ct.	
β) w walucie koronowej: 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (5.800 koron, czyli)	2.900 „ — „	2.981 „ 62 „
Suma stanu czynnego w walucie austryackiej . .		2.981 zł. 62½ ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		2.981 zł. 62½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		2.973 „ 62½ „
okazuje się **przyrost** majątku o		8 zł. — ct.

V. Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 . .	116	—	116	—	—	—
		Suma dochodów . .	116	—	116	—	—	—
	2	Zapas z początkiem r. 1896 w gotówce	—	—	8	—	—	—
		Razem . .	—	—	124	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia trzech inwalidów po 36 zł. w. a. rocznie	108	—	108	—	—	—
	2	Gotówka wydaua do majątku zarodowego	8	—	8	—	—	—
		Suma wydatków . .	116	—	116	—	—	—
	3	Zapas z końcem roku 1896 w gotówce .	—	—	8	—	—	—
		Razem . .	—	—	124	—	—	—

Uwaga. Wykazany powyzej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 8 zł. w walucie austyackiej przeniesiono z początkiem roku 1897 do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano (LW. 9.984/97.)

LW. 16.044/897.

VI. Fundacya posagowa Jana i Filipiny Komarnickich.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	22	21	22	21	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. 44 zł. 81 ct.						
		b) „ „ koron.						
		(2.000 koron, czyli) 1.000 „ — „						
		Razem . . 1 044 zł. 71 ct.						
		od tego spieniężone w walucie austryackiej . 1.000 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	44	71	44	71	—	—
		Suma dochodów . .	66	92	66	92	—	—
	3	**Zapas** początkiem roku 1896:						
		1) w gotówce . — zł. 00 $^1/_2$ ct.						
		2) w efektach:						
		a) w walucie austr. . 1.020 „ 96 — „						
		b) w walucie koronwej						
		(1.400 koron czyli) 700 „ — — „	—	—	1.720	96$^1/_2$	—	—
		Razem . . .	—	—	1.787	88$^1/_2$	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 1.022 zł. 21 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 1.000 „ — „						
		czysty wydatek . .	22	21	22	21	—	—
		Suma wydatków . .	22	21	22	21	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		1). w gotówce . . — zł. 00$^1/_2$ ct.						
		2) w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 65 „ 67 „						
		b) „ walucie koronowej						
		(3.400 koron czyli) 1.700 „ — „	—	—	1.765	67$^1/_2$	—	—
		Razem . .	—	—	1.787	88$^1/_2$	—	—

VI. Fnndacya posagowa Jana i Filipiny Komarnickich.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		— zł. 00½ ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej: 4% książeczka Banku krajowego	65 zł. 67 ct.	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (800 koron, czyli) .	400 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (2.600 koron, czyli)	1.300 „ — „	1.765 „ 67 „
Suma stanu czynnego w walucie austryackiej . . .		1.765 zł. 67½ ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . .		1.765 zł. 67½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1896 . . .		1.720 „ 96½ „
okazuje się **przyrost** majątku o		44 zł. 71 ct.

VI. Fundacya posagowa Jana i Filipiny Komarnickich.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 4½% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1883. .	22 zł. 50 ct.						
		b) od 4% listów zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytow. ziemskiego . . .	16 „ — „						
		c) od 4% listów zastaw. galic. Banku krajowego	52 „ — „						
		Razem . .	90 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne	13 „ — „						
		czysty dochód . .		77	50	77	50	—	—
		Suma dochodów . .		77	50	77	50	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896 w gotówce		—	—	22	21	—	—
		Razem . .		—	—	99	71	—	—
		Wydatki.							
	1	Wyposażenie Julii Kuc z Magierowa . .		50	—	50	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego		22	21	22	21	—	—
		Suma wydatków . .		72	21	72	21	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce		—	—	27	50	—	—
		Razem . .		—	—	99	71	—	—

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 27 zł. 50 ct. wal. austr. przeniesiono z początkiem roku 1897 do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano (LW. 10.021/1897).

LW. 15.515/897.

VII. Zakład narodowy imienia Ossolińskich.

L. porz.	Dochody	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
1	W styczniu roku 1896.	—	—	—	—
2	„ lutym „ „	—	—	4.000	—
3	„ marcu „ „	2.000	—	2.000	—
4	„ kwietniu „ „	1.368	20	—	—
5	„ maju „ „	—	—	—	—
6	„ czerwcu „ „	5.929	30	—	—
7	„ lipcu „ „	2.149	—	162	—
8	„ sierpniu „ „	18	39	—	—
9	„ wrześniu „ „	—	—	—	—
10	„ październiku „	3.368	20	—	—
11	„ listopadzie „ „	2.500	—	—	—
12	„ grudniu „ „	12.020	—	—	—
13	„ styczniu „ 1897.	12.798	90	8.426	—
	Suma dochodów . .	42.151	99	14.588	—
	Zapas z początkiem roku 1896				
	a) w gotówce	387	61	—	—
	b) w efektach { w walucie austryack. 144.996 zł. 64 ct.				
	„ (kor. 239.500 czyli) 119.750 „ — „				
	„ frankach . . . 300 „ — „	—	—	265.046	64
	Razem . . .	42.539	60	279.634	64

VII. Zakład narodowy imienia Ossolińskich.

L. porz.	Wydatki		Gotówka zł.	Gotówka ct	Efekta zł.	Efekta ct.
1	W styczniu roku 1896.		—	—	—	—
2	„ lutym „ „		92	52	—	—
3	„ marcu „ „		2.000	—	—	—
4	„ kwietniu „ „		—	—	—	—
5	„ maju „ „		—	—	—	—
6	„ czerwcu „ „		1.600	—	100	—
7	„ lipcu „ „		8.122	09	—	—
8	„ sierpniu „ „		18	39	—	—
9	„ wrześniu „ „		—	—	—	—
10	„ październiku „		3.300	—	—	—
11	„ listopadzie „ „		2.500	—	—	—
12	„ grudniu „ „		6.000	—	5 500	—
	„ styczniu „ 1897.		18.516	15	60	35
	Suma wydatków . .		42.149	15	5.660	35
	Zapas z końcem roku 1896 *a*) w gotówce . . .		390	45	—	—
	b) w efektach . . .					
	1) Listy Towarzystwa kredyt. ziemskiego:					
	α) w walucie austr.	90.000 zł.				
	β) w walucie kor. (110.200 koron, czyli)	55.100 „				
	2) Obligacye pożyczki papiezkiej . . .	300 frank.				
	3) „ „ krajowej z r. 1893 (129.300 koron, czyli)	64.650 zł.				
	4) „ funduszu propinacyjnego .	49650 „				
	5) Renty państwowe	2.500 „				
	6) Priorytety I. węg.-galic. kolei żelaznej	2.000 „				
	7) Książeczki Banku kraj. i galic. kasy .	9.774 „ 29 ct.	—	—	273.974	29
	Razem		42 539	60	279.634	64

Uwagi: W sumie wydatków w gotówce 42.149 zł. 15 ct. mieści się ulokowana w Banku krajowym na rachunku bierzącym kwota 62 zł.

Majątkiem tego zakładu zarządza kuratorya, ustanowiona przez założyciela i składa Wydziałowi krajowemu corocznie rachunek do sprawdzenia, kasa krajowa zaś w moc § 41 listu fundacyjnego pobiera sumarycznie dochody i uskutecznia wydatki za asygnacyami kuratora, oraz przechowuje zapasy majątku zarodowego z nadwyżek majątku obrotowego.

L.W. 16 071/1897.

VIII. Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Zwroty od zapomożonych:						
		a) w kapitale . . 3.257 zł. 97 ct.						
		odpisano . . . 31 „ 20 „	3.226	77	810	64	2.416	13
		b) w odsetkach anuitetowych . .	126	—	126	—	—	—
	2	Odsetki zwłoki	2	—	2	—	—	—
	3	4% odsetki od książeczki wkładkowej Banku krajowego	144	04	144	04	—	—
	4	Efekta zakupione	1.082	68	1.082	68	—	—
		Suma dochodów . .	4.581	49	2.165	36	2.416	13
	5	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach	—	—	3.565	50	—	—
		Razem . .	—	—	5.730	86	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów .	1.082	68	1.082	68	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach.	—	—	4.648	18	—	—
		Razem . .	—	—	5.730	86	—	—

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1896.

Stan czynny. **Zapas** kasowy w efektach:	
4% książeczka wkładkowa Banku krajowego	4 648 zł. 18 ct.
Należytości czynne	2.416 „ 13 „
Suma stanu czynnego . . .	7.064 zł. 31 ct.
Stan bierny	— „ — „
Czysty stan czynny	7.064 zł. 31 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895. . . .	6.824 „ 67 „
okazuje się **przyrost** majątku o	239 zł. 64 ct.

LW. 11.626/1897.

IX. Fundusz zapomogi z roku 1868.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Zwrot od zapomożonych:						
		a) w kapitale	98	92	35	73	63	19
		b) w odsetkach	2	57	2	57	—	—
		Suma dochodów . .	101	49	38	30	63	19
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896 . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	101	49	38	30	63	19
		Wydatki.						
	1	Zwrot częściowy bezprocentowej zaliczki funduszowi krajowemu . . .	4.962	21	38	30	4.923	91
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 . . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	4.962	21	38	30	4.923	91

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1896.

Stan czynny. Wierzytelność u zapomożonych . . . . . 63 zł. 19 ct.
Stan bierny. Reszta długu do funduszu krajowego . . . . 4.923 „ 91 „
Czysty stan bierny . . . 4.860 zł. 72 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . . 4.863 „ 29 „
okazuje się stan bierny majątku **mniejszy** o . . . . . 2 zł. 57 ct.

Uwaga. Wierzytelności z końcem roku 1896 **zalegają** w powiecie grybowskim w kapitale 63 zł. 19 ct. w. a.

LW. 11.577/1897.

X. Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od 4% kziążeczki Banku krajowego		16	97	16	97	—	—
	2	Zwrot kosztów z roku ubiegłego wydanych na stemple i legalizacyę kontraktu kupna nabytych realności	16 zł. 84 ct.						
		a po strąceniu wydatku z powyższego tytułu	2 „ 17 „	14	67	14	67	—	—
	3	Efekta zakupione	33 „ 81 „						
		od tego spieniężone	2 „ 17 „	31	64	31	64	—	—
		Suma dochodów		63	28	63	28	—	—
		do tego:							
	4	**Zapas** początkowy efektami		—	—	210	46	—	—
		Razem		—	—	273	74	—	—
		Wydatki.							
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	33 zł. 81 ct.						
		od tego za spieniężone efekta	2 „ 17 „	31	64	31	64	—	—
		Suma wydatków		31	64	31	64	—	—
		do tego:							
	2	**Zapas** kasowy z końcem roku 1896 efektami		—	—	242	10	—	—
		Razem		—	—	273	74	—	—

Stan majątku zarodowego z koncem roku 1896.

Stan czynny:

a) w gotówce	— zł. — ct.
b) w efektach (książeczka Banku krajowego)	242 „ 10 „
c) w wartości realności	12.469 „ 50 „
Suma stanu czynnego	12.711 zł. 60 ct.
Stan bierny.	— „ — „
Czysty stan czynny	12.711 zł. 60 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895	12.679 „ 96 „
okazuje **się przyrost** majątku o	31 zł. 64 ct.

LW. 16.676/1897.

XI. Fundacya ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1896: 1) w gotówce . — zł. 00½ ct.						
		2) w efektach . 63.619 „ —— „	—	—	63.619	00½	—	—
		Razem . . .	—	—	63.619	00½	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896: 1) w gotówce . — zł. 00½ ct.						
		2) w efektach . 63.619 „ —— „	—	—	63.619	00½	—	—
		Razem . . .	—	—	63.619	00½	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		— zł. 00½ ct.
b) w efektach:		
1. 5% oblig. komunalne Banku krajowego (II-giej emisyi)	62.000 zł.	
2. 4½% listy zastawne galicyjskiego Banku hipotecznego	1.600 „	
3. 4% książeczka Banku krajowego na . .	19 „	63.619 „ —— „
Suma stanu czynnego		63.619 zł. 00½ ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny		63.619 zł. 00½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		63.619 „ 00½ „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.

XI. Fundacya ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek obrotowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: *a*). 5% od obligów komunalnych Banku krajowego . . . 3.100 zł. — ct. *b*). 4½% od listów zast. Banku hipotecznego . 72 „ — „	3.172	—	3.172	—	—	—
		Suma dochodów . .	3.172	—	3.172	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896.	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	3.172	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia inwalidów polskich (jak niżej wykazano)	3.000	—	3.000	—	—	—
	2	Rozmaite wydatki	18	78	18	78	—	—
	3	Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu .	894	03	—	—	894	03
		Suma wydatków . .	3.912	81	3.018	78	894	03
	4	**Zapas** z końcem roku 1896. w gotówce.	—	—	153	22	—	—
		Razem . .	—	—	3.172	—	—	—

Uwaga. Wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce 153 zł. 22 ct. w a. użyto z początkiem roku 1897 na częściowy zwrot funduszowi krajowemu zaliczki pobranej w latach dawniejszych na pokrycie niedoborów fundacyi (LW. 9.483/1897).

Wykaz szczegółowy dożywotników w roku 1896.

1.	Borysiewicz Szymon	150 zł.
2.	Brzostowski Stanisław	300 „
3.	Dobrzański Władysław Józef	300 „
4.	Kin Józef	150 „
5.	Kozłowski Leon	300 „
6.	Malinowski Jakób	300 „
7.	Kownacki Józef	150 „
8.	Odynecki Tomasz	300 „
9.	Ręczyński Jerzy	300 „
10.	Rostkowska Józefa	150 „
11.	Schretter Piotr	300 „
12.	Urmowski Leon	150 „
13.	Przetocki Franciszek	150 „
	Razem jak wyżej . . .	3.000 zł.

LW. 15.516/1897.

XII. Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Rubryka	Pozycya	A) **Majątek zarodowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione waluty kor. (21.400 kor.)	10.700	—	10.700	—	—	—
	2	„ „ „ austryackiej .	40	75	40	75	—	—
	3	Gotówka za spieniężone efekta . .	10.500	—	10.500	—	—	—
		Suma dochodów. .	21.240	75	21.240	75	—	—
	4	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach:						
		α) w walucie austr. 10.609 „ 80 – „						
		β) w walucie koron.						
		182.000 koron czyli 91.000 „ —— „	—	—	101.609	80½	—	—
		Razem . . .	—	—	122.850	55½	—	—
		Wydatki.						
	1	Efekta spieniężone waluty austr. . .	10.500	—	10.500	—	—	—
	2	Gotówka na zakupno efektów . . .	10.500	—	10.500	—	—	—
		Suma wydatków .	21.000	—	21.000	—	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach:						
		α) w walucie austr. 150 „ 55 „						
		β) w walucie kor.						
		203.400 kor. czyli 101.700 „ — „	—	—	101.850	55½	—	—
		Razem . . .	—	—	122.850	55½	—	—

XII. Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce . .	— —	— zł. 00½ ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	100 zł. —	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	50 „ 55 et.	
β) w walucie koronowej:		
3. 4% listy zastawne Towarzystwa kredytowego ziemsk.	178.200 koron	
4. 4% listy zastawne Banku krajowego	22.300 „	
5. 4% obligacye galicyjsk. pożyczki krajowej z roku 1893	2.900 „	
Razem . .	203.400 koron czyli 101.700 „ — „	101.850 „ 55 „
Suma stanu czynnego w walucie austryackiej . .		101.850 zł. 55½ ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		101.850 zł. 55½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895. . . .		101.609 „ 80½ „
okazuje się **przyrost** majątku o		240 zł. 75 ct.

XII. Fnndusz szkół ludowych z roku 1872.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek obrotowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od kapitałów:						
		a) od 4% listów zastaw. galicyjskiego Towarzystwa kredyt. ziemskiego w kwocie . 3.564 zł. — ct.						
		b) od 4½% oblig. pożycz. krajowej z r. 1883 . 236 „ 25 „						
		c) od 4½% listów zast. Banku krajowego . 4 „ 50 „						
		d) od 4% obligacyi galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 . . 58 „ — „						
		e) od 4% listów zast Banku krajowego 446 zł. — ct. mniej za kupony bierne 139 „ 10 „ 306 „ 90 „	4.169	65	4.169	65	—	—
	2	Dochody rozmaite	—	—	—	—	—	—
	3	Zwrot z depozytów zasiłków dla gmin .	590	—	—	—	590	—
		Suma dochodów .	4.759	65	4.169	65	590	—
	4	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 428 zł. 30 ct.						
		b) w efektach . . . — „ — „	—	—	428	30	—	—
		Razem . .	—		4.597	95	—	—
		Wydatki.						
	1	Zasiłki dla gmin na cele szkolne:						
		zaległe. . . . 450 zł. — ct.						
		bieżące . . . 4.040 „ — „	4.490	—	3.440	—	1.050	—
	2	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków .	4.490	—	3.440	—	1.050	—
	3	**Zapas** kasowy z końcem roku 1896. w gotówce	—	—	1.157	95	—	—
		Razem . .	—	—	4.597	95	—	—

XII. Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny.		
1) Zapas kasowy w gotówce	1.157 zł. 95 ct.	
2) Należytości czynne	590 „ — „	1.747 zł. 95 ct.
Stan bierny		1.050 „ — „
Czysty stan czynny		697 zł. 95 ct.

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w kwocie . 1.157 zł. 95 ct
zatrzymano część na pokrycie zasiłków gminom przyznanych a nie wypłaconych w kwocie . . . . . 1.050 „ — „
resztę zaś w kwocie . . . . . 107 zł. 95 ct.
ulokowano w roku 1897 na rzecz majątku zarodowego.

Wykazane powyżej należytości czynne z depozytów w kwocie 590 zł. w. a. posłużą także na pokrycie przyznanych a dotąd jeszcze nie podniesionych zasiłków dla gmin na cele szkolne.

LW. 11.088/1897.

XIII. Fundacya Winc. Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1896. w efektach:						
		1) w walucie austr. . 33.093 zł. 51 ct.						
		2) „ „ koronowej 54.700 koron, czyli 27.350 „ — „	—	—	60.443	51	—	—
		Razem . .	—	—	60.443	51	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		1) w walucie austr. . 33.093 zł. 51 ct.						
		2) „ „ koronowej (54.700 koron, czyli) 27.350 „ — „	—	—	60.443	51	—	—
		Razem . .	—	—	60.443	51	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego	33.000 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . .	93 „ 51 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (44.200 koron, czyli)	22.100 „ — „	
2. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (10.500 koron, czyli) . . .	5.250 „ — „	60.443 zł. 51 ct.
Suma stanu czynnego w walucie austryackiej . .		60.443 zł. 51 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . .		60.443 zł. 51 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		60.443 „ 51 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.

XIII. Fundacya Winc. Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek obrotowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) 4½% od listów zastawnych Banku krajowego . . . 1.485 zł. — ct.						
		b) 4% od listów zastaw. Banku krajowego . . 884 „ — „						
		c) 4% od obligacyj galic. pożyczki kraj. z r. 1893 210 „ — „						
		d) 4% od książeczek Banku krajowego . . 38 „ 40 „	2.617	40	2.617	40	—	—
	2	Gotówka za spieniężone efekta . . . . 1.333 zł. 69 ct.						
		od tego na zakupno efektów 1.183 „ — „						
		czysty dochód .	150	69	150	69	—	—
		Suma dochodów . .	2.768	09	2.768	09	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		1). w gotówce. . 1.183 zł. 00½ ct.						
		2). w efektach . 150 „ 69 – „	—	—	1.333	69½	—	—
		Razem . . .	—	—	4.101	78½	—	—
		Wydatki.						
	1	Premie dla czeladników	2.511	—	2.511	—	—	—
	2	Koszta losowania	106	23	106	23	—	—
	3	Efekta spieniężone . . 1.333 zł. 69 ct.						
		od tego zakupione . 1.183 „ — „						
		czysty wydatek .	150	69	150	69	—	—
	4	Koszta insercyjne	7	06	7	06	—	—
		Suma wydatków .	2.774	98	2.774	98	—	—
	5	**Zapas** z końcem roku 1896. w gotówce	—	—	1.326	80½	—	—
		Razem . .	—	—	4.101	78½	—	—

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 1.326 zł. 80 ct. wal. austr. (z opuszczeniem ½ centa) ulokowano z początkiem roku 1897 na książeczkę Banku krajowego; reprezentuje on czysty dochód z odsetek od efektów majątku zarodowego za drugie półrocze 1896 i stanowić będzie wraz z takimże czystym dochodem za pierwsze półrocze 1897 roku sumę przeznaczoną na cele losowania w roku 1897.

LW. 16.070/1897.

XIV. Fundacya Franciszka Kochmana dla literatów polskich.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	268	18	268	18	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie koronowej (800 koron, czyli) 400 zł. — ct. od tego spieniężone w walucie austryackiej . 125 „ 22 „						
		rzeczywiste przykupno . .	274	78	274	78	—	—
		Suma dochodów . .	542	96	542	96	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach: *a*) w walucie austr. . 947 zł. 25 ct. *b*) w walucie koron. (52.800 koron, czyli) 26.400 „ — „	—	—	27.347	25	—	—
		Razem . .	—	—	27 890	21	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 393 zł. 40 ct. od tego za spieniężone efekta . . . . 125 „ 22 „						
		czysty wydatek . .	268	18	268	18	—	—
	2	Efekta wydane do winkulacyi w walucie koronowej (800 koron, czyli) . . . . 400 zł. — ct. od tego pobrano z winkulacyi w walucie koronowej (800 koron, czyli) . . . . 400 „ — „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . . .	268	18	268	18	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach: *a*) w walucie austr. . 822 zł. 03 ct. *b*) w walucie koron. (53.600 koron, czyli) 26.800 „ — „	—	—	27.622	03	—	—
		Razem . .	—	—	27.890	21	—	—

XIV. Fundacya Franciszka Kochmana dla literatów polskich.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1) 4% listy zastawne galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego. . . .	800 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . .	22 „ 03 „	
b) w walucie koronowej:		
4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (53.600 koron czyli)	26.800„ — „	27.622 zł. 03 ct.
Suma stanu czynnego w walucie austryackiej		27.622 zł. 03 ct.
Stan bierny:		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		27.622 zł. 03 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895. . . .		27.347 „ 25 „
okazuje się **przyrost** majątku		274 zł. 78 ct.

XIV. Fundacya Franciszka Kochmana dla literatów polskich.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek obrotowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego (w walucie austr.) . . 32 zł. — ct.						
		b) od 4% listów zast. galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego (w walucie koronowej) . . . 1.072 „ — „						
		Razem . . 1.104 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne . 2 „ 40 „						
		czysty dochód . .	1.101	60	1.101	60	—	—
	2	Gotówka za spieniężone efekta . .	145	83	145	83	—	—
		Suma dochodów .	1.247	43	1.247	43		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 1.072 zł. 74½ ct.						
		b) w efektach . . 2.059 „ 17— „	—	—	3.131	91½	—	—
		Razem . .	—	—	4.379	34½	—	—
		Wydatki.						
	1	Premie dla literatów	1.500	—	1.500	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	268	18	268	18	—	—
	3	Efekta spieniężone	145	83	145	83	—	—
	4	Rozmaite wydatki (porto pocztowe) .	1	05	1	05	—	—
		Suma wydatków .	1.915	06	1.915	06	—	—
	5	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 550 zł. 94½ ct.						
		b) w efektach . 1.913 „ 34— „	—	—	2.464	28½	—	—
		Razem . .	—	—	4.379	34½	—	—

Uwaga. W myśl postanowienia §. 23. aktu fundacyjnego ¼ część czystych dochodów majątku obrotowego przypada corocznie na pomnożenie majątku zarodowego, ¾ części zaś przypadają na premie dla literatów polskich; kwotę równającą się ¾ częściom czystego dochodu lokuje się corocznie tylko chwilowo na książeczki wkładkowe Banku krajowego, zanim użytą zostanie na premie, których najbliższe rozdanie nastąpi w roku 1898. Z wykazanego wyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce 550 zł. 94½ ct. wal. austr. część w kwocie 275 zł. 13 ct. wal. austr., równającą się ¼ części czystego dochodu z roku 1896. (który wynosił sumę 1.101 zł. 60 ct.), przeniesiono z początkiem r. 1897. do majątku zarodowego i na rzecz tegoż sfruktyfikowano (LW.10 045/97.); resztę zaś w sumie 275 zł. 81 ct. w. a. pozostawiono w majątku obrotowym i ulokowano tymczasowo na książeczkę Banku krajowego w celu użycia jej wraz z kwotą 1.913. zł. 34 ct. ulokowaną poprzednio na tę samą książeczkę Banku krajowego, a wykazaną w zapasie z końcem roku w efektach, — na zrealizowanie celów fundacyi w roku 1898.

LW. 16.072/1897.

XV. Fundacya posagowa Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zastaw. galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego (w walucie austryackiej) . 60 zł. — ct:						
		b) od 4% listów zast. gal. Towarz. kredyt. ziem. (w wal. konwencyjnej) 4 „ 20 „						
		c) do 4% listów zast. gal. Towarz. kredyt. ziem. (w walucie koronowej) 590 „ — „						
		Razem . . 654 zł. 20 ct.						
		od tego odsetki bierne . 4 „ 68 „						
		czysty dochód . .	649	52	649	52	—	—
	2	**Efekta zakupione:**						
		a) w walucie austryackiej . 57 zł. 20 ct.						
		b) „ „ koronowej . (1.400 koron, czyli) . 700 „ — „						
		Razem . . 757 zł. 20 ct.						
		od tego spieniężone w wal. austryackiej . . 100 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	657	20	657	20	—	—
		Suma dochodów . .	1.306	72	1.306	72	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		1) w gotówce . . . 318 zł. 10 ct.						
		2) w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 1.629 „ 57 „						
		b) w walucie koronowej (28.600 koron, czyli . 14.300 „ — „	—	—	16.247	67	—	—
		Razem . .	—	—	17.554	39	—	—

XV. Fundacya posagowa Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 742 zł. 60 ct. od tego za spieniężone efekta . . . . 105 „ — „						
		czysty wydatek . .	637	60	637	60	—	—
	2	Efekta wydane do winkulacyi w walucie koron. (1.200 koron, czyli) . 600 zł. — ct. od tego odebrane z winkulacyi w walucie koronowej (1.200 k., czyli) 600 „ — „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	637	60	637	60	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896: 1) w gotówce . . . 330 zł. 02 ct. 2) w efektach: *a*) w walucie austr. . 1.586 „ 77 „ *b*) w walucie koron. (30.000 koron, czyli) 15.000 „ — „	—	—	16.916	79	—	—
		Razem . .	—	—	17.554	39	—	—

XV. Fundacya posagowa Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy. *a*) w gotówce		330 zł. 02 ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1) 4% listy zastawne galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego	1.500 zł. — ct.	
2) 4% książeczka Banku krajowego	86 „ 77 „	
β) w walucie koronowej:		
4% listy zastawne galic. Tow. kredytowego ziemskiego (30.000 koron, czyli)	15.000 „ — „	16.586 „ 77 „
Suma stanu czynnego		16.916 zł. 79 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		16.916 zł. 79 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895		16.247 „ 67 „
okazuje się przyrost majątku o		669 zł. 12 ct.
a mianowicie przybyło: *a*) w gotówce	11 zł. 92 ct.	
b) w efektach	657 „ 20 „	
Przyrost jak wyżej	669 zł. 12 ct.	

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie, a dopóki to nie nastąpi, fruktyfikuje się wszelkie dochody na rzecz majątku zakładowego. Wykazany też powyżej zapas z końcem roku 1896. w gotówce 330 zł. 02 ct. sfruktyfikowano z początkiem roku 1897. na rzecz tegoż majątku (LW. 7.863/1897).

L. W. 14.464/1897.

XVI. Fundacya Maryi de Prez Jędrzejowiczowej dla czterech wiekowych kobiet.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 34 zł. 25 ct.						
		b) w walucie koronowej (3.000 koron, czyli) . . . 1.500 „ — „						
		Razem 1.534 zł. 25 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej . . . 1.500 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	34	25	34	25	—	—
		Suma dochodów . .	34	25	34	25	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach:						
		α) w walucie austryackiej . 1.507 „ — „						
		β) w walucie koron. (13.000 koron, czyli) . 6.500 „ — „	—	—	8.007	00½	—	—
		Razem . .	—	—	8.041	25½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 1.500 zł. — ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 1.500 „ — „	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	—	—	—	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach:						
		α) w walucie austryackiej . . . 41 „ 25 — „						
		β) w walucie koronowej (16.000 koron, czyli) . . 8.000 „ — „	—	—	8.041	25½	—	—
		Razem . . .	—	—	8.041	25½	—	—

XVI. Fundacya Maryi de Prez Jędrzejowiczowej dla czterech wiekowych kobiet.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		— zł. 00½ ct.
b) w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczki Bankn krajowego	41 zł. 25 ct.	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (600 koron czyli)	300 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (10.800 koron, czyli)	5 400 „ — „	
3) 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredyt. ziemskiego (4.600 koron, czyli) .	2.300 „ — „	8.041 „ 25— „
Suma stanu czynnego		8.041 zł. 25½ ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie anstryackiej		8.041 zł. 25½ ct
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895		8.007 „ 00½ „
okazuje się **przyrost majątku** o		34 zł. 25 ct.

XVI. Fundacya Maryi de Prez Jędrzejowiczowej dla czterech wiekowych kobiet.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% obligacyj galic. pożyczki kraj. z roku 1883. . 56 zł. 25 ct.						
		b) od 4% obligacyj gal. pożyczki kraj. z roku 1893. . . 12 „ — „						
		c) od 4% listów zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . 92 „ — „						
		d) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . . 196 „ — „						
		Razem . . 356 zł. 25 ct.						
		od tego odsetki bierne 19 „ 50 „						
		czysty dochód . .	336	75	336	75	—	—
		Suma dochodów . .	336	75	336	75	—	—
	2	Zapas z początkiem roku 1896 w gotówce	—	—	20	31	—	—
		Razem . . .	—	—	357	06	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia czterech wiekowych kobiet:						
		a) stałe . . . 316 zł. — ct.						
		b) jednorazowe . . 20 „ 28 „	336	28	336	28	—	—
		Suma wydatków . .	336	28	336	28	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce .	—	—	20	78	—	—
		Razem . . .	—	—	357	06	—	—

Uwaga. Wykazaną powyżej w zapasie z końcem roku 1896. nadwyżkę dochodów w kwocie 20 zł. 78 ct. asygnowano w roku 1897 dodatkowo w czterech równych częściach dożywotniczkom do wypłaty (L. W. 1.566/97).

L.W. 18.335/1897.

XVII. Fundusz pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1883 472 zł. 50 ct.						
		b) od 4% obligacyj gal. pożyczki kraj. z roku 1893 . . . 36 „ — „						
		c) od 4½% listów zast. Banku krajowego . 454 „ 50 „						
		d) od 4% listów zastw. Banku krajowego . 1.232 „ 84 „						
		razem . . 2.195 zł. 84 ct.						
		od tego odsetki bierne . 154 „ 51 „						
		czysty dochód . .	2.041	33	2.041	33	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austryackiej 140 zł. 14 ct.						
		b) w walucie koronowej (26 600 koron, czyli) . 13.300 „ — „						
		razem . . 13.440 zł. 14 ct.						
		od tego efekta spieniężone:						
		α) w walucie austr. 10.849 zł. 16 ct.						
		β) w walucie koron. (200 koron czyli) 100 „ — „ 10.949 „ 16 „						
		rzeczywiste przykupno . .	2.490	98	2.490	98	—	—
		Suma dochodów . .	4.532	31	4.532	31	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		1) w gotówce . . . 967 zł. 75 ct.						
		2) w efektach:						
		a) w walucie austr. 20.717 „ 64 „						
		b) w walucie koronowej (49.600 koron, czyli) . 24.800 „ — „	—	—	46.485	39	—	—
		Razem . .	—	—	51.017	70	—	—

XVII. Fundusz pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 13.137 zł. 64 ct. od tego zaspieniężone efekta . . . . 10.949 „ 16 „ czysty wydatek . .	2.188	48	2.188	48	—	—
		Suma wydatków .	2.188	48	2.188	48	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896: *a*) w gotówce . . . 820 zł. 60 ct. *b*) w efektach: α) w walucie austr. . 10.008 „ 62 „ β) w walucie koronowej (76.000 koron, czyli) . 38.000 „ — „	—	—	48.829	22	—	—
		Razem . .	—	—	51.017	70	—	—

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		820 zł. 60 ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	10.000 zł. — ct.	
2. 4% książeczki Banku krajowego . . .	8 „ 62 „	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (74.200 koron, czyli)	37.100 „ — „	
2. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (1.800 koron, czyli)	900 „ — „	48.008 „ 62 „
Suma stanu czynnego		48.829 zł. 22 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny		48.829 zł. 22 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		46.485 „ 39 „
okazuje się **przyrost** majątku o		2.343 zł. 83 ct.
a mianowicie: przybyło w efektach . .	2.490 zł. 98 ct.	
ubyło w gotówce . .	147 „ 15 „	
Przyrost jak wyżej . . .	2.343 zł. 83 ct.	

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 820 zł. 60 ct. wal. austr. sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz majątku zakładowego tego funduszu (LW. 13.262/97).

LW. 14.466/1897).

XVIII. Fundacya Sandecka „Dom roboczy“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1883. . . . 281 zł. 25 ct.						
		b) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893. 214 „ — „						
		c) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . 49 „ 50 „						
		d) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . . 734 „ 22 „						
		e) od 4% listów zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . 196 „ — „						
		Razem . . 1.474 zł. 97 ct.						
		od tego odsetki bierne 160 „ 48 „						
		czysty dochód . .	1.314	49	1.314	49	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 72 zł. 99 ct.						
		b) w walucie koron. (26.200 koron, czyli) 13.100 „ — „						
		Razem . 13.172 zł. 99 ct.						
		od tego efekta spieniężone:						
		α) w wal. austr. 11.366 zł. — ct.						
		β) w wal. koronowej (200 koron, czyli) 100 zł. — ct. 11.466 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . . .	1.706	99	1.706	99	—	—
		Suma dochodów . . .	3.021	48	3.021	48	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotwce . . 605 zł. 45½ ct.						
		b) w efektach:						
		α) w wal. austr. 12.478 „ 32— „						
		β) w wal. koron. (33.300 koron, czyli) . . 16.650 „ —— „	—	—	29.733	77½	—	—
		Razem . . .	—	—	32.755	25½	—	—

XVIII. Fundacya Sandecka „Dom roboczy“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 12.877 zł. 19 ct. od tego za spieniężone efekta . . . 11.466 „ — „						
		czysty wydatek . .	1.411	19	1.411	19	—	—
		Suma wydatków . .	1.411	19	1.411	19	—	—
	2	**Zapas** końcem roku 1896: *a*) w gotówce . . 508 zł. 75½ ct. *b*) w efektach: *α*) w wal. austr. . 1.185 „ 31 „ *β*) w wal. koron. (59.300 koron, czyli) . . 29.650 „ — „	—	—	31.344	06½	—	—
		Razem . .	—	—	32.755	25½	—	—

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół
Stan czynny. **Zapas kasowy**: *a*) w gotówce		508 zł. 75½ ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	1.100 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	85 „ 31 „	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (38.800 koron, czyli)	19.400 „ — „	
2. 4% listy zastawne galic. Towarzystwa kred. ziemsk. (9.800 kokon, czyli)	4 900 „ — „	
3. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (10.700 koron, czyli)	5.350 „ — „	30.835 „ 31 „
Suma stanu czynnego		31.344 zł. 06½ ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		31.344 zł. 06½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		29.733 „ 77½ „
okazuje się **przyrost** majątku o		1.610 zł. 29 ct.
a mianowicie: przybyło w efektach . .	1.706 zł. 99 ct.	
ubyło w gotówce . .	96 „ 70 „	
Przyrost jak wyżej . . .	1.610 zł. 29 ct.	

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie, zatem wszystkie dochody z odsetek od efektów majątku zakładowego fruktyfikuje się w ciągu roku celem powiększenia tegoż majątku. Wykazany też powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 508 zł. 75 ct. (z opuszczeniem ½ ct.) sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz majątku zakładowego. (LW. 13.261/897).

LW. 16.193|897.

XIX. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych uzdrowieńców.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	56	19	56	19	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 38 zł. 75 ct.						
		b) w walucie koron. (200 koron, czyli) . 100 „ — „						
		Razem . 138 zł. 75 ct.						
		od tego spieniężone w walucie austryackiej 80 „ 26 „						
		rzeczywiste przykupno . .	58	49	58	49	—	—
		Suma dochodów . . .	114	68	114	68	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 447 zł. 43 ct.						
		b) w walucie koron. (3.400 koron, czyli) . 1.700 „ — „	—	—	2.147	43	—	—
		Razem . .	—	—	2.262	11	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 136 zł. 45 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . 80 „ 26 „						
		czysty wydatek . .	56	19	56	19	—	—
		Suma wydatków . .	56	19	56	19	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		w efektach:						
		a) w walucie austr. . 405 zł. 92 ct.						
		b) w walucie koron. (3.600 koron, czyli) 1.800 „ — „	—	—	2.205	92	—	—
		Razem . .		—	2.262	11	—	—

XIX. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych uzdrowieńców.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	400 zł. — ct.	
2. 4% książeczki Banku krajowego na . . .	5 „ 92 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (400 kor. czyli)	200 „ — „	
2. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (3.200 koron, czyli) . . .	1.600 „ — „	2.205 zł. 92 ct.
Suma stanu czynnego		2.205 zł. 92 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		2.205 zł. 92 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895		2.147 „ 43 „
okazuje się **przyrost** majątku o		58 zł. 49 ct.

XIX. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych uzdrowieńców.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) 4½% od listów zastawnych Banku krajowego . . 18 zł. — ct.						
		b) 4% od listów zastawnych Banku krajowego . . . 6 „ — „						
		c) 4% od obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893.. 64 „ — „						
		d) 4% od książeczki Banku krajowego . 17 „ 44 „						
		Razem . . 105 zł. 44 ct.						
		od tego odsetki bierne — „ 01 „						
		czysty dochód . . .	105	43	105	43	—	—
	2	Gotówka pobrana za spieniężone efekta . . 122 zł. 25 ct.						
		od tego wydana na zakupno efektów . 74 „ 72 „						
		czysty dochód . . .	47	53	47	53	—	—
		Suma dochodów . .	152	96	152	96	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 11 zł. — ct.						
		b) w efektach:						
		w walucie austryackiej 122 „ 25 „	—	—	133	25	—	—
		Razem . .	—	—	286	21	—	—

XIX. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych uzdrowieńców.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla uzdrowieńców za rok 1894. 1895. i 1896 po . . 47 zł. 25 ct.	141	75	94	50	47	25
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	56	19	56	19	—	—
	3	Efekta spieniężone w walucie austryackiej . . 122 zł. 25 ct.						
		od tego kupione w walucie austr. . . . 74 „ 72 „						
		czysty wydatek .	47	53	47	53	—	—
	4	Rozmaite wydatki (porto pocztowe) .	—	27	—	27	—	—
		Suma wydatków . .	245	74	198	49	47	25
	5	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 13 zł. — ct.						
		b) w efektach w walucie austryackiej . 74 „ 72 „	—	—	87	72	—	—
		Razem . .	—	—	286	21	47	25

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . . 13 zł. — ct.
i w efektach . . . . . 74 „ 72 „
razem . . 87 zł. 72 ct.
część w kwocie . . . . . 47 „ 25 „
pozostawiono w majątku obrotowym na wypłatę jednego wsparcia za rok 1896 dla obłąkanego uzdrowieńca; resztę zaś w sumie . . . 40 zł. 47 ct.
jako czystą nadwyżkę dochodów za rok 1896 przeniesiono do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano. (LW. 14.517/897).

LW. 17.475/896.

XX. Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin: Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Zastawce i Wolica.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	218	01	218	01	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austryackiej 26 zł. 41 ct.						
		b) w walucie koronowej (800 koron, czyli) . 400 „ — „						
		Razem . . 426 zł. 41 ct.						
		od tego spieniężone w walucie austryackiej . 200 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	226	41	226	41	—	—
		Suma dochodów .	444	42	444	42	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach						
		a) w walucie austryackiej 13.643 zł. 01 ct.						
		b) w walucie koronowej (23.000 koron, czyli) . 11.500 „ — „	—	—	25.143	01	—	—
		Razem . .	—	—	25.587	43	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 418 zł. 01 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 200 „ — „						
		czysty wydatek . .	218	01	218	01	—	—
		Suma wydatków . .	218	01	218	01	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 13.469 zł. 42 ct.						
		b) w walucie koronowej (23.800 koron, czyli) . 11.900 „ — „	—	—	25.369	42	—	—
		Razem . .	—	—	25.587	43	—	—

XX. Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin: Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Zastawce i Wolica.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej;		
1) $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego .	12.400 zł. — ct.	
2) 5% obligi komunalne „ „ (II. em).	1.000 „ — „	
3) 4% książeczki Banku krajowego na . .	69 „ 42 „	
b) w walucie koronowej:		
1) 4% listy zastawne Banku krajowego (2.800 koron, czyli)	1.400 „ — „	
2) 4% listy zastawne gal. Towarzystwa kred. ziemskiego (10.200 koron, czyli) . .	5.100 „ — „	
3) 4% obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1893 (10.800 koron, czyli)	5.400 „ — „	25.369 zł. 42 ct.
Suma stanu czynnego		25.369 zł. 42 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		25.369 zł. 42 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895. . . .		25.143 „ 01 „
okazuje sie **przyrost** majątku o		226 zł. 41 ct.

XX. Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin: Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Zastawce i Wolica.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 4½% listów zast. Banku krajowego .	560 zł. 25 ct.						
		b) od 4% listów zastaw. Banku krajowego .	52 „ — „						
		c) od 4% listów zastaw. galic. Tow. kredytow. ziemskiego . . .	204 „ — „						
		d) od 4½% oblig. galic. pożyczki krajowej z roku 1883 . . .	4 „ 50 „						
		e) od 4% oblig. gal. pożyczki krajowej z roku 1893. . . .	216 „ — „						
		f) od 4% obligacyi komunalnych Banku krajowego . . .	50 „ — „						
		g) od 4% książeczek Banku krajowego . .	15 „ 68 „						
		razem . .	1.102 zł. 43 ct.						
		od tego odsetki bierne .	3 „ 21 „						
		czysty dochód . .		1.099	22	1.099	22	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie austryackiej .	690 zł. 22 ct.						
		od tego spieniężone . .	686 „ 58 „						
		rzeczywiste przykupno . .		3	64	3	64	—	—
		Suma dochodów . .		1.102	86	1.102	86	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896:							
		a) w gotówce . .	403 zł. 50½ ct.						
		b) w efektach w walucie austryackiej	686 „ 58— „	—	—	1.090	08½	—	—
		Razem . .		—	—	2.192	94½	—	—

XX. Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin: Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Zastawce i Wolica.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek obrotowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla włościan gmin Hołhocze i t. d.	872	07	872	07	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	218	01	218	01	—	—
	3	„ „ na zakupno efektów . . 690 zł. 22 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 686 „ 58 „						
		czysty wydatek . .	3	64	3	64	—	—
		Suma wydatków . .	1.093	72	1.093	72	—	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 409 zł. $00^1/_2$ ct.						
		b) w efektach w walucie austryackiej . 690 „ 22 „	—	—	1.099	$22^1/_2$	—	—
		Razem . .	—	—	2.192	$94^1/_2$	—	—

Uwaga. Odsetki przypadające za cały rok od efektów majątku zarodowego lokuje się tymczasowo, aż do miesiąca marca następnego roku na książeczki wkładkowe Banku krajowego, z uzyskanej zaś potem po spieniężeniu gotówki, $^4/_5$ części rozdaje się tytułem zapomóg pomiędzy zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce; $^1/_5$ część zaś fruktyfikuje się na rzecz majątku zarodowego. — Rozdawnictwem zapomóg zajmuje się osobna komisya w myśl statutu fundacyi utworzona pod nadzorem Wydziału powiatowego w Podhajcach.

Wykazanego wyżej z końcem roku 1896 zapasu w gotówce 409 zł. —$^1/_2$ ct. i w efektach (książeczka Banka krajowego) 690 zł. 22 ct, użyto w roku 1897 na cele fundacyi. (LW. 23.114/897).

(LW. 17.354/897.

XXI. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz I. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	219	68	219	68	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 53 zł. 33 ct.						
		b) w walucie koron. (3.000 koron, czyli) . 1.500 „ — „						
		Razem . 1.553 zł 33 ct.						
		od tego efekta spieniężone:						
		α) w walucie austr. 1.200 zł. — ct.						
		β) w walucie koronowej (200 koron, czyli) 100 „ — „ 1.300 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	253	33	253	33	—	—
		Suma dochodów . .	473	01	473	01	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 9.109 zł. 19 ct.						
		b) w walucie koron. (26.200 koron, czyli) 13.100 „ — „	—	—	22.209	19	—	—
		Razem . .	—	—	22.682	20	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 1.519 zł. 68 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . 1.300 „ — „						
		czysty wydatek . .	219	68	219	68	—	—
		Suma wydatków . .	219	68	219	68	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr . 7.962 zł. 52 ct.						
		b) w walucie koron. (29.000 koron, czyli) 14.500 „ — „	—	—	22.462	52	—	—
		Razem . .	—	—	22.682	20	—	—

XXI. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz I. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. $4^1/_2\%$ listy zastawne Banku krajowego . .	7.900 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	62 „ 52 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (29.000 koron, czyli)	14.500 „ — „	22.462 zł. 52 ct.
Suma stanu czynnego . . .		22.462 zł. 52 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty **stan czynny** w walucie austryackiej . . .		22.462 zł. 52 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		22.209 „ 19 „
okazuje się **przyrost** majątku o		253 zł. 33 ct.

XXI. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz I. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . 378 zł. — ct.						
		b) od 4% listów zast. Banku krajowego . 558 „ — „						
		c) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z r. 1883 . 6 „ 75 „						
		Razem . 942 zł. 75 ct.						
		od tego odsetki bierne 3 „ 46 „						
		czysty dochód . . .	939	29	939	29	—	—
		Suma dochodów . .	939	29	939	29	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896 w gotówce;	—	—	219	68	—	—
		Razem . . .	—	—	1.158	97	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla dwóch wdów po adwokatach po 360 zł.	720	—	720	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	219	68	219	68	—	—
		Suma wydatków . .	939	68	939	68	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce .	—	—	219	29	—	—
		Razem . .	—	—	1.158	97	—	—

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 219 zł. 29 ct. przeniesiono z początkiem roku 1897 do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano (LW. 3.796/1897).

LW. 17.383/1897.

XXII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundnsz II. „ku wspieraniu artystów i literatów“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	188	77	188	77	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 5.062 zł. 25 ct.						
		b) w walucie koron.						
		(400 koron, czyli) . 200 „ — „						
		Razem . 5 262 zł. 25 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austr. 5.077 „ 18 „						
		rzeczywiste przykupno .	185	07	185	07	—	—
	3	Gotówka zwrócona przez zarząd Kasyna miejskiego we Lwowie jako nadwyżka kursowa przy kupnie $4^1/_2\%$ listów zastawnych Banku hipotecznego . .	7	50	7	50	—	—
		Suma dochodów . .	381	34	381	34	—	—
	4	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 20.295 zł. 85 ct.						
		b) w walucie koron.						
		(1.800 koron, czyli) . 900 „ — „	—	—	21.195	85	—	—
		Razem . .	—	—	21.577	19	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 5.265 zł. 95 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 5.077 „ 18 „						
		czysty wydatek . .	188	77	188	77	—	—
	2	Efekta wydane do winkulacyi w walucie austryackiej . . 25.000 zł. — ct.						
		od tego odebrane z winkulacyi w walucie austryackiej . 25.000 „ — „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	188	77	188	77	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 7 zł. 50 ct.						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. 20.280 „ 92 „						
		2) w walucie koron.						
		(2.200 koron czyli) 1.100 „ — „	—	—	21.388	42	—	—
		Razem . .	—	—	21.577	19	—	—

XXII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz II. „ku wspieraniu artystów i literatów“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce:		7 zł. 50 ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego .	200 zł. - ct.	
2. 4½% listy zastawne galicyjsk. Banku hipot.	20.000 „ — „	
3. 4% książeczki Banku krajowego na . .	80 „ 92 ct.	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego imien. wart. (2.200 koron, czyli)	1.100 „ — „	21.380 „ 92 „
Suma stanu czynnego . . .		21.388 zł. 42 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		21.388 zł. 42 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		21.195 „ 85 „
okazuje się **przyrost** majątku o		192 zł. 57 ct.
a mianowicie przybyło: *a*) w gotówce . .	7 zł. 50 ct.	
b) w efektach . .	185 „ 07 „	
Przyrost jak wyżej . . .	192 zł. 57 ct.	

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 7 zł. 50 ct wal. austr. sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz tego majątku (LW. 5.530/897).

XXII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz II. „ku wspieraniu artystów i literatów“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. galicyjskiego Banku hip.. . 900 zł. 52 ct.						
		b) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . . 44 „ — „						
		c) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . 9 „ — „						
		Razem . . 953 zł. 52 ct.						
		od tego odsetki bierne 1 „ 20 „						
		czysty dochód . . .	952	32	952	32	—	—
	2	Gotówka od Kasyna miejskiego we Lwowie w celu wyrównania dochodu z odsetek od 4½% listów zastawnych galicyjskiego Banku hipotecznego (im. wartość 20.000 złr.) do rocznej sumy 1.200 zł. za rok 1896. . . .	300	—	300	—	—	—
		Suma dochodów . .	1.052	32	1.252	32	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896 w gotówce	—	—	1.025	96	—	—
		Razem . .	—	—	2.278	28	—	—

XXII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz II. „ku wspieraniu artystów i literatów“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla jednego literata i jednego artysty: *a*) należytość po 280 zł. 560 zł. — ct. *b*) należytość wskutek podwyższenia od Września 1896 do 290 zł. . 6 „ 68 „	566	68	566	68	—	—
	2	Stypendya dla dwóch uczniów akademii sztuk pięknych w Monachium po 280 zł. rocznie należytość za II. półrocze roku szkolnego 1895/6	280	—	280	—	—	—
	3	Gotówka wydana do majątku zarodowego:	188	77	188	77	—	—
	4	Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu (należytość zaległa)	837	19	837	19	—	—
	5	Rozmaite wydatki . . 5 zł. 07 ct. od tego zwroty . . 3 zł. 37 ct.						
		czysty wydatek . .	1	70	1	70	—	—
		Suma wydatków . .	1.874	34	1.874	34	—	—
	6	**Zapas** z końcem roku 1696. w gotówce	—	—	403	94	—	—
		Razem . .	—	—	2.278	28	—	—

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . . 403 zł. 94 ct.
zarezerwowano kwotę . . . . . 290 „ — „

na wypłatę półrocznej raty stypendyów, za I-sze półrocze roku szkolnego 1896/97 (z góry płatne) dla dwóch młodych utalentowanych artystów. kształcących się w sztukach pięknych za granicą, które nadano z początkiem roku 1897 (LW. 2.544/97); resztę zaś w sumie . 113 zł. 94 ct. (w której mieści się kwota równająca się 5% czystych dochodów fundacyi za rok 1896) sfruktyfikowano w myśl aktu fundacyjnego z początkiem roku 1897 na rzecz majątku zarodowego (LW. 5.530/897).

Nadawane z tej fundacyi dożywotnie wsparcia dla artystów i literatów, tudzież stypendya dla młodych utalentowanych artystów dla kształcenia się w sztukach pięknych za granicą po 280 zł. rocznie podwyższono w roku 1896 wskutek wzrostu dochodów na kwotę 290 zł. rocznie (LW. 47.273/96).

(LW. 17.384/1897).

XXIII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“

Fundusz III. „ku popieraniu celów galicyjsk. Towarzystwa muzycznego we Lwowie“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	44	99	44	99	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie koronowej (200 koron, czyli) . 100 zł. — ct. od tego spieniężone w walucie austryackiej . 53 „ 11 „						
		rzeczywiste przykupno . .	46	89	46	89	—	—
		Suma dochodów . .	91	88	91	88	—	—
	3	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach *a*) w walucie austryackiej 13.411 zł. 67 ct. *b*) w walucie koronowej (14.600 koron, czyli) . 7.300 „ — „	—	—	20.711	67	—	—
		Razem . .	—	—	20.803	55	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 98 zł. 10 ct. od tego za spieniężone efekta . . . . 53 „ 11 „						
		czysty wydatek . .	44	99	44	99	—	—
		Suma wydatków . .	44	99	44	99	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896. w efektach *a*) w walucie austryackiej 13.358 zł. 56 ct. *b*) w walucie koronowej (14.800 koron, czyli) . 7.400 „ — „	—	—	20.758	56	—	—
		Razem . .	—	—	20.803	55	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:

	Szczegół.	Ogół.
a) w walucie austryackiej:		
1) $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego . .	13.300 zł. — ct.	
2) 4% książeczki „ „ na . .	58 „ 56 „	
b) w walucie koronowej:		
1) 4% listy zastawne Banku kraj. (14.800 kor. czyli) .	7.400 „ — „	20.758 zł. 56 ct.
Suma stanu czynnego		20.758 zł. 56 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		20.758 zł 56 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895		20.711 „ 67 „
okazuje się **przyrost** majątku o		46 zł. 89 ct.

XXIII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz III „ku popieraniu celów galicyjsk. Towarzystwa muzycznego we Lwowie“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . 598 zł. 50 ct.						
		b) od 4% listów zastawnych Banku krajowego 296 „ — „						
		Razem . 894 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . — „ 43 „						
		czysty dochód . .	894	07	894	07	—	—
		Suma dochodów . .	894	07	894	07	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896. w gotówce	—	—	472	33	—	—
		Razem . .	—	—	1.366	40	—	—
		Wydatki.						
	1	Subwencya dla galicyjskiego Towarzystwa muzycznego we Lwowie . . .	842	49	842	49	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	44	99	44	99	—	
	3	Rozmaite wydatki	9	82	9	82	—	—
		Suma wydatków . .	897	30	897	30	—	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896. w gotówce	—	-	469	10	—	—
		Razem . .	—	—	1.366	40	—	—

Uwaga Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . . . 469 zł. 10 ct.
potrącono kwotę . . . . . 44 „ 21 „
tytułem 5% czystych dochodów za rok 1896 i sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz majątku zarodowego (L.W. 1.610/97)
resztę zaś w sumie . . . . . 424 zł. 89 ct.
wypłacono z początkiem roku 1897 tytułem drugiej półrocznej raty subwencyi za rok 1896 galicyjskiemu Towarzystwu muzycznemu we Lwowie (LW. 80.389/96).

LW. 16.473/1897.

XXIV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz IV. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	109	51	109	51	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 20 zł. 35 ct.						
		b) w walucie koron. (2.200 koron, czyli) 1.100 „ — „						
		Razem . 1.120 zł. 35 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej . . . . 986 „ 69 „						
		rzeczywiste przykupno .	133	66	133	66	—	—
		Suma dochodów . .	243	17	243	17	—	—
	3	**Zapas** z początkiem r. 1896. w efektach:						
		a) w walucie austr. . 11.399 zł. 54 ct.						
		b) w walucie koron. (20.300 koron, czyli) 10.150 zł. — ct.	—	—	21.549	54	—	—
		Razem . .	—	—	21.792	71	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 1 096 zł. 20 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 986 „ 69 „						
		czysty wydatek. .	109	51	109	51	—	—
		Suma wydatków . .	109	51	109	51	—	—
	2	**Zapas** z końcem r. 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 10.433 zł. 20 ct.						
		b) w walucie koron. (22.500 koron, czyli) 11.250 „ — „	—	—	21.683	20	—	—
		Razem . .	—	—	21.792	71	—	—

XXIV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz IV. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 6% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1873	9.300 zł. — ct.	
2. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1891	500 „ — „	
3. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	600 „ — „	
4. 4% książeczka Banku krajowego na . .	33 „ 20 „	
b) w walucie koronowej.		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (9.300 koron, czyli)	4.650 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (13.200 koron, czyli)	6.600 „ — „	21.683 zł. 20 ct.
Suma stanu czynnego		21.683 zł. 20 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		21.683 zł. 20 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		21.549 „ 54 „
okazuje się **przyrost** majątku o		133 zł. 66 ct.

XXIV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz IV. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 6% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1873. . . . 579 zł. — ct.						
		b) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1891. 0 „ — „						
		c) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893. 186 „ — „						
		d) od 4½% listów zastaw. Banku kraj. . 27 „ — „						
		e) od 4% listów zastawnych Banku kraj. 260 „ — „						
		f) od 4½% obligacyj galicyjskiej pożyczki kraj. z r. 1883. 9 „ — „						
		Razem . 1.081 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne 12 „ 79 „						
		czysty dochód . .	1.068	21	1.068	21	—	—
		Suma dochodów .	1.068	21	1.068	21	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896. w gotówce:	—	—	109	51	—	—
		Razem . .	—	—	1.177	72	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia	1.006	99	1.006	99	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	109	51	109	51	—	—
	3	Rozmaite wydatki . . 10 zł. — ct.						
		od tego zwroty . . 10 „ — „						
		czysty wydatek .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	1.116	50	1.116	50	—	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896. w gotówce	—	—	61	22	—	—
		Razem .	—	—	1.177	72	—	—

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 61 zł. 22 ct. wal. austr. przeniesiono z początkiem roku 1897 do majątku zarodowego i na rzecz tego majątku sfruktyfikowano tytułem 5% czystych dochodów za rok 1896 i nadwyżki dochodów za tenże rok (LW. 6.107/97).

LW. 16.472/1897.

XXV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz V. „posagowy dla ubogich dziewcząt służących“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	274	79	274	79	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 43 zl. 74 ct.						
		b) w walucie koron. (3.600 koron, czyli) 1.800 „ — „						
		Razem . 1.843 zł. 74 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej . . 1.527 „ 80 „						
		rzeczywiste przykupno .	315	94	315	94	—	—
		Suma dochodów . .	590	73	590	73	—	—
	3	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 5.093 zł. 49 ct.						
		b) w wal. koronowej (11.700 koron, czyli) 5.850 „ — „	—	—	10.943	49	—	—
		Razem . .	—	—	11.534	22	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 1.802 zł. 59 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 1.527 „ 80 „						
		czysty wydatek . .	274	79	274	79	—	—
		Suma wydatków . .	274	79	274	79	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 3 609 zł. 43 ct.						
		b) w wal. koronowej (15 300 koron, czyli) 7.650 „ — „	—	—	11.259	43	—	—
		Razem . .	—	—	11.534	22	—	—

XXV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz V. „posagowy dla ubogich dziewcząt służących“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 6% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1873	3.600 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	9 „ 43 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (8.900 koron, czyli)	4.450 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (6.400 koron, czyli)	3.200 „ — „	11.259 zł. 43 ct.
Suma stanu czynnego . . .		11.259 zł. 43 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		11.259 zł. 43 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		10.943 „ 49 „
okazuje się **przyrost** majątku o		315 zł. 94 ct.

XXV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz V. „posagowy dla ubogich dziewcząt służących“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 6% obligacyj galicyjskiej pożyczki kr. z r. 1873.	264 zł. — ct.						
		b) od 4½% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1883.	18 „ — „						
		c) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893.	178 „ — „						
		d) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . .	102 „ — „						
		e) od 4% książeczek galicyjskiej Kasy oszczędności . .	7 „ 64 „						
		Razem .	569 zł. 64 ct.						
		od tego odsetki bierne	21 „ 36 „						
		czysty dochód . . .		548	28	548	28	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie austryackiej . .	472 zł. 92 ct.						
		od tego spieniężone w walucie austryackiej .	230 „ 14 „						
		rzeczywiste zakupno . .		242	78	242	78	—	—
		Suma dochodów . .		791	06	791	06	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:							
		a) w gotówce . .	44 zł. 65 ct.						
		b) w efektach . .	944 „ 54 „	—	—	989	19	—	—
		Razem . .		—	—	1.780	25	—	—

XXV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz V. „posagowy dla ubogich dziewcząt służących“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów tytułem posagów wylosowanych w roku 1896 dla dwóch dziewcząt po 236 złr. 46 ct. . . . 472 zł. 92 ct. od tego pobrana za spieniężone efekta . 230 „ 14 „ czysty wydatek .	242	78	242	78	—	—
	2	Gotówka wydana uprawnionym dziewczętom na rękę przy losowaniu tytułem 5% odsetek od wylosowanych w roku 1896 posagów	24	88	24	88	—	—
	3	Posagi wydane w efektach: *a*) należytość zaległa . 944 zł. 54 ct. *b*) „ bieżąca . 230 „ 14 „ Razem . 1.174 zł. 68 ct. odpisano należytość zaległa . . . . 944 „ 54 „ (z powodu że należytość tę wykazano w zapasie z końcem roku) pozostaje	230	14	230	14	—	—
	4	Gotówka wydana do majątku zarodowego	274	79	274	79	—	—
		Suma wydatków .	772	59	772	59	—	—
	5	**Zapas** z końcem roku 1896: *a*) w gotówce . . 50 zł. 48 ct *b*) w efektach . . 957 „ 18 „ Razem . .	—	—	1.007 1.780	66 25	—	—

XXV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana".

Fundusz V. „posagowy dla ubogich dziewcząt służących".

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 50 zł. 48 ct. przeniesiono początkiem roku 1897 do majątku zarodowego tytułem 5% czystych dochodów za rok 1896 i tytułem nadwyżki dochodów za ten rok, i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano (LW. 6.611/1897).

Wykazany zaś taki zapas w efektach . . . . . 957 zł. 18 ct.

stanowi posag:

1. Anny Grzyb, wylosowany w roku 1893 a ulokowany na książeczkę galicyjskiej Kasy oszczędności Nr. 99.927/1893 . . . 239 zł. 16 ct.

2. Bronisławy Grabowskiej, wylosowany w roku 1894 a ulokowany na książeczkę galicyjskiej Kasy oszczęduości Nr. 16.262/1894 . . 245 „ 10 „

3. Maryanny Mróz, wylosowany w roku 1896 a ulokowany na książeczkę galicyjskiej Kasy oszczędności Nr. 58.416/1896 . . . . 236 „ 46 „

4. Emilii Marceliny Błońskiej wylosowany w roku 1896 a ulokowany na książeczkę galicyjskiej Kasy oszczędności Nr. 58.429/1896 . . 236 „ 46 „

razem jak wyżej . . . 957 zł. 18 ct.

których jeszcze nie wydano.

LW. 16.471/1897.

XXVI. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz VI. „ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	217	84	217	84	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w wal. austryackiej 29 zł. 74 ct.						
		b) w wal. koronowej (400 koron, czyli) . 200 „ — „						
		Razem . 229 zł. 74 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austr. 7 „ 70 „						
		rzeczywiste przykupno . .	222	04	222	04	—	—
		Suma dochodów . .	439	88	439	88	—	—
	3	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 8.259 zł. 16 ct.						
		b) w wal. koronowej (12.100 koron, czyli) 6.050 „ — „	—	—	14.309	16	—	—
		Razem . .	—	—	14.749	04	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 225 zł. 54 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 7 „ 70 „						
		czysty wydatek . .	217	84	217	84	—	—
		Suma wydatków . .	217	84	217	84	—	—
	2	**Zapas** z końcem r. 1896. w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 8.281 zł. 20 ct.						
		b) w wal. koronowej (12.500 koron. czyli) 6.250 „ — „	—	—	14.531	20	—	—
		Razem . .	—	—	14.749	04	—	—

XXVI. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz VI. „ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% węgierska renta złota	7.900 zł. – ct.	
2. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	300 „ — „	
3. 4% książeczka Banku krajowego . .	81 „ 20 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (1.800 koron, czyli).	900 „ — „	
2. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (10.700 koron, czyli)	5.350 „ — „	14.531 zł. 20 ct.
Suma stanu czynnego		14.531 zł. 20 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . .		14.531 zł. 20 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		14.309 „ 16 „
okazuje się **przyrost majątku** o		222 zł. 04 ct.

XXVI. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz VI. „ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 4% węgierskiej renty złotej . .	374 zł. 07 ct.						
		b) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . .	13 „ 50 „						
		c) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . .	32 „ 22 „						
		d) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893. .	214 „ — „						
		Razem . .	633 zł 79 ct.						
		od tego odsetki bierne	— „ 60 „						
		czysty dochód . .		633	19	633	19	—	—
		Suma dochodów . .		633	19	633	19	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896. w gotówce		—	—	247	84	—	—
		Razem . .		—	—	881	03	—	—
		Wydatki.							
	1	Wsparcia: *a*) należytość zaległa .	120 zł. — ct.						
		b) należytość bieżąca .	360 „ — „						
		Razem .	480 zł. — ct.						
		odpisano . . .	90 „ — „	390	—	390	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego		217	84	217	84	—	—
		Suma wydatków .		607	84	607	84	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896. w gotówce		—	—	273	19	—	—
		Razem . .		—	—	881	03	—	—

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 273 zł. 19 ct. przeniesiono z początkiem roku 1897 do majątku zarodowego tytułem 5% czystych dochodów fundacyi za rok 1896 i nadwyżki dochodów za ten rok i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano (LW. 8.596/97.)

LW. 18.212/1897.

XXVII. Fundacya Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej imienia J. I. Kraszewskiego.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki kraj. z r. 1893. 4 zł. — ct.						
		b) od 4% listów zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . 40 „ — „						
		c) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . . 80 „ — „	124	—	124	—	—	—
		Suma dochodów .	124	—	124	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 62 zł. 06 ct.						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. 58 „ 21 „						
		2) w wal. koronow. (6.200 koron, czyli) 3.100 „ — „	—	—	3.220	27	—	—
		Razem . .	—	—	3.344	27	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocie Klementyny z Kobrów Starzewskiej	124	—	124	—	—	—
		Suma wydatków . .	124	—	124	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 62 zł. 06 ct.						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. 58 „ 21 „						
		2) w wal. koronowej (6.200 kor., czyli) 3.100 „ — „	—	—	3.220	27	—	—
		Razem . .	—	—	3.344	27	—	—

XXVII. Fundacya Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej imienia J. I. Kraszewskiego.

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		62 zł. 06 ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczka Banku krajowego . . .	58 zł. 21 ct.	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne gal. Towarzystwa kredyt. ziemskiego (2.000 koron, czyli)	1.000 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (4.000 koron, czyli).	2.000 „ — „	
3. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (200 koron, czyli)	100 „ — „	3.158 „ 21 „
Suma stanu czynnego		3.220 zł. 27 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		3.220 zł. 27 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		3.220 „ 27 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 62 zł. 06 ct. przeznaczony jest na pokrycie pierwszej półrocznej raty dożywocia Klementyny z Kobrów Starzewskiej, które płatne jest z góry 1 stycznia i 1 lipca każdego roku, odsetki zaś od efektów majątku zarodowego, stanowiące to dożywocie, wpływają w ratach półrocznych z dołu.

LW. 17.708/1897.

XXVIII. Fundacya imienia Antoniego Schiffnera.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka złożona przez A. Schiffnera, jako nadwyżka dochodów na rzecz majątku zakładowego	12	—	12	—	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie austryackiej	12	—	12	—	—	—
		Suma dochodów . .	24	—	24	—	—	—
	3	**Zapas** z początkiem r. 1896. w efektach: *a*) w wal. austryackiej 57 zł. 81 ct. *b*) w wal. koronowej (3.600 karon, czyli) 1.800 „ — „	—	—	1.857	81	—	—
		Razem . .	—	—	1.881	81	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	12	—	12	—	—	—
		Suma wydatków . .	12	—	12	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896. w efektach: *a*) w wal. austryackiej 69 zł. 81 ct. *b*) w wal. koronowej (3.600 koron, czyli) 1.800 „ — „	—	—	1.869	81	—	—
		Razem . .	—	—	1.881	81	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczka Banku krajowego . . .	49 zł. 81 ct.	
2. Los miasta Krakowa	20 „ — „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (3.600 koron, czyli) . .	1.800 „ — „	1.869 zł. 81 ct.
Suma stanu czynnego		1.869 zł. 81 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . .		1.869 zł. 81 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		1.857 „ 81 „
okazuje się **przyrost majątku** o		12 zł. — ct.

XXVIII. Fundacya imienia Antoniego Schiffnera.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1896. . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896 . . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	—	—	—	—

Uwaga. Odsetki od efektów majątku zakładowego fundacyi pobiera sam fundator Antoni Schiffner, niespotrzebowany zaś dochód z odsetek składa z końcem roku w kasie Wydziału krajowego w celu powiększenia majątku zakładowego.

LW. 17.707/1897.

XXIX. Fundacya Maryi Mochnackiej „dla czterech ubogich ciemnych“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	1	83	1	83	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie austryackiej	1	83	1	83	—	—
		Suma dochodów . .	3	66	3	66	—	—
	3	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 31 zł. 95 ct.						
		b) w wal. koronowej						
		(9.400 koron, czyli) 4.700 „ — „	—	—	4.731	95	—	—
		Razem . .	—	—	4.735	61	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów .	1	83	1	83	—	—
		Suma wydatków . .	1	83	1	83	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 33 zł. 78 ct.						
		b) w wal. koronowej						
		(9.400 koron, czyli) . 4.700 „ — „	—	—	4.733	78	—	—
		Razem . .	—	—	4.735	61	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczka Banku krajowego . . .	33 zł. 78 ct.	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (200 koron, czyli)	100 „ — „	
2. 4% listy zastawne galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego (8.800 koron, czyli) . . .	4.400 „ — „	
3. 4% listy zastawne Banku krajowego (400 koron, czyli)	200 „ — „	4.733 zł. 78 ct.
Suma stanu czynnego		4.733 zł. 78 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		4.733 zł. 78 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		4.731 „ 95 „
okazuje się **przyrost** majątku o		1 zł. 83 ct.

XXIX. Fundacya Maryi Mochnackiej „dla czterech ubogich ciemnych“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zastawnych galicyjskiego Towarz. kredytowego ziemskiego . . . . 176 zł. — ct.						
		b) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . . 8 „ — „						
		c) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893. 4 „ — „	188	—	188	—	—	—
		Suma dochodów . .	188	—	188	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896 w gotówce	—	—	95	83	—	—
		Razem . . .	—	—	283	83	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla trzech ubogich ciemnych po 47 zł. . . . . :	141	—	141	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	1	83	1	83	—	—
		Suma wydatków . .	142	83	142	83	—	—
	3	**Zapas** z końcem r. 1896 w gotówce .	—	—	141	—	—	—
		Razem . .	—	—	283	83	—	—

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . . . 141 zł.
kwota . . . . . 94 „
służy na pokrycie czterech półrocznych rat wsparć, płatnych z góry dnia 1 stycznia 1897; resztę zaś w sumie . . . . . 47 zł
tytułem „interkalare“ za rok 1896 przeniesiono w myśl aktu fundacyjnego do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano (LW. 17.710/97).

LW. 18.916/1897.

XXX. Fundacya Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	35	95	35	95	—	—
	2	Efekta zaknpione;						
		a) w walucie austryackiej 48 zł. 93 ct.						
		b) w walucie koronowej (2.200 koron, czyli) . 1.100 „ — „						
		razem . . 1.148 zł. 93 ct.						
		od tego efekta spieniężone:						
		α) w walucie austr. 88 zł. 08 ct.						
		β) w walucie koron. (2.000 koron, czyli) 1.000 „ — „						
		1.088 „ 08 „						
		rzeczywiste przykupno . .	60	86	60	85	—	—
	3	Odsetki od 4% książeczki gal. Kasy oszczędności pobrane mylnie do majątku zarodowego . . 5 zł. 48 ct.						
		od tego wydane do majątku obrotowego . . 5 „ 48 „						
		czysty dochód . .	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów . .	96	80	96	80	—	—
	4	**Zapas** z początkiem roku 1896. w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 83 zł. 84 ct.						
		b) w walucie koronowej (67.300 koron, czyli) 33.650 „ — „	—	—	33.733	84	—	—
		Razem . .	—	—	33.830	64	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 1.124 zł. 03 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 1.088 „ 08 „						
		czysty wydatek . .	35	95	35	95	—	—
		Suma wydatków . .	35	95	35	95	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach						
		a w walucie austryackiej 44 zł. 69 ct.						
		b) w walucie koronowej (67.500 koron, czyli) . 33.750 „ — „	—	—	33.794	69	—	—
		Razem . .	—	—	33.830	64	—	—

XXX. Fundacya Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczka Banku krajowego . . .	44 zł. 69 ct.	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (65.100 koron, czyli)	32.550 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (2 400 koron, czyli)	1.200 „ — „	33.794 zł. 69 ct.
Suma stanu czynnego		33.794 zł. 69 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		33.794 zł. 69 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		33.733 „ 84 „
okazuje się **przyrost** majątku o		60 zł. 85 ct.

XXX. Fundacya Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1893 . 1.342 zł. — ct.						
		b) od 4% listów zastaw. Banku krajowego . 28 „ — „						
		c) od4 % książeczek Banku krajowego . . 35 „ 87 „						
		d) od 4% książeczek gal. Kasy oszczędności . 5 „ 48 „						
		razem . . 1.411 zł. 35 ct.						
		od tego odsetki bierne . 14 „ 40 „						
		czysty dochód . .	1.396	95	1.396	95	—	—
	2	Gotówka za spieniężone efekta . . . . 1.409 zł. 96 ct.						
		od tego wydana na zakupno efektów . . 1.370 „ 96 „						
		czysty dochód . .	39	—	39	—	—	—
		Suma dochodów . .	1.435	95	1.435	95	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 2 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . 1.376 „ 08 „	—	—	1.378	08	—	—
		Razem . .	—	—	2.814	03	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapomogi dla zubożałych włościan powiatu Przemyślańskiego	1.378	—	1.378	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	35	95	35	95	—	—
	3	Efekta zakupione . . 1.410 zł. 03 ct.						
		od tego spieniężone . . 1.370 „ 96 „						
		czysty wydatek . .	39	07	39	07	—	—
		Suma wydatków . .	1.453	02	1.453	02	—	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 24 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . 1.337 „ 01 „	—	—	1.361	01	—	—
		Razem . .	—	—	2.814	03	—	—

Uwaga. Odsetki od efektów majątku zarodowego tej fundacyi lokuje się w ciągu roku aż do terminu rozdawnictwa zapomóg w roku następnym na książeczki Banku krajowego.

Powstały tym sposobem zapas z końcem roku 1896:

a) w gotówce	24 zł. — ct.
b) w efektach (książeczka Banku krajowego)	1.337 „ 01 „
razem w sumie . . .	1361 zł. 10 ct.

służyć będzie w roku 1897 na zapomogi dla zubożałych włościan w Galicyi.

LW. 17.709/1897.

XXXI. Fundacya „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austryackiej 39 zł. 70 ct.						
		b) w walucie koronowej (61.600 koron, czyli) 30.800 „ — „						
		razem . 30.839 zł. 70 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austr.. 30.131 „ 35 „						
		rzeczywiste przykupno . .	708	35	708	35	—	—
		Suma dochodów . .	708	35	708	35	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896.:						
		a) w gotówce . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. 183.334 „ 92 „						
		2) w walucie koron. (1,515.200 koron, czyli) 757.600 „ —— „	—	—	940.934	92½	—	—
		Razem . .	—	—	941.643	27½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 30.131 zł. 35 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . 30.131 „ 35 „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	—	—	—	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896.:						
		a) w gotówce . . — zł. 00¼ ct.						
		b) w efektach:						
		1) w wal. austr. 153.243 „ 27 „						
		2) w wal. koron. (1,576.800 k., czyli) 788.400 „ —— „	—	—	941.643	27½	—	—
		Razem . .	—	—	941.643	27½	—	—

XXXI. Fundacya „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy:		
a) w gotówce		— zł. 00½ ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	112.900 zł. — ct.	
2. 4% obligacye galic. propinacyi . . .	40.300 „ — „	
3. 4% książeczka Banku krajowego . . .	43 „ 27 „	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (1,380.000 koron,. czyli) . .	690.000 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (169.000 koron, czyli)	84.500 „ — „	
3. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (27.800 koron, czyli)	13.900 „ — „	941.643 „ 27 „
c) w wartości dóbr, realności i inwentarza w walucie austryackiej		733.667 „ 55 „
Suma stanu czynnego		1,675.310 zł. 82½ ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . .		1,675.310 zł. 82½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . .		1,674.602 „ 47½ „
okazuje się przyrost majątku w efektach o		708 zł. 35 ct.

XXXI. Fundacya „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek rezerwowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893 . 89 zł. 22 ct.						
		b) od 4% listów zastaw. Banku krajowego . 388 „ 51 „						
		razem . . 477 zł. 73 ct.						
		od tego odsetki bierne . 32 „ — „						
		czysty dochód . .	445	73	445	73	—	—
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego						
		a) tytułem 10% czystych dochodów fundacyi własnych za sok 1895. . 3.837 zł. 88 ct.						
		b) tytułem 10% czystych zachodów od osób płacących ze swe utrzymanie w „domu ubogich“ w Krakowie za rok 1895 (nadesłana przez zarząd tego zakładu) . . . . 133 „ 94 „	3.971	82	3.971	82	—	—
	3	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austryackiej 138 zł. 82 ct.						
		b) w walucie koronowej (8.000 koron, czyli) . 4.000 „ — „						
		razem . . 4.138 zł. 82 ct.						
		od tego efekta spieniężone:						
		α) w walucie austr. 370 zł. — ct.						
		β) w walucie koron. (2.400 koron, czyli) 1.200 „ — „ 1.570 zł. — ct.						
		rzeczywiste przykupno . .	2.568	82	2.568	82	—	—
		Suma dochodów . .	6.986	37	6.986	37	—	—
	4	**Zapas** z początkiem roku 1896.:						
		a) w gotówce . . . 342 zł. — ct.						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. . 323 „ 48 „						
		2) w walucie koronowej (16.600 kor., czyli) 8.300 „ — „	—	—	8.965	48	—	—
		Razem . .	—	—	15.951	85	—	—

XXXI. Fundacya „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek rezerwowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Zarząd „domu ubogich“ na pokrycie wydatków nadzwyczajnych . . .	2.000	—	2.000	—	—	—
	2	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 4.062 zł. 82 ct. od tego za spieniężone efekta . . . . 1.535 „ — „						
		czysty wydatek . .	2.527	82	2.527	82	—	—
		Suma wydatków . .	4.527	82	4.527	82	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896. *a*) w gotówce . . . 231 zł. 73 ct. *b*) w efektach: 1) w walucie austr. . 92 „ 30 „ 2) w walucie koron. . (22.200 kor., czyli) 11.100 „ — „	—	—	11.424	03	—	—
		Razem . .	—	—	15.951	85	—	—

Stan majątku rezerwowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		231 zł. 73 ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczka Banku krajowego . . .	92 zł. 30 ct.	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (19.200 koron, czyli)	9.600 „ — „	
2. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (3.000 koron, czyli)	1.500 „ — „	11.192 „ 30 „
Suma stanu czynnego		11.424 zł. 03 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		11.424 zł. 03 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		8.965 „ 48 „
okazuje się **przyrost** majątku o		2.458 zł. 55 ct.
a mianowicie: przybyło w efektach . .	2.568 zł. 82 ct.	
ubyło w gotówce . .	110 „ 27 „	
czysty przyrost jak wyżej		2.458 zł. 55 ct.

XXXI. Fundacya „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie.

Rubryka	Pozycya	C) Majątek obrotowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efeklów							
		a) od 4½% obligacyj galic. pożyczki kraj. z roku 1883 . .	675 zł. — ct.						
		b) od 4% obligacyj gal. pożyczki krajowej z roku 1893. . .	556 „ — „						
		c) od 4% obligacyj gal. propinacyi . . .	1.612 „ — „						
		d) od 4½% listów zast. Bankn krajowego .	5.418 „ — „						
		e) od 4% listów zastaw. Banku krajowego .	2.868 „ — „						
		f) od 4% listów zastaw. galicyj. Towarzystwa kredytowego ziemsk.	27.600 „ — „						
		razem . .	38 729 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne .	267 „ 80 „						
		czysty dochód . .		38.461	20	38.461	20	—	—
	2	Gotówka złożona przez zarząd „Domu ubogich“ w Krakowie tytułem 10% czystego dochodu z rachunku osób płacących za swe utrzymanie za rok 1896.		220	—	220	—	—	—
		Suma dochodów . .		38.681	20	38.681	20	—	—
	3	Zapas z początkiem r. 1896. w gotówce		—	—	20.632	70	—	—
		Razem . .		—	—	59.313	90	—	—

XXXI. Fundacya „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie.

Rubryka	Pozycya	C) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Koszta utrzymania „Domu ubogich“ w czasie od 1. Stycznia do 31. Grudnia 1896.	33.814	66	33.814	66	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku rezerwowego tytułem 10% czystego dochodu za rok 1895.:						
		a) dochodów fundacyi własnych . . . . 3.837 zł. 88 ct.						
		b) dochodów z rachunku osób płacących za swe utrzymanie w zakładzie . 133 „ 94 „	3.971	82	3.971	82	—	—
		Suma wydatków . .	37.786	48	37.786	48	—	—
	3	Zapas z końcem roku 1896. w gotówce	—	—	21.527	42	—	—
		Razem . .	—	—	59.313	90	—	—

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . 21.527 zł. 42 ct. potrącono:

1. tytułem 10% czystych dochodów fundacyi własnych za rok 1896 . . . . 3 846 zł. 12 ct.
2. tytułem 10% czystych dochodów z rachunku osób płacących za swe utrzymanie za rok 1896 (nadesłanych przez zarząd „Dodu ubogich“) . . . . . 220 „ — „
3. tytułem nadwyżki dochodów za rok 1896 niespotrzebowanej na wydatki fundacyi . . 563 „ 80 „ 4.629 „ 92 „

reszta w sumie . . . . 16.897 zł. 50 ct.

służy na pokrycie półrocznej raty zaliczki, asygnowanej na utrzymanie „Domu ubogich“ w roku 1897.

Kwoty potrącone pod 1. i 2. w łącznej sumie 4.066 zł. 12 ct. sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz majątku rezerwowego fundacyi, kwotę zaś potrąconą pod 3, w sumie 563 zł. 80 ct. sfruktyfikowano z początkiem tegoż roku na rzecz majątku zarodowego fundacyi (LW. 18.336/1897).

L.W. 22.457/1897.

XXXII. Fundusz „Macierzy“ polskiej.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione:						
		a) w wal. austryackiej 16 zł. 20 ct.						
		b) w wal. koronowej (1.400 koron, czyli) 700 „ — „						
		Razem . 716 zł 20 ct.						
		od tego efekta spieniężone:						
		a) w walucie austryackiej 600 zł.						
		β) w walucie koronowej (200 koron, czyli) . . 100 „ 700 „ — „						
		rzeczywiste przykupno .	16	20	16	20	—	—
		Suma dochodów . .	16	20	16	20	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896. w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 14.773 zł. 75 ct.						
		b) w wal. koronowej (46.600 koron, czyli) 23.300 „ — „	—	—	38.073	75	—	—
		Razem . .	—	—	38.089	95	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 700 zł. — ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . 700 „ — „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	
		Suma wydatków . .	—	—	—	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896. w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 14.189 zł. 95 ct.						
		b) w wal. koronowej (47 800 koron, czyli) 23.900 „ — „	—	—	38.089	95	—	—
		Razem . .	—	—	38.089	95	—	—

XXXII. Fundusz „Macierzy“ polskiej.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego . .	13.200 zł. — ct.	
2. 4% książeczki Banku krajowego . . .	989 „ 95 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (45.200 koron, czyli) . .	22.600 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (2.000 koron, czyli)	1.000 „ — „	
3. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (600 koron, czyli)	300 „ — „	38.089 zł. 95 ct.
Suma stanu czynnego . . .		38.089 zł. 95 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		38.089 zł. 95 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		38.073 „ 75 „
okazuje się **przyrost majątku** o		16 zł. 20 ct.

XXXII. Fundusz „Macierzy“ polskiej.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% oblig. galicyjskiej pożyczki kraj. z r. 1883, 22 zł. 50 ct.						
		b) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893. 12 „ — „						
		c) od 4% listów zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . . . 904 „ — „						
		d) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . . 26 „ — „						
		e) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . 598 „ 50 „						
		Razem . 1.563 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne 6 „ 50 „						
		czysty dochód . .	1.556	50	1.556	50	—	—
	2	Subwencya i datki dobrowolne:						
		a) subwencya z funduszu krajowego . . 5.000 „ — „						
		b) subwencya od gminy miasta Lwowa . 200 „ — „						
		c) subwencya od Rady powiatowej w Stanisławowie za lata 1895. i 1896. po 6 zł. 12 „ — „	5.212	—	5.212	—	—	—
	3	Dochody ze sprzedaży wydawnictw własnych	3.250	40	3.250	40	—	—
		Suma dochodów . .	10.018	90	10.018	90	—	—
	4	Zapas z początkiem r. 1896. w gotówce:	—	—	1.208	62	—	—
		Razem . .	—	—	11.227	52	—	—

XXXII. Fundusz „Macierzy“ polskiej.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Koszta wydawnictw własnych:						
		a) honorarya autorskie i ryciny . . 270 zł. — ct.						
		b) druk wydawnictw i inne druki . . 6.054 „ 03 „						
		c) wydawnictwo czasopisma „Niedziela“ . 2.295 „ — „						
		d) wydawnictwo kalendarza „Macierzy“ . 350 „ — „						
		e) oprawa i broszurowanie wydawnictw „Macierzy“ . . 692 „ 37 „	9.661	40	9.661	40	—	—
	2	Zasiłki nankowe dla dzieci niezamożnych rodziców:						
		a) należytość zaległa . 150 zł. — ct.						
		b) należytość bieżąca . 275 „ — ct.	425	—	275	—	150	—
	3	Koszta administracyi	1.008	90	1.008	90	—	—
	4	Koszta ogłoszeń publikacyj „Macierzy“ .	30	—	30	—	-	—
	5	Wynagrodzenie sług za nadzór lokalu i sprzątanie	95	—	95	—	—	—
		Suma wydatków . .	11.220	30	11.070	30	150	—
	6	Zapas z końcem roku 1896. w gotówce.	—	—	157	22	—	—
		Razem . .	—	—	11.227	52	150	—

Uwaga. Wydatkami tego funduszu zarządza „Rada wykonawcza“, na której asygnacye uskuteczuia się wypłaty w miarę funduszów i potrzeby. Czyste nadwyżki dochodów ze sprzedaży wydawnictw własnych składa „Rada“ na rzecz fuuduszu do Kasy Wydziału krajowego, w której przechowany jest majątek funduszu „Macierzy“.

Powyższy tedy rachuuek obejmuje jedynie wynikłości z obrotu kasowego w Kasie Wydziału krajowego. Zapas kasowy wykazany powyżej z końcem roku 1896 w gotówce 157 zł. 22 ct. służy naewentualne pokrycie zaległości biernej, (wykazauej pod. 2 wyk.)

LW. 22.312/1897.

XXXIII. Fundacya ś. p. Maryi Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej „dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego w kraju zawód rękodzielniczy lub przemysłowy podejmujących“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Fundusz A.						
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligów komunalnych Banku krajowego . . . 200 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. galicyjskiego Banku hipotecznego . . . 1.440 „ — „						
		c) od 4% listów zastaw. Banku krajowego . 188 „ — „						
		d) od 4% obligacyj galic. fund. propinacyjnego . 2.484 „ — „						
		4.312 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne . 10 „ 56 „						
		czysty dochód . .	4.301	44	4.301	44	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austryackiej 3.494 zł. 90 ct.						
		b) w walucie koronowej (2.000 koron, czyli) . 1.000 „ — „						
		razem . . 4.494 zł. 90 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej 3.000 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	1.494	90	1.494	90	—	—
		Suma dochodów . .	5.796	34	5.796	34	—	—
	3	Zapas z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 1.326 zł. — ct.						
		b) w efektach:						
		α) w walucie austr. 104.918 „ 80 „						
		β) w walucie koron. (8.400 kor., czyli) 4.200 „ — „	—	—	110.444	80	—	—
		Razem . .	—	—	116.241	14	—	—

XXXIII. Fundacya ś. p. Maryi Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej „dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego w kraju zawód rękodzielniczy lub przemysłowy podejmujących“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Fundusz A.						
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 4.471 zł. 90 ct. od tego za spieniężone efekta . . . . 3.000 „ — „ czysty wydatek . .	1.471	90	1.471	90	—	—
	2	Należytość rządowa wymierzona fundacyi od przeniesienia własności . .	7.800	—	4.000	—	3.800	—
	3	Rozmaite wydatki	—	10	—	10	—	—
		Suma wydatków . .	9.272	—	5.472	—	3.800	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896.: *a*) w gotówce . . 155 zł. 44 ct. *b*) w efektach: *α*) w walucie austr. 105.413 „ 70 „ *β*) w walucie koron. (10.400 koron czyli) 5.200 „ — „	—	—	110.769	14	—	—
		Razem . .	—	—	116.241	14	—	—

XXXIII. Fundacya ś. p. Maryi Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej „dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego w kraju zawód rękodzielniczy lub przemysłowy podejmujących“.

Stan majątku funduszu A z końcem roku 1896.

Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce			155 zł. 44 ct.
b) w efektach:			
α) w walucie austryackiej:			
1. 5% obligacye komunalne Banku krajowego (II-ej emisyi)	3.000 zł. — ct.		
2. 4½% listy zastawne galicyjskiego Banku hipotecznego	32.000 „ — „		
3. 4% obligacye galicyjskiego funduszu propinacyjnego	62.100 „ — „		
4. 4% książeczka Banku krajowego . . .	8.313 „ 70 „		
β) w walucie koronowej:			
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (10.400 koron, czyli)	5.200 „ — „		110.613 „ 70 „
Suma stanu czynnego . . .			110.769 zł. 14 ct.
Stan bierny. Reszta należytości rządowej od majątku fundacyi . . .			3.800 „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej			106.969 zł. 14 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .			102.644 „ 80 „
okazuje się **przyrost** majątku o			4.324 zł. 34 ct.
a mianowicie:			
1. przybyło w efektach w wal. austr.	1.494 zł. 90 ct.		
2. ubyło w gotówce	1.170 „ 56 „	324 zł. 34 ct.	
3. należytości bierne zmniejszyły się o . . .	4.000 „ — „		
Przyrost, jak wyżej . . .			4.432 zł. 34 ct.

Uwaga. Wykazana powyżej w stanie biernym majątku z końcem roku 1896, suma 3.800 zł. jest resztą należytości rządowej, wymierzonej fundacyi (pierwotnie w sumie 9.800zł.) od kapitału zakładowego (pierwotnie złożonego w sumie 100.000 zł.) z tytułu przeniesienia własności. C. k. Skarb państwa zezwolił na spłacenie tej należytości w ratach półrocznych z góry po 2.000 zł. wal. austr. z opuszczeniem odsetek zwłoki (LW. 50.159/1895), z których ostatnia wynosić będzie 1.800 zł.

Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 155 zł. 44 ct. w. a. służy na częściowe pokrycie należytości rządowej w roku 1897.

XXXIII. Fundacya ś. p. Maryi Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej „dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego w kraju zawód rękodzielniczy lub przemysłowy podejmujących“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Fundusz B.						
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: 4% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego	5.728	—	5.728	—	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie austryackiej	5.728	—	5.728	—	—	—
		Suma dochodów . .	11.456	—	11.456	—	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 2.864 zł. — ct.						
		b) w efektach:						
		1. w walucie austryackiej . . . 6.687 „ 10 „						
		2. w walucie koronowej (286.400 koron, czyli) . . 143.200 „ — „	—	—	152.751	10	—	—
		Razem . .	—	—	164.207	10	—	—
		Wydatki.						
1	1	Gotówka wydana na zakupno efektów .	5.728	—	5.728	—	—	—
		Suma wydatków . .	5.728	—	5.728	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 2.864 zł. — ct.						
		b) w efektach:						
		1. w walucie austryckiej . . . 12.415 „ 10 „						
		2. w walucie koronowej (286.400 koron, czyli) . . 143.200 „ — „	—	—	158.479	10	—	—
		Razem . .	—	—	164.207	10	—	—

XXXIII. Fundacya ś. p. Maryi Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej „dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego w kraju zawód rękodzielniczy lub przemysłowy podejmujących“.

Stan majątku funduszu B. z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		2.864 zł. — ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczka Banku krajowego . . .	12.415 zł. 10 ct.	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galic. Towarzystwa kred. ziemsk. (286.400 koron, czyli)	143 200 „ — „	155.615 „ 10 „
Suma stanu czynnego		158.479 zł. 10 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		158.479 zł. 10 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		152.751 „ 10 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o		5.728 zł. — ct.

Uwaga. W roku 1894 rozdzielono cały majątek zakładowy tej fundacyi tymczasowo na fundusz *A.* i *B.* (LW. 6.838/1894) w ten sposób, że fundusz *A.* obejmuje kapitał pierwotnie złożony (w sumie pierwotnej 100.000 zł.) z przyrostem iego, powstałym z fruktyfikacyi; fundusz zaś *B.* obejmuje kapitał później złożony (w roku 1893) po śmierci fundatorki w sumie 280.000 koron, (czyli 140.000 zł. wal. austr.) z przyrostem, powstałym z fruktyfikacyi.

Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 2.864 zł. ulokowano z początkiem roku 1897 na książeczkę Banku krajowego, na której ulokowaną jest także kwota przeznaczona na zapłacenie należytości rządowej od majątku zakładowego tego funduszu.

Odsetki od efektów, majątek zakładowy tego funduszu stanowiących, [illegible] od dnia śmierci fundatorki Kasa Wydziału krajowego.

LW. 20.370/1897.

XXXIV. Fundacya z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1896. w efektach w walucie austryackiej . .	—	—	574	16	—	—
		Razem . .	—	—	574	16	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1896 w efektach w walucie austryackiej	—	—	574	16	—	—
		Razem . .	—	—	574	17	—	—

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach, w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczki Banku krajowego (dla szkoły ogrodniczej w Dublanach) Nr. 682/1884 . . .	287 zł. 08 ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego (na cele oświaty ludowej) Nr. 683/1884	287 „ 08 „	574 zł. 16 ct.
Suma stanu czynnego		574 zł. 16 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		574 zł. 16 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		574 „ 16 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.

LW. 21.717/1897.

XXXV. Fundusz ku podniesieniu rybactwa.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Grzywny za przekroczenie ustawy rybackiej z dnia 19 listopada 1892 i uzyskane kwoty ze sprzedaży skonfiskowanych ryb i przyrządów rybackich	114	16	90	16	24	—
	2	Taksy rewirowe (15% czynszów dzierżawnych) po myśli §. 22. ustawy rybackiej z dnia 31. października 1887. .						
		a) dorzecze Raby	60	17½	42	25	17	92½
		b) dorzecze Skawy..	60	—	49	15	10	85
	3	Ze sprzedaży chromolitografowanej mapy obrazowej ryb krajowych . . .	370	—	52	90	317	10
	4	Zwroty kosztów komisyjnych referenta dla spraw rybackich	41	31	—	—	41	31
	5	Gotówka podniesiona z lokacyi w Banku krajowym	696	—	696	—	—	—
		Suma dochodów . .	1.341	64½	930	46	411	18½
	6	Zapas z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . 95 zł. 11½ ct.						
		b) w efektach . . 700 „ —— „	—	—	795	11½	—	—
		Razem . .	—	—	1.725	57½	—	—
		Wydatki.						
	1	Płaca referenta dla spraw rybackich .	980	—	980	—	—	—
	2	Koszta podróży referenta w sprawach stawów rybnych . . 87 zł. 58 ct.						
		od tego zwrot kosztów od stron interesowanych . 44 „ 94 „	42	64	42	64	—	—
	3	Efekta spieniężone:	696	—	696	—	—	—
		Suma wydatków . .	1.718	64	1.718	64	—	—
	4	Zapas z końcem roku 1896.:						
		a) w gotówce . . . 2 zł. 93½ ct.						
		b) w efektach . . . 4 „ —— „	—	—	6	93½	—	—
		Razem . .	—	—	1.725	57½	—	—

XXXV. Fundusz ku podniesieniu rybactwa.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce . .	2 zł. 93½ ct.	
b) w efektach (książeczka Banku krajowego)	4 „ — „	6 zł. 93½ ct.
Należytości czynne		411 „ 18½ „
Suma stanu czynnego		418 zł. 12 ct.
Od tego należytości bierne		— „ — „
Czysty stan czynny		418 zł. 12 ct.
W porównaniu z czystym stanem czynnym, wykazanym z końcem roku 1895 w sumie		1.224 zł. 16½ ct.
okazuje się **ubytek** majątku o		806 zł. 04½ ct.
z powodu poniesionych wydatków na płacę i koszta podróży referenta dla spraw rybackich, a mianowicie ubyło:		
a) w gotówce		92 zł. 18 ct.
b) w efektach		696 „ — „
c) w należytościach czynnych		17 „ 86½ „
Razem ubytek, jak wyżej, o . . .		806 zł. 04½ ct.

LW. 14.241/1897.

XXXVI. Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem r. 1896. w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 3 zł. 76 ct.						
		b) w wal. koronowej (18.500 koron, czyli) 9.250 „ — „	—	—	9.253	76	—	—
		Razem . .	—	—	9.253	76	—	—
		Wydatki.						
	1	Wydano c. k. Namiestnictwu we Lwowie cały majątek zakładowy w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 3 zł. 76 ct.						
		b) w wal. koronowej (18.500 koron, czyli) 9.250 „ — „	9.253	76	9.253	76	—	—
		Suma wydatków . .	9.253	76	9.253	76	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896. . . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	9.253	76	—	—

XXXVI. Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego za czas od 1. Stycznia do 30. Czerwca 1896. 182 zł. — ct.						
		b) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1896 za czas od 1. Listopada 1895. do 30. Kwietnia 1896. 3 „ — „						
		c) od 4% książeczki Banku krajowego 3 „ 42 „	188	42	188	42	—	—
	2	Gotówka za spieniężone efekta 188 „ — „						
		od tego na zakupno efektów 185 „ — „						
		czysty dochód	3	—	3	—	—	—
		Suma dochodów	191	42	191	42	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce 182 „ — „						
		b) w efektach w walucie austryackiej 188 „ — „	—	—	370	—	—	—
		Razem	—	—	561	42	—	—
		Wydatki.						
	1	Jałmużny rozdane ubogim izraelitom w Krakowcu	373	42	373	42	—	—
	2	Efekta spieniężone w walucie austryackiej 188 zł. — ct.						
		od tego zakupione w walucie austryackiej 185 „ — „						
		czysty wydatek	3	—	3	—	—	—
	3	Efekta wydane c. k. Namiestnictwu we Lwowie	185	—	185	—	—	—
		Suma wydatków	561	42	561	42	—	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896	—	—	—	—	—	—
		Razem	—	—	561	42	—	—

Uwaga. C. k. Namiestnictwo we Lwowie poruczyło zarząd niniejszej fundacyi za zgodą Wydziału krajowego c. k. Starostwu w Jaworowie. Wskutek tego Wydział krajowy przesłał c. k. Namiestnictwu cały majątek zakładowy i wszelkie zasoby majątku obrotowego tej fundacyi (LW. 45.891/1896).

LW. 21.716/1897.

XXXVII. Fundacya Malwiny z Łukowskich Wirth i Teofili Łukowskiej dla „osieroconych dziewcząt“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem r. 1896. w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 7.132 zł. 10 ct.						
		b) w walucie koronowej (2.600 koron, czyli) . 1.300 „ — „	—	—	8.432	10	—	—
		Razem . .	—	—	8.432	10	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896. w efektach:						
		a) w walucie sustryackiej 7.132 zł. 10 ct.						
		b) w walucie koronowej (2.600 koron, czyli) . 1.300 „ — „	—	—	8.432	10	—	—
		Razem . .	—	—	8.432	10	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	7.100 zł. — ct.	
2 4% książeczki Banku krajowego . . .	32 „ 10 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (2.600 koron, czyli)	1.300 „ — „	8.432 zł. 10 ct.
Suma stanu czynnego . . .		8.432 zł. 10 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		8.432 zł. 10 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		8.432 „ 10 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.

XXXVII. Fundacya Malwiny z Łukowskich Wirth i Teofili Łukowskiej dla „osieroconych dziewcząt“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 4½% listów zast. Banku kraj. .	319 zł. 50 ct.						
		b) od 4% listów zast. Banku krajowego .	52 „ — „	371	50	371	50	—	—
		Suma dochodów . .		371	50	371	50	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896 w gotówce		—	—	294	35	—	—
		Razem . .		—	—	665	85	—	—
		Wydatki.							
	1	Łukowskiej Teofili wydano na wsparcia za rok 1895		294	35	294	35	—	—
	2	Należytość rządowa wymierzona fundacyi od przeniesienia własności . . .		80	40	80	40	—	—
	3	Rozmaite wydatki . .	291 zł. 10 ct.						
		od tego zwroty . .	291 „ 10 „						
		czysty wydatek . .		—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .		374	75	374	75	—	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896. w gotówce		—	—	291	10	—	—
		Razem . .		—	—	665	85	—	—

Uwaga. Wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce 291 zł. 10 ct. użyto na wsparcia dla osieroconych dziewcząt za rok 1896.

LW. 21.780|1897.

XXXVIII. Fundacya ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich „dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego		9	30	9	30	—	—
	2	Efekta zakupione:							
		a) w walucie austr. .	31 zł. 80 ct.						
		b) w walucie koron. (2.000 koron, czyli)	1.000 „ — „						
		razem .	1.031 zł. 80 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie koronowej (2.000 koron, czyli) . .	1.000 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .		31	80	31	80	—	—
		Suma dochodów . .		41	10	41	10	—	—
	3	Zapas z początkiem r. 1896 w efektach							
		a) w walucie austr. .	563 zł. 07 ct.						
		b) w walucie koronowej (42.200 k., czyli)	21.100 „ — „	—	—	21.663	07	—	—
			Razem . .	—	—	21.704	17	—	—
		Wydatki.							
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów .	1.009 zł. 30 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . .	1.000 „ — „						
		czysty wydatek . .		9	30	9	30	—	—
		Suma wydatków . .		9	30	9	30	—	—
	2	Zapas z końcem roku 1896. w efektach:							
		a) w walucie austr. .	594 zł. 87 ct.						
		b) w walucie koron. (42.200 kor., czyli)	21.100 „ — „	—	—	21.694	87	—	—
			Razem . .	—	—	21.704	17	—	—

XXXVIII. Fundacya ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich „dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% losy państwowe z roku 1860 . . .	500 zł. — ct.	
2. 4% książeczki Banku krajowego . . .	94 „ 87 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (38.200 koron, czyli)	19.100 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (4.000 koron, czyli)	2.000 „ — „	21.694 zł. 87 ct.
Suma stanu czynnego		21.694 zł. 87 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		21.694 zł. 87 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		21.663 „ 07 „
okazuje się **przyrost majątku** o		31 zł. 80 ct.

XXXVIII. Fundacya ś. p. Maskymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich „dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% losów państwowych z roku 1860. . . . 20 zł.						
		b) 4% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1893 . . 784 „						
		c) od 4% listów zast. Banku krajowego . . . . 80 „						
		razem . 884 zł.						
		od tego odsetki bierne . . 13 „						
		czysty dochód . .	871	—	871	—	—	—
	2	Gotówka pobrana za spieniężone efekta . . 421 zł. 59 ct.						
		od tego wydana na zakupno efektów . . 392 „ — „						
		czysty dochód . .	29	59	29	59	—	—
		Suma dochodów . .	900	59	900	59	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896.:						
		a) w gotówce . . . 30 zł. — ct.						
		b) w efektach w walucie austryackiej. . . 843 „ 30 „	—	—	873	30	—	—
		Razem . .	—	—	1.773	89	—	—

XXXVIII. Fundacya ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich „dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt".

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Posagi dla trzech dziewcząt po 288 zł. w gotówce	864	—	864	—	—	—
	2	Efekta spieniężone w walucie austryackiej . . . 1.285 zł. 59 ct od tego zakupione . . 1.256 „ — „						
		czysty wydatek	29	59	29	59	—	—
	3	Gotówka wydana do majątku zarodowego	9	30	9	30	—	—
	4	Rozmaite wydatki (koszta insercyjne i inne)	17	29	17	29	—	—
		Suma wydatków	920	18	920	18	—	—
	5	**Zapas** z końcem roku 1896: *a*) w gotówce . . . 40 zł. — ct. *b*) w efektach w walucie austryackiej . . 813 „ 71 „	—	—	853	71	—	—
		Razem	—	—	1.773	89	—	—

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . . 40 zł. — ct.
część w kwocie . . . . . 4 „ 71 „
przeniesiono z początkiem roku 1897 jako nadwyżkę dochodów roku 1896 niezużytą w tymże roku na rozmaite wydatki fundacyi, do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano (LW. 19.955/1897);
reszty zaś tego zapasu w gotówce . . . . . 35 zł. 29 ct.
i całego zapasu, wykazanego z końcem roku w efektach (książeczka Banku krajowego) w sumie . . . . . 813 „ 71 „
razem . . . 849 zł. — ct.
użyto w roku 1897 w myśl ogłoszonego do LW. 72.707/1896 konkursu na wypłatę trzech posagów po 283 zł.

LW. 20.329|1897.

XXXIX. Fundacya ś. p. Maksymiliana i Frańciszka Ksawerego Siemianowskich „dla ubogich wdów po nauczycielach szkół ludowych“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	98	85	98	85	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austryackiej 1 zł. 10 ct.						
		b) w walucie koronowej (200 koron, czyli) . 100 „ — „	101	10	101	10	—	—
		Suma dochodów . .	199	95	199	95	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 1.121 zł. 99 ct.						
		b) w walucie koronowej (42.800 koron, czyli) . 21.400 „ — „	—	—	22.521	99	—	—
		Razem . .	—	—	22.721	94	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	98	85	98	85	—	—
		Suma wydatków . .	98	85	98	85	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 1.123 zł. 09 ct.						
		b) w walucie koronowej (43.000 koron, czyli) . 21.500 „ — „	—	—	22.623	09	—	—
		Razem . .	—	—	22.721	94	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% losy państwowe z roku 1854 . . .	500 zł. — ct.	
2. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	600 „ — „	
3. 4% książeczka Banku krajowego . . .	23 „ 09 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (42.000 koron, czyli)	21.000 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (1.000 koron, czyli)	500 „ — „	22 623 zł. 09 ct.
Suma stanu czynnego . . .		22.623 zł. 09 ct.
Stan bierny		„ — „ —
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		22.623 zł. 09 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		22.521 „ 99 „
okazuje się **przyrost** majątku o		101 zł. 10 ct.

XXXIX. Fundacya ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich „dla ubogich wdów po nauczycielach szkół ludowych“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) 4½% od listów zast. Banku krajowego . 27 zł. — ct.						
		b) 4% od listów zastaw. Banku krajowego . 20 „ — „						
		c) 4% od obligacyj gal. pożyczki krajowej z roku 1893. . . . 840 „ — „						
		d) 4% od losów państw. z roku 1854 . . 16 „ 80 „						
		razem . . 903 zł. 80 ct.						
		od tego odsetki bierne . 1 „ 32 „						
		czysty dochód . . .	902	48	902	48	—	—
		Suma dochodów . .	902	48	902	48	—	—
	2	Zapas z początkiem roku 1896 w gotówce	—	—	115	51	—	—
		Razem . .	—	—	1.017	99	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dożywotne dla ośmiu wdów po 100 zł:						
		a) należytość zaległa . 16 zł. 66 ct.						
		b) należytość bieżąca . 800 „ — „						
		razem . . 816 zł. 66 ct.						
		z tego odpisano należytość bieżącą . . . — „ 13 „						
		pozostaje . .	816	53	816	53	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	98	85	98	85	—	—
	3	Rozmaite wydatki	—	—½	—	—½	—	—
		Suma wydatków . .	915	38½	915	38½	—	—
	4	Zapas z końcem roku 1896 w gotówce .	—	—	102	60½	—	—
		Razem . .	—	—	1.017	99	—	—

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 102 zł. 60½ ct. wal. austr. sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz majątku zarodowego (LW. 22.313/1897).

(LW. 24.141/1897).

XL. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolffowej „na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. Banku krajowego . 72 zł. — ct.						
		b) od 4% listów zastaw. Banku krajowego . 78 „ 42 „						
		c) od 4% obligacyj gal. pozyczki kraj. z r. 1893. 102 „ — „						
		razem . . 252 zł. 42 ct.						
		od tego odsetki bierne 1 „ 78 „						
		czysty dochód . .	250	64	250	64	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austryackiej 48 zł. 17 ct.						
		b) w walucie koronowej (600 koron, czyli) . 300 „ — „						
		razem . 348 zł. 17 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej 46 „ 28 „						
		rzeczywiste przykupno . .	301	89	301	89	—	—
		Suma dochodów . .	552	53	552	53	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 120 zł. 40½ ct.						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. 1.603 „ 56— „						
		2) w walucie koron. (8.700 koron, czyli) 4.350 „ —— „	—	—	6.073	96½	—	—
		Razem . .	—	—	6.626	49½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 341 zł. 32 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 46 „ 28 „						
		czysty wydatek .	295	04	295	04	—	—
		Suma wydatków . .	295	04	295	04	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 76 zł. 00½ ct.						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. 1.605 „ 45 - „						
		2) w walucie koron. (9.300 koron, czyli) 4.650 „ —— „	—	—	6.331	45½	—	—
		Razem . .	—	—	6.626	49½	—	—

XL. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolffowej „na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą“.

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce . .	76 zł. 00½ ct.	
b) w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	1.600 „ — „	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	5 „ 45 „	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (5.100 koron, czyli)	2.550 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (4.200 koron, czyli)	2.100 „ — „	6.255 „ 45 „
Suma stanu czynnego		6.331 zł. 45½ ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . .		6.331 zł. 45½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		6.073 „ 96½ „
okazuje się **przyrost** majątku o		257 zł. 49 ct.
a mianowicie: przybyło w efektach . .	301 zł. 89 ct.	
ubyło w gotówce . .	44 „ 40 „	
Przyrost jak wyżej		257 zł. 49 ct.

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie, zatem wszelkie dochody z odsetek od efektów majątku zakładowego fruktyfikuje się na rzecz tegoż majątku.

Wykazany też wyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 76 zł. (z opuszczeniem ½ centa) sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz majątku zakładowego fundacyi (LW. 20.110/1897).

LW. 20.691/1897.

XLI. Fundacya ś. p. Leonarda Wężyka „na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893.	84 zł. — ct.						
		b) od 4% listów zastawnych Banku krajowego	28 „ — „						
		razem .	112 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne .	1 „ 11 „						
		czysty dochód . .		110	89	110	89	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie koronowej (200 koron, czyli) .	100 zł. — ct.						
		od tego spieniężone w walucie austryackiej .	44 „ 86 „						
		rzeczywiste przykupno . .		55	14	55	14	—	—
		Suma dochodów . .		166	03	166	03	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896. . .							
		a) w gotówce . . .	54 zł. — ct.						
		b) w efektach:							
		1) w walucie austr. .	97 zł. 20 ct.						
		2) w wal. koronowej (5.400 koron, czyli)	2.700 „ — „	—	—	2.851	20	—	—
		Razem . .		—	—	3.017	23	—	—
		Wydatki.							
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . .	97 zł. 75 ct.						
		od tego za spieniężone efekta	44 „ 86 „						
		czysty wydatek . .		52	89	52	89	—	—
		Suma wydatków . .		52	89	52	89	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896.:							
		a) w gotówce . . .	112 zł. — ct.						
		b) w efektach:							
		1) w walucie austr. .	52 „ 34 „						
		2) w walucie koron. (5.600 koron, czyli) .	2.800 „ — „	—	—	2.964	34	—	—
		Razem . .		—	—	3.017	23	—	—

XLI. Fundacya ś. p. Leonarda Wężyka „na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		112 zł. — ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczka Banku krajowego . . .	52 zł. 34 ct.	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (4.200 koron, czyli)	2.100 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (1.400 koron, czyli)	700 „ — „	2.852 „ 34 „
Suma stanu czynnego . . .		2.964 zł. 34 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		2.964 zł. 34 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		2.851 „ 20 „
okazuje się **przyrost** majątku o		113 zł. 14 ct.
a mianowicie przybyło: *a*) w gotówce . . .	58 zł. — ct.	
b) w efektach . . .	55 „ 14 „	
Przyrost jak wyżej . . .		113 zł. 14 ct.

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie, zatem wszelkie dochody pochodzące z odsetek od efektów majątku zakładowego fruktyfikuje się na rzecz tegoż majątku. Wykazany też powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 112 zł. wal. austr. sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz majątku zakładowego (LW. 22.314/97).

(LW. 22.832/1897).

XLII. Fundacya bursy imienia księcia Leona Sapiehy „dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od $4^1/_2$% listów zastaw. Banku kraj. .	99 zł. — ct.						
		b) od 4% listów zastawnych Banku kraj.	105 „ — „						
		c) od 4% listów zast. galic. Towarzystwa kred. ziemskiego .	452 „ — „						
		d) od 4% obligacyj gal. pożyczki kraj. z roku 1893. . .	20 „ — „						
		razem .	677 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne	6 „ 55 „						
		czysty dochód . .		670	45	670	45	—	—
	2	Efekta zakupione:							
		a) w walucie austr. .	44 zł. 70 ct.						
		b) w walucie koron. (1.800 koron, czyli)	900 „ — „						
		razem .	944 zł. 70 ct.						
		od tego efekta spieniężone.							
		α) w walucie austryackiej	159 zł 35 ct.						
		β) w wal. kor. (200 koron, czyli) . .	100 „ — „ 259 zł. 35 ct.						
		rzeczywiste przykupno .		685	35	685	35	—	—
		Suma dochodów . .		1.355	80	1.355	80	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:							
		a) w gotówce . . .	327 zł. 75 ct.						
		b) w efektach:							
		1) w walucie austr. .	2.242 „ 29 „						
		2) w walucie koron. (27.800 koron, czyli)	13.900 „ — „	—	—	16.470	04	—	—
		Razem . .		—	—	17.825	84	—	—

XLII. Fundacya bursy imienia księcia Leona Sapiehy „dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 924 zł. 05 ct. od tego za spieniężone efekta . . . . 259 „ 35 „ czysty wydatek . .	664	70	664	70	—	—
		Suma wydatków . .	664	70	664	70	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896: *a*) w gotówce . , . 333 zl 50 ct. *b*) w efektach: 1) w walucie austr. . 2.127 „ 64 „ 2) w wal. koronowej (29 400 koron, czyli) 14.700 „ — „	—	—	17.161	14	—	—
		Razem . .	—	—	17.825	84	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		333 zł. 50 ct.
b) w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	2.100 zł. — ct	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	27 „ 64 „	
β) w walucie koronowej.		
1. 4% listy zastawne gal. Towarzystwa kredyt. ziemskiego (22.600 koron, czyli)	11.300 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (6.000 koron, czyli).	3.000 „ — „	
3. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (800 koron, czyli)	400 „ — „	16.827 „ 64 „
Suma stanu czynnego		17.161 zł. 14 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		17.161 zł. 14 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		16.470 „ 04 „
okazuje się **przyrost** majątku o		691 zł. 10 ct.
a mianowicie przybyło: *a*) w efektach . . .	685 zł. 35 ct.	
b) w gotówce . . .	5 „ 75 „	
Przyrost jak wyżej . . .		691 zł. 10 ct.

Uwaga. Fundacya ta nie została jeszcze ukonstytuowaną, wykazany tedy zapas z końcem roku 1896 w gotówce 333 zł. 50 ct. sfruktyfikowano z początkiem roku 1897 na rzecz majątku zakładowego (LW. 22.458/97).

LW. 23.217/1897.

XLIII. Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	33	—	33	—	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie austr.	33	—	33	—	—	—
		Suma dochodów	66	—	66	—	—	—
	3	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 1.018 zł. 82 ct.						
		b) w walucie koronowej (3.900 koron, czyli) 1.950 „ — „	—	—	2.968	82	—	—
		Razem	—	—	3.034	82	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	33	—	33	—	—	—
		Suma wydatków	33	—	33	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 1.051 zł. 82 ct.						
		b) w walucie koronowej (3.900 koron, czyli) 1.950 „ — „	—	—	3.001	82	—	—
		Razem	—	—	3.034	82	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego	1.000 zł. — ct.	
2. 4% książeczki „ „	51 „ 82 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego (2.600 koron, czyli)	1.300 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (700 koron, czyli)	350 „ — „	
3. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (600 koron, czyli)	300 „ — „	3.001 zł. 82 ct
Suma stanu czynnego		3.001 zł. 82 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		3.001 zł. 82 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895		2.968 „ 82 „
okazuje się **przyrost** majątku o		33 zł. — ct.

XLIII. Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) 4½% od listów zast. Banku krajowego . . . 45 zł.						
		b) 4% od listów zastaw. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . . . 52 „						
		c) 4% od listów zastaw. Banku krajowego . . . 14 „						
		d) 4% od obligacyj galicyjskiej pożyczki kraj. z roku 1893. 12 „	123	—	123	—	—	—
		Suma wydatków . .	123	-	123	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896 w gotówce .	—	—	33	—	—	—
		Razem . .	—	—	156	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Stypendyum dla jednego ucznia c. k. zawodowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach	100	—	100	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	33	—	33	—	—	—
		Suma wydatków . .	133	—	133	—	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896. w gotówce	—	—	23	—	—	—
		Razem . .	—	—	156	—	—	—

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 23 zł. przeniesiono z początkiem roku 1897 do majątku zarodowego i na rzecz tego majątku sfruktyfikowano (LW. 23.696/97).

LW. 23.831/1897.

XLIV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego „dla 5 panien szlacheckich“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał hipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami 100.000 zł. polskich, czyli 7.954 zł. 55 ct.	7.954	55	—	—	7.954	55
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	967	50	967	50	—	—
	3	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 105 zl. 40 ct.						
		b) w walucie koron. (4.200 koron, czyli) 2.100 „ — „						
		razem . 2.205 zł. 40 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej . . . . 1.190 „ 70 „						
		rzeczywiste przykupno . .	1.014	70	1.014	70	—	—
		Suma dochodów . .	9.936	75	1.982	20	7.954	55
	4	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach:						
		1) w wal. austryackiej 13.056 „ 98— „						
		2) w wal. koronowej (11.500 koron. czyli) 5.750 „ — „	—	—	18.806	98½	—	—
		Razem . .	—	—	20.789	18½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 2.158 zł. 20 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 1.190 „ 70 „						
		czysty wydatek . .	967	50	967	50	—	—
		Suma wydatków . .	967	50	967	50	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach:						
		1) w wal. austryackiej 11.971 „ 68 „						
		2) w wal. koronowej (15.700 koron, czyli) 7.850 „ — „	—	—	19.821	68½	—	—
		Razem . .	—	—	20.789	18½	—	—

XLIV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego „dla 5 panien szlacheckich“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. I. Zapas kasowy: *a*) w gotówce	—	zł. 00½ ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	11.900 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	71 „ 68 „	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (2.600 koron, czyli) . .	1.300 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (10.300 koron, czyli).	5.150 „ — „	
3. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (2.800 koron, czyli).	1.400 „ — „	19.821 „ 68 „
II. Należytość czynna: kapitał hipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami 100.000 zł. polskich, czyli w walucie austryackiej		7.954 „ 55 „
Suma stanu czynnego		27.776 zł. 23½ ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . .		27.776 zł. 23½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		26.761 „ 53½ „
okazuje się **przyrost** majątku o		1.014 zł. 70 ct.

Uwaga. Od wykazanego powyżej pod II. kapitału 100.000 zł polskich, czyli w walucie austryackiej 7.954 zł. 55 ct. obowiązani są właściciele dóbr Łużna z przyległościami płacić co roku dnia 25 maja 5% odsetki, płatne z dołu do Kasy Wydziału krajowego (LW. 23.702/90).

XLIV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego „dla 5 panien szlacheckich“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki: 1) 5% od kapitału hipotekowanego . . 406 zł. 84½ ct.						
		2) od efektów:						
		a) od 4½% list. zast. Banku krajowego . 562 „ 50 „						
		b) od 4% listów zast. galic. Towarz. kred. ziemskiego . . 52 „ —— „						
		c) od 4% listów zast. Banku krajowego . 168 „ —— „						
		d) od 4% oblig. galic. pożycz. kraj. z r. 1893 56 „ —— „						
		e) 4% od książeczek Banku krajowego . 28 „ 35 „						
		razem 1.273 zł. 69½ ct.						
		od tego odsetki bierne 9 „ 58— „						
		czysty dochód . . .	1.264	11½	1.264	11½	—	—
	2	Gotówka pobrana za spieniężone efekta	221	30	221	30	—	—
		Suma dochodów . .	1.485	41½	1.485	41½	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 746 zł. 20 ct.						
		b) w efektach w wal. austryackiej . . 221 „ 30 „	—	—	967	50	—	—
		Razem .	—	—	2.452	91½	—	—
		Wydatki.						
	1	Posagi	233	—	233	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	967	50	967	50	—	—
	3	Efekta spieniężone w wal. austryackiej .	221	30	221	30	—	—
	4	Rozmaite wydatki (koszta insercyjne i t. p.)	18	45	18	45	—	—
		Suma wydatków . .	1.440	25	1.440	25	—	—
	5	**Zapas** z końcem roku 1696 w gotówce	—	—	1.012	66½	—	—
		Razem . .	—	—	2.452	91½	—	—

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . 1.012 zł. 66½ ct.
zarezerwowano na ewentualną wypłatę niepodniesionych za rok 1896 posagów, nadanych przy LW. 45.892/96 dla trzech panien szlacheckiego pochodzenia po 233 zł. wal. austr. w kwocie . . 699 „ — „
resztę zaś w sumie . . . . . 313 zł. 66½ ct.
przeniesiono (mianowicie kwotę 80 zł. 66½ ct. z tytułu nadwyżki dochodów za rok 1896, a kwotę 233 zł. z tytułu unieważnionego posagu nadanego Katarzynie Żelechowskiej) z początkiem roku 1897 do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano (LW. 29.455/97).

LW. 26.096/1897.

XLV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego „dla 10 dziewcząt wiejskich“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał hipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami, 20 000 zł. polskich czyli 1590 zł 91 ct. wal. austr. .	1.590	91	—	—	1.590	91
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	24	78	24	78	—	—
	3	Efekta zakupione:						
		a) w wal. austryackiej 27 zł. 03 ct.						
		b) w wal. koronowej (200 koron, czyli) . 100 „ — „						
		razem . 127 zł. 03 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej . . 100 „ — „						
		rzeczywiste zakupno . .	27	03	27	03	—	—
		Suma dochodów . .	1.642	72	51	81	1.590	91
	4	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 3 157 zł. 10 ct.						
		b) w walucie koronowej (800 koron, czyli) . 400 „ — „	—	—	3.557	10	—	—
		Razem . .	—	—	3.608	91	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 124 zł. 78 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . . . 100 „ — „						
		czysty wydatek . .	24	78	24	78	—	—
		Suma wydatków . .	24	78	24	78	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach						
		a) w walucie austr. . 3.084 zł. 13 ct.						
		b) w walucie koronowej (1.000 koron. czyli) . 500 „ — „	—	—	3.584	13	—	—
		Razem . .	—	—	3.608	91	—	—

XLV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego „dla 10 dziewcząt wiejskich“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. I. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	3.000 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	42 „ 59 „	
3. 4% „ galicyjskiej Kasy oszczędności	41 „ 54 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (200 koron, czyli) . . .	100 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (600 koron, czyli)	300 „ — „	
3. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (200 koron, czyli)	100 „ — „	3.584 zł. 13 ct.
II. Należytość czynna: kapitał hipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami, 20.000 zł. polskich, czyli w walucie austryackiej		1.590 „ 91 „
Suma stanu czynnego		5.175 zł. 04 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		5.175 zł. 04 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		5.148 „ 01 „
okazuje się **przyrost** majątku o		27 zł. 03 ct.

Uwaga. Od wykazanego powyżej pod II. kapitału hipotekowanego 20.000 złotych polskich, czyli w walucie austryackiej 1.590 zł. 91 ct. obowiązani są właściciele dóbr Łużna z przyległościami płacić co roku dnia 25. maja, 5% odsetki, płatne z dołu do Kasy Wydziału krajowego (LW. 23.702/90).

XLV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego „dla 10 dziewcząt wiejskich“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki: *a*) 5% od kapitału hipotekowanego . . 81 zł. 37½ ct.						
		b) od efektów:						
		1) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . 135 „ — „						
		2) od 4% listów zastawnych Banku kraj. 12 „ — „						
		3) 4% od listów zast. galic. Towarzystwa kredyt. ziemskiego . 4 „ — „						
		4) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893.. 4 „ — „						
		5) od 4½% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1883. 2 „ 25— „						
		razem . . 238 zł. 62½ ct.						
		od tego odsetki bierne 1 „ 30— „						
		czysty dochód . .	237	32½	237	32½	—	—
		Suma dochodów .	237	32½	237	32½	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896 w gotówce	—	—	234	78	—	—
		Razem . .	—	—	472	10½	—	—
		Wydatki.						
	1	Posagi dla 10 dziewcząt wiejskich za rok 1895 po 21 zł. wal. austr.	210	—	210	—	—	-
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	24	78	24	78	—	—
	3	Rozmaite wydatki (porta pocztowe i t. p.)	1	31	1	31	—	—
		Suma wydatków . .	236	09	236	09	—	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce	—	—	236	01½	—	—
		Razem . .	—	—	472	10½	—	—

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu w gotówce . . . . . 236 zł. 01½ ct.
część w kwocie . . . . . 215 „ — „
zarezerwowano na wypłatę posagów, nadanych za rok 1896 dla dziesięciu dziewcząt wiejskich z gmin Łużna i Szalowa (LW. 230/97, LW. 1.972/97 i LW. 11.462/97); resztę zaś w kwocie . . . 21 zł. 01½ ct. przeniesiono (z opuszczeniem ½ ct.) z początkiem roku 1897 do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano (LW. 29.178/97).

LW. 26.095/1897.

XLVI. Fundacya „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . .	346 zł. 50 ct.						
		b) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . .	8 „ — „						
		c) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893.	58 „ — „						
		razem .	412 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne .	1 „ 30 „						
		czysty dochód . .		411	20	411	20	—	—
	2	Efekta zakupione:							
		a) w walucie austryackiej	2 zł. 25 ct.						
		b) w walucie koronowej (200 koron, czyli) .	100 „ — „						
		razem .	102 zł. 25 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie koronowej (200 koron, czyli) .	100 „ — „						
		rzeczywiste przyknpno .		2	25	2	25	—	—
		Suma dochodów . .		413	45	413	45	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896:							
		a) w gotówce (410 zł. 28 ct. od tego 10% na rzecz majątku rezerwowego) . .	369 zł. 25 ct.						
		b) w efektach:							
		1) w walucie austr.	7.794 „ 66 „						
		2) w wal. koronowej (3.200 kor., czyli)	1.600 „ — „	—	—	9.763	91	—	—
		Razem . .		—	—	10.177	36	—	—

XLVI. Fundacya „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Wydziałowi powiatowemu w Bóbrce odesłano odsetki od efektów na potrzeby „Domu ubogich“ za rok 1895 po potrąceniu 10% na rzecz majątku rezerwowego	369	25	369	25	—	—
	2	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 100 zł. od tego za spieniężone efekta 100 „ czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	369	25	369	25	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896: *a*) w gotówce . . 411 zł. 20 ct. *b*) w efektach: 1) w walucie austr. 7.796 „ 91 „ 2) w wal. koronow. (3.200 koron, czyli) 1.600 „ — „	—	—	9.808	11	—	—
		Razem . .	—	—	10.177	36	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		411 zł. 20 ct.
b) w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	7.700 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	96 „ 91 „	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (400 koron, czyli)	200 „ — „	
2. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (2.800 koron, czyli).	1.400 „ — „	9.396 „ 91 „
Suma stanu czynnego		9.808 zł. 11 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		9.808 zł. 11 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		9.804 „ 94 „
okazuje się **przyrost** majątku o		3 zł. 17 ct.
a mianowicie przybyło: *a*) w gotówce . .	— zł. 92 ct.	
b) w efektach . . .	2 „ 25 „	
Przyrost jak wyżej		3 zł. 17 ct.

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . . 411 zł. 20 ct.
potrącono w myśl statutu fundacyjnego 10%, czyli kwotę . . 41 „ 12 „
na rzecz majątku rezerwowego; resztę zaś w sumie . . . 370 zł. 08 ct.
odesłano z początkiem roku 1897 Wydziałowi powiatowemu w Bóbrce na pokrycie potrzeb „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych (LW. 25.183/97).

XLVI. Fundacya „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek rezerwowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. Banku krajowego 4 zł. 50 ct.						
		b) od 4% listów zast. Banku krajowego . 6 „ 37 „	10	87	10	87	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie koronowej (200 koron, czyli) . 100 zł. — ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austr. 48 „ 37 „						
		rzeczywiste przykupno .	51	63	51	63	—	—
	3	Wydział powiatowy w Bóbrce nadesłał:						
		a) w gotówce . . . 20 zł. 95 ct.						
		b) w efektach w walucie austryackiej . . 1.664 „ 80 „	1.685	75	1.685	75	—	—
		Suma dochodów . .	1.748	25	1.748	25	—	—
	4	Zapas z początkiem roku 1896.:						
		a) w gotówce (8 zł. 50 ct. do tego 41 zł. 03 ct. tytułem 10% dochodów majątku zarodowego) 49 zł. 53 ct.						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. 155 „ 72 „						
		2) w walucie koron. (200 koron, czyli) 100 „ — „	—	—	305	25	—	—
		Razem . .	—	—	2.053	50	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 97 zł. 90 ct.						
		od tego za spieniężone efekta 48 „ 37 „						
		czysty wydatek . .	49	53	49	53	—	—
		Suma wydatków .	49	53	49	53	—	—
	2	Zapas z końcem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 31 zł. 82 ct						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. 1.772 „ 15 „						
		2) w wal. koronowej (400 koron, czyli) . 200 „ — „	—	—	2.003	97	—	—
		Razem . .	—	—	2.053	50	—	—

XLVI. Fundacya „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych.

Stan majątku rezerwowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy. *a*) w gotówce		31 zł. 82 ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4½% list zastawny Banku krajowego . .	100 zł. — ct.	
2. 4% książeczki Banku krajowego . . .	7 „ 35 „	
3. 4% książeczki galicyjskiej Kasy oszczędności	1.664 „ 80 „	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (400 koron, czyli)	200 „ — „	1 972 zł. 15 ct.
Suma stanu czynnego		2.003 zł. 97 ct
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		2.003 zł. 97 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		264 „ 22 „
okazuje się **przyrost** majątku o		1.739 zł. 75 ct.
a mianowicie przybyło: *a*) gotówce . .	23 zł. 32 ct.	
b) w efektach .	1 716 „ 43 „	
Przyrost jak wyżej . . .		1.739 zł. 75 ct.

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce . . 31 zł. 82 ct.
sfruktyfikowano wraz z kwotą pobraną z majątku zarodowego tytułem 10% dochodów za rok 1896, wynoszących . . . . 41 „ 12 „
czyli razem gotówkę . . . . . 72 zł. 94 ct.
z początkiem roku 1897 na rzecz tego majątku (LW. 25.183/97).

W roku 1896 nadesłał Wydział powiatowy w Bóbrce do przechowania w Kasie Wydziału krajowego na rzecz majątku rezerwowego dwie książeczki galicyjskiej Kasy oszczędności.

1. Nr. 4.422 na	1.285 zł. 19 ct.
2. Nr. 83.008 na	379 „ 61 „
razem . . .	1 664 zł. 80 ct.

na których ulokowana kwota służyć ma na odrestaurowanie, ewentualnie na budowę domu dla ubogich w Strzeliskach nowych (LW. 36.224/96 i LW. 43.423/96).

LW. 26.028/1897).

XLVII. Fundacya ś. p. Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach:						
		a) w walucie koronowej (77.200 koron, czyli) . 38.600 zł. — ct.						
		b) w walucie austryackiej 7 „ 88 „	38.607	88	38.607	88	—	—
		Razem . .	—	—	38.607	88	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie koronowej (77.200 koron, czyli) . 38.600 zł. — ct.						
		b) w walucie austryackiej 7 „ 88 „	38.607	88	38.607	88	—	
		Razem . .	—	—	38.607	88	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (77.200 koron, czyli) . .	38.600 zł. — ct.	
2. 4% książeczka wkładkowa Banku krajowego Nr. 7.489 na	7 „ 88 „	38.607 zł. 88 ct.
Suma stanu czynnego		38.607 zł. 88 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		38.607 zł. 88 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		38.607 „ 88 „
stan majątku nie uległ zmianie		— zł. — ct.

XLVII. Fundacya ś. p. Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Kupony zrealizowane za rok 1896 od 4% listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego imiennej wartości 77.200 koron	1.544	—	1.544	—	—	—
	2	Odsetki podniesione za rok 1896 z książeczki wkładkowej galic. Banku krajowego Nr. 7.489 na 7 zł. 88 ct. .	—	32	—	32	—	—
	3	Rozmaite	—	64	—	64	—	—
		Suma dochodów . .	1.544	96	1.544	96	—	—
	4	**Zapas** z początkiem r. 1896 w gotówce	—	—	—	01	—	—
		Razem . .	—	—	1.544	97	—	—
		Wydatki.						
	1	Należytość zaległa z roku 1895.	—	01	—	—	—	01
	2	Odsetki wypłacone za rok 1896 dożywotniczce Annie z Sundów Krzeczunowiczowej	1.544	32	1.544	31	—	01
	3	Rozmaite	—	64	—	64	—	—
		Suma wydatków . .	1.544	97	1.544	95	—	02
	4	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce	—	—	—	02	—	—
		Razem . .	—	—	1.544	97	—	02

LW. 22.779/1897.

XLVIII. Fundacya im. Józefa Kośvitzky'ego.

Fundusz I. „dla ślepych w Krakowie“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 1.249 zł. 28 ct.						
		b) w wal. koronowej (700 koron, czyli) . 350 „ — „	—	—	1.599	28	—	—
		Razem . .	—	—	1.599	28	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem r. 1896 w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 1.249 zł. 28 ct.						
		b) w wal. koronowej (700 koron, czyli) . 350 „ — „	—	—	1.599	28	—	—
		Razem . .	—	—	1.599	28	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1891	1,200 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	49 „ 28 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (700 koron, czyli)	350 „ — „	1.599 zł. 28 ct.
Suma stanu czynnego		1.599 zł. 28 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		1.599 zł. 28 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		1.599 „ 28 „
okaznje się stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.

XLVIII. Fundacya im. Józefa Kośvitzky'ego.

Fundusz I. „dla ślepych w Krakowie".

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1891. . 48 zł.						
		b) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z r. 1893. . 14 „	62	—	62	—	—	—
		Suma dochodów . .	62	—	62	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896 w gotówce	—	—	62	—	—	—
		Razem . .	—	—	124	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Jednorazowe wsparcie dla jednej ślepej w Krakowie za rok 1895. . . .	62	—	62	—	—	—
		Suma wydatków . .	62	—	62	—	—	—
	2	Zapas z końcem roku 1896 w gotówce .	—	—	62	—	—	—
		Razem . .	—	—	124	—	—	—

Uwaga. Wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce 62 zł. użyto w roku 1897 na jedno jednorazowe wsparcie w myśl postanowienia aktu fundacyjnego.

LW. 26.354/1897.

XLIX. Fundacya im. Józefa Kośvitzky'ego.

Fundnsz II. „dla wychowanków zakładu sierót pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie".

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	18	30	18	30	—	—
	2	Efekta zakupione w walucie austryackiej	18	30	18	30	—	—
		Suma dochodów . .	36	60	36	60	—	—
	3	**Zapas** z początkiem r. 1896. w efektach: *a*) w walucie austr. 2.344 „ 49 „ *b*) w walucie koronowej (1.900 koron czyli) . 950 „ — „	—	—	3.294	49	—	—
		Razem . .	—	—	3.331	09	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów .	18	30	18	30	—	—
		Suma wydatków . .	18	30	18	30	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach: *a*) w walucie austr. . 2 362 zł. 79 ct. *b*) w walucie koron. (1.900 koron. czyli) 950 „ — „	—	—	3.312	79	—	—
		Razem . .	—	—	3.331	09	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1891	2.300 zł. — ct.	
2. 4% książeczki Banku krajowego . . .	62 „ 79 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (1.700 koron, czyli)	850 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (200 koron, czyli)	100 „ — „	3.312 zł. 79 ct.
Suma stanu czynnego		3.312 zł. 79 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		3.312 zł. 79 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		3.294 „ 49 „
okazuje się **przyrost majątku** o		18 zł. 30 ct.

XLIX. Fundacya im. Józefa Kośvitzky'ego

Fundusz II. „dla wychowanków zakładu sierót pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: *a*) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki kr. z r. 1891. . 92 zł. *b*) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893. . 34 „ *c*) od 4% listów zast. Banku krajowego . . 4 „	130	—	130	—	—	—
		Suma dochodów . .	130	—	130	—	—	—
	2	Zapas z początkiem r. 1896 w gotówce .	—	—	128	30	—	—
		Razem . .	—	—	258	30	—	—
		Wydatki.						
	1	Stypendyum dla jednego wychowanka zakładu św. Józefa w Krakowie . .	110	—	110	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego	18	30	18	30	—	—
		Suma wydatków . .	128	30	128	30	—	—
	3	Zapas z końcem roku 1896 gotówce .	—	—	130	—	—	—
		Razem . .	—	—	258	30	—	—

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . 130 zł.
część w sumie . . . . . 110 „
zarezerwowano na wypłatę w roku 1897 stypendyum, nadanego jednemu wychowankowi zakładu św. Józefa w Krakowie, kształcącemu się w zawodzie ogrodniczym (LW. 57.350/94);
reszta zaś w kwocie . . . . . 20 zł.
przeniesiono z początkiem roku 1897 do majątku zarodowego i na rzecz tego majątku sfruktyfikowano (LW. 2.160/97).

L.W. 26 294/1897.

L. Fundacya im. Józefa Kośvitzky'ego.

Fundusz III. „dla poprawionych złoczyńców w Krakowie“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach: *a*) w walucie austryackiej 1.248 zł. 95 ct. *b*) w walucie koronowej (700 koron, czyli) . 350 „ — „	—	—	1.598	95	—	—
		Razem . .	—	—	1.598	95	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach: *a*) w walucie austryackiej 1.248 zł. 95 ct. *b*) w walucie koronowej (700 koron, czyli) . 350 „ — „	—	—	1.598	95	—	—
		Razem . .	—	—	1.598	95	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1891	1.200 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	48 „ 95 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (700 koron, czyli)	350 „ — „	1.598 zł. 95 ct.
Suma stanu czynnego		1.598 zł. 95 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		1.598 zł. 95 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		1.598 „ 95 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.

L. Fundacya im. Józefa Kośvitzky'ego.

Fundusz III. „dla poprawionych złoczyńców w Krakowie“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% obligacyj galicyjskiej pożyczki kraj. z r. 1891. 48 zł. — ct.						
		b) 4% od obligacyj gal. pożyczki krajowej z roku 1893 . . 14 „ „	62	—	62	—	—	—
		Suma dochodów .	62	—	62	—	—	—
	2	Zapas z początkiem r. 1896 w gotówce	—	—	62	—	—	—
		Razem . .	—	—	124	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Jedno wparcie jednorazowe za rok 1895.	62	—	62	—	—	—
		Suma wydatków . .	62	—	62	—		—
	2	Zapas z końcem roku 1896 w gotówce .	—	—	62	—	—	—
		Razem . .	—	—	124	—	—	—

Uwaga. Wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce 62 zł. użyto w roku 1897 w myśl postanowienia aktu fundacyjnego na nadanie jednego jednorazowego wsparcia za rok 1896 (LW. 7.326/97).

LW. 26.326/1897.

LI. Fundacya imienia Henryka Straszewskiego „dla ubogich wyrobników w Boguchwale“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4% listów zastawnych galicyjskiego Towarz. kredytowego ziemskiego . . . . 92 zł. — ct. od tego odsetki bierne . — „ 06 „ czysty dochód . .	91	94	91	94	—	—
	2	Efekta zakupione: *a*) w wal. austryackiej 100 zł. 42 ct. *b*) w wal. koronowej (1.000 koron, czyli) . 500 „ — „ razem . 600 zł. 42 ct. od tego efekta spieniężone w walucie austr. . 500 zł. — ct. rzeczywiste przykupno . .	100	42	100	42	—	—
		Suma dochodów . .	192	36	192	36	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896: *a*) w gotówce . . . 89 zł. 77 ct. *b*) w efektach: *α*). w walucie austr. 2.226 „ 55 „ *β*). w walucie koronowej (200 koron, czyli) . . . 100 „ — „	—	—	2.416	32	—	—
		Razem . .	—	—	2.608	68	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 589 zł. 77 ct. od tego za spieniężone efekta . . . . 500 „ — „ czysty wydatek . .	89	77	89	77	—	—
	2	Efekta wydane do winkulacyi w walucie kor. (1.000 kor., czyli) . 500 zł. od tego odebrane z winkulacyi w walucie koronowej (1.000 koron, czyli) . . . 500 „ czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	89	77	89	77	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896: *a*) w gotówce . . 91 zł. 94 ct. *b*) w efektach: *α*) w wal. austryackiej 1.826 „ 97 „ *β*) w walucie koronowej (1.200 koron, czyli): 600 „ — „	—	—	2.518	91	—	—
		Razem . . .	—	—	2.608	68	—	—

LI. Fundacya imienia Henryka Straszewskiego „dla ubogich wyrobników w Boguchwale“.

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		91 zł. 94 ct
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 4% listy zastawne galic. Towarzystwa kred. ziemskiego	1.700 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego	126 „ 97 „	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (1.200 koron, czyli)	600 „ — „	2.426 „ 97 „
Suma stanu czynnego		2.518 zł. 91 ct
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		2.518 zł. 91 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895		2.416 „ 32 „
okazuje się **przyrost** majątku o		102 zł. 59 ct.
a mianowicie przybyło: *a*) w gotówce	2 zł. 17 ct.	
b) w efektach	100 „ 42 „	
Przyrost jak wyżej		102 zł. 59 ct.

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie, lecz ukonstytuowanie jej jest już w toku. Zanim to jednak nastąpi, fruktyfikuje się wszelkie dochody z odsetek od efektów w celu powiększenia zakładowego majątku.

Wykazany powyżej zapas zkońcem roku 1897 w gotówce 91 zł. 94 ct. sfruktyfikowano w powyższym celu z początkiem roku 1897 (LW. 17.452/97).

LW. 27.246/1897.

LII. Fundusz Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej dla Zboru św. Klaudyi.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zastaw. galicyj. Towarzystwa kredytowego ziemsk. . 320 zł.						
		b) od 4% obligacyj gal. pożyczki krajowej z roku 1893. . . . 46 „	366	—	366	—	—	—
		Suma dochodów .	366	—	366	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 183 zł. — ct.						
		b) w efektach:						
		α.) w walucie austryackiej . . . 33 „ 50 „						
		β) w walucie koronowej (18.300 koron, czyli) . . . 9.150 „ — „	—	—	9.366	50	—	—
		Razem . .	—	—	9.732	50	—	—
		Wydatki.						
	1	Postruska Julia, przełożona Zboru św. Klaudyi, czysty dochód od kapitału fundacyjnego:						
		a) za II. półrocze roku 1895. 183 zł.						
		b) za I. i II. półrocze r. 1896. 366 „	549	—	549	—	—	—
		Suma wydatków . .	549	—	549	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w wal. austryackiej 33 zł. 50 ct.						
		b) w wal. koronowej (18.300 koron, czyli) 9.150 „ — „	—	—	9.183	50	—	—
		Razem . .	—	—	9.732	50	—	—

LII. Fundusz Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej dla Zboru św. Klaudyi.

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
4% książeczki Banku krajowego . . .	33 zł. 50 ct.	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (16.000 koron, czyli) . .	8.000 „ — „	
2. 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (2.300 koron, czyli)	1.150 „ — „	9.183 zł. 50 ct.
Suma stanu czynnego		9.183 zł. 50 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		9.183 zł. 50 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		9.366 „ 50 „
okazuje się **ubytek** majątku o		183 zł. — ct.

który jest tylko pozornym, albowiem kwota 183 zł. w gotówce (wykazana w zapasie z początkiem roku 1896 pod poz 2. *a*) nie była częścią majątku zakładowego fundacyi, lecz stanowiła dochód z odsetek od efektów tego majątku za II. półrocze 1895, przeznaczonych dla Zboru św. Klaudyi, a po wypłatę tych odsetek zgłosiła się przełożona Zboru, dopiero w pierwszych dniach stycznia 1896.

Uwaga. Odsetki od efektów majątku zakładowego pobiera przełożona Zboru św. Klaudyi, Julia Postruska, na pokrycie wydatków Zboru w dwóch półrocznych ratach, płatnych z dołu dnia 30. czerwca i 31. grudnia, z potrąceniem jednak ewentualnych wydatków nieprzewidzianych (jak odsetki bierne przy zakupnie efektów i t. p.).

LW. 27.682/1897.

LIII. Fundusz emerytury członków sceny polskiej we Lwowie.

Rubryka	Pozycya	A) **Majątek zarodowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione: *a*) w walucie austr. . 365 zł. 25 ct. *b*) w walucie koronowej (42.700 kor., czyli) . 21.350 „ — „ razem . 21.715 zł. 25 ct. od tego efekta spieniężone *a*) w walucie austr. 12.121 zł. 14 ct. *b*) w walucie koron. (2.000 koron, czyli) 1.000 „ — „ 13.121 „ 14 „	8.594	11	8.594	11	—	—
	2	Gotówka przeniesiona z majątku obrotowego	8.117	91	8.117	91	—	—
		Suma dochodów . . .	16.712	02	16.712	02	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896: *a*) w wal. austr. . 168.534 zł. 79 ct. *b*) w wal. koronowej (159.200 kor., czyli) 79 600 „ — „	—	—	248.134	79	—	—
		Razem . .	—	—	264.846	81	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów w walucie austryackiej . 21.239 zł. 05 ct. od tego gotówka otrzymana za spieniężone efekta w walucie austr. . 13.121 „ 14 „	8.117	91	8.117	91	—	—
		Suma wydatków . .	8.117	91	8.117	91	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896: *a*) w walucie austr. . 156.778 zł. 90 ct. *b*) w walucie koronowej (199.900 k., czyli) 99.950 „ — „	—	—	256.728	90	—	—
		Razem . .	—	—	264.846	81	—	—

LIII. Fundusz emerytury członków sceny polskiej we Lwowie.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego . .	156.350 zł. — ct.	
2 4% książeczki Banku krajowego	428 „ 90 „	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (25.400 koron, czyli,) . .	12.700 „ — „	
2. 4% listy zastawne Banku krajowego (174.500 koron, czyli)	87.250 „ — „	256.728 zł. 90 ct.
Suma stanu czynnego . . .		256.728 zł. 90 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny		256.728 zł. 90 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895		248.134 „ 79 „
okazuje się **przyrost** majątku o		8.594 zł. 11 ct.

LIII. Fundusz emerytury członków sceny polskiej we Lwowie.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego. . 7.329 zł. 37 ct.						
		b) od 4% listów zast. Banku krajowego . 3.076 „ — „						
		c) od 4% listów zast. gal. Tow. kredyt. ziemskiego . . 508 „ — „						
		razem . 10 913zł. 37 ct.						
		od tego odsetki bierne 45 „ 12 „	10.868	25	10.868	25	—	—
	2	Wkładki od członków czynnych:						
		a) należytość zaległa 10.233 zł. 51 ct.						
		odpisano: 180 „ — „ 10.053 zł. 51 ct.						
		b) należytość bieżąca . 21.007 „ 83½ „						
		razem . . 31.061 zł. 33½ ct.						
		od tego zwrot nadpłaconej wkładki . . . 11 „ — „	31.050	33½	6.873	20½	24.177	13
	3	Wkładki od pensyj emerytalnych:						
		a) należytość zaległa 255 zł. 08 ct.						
		odpisano: 204 „ 02 „ 51 zł. 06 ct.						
		b) należytość bieżąca . 409 „ 98 „	461	04	460	22	—	82
	4	Rozmaite dochody;						
		a) 4% odsetki zwłoki:						
		α) należytość zaległa . 584 zł. 18 ct.						
		odpisano: . 4 „ 14 „ 580 zł. 04 ct.						
		β) należytość bieżąca . 519 „ 60 „	1.099	64	239	45	860	19
		b) należytość stemplowa od kwitów, ściągnięta z pensyj emerytalnych, wdowich i zaopatrzeń	44	—	44	—	—	—
		c) podatek dochdowy, ściągnięty od wypłaconych, pensyj emerytom . .	218	49	218	49	—	—
		d) mylny pobór ściągnięty od Gustawa Müllera	12	64	12	64	—	—
		e) zwrot nadpłaconej pensyi emerytalnej	2	—	—	—	2	—
		Suma dochodów . .	43.756	39	18.716	25½	25.040	14
	5	**Zapas** z początkiem r. 1896. w gotówce:	—	—	1.630	85½	—	—
		Razem . .	—	—	20.347	11	—	—

LIII. Fundusz emerytury członków sceny polskiej we Lwowie.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek obrotowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Emerytury i zaopatrzenia:						
		a) należytość zaległa . 9 zł. 60 ct.						
		b) należytość bieżąca . 10.596 „ 83 „	10.606	43	10.559	59	46	84
	2	Gotówka przeniesiona do majątku zarodowego	8.117	91	8.117	91	—	—
	3	Ekwiwalent za V. dziesięciolecie . .	464	62½	464	62½	—	—
	4	Koszta administracyjne:						
		a) ryczałt na administracyę przelany do funduszu krajowego . 550 zł. — ct.						
		b) koszta kancelaryjne, stemplowe i inne drobne . . . . 13 „ 17 „	563	17	563	17	—	—
	5	Rozmaite wydatki						
		a) C. k. Skarbowi państwa przypadająca należytość stemplowa i kontraktowa od wkładek wpłaconych przez członków czynnych	97	54	28	21	69	33
		b) C. k. Skarbowi państwa przypadająca należytość stemplowa od kwitów na wypłacone emerytury, pensye wdowie i zaopatrzenia	89	33	45	33	44	—
		c) C. k. Skarbowi państwa zapłacona należytość podatku dochodowego od wypłaconych emerytur . . .	218	49	218	49	—	—
		d) nadpłata emerytury W. Urbanowiczówny . . . . . 2 zł. — ct.						
		i zwrot mylnego poboru G. Müllera . . . . 12 „ 64 „	14	64	2	—	12	64
		Suma wydatków . .	20.172	13½	19.999	32½	172	81
	6	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce	—	—	347	78½	—	—
		Razem . .	—	—	20.347	11	—	—

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny:		
1. Zapas kasowy w gotówce	347 zł. 78½ ct.	
2. Należytości czynne:		
a) z lat ubiegłych . 8.490 zł. 84 ct.		
b) z roku bieżącego 16.549 „ 30 „	25.040 „ 14 „	25.387 zł. 92½ ct.
Suma stanu czynnego		25.387 zł. 92½ ct.
Stan bierny. Należytości bierne		172 „ 81 „
Czysty stan czynny		25.215 zł. 11½ ct.

(LW. 34.206/1897).

LIV. Fundacya stypendyjna imienia Józefa Krupacza „dla patentowanych c. k. inwalidów wojskowych“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach w walucie austryackiej . . .	—	—	274	64	—	—
		Razem . .	—	—	274	64	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach w walucie austryackiej . . .	—	—	274	64	—	—
		Razem . . .	—	—	274	64	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach w walucie austryackiej:		
1. 5% obligacye jednolitego długu państwa (renta państwowa papierowa)		200 zł. — ct.
2. 4% książeczka galicyjskiej Kasy oszczędności . . .		74 „ 64 „
Suma stanu czynnego		274 zł. 64 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		274 zł. 64 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		274 „ 64 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.

LIV. Fundacya stypendyjna imienia Józefa Krupacza „dla patentowanych c. k. inwalidów wojskowych“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 5% obligacyj jednolitego długu państwa (po potrąceniu 16% podatku dochodowego)	8	40	8	40	—	—
		Suma dochodów . . .	8	40	8	40	—	—
	2	Zapas z początkiem r. 1896 w gotówce	—	—	12	60	—	—
		Razem . .	—	—	21	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Koszta insercyjne	6	16	6	16	—	—
		Suma wydatków .	6	16	6	16	—	—
	2	Zapas z końcem roku 1896 w gotówce .	—	—	14	84	—	—
		Razem . .	—	—	21	—	—	—

Uwaga. W roku 1895 ogłoszono konkurs w celu nadania z tej fundacyi jednego stypendyum dla c. i k. patentowanego inwalidy, począwszy od 1. maja 1896, nikt się o nie jednak nie zgłosił. Ogłoszono tedy ponownie konkurs na powyższe stypendyum, począwszy od 9. listopada 1897 (LW. 83.337/96).

Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 14 zł. 84 ct. sfruktyfikowano w myśl aktu fundacyjnego na rzecz majątku zakładowego fundacyi (LW. 28.206/1897).

LW. 27.247/1897.

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Rubryka	Pozycya	A) **Majątek zarodowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	25.000	—	25.000	—	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . 181 zł. 62 ct.						
		b) w walucie koron.. (51.400 kor., czyli) 25.700 „ — „						
		razem . . 25.881 zł. 62 ct.						
		od tego spieniężone w walucie anstryackiej 86 „ 12 „						
		rzeczywiste przykupno . .	25.795	50	25.795	50	—	—
	3	Efekta pobrane z depozytu c. k. Sądu krajowego we Lwowie w walucie austryackiej	16	68	16	68	—	—
	4	Efekta w depozycie:						
		a) c. k. Sądu krajowego we Lwowie						
		α) w walucie austr. 640.950 zł. — ct.						
		β) w walucie koron. (74.000 koron, czyli) 37.000 „ — „ 677.950 zł.						
		b) lwowskiej Filii c. k. Zakładu kredytowego dla handlu i przemysłu w Wiedniu:						
		α) w walucie austr. 403.000 zł.						
		β) w walucie koron. (134.300 koron, czyli) 67.150 zł. 470.150 „						
		razem . .	1,148.100	—	—	—	1,148.100	—
		Suma dochodów . .	1,198.912	18	50.812	18	1,148.100	—
	5	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach, w walucie nstryackiej	—	—	1.406	26	—	—
		Razem . .	—	—	52.218	44	—	—

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 25.086 zł. 12 ct. od tego za spieniężone efekta . . 86 „ 12 „						
		czysty wydatek . .	25.000	—	25.000	—	—	—
	2	Efekta wydane do winkulacyi i przeprowadzone: *a*) w walucie austr. . 1.415 zł. 64 ct. *b*) w walucie koron. (51.400 koron, czyli) 25.700 „ — „ razem . 27.115 zł. 64 ct. Od tego pobrane z winkulacyi i przeprowadzone: *a*) w walucie austr. 1.415 zl. 64 ct. *b*) w walucie koron. (51.400 koron, czyli) 25.700 „ — „ 27.115 „ 64 „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	25.000	—	25.000	—	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach: *a*) w wal. austryackiej 1.518 zł. 44 ct. *b*) w wal. koronowej (51.400 koron, czyli) 25.700 „ — „	—	—	27.218 44		—	—
		Razem . .	—	—	52.218 44		—	—

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczka Banku krajowego . . .	1.501 zł. 76 ct.	
2. 4% książeczka gal. Kasy oszczędności . .	16 „ 68 „	1.518 zł. 44 ct.
b) w walucie koronowej:		
4% obligacye pożyczki miasta Lwowa (ↄ1.400 koron, czyli)	25.700 „ — „	27.218 zł. 44 ct.
2. Należytości czynne	1,148.100 „ — „	1,175.318 zł. 44 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		1,175.318 zł. 44 ct.

Uwaga. Oprócz wyżej wykazanego majątku są jeszcze własnością fundacyi dobra, położone w powiecie tarnopolskim i trembowelskim, a mianowicie: Baworów z Zastawiem, Łuka wielka, Myszkowice, Łoszniów z Zagórzem i Krowinką, tudzież grunta w Tarnopolu (7 morg. 910 □ sążni), realność we Lwowie, zbiory naukowe i biblioteka.

Wartości jednak tego majątku spadkowego nie podaje się, ponieważ takowy nie cały jeszcze został zinwentowany i oszacowany.

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
		I. Dobra ziemskie.						
	1	**Odsetki od kapitałów:**						
		a) od efektów znajdujących się w depozycie c. k. Sądu krajowego. 60.935 zł. 99 ct.						
		b) od efektów znajdujących się w depozycie Filii c. k. Zakładu kred. dla handlu i przemysłu i od kapitałów, chwilowo tamże lokowanych 56.134 „ 38 „						
		c) od 4% obligacyj pożyczki miasta Lwowa . . 514 „ — „						
		razem . . 117.584 zł. 37 ct.						
		od tego odsetki bierne . 148 „ 49 „						
		czysty dochód . .	117.435	88	117.435	88	—	—
	2	**Czynsze dzierżawne.**						
		a) z dóbr	82.549	79	74.509	79	8.040	—
		b) z młynów . . 11.025 zł. — ct.						
		od tego zwroty korylatywne . . . . 1 864 „ 33 „						
		czysty dochód . .	9.940	67	9.160	67	780	—
		c) z gruntów w Tarnopolu . . .	392	20	392	20	—	—
		d) z ogrodów	120	—	80	—	40	—
		e) z budynków pokarczemnych . .	93	—	93	—	—	—
		Suma pozycyi 2. . .	93.095	66	84.235	66	8.860	—
	3	**Dochody z lasów** . . 6.801 zł. 82 ct.						
		od tego zwroty korelatywne . . . . 891 „ 70 „						
		czysty dochód . .	5.924	12	5.910	12	14	—
		Do przeniesienia . .	216.455	66	207.581	66	8.874	—

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek obrotowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	216.455	66	207.581	66	8.874	—
	4	**Ze sprzedaży ziemiopłodów** . . .	6.412	81	6.412	81	—	—
	5	**Ze sprzedaży inwentarza żywego** . . 15 873 zł. 30 ct. od tego zwrot korylatywny . . . . 20 „ — „						
		czysty dochód . .	15.853	30	15.853	30	—	—
	6	**Ze sprzedaży sprzętów i ruchomości**	2.996	01	2.996	01	—	—
	7	**Rozmaite**. . . . 14.429 zł. 19 ct. od tego zwrot korelatywny . . . . 5 „ — „						
		czysty dochód . .	14.789	39	14.424	19	365	20
	8	**Chwilowa lokacya kapitałów**, na 3% rachunku bieżącym w Banku krajowym	21.174	73	—	—	21.174	73
	9	**Zaliczki:**						
		a) Dr. Stanisław Bieliński na na pokrycie wydatków i należytości za zastępstwo i sprawowanie administracyi masy spadkowej od 21. Grudnia 1894. do 30. Czerwca 1896.	4.063	75	—	—	4.063	75
		b) Kuratorya na wydatki administracyjne w I. kwartale 1897. . . .	12.300	80	—	—	12.300	80
		Suma pozycyi 9. . .	16.364	55	—	—	16.364	55
	10	**Depozyta**	4.912	08	4.912	08	—	—
		Suma dochodów działu I.	298.958	53	252.180	05	46.778	48
		II. Realność we Lwowie . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów działu II.	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	298.958	53	252.180	05	46.778	48
		Zapas z początkiem roku 1896 . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	252.180	05	—	—

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
		I. Dobra ziemskie.						
	1	**Płace i zasługi:**						
		a) Kurator	16.000	—	16.000	—	—	—
		b) Syndyk	2.250	—	2.250	—	—	—
		c) Zarządca	1.367	90	1.367	90	—	—
		d) Kasyer	533	22	533	22	—	—
		e) Nadleśniczy	470	20	470	20	—	—
		f) Adjunkt	70	—	70	—	—	—
		g) Leśniczy	307	90	307	90	—	—
		h) Inne płace i zasługi:						
		α) służba folwarczna i dworska . . 12.558 zł. 57 ct.						
		β) służba lasowa . 7.508 „ 32 „	20.066	89	20.066	89	—	—
		Suma pozycyi I.	41.066	11	41.066	11	—	—
	2	**Pensye emerytalne i gracye**	154	—	154	—	—	—
	3	**Najem robocizny:**						
		a) na folwarkach . . 6.937 zł. 71 ct. od tego zwrot korelatywny . . . 500 „ — „						
		czysty wydatek	6.437	71	6.437	71	—	—
		b) w lasach	1.670	65	1.670	65	—	—
		c) w młynach	775	36	775	36	—	—
		Suma pozycyi 3.	8.883	72	8.883	72	—	—
	4	**Dokupno karmy**	3.406	55	3.406	55	—	—
	5	**Konserwacye i adaptacye budynków tudzież utrzymanie ogrodzeń:**						
		a) odbudowanie spalonego młyna w Baworowie i restauracya gorzelni tamże	18.049	39	18.049	39	—	—
		b) zakupno od dzierżawcy Feiwla Danknera wewnętrznego urządzenia (werku) młyna amerykańskiego w Baworowie	30.750	—	25.750	—	5.000	—
		c) zwykłe konserwacye . 5.269 zł. 16 ct. od tego zwrot korelatywny . . . 1.795 „ — „						
		czysty wydatek	3.474	16	3.474	16	—	—
		Suma pozycyi 5.	52.273	55	47.273	55	5.000	—
		Do przeniesienia	105.783	93	100.783	93	5.000	—

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	105.783	93	100.783	93	5.000	—
	6	**Utrzymanie i naprawa sprzętów** . .	770	17	770	17	—	—
	7	**Koszta kancelaryjne**	1.375	77	1.375	77	—	—
	8	**Asekuracya** . . . 2.641 zł. 92 ct. od tego zwrot korela- tywny . . . . 208 „ 08 „						
		czysty wydatek . .	2.433	84	2.433	84	—	—
	9	**Podatki, daniny i opłaty** 36.113 zł. 04 ct. od tego zwrot korela- tywny . . . . 4.112 „ 45 „						
		czysty wydatek . .	32.000	59	32.000	59	—	—
	10	**Spłata kapitałów i odsetków dłużnych:**						
		a) pożyczka w galic. Towarzystwie kredytowem ziemskiem we Lwowie .	11.371	99	2.865	80	8.506	19
		b) pożyczka w c. k. uprz. ogóln. austr. Zakładzie kredytowym ziemskim we Wiedniu, niszczenie 10 242 zł. 40 ct. od tego zwrot korela- tywny . . . . 81 „ 34 „						
		czysty wydatek . .	41.269	15	10.161	06	31.108	09
		Suma pozycyi 10. . .	52.641	14	13.026	86	39.614	28
	11	**Chwilowa lokacya kapitałów** . . . 67.675 zł. 62 ct. od tego zwrot korela- tywny . . . . 46.500 „ 89 „						
		czysty wydatek .	21.174	73	21.174	73	—	—
	12	**Zaliczki** . . . . 89.884 zł. 75ct. od tego zwrot korela- tywny . . . . 73.520 „ 20 „						
		czysty wydatek . .	16.364	55	16.364	55	—	—
		Do przeniesienia . .	232.544	72	187.930	44	44.614	28

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	232.544	72	187.930	44	44.614	28
	13	**Rozmaite:**						
		a) spłacone pretensye przedsiębiorców i dostawców z czasów przed śmiercią ś. p. fundatora	5.595	95	5.595	95	—	—
		b) zwrot kaucyi Feiwlowi Danknerowi z dawniejszego kontraktu o dzierżawę młyna w Baworowie	500	—	500	—	—	—
		c) komisye, łustracye i detaksacye . .	2.771	77	2.771	77	—	—
		d) koszta pogrzebu ś. p. fundatora . .	1.450	—	1.450	—	—	—
		e) koszta pertraktacyi spadkowej . .	1.400	—	1.400	—	—	—
		f) pomoc kancelaryjna	100	—	100	—	—	—
		g) Leon Fedorowicz, dzierżawca Baworowa, z wzajemnego obrachunku po dzień 30. Czerwca 1896. . . .	146	10	—	—	146	10
		h) Alojzy Morawski, dzierżawca Łuki wielkiej, z wzajemnego obrachunku po dzień 30. Czerwca 1896. . .	50	78	—	—	50	78
		i) legaty, zapomogi, dyety, koszta podróży, mapy i różne inne 3.012 zł. 52 ct. od tego zwrot korelatywny . . . . 52 „ 85 „						
		czysty wydatek . .	2.959	67	2.959	67	—	—
		Suma pozycyi 13. . .	14.974	27	14.777	39	196	88
	14	**Nadwyżka dochodów,** oddana do majątku zarodowego	25.000	—	25.000	—	—	—
	15	**Depozyta.**	4.912	08	28	16	4.883	92
		Suma wydatków działu I. . .	277.431	07	227.735	99	49.695	08
		II. Realność we Lwowie.						
	1	**Płace:**						
		a) administrator zarazem kustosz biblioteki	1.200	94	1.200	94	—	—
		b) Dozorca domu	608	89	608	89	—	—
		c) Kominiarz	58	—	58	—	—	—
		Suma pozycyi I. . .	1.867	83	1.867	83	—	—
	2	**Konserwacya budynku**	283	67	283	67	—	—
	3	**Utrzymanie sprzętów**	11	77	11	77	—	—
	4	**Podatki rządowe i gminne** . . .	396	87	396	87	—	—
		Suma wydatków działu II. .	2.560	14	2.560	14	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	279.991	21	230.296	13	49.695	08
		Zapas z końcem roku 1896 w gotówce	—	—	21.883	—	—	—
		Razem . .	—	—	252.180	—	—	—

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny:		
1. Zapas kasowy w gotówce		21.883 zł. 92 ct.
2. Należytości czynne:		
a) Włodzimierz Ostrowski, dzierżawca Myszkowic, reszta raty półrocznej, płatnej 1. kwietnia 1896	3.000 zł. — ct.	
b) Leon Fedorowicz, dzierżawca Baworowa, jak wyżej	2.500 „ — „	
c) Alojzy Morawski, dzierżawca Łuki wielkiej, jak wyżej	2.540 „ — „	
d) Rosenmann i Spka, dzierżawcy młyna w Krowince, niedopłacony czynsz dzierżawny . . .	780 „ — „	
e) Iwan Struchmańczuk, reszta czynszu za wynajęcie ogrodu owocowego	40 „ — „	
f) Wawrzyniec Komar, za $^1/_2$ sąga drzewa grabowego	6 „ — „	
g) ks. Łopatyński z Baworowa za 2 sągi grabowe (reszta)	8 „— „	
h) Rosenmann i Spka, dzierżawcy młyna w Krowince, zwrot zapłaconych premij asekuracyjnych .	239 „ 68 „	
i) Włodzimierz Ostrowski, dzierżawca Myszkowic, z wzajemnego obrachunku po dzień 30. czerwca 1896	125 „ 52 „	
k) Na 3% rachunku bieżącym w Banku krajowym	21.174 „ 73 „	
l) Dr. Stanisław Bieliński, zaliczka na pokrycie wydatków i należytości za zastępstwo i sprawowanie administracyi masy spadkowej	4.063 „ 75 „	
m) Kuratorya, zaliczka na wydatki administracyjne w I. kwartale 1897	12.300 „ 80 „	46.778 „ 48 „
Suma stanu czynnego		68.662 zł. 40 ct.
Stan bierny.		
Należytości bierne:		
a) Feiwel Dankner, reszta należytości za wewnętrzne urządzenie młyna amerykańskiego w Baworowie	5.000 zł. — ct.	
b) Pożyczka hipoteczna w galicyjskiem Towarzystwie kredytowem ziemskiem we Lwowie (reszta kapitału)	8.506 „ 19 „	
c) Pożyczka hipoteczna w c. k. uprz. ogóln. austr. Zakładzie kredytowem ziemskiem z Wiedniu (reszta kapitału)	31.108 „ 09 „	
d) Leon Fedorowicz, dzierżawca Baworowa, z wzajemnego obrachunku po dzień 30. czerwca 1896	146 „ 10 „	
e) Alojzy Morawski, dzierżawca Łuki wielkiej jak wyżej	50 „ 78 „	
f) Wpłaty dzierżawców dóbr na fundusz stacyi doświadczalnej	498 „ 25 „	
g) Bonifikacye gorzelniane	4.385 „ 67 „	
Suma stanu biernego		49.695 „ 08 „
Czysty stan czynny		18.967 zł. 32 ct.

LV. Fundusz ś. p. Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego.

Uwagi. 1. Z powyżej wykazanego zapasu kasowego w gotówce w sumie 21.883 zł. 92 ct. stanowią własność obcą — wykazane w należytościach biernych wpłaty dzierżawców dóbr na fundusz stacyi doświadczalnej w kwocie . . . . . 498 zł 25 ct.

tudzież wypłacone przez c. k. Rząd bonifikacye gorzelniane w kwocie . . . . 4.385 „ 67 „

Bonifikacye te zatrzymano na ewentualne pokrycie grzywien za przestępstwa gorzelniane, których dopuścićby się mogli dzierżawcy gorzelń, a za które c. k. Władze skarbowe czynią odpowiedzialnym i właściciela majątku.

Nadto z powodu, że najbliższe dochody za rok 1897 wpłyną dopiero w maju tegoż roku a spodziewane są znaczniejsze wydatki w I. kwartale, zarezerwowano z tegoż zapasu na pokrycie tych wydatków kwotę . . . 17.000 „ — „

razem, jak wyżej . . . 21.883 zł. 92 ct.

2. Oprócz wydanej z majątku obrotowego do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowanej nadwyżki dochodów z roku 1896 w sumie 25.000 zł. — pozostała jeszcze w majątku obrotowym z końcem roku 1896 dalsza nadwyżka w sumie 21.174 zł. 73 ct. Na podstawie uchwały do LW. 19.761/97 nadwyżkę tę ulokowano na 3% rachunku bieżącym w Banku krajowym na rzecz majątku obrotowego ze względu na zamierzoną w roku 1897 spłatę reszty pożyczki w sumie 31.108 zł. 69 ct. w złocie, zaciągniętej w c. k. uprz. ogólu. austr. Zakładzie kredytowym ziemskim w Wiedniu na hipotekę dóbr Krowinka.

LW. 27.681/1897.

LVI. Fundacya Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „domu pracy“ czyli Towarzystwa Miłosierdzia we Lwowie.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka pobrana za spieniężone efekta . . 24.389 zł. 33 ct. od tego wydana na zakupno efektów . . 12.393 „ 27 „ czysty dochód . .	11.996	06	11.996	06	—	—
	2	Odsetki od efektów: *a*) od 4% listów zastawnych Banku krajowego . . . 177 zł. 63 ct *b*) od 4% książeczek Banku krajowego . 126 „ 31 „	303	94	303	94	—	—
	3	Towarzystwo Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie, o zwrot bezprocentowej pożyczki na budowę własnego domu (spłacalnej w 50-ciu rocznych ratach począwszy od 1. stycznia 1897.)	12.300	—	—	—	12.300	—
		Suma dochodów . .	24.600	—	12.300	—	12.300	—
	4	Zapas z początkiem r. 1896. w efektach: *a*) w walucie sustryackiej 1.413 zł. 08 ct. *b*) w walucie koronowej (21.900 koron czyli) . 10.950 „ — „	—	—	12.363	08	—	—
		Razem . .	—	—	24.663	08	—	—
		Wydatki.						
	1	Efekta spieniężone: *a*) w wal. austryackiej . 13.713 zł. 08 ct. *b*) w walucie koronowej (21.900 koron, czyli) 10.950 „ — „ razem . 24.663 zł 08 ct. od tego zakupione w walucie austryackiej . 12 393 „ 27 „ czysty wydatek . .	12.269	81	12.269	81	—	—
	2	Towarzystwo Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie wypożyczony majątek fundacyjny na budowę własnego domu w gotówce. . .	12.300	—	12.300	—	—	—
		Suma wydatków . .	24.569	81	24.569	81	—	
	3	Zapas z końcem roku 1896 w efektach w walucie austryackiej . . .	—	—	93	27	—	—
		Razem . .	—	—	24.663	08	—	—

LVI. Fundacya Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „domu pracy“ czyli Towarzystwa Miłosierdzia we Lwowie.

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. 1. Zapas kasowy w efektach:		
4% książeczka Banku krajowego . . .	93 zł. 27 ct.	
2. Należytości czynne:		
Pożyczka Towarzystwa Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie, na budowę własnego domu	12.300 zł. — ct.	12.393 zł. 27 ct.
Suma stanu czynnego		12.393 zł. 27 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		12.393 zł. 27 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		12.363 „ 08 „
okazuje się **przyrost** majątku o		30 zł. 19 ct.

Uwaga. Ukonstytuowanie tej fundacyi zostało odroczonem z powodu, że majątek zakładowy wypożyczono w roku 1896 Towarzystwu Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie na budowę własnego domu.

W tym celu spieniężono wszystkie efekta, majątek zakładowy fundacyi stanowiące, a z uzyskanej gotówki wydano wymienionemu Towarzystwu sumę 12.300 zł. jako bezprocentową pożyczkę, spłacalną w 50-ciu rocznych ratach, począwszy od 1. stycznia 1897 (LW. 83.337/96).

LW. 27.683/1897.

LVII. Fundacya Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej „na rzecz tanich kuchni ludowych we Lwowie“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione:						
		a) w wal. austryackiej 19 zł. 71 ct.						
		b) w wal. koronowej (500 koron, czyli) . 250 „ — „						
		razem . 269 zł. 71 ct.						
		od tego efekta spieniężone w walucie austryackiej . . 264 „ 38 „						
		rzeczywiste przykupno . .	5	33	5	33	—	—
		Suma dochodów . .	5	33	5	33	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 264 zł. 38 ct.						
		b) w walucie koronowej (20.400 kor., czyli) 10.200 „ — „	—	—	10.464	38	—	—
		Razem . .	—	—	10.469	71	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . 268 zł. 60 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . . 268 „ 60 „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
	2	Efekta wydane do wymiany w walucie koronowej (20.400 koron, czyli) . . . 10.200 zł.						
		od tego pobrane z wymiany w walucie koronowej (20.400 koron, czyli) . . . . 10.200 „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	—	—	—	—	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 19 „ 71 „						
		b) w walucie koronowej (20.900 kor., czyli) 10.450 „ — „	—	—	10.469	71	—	—
		Razem . .	—	—	10.469	71	—	—

LVII. Fundacya Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej „na rzecz tanich kuchni ludowych we Lwowie“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% książeczka Banku krajowego . . .	19 zł. 71 ct.	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (20.900 koron, czyli)	10.450 „ — „	10.469 zł. 71 ct.
Suma stanu czynnego . . .		10.469 zł. 71 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		10.469 zł. 71 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		10.464 „ 38 „
okazuje się **przyrost** majątkn o		5 zł. 33 ct.

LVII. Fundacya Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej „na rzecz tanich kuchni ludowych we Lwowie“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4% listów zastawnych Banku krajowego	418	—	418	—	—	—
		Suma dochodów . .	418	—	418	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896:	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	418	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Stemple do aktu fundacyjnego . .	1	—	1	—	—	—
		Suma wydatków . .	1	—	1	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce	—	—	417	—	—	—
		Razem . .	—	—	418	—	—	—

Uwaga. Fundacya ta jest już aktywowaną, a wykazany zapas z końcem roku 1896 w gotówce 417 zł. służyć ma w myśl aktu fundacyjnego na wypłatę jednorazowych zasiłków dla tanich kuchni we Lwowie.

LW. 27.684/1897.

LVIII. Fundusz „na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych naukowych zakładów przemysłowych w kraju“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 47 zł. 88 ct.						
		b) w walucie koronowej (2.400 koron, czyli) . 1.200 „ — „	—	—	1.247	88	—	—
		Razem . .	—	—	1.247	88	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austr. . 47 zł. 88 ct.						
		b) w wal. koronowej (2.400 koron, czyli) 1.200 „ — „	—	—	1.247	88	—	—
		Razem . .	—	—	1.247	88	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
4% książeczki Banku krajowego . . .	47 zł. 88 ct.	
b) w walucie koronowej:		
$4^1/_2$% listy zastawne galicyjskiego Banku hipotecznego (2.400 koron, czyli)	1.200 „ — „	1.247 zł. 88 ct.
Suma stanu czynnego . . .		1.247 zł. 88 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		1.247 zł. 88 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		1.247 „ 88 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.

LVIII. Fundusz „na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych naukowych zakładów przemysłowych w kraju“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4% listów zastawnych galic. Banku hipotecznego	48	—	48	—	—	—
		Suma dochodów . .	48	—	48	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896 w gotówce	—	—	6	40	—	—
		Razem . .	—	—	54	40	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce .	—	—	54	40	—	—
		Razem . .	—	—	54	40	—	—

Uwaga. Z wykazanego powyżej zapasu z końcem roku 1896 w gotówce . . 54 zł. 40 ct.
część w kwocie . . . . . 50 „ — „
asygnowano w roku 1897 na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych naukowych zakładów przemysłowych w kraju na ręce Arnulfa Nawratila, c. k. starszego inspektora przemysłowego i Członka komisyi dla spraw przemysłowych (LW. 6.872/97); resztę w kwocie . . . 4 zł. 40 ct. sfruktyfikowano na rzecz majątku zakładowego fundacyi z początkiem roku 1897 (LW. 29.631/1897).

LW. 27.240/1897.

LIX. Fundacya Tytusa Kielanowskiego „dla gminy Kędzierżawce“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach: w walucie koronowej (20.000 koron, czyli)	—	—	10.000	—	—	—
		Razem . .	—	—	10.000	—	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach: w walucie koronowej (20.000 koron, czyli)	—	—	10.000	—	—	—
		Razem . .	—	—	10.000	—	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach w walucie koronowej:		
4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (20.000 koron, czyli)		10.000 zł
Suma stanu czynnego		10.000 zł.
Stan bierny		— —
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . . .		10.000 zł.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		10.000 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł.

Uwaga. Fundacya ta posiada realność położoną w gminie Kędzierżawce, objętą wykazem hipotecznym l. 240 gminy katastralnej Kędzierżawce (LW. 58.602/95), która nie jest oszacowaną, zatem wartości jej nie wykazano w stanie majątku z końcem roku 1896.

LIX. Fundacya Tytusa Kielanowskiego „dla gminy Kędzierżawce“.

Rubryka	Pozycya	B) **Majątek obrotowy**	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4% listów zastawnych gal. Towarzystwa kredytowego ziem. .	400	—	400	—	—	—
		Suma dochodów . .	400	—	400	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896 w gotówce	—	—	200	—	—	—
		Razem . .	—	—	600	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Dotacya na utrzymanie S.S. Służebniczek i ochronki w Kędzierżawcach . .	400	—	400	—	—	—
	2	Rozmaite wydatki (stemple, porto pocztowe i t. p.)	5	05	5	05	—	—
		Suma wydatków . .	405	05	405	05	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce.	—	—	194	95	—	—
		Razem . .	—	—	600	—	—	—

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 194 zł. 95 ct., służy na pokrycie rat kwartalnych, dotacyi na utrzymanie S.S. Służebniczek i ochronki w Kędzierżawcach, płatnych dnia 1. stycznia i 1. kwietnia 1897 z góry (LW. 11.218/96); albowiem odsetki od efektów majątku zarodowego, pokrywać mające wydatek z tytułu wymienionej dotacyi, wpłyną w ratach półrocznych z dołu dnia 30. czerwca i 31. grudnia 1897 roku.

LW. 27.249/1897.

LX. Fundacya Tytusa Kielanowskiego „dla gminy Żuratyn“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem r. 1896 w efektach w walucie koronowej (20.000 koron, czyli)	—	—	10.000	—	—	—
		Razem . .	—	—	10.000	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1896 w efektach: w walucie koronowej (20.000 koron, czyli)	—	—	10.000	—	—	—
		Razem . . .	—	—	10.000	—	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach w walucie koronowej:		
4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (20.000 koron, czyli)		10.000 zł.
Suma stanu czynnego		10.000 „
Stan bierny		— „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		10.000 zł.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895.		10.000 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł.

Uwaga. Fundacya ta posiada realność położoną w gminie Żuratyn, objętą wykazem hipotecznym l. 199 gminy katastralnej Żuratyn (LW. 58.602/95), która nie jest oszacowaną, zatem wartości jej nie wykazano w stanie majątku z końcem roku 1896.

LX. Fundacya Tytusa Kielanowskiego „dla gminy Żuratyn“.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4% listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego	400	—	400	—	—	—
		Suma dochodów . .	400	—	400	—	—	—
	2	**Zapas** z początkiem r. 1896 w gotówce	—	—	200	—	—	—
		Razem . .	—	—	600	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Dotacya na utrzymanie S.S. Służebniczek i ochronki w Żuratynie . . .	400	—	400	—	—	—
	2	Rozmaite wydatki (stemple, porto pocztowe i t. p.)	5	05	5	05	—	—
		Suma wydatków . .	405	05	405	05	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1896 w gotówce :	—	—	194	95	—	—
		Razem . .	—	—	600	—	—	—

Uwaga. Wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 194 zł. 95 ct. służy na pokrycie rat kwartalnych dotacyi na utrzymanie S.S. Służebniczek i ochronki w Żuratynie, płatnych dnia 1. stycznia i 1. kwietnia 1897 z góry (LW. 11.218/96); albowiem odsetki od efektów majątku zarodowego, pokrywać mające wydatek z tytułu wymienionej dotacyi, wpłyną w ratach półrocznych z dołu dnia 30. czerwca i 31. grudnia 1897.

LW. 27.248/1897.

LXI. Fundacya ś. p. Tytusa Kielanowskiego „dla nieuleczalnych chorych chrześcian we Lwowie“.

Rubryka	Pozycya	A) Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Gotówka za spieniężoną książeczkę kasy oszczędności z odsetkami . . .	1.301	55	1.301	55	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austr. . — zł. 75 ct.						
		b) w walucie koron. (2.100 koron, czyli) 1.050 „ — „	1.050	75	1.050	75	—	—
		Suma dochodów . .	2.352	30	2.352	30	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austryackiej 1.177 zł. 35 ct.						
		b) w walucie koronowej (120.600 koron, czyli) . 60.300 „ — „	—	—	61.477	35	—	—
		Razem . .	—	—	63.829	65	—	—
		Wydatki.						
	1	Efekta spieniężone w walucie austryackiej	1.177	35	1.177	35	—	—
	2	Gotówka wypłacona dożywotniczce fundacyi z tytułu odsetek od skonwertowanych efektów	190	95	190	95	—	—
	3	Gotówka wydana do majątku obrotowego z tytułu jak wyżej	84	—	84	—	—	—
	4	Gotówka wydana na zakupno efektów	1.026	60	1.026	60		
		Suma wydatków . .	2.478	90	2.478	90	—	—
	5	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach:						
		a) w walucie austryackiej — zł. 75 ct.						
		b) w walucie koronowej (122.700 koron, czyli). 61.350 „ — „	—	—	61.350	75	—	—
		Razem . .	—	—	63.829	65	—	—

LXI. Fundacya ś. p. Tytusa Kielanowskiego „dla nieuleczalnych chorych chrześcian we Lwowie“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
4% książeczka Banku krajowego Nr. 10.859 .	— zł. 75 ct.	
b) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne Banku krajowego (2.100 koron, czyli)	1.050 „ — „	
2. 4% listy zastawne galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego (120.600 koron, czyli)	60.300 „ — „	61.350 zł. 75 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		61.350 zł. 75 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		61.477 „ 35 „
okazuje się **ubytek** majątku o		126 zł. 60 ct.
a mianowicie 1) przybyło:		
a) Odsetki od zrealizowanych książeczek wkładkowych galicyjskiej kasy oszczędności w kwocie	124 zł. 20 ct.	
b) Różnica pomiędzy imienną wartością a ceną zakupna 2.100 koron listów zastawnych Banku krajowego . . .	24 „ 15 „	148 zł. 35 ct.
2) ubyło: *a*) wypłacona kwota dożywotniczce. .	190 zł. 95 ct.	
b) przeniesiono do majątku obrotowego .	84 „ — „	274 „ 95 „
Ogółem ubytek jak wyżej o kwotę		126 zł. 60 ct.

LXI. Fundacya ś. p. Tytusa Kielanowskiego „dla nieuleczalnych chorych chrześcian we Lwowie.

Rubryka	Pozycya	B) Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: *a*) 4% od 2.100 kor. listów zast. Banku krajowego za czas od 1. Czerwca do 31. Grudnia 1896. . 22 zł. 85 ct. *b*) 4% od 120.600 kor., listów zast. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego za lata 1895 i 1896 . . 4.824 „ — „	4.846	85	4.846	85	—	—
	2	Efekta zakupione	4.930	85	4.930	85	—	—
		Suma dochodów . .	9.777	70	9.777	70	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896 . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	9.777	70	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów .	4.846	85	4.846	85	—	—
		Suma wydatków . .	4.846	85	4.846	85	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1896 w 4% książeczce wkładkowej Banku krajowego Nr. 10.408.	—	—	4.930	85	—	—
		Razem . .	—	—	9.777	70	—	—

Uwaga. Dożywotniczka fundacyi p. Aniela z Polanowskich Kielanowska zrzekła się swych praw na korzyść fundacyi. Odsetki od kapitału fundacyjnego ulokowane chwilowo, posłużą na opłacenie w rekursie będącej należytości skarbowej i na cele fundacyjne.

LXII. Fundacya im. Władysława Tyzenhauza.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał fundacyjny złożony na cele publiczne, a przeznaczony aktem fundacyjnym dla wychowanków obojga płci Zakładu ciemnych we Lwowie w efektach w walucie austryackiej . .	2.943	43	2.943	43	—	—
	2	Efekta zakupione:						
		a) w walucie austryackiej 22 zł. 84 ct.						
		b) w walucie koronowej (5 900 koron, czyli) . 2.950 „ — „						
		razem . . 2.972 zł. 84 ct.						
		od tego spieniężone w walucie austryackiej . 2.943 „ 43 „						
		rzeczywiste przykupno . .	29	41	29	41	—	—
	3	Gotówka pobrana za spieniężone efekta . . 2.943 zł. 43 ct.						
		od tego wydana na zakupno efektów . . 2.916 „ 79 „						
		czysty dochód . . .	26	64	26	64	—	—
	4	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zastawnych Banku kraj. 118 zł. — ct.						
		b) od 4% książeczki Banku krajowego 16 „ 30 „						
		razem . 134 zł. 30 ct.						
		od tego odsetki bierne . 42 „ 94 „						
		czysty dochód . .	91	36	91	36	—	—
		Suma dochodów . .	3.090	84	3.090	84	—	—
	5	**Zapas** z początkiem roku 1896. . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	3.090	84	—	—
		Wydatki.						
	1	Rozmaite wydatki (stemple i t. p.). .	7	11	7	11	—	—
		Suma wydatków . .	7	11	7	11	—	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1896:						
		a) w gotówce . . 110 zł. 89 ct.						
		b) w efektach:						
		1) w walucie austr. 22 „ 84 „						
		2) w walucie koron. (5.900 koron, czyli) 2.950 „ — „	—	—	3.083	73	—	—
		Razem . .	—	—	3.090	84	—	—

LXII. Fundacya im. Władysława Tyzenhauza.

Stan majątku z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy: *a*) w gotówce		110 zł. 89 ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
4% książeczka Banku krajowego . . .	22 zł. 84 ct.	
β) w walucie koronowej:		
4% listy zastawne Banku krajowego (5.900 koron, czyli)	2.950 „ — „	2.972 „ 84 „
Suma stanu czynnego		3.083 zł. 73 ct
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		3.083 zł. 73 ct.

Uwaga. Fundacya ta, oddana w zarząd Wydziału krajowego z przeznaczeniem za cele publiczne, weszła w życie z końcem roku 1896, a uchwałą Wydziału krajowego z dnia 8. maja 1896 (LW. 19.556/96) postanowiono, że czyste stałe dochody, z których jednakże co roku przynajmniej kwota 10 zł. użytą być ma na powiększenie majątku zakładowego, służyć mają na wsparcia dla wychowanków Zakładu ciemnych we Lwowie obojga płci, którzy opuszczają Zakład po ukończeniu wykształcenia, a nie mają żadnego utrzymania.

W roku 1896 nie nadano żadnego wsparcia, zatem w myśl aktu fundacyjnego wykazany powyżej zapas z końcem roku 1896 w gotówce 110 zł. 89 ct. sfruktyfikowano z początkiem roku 1897, w celu powiększenia majątku zakładowego (LW. 29.615/97).

LW. 27.685/1897).

LXIII. Fundacya ks. Karoliny z ks. Ponińskich Lubomirskiej „na utrzymanie i wychowanie 12 sierót w zakładzie św. Heleny we Lwowie“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał fundacyjny przesłany przez c. k. Sąd obwodowy w Przemyślu:						
		a) w gotówce . . . 16 zł. 35 ct.						
		b) w efektach w walucie austryackiej . . 18.300 „ — „	18.316	35	18.316	35	—	—
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od $4^1/_2\%$ listów zastaw. Banku hipot. 180 zł. — ct.						
		b) od 4% listów zast. Banku kraj. . . 18 „ — „						
		c) od 4% obligacyj galic. propinacyi . 186 „ — „						
		razem . 384 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne . 10 „ 90 „						
		czysty dochód . .	373	10	373	10	—	—
		Suma dochodów . .	18.689	45	18.689	45	—	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1896 . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	18.689	45	—	—

LXIII. Fundacya ks. Karoliny z ks. Ponińskich Lubomirskiej „na utrzymanie i wychowanie 12 sierót w zakładzie św. Heleny we Lwowie“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Przełożonej Zakładu św. Heleny we Lwowie tytułem przypadającej temuż Zakładowi za II-gie półrocze 1896 raty odsetek od kapitału zakładowego fundacyi	373	10	373	10	—	—
	2	Efekta spieniężone w walucie austryackiej . . 1.000 zł. — ct od tego zakupione: *a*) w walucie austr. 24 zł. 55 ct. *b*) w walucie koron., (1.800 koron, czyli) 900 „ — „ 924 „ 55 „						
		czysty wydatek . .	75	45	75	45	—	—
	3	Gotówka wydana na zakupno efektów . . 903 zł. 85 ct. od tego za spieniężone efekta . . . . 887 „ 50 „						
		czysty wydatek . .	16	35	16	35	—	—
	4	Efekta wydane do winkulacyi w walucie austryackiej . . 17.300 zł. — ct. od tego odebrane z winkulacyi . . . 17.300 „ — „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	464	90	464	90	—	—
	5	**Zapas** z końcem roku 1896 w efektach: *a*) w walucie austryackiej 17.324 zł. 55 ct. *b*) w walucie koronowej (1.800 koron, czyli) . 900 „ — „	—	—	18.224	55	—	—
		Razem . .	—	—	18.689	45	—	—

LXIII. Fundacya ks. Karoliny z ks. Ponińskich Lubomirskiej „na utrzymanie i wychowanie 12. sierót w zakładzie św. Heleny we Lwowie“.

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy w efektach:		
a) w walucie austryackiej:		
1. 4% obligacye galic. propinacyi . . .	9.300 zł. — ct.	
2. 4½% listy zastawne galicyjskiego Banku hipotecznego	8.000 „ — „	
3. 4% książeczka Banku krajowego . . .	24 „ 55 „	
b) w walucie koronowej:		
4% listy zastawne Banku krajowego (1.800 koron, czyli)	900 „ — „	18 224 zł. 55 ct.
Suma stanu czynnego . . .		18.224 zł. 55 ct.
Stan bierny.		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej . .		18.224 zł. 55 ct.

Uwaga. Zanim będące w toku ukonstytuowanie tej fundacyi nastąpi, asygnuje Wydział krajowy czysty dochód z odsetek od efektów majątku zakładowego w ratach półrocznych na utrzymanie i wychowanie 12 sierót w Zakładzie św. Heleny we Lwowie na ręce przełożonej tegoż Zakładu.

LW. 27.659/1897.

LXIV. Fundacya Maryem Gewürtzowej „na rzecz ubogich izraelitów miasta Dębicy“

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.							
	1	Kapitał fundacyjny:							
		a) w gotówce . .	101 zł. 96 ct.						
		b) w efektach w walucie austryackiej .	1.100 „ — „	1.201	96	1.201	96	—	—
	2	Efekta zakupione:							
		a) w walucie austryackiej	25 zł. 40 ct.						
		b) w walucie koronowej (200 koron, czyli) .	100 „ — „	125	40	125	40	—	—
	3	Odsetki od efektów:							
		a) od 5% obligacyj jednolitego długu Państwa	46 zł. 20 ct.						
		b) od 4% listów zast. galic. Banku hipotecz.	2 „ — „						
		c) od 4% książeczek Tarnowskiej kasy oszczędności	— „ 32 „						
		razem . .	48 zł. 52 ct.						
		od tego odsetki bierne .	1 „ 82 „						
		czysty dochód . .		46	70	46	70	—	—
		Suma dochodów . .		1.374	06	1.374	06	—	—
	4	**Zapas** z początkiem roku 1896 . .		—	—	—	—	—	—
		Razem . .		—	—	1.374	06	—	—

Uwaga. Część kapitału fundacyjnego (wykazaną pod poz. 1. *a*) w gotówce 101 zł. 96 ct. nadesłał pierwotnie c. k. Sąd powiatowy w Dębicy w dwóch książeczkach wkładkowych Tarnowskiej kasy oszszędności w łącznej sumie 101 zł. 96 ct. Książeczki te jednak później spieniężono i uzyskano kapitał, jak wykazano wyżej pod poz. 1. *a*. w gotówce (LW. 36.147/96 i LW. 57.560/96).

LXIV. Fundacya Maryem Gewürtzowej „na rzecz ubogich izraelitów miasta Dębicy“.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	122	75	122	75	—	—
	2	„ „ „ zapłacenie taksy depozytowej	3	56	3	56		
	3	Rozmaite wydatki — zł. 40 ct. od tego zwroty — „ 20 „ czysty wydatek	—	20	—	20	—	—
		Suma wydatków	126	51	126	51	—	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1896: a) w gotówce 22 zł. 15 ct. b) w efektach: α) w walucie austr. 1.125 „ 40 „ β) w walucie koron. (200 koron, czyli) 100 „ — „	—	—	1.247	55	—	—
		Razem	—	—	1.374	06	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. Zapas kasowy *a*) w gotówce		22 zł. 15 ct.
b) w efektach:		
α) w walucie austryackiej:		
1. 5% obligacye jednolitego długu Państwa (renta papierowa)	1.100 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego	25 „ 40 „	
β) w walucie koronowej:		
1. 4% listy zastawne galicyjskiego Banku hipotecznego (200 koron, czyli)	100 „ — „	1.225 „ 40 „
Suma stanu czynnego		1.247 zł. 55 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny w walucie austryackiej		1.247 zł. 55 ct.

Uwaga. Fundacya ta nie jest jeszcze ukonstytuowaną, a zanim to nastąpi, fruktyfikuje się wszelkie dochody w celu pomnożenia majątku zakładowego. — W tym też celu sfruktyfikowano w roku 1897 wykazany powyżej z końcem roku 1896, zapas w gotówce 22 zł. 15 ct. (LW. 29.923/97).

LW. 27.660/1897.

LXV. Depozyta gminne serwitutowe.

Rubryka	Pozycya	Dochody	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
I.	1	**Kapitały odebrane w zarząd** . .	39	94½	39	94½	—	—
II.	1	**Odsetki** od 4½% listów zastawnych Baku krajowego . . .	5.861	24	5.861	24	—	—
	2	„ „ 4% list. zast. Banku krajow.	3.868	11	3.868	11	—	—
	3	„ „ 4% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1893. . .	4.004	—	4.004	—	—	—
III.	1	**Efekta zakupione**: 4% oblig. pożyczki kraj. z r. 1893. (20.000 kor. czyli)	10.000	—	10.000	—	—	—
	2	4% listy Banku krajowego (61.500 koron, czyli)	30.750	—	30.750	—	—	—
	3	4% książeczki Banku krajowego	206	96	206	96	—	—
IV.	1	**Gotówka ze spieniężenia**: 4% książeczek Banku krajowego . .	14	68	14	68	—	—
	2	4½% listów Banku krajowego .	7.083	75	7.083	75	—	—
	3	4½% listów Banku krajowego wylosowanych	11.400	—	11.400	—	—	—
	4	4% listów Banku krajowego .	7.117	50	7.117	50	—	—
	5	4% listów Banku krajowego wylosowanych	1.100	—	1.100	—	—	—
	6	4% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1893	150	—	150	—	—	—
		Suma dochodów .	81.596	18½	81.596	18½	—	—
V.		**Zapas** z początkiem r. 1896:						
	1	*a*) w gotówce . . 14.106 zł 98 ct.						
	2	*b*) w efektach:						
		α) 4% obligacye pożyczki krajowej z r. 1893. (222.800 koron, czyli) 111.400 zł. — ct.						
		β) 4½% listy Banku kraj. 137.500 „ — „						
		γ) 4% listy Banku kraj. (165.800 koron, czyli) 82.900 „ — „						
		δ) 4% książeczki Banku kraj. 153 „ 54 „ 331.953 „ 54 „		—	346.060	52	—	—
		Razem . .	—	—	427.656	70½	—	—

LXV. Depozyta gminne serwitutowe.

Rubryka	Pozycya	Wydatki	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
I.	1	**Kapitały wydane**: w gotówce . .	5.300	01½	5.300	01½	—	—
	2	w 4% obligacyach pożyczki krajowej z roku 1893 (36.300 koron czyli)	18.150	—	18.150	—	—	—
	3	w 4% książeczkach Banku krajowego	266	47	266	47	—	—
II.		**Zwroty za kupony**:						
	1	od 4% listów Banku krajowego .	150	97	150	97	—	—
	2	„ 4% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1693. . . .	109	03	109	03	—	—
III.		**Gotówka na zakupno**:						
	1	4% oblig. pożyczki krajowej z r. 1893	9.763	70	9.763	70	—	—
	2	4% listów Banku krajowego . .	30.076	65	30.076	65	—	—
	3	4% książeczek Banku krajowego .	206	96	206	96	—	—
IV.		**Efekta spieniężone**:						
	1	4% książeczka Banku krajowego .	14	68	14	68	—	—
	2	4½% listy Banku krajowego .	7.050	—	7.050	—	—	—
	3	4½% listy Banku kraj. wylosowane	11.400	—	11.400	—	—	—
	4	4% listy Banku krajowego (14.600 koron, czyli)	7.300	—	7.300	—	—	—
	5	4% listy Banku krajowego wylosowane (2.200 koron, czyli) . .	1.100	—	1.100	—	—	—
	6	4% obligacye pożyczki krajowej z r. 1893 wylosowane (300 koron, czyli)	150	—	150	—	—	—
V.	1	Rozmaite: (podatek zapłacony przy zakupnie efektów)	—	30	—	30	—	—
		Suma wydatków . .	91.038	77½	91.038	77½	—	—
		Do przeniesienia . .	91.038	77½	91.038	77½	—	—

LXV. Depozyta gminne serwitutowe.

Fabryka	Pozycya	Wydatki	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Z przeniesienia . .	91.038	77½	91.038	77½	—	—
VI.		Zapas z końcem roku 1896:						
	1	*a*) w gotówce . . 9.138 zł. 58 ct.						
	2	*b*) w efektach:						
		α) 4% obligacye pożyczki krajowej z roku 1893 (206.200 koron, czyli) 103.100 zł. — ct.						
		β) 4½% listy Banku kraj. 119.050 „ — „						
		γ) 4% listy Banku krajowego (210.500 koron. czyli) 105.250 „ — „						
		δ) 4% książeczki Banku kraj. 79 „ 35 „ 327.479 „ 35 „	—	—	336.617	93	—	—
		Razem . .	—	—	427.656	70½	—	—

Stan depozytów serwitutowych z końcem roku 1896.

	Szczegół.	Ogół.
Stan czynny. 1. Zapas kasowy:		
a) w gotówce	9.138 zł. 58ct.	
b) w efektach:		
α) 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (206.200 koron, czyli)	103.100 zł. — ct.	
β) 4½% listy zastawne Banku krajowego . . .	119.050 „ — „	
γ) 4% listy zastawne Banku krajowego (210.500 koron, czyli)	105.250 „ — „	
δ) 4% książeczki Banku krajowego	79 „ 35 „ 327.479 „ 35 „	336.617 zł. 93 ct.
2. Należytości czynne		— „ — „
Suma stanu czynnego		336 617 zł. 93 ct.
Stan bierny: Należytości bierne		— „ — „
Czysty stan czynny		336.617 zł. 93 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . . .		346.060 „ 52 „
okazuje się **ubytek**		9.442 zł. 59 ct.

LW. 29.977/1897.

Stan depozytów serwitutowych z końcem roku 1896.

Liczba porz.	Nazwa gminy	Nazwa powiatu	Zapasy kasowe z końcem roku 1896						
			w gotówce		4% obligacye pożyczki krajowej z roku 1893	4½% Listy zastawne Banku krajowego		4% książeczki	
			zł.	ct.	koron	zł.	koron.	zł.	ct.
1	Balice	Mościska	55	49	700	150	300	—	—
2	Bącz	Nowy Sącz	86	65½	3.000	600	2.300	—	—
3	Białogłowy	Złoczów	41	89½	200	1.150	500		—
4	Biedaczów	Łańcut	134	67	1.800	750	5.900	—	—
5	Bilsko z Białą	Nowy Sącz	45	06½	400	550	200	—	—
6	Błędowa	Rzeszów	16	18	200	300	600	—	—
7	Bohorodczany	Bohorodczany	273	86½	4.100	7.600	4.200	—	—
8	Brzoza królewska	Łańcut	478	13½	25.700	3.150	14.300	—	—
9	Brzyska mała i Wólka	Łańcut	376	26½	4.800	9.050	9.800	—	—
10	Brzyska mała	Łańcut	31	30	200	400	100	—	—
11	Bujaków	Biała	34	97½	—	350	300	—	—
12	Choceń	Lisko	15	73½	200	250	700	—	—
13	Czudeckie przedm.	Rzeszów	74	82	3.000	950	900	—	—
14	Daszówka	Lisko	16	34½	—	200	200	—	—
15	Dobrynin	Mielec	42	18	400	100	1.100	—	—
16	Drohojów	Przemyśl	164	72½	6.300	1.350	3.100	—	—
17	Dziurdziów	Lisko	72	52	900	1.650	1.500	—	—
18	Futoma	Rzeszów	24	43	100	—	200	—	—
19	Gdeszyce	Przemyśl	44	42	600	850	600	—	—
20	Gilowice	Żywiec	156	61	2.400	2.250	6.500	—	—
21	Godowa	Rzeszów	43	19	400	450	700	—	—
22	Grojec	Biała	45	45	200	250	400	—	—
23	Górno	Kolbuszowa	50	09½	—	1.100	400	—	—
24	Homrzyska	Nowy Sącz	210	52	3.700	3.550	4.900	—	—
25	Hryniówka	Bohorodczany	52	70	600	100	1.400	—	—
26	Hucisko	Nisko	118	55	3.100	2.150	1.600	—	—
27	Iwonicz	Krosno	134	19	800	2.450	3.900	—	—
28	Jankowce	Lisko	31	97½	700	500	500	—	—
29	Jastrzębica	Sokal	152	96	7.500	1.400	2.700	—	—
30	Jastrzębiec	Łańcut	56	80	200	250	600	—	—
31	Kalnica	Nisko	77	29½	1.400	400	600	—	—
32	Klimkówka	Sanok	42	80½	2.400	50	1.600	—	—
33	Kobylany	Krosno	101	36	200	2.200	700	—	—
34	Kocoń	Żywiec	78	66	1.100	2.100	1.500	—	—
35	Krzeszów	Żywiec	347	17½	15.500	3.750	6.900	—	—
36	Krowica hołodow.	Cieszanów	12	06	—	200	500	25	26
37	Krządki	Tarnobrzeg	236	95	5.400	3.200	7.200	—	—
38	Krzeptówka	Nowy Targ	7	39	—	150	200	—	—
39	Kulaczkowce	Kołomyja	49	44½	—	100	700	—	—
40	Kurów	Żywiec	97	14	3.300	1.500	1.800	—	—
41	„ i wola Kur.	Nowy Sącz	37	62½	200	600	2.000	—	—
42	Kukowa	Żywiec	147	17½	3.200	3.050	2.500	—	—
43	Krzywe	Kamionka	22	02½	—	50	—	—	—
44	Lachowice	Żywiec	311	70½	14.600	2.650	6.900	—	—
	Do przeniesienia	. . .	4.651	52	119.500	63.850	103.500	25	26

Liczba porz.	Nazwa gminy	Nazwa powiatu	Zapasy kasowe z końcem roku 1896						
			w gotówce		4% obligacye pożyczki krajowej z roku 1893	4½% Listy zastawne Banku krajowego		4% książeczki	
			zł.	ct.	koron	zł.	koron.	zł	ct.
	Z przeniesienia		4.651	52	119.500	63.850	103.500	25	26
45	Las	Żywiec	179	49	3.000	1.700	6.400	—	—
46	Lubliniec nowy .	Cieszanów	155	97½	5.400	2.900	2.700	—	—
47	Lubliniec stary .	Cieszanów	134	71½	2.400	1.250	4.800	—	—
48	Łabowiec . . .	Myślenice	139	97½	3.200	1.500	4.400	—	—
49	Łęki kobylańskie	Krosno	42	56	900	650	800	—	—
50	Łatacz	Zaleszczyki	33	33½	—	400	2.000	—	—
51	Maciejowa . . .	Nowy Sącz	152	77	2.800	2.150	5.300	—	—
52	Markowizna . .	Kolbuszowa	156	47	2.900	2.350	4.000	—	—
53	Mechawiec . . .	Kolbuszowa	58	88½	200	650	100	—	—
54	Niwra	Borszczów	95	75½	2.300	450	1.200	—	—
55	Pewełka	Żywiec	131	73½	600	950	3.600	—	—
56	Pewel	Żywiec	155	99	9.200	600	2.200	—	—
57	Pieczarna . . .	Zaleszczyki	44	99	—	50	100	—	—
58	Podhorce . . .	Stryj	85	18	1.400	700	600	—	—
59	Porąb	Kolbuszowa	68	30½	1.700	450	1.400	—	—
60	Poręby z Rudą .	Kolbuszowa	48	12½	—	250	1.700	—	—
61	Postołów. . . .	Lisko	78	26	1.800	300	800	—	—
62	Roztoka mała . .	Nowy Sącz	48	78	1.000	65	800	—	—
63	Roztoka ze Składzistem .	Nowy Sącz	107	63	1.100	1.750	1.800	—	—
64	Ruda	Kamionka	84	50	1.300	700	1.600	—	—
65	Rudawka. . . .	Sanok	14	78	700	100	300	—	—
66	Rybne.	Lisko	59	33½	600	850	300	—	—
67	Rychwałek . . .	Żywiec	61	05	1.500	450	800	—	—
68	Rzyczki	Rawa	—	½	. .	—	. .	—	—
69	Sapahów	Borszczów	249	52	8.600	2.800	5.300	—	—
70	Serednie w. . .	Lisko	—	-.½	6.600	—	—	37	72
71	Siechów	Stryj	50	37	1.000	400	500	—	—
72	Ślemień	Żywiec	261	41½	6.000	4.950	5.800	—	—
73	Tarnawa	Żywiec	1	07	—	—	—	—	—
74	Toporzyska . . .	Myślenice	73	60	1.800	1.600	1.300	—	—
75	Turza	Kolbuszowa	55	29	—	700	400	—	—
76	Trzebuska . . .	Kolbuszowa	44	91½	—	1.350	700	—	—
77	Trzciana	Krosno	42	45½	400	100	300	—	—
78	Tuchla	Jarosław	141	78½	3.200	2.800	2.000	—	—
79	Warzochy . . .	Kolbuszowa	33	10	—	50	100	—	—
80	Wertełka. . . .	Brody	35	41	400	250	300	—	—
81	Wierczany . . .	Stryj	89	76	4.600	1.050	1.600	—	—
82	Wojkówka . . .	Krosno	39	58½	300	350	300	—	—
83	Wola postołowska	Lisko	35	41½	800	450	900	—	—
84	Wola rajnowa . .	Sambor	49	66	200	100	100	—	—
85	Wola zarzycka .	Nisko	635	80½	2.500	12.650	32.300	—	—
86	Wownia	Stryj	50	35	—	150	—	—	—
87	Wysoczany . . .	Sanok	52	91½	200	400	300	—	—
88	Wysoka	Myślenice	15	45	100	50	100	—	—
	Do przeniesienia		8.747	99	200.200	115.850	203.500	62	98

Liczba por.	Nazwa gminy	Nazwa powiatu	Zapasy kasowe z końcem roku 1896 w gotówce zł.	ct.	4% obligacye pożyczki krajowej z roku 1893 koron	4½% Listy zastawne Banku krajowego zł.	koron.	4% książeczki Banku krajowego zł.	ct.
	Z przeniesienia		8.747	99	200.200	115.850	203.500	62	98
89	**Zaborze**	Rawa	40	45	600	150	1.500	—	—
90	**Zalesie**	Łańcut	58	19½	400	750	600	—	—
91	**Załuże.**	Gródek	65	13	600	400	1.100	—	—
92	**Zamurze**	Skałat	38	41½	600	200	1.300	—	—
93	**Zastawce**	Podhajce	80	02½	1.300	800	1.000	—	—
94	**Złotne**	Nowy Sącz	90	19	2.300	700	600	—	—
95	**Żeżawa**	Zaleszczyki	18	18½	200	200	900	—	—
96	**Gąsienicowy Potok**	Nowy Targ	—	—	—	—	—	16	37
	Razem		9.138	58	206.200	119.050	210.500	79	35

Zestawienie.

d) gotówką	9.138 zł. 58 ct.
b) 4% obligacye galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1893 (206.200 koron, czyli)	103.100 „ — „
c) 4½% listy zastawne Banku krajowego	119.050 „ — „
d) 4% „ „ „ „ 210.500 koron, czyli . .	105.250 „ — „
e) 4% książeczki Banku krajowego	79 „ 35 „
Razem zgodnie z zapasem ostatecznym w zamknięciu rachunków . .	336.617 zł. 93 ct.

LXVI. Depozyta ogólne.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Dochody.				
	A) **W kasie krajowej:**				
I.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	16.277	45½	54.051	78
II.	Kaucye i wadya dzierżawców opłat konsumcyjnych .	14.260	07½	18.905	93
III.	Depozyta rozmaite	264 590	53	450.148	22
IV.	Fundacya ś.p. Oktawa Pietruskiego	924	46	1.519	04
V.	Kaucye służbowe urzędników i sług, tudzież kaucye przedsiębiorców	8.048	38	151.210	31
VI.	Kondykta na płace urzędników	10.366	31½	—	—
VII.	Podatek od płac urzędników	11.438	24	—	—
VIII.	Depozyta, ściągane od urzędników i sług na rzecz asekuracyi krakowskiej.	990	11	—	—
IX.	Opłaty pośmiertne na rzecz szpitala powszechnego we Lwowie	14.567	07	—	—
X	Mylne pobory c. k. kas rządowych	10.241	87½	5 283	12
XI.	Taksy od dekretów nominacyjnych urzędników i sług	276	—	—	—
XII.	Depozyta funduszów stypendyjnych	3.438	—	24.560	—
XIII.	Depozyta szpitala św. Łazarza w Krakowie . .	21	—	—	—
XIV.	Depozyta administracyi dóbr „Winniki“ . . .	80	32	—	—
XV.	Zwroty zasiłków, chwilowo udzielanych dziennikom funduszowym	65.000	—	—	—
	Razem . . .	420.519	83	705.678	40
	Do przeniesienia . . .	420.519	83	705.678	40

LXVI. Depozyta ogólne.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Z przeniesienia . . .	420.519	83	705.678	40
	B) **W kasie pożyczek krajowych:**				
XVI.	Depozyta pożyczek krajowych	41.621	01	673.728	92
	Razem (w kasie krajowej) . .	462.140	84	1,379.407	32
	C) **W c. k. kasach rządowych:**				
I.	Kaucye i wadya rozmaitych przedsiębiorców . .	—	—	—	—
	D) W kasie szpitala powszechnego we Lwowie .	26.631	24½	19.682	86
	E) W kasie zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie	3.013	96½	1.596	29
	F) „ szpitali krakowskich	14.690	17½	21.282	96
	G) „ krajowej szkoły rolniczej w Dublanach	3.442	60½	3.734	73
	H) „ funduszu folwarku w Dublanach . .	—	—	—	—
	I) „ krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie	6.420	20½	603	50
	K) „ kraj. niższej szkoły rolniczej w Horodence	413	25	—	—
	L) W kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy	2.445	72½	500	—
	M) W kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach	54	58	—	—
	N) W kasie szkoły ogrodniczej w Tarnowie . .	2.024	19	1.000	—
	Suma dochodów . .	521.276	78	1,427.807	66
	Do przeniesienia . . .	521.276	78	1,427.807	66

LXVI. Depozyta ogólne.

Liczba porząd.	Poszczególnienie				Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Z przeniesienia . . .				521.276	78	1,427.807	66
	Zapas z początkiem roku 1896.							
		Gotówka		Efekta				
	a) w kasie krajowej	6.349 zł.	86½ ct.	459.151 zł. 71 ct.				
	b) w kasie pożyczek krajowych . .	— „	— „	147.961 „ 69 „				
	c) w c. k. kasach rządowych. .	— „	— „	3.000 „ — „				
	d) w kasie szpitala powszechnego we Lwowie . .	1.381 „	79 „	27.854 „ 83 „				
	e) w kasie zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie .	1.157 „	19 „	5.448 „ 44 „				
	f) w kasie szpitali krakowskich .	1.279 „	89 „	13.058 „ 02 „				
	g) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Dublanach .	4.113 „	46½ „	816 „ — „				
	h) w kasie funduszu folwarku w Dublanach . .	50 „	— „	„ — „				
	i) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie.	1.477 „	60½ „	205 „ — „				
	k) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence . .	— „	10 „	„ — „				
	l) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy . . .	— „	— „	— „ — „				
	m) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach. .	— „	— „	50 „ — „				
	n) w kasie szkoły ogrodniczej w Tarnowie .	23 „	90 „	1.982 „ — „	15.833	80½	659.527	69
	Ogólem . . .				537.110	58½	2,087 335	35

LXVI. Depozyta ogólne.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Wydatki.				
	A) **W kasie krajowej:**				
I.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	15.375	56	28.728	40
II.	Kaucye i wadya dzierżawców opłat konsumcyjnych .	13.085	30	17.963	53
III.	Depozyta rozmaite	246.097	54	458.895	20
IV.	Fundacya ś. p. Oktawa Pietruskiego	925	91	—	—
V.	Kaucye służbowe urzędników i sług, tudzież kaucye przedsiębiorców	7.653	38	114.348	45
VI.	Kondykta na płace urzędników	12.627	86	—	—
VII.	Podatek od płac urzędników	11.350	08	—	—
VIII.	Depozyta ściągane od urzędników i sług, na rzecz asekuracyi krakowskiej	970	23	—	—
IX.	Opłaty pośmiertne na rzecz szpitala powszechnego we Lwowie	10.503	76	—	—
X.	Mylne pobory c. k. kas rządowych . . . . :	7.397	39	—	—
XI.	Taksy od dekretów nominacyjnych urzędników i sług	276	—	—	—
XII.	Depozyta funduszów stypendyjnych	3.417	26	5.300	—
XIII.	Depozyta szpitala św. Łazarza w Krakowie . .	21	—	—	—
XIV.	Depozyta administracyi dóbr „Winniki“ . . .	—	—	—	—
XV.	Zwroty zasiłków, chwilowo udzielanych dziennikom funduszowym	65.000	—	—	—
	Razem . . .	394.701	27	625.235	58
	Do przeniesienia . . .	394.701	27	625.235	58

LXVI. Depozyta ogólne.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Z przeniesienia . . .	394.701	27	625.235	58
	B) **W kasie pożyczek krajowych:**				
XVI.	Depozyta pożyczek krajowych	39.607	12	640.890	67
	Razem (w kasie krajowej) . .	434.308	39	1,266.126	25
	C) **W c. k. kasach rządowych:**				
	Kaucye i wadya rozmaitych przedsiębiorców . .	—	—	—	—
	D) W kasie szpitala powszechnego we Lwowie .	26.975	05½	10.905	44
	E) „ zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie	2.840	94	1.320	83
	F) „ szpitali krakowskich	14.446	03	10.899	19
	G) „ krajowej szkoły rolniczej w Dublanach	6.606	43	—	—
	H) „ funduszu folwarku w Dublanach . .	50	—	—	—
	I) „ kraj. szkoły rolniczej w Czernichowie	6.926	82	141	—
	K) „ „ niższej szkoły rolniczej w Horodence	413	35	—	—
	L) W kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy	1.702	10½	500	—
	M) W kasie kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach	54	58	—	—
	N) W kasie niższej szkoły ogrodniczej w Tarnowie	2.039	09	2.982	—
	Suma wydatków . .	496.362	79	1,292.874	71
	Do przeniesienia . . .	496.362	79	1,292.874	71

LXVI. Depozyta ogólne.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Z przeniesienia . . .	496.362	79	1,292.874	71
	Zapas z końcem roku 1896.				
		Gotówka		Efekta	
	a) w kasie krajowej	32.168 zł. 42½ ct.		539.594 zł. 53 ct.	
	b) „ pożyczek krajowych . .	2.013 „ 89 „		180.799 „ 94 „	
	c) w c. k. kasach rządowych . .	— „ — „		3.000 „ — „	
	d) w kasie szpitala powszechnego we Lwowie . .	1.037 „ 98 „		36.632 „ 25 „	
	e) w kasie zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie .	1.330 „ 21½ „		5.723 „ 90 „	
	f) w kasie szpitali krakowskich .	1.524 „ 03½ „		23.441 „ 79 „	
	g) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Dublanach .	949 „ 64 „		4.550 „ 73 „	
	h) w kasie funduszu folwarku w Dublanach . .	— „ — „		— „ — „	
	i) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie .	970 „ 99 „		667 zł. 50 „	
	k) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence	— „ — „		— „ — „	
	l) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy . . .	743 „ 62 „		— „ — „	
	m) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach. . .	— „ — „		50 „ — „	
	n) w kasie szkoły ogrodniczej w Tarnowie : . .	9 „ — „		— „ — „	
				40.747	79½
	Ogółem			794.460	64
				537.110	58½
				2,087.335	35

LW. 31.795/1897.
Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego, o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1896.

Lit. C.

FUNDUSZE PROPINACYJNE MIAST.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

LW. 27.740/1897.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Dochody. **Fundusze**

Rubryka	Pozycya	SUMARYUSZ	Należytość		Uiszczenie		Należytość pozostała z końcem roku 1896	
			w kwocie					
		Dochody.						
		A) Rzeczywiste.						
I.	1	Opłaty od szynkarzy	43.064	65	30.170	30	12.894	35
II.	2	Jednorazowe opłaty od zakładanych browarów, gorzelni i miodosytni . .	—	—	—	—	—	—
III.	3	Grzywny za przestępstwa w sprawach propinacyjnych	915	93	83	92	832	01
IV.	4	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	—	—	—	—	—	—
V.	5	Odsetki zwłoki	634	43	634	43	—	—
VI.	6	Zasiłek ze skarbu państwa	108.525	78	108.525	78	—	—
VII.	7	Odsetki od kapitałów lokowanych . .	77.326	77	77.326	77	—	—
VIII	8	Rozmaite dochody	24	50	6	—	18	50
		Suma dochodów rzeczywistych	230.492	06	216.747	20	13.744	86
		B) Przenośne.						
	9	Kupno i sprzedaż efektów:						
		a) Gotówka za sprzedane efekta . .	154.444	38	154.444	38	—	—
		b) Efekta zakupione	428.968	12	428.968	12	—	—
		c) Spłaty pożyczki udzielonej miastu Samborowi na budowę koszar . .	29.296	80	1.449	77	27.847	03
	10	Gotówka za wylosowane efekta . . .	52.540	—	52.540	—	—	—
	11	Wymiana efektów	6.000	—	6.000	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów	901.741	36	860.149	47	41.591	89
		Zapas z początkiem roku 1895:						
		a) w gotówce . . 6.784 zł. 82½ ct.						
		b) w efekt. koronowych 2,284.700						
		czyli 1,142.350 „ — „						
		c) w efekt. na zł. aust. 587.841 „ 82 „			1,736.976	64½		
		Ogółem .			2,597.126	11½		

Stan majątku

	Stan czynny	W walucie austryackiej Szczegół zł.	ct.	Ogół zł.	ct.
1	**Zapas kasowy** z końcem roku 1896:				
	a) W gotówce	6.774	09½	—	—
	b) W efektach:				
	1. 4% pożyczka kraj. z r. 1893 w koronach 165.800 czyli zł. w. a.	82.900	—	—	—
	2. 4% listy Tow. kred. ziemsk. „ 593.400 czyli zł. w. a.	296.700	—	—	—
	3. 4% listy Banku krajowego „ 2,068.700 czyli zł. w. a.	1,034.350	—	—	—
	4. 4½% listy Banku krajowego w złotych austr. . .	537.500	—	—	—
	5. 4% książeczki Banku krajowego	715	56	1,958.939	65½
				41 591	89
2	**Należytości czynne**	—	—		
	Suma stanu czynnego . .	—	—	2,000.531	54½

propinacyjne miast. **Wydatki.**

Rubryka	Pozycya	SUMARYUSZ	Należytość		Uiszczenie	
			w kwocie			
		Wydatki.				
		A) Rzeczywiste.				
I.	1	Płace urzędników i dyetaryuszów rachunkowych Wydziału krajowego	2.248	80	2.248	80
II.	2	Potrzeby kancelaryjne	13	94	13	94
III.	3	Remuneracye urzędników i dyetaryuszów Wydziału krajowego, tudzież urzędników i sekwestratorów podatkowych	—	—	—	—
IV.	4	Rozmaite nieprzewidziane	13	—	13	—
		Suma wydatków rzeczywistych . .	2.275	74	2.275	74
		B) Przenośne.				
	5	Kupno i sprzedaż efektów:				
		a) Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	422.916	34	422.916	34
		b) Efekta sprzedane	154.444	38	154.444	38
	6	Efekta wylosowane	52.550	—	52 550	—
	7	Wymiana efektów	6.000	—	6.000	—
		Suma wszystkich wydatków . .	638.186	46	638.186	46
		Zapas z końcem roku 1896				
		a) w gotówce . . . . 6.774 zł. 09½ ct.				
		b) w efekt. koron. 2,827.900 czyli 1,413.950 „ — „				
		„ na złote austryackie . 538.215 „ 56 „			1,958.939	65½
		Ogółem . .			2,597.126	11½

z końcem roku 1896.

	Stan bierny	W walucie austryackiej			
		Szczegół		Ogół	
		zł.	ct.	zł.	ct.
	Czysty stan czynny	—	—	2,000.531	54½
	Zgodny ze sumą stanu czynnego	—	—	2,000.531	54½
	W roku 1896 majątek funduszów propin. miast wynosi			2,000.531	54½
	„ „ 1895 „ „ „ „ wynosił			1.786.471	74
	Zwiększył się zatem z końcem roku 1896 o .			214.059	80½

Dochody. **Fundusze**

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
I.	1	**Opłaty od szynkarzy.**						
		1. Miasto Bełz	515	88	223	44	292	44
		2 „ Bochnia	689	01	577	06	111	95
		3. „ Brody	1.620	36	1.404	61	215	75
		4. „ Dobromil	313	75	291	25	22	50
		5. „ Drohobycz	2.483	05	694	—	1.789	05
		6. „ Gródek	919	85	871	45	48	40
		7. „ Grybów	207	70	185	20	22	50
		8. „ Jarosław	1.310	37	1.277	78	32	59
		9. „ Jaryczów nowy	289	56	241	72	47	84
		10. „ Jasło	497	68	475	18	22	50
		11. „ Kołomyja	2.104	75	978	94	1.125	81
		12. „ Krosno	332	50	299	70	32	80
		13. „ Lubaczów	412	50	412	50	—	—
		14. „ Mrzygłód	55	40	25	—	30	40
		15. „ Myślenice	178	75	178	75	—	—
		16. „ Nowytarg	510	—	510	—	—	—
		17. „ Pilzno	210	—	202	50	7	50
		18. „ Podgórze	1.849	66	1 620	74	228	92
		19. „ Przemyśl	5.288	18	2 853	89	2 434	29
		20. „ Rzeszów	991	77	971	77	20	—
		21. „ Sambor	1.599	15	1.521	83	77	32
		22. „ Sanok	583	78	333	78	250	—
		23. „ Sącz nowy	1.220	26	1.210	26	10	—
		24. „ Sącz stary	195	—	187	50	7	50
		25. „ Skawina	364	75	44	75	320	—
		26. „ Śniatyn	1.110	85	883	48	227	37
		27. „ Sokal	500	—	215	—	285	—
		28. „ Stanisławów	6.334	99	2.312	99	4.022	—
		29. „ Stara sól	217	50	217	27	—	23
		30. „ Stare miasto	445	26	409	26	36	—
		31. „ Stryj	1.426	66	1.293	33	133	33
		32. „ Tarnopol	2.398	51	2.287	73	110	78
		33. „ Tarnów	2.460	23	2.460	23	—	—
		34. „ Trembowla	611	12	254	67	356	45
		35. „ Wieliczka	699	77	498	92	200	85
		36. „ Złoczów	1.089	93	769	08	320	85
		37. „ Żółkiew	1.026	17	974	74	51	43
		Suma rubryki I.	43.064	65	30.170	30	12.894	35
II.	2	**Jednorazowe opłaty od zakładanych browarów, gorzelni i miodosytni.**	—	—	—	—	—	—
III.	3	**Grzywny za przestępstwa w sprawach propinacyjnych.**						
		1. Miasto Gródek	130	—	20	—	110	—
		2. „ Jasło	1	—	—	—	1	—
		3. „ Kołomyja	1	90	1	90	—	—
		4. „ Przemyśl	60	—	10	—	50	—
		Do przeniesienia	192	90	31	90	161	—

propinacyjne miast.

Dochody.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
III.	3	Z przeniesienia .	192	90	31	90	161	—
		5. Miasto Rzeszów	50	—	—	—	50	—
		6. „ Sambor	10	—	—	—	10	—
		7. „ Sokal	2	—	—	—	2	—
		8. „ Stanisławów . . .	40	—	—	—	40	—
		9. „ Stryj	180	—	10	—	170	—
		10. „ Tarnopol	249	11	—	—	249	11
		11. „ Trembowla . . .	141	92	42	02	99	90
		12. „ Złoczów	50	—	—	—	50	—
		Suma rubryki III. .	915	93	83	92	832	01
IV.	4	**Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych.**	—	—	—	—	—	—
V.	5	**Odsetki zwłoki.**						
		1. Miasto Bełz	5	58	5	58	—	—
		2. „ Bochnia	6	67	6	67	—	—
		3. „ Brody	34	89	34	89	—	—
		4 „ Dobromil	3	24	3	24	—	—
		5. „ Drohobycz	9	57	9	57	—	—
		6 „ Gródek	13	48	13	48	—	—
		7. „ Grybów	2	85	2	85	—	—
		8. „ Jarosław	16	49	16	49	—	—
		9. „ Jaryczów nowy . . .	4	24	4	24	—	—
		10. „ Jasło	9	20	9	20	—	—
		11. „ Kołomyja	41	43	41	43	—	—
		12. „ Krosno	3	26	3	26	—	—
		13. „ Lubaczów	1	94	1	94	—	—
		14. „ Mrzygłód	—	20	—	20	—	—
		15. „ Myślenice	—	10	—	10	—	—
		16. „ Nowy targ	4	23	4	23	—	—
		17. „ Pilzno	4	99	4	99	—	—
		18. „ Podgórze	34	76	34	76	—	—
		19. „ Przemyśl	115	11	115	11	—	—
		20. „ Rzeszów	12	46	12	46	—	—
		21. „ Sambor	42	96½	42	96½	—	—
		22. „ Sanok	2	99	2	99	—	—
		23. „ Sącz nowy	5	02	5	02	—	—
		24. „ Sącz stary	2	09	2	09	—	—
		25. „ Skawina	1	04	1	04	—	—
		26. „ Śniatyn	24	44	24	44	—	—
		27. „ Sokal	6	29½	6	29½	—	—
		28. „ Stanisławów . . .	79	41	79	41	—	—
		29. „ Stara sól	9	70	9	70	—	—
		30. „ Stare miasto . . .	21	47	21	47	—	—
		31. „ Stryj	19	33	19	33	—	—
		32. „ Tarnopol	23	28	23	28	—	—
		33. „ Tarnów	27	11	27	11	—	—
		34. „ Trembowla . . .	8	63	8	63	—	—
		35. „ Wieliczka	8	06	8	06	—	—
		36. „ Złoczów	8	42	8	42	—	—
		37. „ Żółkiew	19	49	19	49	—	—
		Suma rubryki V. .	634	43	634	43	—	—

Dochody. **Fundusze**

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
VI.	6	**Zasiłek ze Skarbu Państwa.**							
		Zasiłek ze Skarbu państwa płatny w 12. miesięcznych ratach, wynosi rocznie .	108·870·78						
		a po strąceniu przez c. k. główną kasę krajową, należytości stemplowej w sumie	345·—						
		Rzeczywista subwencya roczna czyni . . .	108.525·78						
		z której wedle repartycyi przypada na:							
	1.	Miasto Bełz		1.116	36	1.116	36	—	—
	2.	„ Bochnia		3.555	12	3.555	12	—	—
	3.	„ Brody		2.213	64	2.213	64	—	—
	4.	„ Dobromil		992	28	992	28	—	—
	5	„ Drohobycz		11.442	72	11.442	72	—	—
	6.	„ Gródek		3.105	90	3.105	90	—	—
	7.	„ Grybów		624	36	624	36	—	—
	8.	„ Jarosław		4.298	64	4.298	64	—	—
	9.	„ Jaryczów nowy . . .		354	72	354	72	—	—
	10.	„ Jasło		1.161	96	1.161	96	—	—
	11.	„ Kołomyja		5.437	32	5.437	32	—	—
	12.	„ Krosno		975	—	975	—	—	—
	13	„ Lubaczów		606	60	606	60	—	—
	14.	„ Mrzygłód		59	52	59	52	—	—
	15.	„ Myślenice		1.016	28	1.016	28	—	—
	16.	„ Nowytarg		711	48	711	48	—	—
	17.	„ Pilzno		575	16	575	16	—	—
	18.	„ Podgórze		2.352	72	2.352	72	—	—
	19.	„ Przemyśl		8.191	68	8.191	68	—	—
	20.	„ Rzeszów		5.574	—	5.574	—	—	—
	21.	„ Sambor		4.475	76	4.475	76	—	—
	22.	„ Sanok		1.740	84	1.740	84	—	—
	23.	„ Sącz nowy		2.442	12	2.442	12	—	—
	24.	„ Sącz stary		1.208	64	1.208	64	—	—
	25.	„ Skawina		530	76	530	76	—	—
	26.	„ Śniatyn		2.386	20	2.386	20	—	—
	27.	„ Sokal		2.896	32	2.896	32	—	—
	28.	„ Stanisławów . . .		2.265	24	2.265	24	—	—
	29.	„ Stara sól		692	04	692	04	—	—
	30.	„ Staremiasto . . .		1.171	68	1.171	68	—	—
	31.	„ Stryj		5.032	44	5.032	44	—	—
	32.	„ Tarnopol		8.405	64	8.405	64	—	—
	33.	„ Tarnów		12.636	72	12.636	72	—	—
	34.	„ Trembowla		1.475	40	1.475	40	—	—
	35.	„ Wieliczka		2.128	32	2.128	32	—	—
	36.	„ Złoczów		4.417	92	4.417	92	—	—
	37.	„ Żółkiew		254	28	254	28	—	—
		Suma rubryki VI. .		108.525	78	108.525	78	—	

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
VII.	7	**Odsetki od kapitałów lokowanych.**						
		1. Od 4% listów zastawnych banku krajowego	31.529	—	31.529	—	—	—
		2. Od 4½% listów zastawnych banku krajowego	25.782	74	25.782	74	—	—
		3. Od 4% listów zastawnych Towarzystwa kredytowego ziemskiego . .	11.868	—	11.868	—	—	—
		4. Od 4% obligacyi pożyczki krajowej z roku 1893	3.316	—	3.316	—	—	—
		5. Od 4% książeczek wkładkowych banku krajowego	3.702	52	3.702	52	—	—
		6. Odsetki od kapitału pożyczonego na 4% miastu Samborowi na budowę koszar .	1.128	51	1.128	51	—	—
		Suma rubryki VII. .	77.326	77	77.326	77	—	—
VIII	8	**Dochody rozmaite.**						
		C. k. Prokuratorya zwrot kosztów sądowych ze sprawy Samuela Kleina z Zamtynia	24	50	6	—	18	50
		Suma rubryki VIII.	24	50	6	—	18	50
		Lokacye.						
	9	**A) Zakupno i sprzedaż.**						
		1. Efekta zakupione.						
		a) 4% listy zastawne banku krajowego po kursie 97·60 i 97·70 za 550·70 koron czyli	275.350	—	275.350	—	—	—
		b) 4% książeczki wkładkowe banku krajowego	153.618	12	153.618	12	—	—
		2. Gotówka za sprzedane efekta.						
		a) Za 4% książeczki wkładkowe banku krajowego	154.444	38	154.444	38	—	—
	10	**3. Spłaty pożyczek udzielonych miastom.**						
		a) Zwrot rat pożyczki udzielonej miastu Samborowi na budowę koszar . .	29.296	80	1.449	77	27.847	03
		Suma dochodów w gotówce .	183.741	18	155.894	15	27.847	03
		„ „ w efektach .	428.968	12	428.968	12	—	—
		B) Gotówka za wylosowane efekta.						
		a) Za 4% listy zastawne banku krajowego w sumie 7.500 koron czyli . .	3.740	—	3.740	—	—	—
		b) Za 4½% listy zastawne banku krajowego w złotych w. a. . . .	48.800	—	48.800		—	—
		Suma .	52.540	—	52.540	—	—	—

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		C) Wymiana efektów.						
	11	Zwrócono z wymiany 4% listy zastawne banku krajowego	6.000	—	6.000	—	—	—
		Suma .	6.000	—	6.000	—	—	—
		Wydatki rzeczywiste.						
I.		**Koszta administracyjne.**						
	1	Płace urzędników i dyetaryuszów rachunkowych Wydziału krajowego . .	2.248	80	2.248	80	—	—
		Suma rubryki I. .	2 248	80	2.248	80	—	—
II.		**Potrzeby kancelaryjne.**						
	2	*a*) Papier na druki	—	—	—	—	—	—
		b) Druk ksiąg i wykazów . . .	6	84	6	84	—	—
		c) Oprawa ksiąg	7	10	7	10	—	—
		d) Inne potrzeby	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki II. .	13	94	13	94	—	—
III.		**Remuneracye.**						
	3	*a*) Urzędników i dyetaryuszów Wydziału krajowego	—	—	—	—	—	—
		b) C. k. urzędników i sekwestratorów podatkowych	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki III. .	—	—	—	—	—	—
IV.		**Wydatki rozmaite.**						
	4	*a*) Wydatki kancelaryjne syndyka w sprawach rekursów, od wymierzonych opłat propinacyjnych szynkarzom przez c. k. Starostwa	13	—	13	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	13	—	13	—	—	—

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Lokacye.						
	5	**A) Kupno i sprzedaż.**						
		1. Gotówka wydana na zakupno efektów:						
		a) Wyszczególnionych w dochodzie pod poz. 1 a)	269.298	22	269.298	22	—	—
		b) Gotówka wydana na zakupno 4% książeczek wkładkowych banku krajowego	153 618	12	153.618	12	—	—
		2. Efekta sprzedane.						
		4% książeczki wkładkowe banku krajowego	154.444	38	154.444	38	—	—
		Suma wydatków w gotówce .	422.916	34	422.916	34	—	—
		„ „ w efektach .	154.444	38	154.444	38	—	—
	6	**B) Wylosowane efekta.**						
		Wyszczególnione w dochodzie pod poz. 10 B. a mianowicie:						
		4% listy zast. banku kraj. na 7 500 kor. 4½% „ „ „ „ „ 48.000 zł.	52.550	—	52 550	—	—	—
		Suma .	52.550	—	52.550	—	—	—
	7	**C) Wymiana efektów.**						
		Wydano do wymiany 4% listy zastawne banku krajowego	6.000	—	6.000	—	—	—
		Suma .	6.000	—	6 000	—	—	—

LW. 27.740|1897.

Stan majątku
funduszów propinacyjnych 37 miast uprawnionych
z końcem roku 1896.

Liczba porz.	Nazwa miast	4% pożyczka krajowa z r. 1893	4% listy zastawne Tow. kredytowego ziemskiego	4% listy zastawne Banku krajowego	4½% listy zastawne Banku krajowego	4% książeczki wkładkowe Banku krajowego		Suma ogólna efektów			Reszta kasowa w gotówce pozostała z r. 1896	
		korony	korony	korony	zł.	zł.	ct.	w koronach	w zł. w. a.	ct	zł.	ct.
1	Bełz	900	5 800	18.200	7.800	7	64	24.900	7.807	64	69	62
2	Bochnia	3.100	16.000	49.300	22 100	10	90	68.400	22.110	90	221	72
3	Brody	13.400	24.200	56.600	15 000	40	07	94.200	15.040	07	138	06½
4	Dobromil	700	8.400	29.700	1.600	14	85	38.800	1.614	85	66	38
5	Drohobycz	9.400	36.400	189.400	40.750	1	11	235.200	40.751	11	713	64
6	Gródek	2.500	18.400	72.000	9.700	—	39	92.900	9.700	39	193	70
7	Grybów	900	1.400	12 100	6.550	9	24	14.400	6.559	24	38	94
8	Jarosław	4.400	27.000	79.400	29.300	26	28	110.800	29.326	28	268	09
9	Jaryczów nowy	500	5.000	8.300	4.200	16	06	13.800	4.216	06	22	12
10	Jasło	4.100	2.000	25.200	6 550	4	92	31.300	6.554	92	72	47
11	Kołomyja	6.500	39.800	108.300	29.400	9	42	154.600	29.409	42	339	11
12	Krosno	2.800	5 200	16.400	5.500	2	11	24 400	5.502	11	60	81
13	Lubaczów	600	7.000	27.800	2.400	5	99	35.400	2.405	99	37	83
14	Mrzygłód	100	400	1.500	250	37	95	2.000	287	95	3	71
15	Myślenice	1.100	4.400	18.200	4.500	21	81	23.700	4.521	81	63	38
16	Nowytarg	3.100	5.000	15.500	5.850	27	71	23.600	5.877	71	44	37
17	Pilzno	500	4.400	13.500	3.200	20	33	18.400	3.220	33	35	87
18	Podgórze	1.900	13.000	59.700	8.700	11	19	74.600	8.711	19	146	73
19	Przemyśl	19.500	37.600	146.200	46.150	20	53	203.300	46.170	53	510	89
20	Rzeszów	4.900	17.800	86.000	28.650	45	62	108.700	28.695	62	347	63
21	Sambor	5.300	23.800	69.600	450	13	86	98.700	463	86	279	14
22	Sanok	1.700	7.200	39.100	6 100	15	31	48.000	6.115	31	108	77
23	Sącz nowy	2.500	22.800	54.000	17.800	24	97	79.300	17.824	97	152	31
24	Sącz stary	1.100	4.800	26.900	2.400	28	25	32.800	2.428	25	75	38
25	Skawina	500	400	12.700	3.250	3	97	13.600	3.253	97	33	10
26	Śniatyn	4.500	14.200	46 400	13.450	15	98	65.100	13.465	98	148	82
27	Sokal	16.200	10 000	44.900	6.000	13	65	71.100	6.013	65	180	63
28	Stanisławów	3.100	62.000	89.300	34.100	26	36	154.400	34.126	36	141	28
29	Starasól	500	1.200	16.100	2 900	15	61	17.800	2.915	61	43	16
30	Stare miasto	900	4.400	23 600	3.600	32	43	28.900	3.632	43	73	07
31	Stryj	4.000	16.600	102.900	19.200	45	11	123.500	19.245	11	313	86
32	Tarnopol	10.900	59.200	153.500	48.300	12	87	223.600	48.312	87	524	23
33	Tarnów	23.700	53.400	207.900	57.250	—	33	285.000	57.250	33	789	11
34	Trembowla	1.100	12.600	27.300	9.750	27	70	41.000	9.777	70	92	03
35	Wieliczka	3.500	7.400	36.500	8.550	45	71	47.400	8.595	71	132	74
36	Złoczów	4.900	14.200	66.700	20.050	14	—	85.800	20.064	—	275	53
37	Żółkiew	500	—	18.000	6.200	45	33	18.500	6.245	33	15	86
	Razem	165.800	593.400	2,068.700	537.500	715	56	2,827.900	538.215	56	6.774	09½
								czyli zł. 1,413.950				

LW. 31.795/1897.
Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1896.

Lit. D.

Fundusz koszar krajowych.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

LW. 17.460/1897.

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Jiszczenie zł.	Jiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		A) **Rzeczywiste.**						
I.	1	Zaliczka pobrana od funduszu krajowego	20.000	—	20.000	—	—	—
II	2	Odsetki od kapitałów chwilowo ulokowanych:						
		4% od kapitałów lokowanych w Banku krajowym	11.690	93	11.690	93	—	—
		4% od kapitałów lokowanych w funduszu pożyczkowym dla gmin i prywatnych na budowę koszar . .	859	78	859	78	—	—
III.	3	Rozmaite dochody	—	½	—	½	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	32 550	71½	32.550	71½	—	—
		B) **Przenośne.**						
	4	Gotówka odebrana z lokacyi na 4% rach. bież. w Banku krajowym: należytość zaległa . . 678.190·11 bieżąca . . 122.343·31	800.533	42	798.609	37	1.924	05
	5	Gotówka odebrana z lokacyi na 4% rach. bież. w funduszu pożyczkowym dla gmin i prywatnych na budowę koszar dla c. i k. wojska	42.989	27	42.989	27	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	876.073	40½	874.149	35½	1.924	05
		C) **Zapas** z początkiem r. 1896 w gotówce	—	—	67.985	79	—	—
		Razem .	—	—	942.135	14½	—	—

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Wydatki.						
		A) **Rzeczywiste.**						
I.	1	Zwrot pożyczki zaciągniętej w galic. funduszu propinacyjnym . . .	1,500.000	—	—	—	1,500.000	—
II.	2	Zwrot zaliczki pobranej z funduszu krajowego	20.000	—	—	—	20.000	—
III.	3	Częściowe wypłaty na rachunek kosztów budowy koszar krajowych:						
		a) C. k. Komendzie XI. korpusu (Oddział budownictwa) we Lwowie wypłacono: 200.000+200.000+100.000+200.000 +58.000= . . . 758.000·—						
		b) C. k. Skarbowi Państwa od sprzedanego pod koszary gruntu na Wulce, należytość: przenośna . 484 37½ intabulacyjna 75·— 559·37½						
		c) C. k. Starostwu w Zółkwi datek ryczałtowy na utrzymanie przepustu w grobli gościńca rządowego w Rawie 50·—	758.609	37½	758.609	37½	—	—
IV.	4	4% odsetki zapłacone c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego od 1½ milionowej pożyczki za czas od 1/1 do 31/12 1896	60.000	—	60.000	—	—	—
V.	5	Rozmaite wydatki (stemple do rachunków bankowych)	1	01	1	01	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	2,338.610	38½	818 610	38½	1,520.000	—
		B) **Przenośne.**						
	6	Gotówka ulokowana na 4% rachunek bieżący w Banku krajowym . ,	122.343	31	122.343	31	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	2,460.953	69½	940.953	69½	1,520.000	—
		C) **Zapas** z końcem r. 1896 w gotówce	—	—	1.181	45	—	—
		Razem .	—	—	942.135	14½	—	—
		Uwaga: Pozostały jak wyżej zapas kasowy na dniu 31/12 1896 w kwocie 1.181 zł, 45 ct. został w dniu 1/1 1897 na 4% rachunek bieżący w Banku krajowym ulokowany.						

Fundusz koszar krajowych.

Stan majątku z końcem roku 1896

Stan czynny.

	Szczegół	Ogół
1. Zapas kasowy w gotówce . . .		1.181 zł. 45 ct.
2. Należytości czynne: na lokacyi w Banku kraj.		1.924 „ 05 „
Suma stanu czynnego . .		3.105 zł. 50 ct.
Czysty **stan bierny**		1,516.894 „ 50 „
Zgodnie ze sumą stanu biernego		1,520.000 zł. — ct.

Stan bierny.

	Szczegół.	Ogół.
1. Należytość bierna *a*) galic. funduszowi propinacyjnemu . .	1,500.000 zł. — ct.	
b) funduszowi krajowemu	20.000 „ — „	1,520.000 zł. — ct.
Suma stanu biernego . .		1,520.000 zł. — ct.

LW. 31.795/1897.
Alegat E. do sprawozdania Wydziału krajowego, o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1896.

Lit. E.

Fundusz pożyczkowy dla gmin i prywatnych

na budowę koszar dla c. i k. wojska.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

L. W. 18.526/1897.

Dochody. # Fundusz pożyczkowy dla gmin i prywatnych

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		A) **Rzeczywiste.**						
I.	1	Dotacya funduszu koszarowego . .	—	—	—	—	—	—
II.	2	Zwroty pożyczek udzielonych gminom na budowę koszar dla c. i k. wojska:						
		a) należytość z lat poprzednich . . . . 1,377.047·74						
		b) należytość z roku bieżącego 125.000·—	1,502.017	74	116 869	45	1,385.178	29
III.	3	3% odsetki od kapitałów chwilowo lokowanych	405	92	405	92	—	
IV.	4	6% odsetki zwłoki od rat na termin nie wpłaconych	320	96	320	96	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	1,502.774	62	117.596	33	1,385.178	29
		B) **Przenośne.**						
	5	Gotówka odebrana z lokacyi na 3% rachunku bież. funduszu krajowego .	182.276	65	182.276	65	—	—
	6	Gotówka przyjęta na 3% rachunek bież. od funduszu krajowego . . .	65,000	—	65.000	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	1,750.051	27	364.872	98	1 385 178	29

S t a n m a j ą t k u

Stan czynny.

	Szczegół.	Ogół.
1. Zapas kasowy	—	—
2. Należytości czynne:		
Zwroty pożyczek udzielonych gminom na budowę koszar dla c. i k. wojska:		
a) z lat poprzednich	1,260.178 zł. 29 ct.	
b) z roku bieżącego	125.000 „ — „	1,385.178 zł. 29 ct.
Suma stanu czynnego		1,385.178 zł. 29 ct.

na budowę koszar dla c. i k. wojska. **Wydatki,**

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Wydatki.						
		A) **Rzeczywiste.**						
I.	1	Pożyczki bezprocentowe udzielone gminom i prywatnym na budowę koszar dla c. i k. wojska	125.000	—	125.000	—	—	—
II.	2	Rozmaite wydatki: Odsetki 4% bierne od kapitału 42.989 zł. 27 ct. ulokowanego w r. 1895 przez fundusz koszar krajowych 859·78 3% odsetki bierne od kapitału 65.000 zł. przyjęte go na lokacyę od funduszu krajowego . . . 75·83	935	61	935	61	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	125.935	61	125.935	61	—	—
		B) **Przenośne.**						
	3	Gotówka ulokowana na 3% rachunek bieżący w funduszu krajowym . .	182.276	65	182.276	65	—	—
	4	Zwrot gotówki przyjętej na 4% rachunek bieżący od funduszu koszar krajowych	42.989	27	42.989	27	—	—
	5	Zwrot pożyczki przyjętej na 3% rachunek bieżący od funduszu krajowego .	65.000	—	13.671	45	51.328	55
		Suma wszystkich wydatków .	416.201	53	364.872	98	51.328	55

z końcem roku 1896.

Stan bierny.

	Szczegół.	Ogół.
1. Należytość bierna: Funduszowi krajowemu należący się zwrot gotówki przyjętej na 3% rachunek bieżący	—	51.328 zł. 55 ct.
2. Czysty stan czynny	—	1,333.849 „ 74 „
Zgodnie ze sumą stanu czynnego		1,385.178 zł. 29 ct.

Dochody. # Fundusz pożyczkowy dla gmin i prywatnych

Rubryka	Poszczególnienie		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
	Dochody.							
I.	**Dotacya funduszu krajowego** . .		—	—	—	—	—	—
II.	**Zwroty pożyczek udzielonych gminom na budowę koszar:**							
	1. od gminy Bochnia . . .		15.500	10	2.583	30	12.916	80
	2. „ „ Brzeżany, należytość zaległa .	1.000 zł,						
	„ bieżąca .	7.000 „	8.000	—	500	—	7.500	—
	3. „ „ Czortków . . .		101.753	66	6 316	—	95.437	66
	4. „ „ Jarosław . . .		107.706	—	9.800	—	97.906	—
	5. „ „ Jaworów . . .		31.800	—	1.900	—	29.900	—
	6. „ „ Kołomyja . . .		57.712	50	3.037	50	54.675	—
	7. „ „ Kraków . . .		118.328	—	13.336	—	104.992	—
	8. „ „ Lwów		15.000	—	5.000	—	10.000	—
	9. „ „ Łańcut		1.170	—	166	—	1.004	—
	10. „ „ Nowy Sącz . . .		14.384	96	4.373	01	10.011	95
	11. „ „ Przemyśl . . .		102.339	—	7.832	—	94.507	—
	12. „ „ Rzeszów, należytość zaległa .	156.477·38						
	„ bieżąca .	13.000·—	169.477	38	7.720	—	161.757	38
	13. „ „ Sanok		57.278	—	4.406	—	52.872	—
	14. „ „ Stanisławów . .		35.008	—	8 332	—	26 676	—
	15. „ „ Stryj		40.246	14	7.626	98	32.619	16
	16. „ „ Tarnopol . . .		48.608	—	3.472	—	45.136	—
	17. „ „ Tarnów		133.330	—	12.502	—	120.828	—
	18. „ „ Trembowla, należytość zaległa	125.750 zł.						
	„ bieżąca	10.000 „	135.750	—	7.634	66	128.115	34
	19. „ „ Złoczów . . .		16.656	—	2·082	—	14.574	—
	20. „ „ „ Feiwla Rohatyna należytość zaległa .	65.000 zł.						
	„ bieżąca .	65 000 „	130.000	—	—	—	130.000	—
	21. „ „ Żółkiew, należytość zaległa .	132.000 zł.						
	„ bieżąca .	30.000 „	162.000	—	8.250	—	153.750	—
	Suma rubryki II. .		1,502.047	74	116.869	45	1,385.178	29
III.	**3% odsetki od kapitałów chwilowo lokownych**		405	92	405	92	—	—
	Suma rubryki III. .		405	92	405	92	—	—
IV.	**6% odsetki zwłoki od rat w terminie niewpłaconych:**							
	1. od gminy Czortków . . .		86	68	86	68	—	—
	2. „ „ Łańcut		1	31	1	31	—	—
	3. „ „ Nowy Sącz . . .		9	72	9	72	—	—
	4. „ „ Sanok		14	—	14		—	—
	5. „ „ Trembowla . . .		209	25	209	25	—	—
	Suma rubryki IV. .		320	96	320	96	—	—

na budowę koszar dla c. i k. wojska. Wydatki.

Rubryka	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
	Wydatki.						
I.	**Pożyczki udzielone gminom i prywatnym na budowę koszar dla c. i k. wojska:**						
	1. gminie Brzeżany	7.000	—	7.000	—	—	—
	2. „ Rzeszów	13.000	—	13.000	—	—	—
	3. „ Trembowla	10.000	—	10 000	—	—	—
	4. „ Żołkiew	30.000	—	30.000	—	—	—
	5. prywatnemu Feiwlowi Rohatynowi w Złoczowie	65.000	—	65.000	—	—	—
	Suma rubryki I. .	125.000	—	125.000	—	—	—
	Rozmaite wydatki:						
II.	**Odsetki bierne:**						
	4% od kapitału 42.989 zł. 27 ct. ulokowanego w. r. 1895 przez fundusz koszar krajowych	859	78	859	78	—	—
	3% od kapitału 65.000 zł. przyjętego na takąż lokacyę od funduszu krajowego	75	83	75	83	—	—
	Suma rubryki II. .	935	61	935	61	—	—

LW. 31.795/1897.
Alegat F. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1896.

Lit. F.

Fundusz

byłego galicyjskiego korpusu ochotników

z roku 1859

z przeznaczeniem udzielania gminom bezprocentowych pożyczek na budowę koszar i szpitali dla c i k. wojska.

Zamknięcie rachunku

za rok

1896.

LW. 18.519/1897.

Fundusz byłego galicyjskiego korpusu ochotników z. r 1859. u przeznaczeniem dla c. i k.

Dochody.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie			Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896 ct.
		Dochody.								
		A) **Rzeczywiste.**								
I.	1	Zwrot pożyczki udzielonej gminie Gródek na budowę koszar dla c. i k. wojska: należytość zaległa . .		30.000·—						
		„ bieżąca . .		20.000·—	50.000	—	2.000	—	48.000	—
II.	2	Odsetki od efektów: 5% od rent państwowych.	721·97							
		4% od książeczek Banku kraj.	102.51							
		4% od książeczek galicyjs. Kasy oszczęd.	7·87	832·35						
„	3	Odsetki od kapitałów chwilowo lokowanych . . .		11·25	843	60	843	60	—	—
III.	4	Kupno i sprzedaż efektów: *a*) gotówką . . .		30 072·26						
		b) efektami . . .		3.250·—	33.322	26	33.322	26	—	—
IV.	5	Rozmaite dochody			—	½	—	½	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych			84.165	86½	86.165	86½	48.000	—
		B) **Przenośne.**								
	6	Gotówka odebrana z 3% rachunku bież. funduszu krajowego . . .			9.644	78	9 644	78	—	—
		Suma wszystkich dochodów .			93.810	64½	45.810	64½	48.000	—
		C) **Zapas kasowy** z początkiem roku: *a*) w gotówce . .		2·10½						
		b) w efektach . .		26.613·16			26.615	26½		
		Razem .					72.425	91		

Stan majątku

Stan czynny.

	Szczegół.	Ogół.
1. Zapas kasowy w gotówce . . .	9.656 zł. 03 ct.	
2. Należytości czynne	48.000 „ — „	57.656 zł. 03 ct.
Suma stanu czynnego		57.656 zł. 03 ct.

udzielania gminom bezprocentowych pożyczek na budowę koszar i szpitali wojska.

Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Wydatki.						
		A) **Rzeczywiste.**						
I.	1	Pożyczka udzielona gminie Gródek na budowę koszar	20.000	—	20.000	—	—	—
II.	2	Kupno i sprzedaż efektów:						
		a) gotówką . . . 3.250 —						
		b) efektami . . . 29.863·16	33.113	16	33.113	16	—	—
III.	3	Rozmaite wydatki (należytość rządowa komisowe etc. przy sprzedaży efektów)	11	94	11	94	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	53.125	10	53.125	10	—	—
		B) **Przenośne.**						
IV.	4	Gotówka ulokowana na 3% rachunek bież. funduszu krajowego , . .	9.644	78	9.644	78	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	62.769	88	62 769	88	—	—
		C) **Zapas kasowy** z końcem roku w gotówce			9 656	03		
		Razem .			72.425	91		
		Uwaga: wykazany obok zapas w gotówce 9.656 zł. 03 ct. został w dniu 4/1 1897 ulokowany na 4% książeczkę Banku krajowego Nr. 11 703.						

z końcem roku 1896.

Stan bierny.

	Szczegół.	Ogół.
1. Należytości bierne	—	—
2. Czysty stan czynny	—	57.656 zł. 03 ct.
Zgodnie ze suma stanu czynnego		57.656 zł. 03 ct.

L. W. 31.795/1897.

Lit. G.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1889

dla

„SPÓŁEK WODNYCH"

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1896.

Dochody.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1889

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		A) **Rzeczywiste.**						
	1	Zwroty pożyczek udzielonych Spółkom wodnym	490.836	94	22.496	95	468.339	99
	2	Odsetki od pożyczek i zaliczek udzielonych Spółkom wodnym	29.198	30	12.663	46	16.534	84
	3	Odsetki zwłoki od Spółek wodnych za niedotrzymanie rat pożyczkowych .	827	78	827	78	—	—
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych chwilowo w funduszu krajowym i Banku krajowym	4.889	94	4.889	94	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	525.752	96	40.878	13	484.874	83
		B) **Przenośne.**						
	5	Zwroty zaliczek udzielonych Spółkom wodnym na rachunek pożyczek . .	5.857	93	5.479	38	378	55
		Suma wszystkich dochodów .	531.610	89	46.357	51	485.253	38
		Zapas kasowy z początkiem r. 1896; 1. w gotówce . 1.625 zł. 57½ ct. 2. w efektach . 105.000 „ — „			106.625	57½		
		Razem .			152.983	08½		

LW. 16.644|1897.

dla „Spółek wodnych“.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Wydatki.						
		A) **Rzeczywiste.**						
	1	Umorzenie reszty pożyczki przez wykupno obligów jeszcze w obiegu będących .	1.100	—	800	—	300	—
	2	Wypłata kuponów od obligów jeszcze w obiegu będących	11	25	11	25	—	—
	3	Wypłata odsetek funduszowi krajowemu, od wypożyczonego kapitału na wykupno obligów	19.401	—	19.401	—	—	—
	4	Pożyczka do zwrotu funduszowi krajowemu, zaciągnięta na wykupno obligów wypowiedzianych	646.700	—	9.500	—	637.200	—
		Suma wydatków rzeczywistych	667.212	25	29.712	25	637.500	—
		B) **Przenośne** . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	667.212	25	29 712	25	637.500	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1896:						
		1. w gotówce . 18.270 zł. 83½ ct.						
		2. w efektach . 105.000 „ — „			123.270	83½		
		Razem .			152.983	08½		

WYKAZ

należytości czynnych i biernych z końcem roku 1896.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Pozostałe należytości czynne z lat ubiegłych zł.	ct.	czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z lat ubiegłych zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Dochody.								
	1	Zwrot pożyczek udzielonych Spółkom wodnym . .	468.339	99	—	—	—	—	—	—
	2	Odsetki od Spółek wodnych przypadające po koniec roku 1896 . . .	10.343	70	6.191	14	—	—	—	—
	3	Zwroty zaliczek udzielonych Spółkom wodnym na rachunek pożyczek . .	378	55	—	—	—	—	—	—
	4	Zapas z końcem r. 1896: w gotówce 18.270·83½ w efektach 105.000·—	—	—	123.270	83½	—	—	—	—
		Suma stanu czynnego	479.062	24	129.461	97½	—	—	—	—
					608.524	21½				
		Wydatki.								
	1	Obligacye jeszcze w obiegu będące z końcem r. 1896	—	—	—	—	300	—	—	—
	2	Zwrot pożyczki funduszowi krajowemu, udzielonej na wykupno obligów .	—	—	—	—	637.200	—	-	—
		Suma stanu biernego	—	—	—	—	—	—	637.500	—
		Z porównania aktywów i pasywów okazuje się **czysty stan bierny** .	—	-	—	—	—	—	28.975	78½

LW. 31.795/1897.
Alegat H. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1896.

Lit. H.

Fundusz pożyczkowy na budowę szkół.

Zamknięcie rachunku

za rok

1896.

Sporządzone przez Departament rachunkowy c. k. Namiestnictwa.

LW. 26.817/1897.

Dochody.

H. Fundusz pożyczkowy na budowę szkół

Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
	Dochody.						
	a) **Rzeczywiste.**						
1	Kapitał otrzymany z funduszu szkolnego krajowego	—	—	—	—	—	—
2	Zwrot pożyczek bezprocentowych na budowę szkół:						
	a) należytość zaległa . 296.843·35						
	b) „ bieżąca . 34.335·—	331.178	35	33 907	32	297.271	03
3	Odsetki od lokowanych kapitałów w Banku krajowym:						
	a) należytość zaległa . 265·49						
	b) „ bieżąca . 228·74	494	23	494	23	—	—
4	6% odsetki zwłoki:						
	a) należytość zaległa . 7·23						
	b) „ bieżąca . 301·16	308	39	307	99	—	40
	Suma dochodów rzeczywistych	331.980	97	34.709	54	297.271	43
	b) **Przenośne.**						
5	Zwroty mylnie przez c. k. Urzędy podakowe zarachowanych wydatków:						
	a) należytość zaległa . 600·—						
	b) „ bieżąca . 2.021·43	2.621	43	2.371	43	250	—
6	Zwroty a chwilowych lokacyj w Banku krajowym:						
	a) należytość zaległa . 4.747·51						
	b) „ bieżąca . 21.668·42	26.415	93	21.049	43	5.366	50
7	Otrzymane karnety za gotówkę ulokowaną w Banku krajowym . . .	21.668	42	21.668	42	—	—
	Suma wszystkich dochodów .	382.686	75	79.798	82	302.887	93
8	**Zapas kasowy** z początkiem roku 1896;						
	a) w gotówce . . —·—						
	b) w efektach wal. austr. 4.747·51	—	—	4.747	51	—	—
	Razem .	—	—	84.546	33	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1896.

Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
	Wydatki.						
	a) **Rzeczywiste.**						
1	Zwrot funduszowi szkolnemu krajowemu:						
	a) otrzymanego kapitału . 292.305·95						
	b) odsetek od tego kapitału 3.708·68						
	c) wypłaconych odsetek od chwilowej lokacyi gotówki . . . 5.428 74						
	d) wypłaconych 6% odsetek zwłoki . . 474.20	301.917	57	—	—	301.917	57
2	Bezprocentowe pożyczki na budowę szkół	34.335	—	34.335	—	—	—
3	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—
	Suma wydatków rzeczywistych	336.252	57	34.335	—	301.917	57
	b) **Przenośne.**						
4	Mylne przez c. k. Urzędy podatkowe zarachowane wydatki:						
	a) należytość zaległa . 1.075·91						
	b) „ bieżąca . 2.021·43	3.097	34	1.976	98	1.120	36
5	Na chwilową lokacyę w Banku krajowym	21.668	42	21.668	42	—	—
6	Zwrot karnetów przy pobraniu gotówki z chwilowej lokacyi:						
	a) należytość zaległa . 4.747·51						
	b) „ bieżąca . 21.668·42	26.415	93	21.049	43	5.366	50
	Suma wszystkich wydatków .	387.434	26	79.029	83	308.404	43
7	**Zapas kasowy** z końcem roku 1896:						
	a) w gotówce . . 150·—						
	b) w efektach w wal. austr. 5.366·50	—	—	5.516	50	—	—
	Razem .	—	—	84.546	33	—	—

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny:

1. Zapas kasowy: *a*) w gotówce . . .	150 zł. — ct.		
b) w efektach wal. austr. .	5.366 „ 50 „	5.516 zł.	50 ct.
2. Należytości czynne		302.887 „	93 „
Suma stanu czynnego		308.404 zł.	43 ct.
Stan bierny		308.404 „	43 „
Czysty stan czynny		— zł.	— ct.

UWAGA: Na uposażenie funduszu pożyczkowego wydano z funduszu szkolnego krajowego w kapitale 292·305 zł. 95 ct., tudzież w odsetkach 3.708 zł. 68 ct. razem więc kwotę 296.014 zł. 63 ct. Do zwrotu funduszowi szkolnemu krajowemu przypada z końcem roku 1896 kwota 301.917 zł. 57 ct. a zatem więcej o 5.902 zł. 94 ct., którą to kwotę stanowią odsetki od chwilowej lokacyi gotówki, tudzież 6% odsetki zwłoki.

LW. 26.817/1897.

Do l. $\frac{8.742}{\text{Rsk.}}$ 1897.

WYKAZ

gmin, którym wypłacono pożyczki na budowę szkół w roku 1896.

Licz. porz.	Nazwa gminy	Wypłacona pożyczka zł.	ct	Uwaga
1	Dęba	1.500	—	
2	Młynowce	1.000	—	
3	Szwejków	1.000	—	
4	Machnówek	500	—	
5	Nagnajów	1.000	—	
6	Siedleszczany	1.000	—	
7	Czerniejów	1.000	—	
8	Skniłów	1.000	—	
9	Głuchowiec	500	—	
10	Czułów	300	—	
11	Bryńce zagórne	500	—	
12	Brzezie	1.000	—	
13	Łanowce	900	—	
14	Kozaczyzna	300	—	
15	Bystra	1.000	—	
16	Haliczanów	600	—	
17	Jaworow	3.000	—	
18	Kolbuszowa dolna	1.500	—	
19	Kuty	2.000	—	
20	Nowosielce	500	—	
21	Nadwórna	3.200	—	
22	Nawsie brzosteckie	800	—	
23	Wola brzostecka	400	—	
24	Przedmieście dubieckie	1.000	—	
25	Dziczki	300		
26	Końskie	175	—	
27	Puławy	1.000	—	
28	Motycze szlacheckie	300	—	
29	Chojnik	1 000	—	
30	Łoszniów	1.500	—	
31	Zazdrość	800	—	
32	Stryszów	2.000	—	
33	Bojaniec	300	—	
34	Zubow mosty	500	—	
35	Smuchów	960	—	
	Razem	34.335	—	

Lwów, dnia 22. kwietnia 1897.

LW. 31.795/1897.
Alegat **I.** do sprawozdania Wydziału krajowego, o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1896.

Lit. I.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

Funduszu kolejowego

za rok

1896.

LW. 11 150/1897.

Dochody. # Fundusz kolejowy na cele popierania

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Dotacya z funduszu krajowego (rub. X. poz. 162) na cele popierania budowy kolei niższego rzędu, przyznana uchwałą Wys. Sejmu z dnia 7. lutego 1895 po 300.000 rocznie przez 75 lat, III. rata	300.000	—	300.000	—	—	—
	2	Odsetki 3% od lokowanego kapitału i chwilowych pożyczek udzielonych funduszowi krajowemu	23.602	16	23.602	16	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych	323.602	16	323.602	16	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Lokacya kapitałów na 3% rachunku bieżącym:						
		a) w funduszu krajowym z roku 1895 .	2.475	—	2.475	—	—	—
		b) w Banku krajowym: z roku 1895 . . 615.737·12 za rok 1896 . . . 1,146.077·16	1,761.814	28	977.668	78	784.145	50
	2	Zwrot udzielonych pożyczek:						
		a) Towarzystwa budowy kolei lokalnej Borki wielkie-Grzymałów na 4% .	120 000	—	—	—	120.000	—
		b) Kapitałowi zakładowemu kolei lokalnej Delatyn-Kołomyja-Stefanówka na 5%	37.636	70	—	—	37.636	70
		c) Funduszowi krajowemu na 3% . .	820.000	—	820.000	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	3,065.528	14	2,123.745	94	941.782	20

budowy kolei niższego rzędu. **Wydatki.**

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1896. ct.
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Wydatki rozmaite	32	08	32	08	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	32	08	32	08	—	—
		b) **Przenośne.**						
	1	Lokacya kapitałów w Banku krajowym na 3% rachunku bieżącym . . .	1,146.077	16	1,146.077	16	—	—
	2	Pożyczki udzielone:						
		a) Towarzystwu budowy kolei lokalnej Borki wielkie—Grzymałów . .	120.000	—	120 000	—	—	—
		b) Kapitałowi zakładowemu kolei lokalnej Delatyn—Kołomyja—Stefanówka .	37.636	70	37.636	70	—	—
		c) Funduszowi krajowemu . . .	820.000	—	820,000	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	2,123.745	94	2,123.745	94	—	—

Stan majątku z końcem roku 1896.

Stan czynny.

	Szczegół.	Ogół.
1. Należytości czynne:		
a) na lokacyi 3% rach. bieżącym w Banku krajowym	784 145 zł. 50 ct.	
b) 4% pożyczka od Towarzystwa budowy kolei lokalnej Borki wielkie—Grzymałów	120.000 „ — „	
c) 5% pożyczka od kapitału zakładowego kolei lokalnej Delatyn—Kołomyja—Stefanówka	37.636 „ 70 „	941.782 zł. 20 ct.
Suma stanu czynnego . . .	— zł. — ct.	941.782 zł. 20 ct.
Stan bierny	. . . .	— „ — „
Czysty stan czynny . . .	. . . .	941.782 zł. 20 ct

LW. 31.795/1897.
Alegat K. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1896.

Lit. K.

Zestawienie sumaryczne

obrotu *brutto*

wszystkich funduszów krajowych

za rok

1896.

a) Rachunek majątku obrotowego . . . . . str. 619—629
b) „ „ zarodowego . . . . . „ 630—642
c) „ depozytów . . . . . „ 643—644
d) Zestawienie ogólnego stanu majątku z końcem roku 1896. . . . . „ 645—647
e) Wykaz zapasów kasowych . . . . . „ 648—650
f) Poszczególnienie papierów wartościowych według ich rodzaju . . . . „ 651—657
g) Wartość dóbr i realności . . . . . „ 658

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.		w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.		Razem gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	
	Fundusze dotowane ze środków kraju.														
I.	a) Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	1,219.408	52½	500.000	—	224.816	—	21,925.024	99	376.742	25	23,144.433	51½	876.742	25
	b) Kraj. szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	—	—	—	—	—	—	21.689	77	—	—	21.689	77	—	—
	c) Kraj. szkoły roln. w Dublan. { α) wyższa	—	—	—	—	—	—	157.023	12	—	—	157.023	12	—	—
	{ β) niższa	—	—	—	—	—	—	19.980	22	—	—	19.980	22	—	—
	d) Folwark w Dublanach	—	—	—	—	—	—	53.737	73	—	—	53.737	73	—	—
	e) Szkoła gorzelnicza w Dublanach	—	—	—	—	—	—	9.181	81½	—	—	9.181	81½	—	—
	f) Gorzelnia w Dublanach	—	—	—	—	—	—	11.446	86½	—	—	11.446	86½	—	—
	g) Stacya kontrolna i doświadczalna w Dublanach	—	—	—	—	—	—	7.476	99	—	—	7.476	99	—	—
	h) Kraj. szkoła rolnicza w Czernichowie	—	—	—	—	—	—	123.070	20½	—	—	123.070	20½	—	—
	i) Folwark w Czernichowie	—	—	—	—	—	—	20.822	30	—	—	20.822	30	—	—
	k) Krajowa szkoła roln. w Horodence	—	—	—	—	—	—	22.274	72	—	—	22.274	72	—	—
	l) „ „ „ w Jagielnicy	—	—	—	—	—	—	29.185	50½	—	—	29.185	50	—	—
	m) „ „ „ w Kobiernicach	—	—	—	—	—	—	26.980	31	—	—	26.980	31½	—	—
	n) „ „ „ w Bereźnicy	—	—	—	—	—	—	35.167	03	—	—	35.167	03	—	—
	o) „ „ ogrodn. w Tarnowie	—	—	—	—	—	—	16.248	04	—	—	16.248	04	—	—
	p) „ „ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	—	—	—	—	—	—	7.784	53	—	—	7.784	53	—	—
II.	Fundusz szkolny krajowy	—	—	—	—	—	—	3,388.614	40½	—	—	3,388.614	40½	—	—
	Krajowy szpital powszechny we Lwowie.														
III.	Oddział chorych	—	—	—	—	—	—	767.405	59	—	—	767.405	59	—	—
IV.	„ położnic	—	—	—	—	—	—	49.351	29	—	—	49.351	29	—	—
V.	Fundusz podrzutków we Lwowie	—	—	—	—	—	—	6.085	25	—	—	6.085	25	—	—
VI.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	—	—	—	—	—	—	526.907	79½	—	—	526.907	79½	—	—
	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.														
VII.	Oddział chorych	—	—	—	—	—	—	448.379	82	—	—	448.379	82	—	—
VIII.	„ położnic	—	—	—	—	—	—	40.048	17	—	—	40.048	17	—	—
IX.	„ syfilitycznych	—	—	—	—	—	—	83.109	91	—	—	83.109	91	—	—
X.	„ obłąkanych	—	—	—	—	—	—	69.139	40	—	—	69.139	40	—	—
XI.	Fundusz policyi krajowej	—	—	—	—	—	—	5.485	37	—	—	5.485	37	—	—
XII.	„ pożyczki „ z r. 1883	—	—	—	—	—	—	2,285.052	86½	—	—	2,285.052	86½	—	—
XIII.	„ „ „ „ 1884	—	—	—	—	—	—	5.625	47	—	—	5.625	47	—	—
XIV.	„ „ „ „ 1885	—	—	—	—	—	—	15.644	—	—	—	15.644	—	—	—
XV.	„ „ „ „ 1888	—	—	—	—	—	—	49	50	—	—	49	50	—	—
XVI.	„ „ „ „ 1891	—	—	—	—	—	—	80.243	38	—	—	80.243	38	—	—
XVII.	„ „ „ „ 1893	—	—	108.600	—	—	—	9,473.987	72	3.900	—	9,473.987	72	112.500	—
XVIII.	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	511	93	—	—	—	—	119.165	02	—	—	119.676	95	—	—
XIX.	„ pożyczkowy na podniesienie hodowli bydła	36.225	80	—	—	—	—	13.582	26	—	—	49.808	06	—	—
XX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	25.157	97	—	—	—	—	7.481	75	—	—	32.639	72	—	—
XXI.	„ „ potoku Kisieliny	2.410	42½	—	—	—	—	54.204	04	—	—	56.614	46½	—	—
XXII.	„ „ rzeki Łęgu	7.523	06	238	43	—	—	166.156	05	—	—	173.679	11	238	43
XXIII.	„ „ „ Trześniówki	2.328	71	—	—	—	—	3.736	17	—	—	6.064	88	—	—
XXIV.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni	1.984	14	—	—	—	—	6.391	20	—	—	8.375	34	—	—
XXV.	„ „ rzeki Nowego Brnia z dopływami	3.389	11	—	—	—	—	39.088	19	—	—	42.477	30	—	—
XXVI.	„ „ „ Białej i obwałowania prawego brzegu Dunajca	9.788	88	—	—	—	—	551.906	97	—	—	561.695	85	—	—
XXVII.	„ na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy	44.165	55	—	—	—	—	68 693	96	—	—	112.859	51	—	—
XXVIII.	„ na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Stryja	2.020	82	—	—	—	—	3.355	97	—	—	5.376	79	—	—
XXIX.	„ na uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły	5.444	17	—	—	—	—	78.043	13	—	—	83.487	30	—	—
	Do przeniesienia	1,360.359	09	608.838	43	224.816	—	40,844.028	78½	380.642	25	42,204.387	87½	989.480	68

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1896.				Stan z końcem roku 1896.											
				w kasie				należytości						czysty stan	
								czynne							
gotówka		efekta		gotówka		efekta		w bankach		inne		bierne		czynny		bierny	
zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
22,437.672	47	376.742	25	706.761	04½	500.000	—	112.169	—	4,038.174	61	1,328.865	16	4,028.239	49½	—	—
21.689	77	—	—	—	—	—	—	—	—	690	—	4 858	25	—	—	4.168	25
157.023	12	—	—	—	—	—	—	—	—	3.393	84	179	14	3.214	70	—	—
19.980	22	—	—	—	—	—	—	—	—	285	—	150	—	135	—	—	—
53.737	73	—	—	—	—	—	—	—	—	2.085	35	53.138	47	—	—	51.053	12
9.181	81½	—	—	—	—	—	—	—	—	35	61	—	—	35	61	—	—
11.446	86¼	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.476	99	—	—	—	—	—	—	—	—	203	85	—	—	203	85	—	—
123.070	20½	—	—	—	—	—	—	—	—	1.259	61	—	—	1.259	61	—	—
20.822	30	—	—	—	—	—	—	—	—	105	42	6.486	72	—	—	6.381	30
22.274	72	—	—	—	—	—	—	—	—	770	—	—	—	770	—	—	—
29.185	50½	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26.980	31	—	—	—	—	—	—	—	—	45	—	—	—	45	—	—	—
35.167	03	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16.248	04	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.784	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,388.614	40½	—	—	—	—	—	—	—	—	1,158.143	39	43.873	29	1,114.270	10	—	—
767.405	59	—	—	—	—	—	—	—	—	231.517	03	—	—	231.517	03	—	—
49.351	29	—	—	—	—	—	—	—	—	7.538	96	—	—	7.538	96	—	—
6.085	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
526.907	79½	—	—	—	—	—	—	—	—	50.242	07	—	—	50.242	07	—	—
448.379	82	—	—	—	—	—	—	—	—	118.202	44	813	37	117.388	07	—	—
40.048	17	—	—	—	—	—	—	—	—	19.520	62	—	—	19.520	62	—	—
83.109	91	—	—	—	—	—	—	—	—	49.316	17	—	—	49.316	17	—	—
69.139	40	—	—	—	—	—	—	—	—	49.517	17	—	—	49.517	17	—	—
5.485	37	—	—	—	—	—	—	—	—	331	85	—	—	331	85	—	—
2,285.052	86½	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	144.744	93	—	—	144.744	93
5.625	47	—	—	—	—	—	—	—	—	357	75	10.000	—	—	—	9.642	25
15.644	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	—	—	—	400	—
49	50	—	—	—	—	—	—	—	—	94	50	1.000	—	—	—	905	50
80.243	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,417.674	—	—	—	1,417.674	—
9,473.987	72	6.800	—	—	—	105.700	—	—	—	7.670	—	28,915.857	—	—	—	28,802.487	—
118.826	95	—	—	850	—	—	—	—	—	296.084	02	—	—	296.934	02	—	—
49.808	06	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15.288	18	—	—	17.351	54	—	—	—	—	16.176	72	127	48	33.400	78	—	—
53.359	71	—	—	3.254	75½	—	—	—	—	22.029	25	22.718	41	2.565	59½	—	—
136.968	97	—	—	36.710	14	238	43	—	—	39.094	43	500	—	75.543	—	—	—
3 449	95	—	—	2.614	93	—	—	—	—	1.000	—	86	73	3.528	20	—	—
6 357	25	—	—	2.018	09	—	—	—	—	4.000	89	3.883	—	2.135	96	—	—
38.714	42	—	—	3.762	88	—	—	—	—	17.890	51	18.985	—	2.668	16	—	—
552.498	85	—	—	9.197	—	—	—	—	—	50 515	94½	111.461	39½	—	—	51.748	40
82.782	18	—	—	30.077	33	—	—	—	—	9.270	—	—	—	39.347	33	—	—
5.232	51½	—	—	144	27½	—	—	—	—	226	—	—	—	370	27½	—	—
79.519	84	—	—	3.967	46	—	—	—	—	67.272	28	3.565	66	67.674	08	—	—
41,387.678	43	383.542	25	816.709	44½	605.938	43	112.169	—	6,263.060	28½	32,089.368	20½	6,197.713	70½	30,489.204	75

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.		w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.		Razem gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	
	Z przeniesienia . .	1,360.359	09	608.838	43	224 816	—	40,844.028	78½	380.642	25	42,204.387	87½	989.480	68
XXX.	Fundusz na zabudowanie potoku górskiego Michałów	82	59	—	—	—	—	1.041	98	—	—	1.124	57	—	—
XXXI.	„ na zabudowanie potoku górskiego Niszkowki	10.150	82	—	—	—	—	15.969	60	—	—	26.120	42	—	—
XXXII.	„ regulacyi rzeki Bugu	4.747	58		4	54	—	110.573	63	—	—	115.321	21		4 54
XXXIII.	„ „ „ Złotej Lipy . .	16.211	43	—	—	—	—	106.241	56	—	—	122.452	99	—	—
XXXIV.	„ osuszenia bagien w pow. Łańcut i Jarosław	4.516	68	—	—	—	—	87.241	45	—	—	91.758	13	—	—
XXXV.	„ regulacyi potoku Dumnego . .	4.662	31	—	—	—	—	36.189	79	—	—	40.852	10	—	—
XXXVI.	„ obwałowania lewego brzegu Dunajca	1.317	34	—	—	—	—	103.241	68½	—	—	104.559	02½	—	—
XXXVII.	„ regulacyi Przegnojówki	8.864	06	—	—	—	—	92.796	08	—	—	101.660	14	—	—
XXXVIII.	„ osuszenia bagien Stojanowskich	9.441	82	—	—	—	—	100.989	96	—	—	110.431	78	—	—
XXXIX.	„ zabudowania potoku Glińsko .	—	—	—	—	—	—	22.000	—	—	—	22.000	—	—	—
XL.	„ „ potoków górskich w dorzeczu Dniestru	—	—	—	—	—	—	10.000	—	—	—	10.000	—	—	—
XLI.	„ emerytalny dozorców meliorac.	158	—	500	—	—	—	662	—	—	—	820	—	500	—
XLII.	Krajowy fundusz szkolny emerytalny .	—	—	—	—	—	—	265.428	37	—	—	265.428	37	—	—
	Suma funduszów dotowanych	1,420.511	72	609.342	97	224.816	—	41,796.404	89	380.642	25	43,216.916	61	989.985	22
	Fundusze samoistne (niedotowane) budżetem objęte.														
I.	Fundusz kultury krajowej	—	—	—	—	—	—	4.622	90½	—	—	4.622	90½	—	—
II.	„ stanowy sierociński	315	77	—	—	—	—	1.949	61	—	—	2.265	38	—	—
III.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego .	—	—	—	—	—	—	1.089	70	—	—	1.089	70	—	—
IV.	„ pożyczki krajowej z r. 1873 .	—	—	—	—	—	—	53.896	01	—	—	53.896	01	—	—
V.	„ podrzutków w Krakowie . . .	—	—	—	—	—	—	6.641	71	—	—	6.641	71	—	—
	Suma funduszów samoistnych budżetem objętych	315	77	—	—	—	—	68.199	93½	—	—	68.515	70½	—	—

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1896.		Stan z końcem roku 1896.											
		w kasie				należytości				czysty stan			
						czynne							
						w bankach		inne		bierne			
gotówka		efekta		gotówka		efekta						czynny		bierny	
zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
41,387.678	43	383.542	25	816.709	44½	605.938	43	112.169	—	6,263.060	28½	32,089.368	20½	6,197.713	70½	30,489.204	75
1.082	77	—	—	41	80	—	—	—	—	—	—	—	—	41	80	—	—
23.818	96	—	—	2.301	46	—	—	—	—	434	07	—	—	2.735	53	—	—
112.509	29	—	—	2.811	92	4	54	—	—	53.092	78½	16.963	63	38.945	61½	—	—
119.974	64	—	—	2.478	35	—	—	—	—	32.127	88	1.304	69	33.301	54	—	—
88.841	01	—	—	2.917	12	—	—	—	—	23.395	72	6.149	25	25.163	59	—	—
27.215	36	—	—	13.636	74	—	—	—	—	4.340	—	—	—	17.976	74	—	—
102.813	85½	—	—	1.745	17	—	—	—	—	24.563	80½	11.697	15½	14.611	82	—	—
91.868	34	—	—	9.791	80	—	—	—	—	16.800	—	—	—	26.591	80	—	—
103.266	32	—	—	7.165	46	—	—	—	—	18.000	—	—	—	25.165	46	—	—
11.211	72	—	—	10.788	28	—	—	—	—	—	—	—	—	10.788	28	—	—
5.200	—	—	—	4.800	—	—	—	—	—	5.200	—	—	—	10.000	—	—	—
—	—	—	—	820	—	500	—	—	—	—	—	—	—	1.320	—	—	—
265.428	37	—	—	—	—	—	—	—	—	3.346	18	10.725	19½	—	—	7.379	01½
42,340 909	06½	383.542	25	876.007	54½	606.442	97	112.169	—	6,449.360	72½	32,136.208	12½	6,404.355	88	30,496.583	76½
4.622	90½	—	—	—	—	—	—	—	—	2.602	40	—	—	2.602	40	—	—
2.265	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.089	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	290	01½	—	—	290	01½
53.896	01	—	—	—	—	—	—	—	—	3.600	02	194.469	—	—	—	190.868	9
6.641	71	—	—	—	—	—	—	—	—	82	07	—	—	82	07	—	—
68.515	70½	—	—	—	—	—	—	—	—	6.284	49	194.759	01½	2.684	47	191.158	99½

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	ct.
	Fundusze samoistne (niedotowane) budżetem nieobjęte.														
I.	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki	—	—	1.009	32	—	—	1.174	74	399	18	1.174	74	1.408	50
II.	Fundusze stypendyjne	47.549	91	—	—	—	—	299.808	67½	—	—	347.358	58½	—	—
III.	Administracya dóbr Winniki	—	—	—	—	—	—	13.782	45	—	—	13.782	45	—	—
IV.	Fundusz galic. inwalidów wojskowych	81	18	—	—	—	—	1.603	72	—	—	1.685	20	—	—
V.	„ niżankowicki inwalidów wojskowych	8	—	—	—	—	—	116	—	—	—	124	—	—	—
VI.	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	22	21	—	—	—	—	90	50	—	—	112	71	—	—
VII.	Zakład narodowy im. Ossolińskich	387	61	—	—	144	—	42.151	99	—	—	42.539	60	—	—
VIII.	Fundusz zapomogi b. obwodu tarnowsk.	—	—	3.565	50	—	—	1.082	68	1.082	68	1.082	68	4.648	18
IX.	„ „ z r. 1868	—	—	—	—	—	—	38	30	—	—	38	30	—	—
X.	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XI.	„ Pelagii Russanowskiej (dla inwalidów polskich)	—	—	—	—	—	—	3.172	—	—	—	3.172	—	—	—
XII.	„ szkół ludowych z r. 1872	428	30	—	—	—	—	4.308	75	—	—	4.737	05	—	—
XIII.	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.183	00½	150	69	—	—	3.951	09	1.183	—	5.134	09½	1.333	69
XIV.	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	1.072	74½	2.059	17	—	—	1.249	83	—	—	2.322	57½	2.059	17
XV.	„ Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XVI.	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	20	31	—	—	—	—	356	25	—	—	376	56	—	—
XVII.	„ pomnika ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XVIII.	Fundacya sandecka „Dom roboczy“	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIX.	„ Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych i wyzdrowieńców	11	—	122	25	—	—	227	69	74	72	238	69	196	97
XX.	„ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin: Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce	403	50½	686	58	—	—	1.789	01	690	22	2.192	51½	1.376	80
	„ Dra Józefa Kazimierza Malinowskiego im. Najjaśniejszego Pana:														
XXI.	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	219	68	—	—	—	—	942	75	—	—	1.162	43	—	—
XXII.	2) ku wspieraniu artystów i literatów	1.025	96	—	—	—	—	1.256	89	—	—	2.282	85	—	—
XXIII.	3) ku popieraniu celów galic. Tow. muzycznego we Lwowie	472	33	—	—	—	—	894	50	—	—	1.366	83	—	—
XXIV.	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	109	51	—	—	—	—	1.091	—	—	—	1.200	51	—	—
XXV.	5) posagowa dla ubogich dziewcząt służących	44	65	944	54	—	—	799	78	472	92	844	43	1.417	46
XXVI.	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła	247	84	—	—	—	—	633	79	—	—	881	63	—	—
XXVII.	„ Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy Stanisławowskiej	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XXVIII.	„ imienia Antoniego Schiffnera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XXIX.	„ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych	95	83	—	—	—	—	188	—	—	—	283	83	—	—
XXX.	Fundusz ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	2	—	1.376	08	—	—	2.821	31	1.370	96	2.823	31	2.747	04
XXXI.	Fundacya „Domu ubogich“ imienia Ludwika i Anny Helclów w Krakowie:														
	a) obrotowy	20.632	70	—	—	—	—	38.949	—	—	—	59.581	70	—	—
	b) rezerwowy	342	—	16.923	48	—	—	5.984	55	8.138	82	6.326	55	25.062	30
XXXII.	Fundusz „Macierzy polskiej“	1.208	62	—	—	—	—	10.025	40	—	—	11.234	02	—	—
XXXIII.	„ Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia	75.569	19½	26.837	61	144	—	438.490	64½	13.412	50	514.059	84	40.250	11

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1896.				Stan z końcem roku 1896.											
				w kasie				należytości						czysty stan	
								czynne							
gotówka		efekta		gotówka		efekta		w bankach		inne		bierne		czynny	bierny
zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł. ct.	zł. ct.
1.174	74	396	93	—	—	1.011	57	—	—	—	—	—	—	1.011 57	— —
301.969	50½	—	—	45.389	08	—	—	—	—	150	—	7.186	57½	38.352 50½	— —
13 782	45	—	—	—	—	—	—	—	—	21.076	52½	21	22	21.055 30½	— —
1.564	18	—	—	121	02	—	—	—	—	—	—	25	—	96 02	— —
116	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 —	— —
85	21	—	—	27	50	—	—	—	—	—	—	—	—	27 50	— —
42.149	15	—	—	390	45	—	—	—	62	—	—	—	—	452 45	— —
1.082	68	—	—	—	—	4.648	18	—	—	2.416	13	—	—	7.064 31	— —
38	30	—	—	—	—	—	—	—	—	63	19	4.923	91	— —	4.860 72
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
3.018	78	—	—	153	22	—	—	—	—	—	—	894	03	— —	740 81
3.579	10	—	—	1.157	95	—	—	—	—	590	—	1.050	—	697 95	— —
3.807	29	1.333	69	1.326	80½	—	—	—	—	—	—	—	—	1.326 80½	— —
1.771	63	145	83	550	94½	1.913	34	—	—	—	—	—	—	2.464 28½	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
355	78	—	—	20	78	—		—	—	—	—	—	—	20 78	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
225	69	122	25	13	—	74	72	—	—	—	—	—	—	87 72	— —
1.783	51	686	58	409	00½	690	22	—	—	—	—	—	—	1.099 22½	— —
943	14	—	—	219	29	—	—	—	—	—	—	—	—	219 29	— —
1.878	91	—	—	403	94	—	—	—	—	—	—	—	—	403 94	— —
897	73	—	—	469	10	—	—	—	—	—	—	—	—	469 10	— —
1.139	29	—	—	61	22	—	—	—	—	—	—	—	—	61 22	— —
793	95	460	28	50	48	957	18	—	—	—	—	—	—	1.007 66	— —
608	44	—	—	273	19	—	—	—	—	—	—	—	—	273 19	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
142	83	—	—	141	—	—	—	—	—	—	—	—	—	141 —	— —
2.799	31	1.410	03	24	—	1.337	01	—	—	—	—	—	—	1.361 01	— —
38.054	28	—	—	21.527	42	—	—	—	—	—	—	—	—	21.527 42	— —
6.094	82	2.770	—	231	73	22.292	30	—	—	—	—	—	—	23.524 03	— —
11.076	80	—	—	157	22	—	—	—	—	—	—	150	—	7 22	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
440.933	49½	7.325	59	73.126	34½	32.924	52	62	—	24.295	84½	14.250	73½	121.759 50½	5.601 53

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta im. wart	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.
	Z przeniesienia . .	75.569	19½	26.837 61	144	—	438.490	64½	13.412 50	514.059	84	40.250 11
XXXIV.	Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
XXXV.	„ ku podniesieniu rybactwa . .	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
XXXVI.	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu . .	182	—	188 —	—	—	376	42	185 —	558	42	373 —
XXXVII.	Fundacya Teofili i Malwiny Łukowskich dla osierocouych dziewcząt	294	35	— —	—	—	662	60	— —	956	95	— —
XXXVIII.	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	30	—	843 30	—	—	1.305	59	1.256 —	1.335	59	2.099 30
XXXIX.	„ Siemianowskich dla wdów po nauczycielach szkół ludowych	115	51	— —	—	—	903	80	— —	1.019	31	— —
XL.	„ hr. Weissenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą .	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
XLI.	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
XLII.	„ bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
XLIII.	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	33	—	— —	—	—	123	—	— —	156	—	— —
XLIV.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlachockich	746	20	221 30	—	—	1.494	99½	— —	2.241	19½	221 30
XLV.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	234	78	— —	—	—	238	62½	— —	473	40½	— —
XLVI.	„ „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych: rezerwowy: Stan z pocz. r. 8 zł. 50 ct. z maj. zarod. . 41 „ 03 „	49	53	355 72	—	—	80	19	1.864 80	129	72	2 220 52
XLVII.	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	—	01	— —	—	—	1.544	64	— 32	1.544	65	— 32
	Fundacya im. Józefa Kosvitzky'ego:											
XLVIII.	1) dla ślepych w Krakowie .	62	—	— —	—	—	62	—	— —	124	—	— —
XLIX.	2) „ wychowank. zakł. sierót pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie	128	30	— —	—	—	130	—	— —	258	30	— —
L.	3) dla poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	62	—	— —	—	—	62	—	— —	124	—	— —
LI.	Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Bochwale	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
LII.	Fundusz Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej dla zboru św. Klaudyi	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
LIII.	„ emerytury członków sceny polskiej we Lwowie	1.630	85½	— —	—	—	18.772	37½	— —	20 403	23	— —
LIV.	„ Józef Krupacza dla c. k. inwalidów wojskowych	12	60	— —	—	—	8	40	— —	21	—	— —
LV.	„ propinacyjny	6.784	82½	2,872.541 82	—	—	425.461	29	716.318 12	432.246	11½	3,588.859 94
LVI.	„ koszar krajowych	67 985	79	— —	678 199	11	874.149	35½	— —	942.135	14½	— —
LVII.	„ pożyczkowy dla gmin i prywatnych na budowę koszar dla c. k. wojska	—	—	— —	—	—	364.872	98	— —	364.872	98	— —
LVIII.	„ b. korpusu ochotników wojsk.	2	10½	26.613 16	—	—	42.560	64½	3.250 —	42.562	75	29.863 16
LIX.	„ pożyczkowy z r 1889. dla Spółek wodnych	1.625	57½	105.000 —	—	—	46.357	51	— —	47.983	08½	105.000 —
LX.	„ pożyczkowy na budowę szkół	—	—	4.747 51	—	—	58.130	40	21.668 42	58.130	40	26 415 93
LXI	„ kolejowy	—	—	— —	—	—	2,123.745	94	— —	2,123.745	94	— —
LXII.	„ Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego: zapas początk. 1.406·26 przen. do maj. zarodowego . 1.406·26	—	—	— —	—	—	381.880	38	— —	381.880	38	— —
	Do przeniesienia . .	155.548	62½	3,037.348 42	678.334	11	4,781.413	78	757.955 16	4,936.962	40½	3,795.303 58

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1896.		Stan z końcem roku 1896.											
		w kasie				należytości						czysty stan	
						czynne							
gotówka	efekta	gotówka		efekta		w bankach		inne		bierne		czynny	bierny
zł. ct.	im. wart.	zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł. ct.	zł. ct.
440.933 49½	7.325 59	73.126	34½	32.924	52	62	—	24.295	84½	14.250	73½	121.759 50½	5.601 53
— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
558 42	373 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
665 85	— —	291	10	—	—	—	—	—	—	—	—	291 10	— —
1.295 59	1.285 59	40	—	813	71	—	—	—	—	—	—	853 71	— —
916 70½	— —	102	60½	—	—	—	—	—	—	—	—	102 60½	— —
— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
133 —	— —	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23 —	— —
1.228 53	221 30	1.012	66½	—	—	—	—	—	—	—	—	1.012 66½	— —
237 39	— —	236	01½	—	—	—	—	—	—	—	—	236 01½	— —
97 90	48 37	31	82	2.172	15	—	—	—	—	—	—	2.203 97	— —
1.544 63	— 32	—	02	—	—	—	—	—	—	—	02	— —	— —
62 —	— —	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62 —	— —
128 30	— —	130	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130 —	— —
62 —	— —	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62 —	— —
— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	— —
20.055 44½	— —	347	78½	—	—	—	—	25.040	14	172	81	25.215 11½	— —
6 16	— —	14	84	—	—	—	—	—	—	—	—	14 84	— —
425.472 02	222.744 38	6.774	09½	3,366.115	56	—	—	41.591	89	—	—	3,414.481 54½	— —
940.953 69½	— —	1.181	45	—	—	—	—	1.924	05	1,520.000	—	— —	1,516.894 50
364.872 98	— —	—	—	—	—	—	—	1,385.178	29	51.328	55	1,333.849 74	— —
32.906 72	29.863 16	9.656	03	—	—	—	—	48.000	—	—	—	57.656 03	— —
29.712 25	— —	18.270	83½	105.000	—	—	—	485.253	38	637.500	—	— —	28.975 78½
57.980 40	21.049 43	150	—	5.366	50	—	—	302.887	93	308.404	43	— —	— —
2,123.745 94	— —	—	—	—	—	—	—	941.782	20	—	—	941.782 20	— —
359.996 46	— —	21.883	92	—	—	21.174	73	25.603	75	49.695	08	18.967 32	— —
4,803.565 88	282.911 14	133.396	52½	3,512.392	44	21.236	73	3,281.557	47½	2,581.351	62½	5,918.703 36	1,551.471 81½

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.
	Z przeniesienia . .	155.548	62½	3,037.348 42	678.334	11	4,781.413	78	757.955 16	4,936.962	40½	3,795.303 58
LXIII.	Fundusz Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „domu pracy“ we Lwowie . .	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
LXIV.	„ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „tanich kuchni ludowych“ we Lwowie	—	—	— —	—	—	418	—	— —	418		— —
LXV.	„ na zakupno książek dla uczniów niższych zakładów przemysłowych	6	40	— —	—	—	48	—	— —	54	40	— —
LXVI.	„ Tytusa Kielanowskiego dla gminy Kędzierzawce	200	—	— —	—	—	400	—	— —	600	—	— —
LXVII.	„ Tytusa Kielanowskiego dla gminy Żuratyn	200	—	— —	—	—	400	—	— —	600	—	— —
LXVIII.	„ Tytusa Kielanowskiego dla nieuleczalnie chorych	—	—	— —	—	—	4.846	85	4.930 85	4.846	85	4.930 85
LXIX.	Fundacya Wacława Tyzenhauza	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
LXX.	„ ks. Karoliny Lubomirskiej .	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
LXXI.	„ Maryem Gewürtzowej	—	—	— —	—	—	—	—	— —	—	—	— —
LXXII.	Depozyta gminne serwitutowe	14.106	98	526.253 54	—	—	40.639	22½	81.706 96	54.746	20½	607.960 50
	Suma funduszów samoistnych budżetem nieobjętych . .	170.062	00½	3,563.601 96	678.334	11	4,828.165	85½	844.592 97	4,998.227	86	4,408.194 93
	Rekapitulacya.											
	Suma funduszów dotowanych	1,420.511	72	609.342 97	224.816	—	41,796.404	89	380.642 25	43,216.916	61	989.985 22
	„ „ samoistnych, budżetem objętych . . .	315	77	— —	—	—	68.199	93½	—	68.515	70½	— —
	„ „ samoistnych, budżetem nieobjętych . .	170.062	00½	3.563.601 96	678.334	11	4,828.165	85½	844.592 97	4,998.227	86	4,408.194 93
	Ogólna suma majątku obrotowego	1,590.889	49½	4,172.944 93	903.150	11	46,692.770	68	1,225.235 22	48,283.660	17½	5,398.180 15

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1896.		Stan z końcem roku 1896.											
		w kasie		należytości						czysty stan			
				czynne				bierne		czynny		bierny	
				w bankach		inne							
gotówka	efekta	gotówka	efekta										
zł. ct.	im. wart.	zł. ct.	im. wart.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
4,803.565 88	282.911 14	133.396 52½	3,512.392 44	21.236	73	3,281.557	47½	2,581.351	62½	5,918.703	36	1,551.471	81½
— —	— —	— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 —	— —	417 —	— —	—	—	—	—	—	—	417	—	—	—
— —	— —	54 40	— —	—	—	—	—	—	—	54	40	—	—
405 05	— —	194 95	— —	—	—	—	—	—	—	194	95	—	—
405 05	— —	194 95	— —	—	—	—	—	—	—	194	95	—	—
4.846 85	— —	— —	4.930 85	—	—	—	—	—	—	4,930	85	—	—
— —	— —	— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— —	— —	— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— —	— —	— —	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45.607 62½	72.131 15	9.138 58	535.829 35	—	—	—	—	—	—	544.967	93	—	—
4,854.831 45½	355.042 29	143.396 40½	4,053.152 64	21.236	73	3,281.557	47½	2,581.351	62½	6,469.463	44	1,551.471	81½
42,340.909 06½	383.542 25	876.007 54½	606.442 97	112.169	—	6,449.360	72½	32,136.208	12½	6,404.355	88	30,496.583	76½
68.515 70½	— —	— —	— —	—	—	6.284	49	194.759	01½	2.684	47	191.158	99½
4,854.831 45½	355 042 29	143.396 40½	4,053.152 64	21.236	73	3,281.557	47½	2,581.351	62½	6,469.463	44	1,551.471	81½
47,264.256 22½	738.584 54	1,019.403 95	4,659.595 61	133.405	73	9,737.202	69	34,912.318	76½	12,876.503	79	32,239.214	57½

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896.										Dochody w ciągu roku 1896.								Ra	
		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w bankach		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka	efekta
		gotówka		efekta																	
		zł.	ct.	im. wart		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	im. wart.
	Fundusze dotowane ze środków kraju.																				
1	A. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu:																				
	a) Gmach sejmowy . .	—	—	—	—	1,318.154	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	b) Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	—	—	—	—	40.898	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	c) Krajowe zakłady w Dublanach	—	—	2.798	23	238.469	½ 23	—	—	—	—	264	75	520	50	—	—	—	—	264	75	3.318 73
	d) Zakład w Czernichowie	—	—	2.515	65	223.307	72	—	—	—	—	84	—	84	—	—	—	—	—	84	—	2.599 65
	e) Szpital św. Łazarza w Krakowie	—	—	—	—	381.761	½ 30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	f) Krajowa szkoła rolnicza w Horodence .	—	—	—	—	24.275	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	g) Krajowa szkoła rolnicza w Jagielnicy .	—	—	—	—	2.020	½ 25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	h) Krajowa szkoła rolnicza w Kobiernicach	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	i) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie .	—	—	—	—	22.412	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	k) Gmach dla c. k. żandarmeryi we Lwowie	—	—	—	—	154.886	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	l) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu wraz z urządzeniem we Lwowie . .	—	—	—	—	201.753	½ 00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	m) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu wraz z urządzeniem w Krakowie	—	—	—	—	194.120	½ 39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	B) Była szkoła ogrodnicza w Czernichowie .	—	½ 00	370	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	½ 00	370 67
2	Fundusz szkolny krajowy	5	½ 07	137.121	35	6.117	½ 94	22.486	½ 95	—	—	805.475	27	1,641.561	87	—	—	—	—	805.480	½ 34	1,778.683 22
	Krajowy szpital powszechny we Lwowie.																				
3	Oddział chorych	4	51	241	20	354.291	½ 58	—	—	—		10	17	5	67	42.027	81	—	—	14	68	246 87
4	„ położnic . . .	1	½ 10	—	—	193.178	½ 76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	½ 10	— —
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	—	—	5.777	—	1,155.340	77	—	—	—	—	1.000	—	2.023	—	—	—	—	—	1.000	—	7.800 —
	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.																				
7	Oddział chorych	43	½ 17	177.233	98	546 736	22	273.518	15	—	—	29.827	35	60.192	39	—	—	—	—	29.870	½ 52	237.426 37
8	„ położnic . . .	—	—	21.963	23	27.752	50	—	—	—	—	451	81	905	96	—	—	—	—	451	81	22.869 19
9	„ syfilitycznych .	—	—	4.720	53	5.699	19	—	—	—	—	—	80	—	80	—	—	—	—	—	80	4.721 33
10	„ obłąkanych . .	—	—	—	—	4.603	01	3.272	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —
11	Fundusz policyi krajowej	16	75	274.398	02	—	—	27	25	—	—	—	—	16	75	—	—	—	—	16	75	274.414 77
12	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —
13	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1884	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —
14	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1885	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —
15	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1888	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —
16	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1891	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —
17	„ pożyczki krajowej z r. 1893	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —
18	„ pożyczkowy na drogi powiat. i gminne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —
	Do przeniesienia .	70	62	627.139	86	5,095.779	05	299.305	½ 07	—	—	837.114	15	4,705.310	94	42.027	81	—	—	837.184	77	2,332.450 80

jątku zarodowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1896.								Stan z końcem roku 1896.															
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		należytości						czysty stan			
												gotówka		efekta						czynne				bierne		czynny		biorny	
																				w bankach		inne							
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1,318.154	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,318.154	64	—	—	—	—	—	—	—	—	1,318.154	64	—	—
40.898	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40.898	36	—	—	—	—	—	—	—	—	40.898	36	—	—
238.469	1/2 23	—	—	264	75	350	—	—	—	—	—	—	—	2.968	73	238.469	1/2 23	—	—	—	—	—	—	—	—	241.437	1/2 96	—	—
223.307	72	—	—	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.599	65	223.307	72	—	—	—	—	—	—	—	—	225.907	37	—	—
381.761	1/2 30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	381.761	1/2 30	—	—	—	—	—	—	—	—	381.761	1/2 30	—	—
24.275	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24.275	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24.275	—	—	—
2.020	1/2 25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 020	1/2 25	—	—	—	—	—	—	—	—	2.020	1/2 25	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22.412	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22.412	42	—	—	—	—	—	—	—	—	22.412	42	—	—
154.886	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	154.886	73	—	—	—	—	—	—	—	—	154.886	73	—	—
201.753	1/2 00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	201.753	1/2 00	—	—	—	—	—	—	—	—	201.753	1/2 00	—	—
194.120	1/2 39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	194.120	1/2 39	—	—	—	—	—	—	—	—	194.120	1/2 39	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1/2 00		370	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	370	1/2 67	—	—
6.117	1/2 94	22.186	1/2 95	805 475	27	807.758	64	—	—	1 410	1/2 05	5	1/2 07	970.924	58	6.117	1/2 94	21.076	90	—	—	307.355	95	18.242	92	1,287 237	53	—	—
396.319	1/2 39	—	—	14	68	—	—	—	—	—	—	—	—	246	87	396.319	1/2 39	—	—	—	—	2.000	—	28.161	18	370.405	1/2 08	—	—
193.178	1/2 76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1/2 10	—	—	193.178	1/2 76	—	—	—	—	—	—	7.040	30	186.139	57	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,155.340	77	—	—	1.000	—	1.000	—	—	—	—	—	—	—	6.800	—	1,155.340	77	—	—	—	—	—	—	—	—	1.162.140	77	—	—
546.736	22	273.518	15	29.870	52	17.472	35	—	—	6.120	90	—	1/2 00	219.954	02	546.736	22	267.397	25	—	—	—	—	—	—	1,034.087	1/2 49	—	—
27.752	50	—	—	451	81	100	10	—	—	—	—	—	—	22.769	09	27.752	50	—	—	—	—	13.966	90	—	—	64.488	49	—	—
5.699	19	—	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	4.721	33	5.699	19	—	—	—	—	880	—	—	—	11.300	52	—	—
4.603	01	3.272	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.603	01	3.272	72	—	—	—	—	—	—	7.875	73	—	—
—	—	27	25	16	75	—	—	—	—	—	—	—	—	274.414	77	—	—	27	25	—	—	—	—	—	—	274.442	02	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5,137.806	86	299.305	1/2 07	837.178	58	826.681	09	—	—	7.530	1/2 95	6	19	1,505.769	71	5,137.806	86	291.774	12	—	—	324.202	85	53.444	40	7,206.115	33	—	—

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	w kasie efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.
	Z przeniesienia . .	70	62	627.139	86	5,095.779	05	299.305	½ 07	—	—	837.114	15	1,705.310	94	42.027	81	—	—	837.184	77	2,332.450	80
19	Fundusz pożycz. na podniesienie hodowli bydła	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Fundusz regulacyi potoku Kisieliny . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Fundusz regulacyi Łęgu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Fundusz regulacyi Trześniówki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Fundusz regul. potoku Krzemienicy z Babulówką oraz Trześni .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Fundusz regulacyi rzeki Nowego Brnia z dopł.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Fundusz regul. rzeki Białej i obwałowania prawego brzegu Dunajca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Fundusz na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Fundusz na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Stryja . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Fundusz na uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Fundusz na zabudowanie potoku górskiego Michałów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Fundusz na zabudowanie potoku górskiego Niszkówka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Fundusz regulacyi Bugu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Fundusz regulacyi Złotej Lipy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Fundusz osuszenia bagien w pow. Łańcut i Jarosław	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fundusz regulacyi potoku Dumnego . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fundusz obwałowania lewego brzegu Dunajca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	Fundusz regulacyi Przegnojówki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fundusz osuszenia bagien Stojanowskich .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	Fundusz zabudowania potoku Glińsko . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Fundusz zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	Fundusz dozorców melioracyjnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	Krajowy fundusz szkolny emerytalny	—	—	33.548	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33.548	30
	Suma funduszów dotowanych	72	62	660.688	16	5,095.779	05	299.305	½ 07	—	—	837.114	15	1,705.310	94	42 027	81	—	—	837.184	77	2,365 999	10
	Fundusze samofstne (niedotow.) budżetem objęte.																						
1	Fundusz kultury krajowej	—	—	87.442	84	—	—	—	—	—	—	1.175	25	2 402	30	—	—	—	—	1.175	25	89.845	14
2	„ stanowy sierociński	—	½ 00	75.344	4	—	—	—	—	—	—	7.596	88	15.471	18	—	—	—	—	7.596	½ 88	90.815	22
3	„ Aleksandra hr. Stadnickiego .	—	—	46.796	94	—	—	—	—	—	—	1.172	40	2.400	—	—	—	—	—	1.172	40	49.196	94
4	„ pożyczki krajowej z r. 1873 .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	„ podrzutków w Krakowie . .	532	½ 36	24.974	56	—	—	—	—	—	—	896	24	2.207	92	—	—	—	—	1.428	½ 60	27.182	48
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	532	37	234.558	38	—	—	—	—	—	—	10.840	77	22 481	40	—	—	—	—	11.373	14	257.039	78

jątku zarodowego.

ziem		Wydatki w ciągu roku 1896.				Stan z końcem roku 1896.											
						w kasie				należytości				czysty stan			
										czynne							
wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach	inne	bierne		czynny		bierny	
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	im.wart.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	im. wart.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.		zł. ct.	
5,137.806 86	299.305 1/2 07	837.178 58	826.681 09	— —	7.530 1/2 95	6 19	1,505.769 71	5,137.806 86	291.774 12	— —	324.202 85	53.444 40		7,206.115 33		— —	
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —		— —

Rachunek ma

Liczb. porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	w kasie efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	watość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct	Ra gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.
	Fundusze samoistne (niedotowane). budżetem nieobjęte.																			
1	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki .	—	½ 00	24.591	52	—	—	—	—	—	1.086	50	2.211	50	—	—	—	—	1.086	½ 50	26.803	02
2	Fundusze stypendyjne .	—	—	6,851.836	02	149.147	83	14.742	½ 91	—	471.886	½ 32	1,124.460	09	—	—	—	—	471.886	½ 32	7.976.296	11
3	Administracya dóbr Winniki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	—	½ 00	37.541	87	—	—	—	—	—	5.101	61	10.419	18	—	—	—	—	5.101	½ 61	47.961	05
5	Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych	—	½ 00	5.873	62	—	—	—	—	—	8	—	8	—	—	—	—	—	8	½ 00	5.881	62
6	Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	—	½ 00	2.420	96	—	—	—	—	—	1.022	21	2.044	71	—	—	—	—	1.022	½ 21	4.465	67
7	Zakład narodowy imienia Ossolińskich . .	—	—	384.796	61	—	—	—	—	—	—	—	14.588	—	—	—	—	—	—	—	399.384	64
8	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Fundusz zapomogi z r. 1868	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie	—	—	210	46	12.469	50	—	—	—	35	98	33	81	—	—	—	—	35	98	244	27
11	Fundusz Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	—	½ 00	63 619	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	½ 00	63.619	—
12	Fundusz szkół ludowych z r. 1872 . .	—	½ 00	192.609	80	—	—	—	—	—	10.500	—	21.440	75	—	—	—	—	10.500	½ 00	214.050	55
13	Fundusz Wincentego Łodzia Ponińskiego . .	—	—	87.793	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87.793	51
14	Fundusz Franciszka Kochmana dla literatów polskich . . .	—	—	53.747	25	—	—	—	—	—	393	40	1.600	—	—	—	—	—	393	40	55 347	25
15	Fundusz Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących . . .	318	10	30.229	57	—	—	—	—	—	759	20	2.657	20	—	—	—	—	1 077	30	32.886	77
16	Fundusz Maryi de Prez Jędrzejowiczowej . .	—	½ 00	14.507	—	—	—	—	—	—	1 500	—	3.034	25	—	—	—	—	1.500	½ 00	17.541	25
17	Fundusz budowy pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	967	75	70.317	64	—	—	—	—	—	13.145	—	26.740	14	—	—	—	—	14.112	75	97.057	78
18	Fundacya sandecka „Dom roboczy“ . .	605	½ 45	45.778	32	—	—	—	—	—	12.940	97	26 272	99	—	—	—	—	13.546	½ 42	72.051	31
19	Fundacya Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych wyzdrowieńców	—		3.847	43	—	—	—	—	—	136	45	238	75	—	—	—	—	136	45	4.086	18
20	Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce .	—	—	36.643	01	—	—	—	—	—	418	01	826	41	—	—	—	—	418	01	37.469	42
21	Fundacya Dr. Józefa Malinowskiego, imienia Najjaśn. Pana: 1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	—	—	35.309	19	—	—	—	—	—	1.519	68	3.053	33	—	—	—	—	1.519	68	38.362	52
22	2) ku wspieraniu artystów i literatów . .	—	—	22.095	85	—	—	—	—	—	5.273	45	30.462	25	—	—	—	—	5.273	45	52.558	10
23	3) ku popieraniu celów Towarzystwa muzycznego we Lwowie .	—	—	28.011	67	—	—	—	—	—	98	10	200	—	—	—	—	—	98	10	28.211	67
	Do przeniesienia .	1.891	34	7.991.780	33	161.617	33	14.742	½ 91	—	525.824	½ 88	1,270.291	36	—		—	—	527.716	½ 22	9,262.071	69

jątku zarodowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1896.						Stan z końcem roku 1896.													
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		należytości						czysty stan			
												gotówka		efekta						czynne				bierne		czynny		bierny	
																				w bankach		inne							
zł.	ct.	zł	ct	zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	im. wart.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	—	—	1.086	50	1.086	50	—	—	—	—	—	½ 00	25.716	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25.716	½ 52	—	—
149.147	83	14.742	½ 91	471.886	½ 32	762.802	59	—	—	2.256	½ 77	—	—	7,213.493	52	149.147	83	12.486	14	—	—	35.201	½ 49	—	—	7,410.328	½ 98	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	5.101	61	5.043	50	—	—	—	—	—	½ 00	42.917	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42.917	½ 55	—	—
—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	½ 00	5.881	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.881	½ 62	—	—
—	—	—	—	1.022	21	1.000	—	—	—	—	—	—	½ 00	3.465	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.465	½ 67	—	—
—	—	—	—	—	—	5.660	35	—	—	—	—	—	—	393.724	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	393.724	29	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.469	50	—	—	35	98	2	17	—	—	—	—	—	—	242	10	12.469	50	—	—	—	—	—	—	—	—	12.711	60	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	½ 00	63.619	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63.619	½ 00	—	—
—	—	—	—	10.500	—	10.500	—	—	—	—	—	—	½ 00	203.550	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	203.550	½ 55	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87.793	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87.793	51	—	—
—	—	—	—	393	40	925	22	—	—	—	—	—	—	54.422	03	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54.422	03	—	—
—	—	—	—	747	28	1.300	—	—	—	—	—	330	02	31.586	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31.916	79	—	—
—	—	—	—	1.500	—	1.500	—	—	—	—	—	—	½ 00	16.041	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16.041	½ 25	—	—
—	—	—	—	13.292	15	11.049	16	—	—	—	—	820	60	86.008	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86.829	22	—	—
—	—	—	—	13.037	67	11.566	—	—	—	—	—	508	½ 75	60.485	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60.994	½ 06	—	—
—	—	—	—	136	45	80	26	—	—	—	—	—	—	4.005	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.005	92	—	—
—	—	—	—	418	01	200	—	—	—	—	—	—	—	37.269	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37.269	42	—	—
—	—	—	—	1.519	68	1.400	—	—	—	—	—	—	—	36.962	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36.962	52	—	—
—	—	—	—	5.265	95	30.077	18	—	—	—	—	7	50	22.480	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22.488	42	—	—
—	—	—	—	98	10	53	11	—	—	—	—	—	—	28.158	56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28.158	56	—	—
161.617	33	14.742	½ 91	526.049	½ 31	844.246	04	—	—	2.256	½ 77	1.666	91	8,417.825	65	161.617	33	12.486	14	—	—	35.201	½ 49	—	—	8,628.797	½ 52	—	—

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	w kasie efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.
	Z przeniesienia . .	1.891	34	7,991.780	33	161.617	33	14.742	½ 91	—	—	525.824	½ 88	1,270.291	36	—	—	—	—	527.716	½ 22	9,262.071	69
	Fundacya Dra Józefa Malinowskiego imienia Najjaśniejszego Pana:																						
24	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	—	—	31.699	54	—	—	—	—	—	—	1.096	20	2.220	35	—	—	—	—	1.096	20	33.919	89
25	5) posagowa dla ubogich dziewcząt służących .	—	—	16.793	49	—	—	—	—	—	—	1.802	59	3.643	74	—	—	—	—	1.802	59	20.437	23
26	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła .	—	—	20.359	16	—	—	—	—	—	—	225	54	429	74	—	—	—	—	225	54	20 788	90
27	Fundacya Karola Boliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	62	06	6.258	21	—	—	—	—	—	—	124	—	—	—	—	—	—	—	186	06	6.258	21
28	Fundacya imienia Antoniego Schiffnera .	—	—	3.657	81	—	—	—	—	—	—	12	—	12	—	—	—	—	—	12	—	3.669	81
29	Fundacya Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych . . .	—	—	9.431	95	—	—	—	—	—	—	1	83	1	83	—	—	—	—	1	83	9.433	78
30	Fundusz ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan .	—	—	67.383	84	—	—	—	—	—	—	1.129	51	2.248	93	—	—	—	—	1.129	51	69.632	77
31	Fundacya „Dom ubogich“ imienia Ludwika i Anny Helclów w Krakowie	—	½ 00	1,698.534	92	733.667	55	—	—	—	—	30.131	35	61.639	70	—	—	—	—	30.131	½ 35	1,760.174	62
32	Fundusz „Macierzy polskiej“	—	—	61.373	75	—	—	—	—	—	—	700	—	1.416	20	—	—	—	—	700	—	62.789	95
33	Fundusz Feliksy Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	4.190	—	406.405	90	—	—	—	—	—	—	13.040	—	11.222	90	—	—	—	—	17.230	—	417.628	80
34	Fundusz z legatu śp. Józefa Ciemierzyńskiego	—	—	574	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	574	16
35	Fundusz ku podniesieniu rybactwa . . .	95	½ 11	700	—	—	—	—	—	—	—	975	40	—	—	—	—	—	—	1.070	½ 51	700	—
36	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	—	—	18.503	76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18.503	76
37	Fundacya Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt	—	—	9.732	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.732	10
38	Fundacya Siemianowskich dla biednych dziewcząt	—	—	42.763	07	—	—	—	—	—	—	1.009	30	2.031	80	—	—	—	—	1.009	30	44.794	87
39	Fundacya Siemianowskich dla wdów po nauczycielach szkół ludowych	—	—	43 921	99	—	—	—	—	—	—	98	85	201	10	—	—	—	—	98	85	44.123	09
40	Fundacya hr. Weissenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą	120	½ 40	10.303	56	—	—	—	—	—	—	298	70	648	17	—	—	—	—	419	½ 10	10.951	73
41	Fundacya ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	54	—	5.497	20	—	—	—	—	—	—	156	86	200	—	—	—	—	—	210	86	5.697	20
42	Fundacya bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	327	75	30 042	29	—	—	—	—	—	—	936	35	1.844	70	—	—	—	—	1.264	10	31.886	99
43	Fundacya Franc. Steczkowskiego z Jasła .	—	—	4.918	82	—	—	—	—	—	—	33	—	33	—	—	—	—	—	33	—	4.951	82
44	Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaremby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich . .	—	½ 00	24.556	98	—	—	7.954	55	—	—	2.158	20	4.305	40	—	—	—	—	2.158	½ 20	28.862	38
	Do przeniesienia .	6 740	68	10,505.192	83	895.284	88	22.697	½ 46	—	—	579.754	½ 56	1,362.390	92	—	—	—	—	586.495	½ 24	11,867.583	75

jątku. obrotowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1896.						Stan z końcem roku 1896.											
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w kasie		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		należytości				czysty stan			
																		czynne							
												gotówka	efekta					w bankach		inne		bierne		czynny		bierny	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
161.617	33	14.742	½ 91	526.049	½ 31	844.246	04	—	—	2.256	½ 77	1.666	91	8,417.825	65	161.617	33	12.486	14	—	—	35.201	½ 49	—	—	8,628.797	½ 52	—	—
—	—	—	—	1.096	20	986	69	—	—	—	—	—	—	32.933	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32.933	20	—	—
—	—	—	—	1.802	59	1.527	80	—	—	—	—	—	—	18.909	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18.909	43	—	—
—	—	—	—	225	54	7	70	—	—	—	—	—	—	20.781	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20.781	20	—	—
—	—	—	—	124	—	—	—	—	—	—	—	62	06	6.258	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.320	27	—	—
—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.669	81	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.669	81	—	—
—	—	—	—	1	83	—	—	—	—	—	—	—	—	9.433	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.433	78	—	—
—	—	—	—	1.129	51	2.088	08	—	—	—	—	—	—	67.544	69	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67.544	69	—	—
733.667	55	—	—	30.131	35	30.131	35	—	—	—	—	—	½ 00	1,730.043	27	733.667	55	—	—	—	—	—	—	—	—	2,463.710	½ 82	—	—
—	—	—	—	700	—	800	—	—	—	—	—	—	—	61 989	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61.989	95	—	—
—	—	—	—	14.210	56	3.000	—	—	—	—	—	3.019	44	414.628	80	—	—	—	—	—	—	—	—	3.800	—	413.848	24	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	574	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	574	16	—	—
—	—	—	—	1.067	58	696	—	—	—	—	—	2	½ 93	4	—	—	—	—	—	—	—	411	½ 18	—	—	418	12	—	—
—	—	—	—	—	—	18.503	76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.732	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9.732	10	—	—
—	—	—	—	1.009	30	2.000	—	—	—	—	—	—	—	42.794	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42.794	87	—	—
—	—	—	—	98	85	—	—	—	—	—	—	—	—	44.123	09	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44.123	09	—	—
—	—	—	—	343	10	46	28	—	—	—	—	76	½ 00	10.905	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10.981	½ 45	—	—
—	—	—	—	98	86	44	86	—	—	—	—	112	—	5.652	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.764	34	—	—
—	—	—	—	930	60	859	35	—	—	—	—	333	50	31.527	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31.861	14	—	—
—	—	—	—	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.951	82	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.951	82	—	—
—	—	7.954	55	2.158	20	1.190	70	—	—	—	—	—	½ 00	27.671	68	—	—	7.954	55	—	—	—	—	—	—	35.626	½ 25	—	—
895.284	88	22.697	½ 46	581.222	½ 38	905.628	61	—	—	2 256	½ 77	5.272	86	10,961.955	14	895.284	88	20.440	69	—	—	35.612	68	3.800	—	11,914.766	25	—	—

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896.						Dochody w ciągu roku 1896.						R a	
		w kasie		wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach		gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane			gotówka	efekta
		gotówka	efekta												
		zł. ct.	im. wart.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.	im. wart.	zł. ct.	zł. ct.			zł. ct.	im. wart.
	Z przeniesienia . .	6.740 68	10,505.192 83	895.284 88	22.697 46½	— —		579.754 56½	1,362.390 92	— —	— —			586.495 24½	11,867.583 75
45	Fundacya posagowa ś.p. Szczepana Zaremby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich .	— —	3.957 10	— —	1.590 91	— —		124 78	227 03	— —	— —			124 78	4.184 13
46	Fundacya „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych: Stan z pocz. 410·28 przen. do maj. obrot. . . . 41·03	369 25	10.994 66	— —	— —	— —		512 50	202 25	— —	— —			881 75	11.196 91
47	Fundacya Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów .	— —	77.207 88	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	77.207 88
	Fundacya imienia Józefa Kosvitzky'ego:														
48	1) dla ślepych w Krakowie	— —	1.949 28	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	1.949 28
49	2) dla wychowanków zakładu sierót pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie	— —	4.244 49	— —	— —	— —		18 30	18 30	— —	— —			18 30	4.262 79
50	3) dla poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	—	1.948 95	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	1.948 95
51	Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale	89 77	2.426 55	— —	— —	— —		592 —	2.100 42	— —	— —			681 77	4.526 97
52	Fundusz Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej dla zboru św. Klaudyi .	183 —	18.333 50	— —	— —	— —		366 —	— —	— —	— —			549 —	18.333 50
53	Fundusz emerytury członków sceny polskiej we Lwowie . .	— —	327.734 79	— —	— —	— —		21.239 05	43.065 25	— —	— —			21.239 05	370.800 04
54	Fundacya Józefa Krupacza dla c. i k. inwalidów wojskowych .	— —	274 64	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	274 64
55	Fundusz propinacyjny .	— —	— —	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	— —
56	„ koszar krajowych	— —	— —	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	— —
57	Fundusz pożyczkowy dla gmin i prywatnych na budowę koszar dla c. i k. wojska . . .	— —	— —	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	— —
58	Fundusz byłego korpusu ochotników wojskowych	— —	— —	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	— —
59	Fundusz pożyczkowy z r. 1889. dla Spółek wodnych	— —	— —	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	— —
60	Fundusz pożyczkowy na budowę szkół . . .	— —	— —	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	— —
61	Fundusz kolejowy . . .	— —	— —	— —	— —	— —		— —	— —	— —	— —			— —	— —
62	„ Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego: Zapas z pocz. — — przen. z maj. obrot. . . . 1.406.26	— —	1.406 26	— —	— —	— —		25.086 12	104.413 94	— —	— —			25.086 12	105.820 20
63	Fundusz Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na na rzecz „Domu pracy“ we Lwowie . .	— —	23.313 08	— —	— —	— —		24.693 27	12.393 27	— —	— —			24.693 27	35.706 35
	Do przeniesienia .	7.382 70	10,978.984 01	895.284 88	24.288 37½	— —		652.386 58½	1,524.811 38	— —	— —			659.769 28½	12,503.795 39

jątku zarodowego.

zem		Wydatki w ciągu roku 1896.						Stan z końcem roku 1896.									
								w kasie				należytości				czysty stan	
												czynne					
wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach	inne	bierne	czynny	bierny			
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	im. wart.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.			
895.284 88	22.697 46½	581.222 38½	905.628 61	— —	2.256 77½	5.272 86	10,961.955 14	895.284 88	20.440 69½	— —	35.612 68	3.800 —	11,914.766 25	— —			
— —	1.590 91	124 78	100 —	— —	— —	— —	4.084 13	— —	1.590 91	— —	— —	— —	5.675 04	— —			
— —	— —	470 55	200 —	— —	— —	411 20	10.996 91	— —	— —	— —	— —	— —	11.408 11	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	77.207 88	— —	— —	— —	— —	— —	77.207 88	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1.949 23	— —	— —	— —	— —	— —	1.949 23	— —			
— —	— —	18 30	— —	— —	— —	— —	4.262 79	— —	— —	— —	— —	— —	4.262 79	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1.948 95	— —	— —	— —	— —	— —	1.948 95	— —			
— —	— —	589 83	1.500 —	— —	— —	91 94	3.026 97	— —	— —	— —	— —	— —	3.118 91	— —			
— —	— —	549 —	— —	— —	— —	— —	18.333 50	— —	— —	— —	— —	— —	18.333 50	— —			
— —	— —	21.239 05	14.121 14	— —	— —	— —	356.678 90	— —	— —	— —	— —	— —	356.678 90	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	274 64	— —	— —	— —	— —	— —	274 64	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —			
— —	— —	25.086 12	52.901 76	— —	— —	— —	52.918 44	— —	— —	— —	1,1 48.100 —	— —	1,201.018 44	— —			
— —	— —	24.693 27	35.613 03	— —	— —	— —	93 27	— —	— —	— —	12.300 —	— —	12.393 27	— —			
895.284 88	24.288 37½	653.993 28½	1,010.064 59	— —	2.256 77½	5.776 —	11,493.730 80	895.284 88	22.031 60	— —	1,196.012 68	3.800 —	13,609.035 96	— —			

Rachunek ma

Liczb. porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896.						Dochody w ciągu roku 1896.						Ra		
		w kasie		wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach		gotówka		efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane		gotówka		efekta
		gotówka	efekta													
		zł. ct.	im. wart.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.		im. wart.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.		im. wart.
	Z przeniesienia .	7.382 70	10,978.984 01	895.284 88	24.288 1/2 37	— —		652.386 1/2 58		1,524.811 38	— —	— —		659.769 1/2 28		12,503.795 39
64	Fundusz Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „tanich kuchni ludowych“ we Lwowie	— —	20.664 38	— —	— —	— —		268 60		20.919 71	— —	— —		268 60		41.584 09
65	Fundusz na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych zakładów przemysłowych	— —	2.447 88	— —	— —	— —		— —		— —	— —	— —		— —		2.447 88
66	Fundusz Tytusa Kielanowskiego dla gminy Kędzierzowce . .	— —	20.000 —	— —	— —	— —		— —		— —	— —	— —		— —		20.000 —
67	Fundusz Tytusa Kielanowskiego dla gminy Żuratyn	— —	20.000 —	— —	— —	— —		— —		— —	— —	— —		— —		20.000 —
68	Fundusz Tytusa Kielanowskiego dla nieuleczalnie chorych chrześcian we Lwowie	— —	121.777 35	— —	— —	— —		1.301 55		2,100 75	— —	— —		1.301 55		123.878 10
69	Fundacya Wacława Tyzenhauza	— —	— —	— —	— —	— —		3.077 73		8.866 27	— —	— —		3.077 73		8.866 27
70	Fundacya ks. Karoliny Lubomirskiej . . .	— —	— —	— —	— —	— —		1.287 85		37.424 55	— —	— —		1.287 85		37.424 55
71	Fundacya Maryem Gewürtzowej	— —	— —	— —	— —	— —		150 68		1.325 40	— —	— —		150 68		1.325 40
72	Depozyta gminne serwitutowe	— —	— —	— —	— —	— —		— —		— —	— —	— —		— —		— —
	Suma funduszów samoistnych budżetem nieobjętych	7.382 70	11,163.873 62	895.284 88	24.288 1/2 37	— —		658.472 1/2 99		1,595.448 06	— —	— —		665.855 1/2 69		12,759.321 68

jątku zarodowego.

zem		Wydatki w ciągu roku 1896.						Stan z końcem roku 1896.									
								w kasie				należytości				czysty stan	
												czynne		bierne			
wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach	inne						
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	im. wart.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.
895.284 88	— —	653.993 ½ 28	1,010.064 59	— —	2.256 ½ 77	5.776 —	11,493.730 30	895.284 88	22.031 60	— —	1,196.012 68	3.800 —		13,609.035 96	— —		
— —	— —	268 60	20.664 38	— —	— —	— —	20.919 71	— —	— —	— —	— —	— —		20.919 71	— —		
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2.447 88	— —	— —	— —	— —	— —		2.447 88	— —		
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	20.000 —	— —	— —	— —	— —	— —		20.000 —	— —		
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	20.000 —	— —	— —	— —	— —	— —		20.000 —	— —		
— —	— —	1.301 55	1.177 35	— —	— —	— —	122.700 75	— —	— —	— —	— —	— —		122.700 75	— —		
— —	— —	2.966 84	2.943 43	— —	— —	110 89	5.922 84	— —	— —	— —	— —	— —		6.033 73	— —		
— —	— —	1.287 85	18.300 —	— —	— —	— —	19.124 55	— —	— —	— —	— —	— —		19.124 55	— —		
— —	— —	128 53	— —	— —	— —	22 15	1.325 40	— —	— —	— —	— —	— —		1.347 55	— —		
— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —		— —	— —		
895.284 88	24.288 ½ 37	659.946 ½ 65	1,053.149 75	— —	2.256 ½ 77	5.909 04	11,706.171 93	895.284 88	22.031 60	— —	1,196.012 68	3.800 —		13,821.610 13	— —		

Rekapitulacya i depozyta.

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	w kasie efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	Kapitały hipotekowane zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Wydatki w ciągu roku 1896. gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Stan z końcem roku 1896. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta im. wart.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	należytości czynne w bankach zł.	ct.	należytości czynne inne zł.	ct.	należytości bierne zł.	ct.	czysty stan czynny zł.	ct.	czysty stan bierny zł.	ct.
	Rekapitulacya.																																															
	Suma funduszów dotowanych	70	62	660.688	16	5,095.779	05	299.305	07½	—	—	837.114	15	1,705.310	94	42.027	81	—	—	837.184	77	2,365.999	10	5,137.806	86	299.305	07½	837.178	58	826.681	09	—	—	7.530	95½	6	19	1,589 318	01	5,137.806	86	291.774	12	—	—	324.202	85	53.444	40	7,239.663	68	—	—
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	532	37	234.558	38	—	—	—	—	—	—	10.840	77	22.481	40	—	—	—	—	11 373	14	257.039	78	—	—	—	—	11.031	85	10.934	38	—	—	—	—	341	29	246.105	40	—	—	—	—	—	—	15.608	23	—	—	262.054	92	—	—
	Suma funduszów samoistnych, budżetem nieobjętych	7.382	70	11,163.873	62	895.284	88	24.288	37½	—	—	658.472	99½	1,595.448	06	—	—	—	—	665.855	69½	12,759.321	68	895.284	88	24.288	37½	659.946	65½	1,053.149	75	—	—	2.256	77½	5.909	04	11,706.171	93	895.284	88	22.031	60	—	—	1,196.012	68	3.800	—	13,821.610	13	—	—
	Suma majątku zarodowego	7.985	69	12,059.120	16	5,991.063	93	323.593	45	—	—	1,506.427	91½	3,323.240	40	42.027	81	—	—	1,514.413	60½	15 382.360	56	6,033.091	74	323.593	45	1,508.157	08½	1,890.765	22	—	—	9.787	73	6.256	52	13,491.595	34	6,033.091	74	313.805	72	—	—	1,535.823	76	57.244	40	21,323.328	68	—	—
	Suma majątku obrotowego	1 590.889	49½	4,172.944	93	—	—	—	—	903.150	11	46,692.770	68	1,225 235	22	—	—	—	—	48,283.660	17½	5,398.180	15	—	—	—	—	47,264.256	22½	738.584	54	—	—	—	—	1,019.403	95	4,659.595	61	—	—	—	—	133.405	73	9,737.202	69	34,912.918	76½	12,876.503	79	32,239.214	57½
	Razem	1,598.875	18½	16,232.065	09	5,991.063	93	323.593	45	903.150	11	48,199.198	59½	4,548.475	62	42.027	81	—	—	49,798.073	78	20,780.540	71	6,033.091	74	323.593	45	48,772.413	31	2,629.349	76	—	—	9.787	73	1,025.660	47	18,151.190	95	6,033.091	74	313.805	72	133.405	73	11,273.026	45	34,969.563	16½	34,199.832	47*)	32,239.214	57½
	Depozyta.																																																		
1	Depozyta w ogólności	6.349	86½	610.113	40	—	—	—	—	—	—	462.140	84	1,379.407	32	—	—	—	—	468.490	70½	1,989.520	72	—	—	—	—	434.308	89	1,266.126	25	—	—	—	—	34.182	31½	723.394	47	—	—	—	—	—	—	757.576	78½	—	—	—	—
2	Depozyta szpitala powszechnego we Lwowie	1.381	79	27 854	83	—	—	—	—	—	—	26.631	24½	19.682	86	—	—	—	—	28.013	08½	47.537	69	—	—	—	—	26.975	05½	10.905	44	—	—	—	—	1.087	98	36.632	25	—	—	—	—	—	—	37.670	23	—	—	—	—
3	Depozyta zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie	1 157	19	5.448	44	—	—	—	—	—	—	3 613	96½	1.596	29	—	—	—	—	4.171	15½	7.044	73	—	—	—	—	2.840	94	1.320	83	—	—	—	—	1.330	21½	5.723	90	—	—	—	—	—	—	7.054	11½	—	—	—	—
4	Depozyta szpitala św. Łazarza w Krakowie	1.279	89	13.058	02	—	—	—	—	—	—	14.690	17½	21.282	96	—	—	—	—	15.970	06½	34.340	98	—	—	—	—	14 446	08	10.899	19	—	—	—	—	1.524	03½	23.441	79	—	—	—	—	—	—	24.965	82½	—	—	—	—
5	Depozyta szkoły rolniczej w Dublanach	4.113	46½	816	—	—	—	—	—	—	—	3.442	60½	3.734	73	—	—	—	—	7.556	07	4.550	73	—	—	—	—	6.606	43	—	—	—	—	—	—	949	64	4.550	73	—	—	—	—	—	—	5.500	37	—	—	—	—
6	Depozyta folwarku w Dublanach	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Depozyta szkoły rolniczej w Czernichowie	1.477	60½	205	—	—	—	—	—	—	—	6.420	20½	603	50	—	—	—	—	7.897	81	808	50	—	—	—	—	6.926	82	141	—	—	—	—	—	970	99	667	50	—	—	—	—	—	—	1.638	49	—	—	—	—
8	Depozyta szkoły rolniczej w Horodence	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	413	25	—	—	—	—	—	—	413	35	—	—	—	—	—	—	413	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Depozyta szkoły rolniczej w Jagielnicy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.445	72½	500	—	—	—	—	—	2.445	72½	500	—	—	—	—	—	1.702	10½	500	—	—	—	—	—	743	62	—	—	—	—	—	—	743	62	—	—	—	—
10	Depozyta szkoły rolniczej w Kobiernicach	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	54	58	—	—	—	—	—	—	54	58	50	—	—	—	—	—	54	58	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—
11	Depozyta szkoły ogrodnicz. w Tarnowie	23	90	1.982	—	—	—	—	—	—	—	2.024	19	1.000	—	—	—	—	—	2.048	09	2.982	—	—	—	—	—	2.039	09	2.982	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—
	Suma depozytów	15.833	80½	659.527	69	—	—	—	—	—	—	521.276	78	1,427.807	66	—	—	—	—	537.110	58½	2,087.335	35	—	—	—	—	496.362	79	1,292.874	71	—	—	—	—	40.747	79½	794.460	64	—	—	—	—	—	—	835.208	43½	—	—	—	—
	Do tego suma funduszów krajowych	1,598.875	18½	16.232.065	09	5 991.063	93	323.593	45	903.150	11	48,199.198	59½	4,548.475	62	42.027	81	—	—	49,798.073	78	20,780.540	71	6,033.091	74	323.593	45	48,772.413	31	2,629.349	76	—	—	9.787	73	1,025.660	47	18,151.190	95	6,033.091	74	313.805	72	133.405	73	11,273.026	45	34,969.563	16½	34,199.832	47	32,239.214	57½
	Ogółem	1,614.708	99	16,891.592	78	5,991.063	93	323.593	45	903.150	11	48,720 475	57½	5,976.283	28	42.027	81	—	—	50 935.184	36½	22,867.876	06	6,033.091	74	323.593	45	49,268.776	10	3,922.224	47	—	—	9.787	73	1,066.408	26½	18,945.651	59	6,033.091	74	313.805	72	133.405	73	11,273.026	45	35,804.771	60	34,199.832	47	32,239.214	57½

*) **Uwaga.** Czysty stan czynny funduszów krajowych (bez depozytów) wynosi jak wyżej . . . 34,199.832 zł. 47 ct.
W stanie tym mieści się imienna wartość efektów w walucie koronowej (obacz wykaz papierów wartościowych na str. 657) na . . . . . 15,068.900 zł.
która po zredukowaniu na walutę austryacką czyni . . . . . 7,534.450 „ — „
Po strąceniu zatem tej różnicy od wykazanego wyżej stanu czynnego, okazuje się właściwy stan czynny w walucie austryackiej . . . . . 26,665.382 zł. 47 ct.
Porównując ten stan czynny z wyżej wykazanym stanem biernym w sumie . . . 32,239.214 „ 57½ „
okaże się w rezultacie w majątkach funduszów krajowych przewyżka stanu biernego w sumie . . . . . 5,573.832 zł. 10½ ct.

Zobrazpitnicoya i deporzyte.

Stan z końcem roku 1920.

| Ogółem | | Z tego w ciągu roku 1920. | | |

Zestawienie

ogólnego stanu majątku obrotowego wraz z majątkiem zarodowym z końcem roku 1896.

(po wyłączeniu skryptów, kart dłużnych i t. p. efektów bez wartości.)

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Czysty majątek czynny				Razem			
		obrotowy		zarodowy		czynny		bierny	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1	*a)* Fundnsz krajowy w ściślejszem znaczeniu	4.028.239	49½	1,868.914	77	5,897.154	26½	—	—
	b) Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie: w majątku obrotowym stan bierny 4.168 zł. 25 ct.; „ „ zarodowym stan czynny 40.898 „ 36 „	—	—	36.730	11	36.730	11	—	—
	c) Szkoła rolnicza, folwark, szkoła gorzelnicza, gorzelnia i stacye doświadczalne w Dublanach: w majątku obrotowym stan bierny 47.463 zł. 96 ct.; „ zarodowym „ czynny 241.437 „ 96½ „	—	—	193.974	00½	193.974	00½	—	—
	d) Zakład w Czernichowie: w majątku obrotowym stan bierny 5.121 zł. 69 ct.; „ „ zarodowym „ czynny 226.278 „ 04½ „	—	—	221.156	35½	221.156	35½	—	—
	e) Szpital św. Łazarza w Krakowie	—	—	381.761	30½	381.761	30½	—	—
	f) Szkoła rolnicza w Horodence	770	—	24.275	—	25.045	—	—	—
	g) „ „ w Jagielnicy	—	—	2.020	25½	2.020	25½	—	—
	h) „ „ w Kobiernicach	45	—	—	—	45	—	—	—
	i) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	—	—	22.412	42	22.412	42	—	—
2	Fundusz szkolny krajowy	1,114.270	10	1,287.237	53	2,401.507	63	—	—
3	Krajowy fundusz szkolny emerytalny: w majątku obrotowym stan bierny 7.379 zł. 01½ ct.								
4	„ „ zarodowym stan czynny 33.548 „ 30 „	—	—	26.169	28½	26.169	28½	—	—
5	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	231.517	03	370.405	08½	601.922	11½	—	—
6	„ „ „ „ „ — „ położnic	7.538	96	186.139	57	193.678	53	—	—
7	Fundusz podrzutków we Lwowie	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	50.212	07	1,162.140	77	1,212.382	84	—	—
9	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	117.389	07	1,034.087	49½	1,151.476	56½	—	—
10	„ „ „ — „ położnic	19.520	62	64.488	49	84.009	11	—	—
11	„ „ „ — „ syfilitycznych	49.316	17	11.300	52	60.616	69	—	—
12	„ „ „ — „ obłąkanych	49.517	17	7.875	73	57.392	90	—	—
13	Fundusz policyi krajowej	331	85	274.442	02	274.773	87	—	—
14	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	—	—	—	—	—	—	144.744	93
15	„ „ „ „ 1884.	—	—	—	—	—	—	9.642	25
16	„ „ „ „ 1885.	—	—	—	—	—	—	400	—
17	„ „ „ „ 1888.	—	—	—	—	—	—	905	50
18	„ „ „ „ 1891	—	—	—	—	—	—	1.417.674	—
19	„ „ „ „ 1893.	—	—	—	—	—	—	28.802.487	—
20	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	296.934	02	—	—	296.934	02	—	—
21	„ „ na podniesienie hodowli bydła	—	—	—	—	—	—	—	—
22	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	33.400	78	—	—	33.400	78	—	—
23	„ „ potoku Kisieliny	2.565	59½	—	—	2.565	59½	—	—
24	„ „ rzeki Łęgu	75.543	—	—	—	75.543	—	—	—
25	„ „ „ Trześniówki	3.528	20	—	—	3.528	20	—	—
26	„ „ potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześnią	2.135	96	—	—	2.135	96	—	—
27	„ „ rzeki Brnia Nowego z dopływami	2.668	16	—	—	2.668	16	—	—
28	„ „ „ Białej i obwałowania prawego brzegu Dunajca	—	—	—	—	—	—	51.748	40
29	„ na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy	39.347	33	—	—	39.347	33	—	—
30	„ „ „ „ „ „ Stryja	370	27½	—	—	370	27½	—	—
31	„ „ uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły	67.674	08	—	—	67.674	08	—	—
32	„ „ zabudowanie potoku górskiego Michalów	41	80	—	—	41	80	—	—
33	„ „ „ „ „ Niszkówka	2.735	53	—	—	2.735	53	—	—
34	„ regulacyi rzeki Bugu	38.945	61½	—	—	38 945	61½	—	—
35	„ „ Złotej Lipy	33.301	54	—	—	33.301	54	—	—
36	„ osuszenia bagien w pow. Łańcut i Jarosław	25.163	59	—	—	25.163	59	—	—
37	„ regulacyi Potoku Dumnego	17.976	74	—	—	17.976	74	—	—
38	„ obwałowania lewego brzegu Dunajca	14.611	82	—	—	14.611	82	—	—
39	„ regulacyi Przegnojówki	26.591	80	—	—	26.591	80	—	—
40	„ osnszenia bagien stojanowskich	25.165	46	—	—	25.165	46	—	—
41	„ zabudowania potoku Glińsko	10.788	28	—	—	10.788	28	—	—
42	„ „ potoków górskich w dorzeczu Dniestru	10.000	—	—	—	10.000	—	—	—
43	„ emerytalny dozorców melioracyjnych	1.320	—	—	—	1.320	—	—	—
44	„ kultury krajowej	2.602	40	88.669	89	91.272	29	—	—
45	„ stanowy sierociński	—	—	83.534	11½	83.534	11½	—	—
46	„ Aleksandra hr. Stadnickiego: w majątku zarodowym stan czynny 47.024 zł. 54 ct.; „ obrotowym „ bierny 290 „ 01½ „	—	—	46.734	52½	46.734	52½	—	—
47	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	—	—	—	—	—	—	190.868	98
48	„ podrzutków w Krakowie	82	07	42.826	37½	42.908	44½	—	—
49	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	1.011	57	25.716	52½	26.728	09½	—	—
50	Fundusze stypendyjne	38.352	50½	7,410.328	98½	7,448.681	49	—	—
51	Administracya dóbr Winniki	21.055	30½	—	—	21.055	30½	—	—
52	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	96	02	42.917	55½	43.013	57½	—	—
	„ niżankowicki „ „	8	—	5.881	62½	5.889	62½	—	—
	Do przeniesienia	6,462.714	98	14,922.140	31	21,384.855	29	30,618.471	06

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Czysty majątek czynny: obrotowy zł.	ct.	zarodowy zł.	ct.	Razem: czynny zł.	ct.	bierny zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	6,462.714	98	14,922.140	31	21,384.855	29	30,618.471	06
53	Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	27	50	3.465	67½	3.493	17½	—	—
54	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	452	45	393.724	29	394.176	74	—	—
55	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	7.064	31	—	—	7.064	31	—	—
56	„ „ z roku 1868.	—	—	—	—	—	—	4.860	72
57	„ budowy domu podrzutków	—	—	12.711	60	12.711	60	—	—
58	„ Pelagii Russanowskiej } w majątku zarodowym stan czynny 63.619 zł. —½ ct. „ obrotowym „ bierny 740 „ 81 „	—	—	62.878	19½	62.878	19½	—	—
59	„ szkół ludowych z roku 1872	697	95	203.550	55½	204.248	50½	—	—
60	Fundacya Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.326	80½	87.793	51	89.120	31½	—	—
61	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	2.464	28½	54.422	03	56.886	31½	—	—
62	„ Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących	—	—	31.916	79	31.916	79	—	—
63	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	20	78	16.041	25½	16.062	03½	—	—
64	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	—	—	86.829	22	86.829	22	—	—
65	„ Sandecka „Dom roboczy“	—	—	60.994	06½	60.994	06½	—	—
66	„ Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych wyzdrowieńców	87	72	4.005	92	4.093	64	—	—
67	„ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	1.099	22½	37.269	42	38.368	64½	—	—
	„ Dra Józefa Malinowskiego:								
68	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	219	29	36.962	52	37.181	81	—	—
69	2) ku wspieraniu artystów i literatów	403	94	22.488	42	22.892	36	—	—
70	3) ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie . . .	469	10	28.158	56	28.627	66	—	—
71	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	61	22	32.933	20	32.994	42	—	—
72	5) posagowy dla ubogich dziewcząt służących	1.007	66	18.909	43	19.917	09	—	—
73	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła	273	19	20.781	20	21.054	39	—	—
74	Fundacya Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	—	—	6.320	27	6.320	27	—	—
75	„ imienia Antoniego Schiffnera	—	—	3.669	81	3.669	81	—	—
76	„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych	141	—	9.433	78	9.574	78	—	—
77	„ ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	1.361	01	67.544	69	68.905	70	—	—
	a) obrotowy . .	21.527	42	—	—	21.527	42	—	—
78	„ Anny Helzlowej na rzecz „Domu ubogich“ w Krakowie b) rezerwowy . .	22.524	03	—	—	22.524	03	—	—
	c) zarodowy . .	—	—	2,463.710	82½	2,463.710	82½	—	—
79	Fundusz „Macierzy polskiej“	7	22	61.989	95	61.997	17	—	—
80	„ Feliksy Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	—	—	413.848	24	413.848	24	—	—
81	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	—	—	574	16	574	16	—	—
82	„ ku podniesieniu rybactwa	—	—	418	12	418	12	—	—
83	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	—	—	—	—	—	—	—	—
84	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt	291	10	9.732	10	10.023	20	—	—
85	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	853	71	42.794	87	43.648	58	—	—
86	„ „ „ wdów po nauczycielach szkół ludowych	102	60½	44.123	09	44.225	69½	—	—
87	„ hr. Weissenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą	—	—	10.981	45½	10.981	45½	—	—
88	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie . .	—	—	5.764	34	5.764	34	—	—
89	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kand. na nauczycieli szkół ludowych	—	—	31.861	14	31.861	14	—	—
90	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	23	—	4.951	82	4.974	82	—	—
91	„ posagowa ś.p Szczepana Zaremby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	1.012	66½	35.626	23½	36.638	90	—	—
92	„ „ „ „ „ „ „ dziewcząt wiejskich	236	01½	5.675	04	5.911	05½	—	—
93	„ „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych	2.203	97	11.408	11	13.612	08	—	—
94	„ Piotra Krzeczunowicza dla chorych nieuleczalnych i rekonwalescentów	—	—	77.207	88	77.207	88	—	—
	„ im. Józefa Kosvitzky'ego:								
95	1) dla ślepych w Krakowie	62	—	1.949	28	2.011	28	—	—
96	2) „ wychowanków zakładu sierót pod wezw. św. Józefa w Krakowie .	130	—	4.262	79	4.392	79	—	—
97	3) „ poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	62	—	1.948	95	2.010	95	—	—
98	Fundusz zapomog. im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobn. w Boguchwale	—	—	3.118	91	3.118	91	—	—
99	„ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej dla zboru św. Klaudyi	—	—	18.333	50	18.333	50	—	—
100	„ emerytury członków sceny polskiej we Lwowie	25.215	11½	356.678	90	381.894	01½	—	—
101	„ Józefa Krupacza dla c. i k. inwalidów wojskowych	14	84	274	64	289	48	—	—
102	„ propinacyjny	3,414.481	54½	—	—	3,414.481	54½	—	—
103	„ koszar krajowych	—	—	—	—	—	—	1,516.894	50
104	„ pożyczkowy dla gmin i prywatnych na budowę koszar dla c. i k. wojska	1,333.849	74	—	—	1,333.849	74	—	—
105	„ byłego galic. korpusu ochotników wojskowych	57.656	03	—	—	57.656	03	—	—
106	„ pożyczki z roku 1889. dla spółek wodnych	—	—	—	—	—	—	28.975	78½
107	„ pożyczkowy na budowę szkół	—	—	—	—	—	—	—	—
108	„ kolejowy	941.782	20	—	—	941.782	20	—	—
109	„ Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego	18.967	32	1,201.018	44	1,219.985	76	—	—
110	„ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „Domu pracy“ we Lwowie	—	—	12.393	27	12.393	27	—	—
111	„ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „tanich kuchni ludowych“ we Lwowie	417	—	20.919	71	21.336	71	—	—
112	„ „na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych naukowych zakładów przemysłowych w kraju“	54	40	2.447	88	2.502	28	—	—
113	„ Tytusa Kielanowskiego dla gminy Kędzierżawce	194	95	20.000	—	20.194	95	—	—
	Do przeniesienia . .	12,321.561	29	21,088.958	36	33,410.519	65	32,169.202	06½

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Czysty majątek czynny				Razem			
		obrotowy		zarodowy		czynny		bierny	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	12,321.561	29	21,088.958	36	33,410.519	65	32,169.202	06½
114	Fundusz Tytusa Kielanowskiego dla gminy Żuratyn	194	95	20.000	—	20.194	95	—	—
115	„ „ „ „ nieuleczalnie chorych chrześcian we Lwowie	4.930	85	122.700	75	127.631	60	—	—
116	Fundacya Wacława Tyzenhausa	—	—	6.033	73	6.033	73	—	—
117	„ ks. Karoliny Lubomirskiej	—	—	19.124	55	19.124	55	—	—
118	„ Maryem Gewürzowej	—	—	1.347	55	1.347	55	—	—
119	Depozyta gminne serwitutowe	544.967	93	—	—	544.967	93	—	—
	Suma	12,871.655	02	21,258.164	94	34,129.819	96	32,169.202	06½
	Po zredukowaniu stanu czynnego, w którym mieszczą się efekty kursowe imiennej wartości 15,068.900, na walutę austryacką, t. j. po strąceniu wynikającej z tego powodu różnicy w sumie					7,534.450	—		
	okazuje się właściwy stan czynny w walucie austryackiej					26,595.369	96		
	Porównując zaś tenże stan czynny ze stanem biernym, wynoszącym sumę . . .					32,169.202	06½		
	wynika w funduszach krajowych przewyżka stanu biernego (jak poprzednio wykazano na str. 14)					5,573.832	10½		

Uwaga.

Oprócz wyżej wykazanego majątku istnieją fundusze, oddane w administracyę Banku krajowego, których stan majątkowy wedle złożonych z końcem roku 1896 rachunków, wykazuje następujące wyniki:

1) w funduszu przemysłowym . . . . . 527.564 zł. 55 ct.
2) „ „ kółek rolniczych . . . . . 15.538 „ 25 „
3) „ „ pożyczkowym dla popierania przemysłu rolniczego (b. fundusz domestykalny) . . . . 152.667 „ 21 „

Nadto utrzymują się w ewidencyi pretensye niepewne (illiquida), to jest takie, co do których zachodzi wątpliwość, czy kiedykolwiek odebrane zostaną, a mianowicie:

a) przy funduszu szpitala św. Łazarza — Oddział chorych . . . . . 90.000 złp. — gr. czyli 22.500 zł. — ct. w. a.
b) „ „ szkolnym krajowym . . . . . 232.256 „ 22 „ „ 58.066 „ 43½ „ „ „
c) „ funduszach stypendyjnych 10 sztuk akcyj użytkowania kolei Karola Ludwika, które z powodu wylosowania tychże akcyj nie przynoszą żądanych odsetków, lecz czasami przypadającą na nie dywidendę;
d) przy funduszu ś. p. Anny Helclowej 9 sztuk akcyj użytkowania Tow. c. k. austr. kolei państwowej, które przynoszą j. w., czasami dywidendę.

Wykaz zapasów kasowych z końcem roku budżetowego 1896.

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta im. wartości	
	A. W kasie krajowej.				
1	*a)* Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	706.761	04½	500.000	.
	b) Szkoła rolnicza i była szkoła ogrodnicza w Czernichowie	.	00½	2.970	32
	c) „ „ w Dublanach	.	.	2.968	73
2	Fundusz szkolny krajowy	5	07½	970.924	58
3	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	.	.	246	87
4	„ „ „ „ „ — „ położnic	1	10½	.	.
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	6.800	.
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	.	00½	219.954	02
8	„ „ „ „ — „ położnic	.	.	22.769	09
9	„ „ „ „ — „ syfilitycznych	.	.	4.721	33
10	„ „ „ „ — „ obłąkanych	.	.	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	.	.	274.414	77
12	„ pożyczki z roku 1883.	.	.	.	.
13	„ „ „ „ 1884.	.	.	.	.
14	„ „ „ „ 1885.	.	.	.	.
15	„ „ „ „ 1888.	.	.	.	.
16	„ „ „ „ 1891.	.	.	.	.
17	„ „ „ „ 1893.	.	.	105.700	.
18	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	850	.	.	.
19	„ „ na podniesienie hodowli bydła	.	.	.	.
20	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	17.351	54	.	.
21	„ „ potoku Kisieliny	3.254	75½	.	.
22	„ „ rzeki Łęgu	36.710	14	238	43
23	„ „ „ Trześniówki	2.614	93	.	.
24	„ „ potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześnią	2.018	09	.	.
25	„ „ rzeki Brnia Nowego z dopływami	3.762	88	.	.
26	„ „ „ Białej i obwałowania prawego brzegu Dunajca	9.197	.	.	.
27	„ na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy	30.077	33	.	.
28	„ „ „ „ „ Stryja	144	27½	.	.
29	„ „ uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły	3.967	46	.	.
30	„ „ zabudowanie potoku górskiego Michałów	41	80	.	.
31	„ „ „ „ „ Niszkówka	2.301	46	.	.
32	„ regulacyi rzeki Bugu	2.811	92	4	54
33	„ „ Złotej Lipy	2.478	35	.	.
34	„ osuszenia bagien w pow. Łańcut i Jarosław	2.917	12	.	.
35	„ regulacyi potoku Dumnego	13.636	74	.	.
36	„ obwałowania lewego brzegu Dunajca	1.745	17	.	.
37	„ regulacyi Przegnojówki	9.791	80	.	.
38	„ osuszenia bagien Stojanowskich	7.165	46	.	.
39	„ zabudowanie potoku Glińsko	10.788	28	.	.
40	„ „ potoków górskich w dorzeczu Dniestru	4.800	.	.	.
41	„ emerytalny dozorców melioracyjnych	820	.	500	.
42	„ szkolny krajowy emerytalny	.	.	33.548	30
43	„ kultury krajowej	.	.	88.669	89
44	„ stanowy sierociński	.	00½	83.534	11
45	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	.	.	47.024	54
46	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	.	.	.	.
47	„ podrzutków w Krakowie	341	28½	26.876	86
48	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	.	00½	26.728	09
49	Fundusze stypendyjne	45.389	08	7,213.493	52
50	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.
51	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	121	02½	42.917	55
52	„ niżankowicki „ „	8	00½	5.881	62
	Do przeniesienia	921.873	14	9,680.887	16

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta im. wartości	
	Z przeniesienia .	921.873	14	9,680.887	16
53	Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	27	50½	3.465	67
54	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	390	45	393.724	29
55	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	4.648	18
56	„ „ z roku 1868.	.	.	.	.
57	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	242	10
58	„ Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	153	22½	63.619	.
59	„ szkół ludowych z roku 1872	1.157	95½	203.550	55
60	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.326	80½	87.793	51
61	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	550	94½	56.335	37
62	„ „ „ „ dziewcząt służących	330	02	31.586	77
63	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	20	78½	16.041	25
64	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	820	60	86.008	62
65	Fundacya Sandecka „Dom ubogich“	508	75½	60.485	31
66	„ Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych wyzdrowieńców . .	13	.	4.080	64
67	„ Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	409	00½	37.959	64
	„ Dr. Józefa Malinowskiego:				
68	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach .	219	29	36.962	52
69	2) „ „ artystów i literatów	411	44	22.480	92
70	3) ku popieraniu celów gal. Towarzystwa muzycznego we Lwowie .	469	10	28.158	56
71	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	61	22	32.933	20
72	5) posagowa dla ubogich dziewcząt służących	50	48	19.866	61
73	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła . . .	273	19	20.781	20
74	„ Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej . . .	62	06	6.258	21
75	„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	3.669	81
76	„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych	141	.	9.433	78
77	„ ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	24	.	68.881	70
78	„ „ Anny Helclowej na rzecz „Domu ubogich“ w Krakowie { *a)* obrotowy	21.527	42	.	.
	{ *b)* rezerwowy	231	73	22.292	30
	{ *c)* zarodowy	.	00½	1,730.043	27
79	Fundusz Macierzy polskiej	157	22	61.989	95
80	„ Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców .	3.019	44	414.628	80
81	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16
82	„ ku podniesieniu rybactwa	2	93½	4	.
83	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu . . .	.	.	.	.
84	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt . .	291	10	9.732	10
85	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	40	.	43.608	58
86	„ „ „ wdów po nauczycielach ludowych . . .	102	60½	44.123	09
87	„ hr. Weisenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą . . .	76	00½	10.905	45
88	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie .	112	.	5.652	34
89	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	333	50	31.527	64
90	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	23	.	4.951	82
91	„ posagowa śp. Szczepana Zaremby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	1.012	67	27.671	68
92	„ „ „ „ „ „ „ dziewcząt wiejskich	236	01½	4.084	13
93	„ „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych { zarodowy	411	20	10.996	91
	{ rezerwowy	31	82	2.172	15
94	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	.	02	77.207	88
95	„ im. Józefa Kosvitzky'ego: 1) dla ślepych w Krakowie	62	.	1.949	28
96	2) dla wychowanków zakładu sierót pod wezw. św. Józefa w Krakowie	130	.	4.262	79
	3) „ poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	62	.	1.948	95
97	Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale	91	94	3.026	97
98	„ Ludwiki z hr. DuninBorkowskich Niezabitowskiej dla zboru św. Klaudyi	.	.	18.333	50
99	„ emerytury członków sceny polskiej we Lwowie	347	78½	356.678	90
100	„ Józefa Krupacza dla c. k. inwalidów wojskowych	14	84	274	64
101	„ propinacyjny	6.774	09½	3,366.115	56
102	Do przeniesienia . .	964 385	31½	17,234.611	41

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta im. wartości	
	Z przeniesienia . .	964.385	31½	17,234.611	41
103	Fundusz koszar krajowych	1.181	45	.	.
104	„ pożyczkowy dla gmin i prywatnych na budowę koszar dla c. i k. wojska	.	.	.	.
105	„ byłego galicyjskiego korpusu ochotników	9.656	03	.	.
106	„ pożyczki z roku 1889. dla spółek wodnych	18.270	83½	105.000	.
107	„ pożyczkowy na budowę szkół	150	.	5.366	50
108	„ kolejowy	.	.	.	.
109	„ Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego	21.883	92	52.918	44
110	„ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „Domu pracy“ we Lwowie	.	.	93	27
111	„ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „tanich kuchni ludowych“ we Lwowie	417	.	20.919	71
112	„ na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych naukowych zakładów przemysłowych w kraju	54	40	2.447	88
113	„ Tytusa Kielanowskiego dla gminy Kędzierzawce	194	95	20.000	.
114	„ „ „ „ „ Żuratyn	194	95	20.000	.
115	„ „ „ „ nieuleczalnie chorych chrześcian we Lwowie	.	.	127.631	60
116	Fundacya Wacława Tyzenhauza	110	89	5.922	84
117	„ Karoliny ks. Lubomirskiej	.	.	19.124	55
118	„ Maryem Gewürtzowej	22	15	1.325	40
119	Depozyta gminne serwitutowe	9.138	58	535.829	35
120	Depozyta	34.182	31½	720.394	47
	Razem . . .	1,059.842	78½	18,871.585	42
	B. W innych kasach.				
	W c. k. kasach rządowych	.	.	3.000	.
	„ kasie krajowego szpitala powszechnego we Lwowie, depozyta . . .	1.037	98	36.632	25
	„ „ „ zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie, depozyta . .	1.330	21½	5.723	90
	„ „ szpitali krakowskich „ . .	1.524	03½	23.441	79
	„ „ krajowej szkoły rolniczej w Dublanach „ . .	949	64	4.550	73
	„ „ funduszu folwarku w Dublanach „ . .	.	.	.	.
	„ „ krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie „ . .	970	99	667	50
	„ „ „ niższej szkoły rolniczej w Horodence „ . .	.	.	.	.
	„ „ „ „ „ „ w Jagielnicy „ . .	743	62	.	.
	„ „ „ „ „ „ w Kobiernicach „ . .	.	.	50	.
	„ „ „ szkoły ogrodniczej w Tarnowie „ . .	9	.	.	.
	Razem . . .	6.565	48	74.066	17
	Zestawienie sumaryczne.				
	A) W kasie krajowej	1,059.842	78½	18,871.585	42
	B) „ innych kasach	6.565	48	74.066	17
	Suma	1,066.408	26½	18,945.651	59

Poszczególnienie

papierów wartościowych według ich rodzaju

z końcem roku 1896.

Liczba porządkow.	Nazwa funduszu	Listy zastawne								Obligacye	
		Galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk.		Galicyjskiego Banku hipot.		Zakładu kred. ziems. w Krak.	Banku krajowego		austr. Zakładu kred. ziemskiego	pożyczki krajowej z roku	
										1873.	1883.
		Wartość									
		zł.	kor.	zł.	kor.	zł.	zł.	kor.	zł.	zł.	zł.
1	a) Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	b) Szkoła rolnicza i była szkoła ogrodnicza w Czernichowie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	c) Szkoła rolnicza w Dublanach	—	—	—	—	—	250	1.100	—	—	—
2	Fundusz szkolny krajowy	900	32.200	—	—	—	—	850.000	—	—	—
3	Krajowy fundusz szkolny emerytalny	33.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	„ szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—
5	„ „ „ „ — „ położnic	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Fundusz podrzutków we Lwowie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	—	—	—	—	—	—	2.000	—	—	—
8	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	—	52.800	—	—	—	37.600	117.700	—	—	—
9	„ „ „ „ — „ położnic	—	—	—	—	—	4.500	9.300	—	—	—
10	„ „ „ „ — „ syfilitycznych	—	—	—	—	—	3 300	1.400	—	—	—
11	„ „ „ „ — „ obłąkanych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Fundusz policyi krajowej	—	—	—	—	—	—	274.200	—	—	—
13	„ pożyczki „ z r. 1873.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	„ „ „ „ 1883.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	„ „ „ „ 1891.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	„ „ „ „ 1893.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	„ „ „ podniesienie hodowli bydła	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	„ „ potoku Kisieliny	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	„ „ rzeki Łęgu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	„ „ „ Trześniówki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	„ „ rzeki Nowego Brnia z dopływami	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	„ „ „ Białej i obwałowania prawego brzegu Dunajca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	„ na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	„ „ „ „ „ „ „ Stryja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	„ „ uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	„ „ zabudowanie potoku górskiego Michałów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	„ „ „ „ „ Niszkówka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	„ regulacyi rzeki Bugu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	„ „ Złotej Lipy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	„ osuszenia bagien w pow. Łańcut i Jarosław	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	„ regulacyi potoku Dumnego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	„ obwałowania lewego brzegu Dunajca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	„ regulacyi Przegnojówki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	„ osuszenia bagien stojanowskich	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	„ zabudowania potoku Glińsko	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	„ zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	„ emerytalny dozorców melioracyjnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	„ kultury krajowej	—	—	—	—	—	—	88.600	—	—	—
42	„ stanowy sierociński	—	52.000	—	—	—	3.300	23.100	—	—	—
43	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	—	—	—	—	—	700	21.600	—	—	—
44	„ podrzutków w Krakowie	—	—	—	—	—	11.700	6.200	—	—	—
45	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki	—	5.400	—	—	—	250	14.800	—	—	—
46	Fundusze stypendyjne	18.900	3,238.400	98.800	290.200	—	313.700	2,216.300	1.200	4.400	—
47	Administracya dóbr Winniki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Fundusz galic. inwalidów wojskowych	—	2 200	—	—	—	10.300	10.600	—	—	—
49	„ niżankowicki inwalidów wojskowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	—	800	—	—	—	—	2.600	—	—	—
51	Zakład narodowy im. Ossolińskich.	90.000	110.200	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	„ „ z roku 1868	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
55	„ Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	—	—	1.600	—	—	—	—	—	—	—
56	„ szkół ludowych z roku 1872	—	178.200	—	—	—	100	23.300	—	—	—
57	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	—	—	—	—	—	33.000	44.200	—	—	—
58	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	800	53.600	—	—	—	—	—	—	—	—
59	„ „ „ dla dziewcząt służących	1.500	30.000	—	—	—	—	—	—	—	—
60	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	—	4.600	—	—	—	—	10.800	—	—	—
61	„ pomnika ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego	—	—	—	—	—	10.000	74.200	—	—	—
	Do przeniesienia	145.600	3,760.400	100.400	290.200	—	428.800	3,792.000	1.200	4.400	—

| Obligacye | | | | | | | | Akcye kolei | | | | | | | |

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Listy zastawne								Obligacye	
		Galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk.		Galicyjskiego Banku hipot.		Zakładu kred. ziem. w Krakowie	Banku krajowego		austr. Zakładu kred. ziemskiego	pożyczki krajowej z roku	
										1873.	1883
		Wartość									
		zł.	kor.	zł.	kor.	zł.	zł.	kor.	zł.	zł.	zł.
	Z przeniesienia . .	145.600	7,360.400	100.400	290.200	—	428.800	3,792.000	1.200	4.400	—
62	Fundacya sandecka „Dom roboczy“ . . .	—	9.800	—	—	—	1.100	38.800	—	—	—
63	„ Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąk. wyzdrowieńców	—	—	—	—	—	400	400	—	—	—
64	„ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	—	10.200	—	—	—	12.400	2.800	—	—	—
	Fundacya Dra Józefa Kazimierza Malinowskiego imienia Najjaśn. Pana:										
65	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	—	—	—	—	—	7.900	29.000	—	—	—
66	2) ku wspieraniu artystów i literatów . .	—	—	20.000	—	—	200	2.200	—	—	—
67	3) ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzyczn. we Lwowie	—	—	—	—	—	13.300	14.800	—	—	—
68	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych .	—	—	—	—	—	600	13.200	—	9.300	—
69	5) posagowa dla ubogich dziewcząt służących .	—	—	—	—	—	—	6.400	—	3.600	—
70	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła	—	—	—	—	—	300	1.800	—	—	—
71	Fundacya Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	—	2.000	—	—	—	—	4.000	—	—	—
72	„ imienia Antoniego Schiffnera	—	3.600	—	—	—	—	—	—	—	—
73	„ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych	—	8.800	—	—	—	—	400	—	—	—
74	„ ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	—	2.400	—	—	—	—	—	—	—	—
75	„ „Domu ubogich“ imienia Ludwika i Anny Helzlów w Krakowie a) rezerwowy . .	—	—	—	—	—	—	19.200	—	—	—
	b) zarodowy . .	—	1,380 000	—	—	—	112.900	169.000	—	—	—
76	Fundusz „Macierzy polskiej“	—	45.200	—	—	—	13.200	2.000	—	—	—
77	„ Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	—	286.400	32.000	—	—	—	10.400	—	—	—
78	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
79	„ ku podniesieniu rybactwa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
80	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
81	„ Teofili i Malwiny Łukowskich dla osieroconych dziewcząt	—	—	—	—	—	7.100	2.600	—	—	—
82	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt . .	—	—	—	—	—	—	4.000	—	—	—
83	„ „ „ wdów po nauczycielach szkół ludowych	—	—	—	—	—	600	1.000	—	—	—
84	„ hr. Weissenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą	—	—	—	—	—	1.600	4.200	—	—	—
85	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	—	—	—	—	—	—	1.400	—	—	—
86	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	—	22.600	—	—	—	2.100	6.000	—	—	—
87	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła . . .	—	2.600	—	—	—	1.000	700	—	—	—
88	„ posagowa śp. Szczepana Zaremby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	—	2.600	—	—	—	11.900	10.300	—	—	—
89	„ posagowa śp. Szczepana Zaremby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich . . .	—	200	—	—	—	3.000	600	—	—	—
90	„ „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych: a) zarodowy . . .	—	—	—	—	—	7.700	400	—	—	—
	b) rezerwowy . . .	—	—	—	—	—	100	400	—	—	—
91	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	—	77.200	—	—	—	—	—	—	—	—
	„ im. Józefa Kosvitzky'ego:										
92	1) dla ślepych w Krakowie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
93	2) dla wychowanków zakładu sierót pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie . .	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—
94	3) dla poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
95	Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale . .	1.700	1.200	—	—	—	—	—	—	—	—
96	„ Ludwiki hr. Dunin z Borkowskich Niezabitowskiej dla zboru św. Klaudyi	—	16.000	—	—	—	—	—	—	—	—
97	„ emerytury członków sceny polskiej we Lwowie	—	25.400	—	—	—	156.350	174.500	—	—	—
98	„ Józefa Krupacza dla c. k. inwalidów wojsk. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
99	Fundusz propinacyjny	—	593.400	—	—	—	537.500	2,068.700	—	—	—
100	„ koszar krajowych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Do przeniesienia . .	147.300	6,250.000	152.400	290.200	—	1,320.050	6,381.400	1.200	17.300	—

Obligacye								Akcye kolei										Zapisy dłużne, weksle i inne dokumenta
pożyczki krajowej z roku		komunalne Banku krajowego	pożyczki papiesk.	funduszów propinacyjnych	pożyczki miasta Lwowa	Renty państwowe	Losy państwowe i inne	Karola Ludwika	węgiersko-północno-wschod. i inne	Akcye Banku dla handlu i przemysłu w Krakowie	Książeczki Kasy oszczędności, Banku kred. i Banku kr.		Książeczki Banku krajowego	Razem				
1891.	1893.																	
imiona																		
zł.	kor.	zł.	franki	zł.	kor.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	et.	kor.	zł.	et.	kor.	zł.	et.
144.600	865.300	64.100	300	170.500	201.600	68.450	5.515	36.400	502.000	400	45.737	47	1.000	1,718.402	47	8,909.500	—	—
—	10.700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	31	—	1.185	31	59.300	—	—
—	3.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	64	—	480	64	3.600	—	—
—	10.800	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	759	64	—	14.159	64	23.800	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	52	—	7.962	52	29.000	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	92	—	20.280	92	2.200	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	56	—	13.358	56	14.800	—	—
500	9.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	20	—	10.433	20	22.500	—	—
—	8.900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	966	61	—	4.566	61	15.300	—	—
—	10.700	—	—	—	—	7.900	—	—	—	—	81	20	—	8.281	20	12.500	—	—
—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	21	—	58	21	6.200	—	—
—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	49	81	—	69	81	3.600	—	—
—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	78	—	33	78	9.400	—	—
—	65.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.381	70	—	1.381	70	67.500	—	—
—	3.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	30	—	92	30	22.200	—	—
—	27.800	—	—	40.800	—	—	—	—	—	—	43	27	—	153.243	27	1,576.800	—	—
—	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	989	95	—	14.189	95	47.800	—	—
—	—	3.000	—	62.100	—	—	—	—	—	—	20.728	80	—	117.828	80	296.800	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	574	16	—	574	16	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	4	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	38.200	—	—	—	—	—	500	—	—	—	32	10	—	7.132	10	2.600	—	—
—	42.000	—	—	—	—	—	500	—	—	—	908	58	—	1.408	58	42.200	—	—
—	5.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	09	—	1.123	09	43.000	—	—
—	4.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	45	—	1.605	45	9.300	—	—
—	800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52	34	—	52	34	5.600	—	—
—	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	64	—	2.127	64	29.400	—	—
—	2.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51	82	—	1.051	82	3.900	—	—
—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71	68	—	11.971	68	15.700	—	—
—	2.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	13	—	3.084	13	1.000	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	91	—	7.796	91	3.200	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.672	15	—	1.772	15	400	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	88	—	7	88	77.200	—	—
1.200	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	28	—	1.249	28	700	—	—
2.300	1 700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	79	—	2.362	79	1.900	—	—
1.200	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	95	—	1.248	95	700	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	126	97	—	1.826	97	1.200	—	—
—	2.300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	50	—	33	50	18.300	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	428	90	—	156.778	90	199.900	—	—
—	165.800	—	—	—	—	200	—	—	—	—	74	64	—	274	64	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	715	56	—	538.215	56	2,827.900	—	—
149.800	1,283.700	68.100	300	272.900	201.600	76.550	6.535	36.400	502.000	400	76.476	41	1.000	2,827.711	41	14.406.900	—	—

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Listy zastawne							Obligacye	
		Galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk.		Galicyjskiego Banku hipot.		Zakładu kred. ziem. w Krakowie	Banku krajowego	austr. Zakładu kred. ziemskiego	pożyczki krajowej z roku	
									1873.	1883
		Wartość								
		zł.	kor.	zł.	kor.	zł.	zł.	kor.	zł.	zł.	zł.
	Z przeniesienia . .	147.300	6,250.000	152.400	290.200	—	1,320.050	6,381.400	1.200	17.300	—
101	Fundusz pożyczkowy dla gmin i prywatnych na budowę koszar dla c. i k. wojska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
102	„ byłego galicyjskiego korpusu ochotników .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
103	„ pożyczki z roku 1889 dla Spółek wodnych .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
104	„ pożyczkowy na budowę szkół	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
105	„ kolejowy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
106	„ Wiktora z Baworowa hr. Baworowskiego . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
107	„ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „Domu pracy“ we Lwowie .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
108	„ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „tanich kuchni ludowych“ we Lwowie	—	—	—	—	—	—	20.900	—	—	—
109	„ „na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych zakładów naukowych przemysłowych“	—	—	—	2.400	—	—	—	—	—	—
110	„ Tytusa Kielanowskiego dla gminy Kędzierzawce	—	20.000	—	—	—	—	—	—	—	—
111	„ „ „ „ „ Żuratyn . .	—	20.000	—	—	—	—	—	—	—	—
112	„ „ „ „ nieuleczalnie chorych chrześcian we Lwowie	—	120.600	—	—	—	—	2.100	—	—	—
113	Fundacya Wacława Tyzenhauza	—	—	—	—	—	—	5.900	—	—	—
114	„ Karoliny ks. Lubomirskiej	—	—	8.000	—	—	—	1.800	—	—	—
115	„ Maryem Gewürtzowej	—	—	—	200	—	—	—	—	—	—
116	Depozyta gminne serwitutowe	—	—	—	—	—	119.050	210.500	—	—	—
	Suma papierów funduszowych . .	147.300	6,410.600	160.400	292.800	—	1,439.100	6,622.600	1.200	17.300	—
	De tego: Depozyta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Razem . .	147.300	6,410.600	160.400	292.800	—	1,439.100	6,622.600	1.200	17.300	—

Obligacye						Renty państwowe	Losy państwowe i inne	Akcye kolei		Akcye Banku dla handlu i przemysłu w Krakowie	Książeczki Kasy oszczędności, Banku kred. i Banku kr.	Książeczki Banku krajowego	Razem			Zapisy dłużne, weksle i inne dokumenta
pożyczki krajowej z roku		komunalne Banku krajowego	pożyczki papierskiej	funduszów propinacyjnych	Pożyczki miasta Lwowa			Karola Ludwika	węgiersko-północno-wschod. i inne							
1891.	1893.															
imienna																
zł.	kor.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł. ct.	kor.	zł.	ct.	kor.	zł. ct.
149. 80	1,283.700	68.100	300	272.900	201.600	76.550	6.535	36.400	502.000	400	76.476 41	1.000	2,827.711	41	14,406.900	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—	—	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—	—	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105.000 —	—	105.000	—	—	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.366 50	—	5.366	50	—	— —
—	—	—	—	—	51.400	—	—	—	—	—	1.518 44	—	1.518	44	51.400	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93 27	—	93	27	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19 71	—	19	71	20.900	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47 88	—	47	88	2.400	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—	20.000	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—	20.000	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.931 60	—	4.931	60	122.700	— —
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22 84	—	22	84	5.900	— —
—	—	—	—	9.300	—	—	—	—	—	—	24 55	—	17.324	55	1.800	— —
—	—	—	—	—	—	1.100	—	—	—	—	25 40	—	1.125	40	200	— —
—	206.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79 35	—	119.129	35	416.700	
149.800	1,489.900	68.100	300	282.200	253.000	77.650	6.535	36.400	502.000	400	193.605 95	1.000	3,082.290	95	15,068.900	4,565.151 1/2 22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	794.460	64	—	— —
149.800	1,489.900	68.100	300	282.200	253.000	77.650	6.535	36.400	502.090	400	193.605 95	1.000	3 876.751	59	15,068.900	4,565.151 1/2 22

Wykaz dóbr i realności stanowiących własność funduszów krajowych z końcem r. 1896.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Wartość Szczegół zł.	ct.	Ogół zł.	ct.
I.	**Fundusz krajowy** w ściślejszem znaczeniu:				
	1. Realność pod Nr. 717 $^2/_4$ (gmach sejmowy)	1,318.154	64		
	2. „ „ „ 319, 320 i 336 $^1/_4$ na umieszczenie szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie	40.898	36		
	3. Szkoły rolnicze i folwark w Dublanach	238.469	23 $^1/_2$		
	4. Zakład w Czernichowie	223.307	72		
	5. Szpital św. Łazarza w Krakowie (część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222 dzieln. II.)	381.761	30 $^1/_2$		
	6. Szkoła rolnicza w Horodence	24.275			
	7. „ „ w Jagielnicy	2.020	25 $^1/_2$		
	8. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	22.412	42		
	9. Gmach dla c. k. żandarmeryi we Lwowie	154.886	73		
	10. Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu we Lwowie	201.753	00 $^1/_2$		*)
	11. „ „ „ „ „ w Krakowie	194.120	39 $^1/_2$	2,802.059	06 $^1/_2$
II.	**Fundusz szkolny krajowy:** Budynek szkolny w Tarnowie	6.117	94 $^1/_2$	6.117	94 $^1/_2$
III.	**Krajowy szpital powsz.** we Lwowie: 1. Oddział chorych:				
	a) Gmach popijarski we Lwowie Nr. 349 $^4/_4$ (stary) Nr. 7 ulica Głowińskiego (nowy) część 354.291 zł. 58 $^1/_2$ ct.				
	b) Pawilon dla zakaźnych, przerobiony z dawnej realności pod Nr. 381/382 $^4/_4$ (stary) Nr. 59 ulica Piekarska (nowy) nabytej od Schimserowej 42.027 „ 81 „	396.319	39 $^1/_2$		
	2. Oddział położnic:				
	a) Gmach popijarski we Lwowie Nr. 349 $^4/_4$ (stary) Nr. 7. ulica Głowińskiego (nowy) część 10.103 „ 52 „				
	b) Grunt zakupiony pod dom położnic pod nazwą „Wulka szpitalna“ 5.644 zł. 26 $^1/_2$ ct.				
	c) Gmach nowo zbudowany dla zakładu położnic 177.430 „ 98 „	193.178	76 $^1/_2$	589.498	16
IV.	**Fundusz budowy domu podrzutków** we Lwowie: Realność pod l. k. 146 i 147 $^4/_4$ przy ul. Paulinów l. 5.	12.469	50	12.469	50
V.	**Krajowy zakład dla obłąkanych** na Kulparkowie:				
	1. Gmach nowo wybudowany Nr. 38 i 39 wraz z zabudowaniami folwarcznemi, gruntami i cegielniami	1,153.520	77		
	2. Realność z gruntem pod l. k. 768A $^2/_4$ we Lwowie	1.820	—	1,155.340	77
VI.	**Szpital św. Łazarza** w Krakowie: Gmach szpitalny w Krakowie Nr. 50/221, 48/222 i 49/222, dzieln. VI na Wesołej z wszystkiemi przynależytościami i zabudowaniami:				
	1. Oddział chorych:				
	a) Część wartości starego wspólnego gmachu Nr. 50/221 132.032 zł. 70 ct.				
	b) Wartość kościoła szpitalnego doń należącego 85.000 „ — „				
	c) Część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222 dz. VI. w Krakowie, łącznie z folwarkiem Blich i II. piątrem (4.700 zł.) now. pawilonem i budynkami gospodarcz. 192.353 „ 52 „				
	d) Dobra Tropiszów (w Królestwie polskiem) 110.250 „ — „				
	e) „ Prądnik czerwony (w W. Ks. Krak.) 27.100 „ — „	546.736	22		
	2. Oddział położnic wspólnie z funduszem podrzutków w Krakowie:				
	a) Część wartości starego gmachu 50/221	27.752	50		
	3. Oddział syfilitycznych (dawniej szpital św. Ducha) część wartości starego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222	5.699	19		
	4. Oddział obłąkanych (dawniej szpital św. Ducha) część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr 48 i 49 222	4.603	01	584.790	92
VII.	**Fundusze stypendyjne:** 1. Fundusz Dydyńskiego:				
	a) Dobra Godowa z przynależnościami	39.972	—		
	b) Realność w Strzyżowie Nr. 97	3.527	—		
	2. Fundusz Głowińskiego: Dobra Winniki z przynależnościami	67.875	03		
	3. Fundusz Dra Jana Towarnickiego, realność w Rzeszowie Nr. 7 i 9	37.773	80	149.147	83
VIII.	**Fundacya „Domu ubogich im. Ludwika i Anny Helzlów“ w Krakowie:** Budynek zakładowy z kaplicą i gruntami w Krakowie	733.667	55	733.667	55
	Razem	6,033.091	74	6,033.091	74

*) Oprócz wyżej wykazanych nieruchomości, posiada fundusz krajowy realność Marconich Nr. 976 $^1/_4$ we Lwowie, realność w Gródku na szkołę uprawy lnu, Zamek w Olesku, realność na szkołę ślusarską w Sułkowicach, tudzież dwa budynki z ogrodem na krajową szkołę sukienniczą w Rakszawie, których wartość dopiero później będzie mogła być oznaczoną.

L. 79819.

Aleg 23.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich za rok szkolny 1896/97.

Wysoki Sejmie!

Rada szkolna krajowa nadesłała Wydziałowi krajowemu sprawozdanie o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich za rok szkolny 1896/97.

Sprawozdanie to Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi.

Z Rady Wydziału kraj. Król. Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 17. Grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Członek Wydziału krajowego:
Tadeusz Romanowicz w. r.
Sprawozdawca.

L. 79817.

Alg 24.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich galicyjskich za rok 1896/97.

Wysoki Sejmie!

Rada szkolna krajowa nadesłała Wydziałowi krajowemu sprawozdanie o stanie szkół średnich galicyjskich za rok szkolny 1896/7.

Sprawozdanie to Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi.

Z Rady Wydziału kraj. Król. Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 17. Grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Członek Wydziału krajowego:
Tadeusz Romanowicz w. r.
Sprawozdawca.

L. 79818.

Alg 25.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół państwowych dla nauki przemysłowej w roku szkolnym 1896/7.

Wysoki Sejmie!

Rada szkolna krajowa nadesłała Wydziałowi krajowemu sprawozdanie o stanie szkół państwowych dla nauki przemysłowej w roku szkolnym 1896/7.

Sprawozdanie to Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi.

Z Rady Wydziału kraj. Król. Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 17. Grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Członek Wydziału krajowego:
Tadeusz Romanowicz w. r.
Sprawozdawca.

LW. 76.453/97

Alg 26.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie programu akcyi zmierzającej do rychlejszego zorganizowania szkół ludowych.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego b. r. powziął Wysoki Sejm z powodu wniosku p. Soleskiego w sprawie programu organizacyi szkół ludowych następująco uchwały:

1. wzywa się Radę szkolną krajową, aby zastanowiła się, czy nie byłoby rzeczą możliwą akcyę Rady szkolnej krajowej, zmierzającą do zorganizowania szkół ludowych ująć w program z góry na czas lat 15—20 w ten sposób obliczony, ażeby po skończeniu się tego okresu daną była możność pobierania nauki elementarnej wszystkiej młodzieży naszego kraju, będącej w wieku szkolnym,

2. wzywa się Radę szkolną krajową, ażeby w każdym razie program akcyi zmierzającej do celu, w ustępie 1. wymienionego na kilka lat najbliższych obliczony, na najbliższą sessyę sejmową przygotowała.

Zarazem polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby program, który mu Rada szkolna krajowa stosownie do ustępu 2. nadeszle, ze stanowiska finansów kraju rozważył i sprawozdanie w tej mierze na najbliższej sessyi Wysokiemu Sejmowi przedłożył.

Stosownie do powyższych uchwał Rada szkolna krajowa odezwą z dnia 1. grudnia 1897 l. 29841 udzieliła Wydziałowi krajowemu program akcyi, zmierzającej do rozszerzenia szkolnictwa ludowego w kraju, w ogóle nie mniej program przyspieszenia akcyi zakładania szkół ludowych, obliczony na kilka lat najbliższych. Program ten Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć niniejszem ·/. Wysokiemu Sejmowi z tą ze swej strony uwagą, iż cenny materyał w nim zawarty będzie mógł posłużyć Wydziałowi krajowemu za podstawę do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosków finansowych w sprawie organizacyi szkół ludowych dopiero wtedy, gdy znane już wyniki reformy podatkowej a zarazem załatwienie sprawy udziału naszego kraju w dochodach państwa z podatków konsumcyjnych, pozwolą Wydziałowi krajowemu ułożyć program finansów krajowych na dłuższy szereg lat obliczony.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy niniejsze sprawozdanie przyjąć do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 7 grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
T. Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego,

Alegat do sprawozdania LW. 76.453/97.

L. 29.841.

Odezwa.

Według pisma J. E. Pana Marszałka krajowego z dnia 13. lutego 1897, l. 2.209 Sejm krajowy załatwiając sprawozdanie Komisyi szkolnej o wniosku posła Soleskiego wezwał c. k. Radę szkolną krajową:

a) ażeby się zastanowiła, czy nie byłoby rzeczą możliwą, akcyę Rady szkolnej krajowej zmierzającą do zorganizowania szkół ludowych ująć w program z góry na czas lat 15 do 20 w ten sposób obliczony, ażeby po skończeniu się tego okresu daną była możność pobierania nauki elementarnej wszystkiej młodzieży naszego kraju będącej w wieku szkolnym,

b) ażeby w każdym razie program akcyi zmierzającej do celu w ustępie 1) wymienionego na kilka lat najbliższych obliczony na najbliższą sesyę sejmową przygotowała.

Czyniąc zadość powyższemu wezwaniu, c. k. Rada szkolna krajowa ma zaszczyt oświadczyć co następuje:

Według ostatniego spisu ludności z roku 1890 liczba dzieci w wieku od 6—12 lat obowiązanych do nauki codziennej wynosiła 919.236.

Według sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego w r. 1896/7 z dzieci tych, obowiązanych do nauki codziennej, uczęszczało do szkół ludowych publicznych 561.041 a pobierało naukę w domu 8.366, w szkołach ludowych prywatnych 25.965 i w szkołach wyższych 6.610, razem przeto pobierało naukę 601.982 dzieci.

Odciągnąwszy tę cyfrę od cyfry obowiązanych, otrzymamy cyfrę 317.254 dzieci, które nauki dotychczas nie pobierają. Ogółem biorąc dwie trzecie dzieci pobiera naukę, a jedna trzecia jej nie pobiera.

Przyczyny tego zjawiska nie są atoli jednakie, lecz dadzą się sprowadzić do kilku różnych przyczyn.

I.

Pierwszą przyczyną jest okoliczność, że gmina nie należy do żadnego związku szkolnego i dzieci w niej mieszkające nie mają wcale możności uczęszczania do szkoły. Przypuszcza się pospolicie, że przyczyna ta największą odgrywa rolę i że byłeby gminom tym dać szkołę, to liczba dzieci niepobierających nauki zniknęłaby całkiem lub przynajmniej w przeważnej części. Tak jednak rzecz się nie ma.

Szczegółowy wykaz gmin niewcielonych do żadnego związku szkolnego poucza nas, że gmin takich w Galicyi jest 1.239 z ludnością (łącznie z ludnością obszarów dworskich) 596.143. Mniej niż 10% ludności nie należy do związku szkolnego, a na ludność tę przypada około 78.000 dzieci, które stanowią tylko $^1/_4$ ogółu dzieci nie pobierających nauki.

Powiatów, w których wszystkie gminy do związku szkolnego należą oprócz miast Lwowa i Krakowa, jest 3, Kraków, Nadwórna, Żydaczów, jedną taką gminę ma Zbaraż, po dwie mają Brzozów, Husiatyn i Trembowla, po trzy mają Bohorodczany, Czortków, Skałat i Tarnopol, po cztery Jaworów i Śniatyn i t. d., aż do powiatu Dobromil z 34 gminami niewcielonemi, Jasło, Limanowa, Wieliczka z 35, Rzeszów w dawnych granicach z 37, Żywiec z 39, Łańcut z 40, Sącz z 44, Turka z 46, Dolina z 46 i Lisko z 72.

Gminy te mają liczbę ludności bardzo rozmaitą, dwie ponad 2.000, 60 ponad 1.000, 397 ponad 500, 212 ponad 400, 243 ponad 300, 197 ponad 200, 116 ponad 100, a 12 poniżej 100.

Chcąc w nich zakładać szkoły, trzebaby oczywiście wiele gmin mniej ludnych w jeden związek szkolny łączyć. Czyniąc to, potrzebaby według szczegółowych sprawozdań Rad szkolnych okręgowych założyć nowych szkół jednoklasowych 851, dwuklasowych 68, trzyklasowych 10. Pozostałoby 196 gmin tak małych i tak od innych oddalonych, że w nich ani szkoły założyć, ani do jakiejś szkoły ich przyłączyć nie byłoby można. Jakiż byłby koszt szkół powyższych? Jeduorazowy wydatek na wystawienie budynków i wewnętrzne urządzenie tych szkół, nie licząc gruntu pod budynek i ogród szkolny wyniósłby:

przy szkołach jednoklasowych	851 × 3500 = .	2,978.500 zł.
przy dwuklasowych	68 × 6000 = . . .	408.000 „
przy trzechklasowych	10 × 8000 = . .	80.000 „
	razem .	3,466.500 zł.

Ryczałt roczny na utrzymanie (rzeczowe potrzeby) tych szkół wyniósłby:

851 × 100 =	. . .	85.100 zł.
68 × 150 =	. . .	10.200 „
10 × 200 =	. . .	2.000 „
	razem .	97.300 zł.

Wydatek roczny na płace nauczycieli ect. wyniósłby rocznie:

1017 nauczycieli piątej klasy płac przeciętnie z dodatkami po 400 zł czyli 406.800 zł

Ponieważ jednak 196 drobnych gmin pozostałoby — jak wyżej powiedziano bez szkoły — przeto kosztem powyższym zapewnionoby naukę nie dla 78.000 lecz dla około 70.000 dzieci.

II.

Oprócz tych gmin nie należących do żadnego związku szkolnego i nie mających dlatego szkoły, istnieje w Galicyi wielka liczba gmin, które swego czasu przyłączono do jakiegoś związku szkolnego, które jednak od szkoły tak są oddalone, że jak doświadczenie okazało, dzieci z tych gmin do szkoły uczęszczać nie mogą i nie uczęszczają. Gminy takie faktycznie stoją zupełnie na równi z gminami pierwszej kategoryi. Potrzebaby je ze związku dotychczasowego wydzielić i w nich osobne szkoły założyć.

Według szczegółowych wykazów przedłożonych przez Rady szkolne okręgowe jest takich gmin 459, a potrzebaby założyć w nich nowych szkół jednoklasowych 420, dwuklasowych 34, trzechklasowych 3, czteroklasowych 2.

Koszt tych szkół wyniósłby jednorazowo na budynki i urządzenie:

420 × 3500 =	. .	1,470.000 zł.
34 × 6000 =	. .	204.000 „
3 × 8000 =	. .	24.000 „
2 × 12000 =	. .	24.000 „
	razem .	1,722.000 zł.

na potrzeby rzeczowe rocznie:

420 × 100 =	. .	42.000 zł.
34 × 150 =	. . .	5.100 „
3 × 200 =	. . .	600 „
2 × 250 =	. . .	500 „
	razem .	48.200 zł.

na pobory nauczycieli rocznie:

505 × 400 = . . . 202.000 zł.

Łożąc te koszta, moglibyśmy naukę szkolną w gminach powyższych zapewnić dla około 40.000 dzieci, przyjmujemy bowiem na jednego nauczyciela 80 dzieci, gdyż gminy wydzielić się mające nie należą z rzadkim wyjątkiem do najludniejszych.

III.

Trzecią zbliżoną kategoryę stanowią te gminy w liczbie 505, w których szkoły zostały już zorganizowane, ale w roku 1896/7 były nieczynne, jedne dla braku budynku i nauczyciela, drugie tylko dla braku nauczyciela. Pierwszych było 248, drugich 257.

Szkołom tym przedewszystkiem należałoby zapewnić budynki i to nietylko dla tych, które ich wcale nie mają, t. j. 248, ale także dla 142, które go mają w stanie całkiem nieodpowiednim i dla tego nie mogą znaleść nauczyciela.

Ponieważ wszystkie szkoły te są jednoklasowe, przeto koszt budynków dla nich wyniósłby 390 × 3500 = 1,365.000 zł.

Wydatek roczny na utrzymanie wyniósłby 505 × 100 = 50.500.

Wydatek roczny na nauczycieli 505 × 400 = 202.000 zł.

Na szkoły te liczyć możemy w przecięciu po 100 dzieci, gdyż są to szkoły zorganizowane dawniej w miejscowościach ludniejszych, ogółem więc objęłyby około 50.000 dzieci.

IV.

Odliczywszy dzieci pod I, II, III. wykazane w sumie 78.000 + 40.000 + 50.000 razem 168.000 od ogólnej cyfry 317.000 dzieci nie pobierających nauki, dochodzimy do wniosku, że uawet w razie założenia i otwarcia wszystkich szkół powyżej wspomnianych pozostałoby nam jeszcze około 149.000 dzieci nie pobierających nauki.

Wiele z nich nietylko po wsiach, ale i po miasteczkach i miastach nie pobiera neuki dlatego, że w obecnych budynkach szkolnych nie ma dla nich miejsca. Chcąc im to miejsce zapewnić, potrzebaby

1) wszystkie obecne liche i szczupłe budynki zastąpić nowymi, oraz

2) w miejscowościach z wielką liczbą ludności i terytoryalnie rozleglych obok obecnych szkół nowe szkoły wybudować i otworzyć.

Otóż według szczegółowych obliczeń Rad szkolnych okręgowych potrzebaby założyć nowych szkół jednoklasowych 209, dwuklasowych 22, trzechklasowych 4, czteroklasowych 32, pięcioklasowych 11.

Koszt tych budynków wyniósłby:

209 × 3500 =	.	731.500 zł.
22 × 6000 =	. .	132.000 „
4 × 8000 =	. .	32.000 „
32 × 12000 =	.	384.000 „
11 × 15000 =	. .	165.000 „
razem		1,444.500 zł.

Nadto dla 664 szkół źle umieszczonych należałoby wystawić budynki nowe, kosztujące

446 ×	3500 =	. .	1,561.000 zł.
112 ×	6000 =	. .	672.000 „
29 ×	8000 =	. .	232.000 „
24 ×	12000 =	. .	288.000 „
53 ×	15000 =	. .	795.000 „
	razem	.	3,548.000 zł.

Wzrost wydatków na rzeczowe potrzeby tych szkół trudno obliczyć, czy i w jakiej mierze by nastąpił. O ile bowiem przybyłyby wydatki tego rodzaju na utrzymanie szkół nowo założonych, o tyle zmniejszyłyby się wydatki na naprawy walących się budynków dotychczasowych i na najem lokalów.

Również trudno obliczyć wzrost wydatków na nauczycieli, stwierdzić jednakże można, że wzrost taki nastąpiłby niewątpliwie, bo liczba klas by się zwiększyła.

Przyjmując, że przybyłoby nauczycieli tyle, ile by było potrzeba dla szkół nowo założyć się mających powyżej wymienionych, t. j. 448, otrzymalibyśmy wzrost wydatku o 448 × 400 = 179.200 zł.

Trudno wreszcie obliczyć, o ile wskutek tych zarządzeń zwiększyłaby się ilość dzieci uczęszczających do szkoły, bo zarządzenia te miałyby na celu nietylko umieszczenie większej liczby dzieci, lecz także lepsze umieszczenie dzieci do szkoły obecnie uczęszczających. Licząc jednak liczbę dzieci według przypuszczalnego wzrostu nauczycieli 448 × 80 otrzymamy 35.840 dzieci, licząc dalej, że do każdej szkoły, która uzyska nowy budynek przybędzie w przecięciu więcej na każdą klasę o 20 dzieci, otrzymamy 22.360 dzieci, razem 58.200 okrągło 58.000 dzieci.

Rezultat powyższych badań streszcza się w tem, że pragnąc wszystkim dzieciom zapewnić naukę szkolną potrzebaby:

Dla dzieci		na budynki jednorazowo	na utrzymanie rocznie	na nauczycieli rocznie
I. 70.000	założyć szkoły w gminach nie należących do związku szkolnego kosztem . . .	3,466.500 zł.	97.300 zł.	406.800 zł.
II. 40.000	założyć szkoły w gminach wydzielić się mających kosztem .	1,722.000 „	48.200 „	202.000 „
III. 50.000	otworzyć szkoły zorganizowane nieczynne kosztem	1,365.000 „	50.500 „	202.000 „
IVa) 35.500	założyć nowe szkoły w gminach mających szkoły kosztem . .	1,444.500 „	—	179.200 „
IVb) 22.200	wystawić nowe budynki dla szkół istniejących kosztem	3,548.000 „	—	—
razem 218.000		11,546.000 zł.	196.000 zł.	990.000 zł.

Cyfra dzieci 218.000 podana powyżej łącznie z cyfrą 8.000 (poz. I) dla których szkoły nie można założyć nie dosięga jednak cyfry 317.000 obowiązanych, a obecnie do szkoły nieuczęszczających. Pozostaje 91.000 dzieci o których możemy powiedzieć, że dziś mogą uczęszczać do szkoły bez żadnej przeszkody, a nie uczęszczają, bo rodzice ich od tego odwodzą, a przymus szkolny ścisle wykonywany nie jest.

Na podstawie obliczeń podanych powyżej możemy w każdym razie odpowiedzieć na pytanie postawione przez Sejm krajowy.

Oto pragnąc w dwudziestu latach rozwinąć szkoły ludowe tak dalece, aby wszystkiej młodzieży obowiązanej dać możność pobierania nauki musielibyśmy co roku wydawać na budowę szkół 570.000 zł., zaś wydatki na potrzeby rzeczowe szkół podwyższać corocznie o 10.000 zł., a na płace nauczycieli corocznie o 50.000 zł.

Chcąc tenże cel ogiągnąć w latach piętnastu, mnsielibyśmy na budowę szkół wydawać corocznie po 770.000 zł., zaś wydatki na potrzeby rzeczowe podwyższać corocznie o 13.000 zł., a na płace nauczycieli corocznie o 66.000 zł.

Ile z tych kwot przypadłoby na fundusz szkolny krajowy, a ile na fundusze miejscowe, nie podobna z góry oznaczyć; twierdzić jednak napewno można, że fundusz szkolny krajowy musiałby pokryć conajmniej połowę.

Wydatek ten na rozszerzenie szkolnictwa ludowego nie uchyliłby jednak naturalnego wzrostu wydatków funduszu szkolnego krajowego, który wynika z naturalnego wzrostu ludności, a tem samem dzieci obowiązanych do uczęszczania do szkoły, ze stałego obsadzania posad, z przybywania dodatków pięcioletnich, emerytur i pensyi wdowich, systemizowania posad katechetów, zakładania kursów rolniczych, szkół wydziałowych i t. d. a który na 100.000 zł. rocznie przyjąć można.

Czy zatem finanse kraju i kiedy pozwolą na postawienie i przeprowadzenie takiej akcyi ku rozszerzeniu szkół ludowych, raczy Świetny Wydział krajowy osądzić i Wysokiemu Sejmowi przedstawić.

Co się zaś tyczy żądania przez Wysoki Sejm postawionego, aby w kierunku powyżej wskazanym ułożyć program akcyi obliczony na kilka lat następnych, c. k. Rada szkolna krajowa musi się oświadczyć za podjęciem tej akcyi przedewszystkiem w dwóch kierunkach:

1) ażeby zapobiedz zamykaniu szkół czynnych, które choćby równocześnie gdzieindziej szkoły otwierano, niweczy owoce osiągnięte poprzednio i na polu szkolnictwa naszego ludowego jest z pewnością najsmutniejszem zjawiskiem. Rada szkolna wyda ze swej strony stanowcze polecenie Radom szkolnym okręgowym, aby cały przybytek sił nauczycielskich ze seminaryów obrócić przedewszystkiem ku zapewnieniu ciągłości nauki w szkołach obecnie czynnych, ale polecenia te nie odniosą skutku, jeżeli budynek szkolny będzie potrzeba zamknąć dla zupełnej ruiny lub jeżeli budynek ten spłonie na natychmiastowe wystawienie nowego nie będzie funduszów. W roku 1896/7 zamknięto szkół czynnych 130 a otwarto nowych gdzieindziej 130.

Liczba 130 na kraj tak wielki nie jest wielką, na jeden powiat przypada w przecięciu półtora szkoły, a przecież jest u nas wiele powiatów, w których jeden budynek wypowiada corocznie służbę. Chcąc temu zapobiedz, potrzebaby corocznie przez szereg lat stawiać chociażby po jednym budynku szkoły wiejskiej w każdym powiecie, a licząc na każdy w przecięciu zasiłku z funduszu krajowego po 2.000 zł. (są bowiem jedno- i więcej klasowe między niemi) potrzebaby na to kwoty $76 \times 2000 = 152.000$ zł.

2) ażeby zaradzić złemu umieszczeniu szkół w wielu miasteczkach przynajmniej tam, gdzie ono urąga wszelkim względom zdrowia, dydaktyki i wychowania, gdzie klasy szkoły więcejklasowej rozrzucone są każda z osobna po cuchnących zaułkach w izbach prywatnych najętych. Nie będzie optymizmem, jeźli zaproponujemy, aby przez pewną liczbę lat co roku sześć budynków dla takich szkół wystawić. Ponieważ zasiłek z funduszu krajowego wynosi na jedną szkołę w przecięciu 10.000 zł., wydatek roczny wyniósłby 60.000 zł., a razem z poprzednio wykazanym 212.000 zł., okrągło 200 000 zł.

Jest to zdaniem Rady szkolnej okręgowej minimum, mające zapobiedz zamykaniu szkół i cofaniu się szkolnictwa i usunąć to, co je widocznie kompromituje. Gdyby większe środki były do rozporządzenia, możnaby tę akcyę zastąpienia złych i szczupłych budynków dobrymi przyspieszyć, dokonawszy jej należałoby wziąść się do wystawienia budynków dla szkół zorganizowanych a nieczynnych, a dopiero na końcu możnaby postawić organizowanie szkół i stawianie budynków w gminach, które szkoły dotychczas nie mają.

Gdyby jednak Wysoki Sejm mógł rocznie kwotę 200.000 wstawiać w budżet na zasiłki, na budowę szkół, to nasuwa się mimowoli myśl, czyby kwoty tej w połowie nie można skapitalizować, a uzyskawszy za 100.000 zł. kapitał 2,000.000 zł., obrócić go zaraz na wystawienie budynków dla tych szkół, które obecnie są czynne, mają nauczycieli, a nie mają znośnego umieszczenia. Akcya budowy szkół jest już tak utorowana, plany i kosztorysy gotowe, pewna liczba przedsiębiorców budowy doświadczona, że Rada szkolna krajowa w przeciągu trzech lat mogłaby całej tej kwoty użyć. Pozostałaby z dotacyi rocznej 200.000 zł, jeszcze co roku kwota 100.000 zł., której możnaby użyć na stawianie budynków szkolnych w gminach, które jeszcze nie mają szkoły, a to stopniowo w miarę przybywania nauczycieli.

Co się tyczy sił nauczycielskich, to przypuszczając, że liczba kobiet wychodzących z seminaryów i składających egzamin prywatnie pozostanie taż sama i że corocznie około 160 kandydatek wstępować będzie do zawodu, to liczba ta wystarczy zupełnie na obsadzenie posad nauczycielskich w szkołach żeńskich i w tych szkołach mięszanych, w których praca nauczycielki ma odpowiednie warunki.

Kandydatów na nauczycieli wyszło z seminaryów męskich w r. b. 227, od roku 1899 wychodzić ich będzie 300 (przybędą maturzyści z Sokala i Krosna), od roku 1902 wychodzić ich będzie 330 (przybędą maturzyści z seminaryum założyć się mającego w r. 1898), od r. 1903 wychodzić ich będzie 360 (przybędą maturzyści z seminaryum założyć się mającego w r. 1899).

Z przybywających obecnie sił nauczycielskich męskich i żeńskich po uzupełnieniu wszystkich lub około 200 stanowi rzeczywisty przybytek, który zatem w r. 1899 zwiększy się jeszcze. Ponieważ zaś według obliczeń powyżej dokonanych potrzeba nam jeszcze 2.475 sił nauczycielskich, przeto gdyby liczba seminaryów się nie powiększyła, doszlibyśmy do tej cyfry nauczycieli stopniowo w latach około dwunastu.

Część tego przybytku sił kwalifikowanych obrócić jednak należy koniecznie na zmniejszenie liczby nauczycieli niekwalifikowanych, która przeszło 1000 obecnie wynosi.

Podwyższenie kwot stypendyjnych i poparcie znacznemi kwotami akcyi około zakładania internatów, może natomiast produkcyę sił nauczycielskich w obecnych seminaryach nietylko jakościowo polepszyć, ale jeszcze o jakie 100 abituryentów rocznie podnieść.

Wniosek stąd, że liczba sił nauczycielskich wystarczy nam, chociażbyśmy akcyę budowy szkół w szybszym tempie podjęli.

Lwów, dnia 1. grudnia 1897.

Sanguszko w. r.

L. 62815|97.

Alg 27.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi nauczycieli, wdów i sierót po nauczycielach o podwyższenie emerytury i udzielenie darów z łaski.

Wysoki Sejmie!

Kilku uchwałami powziętymi na ostatniej sesyi przekazał Wysoki Sejm petycye nauczycieli i wdów po nauczycielach ludowych o podwyższenie emerytury, pensyę wdowią, lub dary z łaski, Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu z ck. Radą szkolną krajową i przedłożenia wniosków.

Stosownie do powyższego polecenia Wydział krajowy po otrzymaniu opinii od Rady szkolnej krajowej, co do tych petycyj ma zaszczyt przedłożyć następujące sprawozdanie:

1. Piotr Koczyndyk, emerytowany nauczyciel ludowy, wniósł prośbę do Wysokiego Sejmu o podwyższenie w drodze łaski pobieranej przez niego emerytury z kwoty 217 złr. 50 ct. aw. na 300 złr. Petent pobiera obecnie oprócz emerytury w kwocie 217 złr. 50 ct., dar z łaski w kwocie 30 złr. udzielony mu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 6. lutego 1896, tak, że pobory jego wynoszą razem 247 złr. 50 ct. rocznie.

Petent jako stały nauczyciel w Myszynie został 9. sierpnia 1895. przeniesiony w stan spoczynku z powodu niedomagania zwroku, a to po 35-letniej służbie, wśród który zmieniając często posady, doszedł do stabilizacyi dopiero przed samem spensyonowaniem.

Emerytura jego została jednak wymierzoną tylko za 29 lat służby, a sześciu lat nie policzono mu do emerytury, mimo, że posiada dekreta nominacyjne i poświadczenia gmin, a to z powodu przerwy dwuletniej od 1. sierpnia 1854. do 11. marca 1856., w którym to czasie przebywał w b. instytucie dla nauczycieli w Przemyślu celem zawodowego wykształcenia się.

Ślad pobytu w tym instytucie zatarł się z powodu pożaru w którym akta instytutu zgorzały. Gdyby zatem policzono Kuczyndykowi dla uzupełnienia 35 lat, owych sześć lat zakwestyonowanej, ale rzeczywiście odbytej służby, to celem wymierzenia mu pełnej emerytury 300 złr. rocznie, którą pobierają nauczyciele po wy-

służeniu 40 lat, należałoby policzyć mu jeszcze w drodze łaski pięć lat, których petent z powodu ociemnienia nie mógł dosłużyć. Rada szkolna krajowa popiera prośbę Piotra Koczyndyka i wnosi, aby przyznano mu pełną emeryturę w kwocie rocznej 300 złr., zdaniem jej bowiem nauczyciel ten tak ze względu na swój wiek i wymagające znaczniejszej pielęgnacyi kalectwo, którego nabawił się w czasie służby, jak ze względu na dodatnią aplikacyę służbową zasługuje na to dobrodziejstwo. Wydział krajowy przedkłada ten wniosek Wysokiemu Sejmowi do uwzględnienia z tą uwagą, że wrazie przyznania petentowi emerytury o rocznych 300 złr. odpaść powinien dar z łaski w kwocie 30 złr. przyznany petentowi w r. 1896.

2. Sebastyan Mściwujewski, przeniesiony w czasowy stan spoczynku nauczyciel ludowy, wniósł prośbę o podwyższenie mu emerytury. Petent z powodu choroby (epilepsya) z końcem roku 1895. przeniesiony został w czasowy stan spoczynku z emeryturą roczną 148 złr. 75 ct. aw. C. k. Rada szkolna krajowa w obec tego, że Mściwujewski dopiero przed dwoma laty został przeniesiony w czasowy stan spoczynku i już wówczas przyznano mu emeryturę za całych 17 lat służby, chociaż miał prawo tylko do odprawy, nie popiera jego prośby. Wydział krajowy oświadcza się zgodnie z powyższą opinią Rady szkolnej krajowej.

3. Feliks Wygoda emerytowany nauczyciel ludowy wzniósł petycyę o podwyższenie względnie przyznanie pełnej emerytury.

Petent z powodu nieudolności do pełnienia obowiązków nauczycielskich przeniesiony został w r. 1888 w stan spoczynku po 28 latach służby, z emeryturą roczną 210 złr. aw. Rada szkolna krajowa w obec tego, że petent nie udowodnił niczem podanych w swej prośbie okoliczności co do czasu rozpoczęcia służby, oraz ze względu że jego aplikacya służbowa pozostawiała wiele do życzenia oświadcza się przeciw uwzględnieniu prośby. Wydział krajowy zgodnie z opinią Rady szkolnej krajowej sądzi także, że prośbie Wygody o podwyższenia emerytury odmówić należy.

4. Jan Rogoszewski, były tymczasowy nauczyciel ludowy wniósł prośbę o podwyższenie daru z łaski, przyznanego mu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 22. stycznia 1889 r.

Rogoszewski wysłużywszy $12\frac{1}{2}$ lat przy wojsku służył od r. 1868 do r. 1884. jako tymczasowy nauczyciel (od r. 1879 z kwalifikacyą) przy kilku szkołach ludowych i został uwolniony od pełnienia obowiązków z powodu choroby nieuleczalnej. Nie będąc stale mianowany nie mógł dostać emerytury i pozostał wskutek tego po usunięciu go z posady, bez sposobu do życia. Uwzględniając te okoliczności Wysoki Sejm uchwałą z dnia 22. stycznia 1889. przyznał Rogoszewskiemu roczny dar z łaski w kwocie 90 złr., o którego podwyższenie tenże obecnie uprasza. Rada szkolna krajowa stwierdza, że petent w czasie 16letniej służby pełnił swe obowiązki pilnie i z dobrym skutkiem, a choroby swej nabawił się w służbie na posadzie w Łozinie, gdzie mieszkał w budynku lichym i wilgotnym. Ze względu na bardzo przykre położenie materyalne, petenta, który będąc sparalizowany jest zupełnie niezdolnym do zarobku i ograniczonym do daru z łaski o rocznych 90 złr., Rada szkolna krajowa gorąco zaleca petycyę Rogoszewskiego do uwzględnienia z wnioskiem o podwyższenie mu daru z łaski z kwoty 90 złr. na 180 złr. tak, aby petent na utrzymanie otrzymywał przynajmniej 50 ct. dziennie.

Wydział krajowy popiera ze swej strony ten wniosek.

5. Hersch Salater, wniósł prośbę o przyznanie stałej rocznej remuneracyi za udzielenie nauki religii izraelickiej w szkołach ludowych w Brzeżanach.

Petent nie mając kwalifikacyi do udzielania nauki religii izraelickiej, wymaganej w §. 3. lit. c. ustawy z dnia 1. grudnia 1889. Nr. 71. dz. u. kr. nie może mieć także prawa do remuneracyi przyznawanej nauczycielom religii po myśli §. 6. powołanej ustawy. Ze względu jednak na gorliwą w służbie Hersza Salatera, Rada szkolna krajowa oświadcza się za przyznaniem mu w drodze łaski jednorazowej remuneracyi za dotychczasowe udzielanie nauki religii izraelickiej w kwocie 200 zł. aw. Wydział krajowy przedkłada ten wniosek Wysokiemu Sejmowi do uwzględnienia.

6. Cyryla Płoszczak, sierota po nauczycielu szkoły ludowej w Mikołajowie wniosła petycyę o wyznaczenie jej w drodze łaski stałego wsparcia.

Z aktów okazuje się, że zmarły ojciec petentki przeszło 30 lat pełnił obowiązki kierującego nauczyciela w 2-klasowej szkole ludowej w Mikołajowie i przez cały czas swej służby zachowywał się wzorowo i pracował z bardzo dobrym skutkiem dla szkoły. W obec długotrwałej służby ś. p. ojca petentki, jakoteż ze względu, że petentka, osoba fizycznie osłabiona, licząca 70 lat wieku, do żadnej pracy nie jest zdolną i pozostaje wyłącznie na łasce litościwych ludzi, Rada szkolna krajowa odniosła się do Wydziału krajowego z wnioskiem o wyjednanie dla Cyryli Płoszczak u Wysokiego Sejmu stałego zaopatrzenia w drodze łaski. Wydział krajowy przedkłada zatem Wysokiemu Sejmowi wniosek na udzielenie Płoszczakównej zaopatrzenia w rocznej kwocie 120 złr., czyli po 10 złr. miesięcznie.

7. Bronisława Iwanicka, wdowa po tymczasowym nauczycielu szkół ludowych, wniosła prośbę o przyznanie jej w drodze łaski kwartału pośmiertnego, oraz pensyi wdowiej.

Zmarły mąż petentki pełnił od 1. września 1886 r. bez przerwy obowiązki jako nauczyciel tymczasowy przy szkołach ludowych w okręgu Sokalskim i Kamioneckim. Po złożeniu egzaminu kwalifikacyjnego w lutym 1896 r. wniósł prośbę o nadanie mu posady stałego nauczyciela, którą ck. Rada szkolna krajowa na posiedzeniu z dnia 11. września 1896 r. uwzględniła. Tymczasem zmarł Iwanicki 18. sierpnia 1896 r. pozostawiając wdowę z pięciorgiem nieletnich dzieci bez żadnego majątku. Ze względu, że nauczyciel ten pełnił od dnia 1. września 1886. do 17. sierpnia 1896. obowiązki zawodowe nienagannie, i tylko kilkunastu dni brakowało mu do dziesięciu lat służby, a tem samem wdowie jego do uzyskania pensyi wdowiej, ze względu dalej, że pozostała wdowa wraz z pięciorgiem dzieci znajduje się w bardzo przykrych stosunkach majątkowych, Rada szkolna krajowa popiera petycyę Bronisławy Iwanickiej i wnosi na udzielenie jej stałego daru z łaski w kwocie rocznej 120 złr., który to wniosek Wydział krajowy ze swej strony Wysokiemu Sejmowi przedkłada.

8. Ludwika Hanulowa, wdowa po stałym nauczycielu szkoły ludowej w Przemyślu wniosła petycyę o udzielenie jej w drodze łaski wyjątkowego dodatku na wychowanie dwanaściorga dzieci. Hanulowej przyznano w r. 1896. pensyę wdowią w kwocie 287 złr. 33 ct. i dodatek na wychowanie dzieci w kwocie 141 zł. 67 ct., razem na utrzymanie całej rodziny kwotę 425 złr.

Ze względu, że powyższy dodatek na wychowanie 12 dzieci jest wprost niedostatecznym i petentka mając do utrzymania tak liczną rodzinę narażona jest na nędzę, ze względu dalej, że ś. p. mąż petentki przez 24 lat pełnił obowiązki nauczycielskie bardzo gorliwie i z bardzo dobrym skutkiem, Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej sądzi, że Ludwice Hanulowej należałoby przyznać w drodze łaski od r. 1898. wyjątkowy dodatek na wychowanie dzieci w rocznej kwocie 200 złr., aż do dojścia do 20 roku życia, lub wcześniejszego zaopatrzenia sześciorga starszych dzieci.

9. Izydora Radecka, była tymczasowa nauczycielka szkół ludowych, wniosła prośbę o zaopatrzenie w drodze łaski. Wydział krajowy zgodnie z opinią c. k. Rady szkolnej krajowej nie może przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosku na przyznanie petentce stałego zaopatrzenia, ze względu na zbyt krótki czas jej służby w szkołach publicznych, jak i poniekąd niedostateczną aplikacyę służbową. Rada szkolna krajowa oświadcza jednak, że z uwagi na przykre stosunki majątkowe Radeckiej, gotową jest przyznać petentce z początkiem roku 1898. jednorazowy dar z łaski z funduszów przyzwalanych corocznie przez Wysoki Sejm na dary z łaski dla emerytowanych nauczycieli i wdów, oraz sierót po nauczycielach — w obec czego odpada potrzeba uchwalania dla niej jakiegokolwiek zasiłku.

10. Sabina Hoffmanówna, kierująca nauczycielka szkoły wydziałowej żeńskiej im. Elżbiety we Lwowie, wniosła prośbę o wliczenie jej do emerytury czasu służby nauczycielskiej przebytej w szkole głównej dla dziewcząt u PP. Benedyktynek obrz. łać. we Lwowie od 9. listopada 1861. do 31. grudnia 1868 r.

Rada szkolna krajowa ze względu, że szkoła PP. Benedyktynek obrz. łać. we Lwowie ma wszelkie cechy publicznej szkoły, oraz ze względu, że petentka swą gorliwą i skuteczną służbą poświęconą zawodowi nauczycielskiemu od lat 36 zasługuje na wyjątkowe względy, popiera petycyę Hoffmanównej z wnioskiem na wliczenie jej do emerytury czasu służby, odbytej w szkole PP. Benedyktynek obrz. łać. we Lwowie, to jest 7 lat 1 mies. i 22 dni, który to wniosek Wydział krajowy ze swej strony Wys. Sejmowi przedkłada.

Prócz powyższych petycyj odstąpił Wysoki Sejm jeszcze na sesyi w r. 1896. prośby nauczycieli ludowych: Józefa Bielawskiego, Wojciecha Małyniaka i Hipolita Kobylińskiego o przyznanie dodatków pięcioletnich, Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego załatwienia. Petycye te były przedmiotem dłuższego badania ze strony ck. Rady szkolnej krajowej i co do nich Wydział krajowy nie był jeszcze w możności przedłożenia na poprzedniej sesyi Sejmowej jakiegokolwiek sprawozdania. Dopiero w bieżącym roku Rada szkolna krajowa zwróciła te trzy petycye wraz ze swą opinią, na podstawie której Wydział krajowy prośbom nauczycieli Bielawskiego, Małyniaka i Kobylińskiego odmówić był zmuszony.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Piotrowi Koczyndykowi, emer. nauczycielowi szkół ludowych podwyższa Sejm w drodze łaski od 1. stycznia 1898. pobieraną przez niego emeryturę z kwoty 217 złr. 50 ct. na 300 złr. Natomiast odpada równocześnie dar z łaski w kwocie 30 złr., przyznany petentowi uchwałą Sejmu z dnia 6. lutego 1896 r.

2) Janowi Rogoszewskiemu, byłemu tymczasowemu nauczycielowi szkół ludowych, podwyższa Sejm od 1. stycznia 1898. dar z łaski z kwoty 90 złr. na 180 złr.

3) Herszowi Salaterowi, przyznaje Sejm w drodze łaski jednorazową remuneracyę w kwocie 200 złr. za dotychczasowe udzielanie nauki religii izraelickiej w szkołach ludowych w Brzeżanach.

4) Cyryli Płoszczak, sierocie po nauczycielu szkoły ludowej przyznaje Sejm począwszy od 1. stycznia 1898 r. z funduszu szkolnego krajowego stałe zaopatrzenie z łaski w kwocie rocznej 120 złr. aw.

5) Bronisławie Iwanickiej, wdowie po tymczasowym nauczycielu szkół ludowych przyznaje Sejm od 1. stycznia 1898 r. z funduszu szkolnego krajowego stały dar z łaski w kwocie rocznej 120 złr. aw.

6) Ludwice Hanulowej, wdowie po stałym nauczycielu szkoły ludowej przyznaje Sejm w drodze łaski z funduszu szkolnego krajowego od 1. stycznia 1898. wyjątkowy dodatek na wychowanie dzieci w rocznej kwocie 200 złr. aw., aż do dojścia do 20 roku życia, lub wcześniejszego zaopatrzenia sześciorga starszych dzieci.

7) Sabinie Hoffmanównej, kierującej nauczycielce szkoły wydziałowej żeńskiej im. Elżbiety we Lwowie, Sejm policza w drodze łaski do emerytury czas jej służby w szkole PP. Benedyktynek obrz. łać. we Lwowie od 9. listopadada 1861. do 31. grudnia 1868. tj. 7 lat 1 miesiąc i 22 dni.

8) Sejm przechodzi do porządku dziennego nad petycyami Sebestyana Mściwujewskiego i Feliksa Wygody o podwyższenie emerytury, i Izydory Radeckiej o przyznanie zaopatrzenia.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 23. listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz w. r.
Członek Wydz. kraj.

LW. 63.532/97.

Aleg 28.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyach kilku gmin w przedmiocie zniżenia prestacyi na płace nauczycieli, względnie odpisania zaległości.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 przekazał Wysoki Sejm kilka petycyj gmin o zniżenie prestacyi na płace nauczycieli, względnie odpisanie zaległości, Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na przyszłej sesyi.

Wydział krajowy w myśl polecenia Wysokiego Sejmu po dokładnem zbadaniu tych petycyj, ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

1) Gmina m. Gorlice wniosła prośbę, o odpisanie zaległości prestacyj szkolnych za czas od 1. lipca 1892 po koniec roku 1894 wynoszącej 4.862 zł. 15 ct.

Zaległość powyższa pochodzi z czasu, kiedy gmina obciążona była znacznie wyższą prestacyą szkolną, niż na nią po ponownem dokładnem zbadaniu stanu majątkowego nałożono płaciła bowiem po koniec roku 1894 rocznie 5.244 zł., podczas gdy na mocy nowego orzeczenia Rady szkolnej krajowej, płaci od roku 1895 tylko 3.900 zł. Zważywszy zaś, że przed rokiem 1892, opłacała gmina Gorlice prestacyę na płace nauczycieli tylko w kwocie rocznej 2.400 zł., to nałożenie na gminę prestacyi w kwocie 5.242 zł. rocznie w czasie od 1892 r. do 1894 roku, to jest w czasie, z którego datuje się zaległość, musi okazać się nadmiernem.

Za uwzględnieniem tej prośby, przemawia także i ta okoliczność, że gmina obciążoną jest od lat 12 konkurencyą kościelną wynoszącą 55%—57% i powiatowymi dodatkami do podatków w wysokości 29%, tak, że lubo na potrzeby gminne miasto żadnych dodatków obecnie nie pobiera, nie podobna obarczać mieszkańców znacznym dodatkiem jakieby dla spłacenia powyższej zaległości prestacyjnej nałożyć była potrzeba.

Z tych powodów, jak również ze względu na zmniejszenie się majątku gminy w ciągu roku 1895 o 26.000 zł. i wynikające stąd uszczuplenie znaczne dochodu z własnego majątku zakładowego, Wydział krajowy popiera ze swej strony prośbę gminy Gorlice o odpisanie zaległej prestacyi.

2) Gmina m. Kamionka strumiłowa wniosła petycyę o obniżenie prestacyi szkolnej na płace nauczycieli na kwotę 6% ewentualnie 9% od opłacanych w gminie bezpośrednich podatków stałych.

Gmina ta opłaca na podstawie dobrowolnego zobowiązania, oraz na podstawie orzeczenia Rady szkolnej krajowej z 12. stycznia 1895 r. l. 31.558 tytułem prestacyi na płace nauczycieli roczną kwotę 1.900 zł.

Stan finansowy gminy nie przedstawia się pomyślnie, gdyż budżet normalny w r. 1896 wykazał niedobór w kwocie 3.488 zł. 48 ct., który musiał być pokryty 38% dodatkiem do podatków bezpośrednich, wynoszących kwotę 9.117 zł. Do funduszu szkolnego opłaca gmina rocznie łączną kwotę 2.552 zł. 60 ct. co się równa 28% dodatku do podatków. Z przedstawionego stanu rzeczy okazuje się, że gminie miasta Kamionki strumiłowej z nader wielką trudnością przychodzi uiszczać na płace nauczycielskie prestacyę z tytułu dawniejszych zobowiązań w kwocie rocznej 1.900 zł. i prośba o ulgę w ciężarach szkolnych na uwzględnienie zasługuje.

Wydział krajowy przedkłada przeto Wysokiemu Sejmowi wniosek na obniżenie prestacyi na płace nauczycielskie w gminie miasta Kamionki strumiłowej z kwoty 1.900 zł. na 1.500 zł.

3) Gmina Stróżna, powiatu grybowskiego wniosła petycyę o zniesienie dobrowolnego zobowiązania na płace nauczyciela.

Aktem fundacyjnym z dnia 10. grudnia 1890, zatwierdzonym przez reprezentacyę powiatową w Grybowie zobowiązała się ta gmina uiszczać na płacę nauczyciela roczną kwotę 100 zł., którą w myśl art. 4. ustawy z 24. kwietnia 1894 Dz. u. kr. Nr. 39 obniżono do kwoty 86 zł. 35 ct. Rada szkolna okręgowa w Grybowie i Rada szkolna krajowa, uwzględniając wyjątkowe ubóstwo gminy, (niedobór w budżecie gminy na r. 1897 pokryty być ma 120% dodatkiem do podatków) oświadczają się za obniżeniem dotychczasowej prestacyi z kwoty 86 zł. 35 ct. na 55 zł., co odpowiada 12% dodatków do podatków bezpośrednich wraz z dodatkami państwowemi, opłacanych przez gminę w r. 1896. Rada szkolna krajowa dlatego nie oświadczyła się za zupełnem zwolnieniem tej gminy od prestacyi na płace nauczyciela, względnie za zniżeniem do prestacyi ustawowej, że do tej dobrowolnej prestacyi zobowiązała się gmina aktem fundacyjnym z r. 1890, od którego to czasu stosunki jej majątkowe nie uległy zmianie, jak również z uwagi aby nie tworzyć szkodliwego precedensu dla innych gmin, które celem szybszego uzyskania organizacyi szkoły mogłyby przyjmować na siebie znaczniejsze dobrowolne zobowiązania z zamiarem z górą już powziętym, wniesienia prośby o następne obniżenie tych prestacyj.

Wydział krajowy popiera wspomniany wniosek.

4) Gmina miasta Leżajska wniosła ponowną petycyę o zwolnienie od prestacyi szkolnej uiszczanej na mocy dawniejszego dobrowolnego zobowiązania, a zastąpienie jej 6% prestacyą ustawową.

Pierwotne zobowiązanie dobrowolne (orzeczenie organizacyjne z d. 17. lipca 1875 l. 11.554) gminy m. Leżajska na płace nauczycieli wynosiło 1.139 zł. 68 ct., która to kwota następnie dwukrotnie została obniżaną, tak, że ostatecznie w r. 1893 wynosiła 650 zł. Powyższa kwota przewyższa 6% ustawową prestacyę w stosunku do podatków opłacanych przez gminę tą w r. 1896 o 303 zł. 34 ct. Rada szkolna okręgowa i Wydział powiatowy w Łańcucie oświadczyły się za uwzględnieniem petycyi gminy Leżajska, Rada szkolna krajowa zaś, wobec tego, że gmina Leżajsk dwukrotnie już doznała znacznego obniżenia prestacyi, wstrzymała się od przedłożenia swego wniosku. Wydział krajowy, po dokładnem zbadaniu budżetu gminnego, gdy stan majątkowy gminy nie przedstawia się pomyślnie budżet zamykany jest rokrocznie niedoborem, na pokrycie którego na mieszkańców nałożony być musi dość znaczny dodatek do podatków bezpośrednich (w r. 1897 nałożono 14%) przedkłada niniejszem Wysokiemu Sejmowi wniosek na obniżenie prestacyi szkolnej na płace nauczycielskie w gminie m. Leżajska do kwoty 350 zł. rocznie.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Gminie miasta Gorlice odpisuje się zaległość prestacyj szkolnych za czas od 1. lipca 1892 po koniec r. 1894 w kwocie 4.862 zł. 15 ct. a. w.

2) Począwszy od 1. stycznia 1898 zniża się dotychczas uiszczane prestacye na płace nauczycieli gminom: miasta Kamionki strumiłowej z kwoty 1.900 zł. na kwotę 1.500 zł. rocznie; Stróżna powiatu Grybowskiego z kwoty 86 zł. 35 ct. na kwotę 55 zł., a gminie m. Leżajska z kwoty 650 zł. na 350 zł. rocznie.

We Lwowie d. 16. listopada 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. W. 63836/97. Alg 29.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie restauracyi klasztoru OO. Bernardynów w Sokalu.

Wysoki Sejmie!

Przy rozprawach nad rubr. VIII. wydatków budżetu krajowego na rok 1897 powziął Wysoki Sejm dnia 13. lutego 1897 następującą uchwałę:

„Petycyę ks. Ferdynanda Moralskiego, przełożonego klasztoru OO. Bernardynów, w Sokalu l. 126 o subwencyę na restauracyę kościoła, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej".

Wydział krajowy stosownie do powyższego polecenia zajął się zbadaniem powyższej sprawy i rezultat tego badania przedkłada Wysokiemu Sejmowi wraz z wnioskiem stanowczego załatwienia.

Celem stwierdzenia, czyli zamierzona restauracya kwalifikuje się w ogóle do konserwatorskiego traktowania a następnie do subwencyonowania z funduszów krajowych, odniósł się Wydział krajowy o opinię do lwowskiego grona c. k. Konserwatorów, które opierając się na fachowem zbadaniu stanu rzeczy przez konserwatora prof. Juliana Zacharjewicza, oświadczyło się za uwzględnieniem petycyi ks. Moralskiego. Według opinii Grona Konserwatorów klasztor OO. Bernardynów w Sokalu jakkolwiek jako pomnik architektoniczny do najcelniejszych w kraju nie należy a w skutek słabego materyału, częstych pożarów i niezręcznych naprawek utracił wiele z pierwotnych swoich cech charakterystycznych, to przecież zaliczyć się go musi do wielce szacownych zabytków historycznych, a jako taki zasługuje na to, aby kraj przyczynił się do jego konserwacyi.

Kościół ten mimo, iż w całości swojej i zewnętrznej strukturze, nie ma wyższej artystycznej wartości, już samą okazałością rozmiarów swoich i tradycyami przeszłości zasługuje na miano ważnego i znaczącego monumentu. Wewnątrz mimo tylu klęsk i pożarów zachował wiele cennych i godnych troskliwej opieki szczegółów jak n. p. piękną malowaną architekturę w zakrystyi, sopraporty i ornamentacye w krużgankach i t. p.

Restauracyę kościoła wewnątrz OO. Bernardyni już przeprowadzili, obecnie chodzi o uporządkowanie kościoła zewnątrz i pokrycie dachem klasztoru.

Według przedłożonego kosztorysu wydatek na ten cel obliczony został na kwotę 7.570 zł. 79 ct. a. w. Opierając się na opinii Grona c. k. Konserwatorów, Wydział krajowy jest zdania, iż w tym przypadku subwencya kraju byłaby wskazaną, a zasiłek w kwocie 1000 zł. byłby odpowiednim.

Wydział krajowy wnosi więc:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Na cel restauracyi starożytnego kościoła i klasztoru OO. Bernardynów w Sokalu wyznacza się jednorazową subwencyę w kwocie 1.000 złr.

2. Powyższą kwotę wstawia się do Rubr. VIII. wydatków budżetu krajowego na rok 1898.

Z Rady Wydziału krajow. Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 24. listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 33787/97.

Aleg 30.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi klasztoru OO. Dominikanów w Krakowie o subwencyę na restauracyę krużganków w klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 13. lutego r. 1897, przekazał Wysoki Sejm petycyę klasztoru OO. Dominikanów w Krakowie o subwencyę na odnowienie krużganków w tymże klasztorze Wydziałowi krajowemu do zbadania i sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej. Wywiązując się z tego polecenia Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy odniósł się do Koła c. k. konserwatorów w Krakowie, a otrzymawszy od niego fachową opinię, ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

Uchwałą z dnia 7. lutego r. 1895, przyznał był Wysoki Sejm na restauracyę starożytnych gotyckich krużganków klasztoru OO. Dominikanów w Krakowie subwencyę z funduszu krajowego w kwocie 4.400 zł. płatną w dwu równych ratach w r. 1895 i 1896. Przedstawiony podówczas szczegółowy kosztorys restauracyi, sporządzony przez fachowego architekta p. Zygmunta Hendla, a obejmujący tak roboty techniczne jak i artystyczne, wynosił ogólną sumę 16.800 zł. Tymczasem, jak to niestety co raz częściej bywa przy tego rodzaju restauracyach pomników historycznych, ogólna suma wydatków spowodowanych restauracyą okazała się o wiele wyższą od sumy w pierwotnym kosztorysie preliminowanej, a rzeczywiste dotychczasowe wydatki nietylko przeniosły sumę kosztorysową, ale okazała się potrzeba robót dodatkowych, wskutek czego pierwotny kosztorys wzrósł w dwójnasób i wynosi obecnie sumę 35.095 zł. 29 ct.

Cyfrowo rzecz się przedstawia jak następuje:

Restauracya dotychczas wykonana, kosztowała ogółem 17.594 zł., a według dołączonego do petycyi kosztorysu, a zarazem rachunku stwierdzonego podpisem c. k. konserwatora St. Tomkowicza, kosztować ma jeszcze 17.500 zł. Na pokrycie tej sumy przyznano dotychczas z funduszów publicznych klasztorowi OO. Dominikanów następujące subwencye:

1) Wysoki Sejm w r. 1895 kwotę .	4.400	zł.
2) C. k. Rząd	6.000	„
3) Gmina m. Krakowa . . .	1.000	„
razem .	11.400	zł.

Na poczet tych subwencyi nie zostały jeszcze podniesione następujące raty:

a) II-ga rata subwencyi c. k. rządu w kwocie 3.000 zł.

b) II-ga rata subwencyi m. Krakowa w kwocie 500 „

razem przeto 3.500 zł. nie zostało jeszcze podjętych 3 subwencyi przyznanych z funduszów publicznych. Wobec tego zaś, że koszt robót dodatkowo przeprowadzić się mających obliczony został według nowego kosztorysu na 17.500 zł., pozostająca do dyspozycyi kwota 3.500 zł. jest w wysokiej dysproporcyi do wydatków kosztorysem obliczonych. Po odliczeniu bowiem wspomnianych 3.500 zł. pozostaje zawsze jeszcze w wydatkach kwota 14.000 zł., na którą klasztor obecnie nie ma żadnego pokrycia. Klasztor OO. Dominikanów w Krakowie poczuwa się wprawdzie do obowiązku pokrycia tego wydatku, ze względu jednak na szczupły majątek klasztorny i wysokie ciężary, jakie w ostatnich latach na klasztor spadły, nie jest klasztor w stanie obowiązek ten spełnić w całości i dlatego udaje się do Wysokiego Sejmu z prośbą o ponowną subwencyę z funduszu krajowego w kwocie 6.000 zł. Stan restauracyi dotychczasowej zaś ma być taki, że na dłuższej zwłoce wprowadzeniu robót restauracyjnych, ucierpieć musi ostateczny rezultat restauracyi. Pomniki bowiem nagrobkowe znakomitych mężów i rodów dawnej Polski, należące do najcenniejszych zabytków włoskiej renesansowej rzeźby XVI. wieku, już zrestaurowane, leżą na składzie u rzeźbiarzy i narażone są na uszkodzenia; niedokończone obramienia wielkich okien gotyckich nie mogą być należycie oszklone, przez co wpływy atmosferyczne niszczą już zrestaurowane części krużganków, jednem słowem przerwanie dalszej restauracyi z braku funduszów naraża na szwank już dokonane dzieło restauracyjne i grozi nieobliczalnemi szkodami. Na tak znaczne podniesienie kosztów restauracyi wpłynęło, że, jakto często bywa przy restauracyi starych zabytków sztuki, dopiero po rozpoczęciu robót restauracyjnych i wśród pracy odkryło się wiele nieznanych przedtem dzieł sztuki, nieobjętych pierwotnym planem restauracyi, wiele szczegółów architektonicznych, okrytych grubą warstwą tynku i cegłą, okazało się pierwszorzędnymi zabytkami z ciosu; otwory okien, obłożone cegłą i otynkowane, wydawały się pierwotnie prostą mularską robotą; tymczasem pokazało się, że pod tą obkładką są one całe z ciosu i przedstawiają cechy gotyckie niezwykłego artyzmu, odkryto wiele zamurowanych słupów, żeber, rzeźb, maswerków okiennych, odsłoniła się cała jedna ściana krużganku kamienna, przyozdobiona rzeźbionym portalem, niesłychanie ważna pod względem archeologicznym i artystycznym, nieoceniony zabytek romański XIII. wieku, z najpierwszej epoki fundacyi klasztoru, z epoki św. Jacka i Iwona Odrowąża, co więcej, po przystąpieniu do robót restauracyjnych okazało się, że przylegająca do krużganku kaplica św. Piusa, mieszcząca niezmiernie ważne szczegóły architektoniczne, należała w pierwotnym czasie do krużganków, jako ich część integralna, i napowrót do nich przyłączoną być musiała, a wskutek tego musiała zostać objętą restauracyą, której pierwotny kosztorys nie przewidywał. Wszystko to, a obok tego zły stan murów i sklepień, gorszy, niż można było przypuszczać, sprawiło, że koszta restauracyi krużganków i pomników wzrosły w dwójnasób.

Zdawało się bowiem pierwotnie, że restauracya obejmie tylko pomniki nagrobkowe, a dodatkowo tylko ściany, które trzebaby ponaprawiać i osuszyć, po wyjęciu jednak pomników okazało się, że mury są wilgocią przegryzione, sklepienia na tak słabej podstawie wsparte zaczęły się rysować, okazały się także przegniłemi i trzebaby było przebudowywać, nadto wzmacniać szkarpy od wirydarza. Konieczne te roboty mularskie i kamieniarskie pochłonęły całą sumę pierwotnie przez kosztorys preliminowaną, pozostały więc pomniki rzeźbione, oddane zaraz na początku do rzeźbiarzy i kamieniarzy i w większej części już odrestaurowane leżą tam, bo brak funduszów na zapłacenie majstrów za roboty i brak funduszów na złożenie ich i wmurowanie.

Grono c. k. konserwatorów Galicyi zachodniej, odpowiadając na pismo Wydziału krajowego, żądające opinii fachowej, tak się wyraża:

„Pytanie teraz: coby można oszczędzić, co z kosztorysu jako mniej niezbędne odrzucić, jakie roboty odłożyć na później?

Wysokiej artystycznej wartości nagrobki ratować trzeba było koniecznie, była ostatnia chwila po temu, jeżeli nie miało się dozwolić, aby uległy ostatecznemu zniszczeniu, co byłoby stratą niepowetowaną. Aby je ratować, musiano osuszyć i zreparować ściany. Przytem okazały się nieprzewidziane roboty, które były niezbędne, gdyż bez nich albo byłoby się dopuściło do ruiny gmachu, cennego i dającego jedyne możliwe schronienie nagrobkom, albo z drugiej strony przyłożyłoby się rękę do zatarcia śladów historycznych największej wagi czy artystycznych, też niemniej ważnych, jakie się w ciągu robót odkryły w gmachu. Dziś budynek jest uratowany i odnowiony umiejętnie, chodzi głównie o pomniki. Część robót około budynku jest niezapłacona, nie ma żadnych funduszów do zapłacenia restauracyi pomników. Robót już przeprowadzonych cofnąć nie podobna, zresztą były one wszystkie nieodzowne dla sprawy ratowania pomników i gmachu, który sam jest zabytkiem sztuki. Pozostaje teraz dokończenie rozpoczętej restauracyi pomników. Z tego już nic nie można poświęcić, nic nie podobna odłożyć na później, nawet wypłaty za zrestaurowane dotychczas nagrobki, bo jeżeli te nieodebrane od kamieniarzy będą przez parę lat tułać się po składach ciasnych i wilgotnych, zniszczeją bezpowrotnie i stracona będzie robota około nich, stracone koszta restauracyi. Tak samo przez zwłokę zniszczeją powyjmowane, a jeszcze nie zrestaurowane nagrobki. Fundusz na pokrycie kosztorysu znaleziony musi być koniecznie“.

Według informacyi grona c. k. konserwatorów Galicyi Zachodniej, na pokrycie reszty wydatków restauracyjnych, są następujące jeszcze kwoty do dyspozycyi na r. 1897: subwencya rządowa 3.000 zł. na r. 1897, dodatkowo subwencya gminy m. Krakowa 500 zł. nadto klasztor OO. Dominikanów ofiarował 3.000 zł. Celem pokrycia pozostałego niedoboru w kwocie 17.194 zł. wniósł konwent OO. Dominikanów petycyę do Rady państwa o przyznanie po za to, co w budżecie na r. 1897 wstawił c. k. rząd jeszcze 12.000 zł. w. a. C. k. ministerstwo oświaty zakwestyonowało potrzebę tak wysokiej subwencyi i proponować będzie do budżetu na r. 1898 subwencyę na ten cel w kwocie 4.000 zł. w. a. Konwent OO. Dominikanów prosi Wysoki Sejm o subwencyę z funduszów krajowych w kwocie 6.000 zł.

Grono c. k. konserwatorów Galicyi Zachodniej w wspomnianem swem piśmie z dnia 25. maja 1897, prośbę tę jak najusilniej popiera, a pismo swe kończy grono c. k. konserwatorów następującą uwagą:

„Jeżeliby Wysoki Sejm odmówił subwencyi, lub chciał zmniejszyć żądaną kwotę, sytuacya może się stać bez wyjścia, a pomniki zrestaurowane przepadną bezpowrotnie.

Z tych względów jedynem wyjściem mogłoby być albo uchwalenie kwoty 6.000, albo jeśli to już w żaden sposób nie jest na raz możebnem, do rozłożenia jej, lecz nie na dłużej, jak na dwa lata w ratach po 3.000 zł.“

W takim stanie rzeczy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy udzielić Konwentowi OO. Dominikanów w Krakowie na dokończenie restauracyi krużganków i pomników dalszą subwencyę jednorazową na rok 1898 w kwocie 3.000 zł.

Lwów, dnia 16. czerwca 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Marszałek krajowy:
S. Badeni m. p.

Sprawozdawca:
Tad. Romanowicz m. p.
Członek Wydziału krajowego.

L. 63837/97.

Al. 31.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie dalszej subwencyi na wykupno ruin kościoła i klasztoru podominikańskiego w Oświęcimiu.

Wysoki Sejmie!

Sprawa wykupna szczątków starożytnego kościoła i klasztoru podominikańskiego w Oświęcimie znaną jest już Wysokiemu Sejmowi ze sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 16. Stycznia 1896 l. 2133, wskutek którego Wysoki Sejm uchwałą z dnia 6. Lutego 1896 wstawił do budżetu na r. 1896 jednorazowy zasiłek w kwocie 1000 zł. na konserwacyę tych ruin. Z powodów w zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności dokładnie wyłuszczonych, wyassygnował Wydział krajowy powyższy zasiłek nie na konserwacyę ale na częściowe pokrycie ceny kupna ruin, która dotychczas dla braku potrzebnych funduszów w całości spłaconą być nie mogła.

W roku 1897 komitet zawiązany dla sprawy wykupna wniósł do Wysokiego Sejmu ponowną petycyę o subwencyę 2000 zł. na ten cel, a Wysoki Sejm uchwałą z 13. Lutego 1897 przekazał tę petycyę Wydziałowi krajowemu do zbadania i sprawozdania na najbliższej sesyi.

Według informacyi przez Wydział krajowy zasięgniętych, udzielenie komitetowi dalszej subwencyi z funduszu krajowego jest niezbędnem, jeżeli akcya jego tak szczęśliwie dotychczas prowadzona, nie ma być na szwank narażoną.

Komitet nabył ruiny wraz z 3 morgowym gruntem w roku 1895 za 16.000 złr., z tego spłacił dotychczas 10.000 złr. nadto kosztem 6 000 złr. a. w. odrestaurował starożytną kaplicę św. Jacka do tego stopnia, że w niej nabożeństwo odprawiać można.

Cały ten wydatek 16.000 złr. z wyjątkiem 1.000 złr. ofiarowanych przez kraj pokrył ze składek zebranych w przeważnej części między okolicznym ludem wiejskim Pozostaje do spłacenia reszta ceny kupna w kwocie 6.000 złr., którą ze składek uzbierać bardzo trudno, gdyż ofiarność publiczna złożeniem kilkunastu tysięcy złr. w znacznej mierze wyczerpaną już została, a ludność wiejska skutkiem klęsk elementarnych i nieurodzaju zubożała i składki obecnie tylko skąpo wpływają. Odroczenie zaś terminów spłaty umówionych w kontrakcie jest niemożliwem wobec rygoru sprzedaży przymusowej nabytej posiadłości, która w ten sposób łatwo napowrót przejśćby mogła w ręce innowierców.

W tym stanie rzeczy i opierając się na opinii Krakowskiego grona c. k. konserwatorów, które akcyę komitetu wykupna ruin Oświęcimskich uznało za zasługującą ze wszech miar na poparcie i oświadczyło się za udzieleniem temuż komitetowi dalszej subwencyi w kwocie 2.000 złr. — postanowił Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Komitetowi wykupna ruin kościoła i klasztoru podominikańskiego w Oświęcimiu przyznaje się na częściowe pokrycie ceny kupna subwencyę jednorazową w kwocie 1.000 złr. i wstawia się tę kwotę do preliminarza funduszu krajowego na r. 1898.

Z Rady Wydziału krajow. Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 4. listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 48683/97.

Akc. 32.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za rok 1896.

Wysoki Sejmie!

A) B) Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi pod A) zamknięcie rachunków za rok 1896, tudzież pod B) wykaz stanu majątkowego za tenże rok wszystkich pod zarządem fundacyi Skarbkowskiej zostających funduszów z następującem sprawozdaniem:

Na rok 1896 preliminowano w majątku obrotowym:

dochody *netto* w sumie	290.813 zł. 04 ct.	
wydatki „ „	293.239 „ 57 „	
preliminowano przeto wydatki większe o		2.426 zł. 53 ct.

Zamknięcie rachunku majątku obrotowego za rok 1896 wykazuje:

dochody rzeczywiste *brutto* gotówką w sumie	460.678 zł. 41 ct.	
wydatki „ „ „ „	451.710 „ 04 „	
Z porównania sumy wynikłości dochodów ze sumą wydatków okazuje się **nadwyżka** dochodów w kwocie . . .		8.968 „ 37 „
W rezultacie zatem okazuje się wynik kasowy *korzystniejszy* od budżetu o		11.394 zł. 90 ct.
Gdy bowiem wynik dochodów podług zamknięcia wynosi		460.678 zł. 41 ct.
podług budżetu zaś		290.813 „ 04 „
przeto było dochodów więcej niż preliminowano o . . .		169.865 zł. 37 ct.
a wynik wydatków podług zamknięcia .	451.710 zł. 04 ct.	
podług budżetu zaś	293.239 „ 57 „	
przeto wydatki większe od preliminowanych o		158.470 „ 47 „
Z porównania przeto obu rezultatów okazuje się wynik kasowy w r. 1896 w ogóle *korzystniejszy*, jak wyżej wykazano o		11.394 zł. 90 ct.

Z zestawienia dochodów i wydatków poszczególnych rubryk w porównaniu z preliminarzem, otrzymamy wyniki korzystniejsze od preliminarza w następujących rubrykach:

w rubryce III. „Gmach teatralny“ o		8.576 zł. 66 ct.
„ „ VII. „Realności lwowskie“ o		582 „ 66 „
„ „ VIII. „Spłata pożyczek“ o		24.431 „ 03 „
„ „ IX. „Prowizye czynne“ o		17 „ 54 „
„ „ XI. „Zakład w Drohowyżu“ o . . .		1.130 „ 96 „
„ „ XII. „Przygodne“ o		596 „ 76 „
razem . .		35.335 zł. 61 ct.

Z przeniesienia . .		35.335 zł. 61 ct.
natomiast są wyniki gorsze:		
w rubryce I. „Zarząd centralny“ .	1.273 zł. 70 ct.	
„ „ II. „Legaty i pensye“ .	3.096 „ 70 „	
„ „ IV. „Przedsiębiorstwo teatralne“ . . .	2.000 „ — „	
„ „ V. „Dobra ziemskie“ .	17.570 „ 31 „	23.940 „ 71 „
a z porównania nadwyżek z przekroczeniami w pojedynczych rubrykach okazuje się rezultat *pomyślniejszy* zgodnie jak wyżej o		11.394 zł. 90 ct.
Gdy się jednak zważy, że w r. 1896 wzrosły pożyczki fundacyi o		24.100 zł. — ct.
okaże się wynik gospodarki mniej korzysty o		12.705 zł. 10 ct.
a po uwzględnieniu wzrostu zapasów z końcem roku 1896 o .		8.720 „ 56 „
zredukuje się ten wynik do sumy		3.984 zł. 54 ct.
Istotny zatem wynik gospodarki w r. 1896 przedstawia się jako niedobór.		
Gdy bowiem dochody rzeczywiste . .	460.678 zł. 41 ct.	
po strąceniu pożyczek (rubr. VIII.) . .	94.850 „ — „	
wynosiły . .		365.828 zł. 41 ct.
wydatki zaś rzeczywiste	451.710 zł. 04 ct.	
po strąceniu pożyczek (rubr. VIII.) . .	77.257 „ 37 „	
wynosiły . .		374.452 „ 67 „
przeto niedobór . .		8.624 zł. 26 ct.
a po dodaniu preliminowanej zwyżki dochodów, (w dochodach preliminowano 290.813 zł. 04 ct.		
w rubr. VIII. . . 7.750 „ — „	283.063 zł. 04 ct.	
w wydatkach . . 293.239 zł. 57 ct.		
w rubr. VIII. . . 14.588 „ 40 „	278.651 „ 17 „)	4.411 „ 87 „
okaże się wynik niekorzystniejszy od preliminarza o . . .		13.036 zł. 13 ct.
strąciwszy zaś różnicę powstałą przy zakupnie efektów na spłatę pożyczek w kwocie	331 zł. 03 ct.	
tudzież przyrost zapasów w gotówce . .	8.720 „ 56 „	9.051 „ 59 „
ostateczny wynik gospodarki w roku 1896 mniej korzystny od preliminarza j. w.		3.984 zł. 54 ct.

Do głównych wyżej poszczególnionych różnic podała Kuratorya fundacyi Wydziałowi krajowemu w sprawozdaniu swem z dnia 28. czerwca 1897 następujące wyjaśnienia:

Rubryki I. i II. „Zarząd i legaty“, stanowiące właściwe wydatki ogólnej administracyi:

Pierwszy z tych wydatków (rubr. I.) wynosił w roku 1896 po strąceniu dochodów . . . . . 26.758 zł. 39 ct.
drugi zaś (rubr. II.) . . . . . 13.607 „ 30 „
razem . . 40.365 zł. 69 ct.
a ponieważ preliminowano w wydatkach po strąceniu dochodów:
w rubryce I. . . . . 25.484 zł. 69 ct.
„ „ II. . . . . 10.510 „ 60 „
razem . . 35.995 „ 29 „
przeto z porównania wynika wydatek wyższy od budżetu o kwotę 4.370 zł. 40 ct. spowodowany głównie tem, że czynsz za lokal biura Administracyi centralnej i czynsz za pomieszkanie kuratora nie były preliminarzem na rok 1896 objęte, znajduje on jednak pokrycie w wyższym dochodzie rubryki następnej (III).

Rubryka III. „Gmach teatru“ wykazuje wedle zamknięcia za rok 1896
w dochodach . . . . . 47.423 zł. 36 ct.
w wydatkach . . . . . 27.570 „ 46 „
czysty dochód . . 19.852 zł. 90 ct.
preliminowano zaś dochody w kwocie . 30.000 zł. — ct.
wydatki „ „ . 18.723 „ 76 „
zatem czysty dochód . . 11.276 „ 24 „
Z porównania wynik korzystniejszy o . . . . 8.576 zł. 66 ct.
spowodowany głównie niepreliminowanemi, a ściągniętemi w ciągu roku 1896 zaległościami czynszów od byłych lokatorów gmachu teatralnego.
Zaległości te wynosiły z końcem roku 1895 . . . 17.557 zł. 42 ct.
na co wpłynęło w roku 1896 . . . . . 3.088 „ 75 „
pozostało z końcem roku 1896 . . . . . 14.468 zł. 67 ct.
a gdy w ciągu roku 1896 odpisano należytość czynną od Adama Bratkowskiego w kwocie . . . . . 415 „ 71 „
wynosi właściwa zaległość czynszów kwotę . . . . 14.052 zł. 96 ct.
Do tego należytości czynne od Koła literackiego z tytułu zwrotu kosztów restauracyi lokalu w kwocie 296 zł. 47 ct.
tudzież z tytułu nadzwyczajnego dodatku do opłaconego czynszu za lata 1894 i 1895 w kwocie . . . . . 600 „ — „ 896 „ 47 „
Ogólna suma zaległości czynnych tej rubryki z końcem roku 1896 przedstawia się w kwocie . . . . . 14.949 zł. 43 ct.
zmniejszyła się więc w porównaniu ze sumą zaległości, wykazaną z końcem roku 1895 o . . . . . 3.585 zł. 99 ct.
a mianowicie:
wskutek spłaty o . . . . . 3.170 zł. 28 ct.
„ odpisu o . . . . . 415 „ 71 „
razem jak wyżej o . . 3.585 zł. 99 ct.

Rubryka IV. „Przedsiębiorstwo teatralne“. Dochody tej rubryki
preliminowano w roku 1896 w kwocie . . . . . 2.000 zł. — ct.
wydatki zaś w kwocie . . . . . 25 „ — „
Czysty więc spodziewany dochód miał wynosić . . 1.975 zł. — ct.
że zaś wydatki wynosiły . . . . . 25 „ — „
a dochodu nie było żadnego, przeto wynik tej rubryki jest w ogóle mniej korzystny o . . . . . 2.000 zł. — ct.
ponieważ objęta budżetem sprzedaż garderoby i biblioteki teatralnej przedsiębiorstwu teatralnemu nie przyszła w roku 1896 do skutku.

Rubryka V. „Dobra ziemskie“. Według budżetu wynosić miał:
Dochód w roku 1896 . . . . . 210.628 zł. 21 ct.
wydatek „ „ „ . . . . . 112.185 „ 13 „
przeto spodziewano się czystego dochodu w kwocie . . . 98.443 zł. 08 ct.
gdy zaś uzyskano w dochodach . . . 220.044 zł. 60 ct.
a wydano . . . . . 139.171 „ 83 „ 80.872 „ 77 „
uzyskano zatem mniej o . . 17.570 zł. 31 ct.
Z porównania dochodów prelimin. w kwocie 210.628 zł. 21 ct.
z uzyskanymi w kwocie . . . . 220.044 „ 60 „
okazuje się wynik korzystniejszy o . . . . . 9.416 „ 39 „
a z porównania wydatków prelimin. w kwocie 112.185 zł. 13 ct.
z istotnymi w kwocie . . . . . 139.171 „ 83 „
wynik mniej korzystny o . . . . . 26.986 zł. 70 ct.
W rezultacie wynik mniej pomyślny, jak wyżej o . . . 17.570 zł. 31 ct.

spowodowany głównie tem, że pierwszą półroczną ratę czynszu dzierżawnego za rok 1896 w łącznej sumie 19.886 zł. Rada administracyjna uchwałą z dnia 6. lipca 1896 rozłożyła dzierżawcom do spłaty w równych ratach półrocznych do końca trwania dzierżaw.

Czysty dochód z poszczególnych dóbr przedstawia się w r. 1896 jak następuje:

1. z Kulikowa	2.097 zł.	86	ct.
2. z Brzozdowiec	21.116 „	07	„
3. z Drohowyża	23.941 „	45	„
4. z Opar	66 „	28	„
5. z Ostałowic	1.172 „	50	„
6. z Rożniatowa	7.090 „	71	„
7. ze Smorza	13.174 „	44	„
8. ze Żabiego	22.821 „	—	„
9. z przedsiębiorstwa w dobrach .	874 „	36	„
Razem . .	92.354 zł.	67	ct.

a po strąceniu nadwyżki wydatków:

1. w dobr. Żydaczów	5.324 zł.	74	ct.		
2. w dziale rozmaite	6.157 „	16	„	11.481 „	90 „
uzyskano, jak wyżej wykazano .				80.872 zł.	77 ct.

Należytości czynne w tej rubryce w ciągu roku 1896 wzrosły bardzo znacznie gdy bowiem z końcem r. 1895 wynosiły (z doliczeniem należytości rubr. VI) 36.157 zł. 80 ct. to z końcem roku 1896 wynoszą 57.153 zł. 08 ct, zwiększyły się przeto o 20.995 zł. 68 ct. a mianowicie dzierżawcy tudzież inne strony winne były z końcem roku 1896:

1. z dóbr Kulików	7.293 zł.	28	ct
2. z dóbr Drohowyże . . .	8.250 „	76	„
3. z dóbr Opary	5.669 „	22	„
4. z dóbr Ostałowice . . .	4.378 „	17	„
5. z dóbr Rożniatów . .	10.910 „	52	„
6. z dóbr Smorze	5.313 „	34	„
7. z dóbr Żabie	655 „	62	„
8. z dóbr Żydaczów . . .	13.281 „	87	„
9. z prsedsiębiorstwa w dobrach .	32 „	72	„
10. z tytułów rozmaitych .	1.367 „	58	„
Razem jak wyżej . .	57.153 zł.	08	ct.

Rubryka VII. „Realności lwowskie,“ nie nasuwa żadnych szczególniejszych uwag.

Rubryka VIII. „Pożyczki“.

Przy tej rubryce zaznaczyć wypada, że za uzyskaną gotówkę 5.750 zł. z wylosowanych efektów, nie przykupiono żadnych nowych papierów wartościowych, lecz użyto jej jako pożyczkę na obrót, natomiast przykupiono efektów za 21.550 zł. celem umorzenia pożyczek pobranych z majątku zarodowego na zapłacenie podatków w roku 1885 budowę wołowni przy folwarku w Rożniatowie, budowę folwarku w Żydaczowie, domu przy zakładzie stadników w Drohowyżu, c. k. Urzędu podatkowego w Żabiu i na przykupno efektów w miejsce wylosowanych w latach poprzednich. Ponieważ w roku 1895 dla braku gotówki w kasie nie przykupiono żadnych efektów na spłatę pożyczek, przeto w roku 1896 przykupiono je w podwójnej ilości dla wyrównania raty za rok 1895 i 1896.

Wreszcie nadmienia się tu jeszcze, że w r. 1896 zaciągnięto nową pożyczkę z funduszu fundacyi Władysława hr. Skarbka w sumie 32.000 zł.

Stan pożyczek zaciągniętych przez majątek obrotowy fundacyi przedstawia się z końcem roku 1896 następnie:

1. Do majątku zarodowego dłużną była fundacya z początkiem roku 1896 . . . . . 130.250 zł. — ct.
W ciągu roku przybyła pożyczka na budowę Urzędu podatkowego w Żabiu . . . . . 6.800 „ — „
oraz nieprzykupiono w miejsce wylosowanych efektów na . 5.750 „ — „
Razem . 142.800 zł. — ct.
Do tego dług dzierżawców do majątku zarodowego z początkiem roku 1896 . . . . . 38 100 zł. — ct.
Ogółem . 180.900 zł. — ct.

Od tego:
Zakupione efekty na umorzenie pożyczek . 13.900 zł.
przykupione efekty w miejsce wylosowanych . 7.650 zl.
umorzenie pożyczek pobranych przez dzierżawców 5.100 zł. 26.650 zł. — ct.
pozostaje dług do majątku zarodowego . . . . 154 250 zł. — ct.
z tego przypada na dzierżawców . . . . . 33.000 „ — „
na fundacyę zaś reszta . . . . . 121.250 zł. — ct.

2. Do depozytów z początkiem roku 1896 dług wynosił . . . . . 41.669 zł. 95 ct.
w roku 1896 pożyczono . . . . 52.300 „ — „
Razem . 93.969 zł. 95 ct.
spłacono w roku 1896 . . . . 51.200 „ — „
pozostaje dług do depozytów . . . . . 42.769 „ 95 „

3. Z fund. Władysława hr. Skarbka pożyczono w roku 1896 . . . . . 32.000 „ — „

Ogółem więc długi majątku obrotowego fund. wynoszą z końcem roku 1896 sumę . . . . . 196.019 zł. 95 ct.
a ponieważ z początkiem roku 1896 wynosiły . . . 171.919 „ 95 „
wzrosły przeto w ciągu roku 1896 o kwotę . . . . 24.100 zł. — ct.

Rubryka 1X. „Prowizye czynne“ i rubryka XII. „Przygodne“ nie nasuwają żadnych szczególniejszych uwag.

Wynik obrotów w Zakładzie drohowyskim.

Z przedłożonego sprawozdaniem Dyrekcyi Zakładu drohowyskiego z dnia 31. maja 1897 L. 301 zamknięcia rachunku za rok 1896 okazuje się rezultat gospodarski w Zakładzie w roku 1896 w porównaniu z preliminarzem dochodów i wydatków korzystniejszy o . . . . . 1.130 zł. 96 ct.
Gdy nadto wydano Zakładowi tytułem dotacyi z początkiem robu 1896 wartością zaległości czynnych i remanentów kwotę . . . . . 52.798 zł. 23 ct.
z końcem roku 1896 zaś zwrócił zakład fundacyi z powyższych tytułów . . 53.276 „ 33 „
zatem zwiększyła się wartość remanentów o . . . . 478 „ 10 „
a w porównaniu z preliminowaną kwotą okazuje się zaoszczędzenie w sumie . . . . . 1.609 zł. 06 ct.

Gdy bowiem w roku 1896:
wydano na utrzymanie Zakładu . . . . . 161.829 „ 55 „
a preliminowano . . . . . 106.848 „ 49 „
jest więc wydatek większy o . . . . . 54.981 zł. 06 ct.
ale po uwzględnieniu wypłaconych przez zakład na rachunek kasy centralnej różnych należyt. w kw. 56.112 zł. 02 ct.
z doliczeniem wartości zaległości czynnych i wzrostu remanentów z końcem roku o 478 „ 10 „ 56.590 „ 12 „
okazuje się istotne zaoszczędzenie, jak wyżej w kwocie . 1.609 zł. 06 ct.

Koszt utrzymania Zakładu wynosił w roku 1896 po strąceniu wartości remanentów w kwocie 478 zł. 10 ct. sumę 105.239 zł. 43 ct.

a mianowicie wydatki *netto* w rubrykach:

I.	Administracya	16.748	zł.	16	ct.
II.	Żywność	41.214	„	71	„
III.	Odzież	16.015	„	56	„
IV.	Opał i oświetlenie	2.959	„	31	„
V.	Pranie	2.240	„	26	„
VI.	Łazienki	131	„	53	„
VII.	Apteka i szpital	3.150	„	88	„
VIII.	Kaplica i cmentarz	567	„	95	„
IX.	Szkoła	21.827	„	65	„
X.	Utrzymanie budynków	7.794	„	27	„
XI.	Ogród	382	„	64	„
XVII.	Rozmaite	2.075	„	22	„
	Razem	115.108	zł.	14	ct.

dochody zaś *netto* w rubrykach:

XII.	Folwark	3.023	zł.	68	ct.		
XIII.	Piekarnia	1.454	„	63	„		
XIV.	Pracownia krawiec. żeńska	2.418	„	19	„		
XV.	Młyn i rzeźnia	520	„	58	„		
XVI.	Warsztaty	2.451	„	63	„	9.868	zł. 71 ct.
	Różnica					105.239	zł. 43 ct.
	a w porównaniu z preliminowaną dotacyą					106.848	„ 49 „
	okazuje się zaoszczędzenie, jak wyżej wykazano, w kwocie					1.609	zł. 06 ct.

Według zamknięcia rachunkowego Zakładu za rok 1896 wykazuje Dyrekcya:

A. Zaoszczędzenia:

w rubrykach:

I.	Administracya	336	zł.	81 ct.
II.	Żywność	1.035	„	31 „
IV.	Opał i oświetlenie	74	„	69 „
V.	Pranie	113	„	94 „
VI.	Łazienki	184	„	27 „
VII.	Apteka i szpital	9	„	12 „
IX.	Szkoła	207	„	49 „
X.	Konserwacya	1.169	„	93 „
XII.	Folwark	2.489	„	86 „
XIII.	Piekarnia	283	„	37 „
		5.904	zł.	79 ct.

B. Przekroczenia:

w rubrykach:

III.	Odzież	671	zł.	37 ct.	
VIII.	Kaplica i cmentarz	117	„	95 „	
XI.	Ogród	574	„	64 „	
XIV.	Pracownia krawiecka żeńska	825	„	81 „	
XV.	Młyn i rzeźnia	108	„	02 „	
XVI.	Warsztaty	1.955	„	37 „	
XVII.	Rozmaite	42	„	57 „	
	Razem				4.295 zł. 73 ct.

Z porównania wynika ogólne budżetowe zaoszczędzenie . . . . . 1.609 zł. 06 ct.

Według podanych przez Dyrekcyę Zakładu wyjaśnień powody znaczniejszych różnic budżetowych są następujące:

Do rubr. I. „Administracya“. W rubryce tej przedstawiają się w dwóch pozycyach nieco znaczniejsze zaoszczędzenia, w dwóch innych znaczniejsze przekroczenia w reszcie pozycyi same tylko małe zaoszczędzenia. Zaoszczędzenie większe okazuje się w płacy urzędników (183 zł. 15 ct.) powstałe z tego powodu, że posada ochmistrza nie przez cały rok była obsadzoną i w wydatkach na opał (178 zł. 80 ct.), z powodu łagodnej zimy.

Przekroczenia w wydatkach nastąpiły:

a) w kosztach przyjęcia gości 97 zł. 08 ct.,

b) w kosztach naprawy powozu 48 zł. 39 ct.

Pierwsze przekroczenie wynikło z niedostatecznej dotacyi, która co roku prawie bywa przekraczaną, drugie zaś znosi się w zupełności uzyskanem ponad budżet z opłat za używanie powozu zakładowego.

Ogółem zaoszczędzono w wydatkach rubryki I. . .	279 zł. 11 ct.
a po uwzględnieniu nieprelimiowanego dochodu . . .	57 „ 70 „
Zaoszczędzono ostatecznie w porównaniu z budżetem .	336 zł. 81 ct.

Do rubr. II. „Żywność“. W wydatkach na żywność spostrzega się przekroczenie tylko w dwóch pozycyach, a to w poz. „Wydatki rozmaite“ (158 zł. 31 ct.) i w kosztach utrzymania prebendaryuszów eksternistów (92 zł. 83 ct.). Pierwsze przekroczenie znajduje pokrycie w korelatywnym dochodzie, a przekroczenie wydatków na koszta utrzymania prebendaryuszów eksternistów nastąpiło z tego powodu, że jednemu z prebendaryuszów, zajętemu czasowo dozorowaniem robót konserwacyjnych w dobrach fundacyjnych, wypłacano przez pewien czas relutum za żywność.

Inne pozycye wykazują same zaoszczędzenia. Zaoszczędzenie znaczniejsze w wydatkach na urządzenie kuchni (250 zł. 64 ct.) powstało z powodu, że nie wszystkie budżetem przewidziane roboty zostały wykonane. Zaoszczędzenie w opale (190 zł. 20 ct.) służy na pokrycie przekroczenia tej samej prawie wysokości w rubryce IV., na rachunek której SS. Felicyanki pokwitowały drzewo, spotrzebowane do kuchni.

W wydatkach na koszta żywienia okazuje się zaoszczędzenie	458 zł. 22 ct.
które po uwzględnieniu zapasu wiktuałów, pozostałego na r. 1897	808 „ — „
podnosi się do kwoty . .	1.266 zł. 22 ct.
Po strąceniu zaś niedoboru zwrotów za wikt	614 „ 37 „
redukuje się ostatecznie do kwoty	651 zł. 85 ct.

Zaoszczędzenie powyższe w stosunku do kwoty preliminowanej (45.414 zł. 94 ct.) jest małoznaczące, a powstało z powodu nieco niższych cen niektórych artykułów żywności.

W wydatkach całej rubryki zaoszczędzono . . .	707 zł. 77 ct.
dochody dały nadwyżkę	327 „ 54 „
zaoszczędzono zatem ostatecznie .	1.035 zł. 31 ct.

Do rubr. III. „Odzież“. Wydatki na odzież dla samych chłopców przekroczono o kwotę 902 zł. 70 ct. Przekroczenie to było nieuniknione, gdyż do preliminarza na rok 1896 wstawiono na odzież dla chłopców kwotę minimalną 9.297 zł. 55 ct., w zatwierdzonym zaś budżecie sumę tę zredukowano do cyfry 8 556 zł., która wystarczyć nie mogła, a to tem bardziej, że przy układaniu preliminarza w jesieni 1895 r. reflektowano na to, że odzież, przeznaczona na rok 1895, do końca tegoż roku wykończoną będzie. Warsztaty jednak dla braku sił roboczych nie mogły wykończyć wszystkiej odzieży, czego dowodem zamknięcie rachunków za rok 1895, w którem wykazano, iż w odzieży dla chłopców zaoszczędzono 690 zł. 77 ct

Na odzież dla sierot uwolnionych wydano więcej o 78 zł. 17 ct., gdyż więcej dzieci opuściło Zakład, niż to budżetem było przewidziane, również odzież dla staruszek kosztowała więcej, natomiast wydano znacznie mniej na odzież dla starców. Razem biorąc, zaoszczędzono w odzieży dla prebendaryuszów 163 zł. 77 ct., a w wydatkach na przybory ogólne 161 zł. 82 ct.

Ogólna suma wydatków na odzież daje przekroczenie .	641 zł. 37 ct.
które po uwzględnieniu niedoboru dochodu, preliminowanego ze sprzedaży starej odzieży	30 „ — „
podnosi się do cyfry .	671 zł. 37 ct.

Do rubr. V. „Pranie“.

Mniejsze wydatki o	81 zł. 81 ct.
powiększone o nadwyżkę zwrotu należytości za pranie bielizny dla funkcyonaryuszów	32 „ 13 „
dają ostateczne budżetowe zaoszczędzenie w sumie .	113 zł. 94 ct.

Do rubr. VI. „Łazienki“. W wydatkach na utrzymanie łazienek i parni zaoszczędzono ogółem kwotę 184 zł. 27 ct. Mianowicie wydano na opał mniej z tego powodu, że łaźnia w ciągu roku mało była w użyciu, również zaoszczędzono większą kwotę (90 zł.) w wydatkach na urządzenie łazienek, gdyż sprawiono mniej wanien, aniżeli preliminarz na to zezwalał.

Do rubr. VIII. „Kaplica i cmentarz“.

Ogólne przekroczenie wydatków	184 zł. 75 ct.
pomniejszone o dochody przypadkowe i zapas przyborów . .	66 „ 80 „
redukuje się do cyfry . .	117 zł. 95 ct.

Powyższe przekroczenie nastąpiło skutkiem poniesienia wydatku nadzwyczajnego, a mianowicie przykupna kielicha za 155 zł.

Do rubr. IX. „Szkoła“. Przekroczenie w płacach personalu nauczycielskiego nastąpiło: a) skutkiem wypłaty czwartego dodatku pięcioletniego w kwocie 60 zł. nauczycielowi i kapelanowi gr. kat. obrz. (rozp. Kuratoryi L. 1.245/95), — b) skutkiem wypłaty wdowie po nauczycielu rysunków technicznych, Laskowskiej, odprawy, równającej się dwumiesięcznej pensyi jej męża (rozp. Kuratoryi L. 586/96), że zaś ś. p. Laskowski pobrał pensyę za 11 miesięcy, przeto przez wypłatę dwumiesięcznej płacy powstała przewyżka wydatków w kwocie 58 zł. 29 ct. Oba powyższe wydatki nie były objęte budżetem.

Wszystkie inne pozycye wykazują same zaoszczędzenia, i to przeważnie drobne, a tylko w wydatkach na opał znaczniejsze, bo 200 zł. 20 ct. wynoszące.

W wydatkach na całą szkołę zaoszczędzono . . .	201 zł. 49 ct.
a po uwzględnieniu zwrotu	6 „ — „
zaoszczędzono razem . .	207 zł. 49 ct.

Do rubr. X. „Konserwacya“.

Z porównania rzeczywistych wydatków na konserwacyę z wydatkami preliminowanymi, okazuje się zaoszczędzenie w sumie	1.125 zł. 06 ct.
które po dodaniu nadwyżki dochodów	44 „ 87 „
podnosi się do kwoty . .	1.169 zł. 93 ct.

Co do poszczególnych pozycyj, to w przeważnej części okazują się znaczne zaoszczędzenia, a tylko w niektórych stosunkowo małe przekroczenia, a mianowicie:

Na opał dla personalu wydano mniej o 20 zł. 10 ct. W wydatkach na utrzymanie czystości zaoszczędzono w pozycyi „Czyszczenie kloak i kanałów“ 135 zł. 59 ct., a to z tego powodu, że rzadziej przedsiębrano czyszczenie, kwoty zaś 200 zł., przeznaczonej na środki desinfekcyjne, nie naruszono, gdyż w ciągu roku 1896 zużytkowano zapas materyałów desinfekcyjnych z lat poprzednich. Ogółem zaoszczędzono w kosztach utrzymania czystości kwotę 378 zł. 81 ct.

Wydatki na konserwacyę gmachu i domków przekroczono o kwotę 79 zł. 73 ct., która po uwzględnieniu nadwyżki dochodów 44 zł. 87 ct. zniża się do cyfry 34 zł. 86 ct.; również nastąpiły przekroczenia wydatków na konserwacyę dróg, mostów i ogrodzeń (23 zł. 12 ct.), na asekuracyę (26 zł. 34 ct.) i na urządzenia (76 zł. 05 ct.) Wszystkie te przekroczenia jednak nie są wysokie i tracą znaczenie wobec ogólnego zaoszczędzania w konserwacyi.

Najwyższe przekroczenie w kwocie 152 zł. nastąpiło skutkiem sprawienia beczkowozu do wożenia kału, największe zaś zaoszczędzenie w kwocie 951 zł. 39 ct. okazuje się w ekstraordynaryach, a powstało z tego powodu, że nie wszystkie roboty, budżetem objęte, wykonano.

Do rub. XI. „Ogród“. Sumę przeznaczoną budżetem na utrzymanie i uprawę ogrodu przekroczono o . . . . . 1,281 zł. 24 ct.
natomiast dochody dały nadwyżkę . . . . . 706 „ 60 „

zatem wyższe wydatki znalazły częściowe pokrycie w wyższych dochodach i zredukowały przekroczenie budżetu do cyfry . 574 zł. 64 ct.

szczegółowy zaś bilans ogrodu wykazuje czysty zysk w kwocie 57 zł. 86 ct.

Znaczne przekroczenie w rozchodach nastąpiło z powodu poniesienia wydatków niżej wymienionych, nieobjętych budżetem, jednakowoż takich, które nie mogą mieć ujemnego wpływu na końcowy rezultat. Najpierw w przekroczeniu 243 zł. 35 ct., w wynikłem w wypadkach na uprawę, mieści się kwota 189 zł. 61 ct., zapłacona za utrzymanie koni. Wydatek ten opłacił się, albowiem konie obrobiły ogród, a nadto zarobiły kwotę 180 zł. 05 ct., równającą się kosztom ich utrzymania.

Dalsze przekroczenie 486 zł. 65 ct., spowodowane przeprowadzeniem remanentu jarzyn z r. 1895., powinno było znaleźć zupełne pokrycie w nadwyżce dochodów; tymczasem tak się nie stało; okazało się bowiem, że z jarzyn, przechowanych na zimę, wiele się zepsuło a w dodatku na wiosnę potrzeba było sprzedać znaczniejszą ilość cebuli po cenie niższej. Tym sposobem za remanent z r. 1895. nie uzyskano tej kwoty, jaka z końcem r. 1895. przeprowadzoną była, a skutkiem tego wypadł w r. 1896. tak mały zysk z ogrodu. Wreszcie znaczne prekroczenie wydatków na urządzenia inwentaryalne w kwocie 308 zł. 16 ct. powoduje głównie zakupno trzech koni za 257 zł.; konie te jednak mogą być każdej chwili sprzedane i powrócą poniesiony wydatek.

W sprawie dochodów zauważa się jeszcze, że ogród zakładowy nie może dawać zysków, gdyż miejscowe warunki zbytu produktów są niekorzystne, następnie wobec urządzenia szkoły ogrodniczej musi się kłaść główny nacisk na naukę chłopców, a nie na korzystną produkcyę, z zaniechaniem takiej, która mało korzyści przynosi, a wreszcie gdyż ponosi się wydatki na gałąź dosyć kosztowną, a zupełnie nie produktywną, jaką jest utrzymanie parku.

Do rubr. XII. „Folwark“. Wprawdzie rzeczywiste wydatki na folwark w porównaniu z preliminowanymi wyższe są o . . . 1.779 zł. 56 ct.
lecz za to w dochodach okazuje się nadwyżka . . . 4.269 „ 42 „
Zatem ostateczny rezultat pomyślniejszy od preliminarza o . 2.489 „ 86 „
Bilans zaś wykazuje czysty zysk z folwarku w wysokości 3.075 zł. 68 ct.

Warunki w r. 1896. były dla folwarku bardzo korzystne, to też końcowy rezultat wypadł nader pomyślnie. Każdemu niemal przekroczeniu rozchodów odpowiada znaczna nadwyżka dochodów.

W utrzymaniu krów w wydatkach zaoszczędzono 124 zł. 78 ct., dochody dały 1.591 zł. 32 ct. po nad preliminarz, dochód netto zaś wynosił 2.969 zł. 32 ct. Wynik ten zawdzięcza się tej okoliczności, że w r. 1895. pozbyto wszystkie krowy stare, niedojne, a zastąpiono je nowemi, które dając w dostatecznej ilości mleka, przysporzyły znacznego dochodu.

Przekroczenie w wydatkach na utrzymanie koni w kwocie 83 zł. 42 ct. spowodowane zostało przeprowadzeniem zaległości z r. 1895. za furmanki; niedobór zaś w dochodach w kwocie 122 zł. 85 ct. powstał wskutek tego, że konie przez pewien czas chorowały, a następnie przez kilka tygodni były na ćwiczeniach.

Przekroczenie rozchodów na nierogaciznę w kwocie 1.111 zł. 04 ct, oraz nadwyżka dochodów w kwocie 1.750 zł. 31 ct. świadczy o zwiększonem zapotrzebowaniu wieprzowiny, a skutkiem tego okazał się czysty zysk o 639 zł. 27 ct. wyższy od preliminowanego.

Wydatki na uprawę pól i łąk przekroczono o 830 zł. 77 ct., dochody dały nadwyżkę 1.028 zł. 14 ct., zatem w porównaniu z preliminarzem rezultat korzystniejszy o 197 zł. 37 ct. Wynik taki spowodowały dobre urodzaje, zebrano bowiem większą ilość kartofli i owsa, a przedewszystkiem zrobiono siana znacznie więcej, niż w latach poprzednich.

Do rub. XIII. „Piekarnia“. Skutkiem mniejszego ruchu wykazuje ta rubryka, z wyjątkiem małego przekroczenia w przynajmie pomocy, same tylko zaoszczędzenia w sumie . . . . . 1.521 zł. 95 ct.
w ślad zatem idzie niedobór dochodów w kwocie . . . 1.238 „ 58 „
a w ostatecznym rezultacie zaoszczędzenie budżetowe w wysokości. . . . . 283 „ 37 „

Zysk z piekarni w r. 1896 wynosi według bilansu 1.454 zł. 63 ct.

Do rubr. XIV. „Pracownia krawiecka żeńska“. W rozchodach pracowni krawieckiej żeńskiej skutkiem wyższych remanentów okazuje się przekroczenie . . . . . 645 zł. 57 ct.
w dochodach niedobór . . . . . 180 „ 24 „
zatem przekroczenie budżetowe a raczej niedobór dochodów w sumie . . . . . 825 „ 81 „

Gdy bowiem preliminowano:

w dochodach	12.000 zł. — ct.	
w wydatkach	8.756 „ — „	
a zatem zysku		3.244 „ — „
faktycznie zaś było w dochodach . .	11.819 zł. 76 ct.	
w wydatkach	9.401 „ 57 „	
dochodu netto		2.418 „ 19 „
więc mniej jak wyżej wykazano o		825 „ 81 „

Bilans pracowni krawieckiej żeńskiej wykazuje czysty zysk w kwocie . . . . . 2.423 zł. 69 ct.

Do rubr. XV. „Młyn i rzeźnia“. Tak w młynie, jako też w rzeźni okazuje się ruch mniejszy od przewidzianego budżetem; w ślad za tem idą w rozchodach mniejsze wydatki o . . . . . 5.004 zł. 57 ct.
w dochodach niedobory . . . . . 5.112 „ 59 „
Z porównania niedobór . . . . . 108 „ 02 „

Z powyższego niedoboru budżetowego przypada:
na młyn . . . . . 30 zł. 70 ct.
na rzeźnię. . . . . 77 „ 32 „
razem. . 108 zł. 02 ct.

Powodem niższych cyfr w rozchodach i dochodach rzeźni były najpierw dosyć niskie ceny bydła, a następnie ta okoliczność, że kuchnia użytkowała dużo wieprzowiny, czego dowodem jest znaczny dochód z nierogacizny na folwarku.

Bilans wykazuje:
czysty zysk z młyna . . . . . 169 zł. 30 ct.
„ „ z rzeźni . . . . . 351 „ 28 „
razem . . 520 zł. 58 ct.

Do rubr. XVI. „Warsztaty“. Ruch w warsztatach, a tem samem produkcya wyrobów w roku 1896, niższą była od preliminowanej, albowiem tak w dochodach, jakoteż w rozchodach prawie wszystkie cyfry niższe są od budżetu; wyjątek stanowią remanenta, oraz dochody i rozchody przypadkowe. Pierwsze z nich wyższe są od cyfr budżetowych, a drugie stanowią nadwyżkę, gdyż ich nie ma w budżecie.

Produkcya wyrobów warsztatowych nietylko w r. 1896 niższą jest od preliminowanej, lecz od lat kilku stale się zmniejsza, jak świadczy następujące zestawienie:

w r. 1893	wykonano wyrobów za	30.489 zł.	61 ct.
„ „ 1894	„ „ „	26.093 „	35 „
„ „ 1895	„ „ „	21·408 „	48 „
„ „ 1896	„ „ „	18.036 „	73 „

Skutkiem zatem mniejszej produkcyi powstały w wydatkach zaoszczędzenia; suma ich wynosi . . . . . 3.329 zł. 99 ct.
dochody okazały się mniejsze o . . . . . 5.285 „ 36 „

Z porównania obu tych cyfr wypada ogółem wynik gorszy od budżetu o . . . . . 1.955 zł. 37 ct.

Bilans wykazuje zysk w kwocie 2.428 zł. 93 ct.

Stan utrzymywanych w roku 1896 sierót i prebenderyuszów:

	Stan w r. 1895	Przybyło w r. 1896	Ubyło w r. 1896	Stan z dn. 31. grudnia 1896
1. sieroty chłopcy	236	23	39	220
2. sieroty dziewczęta	152	12	27	137
3. prebendaryusze	45	4	4	45
4. prebendaryuszki	31	—	1	40
Razem . .	474	39	71	442

przeto stan utrzymywanych osób w r. 1896 zmniejszył się o 31 sierót i 1 prebendaryuszkę, czyli ogółam o 32 osób.

Koszta utrzymania sierót i prebenderyuszów wynosiły *netto*, jak wyżej wykazano . . . . . 105.239 zł. 43 ct.
a po strąceniu wydatków nadzwyczajnych, tudzież niewchodzących we właściwe koszta utrzymania w łącznej sumie . 4.660 „ 82 „
pozostaje jako właściwy koszt utrzymania w roku 1896 suma 100.578 zł. 61 ct.

Ilość dni utrzymywanych osób wynosiła 162.785, przeto utrzymanie jednej osoby kosztowało dziennie 61·78 ct., czyli rocznie 225 zł. 50 ct., w porównaniu z r. 1895 więcej o 2 ct. dziennie, czyli 7 zł. 30 ct. rocznie.

Ogólny stan majątku fundacyi wraz z należącymi do niej funduszami wykazuje z końcem roku 1896 sumę . . . . 3,309.542 zł. 44½ ct.
a gdy stan z końcem roku 1895 wynosił . . . . 3,288.078 „ 61½ „
okazuje się w roku 1896 przyrost o . . . . 21.463 zł. 83 ct.

Powyższy przyrost w majątku fundacyi spowodowany był:

1. przykupnem efektów, na umorzenie pożyczek z majątku zarodowego pobranych	26.650 zł. — ct.
2. efektami za zniesione prawo propinacyi pobranymi . .	30.200 „ — „
3. efektami nowo przykupionymi	2.700 „ — „
4. wzrostem zapasów kasowych w majątku zarodowym z końcem roku 1896 w gotówce o	59 „ 29 „
5. wzrostem zapasów kasowych w majątku obrotowym z końcem roku 1896 w gotówce o	8.420 „ 54 „
6. zwiększeniem się wartości inwentarza w zakładzie drohowyzkim o	2.074 „ 86 „
7. zwiększeniem się aktywów Zakładu w Drohowyżu o .	478 „ 10 „
8. zwiększeniem się majątku fundacyi Władysława hr. Skarbka o	4.060 „ 67 „
9. zwiększeniem się majątku funduszu emerytury urzędników o	640 „ 67 „
razem . . .	75.284 zł. 13 ct.

Uwzględniając zaś ubytki a to:

1. nieprzykupione efekta w miejsce wylosowanych	5.750 zł. — ct.	
2. efekta wypożyczone majątkowi obrotowemu	6.800 „ — „	
3. zmniejszenie się wartości dóbr ziemskich o	1.500 „ — „	
4. zmniejszenie się wartości realności lwowskich o	520 „ — „	
5. zmniajszenie się wartości inwentarza fundacyi o	880 „ 41 „	
6. zmniejszenie się wartości warsztatów w Drohowyżu o	22 „ 70 „	
7. zmniejszenie się należytości czynnych fundacyi o	167 „ 85 „	
8. zwiększenie się należytości biernych fundacyi o	32.628 „ 60 „	
9. zmniejszenie się funduszu asekuracyi o .	5.550 „ 74 „	53.820 zł. 30 ct.
przedstawia się przyrost, jak wyżej w sumie . .		21.463 zł. 83 ct.

Przechodząc do poszczególnych funduszów zauważa się, że:

1. Majątek zarodowy składa się:

a) z dóbr ziemskich w wartości		1,295.625 zł. — ct.
b) z realności lwowskich w wartości		615.662 „ 79 „
c) z Zakładu sierót w Drohowyżu		537.035 „ 56 „
d) z efektów w kasie	515.222 zł. 38 ct.	
e) z efektów wypożyczonych majątkowi obrotowemu	154.250 „ — „	669.472 „ 38 „
f) z gotówki		59 „ 29 „
suma stanu czynnego		3,117.855 zł. 02 ct.
po strąceniu długów hipotecznych		341 „ 58½ „
czysty stan czynny		3,117.513 zł. 43½ ct.

2. Majątek obrotowy wykazuje w stanie czynnym:

a) zapas kasowy w gotówce	8.812 zł. 62 ct.	
zapas kasowy w efektach	200 „ — „	9.012 zł. 62 ct.
b) wartość ruchomości		157.615 „ 20 „
c) aktywa Zakładu w Drohowyżu		53.276 „ 33 „
d) inwentaryalną wartość dóbr Kulików		10.187 „ 56½ „
e) należytości czynne		78.859 „ 89 „
razem		308.951 zł. 60½ „

Strąciwszy od powyższej cyfry należytości bierne:

α) efektami	154.250 zł. — ct.	
β) gotówką	75.160 „ 89½ „	229.410 zł. 89½ ct.
przedstawia się czysty stan czynny		79.540 zł. 71 ct.

Rada administracyjna zezwoliła na odpisanie w należytościach czynnych majątku obrotowego kwoty 8.892 zł. 44 ct., a mianowicie:

W rubryce II. odpisano Adamowi Bratkowskiemu resztę czynszu za najem pomieszkania w gmachu teatralnym w kwocie 415 zł. 71 ct.

W rubryce V. J. Schweitzerowi, byłemu dzierżawcy jatki w Kulikowie, odpisano kwotę 41 zł. jako nieściągalną, z tego samego powodu odpisano resztę należytości w kwocie 739 zł. 91 ct., Izraela Rapaporta, byłego dzierżawcy karczmy w Drohowyżu, i kwotę 93 zł. 50 ct., daną w roku 1886 rębaczom, nieznanym z miejsca pobytu, jako zaliczkę na rachunek należytości za wyrąb stosów w rewirze Iłowskim.

W rubryce V. odpisano kwotę 702 zł. 32 ct., dłużną przez ś. p. Malwinę Szczepańską jako 12% od wydobytej surowicy nafty na dzierżawionych przez nią gruntach.

Wreszcie w rubryce VIII. odpisano pożyczki, zaciągnięte z majątku zarodowego fundacyi przez Wiktora Korzennego, dzierżawcę dóbr Brzozdowce w kwocie 5.000 zł. i przez Juliusza Freya, dzierżawcę dóbr Opary, w kwocie 1.900 zł. na zapłacenie czynszu dzierżawnego za rok 1893/4.

3. Fundusz własnej asekuracyi składa się:

a) z gotówki, stanowiącej zapas kasowy	3.260 zł. 97 ct.
b) z gotówki na lokacyi w Banku krajowym	675 „ 62 „
c) z należytości czynnych	1.008 „ 90 „
czysty stan czynny	4.945 zł. 49 ct.
w porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895	10.496 zł. 23 ct.
zmniejszył się o	5.550 zł. 74 ct.
Gdy bowiem wpływy w ciągu roku 1896 wynosiły	16.328 zł. 16 ct.

Wydatki zaś:

1. na asekuracyę budynków w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie	6.782 zł. 19 ct.	
2. na odbudowę:		
a) stodoły, kurników i drewutni w Rożniatowie	580 „ 50 „	

b) spalonej stajni Nr. I. w Zakładzie stadników w Drohowyżu	9.000 zł. — ct.	
c) spalonego młyna w Klimcu .	100 „ — „	
d) spalonej austeryi w Mikołajowie	5.686 „ 13 „	22.148 zł. 82 ct.
pozostał niedobór		5.820 zł. 66 ct.
a po strąceniu wzrosłych należytości czynnych o . .		269 „ 92 „
okazuje się zmniejszony stan majątku o		5.550 zł. 74 ct.

4. Fundusz Władysława hr. Skarbka składa się:

a) z gotówki w kasie	1.463 zł. 57 ct.
b) z gotówki wypożyczonej majątkowi obrotowemu fundacyi	32.000 „ — „
c) z efektów	55 350 „ — „
Czysty stan czynny	88.813 zł: 57 ct.

Zauważa się, że w roku 1896 wypłacono z tego funduszu byłym wychowankom Zakładu 1600 zł. tytułem zapomóg na założenie samoistnych warsztatów.

5. Fundusz emerytury urzędników fundacyi Stanisława hr. Skarbka składa się:

a) z gotówki w kasie	89 zł. 21 ct.
b) z gotówki na chwilowej lokacyi.	112 „ 64 „
c) z efektów	19.700 „ — „
g) z należytości czynnych	127 „ 39 „
Razem .	20.029 zł. 24 ct.
po strąceniu należytości biernych do majątku obrotowego	1.300 „ — „
Czysty stan czynny	18.729 zł. 24 ct.

6. Depozyta obce wynosily w roku 1896:

w gotówce w kasie kwotę .	18.771 zł. 68 ct.	
w gotówce wypożyczonej majątkowi obrotowemu w kwocie . . .	42.769 „ 95 „	61.541 zł. 63 ct.
w efektach kwotę		89.884 „ 12 „
razem kwotę .		151.425 zł. 75 ct.

Według zamknięć rachunkowych wynosi zapas gotówki z końcem roku 1896:

a) w majątku zarodowym		59 zł. 29 ct.
b) w majątku obrotowym		8.812 „ 62 „
c) w funduszu asekuracyi		
A) w kasie . .	3.260 zł. 97 ct.	
B) na chwilowej lokacyi	675 „ 62 „	3.936 „ 59 „
d) w funduszu Władysława hr. Skarbka . . .		33.463 „ 57 „
e) w funduszu emerytury urzędników:		
A) w kasie . . .	89 zł. 21 ct.	
B) na chwilowej lokacyi	112 „ 64 „	201 „ 85 „
f) w funduszu obcych depozytów		61.541 „ 63 „
razem .		108.015 zł. 55 ct.
a gdy majątek obrotowy wypożyczył gotówką z funduszu Władysława hr. Skarbka	32.000 zł. — ct.	
z funduszu obcych depozytów . .	42.769 „ 95 „	74.769 „ 95 „
przeto stan gotówki z końcem roku 1896 w kasie centralnej wynosił		33.245 zł. 60 ct.

zapas zaś efektów:

a) w majątku zarodowym .	669.472 zł. 38 ct.	
b) „ „ obrotowym .	200 „ — „	
Do przeniesienia .	669.679 zł. 38 ct.	33.245 zł. 60 ct.

Z przeniesienia .	669.672 zł. 38 ct.	33 245 zł. 60 ct.	
c) w funduszu Władysława hr. Skarbka	55.350 „ — „		
d) „ „ emerytury urzędników	19.700 „ — „		
e) „ „ depozytów obbych	89.884 „ 12 „		
razem .	834.606 zł. 50 ct.		
po strąceniu efektów dłużnych przez majątek obrotowy majątkowi zarodowemu . .	154.250 zł — ct.	680.356 „ 50 „	
właściwy zatem stan zapasów z końcem roku 1896 wynosi:		713.602 zł. 10 ct.	

W końcu dla poglądu na gospodarkę w fundacyi Stanisława hr. Skarbka przedstawia jeszcze Wydział krajowy następujące obliczenia:

A) *Czysty stan czynny* majątku fundacyi wynosił:

w roku 1886 . . .	3,247.736 zł. 53½ ct.	
„ „ 1887 . . .	3,265.672 „ 74½ „	
„ „ 1888 . . .	3,309.801 „ 65½ „	
„ „ 1889 . . .	3,325.729 „ 16 „	
„ „ 1890 . . .	3,352.906 „ 26½ „	
„ „ 1891 . . .	3,320.997 „ 04½ „	
„ „ 1892 . . .	3,294.460 „ 33 „	
„ „ 1893 . . .	3,291.127 „ 84 „	
„ „ 1894 . . .	3,271.858 „ 42½ „	
„ „ 1895 . . .	3,288.078 „ 61½ „	
„ „ 1896 . . .	3,309.542 „ 44½ „	

Przyrost wykazują lata:

1887 w kwocie . . .	17.936 zł. 21 ct.	
1888 „ „ . . .	44.128 „ 91 „	
1889 „ „ . . .	15.927 „ 50½ „	
1890 „ „ . . .	27.177 „ 10½ „	
1895 „ „ . . .	16.220 „ 19 „	
1896 „ „ . . .	21.463 „ 83 „	142.853 zł. 75 ct.

Ubytek zaś wykazują lata:

1891 w kwocie . . .	31.909 zł. 22 ct.	
1892 „ „ . . .	26.536 „ 71½ „	
1893 „ „ . . .	3.332 „ 49 „	
1894 „ „ . . .	19.269 „ 41½ „	81.047 „ 84 „

Z porównania przyrostu z ubytkiem okazuje się w dziesięcioleciu **przyrost** w kwocie . . . 61.805 zł. 91 ct.

Podając powyższe wyniki zamknięcia rachunkowego za rok 1896 do wiadomości Wys. Sejmu, Wydział krajowy nadmienia zarazem, że z powodu znacznego wzrostu zaległości czynszów dzierzawnych z dóbr fundacyjnych zawezwał kuratora do rozwinięcia jak największej energii w ściąganiu zaległych czynszów, uczynił go osobiście majątkowo odpowiedzialnym za straty, jakie by fundacya z tego powodu ponieść mogła a zarazem oznajmił, że w razie, jeżeliby zamknięcie rachunków za rok 1897 nie wykazało pod tym względem stanowczego zwrotu na lepsze, t. j. jeżeliby wszystkie zaległości dzierzawne oprócz tych, które dotychczasowemi uchwałami Rady administracyjnej zostały rozłożone na raty, nie były umorzone, musiałby Wydział krajowy odmówić Zarządowi fundacyi absolutoryum ze złożonych rachunków.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy sprawozdanie niniejsze przyjąć do swej wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 30. października 1897.

Marszałek krajowy:

S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:

Tadeusz Romanowicz *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Zamknięcie rachunku

majątku obrotowego

fundacyi Stanisława hr. Skarbka

za rok 1896.

Dochody. # Zamknięcie rachunku majątku obrotowego

Liczba budżetu	Nazwa rubryki	Należytość: zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.	Uiszczenie zł.	ct.	Zaległość ostateczna zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	ct.	W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość: mniejsza zł.	ct.	większa zł.	ct.
	A) Rzeczywiste.																
I.	Zarząd centralny	23	61	177	29	200	90	177	29	23	61	—	—	—	—	177	29
II.	Legaty i gracye	2 003	30	—	—	2.003	30	703	30	1.300	—	500	—	—	—	203	30
III.	Gmach teatru: należytość zaległa 18.535 zł. 42 ct. odpisano 415 „ 71 „	18.119	71	44.253	08	62.372	79	47.423	36	14.949	43	30.000	—	—	—	17.423	36
IV.	Przedsiębiorstwo teatralne .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.000	—	2.000	—	—	—
V/VI.	Dobra ziemskie: należytość zaległa 36.157 zł. 40 ct. odpisano 1.576 „ 73 „	34.580	67	242.617	01	277.197	68	220.044	60	57.153	08	210.628	21	—	—	9.416	39
VII.	Realności lwowskie . . .	1.329	36	7.246	94	8.576	30	7.571	37	1.004	93	6.926	—	—	—	645	37
VIII.	Pożyczki, gotówka, należytość zaległa 7.400 zł. odpisano . . 6.900 „	500	—	94.350	—	94.850	—	94.850	—	—	—	7.750	—	—	—	87.100	—
	efekta	—	—	26.650	—	26.650	—	26.650	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IX.	Prowizye czynne	7.248	—	24.728	37	31.976	37	31.976	37	—	—	31.958	83	—	—	17	54
X.	Prowizye bierne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XI.	Zakład w Drohowyżu . .	—	—	56.112	02	56.112	02	56.112	02	—	—	—	—	—	—	56.112	02
XII.	Przygodne	262	41	1.820	10	2.082	51	1.820	10	262	41	1.050	—	—	—	770	10
	Razem { efekta . .	—	—	26.65	—	26.650	—	26.650	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Razem { gotówka .	64.067	06	471.304	81	535.371	87	460.678	41	74.693	46	290.813	04	2.000	—	171.865	57
																169.865	57
	B) Przenośne:																
	a) gotówka	5 768	22	39.454	36	45.222	58	41.056	15	4.166	43	—	—	—	—	—	—
	b) efekta	—	—	425	—	425	—	425	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Zestawienie.																
A)	Dochody rzeczywiste:																
	a) gotówka	64.067	06	471.304	81	535.371	87	460.678	41	74.693	46	—	—	—	—	—	—
	b) efekta	—	—	26.650	—	26.650	—	26.650	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B)	Dochody przenośne:																
	a) gotówka	5.768	22	39.454	36	45.222	58	41.056	15	4.166	43	—	—	—	—	—	—
	b) efekta	—	—	425	—	425	—	425	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ogółem { gotówka .	69 835	28	510 759	17	580.594	45	501.734	56	78.859	89	—	—	—	—	—	—
	Ogółem { efekta . .	—	—	27.075	—	27.075	—	27.075	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Do tego:																
	1. Przyrost materyałów i wyrobów w magazynach drohowyzkich							478	10								
	2. Zapasy z początkiem r. 1896:																
	a) w gotówce 92 zł. 06 ct.																
	b) w efektach 500 „ 02 „																
	razem . 592 zł. 08 ct.																
	c) wartość materyałów i wyrobów zakładu drohowyzkiego . . 52.798 „ 23 „							53.390	31								
	Zgodnie . . .							582.677	97								

fundacyi Stanisława hr. Skarbka za rok 1896. Wydatki.

Liczba budżetu	Nazwa rubryki	Należytość: zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.	Uiszczenie zł.	ct.	Zaległość ostateczna zł.	ct.	Kwota budżetem uchwalona zł.	ct.	W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość: mniejsza zł.	ct.	większa zł.	ct.
	A) Rzeczywiste.																
I.	Zarząd centralny . .	—	—	26.935	68	26.935	68	26.935	68	—	—	25.484	69	—	—	1.450	99
II.	Legaty i gracye . .	199	55½	14.310	60	14.510	15½	14.310	60	199	55½	11.010	60	—	—	3.300	—
III.	Gmach teatru . . .	—		27.570	46	27.570	46	27.570	46	—	—	18.723	76	—	—	8.846	70
IV.	Przedsiębiorstwo teatralne	18	12	25	—	43	12	25	—	18	12	25	—	—	—	—	—
V/VI.	Dobra ziemskie . . .	246	03	139.000	45	139.246	48	139.171	83	74	65	112.185	13	—	—	26.986	70
VII.	Realności lwowskie .	—	—	816	44	816	44	816	44	—	—	753	73	—	—	62	71
VIII.	Pożyczki:																
	a) gotówka . . .	41.669	95	110 357	37	152.027	32	77.257	37	74.769	95	14.588	40	—	—	62.668	97
	b) efekta	168.350	—	12.550	—	180.900	—	26.650	—	154.250	—	—	—	—	—	—	—
IX.	Prowizye czynne . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
X.	Prowizye dłużne . .	—	—	1.306	26	1 306	26	1.306	26	—	—	1.306	26	—	—	—	—
XI.	Zakład w Drohowyżu	54	84	161.829	55	161.884	39	161.829	55	54	84	106.848	49	—	—	54.981	06
XII.	Przygodne	—	—	2.486	85	2.486	85	2 486	85	—	—	2.313	51	—	—	173	34
	Razem { efekta . .	168.350	—	12.550	—	180.900	—	26.650	—	154.250	—	—	—	—	—	—	—
	Razem { gotówka .	42.188	49½	484.638	66	526.827	15½	451.710	04	75.117	11½	293.239	57	—	—	158.470	47
	B) Przenośne:																
	a) gotówka . . .	43	78	41.303	96	41.347	74	41.303	96	43	78	—	—	—	—	—	—
	b) efekta	—	—	725	02	725	02	725	02	—	—	—	—	—	—	—	—
	Zestawienie.																
A)	Wydatki rzeczywiste:																
	a) gotówka . . .	42.188	49½	484.638	66	526.827	15½	451.710	04	75.117	11½	—	—	—	—	—	—
	b) efekta	168.350	—	12.550	—	180.900	—	26.650	—	154.250	—	—	—	—	—	—	—
B)	Wydatki przenośne:																
	a) gotówka . . .	43	78	41.303	96	41.347	74	41.303	96	43	78	—	—	—	—	—	—
	b) efekta	—	—	725	02	725	02	725	02	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ogółem { gotówka	42.232	27½	525.942	62	568.174	89½	493.014	—	75.160	89½	—	—	—	—	—	—
	Ogółem { efekta .	168.350	—	13.275	02	181.625	02	27.375	02	154.250	—	—	—	—	—	—	—
	Do tego:																
	1. Zapas z końcem r. 1896:																
	a) w gotów. zł. 8.812·62																
	b) w efekt. „ 200·—																
	2. Wartość materyałów i wyrobów Zakładu drohowyzkiego . . „ 53.276·33							62.288	95								
	Zgodnie . .							582.677	97								

Alegat B. do LW. 48.683/97.

Stan majątków fundacyjnych Stanisława hr. Skarbka z końcem roku 1896.

I. Stan majątku zarodowego z końcem roku 1896.

Stan czynny.

1. Wartość dóbr ziemskich			1,295.625 zł. — ct.	
2. Realności lwowskie			615.662 „ 79 „	
3. Zakład w Drohowyżu			537.035 „ 56 „	
4. Efekta:				
a) w kasie	515.222 zł. 38 ct.			
b) wypożyczone majątkowi zarodowemu	154.250 „ — „		669.472 „ 38 „	
5. Gotówka majątku zarodowego			59 „ 29 „	3,117.855 zł. 02 ct.

Stan bierny.

Długi hipoteczne	341 „ 58½ „
Czysty stan czynny	3,117.513 zł. 43½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895	3,086.574 „ 14½ „
okazuje się przyrost o	30.939 zł. 29 ct.

II. Stan majątku obrotowego z końcem roku 1896.

Stan czynny.

1. Zapas kasowy:				
a) w gotówce	8.812 zł. 62 ct.			
b) w efektach	200 „ — „		9.012 zł. 62 ct.	
2. Ruchomości			157.615 „ 20 „	
3. Aktywa Zakładu w Drohowyżu			53.276 „ 33 „	
4. Inwentaryalna wartość dóbr Kulików			10.187 „ 56½ „	
5. Należytości czynne			78.859 „ 89 „	308.951 zł. 60½ ct.

Stan bierny.

Należytości bierne: *a)* w gotówce	75 160 zł. 89½ ct.		
b) w efektach	154.250 „ — „	229.410 „ 89½ „	
Czysty stan czynny		79.540 zł. 71 ct.	
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895		88.166 „ 77 „	
okazuje się ubytek o		8.626 zł. 06 ct.	

III. Stan majątku własnej asekuracyi z końcem roku 1896.

Stan czynny.

1. Gotówka w kasie	3.260 zł. 97 ct.			
2. „ na lokacyi w Banku krajowym	675 „ 62 „		3.936 zł. 59 ct.	
3. Należytości czynne			1008 „ 90 „	4.945 zł. 49 ct.
Stan bierny				— „ — „
Czysty stan czynny				4.945 zł. 49 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895				10.496 „ 23 „
okozuje się ubytek o				5.550 zł. 74 ct.

IV. Stan funduszu Władysława hr. Skarbka z końcem roku 1896.

Stan czynny.

1. Gotówka w kasie . .	1.463 zł. 57 ct.		
2. „ wypożyczona majątkowi obrotowemu fundacyi	32.000 „ — „	33.463 zł. 57 ct.	
3. Efekta		55.350 „ — „	88.813 zł. 57 ct.
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			88.813 zł. 57 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . .			84.752 „ 90 „
okazuje się przyrost o . .			4.060 zł. 67 ct.

V. Stan funduszu emerytury urzędników fundacyi Stanisława hr. Skarbka z końcem roku 1896.

Stan czynny.

1. Gotówka w kasie	89 zł. 21 ct.		
2. „ na chwilowej lokacyi	112 „ 64 „	201 zł. 85 ct.	
3. Efekta	19.700 „ — „	19.901 zł. 85 ct.	
4. Należytości czynne		127 „ 39 „	20.029 ct. 24 ct.

Stan bierny.

Należytość bierna do majątku obrotowego	1.300 „ — „	
Czysty stan czynny	18.729 zł. 24 ct.	
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1895 . .	18.088 „ 57 „	
okazuje się przyrost o .	640 zł. 67 ct.	

Zestawienie.

Stan czynny.

I. Majątku zarodowego	3,117.855 zł. 02 ct.		
II. „ obrotowego	308.951 „ 60½ „		
III. „ własnej asekuracyi	4.945 „ 49 „		
IV. „ funduszu Władysława hr. Skarbka	88.813 „ 57 „		
V. „ emerytury urzędników fundacyi Stanisława hr. Skarbka	20.029 „ 24 „		3,540.594 zł. 92½ ct.

Stan bierny.

I. Majątku zarodowego	341 zł. 58½ ct.		
II. „ obrotowego	229.410 „ 89½ „		
III. „ własnej asekuracyi	— „ — „		
IV. „ funduszu Władysława hr. Skarbka .	— „ — „		
V. „ emerytury urzędników fundacyi Stanisława hr. Skarbka	1.300 „ — „	231.052 „ 48 „	
Czysty stan czynny . . .			3,309.542 zł. 44½ ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem r. 1895 .			3,288.078 „ 61½ „
okazuje się pryrost o .			21.463 zł. 83 ct.

	ubytek:	przyrost:
a mianowicie:		
I. W majątku zarodowym	— zł. — ct.	30.939 zł. 29 ct.
II. „ „ obrotowym	8.626 „ 06 „	— „ — „
III. „ „ własnej asekuracyi	5.550 „ 74 „	„ „ — „
IV. „ „ funduszu Władysława hr. Skarbka .	— „ — „	4.060 „ 67 „
V. „ „ emerytury urzędników fundacyi Stanisława hr. Skarbka	— „ — „	640 „ 67 „
W porównaniu ubytku . . .	14.176 zł. 80 ct.	
z przyrostem . . .		35.640 zł. 63 ct.
przyrost zgodnie, jak wyżej .		21.463 zł. 83 ct.

L.W. 79.066/97

Al. 33.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego, o fundacyi Stanisława hr. Skarbka za rok 1897.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie niniejsze, obejmujące okres niespełna jednego roku, od połowy stycznia do połowy grudnia 1897, ma na celu przedstawić Wysokiemu Sejmowi w głównych zarysach obraz działalności Wydziału krajowego, podjętej w tym czasie, z tytułu przysługującego mu prawa kontroli nad Zarządem fundacyi. W związku z przedłożonem równocześnie osobnem sprawozdaniem, o zamknięciu rachunków fundacyi za rok 1896, może ono zarazem dać Wysokiemu Sejmowi obraz obecnego stanu fundacyi Skarbkowskiej. W swym zakresie władzy kontrolującej czynił Wydział krajowy wszystko, co było w jego mocy, aby administracyę fundacyi skierować na tory prawidłowe i jako dodatni wynik pod tym względem, nad którego utrwaleniem czuwać nie przestanie, przytoczyć może regularne już teraz przedkładanie w właściwych terminach zamknięć rachunkowych i preliminarzy, niemniej zaprowadzenie większego ładu w manipulacyi kasowej i rachunkowej Zarządu fundacyi. Dalsze jeszcze ulepszenia, w tym kierunku, są nietylko możliwe, ale niezbędne, nastąpić one jednak będą mogły dopiero po odpowiedniem uregulowaniu etatu urzędników, tak w Zarządzie centralnym, jak i w Zakładzie drohowyzkim, co jednak nie leży już w kompetencyi Wydziału krajowego.

Ze sprawozdania niniejszego przekona się Wysoki Sejm, że Wydział krajowy dokładał wszelkich starań, aby wykonać w ciągu tego roku wszystkie polecenia Wysokiego Sejmu, zawarte w uchwale z 15. lutego 1896. Przyczyną, dla której reforma statutów i instrukcyi dla kuratora i Rady administracyjnej, jeszcze i w tym roku do skutku doprowadzoną być nie mogła, wyjaśnioną jest dostatecznie w sprawozdaniu; usunięcia tej przeszkody spodziewa się Wydział krajowy w niedługim już czasie, poczem sprawa poddaną zostanie pod ostateczną decyzyę c. k. Namiestnictwa. Od decyzyi tej władzy zawisłą jest także uchwalona już sprawa uregulowania finansów fundacyi przez zaciągnięcie pożyczki 60.000 złr. z majątku zarodowego fundacyi. Ale nie można się łudzić, aby załatwienie tej sprawy było sanacyą finansów fundacyi, tej bowiem szukać należy gdzieindziej, a mianowicie w takim uregulowaniu gospodarki finansowej, aby dochody fundacyi wystarczały na pokrycie jej wydatków. Obecny stan, w którym znaczna część dochodów preliminowanych nie wpływa do kasy fundacyjnej, ale figuruje stale w rubryce należytości czynnych, musi uledz stanowczej zmianie, a reforma w niezdrowych stosunkach dzier-

żawnych, choćby nawet z poświęceniem kilku jednostek, musi być doprowadzoną do skutku, jeżeli dalszy rozwój fundacyi nie ma być na seryo zakwestyonowanym. Tej sprawie poświęcił Wydział krajowy w ostatnich czasach główną uwagę i zaznaczyć to pragnął w swem sprawozdaniu, rozpisując się najszerzej o tym właśnie przedmiocie.

Po tych ogólnych uwagach przystępuje Wydział krajowy do szczegółowego sprawozdania.

Szkontra i lustracye kasowości i rachunkowości.

Szkontro w centralnej kasie fundacyi przeprowadzone przez delegowaną z Wydziału krajowego komisyę w dniach 23 i 24 grudnia 1896 stwierdziło, że usterki i niewłaściwości wykryte przy szkontrze poprzedniem i wytknięte kuratoryi pismem Wydziału krajowego z 19 grudnia 1895 l. 80.993 i następnemi do LW 1450 i 45.400 z r. 1896 w znacznej części nadal istnieją, a polecenia wydane w tej mierze nie są wykonane. Gdy usunięcie wadliwości w manipulacyi kasowej i rachunkowej, w drodze korespondencyi okazało się trudnem, a sam kurator prosił o wydelegowanie fachowego urzędnika, Wydział krajowy uchwałą z dnia 29 stycznia 1897 l. 1755 delegował adjunkta rachunkowego p. Edmunda Kopaczyńskiego z poleceniem, aby przeprowadził szczegółową rewizyę rachunkowości i kasowości tak w centralnym zarządzie fundacyi we Lwowie, jak i w Zakładzie drohowyskim, a zarazem przedłożył wnioski co do ewentualnej reorganizacyi kasy i buchalteryi. Komisyjne to zbadanie odbyło się w miesiącu kwietniu 1897, a przebieg i wyniki jego skreślone są w sprawozdaniu przedłożonem Wydziałowi krajowemu do l. 27.514. Streszczając w krótkości to obszerne sprawozdanie, można z zadowoleniem zaznaczyć, że w Zakładzie drohowyskim sposób prowadzenia kasy jak i rachunkowości we wszystkich działach uznany został jako zupełnie odpowiedni i nie wymagający zmian z wyjątkiem drobnych uproszczeń, łatwych do przeprowadzenia, co do których na miejscu potrzebnych wskazówek udzielono. Natomiast w zarządzie centralnym stwierdziło sprawozdanie wielkie jeszcze wadliwosci tak w kasowości, jak i w oddziale rachunkowym. Do najważniejszych należą:

a) w kasie: niezamykanie co miesiąca dziennika kasy centralnej, prowadzenie osobnego poddziennika na chwilowe wypłaty i znaczniejsze zaliczki na płace, pobierane przez urzędników fundacyi bez asygnacyj formalnych, wręczeń poruczenia kontrolorowi kasy czynności, które do niego nie należą i ze względu na kontrolę przez Oddział rachunkowy załatwiane być powinny;

b) w oddziale rachunkowym brak osobnego rachunku majątku zarodowego i brak osobnego zamknięcia rachunkowego w tym majątku, niedokładne prowadzenie księgi osobowej, utrudniające ewidencyę zaległości czynszów dzierżawnych.

Sprawozdanie podnosi wreszcie potrzebę niektórych zmian w etacie personalu tak w centralnym zarządzie, jak i w Zakładzie drohowyskim, a głównie potrzebę przywrócenia posady sekretarza Rady administracyjnej i obsadzenia jej osobistością należycie ukwalifikowaną do kierownictwa biurem centralnego zarządu, w Zakładzie drohowyskim zaś stabilizacyi kasyera i buchaltera, oraz dodanie dyrektorowi pomocnika kancelaryjnego, która to posada aż do r. 1897 istniała, a następnie wbrew istniejącej potrzebie zwiniętą została. Decyzya w tych sprawach należy do Rady administracyjnej.

Wydział krajowy pismem z dnia 4. września 1897 l. 73.031 zawezwał Kuratoryę do usunięcia wytkniętych w powyższem sprawozdaniu braków, dla wszelkiej pewności zaś, że wydane zarządzenia rzeczywiście zostaną wykonane, delegował ponownie p. Kopaczyńskiego z poleceniem, aby p. kuratorowi przy wykonaniu tych zarządzeń był pomocnym. Wskutek tego p. Kopaczyński udał się 13. listopada b. r. ponownie do Centralnego zarządu fundacyi, a według sprawozdania przedłożonego przezeń 3. grudnia 1897 l. 76.416 sprawę zapro-

wadzenia ładu w manipulacyi kasowej i rachunkowej w Centralnym zarządzie fundacyi można już uważać jako załatwioną.

Od dłuższego czasu administracya fundacyi Skarbkowskiej wykazuje coroczne niedobory w zamknięciach rachunkowych tak, że okazało się niezbędnem obmyślenie skutecznych środków dla zaradzenia temu niedomaganiu i wprowadzenia finansowej gospodarki fundacyi na prawidłowe tory. Sprawa uregulowania finansów fundacyi.

Wydział krajowy już w r. 1894 pismem z dnia 3. listopada do lW. 41.199 wezwał Kuratoryę fundacyi, aby sprawę tej sanacyi budżetu fundacyjnego wzięła wspólnie z Radą administracyjną pod rozwagę i decyzyę swą Wydziałowi krajowemu przedstawiła. Wskutek tego polecenia Rada administracyjna uchwałą z dnia 6. lipca 1896 l. 496 (zakomunikowaną Wydziałowi krajowemu dopiero 26. lutego 1897) postanowiła zaciągnąć pożyczkę w majątku zarodowym w kwocie 60.000 złr. zwrotną w 20 latach i wstawiać w tym celu w każdoroczny budżet fundacyi jednę dwudziestą część zaciągniętej pożyczki jako zwrot do majątku zarodowego.

Umotywowanie tej uchwały znajduje się w sprawozdaniu Kuratoryi z 22. lutego 1897 l. 13, a jest ono następujące:

Według zamknięcia rachunków za rok 1895 dłużnym był fundusz obrotowy fundacyi Stanisława hr. Skarbka

a) do funduszu Władysława hr. Skarbka sumę	34.502 zł.	90 ct.
b) do funduszu własnej asekuracyi	9.801 „	63 „
c) do funduszu własnych depozytów	41.669 „	95 „
d) do funduszu zarodowego fundacyi Stanisława hr. Skarbka	36.150 „	— „
Zatem dług ogólny funduszu obrotowego fundacyi z końcem r. 1895 wynosi	122.124 zł.	48 ct.

Ponieważ majątek obrotowy fundacyi zwrócił w r. 1896 funduszowi własnych depozytów na rachunek zaciągniętego długu kwotę 39.200 zł. — ct.

pozostał przeto majątek obrotowy jeszcze w ogóle dłużnym 82.924 zł. 48 ct.

Powód zaciągania tych długów w wymienionych powyżej funduszach jest dwojaki:

1) Zamknięcia rachunkowe fundacyi z kilku lat ostatnich wykazywały co roku znaczniejsze niedobory spowodowane głównie niespodziewanymi wydatkami w dobrach i przekroczeniami budżetu Zakładu drohowyskiego, wskutek czego przy każdorocznych zamknięciach rachunków musiano się zasilać gotówką zapożyczaną z innych funduszów, a głównie z funduszu depozytów własnych, co dopiero umożliwiało rok rocznie zamknięcie dziennika kasy centralnej przy każdorazowem zamknięciu rachunków.

Na tę nieprawidłową gospodarkę zwrócił Wydział krajowy swoją uwagę i pismem z dnia 3. listopada 1894 l. 41.199, tudzież z dnia 31. grudnia 1895 l. 32.958 zalecił gruntowne rozpatrzenie sprawy corocznych niedoborów i przedłożenie projektu uregulowania finansów fundacyi.

2) B r a k d o t a c y i k a s y. Główny dochód fundacyi stanowią raty dzierżawne z dóbr, które przeważnie wpływać mają w czerwcu i grudniu, wydatki zaś fundacyi od 1. stycznia począwszy pokryte być muszą. Ta jedna już okoliczność zmusza przy braku dotacyi kasy do zaciągania chwilowych pożyczek. Nadto zwłoka w uiszczaniu rat, mianowicie w latach tak dla rolników wyjątkowo niekorzystnych, jak cały szereg lat ubiegłych, bywa nieuniknioną i staje się powodem dotkliwego braku funduszów na pokrycie bieżących wydatków. Nieubłagane natychmiastowe ściągnięcie rat dzierżawnych, zmuszanie

licznych dzierżawców do opuszczenia dzierżawy z utratą całego mienia, a nawet w interesie fundacyi nie zawsze możliwe. Jeżeli zatem zaciąganie długów z poszczególnych funduszów, a mianowicie w majątku zarodowym na przyszłość stanowczo ma ustać, co jest koniecznem, utworzenie dotacyi kasy jest nieodzownem.

Utworzenie zaś dotacyi kasy jest tylko możliwem zapomocą zaciągnięcia pożyczki w kwocie 60.000 zł. w majątku zarodowym.

Reszta nieumorzonego długu pokrytą zostanie ze ściągnąć się mających od dzierżawców należytości czynnych, tudzież częściową sprzedażą dóbr Kulikowa, będących własnością majątku obrotowego fundacyi Skarbkowskiej.

Pragnąc położyć kres nieprawidłowej gospodarce budżetowej, której główną przyczyną jest brak dotacyi kasowej, postanowił Wydział krajowy zatwierdzić uchwałę Rady administracyjnej o zaciągnięciu na lat 20 pożyczki z majątku zarodowego fundacyi i przedstawił całą sprawę pismem z dnia 24 sierpnia 1897 l. 13.191 c. k. Namiestnictwu, które jednak dotychczas nie oznajmiło jeszcze Wydziałowi krajowemu swej decyzyi.

Rewizya dokumentów fundacyjnych.

Według Art. X. głównego aktu fundacyi Stanisława hr. Skarbka z dnia 1. sierpnia 1843. przysługuje Wydziałowi krajowemu prawo przedłożenia c. k. rządowi do potwierdzenia zmian w statutach i instrukcyach fundacyjnych, jakie zgodnie z Radą administracyjną za potrzebne uzna.

Wynika z tego jasno, że przeprowadzenie jakiejkolwiek rewizyi dokumentów fundacyjnych zawisłem jest przedewszystkiem od zgodności zdań Wydziału krajowego i Rady administracyjnej co do wszystkich zmian jakie zaprowadzone być mają.

Tej zgodności niestety dotychczas osiągnąć nie zdołano i to jest przyczyną, dla której sprawa rewizyi dokumentów fundacyjnych jeszcze i w tym roku nie mogła być ostatecznie załatwioną.

Jak już w zeszłorocznym sprawozdaniu nadmieniono, zażądał Wydział krajowy pismem z 13. listopada 1896 l. 69.630 wprowadzenia do instrukcyi dla Kuratora i Rady administracyjnej pewnych postanowień, któreby przysługujące Wydziałowi krajowemu prawo nadzoru i kontroli nad zarządem fundacyi jaśniej i więcej szczegółowo określały. Rada administracyjna uchwałą z dnia 11. stycznia 1897 uwzględniła niektóre żadania Wydziału krajowego, oświadczyła jednak zarazem, że na inne zmiany, przez Wydział proponowane, się nie zgadza i pozostaje przy swoim pierwotnym projekcie.

Wskutek tej uchwały pozostały jeszcze do wyrównania następujące różnice:

1) W §. 13. instrukcyi domagał się Wydział krajowy postanowienia, żeby preliminarz fundacyi był mu przedkładany do zatwierdzenia a nie jak dotychczas, do wiadomości.

Rada administracyjna jest zdania, że żądanie to wykracza po za granice kontroli i krępowałoby Radę w sprawozdaniu zarządu. Wydziałowi krajowemu chodziło tu jednak o jasne postawienie sprawy, w gruncie rzeczy bowiem jest to tylko spór o słowa; bo jeżeli preliminarz ma być przedkładany do wiadomości, to wynika stąd dla Wydziału krajowego prawo nieprzyjęcia go do wiadomości, co równa się odmówieniu zatwierdzenia. Gdyby Wydział krajowy nie miał tego prawa, przedkładanie preliminarza do wiadomości byłoby czczą formalnością tylko.

2) W §. 16. instrukcyi nie uwzględniła Rada administracyjna żądania Wydziału krajowego, aby dzierżawy na czas dłuższy niż 6 lat zawarte, podlegały zatwierdzeniu Wydziału krajowego.

Obecnie zatwierdzenie to jest potrzebne tylko przy dzierżawach dłuższych niż na lat 12.

Rada administracyjna oparła się temu żądaniu widząc w niem naruszanie swych artybucyi. Nie da się zaprzeczyć, że uwzględnienie tego żądania rozszerzyłoby istotnie atrybucye władzy kontrolującej, bo wobec okoliczności,

że żadna większa dzierżawa nie zawiera się obecnie na czas sześcioletni, wszystkie dzierżawy dóbr fundacyjnych podlegałyby faktycznie zatwierdzeniu Wydziału krajowego. Że rozciągnięcie ściślejszego nadzoru nad wydzierżawianiem dóbr fundacyjnych byłoby pożądanem, o tem świadczą niestety rosnące ciągle zaległości czynszów dzierżawnych, z drugiej strony wszakże nie ulega wątpliwości, że żądania w tym punkcie przez Wydział krajowy postawione nie da się poprzeć żadnem wyraźnem postanowieniem aktu fundacyi.

Jakkolwiek żądania wyrażone pod 1, i 2, były z pewnością w interesie samej fundacyi i ze stanowiska kontroli bardzo pożądane, to jednak Wydział krajowy wobec oporu zasadniczego Rady administracyjnej postanowił odstąpić od nich aby tylko doprowadzić jak najrychlej do skutku tak potrzebną reformę postanowień fundacyjnych. Nie mógł natomiast i nie może Wydział krajowy żadną miarą odstąpić od żądania.

3) Zmiany § 42. instrukcyi w ten sposób, aby mu przyznanem było prawo zatwierdzania nominacyj i oddalania urzędników centralnej administracyi, zajmujących posady za stałe uznane.

Jeżeli bowiem według Art. XVI. aktu fundacyi służy Wydziałowi krajowemu prawo zatwierdzania nominacyi i oddalania wszystkich, nawet najniższych funkcyonaryuszów Zakładu drohowyskiego, to prosta logika wymaga, aby takie samo prawo przyługiwało mu co do nominacyi i oddalania najwyższych urzędników centralnego Zarządu fundacyi n. p dyrektora dóbr albo naczelnika buchalteryi fundacyi. Wprawdzie główny akt fundacyi postanowienia takiego nie zawiera, ale nie zna on, prócz kuratora, żadnego funkcyonaryusza centralnego zarządu. Tam jednak, gdzie fundator przewidział funkcyonaryuszów i gdzie ich wymienił, t. j. w Zakładzie drohowyskim, tam w swej skrupulatności poszedł tak daleko, że warunku zatwierdzenia nominacyi i oddalania nie ograniczył do samych urzędników, ale rozciągnął go nawet na służbę podrzędną. Żądanie Wydziału krajowego ugruntowane jest przeto niewątpliwie w intencyi fundatora a zrealizowanie tego żądania jest niezbędnie potrzebnem do wykonywania w całej pełni przysługującego Wydziałowi krajowemu prawa kontroli. Z tych powodów Wydział krajowy pismem z 16. lipca 1897 l. 10.725 odniósł się ponownie do Rady administracyjnej z wezwaniem, aby w tym jedynym już teraz punkcie spornym zrobiła ustępstwo i wyraził nadzieję, że Rada administracyjna dalszą opozycyą w tej sprawie nie zechce udaremnić całego dzieła rewizyi, które sama zainicyowała i do którego w swej dbałości o dobro fundacyi tak wielką przykładała wagę.

Na to pismo nie ma dotychczas odpowiedzi.

Z zamknięć rach. fund. Skarbkowskiej za r. 1894 i 1895 przekonano się, że zaległości z dóbr ziemskich fund. wynoszą po koniec roku 1895 . . . . 36.124 zł. 68 ct.

Zaległości czynszów dzierżawnych z dóbr fundacyjnych.

Wskutek tego uchwałą z d. 23. stycznia 1897 l. 45.880/96 polecono kuratorowi, aby zaległości z powyższego tytułu oddał bezwłocznie do ściągnięcia syndykowi fundacyi i aby o postępie przedkładał Wydziałowi krajowemu co miesiąc sprawozdanie

Gdy pierwsze dwa sprawozdania (za marzec i kwiecień b. r.) nie czyniły zadość wymaganiom, zażądał Wydział krajowy pod dniem 7. maja b. r. do l. W. 15.154 przedłożenia nowego wykazu tych zaległości według stanu po koniec maja 1897.

Zarazem zażądał Wydział kraj. co do 23 pozycyi wykazu obejmujących pretensye około 5.000 zł. szczegółowego i dokładnego wyjaśnienia, dlaczego każda z tych zaległości w właściwym czasie nie została ściągniętą i zaskarżoną — oświadczając, że wnioski na odpisanie mógłby tylko w tych przypadkach uznać za usprawiedliwione, w których

przedawnienie pretensyi albo strata jej wogóle nie wynikła z zaniedbania.

Wytknął także Wydział krajowy kuratorowi zbyt wysokie zaległość z r. 1896 u niektórych dzierżawców wzywając go do wyjaśnienia i przedsięwzięcia energicznych kroków celem ściągnięcia.

W odpowiedzi na to pismo kurator sprawozdaniem z 30. maja b. r. l. 474. przedłożył wykaz zaległych po koniec 1895 czynszów dzierżawnych i kwot spłaconych na rachunek tych zaległości po koniec Maja 1897.

Z wykazu tego wynika, że zaległości wykazane w zamknięciu rach. za r. 1895 w sumie . . . . 36.124 zł. 68 ct.
zmniejszyły się po koniec maja 1897
przez spłatę — o 18.305 zł. 50 ct.
„ odpisanie — o 1.576 „ 73 „
czyli razem — o . . . . 19.882 zł. 23 ct.
że więc pozostało do ściągnięcia . . . 16.242 zł. 45 ct.

Knrator nadmienił, że buchhalterya Zakładu przedkłada co kwartału wykaz zalegających należytości, który po przejrzeniu przez Dyrektora dóbr udzielany bywa syndykatowi dla upomnienia zalegających uwentualnie wdrożenia kroków dla zabezpieczenia fundacyi od strat.

Co do pozycyj nieściągalnych w ogólnej sumie około 5.000 zł. nie przedłożył kurator żądanego wyjaśnienia, ograniczając się jedynie na uwadze, że wina w tym względzie „możliwie ciąży i na syndykacie, który jednakże na wytknięcie z tego powodu, usunął winnego dependenta i obecnie rozwinął całą energię tak, iż jest widoczny postęp na lepsze i zaległości z każdym dniem się zmniejszają, o czem Wydział krajowy będzie miał zresztą sposobność przekonać się po przedłożeniu zamknięciu rachunków za rok 1896".

Z przedłożonego tymczasem zamknięcia rachunków za rok 1896 ta zapowiedziana zmiana na lepsze bynajmniej nie jest widoczną.

Według tego zamknięcia bowiem należytości czynne w Rubryce V. „Dobra ziemskie" wynoszą z końcem roku 1896 . . . . . 57.153 zł. 8 ct.
a gdy końcem roku 1895 wynosiły tylko . . . 36.124 „ 68 „
wzrosły przeto w roku 1896 o . . . . . 21.028 zł. 40 ct.

Z dołączonego do zamknięcia szczegółowego wykazu okazuje się, że powyższa suma zaległości czynnych składa się:

1) z zaległości czynszów dzierżawnych z dóbr za I. połrocze 1896 w kwocie . . . . . 19.886 zł. — ct.
2) z zaległości takichże czynszów za II. połrocze roku 1896 . . . . . 15.419 „ 49 „
3) z innych zaległości z dóbr ziemskich, głównie z czynszów za mniejsze dzierżawy łąk, karczem, tartaków, młynów i t. p. . . . . 21.847 „ 59 „
Razem j. w. . . . 57.153 zł. 8 ct.

Co do zaległości ad 1, w kwocie 19.886 zł. dowiedział się Wydział krajowy dopiero z dołączonego do zamknięcia, sprawozdania kuratora, że suma ta na mocy uchwały Rady administracyjnej z 6. lipca 1896 l. 496 rozłożoną została do spłaty w półrocznych ratach aż do końca trwania dzierżawy, czterem dzierżawcom a to dzierżawcom z Drohowyża, Opar, Ostałowic i Żydaczowa.

Wydział krajowy wytknął kuratorowi fundacyi, że uchwały powyższej nie tylko nie przedłożył do zatwierdzenia ale nawet nie zakomunikował Wydziałowi krajowemu, co uczynić tem bardziej był obowiązanym, że ubytek w dochodach, jaki skutkiem powyższej uchwały powstał, musiał być pokryty pożyczką z innego funduszu. Wydział krajowy zaznaczył zarazem, że formalne to uchybienie nabiera tem większej wagi, jeżeli się zważy, że zaległości z czynszów dzierżawy folwarków fundacyjnych, z wliczeniem niespłaconej części pożyczki z majątku zarodowego dzierżawcom w r. 1894 udzielonej, dosięgły z końcem r. 1896 sumy 68.305 zł. Jest to cyfra zaległości nigdy przedtem niepraktykowana i wprost niepokojąca zwłaszcza w dzisiejszych tak krytycznych dla rolnictwa czasach. W przypuszczeniu jednak, że część zaległości w ciągu roku 1897 została może umorzoną i że ogólna suma zaległości obecnie może znacznie jest niższą, niż była z końcem roku 1896. zażądał Wydział krajowy przed powzięciem ostatecznej decyzyi przedłożenia dokładnego wykazu, ile każdy z dzierżawców w ciągu roku 1897 złożył na poczet zaległości po koniec r. 1896 i na poczet bieżących należytości za rok 1897.

W odpowiedzi swej z dnia 3. grudnia b. r. l. 979. kurator fundacyi przyznaje, że zaległości są znaczne, sądzi wszelako, że niebezpieczeństwo jeszcze stąd fundacyi nie grozi i wyraża nadzieję, że przeważna część zaległości spłaconą zostanie. Oświadcza, że wina wzrostu zaległości spada w części na biuro rachunkowe w części zaś na syndykat fundacyi, które nie funkcyonują należycie. Przeciw udzielonemu sobie wytknięciu zastrzega się twierdząc, że §. 19. instrukcyi nie wkłada na niego obowiązku przedkładania Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia uchwał rozkładających czynsze dzierżawne na raty. Przedkłada wreszcie żądane przez Wydział krajowy wykazy, a z tych okazuje się, że zaległości czynszów dzierżawnych w ciągu roku 1897 nie tylko się nie zmniejszyły ale przeciwnie wzrosły o kwotę blisko 10.000 zł.

Na to sprawozdanie wystosował Wydział krajowy pod dniem 10. grudnia 1897 l. 76.415 do kuratora fundacyi pismo, które ze względu na wielką ważność sprawy i możliwe dalsze konsekwencye, przytaczamy w całej jego osnowie:

„Z przedłożonego sprawozdania JW. Pana z 3. grudnia b. r. l. 979 wykazu okazuje się, że dzierżawcy folwarków fundacyjnych dłużni są fundacyi po koniec listopada b. r. ogółem 75.758 zł. 45 ct.

Dług ten rozkłada się na pojedyńczych dzierżawców jak następuje:

1) Korzenny Wiktor . .	winien	10.802 zł.	25 ct.
2) Ostrowski Wiktor . .	„	6.717 „	73 „
3) Frey Juliusz . . .	„	11.671 „	60 „
4) Wiśniewski Leonard . .	„	1.216 „	18 „
5) Padlewski Włodzimierz .	„	6.732 „	56 „
6) Janowski Franciszek . .	„	8.112 „	06 „
7) Pawłów Jurko i Dmytro .	„	1.648 „	49 „
8) Berezowski Wincenty .	„	28.857 „	58 „
Razem jak wyżej . .	.	75.758 zł.	45 ct.

W tej sumie mieszczą się także zaległości rozłożone na spłatę ratalną a mianowicie:

a) Zaległości pokryte pożyczką z majątku zarodowego, na mocy uchwały Rady administracyjnej z 4. grudnia 1893, zatwierdzonej uchwałą Wydziału krajowego z 19. października 1894 l. 25.543. Z pożyczki tej dłużni są jeszcze:

Korzenny . . .	10.150 zł.
Frey	5.000 „
Padlewski . . .	3.600 „
Janowski . . .	2.700 „
Berezowski . .	11.050 „
Razem . .	32.500 zł.

b) Zaległości z I-go półrocza 1896 r. rozłożone do spłaty ratalnej uchwałą Rady administracyjnej z 6. lipca 1896 bez wiedzy Wydziału krajowego. Z tego tytułu dłużni są:

Ostrowski . . .	4.256 zł.
Frey	3.411 „
Podlewski . . .	3.234 „
Berezowski . .	7.631 „
Razem . .	18.532 zł.

Po potrąceniu obu tych kategoryj zaległości w sumie .	51.032 zł. — ct.
od sumy ogólnej, — pozostaje jako zaległość, nie pokryta żadną uchwałą, suma	24.726 „ 45 „
Gdy zaś takaż zaległość według zamknięcia rachunkowego za rok 1896 wynosiła	15.419 „ 49 „
przeto dług dzierżawców w czasie od 1. stycznia do 30. listopada 1897 wzrósł o kwotę	9.306 zł. 96 ct.

Wynik byłby jeszcze o wiele gorszy, gdyby wzięto w rachubę także zaległości czynszowe z innych, mniejszych przedmiotów dzierżawnych, jakoto: łąk, karczm, młynów, tartaków itp., których tu nie uwzględniono, a które według zamknięcia rachunkowego za rok 1896 przewyższają kwotę 20 tysięcy złr.

W swem sprawozdaniu JW. Pan przyznaje, że zaległości są znaczne, ale dodaje, że nie sądzi, iżby z tego powodu groziło już fundacyi niebezpieczeństwo i wyraża nadzieję, że z wyjątkiem niewielu drobnych należytości, zaległe sumy spłacone będą.

Wydział krajowy nie może niestety podzielać tej nadziei, a słabe wpłaty tegoroczne na rachunek czynszów dzierżawnych, tak zaległych, jak bieżących, uprawniają go raczej do wyrażenia przekonania, że przy dotychczasowym sposobie postępowania, zaległości dzierżawne nietylko zmniejszać się nie będą, ale przeciwnie zwiększać się muszą. Tej potrzebie zmiany dotychczasowej praktyki, z niepłacącymi czynszów dzierżawnych, daje wyraz ustęp sprawozdania JW. Pana, w którym jest mowa o nienależytem funkcyonowaniu biura rachunkowego i syndykatu fundacyi. Co do buchalteryi trudno wprawdzie dopatrzeć się związku przyczynowego między jej działalnością, polegającą na utrzymywaniu ewidencyi dochodów i wydatków, a niepłaceniu czynszów dzierżawnych w umówionej wysokości, — tembardziej, że niepodobna przypuścić, aby o istnieniu tak znacznych zaległości u tak niewielu dzierżawców ani p. dyrektor dóbr, ani JW. Pan kurator, bez pomocy buchalteryi nie mogli mieć dokładnej wiadomości. Jeżeli jednak pomimo to także buchalterya fundacyi ponosi pewną winę w wzroście zaległości, to przecież JW. Pan odpowiednim zarządzeniem, mógł i może każdej chwili uchylić istniejące wadliwości i spowodować, aby podległe mu biuro należycie spełniało obowiązki.

Co zaś do biura syndykatu nie od rzeczy będzie przypomnieć, że Wydział krajowy już przy sposobności sprawy o wynajęcie gmachu teatralnego, uchwałą z 22. kwietnia 1896 l. 21.061 zwrócił uwagę JW. Pana kuratora na to, „że zastępstwo prawne fundacyi w tej sprawie pozostawiało wiele do życzenia i nie strzegło należycie interesów fundacyi“, i wezwał Go, aby rzecz tę przedstawił Radzie administracyjnej celem powzięcia odpowiedniego postanowienia. Skoro zaś syndykat, mimo tego ostrzeżenia i nadal nie funkcyonował odpowiednio, rzeczą było J. W. Pana kuratora wysnuć z tego dalsze konsekwencye.

Gdy przeto zmiana dotychczasowego sposobu postępowania w sprawie czynszów dzierżawnych jest konieczną, co JW. Pan sam już uznał, a wszelka dalsza zwłoka mogłaby tylko przyczynić się do pogorszenia sytuacyi, powinien JW. Pan natychmiast z całą energią zabrać się do sanacyi dotychczasowych niezdrowych stosunków dzierżawnych. Rzecz oczywista, że przedewszystkiem

dołożyć trzeba wszelkich starań celem ściągnięcia zaległych czynszów, tych mianowicie, które żadną uchwałą Rady administracyjnej nie są pokryte i które niewątpliwie w przeważnej części przypisać trzeba dotychczasowej pobłażliwości JW. Pana i niedbalstwu syndykatu fundacyi. Zaległości te wzrosły po koniec listopada 1897 do poważnej wysokości około 25.000 zł., a ściągnięcie ich, póki czas, leży nietylko w interesie fundacyi, ale także w interesie samego JW. Pana, którego osobista majątkowa odpowiedzialność za te zaległości w myśl obowiązujących przepisów żadnej nie ulega wątpliwości. Zaznacza przytem Wydz. kraj., że o rozłożeniu na raty tych zaległości mowy być nie może i w ogóle zastrzega sobie wyraźnie prawo zatwierdzania uchwał Rady administracyjnej, jeżeliby w przyszłości w tym kierunku powzięte być miały.

Prawo to wynika bowiem nietylko z ogólnego prawa kontroli nad zarządem fundacyi, ale także specyalnie z przysługującego Wydziałowi krajowemu prawa zatwierdzania kontraktów dzierżawnych. Jakież bowiem znaczenie miałoby to prawo, jeżeliby najważniejsze postanowienie kontraktów, odnoszące się do płacenia czynszów dzierżawnych w ratach półrocznych z góry, mogło być następnie, a nawet bez wiedzy Wydziału kraj. zmienione przez Radę administracyjną. Musi przeto Wydział krajowy trwać przy wytknięciu, uczynionem JWPanu w piśmie z 26 listopada 1897 l. 74.449 z powodu zaniedbania przedłożenia Wydziałowi kraj. do zatwierdzenia uchwały Rady z 6 lipca 1896 w sprawie rozłożenia na raty czynszu dzierżawnego za I. półrocze 1896 roku w ogólnej kwocie 19.886 zł., a nadto musi dodatkowo wytknąć JWPanu, że jak to sam w swem sprawozdaniu przyznaje, ubytek w dochodach, skutkiem powyższej uchwały powstały, pokrył „nieprawidłowo“ znowu bez wiedzy Wydziału kraj. innymi funduszami w zamknięciu rachunkowem wykazanymi.

Sanacya stosunków dzierżawnych w fundacyi byłaby jednak tylko chwilową i pozorną, jeżeliby poprzestano jedynie na rozwinięciu akcyi ku ściągnięciu narosłych zaległości. Po smutnych doświadczeniach czas już byłby może sięgnąć głębiej i zadać sobie pytanie, czyli stosunki dzierżawne w dobrach fundacyjnych nie wymagałyby gruntownej rewizyi, a to nietylko pod względem warunków kontraktów, ale także osobistych i majątkowych kwalifikacyj niektórych dzierżawców, dla stwierdzenia, czyli są oni w stanie podołać zobowiązaniom, jakie względem fundacyi przyjęli. W miarę wyniku tego badania należałoby powziąć postanowienia, któreby stworzyły stan rzeczy oparty nie na iluzyach, ale na podstawach realnych i chroniły fundacyę w przyszłości od przykrych zawodów finansowych, na których utyka jej rozwój.

Wydział kraj. poprzestaje na teraz na poruszeniu tej sprawy, pozostawiając JWPanu bliższe jej omówienie w Radzie administr. i oczekując w swoim czasie sprawozdania w tym przedmiocie. Jednej rzeczy nie należałoby przytem nigdy tracić z uwagi, a to, że względy humanitarne względem dzierżawców nie powinny być posuwane tak daleko, aby czyniły uszczerbek humanitarnym celom fundacyi.

Wyjaśniwszy w ten sposób swe stanowisko, Wydział kraj. oznajmia JWPanu, że oczekiwać będzie odtąd z Jego strony wytrwalszej, konsekwentniejszej i skuteczniejszej działalności w celu zupełnego umorzenia zaległości czynszowych, że w celu nieustającej kontroli nad akcyą przez syndykat prowadzić się mającą, domaga się regularnego co miesiąc, począwszy od 1. stycznia 1898 przedkładania relacyj zarówno o spłatach czynionych przez dzierżawców na poczet zaległości i rat bieżących, jak i o postępach akcyi przeciw dzierżawcom przedsiębranej, wreszcie oświadcza, że jeżeliby wszystkie zaległości czynszów dzierżawnych z wyjątkiem tych, które uchwałami Rady admin. z r. 1894 i 1896 już na raty są rozłożone, do chwili przedłożenia zamknięcia rachunków za r. 1897 w zupełności umorzone nie były. Wydział kraj. jest zdecydowany w takim razie odmówić Zarządowi fundacyi absolutoryum z rachunków za rok 1897“.

Zaległości czynszowe z gmachu teatralnego.

Według zamknięcia rachunków za rok 1895 wynosiły zaległości czynszowe u lokatorów gmachu teatralnego 17.557 zł. 42 ct.

W ciągu r. 1896 i 1897 (po koniec października)

ściągnięto	6.947 zł. 30 ct.	
odpisano	2.041 „ 02 „	8.988
pozostało w zaległości		8.569 zł. 10 ct.

Akcya celem ściągnięcia tej reszty prowadzi się dalej pod nieustającą kontrolą Wydziału krajowego, któremu przedkładane są co miesiąc raporty syndykatu i jest rzeczą niewątpliwą, że pewna część tej kwoty zwróconą zostanie fundacyi. O ściągnięciu całej reszty pretensyi mowy być nie może częścią z powodu przedawnienia, częścią zaś z powodu ubóstwa dłużników, udaremniającego egzekucyę. O ile zaś straty, jakie z tego powodu fundacya poniesie, przypisać będzie można winie Zarządu, nie zaniedba Wydział krajowy w swoim czasie wydania odpowiednich zarządzeń.

Instrukcye dla funkcyonaryuszów Zakładu drohowyskiego.

Rada administracyjna fundacyi na posiedzeniu z dnia 21. czerwca 1897 uchwaliła instrukcye dla dyrektora, naczelnika warsztatów, rządcy ekonomicznego i ochmistrza Zakładu drohowyskiego, zaś na posiedzeniu z dnia 8. listopada 1897 regulamin dla instruktorów (majstrów) w szkole rzemiosł i przepisy dla uczniów tej szkoły.

Instrukcye te i przepisy Wydział krajowy po zbadaniu i wprowadzeniu niektórych drobnych zmian, uchwałą z dnia 30. listopada 1897 l. 40.300 zatwierdził.

Reforma nauki rzemiosł w Zakładzie drohowyskim.

Sprawa reformy nauki rzemiosł w Zakładzie drohowyskim była, zgodnie z życzeniem Wys. Sejmu wyrażonem w uchwale z 15. lutego 1897, w ciągu ubiegłego roku przedmiotem ponownej rozwagi i gruntownych badań na miejscu, przyczem brano także wzgląd na opinię Dyrektora Zakładu, wyrażoną w osobnym memoryale. W rezultanie Rada administracyjna reasumując ponownie swoje uchwały w tej sprawie powzięte postanowiła na posiedzeniu z 18. października 1897.

1) Zatrzymać warsztat krawiecki, jako naukowy z ograniczeniem liczby uczniów przyjmować się mających do 2—3 rocznie;

2) zatrzymać warsztat blacharski, z takim samem ograniczeniem w przydzielaniu uczniow i z tem wyraźnem postanowieniem, że do warsztatu tego przydzielani będą tylko tacy chłopcy, którzy okazywać będą ochotę do tego rzemiosla;

3) zatrzymać warsztat stolarski, przydzielać doń rocznie dwóch do trzech uczniów na 3 letni kurs nauki, zaś na rok czwarty oddawać ich do uzupełniającej nauki dla wyzwolenia, do dobrych majstrów na koszt zakładu;

4) warsztat rymarsko-lakierniczy jako naukowy znieść a pozostawić go tylko jako pomocniczy, do którego uczniowie nie będą przydzielani a tylko utrzymywany będzie czeladnik.

W ten sposób z istniejących w Drohowyżu warsztatów odpada stanowczo tylko warsztat tkacki, a warsztat rymarsko-lakierniczy przestaje istnieć jako naukowy pozostaje zaś tylko jako pomocniczy. Jako naukowe zatrzymane zostają warsztaty, ślusarski, kowalski, stelmarski i szewski bez żadnego ograniczenia, warsztaty zaś krawiecki, blacharski i stolarski z ograniczoną liczbą uczniów.

Wydział krajowy zatwierdził powyższe uchwały tylko prowizorycznie z powodu, że prawomocność zmian wprowadzonych niemi do statutu organi-

zacyjnego zawisła od zatwierdzenia przez c. k. Rząd, jako naczelną władzę fundacyjną.

Ponieważ znaczna liczba wychowanków warsztatowców ukończyła tylko 4tą klasę i to z niedostatecznym postępem, korzystać zatem w odpowiedniej mierze nie może z nauki uzupełniającej i kursu technicznego, urządzonego obecnie w sposób, odpowiadający wykształceniu takich wychowanków, którzy 6-klasową szkołę z odpowiednim postępem ukończyli, uznała Rada administracyjna potrzebę na tak długo, dopóki znaczna liczba wychowanków z przytoczonego powyżej powodu w pełnej mierze z wykładów korzystać nie będzie mogła, — zaprowadzić dla tych uczniów odrębne wykłady rachunków i języka polskiego zastosowane do ich potrzeby, oraz zaprowadzić dla nich naukę rysunków.

Co do sposobu, w jakiby uzupełnić należało praktyczne wykształcenie wychowanków Zakładu, Rada administracyjna na posiedzeniu z 18. października b. r. nie powzięła jeszcze stanowczej decyzyi. Jedynie co do wychowanków warsztatu stolarskiego uchwaliła, jak już wyżej nadmieniono, oddawać ich po 3-letnim kursie nauki na rok czwarty dla uzupełniającej nauki do dobrych majstrów na koszt Zakładu. Co do innych pozostawiła decyzyę na razie w zawieszeniu głównie ze względu na obecne stosunki finansowe fundacyi niepozwalające na zwiększenie wydatków a także i z tego powodu, że stosunek uczniów wyzwolonych po 3-cim roku nauki a niedostatecznie przygotowanych, — do majstrów nie byłby jasnym. Wreszcie uznała Rada, że powzięcie bezwłocznie decyzyi w tej sprawie wcale nie jest koniecznem.

Ewidencya byłych wychowanków Zakładu drohowyskiego.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby w przyszłych sprawozdaniach, w miarę możności, umieszczał daty, któreby się odnosiły do wychowanków po ich wyprawieniu z Zakładu.

Na żądanie Wydziału krajowego przedłożył kurator raport Dyrektora Zakładu, zawierający żądane daty, z którego wyjmujemy szczegóły następujące:

Pierwsza serya wyzwolonych wychowanków wyszła w świat w roku 1881, a cyfrowe zestawienie przedstawia się jak następuje:

Rok wyzwolenia	ślusarze	szewcy	kowale	krawcy	stolarze	stelmachy	rymarze-lakiernicy	blacharze	ogółem
1881	5	3	2	3	2	2	—	—	17
1882	7	2	2	3	1	2	—	1	18
1883	5	3	1	3	2	1	—	2	17
1884	1	2	1	1	1	1	—	—	7
1885	8	2	5	2	4	2	—	1	24
1886	12	7	6	4	1	4	1	—	35
1887	5	1	1	3	2	2	—	—	14
1888	4	1	—	2	1	1	—	—	9
1889	2	3	—	3	—	2	1	—	11

Rok wyzwolenia	ślusarze	szewcy	kowale	krawcy	stolarze	stelmachy	rymarze-lakiernicy	blacharze	ogółem
1890	3	3	4	1	2	1	1	1	16
1891	2	2	4	6	3	2	2	2	23
1892	1	2	3	3	2	4	4	—	19
1893	5	1	3	4	3	2	4	3	25
1894	2	2	1	2	3	2	—	1	13
1895	9	4	2	6	5	5	4	3	38
1896	1	2	3	3	4	3	5	1	22
1897	—	4	4	1	7	1	3	3	23
	72	44	42	50	43	37	25	18	331

Pomieszczenie ślusarzy-wyzwoleńców jest najłatwiejsze — byt ich materyalny zapewniony, bo przeważna liczba znajduje pracę w warsztatach kolei państwowych. Niektórzy z nich, oczywiście zdolniejsi, są wcale dobrze sytuowani jako werkmistrze. Według wykazów Dyrekcyi kolejowych, los 47 jest pewnym — inni pracują u majstrów w większych miastach — trzech zaś prowadzi samodzielnie warsztaty.

Zapisków co do wyzwoleńców-szewców, brak, a wiadomości pewne zaczerpnięte od majstra Białka, który zaledwie od lat czterech jest w Zakładzie, odnoszą się zaledwie do kilkunastu, pracujących u majstrów jako czeladnicy.

Okoliczność, że tylko wyjątkowo i to najsłabsi w swym fachu, zgłaszają się do Dyrekcyi z prośbą o przyjęcie ich na czeladników, świadczy, że prawie wszyscy mają zapewniony kawałek chleba i łatwe pomieszczenie. Samodzielnie prowadzi warsztaty tylko dwóch.

Z 42 wyzwolonych kowali los 40 jest w ewidencyi. Przeważnie pracują w warsztatach kolejowych lub prywatnych fabrykach powozów.

Z 37 wyzwolonych stelmachów dwóch pracuje w warsztatach kolejowych, pięciu ma własne warsztaty, jeden jest dyrektorem szkoły krajowej w Grzymałowie, inni prawdopodobnie pracują jako czeladnicy u majstrów.

Z pomiędzy 43 wyzwolonych stolarzy jeden jest dyrektorem fabryki Muranich w Krakowie, jeden modelistą i magazynierem fabryki Bredta w Ottynii, 4 ma własne warsztaty we Lwowie lub w Krakowie, kilku zajmuje stanowiska samodzielnych pracowników przy kolei, około 20 pracują jako czeladnicy u majstrów; o innych nie mógł kierownik warsztatu w Drohowyżu zebrać dat pewnych.

Co do blacharzy, których dotychczas wyszło z Zakładu 18, ma Dyrekcya pewne wiadomości o 16. Z tych 2 mają własne warsztaty, jeden jest kierownikiem warsztatu w Tarnowie, pięciu pracuje w warsztatach kolejowych, jeden w fabryce wagonów w Sanoku, innni pracują jako czeladnicy w warsztatach prywatnych.

Z pomiędzy 50 wyzwolonych wychowanków warsztatu krawieckiego zaledwie trzech zdołało założyć własną pracownię, kilku dla lepszego bytu wyniosło się z kraju i osiadło w wielkich miastach: w Warszawie, Wiedniu,

Peszcie, Dreźnie i Berlinie; kilkunastu porzuciło zawód krawiecki i oddało się innym zajęciom, — reszta pracuje w charakterze czeladników przeważnie we Lwowie.

O wyzwolonych rymarzach-lakiernikach Dyrekcya nie mogła zebrać dat. Zgłoszenia i zapytania dość liczne o wyzwalających się wychowanków i okoliczność, że żaden z byłych wychowanków tego warsztatu, istniejącego obecnie jako pomocniczy, nie zgłasza się za robotą, przemawiają zatem, ze wszyscy mają zapewniony byt materyalny i pomieszczenie ich nie jest trudne.

Trudność w zbieraniu dat, odnoszących się do wyzwolonych wychowanków jest wielką, winę należy przypisać częścią majstrom, częścią zaś samym wychowankom, nie poczuwającym się do obowiązku, mimo próśb, odezw w dziennikach i zobowiązań, jakie wychodzący ze Zakładu wychowankowie na siebie biorą.

Być może, że rok 1900., w którym Dyrekcya zamierza zgromadzić wszystkich byłych wychowanków na ćwierćwiekowy jubileusz otwarcia Zakładu da jej sposobność na miejscu zebrać dokładniejsze daty.

Dla uzupełnienia dat powyższych, zaczerpniętych z raportu Dyrekcyi, a opartych przeważnie na szczegółowych imiennych wykazach, które złożone są w aktach do ewentualnego użytku Wys. Sejmu, nadmienia Wydział krajowy, że z pomiędzy byłych wychowanków Zakładu zajmują samodzielne stanowiska jako instruktorowie w szkołach zawodowych: pp. Kazimierz Kosowski w Grzymałowie, Seweryn Gzowski w Grybowie i Jerzy Tyrowicz w Sułkowicach, — zaś przy instalacyach elektrotechnicznych pp. Zduńczyk w gmachu sejmowym, Kratochwil w pasażu Hausmanna we Lwowie, Barbrich u p. Jerzmanowskiego w Prokocimie, wreszcie Romański w Przemyślu.

Inne ważniejsze sprawy fundacyjne.

Uchwałą z dnia 2. marca 1897 nadała Rada administracyjna opróżnioną posadę ochmistrza w Zakładzie drohowyskim p. Michałowi Robakowi, b. nauczycielowi szkół ludowych. Nominacyę tę, na razie prowizyczną, na rok próby od 15. marca br. począwszy, Wydział krajowy zatwierdził.

Dotychczasowy naczelnik warsztatów w Zakładzie drohowyskim, p. Konstanty Bauer, został uchwałą Rady administracyjnej z 18 października b. r. uwolniony ze służby z dniem 1. grudnia 1897, przyczem ofiarowano mu w drodze łaski odprawę w kwocie 1.000 zł., pod warunkiem, że do 15. listopada br. zajmowane pomieszkanie opróżni i podpisze deklaracyę z rzeczeniem się wszelkich pretensyj do fundacyi. Wydział krajowy uchwałą z 21. października b. r. l. 65.239 zatwierdził oddalenie p. Bauera, zwracając przytem uwagę Rady, że kwota przyznać się mającej odprawy, wydaje mu się za wysoką. Osobnem pismem wezwał Wydział krajowy kuratora do bezzwłocznego rozpisania konkursu na opróżnioną posadę, aby ile możności skrócić prowizoryum, w ciągu którego funkcye naczelnika warsztatów pełni, w zastępstwie, p. Włodek, rządca ekonomiczny Zakładu, zastępowany tymczasowo w swoich funkcyach przez syna fundatora, p. Fryderyka Skarbka.

Uchwałą z dnia 17. maja b. r. postanowiła Rada administracyjna wykonać w ciągu lat trzech od r. 1897 począwszy, roboty melioracyjne na łąkach, należących do dóbr fundacyjnych Opary, a wydatek na ten cel pokryć pożyczką kwoty 7.500 zł. z majątku zarodowego fundacyi, zwrotną w ratach rocznych w ciągu lat 20, od której to sumy dzierżawca dóbr Opary ma płacić majątkowi zarodowemu fundacyi 4% prowizyę.

Ze względu na charakter inwestycyjny tej pożyczki, postanowił Wydział krajowy zatwierdzić powyższą uchwałę, która pod dniem 24. września 1897 r. l. 82.585 uzyskała także zatwierdzenie c. k. Namiestnictwa jako władzy fundacyjnej.

Zatwierdzenie ze strony Wydziału krajowego i c. k. Namiestnictwa uzyskała również uchwała Rady administracyjnej z 17. maja 1897 w sprawie zaciągnięcia z majątku zarodowego fundacyi pożyczki w kwocie 5.500 zł. na przebudowanie ratusza w Kulikowie celem wynajęcia go c. k. Skarbowi pań-

stwa na pomieszczenie c. k. Sądu powiatowego. Interes ten przysporzy fundacyi znaczne korzyści, czynsz najmu bowiem, po odrestaurowaniu, przynosić będzie rocznie 3.000 zł., gdy dotychczas przynosił zaledwie 1.200 zł. Nadto są w toku rokowania o sprzedaż tego budynku c. k. Skarbowi państwa za umówioną już cenę 29.500 zł.

Statut emerytalny dla urzędników i sług fundacyi Skarbkowskiej, uchwalony przez Radę administracyjną jeszcze 5. maja 1891, a następnie wskutek uwag Wydziału krajowego uzupełniony uchwałą z 24. lutego 1896 — zatwierdzony przez Wydział krajowy uchwałą z 19. lutego 1897 do LW. 1756 uzyskał pod dniem 7 maja 1897 roku do l. 37.043 zatwierdzenie c. k. Namiestnictwa. Przepisy zawarte w tym statucie obowiązują już od dnia 1. stycznia 1897 r.

Na tem kończąc swe sprawozdanie, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy sprawozdanie o fundacyi Stanisława hr. Skarbka za rok 1897 przyjąć do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 15go grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 75.421/97.

Aleg

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Wysoki Sejmie!

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych przedłożyła Wydziałowi krajowemu sprawozdanie z jej czynności za czas od 1 grudnia 1896 do 15 listopada 1897, zawierające oraz szczegóły o stanie szkół przemysłowych, warsztatów naukowych i innych zawodowych zakładów przemysłowych, utrzymywanych kosztem kraju lub zasilanych ze skarbu krajowego, tudzież o stanie uzupełniających szkół przemysłowych, jakoteż szczegóły o rozdawnictwie stypendyów i zasiłków na cele przemysłowe, o nadaniu stypendyów handlowych, o udzielaniu pożyczek z funduszu przemysłowego i o stanie tego funduszu według zamknięcia rachunkowego za I półrocze 1897, które Bank krajowy jako administrator funduszu Wydziałowi krajowemn przedłożył. Komisya uzasadnia nadto w tem przedłożeniu wydatki preliminowane na r. 1898 na cele przemysłowe.

Sprawozdanie to Wydział krajowy w myśl §. 2 statutu komisyi przedkłada Wysokiemu Sejmowi w załączeniu jako Alegat oraz oświadcza, że przyjmuje wszystkie wnioski komisyi. Aleg.

W dalszym ciągu niniejszego przedłożenia Wydział krajowy zdaje sprawę: z wykonania uchwał Wysokiego Sejmu, powziętych w sprawach przemysłowych na ostatniej sesyi, o petycyach przemysłowych, przekazanych Wydziałowi krajowemu do załatwienia, o wykonaniu ustawy krajowej z dnia 11 kwietnia 1893 w przedmiocie uwolnienia zakładów i spółek przemysłowych, tudzież przemysłowych towarzystw akcyjnych od niepaństwowych dodatków do podatków, o opodatkowaniu przemysłu domowego, o fundacyach na cele przemysłowe i innych ważniejszych sprawach, tyczących się przemysłu krajowego o ile wchodziły w zakres czynności Wydziału krajowego. W sprawozdaniu tem Wydział krajowy przedstawia nadto Wysokiemu Sejmowi wnioski w przedmiocie przyspieszenia otwarcia c. k. wyższej szkoły handlowej we Lwowie, wykonywania przepisów noweli przemysłowej z 23 lutego 1897 co do posyłania uczniów przemysłowych na naukę w uzupełniających szkołach przemysłowych, udzielenia Towarzystwu tkackiemu w Glinianach subwencyi w kwocie 4.000 zł. na budowę szkoły tkackiej, udzielenia gminie Kalwaryi Zebrzydowskiej dodatkowego zasiłku do wysokości 500 zł. na dokupno gruntu wcielonego do realnosci tamtejszej szkoły stolarskiej, udzielenia powiatowi śniatyńskiemn bezprocentowej pożyczki 3000 zł na zakupno realności dla szkoły koszykarskiej w Dżurowie, tudzież w przedmiocie wyjednania wydatniejszych zasiłków państwowych na utrzymanie krajowych szkół przemysłowych.

A) Uchwały Wysokiego Sejmu w sprawie umieszczenia szkoły stolarskiej w Kalwaryi Zebrz.; urządzenia oddziałów tkactwa mechanicznego w szkole tkackiej w Krośnie i w szkole sukienniczej w Rakszawie; stabilizacyi nauczyciela rysunków w szkole garncarskiej w Kołomyi; zapewnienia drobnym przemysłowcom dostawy obuwia dla armii; założenia szkoły kapeluszniczej w Myślenicach, tudzież w sprawie umieszczenia naukowego warsztatu tkackiego w Glinianach.

Załatwiając sprawozdanie sejmowej Komisyi przemysłowej o sprawozdaniu, Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego „Krajowe szkoły przemysłowe i warsztaty instrukcyjne“ powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6 lutego 1897 następujące uchwały:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 16. grudnia 1896 l. 80.361 i dołączone do niego sprawozdanie z czynności Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych w zakresie szkół i warsztatów zawodowych.

II. Sejm przeznacza do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 4.000 zł. tytułem bezprocentowej pożyczki dla gminy Kalwaryi Zebrzydowskiej, celem umożliwienia jej wystawienia budynków na umieszczenie krajowej szkoły stolarskiej w Kalwaryi Zebrzydowskiej i wstawia tę kwotę do Rubryki XVI. wydatków budżetu krajowego na rok 1897.

III. 1) Sejm przeznacza do rozporządzenia Wydziału krajowego sumę 15.000 zł. na urządzenie oddziału tkactwa mechanicznego w krajowej szkole tkackiej w Krośnie, płatną w dwóch ratach w r. 1897 i 1898.

2) Sejm wstawia do Rubr. XVI. wydatków budżetu krajowego na r. 1897 kwotę 7.000 zł. jako I. ratę sumy ad 1) i poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby kwotę 8.000 zł. tytułem II. raty tej sumy wstawił po preliminarza budżetu krajowego na rok 1898.

IV. 1) Sejm udziela Stanisławowi Leopoldowi Maksymilianowi 3. imion Daczyńskiemu, nauczycielowi rysunków w krajowej szkole garncarskiej w Kołomyi, „veniam aetatis“.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby stabilizował Stanisława Leopolda Maksymiliana 3. imion Daczyńskiego na posadzie nauczyciela rysunków w krajowej szkole garncarskiej w Kołomyi, nadanej mu prowizorycznie dekretem Wydziału krajowego z dnia 24. lipca 1890 l. 31.783, przyznał mu stałą płacę w kwocie 1.200 zł. rocznie oraz przyznał mu prawo do emerytury na równi z innymi stabilizowanymi urzędnikami krajowymi, wymienionymi w §. 12. ust. 2. lit. b) statutu emerytalnego, uchwalonego przez Sejm na posiedzeniu z 21. stycznia 1889, tudzież z zastosowaniem uchwały sejmowej z dnia 3. stycznia 1874 i pod warunkami tą uchwałą określonymi, wymierzał Stanisławowi Leopoldowi Maksymilianowi 3. im. Daczyńskiemu trzy pięciolecia po 150 zł. w miarę ukończenia 5, 10 i 15 lat służby, pełnionej przy tych samych poborach na posadzie nauczyciela rysunków w krajowej szkole gancarskiej w Kołomyi.

Służba, policzalna do emerytury, zaczyna się liczyć od dnia 16. sierpnia 1890, do kwinkweniów zaś od dnia przyznania mu stałej płacy.

V. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt zaprowadzenia oddziału tkactwa mechanicznego przy krajowej szkole sukienniczej w Rakszawie.

VI. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał możliwość zaprowadzenia kapelusznictwa w Myślenicach, mając na względzie szkołę o szerszym zakresie t. j. z użyciem motorów mechanicznych i by po porozumieniu się z tamtejszą gminą wstępne poczynił kroki, a najbliższej sesyi sejmowej odpowiednie przedstawił wnioski.

VII. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby po zbadaniu sprawy przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi wnioski, względem udzielenia pomocy ze strony kraju na koszta wzniesienia budynku odpowiedniego dla szkoły tkackiej w Glinianach, jak nie mniej także co do należytego jej urządzenia technicznego dla nauki wyrobów dywanów strzyżonych i kilimów, jakoteż materyj na szaty liturgiczne.

VIII. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby począwszy od r. 1898 zapewnił drobnym przemysłowcom dostawę przynajmniej połowy potrzebnego corocznie obuwia dla armii.

Na mocy uchwały ad I, Wydział krajowy przyznał gminie Kalwaryi Zebrz. bezprocentową pożyczkę w sumie 4.000 zł. spłacalną w dziesięciu równych ratach półrocznych począwszy od 1 stycznia 1898. Gdy gmina zeznała skrypt dłużny w formie aktu notaryalnego i pożyczka została hipotecznie zabezpieczona na realności gminnej, gdy nadto prawa funduszu krajowego z powodu udzielenia gminie subwencyi w kwocie 6.500 zł. na budowę szkoły stolarskiej zostały również hipotecznie zabezpieczone, Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 31 sierpnia 1897 l. 53.312 wyasygnował gminie sumę pożyczkową. Wydział krajowy musi tu zaznaczyć, że Reprezentacye gminy tak podczas pertraktacyi z nią o założenie szkoły, jakoteż w czasie budowy i przy wprowadzeniu szkoły w życie zajmowała zawsze stanowisko jak najżyczliwsze dla sprawy, ożywione duchem prawdziwie obywatelskim. Z wszelką gotowością uczyniła zadość wszystkim żądaniom Wydziału krajowego tak co do prestacyj na rzecz szkoły jak i co do zabezpieczenia praw funduszu krajowego, wszystkie zarządzenia Wydziału krajowego w sprawach szkoły spełniała jak najgorliwiej i na każdym kroku okazywała niezwykłą troskę o dobro szkoły.

Bliższe szczegóły o otwarciu szkoły stolarskiej, składzie jej Zarządu i personalu nauczycielskiego, zawiera sprawozdanie krajowej Komisyi przemysłowej (str. 31) w którem wykazano także potrzebę udzielenia gminie Kalwaryi dal zego zasiłku do wysokości 500 zł. celem dopomożenia jej do częściowego pokrycia kosztów zakupna gruntu niezbędnego dla rozszerzenia realności szkolnej. Zgodnie z Komisyą Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek w tej sprawie.

Zrealizowanie projektu (uchwała ad III.), urządzenia oddziału tkactwa mechanicznego w krajowej szkole tkackiej w Krośnie natrafiło na takie trudności, o których bliżej w sprawozdaniu Komisyi (str. 36), że nawet przedwstępne czynnosci nie mogły być przeprowadzone i sprawa dotychczas nie postąpiła. W obec tego Wydział krajowy nie wstawił do preliminarza budżetu krajowego na r. 1898 drugiej raty uchwalonego przez Wysoki Sejm na ten cel kredytu, natomiast przedstawia wniosek, ażeby Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do przeniesienia I raty kredytu z budżetu krajowego za r. 1897 w kwocie 7.000 do budżetu krajowego na r. 1898.

Uchwałę Wysokiego „Sejmu ad IV, w sprawie stabilizacyi Stanisława Daczyńskiego na stanowisku nauczyciela rysunków w krajowej szkole gancarskiej w Kołomyi Wydział krajowy wykonał rozporządzeniem z dnia 13 marca 1897 l. 14.944.

Sprawa zaprowadzenia oddziału tkactwa mechanicznego w krajowej szkole sukienniczej w Rakszawie, poruszona w uchwale Wysokiego Sejmu ad V., jest przedmiotem badań; projekt w tej sprawie nie może być obecnie Wysokiemu Sejmowi przedstawiony z powodów, przytoczonych w sprawozdaniu Komisyi (str. 36).

Natomiast jest rzeczą niezbędną, ażeby w jak najkrótszym czasie zbudowano drogę dojazdową od gościńca powiatowego do szkoły rakszawskiej na długości 1.280 m.

Dotychczasowa dojazdowa droga gminna znajduje się w tak złym stanie, że jest częstokroć nie do przebycia. Wydział powiatowy w Łańcucie i Komitet zarządzający szkołą rakszawską wykazały, że taki stan rzeczy tak ze względu na dobro szkoły, jak rakszawskiego przemysłu sukienniczego nie może dalej istnieć i powinien być jak najrychlej usunięty. Uznając to Wydział krajowy zarządził wypracowanie projektu budowy rzeczonego dojazdu. Według kosztorysu budowy wydatek wyniesie łącznie 7.600 zł. Na ten cel ofiarował powiat łańcucki 500 zł. Chcąc przyjść powiatowi z pomocą Wydział krajowy uchwałą z 9. marca 1897 l. 11.480 postanowił udzielić zasiłku w wysokości 50 proc. kosztów budowy dojazdu z dotacyi, przeznaczonej na zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych, resztę zaś wydatku — po potrąceniu kwoty 500 zł., ofiarowanej przez powiat — tj. kwotę 3.300 zł. wstawić do preliminarza Rubr. XVI. budżetu krajowego na rok 1898. Wydział krajowy uprasza Wysoki Sejm uchwalenie tego kredytu.

O wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu ad VI.), w sprawie kapelusznictwa w powiecie myślenickim zdaje sprawę krajowa Komisya przemysłowa (stronica 37).

Oprócz uchwały przytoczonej wyżej pod VII.), w sprawach krajowego naukowego warsztatu tkackiego w Glinianach, Wysoki Sejm, załatwiając sprawozdanie sejmowej komisyi przemysłowej z petycyi Towarzystwa tkackiego w Glinianach o udzielenie zasiłku

1.800 zł. na zakupno wzorów, maszyny do strzyżenia dywanów, tudzież warsztatów potrzebnych do wyrobu materyj jedwabnych, — powziął na posiedzeniu z d. 8. lutego 1897 następującą uchwałę:

Sejm przekazuje Wydziałowi krajowemu petycyę Towarzystwa tkackiego w Glinianach o udzielenie zasiłku 1.800 zł. do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Po zasięgnięciu zdania krajowej Komisyi przemysłowej co do wszystkich spraw poruszonych powyższemi uchwałami i zgodnie z jej wnioskami Wydział krajowy rozporządzeniami z dnia 19. lutego 1897 l. 8844 i z dnia 16. czerwca 1897 l. 33.174 przyznał Towarzystwu tkackiemu w Glinianach jednorazowy zasiłek w kwocie 390 zł. na pokrycie kosztów wydawnictwa wzorów kilimowych, zasiłek w kwocie 500 zł. na sprawienie pięciu krosien do wyrobu tkanin jedwabnych, jednorazowy zasiłek w kwocie 346 zł. w. a. na rozwinięcie handlowych stosunków Towarzystwa, tudzież z zastrzeżeniem przyzwalania kredytów przez Wysoki Sejm przyznał Wydział krajowy rzeczonemu Towarzystwu zasiłek po 500 zł. rocznie, począwszy od r. 1898 na dalszą pomoc techniczną i administracyjną, odnoszącą się do pracowni przez Towarzystwo wyłącznie zarządzanych.

Nadto Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek, ażeby udzielić Towarzystwu jednorazowej subwencyi w kwocie 4.000 zł. na wystawienie budynku celem odpowiedniego pomieszczenia tamtejszego krajowego naukowego warsztatu tkackiego.

Na wezwanie Wysokiego Sejmu do c. k. Rządu, przytoczone wyżej pod VIII.), w sprawie dostaw dla c. k. armii nie nadeszła do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania odpowiedź.

Krajowa szkoła koszykarska w Dżurowie mieściła się w realności przez powiat śniatyński wynajętej. Gdy jednak właściciel postanowił tę realność sprzedać, a w Dżurowie nie było innego lokalu odpowiedniego na umieszczenie szkoły, powiat śniatyński pragnąc zabezpieczyć szkole odpowiednie umieszczenie i zapobiedz możliwemu zwinięciu jej z powodu braku lokalu, postanowił zakupić tę realność, wszelako pod warunkiem, że uzyska na ten cel pożyczkę z funduszu krajowego. Chcąc przyjść powiatowi śniatyńskiemu z pomocą — zwłaszcza, że chodzi tu o zakład krajowy pomyślnie się rozwijający — Wydział krajowy ofiarował mu bezprocentową pożyczkę w kwocie 3.000 zł., spłacalną w ciągu piętnastu lat, począwszy od 1. stycznia 1898, wszakże z zastrzeżeniem, że Wysoki Sejm uchwali na ten cel kredyt w budżecie krajowym na rok 1898. Wydział krajowy uprasza przeto Wysoki Sejm, ażeby zechciał przyznać do rozporządzenia Wydziału krajowego kwotę 3.000 zł. w stawioną w Rubr. XVI. preliminarza budżetu krajowego na rok 1898 tytułem bezprocentowej pożyczki na cel powyższy. Polegając na promesie Wydziału krajowego, powiat śniatyński zakupił już rzeczoną realność i od 1. maja 1897 r. szkoła jest umieszczona we własnym budynku. Na gruncie około $^3/_4$ morga, który należy do budynku szkolnego, Wydział powiatowy postanowił założyć szkółkę drzew owocowych. Wydział krajowy poparł ten projekt, wydelegował na miejsce znawcę i polecił mu, ażeby wypracował plan założenia rzeczonej szkółki drzew owocowych i był pomocny w zebraniu najodpowiedniejszego materyału i założeniu szkółki.

Na rok 1897 udzielił c. k. Rząd dla zawodowych zakładów przemysłowych zasiłków państwowych w sumie 32.432 zł., w porównanin z rokiem 1896 o 3.822 zł. więcej. Komisya krajowa dla spraw przemysłowych przedstawia szczegółowo w swem sprawozdaniu (str. 38), że c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia bardzo znacznie zredukowało kwotę zasiłków państwowych, zażądanych dla zawodowych zakładów przemysłowych na rok 1898. Mianowicie wykazano potrzebę udzielenia na ten cel zasiłków państwowych w łącznej kwocie 47.650 zł., c. k. Ministerstwo zaś wstawiło do preliminarza państwowego na rok 1898 na te zasiłki tylko kwotę 32.100 zł., t. j. o 15.550 zł. mniej. Z tego powodu Wydział krajowy zgodnie z Komisyą przemysłową wnosi, ażeby Wysoki Sejm uchwalił wezwanie do c. k. Rządu o przyznanie wyższych zasiłków ze skarbu państwa dla zawodowych zakładów przemysłowych w kraju.

W okresie, do którego odnosi się niniejsze sprawozdanie przeprowadzono z ramienia Wydziału krajowego lustracyę administracyjną siedmnastu zawodowych zakładów przemysłowych jako to: warsztatów garncarskich w Porembie i Toustem, szkoły garncarskiej w Kołomyi, szkół koszykarskich w Skołyszynie, Stryhańcach i Zatorze, warsztatów kołodziejskich w Grybowie i Grzymałowie, szkoły stolarskiej w Stanisławowie, warsztatu wyrobu zabawek w Jaworowie, szkół koronkarskich w Starym Sączu i Zako-

panem, szkoły tkackiej w Krośnie, warsztatów tkackich w Gorlicach, Korczynie, Rychwałdzie i warsztatu szewskiego w Starym Sączu.

W najbliższej przyszłości zostaną przeprowadzone dalsze lustracye administracyjne szkół zawodowych.

B) Uchwały Wysokiego Sejmu w sprawach uzupełniających szkół przemysłowych.

Załatwiając sprawozdanie sejmowej Komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie uzupełniających szkół przemysłowych, Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. lutego 1897 powziął następujące uchwały:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z działalności na polu uzupełniających szkół przemysłowych do wiadomości.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby spowodował władze przemysłowe pierwszej instancyi do najenergiczniejszego zastosowywania §. 90. ustawy przemysłowej, w myśl którego majstrowie mają utrzymywać dokładne wykazy młodocianego personalu robotniczego, zatrudnionego w ich warsztatach, a objętego obowiązkiem uczęszczania do uzupełniającej szkoły przemysłowej.

III. Sejm wzywa c k. Rząd, ażeby ponownie polecił władzom przemysłowym pierwszej instancyi, iżby przynaglały majstrów do regularnego posyłania terminatorów na uzupełniającą naukę przemysłową.

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przy pomocy komisyi krajowej dla spraw przemysłowych zaopiekował się zakładaniem w kraju naszym szkół uzupełniających o kierunku handlowym i ażeby starał się wyjednać na ten cel znaczniejszy zasiłek ze skarbu państwa.

Wskutek uchwał Wysokiego Sejmu pod II) i III.), c. k. Namiestnictwo wydało okólnik do wszystkich c. k. starostów, oraz do prezydentów m. Lwowa i Krakowa z d. 19. maja 1897 l. 43.301. Rozporządzeniem z dnia 4. czerwca 1897 r. l. 32.133 Wydział krajowy podał ten okólnik do wiadomości Zarządu wszystkich uzupełniających szkół przemysłowych. Wydział krajowy nie podaje bliżej treści tego okólnika, ponieważ krajowa Komisya przemysłowa załączyła do swego sprawozdania odpis okólnika w pełnej osnowie (str. 7).

Zgodnie z wnioskiem Komisyi Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek, ażeby wezwać c. k. Rząd do dalszego troskliwego czuwania, ażeby uczniowie przemysłowi uczęszczali regularnie na uzupełniającą naukę przemysłową.

Uchwałę Wysokiego Sejmu w sprawie zakładania uzupełniających szkół przemysłowych o kierunku handlowym Wydział krajowy pismem z dnia 2. kwietnia 1897 l. 9442 podał do wiadomości Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z wezwaniem, ażeby przedstawiła wnioski celem jej wykonania.

W myśl tej uchwały założono w Białe przy tamtejszej uzupełniającej szkole przemysłowej kurs handlowy. Statut dla tego kursu Wydział krajowy na wniosek Komisyi przemysłowej zatwierdził rozporządzeniem z dnia 22 listopada 1897 l. 59.968. Bliższe szczegóły odnoszące się do tego przedmiotu zawiera sprawozdanie Komisyi przemysłowej (stron. 6).

Rozpowszechnianie w kraju naszym podobnych kursów, względnie zakładanie uzupełniających szkół przemysłowych o kierunku handlowym jest nader utrudnione dla braku odpowiednio ukwalifikowanych sił nauczycielskich. Także i z tego powodu jest rzeczą naglącą, ażeby projektowana przez c. k. Rząd wyższa szkoła handlowa we Lwowie weszła jak najrychlej w życie.

W rozprawach nad sprawozdaniami Wydziału krajowego z czynności w zakresie uzupełniających szkół przemysłowych Wysoki Sejm niejednokrotnie zaznaczył z naciskiem konieczną potrzebę religijno-moralnego wychowania mło-

dzieży rzemieślniczej. Między innemi sejmowa Komisya przemysłowa podniosła w sprawozdania z roku 1896, że uzupełniające szkoły przemysłowe działają dodatnio na moralność i karność młodzieży tylko tam, gdzie jest troskliwie pielęgnowany duch religijny, gdzie uczniowie słuchają egzort, uczęszczają na msze św. i przystępują do św. Sakramentów, że Zarządy takich szkół nie mają powodu do skarg na krnąbrność i wybryki uczniów. Przeciwnie — jak to konstatuje sejmowa Komisya przemysłowa — w szkołach, w których uczniowie nie wykonują praktyk religijnych, Zarządy skarżą się na trudność utrzymania karności w czasie nauki, na swawolę terminatorów za szkołą. Udzielanie nauki religii, przepisanej programem naukowym, tylko na lekcyach szkolnych bez odbywania praktyk religijnych nie wyczerpuje zadań wychowania religijno-moralnego. Wykonywanie tych praktyk nie uwłacza w niczem obowiązkom terminatorów wobec ich pryncypałów. W myśl §. 100 ustawy przemysłowej majstrowie mają nawet obowiązek czuwania nad obyczajami swych terminatorów i przestrzegania, ażeby terminatorowie spełniali obowiązki i praktyki religijne.

To mając na względzie, oraz działając w myśl intencyi Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy oświadczył w sprawozdaniu z dnia 16. grudnia 1896 l. 80.361, że dąży do tego, ażeby we wszystkich uzupełniających szkołach przemysłowych uczniowie oprócz pobierania nauki religii na lekcyach szkolnych odbywali wspólnie pod przewodnictwem i nadzorem szkoły, praktyki religijne, a między innemi, ażeby w niedziele i święta uroczyste uczęszczali na msze św. Wysoki Sejm uchwałą z d. 8. lutego 1897 zaaprobował to stanowisko Wydziału krajowego.

Wobec tego Wydział krajowy okólnikiem z dnia 2. kwietnia 1897 l. 9412 wezwał Zarządy wszystkich uzupełniających szkół przemysłowych w kraju, ażeby — o ile to już dotychczas nie nastąpiło — postarały się w porozumieniu z księżami katechetami, iżby począwszy od roku szkolnego 1897/98 uczniowie pod przewodnictwem i nadzorem szkoły — oprócz spełniania innych praktyk religijnych — w niedziele i święta uroczyste uczęszczali wspólnie na msze św., przyczem wskazał, że wzmocnienie ducha religijnego i dążenie do poprawy obyczajów między młodzieżą rzemieślniczą na tle nauki religii i praktyk religijnych jest dziś bardziej aniżeli kiedykolwiek obowiązkiem szkoły, mającej na celu wychowanie rzemieślnika. O treści powyższego okólnika Wydział krajowy zawiadomił równocześnie wszystkie Ordynaryaty biskupie obu obrządków w kraju, z prośbą, ażeby powyższą sprawę zechciały wziąć pod rozwagę i udzieliły odpowiednich wskazówek, podwładnym księżom katechetom w uzupełniających szkołach przemysłowych. Wszystkie Ordynaryaty przyjęły powyższe zarządzenie z najżywszem zadowoleniem i uczyniły zadość wspomnianej prośbie Wydziału krajowego.

W okresie, do którego odnosi się niniejsze sprawozdanie, przeprowadzono z ramienia Wydziału krajowego lustracye administracyjne czternastu uzupełniających szkół przemysłowych jakoto: w Gorlicach, Jarosławiu, Jaśle, Kołomyi, Krośnie, Nowym Targu, Przemyślu, Rzeszowie, Samborze, Sanoku, Stanisławowie, Starym Sączu, Stryju i Tarnopolu.

W najbliższej przyszłości odbędą się dalsze lustracye administracyjne uzupełniających szkół przemysłowych.

Dla uzupełniających szkół przemysłowych w kraju udzielił c. k. Rząd subwencyi za rok 1897 w łącznej sumie 23.000 zł., — a zatem o 2.000 zł. wyższej w porównaniu z kwotą 19.000 zł. subwencyi państwowej na ten cel za rok 1896.

C) Petycye w sprawach przemysłowych.

I. Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 6 lutego 1897.

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej z petycyi Jana Trembeckiego, majstra lakierniczego we Lwowie, o udzielenie subwencyi z funduszu przemysłowego powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6 lutego 1897 następującą uchwałę: „Petycyę Jana Trembeckiego o udzielenie subwencyi względnie pożyczki odstępuje Sejm Wydziałowi krajowemu do odpowiedniego załatwienia“.

Po wysłuchaniu zdania krajowej Komisyi przemysłowej i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 6 kwietnia 1897 l. 21.414 załatwił powyższą petycyę odmownie.

II. Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 8 lutego 1897.

W skutek sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej z petycyi rękodzielników i przemysłowców w Nowym Targu o zwolnienie od płacenia zasiłku po 50 zł. rocznie na utrzymanie uzupełniającej szkoły przemysłowej Wysoki Sejm uchwałą powziętą na posiedzeniu z dnia 8 lutego 1897 odstąpił tę petycyę Wydziałowi krajowemu do zbadania i odpowiedniego załatwienia.

Sprawę tę Wydział krajowy zbadał już poprzednio i załatwił reskryptem z dnia 6 grudnia 1896 l. 63.633. Wydział krajowy nie mógł uwolnić petentów od rzeczonej prestacyi po 50 zł. wa. rocznie, ponieważ na wypadek przyznania takiego uwolnienia, musiałby tę prestacyę przyjąć na fundusz krajowy.

III. Na posiedzeniu z dnia 6 lutego 1897 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Wszystkie petycye, które mogłyby obciążyć budżet krajowy, mają być od dnia 6 lutego 1897 odsyłane zamiast do komisyi budżetowej, — do Wydziału krajowego".

W skutek tej uchwały Wydział krajowy otrzymał między innemi: petycyę Polskiego Towarzystwa handlowo-geograficznego o subwencyę,

petycyę Czarnohorskiego Oddziału Towarzystwa Tatrzańskiego w Kołomyi o subwencyę,

petycyę Józefa Gruszkiewicza o subwencyę na odbycie praktyki farbiarskiej, tudzież

petycyę Zdzisława Skwirczyńskiego ucznia c. k. szkoły przemysłowej we Lwowie o stypendyum na studya malarskie w Akademii sztuk pięknych.

Pierwsza dwie petycye Wydział krajowy reskryptami z dnia 17 marca 1897 l. 14.089 i 14.090 zwrócił petentom z oznajmieniem, że Wysoki Sejm tych petycyj nie załatwił. Dalsze dwie petycye po wysłuchaniu Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, i zgodnie z jej wnioskiem Wydział krajowy reskryptami z dnia 27 kwietnia 1897 l. 25.222 i 25.229 załatwił również odmownie.

IV. Z szeregu petycyj, co do których Wysoki Sejm nie powziął żadnej uchwały, otrzymał Wydział krajowy między innemi także następujące petycye a mianowicie:

1) Petycyę Łukasza Siutryka, majstra szklarskiego, o udzielenie mu pożyczki lub bezzwrotnej subwencyi na urządzenie pracowni szklarskiej, 2) petycyę Michała Wasylicy, majstra stolarskiego, o subwencyę na rozszerzenie pracowni stolarskiej; 3) petycyę Mendla Brandta, majstra koszykarskiego, o zapomogę a ewentualnie o pożyczkę na podniesienie jego przedsiębiorstwa; 4) petycyę gminy m. Rzeszowa o utworzenie państwowej szkoły przemysłowej; 5) petycyę Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie w sprawie poparcia organizacyi handlu wyrobami krajowego przemysłu domowego; 6) petycyę Zwierzchności gminnej w Załoźciach o założenie szkoły tkackiej w Załoźcach; 7) petycyę mieszkańców gminy Horodnicy o założenie w tej gminie szkoły kamieniarskiej; 8) petycyę gminy m. Kołomyi o subwencyę na budowę gmachu dla szkoły zawodowej przemysłu drzewnego w Kołomyi; 9) petycyę gmin powiatu tarnobrzeskiego o utworzenie szkoły koszykarskiej w tym powiecie; i 10) petycye gmin powiatu tarnobrzeskiego o założenie szkoły tkackiej w tym powiecie.

Powyższe petycye Wydział krajowy reskryptami z lutego i marca 1897 r. l. 12.911, 12.917, 12.915, 12.913, 12.914, 14.827, 14.829, 12.912, 14.826 i 14.820 przesłał krajowej komisyi przemysłowej do objawienia zdania względnie do zbadania i przedstawienia wniosków.

Zgodnie z wnioskiem Komisyi przemysłowej Wydział krajowy petycye wymienione wyżej pod 1) 2) i 3) załatwił odmownie reskryptami z dnia 6 kwietnia i z 27 lipca 1897 r. l. 21.415, 46.955, 46.959.

W sprawach poruszonych w petycyach wymienionych wyżej pod 4) do 7) Komisya zarządziła szczegółowe badania, które jeszcze nie zostały ukończone.

O przebiegu badań i rokowań z c. k. Rządem w sprawie wystawienia budynku dla państwowej szkoły przemysłu drzewnego w Kołomyi, poruszonej w petycyi ad 8), zdaje wyczerpująco sprawę Komisya w swem przedłożeniu (str. 32). Na ponowne pismo Komisyi w tej sprawie z dnia 22 lipca 1897 l. 438 wystosowane do c. k. krajowej Rady szkolnej, nie nadeszła odpowiedź do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania.

Za inicyatywą oddziałowego Zarządu Towarzystwa pedagogicznego w Tarnobrzegu krajowa Komisya przemysłowa w r. 1896 postanowiła zasadniczo dążyć do założenia szkoły koszykarskiej w Tarnobrzegu i pismem z dnia 27 czerwca 1896 l. 528 odniosła się do interesowanych, ażeby zapewnić ze źródeł lokalnych bezpłatne pomieszczenie dla projektowanej szkoły wraz z opałem, oświetleniem i obsługą. W skutek petycyj wspomnianych wyżej pod 9) Komisya pismem swem z 31 marca 1897 l. 200 odniosła się w tej sprawie ponownie do interesowanych, lecz do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymała odpowiedzi.

Załatwiając petycye, wspomniane wyżej pod 10), Wydział krajowy na wniosek krajowej Komisyi przemysłowej polecił rozporządzeniem z dnia 9 października 1897 l. 60.851 wędrownemu nauczycielowi tkackiemu, ażeby jeszcze w ciągu r. 1897 urządził wędrowny kurs tkacki w Dąbrowicach i Wrzawach, gminach powiatu tarnobrzeskiego. Bliższe szczegóły o tej sprawie zawiera sprawozdanie komisyi (str. 37).

D) Sprawa założenia c. k. wyższej szkoły handlowej we Lwowie.

W przedłożeniu z dnia 16 grudnia 1896 l. 80.161 Wydział krajowy zdał Wysokiemu Sejmowi wyczerpująco sprawę o skutku uchwały sejmowej z dnia 8 lutego 1896, którą wezwano c. k. Rząd do zorganizowania wyższego zakładu dla nauk handlowych w kraju i ówczesnym stanie tej sprawy. Wydział krajowy ogranicza się przeto tu do wzmianki, że c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia reskryptem z dnia 1 sierpnia 1896 l. 14.355 oświadczyło w zasadzie gotowość wzięcia pod rozwagę sprawy założenia we Lwowie szkoły handlowej, obejmującej wyższą szkołę handlową z nauką dzienną tudzież szkołę handlową uzupełniającą z nauką niedzielną i wieczorną, postawiło jednak tak wygórowane żądania do kraju i funduszów lokalnych, że zrealizowanie projektu, rządowego w tych warunkach jest wprost niemożliwe. Mianowicie zażądało Ministerstwo dostarczenia dla szkoły zupełnie urządzonego budynku, a nadto zapewnienia, że czynniki miejscowe i krajowe przyczynią się jednorazowo co najmniej w dwóch trzecich częściach do pokrycia kosztów sprawienia zbiorów, środków naukowych i t. p. obliczonych w kwocie 10.000 do 15.000 zł. wa. tudzież, że do bieżących wydatków na utrzymanie szkoły handlowej przyczyniać się będą stale w stosunku co najmniej dwóch trzecich części tych kosztów, które wynosić mają około 30.000 zł wa rocznie. Według tego projektu skarb państwa miałby pokryć tylko trzecią część kosztów sprawienia zbiorów naukowych i ponosić tylko trzecią część kosztów utrzymania projektowanego zakładu państwowego. Jest to stanowisko c. k. Rządu wprost nieprzychylne dla sprawy i c. k. Ministerstwo oświadczyło otwarcie, że wychodzi z założenia, iż utworzenie i utrzymywanie rzeczonej szkoły państwowej nie obciążyłoby skarbu państwa znacznie wyżej, aniżeli subwencyonowanie szkoły handlowej, założonej i utrzymywanej przez czynniki miejscowe. Szkoła ta miałaby być umieszczona w budynku, zajętym obecnie przez żeńskie c. k. seminaryum nauczycielskie.

Lwowska Izba handlowa i przemysłowa ofiaruje na koszta adaptacyi wspomnianego budynku i zakupno zbiorów jednarazowo sumę 10.000 zł. tudzież 1.000 zł. rocznie na utrzymanie. Według otrzymanych informacyi gmina m. Lwowa gotowa jest ofiarować na założenie szkoły jednorazowo 3.000 zł. tudzież 6.000 zł. rocznie na utrzymanie tejże Wydział krajowy zaś odezwą z dnia 9 listopada 1896 l. 66.541 oświadczył c. k. krajowej Radzie szkolnej gotowość przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku o uchwalenie dla projektowanej szkoły subwencyi krajowej po 6.000 zł. rocznie począwszy od dnia otwarcia zakładu i upraszał o wyjednanie, ażeby Ministerstwo odstąpiło od pierwotnych warunków założenia szkoły, uznało powyższe subwencye za dostateczne i przystąpiło jak najrychlej do zrealizowania projektu. Na tę odezwę Wydział krajowy do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymał odpowiedzi. Wobec tego Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem komisyi krajowej dla spraw przemysłowych (str. 4 sprawozdania Komisyi)

przedstawia wniosek, ażeby Wysoki Sejm ponowił wezwanie do c. k. Rządu o jak najrychlejsze założenie i otwarcie wyższej szkoły handlowej we Lwowe.

E) Sprawy podatkowe.

I. Załatwiając sprawozdanie komisyi petycyjnej o petycyi Jana Koteluka z zażaleniem na wymiar i egzekucyę podatku zarobkowego z powodu trudnienia się bednarstwem jako przemysłem domowym Wysoki Sejm uchwałą z dnia 8 lutego 1897 odstąpił powyższą petycyę c. k. Rządowi z wezwaniem do dokładnego zbadania i zastosowania przepisów ustawowych. Uchwałę tę przy dołączeniu petycyi zakomunikowano c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem Marszałka krajowego z 8 lutego 1897 l. 1.952.

Petycyę zaś Józefa Franczyka o odpisanie mu podatku zarobkowego, przez Wysoki Sejm niezałatwioną, Wydział krajowy reskryptem z dnia 17 marca 1897 l 12.916 przesłał Wydziałowi powiatowemu w Limanowie celem pouczenia petenta o służących mu środkach prawnych.

II. W sprawozdaniu z dnia 13 grudnia 1895 l. 80.581 Wydział krajowy zdał Wys Sejmowi sprawę o działalności w przedmiocie ochrony przemysłu domowego przed opodatkowaniem, a to w myśl licznych uchwał, które Wysoki Sejm powziął, oraz wskazał na korespondencyę w tej sprawie przeprowadzoną w r. 1895 z c. k. Namiestnictwem a w szczególności przytoczył odezwę c. k. Namiestnictwa z dnia 4 maja l. 33.827 i odezwę Wydziału krajowego z 4 grudnia 1895 l. 31.391. C. k. Namiestnictwo zastrzegło w powyższej odezwie, że sprawy podatkowe tyczące się stron prywatnych, należą wyłącznie do zakresu władz skarbowych, o tem samem wyraziło niedwuznacznie życzenie, ażeby Wydział krajowy zaniechał na przyszłość dotychczasowej praktyki w sprawach tyczących się opodatkowania przemysłu domowego. Wydział krajowy natomiast odezwą wyżej przytoczoną zwrócił uwagę c. k. Prezydyum Namiestnictwa na zbawienne skutki dotychczas zupełnie zgodnej działalności Wydziału krajowego i c. k. Prezydyum Namiestnictwa w powyższych sprawach oświadczył, że musiałby usprawiedliwić w obec Wysokiego Sejmu zaniechanie dotychczasowej praktyki jako przeciwne intencyom i uchwałom Wys. Sejmu, oraz zapytał, w jaki sposób ma się w przyszłości ułożyć w tej mierze stosunek c. k. Namiestnictwa do Wydziału krajowego, jeżeli ma się i nadal zadość uczynić zgodnym dotychczas intencyom Wys. Sejmu i c k. Rządu. Do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie nadeszła od c. k Rządu odpowiedź na powyższe pismo. W wypadkach niesłusznego opodatkowania przemysłu domowego Wydział krajowy udawał się i nadal do władz właściwych o interwencyę.

III. W myśl ustawy z 11 kwietnia 1893 (Nr. 21 dz. u. i rozp. kr.) Wydział krajowy uwolnił od wszelkich dodatków z wyjątkiem państwowych następujące przedsiębiorstwa przemysłowe a mianowicie:

1) Uchwałą z dnia 3 lutego 1897 l. 81.319 przyznano wspomniane uwolnienie Spółce ślusarskiej w Świątnikach na czas od 1 października 1896 do 30 września 1906.

2) Uchwałą z dnia 3 września 1897 l. 44.940 uwolniono Fabrykę dachówek pod firmą Stanisław Homolacs, Stanisław Żeleński, Władysław Wimmer i Spółka w Kołomyi na czas od dnia 1 stycznia 1897 do 31 grudnia 1906.

3) Uchwałą z dnia 1 października 1897 l. 59.936 przyznano uwolnienie Fabryce emailowanego naczynia metalowego w Dębnikach na czas od 1 kwietnia 1897 do 31 marca 1907.

F) Fundacye utworzone w celach przemysłowych.

Do departamentu Wydziału krajowego, który załatwia sprawy przemysłowe, przydzielone są następujące fundacye, utworzone w celach przemysłowych.

1) Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła, przeznaczona dla rzemieślników, którzyby chcieli kształcić się w swym zawodzie za obrębem m. Jasła. Na r. szk. 1897/8

było do rozdania jedno stypendyum z tej fundacyi w kwocie 100 zł. Stypendyum to zatrzyma dotychczasowy stypendysta Antoni Kotarba, uczeń c. k. szkoły ślusarskiej w Świątnikach Górnych.

2) Fundacya Stowarzyszenia oszczędności i kredytu urzędników i służby c. k. uprzyw. galic. kolei Karola Ludwika we Lwowie, przeznaczona dla uczniów szkół przemysłowych. Stypendyum w kwocie 50 zł. rocznie zostanie na r. szk. 1897/8 nadane w drodze konkursu.

3. Fundacya Wystawy krajowej rolniczej i przemysłowej we Lwowie z r. 1877, przeznaczona jest dla rzemieślników i przemysłowców, którzy zawodowo w kraju wykształceni, pragną swą wiedzę i naukę uzupełnić za granicą. W roku 1897 były do rozdania dwa stypendya z tej fundacyi każde po 400 zł. rocznie. Jedno stypendyum zatrzyma dotychczasowy stypendysta Władysław Polechoński, czeladnik kowalski, na drugie zaś Wydział krajowy ogłosił konkurs z dnia 25 października 1897 l. 66.120, przeznaczając je na podstawie art. VI listu fundacyjnego dla stelmacha.

4) Fundacya imienia Feliksy Maryi dw. im. z hr. Golejewkich Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego, podejmujących w kraju zawód rękodzielniczy lub przemysłowy. Majątek fundacyi wynosił początkowo 100.000 zł. Na powiększenie tego majątku przeznaczyła ś. p. Fundatorka sumę 200.000 zł., na poczet, której z polecenia uniwersalnego spadkobiercy ś. p. Fundatorki J. W. Ordynata Tadeusza Czarkowskiego-Golejewskiego, wpłynęła dnia 19 grudnia 1893 kwota 140.000 zł. Odezwą z dnia 20 lutego 1894 l 12.447 c. k. Namiestnictwo oznajmiło, że gdy wpłynie suma 200.000 zł. przyrzeczona przez ś. p. Fundatorkę, nie podniesie zarzutu przeciw zmianie pierwotnego listu fundacyjnego według zarysu przez Wydział krajowy ułożonego, odnoszącego się do całej sumy fundacyjnej 300.000 zł. Celem uczynienia zadość warunkowi, od którego c. k. Namiestnictwo uczyniło zależnem wprowadzenie w życie fundacyi Wydział krajowy upraszał kilkakrotnie J. W. Ordynata o złożenie reszty z przyrzeczonej sumy w kwocie 60.000 zł. a ostatecznie o oświadczenie, czy odpowiadałoby to jego życzeniu, ażeby fundacya weszła w życie pomimo, że — wbrew pierwotnemu zamiarowi — jej majątek zakładowy wynosi tylko 240.000 zł. zamiast przyrzeczonych 300.000 zł. tudzież ażeby list fundacyjny zeznano na razie tylko co do kapitału fundacyjnego 240.000 zł., co jednak nie przeszkadzałoby późniejszemu uzupełnieniu tego kapitału do wysokości 300.000 zł. W piśmie 23 kwietnia 1897 oświadczył JW. Ordynat, że zgadza się na aktywowanie fundacyi z obecnym kapitałem zakładowym w kwocie 240.000 zł.

W sprawie tej Wydział krajowy odezwą z 17 września 1897 l. 25.340 odniósł się do c. k. Namiestnictwa, jednak do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymał odpowiedzi.

5) Fundacya ś. p. Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych. Dochody z tej fundacyi, posiadającej obecnie kapitał zakładowy w sumie 60.443 zł., przeznaczone są na cztery nierówne premie, dla czeladników rzemieślniczych, którzy urodzili się w kraju i tu przynależą, wyznają religię katolicką, wyuczyli się według istniejących przepisów jakiego rzemiosła i mają uzdolnienie i prawną kwalifikacyę do samoistnego wykonania rzemiosła, jednak z powodu ubóstwa nie mogą założyć warsztatu i wykonywać samoistnie swego rzemiosła. Te premie bywają wypłacane tym czeladnikom, którzy je wyciągnęli z kolei przy losowaniu odbywającym się corocznie dnia 19 lipca. Wypłata odbywała się dotychczas w gotówce bezpośrednio po losowaniu. Losowanie odbywa się w porządku wskazanym wykazem losujących, ułożonym na podstawie uchwał osobnej Komisyi dla spraw losowania premij, złożonej z delegatów Wydziału krajowego, Rady m. Lwowa, Magistratu, Izby handlowej, Stowarzyszenia „Skała“ i komisarza rządowego, — a to według wieku przypuszczonych do losowania począwszy od najstarszego wiekiem. Komisya wystawia dla każdego z przypuszczonych do losowania karty legitymacyjne, odsyła je wraz z wszystkiemi podaniami ubiegających się o premie i aktami do Magistratu lwowskiego, gdzie każdy w terminie statutem fundacyi oznaczonym ma osobiście swą kartę legitymacyjną odebrać.

Fundacya pozostaje od r. 1874 w zarządzie Wydziału krajowego. Liczne spostrzeżenia i doświadczenia poczynione w tym czasie utwierdziły Wydział krajowy w przekonaniu, że urządzenie fundacyi i tok czynności, przepisane obowiązującym obecnie statutem fundacyi z dnia 12 marca 1874, nie odpowiadają obecnie zamiarom fundatora i zmienionym stosunkom. To mając na względzie oraz czyniąc zadość licznym żądaniom

Komisyj dla spraw losowania, Wydział krajowy wypracował projekt nowego statutu fundacyi i odezwą z 30 kwietnia 1897, l. 26.507 przesłał go c, k. Namiestnictwu z prośbą o zatwierdzenie, oraz wykazał. że tak przez wzgląd na wolę fundatora, cel fundacyi i dobro ubiegających się o premie, jak w interesie publicznym konieczna jest zmiana obecnie obowiazującego statutu fundacyi w następujących kierunkach.

Według dotychczasowej praktyki bywali przypuszczani do losowania czeladnicy, którzy do samoistnego wykonywania przemysłu nie potrzebują zakładać pracowni np. murarze, oraz starcy, którzy już wskutek podeszłego wieku nie są ukwalifikowani do rozpoczęcia i pomyślnego prowadzenia samoistnego warsztatu. Przeprowadzenie czynności przygotowawczych do losowania i samego aktu losowania jest nadzwyczaj utrudnione i kosztuje znacznie więcej — tak z powodu wydatków w gotówce, jak wskutek ubytku w zarobku losujących czeladników — aniżeli wynoszą wylosowane każdego roku premie. Przeprowadzenie losowania wymaga utworzenia w Wydziale krajowym osobnego biura na przeciąg jednego miesiąca każdego roka, w Magistracie lwowskim urzęduje również corocznie przez kilka dni osobne biuro dla spraw losowania z powodu doręczania kart legitymacyjnych przypuszczonym do losowania i rezolucyj odmownych. Jeżeli się zważy, że corocznie zgłasza się do losowania około 1.000 czeladników, a mają osobiście odebrać karty legitymacyjne i osobiście wziąć udział, w losowaniu, to w najpomyślniejszym wypadku kandydat traci wskutek tego dwa dni robocze. Każdy więc taki czeladnik wskutek ubytku w zarobku przez dwa dni i wydatków nienormalnie wysokich przy podobnych sposobnościach traci co najmniej po sześć zł. czyli każdorocznie ponoszą czeladnicy wskutek ubiegania się o premie uszczerbek majątkowy przynajmniej w sumie 6.000 zl. Suma zaś wylosowanych premij wynosi około 2.500 zł. rocznie. Premie te niestety tylko w nader wyjątkowych wypadkach bywały zużytkowane na cel przez fundatora oznaczony t. j. na założenie warsztatów, z reguły szły na marne, a co gorsza stawały się powodem do gorszących nadużyć, zwłaszcza że w myśl statutu bywały wypłacane bezpośrednio po losowaniu publicznem, które odbywa się w obecności około tysiąca losujących, przybywających na nie ze swojemi rodzinami i znajomymi.

Wydział krajowy domagał się przeto w projekcie nowego statutu: a) dokładniejszego określenia tych gałęzi przemysłu, których czeladnicy mają korzystać z premii, względnie oznaczenia tych rzemiosł, które do samoistnego ich wykonywania nie wymagają zakładania i utrzymywania osobnej własnej pracowni; b) ograniczenia wieku ubiegających się o premie najwyżej do 45 lat życia; c) usunięcie postanowienia, że czeladnicy przypuszczeni do losowania losują osobiście, a natomiast wydania postanowienia, że w ich zastępstwie losuje jeden z członków komisyi, przezcoby usunięto konieczność osobistego odbierania kart legitymacyjnych i zmarnowania przez losujących dwóch dni roboczych; d) usunięcia postanowienia, że wypłata wylosowanych premij ma się odbywać bezpośrednio po odbytem losowaniu i ustanowienia rękojmi, że wylosowane premie będą rzeczywiście użyte na założenie warsztatów.

C. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 3. czerwca 1897 l. 47.812 zgodziło się tylko na propozycye pod a) i d); pozostają więc nadal w mocy prawnej nader rażące wadliwości w urządzeniu fundacyi, które Wydział krajowy pragnął usunąć, zwłaszcza postanowieniem projektowanem ad c). Uznając wszakże za nader pożądaną reformę fundacyi chociażby w granicach jak je c. k. Namiestnictwo określiło, zeznał nowy statut fundacyi w myśl powyższej odezwy i przesłał go odezwą z dnia 16. czerwca 1897 l. 35.340 c. k. Namiestnictwu, które go zatwierdziło dnia 9. lipca 1897 do l. 55.370.

W losowaniu odbytem dnia 19. lipca 1897, wyciągnęli premie następujący czeladnicy: I-szą premię w kwocie 834 zł. Korzanowski Teofil, czeladnik ślusarski, urodzony w roku 1865; II-gą premię w kwocie 695 zł. Prokopowicz Michał, czeladnik szewski, urodzony w r. 1832; III-cią premię w kwocie 556 zł. Panejko Mikołaj, czeladnik szewski, urodzony w r. 1850; IV-tą premię w kwocie 417 zł. Kuczyński Tadeusz, czeladnik krawiecki, urodzony w r. 1850.

Przy wypłatach tych premij zastosowano już postanowienia nowo wydanego statutu.

6) Fundusz na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych naukowych zakładów przemysłowych w kraju. Z dobrowolnych składek, zebranych przez c. k. starszego inspektora przemysłowego, p. Arnulfa Nawratila, na urządzenie wystawy ochronnych przyrządów i dobroczynnych urządzeń dla robotników na wystawie krajowej w roku 1894 pozostała nie wydana na ten cel reszta w kwocie

1.219 zł., którą p. Arnulf Nawratil złożył w kasie krajowej do rozporządzenia Wydziału krajowego. Odsetki od tego kapitału przeznaczono na cel wyżej wymieniony.

Z dochodów za rok 1896 zakupiono książki do czytania dla szkoły hafciarskiej w Makowie, warsztatów szewskich w Starym Sączu i Witkowie, tudzież dla warsztatu powroźniczego w Radymnie.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego z dnia 30. listopada 1897 roku L. 75.421 i dołączone do niego sprawozdanie z czynności Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.
2. Kredyt w kwocie 7.000 zł., wstawiony do budżetu krajowego na rok 1897 jako pierwsza rata dotacyi krajowej na urządzenie tkactwa mechanicznego w krajowej szkole tkackiej w Krośnie, uchwalonej na posiedzeniu sejmowem z dnia 6. lutego 1897, Sejm przedłuża na rok 1898, upoważnia Wydział krajowy do użycia tej kwoty na cel wymieniony do końca roku budżetowego 1898, — oraz poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby drugą ratę powyższej dotacyi w kwocie 8.000 zł. wstawił do preliminarza budżetu krajowego na r. 1899.
3. Sejm przeznacza do rozporządzenia Wydziału krajowego:
   a) kwotę 3.000 zł. tytułem bezprocentowej pożyczki dla powiatu śniatyńskiego na zakupno realności celem umieszczenia w niej krajowej szkoły koszykarskiej w Dżurowie;
   b) kwotę 4.000 zł. tytułem bezzwrotnego zasiłku dla Towarzystwa tkackiego w Glinianach na wystawienie budynku dla tamtejszego krajowego naukowego warsztatu tkackiego według wskazówek i wymagań Wydziału krajowego;
   c) kwotę 3.300 zł. tytułem jednorazowego zasiłku na zbudowanie drogi dojazdowej od powiatowego gościńca do krajowej szkoły sukienniczej w Rakszawie;
   d) kredyt do wysokości 500 zł. celem dopomożenia gminie Kalwaryi Zebrzydowskiej do pokrycia kosztów zakupna gruntu niezbędnego dla rozszerzenia realności tamtejszej krajowej szkoły stolarskiej.
4. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przystąpił jak najrychlej do założenia i otwarcia c. k. wyższej szkoły handlowej we Lwowie.
5. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby czuwał energicznie nad ścisłem wykonywaniem przepisów tyczących się posyłania uczniów warsztatowych na naukę uzupełniającą, oraz pouczał majstrów i uczniów, jakie skutki prawne w myśl noweli do ustawy przemysłowej z d. 23. lutego 1897 ściągają na siebie w razie niedopełnienia tego obowiązku.
6. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby udzielał wyższych zasiłków ze skarbu państwa na utrzymanie krajowych szkół zawodowych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 30go listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

SPRAWOZDANIE

z czynności

Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych

za czas od 1. grudnia 1896 do 15. listopada 1897.

LWÓW.
Z drukarni i litografii Pillera i Sp.
1897.

Wysoki Wydziale Krajowy!

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, rozpocząwszy w szerszem gronie swe czynności, spostrzegła z końcem roku ubiegłego, że na podstawie dotychczasowego Regulaminu z r. 1888 rozdział i załatwianie spraw będą zawsze utrudnione, lub ustanowione Regulaminem stałe Komisye wewnętrzne musiałyby być, jak i w latach ubiegłych, bezczynne. Przystąpiła tedy Komisya, w ślad za dokonanem już wzmocnieniem swej sekcyi administracyjnej, do rozpatrzenia całego Regulaminu i przeprowadziwszy w nim zmiany, przedstawiła nowy Regulamin Wys. Wydziałowi do zatwierdzenia. Wysoki Wydział, pismem z d. 19. lutego b. r. L. 9409. przyjął do wiadomości przeprowadzone zmiany i zatwierdził nowy Regulamin wedle osnowy, którą się tu ./. w całości załącza. ./. **Aleg. I.**

Zmiany Regulaminu odnoszą się głównie do usunięcia podziału całej Komisyi na dwie komisye specyalne, a to dla spraw przemysłu domowego i dla spraw przemysłu rękodzielniczego. Podział ten okazał się niewłaściwym, bo rozdzielał dwa typy przemysłowej pracy, które w praktyce zbyt często się łączą i wzajemnie na siebie oddziaływają. Nadto rozpraszało się w ten sposób działanie czysto administracyjnej natury, które wymaga ześrodkowania i sprężystości. Gdy więc wzmocnionej do dziewięciu członków Sekcyi administracyjnej poruczone zostało załatwianie spraw w zastępstwie Komisyi pełnej w granicach Regulaminem bliżej zakreślonych, uważano za wskazane, ażeby wszystko, co ma cechę administracyjną i nie jest wyłącznie przedmiotem fachowym, przekazano tej jednej stałej Sekcyi do przygotowywania i załatwiania, zastrzegając równocześnie, aby dla spraw zasadniczych, rozleglejszych, natury naukowej lub ściśle fachowej, powoływane być mogły specyalne komisye czasowe, składane tak z członków Komisyi jak i ze znawców poza obrębem Komisyi stojących.

Celem należytego nadzoru nad nauką i pracą warsztatową w szkołach przemysłowych, uchwaliła Komisya „Regulamin, tyczący się wizytowania krajowych szkół przemysłowych i zakładów naukowych z funduszu krajowego subwencyonowanych". Podajemy w załączeniu ./. całą osnowę rzeczonego Regulaminu, który rozporządzeniem Wys. Wydziału krajowego z d. 16 kwietnia b. r. L. 22 077 został zatwierdzony. Wizytacye szkół przemysłowych były w roku b. znacznie liczniejsze i przyczyniły się niewątpliwie do ożywienia i podniesienia stanu zakładów tej kategoryi. Odbywają się też coraz częstsze lustracye administracyjne szkół przemysł. uzupełniających i zawodowych, zarządzane przez Wys. Wydział krajowy z wielką dla tych szkół korzyścią. ./. **Aleg. II.**

Komisya w nowym swym składzie, pragnąc pod względem rozdawnictwa pożyczek na cele przemysłowe nawiązać swe działanie do lat ubiegłych, uczuła potrzebę należytego rozpatrzenia się w dotychczasowych obrotach przeznaczonego na pożyczki funduszu przemysłowego i wytknięcia sobie pewnych zasad, którychby się w dalszem zalecaniu próśb o pożyczki trzymać należało. Okazało to się tem potrzebniejsze, że krajowy fundusz przemysłowy wynosi już obecnie przeszło pół miliona złr. w. a., że zatem dozwala nietylko na przychodzenie w pomoc drobnemu przemysłowi rękodzielniczemu, lecz także na zasilanie, przynajmiej do pewnego stopnia, tanim kapitałem podejmowanych w kraju przedsiębiorstw fabrycznych.

W tym celu wybrała Komisya z łona swego specyalną komisyę, złożoną z p. W. Biechońskiego, dr. H. Kolischera i J. Rottera, a dawszy jej do rozporządzenia akta Komisyi, zestawienia przez Sekretaryat Komisyi dokonane i wyjaśnienia, których mógł udzielić referent spraw pożyczkowych w Komisyi dr. A. Zgórski, poruczyła jej zbadanie obrotów funduszu przemysłowego za całe dziesięciolecie t. j. od r. 1887 i przedstawienie programowych wniosków co do dalszego rozdawnictwa pożyczek z funduszu przemysłowego.

Elaborat tej Komisyi, po opuszczeniu specyalnych zestawień imiennych, pozwalamy sobie przedłożyć w załączeniu ·/., zaznaczając, że końcowe wnioski elaboratu
·/. **Aleg. III.** zostały przez Komisyę przyjęte i służą jej za wytyczną przy rozpatrywaniu podań o pożyczki i przedstawianiu Wysokiemu Wydziałowi wniosków na udzielenie tychże.

Poza działaniem w kierunku popierania przemysłu, zwróciła także Komisya uwagę swą na popieranie spraw handlowych w kraju, a w szczególności na tak potrzebne w stosunkach naszych handlowe wykształcenie młodzieży. Już zatem na rok 1897 przedstawiła Komisya wniosek podniesienia krydytu na stypendya dla młodzieży, pragnącej się poświęcać studyom handlowym, a w projekcie preliminarza na rok 1897 i obecnie przedłożonym na rok 1898 wstawia poważniejszą kwotę jako zasiłek na zamierzone przez rząd otwarcie wyższej szkoły handlowej we Lwowie, uważając utworzenie tego zakładu za naglące. Gdy jednak c. k rząd, pomimo, że i w preliminarzu państwowym na rok b. odpowiednia kwota na urządzenie pomienionej szkoły była wstawioną, z otwarciem jej zwleka, uprasza Komisya w końcowych wnioskach, aby Wysoki Sejm zawezwać raczył c. k. rząd do jak najrychlejszego otwarcia c. k. wyższej szkoły handlowej we Lwowie. Komisya pragnie również przyczynić się praktycznemi zarządzeniami do należytego zorganizowania i ożywienia handlu, przynajmniej w zakresie zbytu tych artykułów krajowego przemysłu, których produkcya za wpływem utrzymywanych przez kraj szkół zawodowych wzmaga się i udoskonala. To dało powód, że działając w imieniu krajowego funduszu przemysłowego, spowodowała Komisya Wysoki Wydział jeszcze w r. 1891, aby przystąpił do galic. akcyjnego Towarzystwa handlowego z kwotą 50.000 zł., że wspierała wedle możności utworzony przez to Towarzystwo Bazar krajowy, że udziela również pomocy Towarzystwu Zachęty przemysłu krajowego na utrzymanie „Nieustającej Wystawy okazów przemysłu krajowego“ i w ogóle popiera wszelkie usiłowania, mające na celu wprowadzenie handlu w kraju naszym na racyonalniejsze tory.

Do szeregu tych usiłowań, odnosi się również jedna pozycya w przedkładającym się obecnie preliminarzu wydatków na cele przemysłowe na rok 1898.

Nie ulega wątpliwości, że jużto przez pomnożenie się szkół zawodowych w pewnych kategoryach przemysłu, jak n. p. tkactwo i koszykarstwo, i przez powolne osiedlanie się w kraju wychowańców tych szkół z własnymi warsztatami, wzmaga się produkcya przemysłowa w pewnych kierunkach tak, że w razie należytego zorganizowania zbytu, mogłaby nawet większym wymaganiom handlowym uczynić zadość. Środki, które dotychczas w tym celu przedsiębrano, nie są dostateczne. Spółki zawodowe, połączone ze szkołami fachowemi, są zbyt rozrzucone, zbyt słabe i nie rozporządzają siłami, pod względem handlowym tak wykształconemi, aby mogły pożytecznie współdziałać. To też handel przedmiotami przemysłu, które w tych szkołach i obok nich są wyrabiane, wymaga jeszcze specyalnej opieki, a w szczególności scentralizowania wszelkich informacyi co do zakresu produkcyi i źródeł zbytu. Komisya mniema, iż cel ten da się najsnadniej osiągnąć przez krajową agencyę handlową, która miałaby obowiązek pod kontrolą Komisyi, stan produkcyi przemysłowej we wskazanych miejscowościach szczegółowo badać, zapasy wyrobów utrzymywać w ciągłej ewidencyi, wyszukiwać dla nich najkorzystniejsze miejsca zbytu w kraju i za granicą, dostarczać pod tym względem wskazówek i pośredniczyć w zbycie, wskazywać nareszcie na pod-

stawie praktyki handlowej, gdzie i co w danej gałęzi przemysłu powinno być przedewszystkiem wyrabiane, ażeby łatwy mogło znaleźć odbyt i przynosiło wytwórcom jak największe korzyści.

Czynność taka, należycie zorganizowana i korzystająca z poparcia władz, mogłaby w swoim czasie dać nawet przyzwoite utrzymanie agentowi, któremu i negocyacye przynosić powinny pewien dochód z odsetek za pośrednictwo w sprzedaży. Nie sądzi wszakże Komisya, aby już dziś, bez zabezpieczenia jakiegoś minimum na koszta utrzymania i objazdów, można było na stanowisko agenta handlowego znaleźć należycie pod względem handlowym wykształconą siłę. To dało Komisyi powód, iż wstawiła na ten cel w projekcie preliminarza na r. 1898 kwotę 1.200 zł. i prosi o jej utrzymanie.

Przechodzimy obecnie do poszczególnych działów sprawozdania, tyczących się szkolnictwa przemysłowego.

I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.

Jaką jest ilość obecna szkół przemysłowych uzupełniających, w których miejscowościach, ile w ubiegłym roku szkolnym liczyły uczniów i nauczycieli, do jakich rzemiosł należeli zapisani uczniowie, jaki był wynik ich klasyfikacyi i jaka kwota preliminowaną była w r. 1897 na utrzymanie rzeczonych szkół ze źródeł miejscowych, funduszów powiatowych, skarbu krajowego i skarbu państwa, nie wliczając w to wartości dostarczonych przez gminy lokalów, opału, oświetlenie i obsługi, wykazują załączone tu trzy tabele statystyczne. /. Aleg. IV, V, VI.

Do objętych niemi 46 szkół, które były już przez cały ubiegły rok szkolny w ruchu, przybyła w ciągu b. r. jeszcze jedna szkoła, a mianowicie w Myślenicach. Została ona na podstawie normalnego statutu szkół przemysłowych uzupełniających urządzoną i dwoma klasami, jedną kursu przygotowawczego i I. klasą kursu przemysłowego dnia 17. września b. r. otwartą.

Gmina miasta Myślenic zobowiązała się uchwałą z d. 5. maja b. r. dostarczać szkole bezpłatnie potrzebnego lokalu (w budynku miejscowej szkoły ludowej), opału, oświetlenia i obsługi, oraz wypłacać rocznie 200 zł. na utrzymanie szkoły. Tożsamo 200 zł. na ten cel zobowiązała się dodawać rocznie Myślenicka Rada powiatowa z funduszów powiatu.

W skład Wydziału szkolnego wchodzą: Adwokat krajowy, Dr. Mikołaj Klakurka, burmistrz, jako przewodniczący, pp. Ignacy Gorączko i Emil Schünke delegaci gminy, p. Gustaw Klemensiewicz, delegat Wydziału krajowego, p. Ludwik de Saulenfels Seeling, delegat Wydziału powiatowego, p. Stanisław Kominkowski, kierownik szkoły. Grono nauczycielskie stanowią: p. S. Kominkowski, kierownik i dla nauki rachunków, ks. Stanisław Żura, nauczyciel religii, p. Jan Biba, nauczyciel miejscowej szkoły 5-klasowej dla języka polskiego, p. Emil Schünke tymczasowo dla nauki rysunków.

Plan nauki obejmuje na kursie przygotowawczym 8, w klasie I. kursu przemysłowego 9 godzin tygodniowo t. j. w poniedziałki i środy od godz. 7. do 9. wieczorem, w piątki od godz. 6. do 9. wieczorem, a w niedziele od godz. 10. do 12. przedpołudniem.

Potrzebne na utrzymanie tej szkoły zasiłki z funduszów krajowych i ze skarbu państwa zostały już do projektu preliminarza na r. 1898 wprowadzone.

Druga szkoła przemysłowa uzupełniająca w Przemyślu, na przedmieściu Lwowskiem, o której prowizorycznem urządzeniu wspomniano w sprawozdaniu Komisyi za rok ubiegły, została z początkiem roku szkolnego 1897/8 zaprowadzoną już jako zakład stały, gdyż wymagała tego rozległość i ilość młodzieży rękodzielniczej, zapisującej się na naukę. Stoi ona pod zarządem tego samego Wydziału szkolnego, który pierwszą szkołą zawiaduje.

Kurs handlowy przy szkole przemysłowej uzupełniającej w Białej, którego urządzenie było już w ubiegłym roku zadecydowane, wszedł dopiero w październiku b. roku w życie. Organizacya jego opiera się na specyalnym statucie, wzorowanym na podstawie normalnego statutu, przepisanego przez Wys. c. k. Ministerstwo dla szkół tej kategoryi, a przedłożonym przez reprezentacyę m. Białej. Pierwotnie dążyła reprezentacya do tego, aby językiem wykładowym na tym kursie był wyłącznie język niemiecki. Gdy jednakże z wykazu zapisanych już uczniów wynikało, że pomiędzy zapisanymi była znaczna ilość uczniów, których językiem ojczystym i towarzyskim jest polski, zastrzegła Komisya, aby nauka, podobnie jak w szkole przemysłowej, była utrakwistyczną.

Fundusz krajowy przyczynia się stale znaczniejszemi kwotami do urządzania kursów, mających na celu należyte dopełnienie wykształcenia nauczycieli, zajętych w szkołach przemysłowych uzupełniających. Ubiegłych lat odnosiło się to wyłącznie do wykształcenia sił nauczycielskich dla nauki rysunków w rzeczonych szkołach, a kursa wakacyjne były w tym celu urządzane przy c. k. wyższych szkołach przemysłowych we Lwowie i Krakowie. Gdy liczba potrzebnych nauczycieli rysunków została na razie skompletowaną, przystąpiono do urządzenia kursu, mającego na celu należyte obznajomienie nauczycieli ze specyalnym zakresem i metodą udzielania stylistyki i bu chalteryi. Kurs taki odbył się w czasie wakacyjnym w c. k. wyższej szkole przemysłowej w Krakowie. Wzięło w nim udział 30 nauczycieli szkół ludowych, którym wypłacono tytułem zasiłków z funduszu krajowego 1.450 zł w. a.

Komisya zwróciła także uwagę na konieczność uzupełniania lekturą prywatną nauki w szkołach przemysłowych. Gdy zaś tylko gdzieniegdzie są małe biblioteczki, zbierane przygodnie z różnych źródeł, postanowiła z kredytu na środki naukowe wyposażyć szkoły przemysłowe w księgozbiorki, złożone z dziełek, mogących przynieść pożytek młodzieży czytającej i wpłynąć na ich ogólne wykształcenie. Rozesłano tedy trzydziestu szkołom przemysłowym uzupełniającym i 20 szkołom zawodowym księgozbiorki, z których każdy mieści 92 tomów i tomików z poleceniem, aby wciągnięto je do inwentarza szkolnego jako biblioteczkę szkolną i wypożyczano je uczniom do czytania. Obok dziełek treści religijnej i dostępnych dla młodzieży rękodzielniczej rzeczy naukowych i ekonomicznych, w które, niestety, literatura nasza nie bardzo obfituje, wprowadzono do rzeczonych księgozbiorków także dzieła, które mogą wpływać na wychowanie obywatelskie i kształcić uczucie piękna, jak n. p. poezye Mickiewicza, Trylogię Sienkiewicza, powieści historyczne J. I. Kraszewskiego i inne. Na zakupno rzeczonych księgozbiorków i oprawę książek wydano 1.500 zł. w. a.

Wynik nauki w szkołach przemysłowych uzupełniających, o ile może on znaleść wyraz w zestawieniu cyfr statystycznych i porównaniu ich z cyframi z lat ubiegłych, jest o tyle zadowalniającym, że w całym tym dziale szkolnictwa widać stały, acz powolny postęp

W roku szkolnym 1895/6 liczono w szkołach przemysłowych uzupełniających w całym kraju 5.165 uczniów, w r. 1896/7 wzrosła ta cyfra do 5.540, wykazuje przeto 375 uczniów więcej. Na pomnożenie to wpłynęło przedewszystkiem otwarcie dwóch nowych szkół (w Kałuszu i Żywcu), które dopiero w jesieni r. 1896 weszły w życie i przysporzyły 177 nowych uczniów; reszta nadwyżki wynika z podniesienia się liczby uczniów zapisanych w szkołach dawniejszych i jest polepszeniem frekwencyi o $3^1/_2$ %.

Na 5.165 zapisanych liczono w 1895/6 r. 3.819 klasyfikowanych tj. 74%, w r. 1896/7 zaś, na ogół zapisanych 5.540, klasyfikowano 3.950 uczniów, t. j. tylko 71%. Świadczy to, że po pierwszem zapisaniu ucznia do szkoły, frekwencya była jeszcze mniej regularna, niż w roku poprzednim. Pocieszającem jest wszakże porównanie dalsze. Oto w r. 1895/6 na liczbę 3.819 klasyfikowanych było 1.074 uczniów z postępem niedostatecznym, tj. 28%, w roku ubiegłym zaś na 3.950 klasyfikowanych, przypada jedynie 912 uczniów z postępem niedostatecznym, tj. tylko 23%. W porównaniu z ogółem 5.165 zapisanych wypada w r. 1895/6 tylko 2.745, tj. 53% takich, któ-

rzy wykazali postęp bardzo dobry, dobry, lub dostateczny, w r. 1896/7 zaś na ogół 5.540 zapisanych, wypada 3 038 uczniów, a więc 55% takich, którzy korzyść z nauki odnieśli.

Należy przypuścić, że w miarę rozwoju szkół przemysłowych uzupełniających i postępującej ciągle wprawy nauczycieli w tym dziale szkolnictwa, wzmagają się także wymagania stawiane do uczniów, że przeto klasyfikowanie ich staje się coraz surowszem. Jeżeli mimo to spada procent takich uczniów, których postęp uznanym zostaje za niedostateczny, a wzrasta liczba klasyfikowanych z cenzurami bardzo dobrą, dobrą i dostateczną, to należy stąd wywnioskować, że wyniki nauki są lepsze, że przeto w całym zakresie szkół przemysłowych uzupełniających sprawdzić wypada pocieszający postęp.

Nieregularne zapisywanie się i uczęszczanie młodzieży rękodzielniczej na naukę do szkół przemysłowych uzupełniających, jest zawsze jeszcze bardzo ujemną stroną tych szkół. Narzekania zarządów szkolnych na małą w tej mierze pomoc ze strony korporacyi i władz przemysłowych, są bezustanne, pomimo, że i w roku bieżącym, w skutek rezolucyi Wys. Sejmu z d. 8. lutego b. r., wezwało c. k. Namiestnictwo ponownie władze przemysławe okólnikiem z d. 19. maja 1897 L. 43.301, który tu załączamy, ·/. do energicznego w tym kierunku działania. ·/.

W b. roku nastąpiła w tym względzie znaczna zmiana stosunków. Do obo- **Aleg. VII.**
wiązującej ustawy przemysłowej przybyła nowela z d. 23. lutego 1897 (Dz. p. p. Nr. 63), która poczęła obowiązywać z d. 23. maja b. r, a mieści w sobie zaostrzenia obowiązku uczęszczania na uzupełniającą naukę dla uczniów rękodzielniczych. W szczególności w dodatkowych paragrafach do §§. 99, 100 i 137 ustawy przemysłowej wskazano majstrom, pod zagrożeniem kar pieniężnych, a nawet odjęcia prawa trzymania terminatorów, iż są obowiązani zostawić uczniom warsztatowym czas na uczęszczanie na naukę przemysłową, przynaglać ich do tego i czuwać, aby regularnie na naukę chodzili — terminatorom zaś, którzyby z własnej winy naukę tę zaniedbywali, zagrożono przydłużeniem czasu terminowania. Byłoby przeto wskazane, ażeby władze przemysłowe nietylko jak dotąd upominały majstrów do posyłania terminatorów na naukę przemysłową, lecz wydały do korporacyi przemysłowych i poszczególnych majstrów okólniki, pouczające ich dokładnie o ciążących na nich w tym względzie obowiązkach wedle postanowień noweli z d. 23. lutego 1897 i wkraczały z całą stanowczością z zastósowaniem przepisanych ustawą kar za niedopełnianie tychże. Wysoki Wydział raczy wyjednać, ażeby Wysoki Sejm powziął uchwałę, wzywającą rząd do energiczniejszego czuwania nad wykonaniem przepisow, tyczących się uzupełniającego kształcenia terminatorów.

Chcąc zabezpieczyć szkołom przemysłowym uzupełniającym i na r. 1898 dostateczne zasiłki ze skarbu państwa, przedstawiła Komisya już w kwietniu b. r., a mianowice w odezwie z d. 17. kwietnia 1897 L. 280 na ręce c. k Rady szkolnej krajowej potrzeby tych szkół, domagając się od państwa kwoty 25.400 zł. w. a., tj. o 1.140 zł. wyższej, niż w roku ubiegłym.

Dalsze szczegóły, odnoszące się do szkół przemysłowych uzupełniających, zestawiamy poniżej*).

1. Biała.

Szkoła składała się z 2 klas kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego. Nauka odbywała się w poniedziałki, wtorki, czwartki i piątki wieczorem i w niedzielę przedpołudniem, a obejmowała w 1-ej klasie kursu przemysłowego 10, w innych klasach obu kursów po 9 godzin tygodniowo. Jedyna to jest szkoła, w której

*) Ze względu na mnożący się materyał, będziemy na przyszłość wyciągi ze sprawozdań szkół poszczególnych dodawali jako alegat do sprawozdania ogólnego.

są oddziały z językiem wykładowym niemieckim. Sprawozdanie ogłaszane jest w obu tych językach, przy zamknięciu roku szkolnego przemawiano po polsku i po niemiecku.

„Karność młodzieży — czytamy w sprawozdaniu — była, pomimo różnicy wyznania i narodowości, tak w szkole jakoteż i poza szkołą zupełnie odpowiednią. Frekwencya uczniów była w porze jesiennej i zimowej regularna, od miesiąca marca zaś mniej zadowalniająca. Nadmienić należy, że na naukę uczęszczało dobrowolnie 32 robotników fabrycznych z Białej i z okolicy".

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Jan Rosner, adwokat i burmistrz miasta, przewodniczący. Franciszek Vogt, fabrykant i przewodniczący rady szkolnej miejscowej, delegat kasy oszczędności bialskiej, zastępca przewodniczącego. Dr. Herman Czecz de Lindenwald, poseł do Rady państwa i prezes Rady powiatowej bialskiej, delegat Wydziału krajowego. Ks. Józef Hamerlak, kanonik i proboszcz miejscowy, wiceprezes Rady powiatowej bialskiej, delegat Rady powiatowej. Samuel Fränkel, fabrykant likierów, członek i delegat Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie. Maksymilian Schmeja, inżynier i radny miasta, delegat Rady gminnej. Franciszek Schlee, kupiec i radny miasta, delegat Rady gminnej. Józef Wiśniowski, dyrektor szkoły wydziałowej męskiej i żeńskiej,kierownik szkoły przemysłowej uzupełniającej.

Skład grona nauczycielskiego: Józef Wiśniowski, dyrektor szkoły wydziałowej męskiej i żeńskiej, prowadził kierownictwo zakładu i uczył rachunków przemysłowych i buchalteryi w II. kursie przemysłowym uzupełniającym. Ks. Oskar Czyżewski, wikary miejscowy, uczył religii rz. kat. w oddziale niemieckim. Ks. Jakób Kamieński, wikary miejscowy, uczył religii kat. w oddziale polskim. Franciszek Farny, egz. nauczyciel wydziałowy, uczył rysunków w I. i stylistyki w II. kursie uzupełniającym. Roman Dworzański, egz. nauczyciel do szkół niższych realnych, uczył stylistyki i rachunków w I kursie uzupełniającym. Józef Pindur, egz nauczyciel wydziałowy i absolwent kursu rysunkowego we Lwowie, uczył rysunków zawodowych w II. kursie uzup. Jan Broszkiewicz, nauczyciel ludowy, uczył języka polskiego i niemieckiego w II. kursie przygotowawczym. Jan Dudziński nauczyciel ludowy, uczył rachunków w I. i II. kursie przygotowawczym i rysunków w II. kursie przygotowawczym Karol Rudnicki, nauczyciel ludowy, uczył języka polskiego i niemieckiego w I. kursie przygotowawczym. Jan Parzyk, egz. nauczyciel ludowy, uczył języka niemieckiego w I. kursie uzupełniającym i rysunków w I. kursie przygotowawczym.

2. Bochnia.

Szkoła składa się z jednej klasy kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego. Na kurs przegotowawczy przyjmowano uczniów, którzy nie ukończyli 4-ej klasy szkoły ludowej, do I. klasy kursu przemysłowego takich, którzy się wykazali ukończeniem 4-ej lub wyżej klasy szkoły ludowej. Nauka obejmowała po 10 godzin w każdej klasie i była udzielana w poniedziałki, wtorki, środy, czwartki, i piątki od godz. 7-9 wieczorem i w niedziele od godz. 9-11. przedpołudniem.

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Ferdynand Maiss, burmistrz, jako przewodniczący, Dr. Józef Trybulec, delegat Wydziału krajowego, Dr. A. L. Serafiński i Władysław Pisz, delegaci Rady miejskiej. Jędrzej Pawulski, reprezentant przemysłowców. Jan Różański, kierownik szkoły 6-klasowej męskiej, kierownik uzup. szkoły przemysłowej.

Skład grona nauczycielskiego: Jan Różański, kierownik szkoły 6-klasowej męskiej, uczył rysunków wolnoręcznych, geometrycznych i zawodowych w kl. I. i II. kursu przemysłowego, tygodniowo 8. godzin. Ks. Andrzej Biliński, katecheta szkoły 6-klasowej męskiej, uczył religii rzym. kat. we wszystkich klasach, tygodniowo razem z egzortą 3. godziny. Michał Szklarz, c. k. profesor gimnazyalny uczył rachunków, stylistyki przemysłowej i buchalteryi w kl. I. i II. kursu przemysłowego, tygodniowo 7.

godzin. Antoni Broszkiewicz, nauczyciel 6-klasowej szkoły męskiej, uczył rysunków wolnoręcznych na kursie przygotowawczym, tygodniowo 3. godziny. Wiktoryn Hostynek, naucz. 6-klasowej szkoły męskiej, uczył rachunków na kursie przygotowawczym, tygodniowo 2. godziny. Józef Kozłowski, naucz. 4-klasowej szkoły męskiej, uczył języka polskiego na kursie przygotowawczym, tygodniowo 3. godziny. Jan Łukowski, naucz. szkoły 4-klasowej męskiej, uczył języka polskiego w kl. I. i II. kursu przemysłowego, tygodniowo 3. godziny. Sylwester Panczakiewicz, naucz. szkoły 6-klasowej męskiej, uczył kaligrafii na kursie przygotowawczym, tygodniowo 1. godzinę.

3. Brody.

Szkoła składa się z jednej klasy kursu przygotowawczego i 2. klas kursu przemysłowego. Przeważna część uczniów należy do wyznania mojżeszowego.

Skład Wydziału szkolnego: Michał Kulak, burmistrz jako przewodniczący, Łazarz Bloch, Józef Teuwin, Feliks West, delegaci Izby handlowej i przemysłowej, Oktaw Sala, delegat Rady powiatowej, Stanisław Kapłański, kierownik szkoły ludowej i przemysłowej.

Skład grona nauczycielskiego: Stanisław Kapłański, kierownik, Ks. A. Dobrowolski, nauczyciel religii rz. kat. Ks. Jan Dawidowicz nauczyciel religii grecko kat., Aron Friedmann, naucz. religii mojżeszowej, Józef Klotzek naucz. gim. dla języka niemieckiego na kursie przemysłowym, Wilhelm Kuczera, naucz. gimn. dla rachunków na kursie przem., Jan Gawlikowski, supl. gimn. dla języka polskiego na kursie przem., Józef Teuwin, naucz, sz. lud. dla języka niemieckiego na kursie przygotowawczym, Filip Aszkenazy, naucz. lud., dla języka polsk. na kursie przygotow., Grzegorz Onufrów naucz. szk. lud dla rysunków, Włodzimierz Borkowski naucz. szk. lud. dla rachunków na kursie przygotowawczym.

4. Brzeżany.

Szkoła składa się z dwu klas kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego. Nauka odbywała się w poniedziałki, wtorki i czwartki w zimie od godz. 6—8 w lecie od 7—9 wieczorem i w niedziele od godz. 9—1 w południe. Konferencye odbywali nauczyciele co dwa miesiące.

Uczęszczanie było w ogóle tylko w zimowych miesiącach regularne — począwszy od marca przeważnie nieregularne.

„Przyczynę nieregularnej frekwencyi — czytamy w sprawozdaniu — upatruje Zarząd szkoły w tej okoliczności, że pracodawcy, szczególnie mając pilną robotę, zatrzymują terminatorów (zwłaszcza, gdy jest tylko jeden) w domu, albo wysyłają ich tylko w niedzielę i poniedziałki do szkoły — dalej, że w niedzielę używają ich do nadzwyczajnych posług i posyłek, w końcu, że mimo popierania intencyi szkoły ze strony c. k. Starostwa, nie czują przycisku, że najskuteczniejszym środkiem do uregulowania frekwencyi byłoby wydanie rozporządzenia, aby w mieście, gdzie istnieje szkoła przemysłowa uzupełniająca, nie wyzwalano terminatora, który nie ukończył nauki w tej szkole“.

Skład wydziału szkolnego: Edmund Hiolski, burmistrz, jako przewodniczący. Dr. Albert Zauderer prymaryusz szpitala, delegat Rady powiatowej (zastępca przewodniczącego i skarbnik). Stanisław Radecki delegat Rady miejskiej. Mikołaj Baczyński profesor gimn., kierownik szkoły. Paweł Ogonowski, delegat Rady miejskiej.

Skład grona nauczycielskiego: Mikołaj Baczyński, kierownik, uczył stylistyki w II. klasie kursu przemysłowego. Ks. Walenty Dubiel katecheta rz. kat. Ks. Sadowski Mikołaj katecheta gr. kat. Tadeusz Cwojdziński c. k. prof. gimn., uczył rachunków w I. i II. kl. kursu przem. i buchalteryi w II. kl. kursu przem.

Ludwik Podhalicz kierownik 5. kl. szkoły lud., uczył języka polskiego w I. II. kl., kursu przemysł., i stylistyki w I. kl. kursu przem. Jan Wojciechowski starszy naucz. szkół lud., uczył języka polskiego w II. kl. kursu przyg. Józef Bazylewski starszy naucz. szkół lud., uczył rachunków w I. i II. klasie kursu przyg. Tomasz Błaszkiewicz naucz. szkół lud., uczył języka polskiego w I. klasie kursu przyg. Józef Bielawski naucz. szkół lud., uczył języka ruskiego w II. kl. kursu przyg. i kaligrafii w II. klasie kursu przyg. i w I. i II. kl. kursu przem. Kalikst Lewandowski naucz. szkół lud., uczył rysunków we wszystkich klasach. Hersch Salater naucz. religii mojżeszowej.

5. Buczacz.

Szkoła, założona dopiero w r. 1895/6, miała 1 klasę kursu przygotowawczego i 2 klasy kursu przemysłowego. Znaczna część uczniów w tej szkole stanowi młodzież terminatorską wyznania mojżeszowego. Frekwencya nie była regularną. Od nauki, wskutek niezapisania się lub nieregularnej frekwencyi, uchylała się przeważnie młodzież terminatorska, pracująca u majstrów chrześcijańskich. I tu zarząd szkoły uważa za konieczne wydane przepisu, ażeby uczeń, który nie ukończył szkoły przemysłowej uzupełniającej, nie mógł być wyzwolony.

Skład Wydziału szkolnego: Bernard Stern, burmistrz, jako przewodniczący. Franciszek Zych, dyrektor c. k. gimnazyum, delegat Wydziału krajowego, Dr. Edward Krzyżanowski, delegat Wydziału powiatowego, Józef Lewicki delegat Izby handlowej Aleksander Janicki i Franciszek Gutowski, delegaci gminy, Hilary Saliterman delegat stowarzyszenia rzemieślników, Józef Skowroński kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Józef Skowroński kierownik szkoły i dla języka polskiego, Romuald Łabęcki dla rysunków, Jan Minticz dla języka polskiego, Paweł Banach dla rysunków na kursie przygotow. i języka polskiego w klasie I. kursu przem., Michał Wiszniewski dla rachunków, Kazimierz Sokołowski dla rachunków, ks. Ignacy Rakszyński dla nauki religii rz. kat. ks. Włodzimierz Łotocki dla religii gr. kat., Mojżesz Friedmann, dla religii mojżeszowej.

6. Drohobycz.

Szkoła składa się z 1 klasy kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego.

„Z zadowoleniem zaznaczyć wypada — pisze kierownik szkoły — że frekwencya uczniów, zwłaszcza drugiego roku kursu przemysłowego, była dobra. Pracą, pilnością i obyczajnością zyskali sobie uczniowie zasłużone uznanie u swoich pracowników i stawiani byli częstokroć za przykład swoim młodszym kolegom. Jeżeli jednak regularne uczęszczanie do szkoły i korzystanie z nauki na kursie najwyższym przypisać wypada — zdaniem mojem — własnemu przeświadczeniu uczniów, że garnąć im się do nauki należy, to winę nie dość jeszcze regularnego uczęszczania do szkoły uczniów klas niższych przypisać muszę przedewszystkiem niejednemu z pp. majstrów. Pp. majstrowie wyzyskują często, zwłaszcza młodszych swoich terminatorów do posług domowych, które im wyznaczają bardzo często w czasie, przeznaczonym na wieczorną naukę szkolną. Zachowanie się oporne niektórych pp. majstrów — dodaje kierownik — paraliżuje najlepsze chęci pracowników szkoły, jest złem, które bardzo chętnie znajduje nowych naśladowców i nie pozwala instytucyi tej prawidłowo się rozwijać“.

Uczniowie szkoły Drohobyckiej, z inicyatywy i przy pomocy prezesa „Sokoła“ dra W. Lechowskiego, korzystali także z nauki gimnastyki, której im udzielano w dwóch oddziałach po 2 godziny tygodniowo, a mianowicie w niedziele od godz. 4—6, oraz w poniedziałki i środy od 8—9 godz. wieczorem. Rok szkolny zakończono też popisem

gimnastycznym, którym zainteresowała się szersza publiczność i licznie zebrani majstrowie.

Skład Wydziału szkolnego: Ksenofont Ochrymowicz, poseł na sejm krajowy i do Rady państwa, burmistrz miasta Drohobycza, jako przewodniczący. Jan Niewiadomski, kasyer Towarzystwa zaliczkowego w Drohobyczu, delegat przemysłowców, zastępca przewodniczącego. Józef Przybylski, kierownik szkoły, sekretarz. Karol Szufa, dyrektor Tow. Zaliczkowego w Drohobyczu, delegat tegoż Towarzystwa, jako skarbnik, Franciszek Buczyński, c. k. sędzia, drugi delegat Towarzystwa zaliczkowego. Władysław Hampel, c. k. inspektor okręgowy, delegat oddziału Tow. pedagogicznego w Drohobyczu. Ks. Romam Hanczakowski, kanonik i proboszcz miejscowy, delegat Rady powiatowej.

Skład grona nauczycielskiego: Józef Przybylski, kierownik szkoły, profesor gimn., uczył buchalteryi w klasie II. kursu przem. 2 godz. tyg. Jan Biela, prof. gimn., uczył języka pol. i stylistyki przemysłowej w I. i II. klasie przem. 6. godz. tyg. Włodzimierz Buczacki, naucz. szk. lud., uczył rysunków w kl. przygot. 2 godz. tyg. Teodor Kondrat, naucz. szk. wydz., uczył rysunków w I. i II. klasie przemysłowej po 4 godzin, razem tygodniowo godzin 8. Leonard Łukaszewicz, naucz. szk. wydz., uczył języka pol. w klasie przygot. 3. godz. tyg. Ks. Justyn Ralko, uczył religii obrz. gr. kat we wszystkich kl. 2 godz. tyg. Rafał Rotstein, naucz. relig. mojż. uczył religii we wszystkich klasach 2 godz. tyg. Antoni Stankiewicz, naucz. szk. lud. uczył rachunków w kl. przygot. 2 godz. tyg. Bazyli Stojałowski, naucz. szk. lud., uczył języka ruskiego zbiorowo 1 godz. tyg Ks. Jan Szałayko, katecheta przy szkole 6 klas. uczył religii rzym. kat. we wszystkich klasach 2 godz. tyg. Antoni Zubczewski, prof. gimn., uczył matematyki w I. klasie przem. 2 godz. tyg.

7. Gorlice.

Szkoła złożona z jednej klasy kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego.

Skład Wydziału szkolnego: Wojciech Biechoński, burmistrz, jako przewodniczący. Józef Jankiewicz i Szymon Birn, delegaci Rady miejskiej, Walery Rogalski, delegat Rady powiatowej, Dr. Józef Radomski, adwokat kraj., delegat Towarzystwa zaliczkowego. Józef Rakucki, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Józef Rakucki, kierownik szkoły i dla nauki rysunków na kursie przygotowawczym. Ks. Ludwik Urban, nauczyciel religii rz. kat. Jan Śmietana dla nauki rachunków na kursie przygotow. i języka polskiego na kursie przemysł. Piotr Szczerczak dla nauki rysunków na kursie przem. Józef Bober dla nauki rachunków na kursie przemysł. Józef Kielski dla nauki rysunków na kursie przemysł. Staniaław Danecki dla języka polskiego na kursie przygotow. Abraham Lecker dla religii mojżeszowej

8. Jarosław.

Szkoła liczyła 1 klasę kursu przygotowawczego i dwie klasy kursu przemysłowego, z których pierwsza podzieloną była na dwa równorzędne oddziały — tj. razem na 4 klasy.

Nauka odbywała się od godz. 10—2 w południe w niedziele, w poniedziałki, środy i czwartki wieczorem od godz. 6—8 względnie $8^1/_2$ w zimie, a o pół godziny później w porze letniej. W planie nauki przeprowadzano tę zmianę, że podniesiono naukę religii o 1 godzinę, a naukę języka polskiego z 3 na 4 godziny tygodniowo, skutkiem czego podział godzin doszedł do $10^1/_2$ godzin w klasach kursu przemysłowego. Młodzież garnęła się chętnie do nauki, lecz natrafiała na przeszkody u niektórych pracodawców.

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Adolf Dietzius, burmistrz, jako przewodniczący. J. E. książę Jerzy Czartoryski, delegat Wydziału krajowego. Stanisław hr. Siemieński, deleg. Rady powiatowej. Dr. Władysław Grabowski i Jan Nowak, delegaci Rady miejskiej. Ignacy Rychlik, prof. gimnazyalny, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Ignacy Rychlik, kierownik szkoły. Adolf Alszer, dla nauki rysunków na kursie przygotowawczym. Józef Czopanowski, dla nauki rysunków na kursie przemysł. Zefiryn Ćwikliński, dla nauki rysunków na kursie przemysł. Józef Droba dla języka polskiego na kursie przemysłowym. Józef Dziewoński dla nauki rysunków na kursie przemysłowym. Ambroży Knobloch dla nauki rysunków na kursie przemysł. Ks. Marceli Kozak nauczyciel religii rz. kat. Antoni Kurpiel dla języka polskiego na kursie przemysł. Mikołaj Lisiński dla rachunków na kursie przemysł. Michał Mekler dla stylistyki i buchalteryi na kursie przemysł. Kazimierz Strzelecki dla języka polskiego i rysunków na kursie przemysł. Józef Szydłowski dla języka polskiego na kursie przemysłowym.

9. Jasło.

Szkoła składała się z jednej klasy kursu przygotowawczego i dwóch klas kursu przemysłowego. Nauka odbywała się co niedziele od godz. 10 do 12 przedpołudniem oraz w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki w porze zimowej od godz. 5—7, w porze letniej od godz. 6—8 wieczorem.

Uczęszczanie do szkoły staje się regularniejsze. „Spodziewać się należy — pisze kierownik szkoły — że stan frekwencyi z upływem czasu coraz na lepsze się zmieni. Do tej nadziei uprawnia pojęcie o potrzebie szkoły, które w ciągu kilku lat tak u majstrów jakoteż u terminatorów wyrobiło się. W pierwszych latach otwarcia szkoły z niechęcią spoglądano na szkołę, obawiano się bankructwa rzemieślników wskutek oderwania chłopców na 7—9 godzin wieczornych tygodniowo, ale dzisiaj rzadko znaleść w tym względzie majstra niechętnego, dzisiaj pracodawca i terminator wie, że do szkoły bez uszczerbku w pracy uczęszczać może, uczęszczać musi. Wielu terminatorów, osobliwie starszych, zgłaszało się, że chętnie uczęszczaliby do szkoły i rok cały. A to już wielki postęp!“

Skład Wydziału szkolnego: Alojzy Metzger, burmistrz, jako przewodniczący. Antoni Prochaska, delegat Wydziału krajowego. Franciszek Polak i Józef Klier, delegaci gminy. Romuald Palch, delegat kasy oszcz. Klemens Sienkiewicz, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Klemens Sienkiewicz, dyr. gimn., kierownik szkoły. Ks. Michał Dukiet, wik. rz. kat. uczył religii. Kasper Brzostowicz, prof gimn. uczył rachunków w II. klasie. Stanisław Ziobrowski, prof. gimn. uczył języka polskiego, stylistyki i rachunków w III. klasie. Floryan Łoziński, prof. gimn. uczył języka i rachunków w I. kl. Andrzej Stopiński, dyr. szkoły wydział. uczył rysunków we wszystkich 3 kl. Antoni Malicki, naucz. lud. uczył języka polskiego w II. klasie.

10. Kałusz.

Szkoła, założona dopiero w roku 1896, liczyła tylko jednę klasę kursu przygotowawczego i jednę kursu przemysłowego.

Skład Wydziału szkolnego: Ludwik Fuss, burmistrz jako przewodniczący. Kazimierz Rojowski, delegat Wydziału krajowego. Karol Sobota, delegt Wydziału powiatowego. Ignacy Przestalski i Herman Kiczałes, delegaci gminy. Tomasz Zaborniak, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Tomasz Zaborniak kierownik i dla rachunków w obu klasach. Władysław Damm dla języka polskiego w obu klasach. Onufry Kurdydyk dla rysunków w obu klasach. Władysław Jasiński (od 31. stycznia 1897 Michał Sokołowski), dla języka ruskiego w obu klasach.

11. Kołomyja

Szkoła składała się z jednej klasy kursu przygotowczego i 2 klas kursu przemysłowego.

Nauka odbywała się w niedzielę od godz. 10. do 1. w południe i w poniedziałki, wtorki i czwartki od godz. 6. do 9. wieczorem. Zarząd szkoły utyskuje na nieregularne uczęszczanie, szczególniej na wiosnę i na to, że kilkakrotne upominanie majstrów do regularniejszego posyłania terminatorów na naukę nie odniosło żadnego skutku.

Uczniowie miejscowej szkoły garncarskiej, którzy poprzód w szkole przemysłowej naukę przedmiotów uzupełniających pobierali, przestali w ciągu roku uczęszczać, gdyż nauka ta została dla nich we własnym zakładzie zorganizowaną. „Wielu chłopców — pisze zarząd — przychodzi brudnych i zaniedbanych nawet w niedzielę, wielu znużonych kilkunastogodzinną pracą, tak, że niepodobna ich częstozając przedmiotem".

Skład Wydziału szkolnego: Bronisław Witosławski, burmistrz, jako przedniczący. Ks. kan. Jan Koblański, gr. kat. proboszcz, jako zastępca przewodniczącego. Frydryk Szaedel, pastor ewang., Włodzimierz Korzeniowski, kierownik szkoły ludowej, dr. Ezechiel Schuster, adwokat, dr. Maksymilian Trachtenberg, adwokat i poseł do Rady państwa, jako delegaci gminy. Waleryan Kryciński, prof. gimn., kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Waleryan Kryciński, kierownik, oraz dla rysunków i polskiego w II. kl. kursu przemysłowego. Michał Charęża dla języka polskiego na kursie przygotow. Erazm Czechowicz dla rysunków na kursie przygotow. Jan Czerkawski dla języka polskiego i ruskiego na kursie przemysłowym. Stefan Fediów dla rachunków i stylistyki w I. kl. kursu przemysł. Gustaw Finger dla rysunków w obu klasach kursu przemysł. Jan Homik dla rachunków i języka ruskiego na kursie przygotow. Dr. Tadeusz Wiśniowski dla rachunków i języka polskiego w I. klasie kursu przemysł. Ks. Jan Adamowski dla religii rz. kat. Ks. Grzegorz Kozicki dla religi gr. kat.

12. Kraków.

Szkoła na Kleparzu o dwuklasowym kursie przygotowawczym i dwuklasowym kursie przemysłowym. Pierwsza klasa kursu przemysłowego miała z powodu wielkiej liczby uczniów trzy równorzędne oddziały. Szkoła liczyła więc razem 7 klas. Kierownik utyskuje w sprawozdaniu na nieregularność frekwencyi, której powodem jest „opieszałość, obojętność, a nawet lekceważenie ze strony majstrów, jakie dla szkoły okazują, tudzież nienależyte przeprowadzenie przymusu szkolnego przez władzę przemysłową".

Nauka odbywała się w 10. godzinach tygodniowo, a to: w niedzielę od godz. 10—12, oraz w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki od 7—9 wieczorem. W tych dniach i godzinach odbywa się nauka i w innych szkołach przemysłowych uzupełn. w Kakowie.

Wydziałem szkolnym tej szkoły i dalszych czterech szkół przemysłowych uzupełniających w Krakowie, jest Komisya przemysłowa, wybierana z łona Rady miasta Krakowa.

Skład grona nauczycielskiego: Aleksander Pająk kierownik, uczył rachunków w IB i w IC klasie kursu przemysłowego. Roman Berger, tym. naucz. szkoły im.

w. Wojciecha, uczył rysunków w I. oddz. kursu przygotowawczego Jan Dreziński, tym. naucz. szkoły im. św. Wojciecha, uczył języka polskiego i stylistyki w I. B. klasie. Ks. Jan Filar, katecheta szkoły im. św. Jadwigi, uczył religii od dnia 15. września do grudnia. Wojciech Guzdek, kierownik szkoły im. św. Wojciecha, uczył języka niem. i rachunków, w I. A. klasie. Tomasz Klimonda, star. naucz. szkoły im św. Floryana, uczył języka pol. i rachunków w I. oddz. Stanisław Michalski, młod. naucz. szkoły w Chrzanowie, uczył rysunku wolnoręcznego w I. C. klasie. Ks. Józef Nieć, wikaryusz kościoła N. Maryi P., uczył religii od grudnia 1896. Paweł Paszcza, star. naucz. szkoły im. św. Wojciecha, uczył jęz. pol., stylistyki, rysunku wolnoręcz. i geometrycznego w I. A klasie, języka niemieckiego w I. C. klasie. Ludwik Peszkowski, starszy naucz. szkoły im. św. Barbary, uczył rysunków w II. oddziale kursu przygotowawczego. Jan Szpakowski, tym. naucz. szkoły im św. Floryana, uczył języka niemieckiego, rysunku wolnoręcznego i geometrycznego w I. B. klasie, rysunku geometrycznego w I. C. klasie, pisania w II. oddz. Jan Turek, tym. naucz. szkoły im. św. Wojciecha, uczył języka polskiego w I. C. klasie, języka niem. w II. klasie. Stanisław Wajda, młod. naucz. szkoły im. św. Szczepana, uczył języka polskiego i rachunków w II. oddz., pisania w I. oddz. Franciszek Żmuda, star. nadczyciel szkoły im. św. Szczepana, uczył stylistyki, rachunków, rysunków w II. klasie.

13. Kraków.

Szkoła w Ogrodzie Angielskim składała się z 2 klas kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego, z których pierwsza była podzielona na dwa oddziały równorzędne. Zarząd tej szkoły skarży się także na opieszałość majstrów w przyuaglaniu terminatorów do regularnego uczęszczania na naukę.

Skład grona nauczycielskiego: Władysław Lachowicz, kierownik. Ks. Annrzej Jarosz, katecheta. Nauczyciele: Józef Krzanowski, Maryan Rudnicki, Julian Królikowski, Karol Drozdowski, Walery Krzanowski, Jan Samborski i Edward Hannytkiewicz.

14. Kraków.

Szkoła na Smoleńsku, złożona z 2 klas kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego. Stan frekwencyi był w tej szkole pomyślniejszym niż w latach ubiegłych.

Skład grona nauczycielskiego: Julian Maciołowski, kierownik szkoły uczył języka niemieckiego i buchalteryi w II. klasie kursu przemysłowego. Ks. Maurycy Rottermund, katecheta. Leopold Miaskowski uczył języka polskiego i rysunków w I. kl. przygotowawczej. Józef Parczyński uczył stylistyki, rachunków i języka niemieckiego w I. klasie kursu przemysłowego. Tadeusz Woźny uczył rysunków, geometryi i rachunków w II. klasie kursu przemysłowego. Józef Dworzak uczył języka polskiego w klasie kursu przygotowawczego. Jan Motak uczył kaligrafii w II. kl. przygotowawczej, rysunków i geometryi w I. klasie kursu przemysłowego. Antoni Juszczyński uczył rachunków w I. klasie przygotowawczej, kaligrafii i rachunków w II. klasie przygotowawczej. Jan Orczykowski uczył rysunków w II. klasie przygotowawczej.

15. Kraków.

Szkoła na Kaźmierzu, obejmująca 2 klasy kursu przygotowawczego i 2 klasy kursu przemysłowego. Kierownik szkoły użala się, że uczęszczanie uczniów było nieregularne „z powodu niedbałego wykonywania przymusu szkolnego“. Każdego majstra

lub kupca trzeba dopiero osobiście wzywać, ażeby obowiązkowi zapisania swych uczniów na naukę uczynił zadość. Uczniowie tej szkoły są wyłącznie wyznania mojżeszowego.

Skład grona nauczycielskiego: Majer Munk, kierownik, uczył języka niemieckiego i kaligrafii na kursie przemysłowym. Leon Silberstein uczył stylistyki, rachunków, rysunków i geometryi w I. kl. kursu przemysłowego. Izak Neuger uczył języka polskiego, pisania i rachunków na kursie przygotowawczym. Salomon Spitzer dla języka polskiego i rysunków w II. klasie przemysłowej. Tadeusz Woźny dla rysunków, geometryi i rachunków w II. klasie kursu przemysłowego. Berl Weinberg dla religii i buchalteryi w II. klasie kursu przemysłowego. Szymon Zeitner dla religii na kursie przygotowawczym i przemysłowym. Stanisław Michalski dla rysunków na kursie przygotowawczym. Kazimierz Janusz dla rachunków na kursie przygotowawczym.

16. Kraków.

Szkoła na Pajworze, złożona z 2 klas kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego liczyła w $^3/_4$ częściach uczniów wyznania mojżeszowego.

Skład grona nauczycielskiego: Józef Balcarczyk, kierownik szkoły, uczył rysunków i rachunków w oddz. I. i rachunków w oddz. II. Antoni Armhaus uczył rysunków i języka polskiego w II. oddz. i rachunków w II. kl. Bernard Bieder uczył stylistyki i języka niemieckiego w klasie I., języka niemieckiego w klasie II. i kaligrafii w oddz. II. Józef Ginzel uczył języka polskiego w oddz. I. Mojżesz Jakób uczył religii mojżeszowej w klasie II. i kaligrafii w oddz. I. Adolf Lilienthal uczył geometryi w klasie I., geometryi, rysunków i stylistyki w klasie II. Leon Selzer uczył religii w oddz. I. i II. oraz w klasie I. Franciszek Żmuda uczył rysunków w klasie I.

17. Krosno.

Szkoła składa się z 1 klasy kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego. Nauka odbywała się w niedziele przed południem od godz. 10 do 12, oraz we wtorki, środy, czwartki i piątki wieczorem od 6—8 w zimie a od 7—9 w porze letniej. Uczęszczanie, począwszy od marca, było przeważnie nieregularne. W planie nauki przeprowadzono zmianę, redukując w I klasie kursu przemysłowego naukę rachunków z 3 na 2, a podnosząc natomiast rysunki z 3 na 4 godziny tygodniowo.

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Feliks Czajkowski, burmistrz m. Krosna, przewodniczący. Dr. Jan Wain, emerytowany c. k. lekarz powiatowy, delegat Rady miejskiej, zastępca przewodniczącego. Dr. Aleksander Kocay, lekarz, delegat Rady miejskiej. Henryk Gruszecki, dyrektor krajowej Szkoły tkackiej, delegat Wydziału krajowego. Dr. Modest Humiecki, lekarz, delegat Wydziału Rady powiatowej. Tomasz Kotula, kierownik 6-klasowej Szkoły męskiej i uzupełniającej Szkoły przemysłowej, skarbnik.

Grono nauczycielskie: Tomasz Kotula, kierownik szkoły przemysłowej. Ks. Stanisław Kotyrha, katecheta, uczył religii we wszystkich klasach, 3 godziny tygodniowo. Franciszek Ksawery Daniszewski, nauczyciel rysunków w krajowej szkole tkackiej, uczył rysunków wolnoręcznych, geometrycznych i zawodowych w I. i II. klasie przemysłowej 8 godzin tygodniowo. Henryk Kisielewski, starszy nauczyciel 6-klasowej szkoły męskiej, uczył stylistyki w I. i II. klasie przemysłowej, języka polskiego w I., tudzież historyi kraju rodzinnego i geografii w II. klasie przemysłowej, razem 6 godzin tygodniowo. Henryk Malis, starszy nauczyciel 6 klasowej szkoły męskiej, uczył języka

polskiego i rysunków na kursie przygotowawczym, razem 5 godzin tygodniowo. Jan Wanat, starszy nauczyciel 6-klasowej szkoły męskiej, uczył rachunków w I. i II. klasie przemysłowej, tudzież na kursie przygotowawczym, razem 6 godzin tygodniowo.

18. Łańcut.

Szkoła, założona dopiero w r. 1895, liczyła 1 klasę kursu przygotowawczego i 2 klasy kursu przemysłowego. Nauka wynosząca po 8 godzin tygodniowo na kursie przygotowawczym, a po $9^1/_2$ na kursie przemysłowym, udzielaną była w niedziele od godz. 10 do 12 przedpołudniem, oraz wieczorem od 6 do 8 ($8^1/_2$) względnie od 7—9 w porze letniej w poniedziałki, środy i piątki. Zarząd szkolny pisze, iż „młodzież uczęszczała do szkoły w miesiącach zimowych chętnie i regularnie, a zachowanie się jej w szkole było wcale dobre“.

Skład Wydziału szkolnego: Jan Cetnarski, burmistrz, jako przewodniczący. Franciszek Szediwy emer. c. k. starosta, delegat gminy, zastępca przewodniczącego. Antoni Hanusz, c. k. notaryusz, deleg. Rady powiat. Bolesław Żardecki, wice-marszałek Rady powiat., delegat Wydziału kraj. Marcin Szulc, aptekarz, delegat gminy, skarbnik. Franciszek Marszycki, kierownik szkoły 5 kl. miejskiej.

Skład grona nauczycielskiego: Franciszek Marszycki, kierownik szkoły. Nauczyciele: ks. Julian Krzyżanowski katecheta. Michał Grudziński. Józef Kraus Jakób Mirek. Stanisław Kowal.

19. Lwów.

Szkoła im. św. Anny składa się z 2 klas kursu przemysłowego. Plan nauki obejmował po 11 godzin tygodniowo w każdej klasie. Do klasy I. uczęszczali uczniowie, którzy ukończyli IV. względnie VI. klasę szkoły ludowej; do klasy II. zaś ci tylko, którzy w ubiegłym roku szkolnym ukończyli I. klasę. „Uczęszczanie do szkoły w bieżącym roku szkolnym — czytamy w sprawozdaniu — było podobnie jak w roku poprzednim zadowalniające, a przyczyniły się do tego zaprowadzone książeczki kontrolne, które ułatwiły ewidencyę pryncypałom, czy uczeń był obecny w szkole. Zachowanie się młodzieży podczas nauki, a także po za szkołą, było odpowiednie.“

Skład Wydziału szkolnego tak dla tej szkoły jak i dla dalszych ośmiu szkół lwowskich jest następujący: Dr. Godzimir Małachowski, Prezydent miasta, przewodniczący. Jan Franke, delegat c. k. Ministerstwa oświaty, zastępca przewodniczącego. Roman Dzieślewski, delegat Wydziału krajowego. Aleksander Getritz, Stanisław Markiewicz, Karol Schayer, Julian Zacharjewicz, delegaci Rady miejskiej. Stanisław Ciuchciński, delegat Izby handlowo-przemysłowej. Zygmunt Gorgolewski, dyrektor c. k. państwowej szkoły przem. Kazimierz Bruchnalski, zastępca dyrektora miejskiej szkoły przemysłowo-handlowej. Tomasz Tokarski, c. k. inspektor szkolny okręgowy. Filip Borecki, delegat kierowników szkół uzupełniających. Kazimierz Strzelbicki, referent spraw szkolnych Magistratu. Stanisław Niemczynowski, delegat Izby stowarzyszeń rękodzielniczych.

Skład grona nauczycielskiego: August Zawadzki, kierownik, uczył rachunków w klasie I. tygodniowo godzin 2. Ks. Izydor Ziółkowski, uczył religii w obydwu klasach, razem tygodniowo godzin 2. Michał Janusz, uczył stylistyki i korespondencyi w klasie II. tygodniowo godzin 3. Jan Ligęza, uczył stylistyki w klasie I. tygodniowo godzin 2. Jan Hlawaty, uczył historyi polskiej w klasie I. i II., razem tygodniowo godzin 3. Wilhelm Nowicki, uczył rysunków w klasie I. tygodniowo godzin 4. Leon Zieliński, uczył rysunków w klasie II. tygodniowo godzin 4. Maryan Schneider uczył buchalteryi w klasie II. tygodniowo godzin 2.

20. Lwów.

Szkoła im. św. Antoniego składa się z 2 oddziałów kursu przygotowawczego. Na kurs ten przyjmowani są uczniowie, którzy nie mają ukończonej IV. klasy szkoły ludowej i po odbyciu kursu przygotowawczego, na kurs przemysłowy przechodzą.

Skład grona nauczycielskiego: Władysław Kropiński, kierownik, uczył rysunków i języka niemieckiego w oddz. I., razem tygod. godz. 3. Ks. Dr. Stanisław Narajewski, uczył religii w oddz. I, i II., razem tygod. godz. 2. Franciszek Krzaczkowski, uczył języka niemieckiego, rachunków i pisania w oddz. II., razem tygod. godz. 4. Romuald Kwiatkowski, uczył języka polskiego w oddz. II. tygod. godz. 3. Emil Moniak, uczył rysunków w oddz. II. tygod. godz. 2. Ignacy Nowicki, uczył języka polskiego i pisania w oddz. I., razem tygod. godz. 4. Wiktor Brzeziński uczył rachunków w oddz. I. tygod. godz. 2.

21. Lwów.

Szkoła im. Czackiego miała kurs przygotowawczy o trzech oddziałach, z których pierwszy przeznaczony był dla analfabetów. Z wyjątkiem 2 ewangielików wszyscy zresztą uczniowie byli tu wyznania mojżeszowego. „Zachowanie się młodzieży — czytamy w sprawozdaniu Zarządu szkoły — było w bieżącym roku pod każdym względem wzorowe, a to tak w czasie nauki, jakoteż w godzinach pozaszkolnych. Nauka odbywała się w sobotę od godziny 4. do 7. po południu, w niedzielę od 6. do 9. wieczorem, w poniedziałek i wtorek od 7. do 9. wieczorem.“

kład grona nauczycielskiego: Szczęsny Parasiewicz, kierownik, uczył języka polskiego w oddziale II., tygodniowo godzin 3. Chaim Rotter, uczył religii mojżeszowej w obydwu oddziałach, razem tygodniowo godzin 2. Jan Hanuszewski, uczył języka polskiego w oddziale I. i pisania w oddziale II, razem tygodniowo godzin 4. Tomasz Markowski, uczył języka niemieckiego i rachunków w oddziale II., i języka niemieckiego w oddziale I., razem tygodniowo godzin 4. Jakób Gangel, uczył rysunków i pisania w oddziale I., razem tygodniowo godzin 3. Juliusz Gutkowski, uczył rysunków w oddziale II., tygodniowo godzln 2. Mikołaj Haraszkiewicz, uczył rachunków w oddziale I., tygodniowo godzin 2.

22. Lwów.

Szkoła im. Elżbiety składa się z dwóch klas kursu przemysłowego. Do klasy I. przyjmowano uczniów z ukończoną klasą IV. szkoły ludowej, uwolnionych od obowiązku dalszego uczęszczania na naukę codzienną, a kilku tylko uczniów, którzy nie mieli ukończonej IV. klasy, ze względu na znacznie przekroczony wiek szkolny, przyjęto na podstawie wstępnego egzaminu; do II. klasy zaś przyjmowano tylko tych uczniów, którzy ukończyli przynajmniej z dostatecznym postępem klasę I.

„Frekwencya uczniów — pisze sprawozdanie — okazała się w ogóle zadowalającą, do czego przyczyniło się w znacznej części ścisłe wykonywanie przymusu szkolnego; również i karność młodzieży była odpowiednią“. Nauka w obydwu klasach odbywała się każdego poniedziałku, wtorku, środy i czwartku od godziny 7. do 9. wieczorem, w niedzielę zaś od godziny 10 do 1. w południe.

Skład grona nauczycielskiego:Filip Borecki, kierownik, uczył historyi polskiej w obydwu klasach, razem tygodniowo godzin 3. Ks. Jan Niemczyk, uczył religii w obydwu klasach, razem tygodniowo godzin 2 Emilian Topolnicki, uczył rachunków i buchalteryi przemysłowej w obydwu klasach, razem tygodniowo godzin 4. Roman Ciszewski, uczył rysnnków w klasie I. tygodniowo godzin 4. Leon Stachoń, uczył

rysunków w klasie II. tygodniowo godzin 4. Ferdynand Hollitscher, uczył stylistyki przemysłowej w klasie I. tygodniowo godzin II. Aleksander Bisikiewicz, uczył stylistyki tygodniowo godzin 3.

23. Lwów.

Szkoła im. Konarskiego składa się z dwóch klas kursu przemysłowego. Do klasy I. przyjmowano uczniów z ukończoną IV., V. lub VI. klasą szkoły ludowej, a do klasy II. tylko takich, którzy ukończyli klasę I. szkoły przemysłowej uzupełniającej przynajmniej z dostatecznym postępem.

Skład grona nauczycielskiego: Józef Korpak, kierownik, uczył rachunków w klasie I. tygodniowo godzin 2, a w klasie II. historyi polskiej tygodniowo 1 godzinę, razem tygodniowo godzin 3. Ks. Michał Płochocki, uczył religii w obu klasach, razem godzin 2. Emil Moniak uczył rysunków w klasie II. tygogniowo godzin 4. Edward Kienzler, uczył rysunków w klasie I. tygodniowo godzin 4. Ludwik Rudnicki w zastępstwie Jana Milskiego, uczył języka polskiego i stylistyki w klasie I. tygodniowo godzin 2. Władysław Gąsiewicz, uczył języka polskiego i stylistyki w klasie II. tygodniowo godzin 3. Jan Faff, uczył historyi polskiej w klasie I. tygod. godzin 2. Gustaw Kubik, uczył rachunków i buchalteryi w klasie II. tygodniowo godzin 2.

24. Lwów.

Szkoła św. Marcina składa się z kursu przygotowawczego w dwóch oddziałach Do oddziału pierwszego przydzielono tych uczniów, którzy wiek szkolny przekroczyli, a nie ukończyli IV. klasy; do drugiego oddziału przydzielono tych uczniów, którzy w ubiegłym roku szkolnym ukończyli z pomyślnym wynikiem oddział I. kursu przygotowawczego. W sprawozdaniu czytamy, że „młodzież uczęszczała do szkoły dość regularnie, do nauki garnęła się ochoczo i zachowywała się tak w szkole jak i poza szkołą zadowalająco“. Nauka odbywała się się w obydwu klasach w niedzielę od 9—1. w południe, a w poniedziałki, wtorki i środy od 7.—9. wieczorem.

Skład grona nauczycielskiego: Albin Przepiliński, kierownik, uczył języka polskiego w oddziale I. tygodniowo godzin 3. Ks. Henryk Anger uczył religii w obydwu oddziałach, razem tygodniowo godzin 2. Ludwik Fornelski uczył języka polskiego w oddziale II. tygodniowo godzin 3. Adam Zawirski uczył języka niemieckiego w obydwu oddziałach razem tygodniowo godzin 2. Edmund Gergowicz uczył pisania w obydwu oddziałach, razem tygodniowo godzin 2. Jan Ligęza uczył rachunków w oddziale II, tygodniowo godzin 2. Józef Krupiński uczył rachunków w oddziale I., tygodniowo godzin 2. Emil Begiński uczył rysunków w obydwu oddziałach, razem tygodniowo godzin 4.

25. Lwów.

Szkoła im. Mickiewicza składała się z kursu dla analfabetów i dwóch klas kursu przemysłowego. Nauka odbywała się we wszystkich klasach w niedzielę od 9.—1. przedpołudniem, tudzież we wtorki, środy, czwartki i piątki od 7.—9. wieczorem. „Karność młodzieży — jak pisze sprawozdanie Zarządu — tak w szkole jak i poza szkołą była wzorowa“.

Skład grona nauczycielskiego: Jan Soleski, kierownik, uczył pisania w klasie analfabetów i historyi w klasie II., razem tygodniowo godzin 3. Ks. Jan Chęciński uczył religii we wszystkich klasach tygodniowo godzin 3. Edmund Cenar, uczył rysunków w klasie II. tygodniowo godzin 4. Karol Winnicki, uczył stylistyki i rachunków w klasie I, tygodniowo godzin 4. Korneli Jaworski uczył historyi polskiej w klasie

I., rachunków i buchalteryi w klasie II., razem tygodniowo godzin 4. Karol Stanisławski, uczył stylistyki w klasie II., tygodniowo godzin 3. Ludwik Pierzchała uczył rysunków w klasie I. tygodniowo godzin 4. Leonard Leeg, uczył czytania w klasie analfabetów, tygodniowo godzin 4. Michał Mucha, uczył rachunków w klasie analfabetów tygodniowo godzin 3.

26. Lwów.

Szkoła im. Piramowicza składa się z dwóch klas kursu przemysłowego. Nauka odbywała się w obu klasach po 11 godzin tygodniowo, a mianowicie w niedzielę od godziny 9. do 12. rano i w poniedziałek, wtorek, środę, i czwartek od godziny 7. do 9. wieczór.

Skład grona nauczycielskiego: Hipolit Pietraszkiewicz, kierownik, uczył historyi polskiej w I. kl. 2 godz., w II. kl. 1. godz., razem 3. godz. tygodniowo. Ks. Jan Chęciński, uczył religii w obydwu klasach po 1. godz. razem 2. godz. tygodniowo. Józef Tańczakowski, uczył stylistyki w II. kl. 3. godz. tygodniowo. Faustyn Urbański, uczył stylistyki w I. kl. 3. godz. i rachunków i buchalteryi w II, kl. 2. godz, razem 4. godz. tygodniowo. Władysław Mięsowicz, uczył rysunków w kl. I. 4. godz. tygodniowo. Julian Dzikowski, uczył rysunków w II. klasie 4. godz. tygodniowo. Maryan Schneider, uczył rachunków w I. klasie 2 godziny tygodniowo.

27. Lwów.

Szkoła im. Staszica składa się z dwóch klas kursu przemysłowego. Nauka odbywa się w obydwu klasach w niedziele od godziny 10. do 1. w południe, a w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki od godziny 7. do 9. wieczorem. W sprawozdaniu zarządu czytamy: „Młodzież uczęszczała na naukę nie tak regularnie, jakby sobie życzyć należało; szczególnie frekwencya uczniów klasy I. była bardzo zmienną.“

Skład grona nauczycielskiego: Józef Piórkiewicz, uczył stylistyki w II. klasie tygodniowo godzin 3. Ks. Michał Płochocki, uczył religii w obydwu klasach, razem tygodniowo godzin 4. Jan Gamota, uczył rysunków w klasie I., tygodniowo godzin 4. Ludwik Fornelski, uczył rachunków w I. klasie tygodniowo godzin 1. Edmund Urbanek, uczył stylistyki w I. klasie, tygodniowo godzin 2. Henryk Gałecki, uczył historyi polskiej w I. klasie, tygodniowo godzin 2. Juliusz Gutowski, uczył rysunków w klasie I., tygodniowo godzin 4. Karol Moos, uczył historyi polskiej i buchalteryi w II. klasie, razem tygodniowo godzin 3.

28. Lwów.

Szkoła izraelicka im. Bernsteina obejmuje dwie klasy kursu przemysłowego, a oprócz tego kurs specyalny nauki rysunków dla malarzy pokojowych, malarzy szyldów i lakierników, wreszcie dla stolarzy budowlanych i meblowych.

Skład zarządzającej Komisyi szkolnej: Dr. Jecheskel Caro, rabin i kaznodzieja, Radny Lwowa, jako przewodniczący. Samuel Klärman, zastępca przewodniczącego. Członkowie z ramienia Komitetu zarządzającego fund. M. Bernsteina: Dr. Józef Czeszer, adwokat krajowy. Dr. Bernard Goldman, poseł na Sejm krajowy i Radny miasta Lwowa. Emil de Mises, inżynier kolei państwowych. Jakób Schapira, malarz szyldów i lakiernik. Delegaci Towarzystwa rzemieślników „Jad Charuzim“: S. Riemer, budowniczy. Maurycy Silberstein, budowniczy, przełożony Towarz. „Jad Charuzim“. Salomon Mandel, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Salomon Mandel, dyrektor szkoły, uczył j. polskingo i rachunków przemysłowych w kl. I. razem 3. godziny tygodniowo. Justyn

Głowacki, profesor c. k. szkoły przemysłowej państwowej, uczył rysunków zawodowych w kl. II. 4. godziny tygodniowo. Konstanty Niemczykiewicz, nauczyciel c. k. szkoły realnej, uczył rysunków geometrycznych i odręcznych w kl. I. 4. godziny tygodniowo. Edward Pietsch, profesor c. k. szkoły przem. państw. uczył rysunków zawodowych i malarstwa dekoracyjnego na kursie specyalnym 6. godzin tygodniowo. Edward Rein, nauczyciel szkoły izr. męskiej, uczył religii w klasie I. i II. 1. godzin tygodn. Herman Spät, nauczyciel izr. szkoły lud. męskiej, uczył stylistyki przemysłowej w kl. I. 2. godz. tygodn. Władysław Zbierzchowski, profesor c. k. wyższej szkoły realnej, uczył stylistyki rachunków przemysłowych j. polskiego, i buchalteryi w kl. II. razem 5. godz. tygodniowo.

Zestawiając cyfry frekwencyi i klasyfikacyi uczniów we wszystkich dziesięciu szkołach przemysłowych uzupełniających we Lwowie, spostrzegamy co następuje. Ogółem było 1.062. uczniów zapisanych, tj. o 66. więcej, niż w roku ubiegłym, a 847. czyli 80% klasyfikowanych. Ten procent klasyfikacyi jest w poszczególnych szkołach rozmaity; najwięcej, bo 89%, wynosi w szkołach św. Anny i św. Antoniego, najniższym jest w szkole im Bernsteina, bo wynosi tylko 68% zapisanych.

Rozdzieliwszy liczbę uczniów klasyfikowanych na klasy i stopnie klasyfikacyjne widzimy, że na ogół 562 uczniów zapisanych do I. klasy (jużto przygotowawczego, jużto przemysłowego kursu) klasyfikowano tylko 439, tj. 79%, a między tem 44 z cenzurą bardzo dobrą, 134 z cenzurą dobrą, 174 z cenzurą dostateczną, a 87 z cenzurą niedostateczną. W II. klasie natomiast, na ogół 355 zapisanych, klasyfikowano 301, tj. 85%, a w tem 45 z cenzurą bardzo dobrą, 122 z cenzurą dobrą, 97 z cenzurą dostateczną, a tylko 37 z cenzurą niedostateczną. Z porównania widzimy przeto, że z pomiędzy uczniów klasyfikowanych otrzymało cenzurę bardzo dobrą w I. klasie tylko 10%, a w II. klasie 15%, cenzurę dobrą w I. klasie 30%, w II. klasie 41%, cenzurę dostateczną w I. klasie 40%, w II. kl. 32%, cenzurę niedostateczną w I. klasie 20%, w II. klasie już tylko 12%.

Z zestawienia powyższego wynika, że *uczniowie wyższych klas szkół przemysłowych uzupełniających pilniej się przykładają do pracy i lepiej się uczą, niż uczniowie klas niższych, że przeto w miarę dojrzewania umysłu uznają potrzebę nauki i pragną jej jak najwięcej nabyć, co się zresztą w szkołach przemysłowych całego kraju potwierdza.*

29. Nowy Sącz.

Szkoła liczy 2 klasy kursu przygotowawczego i 2 klasy kursu przemysłowego.

Co do wstępnego przygotowania uczniów należy zauważyć, że z ukończoną I. lub II. klasą szkoły ludowej było 56, z III. klasą szkoły ludowej 42, z IV. klasą szkoły ludowej 45, a z ukończoną I. lub II. klasą szkoły średniej 29 uczniów zapisanych. Nauka odbywała się w niedziele od 10—12 przed południem, nadto w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki od 7—9 wieczór,

Frekwencya, zwłaszcza w porze zimowej, była dość regularną, a najregularniej uczęszczali uczniowie z warsztatów c. k. kolei państwowej Co do całej frekwencyi i stosunku szkoły do majstrów, pisze Zarząd szkolny co następuje: „Cyfra uczniów zapisanych byłaby znacznie większą, gdyby kontrola co do uczniów obowiązanych uczęszczać do szkoły nie była utrudniona tą okolicznością, iż znaczna część majstrów, przyjąwszy ucznia na naukę, nie przestrzega przepisów §. 99. ustawy przemysłowej, a mianowicie, po zawarciu nmowy o terminowanie, nie zapisuje ucznia do dotyczącego stowarzyszenia przemysłowego najpóźniej z końcem umówionego czasu próbnego (który nie powinien przekraczać 3 miesięcy), lecz zaniedbuje wykonania tego obowiązku

przez dłuższy przeciąg czasu, skutkiem czego uczeń taki pominięty jest w wykazach uczniów przez zarządy stowarzyszeń w ewidencyi utrzymywanych. Że tak rzeczywiście się praktykuje, dowodem tego sprawozdania przełożeństw stowarzyszeń przemysłowych, które na żądanie Zarządu szkoły o przedłożenie spisu uczniów w terminie pozostających, a do szkoły przemysłowej uczęszczać obowiązanych, przedkładają wykazy niedokładne, bo nawet z pominięciem tych uczniów, którzy już do szkoły w poprzednim roku uczęszczali, ale jej nie ukończyli, a o których Zarządowi szkoły wiadomo, że w terminie jeszcze pozostają.

„W sprawozdaniach tych oświadczają nadto przełożeni dotyczących korporacyi, że nie są w możności udzielenia wykazu wszystkich uczniów w terminie pozostających, ponieważ wielu majstrów uchyla się od obowiązku wpisania swych terminatorów do stowarzyszenia przemysłowego. Zdarzają się też dość liczne wypadki, że pp. majstrowie, lekceważąc sobie doniosłość §. 75 a) ustawy przemysłowej, według którego terminatorom aż do ukończenia 18 lat życia ma być pozostawiony czas potrzebny do uczęszczania do istniejących szkół przemysłowych uzupełniających, a tłumacząc go sobie wrzekomo na swoją korzyść, przyjmują do terminu umyślnie uczniów starszych, aby ich nie potrzebowali posyłać do szkoły — albo też, dopiero po dwu lub trzech latach nauki w terminie, zapisują ich do szkoły, ażeby po roku nauki szkolnej mogli ich już wyzwolić.

„Wydawanie świadectw wyzwolin nie napotyka też na wielkie trudności, albowiem chociaż Zarząd szkoły nie wydaje uczniom formalnego świadectwa aż po zupełnym ukończeniu szkoły, to jednakże praktykowane są nadużycia ze strony przełożeństw stowarzyszeń przemysłowych, że wyzwalają terminatorów na czeladników nawet bez świadectwa szkolnego, albo też zadowalają się przedłożonym przez majstra „Wykazem zachowania się pilności i postępu ucznia“, jaki otrzymuje każdy uczeń z kursu przygotowawczego i z kl. I. kursu uzupełniającego po upływie roku szkolnego.

„Zarząd szkoły, mimo najlepszych chęci, jest jednak bezsilny, ażeby przytoczonym powyżej przeszkodom i nadużyciom tamującym prawidłowy rozwój szkoły skutecznie zaradzić, ile, że nie doznaje należytego poparcia ze strony czynników do tego powołanych. Kierownictwo szkoły pociesza się jednak nadzieją że z wejściem w życie najświeższej noweli do ustawy przemysłowej z dnia 23. lutego 1897 (Dz. u. p. z d. 11 marca 1897 Nr. 63), która w §. 99 i 100 ściśle określa obowiązki terminatora i majstra pod względem nauki przemysłowej i co do innych szczegółów stosunku majstra do terminatorów, zawitają w przyszłości pomyślniejsze dla rozwoju szkoły stosunki, rozumie się wtedy, jeżeli postanowienia tejże noweli o zasadach postępowych nie pozostaną martwą literą prawa“.

Skład Wydziału szkolnego: Lucyan Lipiński, c. k. notaryusz, burmistrz miasta Nowego Sącza, jako przewodniczący. Ludwik Dobrowolski, urzędnik Kasy Oszczędności, delegat Rady miasta (skarbnik). Jan Götz, właściciel browaru w Okocimie, delegat Izby handl. i przem. w Krakowie Karol Gutkowski, prof. gimn., delegat Kasy Oszczędności. Jan Kosman, dyrektor szkoły męskiej, delegat Towarz. pedagog. (zastępca przewodniczącego). Waleryan Kraszewski, kierownik szkoły przem. uzup. (sekretarz). Kazimierz Miczyński, właściciel dóbr, delegat Rady powiatowej. Karol Miler, kupiec, delegat Rady miasta. Karol Morański, inżynier, delegat c k. Dyrekcyi kolei państw. Włodzimierz Zborowski, inspektor c. k. kolei państw. i naczelnik warsztatów kolej., delegat Wydziału krajowego.

Skład grona nauczycielskiego: Waleryan Kraszewski, kierownik, nauczyciel szkoły wydz. męskiej, prowadził kierownictwo zakładu i uczył stylistyki przemysłowej i języka polskiego w kl. II. kursu przemysłowego. Ks. Józef Wątorek, udzielał nauki religii we wszystkich klasach od początku roku szkol. do 31. października 1896. Ks. Jan Kosman, udzielał nauki religii we wszystkich klasach od 1. listopada 1896 do końca roku szkolnego. Leon Barbacki, nauczyciel szkoły wydz. męskiej

uczył rysunków na kursie przygotowawczym, a rachunków przemysłowych i buchalteryi na kursie przemysłowym. Wojciech Bysiek, nauczyciel nadetatowy szkoły wydz. męskiej, udzielał nauki języka polskiego w kl II. kursu przygotowawczego, a stylistyki przemysłowej w kl. I. kursu przemysłowego Feliks Długoszewski, prow. nauczyciel szkoły wydz. męskiej, uczył rysunków na kursie przemysłowym. Ferdydand Misiewicz, nauczyciel szkoły wydz. męskiej, udzielał języka polskiego i rachunków w kl. I.. oraz rachunków w kl. II. kursu przygotowawczego. Jan Pudło, nauczyciel nadetatowy szkoły wydz. męskiej, uczył języka polskiego w kl. I. kursu przemysłowego.

30. Nowy Targ.

Szkoła składa się z 2. klas kursu przygotowawczego i z 2. klas kursu przemysłowego. Nauka odbywa się w niedzielę porą letnią od 2—3, w porze zimowej od 1—4 godz. popołudniu, oraz w poniedziałki, wtorki i środy o 7—9, względnie od 6—8, godz. wieczorem.

W sprawozdaniu Zarządu czytamy: „Zarząd szkoły z przyjemnością zaznaczyć musi, że szkoła w ubiegłym roku szkolnym tak pod względem liczebnym jak i moralnym znacznie się podniosła. Zapisało się 123 uczniów (czego dotychczas nie było), a z tych tylko 12 nie było klasyfikowanych, co o lepszej frekwencyi świadczy, moralne zaś zachowanie się uczniów z niewielu wyjątkami było dobre“.

„Zastanawiając się nad tem, jakby najlepiej wpłynąć na regularne uczęszczanie uczniów do szkoły, Zarząd szkoły przyszedł do tego przekonania, że najskuteczniejszym ku temu środkiem byłaby klauzula w ustawie przemysłowej lub rozporządzenie w tym duchu, by terminatora, który szkoły przemysłowej uzup., gdzie takowa istnieje, nie skończył, bezwarunkowo na czeladnika nie wyzwolono, a powtóre, by władze do tego powołane przymus szkolny wykonywały“.

Skład Wydziału szkolnego: Franciszek Sheybal, c. k. komisarz rządowy, jako przewodniczący. Dr. Ernest Geissler, delegat Rady miejskiej, zast. przewod. Mikołaj Halikowski, delegat Rady miejskiej, skarbnik. Dr. Marcin Kozłecki, delegat Wydziału krajowego. Jakób Goldfinger, delegat Rady powiatowej. Szymon Zaczek, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Szymon Zaczek, kierownik. Nauczyciele: Ks. Julian Migdałek, katecheta, Józef Stefański, Jan Góralik, Franciszek Rysiewicz, Jan Koczur, Władysław Maciołowski, Tomasz Malisz.

31. Podgórze.

Szkoła składa się z 1. klasy kursu przygotowawczego i 2. klas kursu przemysłowego. Nauka odbywa się w poniedziałki, środy i czwartki od godz. 7—9 wieczorem, w niedziele zaś od 9—12 w południe. Uczniów zapisanych było 114. „Zgłaszało się do wpisu — pisze Zarząd szkolny — wielu terminatorów, nie umiejących czytać ani pisać, lecz tych nie wpisano, gdyż szkoła tutejsza analfabetów nie przyjmuje. Znaczna liczba analfabetów jest dowodem, że majstrowie przyjmują jeszcze na naukę w warsztacie chłopców, nie posiadających elementarnych wiadomości, co się też głównie przyczynia do tamowania rozwoju rękodzielnictwa postępowego w kraju. Natomiast napływ uczniów miejscowych, którzy ukończyli 5-tą klasę, jest coraz to liczniejszy. Uczęszczanie uczniów ko szkoły do połowy marca było regularne, później nieregularne“.

Skład Wydziału szkolnego: Roman Klein, burmistrz miasta Podgórza, jako przewodniczący. Emil Serkowski, c. k. inżynier starszy, delegat Rady miejskiej, zast. przewodniczącego. Dr. Samuel Aronsohn, delegat Rady miejskiej. Gustaw Baruch, delegat Wydziału krajowego. Ferdynand Jasieński, kierownik szkoły cztero-klasowej i uzupełn. przemysłowej.

Skład grona nauczycielskiego: Ferdynand Jasieński, kierownik oraz nauczyciel stylistyki przemysłowej. Ks. Aleksander Stanek, uczył religii na kursie przygotowawczym i w szkole przemysłowej w 2. godzinach tygodniowo. Antoni Domański, uczył języka polskiego w kursie przygotowawczym 3. godziny tygodniowo. Kazimierz Jodłowski, uczył czytania w 2. klasach szkoły przemysłowej 3. godziny tygodniowo. Mieczysław Sroczyński, uczył w I. klasie szkoły przemysłowej rysunków 3. godziny tygodniowo. Jan Peter, uczył w kursie przygotowawczym 2. godz. rysunków i 2. godziny rachunków tygodniowo. Kazimierz Swiba, uczył w I. klasie rachunków w 2 godzinach, jakoteż w II. klasie rachunkowości w 2 godzinach tygodniowo. Feliks Taroni, uczył rysunków zawodowych w II. klasie szkoły przemysłowej 3. godziny tygodniowo. Mojżesz Bornstein, uczył religii mojżeszowej 1. godzinę tygodniowo uczniów wszystkich 3. klas razem.

32. Przemyśl.

Szkoła składa się z jednoklasowego kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego.

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Alexander Dworski, naczelnik miasta, delegat Wydziału krajowego, przewodniczący. Ks. Teofil Łękawski, kanonik, delegat Rady powiatowej, zastępca przewodniczącego. Ferdynand Majerski, przełożony Towarzystwa przemysłowców budownictwa, delegat Rady miejskiej, kasyer. Dr. Leon Ziemiański, lekarz, delegat Rady miejskiej. Dr. Wacław Skórski, dyrektor Kasy oszczędności, delegat tejże kasy. Michał Dornwald delegat Towarzystw przemysłowych. Jerzy Harwot, profesor gimnazyalny, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Jerzy Harwot, kierownik zakładu. Stanisław Goliński, uczył stylistyki fachowej i języka polskiego. Jan Manulak, uczył rachunków przemysłowych i buchhalteryi. Jan Kossowicz, uczył stylistyki przemysłowej i języka polskiego Ks. Władysław Tryczyński, uczył religii rzym. kat. Ks. Mikołaj Podhorecki, uczył religii gr. kat. Wiktor Krzanowski, udzielał rysunków. Michał Hubicki, uczył języka potskiego. Antoni Żurakowski, uczył rysunków. Tomasz Patryn, udzielał rachunków. Grzegorz Piotrowski, uczył rysunków i rachunków Szymon Koczyrkiewicz, uczył języka polskiego.

33. Przemyśl.

Szkoła im. Konarskiego, posiadającą prowizorycznie 1 klasę kursu przygotowawczego, pod zarządem kierownika pierwszej szkoły, została dopiero w r. 1897 jako samodzielna szkoła zorganizowana.

34. Rzeszów.

Szkoła obejmuje jedną klasę kursu przygotowawczego i 2 klasy kursu przemysłowego. Nauka odbywała się w poniedziałki, wtorki i czwartki od godz. 7—9 wieczorem, w niedzielę zaś od godz. 10—1 w południe, nadto w klasie II. przemysłowej jeszcze we środę od godz. 7—9 wieczór.

Co do frekwencyi pisze zarząd szkoły: „Młodzież uczęszczała do szkoły przeważnie regularnie, a od niektórych dbałych pracodawców prawie żadnej godziny nie opuściła, co świadczy o pojmowaniu u tych pracodawców doniosłości tej szkoły. Są jednak nistety obojętni majstrowie, którzy albo w pewne dnie tylko posyłają do szkoły, albo też uie kontrolują ich uczęszczania, co stwierdzają książeczki kontrolne tych uczniów rzadko przez nich podpisywane, prawdopodobnie tylko dla formy, bez usprawiedliwienia opuszczonych godzin szkolnych. Tych pracodawców uczniowie spóźniają się nadto i przeszkadzają pilnym, chcącym korzystać z nauki“.

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Stanisław Jabłoński, burmistrz, jako przewodniczący. Dr. Włodzimierz Piliński, adwokat krajowy, jako delegat Rady powiatowej. Stanisław Jaworski, profesor gimnazyum i przewodniczący miejscowej Rady szkolnej, jako delegat gminy miasta. Władysław Towarnicki, nadkurator fundacyi ś. p. Dra Jana Towarnickiego, jako delegat tej fundacyi. Antoni Opolski, delegat przemysłowców. Franciszek Gotwald, dyrektor szkoły wydziałowej, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Franciszek Gotwald, kierownik szkoły. Ks. Józef Heynar, udzielał religii we wszystkich klasach i odbywał egzorty w niedzielę i święta. Stanisław Piotrowski, nauczyciel 6-klasowej szkoły męskiej, udzielał rysunków zawodowych w II. kl. uzup. Karol Skwarczyński, nauczyciel seminaryum, udzielał rysunków odręcznych i geometrycznych w kl. I uzup. Leon Kublin, nauczyciel szkoły ćwiczeń seminaryum, udzielał rysunków odręcznych w klasie przygotowawczej. Jan Krawecki, nauczyciel 6-klasowej szkoły męskiej, udzielał języka polskiego i pisania z ćwiczeniami ortograficznemi w klasie przygotowawczej, tudzież języka polskiego i stylistyki w klasie I. uzup. Leon Urbański, nauczyciel 6-klasowej szkoły męskiej, udzielał nauki rachunków przemysłowych w I. II. kl. uzup., tudzież buchhalteryi przemysłowej w II. kl. Teofil Dzierzyński, nauczyciel szkoły ćwiczeń seminaryum, ndzielał nauki rachunków elementarnych w klasie przygotow.

35. Sambor.

Szkoła składa się z 1 klasy kursu przygotowawczego i z 2 klas kursu przemysłowego. Plan nauki w 2 klasie przemysłowej różnił się tem od innyh, że obejmował 6 godzin rysunków zawodowych i ogółem 11 godzin nauki tygodniowo. Nauki udzielano w niedziele od 11—1 w południe i od 4—5 (religia i egzorta) oraz od 7—9 wieczorem w poniedziałki, wtorki, czwartki i piątki.

„Ponieważ wielu majstrów — czytamy w sprawozdaniu — nie wpisało swych terminatorów do szkoły, kierownik wystosował w październiku odezwę do majstrów i rozesłał ją za pośrednictwem przełożeństwa korporacyi przemysłowców. Wskutek tego zapisało się przy końcu października jeszcze kilkunastu uczniów. Liczba wpisanych była jednakowoż mimo tego znacznie niższą od liczby terminatorów, wykazanych w spisie korporacyi. Przemysłowcy bowiem tutejsi, jak to i gdzieindziej się dzieje, wartości przemysłowej szkoły dla przemysłu jeszcze nie oceniają i dbają przedewszystkiem o wyzyskanie sił terminatora dla własnej korzyści, nie troszcząc się bynajmniej o jego przyszłość. Nadto wielu terminatorów murarskich, zamieszczonych w spisie, tylko o tyle jest terminatorami, że w lecie ze swymi majstrami wychodzą na robotę; w zimie zaś mieszkają na przedmieściach u swoich rodziców lub krewnych, więc majster w czasie szkolnym żadnej styczności ze swymi uczniami nie ma i obowiązku posyłania ich do szkoły wykonać nie może. Między terminatorami, zamieszczonymi w spisie, znajduje się także spora liczba analfabetów, których do szkoły przyjąć nie można.

„Frekwencya uczniów w stosunku do liczby wpisanych była w ogóle za mała. Z początkiem roku szkolnego była dość liczna, malała jednakże z każdym miesiącem, a najgorsza była przy końcu roku, w miesiącach wiosennych. Bardzo wielu majstrów tutejszych posiada bowiem ogrody, które terminatorowie pomagają uprawiać, a czas stracony przy pracy ogrodowej odrabiają wieczorami we warsztatach. Wielu uczniów skarżyło się na to, że czeladnicy, pracujący na akord, kończą swą pracę dzienną dopiero około 11 w nocy i terminatorów aż do tej późnej godziny we warsztacie zatrzymują“.

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Ignacy Budzynowski, burmistrz miasta, jako przewodniczący. Ludwik Słotwiński c. k. Radca sądu krajowego, delegat Wydziału krajowego. Juliusz Haisig, obywatel miasta Sambora, księgarz; Nehemiasz Ra-

nunkel, obywatel miasta Sambora, kupiec i Bronisław Bukietyński, delegaci Rady miejskiej. Dr. Franciszek Tomaszewski, c. k. dyrektor gimnazyum, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Dr. Franciszek Tomaszewski, kierownik. Ks. Andrzej Stepek, katecheta, we wszystkich klasach. Mikołaj Łaszkiewicz profesor gimnazyalny, uczył rachunków; Teofil Zosel, profesor gimnazyalny, uczył języka polskiego i stylistyki w klasie drugiej kursu przemysłowego, Jan Lityński, egzaminowany zastępca nauczyciela w c. k. gimnazyum, uczył języka polskiego w klasie przygotowawczej, języka polskiego i stylistyki w klasie pierwszej kursu przemysłowego. Stanisław Głogowski nauczyciel c. k. seminaryum nauczycielskiego, udzielał rysunków w klasie przygotowawczej i w klasie 1 kursu przemysłowego. Apolinary Lewicki, nauczyciel c. k. seminaryum, udzielał rysunków w klasie 2. kursu przemysłowego.

36. Sanok.

Szkoła składa się z 1 klasy kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego. Nauka odbywała się w poniedziałki, wtorki, środy, czwartki i piątki od godz. 7—9 wieczorem; niedziele były wolne.

Zarząd szkoły wyraża publiczne uznanie Sanockiej fabryce wagonów i maszyn, że otacza młodzież rękodzielniczą życzliwą opieką.

Skład Wydziału szkolnego: Cyryl Jaksa Ładyżyński, burmistrz, jako przewodniczący. Dr Tytus Lemer, delegat Wydziału krajowego. Dr. Jan Gaweł, adwokat krajowy, Aleksander Piech, delegaci gminy miasta Sanoka. Włodzimierz Bańkowski, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Włodzimierz Bańkowski, c. k. dyrektor gimnazyalny, kierownik. Ks. Jan Wałęcki, wikary parafialny, katecheta rz. kat. Ks. prof. Józef Moskalik, katecheta gr. kat. Leon Lemoch, prof. gimn. uczył rachunków i buchalteryi. Dr. Walenty Wróbel, prof. gimn. uczył języka polsk. i stylistyki. August. Mroczkowski, prof. gimn. uczył języka polsk. i stylistyki. Jan Strojek, prof gim. uczył języka polskiego. Leopold Biega, kier. szkoły 5-kl. uczył rysunków w I. i II. kl. Aleksander Mochnacki, naucz. szkoły 5-klas. uczył rysunków w klasie przyg. Stanisław Niedzielski, naucz. szkoły 5-kl. uczył rachunków. Władysław Sygnarski, nauczyciel szkoły ludowej w Posadzie olchowskiej, uczył kaligrafii w klasie przygotowawczej.

37. Stanisławów.

Szkoła składa się z 1 klasy kursu przygotowawczego, z 2 klas kursu przemysłowego i z 1 klasy kursu handlowego, na który zapisało się 18 praktykantów handlowych, z których uzyskało promocyę 10 i dla tych utworzoną będzie w najbliższym roku 2 klasa kursu handlowego.

Nauka odbywała się pięć razy na tydzień po dwie godziny dziennie od 7—9 wieczorem. Sobota i niedziela były wolne od nauki.

Najpilniejszym 50 uczniom udzielało gimnastyczne Towarzystwo miejscowe „Sokół“ przez 6 miesięcy bezpłatnie gimnastyki, za co Zarząd szkoły wyraża „Sokołowi“ gorące podziękowanie.

I tu w drukowanem sprawozdaniu Zarządu czyta się co następuje: „Frekwencya uczniów pozostawia wiele do życzenia. Z ubolewaniem nadmienić wypada, że w nieregularnem uczęszczaniu uczniów większa wina cięży na pracodawcach, niż na uczniach. Bardzo wielu jest przemysłowców, majstrów i kupców, którzy wprost szkole przemysłowej są przeciwni i nie dbają o moralną stronę wychowanków i uczniów“.

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Artur Nimchin, burmistrz miasta, jako przewodniczący, Karol Fiedler, deleg. Rady miejskiej, zast. przewodn. Paweł Bryła, c. k. prof. gimn., delegat Rady miejskiej. Józef Jägermann, cyw. inżynier, delegat

Kasy oszczędności. Adam Teodorowicz, dyrektor zakładu gazowego, delegat Wydziału krajowego i skarbnik uzup. szkoły przemysłowej. Zygmunt Regenstreif, Radny miasta i delegat Rady powiatowej. Karol Gorecki, profesor szkoły realnej, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Karol Gorecki, kierownik, uczył arytmetyki na kursie przygotowawczym, buchhalteryi w drugiej klasie przemysłowej i geografii na kursie handlowym. Karol Trochanowski, profesor szkoły realnej, uczył arytmetyki w pierwszej i drugiej klasie prrzemysł. i na kursie handlowym. Leopold Seidler, profesor szkoły realnej, uczył korespondencyi polskiej i niemieckiej na kursie handlowym. Kazimierz Gruenberg, profesor szkoły realnej, uczył stylistyki i języka polskiego w pierwszej i drugiej klasie przemysłowej. Ksiądz Jan Ciemniewski, uczył religii we wszytkich klasach. Jan Traciłowski, urzędnik austro-węgierskiego Banku, uczył buchhalteryi i prawa wekslowego na kursie handlowym. Karol Sporn, zastępca nauczyciela szkoły realnej, uczył rysunków we wszystkich klasach szkoły przemysłowej. Kazimierz Hollender, nauczyciel szkoły ludowej, uczył języka polskiego na kursie przygotowawczym.

38. Stary Sącz.

Szkoła składa się z dwóch oddziałów równorzędnych 1 klasy kursu przygotowawczego i z 2 klas kursu przemysłowego. Nauka odbywała się każdej niedzieli po wspólnej egzorcie i mszy św. oraz w poniedziałki, wtorki, środy, czwartki i piątki od 7—9 godziny wieczorem. W planie lekcyjnym zaszła ta zmiana, że w klasie przygotowawczej zredukowano liczbę godzin rysunków tygodniowo z 5 na 2.

Skład Wydziału szkolnego: Wojciech Pawlikowski, burmistrz miasta Starego Sącza i delegat Wydziału krajowego, jako przewodniczący. Wojciech Tokarczyk, delegat miasta Starego Sącza, skarbnik. Franciszek Gliński, delegat miasta. Józef Wyczesany, kierownik szkoły przemysłowej.

Skład grona nauczycielskiego: Józef Wyczesany, kierownik szkoły 5-kl. m. prowadził klasę przygotowawczą A. Ks. Józef Kumór, wikaryusz i katecheta 5-kl. szkoły męsk., uczył religii we wszystkich klasach. Franciszek Japoł, starszy nauczyciel 5-kl. szk. m prowadził całkowicie II-gą klasę uzupełniającą. Józef Kłapa, starszy nauczyciel 5-kl. szk. m. uczył rysunków we wszystkich klasach. Jan Kamiński, starszy nauczyciel 5-kl szk. m. prowadził klasę I. uzupełniającą. Wilhelm Dagnan, mł. naucz. 5-kl. szk. m. uczył w klasie przygotowawczej B. rachunków. Józef Wróbel, mł. naucz. 5-kl. szk. m. uczył w klasie przygotowawczej B. języka polskiego.

39. Stryj.

Szkoła obejmowała jednoklasowy kurs przygotowawczy i kurs przemysłowy o dwóch klasach. Nauka odbywała się w poniedziałki, wtorki, środy, czwartki i piątki od godz. 7—9 wieczorem.

Skład Wydziału szkolnego: Ludwik Göttinger, burmistrz, jako przewodniczący. Zygmunt Zatwarnicki, delegat Rady miejskiej, zast. przewodn. Ludwik Bartkiewicz, delegat c. k. kolei państwowej. Ks. Julian Fedusiewicz, delegat Towarzystwa kasy zaliczkowej. Dr. Leon Fink, delegat Rady powiatowej. Dr. Filip Fruchtman, delegat Rady miejskiej. Stanisław Majewski, delegat Wydziału krajowego. Dr. Karol Petelenz, dyrektor gimnazyalny, skarbnik i kier. szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Dr. Karol Petelenz, kierownik. Ks. Zdzisław Łuczycki, katecheta rzym. kat. Ks. Mikołaj Kostyszyn, katecheta greck. kat. i nauczyciel języka ruskiego. Bolesław Wasylewski, inżynier c. k. kolei państwowej, uczył rysunków elementarnych, geometrycznych i zawodowych w klasie I. i II na kursie

przemysłowym. Stanisław Lewicki, nauczyciel szkoły ludowej, uczył rysunków na kursie przygotowawczym. Dymitr Chyrowski, nauczyciel szkoły ludowej, uczył języka polskiego, ruskiego i rachunków w klasie przygotowawczej, tudzież rachunków w I. kl. przemysłowej. Józef Hahn, kierownik szkoły ludowej, uczył rachunków w drugiej klasie przemysłowej. Maryan Lewicki, nauczyciel szkoły ludowej, uczył języka polskiego i sylistyki w I. i II. klasie przemysłowej.

40. Sądowa Wisznia.

Szkoła złożona z 1 klasy kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego.

Skład Wydziału szkolnego: Włodzimierz Stronczak, c. k. notaryusz, delegat Wydziału krajowego, jako przewodniczący. Bolesław Smiałowski, delegat Wydziału powiatowego. Szymon Torski, Mojżesz Storch, Jan Kłosowski, delegaci gminy. Antoni Wilk, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Antoni Wilk, kierownik, uczył języka polskiego, stylistyki i kaligrafii. Ks Michał Żukliński, katecheta rz. kat. Ks. Atanazy Bowanko, katecheta gr. kat. Piotr Budziński uczył języka polskiego, stylistyki i rachunków. Stanisław Śliwiński uczył rysunków.

41. Tarnopol.

Szkoła składa się z 1 klasy kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego. Nauka odbywała się w niedziele od godz. 10—12, oraz w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki wieczorem od godz. 6—8.

W sprawozdaniu Zarządu czytamy: „Zarząd szkoły z sześcioletniego doświadczenia zauważał, że z początkiem roku szkolnego zawsze frekwencya jest liczną, jednak z każdym miesiącem maleje, a najbardziej rażącą jest z końcem roku. I tak na zapisanych przeszło 100 uczniów, uczęszczało przy końcu zaledwie 56. Spaźnianie się uczniów na naukę utrudniało znacznie pracę nauczycieli. Winą nieregularnej frekwencyi jest opieszałość, obojętność a nawet lekceważenie ze strony majstrów, jakie okazują w obec szkoły. Najgorliwsza praca Zarządu szkoły, podjęta w kierunku utrzymania właściwej frekwencyi, pozostać musi bez skutku, dopóki władze przemysłowe zaraz po pierwszem upomnieniu nie zastosują §. 133 ustawy przemysłowej".

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Włodzimierz Łuczakowski, adw. kr., burmistrz miasta, jako przewodniczący. Dr. Stanisław Glogier, adwokat krajowy, wicemarszałek Rady powiatowej, delegat Wydziału krajowego. Dr. Jonasz Mantel, adwokat krajowy, delegat gminy. Bernard Schütz, delegat Izby przemysłowej i handlowej. Emil Michałowski, dyrektor c. k. Seminaryum nauczycielskiego, kierownik szkoły przemysłowej.

Skład grona nauczycielskiego: Emil Michałowski, kierownik. Ks. Ludwik Weiss, katecheta rz. kat. Ks. Adam Markowski, katecheta gr. kat Władysław Orosz, starszy nauczyciel 7 kl. szkoły ludowej. Aleksander Pragłowski, nauczyciel starszy 4 kl. szkoły ludowej. Bronisław Skoczek, nauczyciel c. k. Seminaryum nauczycielskiego. Edward Strutyński, c. k. profesor gimnazyalny. Zygmunt Turecki, nauczyciel c. k. Seminaryum nauczycielskiego. Dr. S. A. Taubeles, nauczyciel religii mojżeszowej.

42. Tarnów.

Szkoła składała się z 1 klasy kursu przygotowawczego, z 2 klas kursu przemysłowego i osobnego oddziału rysunków budowniczych. Nauka odbywała się w niedziele od $9^1/_2$—$11^1/_2$ przedpołudniem, oraz w poniedziałki, wtorki, środy, czwartki, piątki i soboty od godz. 7—9 wieczorem.

Skład Wydziału szkolnego: Witołd Rogoyski, burmistrz miasta Tarnowa, przewodniczący. Dr. Karol Benoni, dyrektor c. k. gimnazyum, delegat Wydziału krajowego, zastępca przewodniczącego. Ludwik Kowalski, delegat Kasy oszczędności. Dr. Mieczysław Gałecki, adwokat krajowy, delegat Rady miejskiej. Artur Szancer, delegat Rady powiatowej. Stanisław Szeligiewicz, reprezentant przemysłowy. Hipolit Parasiewicz, dyrektor c. k. seminaryum nauczycielskiego, kierownik szkoły i kasyer Wydziału.

Skład grona nauczycielskiego: Hipolit Parasiewicz, kierownik szkoły. Karol Albrecht, kierownik 6-klasowej szkoły męskiej, uczył stylistyki przemysłowej w klasie I. i II. przemysłowej, tygodniowo godzin 6. Ks. Dr. Stanisław Dutkiewicz, spirytualny seminaryum duchownego, uczył religii w klasie przygotowawczej, klasie I. i II. przemysłowej, tygodniowo godzin 2. Andrzej Jaglarz, c. k. profesor gimnazyalny, uczył rachunków przemysłowych i buchalteryi w klasie II. przemysłowej, tygodniowo godzin 3. Jan Krzyżanowski, nauczyciel szkoły ludowej, uczył rachunków przemysłowych w klasie I. i rysunków wolnoręcznych w klasie I. i II. przemysłowej, tygodniowo godzin 6. Józef Małeta, nauczyciel 6-cio klasowej szkoły, uczył rachunków w klasie przygotowawczej i rysunków geometrycznych w klasie I. przemysłowej, tygodniowo godzin 6. Janusz Rypuszyński, inżynier cywilny, uczył rysunków budowniczych, tygodniowo godzin 6 Teodor Szypuła, kierownik 5-cio klasowej szkoły, uczył języka polskiego w klasie przygotowawczej, tygodniowo godzin 3.

43. Wadowice.

Szkoła obejmuje 1 klasę kursu przygotowawczego i 2 klasy kursu przemysłowego. Nauka odbywała się w niedziele i święta od godz. $9^1/_2$—$11^1/_2$ względnie $12^1/_2$ przedpołudniem, oraz w poniedziałki, wtorki, czwartki i piątki od godz. 7—9 wieczorem.

Skład Wydziału szkolnego: Dr. Jan Iwański, burmistrz, jako przewodniczący. Teofil Kluka, kupiec, Karol Osiowski, przemysłowiec, delegaci Rady powiatowej. Dr. Józef Korn, adwokat, Edmund Krzysztoforski, przemysłowiec, delegaci Rady miejskiej. Seweryn Arzt, dyrektor c. k. gimnazyum, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Seweryn Arzt, kierownik. Michał Frąckiewicz, c. k. profesor gimnazyalny, uczył języka polskiego i stylistyki w II. klasie przemysłowej, 5 godzin tygodniowo. Ks. Zygmunt Karaś, katecheta gimnazyalny, uczył religii we wszystkich klasach, 2 godz. tyg. Tadeusz Kołomłocki, profesor rysunków w c. k. gimnazyum, udzielał rysunków w I. i II. klasie przemysłowej, 8 godzin tygodniowo. Józef Kurowski, c. k. profesor gimnazyalny, udzielał nauki stylistyki i języka polskiego w I. klasie przemysłowej, w 5 godz. tyg. Józef Pizło, c. k. profesor gimnazyalny, udzielał rachunków w I. i II. kl. przemysłowej, w 6 godz. tyg. Franciszek Prezentkiewicz, kierownik szkoły 6-kl., uczył języka polskiego w oddziale przygotowawczym, 4 godz. tyg. Kazimierz Usiekniewicz, uczył buchalteryi w I. i II. klasie kursu przemysłowego, w 4 godz. tyg. Franciszek Zając, nauczyciel szkoły ludowej, uczył rysunków i rachunków w oddziale przygotowawczym, w 4 godzinach tygodniowo.

44. Wieliczka.

Szkoła składa się z jednej klasy kursu przygotowawczego i 2 klas kursu przemysłowego.

Skład Wydziału szkolnego: Wilhelm Koch, burmistrz, jako przewodniczący. Ks. Stanisław Twardowski, delegat gminy, zast. przewodn. Dr. Zygmunt Miczyński, aptekarz, delegat gminy. Edward Windakiewicz, c. k. zarządca salinarny, delegat Wydziału powiatowego. Antoni Mazurkiewicz, przewodniczący zbiorowej korporacyi przemysłowej, zastępca rękodzielników. Henryk Michalski, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego; Henryk Michalski, kierownik szkoły. Ks. Jan Bierośki, katecheta. Władysław Gąsiecki uczył rachunków w 1. i 2. klasie kursu przemysłowego. Wojciech Sosiński uczył stylistyki w 1. i 2 klasie kursu przemysłowego. Aleksander Ablewicz uczył rachunków i pisania na kursie przygotowawczym. Jan Kowalczyk uczył języka polskiego i rachunków na kursie przygotowawczym. Wojciech Olkusznik uczył języka polskiego w 1. i 2. klasie kursu przemysłowego.

45. Żółkiew.

Szkoła składa się z jednoklasowego kursu przygotowawczego i dwuklasowego kursu przemysłowego. Nauka odbywała się co niedziela od godz. 10 do 1 w południe, w poniedziałki od 6—9, a we wtorki i środy od 7—9 godziny wieczorem. Frekwencya była tylko w II. klasie kursu przemysłowego bardzo dobra, w innych klasach nieregularna.

Skład Wydziału szkolnego; Adolf Dadlez, zastępca burmistrza miasta Żółkwi, jako przewodniczący. Ks. Kan. Karol Bauch, delegat Rady miejskiej, zast. przewodn. Tadeusz Starzyński, Marszałek powiatowy, poseł na Sejm, delegat Rady powiatowej. Józef Hejda, c. k. notaryusz, delegat Wydziału krajowego. Ignacy Cukier, delegat Rady miejskiej, skarbnik. Jan Mayer, kierownik szkoły przemysłowej.

Skład grona nauczycielskiego: Jan Mayer, kierujący nauczyciel szkoły lud V. klas., uczył rysunków geometrycznych w klasie I. i rachunków w klasie II. Ks. Jan Majkut, uczył religii rz. kat. Ks. Emilian Kozaniewicz, uczył religii obrz. gr. kat. Józef Welk, naucz.szkoły ludowej V. kl, uczył rysunków wolnoręcznych. w kl., I. i rysunków zrwodowych w kl. II. Jan Bronisław Zarudzki, naucz szkoły lud. V. kl., uczył stylistyki w klasie I. II. Teodozy Laurecki, naucz. szkoły lud. V. kl., uczył języka polskiego w klasie przygotowawczej. Józef Materna, naucz. szkoły lud. kl., uczył rachunków i języka polskiego w kl. I. Stefan Tatuch, naucz. szkoły lud. V, uczył rysunków w klasie przygotowawczej. Włodzimierz Rzepczyński, naucz. szkoły lud. V. kl., uczył rachunków w klasie przyg. i języka polskiego w klasię II. Herz Ehrlich, uczył religii mojżeszowej.

46. Żywiec.

Szkoła założoną i otwartą została dopiero d. 15. września 1896 i obejmowała je ną klasę p zy otowawczą i jednę przemysłową.

Skład Wydziału szkolnego: Bronisław Sądecki, burmistrz miasta jako przewodniczący. Andrzej Szewczyk, em. dyrektor szkoły męskiej, delegat gminy, zast. przewodn. Władysław Graff, aptekarz, delegat Rady pow. Ksawery Kamocki, właściciel fabryki sukna, del. Wydziału krajowego. Józef Studencki, delegat Rady miejskie Stanisław Rosół, kierownik szkoły.

Skład grona nauczycielskiego: Stanisław Rosół, kierownik szkoły. Ks. Franciszek Rosner, uczył religii w obydwóch klasach. Jan Gołąb, naucz. 6 kl. szkoły męskiej, uczył języka polskiego w klasie przygotowawczej. Władysław Nowotarski, naucz. 6 kl. szkoły męskiej, uczył rysunków w oddziale uzupełniającym. Piotr Białek, naucz. 6 kl. szkoły męskiej, uczył rachunków w oddziale uzupełniającym. Michał Kuziak, naucz. 6 kl. szkoły męskiej, uczył języka polskiego i stylistyki w oddziale uzupełniającym. Adam Czerbak, naucz. 6 kl. szkoły męskiej, uczył rachunków w oddziale przygotowawczym.

II. Szkoły przemysłowe zawodowe.

Aleg VIII. i IX. Stan krajowych szkół zawodowych w ubiegłym roku szkolnym, tak co do ich liczby, frekwencyi i kosztów utrzymania, przedstawiają załączone tu ⁄. dwa wykazy statystyczne. Obejmują one dwa nowe zakłady, które w r. 1896 przyszły do skutku t. j. szkołę koszykarską w Wojsławiu i kurs dla wyrobu zabawek w Jaworowie — gdy jednak równocześnie dwa zakłady zostały zwinięte, a mianowicie szkoła stolarska w Żywcu i szkoła tkacka w Błażowej, pozostaje liczba zakładów czynnych w roku 1896/7 ta sama, co w r. 1895/6, t j. 31.

Są jednak dalsze szkoły zawodowe, które w ciągu r. 1897 przyszły do skutku, i toczą się rokowania o urządzenie dalszych szkół stałych lub kursów czasowych, mających na celu podniesienie poszczególnych gałęzi przemysłu.

W zakresie szkół koszykarskich przyszła do skutku i została d. 18. lipca r. b. otwartą *szkoła koszykarska w Strychańcach*. Ustrój tej szkoły odpowiada w ogóle typowi innych istniejących w kraju szkół koszykarskich. Na kuratorkę szkoły powołał Wydział krajowy właścicielkę Strychaniec, Wną Sydonię Pieńczykowską, na zastępcę kuratorki Wgo ks. Sofrona Lewickiego, miejscowego proboszcza gr. kat., administracyę powierzono miejscowej zarządczyni poczty, p. Eugenii Moskalik, instruktorem fachowym zamianowano p. Wojciecha Kopkowicza, praktycznego i doświadczonego koszykarza. Obecnie pobiera naukę dopiero 5 uczniów, lecz jest wszelka podstawa do przypuszczenia, że szkoła koszykarska w Strychańcach będzie się należycie rozwijała.

Szkoła koszykarska w Dżurowie, mająca już dziś byt zapewniony i znajdująca wpośród ludności wiejskiej uczniów, którzy się do niej chętnie garną, przeniosła się obecnie do realności nowej, zakupionej na pomieszczenie szkoły przez Śniatyńską Radę powiatową. Pomieszczenie to jest zupełnie celowi odpowiednie. W skład zakupionej realności wchodzi także przeszło morgowy ogród, odznaczający się dobrą glebą i takiem położeniem, że z łatwością da się na nim urządzić wzorowa szkółka owocowa. Wydział powiatowy Śniatyński, mając na uwadze, że na gruntach tamtejszych udają się bardzo dobrze drzewa owocowe, i że podniesienie racyonalnego sadownictwa między ludem wiejskim może oddziałać na jego dobrobyt, zajął się urządzeniem rzeczonego ogrodu na wzorową szkółkę i pragnie, aby młodzi koszykarze, w chwilach wolnych od swej pracy zawodowej, a mianowicie w porach roku dla sadownika najważniejszych, ćwiczyli się praktycznie w hodowli drzew owocowych, uczyli się uszlachetniania dzicków, pielęgnowania szczepów i t. d. Zamiar ten, o ile polega na naturalnem zespoleniu domowego przemysłu koszykarskiego ze sadownictwem, zasługuje na wszelkie uznanie i pomoc.

Pomocą, jakiej obecnie kraj ma użyczyć szkole koszykarskiej w Dżurowie, jest bezprocentowa pożyczka 3000 zł. w. a. z funduszu krajowego, przeznaczona na

zakupno nowej realności dla szkoły, spłacalna w ciągu lat piętnastu, a objęta już załączonym projektem preliminarza.

Komisya przychodziła jeszcze postronnie w pomoc nauce koszykarstwa, udzielanej z pożytkiem w szkołach ludowych przez nauczycieli tychże, do nauczania koszykarstwa uzdolnionych. I tak: poparła udzielenie pożyczki nauczycielowi Janowi Maksymowiczowi w Olszanicy, w powiecie Jaworowskim, na wyrób plecionek koszykarskich, będący zajęciem dzieci szkolnych, przyznanie zasiłków nauczycielom szkół ludowych w Torkach (pow. Przemyski) Pustkowie (pow. Ropczycki) i Przeciawiu (pow. Mielecki) po 100 zł. w. a. na materyał i wynagrodzenie za udzielanie nauki, zamierza w końcu zorganizować wędrowną naukę koszykarstwa, celem podniesienia tego przemysłu w kraju.

Produkcya koszykarska, organizująca się w całym kraju w związku ze szkołami koszykarskiemi pod nadzorem Komisyi i Wydziału krajowego, (pominąwszy Rudnik, gdzie niezawiśle od działań Komisyi przemysł koszykarski wywołano) tworzy już dziś poważny dział przemysłu domowego, który podniesiono i ożywiono przez wprowadzenie nowych technik, materyałów i form. O zbyt wyrobów koszykarskich nie ma wcale kłopotu. Hurtowni handlarze przedmiotów koszykarskich z Wiednia i z Berlina zgłaszają się sami do Galicyi po towar. Jeśli więc równocześnie z rozszerzającą się uprawą wikliny koszykarskiej powstanie w kraju więcej spółek wytwórczych, takich, jak spółka koszykarska w Wiązownicy, działająca w związku ze szkołą koszykarską w Czerwonej Woli i jej wychowańcami, to można przemysłowi koszykarskiemu w kraju rokować stały i piękny rozwój.

Szkoła stolarska w Kalwaryi Zebrzydowskiej, o której zorganizowaniu podano już wiadomość w sprawozdaniu zeszłorocznem, została, po wykończeniu budynku szkolnego, w d. 16 września b. r. z 15-u uczniami otwartą. Uroczystość poświęcenia i otwarcia zakładu odbyła się w dniu 5-go października b. r. przy współudziale członka Komisyi i wizytatora szkoły Z. Gorgolewskiego. Kuratorem zakładu mianował Wydział krajowy adwokata miejscowego Dr. Tadeusza Bresiewicza, który około przyjścia do skutku i urządzenia zakładu niemałe położył zasługi. Gdy jednak wskutek reorganizacyi sądów, Dr. T. Bresiewicz, zająwszy stanowisko w sądownictwie, przeniósł się do Krakowa i zrezygnował z kuratorstwa, poruczono obowiązki kuratora zakładu miejscowemu c. k. notaryuszowi W. Grzegorzowi Lisowskiemu. W skład Komitetu zarządzającego wchodzą pp. Józef Kossowski, inicyator i gorący zwolennik zakładu i ks. Jan Duklan Zając konw. OO. Bernardynów, jako delegaci Rady gminnej m. Kalwaryi, p. Ludwik de Saulenfels Seeling, jako delegat Rady powiatowej wadowickiej, p. Maurycy Dattner, jako delegat Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie, pp. Andrzej Jarosiński i Franciszek Szulz, jako reprezentanci miejscowych stolarzy, wreszcie instruktor fachowy, będący oraz kierownikiem zakładu.

Kierownikiem mianowany został b. kierownik szkoły stolarskiej w Żywcu, p. Władysław Niemczynowski, werkmistrzem dla stolarstwa meblowego p. Stanisław Halczuk.

Gdy plac, na którym gmina Kalwarya wzniosła budynek dla szkoły stolarskiej, jest tak małym, że nie zostało dość miejsca wolnego przed magazynem materyałów, które ze względu na manipulacyę z materyałami stolarskimi jest niezbędne, przeto gmina dokupiła jeszcze dalszą parcelę gruntową, obejmującą 1100 sążni kwadr. za 1500 zł. w. a. celem dołączenia jej do realności szkolnej i wniosła prośbę, aby fundusz krajowy przyszedł jej jeszcze z pomocą na uskutecznienie tego zakupna. Uznając konieczność wzmiankowanego rozszerzenia i mając na względzie ofiary, jakie już m. Kalwarya na urządzenie szkoły stolarskiej poniosła, wstawiła Komisya do projektu preliminarza 500 zł. zasiłku bezzwrotnego gminie m. Kalwaryi na cel powyższy i prosi o uchwalenie tej pozycyi.

Szkoła stolarska w Stanisławowie zdołała sobie wyrobić takie wzięcie, że liczba jej uczniów, pomimo ograniczania zapisów, dochodzi do 40. Dotychczasowe sale warstatowe i do nauki rysunków nie wystarczały już na pomieszczenie takiej liczby uczniów,

okazała się też potrzeba donajęcia dalszych ubikacyi na cele szkolne i tem usprawiedliwia się w projekcie preliminarza podniesienie kredytu na pomieszczenie szkoły o 400 złr. w. a.

Jako szczegół, świadczący o dobrej reputacyi krajowej szkoły stolarskiej w Stanisławowie, może posłużyć fakt, że Stanisławowska Dyrekcya kolei państwowych zamówiła była wedle dostarczonych przez siebie rysunków w szkole tamtejszej całe umeblowanie do wagonu salonowego. Wypadło ono tak dobrze i tak się podobało, że z polecenia p. ministra kolei państwowych poruczono obecnie szkole wykonanie drugiego takiego kompletu meblowego dla innego wagonu salonowego kolei państwowych.

C. k. Szkoła przemysłu drzewnego w Kołomyi, którą fundusz krajowy stałą kwotą roczną 1100 zł. subwencyonuje, jest źle pomieszczona i walczy z brakiem miejsca dla garnących się do niej uczniów. C. k. Rada szkolna krajowa czyni tedy usiłowania, ażeby częścią ze źródeł miejscowych, częścią przy pomocy kraju, nowy, odpowiadający celowi budynek dla szkoły wystawić. Gmina m. Kołomyi, w petycyi, wniesionej w ciągu ubiegłej sesyi do Wysokiego Sejmu, ofiarowała się dostarczyć bezpłatnie plac pod budowę i pokryć $^1/_3$ część kosztów budowy obliczonej najwyżej na 50.000 zł. Otrzymawszy petycyę tę do zaopiniowania i pragnąc rzecz doprowadzić do skutku, zwróciła się Komisya przedewszystkiem do c. k. Rządu z zapytaniem, czy nie byłby również skłonnym pewną kwotą ze skarbu państwa przyczynić się do budowy gmachu dla szkoły, którą przeważnie z funduszów własnych utrzymuje. Odpowiedź c. k. Rządu, udzielona c. k. Radzie szkolnej kraj. reskryptem c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświecenia z d. 5 czerwca br. L. 13391, jest odmowna. Komisya odniosła się zatem w piśmie z d. 22 lipca br. L. 438 do c. k. Rady szkolnej krajowej z prośbą o zarządzenie dalszych badań, a względnie wykonanie projektu budowy, w którymby wzięto za podstawę niższy koszt budowy i oświadczyła, że gotowąby była przemawiać u Wysokiego Wydziału krajowego i Sejmu za tem, ażeby stały zasiłek, udzielany szkole z funduszu krajowego, skapitalizować, skutkiem czego na podstawie 4% wyniesćby mógł zasiłek kraju na wystawienie budynku dla rzeczonej szkoły 27.500 zł. w. a. Gdyby dalszą kwotą 13. do 14. tysięcy zł. w. a. przyczyniła się gmina do budowy, uzyskanoby około 41.000 zł. w. a., które przy skromniejszych wymaganiach wystarczyłyby może na wystawienie odpowiedniego budynku. Na to pismo nasze nie otrzymaliśmy dotychczas odpowiedzi i szczegółowego projektu.

Próba, podjęta z nauką wyrobu drewnianych zabawek i ulepszeniem domowego przemysłu zabawkarskiego w Jaworowie, wydała pomyślne rezultaty. Komisya przystąpiła więc do zorganizowania tamże stałego *„Krajowego warsztatu naukowego dla wyrobu zabawek.“* W załączeniu ·|· podajemy w całości przepisy organizacyjne
Aleg. X. i plan nauki tego, pierwszego w swym rodzaju zakładu. Ma on na celu kształcenie młodzieży w wyrobie snycerskich, toczonych i stolarskich zabawek, jednakże z uwagą, zwróconą na miejscowy przemysł domowy, a zatem dąży do uszlachetnienia form wyrabianych dotąd zabawek oraz wprowadzenie nowych typów, któreby potrzebom handlu odpowiadały i tem samem większy zarobek zapewnić mogły miejscowej ludności. W dwojakim też kierunku działa dziś powołany do życia zakład: z jednej strony kształci młodzież w wyrobie nowych, piękniejszych i popłatniejszych zabawek, z drugiej strony wpływa na osiadłych zabawkarzy starszych, aby wyrób swój tak co do form jak i ornamentyki uszlachetniali oraz zapobiega wyzyskiwaniu ich przez handlarzy zabawek. I w pierwszym i w drugim kierunku stwierdzić należy postęp, który już teraz uwidocznia się w polepszeniu ceny zabawek i zarobku zabawkarzy.

Zakładem Jaworowskim zarządza Komitet, któremu przewodniczy kurator, JW. hr. Jan Szeptycki, poseł na Sejm krajowy i Marszałek powiatu Jaworowskiego, a w skład Komitetu wchodzą: W. Ks. Kan. Piotr Lewicki proboszcz rel. gr. w Jaworowie, jako delehat Rady powiatowej i zast. przewodn., oraz pp. Ferdynand Paar, burmistrz i Mikołaj Masiuk, jako delegaci gminy m. Jaworowa.

Instruktorem fachowym rzeczonego warsztatu naukowego został mianowany dotychczasowy instruktor p. Paweł Prydatkiewicz, czynności administracyjne poruczono p. Andrzejowi Mareninowi, nauczycielowi miejscowemu.

Przechodząc do szkół garncarskich mamy do zauważania, że Komisya wdrożyła rokowania, ażeby *szkołę garncarską z Poremby* przenieść do Krzeszowic. W Porembie spełnił poniekąd warsztat naukowy garncarski swoje zadanie, wprowadził nieznaną tam przedtem produkcyę naczynia kamionkowego, był pomocny kilku wykształconym w szkole garncarzom do wybudowania własnych pieców, a obecnie przekazano mu jako zadanie najgłówniejsze, aby udzielał pomocy garncarzom kamionkowym w samodzielnym wyrobie i wypalaniu naczynia oraz w korzystnem zorganizowaniu zbytu. Na nowych uczniów, których w ubiegłym roku szkolnym było zaledwo 5-ciu, niema co liczyć, i koszt utrzymania całego zakładu dla tak małej liczby uczniów byłby za wielkim. Większe nadzieje rozwinięcia szkoły rokuje sobie Komisya w razie przeniesienia jej do Krzeszowic i takiego rozszerzenia programu nauki, aby także wyrób kafli, dachówek, rurek drenarskich i td. był nim objęty. Gdy zaś Zarząd dóbr Krzeszowickich zgadza się w zasadzie na urządzenie tam szkoły garncarskiej i chętnie do urządzenia jej się przyczyni, ma Komisya nadzieję, że w roku przyszłym będzie mogło przeniesienie szkoły garncarskiej z Poremby do Krzeszowic przyjść do skutku.

W kierunku zawodowego wykształcenia keramicznego w kraju, uczyniła Komisya kraj. dla spraw przemysłowych jeszcze ten krok, iż się upomniała u c. k. Rządu o aktywowanie *oddziału keramicznego przy c. k. wyższej szkole przemysłowej we Lwowie*, co pierwotnym planem tego zakładu jest objęte. Na razie zachodzi w tym względzie ta trudność, że w obecnym budynku wyższej szkoły przemysłowej we Lwowie nie ma miejsca na taki oddział i że musiałby on w osobnym budynku być urządzony.

Ze względu na bogate pokłady marmurów w Krzeszowicach, na datującą się już od wieków eksploatacyę tychże i na potrzebę lepszego kształcenia kamieniarzy, szczególniej w okolicach Krakowa, gdzie i dla budowli miejscowych i w celach handlowych należycie wykształceni kamieniarze mogą być korzystnie zajęci, uważała Komisya za wskazane odnieść się do Wydziału krajowego z prośbą, aby wyjednać zechciał u c. k. Rządu założenie rządowej *szkoły kamieniarskiej w Krzeszowicach* Inicyatywę w tej mierze wzięto jeszcze w ciągu maja b. r., lecz dotychczas c. k. Rząd nie dał żadnej odpowiedzi, jak się na poruszoną tu sprawę zapatruje.

W zakresie *zawodowej nauki szewstwa* panuje ruch bardzo ożywiony. W kołach interesowanych stwierdza się coraz bardziej przekonanie, że chcąc stawić opór konkurencyi fabrycznego obuwia zagranicznego i sprostać wymaganiom dostawy obuwia dla wojska, trzeba podnieść zawodowe wykształcenie szewców, które ongi stało w Polsce wysoko, lecz przez całe dziesiątki lat zostało zaniedbane i przyprowadziło potężne niegdyś rzemiosło szewskie do upadku.

W tym kierunku mamy przedewszystkiem do zanotowania założenie dwóch nowych szkół szewskich w kraju, a mianowicie w Dobczycach i Drohobyczu.

Szkoła szewska w Dobczycach opiera się na tych samych zasadach, co szkoły szewskie w Uhnowie i Witkowie i równobrzmiącym niemal jest też jej statut, zatwierdzony uchwałą Wydziału krajowego z d. 29 stycznia 1897 L. 5.471. Naturalne oparcie ma rzeczona szkoła o silnie rozwinięty i od dawna w Dobczycach istniejący przemysł domowy szewski oraz o miejscową produkcyjną spółkę szewców. Zarząd administracyjny tej szkoły poruczono miejscowemu katechecie szkoły ludowej, Ks. Teofilowi Papeschowi, jako kierownikowi, naukę zawodową zaś p. Józefowi Lisickiemu jako instruktorowi fachowemu. Kuratorem zakładu został przez Wysoki Wydział mianowany W. Henryk Turnau, właściciel Dobczyc, a zastępca tegoż Dr. Henryk Dymidowicz, adwokat miejscowy.

Szkoła została z d. 1 października b. r. w życie wprowadzoną. Do utrzymania jej przyczynia się gmina m. Dobczyc, dostarczająca szkole bezpłatnie pomieszczenia, oświetlenia i usługi, oraz Wydział Rady powiatowej Wielickiej, który zobowiązał się uiszczać na ten cel po 100 zł. w. a. rocznie.

Szkoła szewska w Drohobyczu ma odmienny nieco cel i stosownie do tego odmienną organizacyę. Nie jest ona całodzienną, lecz wieczorną, a ma na oku nie tyle młodzież, ile starszych, w zawodzie szewskim już pracujących rękodzielników. W §§ 1. do 3 statutu tej szkoły, zatwierdzonego uchwałą Wydziału krajowego z d. 16. lutego 1897 L. 9448, określonym jest cel i zakres zakładu jak następuje:

„§ 1. Krajowa szkoła szewska w Drohobyczu ma na celu podniesienia przemysłu szewskiego w wymienionej miejscowości.

W tym celu warsztat kształci uczniów w godzinach wieczornych, ewentualnie w czasie przez Kuratoryę i zarząd szkoły oznaczonym:

a) praktycznie przez wyuczanie wykonywania robót szewskich, przy użyciu ulepszonych przyborów i narzędzi, tudzież

b) teoretycznie przez udzielanie nauki rysunków i innych przedmiotów pomocniczych.

W dniach powszednich, przez cały rok, mogą majstrowie, za zezwoleniem zarządcy szkoły, w pewnych oznaczonych godzinach dnia, używać do wyrobu swego obuwia maszyn, jakiemi warsztat jest wyposażony.

§. 2. Nauka jest bezpłatna. Udzielana jest na podstawie planu nauki, ustanowionego przez Wydział krajowy w porozumieniu z Komisyą krajową dla spraw przemysłowych.

Za użytkowanie maszyn do wyrobu obuwia przez majstrów, będzie każdy z nich opłacał pewną kwotę, ustanowioną przez zarząd szkoły.

§. 3. Do krajowej szkoły szewskiej w Drohobyczu przyjmuje się uczniów zwyczajnych i nadzwyczajnych.

Uczeń zwyczajny winien mieć przynajmniej 14 lat i wykazać się świadectwem ukończenia przynajmniej szkoły ludowej lub udowodnić, że w inny sposób nabył dostatecznej biegłości w przedmiotach przepisanych dla szkoły ludowej. Pierwszeństwo do przyjęcia (jako kandydaci na uczniów zwyczajnych) mają uczniowie pochodzący z Drohobycza i tegoż powiatu, a między tymi synowie i uczniowie miejscowych majstrów szewskich.

Jako nadzwyczajnych uczniów przyjmuje się majstrów i czeladników szewskich na podstawie umowy, która oznaczy cel i czas ich wykształcenia.“

Do urządzenia szkoły szewskiej w Drohobyczu przyczyniły się rozmaite lokalne czynniki. Przedewszystkiem gmina m. Drohobycza zobowiązała się dawać bezpłatnie lokal, opał, oświetlenie i usługę potrzebną dla szkoły; przełożeństwo stowarzyszenia przemysłowego grupy I. w Drohobyczu uiściło zasiłek bezzwrotny w kwocie 50 zł. na założenie szkoły i zobowiązało się dostarczać bezpłatnie materyałów, potrzebnych do wyrobu obuwia przez uczniów w czasie nauki, pod warunkiem zabierania na swój rachunek gotowych wyrobów; Wydział powiatowy Drohobycki przyczynił się jednorazowym datkiem 150 zł. w. a. do założenia szkoły i przyrzekł przy załatwianiu najbliższego budżetu powiatowego poprzeć przyjęcie zobowiązania powiatu do stałego subwencyonowania szkoły; Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu przyczyniło się do urządzenia szkoły kwotą 50 zł. w. a.

Na podstawie tych ofiar, przy pomocy funduszu krajowego i c. k. Ministerstwa handlu, które stowarzyszeniu szewców w Drohobyczu, na cele tej nauki, pod łatwymi warunkami udzieliło pięć maszyn pomocniczych dla szewstwa, została szkoła zorganizowaną i z d. 1 października b. r. otwartą.

Zarząd jej spoczywa w ręku kuratora, którym został przez Wydział krajowy mianowanym inicyator i gorący zwolennik szkoły, Dr. Wiktor Lechowski, przy

współudziale pp. Leonarda Wiśniowskiego, wiceprezesa Rady powiatowej jako delegata tejże, p. Michała Turowicza, jako delegata Stowarzyszenia grupy I. i p. Maryana Bałandy, jako delegata Towarzystwa zaliczkowego.

Zarząd administracyjny szkoły spoczywa w ręku p. Władysława Aksentowicza, likwidatora Towarzystwa zaliczkowego. Instruktorem fachowym zamianował Wydział należycie wykształconego fachowca p. Andrzeja Łobosa

Dalszym krokiem, mającym na celu podniesienie rzemiosła szewskiego w kraju, było urządzenie *majsterskiego kursu szewskiego we Lwowie*, na modłę tych, jakie z upoważnienia c. k. Ministerstwa handlu urządza c. k. Muzeum technologiczne we Wiedniu.

Pierwszy kurs taki odbył się w czasie od 20. stycznia do 3. marca b. r. Przez całe sześć tygodni udzielaną była nauka po 8 godzin dziennie t. j. od godz. 8 do 12 przedpołudniem i od 2 do 6 popołudniu. Urządzenie kursu i plan nauki podane są Aleg. XI. szczegółowo w załączonych tu ·/. „Przepisach organizacyjnych szewskich kursów majsterskich we Lwowie“, które rozporządzeniem Wydziału krajowego z d. 12. stycznia b. r. L. 1.618 zostały zatwierdzone.

Kurs liczył 11 uczestników, wyłącznie ze Lwowa. Było między nimi 6 majstrów i 5 czeladników szewskich. Przykładali się oni do nauki z zamiłowaniem, każdy przeciętnie wykonał 50 rysunków fachowych i 40 krojów różnego obuwia, tak wierzchów jak i spodów, wedle danej miary i oznaczonego wzoru, a w tem po 2 kroje własnego pomysłu. Każdy wykonywał nadto obuwie w całości i ćwiczył się przytem w użyciu szewskich maszyn pomocniczych, siłą ludzką w ruch wprowadzanych. Po ukończeniu kursu urządzono z rysunków, krojów i wyrobów uczestników w miejskiem Muzeum przemysłowem wystawę publiczną, która trwała od 4. do 8. marca br. i dała chlubne świadectwo całemu tokowi nauki.

Do urządzenia kursu przyczyniło się wydatnie I. gal. Towarzystwo dostaw dla armii, dostarczywszy bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi, oraz materyałów szewskich, potrzebnych do nauki. Kierownictwo administracyjne kursu spoczywało w ręku jednego z Dyrektorów rzeczonego Towarzystwa, p. Bolesława Mikulińskiego. Nauki udzielali pp Aleksander Celewicz, b. kierownik szkoły szewskiej w Uhnowie, pełniący obecnie obowiązki wędrownego nauczyciela szewstwa, i pp. Adolf Aleksandrowicz, Karol Wenzel, i Franciszek Cengiel wytrawni zawodowcy. Na koszt urządzenia i odbycia kursu, nie licząc płacy wędrownego nauczyciela szewstwa, przeznaczył był Wydział krajowy 740 zł. w. a., na zasiłki dla oderwanych od pracy własnej uczestników 470 zł. w. a.

Nadzór nad kursem poruczony był Członkom Komisyi: pp. A. Nawratilowi i A. Sołtyńskiemu.

Dobre wyniki kursu zimowego, spotykające się z gorącem uznaniem samychże szewców, którzy dotąd nie byli skorzy do uznawania, ażeby szewc, poza praktyką w warsztacie prywatnym, mógł i potrzebował uczyć się czegoś więcej, spowodowały Komisyę, że drugi kurs majsterski szewski, na tych samych zasadach i również w związku z Towarzystwem dostaw dla armii, urządziła b. jesieni we Lwowie. Kurs ten rozpoczął się d. 4. października b. r. i trwa jeszcze, a bierze w nim udział 12 uczestników z rozmaitych miejscowości przeważnie wschodniej części kraju.

Komisya postanowiła z początkiem r. 1898 przystąpić do urządzenia takiego samego *kursu majsterskiego szewskiego w Krakowie* i traktuje w tym względzie z Magistratem m. Krakowa, który zamiar urządzenia kursu bardzo gorąco popiera.

Korzystając z rozwiniętej systematycznie nauki rysunków zawodowych na kursach majsterskich, spowodowała Komisya kosztem 153 zł. sprządzenie dla wszystkich pięciu szkół krajowych po 1 egzemplarzu systematycznego zbioru *wzorów dla rysunku zawodowego*, z których każdy mieści w sobie po 82 ręcznie wykonanych i podklejonych tablic. Tablice te posłużą we wszystkich szkołach szewskich do ujednostajnienia naj-

ważniejszej dla nich nauki rysunku fachowego i kroju. Co do innych szczegółów ujednostajnienia toku nauki i pracy warsztatowej powzięła uchwały, zatwierdzone następnie przez Komisyę, *konferencya kierowników i instruktorów szkół szewskich*, która pod przewodnictwem wizytatora rzeczonych szkół, p. A. Nawratila, odbyła się w dniach 1. i 2. sierpnia b. r. we Lwowie.

W końcu, co do spraw szewskich w kraju, czujemy się w obowiązku zaznaczyć pożyteczną i gorliwą działalność *wędrownego nauczyciela szewstwa* p. A. Celewicza, który i w roku ubiegłym we wielu miejscowościach kraju dawał pomoc w urządzeniu spółek do wyrobu obuwia dla armii, udzielał potrzebnych objaśnień, pośredniczył w sprowdzeniu maszyn pomocniczych dla szewstwa i w ogóle wpływał na podniesienie tego rzemiosła.

W sprawozdaniu zeszłorocznem przedstawiła Komisya projekt rozszerzenia *oddziałem tkactwa mechanicznego kraj. szkoły tkackiej w Krośnie* i uzyskała na to częściowy fundusz. W praktycznem wykonaniu tego projektu, mogło tkactwo mechaniczne tylko wtedy przy szkole być zaprowadzone, gdyby się było równocześnie oparło o silną spółkę tkacką, mogącą szkole zapewnić dostawę materyału i zorganizować zbyt gotowych tkanin, t. j. stać się zarodkiem fabrycznej tkalni mechanicznej, dla której kształcenie robotników byłoby wskazane. Zmierzała też Komisya do tego, aby plan swój przeprowadzić w związku z krośnieńskiem Towarzystwem tkackiem „Prządka“. Gdy jednakże Towarzystwo to, wskutek handlowego zastoju w obrocie produkowanych przez siebie tkanin, nie mogło być większemi zobowiązaniami co do dostawy materyałów i zbytu wyprodukowanych tkanin obarczone — kredyt zaś 15.000 zł. jest stanowczo za małym, ażeby się puszczać na urządzenie i zajęcie choćby tylko kilkunastu krosien mechanicznych, a przytem nie można samej szkole nadawać charakteru fabryki, forsującej wyrób mechaniczny — musiała Komisya na razie wstrzymać się z urządzeniem oddziału mechanicznego przy szkole tkackiej w Krośnie, a to dopóty, dopóki nie znajdzie się finansowo silna spółka, któraby mogła i chciała w przeprowadzeniu tej myśli współdziałać.

Projekt zaprowadzenia *tkalni mechanicznej przy kraj. szkole sukienniczej w Rakszawie* jest obecnie w toku badań. I on wszakże zależnym będzie w przeważnej części od finansowego wzmocnienia się związanego ze szkołą Towarzystwa produkcyjnego i handlowego w Łańcucie, które poczyniło kroki, ażeby się przekształcić w Towarzystwo akcyjne, a tem samem zakres swego działania rozszerzyć i na silniejszej finansowej oprzeć się podstawie.

W projekcie preliminarza na r. 1898 znajduje się także pozycya 3300 zł. jako zasiłek nadzwyczajny na budowę drogi do Rakszawy. Czyni ona zadość odczuwanej od dawna potrzebie. Tak w kierunku do stacyi kolejowej i m. Łańcuta, jak i w kierunku Żołyni, najbliższego urzędu pocztowego, nie ma dotychczas Rakszawa komunikacyi, którąby można nazwać choćby znośną. Wszelkie więc transporta, wynikające z istnienia większego zakładu, jakim jest szkoła sukiennicza i całej osady, podejmującej dziś na nowo podupadły przemysł sukienniczy, połączone są z niesłychanymi trudami i kosztami. Jest tedy niewątpliwie rzeczą słuszną, ażeby na budowę drogi, mającej połączyć Rakszawę z ważniejszemi arteryami handlowemi, na którą już Wydział krajowy w rubr. X. Budżetu krajowego odpowiedni fundusz przeznacza, wstawiono także i w rubryce wydatków na przemysł krajowy stosowną subwencyę.

Między dalszemi szkołami tkackiemi zaznaczyć należy rozwijanie się produkcyi przy *szkole tkackiej w Glinianach*. Tamtejsze Towarzystwo tkackie okazuje naśladowania godną ruchliwość handlową, nietylko więc służy szkole jako dostawca materyału szkolnego i pośredniczy w sprzedaży wytworzonych przez szkołę tkanin, lecz podejmuje nadto we własnym zakresie pewne gałęzie produkcyi, dając przy niej zajęcie jużto wychowankom szkoły, jużto osiadłym w Glinianach robotnikom i robotnicom tkackim. Towarzystwo wyrabia w większej ilości kilimy wełniane i dywany na wzór smyrneńskich, fartuszki mohairowe, a w ostatnich miesiącach podjęło wyrób tkanin

jedwabnych, głównie w zamiarze zużytkowania ich na konfekcyę szat liturgicznych dla kościoła grecko-katolickiego. Oprócz dostarczania zajęcia uczniom w szkole, zatrudnia tedy Towarzystwo poza szkołą, we własnej pracowni, 10 robotników i 15 robotnic, a nadto daje zajęcie po domach 42 dalszym tkaczom, zapewniając im stosunkowo dobry zarobek. Skutkiem tego wzmagają się też handlowe obroty Towarzystwa. W roku 1896 wynosiły już blizko trzy razy tyle niż w r. 1895, a jeżeli zapobiegliwość i energia dyrekcyi Towarzystwa nie osłabną, jeżeli mianowicie dopiszą handlowe stosunki, które zdołało Towarzystwo z zagranicą zawiązać, to można mieć nadzieję, że specyalne rodzaje tkactwa w Glinianach zdołają się zakorzenić, rozwinąć i będą pouczającym przykładem oddziałania szkoły zawodowej na stosunki miejscowego przemysłu.

Gdy z różnych stron napływają podania, ażeby się zająć przemysłem domowym tkackim, a niepodobna wszędzie przystępować większym kosztem do zakładania szkół tkackich — postanowiła Komisya urządzić *wędrowne kursa tkactwa* i wypracowała w tym względzie Regulamin, którego osnowę w załączeniu ·/. podajemy. Aleg XII. Na podstawie tego regulaminu powołanym został na nauczyciela wędrownego wszechstronnie wykształcony, praktyczny tkacz, b. kierownik kraj. szkoły tkackiej w Błażowej, p. Marcin Brzęk, znający dobrze stosunki naszego tkactwa wiejskiego i sam zajęty fachowo organizacyą wytwórczą w zakresie domowego przemysłu tkackiego. Jako pierwsze miejsce, gdzie ma naukę wędrowną rozpocząć, wskazano mu gminy Wrzawy i Dąbrowicę, w powiecie Tarnobrzeskim, skąd napływały petycye o podniesienie tkactwa i gdzie Wydział powiatowy oświadczył się z gotowością popierania naszych usiłowań. Jaki jest wynik dotyczasowych zabiegów p. Brzęka, który dopiero późną jesienią r. b. miał się na miejsce udać, nie mamy dotąd relacyi.

Biorąc pohop z petycyi, wniesionej do Wysokiego Sejmu i uchwały sejmowej z dnia 6. lutego b. r., polecającej Wydziałowi krajowemu zbadanie możliwości zaprowadzenia *szkoły kapelusznictwa w Myślenicach*, zajęła się Komisya bliższem zbadaniem stosunków tamtejszego przemysłu kapeluszniczego. Okazało się, że przemysł ten, jako drobny przemysł rękodzielniczy, utrzymuje się jeszcze zawsze w Myślenicach, jakkolwiek daje kapelusznikom, wskutek konkurencyi z tanimi produktami fabrycznymi, coraz mniejsze zarobki. W ogóle utrzymuje się tam dotąd 22 kapeluszników. z których 10. posiada karty przemysłowe, a 12 pracują jako przemysłowcy domowi. Pierwsi zatrudniają 14. pomocników, jest tedy razem 36. pracowników, uprawiających przemysł kapeluszniczy. Są to prawie wyłącznie kapelusze z wełny (sprowadzanej przeważnie z Węgier), z której za najlepsze sorty płacą po 1·40 zł. gotówką, lub po 2·10 zł. wyrobami kapeluszniczymi za kilogram, a za najgorsze sorty, t. j. za kłaki wełniane, pozostające przy strzyżeniu sukna, po 0·30 zł. gotówką, lub po 0·70 towarem za kilogram. Są to ceny bardzo wysokie, jeśli zważymy, że najdelikatniejsza wełna wiedeńska na kapelusze płaci się po 2 zł. 50 ct. za kilogram. Wszyscy kapelusznicy razem, przerabiając 6205 klg. wełny, wyrabiają rocznie 2330 tuzinów kapeluszy kilku rozmaitych fasonów. Całą produkcyę roczną można cenić mniej więcej na 30.000 zł. Producenci sprzedają swój wyrób po największej części w Krakowie, lub handlarzom miejscowym. od nich też zaopatrują się w wełnę i w dodatki, przeważnie najpośledniejszego gatunku, płacąc za nie o 70 do 100% więcej ponad ich hurtowną wartość handlową. Przy dzisiejszym systemie produkcyi, która rozpoczyna się od „fachowania“ wełny i wyrobu pilśni kapeluszowej, może dwóch ludzi wyrobić za tydzień 3 tuziny kapeluszów; gdyby używano tępków czyli t. z. „sztumpów“ t. j. gotowych już stożków pilśniowych, wyrobionych fabrycznie, mógłby jeden kapelusznik bardzo łatwo wykonać 2 tuziny kapeluszy na tydzień. Reforma, więc idąca w tym kierunku, ażeby wprowadzić kapeluszników myślenickich w związek z surowym wyrobem fabrycznym, pozostawiając im fasonowanie, usztywnianie i wykończanie wyrobu, mogłaby im zapewnić tańszy materyał i większy zarobek. Nie jest wszakże wykluczoną i taka kombinacya, że do wspólnego użytku możnaby kapelusznikom oddać pewne, najniezbędniejsze dziś maszyny pomocnicze.

W każdym jednak razie podniesienie przemysłu tamtejszego polega więcej na dobrem handlowem zorganizowaniu wytwórców w kierunku nabywania dobrego a taniego surowca i jak najkorzystniejszego zbywania gotowego wyrobu, oraz na dostarczeniu kapelusznikom myślenickim dobrego instruktora, z postępem kapelusznictwa należycie obznajomionego. W tym też kierunku postanowiła Komisya przedewszystkiem czynność swą pomocniczą wdrożyć i od rozmiarów sił i funduszów, jakie na ten cel będą do rozporządzenia, uczynić zawisłem zastósowanie ulepszeń technicznych w produkcyi.

W zakresie szkół koronkarskich zaszła ta zmiana, że *szkoła koronkarska w Starym Sączu*, którą tam przed dwoma laty przeniesiono z Muszyny, została z końcem ubiegłego roku szkolnego zwiniętą. Złożyły się na to: brak energii i poradności ze strony kierowniczki w rozwinięciu zakładu, mała ilość uczennic, a w końcu obojętność publiczności dla nowego zakładu i niechęć gminy, która oświadczyła, że cofa swą prestacyę pieniężną na utrzymanie szkoły. Gdy z końcem b. roku kierowniczka wniosła z własnego popędu prośbę o uwolnienie jej z zajmowanej posady, a nie było widoków, ażeby nieprzychylne dla istnienia szkoły warunki miała uledz zmianie, postanowiła Komisya zwinąć zupełnie tę szkołę.

W innej miejscowości natomiast, t. j. w Jaworowie, z inicyatywy samejże gminy, bez współudziału Komisyi, przyszła do skutku z początkiem b. r. nowa szkółka koronkarska, która się wcale dobrze rozwija. Gmina dostarcza tam lokalu i zaspokaja wszelkie potrzeby szkoły, a nauki udziela panna Bronisława Bartmanówna, która wykształciła się w szkole koronkarskiej w Kańczudze. Uczennic jest około 20 i już teraz po jednorocznem zaledwie istnieniu szkoły, mają zarobek z pracy koronkarskiej. Publiczność m. Jaworowa i całej okolicy wspiera i otacza swą życzliwością tę młodą, samodzielnie wyrosłą szkółkę, może być zatem, że nauka koronkarstwa padnie tam na grunt właściwy i zdoła w istocie — czego dotąd krajowe szkoły koronkarskie prawie nie osiągły — zaszczepić w ludności miejscowej koronkarstwo, jako przemysł domowy. Zdaje się przemawiać za tem ta okoliczność, że w Jaworowie, z powodu domowego przemysłu zabawkarskiego, rozwiniętym jest drobny handel obnośny, możliwem jest przeto, że w razie łatwej rozsprzedaży koronek, które przedewszystkiem do handlu obnośnego się nadają, i zapewnienia tym sposobem stałego zbytu dla wyrabianych koronek, ustali i rozszerzy się ich wyrób.

Chcąc przyjść gminie m. Jaworowa z pomocą w tem pożytecznem przedsięwzięciu, poparła Komisya Wydziału krajowego udzielenie jej zasiłku 150 zł. za rok ubiegły a 300 zł. na bieżący rok szkolny na opłatę nauczycielki.

Celem zabezpieczenia bytu krajowych szkół zawodowych, przedstawiła Komisya c. k. Ministerstwu Wyznań i Oświecenia, za pośrednictwem c. k. Rady szkolnej krajowej w piśmie z d. 17. kwietnia b. r. L. 279 potrzebę zasiłków ze skarbu państwa na utrzymanie rzeczonych szkół, a to w ogólnej kwocie 47.650 zł. w. a. tj. o 7.566 zł. wyższej niż kwota, w roku ubiegłym przez Komisyę na ten cel wstawiona. C. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia nie przyjęło wszystkich przez nas wykazanych zasiłków do preliminarza państwowego. W piśmie, wystosowanem do c. k. Rady szkolnej krajowej z d. 17. sierpnia b. r. L. 11.450, nie zgodziło się mianowicie na żądane podwyższenie zasiłków dla szkoły koronkarskiej w Starym Sączu, szkoły hafciarskiej w Makowie, szkoły tkackiej w Krośnie, szkoły kołodziejsko-ciesielskiej w Kamionce strumiłowej, stolarskiej w Stanisławowie, garncarskiej w Kołomyi i powroźniczej w Radymnie, wreszcie skreślono proponowaną subwencyę 7.500 zł. na zaprowadzenie oddziału tkactwa mechanicznego przy szkole tkackiej w Krośnie. Zasiłki dla „Stowarzyszenia Pracy kobiet“ w Krakowie i szkoły robót kobiecych w Przemyślu uczyniono jeszcze zawisłymi od przedłożenia sprawozdań z czynności obu tych zakładów. Projektowane zasiłki dla szkół szewskich w Dobczycach i Drohobyczu pominięto zupełnie z uwagą, że szkoły te nie weszły jeszcze w życie, a co do żądanych zasiłków na kursa majsterskie dla szewstwa odpowiedziano, że popieranie zabiegów tego rodzaju należy do c. k. Minister-

stwa handlu. Nareszcie wykreślono proponowane subwencyonowanie nauki wędrownej w zakresie tkactwa i koszykarstwa i odmówiono zasiłku na szkołę dla wyrobu zabawek w Jaworowie, zasłaniając się argumentem, że próby z popieraniem przemysłu zabawkierskiego nie powiodły się Ministerstwu gdzieindziej, a więc i w Jaworowie mogą się nie powieść.

Wys. c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia okroiło tedy postawione przez nas żądania o znaczną kwotę 14 400 zł. w. a. Z kwoty tej, ażeby nie powstrzymywać rozwoju niektórych szkół przez niedostarczenie im potrzebnych funduszów, musiała być znaczna część wprowadzoną jeszcze do projektu preliminarza zasiłków krajowych na cele przemysłowe, a nadto postanowiła Komisya zwrócić się do c. k. Ministerstwa handlu, aby z funduszów oddanych mu do rozporządzenia subwencyonował urządzone w kraju kursa majsterskie dla szewstwa.

W ogóle tak znaczne zredukowanie kwoty, o którą jako o subwencyę ze skarbu państwa dla krajowych szkół przemysłowych Komisya upraszała — kwoty stosunkowo bardzo małej w porównaniu ze znacznemi sumami, które państwo na utrzymanie szkół przemysłowych w Austryi Niższej, Czechach i innych zachodnich krajach koronnych obraca—budzi w nas niepokój i troskę co do dalszego rozwoju szkolnictwa przemysłowego w kraju. Gdyby bowiem c. k. Rząd nie był skłonnym w miarę wzrostu i wzmagania się zakładów tej kategoryi, podnosić także, równomiernie z ofiarami kraju, zasiłków ze skarbu państwa, to musiałyby wszystkie nasze usiłowania w tym kierunku być zredukowane i Galicya znalazłaby się znowu w tyle poza innymi krajami monarchii, gdzie organizacya i rozwój szkolnictwa przemysłowego żywem uderza tętnem. W końcowych wnioskach uprasza też Komisya, aby Wys. Sejm upomnieć się raczył u c. k. Rządu o sprawiedliwsze i wydatniejsze subwencyonowanie naszych szkół przemysłowych ze skarbu państwa.

O czynnościach *Krajowej Stacyi keramicznej*, będącej pod zarządem Wydziału krajowego, za rok 1897, mówi sprawozdanie kierownika jej, inżyniera E. Krzena, które tu w całości ·|. zamieszczamy.

Aleg. XIII.

Uzupełniając dołączone wykazy statystyczne, podajemy tu dalsze szczegóły, odnoszące się do krajowych szkół zawodowych.

1. Czerwona Wola. Szkoła koszykarska.

Pierwotnie w Jarosławiu r. 1879 założona, a w r. 1891 przeniesiona do Czerwonej Woli, o kursie nauki dwuletnim, gromadziła ta szkoła przeważnie synów włościan (22 uczniów) z pobliskich wsi powiatu Jarosławskiego, 7 zaś z innych powiatów. Ukończeni uczniowie wracają zazwyczaj do zawodu rolniczego i trudnią się nadal koszykarstwem jako przemysłem domowym, jużto samodzielnie, jużto w związku z Towarzystwem koszykarzy w Wiązownicy, które się bardzo dobrze rozwija.

Lokal szkolny, dostarczony bezpłatnie przez JE. Ks. Jerzego Czartoryskiego, składa się z 5u ublikacyi warsztatowych i pomieszkania instruktora. W oddzielonym budynku są dwie izby sypialne dla uczni zamiejscowych.

Szkoła wyposażona jest w odpowiednie narzędzia koszykarskie, maszynę do strugania szyn, modele drewniane, wzory koszykarskie i biblioteczkę. Roczna wartość wyrobów szkolnych dochodzi do 1500 zł. w. a. Dwunastu uczniów pobrało zasiłki stypendyjne z różnych źródeł i tytułem nagród za dobrą robotę w ogólnej kwocie 724 złr. 97. ct. w. a.

W skład zarządu szkolnego wchodzą: JE. ks. Jerzy Czartoryski, kurator szkoły, August Szczurowski, delegat rządu, Edward Micewski, delegat Rady powiatowej.

Instruktor fachowy: Franciszek Gondek, administrator: Józef Dąbrowski.

2. Dżurów. Szkoła koszykarska.

Zakład powstał w r. 1892 z inicyatywy Wydziału powiatowego w Śniatynie i p. Włodzimierza Zgórskiego, właściciela Dżurowa. Dotychczas nie ma statutu organizacyjnego. Nauka dzieli się na dwa kursa jednoroczne. Uczniów nadzwyczajnych nie było wcale, uczniami zwyczajnymi są wyłącznie synowie włościan miejscowych i ze wsi okolicznych. Po ukończeniu nauki wracają do roli i uprawiają koszykarstwo jako przemysł domowy.

Szkoła posiada od 1 maja 1897 obszerną realność własną, zakupioną przez Wydział powiatowy Śniatyński, oraz ogród, przeznaczony na szkółkę owocową. Zaopatrzona jest dostatecznie w narzędzia i modele do nauki.

Wartość roczna produkcyi szkolnej wynosi dotąd około 500 zł. w. a. Uczniowie pobrali w ciągu roku tytułem nagród za dobrą robotę i zasiłków stypendyjnych z funduszów kraju i powiatu razem 849 zł. 45. ct. w. a.

Kurator szkoły: Włodzimierz Zagórski, Instruktor fachowy: Jerzy Dziaduch.

3. Rudki. Szkoła koszykarska.

Założona w r. 1895. na podstawie statutu z d. 1go czerwca 1795 o dwuletnim kursie nauki, liczyła 4. miejscowych 9. zamiejscowych uczniów. Jeden z nich przebywał w szkole już trzeci rok jako robotnik pomocniczy.

Tytułem zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł pobrali uczniowie 174 złr. w. a.

Budynek szkolny, dostarczony bezpłatnie przez hr. A. Fredrę, odpowiedni i wygodny; osobna szopa na skład łoziny i gotowych wyrobów. Szkoła zaopatrzona dostatnio w narzędzia, modele i inne środki naukowe. Wartość roczna wyrobów szkolnych wynosi około 800 złr. w. a.

W skład zarządu szkolnego wchodzą: Andrzej hr. Fredro, jako kurator, Albin Rayski, delegat Wydziału kraj. Józef Trojan, delegat Wydziału powiatowego.

Instruktor fachowy: Wojciech Kut, administrator: Leon Lachol.

4. Skołyszyn. Szkoła koszykarska.

Po zamknięciu szkoły koszykarskiej w pobliskiem m. Jaśle, założona w r. 1896 na podstawie statutu z d. 5 maja 1896. Nauka dzieli się na 2 kursa całoroczne. Uczniami byli przeważnie synowie włościan miejscowych, dwóch zamiejscowych. Uczniów nadzwyczajnych nie było wcale.

Tytułem zasiłków stypendyjnych pobrali uczniowie z rozmaitych źródeł 448. zł. 50 ct. w. a.

Szkoła posiada obszerny budynek, dostarczony bezpłatnie przez właściciela Skołyszyna, W. Stanisława Klobassę; w narzędzia nie była jeszcze dostatecznie zaopatrzona. Dopiero w r. 1897 zasilono ją dalszymi przyborami warsztatowymi.

Skład Zarządu: Stanisław Klobassa-Zrencki, kurator, ks. Karol Krementowski, zastępca kuratora, Adolf Mitera, kierownik miejscowej szkoły ludowej, administrator.

Instruktor fachowy: Andrzej Fudali. Nauki dopełniającej udziela p. A. Mitera.

5. Wojsław. Szkoła koszykarska.

Założona z inicyatywy Wydziału powiatowego w Mielcu w r. 1896 na podstawie statutu z d 7. lipca 1896. Nauka dzieli się na dwa kursa całoroczne. Uczniów nadzwyczajnych nie było wcale, uczniami zwyczajnymi byli synowie miejscowych i okolicznych wyrobników wiejskich.

Tytułem nagród za dobrą robotę i z funduszów powiatowych udzielono uczniom zasiłki w kwocie łącznej 144 zł. 02 ct. w. a.

Budynku odpowiedniego dostarcza szkole bezpłatnie właściciel Wojsławia p Stefan Sękowski. Szkoła jest odpowiednio w narzędzia i przybory do nauki koszykarstwa zaopatrzoną. Roczna wartość wyrobów szkolnych wynosiła około 300 zł. w. a.

Skład zarządu: Stefan Sękowski, kurator, hr. Jan Tarnowski, delegat Wydziału powiatowego.

Instruktor fachowy: Jan Kwaśniewski.

6. Zator. Szkoła koszykarska.

Za staraniem gminy m. Zatora założona w r. 1895 na podstawie statutu z d. 17. maja 1895, obejmuje dwa całoroczne kursa nauki. Przyjmowani bywają tylko uczniowie zwyczajni, między którymi było 5 miejscowych, 8 zamiejscowych, synów ubogich mieszczan i włościan. Ukończeni uczniowie uczęszczać mają jeszcze rok celem nabrania wprawy w wyrobie ozdobniejszych rzeczy galanteryjnych. Tytułem nagród za dobrą robotę i z funduszów lokalnych pobrali zasiłki pieniężne i wikt ogólnej wartości 306 zł. w. a.

Budynek dość obszerny i odpowiedni, oraz skład na materyały, daje do użytku szkoły bezpłatnie gm. m. Zatora. Szkoła w narzędzia i modele dostatecznie zaopatrzona. Potrzeba jej maszyny do łupania i strugania pręci. Przy nauce wyrabia się przeważnie kosze wiejskie i miejskie ręczne. Roczna wartość wyrobu wynosiła 277 zł. w. a.

W skład zarządu szkolnego wchodzą: Wp. Michał Naimski, kurator, Dr. Józef Tarchalski delegat Wydziału kraj., Władysław Stanclik i Jan Smiechowski, delegaci gminy.

Instruktor fachowy: Andrzej Janas, administrator: Edward Remer.

7. Grybów. Warsztat naukowy kołodziejski.

Założony z inicyatywy Rady powiatowej i gm. m. Grybowa w r. 1890, obejmuje naukę kołodziejstwa i łączącego się z niem kowalstwa w czterech kursach całorocznych. Uczniami są przeważnie synowie rolników, rękodzielników i wyrobników; było między nimi 14 zamiejscowych. Tytułem zasiłków stypendyjnych otrzymali z różnych źródeł łącznie 1106 zł. 64 ct. w. a.

Pomieszczenia na warsztat dostarczyła bezpłatnie gm. m. Grybowa. Zakład jest zaopatrzony w 16 warsztatów kołodziejskich i 2 ogniska kowalskie wraz z potrzebnemi narzędziami i przyborami. Przy nauce warsztatowej wyrabia się przeważnie wozy gospodarskie i wózki węgierskie, także pomniejsze narzędzia rolnicze. Wartość roczna produkcyi szkolnej wynosi około 2.000 zł. w. a.

W skład zarządu wchodzą: Michał Huza c. k. notaryusz, jako kurator, Dr. Adam Jakubowski, burmistrz, jako zastępca kuratora, Karol bar. Brunicki, delegat Rady powiatowej, Alojzy Muszyński, delegat gminy m. Grybowa, administrator, Jan Czapliński, delegat stowarzyszenia przemysłowego.

Kierownik prowizoryczny: Seweryn Gzowski, instruktor kowalstwa, Michał Janik, przodownik kołodziejski, Jan Liszka, pomocnik kołodziejski, ks. Józef Hęciński, katecheta, Józef Tabeau, nauczyciel przedmiotów uzupełniających.

8. Grzymałów. Warsztat naukowy kołodziejski.

Założony pierwotnie w Toustem w r. 1882, a w r. 1892 przeniesiony do Grzymałowa i zreorganizowany na podstawie statutu z d. 17. sierpnia 1895. Nauka, obejmująca kołodziejstwo i wiążące się z niem kowalstwo, trwa trzy lata. W ubiegłym roku szkolnym byli tylko uczniowie zwyczajni, między nimi 21 zamiejscowych, synów rolników i rzemieślników. Tytułem zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł otrzymali uczniowie łącznie 240 zł. w. a.

Szkoła pomieszczona we własnym odpowiednim budynku, wystawionym z funduszów powiatowych przy pomocy subwencyi z funduszu krajowego. Przedmiotami wyrobu przy nauce praktycznej są wozy gospodarskie, wózki różnych fasonów, faetony, powozy i sanie, także niektóre narzędzia rolnicze. Wartość rocznej produkcyi zakładu wynosi około 3.000 zł. w. a.

W skład zarządu miejscowego wchodzą: JW. Szczęsny hr. Koziebrodzki, kurator, Edward Ćwieżewicz, zastępca kuratora, i Jacek Kieszkowski, delegaci Rady powiatowej, Kazimierz Kossowski, kierownik zakładu, Alfred Krzyżanowski, administrator.

Instruktor kołodziejstwa i kierownik: Kazimierz Kossowski, werkmistrze: Andrzej Ciupik dla kołodziejstwa, Michał Kolanowski dla kowalstwa.

9, Kamionka Strum. Szkoła kołodziejstwa i ciesielstwa.

Zakład istnieje od r. 1884, obejmuje dział kołodziejstwa wraz z pomocniczem kowalstwem i dział ciesielski, wprowadzony w r. 1896 w miejsce istniejącego poprzód a zwiniętego działu bednarskiego. Nauka na obu działach rozłożona jest na trzy całoroczne kursa. Uczniów nadzwyczajnych nie było wcale. Między uczniami zwyczajnymi była przeważna część (32) zamiejscowych, głównie synowie wieśniaków i zarobników.

Ukończeni uczniowie wracają zazwyczaj do miejsca rodzinnego, aby się trudnić rolnictwem i pracować w nabytem rzemiośle. Tytułem zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł i nagród za dobrą pracę otrzymali uczniowie w ciągu 1897 r. 2.130 zł. 90 ct. w. a.

Szkoła mieści się w lokalu, wynajętym od gminy m. Kamionki. Jest on za szczupły i dziś mniej odpowiedni. Zaopatrzona jest w dostateczną ilość warsztatów, narzędzi i przyborów do nauki. Wyrobami szkolnymi są wozy, wózki, tarantasy, czasem powozy oraz niektóre narzędzia rolnicze. Na dziale ciesielskim nie przystąpiono jeszcze dotychczas do praktyki warsztatowej przy wykonaniu prac ciesielskich,

Ogólna wartość wyrobów szkolnych wynosi około 4.500 zł. w. a.

W skład zarządu szkoły wchodzą: W. Klemens Torosiewicz, jako przewodniczący, Dr. Władysław Stupnicki i ks. Michał Cegielski, delegaci Wydziału krajowego, ks. Błażej Ziemiański i Adam Thulie, delegaci Wydziału powiatowego; Wojciech Iliasiewicz i Stanisław Jodłowski, delegaci gminy.

Kierownik zakładu: Edward Paudler, Franciszek Mączyński, naucz. rysunków, ks. Jan Czyrek i ks. Eustachy Chomin katecheci. Jędrzej Hyk instruktor kołodziejstwa, Karol Laskowski, majster kowalski., Walenty Kruczkowski, instruktor ciesielstwa, Franciszek Poznański nauczyciel dla przedmiotów dopełniających.

10. Stanisławów. Szkoła stolarska.

Założona w r. 1884, zreorganizowana w r. 1896 na podstawie statutu z d. 17. lipca 1896. Nauka obejmuje cztery kursa całoroczne i dwa oddziały fachowe stolarstwa i tokarstwa. Uczniów nadzwyczajnych liczyła 6-ciu. Uczniowie zwyczajni pochodzą z różnych warstw ludności, przeważnie miejskiej, czwarta część zamiejscowych, reszta miejscowi. Po ukończeniu nauki wstępują jako czeladnicy do pracowni stolarskiej.

Tytułem zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł i nagród za dobrą pracę otrzymali w ciągu roku szkolnego 1.357 zł. 31 ct. w. a.

Zakład pomieszczony jest w ubikacyach wynajętych, tak szczupłych, że przynajęcie dalszych ubikacyi okazuje się niezbędnem. Posiada 21 warsztatów stolarskich, 4 snycerskie i 7 tokarni z kompletnem wyposażeniem, 1 maszynę gzemsową i cyrkularkę nożną. Wyrobami szkoły są wszelkie przedmioty stolarstwa budowlanego i meblowego, a wartość ich roczna wynosi około 2.000 zł. w. a.

W skład zarządu miejscowego wchodzą: Józef Jaegerman kurator zakładu, Karol Fiedler i Herz Halpern, delegaci Rady miejskiej, Tadeusz Kudelski, delegat Rady powiatowej, Dr. Jerzy Konkolniak, delegat Kasy oszczędności, Teodor Birnbaum, inspektor fachowy, Ludwik Maydański, reprezentant miejscowych stolarzy.

Kierownik i instruktor fachowy: Eustachy Merunowicz; przodownik do nauki snycerstwa: Roman Linhardt. Władysław Latoszyński, prof. gimn., Paweł Bryła, prof. gimn. i Karol Trochanowski prof. szkoły realnej jako nauczyciele przedmiotów dopełniających. Ks. Dr. Jan Ciemniewski rz. kat i ks. Dymiński gr. kat. dla nauki religii.

11. Jaworów. Warsztat naukowy dla wyrobu zabawek.

Założony prowizorycznie w listopadzie r. 1896. i zorganizowany stale w sierpniu r. 1897. na podstawie statutu z d. 3. sierpnia 1897. Wprowadzony w życie i kierowany do 10. sierpnia 1897. przez b. kierownika kraj. szkoły stolarskiej w Żywcu W. Niemczynowskiego, przy współudziale werkmistrza P. Prydatkiewicza. Zapisanych było w ogóle 36 uczniów, z których 28 uczęszczało stale przez zimę; po rozpoczęciu robót w polu zmalała liczba uczniów do 12. Z tych pracowało stale w grupie stolarskiej 2, w grupie tokarskiej 2, w grupie snycerskiej 5, w grupie mięszanej 3. Pracowali oni ze znacznym postępem i już wciągu tego roku, od 3. listopada 1896 do 10 sierpnia 1897, wykonali zabawki, zdolne do sprzedaży, w wartości 442. zł. w. a. Przeciętny zarobek ucznia wynosił już w tym pierwszym roku 12, później 30 ct. w. a., a u niektórych zdolniejszych i pilniejszych dochodził do 50 ct. dziennie. Ogółem wypłacono uczniom tytułem wynagrodzenia za robotę w tym roku 309 zł. 53 ct. w. a.

Przedmiotami, wykonanymi na kursie, były: koniki rzeźbione i malowane, w sześciu wielkościach, kręgle (6 gatunków), krokiety stołowe i ogrodowe, liczydła do rachunków, domki malowane, tarcze naklejane i wyrzynane, żołnierze wyrzynani, wózki z drabinkami, taczki itp. Oprócz tego zakład wprowadził u dwóch samodzielnie pracujących zabawkarzy ulepszone formy w wyrobie tanich zabawek jarmarcznych, co wpłynęło na podniesienie ich ceny.

Budynek na szkołę, obszerny i odpowiedni, dała bezpłatnie gmina m. Jaworowa. Zaopatrzenie szkoły w potrzebne narzędzia, warsztaty stolarskie, tokarnie i maszyny pomocnicze, jest dostateczne.

Skład komitetu zarządzającego i sił nauczycielskich podano w ogólnej części niniejszego sprawozdania. Statut szkoły pomieszczono między alegatami.

12. Kołomyja. Szkoła garncarska.

Założona jeszcze w r. 1876 i utrzymywana do r. 1883 jako szkoła rządowa, w latach 1883—1886 nieczynna, przeszła w r. 1886 na kraj, ostatecznie zreorganizowana na podstawie statutu z d. 3. lipca 1896. Nauka obejmuje 3. całoroczne kursa nauki i dzieli się głównie na dwa oddziały fachowe: garncarski i kaflarski. Szkoła przyjmuje uczniów nadzwyczajnych, którzy uczęszczają tylko czasowo na niektóre przedmioty nauki. Między uczniami zwyczajnymi, którzy są przeważnie synami rolników i rękodzielników, było 6 zamiejscowych. W ciągu roku szkolnego pobrali uczniowie tytułem zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł i nagród za dobrą pracę 1333 złr. 82 ct. w a.

Budynek, oddany bezpłatnie przez gminę za użytek szkoły, jest już nieco za ciasny. Brak w nim pomieszczenia dla maszyn pomocniczych i pod piece na fajans. Zaopatrzenie szkoły w przybory warsztatowe i do nauki dostateczne, brak tylko przyrządów do nauki fizyki. W toku nauki wyrabia się majolikę, piece kaflowe, terrakotę i wyroby strycharskie, których wartość wynosi rocznie około 1,700 zł. w. a.

W skład zarządu szkoły wchodzą: Edmund hr. Starzeński, kurator, Karol Głuchowski, delegat gminy, Jan Budzianowski, delegat stowarzyszenia garncarzy. Brak delegata Rady powiatowej.

Kierownik szkoły: Aleksander Klimaszewski, Stanisław Daczyński, nauczyciel rysunków, Stefan Skrypniczuk, werkmistrz dla kaflarstwa, Antoni Kostriubak, przodownik warsztatowy dla nauki toczenia, Karol Łuszczewski, przodownik warsztatowy do modelowania, Dyonizy Krzyczkowski dla rysunków geometrycznych, Erazm Czechowicz, naucz. szkół lud. dla nauki przedmiotów dopełniających. Ks. Józef Gawżyński rz. kat., ks. Władysław Dobrzański gr. kat., dla nauki religii.

13. Poremba. Szkoła garncarska.

Założona w r. 1889 na podstawie statutu z d. 23. marca 1889. Nauka obejmuje 3 całoroczne kursa nauki. Głównym działem nauki i wyrobu jest wyrób naczynia kamionkowego. Szkoła nie miała uczniów nadzwyczajnych i liczyła w ogóle tylko 5. uczniów zwyczajnych, miejscowych.

Tytułem wynagrodzenia za dobrą robotę pobrali oni w ciągu roku szkolnego 312 zł. 83 ct. w. a.

Pomieszczenia na szkołę udziela bezpłatnie właściciel Poremby, Józef hr. Szembek. Szkoła posiada potrzebne narzędzia i skromny zapas form, wzorów i książek. Ogólna wartość wyrobów szkolnych wynosi rocznie około 1500 zł. w. a.

Kurator zakładu jest p. Michał Bóbr.

Kierownik: Karol Rolle, Jan Słowicki, werkmistrz, Antoni Bierczyński, nauczyciel pomocniczy, ks. Ludwik Pogłudek dla nauki religii.

14. Touste. Szkoła garncarska.

Istniejąca od r. 1886, opiera się na statucie, nadanym jej d. 30 sierpnia 1892. Nauka obejmuje trzy całoroczne kursu, a odnosi się głównie do wyrobu ozdobnego naczynia polewanego, opartego o miejscowe motywa ornamentalne, wykonywane rożkiem. Uczniami są wyłącznie synowie włościan i zarobników. Uczniów nadzwyczajnych nie było. Z zarobku przy wyrobie naczyń w ciągu nauki szkolnej pobrali uczniowie 602 zł. 23 ct. w. a.

Pomieszczenia szkole dostarcza bezpłatnie właściciel Toustego p. Władysław Fedorowicz. Zakład jest zaopatrzony dostatecznie w potrzebne narzędzia i przyrządy. Wartość naczynia, wyrabianego w ciągu roku, a rozsyłanego na jarmarki i do bazarów w Krakowie, we Lwowie i w Tarnopolu, wynosi około 1000 zł. w. a.

Kuratorem zakładu jest ks. Michał Czaczkowski, prob. gr. kat. w Toustem, zastępcą kuratora ks. Filip Chorzemski, proboszcz rz. kat. w Toustem. Instruktor fachowy: Albin Biłous, nauczyciel rysunków Michał Łukianowicz, nauczyciel przedmiotów pomocniczych Włodzimierz Balej.

15. Uhnów. Szkoła szewska.

Istnieje od r. 1891 na podstawie statutu z d. 22 maja 1891. Plan nauki rozciąga się na trzy całoroczne kursa. Uczniów nadzwyczajnych nie było wcale. Uczniami zwyczajnymi są synowie rzemieślników i rolników w połowie miejscowi, w połowie zamiejscowi. Tytułem wynagrodzenia za dobrą pracę i zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł pobrali w ciągu roku 602 zł. 80 ct. Ukończeni uczniowi pracują jako czeladnicy i przodownicy po pracowniach szewskich w kraju.

Szkoła umieszczona w budynku wynajętym, który niezupełnie odpowiada celowi. Zaopatrzona jest należycie w narzędzia, przybory szkolne i maszyny pomocnicze. Przy nauce produkuje się wyroby szewskie wszelkiego rodzaju, których wartość wynosi

rocznie około 1.000 zł. w. a. Wartość materyału spotrzebowanego w r. 1896/7 wynosiła 571 zł. 67 ct. w. a.

W skład zarządu szkoły wchodzą: W. Franciszek Jędrzejowicz, kurator zakładu, Aleksander Celewicz, kierownik. Zastępcą kierownika był Teodor Fedyński, werkmistrzem Stanisław Zapalski. Ks. Roman Zalitacz gr. kat. i ks. Edward Pasieczny rz. kat. udzielali religii.

16. Witków. Szkoła szewska.

Założona w r. 1893 na podstawie statutu z d. 7. lutego 1893, obejmuje trzy całoroczne kursa nauki. Rok czwarty pozostają niektórzy uczniowie w zakładzie dla nabrania biegłości w robocie. Było w ciągu roku dwóch uczniów nadzwyczajnych. Uczniami zwyczajnymi są synowie szewców i rolników miejscowych i okolicznych. W ciągu roku pobrali tytułem nagród za dobrą robotę i zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł ogółem 942 zł. 73 ct. Ukończeni uczniowie są czeladnikami w warsztatach szewskich we Lwowie, Nowym Sączu, Sokalu i Witkowie.

Budynek na szkołę dał bezpłatnie J. E. hr. Stanisław Badeni. Po świeżem zrestaurowaniu jest on zupełnie odpowiedni i oprócz sal szkolnych mieści także pomieszkanie pierwszego werkmistrza. Szkoła zaopatrzona bardzo dobrze w potrzebne narzędzia, przybory i maszyny pomocnicze. Wartość obuwia wyrobionego w ciągu roku wynosi około 3.000 zł. w. a.

Kurator zakładu: ks. Teofil Korczyński, proboszcz gr. kat w Witkowie.

Kierownik warsztatu: Władysław Lewicki, instruktor Jan Metzger, Piotr Koller, werkmistrz, Ignacy Waśkowski, przodownik, Karol Błaszkiewicz, naucz. szkoły ludowej dla przedmiotów dopełniających.

17. Stary Sącz. Szkoła szewska.

Szkoła została założoną w r. 1894 na podstawie statutu z d. 3. lipca 1894; obejmuje 3 całoroczne kursa nauki i czwarty dopełniający. W ciągu r. 1897 uzyskała od c. k. Ministerstwa prawo wydania swym uczniom świadectw, upoważniających do samodzielnego wykonywania rzemiosła. Uczniów nadzwyczajnych nie było wcale. Między uczniami zwyczajnymi było 3 zamiejscowych, reszta miejscowi, synowie rzemieślników i wyrobników. Tytułem wynagrodzeń za dobrą robotę i zasiłków stypendyjnych pobrało 17 uczniów 300 zł. w. a. Na dopełniającą naukę teoretyczną uczęszczali uczniowie do miejscowej szkoły przemysłowej uzupełniającej.

Lokal na szkołę jest wynajęty, zupełnie odpowiedni. Zaopatrzenie szkoły w narzędzia, przybory i maszyny pomocnicze całkiem wystarczające. Wartość roczna wyrobionego w toku nauki obuwia wynosiła około 1.200 zł. w. a.

W skład zarządu miejscowego wchodzili: Kurator zakładu, dr. Gustaw Romer, marszałek Rady powiatowej; zastępca kuratora i kierownik szkoły, p. Adolf Przybylski, wiceburmistrz m. St. Sącza; delegat Rady powiatowej, ks. Dr. Alojzy Góralik, infułat w N. Sączu; delegat Rady m. Starego Sącza, p. Stanisław Majewski.

Instruktor fachowy: Adam Gottman, werkmistrz Józef Lisicki.

18. Krosno. Szkoła tkacka.

Założona w r. 1889 na podstawie statutu z d. 27. sierpnia 1889. Nauka trwa 2 do 3 lat. Uczniów nadzwyczajnych dla wyuczenia się pewnych technik nie było wcale. Uczniami zwyczajnymi byli synowie rolników, rzemieślników i przemysłowców, 21 zamiejscowych, reszta miejscowi. Z uczniów, którzy naukę w roku ubiegłym ukończyli, wyjechało 2 za granicę celem dalszego kształcenia się w tkactwie, 1 uzyskał posadę majstra, 2 przeszło do innego zawodu, 7 wykonuje tkactwo w domu na własny rachu-

nek lub w spółkach tkackich. Tytułem nagród za dobrą robotę i zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł, pobrali uczniowie 2.036 zł. 10 ct. w. a.

Szkoła mieści się we własnym, zupełnie odpowiednim, przez gminę m. Krosna przy pomocy funduszu krajowego wystawionym budynku. Wyrób szkolny odbywał się na rachunek Towarzystwa tkackiego „Prządka"; bliższa wartość jego niewiadoma.

W skład zarządu szkoły wchodzą: August Gorayski, kurator zakładu, Stanisław Janik i dr. Feliks Czajkowski, delegaci gminy, ks. Jan Szałay, delegat Wydziału pow.

Kierownik szkoły: Henryk Gruszecki, Franciszek Daniszewski, nauczyciel rysunków, Józef Lagosz instruktor, prócz tego dwóch pomocników warsztatowych i do nauki rysunków, oraz trzech nauczycieli szkoły ludowej do przedmiotów uzupełniających.

19. Gliniany. Szkoła tkacka.

Założona w r. 1885, zreorganizowana w r. 1890 na podstawie statutu z d. 16 sierpnia 1890. Obejmuje dwa całoroczne kursa nauki Liczyła w ubiegłym roku szkolnym 20 uczniów nadzwyczajnych, dopuszczonych do praktycznego wyuczenia się pewnych technik tkackich. Pomiędzy uczniami było ogółem 8 zamiejscowych, wszyscy ze sfery rolników i rzemieślników. Ukończeni uczniowie pracują przeważnie nadal w Glinianach na rachunek Towarzystwa tkackiego. Uczniowie zwyczajni otrzymali tytułem nagród za dobrą robotę i zaiłków stypendyjnych z różnych źródeł 252 zł. Uczniowie nadzwyczajni byli płatni za robotę przez Towarzystwo tkackie w miarę swej wprawy i pilności. Wszystkich materyałów do nauki warsztatowej dostarcza miejscowe Towarzystwo tkackie.

Budynek szkolny zupełnie nieodpowiedni, upadający. Naglącą rzeczą jest wystawienie nowego budynku ze strony Towarzystwa tkackiego, na którym ciąży obowiązek dostarczenia lokalu szkole. Zaopatrzenie szkoły w warsztaty i inne przybory do nauki wymaga uzupełnienia. Wartość roczna wyrobów szkolnych bliżej nie znana.

W skład zarządu wchodzą: Franciszek hr. Potulicki kurator zakładu, ks. Filemon Reszetyłowicz, delegat Wydziału krajowego, zastępca kuratora, Edward Brückner, delegat Rady powiatowej, Szczepan Fernezy delegat gminy, Rudolf Koerber, delegat Towarz. zaliczkowego, Wojciech Księżopolski delegat Towarzystwa tkackiego.

Kierownik i instruktor fachowy: Jan Jurajda, Teodor Ładyczka przodownik i dwaj pomocnicy warsztatowi. Tadeusz Toczyski, kierownik miejsc. szkoły ludowej, dla przedmiotów dopełniających.

20. Gorlice. Szkoła tkacka.

Założona w r. 1894 na podstawie statutu z d. 31. października 1893. Obejmuje dwa względnie trzy całoroczne kursa nauki. Uczniów nadzwyczajnych nie było wcale. Uczniowie zwyczajni, wszyscy zamiejscowi, pochodzący z ludności rolniczo-rzemieślniczej. Tytułem nagród za dobrą pracę i zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł pobrali 414 zł. 80 ct. w. a.

Szkoła umieszczona odpowiednio w murowanym budynku szkolnym, gdzie są i inne zakłady. Umieszczenia dostarcza bezpłatnie gm. m. Gorlic. W środki do nauki praktycznej zaopatrzoną jest szkoła odpowiednio, do nauki teoretycznej mniej odpowiednio. Materyałów do pracy warsztatowej dostarczało Towarzystwo tkackie „Prządka" w Krośnie, później Towarzystwo produkcyjne i handlowe w Łańcucie. Wartość wyrobów szkolnych, wykonanych w ciągu roku, wynosiła około 500 zł. w. a.

W skład zarządu szkoły wchodzą: Wojciech Biechoński, delegat Wydziału krajowego i kurator, Stefan Meus, c. k. notaryusz, delegat gminy, Walery Stawiarski, delegat „Prządki". Miejsce delegata Rady powiatowej opróżnione.

Instruktor fachowy: Bazyli Gąsiewski.

21. Korczyna. Szkoła tkacka.

Powstała w r. 1886, statut organizacyjny otrzymała d. 10. marca 1891. Obejmuje dwa całoroczne kursa nauki. Uczniów nadzwyczajnych nie było wcale. Między uczniami zwyczajnymi, prawie wyłącznie synami tkaczy, liczono tylko trzech zamiejscowych. Tytułem nagród za robotę pobrali uczniowie 1381 zł. 28 ct. Zasiłków stypendyjnych nie pobierali wcale.

Lokal na szkołę, dostarczony przez miejscowe Towarzystwo tkackie im. św. Sylwestra, jest zupełnie odpowiedni. Szkoła w potrzebne krosna i przybory do nauki dostatecznie zaopatrzona. Warsztat wyrabia tkaniny lniane, bawełniane, jutowe i kamgarnowe. Materyałów wszelkich dostarcza Towarzystwo tkackie. Wartość roczna wyrobów szkolnych bliżej nie znana.

W skład zarządu szkoły wchodzą: ks. Jan Szałay, jako przewodniczący, Jakób Pelczar, i Franciszek Urbanek, delegaci gminy i Maciej Jurasz, delegat Towarzystwa tkackiego.

Instruktor fachowy: Jan Standejski; przodownik warsztatowy Jan Kafel; Tomasz Wątróbski, nauczyciel ludowy dla nauki rysunków; Józef Heynar, nauczyciel ludowy dla przedmiotów dopełniających.

22. Kosów. Szkoła tkacka.

Istniejąca od r. 1882, zreorganizowana w r. 1895 na podstawie statutu z dnia 5. kwietnia 1895. Nauka obejmuje oddział przygotowawczy i dwa kursa całoroczne. Uczniów nadzwyczajnych nie było wcale. Uczniami zwyczajnymi byli synowie tkaczów, rolników i wyrobników, wszyscy miejscowi. Tytułem nagród za dobrę robotę i zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł pobrali uczniowie 1090 zł. w. a.

Budynek dostarczony przez miejscowe Towarzystwo tkackie, a przy pomocy funduszów krajowych przebudowany i rozszerzony, jest całkiem odpowiedni. Szkoła posiada 22 krosien, 6 maszyn Jaquarda, 8 maszyn szeftowych, 2 maszynki do bicia kartonów, maszynkę do zwijania cewek, snowarkę automatyczną i jest w ogóle we wszelkie przybory do nauki należycie zaopatrzona. Materyałów wszelkich dostarcza Towarzystwo tkackie. Wartość wyrobów, wykonanych w ciągu roku w szkole, wynosi około 2500 zł. w. a.

W skład zarządu wchodzą: Włodzimierz Łuszpiński, kurator, Stanisław Bursa, delegat Rady powiatowej, ks. Markian Szankowski, delegat towarzystwa tkackiego.

Instruktor fachowy: Kaźmierz Jamroz, przodownik Jan Hawrysz, nauczyciel przedmiotów uzupełniających Zygmunt Wolski. Ks. M. Szankowski udzielał religii.

23. Łańcut. Szkoła tkacka.

Istniejąca od r. 1890, zorganizowana na podstawie statutu z d. 23 października 1894 Obejmuje 2 całoroczne kursa nauki. Uczniów nadzwyczajnych miała 5. Uczniami zwyczajnymi są przeważnie synowie ubogich rolników i wyrobników. Tytułem zasiłków stypendyjnych z funduszów kraju i datków prywatnych pobrali uczniowie 390 zł. w. a.

Pomieszczenie szkoły, którego dostarcza w części gmina w części zaś opłaca fundusz krajowy, jest nieodpowiednie z powodu rozdzielenia na dwa zbyt od siebie oddalone budynki. Szkoła jest zaopatrzona odpowiednio w krosna i wszelkie przybory do nauki praktycznej, mniej odpowiednio w środki do nauki teoretycznej. Tkaniny przy nauce warsztatowej wyrabia się na rachunek Towarzystwa produkcyjnego i handlowego w Łańcucie, które dostarcza szkole wszelkich potrzebnych materyałów. Wartość roczna wyrobu szkolnego dochodzi do 6000 zł. w. a.

W skład zarządu szkoły wchodzą: Hr. Roman Potocki, kurator zakładu, Bolesław Żardecki, zastępca i Jan Cetnarski, delegaci Rady powiatowej, Józef

Gaweł i Marcin Szulc, delegaci gminy, Jakób Krzan i Ludwik Pusz, delegaci Towarzystwa produkcyjnego i handlowego.

Instruktor fachowy: Bazyli Pyptiuk, przodownik warsztatowy Józef Kolek.

24. Rychwałd. Szkoła tkacka.

Założona w r. 1891 na podstawie statutu z r. 1891, obejmuje oddział przygotowawczy i 2 całoroczne kursa nauki fachowej. Uczniów nadzwyczajnych nie ma. Uczniami zwyczajnymi są synowie miejscowych lub okolicznych rolników i wyrobników. Tytułem nagród za dobrą pracę i zasiłków stypendyjnych z funduszu krajowego pobrali 339 zł. 43 ct.

Szkoła, pomieszczona we własnym drewnianym, odpowiednim budynku, posiada 16 krosien, 6 maszynek szeftowych, 5 Jaquardowskich i inne przybory do nauki. Materyałów do wyrobu dostarcza szkole miejscowa spółka tkacka. Wartość roczna wyrobów szkolnych wynosi około 4000 zł. w. a.

W skład zarządu wchodzą: Bronisław Sądecki, kurator zakładu, ks. Jan Kos, delegat Wydziału krajowego, Wojciech Szwed, delegat Rady powiatowej, Jan Cebrat, delegat gminy, Karol Ringer, delegat spółki tkackiej.

Instruktor fachowy: Wawrzyniec Gubała. Dla nauki przedmiotów uzupełniających: Wojciech Zajda, miejscowy nauczyciel ludowy. Feliks Kłosowicz, przodownik warsztatowy.

25. Wilamowice. Szkoła tkacka.

Założona w r. 1887 na podstawie statutu z dnia 22. listopada 1887, obejmuje dwa całoroczne kursa nauki. Uczniów nadzwyczajnych nie było; uczniami zwyczajnymi są wyłącznie dzieci miejscowych tkaczów, małych gospodarzy i wyrobników. W zakładzie pobierają także naukę tkactwa dziewczęta. Tytułem nagród za dobrą pracę i zasiłków stypendyjnych z funduszu krajowego pobrali 755 zł. 50 ct. w. a.

Uczniowie, którzy ukończyli naukę, pracują dla miejscowego towarzystwa tkackiego i innych przedsiębiorców, albo wyjeżdżają do fabryk za granicę na dalszą praktykę i lepszy zarobek. Uczennice pozostają stale na miejscu przy pracy tkackiej.

Lokalu na szkołę dostarcza bezpłatnie gmina Wilamowice. Jest on za szczupły. Szkoła w krosna i przybory do nauki dostatecznie zaopatrzona. Materyałów dla szkoły dostarcza miejscowe Towarzystwo tkackie. Wartość wyrobu szkolnego w ciągu roku wynosiła około 1500 zł. w. a. Wyrabiano bieliznę stołową, prześcieradła bez szwu, szewioty, barchany, zefiry, portyery, obicia na meble, dywany i chodniki jutowe.

W sktad zarządu wchodzą: Dr. Herman Czecz de Lindenwald, kurator zakładu, ks. Andrzej Kondolewicz, zastępca, delegat Rady powiatowej, Jan Kaleta, burmistrz i Jan Nowak, delegaci gminy, Michał Foks, delegat spółki tkackiej.

Instruktor fachowy: Aleksander Zugaj, Józef Mika, przodownik. Ks. Andrzej Kondolewicz udziela uczniom religii.

26. Rakszawa. Szkoła sukiennicza.

Założona w r. 1893 na podstawie statutu z d. 25. sierpnia 1893. Obejmuje dwa względnie trzy całoroczne kursa nauki. Uczniów nadzwyczajnych, t j. starszych sukienników było trzech. Uczniami zwyczajnymi są synowie sukienników i rolników, w połowie miejscowi, w połowie zamiejscowi. Tytułem nagród za dobrą robotę i zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł otrzymali 957 zł. 32 ct. w. a.

Budynku na szkołę dostarczył fundusz krajowy. Jest on obszerny i odpowiedni. Budynki poboczne na urządzenia maszynowe, przędzalnię itd. wystawiło Towarzystwo produkcyjne i handlowe w Łańcucie, które dostarcza szkole wszelkich materyałów i zajmuje się zbytem wyrobów szkolnych. Szkoła liczy 36 krosien z wszelkimi potrze-

bnymi przyborami, małą przędzalnię mechaniczną, farbiarnię i apretownię i jest w środki do nauki należycie zaopatrzona. Wyrabia koce na konie, kocyki flanelowe, sukna grube, korty i szewioty. Roczna wartość wyrobu wynosi około 13.000 zł. w. a.

W skład zarządu wchodzą: Bolesław Żardecki, kurator, ks. Tomasz Sobota, delegat Rady powiatowej łańcuckiej, Jan Cetnarski i Marcin Szulc, delegaci Towarzystwa produkcyjnego i handlowego w Łańcucie.

Kierownik zakładu: Stanisław Anczyc, instruktor tkactwa: Jan Trojnar, instruktor farbiarstwa: Józef Wiech, nauczyciel pomocniczy: Jan Mełłech, nauczyciel szkoły ludowej. Jakób Wołowicz, przodownik warsztatowy.

27. Radymno. Naukowy warsztat powroźniczy.

Założony w r. 1895 na podstawie statutu z d. 30. października 1895. W hali wspólnej pracują starsi powroźnicy, członkowie miejscowego Towarzystwa powroźniczego, jako uczniowie nadzwyczajni. Było ich 25. Prócz tego liczył zakład 10 uczniów zwyczajnych, dla których przepisaną jest nauka systematyczna o dwóch całorocznych kursach. Wszyscy są miejscowi, z pomiędzy rodzin mieszczańskich Radymna. Zasiłków stypendyjnych nie udzielano.

Lokalem szkolnym jest hala warsztatowa, wybudowana przez Towarzystwo powroźnicze w Radymnie przy pomocy funduszu krajowego. Towarzystwo dostarcza wszelkich materyałów do pracy szkolnej. Wartość wyrobów, produkowanych przez Towarzystwo w związku ze szkołą, wynosi rocznie około 21.000 zł. w. a.

W skład zarządu wchodzą: Ks. kan. Leon Pastor, kurator; Władysław Janicki, c. k. notaryusz, zastępca kuratora.

Instruktor fachowy: Albert Wegner. Nauk dopełniających i religii udzielają: Ks. Jan Kudła, Ignacy Szczęścikiewicz i Jan Stolarski, nauczyciele szkół ludowych.

28. Kańczuga. Szkoła koronkarska.

Założona w r. 1882, posiada statut z r. 1888. Obejmuje trzyletni kurs nauki, a mianowicie dla koronek czeskich i idryańskich, dla koronek weneckich i Reticello, wreszcie dla koronek brukselskich i Relievo. Uczennic nadzwyczajnych było dwie. Uczennicami zwyczajnemi są córki ubogich rolników i wyrobników, przeważnie miejscowe; zamiejscowych było tylko 6. Ile tytułem zarobku z pracy i zasiłków z innych źródeł pobrały — nie wykazano.

Szkoła mieści się w domu, wynajętym od kierowniczki zakładu, i jest dostatecznie w przybory do nauki zaopatrzona. Wartość roczna produkcyi szkolnej wynosi około 1.200 zł. w. a.

W skład komitetu zarządzającego wchodzą: ks. Antoni Dymnicki, delegat rządu, jako przewodniczący, Teofil Stańkowski, delegat Wydziału kraj., Dr. Stanisław Zasacki, delegat Wydziału powiatowego.

Kierowniczka szkoły: Bar. Magdalena Czechowiczowa, nauczycielki pomocnicze: Anna Płachcińska i Emilia Szczepanowicz.

29. Stary Sącz. Szkoła koronkarska.

Przeniesiona z Muszyny do Starego Sącza w r. 1895 i opierająca się na statucie z d. 21. października 1888. Obejmowała trzyletni kurs nauki. Liczyła tylko 10 uczennic, a gdy i te poczęły ubywać, zamknięta z końcem ubiegłego roku szkolnego.

Mieściła się w lokalnościach, wynajmowanych od klasztoru P. P. Klarysek. Wartość wyrobów szkolnych wynosiła około 100 zł. w. a.

W skład zarządu wchodzili: Ks. Jakób Rozwadowski, kanonik, kurator zakładu; Hr. Helena Stadnicka, p. Helena Nawratilowa i p. Lucyna Wittigowa, protektorki zakładu; ks. Michał Weryński i p. Floryan Obmiński, delegaci Wydziału krajowego, p. Adolf Przybylski, delegat Wydziału powiatowego, p. Wojciech Pawlikowski, delegat gminy. Kierowniczka p. Aniela Kuhnówna.

30. Zakopane. Szkoła koronkarska.

Założona w r. 1883 na podstawie statutu z d. 30. stycznia 1883, obejmuje trzy całoroczne kursa nauki i dzieli się na oddziały: zawodowy, roboczy i hospitantek, czyli uczennic nadzwyczajnych, których było 8. Uczennicami zwyczajnemi są przeważnie córki miejscowych rolników; 29 było zamiejscowych. Tytułem zarobku z wyrobu koronek na oddziale roboczym i zasiłków stypendyjnych z różnych źródeł pobrały 2432 zł. 94 ct. w. a.

Szkoła mieści się w drewnianym budynku wynajętym, nie bardzo odpowiednim. W przybory do nauki zaopatrzoną jest dostatecznie. Wartość wyrobów szkolnych wynosi rocznie około 2500 zł. w. a.

W skład zarządu miejscowego wchodzą: Marya hr. Zamoyska, przewodnicząca, dr. Andrzej Chramiec, delegat Wydziału krajowego i Franciszek Neużil.

Kierowniczka szkoły: Józefa Neużilowa; ks. Karol Paluch, katecheta, Józef Laska dla rysunków, Wincenty Regiec dla przedmiotów dopełniających, Anna Chycowa, Agnieszka Gąsienicowa i Klementyna Schmidt, pomocnicze nauczycielki dla wyrobu koronek.

31. Maków. Szkoła hafciarska.

Założona w r. 1890, zreorganizowana w r. 1896 na podstawie statutu z dnia 3. lipca 1895. Obejmuje dwa całoroczne kursa nauki. Liczyła 10 uczennic nadzwyczajnych t. j. starszych hafciarek miejscowych. Uczennicami zwyczajnemi są córki miejscowych zagrodników i rzemieślników; cztery były zamiejscowe. Dwie uczennice pobierały zasiłki stypendyjne z funduszów krajowych i prywatnych w łącznej kwocie 80 zł. w. a.

Szkoła mieści się w lokalnościach, dostarczanych przez miejscowe Towarzystwo zaliczkowe „Wzajemna Pomoc“. Wyrobami szkoły są hafty białe i kolorowe oryginalne, na motywach góralskich, a wartość ich w ubiegłym roku szkolnym wynosiła około 300 zł. Pod wpływem szkoły i w związku z nią założoną została miejscowa spółka hafciarek.

Do Zarządu szkoły wchodzą: Ks. Karol Harsche, proboszcz miejscowy, jako kurator; p. Leona Bierkowska z Suchy jako fachowa nadzorczyni.

Nauczycielka kierująca: Ewa Antonowicz, nzuczyciel religii ks. Józef Michniak.

Porównując frekwencyę w szkołach zawodowych w r. 1895/6, która wykazywała 838 uczniów i uczennic, z frekwencyą za rok 1896/7, spostrzegamy ubytek o 76 uczniów. Spowodowanym on został wyłącznie przez usunięcie większej ilości uczniów nadzwyczajnych w szkołach szewskich, których w roku 1895/6 liczono 93, a w roku 1896/7 tylko 2, t. j. o 91 mniej. Przyjmowanie dalsze uczniów nadzwyczajnych w rzeczonych szkołach, które było pierwej wskazane głównie potrzebą wyuczenia wyrobu obuwia wojskowego, okazało się zbyteczne, skoro zorganizowały się pomiędzy samymi szewcami wspólne warsztaty i spółki dla wyrobu tego obuwia i znaomość wykonywania tej roboty poza obrębem szkół się rozpowszechnia.

Zmniejszenie się liczby uczniów w szkołach zawodowych jest zatem tylko pozorne, a ścisłe porównanie wykazuje nie ubytek, lecz wzrost liczby uczniów zwyczajnych. Szczegółowo przedstawia się on jak następuje:

Uczyło się i pracowało:	w r. 1895/6	w r. 1896/7
	Uczniów zwyczajnych	
w koszykarstwie	76	93
w kołodziejstwie (i ciesielstwie) . . .	84	93
w stolarstwie	35	34
w zabawkarstwie	—	12
w garncarstwie	28	32
w szewstwie	96	93
w tkactwie	154	138
w powroźnictwie	10	10
w koronkarstwie	126	120
w hafciarstwie	13	36
Razem . . .	622	661

Z uczniów i uczennic wszystkich pobrało 551 tytułem zasiłków stypendyjnych i nagród za dobrą pracę, wedle cyfr, jakie nam w kwestyonaryuszach wykazano, ogółem 22.151 zł. 60 ct. t. j. około 40 zł. w przecięciu na osobę. Kwota ta wszakże była w rzeczywistości nieco większa, gdyż nie wszędzie wykazano ściśle wysokość nagród za robotę. Wartość produkcyi, przy użyciu samychże sił szkolnych, bez wliczania tego, co Towarzystwa zawodowe osiągały rozdając pracę robotnikom poza szkołą, wynosiła około 90.000 zł. w. a.

III. Pożyczki i zasiłki na cele przemysłowe

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, załatwiając podania o pożyczki z funduszu przemysłowego, przedstawiła w ubiegłym roku Wysokiemu Wydziałowi, aby udzielono następujące pożyczki:

1. Janowi Wehrsteinowi, właścicielowi pracowni ślusarskiej w Stryju, 5000 zł. na 3%, spłacalne w 40. równych ratach kwartalnych od 1. stycznia 1898.

2. Janowi Soleckiemu i Tadeuszowi Kwiecińskiemu, właścicielom fabryki dachówek w Biegonicach pod N. Sączem, 10.000 zł. w. a. na 3%, spłacalne w 40 równych ratach kwartalnych od 1. stycznia 1898.

3. Walentemu Jakóbiakowi, pozłotnikowi we Lwowie, 1200 zł. w. a. na 3%, spłacalne w 20 równych ratach kwartalnych.

4. Janowi Maksymowiczowi, producentowi plecionek koszykarskich w Olszanicy, w pow. Jaworowskim, 1500 zł. na 3%, spłacalne w 20 równych ratach kwartalnych.

5. Helenie Bromilskiej, właścicielce fabryki gipsu w Kołokolinie, 8000 zł. w. a. na 3%, spłacalne w 20 ratach kwartalnych począwszy od 1. stycznia 1898.

6. Michałowi Sroczyńskiemu, kowalowi w Wielkich Oczach, 500 zł. w. a. na 3%, spłacalne w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od 1. lipca 1898.

7. Janowi Białasowi, właścicielowi pracowni stolarsko-snycerskiej w Rymanowie, 500 zł. na 3%, spłacalne w 20 równych ratach kwartalnych, począwszy od 1. lipca 1898.

8. M. B. Weinbergom i Spółce, właścicielom fabryki naczynia emaliowanego w Dębnikach, 25.000 zł. w. na 3%, spłacalne w 40 równych ratach kwartalnych od 1. stycznia 1899.

9. Ignacemu Szymańskiemu, blacharzowi w Krakowie, bezprocentowo 500 zł. w. a., spłacalne w 10 równych ratach półrocznych.

10. Janowi i Karolowi Siomiakom, garncarzom w Kołomyi, na urządzenie pracowni kaflarskiej 1.400 zł. bezprocentowo, do spłaty w 20 równych ratach kwartalnych od 1. lipca 1898.

11. Władysławowi Bernadzikiewiczowi, przędzalnikowi, bezprocentowo 200 zł. na podróż celem odbycia praktyki w przędzalnictwie fabrycznem.

Tytułem zasiłków bezzwrotnych przedstawiła Komisya do udzielenia:

1. Towarzystwu tkackiemu w Glinianach 350 zł. na opracowanie wzorów handlowych dla kilimów i dywanów tam wyrabianych.

2. Towarzystwu zachęty przemysłu krajowego we Lwowie 500 zł. w. a.

3. Gminie m. Jaworowa 150 zł. na utrzymywaną przez miasto szkółkę koronkarską i dalszych 300 zł. na rok szkolny 1897|8.

4. Antoniemu Tureckiemu, towarzyszowi krawieckiemu w Wiedniu, 150 zł. na opłacenie kosztów nauki kroju w I. Stowarzyszeniu przykrawaczy w Wiedniu.

5. Franciszkowi Nowakowskiemu, abituryentowi szkoły sukienniczej w Rakszawie, 250 zł. na 10-miesięczną praktykę przędzalnictwa wełnianego w fabrykach w Białej.

6. Janowi i Karolowi Siomiakom, garncarzom w Kołomyi, na urządzenie pracowni kaflarskiej 400 zł.

7. Michałowi Podkulskiemu i Marcinowi Brąglowi, koszykarzom w Jaśle, 100 zł. na urządzenie pracowni koszykarskiej.

8. Stanisławowi Barabaszowi, profesorowi w. szkoły przemysłowej w Krakowie 700 zł. na wydanie ostatniej części publikacyi: „Ornament płaski z pomników krakowskich“.

9. Janowi Michaliszynowi, abituryentowi szkoły tkackiej w Glinianach, 100 zł. na założenie warsztatu tkackiego w Krosienku, w pow. Przemyślańskim.

10. Towarzystwu tkackiemu w Glinianach, na sprawienie krosien do tkanin jedwabnych i podróż celem rozwinięcia stosunków handlowych 846 zł. w. a.

11. Towarzystwu produkcyjnemu i handlowemu w Łańcucie 1000 zł. na pokrycie strat, poniesionych przy produkcyi wyrobów sukiennych w Rakszawie z powodu niewprowadzenia jeszcze wszystkich krosien w ruch.

12. Towarzystwu hafciarek w Makowie 300 zł. na koszta założenia i wprowadzenia w życie Towarzysta.

13. Bazylemu Warnickiemu, abituryentowi majsterskiego kursu szewskiego we Lwowie, 120 zł zasiłku na odbycie 12-tygodniowego kursu w szkole szewskiej w Witkowie celem przygotowania się na werkmistrza szkół szewskich.

14. Szesnastu abituryentom szkoły szewskiej w Witkowie 90 złr. na zakupno narzędzi szewskich, potrzebnych każdemu czeladnikowi.

15. Sześciu abituryentom szkoły koszykarskiej w Dżurowie 120 zł. w. a. na zakupno narzędzi do samodzielnego wykonywania koszykarstwa.

16. Michałowi Gduli, ukończonemu uczniowi kursu zabawkarskiego w Jaworowie, 40 zł. na sprawienie tokarni i narzędzi celem urządzenia własnego warsztatu.

17. Antoniemu Marcinkowi i Jakóbowi Wicchowi, ukończonym uczniom kraj. szkoły sukienniczej w Rakszawie, po 50 zł. na sprawienie krosien z pospiesznemi ladami.

18. Janowi Kulpie, b. uczniowi szkoły sukienniczej w Rakszawie, 160 zł. na uzupełnienie wykształcenia w apreturze sukna we fabrykach w Bielsku.

19. Kaźmierzowi Jaroniowi, wychowańcowi kraj. szkoły tkackiej w Krośnie, 120 zł. na pobyt w Lyonie celem uzupełnienia swych wiadomości w tkactwie.

20. Pięciu abituryentom szkoły tkackiej w Gorlicach, łącznie 300 zł. na sprawienie krosien ulepszonych i niezbędnych przyrządów tkackich do samodzielnego wykonywania tkactwa.

21. Ośmiu abituryentom c. k. zawodowej szkoły przemysłu drzewnego w Zakopanem, a to 2 rzeźbiarzom, jednemu tokarzowi i pięciu stolarzom łącznie 230 zł. na zakupno narzędzi i warsztatów, niezbędnych do wykonywania rzemiosła.

22. Zarządowi szkoły garncarskiej w Porembie, 500 zł. na dalsze poparcie samodzielnej produkcyi naczynia kamionkowego przez tamtejszych garncarzy.

23. Szkołom ludowym w Torkach, Pustkowie i Przecławiu po 100 zł. na poparcie udzielanej tamże praktycznej nauki koszykarstwa.

24. Szkole ludowej w Załużu, w powiecie Jaworowskim, 100 zł. na poparcie udzielanej tamże praktycznej nauki szczotkarstwa.

25. Towarzystwu pedagogicznemu we Lwowie 200 zł. jako subwencyę na trzecie poprawne wydanie „Pierwszej książki polskiej do czytania dla szkół przemysłowych“ pod warunkiem zatrzymania ceny dotychczasowej.

W wykazie powyższym mamy sobie za obowiązek zwrócić uwagę na pozycye 7, 9, 14, 15, 16, 17, 20, i 21. Wszystkie one odnoszą się do takich uczniów, którzy albo jako czeladź, albo jako samoistni robotnicy rzemiosłem swem na życie zarabiać zaczęli. W porównaniu z liczbą uczniów, którzy w szkołach zawodowych od lat kilku w pewnych gałęziach pracy rękodzielniczej się wykształcili, jest jeszcze mało takich, którzyby już we własnych warsztatach zawodowej pracy się oddawali. Ale też żądanie, iżby owoce pracy szkół zawodowych w praktycznem życiu wszędzie już były widoczne, uważać należy za przedwczesne. Przeważna część szkół nie liczy więcej nad pięć lub sześć lat istnienia, a zatem czas mało co dłuższy, niż przepisane w nich lata nauki. Gdy zaś uczeń szkołę zawodową opuści, nie może zaraz przystępować do pracy na własną rękę, jużto dla wieku zbyt młodzieńczego, jużto dlatego, że czeka go służba wojskowa, zabierająca mu dla celów całkiem innych trzy do czterech lat życia. Wychowaniec szkoły zawodowej posiada zawsze nieco więcej wykształcenia niż zwykły rekrut z pośród ludności wiejskiej i małomiejskiej; możliwem jest przeto, że w toku służby wojskowej, lub po ukończeniu jej, znajduje inne, korzystniejsze dla siebie zajęcie, niż rzemiosło, dla którego się kształcił. Pewną, choćby drobną część wychowańców szkół zawodowych należy przeto z góry uważać za straconych dla rzemiosł i przemysłu. Na tych zaś, którzy po odbyciu służby wojskowej wrócą do swego zawodu, trzeba jeszcze poczekać.

Zapisujemy w końcu jeszcze jeden zasiłek bezzwrotny, który w niezwyczajnych warunkach z kwoty na zasiłki został wydany. Oto, gdy do Wydziału krajowego zgłosiło się o pomoc na urządzić się mającą loteryę wiedeńskie Towarzystwo złotego krzyża w Wiedniu, mające za zadanie tworzenie sanatoryów dla ubogich urzędników i ich rodzin, doradziła Komisya, ażeby nie posyłać rzeczonemu towarzystwu gotówki, lecz wybrać celniejsze przedmioty przemysłu krajowego i przesłać je jako zbiór fantów na zamierzoną loteryę. Wysoki Wydział przychylił się do tego wniosku. Zakupiono więc wyroby przemysłu krajowego za 500 zł. w. a. i przesłano je do Wiednia celem obznajomienia szerszych kół w monarchii z przedmiotami naszego przemysłu i zachęcenia do zawiązywania z Galicyą stosunków handlowych dla zaopatrywania się w artykuły, które młody nasz przemysł produkuje.

Ile zasiłków stypendyjnych rozdzielono w ubiegłym roku szkolnym uczniom zawodowych szkół przemysłowych i szkół handlowych, wykazuje spis, dołączony Aleg. XIV. do niniejszego sprawozdania. Wydatek ten, w zakresie szkół przemysłowych, wynosił po koniec roku szkolnego 1896|7 9.678 zł. 50 ct.

Kwota zasiłków dla uczniów szkół handlowych, licząc w to stypendya świeżo nadane i na rok dalszy przydłużone, wynosiła 3.500 zł. w. a.

IV. Obroty krajowego funduszu przemysłowego.

Rachunek krajowego funduszu przemysłowego za II. półrocze 1896 i za I. półrocze 1897 przedstawia się jak następuje:

I. Zamknięcie rachunku stałego funduszu przemysłowego za II. półrocze 1896.

A.

Cyfry obrotowe funduszu przemysłowego za II. półrocze 1896

Przychód.

Stan w kasie Banku krajowego po dzień 30. czerwca 1896	3.785 zł.	—	ct
Spłaty pożyczek	79.696 „	54	„
Pobrane odsetki	6.553 „	36½	„
„ „ zwłoki	96 „	40	„
Dotacya krajowa	6.250 „	—	„
Fabryka J. Chylewskiego	2.866 „	95	„
Razem	99.248 zł.	25½	ct.

Rozchód.

Pożyczki wydane:

Towarzystwo tkackie „Prządka“ w Krośnie	25.000 zł.			
Bracia Leser w Podgórzu	25.000 „			
Spółka tkacka w Rychwałdzie	1.000 „			
Cetnarowicz Jan we Lwowie	400 „			
Towarzystwo kowali w Sułkowicach	2.000 „			
Wajdowscy we Lwowie	3.000 „			
Pawlik Józef w Przemyślu	3.000 „			
Stypuła Jan w Tarnawie	1.500 „			
Tenerowicz Franciszek we Lwowie	5.000 „			
Meus & Górski w Krakowie	5.000 „			
Towarz. dla handlu i przemysłu we Lwowie	12.000 „	82.900 zł.	—	ct.
Dalsze koszta nabycia fabryki J. Chylewskiego w Tarnowie		2.453 „	28	„
Koszta ogólne		31 „	61½	„
Prowizya Banku krajowego		286 „	88	„
Odpisy z pożyczek		8.076 „	48	„
Stan lokacyi w Banku kraj. z dniem 31. grudnia 1896 r.		5.500 „	—	„
Razem		99.248 zł.	25½	ct.

B.

Bilans

stałego funduszu przemysłowego z dniem 31. grudnia 1896.

Stan czynny.

Kapitał z pożyczek udzielonych:				
przemysłowi tkackiemu	28	98.864 zł. 38 ct.		
„ skórnemu	12	49.888 „ 29 „		
„ drzewnemu	23	48.482 „ — „		
„ metalowemu	19	41.300 „ 84 „		
„ keramicznemu	11	38.600 „ — „		
Innym gałęziom przemysłu	31	124.793 „ 25 „	401.928 zł.	76 ct.
	124			
Udział w galicyjskiem akcyjnem Towarzystwie handlowem			50.000 zł.	— ct.
„ „ akcyjnej garbarni w Rzeszowie			25.000 „	— „
„ „ spółce komandytowej Bracia Muranyi, Stryjeński i Ska			10.000 „	— „
Koszt nabycia fabryki J. Chylewskiego			35.135 „	79 „
Stan lokacyi w Banku krajowym z dniem 30. grudnia 1896			5.500 „	— „
Razem			527.564 „	55 „

Stan bierny.

Aktywa przyjęte od Wydziału krajowego z dniem 1. stycznia 1888	111.410 zł. 08 ct.		
mniej odpisy z polecenia Wydziału krajowego	34.464 „ 32 „	76.945 zł.	76 ct.
Dotacya 12 rat z funduszu krajowego za r. 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895 i 1896		375 000 zł.	— ct.
Przyrost do dnia 31. grudnia 1896		75.618 „	79 „
Razem		527.564 „	55 „

C.

Wyprowadzenie cyfrowe stanu pożyczek po dzień 31. grudnia 1896.

Stan pożyczek z dniem 30. czerwca 1896	398.725 zł.	30 ct.
Wydane pożyczki w II. półroczu 1896	82.900 „	— „
Razem	481.625 zł.	30 ct.
Spłaty pożyczek w roku 1895 wynosiły	79.696 „	54 „
Stan pożyczek z dniem 31. grudnia 1896	401.928 zł.	76 ct.

II. Zamknięcie rachunku stałego funduszu przemysłowego za I. półrocze 1897.

A.

Cyfry obrotowe funduszu przemysłowego za I. półrocze 1897.

Przychód.

Stan lokacyi w Banku krajowym z dniem 31. grudnia 1896	5.500 zł. — ct.	
Spłaty pożyczek	30.644 „ 39 „	
Pobrane odsetki	4.757 „ 16½ „	
„ „ zwłoki	58 „ 40 „	
„ „ z lokacyi Banku krajowego	134 „ 62 „	
Dywidendy od udziałów	2.300 „ — „	
Dotacya krajowa	12.500 „ — „	
Wpływy na rachunek realności J. Chylewskiego	53 „ 75 „	
Razem	55.948 zł. 32½ ct.	

Rozchód.

Pożyczki wydane:			
Bracia Leser w Podgórzu	12.500 zł.		
Żywiecka fabryka sukna	26.000 „		
Kronhelm Jadwiga	1.500 „		
Brzęk Marcin	4.000 „		
Towarzystwo szewców w Dobczycach	1.800 „		
Meisner Adolf	4.000 „	49.800 zł. — ct.	
Fabryka J. Chylewskiego w Tarnowie (dalsze wydatki)		554 „ 70 „	
Koszta ogólne		143 „ 62½ „	
Stan lokacyi w Banku krajowym z dniem 30. czerwca 1897		5.450 „ — „	
Razem		55.948 zł. 32½ ct.	

B.

Bilans

stałego funduszu przemysłowego z dniem 30. czerwca 1897.

Stan czynny.

Kapitał z pożyczek udzielonych:			
przemysłowi tkackiemu 30	140.011 zł. 84 ct.		
„ skórnemu 13	48.479 „ 51 „		
„ drzewnemu 23	47.695 „ 04 „		
„ metalowemu 18	34.337 „ 45 „		
„ keramicznemu 11	35.184 „ 28 „		
Innym gałęziom przemysłu 31	115.376 „ 25 „	421.084 zł. 37 ct.	
126			
Udział w akc. garbarni w Rzeszowie		25.000 „ — „	
„ w galic. akcyjnem Towarzystwie handlowem		50.000 „ — „	
„ w Spółce komandytowej Bracia Muranyi, Stryjeński i Sp.		10.000 „ — „	
Kupno fabryki J. Chylewskiego w Tarnowie		35.636 „ 74 „	
Stan lokacyi w Banku krajowym z dniem 30. czerwca 1897		5.450 „ — „	
Razem		547.171 zł. 11 ct	

Stan bierny.

Aktywa przyjęte od Wydziału krajowego z dniem 1. stycznia 1888 . . .	111.410 zł. 08 ct.	
mniej odpisy	34.464 „ 32 „	76.945 zł. 76 ct.
Dotacya krajowa 11 rat z funduszu krajowego za rok 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895 1896 i 1897 .		387.500 „ — „
Przyrost po dzień 30. czerwca 1897		82.725 „ 35 „
Razem . .		547.171 zł. 11 ct.

C.

Wypowiedzenie cyfrowe stanu pożyczek po dzień 30. czerwca 1897:

Stan pożyczek z dniem 31. grudnia 1896	401.928 zł. 76 ct.
Wydane pożyczki w I-szem półroczu 1897	49.800 „ — „
Razem . .	451.728 zł. 76 ct.
Spłaty pożyczek w I-szem półroczu 1897 wynosiły . . .	30.644 „ 39 „
Stan pożyczek z dniem 30. czerwca 1897 . . .	421.084 zł. 37 ct.

Kończąc niniejsze sprawozdanie przedstawia Komisya krajowa dla spraw przemysłowych następujące wnioski:

Wysoki Wydział raczy:

I. Przedłożyć Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie niniejsze do wiadomości.

Aleg. XV. II. Załączony tu preliminarz [illegible] wydatków na cele przemysłowe wcielić do preliminarza krajowego na r. 1898 i przedłożyć go Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia.

III. Przedstawić Wysokiemu Sejmowi, aby uchwalił rezolucyę, wzywającą c. k. Rząd do jak najrychlejszego założenia i otwarcia c. k wyższej szkoły handlowej we Lwowie.

IV. Przedstawić Wysokiemu Sejmowi, aby wezwał c k. Rząd do energicznego czuwania nad ścisłem wykonywaniem przepisów, tyczących się posyłania uczniów warsztatowych na naukę uzupełniającą i pouczania majstrów i uczniów, jakie skutki w myśl noweli do ustawy przemysłowej z d. 23. lutego 1897 ściągają na siebie w razie niedopełnienia tego obowiązku.

V. Przedstawić Wysokiemu Sejmowi obięte już preliminarzem wnioski:

a) udzielenia Wydziałowi powiatowemu Skałackiemu pożyczki z funduszu krajowego w kwocie 3000 zł. w. a. na zakupno realności dla szkoły koszykarskiej w Dżurowie;

b) udzielenia bezzwrotnego zasiłku do wysokości 500 zł. w. a. gminie m. Kalwaryi na dokupno gruntu, wcielonego do realności szkoły stolarskiej tamże.

c) udzielenia bezzwrotnego zasiłku 4000 zł. Towarzystwu tkackiemu w Glinianach, skoro przystąpi do wystawienia budynku dla szkoły tkackiej wedle skazówek, których mu Wydział krajowy udzieli;

d) udzielenia bezzwrotnego zasiłku 3.300 zł. w. a. na budowę drogi do Rakszawy.

VI. Przedstawić Wysokiemu Sejmowi, aby wezwał c. k. Rząd do podniesienia zasiłków ze skarbu państwa na utrzymanie krajowych szkół zawodowych.

We Lwowie d. 15. listopada 1897.

Tadeusz Romanowicz.
Zastępca Prezesa Komisyi kraj. dla spraw przem.

Juliusz Starkel.
Sekretarz Komisyi kraj. dla sp. przem.

Regulamin

czynności Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych

(zatwierdzono uchwałą Wydziału Krajowego z d. 19. lutego 1897 L. 9409).

§. 1.

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych załatwia sprawy swego zakresu działania na posiedzeniach pełnych, albo też przez swoje sekcye i komisye specyalne, tudzież przez osobnych delegatów.

§. 2.

Na mocy postanowień §. 9. statutu ustanawia Komisya:

a) stałą sekcyę administracyjną, i

b) powołuje w miarę potrzeby specyalne komisye czasowe.

§. 3.

Sekcya administracyjna składa się z dziewięciu we Lwowie zamieszkałych członków, mianowicie: z szefa departamentu II. Wydziału krajowego (referenta spraw przemysłowych) jako przewodniczącego i z ośmiu członków Komisyi, wybranych głosowaniem kartkami na pełnem posiedzeniu tejże.

Sekcya administracyjna wybiera z pośród swoich członków zastępcę przewodniczącego.

§. 4.

Sekcya administracyjna sama oznaczy stałe termina swych zwyczajnych posiedzeń. Nadzwyczajne posiedzenia zwołuje przewodniczący w razach nagłych, nie cierpiących zwłoki, lub na żądanie dwóch członków sekcyi.

Do ważności uchwał potrzebną jest obecność przewodniczącego lub jego zastępcy i trzech członków sekcyi.

Z czynności swych zdaje Sekcya sprawę na każdem posiedzeniu Komisyi pełnej.

§. 5.

Do zakresu działania Sekcyi administracyjnej należy.

a) zarząd przyzwolonymi funduszami (§. 5. statutu) w granicach uchwał Komisyi pełnej;

b) przeprowadzanie rokowań z władzami, korporacyami lub osobami prywatnemi względem przykładania się do kosztów założenia i utrzymania fachowych szkół przemysłowych, tudzież warsztatów naukowych;

c) przedstawianie Komisyi pełnej wniosków co do statutów, regulaminów i instrukcyi dla szkół i warsztatów, i w ogóle co do urządzenia tychże zakładów;

d) sprawowanie nadzoru zwierzchniczego nad szkołami i zakładami, zostającemi pod opieką krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych;

e) przedstawianie Komisyi pełnej wniosków na mianowanie stałych nauczycieli dla szkół przemysłowych i stałych kierowników warsztatów naukowych, tudzież zarządzanie tymczasowego zastępstwa nauczycieli i kierowników w tych zakładach;

f) przedstawianie Komisyi pełnej wniosków co do udzielania zapomóg i pożyczek na cele przemysłowe, z przeznaczonych na to przez Sejm funduszów (§. 4 stat.);

g) przedstawianie Komisyi pełnej wniosków co do udzielania stypendyów i zasiłków uczniom szkół przemysłowych i warsztatów naukowych, tudzież osobom, kształcącym się w zawodach przemysłowych;

h) przedstawianie Komisyi pełnej wniosków co do wszelkich wydawnictw przemysłowych;

i) przedstawianie Komisyi pełnej wniosków co do mianowania personalu biura Komisyi;

k) układanie rocznego preliminarza i sprawozdań z czynności Komisyi, jakoteż z obrotów funduszu przemysłowego.

l) w ogóle wykonywanie wszystkich uchwał Komisyi pełnej, o ile one nie są przydzielone specyalnym Komisyom lub osobom;

m) w razach nagłych, nie cierpiących zwłoki, może Sekcya administracyjna wydawać zarządzenia w zastępstwie Komisyi pełnej, winna jednak na najbliższem posiedzeniu Komisyi pełnej zdać z tego sprawę.

§. 6.

W sprawach natury zasadniczej, wymagających dłuższego badania i wysłuchania opinii ludzi zawodowych, tworzyć będzie Komisya w razie potrzeby czasowe komisye specyalne, złożone z członków Komisyi pełnej jak i ze znawców poza obrębem Komisyi stojących.

Obradami każdej z takich komisyi kieruje przewodniczący stałej Sekcyi administracyjnej. Zastępcę przewodniczącego wybiera Komisya ze swego łona.

§. 7.

Ogólne zwyczaje parlamentarne zachowane być mają co do toku rozpraw Komisyi pełnej, Sekcyi administracyjnej i komisyi specyalnych. W razie zachodzącej wątpliwości rozstrzygają analogiczne postanowienia regulaminu sejmowego.

Każdemu z członków Komisyi krajowej służy prawo czynienia wniosków. Wszakże wnioski samoistne, nie objęte porządkiem dziennym Komisyi pełnej, nie mogą być rozstrzygane na tem samem posiedzeniu, na którem były postawione, ale mają być przesłane do sprawozdania sekcyi administracyjnej lub właściwej komisyi specyalnej.

O przebiegu obrad Komisyi pełnej ma biuro Komisyi ogłaszać treściwe sprawozdania.

§. 8.

Komisya załatwia swe ekspedycye na zewnątrz przez swoje biuro pod kierownictwem szefa departamentu II. Wydziału krajowego (referenta spraw przemysłowych).

§. 9.

Postanowienia szczegółowe co do sposobu załatwiania spraw przez biuro Komisyi określa instrukcya służbowa dla sekretarza, stanawiająca integralną część niniejszego regulaminu.

Alegat II. do Sprawozdania Komisyi kraj. dla spraw przemysł. za r. 1897

Regulamin

tyczący się wizytowania krajowych szkół przemysłowych i zakładów naukowych z funduszu krajowego subwencyonowanych, zatwierdzony uchwałą Wydziału krajowego z dnia 16. kwietnia 1897 L. 22077.

§. 1. Członkowie Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i powoływani przez Komisyę a przez Wydział krajowy zatwierdzani znawcy wizytują pod względem naukowym i fachowym krajowe szkoły przemysłowe i pokrewne im zakłady naukowe prywatne, z funduszu krajowego subwencyonowane.

§. 2. Komisya ustanawia od czasu do czasu na posiedzeniach pełnych, które szkoły i zakłady należą do specyalnie wyznaczonych wizytatorów.

§. 3. Jeśli dla jakiej kategoryi szkół jest dwóch wizytatorów wyznaczonych, wówczas pożądanem jest, aby obaj wspólnie, po poprzedniem porozumieniu, szkołę wizytowali. Gdyby porozumienie takie co do czasu i wspólnego wyjazdu mie mogło przyjść do skutku, natenczas obowiązek wizytowania spada na pierwszego z wymienionych wizytatorów. Gdyby drugi z wizytatorów oddzielnie Zakład chciał zwiedzić, winien o tem poprzednio pierwszego z wizytatorów uwiadomić. Każdy z wizytatorów uwiadamia zresztą bm. Szefa Dep. II. Wydziału krajowego o zamierzonej wizytacyi.

§. 4. Lustracyi administracyjnej i rachunkowej szkół przemysłowych i zakładów subwencyonowanych, dokonywa wyznaczony do tego przez Wydział Krajowy urzędnik rachunkowy. Lustruje on szkoły albo sam, albo na żądanie wizytatora z łona Komisyi, towarzyszy temuż w wizytacyi, o ile to Wydział krajowy uzna za wskazane. Lustracyami administracyjnemi zarządza w ogóle Wydział krajowy.

§. 5. Każda szkoła przemysłowa ma być przynajmiej raz do roku wizytowaną, a wizytator winien ze swej wizytacyi zdać sprawę najpóźniej w 14-cie dni po odbyciu tejże pisemnie Komisyi, która w sprawozdaniu rocznem, przedkładanem Sejmowi, wymieni, kiedy wizytacya szkoły się odbyła.

§. 6. Wizytator ma powierzonej opiece jego Zakład badać pod każdym względem, tak co do toku nauki teoretycznej jak i warsztatowej, co do wpływu, jaki szkoła wywiera na przemysł miejscowy i w ogóle pod względem ekonomicznym. Wizytacya ma być połączona z obecnością wizytatora na godzinach nauki i pracy. W szkołach, w których jest więcej nauczycieli, ma wizytator odbyć z nimi konferencyę i udzielić im swych spostrzeżeń, ma również znieść się z administracyjnym zarządem szkoły na zwołanym ad hoc posiedzeniu, lub przynajmniej z kuratorem Zakładu.

§. 7. Wizytator może czynić na miejscu pewne zarządzenia, tyczące się postępowania dydaktycznego i pedagogicznego, wykonania planu nauki, właściwego użycia materyałów, zakresu wyrobów i t. d. Zarządzenia te wszakże nie mogą uwłaczać postanowieniom statutu i zasadniczego planu nauki, jaki jest dla zakładu przepisany, nie mogą również wykraczać poza granice przyzwolonych kredytów w budżecie szkoły.

§. 8. Jeśli idzie o zasadnicze niedomagania i zmiany w ustroju zakładu, pociągające za sobą zmianę statutu, planu nauki i pracy warsztatowej, winien wizytator przedłożyć swe wnioski Komisyi, względnie Sekcyi administracyjnej tejże.

§. 9. Wszelkie zarządzenia, poczynione przez wizytatora na miejscu, mają być sprawozdaniem tegoż objęte.

§. 10. Ważniejsze referaty, tyczące się szkół wizytowanych, takie mianowicie, które nie są przedmiotem obrad i uchwał Sekcyi administracyjnej, względnie Komisyi pełnej, mają być dotyczącemu wizytatorowi do wiadomości podane.

§. 11. Obecnie porucza Komisya wizytacye szkół przemysłowych jak następuje

a) Wizytacyę wszystkich szkół przemysłowych uzupełniających oraz szkół koronkarskich w Zakopanem i w Kańczudze, obejmuje Członek Komisyi p. Jan Franke;

b) Wizytacyę szkół kołodziejskich w Kamionce strumiłowej, Grybowie i Grzymałowie p. August Sołtyński łącznie z p. Michałem Michalskim jako znawcą;

c) Wizytacyę szkół stolarskich w Stanisławowie i Kalwaryi Zebrzydowskiej p. Zygmunt Gorgolewski łącznie z p. Józefem Wczelakiem jako znawcą;

d) Wizytacyę szkół garncarskich w Kołomyi, Porembie i Toustem p. Julian Zacharjewicz łącznie z p. E. Krzenem, kierownikiem stacyi keramicznej;

e) Wizytacyę szkół szewskich w Uhnowie, Witkowie i Starym Sączu, szkoły powroźniczej w Radymnie, szkoły koronkarskiej w Starym Sączu, szkoły hafciarskiej w Makowie i subwencyonowanych szkół robót kobiecych w Krakowie, Lwowie i Kołomyi p. Arnulf Nawratil;

f) Wizytacyę szkół tkackich w Krośnie, Glinianach, Gorlicach, Korczynie, Kosowie, Łańcucie, Rychwałdzię, Wilamowicach i szkoły sukienniczej w Rakszawie p. Stefan Kossuth łącznie z p. H. Gruszeckim;

g) Wizytacyę szkół koszykarskich w Czerwonej-Woli, Skołyszynie, Dzurowie, Rudkach, Zatorze i Wojsławiu, Sekretarz Komisyi p. Juliusz Starkel, łącznie z p. Józefem Dąbrowskim, administratorem szkoły w Czerwonej-Woli, jako znawcą;

h) Wizytacyę krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej we Lwowie p. Julian Zacharjewicz.

Alegat III. do Sprawozdania Komisyi kraj. dla spraw przemysł. za r. 1897.

Sprawozdanie

o obrotach funduszu przemysłowego w czasie od r. 1887—1896*)

Wysoka Komisyo! Za podstawę niniejszego sprawozdania służyły podpisanym dwa wykazy, zestawione przez Sekretaryat Komisyi, z których jeden przedstawia pożyczki w ciągu upłynionego dziesięciolecia udzielone, podając zarazem z całą dokładnością stan funduszów zwróconych, odpisanych, jakoteż zaległości pozostających jeszcze do spłacenia z drugiego natomiast widać, jakie podania o pożyczki w ciągu tego samego czasu załatwiono odmownie.

Wykaz pierwszy. Obejmuje on pożyczki, udzielone w dwóch okresach czasu a mianowicie:

a) okres, w którym pożyczek udzielał wprost Wydział krajowy;

b) okres, w którym pożyczek udzielano na wniosek krajowej Komisyi przemysłowej.

W obu tych okresach udzielono pożyczek na cele przemysłu: 1) tkackiego, 2) skórnego, 3) drzewnego, 4) metalowego, 5) keramicznego, 6) różnych gałęzi przemysłowych.

Nadto w okresie drugim (Komisyi przemysłowej) znaczniejszemi zasilano pożyczkami poszczególne Komitety lokalne Wystawy krajowej w. r. 1894.

Poszczególne działy przemysłowe rozpatrując z osobna znachodzimy:

Dla przemysłu tkackiego w okresie Wydziału krajowego wypożyczono . . . . . 5750 złr

z tego odpisano razem . . . . . 150 „

tj. 32·3% sumy wypożyczonej.

Zaległości, t. j. sum nieściągniętych nie ma żadnych.

*) Sprawozdanie to ogłasza się z pominięciem imiennych wykazów dłużników.

W okresie Komisyi przemysłowej wypożyczono . . 193·900 zł.
z czego nic nie odpisano. Zaległości niema żadnej.

Razem w obu okresach wypożyczono na ten dział przemysłu łączną kwotę 199.650 złr., z czego musiano odpisać 150 złr., a to wyłącznie w okresie pierwszym.

2. Dla przemysłu skórnego w okresie pierwszym
wypożyczono . . . . . 72.250 złr. 08 ct.
z tego odpisano razem . . . . . 23.359 „ 74 „
t. j. 32·3% sumy wypożyczonej.

(Powodem znacznych odpisów są przeważnie straty w sześciu towarzystwach handlu skór w kraju, które wskutek złej administracyi musiały likwidować.)

W okresie Komisyi przemysłowej wypożyczono . . 124.700 złr.
z której to kwoty z jednej tylko pożyczki . . . . 400 „
odpisano minimalną kwotę . . . . . , 33 ct.

Zalega natomiast 301 złr. 64 ct.

W obu okresach czasu razem wypożyczono przeto w dziale tym 196.950 zł. 08 ct., z czego musiano odpisać razem 23360 złr. 7 ct., która to suma prócz 33 ct. całkowicie idzie na karb okresu pierwszego. Zaległość zaś 301 zł. 64 ct. przypada na okres drugi.

3. Przemysł drzewny. W okresie pierwszym wypożyczono . . . . . 8400 złr.
z tego odpisano razem . . . . . 644 „ 70 ct
t. j. 7·7% sumy wypożyczonej.

Zaległości niema.

W okresie Komisyi przemysłowej wypożyczono 94.100 złr., z której to kwoty nie odpisano nic. Zalega razem kwota 2296 złr. 71 ct.

W obu okresach razem wypożyczono przeto 102.500 złr. z czego odpisano 644 zł. 70 ct. w okresie pierwszym; w okresie drugim natomiast, egzekwuje się należytość 2296 zł. 71 ct.

4. Przemysł metalowy. W okresie pierwszym, żadnych przemysłowi temu nie udzielano pożyczek.

W okresie drugim wypożyczono 114.850 złr. Z kwoty tej nie odpisano nic, natomiast zalega 680 złr. 84 ct.

5. Przemysł keramiczny. W okresie pierwszym
wypożyczono . . . . . 6.960 złr.
odpisano . . . . . 545 97ct.
t. j. 7·8%.

Zalega z okresu tego 4000 złr.

W okresie drugim wypożyczono 59.800 zł.; z tego ani nic nieodpisano, ani nic nie zalega.

W obu przeto okresach czasu wypożyczono łącznie 66·760 złr., z czego odpisano razem 545 złr. 97 ct. w okresie pierwszym, jak niemniej egzekwuje się zaległość 4000 złr. również z okresu pierwszego.

6. Różne gatunki przemysłu W okresie pierwszym wypożyczono . . . . . 18 050 złr.
z tego odpisano razem . . . . . 9763 „ 91 ct.
t. j. 54% sumy wypożyczonej.
Zaległości niema.

W okresie drugim wypożyczono 188.850 zł. a odpisano z tego 159 złr.

Zaległości w tym dziale wynoszą 2576 zł. 57 ct.

Udzielone przez Komisyę krajową pożyczki pięciu Komitetom lokalnym Wystawy krajowej w łącznej kwocie 29·200 złr. spłacono całkowicie.

Streszczając rzecz, spostrzegamy, że z pożyczek udzielanych
w okresie pierwszym w wysokości . . . . . 111.410 złr. 08 ct.
odpisano razem . . . . . 34.464 „ 32 „
czyli bez mała 31% sumy wypożyczonej.

Zalega w okresie tym 4000 złr. czyli niemal 3·6% wypożyczonej kwoty.

W okresie drugim udzielono pożyczek w łącznej kwocie . 805.400 złr.
z czego odpisano razem . . . . . 159 „ 33 ct.
czyli 0·02% sumy wypożyczonej.

Zalega natomiast 5855 złr. 76 ct, czyli 0.73% wysokości udzielonych pożyczek.

Z zestawienia tego uderza znakomita różnica, jaka w obu tych okresach zachodzi w stosunku strat do kwot wypożyczonych. Przytoczone powyżej cyfry świadczą wymownie, że w okresie drugim bezpieczeństwo funduszu krajowego nierównie baczniej miano na oku.

Całkowita suma **527.564** złr. **55** ct., którą Komisya krajowa na cele przemysłowe mogła rozporządzić, rozdziela się na

I. Udzielone pożyczki

1.	przemysłu tkackiego . . .	28	w łącznej kwocie	98864 złr.	38 ct.
2.	„ skórnego . . .	12	„ „ „	49888 „	29 „
3.	„ drzewnego . . .	23	„ „ „	48482 „	— „
4.	„ metalowego . .	19	„ „ „	41300 „	84 „
5.	„ keramicznego . .	11	„ „ „	38600 „	— „
6.	„ różne gałęzie . .	31	„ „ „	124793 „	25 „
			razem	401928 złr.	76 ct.

II. Udziały w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych a mianowicie:

1.	w galic. akcyjnem Tow. handlowem	50.000 złr.
2.	„ akcyjnej garbarni w Rzeszowie	25.000 „
3.	„ spółce komandytowej Muranyj Stryjeński i spka. . .	10.000 „
	razem	85.000 złr.

III. kupno fabryki Chylewskiego w Tarnowie . . 35.000 złr.

IV. lokacya w Banku krajowym . . . . . 5000 złr.

ad I 1. Z owych 28 pozycyj z kwotą 98864 złr. 38 ct. 14 pozycyj (z kwot 19.929 złr. 38 ct.) odnosi się pośrednio, jedna zaś pozycya z kwotą 25000 złr. wprost do „Prządki“, która przeto z funduszow Komisyi z końcem grudnia 1896 miała łączną kwotę 44929 złr. 38 ct. czyli 45.4% całej sumy 98864 złr. 38 ct. tego działu.

Jest to przeto bardzo poważna pomoc dla Towarzystwa, trudniącego się wprost i produkcyą i zbytem, i bez pomocy tej Towarzystwo to możeby nawet i działać nie mogło.

Drugiem z rzędu co do wysokości kwoty jest Tow. produk. i handl. w Łańcucie, które razem w 2 pozycyach otrzymało pożyczki 26.000.

Jestto również kwota bardzo znaczna, bo 26·3% całej sumy tego działu.

Świadczą obie te kwoty, że obok uwzględnienia kwotami drobniejszemi instytucyj lub przedsiębiorstw mniejszego zakresu, mającego częściej charakter drobnego przemysłu domowego, nie cofano się i przed angażowaniem sum większych tam, gdzie tego charakter przedsiębiorstwa wymagał.

Z wielkiem zadowoleniem podnieść należy kwotę 12.500 złr., idącą na karb fabryki wielkiej szpagatu braci Leserów w Podgórzu, którym przyznano pożyczki w wysokości 25.000 złr. Kwota ta jest jednym z przykładów, których później więcej jeszcze się znajdzie, a które świadczą, że Komisya i wielki przemysł fabryczny popiera, oczywiście w miarę środków.

19 dłużników tego działu spłaciło zupełnie łączną kwotę dłużną 69700 złr., co dobrze świadczy i o pieczołowitości zarządu i o poczuciu dłużników.

ad I 2. Z 12 pozycyj z łączną kwotą 49888 zł. 29. ct. dwie odnoszą się do akcyjnej garbarni w Rzeszowie w łącznej kwocie 14025 zł. Stanowi to 28% kwoty całej i jest pozostająca do spłacenia reszta pożyczek w łącznej kwocie 35000 złr.

Dalsza wybitna pozycya odnosi się do garbarni Dłużyńskich w Ludwinowie, ktrzy niedawno otrzymali pożyczkę w kwocie 20.000 zł., stanowiącą 40% całej kwoty. Reszta pieniędzy rozkłada się na pozycye drobniejsze. Widać z tego, że w dziale przemysłu skórnego znaczniejsza część środków pieniężnych poszła właśnie na poparcie zakładów większych, a więc służy większemu przemysłowi fabrycznemu.

21 dłużników spłaciło zupełnie łączną kwotę 87375 zł.

ad I. 3. Z 23 pozycyj tego działu (łączna kwota 48482zł.) dwie pozycye, razem 6600 zł. (13·%), odnoszą się do firmy „Schmindling i Papciak w Jaśle", jedna 7000 zł. 14·4% do fabryki Muranyj'ch w Krakowie. Dalsze cztery pozycye znaczniejsze (5400 zł. Malewski i 5000 zł. Tenerowicz we Lwowie, 3000 zł. Pawlik w Przemyślu, 4000 zł. Kosiński w Debesławcach) i wiele drobniejszych, w różnych miejscowościach kraju, świadczą o należytem rozumieniu potrzeb i stosunkowaniu kwot do doniosłości przedsiębiorstwa. Fabryka Marunyj'ch i tu dostarcza dowodu względniania przemysłu fabrycznego.

Znaczna liczba (10 z kwotą 26 000 zł.) spłaconych zupełnie pożyczek dawniejszych świadczy dobrze i o dokładności zarządu funduszami, jak i o punktualności dłużników.

ad I. 4. Z 19. pozycyj (łączna kwota 41·300 zł. 84 ct.), 5 pozycyj z kwotami, 4.000 zł. (Przemyśl), 4.500 i 5.000 zł. (Lwów), 4.250 zł. (Kraków) i 4.750 zł. (Sambor) odpowiadają zakładom większym. Pozycye owe stanowię razem 22 500 zł., t. j. przeszło 50% kwoty całej. Reszta oczywiście przypada na znaczniejszą ilość (14) pozycyj drobniejszych.

Dziewięciu dłużników z łączną sumą 52.600 zł. tej grupy wypłaciło się zupełnie.

ad I. 5. Z 11. pozycyj (łączna kwota 38.600 zł.) dwie z kwotami 10.000 zł. (Lewiński Lwów) i 10.000 zł. (fabryka Niepołomice), razem przeto 20.000 zł., czyli przeszło 50% sumy całej, poszły na poparcie przemysłu fabrycznego i świadczą o tendencyach Komisyi krajowej w tym względzie. Zaliczyć tu wypada i fabrykę kafli Niedźwieckiego pod Krakowem, który z dłużnej sumy 4.000 zł. spłacił już 2.200 zł.

Pożyczki w tym dziale nikt do 31. grudnia 1896 nie był spłacił całkowicie.

ad I. 6. Z 31 pozycyj (łączna kwota 124.793 zł 25 ct.) sześć pozycyj ze sumami 8.000 zł. (Radymno, powrozy) 7.000 zł. (Lwów, fortepiany), 9.000 zł. (Żółkiew, szkło), 13.500 zł. (Lwów, konserwy wojsk.), 12.750 zł. (Gorlice, Tow. dla handlu i przem.) i 12.000 zł. (Lwów, Tow. dla handlu i przemysłu), razem przeto 62.250 zł. t. j. 50% całej kwoty znowu idzie na poczet przedsiębiorstw większych i to w różnych stronach kraju. Ośmiu dłużników tej grupy wypłaciło się już było poprzód zupełnie z kwotą 27.300 zł.

Z przedstawionego rozbioru widać przedewszystkiem skrupulatność i równowagę w uwzględnieniu tak małych jak i większych przedsiębiorstw, a to bez uprzedzenia co do miejscowości i osób. Nie można przeto co do tej części sprawozdania o obrotach funduszem przemysłowem wyrazić się inaczej, jak tylko z uznaniem, a jeżeli czego żałować można, to tego, że środki pieniężne Komisyi nie pozwalały na przyjście w pomoc niektórym przedsiębiorstwom pożyczką potrójnej choćby wysokości.

ad II. 1., 2., 3. Trzy te pozycye dowodzą, że fundusz przemysłowy i w inny sposób przyczynia się do spotęgowania ruchu przemysłowego w kraju, biorąc udział w przedsiębiorstwach wielkich kwotami, na jakie go stać.

Dowodzi to przedewszystkiem zrozumienia doniosłości przemysłu wielkiego i świadomości potrzeby jego popierania. Poparcie to obok strony materyalnej tę ma jeszcze korzyść, że przystąpieniem swem Komisya, powagą kraju, moralnie niejako wspiera przedsiębiorstwo, przysparzając mu zaufania publiczności.

Dążenie te zaznaczyć należy z uznaniem.

ad III. Kupno to uzasadnionem wydaje się z tego powodu, że w ten tylko sposób ustrzedz można było fundusz przemysłowy od strat znacznych.

ad IV. Drobność tej pozycyi świadczy bardzo dobitnie o należytem wyzyskaniu funduszu przemysłowego, a zarazem o jego niedostateczności.

Obiegające z końcem roku 1896 promesy na pożyczki z krajowego funduszu przemysłowego, rozdzielają się na wymienionych powyżej 6 grup w sposób następujący:

1.	Przemysł tkacki	45.000 zł.
2.	„ skórny	1.800 „
3.	„ drzewny	4.000 „
4.	„ metalowy	26.000 „
5.	„ keramiczny	10.000 „
6.	różne gałęzie przemysłu	27.000 „
	razem . .	113.800 zł.

Z pieniędzy tych w pierwszym rzędzie korzystać będzie przemysł fabryczny, gdyż znajduje się tam na fabryki kwota 78.500 zł., czyli 69% całej sumy.

Kwoty powyższe wskazują, jaką drogą Komisya chętnie kroczyćby rada i mogą być wymowną ilustracyą dążności Komisyi wobec głoszonych życzeń wydatniejszego niż dotąd popierania przemysłu wielkiego, jakoteż wobec nie zawsze uzasadnionych zarzutów zaniedbywania tego właśnie kierunku.

Wykaz drugi. Do wykazu tego dołączono w końcu uwagę, iż „powodami odmowy są przeważnie, albo brak dostatecznego ubezpieczenia pożyczki, albo wyczerpanie dochodów funduszu przemysłowego“.

Otóż z owych dwóch powodów bezwarunkowo rzecz motywuje powód drugi, t. j. brak pieniędzy, bez których, jak o prowadzeniu wojny, tak i o prowadzeniu przemysłu, mówić nie można. Niestety w istocie tak jest, iż z powodu słabych srodków finansowych bardzo wielu przedsiębiorstw poprzeć nie można, któreby na to zasługiwały.

Na pierwszem jednak miejscu podany powód, t. j. brak dostatecznego ubezpieczenia pożyczki, nie powinien naszem zadaniem nadto przeważać, gdyż przeciwstawienie do tego, t. j znakomite ubezpieczenie pożyczki, a więc bardzo wielka zamożność starającego się o pożyczkę, nie może być tytułem do jej otrzymania.

Kto jest bardzo zamożny, znajdzie pożyczkę w bankach, za którą trochę więcej zapłaci, lecz nie o tyle, ażeby to zachwiać mogło jego przedsiębiorstwem, jeżli jest dobre.

Ważniejszym i przedewszystkiem uwzględnia się domagającym warunkiem jest osobista kwalifikacya i dzielność zawodowa petenta, oczywiście przy jakich takich zasobach materyalnych, chociażby one nie stanowiły bezpieczeństwa hipotecznego. Takim właśnie wypadkom należałoby naszem zdaniem przedewszystkiem wielką zapewnić opiekę, gdyż jeżeli komu, to właśnie funduszowi krajowemu przystoi coś i zaryzykować, byleby w granicach znacznego prawdopodobieństwa udania się.

Zawodowa bowiem wiedza, dzielność i zapobiegliwość osobista i rzetelność w prowadzeniu interesu przy jakiej takiej zasobności, względnie stosownym stanie pracowni i klienteli, a w końcu i jasno a racyonalnie określonym celu pożyczki, powinny być dostateczną podstawą do zaangażowania kapitału krajowego.

W każdym razie uznajemy, że na zamierzone dopiero przedsiębiorstwo przemysłowe, które ani zasobów materyalnych nie posiada, ani nie miało jeszcze sposobności dać się poznać osobą swojego szefa zawodowego i istotą swojej produkcyi, dla którego przeto fundusz krajowy miałby być dopiero punktem wyjścia, fundamentem

niejako, — na takie przedsiębiorstwo w dzisiejszych warunkach i po doświadczeniach z pierwszego okresu pożyczek, fundusz krajowy iść nie może.

Dla ilustracyi naszych zapatrywań niech posłużą niektóre przykłady zaczerpnięte z wykazu drugiego, który obejmuje 211 pozycyj pożyczek odmówionych w ciągu ostatniego dziesięciolecia.

Przykłady te podzielić można na następujące grupy typowe:

a) Podania treścią swoją nie nadające się do rozpatrywania na seryo:

1) Na podróż do Chicago! 2) Na cele przemysłowe: (ogólnikowo). 3) Na otwarcie szkoły tańców!

b) Podania o pożyczki na cele, którym Komisya służyć nie może:

1) Na budowę domu (5.000 zł.). 2) Na budowę szkoły robót (5.000 zł.). 3) Na budowę młyna (przedsiębiorstwo dopiero zamierzone). 4) Na warsztat gotowych sukień (który miał być dopiero założony).

c) Podania budzące wątpliwość co do bezpieczeństwa finansowego a bardziej jeszcze co do obrotności petentów w interesach:

Na cele przemysłowe stolarskie (2.000 zł.) Na cele przemysłowe szklarskie (4.000 zł.). Na cele przemysłowe stolarskie (4.000 zł.). Na cele maszynowe (10.000 zł.). Na cele keramiczne (20.000 zł.). | Petenci zawodowo zdolni, lecz nader nieobrotni i bez zasobów materyaln.

d) Podania, zawierające różnego rodzaju wątpliwości:

Na fabrykacyę bilardów (200 zł.) (Drobność kwoty nasuwa obawę co do świadomości petenta o rzeczy samej.) Na lejarnię czcionków (?). (Petent kowal nie dawał gwarancyi co do rzeczy samej.)

Z powyższego zestawienia widać, że we wielu wypadkach odmowa pożyczki usprawiedliwiona jest samą treścią podania, lub rozmaitemi mniej lub więcej rażącemi wątpliwościami, może i co do osobistej działalności petenta, lub nieracyonalnie prowadzonego interesu. Dużo jednak podań jest takich, gdzie wyłącznie tylko niedostateczne bezpieczeństwo hipoteczne motywuje odmowę. W tym kierunku zdanie zasadnicze już wypowiedzieliśmy. Jako przykład wskazujący, że w wypadkach takich należy nieraz i finansowo zaryzykować, posłużyć może pewien ślusarz artystyczny z Krakowa, który prócz osobistej dzielności i obrotności i odpowiedniego zarządzania pracownią, gwarancyj innych dostarczyć nie umiał, a przecież z otrzymanej 2.000-ej pożyczki już 900 zł. regularnym tokiem spłacił, i jest uzasadniona nadzieja, że spłaci resztę. A w jaki sposób pożyczka owa mu posłużyła do rozwinięcia interesu, poświadczyć mogą ci, co jak ja zakład jego od lat wielu znają osobiście.

W tym właśnie punkcie stanowisko podpisanych różni się od stanowiska, jakie dotąd w sprawach pożyczek zajmowano, t. j. stanowiska, mającego w najpierwszym rzędzie na uwadze bezpieczeństwo finansowe pożyczki. Radzilibyśmy, ażeby w przyszłości bardziej niż dotąd liczono się z bezpieczeństwem, jakie daje człowiek pożyczkę biorący, a gwarancyą finansowę usunięto na plan nieco dalszy. Bardzo być może, że skutkiem tego wykaz obrotu funduszów finansowo mniej dobrze wyglądać będzie od tego, jaki poprzód scharakteryzowano, na pewne jednak ludziom zdolnym, rzetelnym, pracowitym i ruchliwym, umiejącym z małych rzeczy osiągać nieraz rezultaty wielkie, ułatwi się a nieraz jedynie przezto umożliwi rozległe działanie wytwórcze.

Streszczając przedstawione wywody, dochodzą podpisani do następujących wyników:

1. Gospodarka funduszem przemysłowym za czas zarządzania nim przez Komisyą krajową dla spraw przemysłowych jest w kierunku finansowym wzorową i na całe zasługuje uznanie.

2. W kierunku udzialania pożyczek sądzą podpisani:

a) że przedewszystkiem zasadniczo wyłączyć od pożyczek należy (mimo pewności finansowej) ludzi bardzo zamożnych, którzy łatwo pieniądze znajdą gdzieindziej, a dla których korzyść łączące się z kapitałem krajowym małego bardzo jest znaczenia;

b) że uwzględniać w bliższym rzędzie należy podania, odnoszące się do nowo powstających gałęzi, które poprzedni przywóz z zagranicy zastąpią wyrobami krajowymi;

c) że w dalszym rzędzie na uwzględnienie zasługują gałęzie wprawdzie w kraju istniejące, lecz wtedy, jeżeli wyroby dotyczące choć w pewnym szczególe znamionują zdrowy postęp, lub też jeżeli pożyczka taka zapewni znaczny ilościowy rozwój przedsiębiorstwa, t. j. zapewni zajęcie większej liczbie robotników;

d) że popieranie przedsiębiorstw o firmach starych, chociażby bardzo dobrych, lecz produkcyjnych normalnie, jak wiele innych, rzeczy w kraju dawno wyrabiane, równa się faworyzowaniu firm tych w kierunku wzmocnienia ich siły konkurencyjnej, oczywiście na niekorzyść innych, mniej szczęśliwych.

e) że w myśl poczynionych niejednokrotnie w ciągu sprawozdania uwag zmodyfikować stosownie należy przeważający dotąd wzgląd na bezpieczeństwo finansowe, a liberalniej nieco uwzględniać zawodowe kwalifikacye i osobistą dzielność petentów;

f) że dla skutecznego we większym rozmiarze działania na rozwój przemysłu, szczególnie fabrycznego, nierównie znaczniejszych potrzeba funduszów, aniżeli je Komisya dotąd posiada, i że w tym właśnie kierunku zwrócić należy uwagę Wysokiego Wydziału krajowego i Wysokiego Sejmu.

W Krakowie dnia 20. lipca 1897.

Dr. Henryk Kolischer. ***Jan Rotter,***
referent Komisyi.

Wojciech Biechoński.

Statystyka

szkół przemysłowych uzupełniających

za rok szkolny 1896/7.

Alegat IV. do sprawozdania Komisyi kraj.

Statystyka szkół przemysłowych

Liczba porząd.	Siedziba szkoły	Ilość kursów	Ilość klas	Ilość uczniów zapisanych	Ilość uczniów klasyfikowanych	Procent uczniów klasyfikowanych	Postęp uczniów		
							celujący	dobry i dostateczny	niedostateczny
1	Biała	2	4	220	152	70	15	92	45
2	Bochnia	2	3	103	84	81	11	43	30
3	Brody	2	3	125	80	64	7	42	31
4	Brzeżany	2	4	105	73	69	3	44	26
5	Buczacz	2	3	106	46	43	3	36	7
6	Drohobycz	2	3	154	110	71	10	90	10
7	Gorlice	2	3	107	86	80	17	50	19
8	Jarosław	2	3	163	122	75	17	79	26
9	Jasło	2	3	76	55	72	8	29	18
10	Kałusz	2	2	56	52	93	8	31	13
11	Kołomyja	2	3	96	34	36	4	13	17
12	Kraków na Kleparzu	2	6	268	179	67	11	95	73
13	„ w Ogrodzie Angielskim	2	5	214	128	60	18	90	20
14	„ na Smoleńsku	2	4	156	124	79	17	79	28
15	„ na Kaźmierzu	2	4	139	103	74	4	79	20
16	„ na Dajworze	2	4	133	89	67	11	52	26
17	Krosno	2	3	74	59	80	3	31	25
18	Łańcut	2	3	74	74	100	17	46	11
19	Lwów im. św. Anny	2	2	80	71	89	9	55	7
20	„ „ „ Antoniego	1	2	114	102	89	8	70	24
21	„ „ Czackiego	2	3	167	128	77	12	106	10
22	„ „ Elżbiety	2	2	71	62	87	6	39	17
23	„ „ Konarskiego	2	2	91	61	67	8	47	6
24	„ „ św. Marcina	1	2	100	85	85	8	67	10
25	„ „ Piramowicza	1	2	97	77	79	13	55	9
26	„ „ Staszica	1	2	85	66	77	7	48	11
27	„ „ Mickiewicza	2	2	164	133	81	13	92	28
28	„ „ Bernsteina izraelicka	2	3	93	63	68	13	38	12
29	Nowy Sącz	2	4	172	127	74	15	89	23
30	Nowy Targ	2	4	123	111	90	7	66	38
31	Przemyśl	2	4	287	161	56	17	110	34
32	Podgórze	2	3	114	71	62	10	45	16
33	Rzeszów	2	3	126	109	87	5	64	40
34	Sambor	2	3	140	55	39	6	43	6
35	Sanok	2	3	85	68	80	11	47	10
36	Stanisławów	3	4	112	97	87	8	66	23
37	Stary Sącz	2	4	124	76	61	2	62	12
38	Stryj	2	3	110	94	85	9	57	28
39	Sądowa Wisznia	2	3	70	59	81	13	32	14
40	Tarnopol	2	3	108	56	54	10	41	5
41	Tarnów	2	4	140	80	57	6	53	21
42	Wadowice	2	3	85	70	82	3	34	33
43	Wieliczka	2	3	110	85	77	4	74	7
44	Żółkiew	2	3	82	66	80	4	45	17
45	Żywiec	2	2	121	67	55	1	60	6
	Razem . . .	87	141	5.540	3.950	71	412	2.626	912

dla spraw przemysłowych za rok 1897.

uzupełniających za rok szkolny 1896/7.

Wiek uczniów		Wyznanie uczniów				Ilość nauczycieli			Uwaga
do lat 18	wyżej lat 18	rzym.-kat.	grec.-kat.	innych wyzn. chrześciańs.	religii mojżeszowej	szkół ludow.	szkół średn. i innych	Razem	
181	39	199	—	13	8	7	3	10	
88	15	95	—	—	8	6	2	8	
123	2	35	23	—	67	6	5	11	
97	8	35	39	—	31	7	4	11	
106	—	22	16	—	68	7	2	9	
130	24	59	34	—	61	6	5	11	
107	—	69	1	—	37	7	1	8	
135	28	134	13	—	16	5	8	13	
76	—	58	1	—	17	2	5	7	
49	7	20	30	1	5	5	—	5	
75	21	51	36	5	4	3	7	10	
172	96	266	—	2	—	12	2	14	Przy równ. oddz. I. kl. przemysł.
170	44	210	—	2	2	8	1	9	
104	52	156	—	—	—	8	1	9	
139	—	—	—	—	139	8	1	9	
116	17	29	—	—	104	7	1	8	
70	4	59	—	2	13	4	2	6	
69	5	74	—	—	—	5	1	6	
69	11	60	19	—	1	7	1	8	
89	25	80	29	5	—	6	1	7	
138	29	—	—	2	165	7	—	7	
59	12	56	13	2	—	6	1	7	
80	11	79	7	5	—	7	1	8	
63	37	72	26	2	—	7	1	8	
60	37	71	26	—	—	6	1	7	
61	24	64	20	—	1	7	1	8	
105	59	140	17	3	4	8	1	9	Oprócz kursu przem. jest klasa analfabetów.
68	25	—	—	—	93	3	4	7	
149	23	152	1	8	11	6	2	8	
123	—	110	—	—	13	6	1	7	
243	44	178	69	1	39	6	6	12	
94	20	91	—		23	8	1	9	
90	36	120	—	—	6	4	4	8	
99	41	65	16	—	59	—	7	7	
69	16	71	13	—	1	4	7	11	
102	10	86	7	3	16	2	6	8	Kurs handlowy jednoklasowy.
124	—	120	—	—	4	6	1	7	
83	27	77	26	7	—	4	4	8	
42	28	20	30	—	20	3	2	5	
88	20	34	27	—	47	4	5	9	
100	40	139	—	—	1	4	4	8	
74	11	73	—	—	12	2	7	9	
110	—	93	—	1	16	6	1	7	
63	19	29	22	—	31	8	2	10	
112	9	117	—	4	—	6	1	7	
4.564	976	3.768	561	68	1.143	256	124	380	

Wykaz uczniów szkół przemysłowych uzupeł-

Liczba porządkowa	Siedziba szkoły	1 Blacharzy	2 Bednarzy	3 Cieśli	4 Cukiern. i Piernik.	5 Czapników	6 Drukarzy	7 Fryzyerów	8 Garbarzy	9 Garncarzy	10 Grzebieniarzy	11 Introligatorów	12 Kelnerów	13 Krawców	14 Kupców	15 Kowali	16 Kamieniarzy	17 Kominiarzy	18 Kapeluszników	19 Kuferników	20 Koszykarzy	21 Kuśnierzy	22 Kotlarzy
1	Biała	4	2	—	2	—	1	3	—	—	—	1	—	17	3	2	—	—	—	—	—	—	1
2	Bochnia	3	1	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	11	—	10	3	—	—	—	—	1	—
3	Brody	4	—	—	—	—	2	10	—	—	—	—	—	10	29	1	—	2	—	—	10	—	—
4	Brzeżany	1	6	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	13	1	4	—	—	—	1	—	—	—
5	Buczacz	3	1	—	—	1	2	—	—	—	—	1	—	7	24	3	—	—	—	—	—	3	—
6	Drohobycz	3	4	—	1	—	4	—	—	2	—	—	—	33	9	6	—	—	—	—	—	—	—
7	Gorlice	1	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	22	8	2	—	—	—	—	—	—	—
8	Jarosław	1	2	—	—	—	3	4	—	3	—	1	—	14	1	8	1	1	—	—	—	—	1
9	Jasło	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	24	1	3	—	—	—	—	1	—	—
10	Kałusz	2	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	12	—	—	—	—	—	—	—
11	Kołomyja	1	1	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	3	4	8	4	—	—	—	—	—	—
12	Kraków na Kleparzu	10	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	31	—	11	5	3	1	—	—	3	4
13	„ w Ogrod. Angiel.	10	—	2	—	—	1	—	—	—	—	7	—	9	—	1	7	3	—	—	—	—	—
14	„ na Smoleńsku	3	1	—	1	—	—	2	—	—	—	4	—	27	—	5	2	2	—	—	—	6	—
15	„ na Kaźmierzu	1	—	—	3	—	—	10	—	—	—	2	—	26	22	—	—	—	—	2	—	3	—
16	„ na Dajworze	9	1	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	13	4	4	6	2	2	4	—	4	—
17	Krosno	2	—	1	1	2	1	2	—	—	—	—	—	6	8	3	—	1	—	—	—	—	—
18	Lwów u św. Anny	1	—	—	—	—	5	—	—	—	—	2	—	4	—	3	1	1	—	—	—	—	—
19	„ u św. Antoniego	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	14	—	8	5	—	—	—	4	—	—
20	„ im. Czackiego	8	—	—	1	—	—	5	—	—	—	1	2	4	20	—	—	—	1	3	4	1	—
21	„ im. Elżbiety	4	1	—	—	—	5	—	—	—	—	6	—	2	1	1	4	—	—	—	—	—	—
22	„ im. Konarskiego	2	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
23	„ św. Marcina	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	1	2	—	—	—	—	—	—	—
24	„ im. Piramowicza	5	—	—	—	—	12	—	—	—	—	4	—	11	—	—	2	—	2	—	—	4	—
25	„ im. Staszica	2	1	—	—	—	9	1	—	—	—	7	—	2	2	—	—	1	—	—	—	—	—
26	„ im. Mickiewicza	4	1	—	—	—	14	—	—	—	—	13	—	19	10	6	4	—	1	—	—	—	—
27	„ izrael. Bernsteina	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	5	9	—	1	—	—	—	—	—	—
28	Łańcut	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	3	—	1	—	—	—	—	—
29	Nowy Sącz	1	—	—	—	—	2	2	—	—	—	3	—	16	5	1	1	—	—	—	—	2	—
30	Nowy Targ	2	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	8	7	4	—	—	2	—	—	8	—
31	Podgórze	4	1	—	—	—	—	4	3	—	—	—	—	6	—	3	1	2	—	—	—	—	—
32	Przemyśl	6	3	1	—	—	—	1	—	—	—	3	—	15	—	23	—	1	1	—	—	—	—
33	Rzeszów	3	—	—	—	—	5	2	—	—	—	1	—	5	1	4	1	4	—	—	—	—	—
34	Sambor	2	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	10	30	6	—	—	—	—	2	—	—
35	Sanok	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	2	—	1	—	—	—	—	—
36	Stanisławów	3	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	1	16	6	—	—	—	—	—	—	2
37	Stary Sącz	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	3	11	—	—	4	—	—	9	—
38	Sądowa Wisznia	—	1	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	2	7	5	—	—	—	—	—	—	—
39	Stryj	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	6	1	—	—	—	—	1	5
40	Tarnopol	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	4	—	—	—	—	1	—	—
41	Tarnów	2	6	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	7	—	5	4	—	—	—	—	—	—
42	Wadowice	3	—	—	3	—	—	1	—	—	—	2	—	15	8	4	1	—	—	—	—	—	—
43	Wieliczka	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	5	4	8	—	—	—	—	—	—	—
44	Żółkiew	2	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	8	7	8	—	2	—	—	1	—	—
45	Żywiec	2	3	—	—	—	3	2	3	—	2	—	—	16	—	6	—	—	2	—	—	4	—
	Razem	132	49	6	14	6	79	83	11	28	2	64	3	472	247	212	54	27	16	10	23	49	13

krajowej dla spraw przemysłowych za rok 1897.

niających za rok 1896/7 według ich zawodów.

23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	
Lakierników	Malarzy	Murarzy	Mechaników	Muzykantów	Mosiężn. i brouzow.	Nożown. i szlufierzy	Odlewaczy metalu	Parasolników	Piekarzy	Powroźników	Rzeźnik. i masarzy	Rolników	Rusznikarzy	Rymarzy i siedlarzy	Rzeźbiarzy i snycerz.	Szewców	Ślusarzy	Stolarzy	Stelmachów	Szczotkarzy	Szmuklerzy	Szklarzy	Tapicerów	Tokarzy	Tutkarzy	Tkaczy	Zegarmistrzów	Złotników	Innych zawodów	**Razem**
—	9	1	—	—	2	—	19	—	10	—	7	—	—	3	—	22	37	24	1	1	—	—	4	8	—	—	2	-	34	220
—	5	—	—	—	—	—	—	—	5	2	6	—	1	—	—	17	10	10	1	—	—	—	—	2	—	—	3	2	3	103
3	—	16	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	15	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	125
1	—	23	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	10	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	105
—	—	3	—	—	2	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	20	8	19	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	106
1	7	1	—	—	—	—	—	—	3	—	3	1	—	2	-	31	14	17	4	—	—	—	1	—	—	—	2	1	4	154
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	6	27	8	2	—	—	—	—	—	—	—	9	2	—	14	107
—	5	43	—	—	1	2	—	—	—	—	8	—	—	—	—	10	26	6	5	—	—	1	1	1	—	—	7	—	7	163
—	5	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—	—	16	6	5	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	76
2	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	5	5	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	56
—	2	7	2	—	—	—	3	—	—	2	3	—	—	2	3	4	6	9	3	—	—	1	—	2	—	—	—	—	9	96
8	6	2	1	—	6	-	4	—	4	—	1	—	1	4	—	37	63	36	3	3	—	1	5	5	—	—	1	3	3	268
1	1	—	4	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	2	2	23	57	39	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	36	214
2	7	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	2	—	27	27	18	—	—	—	—	8	—	—	—	2	3	3	156
—	12	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	6	2	2	—	—	—	12	2	—	3	—	5	9	16	139
—	2	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	11	13	—	—	—	—	9	18	—	—	—	4	1	9	133
1	2	4	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	1	—	17	9	5	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	1	74
1	—	4	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	3	30	10	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	7	80
3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	13	7	25	3	—	—	—	1	2	—	—	—	1	11	114
5	26	—	1	—	2	—	—	—	3	—	1	—	—	6	—	6	22	14	—	—	1	2	4	1	—	—	3	11	9	167
2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	3	8	14	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	15	71
—	—	2	8	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	56	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	91
2	1	13	4	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	6	12	37	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	100
1	2	2	1	—	3	1	—	—	—	—	—	—	4	1	—	9	12	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	97
—	2	1	2	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	5	—	9	13	17	-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	85
—	3	4	1	—	—	1	—	-	—	—	2	—	—	3	-	17	18	24	3	1	—	—	—	1	—	—	1	1	12	164
19	6	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	17	12	17	—	—	—	—	3	—	—	—	—	9	3	93
—	2	31	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	3	3	7	1	-	—	—	—	—	—	16	—	—	—	74
3	1	13	—	—	2	1	—	—	8	—	1	—	—	—	2	25	44	15	—	—	—	—	3	5	—	—	3	—	13	172
—	—	12	—	—	—	—	—	—	6	1	6	31	—	—	—	15	—	16	-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	123
—	8	3	—	—	15	—	—	—	—	1	—	—	—	4	4	28	8	8	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	7	114
2	13	30	—	—	3	1	—	—	—	—	6	—	—	2	5	30	80	40	6	—	—	—	—	—	—	3	1	—	11	287
—	4	—	2	—	—	3	—	—	2	—	4	—	2	2	—	18	28	31	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	126
—	3	26	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	8	10	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	22	140
4	1	4	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	1	—	12	25	2	—	—	—	-	-	16	—	—	—	—	5	85
—	—	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	28	29	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	112
—	—	4	—	—	—	—	—	—	3	2	1	3	—	1	—	54	8	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	10	124
—	—	9	—	—	—	—	—	—	4	—	5	4	—	—	—	3	—	20	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3	70
—	—	2	20	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	8	38	7	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	6	110
4	3	9	8	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	8	5	14	—	—	—	—	—	4	—	—	2	5	23	108
1	3	16	—	—	1	2	—	—	—	1	—	—	1	2	2	39	29	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	140
—	1	2	—	—	—	—	—	—	4	1	4	—	—	—	—	23	8	3	-	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	85
—	8	16	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	2	—	10	21	3	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	19	110
2	1	—	—	—	—	—	—	—	3	1	2	—	—	—	—	11	9	12	—	—	—	1	—	2	—	—	1	—	5	82
—	3	2	—	—	—	—	—	—	7	—	7	—	—	3	—	26	10	7	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	8	121
68	154	324	64	1	51	13	38	1	77	14	84	39	12	56	26	720	841	631	44	6	1	40	56	56	3	29	60	49	379	5540

Wykaz

kosztów utrzymania szkół przemysłowych uzupełniających w r. 1896/7.

(Według preliminarzy.)

Liczba porząd.	Siedziba szkoły	Fundusze miejscowe						Subwencye				Razem	Uwaga
		Gminy	Fundacye	Kasy oszczęd.	Tow. zaliczkowe	Opłaty szk.	Inne fundusze	Rad powiatowych	Izb przem.-handl.	Funduszu krajow.	Funduszu państwa		
		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	
1	Biała	590	—	200	—	—	140	200	200	830	830	2.990	
2	Bochnia	500	—	—	—	—	—	—	—	489	489	1.478	
3	Brody	300	—	—	—	—	—	100	500	413	413	1.726	
4	Brzeżany	200	—	—	—	—	—	150	—	549	549	1.448	
5	Buczacz	200	—	—	—	—	50	200	—	381	381	1.212	
6	Drohobycz	320	—	—	25	—	—	150	—	608	607	1.710	
7	Gorlice	200	—	—	200	—	—	200	100	421	421	1.542	
8	Jarosław	200	—	—	—	—	—	200	—	560	560	1.520	
9	Jasło	50	—	100	—	—	—	100	—	440	440	1.130	
10	Kałusz	100	—	—	—	—	—	100	—	400	400	1.000	
11	Kołomyja	500	—	—	—	—	300	100	—	491	491	1.882	
12	Kraków na Kleparz.	1.618	8	—	—	—	—	—	—	400	400	2.426	Gmina miasta pokrywa niedobór i dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i opału.
13	„ w Ogr. ang.	1.172	8	—	—	—	—	—	—	400	400	1.980	
14	„ na Smoleń.	824	8	—	—	—	—	—	—	400	400	1.632	
15	„ na Kaźm.	902	8	—	—	—	—	—	—	400	400	1.710	
16	„ na Dajworz.	832	8	—	—	—	—	—	—	400	400	1.640	
17	Krosno	250	—	—	—	—	—	100	—	620	620	1.590	
18	Łańcut	120	—	—	—	—	—	150	—	442	442	1.154	
19	Lwów im. św. Anny	553	—	—	—	—	—	—	—	554	553	1.660	Gmina miasta pokrywa $^1/_2$ część wydatków, tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
20	„ „ „ Anton.	520	—	—	—	—	—	—	—	520	520	1.560	
21	„ „ Czackiego	520	—	—	—	—	—	—	—	520	520	1.560	
22	„ „ św. Elżb.	553	—	—	—	—	—	—	—	554	553	1.660	
23	„ „ Konarsk.	553	—	—	—	—	—	—	—	554	553	1.660	
24	„ „ św. Marc.	520	—	—	—	—	—	—	—	520	520	1.560	
25	„ „ Piramow.	553	—	—	—	—	—	—	—	554	553	1.660	
26	„ „ Staszica .	553	—	—	—	—	—	—	—	554	553	1.660	
27	„ „ Mickiew.	740	—	—	—	—	—	—	—	740	740	2.220	
28	„ „ Berns. izr.	—	1.345	—	—	—	175	—	—	485	485	2.490	
29	Nowy Sącz . . .	200	—	150	—	—	150	300	100	437	438	1.775	
30	Nowy Targ . . .	100	—	—	72	—	50	200	—	549	549	1.520	
31	Podgórze	465	—	—	—	—	—	50	—	460	460	1.435	Razem z filią szkoły.
32	Przemyśl	425	—	—	—	—	—	300	—	906	905	2.536	
33	Rzeszów	140	150	150	—	—	—	100	—	612	613	1.765	
34	Sambor	150	—	—	—	—	—	100	—	663	663	1.576	
35	Sanok	368	—	—	—	—	—	—	—	505	505	1.378	
36	Stanisławów . . .	250	100	—	—	100	—	200	—	635	635	1.920	
37	Stary Sącz . . .	300	—	—	—	—	—	150	100	557	557	1.664	
38	Sądowa Wisznia .	50	100	—	—	—	—	50	—	495	495	1.190	
39	Stryj	300	—	—	100	—	200	100	—	403	403	1.506	
40	Tarnopol	448	—	—	—	—	—	50	100	616	616	1.830	
41	Tarnów	400	—	150	—	—	—	200	—	555	555	1.860	
42	Wadowice	400	—	200	—	—	—	100	—	505	505	1.710	
43	Wieliczka	400	—	—	—	—	—	50	—	375	375	1.200	
44	Żółkiew	300	—	—	—	—	—	200	—	437	437	1.374	
45	Żywiec	200	—	—	—	—	—	100	—	406	356	1.062	
	Razem .	18.839	1.735	950	397	100	1.065	4.000	1.100	23.315	23.260	74.761	

Reskrypt

c. k. Namiestnictwa z d. 19. maja 1897 L. 43.301.

Reskryptem z dnia 22. maja 1896 L. 38.626. zwróciło c. k. Namiestnictwo uwagę p. c. k. Starosty między innymi na ubolewania godne stosunki, jakie panują wśród terminatorów przemysłowych z powodu niedbałego przestrzegania ze strony majstrów obowiązku posyłania tychże do uzupełniających szkół przemysłowych.

Stosunki te i w roku ubiegłym wcale się nie poprawiły. Skonstatował to c. k. starszy Inspektor przemysłowy w swojem dorocznem sprawozdaniu za r. 1896 podnosząc, że majstrowie tylko w najrzadszych wypadkach sumiennie spełniają ten obowiązek względem uczniów, a frekwencya uzupełniającej nauki przemysłowej bardzo wiele pozostawia do życzenia. Sprawa ta nie uszła też uwagi Sejmu krajowego, który na posiedzeniu z d. 8. lutego r. b. powziął uchwały, wzywające c. k. Rząd, ażeby spowodował władze przemysłowe I. instancyi do najenergiczniejszego przestrzegania przepisu §. 96. ustawy przemysłowej, w myśl którego majstrowie utrzymywać mają dokładne wykazy młodocianego personalu robotniczego, zatrudnionego w ich warsztatach, tudzież, aby ponownie polecił tym władzom, iżby przynaglały majstrów do regularnego posyłania terminatorów na uzupełniającą naukę przemysłową.

Powołując się przeto na okólnik tut. z dnia 22. maja 1896 L. 38.626 i na wspomniane w nim, poprzednio wydane w tej sprawie okólniki, c. k. Namiestnictwo wzywa p. c. k. Starostę ponownie najusilniej, aby rozwinął energiczną w tym kierunku działalność, pomny na doniosłość ujemnych skutków, jakie zaniedbanie odpowiedniej pieczy nad młodocianym personalem przemysłowym sprowadzić musi. Rzeczą będzie p. Starosty użyć ewentualnie najsurowszych środków, przewidzianych w ustawie przemysłowej, aby opornych i niesumiennych majstrów w dobrze zrozumianym interesie dorastającej generacyi przemysłowców przymusić do sumiennego spełniania swoich obowiązków. Przy tej sposobności zwraca się uwagę p. Starosty na wchodzącą dnia 11. czerwca b. r. w wykonanie ustawę z d. 23 lutego 1897 dz. pp. Nr. 63, wprowadzającą zmiany niektórych §§. ustawy przemysłowej, odnoszących się także do wspomnianych obowiązków majstrów względem uczniów (§§. 99b i 100). Sankcya karna §. 137, jaką wprowadza ta nowela, powinna, odpowiednio użyta, przyczynić się do rychłego załatwienia wspomianych stosunków.

Frekwencya szkół przemysłowych zawodowych w r. 1896|7.

Licz. bież.	Nazwa zakładu	Liczba uczniów (uczennic) zwyczajnych w klasie I.	II.	III.	IV.	nadzwyczajn.	Razem	Pracowało razem uczniów (uczennic)		Uwaga
	Dla wyrobów z drzewa.									
1	Czerwona Wola, szk. koszyk.	15	14	—	—	5	34			
2	Dżurów „ „	8	8	—	—	—	16			
3	Rudki „ „	7	5	1	—	—	13	w koszykarstwie		
4	Skołyszyn „ „	9	2	—	—	—	11			
5	Wojsław „ „	6	—	—	—	—	6			
6	Zator „ „	7	6	—	—	—	13		93	
7	Grybów warszt. kołodziejski	11	4	3	1	1	20	w kołodziejstwie		
8	Grzymałów „ „	12	8	7	4	—	31			
9	Kamionka str. w. kołodz. cieś.	17	11	7	8	—	43		94	
10	Stanisławów szk. stolarska	23	4	2	5	6	40	w stolarstwie	40	
11	Jaworów, nauk. warszt. zabaw.	12	—	—	—	9	21	przy zabawkach	21	
	Dla wyrobów garncarsk.									
12	Kołomyja, szk. garncarska	9	4	2	—	10	25	w garncarstwie		Odpada znaczna liczba uczniów nadzwyczajn.
13	Poremba Żegota, szk. garn.	1	1	3	—	—	5			
14	Touste, szk. garncarska .	2	2	8	—	—	12		42	
	Dla wyrobów ze skóry.									
15	Uhnów, szkoła szewska .	16	14	3	—	—	33	w szewstwie		
16	Witków „ „ .	11	5	9	15	2	42			
17	Stary Sącz „ „ .	6	7	7	—	—	20		95	
	Dla wyrobów tkackich.									
18	Krosno, szkoła tkacka . .	19	5	5	—	—	29			
19	Gliniany „ „ . .	6	2	—	—	20	28			
20	Gorlice „ „ . .	3	1	5	—	—	9			
21	Korczyna „ „ . .	6	3	5	3	—	17	w tkactwie		
22	Kosów „ „ . .	8	7	—	—	—	15			
23	Łańcut „ „ . .	6	6	3	—	5	20			
24	Rychwałd „ „ . .	3	6	—	—	—	9			
25	Wilamowice „ „ . .	8	5	—	—	—	13			
26	Rakszawa szk. szkiennicza	15	8	—	—	3	26		166	
	Dla wyrobów powrożn.									
27	Radymno, warszt. powrożn.	5	5	—	—	25	35	w powrożnictwie	35	
	Dla wyrobów koronkars.									
28	Kańczuga, szk. koronkarska	19	13	8	—	2	42			
29	Stary Sącz „ „	2	8	—	—	—	10	w koronkarstwie		
30	Zakopane „ „	25	11	13	21	8	78		130	
	Dla wyrobów hafciarsk.									
31	Maków, szkoła hafciarska	24	8	4	—	10	46	w hafciarstwie	46	
	Razem . .	321	183	95	57	106	762		762	

Alegat IX. do sprawozd. Komisyi kraj. dla spraw przem. za rok 1897.

Wykaz

kosztów utrzymania szkół przemysłowych zawodowych w r. 1896/7.

(Zestawiony według preliminarzy).

Liczba porządkowa	Nazwa zakładu	Fundusze miejscowe				Subwencye			Razem
		Gminy	Fundacye i kasy oszczędności	Z innych źródeł miejscowych	Ze sprzedaży wyrobów	Rad powiatowych	funduszu krajowego	funduszu państwowego	
		Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.	Złr.
	Dla wyrobów z drzewa								
1	Czerwowa Wola szk. koszykarska	—	—	—	1500	200	700	700	3100
2	Dżurów „ „	—	—	—	500	150	452	452	1554
3	Rudki „ „	—	—	—	1000	305	390	390	2085
4	Skołyszyn „ „	—	—	—	—	—	830	500	1330
5	Wojsław „ „	—	—	50	100	200	450	450	1250
6	Zator „ „	—	—	—	360	100	600	600	1660
7	Grybów, warsztat kołodziejski	—	—	—	1120	100	1690	1300	4210
8	Grzymałów „ „	—	—	—	3500	500	1550	1550	7100
9	Kamionka strum. „ „	—	—	—	3500	—	4476	1400	9376
10	Stanisławów, warsztat stolarski	800	200	—	730	100	2260	1000	5090
11	Kalwarya *), warsztat stolarski	—	—	—	300	100	3020	1200	4620
	Dla wyrobów garncarskich								
12	Kołomyja, szkoła garncarska	—	—	—	1700	—	3470	2800	7970
13	Poremba Żegota „ „	—	—	150	1000	50	2522	1800	5522
14	Touste „ „	—	—	—	1000	—	1680	1300	4080
	Dla wyrobów ze skóry								
15	Uhnów, warstat szewski	100	—	—	—	200	562	562	1424
16	Witków „ „	—	—	—	—	—	1428	700	2128
17	Stary Sącz „ „	300	—	—	—	200	1170	600	2270
	Dla wyrobów tkackich								
18	Krosno, szkoła tkacka	—	—	—	340	200	4138	3500	8178
19	Gliniany „ „	—	—	—	—	50	1380	1100	2530
20	Gorlice „ „	—	—	—	—	200	350	350	900
21	Korczyna „ „	—	—	—	—	—	1090	700	1790
22	Kosów „ „	60	—	—	—	150	1660	700	2570
23	Łańcut „ „	250	—	—	—	300	1230	400	2180
24	Rychwałd „ „	—	—	—	—	200	1130	480	1810
25	Wilamowice „ „	200	—	—	—	50	700	350	1300
26	Rakszawa, szkoła sukiennicza	—	—	—	—	500	3860	2500	6860
	Dla wyrobów powroźniczych								
27	Radymno, warsztat powroźniczy	100	—	—	—	50	880	500	1530
	Dla wyrobów koronkarskich								
28	Kańczuga, szkoła koronkarska	24	—	—	1500	100	696	400	2720
29	Stary Sącz „ „	300	—	—	300	300	630	250	1780
30	Zakopane „ „	—	—	—	2560	—	1910	600	5070
	Dla wyrobów hafciarskich								
31	Maków, szkoła hafciarska	48	—	—	—	25	584	350	1007
		2182	200	200	21110	4330	47488	29484	104994

*) Dopiero w jesieni 1897 rozpoczęto naukę, kredyt cały nie będzie więc wydatkowany.

PRZEPISY ORGANIZACYJNE
KRAJOWEGO WARSZTATU NAUKOWEGO DLA WYROBU ZABAWEK
W JAWOROWIE.

Wydane przez Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 3. sierpnia 1897 L. 47.645 w porozumieniu z Komisyą krajową dla spraw przemysłowych.

I.
STATUT
krajowego warsztatu naukowego dla wyrobu zabawek w Jaworowie.

Cel zakładu.

§. 1.

Krajowy warsztat naukowy dla wyrobu zabawek w Jaworowie jest zakładem krajowym, mającym na celu podniesienie i wykształcenie domowego przemysłu zabawkarskiego w Jaworowie, jużto przez uszlachetnienie form, tak w rysunku, jak i malowidle, wyrabianych dotychczas w miejscu zabawek — jużto przez wprowadzenie nowych typów tychże, któreby potrzebom handlu więcej odpowiadały.

Czas trwania i plan nauki.

§. 2.

Nauka w zakładzie trwa zwyczajnie jeden rok. Uczniowie, celujący dobrem zachowaniem i pilnością, mogą jeszcze drugi rok dla nabycia wprawy w warsztacie za wynagrodzeniem pracować.

Nauki udziela się bezpłatnie, na podstawie planu, przepisanego przez Wydział krajowy.

Uczniowie.

§. 3.

Do zakładu przyjmowani będą uczniowie należycie rozwinięci fizycznie i uzdolnieni do pracy, którzy ukończyli przynajmniej lat 12 i wykażą się świadectwem uwolnienia od uczęszczania na naukę codzienną, lub innem świadectwem równorzędnem.

Pierwszeństwo do przyjęcia (jako kandydaci na uczniów zwyczajnych) mają uczniowie pochodzący z Jaworowa lub z najbliższej okolicy, z zamiejscowych zaś ci, którzy uzyskali stypendyum z funduszów publicznych — z wyraźnem poleceniem pobierania nauki w tej szkole.

Przyjęcie uczniów zwyczajnych odbywa się z początkiem roku szkolnego — wyjątkowo zaś, w uwzględnienia godnych wypadkach, może być uczeń przyjęty i w ciągu roku.

Jako uczniowie nadzwyczajni mogą być przyjmowane osoby starsze, pragnące wyuczyć się wyrobu zabawek, a szczególnie miejscowi zabawkarze i tokarze. Również

i uczniowie szkoły ludowej, którzy na to od dyrekcyi szkoły pozwolenie otrzymają, mogą być na półdzienną naukę, jako uczniowie nadzwyczajni przyjmowani.

Uczniowie nadzwyczajni mogą być jednak o tyle tylko przyjmowani, o ile na to starczy miejsca w warsztatach.

§ 4.

Uczniowie, znajdujący się w wieku obowiązującym do uczęszczania na naukę dopełniającą, mają obowiązkowi temu czynić zadość.

Świadectwa.

§. 5.

Uczniowie zwyczajni po ukończeniu przepisanej nauki otrzymują świadectwo z poświadczeniem postępu, pilności i zachowania się.

Uczniowie nadzwyczajni otrzymują na żądanie poświadczenie, jak długo pracowali w warsztacie szkolnym.

Język urzędowy.

§. 6.

Językiem urzędowym i naukowym zakładu jest język polski. Nauczyciel obowiązany jest jednak uczniom narodowości ruskiej udzielać podczas nauki wskazówek w języku ruskim.

Nauczyciele.

§. 7.

Nauki fachowej, w połączeniu z odpowiedniemi ćwiczeniami rysunkowemi na podstawie wzorowych modeli, udziela instruktor, będący oraz kierownikiem zakładu. Instruktorowi w miarę potrzeby będą dodani przodownicy (werkmistrze) i pomocnicy warsztatowi dla poszczególnych działów nauki fachowej.

Może być również mianowany osobny nauczyciel rysunków, gdyby się tego okazała potrzeba.

Instruktora fachowego, nauczyciela i przodowników mianuje Wydział krajowy, pomocników zaś, wybranych o ile możności z pośród byłych uczniów miejscowych zakładu, wyznacza komitet na wniosek instruktora.

Zarząd i nadzór.

§. 8.

Zakładem zarządza Komitet na podstawie statutu, planu nauki i instrukcyi wydanych przez Wydział krajowy.

W skład komitetu wchodzą:

a) kurator zakładu mianowany przez Wydział krajowy jako przewodniczący;

b) dwaj delegaci Rady gminnej miasta Jaworowa;

c) delegat Rady powiatowej jaworowskiej, dopóki powiat przynajmiej kwotą stu zł. rocznie do utrzymania warsztatu przyczyniać się będzie;

d) instruktor fachowy;

e) administrator zakładu.

Członków Komitetu wymienionych pod *b)*, *c)*, *d)*, *e)* mianuje również Wydział krajowy na przedstawienie uprawnionych.

Komitet wybiera ze swojego grona zastępcę przewodniczącego a ewentualnie i skarbnika.

Instruktor lub administrator nie mogą brać udziału w posiedzeniach Komitetu, jeżeli sprawa tyczy się ich osoby.

§ 9.

Zadaniem Komitetu jest:

a) reprezentować zakład na zewnątrz;

b) przestrzegać ścisłego wykonywania postanowień statutu, planu nauki, instrukcyi i innych przepisów zakładu, a w szczególności wpływać na udoskonalenie i podniesienie miejscowego wyrobu zabawek przez systematyczną naukę w warsztatach szkolnych;

c) starać się o zbyt dla wyrobów zakładu;

d) kontrolować, ewentualnie utrzymywać kasę zakładu;

e) uchwalać projekt budżetu na podstawie przygotowanego przez instruktora i administratora preliminarza i przedkładać go Wydziałowi krajowemu;

f) przedkładać Wydziałowi krajowemu wnioski tyczące się ustanawiania administratora, nauczycieli, przodowników warsztatowych i wymiaru ich wynagrodzenia;

g) orzekać na wniosek instruktora o wykluczeniu ucznia z zakładu;

h) czuwać nad rozdawnictwem stypendyów i zasiłków przeznaczonych dla uczniów, ustanawiać nagrody i zasady wynagrodzenia za robotę (§. 10 i 13 Przepisów szkolnych i §. 20 Instrukcyi admin.);

i) przyjmować i oddalać pomocników warsztatowych i służbę zakładu w porozumieniu z instruktorem fachowym, oraz wyznaczać wysokość ich wynagrodzenia w granicach budżetu i wydawać zarządzenia tyczące się karności i porządku w zakładzie, na podstawie wniosku instruktora fachowego ustanawiać podział godzin nauki w zakładzie;

k) przedkładać Wydziałowi krajowemu corocznie sprawozdanie o stanie zakładu, a w razie potrzeby czynić wnioski zmierzające do ulepszenia jego ustroju.

§. 10.

Instruktor fachowy kieruje szkołą bezpośrednio w granicach zasadniczych przepisów, tak pod względem naukowo-praktycznym, jakoteż administracyjnym, o ile czynności administracyjne i handlowe administratorowi nie zostały poruczone.

Instruktor jest bezpośrednim przełożonym zatrudnionego w szkole personalu.

W szczególności należy do jego atrybucyi orzekanie w przedmiocie postępów i klasyfikacyi uczniów w porozumieniu z innymi nauczycielami.

Jest on obowiązany:

a) przestrzegać ściśle postanowień statutu, planu nauki i innych obowiązujących przepisów szkolnych;

b) zestawiać wspólnie z administratorem preliminarz rocznych dochodów i wydatków zakładu i przedkładać go Komitetowi;

c) zestawiać wspólnie z administratorem corocznie sprawozdanie o stosunkach szkoły i zamknięcie rachunków, oraz przedkładać go Komitetowi;

d) przedstawiać Komitetowi wnioski w przedmiocie: podziału godzin, przepisów dyscyplinarnych, przyjmowania i oddalania pomocników warsztatowych i służby, oraz ulepszeń w urządzeniach zakładu;

e) powierzonemi mu funduszami zarządzać według poleceń i wskazówek Komitetu, oraz składać z nich wspólnie z administratorem miesięcznie rachunki.

§. 11.

Zadaniem administratora jest:

a) być pomocnym instruktorowi w zarządzie administracyjnym, a szczególnie w handlowych stosunkach warsztatu;

b) prowadzić poruczone mu księgi rachunkowe i korespondencyę zakładu;

c) prowadzić wspólnie z instruktorem magazyny zapasowych materyałów i gotowych wyrobów szkolnych;

d) utrzymywać ścisłą kontrolę rachunkową całego ruchu administracyjnego i warsztatowego i składać z tego sprawę na posiedzeniach Komitetu, przed którym za ścisłość kontroli jest osobiście odpowiedzialny;

e) zestawiać wspólnie z instruktorem kwartalne wykazy, tyczące się ruchu administracyjnego, przy sposobności kwartalnych lustracyi zakładu przez Komitet, oraz corocznie preliminarze dochodów i wydatków i zamknięcia rachunkowe zakładu wraz z odnośnemi sprawozdaniami.

§. 12.

Władzą zwierzchniczą zakładu jest Wydział krajowy, który nadzór nad nim, tak pod względem naukowym jak i administracyjnym, sprawuje przez swego delegata.

Delegat Wydziału krajowego może w porozumieniu z Komitetem poczynić wszelkie potrzebne zarządzenia w zakładzie, o ile one nie sprzeciwiają się statutowi lub instrukcyom i nie powodują przekroczenia budżetu, może on nadto zażądać zwołania Komitetu, uczestniczyć w jego posiedzeniach i wglądać we wszelkie szczegóły urządzenia zakładu.

Fundusze i zobowiązania.

§. 13.

Funduszami i zobowiązaniami na utrzymanie zakładu są:

a) zobowiązanie gminy miasta Jaworowa dostarczenia zakładowi umieszczenia w budynku gminnym w Jaworowie, który ma służyć dla jego celów, nie przestając jednak stanowić własności gminy, i zobowiązanie dostarczenia zakładowi z własnych funduszów bezpłatnie opału, oświetlenia i usługi, tudzież utrzymania czystości w lokalnościach zakładowych;

b) subwencya powiatu jaworowskiego;

c) subwencya c. k. Rządu, o ile na ten cel udzielaną będzie;

d) zasiłki pochodzące z darów osób i instytucyi i inne dochody nadzwyczajne;

e) dochody własne zakładu, uzyskane ze sprzedaży jego wyrobów;

f) subwencye udzielane z fundnszu krajowego.

Postanowienie ogólne.

§. 14.

Cały inwentarz i urządzenie zakładu, jego środki naukowe, zapasowe materyały i gotowe wyroby, są własnością funduszu krajowego, którą w razie zwinięcia szkoły Wydział krajowy dowolnie rozporządza. Budynek szkoły w takim razie powraca do rozporządzenia reprezentacyi gminnej miasta Jaworowa.

II.

Przepisy szkolne ii dyscyplinarne

dla krajowego warsztatu naukowego dla wyrobu zabawek w Jaworowie.

Rok szkolny i administracyjny.

§. 1.

Rok szkolny trwa od 1. września do 14. sierpnia następnego roku.

Rok słoneczny jest rokiem administracyjnym zakładu.

Przyjęcie (w pisy) uczniów.

§. 2.

Wpisy uczniów zwyczajnych odbywają się w pierwszym tygodniu każdego roku szkolnego.

W uwzględnienia godnych wypadkach, wyjątkowo możliwe jest przyjęcie do zakładu i w ciągu roku szkolnego.

Uczniowie nadzwyczajni mogą — jeżeli jest miejsce przy warstatach — każdej chwili być przyjęci.

Warunki przyjęcia uczniów.

§. 3.

1. Wykazanie się świadectwem, uwalniającem od uczęszczania na naukę codzienną, lub innem świadectwem równorzędnem.

2. Ukończony rok 12 i fizyczne uzdolnienie do pracy.

Rewers.

§. 4.

Każdy uczeń zwyczajny musi przy wstąpieniu zobowiązać się rewersem, zaopatrzonym podpisem ojca lub opiekuna, lub w razie pełnoletności ucznia, jego własnym podpisem, iż przez cały czas nauki z zakładu się nie wydali.

Urlopy.

§. 5.

Komitet może udzielić uczniowi z ważnych powodów urlopu, lecz nie dłuże jak na dni siedm.

Praktyczne roboty w warsztacie będą tylko w takim razie przerwane, jeżeli okaże się potrzeba naprawy lub odnowienia budynku, wybuchnięcie choroby zaraźliwej i t. p. W takim razie zawiadomić należy Wydział krajowy.

Dni wolne.

§. 6.

W niedziele, na które nie przypadają święta uroczyste, mogą się odbywać tylko ćwiczenia rysunkowe i to najwyżej przez 2 godziny.

W święta uroczyste i ostatnie trzy dni Wielkiego tygodnia, oraz w święta gr. kat. obrządku, nauka nie będzie wcale udzieloną.

Nadto nie udziela się nauka przed południem w dzień urodzin i imienin Najjaśniejszego Pana i Najj. Pani, tudzież we wtorek po Zielonych Świętach, popołudniu zaś w ostani wtorek zapust, w sobotę przed Zielonymi Świętami, dalej dnia 2. list. 24. i 31. grudnia.

W czasie pilnych robót w polu może Komitet wyjątkowo ucznia na czas tych robót uwolnić.

Podział uczniów.

§. 7.

Z początkiem roku szkolnego zostaną wszyscy uczniowie przydzieleni do właściwych grup, stosownie do ich uzdolnienia.

Wyjątkowo może Komitet na wniosek instruktora przydzielić ucznia i w ciągu roku szkolnego do innej grupy.

Ci uczniowie, którzy nie postąpili o tyle w nauce, ile się wymaga, mogą raz jeszcze klasę tę powtórzyć. Jeżeli uczeń w drugim roku nie poczyni odpowiednich postępów w nauce, ma zakład opuścić.

Również opuścić musi zakład każdy uczeń, jeżeli się okaże, że umysłowo lub fizycznie nie jest należycie uzdolniony.

Jeżeli uczeń jest małoletni, Komitet obowiązany jest zawiadomić rodziców lub opiekunów o powodach, dla których uczeń zakład opuszcza.

Świadectwa.

§. 8.

Po ukończeniu nauki otrzymują uczniowie zwyczajni świadectwo (§. 5. statutu) z poświadczeniem postępu, pilności i zachowania się. W świadectwie tem oznacza się postęp stopniami: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny; pilność stopniami: chwalebna, dostateczna, niedostateczna, zachowanie się stopniami: zupełnie odpowiednie, odpowiednie, nieodpowiednie.

Uczniowie nadzwyczajni świadectw nie otrzymują (§. 5. statutu).

Pozostanie w zakładzie na rok drugi.

§. 9.

Po pomyślnem ukończeniu pierwszego roku nauki, uczniowie zwyczajni mogą pozostać w zakładzie jeszcze rok jeden, celem nabycia większej wprawy w robocie, jeżeli jest miejsce i jeżeli wedle orzeczenia instruktora można się spodziewać korzyści z przedłużenia nauki.

Nagrody.

§. 10.

Z końcem roku szkolnego może Komitet rozdawać nagrody najlepszym uczniom, w miarę rozporządzalnych na ten cel funduszów.

Wystawy szkolne.

§. 11.

Celem urządzenia wystawy z końcem roku szkolnego, przechowuje instruktor sporządzone przez uczniów celniejsze rysunki, modele i wyroby z wyjątkiem tych, które sporządzono na zamówienie lub sprzedaż.

Materyały i środki pomocnicze.

§. 12.

Zakład dostarcza uczniom bezpłatnie materyałów, narzędzi i innych środków pomocniczych, tudzież książek i przyborów rysunkowych.

Uczniowie i ich prawni zastępcy są odpowiedzialni za wszelkie uszkodzenia przedmiotów szkolnych przez nich spowodowane i są obowiązani do ich odszkodowania.

Winny może być nadto ukarany w drodze dyscyplinarnej.

Prawo własności wyrobów i ich sprzedaż.

§. 13.

Wyroby sporządzone w warsztacie naukowym są własnością zakładu.

Uczniowie, którzy byli zatrudnieni przy wyrobach, otrzymują od czasu, kiedy już gotowe wyroby dobrze wykonywać potrafią, wynagrodzenie za roboty na podstawie dokładnie kalkulowanej robocizny wyrobu.

Obowiązki uczniów.

§. 14.

Uczniowie obowiązani są do posłuszeństwa i szacunku w oboc zwierzchników zakładu, instruktora, nauczycieli i przodowników i innych osób zajętych w zakładzie, do obyczajnego zachowania się w zakładzie i poza zakładem, tudzież do przyzwoitego i serdecznego obcowania między sobą.

Palenie tytoniu jest wzbronione.

Postępowanie dyscyplinarne.

§. 15.

Postępowanie dyscyplinarne przeprowadza instruktor.

W razie, gdyby uczeń w sposób niesforny powstawał przeciw rozporządzeniom przełożonych, lub zachowywał się nieobyczajnie, dopuścił się przekroczenia przeciw publicznej obyczajności lub bezpieczeństwu, albo wogóle popełnił czyn ustawą karną zagrożony, instruktor ma prawo wydalić go natychmiast z zakładu lub wykluczyć go od uczęszczania do zakładu aż do ukończenia postępowania dyscyplinarnego.

Kary dyscyplinarne.

§. 16.

Przekroczenie dyscyplinarne będą karane:

1. przez upomienie;
2. przez naganę z zagrożeniem wydalenia z zakładu;
3. przez wykluczenie z zakładu na czas oznaczony lub na zawsze.

Instruktor jest obowiązany w razie małoletności ucznia, o każdej z wyżwymienionych kar zawiadomić rodziców jego lub opiekunów.

O wykluczeniu orzeka Komitet na wniosek instruktora, w wypadkach nagłych instruktor w porozumieniu z kuratorem.

O wykluczeniu należy donieść Wydziałowi krajowemu.

III.

Instrukcya administracyjna

dla zarządu krajowego warstatu naukowego dla wyrobu zabawek w Jaworowie.

Komitet.

§. 1.

Urzędowanie członków Komitetu trwa lat trzy. Jeżeli na trzy miesiące przed terminem, w którym kończy się jedno trzechlecie, nie zostanie mianowany lub wybrany inny kandydat, przez to samo raz nadany mandat członka Komitetu staje się obowiązującym na dalsze trzechlecie. Członkowie Komitetu pełnią swe obowiązki bezpłatnie.

§. 2.

Kurator lub jego zastępca (§. 8. lit. *a*) statutu) przewodniczą obradom Komitetu, wykonują jego uchwały i reprezentują go na zewnątrz.

§. 3.

Do ważności uchwał Komitetu potrzeba obecności najmniej trzech członków łącznie z przewodniczącym lub jego zastępcą.

Uchwały zapadają większością głosów, w razie równości rozstrzyga głos przewodniczącego.

Uchwały kolegialne powinny być zapisywane w przeznaczoną na ten cel księgę.

§. 4.

Komitet zbiera się co miesiąc, a w razie potrzeby na każde zaproszenie przewodniczącego.

§ 5.

Każdego kwartału winien Komitet odbywać lustracyę zakładu. Data i wynik każdej lustracyi powinny być zapisane w księdze uchwał. (§. 3. instr.).

§. 6.

Sprawozdania Komitetu (§. 9. lit. *k.* statutu) winny podawać dokładny obraz stanu zakładu i wykazywać, jaki wpływ szkoła wywiera na podniesienie przemysłu zabawkarskiego w Jaworowie.

Do każdego z tych sprawozdań dołączyć należy raporta zestawione przez instruktora, zawierające następujące szczegóły:

a) Ilość uczniów zwyczajnych i nadzwyczajnych;

b) przebieg nauki t. j. wyszczególnienie, czego uczono i jak postępowały warsztatowe roboty uczniów;

c) wynik klasyfikacyi uczniów, oraz raporta zestawione przez administratora, zawierające następujące szczegóły:

d) wykazy spotrzebowanej w warsztacie ilości materyałów i wyrobionego towaru;

e) rachunek przychodu i rozchodu pieniężnego.

§. 7.

Wnioski względem zmian w urządzeniach zakładu przedkłada instruktor Komitetowi, a ten z uwagami ze swej strony przedkłada je Wydziałowi krajowemu.

§. 8.

Każdy członek Komitetu może zwiedzać szkołę. Do krytycznych uwag wobec nauczycieli i administratora upoważniony jest jednak tylko Kurator, względnie Komitet, lecz zawsze tylko w nieobecności uczniów.

§. 9.

Instruktor fachowy względnie administrator pełni obowiązki sekretarza Komitetu. Pisma wychodzące od Komitetu winny być zaopatrzone w podpis przewodniczącego lub jego zastępcy.

Nauczyciele.

§. 10.

Instruktor fachowy kieruje zakładem i udziela nauki na podstawie statutu, planu nauki i innych obowiązujących w zakładzie przepisów, obowiązany jest jednak uwzględniać uwagi i wskazówki Komitetu lub Kuratora z tem ograniczeniem, że w razie zasadniczej różnicy zapatrywań może odnieść się z kwestyą sporną do Wydziału krajowego.

§. 11.

Instruktor udziela przodownikom i pomocnikom warsztatowym poleceń i wskazówek co do ich czynności, jakoteż przestrzega, ażeby obowiązki swoje należycie wyko-

nywali we wszystkich szczegółach. W razie dostrzeżenia uchybień pod tym względem, przedkłada instruktor swe wnioski, zmierzające do usunięcia złego, Komitetowi, a w nagłych wypadkach bezpośrednio Wydziałowi krajowemu.

§. 12.

Kasę zakładu utrzymuje Komitet ewentualnie gminna kasa miasta Jaworowa, lecz wszelkie wpłaty i wypłaty na rzecz zakładu mają być uskuteczniane za przekazami instruktora fachowego.

Robocizny tygodniowe uczniom i inne drobniejsze wypłaty bieżące wypłaca instruktor fachowy z kasy podręcznej.

Na ten cel otrzymuje on od Komitetu zaliczki, z których na posiedzeniach Komitetu składa rachunek.

§. 13.

Administrator wspólnie z instruktorem prowadzą rachunki zakładu podług instrukcyi rachunkowej, wydanej przez Wydział krajowy rozporz. z dnia 8. czerwca 1894 do l. 2074,94.

Z pomiędzy ksiąg instrukcyą powyższą oznaczonych ma prowadzić administrator następujące księgi:

a) protokół podawczy;

b) dziennik kasowy (a mianowicie egzemplarz przeznaczony do rachunków rocznych dla Wydziału krajowego);

c) księgę magazynową p o b o r u materyału drzewnego. (Księgę magazynową w y d a t k u materyału szkontruje i zamyka, sam jej nie prowadząc);

d) księgi magazynowe p o b o r u i w y d a t k u innych materyałów, jak pudełek kartonowych, skrzynek do opakowania wyrobów służących;

e) księgę kontową (osobową), w której rachunki stałych dostawców i odbiorców z dłuższym terminem zapłaty ściśle prowadzone być mają;

f) księgę zamówień;

g) karty zamówień, które po wystawieniu oddać winien instruktorowi, a które tenże po wykończeniu roboty i przeprowadzeniu kalkulacyi do dalszego przeprowadzenia rachunkowego administratorowi zwraca;

h) księgę składową gotowych wyrobów;

i) wykaz sprzedawanych wyrobów (a mianowicie egzemplarz przeznaczony do rocznych rachunków zakładu dla Wydziału krajow.);

j) inwentarz zakładu;

k) księgę wzorów, do której wszelkie daty podane mu być mają przez instruktora;

l) księgę pamiątkową zakładu;

Instruktor fachowy ma sam prowadzić następujące książki rachunkowe i ewidencyjne, a mianowicie:

a) dziennik kasowy (t. j. egzemplarz pozostający dla zakładu) — wraz z odnośnym kwitaryuszem sznurowym;

b) księgę magazynową w y d a t k u materyałów drzewnych, którą administrator celem szkontra co kwartału zamyka i z rzeczywistym stanem porównuje;

c) karty zamówień (wystawiane przez administratora) od tegoż, celem wyznaczenia uczniom roboty, odbiera, w takowych kalkulacyę wyrobu przeprowadza, uzupełnia po wykończeniu roboty i zwraca administratorowi celem zmagazynowania wyrobów i dalszego rachunkowego przeprowadzenia;

d) Wykaz sprzedanych wyrobów (a mianowicie egzemplarz pozostający w rachunkach w zakładzie);

e) księgę pracy uczniów;

f) książeczki robotnicze, i

g) katalog.

Wszelkie pisma wychodzące z zakładu muszą być zawsze razem przez instruktora i administratora podpisane.

§. 14.

W porozumieniu z Kuratorem oznacza instruktor fachowy wspólnie z administratorem ilość i jakość potrzebnego dla zakładu materyału.

Dozoruje on warsztaty, rodzaje roboty i obowiązany jest utrzymywać porządek w zakładzie.

Instruktor jest odpowiedzialny za całość i utrzymanie w dobrym stanie inwentarza i urządzenia szkolnego, oraz naukowych środków pomocniczych.

Instruktor prowadzi spisy uczniów (§. 13. instr.) i utrzymuje w ewidencyi wykazy, tyczące się wewnętrznego zarządu zakładu.

Wogóle obowiązkiem jest jego dokładać wszelkich starań, ażeby zakład, odpowiadając zamierzonemu celowi, posiadał potrzebną powagę na zewnątrz i był użyteczny dla kraju.

§. 15.

Instruktor nie może samowolnie Zakładu opuszczać. W razie potrzeby wyjazdu udziela mu urlopu do trzech dni Kurator Zakładu, dłuższego zaś urlopu Wydział krajowy.

§. 16.

Według wskazówek i pod dozorem instruktora fachowego przodownicy kierują bezpośrednio robotą warsztatową uczniów klasami. Każdy z nich ma oddaną pewną ilość warsztatów, on odbiera materyał i oddaje gotową robotę poruczonych mu pod dozór uczniów.

Pomocnicy mogą być dobierani czasowo w miarę potrzeby dla pewnych grup uczniów lub do pewnych robót specyalnych.

Zamówienia.

§. 17.

Komitet, w charakterze swoim, jako opiekun zakładu, starać się będzie o zamówienia dla szkoły, jak równie o zbyt przedmiotów w szkole wykonanych. Każde zamówienie zaopatrzone datą i oznaczeniem terminu dostawy, kwitować będą pisemnie instruktor fachowy wraz z administratorem.

§. 18.

Instruktorowi lub przewodnikom nie wolno wyrabiać w warsztacie szkolnym przedmiotów na swój rachunek, czy to z materyałów będących własnością zakładu, czy też z materyałów własnych.

W wyjątkowych wypadkach Komitet może udzielić instruktorowi lub przodownikom pozwolenia do użycia warsztatów szkolnych. Przodownicy powinni jednak w chwilach wolnych wyrabiać przedmioty na rzecz szkoły, które mogłyby służyć za wzór uczniom, tudzież stolarzom miejscowym.

Uczniowie.

§. 20.

Uczeń, ktory nabrał już tyle wprawy, że umie wyrabiać towary na sprzedaż, otrzymuje wynagrodzenie od sztuki. Wysokość wynagrodzenia winna być według rzeczywistej wartości roboty obliczoną i przez instruktora wyznaczoną, a nie może nigdy kalkulowanej kwoty robocizny przewyższać.

W porozumieniu z instruktorem postanowi także Komitet, czy cały zarobek, czy też część jego ma być uczniowi na rękę wypłacona. Zarobku ucznia należy użyć

przedewszystkiem na zakupno środków naukowych, jak książek, przyrządów rysunkowych i t. p., tak, aby każdy uczeń po pewnym przeciągu czasu posiadał te przedmioty na własność. — W razie zatrzymania części zarobku ucznia, wręczyć mu należy książeczkę do wpisania jego należytości.

Płaca uczniów w ogólności nie powinna być liczoną podług czasu trwania roboty, lecz podług jakości i rzeczywistej wartości wyrobu.

W regule Zarząd szkoły nie jest obowiązany płacić uczniowi za jego robotę. Jeżeli pewna część uzyskanej ze sprzedaży wyrobów szkolnych ceny, przeznaczoną zostanie na zarobek dla uczniów, zatrudnionych przy wyrobie — ma to znaczenie nagrody dla zachęty. Dlatego też taryfa uczniów może być niższą od cen płaconych na miejscu za podobne wyroby samoistnym robotnikom.

Zarząd zakładu nie będzie natomiast wymagał od uczniów zwrotu kosztów za materyał zepsuty lub bez użytku spotrzebowany przy nauce.

Z czystego zysku, uzyskanego ze sprzedaży wyrobów szkolnych, może Wydział krajowy na wniosek Komitetu wyznaczyć pewien procent tytułem remuneracyi dla instruktora fachowego.

§. 21.

Z każdego rodzaju wyrobów użytego w zakładzie, obowiązany jest Zarząd przechować model lub przynajmniej rysunek. Przedmioty te mają być zaopatrzone numerami bieżącymi i zapisywane w przeznaczonej na to księdze, ze zwięzłem oznaczeniem znamion typowych każdego okazu.

Zbiór wzorów, rysunków i modeli, jaki z czasem w ten sposób powstanie, ma służyć jako materyał naukowy dla szkoły, jak niemniej za podstawę przy przyjmowaniu zamówień. Wedle numerów zbioru modeli i rysunków, mają być oznaczone ceny wyrobów, należytości uczniów za robotę i t. d. W księdze zamówień ma być przy każdej pozycyi przytoczony numer modelu, wedle którego zamówienie ma być wykonanem.

Instruktor jest odpowiedzialny za to, ażeby gotowy wyrów ściśle zgadzał się z rysunkiem, podług którego ma być wykonany, a względnie z obranym modelem.

IV.

PLAN NAUKI

dla krajowego warsztatu naukowego dla wyrobu zabawek

w Jaworowie.

Nauka wyrobu zabawek z drzewa, której za podstawę służy domowy przemysł zabawkarski w Jaworowie, winna trzymać się granic ściśle zaznaczonych i dawać uczniom przygotowanie do samoistnej pracy, nie jak rękodzielnikom fachowym, lecz jako pracownikom, którzyby, obok pracy na roli, pewien zarobek przy wyrobie drewnianych zabawek znaleść mogli.

Zakres uzdolnienia fachowego, nie odchodzący od głównego celu nauki, musi się mieścić w ciasnych ramach, z poza których tylko szczególne zdolności pojedynczego ucznia w szersze granice nauki wyprowadzić mogą.

Przeciąg czasu naki, odpowiadający powyższemu zadaniu, wyznacza się na rok jeden, czyli jeden kurs szkolny.

Uczniowi jednak wolno korzystać z nauki w szkole i w roku drugim, celem uzupełnienia zręczności w wyrabianiu pewnych przedmiotów zabawkowych, na który jednak wtedy tylko przyjąć go należy, jeżeli takowy w ciągu pierwszego roku nauki wykazał pilność i zręczność w robocie. Przyjęcie ucznia na rok drugi zawisło również od wolnego miejsca w warsztacie.

Nauka praktyczna.

Nauka wyrobu zabawek jest w pierwszym roku nauki, jak również i w drugim, na 3 zasadnicze grupy podzieloną. Odrębną grupę 4-tą tworzy wyrób takich zabawek, których do żadnych z 3 grup zasadniczych zaliczyć nie można.

Do grupy I. należą wyroby zabawek w kierunku stolarskim n. p. tarcze, domki, podstawki pod konie, pudełka, klocki obklejane obrazkami i t. d. to jest takie wszystkie wyroby zabawkowe, które tylko przy pomocy narzędzi stolarskich wykonane być mogą.

Do grupy II. należą wyroby zabawek w kierunku tokarskim n. p. kręgle, krokiet, liczydła, piórniki, igielniki, naczynia drewniane, t. j. takie wszystkie wyroby, które tylko z pomocą tokarni wykonane być mogą.

Do grupy III. należą wyroby zabawek snycerskie n. p., rzeźbione koniki, krówki, owce i inne zwierzęta, t. j. takie wyroby, które z pomocą dłut snycerskich, jużto na stole, jużto na warsztacie wykonane być mogą.

Wreszcie do osobnej grupy IV. należą te wyroby zabawek, które do poprzednich grup zaliczone być nie mogą n. p. żołnierze wyrzynane, wózeczki małe, taczki i inne drobne przedmioty, które z pomocą samego noża, lub piłeczki ręcznej (Laubsäge) wykonane być mogą. Również do tej grupy należy wykończenie przedmiotów z 3 grup pierwszych za pomocą bajcowania, farbowania, malowania lub lakierowania.

Po wstąpieniu ucznia do zakładu, należy go stosownie do okazanych zdolności i chęci, przydzielić do jednej z powyżej podanych czterech grup i odtąd baczyć na to, by tenże do jak największej wprawy i zręczności w wykonywaniu pojedynczych przedmiotów obranej grupy doszedł, przytem dzielić uczniów na specyalistów j. n. p. na konikarzy, krówkarzy, pudełkarzy, domkarzy, kręglarzy, i t. d.

Specyalizowanie to koniecznem jest z tego powodu, by można równocześnie więcej uczniów w wykonywaniu różnorodnych przedmiotów wyuczyć, jak również i dlatego, by uniknąć możliwej konkurencyi pracy pomiędzy przyszłymi robotnikami.

Ponieważ zakres drewnianych zabawek jest dość obszerny i w rozmaite wzory obfity, należy starać się, by co roku nowe odrębne wzory zabawek przeprowadzone zostały i aby każdy rok szkolny nowych specyalistów w każdej grupie wytworzył. Jeżeliby jednak pokup jednego rodzaju zabawek był tak znaczny, że wyuczeni w tym dziale robotnicy nie zdołaliby potrzebnej ilości tych zabawek wyrobić, należy wówczas grupę powtórzyć, a w razie potrzeby nawet i przez parę lat prowadzić.

Nauka w grupach ma być w następujący sposób przeprowadzaną:

W grupie 1. której podstawą jest kierunek stolarski, musi uczeń najpierw obznajomić się z narzędziami stolarskiemi, a potem z głównemi czynnościami, jak ostrzenie narzędzi, rznięcie piłką, hyblowanie równej płaszczyzny i t. d. Przy tej sposobności należy mu poddawać roboty, któreby podczas tej nauki, bez zbytecznego marnowania materyału, wykonać potrafił.

Gdy uczeń nabrał już wprawy w hyblowaniu i rznięciu, można mu wydzielać roboty akordowe (partyami), a przy tej nauce baczyć na dalsze obznajomienie go z użyciem innych potrzebnych narzędzi stolarskich, jakoteż z najprostszymi sposobami łączenia drzewa za pomocą klejenia, piórowania, czopowania i cynkowania.

Jak najlepsze wyzyskanie materyału, oraz wszelkie ułatwienia przy wykonywaniu większej liczby jednakowych przedmiotów winien uczeń w dalszym toku nauki wypraktykować.

W grupie II. tokarskiej, podobnie jak i w grupie I., tworzy podstawową naukę poznanie i ostrzenie narzędzi tokarskich, jakoteż obznajomienie się z całym mechanizmem tokarni, a głównie z trzymaniem dłut podczas toczenia, gdzie równoczesna czynność nogi i rąk, dla początkującego pewnego większego wytężenia wymaga.

Do tokarni zatem przydzieleni mogą być tylko ci uczniowie, którzy swym wzrostem, jakoteż i fizycznem rozwojem do tej pracy za uzdolnionych uważani być mogą.

Gdy uczeń potrafi już swobodnie poruszać nogą tokarnię i obtaczać równo drzewo pierwszymi głównymi dłutami, należy mu dawać łatwiejsze roboty do wykonania, j. n. p. wałeczki, kółka do podstawek, gałki do liczydeł, trzonki i rączki do narzędzi i innego użytku, a w końcu przystąpić do wyznaczenia akordowego wykonania większej ilości przedmiotów, jużto kręgli, młotków krokietowych lub t p. wyrobów.

Przez stopniowe ćwiczenie winien uczeń nabierać wprawy i zręczności w jak najszybszem wykonywaniu przedmiotów, należy mu też wskazać wszelkie możliwe ułatwienia przy wykończaniu i wykonywaniu takowych w większej ilości.

Gdy uczeń potrafi całkiem czysto i starannie odtoczyć większą liczbę jednakowych przedmiotów, należy go nauczyć lepszego wykończania, jak bajcowania i politerowania na tokarni.

Przy całej nauce baczną uwagę zwracać należy na ścisłe przestrzeganie podanych wymiarów oraz rysunku obranego wzoru, tak, by przy robotach partyjnych mógł już uczeń z całą pewnością większą liczbę przedmiotów wytoczyć, zatrzymując przy każdym poszczególnym miarę i rysunek.

W grupie III. snycerskiej, najważniejszą rzeczą, obok nauki ostrzenia narzędzi jest początkowe przysposobienie materyału, z którego później dany przedmiot ma uczeń wyrzeźbić To też już przy pierwszych krokach jego należy baczyć, by potrafił sobie jak najkorzystniej dany kawałek drzewa podzielić i wyrobić, a równocześnie uwagę jego zwracać ciągle na ważność wyzyskania materyału.

Uczniowie tej grupy rzeźbią dłutami snycerskiemi, na podstawie rysunków, szablonami na drzewie wykonanych, trzy typy koni w sześciu odrębnych wielkościach, a mianowicie początkując od Nr. I. na podstawie wykonanych przez instruktora trzech *a*), *b*), *c*) modeli zwierzęcia, uzmysławiających postęp roboty.

Model *a*) cięty jest w głównych zarysach, których to cięć uczeń dokładnie winien się nauczyć.

Model *b*) przedstawia to samo zwierzę, lecz cięty jest w więcej wykończonych płaszczyznach, a

model *c*) przedstawia całkiem już od dłuta wykończony wzór zwierzęcia, według którego ma uczeń dalszą część roboty snycerskiej i ostateczne wykończenie wykonać.

Od Nr. I. przechodzi uczeń z biegiem nauki do następnych numerów aż do VI. włącznie.

Gdy już uczeń głównych cięć dłutami nauczył się i potrafi sam bez pomocy, według danego wzoru przedmiot wykończyć, należy dawać mu większą liczbę przedmiotów jednego numeru razem do wykonania, przyczem zwracać należy jak największą uwagę na to, by tenże do jak najszybszego wykonywania przedmiotu doszedł.

Przy wykonywaniu większej ilości przedmiotów tego samego gatunku, powinien uczeń wszystkie sztuki odrazu w 1-szym stopniu, według modelu *a*), dalej razem w 2-gim stopniu według modelu *b*), a w końcu razem w 3-cim stopniu według modelu. *c*) wykonać i ostatecznie wykończyć.

To samo postępowanie tyczy się wzorów krowy, owcy, kozy i cielęcia.

W grupie IV., gdzie uczniowie mają wyrabiać zabawki z pomocą pojedyńczych narzędzi jak noża i piłeczki ręcznej i t. p. nauka ma być tak przeprowadzoną, by uczeń obznajamiając się z danem narzędziem, do jak największej wprawy tak w samem wykonaniu, jak i wykończeniu roboty doszedł.

Uczniowie, którzyspecyalnie wykończeniem t. j. malowaniem i lakierowaniem są zajęci, powinni oprócz samej techniki, również i nazwę oraz gatunki używanych w tym celu farb poznać i takowe sobie sami do malowania przyrządzać umieć.

Uczniowie tej grupy wyrabiają żołnierze wyrzynane, wózeczki, taczki i t. p. drobne przedmioty, oraz zatrudniają się technicznem wykończeniem robót.

We wszystkich czterech grupach należy w przeprowadzeniu nauki zabawkarstwa trzymać się ściśle wzorów, które opracowane i na podstawie umowy z kupcem obliczone do księgi wzorów zakładu wciągnięte zostały, aż do czasu, póki nowe wzory zabawek z kupcem omówione, obliczone i w plan naukowy na następny kurs wciągnięte nie zostaną.

Nauka rysunków.

Oprócz nauki praktycznej ma być udzielaną nauka rysunku, a mianowicie w pierwszym roku nauki, o ile na to czasu starczy, przeważnie w niedzielę,(§. 6. przepisów szkolnych) uczniom zaś, którzy II. rok do zakładu uczęszczać będą, po 4 godziny tygodniowo. Nauka ta dążyć ma do obznajomienia ucznia na podstawie najprostszych elementów z rysunkiem odręcznym, odpowiednio do każdej grupy wyrobów zabawkowych zastósowanym.

W tym celu należy przerobić z uczniami zasadnicze elementa rysunku, jak linie proste (poziome, pionowe, ukośne) przy równoczesnem traktowaniu o kątach i głównych figurach geometrycznych; linie krzywe, przeprowadzając takowe w ten sposób, aby się zbliżały do pojedyńczych przedmiotów wykonanych w grupie, w której uczeń pracuje zwłaszcza w grupie II. i III. N. p. w grupie II. należy zastosować rysunek rączki, kręgla, młotka krokietowego, kuli lub innego przedmiotu rotacyjnego, (toczonego), w grupie III. rysunek pojedynczej części anatomicznej zwierzęcia, które uczeń rzeźbi, lub całej nawet postaci tegoż w konturach.

W ogóle nauka rysunku powinna być kierowaną do specyalności przez ucznia obranej, w kierunku dokładnego obznajomienia go z rysunkiem wykonanego przedmiotu, który następnie, stosownie do okazanych przez ucznia zdolności, w rozmaitych powiększeniach przeprowadzać należy.

Z uczniami pierwszej i czwartej grupy należy w dalszym ciągu, zamiast tych rysunków specyalnych, przeprowadzić rysunek wolnoręczny prostolinijny i ornamentalny, ten ostatni z uczniami. którzy specyalnie malowaniem wyrobów są zajęci.

Alegat XI. do sprawozdania Komisyi kraj. dla spraw przem. za r. 1897.

Przepisy organizacyjne szewskich kursów majsterskich we Lwowie,

wydane rozporządzeniem Wydziału kraj. z dnia 12 stycznia 1897 l. 1618.

I. Statut szewskich kursów majsterskich we Lwowie.

§. 1. Szewskie kursa dla majstrów i starszych czeladników szewskich we Lwowie mają na celu podniesienie rzemiosła szewskiego w Galicyi, w szczególności zaś w mieście Lwowie.

W tym celu warsztat kształci:

a) praktycznie przez wyuczanie wykonywania wszelkich robót szewskich przy użyciu lepszych przyborów, narzędzi, maszyn pomocniczych, tudzież

b) teorytycznie przez udzielanie nauki rysunków geometrycznych, fachowych i innych przedmiotów pomocniczych.

§. 2. Nauka jest bezpłatna. Udzielana jest na podstawie planu nauki, ustanowionego przez Wydział krajowy. Czas nauki każdego kursu trwa od 6 do 8 tygodni.

§. 3. Na kurs mogą być przyjęci tylko ci rzemieślnicy szewscy, którzy wykażą się:

a) że są samodzielnymi majstrami, lub

b) wyzwolonymi czeladnikami i,

c) że ukończyli conajmniej szkołę ludową, lub udowodnią, że w inny sposób nabyli dostatecznej biegłości w przedmiotach przepisanych dla szkoły ludowej.

Prawo pierwszeństwa przyjęcia służy najzdolniejszym.

§. 4. Czas trwania kursów majsterskich zostanie oznaczonym w każdym poszczególnym wypadku.

§. 5. Po ukończeniu kursu utrzymają uczniowie świadectwa z odbytej nauki.

§. 6. Wydział krajowy mianuje kierownika administracyjnego, kierownika fachowego, instruktorów fachowych i ustanawia ich zajęcia.

§. 7. Kierownik fachowy z pomocą instruktorów utrzymuje porządek i karność w zakładzie i jest odpowiedzialny za wykształcenie uczniów.

§. 8. Kierownik fachowy zarządza zakładem po względem naukowym, kierownik administracyjny zaś pod względem gospodarczym. Zwierzchniczy nadzór i opiekę nad zakładem wykonywa Wydział krajowy, a względnie Komisya krajowa dla spraw przemysłowych za pośrednictwem:

a) lustratora, wyznaczonego przez Wydział krajowy,

b) a w razie potrzeby za pośrednictwem delegata z ramienia Wydziału krajowego wyznaczonego.

Każdy z tych organów działać ma w poruczonym zakresie.

§. 9. W szczególności należą do fachowego kierownika następujące czynności:

a) przyjmowanie uczniów,

b) oznaczenie toku nauki w granicach planu nauki przepisanego,

c) załatwianie korespondencyi,

d) czuwanie nad należytym tokiem nauki we wszystkich jej działach i osobiste udzielanie nauki poruczonych mu przedmiotów.

Do kierownika administracyjnego należy:

a) dostarczanie materyałów do nauki praktycznej;

) zakupno narzędzi i sprzętów dla zakładu w granicach budżetem zakreślonych;

c) utrzymywanie kasy i rachunków zakładu.

§. 10 Kierownik fachowy wspólnie z kierownikiem administracyjnym załatwiają następujące sprawy:

a) sporządzają z upływem każdego kursu zamknięcie rachunków i szczegółowe sprawozdanie o odbytym kursie (§. 1. instrukcyi administracyjnej), oraz przedkładają je niezwłocznie Wydziałowi krajowemu;

b) układają preliminarze budżetu kursów, które przedkładają Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.

W razie zachodzącej różnicy zdań pomiędzy kierownikiem fachowym a administracyjnym, rozstrzyga lustrator wspólnie z delegatem Wydziału krajowego;

§. 11. Na wypadek, gdyby udzielony był zakładowi zasiłek roczny ze skarbu państwa, służyć ma c. k. rządowi prawo zarządzenia inspekcyi fachowej nad zakładem przez organa inspekcyjne, wyznaczone dla państwowych zakładów naukowych.

§. 12. Gdyby udzielony został zasiłek z funduszu gminy miasta Lwowa, służy Reprezentacyi miasta Lwowa prawo informowania się o stanie kursów naukowych przez stale ustanowionych delegatów.

§. 13. Zwierzchniczą władzą zakładu jest Wydział krajowy.

§. 14. Fundusze na założenie i utrzymanie szewskich kursów majsterskich we Lwowie powstają:

a) ze zobowiązań Towarzystwa dostaw c k. armii we Lwowie, które zobowiązało się na ten cel dostarczyć bezpłatnie odpowiedniego lokalu na umieszczenie zakładu, opału, oświetlenia i usługi, tudzież potrzebnych materyałów surowych, oraz obowiązane jest do bezpłatnego odstąpienia do użytku kursów maszyn pomocniczych;

b) z darów osób lub instytucyi i innych dochodów nadzwyczajnych;

c) z dochodów w §. 11 i 12 wymienionych:

d) z subwencyi krajowych i innych.

§. 15. Cały inwentarz i urządzenie zakładu, o ile nie są własnością galic. Towarzystwa dostaw dla c. k. armii, stanowią własność funduszu krajowego, którą Wydział krajowy rozporządza wedle własnego uznania.

II. Plan nauki.

§. 1. Zakres nauki podaje w ogólnych zarysach §. 1. statutu.

§. 2. Nauka ma być udzielana z odpowiedniemi objaśnieniami teoretycznemi co do wszystkich gałęzi szewstwa z szczególnem uwzględnieniem nauki kroju i wyrobu wierzchów.

§. 3. Warsztatowa praca i fachowe rysunki mają stanowić podstawę wykształcenia uczniów.

§. 4. Teoretyczna i praktyczna nauka w tych kursach peryodycznych obejmuje następujące przedmioty:

1) budowa nogi i jej wpływ na formę obuwia;
2) geometrya i rysunki fachowe;
3) prowadzenie ksiąg kupieckich;
4) branie miary i nauka kroju na podstawie rysunków geometrycznych i fachowych;
5) sporządzanie wierzchów i spodów na podstawie wziętej miary;
6) towaroznawstwo połączone z kalkulacyą kroju i cen;
7) nauka maszynowa;
8) inne przedmioty, (wyrób kopyt na nogi normalne i kaleki, odlewy gipsowe).

§. 5. Dzienną pracę oznacza się w zwykłem zajęciu od 8 rano do 12 w południe i od 2 do 6, a względnie do 7 godziny po południu.

§. 6. Podział nauki dla uczniów oznacza kierownik fachowy w porozumieniu z instruktorami.

III. Instrukcya administracyjna.

§. 1. Sprawozdania peryodyczne, wymienione w §. 10 statutu, mają obejmować:

a) ilość uczniów;

b) przebieg nauki, t. j. wyszczególnienie, czego uczono i jak postępywały warsztatowe roboty uczniów;

c) wynik klasyfikacyi uczniów;

d) ilość wykonanego obuwia.

§. 2. Wnioski względem zmian w urządzeniu zakładu przedkłada kierownik achowy Wydziałowi krajowemu.

§. 3. Lustrator i delegaci Wydziału krajowego, względnie Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, mogą każdego czasu zwiedzać zakład.

§. 4. Pisma wychodzące od zakładu winne być zaopatrzone w pokie wnika fachowego i administracyjnego.

§. 5. Kierownik fachowy wspólnie z instruktorami oznacza ilość i jakość potrzebnego materyału na każdy peryodyczny kurs z osobna i na tydzień przed rozpoczęciem nauki przedkłada spis powyższego materyału Dyrekcyi Towarzystwa dostaw dla c. k. armii na ręce kierownika administracyjnego.

Kierownicy są odpowiedzialni za całość i utrzymanie w dobrym stanie inwentarza i urządzenia szkolnego, oraz naukowych środków pomocniczych.

Kierownik fachowy prowadzi spisy uczniów, administracyjny zaś spis inwentarza

§. 6. Instruktorzy wykonują dozór stały nad robotą warsztatową uczniów.

§. 7. Kierownik administracyjny otrzymuje zaliczki na pokrycie wydatków połączonych z urządzeniem i utrzymaniem zakładu; z wydatków składa on rachunek Wydziałowi krajowemu.

Bezpośrednią kontrolę nad kasą i księgami rachunkowemi wykonywa delegat ustanowiony przez Wydział krajowy.

§. 8. Produkcya odbywa się na własny rachunek Towarzystwa dostaw dla c. k. armii, o ile Wydział krajowy nie postanowi inaczej.

IV. Norma szkolna i dyscyplinarna.

§. 1. W niedziele, na które nie przepadają święta uroczyste, mogą się odbywać tylko ćwiczenia rysunkowe. Święta uroczyste będą zupełnie wolne od nauki.

§. 2. Z końcem każdego kursu ma się odbywać wystawa pracy uczniów.

§. 3. Towarzystwo dostaw dla c. k. armii dostarcza uczniom bezpłatnie materyałów do nauki praktycznej i zostaje właścicielem wyrobów wykonanych, bez opłaty za robociznę. Uczniowie mogą jednak używać także własnego materyału odpowiedniego, natenczas są wyroby ich własnością.

Uczniowie (ich prawni zastępcy) są odpowiedzialni za wszelkie uszkodzenia przedmiotów przez nich, lub z ich winy spowodowane i są obowiązani w takim razie do odszkodowania. Winny może być nadto ukarany w drodze dyscyplinarnej.

§. 4. Zakład dostarcza uczniom bezpłatnie wszelkich przyborów tak do nauki praktycznej jako też i teoretycznej.

§. 5. Uczniowie obowiązani są do gorliwego wypełniania obowiązków, do posłuszeństwa i szacunku w obec zwierzchników zakładu, kierowników, werkmistrzów i innych osób zajętych w zakładzie, do obyczajnego zachowania się w zakładzie i poza zakładem, tudzież do przyzwoitego i serdecznego obcowania między sobą.

Palenie tytoniu jest wzbronione.

§. 6. Postępowanie dyscyplinarne przeprowadza kierownik w porozumieniu z instruktorami.

W razie, gdyby uczeń niesfornie powstawał przeciw rozporządzeniom przełożonych, zachowywał się nieobyczajnie, dopuścił się przekroczenia przeciw publicznej obyczajności lub bezpieczeństwu, albo w ogóle popełnił czyn ustawą karną zagrożony, może być natychmiast z kursu wykluczony.

O każdym takim wypadku wydalenia winien zarząd bezzwłocznie zdać sprawę Wydziałowi krajowemu.

§. 7. Przekroczenia dyscyplinarne będą karane przez:

1. upomnienie,
2. naganę z zagrożeniem wydalenia z zakładu,
3. wykluczenie.

Regulamin

dla wędrownych nauczycieli tkactwa w Galicyi,

wydany rozporządzeniem Wydziału krajowego z 30 kwietnia 1897 l. 22078.

§. 1. Na podstawie wniosków Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, ustanawia Wydział krajowy w miarę potrzeby wędrownych nauczycieli tkactwa.

§. 2. Warunki, na jakich wędrowni nauczyciele tkactwa mają być przyjmowani i uwalniani, umawia Wydział krajowy z nauczycielem wędrownym w każdym poszczególnym wypadku.

§. 3. Nauka odbywać się będzie na poprawnych krosnach przez nauczyciela przywiezionych, a rozciągać się ma tylko na tkaniny z lnu, konopi, bawełny lub wełny o wiązaniu płóciennem, wykonywane za pomocą dwóch podnożków i czterech nicielnic, Wyjątkowo tylko, gdyby się znaleźli robotnicy szczególnie uzdolnieni, może nauczyciel pouczać o użyciu maszynki szeftowej dla tkanin do wyrobów łatwiejszych.

§. 4. Obowiązkiem nauczyciela będzie:

a) ustawić krosna, osnowę przyrządzić, zaciągnąć i pokazać, w jaki sposób robota się wykonuje;

b) nauczyć w jaki sposób oblicza się ilość ganków osnowy (przy snuciu z pewnej ilości cewek), a to dla osnów tak jedno- jak kilkokolorowych (w pasy);

c) prowadzić dalej praktyczną naukę tkactwa z uczniami w miejscowości pozyskanymi, nadzorować ich robotę, dawać niezbędne objaśnienia i w ogóle zachęcać tkaczy do przyswojenia sobie ulepszonych sposobów tkania.

§. 5. Samo urządzenie krosna, snucie i obliczanie ganków, ma się już odbywać w obecności większej liczby uczniów i przy ich pomocy, tak, ażeby do pracy odrazu byli wciągnięci i zachęceni.

§. 6. Nauczyciel kierować będzie nauką tkactwa w ten sposób, ażeby uczniowie, celem nabrania wprawy, pracowali przy krosnach po kilka dni z rzędu, lub tak, ażeby każdy uczeń wyrobił jedną lub dwie sztuki tkaniny.

§. 7. Do prowadzenia nauki powinien mieć nauczyciel conajmniej dwa krosna, najwyżej cztery, tak, ażeby kilku uczni naraz pracować mogło, nadto winien mieć do każdego krosna kilka bard, grzebieni i czółen do zmiany, tak, iżby mógł wyrabiać tkaniny różnej grubości, celem unaocznienia, o ile szybciej i z mniejszem natężeniem na krośnie poprawnem się pracuje.

§. 8. Nauczyciel ma być codziennie, z wyjątkiem niedziel i świąt uroczystych, po 10 do 11 godzin zajętym i pozostaje w jednem miejscu aż do zupełnego wyuczenia robotników, chęć do nauki mających. Nauka w jednem miejscu nie może jednak trwać dłużej nad trzy miesiące.

§. 9. Naukę tkactwa na krośnie poprawnem mogą pobierać także kobiety.

§. 10. Potrzebnej do nauki przędzy dostarczać mają robotnicy sami, a wyrobiona przez robotnika sztuka będzie jego własnością. Gdyby przędzy na miejscu nie było powinien nauczyciel na żądanie i rachunek robotnika zapisać ją i sprowadzić.

§. 11. Nauczyciel ma zachęcać do zaopatrywania się w poprawne krosna i w razie żądania robotnika, powinien pośredniczyć w dostarczeniu mu tegoż. Krosna, używane do nauki, mogą być wyjątkowo robotnikom na własność odstąpione. Zależy to od przyzwolenia Wydziału krajowego, który na wniosek nauczyciela wędrownego ustanawia cenę, za którą krosno może być robotnikowi odsprzedane.

§. 12. Tam, gdzie ludność nie może odrazu zaopatrzyć się w krosna poprawne, winien nauczyciel wpłynąć, aby przynajmniej do krosien starych zastosowywano ladę i czółno pospieszne i ma w tym względzie udzielić wszelkiej pomocy. Winien także nauczyciel wskazać adresy fabrykantów, od których można sprowadzać barda i grzebienie stalowe na miejsc trzcinowych, podawać ceny tychże i wskazówki co do sprowadzania ulepszonych przyrządów i materyałów.

§. 13. Zadaniem nauczyciela będzie także starać się o organizowanie sprzedaży wyrobów tkackich w miejscowości, gdzie nauki udziela, a to przez zachęcanie do zawiązywania spółek handlowych lub staranie się o przedsiębiorców, którzyby tkaczom miejscowym ulepszonych przyrządów i materyału dostarczali.

§. 14. O miejscowości, w której ma być wędrowna nauka tkactwa zaprowadzoną, o przeznaczeniu nauczyciela, czasie trwania nauki i t. d. stanowi w każdym wypadku Wydział krajowy na wniosek Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, która zajmie się urządzeniem i zorganizowaniem wędrownego kursu nauki tkackiej i wyszle na miejsce przeznaczenia nauczyciela, oddanego jej przez Wydział krajowy do rozporządzenia.

§. 15. Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, wysyłając nauczyciela do miejscowości upatrzonej, uprosi jednego z pomiędzy wybitniejszych i poważanych mieszkańców tej miejscowości na nadzorcę miejscowego, oddając mu pod opiekę nauczyciela i prowadzoną przez niego naukę.

§. 16. Komisya krajowa dla spraw przemysłowych wejdzie w porozumienie z c. k. Radą szkolną krajową, ażeby można było używać budynków szkolnych (zwłaszcza w porze wakacyjnej) na umieszczanie poprawnych krosien i odbywanie nauki tkactwa, oraz starać się będzie oto, ażeby nauczyciele ludowi interesowali się wędrownymi kursami tkactwa i udzielali im pomocy.

§. 17. Koszt lokalu, gdyby go trzeba na naukę najmować, wydatek na potrzebny opał, oświetlenie i obsługę, ponosi gmina, w której nauka się odbywa; płaca nauczyciela, koszt jego podróży, transportu krosien i t. d. spoczywa na funduszu krajowym.

§. 18. Co do swego zawodowego działania pozostaje wędrowny nauczyciel w nieustannem porozumieniu z Dyrekcyą krajowej szkoły tkackiej w Krośnie, która mu udziela potrzebnych instrukcyi, objaśnień, oraz dostarcza niezbędnych do nauki krosien i przyborów.

§. 19. Dyrekcya krajowej szkoły tkackiej w Krośnie zarządzi pod swym nadzorem sporządzenie poprawnych krosien z funduszu na ten cel przez Wydział krajowy wyznaczonego i zajmie się sprowadzaniem i dostarczaniem nauczycielom wędrownym wszelkich przyrządów i przyborów, które im do nauki będą potrzebne.

§. 20. Z końcem każdego miesiąca będzie nauczyciel wędrowny składał Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych sprawozdanie, stwierdzone podpisem miejscowego nadzorcy, które ma w sobie zawierać:

1.) wykaz liczebny i imienny uczniów z podaniem ich wieku i innych szczegółów, tyczących się ich zajęcia w zakresie miejscowego przemysłu domowego;

2.) czas trwania nauki każdego ucznia i jej wyniki;

3.) ilość przędzy, jaka została w ciągu trwania nauki przerobiona, względnie szczegółowe wymienienie ilości i jakości wyrobionych tkanin.

W końcowem sprawozdaniu, donoszącem o zamknięciu kursu, ma nadto nauczyciel podać:

4.) szczegółowe daty, tyczące się jakości i rozległości domowego przemysłu tkackiego w danej miejscowości;

5.) spostrzeżenia co do handlu tkaninami miejscowemi i wnioski tyczące się uregulowania i podniesienia produkcyi i sprzedaży wyrobów;

6.) wnioski co do ewentualnego zaopatrzenia miejscowych tkaczów w poprawne krosna, względnie co do udzielenia zasiłków lub pożyczek na podniesienie miejscowego przemysłu tkackiego.

§. 21. Nauczyciel wędrowny może być przez Komisyę poraz drugi delegowany do miejscowości, w której nauki udzielał, a to celem zbadania, o ile się nauka ta przyjęła i na jakie tory produkcya tkacka schodzi. Z wycieczki takiej ma zdać Komisyi piśmiennie sprawę.

§. 22. Po odbyciu każdego kursu wędrownej nauki tkactwa, przedstawi Komisya krajowa dla spraw przemysłowych sprawozdanie swe Wydziałowi krajowemu.

Aleg. XIII. do sprawozdania Komisyi kraj dla spraw przemysł. na r. 1897.

Sprawozdanie

z czynności krajowej keramicznej Stacyi doświadczalnej przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie za czas od l. grudnia 1896. do 15. listopada 1897.

I) Stacya jako zakład naukowy praktyczny.

a) W myśl statutu odbyli w czerwcu w r. 1897. słuchacze III. i IV. roku technologii chemicznej c. k. Szkoły politechnicznej ćwiczenia laboratoryjne z keramiki w Stacyi doświadczalnej, które bywają dostosowane do wykładów z keramiki, w c. k. Szkole politechnicznej udzielanych. Zwiedzili też z kierownikiem Stacyi fabrykę pieców kaflowych na „Kastelówce“ i fabrykę dachówek falcowanych, cegieł zwykłych, okładzinowych i rurek drenowych na Janowskiem we Lwowie.

Dalsze wycieczki były niemożliwe dla krótkiego czasu, przeznaczonego w r. b. słuchaczom do ćwiczeń laboratoryjnych z keramiki, a to z powodu dłuższej wycieczki naukowej słuchaczów za granicę kraju z profesorem Wydziału technologii chemicznej.

b) Czeladnik kaflarski, były zastępca laboranta Stacyi, p. Karol Siomiak, uzyskawszy subwencyę z funduszu przemysłowego krajowego na urządzenie samoistnej garncarni i kaflarni w Kołomyi, był zajęty w Stacyi keramicznej od 12. lutego do 28. maja 1897. celem nabycia fachowych wiadomości do sporządzania naczynia i pieców emaliowanych t. zw. wyrobów fajansu włoskiego.

Praktykę przerwał 28. maja r. b., powołany do służby wojskowej.

II) Stacya jako zakład do badania materyałów surowych i popierająca technicznemi orzeczeniami przemysł keramiczny i szkolnictwo garncarskie.

a) Załącznik pod *1.* wykazuje gliny i piaski, które Stacya zbadała i stronom orzeczenie fachowe wydała.

b) Załącznik pod *2.* zawiera wykaz materyałów ziemnych, które Stacya zbadała co do ilości i wielkości piasku dla celów melioracyjnych, mianowicie dla obliczenia odstępów drenów.

c) Rozpoczęte w roku 1896. badania i próby materyałów z Kołomyi i okolicy tamtejszej, by wprowadzić przez Szkołę kołomyjską fabrykacyę fajansu emaliowanego t. zw. fajansu włoskiego, ukończyłem w roku bieżącym, a dotyczące przepisy techniczno-keramiczne udzieliła Stacya tamtejszej Szkole garncarskiej.

Otrzymawszy przepisy na złożenie masy na czerep wyrobów, na emalię porcelanowej białości i na wszystkie farby do wyrobów emaliowanych i dekorowanych, będzie kraj. Szkoła kołomyjska kształciła czeladników dla fabrykacyi fajansu wogóle.

Z fajansu, oprócz pieców i kuchni emaliowanych i majolikowych, można sporządzać następujące wyroby: serwisy stołowe, do kawy, herbaty, dalej dzbanki, miednice, kufle, flakony, słoje, sagany i miski na mleko i t. d ; naczynie dla ludu: dzbanki, miski, miseczki, garnuszki i t. p.

Gdy się uwzględni, że we Włoszech istnieją z powodzeniem fabryki, wyrabiające fajans dekorowany artystycznie, tak dla użytku domowego jak i dla przemysłu budowlanego, mianowicie: płyty ścienne, fasadowe, obramienia drzwi, okien, zlewy i t. p., to nie wątpić, że i w kraju naszym powstaną tego rodzaju zakłady przemysłowe. Fajans bowiem emaliowany i dekorowany artystycznie współzawodniczyć może korzystnie z wyrobami z porcelany lub fajansu wykwintnego szlachetnością swych barw, które, wtopiwszy się w tło emaliowane, wyglądają pięknie, jakby pod szkliwem umieszczone.

Niemniej wielką dla przemysłu i kraju zaletą fajansu emaliowanego jest okoliczność, że on nie potrzebuje gliny ogniotrwałej, przeciwnie tylko zwykłej gliny marglowej, która w bardzo wielu okolicach kraju się znajduje i oprócz do cegły, żadnego dotąd nie ma u nas zastosowania w przemyśle; powtóre, że fajans emaliowany może wyrabiać zwykły garncarz, rękodzielnik, z kapitałem kilku tysięcy zł. w. a., a prowadzony jako zakład fabryczny nie wymaga kapitału większego jak fabryka pieców kaflowych zwykłych.

d) Powyższe farby fajansowe są tak technicznie złożone, że użyć je można, z drobną przez Stacyę oznaczoną zmianą, i jako farby podszkliwne. Uzyskawszy w ten sposób całą paletę farb nowych dla majoliki podszkliwnej, umożliwiają one, przez umieszczenie na pobiałce, dekorować wyroby garncarskie bardzo tanio i ozdobnie.

Wyroby użytkowe, zbytkowe, obrazy i t. d. sporządzone z gliny garncarskiej zwykłej i dekorowane temi farbami są ładniejsze od wyrobów z fajansu wykwintnego (Steingut) z farbami naszkliwnemi.

e) Wykonując fachowy nadzór nad szkołami, zlustrował podpisany krajową Szkołę garncarską w Kołomyi i „kraj. Warstat garncarski naukowy w Porembie".

f) W sprawie przeniesienia kraj. „Warsztatu" garncarskiego z Poremby do innej miejscowości w zachodniej Galicyi, względnie do Krzeszowic, rokował podpisany po porozumieniu się z prof. Julianem Zachariewiczem, Członkiem kraj. Komisyi przemysłowej, z Zarządem dóbr w Krzeszowicach. Ponieważ wybudowanie i urządzenie kraj. Szkoły garncarskiej w Krzeszowicach lub innej miejscowości wymagać będzie przeszło 2 lata, przeto znieśliśmy się z właścicielem Raty obok Rawy ruskiej o umieszczenie „Warsztatu" we fabryce racieńskiej na przeciąg 2. lat w tym celu, by w czasie budowy Szkoły Krzeszowickiej umożliwić, przez urządzenie dla garncarzy kursu praktycznego naukowego w Racie, powstanie przemysłu garncarskiego kamionkowego w Potyliczu, Siedliskach i okolicy tamtejszej. Badania bowiem Stacyi keramicznej wykazały przydatność gliny potylickiej z gruntów włościańskich do wyrobu naczynia kamionkowego. A gdy glina ta jest tania, przeto przemysł garncarski kamionkowy w tej okolicy rozwinąć się może z korzyścią dla kraju.

g) Zakładom przemysłowym, Świetnej Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych i Wysokiemu Wydziałowi krajowemu udzielała Stacya w sprawach techniczno-keramicznych jak rok rocznie opinii fachowych.

Edmund Krzen
inż. kierownik Stacyi keramicznej.

Wykaz

glin i piasków z oznaczeniem ich przydatności do celów keramicznych przemysłowych za czas od 1. grudnia 1896 do 15. listopada 1897 zbadanych przez kraj. keramiczną Stacyę doświadczalną przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie.

Wykaz

glin i piasków z oznaczeniem ich przydatności do celów keramicznych przemysłowych za czas od 1. grudnia 1896 do 15. listopada 1897 zbadanych przez kraj. keramiczną Stacyę doświadczalną przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie.

Liczba porządkowa	Piasek, glina pochodzi: Gmina	Powiat	Liczba piasku	Piasek do celów keram. przydatny	Piasek do celów keram. nieprzydatny	Liczba glin	Czy glina ta przydatna na: cegły	dachówki zwyk.	dach. falcowane	rurki drenowane	piece kaflowe	wyr. garn. zwyk.	fajans emaliow.	wyroby ogniotrwałe: cegły	wyroby ogniotrwałe: naczynie kamionk.	wyroby ogniotrwałe: inne ogniotrwałe	Przydatna do schudzenia glin tłustych	Nieprzydatna na wyroby keramiczne	Uwaga
1	Bilinka	samborski				1	+	+		+	+								Znak + zastępuje słowo „tak“. Rurki drenowe możliwe, jednak z ograniczeniem w sporządzaniu.
2	Cewków	cieszanowski				1	+	+	+	+	+	+							
3	Czyżyny	krakowski				1	+	+		+	+								
4	Dziczki	rohatyński				1							+						
5	Dzików	cieszanowski				1	+												
6	Kabarowce	złoczowski				1	+			+	+								
7	Korniaktów	łańcucki				3	+			+									
8	Kozy	bielski				5	+	+	+	+	+	+							
	„	„				1	+										+		
9	Nehrybka	przemyski				2	+	+									+		
	„	„				1	+	+	+	+	+	+							

10	Niemstów	cieszanowski				1	+	+	+	+	+	+							
	„	„				1	+												
	„	„				1											+		Jako dodatek tylko do wyrobu cegieł.
11	Niżankowice	przemyski				1	+	+		+	+								
12	Płaszów	wielicki				1	+	+	+	+									Dachówki falcowane możliwe, jednak z ograniczeniem w sporządzaniu.
13	Podlipce	przemyski				4	+												
	„	„				5	+	+		+	+								Rurki drenowe możliwe, jednak z ogranicz. w sporządzaniu.
14	Potylicze	rawski				1								+					Glinę tę nazywają włościanie „Chrup".
15	Psary	rohatyński				2	+	+		+	+								Rurki drenowe możliwe, jednak z ograniczeniem w sporządzaniu.
16	Siekierzyce	samborski				1	+	+		+	+								
17	Strupków	nadwórniański				1	+												Rurki drenowe możliwe, jednak z ograniczeniem w sporządzaniu.
	„	„				1	+	+		+	+	+							
18	Szumlany Wielkie	podhajecki				1	+	+	+	+	+	+							
19	Szówsko	jarosławski				1	+	+	+	+	+	+							
20	Twierdza	mościski				1	+												
	„	„	1	+															
21	Ułazów	cieszanowski	1	+															
22	Zabawa	brzeski				2	+	+		+									
	„	„	1	+															
23	Zassów	pilzneński				1	+	+	+	+	+	+							
	„	„				2	+												
	„	„	1	+															
24	Zubowmosty	żółkiewski				1	+	+	+	+	+	+							
	„	„				1	+												
	„	„				1	+			+									
	„	„	1	+															

2. Do punktu *b*) sprawozdania keramicznej Stacyi doświadczalnej.

W Y K A Z

materyałów ziemnych, zbadanych pod względem ilości i wielkości piasku dla celów melioracyjnych przez krajową keramiczną Stacyę doświadczalną przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie, za czas od 1. grudnia 1896 do 15. listopada 1897.

Liczba porządk.	Miejscowość, skąd materyał pochodzi		Liczba materyału
	Gmina	**Powiat**	
1	Cewków (obszar dworski)	cieszanowski	1
2	Z majątku chodorowskiego	bobrecki	20
3	Kalników (obszar dworski)	mościski	29
4	Niemstow „ „	cieszanowski	1
5	Z majątku Żurawno	żydaczowski	17

Wykaz zasiłków stypendyjnych,

udzielonych uczniom szkół przemysłowych i handlowych

w roku szkolnym 1896/7.

Liczba porz.	**Imię i nazwisko** stypendysty (stypendystki)	Zakład, w którym stypendysta się kształci	Wysokość zasiłku stypendyjnego miesięcznie zł.	Wysokość zasiłku stypendyjnego rocznie lub jednorazowo zł.
1	Ryczałtowy zasiłek	**Skołyszyn,** szkoła koszykarska		100
2	Ryczałtowy zasiłek	**Grybów,** naukowy warsztat kołodziejski		220
3	Knecht Frydryk	**Kamionka Strum.,** szkoła kołodziejstwa i ciesielstwa	4	
4	Junak Jan		4	
5	Maksymowicz Eugeniusz		4	
6	Drozd Wojciech		3	
7	Erdt Józef		3	
8	Keczkowski Stefan		3	
9	Mitelski Paweł		3	
10	Schneider Michał		3	
11	Reit Antoni		2	
12	Rękas Jan		2	
13	Weretelnik Piotr		2	
14	Malach Józef	**Zakopane,** rządowa szkoła zawodowa przemysłu drzewnego	4	
15	Kopytowski Bolesław		4	
16	Lorfing Filip		4	
17	Mozdyniewicz Stanisław		4	
18	Sabaraj Andreas		4	
19	Cieśla Józef		4	
20	Bednarz Andrzej		3	
21	Dittmajer Józef		3	
22	Gościej Ludwik		3	
23	Litak Stanisław		3	
24	Kaczmarczyk Stanisław		3	
25	Kamoń Jan		3	
26	Nowotarski Stanisław		3	
27	Węgrecki Franciszek		3	
28	Wallisch Hugon		3	
29	Owsianka Józef		3	
30	Synowiec Konrad		3	
31	Buras Wincenty		3	
32	Borówka Władysław		3	
33	Goliński Jan		3	
34	Kilian Franciszek		3	
35	Kucharczyk Franciszek		3	
36	Ramza Ludwik		3	
37	Czepiel Józef		3	
38	Galica Władysław		3	
39	Hujar Franciszek		3	
40	Jachimowski Jan		3	

Liczba porz.	**Imię i nazwisko** stypendysty (stypendystki)	Zakład, w którym stypendysta się kształci	Wysokość zasiłku stypendyjnego miesięcznie zł.	Wysokość zasiłku stypendyjnego rocznie lub jednorazowo zł.
41	Kozak Jan	**Zakopane.** rządowa szkoła zawodowa przemysłu drzewnego	3	
42	Kuziel Piotr		3	
43	Mądro Teodor		3	
44	Smerecki Antoni		3	
45	Bukowski Władysław		2	
46	Gil Pankracy		2	
47	Madej Jan		2	
48	Pruski Piotr		2	
49	Płatko Mieczysław		2	
50	Solak Antoni		2	
51	Wilk Józef		2	
52	Poynar Edward		2	
53	Pęksa Maciej		2	
54	Grodecki Bolesław	**Kołomyja,** rządowa szkoła zawodowa przemysłu drzewnego	4	
55	Hennig Stanisław		4	
56	Humeniuk Jan		4	
57	Peczerski Włodzimierz		4	
58	Czajkowski Mieczysław		3	
59	Piskozub Jan		3	
60	Gruber Alfred		3	
61	Kurdzikowski Władysław		3	
62	Ryczałtowy zasiłek	dla uczniów w internacie		320
63	Hrankowski Michał	**Stanisławów,** krajowa szkoła stolarska	6	
64	Kuczerak Prokop		6	
65	Gudzio Antoni		3	
66	Osak Stanisław		3	
67	Orzechowski Witołd		3	
68	Wacławik Gustaw		3	
69	Wojtych Stanisław		3	
70	Żołnierczyk Maksymilian		3	
71	Schneider Józef		3	
72	Dąbrowski Franciszek	**Kołomyja,** krajowa szkoła garncarska	11	
73	Sokulski Franciszek		11	
74	Urbański Stanisław		8	
75	Patkowski Franciszek		2	
76	Rudnicki Piotr		2	
77	Stefanicki Marcin		2	
78	Słowicki Jan		2	
79	Klusik Jan		2	

Liczba porz.	Imię i nazwisko stypendysty (stypendystki)	Zakład, w którym stypendysta się kształci	Wysokość zasiłku stypendyjnego miesięcznie zł.	Wysokość zasiłku stypendyjnego rocznie lub jednorazowo zł.
80	Szewczyk Wojciech	**Stary-Sącz,** krajowy warsztat szewski	2	
81	Olexy Władysław		2	
82	Pyrzowski Stanisław		2	
83	Jaskółka Stanisław		2	
84	Waligóra Antoni		1·50	
85	Kutak Andreas		1·50	
86	Opoka Stanisław		1·50	
87	Faron Marceli		1·50	
88	Skrypczuk Bazyli	**Uhnów,** warsztat szewski	3	
89	Iwanczuk Semko		3	
90	Wnęk Jan		3	
91	Witrykarz Aleksander		3	
92	Akielaszek Jan		2	
93	Stróż Jędrzej		2	
94	Kunc Marcin		1·50	
95	Franc Karol		1·50	
96	Dorosz Antoni		1·50	
97	Chrzanowski Antoni		1·50	
98	Bielec Jan		1·50	
99	Zakrzewski Jan		1·50	
100	Ilnicki Aleksander		3	
101	Mycko Michał	**Witków,** krajowy warsztat szewski		50
102	Iwanczuk Semen			15
103	Łochański Michał			15
104	Linard Mikołaj			15
105	Linard Michał			15
106	Miszczuk Michał			15
107	Pacholuk Demko			15
108	Sałahub Konstanty			15
109	Sałahub Konrad			15
110	Tymczuk Maksymilian			15
111	Dmytruk Aleksander			15
112	Demczuk Jan			15
113	Werhun Jędrzej			15
114	Wencak Leon			15
115	Puszkarczuk Paweł			15
116	Łohański Ignacy			15
117	Sura Jan			15
118	Charkiewicz Grzegorz			10
119	Karaś Józef	**Rakszawa,** krajowa szkoła sukiennicza	7	
120	Inglot Michał		5	
121	Czarnota Władysław		5	
122	Lichota Aleksander		5	
123	Rękas Jakób		5	
124	Piwiński Alojzy		4	
125	Pelc Ignacy		4	

Liczba porz.	Imię i nazwisko stypendysty (stypendystki)	Zakład, w którym stypendysta się kształci	Wysokość zasiłku stypendyjnego miesięcznie zł.	Wysokość zasiłku stypendyjnego rocznie lub jednorazowo zł.
126	Medwid Justyn	**Gliniany,**	5	
127	Kamiński Aleksander	krajowa szkoła tkacka	4	
128	Kociołek Gabryel		2	
129	Krzan Ferdynad		2	
130	Kuźma Józef		2	
131	Sotnik Piotr		2	
132	Tymniak Piotr		2	
133	Gałan Michał		2	
134	Pasternak Michał		2	
135	Sotnik Paweł		2	
136	Stapiński Franciszek		2	
137	Ryczałtowy zasiłek	**Łańcut,** krajowa szkoła tkacka		250
138	Jaworski Józef	**Krosno,**	5	
139	Migus Hnat	krajowa szkoła tkacka	5	
140	Trybus Ignacy		5	
141	Krysa Teofil		4	
142	Mróz Piotr		4	
143	Dutrat Marcin		4	
144	Janicki Stanisław		4	
145	Rysz Jan		4	
146	Kulczycki Franciszek		3	
147	Boroń Ignacy		3	
148	Cieślik Zygmunt		3	
149	Twardy Tomasz		3	
150	Twardy Franciszek		3	
151	Antoniów Stanisław		3	
152	Jagieła Wawrzyniec		3	
153	Kolanko Antoni		2	
154	Chodorowski Jędrzej		2	
155	Kazalski Antoni		2	
156	Machnik Józef		2	
157	Wnętrzak Józef	**Rychwałd.**	2	
158	Łopatka Jan	krajowa szkoła tkacka	2	
159	Matysiak Wojciech		2	
160	Kręcina Jan		2	
161	Folęga Józef		2	
162	Gradek Józef		2	
163	Gąsiorek Jan		2	
164	Bąk Tomasz		2	
165	Perger Michał		2	
166	Kuczmierczyk Anna	**Wilamowice,**	3	
167	Krzyżowska Katarzyna	krajowa szkoła tkacka	3	
168	Rosner Józefa		3	
169	Niklówna Anna		2	
170	Czopek Elżbieta		2	

Liczba porz.	Imię i nazwisko stypendysty (stypendystki)	Zakład, w którym stypendysta się kształci	Wysokość zasiłku stypendyjnego miesięcznie zł.	Wysokość zasiłku stypendyjnego rocznie lub jednorazowo zł.
171	Kuczmierczyk Józef	**Wilamowice,** krajowa szkoła tkacka	2	
172	Dank Józef		2	
173	Kuczmierczyk Stanisław		2	
174	Figwer Franciszek		2	
175	Nowak Franciszek		2	
176	Grygierczyk Franciszek		2	
177	Mika Jan		2	
178	Dank Abdon		2	
179	Grela Antonina	**Zakopane,** krajowa szkoła koronkarska	2	
180	Kowalczyk Rozalia		2	
181	Senger Helena		2	
182	Rozegnat Barbara		2	
183	Golińska Helena		2	
184	Bursówna Felicya	**Stary Sącz,** krajowa szkoła koronkarska	3	
185	Górka Marya		3	
186	Wereszówna Helena		3	
187	Gawędzińska Kunegunda		2	
188	Kraft Józefa		2	
189	Halczuk Stanisław	**Lwów,** c. k. państwowa szkoła przemysłowa	35	
190	Kazatel Kaźmierz		12	
191	Mikulski Józef		12	
192	Müller Maksymilian		12	
193	Łuhowiak Jan		12	
194	Komanek Maryan		12	
195	Lisecki Jan		12	
196	Rywucki Michał		10	
197	Bielatowicz Jan		10	
198	Alszer Henryka		10	
199	Baternay Janina		10	
200	Smalska Marya		10	
201	Rzeczycka Helena		10	
202	Terczka Robert		25	
203	Teodorowicz Erazm	**Kraków,** c. k. państwowa szkoła przemysłowa	15	
204	Łagodziński Artur		15	
205	Ronka Eugeniusz		12	
206	Cwirzewicz Teofil		12	
207	Cholewa Józef	**Świątniki,** c. k. zawodowa szkoła ślusarska	5	
208	Gniadek Jan		5	
209	Orzechowski Włodzimierz		5	
210	Pinkas Modest		5	
211	Bujak Jan		5	

Liczba porz.	Imię i nazwisko stypendysty (stypendystki)	Zakład, w którym stypendysta się kształci	Wysokość sasiłku stypendyjnego miesięcznie zł.	Wysokość sasiłku stypendyjnego roczne lub jednorazowo zł.
212	Święch Jan	**Świątniki,** c. k. zawodowa szkoła ślusarska	4	
213	Bujas Stanisław		4	
214	Kwintowski Franciszek		4	
215	Krawczuk Bronisław		4	
216	Nowak Jan		3	
217	Krupa Sebastyan		3	
218	Proń Leon		3	
219	Proń Piotr		3	
220	Struzik Józef		3	
221	Bobrowski Karol		3	
222	Grabowski Wojciech		3	
223	Kisielewski Mikołaj		3	
224	Kwintowski Stanisław		3	
225	Ścibor Tomasz		3	
226	Walas Piotr		3	
227	Warchałowski Tadeusz		3	
228	Wilkosz Jan		3	
229	Zawada Franciszek		3	
230	Kafel Jan		4	
231	Proń Szczepan		3	
232	Olszański Franciszek	**Radymno,** naukowy warsztat powroźniczy	5	
233	Koszak Piotr, garncarz z Pistynia	**Kołomyja,** szkoła garncarska kurs majsterski		45
234	Ryczałtowy zasiłek	**Kosów,** kraj. szkoła tkacka		300
235	Bogucki Stanisław	**Mitweida Saksonia,** wyższa szkoła przemysłowa	35	
236	Rozenstrauch Zygmunt	**Wiedeń,** c. k. Muzeum technologiczne		80
237	Brzeski Henryk	**Hanower,** wyższa szkoła techn.	35	
238	Skrętowski Antoni czeladnik kowalski, zasiłek	**Wiedeń,** pracownia kowalska i powozowa	30	
239	Dłużyński Zygmunt	**Wiedeń,** c. k. muzeum technologicz. (dla przem. skór.)	35	
240	Pająk Tadeusz	**Bielsk,** wyższa c. k. szkoła przemysłowa	25	

Liczba porz.	Imię i nazwisko stypendysty (stypendystki)	Zakład w którym stypendysta się kształci	Wysokość zasiłku stypendyjnego miesięcznie zł.	Wysokość zasiłku stypendyjnego rocznie lub jednorazowo zł.
241	Fiderkiewicz Władysław	**Wiedeń,** c. k. Muzeum technol. oddz. elektro-techn.	20	
242	Popiel Włodzimierz	Na dalsze kształcenie się w malarstwie dek.		300
243	Kulinowski Stanisław	**Wiedeń,** akademia browarn.		250

Stypendya handlowe.

(Oprócz dawniej nadanych i przydłużonych.)

244	Jan Szafrański	**Grac,** akademia handlowa		500
245	Maryan Duszyński	**Praga,** akademia handlowa czesko-słowiańska		350
246	Stanisław Rychter (później Julian Brodowicz)	**Wiedeń,** jednoroczny kurs abituryentów handl.		350
247	Leon Cybiak	**Kraków,** szkoła handlowa		300
248	Dr. Stanisław Dniestrzański	Na dalsze studya w zakresie prawa handlowego w **Lipsku**		300

PRELIMINARZ

wydatków funduszu krajowego

na cele popierania przemysłu w kraju

na rok 1898.

(Rubryka XVI. budżetu krajowego)

zestawiony przez

Komisyę krajową dla spraw przemysłowych.

Z drukarni E. Winiarza.

CZĘŚĆ I.

PRELIMINARZE

poszczególnych zakładów.

I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.

1. Biała. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 preliminowano	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	590	590	—	590	Z subwencyi tej gmina przeznacza na kurs handlowy kwotę 290 zł.
b) z kasy oszczęd. w Białej	200	200	—	200	
c) od cechu sukienniczego	40	40	—	40	
d) z Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie .	200	400	—	400	
e) z Rady powiatowej . .	200	200	—	200	
f) od Rządu	830	830	—	830	
g) z funduszu krajowego .	830	830	—	830	
h) wkładki uczniów na przybory	100	120	—	120	
Razem . . .	2.990	3.210	—	3.210	

Rozchód.

1 Płace:					
a) kierownictwo	300	450	—	450	Więcej z powodu przyznania za kierownictwo kursu handlowego 150 zł.
b) nauka	2.420	2.110	—	2.110	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	200	300	—	300	Więcej z powodu przybycia kursu handlowego.
3. Wydatki administracyjne . .	70	120	—	120	
4. Na urządzenie kursu handlowego	—	230	—	230	
Razem . . .	2.990	3.210	—	3.210	

2. Bochnia. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	500	500	—	500	
b) od Rządu	489	490	—	490	
c) z funduszu krajowego .	489	510	—	510	
Razem . . .	1.478	1.500	—	1.500	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.008	1.050	—	1.050	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	120	150	—	150	
3. Wydatki administracyjne . .	150	100	—	100	Wedle potrzeby.
Razem . . .	1.478	1.500	—	1.500	

3. **Brody.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimino-wano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
1. Subwencye:					
a) od gminy	300	300	—	300	
b) od Rady powiatowej . .	100	100	—	100	
c) od Izby handlowo przem.	500	500	—	500	
d) od Rządu	413	415	—	415	
e) z funduszu krajowego .	413	455	—	455	
Razem . . .	1.726	1.770	—	1.770	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.216	1.210	—	1.210	Wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	250	300	—	300	Więcej wedle potrzeby.
3. Wydatki administracyjne . .	60	60	—	60	
Razem . . .	1.726	1.770	—	1.770	

4. **Brzeżany.** Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	200	200	—	200	
b) od Rady powiatowej . .	150	150	—	150	
c) od Rządu	549	549	—	549	
d) z funduszu krajowego .	549	549	—	549	
Razem . . .	1.448	1 448	—	1.448	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.078	1.000	—	1.000	Wedle wynikłości obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	150	—	150	Więcej wedle potrzeby.
3. Wydatki administracyjne . .	70	98	—	98	
Razem . . .	1.448	1.448	—	1.448	

5. Buczacz. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimino-wano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	200	200	—	200	Na podstawie uchwały Rady miejskiej z dnia 30. listopada 1895.
b) od Rady powiatowej . .	200	200	—	200	*ad b.* Na podstawie uchwały Rady powiatowej z dnia 29. lutego 1896.
c) od Stowarzyszenia rzemieślniczego	50	50	—	50	*ad c.* Na podstawie aktu fundacyjnego z dnia 3. grudnia 1895.
d) od Rządu	581	480	—	480	
e) z funduszu krajowego .	381	470	—	470	
Razem . . .	1.212	1.400	—	1.400	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	160	200	—	200	Więcej z powodu zrównania płacy z kierownikami innych szkół równorzędnych.
b) nauka	922	1.068	—	1.068	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	50	—	50	Wedle potrzeby.
3. Wydatki administracyjne . .	30	82	—	82	
Razem . . .	1.212	1.400	—	1.400	

6. Drohobycz. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	320	300	—	300	Gmina daje subwencyi 400 zł. lecz z tej kwoty pokryte być muszą wydatki na opał i usługę, wynoszące około 100 zł.
b) od Rady powiatowej . .	150	150	—	150	
c) od Tow. zaliczkowego .	25	10	—	10	
d) od Rządu	607	607	—	607	
e) z funduszu krajowego .	608	608	—	608	
Razem . . .	1.710	1.675	—	1.675	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.280	1.260	—	1.260	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	150	150	—	150	
3. Potrzeby kancelaryjne . .	80	65	—	65	Mniej wedle potrzeby.
Razem . . .	1.710	1.675	—	1.675	

7. Gorlice. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	200	200	—	200	
b) od Rady powiatowej . .	200	200	—	200	
c) od Tow. zaliczkowego .	200	200	—	200	
d) od Izby handlowo-przem.	100	100	—	100	
e) od Rządu	421	490	—	490	
f) z funduszu krajowego .	421	392	—	392	
Razem . . .	1.542	1.582	—	1.582	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	992	1.032	—	1 032	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	200	200	—	200	
3. Wydatki administracyjne . .	150	150	—	150	
Razem . . .	1.542	1.582	—	1.582	

8. Jarosław. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye,					
a) od gminy	200	250	—	250	
b) od Rady powiatowej .	200	200	—	200	
c) od Rządu	560	560	—	560	
d) z funduszu krajowego .	560	560	—	560	
Razem . . .	1.520	1.570	—	1.570	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.050	1.100	—	1.110	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	200	200	—	200	
3. Wydatki administracyjne . .	70	70	—	70	
Razem . . .	1.520	1.570	—	1.570	

9. Jasło. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898 Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem
	zł.	zł.	zł.	zł.
Subwencye:				
a) od gminy	50	—	—	—
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100
c) od Kasy oszczędności .	100	100	—	100
d) od Rządu	440	500	—	500
e) z funduszu krajowego .	440	498	—	498
Razem . . .	1.130	1.198	—	1.198

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	820	893	—	893	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	80	80	—	80	
3. Wydatki administracyjne . .	30	25	—	25	Mniej wedle potrzeby.
Razem . . .	1.130	1.198	—	1.198	

10. Kałusz. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:				
a) od gminy	100	100	—	100
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100
c) od Rządu	400	500	—	500
d) z funduszu krajowego .	400	600	—	600
Razem . . .	1.000	1.300	—	1.300

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	640	960	—	960	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	120	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne . ,	40	40	—	40	Mniej wedle potrzeby.
Razem . . .	1.000	1.300	—	1.300	

11. Kołomyja. Szkoła uzupełniająca przemysłowo-handlowa.

Przychód.	W roku 1897 prelimino-wano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) z fund. rzemieślniczego odsetki od kap. 6.000 zł.	300	336	—	336	
b) od gminy	500	450	—	450	W myśl uchwały Rady miasta z dnia 31. stycznia 1888, L. 404 gmina pokrywa niedobór, tudzież dostarcza lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
c) od Rady powiatowej . .	100	150	—	150	
d) od Rządu	491	490	—	490	
e) z funduszu krajowego .	491	434	—	434	
Razem . . .	1.882	1.860	—	1.860	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	300	300	—	300	
b) nauka	1.216	1.350	—	1.350	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	260	150	—	150	Mniej wedle potrzeby.
3. Wydatki administracyjne . .	106	60	—	60	
Razem . . .	1.882	1.860	—	1.860	

12. Kraków. Szkoła przemysłowa uzupełniająca na Kleparzu.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	1.618	1.448	—	1.448	Gmina miasta pokrywa niedobór i dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) z funduszu dr. Dietla .	8	8	—	8	
c) od Rządu	400	400	—	400	
d) z funduszu krajowego .	400	400	—	400	
Razem . . .	2.426	2.256	—	2.256	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	180	180	—	180	
b) nauka	2.046	1.920	—	1.920	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne . .	100	56	—	56	Mniej wedle potrzeby.
Razem . . .	2.426	2.256	—	2.256	

13. Kraków. Szkoła przem. uzupeł. w Ogrodzie angielskim.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	1.172	1.128	—	1.128	Gmina miasta pokrywa niedobór i dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) z funduszu dr. Dietla .	8	8	—	8	
c) od Rządu	400	400	—	400	
d) z funduszu krajowego .	400	400	—	400	
Razem . . .	1.980	1.936	—	1.936	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	180	180	—	180	
b) nauka	1.600	1.600	—	1.600	Wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	100	—	100	
3 Wydatki administracyjne . .	100	56	—	56	Mniej wedle potrzeby.
Razem . . .	1.980	1.936	—	1.936	

14. Kraków. Szkoła przemysłowa uzupełniająca na Smoleńsku.

Przychód.					
Subwencye:					
a) od gminy	824	940	—	940	Gmina miasta pokrywa niedobór i dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) z funduszu dr. Dietla .	8	8	—	8	
c) od Rządu	400	400	—	400	
d) z funduszu krajowego .	400	400	—	400	
Razem . . .	1.632	1.748	—	1.748	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	180	180	—	180	
b) nauka	1.252	1.312	—	1.312	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	200	—	200	Wedle potrzeby.
3. Wydatki administracyjne . .	100	56	—	56	
Razem . . .	1.632	1.748	—	1.748	

15. Kraków. Szkoła przemysłowa uzupełniająca na Kaźmierzu.

Przychód.	W roku 1897 preliminowano	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	902	1.238	—	1.238	Gmina miasta pokrywa niedobór i dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) z funduszu dr. Dietla .	8	8	—	8	
c) od Rządu	400	400	—	400	
d) z funduszu krajowego .	400	400	—	400	
Razem . . .	1.710	2.046	—	2.046	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	180	180	—	180	
b) nauka	1.280	1.680	—	1.680	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	150	130	—	130	
3. Wydatki administracyjne . .	100	56	—	56	Mniej wedle potrzeby.
Razem . . .	1.710	2.046	—	2.046	

16. Kraków. Szkoła przemysłowa uzupełniająca na Dajworze.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	832	832	—	832	Gmina miasta pokrywa niedobór i dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) z funduszu dr. Dietla .	8	8	—	8	
c) od Rządu	400	400	—	400	
d) z funduszu krajowego .	400	400	—	400	
Razem . . .	1.640	1.640	—	1.640	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	180	180	—	180	
b) nauka	1.280	1.280	—	1.280	Wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne . .	80	80	—	80	
Razem . . .	1.640	1.640	—	1.640	

17. Krosno. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 preliminowano	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	250	250	—	250	
b) od Rady powiatowej . .	100	100	—	100	
c) od Rządu	620	620	—	620	
d) z funduszu krajowego .	620	620	—	620	
Razem . . .	1.590	1.590	—	1.590	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.210	1.210	—	1 210	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	120	—	120	Więcej wedle potrzeby.
3. Wydatki administracyjne . .	60	60	—	60	
Razem . . .	1.590	1.590	—	1.590	

18. Łańcut. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	120	120	—	120	
b) od Rady powiatowej . .	150	150	—	150	
c) od Rządu	442	450	—	450	
d) z funduszu krajowego .	442	460	—	460	
Razem . . .	1.154	1.180	—	1.180	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	120	120	—	120	
b) nauka	859	890	—	890	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne . .	75	70	—	70	Mniej wedle potrzeby.
Razem . . .	1.154	1.180	—	1.180	

19. Lwów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca im. św. Anny.

Przychód.	W roku 1897 preliminowano	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	553	480	—	480	Gmina miasta pokrywa $^1/_3$ część wydatków tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rządu	553	480	—	480	
c) z fundnszu krajowego .	554	480	—	480	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	240	240	—	240	
b) nauka	1.100	880	—	880	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	300	300	—	300	
3. Wydatki administracyjne .	20	20	—	20	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

20. Lwów. Szkoła przemysłowa uzupełn. im. św. Antoniego.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	520	454	—	454	Gmina miasta pokrywa $^1/_3$ część wydatków tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rządu	520	454	—	454	
c) z funduszu krajowego .	520	454	—	454	
Razem . . .	1.560	1.362	—	1.362	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	240	240	—	240	
b) nauka	1.000	800	—	800	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	300	300	—	300	
3. Wydatki administracyjne .	20	22	—	22	
Razem . . .	1.560	1.362	—	1.362	

21. Lwów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca im. Czackiego.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898 Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
a) od gminy	520	454	—	454	Gmina miasta pokrywa $^1/_3$ część wydatków tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rządu	520	454	—	454	
c) z funduszu krajowego .	520	454	—	454	
Razem . . .	1.560	1.362	—	1.362	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	240	240	—	240	
b) nauka	1.000	800	—	800	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	300	300	—	300	
3. Wydatki administracyjne .	20	22	—	22	
Razem . . .	1.560	1.362	—	1.362	

22. Lwów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca im. Elżbiety.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	553	480	—	480	Gmina miasta pokrywa $^1/_3$ cześć wydatków tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rządu	553	480	—	480	
c) z funduszu krajowego .	554	480	—	480	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	240	240	—	240	
b) nauka	1.100	880	—	880	Mniej wedle potrzeby obliczonej ne podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	300	300	—	300	
3. Wydatki administracyjne .	20	20	—	20	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

23. Lwów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca im. Konarskiego.

Przychód.	W roku 1897 prelimino-wano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł	
Subwencye:					
a) od gminy	553	480	—	480	Gmina miasta pokrywa 1/3 część wydatków tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rządu	553	480	—	480	
c) z funduszu krajowego .	554	480	—	480	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	240	240	—	240	
b) nauka	1.100	880	—	880	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	300	300	—	300	
3. Wydatki administracyjne . .	20	20	—	20	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

24. Lwów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca im. św. Marcina.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	520	454	—	454	Gmina miasta pokrywa 1/3 część wydatków tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rządu	520	454	—	454	
c) z funduszu krajowego .	520	454	—	454	
Razem . . .	1.560	1.362	—	1.362	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	240	240	—	240	
b) nauka	1.000	800	—	800	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	300	300	—	300	
3. Wydatki administracyjne . .	20	22	—	22	
Razem . . .	1.560	1.362	—	1.362	

25. Lwów. Szkoła przemysłowa uzupełn. im. A. Mickiewicza.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	740	660	—	660	Gmina miasta pokrywa $^1/_3$ część wydatków tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rządu	740	660	—	660	
c) z funduszu krajowego .	740	660	—	660	
Razem . . .	2.220	1.980	—	1.980	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	240	240	—	240	
b) nauka	1.600	1.360	—	1.360	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	350	350	—	350	
3. Wydatki administracyjne . .	30	30	—	30	
Razem . . .	2.220	1.980	—	1.980	

26. Lwów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca im. Piramowicza.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	553	480	—	480	Gmina miasta pokrywa $^1/_3$ część wydatków tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rządu	553	480	—	480	
c) z funduszu krajowego .	554	480	—	480	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	240	240	—	240	
b) nauka	1.100	880	—	880	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	300	300	—	300	
3. Wydatki admiuistracyjne . .	20	20	—	20	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

27. Lwów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca im. Staszica.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	553	480	—	480	Gmina miasta pokrywa $^1/_3$ część wydatków tudzież dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rządu	553	480	—	480	
c) z funduszu krajowego .	554	480	—	480	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	240	240	—	240	
b) nauka	1.100	880	—	880	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	300	300	—	300	
3. Wydatki administracyjne . .	20	20	—	20	
Razem . . .	1.660	1.440	—	1.440	

28. Lwów. Izraelicka Szkoła przemysłowa uzupełniająca im. Bernsteina.

Przychód.

1. Zapas kasowy	75	—	—	—
2. Subwencye:				
a) z fund. Marka Bernsteina	1.345	1.345	—	1.345
b) od zbioru izraelickiego .	100	100	—	100
c) od Rządu	485	485	—	485
d) z funduszu krajowego .	485	485	—	485
Razem . . .	2.490	2.415	—	2.415

Rozchód.

1. Płace:				
a) kierownictwo	300	300	—	300
b) nauka	1.432	1.432	—	1.432
2. Lokal, opał i oświetlenie .	340	340	—	340
3. Usługa	68	68	—	68
4. Środki naukowe	200	150	—	150
5. Wydatki administracyjne . .	150	125	—	125
Razem . . .	2.490	2.415	—	2.415

29. Nowy Sącz. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	200	200	—	200	
b) od Rady powiatowej . .	300	300	—	300	
c) od Kasy oszczędności .	150	200	—	200	
d) od Dyrekcyi c. k. kolei państwowej	150	200	—	200	
e) od Rządu	438	520	—	520	
f) z funduszu krajowego .	437	560	—	560	
g) od Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie .	100	100	—	100	
Razem . . .	1.775	2.080	—	2.080	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	250	250	—	250	
b) nauka	1.175	1.430	—	1.430	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	250	250	—	250	
3. Wydatki administracyjne . .	100	150	—	150	Więcej wedle potrzeby.
Razem . . .	1.775	2.080	—	2.080	

30. Nowy Targ. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.					
Subwencye:					
a) od gminy	100	100	—	100	
b) od Rady powiatowej . .	200	200	—	200	
c) od Stow. przem. i rękodz.	50	50	—	50	
d) od Tow. zaliczkowego .	72	72	—	72	
e) od Rządu	549	549	—	549	
f) z funduszu krajowego .	549	549	—	549	
Razem . . .	1.520	1.520	—	1.520	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.140	1.140	—	1.140	Wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	120	—	120	
3. Potrzeby kancelaryjne . . .	80	60	—	60	
Razem . . .	1.520	1.520	—	1.520	

31. Podgórze. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-oowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	465	465	—	465	Gmina zobowiązała się przyczyniać subwencyą w ogólności $^1/_3$ ogólnych kosztów utrzymania szkoły tudzież dostarczać lokalu, opału, oświetlenia i usługi
b) od Rady powiat. w Wieliczce	50	50	—	50	
c) od Rządu	460	460	—	460	
d) z funduszu krajowego .	460	480	—	480	
Razem . . .	1.435	1.455	—	1.455	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.075	1.075	—	1.075	Wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	120	130	—	130	} Więcej wedle potrzeby.
3. Wydatki administracyjne. .	40	50	—	50	
Razem . . .	1.435	1.455	—	1.455	

32. Przemyśl. Szkoła przemysłowa uzupełniająca w śródmieściu.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	425	409	—	409	
b) od Rady powiatowej . .	300	300	—	300	
c) od Rządu	480	480	—	480	
d) z funduszu krajowego .	481	451	—	451	
Razem . . .	1.686	1.640	—	1.640	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo . . .	200	200	—	200	
b) nauka	1.286	1.240	—	1.240	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	160	160	—	160	
3. Wydatki administracyjne . .	40	40	—	40	
Razem . . .	1.686	1.640	—	1.640	

33. Przemyśl. Szkoła przemysłowa uzupełniająca na przedmieściu lwowskiem.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajny	Razem	Uzasadnienie.
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od Rządu	425	480	—	480	
b) z funduszu krajowego .	425	416	—	416	
Razem . . .	850	896	—	896	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	100	100	—	100	
b) nauka	690	736	—	736	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	50	50	—	50	
3. Wydatki administracyjne .	10	10	—	10	
Razem . . .	850	896	—	896	

34. Rzeszów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy , ...	140	140	—	140	Oprócz tego koszta usługi, opału i oświetlenia wynoszące około 100 zł. ponosi gmina
b) od Rady powiatowej . .	100	100	—	100	
c) od Kasy oszczędności .	150	100	—	100	
d) z funduszu Towarnickiego	150	150	—	150	
e) od Rządu	613	615	—	615	
f) z funduszu krajowego .	612	695	—	695	
Razem . . .	1.765	1.800	—	1.800	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	250	250	—	250	
b) nauka	1.165	1.190	—	1.190	Więcej wedlo potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	260	300	—	300	
3. Wydatki administracyjne . .	90	60	—	60	
Razem . . .	1.765	1.800	—	1.800	

35. Sambor. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 preliminowano	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	
b) od gminy	150	150		150	Gmina zobowiązaną jest do bezpłatnego dostarczania lokalu, opału, oświetlenia i usługi, a nadto przyczyniać się ma subwencyą roczną w kwocie 100 zł. (LW. 48.423/1890).
c) od c. k. Rządu . . .	663	606	—	606	
d) z funduszu krajowego .	663	629	—	629	
Razem . . .	1.576	1.485	—	1.485	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	260	260	—	260	
b) nauka	1.036	1.075	—	1.075	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	200	110	—	110	
3. Wydatki administracyjne . .	80	40	—	40	Mniej wedle potrzeby.
Razem . . .	1.576	1.485	—	1.485	

36. Sanok. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.					
Subwencye:					
a) od gminy	368	368	—	368	
b) od Rządu	505	516	—	516	
c) z funduszu krajowego .	505	508	—	508	
Razem . . .	1.378	1.392	—	1.392	
Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	994	992	—	992	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	124	120	—	120	
3. Wydatki administracyjne . .	60	80	—	80	Wedle potrzeby.
Razem . . .	1.378	1.392	—	1.392	

37. Stanisławów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	250	300	—	300	
b) od Rady powiatowej .	200	100	—	100	W myśl uchwały Rady powiatowej z d. 14. października 1891 l. 1836 (LW. 45.870/91).
c) od Kasy oszczędności .	100	150	—	150	
d) od Rządu	635	650	—	650	
e) z funduszu krajowego .	635	908	—	908	
f) opłaty od uczniów kursu handlowego	100	—	—	—	
Razem . . .	1.920	2.108	—	2.108	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo . . .	300	300	—	300	
b) nauka	1.440	1.628	—	1.628	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	140	150	—	150	
3. Wydatki administracyjne . .	40	30	—	30	
Razem . . .	1.920	2.108	—	2.108	

38. Stary Sącz. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	300	300	—	300	
b) od Rady powiatowej w Nowym Sączu	150	150	—	150	
c) od Izby handlowo przemysłowej w Krakowie .	100	100	—	100	
d) od Rządu	557	557	—	557	
e) z funduszu krajowego .	557	557	—	557	
Razem . . .	1.664	1.664	—	1.664	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.254	1.184	—	1.184	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	110	180	—	180	
3 Wydatki administracyjne . .	100	100	—	100	
Razem . . .	1.664	1.664	—	1.664	

39. Sądowa Wisznia. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie.
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	50	50	—	50	
b) od Rady powiatowej . .	50	50	—	50	
c) od Rządu	495	495	—	495	
d) z funduszu krajowego .	495	505	—	505	
e) od W. P. Włodz. Stron-czaka c. k. notaryusza .	100	100	—	100	
Razem . . .	1.190	1.200	—	1.200	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	150	150	—	150	
b) nauka	890	900	—	900	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	80	80	—	80	
3. Wydatki administracyjne . .	70	70	—	70	
Razem . . .	1.190	1.200	—	1.200	

40. Stryj. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	300	300	—	300	
b) od Rady powiatowej . .	100	100	—	100	
c) od Tow. zaliczkowego .	100	100	—	100	
d) od Zarz. c. k. kolei państ.	200	200	—	200	
e) od Rządu	403	400	—	400	
f) z funduszu krajowego .	403	534	—	534	
Razem . . .	1.506	1.634	—	1.634	

Rozchód.

2. Płace:					
a) kierownictwo	250	250	—	250	
b) nauka	1.056	1.184	—	1.184	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	150	150	—	150	
3. Wydatki administracyjne . .	50	50	—	50	
Razem . . .	1.506	1.634	—	1.634	

41. Tarnopol. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimi-nowano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	448	448	—	448	
b) od Rady powiatowej . .	50	50	—	50	
c) od Rządu	616	610	—	610	
d) z funduszu krajowego .	616	592	—	592	
e) od Izby handl. w Brodach	100	100	—	100	
Razem . . .	1.830	1.800	—	1.800	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.350	1.320	—	1.320	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	200	200	—	200	
3. Wydatki administracyjne . .	80	80	—	80	
Razem . . .	1.830	1.800	—	1.800	

42. Tarnów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	400	400	—	400	
b) od Rady powiatowej . .	200	200	—	200	
c) od Kasy oszczędności .	150	150	—	150	
d) od Rządu	555	560	—	560	
e) z funduszu krajowego .	555	660	—	660	
Razem . . .	1.860	1.970	—	1.970	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	300	300	—	300	
b) nauka	1.350	1.460	—	1.460	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	150	150	—	150	
3. Wydatki administracyjne . .	60	60	—	60	
Razem . . .	1.860	1.970	—	1.970	

43. Wadowice. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 preliminowano	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	400	400	—	400	
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	
c) od Kasy oszczędności .	200	200	—	200	
d) od Rządu	505	505	—	505	
e) z funduszu krajowego .	505	465	—	465	
Razem . . .	1.710	1.670	—	1.670	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	1.320	1.280	—	1.280	Mniej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	100	100	—	100	
3. Wydatki administracyjne . .	90	90	—	90	
Razem . . .	1.710	1.670	—	1.670	

44. Wieliczka. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	400	400	—	400	
b) od Rady powiatowej .	50	50	—	50	
c) od Rządu	375	375	—	375	
d) z funduszu krajowego .	375	425	—	425	
Razem . . .	1.200	1.250	—	1.250	

Rozchód.

1 Płace:					
a) kierownictwo	150	200	—	200	Więcej z powodu zrównania płacy z kierownikami innych szkół równorzędnych.
b) nauka	895	900	—	900	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	80	100	—	100	Wedle potrzeby.
3. Wydatki administracyjne . .	75	50	—	50	
Razem . . .	1.200	1.250	—	1.250	

45. Żółkiew. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.	W roku 1897 prelimino-wano	Wniosek na rok 1898. Zwy-czajne	Nadzwy-czajne	Razem	
	zł.	zł.	zł.	zł.	
Subwencye:					
a) od gminy	300	300	—	300	
b) od Rady powiatowej .	200	200	—	200	
c) od Rządu	437	436	—	436	
d) z funduszu krajowego .	437	438	—	438	
Razem . . .	1.374	1.374	—	1.374	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	150	150	—	150	
b) nauka	1.024	1.024	—	1.024	Wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	130	130	—	130	
3. Wydatki administracyjne . .	70	70	—	70	
Razem . . .	1.374	1.374	—	1.374	

46. Żywiec. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Przychód.

Subwencye:					
a) od gminy	200	200	—	200	Rada gminna uchwałą z dnia 29. listopada 1895 obowiązała się dostarczyć bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi tudzież przyczyniać się do kosztów utrzymania kwotą 200 zł. rocznie (L. W. 27.040/96). *ad b*). Na mocy zobowiązania z dnia 28. lutego 1896 L. 239 (L. W. 27.040/96).
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	
c) od Rządu	356	650	—	650	
d) z funduszu krajowego .	406	760	—	760	
Razem . . .	1.062	1.710	—	1.710	

Rozchód.

1. Płace:					
a) kierownictwo	200	200	—	200	
b) nauka	652	1.300	—	1.300	Więcej wedle potrzeby obliczonej na podstawie ilości godzin.
2. Środki naukowe	150	150	—	150	
3. Wydatki administracyjne . .	60	60	—	60	
Razem . . .	1.062	1.710	—	1.710	

II. Szkoły fachowe i warsztaty naukowe.

A. Szkoły dla wyrobów z drzewa i loziny.

47. Czerwona Wola. Szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Zapas kasowy z r. 1895 .	—	83	—	—	—	
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.500	978	1.500	—	1.500	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej .	200	200	200	—	200	
b) od c. k. Rządu . . .	700	700	1.000	—	1.000	
c) z funduszów krajowych	700	700	1.000	—	1.000	
Razem . . .	3.100	2.661	3.700	—	3.700	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) nauczyciela	540	500	600	—	600	Więcej z powodu zwiększonych czynności.
b) koszta nadzoru . . .	150	122	150	—	150	
2. Lokal	—	—	—	—	—	Lokalu dostarcza bezpłatnie J. O. Książe Jerzy Czartoryski.
3. Opał	150	133	190	—	190	Więcej z powodu przydzielenia drugiego budynku.
4. Oświetlenie	40	30	50	—	50	
5. Farba, trzcina, gwoździe ect.	200	799	200	—	200	
6. Materyał surowy	860		900	—	900	Więcej z powodu jak poz.: 1 dochodów.
7. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	50	130	200	—	200	Wedle potrzeby.
8. Rozmaite inne wydatki . .	150	189	150	—	150	
9. Wynagrodzenie uczniów .	920	651	920	—	920	
10. Wydatki kancelaryjne . .	40	24	40	—	40	
11. Na zapomogi uczniom i przybory dla abituryentów .	—	83	300	—	300	
Razem . . .	3.100	2.661	3.700	—	3.700	

48. Dżurów. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	500	404	900	—	900	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej .	150	150	150	—	150	W myśl uchwały Rady powiatowej w Śniatynie z dnia 21. marca 1892 (LW. 16 391/92), która oprócz 150 zł. dostarcza pomieszczenia dla szkoły i pomieszkania dla instruktora.
b) od c. k. Rządu . . .	452	310	500	—	500	
c) z funduszów krajowych	452	380	582	—	582	ad 2 c. więcej z powodu rozwoju szkoły i zwiększonej ilości uczniów.
Razem . . .	1.554	1.244	2.132	—	2.132	

Rozchód.

1. Płace:						
Instruktor	480	432	540	—	540	Więcej z powodu wzmagającej się pracy wskutek większej ilości uczniów.
2. Utrzymanie lokalu	80	80	180	—	180	Więcej z powodu wynajęcia obszerniejszego lokalu.
3. Opał	35	46	50	—	50	Więcej z powodu jak poz.: 2 wydat.
4. Oświetlenie	20	9	26	—	26	
5. Usługa	24	—	36	—	36	
6. Materyał	250	196	300	—	300	Więcej z powodu jak poz.: 1 dochodów.
7. Śroki naukowe i uzupełnienie inwentarza	25	44	50	—	50	Więcej wedle rzeczywistej potrzeby.
8. Rozmaite wydatki administracyjne i kancelaryjne. . .	40	96	100	—	100	
9. Wynagrodzenie uczniów . .	600	241	850	—	850	Więcej z powodu zwiększonej ilości uczniów i wzrostu produkcyi.
10. Zaliczka udzielona Komitetowi na zakupno łoziny .	—	100	—	—	—	
Razem . . .	1.554	1.244	2.132	—	2.132	

49. Rudki. Szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1897. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów . .	1.000	710	1.200	—	1.200	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej . .	305	828	305	—	305	Wliczono tu dobrowolne zobowiązania pp. Mieczysława Lewickiego, hr. K. Lanckorońskiego, Ludwika bar. Brückmana i Albina Rayskiego.
b) od c. k. Rządu . . .	390	380	400	—	400	
c) z funduszów krajowych .	390	190	495	100	595	
— datki dobrowolne . . .	—	409	—	—	—	
Razem . . .	2.085	2.517	2.400	100	2.500	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	540	540	600	—	600	Więcej z powodu wzmagającej się pracy wskutek większej ilości uczniów.
b) administrator	120	102	120	—	120	
2. Wynajem lokalu	5	10	5	—	5	J. W. Andrzej hr. Fredro oddaje do użytku szkoły wystawiony swoim kosztem budynek za czynszem rocznym 5 zł.
3. Opał	100	132	100	—	100	
4. Oświetlenie	15	18	20	—	20	Wedle potrzeby.
5. Usługa	—	—	36	—	36	
6. Materyał	800	982	800	—	800	
7. Wynagrodzenie uczni . . .	400	383	600	—	600	Więcej z powodu wzrostu produkcyi jak poz. 1 doch.
8. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	50	204	50	100	150	Więcej z powodu potrzeby sprawienia maszyny do łupania i heblowania łoziny.
9. Rozmaite inne wydatki i kankancelaryjne	55	146	69	—	69	Więcej wedle potrzeby.
Razem . . .	2.085	2.517	2.400	100	2.500	

50. Skołoszyn. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	600	—	600	Z powodu rozwiązania się Towarzystwa koszykarskiego w Jaśle, szkoła będzie wyrabiała na swój rachunek.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	500	—	500	—	500	
b) z funduszów krajowych	830	—	945	180	1.125	
Razem . . .	1.330	—	2.045	180	2.225	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	600	—	600	—	600	
b) nauczyciel przedmiotów pomocn.	180	—	180	—	180	
c) administrator	120	—	120	—	120	
2. Wynajem lokalu	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się, gdyż szkoła mieści się w odstąpionym na ten cel budynku przez WPana Stanisława Kłobasę.
3. Usługa	30	—	35	—	35	
4. Opał	50	—	65	—	65	Więcej wedle potrzeby.
5. Oświetlenie	20	—	25	—	25	
6. Materyał	—	—	420	—	420	Wstawia się z powodu jak poz.: 1 doch
7. Wynagrodzenie uczniów . .	—	—	360	—	360	
8. Środki naukowe . . .	100	—	50	100	150	Więcej na urządzenie plantacyi łoziny, pod którą pół morga ofiarował WPan Stanisław Kłobasa.
9. Uzupełnienie inwentarza . .	150	—	100	—	100	
10. Ubezpieczenie budynku i inwentarza	30	—	40	—	40	Wedle potrzeby.
11. Rozmaite wydatki administracyjne i kancelaryjne . . .	50	—	50	—	50	
12. Na naprawę budynku . . .	—	—	—	80	80	Na naprawę dachu i sufitu nad magazynem i inne drobne.
Razem . . .	1.330	—	2.045	180	2.225	

51. Strychańce. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 Nadzwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	150	—	150	Szkoła ta weszła w życie dopiero w roku szk. 1896/7.
2. Subwencye:						
a) od gminy	—	—	66	—	66	Gmina Strychaniec i Dołhe dają po 33 zł.
b) od Rady powiatowej .	—	—	100	—	100	
c) od c. k. Rządu . . .	450	—	450	—	450	
d) z funduszów krajowych	450	—	484	—	484	
Razem . . .	900	—	1.250	—	1.250	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) instruktor		—	480	—	480	
b) administrator . .		—	120	—	120	
2. Wynajem lokalu . . .		—	—	—	—	Lokalu dostarcza bezpłatnie JW. Pani Sydonia z hr. Mysłowskich Pieńczykowska.
3. Opał		—	50	—	50	
4. Oświetlenie		—	14	—	14	
5. Usługa	900	—	36	—	36	
6. Materyał		—	200	—	200	
7. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza . .		—	100	—	100	
8. Wynagrodzenie uczni . .		—	200	—	200	
9. Rozmaite inne wydatki .		—	50	—	50	
Razem . . .	900	—	1.250	—	1.250	

52. Wojsław. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	100	—	800	—	800	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej .	200	—	200	—	200	W myśl uchwały Rady powiatowej w Śniatynie z dnia 17. sierpnia 1896 L. 1.966 (LW. 54.044/96).
b) od c. k. Rządu . . .	450	-	480	—	480	
c) od Wgo Pana Stefana Sękowskiego	50	—	50	—	50	Oprócz gotówki w kwocie 50 zł. dostarcza WP. Sękowski lokalu, opału oświetlenia i usługi.
d) z funduszów krajowych	450	—	470	—	470	
Razem . . .	1.250	—	2.000	—	2.000	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	540	—	540	—	540	
b) administrator	—	—	100	—	100	Z powodu koniecznej potrzeby.
2. Usługa	—	—	60	—	60	
3. Materyał	200	—	700	—	700	Z powodu wzrostu produkcyi z przybyciem drugiego roku nauki.
4. Wynagrodzenie uczni . .	—	—	500	—	500	
5. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	460	—	50	—	50	Mniej z powodu iż szkoła dostatecznie zaopatrzoną została w opowiednie narzędzia i formy.
6. Rozmaite inne wydatki . .	50	—	50	—	50	
Razem . . .	1.250	—	2.000	—	2.000	

53. Zator. Krajowa szkoła koszykarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	360	187	400	—	400	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie lokalu opału, oświetlenia i usługi.
a) od Rady powiatowej .	100	25	100	—	100	
b) od c. k. Rządu . . .	600	600	600	—	600	
c) z funduszów krajowych	600	460	560	100	660	
Razem . . .	1.660	1.272	1.660	100	1.760	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	600	600	600	—	600	
b) pomieszkanie dla instruktora	100	80	100	—	100	
c) administrator	90	60	90	—	90	
d) nauczyciel rysunków .	—	—	60	—	60	Z powodu koniecznej potrzeby.
2. Materyał	400	207	450	—	450	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
3. Wynagrodzenie uczniów. .	260	—	260	—	260	
4. Uzupełnienie inwentarza .	85	203	35	100	135	Kredyt nadzwyczajny na zakupno maszyny do strugania pręci.
5. Środki naukowe	80		20	—	20	Wedle potrzeby.
6. Rozmaite inne i wydatki kancelaryjne	45	122	45	—	45	
Razem . . .	1.660	1.272	1.660	100	1.760	

54. Grybów. Krajowy warsztat naukowy kołodziejski.

Przychód.

	Kwota uchwalona na rok 1897 zł,	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.120	1.460	1.200	—	1.200	
2. Subwencye:						
a) od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie lokalu, opału, oświetlenia i usługi.
b) od Rady powiatowej .	100	100	100	—	100	
c) od c. k. Rządu . . .	1.300	1.200	1.350	—	1.350	
d) z funduszów krajowych	1.690	1.673	2.100	200	2.300	
Razem . . .	4.210	4.433	4.750	200	4.950	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	720	766	1.000	—	1.000	Więcej z powodu, iż na posadę kierownika należy powołać technicznie wykształconego człowieka.
b) administrator	300	300	300	—	300	
c) nauczyciel	250	250	250	—	250	
d) katecheta	50	50	50	—	50	
e) przodownik kołodziejski	400	300	540	—	540	Więcej z powodu, iż za niższe wynagrodzenie nie można dostać odpowiedniej siły.
f) przodownik kowalski .	600	600	600	—	600	
2. Materyał kołodziejski . .	400	382	400	200	600	Więcej z powodu, iż zachodzi potrzeba utrzymywania zapasów suchego materyału.
3. Środki naukowe	120	277	120	—	120	
4. Narzędzia warsztatowe . .	100	—	100	—	100	
5. Dostawa materyałów . . .	50	93	50	—	50	
— Budowa wozowni	—	262	—	—	—	
6. Zakupno żelaza	500	516	600	—	600	Więcej z powodu zwiększonej produkcyi jak poz. 1 doch.
7. „ węgla i koksu . .	160	162	160	—	160	
8. Asekuracya budynków własnych, materyałów i wyrobów	80	48	100	—	100	Więcej z powodu znaczniejszych zapasów materyału.
9. Wynagrodzenie uczniów za robotę	360	239	360	—	360	Uczniowie na ostatnim roku otrzymują wynagrodzenie za robotę.
10. Rozmaite wydatki	120	188	120	—	120	
Razem . . .	4.210	4.433	4.750	200	4.950	

55. Grzymałów. Krajowy warsztat naukowy kołodziejski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razam zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	3.500	—	4.200	—	4.200	Dochód ze sprzedaży pokrywać ma przedewszystkiem koszta produkcyi t. j. materyał i robociznę.
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej. .	500	—	500	—	500	
b) od c. k. Rządu . . .	1.550	—	1.550	—	1.550	
c) z funduszów krajowych .	1.550	—	1.810	250	2.060	
Razem . . .	7.100	—	8.060	250	8.310	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierownik i nauczyciel rysunków	840	—	840	—	840	
b) instruktor kowalski . .	600	—	600	—	600	
c) przodownik kołodziejski	360	—	540	—	540	Więcej z powodu niemożności otrzymania odpowiedniej siły za niższe wynagrodzenie.
d) pomocnik kowalski . .	240	—	360	—	360	
e) administrator i nauczyciel nauk. dopełn. . .	600	—	600	—	600	
2. Utrzymanie lokalu	50	—	50	—	50	
3. Opał	70	—	70	—	70	
4. Oświetlenie	40	—	40	—	40	
5. Usługa	80	—	120	—	120	Więcej wedle potrzeby.
6. Materyał kołodziejski . . .	850	—	850	—	850	
7. Zakupno żelaza	1.200	—	1.200	—	1.200	
8. „ koksu	150	—	150	—	150	
9. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza . . .	300	—	400	—	400	
10. Ubezpieczenie budynków własnych i materyałów . . .	40	—	40	—	40	
11. Uczniom za robotę . . .	800	—	1.200	—	1.200	Wskutek zwiększonej liczby uczni pobierających wynagrodzenia za robotę.
12. Lakiernik, tapicer i materyał	500	—	800	—	800	Z powodu większej ilości zamówień na wyroby zupełnie wykończone.
13. Rozmaite inne wydatki . .	130	—	200	—	200	
14. Na pokrycie dalszych kosztów budowy	250	—	—	250	250	Kredyt nadzwyczajny wstawia się na dalsze koszta uzupełnienia budowy.
Razem . . .	7.100	—	8.060	250	8.310	

56. Kamionka strumiłowa. Krajowa szkoła kołodziejska i ciesielska.

Przychód.	Kwota uchwalona w roku 1897 zł.	Wynikłość w rokn 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajna zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych:						
a) kołodziejsko-kowalskich	3.500	4.534	4.030	—	4.030	Dochód ze sprzedaży pokrywać ma przedewszystkiem koszta produkcyi tj. materyału i robocizny.
b) ciesielskich	—	—	100	—	100	
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	1.400	1.200	1.400	—	1.400	
b) z funduszów krajowych.	4.476	3.967	4.116	—	4.116	
Razem . . .	9.376	9.701	9.646	—	9.646	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierownik	1.200	1.200	1.500	—	1.500	Więcej z powodu potrzeby podwyższenia płacy.
b) nauczyciel fachowy rysunków	1.000	—	1.000	—	1.000	
c) katecheta obrz rz. kat.	50	50	50	—	50	
d) katecheta obrz. gr. kat.	50	50	50	—	50	
— pomocn. nauczyciel rys.	—	292	—	—	—	
e) nauczyciel	180	180	180	—	180	
f) przodownik kołodziejski	600	647	600	—	600	
— przodownik bednarski .	—	650	—	—	—	
g) instruktor ciesielstwa .	600	—	600	—	600	
h) majster kowalski . . .	600	600	720	—	720	
i) pomocnicy kowalscy i kołodziejscy	450	382	450	—	450	
2. Wynajem budynku i asekuracya	350	418	350	—	350	
3. Opał	70	95	90	—	90	Więcej wedle potrzeby.
4. Oświetlenie	80	71	80	—	80	
5. Usługa	96	72	96	—	96	
6. Materyał drzewny z dostawą	650	385	800	—	800	Więcej z powodu zwiększonej produkcyi jak poz.: 1 doch.
7. Środki naukowe, przybory do rysowania i pisania i uzupełnienie inwentarza . .	580	600	400	—	400	
8. Wydatki administracyjne i kancelaryjne	200	348	200	—	200	
9. Zakupno żelaza z dostawą .	1.200	1.597	1.200	—	1.200	
10. „ węgla i koksu . .	300	243	300	—	300	
— Zakupno i naprawa narzędzi	—	205	—	—	—	
11. Uczniom IV. roku za wyroby bednarskie i kołodziejskie	480	436	480	—	480	
12. Za wyplatanie, lakierowanie i tapicerowanie wózków .	500	1.176	500	—	500	
– Dostawa materyałów drzewnych	140	4	—	—	—	Odpada z powodu, iż wydatek ten wliczono pod poz.: 6 wydat.
Razem . . .	9.376	9.701	9.646	—	9.646	

57. Stanisławów. Krajowy naukowy warsztat stolarski i tokarski.

Przychód.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w rokn 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	730	1.461	1.200	—	1.200	Więcej z powodu rozwoju szkoły i wzrostu produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od gminy	800	800	800	—	800	
b) od Rady powiatowej .	100	100	100	—	100	
c) z Kasy oszczędności .	200	200	200	—	200	
d) od c. k. Rządu . . .	1.000	1.000	1.000	—	1.000	
e) z funduszów krajowych	2.260	1.841	2.690	1.100	3.790	
Razem . . .	5.090	5.402	5.990	1.100	7.090	

Rozchód.

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierownik i nauczyciel fachowy	960	960	1.200	—	1.200	Więcej z powodu znacznie zwiększonych czynności wskutek rozwoju szkoły.
b) dodatek na pomieszkanie dla kierownika . .	240	180	240	—	240	
c) nauczyciel snycerstwa .	420	360	420	—	420	
d „ stylistyki niemieckiego i polskiego .	160	127	240	—	240	Więcej z powodu zwiększonej ilości godzin nauki wskutek wzmagającej się liczby uczniów.
e) nauczyciel rachunków .	120	123	120	—	120	
f) pomocnik stolarstwa. .	300	240	300	—	300	
g) „ tokarstwa . .	300	225	300	—	300	
h) katecheta	50	44	50	—	50	
2. Wynajem lokalu.	800	800	1.200	—	1.200	Więcej z powodu koniecznej potrzeby rozszerzenia ubikacyi szkolnych.
3. Opał	100	103	150	—	150	
4. Oświetlenie	50	53	75	—	75	Więcej wedle potrzeby.
5. Usługa	180	120	180	—	180	
6. Materyał	250	664	400	300	700	Więcej z powodu potrzeby zakupna materyału zapasowego.
7. Środki naukowe dla szkoły i uczniów	250	132	250	—	250	*ad 8)* Z pozycyi tej pokrywane są wydatki na bajcy, farby, oleje, zamki, okucia i inne rzeczy potrzebne do wykończenia robót.
8. Rozmaite inne wydatki i środki pomocnicze warsztat .	150	308	265	—	265	
9. Wynagrodzenie uczniom za roboty	360	752	600	—	600	Wydatek większy znachodzi uzasadnienie w większych dochodach ze sprzedaży wyrobów.
10. Na uzupełnienie inwentarza i dokupno narzędzi . . .	400	211	—	800	800	Wydatek nadzwyczajny z powodu potrzeby uzupełnienia inwentarza wskutek rozszerzenia lokalu.
Razem . . .	5.090	5.402	5.990	1.100	7.090	

58. Kalwarya. Krajowa szkoła stolarska.

Przychód.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	300	—	400	—	400	Szkoła ta otwartą zastała dopiero z d. 16. września 1896.
2. Subwencye:						
a) od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie lokaln na warstat, pomieszkanie dla kierownika, opał, światło i usługę.
b) od Rady powiatowej .	100	—	100	—	100	
c) od c. k. Rządu . . .	1.200	—	1.200	—	1.200	
d) z funduszów krajowych	3.020	—	2.020	—	2.020	
Razem . . .	4.620	—	3.720	—	3.720	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	960	—	960	—	960	
b) instruktor stolarski .	600	—	600	—	600	Dla stolarstwa meblowego.
c) instruktor rzeźbiarski .	600	—	600	—	600	Dla rzeźbiarstwa.
d) nauczyciel języka polskiego i korespondencyi przem.	150	—	150	—	150	
e) nauczyciel języka niemieckiego	150	—	150	—	150	
f) nauczyciel rachunków i rachunkowości . . .	200	—	200	—	200	
g) katecheta	60	—	60	—	60	
2. Materyał	500	—	200	—	200	Mniej z powodu, iż odpada extra ordynarynm na zapas.
3. Środki naukowe i przybory dla ubogich uczniów . .	300	—	200	—	200	
4. Rozmaite inne wydatki kancelaryjne.	250	—	250	—	250	
5. Środki pomocnicze warsztatowe	100	—	100	—	100	
6. Wypłaty uczniom za roboty	200	—	200	—	200	
7. Uzupełnienie inwentarza .	550	—	50	—	50	Mniej z powodu, iż odpada extra ordynaryum na pierwsze urządzenie.
Razem . . .	4.620	—	3.720	—	3.720	

59. Jaworów. Krajowy warsztat naukowy dla wyrobu zabawek.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyronów szkolnych	—	—	400	—	400	
2. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie lokalu na warsztat, pomieszkanie dla instruktora opał, światło i usługę.
a) od Rady powiatowej . .	—	—	100	—	100	
b) od c. k. Rządu . . .	—	—	—	—	—	
c) z funduszów krajowych .	—	—	930	520	1.450	
Razem . . .	—	—	1.430	520	1.950	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	—	—	600	—	600	
b) administrator	—	—	200	—	200	
2. Materyał	—	—	80	120	200	
3. Środki naukowe i przybory dla ubogich uczniów . .	—	—	70	—	70	
4. Rozmaite inne wydatki kancelaryjne	—	—	70	—	70	
5. Środki pomocnicze warsztatowe	—	—	80	—	80	
6. Wypłaty uczniom za roboty .	—	—	300	—	300	
7. Uzupełnienie inwentarza . .	—	—	30	100	130	Z powodu potrzeby urządzenia i zaopatrzenia warsztatu w odpowiednie narzędzia.
8. Zasiłki dla samoistnych producentów	—	—	—	300	300	
Razem . . .	—	—	1.430	520	1.950	

B. Szkoły garncarskie.

60. Kołomyja. Krajowa szkoła garncarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.700	1768	1800	—	1.800	
2. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie pomieszczenie dla szkoły wraz z opałem i oświetleniem a za usługę dodaje służącemu 48. zł.
— od Rady powiatowej .	—	—	—	—	—	
a) od c. k. Rządu . . .	2.800	2.600	2.800	—	2 800	
b) z funduszów krajowych	3.470	2.742	3.740	450	4.190	Rada powiatowa przeznacza 50 zł. na stypendya dla uczniów.
Razem . . .	7.970	7.110	8.340	450	8.790	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierownik	1.500	1.500	1.500	—	1.500	
b) nauczyciel rysunków .	1.200	1.000	1.200	—	1.200	
c) przodownik do nauki toczenia i formowania .	600	600	600	—	600	
d) przodownik do nauki kaflarstwa	720	720	720	—	720	
e) przodownik do nauki modelowania	600	350	720	—	720	Więcej z powodu zwiększonych czynności
f) nadzwyczajny nauczyciel do rysuków geom.	150	150	150	—	150	
g) nadzwyczajny nauczyciel przedmiotów pomocniczych	—	—	150	—	150	Z powodu wprowadzenia do szkoły nauki uzupełniającej.
h) katecheta obrz. rzym. kat.	—	—	50	—	50	
i) katecheta obrz. gr. kat.	—	—	50	—	50	
2. Adaptacya lokalu	—	—	—	200	200	Z powodu wprowadzenia wyrobu fajansu i oddzielnego umieszczenia stróża.
3. Rębanie drzewa	40	27	40	—	40	
4. Usługa	380	376	380	—	380	
5. Materyał	600	651	700	—	700	Więcej na podstawie wynikłości za rok 1896.
6. Środki naukowe	250	215	250	200	450	Wydatek nadzwyczajny na zakupno przyrządów do wykładów fizyki i na bibliotekę dla uczniów.
7. Rozmaite inne wydatki i kancelaryjne	280	444	280	—	280	
8. Wynagrodzenie uczniów . .	300	711	350	—	350	Więcej na podstawie wynikłości za r. 1896.
9. „ praktykantów, czeladników i majstrów .	300		350	—	350	
10. „ robotników dziennych	200	199	200	—	200	
11. Uzupełnienie inwentarza i zakupno narzędzi	150	117	150	—	150	
12. Koszta odbycia kursu drenarskiego	50	50	—	50	50	
13. Koszta kursu majsterskiego.	500	—	500	—	500	
— Na budowę mufli	150	—	—	—	—	
Razem . . .	7.970	7.110	8.340	450	8.790	

61. Poremba. Krajowy naukowy warsztat garncarski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wyniosło w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.000	1.127	1.200	—	1.200	Dochód ze sprzedaży pokrywać ma przedewszystkiem koszta produkcyi t. j. materyał i robociznę.
— Ze sprzedaży materyałów i odpadków	—	105	—	—	—	
2. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej	50	100	50	—	50	
b) od c. k. Rządu	1.800	1.800	1.800	—	1.800	
c) z funduszów krajowych	2.522	1.559	1.440	—	1.440	
3. Inne dochody; od WP. hr. Józefa Szembeka	150	150	150	—	150	
Razem	5.522	4.841	4.640	—	4.640	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	1.200	1.200	1.200	—	1.200	
b) pomieszkanie dla kierow.	120	120	120	—	120	
c) werkmistrz	720	720	720	—	720	
d) pomieszkanie dla werkmistrza	60	60	60	—	60	
e) katecheta	—	—	50	—	50	Z powodu wprowadzenia nauki religii.
f) nauczyciel pomocniczy	180	180	180	—	180	
2. Lokal:						
a) wynajem	120	120	50	—	50	Na mocy kontraktu lokalności otrzymuje warsztat od 1. lipca 1897 bezpłatnie. Kwota wstawiona służyć ma na konserwacyę budynku.
— reparacya	200	—	—	—	—	
— rozszerzenie lokalu warsztatowego	800	—	—	—	—	
3. Opał	100	59	100	—	100	
4. Oświetlenie	50	33	50	—	50	
5. Usługa	132	144	180	—	180	
6. Materyał	300	327	400	—	400	
7. Środki naukowe	100	53	100	—	100	
8. Rozmaite inne wydatki	100	511	150	—	150	Więcej z powodu dodania kredytu na ubezpieczenie inwentarza i koszta transportu towarów.
9. Opał pieców technicznych	360	493	400	—	400	
10. Wynagrodzenie uczniów	300	726	400	—	400	ad 6, 9 i 10 więcej z powodu zwiększenia produkcyi majoliki.
11. Uzupełnienie inwentarza	200	95	100	—	100	
12. Wynagrodzenie majstrów i czeladników	300	—	200	—	200	
13. Robocizna pomocnicza	180	—	180	—	180	Wydatek konieczny na najemników do odmulania gliny i przeróbki materyałów.
Razem	5.522	4.841	4.640	—	4.640	

62. Touste. Krajowy naukowy warsztat gancarski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.100	928	1.200	—	1.200	Dochód ze sprzedaży pokrywać ma przedewszystkiem koszta produkcyi.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	1.300	1.300	1.300	—	1.300	
b) z funduszów krajowych .	1.680	1.051	1.210	350	1.560	
Razem . . .	4.080	3.279	3.710	350	4.060	

Rozchód.

1. Płace:						
— kierownik.	900	610	—	—		Posada nieobsadzona warsztat pod kierunkiem werkmistrza i kuratora.
— dodatek na pomieszkanie dla kierownika . . .	120	60	—	—	—	
a) werkmistrz	720	600	720	—	720	
b) dodatek na pomieszkanie dla werkmistrza . .	60	30	60	—	60	
c) przodownik do nauki modelowania	—	—	600	—	600	Przodownik ten jest zarazem nauczycielem rysunków i modelerem.
d) dodatek na pomieszkanie	—	—	60	—	60	
— przodownicy warsztatowi	360	—	—	—	—	
e) nauczyciel przedmiotów pomocniczych	180	180	180	—	180	
f) administrator	180	180	180	—	180	
2. Lokal	—	—	—	—	—	W. P. Władysław Fedorowicz dostarcza bezpłatnie pomieszczenia dla warsztatu.
3. Opał pieców technicznych i sal warsztatowych . . .	310	270	350	—	350	
4. Oświetlenie	40	48	50	—	50	
5. Usługa	110	92	110	—	110	
6. Materyał	300	213	300	150	450	Więcej z powodu wprowadzenia wyrobów fajansu emaliowanego.
7. Uzupełnienie inwentarza . .	—	—	—	200	200	
8. Środki naukowe	200	101	300	—	300	
9. Rozmaite inne wydatki. . .	100	293	100	—	100	
10. Wynagrodzenie za robociznę	500	602	700	—	700	Więcej z powodu większej produkcyi.
Razem . . .	4.080	3.279	3.710	350	4.060	

C. Szkoły dla wyrobów ze skóry.

63. Uhnów. Krajowy naukowy warsztat szewski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	960	—	960	Wprowadza się dochód ze sprzedaży wyrobów jak poz.: 6 i 7 wydatków.
2. Subwencye:						
a) od gminy	100	50	100	—	100	
b) od Rady powiatowej . .	200	—	200	—	200	
c) od c. k. Rządu	562	620	570	—	570	
d) z funduszów krajowych	562	1.004	1.000	280	1.280	
Razem	1.424	1.674	2.830	280	3.110	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik.	300	450	300	--	300	
— zastępca kierownika . .	—	100	—	—	—	
b) instruktor fachowy . .	480	480	540	—	540	Więcej z powodu przeznaczenia na tę posadę więcej ukwalifikowanego człowieka.
— zastępstwo werkmistrza .	—	40	—	—	—	
c) pomocnik instruktora .	—	—	300	—	300	Wprowadza się posadę przodownika z powodu zwiększonej ilości uczniów.
d) katecheta obrz. rz. kat. i gr. kat.	100	100	100	—	100	
2. Wynajem lokalu	300	260	280	—	280	
3. Opał	74	—	74	—	74	
4. Oświetlenie	4	118	4	—	4	
5. Usługa	36	—	36	—	36	
6. Materyał	—	—	700	—	700	Wprowadza się kredyt na materyał i robociznę oraz relatywny dochód z wyrobów a znosi się udzielanie osobnego kapitału obrotowego.
7. Wynagrodzenie uczni . . .	—	—	400	—	400	
8. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	100	82	60	280	340	Więcej z powodu potrzeby zakupna nowej maszyny do szycia i wałkowania skór.
9. Rozmaite inne wydatki . .	30	44	36	—	36	
Razem	1.424	1.674	2.830	280	3.110	

64. Witków. Krajowy naukowy warsztat szewski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	1.020	—	1.020	Wprowadza się dochód ze sprzedaży wyrobów z powodu jak poz.: 6 i 7 wydatków.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	700	500	750	—	750	
b) z funduszów krajowych .	1.428	1.427	1.698	450	2.148	
Razem	2.128	1.927	3.468	450	3.918	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik warsztatu . .	300	300	360	—	360	Więcej z powodu iż kierownik udziela nauki anatomii towaroznawstwa, geometryi, rachunkowości i korespondencyi.
b) instruktor fachowy . .	480	525	480	—	480	
c) pomocnik instruktora .	—	—	480	—	480	Wprowadza się posadę drugiego instruktora dla specyalisty do nauki robienia spodów w miejsce drugiego przodownika.
d) przodownik	300	160	480	—	480	Więcej z powodu przeznaczenia na tę posadę więcej ukwalifikowanego człowieka.
— przodownik	300	—	—	—	—	
— remuneracya pomocnika	—	60	—	—	—	
e) katecheta obrz. rz. kat. i gr. kat.	100	100	100	—	100	
f) nauczyciel	120	120	240	—	240	Więcej z powodu iż udziela 48 godzin nauki na miesiąc.
2. Na utrzymanie lokalu . . .	50	112	50	—	50	Pomieszkania dla warsztatu i opału dostarcza J. E. J. W. Stanisław hr. Badeni.
3. Opał	—	—	—	—	—	
4. Oświetlenie	36	25	36	—	36	
5. Usługa	72	36	72	—	72	
6. Materyał	—	—	600	—	600	Wprowadza się kredyt na materyał i robociznę oraz relatywny dochód z wyrobów a znosi się udzielanie osobnego kapitału obrotowego.
7. Wynagrodzenie uczni . . .	—	—	500	—	500	
8. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	350	282	—	450	450	Więcej z powodu potrzeby zakupna maszyny do robienia dziurek i do wałkownia, tudzież na sprawienie nowych i naprawę starych narzędzi.
9. Materyał na robienie kopyt .	—	46	50	—	50	
10. Rozmaite drobne wydatki .	20	20	20	—	20	
11. Na inne nieprzewidziane . .	—	141	—	—	—	
Razem . . .	2.128	1.927	3.468	450	3.918	

65. Stary Sącz. Krajowy naukowy warsztat szewski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 złr.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	940	—	940	Wprowadza się dochód ze sprzedaży wyrobów z powodu: jak poz 6 i 7 wydatków.
2. Subwencye:						
a) od gminy	300	300	300	—	300	W myśl uchwały Rady gminnej z dnia 18. września 1893, obowiązującej na trzy lata.
b) od Rady powiatowej .	200	200	200	—	200	Uchwała Wydziału Rady powiatowej Nowo Sądeckiej z dnia 6. października 1893 obowiązująca na 3 lata.
c) od c. k. Rządu . . .	600	450	600	—	600	
d) z funduszów krajowych	1.170	659	1.294	350	1.644	
Razem . . .	2.270	1.609	3.334	350	3.684	

1. Płace:						
a) kierownik warsztatu . .	300	300	300	—	300	
b) instruktor fachowy . .	700	700	700	—	700	
c) przodownik	180	—	480	—	480	Więcej z powodu, iż dotychczasowy przodownik pobierał resztę wynagrodzenia z funduszu obrotowego, który obecnie zniesiono jak poz.: 6 i 7.
2. Wynajem i utrzymanie lokalu	300	285	350	—	350	Więcej z powodu wprowadzenia kredytu, na utrzymanie lokalu.
3. Opał	60	50	70	—	70	
4. Oświetlenie	30	34	36	—	36	Więcej wedle potrzeby.
5. Usługa	40	36	48	—	48	
6. Materyał	—	—	700	—	700	Wprowadza się kredyt na materyał i robociznę oraz relatywny dochód z wyrobów, a znosi się udzielanie osobnego kapitału obrotowego.
7. Wynagrodzenie uczni . . .	—	—	500	—	500	
8. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza.	220	173	100	350	450	Kredyt nadzwyczajny na maszynę do obszywania dziurek, wałkownicę, narzędzia i naprawę maszyn.
9. Rozmaite inne wydatki . .	40	31	50	—	50	Więcej z powodu potrzeby.
— Zaliczka zwrotna na zasilenie kapitału obrotowego .	400	—	—	—	—	
Razem . . .	2.270	1.609	3.334	350	3.684	

66. Dobczyce. Krajowy naukowy warsztat szewski.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Warsztat ten otwarty został dopiero z dniem 1. października 1897.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	—	—	—	—	—	
b) z funduszów krajowych .	—	—	1.640	600	2.240	
Razem . . .	—	—	1.640	600	2.240	

Rozchód.						
1. Płace:						
a) kierownik warsztatu . .	—	—	300	—	300	
b) instruktor fachowy . .	—	—	480	—	480	
c) pomocnik instruktora .	—	—	480	—	480	
d) nauczyciel	—	—	240	—	240	
e) katecheta	—	—	60	—	60	
2. Na utrzymanie lokalu . . .	—	—	—	—	—	Pomieszczenia dla warsztatu, opału, oświetlenia i usługi dostarcza bezpłatnie gmina.
3. Materyał	—	—	—	400	400	
4. Uzupełnienie inwentarza . .	—	—	—	200	200	
5. Środki naukowe	—	—	50	—	50	
6. Rozmaite wydatki i kancelaryjne	—	—	30	—	30	
Razem . . .	—	—	1.640	600	2.240	

D. Szkoły tkackie.

67. Krosno. Krajowa szkoła tkacka.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie.
1. Ze sprzedaży kartonów . .	340	420	400	—	400	Więcej na podstawie wynikłości za rok 1896.
2. Subwencye:						
a) od gminy	—	—	—	—	—	Gmina miasta Krosna daje budynek dla szkoły.
b) od Rady powiatowej . .	200	200	200	—	200	
c) od c. k. Rządu . . .	3.500	3.500	3.500	—	3.500	
d) z funduszów krajowych	4.138	3.085	5.314	—	5.314	
Razem . . .	8.178	7.205	9.414	—	9.414	

Rozchód.

a) *Szkoła.*

1. Płace:						
a) kierownik	1.700	1.700	1.700	—	1.700	*ad. 1 a*) Kierownik pobiera płacę w kwocie 1.500 zł. i I. dodatek pięcioletni od 1. stycznia 1895 r. w kwocie 200 zł.
b) nauczyciel rysunków .	1.200	1.200	1.200	—	1.200	
c) dodatek na pomieszkanie dla nauczyciela rysunk.	—	—	200	—	200	
d) pomocnik do nauki rysunków	300	180	300	—	300	
e) instruktor w tkalni mechanicznej	400	—	600	—	600	W miejsce nauczyciela przedmiotów fachowych wstawia się kredyt dla instruktora w tkalni mechanicznej.
f) instruktor w tkalni ręcznej	780	720	800	—	800	Więcej z powodu przypadającego do płacy w kwocie 720 zł. I. dodatku pięcioletniego od 1. kwietnia 1897 w kwocie 80 zł.
g) przodownik	420	420	420	—	420	
h) nauczyciele przedmiotów pomocniczych	646	535	646	—	646	
i) pisarz w kancelaryi kierownika	300	300	360	—	360	Więcej z powodu, iż w rzeczywistości tyle pobiera.
2. Ubezpieczenie inwentarza .	120	33	180	—	180	Kredyta pod 2, 3, 5, 8, 10, 11 zwiększa się z powodu projektowanego urządzenia tkalni mechanicznej.
3. Opał	500	354	650	—	650	
4. Oświetlenie	130	124	130	—	130	
5. Usługa	192	192	308	—	308	
6. Materyał	100	483	100	—	100	
7. Uzupełnienie inwentarza . .	200		200	—	200	
8. Środki naukowe	250		350	—	350	
— Na bibliotekę dla uczniów .	120	—	—	—	—	
9. Opał motoru	—	—	260	—	260	
10. Kancelaryjne wydatki, przybory rysunkowe i próbki do dekompozycyi	300	324	400	—	400	
Razem . . .	7.658	6.565	8.804	—	8.804	

b) Pracownia do wyrabiania wzorów i wybijania kartonów.

Rozchód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Płace:						*Ad. 1.* Kierownik i nauczyciel rysunków wykonują do tkanin szkice i obliczają jak one do danych maszyn na rysunku tkackim zastosowane być mają, nadto dozorują wykonywanie deseni na karta rigata, z których wybija się kartony.
a) wynagrodzenie kierown.	120	120	120	—	120	
b) wynagrodzenie nauczyciela rysunków . . .	80	80	80	—	80	
c) wynagrodzenie przodownika	60	60	60	—	60	
2. Materyał i desenie . . .	260	233	350	—	350	Więcej stosownie do poz. 1. dochodów.
3. Wynagrodzenie za robotę . .		147				
Razem .	520	640	610	—	610	

Zestawienie rozchodu.

a) szkoła	7.658	6.565	8.804	—	8.804
b) pracownia do wyrabiania wzorów i wybijania kartonów . .	520	640	610	—	610
Suma wydatków .	8.178	7.205	9.414	—	9.414

68. Gliniany. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wyniklość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	3	—	—	—	Nie preliminuje się z powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarz. tkaczy, które w zamian tak na wyrób jakoteż do celów naukowych dostarcza bezpłatnie przędzy i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Odpada z powodu, że subwencya 120 złr. od gminy wpływa wprost do kasy Towarzystwa.
a) od Rady powiatowej w Przemyślanach . .	50	50	50	—	50	
b) od c. k. Rządu . . .	1.100	1.100	1.100	—	1.100	
c) z funduszu krajowego .	1.380	935	1.386	200	1.586	
Razem . . .	2.530	2.088	2.536	200	2.736	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor fachowy . .	800	800	800	—	800	
b) pomocnik instruktora .	480	200	—	—	—	
c) przodownik	420	420	420	—	420	
d) nauczyciel pomocniczy .	150	150	150	—	150	
e) pomocnik administracyjny	180	—	—	—	—	
f) na siły pomocnicze przybierane przez Tow. tkackie	—	—	500	—	500	
2. Wynajem lokalu						*Ad 2., 3., 4.* Dostarcza Towarzystwo zaliczkowo w Glinianach, w myśl ugody zawartej aktem notaryalnym w Glinianach na d. 17. kwietnia 1890. L. R. 12.810 przy pomocy 120 złr. ze strony gminy. Lokal odstąpiony przez Towarzystwo zaliczkowe jest za szczupły i starczy tylko na warstaty szkolne. Towarzystwo tkackie donajmowało dla szkoły teoretycznej lokal za 250 złr. rocznie.
3. Opał	100	100	250	—	250	
4. Oświetlenie						
5. Usługa	20	20	36	—	36	*Ad 5.* Usługi niżej 3 zł. mies. uzyskać nie można
6. Środki naukowe	250	268	250	—	250	
7. Rozmaite inne wydatki . . .	30	30	30	—	30	*Ad 7.* Kredyt nadzwyczajny wstawia się na zakupno koniecznie potrzebnych trzech nowych warstatów, gdyż kredyt zwyczajny służy na uzupełnienie i naprawę starych.
7. Uzupełnienie inwentarza . .	100	100	100	200	300	
Razem . . .	2.530	2.088	2.536	200	2.736	

69. Gorlice. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek Towarzystwa produkcyjnego i handlowego w Łańcucie, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza na mocy deklaracyi z dnia 26. października 1892, bezpłatnie pomieszczenia dla szkoły, pomieszkania dla instruktora tudzież opału, oświetlenia i usługi.
a) od Rady powiatowej .	200	200	200	—	200	*ad 2. a*) Na podstawie zobowiązania z 14. lipca 1892 L. 223.
b) od Rządu	350	400	350	—	350	
c) z funduszu krajowego .	350	249	350	—	350	
Razem . . .	900	849	900	—	900	

Rozchód.						
1. Płace:						
instruktor	600	600	600	—	600	
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	200	193	200	—	200	
3. Rozmaite inne wydatki . .	100	56	100	—	100	
Razem . . .	900	849	900	—	900	

70. Korczyna. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość wroku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarz. tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza w myśl uchwały z d. 22. kwietnia 1896 (LW. 23.760/86) bezpłatnie opału, oświetlenia i usługi.
a) od c. k. Rządu . . .	700	700	720	—	720	
b) z funduszów krajowych .	1.090	885	1.070	50	1.120	
Razem . . .	1.790	1.585	1.790	50	1.840	

Rozchód.

Płace:						
a) instruktor	800	800	800	—	800	Instruktor pobiera płacę w kwocie 720 i I. dodatek pięcioletni od 1. stycznia 1895 w kwocie 80 zł.
b) przodownik	360	300	360	—	360	
c) pomocniczy nauczyciel rachunków	120	95	120	—	120	
d) pomocniczy nauczyciel rysunków	180	42	180	—	180	
Wynajem lokalu	—	—	—	—	—	Dostarcza bezpłatnie miejscowe Towarzystwo tkaczy.
Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	250	311	250	50	300	Kredyt nadzwyczajny na zakupno maszyny do wyczesywania barchanów.
Rozmaite inne wydatki . .	80	37	80	—	80	
Razem . . .	1.790	1.585	1.790	50	1.840	

71. Kosów. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł,	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Tow. tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
Zapas kasowy z r. 1895 . . .	—	612	—	—	—	
1. Subwencye:						
a) z funduszów gminnych .	60	40	40	—	40	
b) od Rady powiatowej .	150	150	150	—	150	
c) od c. k. Rządu . . .	700	700	700	—	700	
d) z funduszów krajowych	1.660	1.248	1.380	—	1.380	
Razem	2.570	2.750	2.270	—	2.270	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	720	600	720	—	720	
b) na pomieszkanie dla kierownika	108	—	108	—	108	
c) przodownik	360	300	360	—	360	
d) nauczyciel rysunków, rachunkowości i korespondencyi kupieckiej . . .	180	88	180	—	180	
e) katecheta	40		40	—	40	
f) pomocnik administrac .	150	150	150	—	150	
— Umieszczenie warsztatu	—	108	—	—	—	Pomieszczenia dla warsztatu dostarcza Towarzystwo tkackie.
2. Opał	120	59	120	—	120	
3. Oświetlenie	60	17	60	—	60	
4. Usługa	120	96	120	—	120	
5. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	600	867	300	—	300	Mniej z powodu, iż odpada wydatek nadzwyczajny na urządzenie wskutek reorganizacyi warsztatu.
6. Rozmaite inne wydatki . . .	112	465	112	—	112	
Razem . . .	2.570	2.750	2.270	—	2.270	

72. Łańcut. Krajowy naukowy warsztat tkacki im. Franciszka Józefa.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1897. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkol.	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarzystwa produkcyjnego i kandlowego, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
a) od gminy	250	250	250	—	250	
b) od Rady powiatowej. .	300	300	300	—	300	
c) od c. k. Rządu . . .	400	400	400	—	400	
d) z funduszów krajowych	1.230	1.218	1.230	—	1.230	
Razem . . .	2.180	2.168	2.180	—	2.180	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) instruktor	720	720	720	—	720
b) dodatek na pomieszkanie instruktora	180	180	180	—	180
c) przodownik	360	360	360	—	360
2. Donajem lokalu	240	241	240	—	240
3. Opał	250	238	250	—	250
4. Oświetlenie					
5. Usługa	180	180	180	—	180
6. Środki naukowe	200	181	200	—	200
7. Rozmaite inne wydatki . . .	50	68	50	—	50
Razem . . .	2.180	2.168	2.180	—	2.180

73. Rychwałd. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarz. tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
— od gminy	—	—	—	—	—	Gmina dostarcza bezpłatnie pomieszczenia dla warsztatu wraz z opałem, oświetleniem i usługą.
a) od Rady powiatowej .	200	200	200	—	200	
b) od c. k. Rządu . . .	480	450	480	—	480	
c) z funduszów krajowych .	1.130	847	1.030	—	1.030	
Razem. . . .	1.810	1.497	1.710	—	1.710	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor fachowy . .	720	600	720	—	720	
b) nauczyciel czytania, pisania i rachunków . .	300	300	300	—	300	
— prowadzący księgi . .	100	80	—	—	—	
c) przodownik warsztatowy	360	300	360	—	360	
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza.	200	138	200	—	200	
3. Rozmaite inne wydatki . .	105	64	105	—	105	
4. Na ubezpieczenie od ognia inwentarza szkolnego . .	25	15	25	—	25	
Razem . . .	1.810	1.497	1.710	—	1.710	

74. Wilamowice. Krajowy naukowy warsztat tkacki.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek miejscowego Towarz tkaczy, które w zamian dostarcza bezpłatnie przędzy tak na wyrób jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
a) od gminy	200	200	200	—	200	Oprócz tego dostarcza gmina bezpłatnie pomieszczenia dla warsztatu wraz z opałem, oświetleniem i usługą.
b) od Rady powiatowej. .	50	50	50	—	50	
c) od c. k. Rządu . . .	350	350	350	—	350	
d) z funduszów krajowych	700	724	700	—	700	
Razem . . .	1.300	1.324	1.300	—	1.300	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	720	720	720	—	720	
b) przodownik	300	300	300	—	300	
2. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza.	200	197	200	—	200	
3. Rozmaite inne wydatki . .	70	103	70	—	70	
4. Na zabezpieczenie od ognia inwentarza szkolnego . .	10	4	10	—	10	
Razem . . .	1.300	1.324	1.300	—	1.300	

75. Rakszawa. Krajowa szkoła sukiennicza.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek Towarzystwa produkcyjnego i handlowego w Łańcucie, które w zamian dostarcza bezpłatnie wszelkich materyałów potrzebnych tak do wyrobów, jakoteż do celów naukowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
a) od Rady powiatowej .	500	1.000	500	—	500	
b) od c. k. Rządu . . .	2.500	2.500	2.500	—	2.500	
c) z funduszów krajowych .	3.860	5.920	3.800	—	3.800	
Razem .	6.860	9.420	6.800	—	6.800	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierownik	1.500	1.500	1.500	—	1.500	
b) instruktor tkactwa . .	600	600	720	—	720	Więcej z powodu rozszerzenia warsztatu.
c) instruktor farbiarstwa .	600	600	720	—	720	
d) nauczyciel pomocniczy .	300	300	300	—	300	
e) pomocnik kancelaryjny i i nauczyciel buchhalteryi i stylistyki	300	193	480	—	480	Więcej z powodu, iż pomocnik kancelaryjny udzielać będzie zarazem nauki buchalteryi i stylistyki, wskutek czego nie preliminuje się osobnego na ten cel kredytu.
f) przodownik w tkalni .	300	200	300	—	300	
g) pomocnik warsztatowy w tkalni	180	180	180	—	180	
h) pomocnik warsztatowy w farbiarni	180	180	180	—	180	
i) stróż nocny	120	118	140	—	140	Więcej z powodu nader uciążliwej służby szczególnie w porze zimowej.
— nauczyciel rachunkowości i stylistyki	100	—	—	—	—	Odpada z powodu jak poz. *c*)
2. Opał	550	601	600	—	600	Więcej z powodu potrzeby.
3. Oświetlenie	100	41	100	—	100	
4. Usługa	180	173	180	—	180	
5. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza	300	3.001	700	—	700	Wstawia się na rozszerzenie warsztatu kwotę 400 zł.
6. Rozmaite inne wydatki . .	150	253	350	—	350	Więcej z powodu, iż z kredytu tego pokrywane być mają także koszta częstych wyjazdów kierownika do Towarzystwa produkcyjno-handlowego w Łańcucie.
7. Na ubezpieczenie budynków i inwentarza	100	—	100	—	100	
8. Na naprawę i wymianę pieca	—	—	250	—	250	Z powodu koniecznej potrzeby.
— Na częściowe pokrycie kosztów rozszerzenia budynku szkolnego	1.300	1.480	—	—	—	
Razem .	6.860	9.420	6.800	—	6.800	

76. Radymno. Krajowy naukowy warsztat powróźniczy.

Przychód.	Kwota uchwalona w roku 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	—	Nie preliminuje się z tego powodu, że szkoła sporządza wyroby na rachunek Towarzystwa powroźniczego w Radymnie, które w zamian dostarcza bezpłatnie materyału tak do wyrobów, jakoteż do celów handlowych i opłaca wynagrodzenie uczniów.
1. Subwencye:						
a) od gminy	100	100	100	—	100	
b) od Rady powiatowej .	50	50	50	—	50	
c) od c. k. Rządu . . .	500	400	500	—	500	
d) z funduszów krajowych	880	802	730	—	730	
Razem .	1.530	1.352	1.380	—	1.380	

Rozchód.

1. Płace:						
a) instruktor	800	800	800	—	800	
b) nauczyciel czytania i pisania	350	354	350	—	350	
c) katecheta	40	9	40	—	40	
d) nauczyciel stylistyki zawodowej, buchalteryi i ekspedycyi	50	25	50	—	50	
e) pomocnik kancelaryjny .	50	50	50	—	50	
2. Środki naukowe	100	100	50	—	50	Mniej wedle potrzeby.
3. Rozmaite inne wydatki . .	30	6	30	—	30	
4. Ubezpieczenie maszyn . .	10	8	10	—	10	
— Na nowe maszyny	100	—	—	—	—	
Razem .	1.530	1.352	1.380	—	1.380	

E. Szkoły dla wyrobów koronkarskich i haftów.

77. Kańczuga. Szkoła koronkarska.

Przychód.	W roku 1897 preliminowano	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem	Uzasadnienie:
	zł.	zł.	zł.	zł.	
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.500	1.500	—	1.500	
2. Subwencye:					
a) od gminy	24	24	—	24	
b) od Rady powiatowej . .	100	100	—	100	
c) od c. k. Rządu	400	600	—	600	Na podstawie reskryptu Wysokiego c. k. Ministerstwa oświaty z dnia 13. kwietnia 1896, L. 4.708 — którem dotychczasowa subwencya na 600 zł. podniesioną została.
d) z funduszów krajowych	696	761	—	761	
Razem . . .	2.720	2.985	—	2.985	

Rozchód.					
1. Płace:					
a) kierowniczka	700	600	—	600	W płacy dotąd preliminowanej 700 zł. mieściło się wynagrodzenie za odstąpiony lokal na cele szkolne w sumie 100 zł., która na rok 1898 w odpowiedniej pozycyi 2. umieszczoną zostało.
b) nauczycielka pomocnica I.	180	200	—	200	
c) „ „ II.	180	180	—	180	
d) remuner. kierowniczki .	160	200	—	200	Na podstawie reskryptu Wysokiego ck. Ministerstwa powołanego w rubryce przychodów, a mianowicie z 13 kwietnia 1896 do L. 4.708, remuneracyę kierowniczki podwyższono o 40 zł., t. j. na 200 zł.
e) „ nauczycielki I.	20	20	—	20	
f) „ „ II.	20	20	—	20	
2. Wynajem i lokalu	—	100	—	100	
3. Opał	80	40	—	40	
4. Oświetlenie	30	15	—	15	
5. Usługa	90	40	—	40	
6. Materyał	150	250	—	250	
7. Środki naukowe	30	30	—	30	
8. Rozmaite inne wydatki . . .	40	40	—	40	
9. Wypłata uczenic	1.040	1.250	—	1.250	
Razem . . .	2.720	2.985	—	2.985	

78. Stary Sącz. Krajowa szkoła koronkarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
— Zaliczka Komitetowi na uzupełnienie inwentarza . . .	—	351	—	—	—	
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	300	147	300	—	300	
2. Subwencye:						
a) od gminy	300	300	300	—	300	
b) od Rady powiatowej . .	300	300	300	—	300	
c) od c. k. Rządu . . .	250	200	300	—	300	
d) z funduszów krajowych.	630	279	540	—	540	
Razem . . .	1.780	1.577	1.740	—	1.740	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierowniczka	480	480	480	—	480	
b) nauczycielka przedmiotów dopełniających . .	180	—	180	—	180	
c) katecheta	100	80	100	—	100	
d) remuneracya za naukę rysunków	120	120	120	—	120	
2. Wynajem lokalu	350	350	350	—	350	Szkoła umieszczoną została w klasztorze PP. Klarysek za czynszem rocznym 350 zł.
3. Opał	70	83	80	—	80	
4. Oświetlenie	10	1	10	—	10	
5. Usługa	40	40	40	—	40	
6. Materyał	60	24	50	—	50	
7. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza.	100	171	60	—	60	
8. Rozmaite inne wydatki. . .	70	26	70	—	70	
9. Wynagrodzenie uczenic za robotę	200	23	200	—	200	
— Zaliczka pozostawiona Komitetowi na urządzenie szkoły w Starym Sączu	—	179	—	—	—	
Razem . . .	1.780	1.577	1.740	—	1.740	

79. Zakopane. Krajowa szkoła koronkarska.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w r. 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł	Uzasadnienie:
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	2.560	2.634	2.633	—	2.633	Wyższy dochód na podstawie wynikłości za rok 1896.
2. Subwencye:						
a) od c. k. Rządu . . .	600	600	600	—	600	
b) z funduszów krajowych	1.910	1.962	2.293	130	2.423	
Razem . . .	5.070	5.196	5.526	130	5.656	

Rozchód.

1. Płace:						
a) kierowniczka szkoły . .	920	920	1.000	—	1.000	Więcej z powodu przypadającego drugiego dodatku pięcioletniego od 1-go września 1897 w kwocie 80 zł.
b) nauczycielka pomocn. I.	360	360	360	—	360	
c) „ „ II.	200	200	200	—	200	
d) „ „ III.	200	193	200	—	200	
e) nauczyciel rysunków . .	240	240	240	—	240	
f) katecheta	50	30	50	—	50	
g) nauczyciel czytania, pisania i rachunków . .	120	120	120	—	120	
h) pomocnik kancelaryjny .	180	120	180	—	180	
2. Wynajem lokalu	400	400	400	—	400	
3. Opał	100	82	100	—	100	
4. Oświetlenie	60	31	60	—	60	
5. Usługa	100	100	100	—	100	
6. Materyał	460	390	389	—	389	Mniej na podstawie wynikłości za rok 1896.
7. Uzupełnienie inwentarza . .	—	—	—	80	80	Z powodu potrzeby zakupna szafy na materyały, stołków i tablicy.
8. Środki naukowe	100	65	100	—	100	
9. Rozmaite inne wydatki . .	130	58	140	50	190	Kredyt nadzwyczajny wstawia się na naprawę pieców.
10. Wynagrodzenie uczenic . .	1.450	1.887	1.887	—	1.887	Więcej na podstawie wynikłości za rok 1896.
Razem . . .	5.070	5.196	5.526	130	5.656	

80. Maków. Szkoła hafciarska.

Przychód.

Przychód.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wyniosło w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898 Zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 Nadzwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 Razem zł.
— Zapas kasowy z roku 1895 .	—	34	—	—	—
1. Subwencye:					
a) od gminy	48	48	48	—	48
b) od Rady powiatowej . .	25	50	25	—	25
c) od c. k. Rządu . . .	350	350	350	—	350
d) z funduszów krajowych	584	639	769	—	769
Razem . . .	1.007	1.121	1.192	—	1.192

Rozchód.

1. Płace:						
a) nauczycielka kierująca .	600	620	600	—	600	
b) nauczycielka pomocnicza	—	133	180	—	180	Z powodu rozwoju szkoły i większe ilości uczenic.
c) katecheta	100	36	100	—	100	
d) ryczałtowy zwrot kosztów podróży za fachowy nadzór	100	75	100	—	100	
2. Opał	50	38	50	—	50	Stowarzyszenie pożyczkowe „Wzajemna pomoc“ w Makowie, dostarcza dla szkoły na mocy umowy do LW. 36.118/95 dwa pokoi za zwrotem kosztów opału i usługi w kwocie 50 zł. rocznie.
3. Usługa						
4. Oświetlenie	12	—	12	—	12	
5. Środki naukowe i materyał do do roboty	130	124	100	—	100	
6. Rozmaite inne wydatki . . .	15	95	50	—	50	
Razem . . .	1.007	1.121	1.192	—	1.192	

81. Lwów. Krajowa keramiczna Stacya doświadczalna przy c. szkole politechnicznej.

Przychód.

	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.	Wynikłość w roku 1896 zł.	Wniosek na rok 1898. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	Uzasadnienie:
1. Dochody własne:						
a) opłata za badania materyałów na ich przydatność przemysłową, niemniej opłaty od przemysłowców, fabryk i w ogóle za czynności w ich interesie przez stacyę wykonane	500	233	500	—	500	
b) dochód ze sprzedaży typowych wyrobów stacyi, jak wzorów zastosowania szkliw, polew, farb, emalij i nowych technik stacyi	100	96	100	—	100	
c) opłaty od praktykantów pobierających naukę w stacyi	30	28	30	—	30	
2. Dotacya z funduszu krajowego	4.550	4.741	4.550	—	4.550	
Razem . . .	5.180	5.098	5.180	—	5.180	

Rozchód.

1. Płaca dyrekt. stacyi 2.000 zł. dodatek aktywalny 360 „ I. dodatek pięcioletni 200 „ II. „ „ 200 „	2.760	2.663	2.760	—	2.760	Drugi dodatek pięcio letni rozpoczął się 26. maja 1895.
2. Płaca adjunkta	720	670	720	—	720	
3. Płaca laboranta po 60 zł. miesięcznie	720	460	720	—	720	
4. Usługa po 25 zł. miesięcznie	300	300	300	—	300	
5. Uzupełnienie ingredyencyi keramicznych	100	170	100	—	100	
6. Opał lokalu stacyi	150	113	150	—	150	
7. Opał pieców technicznych .	120	131	120	—	120	
8. Gaz do oświetlania i do celów technicznych	100	130	100	—	100	
9. Koszta kancelaryjne, frachty i portorya	80	54	80	—	80	
10. Biblioteka i czasopisma . .	80	28	80	—	80	
11. Wydatki nieprzewidziane .	50	379	50	—	50	
Razem . . .	5.180	5.098	5.180	—	5.180	

Część II.

PRELIMINARZ OGÓLNY

wydatków funduszu krajowego

na cele popierania przemysłu w kraju

na rok 1898.

(Rubryka XVI. budżetu krajowego).

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Proponowana subwencya rządowa	Subwencya krajowa zwyczajna	Subwencya krajowa nadzwyczajna	Subwencya krajowa Razem	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie				
XVI.		**I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.**					
	1	W Białej	830	830	—	830	830
	2	„ Bochni	490	510	—	510	489
	3	„ Brodach	415	455	—	455	413
	4	„ Brzeżanach	549	549	—	549	549
	5	„ Buczaczu	480	470	—	470	381
	6	„ Drohobyczu	607	608	—	608	608
	7	„ Gorlicach	490	392	—	392	421
	8	„ Jarosławiu	560	560	—	560	560
	9	„ Jaśle	500	498	—	498	440
	10	„ Kałuszu	500	600	—	600	400
	11	„ Kołomyi	490	434	—	434	491
	12	„ Krakowie na Kleparzu	400	400	—	400	400
	13	„ „ w Ogrodzie angielskim	400	400	—	400	400
	14	„ „ na Smoleńsku	400	400	—	400	400
	15	„ „ „ Kaźmierzu	400	400	—	400	400
	16	„ „ „ Dajworze	400	400	—	400	400
	17	„ Krośnie	620	620	—	620	620
	18	„ Łańcucie	450	460	—	460	442
	19	„ Lwowie u św. Anny	554	480	—	480	554
	20	„ „ „ św. Antoniego	520	454	—	454	520
	21	„ „ im. Czackiego	520	454	—	454	520
	22	„ „ „ Elżbiety	554	480	—	480	554
	23	„ „ „ Konarskiego	554	480	—	480	554
	24	„ „ u św. Marcina	520	454	—	454	520
	25	„ „ im. Mickiewicza	740	660	—	660	740
	26	„ „ „ Piramowicza	554	480	—	480	554
	27	„ „ „ Staszica	554	480	—	480	554
	28	„ „ „ Bernsteina izraelicka	485	485	—	485	485
	29	„ Myślenicach	—	800	—	800	—
	30	„ Nowym Sączu	520	560	—	560	437
	31	„ Nowym Targu	549	549	—	549	549
	32	„ Przemyślu	480	451	—	451	481
	33	„ „ na przedmieściu lwowskim	480	416	—	416	425
	34	„ Podgórzu	460	480	—	480	460
	35	„ Rzeszowie	615	695	—	695	612
	36	„ Samborze	606	629	—	629	663
	37	„ Sancku	516	508	—	508	505
	38	„ Stanisławowie	650	908	—	908	635
	39	„ Starym-Sączu	557	557	—	557	557
	40	„ Sądowej-Wiszni	495	505	—	505	495
	41	„ Stryju	400	534	—	534	403
	42	„ Tarnopolu	610	592	—	592	616
	43	„ Tarnowie	560	660	—	660	555
	44	„ Wadowicach	505	465	—	465	505
	45	„ Wieliczce	375	425	—	425	375
		Do przeniesienia	22.914	23.627	— —	23.627	22.472

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Proponowana subwencya rządowa	Subwencya krajowa zwyczajna	Subwencya krajowa nadzwyczajna	Subwencya krajowa Razem	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie				
XVI.		Z przeniesienia . .	22.914	23.627	—	23.627	22.472
		W Żółkwi	436	438	—	438	437
	46	„ Żywcu	650	760	—	760	406
	47	Na uzupełnienie przyborów szkolnych	1000				
	48	Na nowo założyć się mające szkoły		—	1.000	1.000	1.000
	49	w roku 1898	—	—	1.000	1.000	1.000
		Razem . . .	25.000	24.825	2.000	26 825	25.315
		II. Szkoły fachowe, przemysłowe i warsztaty instrukcyjne.					
		A. dla wyrobów z drzewa i łoziny.					
	50	Szkoła koszykarska w Czerwonej-Woli	1000	1000	—	1.000	700
	51	Krajowa szkoła koszykarska w Dżurowie	500	582	—	582	452
	52	Pożyczka Wydziałowi powiatowemu w Śniatynie na zakupno realności dla szkoły koszykarskiej w Dżurowie	—	—	3.000	3.000	—
	53	Szkoła koszykarska w Rudkach .	400	495	100	595	390
	54	Kraj. szkoła koszykarska w Skołyszynie	500	945	180	1.125	830
	55	„ „ „ „ Strychańcach	450	484	—	484	450
	56	„ „ „ „ Wojsławiu .	480	470	—	470	450
	57	„ „ „ „ Zatorze .	600	560	100	660	600
	58	Na zakupno nowych modeli dla szkół koszykarskich	—	—	200	200	—
	59	Krajowy warsztat kołodziejski w Grybowie	1350	2.100	200	2.300	1.690
	60	Krajowy warsztat kołodziejski w Grzymałowie	1550	1.810	250	2.060	1.550
	61	Krajowa szkoła kołodziejska i ciesielska w połączeniu z kuźnią w Kamionce Strumiłowej . . .					
		a) na utrzymanie	1400	4.116	—	4.116	4.476
		b) na rozszerzenie budynku zasiłek .	—	—	800	800	
	62	Krajowa szkoła stolarska w Stanisławowie	1000	2.690	1.100	3.790	2.260
	63	Krajowa szkoła stolarska w Kalwaryi	1.200	2.020	—	2.020	3.020
	64	Pożyczka gminie Kalwaryi na budynek szkolny	—	—	500	500	4.000
	65	Krajowy warsztat naukowy dla wyrobu zabawek w Jaworowie .	—	930	520	1.450	—
		Razem . . .	10.430	18.202	6.950	25.152	20.868

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Proponowana subwencya rządowa	Subwencya krajowa zwyczajna	Subwencya krajowa nadzwyczajna	Subwencya krajowa Razem	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie				
		B. Dla wyrobów gancarskich.					
XVI.	66	Krajowa szkoła gancarska w Kołomyi	2.800	3.740	450	4.190	3.470
	67	Krajowy warsztat gancarski w Porembie	1.800	1.440	—	1.440	2.522
	68	„ „ „ „ Toustem	1.300	1.210	350	1.560	1.680
		Razem . . .	5.900	6.390	800	7.190	7.672
		C. Dla wyrobów dla skóry.					
	69	Krajowy warsztat szewski w Uhnowie	570	1.000	280	1.280	562
	70	„ „ „ „ Witkowie	750	1.698	450	2.148	1.428
	71	Kraj. warsztat szewski w Starym-Sączu	600	1.294	350	1.644	1.170
	72	„ „ „ „ Drohobyczu .	—	800	—	800	—
	73	„ „ „ „ Dobczycach .	—	1.640	600	2.240	—
	74	Majsterskie kursa szewskie we Lwowie	—	800	—	800	—
	75	„ „ „ w Krakowie	—	800	—	800	—
	76	Na zakupno modeli obuwia . .	—	—	—	—	100
		Razem . . .	1.920	8.032	1.680	9.712	3.260
		D. Dla wyrobów tkackich.					
	77	Krajowa szkoła tkacka w Krośnie					
		a) na utrzymanie	3.500	5.314	—	5.314	4.138
		b) na budynek i urządzenia dla tkactwa mechanicznego	—	—	—	—	7.000
	78	Krajowy warsztat tkacki w Glinianach					
		a) na utrzymanie . . .	1.100	1.386	200	1.586	1.380
		b) zasiłek dla towarzystwa tkackiego na budynek szkolny . . .	—	—	4.000	4.000	—
	79	Krajowy warsztat tkacki w Gorlicach	350	350	—	350	350
	80	„ „ „ „ Korczynie	720	1.070	50	1.120	1.090
	81	„ „ „ „ Kossowie	700	1.380	—	1.380	1.660
	82	„ „ „ „ Łańcucie	400	1.230	—	1.230	1.230
	83	Kraj. warsztat tkacki w Rychwałdzie					
		a) na utrzymanie	480	1.030	—	1.030	1.130
		b) na budowę budynku szkolnego IV. i ostatnia rata	—	—	500	500	500
	84	Krajowy warsztat tkacki w Wilamowicach	400	700	—	700	700
	85	Kraj. szkoła sukiennicza w Rakszawie					
		a) na utrzymanie	2.500	3.800	—	3.800	3.860
		b) na urządzenia dla warsztatów mechanicznych I. rata . . .	—	—	7.500	7.500	—
		c) zasiłek na budowę drogi do Rakszawy	—	—	3.300	3.300	—
		Razem . . .	10.150	16.260	15.550	31.810	23.038

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Proponowana subwencya rządowa	Subwencya krajowa zwyczajna	Subwencya krajowa nadzwyczajna	Razem	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie				
		E. Dla wyrobów powroźniczych.					
XVI.	86	Instrukcyjny warsztat powroźniczy w Radymnie	500	730	—	730	880
		F. Dla wyrobów koronkarskich i haftów.					
	87	Szkoła koronkarska w Kańczudze .	600	761	—	761	696
	88	Krajowa szkoła koronkarska w Starym-Sączu	250	540	—	540	630
	89	Krajowa szkoła koronkarska w Zakopanem	600	2.293	130	2.423	1.910
	90	Szkoła hafciarska w Makowie . .	350	769	—	769	584
	91	Szkoła koronkarska u SS. Miłosierdzia w Przeworsku	—	300	—	300	300
		Razem . . .	1.800	4.663	130	4.793	4.120
		G. Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych.					
	92	Szkoła wydziałowa im. św. Scholastyki w Krakowie	800	500	—	500	500
	93	Szkoła robót utrzymywana przez Towarzystwo pracy kobiet we Lwowie	500	700	—	700	700
	94	Szkoła specyalna robót kobiecych PP. Benedyktynek w Przemyślu .	—	420	—	420	420
	95	Towarzystwo pracy kobiet w Kołomyi	200	500	—	500	500
	96	„ „ „ „ Krakowie	—	600	—	600	600
		Razem . . .	1.500	2.720	—	2.720	2.720
		H. C. k. Szkoły fachowo-przemysłowe subwencyonowane ze skarbu krajowego.					
	97	C. k. Szkoła dla przemysłu drzewnego w Zakopanem	—	1.650	—	1.650	1.650
	98	C. k. Szkoła dla przemysłu drzewnego w Kołomyi	—	1.100	—	1.100	1.100
	99	C. k. Szkoła ślusarska w Świątnikach					
		a) na utrzymanie	—	1.554	—	1.554	1.554
		b) na dodatkowe roboty w budynku szkolnym	—	—	750	750	—
	100	Zasiłek na zapomogi dla majstrów kształcących się w szkole ślusarskiej w Świątnikach . . .	—	400	—	400	400
	101	Zasiłek dla warsztatu kowalskiego w Sułkowicach na *a*) utrzymanie .		512	—	512	1.462
		b) rozszerzenie budynku . . .	—	—	—	—	250
		c) na kurs majstrów	—	300	—	300	300
		Razem . . .	—	5.516	750	6.266	6.716

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Proponowana subwencya rządowa	Subwencya krajowa zwyczajna	Subwencya krajowa nadzwyczajna	Subwencya krajowa Razem	Kwota uchwalona na rok 1897
			Złote austryackie				
		III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego.					
XVI.	102	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie . . .	—	4.550	—	4.550	4.550
	103	Na utrzymanie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie	—	1.500	—	1.500	1.500
	104	Muzeum przemysłowe we Lwowie .	—	2.000	—	2.000	2.000
	105	„ „ w Krakowie .	—	2.000	—	2.000	2.000
	106	Na wydawnictwo wzorów rysunkowych	—	1.500	—	1.500	1.500
	107	Na podręcznik szkol. do nauki tkactwa	—	—	—	—	1.500
	108	Na stypendya przemysłowe . .					
		a) na zasiłki dla kandydatów kształcących się na nauczycieli szkół przemysłowych uzupełniających .	—	2.000	—	2.000	2.000
		b) na inne stypendya przemysłowe .	—	12.000	—	12.000	12.000
	109	Na nauczycieli wędrownych dla tkactwa, koszykarstwa i szewstwa .	—	3.000	—	3.000	3.000
	110	Na nowe warsztaty instrukcyjne powstać mające w roku 1898 .	—	2.000	—	2.000	3.000
	111	Koszta inspekcyi i nadzoru szkół przemysłowych	—	3.000		3.000	3.000
		Razem . . .	—	33 550	—	33.550	36.050
		IV. Wydatki Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.					
	112	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł	—	200	—	200	200
	113	Biuro Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych	—	—	—	—	—
		a) koszta podróży, dyety i inne wydatki . . 2.000 zł.		2.000	—	2.000	2.000
		b) płaca sekretarza . . 1.200 „		1.200	—	1.200	1.200
		c) dodatek osobisty do płacy sekretarza . 600 „		600	—	600	600
		d) płaca pomocnika biurowego . . . 480 „		480	—	480	480
		Razem . . .	—	4 480	—	4.480	4.480

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Proponowana subwencya rządowa	Subwencya krajowa zwyczajna	Subwencya krajowa nadzwyczajna	Subwencya krajowa Razem	Kwota uchwalona na rok 1898
			Złote austryackie				
		V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.					
XVI.	114	Na zasiłki bezwrotne na cele przeprzemysłowe	—	9.000	—	9.000	9.000
	115	Na wydawnictwo „Przewodnika przemysłowego“	—	1.000	—	1.000	1.000
	116	Dotacya krajowa funduszu przemysłowego	—	25.000	—	25.000	25.000
		Razem . . .	—	35.000	—	35.000	35.000
		VI. Szkoły handlowe i zasiłki na popieranie handlu.					
	117	Szkoła handlowa w Krakowie . .	—	2.000	—	2.000	2.200
	118	Na akademię handlową we Lwowie .	—	3.000	—	3.000	3.000
	119	Na stypendya dla młodzieży handlowej	—	3.000	—	3.000	3.000
	120	Agent handlowy dla wyrobów krajowych	—	1.200	—	1.200	—
		Razem . . .	—	9.200	—	9.200	8.200
		Zestawienie.					
	I.	Szkoły przemysłowe uzupełniające	25.400	24.825	2.000	26.825	25 315
	II.	Szkoły fachowe przemysłowe i warsztaty naukowe:					
		A) dla wyrobów z drzewa . .	10.430	18.202	6.950	25.152	20.868
		B) „ „ gancarskich . .	5.900	6.390	800	7.190	7.672
		C) „ „ ze skóry . .	1.920	8.032	1.680	9 712	3.260
		D) „ „ tkackich . .	10.150	16.260	15.550	31.810	23.038
		E) „ „ powroźniczych .	500	730	—	730	880
		F) „ „ koronkarskich .	1.800	4.663	130	4.793	4 120
		G) subwencyowane zakłady kobiece	1.500	2.720	—	2.720	2.720
		H) szkoły rządowe subwencyonowane	—	5.516	750	6.266	6.716
	III	Wydatki ogólne	—	33.550	—	33.550	36.050
	IV.	Wydatki Komisyi	—	4.480	—	4.480	4.480
	V.	Zasiłki i pożyczki	—	35.000	—	35.000	35.000
	VI.	Szkoły i inne sprawy handlowe .	—	9.200	—	9.200	8 200
		Ogółem . . .	57.600	169.568	27.860	197.428	178.319

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1897.

Wyjaśnienia.

Na rok 1897 uchwalono . . .	178.319 zł.
Na rok 1898 preliminuje się . . .	197.428 zł.
zatem więcej o . .	19.109 zł.

Z następujących powodów:

Do poz. 1—47. W zwyczajnych preliminuje się ogółem więcej o 1.510 zł. z powodu wstawienia na utrzymanie nowo założonej szkoły w Myślenicach, dodania drugiej klasy kursu przemysłowego w Kałuszu, przybycia nowej klasy i potrzeby oddziału równorzędnego w Żywcu, dodania drugiej klasy kursu handlowego w Stanisławowie, wreszcie wedle potrzeby w poszczególnych szkołach przedstawionej szczegółowo w preliminarzach dołączonych do sprawozdania krajowej komisyi dla spraw przemysłowych.

„ „ 50. W zwyczajnych więcej o 300 zł. z powodu zwiększonej ilości uczniów, urządzenia internatu i podniesienia płacy instruktora.

„ „ 51. W zwyczajnych więcej o 130 zł. wedle potrzeby uzasadnionej w dołączonym szczegółowym preliminarzu tejże szkoły.

„ „ 52. W napzwyczajnych więcej o 3.000 zł. z powodu koniecznej potrzeby przyjścia z pomocą Wydziałowi powiatowemu przy zakupnie realności na pomieszczenie szkoły koszykarskiej w Dżurowie.

„ „ 53. W zwyczajnych więcej o 305 zł. w nadzwyczajnych mniej o 100 zł. ogółem więcej o 205 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ 54. W zwyczajnych więcej o 115 zł. w nadzwyczajnych więcej o 180 zł. ogółem więcej o 295 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ 55. W zwyczajnych więcej o 34 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ 56. W zwyczajnych więcej o 20 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ 57. W zwyczajnych więcej o 260 zł. w nadzwyczajnych mniej o 200 zł. ogółem więcej o 60 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ 58. W nadzwyczajnych więcej o 200 zł. z powodu potrzeby odświeżenia form produkcyi koszykarskiej.

„ „ 59. W zwyczajnych więcej o 410 zł. w nadzwyczajnych więcej o 200 zł. ogółem więcej o 610 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ 60. W zwyczajnych więcej o 510 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ 61a) W zwyczajnych więcej o 140 zł. w nadzwyczajnych mniej o 500 zł. ogółem mniej o 360 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ 61b) W nadzwyczajnych więcej o 800 zł. z powodu potrzeby rozszerzenia budynków wskutek przybycia kursu ciesielskiego.

„ „ 62. W zwyczajnych więcej o 830 w nadzwyczajnych więcej o 700 zł. ogółem więcej o 1.530 zł z powodu jak poz. 51.

„ „ 63. W nadzwyczajnych mniej o 1.000 z powodu iż odpada kredyt na uzupełnienie inwentarza i zapas materyałów.

„ „ 64. W nadzwyczajnych mniej o 3.500 zł. z powodu, iż wprawdzie odpadła jednorazowa pożyczka udzielona w kwocie 4.000 zł. gminie Kalwaryi w r. 1897 na budynek szkoły stolarskiej natomiast jednakże okazała się potrzeba udzielenia znowu zasiłku gminie na dokupno gruntu celem niezbędnego rozszerzenia podwórza przed magazynem szkolnym.

„ „ 65. W zwyczajnych więcej o 930 zł. w nadzwyczajnych więcej o 520 zł. ogółem więcej o 1.450 zł. z powodu, iż warsztat ten początkowo utworzony na próbę otrzymał stalszą organizacyę od 1. września 1897 i jak poz. 51.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do poz. 66. W zwyczajnych więcej o 470 zł. w nadzwyczajnych więcej o 250 zł. ogółem więcej o 720 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *67.* W zwyczajnych mniej o 82 zł. w nadzwyczajnych mniej o 1.000 zł. ogółem mniej o 1.082 zł. z powodu, iż odpadł wydatek na rekonstrukcyę budynku i jak poz. 51.

„ „ *68.* W zwyczajnych mniej 470 zł. w nadzwyczajnych więcej o 350 zł. ogółem mniej o 120 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *69.* W zwyczajnych więcej o 438 zł. w nadzwyczajnych więcej o 280 zł. ogółem więcej o 718 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *70.* W zwyczajnych więcej o 270 zł. w nadzwyczajnych więcej o 450 zł. ogółem więcej o 720 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *71.* W zwyczajnych więcej o 624 zł. w nadzwyczajnych mniej o 150 zł. ogółem więcej o 474 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *72.* W zwyczajnych więcej o 800 zł. z powodu, iż szkoła ta otwartą została dopiero w jesieni roku 1897.

„ „ *73.* W zwyczajnych więcej o 1.640 zł. w nadzwyczajnych więcej o 600 zł. ogółem więcej o 2.240 zł. z powodu jak poz. 72.

„ „ *74.* W zwyczajnych więcej o 800 zł.
„ „ *75.* „ „ „ o 800 „ } Na kursa majsterskie sześcio do ośmiotygodniowe.

„ „ *76.* W nadzwyczajnych mniej o 100 zł. z powodu, iż odpadła potrzeba zakupywania modeli obuwia.

„ „ *77.* W zwyczajnych więcej o 1.296 zł. w nadzwyczajnych mniej o 120 zł. ogółem więcej o 1.176 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *78a)* W zwyczajnych więcej o 6 zł. w nadzwyczajnych więcej o 2.00 zł. ogółem więcej o 206 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *78b)* W nadzwyczajnych więcej o 4.000 zł. z powodu potrzeby nowego budynku szkolnego, gdyż obecny chyli się do upadku i jest już nieodpowiedni.

„ „ *80.* W zwyczajnych mniej o 20 zł. w nadzwyczajnych więcej o 50 zł. ogółem więcej o 30 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *81.* W zwyczajnych więcej o 20 zł. w nadzwyczajnych mniej o 300 zł. ogółem mniej o 280 zł. z powodu jak 51.

„ „ *83* W zwyczajnych mniej o 100 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *83b)* W nadzwyczajnych wstawia się IV. i ostatnia rata 500 zł. zasiłku dla gminy przyznanego uchwałą sejmowę z dnia 16. lutego 1894 w kwocie 2.000 zł.

„ „ *85a)* W zwyczajnych więcej o 1.240 zł. w nadzwyczajnych mniej o 1.300 zł. ogółem mniej o 60 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *85b)* W nadzwyczajnych wstawia się 7.500 zł. w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6 lutego 1897.

„ „ *85c)* w nadzwyczajnych wstawia się 3.300 zł. łącznie z kredytem preliminowanym w rubr. X na budowę niezbędnej drogi do zakładu.

„ „ *86.* W zwyczajnych mniej o 50 zł. w nadzwyczajnych mniej o 100 zł. ogółem mniej o 150 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *87.* W zwyczajnych więcej o 75 zł. wedle potrzeby nzasadnionej w szczegółowym preliminarzu tej szkoły.

„ „ *89.* W zwyczajnych więcej o 383 zł. w nadzwyczajnych więcej o 130 zł. ogółem więcej o 513 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *90.* W zwyczajnych więcej o 185 zł. z powodu jak poz. 51.

„ „ *99b)* W nadzwyczajnych więcej o 750 zł. z powodu koniecznej potrzeby zaopatrzenia budynku w gromochrony i obrukowania podwórza.

Fundusz krajowy. Preliminarz na rok 1898.

Do *poz. 101.* W nadzwyczajnych pod *a*) mniej o 950 zł. a pod *b*) mniej o 250 zł. z powodu, iż odpadły kredyta udzielone na naprawę budynku wskutek grzyba i na rozszerzenie budynku.

„ „ *107.* W nadzwyczajnych mniej o 1.500 zł. z powodu, iż odpadł kredyt na podręcznik do nauki tkactwa.

„ „ *110.* W zwyczajnych mniej o 1.000 zł. z powodu zmniejszonej potrzeby zakładania nowych warsztatów instrukcyjnych.

„ „ *117.* W zwyczajnych mniej o 200 zł. z powodu, iż odpadło extra-ordynaryum.

„ „ *120.* W zwyczajnych więcej o 1.200 zł. z powodu utworzyć się mającej posady agenta handlowego w celu ożywienia sprzedaży wyrobów szkół krajowych i wogóle wyrobów krajowego przemysłu.

LW. 68.198/97.

Alg 35.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 1. grudnia r. 1896 LW 74141/96 o czynnościach w przedmiocie spraw górniczych w ciągu r. 1896, nie było przedmiotem obrad Wys. Sejmu i Wydział krajowy nie otrzymał żadnego specyalnego w tych sprawach polecenia. Uchwałą z d. 13. lutego 1897 przeznaczył jednak Wysoki Sejm na cele górnicze fundusze, z użycia których przedkładamy niniejsze sprawozdanie:

a)	na badanie kraju w celu zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania	2.500 zł.
b)	na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego	500 „
c)	na subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego	3.500 „
d)	na stacyę doświadczalną dla produktów naftowych . .	1.000 „
e)	na zbieranie i ogłaszanie dat statystycznych o produkcyi i handlu nafty i wosku ziemnego	800 „
f)	na stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół wiertniczych i akademii górniczych	2.500 „
g)	na potrzeby muzeum górnictwa nafty i wosku ziemnego w ck. szkole politechnicznej we Lwowie	150 „
h)	na nagrody konkursowe za napisanie podręcznika górnictwa nafty i wosku ziemnego w Galicyi	2 720 „

W sprawozdaniu niniejszem zachowamy ten sam co w dawniejszych porządek, rozróżniając starania o podniesienie nauki górnictwa w kraju, zarówno w wyższych państwowych, jak i w niższych krajowych zakładach, poparcie udzielone badaniom naukowym geologicznym, chemiczno-technologicznym, czy górniczym, i starania dotyczące zmniejszenia ilości nieszczęśliwych wypadków, które trafiają robotników, zatrudnionych w kopalniach wosku ziemnego w Borysławiu, oraz inne, budżetu krajowego nie obciążające sprawy.

Obejmuje ono też sprawozdanie z czynności kraj. Rady górniczej i komisyi geologicznej Rady, oraz z prac wykonanych w krajowej stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych.

I.

Urządzenie nauki górnictwa.

W tym dziale przedewszystkiem zaznaczamy z wdzięcznością, że Wysokie Ministerstwo wyznań i oświecenia reskryptem z dnia 9. listopada z. r. L 17566 zarządziło utworzenie w c. k. szkole politechnicznej we Lwowie nadzwyczajnej katedry dla encyklopedyi górnictwa, dla górnictwa naftowego i nauki

o głębokich wierceniach, a reskryptem z d. 27. października b. r. L. 27588 zamianowało profesora tych nauk w osobie inżyuiera górniczego Wydziału krajowego p. Leona Syroczyńskiego. Wydział krajowy uważa to jako pierwszy krok do wykonania rezolucyi Sejmu z d. 13. lutego 1894, którą uchwalono starać się o uzupełnienie wyższych nauk technicznych w kraju oddziałem górniczo-hutniczym i nie przestanie dalszych w tym kierunku czynić starań.

Nie chcąc utrudniać obsadzenia tej ważnej dla kraju katedry siłą jaknajlepiej do tego ukwalifikowaną, Wydział krajowy zezwolił p. Syroczyńskiemu na przyjęcie stanowiska profesora, a nie zamierza też obsadzić posady inżyniera-górnika przy Wydziale krajowym, bo p. Syroczyński czyni starania u Wys. Rządu, aby jako stały sekretarz kraj. Rady górniczej mógł nadal referaty fachowe, dotyczące spraw górniczych załatwiać, a może to zrobić bez żadnej dla tych spraw ujmy, i z pewną dla funduszu krajowego oszczędnością.

Organizacya kraj. szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu nie wyszła w ciągu ubiegłego roku ze stanu prowizorycznego, bo chociaż zakres nauczania o wiele został powiększony i szkoła znacznie się rozwinęła, statut szkoły nie jest jeszcze ostateczoie ustalony i formalnie wydany, ani subwencya c. k. rządu przyznaną i wypłaconą. Statut uwzględniający wszelkie zaszłe w organizacyi szkoły zmiany przedłożył Wydział krajowy Wys. Ministerstwu rolnictwa odezwą z dnia 14. sierpnia r. b. LW. 50861 z prośbą wyrażenia swej opinii, i wskazania warunków, którym mamy czynić zadość, żeby szkoła otrzymywała subwencyę rządową, a uczniowie jej mieli przyznane prawo kierowania i dozorowania robót górniczych i wiertniczych. Na tę odezwę nie otrzymał jeszcze Wydział krajowy odpowiedzi.

Co zaś do samej szkoły, to w sprawozdaniu Wydziału krajowe z d. 1. grudnia 1896 LW. 74141 jużeśmy przedstawili. że wskutek rezygnacyi dyrektora szkoły wiertniczej we Wietrznie p. Zenona Suszyckiego i niemożności odpowiedniego urządzenia tej szkoły nadal odrębnie w zachodniej części kraju, została ona przeniesioną do Borysławia i pod jedną z istniejącą tam kraj szkołą górniczą dyrekcyę postawiona. Dla połączonych szkół przyjął Wydział krajowy po zasięgnięciu opinii kraj. Rady górniczej i specyalnej dla tych szkół komisyi zasadę, że do szkoły mają być przyjmowani tylko uczniowie, którzy ukończyli 3 klasy gimnazyalne lub realne lub tacy którzy egzaminem równe tej kwalifikacyi udowodnią wykształcenie i co najmniej 6-miesięcy w kopalniach nafty pracowali lub praktykowali, że w czasie trwania nauk mają mieszkać razem w specyalnie na ten cel urządzonym budynku i oddawać się wyłącznie nauce i ćwiczeniom, a w kopalniach już nie pracować; naukę rozdzielono zaś na dwa odrębne działy: wiertniczy i górniczy, wymagający każdy jednego roku nauki i jednego roku przygotowawczych studyów, od którego zresztą uczeń odpowiednim teoretycznym i praktycznym egzaminem może się uwolnić.

Dla tak zakreślonego programu nauki trzeba było znaleść drugiego nauczyciela, o co u nas nie łatwo; dopiero z dniem 1. kwietnia b. r. objął naukę działu wiertniczego ukończony słuchacz c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie p. Robert Breitenwald, który już poprzednio dwa lata był nauczycielem szkoły wiertniczej we Wietrznie, a odtąd samoistnie kopalnią nafty w Krygu kierował, a naukę w dziale górniczym w charakterze asystenta szkoły ukończony słuchacz akademii górniczej p. Adam Łukaszewski; wszystkie przedmioty kursu przygotowawczego, oprócz nauki religii zostały między nich podzielone, a dyrektorem szkoły pozostał inżynier górniczy Gąsiorowski, dyrektor kopalni wosku ziemnego Galicyjskiego Banku kredytowego w Borysławiu.

Ze względu na interes uczniów, którzy 6 miesięcy, bo od października 1896 na kurs nauki wiertnictwa czekali, otwarto dnia 1- kwietnia b. r. fachowy kurs wiertniczy w Borysławiu, który trwał po koniec lipca. — Na wykłady uczęszczało 18 uczniów, z tej liczby 6 eksternistów, a egzamin odbyty przy udziale c. k. urzędnika górniczego okręgowego w Drohobyczu, przed komisyą złożoną z inżyniera górnika Wydziału krajowego, dyrektora szkoły i pp. Wacława Wolskiego a w jego zastępstwie p. Ludwika Zdanowicza, jako reprezentantów przemysłowców i delegatów kraj. towarzystwa naftowego, okazał, że nauczanie było dobre i uczniowie którzy dobrze go zdali, posiadają wszystkie wiadomości niezbędne dla dozorców lub kierowników robót wiertniczych w krajowych kopalniach nafty i jedni po 6-miesięcznej, drudzy po 12-miesięcznej praktyce mogą stanąć do wprowadzonego obecnie do organizacyi szkoły drugiego kwalifikacyjnego egzaminu.

W okresie feryalnym odbyto drugi kurs praktycznej nauki wiercenia dla uczniów wyższych szkół technicznych, którzy się górnictwu krajowemu specyalnie poświęcają, ale dopuszczono nań i jednego ucznia poprzedniego kursu, który dobrego stopnia na egzaminie nie uzyskał; z 8 uczniów, co się zgłosili na ten kurs, odbyło go istotnie 6, a mianowicie 4 uczniów wyższej szkoły politechnicznej we Lwowie, 1 akademik górniczy z Przibramu, 1 repetent. Na egzaminie wobec tej samej komisyi w końcu września b. r. okazali uczniowie przeważnie bardzo dobry postęp, co zarówno dowodzi ich uzdolnienia jak i istotnej użyteczności kursu.

Nowy rok szkolny 1897/8 rozpoczął się pod lepszymi jeszcze auspicyami, bo dyrekcya odrzuciwszy tych kandydatów, którzy albo nie mieli dostatecznej praktyki w kopalniach, lub na egzaminie nie okazali dosyć wiadomości z nauk przygotowawczych, przyjęła 21 uczniów, zapisując 6 na kurs przygotowawczy, a 13 na fachowy kurs wiertniczy; dwaj pozostali kwalifikowali się na fachowy kurs górniczy, który w roku bieżącym jednak się nie odbędzie. Pomyślny to bardzo wynik, ale 20 uczniów nie mogło mieszkać w budynku najętym dla 12, ani słuchać wykładów i rysować w małej sali, przeznaczonej dla nich w kancelaryi zarządu kopalń Galicyjskiego Banku Kredytowego. Znalazła się więc dyrekcya wobec konieczności najęcia w drugim domu mieszkania dla 6 uczniów i najęcia osobnego domu dla wykładów szkolnych, w którym 3 niewielkie pokoje można przeznaczyć na sale wykładowe i rysunkowe, jeden mały na kancelaryę, jeden na zbiory i muzeum. Ciasno to i niewygodnie, a jednak tworzy wydatek przekraczający kwotę 3.500 zł. na ten cel przed rokiem przez Wysoki Sejm przeznaczoną i Wydział krajowy tylko dlatego nie wnosi o dodatkowy kredyt, że żywi nadzieję, iż Wysokie Ministerstwo rolnictwa subwencyę swą na tę szkołę już w reskrypcie z dnia 20. maja b. r. L. 515/41 przyobiecaną, w roku bieżącym i na potrzeby tego szkolnego roku wypłaci. Na wypadek gdyby to nie nastąpiło, przedstawia Wydział krajowy potrzebę uchwalenia rezolucyi, wzywającej Wysoki Rząd do oświadczenia się co do przedłożonego mu projektu statutu szkoły i do wyznaczenia, oraz wypłacenia zapadłej w r. 1897 subwencyi.

Zwiększenie się szkoły i jej potrzeb pociągnęło za sobą i większe wydatki w dziale zasiłków udzielanych górnikom i uczniom praktycznych szkół i akademii górniczych (poz. 257 r. 1897). Zarówno Wydział krajowy jak i władze rządowe uznają, że młodzież która się do tego zawodu i do tych studyów garnie jest często tak biedną, że istotnie bez zapomogi odbyć studyów nie może i stypendya dawane górnikom są coraz większe i liczniejsze — ale najjaskrawiej występują te stosunki w Borysławiu, gdzie pobyt jest drogi, bo miasteczko nie posiada wcale ani odpowiednich mieszkań ani lokali urządzonych dla stołowania się a młodzież która do szkoły przychodzi, przerywa swe z reguły już płatne zatrudnienie w kopalniach i pozostaje bez zarobku, w położeniu w którem tylko przy pomocy rodziny, zakładu w którym pracowała lub funduszu publicznego może przeżyć miesiące nauce poświęcone. Dlatego oprócz wolnego pomieszkania, które wszystkim uczniom szkoły z reguły powinno być dane, udzielał Wydział krajowy w ciągu pierwszego kursu 12 uczniom zasiłek, w ciągu drugiego kursu 6, a udzieli ich także uczniom obecnie kurs odbywającym, bo się znajduje wobec pilnych i pracowitych, a bardzo ubogich uczniów. Dla opędzenia potrzeb w roku 1898 rachujemy na pomoc Rządu, na ofiarność przedsiębiorstw naftowych, które robotników do szkoły wysyłają i na to, że rozpoczęte we Lwowie wyższe kursa górnictwa pozwolą młodzieży naszego kraju nie tak licznie szukać wykształcenia górniczego za granicą, gdzie życie droższe i zasiłków trzeba większych, ale pozostawać we Lwowie, gdzie mniejszym zasiłkiem niezbędne opędzi potrzeby. Na wypadek gdyby kwota 2.500 zł. na ten cel w r. 1898 preliminowana wystarczyć nie mogła, mniema Wydział krajowy iż z pozycyi przyznanej na utrzymanie samej szkoły będzie mógł coś zaoszczędzić i na zasiłki obrócić, jeśli Wysoki Sejm raczy zezwolić na wniesione w sprawozdaniu budżetowem przeniesienie wydatków z jednej z tych dwóch pozycyj na drugą.

II.

Geologiczne i chemiczne badania naukowe; podręcznik dla górnictwa nafty i wosku ziemnego.

Stawiając w sprawozdaniu zeszłorocznem na czele prac geologicznych te badania, które służą do wydania atlasu kraju i opisu użytecznych jego kopalin, zaznaczył Wydział krajowy, że badania powierzchni w niektórych okolicach kraju są

niewystarczające, w drugich, lepiej poznanych, mogą i powinny być uzupełnione; pierwsze, okolice galicyjskiego niżu, wymagają dla celów agronomiczno-geologicznych zbadania podglebia, drugie, okolice naftowe, posiadające rozwinięty, górniczy przemysł, dostarczyły z kopanych szybów i wierconych otworów świdrowych wiele dat, które dla geologii kraju zużytkować już należy. Okoliczność, że bieżącego lata wszyscy prawie geologowie naszego kraju, a w szczególności obaj geologowie, którym wydział krajowy był poruczył naukowe badanie, profesor Dr. Szajnocha i asystent Dr. Grzybowski, brali udział w międzynarodowym geologicznym kongresie w Petersburgu i wycieczkach ten kongres uzupełniających i 6 tygodni za granicami kraju spędzili, spowodowała, że ich badania nie mogły być ukończone i prace w roku zeszłym, jako poniekąd dodatkowe zaznaczone, główne w roku bieżącym zajmują miejsce.

Opóźnienie sprawozdania z badań poruczonych Dr. Szajnosze i Dr. Grzybowskiemu, a mianowicie kartograficzne zdjęcie i opis okolicy Przemyśla i okolicy objętej arkuszem Pilzno-Ciężkowice, nie tamują w niczem biegu wydawnictwa atlasu, bo jak to wynika ze sprawozdania przewodniczącego komisyi fizyograficznej Akademii Umiejętności Dr. Kreutza z dnia 10. listopada b. r. l. 288, kolorowe odbicia 8., 9. i dużego, prawie podwójnego 10. zeszytu (okolice miasta Lwowa) wydawnictwa są już w korekcie drukarskiej, a 10 zeszytów stanowić będzie razem 54 arkuszy siatki geologicznej, nieco nad połowę atlasu. Do tego przybywa w ciągu roku przyszłego zeszyt opracowany przez Dr. Szajnochę, obejmujący okolicę Wadowic, Wieliczki i Bochni po Nowy Sącz, mapy Dra Grzybowskiego od Sącza ku Ciężkowicom i Pilznu i mapy prof. Łomnickiego okolicy na zachód od Lwowa położonej Mościska-Lubaczów-Płażów; ze zbadanych okolic nie mamy tylko map Dr. Teisseyrego, arkusze Komarno-Rudki, Bóbrka-Mikołajów, Przemyślany, Stryj, Rohatyn i Halicz-Kałusz, oraz prof. Dra Dunikowskiego z pasu kraju od Sambora-Drohobycza i Stanisławowa po węgierską granicę.

Geologiczno-agronomiczne badania poruczono w roku bieżącym Dr. Kazimierzowi Miczyńskiemu, docentowi rolnictwa c. k. Szkoły politechnicznej we Lwowie i wybrano okolicę Lubaczowa i Oleszyc w powiecie Cieszanowskim, którą jednocześnie badał prof. Łomnicki pod względem ściśle geologicznym. W ciągu 4-ch tygodni miesiąca września, bo w czasie kiedy zbiory były ukończone, przeszedł pan Miczyński przestrzeń około 85 kilometrów kwadr., a nie licząc szybkich sondowań za pomocą laski świdrowej, wykonał około 200 płytkich, 2 do 3 metrów głębokich wierceń, zapomocą ziemnego, talerzowego świdra; z tych wierceń otrzymał 62 charakterystycznych próbek gleby, podglebia, a czasem i głębszego podłoża i w ciągu zimy podda je mechanicznej, a ewentualnie i chemicznej analizie.

P. Miczyński znalazł, że jakkolwiek obszar przez niego badany należy prawie wyłącznie do formacyi lodowcowego dyluwium, to przedstawia jednak wiele rozmaitości pod względem własności fizykalnych gleby i jej urodzajności: wśród piasków rozróżniać należy szczere wydmy, piaski zwięźlejsze i podmokłe, płytkie torfowiska, — wśród piasczystych glin te, których piasek ma mniej lub więcej połączeń żelazowych, tak, że jedne mają przepuszczalne dla wody, drugie nieprzepuszczalne podłoże, nareszcie gleby gliniaste aluwialne i dyluwialne. Sprawozdanie, które p. Miczyński przedłoży po otrzymaniu wyniku analiz, będzie oddane do oceny sekcyi rolniczej komisyi fizyograficznej, ale komisya geologiczna Rady nie wątpi o tem, że praca ta będzie istotnie dlą rolnictwa pożyteczna i na poparcie zasługuje. W roku przyszłym przeznaczy się na ten rodzaj badań taką kwotę, żeby teren zbadany odpowiedział rozmiarom jednego arkusza mapy fotograficznej monarchii według skali 1:25000, a miejsce do badania nie jest wprawdzie wyznaczone, ale z korzyścią dla rolnictwa krajowego będzie, jeśli będą wybierane w kraju okolice choćby od siebie odległe, ale przedstawiające różne typy gleb, byle w każdej okolicy zrobiono przestrzeni tyle ile wynosi arkusz wydawnictwa.

Co zaś do mikroskopowych badań namułów wiertniczych z kopalń naftowych, to Dr. Grzybowski ogłosił już drukiem w Czasopiśmie polskiego towarzystwa przyrodników im Kopernika we Lwowie dłuższą pracę o badaniach Krosna i pasu potockiego, zaopatrzoną w przekroje tych kopalń i bardziej specyalną o otwornicach pokładów naftodajnych z tej samej okolicy w wydawnictwie Akademii umiejętności. Prace te są cennym przyczynkiem do naszych wiadomości o układzie geologicznym tej okolicy kraju, a uzupełniają spostrzeżenia i wiadomości zebrane o tej samej okolicy przez inż. p. Angermanna, którego praca raczej tektonice niż umiejętnej geologii jest

poświęcona; obie drukowane z polecenia Wydziału krajowego w tem samem czasopiśmie „Kosmos“, uzupełniają się i będą pożyteczne zarówno dla ludzi naukowo pracujących jak i dla praktyków.

P. Grzybowski dotychczas jest i do 1. października 1898 ma pozostać asystentem gabinetu geologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego; skoro w tym czasie stanowczo to opuści zajęcie, zajdzie potrzeba lepszego wynagrodzenia jego pracy, którą wprawdzie w tym samym lokalu prowadzić będzie, ale wyłącznie jej się oddając, za nią środki utrzymania musi mieć zapewnione. Ponieważ ta nadwyżka rozchodu obciąży tylko budżet jednej czwartej części roku, mniema Wydział krajowy, że wydatek może być pokryty z ogólnej kwoty 2.500 zł. wstawionej w budżet na ten cel i nie zachodzi potrzeba większego kredytu.

Z technologiczno-chemicznych badań produktów naftowych zdaje przeważnie
Aleg. 1. sprawę kierownik kraj. stacyi doświadczalnej dla tych badań ustanowionej i jego sprawozdanie in extenso tu dołączamy ·/. Przedstawia ono wzrost czynności bieżących stacyi, skoro po 1. października 1897 wykonał 8 analiz dla stron i dwa orzeczenia, ogłosił przytem kilka naukowych prac, będących w związku z przemysłem naftowym i stosownie, po myśli Wydziału kraj. publikowanych w fachowych, polskich lub niemieckich pismach; zaznacza też to sprawozdanie, że z nauczycielskiej czynności kierownika stacyi korzystali nie tylko słuchacze c. k. szkoły politechnicznej ale i obcy, urzędnik techniczny rosyjskiego ministerstwa finansów.

O użyteczności kraj. stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych wogóle, o tem co stacya nasza zdziałała, zarówno jak i o tem dla czego przemysł i handel produktami naftowymi wymaga stacyi doświadczalnych, posiadających charakter publicznych instytucyj, przedłożył Wydział kraj. Wys. Sejmowi z. r. odrębne sprawozdanie specyalnej komisyi. Do niego możemy tylko dodać, że praca stacyi pozostaje ciągle pod zwierzchnim nadzorem tej komisyi i kraj. Rada górnicza po dłuższej nad sprawozdaniem kierownika stacyi dyskusyi, postanowiła zmienić nieco kierunek jego badań i zalecić mu by się nie ograniczał do studyów produktów pobocznych fabrykacyi, ale się zajął więcej badaniem metod oznaczenia wartości handlowej różnych gatunków surowej nafty i jej przerobów. Kwestya ta jest na czasie z powodu coraz większej konkurencyi rosyjskich i amerykańskich produktów z naszymi — jest ważną, bo da fabrykantom istotnie użyteczne wskazówki prowadzenia fabryk. Ze względu zaś, że jest bardzo ogólną, że metod badania może być wiele, a chodzi o wskazanie najlepszej — wskazano kierownikowi stacyi dokładne zajęcie się metodą fotometryczną jako cel pośredni, a wracając do zaniechanej nieco myśli zachęcania do technologiczno-chemicznych badań produktów naftowych młodych chemików, pracujących we wszystkich krajowych wyższych zakładach naukowych, postanowiono krytyczne na doświadczeniu oparte zbadanie wszystkich metod do oznaczenia wartości produktów naftowych ogłosić jako temat do takich badań i wyznaczyć za najlepsze rozwiązanie kwestyi nagrodę 300 zł. w. a.

Wydział krajowy nieraz już się oświadczył za użytecznością oznaczania nagrody za prace dokonane w laboratoryum chemicznem jednego z wyższych krajowych zakładów naukowych i utrzymywał na ten cel w budżecie krajowym odrębną kwotę choć jej często nie wydawano. W roku 1893 będzie na wniosek profesorów Pawlewskiego i Dr. Radziszewskiego 4 takie prace podane do wiadomości uczących się chemików i na ten cel pozostawia się w budżecie krajowym kwota 500 zł. w. a.

W trzeciej niniejszym ustępem objętej sprawie t. j. w sprawie wydania podręcznika dla krajowego górnictwa nafty i wosku ziemnego, za którego napisanie wyznaczono nagrody w łącznej kwocie 2.720 zł. a. w. polecenie Wys. Sejmu zostało w ten sposób wykonane, że Wydział krajowy ułożył szczegółowy program podręcznika, dzieląc go, dla ułatwienia kompetentom ich pracy na 4 części, geologiczną, górnictwa nafty, górnictwa wosku ziemnego i czwartą, traktującą o ekonomiczno-handlowej stronie tego przemysłu i wyznaczył dla każdej z nich przybliżony rozmiar w arkuszach druku i dwie nagrody, jedną dla najlepszej i wymogom konkursu zupełnie odpowiadającej pracy, drugą za taką pracę, która odpowiadając wymogom konkursu w ogólności, pierwszej nagrody by nie otrzymała czy to dla tego, że nie była najlepszą, czy dla częściowych braków.

Z wydaniem manuskryptów nie będzie miał Wydział krajowy żadnych trudności ani powstać mogą stąd koszta, bo Wydział krajowego Towarzystwa naftowego zobowiązał się kosztem własnym, lub w porozumieniu z autorem pierwszej nagrodzonej w każdym dziale pracy, wydać ją na własne ryzyko.

Ze względu, że uchwała Sejmu krajowego, upoważniająca do tego wydatku zapadła dopiero w lutym b. r. mogło ogłoszenie konkursu nastąpić dopiero 9. marca b. r. L. 13724 — a termin roczny, dany do napisania poszczególnych prac, upłynie nie z końcem kalendarzowego roku 1897, ale z d. 1. marca r. 1898. Zarządzenie to stawia Wydział krajowy w niemożności użycia w okresie budżetowym kwoty 2.720 zł. i Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać Wysoki Sejm o przeniesienie tej kwoty w myśl preliminarza budżetu na r. 1898.

W należytym czasie t. j. w lutym r. 1898 Wydział krajowy ogłosi nazwiska członków komisyi, której ocenienie przedłożonych prac poruczy.

III.

Do ważniejszych spraw górniczych, nie obciążających budżetu krajowego, któremi Wydział krajowy w bieżącym roku się zajmował, należy sprawa starań aby c. k. Rząd przez urządzenie badań naukowych i przez ustanowienie specyalnego komitetu dla zbadania warunków bezpieczeństwa w kopalniach wosku ziemnego i nafty, oraz przez wydanie odrębnych dla tych kopalń górniczo-policyjnych przepisów, spowodował zmniejszenie ilości nieszczęśliwych w tych kopalniach wypadków. Rezolucya Wys. Sejmu w tym przedmiocie była c. k. Namiestnictwu we Lwowie zakomunikowaną i jak to już powiedzieliśmy w sprawozdaniu z d. 1. grudnia 1896 r. c. k. Starostwo górnicze w Krakowie wydało tego roku w maju do L. 1558 specyalne dla kopalń wosku ziemnego w Galicyi przepisy, które przedsiębiorcy tych kopalń, tak więksi jak mniejsi, uważali za bardzo uciążliwe, a Wydział krajowy zarówno jak i Wydział towarzystwa naftowego za nieodpowiednie. Wydział krajowy przedstawił też c. k. Władzy górniczej potrzebę zmiany wielu przepisów, a przedewszystkiem potrzebę specyalnej w Borysławiu dla tej sprawy ankiety. Nie uzyskawszy przychylnej odpowiedzi, odwołał się Wydział kraj. do Wys. Ministerstwa rolnictwa, które najprzychylniej przedstawienie Wydziału krajowego przyjęło i reskryptem z d. 20. maja 1897 r. L. 515 zarządziło ustanowienie specyalnego komitetu dla kopalń wosku ziemnego w Borysławiu, na wzór takichże stałych komitetów istniejących w Morawskiej Ostrawie i w Segengottes, oraz ponowne na miejscu dochodzenie, jakie górniczo-policyjne przepisy byłyby dla kopalń w Borysławiu wskazane, przyczem i zastępca Wydziału krajowego miałby możność wyrażenia swych uwag i wniosków. Ankieta ta istotnie odbyła się w d. 21 do 30 czerwca b. r. w Borysławiu i wzięli w niej udział zastępca Wys. Ministerstwa radca dworu Fryderyk Zechner, jako znawcy inżyn. górn. Franciszek Brzezowski i inżynier górnik Wydziału krajowego Syroczyński, oraz zastępcy c. k. Starostwa górniczego w Krakowie, c. k. Urzędu górniczego w Drohobyczu i stron interesowanych.

Wynik obrad ankiety został Wysokiemu Ministerstwu rolnictwa w formie dokładnie zredagowanego projektu nowych przepisów górniczo-policyjnych przedłożony i Wydział kraj. nie wątpi, że skoro te przepisy wejdą, co nastąpi niebawem, w życie, robotnicy tych kopalń będą pracować w warunkach więcej odpowiednich warunkom zdrowia i bezpieczeństwa, a ilość nieszczęśliwych wypadków czy to śmierci, czy ciężkiego uszkodzenia się zmniejszy.

W sprawie cła na wwożone do austro węgierskiej monarchii naftowe produkta i utrudnień dla wwozu falsyfikatu kaukaskiej nafty miał Wydział krajowy zapewnienie Wysokiego Ministerstwa Rolnictwa z dnia 12. sierpnia r. z. L. 1313, że przy odnowieniu cłowego i handlowego przymierza z Węgrami, baczna na ten przedmiot zwróconą będzie uwaga, ale wobec trudności, jakie odnowienie tego przymierza w ogóle natrafia nic w tej sprawie więcej nie zdziałano.

Co zaś do dat statystycznych o produkcyi i handlu naftowymi produktami, które przy pomocy subwencyi z funduszu krajowego Wydział kraj. Towarz. naftowego zbiera i publikuje, to zestawienia te i peryody publikacyi odpowiadały wymogom przez Wydział krajowy postawionym.

Na podstawie powyższych wywodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w sprawach górniczych w ciągu r. 1897 przyjmuje Sejm do wiadomości.

2. Sejm ponawia polecenie dane Wydziałowi krajowemu do prowadzenia dalszych rokowań z c. k. Rządem o przyczynienie się odpowiednią kwotą do kosztów organizacyi i utrzymywania krajowej szkoły górniczej w Borysławiu.

3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do przeniesienia na rachunek roku 1898 całej kwoty 2.720 zł. a. w. w poz. 259 rubryka XV. 1897 uchwalonej a nie wydanej.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 26. listopada 1897.

Marszałek krajowy
S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

z czynności stacyi doświadczalnej dla przemysłu naftowego za czas od 1. stycznia do 1. października 1897.

Przyjętym zwyczajem dzielę czynności stacyi na 3 rodzaje, to jest: 1. czynności bieżące, obejmujące wykonanie analiz lub orzeczeń produktów naftowych na życzenie władz lub stron wykonane; 2. czynności naukowe; 3. czynności nauczycielskie.

ad 1. Spraw bieżących na żądanie władz nie miałem w powyższym czasokresie, natomiast powiększyła się ilość zleceń prywatnych, w szczególności wykonałem: 4 analiz ropy, 1 analizę wosku ziemnego, 2 analizy węgla brunatnego, 1 analizę wody do zasilania kotłów, oprócz tego wydałem 2 orzeczenia w sprawie handlowej, raz w sprawie masy parafinowej dla sądu w Drohobyczu a drugi raz w procesie handlowym między fabryką nafty i parafiny „Apollo“ w Preszburgu i firmą rosyjską, dostarczającą falsyfikatu, przed sądem handlowym w Bremie.

ad 2. Badania naukowe stanowiły i w ubiegłym czasokresie moje główne zajęcie.

Przedewszystkiem ukończyłem prace nad zużytkowaniem odpadków kwasowych fabryk naftowych i ogłosiłem takowe drukiem w „Nafcie“, organie towarzystwa naftowego, po polsku i po niemiecku. Prace te, mające na celu zużytkowanie kwasu ponaftowego do fabrykacyi ałunu i siarkanu glinowego, zostały nagrodzone konkursową nagrodą ze strony Wydziału krajowego, jak również i druga moja praca, obejmująca zastosowanie smoły naftowej do fabrykacyi nowego rodzaju lakierów naftowych.

Polegając na wynikach tych badań zrobiłem przedmiotem moich dochodzeń działanie kwasu siarkowego na ropę i doszedłem na tej drodze nie tylko do nowych naukowych spostrzeżeń nad wpływem kwasu siarkowego na składniki ropy, ale osiągnąłem także i praktyczne rezultaty, albowiem dowiodłem, że przewlekłe działania kwasu siarkowego na ropę, dają pewnego rodzaju wartościowe smoły, które w jednym wypadku jako bitum albo gudron, w innym wypadku jako asfalt mogą znaleść zastosowanie. Z otrzymanego na tej drodze asfaltu sporządziłem lakiery, które od lakierów asfaltowych, preparowanych z asfaltów naturalnych w niczem się nie różnią.

Badania powyższe i metodę fabrykacyi gudronu, asfaltu jak wogóle całą nową metodę przeróbki ropy, polegającą na czyszczeniu jej kwasem siarkowym przed destylacyą opisałem krytycznie w „Zeitschrift für angewandte Chemie“, a równocześnie podałem także do „Nafty“, gdzie w polskim i niemieckim języku będą opublikowane

Oprócz tych praktycznych czysto zadań umieściłem dwie rozprawy naukowe nad naftą „Ueber Dissiociation erdölsauerer Salze und die quantitative Bestimmung des Säuregehaltes in Mineralsäuren“ w „Chemische Revue“ i „Einwirkung von Druck und Temperatur auf Erdöle II. Mittheilung Beitrag zur Kentniss des chemischen Verhaltens der Erdöle“ w „Zeitschrift für angewandte Chemie“. — Pierwsza praca posiada znaczenie analityczne dla oznaczeń wolnych kwasów w nafcie i olejach, druga obejmuje spostrzeżenia nad zmianami składu i własności ropy pod wpływem temperatury to jest podczas destylacyi i pod wpływem ciśnienia. Wykazane w tych doświadczeniach po raz pierwszy w sposób wybitny występujące zmiany własności i składu ropy mają dla jej przeróbki niepospolite znaczenie i powodują mnie do dalszego badania tego niezmiernie interesującego zjawiska.

W roku ubiegłym dostałem zaproszenie na członka zagranicznego towarzystwa „Verband für die Materialprüfungen der Technik“ z siedzibą w Berlinie z powodu, że instytucya ta posiada w swojej organizacyi sekcyę 9. dla badania olejów i produktów smarowych przyjąłem zaproszenie, na zebraniu jednak rocznem w Frankfurcie nad Menem nie byłem, natomiast biorę udział w opracowaniu protokołu.

ad 3. W roku ubiegłym zgłosił się do mnie p. Pantjuchow, urzędnik i delegat rosyjskiego ministerstwa finansów i pracował w stacyi doświadczalnej przez 6 tygodni od 1. czerwca do 15. lipca pod mojem kierownictwem, a następnie odbywszy praktykę w destylarni w Chorkówce przez 2 tygodnie po feryach. Pan Pantjuchow przygotowuje się do objęcia posady inspektora fabrycznego na Kaukazie. — Wykłady z technologii oleju skalnego i wosku ziemnego w zimowem półroczu i z oświetlania i opalania w letniem półroczu, jak również ćwiczenia z słuchaczami moich kursów odbywałem jak w latach ubiegłych.

Lwów 20. października 1897.

Roman Załoziecki,
kierownik stacyi.

LW. 72.095/97.

Akc 36.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego, o krajowej sprzedaży soli.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania Komisyi solnej o organizacyi sprzedaży produktów solnych pod zarządem kraju, powziął wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12 lutego 1897 następujące uchwały.

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego, o organizacyi sprzedaży soli warzonki Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zorganizowania w całym kraju sprzedaży soli dla bydła i pośrednictwa w dostarczaniu rolnikom kainitu kałuskiego, w części zaś zachodniej kraju, sprzedaży soli kamiennej a to w sposób analogiczny, jak Sejm określił cel i warunki objęcia w zarząd kraju sprzedaży soli topkowej w 59 wschodnich powiatach uchwałami z dnia 9 kwietnia 1892 r.

III. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby starał się zbadać powody zmniejszenia się konsumcyi kainitu kałuskiego, pomimo uznanych powszechnie zalet tego środka nawozowego i ażeby starał się wyjednać u c. k. Rządu takie zmiany przepisów co do sprzedaży kainitu, ewentualnie takie ulgi w kosztach przewozu kainitu, ażeby używanie kainitu stało się dla rolników przystępniejszem niż jest dotąd.

IV. Sejm wyraża przekonanie, iż potrzebnem byłoby założenie w czasie jak najspieszniejszym powiatowych składów soli bydlęcej w całym kraju.

Sól warzonka.

Co do sprzedaży soli warzonki, zaznaczyć musimy dalszy i stały jej rozwój. W roku bieżącym przyznał nam c. k. Skarb zwiększony kontyngent — na drugą połowę roku, tak, że w miesiącach od lipca do grudnia włącznie pobieramy na kredyt po 400 wagonów podczas gdy w pierwszej połowie roku, w której popyt za solą jest mniejszy, pozostał niezmieniony kredyt do wysokości 350 wagonów miesięcznie.

Obecny kontygent wynosi zatem 4.500 wagonów = 450.000 cetn. metr. rocznie.

W jedenastu miesiącach r. 1897 pobraliśmy soli:

	z kontygentu	za gotówkę	razem
w styczniu	35.000	2.444	37.444
w lutym	34.535	1.782	36.317
w marcu	32.719	2.336	35.055
w kwietniu	33.100	2.918	36.018
w maju	33.747	3.173	36.920
do przeniesienia	169.101	12.653	181.754

z przeniesienia	169.101	12.653	181.754
w czerwcu	33.287	3.434	36.721
w lipcu	40.000	3.192	43.192
w sierpniu	39.858	7.834	47.692
we wrześniu	38.336	3.974	42.310
w październiku	40.000	5.724	45.724
w listopadzie	40.000	6.227	46.227
razem	400.582	43.038	443.620

W miesiącach sierpniu i wrześniu nie wybraliśmy wyznaczonego kontyngentu 400 wagonów tylko dla tego, że niektóre saliny z powodów nieprzewidzianych nie mogły nam dostarczyć wyznaczonej ilości soli.

W miesiącach wiosennych nie wybraliśmy kontyngentu z powodu nie uregulowanego jeszcze popytu — jeżeli się jednak porówna ilość wogóle pobranej soli t. j. z kontyngentu i za gotówkę z ilością soli pobranej w analogicznych miesiącach w roku zeszłym, okaże się, że przewyższa ona wszędzie przyznany nam kontyngent 350 wagonów miesięcznie, do czego w roku zeszłym jeszcze nie doprowadziliśmy i że Zarząd przy dalszem staraniu prawdopodobnie już w roku następnym, pomimo pewnych trudności, jakie podobne uregulowanie poboru soli ze względu na bardzo rożniący się popyt za solą, stosownie do pór roku przedstawia, w każdej salinie w każdym miesiącu wyznaczony kontyngent wyczerpie.

Wydział krajowy nie szczędzi w tym kierunku trudów i nawet kosztów, przedewszystkiem bowiem chodzi nam o uniknięcie zarzutu, że nie wyczerpując całego kontyngentu szkodzimy interesowi c. k. Skarbu, który sól dla nas przeznaczoną trzyma w zapasie, i o uregulowanie poboru soli z każdej saliny w ten sposób, żeby nie spowodować nigdy nadprogramowego zastanowienia ruchu na salinie z tej przyczyny, że magzyny są zapełnione. Co do tego ostatniego, niewątpliwie dla należytej gospodarki na salinach najważniejszego punktu, stwierdzamy podobnie jak w roku zeszłym, że od czasu jak organizacya nasza należycie się rozwinąć mogła, żadna salina nie potrzebowała się tak jak się to w okresie przed dwoma laty często powtarzało, skarżyć, że z powodu zanadto małego poboru soli przez Wydział krajowy, zarządzać musi wbrew interesowi c. k. Skarbu robotników zastanowienie ruchu.

Tworzenie fili sprzedaży soli po wsiach postępuje w należytem tempie. W latach zeszłych utworzone zostały przeważnie te filie, których utworzenie ze względu na stosunki komunikacyjne było najłatwiejszem — w roku obecnym przymuszano już zastępców do tworzenia filii w miejscach odleglejszych — na rok przyszły zostaną do utworzenia te filie, przy których zakładaniu w przeważnej części trzeba będzie poczynić zastępcy pewne ulgi, gdyż bez tego założenie takiej filii nie opłaci się. Wydział krajowy stwierdza podobnie jak w roku przeszłym, że coraz więcej kółek rolniczych i zwierzchności gminnych udaje się do Wydziału krajowego z prośbą o filie. Jeżeli w miejscu tem, z którego prośba pochodzi, znajduje się już przez zastępcę założona filia, w takim razie lojalność wobec zastępcy, który ma wprawdzie prawa, ale także i ciężkie obowiązki, nie pozwala na bezpośredni pobór przez żądającego soli ze saliny, wobec czego stara się Wydział krajowy, aby takie kółko lub zwierzchność otrzymywała sól od zastępstwa po cenie najprzystępniejszej — jeżeli jednak zastępca filii nie założył, daje Wydział krajowy takiemu petentowi sól bezpośrednio ze saliny i zyskuje na tem dwojako, raz, że zwiększył ilość fili a powtóre, że zastępca dla którego także bezpośrednie utworzenie filii nie jest ani wygodnem ani korzystnem, z samej obawy przed dalszą interwencyą Wydziału krajowego, filie po wsiach z większym pośpiechem otwiera.

Wydział krajowy ma wszelkie prawo sądzić, że już w sprawozdaniu za rok przyszły będzie mógł zawiadomić Wysoki Sejm o istnieniu fili sprzedaży i soli we wszystkich wsiach, tem bardziej, że udzielenie nam przez c. k. Ministerstwo szesciomiesięcznego kredytu na sól, (o czem niżej) pozwala nam na energiczniejszą i skuteczniejszą w tym kierunku akcyę.

Co się tyczy uregulowania i ujednostajnienia ceny soli w kraju mamy prawo również zaznaczyć stanowczy postęp. Zastępców, którzy obecnie są dostatecznie przekonani, że Wydział krajowy w obecnych stosunkach może ich dotkliwie ukarać za nadużycie, powstrzymuje obawa przed karą od popełniania nadużyć. Nie mówimy tu o tych, którzy

rozumiejąc intencyę Wysokiego Sejmu z przekonania dążą do jak najlepszego uorganizowania sprzedaży w powierzowym im okręgu — a którzy niestety są w mniejszości.

Z zadowoleniem stwierdza Wydział krajowy, że ludność sama coraz lepszą kontrolę wykonywa, gdyż obecnie dochodzą do Wydziału krajowego skargi nawet na najmniejsze nadużycia, które z początku akcyi i dawniej, ludność spokojnie znosiła. Pomimo wszystkich starań jednak okazał się w kilku miejscach chwilowy brak soli jak np. w Brodach i Buczaczu. Gdy w pierwszym wypadku udowodnioną została zła wola funkcyonaryusza zastępstwa, został on skazany na zapłacenie 100 zł. na rzecz ubogich miejscowych, w drugim wypadku wykazały dochodzenia, że zastępstwo miało zapas dwunastodniowy, że poczyniło wszelkie kroki, aby do braku soli nie dopuścić i że nastąpił on z powodu braku wagonów, za który ani zastępstwo, ani krajowy Zarząd sprzedaży soli odpowiadać nie może. Zaniedbujących się w innych dwóch miejscach zastępców ukarał Wydział krajowy jednego usunięciem i uznaniem kaucyi jego za przepadłą — drugiego karą 25 zł; dwóch innych zastępców, skazał Wydział krajowy na kary pieniężne za doprowadzenie do tego, że brak soli zagrażał.

Wypadki takie są nieuchronne, wobec tego, że dostawienie na czas soli do tylu miejsc, zależne jest już nietylko od zastępców składających się z rozmaitych żywiołów, ale od wydarzeń elementarnych, od gorszej lub lepszej drogi, od przerwy komunikacyi kolejowej, od większego ruchu towarowego na kolejach itp. Winić Zarządu sprzedaży soli o nie nie można, tem bardziej, że jest całe mnóstwo wypadków, które do wiadomości publicznej nie dochodzą, a w których Zarząd stanowczem wystąpieniem, nieszczędzeniem trudów i kosztów zapobiegł zagrażającemu brakowi soli. Niepożądane te wypadki miały jednak tę dobrą stronę, że udowodniły na nowo pożyteczność naszej akcyi — z chwilą bowiem, gdy zastępstwu naszemu z jakiegokolwiekbądź powodu brakło soli, prywatni handlarze bezzwłocznie cenę soli podnosili.

Wydziałom powiatowym oddajemy w dalszym ciągu kontrolę nad zastępstwami w miarę tego, jak organizacya ich dochodzi do tego stopnia, że zajęcie się kontrolą ze strony Wydziałów powiatowych nie wymaga ani osobnych kosztów ani nie obciąża zanadto Wydziałów. We wszystkich swoich stosunkach z Wydziałami powiatowymi stara się krajowy Zarząd sprzedaży soli w interesie należytej kontroli o zupełne porozumienie. W wypadkach zmiany osób zastępców, mógł już obecnie krajowy Zarząd pozostawić całkiem wolną rękę właściwym Wydziałom powiatowym co do wyboru osoby zastępcy. Rozsyłane zawiadomienia do gmin, sprawią to, do czego krajowy Zarząd całą siłą dąży i co za najlepszą kontrolę uważa, t. j., że sama ludność poucza na o obowiązku sprzedawania przez zastępców soli po cenach oznaczonych przez Wydział krajowy, nie pozwoli się nikomu wyzyskiwać.

Z początkiem r. 1898 wchodzi w życie od dawnych lat już zamierzona zmiana organizacyi c. k. salin, polegająca między innemi na tem, że kierownictwo sprzedaży soli przechodzi w ręce technicznych naczelników salin. Stosunki z dotychczasowymi c. k. urzędami sprzedaży soli nie obyły się w początkach naszej akcyi bez pewnych kolizyi na niektórych salinach, łatwo dających się wytłumaczyć tem, że rzeczywiście urzędy te wobec ustawicznych skarg prywatnych handlarzy, z powodu naszej akcyi wnoszonych, miały bardzo wiele nieprzyjemności i zachodów — w miarę jednak postępu organizacyi utarły się te stosunki i nie pozostawiały w ostatnich czasach nic do życzenia. Nie wątpimy ani na chwilę, że i przy nowej organizacyi stosunki te w niczem nie ucierpią, a wypowiadamy tę nadzieję na tej podstawie, że ile razy mieliśmy dotychczas sposobność zetknięcia się z technicznymi zarządami salin, widzieliśmy, że intencye Wysokiego Sejmu w sprawie solnej całkowicie rozumieją i doznawaliśmy od nich pomocy, o ile to tylko w granicach istniejących przepisów, było możliwe.

Sprawa zmiany formy topki i sposobu jej opakowania postępuje. Terminu, w którym zmiana ta nastąpi, nie podobna oznaczyć, lecz z wiadomych nam starań c. k. Władz skarbowych widać, że uskuteczniona ona będzie tak prędko, jak tylko to możliwem się okaże.

Znany powszechnie wiosenny, niezwykły, wylew Czarnego Potoku w Kołomyi, przyniósł nam znaczną szkodę — zalał bowiem krajowy magazyn soli w mieście tem znajdujący się i zniszczył około 200 ctn. metr. soli. Udaliśmy się do c. k. Ministerstwa Skarbu z prośbą, aby wydało nam ilość soli równającą się ilości zatopionej za zwrotem kosztów rzeczywistych produkcyi, i mamy nadzieję, że prośba ta będzie pomyślnie załatwioną. W ten sposób strata nasza z dwuch tysięcy kilkuset zł. zredukuje się do kilkuset zł..

Sól kamienna. Wykonując wyżej przytoczone polecenie Wysokiego Sejmu wystaraliśmy się o przyznanie nam przez c. k. Skarb kredytu na sól kamienną w wysokości 500.000 zł., odpowiadającej rocznej ilości około 100.000 ctn. metr. soli kamiennej, która według naszych obrachowań przedstawia całą roczną konsumcyę 15 powiatów zachodnich kraju. Ponieważ już po przyznaniu nam trzechmiesięcznego kredytu wnieśliśmy do c. k. Ministerstwa Skarbu prośbę o sześciomiesięczny kredyt, który został nam też przyznany, ostateczne załatwienie tej sprawy ściągnęło się o tyle, że „warunki“, pod którymi mamy sól kamienną, bydlęcą i kainit na kredyt pobierać nie są jeszcze ułożone. Mamy jednak nadzieję, że nastąpi to w najbliższym czasie, tak, że już z początkiem roku 1898 będziemy mogli rozpocząć sprzedaż soli kamiennej we wszystkich powiatach, sól tę konsumujących.

Wszelkie kroki przygotowawcze są poczynione. Dnia 23 marca 1897 do L. 18497 zamianował Wydział krajowy pełnomocników dla poboru soli z tych salin dla Bochni, p. Gabryela Lipskiego, b. prefekta internatu dublańskiego, a przedtem pełnomocnika do poboru soli krajowej w Delatynie, dla Wieliczki p. Władysława Hordyńskiego b. urzędnika krajowych składów publicznych we Lwowie, z których pierwszy objął posadę d. 19 kwietnia, drugi d. 15 czerwca 1897. Przez ten czas badał krajowy zarząd sprzedaży soli stosunki handlu solą kamienną na miejscu w powiatach, przez komisye z Zarządu wysyłane, pełnomocnicy zaś zapoznawali się, ze spedycyą soli kamiennej i nabywali praktycznych wiadomości przy przesyłaniu kilku wagonów tej soli, które u Wydziału krajowego zamówione zostały. Ponieważ więc stosunki handlu solą po powiatach są Zarządowi obecnie znane, a aparat spedycyjny gotów, może Zarząd po otrzymaniu ostatecznej decyzyi co do kredytu, w porozumieniu z Wydziałami powiatowymi, zastępstwa sprzedaży soli w krótkim czasie otworzyć i urządzić je w myśl wskazówek danych nam przez Wysoki Sejm wspomnianą wyżej uchwałą.

C. k. koleje państwowe urządziły w zachodniej części kraju kilka składów soli na stacyach kolejowych, powierzając sprzedaż jej swoim organom. Dążeniem c. k. kolei państwowych było usunięcie spedycyi kołowej soli i przysporzenie przez to dochodów za przewóz soli. Magazyny te jednak nie mogły należycie rozwijać się, choć niektóre z nich wcale poważne ilości soli sprzedawały. W rękach krajowego zarządu sprzedaży soli mogłyby one przyczynić się do zwiększenia spedycyi kolejowej, zapewniając zarazem lepszy rozwój organizacyi krajowej. Dla tego też udajemy się równocześnie do c. k. kolei państwowych, z propozycyą, aby nam magazyny już założone odstąpiły, a zarazem pozwoliły na założenie na innych stacyach kolejowych, w tym celu upatrzonych, nowych magazynów. Mamy wszelką nadzieję że sprawa ta zostanie pomyślnie dla nas załatwioną, wobec tego, że u c. k. kolei państwowych spotkaliśmy się przy sposobności dotychczasowych naszych kroków z wszelką gotowoscią popierania akcyi przez Wysoki Sejm zarządzonej.

Jest obecnie w c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu rozbieraną kwestya, czy nie należałoby soli kamiennej wydawać w jednym tylko gatunku o przeciętnej cenie. Obecnie sprzedają c. k. saliny w Wieliczce i Bochni sól szybikową po 10 zł. za centnar, sól zieloną po 8 zł. 90 ct. za centnar i sól spyżową po 8 zł. 50 ct. za centnar. Soli zielonej wydają saliny bez porównania więcej niż soli szybikowej — tymczasem w handlu soli zielonej nigdzie spotkać nie można. W czasie od wydania jej ze saliny a dostania się do ręki konsumenta

przemienia się ona z zyskiem dla pośrednika — przeszło 100 zł. na wagonie, a z taką samą stratą dla konsumenta w sól szybikową o najwyższej cenie. Zrównanie gatunku soli położyłoby tamę tej spekulacyi i ułatwiłoby bardzo uregulowanie i ujednostajnienie ceny soli kamiennej — dla tego też wyczekujemy decyzyi c. k. Władz skarbowych z wielkiem zainteresowaniem.

Sól bydlęca.

Załączony odpis ogłoszenia. które umieściliśmy we wszystkich dziennikach krajowych i tygodnikach fachowych rolniczych dowodzi, że Wydział krajowy w myśl polecenia Wysokiego Sejmu pozakładał powiatowe składy soli bydlęcej. Składy te wypotrzebowały dotychczas 2.900 centn. metr. soli bydlęcej a ruch jaki się w nich w ostatnich objawił czasach daje zapewnienie, że sprzedaż soli bydlęcej rozwinie się należycie.

Oczywiście jest Wydział krajowy gotów utworzyć wszędzie tam skład, gdzie tylko okaże się potrzeba i ma nadzieję, że liczba tych składów tak się pomnoży, by artykuł ten, tak dla rolników potrzebny stał się każdemu przystępnym.

Na razie odezwały się z samego początku głosy, kwestyonujące dobroć i wydatność tej soli, a zarazem zarzucające jej, że po użyciu jej bydło kaszle, dostaje pryszczów na języku, biegunki etc. Rozbiór chemiczny soli bydlęcej, dokonany na polecenie Wydziału krajowego, wykazał, że sól ta zawiera 94% czystej soli kamiennej, reszta zaś składa się z 2% gliny i piasku, $1\frac{1}{2}$% chlorku wapiennego, $1\frac{1}{2}$% siarkanu sodowego i około 1% tlenku żelaza i piołunu, dodanych do soli celem jej zdenaturowania. Wszelkie objawy wyżej wymienione mogłyby pochodzić z zanadto wielkich dawek — dla tego też podał Wydział krajowy w ogłoszeniu pouczenie, jak sól bydlęca ma być zadawaną i stara się, aby w drodze publicystycznej, szczególniej w popularnych wydawnictwach były podane uwagi co do używania soli bydlęcej.

W 22 składach powiatowych oznaczył Wydział krajowy cenę na $6\frac{1}{2}$ ct. w jednym (w Borszczowie) na 7 ct. W wielu miejscach cena fiskalna soli wraz z kosztami dostawy przenosi naznaczoną przez Wydział krajowy cenę sprzedaży. Wydział krajowy zawiadomił też zastępców, że nadwyżkę kosztów zwróci im, pragnąłby bowiem jak najusilniej rozwinąć ten handel. Gdy c. k. koleje państwowe, czego się spodziewamy, udzielą nam na niektórych stacych miejsca w magazynach na sól bydlęcą, tak, że będziemy mogli wykorzystać całowagonowy fracht: potrzeba dopłacania do soli odpadnie w bardzo wielu z tych wydadków.

Ten sam skutek dla wielu relacyi będzie mieć założenie przez c. k. Skarb miejsca sprzedaży soli bydlęcej po cenie fiskalnej w Kałuszu. Przeważna część powiatów wschodnich będzie nabywała sól w Kałuszu, a mając ją taniej o cały koszt dostawy z Dobromila do Kałusza, będzie mogła więcej z tej soli korzystać. C. k. Władze skarbowe poczyniły już kroki, celem wyrabiania soli bydlęcej w Kałuszu. Obecnie odbywają się rokowania w sprawie dostarczania soli bydlęcej z Kaczyki do Kałusza, zamiast wyrabiania jej w Kałuszu.

Założenie składu soli w Kałuszu, urządzenie magazynów na niektórych stacyach i kwestya praktyczniejszych worków na sól bydlęcą, którą Wydział krajowy prawdopodobnie z korzyścią dla krajowych producentów worków, rozwiąże, powinny się przyczynić silnie do rozwoju handlu solą bydlęcą.

Kredyt udzielony nam na sól bydlęcą wynosi 200.000 zł. i choć „warunki“ również jeszcze nie zostały zredagowane, rozpoczęliśmy handel bez względu na pewne straty funduszu, nie chcieliśmy bowiem, aby hodowcy tej jesieni byli pozbawieni potrzebnej im dla hodowli soli.

Uchwałą z d. 27 sierpnia b. r. L. 54.502 postanowił Wydział krajowy udzielić powiatom, które najwięcej na brak odpowiedniej paszy dla bydła w roku bieżącym ucierpiały, zasiłku w soli bydlęcej, bezpłatnie do najbliższych, siedzib Wydziałów powiatowych, stacyj kolejowych dostarczonej.

Otrzymały zatem powiaty:

1.	Bohorodczany	25	ctn. m.
2.	Kolbuszowa	25	„
3.	Kołomyja	20	„
4.	Mielec	25	„
5.	Nisko	25	„
6.	Rudki	10	„
7.	Tarnobrzeg	25	„
8.	Żółkiew	20	„
9.	Żydaczów	25	„
	razem	200	ctn. m.

Kainit. Najważniejszą przeszkodą rozpowszechniania się kainitu, była jak się okazało, jego do niedawna obowiązująca za wysoka cena, od czasu bowiem, jak c. k. Rząd zniżył cenę kainitu z 1 zł. na 70 ct. za centnar metr. konsumcya kainitu znacznie się zwiększyła.

Badając dalej kwestyę kainitu doszedł Wydział krajowy do przekonania, że prawdziwe rozpowszechnienie się jego nastąpi dopiero wtedy, gdy mała własność będzie chciała i mogła bez trudności używać go.

W tym celu postanowił Wydział krajowy po pierwsze, wydać popularnie napisaną broszurkę o używaniu kainitu z odpowiedniemi wskazówkami a zarazem założyć liczne składy kainitu, w których bez trudności i bez nadmiernych formalności ludność kainit nabywaćby mogła. Broszurkę oddano do opracowania prof. Pomorskiemu z Dublan (co też już uskutecznił), równocześnie zaś zajął się krajowy Zarząd sprzedaży soli zakładaniem składów. Tu jednak okazały się pewne trudności. Kainit rozchodzi się tylko w większych ilościach w dwóch porach roku t. j. w późnej jesieni i wcześnie na wiosnę. Jeżeli ma on się rozchodzić w odpowiedniej, życzeniu Zarządu ilości, powinny koszta utrzymywania go na składzie być jak najmniejsze — tymczasem utrzymywanie składu przez cały rok dla dwóch krótkich sezonów odbytu koszta te nadmiernie podnosiły. Wydział krajowy pragnął zatem urządzić składy kainitu wraz ze składami solnymi, rachując, że prowizya pośrednika zredukuje się do należytej wysokości. Ponieważ jednak takiego łączenia składu kainitu z innymi gatunkami produktów solnych wzbraniają wyraźnie przepisy skarbowe, udał się Wydział krajowy przez c. k krajową Dyrekcyę skarbu we Lwowie do c. k. Ministerstwa, z prośbą o wyjątkowe zezwolenie Wydziałowi krajowemu, który przyjmował zupełną gwarancyę, że nadużycia żadne popełniane nie będą, na łączenie składów kainitu ze składami innych soli. Dnia 27 października b. r. otrzymaliśmy zawiadomienie, że c. k. Ministerstwo skarbu odniosło się do c. k. stacyi doświadczalnej chemicznej we Wiedniu z wezwaniem „do oświadczenia się, czy wobec zachodzącej obawy mięszania w handlu kainitu z solą jadalną i bydlęcą nie należałoby kainitu denaturować za pomocą farbnika“. Wydelegowany do Wiednia dla wzięcia udziału w Konferencyi Wydziałów krajowych w sprawach podatkowych Szef Departamentu II-go, czynił starania w c. k. Ministerstwie skarbu celem uzyskania innego postanowienia, uzyskał jednak tylko obietnicę, że c. k. Ministerstwo pozwoli na łączenie składów kainitu ze składami soli warzonki we wschodniej Galicyi. Będziemy czynić zatem, co będzie można, aby już na wiosenną kampanię kainitową składy takie funkcyonowały.

Na wniosek krajowej stacyi chemiczno-rolniczej w Dublanach, ze względu, na to, że używanie kainitu w połączeniu z żużlami Thomasa jest w przeważnej części wypadków bardzo wskazane, zobowiązaliśmy polecone nam przez tę stacyę jako najodpowiedniejsze zastępstwo fabryk morawskich i czeskich we Lwowie do zakładania składów żużli Thomasa tam, gdzie Wydział krajowy skład kainitu założy. W ten sposób będzie miał każdy rolnik obydwa materyały nawozowe pod ręką.

Na wniosek wyżej wymienionej stacyi udzieliliśmy pewną ilość kainitu za darmo do doświadczeń przez tę stacyę w rozmaitych częściach kraju zarządzonych.

Kredyt na kainit, przynany nam już w zasadzie wynosi 30.000 zł.

Stan funduszu solnego.

Zamknięcie rachunkowe za r. 1896 nie mogło być ukończone przed zamknięciem ubiegłej Sesyi Sejmowej i dla tego nie mogliśmy go przedłożyć Wysokiemu Sejmowi. Na podstawie przypuszczalnego rachunku zawiadomiła wtedy Komisya solna Wysoki Sejm w swojem sprawozdaniu, że czysty dochód, o który niedobór się zmniejszy, wynosić będzie około 15.000 zł. Z zadowoleniem stwierdzamy, że zamknięcie rachunkowe wykazało 18.000 zł. czystego dochodu.

Rubryki dochodów i wydatków przedstawiają się jak następuje:

Dochody.

1. Dochód brutto ze sprzedaży soli warzonki . .	160.870 zlr. 10 ct.		
2. Odsetki od zapasowego kapitału	22.384 „ 89 „	183.254 zlr. 99 ct.	

Wydatki.

1. Zużycie nieruchomości .	200 zlr. — ct.		
2. „ ruchomości . .	534 „ 22 „		
3. Płace urzędników . .	26.258 „ 83 „		
4. Remuneracya i noworoczne	2.788 „ 13 „		
5. Koszta podróży . . .	3.593 „ 30 „		
6. Utrzymanie i najem magazynów	1.053 „ 76 „		
7. c. k. Rządowi 2 ct. od centn: za wyniesienie .	8.215 „ 42 „		
8. Koszta spedycyi soli . .	107.469 „ 67 „		
9. Frachty kolejowe . . .	8.330 „ 80 „		
10. Bonifikacya i opusty . .	860 „ 72 „		
11. Odszkodowanie za sól .	50 „ 30 „		
12. Opał i oświetlenie . .	99 „ 35 „		
13. Porta i telegramy . .	1.182 „ 37 „		
14. Potrzeby kancelaryjne (papier, księgi rachunkowe, druki i inne potrzeby kancelaryjne) . . .	699 „ 40 „		
15. Rozmaite wydatki (koszta manipulacyjne w stosunku z pocztową, kasą oszczędności, i inne drobne wydatki)	1.372 „ 75 „		
16. Stemple	2.546 „ — „	165.255 zł. 02 ct.	
Nadwyżka dochodu z obrotu solą w r. 1896 . . .		17.999 zł. 97 ct	

Kwota niedoboru wynosiła zatem z końcem 1896 roku 39.464 zł. 65 ct. w. a.

Za pierwszych dziesięć miesięcy r. 1897 możemy już obecnie podać Wysokiemu Sejmowi wyniki. Przedstawiają się one jak następuje:

Dochody:

1. Dochód brutto ze sprzedaży soli	132.531 zł. 70 ct.	
2. Odsetki od zapasowego kapitału	19.133 „ 48 „	151.665 zł. 18 ct.

Wydatki:

1. Zużycie nieruchomości . .	150 zł. — ct.	
2. „ ruchomości . . .	381 „ 44 „	
3. Płace urzędników	22.510 „ 52 „	
4. Remuneracye i noworoczne	1.544 „ — „	
5. Koszta podróży	5.543 „ 84 „	
6. Utrzymanie i najem magazynów	544 „ 80 „	
7. C. k. rządowi 2 ct. od ctn. metr. za wyniesienie . .	6.412 „ 64 „	
8. Koszta spedycyi soli . .	89.394 „ 28 „	
9. Frachty kolejowe . . .	3.086 „ 03 „	
10. Bonifikacya i opusty . .	526 „ 42 „	
11. Odszkodowanie za sól . .	199 „ — „	
12. Opał i oświetlenie . . .	5 „ — „	
13. Porta i telegramy . . .	868 „ 40 „	
14. Potrzeby kancelaryjne (papier, książki, druki etc.) .	565 „ 13 „	
15. Rozmaite wydatki (koszta sądowe, legalizacye, adaptacya lokalów biurowych i inne drobne)	319 „ 79 „	
16. Stemple	2.264 „ — „	
17. Strata na zatopionej soli i inne odpisy	3.635 „ 13 „	
18. Sól bydlęca udzielona bezpłatnie powiatom . . .	793 „ 50 „	138.743 zł. 92 ct.
Nadwyżka dochodu z obrotu solą w czasie od 1-go stycznia 1897 do 31-go października 1897		12.921 zł. 26 ct.

Niedobór zmniejszył się więc o kwotę 12.921 zł. 26 ct. tj. do kwoty 26.543 zł. 39 ct., która to kwota, wobec zwiększonego dochodu z procentów zapewnionego nam przez udzielenie sześciomiesięcznego kredytu z pierwszą połową roku 1898 umorzoną zostanie.

W ten sposób obliczenia Wydziału krajowego zgodne z obliczeniami sejmowej komisyi solnej, że niedobór zniknie w przeciągu 3 –4 lat, znajdują zupełne potwierdzenie.

Dochód tegoroczny, który zwiększy się jeszcze dochodem za dwa ostatnie miesiące i prawdopodobnym dochodem z przyznania nam odszkodowania za zatopioną w Kołomyi sól, jest dlatego mniejszy od dochodu roku zeszłego, ponieważ w tym roku organizacya składów soli bydlęcej i wszelkie kroki poczynione w sprawie organizacyi sprzedaży soli kamiennej i kainitu pociągnęły za sobą znaczne wydatki, nie przyniosły zaś jeszcze żadnego dochodu. Oprócz tego udzielone zapomogi w soli bydlęcej przyczyniły się także do zmniejszenia kwoty czystego zysku niemniej i to, że krajowy Zarząd sprzedaży soli przy udzielaniu bonifikacyi za tworzenie filii śmielej postępował.

Oprócz przyjętych dwóch nowych pełnomocników do poboru soli na salinach w Wieliczce i Bochni o czem wyżej wspomnieliśmy, nie nastąpiła żadna zmiana w pierwotnie ustanowionym etacie co do ilości zajętych funkcyo-

naryuszów, miejsca bowiem p. Władysława Borysławskiego, który zmarł i p. Włodzimierza Zawadzkiego, który ustąpił, zajęli pp. Artur Festenburg i Andrzej Kociatkiewicz.

Petycye gminy Dobrowlany i Chocin o bezpłatny pobór surowicy załatwiło c. k. Ministerstwo skarbu odmownie, o czem zawiadomieni zostaliśmy odezwami c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 6 września 1897, l. 9974 i 9975. Petycye o pobór surowicy

Rozwój krajowej sprzedaży soli wydaje się wobec tego, co wyżej przytoczyliśmy, w każdym kierunku zapewnionym.

Jeżeli możemy to po tylu rozmaitych przejściach, obecnie śmiało stwierdzić, zawdzięczamy to poparciu c. k. Władz skarbowych tak centralnych jak i krajowych. Ostatnim wyrazem tego poparcia jest przyznanie Wydziałowi krajowemu zwiększonego kontyngentu soli warzonki i przyznanie sześciomiesięcznego kredytu zamiast dotychczasowego trzechmiesięcznego.

Jest to taką pomocą do uzupełnienia organizacyi sprzedaży soli w duchu intencyi Wysokiego Sejmu, że od tej chwili nową fazę rozwoju tej organizacyi datować należy.

Uważamy też sobie za obowiązek podziękować na tem miejscu c. k. Władzom skarbowym za udzielenie nam takiego poparcia.

Kończąc wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy przyjąć sprawozdanie to do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 1 grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
St. Badeni m. p.

Sprawozdawca:
Romanowicz m. p
Członek Wydziału krajowego.

Alegat I do sprawozdania LW. 72.095/97.

Sól dla bydła

Krajowy Zarząd sprzedaży soli

(przy Wydziale krajowym)

WE LWOWIE

zawiadamia, że urządził we wszystkich powiatach kraju po jednem głównem Zastępstwie sprzedaży **soli dla bydła** — a mianowicie:

L. porz.	Powiat	Miejscowość	Zastępca	Cena za 1 kg. ct. w. a.
1	Biała	Biała	Dubowski Leon	6½
2	Bóbrka	*a)* Bóbrka		
3	Bochnia	*b)* Chodorów	Bunikiewiczowa Mar.	6
		Bochnia	*a)* Kraj. Biuro spedycyi soli	6
4	Bohorodczany	Bohorodczany	*b)* Korybski & Spka	6
5	Borszczów	Borszczów	Rappaport & Szapira	6
6	Brody	Brody	Michalewski Edward	7
7	Brzesko	Brzesko	Haładewicz Franciszek	6
8	Brzeżany	Brzeżany	Baltaziński Kazimierz	6
9	Brzozów	Brzozów	Krohn Dawid	6½
10	Buczacz	Buczacz	Mariniowa Aniela & Spka	6½
11	Chrzanów	Chrzanów	Burzyński Mieczysław	6½
12	Cieszanów	Lubaczów	Wydział powiatowy	6
13	Czortków	Czortków	Wołoszczak Jan	6
14	Dąbrowa	Dąbrowa	Weissman Jakób	6½
15	Dobromil	Dobromil	Nowak Józef	6
16	Dolina	Dolina	Krajowe Biuro spedycyi soli	6
17	Drohobycz	Drohobycz	Krajowe Biuro spedycyi soli	6
18	Gródek	Gródek	Krajowe Biuro spedycyi soli	6
19	Gorlice	Gorlice	Bernaczek Aniela	6
20	Grybów	Grybów	Magistrat miasta	6
			Czapliński Antoni	6

L. porz.	Powiat	Miejscowość	Zastępca	Cena za 1 kg. ct. w. a.
21	Horodenka	Horodenka	Neumann Abraham	6½
22	Husiatyn	Husiatyn	Czerska Łucya	6½
23	Jarosław	Jarosław	Klecan Józef Bronisław	6
24	Jasło	Jasło	Reich Izaak	6
25	Jaworów	Jaworów	Wydział powiatowy	6
26	Kałusz	Kałusz	Krajowe Biuro spedycyi soli	6
27	Kamionka	Kamionka	Wydział powiatowy	6½
28	Kolbuszowa	Kolbuszowa	Weiss Mojżesz	6
29	Kołomyja	Kołomyja	Miziewicz & Spka	6
30	Kossów	Kossów	Krajowe Biuro spedycyi soli	6½
31	Kraków	Kraków	Związek handlowy kółek rolniczych (ul. Pijarska 4).	6
32	Krosno	Krosno	Hirschfeld & Sokal	6
33	Limanowa	Limanowa	Klimek Jan	6
34	Lisko	Lisko	Langsam Izaak	6
35	Lwów	Lwów	*a*) Związek handl. kółek rolniczych (ul. Pańska 21).	6
			b) Menkes Kretz (plac Gołuchowskich l. 7)	6
36	Łańcut	Łańcut	Cetnarski Jan	6
37	Mielec	Mielec	Hermele Izrael	6
38	Mościska	Mościska	Powiatowe Tow. handlowe.	6
39	Myślenica	Myślenice	Kółko rolnicze	6
40	Nadwórna	*a*) Nadwórna	Hirsch Feibisz	6
		b) Delatyn	Krajowe Biuro spedycyi soli	6
41	Nisko	Nisko	Korecki Leon	6½
42	Nowy Sącz	Nowy Sącz	Związek handl. dla Towarz. i kółek rolniczych	6
43	Nowy Targ	Nowy Targ	Wydział powiatowy	6½
44	Pilzno	Pilzno	Winiarski Julian	6
45	Podgórze	Podgórze	Brajer Karol	6
46	Podhajce	Podhajce	Sonnenschein, Laufer i Brück	6½
47	Przemyśl	Przemyśl	Sieroszewska & Mahler	6
48	Przemyślany	Przemyślany	Zastępstwo kraj. pod nadzorem Wydziału powiatowego	6½
49	Rawa	Rawa	Skotnicki Antoni	6
50	Rohatyn	Rohatyn	Magistrat miasta	6½
51	Ropczyce	*a*) Dębica	Powiatowe Towarz. handl.	6
		b) Sędziszów	Wachtel Izaak	6
52	Rudki	Rudki	Tursa Franciszek	6
53	Rzeszów	Rzeszów	Schneeweiss Boes	6
54	Sambor	Sambor	Zarząd pow. Towarz. kółek rolniczych	6
55	Sanok	Sanok	Bernstein Izrael	6
56	Skałat	Skałat	Pudles Dawid	6½
57	Śniatyn	Śniatyn	Melzer & Freilich	6½
58	Sokal	Sokal	Byk Eisik	6
59	Stanisławów	Stanisławów	Horoszkiewicz Stanisław	6
60	Stare miasto	Stare miasto	Erlbaum Leib	6
61	Stryj	Stryj	Wydział powiatowy	6
62	Strzyżów	Dobrzechów	Kółko rolnicze	6

L porz.	Powiat	Miejscowość	Zastępca	Cena za 1 kg. ct. w- a.
63	Tarnobrzeg	Tarnobrzeg	Laufer Nüssen	6
64	Tarnopol	Tarnopol	Wydział powiatowy	6 1/2
65	Tarnów	Tarnów	Kozubowski Stanisław	6
66	Tłumacz	Tłumacz	Kółko rolnicze	6
67	Trembowla	Trembowla	Leszczyszak Kasjan	6 1/2
68	Turka	Turka	Rand Abraham	6 1/2
69	Wadowice	Wadowice	Towarz. rolnicze zaliczkowe	6
70	Wieliczka	Wieliczka	Powiatowe Towarz. handlowe	6
71	Zaleszczyki	Zaleszczyki	Pawłowski Zygmunt	6 1/2
72	Zbaraż	Zbaraż	Wydział powiatowy	6 1/2
73	Złoczów	Złoczów	Schorr Mendel	6
74	Żółkiew	Żółkiew	Gorecki Antoni	6
75	Żydaczów	Żydaczów	Steif Chaim	6 1/2
76	Żywiec	Żywiec	Babilonek Andrzej	6

W miarę rozwijającego się popytu będzie krajowy Zarząd sprzedaży soli tworzył tyle Zastępstw, względnie filialnych składów soli dla bydła, ile potrzeba wskaże.

W zastępstwach już utworzonych, jakoteż w tych, które Zarząd w dalszym ciągu utworzy, nabywać może każdy hodowca sól dla bydła **w takiej ilości, jakiej mu potrzeba**, pod warunkiem jednak, że sól ta użytą będzie **tylko do karmienia bydła**; skutkiem czego też tylko hodowcom bydła odsprzedawaną być może.

Używanie tej soli do innych celów będzie karane przez c. k. Władze skarbowe.

Kupujący mniejszą ilość niż pół centnara metr. otrzymują sól nieopakowaną, mają zatem sami dostarczać materyału do opakowania.

Zarząd gotów jest dostarczyć soli tej także bezpośrednio zamawiającym hodowcom.

Mogłoby to być korzystnem tylko wtedy, gdyby kilku większych odbiorców soli pragnęło sprowadzić ją całym wagonem do którejkolwiek ze stacyj kolejowych, aby w ten sposób korzystać z niższej taryfy kolejowej. W takim razie należy porozumieć się wprost z Zarządem, który zamówienie bezzwłocznie wykona.

Sól bydlęca, którą zastępstwa mają na sprzedaż, składa się z 99 1/4 % zmielonej soli kamiennej, 1/4 % piołuniu i 1/2 % tlenku żelaza.

Dodatki te są zupełnie nieszkodliwe.

Wydział krajowy stwierdza to na podstawie długoletnich doświadczeń, poczynionych przez hodowców w innych krajach monarchii i w Niemczech.

Zarząd zwraca uwagę P. T. hodowców, że przeciętna dawka soli wynosi na jeden dzień i jednę sztukę:

a) dla buhajów i wołów opasowych . . 40—60 gramów
b) dla wołów roboczych . . . . 30—40 „
c) dla krów . . . . . 20—30 „
d) dla jałownika . . . . . 10—20 „
e) dla owiec i kóz . . . . . 2—6 „
f) dla świń . . . . . 3—10 „
g) dla koni . . . . . 10—20 „

Przed użyciem należy sól dobrze wymięszać — nawet przesiać przez rzeszoto i starać się o to, ażeby każda sztuka bydła otrzymała swoję porcyą t. j. aby jedna sztuka nie dostała za mało, druga zaś za dużo soli — **nadmierna bowiem ilość soli może działać szkodliwie na organizm zwierzęcy.**

Krajowy Zarząd sprzedaży soli
(Wydział krajowy we Lwowie).

LW. 71.758/97.

Alg 37.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie z czynności podjętych r. 1896/7 w zakresie robót melioracyjnych wraz z uzasadnieniem wydatków w rubr. XIII które obejmuje:

I. Wykonanie uchwał Wysokiego Sejmu.

II. Załatwienie petycyi.

III. Postęp budowy przy publicznych robotach melioracyjnych w r. 1896 wraz z wnioskiem na podwyższenie zasiłków z funduszu kraj. i państwowego melioracyjnego na osuszenie bagien Oleskich.

IV. Uzasadnienie rubryki XIII-tej preliminarza wydatków funduszu krajowego na rok 1898.

V. Wykaz czynności krajowego biura melioracyjnego za r. 1896/7, zmiany w personalu technicznym i służby dozorców, oraz wnioski w sprawie zmiany etatu osób i płac tego biura.

VI. Obecny stan państwowego funduszu melioracyjnego i udział kraju w tym funduszu.

I. Wykonanie uchwał Wysokiegó Sejmu.

Ustawa o regulacyi środkowej sekcyi Gniłe Lipy.

Wedle odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 27 kwietnia 1897 L. 4.485/pr. otrzymał Najwyższą sankcyę uchwalony przez Wysoki Sejm d. 4 lutego 1895 projekt ustawy o regulacyi środkowej sekcyi Gniłej Lipy pod d. 19 marca 1897.

Odezwą z d. 2 maja 1897 L. 26.563 przesłał Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu projekt rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy, który też zatwierdzony został reskryptem c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 22 czerwca 1897 l. 13.784. Projekt statutu spółki wodnej wraz z katastrem konkurencyjnym przesłalismy odezwą z d. 30 czerwca 1897 l. 30.093 c. k. Starostwu w Rohatynie celem sprawdzenia okręgu konkurencyjnego i zawiązania spółki wodnej, d. 22 listopada 1897 zaś otrzymaliśmy zawiadomienie o rozpisaniu wyboru Wydziału spółki na dzień 1 grudnia 1897.

Ponieważ Wydział krajowy postanowił tak długo nie rozpoczynać budowy przy publicznych robotach melioracyjnych, dopóki spółki wodne nie zostaną zawiązane i spłata datków konkurencyjnych nie będzie zapewnioną, a odnośne postanowienie Wydziału krajowego (zamieszczone w zeszłorocznem sprawozdaniu melioracyjnem pag. 28 i 29). Wysoki Sejm uchwałą z d. 5 lutego 1897, l. S. 1.769, przyjął do wiadomości, zatem mimo udzielonego już w r. 1896, konsensu na budowę Wydział krajowy nie zarządził dotychczas rozpoczęcia robót, przydzielając technika przeznaczonego na kierownika budowy do opracowania projektu regulacyi Pełtwi.

Ustawa o uzupełnieniu regulacyi Krzemienicy Babulówki dopływami.

Odezwą z d. 7 kwietnia 1897, l. 4.200/pr. zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że uchwalony przez Wysoki Sejm d. 30 stycznia 1896, projekt ustawy o uzupełnieniu regulacyi Krzemienicy i Babulówki z dopływami uzyskał sankcyę Cesarską Najwyższem postanowieniem z d. 7 marca 1897.

Gdy spółka wodna dla tego przedsiębiorstwa już istnieje, a co do prowadzenia budowy obowiązuje instrukcya techniczno-administracyjna z d. 28 września 1888. Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 94, zarządziliśmy reskryptem z d. 21 kwietnia 1897, l. 22.470 rozpoczęcie robót, poruczając techniczne kierownictwo inżynierowi biura melioracyjnego Janowi Haładejowi, a administracyą dotychczasowemu delegatowi i prezesowi spólki p. Janowi hr. Tarnowskiem w Maliniu.

W myśl § 4. powołanej ustawy zaproponowaliśmy Rządowi ustanowienie pięcioletniego okresu budowy od r. 1897 do r. 1901 włącznie, na które to wniosek zgodziło się c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 4 czerwca 1897, l. 12.247 intymowanym odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 16 lipca 1897 l. 54.116.

Wreszcie z uwagi, że stosownie do postanowienia § 3. ustępu c) ustawy okręg spółki wodnej ma być rozszerzony na grunta i zakłady położone w perymetrze kanału Tuszowskiego, które początkowo wciągnięte do związku spółki, orzeczeniem c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 20 marca, 1895, l. 24.466 zostały wyłączone, oraz że właściciel obszaru dworskiego Cyranka ma być zobowiązany do uiszczenia datku 3.186 złr. w. a. z powodu przedłużenia potoku Rów w jego lasach,— odnieśliśmy się na żądanie c. k. Namiestnictwa wyrażone w odezwie z d. 16 lipca 1897 l. 51.987 do c. k. Starostwa w Mielcu o przeprowadzenie postępowania wodno-prawnego i rozszerzenie okręgu spółki, aby mogła być przeprowadzoną, nowa repartycya datków konkurencyjnych. O zarządzeniu c. k. Starostwa w tej sprawie nie otrzymaliśmy dotychczas zawiadomienia.

Projekt ustawy o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim.

W sprawie uchwalonego przez Wysoki Sejm d. 30 stycznia 1896, projektu ustawy o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim, dla którego to przedsiębiorstwa c. k. Namiestnictwo przeprowadziło już reambulacyą techniczną w r. 1895, zakomunikowalo nam c. k. Namiestnictwo (odezwą z d. 1 czerwca 1897, l. 45.697) obszerny reskrypt c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 16 maja 1897, l. 10.823, w którym to Ministerstwo ze względu na wprowadzone w międzyczasie (w r. 1896) przez komisyą międzynarodową dla regulacyi Wisły zmiany trasy i niwelety wału nadwiślańskiego żąda podwyższenia niwelety wału i przesunięcia go ku Wiśle.

Zmiany te wymagają wedle obliczenia ministeryalnego departamentu wodnego większego nakładu o 107.000 złr. w. a. wedle obliczenia zaś kraj. biura melioracyjnego o 121.900 złr. w. a., tak iż przyjęta w projekcie ustawy suma kosztorysowa 897 400 złr. w. a. podwyższyłaby się na 1,019.300 złr. w. a.

Gdy c. k. Ministerstwo rolnictwa mimo to oświadczyło się za zatrzymaniem pierwotnej sumy kosztorysowej, spodziewając się zaoszczędzenia w robotach ziemnych, budowie objektów i wykupnie gruntów, Wydział krajowy zaś opierając się na doświadczeniach zebranych przy tego rodzaju robotach na Powiślu nie podziela zapatrywania co do możliwości tego zaoszczędzenia, wnieśliśmy przeciw tej decyzyi za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa załą-

czoną ·/. odezwę z d. 15 listopada 1897 l. 35.236, a skoro otrzymamy odpowiedź, nie omieszkamy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi jeszcze na tej sesyi projektu ustawy ze zmianą terminu rozpoczęcia robót, okresu budowy i sumy kosztorysowej. **Alegat 1.**

Projekty ustaw o regulacyi rzek Soły i Łomnicy.

Uchwalone przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 5 lutego 1897 projekty ustaw o systematycznej regulacyi dwóch rzek karpackich Soły i Łomnicy przedłożone zostaną do Najwyższej sankcyi dopiero w r. 1898, gdyż wedle reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 15 stycznia 1897 l. 948 pierwsze raty 40% zasiłków z państwowej dotacyi budowli wodnych i 20% zasiłków z państwowego funduszu melioracyjnego wstawione zostaną do budżetu państwowego na r. 1898.

Co do zrewidowanych przez ministeryalnego nadinżyniera p. Artura Herbsta projektów technicznych, które nam nadesłało c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 26 stycznia 1897 l. 7382 zażądaliśmy w załączonej w odpisie ·/. odezwie z d. 13 maja 1897 l. 6911 pewnych modyfikacyj trasy, normalnych przekrojów poprzecznych i dyspozycyi budowli, oraz obniżenia kosztów zarządu z 10 względnie 9% na 5%. **Alegat 2.**

Wskutek tej odezwy wydelegowało c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z d. 14 sierpnia 1897 l. 23.582 do Galicyi c. k. radcę sekcyjnego, szefa departamentu drogowego i referenta galicyjskich spraw wodnych p. Romualda Iszkowskiego, który przy udziale szefa departamentu wodnego w c. k. Namiestnictwie, c. k. nadradcy budownictwa p. Jana Matuli i dyrektora kraj. biura melioracyjnego, zbadał w czasie od 27 do 29 sierpnia 1897 wykonaną na pewnej przestrzeni powyżej Żywca regulacyę systematyczną Soły, a następnie w protokóle z d. 6 września 1897 ustalił zasady obu technicznych projektów.

Celem unormowania przekrojów poprzecznych rzek Soły i Łomnicy, od czego powodzenie całej regulacyi zawisło, odnieśliśmy się odezwą z d. 27 kwietnia 1897 l. 15.539 do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie pomiarów hydrometrycznych za pośrednictwem galicyjskiego oddziału państwowego biura hydrograficznego; wedle odezwy jednak c. k. Namiestnictwa z d. 29 września 1897 l. 71.890 studya te zarządzone zostaną dopiero w r. 1898, gdyż niedostateczny i z braku kandydatów niekompletny personal techniczny budownictwa państwowego zajęty jest zarządzonymi przez c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych pomiarami dla generalnych projektów regulacyi Sanu, Dunajca i Wisłoki.

Projekt ustawy o zabudowaniu potoku Bystry w Zakopanem.

W sprawie uchwalonego przez Wysoki Sejm d. 5 lutego 1897 projektu ustawy o zabudowaniu potoku Bystry w Zakopanem oznajmiło c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 31 marca 1897 l. 7116 (intymowanym odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 10 kwietnia 1897 l. 30.275), że projekt ten może być przedłożony do Najwyższej sankcyi dopiero po konstytucyjnem zezwoleniu pierwszej raty datku państwowego, która zostanie wstawioną do preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na rok 1898.

Gdy zaś w poprzednim reskrypcie z d. 4 lutego 1897 l. 1406, który jednak nadszedł po zamknięciu ostatniej sesyi sejmowej, c. k. Ministerstwo rolnictwo wyraziło życzenie, aby czas budowy z sześciu lat został skrócony na cztery, wskutek czego coroczna rata zasiłków krajowego i państwowego wynosić będzie po 15.000 złr., pozwoliliśmy sobie wstawić do preliminarza funduszu krajowego na r. 1898 tytułem uzupełnienia pierwszej raty zasiłku krajowego (uchwalonego d. 5 lutego 1897 w kwocie 10.000 złr.) dotacyę 5000 złr., o której uchwalenie Wys. Sejm upraszamy.

Projekt ustawy o uzupełnieniu regulacyi Nowego Brnia z dopływami.

Projekt ten uchwalony przez Wys. Sejm d. 5 lutego 1897, nie otrzymał dotąd sankcyi, a o powodzie zwłoki nie otrzymał Wydział krajowy zawiadomienia, jakkolwiek reambulacya techniczna przeprowadzoną została przez c. k. Namiestnictwo w r. 1896.

Projekt ustawy o uzupełnieniu obwałowania lewego brzegu Wisły między Krakowem a granicą państwa.

Według odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 7 maja 1897 l. 35.264 przyrzekło c. k. Ministeryum rolnictwa reskryptem z dnia 10 kwietnia 1897 Nr. 2303 zasiłek państwowy w wysokości 30% dla tego przedsiębiorstwa. Ustawa wszakże nie otrzymała jeszcze sankcyi, a stanie się to dopiero po zawiązaniu spółki wodnej.

W tym celu zarządził Wydział krajowy zdjęcia okręgu konkurencyjnego, a gdy potrzebne pomiary już wykonane zostały, zestawienie katastru, ułożenie statutu spółki wodnej i wydanie rozporządzenia wykonawczego będzie kwestyą krótkiego czasu tak, że rozpoczęcie robót zależnem będzie od przeprowadzenia postępowania wodno-prawnego i zawiązania spółki wodnej.

Projekt ustawy o regulacyi górnego Dniestru z dopływami.

W sprawie uchwalonego przez Wysoki Sejm d. 9 lutego 1897 projektu ustawy o regulacyi górnego Dniestru z dopływami Wydział krajowy nie otrzymał ze strony c. k. Rządu żadnej urzędowej wiadomości, pomimo odwołania się osobnemi pismami do JE. Pana Ministra spraw wewnętrznych i Ministra rolnictwa, w których wskazując na potrzebę rychłego rozpoczęcia tego dzieła, upraszał o zasiłek państwowy z tegorocznej nadzwyczajnej dotacyi dla regulacyi Dniestru w kwocie 20.000 złr. i o wstawienie do budżetu państwowego na r. 1898 pierwszej raty 40% zasiłku w kwocie 72.000 złr.

Roboty więc nie mogły były być w roku bieżącym rozpoczęte i przyzwolony przez Wys. Sejm na ten cel kredyt w kwocie 20.000 złr. nie został zużytym.

Systematyczna regulacya rzek karpackich.

W myśl programowej uchwały Wysokiego Sejmu z d. 13 lutego 1894 ma być przeprowadzona systematyczna regulacya rzek karpackich stopniowo w następującym porządku:

1) Soła i Łomnica,
2) Raba i Świca,
3) Wisłoka i Bystrzyca nadwórniańska,
4) Skawa i Stryj,
5) Wisłok i Bystrzyca sołotwińska,
6) San i Prut,
7) Dunajec i Czeremosz.

Gdy uchwalonymi przez Wys. Sejm d. 5 lutego 1897 projektami ustaw zapewnioną została regulacya Soły i Łomnicy, odnieśliśmy się odezwą z d. 13 kwietnia 1897 l. 22.329 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych zarządzenia rewizyi generalnych projektów regulacyi Raby i Świcy z r. 1886, tak ażeby projekty ustaw dotyczące regulacyi tych dalszych dwóch rzek karpackich mogły być jak najrychlej przedłożone Wys. Sejmowi.

Na powyższą odezwę, tudzież dalsze dwa przypomnienia sprawy (z d. 10 lipca 1897 l. 41.552 i z d. 3 listopada 1897 l. 60.668) zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo pismem z d. 23 listopada 1897 l. 98.393, że dotychczas nie nadeszła decyzya c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych co do rewizyi projektów dla regulacyi Raby i Świcy.

Regulacya potoku Cisówki-Olszanki.

Uchwałą z 12 lutego 1897 polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby niezależnie od uchwalonego programu regulacyi wód w całym kraju, przedłożył w swoim czasie projekt ustawy zapewniającej wykonanie tej regulacyi przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego.

Uchwałę tę, od której zależnem jest zarządzenie opracowania projektu technicznego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, zakomunikował Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu i zawiadomił o niej interesowany powiat przemyski.

Uchwała w sprawie regulacyi rzeki Pełtwi.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Merunowicza w sprawie regulacyi rzeki Pełtwi powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12 lutego 1897 następującą uchwałę;

„Sejm wzywa Wydział krajowy, ażeby w roku bieżącym zarządził ukończenie projektu regulacyi rzeki Pełtwi, postarał się o przeprowadzenie reambulacyi tego projektu przez techniczne organa państwowe i odnośny projekt ustawy przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi".

W wykonaniu tej uchwały polecił Wydział krajowy starszemu inżynierowi biura melioracyjnego, Tadeuszowi Sikorskiemu, który zajmuje się wyłącznie uzupełnieniem projektu regulacyi Pełtwi z uwzględnieniem nawodnienia, przyspieszyć wypracowanie projektu i przydzielił mu dwóch inżynierów (Howartha i Pisza), trzech inżynierów-adjunktów (Strzelbickiego, Misiakiewicza i Brodowicza), jednego elewa technicznego i dwóch rysowników, tak iż dziewięciu techników zajmuje się wyłącznie opracowaniem tego projektu, który obejmuje:

1) regulacyę Pełtwi na długości 61,35 kilometrów;

2) regulacyę dopływów Pełtwi (Gołogórki 8,43 klm., Jaryczówki 2,774 klm., potoku Kutkorskiego 1,0 klm., Przegnojówki poniżej młyna w Żeniowie 1,958 klm., Białki 1,06 klm., młynówki Białki 1,224 klm., Mikłaszówki 3,832 km., potoku Lesienickiego i Podborskiego 4,9 klm., potoku na Zniesieniu 1,307 klm., Malechówki 7,046 klm., potoku w Zboiskach 2.787 klm., potoków w Hołosku wielkiem i małem 1,663 klm. i potoku Kleparowskiego 1,2 klm.) łącznej długości 34,2 klm.;

3) kanały osuszające na długości 102,69 klm.;

4) kanały nawodniające na długości 71,083 klm.;

5) wreszcie cały szereg objektów murowanych, żelaznych i drewnianych (mostów, szluz, akwaduktów i syfonów).

Stan projektu w połowie listopada 1897 przedstawia się następnie: Ukończono plany sytuacyjne, profile podłużne i poprzeczne, które także już obliczono, a projektowanie objektów znajduje się w stadyum opracowania. Obliczenie bryłowatości robót ziemnych jest w toku. Pozostają jeszcze do wykończenia projekty i obliczenia szczegółowe objektów, oraz do opracowania analiza cen jednostkowych, kosztorysy i sprawozdanie techniczne.

Skoro część graficzna projektu zostanie ukończoną, czego oczekiwać należy z końcem listopada 1897, poruczy Wydział krajowy obliczenie kosztorysów dalszym dwom inżynierom, którzy się zajmują przeważnie projektowaniem, aby cały operat z końcem grudnia 1897 mógł być wygotowanym. W ciągu miesiąca stycznia 1898 przedłoży Wydział krajowy Wys. Sejmowi odnośny projekt ustawy.

Organizacya spółek wodnych.

Oprócz wspomnianej na wstępie spółki wodnej dla regulacyi środkowej sekcyi Gniłej Lipy nie zostały dotychczas zawiązane przez władze polityczne spółki wodne dla następujących przedsiębiorstw melioracyjnych, mimo że Wydział krajowy dostarczył tym władzom katastrów konkurencyjnych i projektów statutów, a postępowanie wodno-prawne przeważnie już zostało przeprzeprowadzone:

1) dla obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami w myśl ustawy z d. 19 października 1892 Dz. u. kraj. Nr. 77;

2) dla obwałowania lewego brzegu Dunajca w myśl ustawy z d. 2 września 1895 Dz. u. kraj. Nr. 69.

3) dla osuszenia bagien łańcucko-jarosławskich w myśl ustawy z d. 26 kwietnia 1893 Dz. u. kraj. Nr. 28;

4) dla regulacyi Bugu w myśl ustawy z d. 9 lipca 1894 Dz. u. kraj. Nr. 69;

5) dla osuszenia bagien Stojanowskich w myśl ustawy z d. 3 września 1895 Dz. u. kraj. Nr. 68;

6) dla regulacyi Przeguojówki w myśl ustawy z d. 16 października 1895 Dz. u. kraj. Nr. 75;

7) wreszcie dla regulacyi Złotej Lipy w myśl ustawy z d. 10 maja 1898 Dz. u. kraj. Nr. 30.

Zwłoka w zawiązaniu tych spółek, a tem samem w uiszczeniu datków konkurencyjnych wpływa ujemnie na postęp robót, a nawet pociąga za sobą zastanowienie budowy z powodu braku funduszów ze szkodą dla całego przedsiębiorstwa. I tak z powodu wyczerpania funduszów musiała być w r. 1897 zasystowaną budowa przy osuszeniu bagien Łańcucko-Jarosławskich i regulacyi Złotej Lipy, z początkiem zaś r. 1898 muszą być zastanowione z tego powodu roboty przy obwałowaniu prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami i przy regulacyi Przegnojówk.

Referent fachowy dla spraw rybactwa.

Na posiedzeniu z d. 5 lutego 1897 powziął Wysoki Sejm zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego następującą uchwałę:

„Sejm ustanawia w krajowem biurze melioracyjnem posadę stałego referenta fachowego dla spraw rybactwa w randze inżyniera II klasy i otwiera Wydziałowi krajowemu na r. 1897 kredyt w kwocie 1500 złr. na utrzymanie tego referenta".

Posadę powyższą nadał Wydział krajowy dekretem z d. 13 kwietnia 1897 l. 21.281 inżynierowi-asystentowi biura drogowego Tadeuszowi Rozwadowskiemu, mianując go na razie ze względów służbowych inżynierem-adjunktem.

Kształcenie techników melioracyjnych.

Rozpisany w tym roku po raz trzeci konkurs na rządowe stypendyum o rocznych 1000 złr. dla ukończonych słuchaczy inżynieryi, chcących się wykształcić na inżyniera kultury, pozostał i w tym roku bez skutku dla braku kandydatów.

Wobec tego oświadczył Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu, iż na razie nie reflektuje na przyznanie tego stypendyum ze skarbu państwowego na dalszy rok szkolny.

Stypendya dla słuchaczy inżynieryi.

Jednemu ze słuchaczy wydziału inżynieryi, który miał nadane z kredytu uchwałą Wys. Sejmu z 30 stycznia 1896 przyzwolonego, stypendyum o rocznych 200 złr. podwyższył Wydział krajowy z początkiem roku szkolnego 1897/98 na 300 złr. rocznie.

Podwyższenie to nie wymagało osobnego kredytu, gdyż jeden z obdarzonych z r. 1895 stypendyum o rocznych 200 złr., zaprzestał zgłaszać się o wypłatę w r. 1896.

Budowa skrzydła gmachu Sejmowego na pomieszczenie biura melioracyjnego.

Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania budynek został tylko częściowo oddanym do użytku biura; nie są jeszcze bowiem wykończone niektóre wewnętrzne roboty na pierwszem piętrze, parterze i w suterenach.

Jakkolwiek roboty wykonane, nie zostały jeszcze odebrane i przedsiębiorcy w zupełności wypłaceni, stwierdzić wszakże można, iż przeznaczony uchwałą Wys. Sejmu z 30 stycznia 1896 na ten cel fundusz w kwocie nominalnej 80.000 złr. przekroczonym nie zostanie, lecz owszem jak to zapowiedzieliśmy w poprzedniem sprawozdaniu, pozostanie pewna oszczędność, która posłuży na sprawienie mebli i sprzętów do nowego budynku.

Subwencye dla fabryk drenarskich.

W roku bieżącym przyznał Wydział krajowy subwencye dla następujących fabryk drenarskich:

1) w Pawełczu, majątku p. Karola Mencla;
2) w Czarnołożcach, majątku p. Róży z Rylskich kn. Puzyniny;
3) w Sznmlanach, majątku p. Kazimierza Gołębskiego;
4) w Weryni, majątku p. Janusza hr. Tyszkiewicza;
5) w Zassowie, majątku p. Tadeusza hr. Łubieńskiego;
6) w Niemstowie, majątku p. Ludwika br. Wattmana;
7) w Podlipcach, majątku p. Romana Trettera;
8) w Dobrzechowie, majątku p. Romana hr. Michałowskiego;
9) w Komarowicach, majątku p. Aleksandra Pragłowskiego;

10) w Cewkowie, majątku p. Stanisława Jędrzejowicza,
11) w Streptowie, majątku p. Jana Paygerta, wreszcie
12) w Pełkiniach, majątku ks. Witolda Czartoryskiego.

Wymienionym właścicielom dostarczone zostały bezpłatnie podwójnie działające prasy drenarskie z krajaczem do gliny i innymi potrzebnymi przyrządami kosztem około 800 zł. pod warunkami znanymi z poprzednich sprawozdań Wydziału krajowego.

Przy pomocy subwencyi z krajowego jak i państwowego funduszu w okresie pięciu lat od r. 1892 do 1897 włącznie powstały fabryki drenarskie oprócz powyżej wymienionych w następujących miejscowościach:

13) Podwysokiem majątku p. Józefa Gizowskiego,
14) Piadykach, majątku Romana kn. Puzyny,
15) Żurawcach, majątku p. Franciszka Jędrzejowicza,
16) Byszowie, majątku p. Edwina Hohendorfa,
17) w Leszczowatem, majątku p. Dra Wincentego Kraińskiego,
18) Wierchni polnej, majątku p. Dra Stanisława Bielińskiego,
19) Kostarowcach, majątku ś. p. Duklana Słoneckiego,
20) Osieku, majątku p. Oskara Rudno Rudzińskiego,
21) Krzywaczce, majątku p. Wincentego Schmidta,
22) Potoku złotym, majątku p. Włodzimierza Gniewosza,
23) Hujczu, majątku p. Zdzisława Obertyńskiego,
24) Dydiatyczach, majątku p. Stanisława Brykczyńskiego,
25) Harcie, majątku p. Zdzisława Skrzyńskiego,
26) Oblaszkach, majątku spadkobierców ś. p. Dra Józefa Rettingera,
27) Załuczu, majątku p. Dra Mikołaja Krzysztofowicza,
28) Borkach, majątku p. Józefa Michałowskiego,
29) Kalnikowie, majątku p. Bolesława Orzechowicza,
30) Łętowni, majątku ś. p. Ferdynanda hr. Hompescha,
31) Dołpotowie, majątku p. Franciszka Rozwadowskiego,
32) Bereźnicy królewskiej, majątku p. Stanisława Pawlikowskiego,
33) Rogóżnem, majątku p. Franciszka Collony-Czosnowskiego,
34) Stubnie, majątku p. Józefa Myszkowskiego,
35) Nadybach, majątku p. Władysława Tchórznickiego,
36) Hroszowie, majątku p. Ludomiła Morawskiego,
37) Glinianach, majątku p. Franciszka hr. Potulickiego,
38) Czyżkach, majątku p. Marjana hr. Łosia, wreszcie w
39) Bierzanowie, majątku p. Karola Czecza.

Mimo dostarczonych pras drenarskich nie założono dotąd fabryk w
40) Siarach, majątku p. Władysława Dembowskiego,
41) Dubowicy, majątku p. Henryka Mierzwieńskiego i
41) Kopytowy, majątku p. Bolesława Rozwadowskiego.

Wydział krajowy czuwa nad tem, ażeby właściciele ci w najbliższym czasie przystąpili do założenia fabryk, w przeciwnym razie przeznaczy prasy dla innych miejscowości.

Nadmienia się przytem, że właściciel fabryki w Osieku urządziwszy zakład drenarski poruszany zapomocą pary, oddał Wydziałowi krajowemu dostarczoną mu w r. 1895 prasę drenarską do dyspozycyi. Wydział krajowy postanowił prasę tę odstąpić p. Hermanowi Czeczowi w Kozach, który zamierza w r. 1898 założyć fabrykę drenarską. Z uwagi, iż uchwalona na r. 1897 dotacya w kwocie 5000 zł. była stosownie do uchwały Wys. Sejmu z 6 kwietnia 1892 ostatnią, Wydział krajowy uważał za wskazane podać do wiadomości Wys. Sejmu wyniki podjętej na tem polu akcyi.

Stacye doświadczalne dla kultury i eksploatacyi torfowisk.

Na podstawie poczynionych spostrzeżeń przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że dalszą akcyę popierania doświadczeń z kulturą torfowisk należy oprzeć na innych zasadach, aniżeli to dotychczas miało miejsce. Przedewszystkiem, iż należy rozszerzyć doświadczenia na więcej pól w kraju, że pola wzorowe ograniczyć należy do najmniejszych potrzebnych przestrzeni i że takie stacye doświadczalne zakładać należy szczególnie w tych miejsco-

wościach, gdzie nietylko znajdą się odpowiednie warunki do czynienia doświadczeń, ale gdzie założona stacya oddziałać może zachęcająco na właścicieli sąsiednich obszarów torfowych i pobudzać ich do naśladowania wypróbowanych na stacyi sposobów zagospodarowania i eksploatacyi tych nieużytków.

Wydział krajowy sądząc, iż przy tych warunkach nadają się szczególniej do założenia pól doświadczalnych te obszary, na których wykonano melioracye pierwszorzędne bądź to na podstawie ustaw krajowych, bądź też nakładem samego właściciela przy technicznej pomocy kraj. biura melioracyjnego, przedstawił c. k. Rządowi wniosek na utworzenie w takich miejscowościach kilkunastu stacyi tymi samymi środkami, jakimi dotychczasowe pięć stacyi były subwencyonowane. Natomiast zaproponował Wydział krajowy zwinięcie a względnie zaniechanie dalszego subwencyonowania stacyi w Rudniku, Korsowie i Chorostkowie. W pierwszych dwóch bowiem miejscowościach gospodarstwo torfowe rozwinięte na wielką skalę może się już bez dalszej pomocy kraju i państwa obejść i dalej o własnych siłach rozwijać; w Chorostkowie zaś doświadczenia dotychczasowe nie doprowadziły do żadnego rezultatu i nie ma nadziei, ażeby i w przyszłości stacya ta zadaniu swojemu odpowiedzieć mogła. Z tego powodu nawet uchwalony dla tej stacyi na r. 1897 kredyt w kwocie 500 zł. jak i państwowy zasiłek w tej samej wysokosci przeznaczyć musiał Wydział krajowy po porozumieniu się c. k. Namiestnictwa dla założonej w tym rokn stacyi w Ożomli.

Z poprzednich pięciu stacyi nadają się tedy do dalszych doświadczeń przy pomocy kraju i państwa:

1) Stacye w Olesku i Kontach z dotychczasowym zasiłkiem 2.000 zł. (1.000 zł. z funduszu krajowego i 1.000 zł. z funduszu państwowego) oraz

2) stacya w Nowym Targu z dotychczasowym zasiłkiem po połowie ze skarbu krajowego i państwowego w kwocie 1.000 zł. dalej założone w roku bieżącym stacye.

3) i 4) w Stojanowie i Wolicy baryłowej tudzież,

5) Ożomli, majątku Juliana kn. Puzyny, dla której jak zwyż nadmieniono użyty został w tym roku przeznaczony dla Chorostkowa zasiłek krajowy i państwowy.

W miejsce zaś zwiniętych stacyi zaproponował Wydział krajowy pozakładać i utrzymywać pola doświadczalne w następujących miejscowościach:

6) Hnilicach wielkich, powiecie zbaraskim, majątku ks. Adama Sapiehy, gdzie torf może być z pożytkiem eksploatowanym także na opał;

7) Ubiniu, majątku p. Stanisława Polanowskiego, nad uregulowanym w drodze przedsiębiorstwa krajowego potokiem Dumnym;

8) Glinianach, majątku p. Franciszka hr. Potulickiego, nad uregulowanym potokiem Przegnojówką;

9) Grębowie, majątku p. Henryka Dolańskiego, nad uregulowanym potokiem Żupawa;

10) Dublanach na torfowiskach będących własnością kraju;

11) Janowie na gruntach probostwa łać. lub dworskich;

12) Strutynie, pow. Dolina, na gruntach dworskich,

13) Nowicy, pow. Kałusz, na gruntach włościańskich;

14) Żukowie, pow. Cieszanów na gruntach włościańskich;

15) Jaworznie, pow. Chrzanów, na gruntach włościańskich wreszcie;

16) Czernicy, pow, Żydaczów, na gruntach dworskich.

Propozycya ta co do wyboru miejscowości po porozumieniu się z c. k. Rządem uledz może pewnym zmianom, co wszakże nie wpłynie ani na wysokość przyznać się mającej subwencyi ani też na ograniczenie akcyi do mniejszej ilości pól wzorowych.

Zasiłek dla stacyi w Kontach i Olesku rocznie 2000 złr. tudzież dla stacyi w Stojanowie i Wolicy baryłowej rocznie 1000 złr. płatny po połowie z funduszu krajowego i państwowego został już przez Wys. Sejm jako też przez c. k. Ministerstwo rolnictwa zapewnionym na lat trzy począwszy od roku 1897.

Rozchodziło się więc o wyjednanie zasiłku dla reszty zwyż wymienionych stacyi.

Wydział krajowy odniósł się tedy odezwami z 11 czerwca 1897 l. 20286. i z 17 września 1897 l. 54787. do c. k. Rządu o zapewnienie zasiłku dla stacyi w Nowym Targu w kwocie 500 złr. i dla Ożomli w kwocie 500 złr. tudzież dla reszty wyżej wymienionych stacyi w kwocie 2000 złr. rocznie wstawił zaś do preliminarza budżetu krajowego na rok 1898 na ten cel łącznie 4500 złr. t. j. tę samą kwotę jak w poprzednich latach mianowicie dla stacyi w Kontach i Olesku 1000 zł., w Nowym Targu 500 zł., w Stojanowie i Wolicy baryłowej 500 zł., w Ożomli 500 zł. i dla innych miejscowości 2000 złr. a niniejszem uprasza Wysoki Sejm o przyjęcie tych wniosków i uchwalenie preliminowanych pozycyi.

Nauczyciel wędrowny dla kultury torfowisk.

Zainteresowanie się kulturą i eksploatacyą torfowisk w kraju coraz więcej się wzmaga tak, iż nawet właściciele drobnych posiadłości starają się o zaprowadzenie racyonalnej gospodarki na tych nieużytkach.

Ażeby usiłowania te poprzeć i akcyę kultury torfowisk jak najbardziej rozszerzyć Wydział krajowy miał zaszczyt przedstawić powyżej plan akcyi mającej na celu urządzenie możliwie największej ilości pól wzorowych w różnych częściach kraju. — Obok tego zachodzi zdaniem Wydziału krajowego potrzeba także pouczania właścicieli torfowisk tak o korzyściach jak i o sposobach uprawy i eksploatacyi tych dotąd za nieużytki uważanych gruntów, a w ten sposób poprowadzona akcya spowodować może zdaniem Wydziału krajowego szybsze tempo w poprawie stosunków w tej gałęzi gospodarstwa rolnego.

Z tego stanowiska wychodząc postanowił Wydział krajowy przedstawić Wys. Sejmowi wniosek na ustanowienie posady nauczyciela wędrownego do kultury torfowisk, którego obowiązkiem by było objeżdżać miejscowości w torfowiska obfitujące i tam zachęcać ludność żywem słowem do uprawy i pouczać o sposobach zagospodarowania.

Do spełnienia tego zadania nadaje się dotychczasowy inspektor stacyi doświadczalnych Juliusz Koppens, który wykonując od r. 1895 nadzór nad temi stacyami okazał się praktycznie wykształcony i rutynowaną siłą w tym dziale kultury. Gdy obecnie kierownictwo doświadczeniami z kulturą i eksploatacyą torfowisk obejmie w myśl uchwały Wys. Sejmu z 7 lutego 1894 inżynier fachowy Andrzej Kornella — p. Koppens użyty być może z pożytkiem dla sprawy kultury torfowisk jako nauczyciel wędrowny. Pobory tegoż wynosiłyby tyle, jak innych nauczycieli wędrownych — mianowicie tytułem płacy 1500 zł. i na objazdy 500 zł.

Odezwą z 17 września 1897 l. 54787 odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa pokrywania połowy tych poborów t. j. 1000 zł. jak to dotychczas miało miejsce z powodu poruczenia p. Koppensowi nadzoru nad stacyami doświadczalnemi. Niniejszem zaś uprasza Wydział krajowy, iżby Wysoki Sejm wniosek niniejszy przyjąć i wstawiony do preliminarza budżetu krajowego w rubr. XIII. kredyt na ten cel w kwocie 1000 zł. zawotować raczył.

Nadmieniamy przy tem, że kredyt ten nie powiększa dotacyi na kulturę torfowisk, gdyż już w latach poprzednich wstawianą była do budżetów krajowych ta sama kwota 1000 zł. na pokrycie połowy remuneracyi p. Koppensa, jako zarządcy stacyj doświadczalnych.

Wykonanie ustawy o rybołostwie.

W wykonaniu ustawy o rybołostwie z dnia 31 Października 1887 Dz. u. k. Nr. 37 z r. 1890 — przeprowadziło c. k. Namiestnictwo w roku 1897 wydzierżawienie prawa rybołostwa na Dunajcu, Wiśle i Bugu — tak że obecnie wydzierżawiono prawo rybołostwa już na 116 rewirach (licząc w to wydzierżawione w roku 1895 i 1896 rewiry na Skawie i Rabie). Obowiązki wydziałów rewirowych rybackich pełni na wszystkich wydzierżawionych rewirach Wydział krajowy w myśl § 30 ustawy.

Rewirów rybackich utworzonych na Stryju i Sole w roku 1896 dotąd nie wydzierżawiono, jako też nie ukończono podziału Wisłoki na rewiry rybackie. Wogóle tworzenie rewirów rybackich na innych rzekach nie postąpiło w tym roku naprzód, c. k. Namiestnictwo bowiem, które w myśl ustawy czynności te ma przeprowadzać, nie wydało w tym roku ani jednego edyktu rozgraniczającego dorzecza krajowe na rewiry rybackie. — Ta powolna akcya wprowadzania w życie ustawy o rybołostwie skłoniła Wydział krajowy do zaproponowania c. k. Namiestnictwu, iżby Wydział krajowy przyjął na siebie przeprowadzenie podziału rzek na rewiry rybackie t. j. czynności techniczno gospodarcze tego podziału; — jednakże rokowań w tej sprawie jeszcze nie ukończono.

II. Załatwienie petycyj.

Petycya gminy Maków o regulacyę rzeki Skawy.

C. k. Namiestnictwo, na którego ręce petycya ta uchwałą Wys. Sejmu z 3 Lutego 1897 c. k. Rządowi do zbadania i ewentualnego zarządzenia robót odstąpioną została, zawiadomiło Wydział krajowy odezwą z 3 września 1897 l. 71 222, iż projekt techniczny jest już sporządzonym i zarządzonem zostało przeprowadzenie rozprawy konkurencyjnej celem zapewnienia udziału w kosztach robót stron interesowanych.

O tym stanie rzeczy Wydział krajowy zawiadomił Wydział powiat. w Myślenicach.

Petycya gminy Mnikowa o przeprowadzenie melioracyi łąk i gruntów.

W skutek tej prośby, przez Wys. Sejm nie załatwionej, polecił Wydział krajowy jednemu ze swoich techników biura melioracyjnego wykonać potrzebne pomiary dla osuszenia i nawodnienia 150 morgów łąk włościańskich przy sposobności zdjęcia łąk nad Sanką i Morawicą w powiecie krakowskim i przedłożyć plany i kosztorys.

Po sporządzeniu operatu technicznego, poweźmie Wydział krajowy decyzyę w udziału w kosztach tej melioracyi z dotacyi dyspozycyjnej dla drobnych melioracyi.

Petycya gmin i obszarów dworskich powyżej Podgórza o obwałowanie Wisły i regulacyę Wilgi i Skawinki.

Petycyę tę przekazał Wys. Sejmu uchwałą z d. 6 lutego 1897 Wydziałowi krajowemu dla zarządzenia zdjęć i projektów w myśl programu regulacyi wód z r. 1894.

O tej uchwale zawiadomił Wydz. kraj. interesowane gminy i obszary dworskie za pośrednictwem Wydziału pow. w Wieliczce z uwagą, że w myśl uchwalonego przez Wys. Sejm d. 13 lutego 1894 programu regulacyi wód w kraju żądane roboty publiczne bedą mogły być podjęte dopiero po wykonaniu obwałowania Wisły między Krakowem a Zawichostem, (Popowicami).

Petycya gminy Mikluszowice o obwałowanie rzeki Raby.

Wys. Sejm polecił na skutek tej petycyi Wydziałowi krajowemu przyspieszenie projektu obwałowania Wisły i lewego brzegu Raby w powiecie bocheńskim wraz z regulacyą Drwinki.

O tej uchwale zawiadomił Wydział krajowy proszącą gminę za pośrednictwem Wydziału pow. w Bochni i zarazem reskryptem z 3 maja b. r. l. 27381 wydelegował dwóch techników biura melioracyjnego tak do wykończenia zdjęć dla regulacyi Uszwicy z dopływami jak i zdjęć dla obwałowania Wisły i Raby.

Czynność ta została wykonaną i obecnie rozpoczętą została praca około sporządzenia operatów technicznych.

Petycya obszarów dworskich i gmin powiatu Nowotarskiego o częścio-

W skutek tej petycyi, przez Wys. Sejm niezałatwionej, zawiadomił Wydział krajowy strony interesowane za pośrednictwem Wydziału pow. w Nowym Targu, że wedle uchwalonego przez Wys. Sejm d. 13 lutego 1894 programu regulacyi wód w całym kraju regulacya Czarnego i Białego Dunajca wraz z zabudowaniem potoków tatrzańskich należy do pierwszorzędnych robót

melioracyjnych i że po wykonaniu już przez Wys. Sejm poleconych projektów większych robót publicznych nie omieszka Wydział krajowy zarządzić studyów dla regulacyi Dunajca powyżej ujścia Białki tatrzańskiej.

wą regulacyę Czarnego Dunajca.

Gdy na cel lokalnej regulacyi Dunajca pod Stadłem przyznanym już był na wniosek c. k. Namiestnictwa zasiłek w kwocie 4.000 zł. w budżetach funduszu krajowego na r. 1896 i 1897 Wydział kraj. na skutek tej petycyi, przez Wys. Sejm niezałatwionej, odniósł się do c. k. Namiestnictwa o załatwienie tej sprawy. Odezwą z 23 kwietnia 1897 l. 39815 otrzymał Wydział krajowy odpowiedź, iż sporządzony już operat techniczny znacznych rozmiarów jest w toku badania i sprawdzenia, a skoro to dokonanem zostanie, operat będzie udzielonym Wydziałowi krajowemu celem oświadczenia się co do udziału w kosztach budowy. Nadesłany odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 3 maja 1897 l. 31.199 obejmuje regulacyą znaczniejszej przestrzeni Dunajca od Gołkowic do ujścia Popradu kosztem 135.706 zł. 77 ct. w. a., z czego na fundusz krajowy przypada 45.235 zł. 59 ct. w. a.

Petycya osady Stadło polskie o subwencyę na budowę tam ochronnych na Dunajcu.

Tytułem uzupełnienia I. raty zasiłku krajowego wstawiono też do preliminarza funduszu krajowego na r. 1898 dotacyę 2.297 zł. (Rubryka XIII. poz. 191. c. 1.).

Petycyę gmin Łącko i Łączki o regulacyę tych potoków przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i zaprojektowania lokalnej regulacyi ewentualnie do wyjednania wypracowania projektu zabudowań potoków górskich przez organa rządowe.

Regulacya potoków Czarnawoda i Lichnia.

Opierając się na sprawozdaniu inżyniera dróg krajowych w Nowym Sączu według którego uchylenie szkód wyrządzanych przez wymienione potoki da się osięgnąć głównie przez ich zabudowanie i zalesienie odniósł się Wydział krajowy odezwą z 21 kwietnia 1897 l. 23.784 do c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie u c. k. Minist. rolnictwa zarządzenia, ażeby sekcya przemyska c. k. oddziału leśno-technicznego zajęła się wypracowaniem projektu technicznego.

Żądaniu temu stało się zadość i pomieniona sekcya otrzymała już polecenie zbadania sprawy na miejscu i przedłożenia temuż Ministerstwu sprawozdania wraz ze szczegółowym projektem.

W załatwieniu rezolucyi Wys. Sejmu z 30 Stycznia 1897, którą petycya ta odstąpioną została c. k. Rządowi do zbadania i możliwego uwzględnienia, odpowiedziało c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z 12 Maja 1897 l. 4.928, iż żądane odsypiska po obu brzegach Wisłoki położone objął c. k. fundusz budowli wodnych w posiadanie na mocy § 47. kraj. ustawy wodnej, i że koszta wyprodukowania na nich kęp wynoszą w Kliszowy od jednego morga 870 zł. i 936 zł. zaś w Gawłuszowicach po 1.300 zł., 1.700 zł., 710 zł. i 800 zł.

Petycya gmin Gawłuszowice i Kliszowa o zwrot odsypisk Wisłoki.

Pominąwszy, że ofiarowana przez petycyonujące gminy kwota 10 zł. nie odpowiada wartości i wyłożonym kosztom wyprodukowania wikliny, kępy te nie mogą być na razie odstąpione, gdyż są niezbędnie potrzebne dla lepszego zabezpieczenia i umocnienia brzegów. — Skoro potrzeba ta ustanie, gotów jest c. k. Rząd wziąć żądanie gmin pod rozwagę za zaofiarowaniem odpowiedniej ceny kupna.

Na skutek petycyi właścicieli obszarów dw.: Baranów, Dąbrowica, Tuszów i Chmielów o regulacyę górnego biegu Trześniowki polecił Wys. Sejm uchwałą z 15 Lutego 1897 Wydziałowi krajowemu, ażeby po ukończeniu rozpoczętych studyów dla regulacyi Styru i Uszwicy, zarządził zdjęcia i opracowanie projektu regulacyi tej rzeki.

Regulacya górnej Trześniówki.

O tej uchwale zawiadomił Wydział krajowy petycyonujące strony za pośrednictwem Wydziałów powiatowych w Tarnobrzegu i Mielcu.

Do wykonania zaś powyższego polecenia Wydział krajowy w bieżącym roku przystąpić nie mógł, albowiem zdjęcia dwóch wyżej wymienionych rzek nie są jeszcze ukończone.

Petycya gminy Skowierzyn o wyłączenie z okręgu konkurencyjnego dla uzupełnienia regulacyi Łęgu.

O niezałatwieniu tej petycyi przez Wys. Sejm zawiadomił Wydział krajowy gminę przez Wydział pow. w Tarnobrzegu z tą uwagą, iż żądanie jej jako sprzeczne z postanowieniami ustawy o uzupełnieniu regulacyi Łęgu z 7 Listopada 1895 Nr. 81 Dz. u. k. jako też z postanowieniami statutu spółki wodnej nie mogłoby być uwzględnionem.

Petycya gminy Wrzawy o zasiłek na częściowe pokrycie datku konkurencyjnego do kosztów regulacyi Łęgu.

W zadość uczynieniu poleceniu Wys. Sejmu wyrażonemu uchwałą z 15 lutego 1897 Wydział krajowy zarządził zbadanie stosunków majątkowych członków gminy Wrzawy za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu. Ponieważ tenże Wydział powiatowy poświadczył i sprawdził, iż gmina Wrzawy w latach 1889, 1890 i 1891 dotkniętą została różnemi klęskami elementarnemi jak posuchą, gradobiciem i wylewem potoku Osy, w skutek czego c. k. krajowa Dyrekcya skarbu zarządziła odpisanie podatków w znacznej wysokości że przeto wskutek tych klęsk gmina bardzo majątkowo podupadła, postanowił Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na udzielanie tej gminie pomocy w spłaceniu datku konkurencyjnego na regulacyę Łęgu w kwocie 4.320 zł. 46 ct. w. a. zaległego przez przyjęcie $^1/_3$ części tego datku na fundusz krajowy.

W tym celu wstawił Wydział krajowy do preliminarza budżetu krajowego na r. 1898 w rubr. XIII. poz. 194 lit. h. kwotę 1440 zł. a. w. i tem też wydatek ten usprawiedliwia.

Petycya gmin Brandwica, Wola rzeczycka i Jastkowice o złagodzenie kar za uszkodzenie urządzeń wodnych.

W załatwienie tej petycyi przez Wys. Sejm niezałatwionej powiadomił Wydział krajowy interesowane gminy, iż prośba ich, jako sprzeczna z postanowieniem § 5. rozp. minist. z d. 31 stycznia 1860 Nr. 31. Dz. p. p. uwzględnioną być nie może.

Petycya trzydziestu właścicieligruntów w Białobrzegach o zapomogę na budowę tam ochronnych na Wisłoku.

W skutek tej petycyi przez Wys. Sejm niezałatwionej polecił Wydział krajowy kierownikowi ekspozytury biura mel. w Jaśle, opracować projekt lokalnej regulacyi Wisłoka w tej gminie w roku bieżącym i przedłożyć wraz z kosztorysem Wydziałowi krajowemu.

Po przedłożeniu operata technicznego Wydział krajowy zarządzi, co potrzeba, celem wykonania robót.

Petycya gm. Barycz i Stubienko w sprawie przekopu Sanu.

Wydział krajowy zawiadomił strony interesowane, że c. k. Namiestnictwo zarządziło opracowanie projektu lokalnej regulacyi Sanu pod Sośnicą i Dusowcami, której koszta obliczono na 75.000 zł., że dalej jedną trzecią część kosztów postanowił Wydzial krajowy przyjąć na fuudusz krajowy zaś $^2/_3$ części pokryć ma skarb państwa.

Petycya powiatu Dobromilskiego o regulacyę potoków górskich Wiaru i Wyrwy.

Wydział krajowy zawiadomił Wydział powiatowy, iż obok wyrażona petycya nie została przez Wys. Sejm załatwioną, zaś na następne podanie z czerwca b. r. do Wydziału krajowego wniesione dodał, że regulacya podgórskich dopływów rzek karpackich, do których należy Wiar z Wyrwą, ma być podjętą w myśl programu przez Wys. Sejm uchwalonego dopiero po uregulowaniu nizinnych dopływów Wisły, Bugu i Styru z dopływami, wobec czego prośba Wydziału powiat. na razie nie może być uwzględniową.

Petycya gmin Nowosiółki, Lisko i Kędzierzawce o zniesienie młyna na potoku Dumnym w Kędzierzawcach tudzież obszarów dworskich tych samych miejscowości; o przedłużenie regulacyi potoku Dumnego.

Pierwszą z tych petycyi przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia przez udzielenie 33⅓ % zasiłku z krajowej dotacyi melioracyjnej i wyjednanie rządowego zasiłku w tej samej wysokości.

W skutek tej uchwały postanowił Wydział krajowy udzielić na wykupno młyna w Kędzierzawcach z funduszu krajowego zasiłku bezwrotnego w kwocie 4.000 zł. oraz wyjednać u c. k. Ministerstwa rolnictwa taki sam zasiłek, skoro strony interesowane złożą datek konkurencyjny w kwocie 4.000 zł., który ma być uiszczonym na podstawie założonego katastru konkurencyjnego w stosunku do powierzchni gruntów interesowanych.

O tem postanowieniu zostały strony interesowane zawiadomione. Za interwencyą Wydzialu pow. w Kamionce Strumiłowej i przy współudziale technicznego delegata Wydziału krajowego zostało przeprowadzonem w lipcu b. r. postępowanie wodno-prawne w celu udzielenia krosensu na wykonanie zaprojektowanych robót, oznaczenie okręgu konkurencyjnego i zawiązania spółki wodnej.

Dla braku niektórych danych, których uzupełnienie jest w toku orzeczenie ze strony władzy politycznej nie zostało jeszcze wydanem; stanie się to jednak w najbliższej przyszłości tak, iż zdaniem Wydziału krajowego w ciągu roku przyszłego będzie można przystąpić do wykupna i zniesienia młyna w Kędzierzawcach jeżeli interesowani uiszczą przypadający na nich datek konkurencyjny.

Drugą petycyę obszarów dworskich o regulacyę dolnej części potoka Dumnego od Liska do Kędzierzawic tudzież o równomierny rozkład datków konkurencyjnych do regulacyi górnego i dolnego biegu tego potoku odstąpił Wys. Sejm c. k. Rządowi do załatwienia.

O ile się rozchodzi o regulacyę dolnego biegu potoku Dumnego, spełnienie tej części żądania obszarów dworskich zależnem jest od prawomocnego zakończenia postępowania wodno-prawnego. W jakiem zaś stadyum znajduje się ta sprawa, wykazuje przedstawiony powyżej stan rzeczy.

Regulacya Dniestru w gminach Żukotyn, Wołcze i Łomna.

W skutek uchwały Wys. Sejmu przekazującej Wydziałowi kraj. petycyę obok wymienionych gmin tudzież Reprezentacyi powiatowej w Turce do możliwego uwzględnienia, polecił Wydział krajowy sekcyi Przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich, ażeby przedłożyła szczegółowy projekt regulacyi Dniestru w Żukotynie wzdłuż drogi publicznej.

Pomieniona sekcya nie uznając koniecznej potrzeby systematycznej regulacyi Dniestru w powyższych gminach, gdyż koryto rzeki w tem miejscu jest dobrze wyrobione i posiada skaliste brzegi, nie sporządził szczegółowego projektu regulacyi lecz wciągnął do ogólnego projektu zabudowania potoków górskich w dorzeczu Dniestru tylko te partye rzeki, których regulacya ze względu na szkody rok rocznie na sąsiednich gruntach i drogach powiatowych wyrządzane jest niezbędną i przedłożył kosztorys tych robót na 29.474 zł 71 ct. obliczony.

Wydział krajowy polecił tedy kierownikowi sekcyi, ażeby roboty te włączył do programu robót na rok 1898 i o tem zawiadomił Wydział powiatowy w Turce.

Petycya kilku gmin powiatu Turczańskiego o regulacyę Stryja. Petycya właścisieli gruntów w Łopatynie o wyłączenie ich gruntów z projektu regulacyi dopływów Styru.

Petycye gm. Balicze podróżne o osuszenie bagnisk. Petycya gminy Lisowice o subwencye na obwałowanie Sukielu.

Wydział krajowy zawiadomił interesowane strony, że Wys. Sejm obok wymienionych petycyi nie załatwił.

Petycya gminy m. Żydaczowa o lokalną regulacyę Stryja.

Petycyę tę odstąpił Wys. Sejm uchwałą z 6 lutego 1897 c. k. Rządowi do zbadania i zarządzenia lokalnych robót ochronnych.

Odezwą z 8 sierpnia 1897 l. 49291 Wydział krajowy przypomniał c. k. Namiestnictwu załatwienie tej sprawy, na co otrzymał odpowiedź pod dniem 18 sierpnia 1897 l. 71.225, że projekt na uregulowanie Stryja od Żydaczowa do ujścia do Dniestru z powodu innych naglejszych czynności nie został ukończony, lecz w miarę możności zostanie opracowany.

Petycya obszaru dworskiego i gm. Tenerowce o lokalną regulacyę Łomnicy.

Petycyę tę przez Wys. Sejm niezałatwioną odstąpił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu odnośnie do uchwalonych na wniosek tegoż c. k. Namiestnictwa kredytów na cel tej regulacyi w latach 1896 i 1897 łącznie w kwocie 2500 zł.

Odezwą z 26 czerwca 1897 l. 48.838 oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że gdy regulacya Łomnicy jest w zasadzie zatwierdzoną i roboty mają być rozpoczęte w r. 1898, nie zachodzi potrzeba sporządzenia projektu tej lokalnej regulacyi i że byłoby wskazanem, aby przy zarządzeniu robót regulacyjnych o ile możności uwzględniono przedewszystkiem tę przestrzeń rzeki.

O tym stanie rzeczy zostały strony interesowane powiadomione przez Wydz. powiat. w Stanisławowie.

Petycya ośmiu gmin powiatu Doliúskiego i Kałuskiego o regulacyą Łomnicy.

Petycya ta została załatwioną uchwalonym przez Wys. Sejm dnia 5 lutego, 1897 projektem ustawy o regulacyi rzeki Łomnicy z dopływami, o czem zawiadomiliśmy interesowane gminy reskryptem z d. 13 kwietnia, 1897 l. 11.127 za pośrednictwem właściwych Wydziałów powiatowych.

Regulacya Bystrzycy sołotwińskiej i nadwórniańskiej.

Petycyę Wydziału powiatowego w Bohorodczanach o regulacyę Bystrzycy sołotwińskiej i Bystrzycy nadwórniańskiej odstąpił Wys. Sejm uchwałą z 15 lutego 1897 c. k. Rządowi z wezwaniem do rychłego przeprowadzenia potrzebnych robót ochronnych oraz do udzielenia na te roboty zasiłku z państwowej dotacyi dyspozycyjnej na drobne melioracye.

W załatwieniu tej rezolucyi zawiadomiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z 14 czerwca 1897 l. 2375 pr., że c. k. rząd nie może temu wezwaniu zadość uczynić, gdyż aby złe stanowczo usunąć, musianoby przeprowadzić systematyczną regulacyę obu rzek na dłuższej przestrzeni, której koszta wynosiłyby krocie tysięcy. Zwykłe zaś lokalne zabezpieczenia nie prowadzą do celu, ulegają bowiem w krótkim stosunkowo czasie zniszczeniu. Przyczem czyni c. k. Prezydyum Namiestnictwa uwagę, iż systematyczna regulacy tych dwóch rzek przy współudziale kraju i państwa mogłaby przyjść do skutku tylko na podstawie ustawy krajowej.

Petycya gminy Grabowiec o subwencyę na ochronę brzegów Bystrzycy nadwórniańskiej.

Na lokalną regulacyę Bystrzycy pod Grabowem wstawioną została zgodnie z wnioskiem c. k. Namiestnictwa do budżetu krajowego na r. 1897 subwencya w kwocie 1000 złr. Gdy następnie podaniem z 14. lipca b. r. gmina ta upraszała o wypłatę subwencyi, Wydział krajowy odstąpił to podanie c. k. Namiestnictwu do załatwienia, na co odezwą z 9. sierpnia 1897. l. 66437 otrzymał odpowiedź, iż dla braku projektu technicznego i niemożności oce-

nienia, czy wykonać się mające roboty ochronne mogłyby być wciągnięte w system ogólnej regulacyi, prośba gminy nie może być uwzględnioną.

O tem jak niemniej o niezałatwieniu obok wyrażonej petycyi przez Wys. Sejm została gmina za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Bohorodczanach zawiadomioną.

Petycya Wydziału pow. w Tłumaczu o regulacyę rzek Worony, Oproszyny i Serben.

W tym samym przedmiocie wniósł Wydział powiatowy w Tłumaczu podanie kilkunastu gmin i obszarów dworskich do Wydziału krajowego, na co reskryptem z 19. stycznia 1897 l. 81988 otrzymał odpowiedź, że wedle programowej uchwały Wys. Sejmu z 13. lutego 1894 regulacya dopływów prawej strony Dniestru ma być podjętą dopiero po ustawowem zapewnieniu regulacyi dopływów górnego Dniestru między Rozwadowem i Samborem, w obec czego Wydział kraj. prośbie stron interesowanych o regulacyę Worony, Serben i Oproszyna bez osobnego upoważnienia Wys. Sejmu zadość uczynić nie może.

Z tego powodu odniósł się Wydział powiatowy tłumacki z petycyą wprost do Wys. Sejmu. O tem, że petycya ta przez Wys. Sejm załatwioną nie została, zawiadomił Wydział krajowy petycyonujący Wydz. pow.

Petycya Piotra Skotnickiego o subwencyę na zabezpieczenie prawego brzegu Wilgi w Ludwinowie.

O tem, że petycyi tej Wys. Sejm nie załatwił, został petent zawiadomionym pod d. 2. marca 1897, do l. 14.405.

Petycya Wydziału powiatowego w Kałuszu o wypracowanie planów i kosztorysów osuszenia gruntów 12 gmin i obszarów dworskich.

W skutek polecenia Wys. Sejmu przekazującego tę sprawę Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia, wezwał Wydział krajowy reskryptem z 16. lutego 1897 l. 9815 Wydział powiatowy w Kałuszu do podania powierzchni zabagnionych gruntów jakoteż do przedłożenia deklaracyi stron interesowanych, czy się zobowiązują do pokrycia przynajmniej $^1/_3$ części kosztów na wypadek zawiązania spółki wodnej.

Odpowiedzi nie otrzymał Wydział krajowy dotąd żadnej, skutkiem czego nie mógł też zarządzić przeprowadzenia pomiarów.

Petycya gminy Drahasymowa o sybwencyę na osuszenie łąk „bagniskiem“ zwanych.

W skutek tej petycyi przez Wys. Sejm niezałatwionej, zawiadomił Wydział krajowy proszącą gminę, iż na podstawie projektu przez krajowe biuro melioracyjne sporządzonego może uzyskać $33^1/_3\%$ zasiłki z krajowej i państwowej dotacyi dyspozycyjnej przeznaczonej na popieranie drobnych melioracyi.

Petycya Feliksa Laurent o poparcie finansowe budowy kanału spławnego między Sanem a Dniestrem.

W skutek tej petycyi, tudzież sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego, którego Wys. Sejm nie załatwił, zawiadomił Wydział krajowy petenta, iż gotów jest przystąpić do zbadania projektu celem ewentualnego przedłożenia Wys. Sejmowi wniosków co do finansowego poparcia przedsiębiorstwa, jeżeli petent przedłoży projekt z opinią biura hydrotechnicznego c. k. Ministerstwa handlu oraz dostarczy dat uzasadniających rentowność przedsiębiorstwa.

Petycye gmin Wielowieś, Zaleszany, Nagnajów, Machów, Krawce,

Petycye te przez Wys. Sejm niezałatwione przesłaliśmy reskryptem z d. 12. marca, 1897. l. 14.344 Wydziałowi powiatowemu w Tarnobrzegu celem wykazania obszarów bagien, których osuszenia gminy się domagają i zdania Wydziałowi krajowemu sprawy po wysłuchaniu życzeń stron intesesowanych.

Z przedłożonych przez wymieniony Wydział powiatowy sprawozdań

Miechocin, Motycze szlacheckie, Grębów i Kotowa Wola o osuszenie bagien Tarnobrzeskich.

wszystkich gmin powiatu Tarnobrzeskiego okazuje się przedewszystkiem, że gminy Nagnajów, Machów, Krawce, Miechocin, Motycze szlacheckie i Kotowa wola nie posiadają wcale bagien i nie żądają żadnego osuszenia, w dalszych zaś 3 gminach petycyonujących znajdują się następujące obszary bagien potrzebujących odwodnienia:

w Grębowie	55	morgów	1.498 kw. sążni
we Wielowsi	21	„	1.021 „
w Zaleszanach . . .	5	„	812 „

Zdjęcia bagien w Grębowie przeprowadził już przed wniesieniem petycyj kierownik regulacyi Łęgu, we Wielowsi zaś kierownik obwałowania Wisły.

Co się tyczy odwodnienia bagien w innych 19 gminach powiatu Tarnobrzeskiego, których obszar wynosi 1.162 morgów 1.154 kwadr. sążni, zawiadomiliśmy Wydział powiatowy Tarnobrzeski, że w miarę sił dyspozycyjnych biura melioracyjnego, tudzież uchwalonych przez Wys. Sejm funduszów, Wydział krajowy gotów jest zarządzić zdjęcia celem zaprojektowania osuszenia tych bagien, jeżeli strony interesowane lub też w ich zastępstwie Wydział powiatowy, zobowiążą się do pokrycia przynajmniej $^1/_3$ części kosztów robót.

III. Postęp budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych w 1896 roku.

A) Przedsiębiorstwa krajowe.

1. Regulacya Nowego Brnia z dopływami.

Budowa została wstrzymana aż do wejścia w życie uchwalonego przez Wysoki Sejm d. 5. lutego, 1897 projektu ustawy.

2. Regulacya rzeki Biały z dopływami i uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca.

a) Regulacya rzeki Biały.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy za rok 1896, rozdzielone na poszczególne rubryki przedstawiają się jak następuje:

I. Roboty ziemne	13.892	złr.	17 ct.
II. „ regulacyjne	45.176	„	24 „
III. Budowa objektów	4	„	30 „
IV. Roboty dodatkowe	1.230	„	11 „
V. Wykupno gruntów	9.203	„	69 „
VI. Konserwacya	1.618	„	48 „
VII. Zarząd	4.164	„	57 „
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane . . .	3.235	„	41 „
razem .	78.524	złr.	97 ct.

W porównaniu z preliminarzem, który na odnośne roboty przewiduje kwotę . .	102.499	złr.	89 ct.
Okazuje się zaoszczędzenie w kwocie . .	23.974	„	92 „

Zaoszczędzenie przypada głównie na roboty regulacyjne.

b) Obwałowanie prawego brzegu Dunajca.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy za rok 1896 rozdzielone na poszczególne rubryki, przedstawiają się j. n:

I. Roboty ziemne	27.401	złr.	52 ct.
II. „ regulacyjne	—		—
III. Budowa objektów	1.893	„	54 „
IV. Roboty dodatkowe	202	„	37 „
V. Wykupno gruntów	8.432	„	75 „
VI. Konserwacya	579	„	99 „
VII. Zarząd	2.038	„	60 „
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane . . .	3.231	„	43 „
razem .	43.780	złr.	20 ct.

W porównaniu z preliminarzem kosztorysowym,

który wynosi	41.204	złr.	94 ct.
Okazuje się przekroczenie w kwocie . .	2.575	„	26 „

Robotami około regulacyi Biały kierował inżynier kraj. biura melioracyjnego Jan Haponowicz, przy obwałowaniu zaś prawego brzegu Dunajca inżynier Tadeusz Gedl.

Kolaudacya robót wykonanych na rzece Biale i przy obwałowaniu prawego brzegu Dunajca w 1896 roku odbyła się w lipcu b. r., a spisane przytem protokoły zostały przesłane c. k. Namiestnictwu.

c) Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Biały.

Według sprawozdania kierownictwa budowy prowadzono w 1896 roku roboty regulacyjne na górnej Biale (na długości 792 m.), tudzież na potokach Berest i Czyrna.

Ulewa z d. 11. lipca 1896 zrządziła znaczne szkody i zmieniła zupełnie stosunki miejscowe, wstrzymując chwilowo dalsze prowadzenie tych robót.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy w 1896 roku wynosiły:

I. Roboty ziemne	5.291	złr.	77½ ct.
II. „ regulacyjne	8.975	„	55 „
III. Budowa objektów	2.662	„	17 „
IV. Roboty dodatkowe	3.636	„	69 „
V. Wykupno gruntów	30	„	50 „
VI. Utrzymanie w czasie budowy . .	4.737	„	28 „
VII. Koszta zarządu	1.617	„	43½ „
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane . . .	315	„	92 „
razem .	27.267	złr.	32 ct.

Porównanie tych wydatków na budowę z preliminarzem kosztorysowym będzie zestawione przy kolaudacyi robót.

Budowę prowadziła sekcya c. k. oddziału leśnotechnicznego dla zabudowania potoków górskich w Przemyślu.

3. Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy.

Według sprawozdania sekcyi c. k. oddziału lsśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich w Przemyślu, koszta budowy w roku 1896, sprawdzone przez oddział rachunkowy, wynosiły:

I. Roboty ziemne	11.192 zł.	31 ct.
II. Roboty regulacyjne	6.386 „	29 „
III. Budowa objektów	3.098 „	87 „
IV. Roboty dodatkowe	2.425 „	47 „
V. Wykupno gruntów i odszkodowania .	18 „	23 „
VI. Utrzymanie w czasie budowy . .	1.161 „	09 „
VII. Koszta Zarządu	1.936 „	17 „
VIII. Rozmaite nieprzewidziane . . .	802 „	55 „
razem .	27.020 zł.	98 ct.

W roku 1895 koszta budowy wynosiły . .	18.485 zł.	64 ct.
razem w 1895 i 1896 roku	45.506 zł.	62 ct.
W obec preliminowanych kosztów budowy na .	43.745 „	81 „
okazuje się przekroczenie w kwocie	1.760 „	81 „

4. Uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy w 1896 roku wynosiły:

I. Roboty ziemne	6.978 zł.	74 ct.
II. Budowa objektów	— „	— „
III. Roboty dodatkowe	2.422 „	44 „
IV. Wykupno gruntów	1.749 „	21 „
V. Utrzymanie w czasie budowy . .	4.234 „	27 „
VI. Zarząd i inne wydatki	5.214 „	29 „
razem .	20.598 „	95 „

Budowę przytem przedsiębiorstwie prowadził w 1896 roku inżynier adj. Maryan Röhrich.

W miesiącu wrześniu 1897 roku odbyła się kolaudacya robót wykonanych w 1895 i 1896 roku.

Według protokołu komisyi kolaudacyjnej, wykonano w tym czasie następujące roboty:

a) prawy wał Wisły między Brzegami i Podgórzem na długości 8740 m. i od ujścia Srawy ku Niepołomicom na długości 460 m.,

b) regulacyę Srawy na długości 1376 m..

c) ukończono regulacyę Zabawy i Drwiny na projektowanej długości.

Koszta wykonania tych robót rozdzielone na poszczególne rubryki wynosiły (w 1895 i 1896 r.):

I. Roboty ziemne	33.347 zł.	52 ct.
II. Budowa objektów	3.061 „	88 „
III. Roboty dodatkowe (ubezpieczenie skarp)	7.937 „	74 „
IV. Wykupno gruntów	2.908 „	66 „
V. Utrzymanie w czasie budowy . .	7.229 „	93 „
VI. Koszta zarządu i nieprzewidziane . .	13 619 „	84 „
razem .	68.105 „	57 „

W obec kosztów preliminowanych na kwotę	21.765 zł.	65 ct.
okazuje się przekroczenie w kwocie	46.339 „	92 „

Przytem komisya kolaudacyjna obliczyła, że od początku robót 1893 r.

wydano razem	129.731 zł.	10 ct.
a preliminowano	79.696 „	48 „
tak, że ogólne przekroczenie z końcem 1896 roku wynosi	50.034 zł.	62 ct.

Komisya kolaudacyjna podaje następujące wyjaśnienie tego znacznego przekroczenia:

1) w robotach ziemnych wynikło przekroczenie o 11.319 złr. 62 ct. z powodu, że ilość robót ziemnych przy wykonaniu okazała się znacznie większą od preliminowanej w kosztorysach, szczególnie przy regulacyi dopływów Wisły;

2) przy budowie objektów przekroczenie 3.196 złr. 93 ct. okazało się z powodu potrzeby wykonania mostów i przepustów nieprzewidzianych w kosztorysie;

3) w robotach dodatkowych przekroczenie 7.955 złr. 56 ct. wynikło z powodu nieprzewidzianych w kosztorysie płotków i darniowania w celu zabezpieczenia koryta potoków;

4) przy wykupnie gruntów przekroczenie 6.066 złr. 58 ct. nastąpiło z powodu za niskich cen, podanych w kosztorysie;

5) przy utrzymaniu robót w czasie budowy przekroczenie 5655 złr. 04 cnt. wynikło z powodu szkód zrządzonych przez wylewy, oraz innych wydatków przy utrzymaniu koryt, które w kosztorysie były za nisko podane;

6) nareszcie w kosztach zarządu i nieprzewidzianych przekroczenie 15.840 złr. 89 cnt. nastąpiło z powodu budowy ramp czyli przejazdów, brodów, przepustów w wałach i innych nieprzewidzianych wydatków szczegółowo w protokole opisanych.

5. Regulacya rzeki Bugu.

Według rachunków sprawdzonych przez oddział rachunkowy, koszta budowy przy tej regulacyi w r. 1896 były następujące:

I. Roboty ziemne . . .	6.081 złr.	50	cnt.
II. Roboty regulacyjne . . .	13.401 „	32	„
III. Budowa objektów . . .	428 „	42	„
IV. Wykupno gruntów . . .	3.106 „	26½	„
V. Utrzymanie w czasie budowy .	6.958 „	55	„
VI. Koszta zarządu	3.386 „	26	„
VII. Rozmaite i nieprzewidziane .	949 „	71	„
Razem	34.312 złr.	02½	cnt.

W porównaniu z preliminarzem kosztorysowym okazują się przekroczenia w rubrykach robót regulacyjnych, wykupna gruntów, utrzymania w czasie budowy i zarządu. O ile w innych rubrykach będzie oszczędność lub nie, wykaże się przy kolaudacyi tych robót.

Budowę przy tem przedsiębiorstwie regulacyjnem prowadził w r. 1896 inżynier Sylwery Strzelbicki.

6. Zabudowanie potoku górskiego Michalów w Maniowach.

W sprawozdaniu Wydziału krajowego z roku 1896 podano już wynik kolaudacyi robót, wykonanych na tym potoku w 1894, 1895 i 1896 r.

Koszt wykonania robót wynosił razem	8333 złr. 89 cnt.
w porównaniu z preliminarzem kosztorysowym w kwocie	8000 złr.
okazało się przekroczenie	333 złr. 89 cnt.
W r. 1896 wydano tylko kwotę	334 złr. 06 cnt.

Do ukończenia pozostają jeszcze niektóre roboty uzupełniające i konserwacyjne.

Budowę prowadziła sekcya oddziału leśno-technicznego dla zabudowania górskich potoków w Przemyślu.

7. Zabudowanie potoku Niszkówki w powiecie Nowo-Sądeckim.

Według protokołu kolaudacyjnego robót wykonanych przy zabudowaniu tego potoku w 1896 roku i rachunków sprawdzonych przez oddział rachunkowy, koszta budowy były następujące:

I. Roboty ziemne	4.545	zł.	08 ct.
II. „ regulacyjne	985	„	62 „
III. Budowa objektów	—	„	— „
IV. Roboty dodatkowe	370	„	86 „
V. Wykupno gruntów	424	„	22 „
VI. Utrzymanie w czasie budowy	325	„	10 „
VII. Koszta zarządu	1.146	„	39 „
VIII. Nieprzewidziane	299	„	96 „
razem	8.097	zł.	23 ct.

W porównaniu z preliminarzem kosztorysowym w kwocie 4.871 zł. 79 ct., okazuje się przekroczenie w kwocie 3.225 zł. 44 ct., powstała głównie z powodu zmiany trasy według zezwolenia Wydziału Krajowego i c. k. Ministerstwa rolnictwa.

Budowę prowadziła sekcya c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowania górskich potoków w Przemyślu.

8. Regulaeya Łęgu w powiecie Tarnobrzeskim.

Koszta budowy robót uzupełniających w roku 1895 i 1896, sprawdzone przez oddział rachunkowy, wyniosły:

A) na przestrzeni dolnej:

I. Roboty ziemne	409	zł.	74 ct.
II. „ regulacyjne	6.472	„	54 „
III. Utrzymanie robót w czasie budowy	1.093	„	50 „
IV. Koszta Zarządu	1.435	„	78 „
V. Rozmaite i nieprawdziwe	3.776	„	69 „
razem	13.188	zł.	25 ct.

B) na przestrzeni górnej:

I. Roboty ziemne	1.168	zł.	27 ct.
II. „ regulacyjne	22.784	„	39 „
III. Utrzymanie	689	„	70 „
IV. Koszta zarządu	1.975	„	49 „
V. Rozmaite i nieprzewidziane	324	„	61 „
razem	26.942	zł.	46 ct.

Ogółem wyniosły koszta budowy w dolnej i górnej przestrzeni kwotę 40.130 zł. 71 ct.
Koszta preliminowane na te roboty wynoszą 39.573 „ 22 „
okazuje się zatem przekroczenie w kwocie 557 „ 49 „

W dolnej przestrzeni uzyskano znaczne oszczędności przy robotach ziemnych i regulacyjnych, natomiast w górnej przestrzeni wynikło znaczne przekroczenie w robotach regulacyjnych z powodu potrzeby wykonania większej ilości tam.

W dolnej przestrzeni przyczynia się do kosztów państwo, kraj i strony interesowane, a w górnej tylko państwo i kraj.

Budowę prowadził przy tem przedsiębiorstwie inżynier Jan Bochniak.

9. Obwałowanie lewego brzegu Dunajca.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy w 1897 roku wynosiły:

I. Roboty ziemne	11.782	zł. 81	ct.
II. Objekty w wałach	3.338	„ 69	„
III. Roboty dodatkowe	246	„ 80	„
IV. Wykupno gruntów	5.411	„ 91½	„
V. Utrzymanie w czasie budowy	216	„ 85	„
VI. Koszta zarządu	2.320	„ 93	„
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	3.793	„ 12	„
razem	27.111	zł. 11½	ct

W porównaniu z preliminarzem kosztorysowym wynoszącym kwotę 28.595 „ 41 „
okazuje się zaoszczędzenie w kwocie 1.484 „ 30 „

Według protokołu kolaudacyi robót wykonanych w 1895 i 1896 roku koszta budowy wyniosły razem kwotę 58.989 zł. 98½ ct.
a koszta preliminowane obliczono na 66.967 „ 96 „
zatem zaoszczędzenie wynosi w tych 2 latach kwotę 7.977 „ 97½ „
pomimo przekroczenia rubryki rozmaite i nieprzewidziane o 6.962 zł. 50 ct.
Budowę prowadzi przy tem przedsiębiorstwie inżynier-adjunkt biura melioracyjnego Tadeusz Korasadowicz.

10. Osuszenie bagien Łańcucko-Jarosławskich.

Według protokołu kolaudacyjnego robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie w 1896 roku i rachunków sprawdzonych przez oddział rachunkowy, koszta budowy wyniosły:

I. Roboty ziemne	10.909	zł. 61	ct.
II. Ubezpieczenie skarp	3.692	„ 66	„
III. Budowa objektów	5.735	„ 50	„
IV. Wykupno gruntów	1.764	„ 42	„
V. Koszta zarządu	2.991	„ 46	„
VI. Nieprzewidziane	3.048	„ 10	„
razem	28.141	zł. 75	ct.

Gdy preliminowane koszta na tę budowę wynoszą 19.113 zł. 59 ct.
okazuje się przekroczenie w kwocie 9.028 „ 16 „
które wynikło z powodu wykonania nieprzewidzianych w kosztorysie rowów dodatkowych, znacznej ilości ubezpieczenia skarp, — następnie wskutek budowy nieprzewidzianych mostów, wydatków na konserwacyę robót i t. p.
Budową kierował przy tem przedsiębiorstwie inżynier Jan Haładej.

11. Regulacya Złotej Lipy.

Koszta budowy przy tem przedsiębiorstwie w roku 1896, sprawdzone przez oddział rachunkowy, były następujące:

I. Roboty ziemne	24.571	zł. 85	ct.
II. „ regulacyjne i ubezpieczenia	3.885	„ 94	„
III. Budowa objektów	82	„ 49	„
IV. Wykupno gruntów	2.673	„ 73	„
V. Utrzymanie w czasie budowy	2.054	„ 24	„
VI. Koszta zarządu	2.784	„ 09	„
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	2.546	„ 25	„
razem	38.598	zł. 59	ct.

W porównaniu z preliminarzem kosztorysowym, który obliczona na kwotę . . . . . 54.479 zł. 60 ct
okazuje się oszczędność w kwocie . . . . 15.881 „ 01 „
Gdy przekroczenie z lat 1894 i 1895 wynosiło . . 5.873 „ 04 „
pozostaje z końcem r. 1896 zaoszczędzenie . . 10.007 „ 97 „
Oszczędności te uzyskano przeważnie na robotach ziemnych i zabezpieczających, oraz na wykupnie gruntów.

Budowę przy tem przedsiębiorstwie prowadził w 1896 roku inżynier Dyonizy Howarth.

12. Regulacya potoku Dumnego.

Według rachunków sprawdzonych przez oddział rachunkowy i protokołu kolaudacyi robót wykonanych z m. października b. r., koszta budowy w roku 1896 wynosiły:

I. Roboty ziemne	1.944 zł.	45 ct.
II. Budowa objektów	1.210 „	37 „
III. Roboty dodatkowe	154 „	93 „
IV. Wykupno gruntów	562 „	60 „
V. Utrzymanie robót	1.030 „	41 „
VI. Koszta zarządu	521 „	62 „
VII. Rozmaite i nieprzewidziane . . .	2.881 „	19 „
razem .	8.305 zł.	57 ct.

Ogółem wydano w latatach 1894, 1895 i 1896 kwotę 44.083 zł. 03 ct.
Gdy koszta preliminowane na całą budowę wynoszą . 57.600 „ — „
pozostaje do dyspozycyi kwota . . . . . 13.516 „ 97 „
której jednak nie można uważać za oszczędngść, ponieważ roboty nie są jeszcze zupełnie wykończone a wykupno gruntów nie zostało przeprowadzone.

W rubryce robót ziemnych i dodatkowych osiągnięto znaczne oszczędności, natomiast w rubryce objektów, kosztów zarządu i nieprzewidzianych okazały się przekroczenia.

Budową przy tem przedsiębiorstwie kierował inżynier Dyonizy Howarth.

13. Regulacya potoku Przegnojówki.

Według protokołu kolaudacyi robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie od jesieni 1895 roku po koniec 1896, koszta budowy wyniosły:

I. Roboty ziemne	16.392 zł.	12 ct.
II. Budowa objektów	1.161 „	45 „
III. Roboty dodatkowe	112 „	51 „
IV. Wykupno gruntów	63 „	55 „
V. Utrzymanie robót	2.238 „	23 „
VI. Koszta zarządu	2.307 „	30 „
VII. Rozmaite i nieprzewidziane . . .	7.699 „	39 „
razem .	29.974 zł.	55 ct.

W obec kosztów preliminowanych w kwocie . 33.286 zł. 52 ct.
okazuje się zaoszczędzenie wynoszące . . . 3.311 „ 97 „
Przy budowie uzyskano znaczną oszczędność 7.117 zł. 76 ct. w rubryce robót ziemnych i 1.386 zł. 15 ct. w kosztach zarządu. Oszczędności te jednak zostały w znacznej części użyte na przekroczenie w rubryce nieprzewidzianych robót wynoszące 5.322 zł. 89 ct.

Budową kierował przy tem przedsiębiorstwie inżynier adjunkt Władysław Zgorlakiewicz.

14. Regulacya Dniestru między Rozwadowem a Zurawnem.

Według udzielonego przez c. k. Namiestnictwo zamknięcia rachunkowego za rok 1896 wynosiły koszta budowy przy tem przedsiębiorstwie jak:

1. Koszta zarządu. . .	7.392 zł.	94	ct.
2. Remuneracye i zapomogi	735 „	—	„
3. Koszta pomiaru . .	446 „	50	„
	8.574 zł.	44	ct.
4. Wykupno gruntów	3.345 „	26	„
5. Koszta budowy	59.612 „	$24^1/_2$	„
6. Różne	— „	—	„
razem .	71.531 „	$94^1/_2$	ct.

Pozostała nieprzebudowana kwota . . 289.562 zł. $38^1/_2$ ct.

Gdy remuneracye w kwocie 735 zł. zostały przyznane przez Namiestnictwo bez porozumienia się z Wydziałem krajowym, — Wydział krajowy odniósł się do Namiestnictwa o przedstawienie tej sprawy do decyzyi interesowanym Ministerstwom.

Budowę w 1896 roku prowadziły jak w latach poprzednich organa techniczne c. k. Namiestnictwa. Główne roboty regulacyjne wykonano na przestrzeni między Holeszowem a Żurawnem.

15. Osuszenie bagien Stojanowskich.

Według protokołu kolaudacyi robót wykonanych przy tem przedsiębiorstwie 1895 i 1896 roku koszta budowy sprawdzone przez oddział rachunkowy wynosiły:

I. Roboty ziemne	19.412 zł.	42	ct.
II. Budowa objektów	8.055 „	23	„
III. Roboty dodatkowe	172 „	20	„
IV. Wykupno gruntów	732 „	04	„
V. Utrzymanie w czasie budowy . . .	288 „	65	„
VI. Koszta zarządu	3.617 „	83	„
VII. Nieprzewidziane	3.025 „	21	„
razem .	35.303 zł.	58	ct.
Do tego niewypłacono jeszcze należytości za grunta w kwocie	829 zł.	32	ct.
razem .	36.132 zł.	90	ct.

Gdy preliminowane koszta na tę budowę wynoszą 54.915 zł. 48 ct.
okazuje się zaoszczędzenie w kwocie . . . . 18.782 „ 58 „

Nadto w 1897 roku w m. sierpniu ukończono roboty programowe, oraz wykonano roboty dodatkowe kosztem j. n.

I. Roboty ziemne	1.493 zł.	67	ct.
II. Objekty	240 „	30	„
III. Roboty dodatkowe	464 „	50	„
IV. Wykupno gruntów	176 „	05	„
V. Utrzymanie	524 „	20	„
VI. Koszta zarządu	1.681 „	66	„
VII. Nieprzewidziane	6.473 „	83	„
razem .	11.054 zł.	21	ct.

Tak, że ogółem koszta budowy z remanentem materyałów, narzędzi i sprzętów z 1896 roku w kwocie 300 zł. wynosiły kwotę . 47.487 zł. 11 ct, a preliminowano razem 60.000.

Ze względu na osiągniętą oszczędność, Wydział krajowy przedstawił Ministerstwu rolnictwa wniosek na przyznanie kierownikowi budowy inżynierowi Maksymilianowi Czernikowi remuneracyi w kwocie 300 zł. i zezwolenie na znawożenie i obsianie trawami brzegów kanałów kosztem około 5.000 złr.

16. Uzupełnienie regulacyi Kisieliny.

Koszta budowy przy tem przedsiębiorstwie, sprawdzone przez oddział rachunkowy, wynosiły:

I. Roboty ziemne	6.596	złr. 48	ct.
II. Budowa objektów	3.701	„ 98	„
III. Roboty dodatkowe	„	„ „	„
IV. Wykupno gruntów	3.320	„ 91	„
V. Utrzymanie robót	879	„ 07	„
VI. Koszta zarządu	1.527	„ 44	„
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	121	„ 61	„
razem	16.147	złr. 49	ct.
Odnośne koszta preliminowane wynoszą	23.770	„ 41	„
okazuje się zatem zaoszczędzenie w kwocie	7.622	„ 92	„

osiągnięte głównie na robotach ziemnych i przy budowie objektów.

Budową przy tem przedsiębiorstwie w 1896 roku, kierował inżynier Tadeusz Gedl.

17. Zabudowanie potoku Glińsko.

Budowę rozpoczęto w listopadzie 1896 roku, rachunki sprawdzone wykazują następujące koszta:

III. Budowa objektów	1016	złr. 62	ct.
IV. Utrzymanie w czasie budowy	1	„ 60	„
VII. Koszta zarządu	33	„ 30	„
razem	1051	złr. 52	ct.

Budowę prowadziła sekcya c. k. oddziału leśno-technicznego, dla zabudowania górskich potoków w Przemyślu.

B) Przedsiębiorstwa powiatowe.

18. Obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzeskim.

Według protokółu komisyi kolaudacyjnej z m. Maja 1897 roku, sprawdzonego przez oddział rachunkowy, koszta robót wykonanych w 1895 i 1896 roku były następujące:

a) przy obwałowaniu Wisły:

I. Roboty ziemne	55.315	złr. 22	ct.
II. Budowa objektów	12.200	„ 68	„
III. Roboty dodatkowe	1.239	„ 63	„
IV. Wykupno gruntów	15.903	„ 15	„
V. Utrzymanie robót	1.749	„ 82	„
VI. Zarząd	6.119	„ 28	„
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	7.259	„ 38	„
razem	99.787	złr. 16	ct.

b) przy obwałowaniu Sanu:

I. Roboty ziemne	32.999	zł.	26 ct.
II. Budowa objektów	8.771	„	23 „
III. Obsiew wałów	459	„	37 „
VI. Wykupno gruntów	6.555	„	17 „
V. Utrzymanie robót	2.147	„	38 „
VI. Zarząd	1.575	„	58 „
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	4.098	„	98 „
razem	56.606	zł.	97 ct.

Ogółem wyniosły koszta budowy w r. 1895 i 1896 nad Wisłą i nad Sanem kwotę . . . . . 156.394 zł. 13 ct.

Na te roboty preliminowano:

przy obwałowaniu Wisły	95.964	zł.	85 ct.
przy obwałowaniu Sanu	53.698	„	53 „
razem	149.663	zł.	38 ct.

Przekroczenie wynoszące kwotę . . . 6.730 zł. 75 ct. zostało spowodowanem większemi wydatkami na zarząd, konserwacyę robót i nieprzewidziane według wyjaśnień podanych w protokóle kolaudacyjnym.

Budową kierował przy tem przedsiębiorstwie, inżynier Karol Boziewicz.

C) Przedsiebiorstwa spółkowe.

19. Regulacya Wisłoka i Pielnicy.

Według protokółu komisyi kolaudacyjnej z m. Czerwca 1897 r., wykonała spółka wodna w okresie budowlanym od roku 1885 do Lipca 1896 następujące roboty:

a) regulacyę Wisłoka na długości 9.250 m., z których tylko przestrzeń od granicy Haczowa do granicy Bzianki na długość 5.750 m. można uważać jako uregulowaną; i

b) regulacyę Pielnicy na długość 2.900 m.

Koszta wykonania, podane już w poprzednim sprawozdaniu Wydziału krajowego, wyniosły . . . . . 141.517 zł. 49 ct.

Gdy preliminarz wszystkich robót projektowanych był obliczony na kwotę . . . . . 129.000 zł.,

okazuje się przekroczenie w kwocie . . . 12.517 „ 49 ct.

a według zestawienia spółki, koszta ukończenia robót będą wynosić w przybliżeniu jeszcze kwotę . . . . . 32.500 zł.

Oprócz tego spółka wodna wydała na zarząd kwotę 26.545 „ 62 ct. czyli 18, 7% kosztów budowy.

20. Osuszenie bagien Oleskich.

Jak już w zeszłorocznem sprawozdaniu melioracyjnem mieliśmy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, sprawdziła komisya kolaudacyjna, że zamiast preliminowanych w kosztorysie 40.000 zł. wydała spółka wodna dla osuszenia bagien Oleskich na roboty objęte programem 70.976 zł., czyli 30.976 zł. ponad preliminarz kosztorysowy.

Z uwagi, że przekroczenie sumy kosztorysowej nie pochodzi z winy spółki wodnej, lecz spowodowane zostało zbyt nizkiemi cenami jednostkowemi przyjętemi w kosztorysie, postanowił Wydział krajowy, przychylając się do prośby spółki, przedłożyć c. k. Ministerstwu rolnictwa, wniosek na udzielenie

dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego melioracyjnego w celu częściowego pokrycia przekroczenia, oraz na podwyższenie przyznanych w ustawie z dnia 10 czerwca 1888, Dz. u. kraj. Nr. 71 zasiłków z 20 na 30% a to ze względu na cel przedsiębiorstwa, przez którego zrealizowanie oprócz osuszenia ma być osiągniętą także ochrona gruntów nadbrzeżnych od zalewu, gdyż postanowienie ustępu 2 a §-fu 4 ustawy z d. 30-go czerwca, 1884. Dz. u. p. Nr. 116, właśnie dla tego rodzaju przedsiębiorstw, przy których chodzi o ochronę od wylewów, przewiduje nie 20%, lecz wyższy 30% wymiar zasiłków publicznych.

Gdy powołaną ustawą krajową przyznano w mowie będącemu przedsiębiorstwu po 8 000 złr. (20% od sumy 40.000 złr.) zasiłków z funduszu krajowego i państwowego melioracyjnego, a 30% datki przy rzeczywistej sumie kosztów budowy 70.976 złr. wynoszą po 21.292 złr. 80 ct., wypadnie podwyższyć te datki o 13.292 złr. 80 ct.

Gdy w analogicznym wypadku, mianowicie przy osuszeniu bagien Rudnickich ustawą z d. 19-go września, 1891, Dz. u. kraj. Nr. 70, podwyższono zasiłki krajowe i państwowe o 30% rzeczywistych kosztów budowy, Wydział krajowy oczekując przychylnej decyzyi c. k. Ministerstwa rolnictwa na swą odezwę z d. 27-go stycznia, 1897, l. 77.561 wystosowaną w tej sprawie do c. k. Namiestnictwa, uprasza Wysoki Sejm o uchwalenie odnośnego projektu ustawy i wstawienie do budżetu krajowego na r. 1898 dotacyi na ten cel w kwocie okrągłej 13.293 złr.

IV. Uzasadnienie rubryki XIII. preliminarza wydatku funduszu krajowego na rok 1898.

W przedłożonym Wysokiemu Sejmowi preliminarzu wydatków funduszu krajowego na r. 1898, wstawiono do rubryki XIII. sumę 581.083 złr. Po zamknięciu jednak tego preliminarza, otrzymał Wydział krajowy reskrypt c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 22-go sierpnia 1897, l. 15.392, wedle którego wydatek na dodatkowe roboty przy zabudowaniach potoków górskich w dorzeczu Biały ma być na razie pokryty z funduszu regulacyjnego tej rzeki, wskutek czego odpada wstawiona w poz. 183, pod lit. e) dotacya 12.429 złr., a suma wydatków w rubryce XIII. redukuje się na 568.654 złr.

Preliminowana więc na rok 1898 suma wydatków w tej rubryce 568.654 złr., okazuje w porównaniu z kwotą na r. 1897 uchwaloną 580.899 złr. wydatek mniejszy o 12.245 złr.

Z poszczególnych pozycyj uzasadniono potrzebę wydatków zamieszczonych w poz. 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 192 a—f) i 193 w wyjaśnieniach do preliminarza, poz. 192 g) w I. części a poz. 192 h) w III. części niniejszego sprawozdania, poz. 195 zaś w osobnem przedłożeniu o utworzeniu stałego funduszu pożyczkowego dla powiatów, spółek wodnych i gmin; pozostają zatem do wyjaśnienia wydatki preliminowane w poz. 188, 191 i 194.

Do poz. 188.

Zasiłek krajowy na utrzymanie galicyjskiego oddziału państwowego biura hydrograficznego.

Wedle udzielonego nam przez c. k. Namiestnictwo, już po zamknięciu preliminarza funduszu krajowego na r. 1898, wykazu wynosić mają w r. 1898 koszta galicyjskiej służby hydrograficznej 37.200 złr., a mianowicie:

I. koszta mające się pokryć z państwowej dotacyi na służbę hydrograficzną i z funduszu krajowego:

1. koszta uzupełnienia stacyj ombrometrycznych i śniegoskazowych z wydatkami na naprawę i transport przyrządów . . . 600 złr.

2. koszta remuneracyi obserwatorów:

a) wodoskazowych . . . . 3.670 „

b) ombrometrycznych . . . 5.446 „

3. dyurna:

1 pomocnik techn. po 100 złr. miesięcz. =			1.200	złr.
2 „ kanc. „ 60 „ „			1.440	„
przepisanie raportów ombrometrycznych i wodoskazowych			720	„
			3.360	„
4. koszta map śniegoskazowych . . .			462	„
5. „ zakupna druków polskich . . .			600	„
6. „ wynajmu lokalu			850	„
7. „ zakupna urządzeń biurowych . . .			300	„
8. „ ogrzania, oświetlenia i czyszczenia biura .			180	„
9. „ wynagrodzenia sługi biurowego . .			300	„
10. „ jazd inspekcyjnych			2.520	„
11. „ ekspedycyi przesyłek pieniężnych . .			200	„
12. „ zakupna rekwizytów do pisania i rysowania			300	„
13. rożne pomniejsze wydatki			212	„
14. koszta zakupna 2 limnigrafów . . .			600	„
2 ombrografów . . .			500	„
15. „ „ 1 młynka hydrometrycznego .			500	„
16. „ „ map i planów			300	„
17. „ „ druków niemieckich . . .			50	„
18. częściowe koszta wydawnictwa centralnego biura hydrograficznego			2.250	„
	suma I.	.	23.200	złr.

II. koszta mające się pokryć z państwowej dotacyi budowli wodnych i funduszu krajowego:

19. koszta remuneracyi 8 stacyj wodoskazowych .		220	złr.
20. „ ustawienia 7 limnigrafow . . .		4.500	„
21. „ urządzenia około 20 nowych a wymiany około 60 stacyj wodoskazowych z kosztami utrzymania wszystkich stacyj wodoskazowych		6.500	„
22. koszta pomiarów hydrometrycznych . .		2.780	„
	suma II. .	14.000	złr.
do tego	„ I. .	23.200	„
	ogółem .	37.200	złr.

Gdy Wys. Sejm uchwałą z d. 4 go lutego, 1895, upoważnił Wydział krajowy do pokrywania z funduszu krajowego połowy kosztów utrzymania galic. odziału państwowego biura hydrograficznego, wypadłby 50% zasiłek krajowy na r. 1898 w kwocie 18.600 złr. tj. 8.600 złr. ponad kwotę uchwaloną w budżecie r. 1897.

Z uwagi jednak, że wedle powyższego wykazu państwowa dotacya hydrograficzna przyczynić się ma do kosztów utrzymania biura galicyjskiego tylko połową sumy I (23.200 złr.) t. j. kwotą 11.600 złr., resztę zaś wydatku pokryć ma państwowy fundusz budowli wodnych, pozwalamy sobie wyrazić zdanie, że fundusz krajowy nie jest obowiązany do uiszczenia wyższego datku nad 11.600 złr., na który to cel wystarczy wstawiona przez Wydział krajowy do preliminarza dotacya 12.000 złr.

Nie możemy też tu pominąć uwagi, że wydatek na galic. biuro hydrograficzne okazuje wzrost nadzwyczajny, który nie stoi w odpowiednim stosunku do rezultatów jego działalności, zwłaszcza że biuro to nie podjęło dotychczas bardzo ważnych pomiarów hydrometrycznych, od czego w ogóle Wydział krajowy uczynił zawisłą wypłatę zasiłku krajowego.

Odezwą z d. 27 kwietnia 1897 l. 15.539 odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa o udzielenie zestawienia wydatków za r. 1896, wykazu funkcyonujących w r. 1897 stacyj ombrometrycznych i wodoskazowych, oraz krótkiego

sprawozdania z czynności galic. oddziału biura hydrograficznego, do chwili zamknięcia tego sprawozdania jednak nie otrzymaliśmy odpowiedzi.

Do poz. 191.

Zasiłki na lokalne regulacye rzek niespławnych.

W sprawozdaniu o zeszłorocznem przedłożeniu melioracyjnem Wydziału krajowego podniosła komisya gospodarstwa krajowego potrzebę rychłego uregulowania rzeki Dunajca w dolinie Nowosądeckiej, oraz zaleciła podejmowanie lokalnych regulacyj pod dwoma warunkami, mianowicie: żeby lokalne regulacye odbywały się pod nadzorem na podstawie umiejętnie wypracowanych planów i mogły być po latach wielu w system ogólny regulacyi dotyczącej rzeki wciągnięte, powtóre żeby konserwacya dokonanych robót była z góry przez strony interesowane zabezpieczoną.

Zaznaczając, że od czasu ustanowienia oddzielnego departamentu wodnego c. k. Namiestnictwo przeprowadza przeważnie takie roboty, które mają na celu racyonalną systematyczną regulacyę na dłuższych przestrzeniach, a które właśnie odpowiadają intencyom komisyi gospodarstwa krajowego, zakomunikował Wydział krajowy powyższe uwagi odezwą z d. 13 kwietnia 1897 l. 11.127 c. k. Namiestnictwu z tą uwagą, że podziela powyższe zapatrywanie komisyi, oraz, że w przyszłości wstawiać będzie do preliminarzy krajowych zasiłki tylko na te regulacye lokalne, których projekty i kosztorysy przed układaniem preliminarzy Wydziałowi krajowemu będą udzielone.

Dotychczas bowiem wstawiane były do preliminarzy krajowych między innymi zasiłki na takie lokalne regulacye, które przez cały szereg lat bądź to z powodu braku projektów technicznych, bądź też długo trwających rokowań ze stronami interesowanemi nie przychodziły do skutku.

Alegat 3. Na rok 1898 preliminuje Wydział krajowy zgodnie z załączonym ⁄. wykazem c. k. Namiestnictwa następujące 33⅓% zasiłki krajowe na regulacye rzek niespławnych:

a)	na regulacyę Skawy . . .	2.758	złr.
b)	„ „ Raby . . .	3.788	„
c)	„ „ Dunajca . . .	12.337	„
d)	„ „ Wisłoki . . .	9.182	„
e)	„ „ Sanu . . .	20.715	„
f)	„ „ Wisłoka . . .	9.392	„
g)	„ „ Wiszni . . .	2.500	„
h)	„ „ Świcy . . .	2.500	„
i)	„ „ Bystrzycy . . .	3.000	„
k)	na premiowanie zawiklenia odsypisk .	500	„
l)	do dyspozycyi Wydziału kraj. . .	10.000	„
	Razem	76.672	złr.

W porównaniu z kwotą w budżecie r. 1897 uchwaloną 147.809 złr., która jednak z powodu braku projektów technicznych może zaledwie w połowie będzie użytą, okazuje się preliminowana na r. 1898 dotacya mniejszą o 71.137 złr.

Mimo tego mniejszego nakładu skutek podejmowanych obecnie przez c. k. Namiestnictwo regulacyj lokalnych będzie niewątpliwie pomyślniejszy, gdyż roboty mają być prowadzone systematycznie na dłuższych przestrzeniach i nie będą narażone na ciągłe uszkodzenia, jak w latach poprzednich, kiedy fundusz krajowy na ubezpieczenia brzegów w tej samej miejscowości, zrywane przez lody i wielkie wody, corocznie musiał się przyczyniać datkami.

Życzenie komisyi gospodarstwa krajowego co do uregulowania rzeki Dunajca w dolinie Nowosądeckiej uwzględniło też c. k. Namiestnictwo, zarządzając opracowanie projektu systematycznej regulacyi tej rzeki od Gołkowic do ujścia Popradu, regulacya bowiem dalszej przestrzeni Dunajca od ujścia Popradu w dół będzie przedmiotem osobnego projektu.

Koszta zaprojektowanej już regulacyi Dunajca pod Gołkowicami, Naszacowicami, Mostkami, Podegrodziem, Stadłem, Wyglanowicami, Starym Sączem, Brzezną, Podrzeczem i Biegonicami, tudzież ujścia Popradu pod Starym Sączem i Biegonicami obliczone zostały na 135.706 złr. 77 cnt., z czego na fundusz krajowy przypada datek 45.235 złr. 59 cnt. płatny w pięciu ratach rocznych po 9.047 złr.

Ponieważ Wysoki Sejm uchwalił dla tej przestrzeni Dunajca zasiłki w r. 1896 w kwocie 2800 złr., a w r. 1897 w kwocie 2700 złr., na Poprad zaś w r. 1897 zasiłek 1250 złr., razem 6750 złr, zatem wstawiono w tej pozycyi pod lit. c 1) tytułem uzupełnienia pierwszej raty zasiłku krajowego dotacyę na r. 1898 w kwocie 2297 złr.

Udzielony nam przez c. k. Namiestnictwo wykaz wykonanych w r. 1896 przy pomocy kraju regulacyj lokalnych załączamy pod 4 °/. **Alegat 4.**

Do poz. 194.

Zasiłki na popieranie mniejszych robót melioracyjnych.

Uchwalana corocznie przez Radę państwa do dyspozycyi c. k. Ministerstwa rolnictwa dotacya na popieranie mniejszych robót melioracyjnych okazuje w latach ostatnich wzrost znaczny, bo podniosła się z 260.000 złr. w roku 1896 na 300.000 złr., a preliminowaną jest na rok 1898 w kwocie 350.000 złr.

Z dotacyi tej korzystają przeważnie kraje alpejskie, gdzie c. k. Ministerstwo rolnictwa inicyuje i częstokroć bez żadnego przyczynienia się krajów, lub stron interesowanych przeprowadza osuszenia i nawodnienia gruntów, regulacye rzek i potoków, zabudowania dzikich potoków górskich, urządzenia wodociągów i t. p. Natomiast Galicya natrafia zawsze na znaczne trudności w uzyskaniu zasiłków z tej dotacyi, mimo że Wydział krajowy przedkłada c. k. Ministerstwu rolnictwa gotowe już na koszt kraju sporządzone projekty techniczne i subwencyonuje te roboty zasiłkami od $33^1/_3$ do 50% kosztów. Niemało sprawia trudności reambulacya tego rodzaju projektów po myśli reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 22 października 1894 l. 14.417, jakkolwiek ten reskrypt nie ma zastosowania do projektów drobnych melioracyj, lecz dotyczy wyłącznie projektów ustawowych przedsiębiorstw subwencyonowanych z państwowego funduszu melioracyjnego, co niepomiernie wpływa na przewlekanie załatwienia wniosków subwencyjnych Wydziału krajowego, a na co kilkakrotnie zwracaliśmy uwagę c. k. Namiestnictwa.

Dlatego też udział Galicyi w tej dotacyi mimo przeważającego charakteru rolniczego kraju i jak najniepomyślniejszych stosunków materyalnych ludności rolniczej jest minimalny, bo wedle sprawozdania komisyi budżetowej izby posłów Rady państwa wynosił w r. 1896 na 234.750 złr. 53 cnt. przyznanych wszystkim krajom zaledwie 12.974 złr. 15 cnt.

Jakkolwiek z powyższych powodów staraniem reprezentacyi kraju naszego w Radzie państwa być powinno zupełne usunięcie tej dotacyi z budżetu państwowego, a natomiast odpowiednie podwyższenie funduszu melioracyjnego, którego sprawiedliwy rozdział na wszystkie kraje koronne zagwarantowany jest postanowieniem §. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116, to jednak jak długo ta pozycya w budżecie państwowym istnieje, Wydział krajowy mimo niedostatecznych sił technicznych biura melioracyjnego dążyć będzie do zapewnienia odpowiedniego udziału krajowi. Miarę tego udziału w r. 1898 będzie wysokość zasiłków krajowych, które wstawiono do preliminarza w sumie 76.226 złr., a które ze względu na decyzyę c. k. Ministerstwa rolnictwa co do robót dodatkowych przy zabudowaniach potoków górskich w dorzeczu Biały redukują się do kwoty 63.797 złr., czyli 18,2% dotacyi państwowej (350.000 złr.).

Poszczególne zasiłki zamieszczone w poz. 194 uzasadnia się, jak następuje:

Do poz. 194 a.

Na regulacyę Prutu pod Śniatynem nie preliminuje się II raty w budżecie r. 1898, gdyż nie nadeszła jeszcze decyzya c. k. Ministerstw rolnictwa i spraw wewnętrznych w sprawie udzielenia zasiłków państwowych, a jeżeli ta decyzya w ciągu r. 1898 zapadnie, to do wykonania robót użytą będzie uchwalona przez Wys. Sejm na r. 1897 I rata zasiłku krajowego w kwocie 9600 złr.

Do poz. 194 b.

Wedle wyjaśnienia zamieszczonego w zeszłorocznem sprawozdaniu melioracyjnem (pag. 32) przyczyniać się ma krajowa i państwowa dotacya melioracyjna do rocznych kosztów utrzymania robót przy osuszeniu bagien Rudnickich, obliczonych na 4200 złr. datkami po $^1/_3$ części kosztów t. j. po 1400 złr. od r. 1897 do r. 1908, dopóki spółka wodna nie spłaci pożyczki zaciągniętej na uiszczenie datku konkurencyjnego.

Do poz. 194. c.

Na kanałach osuszających spółki wodnej Rudnickiej okazała się potrzeba budowy 13 szluz dla zwilżania nadbrzeżnych łąk, oraz wykonania poleconych przez c. k. Starostwo w Nisku robót ubezpieczających i odbudowania mostu w Rudniku łącznym kosztem 29.686 zł.

Ze względu na niezamożność członków spółki, przedłożył Wydział krajowy odezwami z d. 24 listopada 1896 l. 59.673 i z d. 30 kwietnia 1897 l. 24.703 za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa wniosek c. k. Ministerstwu rolnictwa na udzielenie zasiłku w wysokości $^1/_3$ części kosztów i przyrzekł wyjednać na ten cel u Wys. Sejmu dalszą subwencyą w tej samej wysokości 9.895 zł.

Gdy wedle odezw c. k. Namiestnictwa z d. 24 maja 1897 l. 44.201 i z d. 19 listopada 1897 l. 89.053 c. k. Ministerstwo rolnictwa przyznało już $33^1/_3\%$ zasiłek z państwowej dotacyi na drobne melioracye, mamy zaszczyt upraszać Wys. Sejmu o uchwalenie wstawionego do preliminarza na r. 1898 zasiłku krajowego.

Do poz 194 d.

W myśl ustawy z dnia 12 kwietnia 1893 Dz. u. kraj. Nr. 23. miało być wykonane zabudowanie potoku Niszkówki, dopływu Dunajca, w powiecie Nowosądeckim kosztem 25.726 zł., z czego po połowie pokryły fundusze krajowy i państwowy melioracyjny.

Wedle programu robót na r. 1897 przedłożonego przez sekcyę Przemyską c. k. oddziału leśno technicznego dla zabudowań potoków górskich, która z ramienia c. k. Ministerstwa rolnictwa kieruje budową, okazuje się potrzeba nakładu na wykończenie robót w kwocie 11.753 zł. 44 ct., podczas gdy zapasy funduszu budowy wraz z wartością materyałów i narzędzi wynoszą 1.983 zł. 96 ct., tak iż przekroczenie sumy preliminowanej w kosztorysie wynosi 9.769 zł. 48 ct.

Gdy komisya kolaudacyjna stwierdziła potrzebę powyższego nakładu, przedłożyliśmy odezwą z d. 11 sierpnia 1897 l. 48.365 c. k. Namiestnictwu wniosek na pokrycie wykazanego przekroczenia po połowie z funduszu krajowego i państwowej dotacyi na drobne melioracye, oraz zarządzenia wykończenia robót w roku bieżącym przy pomocy zaliczki z tej dotacyi.

O zarządzeniu wykończenia robót nie otrzymaliśmy wiadomości; gdy zaś wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d 21 sierpnia 1897 l. 67.164 c. k. Ministerstwo rolnictwa w reskrypcie z d. 23 lipca 1897 l. 15.064 oświadczyło gotowość pokrycia połowy przekroczenia z funduszów państwowych, upraszamy Wys. Sejm o uchwalenie wstawionej do prelimiuarza dotacyi na pokrycie drugiej połowy przekroczenia w okrągłej kwocie 4.885 zł.

Do poz. 194. e.

Wstawiona do preliminarza dotacya 12.429 zł. na roboty dodatkowe przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Biały odpada, jak to już na wstępie wyjaśniono.

Do poz. 194. f.

Na prośbę gmin Radłów i Siedlec, tudzież obszarów dworskich Radłów, Łęka siedlecka i Siedlec w powiatach Brzeskim i Tarnowskim zarządził Wydział krajowy opracowanie projektu przedłużenia kanału Radłowskiego wykonanego częściowo na koszt funduszu budowy obwałowania lewego brzegu Dunajca.

Wedle projektu sporządzonego przez kierownika budowy wymienionego obwałowania wynoszą koszta dalszego wykonania tego kanału na długości 10 kilometrów 8.700 zł.

Gdy gmina Radłów, tudzież interesowane obszary dworskie zobowiązały się pokryć 33⅓% datek konkurencyjny w kwocie 2 190 zł., a włościanie w Siedlcu i Łęce siedleckiej z powodu ubóstwa nie są w stanie przyczynić się do kosztów robót przypadającym na nich datkiem 710 zł., przedłożyliśmy odezwą z d. 11 sierpnia, 1897 l. 45.452 za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa wniosek na przyznanie z państwowej dotacyi melioracyjnej zasiłku w wysokości połowy niepokrytej potrzeby, t. j. 3.255 zł., wstawiając zarazem dalszy zasiłek w tej samej wysokości do preliminarza krajowego na r. 1898.

Do poz. 194 g.

Przy kolaudacyi robót wykonanych w latach 1895 i 1896 koło obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim sprawdziła komisya złożona z delegatów technicznych c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego przekroczenie preliminarza kosztorysowego:

przy obwałowaniu wstecznem Strachockiej rzeki (dopływu Wisły) na	19.905	zł.	26 ct.
przy obwałowaniu zaś Wisły i Sanu na	6.782	„	73 „
Razem . . .	26.687	„	99 „

Przekroczenie preliminarza kosztorysowego przy Strachockiej rzece pochodzi z nadwyżki kubatury rzeczywistej wałów ponad kubaturę robót ziemnych przewidzianych w projekcie, przy obwałowaniu zaś Wisły i Sanu spowodowane zostało potrzebą wykonania niezbędnych robót konserwacyjnych, ubezpieczeń brzegów potoków i rowów, budową dodatkowych objektów i odszkodowaniami za zniszczone plony i przeniesienie domów.

Zgodnie z wnioskiem komisyi kolaudacyjnej postanowił Wydział krajowy uchwałą z d. 5 października 1897 do l. 40.038 zaproponować c. k. Rządowi pokrycie tego przekroczenia przez kraj, państwo i powiat Tarnobrzeski w stósunku unormowanym ustawą z d. 9 czerwca 1889 Dz. u. kraj. Nr. 48., tak iż na fundusz krajowy i państwową dotacyą melioracyjną przypadłby 40% zasiłek po 10.675 zł. 20 ct., na powiat Tarnobrzeski zaś 20% datek w kwocie 5.337 zł. 59 ct.

W przypuszczeniu, że c. k. Ministerstwo rolnictwa przyzna na ten cel 40% zasiłek, upraszamy wysoki Sejm o uchwalenie wstawionej do preliminarza dotacyi w kwocie okrągłej 10.675 zł.

Do poz. 194. h.

Zasiłek 1.440 zł. dla gminy Wrzawy na częściowe pokrycie datku konkurencyjnego do kosztów regulacyi Łęgu uzasadniono w II. części tego sprawozdaniania.

Do poz. 194. i.

Przy wykonaniu regulacyi Wisłoka i Pielnicy na podstawie ustawy z dnia 1 lipca 1886 Dz. u kraj. Nr. 68. okazało się sprawdzone przez komisyę kolaudacyjną przekroczenie preliminowanej sumy kosztorysowej 129.000 zł. o 12.517 zł. 49 ct.

Gdy spółka wodna oprócz wydatków na właściwą budowę obciążoną jest w myśl powołanej ustawy wyłącznie kosztami zarządu w kwocie 26.545 zł. 62 ct., a roboty wedle opinii komisyi kolaudacyjnej zostały zgodnie z projektem i z możliwą oszczędnością wykonane, postanowił Wydział krajowy, przychylając się do prośby spółki, przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na pokrycie tego przekroczenia w stósunku przewidzianym powołaną ustawą t. j. w wysokości 30% i odniósł się odezwą z d. 24 sierpnia, 1897 l. 51.462 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa dalszego na ten cel zasiłku w tej samej wysokości.

W oczekiwaniu przychylnej decyzyi c. k. Rządu uprasza Wydział krajowy o uchwalenie wstawionej do preliminarza subwencyi w kwocie 3.755 zł.

Do poz. 194. k.

Na prośbę stron interesowanych popartą przez Wydział powiatowy w Jarosławiu zarządził Wydział krajowy zdjęcie rzeki Lubaczówki na znaczniejszej przestrzeni celem stopniowego przeprowadzenia regulacyi przy udziale państwa, kraju i adjacentów.

Ażeby z temi robotami postępować systematycznie, został przedewszystkiem opracowany projekt korekcyi ujścia Lubaczówki do Sanu pod Manasterzem, której koszta obliczono na 14.200 zł.

Projekt ten przesłaliśmy reskryptem z d. 25 czerwca 1897 l. 31.947 Wydziałowi powiatowemu w Jarosławiu, przyrzekając wyjednanie u Wys. Sejmu i c. k. Rządu $33\frac{1}{3}\%$ zasiłków po 4.733 zł, jeżeli bądź to strony interesowane, bądź też Wydział powiatowy w ich zastępstwie, zobowiążą się pokryć $\frac{1}{3}$ część kosztów.

Sprawozdaniem z d. 11 października 1897 l. 3.327 doniósł nam Wydział powiatowy Jarosławski, że strony interesowane nie są w stanie uiścić jakiegokolwiek datku konkurencyjnego, fundusz powiatowy zaś przyczyni się zasiłkiem 1.000 zł. płatnym w 2 ratach po 500 zł. od r. 1898.

W przypuszczeniu, że c. k. Namiestnictwo ze względu na interes państwowej dotacyi wodnej zaangażowanej w regulacyi Sanu pokryje resztę kosztów korekcyi ujścia Lubaczówki, upraszamy Wys. Sejm o przyznanie na r. 1898 pierwszej raty $33\frac{1}{3}\%$ zasiłku krajowego w kwocie 2.360 zł.

Do poz. 194. l.

W uwzględnieniu prośby gminy Suchej woli powiatu Cieszanowskiego zarządził Wydział krajowy opracowanie projektu osuszenia zabagnionych pastwisk i łąk o obszarze 690 morgów w gminach Suchawola i Onyszki ad Stare sioło.

Do kosztów preliminowanych na 12.400 zł. nie mogą się przyczynić ubogie gminy żadnym datkiem, właściciel zaś obszaru dworskiego Suchawola oświadczył gotowość złożenia datku 1.000 zł. (203 zł. 24 ct. ponad przypadający na niego datek $33\frac{1}{3}\%$ od obszaru 133 morgów łąki).

Chcąc przyjść w pomoc ubogiej ludności na chudej glebie piaskowej w powiecie Cieszanowskim, postanowił Wydział krajowy odnieść się do c. k. Rządu o udzielenie zasiłku w połowie niepokrytej potrzeby i uprasza Wys. Sejm o przyznanie takiego samego zasiłku (5.700 zł.) płatnego w 2 równych ratach po 2.850 zł. w latach 1898 i 1899.

Do poz. 194 m.

Na żądanie Wydziału powiatowego w Jarosławiu zarządził Wydział krajowy opracowanie projektu regulacyi lokalnej rzeki Szkła pod Charytanami ad Laszki i pod Zaleską wolą.

Do kosztów robót pod Charytanami obowiązuje się Wydział powiatowy jarosławski przyczynić datkiem 700 złr., tak iż na kraj i państwo przypadłoby do pokrycia po 1500 złr.

Z kosztów regulacyi Szkła pod Zaleską wolą preliminowanych na 5300 złr. pokrywa gmina 500 złr., obszar dworski zaś i fundusz powiatowy po 400 złr., tak iż na skarb kraju i państwa przypada datek po 2000 złr.

W uznaniu potrzeby i użyteczności tych robót odnieśliśmy się odezwą z d. 6 kwietnia 1897 l. 19.059 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie z państwowej dotacyi melioracyjnej zasiłku w kwocie 3500 złr. i taki sam zasiłek wstawiliśmy do preliminarza krajowego na r. 1898.

Do poz. 194 n.

W załatwieniu przekazanej uchwałą Wys. Sejmu z d. 9 lutego 1895 l. S. 1349 petycyi gminy Zadwórze zarządził Wydział krajowy sporządzenie projektu głównych kanałów osuszających w tej gminie na obszarze 2000 morgów gruntów, które włościanie zamierzają stopniowo wydrenować.

Na częściowe pokrycie kosztów preliminowanych w sumie 15.800 złr. uchwaliła Rada gminna w Zadwórzu zaciągnąć z krajowego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych pożyczkę w kwocie 3000 złr. i uprasza o przyjęcie reszty kosztów 12.800 złr. na skarb kraju i państwa.

W uwzględnieniu klęski nieurodzaju, jaka właśnie z powodu braku odpływu wody z gruntów o glebie z natury bardzo urodzajnej włościan Zadwórza przez kilka lat ostatnich dotknęła, postanowił Wydział krajowy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na przyznanie zasiłku 6400 złr., płatnego w dwóch ratach po 3200 złr. w latach 1898 i 1899, a zarazem odniósł się odezwą z d. 17 września 1897 l. 53.110 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Ministerstwa rolnictwa dalszego zasiłku w tej samej wysokości z dotacyi dyspozycyjnej na popieranie drobnych melioracyj.

Pierwsza rata proponowanej subwencyi krajowej wstawioną tedy została do preliminarza na r. 1898.

Do poz. 194 o.

Sporządzony przez stanisławowską ekspozyturę kraj. biura melioracyjnego projekt osuszenia gruntów w Martynowie ma na celu odwodnienie 458 hektarów urodzajnych gruntów o glebie napływowej nad Dniestrem kosztem 6800 złr. W osuszeniu tem interesowani są:

obszar dworski z powierzchnią	258,9808	ha.
probostwo	„ 22,1307	„
włościanie	„ 177,1114	„

Gdy Wydział powiatowy rohatyński przedłożył deklaracye właścicieli interesowanych gruntów co do pokrycia $^1/_3$ części kosztów, postanowiliśmy przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na udzielenie $33\,^1/_3\%$ zasiłku krajowego w kwocie 2267 złr. i odnieśliśmy się zarazem odezwą z d. 30 czerwca 1897 l. 38.454 do c. k. Namiestnictwa o przyznanie subwencyi państwowej w tej samej wysokości.

Do poz. 194. p.

W skutek prośby gminy Tudorów popartej przez Wydział powiatowy Husiatyński zarządził Wydział krajowy na podstawie zdjęć przeprowadzonych przez Stanisławowską ekspozyturę kraj. biura melioracyjnego sporządzenie projektu lokalnej regulacyi rzeki Seretu, której koszta obliczono na 15.400 zł.

Z zaprojektowanych robót zamierzonem jest wykonanie w r. 1898 jednego przekopu i tamy z 3 trawersami kosztem 8.730 złr. w. a., w drugim zaś roku 1899 reszta budowli kosztem 6.670 złr. w. a.

Ponieważ Wydział powiatowy Husiatyński i właściciel obszar dworskiego Byczkowce zobowiązali się złożyć datek konkurencyjny w kwocie 1.100 złr. w. a. a niezamożni mieszkańcy Tudorowa nie są w stanie przyczynić się do kosztów robót żadną kwotą, zatem wynosiłaby niepokryta potrzeba w r. 1898 w kwocie 7.630 złr. w. a., w r. 1899 zaś w kwocie 6.670 złr. w. a.

Ze względu na znaczne szkody, jakie Seret mieszkańcom Tudorowa przez obrywanie brzegów corocznie wyrządza, upraszamy Wysoki Sejm o przyznanie na ten cel zasiłków krajowych na r. 1898 w kwocie 3.815 złr. w. a. na r. 1899 zaś w kwocie 3.335 złr. w. a. przyczem nadmieniamy, że o wyjednanie takich samych zasiłków z państwowej dotacyi melioracyjnej odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa odezwą z d. 15 października 1897, l. 63.271.

Do poz. 194. r.

Dotacya 5.500 złr. w. a. na subwencyonowanie doświadczeń z kulturą torfowisk i na pokrycie połowy poborów nauczyciela wędrownego dla rozpowszechniania tego rodzaju kultur uzasadnioną została w I części niniejszego sprawozdania.

Do poz. 194. s.

Ze względu na znaczną ilość zasiłków wstawionych w poz. 194 a. do r. na wykonanie poszczególnych drobnych melioracyj preliminuje Wydział krajowy dotacyą dyspozycyjną w kwocie 5.000 złr. w. a. t. j. o 5.000 złr. w. a. niższą, aniżeli na r. 1897.

Z dotacyi tej udzielane będą zasiłki prawie wyłącznie na przeprowadzenie drenowań włościańskich, które jak to z wykazu czynności biura melioracyjnego okazuje się, z każdym rokiem się pomnażają.

V. Czynności biura melioracyjnego od dnia 1. lipca 1896 do 30. czerwca 1897.

W r. 1896—7 zajętych było w biurze melioracyjnem 33 urzędników technicznych (z tych 1 elew techniczny tylko pół roku) i jeden elew komasacyjny (do końca marca 1897).

2 urzędników technicznych (dyrektor i 1 nadinżynier) prowadziło referat i zajmowało się kolaudacyą i inspekcyą publicznych robót melioracyjnych; — 4 urzędników wykonywało zdjęcia dla robót publicznych (2 dla regulacyi Uszwicy i obwałowania Wisły od Niepołomic do Woli rogowskiej, 2 zaś dla regulacyi Styru z dopływami); 3 urzędników zajmowało się opracowaniem projektu regulacyi Pełtwi; — 12 techników prowadziło budowę przy publicznych robotach melioracyjnych a 12 techników i 1 elew komasacyjny zajmowało się wyłącznie zdjęciami, projektowaniem i wykonaniem melioracyi prywatnych i drobnych (2 techników w Krakowie, po 1 techniku w Tarnowie, Jaśle i Sanoku, 1 technik i 1 elew komasacyjny w Stanisławowie, 5 zaś techników obok inżyniera fachowego dla kultury i eksploatacyi torfowisk w biurze centralnem).

Czynności biura przy zdjęciach, projektowaniu i wykonaniu robót, tudzież rozmaitych badaniach i komisyach przedstawiają się następnie:

A) Wykonano, rozpoczęto lub kontynuowano zdjęcia niwelacyjne i pomiary hydrotechniczne w miejscowościach i na obszarach poniżej wyszczególnionych.

Liczba porząd.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	dreno-wanie	nawo-dnienie	
				w morgach			
1	Wydział krajowy: regulacya Uszwicy	15,7	—	—	—	—	
	„ „ dopływy Uszwicy	8,8	—	—	—	—	
	„ „ wały Uszwicy	13,5	—	—	—	—	
	„ „ prawy wał Raby	6,0	—	—	—	—	
2	„ „ Gróbka i dopływy	31,7	—	—	—	—	
	„ „ regulacya Drwinki	6,6	—	—	—	—	
3	„ „ lewy wał Raby	14,5	—	—	—	—	
4	„ „ dopływy Łęgu	4,0	—	—	—	—	
5	„ „ „ Trześniówki	5,5	—	—	—	—	
	„ „ obwałowanie lewego brzegu Dunajca powyżej Bogumiłowic	20,6	—	—	—	—	
6	„ „ kanał Radłowski	10,0	130	—	—	—	
7	„ „ obwałowanie Wisły pow. Dąbrowa	14,6	—	—	—	—	
8	„ „ regulacya Styru i dopływów	35,7	5100	—	—	—	
9	„ „ regulacya Lubaczówki	6,0	—	—	—	—	
10	„ „ regulacya Oporu w Tuchli	3,0	—	—	—	—	
11	„ „ rowy drugorzędne na bagnach Stojanowskich	9,4	—	—	—	—	
12	„ „ dopływy Gniłej Lipy	5,1	—	—	—	—	
13	Jerzy Piwocki w Starej wsi górnej	—	—	12	98	8	
14	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	—	233	—	
15	Probostwo w Osieku	—	—	—	19	—	
16	Franciszek Kramarczyk w Osieku	—	—	—	6	—	
17	Stanisław Dumin w Głębowicach dolnych	—	—	—	230	—	
18	Antoni Wrotnowski w Łękach	—	—	—	30	—	
19	Edmund Jastrzębski w Dębnie	—	—	—	192	—	
20	Dr. Klemens Rutowski w Łączce górnej	—	—	—	121	—	
21	PP. Norbertanki w Czatkowicach	—	—	—	74	—	
22	Dr. Stefan Skrzyński w Karniowicach	—	—	125	—	—	
23	Zofia Popiel w Ruszczy	—	—	—	79	—	
24	„ „ w Przylasku rusieckim	—	—	—	25	—	
25	J. C. W. Arcyks. Rainer w Izdebniku	—	—	—	15	—	
26	„ „ „ „ „ w Jastrzębiu	—	—	—	195	—	
27	Józef Górkiewicz w Toporzysku	—	—	30	294	—	
28	Stefan Konopka w Głogoczowie	—	—	—	200	—	
29	Wojciech Brandys w Brodach	—	—	—	145	—	
30	Wincenty Schmidt w Krzywaczce	—	—	—	2	—	
31	Czesław Górkiewicz w Witanowicach	—	—	—	204	—	
32	August hr. Potocki w Geraltowiczkach	—	—	—	260	—	
33	Stanisław Dąmbski w Rudnej małej	—	—	—	161	—	
34	J. E. Eustachy książę Sanguszko w Krzyżu	—	—	—	30	—	
35	Jan Władysław hr. Zamoyski w Trzebusce	—	—	—	226,5	—	

Liczba porząd.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
36	Jan Władysław hr. Zamojski w Nienadówce	—	—	—	121,3	—	
37	Roman Jordan w Roztoce	—	—	100	—	—	
38	Franciszek Gaszyński w Czyżowie	—	—	—	83	—	
39	Jan Wróblewski w Strusinie	—	—	—	5	—	
40	Władysław Rozwadowski w Siedliskach	—	—	4	59,5	—	
41	Zarząd hrabstwa Tarnowskiego w Rzędzinie	—	—	—	25,5	—	
42	„ „ „ w Gumniskach	—	—	—	17	—	
43	Władysław Zaklika w Łękach dolnych	—	—	—	—	30	
44	Ludwika hr. Bobrowska w Bogoniowicach	—	—	—	40	20	stawy
45	Adolf Lgocki w Tymowy	—	—	—	300	—	
46	Aleksander Dąmbski w Nosówce	—	—	—	10	—	
47	Andrzej ks. Lubomirski w Grzęskiej	—	—	100	—	—	
48	„ „ „ w Kosinie	—	—	—	66	—	
49	„ „ „ w Gaci	—	—	—	40	—	
50	„ „ „ w Gorliczynie	0,7	—	—	25	—	
51	Roman hr. Potocki w Krasnem	0,9	—	—	40		
52	Dr. Modest Humiecki w Wojaszówce	0,9	—	—	65	—	
53	August Gorayski w Moderówce	—	—	—	—	60	
54	„ „ w Chrząstówce	—	—	—	28	8	
55	„ „ w Bierówce	—	—	—	—	7	
56	Ks. Stanisław Ziemieński w Strzemieszynie	—	—	—	19	—	
57	Józef Czaja w Niewódnej	—	—	—	6	—	
58	Stanisław Wasilewski w Markuszowej	—	—	—	15	—	
59	Waleryan Stawiarski w Chlebnej	—	—	—	40	—	
60	Roman hr. Michałowski w Dobrzechowie	—	—	—	8	—	
61	Zdzisław Skrzyński w Bachorzu	2,5	—	—	72	—	
62	„ „ w Szklarach	—	—	—	20	—	
63	Władysław Rieger w Zimnejwodzie	—	—	—	20	—	
64	Waleryan Stawiarski w Chorkówce	—	—	40	—	—	
65	Gmina Muszyna (regulacya Popradu i Muszynki)	2,5	—	—	—	—	
66	Feliks Gniewosz w Nowosielcach	—	—	—	34	—	
67	Kazimierz Jachimowski w Markowcach	—	—	—	51	—	
68	Adam Wiktor w Załużu	—	—	—	33	—	
69	Kazimierz Wiktor w Zarszynie	2	—	—	36	—	
70	Józef hr. Potocki w Rymanowie	—	—	4	50	—	
71	Stanisław Ostaszewski w Klimkówce	—	—	—	—	70	
72	Kazimierz Wiktor w Długiem	—	—	—	21	—	
73	Dr. Władysław Kraiński w Jabłonce	—	—	—	17	—	
74	Stanisław Wysocki w Jasienicy	—	—	12	18	—	
75	Marya hr. Dzieduszycka w Jasionowie	—	—	—	56	—	
76	Marya Ostaszewska w Wzdowie	—	—	—	43	—	
77	Dr. Wincenty Kraiński w Leszczowatem	—	—	—	30	—	
78	Jan Iwantejko w Leszczowatem	—	—	—	2	—	
79	Antoni Kustroń w Krościenku	—	—	—	12	—	
80	Władysław Tchórznicki w Nadybach	1,5	—	—	83	—	
81	„ „ w Wojutyczach	2	—	—	40	—	
82	Wiktor Stecyszyn w Wojutyczach	—	—	—	11	—	
83	Czesław Kozłowiecki w Rakowy	2,5	—	—	216	46	

Liczba porząd.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
84	Jan hr. Dunin w Głębokiej	—	—	—	60	—	
85	Aleksander Krzeczunowicz w Sosnowie	—	—	400	—	—	
86	Ks. Lubomirska w Chomiakówce	—	—	—	100	—	
87	„ „ w Pszenicznikach	—	—	—	120	—	
88	Władysław Gołębski w Leszczańcach	—	—	—	95	—	
89	Henryk Mierzeński w Dubowicy	—	—	—	200	—	
90	Franciszek Rozwadowski w Dołpotowie	—	—	—	28	—	
91	Gmina Połowce powiat Czortków	—	—	—	140	—	
92	Antoni Kunz w Sopowie	—	—	—	130	—	
93	Jan Dubanowicz w Hołoskowie	—	—	—	21	—	
94	Eugeniusz Krzysztofowicz w Załuczu	—	—	—	45	—	
95	Karol Mencel w Niskołyzach	—	—	—	—	100	
96	„ „ w Pawełczu	—	—	—	212	—	
97	Zdzisław Ładomirski w Kossówce	—	—	—	60	—	
98	Julianowa kn. Puzynina w Czarnołożcach	—	—	0,5	—	—	stawek
99	Włościanie w Czarnołożcach	—	—	—	8	—	
100	Dr. Stanisław Bieliński w Wierzchni	—	—	—	200	—	
101	Gmina Tudorów w powiecie Husiatyńskim (lokalne regulacye Seretu)	2,5	—	—	—	—	
102	Wydział powiatowy w Husiatynie, usuwisko w Horodnicy	—	—	—	—	—	
103	Zygmunt Jaroszyński w Błudnikach	—	—	—	90	—	
104	Miasto Śniatyn, lokalna regulacya Prutu, zdjęcie uzupełniające	1,0	—	—	—	—	
105	Edwin br. Hohendorff w Byszowie	—	—	—	25	—	
106	Artur Cielecki w Hadyńkowcach	—	—	20	—	—	staw
107	Jerzy książę Czartoryski w Ryszkowej woli	—	—	—	80	—	
108	Władysław Balko w Budomierzu	—	—	—	—	—	stawek
109	Gmina Korczyna w powiecie Sokalskim	—	—	100	—	—	
110	Gmina Rzęsna polska	—	—	100	—	—	
111	Gmina Cyków w powiecie Przemyskim	3	—	—	—	—	
112	Gmina Budomierz w pow. Lubaczowskim	—	—	100	—	—	
113	Gmina Hruszów w powiecie Lubaczowskim	—	—	40	—	—	
114	Spółka wodna kanału Zyblikiewicza	3,5	—	—	—	—	
115	Gmina Niedomice w powiecie Tarnowskim	1,65	—	—	—	—	
116	Gminy Łęg i Niedomice, rów osuszający na granicy tych gmin	3,0	—	—	—	—	
117	Oskar Schnell w Firlejówce	—	—	37	—	—	
118	Franciszek hr. Potulicki w Glinianach	—	—	—	84	—	
119	Gmina Siedleszczany i Suchorzów	—	—	26,5	—	—	
120	Gmina Sobów	—	—	28	—	—	
121	Gmina Suchorzów	—	—	20	—	—	
122	Franciszek Jędrzejowicz w Żurawcach	—	—	—	70	—	
123	Dr. Henryk Kolischer w Czerlanach	—	—	—	25	—	
124	Antoni hr. Skrzyński w Żurawnie	—	—	—	115	—	
125	Elżbieta br. de Veaux w Chodorowie	—	—	—	140	—	
126	Franciszek hr. Czosnowski w Ożomli	—	—	—	53	—	
127	Julian kn. Puzyna w Rogóźnie	—	—	—	37	—	
128	Feliks Gniewosz w Łabaczu	—	—	—	—	200	
129	Bolesław Pilatowski w Dubiu	—	—	—	—	25	

Liczba porząd.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
130	Bolesław Orzechowicz w Kalnikowie	—	—	—	180	—	
131	Jan Vivien w Sasowie	—	—	—	—	45	
132	Maryan hr. Łoś w Czyszkach	—	—	—	20	—	
133	Emil Olszewski w Dubiu	—	—	—	145	—	
134	Antoni Jaksa Chamiec w Skowiatynie	—	—	—	60	—	
135	Stanisław Myszkowski w Hruszowicach	—	—	—	250	—	
136	Gmina Chodorów	—	—	10	—	—	
137	Fundacya hr. Skarbka w Oparach	—	—	411	—	—	
138	Władysław Rozwadowski w Siedliskach	—	—	30	—	—	
139	Gminy i obszary dworskie w Bielinach, Bukowinie, Gliniance i Ulanowie	—	—	350	—	—	
140	Adam hr. Gołuchowski w Husiatynie	—	—	—	162	—	
141	Stanisław Brykczyński w Dydiatyczach	—	—	—	70	—	
142	Gminy Reichenbach i Nowosiółki	4	—	120	—	—	
143	Gminy Medyka i Siedliska	13	—	500	—	—	
144	Jan Klucznik w Mistyczach	—	—	—	4	—	
145	Niższa szkoła rolnicza w Bereźnicy	—	—	—	30	—	
146	Seweryn br. Brunicki w Szołonienicach	—	—	60	—	—	
147	Gminy Rusiłów, Ostrów, Skniłów, Bałuczyn i Kutkorz	—	—	750	—	—	
148	Gmina i obszar dworski w Sannikach	6,468	—	—	—	—	
149	Gmina i obszar dworski w Podwysokiem, Saskiej dominikalnej i Nowosiółkach oparskich	—	—	200	—	—	
150	Emil Obertyński w Dalniczu	—	—	—	417	—	
151	Stanisław Pawlikowski w Bereźnicy królewskiej	—	—	—	400	—	
152	Stefan Myczkowski w Jajkowcach	—	—	—	343	—	
154	Józef Myszkowski w Stubnie	—	—	—	175	—	
153	Marya hr. Gołuchowska w Baszni	—	—	—	15	—	
155	Stanisław Jędrzejowicz w Cewkowie	—	—	—	29	—	
156	Ludwik br. Wattmann w Niemstowie	—	—	—	30	—	
157	Jerzy ks. Czartoryski w Pełkiniach	1,7	—	—	—	—	
158	Henryk Dolański w Grębowie	5,6	—	44	—	—	
159	Zdzisław Horodyński w Zbydniowie	4,6	—	—	—	—	
160	Kniaź Julian Puzyna w Ożomli	—	—	150	—	—	kultura torfowa
161	Dr. Marjański w Porudnie i w Porudenku	—	—	500	—	—	kultura torfowa
162	Władysław Gniewosz w Kadłubiskach	—	—	25	—	—	kultura torfowa
163	„ „ w Kontach	—	—	40	—	—	kultura torfowa
164	Wacław hr. Baworowski w Kołtowie	—	—	300	—	—	kultura torfowa
165	J. E. hr. Stanisław Badeni w Peratynie	—	—	450	—	—	kultura torfowa
166	Stanisław Polanowski w Ubiniu	—	—	—	—	240	kultura torfowa
	Ogółem	270,218	5230	5239	9185,8	859	
	Z robót powyższych przypada:						
	Na biuro centralne (1—12 i 107—166)	251,218	5230	4391,5	2934	510,0	
	„ ekspozyturę krakowską (13—32)	—	—	167	2422	8	
	„ „ tarnowską (33—46)	—	—	104	1078,8	50	
	„ „ jasielską (47—65)	7,5	—	140	464	75	
	„ „ sanocką (66—84)	8,0	—	16	813	116	
	„ „ stanisławowską (85—106)	3,5	—	420,5	1474	100	

B) Wypracowano projekty i kosztorysy dla stron w miejscowościach następujących:

Liczba porz.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
1	Wydział krajowy: regulacya Pełtwi	—	—	—	—	—	kontynuowano
2	„ „ kolmatacya bagien naddniestrzańskich	—	—	—	—	—	
3	„ „ regulacya Uszwicy z dopływami	—	—	—	—	—	rozpoczęto
4	„ „ obwałowanie Wisły w powiecie Dąbrowskim	—	—	—	—	—	kontynuowano
5	„ „ kanał Radłowski	10,0	130	—	—	—	
6	„ „ przerobienie częściowej regulacyi Sanoczka	—	—	—	—	—	
7	„ „ przerobienie częściowej regulacyi Jasiołki pod Żarnowem	—	—	—	—	—	
8	„ „ dopływy Łęgu	4,0	—	—	—	—	
9	„ „ dopływy Trześniówki	5,5	—	—	—	—	
10	„ „ projekt regulacyi Sanoczka	2,0	—	—	—	—	
11	„ „ regulacya ujścia Lubaczówki	4,0	—	—	—	—	
12	„ „ regulacya rzeki Oporu	3,0	—	—	—	—	nieukoń.
13	„ „ rowy drugorzędne na bagnach Stojanowskich	9,4	—	—	—	—	
14	„ „ dopływy Gniłej Lipy	5,1	—	—	—	—	
15	Szkoła rolnicza w Czernichowie	—	—	2	—	—	proj. parku
16	Szpital św. Łazarza w Krakowie	—	—	5	4	—	osusz ogrod.
17	Zdzisław Włodek w Dąbrowicy	—	—	—	103	—	
18	Dr. Klemens Rutowski w Łąktce górnej	—	—	—	104	—	
19	Dr. Kazimierz Olearski w Zborczycach	—	—	—	200	—	
20	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	—	125	—	
21	Franciszek Kramarczyk w Osieku	—	—	—	5	—	
22	Rz. kat. Probostwo w Osieku	—	—	—	19	—	
23	Antoni Wrotnowski w Łękach	—	—	—	30	—	
24	Dr. Stefan Skrzyński w Karniowicach	—	—	125	—	—	
25	Zofia Popiel w Ruszczy	—	—	—	68	—	
26	Dr. Jan Zduń w Rabie wyżnej	—	—	—	242	—	
27	„ „ „ w Sieniawie i Bielance	—	—	—	44	—	
28	Zdzisław Brzeziński w Osieczanach	—	—	—	40	—	
29	Czesław Górkiewicz w Lgocie	—	—	—	94	—	
30	Dr. Stanisław Larysz Niedzielski w Zabawie	—	—	—	113	—	
31	PP. Norbertanki w Czatkowicach	—	—	—	74	—	
32	Wojciech Brandys w Brodach	—	—	—	104	—	
33	J. C. W. Arcyks. Rainer w Izdebniku	—	—	—	15	—	
34	Zarząd dóbr w Mędrzechowie, w Wulce Mędrzychowskiej	—	—	—	—	51,7	wykończono
35	August hr. Breza w Witowicach dolnych	—	—	—	—	38,0	
36	Stanisław Żaba w Zbylitowskiej górze	—	—	—	—	12,3	

Liczba porz.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
37	Stanisław Żaba w Zawodziu	—	—	—	—	26,6	wykończ.
38	Adam Jordan w Łukanowicach	—	—	—	—	49,0	„
39	J. E. Eustachy ks. Sanguszko w Krzyżu	—	—	—	30	—	szkic
40	Jan Wróblewski w Strusinie	—	—	—	5	—	„
41	Roman Jordan w Roztoce	—	—	100	—	—	„
42	Mikołaj hr. Rey w Chotowy	—	—	—	136	—	
43	Stanisław Dąmbski w Rudnej małej	—	—	—	161	—	
44	Zarząd dóbr hrabstwa Tarnowskiego w Gu[mniskach	—	—	—	17	—	
45	„ „ „ „ w Rzędzinie	—	—	—	25,5	—	
46	Stanisław Jakubowski w Zabawie	—	—	—	—	283,4	
47	Jan Władysław hr. Zamoyski w Trzebusce	—	—	—	226,5	30,2	
48	„ „ „ „ w Nienadówce	—	—	—	121,3	—	
49	Władysław Rozwadowski w Siedliskach	—	—	4,0	59,5	—	
50	Franciszek Gaszyński w Czyżowie	—	—	—	83	—	
51	Ludwika hr. Bobrowska w Bogoniowicach	—	—	—	—	4	stawy
52	Aleksander Dąmbski w Nosówce	—	—	—	10	—	szkic
53	Andrzej ks. Lubomirski w Grzęskiej	—	—	100	—	—	„
54	„ „ „ w Kosinie	1,0	—	—	66	—	
55	„ „ „ w Gorliczynie	—	—	—	25	—	
56	„ „ „ w Gaci	0,4	—	—	40	—	
57	Roman hr. Potocki w Krasnem	0,9	—	—	40	—	
58	Dr. Modest Humieniecki w Wojaszówce	0,9	—	—	63	—	
59	August Gorayski, regulacya Szebnianki i Granicznika w Moderówce, Chrząstówce i Winnicy	6,0	—	—	—	—	
60	August Gorayski w Moderówce	—	—	—	—	60	
61	„ „ w Chrząstówce	—	—	—	8	8	
62	„ „ w Bierówce	—	—	—	—	7	
63	Ks. Stanisław Ziemieński w Strzemieszynie	—	—	—	19	—	
64	Bolesław Rozwadowski w Kopytowej	—	—	—	25	—	
65	Józef Czafa w Niewodnej	—	—	—	6	—	
66	Stanisław Wasilewski w Markuszowej	—	—	—	15	—	„
67	Waleryan Stawiarski w Chlebnej	—	—	—	40	—	
68	Roman hr. Michałowski w Dobrzechowie	—	—	—	8	—	„
69	Zdzisław Skrzyński w Bachorzu	—	—	—	22	—	
70	„ „ „ „	2,5	—	—	50	—	„
71	Władysław Rieger w Zimnejwodzie	—	—	—	20	—	„
72	Gmina Muszyna (regulacya Popradu i Muszynki)	2,5	—	—	—	—	
73	Spadkobiercy śp. Duklana Słoneckiego w Jurowcach	—	—	—	54	—	
74	Feliks Gniewosz w Nowosielcach	—	—	—	31	—	
75	Kazimierz Jachimowski w Markowcach	—	—	—	32	—	
76	Adam Wiktor w Żałużu	—	—	—	34	—	
77	Kazimierz Wiktor w Długiem i Zarszynie	2,0	—	—	41	—	
78	Józef hr. Potocki w Rymanowie	—	—	—	52	—	
79	Dr. Władysław Kraiński w Jabłonce	—	—	—	17	—	
80	Stanisław Wysocki w Jasienicy	—	—	12	—	—	

Liczba porz.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
81	Marya hr. Dzieduszycka w Jasionowie	—	—	—	14	—	
82	Marya Ostaszewska w Wzdowie	—	—	—	49	—	
83	Dr. Wincenty Kraiński w Leszczowatem	—	—	—	10	—	
84	Antoni Kustroń w Krościenku	—	—	—	12	—	
85	Wiktor Stecyszyn w Wojutyczach	—	—	—	11	—	
86	Władysław Tchórznicki w Nadybach	1,5	—	—	39	—	
87	„ „ w Wojutyczach	—	—	—	121	—	
88	Czesław Kozłowski w Rakowy	2,5	—	60	104	65	
89	Jan hr. Dunin w Głębokiej	—	—	—	60	—	
90	Gmina Martynów stary	—	—	575	—	—	
91	Marmarosz i Kohn w Kamionkach wielkich	—	—	—	99	—	
92	Seweryn Markowski w Temerowcach	—	—	—	58	—	
93	Edwin br. Hohendorff w Byszowie	—	—	—	26	—	
94	Franciszek Rozwadowski w Dołpotowie	—	—	—	23	—	
95	Napoleon Gołaszewski w Toustobabach	—	—	—	79	—	
96	Jan Burzyński w Uhrynowie górnym	—	—	—	132	—	
97	Władysław Gołębski w Leszczańcach	—	—	—	94	—	
98	„ „ w Krasnolesiu	—	—	—	102	—	
99	Antoni Kunz w Sopowie	—	—	—	118	—	
100	Eugeniusz Krzysztofowicz w Załuczu	—	—	—	45	—	
101	Zygmunt Jaroszyński w Błudnikach	—	—	—	68	—	
102	Włodzimierz Gniewosz w Potoku złotym	—	—	—	42	—	
103	Księżna Lubomirska w Chomiakówce i Pszenicznikach	—	—	—	215	—	
104	Henryk Mierzeński w Dubowicy	—	—	—	182	—	
105	Kazimierz Gołębski w Szumianach	—	—	—	76	—	
106	Zdzisław Ładomirski w Kossówce	—	—	—	49	—	
107	Włościanie w Czarnołożcach	—	—	—	9	—	
108	Julian Gołębski w Sławentynie	—	—	—	327	—	
109	Hr. Csaki i Coudenhove w Łyścu	—	—	—	218	—	
110	Jan Pinterhoffer w Winogrodzie leśnym	—	—	83	—	—	
111	Gmina Połowce powiat Czortków	—	—	—	117	—	
112	Józef Giżowski w Czernicy i Piasecznej	—	—	—	70	—	
113	Emil Obertyński w Dalniczu	—	—	—	417	—	
114	Stanisław Pawlikowski w Bereźnicy król.	—	—	—	400	—	
115	Stefan Myczkowski w Jajkowcach	—	—	—	343	—	
116	Józef Myszkowski w Stubnie	—	—	—	175	—	
117	Gmina i obszar dworski w Sannikach	6,468	—	—	—	—	
118	Gmina i obszar dworski w Podwysokiem	—	—	200	—	—	
119	Julian br. Brunicki w Strzałkowie	—	—	—	—	1,5	
120	Ks. Władysław Sapieha w gminy Onyszki ad Staresioło i Sucha wola II część	—	—	690	—	—	
121	Gmina Suchawola I część	—	—	362	—	—	
122	Marya hr. Gołuchowska w Baszni	—	—	—	15	—	
123	Stanisław Jędrzejowicz w Cewkowie	—	—	—	29	—	
124	Ludwik bar. Wattmann w Niemstowie	—	—	—	30	—	
125	Dawid Abrahamowicz w Siemianówce	—	—	420	—	—	nieukoń.
126	Franciszek Jędrzejowicz w Żurawcach	—	—	—	273	—	
127	Elżbieta br. de Veaux w Chodorowie	—	—	—	144	—	

Liczba porz.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
128	Franciszek hr. Czosnowski w Ożomli	—	—	—	53	—	
129	Julian ku. Puzyna w Rogoźnie	—	—	—	37	—	
130	Bolesław Orzychowicz w Kalnikowie	—	—	—	147	—	
131	Elżbieta br. de Veaux w Mołodyńcach	—	—	—	—	43	
132	Stanisław Bal w Tuligłowach	—	—	—	—	42	
133	Gminy Mołodyńce, Holeszów i Bortniki	2,8	1000	—	—	—	
134	Henryk Dolański w Klonowem	5,6	44	—	—	—	
135	Adam hr. Gołuchowski w Husiatynie	—	—	30	51	—	
136	Stanisław Brykczyński w Dydiatyczach	—	—	—	66	—	
137	Fundacya hr. Skarbka w Oparach	—	—	350	—	—	
138	Jan Klucznik w Mistyczach	—	—	—	4	—	
139	Zdzisław hr. Tarnowski w Chmielowie	—	—	—	111,4	—	
140	Emil Olszewski w Dubiu	—	—	—	123,5	—	
141	Stefan Sękowski w Rzyskach	—	—	—	49,7	—	
142	Dr. Mieczysław Brzeski w Łączkach brzeskich	—	—	—	88,1	—	
143	Antoni Jaksa Chamiec w Skowiatynie	—	—	—	41,8	—	
144	Gmina i obszar dworski w Ulanowie i Gliniance	—	—	900	—	38	
145	Gmina Chodorów	—	—	15	—	—	
146	Gminy Siedleszczany i Suchorzów	—	—	26,5	—	—	
147	Gmina Sobów	—	—	28	—	—	
148	Gmina Siedleszczany obwałowanie	—	14,2	—	—	—	
149	Oskar Schnell w Firlejówce	—	—	37	—	—	
150	Spółka kanału Zyblikiewicza, osuszenie jeziora w Lubiczku	3,5	—	—	—	—	
151	Gmina Niedomice, rów „na Marszowscu“	1,65	—	—	—	—	
152	Gmina Korczyn w pow. Sokalskim	—	—	100	—	—	
153	Gmina Rzęsna polska	—	—	160	—	—	
154	Władysław Balko w Budomierzu	—	—	—	—	—	stawek ryb.
155	JO. ks. Jerzy Czartoryski w Ryszkowej woli	—	—	—	80	—	
156	JW. kn. Julian Puzyna w Ożomli	—	—	150	—	—	kulura
157	Dr. Marjański w Porudnie i Porudenku	—	—	500	—	—	tor
158	Władysław Gniewosz w Kadłubiskach	—	—	25	—	—	fowa
159	„ „ w Kontach	—	—	40	—	—	
160	Stanisław Polanowski w Ubiniu	—	—	—	—	60	
	Ogółem	83,216	1188,2	5099,5	8214,3	819,7	
	Z tego przypada:						
	Na biuro centralne (1—14 i 112—160)	63,016	1188,2	4033,5	2748,5	184,5	
	„ ekspozyturę Krakowską (15—33)	—	—	132	1384	—	
	„ „ Tarnowską (33—52)	—	—	104	874,8	495,2	
	„ „ Jasielską (53—72)	14,2	—	100	447	75	
	„ „ Sanocką (73—89)	6	—	72	681	65	
	„ „ Stanisławowską (90—111)	—	—	658	2079	—	

C) Nadzorowano lub prowadzono roboty:

a) przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych:

1) przy obwałowaniu Wisły i Sanu w powiecie Tarnowskim (kierownictwo i kontrola).
2) przy regulacyi Biały i obwałowaniu prawego brzegu Dunajca (kierownictwo i kontrola).
3) przy obwałowaniu prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami (kierownictwo i kontrola).
4) przy regulacyi Bugu (kierownictwo i kontrola).
5) „ „ Złotej Lipy (kierownictwo i kontrola).
6) „ osuszeniu bagien Łańcucko-Jarosławskich (kierownictwo i kontrola).
7) „ obwałowaniu lewego brzegu Dunajca (kierownictwo i kontrola).
8) „ regulacyi Przegnojówki (kierownictwo i kontrola).
9) „ osuszeniu bagien Stojanowskich (kierownictwo i kontrola).
10) „ uzupełnieniu regulacyi Łęgu (kierownictwo i kontrola).
11) „ „ regulacyi Kisieliny (kierownictwo i kontrola).
12) „ konserwacyi robót regulacyjnych na Trześniówce (kierownictwo).
13) „ „ „ „ na Gniłej Lipie „
14) „ „ „ „ Krzemienicy „
15) „ „ „ „ Nowym Brniu „
16) „ „ „ „ potoku Dumnym „

b) przy innych robotach publicznych i prywatnych:

Liczba porz.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
1	Wydział krajowy rowy drugorzędne na bagnach Stojanowskich	9,4	—	—	—	—	
2	„ „ dopływy Gniłej Lipy	2,0	—	—	—	—	
3	Dr. Klemens Rutowski w Łąktce górnej	—	—	—	98	—	wytyczeniu i kontrola
4	Zdzisław Włodek w Dąbrowicy	—	—	—	104	—	„
5	Dr. Jan Zduń w Rabie wyżnej	—	—	—	72	—	„
6	Rz. kat. probostwo w Porębie	—	—	—	32	—	„
7	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	—	88	—	„
8	Jan Götz w Okocimie	—	—	—	37	—	„
9	JCW. Arcyks. Rainer w Izdebniku	—	—	—	48	—	„
10	Wincenty Schmidt w Krzywaczce	—	—	—	7	—	„
11	Jerzy Piwocki w Starejwsi górnej	—	—	—	25	—	„
12	Józef Krzemień w Pisarzowicach	—	—	—	10	—	„
13	August hr. Potocki w Przeciszowie	—	—	280	—	49	staw. ryb.
14	Andrzej Wysocki w Lenczu	—	—	—	16	—	
15	Dr. Stefan Skrzyński w Karniowicach	—	—	125	—	—	
16	Stanisław Dąmbski w Rudnej małej	—	—	—	30	—	
17	Adam Jordan w Więckowicach	—	—	—	20	—	
18	JE. Eustachy ks. Sanguszko w Krzyżu	—	—	—	20	—	
19	Janusz hr. Tyszkiewicz w Kolbuszowy	—	—	—	52	—	
20	Henryk Schwarz w Staszkówce	—	—	—	35	—	
21	Roman Jordan w Roztoce	—	—	100	—	—	
22	Jan Wróblewski w Strusinie (ad Tarnów)	—	—	—	5	—	
23	Władysław Rozwadowski w Tuchowie	—	—	—	16	—	
24	„ w Siedliskach	—	—	4	—	—	
25	Władysław Zaklika w Łękach dolnych	—	—	—	13	—	

Liczba porz.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
26	Zarząd dóbr hrabstwa Tarnowskiego w Rzędzinie	—	—	—	25,5	—	
27	„ „ „ „ w Gumniskach	—	—	—	17,5	—	
28	Ludwika hr. Bobrowska w Bogoniowicach	—	—	—	—	4	
29	Mikołaj hr. Rey w Przyborowiu	—	—	—	12	—	
30	Aleksander Dąmbski w Nosówce	—	—	—	10	—	
31	Andrzej ks. Lubomirski w Grzęskiej	—	—	100	—	—	
32	„ „ „ w Kosinie	1,0	—	—	16	—	
33	„ „ „ w Gorliczynie	0,7	—	—	75	—	
34	„ „ „ w Gaci	0,4	—	—	20	—	
35	Roman hr. Potocki w Krasnem	2,9	—	60	40	—	
36	August Gorayski w Szebniach (Jasiółka)	3,0	—	—	—	—	dokończ.
37	„ „ w Moderówce (Szebnianka i Granicznik)	3,0	—	—	—	10	
38	Stanisław Wasilewski w Markuszowej	—	—	—	15	—	
39	Waleryan Stawiarski w Chlebnej	0,6	—	—	40	—	
40	Roman hr. Michałowski w Dobrzechowie	—	—		8	—	
41	Zdzisław Skrzyński w Bachorzu	2,5	—	—	68	—	
42	Władysław Rieger w Zimnejwodzie	—	—	—	20	—	
43	Franciszek hr. Mycielski w Cieszynie	—	—	—	15	—	
44	Jan Skwara w Targowiskach	0,6	—	—	25	—	
45	Stanisław Lisowiecki w Niegłowicach	—	—	—	8	—	
46	Feliks Gniewosz w Nowosielcach	—	—	—	27	—	
47	Kazimierz Jachimowski w Markowcach	—	—	—	31	—	
48	Adam Wiktor w Załużu	—	—	—	22	—	
49	Kazimierz Wiktor w Zarszynie	—	—	—	20	—	
50	Józef hr. Potocki w Rymanowie	—	—	60	112	—	
51	Dr. Władysław Kraiński w Jabłonce	—	—	—	17	—	
52	Stanisław Wysocki w Jasienicy	—	—	12	—	—	
53	Marya hr. Dzieduszycka w Jasionowie	—	—	—	4	—	
54	Marya Ostaszewska we Wzdowie	—	—	—	20	—	
55	Dr. Wincenty Kraiński w Leszczowatem	—	—	—	10	—	
56	Jan Skwara w Targowiskach	—	—	—	12	—	
57	Franciszek hr. Mycielski w Cieszynie	—	—	—	21	—	
58	Władysław Tchórznicki w Nadybach	—	—	—	40	—	
59	„ „ w Wojutyczach	—	—	—	72	—	
60	Wiktor Stecyszyn w Wojutyczach	—	—	—	11	—	
61	Stanisław Miezin w Krościenku	—	—	—	9	—	
62	Eugeniusz Krzysztofowicz w Załuczu	—	—	—	20	—	
63	Zdzisław Ładomirski w Kossówce	—	—	—	55	—	
64	Dr. Stanisław Bieliński w Wierzchni	—	—	—	10	—	
65	Franciszek Rozwadowski w Dołpotowie	—	—	—	46	—	
66	Marmarosz i Kohn w Kamionkach	—	—	—	51	—	
67	Napoleon Gołaszewski w Toustobabach	—	—	—	18	—	
68	Jan Klecki w Wierbiążu	—	—	—	35	—	
69	Edwin br. Hohendorff w Byszowie	—	—	—	48	—	
70	Włodzimierz Gniewosz w Potoku Złotym	—	—	—	20	—	
71	Mieczysław Brykczyński w Pacykowie	—	—	—	35	—	
72	Jerzy ks. Czartoryski w Pełkiniach	0,64	—	—	—	—	

Liczba porz.	Nazwisko strony i miejscowości	Regulacya wód		Melioracye prywatne			Uwaga
		na długości w kilometr.	na obszarze w morgach	osuszenie rowami	drenowanie	nawodnienie	
				w morgach			
73	Mikołaj Podlewski w Czernicy	—	—	—	10	—	
74	Marya hr. Gołuchowska w Baszni	—	—	—	15	—	
75	Maryan hr. Łoś w Czyszkach	—	—	—	120	—	
76	Franciszek hr. Czosnowski w Rogoźnem	—	—	—	100	—	
77	Józef Gizowski w Podwysokiem	—	—	—	65	—	
78	Maryan hr. Łoś w Czyszkach	—	—	—	57	—	
79	Zdzisław Obertyński w Hujczu	—	—	—	28	—	
80	Franciszek Jędrzejowicz w Żurawcach	—	—	—	40	—	
81	Elżbieta br. de Veaux w Chodorowie	—	—	—	65	—	
82	Dr Henryk Kolischer w Czerlanach	—	—	—	65	—	
83	Stanisław Brykczyński w Dydiatyczach	—	—	—	25	—	
84	JE. Kazimierz hr. Badeni w Jabłonówce	—	—	—	30	—	
85	Jan Urbański w Poddębcach	—	—	—	30	—	
86	Bolesław Orzechowicz w Kalnikowie	—	—	—	30	—	
87	Jan Vivien w Sassowie	—	—	50	—	45	
88	Tadeusz Starzyński w Derewni	4,0	800	—	—	—	
89	Jan Gizowski w Gizowie	1,5	400	—	—	—	
90	Henryk Dolański w Grębowie	5,6	—	44	—	—	
91	Julian br. Brunicki w Strzałkowie	—	—	—	50	—	
92	Józef Myszkowski w Stubnie	—	—	—	35	—	
93	Jan Paygert w Streptowie	—	—	—	—	15	
94	JE. Kazimierz hr. Badeni w Jabłonówce	—	—	—	80	—	
95	Krajowa szkoła rolnicza w Dublanach	—	—	—	6	—	
96	Emil Olszewski w Dubiu	—	—	—	50	—	
97	Stanisław Brykczyński w Dydiatyczach	—	—	—	160	—	
98	Jan Paygert w Streptowie	—	—	—	20	—	
99	Mikołaj i Stanisław hr. Raczyński w Grabinach	—	—	—	20	—	
100	JE. Eustachy ks. Sanguszko w Strusinie	—	—	—	10	—	
101	JE. Kazimierz hr. Badeni w Żuratynie	0,35	—	—	—	—	
102	„ „ „ „ w Jabłonówce	1,04	—	—	—	—	
103	Fundacya Lipińskich w Urlowie	3,50	—	—	—	—	
104	Ludwika Dzierzkowska w Chylczycach	2,00	—	—	—	—	
105	Gminy Siedleszczany i Suchorzów	—	—	26,5	—	—	
106	Gmina Radomyśl nad Sanem, obwałowanie	—	120	—	—	—	
107	Oskar Schnell w Skniłowie	—	—	37	—	—	
108	Jan Vivien w Sassowie	—	—	—	—	40	
109	Gmina Niedomice	1,65	—	—	—	—	
110	Witołd ks. Czartoryski w Wierzbny	3,00	—	—	—	—	
111	Seweryn br. Brunicki w Dubaniowicach	—	—	—	30	—	
112	Stanisław Polanowski w Ubiniu	—	—	—	—	60	
113	Mikołaj Podlewski w Czernicy	—	—	—	50	—	
	Ogółem	49,38	1320	898,5	3100,0	223	
	Z powyższego przypada:						
	Na biuro centralne (1—2 i 72—113)	34,68	1320	157,5	1191	160	
	„ ekspozyturę Krakowską (3—15)	—	—	405	537	49	
	„ „ Tarnowską (16—30)	—	—	104	256	4	
	„ „ Jasielską (31—45)	14,7	—	160	350	10	
	„ „ Sanocką (46—61)	—	—	72	428	—	
	„ „ Stanisławowską (62—71)	—	—	—	338	—	

D) Wykonano badanie wstępne lub brano udział w czynnościach komisyjnych, jak niżej:

1) Brano udział w obradach komisyi międzynarodowej dla regulacyi granicznej przestrzeń rzeki Wisły między Niepołomicami a Zawichostem.

2) Interweniowano przy reambulacyi projektu regulacyi górnego Dniestru i Strwiąża na przestrzeni między Rozwadowem a Kornalowicami a względnie Biskowicami,

3) Przeprowadzono kolaudacyę: robót przy regulacyi Złotej Lipy, robót wykonanych przez spółkę wodną dla osuszenia bagien Oleskich; tudzież przez spółkę wodną dla regulacyi górnego Wisłoka i Pielnicy,

4) Wzięto udział w kolaudacyi zabudowania górskich potoków w dorzeczu Stryja,

5) Wzięto udział w badaniu programu robót, kontroli i kolaudacyi robót, dla regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem,

6) zbadano roboty dodatkowe i konserwacyjne spółki wodnej dla osuszenia bagien Rudnickich,

7) Zbadano projekt zabudowania potoków górskich w dorzeczu Łomnicy,

8) Przeprowadzono badanie łąk gminnych w Dubiu, tudzież łąk dworskich w Bucowie i Stanawie,

9) Badano sprawę osuszenia domów w Drohowyżu,

10) Komisyonowano w sprawie założenia fabryki drenów w Cewkowie, tudzież w sprawie kontroli fabryk drenów w Ożomli i Dydzatyczack,

11) Komisyonowano w sprawie ochronego wału od zalewu Sanu we wsi Stubienku,

12) Przeprowadzono badanie co do możliwości drenowania pól w Butynach,

13) Badano obszary torfowe w Rogoźnie w kierunku przydatności torfu jako materyał opałowy i zarządzono próbną exploatacyę,

14) Przeprowadzono badanie torfowisk na bagnach Stojanowskich co do ich przyszłego zużytkowania pod kulturę,

15) Brano udział w trzykrotnej inspekcyi stacyi doświadczalnych dla kultury torfowisk w Rudniku, Nowym Targu, Chorostkowie, Korsowie, Olesku i Kontach,

16) Komisyonowano w sprawie stawu przy browarze w Lisienicach (fundacya im Głowińskiego),

17) Zaprojektowano budowę pieca i suszarni rurek drenowych w Trzebusce,

18) Wykonano drenowanie i skanalizowanie parceli budowlanej w Tarnowie,

19) Udzielono fachowej porady w sprawie drenowania
- a) w Nosówce
- b) w Bogoniowicach
- c) w Rzepienniku biskupim

20) Odrenowano
- a) 2 domy z ogrodami w Tarnowie
- b) budynki kółka rolniczego w Szynwałdzie
- c) piwnice i podwórze w Dyamencie
- d) dom i podwórze w Łękach dolnych
- e) budynek sądowy w Dąbrowie

21) Udzielono fachowej porady w sprawie jazu w Kąśny.

22) Sporządzono sprawozdanie o nieszkodliwem odprowadzeniu wód potokiem Turza i Rzepiennik w Rzepienniku biskupim,

23) Wzięto udział w komisyi w sprawie rowu odpływowego w Gumniskach,

24) Udzielono pomocy technicznej przy konserwacyi nawodniania łąk w Markuszowy,

25) Udzielono porady fachowej przy rekonstrukcyi i konserwacyi drenowania 16 mórgów roli, wykonanego przed 15 laty w Dobrzechowie,

26) Udzielono porady fachowej dla rekonstrukcyi i naprawy drenowania 40 morgów roli w Wiśniowy,

27) Badano i udzielono opinii technicznej co do potrzeby drenowania 80 morgów roli, należącej do plebanii w Krasnej,

28) Przeprowadzono kolaudaucyę robót przy regulacyi Jasiołki pod Szebniami i Dobrucową,

29) Brano udział w komisyi o naruszenie prawa posiadania wodociągu w Gorajowicach,

30) Przeprowadzono badanie wstępne w sprawie regulacyi potoku Jasienicy w gminach Woli Rajnowej, Humieńcu, Wojutyczach i Biskowicach dla melioracyi 800 morgów łąk,

31) Zbadano sprawę budowy szluzy przy młynie w Nadybach tudzież rekonstrukcyi sluzy w Rakowej,

32) Badano sprawę odpływu wody z drenów w Cieszynie,

33) Udzielono fachowej porady w sprawie upustów stawowych i wodociągów w Rakowej,

34) Badano sprawę użycia odchodów z kanałów miejskich do irrygacyi w Rymanowie,

35) Sporządzono plany starych łożysk Jasiołki w Szebniach oraz zestawiono rachunki do kolaudacyi robót regulacyjnych,

36) Udzielano fachowej porady spółce wodnej dla regulacyi Wisłoka i Pielnicy przy opracowaniu operatu wykonawczego, brano udział w posiedzeniach Wydziału spółki, jakoteż przy kolaudacyi pomienionych robót regulacyjnych,

37) Interweniowano przy komisyi dla regulacyi Jasiołki w Żarnowcu, Dobieszynie i Świerzowej tudzież

38) w sprawie unormowania cen w subwencyonowanych fabrykach rurek drenowych w Jurowcach i Leszczowatem.

Czynności i badania pod 1—16 przeprowadziło biuro centralne, pod 17—23 ekspozytura Tarnowska, pod 24—29 ekspozytura Jasielska, pod 30—39 ekspozytura Sanocka.

Oprócz czynności wykazanych pod A, B, C i D prowadziło biuro melioracyjne, podobnie jak w latach podrzednich, referat wszystkich spraw wodnych i melioracyjnych.

Czynności referenta fachowego dla spraw rybactwa.

Roku 1897 działalność referenta fachowego w sprawach podniesienia gospodarstwa rybnego w kraju sprowadzoną została do bardzo szczupłych rozmiarów.

Wydział krajowy mając w tym roku w dziale szkół rolniczych do wykonania kilka ważnych budowli i projektów budowlanych, a nie mając w gronie swych urzędników technicznych — budowniczego — użył do robót tych zastępczo referenta dla spraw rybackich.

Zaraz po złożeniu rachunków budowy krajowej niższej szkoły rolniczej w Bereznicy t. j. w Styczniu 1897 r. — otrzymał referent rybactwa polecenie Wydziału krajowego wypracowania zupełnie nowego projektu zabudowań krajowej niższej szkoły rolniczej w Suchodole wraz z odpowiednimi planami szczegółowymi i kosztorysem — następnie polecenie wypracowania projektu i kosztorysu budowy zabudowań dla szkoły sadowniczej w Zaleszczykach, a nadto polecenie kierowania budową krajowej niższej szkoły rolniczej w Suchodole gdzie był zajętym od dnia 1-go Lipca do 21-go Listopada 1897 roku.

Oprócz tego wykonać musiał tenże referent kilka drobniejszych poleceń dotyczących spraw techniczno-budowlanych jak częściowe wymierzenie gruntów krajowych we Lwowie (szkoła lasowa) i w Dublanach i t. p.

Wobec tylu zajęć nie mających związku ze sprawami rybackiemi jednakże dla funduszu krajowego bardzo ważnych nie wiele czasu pozostało na wykonanie zdjęć pod budowę nowych stawów, na wypracowanie projektów i na

udzielanie porady fachowej właścicielom objektów wodnych w sprawach gospodarstwa rybnego, tem bardziej, że czynność kancelaryjna z powodu ukończenia wydzierżawienia prawa rybołostwa na rewirach rybackich Raby, Skawy, Dunajca, Wisły i Bugu wzrosły dość znacznie.

Mimo to wykonał referent rybactwa:

1) zdjęcie i projekt budowy stawów rybnych w dobrach Rawa ruska około 15 morgów,

2) wytyczył budowę grobli przy stawach w Strzałkowie i Bereznicy (wedle projektu wypracowanego w r. 1896) na przestrzeni 3 morgów,

3) Wykonał zdjęcie dla projektu częściowego osuszenia, jako też zalania stawami 150 morgów łąk w Udnowie (pow. Żółkiewski),

4) udzielił porady fachowej w sprawach gospodarstwa rybnego właścicielom dóbr w Korsowie, Wysocku i w Dubiu (powiat brodzki) następnie w Poboczy, Sasowie, Kołtowie, Trościańcu i Kniażu (powiat złoczowski) jako też w Kalnikowie (pow. Mościska).

Zmiany w personalu biura melioracyjnego.

Mianowany dekretem z 18 września 1896 l. 58.050 prow. inżynierem asystentem Rafał Łopaciński zmarł w stanie wolnym dnia 17 czerwca 1897 r. zaś mianowany dekretem z 18 Lutego 1896 l. 3.528 elewem technicznym Maksymilian Koszla opuścił służbę krajową z dniem 31 Stycznia 1897 przenosząc się do służby budowniczej przy c. k. Namiestnictwie w charakterze adjunkta budownictwa.

W granicach przyzwolonego kredytu zamianował Wydział krajowy:

1) dotychczasowego inżyniera-asystenta Władysława Zgorlakiewicza dekretem z 5 Marca 1897 l. 14.599 inżynierem-adjunktem extra statum;

2) dotychczasowego inżyniera-adjunkta Jana Pisza dekretem z 24 Sierpnia 1897 l. 52.241 inżynierem drugiej klasy;

Powołał zaś dekretem z d. 11 sierpnia, 1897 l. 46.741. ukończonego słuchacza Wydziału inżynieryi szkoły politechnicznej Władysława Bigo na elewa technicznego w krajowem biurze mel. z adjutum o rocznych 600 zł.

Personal techniczny dla komasacyi gruntów.

Dekretem z 11 sierpnia 1897 l. 48.441 zamianował Wydział krajowy ukończonego słuchacza c. k. wiedeńskiej akademii rolniczej Jana Krudysza elewem komasacyjnym i przydzielił go Stanisławowskiej ekspozyturze biura melioracyjnego.

Elewa Józefa Gumowskiego wysłał Wydział kraj. z początkiem kwietnia b. r. na jednoroczną praktykę przy komasacyi gruntów do Austryi dolnej.

Jakkolwiek uchwałą Wys. Sejmu z d. 4 lutego, 1895 Wydział kraj. upoważniony został do zamianowania dwóch tylko elewów komasacyjnych, mianowicie stypendystów krajowych Gumowskiego i Krudysza to jednak z uwagi na spodziewane w niedalekiej przyszłości wejście w życie ustawy krajowej o komasacyi gruntów, tudzież ogólny brak techników skorzystał Wydział kraj. z nadarzającej się sposobności i powołał dekretem z d. 19 grudnia 1896 l. 76.770, ukończonego słuchacza Wydziału melioracyjnego wiedeńskiej akademii rolniczej, Tadeusza Langa na pomocnika technicznego w biurze melioracyjnem nadając mu jedno z adjutów przeznaczonych dla elewów technicznych.

Wrazie przyjęcia przez Wys. Sejm proponowanej zmiany etatu biura melioracyjnego otrzyma wymieniony pomocnik techniczny systemizowaną posadę praktykanta komasacyjnego.

Służba dozorców melioracyjnych.

Etat dozorców melioracyjnych czynnych w służbie krajowej liczy obecnie 26-ciu a to 11 z pierwszego a 15 dozorców z drugiego triennium. Jeden z tych dozorców przydzielonym został do służby rządowej przy regulacyi Dniestru. Z pierwszego bowiem triennium dwóch dozorców opuściło służbę dobrowolnie a dwóch zostało wydalonych. Z drugiego zaś triennium, z którego wyszło 18 dozorców, jeden opuścił służbę krajową a dwóch pozostaje w służbie wojskowej.

Stosownie do instukcyi służbowej z 30 stycznia 1894 zamianował Wydział krajowy dozorcami melioracyjnymi ukończonych uczniów drugiego trzechlecia Jana Postawę, Eugeniusza Korybutiaka, Stanisława Skrzepińskiego, Kornela Abrahamowicza, Józefa Rusińskiego i Józefa Szlęzaka, zaś starszymi dozorcami melioracyjnymi: Jana Szczerbę, Stanisława Slisza, Władysława Ortyńskiego, Tomasza Mazura i Mieczysława Miksiewicza.

Dwaj ostatni są uczniami drugiego trzechletniego kursu, tamci zaś pierwszego.

Zmiana etatu biura melioracyjnego.

Na posiedzeniu z d. 5 lutego 1897 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Sejm wzywa Wydział krajowy, aby obmyślił środki w celu pozyskania sił technicznych dla krajowego biura melioracyjnego i stosowne przedłożył wnioski Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi".

Że brak sił technicznych dotkliwie czuć się dawał w administracyi krajowej, a zwłaszcza w dziale kultury krajowej, który ze względu na obecny stan rolnictwa szczególniejszej wymaga opieki kraju i państwa, zaznaczył już niejednokrotnie Wydział krajowy w sprawozdaniach przedkładanych Wys. Sejmowi. Tem dotkliwszym może zaś okazać się ten brak w przyszłości, ile że rozmiary prywatnych robót melioracyjnych, a szczególnie drenowania, zwiększają się z każdym rokiem i niewątpliwie wzrosną jeszcze bardziej po zorganizowaniu kredytu melioracyjnego w Banku krajowym, a publiczne roboty melioracyjne subwencyonowane z państwowego funduszu melioracyjnego zaabsorbują już w najbliższych latach znaczniejszą, niż dotychczas ilość personalu biura melioracyjnego, gdy wniesiony przez c. k. Rząd projekt ustawy, który podwyższa roczną dotacyę tego funduszu z 750.000 złr. na jeden milion złr. t. j. o $33^1/_3\%$ uzyska konstytucyjne zatwierdzenie.

Tymczasem uchwalony przez Wys. Sejm d. 6 kwietnia 1892 etat personalu w liczbie 36, a późniejszemi uchwałami podwyższony do liczby 40, dalekim jest od skompletowania, bo nie dosięgnął jeszcze liczby w r. 1892 uchwalonej (liczy zaledwie 34 techników), a nawet zamiast powiększenia, okazuje w porównaniu z r. 1896 zmniejszenie o jednego technika.

Tem się tłumaczy, że Wydział krajowy nie jest w stanie uczynić zadość licznym poleceniom Wys. Sejmu w sprawie wygotowania projektów regulacyi Pełtwi, Uszwicy i Styru, że dla przyspieszenia opracowania projektu regulacyi Pełtwi budowa przy dwóch publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych (regulacyi Gniłej i Złotej Lipy) musiała być w roku bieżącym zasystowana i dwóch techników od zdjęć Uszwicy i Styru odwołanych, a zdjęcie kilku tysięcy morgów zgłoszonych melioracyi prywatnych musiało być w roku 1897 odłożonem do lat następnych.

To też przytoczona uchwała Wys. Sejmu odpowiada tylko uznanej przez Wydział krajowy potrzebie, który już przedtem nad jej zaspokojeniem się zastanawiał i zamierzał wystąpić przed Wys. Sejmem ze stosownymi wnioskami.

Badając powody braku techników w służbie krajowej, przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że objaw ten jest wynikiem z jednej strony słabej frekwencyi szkół politechnicznych, z drugiej strony zaś nieodpowiedniego rozdziału posad w poszczególnych rangach biur technicznych krajowych, a szczególnie wprowadzenia do służby technicznej krajowej XI rangi (asystentów), która w służbie państwowej istnieje tylko w oddziałach manipulacyjnych i rachunkowych (kandydaci bowiem z wyższemi studyami, jak juryści i technicy, po odbyciu praktyki w służbie państwowej otrzymują posady w randze X).

Powiększenie frekwencyi szkół politechnicznych i pozyskanie tyle ważnych w nowoczesnem życiu ekonomicznem sił technicznych spoczywa w rękach Administracyi państwa i krajów, gdyż zależy tylko od zapewnienia technikom stanowiska równorzędnego z urzędnikami politycznymi i sądowymi, których dostarczają przepełnione fakultety jurydyczne. Naturalną jest bowiem rzeczą, że gdy w całej państwowej służbie budowniczej w państwie istnieją tylko dwie posady w V randze, a w galicyjskiej krajowej służbie autonomicznej technik dosięgnąć może przeciętnie VIII rangi, abituryenci szkół średnich wybierać muszą czteroletni wydział prawa, a nie trudne i mozolne pięcioletnie studyum inżynieryi.

Wychodząc z tego zapatrywania, pozwala sobie Wydział krajowy zaproponować Wys. Sejmowi zmianę etatu płac biura melioracyjnego w następujących trzech kierunkach:

1) zupełne zniesienie XI rangi asystentów, która wcale nie istnieje w państwowej służbie budowniczej;

2) powiększenie liczby posad w randze VII starszych inżynierów, ażeby przynajmniej część urzędników biura melioracyjnego po 35 latach służby mogła dojść do tej rangi (obecnie bowiem istnieją tylko 3 takie posady na 40 urzędników);

3) zredukowanie do minimalnej liczby posad adjutowanych elewów technicznych, którym na wzór służby państwowej proponuje Wydział krajowy nadanie tytułu praktykantów, gdyż obecnie i tak te miejsca są przeważnie nieobsadzone, a c. k. Namiestnictwo ukończonych słuchaczy inżynieryi z drugim egzaminem państwowym powołuje na adjunktów budownictwa w X-tej randze.

Nadto proponuje Wydział krajowy utworzenie posady zastępcy dyrektora w randze VII starszego inżyniera z dodatkiem osobistym o rocznych 400 złr., jakiego to funkcyonaryusza posiada już techniczne biuro drogowe i biuro kolejowe.

Co się tyczy liczby urzędników w randze VII, to proponuje Wydział krajowy ustanowienie sześciu starszych inżynierów, z których dwóch prowadziłoby referat i inspekcyę robót (jeden publicznych, drugi melioracyj prywatnych, gdyż te ostatnie wykonywane przy pomocy kredytu wymagać będą ciągłego nadzoru i poświadczeń dla asygnowania przez Bank krajowy zaliczek), — dwóch kierowałoby głównemi ekspozyturami w kraju, t. j. we Lwowie i w Krakowie, — wreszcie ostatnich dwóch zajmowałoby się wyłącznie pomiarami i projektami robót publicznych (jeden we wschodniej, drugi w zachodniej części kraju).

Etatem płac i osób biura melioracyjnego obejmuje Wydział krajowy także funkcyonujących trzech elewów komasacyjnych, z których jeden mający przeszło dwa lata służby i kończący w marcu 1898 r. praktykę komasacyjną w Austryi dolnej miałby otrzymać proponowaną posadę asystenta komasacyjnego w XI randze (gdyż ta ranga istnieje dla personalu geometrycznego w służbie państwowej), dwóch zaś zajęłoby posady adjutowanych praktykantów komasacyjnych.

Proponowany zatem przez Wydział krajowy nowy etat płac i osób biura melioracyjnego obejmujący oprócz techników komasacyjnych, referentów dla kultury torfowisk i dla spraw rybactwa, bez zmiany liczby personalu, przedstawiałby się w porównaniu z dotychczasowym etatem następnie:

		Wniosek Wydziału kraj.	Etat dotychczasowy
1.	Dyrektor	1	1
2.	Zastępca dyrektora	1	—
3.	Starszych inżynierów	6	3
4.	Inżynierów I klasy	9	9
5.	„ II klasy	10	9
6.	Inżynierów-adjunktów	11	8
7. a)	Inżynierów-asystentów	—	6
b)	Asystentów komasacyjnych	1	—
8.	Praktykantów (elewów) 2 technicznych i 2 komasacyjnych	4	7
	Razem	43	43

Powyższa zmiana etatu wyrównująca wedle możności liczbę osób w poszczególnych rangach (od starszego inżyniera do inżyniera-adjunkta) pociąga za sobą większe obciążenie roczne funduszu krajowego o kwotę 8.740 zł. wa.

Ze względu na to obciążenie, tudzież z uwagi, że personal techniczny liczący obecnie 34 techników (z elewami komasacyjnymi 37) w ciągu jednego roku nie może być skompletowanym do etatowej liczby 40 urzędników technicznych (a 43 z urzędnikami komasacyjnymi), proponuje Wydział krajowy stopniowe wprowadzenie w życie tego etatu w ciągu lat trzech 1898 do 1900.

Wedle przedłożonego Wysokiemu Sejmowi preliminarza funduszu krajowego na r. 1898 byłyby w tym roku obsadzone posady:

1) dyrektora	1
2) starszych inżynierów	5
3) inżynierów I klasy (łącznie z inżynierem torfowym)	9
4) inżynierów II klasy (łącznie referentem rybactwa)	9
5) inżynierów-adjunktów	10
6) asystenta komasacyjnego	1
7) praktykantów	4
razem	39

tak, iż w porównaniu z funkcyonującym dziś personalem 34 urzędników technicznych a 3. komasacyjnych miałby Wydział krajowy dwie posady do obsadzenia w r. 1898, dalsze zaś cztery etatowe posady zostałyby nadane w latach 1899 i 1900.

VI. Obecny stan państwowego funduszu melioracyjnego.

Wedle preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na r. 1897 (alegat 1.610 do stenogr. protokółów Izby posłów XI. sesya, 1896) przyznane zostały dalsze zasiłki z tego funduszu dla następujących przedsiębiorstw melioracyjnych:

L. p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Koszt całego przedsiębiorstwa	Zasiłek z funduszu melioracyjnego	
		złr. w. a.	%	złr. w. a.
	a) w Gorycyi:			
1.	Odprowadzenie potoku Mondina do rzeki Isonzo	49.600	50	24.800

L. p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Koszt całego przedsiębiorstwa	Zasiłek z funduszu melioracyjnego	
		złr. w. a.	%	złr. w. a.
	b) w Czechach:			
2.	Regulacya rzeki Polzen w Czeskiej Lipie .	300.000	30	90.000
3.	Uzupełnienie regulacyi potoków Gold- i Wiesener-Bach	37.180	30	11.154
	c) w Styryi:			
4.	Zabudowanie potoku Kaltenbach	8.600	50	4.300
	d) w Salzburgu:			
5.	Zabudowanie potoku Trogbach . . , . .	22.000	40	8.800
	e) w Austryi dolnej:			
6.	Osuszenie 213 hektarów w gminie Haselbach	33.000	30	9.900
7.	Regulacya rowu Roggendorf	13.500	30	4.050
8.	Regulacya potoku Zwettlbach	7.300	40	2.920
9.	Osuszenie gruntow w gminach Immen-Schalladorf	106.000	30	31.800
10.	Uzupełnienie regulacyi potoków Tullnbach .	135.000	40	54.000
11.	Regulacya potoku Poybach	12.000	40	4.800
12.	Uzupełnienie zabudowań dopływów rzeki Pitten*)	30.000	50	15.000
13.	Zabudowanie potoku Zöbernbach*) . . .	102.000	50	51.300
	f) na Morawie:			
14.	Dalszy ciąg zabudowań w dorzeczu Beczwy	300.000	50	150.000
15.	Wykończenie regulacyi Taji*)	367.000	40	146.800
	g) w Dalmacyi:			
16.	Zabudowanie potoków w dorzeczu Cetiny .	61.600	50	30.800
	h) w Karyntyi:			
17.	Zabudowanie potoków Oselitzen i Vorderbergerbach*)	200.000	50	100.000
	i) w Galicyi:			
18.	Uzupełnienie regulacyi Krzemienicy z dopływami	195.000	30	58.500
	razem	1,979.780		798.924
	do r. 1896 włącznie	25,972.001		9,634.682 1/2
	Ogółem	27,951.781		10,433.606 1/2

*) Projekty ustaw przez Sejmy jeszcze nie uchwalone.

Z tego wynosi koszt przedsiębiorstw galicyjskich **8,816.827 zł.** (wobec 8,621.827 zł. w r. 1896), udział zaś tych przedsiębiorstw w państwowym funduszu melioracyjnym **3,072.979 zł.** czyli **29,4%** zaangażowanej sumy 10,433.606½ zł. (wobec 3,014.479 zł. czyli 31,29% w r. 1896) bez uwzględnienia pożyczek udzielanych z tego funduszu i kosztów utrzymania oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich.

Zauważa się przy tem, że wiele przedsiębiorstw melioracyjnych galicyjskich, dla których Wys. Sejm projekty ustaw już uchwalił, nie uwzględniono w preliminarzu państwowego funduszu melioracyjnego na r. 1897, podczas gdy dla 2 przedsiębiorstw dolno austryackich, 1 morawskiego i 1 czeskiego c. k. Ministerstwo rolnictwa wstawiło pierwsze raty zasiłków państwowych z tego funduszu uprzedzając nawet decyzyą Sejmów, które odnośnych projektów ustaw jeszcze nie uchwaliły.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć następujące wnioski:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 26 listopada, 1897 l. 71.758 o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm przyznaje na regulacyą rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6 października 1882, w rubr. XIII. poz. 191 wydatków na rok 1898 następujące zasiłki:

a) na regulacyą Skawy:

między Wadowicami a Witanowicami, II rata . . .	2.758 zł.

b) na regulacyą Raby:

pod Winiarami i Niezdowem, I rata	3.788 „

c) na regulacyą Dunajca:

1) od Gołkowic do ujścia Popradu uzupełnienie I. raty	2.297 zł.	
2) pod Tęgoborzem, II rata (ostatnia) . . .	1.250 „	
3) pod Drużkowem i Filipowicami, uzupełnienie I. raty	4.045 „	
4) pod Wielką wsią i Dąbrówką szczepanowską, III. rata (ostatnia)	1.698 „	
6) między Zawodziem a Zgłobicami, uzupełnienie I. raty	3.047 „	12.337 zł.

d) na regulacyą Wisłoki:

1) pod Brzyskami, III. rata (ostatnia) . . .	1.463 zł.
2) pod Bukową	1.119 „
3) pod Skurową, Zawadką i Przeczycą, IV. rata (ostatnia)	1.380 „
4) pod Dęborzynem, II. rata	1.500 „

5) pod Brzeźnicą, Bobrową i Wolą bobrowską, III. rata . . . . . 3.720 „ . 9.182 zł.

e) na regulacyę Sanu:

1) pod Nozdrzcem i Dąbrówką starzeńską, II. rata 3.000 zł.
2) pod Korytnikami, II. rata . . . . 5.395 „
3) pod Ostrowem, II. rata (ostatnia) . . . 7.959 „
4) pod Przemyślem . . . . . 4.361 „ . 20.715 „

f) na regulacyę Wisłoka:

1) pod Wiśniową, Jazową i Cieszyną . . . 1.099 zł.
2) od Babicy do Zarzecza, III. rata . . . 4.793 „
3) pod Dobrzechowem, II. rata . . . . 1.000 „
4) pod Trzebowniskiem i Łukawcem, II. rata . 2.500 „ . 9.392 „

g) na regulacyę Wiszni:

pod Nienowicami i Michałówką, II. rata . . . . 2.500 „

h) na regulacyę Swicy:

pod Sokołowem i Łanami sokołowskimi. IV. rata . . 2.500 „

i) na regulacyę Bystrzycy:

pod Jamnicą, Sielcem i Jezupolem, II. rata . . . 3.000 „
a) na premiowanie zawiklenia odsypisk . . . . 500 „
b) do dyspozycyi Wydziału krajowego . . . . 10.000 „
Ogółem . . 76.672 zł.

III. Sejm przyznaje na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały swej z dnia 26 listopada 1889 w rubr. XIII. poz. 194 wydatków na rok 1898 następujące zasiłki:

a) na konserwacyę robót przy osuszeniu bagien Rudnickich . 1.400 zł.
b) na roboty dodatkowe przy osuszeniu bagien Rudnickich . 9.895 „
c) 50% zasiłek na dokończenie zabudowania potoku Niszkówki 4.885 „
d) na przedłużenie kanału Radłowskiego . . . . 3.255 „
e) zasiłek 40% na dodatkowe roboty przy obwałowaniu Wisły i Sanu . . . . . 10.675 „
f) zasiłek dla gminy Wrzawy na częściowe pokrycie datku konkurencyjnego do kosztów regulacyi Łęgu . . 1.440 „
g) zasiłek dla spółki wodnej dla regulacyi Wisłoka i Pielnicy 3.755 „

h) na regulacyą Lubaczówki pod Manasterzem . . . 2.360 zł.
i) zasiłek na osuszenie pastwisk gminnych w Suchej woli i Starem siole, I. rata . . . . . 2.850 „
k) na regulacyą Szkła pod Charytanami i Zaleską wolą . 3.500 „
l) na osuszenie gruntów w gminie Zadwórze, I. rata . . 3.200 „
m) na osuszenie gruntów w Martynowie starym . . . 2.267 „
n) na [illegible] . . 3.815 „
l) na osuszenie gruntów w gminie Zadwórze, I. rata .

w Nowym Targu . . . . . 500 zł.
w Olesku i Kontach . . . . 1.000 „
w Stojanowie i Wolicy baryłowej . . 500 „
w Ożomli . . . . . 500 „
w innych miejscowościach kraju . . 2.000 „
połowa wynagrodzenia nauczyciela wędrownego dla kultury torfowisk . . 1.000 „ . 5.500 „

p) do dyspozycyi Wydziału krajowego . . . . . 5.000 „
Ogółem . . 63.797 zł.

IV. A) § 1. uchwalonego przez Sejm d. 6 kwietnia 1892 etatu osób i płac krajowego biura melioracyjnego zostaje uchylony w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać, jak następuje:

§ 1. Etat krajowego biura melioracyjnego składać się będzie:
z dyrektora biura,
z zastępcy dyrektora w randze starszego inżyniera z dodatkiem osobistym o rocznych 400 zł.,

z 6 starszych inżynierów,
z 9 inżynierów I. klasy,
z 10 inżynierów II. klasy,
z 11 inżynierów-adjunktów,
z 1 asystenta komasacyjnego,
z 4 adjutowanych praktykantów (2 technicznych i 2 komasacyjnych).

B) Postanowienia etatu krajowego biura melioracyjnego odnoszące się do inżynierów-asytentów obowiązywać będą asystenta komasacyjnego, postanowienia zaś dotyczące elewów technicznych obowiązywać będą praktykantów.

c) Etat powyższy wejść ma w życie stopniowo w ciągu lat trzech 1898 do 1900, w roku 1898 zaś upoważnionym zostaje Wydział krajowy nadać posady:

5 starszych inżynierów,
9 inżynierów I. klasy,
9 inżynierów II. klasy,
10 inżynierów-adjunktów,
1 asystenta komasacyjnego i,
4 praktykantów.

V. Sejm upoważnia Wydział krajowy do ustanowienia w ciągu roku 1898 nauczyciela wędrownego dla kultury torfowisk z płacą roczną 1.500 zł. w. a. i rocznym dodatkiem na objazdy w kwocie 500 zł., pod warunkiem, jeżeli c. k. Rząd pokrywać będzie ze skarbu państwa połowę powyższych poborów tego funkcyonaryusza.

Alegat 5. VI. Sejm uchwala załączony ·/. projekt ustawy o udzieleniu dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na osuszenie bagien Oleskich.

VII. Sejm przyznaje na rok 1898 tytułem dodatkowego zasiłku krajowego na osuszenie bagien Oleskich dotacyą w kwocie 13.293 zł. w. a.

VIII. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rubryce XIII. dziale B. na r. 1898 do końca lutego 1900, a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 26 listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
E. Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1 do sprawozdania Wydziału kraj. L. 71.758/97.

Odpis odezwy Wydziału krajowego

z d. 15 listopada 1897 l. 35.236 do c. k. Namiestnictwa w sprawie obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim.

Z udzielonego nam szanowną odezwą z d. 1 czerwca b. r. l. 45.697 reskryptu Wysok. c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 16 maja b. r. l. 10.823 powzięliśmy wiadomość, że jakkolwiek w tutejszym projekcie obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim z r. 1895 niweletę wału nadwiślańskiego obliczono ściśle wedle opinii ministeryalnego departamentu wodnego, zamieszczonej w reskrypcie tego Ministerstwa z d. 14 września 1894 l. 8.967 a trasa wału odpowiada obowiązującej wówczas uchwale komisyi międzynarodowej dla regulacyi Wisły (nie przekracza linii zielonej określonej w udzielone nam przez Swietne c. k. Namiestnictwo plany sytuacyjne w skali 1 : 7.200), to jednak ministeryalny departament wodny uważa obecnie na potrzebne podwyższenie niwelety wału nadwiślańskiego na całej przestrzeni i przesunięcie trasy tego wału ku Wiśle (w Zadusznikach i Rożniatach poniżej Wisłoki, a w Surowy i Woli stałęskiej powyżej Wisłoki) gdyż w międzyczasie, a mianowicie w lipcu i sierpniu 1896 r. komisya międzynarodowa objawiła odmienną opinię co do podstaw obliczenia niwelety wałów Wisły i ustaniowiła nową trasę tych wałów.

Podwyższenie kosztów, jakie powyższa zmiana projektu tj. podniesienie niwelety i przesunięcie trasy za sobą pociągnie, oblicza ministeryalny departament wodny w przybliżeniu na 107.000 zł., nie podwyża jednak o tę kwotę preliminowanej przez kraj. biuro melioracyjne sumy kosztorysowej (897.400 zł.), przypuszczając, że ta kwota może być zaoszczędzoną przy budowie, a mianowicie:

1) przy wykonaniu 77.850 metrów bieżących rowów dopływowych do objektów wałowych i rowów drugorzędnych po 35 ct. wa., tudzież 8.920 metrów bieżących rowów odpływowych od objektów wałowych po 64 ct. wa. na 1 metr bież. razem 32.900 zł. wa.

2) przy nasypie wałów, biorąc miarę z kosztów tego rodzaju robót przy regulacyi Biały w powiecie Tarnobrzeskim, 10%,

3) przy budowie objektów wałowych, wedle rzeczywistych cen przy regulacyi Biały (obwałowaniu Dunajca), 15%;

4) przy budowie objektów na rowach osuszających (mostów), 10%;

5) wreszcie przy wykupnie gruntów 20%.

Z powodu częstych zmian w decyzyach co do trasy i niwelety wałów nadwiślańskich, rekonstrukcya tych wałów uznana przez Wys. Sejm za najpilniejszą sprawę wodną, doznaje ciągłej zwłoki, pozwalamy sobie przedewszystkiem zwrócić uwagę Swietnego c. k.

Namiestnictwa, że wedle doświadczeń zrobionych przy publicznych robotach melioracyjnych na Powiślu, niemożliwem jest osiągnięcie powyższych oszczędności przy obwałowaniu Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim, a mianowicie:

ad 1) Przypuszczenie, jakoby przy rowach dopływowych i odpływowych od objektów wałowych możliwą była oszczędność 32.900 zł. wa., opiera się na uwadze c. k. radcy budownictwa p. Henryka Stahla, że przeciętna głębokość rowów dopływowych wynosić będzie 1,70 m. (zamiast głębokości 2 m. przyjętej w projekcie), głębokość zaś rowów odpływowych 2,5 m. (zamiast projektowanej 3,0 m.), wskutek czego bryłowatość 1 metra bież. rowu dopływowego wynosić będzie 4,6 m^3 (zamiast 6,6 m^3 po 14 ct. wa.), rowu zaś odpływowego 9,75 m^3 (zamiast 14,4 m^3 po 14 ct. wa.).

Tymczasem ta głębokość rowów nie jest dowolną, lecz zależy od położenia progów objektów wałowych, położenie zaś progów, od którego zależy odwodnienie całej niziny, unormowano we wszystkich dotychczasowych galicyjskich projektach melioracyjnych wedle stanu średniej wody wegetacyjnej (od kwietnia do października każdego roku).

Przeciętnie położone są progi objektów wałowych nad Wisłą 3,0 m. pod terenem, nad Wisłoką zaś 2,5 m. pod terenem. Ponieważ zaś rów odpływowy leży 0,2 m. pod progiem, zatem głębokość rowu odpływowego wynosi nad Wisłą 3,20 m., nad Wisłoką 2,70 m. — średnio 3,0 m. Głębokość rowu dopływowego przy objekcie wałowym mniejszą jest od głębokości rowu odpływowego o wysokość progu (0,2 m.), wynosi zatem 2,8 m.; gdy zaś minimalna głębokość rowu dopływowego na górnym początku ze względu na przeważającą kulturę rolną wynosić winna 1,2 m., zatem przeciętna głębokość rowu dopływowego mierzyć będzie

$$\frac{2{,}8 + 1{,}2}{2} = 2{,}0 \text{ m.}$$

jakto przyjęto w projekcie.

Gdyby nawet jednak redukcya głębokości tych rowów była możliwą, to uzyskanie jakiejkolwiek oszczędności przy ich wykonaniu będzie hardzo trudne, gdyż podglebie gruntów nad Wisłą i Wisłoką, w którem znajdować się będzie dno rowów, jest piaskowe i niewątpliwie okaże się potrzeba ubezpieczenia obustronnych skarp płotkami (po 12 ct. wa. 1 m. bież. jednego brzegu, a więc po 24 ct. wa. za 1 m. bież. obu brzegów) i darniami (przynajmniej pasu 0,5 m. szerokiego, a więc 1 $m.^2$ po obu brzegach po cenie 8,6 ct. wa.), co przy łącznej długości 86.770 metrów bieżących tych rowów przedstawia wydatek (po 32,6 ct. wa. na 1 metr bież.) 28.287 zł. 2 ct. wa.

Przy wykonaniu tych rowów nietylko więc nie może być mowy o zaoszczędzeniu, lecz znaczna część kosztów ich ubezpieczenia musi obciążyć rubrykę wydatków rozmaitych i nieprzewidzianych preliminowaną w dość skromnej kwocie 20.655 zł. 87 ct. wa. dla całego przedsiębiorstwa, które obejmuje 84,406 kilometrów wałów a 206,23 kilometrów kanałów i rowów osuszających.

ad 2) Redukcyą przyjętej w kosztorysie ceny 26 ct. wa. za 1 $m.^3$ wału o 10% tj. na 23,4 ct. wa. opiera ministeryalny departament wodny na cenach rzeczywistych praktykowanych przy regulacyi Biały, tudzież cenie 20 ct. wa., po której powiat Tarnobrzeski objął wykonanie wałów nad Wisłą i Sanem w przedsiębiorstwo. Ceny nasypu wałów nad Białą wzięto jednak z okresu budowlanego 1892 do 1894, kiedy wał sypano całkiem nowy, wykonanie zatem roboty było łatwiejsze i dowóz ziemi o połowę bliższy, niż przy rekonstrukcyi wałów w powiecie Mieleckim, ceny zaś w powiecie Tarnobrzeskim z roku 1889, kiedy roboty ziemne oddano powiatowi w przedsiębiorstwo.

Tymczasem w ostatnich latach okazuje się na Powiślu w powiatach Tarnobrzeskim i Mieleckim z powodu otwarcia cukrowni w Przeworsku i powstałych wskutek tego licznych plantacyj buraków cukrowych, tudzież emigracyi włościan do Saksonii, tak wielki brak robotników, iż Wydział powiatowy Tarnobrzeski przy obwałowaniu Strachockiej rzeki płacić musiał za 1 $m.^3$ wykopu z transportem ziemi (bez ubijania i skarpowania) po 26 ct. wa., Wydział krajowy zaś przy uzupełnieniu regulacyi Krzemienicy w powiecie Mieleckim zmuszony był podwyższyć cenę za 1 $m.^3$ wykopu z odrzuceniem na brzeg do 20 ct. wa. Wobec tego pogorszenia się stosunków robotniczych Wydział krajowy oświadczyć się musi przeciw obniżeniu cen ruchu ziemi, jeżeli roboty w granicach sumy kosztorysowej mają być wykonane.

ad 3 i 4) Proponowane obniżenie kosztów objektów wałowych na podstawie cen betonu i muru uzyskanych przy regulacyi Biały i obwałowaniu Dunajca o 15% nie jest

uzasadnioną dla obwałowania Wisły i Wisłoki. Przy Biale i Dunajcu bowiem dostarczano żwir dla betonu z bezpośredniego sąsiedztwa tj. zwirowisk obu tych rzek, podczas gdy przy obwałowaniu Wisły i Wisłoki musi się ten materyał transportować ze znacznych odległości, tj. zwir dyluwialny z Majdanu w powiecie Kolbuszowskim, albo żwir rzeczny z Wisłoki pod Dębicą; — kamień zaś łamany Ciężkowicki dowożono dla Biały i Dunajca tylko do Tarnowa, podczas gdy dla wałów Mieleckich musi się ten kamień transportować koleją przez Tarnów na większe odległości do stacyj w Mielcu i Jaślanach, skąd rozwozić się go będzie furami.

Podobnie niemożliwem będzie uzyskanie 10%-wej oszczędności przy mostach na kanałach osuszających przez zastąpienie ich drogami równoległemi, gdyż pominąwszy już narzekania ludności z powodu utrudnienia w gospodarstwie, władze polityczne z reguły nakładają na Wydział krajowy przy tego rodzaju robotach obowiązek budowania mostów dla utrzymania komunikacyi nawet wówczas, kiedy te objekty nie były projektem objęte.

ad 5) Przypuszczalne zniżenie cen za grunta, które przyjęto w kosztorysie po 1.000 złr. za hektar pod wały (575 $^1/_2$ złr. za morg), a po 600 złr. za hektar pod rowy (345 złr. 86 ct. za morg) o 20% jest wprost niemożliwe, gdyż z powodu nadzwyczajnego rozdrobnienia ziemi na Powiślu, z drugiej zaś strony znacznych zarobków, z jakimi emigranci wracają ze Saksonii i z Ameryki, sami włościanie kupują między sobą morg gruntu po 600 do 1.000 złr., a Wydział powiatowy Tarnobrzeski przy wykupnie gruntów włościańskich pod wał nadwiślański w Kole ad Dymitrów mały zmuszony był na podstawie sądowego oszacowania uiścić tytułem odszkodowania za morg gruntu 800 złr. wa., przyczem użytkowanie wału (zbieranie trawy) zastrzeżono dotychczasowym właścicielom.

Jeżeli się nadto zważy, że dla 86.770 metrów bieżących rowów dopływowych i odpływowych, które przy dnie = 0,3 m. w skarpach 1 : 1$^1/_2$ zajmują 5,34 ha (77.850 m. bież. rowów dopływowych 49,0455 ha, a 8.920 metrów odpływowych 8,2956 ha), nie liczono w kosztorysie wykupna gruntów, ani odszkodowania za plony przysypane ziemią, w przypuszczeniu, iż właściciele w uznaniu wielkich korzyści z tych rówów odstąpią grunta bezpłatnie, a nie jest wykluczoną ewentualność, iż drobnym właścicielom z tego tytułu przecież wypadnie przyznać pewne odszkodowanie — musi się przyjść do przekonania, że rubryka wykupna gruntów i odszkodowań wcale nie jest za wysoko preliminowaną, oraz, że przekroczenie tej rubryki da się tylko uniknąć przez oddanie wykupna gruntów za ryczałt kosztorysowy Wydziałowi powiatowemu, dla którego wedle wszelkiego prawdopodobieństwa przynajmniej więksi właściciele oddadzą grunta po niższych cenach.

Przechodząc do kwestyi niwelety wałów nadwiślańskich, która w myśl powołanego na wstępie reskryptu ministeryalnego ma być nieco podwyższoną, pozwalamy sobie wyrazić zdanie, że gdy ani niwelety projektu na reskrypcie ministeryalnym z 14-go września, 1894 l. 8.967, ani też niweleta komisyi międzynarodowej nie jest dostateczną, aby przeprowadzić maksymalną wodę Wisły w profilu uregulowanym z uwzględnieiem przyszłego namulenia, jak to wykazano w sprawozdaniu udzielonem Świetnemu c. k. Namiestnictwu tutejszą odezwą z d. 10-go bm. l. 58.157, z drugiej zaś strony niweleta projektu wystarcza na całe decennia do powstrzymania wylewów; dopóki teren innundacyjny między wałami się nie zamuli, — nie byłaby wskazaną zmiania projektu w tym kierunku lecz albo wykonanie wałów wedle zaprojektowanej, przez bióro melioracyjne w r. 1895 niwelety w granicach preliminowanej sumy kosztorysowej, jak to Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa zadecydowało przy obwałowaniu Wisły w pow. Tarnobrzeskim, albo też jeżeli w ogóle projekt i suma kosztorysowa mają być zmienione, wedle niwelety definitywnej z r. 1893, która zabezpieczy nizinę nadwiślańską nawet po zupełnem namuleniu profilu innundacyjnego przed maksymalnemi wodami, jakie przewidzieć można.

Co się tyczy wprowadzonej przez komisyę międzynarodową w r. 1896, zmiany trasy wału nadwiślańskiego, to istniejąca trasa wału nadwiślańskiego w Surowy nie przekracza dozwolonej nadwyżki 25% roztawienia wałów, trasa wału w Woli otałęzkiej nieznaczną okazuje różnicę, tak, iż tylko w Rożniatach i Zadusznikach nowy wał nadwiślański musi być zbudowany, którego nadwyżka kosztów mogłaby ewentualnie być pokrytą z państwowej i krajowej dotacyi melioracyjnej, tudzież przez powiat Mielecki w stosunku unormowanym w projekcie ustawy.

W razie gdyby Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa nie zgodziło się na wykonanie wału nadwiślańskiego w powiecie Mieleckim wedle niwelety zaprojektowanej w r.

1895, lecz miało się domagać podwyższenia do wysokosci proponowanej przez komisyę międzynarodową, okazuje się potrzeba, podwyższenia sumy kosztorysowej na roboty ziemne, wykupno gruntów, przedłużenie objektów wałowych, a tem samem na konserwacyę, wydatki rozmaite i nieprzewidziane, a przedewszystkiem na zarząd, gdyż budowa przynajmniej o jeden rok dłużej potrwa.

Nadwyżka kosztów obliczona wedle zamieszczonych w powołanym na wstępie reskrypcie dat ministeryalnego departamentu wodnego przedstawia się następnie:

Rub. I. Roboty ziemne:

a) Nasyp wałów wiślanych i Nowego Brnia	269.080,0 m³		
nasyp prawego wału Wisłoki . .	8.121,0 „		
	277.201,0 „		
od tego mniej ruchu ziemi na lewym wale Wisłoki	5.991,0 „		
zostaje .	271.210,0 „		
po 28 ct. w. a.		75.938 zł.	80 ct.
b) Zdjęcie darni nad Wisłą . . .	26.185,0 m³		
nad Wisłoką 658,5—470 = . .	188,0 „		
razem .	26.373,5 „		
po 14 ct. w. a.		3.692 „	29 „

Rub. II. Budowa objektów:

Przedłużenie 8 przepustów łącznej długości 9.11 m. po 18 zł 98 ct.		172 „	91 „
Przedłużenie 3 szluz po 0,8/0,9 m. łącznej długości 3,84 m. po 180 zł. 24 ct. . . .		692 „	12 „
Jedna szluza o 3 otworach na 0,9/1,0 m. na kanale Chorzelowskim w nowym wale Wisły na granicy Zadusznik i Rożniat (potrzebna z powodu przesunięcia wału ku Wiśle) długości 17,95 m. przyczółki	2,624.25 zł.		
szluza dług. 17,95 m. po 307,93 zł.	5,527.35 „	8.151 „	60 „
		88.647 „	72 „

Rub. IV. Wykupno gruntów i odszkodowania:

a) Wykupno gruntów pod wały Wisły i Nowego Brnia	10,0395 ha		
pod wały Wisłoki 0,1713—0,1112 ha =	0,0601 „		
razem .	10,0996 ha		
po 1.000 zł. w. a.		10.099 zł.	60 ct.
b) Odszkodowania za rowy materyałowe:			
pod wały Wisły i Nowego Brnia .	26,9080 ha		
pod wały Wisłoki 0,8121—0,5991 ha =	0,2130 „		
razem .	27,1210 ha		
po 500 zł. w. a.		13.560 „	50 „

Rub. V. Konserwacya:

2% z Rub. I. (79.631 zł. 9 ct.)		1.592 „	62 „

Rub. VI. Zarząd:

6% z Rub. I i II. (88.647 zł. 72 ct.) . . .		5.318 „	86 „

Rub. VII. Rozmaite i nieprzewidziane:

3% z Rub. I i II.		2.659 zł. 43 ct.
	razem .	121.878 zł. 73 „
	czyli okrągło .	121.900 „ — „

więcej o 14.900 złr. w. a. aniżeli wykazano w reskrypcie ministeryalnym, w którym pominięto budowę nowej szluzy na kanale Chorzelowskim.

Wykazane w projekcie koszta	897.400 zł. w. a.
powiększyłyby się o	121.900 „ w. a.
razem na	1,019.300 zł. w. a.

i tę sumę należałoby przyjąć, jeżeli wały nadwiślańskie w powiecie Mieleckim mają być wykonane wedle niwelety komisyi międzynarodowej dla regulacyi Wisły.

Co się tyczy wcześnie poruszonej przez Wys. c. k. Ministerstwo rolnictwa kwestyi zmiany §. 7. projektu ustawy ze względu na konserwacyę robót wykonanych przez spółki wodne dla regulacyi Starego Brnia i odpływu wód między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską, to gdy wszystkie te roboty wedle projektu uzupełnienia obwałowania Wisły i Wisłoki mają być poddane rekonstrukcyi, sądzimy, że proponowane postanowienie tego §. nie wymaga zmiany. Natomiast okazuje się potrzeba zmiany §. 1. tak ze względu na ustanowiony w tym §. termin rozpoczęcia robót z r. 1897, który nie może być dotrzymanym, jak i ewentualnie sumy kosztorysowej, oraz okresu budowy, który w razie przyjęcia wyższej niwelety wałów nadwiślańskich i podwyższenia sumy kosztorysowej musi być przedłużony z lat ośmiu przynajmniej na lat dziewięć.

Przesyłając tedy w załączeniu odnośne kosztorysy i sprawozdania techniczne, które posłużą do sprawdzenia powyższego obliczenia nadwyżki kosztów, mamy zaszczyt upraszać uprzejmie Świetne c. k. Namiestnictwo o jak najrychlejsze przedłożenie tej sprawy Wys. c. k. Ministerstwu rolnictwa, aby za nadejściem decyzyi mógł być Wys. Sejmowi przedłożony nowy projekt ustawy ze zmianą §. 1. na najbliższej sesyi, roboty zaś z wiosną r. 1898 zostały podjęte.

Jak najrychlejsze rozpoczęcie robót zwłaszcza koło projektowanej sieci kanałów osuszających, okazuje się tem naglejsze, ile że w roku bieżącym z powodu braku tych kanałów dzikie wody błąkające się po szerokiej nizinie Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim z powodu ulewnych i długotrwałych deszczów zniszczyły prawie doszczętnie plony w 41 gminach, które wedle urzędowych wykazów c. k. Starostwa i Wydziału powiatowego poniosły szkody na 610.409 złr. w. a.

Roboty więc projektowane z jednej strony usuną przyczynę tego rodzaju klęsk, elementarnych, z drugiej zaś strony przyniosą ulgę skarbowi państwa i kraju, które w razie przeciwnym musiałyby przyjść ludności z pomocą znacznymi zasiłkami pieniężnymi.

Lwów dnia 15-go listopada 1897.

Alegat 2 do sprawozdania Wydziału krajowego l. 71.758/97.

Odpis odezwy Wydziału krajowego

z d. 13 maja 1897 l. 6.911 do c. k. Namiestnictwa w sprawie regulacyi Soły i Łomnicy.

Odnośnie do szacownej odezwy z d. 26 stycznia r. b. l. 7.382, którą nam Świetne c. k. Namiestnictwo zakomunikowało postanowienie Wys. c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych co do udzielenia 4% zasiłków na regulacyę systemateczną Soły i Łomnicy z państwowej dotacyi z budowli wodnych, mamy zaszczyt przedewszystkiem upraszać uprzejmie Świetne c. k. Namiestnictwo o wyrażenie naszego najżywszego podziękowania J. E. p. Prezydentowi Ministrów, jako kierownikowi c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, za tak łaskawą decyzyę, która w trzynaście lat po pamiętnej powodzi z. r, 1884 i po uchwaleniu przez Sejm całego szeregu uchwał w sprawie regulacyi wód w kraju umożliwia nareszcie podjęcie stopniowej wprawdzie, lecz systematycznej pracy koło regulacyi groźnych rzek karpackich.

Co się tyczy projektów technicznych których rewizye z nadzwyczajnym pośpiechem, bo niespełna w pół roku, i z wielką starannością przeprowadził ministeryalny nadinżynier p, Artur Herbst, to zgadzając się w zupełności na rozmiary zaprojektowanych robót i sumy kosztorysowe pozwalamy sobie przedłożyć następujące uwagi co do kierunków trasy normalnych przekrojów poprzecznych, dyspozycyi budowli i kosztorysów.

1. Proponowana w zrewidowanym projekcie trasa wyzyskuje wprawdzie wedle możności istniejące łożyska, to jednak na pewnych przestrzeniach zanadto chwiejną i zbyt często przechodzi z łuku w łuk przeciwny, w skutek czego przy wielkiej wodzie, której nurt jest krótszy od nurtu małej wody, budowle mogą być narażone na uszkodzenie.

Z tego powodu przy wykonaniu robót wypadałoby zbliżyć się do tendencyi trasy zaprojektowanej przez departament techniczny Świetnego c. k. Namiestnictwa, a oznaczonej w planach sytuacyjnych linią niebieską.

2. Za podstawę do obliczenia normalnych przekrojów poprzecznych przyjęto w zrewidowanym projekcie średnią wodę wielką, podobnie jak przy rzekach alpejskich.

Zasada ta zastosowana przy rzekach alpejskich wypływających z lodowców, które przez większą część roku mają wysokie stany wody w skutek topnienia śniegów i lodów w górach, jest całkiem słuszną, bo przekrój poprzeczny ujęty budowlami odpowiada właśnie najczęściej powtarzającemu się stanowi wody (średniej normalnej) przy którym wyrabia się łożysko.

Ponieważ jednak na rzekach karpackich takie stany średnich wód wielkich są krótko trwałe i tem samem bez wpływu na wyrobienie się i utrzymanie łożyska, a jak z doświadczenia wiadomo, przyczyniają się tylko do zrealizowania (rozszerzenia) przekopów samoczynnych, za tem powyższa zasada odpowiednia dla rzek alpejskich wypływających

z lodowców nie może być zastosowaną do rzek karpackich. na których charakterystyczna średnia woda normalna (najczęściej powtarzająca się w roku) zbliża się do średniej wody arytmetycznej.

Za podstawę więc do obliczenia normalnych przekrojów poprzecznych Soły i Łomnicy należałoby przyjąć rzeczywistą tym rzekom odpowiadającą średnią wodę normalną wypośrodkowaną z obserwacyj wodoskazowych, przy pomocy mających się przeprowadzić uzupełniających studyów hydrometrycznych.

Szerokość trasy regulacyjnej wypadnie przy tem założeniu znacznie mniejsza a zarazem uzyska się większą głębokość. która w zrewidowanym projekcie dla spławu jest niedostateczną (0·4 do 0·16 m. na Sole, a 0·6 do 0·29 m. na Łomnicy przy małej wodzie w przekroju trapezowym), a do której z dwu względów dążyć wypada, raz że na tych rzekach a zwłaszcza na Łomnicy spław tratew na wielką skalę się odbywa, a powtóre, że właśnie wyłącznie z tytułu spławu Wys. c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych przyznało dla tych regulacyj 40% zasiłki z państwowej dotacyi budowli wodnych.

3. W odciętych przekopami łożyskach nie przewidziano w zrewidowanym projekcie budowli poprzecznych, których wykonanie jest niezbędne, zwłaszcza gdyby zastósowano otwory w zamknięciach starych łożysk służące do przyspieszenia zamulenia, gdyż przy wezbraniu woda łatwo mogłaby się przerzucić tymi otworami do starych łożysk a przekopy byłyby wtenczas narażone na zasypanie żwirem, jak się to już niejednokrotnie wydarzyło przy regulacyi potoków górskich, gdzie starych łożysk budowlami poprzecznemi nie pozamykano.

Przy zastósowaniu normalnych przekrojów poprzecznych do rzeczywistej średniej wody normalnej odpadnie nadto potrzeba pozostawiania otworów dla zamulenia, gdyż praktykowana dotychczas na rzekach galicyjskich wysokość budowli (0.3 do 0.6 m. nad średnią normalną) nie przeszkadza przelewaniu się wody przy wyższych stanach do odciętych łożysk, a zamulenie tych łożysk bez otworów bardzo szybko postępuje.

4. Preliminowana na zarząd kwota w stosunku 10 względnie 9% kosztów budowy i wykupna gruntów jest za wysoką, gdyż np. przy podobnej regulacyi rzeki Biały 5% okazuje się na ten cel dostatecznem. Przyjąwszy, że przy zaaprobowanym już rozkładzie robót, który wymaga rocznego nakładu około 100.000 zł. na każdą rzekę, wystarczy do prowadzenia budowy po dwu techników, których pobory z dodatkami budowlanymi wyniosą po 5.000 zł. rocznie, otrzyma się dla regulacyi Soły przy 18-letnim okresie budowy wydatek na zarząd 90.000 zł. (zamiast preliminowanych 140.000 zł.) dla regulacyi zaś Łomnicy przy 24-letnim okresie budowy 120.000 zł. (zamiast preliminowanych 180.000 zł.).

Zdaniem Wydziału krajowego należałoby tedy w powyższym kierunku zredukować rubrykę kosztów zarządu, a odpowiednio powiększyć rubrykę budowli regulacyjnych zwłaszcza że w kosztorysie tych budowli nie wszędzie uwzględniono głębokości istniejące, lecz obliczono kubaturę według głębokości zaprojektowanej, która z reguły jest mniejszą od istniejącej.

Uwagi powyższe nie alterują całości projektu ani też nie kwestyonują obu uchwalonych już przez Wysoki Sejm przedsiębiorstw, lecz dotyczą przeważnie opracowania szczegółowych projektów, z wyjątkiem ustalenia normalnych przekrojów poprzecznych, dla którego to celu raczy Świetne c. k. Namiestnictwo jak najrychlej zarządzić przeprowadzenie uzupełniających studyów hydrometrycznych.

Załączniki powołanej szacownej odezwy zwracamy.

Lwów dnia 15 listopada 1897.

Alegat 3. do sprawozdania Wy-

Wykaz

zasiłków z funduszu krajowego potrzebnych w roku 1898 na częścią w roku 1898,

Liczba porz.	Rzeka	Miejsce budowy	Ogólne koszta budowy	Z ogólnych kosztów	
				fundusz budowli wodnych	fundusz krajowy
			zł.	zł.	zł.
1	Skawa	Wadowice-Witanowice	40215	13925	13145
2	Raba	Winiary Niezdów	30020	12136	11362
3	Dunajec	od Gołkowic do ujścia Popradu	138973	48502	45236
4	„	Tęgoborza-Strugi	6900	2400	2250
5	„	Dzurków-Filipowice	64597	22330	21134
6	„	Wielka wieś	21945	7749	7098
7	„	Zgłobice Szczepanowice-Zawodzie	90081	31782	28186
8	Wisłoka	Bukowa	3450	1212	1119
9	„	Brzyski	10550	3624	3463
10	„	Dęboszyn	10000	3500	3250
11	„	Brzeźnica-Bokowa Wola bobrowska	36886	16645	15700

działu kraj. l. 71.758/97.

Nr. I.

lokalne regulacye niespławnych rzek, które mają być wykonane a częścią w roku 1899.

przypada na prywatne konkurencyę zł.	Z części przypadającej na fundusz krajowy wstawić do preliminarza na r. 1898 zł.	Uwagi
13145	2758	Zasiłek krajowy przyznano odezwą z 7. maja 1897. L. 26.272. Na rok 1897 przyznano 2113 zł. od r. 1898 do 1891 mają być wstawione 4 raty po 2758 zł. 2 rata.
6522	3788	Zasiłek krajowy przyznano odezwą z 14. września 1897. L. 41240. W preliminarzu na rok 1897 była I. rata 1000 zł.
45235	2297	Zasiłek krajowy przyznano odezwą z 11. maja 1897. L. 28371. uzupełnienie I-szej raty. Zasiłek krajowy płatny w 5 równych ratach od r. 1898 do r. 1902. Z części przypadającej na prywatną konkurencyę ma ewentualnie pokryć Ministerstwo rolnictwa 6659 zł. względnie 10580 zł.
2250	1250	II-ga rata. Operat będzie dopiero przedłożony.
21133	4045	Zasiłek przyznano odezwą z 27. września 1897. L. 50.932. obecnie uzupełnienie I-szej raty w preliminarzu na r. 1897 było 3000 zł.
7098	1698	Raty następne w latach 1899 i 1900 po 7045 zł. Część przypadająca na konkurencyę 19002 zł. ma pokryć Ministerstwo rolnictwa. III-cia i ostatnia rata. Zasiłek przyznano odezwą z 6. marca 1896. L. 6065.
30113	3047	Zasiłek przyznano odezwą z 30. kwietnia 1897. L. 24079. obecnie uzupełnienie I-szej raty. Zasiłek krajowy płatny w 4 ratach po 7046·60 zł. w latach 1898, 1901.
1119	1119	jednorazowo. Zasiłek przyznano odezwą z 17. sierpnia 1897. L. 49839.
3463	1463	Zasiłek przyznany odezwą z 11. sierpnia 1897. L. 45882. ostatnia rata. W latach 1896 i 1897 było razem 2000 zł.
3250	1500	II-ga rata. Zasiłek przyznano odezwą z 28. lipca 1896. L. 34412. W preliminarzu na rok 1897 była I-sza rata 1000 zł.
4541	3720	obecnie III-cia rata. Zasiłek przyznano odezwą z 11. maja 1897. L. 55921. W latach 1896 i 97 były 2 raty po 3720 zł.

Liczba porz.	Rzeka	Miejsce budowy	Ogólne koszta budowy	Z ogólnych kosztów	
				fundusz budowli wodnych	fundusz krajowy
			zł.	zł.	zł.
12	San	Nozdrzec-Dąbrowa starzeńska	30317	10316	10000
13	„	Korytniki-Krasiczyn	53000	18193	17620
14	„	Ostrów	53000	34840	17907
15	„	Przemyśl	13461	9100	4361
16	Wisznia	Nieniowice-Michałówka	29000	14500	14500
17	Wisłok	Wiśniowa-Jazowa-Cieszyna	—	—	—
18	„	od Babic do Zarzecza	102700	34700	34000
19	„	Trzebowniska-Łukawiec	35000	11700	11650
20	„	Dobrzechów	6000	2000	2000
21	Świca	Sokołów-Łany sokołowskie	47381	22609	21172
22	Bystrzyca	Jamnica-Sielec-Jezupol	15000	5000	5000
23		Prem. zawiklenia odsypisk	1000	500	500
24	Wisłoka	Skurowa-Zawadka-Przeczyca	14115	5721	5380
25		Do dyspozycyi Wydz. kraj.	—	—	—
		Razem	853590	332984	296033

przypada na prywatne konkurencyę zł.	Z części przypadającej na fundusz krajowy wstawić do preliminarza na r. 1898 zł.	Uwagi
10000	3000	obecnie II-ga rata. Zasiłek przyznano odezwą z 17. kwietnia 1896. L. 17940. W roku 1897 była I-sza rata 8000 zł.
17187	5395	obecnie II-rata. Zasiłek przyznano odezwą z 8. stycznia 1897. L. 74176/96. W latach 1896 i 1897 było 5000 zł.
253	8433	Zasiłek przyznano odezwą z 2. października 1896. L. 55038. reszta zasiłku. Z zasiłku krajowego pokrywa krajowy fundusz drogowy kwotę 474 zł.
—	4361	Operat udzielono odezwą z 19. czerwca 1897. L. 37820.
—	2500	II-rata. Odnośnie do odezwy z 13. listopada 1896. L. 65397. Operat będzie przerobiony. W roku 1897 była I-sza rata 2500 zł.
—	1099	Jednorazowy zasiłek dla robót już wykonanych, przyznano odezwą z 17. sierpnia 1897. L. 16.596.
34000	4793	Zasiłek przyznano odezwą z 2. kwietnia 1897. L. 17962. obecnie III-rata. W latach 1896 i 1897 było razem 5000 zł. Reszta płatna w ratach po 4793 zł. w latach 1899—1901.
11650	2500	II-ga rata. Sporządzenie operatu zarządzono, zdjęcia już wykonane. W roku 1897 była I-sza rata 3000 zł.
2000	1000	II-rata. Sporządzenie operatu zarządzono, zdjęcia już wykonane. W roku 1897 była I-sza rata 1000 zł.
3600	2500	Zasiłek przyznano odezwą z 1. grudnia 1894. L. 49909. IV-rata. W preliminarzach na rok 1895 I-sza rata 2500 zł. na rok 1896. II-rata 2500 zł. na rok 1897. III-rata 3000 zł.
5000	3000	obecnie II-ga rata. Operat będzie dopiero udzielony. W r. 1897. była I-sza rata 2000 zł.
—	500	
3014	1380	III-cia rata. Zasiłek przyznano odezwą z 11. października 1895 L. 55.922.
—	10000	
224573	77146	Z tego pokrywa kraj. fundusz drogowy 474 zł., na Rubrykę XIII. przypada zatem **76.672** zł.

Zesta-

Liczba porz.		Ogólne koszta budowy	Z ogólnych kosztów	
			fundusz budowli wodnych	fundusz krajowy
		zł.	zł.	zł.
	Z powyższych kwot przypada:			
1	na Skawę	40215	13925	13145
2	„ Rabę	30020	12136	11362
3	„ Dunajec	322496	112763	103904
4	„ Wisłokę	75001	30702	28912
5	„ San	149777	72449	49888
6	„ Wisznię	29000	14500	14500
7	„ Wisłok	143700	48400	47650
8	„ Świcę	47381	22609	21172
9	„ Bystrzycę	15000	5000	5000
10	„ Premiowanie zawikłenia	1000	500	500
11	„ na kwotę dyspozycyjną	—	—	—
	Razem	853590	332984	296033

wienie.

przypada na prywatną konkurencyę zł.	Z części przypadającej na fundusz krajowy wstawić do preliminarza na rok 1898 zł.	Uwagi
13145	2758	
6522	3788	
105829	12337	
15387	9182	
27440	21189	
—	2500	
47650	9392	
3600	2500	
5000	3000	
—	500	
—	10000	
224573	77146	

Alegat 4. do Sprawozdania Wy-

Wykaz

wykonanych w roku 1896 przy współudziale

Liczba porz.	Rzeka	Miejsce budowy	Długość	
			wykonanych budowli	do zabezpieczonego brzegu
			w metrach	
1	2	3	4	5
1	Soła	Cięcina-Radziechów	1230	1373
2	Raba	Dobczyce	638	600
3	„	Dąbrowica	427	700
4	„	Krzyżanowice małe	322	300
5	„	Ujście solne	230	230
6	Dunajec	Zabełcze	296	300
7	„	Dąbrowa	150	220
8	„	Kurów	90	100
9	„	Tęgoborze	380	430
10	„	Rożnów	627	650
11	„	Tropie-Drużków-Będziszyna	102	200
12	„	Drużków	13	—
13	„	Biskupice-Domosławice	87	180
14	„	Stróże	15	30
15	„	Charzewice	50	100
16	„	Melsztyn	250	400
17	„	Melsztyn-Zawoda	82	150
18	„	Wesołów	53	80
19	„	Lustawice	40	—
20	„	Brotoka	115	—

działu krajowego l. 71.758/97.

Nr. II.

funduszu krajowego budowli wodnych.

Powierzchnia		Uwaga
uzyskanych odsypisk	spodziewanych odsypisk	
w hektarach		
6	7	
15·0	45·0	
—	2·0	
—	2·0	
—	0·4	
—	0·2	
—	0·6	
—	—	
—	—	
—	—	
—	—	
0·4	0·1	
0·2	0·1	
0·5	0·2	
—	—	
0·1	0·1	
0·2	1·0	
—	0·4	
—	0·1	i 70 m. narzutu kamiennego na tamy faszynowe
—	—	narzut kamienny na tamie 11.
—	—	„ „ „ „ 12—14.

Liczba porz.	Rzeka	Miejsce budowy	Długość	
			wykonanych budowli	do zabezpieczonego brzegu
			w metrach	
1	2	3	4	5
21	Dunajec	Wróblowice	80	80
22	„	Olszyny	22	60
23	„	Sukmanice	120	120
24	„	Gierowa janowicka	100	150
25	„	Wielka wieś	74	100
26	„	Dąbrówka szczepanowska	141	300
27	Poprad	Biegonice-Myślec	140	240
28	Skawa	Jaroszowice	615	1700
29	„	Wadowice	205	250
30	Wisłoka	Rakowa	92	100
31	„	Klęcie	133	—
32	„	Skurowa	166	120
33	„	Przeczyca	148	120
34	„	Brzeźnica	481	500
35	San	Witryłów	113	300
36	„	Krzemienna	270	400
37	„	Jabłonica ruska	87	90
38	„	Niewistka	159	700
39	„	Bachórzec	470	600
40	„	Krzywcza	117	400
41	Stryj	Chodowice	719	1200
42	„	Kawczykąt	796	2000
43	Świca	Hoszów-Tiapcze	599	800
44	„	Sokołów	588	2000
		Razem	11632	18373

Powierzchnia		Uwaga
uzyskanych odsypisk	spodziewanych odsypisk	
w hektarach		
6	7	
—	—	
0·1	—	
0·4	—	
0·4	0·2	
0·2	0·2	
0·7	0·2	
—	—	
5·4	6·9	
1·2	1·2	
6·0	3·0	
—	—	naprawa uszkodzonych tam
—	0·2	
5·0	5·0	
—	2·0	
0·7	1·5	
0·5	2·5	
0·3	0·7	
1·0	1·0	
1·5	1·0	
0·5	1·0	
16·8	—	
40·0	—	
4·8	—	
56·0	—	
157·7	78·8	
236·5 hektarów.		

Alegat 5 do sprawozdania Wydziału krajowego l. 71.758/97.

Ustawa

z dnia . . . . . o udzieleniu dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na osuszenie bagien Oleskich.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Zawiązany na podstawie ustawy z dnia 10. czerwca 1888 Dz. u. kr. Nr. 71 spółce wodnej dla osuszenia bagien Oleskich, przyznane zostają oprócz zasiłków oznaczonych w §. 3 pod lit. *a*) i *b*) przytoczonej ustawy na wykonanie tego przedsiębiorstwa melioracyjnego tak z funduszu krajowego, jak i w myśl §. 6 ustępu 2 i §. 4 ustępu 2 *a*) ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 z państwowego funduszu melioracyjnego dalsze zasiłki bezzwrotne po 13.292 zł. 80 ct w. a., jako uzupełnienie datków kraju i państwa do wysokości trzydziestu procent właściwych kosztów budowy obliczonych przez komisyą kolaudacyjną na 70.976 zł. w. a.

BIBLIOTHECA VNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS

§. 2.

Termin płatności powyższych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego, oznaczonym zostanie przez Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa, w każdym zaś wypadku zasiłki te dopiero wówczas mają być wypłacone, skoro spółka wodna wykończy roboty programem objęte.

§. 3.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

L. 69.681/1897.

Alt 38. 41843
I 1884/8
38-286

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

Wysoki Sejmie!

W myśl uchwały sejmowej z d. 15 Stycznia 1896 został otwartym nowy trzyletni kurs praktyczny dozorców melioracyjnych z dniem 1 Grudnia 1896 roku.

W myśl postanowienia § 3 statutu organizacyjnego odbyła się na tym kursie nauka teoretyczna w czterech miesiącach zimowych od 1 Grudnia 1896 r. do końca Marca 1897 roku a praktyka letnia rozpoczęła się od kwietnia i ma trwać do końca listopada 1897 r.

Z przyjętych 25 stypendystów i 1 ucznia na własny koszt wydalono w czasie zimowego kursu 4 stypendystów, a przyjęto natomiast innych kandydatów.

W czasie praktyki letniej wydalono 2 stypendystów, a jednego z tych przyjęto napowrót na kurs na koszt własny.

Opróżnione stypendya będą oddane kandydatom, których Wydział krajowy zamierza przyjąć na drugi kurs z warunkiem, że zdadzą egzamin z przedmiotów wykładanych na pierwszym kursie.

W załączonym wykazie wstępu uczniów I roku z trzeciego triennium za rok 1896/97 uwidoczniono nazwiska, rok urodzenia, nauki przygotowawcze przed wstąpieniem na kurs postęp z nauk teoretycznych, wyszczególnienie robót, przy których uczniowie odbyli praktykę letnią, postęp w tych robotach, pilność i zachowanie się uczniów oraz pod rubryką uwagi podano rodzaj ich zajęcia, przed wstąpieniem na kurs.

Postęp uczniów w naukach teoretycznych, był w ogóle dodry i bardzo dobry, a mianowicie:

u	1	ucznia	celujący
„	9	uczniów	bardzo dobry
„	11	„	dobry
a „	4	„	dostateczny.

Egzamin poprawczy ma składać 2 uczniów z geometryi i nauk przyrodniczych, 2 z nauk przyrodniczych i 1 z geometryi. Jeden z tych uczniów został w czasie praktyki letniej wydalony.

O postępie pilności i zachowaniu się 6-ciu uczniów w czasie praktyki letniej nie otrzymał Wydział krajowy dotąd sprawozdania.

Koszta utrzymania

kursu w czasie od 1 Grudnia 1896 r. do 30 Listopada 1897 roku przedstawiają się jak następuje:

I. Płace nauczycieli.

1)	Wynagrodzenie kierownika	. .	100 złr.	
2)	„ docentów	.	1.568 „ .	1.668 złr. — ct.
	Do przeniesienia	. . . .		1.668 złr. — ct.

BIBLIOTHECA UNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS.

II. Koszta administracyjne.

	Z przeniesienia		1.668 zlr. — ct.
3)	Obsługa sali wykładowej . . .	70 zlr.	
4)	Stemple do świadectw	14 „	84 „ — „

III. Utrzymanie uczniów.

5)	Stypendya uczniów	2.400 zlr. 83 ct.	
6)	zapomogi	30 „ — „	
7)	Koszta praktyki drenarskiej . . .	824 „ 42 „	3.255 „ 25 „

IV. Potrzeby naukowe.

8)	Przybory naukowe i rysunkowe . .	390 zlr. 70 ct.	
9)	Zakupno środków naukowych . .	77 „ — „	467 „ 70 „
	Razem . .		5.474 zlr. 95 ct.
	W porównaniu z preliminarzem wynoszącym kwotę .		5.500 zlr. — ct.
	Okazuje się zaoszczędzenie		25 „ 05 „

Przybliżony preliminarz kosztów

na rok szkolny 1897/98 jest następujący:

I. Płace nauczycieli.

1)	Wynagrodzenie kierownika . . .	100 zlr.	
2)	„ docentów . . .	1.712 „	1.812 „ — „

II. Koszta administracyjne.

3)	Zakupno i naprawa sprzętów . .	100 zlr.	
4)	Obsługa sali wykładowej i różne . .	100 „	200 „ — „

III. Utrzymanie uczniów.

5)	Stypendya 25 uczniów . . .	2.500 zlr.	
6)	Dodatkowa praktyka w drenowaniu .	300 „	2.800 „ — „

IV. Potrzeby naukowe.

7)	Przybory naukowe i rysunkowe . .	300 zlr.	
8)	Zakupno środków naukowych . .	388 „	688 „ — „
	Razem . .		5.500 zlr. — ct.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 26 Litopada 1897 Lw. 69.681 o krajowym kursie praktycznym dozorców meloracyjnych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 26. listopada 1897 r.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania Wydziału kraj. 69 681/97.

WYKAZ

postępu uczniów krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych na I-szym roku trzeciego trzylecia w 1896 — 1897 r.

Liczba porząd.	Nazwisko i imię	Rok urodzenia	Nauki przygotowawcze przed wstąpieniem na kurs	Nauka teoretyczna		
				Postęp przeciętny w naukach	Pilność	Zachowanie się
	a) stypendyści:					
1	Brzuchowski Rudolf	1869	3 klasa gimnazyalna w Bochni	dobry	dostateczna	odpowiedne
2	Bychawski Karol	1867	4 klasa szkoły ludowej w Radziechowie	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.
3	Dudycz Jan	1870	3 klasa szkoły ludowej w Horucku	dobry	chwalebna	zup. odpow.
4	Jajuga Jacenty	1872	Szkoła ludowa w Dobrzechowie	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.
5	Jamroz Adam	1867	2 klasa realna w Krakowie	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.
6	Jankowski Józef Dominik	1872	Seminaryum nauczycielskie w Krakowie	dostateczny	dostateczna	zup. odpow.
7	Kozioł Jacenty	1872	3 klasa szkoły ludowej w Miechocinie	dobry	chwalebna	zup. odpow.
8	Krzysztyszyński Józef	1869	Szkoła ludowa w Zimnejwodzie	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.
9	Łabęcki Zdzisław	1868	1 klasa gimnazyalna w Przemyślu	b. dobry	dostateczna	zup. odpow.
10	Malinowski Władysław	1878	4 klasa szkoły ludowej w Tarnowie	dobry	dostateczna	zup. odpow.
11	Mazur Jakób	1874	4 klasa szkoły ludowej w Padwi narod.	dobry	chwalebna	zup. odpow.
12	Michalik Jan	1872	4 klasa szkoły ludowej w Zakliczynie	dobry	chwalebna	zup. odpow.
13	Nachwostacz Jan	1871	szkoła ludowa w Rażniowie	dostateczny	chwalebna	zup. odpow.
14	Nebożuk Jan	1871	3 klasa szkoły ludowej w Mostach W.	dobry	chwalebna	zup. odpow.
15	Paciorek Ferdynand	1872	szkoła ludowa w Słupcu	dostateczny	chwalebna	zup. odpow.
16	Prarat Adam	1876	4 klasa szkoły ludowej w Tarnobrzegu	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.
17	Przedpelski Ludwik	1870	4 klasa szkoły ludowej w Tarnobrzegu	dobry	chwalebna	zup. odpow.
18	Puka Franciszek	1867	prywatnie zdawał egzamin 3 klasy w Radomyślu	dostateczny	chwalebna	zup. odpow.

Roboty praktyczne				Uwagi
Wyszczególnienie robót przy których odbyto praktykę letnią	Przeciętny postęp w robotach	Pilność	Zachowanie się	
drenowanie w Podwysokiem i obwałowanie lewego brzegu Dunajca	—	—	—	b. kapral pionierów
drenowanie w Podwysokiem bagna Stojanów, reg. Bugu	dobry	chwalebna	zup. odpow.	dozorca przy bagnach stojanowskich
drenowanie w Podwysokiem, regulacya Przegnojówki	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.	b. pisarz gminny
ekspozytura Jasło przy drenowaniu	—	—	—	drenarz
drenowanie w Podwysokiem, regulacya Przegnojówki	celujący	chwalebna	zup. odpow.	żandarm
drenowanie w Podwysokiem	od Kwietnia nie zgłosił się do praktyki letniej			praktykant nauczyciel.
ekspozytura Stanisławów	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.	drenarz
drenowanie w Dydiatyczach i drenowanie eksp. Lwów	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.	żandarm
drenowanie w Dydiatyczach i ekspozytura Lwów	—	—	—	dyurnista przy urzędzie podatkowym
drenowanie w Strzałkowie i ekspozytura Tarnów i Stanisławów	—	—	—	drenarz
drenowanie w Strzałkowie, obwałowanie Wisły, Podgórze	wydalony w czasie praktyki letniej			dozorca robót
drenowanie w Dydiatyczach, obwałowanie lewego brzegu Dunajca	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.	robotnik przy kolejach i drogach
drenowanie w Dydiatyczach, w Czernicy i ekspozytura Stanisławów	dobry	chwalebna	zup. odpow.	kapral — dyak
drenowanie w Podwysokiem, ekspozytura Lwów	—	—	—	podoficer
drenowanie w Dydiatyczach bagna Stojanów, regul. Bugu	dobry	chwalebna	zup. odpow.	dozorca osuszenia bagien stojanowskich
drenowanie w Strzałkowie, ekspozytura Lwów	celujący	chwalebna	zup. odpow.	zastępca dozorcy obwał. Wisły i Sanu
drenowanie w Dydiatyczach, regulacya Kisieliny	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.	podoficer
drenowanie w Strzałkowie, regulacya Biały	dobry	chwalebna	zup. odpow.	tamiarz

Liczba porząd.	Nazwisko i imię	Rok urodzenia	Nauki przygotowawcze przed wstąpieniem na kurs	Nauka teoretyczna		
				Postęp przeciętny w naukach	Pilność	Zachowanie się
19	Robak Franciszek	1872	4 klasa szkoły ludowej w Tarnobrzegu	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.
20	Święchowicz Józef	1862	uczył się prywatnie	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.
21	Talaga Ignacy	1873	Kurs nauk rolniczych w krajow. szkole parobków w Dublanach	celujący	chwalebna	zup. odpow
22	Turbak Jan	1873	3 klasa szkoły ludowej w Miechocinie	dobry	chwalebna	zup. odpow.
23	Woliński Jan	1872	nauka dopełniająca dla rękodziel. i przemysłowców	dobry	chwalebna	zup. odpow.
24	Wyka Kajetan	1871	egzamin prywatny szkoły lud. w Zaleszanach	b. dobry	chwalebna	zup. odpow.
	b) na własnym koszcie:					
25	Tusiecki Józef	1871	1 klasa szkoły miejskiej w Poznaniu	dobry	chwalebna	zup. odpow.

Roboty praktyczne				Uwagi
Wyszczególnienie robót przy których odbyto praktykę letnią	Przeciętny postęp w robotach	Pilność	Zachowanie się	
drenowanie w Strzałkowie, regulacya Krzemienicy	dostateczny	chwalebna	zup. odpow.	kapral
drenowanie w Dydiatyczach, obwałowanie Wisły, Podgórze	celujący	chwalebna	znp. odpow.	dozorca N. Brnia
drenowanie w Podwysokiem, regulacya Biały	celujący	chwalebna	zup. odpow.	starszy pionier
drenowanie w Podwysokiem, ekspozytura Lwów	—	—	—	drenarz
drenowanie w Strzałkowie, regulacya Żęgu	dostateczny	wydalony w sierpniu 1897		kamieniarz
drenowanie w Strzałkowle, regulacya Krzemienicy	b. dobry	chwalebna	zup odpow.	podoficer
drenowanie w Dydiatyczach, obwałowanie Wisły, Podgórze	dobry	chwalebna	zup. odpow.	pisarz gospodarczy od lipca chory

Kierownik kursu:

Józef Jankowski

starszy inżynier biura melioracyjnego.

LW. 58.053/97.

Akt 39.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia stałego funduszu pożyczkowego dla powiatów, gmin i spółek wodnych na pokrycie datków konkurencyjnych do publicznych przedsiębiorstw melioracyjnych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 17. stycznia 1888 ustanowił Wysoki Sejm fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych w kwocie 700.000 zł. upoważniając Wydział krajowy do zaciągnięcia na ten cel pożyczki krajowej w tej samej wysokości przez emisyę $4^1/_2\%$ obligacyi krajowych.

Pożyczka ta zrealizowana w r. 1889 na $38^1/_2$ letni okres umorzenia spłaconą została w r. 1894 zastępczo przez fundusz krajowy wraz z innemi pożyczkami krajowemi.

Z funduszu tego skorzystały wszystkie dotąd zawiązane spółki wodne a nadto szpital św. Łazarza w Krakowie na osuszenie gruntów w Tropiszowie, Wydział powiatowy w Tarnobrzegu na spłatę datku konkurencyjnego na obwałowanie Wisły i Sanu, wreszcie gmina Błudniki w powiecie stanisławowskim na lokalną regulacyę rzeki Łomnicy tak, iż obecny stan tego funduszu okazuje według zestawienia oddziału rachunkowego po koniec września 1897 zapas w kwocie 93.795 zł. $92^1/_2$ ct. po strąceniu zaś przyrzeczonej gminie Zadwórze, a jeszcze nie wypłaconej pożyczki 3.000 zł. pozostaje do dyspozycyi 90.795 zł. $92^1/_2$ ct. W najbliższym wszakże czasie zapotrzebowanie spółek na spłatę datków konkurencyjnych przy robotach już sankcyonowanych i znajdujących się w toku wykonania wynosić będzie:

1) dla obwałowania prawego brzegu Wisły, między Podgórzem a Niepołomicami (ustawa z dnia 19. października 1892 Dz. ust. kraj. Nr. 77) 30% 218.000 zł.	65.400	zł.
2) dla uzupełnienia regulacyi Kisieliny (ust. z 22. września 1896 Dz. ust. kraj. Nr. 65) 30% 185.600 zł.	55.680	„
3) dla obwałowania lewego brzegu Dunajca (ust. z 2. września 1895 Dz. ust. kraj. Nr. 69) 30% 140.000 zł.	42.000	„
4) dla uzupełnienia regulacyi Krzemienicy (ust. z d. 7. marca 1897 Dz. ust. kraj. Nr. 17) 30% 195.000 zł.	58 500	„

5) dla osuszenia bagien Łańcucko-Jarosławskich (ust. z 26. kwietnia 1893 Dz. ust. kraj. Nr. 28) 30% 86.250 zł.	25.875	zł.
6) dla regulacyi Bugu (ust. z dnia 9. lipca 1894 Dz. ust. kraj. Nr. 69) 10% 594.000	59.400	„
7) dla osuszenia bagien Stojanowskich (ust. z dn. 3. września 1895 Dz. ust. kraj. Nr. 68) 30% 60.000 zł.	18.000	„
8) dla regulacyi Przegnojówki (ust. z d. 16. października 1895 Dz. ust. kraj. Nr. 75) 30% 84.000 zł.	25.200	„
9) dla regulacyi Złotej Lipy (ust. z dnia 10. maja 1893 (Dz. ust. kraj. Nr. 30) 30% 132.000 zł. , ...	39.600	„
10) dla regulacyi środkowej sekcyi Gniłej Lipy (ust. z d. 19. marca 1897 Dz. ust. kraj. Nr. 20) 30% 346.000 zł.	103.800	„
	493.455	zł.

dla przedsiębiorstw przez Wysoki Sejm już uchwalonych, lecz jeszcze nie sakcyonowanych:

11) dla obwałowania lewego brzegu Wisły w pow. krak. 30% 435.480 zł.	130.644	zł.
12) dla uzupełnienia regulacyi Nowego Brnia 30% 319.500 zł. . .	95.850	„
13) pow. mielecki dla uzupełnienia obwałowania Wisły i Wisłoki 20% 897.400 zł.	179.480	„
Suma . .	899.429	zł

Strąciwszy od tej ogólnej sumy zapotrzebowania pozostający jak zwyż fundusz do dyspozycyi w kwocie 90.795 zł. okazuje się konieczna potrzeba dalszego kredytu w wysokości 808.634 zł.

Potrzeba w tak znacznej sumie nie może być zaspokojoną z powyższego funduszu pożyczkowego, gdyż spłacane przez spółki wodne raty anuitetowe użyte być muszą na umorzenie pożyczki przez kraj zaciągniętej, do której okresu umorzenia zastósowane są przeważnie także pożyczki spółkom wodnym udzielone.

Nadto fundusz pożyczkowy z r. 1889 wyczerpuje się stopniowo w miarę umarzania pożyczki i ginie całkiem z końcem r. 1927, a gdy zebranie nowego na ten cel funduszu, w sposób poniżej zaproponowany, wymaga dłuższego czasu, przeto ze względu tak na wykonane już jak i w przyszłości wykonać się mające publiczne przedsiębiorstwa melioracyjne zachodzi już dziś potrzeba obmyślenia w miejsce tego — innego funduszu, mogącego służyć na długi szereg lat, a więc funduszu stałego pomnażającego się przyrostem odsetek.

Potrzebie tej stanie się — zdaniem Wydziału krajowego zadość jeżeli Wysoki Sejm raczy przyjąć poniżej przedstawiony wniosek zmierzający do utworzenia stałego funduszu pożyczkowego o kapitale 500.000 zł. a to zapomocą corocznej dotacyi w kwocie 50.000 zł. mającej wpływać do tego funduszu przez lat 10 począwszy od r. 1897 a to na sposób funduszów pożyczkowych dla dróg powiatowych i gminnych i przemysłu krajowego.

Wprawdzie już w najbliższej przyszłości okazać się może potrzebną daleko większa suma, aniżeli roczna dotacya łącznie z możliwą sumą dyspozycyjną z dawnego funduszu wyniesie, z uwagi jednak na obciążenie funduszu krajowego Wydział krajowy nie może doradzać wyższej sumy na roczną dotacyę, żądanie zaś spółek w tym kiernnku, ograniczać będzie musiał do zasobów funduszu.

Ten sposób utworzenia stałego funduszu na pożyczki melioracyjne uważał Wydział krajowy za najkorzystniejszy, gdyż kraj nie zostanie obarczony nowym długiem, a składając corocznie stosunkowo niewielką dotacyę, przyjdzie z biegiem lat w posiadanie znaczniejszego kapitału, który posłuży do wspierania przedsiębiorstw, dążących do podniesienia dobrobytu całych okolic i kraju.

Pożyczek udzielać będzie Wydział krajowy w sposób dotychczasowy najwyżej na lat 25—30, a stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 4 lutego 1895 na procent 3%.

Na podstawie tego stanu rzeczy Wydział krajowy uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. „Sejm poleca Wydziałowi krajowemu utworzenia stałego funduszu pożyczkowego dla powiatów, gmin i spółek wodnych w kwocie 500.000 zł. i wstawianie corocznie do preliminarza funduszu krajowego kwoty 50.000 zł. począwszy od r. 1898 przez lat dziesięć t. j. do r. 1907 włącznie".

II. Upoważnia się Wydział krajowy do udzielania z tego funduszu pożyczek powiatom, gminom i spółkom wodnym na spłatę datków konkurencyjnych publicznych przedsiębiorstw melioracyjnych na 3% z okresem amortyzacyjnym najdłużej na lat 30.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów, dnia 15. października 1897.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 64.099/97.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o Banku krajowym

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania Komisyi bankowej o zeszłorocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego o Banku krajowym powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12. lutego 1897 roku następujące uchwały:

1. „Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym.“
2. „Sejm udziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. Stycznia do 31. grudnia 1895 roku.“

W wykonaniu tych uchwał zawiadomił Wydział krajowy reskryptem z dnia 12. maja 1897 roku Lw. 11128 poszczególnych Członków Dyrekcyi Banku o udzielonem przez Wysoki Sejm absolutoryum a zarazem podał te uchwały do wiadomości Rady nadzorczej Banku. Nadto przesyłając zarówno Dyrekcyi, jak Prezydum Rady nadzorczej sprawozdanie komisyi, na którego podstawie Sejm powziął powyższe uchwały, polecił Wydział krajowy Dyrekcyi, by nie spuszczała z oka sprawy kredytu melioracyjnego i przedłożyła swe wnioski co do organizacyi tego kredytu w Banku, skoro tylko rozporządzenie wykonawcze do ustawy państwowej o kredycie melioracyjnym wejdzie w życie. Również wezwał Wydział krajowy Dyrekcyę, stosownie do objawionego w sprawozdaniu Komisyi bankowej życzenia, aby na przyszłość wykazywała w corocznych bilansach oddzielnie straty poniesione na dłużnikach a oddzielnie straty na wekslach.

Na temże posiedzeniu z dnia 12. lutego 1897 roku zapadła uchwała Wysokiego Sejmu zmieniająca §. 112 statutu Banku krajowego w tym kierunku, by przyzać c. k. Rządowi stosownie do brzmienia art. VII. ustawy z dnia 31. grudnia 1894 (dz. u. p. Nr. 21 r. 1895) „O popieraniu kolei niższorzędnych“, prawo wykonywania nadzoru nad oddziałem kolejowym Banku. Uchwała ta, przedłożona c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem Marszałka krajowego z dnia 12. lutego 1897 L. s. 2561 z prośbą o przedstawienie jej c. k. Ministerstwu do zatwierdzenia, uzyskała to zatwierdzenie w reskrypcie c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 17. lipca 1897 r. l. 13281, wydanym w porozumieniu z c. k. Ministerstwami: skarbu i kolei. Otrzymawszy o tem zawiadomienie w odezwie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 30. lipca 1897 l. 8475/pr., zawiadomił Wydział krajowy Dyrekcyę Banku krajowego o wejściu w życie zmienionego §. 112. statutu Banku, reskryptem z dnia 23. września 1897 r. Lw. 48660. Wobec faktu, iż — jak o tem mieliśmy zaszczyt oznajmić w sprawozdaniu Wydziału krajowego „o zmianie §. 112 statutu Bauku krajowego“ w roku zeszłym, (Al. 38 sprawozdanie stenograficzne z II. sesyi VII. peryodu Sejmu krajowego), — Wydział krajowy przyznał był już w ciągu roku 1896 c. k. Rządowi prawo nadzorowania oddziału kolejowego w Banku krajowym, i że zakres działania komisarza rządowego został już wtedy określonym, nie zachodziła potrzeba wobec zatwierdzenia powyższą uchwałą już istniejącego stanu rzeczy, żadnych dalszych zarządzeń w tej sprawie.

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 roku powziął Wysoki Sejm szereg uchwał w sprawie organizacyi kredytu hipotecznego dla włościan i akcyi Banku krajowego na tem polu. O czynnościach Wydziału krajowego, podjętych w celu wykonania tych uchwał — dotyczących zmiany postanowień statutu Banku krajowego traktujących o pożyczkach komunalnych, dalej podwyższenia gwarancyi kraju za emisye obligacyi komunalnych Banku a wreszcie sprawy połączenia kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie, — zda Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawę w osobnem przedłożeniu „o organizacyi kredytu włościańskiego“, rokowania bowiem w tych sprawach prowadzone nie doprowadziły jeszcze do ostatecznego rezultatu. Tu nadmienia Wydział krajowy o tem jedynie ze względu na łatwiejsze zorjentowanie się w przedłożeniach dotyczących Banku krajowego.

Za nim przejdziemy do omówienia spraw stanowiących w myśl §. 112 i 113 statutu Banku, zakres normalnych czynności Wydziału krajowego wobec tej instytucyi, musimy wspomnieć o dwu ważnych dla jej rozwoju a zarazem dla gospodarczych stosunków kraju sprawach, które w ciągu ostatniego roku stanowiły przedmiot żywego zajęcia się ze strony Wydziału krajowego i Dyrekcyi tudzież Rady Nadzorczej Banku. O jednej z nich napomknięto już powyżej, wspominając, iż pismem z dnia 12. maja 1897 roku Lw. 11128 wezwał Wydział krajowy Dyrekcyę Banku ponownie, by nie spuszczała z oka sprawy kredytu melioracyjnego i przedłożyła swe wnioski w tej sprawie. Po przeprowadzonej korespondencyi, co do współdziałania krajowego biura melioracyjnego, przy orzekaniu o pożyteczności melioracyi, na którąby pożyczka miała być udzieloną, przy oznaczaniu spodziewanego przyrostu wartości gruntu wskutek melioracyi, przy oznaczeniu kosztów przeprowadzenia zamierzonej melioracyi, dalej przy nadzorze i kolaudacyi robót melioracyjnych a wreszcie przy nadzorowaniu utrzymywania tych robót w ciągu trwania stosunku pożyczkowego i co do kwestyi, w jakich warunkach współdziałanie to mogłoby być bezpłatnem, — o czem Wydział krajowy zdaje sprawę w swem przedłożeniu o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych i melioracyi, — wypracowała Dyrekcya Banku krajowego projekt przepisów o udzielaniu pożyczek melioracyjnych, którym objęła nie tylko kredyt melioracyjny prywatny, lecz także kredyt melioracyjny publiczny, przypuszczając możliwość udzielania pożyczek melioracyjnych także krajowi dla przedsiębiorstw, uznanych za krajowe, i spółkom wodnym. W myśl tego projektu miałby być Bank upoważnionym do emisyi obligacyi melioracyjnych do wysokości 5 milionów złotych, wydanej pod gwarancyą kraju a stosownie do tego miałyby być przeprowadzone odpowiednie zmiany w statucie Banku i wyjednane odpowiednie przywileje dla nowego waloru. Projekt ten wraz z sprawozdaniem, jakie Dyrekcya Banku dla jego uzasadnienia zamierzała przedłożyć Radzie nadzorczej przedkładany w załączeniu /. Przed przedłożeniem projektu Radzie Nadzorczej Banku odniosła się Dyrekcya Banku pismem z dnia 21. września 1897 r. Nr. 31512 do Wydziału krajowego i przedkładając mu projekt powyższy wraz z uzasadnieniem upraszała o wzięcie go pod rozwagę i objawienie opinii, ile on odpowiada intencyom i zamiarom Wydziału krajowego. Uchwałą z dnia 15. października 1897 roku zawiadomił Wydział krajowy Dyrekcyę Banku, że postanowił ograniczyć emisyę obligów melioracyjnych i udzielanie pożyczek melioracyjnych przez Bank krajowy tylko do prywatnych właścicieli gruntów, że za tem z góry wyklucza korzystanie z kredytu melioracyjnego w Banku czy to kraju, czy spółek wodnych, a dalej, że oświadcza się przeciw postanowieniom zawartym w §. 11. przepisów w ustępach *a)* i *d)*, któremi na dłużników nałożyć zamierzono, obowiązek opłacania wpisowego i zwrotu kosztów konfekcyi obligacyi. Stanowisko, jakie zajął Wydział krajowy co do publicznego kredytu melioracyjnego w powyższej uchwale, było wynikiem zapatrywania, iż kredyt melioracyjny w Banku krajowym jest wedle obowiązujących ustaw i z natury rzeczy musi być opartym na hipotece gruntów melioro wanych przez „nawodnienie lub odwodnienie,“ kraj zaś nawet, gdyby przedsiębiorstwo zawiązane w takim celu uznane zostało za krajowe, a tak samo i spółki wodne, nie mogłyby dysponować hipotekami gruntów dotyczących, będących własnością poszczególnych interesentów, a nie kraju lub spółek wodnych. Oba więc te czynniki mogłyby korzystać z kredytu melioracyjnego w Banku dopiero po przeprowadzeniu uciążliwych i kosztownych intabulacyi na gruntach poszczególnych interesowanych, za ich specyalnem zezwoleniem, a wymagałoby to i długich rokowań i kosztów i wreszcie wielkiego trudu dla ułożenia słusznej repartycyi pożyczki na poszczególne a w takich przedsiębiorstwach liczne, bo w setki i tysiące idące, hipoteki. Stanowisko Wydziału krajowego co do powyżej zacytowanych postanowień §. 11. projektu przepisów podyktowane było zapatrywaniem, iż kredyt melioracyjny winien być

/1 Al. 1.

o ile możności przystępnym a zatem zwolnionym od obowiązków obciążających i podrażających go.

Stosując się do powyższej uchwały Wydziału krajowego wypracowała Dyrekcya Banku krajowego nowy projekt „przepisów o udzielaniu przez Bank pożyczek melioracyjnych," który wraz z prawozdaiem Dyrekcyi przedłożonem Radzie Nadzorczej
Al. 2. Banku, tu pod /2 załączamy. Ze względu na zajęte przez Wydział krajowy wobec pierwotnego projektu stanowiska, zaniechała Dyrekcya Banku myśli emittowania obligacyi melioracyjnych i postanowiła zaspakajać potrzeby kredytu melioracyjnego pożyczkami w gotówce wypłacanemi z zasobów działu bankowego Banku na podstawie §. 3. Lit. D. statutu Banku krajowego. W ten sposób staną się pożyczki melioracyjne Banku krajowego udzielane na 4% za opłatą tylko $^1/_8$% tytułem dodatku na koszta administracyi, znacznie przystępniejszemi dla rolników, nie tylko bowiem odpadnie potrzeba tworzenia funduszu rezerwowego a wskutek tego opłacania wpisowego przez dłużników, ale oszczędzą oni nadto stratę na różnicy kursu i kosztach konfekcyi obligacyi, któreby przy pożyczkach emisyjnych pokrywać musieli. Nadto w ten sposób zorganizowany kredyt melioracyjny w dziale bankowym nie wymaga ani zmiany statutu Banku ani tworzenia osobnego oddziału melioracyjnego ani gwarancyi kraju i uzyskania odpowiednich zatwierdzeń ze strony c. k. Rządu, może więc wejść w życie natychmiast. Powyższy projekt uchwaliła Rada Nadzorcza Banku na posiedzeniu z dnia 10, listopada 1897 roku, Wydział krajowy zaś zatwierdził go po myśli §. 112 ustęp 2. statutu Banku uchwałą z dnia 23. listopada 1897 r. Lw. 70115, tak, iż obecnie nic nie stoi na przeszkodzie otwarciu tego rodzaju kredytu w Banku.

Drugą sprawą, która w ciągu roku bieżącego zajęła Dyrekcyę Banku była sprawa — od szeregu lat w Wysokim Sejmie powtarzana i omawiana — udziału Banku krajowego w parcelacyach dokonywających się w kraju naszym. Sprawę tę podniesiono ponownie w czasie obrad konferencyi agrarnej, która na wezwanie Wydziału krajowego zebrała się w dn. 20. i 21. października 1897 r., a zajęła się wśród innych kwestyi, także omówieniem ustawodawczego unormowania warunków przeprowadzanych w kraju parcelacyi i reformy obecnie istniejących stosunków kredytu parcelacyjnego. W dyskusyi podniesiono obok daleko idących wniosków domagających się utworzenia już to osobnej instytucyi kredytowej dla parcelacyi i kolonizacyi wewnętrznej, już to odrębnego oddziału dla kredytu parcelacyjnego w Banku krajowym, także szereg postulatów dotyczących działalności Banku krajowego na tem polu, a zmierzających do zmian w postępowaniu tej instytucyi w tym kierunku, iżby mogła skuteczniej niż dotąd przychodzić z pomocą, takim interesom parcelacyjnym, które zasługują zarówno pod względem społecznym, jak gospodarczym, na poparcie kraju. Podniesiono równocześnie, iż byłoby nader pożądanem, by Bank krajowy przy interesach parcelacyjnych prowadzonych na zdrowych zasadach, dających rękojmię rzetelnego przeprowadzenia sprawy, odstąpić mógł od żądania spełnienia pewnych dla stron bardzo uciążliwych formalności, podrażających bardzo stosunkowo znacznie i opóźniających przeprowadzenie parcelacyi. I tak po pierwsze domagano się, by Bank w interesach takich nie żądał od każdego nabywcy parcel, przed przyznaniem pożyczki na nowo powstającą posiadłość, przedłożenia nowego dla niej wygotowanego arkusza gruntowego i jej mapki w 3 egzemplarzach, lecz by się zadawalniał przedłożeniem mapy całego majątku będącego przedmiotem parcelacyi i zestawienia porównawczego nowych i dawnych jego parcel. Powtóre podnoszono żądanie, by Bank w takich wypadkach nie wymagał przedkładania wykazu numerów konskrypcyjnych dla nowych domów mających powstać na gruntach rozparcelowanych tudzież, by nie wymagał przedkładania dla każdej nowej, wskutek parcelacyi powstać mającej, posiadłości gruntowej zupełnych wyciągów hipotecznych lecz zadawalniał się stwierdzeniem ze strony urzędów hypotecznych tych tylko dat o stanie hipoteki, które dla Banku mają znaczenie i wartość, a które stwierdzić na żądanie stron urzęda mają prawo i obowiązek, przez coby się uwolniło strony od ponoszenia opłat połączonych z uzyskaniem wyciągów. Nakoniec podniesiono, iż byłoby nader pożądanem, by Bank w tych wypadkach, gdzie może to uczynić bez narażenia się na straty i ryzyko, eskontował wcześniej i częściowo, w miarę postępu i potrzeby interesu promesy pożyczek hipotecznych, które ma udzielić, aby w ten sposób umożliwiać szybsze rozwikłanie interesów połączonych z dokonywaną parcelacyą. Wydział krajowy, wychodząc z zapatrywania, że głosy domagające się utworzenia czy to odrębnej instytucyi dla kredytu parcelacyjnego, czy choćby tylko odrębnego odziału parcelacyjnego w Banku krajowym nie znalazł wśród zebranych na konferencyi ogólnego poparcia tudzież, że utworzenie, czy odrębnej instytucyi, czy odrębnego oddziału

w Banku krajowym dla parcelacyi, nie odpowiada potrzebie kraju i obecnym jego stosunkom, uważał jednak za pożądane bliższe zbadanie powyżej streszczonych żądań tudzież zastanowienie się nad kwestyą, czy nie należałoby stworzyć w Banku krajowym organu, któryby miał za zadanie zająć się interesami parcelacyjnemi, o ile tego rodzaju interesa opierają się o tę instytucyę w granicach jej dotychczasowego zakresu działania i postanowień jej statutu. W myśl tego wezwał Wydział krajowy pismem z dnia 25. października 1897 r. Lw. 66322 Dyrekcyę Banku krajowego, by zarówno powyżej przytoczone żądania, jak i myśl utworzenia specyalnego w Banku krajowym organu dla interesu parcelacyjnego wzięła pod bliższą rozwagę i wnioski swe po porozumieniu z Radą Nadzorczą Banku Wydziałowi krajowemu przedłożyła. Wezwaniu temu uczyniła Dyrekcya zadosyć sprawozdaniem z dnia 10. listopada 1897 r. Nr. 38682, które Wydział krajowy przyjął do zatwierdzającej wiadomości, uchwałą z dnia 16. listopada 1897 r. Lw. 70116. W myśl tego sprawozdania uznała Rada Nadzorcza Banku uchwałą z dnia 10. listopada 1897 potrzebę utworzenia w Banku organu, któryby się specyalnie sprawą parcelacyi zajmował i upoważniła Dyrekcyę: 1. do przydzielenia ukwalifikowanemu potemu urzędnikowi referatu parcelacyjnego, 2. do przydzielenia syndykowi Banku zastępcy, który się będzie specyalnie kwestyą parcelacyi zajmował, 3. do pozyskania odpowiedniej ilości geometrów, aby ich użyć można w okolicach, gdzie potrzebnych zdjęć i map nie można dokonać siłami miejscowemi. Sprawozdanie to Dyrekcyi, zawierające zasady, któremi się Dyrekcya pragnie kierować, przeprowadzając interesa parcelacyjne, tudzież zestawianie dotychczasowej działalności Banku krajowego na tem polu przedkładamy pod ·|3

|3 **Al. 3.**

Z kolei przystępujemy do omówienia stanowiska Wydziału krajowego w sprawie reformy wekslowego kredytu dla rolników, poruszonej w petycyi Wydziału powiatowego w Husiatynie a popartej w petycyach Wydziałów powiatowych w Skałacie i Borszczowie. Krótko streszczone postulaty wspomnianej petycyi Wydziału powiatowego w Husiatynie, wniesionej pod dniem 5. października 1897 r. ograniczały się do dwu żądań: 1. wprowadzenia w przepisy obowiązujące Bank krajowy zmiany, któraby dozwoliła Bankowi eskontować weksle, opiewające na czas 6 miesięcy, 2. ustanowienie osobnego komitetu cenzorów dla weksli rolniczych, który to komitet miałby oznaczać bądź na półrocza, bądź na rok, granice kredytu wekslowego dla każdego z większych posiadaczy ziemskich w Banku krajowym. Takiej listy przez komitet ułożonej miałby się już Bank krajowy — wedle żądania petycyi — stale w danym roku trzymać, odstępując od niej jedynie w razach wyjątkowych.

Po zbadaniu sprawy przez Dyrekcyę Banku krajowego i na podstawie jej relacyi z dnia 22. października 1897 r. Nr. 37237, przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że pierwsze z tych żądań jest właściwie zbędnem, gdy bowiem właściwym jego celem było, by Bank krajowy ustanowił termina spłaty weksli rolniczych na porę wiosenną i jesienną, kiedy — jak w petycyi podniesiono — rolnicy mają fundusze, to wobec okoliczności, iż wedle przepisów dziś w Banku krajowym obowiązujących, Bank ten przyjmuje do eskontu weksle o biegu 130 dni, wszystkie weksle podawane do skupu przez rolników od końca listopada z terminem płatności aż na początek kwietnia następnego roku, jak również weksle podawane od końca maja z terminem płatności aż na początek października dotyczącego roku, odpowiadałyby już teraz zupełnie wymaganiom petycyi. Pozostają więc tylko weksle, podawane w czasie od początku kwietnia do połowy maja, których płatność przypadałaby przed początkiem października, i weksle podawane od początku października do połowy listopada, których termin płatności przypadałby przed kwietniem następnego roku. W tych właśnie jednak terminach rolnicy wedle zapatrywania wyrażonego w petycyi realizują swe produkta rolne, to jest na wiosnę: woły, a w jesieni, zboże, i właściwie kredytu na cele gospodarcze nie powinni szukać. Już tedy przy zachowaniu dziś obowiązujących norm mają rolnicy możność eskontowania w Banku weksli w porach, w których wedle zapatrywania w petycyi wyrażonego najwięcej kredytu wekslowego potrzebować mogą, względnie spłacania ich w porach wedle tegoż zapatrywania dla nich najdogodniejszych. Nadto musi jeszcze Wydział krajowy podnieść, odnośnie do powyższego postulatu, że Bank krajowy swym systemem prolongowania weksli uwzględnia o ile możności potrzeby rolnictwa i nie stosuje przepisów bankowych z mechaniczną skrupulatnością, lecz wchodzi w treść każdego interesu zawartego i liczy się z potrzebami i możnością swoich klientów. Wreszcie nie podobna tu też pominąć tej okoliczności, iż weksle o biegu sześciomiesięcznym wymagają ze względu na przepisy stemplowe protestu już w pierwszym dniu zapadłości, co dla rolników zwłaszcza byłoby często i niewygodne i kosztowne jako też, że

Bank krajowy zapełniając swój portfel wekslami sześciomiesięcznemi, uszczupliłby sobie materyał reeskontowy, nieraz dla Banku nieodzowny.

Co do drugiego postulatu petycyi (utworzenia specyalnego komitetu cenzorów dla rolniczego kredytu wekslowego), komitetu uprawnionego do układania stałych półrocznych lub rocznych list kredytowych, Wydział krajowy musi przedewszystkiem podnieść, iż w myśl przepisów §. 78 statutu Banku oba komitety cenzorów dla działu wekslowego tworzone są na podstawie wniosków obu krajowych Towarzystw gospodarczych i że w łonie ich zasiada obecnie 11 rolników i ludzi, z potrzebami rolnictwa należycie obeznanych, którzy swą obecnością w komitecie cenzorów dają gwarancyę, iż interesa rolnicze przy eskoncie wekslowym w Banku mają należytą opiekę, a dalej, że zdaniem Wydziału krajowego Bank krajowy nie może dla nikogo z góry — oprócz instytucyj publicznych — ustanawiać stałej cyfry kredytu, a to dla tego, że tylko u instytucyi publicznej na dłuższy, u nas jednoroczny, czas określić się da z jaką taką dokładnością wartość kredytu klienta, która to wartość u prywatnego człowieka ani cyfrowo tak łatwo daje się określić, ani też zmiany, zachodzące tak szybko — jak u instytucyj, obowiązanych do składania publicznych rachunków i pod nadzorem stojących — nie dają się spostrzedz i oznaczyć. Odstąpienie tedy od dotychczasowego sposobu postępowania mogłoby, zdaniem Wydziału krajowego, narazić Bank krajowy na szkody, bez żadnego rzeczywistego dla rolnictwa pożytku. Wreszcie nie może Wydział krajowy pominąć uwagi, że, o ileby powyższe żądanie, jak to pozwalają wnosić głosy, dające się słyszeć w publicystyce i wśród interesowanych rolników, było domaganiem się ustalenia kredytu singularnego, nie dozwalającego Bankowi brania w rachubę przy eskoncie wartości innych, wekslowo zobowiązanych podpisów, to Wydział krajowy uważaćby musiał takie postanowienie za bardzo niebezpieczne dla Banku, a nawet dla klientów nieraz uciążliwe, gdyż Bank często udziela kredytu w wypadkach godnych uwzględnienia także klientom słabszym, jedynie ze względu na pewność i dobroć innych, wekslowo zobowiązanych podpisów. Z powodów powyżej przedstawionych nie uwzględnił Wydział krajowy petycyi Wydziału powiatowego w Husiatynie i o tem petentów uchwałą z dnia 9. listopada 1897 LW. 66.024 zawiadomił.

Przechodząc do zdania sprawy z czynności Wydziału krajowego w zakresie administracyi tą instytucyą, nadmieniamy przedewszystkiem, iż w myśl §. 105 statutu Banku krajowego, tudzież §. 3 „Norm służbowych dla dyrektorów“ tego Banku przyznał Wydział krajowy na wniosek Rady nadzorczej Banku z d. 6. kwietnia 1897 r., uchwałą z d. 6. kwietnia tegoż roku (LW. 21.861) Dyrektorom Banku: Drowi Alfredowi Zgórskiemu i drowi Wacławowi Domaszewskiemu dodatki osobiste do pobieranych płac, każdemu w kwocie 2.000 zł. rocznie, dając w ten sposób obu wspomnianym Panom wyraz uznania ich skutecznej i gorliwej pracy na zajmowanem stanowisku. Zarazem postanowił Wydział krajowy, że przyznane powyższą uchwałą dodatki nie będą wliczane do wymiaru pensyi emerytalnej, a więc, że pobierane być mogą jedynie w czasie czynnej służby Dyrektorów.

W miejsce zmarłego w d. 4. lipca 1897 r. ś. p. Bogusława Longchampsa, naczelnego buchhaltera Banku krajowego, zamianował Wydział krajowy po myśli §. 105 b. statutu Banku na wniosek Dyrekcyi Banku p. Michała Majewskiego, dotychczas naczelnika likwiwatury Banku i prokurzystę, naczelnym buchhalterem Banku, uchwałą z d. 14. września 1897 r. LW. 56.473, przyznając mu pobory z posadą tą połączone, to jest płacę roczną o 2.400 zł., dodatek na pomieszkanie w kwocie 380 zł. i prawo do pięciu dodatków pięcioletnich po 240 zł. Zarazem ustanowił Wydział krajowy po myśli powołanego postanowienia statutu dla nowomianowanego naczelnika buchhalteryi kaucyę w kwocie 1.000 zł.

Uchwałą z d. 16. kwietnia 1897 o. LW. 21.141 przyznał Wydział krajowy z mocy §§. 106 i 109 (ustęp 9) statutu Banku, na wniosek Rady nadzorczej Banku przedłożony pismem Dyrekcyi Banku z d. 3. kwietnia 1897 r. l. 12.262 począwszy od dnia 1. stycznia 1897 r. dodatek funkcyjny każdoczesnemu kierownikowi filii Banku krajowego w Krakowie w kwocie rocznej 600 zł. w. a., płatnej wraz poborami urzędnika kierującego filią w ratach miesięcznych. Dodatek ten przyznano w uwzględnieniu i odpowiedzialności, połączonej ze stanowiskiem kierownika filii i faktu, iż pobory, jakie kierownik filii dotąd miał przyznane, nie odpowiadały jego stanowisku i poborom kierowników innych podobnych instytucyj w Krakowie.

Uchwałą z d. 18. maja 1897 r. LW. 21.689 postanowił Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem Rady nadzorczej, przedłożonym sprawozdaniem Dyrekcyi Banku kra-

Alegat 4. jowego. zd 5. kwietnia 1897 r. l. 6.045, które w załączeniu ·|4 przedkładamy, uwzglę-

dniając przytoczone tamże motywa, z mocy §. 112 (ustęp 1.) statutu Banku krajowego uchylić §§ 105 i 107 tegoż regulaminu w ich dotychczasowem brzmieniu, a w to miejsce uchwalił brzmienie następujące:

§. 105 Fundusz rezerwowy Banku krajowego wytwarzać się będzie z corocznego oddzielenia 30% czystych dochodów Banku, odpowiednio do ustępu §. 101 statutu Banku."

§. 107. „Za każdą sumę do funduszu rezerwowego wpływającą, Dyrekcya Banku obowiązaną będzie bezzwłocznie zakupywać krajowe papiery wartościowe, urzędownie na giełdzie notowane, w których kapitały pupilarne lokowane być mogą".

Dalej postanowił Wydział krajowy, iż §§. 106 i 108 regulaminu Banku pozostają nadal w swej mocy obowiązującej, a wreszcie postanowił znieść moc obowiązującą §. 109 regulaminu, a w następstwie tego zmienić numeracyę obecną §§. 110—115 tak, iż postanowienia w tych §§. zawarte mają obecnie liczby: 109 - 114.

W czasie od przedłożenia zeszłorocznego sprawozdania „o Banku krajowym zaliczył Wydział krajowy w myśl postanowienia §. 112 ustęp 3. statutu Banku w poczet miast, w których Bank krajowy może, w myśl §. 4 (ustęp 2-gi) tegoż statutu, udzielać pożyczek hipotecznych na domy murowane, mieszkalne, w księgach hipotecznych wpisane i podlegające podatkowi domowo-czynszowemu, następujące miejscowości:

1. Uchwałą z d. 16. marca 1897 LW. 13.675 miasto Zbaraż w powiecie zbarazkim;
2. Uchwałą z dnia 7. maja 1897 LW. 26.572 miasto Lisko w powiecie tegoż nazwiska:
3. Uchwałą z dnia 18. maja 1897 r. LW. 30 235 miasto Gródek pod Lwowem;
4. Uchwałą z d. 8. października 1897 r. LW. 54.954 miasto Dębicę w pow. ropczyckim.

Od daty ostatniego sprawozdania spełniało 63 instytucyi finansowych funkcye lokalnych organów pomocniczych i wykonawczych Banku krajowego na mocy uchwał Wydziału krajowego, powziętych w myśl §. 112 (ustęp 10.) statutu Banku. Obraz czynności tych 63 zastępstw, które w roku 1896 były już czynne, przedstawiony jest w dołączonem do sprawozdania Rady Nadzorczej Banku zamknięciu rachunkowem (str. 18. i 19.), tutaj nadmieniamy, że do objętych tym wykazem zastępstw doliczyć należy następujące jeszcze instytucye:

1. Kasa oszczędności w Horodence, której Wydział krajowy uchwałą z dnia 1. października 1897 roku Lw. 59002 powierzył zastępstwo Banku krajowego na powiat polityczny horodeński, który dotąd przydzielony był zastępstwu w Kołomyi;
2. „Powiatowa Kasa oszczędności w Nowym Targu," której Wydział krajowy poruczył uchwałą z dnia 1. października 1897 roku Lw. 59370 zastępstwo Banku krajowego na powiat polityczny nowotarski;
3. Powiatowa Kasa oszczędności w Zaleszczykach, której Wydział krajowy poruczył powyżej powołaną uchwałą zastępstwo Banku na powiat polityczny zaleszczycki;
4. Powiatowa Kasa oszczędności w Dolinie, której Wydział krajowy poruczył uchwałą z 16. października 1897 LW. 62770 zastępstwo na powiat polityczny w Dolinie.

Al. 5. Przedkładając w załączeniu l. w myśl §. 100 statutu Banku krajowego sprawozdanie Rady Nadzorczej Banku krajowego za rok 1896 wraz z bilansem i zamknięciem rachunków Banku za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1896, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym.
2. Sejm udziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1896 r.

Z Rady Wydziału krajowego król. Galicyi i Ludomeryi z Wielkiem księstwem krakowskiem

We Lwowie dnia 23. listopada 1897.

Marszałek krajowy
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. do sprawozdania L. 64.099/97.

Sprawozdanie

Dyrekcyi Banku krajowego do Rady Nadzorczej.

Świetna Rado Nadzorcza!

Stosownie do polecenia Wysokiego Wydziału krajowego, Dyrekcya Banku krajowego ma zaszczyt przedłożyć przepisy o udzielaniu pożyczek melioracyjnych, zastrzegając sobie na przypadek, jeśli Wysoki Wydział krajowy na niniejsze przez Świetną Radę uchwalić się mające przepisy zgodzi, przedłożyć następnie pod dalszą uchwałę projekt zmian statutów, jakie celem wprowadzenia tego działu okażą się potrzebne.

Z góry Dyrekcya co do tych zmian statutów zaznacza tylko, że projektować będzie:

a) objęcie gwarancyi kraju za emisyę obligacyi melioracyjnych do wysokości 5 milionów zł.;

b) udzielenie im popularności i wszelkich innych beneficyów, jakie mają listy zastawne.

Do projektu niniejszego dołącza Dyrekcya następujące

Uwagi ogólne:

I. W przepisach projektowanych Dyrekcya wyszła o tyle po za ramy polecenia jej danego, że w zakres pożyczek melioracyjnych wciągnęła oprócz pożyczek na grunta po myśli ust. z 6. lipca 1896 udzielać się mających właścicielom tychże, także pożyczki dla kraju i spółek wodnych.

Co do pożyczek krajowi udzielić się mających, Dyrekcya Banku — jakkolwiek nie sądzi, aby takie pożyczki często się zdarzały, nie mogła wykluczyć ewentualności, że może się okazać korzystnem przysporzenia w ten sposób funduszów na cele publicznych robót regulacyjnych i ochronnych.

Co do Spółek wodnych forma kredytu takiego, jak z jednej strony zabezpiecza instytucyę dającą pożyczkę, od strat, skutkiem służących takimże Spółkom przywilejów w ściąganiu datków*), tak z drugiej strony daje spółkom sposobność uzyskania funduszów na roboty w ich zakresie leżące, pod warunkami przystępnymi po za możnością uzyskania państwowych lub krajowych subwencyi po myśli ustawy z 30. czerwca 1884 L. 116. Dz. u. p.

Rozszerzenie pożyczek melioracyjnych na kraj i spółki wodne zaleca się także i z tego względu, że przypuszczać można, iż pożyczki prywatnym osobom udzielane zbyt mało by wynosiły, iżby dla nich wyłącznie emitować się opłaciło nowy papier kredytowy.

Doświadczenia dotychczasowe w innych instytucyach pouczają, że pożyczki melioracyjne dla osób prywatnych w stosunku do pożyczek spółkom wodnym udziela-

*) Datki te ściągane bywają w drodze administracyjnej (§. 17. ust. z 1884 r.), obowiązek prestacyi jest ciężarem gruntowym, który do 3-letnich zaległości ma pierwszeństwo przed innemi ciężarami bezpośrednio po państwowych podatkach i publicznych należytościach.

nych, małej bardzo stosunkowo dosięgały wysokości. Możnaby to położyć na karb tego, że dotąd pożyczki takie nie miały zapewnionego pierwszeństwa tabularnego, które im ustawa z 1896 r. nadaje, więc mogły być dawane tylko takim posiadaczom gruntów, których hipoteka byłaby wystarczającą podług zwykłego porządku tabularnego. Lecz i po ustawie z r. 1896 nie można się spodziewać lepszych rezultatów. Ustawa ta bowiem czyni pożyczkę melioracyjną zależną od tylu formalnych, dużo zachodu i czasu wymagających warunków, że nie łatwo znajdzie się taki, ktoby tym warunkom poddać się chciał, albo im zadość uczynić mógł.

Ze względu dalej na ograniczone siły biura melioracyjnego i konieczny tegoż w takich sprawach współudział, przypuszczać można, że gdyby nawet wielu znalazło się kompetentów o pożyczki, siły tegoż biura nie starczyłyby do spełnienia wszystkich, niezbędnych w tym celu czynności.

Uznawając w całej pełni wysoką ważność melioracyi i ich doniosłość dla kraju, której dowodzić nie potrzeba, Dyrekcya musi jednak zauważyć, że ustawa z 6. lipca 1896 r. nie jest zdolną posunąć naprzód tę sprawę, a jednym z dowodów na to jest, że dotąd o ile wiemy, żadna z powołanych do tego instytucyi do udzielania pożyczek w myśl tej ustawy skłonić się nie zamierza.

Mamy w aktach pisma trzech instytucyi pierwszorzędnych. t. j. dolno-austr. krajowego Zakładu hipotecznego, morawskiego Banku hipotecznego i czeskiego Banku krajowego, które oświadczyły, że z nowej ustawy nie korzystają, a tenże ostatni oznajmił nadto, że nietylko żadnego podania o taką pożyczkę jeszcze nie otrzymał, lecz wyznać musi, iż nie oczekuje częstego zastosowania tejże ustawy z powodu, że ustawa ta ogranicza najpierw w wysokim stopniu rodzaje melioracyi (na nawodnienia i odwodnienia), dalej, że formalne przeprowadzenie tychże ze znacznemi trudnościami i stratą czasu jest połączone, a w końcu, że niełatwo znajdą się właściciele gruntów, którzyby sami dla siebie chcieli osiągnąć kredyt w tej formie, zwłaszcza, że utworzenie spółek po myśli ustawy wodnej nie natrafia na uwagi godne trudności i że w tym ostatnim przypadku możność uzyskania subwencyi rządowej i krajowej ciężar na meliorować się mające grunta znacznie umniejszyć jest zdolną.

II. Okoliczności które powodują, że pożyczka podług ustawy z r. 1896 udzielona, grozi i grozić musi stratami instytucyi udzielającej, są następujące:

1) Przywilej pierwszeństwa przed innymi ciężarami hipotecznemi udzielony w ustawie nie dla kapitału, lecz dla renty amortyzacyjnej nie dłużej jak 3 lata zalegającej, służy tylko w tym razie, jeśli spodziewany przyrost wartości nastąpi.

Gdyby więc okazało się przy przedaży egzekucyjnej po ukończeniu robót, że zaległości te przekraczają sumę, o jaką grunt na wartości zyskał, wówczas na wniosek interesowanych, t. j. wierzycieli, którzy w czasie intabulacyi renty już prawa hipoteczne mieli, pierwszeństwo renty ograniczone być musi do kwoty, o jaką polepszyła się wartość gruntów (§. 6). Gdyby zaś skutkiem wpływów elementarnych dokończenie robót uniemożliwione zostało, gaśnie prawo instytucyi do renty, a pozostaje jej tylko prawo żądania zwrotu kapitału z 4% i za półrocznem wypowiedzeniem, które to prawo ma pierwszeństwo znowu tylko o tyle, o ile wartość gruntów się polepszyła. Część kapitału wykluczona od pierwszeństwa ma stopień hipoteczny od chwili zaintabulowania (§. 8).

2) Ze względu na wierzycieli hipotecznych, których renta poprzedza, zasadą słuszną jest, że suma pożyczki nie może przekraczać kosztów przedsiębrać się mających robót, i nie może być wyższą, aniżeli 10-krotny dochód katastralny z doliczeniem połowy przyrostu wartości, jakiego spodziewać się można.

Ze względu na tychże wierzycieli ustawa reguluje wysokość tej renty i ogranicza tak stopę procentową, jakoteż i wysokość dodatku na koszta administracyi, ażeby zbyt wielkie ciężary nie uzyskały pierwszeństwa przed wierzycielami hipotecznymi.

W szczególności renta roczna może mieścić w sobie: oprocentowanie co najwyżej 4%, a najmniej 3% na umorzenie, oprócz tego maksymalnie $^1/_4$% rocznie, jako dodatek do kosztów administracyi.

Renta do tej wysokości ma powyższe (wątpliwe zresztą i niepewne, bo od przypadków zależne) pierwszeństwo. Niema zaś miejsca w tem pierwszeństwie dla żadnych innych, przy udzieleniu pożyczki koniecznych świadczeń, w szczególności niema miejsca dla odsetek zwłoki, o których w całej ustawie i wzmianki niema, — tak, iż nawet wątpliwem jest, czy w ogóle w skrypcie dłużnym odsetki zwłoki stypulowane być mogą.

Kaucya, której maksymalną wysokość określa §. 2. rozp. wykonawczego w wysokości nader niedostatecznej, jest przeznaczoną tylko na zabezpieczenie kosztów procesu i egzekucyi, więc odsetki zwłoki ani żadne inne przynależności w niej miejsca nie mają.

3) Podług §. 5. renty pożyczek mogą być ściągane jedynie tylko z ciała tabularnego, do którego grunt melioracyjny należy. Właściciel więc osobiście nie jest odpowiedzialnym, i choćby miał inny majątek, nie wolno ściągać ich z tego innego majątku — co się sprzeciwia wszelkim zasadom o pożyczce i uniemożliwia nawet osiągnięcie innego zabezpieczenia dla odsetek zwłoki.

4) Pożyczka może być każdej chwili przez biorącego na pół roku wypowiedzianą, natomiast instytucya pożyczkę dająca niema prawa wypowiedzenia nawet w przypadku niedotrzymywania obowiązków zapłaty. Instytucya tedy egzekucyi nigdy dla ściągnięcia kapitału, lecz dla zaległej renty przeprowadzić może i to tylko sądową, nie zaś administracyjną.

Gdyby nawet właściciel zwlekał z ukończeniem rozpoczętej roboty lub jej zaprzestał, nie wolno ściągać kapitału, lecz wolno żądać jedynie zaprowadzenia przymusowego zarządu, a to nie w celu ściągnięcia rat lub kapitału, lecz w celu przymusowego wykonania robót, i nie zarządu dóbr, do których grunt należy, lecz wyłącznie tylko gruntu meliorować się mającego. Jak w takim przypadku rzecz się ułoży, jeśli dobra są już w przym. administracyi, nawet przewidzieć się nie da.

5) Wypłata pożyczki może nastąpić tylko w miarę postępu robót, a więc częściowo.

Ponieważ zaś oprocentowanie i amortyzacya może być obliczoną tylko ze względu na już wypłacone kwoty (§. 2. lit. 5. ust. 4.) — przeto muszą być przygotowane osobne plany umorzenia dla każdej częściowej wypłaty, co w wysokim stopniu komplikuje aparat pożyczkowy.

To są główne wadliwości ustawy, które zdaniem Dyrekcyi czynią pożyczki melioracyjne osobom prywatnym podług ustawy z r. 1896 udzielać się mające niepewnemi, a zatem także niepożądanemi dla instytucyi, a co gorzej — grożą jej wprost stratami.

W obec tych wadliwości Dyrekcya z góry musi odsunąć od siebie odpowiedzialność za ewentualne straty, które wobec zasad dopiero co przytoczonych, nawet przy najskrupulatniejszem, pedantycznem traktowaniu spraw tych uniknąć się nie dadzą, ponieważ przyczyna ich tkwi w samem założeniu ustawy i w samej istocie rzeczy.

Jeśli mimoto Dyrekcya wprowadzić jest gotowa dział melioracyjny także i dla osób prywatnych po myśli tej ustawy, czyni to w uznaniu niezaprzeczonej ważności melioracyi dla kraju, będąc posłuszną wielokrotnym uchwałom Sejmu krajowego, niemając jednakże nadziei — iżby ten dział prywatnych pożyczek melioracyjnych korzystnie się rozwinął.

Lwów, dnia 11. września 1897.

Bohdan *m. p.* ***Dr. Domaniewski*** *m. p.* ***Dr. Zgórski*** *m. p.*

Subalegat do aleg. I. do sprawozd. l. 64.099|97.

Projekt przepisów

o udzielaniu przez Bank krajowy pożyczek melioracyjnych.

Rozdział pierwszy.

O obligacyach melioracyjnych,

§ 1. Pożyczki melioracyjne (§. .... statutu) udzielane będą przez Bank krajowy w obligacyach melioracyjnych, podzielonych na 5 seryj.

Serya	I.	po	100 koron
„	II.	„	200 „
„	III.	„	1.000 „
„	IV.	„	5.000 „
„	V.	„	10.000 „

§. 2 Obligacye melioracyjne przynosić będą posiadaczom procent w stosunku 4 od sta rocznie od ich imiennej wartości (§. .... stat.) Procent ten będzie płacony posiadaczom obligacyj melioracyjnych w dwóch równych półrocznych ratach z dołu, a mianowicie: w dniach 1. października i 1. kwietnia każdego roku za wręczeniem Bankowi kuponu (§. .... stat.) a względnie przy obligacyach winkulowanych za kwitami (§. .... stat.)

§. 3. Tak kapitał jak i procenta (kupony) wypłacane będą posiadaczom obligacyj melioracyjnych w walucie austryackiej, względnie koronowej.

§. 4. Każda obligacya melioracyjna wycofaną być musi z obiegu najpóźniej w lat 25 od daty wystawienia.

§. 5. Wszystkie spłaty na kapitał, czynione przez dłużników gotowizną w ciągu jednego półrocza, tworzą razem wziąwszy, fundusz umorzenia obligacyj melioracyjnych tegoż półrocza. W 6 miesięcy po upływie półrocza Bank krajowy będzie obowiązany wycofać z obiegu taką ilość obligacyj melioracyjnych, jaką reprezentuje kwota w temże półroczu przez dłużników na kapitał gotowizną spłacona.

§. 6. Wycofanie obligacyj melioracyjnych z obiegu następuje:

a) przez zniszczenie tych obligacyj, które dłużnicy wniosą do kasy Banku w ciągu ubiegłego półrocza, celem przyspieszenia spłaty zaciągniętej pozyczki ponad plan umorzenia;

b) przez użycie nagromadzonego w ciągu półrocza funduszu umorzenia na wykup lub wylosowanie odpowiedniej ilości obligacyj melioracyjnych — a w szczególności:

1. przez zniszczenie tych obligacyj, które Bank z wolnej ręki w celu umorzenia nabędzie, lub z właściwych zapasów dostarczy;

2. przez wylosowanie reszty obligacyj, jaka po strąceniu obligacyj pod *b* 1 wymienionych, okaże się potrzebną na pokrycie sumy, która w danem półroczu ma być umorzona. — Do losowania przeznaczoną ma być jednakże przynajmniej taka ilość obligacyj melioracyjnych, jaka reprezentuje połowę funduszu umorzenia danego półrocza.

§. 7. Po upływie 25 lat Bank krajowy będzie obowiązany wywołać z obiegu wszystkie obligacye melioracyjne, przed 25 laty przez siebie wydane i używać będzie na ten cel przedewszystkiem całego funduszu, w ubiegłem półroczu w gotowiźnie nagromadzonego.

§. 8. Wypłata oznaczonych w §. 2 półrocznych procentów dopełnianą być ma przez Bank krajowy od każdej obligacyi melioracyjnej w ciągu czasu między dniem wypuszczenia w obieg obligacyi z dniem wycofania jej z obiegu.

§. 9. W celu zapewnienia prawidłowej obsługi wypłaty kuponów i obligacyj melioracyjnych do wycofania w każdem półroczu przypadających, Bank krajowy tworzyć będzie rezerwę specyalną w myśl §. .... stat.

Rozdział drugi.

O pożyczkach melioracyjnych.

A. Przepisy ogólne.

§. 10. Pożyczki melioracyjne udzielane będą w 4% obligacyach melioracyjnych na cele wskazane w §. .... stat.

a) krajowi

b) spółkom wodnym,

ukonstytuowanym po myśli §. 20—25 ust. z 30. maja 1869 l. 93 dz. u. p. i §. 52—68 ust. z 14. marca 1874 l. 38 dz. u. kraj.

c) właścicielom gruntów w granicach ustawy z d. 6. lipca 1896 l. 144 dz. u. p.

Plan umorzenia zastosowany będzie każdocześnie do potrzeby, wynikającej z celu pożyczki, wszelako w granicach najwyżej lat 25.

§. 11. Otrzymujący pożyczkę obowiązany będzie spłacić przy podjęciu jej:

a) kwotę, wyrównującą $^1/_4$% imiennej wartości pożyczki tytułem wpisowego;

b) procent w stosunku 4% rocznie za czas od dnia wypłaty, aż do terminu płatności pierwszej raty półrocznej, otrzymujący zaś obligacyę z kuponem winien nadto zwrócić wartość kuponu od dnia ostatniej zapadłości kuponowej aż do dnia wypłaty pożyczki;

c) $^1/_8$% tytułem dodatku na koszta administracyi od cyfry długu zaciągniętego.

Przy pożyczkach udzielanych właścicielom gruntów po myśli ust. z 6. lipca 1896 l. 144 dz. u. p. tenże dodatek na koszta administracyi nie będzie wymierzany od kwoty pożyczki sumę 50.000 zł. przekraczającej (§. 1 rozp. z 20. kwietnia 1897 l. 111 dz. u. p.) i nadto

d) zwrócić Bankowi koszt wygotowania obligacyj melioracyjnych w wysokości 1‰ od cyfry długu zaciągniętego;

e) zwrócić opłaconą przez Bank skarbowi państwa należytość stemplową od wystawionych na pożyczkę obligacyj melioracyjnych.

§. 12. Każda rata w granicach planu spłaty pożyczki uiszczoną winna być w gotowiźnie w walucie austryackiej lub koronowej w ustanowionych dniach płatności.

Do spłat po nad plan umorzenia ma zastosowanie §. .... stat.

§. 13. Każde całkowite lub częściowe uchybienie którejkolwiek raty półrocznej, wskazanej w skrypcie dłużnym, wkładać będzie na opóźniającego się obowiązek płaceoia Bankowi krajowemu procentów zwłoki w następującym stosunku:

a) jeśli należytość najpóźniej w 15. dniu po terminie uiszczoną będzie, żadne procenta zwłoki od dłużnika nie będą żądane (§. .... stat.)

b) W razie dłuższej nad dni 15 dopuszczonej zwłoki, dłużnik będzie w obowiązku uiszczać Bankowi procenta zwłoki od dnia, w którym zapłata nastąpić miała, a to za pierwsze trzy miesiące w stosunku po 5 od sta rocznie, za dalszą zwłokę w stotunku po 6 od sta rocznie.

Przy obliczeniu procentów zwłoki frakcye pół miesiąca za całe półmiesiące liczone będą.

§. 14. Wszystkie procenta zwłoki obliczone będą zawsze od całej sumy zaległości tak w kapitale, jak w procentach lub dodatku na koszta administracyi i nie przestaną biegnąć, aż do chwili całkowitego każdej zaległości uiszczenia.

Gdyby Bank w zastępstwie dłużnika uiścił wypłaty, do których tenże ostatni byłby obowiązany z ustawy, lub na mocy swego wobec Banku zobowiązania, procenta zwłoki od takich sum obliczone będą od dnia, w którym Bank te wypłaty uskutecznił.

Przy całkowitem lub częściowem uiszczeniu zaległości, będą pokrywane przedewszystkiem procenta zwłoki do dnia uiszczenia narosłe, jak niemniaj koszta spowodowane egzekucyą i wydatki poczynione p[illegible]ak na podstawie statutu, regulaminu, lub skryptu dłużnego, a dopiero reszta uis[illegible] kwoty zaliczoną będzie na zmniejszenie lub całkowite pokrycie samych rat zaległych.

§. 15. Wszystkie spłaty uiszczane będą przez dłużników w kasie Banku krajowego we Lwowie.

B. O pożyczkach, udzielanych krajowi.

§. 16. Warunki przyrzeczenia i wypłaty pożyczki, jakoteż ustanowienie planu umorzenia pożyczek, zaciąganych przez kraj na cele wskazane w §. .... stat. zależy od każdoczesnego porozumienia się biorącego pożyczkę z Bankiem krajowym.

Do zaciągnięcia pożyczki takiej potrzeba przyzwolenia Sejmu krajowego.

C. O pożyczkach udzielanych Spółkom wodnym.

§. 17. Spółka wodna, pragnąca zaciągnąć pożyczkę w obligacyach melioracyjnych, winna przedstawić:

1. Dokumenty, wykazujące jej prawne istnienie i uznanie przez władzę właściwą;
2. najświeższy urzędownie stwierdzony wypis z księgi wodnej;
3. statut;
4. spis urzędowy członków;
5. szczegółowy projekt techniczny przedsiębiorstwa, mającego być wykonanem z pożyczki, odpowiadający wymaganiom rozp. min. z 18. grudnia 1885 l. 1 i 2 dz. u. p. z r. 1886.

6. Zatwierdzoną przez właściwą władzę uchwałę w przedmiocie pożyczki zaciągnąć się mającej z oznaczeniem wysokości, do jakiej jest żądaną i celu, na jaki ma być użytą, wreszcie osób, które skrypt dłużny podpisać i walutę odebrać będą uprawnione;

7. Inne przez Bank wymagane dokumenta i dowody.

Spółki, po myśli ustawy z 30. czerwca 1884 l. 116 dz. u. p. przez Rząd subwencyonowane, dowodów pod 5. wymienionych przedkładać nie potrzebują.

§. 18. Po ocenieniu dowodów, ewentualnie zasięgnięciu opinii Biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym istniejącego, Bank krajowy oznaczy wysokość udzielić się mającej pożyczki i wyda na nią promesę, wskazującą warunki, od których spełnienia wypłatę tejże pożyczki czyni zależną.

§. 19. Spółka wodna żądająca pożyczki winna zeznać skrypt dłużny we formie aktu notaryalnego wyrażający:

a) sumę zaciągniętego długu zpn.

b) przyjęcie i poddanie się wszystkim zobowiązaniom przez Bank krajowy wymaganym, a w szczególności,

c) winna w tymże skrypcie wyraźne oddać oświadczenie, że Bank krajowy jest uprawnionym w razie dopuszczenia zwłoki choćby jednej raty wezwać władzę administracyjną o zarządzenie zabezpieczenia zaległości na gruntach członków, ewentualnie o ściągnięcie zaległych wpłat członków w drodze egzekucyi administracyjnej. tudzież, że Bankowi krajowemu wolno wyjednać sądową sekwestracyę egzekucyjną, zamianować sekwestra podług swego wyboru i tegoż w zarząd przedsiębiorstwa wprowadzić.

C. O pożyczkach udzielanych właścicielom gruntów.

§. 20. Właścicielom gruntów mogą być udzielane pożyczki w obligacyach melioracyjnych w celu wykonania nawodnień i odwodnień jedynie przy zachodzących warunkach ust. z 6. lipca 1896 l. 144 dz. u. p. i rozp. z 20. kwietnia 1897 l. 111 Dz. u. p.

§. 21. Właściciel gruntu, pragnący otrzymać pożyczkę melioracyjną, winien przedłożyć:

a) w celu wykazania teraźniejszej wartości gruntu:

1. wyciąg zupełny szczegółowy z ksiąg gruntowych posiadłości, na której pożyczka ma być ubezpieczoną, (do której grunt meliorować się mający tabularnie, należy);

2. arkusze posiadłości uwierzytelnione przez właściwego geometrę rządowego lub c. k. Urząd podatkowy;

3. urzędowy wykaz spłaconych w trzech ostatnich latach podatków rządowych;

4. police asekuracyjne budynków;

5. ewentualnie inne dowody, wykazujące obecną wartość posiadłości, jak kontrakty kupna, dzierżawy, sądowe oszacowania i t. p.

b) W celu wykazania przyrostu wartości skutkiem melioracyi osiągnąć się mającej:

1. wypracowany przez osobę fachową lub biuro melioracyjne Wydziału krajowego ogólny projekt przedsiębiorstwa melioracyjnego, dołączając do tego odpowiednie, całe przedsiębiorstwo wykazujące mapy poglądowe i plany szczegółowe, tudzież kosztorys zamierzonych robót wraz z przedstawieniem należycie udokumentowanem i fachowo opracowanem rozmiarów melioracyi i użyteczności projektowanych robót, z uwzględnieniem właściwości gleby, tudzież wykazaniem korzyści, jakie w porównaniu do dotychczasowego stanu, ze względu na wartość gruntu meliorować się mającego i na przychody z niego osiągnąć się spodziewa.

2. W tem przedstawieniu należy również określić wysokość pożyczki żądanej i wykazać, jakiego czasu projektowane roboty w przybliżeniu wymagać będą i odkąd spodziewane korzyści nastąpić mają.

Po zbadaniu tego podania, a gdyby projekt nie był przez krajowe biuro melioracyjne wypracowany, po zasięgnięciu opinii tegoż biura, ewentualnie po uzupełnieniu go w kierunkach przez Bank wymaganych, otrzyma proszący, celem wykazania się przed władzą administracyjną (§. 4 rozp. min. z 20. kwietnia 1896 l. 111 dz. u. p.) tymczasowe zawiadomienie, czy i pod jakimi warunkami Bank skłonnym jest do udzielenia pożyczki melioracyjnej, w wysokości, jaka po przeprowadzeniu komisyjnego dochodzenia po myśli §. 3 ust. z 6. lipca 1896 l. 144 dz. u. p. będzie mogła być udzieloną, poczem proszący winien postarać się o przeprowadzenie wspomnianego dopieroco postępowania w myśl §. 3 rzeczonej ustawy, a następnie

c) przedłożyć dowód, że przedsiębiorstwo melioracyjne, na cel którego pożyczka zaciągniętą być ma, przez właściwą władzę uznane zostało za pożyteczne i jaka suma uznaną została za odpowiadającą wymogom ustawy z 6. lipca 1896 l. 144 dz. u. p. a względnie dowód, że koszta przeprowadzenia melioracyi i podwyższenie wartości po myśli §. 3 tejże ustawy urzędownie stwierdzone zostały, tudzież że sposób nadzoru nad wykonaniem robót i po ukończeniu tychże uregulowano, w końcu, że potrzebne podług ustawy wodnej postępowanie prawomocnie przeprowadzono, albo też w obec braku warunków tegoż, za zbyteczne uznane zostało, — poczem proszący otrzyma stosowną promesę, w której określoną będzie wysokość pożyczki i warunki, pod jakimi wypłata nastąpi.

§. 22. Właściciel posiadłości, zaciągający pożyczkę, winien zeznać skrypt dłużny we formie aktu notaryalnego,

a) wyrażający sumę zaciągniętego długu zpn.;

b) przyjęcie i poddanie się wszystkim zobowiązaniom przez Bank krajowy wymaganym, a w szczególności;

c) winien w tymże skrypcie oddać oświadczenie, że wolno Bankowi krajowemu na jego koszt przez swoje organa, względnie krajowe biuro melioracyjne przekonywać się o postępie robót melioracyjnych i tegoż należytem prowadzeniu i że winien jest w tym celu udzielić Bankowi potrzebnych planów, kosztorysów i t. p., że nadaje Bankowi prawo odstąpienia od umowy w przypadku, gdyby roboty w przeznaczonym czasie nie były rozpoczęte, lub przeprowadzenie tychże jeszcze przed rozpoczęciem robót skutkiem wpływów elementarnych uniemożebnione, że dalej zgadza się na to, iżby wprowadzenie przymusowego zarządu (§. 7 rzeczonej ust.) nastąpiło bez jego przesłuchania, a nawet wbrew jego sprzeciwieniu;

d) w końcu winien zapisać kaucyę na zabezpieczenie kosztów sporu i egzekucyi w wysokości ustawą dopuszczalnej.

§. 23. Skoro wykazanem będzie, że wszystkie warunki promesy dopełnione zostały, wypłata pożyczki nastąpi po rozpoczęciu robót melioracyjnych i w miarę postępu tychże (§. 7 ust. cyt.) za każdoczesnem przedłożeniem potwierdzenia biura melioracyjnego, że roboty należycie rozpoczęte, a względnie, że wypłacone już części pożyczki, podług planu, na roboty użyte zostały.

Na koszta nadzoru winien pożyczkę biorący złożyć w Banku kwotę przez tenże wymaganą.

Alegat II. do sprawozd. L. 64.099|97.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

We Lwowie dnia 3. listopada 1897. Nr. 38123.

Świetna Rado Nadzorcza!

W sprawozdaniu Dyrekcyi do Rady nadzorczej o kredycie melioracyjnym z dnia 18. września 1897. l. 30512 zapowiedziała Dyrekcya przedłożenie projektu, „Przepisów o udzielaniu przez Bank krajowy pożyczek w 4% obligacyach melioracyjnych.“ — Gdy sprawa ta spadła z porządku dziennego posiedzenia Rady z dnia 20. września b. r., przedłożyła Dyrekcya sprawozdanie to wraz z projektem przepisów Wydziałowi krajownmu dnia 21. września b. r. l. 31512 z prośbą o oświadczenie się co do tych projektów celem ostatecznej redakcyi przepisówy i ewentualnych zmian statutu i przedłożenia tych materyałów Radzie nadzorczej do uchwalenia.

Wydział krajowy reskryptem z dnia 15. października b. r. l. 60616, oświadczył się za ograniczeniem udzielania pożyczek melioracyjnych tylko dla prywatnych właścicieli gruntów — a zatem z wypuszczeniem z projektów myśli udzielania takich pożyczek krajowi i spółkom wodnym. Nadto zażądał Wydział krajowy, aby Bank krajowy przy tych pożyczkach nie pobierał wpisowego i kosztów konfekcyi obligacyj melioracyjnych.

W obec tego stanowiska Wydziału krajowego pożyczki te staną się jeszcze mniej dla Banku intratne, niż to pierwotne projekty przewidywały, ale nadto cały interes zredukuje się — przynajmniej na początku — do bardzo małych rozmiarów.

Nasuwa się przeto przedewszystkiem uwaga, czy kredytowi emisyjnemu Banku nie uwłacza rozpoczęcie emisyi obligacyj, tylko w małych rozmiarach przypuszczalnej emisyi walorów nie uposażonych w żaden fundusz rezerwowy, gdyż i na ten cel przeznaczone wpisowe ma odpaść, a oparte o interesa melioracyi prywatnych ze wszystkich melioracyi najryzykowniejszych, jak to zresztą na czele powołane sprawozdanie Dyrekcyi szczegółowo wykazało.

W obec tego nasuwa się pytanie, czy nie byłoby praktyczniej, przynajmniej na początek rozpocząć udzielanie podobnych pożyczek w gotówce z działu bankowego i z mocy upoważnienia §. 3. D. m. stat. bank.

Gdyby dla bezpieczeństwa Banku dotacyą na ten dział ograniczono na razie do 500.000, w kor. zastrzegając sobie możność, skoro interes ten większe przybierze rozmiary, przystąpić do pielęgnowania tego interesu na podstawie emisyi samoistnych walorów melioracyjnych — wtedy nie groziłoby Bankowi żadne niebezpieczeństwo zmobilizowania zbyt wielkich funduszów obrotowych w dłużej terminowe interesa, a doświadczenie kilkuletnie ułatwiłoby przejście interesu tego z fazy gotówkowej do emisyjnej.

Udzielanie na razie pożyczek melioracyjnych gotówką, a nie w obligacyach przedstawia następujące korzyści:

a) dział ten można w życie wprowadzić natychmiast bez zmiany statutu, bez osobnej uchwały Sejmu, zatwierdzenia rządu, uzyskania Sankcyi cesarskiej i odnośnych

ustaw specyalnych dla emitować się mających obligacyj melioracyjnych, co wiele wymaga zachodu i czasu, więc sprawę odracza;

b) odpadnie na razie potrzeba poboru wpisowego i kosztów konfekcyjnych, co pożyczki rzeczone uczyni tańszemi;

c) również korzystniejsze będą pożyczki gotówkowe, gdyż odpadnie strata na różnicy kursu;

d) umożliwi się wykonanie postanowienia §. 2. ust. 5. al. 5. ustawy z dnia 6. lipca 1896. Dz. p. p. Nr. 144, iż dla każdej części zaliczonej pożyczki melioracyjnej osobny plan umorzenia ma być ustanowiony.

Opierając się na wywodach sprawozdania z dnia 18. września b. r., jakoteż na przykładach co do rozmiarów prywatnych melioracyi w Czechach i na Morawie, względnie co do pomocy kredytowej dla tych melioracyi, nie zachodzi obawa, aby dotacya zł. 250.000 (K. 500.000) dla tego działu zbyt szybko wyczerpaną była, a skoro jednak to nastąpi, będzie dość czasu obmyśleć sposoby pozyskania dla melioracyjnego działu Banku funduszów drogą emisyi samoistnych obligacyj melioracyjnych.

Na tej podstawie wnosi Dyrekcya:

Świetna Rada raczy uchwalić

I. Udzielanie pożyczek melioracyjnych po myśli ustawy z 6. lipca 1896 Dz. p. p. Nr. 144, dla prywatnych właścicieli gruntów nastąpić ma na razie z działu bankowego po myśli §. 2. D. m., st. bank.

II. Uchwala się załączone 1/. „Przepisy o udzielaniu pożyczek melioracyjnych“ i przedkłada Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

III. Poleca się Dyrekcyi, aby ze stosownymi wnioskami w duchu powyższych wywodów zgłosiła się do Rady nadzorczej z chwilą, skoro stan pożyczek melioracyjnych zbliży się do kwoty 250.000 zł. czyli 500.000 kor.

H. Bochdan m. p.

Dr. Zgórski m. p. ***Dr. Domaszewski*** m. p.

Subaleg. do aleg. II. do sprawozd. l. 64099|97.

L. 38123|97.

Przepisy

o udzielaniu przez Bank krajowy pożyczek melioracyjnych.

Zatwierdzone przez Wydział krajowy uchwałą z dnia 23. listopada 1891 r. do l. 70.115 w zastosowaniu do §. 3. D. m., statutu Banku kraj.

A. Przepisy ogólne.

§. 1. Pożyczki melioracyjne udzielane będą gotówką właścicielom gruntów przy zachodzących warunkach ustawy z 6. lipca 1896. Dz. p. p. l. 144 i rozp. z dnia 20. kwietnia 1897. l. 111 dz. u. p. Plan umorzenia takich pożyczek zastosowany zo-

stanie każdocześnie do potrzeby wynikającej z celu pożyczki wszelako w granicach najwyżej lat 25.

Bank krajowy zastrzega sobie każdej chwili zamknięcie wydawania dalszych pożyczek w gotówce i może rozpocząć wydawanie dalszych takich pożyczek w obligacyach melioracyjnych, dla których to pożyczek osobne przepisy wydane będą.

§. 2. Otrzymujący pożyczkę obowiązany będzie spłacić przy podjęciu jej:

a) procent w stosunku 4% rocznie za czas od dnia wypłaty, aż do terminu płatności pierwszej raty półrocznej;

b) $^1/_8$% tytułem dodatku na koszta administracyi od cyfry długu zaciągniętego, wszakże tenże dodatek na koszta administracyi nie będzie wymierzany od kwoty pożyczki sumę 50.000 zł. przekraczającej (§. 1. rozporz. z dnia 20. kwietnia 1897 l. 111. Dz. p. p.)

§. 3. Każda rata w granicach planu spłaty pożyczki uiszczoną winna być w gotowiźnie w walucie austryackiej lub koronowej w ustanowionych dniach płatności.

§. 4. Każde całkowite lub częściowe uchybienie którejkolwiek raty półrocznej wskazanej w skrypcie dłużnym wkładać będzie na opóźniającego się obowiązek płacenia Bankowi krajowemu procentów zwłoki w następującym stosunku:

a) jeśli należytość najpóźniej do 15 dni po terminie uiszczoną będzie, żadne procenta zwłoki od dłużnika nie będą żądane;

b) w razie dłuższej nad dni 15 dopuszczonej zwłoki, dłużnik będzie w obowiązku uiszczać Bankowi procenta zwłoki od dnia, w którym zapłata nastąpić miała a to za pierwsze trzy miesiące w stosunku 5% rocznie, za dalszą zwłokę w stosunku 6 od sta rocznie. Przy obliczeniu procentów zwłoki frakcye pół miesiąca za całe półmiesiące liczone będą.

§. 5. Wszystkie procenta zwłoki obliczone będą zawsze od całej sumy, zaległości tak w kapitale jak w procentach lub dodatku na koszta aministracyi i nie przestaną biegnąć, aż w chwili całkowitego każdej zaległości uiszczenia. — Gdyby Bank krajowy w zastępstwie dłużnika uiścił wypłaty, do których tenże ostatni byłby obowiązanym z ustawy lub na mocy swego w obec Banku zobowiązania, procenta zwłoki od takich sum obliczane będą od dnia, w którym Bank te wypłaty uskutecznił. — Przy całkowitem lub częściowem uiszczeniu zaległości będą pokrywane przedewszystkiem procenta zwłoki do dnia uiszczenia narosłe, jak niemniej koszta spowodowane egzekucyą i wydatki poczynione przez Bank na podstawie statutu, regulaminu lub skryptu dłużnego, a dopiero reszta uiszczonej kwoty zaliczoną będzie na zmniejszenie lub całkowite pokrycie samych rat zalegających.

§. 6. Wszystkie spłaty uiszczane będą przez dłużników w kasie Baku krajowego we Lwowie.

B. Przepisy szczegółowe.

§. 7. Właściciel gruntu pragnący otrzymać pożyczkę melioracyjną winien przedłożyć:

a) w celu wykazania teraźniejszej wartości gruntu: 1. wyciąg zupełny szczegółowy z ksiąg gruntowych posiadłości, na której pożyczka ma być ubezpieczoną, (do której grunt meliorować się mający tabularnie należy); 2. arkusze posiadłości uwierzytelnione przez właściwego geometrę rządowego lub c. k. Urząd podatkowy; 3. urzędowy wykaz opłacanych w 3 ostatnich latach podatków rządowych; 4. police asekuracyjne budynków; 5. ewentualnie inne dowody wykazujące obecną wartość posiadłości, jak: kontrakty kupna, dzierzawy, sądowe oszacowanie i t. p.;

b) w celu wykazania przyrostu wartości skutkiem melioracyi osiągnąć się mającego: wypracowany przez osobę fachową lub biuro melioracyjne Wydziału krajowego ogólny projekt przedsiębiorstwa melioracyjnego, dołączając do tego odpowiednie, całe przedsiębiorstwo wykazujące, mapy poglądowe i plany szczegółowe tudzież koszto-

rys zamierzonych robót wraz z przedstawieniem należycie udokumentowanem i fachowo opracowanem rozmiarów melioracyi i użyteczności projektowanych robót z uwzględnieniem właściwości gleby, tudzież wykazaniem korzyści, jakie w porównaniu z dotychczasowym stanem ze względu na wartość gruntu meliorować się mającego i na przychody z niego osiągnąć się spodziewa. W tem przedstawieniu należy również określić wysokość pożyczki żądanej i wykazać, jakiego czasu projektowane roboty w przybliżeniu wymagać będą i odkąd spodziewane korzyści nastąpić mają. — Po zbadaniu tego podania, a gdyby projekt nie był przez kraj. biuro melioracyjne wypracowany, po zasięgnięciu opinii tegoż biura, ewentualnie po uzupełnieniu go w kierunkach przez Bank krajowy wymaganych, otrzyma proszący celem wykazania się przed władzą administracyjną (§. 4. rozp. min. z dnia 20. kwietnia 1897 l. 111. Dz. u. p.) tymczasowe zawiadomienie, czy i pod jakiemi warunkami Bank skłonnym jest do udzielenia pożyczki melioracyjnej w wysokości, jaka po przeprowadzeniu komisyjnego dochodzenia po myśli §. 3. ust. z 6. lipca 1896 l. 144. Dz. u. p. będzie mogła być udzieloną, poczem proszący winien postarać się o przeprowadzenie wspomnianego dopiero postępowania w myśl §. 3. rzeczonej ustawy, a następnie:

c) przedłoży dowód, że przedsiębiorstwo melioracyjne, na cel którego pożyczka zaciągniętą być ma, przez właściwą władzę uznane zostało za pożyteczne i jaka suma uznaną została za odpowiadającą wymogom ustawy z dnia 6. lipca 1896 l. 144. Dz. u. p., a względnie dowód, że koszta przeprowadzenia melioracyi i podwyższenia wartości po myśli §. 3. tejże ustawy urzędownie stwierdzone zostały, tudzież że sposób nadzorowania nad wykonaniem robót i po ukończeniu tychże uregulowano, w końcu, że potrzebne podług ustawy wodnej postępowanie prawomocnie przeprowadzono, albo też w obec braku warunków tegoż za zbyteczne uznane zostało, poczem proszący otrzyma stosowną promesę, w której określona będzie wysokość pożyczki i warunki pod jakimi wypłata nastąpi.

§. 8. Właściciel posiadłości zaciągający pożyczkę winien zeznać skryt dłużny we formie aktu notaryalnego wyrażający:

a) sumę zaciągniętego długu zpn. b) przyjęcie i poddanie się wszystkim zobowiązaniom przez Bank krajowy wymaganym, a w szczególności nadto: c) winien w tymże skrypcie oddać oświadczenie, że wolno Bankowi krajowemu na jego koszt przez swoje organa, względnie krajowe biuro melioracyjne przekonywać się o postępie robót melioracyjnych i tychże należytem prowadzeniu i że winien jest w tym celu udzielić Bankowi potrzebnych planów, kosztorysów i t. p., że nadaje Bankowi prawo odstąpienia od umowy w wypadku, gdyby roboty w przeznaczonym czasie nie były rozpoczęte lub przeprowadzenie tychże jeszcze przed rozpoczęciem robót skutkiem wpływów elementarnych uniemożebnione, że dalej zgadza się na to, iżby wprowadzenie przymusowego zarządu (§. 7. rzeczonej ust.) nastąpiło bez jego przesłuchania a nawet wbrew jego sprzeciwieniu, — w końcu:

d) winien zapisać kaucyę na zabezpieczenie kosztów sporu i egzekucyi w wysokości ustawą dopuszczalnej.

§. 9. Skoro wykazanem będzie, że wszystkie warunki promesy dopełnione zostały, wypłata pożyczki nastąpi po rozpoczęciu robót melioracyjnych i w miarę postępu tychże (§. 9. ust.) za każdoczesnem przedłożeniem potwierdzenia biura melioracyjnego, że roboty należycie rozpoczęte, a względnie, że wypłacone już części pożyczki podług planu na roboty użyte zostały.

Na koszta nadzoru winien pożyczkę biorący złożyć w Banku kwotę przez tenże wymaganą.

Aleg. III. do sprawozd. l. 64.099|97.

Bank krajowy królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.

we Lwowie dnia 10. listopada 1897. Nr. 38.682.

Wysoki Wydziale krajowy!

W wykonaniu rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego z 25. z. m. l. 66322 zaznacza Dyrekcya Banku krajowego przedewszystkiem, że sprawą parcelacyi Bank prawie od początku swego istnienia się zajmuje i była ta sprawa niejednokrotnie przedmiotem badań przez Dyrekcyę i Radę nadzorczą, o czem zresztą kilkakrotnie sprawę Wysokiemu Wydziałowi zdawaliśmy.

Ostatecznie przy sprawozdaniu naszem z dnia 8. grudnia 1895 do l. 27134 przedłożyliśmy nawet projekt „Zasadniczych postanowień dla stosunku Banku krajowego ze spółkami parcelacyjnymi," który obecnie Bank obowiązuje.

Nie ulega wszakże wątpliwości, że taka pośrednia pomoc przez zawodowe spółki parcelacyjne nie wystarcza i dla tego Bank krajowy — jak to w swych rocznych sprawozdaniach zawsze podnosi — brał udział pośredni w licznych już interesach parcelacyjnych. Obecnie pozwala sobie Bank dołączyć pogląd na uskutecznione przy pomocy Banku krajowego parcelacye, a przekonać się z tego raczy Wysoki Wydział krajowy, że nawet żądaniom Dra Sołowija, wyrażonym na ostatniej, przez Wysoki Wydział zwołanej konferencji agrarnej, stało się zadość.

Bank krajowy, względnie jego Rada nadzorcza i Dyrekcya — podziela nadto w zupełności zdanie Wysokiego Wydziału i konferencyi agrarnej, że utworzenie samodzielnego banku parcelacyjnego, a nawet oddzielnego na szeroką skalę zorganizowanego oddziału dla kredytu parcelacyjnego w Banku krajowym byłoby jeszcze przedwczesne. Natomiast Rada nadzorcza uchwałą z dnia 10. listopada 1897. uznała potrzebę stworzenia w Banku organu, któryby się specyalnie sprawą parcelacyi zajmował i w tym celu upoważniła Dyrekcyą:

a) do przydzielenia ukwalifikowanemu po temu urzędnikowi referatu parcelacyjnego;

b) w obec zwiększonej zaś czynności Syndyka Banku do przydzielenia mu w charakterze zastępcy, adwokata, który się specyalnie kwestyą parcelacyi zajmować będzie;

c) do pozyskania potrzebnej ilości geometrów, aby ich użyć można w okolicach, gdzie takowych na miejscu nie dostanie, lub gdyby usługi sił miejscowych były za drogie.

Oczywiście zamyśla Dyrekcya te zarządzenia na razie bez wszelkich dla Banku kosztów przedsiębrać, chociaż nie zawacha się Dyrekcya w danej chwili przyjść z wnioskami, choćby na poniesienie ofiar z funduszów Banku, jeśli interes publiczny kraju tego będzie wymagał.

Zasady zaś, jakiemi się Bank w kwestyi tej kierować zamyśla są następujące:

1. Bank nie myśli namawiać nikogo do parcelacyi, nie może się zająć szukaniem nabywców na parcelować się mające grunta, lub też gruntów do parcelacyi, dla zgłaszających się chętnych ich nabywców; w ogóle nie chce Bank w tym kierunku żadnej rozwijać agitacyi. Natomiast jednak każdemu, kto pragnie część swej posiadłości gruntowej parcelować, lub kto szuka gruntów z parcelacyi, gotów jest Bank ść na rękę:

a) przez przestudyowanie pod względem gospodarczym, finansowym i prawnym planu parcelacyjnego;

b) przez udzielanie pomocy kredytowej w granicach statutu Banku;

c) przez wskazanie mającemu chęć sprzedaży gruntów chętnych kupców, o ile Bank o nich poweźmie wiadomość i na odwrót;

d) przez zaprowadzenie ścisłej kontroli nad rozwikłaniem całego interesu parcelacyjnego.

2. Bank krajowy na razie nie przedkłada Wysokiemu Wydziałowi przepisów szczegółowych dla tego interesu — ale zwolna przygotuje takowe i nabrawszy w tym interesie więcej doświadczenia nie omieszka je w swoim czasie Wysokiemu Wydziałowi przedłożyć. Na razie zaznacza Dyrekcya, że Dr. Sołowij przedłożył Dyrekcyi „Zarys ozganizacyi interesu parcelacyjnego w Banku krajowym“ i że zarys ten bardzo cenne dla Dyrekcyi zawiera wskazówki.

3. Bank krajowy w interesie tym żadnych osobnych dla siebie nie szuka zysków, a nawet do pewnych ofiar jest skłonny — a nadto wszelkich dołoży starań, aby zgłaszający się do Banku w interesach parcelacyjnych klienci jak największą mogli uzyskać oszczędność w kosztach prawnych, kosztach pomiarów, porady i finansowaniu swych potrzeb kredytowych.

Wysoki Wydział krajowy raczy sprawozdanie powyższe, zatwierdzone uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego, przyjąć do wiadomości, i, o ile uzna to za potrzebne, zdać o niem sprawę Wysokiemu Sejmowi.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Ludomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Dr. Zgórski m. p. ***Dr. Domaszewski*** m. p.

Subalegat do aleg. III. do sprawozd. l. 64.099/97 do L. 38.682 ex 97.

Wykaz

majętności parcelowanych przy interwencyi Banku

Liczba bieżąca	Rok	Nazwa majętności parcelowanej	Obszar		Ilość gospodarstw z parcelacyi	Z działu bankowego zaliczono na cele parcelacyi	Pożyczek hipot. na parcelacyę udzielił Bank	
			morgów	sążni			sztuk	na kwotę zł.
1	1887	Rudolfshoff-Karczemka gm. kat. Kupiczwola pow. Żółkiew	558	116	21		21	12.000
2	1892	Hołosków-Mołodyłów pow. Nadwórna	1120	1000	152		92*	56.100
3	„	Laszki górne pow. Bórka	135	564	22		14*	7.900
4	„	Wiszniów pow. Rohatyn	1818	1485	125		103*	63.450
5	„	Część majętności „Motycze poduchowne“ pow. Tarnobrzeg	88	973	5		5	7.800
6	1893	Część dóbr Łuczyńce pow. Rohatyn	296	1529	44		24*	9.450
7	„	Część dóbr Mikulińce-Budyłów pow. Śniatyn	265	339	19		18	37.000
8	„	Toporowce w gm. Głuszków pow. Horodenka	253	78	64		40*	38.450

Inne ułatwienia ze strony Banku	Interweniował adwokat	Uwagi
przy podaniu pożyczki ograniczył się Bank jedynie na ark. grunt. tabularny wpis nastąpił później	Dr. Till	Spłata Zakładu włościańskiego 10.700 zł.
dtto.	Dr. Sołowij	Cała waluta pożyczki użytą na spłatę Banku hipot. Parcelacya żywiołem napływowym.
	dtto	Spłata Gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego kwotą 6.809 zł. 71 ct.
Promesy wydano na postawie prywatnych arkuszy grunt i bez wyciągów hipot. uwzględniono wymagane zwykle tabularne uwidocznienia budynków, poprzestając na policach	dtto	Spłata Banku hipot. kwota 50.807 zł. 92 ct.
	Zastępstwo Tarnobrzeg	
	Zastępstwo Rohatyn	Pożyczkę zaciągali miejscowi włościanie na przykupno gruntów.
	Dr. Henryk Kiesler w Czerniowcach	Z uwzględnieniem po części własnych nie z parcelacyi powstałych gruntów. Cena nabytej majętności 83.288 zł. (morg po 320 zł.) Dotąd zrealizowano 11 promes na 14.750 zł.
przy podaniu pożyczki poprzestał Bank na prywatnym odpisie arkuszy bez wyciągów hipot. nadto	Dr. Sołowij	Spłata Tow. kred. ziem. 21.500 nadto krak. Tow. ubezp. 9.711 zł. — Oprócz gruntu parcelowanego oddano własnych gruntów 225 morg. 1596 sążni pod hipoteką. — Parcelanci, żywioł miejscowy.
		*) Ilość pożyczek mniejsza od ilości gospodarstw wskutek solidarn. połączeń.

Liczba bieżąca	Rok	Nazwa majętności parcelowanej	Obszar		Ilość gospodarstw z parcelacyi	Z działu bankowego zaliczono na cele parcelacyi	Pożyczek hipot. na parcelacyę udzielił Bank	
			morgów	sążni			sztuk	na kwotę zł.
9	1893	Część majętności tabul. Wołoszczyzna pow. Podhajce	89	493	45		17*	13.850
10	„	klucz Zbaraż	11.220	—	majętności 16	392.805.64	14*	1,106.000
11	1894	Część Dobropola pow. Buczacz	100	—	13		11	9.500
12	„	Rokietnica część folwark Sobolówka pow. Jarosław	189	1548	6		6	11.800
13	„	Brzeziny część pow. Ropczyce	165	1198	26		7*	9.900
14	„	Jeziorko w gminie Wulka tanewska pow. Nisko	97	1514	8		7	6.350
15	„	Nosów pow. Podhajce	42	—	las		11*	5.350
16	1895	Uhrynów pow. Podhajce	—	12	—		11	12.500
17	„	Manajów część II. pow. Złoczów	70	—	obszar przył. do istniej. już realności		12*	6.700

Inne ułatwienia ze strony Banku	Interweniował adwokat	Uwagi
	notaryusz Michał Borowski w Podhajcach	Z dołączeniem pod hipotekę własnych gruntów łącznie 344 morg. 1089 sążni. Parcelowany grunt kupiony za 12.625 zł. od Izachera Kornblüh.
Bank stworzył konsorcyum i całą parcelacyę przeprowadził z korzyścią dla Banku i interesowanych	Dr. Sołowij	Przy tej parcelacyi nie pominięto i drobnej posiadłości, której przypadło 5 realności z obszarem 359 morgów.
	Zastępstwo Podhajce	Za hipotekę służą tylko grunta własne 146 morg. 629 sążni. Kupno i parcelacya pnotek od Stanisława Ochockiego.
	bez interwencyi adwokata	Zrealizowano 4 promesy na 8.500 zł. kupiono obszaru od ś. p. Dembowskiego Zygmunta za 25.000 zł.
poprzestano na przestrzeni wykazanej kontraktami, arkuszy przedłożono do realizacyi dopiero	Zastępstwo Ropczyce	Pożyczka użyta na częściową cenę kupna gruntów.
	bez adwokata	Dotąd nie zrealizowane.
	Dr. Pawlikowski w Podhajcach	Pod hipotekę oddane zostały grunta włościan partycypujących w tym kupnie lasu od Lilienfelda.
	Zastępstwo Podhajce	Pożyczki zaciągane na własne grunta w Rudnikach. — Na razie zrealizowano 7 pożyczek na 4.700 zł.
	Jan Rudnicki Zast. Notaryusza	Parcelantami są mazurzy osiedli w Trościańcu płacąc morg po 300 zł. — Pod hipetekę ofiarowali posiadane już grunta. Na razie zrealizowano 7 pożyczek na 4.700 zł.
		*) Ilość pożyczek mniejsza od ilości gospodarstw wskutek solidarn. połączeń.

Liczba bieżąca	Rok	Nazwa majętności parcelowanej	Obszar		Ilość gospodarstw z parcelacyi	Z działu bankowego zaliczono na cele parcelacyi	Pożyczek hipot. na parcelacyę udzielił Bank	
			morgów	sążni			sztuk	na kwotę zł.
18	1895	Dołhe wojniłowskie pow. Kałusz	1397	—	29		28*	9.550
19	„	Machliniec pow. Żydaczów	267	1529	24		17*	18.800
20	„	Królin pow. Mościska	278	544	10		9*	4.550
21	„	Tyszkowce pow. Horodenka	niewiadomy przykupione grunta w Antonowie				33	12.000
22	1896	Gody pow. Kołomyja	446	150	22		22	70.000
23	„	Markowce i Tworkowa pow. Brzesko	253	854	35		16	
24	„	Mykietyńce i Uhorniki pow. Stanisławów	646	—	—	60.000	—	
25	1897	Zagórze pow. Łańcut	343	275	30		21	14.550

Inne ułatwienia ze strony Banku	Interweniował adwokat	Uwagi
	Dr. Bliziński	Pożyczki niezrealizowane. Parcelacya polega na rozdziale ceny resztującej dłużnej Bankowi „Slavia“ na poszczególne gospodarstwa.
	bez adwokata	Parcelacya polegała na zniesieniu łącznej kwoty dłużnej „Concordii“ 8.023 zł. wskutek udzielenia poszczególnych pożyczek.
	Towarzystwo ochrony ziemi w Krakowie	
	Dr. Szuchiewicz konc. adw.	Pożyczki zaciągali włościanie z Tyszkowiec na swoje grunta celem przykupna gruntów w Antonowie. Dotąd zrealizowało 27 na 10.250 zł.
Pożyczkę udzielono na podstawie przedłożonego planu parcelac. bez arkuszy grunt. i wyciągów hipot. aż do realizacyi dopiero	Dr. Sołowij	Cała sprawa parcelacyjna przeprowadzona bardzo praktycznie i z pomyślnym wynikiem dla wszystkich interesowanych.
Ułatwiając kroki pożyczkowe odnosił się Bank do Tow. kred. ziem. i Gal. Zakładu kredyt. ziemskiego	Dr. Unger Kraków	Realizacya w toku.
	Dr. Tadeusz Szydłowski	Kredyt weksl. hipotecznie zabezpieczony 2. loco — dotąd sprzedano 56 morgów przeciętnie po 250 zł. za morg.
	bez adwokata	Dotąd nie zrealizowano.

Liczba bieżąca	Rok	Nazwa majętności parcelowanej	Obszar		Ilość gospodarstw z parcelacyi	Z działu bankowego zaliczone na cele parcelacyi	Pożyczek hipot. na parcelacyę udzielił Bank	
			morgów	sążni			sztuk	na kwotę zł.
26	1897	Siedliska pow. Nadwórna	127	1.332	—		w toku załatwienia	
		Razem . .	19.772	521	728	452.805·64	560	1,543.750

Inne ułatwienia ze strony Banku	Interweniował adwokat	**Uwagi**
		Na razie zgłosiło się tylko 9 osadników (kolon. niemieck.) potrzebujących gotówki na spłatę reszty ceny kupna rozparcelowanych i nabytych w 1895 r. realności od p. Bredta.

Alegat IV. do sprawozd. 64,099/97.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 5. kwietnia 1897. — Nr. 6.045.

Wysoki Wydziale krajowy!

Dyrekcya Banku krajowego na podstawie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 31. marca b. r. ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi krajowemu następująca przedstawienie:

Fundusz rezerwowy Banku krajowego wzrasta obecnie obok 30% częścią zysku rocznego (§. 101. lit. c. stat.), także po myśli postanowienia Regulaminu bankowego z 7. i 8. kwietnia 1883 LW. 13.149 różnicą kursu na zakupnie efektów i własnym procentem. Stan ten obecny nie jest oparty na postanowieniu statutu bankowego, który ani co do lokowania, ani co do fruktyfikowania funduszu rezerwowego nic nie orzeka, ale jedynie na postanowieniach wyż rzeczonego Regulaminu (§. (105, 107 i 109).

Dotychczasowe postępowanie przynosiło Bankowi korzyść przy opodatkowaniu, gdyż fundusz rezerwowy lokowany był w papierach emitowanych przez instytucye, podlegające podatkowi zarobkowemu, a zatem dochód (odsetki) z ich emisyi, wolny był po myśli §. 23. ces. pat. z 29. października 1849 od fatowania.

Obecna ustawa podatkowa z 25. października 1896 Dz. p. p. 220. postanowienia powyższego nie zawiera i owszem przyrost z odsetek we funduszu rezerwowym będzie spo myśli §. 93. tejże ustawy do dochodu opodatkowanego doliczany.

Gdy z czystego zysku, 40% idzie na powiększenie kapitału zakładowego, a 20% na rezerwę hipoteczną, zaś 10% na rezerwę komunalną, a tylko 30% na rezerwę ogólną (§. 101. st. b.), przeto fundusz rezerwowy z dorostu odsetek bogaci się o 70% więcej, a o tyle uszczuplają się inne fundusze, przedewszystkiem zaś zmniejsza się fundusz zakładowy o 40% dochodu z kapitałów funduszu rezerwowego i umniejsza przyrost roczny do majątku zakładowego Banku, który po osiągnięciu kwoty 2,200.000 zł. umożliwi krajowi pobór roczny w wysokości 40% każdoczesnego czystego zysku Banku; chwilę tę zatem oddala obecny system bilansowania i fruktyfikowania funduszu rezerwowego.

Fnndusz rezerwowy Banku wynosi wedle bilansu za r. 1896 zł. 462.300·58, a dochód roczny 18.492 zł.; z czego traci fundusz zakładowy 7.396·80 zł., a rezerwy specyalne 5.547·60 zł., — zaś fundusz rezerwowy ogólny wzbogaca się

o 12.944·40 zł. Stosunek ten przez wzrost funduszu rezerwowego co roku się pogarsza.

Zresztą przeważnie wszystkie Zakłady finansowe dochód funduszu rezerwowego zaliczają do dochodów ogólnych i tak postępuje: Bank austro-węgierski, Galicyjskie Towarzystwo kredytowe ziemskie, c. k. uprz. gal. akcyjny Bank hipoteczny, większe kasy oszczędności i t. d. Również Komisya bankowa Wysokiego Sejmu z r. 1897 zwróciła uwagę, że wykazywany przez Bank krajowy roczny zysk czysty, jest właściwie o dochód funduszu rezerwowego — do tegoż funduszu dopisany — niższy, niż w rzeczywistości.

Przy tej sposobności porusza Dyrekcya Banku sprawę następującą:

Wedle postanowienia §. 107 Regulaminu, ma być fundusz rezerwowy lokowany w listach zastawnych i obligacyach komunalnych Banku krajowego. Zasada ta nie jest właściwą, i owszem fundusz rezerwowy każdego zakładu, powinien być lokowany w obcych emisyach, gdyż fundusz rezerwowy potrzebny jest właściwie na krytyczne chwile Zakładu, kiedy jego emisye własne również kryzis co do kursu przechodzić mogą. Bank krajowy powinien jednak używając nawet na ten cel nie swoich emisyi, protegować wszakże emisye krajowe, jak obecnie obligacye propinacyjne, obligacye pożyczki krajowej, obligacye pożyczki m. Lwowa, listy zastawne ziemskie i t. d. i w tych walorach zawsze może przy lokacyi funduszu rezerwowego stosowny i dla łatwej jego realizacyi odpowiedni zrobić wybór.

Na tych wywodach oparci i na podstawie wzmiankowanej na wstępie uchwały Rady Nadzorczej Banku krajowego, upraszamy:

Wysoki Wydział krajowy raczy po myśli §. 112. ust. I. st. bank. uchwalić następujące zmiany §§. 105, 107 i 109 regulaminu bankowego z dnia 7. i 8. kwietnia 1883 L. 13.149:

1) §§. 105 i 107 regulaminu bankowego w dotychczasowem brzmieniu znoszą się i odtąd opiewać mają:

§. 105. Fundusz rezerwowy Banku krajowego wytwarzać się będzie z corocznego oddzielania 30% czystych dochodów Banku, odpowiednio do ust. c. §. 101. stat. bank.

§. 107. Za każdą sumę do funduszu rezerwowego wpływającą Dyrekcya Banku obowiązaną będzie bezzwłocznie zakupywać krajowe papiery wartościowe, urzędownie na giełdzie notowane, w których kapitały pupilarne lokowane być mogą.

2) Dotychczasowy §. 109. odpada zupełnie, a następne §§. 110—115. otrzymają numeracyę: 109—114.

Dołączając egzemplarz regulaminu ·/. upraszamy uprzejmie o zwrot tegoż, gdyż nakład jest na wyczerpaniu.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Dr. Zgórski *m. p.* ***Dr. Domaszewski*** *m. p.*

Alegat V. do sprawozd. LW. 64.099/97.

L. 12.262.

Sprawozdanie

Rady Nadzorczej Banku krajowego

za rok 1896.

Wysoki Wydziale krajowy!

Rada nadzorcza Banku krajowego ma zaszczyt przedłożyć swoje i Dyrekcyi sprawozdanie wraz z Bilansem i zamknięciami rachunkowymi za rok 1896, trzynasty od założenia, a to w myśl §. 100. statutu Banku.

Z szeregu dotychczasowych zamknięć rachunkowych normalnie biorąc przebieg spraw i obrotów rocznych Bilans Banku za rok 1896, jest ze wszystkich najpomyślniejszy, przewyższa bowiem jego wynikłości jedynie rok 1893, w którym rachunek prowizyj doszedł do niezwykle korzystnej cyfry wskutek dokonywanych w kraju konwersyj.

Niekorzystny targ efektów wśród, a zwłaszcza, ku końcowi roku, utrudniał bardziej niż w innych latach zbyt emisyj Banku i spowodował nieco znaczniejszy ich zapas w inwentarzu bilansowym; to jednak nie wpłynęło na zmniejszenie obrotów, gdyż przypływ gotówki dozwalał Dyrekcyi czynić zadość wszelkim wymogom i zgłoszeniom na uwzględnienie zasługującym.

W sprawozdaniu niniejszem przedstawiamy osobną tabliczką wszystkie obroty i wynikłości w roku 1896 wraz z porównaniem cyfr odnośnych za rok 1895.

Przedstawienie takie pozwalamy sobie poczytać za jaśniejsze, za więcej w oczy uderzający, i dokładniejszy sposób przeglądu całego stanu rzeczy; do każdej zaś pozycyi czynimy osobne odpowiednie uwagi.

Obrót ogólny, obrót kasowy i zysk osiągnięty, były większe, niż w roku poprzednim.

Z zysku netto dokonała Dyrekcya w porozumieniu z komisyą rewizyjną Rady, znaczniejszych niż w latach innych odpisów na dubiosa, najwięcej zaś, bo zł. 7.500, jako nadzwyczajny dodatek do funduszu emerytalnego, który zdaniem Rady Nadzorczej należy zasilać takimi datkami w latach pomyślniejszych — aż do kwoty zł. 50.000. Nadto odpisano 4.900 zł. z udziałów Banku w przedsiębiorstwach handlowych i prze-

mysłowych, z rachunku weksli i realności własnej około 15.000, o przeszło zatem 27.000 zł. byłby wyższym zysk w r. 1896, gdyby nie zapobiegliwa przezorność Rady Dyrekcyi.

i Oddział hipoteczny wykazuje ciągły rozwój i coraz znaczniejszy przybytek pracy. Protokół podawczy i ekspedyt tego działu wykazują od roku do roku po kilka tysięcy numerów więcej, niż w poprzednim. Głównym tego powodem są — co z naciskiem zaznaczamy — pożyczki na mniejszą własność i nieakuratność włościan w przestrzeganiu terminów. Na 5.045 pożyczek włościańskich nie wpłacono w terminie przepisanym w roku 1896 rat 10.070, a było zaskarzonych rat 2.003. Zauważyć zaś wypada, że koszt asekuracyi politycznej wynosi zł. 2·50 do zł. 3 od zaskarzonej raty, że zatem włościanie oprócz normalnych opłat i procentów zwłoki na rzecz Banku zapłacili tytułem kosztów egzekucyjnych, wyłącznie prawie na rzecz Skarbu państwa około 6.000 zł. w roku ubiegłym. Ilość załatwionych w roku 1896 pożyczek, oraz kwot przyznanych i dokonanych emisyj — wykazuje tablica.

Z 31. grudnia 1896 pozostało w obiegu Listów zastawnych Banku 4-o i $4^1/_2$-procentowych na zł. 36,862.200, opartych zabezpieczeniem na gruntach i realnościach wartości szacunkowej 85,459.216 zł. Konwersyj $4^1/_2$-procentowych pożyczek na 4-procentowe dokonano w r. 1896 dla 80 dłużników z resztującą kwotą 1,655.711·70 zł. Zaległości rat hipotecznych z końcem roku, wynosiły procentowo: od dłużników większej własności $1^1/_{10}$%, realności miejskich $^3/_{10}$%, mniejszej własności czyli od włościan $2^6/_{10}$%. Ostatnia zatem kategorya najgorsza. Zysk w dziale hipotecznym w roku 1896 doszedł do zł. 127.201·98 i był bardzo mało wyższym, niż w r. 1895. Fundusz rezerwy hipotecznej, doszedł z końcem grudnia 1896 do zł. 354.920·36.

Oddział komunalny wykazał w roku ubiegłym mniejszy obrót i mniej emisyi Raty pożyczek wpłynęły normalnie, a zaległości wynosiły zł. 11.744·21 na 350 pożyczek w kwocie zł. 5,506.400.

Zysk zł. 18.372·$20^1/_2$ zmniejszony wskutek wyrównania obiegu obligacyj ze stanem pożyczek.

Rezerwa komunalna ma z końcem 1896 roku zł.: 198.070·93.

Oddział kolejowy wszedł już w życie w roku ubiegłym i dalszym tu czynnościom Banku nie stoją w drodze żadne przeszkody. W r. 1896 wydał zarząd Banku dwie pierwsze promesy na pożyczki w tym dziale, a to: Wydziałowi krajowemu zł. 1,050.000 na subwencyę kolei Podwysokie-Chodorów i zł. 600.000 Towarzystwu kolei lokalnej Borki-Grzymałów.

Oddział bankowy, obejmujący — jak się to samo przez się rozumie — najwięcej agend i pomnażający ich liczbę, doznał ponownego rozwoju tak w obrotach, jak w osiągniętych rezultatach, aczkolwiek targi pieniężne w r, 1896 łatwe nie były. W treściwem niniejszem sprawozdaniu Rady zbytecznem by było wymienianie licznych interesów tego działu. W sumarycznem zestawieniu tu dołączonem, a jeszcze szczegółowiej w zamknięciach rachunkowych Dyrekcyi, przedstawionym jest wierny obraz całości. Nadmieniamy tu tylko, że: pożyczki wekslowe znacznie się wzmogły, tak co do ilości, jak i wysokości rozdanego kapitału. Wzrosła jednak także wśród roku ubiegłego ilość weksli reeskontowanych i uzyskany z tego źródła kapitał do zasilenia kasy Banku.

W ciągu roku 1896 sprzedano Listów zastawnych Banku krajowego i Obligacyj komunalnych razem za zł. 5,027.000. Listy zastawne notowano $^{31}/_{12}$ 1896 — $4^1/_2$%, po 100 $^1/_4$ do 101 — 4% po $97^1/_2$ do $98^1/_2$; Obligacye komunalne 5% po $101^3/_4$ do 102, $4^1/_2$% po $101^1/_2$. Zysk ze sprzedaży efektów uczynił zł. 39.655·85. Na straty wekslowe — jak wspomnieliśmy wyżej — odpisano z zysków roku ubiegłego przeszło 7.000 zł. Odpisy takie bywają zapobiegliwością Dyrekcyi w wielu wypadkach odzyskiwane. Parcelacye doznały z pomocą oddziałów hipotecznego i bankowego w roku 1896 ułatwienia w powiatach kołomyjskim, brzeskim i stanisławowskim. Udziały w przedsiębiorstwach wynoszą jako własność Banku: zł. 212.596 czyli o zł. 7.904 mniej, albowiem tyleż odpisano z wartości udziałów w dwu przedsiębiorstwach, a to — w Związku handlowym dla Kółek rolniczych we Lwowie i w Towarzystwie krajowem dla przemysłu tkackiego „Prządka“ w Krośnie. Te dwie spółki stoją gorzej, a jest nadzieja, że przejściowo. Natomiast bardzo pomyślnie rozwijają się: Towarzystwo budowy wagonów

i maszyn w Sanoku, oraz garbarnia w Rzeszowie, obie spółki akcyjne przy pomocy Banku założone. Bez udziału kapitałami, lecz przy czynnem współdziałaniu Banku krajowego z Bankami kredytowym i hipotecznym, weszło w życie Towarzystwo dla destylacyi drzewa w Galicyi, jako Towarzystwo akcyjne; wreszcie przez krakowską Filją w Krakowie założoną tamże została w roku ubiegłym spółka komandytowa z kapitałem 200.000 zł. pod firmą „Fabryka wyrobów stolarskich i parkietniczych“. Koszta handlowe wzrosły w r. 1896 w porównaniu do lat zeszłych, a to głównie z dwóch przyczyn. 1) z powodu zasilenia funduszu emerytalnego, 2) z powodu podwyższenia podatków: Te ostatnie wzrosły w przeciągu ostatnich lat trzech o przeszło 38.700 zł., do czego znowu w przeważnej mierze przyczyniła się opłata dodatków gminnych, od których był Bank uwolniony przez pierwszych lat dziesięć swego istnienia.

Filia w Krakowie rozwija się zadowalniająco, a osiągnięte tamże w roku 1896 rezultata obrotów, wynikłości i usług oddawanych tej części kraju, stwierdzają nadzieję przy zakładaniu filii i w początkach jej istnienia wypowiadane.

Fundusze włożone wśród roku ubiegłego przez zarząd centralny w interesa filii, uzyskały zupełnie odpowiednie oprocentowanie. Kierownictwo Filii przyczyniło się także poważnie i przyczynia do zbytu emisyi Banku. Zastępstw Banku przybyło trzy: Chrzanów, Rawa i Husiatyn, a ubył Sambor. Z końcem roku było ich razem 62.

Jak świadczy osobno i szczegółowo zastępstwom poświęcona część sprawozdania Dyrekcyi, czynności tychże zawsze chętne, korzystnie współdziałają na rozwój Banku. Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze korzystały w roku ubiegłym jak i w poprzednich z zakreślonej im statutem Banku pomocy; obroty — jak to wykazuje zestawienie nasze — wzmogły się równie, jak eskont weksli podawanych przez Stowarzyszenia, na podstawie opinii i orzeczeń powołanych do tego komitetów cenzorów. Zarząd Banku wprowadził dokonywanie lustracyi Stowarzyszeń przez własnych urzędników. Czynności te bardzo energicznie i fachowo przeprowadzane, znacznie w roku 1896 postąpiły. Lustracyi przeprowadzono 47, a odnośne szczegółowe i treściwe, a nader pouczające sprawozdania — badane przez komisyę Rady Nadzorczej, są cennym materyałem orjentacyjnym dla Dyrekcyi Banku, a przyczyniając się do usuwania w wielu miejscowościach napotkanych wadliwości, wprowadzą niewątpliwie ład pożądany.

Zysk, rezerwy i majątek. — Zysk netto za rok ubiegły 1896, w sumie 146.889·37 zł., rozdzielony został podług postanowień §. 101. statutu, procentowo, między kapitał zakładowy a rezerwowe fundusze. Z końcem trzynastego roku istnienia i działalności Banku, majątek Banku doszedł do zł. 2,510.021·95½, wzrósł więc po nad sumę dotacyjną o zł. 1,510.021·95½. Rada Nadzorcza, po streszczeniu powyższem, nie może nie wyrazić uznania dla Dyrekcyi Banku, za jej pracę, troskliwość, oraz umiejętną a skuteczną zapobiegliwość. — Co też wyraziwszy, Rada uprasza:

Wysoki Wydział krajowy raczy niniejsze sprawozdanie przyjąć do wiadomości i uzyskać od Wysokiego Sejmu absolutoryum dla Zarządu Banku za rok 1896.

Lwów, dnia 19. czerwca 1897.

H. Bohdan *w. r.*
Prezes.

K. Scipio *w. r.*
Sprawozdawca.

Bank krajowy

we Lwowie.

Obroty i wynikłości.

Subaleg. do **aleg. V.** do sprawozdania LW. 64.099|1897.

Bank krajowy

Obroty i

Przedmiot	W roku 1895		
	sztuk	zł.	ct.
Obrót ogólny	—	432,373.710	34
„ kasowy	—	137,291.598	83
Zysk netto	—	111.862	37
Podania hipoteczne A	44	1,432.650	—
„ B	200	2,696.800	—
„ C	1.034	845.800	—
Emisye hipoteczne	—	4,975.250	—
„ komunalne	—	528.000	—
Zysk działu hipotecznego	—	125.312	19
„ „ komunalnego	—	30.625	78
Zaległości hipoteczne	—	192.570	44
„ komunalne	—	6.834	48
Sprzedaż emisyi Banku	—	3,085.450	—
Eskont weksli	26.192	19,067.206	27
Reeskont weksli	1.279	3,233.565	01
Obce kapitały *a*) Wkładki	—	2,028.819	78
„ *b*) Asygnaty	—	577.400	—
„ *c*) Rachunki przekazowe	—	712.736	07
„ *d*) „ bieżące	—	5,505.420	28
Dłużnicy w rachunkach bieżących	—	2,299.153	89
Zaliczki na podkład Efektów	—	799.310	13
Depozyta obce	—	9,980,321	92
Zysk z działu bankowego	—	197.263	04
Koszta handlowe	—	158.923	58
Podatki	—	81.221	22
Stowarzyszenia *a*) Eskont weksli	927	461.734	54
b) Kredyt na korzyść	—	87.135	51
c) „ „ ciężar	—	89.432	78
Obrót Kasy filii w Krakowie	—	19,528.454	33
Dział kolejowy	—	—	—

we Lwowie.

wynikłości.

W roku 1896			Mniej			Więcej		
sztuk	zł.	ct.	sztuk	zł.	ct.	sztuk	zł.	ct.
—	456,299.016	10	—	—	—	—	23,925 305	76
—	154,343.874	50	—	—	—	—	17,052.275	67
—	146.889	37	—	—	—	—	35.027	—
25	1,246.300	—	19	186.350	—	—	—	—
232	3,786.000	—	—	—	—	32	1,089.200	—
882	768.700	—	182	77.100	—	—	—	—
—	5,801.000	—	—	—	—	—	825.750	—
—	394.100	—	—	133.900	—	—	—	—
—	127.201	98	—	—	—	—	1.889	78
—	18.372	20	—	12.253	58	—	—	—
—	302.677	06	—	—	—	—	110.106	62
—	11.744	71	—	—	—	—	4.910	23
—	5,027.200	—	—	—	—	—	1,941.750	—
32.885	22,037.747	18	—	—	—	6 693	2,970.540	91
1.530	4,840.615	31	—	—	—	251	1,607.050	30
—	2,875.054	13	—	—	—	—	846.234	35
—	539.000	—	—	38.400	—	—	—	—
—	904.769	20	—	—	—	—	192.033	13
—	5,864.840	19	—	—	—	—	359.419	91
—	2,397.334	33	—	—	—	—	98.180	44
—	984.359	49	—	—	—	—	185.049	36
—	11,704.913	66	—	—	—	—	1,724.591	74
—	263.741	69	—	—	—	—	66.478	65
—	172.563	42	—	—	—	—	13.639	83
—	88.679	90	—	—	—	—	7.458	68
1.983	1,106.750	44	—	—	—	1.056	645.015	90
—	136.072	22	—	—	—	—	48.936	71
—	70.735	33	—	18.697	45	—	—	—
—	28,039.495	55	—	—	—	—	8,511.041	22
—	1,650.000	—	—	—	—	—	1,650.000	—

Rozdział zysków.

Działy	za rok 1895		za rok 1896	
	Zł.	ct.	Zł.	ct.
40% do kapitału zakładowego	44.744	95	58.755	75
30% „ funduszu rezerwowego	33.558	71	44.066	81
20% „ rezerwy hipotecznej	22.372	47	29.377	87
10% „ „ komunalnej	11.186	24	14.688	94
Razem	111.862	37	146.889	37

Majątek Banku.

Dział	31|12 1895		31|12 1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Kapitał zakładowy	1,435.974	63	1,494.730	38
Fundusz rezerwowy	401.357	75	462.300	58
Rezerwa hipoteczna	309.692	49	354.920	36
„ komunalna	182.396	44	198.070	63
Razem	2,329.421	31	2,510.021	95

Bank krajowy

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem

1896.

LWÓW.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Sprawozdanie

Dyrekcyi Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Przedkładając sprawozdanie za r. 1896. zauważyć wypada, iż rozwó Banku w tym roku był zupełnie normalnym. Pewien zastój na targu efektów; który przez cały rok był widocznym, utrudnił nam o tyle zbyt naszych emisyi, iż takowy nie postępował równym krokiem z przyrostem materyału ze zrobionych interesów hipotecznych. To też zapas własnych efektów powiększył się o przeszło milion zł. w. a. i umniejszył o tyle środki obrotowe Banku. Pomimo to jednak znajdował Bank zawsze łatwo i tanio pieniądze na wszystkie interesa, których potrzeby miał zaopatrywać.

Sprzedaż i kurs emisyi bankowych.

Zapas 4% i 4½% listów zastawnych Banku i 4½% i 5% obligacyj komunalnych wynosił z końcem roku 1895 . . . . zł. 2,919.900
nowe emisye tych walorów wynosiły w r. 1896 . . . „ 6,195.100
zł. 9,115.000
gdy zaś zapas 4% i 4½% listów zastawnych i 4½% i 5% obligacyj komunaln. Banku wynosił 31. Grudnia 1896 „ 4,087.800
przeto w ciągu roku 1896 umieszczono . . . . zł. 5,027.200

Zysk na sprzedaży i kupnie efektów własnych wynosi w roku ubiegłym zł. 39.655·85.

Dnia 31. Grudnia 1896 notowały 4% listy zastawne Banku: 97·50 – 98·50, 4½% listy: 100·25—101, 4½% obligacye komunalne: 100·50, zaś 5% obligacye komunalne: 101·75—102%.

Sprzedaż emisyi bankowych i wypłata ubiegających kuponów i wylosowanych listów i obligacyi komunalnych odbywała się, jak w latach ubiegłych, w kasie głównej Banku i we Filii w Krakowie, a oprócz tego w Zastępstwach w Bochni, Drohobyczu, Jaworowie, Nowym Sączu, Podhajcach, Rzeszowie, Sanoku, Sokalu, Stanisławowie, Stryju i Tarnopolu, jakoteż we Wiedniu w c. k. uprz. austr. Banku dla krajów koronnych, Union-Banku i w Towrrzystwie akcyjnem „Merkur“, w Beneszowie, Bernie, Budziejowicach Igławie, Pardubicach, Pilznie czeskiem, Taborze i Pradze w „Živnostenska Banka pro Čechy a Moravu“, w Bielsku, Gablonz, Jaegerndorf, Ołomuńcu, Reichenbergu, Zatcu i Pradze w „Böhmische Union-Bank“, w Tryeście w filii Union-Banku, a w Insbrucku u firmy bankowej Payr & Sonvico.

Interes parcelacyjny.

Za pośrednictwem swego oddziału hipotecznego ułatwił Bank w r. 1896 parcelacyę majątku Gody w pow. Kołomyjskim i Markowej w pow. Brzeskim, natomiast środków do parcelacyi dóbr Mykietyńce w pow. Stanisławowskim dostarczył Bank ze swych funduszów bankowych.

Udziały Banku w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych.

Z założonych przedsiębiorstw przemysłowych przy pomocy Banku w latach ubiegłych rozwija się szczególnie pomyślnie „Pierwsze gal. Towarzystwo akcyjne budowy wagonów i maszyn w Sanoku“ i „Akcyjna Garbarnia w Rzeszowie“. Bank krajowy nie powiększył w roku ubiegłym swego udziału w kapitale zakładowym tych przedsiębiorstw, natomiast dostarczał im, przy zupełnem zresztą bezpieczeństwie, funduszów obrotowych. Przy współudziale Filii Banku w Krakowie utworzoną została Spółka komandytowa z kapitałem 200.000 zł. w. a., która objęła istniejącą tamże fabrykę wyrobów stolarskich i parkietniczych „Bracia Muranyi, Stryjeński i Sp.“; — w tem przedsiębiorstwie Bank nie wziął udziału w kapitale zakładowym, lecz poparł je stosownym kredytem, celem dostarczenia kapitału obrotowego. Również wziął Bank udział łącznie z Bankiem Hipotecznym i Gal. Bankiem kredytowym — bez jakiegokolwiek pieniężnego współudziału w roku ubiegłym — w uzyskaniu koncesyi i wprowadzeniu w życie „Pierwszego galicyjskiego Towarzystwa dla destylacyi drzewa.“

Oddział hipoteczny. Interes hipoteczny Banku wykazuje w roku 1896 dalszy wzrost, jak to widoczne z poniższego zestawienia cyfrowego:

	Z roku 1895 pozostało niezałatwionych:		
365	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę	zł.	3,053 200·—
	w roku 1896 weszło nowych:		
1.751	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę	„	9,422 650·—
	razem więc było w roku 1896 do załatwienia:		
2.116	podań na	zł.	12,475.850·—
	z czego Bank w roku 1896 załatwił odmownie:		
431	podań na kwotę	„	3,711.300·—
	z pozostałych zaś:		
1.685	podań na kwotę	zł.	8,764.550·—
	wydał Bank nowych promes:		
1.390	na pożyczki hipoteczne w kwocie	„	6,702.500.—
	pozostaje jeszcze niezałatwionych:		
295	podań na kwotę	zł.	2,062.050·—

Natomiast wypłacił Bank w ciągu r. 1896 walutę:

25	pożyczek na dobra ziemskie w kwocie	zł.	1,246.300·—
232	„ „ realności miejskie w kwocie	„	3,786.000·—
882	„ „ włościańskie w kwocie	„	768.700·—
1.139	„ razem w kwocie	zł.	5,801.000.—

co łącznie z pożyczkami, wypłaconymi przez Bank w latach poprzednich, czyni: 8.295 pożyczek w ogólnej sumie zł. 51,645.450·—, a mianowicie:

1. na dobra ziemskie 571 pożyczek w ogólnej sumie 20,917.550 zł., czyli 40·50%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 33·34%;
2. na domy murowane w miastach, opłacających podatek domowo-czynszowy, a do korzystania z kredytu hipotecznego przez Wydział krajowy dopuszczonych, 2.179 pożyczek w ogólnej sumie 25,963.400 zł., czyli 50·27%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 46·66%;

3. na małą własność rolną, przeważnie włościańską, 5,545 pożyczek w ogólnej sumie 4,764.500 zł., czyli 9.23%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 47·90%.

Z promes pozostałych w obiegu z roku 1895 łącznie z wydanymi w roku 1896 na:

2.216	pożyczek w kwocie	zł. 12,309.300·—
156	promes nie zostało przyjętych w kwocie . .	„ 2,084.050·—
	z pozostałej reszty:	
2.060	promes na kwotę	zł. 10,225.250·—
	zrealizowano w ciągu roku 1896, jak wyżej wykazano:	
1.139	pożyczek na kwotę	zł. 5,801.000·—
921	więc promes pozostaje w obiegu na kwotę .	„ 4,424.250·—

Niespłaconych z dniem 31. Grudnia 1896 pożyczek pozostało:

3.204	4% pożyczek w kwocie	zł 19,195.631·70½
4.028	4½% „ „	„ 17.901.778.55
7.232	pożyczek w łącznej kwocie	zł. 37,097.410·25½

Przez udzielenie 4% pożyczek przeprowadzono w r. 1896 konwersye dawniejszych 4½% pożyczek Banku dla 80 dłużników z resztującą kwotą kapitałową 1,655.711 zł. 70 ct. w. a.

Z końcem roku 1896 zalegały raty:

u	2	dłużników raty z r.	1892 w sumie . . .	zł.	453·36
„	9	„ „ „	1893 „ . . .	„	8.205·23
„	22	„ „ „	1894 „ . . .	„	13.912 50
„	212	„ „ „	1895 „ . . .	„	58 084·60½
„	1148	„ „ „	1896 „ . . .	„	222.021 37
u 1148 dłużników wynosiła cała zaległość ratalna . .				zł.	302.677·06½

w czem zaległy kapitał wynosił kwotę zł. 81.977·19 czyli 0·22% kapitału bieżącego.

Z powyższych zaległości wypada zaległość zł. 151 631·54 u 44 dłużników na większe posiadłości, zł. 57.909·46 u 87 dłużników na realności miejskie, a zł. 93.136·06½ u 1.017 dłużników na grunta włościańskie.

Zysk w oddziale hipotecznym z roku 1896 wyniósł zł. 127.201·98, zwiększył się przeto o zł. 1.889 78½.

Fundusz rezerwy specyalnej dla oddziału hipotecznego, wynoszący z dniem 31. Grudnia 1895 roku zł. 309.692·49, doszedł w ciągu r. 1896 do sumy zł. 354.920 36, został zatem powiększony o zł. 45.227·87.

Z dniem 31. Grudnia 1896 znajdowało się w obiegu listów zastawnych Banku krajowego: 4% na sumę zł. 19,248.450, zaś 4½% na sumę zł. 17,613.750·—, czyli na ogólną sumę zł. 36,862.200·—; natomiast pożyczki udzielone przez Bank po strąceniu funduszu, złożonego na umorzenie, wynosiły zł. 37,097.410 25½.

Oddział komunalny. Bank krajowy udzielił w roku 1896 pożyczek w obligacyach komunalnych w ogólnej sumie zł. 394.100·—. Z liczby 350 pożyczek, udzielonych przez Bank w ciągu jego istnienia w ogólnej sumie 5,506.400 zł., przypada:

1. na powiaty: 71 pożyczek w ogólnej sumie 1,689.000 zł., czyli 30·67%;
2. na gminy miejskie: 150 pożyczek w ogólnej sumie 3,394.400·— zł., czyli 61·64%;
3. na gminy wiejskie: 129 pożyczek w ogólnej sumie 423.000·— zł., czyli 7·69%.

Raty, przypadające Bankowi na spłatę kapitału i na procent, wpływały w oznaczonym terminie, lub wkrótce po terminie. Wynosiły one w roku ubiegłym zł. 300.775·51, pozostało zaś do ściągnięcia zaległych tylko z roku 1896: 43 rat w kwocie zł. 11.744·71 z pomiędzy 350 udzielonych pożyczek w kwocie 5,506.400 zł.

Zysk w oddziale komunalnym w r 1896 wynosi zł. 18.372·20½, zmniejszył się przeto o zł. 12.253·57½ skutkiem dalszego zrównania się obiegu obligacyi komunalnych ze stanem pożyczkowym.

Rezerwa tego oddziału, będąca własnością Banku, wynosiła z końcem r. 1896 zł. 198.070·63½ i powiększyła się w r. 1896 o kwotę zł. 15.674·19.

Oddział kolejowy. W roku ubiegłym wszedł ostatecznie w życie oddział kolejowy i Bank udzielił dwie pierwsze w tym dziale promesy, a mianowicie

Towarzystwu kolei lokalnej Borki-Grzymałów 600.000 zł. w. a.

Wydziałowi krajowemu na subwencyę dla kolei Podwysokie-Chodorów 1,050.000 zł. w. a.

Realizacya tych promes, jakoteż udzielanie dalszych promes nastąpić już może w bieżącym roku bez żadnych przeszkód.

Oddział bankowy. Całkowity obrót z wszystkich operacyi Banku we Lwowie i Krakowie w roku 1896 wynosi sumę zł. 456,?99.016·10 w. a.

Obrót kasowy wynosił w r. 1896 w Banku we Lwowie, Krakowie i Zastępstwach: zł. 154,343.874·50½ w. a

W ciągu r. 1896 podano do skupu:

41.160 sztuk weksli i warrantów na ogólną sumę . zł. 27,837.391·42

z tego odmówił Bank przyjęcia:

8.275 sztuk na sumę . . . . . „ 5.799.644·24

zaś 32.885 sztuk na sumę . . . . . zł. 22,037.747·18

czyli 79·16% ogólnej kwoty zgłoszonej Bank zeskontował.

W porównaniu z r. 1895 podano do skupu w r. 1896 więcej o 14.035 sztuk weksli w kwocie zł. 7,433.621·86 i zeskontowano więcej 6.693 sztuk weksli na kwotę zł. 2,970.540·91 Stan portfelu wekslowego z dniem 31. Grudnia 1896 zwiększył się o 970 sztuk i kwotę zł. 766.395·37.

Bank reeskontował w r. 1896, 1.530 sztuk weksli na ogólną sumę zł. 4,840.615·31, a zatem więcej jak w roku ubiegłym o 251 sztuk weksli i kwotę zł. 1,607.050·30.

Inne interesa oddziału bankowego wyjaśnia dostatecznie dołączone zamknięcie rachunkowe.

Ogólny zysk w oddziale bankowym wyniósł w r. 1896 zł w. a. 263.741·69 i zwiększył się w porównaniu z takimże zyskiem z. r. 1895 o kwotę zł. 66.478·65 ct.

Oddział interesów bankowych ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi. Osobny komitet cenzorów, odpowiednio do §. 95 statutu bankowgo dla tego oddziału ustanowiony, dopuścił do kredytu wekslowego w Banku krajowym na rok 1896: 112 stowarzyszeń. W ciągu tegoż roku Bank eskontował 6.496 sztuk ich weksli na ogólną sumę zł. 3,789.292·56; saldo tych weksli z dniem 31. Grudnia 1896 wynosiło sztuk 1.983 na zł. 1,106.750 ct. 44, a razem z reeskontowanymi 2.109 sztuk na zł. 1,302.324·28.

Oprócz tego korzystały stowarzyszenia z kredytu, podlegającego ocenieniu komitetu cenzorów, istniejącego wedle §. 78. statutu bankowego, a

stowarzyszenia, będące zarazem Zastępstwami Banku, były także dłużnikami Banku w rachunku bieżącym (dotacye kasowe). Z końcem roku 1896 wynosiło saldo netto na rzecz Zastępstw zł. 65.336·88½, a mianowicie: 21 Zastępstw miało w Banku na rachunku dotacyjnym do żądania kwotę zł. 136.072·22, natomiast 44 Zastępstw było dłużnych kwotę zł. 70.735·33½.

Filia w Krakowie.

Rozwój Filii w Krakowie był w roku ubiegłym wcale zadowalającym, a nadzieje, wypowiedziane w tym kierunku w poprzedniem sprawozdaniu, ziściły się w zupełności. Filia spełniła nałożone na nią zadanie, doprowadziła do całkiem pokaźnych obrotów i przyniosła Bankowi zupełnie już odpowiedne oprocentowanie włożonych przez Zakład Centralny funduszów w interesa Filii.

Czynności Banku w Zastępstwach.

Liczba Zastępstw Banku wynosiła do końca roku 1895: 60; w roku 1896 przybyły trzy zastępstwa, a mianowicie: Chrzanów, Husiatyn i Rawa ruska, ubyło zaś jedno, mianowicie: Sambor; w ogóle więc wynosi liczba Zastępstw: 62. O obrotach i czynnościach Banku, załatwianych przez Zastępstwa, daje obraz szczegółowy załącznik 1-szy do zamknięć rachunkowych za rok 1896 (str. 18—19), dowodzący chętnego i pożytecznego współdziałania Zastępstw i korzystnego tychże wpływu na rozwój Banku.

Czysty zysk i rezerwy Banku.

Przypadający na rok 1895 zysk z operacyj bankowych wynosił zł. 111.862·37, zysk zaś z r. 1896 wynosi zł. 146.889·37, czyli o zł. 35.027·— więcej. Zysk ten został po myśli postanowienia §. 101 statutu bankowego rozdzielony między majątek zakładowy i rezerwy Banku.

Uwzględniając powyższe powiększenie wynosi obecny majątek Banku w kapitale zakładowym i rezerwach zł. 2,532.643·45½, strącając zaś kwotę zł. 22.621·50, będącą własnością dłużników komunalnych, wynosi zwiększenie się majątku Banku po nad pierwotną dotacyę 1,000.000 zł kwotę zł. 1,510.021·95½, uzbieraną przez Bank w ciągu trzynastu lat jego istnienia.

XIII.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKOWE

BANKU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

za rok

1896.

Zamknięcie rachunkowe

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

za rok 1896.

Obrót.

Całkowity obrót ze wszystkich operacyi Banku wynosił od dnia 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1896 . . . . . w. a. zł. 456,299.016·10

Kasa.

Gotowizna w Banku:

Pozostałość z dnia 31. Grudnia 1895 wynosiła .	w. a. zł.	150.158·39	
Od dnia 1. Stycznia do 31. Grudnia 1896 wpłynęło .	„ „ „	54,867.157·79½	
	w. a. zł.	55,017.316·18½	
Wypłaty w tymże czasie wynosiły . . .	„ „ „	54,763.590·20	
Pozostałość kasowa w Banku z dnia 31. Grudnia 1896 . . .			w. a. zł. 253.725·98½
Obrót kasowy w Banku w roku 1896 . .	w. a. zł.	109,630.747·99½	

Gotowizna w Filii krakowskiej:

Pozostałość z dnia 31. Grudnia 1895 wynosiła .	w. a. zł.	66.123·61	
Od dnia 1. Stycznia do 31. Grudnia 1896 wpłynęło .	„ „ „	14,024.099·25	
	w. a. zł.	14,090.222·86	
Wypłaty w tymże czasie wynosiły . . .	„ „ „	14,015.396·30	
Pozostałość kasowa w Filii Banku z dnia 31. Grudnia 1896 . .			„ „ „ 74.826·56
Obrót kasowy w Filii Banku w roku 1896 .	w. a. zł.	28.039.495·55	

Dotacye kasowe w Zastępstwach:

Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1895 na ciężar Zastępstw wynosiła	w. a. zł.	2.297·27½	
Od dnia 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1896 dotowano Zastępstwa łączną sumą	„ „ „	8,302.998·40	
	w. a. zł.	8,305.295·67½	
W tymże czasie Zastępstwa wypłaciły . .	w. a. zł.	8,370.632·56	
Obrót dotacyi kasowych w Zastępstwach w r. 1896 .	„ „ „	16,673.630·96	
Łączny obrót kasowy wynosił . .	w. a. zł.	154,343.874·50½	
Łączna pozostałość kasowa z dniem 31. Grudnia 1896 na ciężar Zastępstw .			„ „ „ 70.735·33½
na korzyść Zastępstw: w. a. zł. 136.072·22			w. a. zł. 399.287·88

Efekta własne, eskontowane i w komisie.

a) własne:

Z dniem 31. Grudnia 1895 r. Bank posiadał na własność papierów publicznych wart. imien.	w. a. zł.	3,011.350·—	za sumę	w. a. zł.	2,955.706·37
Od dnia 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1896 nabyto papierów publicznych wart. imien.	„ „ „	12,005.450·—	„ „	„ „ „	11,797.967·92
Różnica kursu wynosi				„ „ „	39.655·85
Do przeniesienia .	w. a. zł.	15,016.800·—		w. a. zł.	14,793.330·14

Z przeniesienia .	w. a. zł. 15,016.800·—	za sumę	w. a. zł. 14,793.330·14		
W tymże czasie sprzedano papierów publicznych wartości imiennej . . .	„ „ „ 10,860.800·—	„ „	„ „ „ 10,736.768·44		
Pozostałość efektów własnych wynosi z dn. 31. Grudnia 1896:					
a) w papierach kraj.	w. a. zł. 68.200·—				
b) w papierach włas. emisyj . .	„ „ „ 4,087.800·—	wart. im. w. a. zł. 4,156.000·—	za sumę	w. a. zł. 4,056.561·70	

b) eskontowane:

Z d. 31. Grudnia 1895 pozostawało wylosowanych efektów wart. imien. .	w. a. zł. 2.054·22		w sumie	w. a. zł. 2.035·51	
Od dn. 1. Stycznia do 31. Grudnia 1896 eskontowano efekta wylosowane wart. imiennej . .	w. a. zł. 308.279·64	na zł. 307.273·93			
Dyskonto wynosi		„ 947·93			
		w sumie		„ „ „ 308.221.86	
	w. a. zł. 310.333·86			w. a. zł. 310.257·37	
W tymże czasie zrealizowano wylosowanych efektów wart. imiennej .	„ „ „ 307.794·75	na sumę		„ „ „ 307.789·69	
Pozostałość wylosowanych efektów z dnia 31. Grudnia 1896 wart. imien. .	w. a. zł. 2.539·11		na sumę	„ „ „	2.467·68

c) w komisie:

Z dniem 31. Grudnia 1895 pozostawało w zapasie papierów publicznych na rachunek osób trzecich . .	w. a. zł. 13.100·—		za sumę	w. a. zł. 12.739·75	
Od 1. Stycznia do 31. Grudnia 1896 nabyto z polecenia i na rachunek osób trzecich papier. publicz. wart. imien.	„ „ „ 1,154.062·95		za sumę	„ „ „ 1,114.741·27	
	w. a. zł. 1,167.162·95			w. a. zł. 1,127.481·02	
Z tych efektów zrealizowano w tymże czasie wart. imien.	„ „ „ 1,154.562·95		za sumę	„ „ „ 1,115.155·97	
Zapas papierów publ. wraz z narosłymi procentami, pozostających na rachunku osób trzecich wynosi wart. imiennej . .	w. a. zł. 12.600·—			za sumę	„ „ „ 12.325·05
Łączna pozostałość efektów własnych, eskontowanych i w komisie z dniem 31. Grudnia 1896 roku podług załączonego wykazu wynosi . .					w. a. zł. 4,071.354·43

Weksle.

Z dniem 31. Grudnia 1895 r. pozostawało w portfelu weksli zeskontowanych i inkasowych, jakoteż warrantów . . .			5.556	sztuk na sumę w. a. zł.	5,336.928·63
W ciągu r. 1896 przyjęto do portfelu weksli i warrantów			32.885	„ „ „ „ „ „	22,037.747·18
		razem	38.441	„ „ „ w. a. zł.	27,374.675·81
W tymże czasie:					
spłacono	31.504 sztuk na w. a. zł. 20,303.542·83				
pozostało w reesk.	411 „ „ „ „ „ „ 967.808·98		31.915	„ „ „ „ „ „	21,271.351·81
Pozostaje z d. 31. Grudnia 1896 weksli i warrantów			6.526	„ „ „ w. a. zł.	6,103·324·—
W powyższej sumie mieszczą się weksle:					
a) na Lwów, Kraków i Zastępstwa . . .			3.987	„ „ „ w. a. zł.	3,967.535·28
b) od stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych .			1.983	„ „ „ „ „ „	1,106.750·44
c) inkasowe			130	„ „ „ „ „ „	51.659·30
d) warranty Lwów i Kraków			15	„ „ „ „ „ „	9.570.—
		w portfelu	6.115	„ „ „ w. a. zł.	5,135.515·02
Reeskontowano weksli:					
a) na Lwów	285 sztuk na w. a. zł. 772.235·14				
b) od stowarzyszeń	126 „ „ „ „ „ 195.573·84		411	„ „ „ „ „ „	967.808·98
		jak powyżej	6.526	„ „ „ w. a. zł.	6,103.324·—

Zaliczki na zastaw efektów.

Z d. 31. Grudnia 1895. pozostawało udzielonych pożyczek na	223	zastawów	w. a. zł.	76.353·—
Od d. 1. Stycznia do 31. Grudnia 1896 udzielono	„	„ 179	„	„ „ „ 117.897·05
	razem na	402	„	w. a. zł. 194.250·05
Zwrócono w tymże peryodzie	„	179	„	„ „ „ 112.019·05
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1896. r. na		223	„	w. a. zł. 82.231·—
zabezpieczonych efektami, wskazanymi w §. 3. D. lit. d. statutu w imiennej wartości				. w. a. zł. 98.000·—

Rachunek bieżący pokryty efektami.

Z dniem 31. Grudnia 1895 pozostawało rachunków pokrytych papierami publicznymi	u stron	133	z sumą	w. a. zł. 722.957·13
W ciągu roku 1896 przybyło	stron	60	i suma	„ „ „ 2,255.124·34
	razem stron	193	w sumie	w. a. zł. 2,978.081·47
Z tego ubyło w tymże czasie	„	32	i suma	„ „ „ 2,075.952·98
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1896 r. stron		161	ze sumą	w. a. zł. 902.128·49
pokrytą efektami wartości imiennej				. w. a. zł. 4,578.594·35

Dłużnicy i wierzyciele w rachunku bieżącym.

Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1895 r. wynosiła na ciężar Banku . .	w. a. zł. 3,206.151·98½
Obroty w ciągu roku 1896 wynoszą na rzecz korespondentów . . .	„ „ „ 57,716.153·88½
	w. a. zł. 60,922.305·87
zaś na ich ciężar	„ „ „ 57,454.800·01
Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1896 r. na ciężar Banku wynosi . .	w. a. zł. 3,467.505·86

składa się z sum:

Aktywa.

Conti lori:

a) pozostałości z bieżących dyspozycyi korespondentów .	w. a. zł. 101·—		
b) zaliczki krótko zwrotne .	„ „ „ 1.564·71	w. a. zł.	1.665.71
	do przeniesienia „ „ „		1.665·71

z przeniesienia w. a. zł. 1.665·71

Conti nostri:

a) rachunki w bankach .	w. a. zł.	2,095.492·74½			
b) należytości u stron, zabezpieczone podkładem .	„ „ „	121.537·62			
c) weksle do zainkasowania u korespondentów . .	„ „ „	104.839·27			
d) dłużnicy z weksli protestowanych*) . . .	„ „ „	72.416·88			
e) realności z licytacyi nabyte	„ „ „	1.382·11	„ „ „	2,395.668·62½	w. a. zł. 2,397.334·33½

Passywa.

Conti lori:

a) sumy do dyspozycyi korespondentów . . .	w. a. zł.	1,580.625·74		
b) weksle do zainkasowania z pn.	„ „ „	76.928·23		
c) sumy lokacyjne . .	„ „ „	3,788.629·60	w. a. zł.	5,446.183·57

Conti nostri:

a) sumy zatrzymane przy realizacyi pożyczek hipotecznych, kaucye i inne należytości od Banku . .	w. a. zł.	269.266·06½				
b) należytości za odcięte kupony	„ „ „	149.390·56	„ „ „	418.656·62½	„ „ „	5,864.840·19½
				pozostaje jak drugostronnie	w. a. zł.	3,467.505·86

Obce kapitały:

a) asygnaty, czeki i wkładki oszczędności:

Z dniem 31. Grudnia 1895 pozostawało lokowanych w Banku kapitałów na

asygnaty kasowe			w. a. zł.	577.400·—		
na oddział żyrowy:						
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	494·828·72				
„ „ „ B.	„ „ „	115.517·50				
„ „ „ C.	„ „ „	102.389·85	„ „ „	712.736·07		
na wkładkach oszczędności . . .			„ „ „	2,028.819·78	w. a. zł.	3,318.955·85

Od d. 1. Stycznia do d. 31. Grudnia 1896 wpłynęło

na asygnaty kasowe			w. a. zł.	340.700·—		
na oddział żyrowy:						
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	11,987.496·31				
„ „ „ B.	„ „ „	392.752·10				
„ „ „ C.	„ „ „	373.536·23	„ „ „	12,753.784·64		
na wkładki oszczędności . . .			„ „ „	4,926.674·88	„ „ „	18,021.159·52
					w. a. zł.	21,340.115·37

W tymże czasie zwrócono z lokacyi:

na asygnaty kasowe			w. a. zł.	379.100·—		
na oddział żyrowy:						
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	11,763.299·10				
„ „ „ B.	„ „ „	419.184·40				
„ „ „ C.	„ „ „	379.268·01	„ „ „	12,561.751·51		
na wkładki oszczędności . . .			„ „ „	4,080.440·53	„ „ „	17,021.292·01

*) Do dnia ogłoszenia niniejszego sprawozdania spłacono 5.391 zł. 67 ct. w. a., na pokrycie możliwych strat odpisano ze zysków r. 1896 i z dawniejszej rezerwy 16.579 zł. 71½ ct. w. a., reszta 50.442 zł. 49½ ct. w. a. ma dostateczne pokrycie.

Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1896 kapitałów obcych:

w asygnatach kasowych			w. a. zł.	539.000·—	
w oddziale żyrowym:					
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	719.025·93			
„ „ „ B.	„ „ „	89.085·20			
„ „ „ C.	„ „ „	96.658·07	„ „ „	904.769·20	
na wkładkach oszczędności . . .			„ „ „	2,875.054·13	w. a. zł. 4,318.823·33

b) wierzyciele w rachunku bieżącym:

Jak w poprzednim ustępie	„ „ „	5,864.840·19½
Obce kapitały z dniem 31. Grudnia 1896 łącznie	w. a. zł.	10,183.663·52½

Spis załączników do zamknięć rachunkowych

z dniem 31. Grudnia 1896.

1. Przegląd czynności Zastępstw Banku krajowego 17
2. Wykaz papierów publicznych, stanowiących własność funduszów rezerwowych i Banku . . 20
3. Wykaz depozytów osób trzecich według kategoryi efektów i rodzaju depozytu 21
4. Wykaz ruchu pożyczek hipotecznych 24
5. Wykaz udzielonych pożyczek hipotecznych 25
6. Wykaz ruchu pożyczek komunalnych 26
7. Wykaz emisyi Banku 27
8. Zamknięcie rachunku zysków i strat 28
9. Bilans Banku 30
10. Bilans stałego funduszu przemysłowego 32
11. Przegląd zestawień Bilansów z lat $188^3/_4$—1896 33

Przegląd

czynności

ZASTĘPSTW BANKU KRAJOWEGO

w roku

1896.

Liczba bieżąca	Zastępstwo	Obrót pozycyi kasowych		Weksle podane przez Zastępstwa do skupu			Weksle zeskontowane przez Bank		
		zł.	ct.	sztuk	zł.	ct.	sztuk	zł.	ct.
1	Biecz	46.487	24½	7	3.285	—	5	2.435	—
2	Bochnia	250.218	81	2	23.500	—	2	23.500	—
3	Bóbrka	123.046	81	20	23.460	—	16	20.160	—
4	Borszczów	70.052	34½	32	30.810	—	21	20.160	—
5	Brody	27.838	62	72	21.396	—	19	1.338	64
6	Brzesko	70.139	05	1	700	—	—	—	—
7	Brzeżany	88.083	84	35	26.070	—	31	21.220	—
8	Chrzanów	9.013	24	—	—	—	—	—	—
9	Cieszanów	71.477	58	1	3.000	—	1	3.000	—
10	Czortków	64.692	37	9	13.000	—	4	5.000	—
11	Dąbrowa	290.116	55	5	8.900	—	4	7.400	—
12	Dębica	167.612	28	111	110.020	—	101	93.320	—
13	Dobromil	258.088	36	115	110.000	—	102	92.100	—
14	Drohobycz	180.996	16	15	12.876	37	5	4.800	—
15	Dukla	69.016	18	36	37.930	08	14	12.625	35
16	Gliniany	116.103	23	10	6.560	—	8	4.510	—
17	Husiatyn	35.054	37	4	4.500	—	3	3.000	—
18	Jarosław	355.250	20½	188	127.175	18	94	69.086	06
19	Jasło	203.611	15	17	18.600	—	10	10.600	—
20	Jaworów	114.725	83½	59	36.950	—	55	31.250	—
21	Kamionka Strumiłowa	83.271	76	—	—	—	—	—	—
22	Kałusz	64.769	62	50	23.573	03	36	15.379	30
23	Kołomyja	941.754	10	1.251	230.472	77	1.185	211.846	—
24	Krosno	45.572	28	3	7.200	—	3	7.200	—
25	Limanowa	188.278	88	149	99.704	—	138	92.151	—
26	Lisko	380.115	47½	126	97.658	02	57	45.762	17
27	Lwów	152.646	79	—	—	—	—	—	—
28	Łańcut	435.778	41	32	43.650	—	19	29.000	—
29	Maków	109.493	02	9	12.162	06	8	12.002	06
30	Mielec	149.756	88	38	42.890	—	35	34.890	—
31	Mościska	123.534	02	22	37.890	—	18	26.830	—
32	Myślenice	529	15	—	—	—	—	—	—
33	Nadwórna	57.108	78	21	19.900	—	2	1.750	—
34	Nowy-Sącz	77.456	55	4	883	—	3	283	—
35	Oświęcim	129.994	85	17	4.302	82	9	1.730	—
36	Podhajce	332.697	29	85	134.790	—	78	115.290	—
37	Przemyśl	961.267	60	485	457.787	80	413	381.210	—
38	Przemyślany	518.607	45	455	229.485	—	439	217.185	—
39	Radziechów	301.956	21	8	10.300	—	7	9.700	—
40	Rawa ruska	6.612	97½	—	—	—	—	—	—
41	Rohatyn	132.001	90	18	21.140	—	17	18.140	—
42	Ropczyce	155.650	33	—	—	—	—	—	—
43	Rudki	20.770	89	13	29.600	—	13	29.600	—
44	Rzeszów	368.580	11	75	119.350	—	43	78.200	—
45	Sambor	57.745	60	—	—	—	—	—	—
46	Sanok	694.410	08	558	384.242	23	445	277.646	72
47	Śniatyn	55.195	97	38	14.010	38	13	9.920	—
48	Sokal	368.665	21½	44	43.257	—	38	36.157	—
49	Stanisławów	3.844.691	94	4.168	1,067.019	50	3.192	868.235	14
50	Stryj	468.748	30	624	223.322	46	474	138.057	27
51	Tarnobrzeg	13 236	48	—	—	—	—	—	—
52	Tarnopol	345.805	33½	14	19.090	—	10	14.390	—
53	Tarnów	466.032	93	151	80.585	77	83	44.792	74
54	Trembowla	104.186	65	—	—	—	—	—	—
55	Tłumacz	138.686	13	43	43.393	—	34	35.878	—
56	Turka	38.568	77	16	10.960	—	10	3.610	—
57	Wadowice	4.672	05	—	—	—	—	—	—
58	Wieliczka	953.540	96	388	360.460	—	374	337.210	—
59	Zaleszczyki	137.499	91	45	28.331	53	19	6.720	75
60	Zbaraż	177.560	83½	22	26.400	—	19	22 700	—
61	Złoczów	282.573	23½	66	54.138	—	60	46.838	—
62	Żółkiew	123.420	63	20	12.830	—	14	8.130	—
63	Żydaczów	48.610	39	4	5.250	—	—	—	—
		16,673.630	96	9.801	4,614.761	—	7.803	3,598·939	20

Weksle inkasowane przez Zastępstwa na rzecz Banku			Efekta sprzedane przez Zastępstwa	Podań hipotecznych wniesiono w Zastępstwach		Pożyczek hipotecznych wypłaciły Zastępstwa		Lokacyi na rzecz Banku przyjęły Zastępstwa	
sztuk	zł.	ct.	i. w. zł.	sztuk	zł.	sztuk	zł.	zł.	ct.
17	4.523	76	—	1	2.500	—	—	—	—
29	4.219	46	500	—	—	1	7.500	38.651	90
129	36.065	92	—	27	16.380	28	25.350	—	—
25	10.070	—	—	19	15.050	9	7.550	—	—
63	6.908	99	—	12	9.100	10	8.500	326	—
1	120	—	—	23	91.115	1	1.350	3.842	75½
275	29.028	—	—	7	11.200	7	10.200	—	—
9	1.877	93	—	3	4.800	—	—	—	—
23	52.522	40	—	9	10.300	7	3.650	—	—
72	17.720	25	—	21	25.050	9	16.900	—	—
12	7.098	99	—	12	12.150	5	3.200	—	—
17	3.976	71	—	23	20.700	11	9.650	—	—
133	87.000	40	—	6	5.450	6	6.250	5.179	—
71	12.434	22	40.650	9	11.300	11	14.200	6.700	—
17	14.426	75	—	1	600	1	600	—	—
39	8.549	32	—	29	38.300	11	14.300	—	—
7	2.404	60	—	22	20.850	10	9.850	—	—
201	90.180	96	—	27	22.000	30	32.250	5.126	24½
72	22.207	53	—	6	5.600	4	4.900	3.119	69
26	2.573	28	—	33	40.675	10	8.900	2.101	07
84	11.043	23	—	15	14.250	5	4.750	783	34
60	10.104	67	—	72	66.550	5	3.800	—	—
548	129.486	66	—	51	116.050	45	28.850	12.607	99
26	4.958	59	—	1	1.000	1	700	—	—
—	—	—	—	10	10.800	2	4.750	—	—
170	103.459	26	—	10	11.100	3	2.000	18.063	62
—	—	—	—	76	60.900	61	49.300	—	—
110	41.498	98	—	60	46.305	13	10.150	—	—
10	10.951	30	—	—	—	—	—	—	—
54	36.190	30	—	19	44.350	11	19.750	—	—
49	32.208	08	—	14	7.550	17	9.500	776	08
—	—	—	—	1	2.000	—	—	—	—
109	13.907	35	—	11	17.800	1	700	—	—
94	20.347	44	100	1	3.000	3	12.000	—	—
17	3.695	88	—	—	—	—	—	—	—
155	17.791	98	300	19	46.200	19	17.050	—	—
108	22.941	80	—	31	37.100	37	30.450	—	—
476	260.752	03	—	15	18.300	15	16.100	—	—
207	30.390	10	—	43	45.800	36	34.750	—	—
13	1.140	01	—	9	16.200	2	900	—	—
55	22.311	01	—	11	10.100	7	6.350	17.718	11
56	7.612	17	—	16	7.500	—	—	60	65
6	654	42	—	14	10.900	10	6.150	—	—
144	63.170	—	—	46	61.000	41	50.650	9.100	—
—	—	—	—	2	5.000	—	—	—	—
404	266.127	55	16.950	28	30.000	13	37.800	91.226	63
70	15.482	21	—	5	16.200	8	11.450	—	—
230	51.392	15	3.700	73	62.500	52	52.100	856	88
1.370	472.332	10	—	11	28.450	7	5.800	30.372	56
577	174.351	75	5.000	29	30.100	17	32.800	—	—
—	—	—	—	10	14.400	4	3.800	—	—
119	19.206	15	—	59	18.675	36	95.550	—	—
248	51.157	30	—	6	5.950	5	25.900	72.271	71
—	—	—	—	4	2.500	6	3.350	—	—
115	28.880	84	—	33	36.900	40	47.350	1.513	19
4	455	44	—	24	16.800	12	6.200	5.500	—
12	4.077	44	—	4	5.500	—	—	—	—
413	371.980	62	—	1	750	—	—	—	—
117	21.364	24	—	13	11.600	11	20.200	437	73
88	40.226	22	—	73	54.050	71	51.950	482	95
276	63.297	32	—	36	32.500	21	25.200	1.616	15
84	16.106	02	—	31	27.600	23	16.700	619	30
—	—	—		40	22.200	38	31.700	—	—
7.916	2,851.962	08	67.200	1.317	1,169.550	872	961.600	329.077	88

Wykaz papierów publicznych

z dnia 31. Grudnia 1896 r.

stanowiących własność funduszu rezerwowego i Banku.

	Wartość imienna		Najbliższy kupon płatny	Kurs	Wartość rzeczywista							
					Kapitał		Procenta do $^{31}/_{12}$ 96		Łącznie		Ogółem	
A.	w. a. zł.	ct.			w. a. zł.	ct.	w. a. zł.	ct.	w. a. zł.	ct.	w. a. zł.	ct.
Efekta funduszu rezerwowego.												
§. 101 ust. c. statutu.												
4% Obligacye propinacyjne	418.200	—	$^{30}/_{6}$ 1897	al pari	418·200	—	—	—	—	—	—	—
Wkładka na książeczkę oszczędności Nr. 6135	33	77			33	77	—	—	—	—	—	—
Stan z dniem 31. Grudnia 1896	418.233	77			418.233	77	—	—	—	—	418.233	77
Efekta własne, eskontowane i w komisie.												
a) Własność Banku.												
4% pożyczka krajowa z r. 1891	5.000	—	$^{1}/_{5}$ 1897	97·—	4.850	—	objęte rachunkiem procentów od efektów własnych					
4% pożyczka krajowa z r. 1893	15.500	—	$^{1}/_{5}$ 1897	97·25	15.073	75						
5% Obligacye komunalne	41.700	—	$^{1}/_{1}$ 1897	101·75	42.429	75						
4% Krajowe listy zastawne koronowe	3,949.000	—	$^{30}/_{6}$ 1897	97·50	3,850.275	—						
4½% Krajowe listy zastawne	83.000	—	$^{30}/_{6}$ 1897	100·25	83.207	50						
4% Obligacye funduszu propinacyjnego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem	47.700	—	$^{30}/_{6}$ 1897	97·60	46.555	20						
4½% Obligacye komunalne	14.100	—	$^{1}/_{4}$ 1897	100·50	14.170	50						
	4,156.000	—			4,056.561	70			4,056.561	70		
b) eskontowane.												
Efekta wylosowane i kupony	2.539	11	—	—	2.467	68			2.467	68		
c) Własność osób trzecich w komisie.												
4% Listy zastawne gal. Towarzystwa kred. ziemskiego	12.600	—	$^{30}/_{6}$ 1897	97·82	12.325	05			12.325	05		
Stan z dniem 31. Grudnia 1896	—	—			—	—			—	—	4,071.354	43

Wykaz depozytów osób trzecich

według kategoryi efektów i rodzaju depozytu.

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta						Razem	
		na zastaw		na przechowanie		na zabezpieczenie otw. kredytu			
Akcye Banku austro-węgiersk.	dyw. 96	—	—	24.000	—	—	—	24.000	—
Akcye gal. akc. Banku hipot.	1/7 97	—	—	5.800	—	16.400	—	22.200	—
Akcye Banku anglo-austryjackiego	dyw. 96	—	—	—	—	240	—	240	—
Akcye austr. Laenderbanku	1/7 97	—	—	—	—	200	—	200	—
Akcye Unionbanku	1/7 97	—	—	—	—	400	—	400	—
Akcye galic. kolei Karola Ludwika	1/7 97	—	—	33.200	—	400	—	33.600	—
Akcye kolei Koszycko-Bogumińskiej	1/7 97	—	—	—	—	10.000	—	10.000	—
Akcye kolei Lwowsko Czerniowieckiej	1/5 97	—	—	400	—	200	—	600	—
Akcye kolei Praga-Dux	—	—	—	150	—	—	—	150	—
Akcye I. węgiersko-gal. kolei	1/7 97	—	—	4.800	—	10.000	—	14.800	—
Akcye zakładowe bukow. kolei lokalnej	dyw. 96	—	—	600	—	—	—	600	—
4½% Listy zastawne Banku krajowego	30/6 97	1.400	—	1,064.100	—	697.200	—	1,762.700	—
4% Listy zast. Banku krajowego koronowe	30/6 97	3.000	—	589.550	—	734.000	—	1,326.550	—
4% Listy zast. Gal. Tow. kredyt. ziemsk. nieokresowe	30/6 97	1.100	—	5.800	—	2.900	—	9.800	—
4% Listy zast. Gal. Tow. kredyt. ziemsk. 41-letnie	30/6 97	1.000	—	115.400	—	15.300	—	131.700	—
4% Listy zast. Gal. Tow. kredyt. ziemsk. 56-letnie	30/6 97	300	—	78.200	—	54.500	—	133.000	—
4% Listy zast. Gal. Tow. kredyt. ziemsk. 56-letnie koron.	30/6 97	14.300	—	1,338.300	—	1,088.900	—	2,441.500	—
5% Listy hip. Gal. akc. Banku hip. z 10% premią	1/3 97	300	—	71.000	—	27.500	—	98.800	—
4½% Listy hip. Gal. akc. Banku hipot.	1/5 97	3.100	—	472.500	—	279.400	—	755.000	—
4% Listy hip. Gal. akc. Banku hip. koron.	1/5 97	1.000	—	78.100	—	71.300	—	150.400	—
4% Listy zast. ogóln. austr. Zakładu kred. ziem.	1/4 97	—	—	229.200	—	8.000	—	237.200	—
4% Listy zast. Banku austro-węgier.	1/4 97	—	—	34.700	—	20.900	—	55.600	—
5% Listy zast. Bukow. Zakładu kred. ziem.	30/6 97	—	—	100	—	—	—	100	—
4% Listy zast. Bukow. Zakładu kred. ziem.	30/6 97	100	—	500	—	20.000	—	20.600	—
4% Listy zast. czesk. Banku hip.	1/2 97	—	—	—	—	3.900	—	3.900	—
4% Listy zast. czesk. Banku hip.	1/5 97	—	—	—	—	6.700	—	6.700	—
4% Listy zast. austro-szląsk. Zakładu kred. ziem.	1/7 97	—	—	2.000	—	—	—	2.000	—
4% Listy zast. moraw. Banku hip.	1/2 97	—	—	500	—	—	—	500	—
4% Listy zast. moraw. Banku hip.	1/5 97	—	—	4.500	—	—	—	4.500	—
4% Listy zast. aust. centr. Banku kred. ziem.	1/7 97	—	—	400	—	—	—	400	—
4½% Listy zast. peszt. węg. Banku komerc.	1/2 97	—	—	1.000	—	—	—	1.000	—
4% Listy zast. węg. Instytutu kred. ziem.	1/4 97	—	—	300	—	—	—	300	—
Do przeniesienia		25.600	—	4,155.100	—	3,068.340	—	7,249.040	—

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta						Razem	
		na zastaw		na przechowanie		na zabezpieczenie otw. kredytu			
Z przeniesienia .		25.600	—	4,155.100	—	3,068.340	—	7,249.040	—
5% Listy zast. aradzk. mieszcz. Kasy Oszczędn.	1/6 97	—	—	4.600	—	—	—	4,600	—
4½% Listy zast. budapeszt. Kasy Oszczędn.	1/5 97	—	—	3.300	—	—	—	3.300	—
Losy węg. „Basilika“ z r. 1886	—	—	—	370	—	35	—	405	—
Losy „Clary“ z r. 1856 . .	—	—	—	240	—	40	—	280	—
1% Losy Cisańskie z r. 1880 .	1/4 97	3.200	—	5 300	—	4.800	—	13.300	—
Losy austr. Czerwon. Krzyża z r. 1882	—	—	—	700	—	430	—	1.130	—
Losy węg. Czerwon. Krzyża z r. 1882	—	—	—	510	—	335	—	845	—
Losy włoskie Czerw. Krzyża z r. 1885	—	—	—	1.175	—	150	—	1.325	—
Losy „St. Genois“ z r. 1855 .	—	—	—	120	—	440	—	560	—
Austr. losy kredytowe z r. 1858	—	—	—	2 200	—	2.200	—	4.400	—
Losy m. Budy z r. 1859 . .	—	—	—	240	—	200	—	440	—
Losy m. Insbruka z r. 1871 .	—	—	—	40	—	20	—	60	—
Losy m. Krakowa z r. 1872 .	—	—	—	1.100	—	760	—	2.160	—
Losy m. Lublany z r. 1879 .	—	—	—	40	—	80	—	120	—
Losy m. Salzburga z r. 1872	—	—	—	60	—	140	—	200	—
Losy m. Stanisławowa z r. 1869	—	—	—	120	—	40	—	160	—
Losy m. Wiednia z r. 1874 .	—	2.200	—	2.700	—	3.100	—	8.000	—
4% Losy I. Tow. parow. żegl. na Dunaju z r. 1857 . .	1/7 97	—	—	100	—	100	—	200	—
5% Losy regul. Dunaju z r. 1870	1/7 97	400	—	300	—	1.900	—	2.600	—
Losy „Palffy“ z r. 1855 . .	—	—	—	200	—	40	—	240	—
Losy Rudolfa z r. 1864 . .	—	—	—	200	—	130	—	330	—
Losy „Salm-Reiffersch.“ z roku 1855	—	—	—	320	—	80	—	400	—
Losy „Waldstein-Wartenberg“ z r. 1847	—	—	—	80	—	—	—	80	—
4% austr. losy państ. z r. 1854	1/4 97	500	—	2.000	—	7.250	—	9.750	—
5% austr. losy państ. z r. 1860	1/5 97	4.500	—	11.500	—	14.700	—	30.700	—
Austr. losy państw. z r. 1864	—	4.650	—	4.000	—	4.800	—	13.450	—
Węgierskie losy państwowe z r. 1870	—	2.850	—	4.150	—	2.500	—	9.800	—
3% Losy ogóln. austr. Zakł. kred. ziem.:									
I. emisyi z r. 1880 . .	1/6 97	12.200	—	18.100	—	20.900	—	51.200	—
II. emisyi z r. 1889 . .	1/2 97	11.400	—	18.100	—	11.100	—	40.600	—
Losy węgier. Tow. „Jo-sziv“ z r. 1888	—	—	—	30	—	8	—	38	—
5% Oblig. komun. Banku kraj. II. emisyi	1/4 97	1.000	—	296.400	—	260.500	—	557.900	—
4½% Obligacye kom. Banku kraj. III. emisyi koron. .	1/4 97	1.000	—	58.200	—	19.100	—	78.300	—
4% Obligacye komun. peszt.-węg. Banku komerc. koron.	1/1 97	—	—	45.200	—	—	—	45.200	—
4% Obligacye komun. peszt. ojcz. I. Związku kasy oszcz.	1/4 97	—	—	—	—	2.000	—	2.000	—
4% Obligacye galic. funduszu propinacyjnego	30/6 97	12.200	—	499.700	—	563.550	—	1,075.450	—
5% Obligacye prop. bukow. .	1/7 97	—	—	8.800	—	26.550	—	35.350	—
4½% Obligacye propin. węg.	1/7 97	100	—	10.100	—	4.300	—	14.500	—
6% Obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1873	1/5 97	—	—	9.200	—	1 500	—	10.700	—
4% Obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1891	1/5 97	—	—	51.900	—	51.000	—	105.900	—
4% Obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1893 koron. .	1/5 97	2.300	—	94.150	—	76.700	—	173 150	—
4% Obligacye indemniz. węg.	1/5 97	—	—	4.200	—	2.300	—	6.500	—
Do przeniesienia .		84.100	—	5,315.445	—	4,155.118	—	9,554.663	—

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta: na zastaw		na przechowanie		na zabezpieczenie otw. kredytu		Razem	
Z przeniesienia .		84.100	—	5,315.445	—	4,155.118	—	9,554.663	—
5% w złocie Obligacye węg. kolei wschodn. z r. 1876 .	1/7 97	1.600	—	1.200	—	1.500	—	4.300	—
4½% Obligacye kom. peszt. węg. Banku komerc. . .	1/1 97	—	—	4.300	—	5.000	—	9.300	—
4% Obligacye kom. czeskiego Banku kraj.	1/10 97	—	—	1.200	—	—	—	1.200	—
4% Obligacye premiowe węg. Banku hipot.	1/6 97	7.700	—	13.500	—	22.000	—	43.206	-
5% Pożyczka regulacyi Dunaju z r. 1878	1/7 97	—	—	—	—	600	—	600	—
4%, w złocie poż. kolei Elżbiety z r. 1890	1/7 97	—	—	—	—	5.100	—	5.100	—
4% Pożyczka kolei Rudolfa z r. 1893 koron	1/7 97	—	—	13.400	—	—	—	13.400	—
4½% w srebrze Pożyczka węg. kolei państw. z r. 1889 .	1/7 97	—	—	19.200	—	200	—	19.400	—
4½% w złocie Pożyczka węg. kolei państw. z r. 1889 .	1/2 97	—	—	200	—	—	—	200	—
5¼% w srebrze Pożyczka kol. Franc. Józefa z r. 1886 .	1/7 97	—	—	5.000	—	—	—	5.000	—
4% Pożyczka miasta Lwowa z r. 1896 koronowa . .	1/5 97	—	—	12.000	—	100	—	12.100	—
4% Pryorytety kolei Lwowsko-Czerniow. z r. 1884:									
I. emisyi opodatkowane .	1/5 97	—	—	4.200	—	15.000	—	19.200	—
II. emisyi wolne od podat.	1/5 97	—	—	1.200	—	—	—	1.200	—
5% w srebrze Pryorytety I. węg.-galic. kolei:									
I. emisyi z r. 1870 . .	1/3 97	—	—	10.200	—	12.600	—	22.800	—
II. emisyi z r. 1878 . .	1/7 97	—	—	—	—	10.200	—	10.200	—
4% Pryorytety I. węg.-galic. kolei z r. 1887	1/7 97	—	—	2.200	—	—	—	2.200	—
4% Pryorytety kolei Franc. Józefa z r. 1884	1/4 97	—	—	23.600	—	—	—	23.600	—
4% w srebrze Pryorytety kol. Rudolfa z r. 1884 . . .	1/4 97	—	—	—	—	800	—	800	—
5% Pryorytety kolei Buschtehr. z r. 1872	1/4 97	—	—	300	—	—	—	300	—
4% Pryorytety kolei Ferdyn. z r. 1886	1/3 97	—	—	100	—	—	—	100	—
4% Pryorytety kolei Ferdyn. z r. 1887:									
gwarantowane	1/5 97	—	—	300	—	—	—	300	—
bez gwarancyi	1/5 97	—	—	700	—	—	—	700	—
4% w srebrze Pryorytety kol. Koszyc.-Bogum. z. r. 1889	1/7 97	—	—	10.000	—	—	—	10.000	—
3% Pryorytety austr. kol. poł.	1/7 97	—	—	—	—	5.000	—	5.000	—
4·2% Renta austr. jednol. pap.	1/2 97	800	—	29.100	—	15.700	—	45.600	—
4·2% Renta austr. jednol. pap.	1/2 97	1.800	—	169.900	—	28.200	—	199.900	—
4·2% Renta austr. jednol. sreb.	1/1 97	—	—	15.800	—	14.550	—	30.350	—
4·2% Renta austr. jednol. sreb.	1/1 97	100	—	25.150	—	700	—	25.950	—
4% Renta austr. złota . .	1/4 97	—	—	2.200	—	—	—	2.200	—
4% Renta austr. koron . .	1/3 97	1.700	—	68.650	—	18.250	—	88.600	—
4% Renta węgier. złota . .	1/7 97	—	—	9.900	—	1.000	—	10.900	—
4% Renta węgier. koron . .	1/10 97	200	—	126.600	—	15.300	—	142.100	—
Efekta nieobjęte cedułą wiedeńską:									
Asygnaty kasowe		—	—	27.500	—	6.575	—	34.075	—
Dokumenta prywatne . . .		—	—	65.454	—	4.000	—	69.454	—
Książeczki wkładk. i oszczędn.		—	—	213.569	31	55.269	35	268.838	66
Walory w austr. walucie . .		—	—	127 750	—	177.540	—	305.290	—
Walory w obcych walutach .		—	—	708.501	—	8.292	—	716.793	—
		98.000	—	7,028.319	31	4,578.594	35	11,704.913	66

Wykaz ruchu pożyczek hipotecznych
do końca roku 1896.

Wykaz A.

	Dobra ziemskie		Realności miejskie		Realności wiejskie		Razem		W porównaniu z r. 1895	
	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
Saldo z r. 1895 (pozostałe w toku, promesy w obiegu, promesy zrealizowane do końca r. 1895) . . .	609	23,182.650	2.207	26,531.550	5.531	4,790.250	8.347	54,504.450	+ 1.455	+ 7,073.750
Zgłoszono w roku 1896	64	2,068.200	358	5.823.400	1.329	1,531.050	1.751	9,422.650	— 301	— 5,963.350
Razem . .	673	25,250.850	2 565	32,354 950	6.860	6,321.300	10.098	63 927.100	+ 1.154	+ 1,110.400
Odmówiono w roku 1896	30	1,267.000	92	1.903.450	309	540.850	431	3,711.300	+ 75	— 980,550
Pozostało . .	643	23,983.850	2.473	30,451.500	6.551	5,780.450	9.667	60,215 800	+ 1.079	+ 2,090.950
Promesy wycofane w r. 1896	18	1,113.900	61	884.550	77	85.600	156	2,084.050	— 85	— 1,536.350
„ w obiegu będące	32	1,263.100	144	2,452 850	745	708.300	921	4,424.250	+ 95	— 1,182.550
„ zrealizowane do końca r. 1896	571	20.917.550	2.179	25.963.400	5.545	4,764.500	8.295	51,645.450	+ 1.139	+ 5,801.000
Pozostaje w toku . .	22	689.300	89	1.150.700	184	222.050	295	2,062.050	— 70	— 991.150

Wykaz B.

	Na dobra ziemskie				Na realności miejskie				Na grunta włościańskie				Razem			
	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna		Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna		Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna		Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna	
Po koniec r. 1896 zrealizowano .	571	43,849.005	20,917.550	—	2.179	53,942.119	25,963.400	—	5.545	11,087.631	4,764.500	—	8.295	108,878.755	51,645.450	—
Po koniec r. 1896 spłacono gotówką . . .	—	—	4,795.716	78	—	—	4,973.639	24	—	—	973.233	72½	—	—	10,742 589	74½
Po koniec r. 1896 spłacono listami . . .	197	13,961.000	2,581.900	—	366	8,336.289	988.850	—	500	1,122.250	234.700	—	1.063	23.419.539	3,805.450	—
Pozostaje z 31. Grudnia 1896 .	374	29,888.005	13,539.933	22	1.813	45,605.830	2 .000.910	76	5.045	9,965.381	3,556 566	27½	7.232	85,459.216	37,097.410	25½

Wykaz udzielonych pożyczek hipotecznych

po koniec roku 1896.

A. według wysokości				B. według planu umorzenia			
	Do wysokości w. a zł.	ilość	kwota		Na lat	ilość	kwota
	300	370	108.050		13	98	124.600
					13½	1.753	1,586.400
	500	1.950	898.700		14½	1.406	920.400
					15	3	48.000
	1.000	2.358	1,803.250		15½	386	443.150
					17½	354	315.100
	5.000	1.705	4,127.550		18	22	95.100
					18½	429	928.150
	10.000	664	5,075.800		22	113	938.350
					23	1.165	3,496.550
	25.000	806	12,978.700		24	563	791.900
					29	195	2,194.700
					30½	968	12,626.600
	50.000	243	8,414.700		34½	207	3,684.750
					37½	16	304.650
	100.000	134	9,347.700		39	137	3,588.750
					44	2	11.000
	und 100.000	65	8,891.000		51	342	12,518.400
					57	136	7,028.900
Razem .	. .	8.295	51,645.450	Razem .		8.295	51,645.450

C. według lat		
	ilość	kwota
W roku 1884	57	639.550
„ „ 1885	368	2,399.300
„ „ 1886	505	5,671.650
„ „ 1887	597	5,408.100
„ „ 1888	270	1,016.200
„ „ 1889	379	1,468.400
„ „ 1890	557	3,213.700
„ „ 1891	517	2,858.350
„ „ 1892	650	3,534.800
„ „ 1893	942	6,205.000
„ „ 1894	1.006	8,454.150
„ „ 1895	1.308	4,975.250
„ „ 1896	1.139	5,801.000
Razem . . .	8.295	51,645.450

Wykaz ruchu pożyczek komunalnych
do końca roku 1896.

Wykaz A.

	Powiaty		Gminy miejskie		Gminy wiejskie		Razem		W porównaniu z r. 1895	
	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
Saldo z 1895 (pozostałe w toku, promesy w obiegu, promesy zrealizowane do końca r. 1895) . . .	68	1,643.000	145	3,346.400	129	419.000	342	5,408.400	+ 19	+ 517.000
Zgłoszono w r. 1896	8	179.000	17	208.500	7	39.900	32	427.400	—	— 181.500
Razem . .	76	1,822.000	162	3,554.900	136	458.900	374	5,835.800	+ 19	+ 335.500
Odmówiono w r. 1896	—	3.000	1	2.500	—	2.200	1	7.700	— 10	— 74.200
Pozostało . .	76	1,819.000	161	3,552.400	136	456.700	373	5,828.100	+ 29	+ 409.700
Promesy wycofane w r. 1896	—	—	2	5.000	1	6.000	3	11.000	+ 1	+ 1.000
„ w obiegu będące	4	105.000	6	139.000	5	25.700	15	269.700	+ 5	— 26.400
„ zrealizowane do końca r. 1896	71	1,689.000	150	3.394.400	129	423.000	350	5,506.400	+ 18	+ 394.100
Pozostaje w toku . .	1	25.000	3	14.000	1	2.000	5	41.000	+ 5	+ 41.000

Wykaz B.

	Powiaty			Gminy miejskie			Gminy wiejskie			Razem		
	ilość	kwota		ilość	kwota		ilość	kwota		ilość	kwota	
Po koniec r. 1896 zrealizowano	71	1,689.000	—	150	3,394.400	—	129	423.000	—	350	5,506.400	—
„ „ „ „ spłacono gotówką . .	13	365.550	06	30	1,019.498	15½	25	144.172	02	68	1,529.220	23½
„ „ „ „ obligacyami	—	9.100	—	—	156.300	—	—	6.800	—	—	172.200	—
Pozostaje z 31. Grudnia 1896 . .	58	1,314.349	94	120	2,218.601	81½	104	272.027	98	282	3,804.979	76½

Wykaz emisyi Banku.

Emitowano po dzień 31/12 1896 włącznie				Umorzono na skutek losowania				Umorzono na skutek spłaty pożyczek emitowanymi papierami				Pozostaje w obiegu odnośnie do pojedyńczych emisyi				Ogółem
seryа	sztuk	po w. a. zł	Sumę w. a. zł.	seryа	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	seryа	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	seryа	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	w. a. zł.
a) cztero procentowe listy zastawne																
I.	2.205	zł. 50 / k. 100	110.250	I.	38	zł. 50 / k. 100	1.900	I.	24	zł. 50 / k. 100	1.200	I.	2.143	zł. 50 / k. 100	107.150	
II.	7.313	zł. 100 / k. 200	731.300	II.	97	zł. 100 / k. 200	9.700	II.	98	zł. 100 / k. 200	9.800	II.	7.118	zł. 100 / k. 200	711.800	
III.	6.505	zł. 500 / k. 1.000	3,252.500	III.	91	zł. 500 / k. 1.000	45.500	III.	55	zł. 500 / k. 1.000	27.500	III.	6.359	zł. 500 / k. 1.000	3,179.500	
IV.	1.669	zł. 2.500 / k. 5.000	4,172.500	IV.	25	zł. 2.500 / k. 5.000	62.500	IV.	18	zł. 2.500 / k. 5.000	45.000	IV.	1.626	zł. 2.500 / k. 5.000	4,065.000	
V.	2.295	zł. 5.000 / k. 10.000	11,475.000	V.	36	zł. 5.000 / k. 10.000	180.000	V.	22	zł. 5.000 / k. 10.000	110.000	V.	2.237	zł. 5.000 / k. 10.000	11,185.000	19,248.450
	19.987		19,741.550		287		299.600		217		193.500		19.483			
b) cztero i pół procentowe listy zastawne																
I.	3.118	50	155.900	I.	1.116	50	55.800	I.	367	50	18.350	I.	1.685	50	81.750	
II.	12.495	100	1,249.500	II.	4.304	100	430.400	II.	1.451	100	145.100	II.	6.740	100	674.000	
III.	5.141	500	2,570.500	III.	1.828	500	914.000	III.	319	500	159.500	III.	2.994	500	1,497.000	
IV.	9.158	1.000	9,158.000	IV.	3.203	1.000	3,203.000	IV.	729	1.000	729.000	IV.	5.226	1.000	5,226.000	
V.	3.754	5.000	18,770.000	V.	1.215	5.000	6,075.000	V.	512	5.000	2,560.000	V.	2.027	5.000	10,135.000	17,618.750
	33.666		31,903.900		11.666		10,678.200		3.378		3,611.950		18.622			
c) cztero i pół procentowe obligacye komunalne III. Emisyi																
A.	285	k. 200 / zł. 100	28.500	A.	—	k. 200 / zł. 100	—	A.	—	k. 200 / zł. 100	—	A.	285	k. 200 / zł. 100	28.500	
B.	189	k. 1.000 / zł. 500	94.500	B.	—	k. 1.000 / zł. 500	—	B.	—	k. 1.000 / zł. 500	—	B.	189	k. 1.000 / zł. 500	94.500	
C.	58	k. 5.000 / zł. 2.500	145.000	C.	—	k. 5.000 / zł. 2.500	—	C.	—	k. 5.000 / zł. 2.500	—	C.	58	k. 5.000 / zł. 2.500	145.000	
D.	38	k. 10.000 / zł. 5.000	190.000	D.	—	k. 10.000 / zł. 5.000	—	D.	—	k. 10.000 / zł. 5.000	—	D.	38	k. 10.000 / zł. 5.000	190.000	458.000
	570		458.000		—		—		—		—		570			
d) pięcio procentowe obligacye komunalne II. Emisyi																
A.	1.338	100	133.800	A.	120	100	12.000	A.	—	100	—	A.	1.218	100	121.800	
B.	660	500	330.000	B.	58	500	29.000	B.	—	500	—	B.	602	500	301.000	
C.	1.293	1.000	1,293.000	C.	119	1.000	119.000	C	—	1.000	—	C.	1.174	1.000	1.174.000	
D.	354	5.000	1,770.000	D.	25	5.000	125.000	D.	—	5.000	—	D.	329	5.000	1,645.000	3.241.800
	3.645		3,526.800		322		285.000		—		—		3.323			
Stan emisyi Banku z dniem 31. Grudnia 1896 r.																40.562.000

Zamknięcie rachunków

z dniem

I. Oddział

Wydatki	Walutą austr. zł.	ct.
Kupony od listów zastawnych	1,563.960	76
Saldo zysku z oddziału hipotecznego	127.201	98
	1,691.162	74

II. Oddział

Kupony od 5% i 4½% obligacyi komunalnych II. i III. Emisyi	175.927	50
Saldo zysku z oddziału komunalnego	18.372	20½
	194.299	70½

III. Oddział

Procenta:			
a) z rachunków przekazowych	zł. 33.032·75		
b) z wkładek oszczędności	„ 103.514·36		
c) z własnych asygnat kasowych	„ 20.439·56		
d) z weksli reeskontowanych	„ 40.212·76		
e) z rachunków bieżących	„ 50.265·40	247.461	83
Straty oddziału bankowego: *a*) na wekslach	zł. 7.299·68½		
b) na dłużnikach	„ 12.933·36	20.233	04½
Saldo zysku z oddziału bankowego		263.741	69
		531.439	56½

IV. Ogólne zamknięcie

Koszta handlowe:			
a) Płace i wynagrodzenia	zł. 108.887·92		
b) Dyety i koszta podróży Prezesa i członków Rady nadzorczej	„ 11.714·50		
c) Fundusz emerytalny i emerytury: 1) zwyczajne wydatki	„ 5.317·83		
2) nadzwyczajny wydatek	„ 7.500·—		
d) Zwroty Wydziałowi krajowemu i koszt utrzymania kasy	„ 4.977·12		
e) Koszta ogólne i wydatki administracyjne	„ 34.136·05	172.763	42
Podatki, opłaty stemplowe i należytości rządowe		88.679	90½
Odpisanie:			
na amortyzacyę ruchomości		1.183	18
Zysk do rozdziału:			
W myśl §. 101. statutu:			
40% na kapitał zakładowy	zł. 58.755·75		
30% na fundusz rezerwowy	„ 44.066·81		
20% na rezerwę oddziału hipotecznego	„ 29.377·87		
10% na rezerwę specyalną dla pożyczek w obligacyach komunalnych II. Emisyi	„ 11.688·94	146.889	37
		409.315	87½

strat i zysków

31. Grudnia 1896.

hipoteczny.

Dochody	Walutą austr. zł.	ct.
Procenta od pożyczek w listach zastawnych	1,565.571	54½
Procenta zwłoki od tychże pożyczek	25.939	58
Dodatek na koszta administracyi tychże pożyczek	98.270	11½
Z zadawnienia kuponów płatnych w r. 1893 od 4½% listów zastawnych w myśl §. 32. statutu	1.381	50
	1,691.162	71

komunalny.

Procenta od pożyczek w obligacyach komunalnych I., II. i III. Emisyi	183.557	33
Procenta zwłoki od tychże pożyczek	1.292	01½
Dodatek na koszta administracyi tychże pożyczek	9.432	86
Z zadawnienia kuponów płatnych w r. 1893 od 5% obligacyi komunalnych I. Emisyi w myśl §. 9. ust. 2. przep. kom.	17	50
	194.299	70½

bankowy.

Procenta:			
a) od weksli zeskontowanych	zł. 265 610·69½		
b) od pożyczek na zastaw	„ 45.008·70		
c) od warrantów	„ 685·23	311.304	62½
Prowizye i komisowe		29.478	60
Dochód z efektów własnych:			
a) z kuponów	zł. 151.000·49		
b) z różnicy kursu	„ 39.655·85	190.656	34
		531.439	56½

rachunków strat i zysków.

Dochód z oddziału hipotecznego	127.201	98
Dochód z oddziału komunalnego	18.372	20½
Dochód z oddziału bankowego	263.741	69
	409.315	87½

Bilans Banku krajowego Królestwa Galicyi

z dniem 31. Gru-

Stan czynny			Walutą austr. zł.	ct.
Kasa:				
w Banku we Lwowie	zł.	253.725·98½		
w Filii w Krakowie	„	74.826·56		
w Zastępstwach	„	70.735·33½	399.287	88
Efekta funduszów rezerwowych			418.233	77
Efekta funduszu emerytalnego			49.130	57
Efekta własne, eskontowane i w komisie			4,071.354	43
Pożyczki w 4% i 4½% listach zastawnych:				
kapitał bieżący	zł.	37.015,433·06½		
kapitał zalegający	„	81.977·19	37,097.410	25½
Pożyczki w obligacyach komunalnych I., II. i III. emisyi:				
kapitał bieżący	zł.	3,799.672·64½		
kapitał zalegający	„	5.307·12	3,801.979	76½
Weksle i warranty:				
w portfelu	zł.	5,135.515·02		
w reeskoncie	„	967.808·98	6,103.324	—
Zaliczki na zastaw efektów			82.231	—
Rachunek bieżący pokryty efektami			902.128	49
Dłużnicy w rachunku bieżącym			2,397.334	33½
Udziały w towarzystwach handlowych, przemysłowych i innych			212.596	—
Ruchomości z roku 1895	zł.	10.744·58		
dokup w roku 1896	„	1.087·25		
	zł.	11.831·83		
amortyzacya w roku 1896	„	1.183·18	10.648	65
Różne rachunki:				
z oddziału hipotecznego	zł.	501.122·62½		
z oddziału komunalnego	„	27.814·36½		
z oddziału kolejowego	„	2.741·11		
z oddziału bankowego	„	269.010·29	800.718	39
			56.349.377	53½

We Lwowie, dnia

C. k. Radca dworu i Komisarz rządowy:
Franciszek Karasiński.

Rada Nadzorcza:
H. Bochdan. *Dr. Kraiński.*
Dr. G. Romer. *K. hr. Scipio.*

i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

dnia 1896 r.

Stan bierny				Walutą austr. zł.	ct.
Kapitał zakładowy łącznie z przypadającym zyskiem za rok 1896				1,494.730	38
Rezerwy:					
fundusz rezerwowy (§. 101 stat. ust. c.)		zł.	462.300·58		
rezerwa oddziału hipotecznego		„	354.920·36		
rezerwa oddziału komunalnego:					
własność dłużników komunalnych	zł. 22.621·50				
własność Banku	„ 198.070·63½	„	220.692·13½	1,037.913	07½
Fundusz emerytalny				56.630	57
Emisye Banku:					
4% listy zastawne	zł. 19,248.450·—				
4½% listy zastawne	„ 17,613.750·—	zł.	36,862.200·—		
4½ i 5% obligacye komunalne II. i III. emisyi		„	3,699.800·—	40,562.000	—
Wylosowane efekta własnych emisyi:					
4% i 4½% listy zastawne		zł.	840.400·—		
5% obligacye komunalne I. i II. emisyi		„	24.500·—	864.900	—
Kupony w obiegu:					
od listów zastawnych		zł.	447.619·23		
od obligacyi komunalnych II. i III. emisyi		„	17.850·—	465.469	23
Obce kapitały:					
asygnaty, czeki i wkładki oszczędności		zł.	4,318.823·33		
wierzyciele w rachunku bieżącym		„	5,864.840·19½	10,183.663	52½
Lokacye Zastępstw				136.072	22
Żyro-obligo				967.808	98
Różne rachunki:					
z oddziału hipotecznego		zł.	319.347·73		
z oddziału komunalnego		„	24.038·22		
z oddziału bankowego		„	10.108·44	353.494	39
Procenta przenośne:					
z oddziału hipotecznego		zł.	91.648.78½		
z oddziału komunalnego		„	90.151·59		
z oddziału bankowego		„	44.894·79	226.695	16½
Czysty zysk		zł.	146.889·37		
rozdzielony w myśl §. 101 st.					
40% na kapitał zakładowy	zł. 58.755·75				
30% na fundusz rezerwowy	„ 44.066·81				
20% na rezerwę oddziału hipotecznego	„ 29.377·87				
10% na rezerwę specyalną dla pożyczek w obligacyach komunalnych	„ 14.688·94	„	146.889·37		
Depozyta:					
efekta zaliczkowane	zł. 98·000·—				
efekta jako pokrycie rach. bieżąc.	„ 4,578.594·35	zł.	4,676.594·35		
efekta w przechowaniu		„	7,028.319·31		
Razem		zł.	11,704.913·66		
				56,349.377	53½

31. Grudnia 1896.

Dyrekcya:

Dr. Zgórski. *Dr. Domaszewski.*

Naczelny buchalter.

Longchamps.

Bilans stałego funduszu przemysłowego

z dniem 31. Grudnia 1896.

Stan czynny	Walutą austr. zł.	ct.	Stan bierny	Walutą austr. zł.	ct.
Kapitał z pożyczek udzielonych:			Z aktywów przejętych od Wydziału		
Przem. tkackiemu 28 poż. zł. 98.864·38			kraj. z dnia 1. Stycznia 1888 .	76.945	76
„ skórnemu 12 „ „ 49.888·29					
„ drzewn. 23 „ „ 48.482·—			Dotacya 10 rat funduszu krajowego		
„ metalow. 19 „ „ 41.300·84			od r. 1887 do r. 1896	375.000	—
„ ceramicz. 11 „ „ 38.600·—					
Innym gałęziom			Przyrost do 31. Grudnia 1896 . . .	75.618	79
przemysłu 31 „ „ 124·793·25	401.928	76			
Udział w galic. akc. Tow. handlowem	50.000	—			
„ w akc. garbarni w Rzeszowie	25.000	—			
„ w Spółce komand. Bracia Mu-					
ranyj Stryjeński i Ska	10.000	—			
Koszt nabycia fabr. J. Chylewskiego	35.135	79			
Kasa Banku krajowego	5.500	—			
	527.564	55		527.564	55

We Lwowie, dnia 31. Grudnia 1896.

Za zgodność:

Hanke
saldokontysta Banku krajowego,
jako prowadzący rachunkowość funduszu.

Longchamps
naczelny buchalter Banku krajowego.

Zamknięcie rachunków strat i zysków

z dniem 31. Grudnia 1896.

Wydatki	Walutą austr. zł.	ct.	Dochody	Walutą austr. zł.	ct.
Prowizya Banku krajowego . . .	286	88	Odsetki:		
Koszta lustracyi i inne	160	70	pobrane od dłużników zł. 9.866·87		
Odpisy	—	33	od udziału w akc. gar-		
Saldo zysku jako przyr. dot. w			barni w Rzeszowie „ 1.375·—	11.241	87
r. 1896	11.185	88	Odsetki od lokacyi w Banku krajow.	221	47
			Odsetki zwłoki	170	45
	11.633	79		11.633	79

Przegląd przyrostu dotacyi.

W roku 1887	zł.	441.76
„ „ 1888	„	4.063·31
„ „ 1889	„	4.021·68
„ „ 1890	„	5.887·15
„ „ 1891	„	8.296.68
„ „ 1892	„	9.730·75
„ „ 1893	„	7.956·97
„ „ 1894	„	10.958·42
„ „ 1895	„	13.076·16
„ „ 1896	„	11.185·88
	zł.	75.618·79

Przegląd Bilansów z zestawień lat 188$^{3}/_{4}$—1896.

Rok	Stan czynny: Kasa	Efekta własne, eskontowane i w komisie	Pożyczki w 4% i 4½% listach zastawnych	Pożyczki w 4½% i 5% obligacyach komunalnych	Weksle	Zaliczki na zastaw efektów i w rachunku bieżącym	Udziały w towarzystwach handlowych, przemysłowych i in.	Dłużnicy w rachunku bieżącym	Depozyta osób trzecich	Stan bierny: Kapitał zakładowy i rezerwy	Emisye Banku: 4% i 4½% listy zastawne	Emisye Banku: 5% i 4½% obligacye komunalne	Kapitały wkładkowe	Wierzyciele w rachunku bieżącym	Dochody: z procentów	z kuponów efektów własnych	z różnicy kursu efektów własnych	z prowizyi i komisowego	z oddziału hipotecznego	z oddziału komunalnego	Wydatki: koszta handlowe i podatki	Odpisania	Zysk do rozdziału
188$^{3}/_{4}$	281.423 96	315.057 15	639.126 73	683.792 50	1,561.321 20	697.424 47	— —	116.215 37	2,737.661 11	1,049.241 89	639.550 —	683.100 —	372.056 18	1,221.276 70	73.367 82	13.809 07	+ 13.376 73	6.933 58	902 30	2.802 22	82.526 32	2.597 66	26.067 74
1885	326.830 20	441.447 13	3,015.835 58	843·862 50	1,856.860 43	359.908 11	— —	194.511 11	3,192.511 89	1,092.755 98	3,032.850 —	843.900 —	913.746 74	711.487 43	66.135 10	15.477 30	+ 14.388 71	6.631 87	6.406 60	2.066 33	79.081 93	3.350 37	28.673 61
1886	229.330 19	702.398 64	8,624.934 71	946.892 50	2,295.385 84	727.485 54	— —	177.469 89	5,566.644 72	1,164.116 54	8,663.200 —	971.200 —	1,268.987 68	1,133.806 12	69.472 73	8.820 33	+ 22.938 63	12.884 25	17.495 78	2.155 23	82.121 52	3.410 —	48.235 43
1887	186.136 80	2,268.058 48	13,779.152 57	1,099.417 50	2,132.717 35	419.967 85	— —	340.672 24	4,376.518 62	1,190.738 11	13,854.750 —	1,127.700 —	1,011.637 02	2,369.124 32	16.547 58	81.458 54	— 5.478 95	16.710 88	32.140 65	2.567 54	96.325 49	5.010 60	75.800 98
1888	223.702 94	393.681 60	14,306.660 35	1,188.285 —	1,901.400 25	443.090 64	— —	1,162.508 38	4,301.096 24	1,285.469 08	14,409.400 —	1,224.900 —	1,077.336 93	1,210.198 69	26.258 91	81.551 49	— 24.915 21	11.155 93	38.753 80	2.967 23	97.380 18	5.201 14	
1889	211.223 02	438.939 26	15,125.391 83	1,141.785 —	2,588.652 02	410.732 52	— —	1,437.623 12	4,779.532 21	1,377.359 48	15,255.150 —	1,170.900 —	1,615.657 14	1,811.034 85	57.962 89	29.758 86	+ 20.525 12	22.220 55	47.447 34	1.739 68	97.931 16	4.630 21	77.093 07
1890	183.968 58	1,029.593 38	17,582.726 32	1,270.503 47	2,441.769 26	663.256 71	— —	2,458.874 04	6,395.341 31	1,536.430 03	17,738.300 —	1,294.000 —	1,563.125 35	3,103.500 56	56.843 73	45.724 84	+ 20.400 —	93.933 76	48.870 05	1.494 32	109 004 24	19.482 28	138.780 18
1891	206.842 90	1,539.469 86	19,513.570 91	1,532.870 71	2,981.079 37	598.636 74	— —	2,126.789 49	6,737.950 08	1,657.180 20	19,536.600 —	1,397.400 —	2,316.325 52	2,704.165 27	80.595 96	49.444 40	+ 18.919 37	37.039 55	51.410 25	6.612 46	137.268 33	5.103 17	101.650 49
1892	319.946 60	288.067 97	22,257.612 64	2,572.309 20	4,206.715 64	709.286 73	— —	1,317.671 28	7,738.265 52	1,796.754 48	22,314.550 —	2,196.100 —	2,111.694 91	2,264.286 38	86.804 56	53.003 08	+ 28.340 11	33.032 74	58.775 85	19.683 72	149.332 77	2.845 36	127.461 93
1893	499.830 45	1,773.834 69	27,110.262 68	3,025.828 83	4,474.771 64	698.420 43	125.500 —	1,337.023 42	8,989.781 52	2,033 865 79	27,099.600 —	2,583.400 —	3,956.535 69	2,351.452 92	86.651 98	48.051 56½	+ 42.759 82½	113.810 —	71.461 37	30.353 11	168.995 95½	13.045 37	211.046 52½
1894	231.368 15	550.635 62	31,685.989 34½	3,395.853 31	4,226.149 36	836.661 62	135.500 —	2,675.791 11½	9,292.463 56	2,212.575 10	31,012.200 —	3,004.800 —	2,907.665 04	2,444.892 10	46.901 27½	105.386 42½	+ 10.348 90½	68.476 50½	104.034 56	31.088 56	214.474 77½	8.497 12	143.264 33½
1895	305.714 78½	2,970.481 63	34,382.639 90	3,775.557 22	5,336.928 63	799.310 13	220.500 —	2,299.153 89	9,980.321 92	2,353.760 31½	33,179.300 —	3,386.900 —	3,318.955 85	5,505.420 28	123.048 23	30.649 61	+ 30.438 55½	32.489 27½	125.312 19½	30.625 78	240.144 80½	20.556 47	111. 862 37
1896	399.287 88	4,071.354 43	37,097.410 25½	3,804.979 76½	6,103.324 —	984.359 49	212.596 —	2,397.334 33½	11,704.913 66	2,532.643 45½	36,862.200 —	3,699.800 —	4,318.823 33	5,864.840 19½	63.839 79½	151.000 49	+ 39.655 85	29.478 60	127.201 98	18.372 20½	261.243 32½	21.416 22½	146.889 37
															854.430 56	714.136 —	231.697 64½	484.797 49	730.212 72½	152.528 38½	1,815.830 80	115.145 97½	1,236.826 03

ZARZĄD i FUNKCYONARYUSZE

BANKU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

RADA NADZORCZA

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Prezes:

Bochdan Hipolit, właściciel dóbr. Zastępca Członka c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Wiceprezes:

Gorayski August, właściciel dóbr, Członek Izby Panów, poseł na Sejm krajowy. Prezes galicyjskiego Towarzystwa naftowego, Wiceprezes Towarzystwa rolniczego w Jaśle. Prezes Rady powiatowej w Krośnie, Kurator krajowej szkoły tkackiej w Krośnie, Członek kraj. Komisyi przemysłowej.

Członkowie:

Jędrzejowicz Adam, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy i do Rady państwa, Zastępca Członka c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego, Członek Rady zawiadowczej Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu w Krakowie, Członek komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Kleszkowski Henryk, Dyrektor Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, kawaler orderu Leopolda, Członek Wydziału Kasy oszczędności w Krakowie, Członek honorowy c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Kraiński Władysław, doktor praw, właściciel dóbr, poseł do Rady państwa, Prezes Galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie. Członek Rady nadzorczej Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie i Rady powiatowej w Przemyślu, Członek c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

Męciński hr. Józef, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Członek Rady powiatowej w Dąbrowej, Wiceprezes Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

Romer Gustaw, doktor praw, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Prezes Rady powiatowej w Nowym Sączu, Zastępca Członka Wydziału krajowego, Członek c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego.

Scipio hr. Karol, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Dyrektor Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, Członek komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Schayer Karol, kupiec, właściciel realności, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handl. i przemysł. we Lwowie, Asesor c. k. Sądu krajowego, Cenzor Banku austro-węg., Członek Wydziału galicyjskiej kasy oszczędności we Lwowie.

Zastępcy:

Brunicki hr. Adolf, właściciel dóbr. Prezes Wydziału Rady powiatowej Gródeckiej.

Krzyżanowski Stanisław, doktor praw. adwokat krajowy, Dyrektor galic. Banku kredytowego we Lwowie, Komisarz egzaminacyjny dla teoretycznych egzaminów rządowych, Wiceprezydent Rady dyscyplinarnej Izby adwokatów.

Mikolasch Juliusz, Dyrektor Banku rolniczego i galicyjskiej Kasy oszczędności, Kawaler orderu żel. korony, Zastępca Prezesa Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego. Członek Rady miejskiej, Komisarz egzaminacyjny c. k. Komisyi dla II. egzaminu rządowego w c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie.

Niezabitowski Stanisław, właściciel dóbr, Zastępca Prezesa Rady powiatowej Gródeckiej i Członek c. k. Towarzystwa gosp. we Lwowie.

Komisya kontrolująca;

Prezes:

Bochdan Hipolit j. w.

Członkowie:

Romer Gustaw Dr. j. w. — **Scipio hr. Karol** j. w. — **Kraiński Władysław Dr.** j. w.

Zastępca:

Jędrzejowicz Adam j. w

Komisarz rządowy:

Karasiński Franciszek, c. k. Radca dworu, kawaler orderu żelaznej korony III. klasy, honorowy obywatel miasta Jasła.

Zastępca:

Kunz Karol, doktor praw, c. k. Radca dworu, Komisarz egzaminacyjny dla teoretycznych egzaminów rządowych.

Komisarz krajowy:

Jędrzejowicz Edward, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału krajowego, Członek Wydziału okręgowego Towarzystwa rolniczego w Rzeszowie.

Zastępcy:

Sawczak Damian, doktor praw, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału krajowego.

Ekielski Józef, doktor praw, Radca Wydziału krajowego.

Dyrekcya;

Radca Rządu Dr. Zgórski Alfred. | **Dr. Domaszewski Wacław.**

Komitet Cenzorów

dla działu wekslowego.

Augustynowicz Bolesław, właściciel dóbr, Członek Rady nadzorczej Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, Wiceprezes c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Członek Wydziału galic. Kasy oszczędności we Lwowie.

Baczewski Józef, właściciel fabryki, c. k. nadw. dostawca, Asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgiersk.

Brajer Emil de Bertemilian, właściciel domu komisowego pod firmą „Józef Brajer“ we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgiersk.

Brykczyński Stanisław, właściciel dóbr, Prezes Rady powiatowej w Stanisławowie, Zastępca Członka Wydziału krajowego, poseł na Sejm krajowy.

Buber Salomon, właściciel dóbr, Członek Izby handlowej i przemysłowej, Asesor c. k. Sądu krajowego, właściciel domu komisowego i wywozowego interesu zbożowego

we Lwowie, Husiatynie i Podwołoczyskach, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Dische Jakób B., przemysłowiec, właściciel realności.

Długoszewski Bolesław, inżynier, Członek Izby handlowo-przemysłowej we Lwowie.

Epstein Maksymilian, właściciel domu bankowego, Członek Rady miejskiej i Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Getritz Aleksander, introligator, właściciel realności, Członek Rady miejskiej, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Gubrynowicz Władysław, współwłaściciel firmy „Gubrynowicz i Schmidt", Asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Rady miejskiej, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, właściciel realności, Członek c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Jonasz Maurycy, właściciel domu bankowego, Członek Rady miejskiej, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie.

Lange Tadeusz, Dyrektor fundacyi Stanisława hr. Skarbka, Członek Komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Lilien Adolf, doktor praw, współwłaściciel domu bankowego pod firmą „Sokal & Lilien".

Michalski Michał, przemysłowiec, poseł na Sejm krajowy, pierwszy delegat Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie, Członek Rady administracyjnej fundacyi hr. Skarbka, Członek krajowej Komisyi przemysłowej.

Onyszkiewicz Mieczysław, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Zastępca Członka Wydziału krajowego, Członek c. k. Towarzystwa gospodarskiego i Towarzystwa „Kółek rolniczych" we Lwowie, Członek Rady admin. fundacyi Stanisława hr. Skarbka.

Piepes Jakób, aptekarz, właściciel dóbr, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Wiceprezydent lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Pilat Tadeusz, doktor praw, c. k. profesor Uniwersytetu we Lwowie, kawaler orderu żel. kor., poseł na Sejm krajowy, Wiceprezes c. k. gal. Towarz. gosp., Naczelnik Biura statystycznego Wydziału krajowego, Członek Komisyi prawniczej krajow. Stowarz. czerw. krzyża w Galicyi

Reiss Juliusz, kupiec, właściciel realności, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Rozwadowski Franciszek, właściciel dóbr, Dyrektor galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, poseł na Sejm krajowy.

Russmann Ignacy, kupiec, Asesor c. k. Sądu krajowego, Członek lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej.

Schayer Karol. kupiec, właściciel realności, członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Asesor c. k. Sądu krajowego, Cenzor Banku austro-węgierskiego, Członek Wydziału gal. Kasy oszczędności we Lwowie.

Schellenberg Artur, właściciel domu bankowego i spedycyjnego pod firmą: August Schellenberg & Syn. we Lwowie.

Wybranowski Leoncyusz, właściciel dóbr, Członek Rady nadzorczej gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego, Członek komitetu c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

1 miejsce wolne.

Komitet Cenzorów

dla działu interesów ze Stowarzyszeniami zarobkowymi i gospodarczymi.

Kossuth Stefan, inżynier, współwłaściciel fabryki sukna w Żywcu, Członek krajowej przemysłowej Komisyi, Członek gal. akcyjnego Towarzystwa handlowego we Lwowie.

Krzen Edmund, kierownik krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej we Lwowie.

Kuczyński Franciszek, dyrektor Banku zaliczkowego we Lwowie.

Lechowski Wiktor, doktor medycyny, dyrektor Tow. zaliczkowego w Drohobyczu.

Merunowicz Teofil, sekretarz Rady powiatowej lwowskiej, poseł na Sejm krajowy, Wiceprezes Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Galicyi, redaktor czasopisma „Związek", Wiceprezes galicyjskiego Tow. pszczelniczo-ogrodniczego we Lwowie, Członek Wydziału Towarzystwa wzaj. pomocy oficyalistów prywatnych.

Pilat Tadeusz j. w.

Potulicki hr. Franciszek, właściciel dóbr, Prezas Rady powiatowej w Przemyślanach.

Skalkowski Tadeusz, doktor praw, adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, kawaler orderu żelaznej korony III. kl. Cenzor Banku austro-węg., Członek Wydziału gal. Kasy oszczędności i Syndyk gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, Członek Komitetu c. k. galic. Tow. gosp. we Lwowie.

Szczepanowski Stanisław, przemysłowiec, poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy, Członek Izby handl. i przem. we Lwowie, Prezes Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Terenkoczy Władysław, właściciel realności, Dyrektor Banku zaliczkowego i powiatowego Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, Członek Wydziału Związku Stow. zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Ulmer Narcyz, sekretarz Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Zima Franciszek, Dyrektor gal. Kasy oszczędności, Prezes gal. akc. Towarzystwa handlowego, likwidator b. Zakładu kredytowego włościańskiego we Lwowie, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie, Członek Rady nadz. Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie, Członek krajowej Komisyi przemysłowej.

Radca prawny:

Till Ernest, doktor praw, adwokat krajowy, c. k. profesor Uniwersytetu we Lwowie, Członek Komisyi dla egzaminów rządowych, właściciel i redaktor „Przeglądu prawa i administracyi", Wiceprezes Towarzystwa prawniczego we Lwowie.

URZĘDNICY

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

***

PROKURZYŚCI:

Longchamps de Berier Bogusław, naczelny buchhalter.

Silkiewicz Władysław, dyrektor głównej kasy Wydziału krajowego, zastępuje głównego kasyera Banku.

Dr. Malaczyński Aleksander, naczelnik oddziału hipotecznego.

Padewski Józef, naczelnik oddziału bankowego.

Majewski Michał, naczelnik likwidatury hipotecznej.

Sędzimir Mieczysław, naczelnik filii w Krakowie.

Dr. Drohojowski hr. Jan, sekretarz Rady i Dyrekcyi.

REFERENT SZACUNKOWY:

Thilsch Julian.

ZASTĘPCA BUCHHALTERA:

Kozakiewicz Leon.

PIERWSZY KORESPONDENT:

Matkowski Antoni.

Sekretarz oddziału bankowego:

Stachiewicz Ludwik.

KASYERZY:

Nartowski Antoni.

Czauderna Karol.

REWIDENCI:

Strzyżowski Józef.

Kövess Aleksander.

LIKWIDATOROWIE:

Białaczewski Władysław.
Erlacher Walery.
Kossak Stefan.
Pieńczykowski Stanisław.
Hamerski Maryan.
Armółowicz Jan.
Rzepecki Jan Dr.

REFERENCI HIPOTECZNI:

Łoziński Roman. Krzyszkowski Ignacy. Świeżawski Stefan.

SALDOKONTYSTA:

Hanke Artur.

MŁODSZY REFERENT SZACUNKOWY:

Woyciechowski Julian.

ADJUNKCI:

I. klasy: Gawroński Ludwik.
Rump Fryderyk.
Królikowski Alojzy.
Narajewski Włodzimierz.
Krassowski Bronisław.
II. klasy Trzciński Emil.
Dzikowski Maryan.
Gajewski Marcin.
Wilusz Tadeusz.
Reiner Juliusz.
Grollé Józef.
Krug Emil.
Wolski Jan.
Jaszek Józef.
Kocowski Teofil.
Wisłocki Włodzimierz.
Osberger Stanisław.
Pizar Władysław.
Burczak Antoni.

PROTOKOLIŚCI i ARCHIWIŚCI:

Sobek Józef.
Kowalski Mieczysław.

ASYSTENCI:

Stecki Bolesław.
Górski Antoni.
Borkowski Kazimierz.
Kolarzowski Roman.
Brandys Józef.
Poźniak Zygmunt.
Sadowski Leon.
Płoszczański Włodzimierz
Rybowski Adam.
Rużycki Julian Dr.
Rakowski Tadeusz.
Jankowski Antoni.
Wojcikiewicz Kazimierz.
Frajdenberg Władysław.
Laszowski Jan.
Bastgen Bruno.
Jenik Władysław.
Jaroszyński Stanisław.

EXPEDYENT:

Haniszewski Jan.

PRAKTYKANCI

Wiewiórowski Teodozyusz.
Kossacz Kajetan.
Studnicki Giżbert Mieczysław.
Gonet Franciszek.
Rybiński Karol.
Kretschmer Józef.
Rieger Stefan.
Kielbusiewicz Kazimierz.
Ropicki Leon.
Dr. Szpor Lucyan.
Ballaban Karol.
Eydziatowicz Gedrus Ludwik.

10. woźnych.

FILIA BANKU W KRAKOWIE.

Komitet nadzorczy:

Scipio hr. Karol j. w. przewodniczący.

Milieski Alfred, właściciel dóbr, Członek Rady powiatowej w Krakowie, Członek Rady nadzorczej Związku handlowego kółek rolniczych.

Szarski Henryk, doktor praw, współwłaściciel firmy „Szarski i Syn“, Członek Wydziału powiatowej Kasy oszczędności w Krakowie, skarbnik krakowskiej kongregacyi kupieckiej.

Naczelnik:

Sędzimir Mieczysław.

Komitet Cenzorów

dla działu wekslowego.

Bober Jakób, kupiec, Członek Izby handlowej i przemysłowej, Cenzor Filii Banku austro-węgierskiego.

Chrząszczewski Stanisław, nadinżynier Wydziału krajowego, wiceprezes Towarzystwa okręgowego gosp. rolniczego, Członek Rady powiatowej Brzeskiej.

Czecz de Lindenwald Karol, właściciel dóbr, Członek komisyi krajowej dla spraw rolniczych, Członek Wydziału Rady powiatowej wielickiej, zastępca delegata Wydziału krajowego w szkole Czernichowskiej, przewodniczący dyrekcyi powiatowej Kasy oszczędności w Wieliczce, Członek komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego, Członek zarządu głównego Towarzystwa kółek rolniczych we Lwowie.

Epstein Tadeusz, spólnik firmy „Blau & Epstein“, Prezes Zarządu miejskiej Kasy dla chorych robotników w Krakowie.

Fuchs Edward, kupiec i właściciel realności.

Grosse Juliusz, cesarski Radca, kupiec i właściciel winnic, asesor c. k. Sądu handlowego.

Jawornicki Józef, radca miejski, właściciel firmy „M. Jawornicki“, Członek Wydziału powiatowej Kasy oszczędności w Krakowie, cenzor Filii Banku austro-węg. i powiatowej Kasy oszczędności.

Kroebl Franciszek, szef i prokurzysta Towarzystwa wzajemnego kredytu, Dyrektor szkoły handlowej, Członek Wydziału powiatowej Kasy oszczędności w Krakowie, Radca Arcybractwa Miłosierdzia i Banku pobożnego.

Kwiatkowski Jan, właściciel składów węgla i realności, radca miejski, Członek Wydziału Kasy oszczędności m. Krakowa, Członek Rady nadzorczej Związku handlowego kółek rolniczych, Asesor c. k. Sądu handlowego.

Matusiński Jacek, budowniczy, Członek Dyrekcyi Towarzystwa kredytowego rękodzielników i przemysłowców, Cenzor Filii Banku austro-węgierskiego, Kasy oszczędności m. Krakowa i powiatowej Kasy oszczędności.

Mendelsburg Zygmunt, spólnik firmy „Albert Mendelsburg“, Cenzor filii Banku austro-węgierskiego i powiatowej Kasy oszczędności.

Rehman Stanisław, radca miejski, właściciel realności, Członek Izby handlowej i przemysłowej, Dyrektor Towarzystwa kredytowego rękodzielników i przemysłowców, Członek Wydziału Towarzystwa wzajemnej pomocy rękodzielników i przemysłowców krakowskich, cenzor powiatowej Kasy oszczędności.

Schönfeld Marek, właściciel domu komisowego, Członek Izby handlowej i przemysłowej, Cenzor Filii Banku austro-węgierskiego.

Schwarz Henryk, kupiec i właściciel dóbr, Członek Izby handlowej i przemysłowej, asesor c. k. Sądu handlowego, zastępca Dyrektora Kasy oszczędności m. Krakowa, Przewodniczący krak. kongregacyi kupieckiej, Członek Rady nadzorczej Związku handlowego kółek rolniczych, Cenzor Filii Banku austro-węgierskiego i powiatowej Kasy oszczędności.

Słonecki Zenon, właściciel dóbr, Członek Wydziału Kasy oszczędności m. Krakowa, Dyrektor Towarzystwa wzaj. ubezpieczeń i Towarz. wzajemnego kredytu, Cenzor Filii Banku austro-węg.

Stryjeński Tadeusz, c. k. Radca budownictwa, radca miejski, architekt, właściciel realności, wiceprezes Rady nadzorczej Towarzystwa kredytowego rękodzielników i przemysłowców, Członek krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych.

Szpakowski Witalis, właściciel farbiarni i realności, Radca miejski, Członek Wydziału Kasy oszczędności m. Krakowa, Członek Rady nadzorczej Towarzystwa kredytowego rękodzielników i przemysłowców.

Zieleniewski Leon, inżynier, współwłaściciel fabryki maszyn.

Radca prawny:

Paszkowski Franciszek, doktor praw, adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, prezes Rady powiatowej w Krakowie, Radca miejski, Prezes Wydziału powiatowej Kasy oszczędności w Krakowie, Członek powiatowego Zarządu Kółek rolniczych w Krakowie, Członek Rady Nadzorczej Związku handlowego Kółek rolniczych, Zastępca Dyrektora Tow. Wzajemnych Ubezpieczeń i Tow. Wzajemnego Kredytu w Krakowie.

Urzędnicy Filii:

Sędzimir Mieczysław, j. w.

Armólowicz Jan, j. w.
Rump Fryderyk, j. w.
Grollé Józef, j. w.
Stecki Bolesław, j. w.

PRAKTYKANCI:

Wiewiórowski Teodozyusz, j. w.
Gonet Franciszek, j. w.
Dr. Szpor Łucyan, j. w.

1 woźny.

Zastępstwa

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

1. Okręg: **Biała.**

Zastępstwo: **Towarzystwo oszczędności i pożyczek w Oświęcimie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 10. Lutego 1885. Dyrekcya: Jan Maykowski, Edward Jaśkiewicz i Franciszek Knihinicki. Komisarz bankowy: Dr. Gustaw Nowak. Zastępca: Józef Smieszko.

---

2. Okręg: **Bóbrka.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Bóbrce, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 24. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Adam Godlewski, ks. Eugeniusz Dzerowicz i ks. Józef Tyll. Komisarz bankowy: Witold Niezabitowski. Zastępca: Stanisław Frankowski.

---

3. Okręg: **Bochnia.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Bochni.**

Otwarte 3. Maja 1886. Dyrekcya: Meysner Tytus, Andrzej Łopacki i Dr. Leonard Serafiński. Komisarz bankowy: Władysław Siemieński. Zastępca: Juliusz hr. Dębicki.

---

4. Okręg: **Borszczów.**

Zastępstwo: **Powiatowa kasa zaliczkowa i oszczędności w Borszczowie, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 12. Grudnia 1890. Dyrekcya: Tadeusz Czarkowski-Golejewski, Erazm Niemczewski i Kornel Bojkiewicz. Komisarz bankowy: Mieczysław hr. Borkowski. Zastępca: Teofil Witosławski.

---

5. Okręg: **Brody.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Brodach.**

Otwarte 10. Kwietnia 1894. Dyrekcya: Filip Kolischer, Fr. Haladewicz, Feliks West i Henryk Garwoliński. Komisarz bankowy: Oktaw Sala. Zastępca: Feliks West.

---

6. Okręg: **Brzesko.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Brzesku, Spółka zar. z odpow. nieogran.**

Otwarte 4. Stycznia 1894. Dyrekcya-Roman Niwicki, Dr. Szymon Bernadzikowski i Dr. Piotr Górski. Komisarz bankowy: Dr. Franciszek Bernacki. Zastępca: Seweryn Godzieliński.

7. Okręg: **Brzeżany.**

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Brzeżanach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 11. Kwietnia 1890. Dyrekcya: Dr. Albert Zauderer, Ferdynand Maresch i Dr. Stanisław Schätzel. Komisarz bankowy: Dr. Stanisław Schätzel. Zastępca: Dr. Łucyan Marynowski.

8. Okręg: **Chrzanów.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Chrzanowie, Stow. zar. z ogr. odp.**

Otwarte 11. Kwietnia 1896. Dyrekcya: Jan Walkowski, Józef Janowski i Edward Janikowski. Komisarz bankowy: Dr. Alfons Małdziński. Zastępca: Dr. Zygmunt Keppler.

9. Okręg: **Cieszanów.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Cieszanowie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Jacek Jabłoński, Andrzej Towarnicki i Michał Gilewicz. Komisarz bankowy: Tytus Zarzycki. Zastępca: Stanisław Długoszewski.

10. Okręg: **Czórtków.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Czortkowie, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 18. Lipca 1894. Dyrekcya: Ludwik Noss, Alfred Doszot i Paweł Grębosz. Komisarz bankowy: Władysław Zawadzki. Zastępca: Dr. Antoni Czaczkowski.

11. Okręg: **Dąbrowa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Dąbrowej, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 5. stycznia 1884. Dyrekcya: Ludwik Zakrzewski, Konstanty Michniewski i Włodzimierz Sroczyński. Komisarz bankowy: Piotr Treter. Zastępca: Leon Groman.

12. Okręg: **Dębica** (powiat Pilzno, okręg sądowy Dębica).

Zastępstwo: **Towarzystwo wzajemnego kredytu w Dębicy, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 11. lutego 1895. Dyrekcya: Henryk Zauderer, ks. Eugeniusz Wolski i Herman Weis. Komisarz bankowy: Ignacy Odrowąż Pieniążek. Zastępca: Henryk Zauderer.

13. Okręg: **Dobromil.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Dobromilu, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 3. Czerwca 1884. Dyrekcya: Leon Steciak, Franciszek Szanek i Michał Tustanowski. Komisarz bankowy: Ludwik Ungar. Zastępca: Jan Tesla.

14. Okręg: **Drohobycz-Sambor-Staremiasto.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 11. Stycznia 1884. Dyrekcya: Dr. Wiktor Lechowski, Jan Niewiadomski i Karol Wincenty Szufa. Komisarz bankowy: Juliusz Bielski. Zastępca: ks. Roman Hanczakowski.

15. Okręg: **Dukla.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Dukli, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 17. Marca 1893. Dyrekcya: Zdzisław Stoiński, Franciszek Jarosz i Rudolf Niedecki. Komisarz bankowy: Adam hr Męciński. Zastępca: August hr. Łoś.

16. Okręg: **Gliniany.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Glinianach. Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 19. lutego 1884. Dyrekcya: Ks. Filemon Reszytylowicz, Andrzej Baltarowicz i Wojciech Księżopolski. Komisarz bankowy: Edward Brückner. Zastępca: Dr. Cyryl Dolnicki.

17. Okręg: **Gorlice.**

Zastępstwo: **Towarzystwo wzajemnego kredytu w Bieczu, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 27. Grudnia 1884. Dyrekcya. Dr. Ludwik Katyński, Dr. Michał Maciejowski i Józef Górnisiewicz. Komisarz bankowy: Adam hr.Skrzyński. Zastępca: Józef Olszewski

18. Okręg: **Husiatyn.**

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Husiatynie, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 9. Kwietnia 1896. Dyrekcya: Adolf Cieński, Adam Bielecki i Juljan Daszyński. Komisarz bankowy: Juljan Kokurewicz. Zastępca: Dr. Henryk Nathanson.

19. Okręg: **Jarosław.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jarosławiu. Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 11. Stycznia 1884. Dyrekcya. Walcryan Baczyński, Józef Stephan i Eustachy Wolski. Komisarz bankowy: Dr. Adolf Dietzius. Zastępca: Ignacy Rychlik.

20. Okręg: **Jasło.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jaśle, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 11. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Dr. Roman Adamski, ks. Leon Syroczyński i Feliks Bochniewicz. Komisarz bankowy: Karol Prochaska. Zastępca: Romuald Palch.

21. Okręg: **Jaworów-Janów.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jaworowie, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 28. Lutego 1884. Dyrekcya: Grzegorz Szczyrba, Feliks Siemnicki i Jerzy Pytlik. Komisarz bankowy: Józef Skarbek Borowski. Zastępca: Ferdynand Paar.

22. Okręg: **Kałusz.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Kałuszu.**

Otwarte 9. Lipca 1894. Dyrekcya: Dr. Mieczysław Stanecki, Władysław Kornicki i Henryk Mierzeński. Komisarz bankowy: Ludwik Fuss. Zastępca: Dr. Włodzimierz Pietrusiewicz.

23. Okręg: **Kamionka-Strumiłowa** (bez okręgu sądowego Radziechowskiego).

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Kamionce Strumiłowej, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 18. Października 1885. Dyrekcya: Klemens Torosiewicz, ks. Michał Cegielski i Adam Thullie. Komisarz bankowy: Jan Szawłowski. Zastępca: Andrzej Daniłowicz.

24. Okręg: **Kołomyja-Horodenka-Kossów.**

Zastępstwo: **Spółka handlowa, rolniczo-przemysłowa w Kołomyi, Stow. zar. z ogr. odpow.**

Otwarte 16. Maja 1885. Dyrekcya: Dr. Walery Stauber, Jan Kleski i Zygmunt Łukasiewicz. Komisarz bankowy: Dr. Teofil Dębicki. Zastępca: Dr. Maksymilian Trachtenberg.

25. Okręg: **Krosno.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Krośnie, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 14. Lipca 1885. Dyrekcya: Fidelis Kadyi, Feliks Kaczorowski i Włodzimierz Suryn. Komisarz bankowy: August Gorayski. Zastępca- Jan Trzecieski.

26. Okręg: **Limanowa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Limanowej, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 22. Stycznia 1884. Dyrekcya: Józef Mars, Wincenty Potocki i Kazimierz Mars. Komisarz bankowy: Dr. Kazimierz Krug. Zastępca: Walery Zubrzycki.

27. Okręg: **Lisko.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Lisku, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 2. Marca 1894. Dyrekcya: Dr. Jan Strutyński, Józef Gromnicki i Ferdynand Moszczański. Komisarz bankowy Dr. Jacek Jabłoński. Zastępca: Henryk Haralewicz.

28. Okręg: **Lwów.**

Tylko dla spraw hipotecznych i komunalnych.

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, Stow. zar. z ogran. por.**

Otwarte 1. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Władysław Terenkoczy, Teofil Merunowicz i Włodzimierz Chaberski. Komisarz bankowy: Ks. Dr. Feliks Zabłocki. Zastępca: Wiktoryn Łonicki.

29. Okręg: **Łańcut.**

Zastępstwo: **Kasa zaliczkowa i oszczędności w Łańcucie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 15. Grudnia 1883. Dyrekcya: Dr. Jan Fleszar, Bolesław Żardecki i Józef Gaweł. Komisarz bankowy: Antoni Hanusz. Zastępca: Filip Kahane.

30. Okręg: **Maków-Żywiec.**

Zastępstwo: **Stowarzyszenie pożyczkowe „Wzajemna pomoc" w Makowie z por. nieogran. w sądzie zapis.**

Otwarte 15. Stycznia 1881. Dyrekcya: Emil Ulrich, Ludwik Kocyan i Jan Kromkay. Komisarz bankowy: Aleksander Paczowski. Zastępca: Edward Wagner.

31. Okręg: **Mielec.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Mielcu, Stow. zar. z nieogran. por.**

Otwarte 13. Marca 1884. Dyrekcya: Andrzej Pawlikowski, Hipolit Szanecki i Feliks Leyko. Komisarz bankowy: Antoni Fibich. Zastępca: Stefan Sękowski.

32. Okręg: **Mościska.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe dla powiatu mościskiego w Mościskach, Stow. zar. z por. ogr.**

Otwarte 26. Lutego 1883. Dyrekcya: Leopold Masiuk, Adam Wittek i Michał Lebedyński. Komisarz bankowy: Wiktor Krokowski. Zastępca: Ks. Alfred Białogłowski.

33. Okręg: **Myślenice** (bez okręgu sądowego Maków).

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Myślenicach.**

Otwarte 3. Czerwca 1884. Dyrekcya: Gustaw Klemensiewicz, Dr. Emil Adelman i Dr. Mikołaj Klakurka. Komisarz bankowy: Bolesław Targowski. Zastępca: Bartłomiej Brylak

34. Okręg: **Nadwórna.**

Zastępstwo: **Kasa zaliczkowa w Nadwórnej, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 12. Grudnia 1890. Dyrekcya: Ks. Wojciech Roschayger, Bazyli Borysiewicz i Michał Garbiak. Komisarz bankowy: Aleksander Taniaczkiewicz. Zastępca: Leopold Drewnowski.

35. Okręg: **Nowy Sącz-Nowy Targ-Grybów.**

Zastępstwo: **Kasa zaliczkowa w Nowym Sączu, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 9. Stycznia 1884. Dyrekcya: Jan Kosman, Dr. Władysław Barbacki i Wiktor Wyszyński. Komisarz bankowy: Kazimierz Miczyński. Zastępca: Karol Merkel.

36. Okręg: **Podhajce.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Podhajcach, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 13. Maja 1884. Dyrekcya: Adolf Kraus, Dr. Kazimierz Pawlikowski i Edmund Lityński. Komisarz bankowy: Józef Krzysztofowicz. Zastępca: Franciszek Stobiecki.

37. Okręg: **Przemyśl.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe rolne w Przemyślu, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 11. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Leonard Tarnawski, Eugeniusz Kusiba i Jan Patronowicz. Komisarz bankowy: Dr. Władysław Czajkowski. Zastępca: Dr. Leonard Tarnawski.

38. Okręg: **Przemyślany** (bez okręgu sądowego Gliniany).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Przemyślanach, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 7. Stycznia 1884. Dyrekcya: Bronisław Zamorski, Jan Rudnicki i Józef Grossmann. Komisarz bankowy: Dr. Alexander Zaleski. Zastępca: Alojzy Madejski.

39. Okręg: **Radziechów** (okręg sądowy Radziechów).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Radziechowie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 10. Stycznia 1884. Dyrekcya: Franciszek Mrozowski, Juliusz Brand i Roman Ujejski. Komisarz bankowy: Franciszek Mrozowski. Zastępca: Ks. Antoni Skalski.

40. Okręg: **Rawa ruska.**

Zastępstwo: **Kasa zaliczkowa i oszczędności w Rawie ruskiej, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 14. Kwietnia 1896. Dyrekcya: Ks. Wincenty Czajkowski, Władysław Górka i Adam Winiarski. Komisarz bankowy: Zygmunt Stasiniewicz. Zastępca: Dr. Juljan Dadlez.

41. Okręg: **Rohatyn.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe na powiat rohatyński w Rohatynie, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 23. Lutego 1884. Dyrekcya: Izydor Kowalewski, Seweryn Monasterski i Apolinary Jamrogiewicz. Komisarz bankowy: Władysław Monasterski. Zastępca: Izydor Kowalewski.

42. Okręg: **Ropczyce** (bez okręgu sądowego Dębica).

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Ropczycach.**

Otwarte 12. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Stanisław Strzelbicki, ks. Dr. Jan Krzysiak i Dr. Gustaw Ujejski. Komisarz bankowy: Dr. Stanisław Strzelbicki. Zastępca: Ks. Dr. Jan Krzysiak.

43. Okręg: **Rudki-** (okręg sądowy) **Gródek.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Rudkach, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 29. Marca 1884. Dyrekcya: Albin Rayski, Piotr Zbrożek i Leon Lachol. Komisarz bankowy: Albin Rayski. Zastępca: Andrzej hr. Fredro.

44. Okręg: **Rzeszów-Kolbuszowa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe w Rzeszowie, Spółka zar. z odpow. ogran.**

Otwarte 29. Lutego 1884. Dyrekcya: Antoni Karpiński, Leon Schott, Ferdynand Schaiter i Dr. Roderyk Als. Komisarz bankowy: Stanisław Jędrzejowicz. Zastępca: Dr. Włodzimierz Piliński.

45. Okręg: **Sanok-Brzozów.**

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Sanoku, Stow. zar. z ogran por.**

Otwarte 8. Października 1884. Dyrekcya: Cyryl Jaksa Ładyżyński, Karol Wiliński i Ludwik Świrczyński. Komisarz bankowy: Feliks Gniewosz. Zastępca: Franciszek Bem.

46. Okręg: **Śniatyn.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe na pow. sądowy śniatyński w Śniatynie, Stow. zarejestr. z nieogr. por.**

Otwarte 13. Kwietnia 1885. Dyrekcya Tytus Niemczewski, Józef Kossowski i Odillo Dankiewicz. Komisarz bankowy: Józef Teodorowicz. Zastępca: Markus Herman.

47. Okręg: **Sokal.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Sokalu, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Adolf Doening, Piotr Karpiuk i Jan Semetkowski. Komisarz bankowy: Wincenty Kruszewski. Zastępca: Dr. Władysław Weyda.

48. Okręg: **Stanisławów-Bohorodczany.**

Zastępstwo: **Bank zaliczkowy w Stanisławowie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 4. stycznia 1884. Dyrekcya: Aleksander Czołowski, Włodzimierz Doboszyński i Jan Klimuntowski. Komisarz bankowy: Stefan Kakowski. Zastępca: Klemens Cetwiński.

49. Okręg: **Stryj-Dolina.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Stryju, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 8. Lutego 1884. Dyrekcya: Jan Mierczuk, Edward Praxmayer, Alfred Liszka i Franciszek Zapłatyński. Komisarz bankowy: Adam Onyszkiewicz. Zastępca: Michał Slosarski.

50. Okręg: **Tarnobrzeg-Nisko.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Tarnobrzegu, Spółka zar. z odpow. ogran.**

Otwarte 21. Grudnia 1888. Dyrekcya: Dr. Adolf Reifer, Władysław Gryglewski i Andrzej Winiarski. Komisarz bankowy: Gustaw Heinzinger, Zastępca: Władysław Gryglewski.

51. Okręg: **Tarnopol-Skałat.**

Zastępstwo: **Bank powiatowy, zarejestrowane stowarzyszenie zarobkowe w Tarnopolu z ogran. odpow.**

Otwarte 7. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Włodzimierz Łuczakowski, Dr. Alfred Kwiatkowski i Dr. Stanisław Glogier. Komisarz bankowy: Dr. Stanisław Glogier. Zastępca: Dr. Włodzimierz Łuczakowski.

52. Okręg: **Tarnów.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Tarnowie, stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Felicyan Jordan Stojowski, Karol Smolik i Tomasz Fusiarski. Komisarz bankowy: Witold Rogoyski. Zastępca: Dr. Adolf Ringelheim.

53. Okręg: **Tłumacz-Buczacz.**

Zastępstwo: **„Oszczędność", Stowarzyszenie kredytowe w Tłumaczu, stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 7. Lipca 1884. Dyrekcya: Ks. Ignacy Tychowicz, Dr. Antoni Hovurka i Kazimierz Jasiński. Komisarz bankowy: Alfred Orski. Zastępca: Dr. Antoni Hovurka.

54. Okręg: **Trembowla.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Trembowli.**

Otwarte 1. Stycznia 1890. Dyrekcya: Dr. Julian Olpiński, ks. Jan Biliński i Jarosław Paszkowski. Komisarz bankowy: hr. Jerzy Dunin Borkowski. Zastępca: Klemens Bielecki.

55. Okręg: **Turka.**

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Turce, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 13. Sierpnia 1895. Dyrekcya: Konstanty Jaworski, Józef Armatys i ks. Michał Pruchnicki. Komisarz bankowy: Seweryn Brysiewicz. Zastępca: Józef Zaleski.

56. Okręg: **Wadowice.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Wadowicach.**

Otwarte 21. Marca 1884. Dyrekcya: Jan Iwański, Przecław Sławiński i Michał Gołomb. Komisarz bankowy: Czesław Gorkiewicz Zastępca: Teofil Nartowski.

57. Okręg: **Wieliczka.**

Zastępstwo: **Powiatowa kasa oszczędności w Wieliczce.**

Otwarte 14. Stycznia 1884. Dyrekcya: Karol Czecz de Lindenwald, Floryan Nowacki i Wilhelm Koch. Komisarz bankowy: Wilhelm Koch. Zastępca: Aleksander Siedlecki.

58. Okręg: **Zaleszczyki.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Zaleszczykach, Stow. zar. z ogr. por.**

Otwarte 25. Lipca 1884. Dyrekcya: Antoni Bielański, Wincenty Thiel i Józef Stroner. Komisarz bankowy: Antoni Gross. Zastępca: Szymon Kajetanowicz.

59. Okręg: **Zbaraż.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Zbarażu, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 13. Lutego 1884. Dyrekcya: Zygmunt Dzierżanowski, Władysław Prytyka i Jakób Kruh. Komisarz bankowy: Ignacy Sochanik. Zastępca: Zygmunt Dzierżanowski.

60. Okręg: **Złoczów.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Złoczowie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 18. Stycznia 1885. Dyrekcya: Karol Jakubowski, Józef Mironowicz i Karol Podgórski. Komisarz bankowy: Emil Bierzyński. Zastępca: Stanisław Wesołowski.

61. Okręg: **Żółkiew.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Żółkwi, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 23. Marca 1884. Dyrekcya: Eugeniusz Rozwadowski, Adolf Dadlec i Maryan Punicki. Komisarz bankowy: Ks. Karol Bauch. Zastępca: Dr. Włodzimierz Maciulski.

62. Okręg: **Żydaczów.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa zaliczkowa i oszczędności w Żydaczowie, Stow zar. z ogr. por.**

Otwarte 13. sierpnia 1895. Dyrekcya: Wincenty Berezowski, Jan Słotołowicz i Jan Szczurek. Komisarz bankowy: Kazimierz Winnicki. Zastępca: Ks. Mikołaj Łukawiecki.

L. 77.519/97.

Alog 41

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o organizacyi kredytu dla włościan.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając sprawozdanie Komisyi bankowej o organizacyi kredytu dla włościan, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 przedewszystkiem: 1. szereg uchwał zmieniających postanowienia statutu Banku krajowego, dotyczące oddziału komunalnego w tymże Banku, w tym duchu, iżby Bank mógł, udzielając pożyczek komunalnych za poręką gmin i powiatów Stowarzyszeniom zaliczkowym, tudzież powiatowym i gminnym Kasom oszczędności na cele kredytu dla włościan, stać się dla tych instytucyi źródłem taniego a na dłuższe okresy czasu przyznawanego kredytu, któryby za ich pośrednictwem i pod ich odpowiedzialnością mógł być dalej przyznawanym i rozdzielanym między ludność rolniczą, kredytu potrzebującą; 2. dalej uchwały, z których jedna przyjmowała na kraj gwarancyę za emisyę obligów komunalnych pierwszej i następnych emisyi do wysokości kwoty łącznej wszystkich emisyi 15,000.000 zł., druga zaś wzywała c. k. Rząd, aby obligacyom komunalnym przyznał charakter walorów pupilarnych, kaucyjnych i depozytowych, obie zaś miały na celu stworzenie dla emisyi obligacyi komunalnych, zamierzonych dla dostarczenia lokalnym instytucyom kredytowym środków do obsługiwania kredytu włościańskiego, warunków jak najkorzystniejszych na targu pieniężnym; wreszcie 3. uchwałę z dnia 15. lutego 1897, przyznającą kwotę 5.000 zł. do dyspozycyi Wydziału krajowego na zasiłki dla nowo powstających z inicyatywy Reprezentacyi powiatowych lokalnych instytucyi kredytowych, mających za cel służyć kredytowi włościańskiemu; a na koniec 4. uchwałę z dnia 13. lutego 1897 polecającą Wydziałowi krajowemu, by „w porozumieniu z Bankiem krajowym zbadał sprawę połączenia kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie“. Zorganizowanie zatem w Banku krajowym centralnego źródła kredytu dla lokalnych instytucyi kredytowych w kraju, obsługujących kredyt włościański i to na podstawie rozszerzenia oddziału komunalnego w Banku; dalej popieranie organizacyi lokalnych instytucyi kredytowych w kraju; wreszcie zbadanie sprawy połączenia kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie — to były trzy zadania działania zakreślone Wydziałowi krajowemu na polu organizacyi kredytu dla włościan w uchwałach powyższych Wysokiego Sejmu. Stosownie do tego musi się też i sprawozdanie z działania Wydziału krajowego na tem polu rozpaść na trzy części zadaniom tym odpowiadające.

I.

Uchwałę Wysokiego Sejmu o gwarancyi przyjętej przez kraj za emisyę pierwszą i następną obligacyi komunalnych aż do łącznej sumy 15,000.000 zł. imiennej wartości, tudzież uchwałę, wzywającą c. k. Rząd, by przyznał obligacyom

komunalnym charakter walorów pupilarnych, kaucyjnych i depozytowych, a wreszcie uchwały, zmieniające brzmienie §§. 3. lit. B., §. 36. i §. 109. lit, B. statutu Banku krajowego, podał Marszułek krajowy pismem z dnia 13. lutego 1897 roku l. s. 2.927. do wiadomości J. E. Księcia Namiestnika, upraszając o wyjednanie Najwyższej Sankcyi dla pierwszej z tych uchwał, o uwzględnienie wezwania w drugiej z nich do c. k. Rządu wystosowanego i o zatwierdzenie podanych powyżej zmian postanowień statutu Banku krajowego. Uchwałą z dnia 12. marca 1897 do LW. 12.935. odniósł się Wydział krajowy do Prezydyum c. k. Namiestnictwa w tej sprawie i upraszał, wskazując na doniosłość powziętych uchwał Wys. Sejmu dla wdrożonej akcyi kraju na polu organizacyi kredytu dla włościan, by Prezydyum Namiestnictwa raczyło sprawy te jak najgoręcej poprzeć u c. k. Rządu centralnego i wyjednać rychłe ich załatwienie w odnośnych Ministerstwach.

W odpowiedzi na powyższe pismo zakomunikowało c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 20. lipca 1897 r. L. 58158 (LW. 47302) Wydziałowi krajowemu reskrypt JE. Ministra spraw wewnętrznych z d. 25 czerwca 1897 r. L. 12065. Odpis reskryptu tego podajemy jako załącznik ./. niniejszego sprawozdania tu streszczając zawarte w nim
A1.1. zapatrywania c. k. Rządu centralnego, o tyle tylko, o ile to konieczne dla wyjaśnienia dalszego stanowiska Wydziału krajowego w tej sprawie. Zaznaczywszy, że celem zmian statutu Banku krajowego, uchwalonych przez Wys. Sejm, jest rozszerzenie działania oddziału komunalnego tegoż Banku, w tym kierunku, iżby pożyczka z tego działu mogły być udzielane nie tylko gminom i powiatom, lecz także stowarzyszeniom zaliczkowym zawiązanym na podstawie ustawy z d. 9. kwietnia 1873 r. (dz. u. p. Nr. 70) i powiatowym i gminnym kasom oszczędności za gwarancyą powiatów, względnie gmin, a to w celu przysporzenia im kapitału obrotowego, specyalnie przeznaczonego, na udzielanie pożyczek na posiadłości włościańskie, pod warunkami odpowiadającymi potrzebom kredytu włościańskiego, oznajmia c. k. Ministerstwo, że pod warunkiem odpowiedniej modyfikacyi postanowień §. 37 statutów Banku, nie ma nic przeciw rozszerzeniu działalności oddziału komunalnego na stowarzyszenia, jeśli tylko pożyczki im udzielane będą za poręką gmin względnie powiatów. Dalej podnosi c. k. Ministerstwo potrzebę zmian w oznaczeniu literami ustępów §. 36 — w razie zatwierdzenia w nowem brzmieniu, tudzież potrzebę ściślejszego określenia w §. 36 wedle nowego jego brzmienia znaczenia wyrazów „za poręczeniem gmin, względnie powiatów“, a to dla uniknięcia nieporozumień, czy to postanowienie domaga się zwykłej poręki za pożyczkę ze strony powyższych czynników, czy też solidarnej ich odpowiedzialności za tę pożyczkę. Nadto podniosło c. k. Ministerstwo potrzebę zaznaczenia w tekście statutów Banku wyraźnie, że przyjęcie takiej poręki ze strony gminy względnie powiatu nastąpić może jedynie przy zastosowaniu się do przepisów obowiązujących ustaw, określających, w jakich warunkach powiat względnie gmina, porękę taką dać może. Nakoniec przechodząc do sprawy rozszerzenia działalności oddziału komunalnego Banku krajowego na powiatowe i gminne kasy oszczędności, podniosło c k. Ministerstwo cały szereg wątpliwości i zarzutów zasadniczych opartych na tem zapatrywaniu, iż pociągnięcie tych instytucyi do działania na polu kredytu włościańskiego przez umożliwienie im powiększenia swych kapitałów w drodze pożyczek komunalnych nie dałoby się pogodzić z zasadniczem określeniem zadań i ustroju tych instytucyi, tak jak one zostały określone w regulatywie dla kas oszczędności z 2. września 1844 r. Wedle tegoż regulatywu jest wyłącznem zadaniem kas oszczędności dać mniej zasobnym warstwom ludności możność pewnego przechowania i odpowiedniego powiększenia przez stosowne oprocentowanie złożonych w kasach wkładek oszczędnościowych, budzenie zatem wśród ludności ducha oszczędności a wykluczonem jest tem samem z zakresu ich działania spełnianie przez kasy oszczędności zadań i celów właściwych bankowym instytucyom kredytowym. Jest więc wątpliwem, zdaniem c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, czy z tem określeniem zadań kas dałoby się pogodzić zezwolenie im na powiększanie swych zasobów kapitałowych przez pożyczki dla zaspakajania niemi potrzeb kredytowych ludności, zwłaszcza, że udzielaniem pożyczek wolno się Kasom Oszczędności trudnić tylko o tyle, o ile w ten sposób mogą pewnie i korzystnie fruktyfikować powierzone im wkładki oszczędności i po nad te wkładki, jakie są zgromadzone w kasie, nie wolno im udzielać pożyczek. Przepisy dalej powołanego wyżej regulatywu — określają dokładnie sposoby fruktyfikowania powierzonych kasom oszczędności funduszów a wychodzą w tej mierze nie ze stanowiska instytucyi kredytowej i potrzeb kredytu lecz wyłącznie ze stanowiska

pewności lokacyi i szybkiej realizacyi funduszu lokowanego, stosując się więc do tych przepisów, nie mogłyby się kasy oszczędności liczyć, jakby tego wymagało uchwalone przez Sejm brzmienie §. 36 B. statutu Banku „z warunkami odpowiadającemi potrzebom kredytu włościańskiego“, zwłaszcza, o ileby chodziło o pożyczki hipoteczne włościańskie. Podniósłszy te wątpliwości oświadczyło w końcu Ministerstwo spraw wewnętrznych,że nie mogąc na razie przystąpić do zatwierdzenia zmian statutu Banku krajowego, nie może też przedłożyć do najwyższej Sankcyi uchwały, którą Wys. Sejm, licząc na zatwierdzenie tych zmian, przyjął na kraj gwarancyę za emisyę obligacyi komunalnych do wysokości łącznej kwoty 15 milionów zł. i że także Ministerstwo sprawiedliwości ze swej strony oświadczyło się przeciw przyznaniu obecnie obligacyom komunalnym charateru walorów pupilarnych, kaucyjnych i depozytowych, a to głównie z tego powodu, iż skoro dotychczas emitowane obligacye komunalne charakteru tego nie posiadały, to już trudno przyznać go dalszym emisyom tego samego waloru, bez wywołania omyłek i zamieszania. Kończąc reskrypt oznajmił P. Minister spraw wewnętrznych gotowość wejścia w rokowania co do podniesionych wątpliwości z Wydziałem krajowym, które to rokowania możnaby przeprowadzić ustnie przez wysłanie delegatów Wydziału krajowego do Wiednia.

Uchwałą z dnia 12. października 1897 LW. 47.302 postanowił Wydział krajowy delegować do Wiednia, dla omówienia powyżej w streszczeniu podanych wątpliwości i wyjaśnienia motywów akcyi Wys. Sejmu w tej sprawie pp.: Dra Józefa Wereszczyńskiego i Dra Alfreda Zgórskiego, i o tem zawiadomił c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych za pośrednictwem c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie. Konferencye delegatów odbyły się w ostatnich dniach miesiąca października b. r. — a o wyniku rokowań zdał Wydziałowi krajowemu Dr. Zgórski sprawę relacyą Dyrekcyi Banku krajowego z d. 4. listopada 1897 r. Nr. 37.385, przedkładając zarazem nowy projekt zmiany postanowień statutu Banku krajowego, dotyczących udzielania pożyczek komunalnych, wypracowany na podstawie przeprowadzonych rokowań, tudzież wyczerpujące uzasadnienie tego projektu, przedstawiające wyjaśnienie sprawy ze względu na podniesione przez c. k. Rząd watpliwości.

Na podstawie tego uzasadnienia przedstawił Wydział krajowy uchwałą z dnia 9. listopada 1897 r. do LW. 68.620 c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, przedłożony przez Bank krajowy, a przez Wydział krajowy przyjęty, nowy projekt zmian §§. statutu Banku, dotyczących udzielania pożyczek komunalnych, i upraszał wzięcie sprawy tej jeszcze raz pod rozwagę i oznajmienie, czy zmiany obecnie zaproponowane mogą liczyć na zatwierdzenie ze strony c. k. Rządu, Wydział krajowy bowiem zamierza, w obec faktu, iż uchwały Wys. Sejmu z d. 13. lutego 1897 r., zatwierdzone nie zostały, przedłożyć je Wys. Sejmowi do uchwalenia. Jako wyjaśnienie stanowiska zajętego przez Wydział krajowy w wypracowaniu tego nowego projektu zmian statutu przedłożył Wydział krajowy przy powyższem piśmie zarówno sprawozdanie o organizacyi kredytu dla włościan, przedłożone Wys. Sejmowi w roku zeszłym (Al. 48. sprawozdań stenograficznych z II. sesyi VII. peryodu sejmu krajowego), jak i sprawozdanie sejmowej Komisyi bankowej w tym przedmiocie w roku zeszłym wypracowane (Aleg. 149 sprawozd. stenogr. II. sesyi VII. peryodu Sejmu kraj.), jak wreszcie wygotowane przez Dyrekcyę Banku krajowego uzasadnienie nowego projektu zmian statutu Banku.

W projekcie tym nie mógł Wydział krajowy zaniechać myśli objęcia kas oszczędności powiatowych i gminnych zamierzoną organizacyą lokalnych instytucyi, mających służyć kredytowi włościańskiemu, widząc w tych instytucyach właśnie, jak to Wys. Sejm w kilkakrotnych swych uchwałach stwierdził, czynnik dla organizacyi tej nader cenny, mający już obecnie uznanie i zaufanie ludności włościańskiej, rozwijający mimo niesprzyjających warunków pożyteczną działalność na polu kredytu hipotecznego włościańskiego, opartą na doświadczeniu szeregu lat, a nadto czynnik związany z całym ustrojem autonomicznym bardzo ściśle, podległy zatem bezpośredniej kontroli nie tylko władz rządowych ale i władz autonomicznych. Jakkolwiek więc Wydział krajowy nie zapoznawał zasadniczej słuszności znacznej części wątpliwości i zarzutów podniesionych w wyżej omówionym reskrypcie c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych ze stanowiska postanowień regulatywu dla kas oszczędności, to jednak przedstawiając w swem piśmie z d. 9. listopada 1897 r. LW. 68.620 i dołączonych doń załącznikach, wyżej wy-

mienionych, cały dotychczasowy tok akcyi Wydziału krajowego i Sejmu, w tej sprawie podniósł znaczenie otwarcia kasom oszczędności kredytu komunalnego dla całej tej akcyi i wykazał, że w obec stosunków naszego kraju jest wskazanem w praktyce poświęcić w tym wypadku zasadnicze stanowisko regulatywu z r. 1844 dla osiągnięcia tak doniosłych pod względem gospodarczym celów. Zarazem powołał się Wydział krajowy na fakt, iż Bank krajowy miał już przyznane prawo udzielania pożyczek komunalnych powiatowym i gminnym Kasom oszczędności i Towarzystwom zaliczkowym, za poręką gmin względnie powiatów, a to w statucie zatwierdzonym reskryptami Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 2. maja 1882 r. L. 6.646 i z dnia 5. września 1882 r. L. 12.983. Skoro więc wówczas c. k. Rząd skłonił się dla zadość uczynienia potrzebom kraju do odstąpienia od przepisów regulatvwu dla Kas oszczędności i podporządkował je wyższym wymogom ekonomicznym kraju, toż i obecnie wobec doniosłości akcyi, o którą chodzi, może i powinien to uczynić, a to tem więcej, że w nowym swym projekcie zmian statutu Banku Wydział krajowy starał się życzeniom c. k. Rządu, poza tą jedyną sprawą otwarcia Kasom oszczędności możności korzystania z kredytu komunalnego, w całej pełni uczynić zadość. I tak postanowił Wydział krajowy — stosownie do życzeń c. k. Rządu — objąć projektem zmian postanowienia §§. 3 B., 36, 43, 44, 46 i 109 B. statutu Banku krajowego, jakkolwiek zeszłoroczne uchwały Wys. Sejmu dotyczyły jedynie §§.: 3 B., 36 i 109 B., uznał bowiem, że dla większej jasności i ścisłości postanowień tych, zmiany żądane są pożądane. Dalej uwzględnił Wydział krajowy uwagi c. k. Rządu co do tego, by w postanowieniach statutu, w których mowa o tem, iż Towarzystwom zaliczkowym powiatowym i gminnym Kasom oszczędności udzielane być mogą pożyczki „za poręczeniem powiatów względnie gmin“, dodane było wyraźnie zastrzeżenie, iż poręka ta winna być przyjętą przez powiat, względnie gminę — z zastosowaniem się do przepisów obowiązujących ustaw, określających, pod jakimi warunkami powiat, względnie gmina, porękę taką przyjąć może. Wreszcie — przychylając się do opinii c. k. Rządu, który podniósł, iż ustęp §. 36. statutu Banku krajowego w stylizacyi zeszłorocznej uchwały Wys. Sejmu brzmiący: „Bank krajowy udzielać będzie pożyczki w obligacyach komunalnych“:

„B) Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Dz. u. p. Nr. 70) i Kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucyom za poręczeniem gmin względnie powiatów, celem dostarczenia obrotowego funduszu szczególnie dla udzielania pożyczek na realności włościańskie, pod warunkami odpowiadającemi potrzebom włościańskiego kredytu“

mógłby być dla kas oszczędności powodem kolizyi z przepisami regulatywu dotyczącemi warunków fruktyfikacyi ich funduszów, udzielając bowiem pożyczek „pod warunkami odpowiadającemi potrzebom kredytu włościańskiego“, nie mogłyby się kasy nieraz zastosować do przepisów obowiązujących co do pewności lokacyi i możności szybkiej realizacyi swych pretensyi, postanowił Wydział krajowy, dodać w powyższym §. ustęp, modyfikujący znacznie obowiązek uwzględniania, przy określeniu warunków pożyczek, potrzeb kredytu włościańskiego, zastrzegający bowiem, iż warunki te winny zarazem odpowiadać przepisom dla kas oszczędności wydanym i je obowiązującym.

Jak wspomniano wyżej, przedkładając powyższy projekt c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, upraszał Wydział krajowy o oznajmienie, czy projektowane zmiany mogą liczyć na zatwierdzenie c. k. Rządu. Odpowiedzi na powyższą prośbę nie otrzymaliśmy do chwili wygotowania niniejszego sprawozdania, w nadziei jednak, że c. k. Rząd należycie oceni doniosłość zamierzonej akcyi, zawisłej jedynie od przychylnego stanowiska Jego w tej sprawie, Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w końcu niniejszego sprawozdania wniosek uchwalenia zmian statutu Banku krajowego, w myśl powyższego projektu, zaznaczając różniące go od uchwał Wysokiego Sejmu z d. 13. lutego 1897 ustępy odmiennym rodzajem druku.

Obok tego przedkłada nadto Wydział krajowy wniosek powtórzenia uchwały już raz przez Wysoki Sejm powziętej a dotyczącej przyjęcia na kraj gwarancyi za emisye obligacyi komunalnych Banku krajowego do wysokości łącznej sumy 15,000.000 zł. w. a. imiennej wartości. Uchwała w tej sprawie powzięta w dniu 13. lutego b. r. nie uzyskała wobec niezatwierdzenia zmiany statutu

Banku sankcyi, a gdy mogłyby zachodzić formalne wątpliwości, czy ta uchwała mogłaby bez ponowienia jej uzyskać sankcyą, wobec tego, iż przedłożone obecnie Wysokiemu Sejmowi do uchwały wnioski w sprawie zmian w statucie nie są równobrzmiące z uchwałami z dnia 13. lutego b. r., przeto Wydział krajowy, pragnąc przystąpić natychmiast po zatwierdzeniu zmian statutu do wprowadzenia ich w życie i przewidując potrzebę emittowania obligacyi komunalnych ponad sumę 5,000.000 zł., przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek powtórzenia tej uchwały ponownie.

Wreszcie wobec stanowiska zajętego przez Rząd centralny w sprawie przyznania obligacyom komunalnym Banku krajowego trzeciej i następnych emisyi charakteru walorów kaucyjnych, depozytowych i pupilarnych, które to stanowisko określiliśmy wyżej, streszczając reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 25. czerwca 1897 l. 12.065, przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek ponowienia uchwalonego w dniu 13. lutego b. r. wezwania do c. k. Rządu, Wydział krajowy bowiem nie podziela obaw c. k. Ministerstwa sprawiedliwości co do możliwości powstania zamięszania i pomyłek z powodu tego, iż poprzednie emisye tych obligacyi wspomnianego charakteru nie posiadały a wobec gwarancyi kraju przyjętej za te emisye, sądzi, iż nasze obligi komunalne mają wszelkie warunki po temu, by w poczet papierów pupilarnych zaliczone zostały, podobnie jak to się stało co do obligów komunalnych czeskiego Banku krajowego i morawskiego „Landesculturbanku“.

Przedstawiwszy działalność swą w sprawie utworzenia w Banku krajowym centralnego źródła kredytu dla lokalnych instytucyi kredytowych w kraju, mających zaspakajać potrzeby kredytu włościańskiego, przez otworzenie dla nich działu pożyczek komunalnych; uzasadniwszy wnioski, jakie w sprawie tej Wysokiemu Sejmowi przedkłada, przechodzi Wydział krajowy do zdania sprawy z czynności na polu organizacyi lokalnych instytucyi kredytowych.

II.

Wobec faktu, iż dzięki w ubiegłym roku przeprowadzonej organizacyi nie ma prawie już w kraju naszym powiatu, w którymby nie było lokalnej instytucyi kredytowej, dającej rękojmię rzetelnego zajęcia się kredytem włościańskim, a dalej wobec faktu, iż sprawa powyżej omówiona: otwarcia dla tych instytucyi kredytu komunalnego w Banku krajowym, nie została pomyślnie załatwioną, postanowił Wydział krajowy w roku bieżącym nie przyspieszać tempa organizacyi tych instytucyi przez zwrócenie się, jak w roku zeszłym wprost do Reprezentacyi powiatowych i wybitniejszych osobistości w powiatach z wezwaniem do działania w tym kierunku, lecz wyczekiwał objawów inicyatywy od samych interesowanych w tej sprawie kół, to jest: Reprezentacyi powiatów, gmin i wprost miejscowych czynników. Mimo tego i mimo niesprzyjających warunków, bo rok nieurodzaju nie jest porą dla zawiązywania instytucyi kredytowych, świadczą daty poniżej przytoczone, że sprawa organizacyi kredytowych instytucyi lokalnych zajmuje żywo Reprezentacye powiatowe, że w działaniu na tem polu nie było w tym roku stagnacyi.

Z powiatów, do których Reprezentacyi w roku zeszłym zwrócił się Wydział krajowy z wezwaniem, by się zajęły sprawą tworzenia powiatowych Kas oszczędności lub Towarzystw zaliczkowych, jedynie dwa powiaty: skałacki i kossowski, nie zdały dotąd sprawy z swej w tym przedmiocie działalności. W powiatach innych posunęła się sprawa utworzenia instytucyi lokalnych znacznie naprzód. W Zaleszczykach została powiatowa Kasa oszczędności, po zatwierdzeniu uchwały Rady powiatowej o poręce za zwrot i oprocentowanie wkładek uchwałą Wydziału krajowego z dnia 19. stycznia 1897 r. LW. 3.100, a dalej po zatwierdzeniu statutów jej przez c. k. Namiestnictwo, otwarta i jak o tem wspomniano w sprawozdaniu Wydziału krajowego o Banku krajowym, poruczył Wydział krajowy tej instytucyi zastępstwo Banku krajowego na powiat zaleszczycki. Uchwałą z d. 7. grudnia 1897 LW. 75.042 postanowił Wydział krajowy wypłacić przyrzeczony uchwałą z dnia 28. listopada 1896 r. LW. 70.201 zasiłek w kwocie 500 zł. na koszta założenia i wprowadzenia w życie tej instytucyi. Podobnie uzyskała powiatowa Kasa oszczędności w Śniatynie zatwierdzenie swoich

statutów przez c. k. Namiestnictwo. Po przedłożeniu rachunków kosztów założenia tej instytucyi przez Wydział powiatowy śniatyński i rachunku użycia zasiłku w kwocie 500 zł. przyznanego w r. z. na te koszta, relacyą z d. 22. września 1897 upraszał tenże Wydział powiatowy o dalszy zasiłek na ten cel w kwocie 900 zł., czyniąc od przyznania go zawisłem otwarcie Kasy. Wobec faktu, że koszta założenia wyniosły rzeczywiście kwotę przekraczającą 1.500 zł., a niemniej w uwzględnieniu tej okoliczności, iż powstanie powiatowej Kasy oszczędności w tym powiecie, gdzie ludność włościańska jest ciągle wyzyskiwaną przez lichwiarskie stowarzyszenia zaliczkowe, jest nader doniosłem dla poprawy położenia ludności, przychylił się Wydział krajowy uchwałą z dnia 2. listopada 1897 LW. 61.289 do powyższej prośby i wyasygnował Wydziałowi powiatowemu w Śniatynie kwotę 900 zł. tytułem dalszego zasiłku na pokrycie kosztów założenia Kasy. Wobec tego oznajmił Wydział powiatowy, iż w dniu 4. stycznia 1898 r. zostanie powiatowa Kasa oszczędności w Śniatynie otwartą. Relacyą z dnia 17. maja 1897 r. l. 1.069. przedłożył Wydział powiatowy w Brzeżanach uchwalony przez Radę powiatową statut powiatowej Kasy oszczędności, który Wydział krajowy uchwałą swą z dnia 25. maja 1897 r. LW. 31.855. wraz z uchwałą Rady powiatowej z dnia 27. lutego 1897, w sprawie gwarancyi powiatu za wkładki złożone w Kasie i ich oprocentowanie, zatwierdził i c. k. Namiestnictwu do dalszego urzędowania przesłał. Tak więc jest uzasadniona nadzieja, że niebawem instytucya Kasy oszczędności w Brzeżanach będzie mogła wejść w życie. Uchwałą z dnia 1. czerwca 1897 r. LW. 33.409. przyrzekł Wydział krajowy, czyniąc zadość prośbie Wydziału powiatowego w Brzeżanach z dnia 17. maja 1897 l. 1.069., udzielić mu zasiłku w kwocie 500 zł. na pokrycie kosztów założenia tej instytucyi pod warunkiem, iż Wydział powiatowy przedłoży udokumentowany rachunek tych kosztów. Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie przedłożył Wydział powiatowy tego rachunku, zasiłku więc nie wypłacono. Relacyą z d. 19. stycznia 1897 roku l. 1.449. przedłożył Wydział powiatowy bohorodczański Wydziałowi krajowemu uchwalone w d. niu 2. lipca 1896 statuta powiatowej Kasy oszczędności w Bohorodczanach, tudzież uchwały tamtejszej Reprezentacyi powiatowej w sprawie poręki powiatu za tę instytucyę, powierzone jej wkładki i ich oprocentowanie. Zatwierdzając te uchwały, uchwałą z dnia 27. stycznia 1897 LW. 5.504., przesłał Wydział krajowy statut tej instytucyi c. k. Namiestnictwu do dalszego urzędowania a w odpowiedzi na prośbę Wydziału powiatowego o zasiłek na pokrycie kosztów założenia Kasy oznajmił, iż prośbę tę weźmie pod rozwagę, skoro tylko Wydział powiatowy przedłoży udokomentowany rachunek rzeczywiście na założenie Kasy podniesionych kosztów. Rachunku tego dotąd nie przedłożono. Wydział powiatowy staromiejski przedłożył sprawozdaniem z 3. listopada 1897 l. 1.669. uchwały tamtejszej Rady powiatowej z dnia 8. sierpnia i 30. października 1897 r. w sprawie statutu powiatowej Kasy oszczędności w Staremmieście i odpowiedniej poręki powiatu za tę instytucyę. Wydział krajowy udzielił tym uchwałom swego zatwierdzenia uchwałą z dnia 23. listopada 1897 r. LW. 70.665. i przedłożył c. k. Namiestnictwu statut tej Kasy do zatwierdzenia. Towarzystwa zaliczkowe założone w r. 1896 w Nisku, Ulanowie i Rudniku, (pow. niskiego) i w Buczaczu (pow. buczackiego) rozwijają prawidłową działalność.

W zeszłorocznem sprawozdaniu nadmieniliśmy o szeregu instytucyi kredytowych, które Reprezentacye powiatowe odnośnych powiatów postanowiły założyć z własnej inicyatywy bez wezwania do tego ze strony Wydziału krajowego. Tu stwierdzamy, że inicyatywa ta uwieńczona została pomyślnym rezultatem. Otwartą została mianowicie: powiatowa Kasa oszczędności w Gródku, której statut już w roku zeszłym zatwierdzony został. Również otwartą została z dniem 1. lipca b. r., jak o tem oznajmił Wydział powiatowy relacyą z dnia 6. maja 1897 roku l. 763., powiatowa Kasa oszczędności w Nowym Targu i Wydział krajowy przyznał Wydziałowi powiatowemu na koszt jej założenia, czyniąc zadość prośbie Wydziału powiatowego, zasiłek w kwocie 500 zł. uchwałą z dnia 26. maja 1897 LW. 31.293. Uchwałą z d. 1. października 1897 r. LW. 59.370 poruczył Wydział krajowy nowej instytucyi zastępstwo Banku krajowego na powiat nowotarski. Dalej otwartą została powiatowa Kasa oszczędności w Horodence, na podstawie statutu i uchwał gwarancyjnych, zatwierdzonych przez Wydział krajowy uchwałą z dnia 19. grudnia 1896 r. LW. 78.675., a jak o tem szczegółowo zdano sprawę

w przedłożeniu o Banku krajowym, powierzył Wydział krajowy tej instytucyi zastępstwo Banku krajowego na powiat horodeński, pragnąc w ten sposób, rozszerzając jej zakres działania, ułatwić jej walkę z instytucyami, działającymi wśród ludności tego powiatu i wyzyskującemi niedoświadczenie włościan dla własnych zysków. Z kolei nadmienić trzeba, że także sprawa założenia powiatowej Kasy oszczędności w Lisku jest w toku i zbliża się do pomyślnego rozwiązania; a dalej, że miejskie Kasy oszczędności utworzone w r. 1896 w Sokalu i Dobromilu rozwijają prawidłową działalność.

W roku 1897 przyszło do skutku, z własnej inicyatywy Reprezentacyi powiatowych, powstanie następujących powiatowych Kas oszczędności:

1. Relacyą z dnia 23. września 1897 l. 2.635. (LW. 61.043.) zawiadomił Wydział powiatowy w Kolbuszowie, iż z dniem 1. października 1897 otwiera powiatową Kasę oszczędności w Kolbuszowie, na podstawie statutu zatwierdzonego przez c. k. Namiestnictwo, i że Kasa ta od wkładek w niej lokowanych płacić będzie 5%, pobierać zaś będzie od pożyczek hipotecznych 6%, od pożyczek zaś wekslowych 8% rocznie. Tak więc w powiecie tym, liczącym 62 gmin, w których wedle wykazu przedłożonego za rok 1896 było: 57 kas pożyczkowych gminnych (których stan kasy z końcem roku 1895 wynosił łączną sumę 117.042 zł. 66 ct.), gdzie nadto istnieją dwa Towarzystwa zaliczkowe do Związku stowarzyszeń należące, które w roku 1895 udzieliły pożyczek w łącznej sumie 194.074 zł., a liczyły wśród swych członków 862 włościan, powstała wreszcie zamierzona jeszcze przed 10 laty instytucya, która niewątpliwie wpłynie korzystnie na stosunki kredytu włościańskiego zwłaszcza hipotecznego i przyczyni się nie tylko do obudzenia ducha oszczędności wśród ludności, ale także do korzystniejszego niż to dotąd było możliwe zaspakajania jej potrzeb kredytowych.

2. Na posiedzeniach z d. 20. stycznia i 30. czerwca powzięła Rada powiatowa w Tarnobrzegu uchwały zmierzające do założenia powiatowej Kasy oszczędności w Tarnobrzegu. Mając sobie przedłożone te uchwały relacyą Wydziału powiatowego z d. 9. lipca 1897 r. L. 946 zatwierdził Wydział krajowy te uchwały uchwałą z dnia 23. lipca 1897 r. L. W. 44556 i przedłożył Statut Kasy oszczędności c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia. Gdy statut ten jest zastósowany do wymogów Wydziału krajowego i uwzględnia wszelkie wymogi c. k. Rządu, przeto jest nadzieja, że niebawem powiatowa Kasa oszczędności będzie mogła stanąć w szeregu instytucyi pracujących na polu kredytu włościańskiego w powiecie tarnobrzeskim.

3. Uchwałą z dnia 27. sierpnia 1897 r. L. W. 53088 zatwierdził Wydział krajowy, uchwały Reprezentacyi powiatowej w Jaśle z d. 15. czerwca 1897 dotyczące utworzenia tamże powiatowej Kasy oszczędności a przedłożone relacyą Wydziału powiatowego z dnia 21. sierpnia 1897 L. 1758 i statuta tej kasy przedłożył c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia. W niedalekiej zatem przyszłości będzie miała ludność powiatu jasielskiego, która dotąd potrzeby kredytowe mogła zaspokajać jedynie w dwu kredytowych instytucyach: w miejskiej Kasie oszczędności w Jaśle i w Jasielskiem Towarzystwie zaliczkowem, otwarte trzecie źródło kredytu.

4. Jeszcze relacyą z dnia 14. listopada 1896 r. L. 1299 zapowiedział Wydział powiatowy w Białej, że zamierza przystąpić w najbliższej przyszłości do zorganizowania powiatowej Kasy oszczędności w Białej. Gdy sprawa ta od dłuższego czasu nie postąpiła naprzód a utworzenie powiatowej Kasy oszczędności w Białej byłoby zarówno ze względu na potrzeby ekonomiczne ludności, jak ze względu na społeczne i narodowe stosunki ludności tego powiatu nader pożądanem przeto odniósł się Wydział krajowy pismem z dnia 18. listopada 1897 r. L. W. 69570 do Wydziału powiatowego, z zapytaniem, w jakiem stadyum znajduje się obecnie ta sprawa. Do chwili wygotowania niniejszego sprawozdania nie otrzymaliśmy na pismo powyższe odpowiedzi.

Jako rezultat zatem działalności Reprezentacyi powiatowych na polu organizacyi kredytowych instytucyi lokalnych w ciągu roku dobiegającego obecnie kresu, działalności tem cenniejszej, że nie narzuconej lecz natchnionej właściwem zrozumieniem potrzeb ludności mamy sześć nowych powiatowych Kas oszczędności już otwartych (w Zaleszczykach, Śniatynie, Gródku, Horodence, Nowym Targu, Kolbuszowy), a siedem powiatowych Kas takich, których utworzenie jest w toku, przyczem statuta 5 z nich są już przedłożone c. k. Namiestnictwu i oczekują tylko zatwierdzenia (w Brzeżanach, Bohorodczanach, Starem mieście, Tarnobrzegu i Jaśle)

statuta zaś dwu kas (w Białej i Lisku) są dopiero wygotowywane i nie zostały jeszcze Reprezentacyom powiatowym do uchwały poddane.

Z kolei przystępujemy do zdania Wysokiemu Sejmowi sprawy z użycia dotacyi uchwalonej na posiedzeniu z dnia 15. lutego b. r, w Rubryce XVII. poz. 387 budżetu wydatków funduszu krajowego w kwocie 5000 zł. na zasiłki na pokrycie kosztów zakładania i pierwszego urządzenia powiatowych Kas oszczędności i Towarzystw zaliczkowych, tworzonych z inicyatywy Reprezentacyi powiatowych. W sprawozdaniu tem, musi się Wydział krajowy ze względu na wniosek, jaki przedkłada w tym przedmiocie poniżej pod V. cofnąć aż do roku 1896, w którym po raz pierwszy dotacya ta w budżet krajowy wstawioną została, i rachunkiem swym objąć dotacyę w roku 1896 i 1897, zatem kwotę: 10.000 zł.

Z dotacyi 5000 zł. przyznanej na rok 1896 przyznał Wydział krajowy, jak o tem zdał sprawę w zeszłorocznem sprawozdaniu o „organizacyi kredytu włościańskiego“ (Al 48. Sprawozdań stenogr. z II. sesyi VII. peryodu Sejmu kraj. str. 4—6) następujące zasiłki:

1. Powiatowej Kasie zaliczkowej i oszczędności w Nisku, uchwałą z dnia 6. października 1896 LW. 57916/96	500 zł.
2. Towarzystwu zaliczkowemu w Ulanowie, uchwałą z d. 7. sierpnia 1896 LW. 46622/96	300 „
3. Powiatowej Kasie oszczędności w Śniatynie, uchwałą z dnia 11. grudnia 1896 LW. 77865	500 „
4. Spółkowej Kasie Oszczędności i pożyczek w Dobry (pow. Limanowa), uchwałą z d. 11. grudnia 1896 LW. 70673 . .	100 „
Razem wedle zeszłorocznego sprawozdania . . .	1.400 zł.

Nadto przyznał Wydział krajowy na prośbę Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie (LW. 78497/96) i na podstawie poparcia ze strony Wydziału powiatowego w Tarnopolu relacyą z d. 25. stycznia 1897 r. L. 5655 tej prośby, Towarzystwu zaliczkowemu w Mikulińcach, uchwałą z d. 19. lutego 1897 r. LW. 7629 zasiłek na pokrycie kosztów założenia tego Towarzystwa w kwocie 500 zł.

Zasiłek ten wypłacony był z dotacyi na r. 1896 przyznanej, suma zatem wydatków z tej dotacyi wyniosła kwotę: 1.900 zł. czyli pozostało z dotacyi roku 1896 3100 zł. jako zaoszczędzenie.

Uchwałą z d 9. marca 1897 r. LW. 14574 postanowił Wydział krajowy zaoszczędzenie to przenieść na r. 1897 a w ten sposób uzyskał w Rubr. XVII. poz. 387 budżetu wydatków funduszu krajowego na r. 1897 kredyt do dyspozycyi w sumie 8100 zł.

Z kredytu tego przyznał Wydział krajowy następujące zasiłki:

1. Na prośbę „Banku kredytowego w Busku“, Stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką, którą to prośbę przedstawił Wydział powiatowy w Kamionce strumiłowej relacyą z d. 20. lutego 1897 L. 29 przyrzekł Wydział krajowy uchwałą z d. 23. marca 1897 LW. 16764 Towarzystwu temu, zamierzającemu udzielać włościanom kredytu w warunkach dla nich dogodnych, zasiłek w kwocie najwyżej 300 zł., skoro przedłożone zostaną przez Wydział powiatowy stwierdzone rachunki rzeczywistych kosztów założenia Towarzystwa i dowody, że Towarzystwo poddało się kontroli „Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych“. Gdy warunkom tym stało się zadość w podaniu Banku kredytowego z dnia 21. kwietnia 1897, wypłacił Wydział krajowy powyższą kwotę 300 zł. na ręce Wydziału powiatowego w Kamionce strumiłowej reskryptem z d. 1. maja 1897 LW. 25756.

2. Uchwałą z d. 26. maja 1897 LW. 31293 przyznał Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Nowym Targu, jak to już powyżej w niniejszem sprawozdaniu zaznaczono, zasiłek na pokrycie kosztów założenia powiatowej Kasy oszczędności w Nowym Targu, w kwocie 500 zł.

3. Uchwałą z d. 14. sierpnia 1897 LW. 46588 przyznał Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Bochni, któremu poruczył zbadanie prośby Towarzystwa zaliczkowego w Wiśniczu nowym o zasiłek z funduszów krajowych i zdanie sprawy, o ile prośba ta zasługuje na uwzględnieuie, zwrot kosztów zbadania ksiąg i stanu towarzystwa, które to koszta wynosiły 14 zł.

4. Uchwałą z d. 12. października 1897 r. LW. 55226 przyznał Wydział krajowy na prośbę „Spółkowej Kasy oszczędności i pożyczek“ w Gawłuszowicach, po-

partą przez Wydział powiatowy w Mielcu jego relacyą z d. 2. września 1897 r. L. 2027, zasiłek na pokrycie kosztów założenia w kwocie 100 zł.

5. Uchwałą z d. 2. listopada 1897 r. LW. 61289, przyznał Wydział krajowy, jak to już powyżej zaznaczono, Wydziałowi powiatowemu w Śniatynie dodatkowy zasiłek na koszta wprowadzenia w życie powiatowej Kasy oszczędności w kwocie 900 zł.

6. Uchwałą z d. 7. grudnia 1897 r. LW. 75042 przyznał Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Zaleszczykach na jego prośbę z d. 23. listopada 1897 r. L. 1291 przyrzeczony uchwałą z d 28. listopada 1896 r. LW. 70201 zasiłek na pokrycie kosztów założenia powiatowej Kasy oszczędności w kwocie 500 zł.

Razem z kredytu na rok 1897 wynoszącego 8100 zł. wypłacił Wydział krajowy w ciągu tegoż roku zasiłki w łącznej sumie 2314 zł., pozostaje więc oszczędność w sumie 5786 zł.

W przeświadczeniu, że dalsza akcya na polu organizacyi lokalnych instytucyi kredytowych, mogących służyć kredytowi włościańskiemu, w roku najbliższym niemniej pomyślnie jak dotąd rozwijać się będzie; uwzględniając dalej fakt, iż możność uzyskania zasiłku z funduszu krajowego na pokrycie pierwszych kosztów założenia takich instytucyi, jest nieraz bodźcem dla Reprezentacyi powiatowych i czynników miejscowych do zajęcia się gorącej tą sprawą; wreszcie licząc się z tą okolicznością, iż Wydział krajowy przyrzekł kilku Reprezentacyom w zasadzie — jak o tem powyżej wspomniano — zasiłki z tego funduszu, których dotąd nie mógł wypłacić, nie przedłożono mu bowiem dotąd dotyczących rachunków: Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wys. Sejmowi wniosek upoważnienia Wydziału krajowego do zużycia powyższej oszczędności w kwocie 5786 zł. w ciągu roku 1898, na cele wskazane w uchwale Wys. Sejmu z 28. stycznia 1896 r.

Przedstawiwszy powyżej działalność swą w sprawie popierania organizacyi lokalnych instytucyi kredytowych w kraju, działalność skierowaną w myśl zasadniczych uchwał Wys. Sejmu przedewszystkiem ku tworzeniu powiatowych Kas Oszczędności i towarzystw zaliczkowych, jako instytucyi, z których pierwsze w myśl intencyi Wys. Sejmu głównie potrzeby długoterminowego kredytu hipotecznego włościan, drugie zaś potrzeby ich kredytu osobistego zaspakajać mają, zaznacza Wydział krajowy, że nie zapomina, iż najodpowiedniejszymi organami dla krótkoterminowego drobnego, kredytu włościańskiego, nie mogą być te instytucye, lecz jedynie instytucye ściśle lokalne, w każdej gminie lub parafii istniejące.

Organizacyą takich instytucyi nie mógł się Wydział krajowy zająć wydatniej, z natury rzeczy bowiem musi ona być wynikiem działania czynników miejscowych, a Wydział krajowy może tylko od wypadku do wypadku wspierać to ich działanie. W akcyi swej nie zaniedbał Wydział krajowy tego obowiązku, jak tego dowodzi fakt, iż w roku zeszłym, — (jak to podniesiono w zeszłorocznem sprawozdaniu o niniejszym przedmiocie), — udzielił subwencyi z funduszu krajowego: Spółkowej Kasie oszczędności i pożyczek w Dobrej a w roku bieżącym takiejże kasie w Gawłuszowicach, a niemniej fakt, iż wykonując naczelny nadzór nad majątkiem gmin i ich zakładów, szczególną zwraca uwagę na sprawę należytego fungowania pożyczkowych kas gminnych i przy każdej sposobności zaleca Wydziałom powiatowym czuwanie nad niemi i kontrolowanie ich działania.

Obie powyżej wymienione instytucye: Spółkowa Kasa oszczędności i pożyczek w Dobrej (pow. Limanowa) i Spółkowa Kasa oszczędności i pożyczek w Gawłuszowicach (pow. Mielec), są zorganizowane wedle systemu Raiffeisena i są związkami parafialnemi, dotąd nie licznemi w kraju naszym, bo zaledwie jest ich kilkanaście. Wys. Sejm uchwałami z przed lat kilku zalecał gorąco tworzenie takich związków, Wydział krajowy zachęcał za pośrednictwem Wydziałów powiatowych miejscowe czynniki do działania na polu ich organizacyi, dla braku jednak odpowiednich sił w gminach, jak donosiły Wydziały powiatowe, akcya w tej sprawie nie wydała skutków. Obecnie wśród obrad konferencyi agrarnej podniesiono ponownie tę sprawę i większość mowców biorących udział w dyskussyi oświadczyła się za podjęciem organizacyi takich instytucyi lokalnych, jako najodpowiedniejszych źródeł kredytu osobistego dla włościan w parafii, podczas gdy w gminie źródłem takiem mogłyby się stać pożyczkowe kasy gminne należycie kontrolowane, udzielające drobnych i krótkotrwałych pożyczek. Podniesiono też jako przyczynę objawu, iż instytucye te nie dość się jeszcze rozpowszechniły w kraju, niewłaściwe, dla stosunków naszych nieodpowiednie, oparcie tych instytucyi na nieograniczonej poręce

członków i skomplikowanej ich organizacyi i rachunkowości. Wydział krajowy, nie mogąc jak zaznaczono — dawać inicyatywy do tworzenia takich instytucyi, byłby jednak skłonnym, uznając ich prawdziwą użyteczność, zająć się — jeśliby to odpowiadało intencyom Wys Sejmu — zbadaniem dokładnem urządzenia takich kas, wprowadzeniem do ich organizacyi zmian odpowiadających stosunkom w naszym kraju panującym, rozpowszechnianiem, czy to za pośrednictwem krajowych wędrownych nauczycieli rolnictwa, czy przez publikacye odpowiednie, czy wreszcie za pośrednictwem Kółek rolniczych, wiadomości o takiej organizacyi i jej użyteczności, by w ten sposób uzupełnić rozpoczętą już organizacyę instytucyi lokalnych dla kredytu włościańskiego, rozpoczętą od góry, bo od Banku krajowego, jako centralnej dla tego kredytu instytucyi, opartych oń i zeń czerpiących zasoby powiatowych i gminnych kas Oszczędności i Towarzystw zaliczkowych, i wciągnąć w nią u dołu cały szereg parafialnych Kas oszczędności i pożyczek.

III.

Jak wspomniano u wstępu niniejszego sprawozdania, polecił Sejm uchwałą z d. 13. lutego 1897 r. Wydziałowi krajowemu, „by sprawę połączenia kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie, w porozumieniu z Bankiem krajowym zbadał i przedstawił Sejmowi sprawozdanie swe oraz ewentualne wnioski na najbliższej sesyi".

W wykonaniu tego polecenia wezwał Wydział krajowy reskryptem z d. 12. marca 1897 r. LW. 12.935 Dyrekcyę Banku krajowego, by zajęła się bezzwłocznie zbadaniem powyższej sprawy i wyniki swych badań przedłożyła jak najrychlej Wydziałowi krajowemu. Wezwaniu temu uczyniła Dyrekcya Banku krajowego za-
Al. 2. dość relacyą z dnia 25. czerwca 1897 r. L 10.342, załączoną tu jako załącznik 2, w której oznajmiła, iż po zbadaniu sprawy Rada Nadzorcza Banku krajowego uchwałą z dnia 19 czerwca 1897 r. upoważniła Dyrekcyę Banku do podjęcia rokowań z Towarzystwem wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, celem ułożenia warunków, pod jakimi mogliby dłużnicy hipoteczni Banku krajowego być ubezpieczani w tem Towarzystwie. W sprawie tej odniosła się Dyrekcya Banku do Dyrekcyi Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń jeszcze w dniu 25. czerwca 1897 r., do chwili jednak wygotowania niniejszego sprawozdania nie zakomunikowała Dyrekcya Banku Wydziałowi krajowemu ostatecznego wyniku rokowań.

Wydział krajowy świadomy doniosłości sprawy połączenia kredytu hipotecznego — dla włościan zwłaszcza — z ubezpieczeniem na życie, sprawy mogącej tak skutecznie oddziałać na podniesienie siły ekonomicznej włościaństwa, wpłynąć dodatnio na sprawę dzielenia własności włościańskiej, umożliwiając włościaninowi przekazanie swej posiadłości nieobciążonej długiem hipotecznym spadkobierców, nie spuści sprawy tej z oka i nieomieszka w właściwym czasie zdać Wys. Sejmowi sprawy o jej ostatecznem rozwiązaniu.

Opierając się na powyższem sprawozdaniu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje powyższe sprawozdanie Wydziału krajowego do wiadomości.

II. Sejm uchwala co następuje:

U c h w a ł a.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyi komunalnych pierwszej i następnych emissyi, aż do dalszej wysokości dziesięciu milionów zł. a. w. imiennej wartości, czyli razem z dotychczas przyjętą gwarancyą, do wysokości piętnastu milionów zł. a. w. imiennej wartości w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyi komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specyalny fundusz rezerwowy utworzony dla obligacyi komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem a dopiero, o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacyi komunalnych, wchodzi w zastósowanie gwarancya kraju.

III. Sejm uchyla postanowienia: 1. §. 3 lit. B. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwala w miejsce rzeczonego ustępu następujące brzmienie:

§. 3. B) Oddział komunalny obejmuje udzielanie pożyczek, spłacalnych ratami, gminom i powiatom tudzież Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 r. Nr. 70. Dz. pr. p. i Kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucyom za poręką gmin względnie powiatów udzieloną z zachowaniem przepisów obowiązujących ustaw. Pożyczki te udzielane będą w obligacyach komunalnych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacye komunalne wszelkich emisyi, będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości.

Do emisyi obligacyi komunalnych ponad ogólną sumę piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości potrzebnem jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyi komunalnych pierwszej i następnej emisyj, aż do łącznej wysokości piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości, w ten sposób, iż regularnę opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyi komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specyalny fundusz, utworzony dla obligacyi komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacyi komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

2. Sejm uchyla postanowienia §. 36. statutu Banku krajowego w dotychczasowej osnowie i uchwala ten §. 36. w następującym brzmieniu:

„§. 36. Bank udzielać będzie pożyczki w obligacyach komunalnych:

1. Gminom i powiatom:

a) na spłatę lub ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów powiatów, gmin i członków gminy;

b) na inwestycye i przedsiębiorstwa produkcyjne oraz na zakładanie lub zasilanie powiatowych lub gminnych zakładów pożyczkowych;

c) na cele użyteczności publicznej, nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

2. Towarzystwom zaliczkowym:

utworzonym na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873 Nr. 70. Dz. pr. p. i kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucyom za poręką gmin względnie powiatów udzieloną z zachowaniem przepisów obowiązujących ustaw, celem dostarczenia obrotowego funduszu, szczególnie dla udzielania pożyczek na realności włościańskie, pod warunkami odpowiadającemi potrzebom kredytu włościańskiego, z uwzględnieniem jednak specyalnie dla tych instytucyi wydanych i obowiązujących postanowień prawnych.

Przyznanie pożyczki w obligacyach komunalnych nastąpić może tylko za uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a zatwierdzoną przez Wydział krajowy.

Udzielanie pożyczek komunalnych lub przyjmowanie poręki gmin wiejskich lub miejskich, nieposiadających osobnych statutów, zależne jest od uchwały Rady powiatowej, uznającej istotną potrzebę zaciągnięcia pożyczki na jeden z celów, powyżej wymienionych, lub potrzebę poręczenia za taką pożyczkę.

O każdej pożyczce komunalnej, kwotę 100.000 zł. w. a. przenoszącej, tudzież o każdej pożyczce komunalnej, udzielonej gminie lub powiatowi, przedtem już jakąś zaliczką lub pożyczką obciążonym, Wydział krajowy składać będzie Sejmowi szczegółowe sprawozdanie na najbliższej sesyi sejmowej".

3. Sejm uchyla postanowienia §. 43. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwala §. 43. tego statutu w brzmieniu następującem:

„§. 43. Bank krajowy wydawać może obligacye komunalne na podstawie pożyczek komunalnych udzielonych: powiatom lub gminom, dalej Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawię ustawy z 9. kwietnia 1873 r. Dz. pr. p. Nr. 70., wreszcie powiatowym lub gminnym Kasom oszczędności, wszystkim tym instytucyom za poręką gmin lub powiatów, przyjętą z zachowaniem przepisów obowiązujących ustaw, a to do wysokości tych pożyczek".

4. Sejm uchyla postanowienie §. 44. statutu Banku krajowego w dotychczasowej osnowie a uchwala go w następującem brzmieniu:

„§. 44. Ogólna suma wydawanych obligacyj komunalnych w żadnym razie przekraczać nie może ogólnej sumy równoczesnych wierzytelności Banku krajowego w kapitale z tytułu pożyczek komunalnych udzielonych po myśli §. 37. Do tej sumy wierzytelności nie mogą być wliczane wierzytelności w kapitale, powstałe z zalegania rat amortyzacyjnych.

W razie spłaty pożyczek komunalnych w gotówce przed upływem ustanowionego terminu, winien Bank wycofać z obiegu odpowiadającą spłaconemu kapitałowi ilość obligacyj komunalnych“.

5. Sejm uchyla postanowienie §. 46. statutu Banku krajowego w dotychczasowej osnowie i uchwala ten §. 46. w następującem brzmieniu:

„§. 46. Za opłatę procentów i spłatę kapitału obligacyj komunalnych ręczy Bank krajowy przedewszystkiem pożyczkami komunalnemi, udzielonemi po myśli §. 36., dalej specyalnym funduszem rezerwowym i aktywami swojemi, a w dalszym rzędzie wchodzi w zastosowanie gwarancya w myśl §. 3. B. niniejszego statutu“.

6. Sejm uchyla postanowienia §. 109. ust. B. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwala następujące postanowienia jako §. 109. lit. B.:

§. 109. B) W dziale komunalnym:

2. przyznawanie na wniosek Dyrekcyi pożyczek komunalnych (§. 36.) i potwierdzanie na obligacyach komunalnych, że zostały wydane na podstawie pożyczki, udzielonej gminie, powiatowi, względnie Towarzystwu zaliczkowemu, Kasie oszczędności powiatowej lub gminnej, za poręczeniem gminy lub powiatu udzielonem z zachowaniem przepisów obowiązujących ustaw (§. 47. lit. g).

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dla obligacyi komunalnych Banku krajowego emisyi III. i następnych wyjednał w drodze ustawy prawo używania ich na lokacyę kapitałów, należących do fundacyi i zakładów, pod kontrolą publiczną zostających, nie mniej też funduszów publicznych i depozytowych, oraz prawo używania tychże obligacyi na kaucye służbowe i kontraktowe i wojskowe kaucye małżeńskie.

V. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia oszczędności w Rubr. XVII. poz. 387. wydatków budżetu krajowego na r. 1897 w ciągu roku 1898 na zasiłki na pokrycie kosztów założenia i wprowadzenia w życie powiatowych i gminnych Kas oszczędności, tudzież Towarzystw zaliczkowych powstałych z inicyatywy Reprezentacyi powiatowych.

We Lwowie, dnia 7. grudnia 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy

S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. do sprawozdania LW. 77519/97.

Odpis

reskryptu ministeryalnego c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z 25. czerwca 1897. l. 12065.

In Erledigung des Berichtes vom 14 April l. J. Zl. 3516/pr. wird die k. k. Statthalterei auf Grund des mit den k. k. Ministerien des Ackerbaues, der Finanzen, des Handels und der Justiz gepflogen Einvernehmens eingeladen, den galizischen Landesausschuss betreffs der Stellungnahme der Regierung zu dem vom galizischen Landtage in der Sitzung vom 13. Februar 1897 in Angelegenheit der Erweiterung des Communalcreditgeschäftes der galizischen Landesbank gefassten Beschlüssen in nachstehenden Sinne zu verständigen:

Die Erweiterung des Geschäftsumfanges der Comm. nalabtheilung der galiz. Landesbank soll im Sinne der vom Landtage beschlossenen Aenderungen der §§. 3: B. 36 und 109: B. der Landesbankstatuten in der Weise erfolgen, dass die Ertheilung von ratenweise rückzalbaren Darlehen in Communalobligationen künftig nicht nur an Gemeinden und Bezirke, sondern auch an die auf Grund des Gesetzes vom 9. April 1873., R. G. Bl. Nr. 70. gebildeten Vorschussgenossenschaften und an Bezirks und Gemeindesparkassen gegen Uebernahme der Haftung durch die Gemeinden, bezw. Bezirke und zw. behufs Beschaffung des Umlauf-Capitales speziall zur Gewährung von Darlehen auf bäuerliche Realitäten unter der den Bedürfnissen des Bauernkredites entsprechenden Bedingungen in Aussicht genommen wird.

Insoweit diese beschlossenen Statuten-Aenderungen die Ausdehung des Communalcredites der Bank auf in Communal Obligationen zu ertheilende Darlehen an „Genossenschaften" gegen Haftung der Gemeinde, respective des Bezirkes zum Gegenstande haben, wird vom Standpuncte der Staatsverwaltung gegen die Genehmigung dieser Statuten-Aenderung unter der Voraussetzung der erforderlichen sinngemässen Modification der §§. 37, 37: A. und 37. C. der Bankstatuten im Prinzipe kein Anstand obwalten.

Auch wird infolge der Eliminirung der Bezeichnung des Einleitungsabsatzes des §. 36 mit „A" die Bezeichnung der nachfolgenden Absätze B, und C. zu rectifizieren sein.

Betreffs der Formulierung der bezüglichen Statuten-Aenderung wird es sich jedoch empfehlen, durch eine, präzisere Fassung des Absatzes B. des geänderten §. 36. klarzustellen, ob seitens der Gemeinde, beziehungsweise des Bezirkes für das der Genossenschaft gewährte Darlehen die Haftung in der rechtlichen Form der Bürgschaft oder der Solidarhaftung übernommen werden soll.

Ferner ist in der bezüglichen Statutenbestimmung hervorzuheben, dass die Uebernahme dieser Haftung seitens der Gemeinde, beziehungsweise des Bezirkes unter Beobachtung der bezüglichen gesetzlichen Vorschriften zu erfolgen hat.

Insoferne dagegen die projectirten Statuten-Aenderungen die Gewährung von Bankdarlehen der bezeichneten Art an Gemeinde und Bezirkssparkassen zum Zwecke der Beschaffung des Capitals für Darlehen auf bäuerliche Realitäten unter den den Bedürfnissen des Bauerncredites entsprechenden Bedingungen zum Gegenstande haben kann vom Standpunkte der regulativmässigen Aufsicht der Staatsverwaltung über Sparkassen ungeachtet der vollen Würdigung der humanitären Tendenz der geplan-

ten Action von gewichtigen prinzipiellen Bedenken gegen eine derartige Erweiterung des Comunal-Credites der Bank nicht abgesehen werden.

Nach der den Gemeinde und Bezirkssparcassen durch das Sparkassa-Regulativ vom 2. September 1844 (§ 1.) gegebenen Organisation haben dieselben nämlich keineswegs den Zweck und die Aufgabe von bankmässigen Creditinstituten, sondern vielmehr ausschlüsslich die Bestimmung, behufs Belebung des Geistes der Sparsamkeit den minder bemittelten Volksklassen die Gelegenheit zur sicheren Aufbewahrung und Vermehrung ihrer, bei der Sparkasse gemachten Einlagen durch entsprechende Verzinsung derselben zu geben.

Es entspricht daher nicht der regulativmässigen Bestimmung der Sparkassen wenn seitens derselben Darlehen zum Zwecke der Weiterbegebung der hiedurch beschafften Geldmittel im Wege der Creditgewährung aufgenommen werden, da nicht die Beschaffung von Geldmitteln behufs Befriedigung des Creditbedürfnisses, sondern lediglich die Entgegennahme von Spareinlagen behufs ihrer sicheren Fructifizirung, Zweck und Aufgabe einer Sparkasse ist und daher in der Gewährung von Crediten seitens einer Sparkasse nicht weiter gegangen werden kann als derselben hiezu durch die entgegengenommenen Spareinlagen die Mittel geboten sind.

Demgemäss werden auch im Sparkasse-Regulativ die zulässigen Anlagearten der bei Sparkassen eingelegten Gelder keineswegs vom Standpuncte der Geschäftsbedürfnisse eines Creditinstitutes, sondern lediglich vom Standpuncte der Sicherheit der Anlage festgesetzt, und können daher von vornehienein für die Modalitäten dieser Anlage nicht, wie dies im geänderten §. 36. B: des Bankstatutes in Aussicht genommen wird, „die den Bedürfnissen des Bauerncredites entsprechenden Bedingungen“ als massgebend erachtet werden.

Es würden überdies auch die regulativmässig ausschliesslich vom Standpunkte der Sicherheit der Anlage in den Statuten der bestehenden Sparkassen festgesetzten, bezw. in den Statuten der neu zu errichtenden Sparkassen festzusetzenden Modalitäten für Gewährung von Hypotekardarlehen häufig den Bedürfnissen des Bauerncredites nicht entsprechend erscheinen, gleichwohl könnte aber eine Aenderung dieser Modalitäten lediglich zum Zwecke der Anpassung an die Bedürfnisse des Bauerncredites mit Rücksicht auf die regulativmässige Bestimung der Sparkassen nicht zugestanden werden.

Es ergibt sich also ein prinzipieller Wiederspruch zwischen der regulativmässigen Organisation der Sparkassen einnerseit und derselben im Sinne der beabsichtigten Statutenaenderung zu übertragenden Aufgabe anderseits.

Da nachdem Vorstehenden die Regierung mit Rücksicht auf die vorangeführten prinzipiellen Bedenken nicht in der Lage ist, die Genehmigung der projectirten Statutenaenderungen, insoweit dieselben die Erweiterung des Communalcreditgeschäftes der Landesbank auf Gewährung von Darlehen an Sparkassen unter den bezeichneten Modalitäten zum Gegenstande haben, in Aussicht zu stellen, mit diesen Beschlüssen des Landtages jedoch die weiteren vom Landtage gefassten Beschlüsse, betreffend die Erweiterung der Landesgarantie für die Verzinsung und Rückzahlung der auszugebenden Communalobligationen bis zum Betrage von 15 Milionen Gulden, und betreffend die Resolution in Angelegenheit der Erwirkung des Zugeständnisses der Verwendbarkeit der Communalobligationen der dritten und folgenden Emissionen zur Anlage von Capitalien der unter öffentlicher Aufsicht stehenden Stiftungen und Anstalten, von öffentlichen und Despositenfonden, sowie als Dienst- Vertrags- und Militär Heirats-Cautionen im untrennbaren Zusammenhange stehen, und insbesondere hinsichtlich des betreffs der Erweiterung der Landesgarantie gefassten Beschlusses sich die Ewentualität einer etwaigen Modification desselben ergibt, muss sich die Regierung die Stellungnahme zu den letzterwähnten Landtagsbeschlüssen bis zu dem Zeitpunkte einer ewentuellen neuerlichen Beschlussfassung des Landtages vorbehalten.

Hierbei wird über Ersuchen des k. k. Justicministeriums schon gegenwärtig bemerkt, dass die Zuerkennung der Qualifikation der neu auszugebenden Communalobligationen zu Pupilaranlagen seitens dieses Ministeriums wenigstens derzeit nicht in Aussicht gestellt werden kann, da der Umstand, dass die bisher emittierten Communalobligationen die Eignung zur Anlage von Pupilargeldern nicht besitzen, eine günstigere Behandlung der späteren Emissionen von Papieren derselben Kategorie unbedingt ausschlisst und ferner die präcere primäre Fundierung der neuen auszugebenden Communalobligationen nicht die Garantien zu schaffen vermag, an deren Vorhandensein usuell die Pupilarqualification geknüpft wird.

Bei Verständigung des galizischen Landesausschusses von den vorstehenden Ausführungen wolle zugleich derselbe eingeladen werden, behufs eventueller mündlicher Verhandlung über jene Puncte welche nach den vorstehenden Ausführungen vor endgiltigen Stellungsnahme der Regierung zu den Landtagsbeschlüssen noch der Klarsstellung bedürfen, Delegierte anher zu entsenden.

Bei diesem Anlasse wird die k. k. Statthalterei ersucht, je 3, eine einheitliche Texteszusammenstellung enthaltende Exemplare der geltenden Statuten der galizischen Landesbank in polnischer und deutscher Sprache vorzulegen.

Alegat II. do sprawozdania LW. 77519/97.

Sprawozdanie

Dyrekcyi Banku krajowego z dnia 25. czerwca 1897 do l. 10342/97 do Wydziału krajowego.

W odpowiedzi na cenny reskrypt z dnia 12. marca 1897 l. 12935, mamy zaszczyt przedłożyć w sprawie połączenia kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie następujące

Sprawozdanie.

Myśl połączenia kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie podnoszona niejednokrotnie przez ekonomistów niemieckich jako środek przeciw ciągłemu wzrostowi obdłużania hipotecznego ziemi, praktycznie wprowadzona została w życie w r. 1896 w Bawaryi przez bawarski bank hipoteczny i wekslowy w Monachium.

Bank ten, jedna z najstarszych i najpotężniejszych instytucyi finansowych Niemiec, wykazujący z końcem roku 1896 stan pożyczek hipotecznych na kwotę 667,000.000 marek, obejmuje oprócz interesu hipotecznego i bankowego nadto jeszcze i rozwinięty dział ubezpieczenia życiowego.

Pożyczek hipotecznych połączonych z ubezpieczeniem na życie udziela rzeczony bank z funduszów rezerwowych działu życiowego i to zarówno na własność ziemską, jak i na realności miejskie.

Kredyt ten zorganizowany jest w ten sposób, że biorący pożyczkę hipoteczną, po uzyskaniu promesy ubezpiecza zarazem swe życie na kwotę pożyczki hipotecznej, składając policę asekuracyjną jako dalszą gwarancyę pożyczki oprócz prawa zastawu na realności, przedmiot hipoteki stanowiącej.

Od zaciągniętej pożyczki opłaca dłużnik przez oznaczony z góry szereg lat tylko procent i premię asekuracyjną, bez spłacenia kwot amortyzacyjnych, gdyż premia zastępuje niejako kwotę amortyzacyjną, płaconą przy zwykłych pożyczkach hipotecznych, albowiem z chwilą ubezpieczenia się, nawet w razie natychmiastowej śmierci dłużnika, zaciągnięta pożyczka umorzona zostaje całkowicie, w razie zaś dłuższego życia, zaciągnięty dług najpóźniej w oznaczonym terminie pokrytym zostanie.

Wedle zestawień w prospektach rzeczonego Banku opłaca 30-letnia osoba, otrzymująca hipoteczną pożyczkę w kwocie 1000 marek aż do skończenia 65 roku życia tytułem 4% od kapitału:

rocznie	40	marek	— fen.
tytułem premii asekuracyjnej rocznie . . .	23	„	81 „
razem rocznie . . .	63	marek	81 fen.

uzyskając w zamian zapewnienie, że przy opłacie tej kwoty, wynoszącej niecałe $6\frac{1}{2}\%$, dług ten w 65 roku życia, lub w wypadku wcześniejszej śmierci zaraz umorzony zostanie.

Dla 40-letniej osoby wynosi roczne opłata $7^{484}/_{1000}\%$.

Druga forma hipotecznych ubezpieczeń w rzeczonym banku zawiera nadto równoczesną amortyzacyę pożyczki przez opłaty na kapitał i procent w połączeniu

z ubezpieczeniem kapitału przez opłatę premii asekuracyjnej, która maleje w miarę jak się pożyczka umarza a przy której to kombinacyi również w razie choćby natychmiastowej śmierci dłużnika, pożyczka w całości umorzona zostaje. Przy tym systemie pożyczek wynosi premia asekuracyjna dla 30-letniej osoby zaciągającej pożyczkę hipoteczną w kwocie 1000 marek w 1-szym roku 16 marek 70 fen. zmniejszając się w miarę umarzania pożyczki do 71 roku życia dłużnika.

Wedle obliczeń Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, sporządzonych z uwzględnieniem planów amortyzacyjnych Banku krajowego, opłacać by musiała 30-letnia osoba pożyczając 1000 zł. w Banku krajowym z równoczesnem ubezpieczeniem życiowem, przy $4^1/_4\%$ oprocentowaniu kapitału na procent, amortyzacyę i ubezpieczenie każdoczesnej reszty dłużnego kapitału przez 36 lat, względnie w razie wcześniejszej śmierci do końca życia, rocznie w równie wysokich ratach po 69 zł. 70 ct., — 40-letnia osoba 73 zł. 10 ct. zaś przy $4^3/_4\%$ oprocentowaniu 30-letnia osoba przez 36 lat względnie do śmierci 74 zł. 70 ct. — 40-letnia osoba 78 zł. 10 ct.

Uwzględniając okoliczność, że zasadniczo, by nie przenosić ciężarów hipotecznych na następne pokolenia, kredyt hipoteczny przez Bank krajowy na włościańskie realności udzielany, jest krótkoterminowym, bo przeważnie na $14^1/_2$ i $17^1/_2$ lat z ratami amortyzacyjnemi wynoszącemi $9^1/_2$ i $8^1/_2$ od pożyczonegp kapitału, widzimy z powyższego zestawienia, że w razie przedłużenia okresu amortyzacyjnego dla włościańskich pożyczek na 36 lat, połączenie kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie nie obciąży budżetu wydatków włościanina, dając mu nadto wszystkie korzyści tak pożądanego dla włościan ubezpieczenia na życie.

Organizacya bowiem kredytu hipotecznego w ten sposób, by z chwilą śmierci dłużnika, ciężące na jego własności długi umorzone zostały, wskazana jest szczególniej przy mniejszych gospodarstwach włościańskich, dających najczęściej dochód tylko w miarę włożenia w nie osobistej pracy właściciela, z którego też więc ze śmiercią i podstawy kredytu zachwiane zostają.

Połączenie kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem życiowem wzmacnia nadto nie tylko osobisty kredyt rolnika, lecz przy ogólniejszem rozpowszechnieniu forma ta kredytu przyczyniłby się mogła w skuteczny sposób do zapobieżenia faktycznego ciągłego wzrostu obdłużania ziemi i do ułatwienia zachowania spadków w rodzinie spadkodawcy, po którego śmierci rodzina wolny od długów spadek by odziedziczyła.

Wobec wysokości premii asekuracyjnych zwłaszcza u ludzi w starszym wieku, forma ta kredytu zasadniczo kwalifikuje się szczególniej dla instytucyi będących w możności udzielania pożyczek bez żądania spłacania amortyzacyjnych kwot długu, a więc pożyczek w gotówce, nie amortyzacyjnych.

Dla instytucyi jak Bank krajowy, nie liczących do działu swych agend ubezpieczenia życiowego już z natury rzeczy ograniczyć się musi zadanie przy podobnych pożyczkach li na pośredniczeniu między zabezpieczonymi a Towarzystwem ubezpieczającem, tak jak to się dzieje obecnie z premiami na ubezpieczenie od ognia.

Połączenie kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem życiowem polegać więc może li na tem, że przy pożyczce amortyzacyjnej rozłożonej na dłuższy szereg lat niżeli dotychczas, opłacana będzie nadto przez dłużnika pewna kwota jako premia asekuracyjna, dająca dłużnikowi zabezpieczenie, że przez opłacanie tejże w razie choćby natychmiastowej śmierci pożyczka w całości umorzona zostanie.

W uwzględnieniu wyżej przytoczonych okoliczności uchwaliła Rada Nadzorcza Banku krajowego na posiedzeniu odbytem we Lwowie dnia 19. czerwca 1897 upoważnić Dyrekcyę Banku krajowego do podjęcia rokowań z Towarzystwem wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie celem umożebnienia wprowadzenia w życie nowego działu pożyczek hipotecznych połączonych z ubezpieczeniem życiowem.

W wykonaniu tej uchwały udajemy się równocześnie do Dyrekcyi Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie z prośbą o oznajmienie nam szczegółowych warunków, pod jakiemi to Towarzystwo byłoby skłonnem dokonywać ubezpieczenia życiowego dłużników hipotecznych Banku krajowego.

Po otrzymaniu odpowiedzi nie omieszkamy donieść Wysokiemu Wydziałowi krajowemu o dalszym toku tej sprawy.

LW. 79.548/97.

Aleg 42

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektami trzech ustaw agrarnych:

1. o komasacyi gruntów rolnych;
2. o składzie komisyi krajowej dla spraw wyłączania obcych gruntów z lasów i zaokrąglania granic lasowych;
3. o dzieleniu wspólnych gruntów i regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu.

Wysoki Sejmie!

Obok pracy i kapitału ruchomego najważniejszym, bo podstawowym środkiem produkcyi rolniczej jest ziemia uprawna. Gdy jednak praca przez zniesienie poddaństwa uwolnioną została z więzów średniowiecznych, a z postępem techniki, który spowodował specyalizowanie pracy, a tem samem przejście z gospodarstwa naturalnego do gospodarstwa pieniężnego, już i kapitał ruchomy zasila rolnictwo, to ten podstawowy środek produkcyjny, grunt uprawny, pod względem rozmiarów, kształtów i rozpołożenia wszędzie, a co do uprawy i sposobu użytkowania na wspólnych gruntach, pozostaje u nas jeszcze dotychczas w stosunkach średniowiecznych.

Niekorzystny już pierwotny podział niw włościańskich na długie paski między rodziny komunistycznych gromad słowiańskich, który to podział uzasadniony był wówczas potrzebą wspólnej pracy dla wspólnej obrony przed dzikiemi zwierzętami i wrogiem, pogorszył się po zajęciu całego obszaru ziemi z biegiem czasu i z rozrostem ludności wskutek dalszego dzielenia do tego stopnia, że dzisiaj parcele gruntów uprawnych przedstawiają niemożliwe do zagospodarowania kształty o minimalnych szerokościach, a nadmiernych długościach, odcięte są od dróg polnych i tak już trudnych do przebycia, bo często w jarach i łożyskach potoków położonych, rozmiar tych parcel zeszedł już poniżej minimalnego obszaru, jaki jeszcze narzędziami gospodarczemi przy użyciu zaprzęgu może być uprawiony, a rozpołożenie gruntów należących do jednego właściciela przedstawia najzawilszą gmatwaninę.

Tego rodzaju rozdrobnienie i rozprószenie, tudzież nieodpowiedni kształt parcel wywiera na dochód i wartość gruntu wpływ jak najbardziej ujemny, a mianowicie:

1. uniemożliwia właścicielowi prowadzenie gospodarstwa racyonalnego płodozmiennego i wybór roślin użytkowych, gdyż częstokroć całe rozdrobnione niwy używane są na pastwisko i muszą być tą samą rośliną użytkową obsiane;
2. przeszkadza porządnej mechanicznej uprawie roli (oraniu i bronowaniu w poprzek przy wąskich parcelach), oraz użyciu ulepszonych narzędzi gospodarczych;
3. czyni uprawę, zasiew i zbiór zależnemi od sąsiada na parcelach, które nie przylegają do drogi polnej;
4. powoduje zanieczyszczenie pola chwastami, owadami i chorobami roślin z gruntów sąsiada, jeżeli te ostatnie są zaniedbanie;

5. uniemożliwia przeprowadzenie najprymitywniejszej melioracyi, jak odprowadzenie wody, gdy właściciel sąsiedniego gruntu na to nie pozwoli;

6. pociąga za sobą straty w powierzchni użytkowej gruntu z powodu znacznej długości dróg polnych, miedz i brózd granicznych, oraz stratę w nasieniu;

7. powoduje częste spory między robotnikami i sąsiadami, naruszenie granic, uszkodzenie plonów przez bydło i liczne procesy, które rujnują włościan;

8. utrudnia nadzór nad robotnikami, rozprasza siły robocze, powiększa koszta uprawy i zbioru (przy znacznej odległości parcel od zabudowań gospodarskich i niepomiernej długości parcel, po których szorstkiej, bo świeżo zoranej i zbronowanej powierzchni nawóż musi być transportowany);

9. wreszcie przy nieodpowiedniem położeniu parceli w kierunku pionowym, t. j. gdy parcela ciągnie się w kierunku największego spadu, tworzą się w terenie górzystym debry, lub gleba urodzajna zostaje spłukaną i zniesioną na dolną granicę parceli, tak, iż ziemia urodzajna zamienia się częstokroć na nieużytek.

Jakie szkody ponosi rolnictwo w skutek rozdrobnienia gruntów, nieodpowiedniego kształtu i rozprószenia parcel (znacznej odległości od zabudowań gospodarczych), ilustrują między innemi jaskrawo następujące cyfry, n. p.:

a) Długość brózd granicznych na jeden ar wynosi:

1. przy kwadratowym kształcie parceli mierzącej:

10	hektarów	. .	1.26 metrów
5	„	. .	1.79 „
1	„	. .	4 00 „
0.5	„	. .	5.66 „
0.25	„	. .	8.00 „
0.10	„	. .	12.65 „
0.05	„	. .	17.89 „
0.01	„ (1 ar)	.	40.00 „

2. przy prostokątnym kształcie parceli, której długość ma się do szerokości, jak 5 : 1, o powierzchni:

10	hektarów	. .	1.70 metrów
5	„	. .	2.40 „
1	„	. .	5 36 „
0.50	„	. .	7.58 „
0.25	„	. .	10.76 „
0.10	„	. .	16.97 „
0.05	„	. .	24.00 „
0.01	„ (1 ar)	.	53.66 „

Z tego zestawienia więc jasno jest widocznem, jak raptownie zwiększają się narażone na szkodę od sąsiadów granice parceli z jej zmniejszeniem, jak się przez to zwiększa nieproduktywna powierzchnia granicznej bruzdy i ilość nasienia niepotrzebnie wyrzuconego, oraz strata czasu i siły roboczej, na graniczną brózdę, która jak wiadomo po skończonym zasiewie na nowo musi być wyoraną.

Stracona przez graniczne brózdy powierzchnia użytkowa roli, przy szerokości brózdy 20 centymetrów, wynosi na jeden ar:

1. przy kwadratowym kształcie parceli mierzącej:

10	hektarów	. .	0.25 m^2 (0.25%)
5	„	. .	0.36 „ (%)
1	„	. .	0.80 „ „
0.50	„	. .	1.13 „ „
0.25	„	. .	1 60 „ „
0.10	„	. .	2.53 „ „
0.05	„	. .	3 58 „ „
0.01	„ (1 ar)	.	8.00 „ „

2. przy prostokątnym kształcie parceli (o korzystnym zresztą stosunku długości do szerokości jak 5 : 1) mierzącej:

10	hektarów . . .	0.34 m^2	(%)
5	„ . . .	0.48 „	„
1	„ . . .	1.07 „	„
0.50	„ . . .	1.52 „	„
0.25	„ . . .	2.15 „	„
0.10	„ . . .	3 39 „	„
0.05	„ . . .	4.80 „	„
0.01	„ . . .	10.73 „	„

Strata więc gruntu ze zmniejszeniem wielkości parceli postępuje raptownie bo przy powierzchni parceli o 1 arze jest 10 razy większą, aniżeli przy parceli 1 hektar mierzącej i dochodzi do 8 względnie 10% całej powierzchni.

b) Podczas gdy z praktyki okazuje się, że kształt parceli odpowiedni dla celów rolnictwa zbliżać się powinien do prostokąta, równoległoboku lub w najgorszym wypadku trapezu o małej różnicy boków równoległych, a długość małych parcel włościańskich przyjmuje się przy komasacych w granicach od 120 do 150 metrów przy stosunku długości do szerokości od 2 : 1 do 8 : 1, to wedle dzisiejszego stanu posiadłości włościańskich parcele mierzą zaledwie kilka metrów szerokości a ciągną się nieraz na kilka kilometrów długości.

Pominąwszy wyliczone powyżej straty gospodarcze, jakie taka wydłużona parcela za sobą pociąga, najniekorzystniej przedstawiają sie na niej koszta transportu które się okażą z następującego porównania: 2 pól o powierzchni 1 hektara, z których jedno ma kształt kwadratu o bokach równych po 100 metrów, drugie zaś, jak to się u nas często zdarza, 10 metrów szerokości a cały kilometr długości. Otóż przyjąwszy, że grunta węższą stroną dotykają drogi polnej, a na 1 *ha* trzeba wywieźć 50 fur nawozu, otrzyma się na parceli kwadratowej przy odległości przeciętnej parceli 50 *m* długość drogi, jaką jedna fura zrobi tam i z powrotem w obrębie tego pola, 2 × 50 × 50 = 5.000 metrów, na parceli zaś prostokątnej przy odległości przeciętnej 500 *m* długość drogi 2 × 50 × 500 = 50.000 metrów. Ile razy więc przy tej samej powierzchni parcela jest węższą, tyle razy droższy jest transport nawozu oraz plonów w obrębie tej parceli.

c) Jak dalece rozprószenie parcel należących do jednego właściciela, a tem samem odległość tych parcel od zabudowań gospodarczych wpływa na obniżenie dochodu z roli przez zwiększenie kosztów robocizny (tak ciągłej jak pieszej) i kosztów nadzoru, wykazał dosadnie Thünen (der isolierte Staat. Berlin 1875), na podstawie dokładnych zapisków gospodarskich, biorąc pod uwagę 4 kategorye robót, mianowicie: roboty zależne wyłącznie od odległości (nawożenie i zwózkę plonów), roboty, które wymagają dwukrotnego wychodu i często przez deszcze bywają przerywane (koszenie, żęcie, grabienie i wiązanie, dla których przyjęto trzykrotną na dzień stratę czasu przez chodzenie), roboty wymagające dwukrotnego wychodu, ale mniej narażone na przerwę przez deszcze (orka, bronowanie, siew, czyszczenie rowów), wreszcie roboty odbywające się w zabudowaniach gospodarskich (młocka, nakładanie gnoju, ładowanie snopów i siana i t. p.).

Obliczona przez Thünena renta gruntowa w markach z hektara przy uprawie żyta na gruntach o różnym stopniu urodzajności przedstawia się w miarę odległości tych gruntów od zabudowań gospodarczych następnie:

Odległość gruntu od zabudowań gospodarskich (folwarku) w metrach	Przy wydatności żyta z ha w hektolitrach				
	25.1	22.6	20.1	17·6	15.1
	Renta gruntowa w markach				
0 *m.*	23.43 *mk.*	19.26 *mk.*	15.09 *mk.*	10.89 *mk.*	6.69 *mk.*
978 „	18.66 „	15.03 „	11.19 „	7.35 „	3.51 „
1.956 „	14.25 „	10.77 „	7.29 „	3 81 „	0.33 „
2.062 „	—	—	—	—	0
2.934 „	9.63 „	6 51 „	3.39 „	0.27 „	—
3.004 „	—	—	—	0	—
3.785 „	—	—	0	—	—
3.912 „	5.04 „	2.28 „	—	—	—
4.432 „	—	0	—	—	—
4.890 „	0.42 „	—	—	—	—
4 982 „	0	—	—	—	—

Jeżeli więc w Prusiech, gdzie ceny żyta znacznie wyższe niż u nas, grunta lepszej jakości odległe 5 kilometrów od zabudowań gospodarskich, a grunta lichsze odległe 2 kilometry nie dają żadnego dochodu, to tem gorzej przedstawiają się te stosunki w Galicyi.

Ztąd też nie dziw, że przy rozdrobnieniu, rozprószeniu i najnieregularniejszych kształtach gruntów należących do mniejszych posiadłości, a z drugiej strony braku przemysłu, włościanin galicyjski dla ratowania się przed śmiercią głodową ucieka do krajów zamorskich, a większy właściciel posiadający także rozrzucone grunta, wydzierżawia je sąsiednim mniejszym właścicielom, którzy w interesie własnym nawóz na swoje pola obracają a dzierżawione grunta po ekspiracyi kontraktu zniszczone i pozbawione siły pożywnej dla roślin oddają.

Oprócz przedstawionego powyżej rozdrobnienia, pomieszania i nieodpowiedniej konfiguracyi gruntów, nie małą przeszkodę w podniesieniu produkcyi rolniczej stanowią pozostałe z czasów komunistycznych gromad formy posiadania i używania wspólnych gruntów. Wedle publikacyi profesora Dr. Tadeusza Pilata (tom 15, zeszyt II. wiadomości statystycznych z r. 1895) wynosi obszar wspólnie używanych gruntów w 68 powiatach Galicyi okrągło 617.028 morgów z czego przypada na:

pastwiska i połoniny . . .	417.722 morgów	(67 7 %)
lasy	124.694 „	(20.21 „)
nieużytki	40.108 „	(6.5 „)
role	15.379 „	(2.49 „)
łąki	10 098 „	(1 64 „)
moczary	7.057 „	(1.14 „)
wikle i krzaki	1.453 „	(0.24 „)
ogrody	517 „	(0 08 „)

Z tego obszaru powyżej 30.000 morgów posiadają gminy w powiecie Dolińskim (38.200 morgów), powyżej 20.000 morgów w 4 powiatach (Drohobycz 25.847 m., Nadwórna 22.898 m., Rawa 22.464 m., Tarnobrzeg 20.207 m.), od 10.000 do 20.000 w 17 powiatach (Nisko, Nowy Targ, Lisko, Turka, Kołomyja, Sanok, Jarosław, Sambor, Żydaczów, Cieszanów, Jaworów, Żółkiew, Lwów, Przemyślany, Złoczów, Sokal, Kamionka), od 5.000 do 10.000 morgów zaś w 21 powiatach (Chrzanów, Mielec, Bochnia, Brzesko Jasło, Grybów, Krosno, Bohorodczany, Dobromil, Przemyśl, Mościska, Staremiasto, Gródek, Rudki, Kałusz, Bóbrka, Rohatyn. Brzeżany, Podhajce, Buczacz, Śniatyn), w innych 24 powiatach zaś poniżej 5.000 morgów. (Wydziały powiatowe w Tarnowie, Nowym Sączu, Stryju, Kossowie, Brzozowie i Stanisławowie nie nadesłały żądanych wyjasnień).

Grunta te wspólne, które wynoszą około 4·6% całej powierzchni kraju, przedstawiają, z wyjątkiem wydzierżawianych gruntów ornych, łąk i ogrodów, prawie nieużytek, gdyż pastwiska pokryte są kretowinami i niszczone przez gęsi i świnie, lasy gminne zaś najczęściej w pień wycięte stać się mogą w przyszłości

wydmiskami w nizinach (gdyż przeważnie piaski dyluwialne znajdują się tu pod kulturą lasową), a debrami w górach, które w interesie kultury krajowej zajdzie potrzeba ogromnym nakładem z funduszów publicznych zadrzewiać i zabudowywać.

Te szkodliwe dla rolnictwa formy posiadania gruntów skłoniły od dawna rządy państw zachodnio- i środkowo-europejskich do obmyślenia środków zaradczych tak przeciw rozdrobnieniu gruntów poszczególnych właścicieli, jak i nieproduktywnemu używaniu gruntów wspólnych, a mianowicie do wydania w drodze ustawodawczej zarządzeń, które zrywając ze starożytnemi pojęciami rzymskiemi o własności, przywracają dawne prawo germańskie i słowiańskie w sprawach gospodarczych i nakładają na mniejszość właścicieli przymus poddania się większości w interesie racyonalnego gospodarstwa.

Szkodliwy wpływ rozdrobnienia i rozprószenia gruntów ma być usunięty przez połączenie rozrzuconych i małych kawałków w większe parcele, t. j. przez tak zwaną komasacyę przy równoczesnem założeniu odpowiedniej sieci dróg polnych, tak aby do każdej parceli bezpośrednio z drogi polnej był dogodny przystęp, oraz wykonaniu rowów osuszających, mostów i korekcyj potoków, tak iżby intenzywne zagospodarowanie gruntu i przeprowadzenie dalszych ulepszeń niezależnie od sąsiada każdemu właścicielowi było umożliwione.

Poprzednia posiadłość gruntowa zostaje przy komasacyi tak pod względem rodzaju kultury, jak powierzchni i jakości gleby wedle możności nie uszczuplona.

Szkodliwy dla gospodarstwa sposób użytkowania wspólnych gruntów ma być usunięty w sposób dwojaki: przez podział tych gruntów wspólnych, których kultura dla powiększenia produkcyi rolnej powinna być zmienioną, lub przez uporządkowanie czyli regulacyę użytkowania tych gruntów wspólnych, których dochód przy zmianie kultury i podziale nie da się powiększyć.

Do pierwszej kategoryi gruntów wspólnych należą pastwiska w urodzajnej glebie, do drugiej zaś pastwiska w górach i lasy.

Przez podział pastwisk o glebie żyznej i zamianę kultury na role lub łąki uzyska się większe dochody bez szkody dla chowu bydła, gdyż uprawa lucerny lub mieszanek na gruntach urodzajnych raczej podniesie ilość i dobroć paszy.

Ten sam zaś skutek, jakkolwiek w mniejszym stopniu osiągnie się przez uporządkowanie i używanie lasów oraz pastwisk o glebie lichej bądź to w drodze urządzenia rotacyjnego wypasania, bądź też zalesienia nieużytków w górach, a przynajmniej dotychczasowy pożytek przez powstrzymanie deteryoracyi się zapewnia. Pouczający pod tym względem przykład przedstawia w kraju naszym powiat Mielecki, gdzie za inicyatywą Rady powiatowej kilka gmin $^1/_3$ część rozległych pastwisk wydzierżawia kolejno pod kulturę rolną z obowiązkiem znawożenia i oddania po trzech latach wydzierżawionego gruntu zasianego koniczyną i mieszanką traw.

Po Anglii, Belgii i krajach skandynawskich pierwsze księstwo Nassau w Europie środkowej wprowadziło u siebie w roku 1784 komasacyę, tak zwaną „konsolidacyę gruntów“, przy której za uchwałą $^2/_3$ większości właścicieli komasowano wyłącznie grunta włościańskie w obrębie 3 pól tam istniejących. Następnie przy sposobności wykupna serwitutów i dzielenia t. z. separacyi (Auseinandersetzung) wspólnych gruntów między dworami a włościanami wprowadził z czasem stopniowo ulepszając te operacye coraz nowszemi instrukcyami, rząd pruski także wymianę czyli komasacyę gruntów, wydając najpierw regulamin z d. 14. kwietnia 1771 dla separacyi i zniesienia wspólnego używania gruntów i pastwisk na Szląsku, później zaś następujące ustawy i rozporządzenia:

1. edykt z 14. września 1811 o popieraniu kultury krajowej;
2. deklaracyę z d. 14. maja 1816;
3. rozporządzenie z 20. czerwca 1817 o organizacyi komisyj generalnych i z d. 22. listopada 1844 o urzędowaniu tych komisyj;
4. ordynacyę o dzieleniu wspólnych gruntów z 7. czerwca 1821 i ustawę z tej samej daty o wykonaniu tej ordynacyi;
5. ustawę z d. 2. marca 1850 uzupełniającą i zmieniającą powyższą ordynacyę z r. 1821;
6. wreszcie prócz wielu innych rozporządzeń, okólników i instrukcyj ustawę z 2. kwietnia 1872, która rozciąga postanowienia ordynacyi separa-

cyjnej z r. 1821 także na grunta wolne od serwitutów i dozwala włączać do komasacyi także wolne grunta na wniosek właścicieli reprezentujących większość gruntów pod względem obszaru.

Podobnie wydały ustawy separacyjne, względnie komasacyjne inne państwa niemieckie, jak: Hannower ustawę z 30. czerwca 1842 i rozporządzenie wykonawcze z 27. marca 1843, Saksonia ustawę z 17. marca 1832 i z 14. czerwca 1834 (wymagające $^2/_3$ większości uczestników wedle ilości i wielkości parcel), Wielkie księstwo Hessen-Darmstadt ustawę z 24. grudnia 1857 (wymagającą $^2/_3$ większości), Bawarya ustawę komasacyjną (Flurbereinigung) z r. 1861, Würtembergia ustawę z 26. marca 1862 o drogach polnych, wreszcie Wielkie księstwo Badeńskie ustawę z 5. maja 1856 o urządzeniu dróg polnych i komasacyi gruntów, a gdy ta ustawa okazała się bezowocną, nowelę z d. 21. maja 1886 o ulepszeniu podziału pól („Verbesserung der Feldeintheilung"), która to nowela porucza przeprowadzenie komasacyi wzorowo w międzyczasie zorganizowanemu personalowi inżynieryi melioracyjnej („Culturingenieure"), a dla zrealizowania operacyi przepisuje absolutną większość właścicieli i kapitału podatkowego.

Rezultat przeprowadzonych w Niemczech komasacyj jest pouczający, gdyż okazało się, że tam tylko przeprowadzono te operacye na większą skalę, gdzie ustawa zadowalnia się tylko absolutną większością, a szczególnie gdzie rządy miały do dyspozycyi siły techniczne (inżynierów melioracyjnych) i równocześnie z komasacyą przeprowadzały regulacyę potoków, osuszenia i nawodnienia.

Gdy w kilku wypadkach w Westfalii, po dokonaniu separacyi musiała być operacya agrarna po raz wtóry przy równoczesnem wykonaniu melioracyi przeprowadzoną, urządził rząd pruski osobny kurs melioracyjny na akademii rolniczej w Poppelsdorf pod Bonn, gdzie geodeci zajmujący się separacyami, kształcą się w technice melioracyjnej, dyrekcya zaś towarzystwa rolniczo-leśnego w księstwie Nassau założyła w Hof Geisberg pod Wiesbaden osobną szkołę geometrów, w której uczono techniki melioracjnej, a która nawet po zaborze kraju przez rząd pruski była subwencyonowaną, a rząd badeński między innemi także dla celów komasacyjnych wykształcił i zorganizował osobny personal inżynieryi melioracyjnej. To też przeważnie w tych trzech krajach operacye agrarne okazują postęp znakomity, bo np. w Prusiech z całego obszaru państwa 34,835.428 hektarów objęto do r. 1887 temi operacyami (podziałem gruntów wspólnych i komasacyą) 20,108.417 hektarów z liczbą uczestników 2,072.186, a w Wielkiem księstwie Badenskiem w latach 1870 do 1885 ukończono 375 przedsiębiorstw z obszarem 50.868·46 hektarów*).

Przechodząc do Austro-Węgier, napotyka się wielką różnicę między obu połowami Monarchii. Gdy bowiem Węgry już przy separacyi stosunków urbaryalnych i dzieleniu wspólnych gruntów wprowadziły u siebie komasacyą art. ust. z r. 1836. i osobnemi ustawami z lat 1850tych, to w naszej połowie Monarchii poświęcano wyłącznie uwagę rozwojowi ustawodawstwa handlowego i przemysłowego, hołdując zasadzie, że te wielkie reformy agrarne, zarówno jak i budowle wodne i melioracye, dadzą się przeprowadzić bez wydania osobnych ustaw, lecz tylko za pomocą pouczania ludności, ulg skarbowych i drobnych zasiłków.

I tak mimo że już w r. 1849. pierwszy austryacki kongres rolniyzy poruszył w szerszych kołach sprawę komasacyi gruntów i odtąd krajowe towarzystwa rolnicze i leśne prawie corocznie załatwienia tej kwestyi się domagały, to dopiero w r. 1869, dzięki inicyatywie ówczesnego ministra rolnictwa ś. p. Alfreda hr. Potockiego, organa rządowe zaczęły sprawę tę poważnie traktować, skutkiem czego też ówczesny sekretarz a późniejszy radca ministeryalny Karol Peyrer, znakomity znawca ustawodawstwa rolnego, opracował memoryał i pierwszy projekt ustawy krajowej o „zaokrąglaniu gruntów i zakładaniu wspólnych dróg polnych" („Die Arrondirung von Grundstücken und die Anlegung gemeinschaftlicher Feldwege"), przypuszczając całkiem słusznie na podstawie §. 11. lit. k. ustawy zasadniczej z d. 21. grudnia 1867 r. Dz. u. p., Nr. 141., że zastrzeżone w tym §. kompetencyi Sejmów wyjątkowe regulowanie ustawodawstwa cywilnego właśnie w tej sprawie obchodzącej kulturę krajową ma zastosowanie.

*) A. Buchenberger. Das Verwaltungsrecht der Landwirthschaft. Tauberbischofsheim 1887.

Ponieważ jednak wówczas w reprezentacyi państwa interesa handlu i kapitału dominowały, zatem zanim ta sprawa, mimo ciągłych nalegań towarzystw rolniczych, weszła na stół obrad ciał ustawodawczych, rozesłało przedewszystkiem c. k. Ministerstwo rolnictwa powyższy projekt ustawy krajowej p. Peyrera, a następnie reskryptem z dnia 9. września 1876. r. L. 9947. nowy projekt ustawy państwowej, oparty na wzorach pruskich, o komasacyi gruntów, podziale wspólnych gruntów i uporządkowaniu spraw wspólnego używania Rządom krajowym do zaopiniowania, a gdy opinie powiatowych władz politycznych wypadły dla sprawy przychylnie (w Galicyi 69 starostw oświadczyło się za komasacyą, a 5. do października 1879. r. nie nadesłało odpowiedzi), wniósł c. k. Rząd w r. 1880. najpierw do Izby Panów 3 projekty ustaw państwowych, które po wprowadzeniu pewnych zmian przez tę Izbę i przyjęciu przez Izbę posłów, uzyskały w r. 1883. Najwyższą sankcyę i noszą następujące tytuły:

1. ustawa z 7. czerwca 1883 r., Dz. u. p Nr. 92., o komasacyi gruntów rolnych;
2. ustawa z 7. czerwca 1883 r., Dz. u. p. Nr. 93. o oczyszczaniu lasów z obcych enklaw i zaokrąglaniu granic lasowych;
3. ustawa z 7. czerwca 1883 r., Dz. u. p. Nr. 94., o dzieleniu wspólnych gruntów i regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu.

Ustawy te normują zasady operacyi agrarnych, wprowadzają dla przyspieszenia i ułatwienia tych operacyi organizacyą osobnych władz administracyjnych i zarazem sądowych, przyznają znaczne ulgi skarbowe, a wprowadzenie ich w życie zależnem jest od wydania analogicznych ustaw krajowych.

Na podstawie powyższych ustaw państwowych wydane zostały, wedle sprawozdania z czynności c. k. Ministerstwa rolnictwa po koniec r. 1893., ustawy krajowe w następujących krajach reprezentowanych w Radzie państwa:

1. na Morawie wszystkie 3 ustawy agrarne z 13. lutego 1884 r., wprowadzone w życie z dniem 1. marca 1888 r. obwieszczeniem z d. 9 grudnia 1887 r., Dz. u. kraj. Nr. 99.
2. w Karyntyi ustawa z dnia 5. lipca 1885 r, Dz. u. kraj. Nr. 23., o dzieleniu i regulacyi użytkowania wspólnych gruntów, wprowadzona w życie d. 1. marca 1888 r., obwieszczeniem z dnia 22 grudnia 1887 r., Dz. u. kraj. Nr. 40.;
3. w Austryi dolnej wszystkie 3 ustawy agrarne sankcyonowane 3. czerwca 1886. r., wprowadzone w życie dnia 1. marca 1888. r., obwieszczeniem Namiestnika z d. 14. grudnia 1887 r. Dz. u. kraj. Nr. 62.;
4. w Krainie ustawy działowa i regulacyjna, tudzież o składzie komisyi krajowej dla uporządkowania lasów z d. 26. października 1887 r., Dz. u. kraj. Nr. 2. i 3. z r. 1888., wprowadzone w życie d. 1. września 1888. r. obwieszczeniem prezydenta rządu krajowego z d. 17. sierpnia 1888. r., Dz. u. kraj. Nr. 18.;
5. wreszcie na Szląsku wszystkie 3 ustawy agrarne, sankcyonowane 28. grudnia 1887. r, wprowadzone w życie 1. czerwca 1890. r. obwieszczeniem z dnia 4. maja 1890. r.

Od wejścia w życie ustaw krajowych po koniec r. 1893. podjęto następujące operacye w wymienionych krajach:

1. na Morawie 18. operacyj (7. komasacyi, 3 generalne i szczegółowe podziały a 8 regulacyj) na obszarze 4.090,$_8$ hektarów z liczbą 1.318 uczestników, z czego ukończono 4 operacye, w tem dwie komasacye w gminie Bochorz pod Przerowem i Niemczycach pod Kromieryżem, ku ogólnemu zadowoleniu właścicieli;
2. w Karyntyi 248 operacyj, z których ukończono formalnie 91 a rzeczywiście 16. operacyi na obszarze 3.154,$_3$ hektarów z liczbą 1.386 uczestników;
3. w Austryi dolnej 118 operacyj na obszarze 26.129. hektarów (10 komasacyj na 18.153,$_2$ ha, a 108 podziałów i regulacyi na 7,975,$_8$ ha), z czego ukończono 58 operacyj (w tem 5 komasacyj na obszarze 10.038,$_1$ hektarów z liczbą 643 uczestników);
4. w Krainie 107 operacyj na obszarze 14.312,$_7$ ha (94 generalnych i szczegółowych podziałów, 4 generalne podziały i regulacye a 9 regulacyj), z czego pomimo zawikłanych stosunków prawnych ukończono 37 operacyj z powierzchnią 2.871,$_9$ hektarów a 1.072. uczestnikami;
5. na Szląsku zainicyowano 14 generalnych i szczegółowych podziałów na obszarze 1.444,$_8$ ha, z liczbą 316 uczestników, ale zaledwo jednę operacyę rozpoczęto, gdyż mimo ustanowienia przez Rząd komisarza lokalnego Wydział krajowy mógł tylko na krótki czas jednego technika do tej czynności przydzielić.

W krajach tych zajmowało się w roku 1893. operacyami agrarnemi 9 komisarzy lokalnych i 1 asystent komisarza, 8 starszych geometrów, 10 geometrów, 23 adjunktów i asystentów, oraz 8 pomocników technicznych.

Jeżeli mimo upływu 14. lat od wydania państwowych ustaw podjęcie operacyi agrarnych w kraju naszym na podstawie specyalnych ustaw krajowych nie weszło w życie, to powodem tego nie jest ani idealny stosunek rozpołożenia i posiadania gruntów, ani brak poczucia reformy, gdyż tak władze rządowe i autonomiczne, jak towarzystwa fachowe rolnicze i leśne, towarzystwo kółek rolniczych, poszczególne gminy i właściciele gruntów domagają się poprawy stosunków, a mianowicie:

1. Jak już wyżej wspomniano, na okólnik c. k. Ministerstwa rolnictwa z 9. września 1876. r, oświadczyło się 69 Starostw galicyjskich za przeprowadzeniem komasacyi. Wedle opinii Starostw zachodzi potrzeba przeprowadzenia komasacyi w 27 powiatach politycznych we wszystkich gminach, w innych zaś 42 powiatach w większej lub mniejszej ilości gmin. W szczególności w 11 gminach powiatu Bialskiego zachodzi takie rozkawałkowanie i rozrzucenie posiadłości gruntowej, że przeszło połowa uprawnego gruntu zaledwie trzecią część dochodu przynosi, jakiby mógł być uzyskany przy lepszym podziale gruntów. W niektórych gminach powiatu kołomyjskiego ciągną się grunta po obu brzegach Prutu w paskach 3 sążnie szerokich, na $^3/_4$ mili długości, z których wiele leży $1^1/_2$ mili od zabudowań gospodarskich w 56. gminach powiatu mieleckiego wąskie parcele włościańskie mają do 2 kilometrów długości, a we wszystkich częściach kraju panują stosunki, które wymagają środków zaradczych w drodze komasacyi.

Co się tyczy użytkowania wspólnych gruntów, oświadczyło się za regulacyą, a także podziałem w pewnych wypadkach 53 Starostw, za samą zaś regulacyą z wykluczeniem podziału 21 Starostw.

2. Na rozesłany w r. 1879. przez Wydział krajowy kwestyonarz, oświadczyło się za przeprowadzeniem komasacyi w kraju 57 Wydziałów powiatowych, 9 Wydziałów powiatowych (Borszczów, Nowy Targ, Tłumacz, Trembowla, Przemyśl, Dolina, Horodenka, Żydaczów i Cieszanów), przedłożyło opinię nie przychylną tej reformie, a 9 Reprezentacyi powiatowych (Chrzanów, Gródek, Kraków, Rzeszów, Śniatyn, Stryj, Tarnopol i Żywiec) nie objawiło żadnego zdania.

Co się tyczy podziału wspólnych gruntów, względnie regulacyi ich użytkowania, oświadczyło się wskutek rozesłanego przez Wydział krajowy kwestyonarza z d. 31. grudnia 1891 r., L. 45 394., za regulacyą i podziałem 47 Wydziałów powiatowych, za regulacyą tylko, z wykluczeniem podziału, 15 Wydziałów powiatowych, przeciw wszelkiej reformie jeden Wydział powiatowy (w Zbarażu), nie nadesłało zaś odpowiedzi na kwestyonarz 11 Wydziałów powiatowych (Tarnów, Łańcut, Nowy Sącz, Stryj, Kossów, Brzozów, Dobromil, Przemyśl, Gródek, Jaworów i Brzeżany).

3. O ustawowe uregulowanie komasacyi pól i użytkowanie wspólnych gruntów petycyonowały do Wysokiego Sejmu: c. k. galicyjskie Towarzystwo gospodarskie w r. 1874. (l. S. 75.), Towarzystwo kółek rolniczych w r. 1885 (l. S. 380.), gr.-kat. ordynaryat metropolitalny w r. 1896. (l. S. 1.345) towarzystwo prawnicze lwowskie 19 Reprezentacyi powiatowych i wielu właścicieli prywatnych.

Uznając naglącą potrzebę w mowie będącej reformy agrarnej, objawił też Wysoki Sejm dwukrotnie swą wolę w następujących uchwałach:

1. w załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Grossa na posiedzeniu z dnia 14. stycznia 1887 r.: „Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uznaje potrzebę rychłego wejścia w wykonanie ustaw o komasacyi gruntów, dzieleniu gruntów wspólnych i oczyszczeniu lasów od gruntów cudzych i poleca Wydziałowi krajowemu, aby w tym celu dalsze poczynił kroki w myśl reskryptów c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 27. grudnia 1883. r. L. 16.277. i z dnia 27. sierpnia 1886. r. L. 6.864., oraz aby potrzebne dla rozwoju tej sprawy wnioski przedstawił Sejmowi na najbliższej sesyi".

2. w załatwieniu sprawozdania wymienionej komisyi o wniosku posła Krzysztofowicza na posiedzeniu z dnia 28. stycznia 1895 r.:

„Wzywa się c. k. Rząd, aby na najbliższej sesyi sejmowej wniósł pod obrady Sejmu projekta ustaw krajowych o komasacyi gruntów, o wydzielaniu z lasów gruntów cudzych, o dzieleniu

gruntów wspólnych, względnie regulowaniu praw wspólnych użytkowania i zarządu".

Powodem, że mimo tych wszechstronnych żądań i rezolucyj Wysokiego Sejmu projekty krajowych ustaw o reformie agrarnej nie zostały dotychczas wniesione, było zasadnicze stanowisko c. k Rządu zaznaczone w reskrypcie c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 27. grudnia, 1885. l. 16.277, mianowicie:

1. aby kraj sam w drodze właściwej objawił, iż życzy sobie tego rozwoju i aby odpowiedni ku temu oznaczył termin;

2. aby dotyczące obrady Wys. Sejmu powzięte zostały na podstawie przedłożeń rządowych, których wypracowanie poprzedziłyby komisyjne obrady przedsięwzięte w kraju przy udziale delegatów Wydziału krajowego i Towarzystwa gospodarskiego, względnie Towarzystwa leśnego.

Co do dalszego przebiegu sprawy i stanowska Wydziału krajowego, powołujemy się na wzmiankowaną publikacyę prof. Dra Pilata rozdzieloną w swoim czasie między Członków Wysokiego Sejmu, tudzież załączony ·/. memoryał członka Wydziału krajowego Tadeusza Romanowicza i protokóły obrad ankiety z d. 22. września 1891 i z d. 12. maja, 1896. **Al 1—3**

Gdy przeprowadzone obrady ankiet i zebrane w drodze kwestyonarzy daty wyświetliły już dokładnie sprawę a postawionym przez c. k. Rząd w reskrypcie z 27. grudnia 1885. l. 16.277. warunkom stało się już przeważnie zadość, gdy nadto c. k. Ministerstwo rolnictwa w reskrypcie z d. 3. listopada 1897. l. 23.737 (intymowanym odezwą c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 18 listopada, 1897. l. 12.298/pr.) odstąpiło od żądania wniesienia projektów ustaw agrarnych jako przedłożenia rządowego, postanowił Wydział krajowy ze względu na ważność sprawy i przeszło 14-letnią zwłokę od czasu wydania ustaw państwowych przedłożyć Wysokiemu Sejmowi te projekty ustaw w brzmieniu obowiązujących już ustaw dolno-austryackich (z d. 3. czerwca 1886, Dz. u. kraj. Nr. 39. 40. i 41.), które są z pomiędzy wszystkich innych ustaw krajowych najszczegółowiej skodyfikowane, wprowadzając w te ustawy jedynie zmiany bądźto uchwaloue przez wymienione dwie ankiety, bądź też zapewniające Wydziałowi krajowemu większą ingerencyą w interesie samej sprawy.

Do tych projektów ustaw pozwala sobie Wydział krajowy przedłożyć następujące wyjaśnienia.

I. Projekt ustawy o komasacyi gruntów rolnych.

Państwowa ustawa komasacyjna z d. 7. czerwca, 1883. Dz. u. kraj. Nr. 92. zawiera obok ułatwiających komasacyę przepisów cywilno-prawnych następujące główne postanowienia:

1. Ustanawia dla komasacyi na wzór pruski całkiem odrębne władze wyposażone w atrybucye władz sądowych i administracyjnych, wyłączając z ich zakresu działania tylko spory o własność i posiadanie, sprawy kolei i dróg publicznych, tudzież spory zostające w związku z komasacyą, które przed ogłoszeniem postępowania komasacyjnego zostały wytoczone. Pierwszą instancyą komasacyjną jest komisya krajowa, która do przeprowadzenia dochodzeń na miejscu i instruowania sporów ma do dyspozycyi osobne organa, tak zwanych komisarzy lokalnych, drugą zaś i ostatnią instancyą, komisya ministeryalna w Ministerstwie rolnictwa.

2. Zapewnia uczestnikom komasacyi przy wymianie ekwiwalent w gruncie z dopuszczalną różnicą 5%, która ma być gotówką wyrównaną i to pod warunkiem jeżeli przez takie uszczuplenie uczestnik nie zostanie pozbawiony prawa wyboru do rady gminnej lub wyższej reprezentacyi.

3. Plan komasacyjny może być przygotowany przez interesowanych w drodze prywatnej, lub urzędownie przez delegowanego z ramienia komisyi krajowej komisarza lokalnego, jeżeli połowa uczestników tego zażąda albo ustawa krajowa dla przeprowadzenia osuszenia lub nawodnienia większych obszarów zarazem komasacyą zarządzi. Rekursy wniesione przeciw planowi komasacyjnemu załatwiają obie komisye w drodze instancyj.

Do przyjęcia planu komasacyjnego potrzebną jest absolutna większość uczestników i dwie trzecie większości czystego dochodu katastralnego gruntów włączonych do okręgu komasacyjnego.

Przyjęty przez uczestników w powyższy sposób plan komasacyjny zatwierdza w pierwszej i ostatniej instancyi komisya krajowa.

4. Ustawa państwowa poleca przyjęcie wynagrodzenia kosztów podróży i wydatków kancelaryjnych komisarza na skarb państwa, oraz przyznaje:

a) pierwszeństwo hipoteczne dla pożyczek zaciągniętych przez strony interesowane na przeprowadzenie komasacyi i 3-letnich odsetek tych pożyczek bezpośrednio po podatkach i prestacyach konkurencyjnych wynikających z ustawy wodnej, b) wolne od opłaty należytości skarbowych przenoszenie zaintabulowanych praw osób trzecich ze starych gruntów na nowe; c) uwolnienie podań, protokółów, załączników, dokumentów prawnych, deklaracyj, wypisów, orzeczeń, ugód, legalizacyj i widymat od stempli i bezpośrednich należytości; d) zniżenie do połowy ceny taryfowej za odciski map katastralnych.

5. Wreszcie ogranicza ustawa państwowa przeprowadzenie powtórnej komasacyi wbrew woli właściciela tylko do takich wydatków, gdzie komasacya dla lepszego wykonania osuszenia lub nawodnienia większych obszarów zarządzoną zostanie w drodze osobnej ustawy krajowej.

Ustawodawstwu krajowemu pozostawione zostało wydanie postanowień następujących:

1. orzeczenie, co należy rozumieć pod okręgiem komasacyjnym (jaki obszar do komasacyi ma być włączony), jakie grunta należy uważać za rolne, oraz które grunta podlegać mają komasacyi tylko za zgodą właścicieli, lub nawet wbrew ich woli (§. 2. ustawy państwowej);

2. postanowienie, czy i wedle jakich zasad wciągnięte do komasacyi grunta wspólne przy tej operacyi mają być równocześnie dzielone lub też prawa ich posiadania i użytkowania regulowane (§. 3.);

3. ustanowienie zasad, wedle których wspólne urządzenia potrzebne dla gospodarczego użytkowania gruntów skomasowanych mają być wykonane i stale konserwowane (§. 3.);

4. wydanie norm co do mianowania komisarzy lokalnych i składu komisyi krajowej (§. 10.);

5. ustanowienie terminu ewentualnego wypowiedzenia dzierżawy, najmu i spółki (§. 1.103. kod. cyw.) z powodu komasacyi (§. 20. i 21.);

6. unormowanie postępowania przy podjęciu robót wstępnych, ułożeniu planu komasacyjnego pod kierunkiem komisarza lokalnego i głosowaniu nad planem komasacyjnym, dla którego ustawa krajowa przepisać może zuaczniejszą większość co do liczby właścicieli i dochodu katastralnego, aniżeli ustawa państwowa, — dalej wydanie przepisów co do mianowania geometrów, taksatorów i innych znawców, szacowania gruntów przeznaczonych do zamiany i ekwiwalentów, niemniej też oddzielnego taksowania innych objektów i oznaczenia odszkodowań pieniężnych, wreszcie wytyczenia i zbadania planu komasacyjnego na polu (§. 30. i 37);

7. postanowienie, kto ma komisarzowi lokalnemu dostarczać bezpłatnie lokalu kancelaryjnego i lokal ten utrzymywać, oraz kto ma ponosić inne koszta komasacyi, tudzież ustanowienie miary rozkładu tych kosztów na obowiązanych (§ 43.);

8. wreszcie zapewnienie interesowanym tanich pożyczek z funduszu krajowego, zakładów krajowych lub innych instytucyj przy współudziale kraju w celu uiszczenia przydającej na strony interesowane części kosztów komasacyi, oraz wypłaty w gotówce 5% różnicy ekwiwalentu gruntowego.

Na podstawie powyższej ustawy państwowej przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy krajowej o komasacyi gruntów rolnych w brzmieniu ustawy dolno austryackiej z następującemi zmianami zaproponowanemi przez ankietę w protokóle z dnia 22. września 1891:

1. z wyłączeniem od komasacyi gruntów zajętych pod eksploatacyą nafty (punkt 9. §-fu 3. projektu);

2. z zastrzeżeniem Namiestnikowi prawa nominacyi komisarza lokalnego (§. 19. projektu) i referenta komisyi krajowej (§. 21. projektu), Prezydentowi zaś kraj. Sądu wyższego we Lwowie prawa mianowania 3, względnie 4 członków komisyi krajowej ze stanu sędziowskiego (§. 21. projektu);

3. z przedłużeniem terminu obowiązującego mniejszość, która prowokuje komasacyę, do 2 lat (§. 68. projektu);

4. z powoływaniem do wydziału uczestników przełożonego obszaru dworskiego obok naczelnika gminy (§. 72. projektu).

Nadto wprowadzamy jeszcze w projekcie ustawy następujące odmienne od ustawy dolno-austryackiej ważniejsze postanowienia, wedle których:

5. zastępcę przewodniczącego komisyi krajowej mianować ma Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym z pomiędzy członków Wydziału krajowego (§. 21. projektu).

6. projekty wspólnych urządzeń gospodarczych (dróg polnych, rowów, mostów, korekcyi potoków itp.) mają być udzielane do zaopiniowania Wydziałowi krajowemu, który dla tego rodzaju robót ma do dyspozycyi fachowe biuro melioracyjne (ustęp 1. §. 85. projektu):

7. wreszcie w całym projekcie ustawy słowa „po wysłuchaniu Wydziału krajowego“ (nach Einvernehmung des Landesausschusses) mają być zastąpione wyrazami: „w porozumieniu z Wydziałem krajowym“.

Główne postanowienia projektu krajowej ustawy komasacyjnej, zastrzeżone ustawodawstwu krajowemu przedstawiają się z uwzględnieniem powyższych zmian następnie:

Za grunta rolne, które przy współudziale władz mogą być komasowane, uważa się: role, łąki, pastwiska, ogrody polne, chmielarnie, miedze i trawniki, bez względu czy te grunta zasadzone są drzewami lub nie, dalej drogi, przegony, rowy, kawałki gruntów nie zajęte pod kulturę, dalej pojedyńczo między wymienionymi gruntami położone lub w te grunta wciskające się parcele lasowe, zarośla, kępy lub parcele przeznaczone do zalesienia, o ile te parcele dadzą się stale zużytkować do innych celów, aniżeli kultury lasowej, a komasacyę samą ułatwią. Z wymienionych gruntów mogą być włączone do komasacyi tylko za zgodą właściciela przedstawiające tak wysoką wartość grunta, że innemi nie mogą być zastąpione, jak: place budowlane, lub grunta przeznaczone do otoczenia pomników i grobów familijnych, ogrody domowe i parki, grunta otoczone murem na zaprawie wapiennej, winnice i sady, chmielarnie przynajmniej trzy lata istniejące a zajmujące najmniej pół hektara, lasy, grunta, na których się znajdują źródła mineralne i które służą do użytkowania tych źródeł, grunta przykryte stale lub peryodycznie wodą a służące do hodowli ryb, celów przemysłowych lub gospodarstwa domowego, warpiska (hałdy), place składowe lub inne grunta służące dla celów technicznych górnictwa, zakładu przemysłowego lub eksploatacyi nafty. Nadto z komasacyi mogą być wyłączone grunta podlegające tej operacyi, które są narażone na uszkodzenia przez zasypanie, usuwiska, podrywanie brzegów i zalew, lub na których ciężą zbyt wysokie lub trudne do oznaczenia ciężary.

Domy mieszkalne i zabudowania gospodarskie mogą być przenoszone w interesie komasacyi tylko za zgodą właścicieli, którym ekwiwalent gruntów musi być przydzielony w pobliżu nowych placów budowlanych, oraz na polecenie władzy przez innych bezpośrednio interesowanych winna być dostarczoną pomoc w gotówce, furach, robociźnie i materyałach budowlanych.

Okręg komasacyjny musi stanowić albo cała gmina katastralna, albo też jedna lub więcej niw należących do jednej lub więcej gmin katastralnych, oddzielonych naturalnemi lub sztucznemi granicami (drogami, kolejami, lasami itp.). Z poza tych granic mogą być włączone do okręgu komasacyjnego inne sąsiednie grunta nie przeszkadzające tej operacyi na żądanie właścicieli, lub potrzebne grunta do komasacyi wbrew woli właścicieli.

Grunta wspólne włączone do komasacyi muszą być podzielone lub jeżeli dotychczasowy sposób posiadania był dla rolnictwa korzystniejszy przynajmniej użytkowanie ich uregulowane.

Wspólne urządzenia gospodarcze (melioracyjne) muszą być przeprowadzone równocześnie z komasacyą.

Organizacya władz komasacyjnych. Tak dla komasacyi gruntów rolnych, jak i zaokrąglenia lasów, oraz dzielenia wspólnych gruntów i regulacyi wspólnych praw użytkowania mają być zorganizowane osobne władze, mianowicie:

1. komisarz lokalny mianowany przez Namiestnika w porozumieniu z Wydziałem krajowym z pomiędzy prawników z egzaminem sędziowskim, administracyjnym, adwokackim albo notaryalnym, którzy są obeznani ze stosunkami rolniczymi, albo z pomiędzy teoretycznie i praktycznie wykształconych rolników lub leśników, którzy udowodnią znajomość ustawy komasacyjnej, oraz innych ustaw i przepisów mających związek z komasacyą;

2. komisya krajowa przy Namiestnictwie, wydająca orzeczenia w pierwszej instancyi na posiedzeniach gremialnych większością głosów, w skład której wchodzą:

Namiestnik, jako przewodniczący;

mianowany przez Namiestnika w porozumieniu z Wydziałem krajowym Członek Wydziału krajowego, jako zastępca przewodniczącego, który przewodniczy i głosuje tylko pod nieobecność Namiestnika;

referent mianowany przez Namiestnika,

trzech członków ze stanu sędziowskiego, mianowanych przez prezydenta wyższego Sądu krajowego we Lwowie (gdzie zaś chodzi o rozstrzyganie sporów, czterech takich członków),

wreszcie zastępca Wydziału krajowego;

3. komisya ministeryalna jako druga i ostatnia instancya przy Ministerstwie rolnictwa, która w myśl rozporządzenia Ministrów rolnictwa, spraw wewnętrznych i sprawiedliwości z dnia 5. lipca 1886, Dz. u. p. Nr. 108 nosi nazwę: „C. k. komisya ministeryalna dla operacyj agrarnych“ i składa się: z Ministra rolnictwa albo jego zastępcy, jako przewodniczącego,

referenta mianowanego przez Ministra rolnictwa z pomiędzy urzędników Ministerstwa rolnictwa,

trzech względnie czterech członków ze stanu sędziowskiego mianowanych przez Ministra sprawiedliwości,

jednego zastępcy Ministerstwa spraw wewnętrznych mianowanego przez Ministra spraw wewnętrznych.

Władze te od chwili ogłoszenia rozpoczęcia czynności komasacyjnej w urzędowej gazecie krajowej właściwemi są do rozstrzygania wszystkich faktycznych i prawnych stosunków, które przy komasacyi nie mogą pozostać w dotychczasowym stanie z wyjątkiem spraw wyszczególnionych powyżej przy streszczeniu postanowień ustawy państwowej.

Komisarzy lokalnych przydziela do poszczególnych operacyj komisya krajowa, delegując w trudnych wypadkach dla prawnej i ekonomicznej części komasacyi osobnych komisarzy, z których jeden obejmuje naczelne kierownictwo.

Obok komisarza lokalnego interweniują:

1. wydział uczestników fungujący bezpłatnie, a złożony wedle uznania komisarza z 4 do 12 członków, z których połowę wybierają bezpośrednio interesowani większością głosów ze swego grona a drugą powołuje komisarz również z bezpośrednio interesowanych, tudzież z przełożonych obszarów dworskich i naczelników gmin;

2. personal techniczny dodany przez Wydział krajowy, a zaprzysiężony przez Namiestnika;

3. inne potrzebne siły techniczne i znawcy, jak technicy melioracyjni i lasowi, dozorcy melioracyjni, znawcy i t. p. powołani i zaprzysiężeni przez komisarza po wysłuchaniu wydziału uczestników;

4. ewentualnie delegat Wydziału krajowego do zastępywania interesów gminy, części gminy, lub zakładu gminnego włączonych do komasacyi.

Wydział uczestników funguje jako organ doradczy komisarza, który kieruje całą czynnością i rozprawami komasacyjnemi, we wszystkich sprawach dotyczących komasacyi w ogóle, a w szczególności wspólnych urządzeń gospodarczych, z wyjątkiem kwestyj, w których chodzi bezpośrednio o zbadanie i ustalenie praw uczestników, lub interesa prywatne. W posiedzeniach wydziału, które zwołuje komisarz, zawsze brać ma udział geometra kierujący pomiarami, inni zaś znawcy w czasie obrad nad sprawami ich zawodu.

Komisye tak krajowa jak ministeryalna rozstrzygają sprawy większością głosów na posiedzeniach gremialnych. Połowa (3) członków komisyi musi być ze stanu sędziowskiego, gdy zaś chodzi o rozstrzyganie sporów, musi być komisya wzmocniona czwartym członkiem ze stanu sędziowskiego. W sprawach ekonomicznych muszą być przesłuchani przez obie komisye zaprzysiężeni rolnicy, lub technicy melioracyjni, jako organa doradcze. Stały doradca agronomiczny, lub melioracyjny ma być mianowany przez Namiestnika w porozumieniu z Wydziałem krajowym, względnie przez Ministra rolnictwa, czasowy zaś doradca ma być powoływany przez przewodniczącego komisyi.

Służebności gruntowe, które wskutek komasacyi okażą się zbędnemi, zostają zniesione, bez względu czy panujący, czy też służebny grunt objęty został komasacyą, inne zaś serwituty przechodzą na nowe grunta (ekwiwalenty).

Wypowiedzenie dzierżawy z powodu komasacyi dozwolone jest w ciągu dni 90 od dnia, w którym komisarz ogłosi zatwierdzenie planu komasacyjnego przez komisyę krajową, wypowiedzenie zaś najmu w ciągu dni 30, właściciel jednak z tego powodu nie płaci dzierżawcy, względnie najemcy żadnego odszkodowania.

Wartość gruntów objętych komasacyą ma być albo zgodnie z właścicielem oznaczoną i przez komisarza zatwierdzoną, albo ustanowioną przez zaprzysiężonych znawców. Przeciw wynikom sporządzonych w celu przydziału nowych gruntów planów bonitacyjnych i rejestrów stanu posiadania mogą uczestnicy wnosić zarzuty, które jednak dopiero z zarzutami i rekursami przeciw całemu planowi komasacyjnemu będą przez komisyę krajową rozstrzygane.

Głosowanie nad planem komasacyjnym odbywać się ma pod kierunkiem komisarza dopiero po wytyczeniu i zbadaniu nowych parcel na gruncie, plan zaś komasacyjny uważa się za przyjęty, jeżeli zgodnie z postanowieniem ustawy państwowej oświadczy się za nim większość bezpośrednio interesowanych a czysty dochód katastralny gruntów objętych komasacyą a należących do tej większości wynosi przynajmniej dwie trzecie części dochodu katastralnego wszystkich gruntów włączonych do okręgu komasacyjnego (§. 101. projektu). Zastrzeżonych ustawodawstwu krajowemu w §. 37. ustawy państwowej obostrzeń co do wymagania jeszcze znaczniejszej większości Wydział krajowy nie proponuje, gdyż w praktyce okazało się, że i ta większość przepisana w ustawie państwowej a przejęta ze starych ustaw pruskich idzie za daleko i utrudnia komasacyą, że sami włościanie w Niemczech domagali się obniżenia tej większości do połowy obszaru gruntów, najnowsza ustawa pruska wydana dla komasacyi z dnia 2. kwietnia 1872 nie reflektuje wcale na większość uczestników, lecz przepisuje prostą większość obszaru i czystego dochodu katastralnego, a ustawa badeńska z dnia 21. maja 1886, wymaga tylko prostej większości właścicieli i kapitału podatkowego.

Rozkład kosztów i utrzymanie wykonanych równocześnie z komasacyą robót melioracyjnych normują §§. 89. i 90. w związku z §§. 86. do 88. projektu ustawy, a mianowicie: koszta wykonania i utrzymania ponoszą interesowani według przeciętnego stosunku obszaru i wartości gruntów, dla utrzymania zaś wykonanych melioracyj mają być interesowani na podstawie orzeczenia władz komasacyjnych złączeni w przymusową spółkę wodną po myśli §. 45. krajowej ustawy wodnej, jednakże bez wydawania w tym celu specyalnej ustawy krajowej.

Koszta komasacyi.

Jak już wyżej wspomniano, pokrywa skarb państwa w myśl §. 43. ustawy państwowej wynagrodzenie, koszta podróży i wydatki kancelaryjne komisarza lokalnego.

Interesowani mają obowiązek:

1. pokryć koszta osobistego udziału w rozprawach lub swych pełnomocników i doradców, koszta odpisów aktów lub kopij planów, koszta rozpraw przeprowadzonych na ich żądanie, w ich wyłącznym interesie lub z ich winy, koszta odgraniczenia kamieniami granicznymi, wydatki na wspólne urządzenia, które wychodzą na korzyść pewnych tylko gruntów, wreszcie wydatki na ewentualne przeniesienie budynków;

2. dostarczyć lokalu dla komisarza i jego organów, dalej podwód na odległość od 3 do 15 kilometrów, figurantów, palików, tyczek sygnałowych i t. p.;

3. ponieść koszta znawców potrzebnych do przygotowania i wykonania planu komasacyjnego, zarówno jak i map, przyborów do pisania i rysowania, oraz innych materyałów, wydatki na wyrównanie 5% różnic w wartości gruntu, koszta delegata Wydziału krajowego do zastępywania interesów gmin;

4. zwrócić funduszowi krajowemu koszta utrzymania personalu geometrycznego, jeżeli tego Wydział krajowy zażąda.

Wydatki pod 2 i 3 wyszczególnione pokrywa komisarz w razie potrzeby z zaliczki udzielanej z funduszu krajowego.

O ostatecznem ponoszeniu kosztów rozstrzyga w pierwszej instancyi komisarz, a w drugiej i ostatniej komisya krajowa.

W razie zatwierdzenia planu komasacyjnego przez komisyę krajową, mają ponosić koszta uczestnicy w miarę zmniejszenia rozdrobnienia gruntów przez komasacyę. W tym celu mają być ustanowione trzy klasy konkurencyjne: I. klasa, w której uczestnicy konkurują całą wartością gruntów, II. kl. z 80% i III. kl. z 60%.

W razie jeżeli plan komasacyjny z braku większości nie zostanie zatwierdzony, ponoszą koszta prowokujący właściciele.

Jeżeli plan komasacyjny nie wejdzie w wykonanie, prowokujący zwrócić mają koszta pokryte z zaliczki krajowej, oraz koszta personalu geometrycznego w ciągu dni 30 po doręczeniu nakazu płatniczego funduszowi krajowemu. Jeżeli zaś plan komasacyjny przyjdzie do skutku, to koszta te zaliczone z funduszu krajowego wraz z ewentualnemi pożyczkami krajowemi udzielonemi na wykonanie robót melioracyjnych mają być oprocentowane w stosunku 4 od sta i zwrócone funduszowi krajowemu w pięciu równych ratach rocznych, ewentualnie w dłuższym okresie czasu, jaki oznaczy Wydział krajowy. Jak już wyżej wspomniano, mają te pożyczki pierwszeństwo przed prywatnemi wierzytelnościami hipotecznemi, a procenta i raty tych pożyczek zarówno jak wszystkie koszta komasacyi będą ściągane w drodze politycznej egzekucyi.

Przedkładając Wysokiemu Sejmowi projekt krajowej ustawy komasacyjnej w brzmieniu obowiązującej ustawy dolno-austryackiej, Wydział krajowy nie może zataić, że projekt ten we wielu szczegółach okazuje wadliwości, które w obec doświadczeń zebranych w innych krajach mogłyby być usunięte.

I tak pominąwszy już utrudniający dojście do skutku komasacyi staropruski przepis o $^2/_3$ większości czystego dochodu katastralnego, projekt ten pod względem formalnym przedstawia zbiór najrozmaitszych, po części przestarzałych rozporządzeń i instrukcyj pruskich, które właściwie nie powinny były znaleźć miejsca w ustawie, a wskutek tego projekt cały jest za nadto rozwlekły, zawiły trudno zrozumiały dla tej właśnie warstwy społeczeństwa, którą najbardziej obchodzi.

Dalej jakkolwiek zasada organizacyi osobnych władz dla operacyj agrarnych jest racyonalną, bo w praktyce okazało się, że istniejące władze administracyjne z powodu przeciążenia czynnościami urzędowemi niechętnie w innych krajach komasacyą się zajmowały, — utworzenie tak wielkich aparatów jak komisya krajowa (pruska komisya generalna) i komisya ministeryalna (pruskie kolegium rewizyjne) z atrybucyami władz sądowych, które dla separacyj pruskich były nieodzowne, dla celów komasacyi, gdzie punkt ciężkości stanowi strona techniczna i agronomiczna, jest całkiem zbędne.

Nie jest też wskazanem odmówienie głosu stanowczego rolnikom i technikom w komisyach krajowej i ministeryalnej, które to postanowienie przejęto z pierwotnych przepisów pruskich z początku bieżącego stulecia a które to postanowienie sam Rząd pruski przed 60 laty uznał za niewłaściwe, bo już w pruskiem rozporządzeniu królewskiem z dnia 22. listopada 1844, zniesiono ten przepis w §. 2., który opiewa następnie:

„Jedes Miedglied der General Commissionen und Spruchcollegien hat bei den Berathungen, ohne Unterschied des Gegenstandes, eine entscheidende Stimme. Die bisherige Beschränkung des Stimmrechtes der Ober-Commissarien*) und technischen Mitglieder wird hierdurch aufgehoben.

Den Hülfsarbeitern steht ein Stimmrecht nur in den von ihnen bearbeiteten Sachen zu; doch ist der Minister des Innern betugt, denjeaigen Hülfsarbeitern, welche die vorschriftmässige technische Qualification erworben haben, ein volles Stimmrecht beizulegen."

Również nie jest szczęśliwem postanowienie, wedle którego komisarze lokalni przedewszystkiem z grona prawników mają być powoływani, jak bowiem z doświad-

*) Starszym komisarzem mógł być mianowany tylko rolnik (ein in der rationellen und praktischen Landwirtschaft vorzugsweise kundiger Sachverständiger).

czenia w księstwie Nassau okazało się*) juryści z rzadkimi wyjątkami, zdziałali bardzo mało dla komassacyi.

Z tego też powodu najnowsze ustawy komassacyjne z roku 1886 w Wielkiem Księstwie badeńskiem, który to kraj ma najlepiej zorganizowaną służbę kultury krajowej, poruczają kierownictwo całej operacyi komassacyjnej, którą przeprowadza miejscowa komisya złożona z przewodniczącego, geometry, 3 znawców wybranych przez właścicieli i z naczelnika gminy, okręgowemu inspektorowi (inżynierowi) kultury przewodnictwo zaś komisyi miejscowej, fachowemu rolnikowi mianowanemu przez władzę administracyjną.

Mimo tych braków wnosi Wydział krajowy do Wysokiego Sejmu projekt ustawy komassacyjnej z dwóch powodów, raz, że tak esencyonalne zmiany ustawy dolno austryackiej wymagałyby poprzedniej zmiany ustawy państwowej, co całą sprawę reformy agrarnej odroczyłoby na długie lata, a o ileby zmiany dały się pogodzić z ustawą państwową, aby nie narażać uchwalonego przez Wysoki Sejm projektu na odmowę Najwyższej sankcyi.

Wykazane braki ustawy starać się będzie Wydział krajowy usunąć przy układaniu rozporządzeń wykonawczych i szczegółowych instrukcyj, a co najważniejsza, przy samym wykonaniu komasacyi przez przydzielenie odpowiednich sił technicznych bądź to z krajowego biura melioracyjnego, bądź też z pomiędzy personalu techników komassacyjnych, którzy przy pomocy stypendyów krajowych ukończyli studya teoretyczne, a obecnie kształcą się praktycznie.

II. Projekt ustawy o składzie komisyi krajowej dla spraw wyłączania obcych gruntów z lasów i zaokrąglania granic lasowych.

Równocześnie z ustawą komasacyjną wydaną została ustawa państwowa z d. 7. czerwca 1883. Dz. u. p. Nr. 93. o wyłączaniu obcych gruntów z lasów i zaokrąglaniu granic lasowych.

Gdy lasy z operacyj komassacyjnych są z reguły wykluczone, a jedynie parcele lasowe wciskające się w grunta rolne mogą być nią objęte, zachodzi potrzeba wydania postanowień prawnych ułatwiających także lepsze zagospodarowanie lasów przy wyłączeniu obcych gruntów, tak rolnych, jak lasowych, które całkowicie lub częściowo lasem są otoczone.

Jeżeli się uwzględni, jak ogromny wpływ wywierają lasy na złagodzenie ekstremów klimatycznych i na regulacyę odpływu wody opadowej, uważać należy wszelkie zarządzenia mające na celu poprawę gospodarstwa lasowego za bardzo pożądane.

Powołana ustawa państwowa przyznaje tedy ulgi skarbowe i ułatwienia cywilno-prawne dla kontraktów zamiany o grunta mające się wyłączyć z lasów w tych samych granicach, jak dla komasacyi gruntów, jeśli te kontrakty uzyskają zatwierdzenie komisyj (krajowej i państwowej) właściwych dla komasacyi gruntów. Gdy ta ustawa państwowa wchodzi dopiero wówczas w życie, skoro ustawa krajowa wyda szczegółowe postanowienia co do składu komisyi krajowej, która tego rodzaju dochodzenia i rozprawy ma przeprowadzać, pozwalamy sobie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy krajowej o składzie tej komisyi.

Wedle §. 1. tego projektu ustawy krajowej funguować ma krajowa komisya komasacyjna także jako komisya dla arondowania lasów, jednakże przy współudziale c. k. krajowego inspektora lasowego, jako organu doradczego.

Termin wejścia w życie tej ustawy krajowej, zarówno jak i ustawy państwowej oznaczony zostanie po ułożeniu rozporządzeń wykonawczych przez właściwe Ministerstwa.

III. Projekt ustawy o dzieleniu wspólnych gruntów i regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu.

Ustawa państwowa z dnia 7. czerwca 1883 Nr. 94 określiła podstawowe postanowienia na mocy których może być przeprowadzonym podział wspólnych gruntów oraz uporządkowanie wspólnych praw użytkowania i zarządu, i wskazała tem samem ramy, w jakich uregulowane być mogą tego rodzaju stosunki w każdym kraju.

*) Peyrer. Die Zusammenlegung der Grundstücke. Wien, 1873.

Zasadnicze różnice między tą ustawą a państwową ustawą komasacyjną wykazuje wzmiankowany memoryał członka Wydziału krajowego p Romanowicza. Tu więc dla łatwiejszego zoryentowania się w projekcie ustawy krajowej i ocenienia stanowiska naszego co do niektórych postanowień pozwalamy sobie tylko przytoczyć w streszczeniu główniejsze postanowienia tej ustawy państwowej.

Otóż przedewszystkiem postanawia ta ustawa, że władze, które właściwie są według państwowej ustawy komasacyjnej dla spraw tam wymienionych, są także właściwemi dla spraw dzielenia wspólnych gruntów i regulowanie wspólnych praw użytkowania i zarządu, przyczem wyraźnie orzeka, że do władz tych należy także roztrząsanie i rozstrzyganie sporów, które powstaną między współuczestnikami wzmiankowanych powyżej gruntów co do posiadania lub własności pojedynczych części tych gruntów, tudzież rokowania i rozstrzyganie co do wzajemnych świadczeń za użytkowanie takich gruntów lub ich pojedynczych części, prawodawstwo krajowe zaś oznaczy czas, od którego zacząć się ma Władz tych właściwość, która od tego czasu począwszy, wyklucza właściwość wszystkich owych Władz, do których ustawowego zakresu działania sprawy takie w innym razie należą. Jeżeli wtedy, gdy czas ten nadejdzie, sprawy rzeczone toczyły się już przed sędzią zwyczajnym, właściwość tegoż nie zostaje przez to uchyloną.

Na to postanowienie kładziemy nacisk ze względu na tego rodzaju postanowienia wprowadzone do projektu a odnoszące się także do dobra gminnego. Zarazem wylicza ustawa te rodzaje wspólności posiadania i użytkowania gruntów, które mogą być przedmiotem tej ustawy a między innemi te grunta, które użytkowane bywają wspólnie lub kolejno przez wszystkich lub niektórych członków gminy, części gminy członków wspólności (spółek) agrarnych albo też przez współuprawnionych na gruntach kolejno użytkowanych.

Trzecie osoby, które mają prawo hipotecznie wpisane bądź to na gruncie ulegającym działowi lub regulacyi, bądź też na cudzem prawie użytkowania, ciężącem na tym gruncie, albo też na gruncie, z którego posiadaniem połączone jest prawo użytkowania, mają także zapewniony udział w tem postępowaniu, celem zabezpieczenia tego prawa, ale nie mogą one przez sprzeciwienie się przeszkodzić podziałowi lub regulacyi

Prawa tych osób będą też przeniesione na grunta przy podziale w zamian dane a odpadną tylko służebności gruntowe, które wskutek nowego stanu rzeczy okażą się zbytecznemi. Wierzytelności zaś liczebnie oznaczone i intabulowane na gruncie, pozostaną na tymże samym gruncie, jeżeli przy podziale dostanie się on gminie, części gminy lub wspólności agrarnej i jeżeli znajdą pokrycie w $^2/_3$ częściach wartości tego gruntu. W przeciwnych razach spłacone być muszą wierzycielowi.

Deklaracye zeznane przed władzą, jakoteż ugody zawarte w toku dzielenia lub regulacyi nie potrzebują ani przyzwolenia ze strony trzecich osób, ani nie podlegają zatwierdzeniu władz administracyjnych lub opiekuńczych, wyjąwszy gdyby ustawa krajowa zastrzegła zatwierdzanie ze strony wydziałów powiatowych lub krajowych.

Zamiast zaś zatwierdzenia władzy opiekuńczej potrzebne jest zatwierdzenie komisyi krajowej lub ministeryalnej.

W końcu postanawia ustawa ta o wykonaniu orzeczeń, które mają równy skutek prawny jak orzeczenia sądowe lub władz politycznych, o uwolnieniu wszelkich spraw, wchodzących w zakres tego postępowania, od stempli i należytości bezpośrednich, wreszcie o kosztach. Co do kosztów to ponosi je Skarb państwa tylko na komisarza miejscowego i urzędnika rządowego, kto zaś inne ma ponosić pozostawiono ustawodawstwu krajowemu.

Nadto zastrzeżenem zostało ustawodawstwu krajowemu wydanie postanowień w następujących sprawach:

a) kiedy grunta wspólne zostają niepodzielone a przeto tylko odnośne prawa użytkowania i zarządu poddane być mają postępowaniu regulacyjnemu;

b) czy i według jakich zasad grunta takie, o ile jako rolne podlegają także uporządkowaniu, tylko w związku z uporządkowaniem mogą być dzielone;

c) czy i kiedy postępowanie, tyczące się dzielenia lub regulacyi ma być rozpoczęte z urzędu, kiedy zaś dopiero na żądanie uczestników, również czy i kiedy osoby, które nie są wprawdzie uczestnikami, atoli przecież z jakiejkolwiek przyczyny prawnej roszczą sobie prawo wspólnego lub kolejnego użytkowania takich gruntów, wezwane być mogą edyktem według przepisów o postępowaniu sumary-

cznem, aby w terminie dziewięćdziesięciodniowym pod utratą swojego roszczenia, dochodziły tegoż roszczenia przed sędzią zwyczajnym;

d) jak należy postępować przy układaniu planu działu i regulacyi, kiedy plan ten wymaga, aby go uczestnicy uchwalili i w jaki sposób uchwała ta ma być wydawana;

e) o ile w planie regulacyi zwyczajny zarząd i użytkowanie jednemu przez uczestników wybranemu, lub przez Władzę ustanowionemu zawiadowcy mogą być poruczone i o ile wtedy, gdy celem utrzymania lub lepszego użytkowania takiego gruntu proponowane są ważne zmiany, uczestnicy przegłosowani muszą poddać się orzeczeniu sędziego polubownego lub Władzy administracyjnej;

f) według jakich zasad w związku z działem lub regulacyą wspólne zakłady, potrzebne do nadania gruntowi wyrównawczemu użyteczności w gospodarstwie lub do bezpiecznego wykonywania praw uregulowanych mają być zaprowadzone i stale w dobrym stanie utrzymywane, przyczem jednak pozostać ma nienaruszonym ustawowy zakres działania tych Władz, które są właściwemi dla kolei żelaznych i dróg publicznych, jakoteż w sprawach uregulowanych porządkami budowniczemi;

g) czy postępowanie rozciągać się ma tylko na grunta czy także na inne nieruchomości lub także na ruchomości związków rolniczych w §-fie 1 wzmiankowanych;

h) jaki wpływ wywierać mają wydziały powiatowe i krajowe na tok rokowania;

i) nakoniec w tym przypadku, gdyby ustawa państwa z dnia 7. czerwca 1883 (Dz. u p. Nr. 92) dla braku ustawy krajowej o porządkowaniu, nie nabyła mocy obowiązującej w owymże kraju, wydanie dalszych przepisów potrzebnych w szczególności do celów niniejszej ustawy, zgodnych z zasadniczemi postanowieniami ustawy państwa z dnia 7. czerwca 1883 (Dz. u. p. Nr. 92).

W tych więc ramach i z przyjęciem wszystkich postanowień ustawy państwowej wygotowany projekt ustawy przedkłada Wydział krajowy. Jak się samo przez się rozumie, projekt niniejszy zawiera bardzo wiele postanowień wspólnych z projektem ustawy o komasacyi. Przedstawiając Wys. Sejmowi poniżej treść i wyjaśnienia do niektórych ważniejszych postanowień, pomijamy więc tutaj te, które omówiliśmy w poprzednim projekcie o komasacyi.

Oto treść niniejszego projektu:

W pierwszym rozdziale zgodnie z ustawą państwową, wymienione są wszystkie kategorye zachodzących współwłasności lub posiadania gruntów, jakoteż praw wspólnego ich zużytkowania, które mogą być przedmiotem podziału i uporządkowania; dalej na czem polega regulacya, kiedy może mieć miejsce uporządkowanie spraw zarządu, a wreszcie zawiera projekt ważne postanowienie co do urządzeń gospodarczych a mianowicie takie, że z podziałem i regulacyą połączonem być musi założenie i zaprowadzenie tych wszystkich urządzeń gospodarczych, które się okażą niezbędnemi dla stworzenia swobodnego dostępu i odpowiedniego użytkowania gruntów, a więc urządzeń takich, jak drogi, rowy, mosty, regulacya strumyków i t. p.

Rozdział drugi traktuje o władzach dla załatwiania tych spraw, powołać się mających, a temi będą: miejscowi komisarze, krajowa komisya prócz krajowej władzy politycznej, wreszcie komisya ministeryalna, — o sposobie ustanowienia tych władz, ich składzie, i o ich zakresie działania. W jaki sposób ma się odbyć ustanawianie tych komisyi, powiedzieliśmy wyżej, przepisy w tym kierunku, zamieszczone w projekcie ustawy komasacyjnej, są tutaj te same.

Część druga tego rozdziału mówi o osobach interesowanych i o wynagrodzeniu, które w zasadzie tak przy podziale jak i regulacyi, musi być w ziemi dane a tylko wyjątkowo może być oznaczone w pieniądzach.

Część trzecia normuje sposób postępowania władz i tok instancyi, przepisy czysto formalnej natury — obok tych bardzo ważne zasadnicze postanowienia, odnoszące się do wdrożenia postępowania, przygotowania, ustanowienia i wykonania planu podziałowego i regulacyjnego (§§. 50—110.).

W tych przepisach rozróżnia projekt dwojakiego rodzaju podział: jeden ogólny czyli generalny, drugi podział szczegółowy czyli specyalny.

Pierwszego przedmiotem będzie podział wspólnych gruntów: 1) pomiędzy byłemi zwierzchnościami z jednej, a gminami lub byłymi poddanymi z drugiej strony; dalej 2) pomiędzy obszarami dworskimi a gminami lub częściami gminy, albo też pomiędzy gminami lub częściami gminy, — albo 3) pomiędzy obszarem

dworskim, gminą lub częścią gminy z jednej, a jaką wspólnością agrarną z drugiej strony — wreszcie 41 pomiędzy dwiema lub kilkoma wspólnościami agrarnemi.

Żądanie (prowokacya) przeprowadzenia ogólnego podziału wyjść może od którejkolwiek z wymienionych powyżej stron.

Większość potrzebną do spowodowania podziału, ustanawia projekt w §. 50. co do byłych poddanych, część gminy i wspólności agrarnych najmniej na połowę ogółu wszystkich do użytkowania uprawnionych; jeżeli zaś wysokość udziałów jest w księdze gruntowej zapisaną, wystarczy, jeżeli prowokacya wyjdzie od $^1/_3$ uprawnionych z zastrzeżeniem, że ta $^1/_3$ część stanowi więcej niż połowę wszystkich cząstek udziałowych.

Prowokacya ze strony gmin lub części gmin opierać się musi na uchwale Rady gminnej zątwierdzonej przez Wydział powiatowy a względnie przez Wydział krajowy.

Wydział krajowy jest uprawnionym wnieść sam prowokacyę.

Podział specyalny, t. j. dalszy podział tych wspólnych udziałów lub praw wspólnego posiadania, jakie z ogólnego podziału wynikły, może mieć miejsce między b. poddanymi albo między uczestnikami jakiejś wspólności agrarnej albo wreszcie między współuprawnionymi w użytkowaniu gruntów będących w kolejnej uprawie.

Przeprowadzenie tego podziału wymaga tej samej większości jak przy podziale generalnym.

W dalszym ciągu normuje projekt w tej części, kiedy i na czyje żądanie nastąpić może uregulowanie praw użytkowania i zarządu.

Nader ważnym jest zamieszczony tu przepis, postanawiający w jakich wypadkach przeprowadzonem może być z urzędu uporządkowanie wspólnych praw użytkowania i zarządu.

W §. 55. przewiduje projekt dwa takie wypadki. Pierwszy zajdzie wówczas, jeżeli polityczna władza krajowa uzna, że przez nieuregulowane stosunki użytkowania i zarządu przy gruntach leśnych, jakoteż i innych zagrożonym jest interes publiczny, drugi zaś przy wszystkich ogólnych podziałach, przy których nie będzie przeprowadzonym podział szczegółowy,

Przepis ten, zdaniem Wydziału krajowego, daje władzom bardzo skuteczny środek w rękę do położenia tamy dalszej, bezładnej, nieproduktywnej, a w wielu wypadkach wprost rujnującej, gospodarce wspólnych obszarów lasu i gruntów, będących własnością gmin lub części gmin, albo wspólności agrarnych.

Przytoczone w powołanej wyżej publikacyi statystycznej profesora Dr. T. Pilata przestrzenie takich wspólnych gruntów dają możność ocenienia, jakie ekonomiczne znaczenie dla samych właścicieli i dla kraju może mieć zastosowanie tego przepisu w praktyce.

Dalej postanawia projekt: Kiedy rozpoczyna się urzędowa działalność komisarza miejscowego, jak postępować należy przy układaniu planu, podziału i regulacyi i kto ma przy wykonaniu tej czynności współdziałać razem z komisarzem miejscowym.

W tym kierunku zamieszczono postanowienia (§§, 61. i 62.), iż obok techników i znawców działać będzie delegat Wydziału krajowego, że tym delegatem w sprawach podziału i regulacyi dotyczących gmin, części gmin i zakładów gminnych może być bądź członek Wydziału krajowego, bądź urzędnik, bądź wreszcie inna osoba zaufania, że nakoniec delegatowi przysłuża prawo być obecnym przy wszystkich tych rozprawach, i czynić wnioski, jakie dla strzeżenia interesów gmin i zakładów gminnych uzna za stosowne. Wprawdzie może komisarz miejscowy nie uwzględnić tych wniosków, delegat jednak zwrócić się z tem może do Wydziału krajowego, który przedłoży rzecz Komisyi krajowej.

Z uwagi, że w skład Komisyi krajowej wchodzi jeden zastępca Wydziału krajowego i ewentualnie przewodniczący jej członek Wydziału krajowego, zdaje nam się, iż uwzględnienie interesów gmin będzie w ten sposób dostatecznie zabezpieczone.

Sposób wyśledzenia współuczestników i ich praw, jako też sposób oznaczenia miary użytkowania są szczegółowo określone w §§. 71. i 72. Co do oznaczenia miary użytkowania, przyjęto jako regułę: przecięcie z dziesięcioletniego okresu istotnie wykonywanych praw użytkowania, poprzedzającego działalność komisarza miejscowego. Przy wypośrodkowaniu tego przecięcia nie będą wszakże

brane w rachubę ani nie dozwolone przekroczenia, ani przypadkowe umniejszenia prawa poboru pożytków, ani też wreszcie samowładne odebrane tego prawa.

Reguła ta stosowaną będzie we wszystkich tych przypadkach, gdzie roszczone po nad tę miarę prawa uczestników nie dadzą się w inny wiarogodny i niewątpliwy sposób skonstatować, jak n. p. zapomocą dokumentów, ugód, orzeczeń urzędowych i t. p.

Przy ocenie zaś, kiedy miara w sposób niedopuszczalny przekroczoną, lub w sposób przypadkowy, zmniejszoną została, kierować się będzie komisarz miejscowy, a raczej rzeczoznawcy względem na potrzeby domowe i gospodarcze uczestnika.

Ta druga zasada daje możność sprawiedliwego i faktycznej potrzebie odpowiadającego rozdziału pożytków pomiędzy poszczególnych uczestników. Wydział krajowy sądzi, iż wykonanie tego przepisu usunie jedną z główniejszych przyczyn waśni i procesów w gminach, wynikających stąd, iż majętniejszy lub wpływowy uczestnik dopuszczony bywał do udziału w pożytkach w nie stosunkowo większej mierze, aniżeli biedniejszy. Usunie tę wielką w bardzo wielu wypadkach wspólnego użytkowania zachodzącą niewłaściwość, iż jeden uczestnik wbrew potrzebie wyzyskiwał tę wspólność na swoją korzyść z krzywdą innych, z krzywdą ogółu, a nawet ze szkodą samego przedmiotu.

Sposób oznaczenia wartości gruntów podziałowi ulegających przyjętym jest ten sam, jak w ustawie o komasacyi.

Końcowe przepisy w tej części drugiego rozdziału projektu zawierają postanowienia co do ostatecznego ułożenia planu podziału i regulacyi, ułożenia statutu przyszłego zarządu i co do wygotowania t. z. recesu (§§. 83—110).

W przepisach tych, które ze względu na przyszłą gospodarkę i zarząd są najistotniejszemi, starał się Wydział krajowy, o ile akcya dotyczy wspólnych gruntów gmin i zakładów gminnych i wspólnego użytkowania, zastrzedz przyznany mu ustawami z tytułu nadzoru nad majątkiem i dobrem gmin wpływ tak samo, jak i w poprzedniem stadyum sprawy.

W §. 94. zamieszczono tedy postanowienie, iż jeżeli uczestnicy nie wybiorą wspólnego zarządcy, zamianuje go Wydział krajowy. W ustawach innych krajów koronnych jest postanowienie, iż na ten wypadek mianuje zarządcę władza polityczna. Wydział krajowy wszakże z uwagi na przepis §. 98. ust. gm. w brzmieniu ustawy z 15. lutego 1883 Nr. 59. Dz. u. k. określonem tudzież na analogiczne przepisy innych ustaw gminnych w kraju naszym obowiązujących, nie mógł odstąpić od tego prawa tem mniej, że ustawa państwowa z 7. czerwca 1883 Nr. 94. Dz. p. p. prawa tego władzom politycznym nie zastrzegła.

W czwartej części tego rozdziału zawarte są postanowienia co do obowiązku ponoszenia kosztów postępowania, a te są analogiczne z przepisami ustawy komasacyjnej. Koszta komisarza miejscowego jakoteż urzędników państwowych ponosić będzie skarb państwa a inne koszta zaliczkowo fundusz krajowy za regresem do interesowanych. Koszta, które strony same są obowiązane pokryć wyjątkowo, wymienione są w §. 118.

Piąta i ostatnia część drugiego rozdziału a zarazem całego projektu zawiera końcowe postanowienia karne co do przekroczeń przepisów tej ustawy i na jej podstawie wydać się mających rozporządzeń wykonawczych oraz co do wejścia w życie tej ustawy.

Jak to Wys. Sejm z tekstu projektu ustawy przekonać się raczy, zostały wnioski ankiety, uwidocznione w protokole z 12. maja 1896 (alegat 3. niniejszego sprawozdania) w przeważnej części uwzględnione, o ile to możliwem było ze względu na ramy ustawy państwowej, prawa samorządu salwowane.

Przedkładając projekt niniejszy Wydział krajowy sądzi, iż uczynił także zadość poleceniu Wys. Sejmu wyrażonemu w uchwale z 5. lutego 1895.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gminnej o petycyi Rady powiatowej krakowskiej w przedmiocie zarządu majątku i dobra gminnego polecił Wys. Sejm powołaną uchwałą Wydziałowi krajowemu przedłożyć projekt ustawy regulującej użytkowanie dobra gminnego.

Według sprawozdania komisyi gminnej rozchodziło się w pierwszym rzędzie o polepszenie ekonomicznych stosunków gmin przez zaprowadzenie odpowiedniego, racyonalnego gospodarstwa na obszernych pastwiskach gminnych i w lasach gminnych stanowiących dobro gminy i pozostających pod zarządem gminy, czemu atoli

stoi na przeszkodzie przepis §. 68. ust. gm. Uświęcone tym przepisem prawo zwyczajowe nie pozwala władzom nadzorczym ani nawet zarządom gmin na wprowadzenie zmian w raz przyjętym systemie użytkowania a równającym się uiszczeniu substancyi, na zaprowadzenie kultury i odpowiednie zagospodarowanie a tem samem na podniesienie dochodu i dobrobytu gmin. Przełamanie tego systemu miała na celu powołana uchwała Wys. Sejmu.

Wydział krajowy sądząc, iż zawarte w niniejszym projekcie postanowienia a w szczególności w §§. 1—3, §. 7. ustęp 3., §. 28, 36, 50, 55, 71, 72, 93, 94 i innych dają dostateczne środki do uchylenia dotychczasowego stanu i zapobieżenia na przyszłość podobnej gospodarce i że tem samem przez zastósowanie tych przepisów w danych wypadkach osiągniętym zostanie cel zamierzony, nie przychodzi do Wys. Sejmu z osobną ustawą a względnie nowelą do ustawy gminnej w poleconym mu kierunku.

Na podstawie powyższych wyjaśnień Wydział krajowy wnosi:

Al. 4—6 Wysoki Sejm raczy uchwalić załączone ./· projekty ustaw:

1. o komasacyi gruntów rolnych;

2. o składzie komisyi krajowej dla spraw wyłączania obcych gruntów z lasów i zaokrąglania granic lasowych;

3. o dzieleniu wspólnych gruntów i regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 22. grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Uwagi i wnioski w sprawie komasacyjnej.

Dnia 7. czerwca 1883. r. wydane zostały trzy państwowe ustawy, odnoszące się do naprawy wadliwych stosunków posiadłości rolniczych i lasowych. Pierwsza z nich (Dz. ust. p. z r. 1883. Nr. 92) obejmuje przepisy o składaniu (komasacyi) gruntów rolniczych, druga (Nr. 93.) o uwolnieniu lasów od obcych „enclav“ i arendowaniu granic lasów, trzecia (Nr. 94.) o podziale wspólnych gruntów i uregulowaniu wspólnych praw użytkowania i zarządu

Wszystkie trzy ustawy opierają się mniej więcej na zasadzie, iż regulacya tych stosunków nie ma być przeprowadzoną wszędzie i w sposób przymusowy, ale też z drugiej strony nie zdaje tej regulacyi na jednomyślną zgodę wszystkich interesantów, lecz zmusza mniejszość do poddania się regulacyi (t. j. komasacyi albo rozdziałowi wspólności) na żądanie większości. Od tej zasady tworzy ustawa wyjątek tylko wtedy, jeżeli komasacya jest konieczną ze względu na nawodnienie lub odwodnienie większych przestrzeni i przez specyalną ustawę krajową zarządzoną zostanie. W tych wypadkach odbywa się ona przymusowo. Zamiana regulowanych gruntów następuje w stosunku do ich wartości. Skarb państwa ponosi wydatek na płacę komisarzy komasacyjnych, ich koszta podróży i wydatki kancelaryjne. Wszelkie czynności prawne, z tą regulacyą połączone, uwolnione są od opłat i stempli, a potrzebne mapy katastralne wydawane będą za połowę ceny taryfowej.

Ustawy państwowe pozostawiły ustawodawstwu krajowemu w tej sprawie stosunkowo obszerniejsze pole, niż w innych sprawach tego rodzaju, chociaż nie takie, jakieby z brzmienia statutu krajowego wypływało, według którego wszelkie sprawy kultury krajowej należą do Sejmu, skutkiem czego ustawa państwowa powinna była objąć tylko prawne, nie zaś gospodarcze stosunki. Zaznaczyć jednak należy, że żadna z tych ustaw nie może wejść w życie, póki nie będzie wydana uzupełniająca ją ustawa krajowa, a ustawodawstwo krajowe bynajmniej nie jest krępowane tem, iż wszystkie trzy ustawy muszą być uchwalone, ale może wydać tę lub te, które mu się najważniejszemi wydadzą. Powtóre pozostawiają te ustawy liczne, nie tylko formalistyczne, ale także i zasadnicze kwestye do rozstrzygnięcia ustawodawstwu krajowemu.

W ten sposób reprezentacya kraju ma sama rozstrzygnąć, czy chce wejść na wskazaną ustawami państwowemi drogę reformy stosunków posiadłości rolniczych. Dla tego też, zanim przystąpimy do szczegółów, pozostawionych ustawodawstwu krajowemu, należy przedewszystkiem odpowiedzieć na pytanie:

czy Wydział krajowy ma się oświadczyć za wydaniem krajowej ustawy komasacyjnej, czy przeciw temu?

Pod tym względem mamy tak wyraźnie objawioną wolę Sejmu i tak wyraźną opinię kraju, że musiałyby być chyba podane jakieś bardzo przeważające przeciwne motywa, które byłyby zdolne zmienić zapatrywania Sejmu, ażebyśmy mogli przeciw ustawie się oświadczyć.

Sprawa ta ma w aktach Sejmu i Wydziału krajowego swoją historyę, którą tu w streszczeniu przypomnę.

Już w r. 1869. przy sposobności uchwalenia ustawy krajowej, określającej kompetencyę władz, które mają orzekać, czy przez zamianę gruntów ulepszy się w danym wypadku stan gospodarstwa (jako uzupełnienie ustawy państwowej z 6. lutego 1869 r. Dz. ust. pań. Nr. 18.) załatwił Sejm kilka petycyj, domagających się

wydania ustawy komasacyjnej w ten sposób, iż przekazał je Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby „na najbliższą sesyę sejmową wypracował projekt ustawy o przeprowadzeniu ogólnej i obowiązkowej komasacyi. Wydział krajowy w r. 1870. ustawy nie przedłożył, oświadczając, iż sprawa wymaga obszerniejszych studyów.

Rychło jednak zaczęto znowu petycyami z kraju sprawę tę poruszać. Od r. 1871. do 1874. weszły do Sejmu petycye, domagające się ustawy komasacyjnej od Towarzystwa prawniczego, Towarzystwa gospodarskiego, od Wydziałów powiatowych w Przemyślu, Stanisławowie, Lwowie, Podhajach, Brodach, Nadwórnie, Zaleszczykach, Gorlicach, Starem Mieście, Rzeszowie, Pilznie, Buczaczu, Łańcucie, Bohorodczanach, Nisku, Rudkach, Drohobyczu, Kałuszu, Brzozowie i Chrzanowie (19. powiatów). W r. 1874. powziął Sejm następującą uchwałę:

„Ponieważ przedmiot ten dotyczy praw prywatnej własności i potrzebuje wszechstronnego zbadania, przeto odstępuje się Wydziałowi krajowemu do urzędowania“.

W r. 1876. rząd wziął tę sprawę w ręce i za pomocą starostów rozpoczął w kraju szczegółowe dochodzenia, czy stosunki nasze wymagają wydania ustawy komasacyjnej. Dochodzenia te przewlokły się do r. 1879. Wynik ich, przychylny wydaniu ustawy komasacyjnej, zakomunikowało Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 11. października 1879, w której wzywa Wydział krajowy, ażeby rządowi w tej sprawie opinii swojej udzielił. W aktach Wydziału krajowego nie znalazłem, mimo skrzętnych poszukiwań, śladu, w jakim duchu opinia ta wypadła, a w rządowych motywach do projektu ustawy komasacyjnej, wniesionego do Izby Panów w r. 1880. czytamy, że rząd zażądał opinii od Wydziału krajowego i od obu krajowych Towarzystw rolniczych, wszakże do chwili ułożenia sprawozdania nadeszła tylko odpowiedź krakowskiego Towarzystwa rolniczego, przychylna komasacyi. Wszakże w aktach Wydziału krajowego znalazłem bardzo ciekawy materyał do ocenienia opinii kraju w tym przedmiocie. Wydział krajowy bowiem na skutek wspomnianej wyżej odezwy Prezydyum Namiestnictwa rozesłał do wszystkich Wydziałów powiatowych okólnik, w którym komunikuje im tę odezwę i żąda ich opinii. I oto rezultat:

Na okólnik odpowiedziało 68. Wydziałów powiatowych, 6. pozostało dotąd dłużnemi odpowiedzi.

Za komasacyą oświadczyły się powiaty: Chrzanów, Rzeszów, Lwów, Skałat, N. Sącz, Buczacz, Borszczów, Mielec, Kossów, Złoczów, Bohorodczany, Rudki, Zbaraż, Limanowa, Jaworów, Bóbrka, Kamionka, Rohatyn, Sokal, Stanisławów, Biała, Ropczyce, Bochnia, Dobromil, Husiatyn, Przemyślany, Jasło, Brzesko, Zaleszczyki, Myślenice, Gorlice, Lisko, Pilzno, Jarosław, Rawa, Kołomyja, Czortków, Kolbuszowa, Wieliczka, Sanok, Nadwórna, Sambor, Tarnobrzeg, Nisko, Brzozów, Kraków, Dolina, Grybów, Łańcut, Żółkiew, Stare Miasto, Brody, Podhajce, Drohobycz, Mościska, Kałusz i Turka, razem 57. powiatów.

Przeciw komasacyi: Wadowice, Nowy Targ, Cieszanów, Tłumacz, Trembowla, Krosno, Brzeżany, Przemyśl, Dąbrowa, Horodenka i Żydaczów, razem 11. powiatów.

Z powiatów, które dały odpowiedzi, oświadczyło się 83%, t. j. więcej niż $^4/_5$, zaś z wszystkich powiatów w kraju 78%, więcej niż $^3/_4$ za komasacyą.

Dodać jeszcze należy, że między powiatami przeciwnymi komasacyi są takie, które oświadczają, że „tylko w komasacyi jest możność podniesienia dobrobytu kraju“ (Cieszanów), albo że „komasacya jest pożądaną“ (Wadowice), albo „zasadniczo“ są za komasacyą (Tłumacz, Przemyśl), ale podnoszą trudności w praktyce, skutkiem których ustawa jest obecnie nie na czasie.

Można więc śmiało twierdzić, że w r. 1879. i 1880. opinia kraju oświadczyła się bardzo stanowczo za komasacyą.

W r. 1880. rząd wniósł do Izby Panów wspominane na wstępie trzy ustawy. Obrady nad niemi toczyły się bardzo długo. Izba Panów poczyniła znaczne zmiany w projekcie rządowym, rząd sam w toku sprawy wniósł częściową zmianę swego projektu, następnie okazały się znaczne różnice między uchwałami obu Izb Rady państwa, tak że dopiero w r. 1883. ustawy zostały uchwalone i sankcyonowane. Dodać należy, że Koło Polskie w Wiedniu przez usta posła Madejskiego oświadczyło się wprawdzie za ustawami i głosowało za niemi, ale wnosiło liczne poprawki, mające na celu rozszerzenie kompetencyi Sejmu. Wskutek wydania ustaw państwowych

z r. 1883., Wydział krajowy odezwą z d. 7. listopada 1884. r., odniósł się do rządu z zapytaniem: czy i kiedy wniesie odnośne projekty ustaw krajowych.

W Sejmie sprawa komasacyi została znowu poruszona w r. 1885. petycyą Towarzystwa kółek rolniczych, domagających się by w wykonaniu ustaw państwowych z r. 1883. wydane zostały ustawy krajowe. Do tej petycyi były dołączone opinie 29. kółek z 20. powiatów, które, z wyjątkiem dwóch, oświadczają się za komasacyą. Komisya gospodarstwa krajowego, której petycya ta przekazaną została, (sprawozdawca Dr. Gross) wypracowała sprawozdanie z wnioskiem: „Wzywa się c. k. Rząd, by zechciał wnieść na najbliższej sesyi pod obrady Sejmu projekt ustawy krajowej, uzupełniającej ustawę państwową z d. 7. czerwca 1883. r. (Dz. u. p. Nr. 92), więc ustawę komasacyjną w myśl § 45. tejże ustawy". Sprawozdanie to nie przyszło pod obrady Sejmu, a petycya jako nie załatwiona przekazaną została Wydziałowi krajowemu. Wydział krajowy powołując się na swą odezwę z 7. listopada 1884 r. L. 49.495 wystosował do Prezydyum Namiestnictwa zapytanie, czy Rząd skłonnym jest wnieść na najbliższej sesyi sejmowej projekt ustawy komasacyjnej. Na to odpowiedziało Prezydyum Namiestnictwa, że Rząd zajmuje wobec tej sprawy następujące stanowisko: 1) rozwój ustawodawstwa agrarnego w kierunku ustaw z r. 1883. za pomocą ustaw krajowych, zawisłym jest od tego, by kraj sam objawił w drodze właściwej, czy sobie tego życzy i oznaczył termin ku temu; 2) z tem zastrzeżeniem jest życzeniem Rządu, aby za podstawę obrad Sejmu służyły projekty rządowe, których wypracowanie poprzedziłyby komisyjne obrady przy udziale Wydziału krajowego i Towarzystwa gospodarczego, a względnie i leśnego. W odpowiedzi na to Wydział krajowy odezwą do L. 925. z r. 1886. przesłał Namiestnictwu sprawozdanie komisyi gosp. krajowego petycyi kółek rolniczych, a uważając to sprawozdanie jako dostateczny objaw życzenia kraju, żądał rozpoczęcia zapowiedzianych odezwą Namiestnictwa rozpraw komisyjnych, na co d. 19. września 1886 r. otrzymał odpowiedź, że Rząd przywiązuje wielką wagę do tego, żeby co do zasadniczej strony sprawy komasacyjnej nastąpiła enuncyacya Sejmu i dla tego oczekuje takiej enuncyacyi, zanim przystąpi do obrad nad ewentualnym projektem ustawy.

Na taką enuncyacyę nie długo Rządowi przyszło czekać, ponieważ na skutek wniosku posła Dra Grossa, a na podstawie sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego, uchwalił Sejm na posiedzeniu 14. stycznia 1887 r. co następuje:

Sejm uznaje potrzebę rychłego wejścia w wykonanie ustaw o komasacyi gruntów i poleca Wydziałowi krajowemu, aby w tym celu dalsze poczynił kroki w myśl enuncyacyi Rządu i wnioski przedstawił na najbliższej sesyi.

Na skutek tej uchwały, zakomunikowanej przez Wydział krajowy Rządowi z prośbą o rychłe zarządzenie komisyjnych obrad, zawiadomiło Namiestnictwo odezwą z dnia 20. października 1887. r L. 9052., że minister rolnictwa przesłał projekty rządowe, wniesione w r. 1886. do Sejmu szląskiego, z wezwaniem, aby te projekty były wzięte za podstawę obrad komisyjnych i wezwało zarazem Wydział krajowy, aby do tych obrad wyznaczył swoich delegatów. Gdy zaś Wydział krajowy odezwą z dnia 28. października 1887. r. L. 52604. zapytał, ilu delegatów ma wybrać, otrzymał w sierpniu 1891. r. odpowiedź, iż ilość delegatów pozostawia się uznaniu Wydziału krajowego i że obrady nad tą sprawą odbędą się w Namiestnictwie d. 22. września b. r.

Z tego przebiegu sprawy widzimy: 1) że w r. 1879. i 1880., bardzo przeważna liczba Wydziałów powiatowych oświadczyła się za wydaniem ustawy komasacyjnej; 2) że Sejm dwiema uchwałami z r. 1869. i 1887. uznał także wydanie ustawy komasacyjnej, jako nagląco potrzebne. Jeżeli zaś zważymy, że między temi dwiema uchwałami Sejmu leży znaczna przestrzeń czasu lat 18., że w tym czasie stosunki kraju pod wielu względami znacznej uległy zmianie, to niezmienione mimo to zapatrywanie Reprezentacyi kraju świadczy najwymowniej z jednej strony o trwałej woli Sejmu, by sprawa ta ustawodawczo została uregulowana, z drugiej o tem, iż odpowiada to rzeczywistej i silnie odczutej potrzebie kraju.

To też trzebaby względów bardzo decydujących, ażeby Wydział krajowy miał starać się o zmianę uchwał sejmowych, albo zgoła wypowiedzieć dzisiaj na własną odpowiedzialność przeciwne zdanie.

Takich wszakże względów nie mogę się dopatrzeć w argumentach przeciwników komasacyi. Wydziały powiatowe, które w r. 1879. i 1880. oświadczyły się przeciw komasacyi, podawały następujące powody:

1) Niski stan oświaty ludu i brak zrozumienia potrzeb gospodarczych. Wszakże pomimo tego, już w czasie między r. 1876. a 1879., kiedy Namiestnictwo przez starostów przeprowadzało dochodzenia w tej sprawie, bardzo wiele gmin wiejskich oświadczyło, iż komasacyi pragną. Jeżeli zaś zważymy, iż od tego czasu oświata ludu i zrozumienie potrzeb gospodarczych znaczne poczyniły postępy, że kółka rolnicze i nauczyciele wędrowni nie jedną już błędną opinię ekonomiczną naszych włościan sprostowali, że jak się przekonywamy z petycyi kółek rolniczych na walnem zgromadzeniu, odbytem w marcu 1884 r. w obecności przeszło 100. włościan, sprawa komasacyi bardzo życzliwie przyjętą została, a uchwała, domagająca się wydania ustawy komasacyjnej, zapadła jednogłośnie, to oczywiście zarzut powyższy odpada.

2) W związku z tym zarzutem pozostaje drugi: Włościanin zanadto jest przywiązany do swojego gruntu i swojej chaty, aby się z nich dał przez komasacyą wyrugować, choćby miał przez zamianę gospodarstwo swoje ulepszyć.

Komasacya wywoła opór, który trzeba będzie siłą przełamywać. Zarzut ten polega na nieznajomości ustawy. Komasacya bowiem nie ma być nakazowo z góry narzucona, ani w całym kraju od jednego zamachu wykonana. Ona nie jest przymusowo obowiązująca dla wszystkich, ale tylko dla mniejszości posiadaczy gruntów, którzy muszą się poddać większości i będzie wykonana tylko tam, gdzie większość tego zażąda. Czynność komasacyjna rozpoczynać się będzie od tych gmin, w których najznaczniejsza większość za nią się oświadczy i powoli, stopniowo postępować będzie, a gdy sąsiednie gminy o jej korzyściach się przekonają, niezawodnie same będą się jej domagać. O przenoszeniu całych zagród nie ma mowy, byłaby to bowiem operacya zbyt kosztowna i chyba tylko w bardzo wyjątkowych wypadkach konieczna.

3) Twierdzą niektórzy, że komasacya wtedy tylko będzie skuteczną, jeżeli się równocześnie wyda ustawę, ograniczającą wolność dzielenia gruntów, przy tej wolności bowiem, uregulowanie posiadłości, dzisiaj przez komasacyę dokonane, już jutro, skutkiem podziałów lub zamian, zostanie zniweczone. Przeciw temu jednak przemawia doświadczenie innych krajów, gdzie obok wolności dzielenia gruntów komasacya została przeprowadzona i najpomyślniejsze wydała owoce. Przedewszystkiem można się spodziewać, że dokonana komasacya zwiększy raczej przywiązanie włościan do swej posiadłości, skoro ta posiadłość nie będzie rozrzucona, ale skupiona, skoro z komasacyą będą połączone przewidziane w ustawie zarządzenia, jak założenie dróg i przejazdów do ułatwienia przystępu, odpowiedni system rowów i t. p. Wszędzie, gdzie komasacya została dokonaną, dalsze dzielenie arendowanych gruntów, lub też oddzielanie od nich poszczególnych parcel, następowało w ten sposób, iż zachowano najzupełniej możność przystępu, korzyści systemu rowów, nietylko dla pozostałej głównej części gruntu, ale i dla oddzielanych parcel. Kto zaś po dokonanej komasacyi przekonał się o korzyściach skupionej posiadłości i porówna je ze szkodami, jakie ponosił przy jej rozbiciu, ten z pewnością nie będzie starał się nabywać parcele o kilka kilometrów oddalone od głównego swego gospodarstwa, ale będzie się starał i przy powiększeniu gospodarstwa swego korzyści skupienia otrzymać. Nie ma więc powodu cofania się ze stanowiska, raz już w tej sprawie przez Sejm i przez opinię kraju zajętego, ale należy konsekwentnie oświadczyć się za wydaniem krajowej ustawy komasacyjnej.

Pozostaje więc drugie pytanie:

Jakich postanowień w przyszłej krajowej ustawie komasacyjnej należy się domagać, ze względu na odrębne stosunki i potrzebę naszego kraju.

Ażeby na to odpowiedzieć, trzeba sobie uprzytomnić, jakie szczegóły państwowa ustawa pozostawiła ustawodawstwu krajowemu do wypełnienia. Są one następujące:

A). W ustawie komasacyjnej.

1). Co ma być uważanem jako grunt rolniczy w myśl § 1. ustawy państwowej, zatem jako grnnt ulegający postępowaniu komasacyjnemu?

Na to odpowiada ustawa szląska w § 2. w sposób, zdaniem mojem, dostateczny:

a) role, łąki, pastwiska, ogrody polne, chmielarnie, miedze i przyczółki, bez względu czy są drzewami obsadzone lub nie;

b) drogi, drożyny, rowy i nieużytki;

c) położone między powyżej wymienionymi gruntami odosobione parcele lasów, krzaków, albo też do zalesienia przeznaczone, o ile ich trwałe użycie na inne cele niż na kulturę leśną jest w interesie publicznym dopuszczalne i o ile wciągnięcie tych gruntów do komasacyi może komasacyę po przeć, a przynajmniej jej nie utrudni. Sądzę, że te postanowienia należy salva redactione do ustawy galicyjskiej przyjąć.

2.) Co ma być w myśl § 1. ustawy państwowej uważane jako obszar komasacyjny?

Ustawa szląska postanawia (§ 5.), że tym obszarem ma być albo gmina katastralna, albo też obszar gruntów położonych czy to w jednej, czy w kilku gminach katastralnych, który skutkiem naturalnych albo sztucznych granic przedstawia się jako oddzielna całość. Można zatem w ten sposób przeprowadzać także i częściową komasacyę, pod warunkiem, że z niej zawsze jeszcze wynika znaczna korzyść gospodarcza, tudzież, że nie przesądza ona i nie przeszkadza możliwej w przyszłości komasacyi całkowitej.

Zdaje się, ze względu na konieczne w naszych stosunkach stopniowe przeprowadzenie komasacyi, należy przyjąć także możność komasacyi częściowej, zaś ze względu na możliwe znaczne korzyści ekonomiczne, wynikające z rozciągnięcia komasacyi na terytoryum naturalnie odgraniczone, nie można krępować całej czynności przez to, żeby się mogła rozciągać tylko na gminę katastralną, więc gminę i obszar dworski. Przyjmując przeto gminę katastralną jako zwyczajny obszar komasacyjny, należy dopuścić wyjątki w myśl ustawy szląskiej.

3.) Ustawodawstwu krajowemu pozostawiono (§ 2. ust. pań.) oznaczenie:

a) jakie grunta tylko za zgodą właściciela mogą być do komasacyi wciągnięte?

b) jakie grunta mogą nawet wbrew woli właściciela od komasacyi być wykluczone?

c) jakie grunta leśne mogą być do komasacyi wciągnięte?

Postanowienia te zawiera ustawa szląska w §§ 3., 4. i 9., które są zupełnie odpowiednie.

4.) Ustawodawstwo krajowe ma postanowić, czy i w jakich warunkach łącznie z komasacyą ma być wykonany podział gruntów, które są wspólną własnością, albo we wspólnem użytkowaniu czy to gmin, czy to pewnych części gmin, czyli też obszarów dworskich z jednej, a gmin lub ich części z drugiej strony, albo też uregulowanie praw użytkowania i zarządu tych wspólnych posiadłości.

Oczywiście, że o ile grunta tego rodzaju wchodzą w obszar komasacyjny, mogą te prawa wspólnej własności lub wspólnego użytkowania przeszkadzać wykonaniu komasacyi. W takich razach zatem rozwiązanie wspólności jest koniecznem, jeżeli komasacya ma przyjść do skutku (§. 8. ust. szląskiej).

5.) Ustawodawstwo krajowe ma orzec, w jaki sposób mają być wspólne gospodarcze urządzenia (Anlagen), potrzebne do zagospodarowania skomasowanych gruntów, założone i utrzymywane (§. 3. ust. pań.).

Odnosi się to do przełożenia uregulowania, a względnie założenia nowych dróg polowych, rowów i mostów, ewentualnie do uregulowania małych strumyków, wogóle do tego wszystkiego, co decyduje o przystępie do skomasowanych gruntów i o uregulowaniu drobnych szkodliwych lub użytecznych wód o znaczeniu najściślej lokalnem.

Są to sprawy największej dla gospodarstwa doniosłości, pomimo, że finansowo redukują się one do kwot bardzo mało znaczących, technicznie do robót, którym bardzo łatwo podołać. Dobry przystęp do gruntu, polowa droga, mały mostek, stosowne poprowadzenie najdrobniejszego strumyka, odpowiednie poprzecinanie gruntów rowami, może nieraz wprost decydować o dochodzie gospodarczym. Dla tego należy skorzystać z tego postanowienia ustawy, które pozwala roboty tego rodzaju wciągać do robót komasacyjnych i zostawić pod tym względem szeroką możność działania tym, którzy będą sprawę komasacyjną przeprowadzać. Ustawa szląska jest pod tym względem stanowczo imperatywna, orzeka, że z komasacyą muszą być połączone wspomniane urządzenia (§. 10. ust. szl.) i postanowienia te należy w naszej ustawie zatrzymać. Rzecz naturalna, że dla skutecznego wykonania, trzeba będzie nieco zwiększyć kredyt, jakiego fundusz krajowy na cele komasacyjne ma udzielić.

6.) Ustawodawstwu krajowemu pozostawiono postanowienia co do co mianowania lokalnych komisarzy, tudzież co do składu krajowej komisyi komasacyjnej (§. 10. ust. pań.).

Według ustawy szląskiej (§. 19.) lokalni komisarze mają być mianowani „z pomiędzy osób ukwalifikowanych (geprüft) do urzędu sędziowskiego lub politycznej administracyi, do adwokatury lub notaryatu, i obznajomionych ze stosunkami rolniczymi — albo też z pomiędzy teoretycznie i praktycznie wykształconych rolników, którzy udowodnią znajomość ustaw i przepisów, odnoszących się do komasacyi i w związku z nią będących. Komisarzy tych mianuje krajowa komisya dla spraw komasacyjnych (§. 28. u. p.).

Krajowa komisya składa się według ustawy szląskiej z prezydenta kraju (namiestnika) albo jego zastępcy, jako przewodniczącego, z referenta mianowanego przez Ministra rolnictwa, z trzech członków ze stanu sędziowskiego i z jednego członka Wydziału krajowego.

Co do komisarzy lokalnych — trudno byłoby określić inaczej ich kwalifikacye, niż to czyni ustawa szląska i poprzestać na niniejszych wymaganiach. Jeżeliby ustawa komasacyjna miała być odrazu w całym kraju wykonana, trudno byłoby znaleść dostateczną ilość odpowiednich ludzi. Gdy jednak zważymy, że w pierwszych latach po wydaniu ustawy ilość wypadków komasacyi będzie niewątpliwie bardzo mała i dopiero stopniowo wzrastać będzie, to niema obawy, aby zabrakło odpowiednich kandydatów, zwłaszcza, jeżeli Rząd się zdecydyje na wypłacanie odpowiedniego wynagrodzenia.

Co do składu Komisyi krajowej proponowałbym pewne zmiany w ustawie szląskiej. Ustawa państwowa orzeka, że połowa członków komisyi ma być wziętą ze stanu sędziowskiego. Ustawa szląska zrozumiała to w ten sposób, że dając przewodniczącemu prawo głosowania zawsze i licząc głos jego za dwa w razie równości głosów, składa Komisyę z przewodniczącego, z dwóch członków z poza stanu sędziowskiego i z trzech sędziów. Zdawałoby się jednak, że intencyi ustawy państwowej stałoby się zadość, gdyby komisya składała się z sześciu członków, z tych trzech sędziów i trzech innych, a przewodniczący tylko w razie równości głosów głosował. Jest to tem bardziej właściwe, że i tak ustawa państwowa w drugim ustępie §. 10. orzeka, iż w wypadkach takich, kiedy komisya ma wydawać orzeczenia, do których po za komasacyjnem postępowaniem sądy byłyby kompetentnymi, ma być przybrany do komisyi jeszcze jeden członek ze stanu sędziowskiego. Otóż według ustawy szląskiej byłoby w takim razie prócz przewodniczącego 4 sędziów a 2 niesędziów, zaś według powyższego wniosku byłoby wtedy 4 sędziów, a 3 innych. Dlatego proponuję, aby w komisyi zasiadało dwóch delegatów Wydziału krajowego — z czem byłaby ta korzyść połączona, iż wyborem dwóch delegatów Wydziału można zwiększyćby konieczny w komisyi element rolniczy.

Referenta powinien mianować nie Minister ale Namiestnik, członków stanu sędziowskiego nie Minister sprawiedliwości ale Prezydent Trybunału apelacyjnego. W sprawach tak ściśle krajowego i lokalnego znaczenia, należy władzom krajowym przyznawać większy zakres kompetencyi.

Co do referenta i komisarzy lokalnych nie zaszkodzi może poruszyć tutaj myśli, żeby w razie uchwalenia i sankcyonowania ustawy komasacyjnej wybrano z trzech odpowiednio ukwalifikowanych na czas jakiś do przypatrzenia się samej technice postępowania komasacyjnego tam, gdzie się ono już praktykuje, aby sobie w ten sposób przysposobić referenta i dwóch komisarzy lokalnych dobrze do urzędu tego przygotowanych.

7. Ustawodawstwo krajowe ma postanowić o sposobie postępowania przy czynnościach wstępnych i przy ułożeniu planu komasacyjnego — przyczem ustawa krajowa „ma unormować ustanawianie geometrów, taksatorów i innych znawców, sposób oszacowania gruntów, które mają być oddane i tych, które mają być wzięte w zamian, tudzież przedmiotów, podlegających osobnemu oszacowaniu — sposób obliczania ewentualnego odszkodowania w gotówce, wreszcie wytyczanie i wyjaśnianie na miejscu planu komasacyjnego“ (§. 30. ust. państw.).

W rozwinięciu tego postanowienia zawiera krajowa ustawa szląska obszerny rozdział III. „O postępowaniu komasacyjnem zawierający 69 paragrafów (§§. 46 do 114.), podczas gdy w ustawie państwowej rozdział ten zawiera tylko 16 paragrafów (§§. 27. do 42.). Mimo to nie można zamilczeć uwagi, że ustawa państwowa w rozdziale tym zawarła zbyt wiele postanowień, które nawet co do sposobu postępowania

zanadto ustawodawcę krajowego krępują. Podała ona w ogólnych zarysach cały sposób postępowania tak, że cokolwiek ustawodawstwo krajowe postanowi, będzie tylko koniecznem następstwem postanowień już w ustawie krajowej zawartych — z nielicznymi wyjątkami postanowień dowolnych.

Gdy cały ten rozdział III. w ustawie szląskiej zawiera bardzo wiele mniejszej wagi formalistycznych postanowień, przeto poprzestanę tylko na tych, które mają mieć donioślejsze znaczenie i w których ustawodawstwo krajowe jest stosunkowo dość swobodnem

Do tych zaliczam:

a) Postanowienie §. 67. ust. szląskiej, mocą którego ci, którzy prowokują postępowanie komasacyjne, w razie, gdyby większość posiadaczy gruntów w obszarze komasacyjnym żądanie ich odrzuciła, mimo to są jeszcze przez rok swoją prowokacyą związani, tak, że w ciągu tego roku dodatkowe przystąpienie innych może prowokującym dać większość. Postanowienie to jest odpowiednie, zwłaszcza że tych, którzy wystąpią z prowokacyą, nie naraża na żadne szkody. Sądziłbym jednak, że w obec naszych stosunków, w których sprawa ta będzie miała więcej niż gzieindziej trudności do zwalczenia — termin jednoroczny należałoby do dwóch lat rozciągnąć.

b) Rzeczą nową, w ustawie państwowej nieznaną, jest w ustawie szląskiej „Wydział interesowanych“ (§. 69.), który ma obok komisarza lokalnego funkcyonować. Wydział ten składa się 4. do 12. interesowanych, z których połowę wybierają sami interesowani, drugą połowę zaś mianuje komisarz, i z naczelników gmin, na które się rozciąga obszar komasacyjny. U nas musianoby dodać i przełożonych obszarów dworskich. Ten Wydział funkcyonuje jako ciało doradcze (Beirath) przy boku komisarza, wszakże tylko dla spraw ekonomicznych gospodarczych, podczas gdy sprawy natury prawnej nie mają być przedmiotem jego obrad. Czy uchwały tego ciała doradczego mają być dla komisarza obowiązujące, tego ustawa nie orzeka. Gdy jednak to ciało doradcze nie miałoby żadnego znaczenia, gdyby komisarz miał prawo ignorowania jego uchwał — przeto należałoby postanowić, że jeżeli komisarz nie zgadza się z opinią wydaną przez Wydział interesowanych, jest obowiązany sprawę w przeciągu trzech dni przedłożyć krajowej komisyi komasacyjnej do rozstrzygnięcia.

c) Personal techniczny, potrzebny do prac geometrycznych, ustanawia Wydział krajowy, — a kwalifikacye od tych techników wymagane, postanowione zostaną rozporządzeniem, wydanem w porozumieniu z Wydziałem krajowym (§. 73. ust. szl.).

Ustawa szląska popełniła błąd kodyfikacyjny, dodając tu postanowienie, że wynagrodzenie techników ponosi fundusz krajowy i że Wydział krajowy ma prawo żądać zwrotu tych wydatków. Postanowienie to bowiem należy do rozdziału IV. „O kosztach komasacyi“.

d) Ustawa szląska zawiera w §§. 79 do 81. dobre wskazówki co do sposobu oszacowania gruntów — wszakże w §. 83. zawarte jest postanowienie, które może całe postępowanie komasacyjne unicestwić. Powiedziano tam, że poszczególni właściciele mogą przeciw oszacowaniu wnosić do komisarza zarzuty, że komisarz jest obowiązany zarzuty te badać i utrzymywać w ewidencyi, ale że te zarzuty dopiero w dalszem postępowaniu tj. przy ułożeniu planu komasacyjnego mogą być przedmiotem rozstrzygnięcia w toku instancyj. Otóż jeżeli się zważy, że planu komasacyjnego podstawą jest oszacowanie, że każda zmiana w oszacowaniu pociąga za sobą zmianę całego planu komasacyjnego (zmienia się bowiem nie tylko stosunek dwóch gruntów), ale cyfry stosunkowe wszystkich gruntów, że wreszcie właściciele, którzy wnieśli zarzuty przeciw oszacowaniu, jeżeli te ich zarzuty nie są zbadane i rozstrzygnięte, będą przejęci obawą i będą usposobieni przeciw całemu planowi, to wydaje się praktyczniejszem, żeby te zarzuty zaraz w pierwszem stadyum, więc zaraz po oszacowaniu stały się przedmiotem orzeczenia w toku instancyj.

e) W §. 96. jest mowa o licznych szczegółach, które mają być unormowane „im Verordnungswege“. Zamiast tego okólnika proponowałbym postanowienie, iż rozporządzenie wykonawcze wyda c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Taż sama uwaga odnosi się do wszystkich tych paragrafów, w których jest mowa o unormowaniu pewnych szczegółów w drodze rozporządzenia.

f) W §. 111. mieści się postanowienie, które może być szkodliwem. Stworzony komasacyą nowy stan posiadania i połączone z nim stosunki prawne i urządzenia gospodarcze mają być, jeżeli sam plan komasacyjny nie wystarcza do zupełnego wyjaśnienia stanu rzeczy, objęte osobnym dokumentem (recesem), który będzie

ułożony przez komisarza lokalnego i będzie przedmiotem postępowania w toku instancyj. Reces może być na dwie części podzielony w ten sposób, że reces główny przedstawi nowy stan posiadania, zaś przedstawienie innych, planu komasacyjnego bezpośrednio nie dytykających punktów, pozostawi się do osobnych pertraktacyj i do dodatkowego recesu.

Te postanowienia uważam jako niebezpieczne z dwóch powodów. Raz dlatego, że zostawiając drogę otwartą do ułożenia jeszcze niektórych punktów w tym tak zwanym recesie, mogą się przyczynić do pewnych niedokładności w samym planie komasacyjnym, skoro komisarz, układając plan liczyć będzie na możność uzupełnienia go w recesie — a powtóre, że ułożeniem, przyjęciem przez strony i zatwierdzeniem przez władzę planu komasacyjnego powinna być sprawa tak zakończona, aby do wykonania planu zaraz przystąpić można, zaś wszelkie dalsze pertraktacye, wszelki tok instancyi co do szczegółów, planem komasacyjnym nieobjętych, tylko sprawę przewleka. Czas, jaki upłynie od zatwierdzenia do wykonania planu komasacyjnego, będzie w każdym razie czasem niejakiej niepewności co do stanu posiadania a więc i co do samego gospodarowania na gruntach, które mają uledz zmianom tak co do swej konfiguracyi jak i co do osoby właściciela. Ustawa powinna zatem dążyć do tego, aby ten stan przejściowy ile można skrócić. Dlatego mniej szkody przyniesie pewna zwłoka w samem ułożeniu i zatwierdzeniu planu komasacyjnego — aniżeli następnie zwłoka w jego wykonaniu.

Z tego powodu wnosiłbym, ażeby tak zwany reces przenieść do planu komasacyjnego w ten sposób, by on był razem z planem komasacyjnym ułożony i zatwierdzony. Jeżeliby zaś z jakich ważnych względów było to niemożliwem, w takim razie oświadczyłbym się przynajmniej bardzo stanowczo przeciw ustępowi drugiemu §. 111, który ten reces dozwala jeszcze dzielić na dwie części i nad każdą z nich osobno przeprowadzać pertraktacye przez cały tok instancyj.

8. Ustawa państwowa (§. 37) orzeka, że plan komasacyjny będzie uważany za przyjęty, jeżeli za nim oświadczy się większość bezpośrednio w komasacyi interesowanych i jeżeli czysty dochód katastralny gruntów do tej większości należących a do komasacyi wciągniętych wynosi najmniej dwie trzecie wszystkich do komasacyi wciągniętych gruntów. Następnie zaś postanawia w drugim ustępie tegoż paragrafu, że ustawodawstwo krajowe może ustanowić wyższą większość, wyższą stosunkowo kwotę czystego dochodu katastralnego, tudzież prócz tego postanowić pewną stosunkową powierzchnię gruntów, będących w posiadaniu tych, którzy za planem komasacyjnym głosują.

Ustawa szląska nie korzystała z prawa zmienienia postanowień ustawy państwowej co do tej większości i zatrzymała dosłownie cały pierwszy ustęp §. 37go. Kwestya tej większości jest tu bardzo ważna. Skoro bowiem mniejszość ma być wbrew swojej woli zmuszona nie tylko do dokonania komasacyi, której sobie nie życzy — ale nawet do poddania się wykonaniu szczegółowego planu komasacyjnego, za którym nie głosowała — to oczywiście ta większość, która ma na mniejszości wykonać rodzaj przymusu, musi być bardzo poważna, jeżeli ten przymus ma być usprawiedliwiony. Z drugiej znów strony nie należy zapominać o tem, że ci, którzy pragną komasacyi, a zostaną przegłosowani, ulegają także rodzajowi przymusu, ponieważ nie mogą wykonać tego, w czem widzą dzielny środek podniesienia swego gospodarstwa. Co więcej: jeżelibyśmy wymagania co do większości postawili bardzo wysokie, utrudnimy przez to w całym kraju wykonanie bardzo ważnej rolniczej reformy, wtedy bowiem już mała mniejszość zdoła komasacyi przeszkodzić, taką mniejszość zaś łatwo w każdej gminie znaleść.

Do tych względów, utrudniających rozstrygnięcie kwestyi, jakiej większości żądać, przybywa jeszcze w naszym kraju jeden wzgląd, z odrębnych naszych stosunków wypływający. Istnieją u nas obszary dworskie, jako odrębne od gminy jednostki administracyjne — istnieje jeszcze, wprawdzie nie w całym kraju, ale w licznych gminach pewna nieprzełamana dotąd nieufność gmin do dworów — istnieją ludzie, którzy z każdej sposobności korzystają, aby tę nieufność podniecić i agitacyjnie wyzyskać. W obec tego należy unikać wszystkiego, coby mogło dać powód do fałszywych podszeptów, że dwory chcą włościanom komasacyę narzucić, i dla swoich celów gospodarczych ją wyzyskać. Że zaś zasadnicze wyłączenie gruntów dworskich od komasacyi byłoby zupełnie nie racyonalne i niedopuszczalne,

w wielu bowiem miejscowościach posiadłości dworskie są także porozrzucane i komasacyi wymagają, w innych znowu wchodzą takimi klinami w posiadłości włościańskie, iż komasacyi gruntów rustykalnych bez wciągnięcia do niej gruntów dworskich wykonać nie można — przeto wydaje się koniecznem takie określenie większości, ażeby wspomniane wyżej możliwe podszepty nie miały nawet pozoru uzasadnienia. Z tych powodów sądziłbym, iż należy co do wymaganej większości zamieścić jakieś odrębne postanowienia na ten wypadek, jeżeli do komasacyi mają być także wciągnięte grunta obszarów dworskich.

Wnosiłbym przeto — ażeby:

a) W wypadkach, kiedy do komasacyi mają należeć same tylko grunta rustykalne zachować postanowienie ustawy państwowej t. j. prostą większość interesowanych i $^2/_3$ czystego katastralnego dochodu. To ostanie postanowienie chroni dostatecznie od nieusprawiedliwionej majoryzacyi. Ustanowienie jeszcze prócz tego pewnej powierzchni gruntów jako czynnika przy obliczaniu większości uważałbym za rzecz zbyteczną, ponieważ wymagane do większości $^2/_3$ katastralnego dochodu są już dostateczną rękojmią, iż przeważający interes ekonomiczny oświadczył się za planem komasacyjnym.

b) W wypadkach kiedy do komasacyi mają należeć także i grunta obszaru dworskiego, należy sprawę tak uregulować, ażeby o b i e s t r o n y nie tylko od nieuzasadnionej majoryzacyi ale i od samego jej podejrzenia ochronić.

W tym celu rozróżniłbym, czy wezwanie (prowokacya) do komasacyi wyszła od dworu czy od gminy. Jeżeli wyszła od dworu musi być rzecz tak postawiona, aby gmina miała pewność, że nie została przez dwór przegłosowana i do przyjęcia planu zmuszona, ale że o n a s a m a za planem się oświadczyła. W tych wypadkach zatem należałoby postanowić, że plan komasacyjny będzie uważany za zatwierdzony, jeżeli za nim oświadczy się większość posiadaczy gruntów rustykalnych, do komasacyi wciągniętych i jeżeli ta większość sama reprezentuje więcej niż połowę czystego dochodu katastralnego tychże gruntów, zaś z doliczeniem dochodu z wciągniętych do komasacyi gruntów obszaru dworskiego, przynajmniej $^2/_3$ czystego dochodu katastralnego z całego obszaru komasacyjnego.

Jeżeli prowokacya do komasacyi wyszła nie od obszaru dworskiego ale od gminy, w takim razie znowu obszar dworski, skoro ma ulegać przymusowi, może uledz tylko przymusowi bardzo przeważnego ekonomicznego interesu. Na te wypadki zatem należy orzec, że do zatwierdzenia planu komasacyjnego potrzeba absolutnej większości głosów posiadaczy gruntów całego obszaru komasacyjnego i $^2/_3$ czystego dochodu katastralnego z całego obszaru.

Innemi słowy gmina byłaby do komasacyi zmuszoną tylko wtedy, jeżeli j e j w ł a s n a w i ę k s z o ś ć za komasacyą się oświadczy — obszar dworski może być wbrew swej woli zmuszony tylko wtedy, jeżeli pomimo jego głosów jest większość taka, iż reprezentuje ona $^2/_3$ dochodu katastralnego całości, t. j. gminy i obszaru dworskiego r a z e m.

Skodyfikowane brzmiałyby zatem te postanowienia jak następuje:

Plan komasacyjny będzie uważany jako przyjęty, jeżeli za nim oświadczy się większość głosów bezpośrednio w komasacyi interesowanych i jeżeli czysty dochód katastralny gruntów do tej większości należących a do komasacyi wciągniętych, wynosi przynajmniej $^2/_3$ czystego dochodu katastralnego wszystkich gruntów w danym obszarze komasacyjnym do komasacyi wciągniętych. Postanowienie to obowiązuje także i w tych wypadkach, gdy do komasacyi mają należeć grunta należące do obszaru dworskiego i jeżeli prowokacya do komasacyi wyszła tylko od posiadaczy gruntów rustykalnych.

Jeżeli wszakże prowokacya do komasacyi wyszła od obszaru dworskiego, plan komasacyjny uważany będzie za zatwierdzony w takim razie, jeżeli za nim oświadczy się większość właścicieli wciągniętych do komasacyi gruntów rustykalnych i jeżeli czysty dochód katastralny z tych do tej większości należących gruntów wynosi $^2/_3$ czystego dochodu katastralnego wszystkich do komasacyi wciągniętych gruntów rustykalnych.

9. Ustawa państwowa orzekła (§. 43), iż wydatek na pensyę komisarza lokalnego tudzież na jego koszta podróży i kancelaryjne ponosi skarb państwa — ustawodawstwo krajowe zaś orzeknie, kto ma bezpłatnie dostarczyć lokalu i utrzymywać go i inne z komasacyą połączone wydatki ponosić.

Ani w państwowej ani w szląskiej ustawie nie powiedziano nigdzie, kto ponosi wydatki krajowej komisyi komasacyjnej, więc wydatek na referenta, biuro, ewentualną pomoc techniczną do ocenienia planów i t. p. Zdaje się jednak, że skoro ta Komisya urzęduje pod przewodnictwem i przy boku Namiestnika a referent ma być urzędnikiem rządowym, koszta te ponosić będzie także skarb państwa. W każdym razie kwestya ta wymaga wyjaśnienia, którego na konferencyi z Rządem domagać się należy.

Co do innych wydatków zdawałoby się słusznem, żeby część ich ponosił kraj, skoro sprawa jest tak dalece uznana sprawą publicznego interesu, że skarb państwa przyczynia się także w pewnej części do kosztów. Sądziłbym, że ze względu na ten interes publiczny byłoby najwłaściwszem, gdyby kraj wziął na siebie opłacanie sił technicznych, mających być pomocnemi komisarzowi lokalnemu — a to po pierwsze dla tego, że w ten sposób można uzyskać większy wpływ na mianowanie tych technicznych urzędników, a powtóre, że włościanin nasz najbardziej nie lubi opłacać kosztów nasłanych do gmin komisyj lub urzędników, że wreszcie więcej będzie miał do całej czynności zaufania, jeżeli nie zaciężą na nim żadne koszta póty, póki czynność nie jest wykonana. Z tych powodów jak nie mniej i ze względu na wielki interes publiczny wiążący się ze sprawą komasacyi, sądzę, iż fundsz krajowy powinien ponieść tę ofiarę i dla tego sprzeciwiałbym się postanowieniu ustawy szląskiej (§. 73), iż fundusz krajowy ma prawo żądania od stron zwrotu tych wydatków, lub oznaczenia taryfy na poszczególne czynności.

To samo odnoszę do postanowienia §. 119 lit. a. ustawy szląskiej, mocą którego interesowani pokrywają wydatki na rzeczoznawców, do czynności komisyjnych używanych.

Natomiast powinni interesowani ponosić:

a) koszta dostarczenia lokalu dla komisarzy;
b) koszta podwód dla nich i dla personalu technicznego, o ile mają urzędować w miejscu więcej niż o 3 kilometry od stałego lokalu urzędowania odległem;
c) koszta robotników, potrzebnych przy czynnościach pomiarowych i sprawienia najprostszych przyrządów, sztang sygnałowych, palików do wytyczania i t. p.;
d) kwoty wyrównawcze wypłacane w wypadkach, gdy przy zamianie gruntów wartość ich nie da się z całą ścisłością przeprowadzić;
e) koszta odgraniczenia nowych posiadłości;
f) wydatki na konieczne przy komasacyi urządzenia, jak nowe drogi polowe, mostki, rowy i t. p.

Na wydatki te otrzymać musi komisarz lokalny zaliczkę z funduszu krajowego, z powodu, że podczas samej czynności przygotowawczej aż do zatwierdzenia planu komasacyjnego nie można z góry oznaczyć, jaki udział w pokrywaniu kosztów przypadnie na każdego interesowanego. Po ukończeniu czynności rozkłada się te koszta na interesowanych w stosunku do wartości gruntów każdego, które weszły do komasacyi.

10. Ustawa państwowa (§. 44) pozostawiła ustawie krajowej swobodę orzeczenia, iż koszta komasacyi, przypadające na interesowanych, mogą im być czy to z funduszu krajowego, czy też z jakiego zakładu przy współdziałaniu kraju jako pożyczka zaliczona „pod słusznymi warunkami“ — i że taka pożyczka ma mieć pierwszeństwo hipoteczne zaraz po rządowych podatkach, a ewentualnie po zobowiązaniach wobec spółek wodnych. Ustawa szląska orzekła, iż pożyczek tych udzielać będzie fundusz krajowy, z oprocentowaniem po 4% i ze spłatą w pięciu a ewentualnie według uchwały Wydziału krajowego w więcej ratach rocznych. Przyznała też tym pożyczkom prawo politycznej egzekucyi.

Postanowienia te uważam jako słuszne a w naszych stosunkach nawet konieczne.

U nas gdzie do komasacyi trzeba będzie zachęcać i gdzie sprawa ta niewątpliwie bardzo powoli rozwijać się będzie, taki fundusz pożyczkowy komasacyjny jest niezbędny. Nie będzie on nawet — zwłaszcza w pierwszych latach — bardzo wielki, nie nałoży na kraj wielkiego ciężaru, to też może dla tem większej zachęty i ułatwienia należałoby postanowić, iż pożyczki te będą bezprocentowe.

B) Ustawa o oczyszczaniu lasów z obcych gruntów i o arondowaniu granic lasów.

Ustawa ta zawiera tylko ułatwienia w zamianie gruntów dokonywanej celem oczyszczania lasów z obcych gruntów i arondowania granic lasów — i uwalnia połączone z tem czynności od opłat i stempli.

Ustawodawstwu krajowemu nie zostawia ona żadnego pola, prócz tego, iż ustawa krajowa ma orzec o składzie krajowej komisyi dla spraw tego rodzaju. Ustawa szląska też postanowiła tylko, że krajowa komisya komasacyjna, utworzona na podstawie poprzedniej ustawy ma o tych sprawach lasowych rozstrzygać za przybraniem do swego grona c k. krajowego inspektora lasowego. Sądzę też, że i nasza ustawa powinna takie postanowienie zamieścić. Ustawa państwowa nie zawiera tu żadnego przymusu dla stron — zamiana musi być dobrowolna — ztąd też pożytku z tej ustawy tylko o tyle spodziewać się można o ile ułatwienia, ustawą tą przyznane, zachęcą posiadaczy lasów z jednej a leśnych enclaw z drugiej strony do tego, aby dobrowolnie przystępowali do układów o takie zamiany.

C) Ustawa o podziale wspólnych gruntów i regulowaniu wspólnych praw użytkowania i zarządu.

Ustawa niniejsza, która zawiera pod wielu względami postanowienia analogiczne, prawie równobrzmiące z ustawą komasacyjną ale jak wykażemy w zasadniczej kwestyi przymusu od niej znacznie się różni, — odnosi się do gruntów, co do których:

a) między byłemi dominiami a gminami albo byłymi poddanymi, tudzież między dwiema lub kilkoma gminami istnieją prawa wspólnego posiadania lub użytkowania — albo

b) które przez wszystkich lub niektórych członków gminy, członków jednej lub kilku części gminy albo agrarnych spółek skutkiem ich osobistego albo z posiadaniem gruntu połączonego wspólnictwa — albo też przez współuprawnionych na gruntach kolejno użytkowanych (Wechsel oder Wandelgründe) — wspólnie lub kolejno bywają użytkowane.

Te wspólności tedy mają być za pomocą niniejszej nstawy albo przez podział gruntów zniesione, albo też ma być co do nich ureglowane prawo użytkowania i zarządu.

Zaznaczyć zaraz należy, że w przeważnie największej liczbie wypadków — u nas przynajmniej podział ten a względnie ta regulacya będzie się odnosić do gminnych pastwisk lub lasów. To samo zaś wystarczy do ocenienia wielkiej ważności tej ustawy — wszak wiadomo jak mało skutku odnosiły dotychczas usiłowania władz nadzorczych skierowane ku temu, aby uregulować gminne pastwiska i podnieść kulturę na tych wspólnych gruntach obejmujących bardzo znaczne przestrzenie a dotąd pod względem kultury do najwyższego stopnia zaniedbanych. I właśnie dla tej ważności, tudzież z powodu zasadniczej różnicy między tą ustawą a pierwszą (komasacyjną) zamierzam co do tej ustawy zaproponować inne postępowanie aniżeli co do komasacyjnej.

Zasadnicza różnica między ustawą komasacyjną a tą, o której mowa, jest ta, że gdy ustawa komasacyjna nie zna przymusu w tem znaczeniu, iżby komasacya bez żądania stron z urzędu narzuconą i przeprowadzeną została (z wyjątkiem tylko jeżeli komasacya będzie specyalną ustawą krajową postanowiona w celu wykonania nawodnienia lub odwodnienia znaczniejszych przestrzeni) — to ustawa niniejsza pozostawia ustawodawstwu krajowemu możność postanowienia (§. 2 lit. c) czy i kiedy postępowanie podziałowe lub regulacyjne ma nastąpić z urzędu kiedy zaś dopiero na żądanie stron Jest zatem w tej ustawie dozwolony zupełny przymus — już nie tylko taki, który poddaje mniejszość woli większości, ale taki, który wszystkim regulacyę z góry narzuca. Jestto ze względu na wspominane wyżej rozległe przestrzenie gminnych pastwisk, lasów i innych gruntów sprawa arcyważna — ustawa bowiem daje możność uregulowania w całym kraju tych niesłychanie zaniedbanych przestrzeni gruntów, których pożytek dzisiaj jest prawie żaden a mógłby bardzo być podniesiony. Ale też ma ta sprawa swoją bardzo drażliwą i trudną stronę, tu bowiem w interesie kultury krajowej sięga się do praw kroci tysięcy włościan w całym kraju, praw, do których oni bardzo wielką przy-

wiązują wagę. A jakkolwiek najmniejszej nie ulega wątpliwości, że taka regulacya wyjdzie w rezultacie na korzyść uprawnionych — to jednak w obec wielkiej ilości tych uprawnionych, w obec ich wielkiej na te swoje prawa drażliwości, wreszcie w obec możności stosowania przymusu — trzeba w tej prawie postępować z największą ostrożnością.

Zachodzi tu jeszcze ta okoliczność, że stosunki, do których uregulowania niniejsza ustawa zmierza, są wszędzie, a w naszym kraju może w wyższym stopniu niż gdzieindziej bardzo różnorodne. Sposób użytkowania z pastwisk i lasów gminnych, wymiar tego użytkowania, sposób zagospodarowania etc. jest całemi okolicami a nawet i gminami odmienny. Zanim się tedy przystąpi do uchwalenia ustawy mającej te stosunki uregulować, należy je bardzo dokładnie zbadać.

Inny jeszcze wzgląd nakazuje co do tej ustawy przyjąć odmienny tryb postępowania. Ustawa komasacyjna była już kilkakrotnie przedmiotem bardzo gruntownych dochodzeń. W aktach Wydziału krajowego znalazłem obszerne opinie w sprawie komasacyjnej, udzielone Towarzystwu gospodarskiemu jeszcze przed powstaniem Wydziału krajowego, przez ludzi takich, jak ś. p Grocholski, Krzeczunowicz, Krasicki Kazimierz i inni. W Sejmie kilkakrotnie była mowa o ustawie komasacyjnej. Dochodzenia ze strony rządu w latach 1876 do 1879 były bardzo skrzętnie prowadzone przez starostów, którzy zasięgali opinii licznych obywateli. Wyniki tych dochodzeń, ujęte w cały szereg zasadniczych postanowień lub pytań zostały w roku 1879 przez Wydział krajowy rozesłane wszystkim Wydziałom powiatowym — i jak wspomniałem poprzednio, prawie przez wszystkie Wydziały powiatowe zaopiniowane. W ten sposób o potrzebie, użyteczności i zasadniczych podstawach ustawy komasacyjnej wyrobiła się w kraju pewna przeciętna opinia i kraj nie jest do niej nieprzygotowany. Można przeto już teraz do uchwalenia ustawy krajowej komasacyjnej przystąpić.

Inaczej z ustawą o podziale i uregulowaniu praw wspólnego użytkowania. Ten projekt nie był przedmiotem tak rozległych dochodzeń. Przedewszystkiem zaś nie były co do tego przedmiotu zapytywane Wydziały powiatowe, których opinia jest tu bardzo ważna. Rozchodzi się w tej zprawie przeważnie o wspólne gminne pastwiska lub lasy, stanowiące dobro gminne. Wydziały powiatowe mają nadzór nad zarządem gminnym, majątkiem i dobrem gminy. Nadzór ten w ostatnich kilku latach wykonywamy jest o wiele intenzywniej niż dawniej, kiedy go prawie wszędzie zaniedbywano. Nie podobna żeby Wydziały powiatowe — jeżeli nie wszystkie, to przynajmniej ich większość nie były się zastanawiały nad tem, w jaki sposób możnaby te prawa wspólności bez szkody dla wspólników a z pożytkiem dla kultury uregulować — nie podobna aby niektóre z nich nie próbowały z większym czy mniejszym skutkiem dokonać we własnym zakresie jeżeli nie zupełnego uregulowania to przynajmniej ulepszenia tych stosunków. Z doświadczeń tych należy skorzystać i faktyczny stan rzeczy bardzo dokładnie rozpoznać, zanim się przystąpi do ułożenia projektu ustawy krajowej, która według §. 2-go ustawy państwowej miałaby zawrzeć liczne ważne postanowienia, już nie tylko formalistyczne, ale zasadnicze, co do których ustawa państwowa ustawodawstwu krajowemu zupełnie wolną zostawiła rękę.

Z tego też powodu wnoszę, aby co do tej ustawy nie powziąć obecnie żadnych zasadniczych postanowień, ale na konferencyi, która się ma odbyć w Namiestnictwie, wnieść o przeprowadzenie przedewszystkiem bardzo dokładnych dochodzeń

Dochodzenia te dzielę na dwie części:

1. Dokładne sprawdzenie faktycznego stanu rzeczy;

2. opinia czynników miejscowych co do całej ustawy w ogóle i co do tych jej postanowień, w których ustawodawstwu krajowemu pozostawiono wolną rękę.

Sprawdzenie faktycznego stanu rzeczy powinno być dokonanem wspólnie przez Starostwa i Wydziały powiatowe z powodu, że tak jedne jak drugie władze rozporządzają już zapewne materyałami do tego przedmiotu się odnoszącymi, jak jedne tak drugie mają środki zebrania dalszych materyałów. Byłoby marnowaniem sił pracujących, gdyby każda z tych władz z osobna przeprowadzała całkowite dochodzenia co do faktycznego stanu rzeczy.

Dochodzenia te powinne obejmować następujące pytania:

1. Jakiego rodzaju grunta są w powiecie we wspólnem użytkowaniu gmin a względnie ich części lub członków gmin w §. 2. ustawy państwowej wymienionych? (role, łąki, pastwiska, lasy i t. p.);

2. podać przestrzeń każdego rodzaju tych gruntów w całym powiecie według poszczególnych gmin;

3. podać katastralny czysty dochód tych gruntów według ich rodzajów — gminami;

4. jaki jest sposób użytkowania — a mianowicie:

a) czy grunta są na wspólny rachunek zagospodarowane a względnie wydzierzawiane, a dochód z nich rozdziela się między uczestników — i w jakim stosunku?

b) czyli też uczestnicy mają sami bezpośrednio użytkować z tych gruntów?

c) czy to bezpośrednio użytkowanie odbywa się w ten sposób, iż każdemu z uczestników oddana jest do użytku przypadająca na niego część gruntu? czyli też wszyscy mają prawo n. p. na całem pastwisku paść bydło albo z całego lasu gminnego brać drzewo lub ściółkę?

d) w takim razie jaka jest podstawa wymiaru prawa użytkowania każdego z uczestników? (czy w równych częściach? — czy według przestrzeni posiadłości własnej każdego? — czy według ilości posiadanego bydła? czy w inny sposób?)

e) czy istnieje zwyczaj kolejnego co roku użytkowania z gruntów ornych, będących we wspólnem użytkowaniu?

5. czy istnieją w gminach spisane i ogłoszone przepisy co do sposobu korzystania z dobra gminnego?

6. jaki jest stan gospodarstwa na tych posiadłościach będących we wspólnem użytkowaniu?

Wyniki tych dochodzeń w każdym powiecie, zebrane i podpisane przez Starostę i Wydział powiatowy, mogłoby potem zestawić i opracować krajowe biuro statystyczne.

Drugą część pracy stanowiłoby zaopiniowanie. Kilkakrotnie już okazało się użytecznem, jeżeli w tym samym przedmiocie zbiera Namiestnictwo opinie Starostów a Wydział krajowy opinie Wydziałów powiatowych. Ten sam sposób postępowania radziłbym i tutaj zastosować.

Opinii tych należałoby zażądać co do następujących punktów:

1. czy w ogóle ustawa krajowa, o jakiej mowa, jest pożądana i obecnie na czasie?

2. czy i w jakich warunkach, grunta do których ustawa ma się odnosić, mają być między uczestników rozdzielone, kiedy zaś ma być tylko uregulowane prawo użytkowania i zarządu?

3. czy w takich wypadkach, kiedy grunta takie mają być łącznie z innemi poddane komasacyi, podział ich pomiędzy uczestników jest konieczny?

4. czy i kiedy czynność podziału a ewentualnie uregulowania ma nastąpić z urzędu — a więc w sposób przymusowy — czyli też i kiedy tylko na żądanie (prowokacyę) uczestników?

5. jeżeli podział lub regulacya następuje na żądanie stron — jakiej większości uczestników wymagać do zatwierdzenia planu?

6. w razie uregulowania prawa użytkowania i zarządu — czy zarząd ten ma być poruczony gminie, czyli też wybranemu przez uczestników zarządcy?

7. czy i według jakich zasad łącznie z podziałem lub regulacyą mają być także wykonane gospodarcze urządzenia, do porządnego trybu gospodarstwa potrzebne (drogi polowe, dojazdy, mostki, rowy etc.)?

8. jaki wpływ na tok tych spraw należy przyznać Wydziałom powiatowym i Wydziałowi krajowemu?

9. kto i w jakim stosunku ma ponosić koszta z postępowaniem podziałowem i regulacyjnem połączone?

Dopiero po zebraniu całego tego materyału i tych opinii możnaby przystąpić do ułożenia projektu ustawy. Sprawa zostanie przez to odwleczona o cały rok, ale z pewnością lepiej będzie załatwiona.

Ze względu wreszcie, że powyższy kwestyonaryusz został tylko s a l v a r e d a c t i o n e naszkicowany, należałoby jego redakcyę poruczyć ściślejszej mięszanej komisyi.

We Lwowie, dnia 16. września 1891.

Romanowicz.

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego l. 79.548/97.

Protokół

obrad ankiety, zwołanej w celu ułożenia projektu ustaw krajowych o komasacyi gruntów rolnych, dzieleniu gruntów wspólnych i uwolnienia lasów od gruntów obcych.

We Lwowie dnia 22. września 1891.

Przewodniczył obradom Jego Ekscelencya JWny hr. Namiestnik
W obradach wzięli udział:

ze strony c. k. Namiestnictwa:

JWny. Radca dworu Włodzimierz hr. Łoś, Wny. krajowy Inspektor lasów Antoni Góralczyk.

ze strony Wydziału krajowego, członkowie tegoż:

Wny. Edward Jędrzejowicz, Wny. Tadeusz Romanowicz

ze strony c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego:

Wny Dor. Piotr Gross,

ze strony głównego zarządu kółek rolniczych:

Wny. Dor. Herman Czecz.

Gdy po ogłoszeniu ustaw państwowych z dnia 7. czerwca 1883 D. p. p. Nr. 92, 93 i 94 o komasacyi gruntów rolnych, uwolnienie lasów od gruntów obcych i dzieleniu gruntów wspólnych Sejm w uchwale z dnia 14. stycznia 1887 oświadczył się za potrzebą rychłego wprowadzenia w życie tych ustaw, poleciło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 9. czerwca 1887 l 1926 wniesione w sejmie szląskim rządowe projekty ustaw krajowych wziąć za podstawę obrad ankiety złożonej z reprezentantów Wydziału krajowego tudzież towarzystw rolniczych i leśnych, której zadaniem byłoby objawić zdanie co do projektu takichże ustaw dla Galicyi. Z powodu zaszłych wątpliwości, czy ówczesna pora była stosowna do wprowadzenia w życie ustaw komasacyjnych, odroczono rozpoczęcie obrad a w myśl podjęcia ich na nowo powziął Jego Ekscelencya Pan Namiestnik w roku 1891, na co się też Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zgodziło.

Dzień obrad ankiety wyznaczono na 22. września 1891 i zaproszono do uczestnictwa reprezentantów Wydziału krajowego, c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego, Towarzystwa rolniczego krakowskiego, towarzystwa leśnego galicyjskiego i głównego zarządu kółek rolniczych, przeznaczając uchwalone już przez sejm szląski i sankcyonowane krajowe ustawy o komasacyi za podstawę obrad.

Z pomiędzy zaproszonych nie wzięli udziału w obradach ankiety Dor. Tadeusz Pilat ze strony galic. Towarzystwa gospodarskiego, p. Adam Jędrzejowicz ze strony Towarzystwa rolniczego krakowskiego tudzież pp. Władysław Tyniecki i Dor Godzimir Małachowski ze strony galic. Towarzystwa leśnego.

Po zagajeniu obrad przez przewodniczącego Jego Ekscelencyę hr. Namiestnika, wyłuszczył c. k. Radca dworu Hrabia Łoś przebieg sprawy, poczem Dor. Gross zażądał zawezwania do udziału w obradach reprezentantów stanu sędziowskiego, motywując ten wniosek tem, że w odnośnych ustawach zawarte są bardzo ważne postanowienia z prawa cywilnego i że potrzeba wysłuchać opinii sędziów w sprawie, w której oni także powołani będą decydować. Po wyjaśnieniu, że odnośne postanowienia z prawa cywilnego wyjęte są z ustaw państwowych i z tego powodu zmianie uledz nie mogą, wnioskodawca odstąpił od tego wniosku.

W imieniu Wydziału krajowego zabrał głos p. Romanowicz, a stwierdziwszy raz jeszcze potrzebę wprowadzenia w życie ustaw o komasacyi, jakkolwiek nie obiecuje sobie rychłego z nich pożytku i zgodziwszy się na przyjęcie krajowych ustaw szląskich za podstawę obrad, wyraził wątpliwości pod względem wprowadzenia w życie ustawy o dzieleniu gruntów wspólnych, wskazując na trudności, wynikające z różnorodności stanu faktycznego, który nietylko w Galicyi wschodniej a zachodniej, lecz w pojedyńczych okolicach jednej i drugiej części kraju a nawet w pojedyńczych gminach inaczej się przedstawia.

Grunta te są przeważnie dobrem gminnem, uzyskanem w wielkiej części w zamian za zniesione służebności gruntowe. Z uwagi na zachodącą potrzebę zbadania tych stosunków faktycznych wniósł przeto, by przeprowadzić dyskusyę tylko nad projektem ustaw o komasacyi gruntów rolnych i o uwolnieniu lasów od gruntów obcych, a dyskusyę nad projektem ustawy o dzieleniu gruntów wspólnych odroczyć aż do zebrania dat o stosunkach faktycznych, i wysłuchania opinii starostw i wydziałów powiatowych, którym rozesłać należy stosowny kwestyonaryusz. Po dłuższej dyskusyi, w której wzięli udział p. Czecz podnosząc związek pomiędzy ustawą o komasacyi a ustawą o niepodzielności spadków włościańskich, p. Jędrzejowicz popierając wniosek p. Romanowicza, pp. Dor. Gross i hr. Łoś i po zreasumowaniu dyskusyi przez przewodniczącego Jego Ekscelencyę hr. Namiestnika, przyjęto wniosek p. Romanowicza i powierzono pp. hr. Łosiowi i Romaniczowi ułożenie kwestyonanaryusza dla Starostw i Wydziałów powiatowych. Następnie przystąpiono do dyskusyi szczegółowej nad projektem ustawy o komasacyi gruntów rolnych, biorąc jednak tylko te ustępy i §§. pod obrady, co do których członkowie ankiety zgłosili wnioski odmienne od postanowień krajowej ustawy szląskiej.

Przeprowadziwszy dyskusyę, postanowiono w projekcie ustawy krajowej dla Galicyi przyjąć następujące zmiany:

w §. 3 ustępie 9 do gruntów, wyjętych od komasacyi wyraźnie także zaliczyć grunta, zajęte pod eksploatacyę nafty;

w §. 21 zastrzedz nominacyą referenta krajowej komisyi tudzież nominacyą komisarzy lokalnych Namiestnikowi, a nominacyę członków komisyi ze stanu sędziowskiego Prezydentowi wyższego Sądu krajowego we Lwowie;

w §. 67 przedłużyć termin obowiązujący mniejszości, która żąda postępowania komasacyjnego, do dwóch lat;

w §. 71 zamieścić postanowienie, że do wydziału interesowanych należeć mają także przełożeni obszarów dworskich;

a w §. 72 że w razie niezgodności zapatrywań komisarza lokalnego z zapatrywaniami wydziału zasięgnąć należy rozstrzygnięcia komisyi krajowej;

w §. 83 zamieścić postanowienie, że zarzuty przeciw oszacowaniu czyli wypośrodkowaniu wartości gruntów na podstawie planu bonifikacyjnego i zaklasowania należy rozstrzygnąć w toku instancyi przed przystąpieniem do wypracowania planu komasacyjnego;

w §. 96 zamieścić postanowienie, że wydanie rozporządzeń wykonawczych nastąpi po wysłuchaniu Wydziału krajowego;

w §. 111 zamieścić postanowienie, że tak zwany reces należy ułożyć i rozstrzygnąć wraz z planem komasacyjnym, a gdyby to w pewnych wypadkach z ważnych powodów było niemożliwem, aby go przynajmniej nie dzielić na dwie części, lecz w jedną ułożyć całość;

wreszcie do §§. 73 i 109 postanowiono zasadę, że płace sił technicznych mających być pomocnemi komisarzowi miejscowemu i koszta znawców powinien pokrywać fundusz krajowy.

Po dłuższej dyskusyi o stanowisku właścicieli obszarów dworskich w obec właścicieli gruntów rustykalnych pod względem komasacyi uchwalono nie wprowadzać żadnej zmiany w unormowanym w §. 37. ustawy państwowej sposobie liczenia większości interesowanych.

Dyskusyę nad §§. 8, 9 i 10 jako będącymi w związku z ustawą o dzieleniu gruntów wspólnych odroczono aż do podjęcia rozpraw nad tą ustawą.

Następnie przyjęto bez dyskusyi projekt ustawy o uwolnieniu lasów od gruntów obcych w brzmieniu ustawy szląskiej, poczem zamknięto obrady.

Alegat 3. do sprawozdania Wydziału krajowego l. 79.548/97.

Protokół

obrad ankiety zwołanej w celu ułożenia projektu ustawy krajowej o dzieleniu gruntów wspólnych.

Lwów, dnia 12. maja 1896.

Przewodniczył obradom: J. E. Książe Namiestnik.

W obradach wzięli udział:

ze strony c. k. Namiestnictwa:

JW. Radca Dworu Włodzimierz hr. Łoś, W. Radca Namiestnictwa Dr. Juliusz Kleeberg, jako referent, W. Krajowy Inspektor lasów Antoni Goralczyk,

ze strony Wydziału krajowego, członkowie tegoż:

W. Edward Jędrzejowicz, W. Tadeusz Romanowicz,

ze strony c. k. galic Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie:

W. Mieczysław Onyszkiewicz,

ze strony c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie;

W. Dr. Adam Jordan, W. Prof. Dr. Juliusz Leo,

ze strony głównego Zarządu kółek rolniczych.

W. Bolesław Augustynowicz,

ze strony galic. Towarzystwa leśnego Lwowie:

W. Dr. Godzimr Małachowski, Adwokat krajowy, W. Alfred Rosenberg, c. k. nadzorca lasów i dóbr skarbowych, W. Jan Ligmon, Dyrektor lasów.

Protokół prowadzi c. k. Komisarz powiatowy, Henryk hr. Morstin.

J. E. Książe Namiestnik powitał zebranych członków ankiety i zagaił obrady, poczem udzielił głosu c. k. Radcy Namiestnictwa Dr. Kleebergowi jako referentowi.

C. k. Radca Namiestnictwa Dr. Kleeberg przedstawił dotychczasowy przebieg sprawy, a mianowicie wynik ankiety odbytej dnia 22. września 1891 oraz wynik wydanych zarządzeń celem zebrania dat potrzebnych do przeprowadzenia dyskusyi nad ustawą o dzieleniu gruntów wspólnych.

Następnie zabrał głos Dr. Małachowski imieniem Towarzystwa leśnego, a godząc się na przeprowadzenie dyskusyi nad projektem ustawy o dzieleniu gruntów wspólnie używanych, prosi o reasumcyą dyskusyi nad ustawą o uwolnieniu gruntów leśnych od enklaw po nadejściu odpowiedzi na kwestyonarysz, który Towarzystwo lasowe rozesłało. Po przeprowadzonej dyskusyi uchwalono, by Towarzystwo leśne opinię swą w tym względzie nadesłało Namiestnictwu, które według własnej oceny zwoła ponowną ankietę, albo też tę opinię dodatkowo przedłoży Ministerstwu rolnictwa.

Przystępując do dyskusyi nad ustawą o dzieleniu gruntów wspólnych, p. Romanowicz wyraża życzenie, by skodyfikowane projekta tych ustaw, przed przedłożeniem ich Ministerstwu, Namiestnictwou dzieliło Wydziałowi krajowemu do zaopiniowania. C. k. Radca Dworu hr. Łoś wyjaśnia, że Namiestnictwo nie jest upoważnione do wypracowania projektu tych ustaw, lecz Ministerstwo rolnictwa zastrzegło sobie przedłożenie projektu rządowego, przyczem o ile to będzie możliwem, uwzględni życzenia wyrażone przy obradach ankiety; nie przeszkadza to jednak, aby Ministerstwu zakomunikować życzenia Wydziału krajowego, by wypracowany projekt ustawy przed uzyskaniem Najwyższego upoważnienia do wniesienia w Sejmie, udzielony był Wydziałowi krajowemu do przejrzenia.

Następnie przystąpiono do dyskusyi nad ustawą o dzieleniu gruntów wspólnych. Po przemówieniach kilku członków ankiety J. E. Książę Namiestnik zauważył, że dyskusya powinna się głównie toczyć nad tem, kto ma prowokować podział i nad oznaczeniem kwalifikowanej większości uczestników do uskutecznienia prowokacyi.

Prof. Dr. Leo przedstawia, że podziały wspólnych gruntów mogą zachodzić w trzech wypadkach, mianowicie: między dwoma gminami, 2) między gminą a obszarem dworskim i 3) co najczęściej będzie zachodzić, podział gminnego pastwiska między poszczególnione grupy mieszkańców (tak zw. przysiółki). Pierwsze dwa wypadki potrzeby podziału tylko wyjątkowo będą zachodzić, i zgadza się ze zdaniem p. Romanowicza, aby w tych razach podział był koniecznie z urzędu przeprowadzony; co się tyczy podziału między przysiółki, byłby za podziałem, przezcoby utrzymano faktycznie istniejące stosunki, jednakowoż czasem utrzymanie wspólności byłoby wskazanem a pod tym względem Wydziały powiatowe miałyby wydawać opinie, czy dzielenie jest wskazane ze względu na podniesienie kultury. Prof. Dr. Leo proponuje prowadzić dyskusyę najprzód nad kwestyą „dzielić czy nie dzielić“ a potem nad postanowieniami o prowokacyi.

W dalszej dyskusyi w tym przedmiocie wzięli udział: Dr. Małachowski, P. Jędrzejowicz, Dr. Jordan, P. Romanowicz, P. Onyszkiewicz, Dr. Leo i Dr. Kleeberg, poczem uchwalono: 1) że w wypadkach podziału gruntu wspólnego między obszarem dworskim a gminą i między dwoma gminami, prowokacya zgodnie z postanowieniami ustępów 1 i 2 § 5 ustawy szląskiej, ma wychodzić od stron lub Rad gminnych, względnie od Wydziału powiatowego w zastępstwie gmin;

2) co do podziału gruntów wspólnie użytkowanych między poszczególnione grupy mieszkańców gminy (np. przysiółki), to podział ma przyjść do skutku na żądanie bądź gminy bądź poszczególnionych grup mieszkańców gminy, jeżeli według opinii Wydziału powiatowego nie stoją temu na przeszkodzie względy na regulacyę kultury.

Co do podziału szczegółowego (Specialtheilung) przyjęto jako zasadę, że należy podział taki o ile możności utrudnić i że lasy gminne oraz pastwiska (Hutweiden) będące dobrem lub majątkiem gminnym, z reguły nie mają być dzielone tylko regulowane, a wyjątkowo tylko wtedy można zezwolić na podział małej cząstki, jeżeli zmiana kultury dla dobra gminnego jest pożądaną a podział będzie korzystny dla uczestników.

Tu obejmuje przewodnictwo J. W. Radca Dworu hr. Łoś.

W dalszym ciądu dyskusyi uchwalono jeszcze do §. 6 ustawy szląskiej, że podział spółek prywatnych nastąpić ma albo na żądanie przynajmniej połowy uczestników, których użytkowanie przedstawia więcej jak połowę wartości użytkowej wspólnego gruntu albo też bez względu na wartość na żądanie większości dwóch trzecich uczestników, jeżeli się to zgadza z ich korzyścią i nie sprzeciwia się względom publicznym.

Co do zasad regulacyi użytkowania (§. 10 i następne ustawy szląskiej) uchwalono po dyskusyi, aby znacznie rozszerzyć ingerencyę Wydziałów powiatowych na sprawy zarządu dobra gminnego i żądać równocześnie odpowiedniej zmiany §. 68 ustawy gminnej.

Na tem przerwano obrady o 2-giej popołudniu a rozpoczęto je napowrót o godzinie 4 tej.

W dalszym ciągu dyskusyi uchwalono do §. 33 ustawy szląskiej, aby delegał Wydziału krajowego do komisyi lokalnej dla zapewnienia mu większej powagi byt, tak jak dla Szlązka jest ustanowione, mianowany przez Wydział krajowy a nie przez Wydział powiatowy.

Do §. 37 ustęp 1 ustawy szląskiej uchwalono dodać w nawiasie, że komisarz lokalny ma z urzędu przesłuchać Zwierzchność gminną, a także („przełożonego obszaru dworskiego“).

Co do postanowienia §. 59 ustawy szląskiej względem wyboru zarządcy, wywiązała się obszerniejsza dyskusya, przyczem Dr. Małachowski podniósł, że uszykowanie poszczególnych ustępów tego paragrafu jest wadliwe i stąd pochodzi pewna niejasność co do postanowień, jakiemu i czyjemu orzeczeniu przegłosowani uczestnicy winni się poddać. C. k. Radca Dworu zwrócił uwagę na to, że według brzmienia tego paragrafu, przepisy odnośne mają być właśnie unormowane w osobnym statucie (Verwaltungsstatut), w obec czego uchwalono, że należałoby zmienić postanowienia

tego paragrafu ustawy szląskiej w ten sposób, że uczestnicy mają przedstawić do zatwierdzenia Wydziału powiatowego wybranego przez siebie zarządcę; jeżeli zaś Wydział powiatowy nie zatwierdzi przedstawionego zarządcy a uczestnicy innego nie wybiorą albo przedstawią znowu nieodpowiedniego, to zamianuje zarządcę Wydział krajowy na przedstawienie Wydziału powiatowego; o ile chodzi o lasy, zarządca ma być ustanowiony zawsze w porozumieniu z Wydziałem krajowym Postanowienie to ma się odnosić tak do dobra gminnego jak i do spółek prywatnych, o ile interes publiczny i ekonomiczny tego wymaga.

Co do recesu (§. 68 ustawy szląskiej) zaznacza Radca Dr. Kleeberg, że przy ankiecie w r. 1891 przy sposobności obrad nad ustawą komasacyjną zapadła już uchwała, aby reces był ułożony tylko w jednej części równocześnie z planem i że nie należy dzielić go na dwie części. Dr. Małachowski zaznacza, by przedstawić Ministerstwu, aby zamiast wyrazu „reces“, który w terminologii prawniczej ma zupełnie inne znaczenie, użyć innego odpowiedniejszego wyrazu, albo słowo to, umieszczone w nawiasie zupełnie opuścić.

W końcu wywiązała się dyskusya nad kwestyą pokrycia kosztów podziału i regulacyi. Pp. Dr. Leo, Dr. Małachowski, Dr. Jordan i Dr. Kleeberg proponowali, aby płace sił tethnicznych mających być pomocnemi komisarzowi miejscowemu i koszta znawców podobnie jak to uchwalono przy ustawie o komasacyi gruntów, ponosił fundusz krajowy; p. Jędrzejowicz imieniem Wydziału krajowego oświadczył jednak, że na to zgodzić się nie może, ponieważ postanowienie takie zbytnio obciążałoby fundusz krajowy, zwłaszcza że regulacya leży głównie w interesie właścicieli i gmin często zamożniejszych — i przemawiał za zatrzymaniem odnośnych postanowień ustawy szląskiej. Na wniosek Dr. Małachowskiego uchwalono zatrzymać postanowienia ustawy szląskiej z tem, że ankieta uznaje wprawdzie, że Wydział krajowy powinien mieć prawo żądania zwrotu kosztów od interesentów, ale że wolno mu też w wypadkach gdy chodzi o niezamożnych uczestników lub uboższe gminy, nie żądać zwrotu kosztów.

Na tem obrady zakończono, poczem Dr. Małachowski imieniem Towarzystwa leśnego prosi o udzielenie odpisów protokołów ankiety z roku 1891 i dzisiejszej, a c. k. Radca Dworu hr. Łoś prosi Dr. Małachowskiego o przedłożenie na piśmie wniosków ułożonych na podstawie wyniku nadesłanych kwestyonaryuszy co do uwolnienia lasów z enklaw, które wnioski dodatkowo Ministerstwu rolnictwa przedłożone zostaną.

Sanguszko mp.
c. k. Namiestnik

Łoś mp.
c. k. Radca Dworu.

Dr. Juliusz Kleeberg mp.
c. k. Radca Namiestnictwa.

Morstyn mp.
c. k. Komisarz powiatowy,
prowadzący protokół.

Alegat 4. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 79.548/97.

Ustawa

z dnia . . . . . o komasacyi gruntów rolnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam na podstawie zawartych w ustawie państwowej z 7. czerwca 1883 Nr. 92. Dz. p. p. postanowień o komasacyi gruntów rolnych, co następuje.

Rozdział pierwszy.

O komasacyi w ogólności.

§. 1.

Celem skuteczniejszego zagospodarowania mogą być grunta rolne pewnego oznaczonego obszaru przy współudziale władzy poddane komasacyi a to stosownie do przepisów niniejszej ustawy i zarządzeń, które na jej podstawie wydane będą.

Grunta, które stosownie do niniejszej ustawy były już komasowane, mogą wbrew woli posiadacza uledz ponownie komasacyi tylko wtedy, gdy to postanowionem zostanie ustawą krajową w celu odpowiedniejszego przeprowadzenia osuszenia lub nawodnienia znaczniejszych obszarów (§. 1. ustawy państwowej).

§. 2.

Za grunta rolne w rozumieniu ustępu pierwszego §. 1. należy uważać:

1. Role, łąki, pastwiska, ogrody w polu, chmielarnie, miedze i trawniki, bez różnicy, czy na tych gruntach są zasadzone drzewa lub nie;

2. Drogi, przegony (drogi dla przepędu bydła) rowy i nieużytki.

Na równi z gruntami rolnymi należy nadto w rozumieniu niniejszej ustawy uważać:

3. Odosobnione parcele leśne, zarośla, kępy, albo parcele przeznaczone do zalesienia, które bądź to położone są między gruntami wymienionymi pod 1. i 2. bądź też między nie wchodzą, wszakże o tyle, o ile trwałe użycie tych parcel na inne cele, aniżeli na kulturę leśną jest w interesie publicznym dopuszczalnem, a wciągnięcie tychże do komasacyi może komasacyę ułatwić, lub jej przynajmniej nie utrudni.

§. 3.

Grunta, które do wymienionych w §. 2. kategoryi nie należą, albo też wprawdzie do nich należą, ale z powodu swego szczególnego położenia lub właściwości mają taką wartość gospodarczą, że jej przez odstąpienie innego gruntu wynagrodzić nie można, nie mogą być włączone do komasacyi wbrew woli posiadacza wyjąwszy wypadku w ustępie drugim §. 1. przewidzianego.

Do takich gruntów zalicza się przedewszystkiem:

1. grunta, które z powodu swojego położenia uważa się za place budowlane albo za otoczenie pomników, lub grobów rodzinnych;

2. ogrody domowe i parki;

3. grunta otoczone murem na zaprawie wapiennej;

4. grunta przeznaczone głównie na uprawę wina lub owoców;

5. chmielarnie, które istnieją przynajmniej trzy lata i zajmują co najmniej pół hektara zwartej powierzchni;

6. lasy, które nie podpadają pod postanowienia §. 2. l. 3.;

7. kopalnie żwiru, szutru, gliny, marglu i piasku, łomy kamienia, wapna i łupku, pokłady torfu i gipsu, o ile te kopalnie, łomy i pokłady są w użytkowaniu;

8. grunta, na których znajdują się źródła mineralne, o ile tych gruntów potrzeba do odpowiedniego użytkowania źródeł, niemniej te grunta, które czasowo lub stale znajdują się pod wodami stojącemi, służącemi do hodowli ryb, do celów przemysłowych, albo też mającemi dla gospodarstwa domowego osobliwą wartość;

9. grunta, które jako warpiska (hałdy) lub jako place składowe albo też w inny sposób służyć mają dla technicznego ruchu górnictwa lub innego zakładu przemysłowego, albo też dla eksploatacyi nafty (§. 1. ustawy z 17. grudnia 1834 Nr. 35. Dz. u. kr. z r. 1886

§. 4.

Grunta, które wskutek swego położenia narażone są na osobliwe szkody, albo na których ciężą takie ciężary, które w rzeczy samej utrudniają komasacyę, mogą być wyłączone od komasacyi chociażby nawet należały do kategoryi gruntów w §. 2. wyszczególnionych lub chociażby mogły być wciągnięte do komasacyi na podstawie danego po myśli §. 3. zezwolenia posiadacza.

Do takich gruntów należy przedewszystkiem zaliczyć te, które w porównaniu z innymi gruntami obszaru komasacyjnego są narażone na znacznie większe niebezpieczeństwo, uszkodzenia przez zasypanie, usuwanie się, odrywanie brzegów lub przez wylewy, albo na których ciężą znacznie wysokie lub co do wartości trudno dające się oznaczyć ciężary realne.

§. 5.

Obszar, na który ma się rozciągać komasacya (ustęp pierwszy §. 1.), musi się składać albo

1. z całej gminy katastralnej, albo

2. z jednego lub kilku łanów należących do jednej lub kilku gmin katastralnych, które albo są oddzielone naturalnemi lub sztucznemi granicami, jako to: gościńcami, drogami lub torami kolejowemi, lasami, winnicami lub innymi gruntami niepodpadającymi w myśl §. 3. komasacyi; albo też które wskutek zagospodarowania przedstawiają się jako samoistny obszar skutkiem tego, że należą do gospodarstw w jednej miejscowości położonych. W obu jednak powyższych wypadkach zachodzić musi warunek, iż z takiej ograniczonej komasacyi można się przecież spodziewać wydatnych korzyści dla kultury krajowej, i że przez to nie zostanie udaremniona możliwa w przyszłości rozleglejsza komasacya, któraby przyniosła prawdopodobnie jeszcze znaczniejsze korzyści.

§. 6.

W obrębie obszaru komasacyjnego, oznaczonego według §. 5. mają być przedmiotem komasacyi wszystkie te grunta, które należą do kategoryi podanych w §. 2., albo też, o ile podpadają pod postanowienia §. 3., które za zezwoleniem posiadaczy wciągnięte zostają do komasacyi.

Od komasacyi zostają wyłączone tylko te grunta obszaru komasacyjnego, które nie należą do żadnej kategoryi oznaczonej w §. 2. następnie te, których posiadacze nie udzielili wymaganego w §. 3. zezwolenia, a w końcu te, które na podstawie §. 4. są wyłączone.

§ 7.

Wyjątkowo poza granice oznaczonego w §. 5. obszaru komasacyjnego, względnie przy rozszerzeniu tegoż obszaru, mogą być wciągnięte do komasacyi:

1. grunta sąsiednie, których posiadacze żądają wciągnięcia, jeżeli to komasacyę ułatwia, albo przynajmniej jej nie utrudnia;

2. sąsiednie grunta rolnicze (§. 2.) nawet wbrew woli posiadaczy, o ile włączenie takich gruntów pożądanem jest do uzyskania stosownego odgraniczenia gruntów przeznaczonych do wymiany albo do stosownego założenia urządzeń gospodarczych (§. 10).

§. 8.

Jeżeli między gruntami, które mają stanowić przedmiot komasacyi, znajdują się takie, co do których albo

a) istnieje wspólne posiadanie lub prawo wspólnego użytkowania między byłą zwierzchnością a gminą albo byłymi poddanymi, jakoteż między dwoma lub więcej gminami, albo

b) które są w wspólnem lub kolejnem użytkowaniu czy to wszystkich lub niektórych członków jednej gminy, czy też jednej lub kilku części gmin, sąsiadów, albo spółek gospodarczych a to wskutek ich osobistej lub z posiadaniem połączonej wspólności;

w takim razie, o ile nie ma zastosowania postanowienie następnego §. 9., musi nastąpić zniesienie praw wspólnego posiadania i użytkowania tych gruntów, przez połączyć się mający z komasacyą podział właśnie tych gruntów, względnie przez odpowiedne uwzględnienie praw poszczególnionych uczestników przy zbadaniu i oznaczeniu wynagrodzenia mającego na nich przypaść w komasacyi.

Prawa poszczególnionych uczestników należy oznaczyć podług postanowień ustawy krajowej z dnia . . . . . Nr. . . . Dz. u. kr. o dzieleniu wspólnych gruntów i regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu.

§. 9.

Jeżeli między wymienionymi w §. 8. gruntami znajdują się lasy, które w myśl §. 3. wciągnięte zostały do komasacyi za zezwoleniem posiadaczów, w takim razie podział może mieć miejsce tylko o tyle, o ile to nie stanie na przeszkodzie zwykłej kulturze i odpowiedniemu zagospodarowaniu pojedynczych części. Gdyby i nadal pozostać miała wspólność dla poszczególnych części — muszą być odnośne stosunki uregulowane według postanowień ustawy krajowej, w ostatnim ustępie §. 8. powołanej.

Co do gruntów innego rodzaju kultury może być całkowite lub częściowe utrzymanie wspólności, jako wyjątek od reguły §. 8. tylko wtedy dozwolone, jeżeli za tem przemawiają szczególne względy gospodarcze.

Jednak także i w tym wypadku ma być przeprowadzoną regulacya według powołanej ustawy.

§. 10.

Z komasacyą musi być połączonem wykonanie wszystkich tych wspólnych urządzeń, które są niezbędne w tym celu, aby grunta otrzymane w zamian miały ile możności wolny od służebności dostęp i ażeby przydatne były do odpowiedniego użytku gospodarczego. W szczególności wykonanem być musi założenie względnie przełożenie lub uregulowanie dróg, rowów, potoków i mostów. Osobom bezpośrednio w komasacyi nie interesowanym przysługuje przeciw tego rodzaju zarządzeniom prawo wniesienia zarzutów tylko w takim wypadku, gdyby stąd wyniknąć dla nich miała znaczna szkoda.

Bliższe postanowienia co do tych urządzeń zawarte są w części III. rozdziału drugiego.

§. 11.

Niepolegające na służebnościach prawo wspólnego wypasania bydła na gruntach włączonych do komasacyi może być wykonywane po objęciu gruntów wymienionych już tylko za zezwoleniem posiadaczy tych gruntów, nie naruszając przez to utrzymanego i uregulowanego w myśl 2. ust. § 9. prawa pasania na wspólnych gruntach.

§. 12.

Prawa zabezpieczone na rzecz osób trzecich na gruncie do wymiany przeznaczonym, zostaną przeniesione na grunt wymieniony bez opłaty należytości prawnych, jeżeli równocześnie z przeniesieniem nie będzie zaintabulowaną ani zmiana w osobie uprawnionego ani też zmiana w rozciągłości prawa.

Przeniesienia majątku lub nabycia praw na podstawie planu komasacyjnego wolne są od opłaty należytości w przeciągu 15-letniego okresu, licząc od dnia, z którym niniejsza ustawa wejdzie w życie. (§. 4. ustawy państwowej).

§. 13.

Wszelkie podania, protokoły, załączniki, dokumenty prawne, oświadczenia, wypisy aktów, orzeczenia, ugody, uwierzytelnienia i widymaty są w postępowaniu komasacyjnem, o ile z nich nie robi się innego użytku, wolne od stempli i bezpośrednich należytości. Potrzebne do tego postępowania odbitki map katastralnych będą wydawane za opłatą połowy taksy (§. 5. ust. państw.).

Rozdział drugi.

I. O władzach dla spraw komasacyi.

§. 14.

Dla spraw komasacyjnych są właściwymi:

a) Zaprzysiężeni komisarze miejscowi,

b) Komisya krajowa przy krajowej władzy politycznej,

c) Komisya ministeryalna przy ministerstwie rolnictwa.

Gdzie w ustawie niniejszej jest mowa o władzach bez bliższego oznaczenia, rozumieć należy władze wyżej wymienione (§. 6. u. p.).

§. 15.

Właściwość tych władz od chwili ogłoszenia w urzędowej gazecie krajowej, przewidzianego w §. 69, względnie w § 96. niniejszej ustawy, rozciąga się do przeprowadzenia rozpraw i wydania orzeczeń co do wszystkich faktycznych i prawnych stosunków, które przy przeprowadzeniu komasacyi nie mogą pozostać w dotychczasowym stanie, i wyklucza od dnia powyższego ogłoszenia właściwość tych władz, do których ustawowego zakresu działania należą te sprawy wówczas, kiedy nie idzie o komasacyę.

Wyjątek stanowią spory o własność lub posiadanie gruntów włączonych do postępowania komasacyjnego, które nawet po tem ogłoszeniu należą przed sędziego zwyczajnego; dalej:

sprawy, które dotyczą kolei żelaznych lub dróg publicznych i które uregulowane są ustawą budowlaną, o ile w tego rodzaju sprawach po wszelkie potrzebne rozstrzygnięcia lub zarządzenia także po wydaniu owego ogłoszenia udawać się należy do tych władz, do których ustawowego zakresu należą (§. 7. ust. p.).

§. 16.

Jeżeli spory, w sposób przewidziany w §. 15., ustęp 1., z komasacyą w związku zostające, już przed wspomnianem tamże ogło-

szeniem wytoczone zostały przed sędzią zwyczajnym, ogłoszenie to nie narusza uzasadnionej w taki sposób kompetencyi. Jednakże tego rodzaju spory, o ile do nich nie ma zastosowania procedura cywilna w myśl art. XLVII. ustawy wprowadczej (ustawa z 1. sierpnia 1895. Nr. 112 Dz. p. p.) mają być od dnia powyższego ogłoszenia dalej prowadzone według przepisów o postępowaniu sumarycznem, wyjąwszy, gdyby przez to nabyte już przez jedną lub drugą stronę sporną prawo formalne miało doznać uszczerbku (§. 8. ust. p.).

§. 17.

Jeżeli grunta kategoryi w §. 8. wymienionej włączone zostały do komasacyi, to i w tym razie władze w §. 14. wymienione są właściwemi także co do podziału tych gruntów, względnie co do uregulowania wspólnych praw użytkowania i zarządu tych części gruntów, które mają pozostać niepodzielonemi, a to według postanowień ustawy krajowej z dnia . . . . . .

Władze te, z wyjątkami wynikającymi z ustępu drugiego i trzeciego §. 15., są właściwemi także co do wszystkich kwestyi, które pozostają w związku z założeniem w §. 10 wymienionych urządzeń gospodarczych, jakoteż z uregulowaniem ich przyszłego utrzymania.

Są one w końcu właściwemi i w tych sprawach, które w celach komasacyi wymagają orzeczenia pod względem prawa leśnego.

Przy tem przepisy prawa wodnego, względnie przepisy leśne o tyle wejdą w zastosowanie, o ile ustawa niniejsza w pierwszym ustępie powołana nie zawiera odmiennych postanowień.

§. 18.

Dochodzenie spornych żądań stron należy do komisarza miejscowego, rozstrzygnięcie do komisyi krajowej, z prawem odwołania się do komisyi ministeryalnej.

Komisye te mają orzekać według postanowień odnośnych ustaw, przyczem po dokładnem ocenieniu całej treści rozprawy, nie krępując się żadnemi prawidłami dowodowemi, osądzą, czy jakie faktyczne twierdzenie uznane ma być za prawdziwe lub nie.

Okoliczności, które na ich przekonanie wywarły wpływ decydujący, przytoczą w uzasadnieniu swoich orzeczeń (§. 9. u. p.).

§. 19.

Komisarzy miejscowych mianuje namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym, z pomiędzy osób ukwalifikowanych do urzędu sędziowskiego lub politycznej administracyi, do prawno administracyjnej służby przy zarządzie lasów państwowych i dóbr funduszowych, do adwokatury lub notaryatu i obznajmionych ze stosunkami rolniczymi albo też z pomiędzy teoretycznie i praktycznie wykształconych rolników lub leśników, którzy udowodnią znajomość ustaw i przepisów odnoszących się do komasacyi i w związku z nią będących.

Komisarze miejscowi, którzy już jako urzędnicy państwowi nie złożyli przysięgi służbowej, zostaną zaprzysiężeni dla poruczonej im czynności i mają odnośnie do tej czynności prawa i obowiązki zaprzysiężonych urzędników.

Komisya krajowa przeznacza mianowanych komisarzy miejscowych do poszczególnych przeprowadzić się mających komasacyi. W trudniejszych wypadkach mogą być dla prawnych i ekonomicznych spraw komasacyi wyznaczeni osobni komisarze miejscowi i jednemu z nich poruczy się kierownictwo.

§. 20.

Komisya krajowa przy politycznej władzy krajowej składa się z namiestnika albo jego zastępcy jako przewodniczącego, referenta, trzech członków ze stanu sędziowskiego i z delegata Wydziału krajowego.

W wypadkach, w §. 23. przewidzianych, komisya krajowa zwiększoną zostanie o jednego członka ze stanu sędziowskiego.

Przewodniczący głosuje także, a przy równości głosów ten wniosek staje się uchwałą, do którego on się przyłącza.

§. 21.

Zastępcę przewodniczącego wyznacza namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym, z pośród członków Wydziału krajowego, referenta zaś sam namiestnik. Członków ze stanu sędziowskiego wyznacza prezydent wyższego sądu krajowego we Lwowie. Delegata Wydziału krajowego mianuje Wydział krajowy i to nie koniecznie z pośród swego grona. W ten sam sposób ustanowieni zostaną: drugi zastępca przewodniczącego, zastępca referenta, zastępca delegata Wydziału krajowego, wreszcie w odpowiedniej liczbie zastępcy członków ze stanu sędziowskiego.

Zastępca przewodniczącego zostanie zaproszonym na każde posiedzenie, a głosuje tylko w razie nieobecności namiestnika.

§. 22.

Składu komisyi ministeryalnej dokonywa przy zachowaniu przepisów §. 23. (§. 10. ustawy państ.) minister rolnictwa w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych i ministrem sprawiedliwości.

§. 23.

Zarówno komisya krajowa jak komisya ministeryalna wydają swoje orzeczenia na posiedzeniach gremialnych większością głosów; połowa uprawnionych do głosowania członków tych komisyi musi należeć do stanu sędziowskiego. Jeżeli jednak złożona w ten sposób komisya ma rozstrzygać spory, dla których oprócz wypadku komasacyi byłyby właściwymi sądy zwyczajne, natenczas należy tę komisyę powiększyć o jednego członka ze stanu sędziowskiego. W kwestyach gospodarczych należy przesłuchać gospodarzy wiejskich lub techników kultury krajowej jako doradców (§. 10. u. p.).

Tych, jako też ewentualnie i innych potrzebnych ekonomicznych i technicznych doradców, jeżeli mają być stale powołani, wyznaczy namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym, jeżeli zaś używani będą tylko od wypadku do wypadku, wyznaczy ich przewodniczący komisyi krajowej.

§. 24.

W razie przekroczenia wydanych w sprawach niniejsiej ustawy tymczasowych lub innych zarządzeń, mogą władze nakładać kary pieniężne do wysokości 100 zł., nie mniej ustanawiać kary porządkowe w tejże samej wysokości

Grzywny wpływają do funduszu krajowego.

§. 25.

Stanowcze orzeczenia władz wymienionych w §. 14, jakoteż uznane przez nie ugody, mają moc prawną orzeczeń, względnie ugód sądowych albo politycznych, o ile chodzi o sprawy z zakresu administracyi politycznej i mają być wykonane przez te władze, któreby były dla nich właściwemi, gdyby nie chodziło o komasacyę.

Wpisy do ksiąg publicznych, dokonywane na podstawie takich dokumentów, mają być przeprowadzone bez przesłuchania osób trzecich, na rzecz których prawa rzeczowe ciężą (§. 11. u. p.).

§. 26.

Bliższe szczegóły, odnoszące się do toku czynności wzmiankowanych władz, oznaczy się w drodze rozporządzenia.

II. O stronach interesowanych w komasacyi.

§. 27.

Każdy właściciel, którego grunta mają być włączone do komasacyi, bezpośrednio interesowany, ma prawo do żądania wynagrodzenia ze skomasowanych gruntów, a to stosownie do wartości swych gruntów, oznaczonej jednozgodnie lub na podstawie opinii znawców. Przy tem można nieznaczne różnice, zachodzące między gruntami do zamiany przeznaczonemi a w zamian otrzymanemi, wyrównać w pieniądzach, jeżeli się rozchodzi o skuteczniejsze zagospodarowanie lub lepsze zaokrąglenie. Takie wynagrodzenie nie może jednak nastąpić wbrew woli tego, kto ma otrzymać ekwiwalent mniejszy, a mogący wpłynąć na zmianę w jego prawie wyborczem do rady gminnej lub wyższego ciała reprezentacyjnego (§. 12. u. p.)

§. 28.

Nikomu nie można bez jego przyzwolenia przydzielić w zamian takiego gruntu, którego nie mógłby zagospodarować bez przeniesienia swego obejścia gospodarskiego lub bez istotnej zmiany w całym dotychczasowym sposobie gospodarowania na głównej posiadłości.

Jeżeli przeniesienie budynków mieszkalnych lub gospodarczych jest szczególnie pożądanem, ze względu na odpowiednie przeprowadzenie komasacyi, w takim razie należy tym bezpośrednio interesowanym, którzy się dobrowolnie zdecydują na tego rodzaju przeniesienie, wyznaczyć ekwiwalenta w pobliżu miejsc przeznaczonych pod budowę. Władza może postanowić, że im się udzieli pomocy w pieniądzach, robotniku lub budulcu. Do tej pomocy mają się wszyscy inni bezpośredni uczestnicy komasacyi przyczynić, a to, jeżeli nie zawarto innej umowy, w stosunku oznaczonym przez władzę, odpowiadającym korzyści, wynikającej dla nich z tego, że przeniesienie budynków ułatwia zbliżenie gruntów do ich budynków gospodarczych.

§. 29.

Zresztą w celu zgodnego z ustępem pierwszym §. 27 ocenienia gruntów, za które należy się wynagrodzenie i w celu wyszukania i wyznaczenia gruntów, służących do zamiany, należy trzymać się wskazówek zawartych w przepisach o postępowaniu komasacyjnem (część III) i w odnośnych rozporządzeniach.

Za niedającą się usunąć różnicę w rozumieniu ustępu drugiego §. 27 należy w każdym razie uważać taką różnicę, która przekracza dwudziestą część wartości gruntu, za który przypada wynagrodzenie odnośnemu uczestnikowi bezpośredniemu, a to z uwzględnieniem ubytków i przychodów wynikających z zakładów gospodarczych (§§. 86 i 87).

§. 30.

Grunta przyznane bezpośredniemu uczestnikowi tytułem zamiany, tudzież przyznane mu według §. 27 pieniężne wynagrodzenia wstępują we wszystkich stosunkach prawnych do osób trzecich o tyle w miejsce jego gruntów, poddanych komasacyi, o ile niniejsza ustawa w tym kierunku inaczej nie postanawia.

Wynagrodzenia pieniężne, tudzież oznaczone w pieniądzach odszkodowanie za przedmioty, przy oszacowaniu pominięte a po-

zostawione osobnemu ocenieniu mogą być wydane już w ciągu dochodzeń bezpośrednim uczestnikom, jeżeli to nie narusza praw osób trzecich.

Jeżeli poszczególne części składowe gruntów, do zamiany przeznaczonych, mają rozmaite ciężary, albo jeżeli poszczególne części składowe tych gruntów są sporne, w takim razie władza ma oznaczyć częściowe ekwiwalenta odpowiadające owym rozmaicie obciążonym lub spornym częściom i wydzielić je o tyle z całych ekwiwalentów, o ile musi zarządzić oznaczenie tych części osobnymi numerami parcelowymi w katastrze a tem samem spowodować otwarcie osobnych wykazów hipotecznych (§. 13 ustawy państw.)

§. 31.

Jeżeli grunt włączony do postępowania komasacyjnego jest współwłasnością kilku osób, w takim razie ci współwłaściciele mają razem tylko jeden głos. Za głos wszystkich współwłaścicieli uważa się to zdanie, na które zgadza się większość, obliczona podług wielkości udziału poszczególnych współwłaścicieli. Jeżeli stosunek udziałów współwłaścicieli jest niepewny lub sporny, wtedy należy przyjąć równouprawnienie wszystkich uczestników, o ile wszyscy współwłaściciele nie przyznają jednemu lub kilku z pośród siebie więcej niż równy udział, albo o ile jeden lub kilku z nich nie zadowolą się udziałem mniejszym niż równy udział. W razie równości głosów współwłaścicieli to zapatrywanie uważa się za zdanie wszystkich, które jest korzystniejsze dla komasacyi.

Jeżeli własność gruntu jest podzielona międzygłównym i użytkowym właścicielem, natenczas prawo głosu przysługuje tylko właścicielowi użytkowemu.

Jeżeli własność gruntu jest sporną, wtedy posiadacz jego jest powołany do głosowania.

Jeżeli posiadanie jest spornem, natenczas mają strony spór wiodące, a w razie, gdy one tego nie zrobią, ma komisya krajowa na żądanie jednego interesowanego lub na skutek sprawozdania komisarza miejscowego ustanowić wspólnego wotanta (§. 14 ust. państwowej).

§. 32.

Interesowani pośrednio, to jest osoby trzecie, które przez komasacyę tylko pośrednio są w swych prawach dotknięte, jak zwierzchnik lenny, ekspektanci, albo kuratorowie dóbr lennych, fideikomisowych lub wierzyciele gruntowi lub dzierżawcy, nie mogą sprzeciwieniem się przeszkodzić komasacyi, ale mogą wnosić zarzuty przeciwko wypośrodkowanemu wymiarowi wynagrodzenia albo przeciw oznaczeniu wartości czy to przedmiotów wymienionych w §. 30 ustęp 2 czy też innych ulepszeń gruntowych i wkładów, jakoteż przeciw zniesieniu lub przeniesieniu służebności, o ile w tem widzą umniejszenie swych praw.

Komisarz miejscowy zawezwie pośrednio interesowanych do rozprawy komasacyjnej, jeżeli uważa to za potrzebne do wyjaśnienia stosunków lub utorowania ugody; mogą oni jednak także bez urzędowego wezwania jawić się na rozprawach komasacyjnych.

Władze mają zawsze zwłaszcza zaś przy zatwierdzaniu planu komasacyjnego uważać na to, aby przez komasacyę prawa uczestników pośrednich nie były uszczuplone (§. 15 ust. państw.)

§. 33.

Służebności gruntowe (§. 474 u. c.) bez różnicy, czy grunt panujący i służebny czy tylko jeden z obu gruntów zostanie włączony do postępowania komasacyjnego gasną bez prawa do od-

szkodowania, skoro tylko staną się dla gruntu panującego niepotrzebnemi skutkiem komasacyi lub też połączonego z nią osuszenia, nawodnienia lub założenia drogi.

Służebności gruntowe, przy których ten wypadek nie zachodzi, pozostają na gruncie służebnym.

Służebności nieprawidłowe i pozorne (§. 489 p. u. c.) mogą być przeniesione z gruntu służebnego na ekwiwalent, jeżeli to jest wskazanem ze względu na zachodzące stosunki (§. 16 ust. państw.)

§. 34.

Wymowę należy przenieść zawsze na grunt zamieniony, o ile interesowani nie zawarli w tej mierze innej umowy.

Jeżeli z gruntem włączonym do postępowania komasacyjnego jest połączone jakieś uprawnienie lub zobowiązanie, które uległo już uporządkowaniu w myśl ces. patentu z 5. lipca 1853 (Dz u. p. Nr. 130) należy zawsze próbować wykupna ich drogą umowy. Jeżeli umowa nie przyjdzie do skutku, należy zmiany tego ciężaru gruntowego wskazane z powodu nowego ukształtowania posiadłości gruntowej oznaczyć naprzód z uwzględnieniem tych postanowień dokumentu regulacyjnego, które w tym wypadku dadzą się zastosować, w braku zaś takich postanowień, z uwzględnieniem istniejących stosunków gospodarczych. Zmiany te nie mogą jednak przynieść szkody interesom gospodarczym na gruntach, o które chodzi, ani pod względem wymiaru ciężaru gruntowego ani w innym kierunku.

Zresztą do ciężarów gruntowych mają zastosowanie postanowienia §. 33 (§. 17 ustawy państwowej).

§. 35.

Jeżeli na gruncie włączonym do postępowania komasacyjnego cięży służebność osobista używania lub użytkowania (§. 478 p. u. c.) natenczas odpowiednio zastosować należy przepisy następujących paragrafów, tyczące się stosunku dzierżawnego, chyba że szczególna właściwość prawa używania sprzeciwia się przeniesieniu służebności, lub że wskutek takiego przeniesienia byłoby znacznie utrudnionem wykonywanie tego prawa; w których to wypadkach prawo używania ma pozostać na gruncie służebnym.

Osobista służebność mieszkania (§. 478 p. u. c.) pozostaje przy domie służebnym, o ile strony nie zawrą innej umowy (§. 18 ust. państwowej).

§. 36.

Jeżeli grunt włączony do postępowania komasacyjnego jest wydzierżawiony, a w kontrakcie dzierżawy nic nie postanowiono na wypadek komasacyi, natenczas dzierżawca obejmuje używanie gruntów, przyznanych wydzierżawiającemu jako ekwiwalent. W miarę tego, czy wydzierżawiający zgodnie z postanowieniem §. 27 ma otrzymać czy też dać wynagrodzenie pieniężne dla wyrównania niedających się usunąć różnic wartości, powinno się zmniejszyć lub zwiększyć roczny czynsz dzierżawny o pięć od sta tego wyrównania.

To samo dotyczy także tych kwot, jakie wydzierżawiający ma otrzymać lub dać za przedmioty, które przy oszacowaniu samych gruntów pominięto, a pozostawiono do osobnego ocenienia.

Wydzierżawiający ma opędzić koszta komasacyi, jakoteż koszta stałych urządzeń potrzebnych skutkiem komasacyi na ekwiwalentach, musi zatem w szczególności urządzić drogi, rowy, poiła i ogrodzenia, albo jeżeli urządzenie tego wszystkiego pozostawia dzierżawcy, ma mu zwrócić poniesione na to wydatki (§. 19 ust. pań.)

§. 37.

Jeżeli dzierżawca nie chce nadal utrzymywać stosunku dzierżawnego, pod warunkami przewidzianymi w poprzednim paragrafie, może go wypowiedzieć także przed upływem czasu wyraźnie lub domniemania umówionego.

W takim jednak razie nie przysługuje mu prawo żądania odszkodowania z tego tytułu, że w myśl niniejszego postanowienia kontrakt dzierżawy został rozwiązany przed czasem umówionym (§. 20 ust. państw.).

§. 38.

Postanowienia §§. 36 i 37 należy odpowiednio zastosować także do stosunku najmu i do stosunku określonego w §. 1103 p. u. c. (§. 21. ust pań.)

§. 39.

Dzierżawca musi w wypadku przewidzianym w §. 37. wypowiedzieć dzierżawę w przeciągu dni 90 licząc od dnia, w którym go komisarz miejscowy zawiadomił o zatwierdzeniu planu komasacyjnego przez komisyę krajową (§. 108).

Dzierżawa ustaje natenczas, w braku innej umowy, z końcem roku dzierżawnego, w ciągu którego kończy się ów 90-dniowy termin wypowiedzenia, albo, jeżeliby reszta trwania dzierżawy wynosiła mniej jak trzy miesiące, w trzy miesiące po upływie wymienionego terminu wypowiedzenia.

Te postanowienia stosują się także przy wypowiedzeniu stosunku określonego w §. 1103 u. c

Te same postanowienia stosują się także do najmów z tą zmianą, że termin wypowiedzenia wynosi tylko dni 30, że w miejsce roku dzierżawnego przychodzi czas, który w myśl §. 1115 u. c. należy przyjąć dla milczącego odnowienia odnośnego kontraktu najmu, i że za najmniejszą resztę trwania najmu; należy przyjąć jeden miesiąc.

§. 40.

Jeżeli komasacya gruntów rolnych przychodzi do skutku w połączeniu z podziałem lub regulacyą, natenczas do uczestników podziału lub regulacyi mają zastosowanie §§. 20, 23, 25 i 26 ustawy z dnia ..... Atoli w miejsce pierwszego ustępu §. 26. przytoczonej ustawy stosuje się postanowienie §. 33. niniejszej ustawy a następnie w miejsce §. 27. ustawy ..... następujący §. 41. niniejszej ustawy.

§. 41.

Cyfrowo oznaczone wierzytelności zabezpieczone hipotecznie na gruncie oznaczonym bliżej w §. 8. pozostają zabezpieczone wyłącznie na tym kawałku, który w skutek podziału tego gruntu z powodu komasacyi zostaje przydzielonym gminie, części gminy lub spółce gospodarczej a to wtedy, gdy te wierzytelności znajdują całkowite pokrycie w pierwszych dwóch trzecich częściach wartości tego kawałka, oznaczonej według dwudziestokrotnego dochodu katastralnego.

Jeżeli taki wypadek nie zachodzi, w takim razie niepokrytą resztę tej wierzytelności, a jeżeli żadnego kawałka z podzielonego gruntu nie przyznano gminie, części gminy, lub spółce gospodarczej, wtenczas całą wierzytelność muszą spłacić natychmiast wierzycielowi wszyscy uczestnicy w stosunku swych praw udziałowych, stanowiących podstawę podziału. Wierzycielowi nie wolno w takim wypadku odmówić przyjęcia spłaty nawet gdyby się powołał na to, że wierzytelność jego nie jest jeszcze płatną.

Jeżeli wierzytelność zabezpieczona hipotecznie na gruncie bliżej oznaczonym w §. 8 nie opiewa na kwotę wyrażoną cyfrowo, w takim razie ma władza dla oznaczenia tej kwoty doprowadzić do skutku

ugodę między uczestnikami celem oznaczenia takiej kwoty i stosownie do tego czy taka ugoda przyjdzie do skutku czy nie, ma albo zastosować postanowienia niniejszego paragrafu, albo przekazać tę wierzytelność, w formie hipoteki łącznej na wszystkie kawałki przyznane jako ekwiwalenta poszczególnym uczestnikom.

Do hipotecznie zabezpieczonych wierzytelności zakładów, które na mocy swych statutów są uprawnione udzielać pożyczek tylko na podstawie większego zabezpieczenia, należy stosować powyższe postanowienia tylko o tyle, o ile przez to nie uszczupli się większego zabezpieczenia przepisanego statutami tych zakładów (§. 22 u. p.).

§. 42.

Stan prawny wytworzony w ciągu postępowania komasacyjnego celem przeprowadzenia komasacyi orzeczeniami lub zarządzeniami władzy albo też oświadczeniami uczestników złożonemi przed władzą obowiązuje w razie zaszłych zmian posiadania także następców prawnych nawet i wtenczas, gdy to posiadanie nabyli na podstawie przetargu sądowego (§. 23. ustawy państwowej).

§. 43.

Złożone oświadczenia i ugody zawarte przed władzą w ciągu postępowania komasacyjnego ani nie potrzebują zezwolenia ze strony pośrednio interesowanych ani nie podlegają zatwierdzeniu władz administracyjnych lub opiekuńczych.

Jednak zamiast zatwierdzenia władzy opiekuńczej potrzebne jest zatwierdzenie komisyi krajowej lub ministeryalnej (§. 24 ust. państw.).

Jeżeli w postępowaniu komasacyjnem uczestniczą bezpośrednio gminy nie rządzące się własnym statutem, części takich gmin ich zakłady z tytułu własności lub zarządu gruntów wciągniętych do komasacyi lub z tytułu gruntów oznaczonych w §. 8, to gminy takie, ich części lub zakłady zastępuje Wydział powiatowy przy postępowaniu komasacyjnem po wdrożeniu onegoż (§. 69). Również ma w ich imieniu Wydział powiatowy zawierać układy i ugody, w których te gminy, ich części lub zakłady mogą brać udział.

§. 44.

Złożone przed władzą w toku postępowania komasacyjnego oświadczenia pisemne lub protokolarne mogą być tylko wówczas odwołane, jeżeli według uznania komisyi krajowej odwołanie to nie spowoduje przeszkody w pracach komasacyjnych, ze względu na stan, w jakim się w danej chwili znajdują.

§. 45.

W skutek postępowania komasacyjnego o tyle tylko zmienia się lub wstrzymuje dotychczasowe wykonywanie praw, o ile władza w celu stosownego przejścia do nowego ukształtowania posiadania gruntowego, wydała w tym kierunku tymczasowe zarządzenia.

W braku tychże trwa dotychczasowe wykonanie prawa bez zmiany i postępowanie komasacyjne nie wstrzymuje egzekucyi uzyskanej w skutek prawomocnych orzeczeń sądowych, albo sądowej ugody.

III. Postępowanie w sprawach komasacyjnych.

A. Postanowienia ogólne.

§. 46.

Wezwania do potrzebnych w toku postępowania urzędowych rozpraw z poszczególnymi interesowanymi lub grupami tychże mają zawierać:

1. przynajmniej ogólne oznaczenie przedmiotu rozprawy;
2. oznaczenie miejsca i czasu rozprawy;
3. oznaczenie miejsca, gdzie, i czasu, w którym akta dotyczące rozprawy, plany, wnioski i t. d. są do przeglądnięcia wyłożone;
4. ewentualne kary pieniężne na tych, którzy się ani przy rozprawie osobiście lub przez pełnomocnika nie jawią, ani pisemnego oświadczenia przed rozprawą, lub też w toku tejże nie wnoszą.

§. 47.

We wszystkich wypadkach, w których pisemne wezwanie, lub jakie inne zawiadomienie jest koniecznem albo też według uznania komisarza miejscowego okazuje się potrzebnem, ma je tenże wydać i postarać się o doręczenie jak najmniejszym kosztem, albo bezpośrednio przez posłańców, albo przez pocztę, lub też za pośrednictwem innych władz.

Do każdego doręczenia lub wezwania, wyjąwszy okólnika przez adresata podpisać się mającego, ma być dołączony dowód lub arkusz doręczenia wypełniony z wyjątkiem daty i podpisu.

Ci interesowani, którzy nie mieszkają w okręgu tego sądu powiatowego, w obrębie którego komasacya się odbywa, muszą na wezwanie komisarza miejscowego ustanowić do odbioru doręczeń pełnomocnika w granicach tegoż okręgu, w przeciwnym bowiem razie ustanowi go sam komisarz miejscowy.

§. 48.

Do rozpraw mają wezwani jawić się osobiście, albo przez pełnomocników, dostarczyć żądanych wyjaśnień i potrzebne dokumenta dowodowe przedłożyć.

Rozprawy mają być z reguły ustnie przeprowadzone z dopuszczeniem prawnych i fachowych doradców.

§. 49.

Jeżeli strona jawi się po rozpoczęciu rozprawy — ma być dopuszczoną do dalszej rozprawy.

W wypadkach, w których dalszy ciąg rozprawy nie odbywa się bezpośrednio w dniu do rozprawy wyznaczonym i do dalszego prowadzenia rozprawy nowy termin się wyznacza, musi być zawiadomioną o tym dalszym terminie strona nie będąca obecną przy poprzedniej rozprawie, i do nowej rozprawy otrzymać wezwanie.

Jeżeli strona jawi się na skutek tego wezwania, ma być przesłuchaną także i co do spraw, podczas jej nieobecności przeprowadzonych, musi jednak ponosić ewentualne koszta swoją nieobecnością spowodowane.

§. 50.

Zastępstwo przy rozprawach wykonują:

1) za małoletnich, kurandów i krydataryuszów: ojcowie, opiekunowie, kuratorowie i zarządcy mas konkursowych,

2) za korporacye duchowne (kongregacye i zakony) przełożony konwentu i jego zastępca;

3) za majątek kościelny: przełożony kościoła — za uposażenia (beneficya) kościelne — użytkowcy;

4) za fundacye kościelne: tychże zwyczajny zarządca;

5) za gminy, części gmin i gminne zakłady (§. 48 ust. 3) osoby, które w myśl obowiązujących przepisów zastępywać ma Wydział powiatowy na zewnątrz;

6) za kraj i świeckie gminy niewymienione w ustępie 5., za świeckie osoby prawne, korporacye, stowarzyszenia i związki, te osoby, które według istniejących ustawowych albo statutowych przepisów powołane są do zastępowania ich na zewnątrz;

7) dobra państwowe i fundusze, oraz fundacye pozostające pod zarządem państwa zastępuje przełożony tej władzy, której w kraju przysługa zwierzchni nadzór nad niemi.

Także i te osoby do zastępowania przy rozprawach uprawnione, mogą się zastąpić przez pełnomocników, jeżeli jednk same przy komasacyi dotyczącej ich prywatnego majątku są interesowane, mają ich zastąpić ich zastępcy, tych ostatnich zaś ich pełnomocnicy.

§. 51.

Jeżeli ten, któremu przysługuje jakieś prawo, komasacyą dotknięte, nie może być wyśledzonym, albo jeżeli miejsce pobytu takiego interesowanego nie jest wiadomem, a on nie pozostawił pełnomocnika, w takim razie komisarz miejscowy postara się u sądu o zamianowanie dlań w myśl §. 276. u. c. kuratora.

§. 52.

Interesowani mający wspólną sprawę, mogą do rozpraw dotyczących tychże spraw wyznaczyć wspólnych pełnomocników. Komisarz miejscowy ma jednak prawo w wypadkach, w których to dla zawarowania praw, lub dla dobra rozprawy uzna za stosowne, wezwać mocodawców samych do osobistego jawienia się.

Do odbioru doręczeń muszą jednak we własnym interesie współdziałające strony na wezwanie komisarza miejscowego wymienić wspólnego pełnomocnika, w przeciwnym razie tenże przez komisarza miejscowego ustanowionym zostanie.

§. 53.

Pełnomocnicy muszą w celu dopuszczenia ich do rozpraw, wykazać się pisemnem pełnomocnictwem swego mocodawcy. Tylko mąż uważanym będzie nawet i bez pełnomocnictwa za pełnomocnika, wyjąwszy, jeżeli jest rozwiedziony, albo sam nie jest własnowolny, lub gdyby to milcząco rozumiejące się umocowanie przed komisarzem miejscowym wyraźnie zostało odwołanem.

Pełnomocnictwa mogą być także udzielane protokolarnie przed komisarzem miejscowym, przed sądem, lub przed naczelnikiem gminy. Pełnomocnictwa muszą opiewać na przeprowadzenie w myśl tej ustawy w ogólności komasacyi, albo też pewnej osobnej komasacyi, muszą zawierać upoważnienie do składania prawomocnych oświadczeń, zawierania ugód, wyboru sędziów polubownych i zrzekania się beż wynagrodzenia swoich praw, a nie mogą zawierać żadnych ograniczeń lub zastrzeżeń co do zatwierdzenia ze strony mocodawcy, w przeciwnym bowiem razie nie zostanie pełnomocnik za takiego uznanym ani do rozprawy dopuszczonym.

§. 54.

Przy przedsięwziąść się mających wizyach lokalnych komisarz miejscowy ma obowiązek zawezwać rzeczoznawców, a w razie potrzeby także i strony.

Rzeczoznawcom należy dla ich informacyi zezwolić na przeglądnięcie dotyczących aktów rozprawy i dokumentów dowodowych; mogą oni także przed komisarzem miejscowym postawić wniosek na uzupełnienie sprawy przez dostarczenie brakujących jeszcze dowodów lub przez przesłuchanie świadków, pamiętników lub stron samych.

Strony, dla przesłuchania rzeczoznawców zawezwane, są uprawnione, celem gruntownego osądzenia przedmiotu — stawiać pytania i są obowiązane udzielić rzecoznawcom żądanych wyjaśnień i dowodów.

§. 55.

Co do przeprowadzonych rozpraw, dochodzeń i zawartych ugód, będą spisane protokoły, stronom odczytane, a na żądanie będzie im dozwolone także i przeglądnięcie.

Protokoły muszą być podpisane przez prowadzącego rozprawę lub dochodzenie i przez strony, a w razie, gdyby do spisania ich użyty był osobny protokolista, także i przez tegoż.

Jeżeli strona odmawia podpisu, to okoliczność ta, jak i powód odmowy uwidocznia się w protokole.

Odmowa ta nie czyni rozprawy nieważną, jeżeli przy spisaniu protokołu stosowano się do istniejących przepisów.

Jeżeli się rozchodzi o ugody, które dotyczą szczególnego interesu odmawiającego podpisu — mają być one w razie odmowy podpisu uznane jako niezawarte.

W ten sam sposób z takimże wyjątkiem, odnośnie do ugód, uważa się protokół za ważny w obec tych osób, które się oddalą przed jego zakończeniem.

§. 56.

W takich sprawach, które w myśl 2. ust. §. 15. należą do zwyczajnego sędziego, ale przed niego jeszcze nie zostały wytoczone, ma komisarz miejscowy obowiązek starać się o doprowadzenie ugody do skutku.

§. 57.

We wszystkich sprawach, które mają być załatwione w postępowaniu komasacyjnem, a dla których władze komasacyjne są właściwemi i które nie są osobnem ustawowem postanowieniem orzeczeniu wyższych władz wyraźnie zastrzeżone, ma rozstrzygać komisarz miejscowy w pierwszej instancyi.

Jeżeli po przeprowadzonej rozprawie przedmiot został dokładnie wyświetlony, mogą być rozstrzygnięcia komisarzy miejscowych stronom interesowanym, obecnym przy rozprawie nawet zaraz ustnie do protokołu ogłoszone. Na żądanie jednak należy im w ciągu dni trzech po ogłoszeniu rozstrzygnięcia doręczyć pisemne orzeczenie wraz z powodami.

§. 58.

Przeciw rostrzygnięciom komisarza miejscowego można wnieść odwołanie do komisyi krajowej, która rozstrzyga ostatecznie.

Przeciw orzeczeniom wydanym przez komisyę krajową, jako I. instancyę, przysługuje prawo odwołania do komisyi ministeryalnej (§. 18.).

Odwołania muszą być wniesione w terminie wyraźnie w orzeczeniu pierwszej instancyi oznaczonem na ręce komisarza miejscowego pisemnie albo do protokołu.

Termin ten wynosi 14 dni, wyjąwszy wypadków, w których ustawa inaczej postanawia.

Odwołania przeciw orzeczeniom, które komisya krajowa w sporach między stronami wydała jako władza pierwszej instanoyi, mają być wniesione w dwóch egzemplarzach, z których jeden doręcza się stronie przeciwnej dla ewentualnego wniesienia obrony w terminie czternastodniowym.

§. 59.

Odwołania przeciw takim zarządzeniom lub orzeczeniom komisarza miejscowego, lub komisyi krajowej, których natychmiastowe wykonanie koniecznem jest do prawidłowego toku komasacyi i według zachodzących w poszczególnym wypadku okoliczności, bez narażenia strony interesowanej na szkodę może mieć miejsce — nie

mają skutku odwlekającego, z zastrzeżeniem odpowiedniego dodatkowego sprostowania stanu rzeczy, jeżeli się to w skutek wyższego rozstrzygnięcia koniecznem okaże.

§. 60.

Władze uprawnione są każdego czasu, jeżeli prawdziwość lub dokładność orzeczenia rzeczoznawców wydaje się im wątpliwą, zarządzić nowe ocenienie przez innych rzeczoznawców, lub też jakiekolwiek inne dochodzenia, mające na celu uzupełnienie lub sprostowanie.

§. 61.

Wniosek o przywrócenie do pierwotnego stanu ma być z reguły połączonym z odwołaniem.

Jest on tylko w tych wypadkach dopuszczalnym, w których dopuszczalnym jest takiż wniosek przeciw sądowym wyrokom.

Co do dopuszczalności, orzeka w pierwszej instancyi komisya krajowa.

§. 62.

Jeżeli Komisya krajowa, lub ministeryalna w skutek odwołania, lub w skutek nadzoru z urzędu wykonywać się mającego spostrzeże, że przy instruowaniu sprawy zaszły istotne braki, że pominięte zostały widocznie faktyczne okoliczności, lub że ustawa została naruszoną w taki sposób, iż to może mieć wpływ na wynik całej komasacyi, albo że przez to poszczególni interesowani zostali w swych prawach pokrzywdzeni — natenczas zarządzi nową rozprawę lub dochodzenie i może poruczyć przeprowadzenie nawet innemu komisarzowi miejscowemu.

§. 63.

Do tych swoich zarządzeń i orzeczeń, które tylko na wypadek ostatecznego zatwierdzenia planu komasacyjnego (§. 107.) mają być przeprowadzone, powinne władze dodać wyraźnie odpowiednie zastrzeżenie.

Przytem mają władze przestrzegać tej reguły, że przeprowadzone dochodzenia należy o ile możności wyzyskać w interesie publicznym i w interesie stron, zwłaszcza przez usunięcie sporów, także na wypadek nie zatwierdzenia planu komasacyjnego, że przeto takie orzeczenie, które nie przesądza bezwarunkowo o zatwierdzeniu planu komasacyjnego, należy wydawać bez przytoczonego zastrzeżenia z prawomocnością oznaczoną w §. 25.

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania, jeżeli chodzi o komasacyę, którą zarządzi ustawa krajowa w celu stosownego przeprowadzenia nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni, przy której zatem w myśl §§. 100. i 107. zatwierdzenie planu komasacyjnego przez władzę nie jest zależne od ostatecznej decyzyi bezpośrednich uczestników.

§. 64.

Jeżeli komasacya gruntów rolnych przychodzi do skutku w połączeniu z podziałem lub regulacyą, to w takim razie przeprowadzając podział lub regulacyę wśród postępowania komasacyjnego, stosuje się odpowiednio ogólne postanowienia §§. 46—63. niniejszej ustawy z następującemi zmianami:

1. Co do zastępstwa uczestników i zastępstwa realności, z której posiadaniem łączy się udział w wspólnych gruntach, prawo użytkowania i zarządu w myśl ustawy . . . . . .

albo jakieś roszczenie w myśl §. 23. wymienionej ustawy, to ma mieć zastosowanie ostatni ustęp §. 36. względnie §. 38. ustawy . . . . . .

2. Postanowienie §. 56. niniejszej ustawy nie ma o tyle zastosowania, że w myśl ustępu 1. §. 10 ustawy . . . . . same władze są powołane także do przeprowadzenia rozpraw i orzekania o sporach między wspólnikami co do posiadania lub własności poszczególnych części wspólnych gruntów.

B. Przygotowanie i ułożenie planu komasacyjnego.

§. 65.

Prace przygotowawcze do komasacyi jako też plan komasacyjny mogą być wykonane pod kierownictwem komisarza miejscowego (§§. 66. do 93. niniejszej ustawy), lub bez tego kierownictwa przez jednego lub kilku właścicieli gruntów, które mają być komasowane (§§. 94. do 96. niniejszej ustawy).

Plan komasacyjny musi zawierać ocenę gruntów i praw, które ma się uwzględnić przy zamianie lub wyrównaniu, oznaczenie gruntów zamienić się mających i zamienionych i podanie tych wspólnych urządzeń, które uznano za konieczne dla gospodarskiego użytkowania gruntu zamiennego (§. 27. ustawy państwowej).

Postanowień natury publiczno-prawnej nie wolno wciągać do planu komasacyjnego, chyba, że dotyczą takich stosunków kultury krajowej, które mają być uporządkowane z powodu komasacyi, względnie z powodu połączonego z nią podziału lub regulacyi. W ostatnim wypadku nie wolno przeto szczególnie takich postanowień wydawać i wciągać do planu, które się odnoszą do opieki nad ubogimi, kwaterunku i innych tego rodzaju ciężarów publicznych.

§. 66.

Jeżeli przynajmniej połowa właścicieli gruntów rolnych, należących do obszaru komasacyjnego (§§. 1. i 5.) zażąda komisarza miejscowego celem komasacyi tych gruntów również jeżeli ustawa krajowa zarządzi komasacyę celem należytego wykonania nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni, wówczas komisya krajowa ma wyznaczyć komisarza miejscowego do przedsięwzięcia prac przygotowawczych i do ułożenia planu komasacyjnego (§. 28 ust. p.).

§. 67.

Bliższe szczegóły co do formy i przeprowadzenia dochodzenia w przedmiocie żądania wymienionego w poprzednim paragrafie, co do zastosowania postanowień §. 4. już w tem stadyum postępowania, jakoteż co do możliwego przedsięwzięcia dochodzeń władzy w celu zbadania samego wniosku, podane będąw drodze rozporządzenia.

§. 68.

Jeżeli się okaże, że prowakacyę wniosło mniej niż połowa właścicieli gruntów rolnych, należących do obszaru komasacyjnego, natenczas obowiązuje tych, którzy ją wnieśli jeszcze przez dwa lata, licząc od dnia wniesienia, a to na wypadek, gdyby w ciągu tego czasu przez przystąpienie innych potrzebna połowa została osiągniętą.

§. 69.

Dzień, w którym ma się rozpocząć działalność urzędowa komisarza miejscowego należy publicznie ogłosić w urzędowej gazecie krajowej, następnie jednak także w gminach tego okręgu, na który się jego działalność urzędowa ma rozciągać, z tą uwagą, że od tego

dnia począwszy nabywają mocy obowiązującej postanowienia niniejszej ustawy co do właściwości władz, następnie co do bezpośrednich i pośrednich uczestników, jakoteż co do składanych przez nich oświadczeń lub zawieranych ugód, w końcu co do obowiązku następców prawnych, którzy mają uznać stan prawny stworzony w celu przeprowadzenia komasacyi (§. 29. ust. państw.).

O dniu, w którym ma się rozpocząć działalność urzędowa komisarza miejscowego, należy zawiadomić także Wydział krajowy i Wydział powiatowy.

§. 70.

Stosownie do postanowień niniejszej ustawy i odnośnych rozporządzeń mają obok komisarza miejscowego współdziałać przy komasacyi:

1. wydział uczestników;
2. personal techniczny, potrzebny do robót geometrycznych (§. 74), i
3. inne potrzebne siły techniczne i rzeczoznawcy.

Jeżeli w postępowaniu komasacyjnem biorą udział jako bezpośredni uczestnicy, gmina, część gminy lub zakład gminy z tytułu własności lub zarządu gruntów, wciągniętych do komasacyi lub z tytułu gruntów oznaczonych w §. 8., w takim razie przysłuża Wydziałowi krajowemu prawo delegować własnego członka, lub własnego urzędnika lub wreszcie męża zaufania. Komisarz miejscowy ma tego męża zaufania zapraszać do wszystkich tych rozpraw, które wpływają na ustalenie i uwzględnienie praw interesów gminy, jej części lub zakładu.

Delegat ma prawo żądać od komisarza miejscowego przeprowadzenia takich dochodzeń, rozpraw i wydania takich zarządzeń, które uważa za konieczne lub pożądane dla salwowania interesów gminy, jej części lub zakładu. Nie może jednak w razie odmowy ze strony komisarza miejscowego wnieść odwołania, lecz ma się w razie potrzeby odnieść do Wydziału krajowego, a Wydziałowi krajowemu wolno sprawę tę podać do wiadomości komisyi krajowej celem wydania tych zarządzeń, do którychby się widziała spowodowaną w wykonaniu przysługującego jej z urzędu nadzoru (§. 62.).

§. 71.

Wydział uczestników ma się składać według postanowienia komisarza miejscowego z czterech do dwunastu członków. Połowę członków wydziału wybierają uczestnicy bezpośredni z pośród siebie względną większością głosów, drugą zaś połowę powołuje komisarz miejscowy z grona uczestników bezpośrednich w ten sposób, żeby w wydziale byli reprezentowani mali, średni i wielcy posiadacze gruntowi.

Przeciwko postanowieniu komisarza miejscowego o liczbie członków wydziału, jakoteż przeciwko jego orzeczeniu o prawidłowości wyborów i przeciwko powołaniu do wydziału, którego dokonał, dopuszczalny jest rekurs.

§. 72.

Oprócz oznaczonej przez komisarza liczby członków wydziału należą doń jeszcze przełożeni tych obszarów dworskich i naczelnicy tych gmin, w których okręgu leżą grunta, mające uledz komasacyi. Komisarz miejscowy ma ich zaprosić do wstąpienia do wydziału.

§. 73.

Wydział uczestników jako ciało doradcze działa przy boku komisarza miejscowego we wszystkich tych kwestyach, które dotyczą komasacyi w ogólności i łączących się z nią wspólnych urządzeń gospodarczych. — W szczególności ma być wydział uczestni-

ków — pominąwszy postanowienia §. 75. pytany o to, jaki zachować sposób postępowania w granicach dotyczących przepisów przy ustaleniu stosunku wartości, dalej w ogóle zarysy przy projektowaniu wspólnych urządzeń i przy układaniu projektu podziału, następnie o termin odpowiedni do wykonania planu a zwłaszcza do oddawania w posiadanie ekwiwalentów, wreszcie o sposób założenia wspólnych urządzeń, nakoniec o prowizoryczne zarządzenie, jakie wypadnie wydać w ciągu postępowania.

Natomiast pytania, w których chodzi bezpośrednio o zbadanie i ustalenie praw poszczególnych uczestników, albo o ich zaspokojenie, tudzież wogóle o interesa prywatne, nie mają być przedmiotem rozpraw wydziału.

Wydział zwołuje w miarę potrzeby komisarz miejscowy, któremu też przysługuje przewodnictwo w wydziale. Do rozpraw wydziału należy zawsze powoływać także geometrę (§. 74.) innych ludzi fachowych (§. 75.) współdziałających przy komasacyi, powołuje się tylko wtedy, gdy chodzi o sprawy należne do ich zawodu.

Członkowie, należący na podstawie §. 71. i 72. do wydziału, pełnią połączone z tem czynności, bez prawa do wynagrodzenia.

§. 74.

Personal techniczny, potrzebny do prac geometrycznych ustanowi Wydział krajowy na koszt kraju i przydzieli komisarzowi miejscowemu.

Warunki, które mają posiadać kandydaci na techników dla prac geometrycznych, będą oznaczone w drodze rozporządzenia w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Ci technicy złożą przed przewodniczącym komisyi krajowej przysięgę na sumienne spełnianie obowiązków w sprawach komasacyi.

Wydziałowi krajowemu zastrzega się prawo żądania zwrotu kosztów za dostarczenie tych techników, które to koszta albo w danym razie oznaczy komisya krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym, albo też wymierzone zostaną na podstawie ogólnej taryfy, ułożonej przez Wydział krajowy, a zatwierdzonej przez komisyę krajową, lub w razie rekursu przez komisyę ministeryalną.

§. 75.

Potrzebnych do innych prac technicznych ludzi zawodowych. jak przedewszystkiem techników melioracyjnych i lasowych, dozorców melioracyjnych, jakoteż potrzebnych do szacowania znawców i potrzebnych do geometrycznych robót znawców granic powołuje komisarz miejscowy a to z wyjątkiem nagłych wypadków, po wysłuchaniu uczestników z grona osób w swym zawodzie doświadczonych względnie z biegiem granic dokładnie obznajomionych i ma ich zaprzysiądz na sumienne wykonywanie poruczonych im czynności.

§. 76.

Jeżeli dla pewnego obszaru komasacyjnego jest potrzebnych więcej osób tego samego zawodu, natenczas winien komisarz miejscowy pracę ich w ten sposób rozdzielić, żeby każdy za dokładność przydzielonej mu roboty osobiście mógł odpowiadać.

W szczególności mogą być odłączone prace wstępne w celu ustalenia stanu posiadania potrzebne, od czynności należących do nowego podziału gruntu, te ostatnie winny być przedewszystkiem przydzielane takim technikom, którzy dla tego rodzaju robót okazują szczególne uzdolnienie i już byli praktycznie zajęci z dobrym skutkiem.

§. 77.

Komisarz miejscowy odpowiedzialnym jest za prawidłowe, ścisłe i odpowiednie sprawowanie służby przy przeprowadzaniu poruczonej mu komasacyi, a w szczególności za możliwie szybkie i tanie wykonanie każdej pojedynczej komasacyi.

Przydzieleni komisarzowi miejscowemu lub przez niego powołani ludzie zawodowi (§§. 74., 75.) podlegają mu o tyle, o ile rozchodzi się o zarządzenia w celu zabezpieczenia ustawowego i regularnego toku komasacyi.

Co do swych czynności fachowych są oni zresztą od komisarza miejscowego niezależni, w każdym jednak razie podlegają przepisom, które jako ogólnie obowiązujące instrukcye w sprawach komasacyi albo w poszczególnych wypadkach przez komisyę krajową wydane zostaną.

§. 78.

Czy i o ile w celach komasacyi mają być użyte istniejące operaty katastralne postanawia komisarz miejscowy w porozumieniu z geometrą w granicach wydać się mających w tym przedmiocie przepisów. Jeżeli się porozumieć nie mogą, wyda komisya krajowa potrzebne zarządzenie.

Jeżeli przy komasacyi używa się całkowicie albo częściowo operatów katastralnych, winny być odnośne mapy dokładnie zbadane, przyczem należy wciągnąć do takowych wszystkie dla prac komasacyjnych potrzebne daty, względnie spostrzeżone usterki sprostować.

Jeżeli mają być nowe pomiary przedsięwzięte i odnośne plany wypracowane, winny być co do sposobu sporządzenia tychże i o ile te plany mają także służyć do użytku sądów prowadzących księgi gruntowe i dla celów ewidencyjnych katastru podatku gruntowego zastosowane odnośne przepisy rozporządzenia Ministerstwa Sprawiedliwości i Skarbu z 1. czerwca 1883 (Dz. p. p. Nr. 86.).

§. 79.

Przy rozpoczęciu prac wstępnych należy na polecenie komisarza miejscowego obejść granice wspólnych gruntów w towarzystwie osób znających dokładnie granice i gdzie tego zajdzie potrzeba, dokładnie odznaczyć. Do obejścia tego należy zawezwać sąsiednich właścicieli gruntów, a jeżeli granice obszaru są zarazem granicami gminy, lub obszaru dworskiego, także i zastępców gminy sąsiedniej lub obszaru dworskiego, — a w każdym razie członków Wydziału uczestników. Z powodu obejścia należy spisać protokół i jeżeli przy tej sposobności wynikły spory o własność lub posiadanie, zostaną zastosowane postanowienia §. 56. tej ustawy a względnie ustawy krajowej . . . . .

§. 80.

Ustalenie wartości gruntów do komasacyi włączonych może nastąpić w myśl §. 27. albo jednomyślnie, albo na podstawie orzeczenia rzeczoznawców. W pierwszym wypadku wymaga zgoda potwierdzenia komisarza miejscowego, w drugim wypadku dokonywa tenże oszacowania na powyżej wyrażonej podstawie. W każdym razie ma on w myśl ogólnego przepisu ustępu trzeciego §. 32. zwrócić uwagę na to, aby prawa pośrednio interesowanych w niczem uszczuplone nie zostały.

Rzeczoznawcy mają przy oddaniu swej opinii co do bonitacyi t. j. oszacowania według pewnych klas szacunkowych, w następujący sposób postępować:

1. ustanowić szemat bonitacyjny t. j. szemat istniejących w okręgu podziałowym stopni wydajności gruntowej;

2. rosklasyfikać t. j. oznaczyć i miejscowo odgraniczyć te części obszaru podziałowego, które mają być zaliczone do jednej i tej samej klasy, względnie do poszczególnych klas szematu bonitacyjnego;

3. taryfować t. j. stwierdzić czysty przychód każdej pojedynczej klasy szematu bonitacyjnego.

§. 81.

Przy bonitacyi trzeba uwzględnić, aby każdy grunt względnie każda część gruntu oszacowaną była w stosunku do takiego dochodu, jaki grunt ten ze względu na swą istotną, albo skutkiem trwałych wkładów uzyskaną jakość, na swoje położenie i stan, w jakim się w chwili oszacowania znajduje, przynieść może każdemu posiadaczowi w danej miejscowości przy należytem i stosunkom miejscowym odpowiadającemu zagospodarowaniu.

Grunta, nie będące dotychczas w kulturze i przeznaczone do wykarczowania kawałki gruntów lasowych, które pod uprawę zamienione być mają, szacuje się według ich przyszłej wartości, jako grunt w kulturze będący i zalicza się do odpowiedniej klasy.

§. 82.

Następujące stosunki i przedmioty nie będą przy oszacowaniu uwzględnione:

1. przemijający, niezwykle wysoki, albo wskutek zaniedbania, wynikły niski stan kultury i nawożenia;

2. jeszcze niezupełnie wyzyskane ostatnie znawożenie oraz koszta wyłożone na uprawę gruntów w celu przysporzenia sobie peryodycznie powtarzających się dochodów;

3. znajdujące się na gruncie, w celu przysporzenia szczególnego dochodu przeznaczone plantacye n. p. drzewa owocowe, morwowe i t. p.;

4. drzewostany przeznaczone na ścięcie z tem rozróżnieniem, czy się nadają już do ścięcia lub nie;

5. osobliwe znajdujące się na gruntach przyrządy gospodarcze, dające się łatwo bez znacznego zmniejszenia wartości gruntu od niego oddzielić, n. p. płoty.

Przy wyrównaniu tych stosunków i przedmiotów, postępuje się w miarę postanowień §. 93.

§. 83.

Ocenę gruntów, na którą zgodzi się komisarz miejscowy na podstawie opinii rzeczoznawców, uzyskanej drogą bonitacyi, względnie uzyskany tym sposobem plan bonitacyjny dla obszaru komasacyjnego jak niemniej rejestr stanu posiadania, który ma zawierać każdy poszczególny grunt z podaniem właściciela, nazwy niw powierzchni całego gruntu i powierzchni części, przypadających na każdy z osobna gatunek ziemi i klasę dobroci, należy przez 14 dni wyłożyć w odpowiednim miejscu, leżącym w obrębie obszaru komasacyjnego do przejrzenia uczestnikom komasacyi i czas wyłożenia należy co najmniej na trzy dni przedtem ogłosić w gminach obszaru komasacyjnego.

Równocześnie należy każdemu bezpośredniemu uczestnikowi doręczyć dotyczący go wyciąg z rejestru stanu posiadania z odwołaniem się na postanowienie §. 84.

§. 84.

Przeciwko datom o ocenieniu całego gruntu lub części tego gruntu, wynikającym z planu bonitacyjnego i rejestru stanu posiadania, mogą uczestnicy komasacyi wnosić uwagi u komisarza miejscowego. W razie ustnego zgłoszenia należy spisać protokół. Komisarz miejscowy jest obowiązany sprawdzić uzasadnienie tych

uwag i utrzymywać w ewidencyi braki, jakie przy tej sposobności okażą się istotnie w planie bonitacyjnym, celem ich sprostowania w dalszem postępowaniu.

Postępowanie w toku instancyi i orzeczeczenie w przedmiocie takich uwag nie ma jednak miejsca w tem stadyum; stronom jednak przysługa prawo wniesienia swych zażaleń w tym kierunku, jeżeli przy nich obstają, przy sposobności, oznaczonej w §. 98.

Przeciwko innym datom rejestru stanu posiadania, a w szczególności przeciwko zawartym w nim wymiarom powierzchni, mogą u komisarza miejscowego interesowani komasacyi wnosić zarzuty, zarówno odnośnie do własnych, jak i do cudzych gruntów. Co do tych zarzutów należy przeprowadzić z stronami interesowanemi rozprawę, a jeżeli kwestya sporna należy do właściwości władzy komasacyjnej, ma się orzec w drodze instancyi.

Czas do wnoszenia uwag i zarzutów kończy się w ośm dni po upływie terminu wyłożenia planu bonitacyjnego i rejestru stanu posiadania; dla tych uczestników, którym ma się doręczyć wyciągi z rejestru stanu posiadania, w żadnym razie nie przed upływem dni 14, licząc od doręczenia.

§. 85.

Po ostatecznem ustaleniu rejestru stanu posiadania ma komisarz miejscowy przystąpić do wyznaczenia odpowiednich ekwiwalentów do oznaczenia dotyczących gospodarczych urządzeń i należnych w pieniądzach wyrównań, i ma zarządzić ułożenie potrzebnych do tego obliczeń i planów, przyczem odnośnie do projektów urządzeń gospodarczych, zasięgać należy opinii Wydziału krajowego (kraj. biura melioracyjnego).

Jeżeli z komasacyą łączy się podział jednego z oznaczonych w §. 8. gruntów, natenczas należy również zaspokoić i uwzględnić odpowiednio przy wspomnianych obliczeniach i planach oznaczone w ustawie krajowej z dnia . . . . . prawa bezpośrednich uczestników. Ekwiwalenta, które w wykonaniu postanowień §§. 33. do 35. pozostaną obciążone służebnościami lub ciężarami gruntowymi, a mają być przydzielone nowemu posiadaczowi, następnie ekwiwalenta, na których ma pozostać zabezpieczona jakaś wierzytelność w myśl §. 41., należy podobnie jak ekwiwalenta wspomniane w §. 91. wstawić w obliczenia jednak z uwzględnieniem zmiejszonej wartości, jaka wyniknie z takiego obciążenia.

§. 86.

Jeżeli powierzchnia dróg, rowów albo innych urządzeń, które odpadną wskutek komasacyi jest większą, niżeli powierzchnia, jakiej potrzeba na wspólne urządzenia, wymienione w §. 10., natenczas nadwyżkę—w braku innej umowy, należy rozdzielić między bezpośrednich uczestników komasacyi według średnich stosunków powierzchni i wartości tej posiadłości gruntowej, z którą uczestniczą w komasacyi, względnie należycie uwzględnić przy wyznaczaniu im wynagrodzenia. W razie, gdyby był niedobór, należy go w tym samym stosunku ściągnąć od bezpośrednich uczestników a ich wynagrodzenie odpowiednio zmniejszyć.

Jeżeli tego rodzaju wspólne urządzenia okażą się potrzebnemi dopiero dodatkowo w takim stadynm postępowania, w którem takie obliczenie nadliczbowych lub jeszcze potrzebnych powierzchni gruntowych mogłoby przyjść do shutku tylko za pomocą długotrwałej lub kosztownej zmiany przygotowawczych prac komasacyjnych, w takim razie potrzebny grunt mają odstąpić odnośni uczestnicy bezpośredni za całkowitem odszkodowaniem pieniężnem, które w braku umowy oznaczy władza.

§. 87.

Do urządzeń, których przeznaczeniem jest podnieść użyteczność gospodarczą tylko pewnych poszczególnych gruntów w za-

mian danych, należy stosować postanowienia ustępu pierwszego §. 86. z tem ograniczeniem, że oznaczenie powierzchni ma nastąpić na rachunek właśnie tych gruntów, o ile już przy ocenieniu tych ostatnich nie uwzględniono urządzeń, dokonanych na rachunek wszystkich bezpośrednich uczestników komasacyi.

§. 88.

Ci bezpośredni uczestnicy komasacyi, których posiadłość gruntowa wskutek urządzenia gospodarczych zakładów, połączonego z komasacyą, nie odnosi żadnej korzyści albo tylko małą, nie stojącą w stosunku do miary, podanej w pierwszym ustępie §. 86. mają być uwolnieni od udziału w dostarczeniu gruntu, potrzebnego na takie urządzenia całkowicie lub w części odpowiadającej istotnym stosunkom.

§. 89.

W braku odnośnego układu albo prawnego zobowiązania się mają współuczestnicy ponosić koszta zaprowadzenia urządzeń gospodarczych włącznie z odszkodowaniami należącemi się w gotówce w myśl drugiego ustępu §. 86. z tytułu dostarczenia gruntu pod urządzenia gospodarcze lub z jakiegokolwiek innego tytułu i to w takim stosunku w jakim w myśl §§. 86., 88. uczestniczą w nadwyżce względnie w pokryciu brakującej części gruntu.

§. 90.

Według tych samych zasad, które przy zakładaniu wspólnych urządzeń obowiązują, ma się uregulować także obowiązek utrzymywania tych urządzeń.

O ile się to tyczy utrzymania budowli wodnych mogą być odnośni uczestnicy zmuszeni na podstawie orzeczenia władzy do zawiązania spółki w myśl przepisu §. 45 ustawy z 14. marca 1875 Nr. 30. Dz. u. kr. o używaniu prowadzenia i odprowadzenia wód a to bez osobnej w tym celu ustawy krajowej.

§. 91.

Jeżeli odpowiednie użytkowanie gruntu zamienionego bez ustanowienia służebności na innej do komasacyi wciągniętej parceli gruntowej osiągnąć się nie da, winno się oznaczyć dotyczący stosunek tej służebności i uwzględnić okoliczność tę przy oszacowaniu odnośnego gruntu.

Gdyby się jednak już ustalone oszacowanie bez długotrwałych lub kosztowych zmian w dotychczasowych pracach cofnąć nie dało, będzie odpowiednie odszkodowanie w braku stosownego układu oznaczone urzędownie.

§. 92.

Przy szczegółowem oznaczeniu ekwiwalentów w ziemi należy uwzględnić życzenia bezpośrednich uczestników o tyle, o ile to się stać może bez naruszenia przepisów ustawy lub uszkodzenia takich przeważnie publicznych interesów, które można zaspokoić za pomocą komasacyi.

Jeżeli z komasacyą łączy się podział wspólnego gruntu, oznaczonego w §. 8. a ten podział dotyka bezpośrednio gminę, część gminy lub zakład gminny, wówczas należy mieć wzgląd na zasadnicze tychże potrzeby w celach publicznych, a to w myśl ustawy krajowej z dnia . . . . . .

§. 93.

Za stosunki, które w myśl §. 82. l. 1. i 2. pominięto przy oszacowaniu poszczególnych gruntów należy uiścić wyrównanie w pie-

niądzach. jeżeli między posiadaczem tychże gruntów a tym, któremu one mają być przydzielone jako ekwiwalent, nie stanęła inna umowa.

Platacye wymienione w §. 82. l. 3. musi na żądanie dotychczasowego posiadacza przyjąć ten, komu odnośny grunt przydzielono za uiszczeniem kwoty szacunkowej.

To samo odnosi się do niezdatnych jeszcze do cięcia drzewostanów wspomnianych w §. 82. l· 4., natomiast drzewostany zdatne do cięcia ma albo posiadacz gruntu sam w oznaczonym terminie wywyrabać, albo też ma je przyjąć po uiszczeniu kwoty szacunkowej ten, kto odnośny grunt otrzyma jako ekwiwalent. W razie zastrzeżonego wyrębu należy się temu, kto otrzymał ten grunt jako ekwiwalent odpowiednie odszkodowanie za utracony na razie zwyczajny dochód z odnośnej powierzchni.

Oznaczone w §. 82. l. 5. urządzenia mają być wedle wyboru tego, komu grunt przyznano, albo pozostawione przy gruncie za uiszczeniem kwoty szacunkowej albo też w oznaczonym terminie usunięte przez poprzedniego posiadacza gruntu.

§. 94.

Jeżeli jeden lub kilku właścicieli gruntów, przeznaczonych do komasacyi, chcą sami przedsiębrać prace przygotowawcze jakoteż ułożenie planu komasacyjnego bez kierownictwa komisarza miejscowego, wówczas mogą jeszcze przed rozpoczęciem prac przygotowawczych postarać się o orzeczenie władzy w tym kierunku, ażali rozmiary zamieszczonej komasacyi odpowiadają postanowieniom §§. 1. i 5.

Jeżeli stosownie do okoliczności można mieć uzasadnioną nadzieję, że taka komasacya przyjdzie do skutku, natenszas ta władza może na prośbę przedsiębiorców upoważnić ich do przeprowadzenia potrzebnych dochodzeń i poczynienia pomiarów w całym okręgu komasacyjnym w czasie, odpowiadającym tym okolicznościom, pod warunkiem, że w razie wyrządzenia szkody mają ją wynagrodzić.

O tym obowiązku orzeka w razie sporu sędzia zwyczajny (§. 31. ustawy państwowej).

§. 95.

Plan komasacyjny ułożony przez jednego lub kilku właścicieli gruntów, przeznaczonych do komasacyi, ma być wyłożony na widok publiczny przez dni 14 w gminach, należących do obszaru komasacyjnego, aby go mogli przejrzeć wszyscy uczestnicy bezpośredni, z których każdego z osobna o tem zawiadomić należy; gdy następnie większość tych uczestników złożeniem podpisu da tymczasowe zezwolenie, należy plan przedłożyć komisyi krajowej z przedstawieniem odnośnych stosunków, w których mogą być interesowane także inne osoby z powodu występujących zmian w jakiejś służebności lub ciężarze gruntowym lub z powodu jakiegoś zamierzonego urządzenia gospodarczego. Zarazem należy donieść, czy te stosunki uporządkowano zgodnym sposobem lub też zastrzeżono orzeczeniu władzy (§. 32. ustawy państwowej).

§. 96.

Jeżeli plan komasacyjny nie odpowiada postanowieniom §. 65., albo jeżeli się nie nadaje za podstawę do dalszych dochodzeń z powodu innych ważnych braków, do których też szczególnie należy niedostateczne usunięcie nieładu w grnntach, naówczas ma komisya krajowa polecić uczestnikom, aby przedłożyli poprawiony plan, przestrzegając ponownie przepisów §. 95.

We wszystkich innych wypadkach ma komisya krajowa wyznaczyć do takiej komasacyi komisarza miejscowego, ogłosić publicznie w sposób przepisany §. 69. dzień, od którego zaczyna się jego działalność urzędowa, a następnie z wykluczeniem odwołania do komisyi ministeryalnej, orzec na podstawie dochodzeń, dokonanych przez

komisarza na miejscu, czy należy natychmiast przystąpić do wyłożenia planu komasacyjnego według poniżej podanych przepisów, czy też przed tem jeszcze uzupełnić rokowanie w kierunku orzecreń zastrzeżonych przy końcu §. 95, a w zazie potrzeby i w innych kierunkach (§. 33. u. p.).

§. 97.

W drodze rozporządzenia, wydanego w porozumieniu z Wydziałem krajowym, należy określić szczegółowe przepisy do powyższych postanowień o przygotowaniu i ułożeniu planu komasacyjnego, jak w szczególności o podziałce kart i planów, o ile tej podziałki nie oznacza już końcowy ustęp §. 78., o urządzeniu prac geometrycznych, o możliwych różnicach wymiaru i obliczenia, o postępowaniu, którego się trzymać należy przy bonitacyi i obliczeniach, o wydzieleniu poszczególnych gruntów na to, aby je w swoim czasie sprzedać w celu pokrycia lub pomniejszenia kosztów komasacyi, o uwzględnieniach, które zachować należy przy projektowaniu wspólnych urządzeń gospodarczych, o potrzebnych formularzach, jakich się ma używać i t. d.

C). Wyłożenie i wytyczenie planu komasacyjnego i powzięcie o nim uchwały ostatecznej.

§. 98.

Plan komasacyi, bez względu na to, czy przyszedł do skutku pod kierownictwem komisarza miejscowego, czy też bez niego za pośrednictwem jednego lub kilku właścicieli gruntów, przeznaczonych do komasacyi, należy wyłożyć na widok publiczny przez dni 30. w gminach obszaru komasacyjnego, aby go mogli przejrzeć wszyscy uczestnicy. Komisarz miejscowy ma go na gruncie wytyczyć i na żądanie uczestników objaśnić.

Miejsce i czas wyłożenia na widok publiczny, jako też wytyczenie planu komasacyjnego, należy zapowiedzieć edyktem, który ma być w urzędowej gazecie krajowej i równocześnie we wszystkich gminach okręgu komasacyjnego ogłoszony z wezwaniem, zarówno bezpośrednich jak pośrednich uczestników, ażeby swoje zarzuty co do planu, w przeciągu 45. dni, licząc od pierwszego dnia wyłożenia go w gminie, zgłosili do komisarza miejscowego, albo pisemnie, albo mu je ustnie podali do protokołu (§. 34. u. p.).

§. 99.

O zarzutach wniesionych wskutek tego wezwania orzeka komisya krajowa, a w drodze odwołania komisya ministeryalna.

Termin odwołania wynosi 14. dni i zaczyna się z tym dniem, który następuje bezpośrednio po dniu doręczenia orzeczenia komisyi krajowej (§. 35. u. p.).

§. 100.

Jeżeli w terminie edyktalnym, oznaczonym w §. 98., nie wniesiono żadnych zarzutów co do planu komasacyjnego, albo jeżeli podniesionych przeciw niemu zarzutów nie uwzględniła komisya krajowa, względnie komisya ministeryalna, natenczas należy się postarać, aby uczestnicy bezpośredni powzięli ostateczną uchwałę o planie komasacyjnym. Jeżeli natomiast wskutek podniesionych zarzutów zarządzono zmiany w planie komasacyjnym, wówczas komisarz miejscowy ma naprzód ten plan przerobić odpowiednio do wydanych orzeczeń komisyi krajowej i ministeryalnej, następnie wytyczyć go ponownie na gruncie, jeżeli komisya krajowa uzna to za potrzebne dla

unaocznienia tych zmian, a w końcu ma się postarać o ostateczną uchwałę bezpośrednich uczestników (§. 100.).

Ta ostateczna uchwała bezpośrednich uczestników o planie komasacyjnym odpada, jeżeli ustawą krajową zarządzono komasacyę w celu skutecznego przeprowadzenia nawodnienia lub osuszenia większych obszarów (§. 36. u. p.).

§. 101.

Ostateczna uchwała bezpośrednich uczestników o planie komasacyjnym zapada pod przewodnictwem komisarza miejscowego zapomocą głosowania.

Plan komasacyjny uważa się wtedy za przyjęty, gdy większość bezpośrednich uczestników komasacyi nań się zgodziła, a czysty dochód katastralny z gruntów przeznaczonych do komasacyi, należących do tej większości wynosi najmniej dwie trzecie części czystego dochodu katastralnego wszystkich gruntów, przeznaczonych w tym obszarze do komasacyi (§. 37. u. p.).

§. 102.

W celach głosowania ma komisarz miejscowy przygotować spis bezpośrednich uczestników komasacyi i podać w nim czysty dochód katastralny ich gruntów, włączonych do komasacyi, oraz dwie rubryki: „Za planem komasacyjnym“ i „Przeciw planowi komasacyjnemu“.

O terminie wyznaczonym do głosowania, który ma wynosić najmniej ośm godzin, należy zawiadomić wszystkich uczestników bezpośrednich z osobna, a oprócz tego należy ogłosić odpowiednie obwieszczenie w gminach okręgu komasacyjnego przynajmniej na trzy dni przed terminem głosowania.

Każdy bezpośedni uczestnik może w ciągu oznaczonego terminu oddać swój głos za planem komasacyjnym lub przeciw niemu. Oddawać głos może uczestnik bezpośredni tylko sam osobiście lub przez osoby upełnomocnione w myśl §. 53., a dzieje się to w ten sposób, że odnośna osoba w obecności komisyi głosowania wpisuje sama lub każe wpisać swoje nazwisko w rubrykę rejestru za planem komasacyjnym lub przeciw niemu. Ograniczające, warunkowe lub inne uwagi nie są dopuszczalne przy tem wpisywaniu i będą uważane tak, jakby ich nie dodano. Komisya do głosowania składa się z komisarza miejscowego jako przewodniczącego i dwóch przez niego powołanych bezpośrednich uczestników komasacyi.

§. 103.

Jeżeli między gruntami przeznaczonymi do komasacyi są grunta wspólne, które nie podlegają przepisanemu w §. 8. podziałowi przy sposoboości komasacyi, których jednak wspólne zastępowanie przysługuje w myśl §. 31. kilku współwłaścicielom w ten sposób, że można przewidzieć, iż rokowanie z tymi współwłaścicielami i oznaczenie i oddanie głosu mogłoby wstrzymać lub naruszyć przebieg głosowania w zwyczajnym terminie §. 102., natenczas należy odnośnie do tych gruntów rozpisać osobne terminy, odpowiedni czas trwające, oznaczyć na nich protokolarnie głosy, oddane za te grunta przez współwłaścicieli i wynikający z nich według §. 31. rezultat ostateczny. Rezultat ten ma wpisać komisarz miejscowy do rejestru głosowania, powołując się na protokół.

§. 104.

Jeśli wspólne grunta mają być z powodu komasacyi podzielone w myśl postanowienia §. 8. z mocy ustawy, naówczas należy ogólną cyfrę tych, których udziały w tych wspólnych gruntach mają być

zastąpione ekwiwalentami, wpisać z urzędu wraz z czystym dochodem katastralnym z tych wspólnych gruntów, w rubrykę głosujących za planem komasacyjnym. Ci, którzy nadto z powodu innych własnych gruntów uczestniczą bezpośrednio w komasacyi, mają do tych ostatnich gruntów zastrzeżone prawo głosowania według §. 102., względnie §. 103., niezawiśle i odrębnie od wymienionego wyżej wpisu.

§. 105.

Kto mimo przepisanego ustawą zawiadomienia o terminie głosowania nie odda swego głosu w tym terminie w formie przepisanej, ma być po ukończeniu terminu wezwanym przez komisarza miejscowego, ażeby w przeciągu trzech dni, licząc od dnia, następującego po dniu doręczenia wezwania, oddał swój głos pisemnie. Wezwanie to ma mieć wyraźny dodatek, że ponowne wstrzymanie się od oddania głosu lub przysłanie nieokreślonego lub zawarunkowanego oświadczenia będzie uważane za zgodzenie się na plan komasacyjny.

Tych, którzy po takiem wezwaniu nie głosują, lub przyślą oświadczenie nie określone albo zawarunkowane, należy następnie wpisać do rubryki głosujących za planem komasacyjnym, a w tym wpisie dodać uwagę, zawierającą powołanie się na niniejsze postanowienie.

§. 106.

Uzyskany wskutek tego głosowania stosunek głosów ma komisarz miejscowy natychmiast po ukończeniu głosowania publicznie ogłosić w gminach, należących do okręgu komasacyjnego i wezwać tych uprawnionych do głosowania, którzy uważają się za pokrzywdzonych postępowaniem, jakiego się trzymano przy głosowaniu, lub obliczeniem głosów, ażeby w ciągu dni czternastu, licząc od dnia tego ogłoszenia, zgłosili u komisarza miejscowego pisemnie, albo podali ustnie do protokołu odnośne twoje zażalenie.

Po upływie tego czasu przedkłada komisarz miejscowy komisyi krajowej plan komasacyjny, protokół głosowania i wniesione zażalenie (§. 38. u.).

§. 107.

Komisya krajowa orzeka o tych zażaleniach bez odwołania a gdy to nastąpi, decyduje o komasacyi to jest albo zatwierdza plan komasacyjny, albo odmawia zatwierdzenia.

Jeżeli przy głosowaniu o planie komasacyjnym wypadła wymagana w §. 101. większość, wówczas zatwierdza go komisya krajowa, oświadcza, że mniejszość bezpośrednich uczestników musi się na tej podstawie zgodzić na komasacyę i udziela komisarzowi miejscowemu potrzebnych wskazówek do przeprowadzenia tego planu.

Jeżeli głosowanie nie dało takiej większości, wtedy komisya krajowa nie zatwierdza planu komasacyjnego i zamyka postępowanie komasacyjne, zastrzegając sobie wydanie dodatkowego orzeczenia o wszelkich możliwych kosztach.

Jeżeli ustawą krajową zarządzano komasacyę w celu skutecznego nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni, w takim razie komisya krajowa ma prawo zadecydować o komasacyi zaraz po rozstrzygnięciu zarzutów, podniesionych w ciągu terminu edyktalnego (§. 98.) przeciwko planowi komasacyjnemu.

Przeciwko planowi komasacyjnemu zatwierdzonemu przez komisyę krajową, nie można ani wnosić odwołania, ani żądać przywrócenia do pierwotnego stanu. (§. 39. ustawy państwowej.)

§. 108.

Orzeczenie komisyi krajowej wydane w myśl §. 107., a zawierające potwierdzenie lub niepotwierdzenie planu komasacyjnego jako

też zarządzenia komisyi krajowej, odnoszące się do wykonania zatwierdzonego planu ma komisarz miejscowy ogłosić w gminach okręgu komasacyjnego, doręczyć je i to każdemu z osobna wszystkim uczestnikom bezpośrednim i trzecim osobom, którym służy prawo wypowiedzenia według §. 39.

§. 109.

Gdy wartość gruntu, przeznaczonego do komasacyi, albo wartość przedmiotu pozostawionego do osobnej oceny uległa przed oddaniem nowemu właścicielowi zmniejszeniu choćby skutkiem przypadkowego wydarzenia, może nowy właściciel w ciągu 60 dni po wykonaniu odnośnej części planu komasacyjnego żądać od dawnego właściciela dodatkowego wyrównania wartości. Takie wyrównanie ma nastąpić w ziemi, jeżeli zmniejszenie wartości dotyczy gruntu i jeżeli to jest możliwe bez znacznego naruszenia nowej postaci posiadłości gruntowej; we wszystkich innych przypadkach w pieniądzach.

Jeżeli przy wykonaniu komasacyi zachodzi błąd w wymiarze lub rachunku, może ten, kto jest poszkodowanym, w ciągu roku po wykonaniu odnośnej części planu komasacyjnego, zarządać odszkodowania w pieniądzach od tego, komu ów błąd wyszedł na korzyść, jeżeli jednak ten błąd dotyczył ziemi i jeżeli nie naruszy się przez to znacznie nowej postaci posiadłości gruntowej, może żądać odszkodowania w ziemi.

Ten, komu wskutek niewykonania zarządzeń, jakie władza wydała w celu przejścia z istniejących stosunków do nowego ukształtowania posiadłości gruntowej zmniejszyły się pożytki z gruntów przyznanych mu jako ekwiwalent może w ciągu dni 60. po wykonaniu odnośnej części planu komasacyjnego zażądać od dawnego właściciela tych gruntów odszkodowania w pieniądzach (§. 40. ust. państwowej).

§. 110.

Jeżeli stosunki posiadłości gruntowej, które brano za podstawę przy układaniu planu komasacyjnego, w czasie między zatwierdzeniem a wykonaniem, zmieniły się wskutek jakiejś siły wyższej (zmiany biegu wód, trwałe spustoszenia przez wodę, usunięcie się ziemi i t. p.) tak znacznie, że przewidziane w §. 109 wyrównanie wartości nie może tu pomódz, wówczas może komisya krajowa na żądanie jednego z bezpośrednich uczestników uchylić plan komasacyjny całkowicie lub częściowo, gdyby stosownie do okoliczności komasacya była jeszcze możliwą i pożądaną, zarządzić ponownie prace przygotowawcze i ułożenie nowego planu komasacyjnego. Przeciw takiemu zarządzeniu ma każdy bezpośredni uczestnik prawo wnieść odwołanie do komisyi ministeryalnej w przeciągu dni 14. licząc od dnia doręczenia takiego zarządzenia. (§. 41. ustawy państw.)

§. 111.

Gdyby przy wykonaniu planu komasacyjnego okazało się, że ze względu na nowe odgraniczenia parceli stanów posiadania, powstałych przy komasacyi, jest pożądaną zmiana w granicach gminy wówczas ma komisarz miejscowy wdrożyć potrzebne rokowania w myśl istniejących co do tego ustaw i przepisów.

§. 112.

Co do nowych stosunków urządzenia niw i stosunków prawnych, wynikających z planu komasacyjnego, nie mniej co do tych stosunków, które dotyczą założenia, użytkowania i utrzymania połączonych z komasacyą urządzeń gospodarczych, winien komisarz miejscowy, o ile plan komasacyjny sam przez się nie wystarcza do

dokładnego wyjaśnienia stanu rzeczy, sporządzić osobny dokument (reces) i w drodze instancyi przeprowadzić odnośne rozprawy.

Dokument ten może być rozdzielony na dwie części i to w taki sposób, że w głównym dokumencie uwidoczniony jest nowy stan posiadania, inne zaś, planu podziału kraju bezpośrednio niedotyczące punkta, będą w dodatkowym dokumencie uwidocznione.

§. 113.

W celu sprosowania księgi gruntowej i utrzymania ewidencyi katastru podatku gruntowego należy doręczyć wyższemu sądowi krajowemu i krajowej władzy skarbowej po jednej kopii planu geometrycznego (sytuacyjnego) stanowiącego podstawę zatwierdzonego planu komasacyi, która odpowiada postanowieniem ustępu końcowego §. 78. tudzież po jednym odpisie innych potrzebnych dowodów.

§. 114.

Zamknięcie postępowania komasacyjnego ma komisya krajowa ogłosić zawsze publicznie w sposób przepisany w §. 69.

Z dniem tego ogłoszenia gaśnie właściwość władz komasacyjnych tak, że one odtąd są właściwemi tylko jeszcze dla orzeczeń o roszczeniach, przewidzianych w §. 109. (§. 42. ustawy państw.).

§. 115.

Bliższe przepisy do powyższych postanowień o wyłożniu i wytyczeniu planu komasacyjnego, o ostatecznej uchwale o nim o jego wykonaniu i ustaleniu recesu, będą wydane w drodze rozporządzenia.

§. 116.

Jeżeli komasacya gruntów rolnych dochodzi do skutku w połączeniu z podziałem albo regulacyą, w takim razie w celu ustalenia stosunków które dotyczą gruntów wspólnych a mają być uwzględnione w planie komasacyjnym; przy jego wykonaniu należy postąpić według postanowień §§. 60—69. alinea 1—3, 70—79, alinea 1—3, 80—82, 90, 91 i 99. ustawy z dnia . . . . . a zresztą według postanowień mniejszej ustawy.

Atoli w takim wypadku niema miejsca ocena wspólnych gruntów, przy układaniu rejestru praw udziałowych przepisanem w §. 79. ustawy z dnia . . . . . przeciwnie ma ona w myśl §. 83. niniejszej ustawy stanowić część składową planu bonitacyjnego, który się układa dla obszaru komasacyjnego. Również nie mogą być stosowane postanowienia §§. 69. alinea 4. i 79. alinea 4. ust. z d. . . . .

§. 117.

Jeżeli z powodu komasacyi gruntów rolnych ma przyjść do skutku uporządkowanie praw użytkowania lub zarządu wspólnymi gruntami, w takim razie celem przygotowania, ułożenia i wykonania planu reglacyjnego należy postąpić według postanowień §§. 60—69. Al. 1—3, §§. 70—79. alinea 1—3., §§. 80—109. ust. z dnia . . . . .

IV. Koszta komasacyi.

§. 118.

Koszta komasacyi połączone z wynagrodzeniem komisarza miejscowego, z wydatkami na jego podróże i na kancelaryę pokrywa skarb państwa (§. 43. ust. państwowej).

§. 119.

Co do dalszych kosztów stósuje się postanowienia następnych §§. 120—131. niniejszej ustawy także wtedy, gdy komasacya gruntów rolnych odbywa się w połączeniu z podziałem lub regulacyą, a mianowicie z tem rozszerzeniem, że kwoty za odszkodowania, naznaczone w drugim ustępie §§. 22. ustawy z dnia . . . . . należy wliczyć do kwoty wymienionych §. 123. l. 2. niniejszej ustawy.

§. 120.

Lokalności potrzebne dla prac komisarza miejscowego i tych, którzy w myśl §. 61. mają z nim współdziałać, winny być w stosownem położeniu, rozmiarze i stanie celowi odpowiadającemu bezpłatnie a względnie na rachunek tych, którzy w jednocześnie zamierzonej komasacyi są bezpośrednio interesowani dostarczone, utrzymywane i opalane.

To samo ma się rozumieć, jeśli się rozchodzi o dostarczenie lokalności poza siedzibą urządową komisarza miejscowego w tym samym obszarze komasacyjnym. Ci bezpośrednio interesowani obowiązani są także postarać się o bezpłatne dostarczenie zatrudnionemu technicznemu personalowi najemników potrzebnych do prac geometrycznych, kołków do pomiarów, tyk sygnałowych i innych potrzebnych a łatwych do zrobienia rekwizytów.

Jeżeli miejsce pracy w obrębie obszaru komasacyjnego w którym komisarz lub ci, którzy w myśl §. 70. przy nim współdziają, mają przeprowadzić czynność urzędową, jest oddalone od lokalności przeznaczonych na biuro albo od miejsca pomieszczenia wspomnianych funkcyonaryuszy nie mniej jak 3, a nie więcej jak 15 kilom. mają być bezpłatnie dostarczone podwody w celu odwiezienia ich do tegoż miejsca. Postanowienie to odnosi się w tych samych warunkach także i co do powrotu tych funkcyonaryuszy z miejsca czynności urzędowej do biura, względnie do miejsca zamieszkania.

§. 121.

Figurantów potrzebnych do robót geometrycznych tudzież palików, tyczek sygnałowych i innych rekwizytów, które z łatwością można zrobić mają personalowi technicznemu bezpłatnie dostarczyć bezpośrednio interesowani w odnośnym obszarze komasacyjnym.

§. 122.

Jeżeli obowiązani do tego nie uczynią zadość postanowieniom §§. 120. i 121. w sposób należyty i naczas, wówczas komisarz miejscowy ma prawo postarać się o to, czego brakuje, a wynikłe stąd koszta pokryć zaliczkowo na rachunek opieszałych.

§. 123.

Następujące koszta i kwoty, jakoto:

1. wynagrodzenia ludzi fachowych oznaczonych w §. 75. których się używa przy przygotowaniu, ułożeniu, wystawieniu na widok publiczny, wytyczeniu i wykonaniu planu komasacyjnego, jakoteż koszta map, jakich oni i personal mierniczy potrzebują do wymienionych właśnie prac, koszta przyborów do rysowanin i pisania i inne wypłaty za świadczenia i materyały, których potrzeba do oznaczonych celów w ogólnym interesie komasacyi;

2. kwoty przeznaczone na wyrównania pieniężne, które mają złożyć poszczególni uczestnicy bezpośredni (§§. 27., 93., 109.) nakoniec

3. należytości delegata, wyznaczonego ewentualnie przez Wydział krajowy w myśl §. 70. ma opędzić komisarz miejscowy z funduszu pieniężnego, oznaczonego w §. 124. w miarę płatności; a mia-

nowicie koszta podane pod l. 1. i 3. z urzędu zaś podane pod l. 2. na żądanie obowiązanych do płacenia i ma te wydatki z dodaniem odnośnych załączników odpowiednio obliczyć.

§. 124.

Zapas pieniężny wspomniany w poprzednich postanowieniach ma być z funduszu krajowego dostarczony komisarzowi miejscowemu w miarę potrzeb przewidzianych z góry przy odnośnej komasacyi.

§. 125.

O ostatecznem ponoszeniu kosztów, względnie o obowiązku zwrotu kwot w myśl §§. 122. i 123. zaliczonych orzeka na podstawie §. 122. i następnych §§. 126—128. w pierwszej instancyi komisarz miejscowy, w drugiej i ostatniej instancyi (§. 58.) Komisya krajowa, chyba gdyby wypadło orzec w kwestyi kosztów w myśl ostatniego ustępu §. 128. razem ze sprawą główną W tym ostatnim wypadku jest ten sam tok instancyi dla kosztów, co dla sprawy głównej.

§. 126.

Koszta oznaczone w §. 123., l. 1. mają ponosić uczestnicy bezpośredni, jeżeli plan komasacyi w myśl drugiego ustępu §. 107., zatwierdziła Komisya krajowa. Uczestników tych należy podzielić na trzy klasy według stopnia, w jakim wskutek komasacyi zmniejsza się rozprószenie ich ogólnej posiadłości gruntowej. Ci, których ogólna posiadłość gruntowa wykazuje najznaczniejzze zmniejszenie rozprószenia, (klasa I.), uczestniczą w ponoszeniu wymienionych kosztów w stosunku do całej wartości swych gruntów, poddanych komasacyi, klasa druga w stosunku 80%, klasa trzecia w stosunku 60% tej wartości.

Jeżeli przy takiem postępowaniu okaże się niestosukowe obciążenie poszczególnych uczestników bezpośrednich, których ogólna posiadłość gruntowa doznała przez komasacyę tylko nieznacznej zmiany, natenczas należy co do nich zejść nawet poniżej wymiaru konkurencyjnego trzeciej klasy aż do kwoty, odpowiadającej rzeczywistym stosunkom.

Jeżeli jednak dla braku potrzebnej według §. 101. większości głosów, komisya krajowa nie zatwierdziła planu komasacyjnego natenczas koszta oznaczone w §. 123. l. 1. ponosić mają ci bezpośredni uczestnicy, którzy żądali wyznaczenia komisarza miejscowego (§. 66.) względnie ułożyli sami plan komasacyjny w myśl §. 94. a ponoszą te koszta w miarę wartości swych gruntów włączonych do komasacyi.

Powyższe postanowienia stosują się także do odszkodowania, jakiego ewentualnie zażąda Wydział krajowy na podstawie trzeciego ustępu §. 74. Kwoty oznaczone w §. 123. l. 2., spadają na tych, na których żądanie i rachunek te kwoty zaliczono.

§. 127.

Należytości wspomniane w §. 123. l. 3. ma ponieść gmina, część gminy, lub zakład gminny w których interesie delegat Wydziału krajowego brał udział w rozprawie.

§. 128.

Niewymienione w poprrzednich postanowieniach koszta, a w szczególności:

1. Koszta lub straty zysku, wynikające dla uczestników z powodu osobistego udziału w rokowaniach lub wysyłania pomocników;

2. ewentualne koszta poszczególnych uczestników z powodu doradców prawnych lub biegłych w sztuce;

3. koszta odpisów wygotowanych dla stron z protokołów rokowań albo innych aktów, kopij i planów;

4. koszta rokowań, które są zbędne dla prawidłowego toku komasacyi a zostały wywołane przez poszczególnych uczestników tylko w celu przestrzegania własnych interesów:

5. koszta rokowań, które nastąpiły z winy uczestnika, zwłaszcza w przypadku §. 49., albo wskutek lekkomyślnych roszczeń lub tym podobnych zarzutów;

6. koszta odznaczenia kamieniami granicznymi, koszta ewentualnych odszkodowań pieniężnych za gospodarcze zakłady wspólne lub takie, których przeznaczeniem jest podnieść użyteczność tylko pewnych poszczególnych gruntów zamienionych (§§. 10. 87.), jakoteż opłaty pieniężne w razie przeniesienia budynków (§. 28.) mają ponosić odnośni uczestnicy, względnie winni sami i bezpośrednio, to jest bez zaliczki z funduszu, oznaczonego w §. 124. Przytem co do kosztów i odszkodowań za wspólne gospodarcze zakłady i co do opłat w razie przeniesienia budynków zastrzega się Wydziałowi krajowemu prawo udzielania pożyczki lub zapomogi (subwencyi) z funduszu krajowego w wypadkach, zasługujących szczególnie na uwzględnienie. O tem, czy w pewnej sprawie zachodzi przypadek przewidziany pod l. 4. albo 5. i o ile przegrywający sprawę winien jest zwrócić koszta, użycia pomocników prawnych i fachowych, spowodowane własnem zawinieniem, należy orzec w toku odnośnej rozprawy razem ze sprawą główną.

§. 129.

Ci, którzy w myśl poprzednich postanowień mają ostatecznie ponosić koszta, zaliczone przez komisarza miejscowego, są w razie niewykonania planu komasacyjnego zobowiązani zwrócić te zaliczki, jakoteż zapłacić do funduszu krajowego odszkowanie, należące się ewentualnie w myśl ustępu trzeciego §. 74. za dostarczenie personalu geometrycznego, w ciągu dni 30 po doręczeniu odpowiedniego nakazu płatniczego.

Jeżeli plan komasacyjny zostanie wykonany, w takim razie te zaliczki, o ile się ich nie pokryje z przewidzianej planem komasacyjnym sprzedaży przeznaczonych w tym celu gruntów (§. 97.), jakoteż odszkodowanie, należące się ewentualnie za dostarczenie personalu geometrycznego, uważa się tylko za pożyczkę, udzieloną z funduszu krajowego na zapłacenie przypadającej części kosztów komasacyi, jakoteż na zapłacenie pieniężnego wyrównania, które mają uiścić. Pożyczka ta, podobnie jak pożyczka udzielona z funduszu krajowego na pokrycie kosztów i odszkodowań za wspólne zakłady gospodarcze i spłat w razie przeniesienia budynków, ma być zwróconą do funduszu krajowego w pięciu, ewentualnie w więcej przez Wydział krajowy dozwolonych równych ratach rocznych z odsetkami cztery od sta rocznie, a to od czasu, w którym uznano postępowanie komasacyjne za ukończone (§. 114.) albo od chwili ewentualnie późniejszej, w której udzieloną została zaliczka.

§. 130.

O ile takie pożyczki na podstawie potwierdzenia władz obraca się na cel oznaczony, ciążą wierzytelności z pożyczki na ekwiwalentach, przyznanych dłużnikowi i mają być zaspokojone bezpośrednio po podatkach i opłatach rządowych przed wierzytelnościami hipotecznemi, jeżeli jednak te grunta są obciążone zobowiązaniami na rzecz spółek w myśl §. 23. ustawy państwowej z 30. maja 1869, Dz. u. p. Nr. 93.) bezpośrednio po tychże.

Takie samo pierwszeństwo przysługa procentom tych wierzytelności z pożyczki, zalegającym nie dłużej jak trzy lata. Stan takich wierzytelności z pożyczki należy uwidocznić w księgach gruntowych (§. 44. ust. państw.)

§. 131.

Koszta komasacyi, względnie płatne procenta i raty pożyczek, udzielonych w tym celu z funduszu krajowego, mają być ściągane w drodze egzekucyi politycznej. Zresztą bliższe przepisy do powyższych postanowień o kosztach komasacyi, wydane zostaną w drodze rozporządzenia.

V. Postanowienia końcowe.

§. 132.

Czas, od którego niniejsza ustawa zacznie obowiązywać, będzie oznaczony po ułożeniu odnośnych rozporządzeń przez ministerstwa, powołane do wykonania niniejszej ustawy w porozumienia z Wydziałem krajowym i zostanie ogłoszony w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

§. 133.

Szczegółowe postanowienia, któreby na wypadek komasacyi, zarządzonej ustawą krajową w celu odpowiedniego przeprowadzenia nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni, miały zastosowanie co do odgraniczenia obszaru komasacyjnego i gruntów przeznaczonych do komasacyi, określi w każdym poszczególnym wypadku osobna ustawa krajowa w granicach ustawy państwowej z 7. czerwca 1883 (Dz. u. p. Nr. 92).

§. 134.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i skarbu (§. 46. ust. państw.).

Alegat 5. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 79.548/97.

Ustawa

z dnia ..... dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem, o składzie komisyi krajowej dla spraw wyłączania obcych gruntów z lasów i zaokrąglania granic lasowych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem postanawiam na podstawie §. 7. ustawy państwowej z dnia 7. czerwca 1883 Dz. pp. Nr. 93 co następuje:

§. 1.

Jako komisya krajowa dla spraw przewidzianego ustawą państwową z dnia 7. czerwca 1883 Dz. p. p. Nr. 93 oczyszczania lasów z obcych gruntów i zaokrąglania granic lasowych ma urzędować z przybraniem c. k. krajowego inspektora lasowego jako doradcy fachowego ta komisya, która ustanowioną została na mocy postano-

wień §§. 20. i 21. ustawy krajowej z dnia . . . . . o komasacyi gruntów rolnych. Postanowienia §§. 22. i 23. powołanej ustawy krajowej stosują się także do spraw wyżej wymienionych.

§. 2.

Czas wejścia w życie niniejszej ustawy i ustawy państwowej z d. 7. czerwca 1883 Dz. p. p. Nr. 93. oznaczą ministrowie powołani do wykonania niniejszej ustawy po ustaleniu dotyczących rozporządzeń i ogłoszą w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

§. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i finansów.

Alegat 6. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 79.548/97.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o dzieleniu gruntów wspólnych i regulacyi odnoszących się do nich wspólnych praw użytkowania i zarządu.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem rozporządzam na podstawie zawartych w ustawie państwowej z 7. czerwca 1883 r. Dz. u. p. Nr. 94. postanowień tyczących się dzielenia gruntów wspólnych i regulacyi odnoszących się do nich wspólnych praw użytkowania i zarządu, co następuje:

Rozdział pierwszy.

O dzieleniu i regulacyi w ogólności.

§. 1.

W miarę postanowień niniejszej ustawy i stosownie do mających się wydać w tej mierze późniejszych rozporządzeń, może być uskuteczniony podział gruntów, lub regulacya odnoszących się do nich wspólnych praw użytkowania i zarządu, względem których albo:

a) pomiędzy byłemi zwierzchnościami i gminami albo dawnymi poddanymi, jakoteż pomiędzy dwiema, lub więcej gminami, istnieją wspólne prawa posiadania, lub użytkowania, albo też

b) które przez wszystkich, lub przez pewnych członków gminy, jednej, lub więcej części gminy, lub przez wspólności gospodarcze mocą ich osobistego, lub z posiadaniem połączonego współuczestnictwa, albo też przez współuprawnionych do gruntów kolejno użytkowanych wspólnie, lub po kolei są użytkowane.

§. 2.

Gdziekolwiek w niniejszej ustawie, bez innego określenia jest mowa o wspólnych gruntach, należy rozumieć przez nie, grunta w §. 1. oznaczone.

Do wzmiankowanych gruntów, nie naruszając praw cudzych z dokonanego zasiedzenia nabytych (§§. 9—10), — zaliczają się także takie, które w myśl §. 1. podlegały pierwej wspólnemu użytkowaniu, w międzyczasie jednak, przeszły wskutek fizycznego podziału w posiadanie prywatne i jeżeli podział ten nastąpił nietylko bez zezwolenia właściwej władzy, ale także i w księgach publicznych nie został przeprowadzony. Do tejże samej kategoryi, należą dalej i te grunta, w §. 1. oznaczone, które na rzecz byłych posiadaczy pewnych domów w księgach publicznych według idealnych części są zapisane.

Grunta, które w wykonaniu patentu cesarskiego z 5. lipca 1853 r. Dz. u. p. Nr. 130, odstąpione zostały do wspólnego użytkowania, i wspólnego posiadania pewnej gminie, miejscowości, lub ogółowi uprawnionych, jeżeli tylko posiadają wymogi w §. 1. wskazane, nie mogą być wyłączone od zastosowania do nich niniejszej ustawy, tak samo, jako i grunta dobro gminnne stanowiące i w myśl §. 68. ust. gm. z 12. sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kr., §. 69. ustawy z 3. lipca 1896 Nr. 51. Dz. u. kr., §. 74. ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24. Dz. u. kr. do wspólnego użytkowania służące

Natomiast nie można zaliczać między grunta w §. 1. oznaczone, gruntów, stanowiących zakładowy majątek gminy, które nie są użytkowane bezpośrednio przez członków gminy, lecz przez wydzierżawienie, lub w jaki inny sposób przynoszą korzyści majątkowi gminnemu.

§. 3.

Pod wymaganem do zastosowania niniejszej ustawy, wspólnem, lub kolejnem użytkowaniem, rozumieć należy:

1. wspólne, lub kolejne używanie gruntu pod uprawę, lub na pastwisko;

2. takież użytkowanie trawy, trzciny, drzewa, torfu, darni, lub ściółki.

Okoliczność, że użytkowanie gruntu nie było równomierne, lecz różne tak co do przestrzeni, czasu, sposobu użytkowania i miary użytkowania, pozostaje bez wpływu.

§. 4.

Na żądanie jednego uczestnika (§. 20.) można za zezwoleniem władzy wciągnąć do podziału także i grunt wyłącznie do niego należący, o ile by to przyczyniło się do zadowalniającego rozwiązania wspólności.

Z tego samego powodu mogą być przy dzeleniu i regulacyi nieznaczne różnice pomiędzy prawami udziałowemi pojedynczych uczestników a przypadającemi za nie wynagrodzeniami wyrównane pieniądzmi.

Wynikłe stąd wynagrodzenia pieniężne mogą być wydane uczestnikom, którym zostały przyznane, już w toku postępowania (§. 3. ustawy państwowej), jeżeli przez to nie zostaną uszczuplone prawa osób trzecich.

Jako nieznaczną różnicę w myśl ustępu drugiego uważać należy tę, która nie przekracza dwudziestej części wartości wyrównać lub uregulować się mającego udziału odnośnego uczestnika, a to z uwzględnieniem już ubytków, lub przyrostów gruntowych (§§. 84. i 85.) wynikłych z powodu urządzeń gospodarczych, lub wykupna wzajemnych świadczeń.

§. 5.

Części wspólnych gruntów, które z powodu swego położenia szczególnym uszkodzeniom podlegają, albo obłożone są takimi cię-

żarami gruntowymi, które podział znacznie utrudniają, mogą być od podziału wyłączone.

Do gruntów takich zaliczają się w szczególności te, które w porównaniu do innych wspólnych gruntów podlegają znacznie większemu niebezpieczeństwu uszkodzenia, przez zasypywanie, osunięcie, oberwanie się brzegów, lub powodzie, albo których ciężary gruntowe są szczególnie wysokie i co do swej wartości trudno oznaczyć się dające.

§. 6.

Jeżeli wspólność gospodarcza oprócz nieruchomości, oznaczonych w §. 1., posiada także i inne nieruchomości, albo ruchomy majątek, to należy je w myśl niniejszej ustawy wciągnąć do podziału lub regulacyi.

§. 7.

Regulacya wspólnych praw użytkowania polega w miarę istniejących w danym wypadku stosunków, albo

a) na ustanowieniu udziałów w stosunku do całości, według których poszczególni uprawnieni podzielić się mają całym pożytkiem z danego okresu gospodarczego lub kwotą ze sprzedaży tychże pożytków uzyskaną, albo też

b) na ustanowieniu poszczególnych samychże praw użytkowania, lub części tych praw, według rozciągłości, miejsca i sposobu wykonywania, jakoteż według czasu, miary i trwania użytkowania.

Regulacya tycząca się prawa zarządu wspólnych gruntów, może być według niniejszej ustawy wtedy tylko przeprowadzoną, jeżeli zarząd tychże gruntów nie został już przez ustawę gminną, lub inne dobro gminy dotyczące przepisy unormowany, albo też, jeżeli pomimo uregulowania w myśl tych przepisów okazuje się potrzeba wydania jeszcze szczególnych zarządzeń, mających na celu odpowiedni zarząd gruntów, dobro gminy stanowiących.

§. 8.

Z podziałem i regulacyą połączonem być musi zaprowadzenie wszystkich tych wspólnych urządzeń, które konieczne są celem utworzenia wolnego przystępu do gruntów przyznanych tytułem wynagrodzenia, o ile to możliwe bez ustanowienia służebności, oraz celem umożebnienia odpowiedniego użytkowania tych gruntów albo celem zapewnienia wykonywania praw uregulowanych. Przytem jednak miara rzeczywistej konieczności nie może być przekroczoną, a zwłaszcza przy już istniejących drogach, rowach, strumykach i mostach, mają być przeprowadzone tylko konieczne zmiany. Przeciw dotyczącym zarządzeniom służy osobom, niebędącym uczestnikami, tylko wtedy prawo odwołania, gdyby skutkiem tych zarządzeń, znaczna szkoda dla nich wyniknąć mogła.

Rozdział drugi.

I. O władzach dla spraw podziału i regulacyi.

§. 9.

W postępowaniu przy podziale wspólnych gruntów, jakoteż w postępowaniu przy regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu na gruntach podziałowi nieulegających, właściwymi są:

przysięgli komisarze miejscowi,
komisya krajowa przy politycznej władzy krajowej,
komisya ministeryalna przy ministerstwie rolnictwa.

Gdzie w ustawie niniejszej bez bliższego określenia jest mowa o władzach, odnosi się to do władz powyższych.

§. 10.

Do władz tych, jako takich należy także przeprowadzenie rozprawy i rozstrzyganie sporów, które powstaną między uczestnikami (§. 20. niniejszej ustawy) wzmiankowanych w §. 1. gruntów, co do posiadania lub własności pojedynczych części tych gruntów, tudzież przeprowadzenie rozprawy i rozstrzyganie co do wzajemnych świadczeń za użytkowanie takich gruntów, lub ich pojedynczych części. Władze te mają zawsze już przy rozpoczęciu swej czynności sprawdzić, czy zachodzą powyższe warunki ich właściwości.

Spory, tyczące się własności, lub posiadania realności, z których posiadaniem połączony jest, w myśl niniejszej ustawy, udział w gruntach wspólnych, albo prawo użytkowania, lub zarządu, albo też wreszcie roszczenie uzasadnione w §. 23., należą nawet po ogłoszeniu właściwości powyższych władz do zwyczajnego sędziego.

Paragraf 60. niniejszej ustawy oznaczy czas, od którego zacząć się ma właściwość tych władz, które też od tego terminu wykluczają właściwość tych wszystkich władz, do których ustawowego zakresu działania sprawy takie w innym razie należą. Jeżeli jednak wspomniane sprawy w chwili ogłoszenia terminu ich właściwości toczyły się już przed sędzią zwyczajnym, właściwość władz dla spraw podziału i regulacyi nie narusza właściwości tegoż sędziego. Sprawy takie, o ile do nich nie ma zastosowania postępowanie cywilne w myśl art. XLVII, ustawy wprowadczej (ustawa z 1. sierpnia 1895. Nr. 112. D. p. p.), winny od tego czasu toczyć się w dalszym ciągu według przepisów o postępowaniu sumarycznem, chybaby miało przez to być naruszone prawo formalne, które jedna, lub druga strona sporna nabyła.

§. 11.

Sprawy urządzeń gospodarczych z podziałem lub regulacyą połączonych a względnie sprawy założenia i przyszłego utrzymania tychże, należą również do władz w §. 9. wyszczególnionych.

Właściwość tych władz odnosi się także do spraw, które w celach podziału, lub regulacyi wymagają rozstrzygnięcia w kierunku prawnoleśnym. Przepisy prawa wodnego, względnie leśnego, mogą mieć tu o tyle zastosowanie, o ile niniejsza ustawa w tym względzie inaczej nie postanawia.

Sprawy jednak, które mają za przedmiot podział, lub regulacyę, a dotyczą kolei żelaznych, lub dróg publicznych, niemniej sprawy ustawą budowniczą uregulowane, nie należą do ustawowego zakresu wzmiankowanych władz. W sprawach tego rodzaju po wszystkie potrzebne decyzye, lub zarządzenia udawać się należy do tych władz, do których ustawowego zakresu one należą.

§. 12.

W postępowaniu dla spraw podziału i regulacyi, dochodzenia w sprawach spornych należą do komisarza miejscowego, orzeczenie zaś wyda komisya krajowa z dozwoleniem odwołania się do komisyi ministeryalnej.

Komisye te rozstrzygać będą stosownie do postanowień odnośnych ustaw i po dokładnem rozważeniu całej treści rozprawy osądzą, czy to, co strony podają, uważać należy za prawdziwe, lub nie, nie wiążąc się przytem ustawowemi prawidłami dowodowemi.

W uzasadnieniu swoich orzeczeń winny wspomniane komisye przytoczyć okoliczności, które na wydanie tychże wpłynęły.

§. 13.

Komisarzy miejscowych mianuje Namiestnik w pozozumieniu z Wydziałem krajowym z pomiędzy osób ukwalifikowanych do

urzędu sędziowskiego lub politycznej administracyi, do prawno-administracyjnej służby przy zarządzie lasów państwowych i dóbr funduszowych, do adwokatury lub notaryatu i obznajomionych ze stosunkami rolniczemi, albo też z pomiędzy teoretycznie i praktycznie wykształconych rolników lub leśników, którzy udowodnią znajomość ustaw i przepisów odnoszących się do dzielenia i regulacyi i w związku z niemi będących.

Komisarze miejscowi, którzy już jako urzędnicy państwowi nie złożyli przysięgi służbowej mają być zaprzysiężeni dla poruczonej im czynności i mają odnośnie do tej czynności prawa i obowiązki zaprzysiężonych urzędników.

Komisya krajowa przeznacza mianowanych komisarzy miejscowych do poszczególnych przeprowadzić się mających podziałów i regulacyi. W trudniejszych wypadkach mogą być dla prawnych i ekonomicznych spraw podziału i regulacyi wyznaczeni osobni komisarze miejscowi i jednemu z nich poruczy się kierownictwo.

§. 14.

Komisya krajowa przy politycznej władzy krajowej składa się z Namiestnika albo jego zastępcy jako przewodniczącego, referenta, trzech członków ze stanu sędziowskiego i z delegata Wydziału krajowego.

W wypadkach w §. 17. przewidzianych komisya krajowa zwiększoną zostanie o jednego członka ze stanu sędziowskiego.

Przewodniczący głosuje także, a przy równości głosów ten wniosek staje się uchwałą, do którego on się przyłącza.

§. 15.

Zastępcę przewodniczącego naznacza Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym z pośród członków Wydziału krajowego, referenta zaś sam Namiestnik. Członków ze stanu sędziowskiego naznacza prezydent Wyższego Sądu krajowego we Lwowie, a delegata Wydziału krajowego Wydział krajowy i to niekoniecznie z pośród swego grona. W ten sam sposób będą wyznaczeni: drugi zastępca przewodniczącego, zastępca referenta, zastępca delegata Wydziału krajowego, wreszcie w odpowiedniej liczbie zastępcy członków ze stanu sędziowskiego. Zastępca przewodniczącego będzie zapraszany na wszystkie posiedzenia, lecz głosuje tylko pod nieobecność Namiestnika.

§. 16.

Składu komisyi ministeryalnej dokonywa przy zachowaniu przepisów §. 17. Minister rolnictwa w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i Ministrem sprawiedliwości.

§. 17.

Tak komisya krajowa, jakoteż i komisya ministeryalna wydają swoje orzeczenia na posiedzeniach gremialnych większością głosów, połowa członków tej komisyi uprawnionych do głosowania musi należeć do stanu sędziowskiego. Jeżeli jednak komisya w taki sposób złożona, rozstrzygać ma spory, które, gdyby nie chodziło o podział albo regulacyę, należą do ustawowego zakresu zwyczajnych sądów, musi być komisya zwiększoną o jednego członka ze stanu sędziowskiego. W kwestyach gospodarczych należy wezwać i przesłuchać gospodarzy wiejskich lub techników kultury krajowej jako doradców.

§. 18.

W razie przekroczenia wydanych w sprawach niniejszej ustawy tymczasowych lub innych zarządzeń, mogą władze nakładać kary pieniężne do wysokości 100 zł., niemniej ustanawiać i nakładać kary porządkowe do tejże samej wysokości.

Grzywny wpływają do funduszu krajowego.

§. 19.

Bliższe szczegóły odnoszące się do toku czynności wzmiankowanych władz ustanowione będą w drodze rozporządzeń.

II. O interesowanych w podziale lub regulacyi.

§. 20.

Za uczestników podziału uważać należy:

1. tych, którzy są w posiadaniu gruntów wspólnych, albo też

2. tych, którzy mają prawo do uczestnictwa w użytkowaniu opierającego się na przynależności do związku dawnych poddanych, członków jednej lub więcej gmin, względnie grupy, uprawnionej do użytkowania gruntów kolejno użytkowanych, bez względu na okoliczności, czy przynależność spowodowaną jest ich osobistymi przymiotami, czy też opiera się na posiadaniu jakiej innej posiadłości gruntowej, — wreszcie

3. tych, którzy rzeczywiście uczestniczą w pobieraniu nadwyżki z dochodów, pozostałej po zaspokojeniu roszczeń uprawnionych do uczestniczenia w użytkowaniu,

4. gminy bez względu na to, czy podpadają pod którykolwiek z wyszczególnionych w punktach 1—3 wymogów, jeżeli tylko są hipotecznymi właścicielami gruntów, albo jeżeli od tych gruntów, chociażby w księgach hipotecznych nie były zapisane, przypisany mają podatek.

Osoby, które w myśl poprzednich postanowień, nie są uczestnikami, lecz z jakiego bądź powodu prawnego roszczą sobie pretensye do wspólnego lub kolejnego użytkowania, mogą poszukiwać swojej pretensyi tylko w sposób w §. 70. przepisany.

Pod bezpośrednio w podziale i regulacyi interesowanymi rozumieją się uczestnicy, jako też osoby w myśl §. 23. interesowane a to w przeciwstawieniu do tych, którzy po myśli §§. 25—28 są bezpośrednio interesowanymi.

§. 21.

Każdy uczestnik ma prawo przy podziale do otrzymania wynagrodzenia z gruntów podzielonych, ustanowionego w miarę wartości jego udziału w gruntach wspólnych lub gruntach innych włączonych do podziału w myśl §. 4., a to albo za wspólną zgodą, albo też na podstawie opinii rzeczoznawców z zastrzeżeniem sobie prawa do możliwego uzupełniającego wynagrodzenia w gotówce z tytułu nieznacznych różnic lub zmiejszenia się obszaru gruntu, ulegającego podziałowi wskutek zaprowadzenia urządzeń gospodarczych, lub wykupna wzajemnych świadczeń.

W tym samym stosunku, jeżeli szczególne okoliczności innego podziału nie uzasadniają, ma uczestnik prawo do wynagrodzenia z ogólnej wartości majątku ruchomego w myśl §. 6. do podziału włączonego.

§. 22.

Przy regulacyi ma każdy uczestnik prawo do przyznania mu w ogólnem użytkowaniu takiej części, jaka pod względem jej właściwości i rozmiarów odpowiada stosunkowi dotychczasowego jego prawa do praw drugich współuczestników. Jeżeli zaś regulacya zasadza się na ustanowieniu poszczególnych praw użytkowania, współuczestnik może się domagać, aby mu dotychczasowe jego prawo w niczem uszczuplone nie zostało. W obydwóchwypadkach nie traci prawa do żądania wynagrodzenia w gotówce, tytułem wyrównania nieznacznych

różnic i takich ograniczeń, które ze względu na stosowne uregulowanie wykonywania poszczególnych praw, albo z konieczności ustanowione zostały, albo też, zewzględu na zachowanie wydatności gruntu, ze stosunkowego ograniczenia wszystkich lub niektórych pożytków, bezpośrednio wypływają

Jeżeliby w tym ostatnim celu pewne pożytki musiały być tak zmniejszone, albo całkiem zniesione, iż przez to mieliby pojedynczy uczestnicy ponieść dotkliwe straty, ma im być przyznanem odszkodowanie, obciążające ogół uczestników a to albo przez przyznanie, lub rozszerzenie innych pożytków, albo przez wynagrodzenie w gotówce, stosownie do stanu rzeczy i życzeń interesowanych uczestników.

§. 23.

Osoby, którym przysłuża prawo żądania wzajemnych świadczeń, mianowicie peryodycznych danin, które im za używanie wspólnych gruntów, albo części tychże, mają uiszczać wszyscy lub niektórzy uczestnicy jako tacy (§. 1. ust. 2. ust. państw.) mogą żądać, aby przy podziale prawa ich wykupione zostały w gotówce, albo w ziemi, według tego, który sposób wykupna władze za stosowniejszy uznają, zaś przy regulacyi, aby odnośne stosunki zostały urządzone w sposób obydwu stronom odpowiadający.

Ci interesowani, chociażby sami nie byli uczestnikami, mogą o tyle brać udział w rozprawach o podział i regulacyę, o ile to do uzasadnienia ich roszczeń i powyżej wspomnianych praw jest potrzebnem.

§. 24.

Zresztą przy oznaczeniu odpowiedniej wartości udziałów gruntów podzielić się mających (ustęp 1. §. 21.) przy wypośrodkowaniu i przyznaniu odpowiednich wynagrodzeń, przy regulacyi praw użytkowania (§. 22), niemniej przy uwzględnieniu wzajemnych świadczeń (§. 23), mają być stosowane przepisy o postępywaniu w sprawach podziału i regulacyi (III. rozdział) tudzież wkazówki w dotyczących rozporządzeniach zawarte.

§. 25.

Trzecie osoby, które mają hipotecznie zapisane prawo, bądź to na gruncie ulegającym działowi lub regulacyi, bądź też na cudzem prawie użytkowania, ciążącem na tym gruncie, albo też na gruncie z którego posiadaniem połączone jest prawo użytkowania, mogą wprawdzie celem strzeżenia tego prawa brać udział w postępowaniu tyczącem się działu, lub regulacyi, ale nie mogą przez sprzeciwienie się przeszkodzić działowi lub regulacyi.

Osoby te nie mają też być przesłuchiwane, gdy się uskuteczniają wpisy hipoteczne na zasadzie takiego działu lub regulacyi (§. 4. ust. państw.).

Komisarz miejscowy winien pośrednio interesowanych zawezwać do rozprawy, jeżeli to zdaje się być potrzebnem do wyjaśnienia stosunków, lub utorowania ugody, atoli przybyć oni mogą do rozprawy także bez urzędowego wezwania.

Władze czuwać winny każdego czasu a w szczególności przy potwierdzaniu planu uporządkowania, aby podział i regulacya nie uszczuplały praw pośrednio interesowanych.

§. 26.

Prawa trzecich osób, które na gruncie działowi ulegającym, są hipotecznie zapisane, przeniesione będą na działy z gruntu utworzone. Wyłączają się od tego i odpadają bez prawa do odszkodowania tylko służebności gruntowe (§. 474 u. c.), które wskutek działu, lub

połączonego z nim nawodnienia, osuszenia, lub założenia drogi, staną się zbytecznemi dla gruntu panującego.

Prawa trzecich osób, które tylko na cudzem prawie użytkowania gruntu ulegającego działowi są hipotecznie zapisane, przeniesione będą na te grunta zamienione, które wchodzą w miejsce uchylonego prawa użytkowania.

Wyrównania te zastępują miejsce uchylonego prawa użytkowania także co do praw hipotecznie zapisanych na tym gruncie, z którego posiadaniem takie prawo użytkowania było połączone (§. 5. ust państ.).

§. 27.

Liczebnie oznaczone wierzytelności, które na gruncie działowi ulegającemu są hipotecznie zabezpieczone, gdy jedna część tego gruntu dostanie się przy podziale gminie, części gminy, lub wspólności gospodarczej, pozostają zabezpieczone wyłącznie na tej części, o ile wierzytelności takie znajduja zupełne pokrycie w pierwszych dwóch trzecich częściach wartości tej części, oznaczonej podług czystego dochodu katastralnego, dwadzieścia razy wziętego.

Jeżeli tak nie jest, natenczas niepokrytą pozostałość takiej wierzytelności, a jeżeli żaden dział gruntu dzielonego nie został przekazany gminie, części gminy lub wspolności gospodarczej, całą wierzytelność spłacić muszą niezwłocznie wierzycielowi wszyscy uczestnicy w stosunku do swoich praw udziałowych, wziętych za podstawę podziału. Wierzyciel nie może w przypadku takim odmówić przyjęcia zapłaty chociażby nawet wierzytelność jego nie była jeszcze płatną.

Jeżeli wierzytelność hipotecznie na gruncie, działowi ulegającym, zabezpieczona nie opiewa na kwotę oznaczoną liczebnie, władza usiłować winna nakłonić strony do zawarcia umowy mającej na celu oznaczenie takiej kwoty i podług tego, czy umowa taka przyjdzie do skutku lub nie, albo zastosować postanowienia niniejszego paragrafu, albo przekazać wierzytelność w formie hipoteki łącznej na wszelkie wynagrodzenia z gruntu dzielonego przysądzone.

Do wierzytelności hipotecznie zabezpieczonych na rzecz zakładów, które stosownie do swoich statuów uprawnione są do udzielenia pożyczek, tylko pod warunkiem większego bezpieczeństwa, postanowienia powyższe stosować należy tylko o tyle, o ileby to nie uszczuplało większego bezpieczeństwa, statutami tychże zakładów przepisanego (§. 6. ust państw.)

§. 28.

Zeznane w toku postepowania podziałowego lub regulacyjnego oświadczenia (deklaracye), jakoteż zawarte ugody nie wymagają ani przyzwolenia ze strony trzecich osób, ani też nie podlegaja zatwierdzeniu władz administracyjnych lub opiekuńczych, wyjąwszy zastrzeżonego ustawą niniejszą zatwierdzenie ze strony Wydziału krajowego.

Atoli zamiast zatwierdzenia władzy opiekuńczej potrzebne jest zatwierdzenie komisyi krajowej lub ministeryalnej (§. 7. ust. państw.).

Jeżeli gminy bez własnego statutu, części gminy albo zakłady takich gmin uczestniczą w postępowaniu podziałowem lub regulacyjnym jako bezpośrednio interesowane strony, będą one po wdrożeniu postępowania (§. 60) zastąpione przez Wydział powiatowy. Wszelkie przeto umowy i ugody, w których biorą udział gminy, części gmin lub zakłady gminne zawierać będzie w ich imieniu Wydział powiatowy.

§. 29.

Stan prawny, utworzony w toku postępowania podziałowego lub regulacyjnego czy to skutkiem rozstrzygnięcia, lub zarządzenia władzy, czy też skutkiem deklaracyi interesowanych, zeznanej przed władzą w celu przeprowadzenia podziału lub regulacyi, obowiązuje

przy zaszłej wskutek tego zmianie posiadania także i następców prawnych nawet wtedy, jeśli posiadanie to na podstawie licytacyi sądowej nabyli.

§. 30.

Złożone przed władzą w toku postępowania podziałowego i regulacyjnego, oświadczenia pisemne lub protokolarne, mogą być tylko wówczas odwołane, jeżeli według uznania komisyi krajowej odwołanie to nie spowoduje przeszkody w pracach podziałowych i regulacyjnych ze względu na stan w jakim się w danej chwili znajdują.

§. 31.

Wskutek postępowania podziałowego i regulacyjnego, o tyle tylko zmienia się, lub wstrzymuje, tymczasowe wykonywanie praw, o ile władza w celu stosownego przejścia do nowego ukształtowania posiadania gruntowego, wydała w tym kierunku tymczasowe zarządzenia.

W braku tychże trwa dotychczasowe wykonywanie prawa bez zmiany i postępowanie podziałowe i regulacyjne nie wstrzymuje egzekucyi uzyskanej wskutek prawomocnych orzeczeń sądowych, albo sądowej ugody.

III. Postępowanie w sprawach podziału i regulacyi.

A. Postanowienia ogólne.

§. 32.

Wezwania do potrzebnych w toku postępowania urzędowych rozpraw z poszczególnymi uczestnikami, lub grupami tychże mają zawierać:

1. przynajmniej ogólne oznaczenie przedmiotu rozprawy,
2. oznaczenia miejsca i czasu rozprawy;
3. oznaczenie miejsca, gdzie i czasu, w którym akta dotyczące rozprawy, plany, wnioski i t. d. są do przeglądnięcia wyłożone;
4. ewentualne kary pieniężne na tych, którzy się ani przy rozprawie osobiście lub przez pełnomocnika nie jawią, ani pisemnego oświadczenia przed rozprawą lub też w toku tejże nie wnoszą.

§. 33.

We wszystkich wypadkach, w których pisemne wezwanie, lub jakie inne zawiadomienie jest koniecznem, albo też według uznania komisarza miejscowego okazuje się potrzebnem, ma je tenże wydać i postarać się o poręczenie jak najmniejszym kosztem albo bezpośrednio przez posłańców, albo przez pocztę, lub też za pośrednictwem innych władz.

Do każdego doręczenia lub wezwania, wyjąwszy okólnika, przez adresata podpisać się mającego, będzie dołączony dowód lub arkusz doręczenia wypełniony, z wyjątkiem daty i podpisu.

Ci interesowani, którzy nie mieszkają w okręgu tego sądu powiatowego, w obrębie którego podział i regulacya się odbywa, muszą na wezwanie komisarza miejscowego ustanowić do odbioru doręczeń pełnomocnika w granicach tegoż okręgu, w przeciwnym bowiem razie ustanowi go komisarz sądowy sam.

§. 34.

Do rozpraw mają wezwani jawić się osobiście albo przez pełnomocników, dostarczyć żądanych wyjaśnień i potrzebne dokumenta dowodowe przedłożyć.

Rozprawy przeprowadza się z reguły ustnie z dopuszczeniem prawnych i fachowych doradców.

§. 35.

Jeżeli strona jawi się po rozpoczęciu rozprawy — ma być dopuszczoną do dalszej rozprawy.

W wypadkach, w których dalszy ciąg rozprawy nie odbywa się bezpośrednio w dniu do rozprawy wyznaczonym i do dalszego prowadzenia rozprawy nowy termin się wyznacza, musi być zawiadomioną o tym dalszym terminie strona nie będąca obecną przy poprzedniej rozprawie i do tej nowej rozprawy otrzymać wezwanie.

Jeżel strona jawi się na skutek tego wezwania, ma być przesłuchaną także i co do spraw, podczas jej nieobecności przeprowadzonych, musi jednak ponosić ewentualne koszta swoją nieobecnością spowodowane.

§. 36.

Zastępstwo przy rozprawach wykonują:

1. za małoletnich, kurandów i krydatąryuszów: ojcowie, opiekunowie, kuratorowie i zarządcy mas konkursowych;

2. za zgromadzenia duchowne (kongregacye i zakony) przełożony konwentu i jego zastępca;

3. za majątek kościelny: przełożony kościoła, za uposażenia (beneficya) kościelne — użytkowcy;

4. za fundacye kościelne: tychże zwyczajny zarządca;

5. za gminy, części gmin i gminne zakłady (§. 28. ust. 3.) osoby, które w myśl obowiązujących przepisów zastępywać ma Wydział pow. na zewnątrz;

6. za kraj i świeckie gminy, niewymienione w ustępie 5, za świeckie osoby prawne, korporacye stowarzyszenia i związki, te osoby, które według istniejących ustawowych albo statutowych przepisów powołane są do zastępowania ich na zewnątrz;

7. dobra państwowe i funduszowe, oraz fundacye pozostające pod zarządem państwa, zastępuje przełożony tej władzy, której w kraju przysłuża zwierzchni nadzór nad niemi.

Także i te osoby do zastępowania przy rozprawach uprawnione mogą się zastąpić przez pełnomocników, jeżeli jednak same przy podziale i regulacyi dotyczącej ich prywatnego majątku są interesowane, mają ich zastąpić ich zastępcy, albo ich pełnomocnicy.

Ogólne zastępstwo uczestników dopuszczalnem jest tylko w wypadkach z §. 91. al. 1., 2. i 3. — przy wszystkich zaś innych rozprawach dla spraw podziału i regulacyi, ma każdy uczestnik swoje interesa samoistnie zastępować.

§. 37.

Jeżeli ten, którego prawo podziałem i regulacyą dotknięte zostało, nie może być wyśledzonym, albo jeżeli miejsce jego pobytu nie jest wiadomem, a nie pozostawił pełnomocnika, natenczas komisarz miejscowy postara się u sądu w myśl § 276. u. c. o ustanowienie dlań kuratora.

§. 38.

Jeżeli realność, z której posiadaniem połączonym jest udział we wspólnych gruntach, prawo użytkowania lub zarządu w myśl tej ustawy, albo wreszcie roszczenie według §. 23, jest współwłasnością kilku osób, współwłaściciele mają razem tylko jeden głos, a za głos wszystkich uważa się ten, na który zgodzi się większość, obliczona podług wielkości udziałów pojedyńczych współwłaścicieli.

Jeżeli stosunek udziałów współwłaścicieli jest niepewny lub sporny, natenczas, o ileby wszyscy współwłaściciele jednemu lub kilku z pomiędzy siebie nie przyznali więcej, niż równego udziału lub o ileby jeden lub kilku z nich nie chciało przystać na mniej, niż równy udział, przyjąć należy, iż wszyscy uczestnicy są równouprawnieni. W razie równości głosów współwłaścicieli, to zdanie przyjęte będzie za głos wszystkich, które dla podziału lub regulacyi jest korzystniejsze.

Jeżeli własność takiej realności (ustęp 1.) jest podzielona między właściciela głównego i właściciela użytku, głos w sprawie zastępstwa takiej realności służy tylko właścicielowi użytku. Jeżeli własność takiej realności jest sporną, prawo głosowania ma posiadacz. Gdy zaś posiadanie jest spornem, natenczas strony spór wiodące wyznaczą wspólnego głosującego, a gdyby tego nie uczyniły, ustanowi go komisya krajowa, bądźto na prośbę jednego uczestnika, bądź na skutek relacyi komisarza miejscowego.

§. 39.

Interesowani, mający wspólną sprawę, mogą do rozpraw dotyczących tychże spraw wyznaczyć wspólnych pełnomocników. Komisarz miejscowy ma jednak prawo w wypadkach, w których to dla zawarowania praw, lub dla dobra rozprawy uzna za stosowne, wezwać mocodawców samych do osobistego jawienia się.

Do odbioru doręczeń muszą jednak w wspólnym interesie współdziałające strony na wezwanie komisarza miejscowego wymienić wspólnego pełnomocnika, w przeciwnym razie tenże przez komisarza miejscowego ustanowionym zostanie.

§. 40.

Pełnomocnicy muszą w celu dopuszczenia ich do rozpraw, wykazać się pisemnem pełnomocnictwem swego mocodawcy. Tylko mąż uważanym będzie nawet i bez pełnomocnictwa za pełnomocnika swej żony, wyjąwszy, jeśli jest rozwiedziony, aibo sam nie jest własnowolny, lub gdyby to milcząco rozumiejące się umocowanie przed komisarzem miejscowym wyraźnie zostało odwołanem.

Pełnomocnictwa mogą być także udzielone protokolarnie przed komisarzem miejscowym, przed sądem lub przed naczelnikiem gminy. Pełnomocnictwa muszą opiewać na przeprowadzenie w myśl tej ustawy w ogólności podziału i regulacyi, albo też pewnego osobnego podziału lub regulacyi, muszą zawierać upoważnienie do składania prawomocnych oświadczeń, zawierania ugód, wyboru sędziów polubownych i zrzekania się bez wynagrodzenia swoich praw — a nie mogą zawierać żadnych ograniczeń, lub zastrzeżeń co do zatwierdzenia ze strony mocodawcy, w przeciwnym bowiem razie nie zostanie pełnomocnik za takiego uznanym ani do rozprawy dopuszczonym.

§. 41.

Do przedsięwziąść się mających wizyi lokalnych komisarz miejscowy ma obowiązek zawezwać rzeczoznawców, a w razie potrzeby także i strony.

Rzeczoznawcom należy dla ich informacyi zezwolić na przeglądnięcie dotychczasowych aktów rozprawy i dokumentów dowodowych; mogą oni także przed komisarzem miejscowym postawić wniosek na uzupełnienie sprawy przez dostarczenie brakujących jeszcze dowodów, lub przez przesłuchanie świadków, pamiętników, lub stron samych.

§. 42.

Co do przeprowadzonych rozpraw, dochodzeń i zawartych ugód, mają być spisane protokoły, stronom odczytane, a na żądanie ma im być także dozwolonem i przeglądnięcie. Protokoły muszą być podpisane przez prowadzącego rozprawę lub dochodzenie i przez strony, a w razie, gdyby do pisania był użyty osobny protokolista, także i przez tegoż.

Jeżeli strona odmawia podpisu, to okoliczność ta, jak i powód odmowy uwidocznia się w protokole. Odmowa ta nie czyni rozprawy nieważną, jeżeli przy spisywaniu protokołu stosowano się do istniejących przepisów.

Jeżeli się rozchodzi o ugody, które dotyczą szczególnego interesu odmawiającego podpisu — mają być one w razie odmowy podpisu uznane jako niezawarte.

W ten sam sposób i z takimże wyjątkiem odnośnie do ugód, uważa się protokół za ważny w obec tych osób, które się oddalą przed jego zakończeniem.

§. 43.

W takich sprawach, które w myśl 2. ust. §. 10. należą do zwyczajnego sędziego, ale przed niego jeszcze nie zostały wytoczone, ma komisarz miejscowy obowiązek starać się o doprowadzenie ugody do skutku.

§. 44.

We wszystkich sprawach, mających być załatwionemi przez postępowanie podziałowe i regulacyjne, dla których władze podziałowe i regulacyjne są właściwemi i które nie są osobnem ustawowem postanowieniem orzecznictwu wyższych władz wyraźnie zastrzeżone — ma roztrzygać komisarz miejscowy w pierwszej instancyi.

Jeżeli po przeprowadzonej rozprawie przedmiot dokładnie został wyświetlony, mogą być roztrzygnięcia komisarzy miejscowych stronom interesowanym, obecnym nawet zaraz przy rozprawie ustnie do protokołu ogłoszone. Na żądanie jednak należy im w ciągu dni trzech po ogłoszeniu rozstrzygnięcia doręczyć pisemne orzeczenie wraz z powodami.

§. 45.

Preciw rozstrzygnięciom komisarza miejscowego można wnieść odwołanie do komisyi krajowej, która rozstrzyga ostatecznie.

Przeciw orzęczeniom wydanym przez komisyę krajową, jako pierwszą instancyę, przysługuje prawo odwołania do komisyi ministeryalnej (§. 12.).

Odwołania muszą być wniesione w terminie wyraźnie w orzeczeniu pierwszej instancyi oznaczonym na ręce komisarza miejscowego pisemnie, albo do protokołu.

Termin ten wynosi 14 dni, wyjąwszy wypadki, w których ustawa inaczej postanawia.

Odwołania przeciw orzeczeniom, które komisya krajowa w sporach między stronami wydała jako władza I. instancyi, mają być wniesione w dwóch egzemplarzach, z których jeden doręcza się stronie przeciwnej dla ewentualnego wniesienia obrony w terminie 14-dniowym.

§. 46.

Odwołanie przeciw takim zarządzeniom lub orzeczeniom komisarza miejscowego lub komisyi krajowej, których natychmiastowe wykonanie koniecznem jest do prawidłowego toku podziału lub regulacyi i wykonanie według zachodzących w poszczególnym wypadku

okoliczności, bez narażenia strony interesowanej na szkodę może mieć miejsce — nie mają skutku odwlekającego, z zastrzeżeniem jednak odpowiedniego dodatkowego sprostowania stanu rzeczy, stworzonego zaczepionem zarządzeniem lub orzeczeniem, jeżeli się to wskutek wyższego rozstrzygnięcia koniecznem okaże.

§. 47.

Władze uprawnione są każdego czasu, jeżeli prawdziwość lub dokładność orzeczenia rzeczoznawców wydaje się im wątpliwą, zarządzić nowe ocenienie przez innych rzeczoznawców lub też jakiekolwiek inne dochodzenie, mające na celu uzupełnienie, lub sprostowanie.

§. 48

Wniosek o przywrócenie do pierwotnego stanu z reguły połączonym ma być z odwołaniem.

Jest on tylko w tych wypadkach dopuszczalnym, w których dopuszczalnym jest takiż wniosek przeciw sądowym wyrokom.

Co do dopuszczalności, orzeka w pierwszej instancyi komisya krajowa.

§. 49.

Jeżeli komisya krajowa, lub ministeryalna w skutek odwołania, lub w skutek nadzoru z urzędu wykonywać się mającego, spostrzeże, że przy instruowaniu sprawy zaszły istotnie braki, że pominięte zostały widocznie faktyczne okoliczności, lub że ustawa została naruszoną w taki sposób, iż to może mieć wpływ na wynik całego podziału lub regulacyi, albo że przez to poszczególni interesowani zostali w swych prawach pokrzywdzeni — natenczas zarządzić ma nową rozprawę lub dochodzenie i może poruczyć przeprowadzenie ich nawet innemu komisarzowi miejscowemu.

B. Wdrożenie rozprawy.

Przygotowanie, ustanowienie i wykonanie planu podziałowego i regulacyjnego.

§. 50.

Ogólny (generalny) podział wspólnych gruntów, tj. podział tychże:

1. Pomiędzy byłemi zwierzchnościami z jednej, a gminami, lub byłymi poddanych z drugiej strony, — albo;

2. pomiędzy obszarami dworskimi, gminami miejscowemi, lub częściami gminy, albo pomiędzy miejscowemi gminami lub częściami gmin, albo:

3. pomiędzy obszarem dworskim, gminą miejscową lub częścią gminy z jednej, a wspólnością gospodarczą z drugiej strony;

4. między dwoma lub kilkoma wspólnościami gospodarczemi;

ma nastąpić na skutek żądania (prowokacyi) jednej lub drugiej z powyżej wymienionych stron, między któremi ma się odbyć podział.

Jeżeli prowokacya wychodzi ze strony dawnych poddanych, części gminy lub jakiej wspólności gospodarczej musi pochodzić przynajmniej od połowy wszystkich do wspólnego użytkowania uprawnionych dawnych poddanych, względnie członków części gminy, lub wspólności gospodarczej.

Jeżeli jednak wielkość udziałów poszczególnych bezpośrednio interesowanych jest uwidocznioną w księdze gruntowej, wystarczy, jeżeli prowokacya pochodzi od jednej trzeciej części tychże i jeżeli udziały tych prowokantów wynoszą więcej aniżeli połowę wszystkich udziałów.

Prowokacya ze strony gminy miejscowej lub części gminy ma się opierać na potwierdzonej przez Wydział powiatowy względnie Wydział krajowy uchwale Rady gminnej.

Prowokacya może być także wniesioną z urzędu przez Wydział krajowy.

§. 51.

Szczegółowy (specyalny) podział wspólnych gruntów, to jest dalszy podział uzyskanego skutkiem ogólnego podziału udziałowej części gruntu, lub wspólnego posiadania gruntu w ogólności:

1. między dawnych poddanych, albo:
2. między członków wspólności gospodarczej, albo:
3. między współuprawnionych do użytkowania gruntów kolejno użytkowanych

ma nastąpić w skutek prowokacyi spowodowanej przynajmniej przez połowę do wspólnego użytkowania uprawnionych.

Jeżeli jednak wielkość udziałów poszczególnych bezpośrednio interesowanych jest uwidocznioną w księdze gruntowej, wystarczy, jeżeli prowokacya pochodzi od jednej trzeciej części tychże i jeżeli udziały tych prowokantów wynoszą więcej aniżeli połowę wszystkich udziałów.

§. 52.

Prowokacya do podziału ogólnego nie zawiera w sobie prowokacyi do podziału szczegółowego, ten ostatni musi być przy żądaniu ogólnego podziału wyraźnie prowokowany.

Podział pojedynczy (singularny) to jest wynagrodzenie i wyłączenie jednego lub więcej współuprawnionych z zachowaniem wspólności między resztą współuprawnionymi nie może być według tej ustawy prowokowany, a chcący osiągnąć taki rozdział wspólności, muszą tego dochodzić w drodze zwyczajnego prawa w miarę przepisów XVI. rozdz. II. cz. pow. ust. cyw., o ile do poszczególnego wypadku, mają zastosowannie.

§. 53.

Co do wspólnych lasów może prowokowany podział ogólny lub szczegółowy w ogólności wtedy tylko nastąpić, jeżeli przez to kultura i odpowiednie zagospodarowanie pojedynczych części lasu nie zostanie na szkodę narażone.

§. 54.

Do podziału dobra gminnego według tej ustawy nie będzie wymaganą przewidziana w §. 66 ustawy gminnej z 13. sierpnia 1866 Nr. 19 Dz. u. kr. i §. 67 ust. z 3. lipca 1896 Nr. 51, wreszcie z §. 72. ust. z d. 13. marca 1889 Nr. 24 Dz. u. kr. osobna uchwała Sejmu krajowego.

§. 55.

Regulacya praw użytkowania i zarządu wspólnych gruntów nastąpi z urzędu:

1. jeżeli co do gruntów lasowych ze względów leśno-gospodarczych, lub leśno-policyjnych, lub co do innych gruntów ze względu na zagrożone interesa publiczne w skutek nieuregulowanego użytkowania lub zarządu przez polityczną władzę krajową za konieczną uznaną zostanie — albo
2. przy podziałach ogólnych, o ile przy nich dalszy podział szczegółowy nie ma ma miejsca.

§. 56.

Z wyjątkiem wypadków w §. 55. wyszczególnionych ma regulacya nastąpić tylko na skutek prowokacyi.

Przy wniesieniu tej prowokacyi mają być zastósowane odpowiednie postanowienia §. 50 i §. 51

§. 57.

W skutek wniesionej prowokacyi podziału lub regulacyi — albo zarządzenia tej ostatniej z urzędu przez polityczną władzę krajową (§. 55 l. 1) ma komisya krajowa ustanowić komisarza miejscowego, który powinien przedewszystkiem przygotować i zestawić plan podziału regulacyi.

Plan podziału zawierać musi oszacowanie gruntów i praw mających być przy wynagrodzeniu albo ugodzie uwzględnionych, oznaczenie wysokości odpowiedniego wynagrodzenia i wyszczególnienie za niezbędne uznanych wspólnych urządzeń (§. 8).

Plan regulacyjny zawierać musi oznaczenie trwałej wydajności wspólnego gruntu odnośnie do pojedynczych sposobów użytkowania, oznaczenie regulować się mających praw i przyszłego ich wykonywania w myśl §. 7, oznaczenie ewentualnego wynagrodzenia w gotówce, wymienionych w ostatnim ustępie §. 22 odszkodowań i za konieczne uznanych wspólnych urządzeń (§. 8) w końcu, o ile regulacya praw zarządu w myśl 2. ust. §. 7 w ogóle nie jest wykluczoną, także i wydać się mające zarządzenia co do przyszłego zarządu wspólnych gruntów (statut zarządu).

Postanowienia publiczno prawnej natury nie mogą być objęte planem podziału, względnie regulacyi z wyjątkiem, jeśli dotyczą takich stosunków kultury krajowej, które przy sposobności podziału lub regulacyi mają być uporządkowane. Nie mogą przeto być wydane i do planu wciągnięte takie postanowienia, które się tyczą zaopatrzenia ubogich, zakwaterowania i innych podobnych publicznych ciężarów.

§. 58.

Bliższe postanowienia co do formy i instruowania prowokacyi, oraz co do sposobu ich wnoszenia, co do warunków, pod którymi już z góry dozwolonem być może wykluczenie od prowokacyi pewnych pojedynczych parcel wspólnej własności gruntowej, jakoteż co do podjęcia urzędowych dochodzeń w celu badania samej prowokacyi wydane zostaną w drodze rozporządzenia.

§. 59.

Jeżeli się okaże, że prowokacya wniesioną została przez mniejszą liczbę uprawnionych, aniżeli w myśl §. 50, względnie 51 i 56 jest to wymagane, natenczas obowiązuje tych, którzy ją wnieśli — jeczcze przez jeden rok licząc od dnia wniesienia, a to na ten wypadek, gdyby w ciągu tego czasu przez przystąpienie innych potrzebna liczba osiągniętą została.

§. 60.

Dzień, w którym komisarz miejscowy rozpocząć ma czynność urzędową, podać należy do wiadomości Wydziału krajowego i Wydziału powiatowego i ogłosić w urzędowej gazecie krajowej, oraz w gminach tego obszaru, na który jego czynność urzędowa ma się rozciągnąć z tą uwagą, że począwszy od tego dnia nabywają mocy postanowienia ustawy niniejszej co do właściwości władz, dalej co do pośrednio i bezpośrednio interesowanych, jako też co do złożyć się przez nich mających deklaracyi lub zawrzeć się mających ugód, nakoniec co do zobowiązania następców prawnych do uznania stosunku prawnego, wytworzonego celem wykonania podziału i regulacyi.

§. 61.

Przy podziale i o ile tego potrzeba wymaga, także i przy regulacyi współdziałają przy komisarzu miejscowym w miarę postanowień tejże ustawy i odnośnych rozporządzeń:

1. Delegat Wydziału krajowego.
2. Personal techniczny potrzebny do prac geometrycznych (§. 63)
3. Potrzebne ponadto pomocnicze siły techniczne, oraz rzeczoznawcy.

§. 62.

Wydział krajowy ma prawo wysłać do takich podziałów lub regulacyi, w których gmina, albo część gminy lub zakład gminny bezpośrednio jest interesowany, swojego członka, własnego urzędnika, lub męża zaufania — a komisarz miejscowy jest obowiązany wzywać takiego delegata do uczestniczenia we wszystkich rozprawach, które mają wpływ na oznaczenie i uwzględnienie praw i interesów gminy, części gminy lub zakładu gminnego.

Delegatowi temu przysługuje także prawo do postawienia przed komisarzem miejscowym wniosków na przeprowadzenie takich dochodzeń, rozpraw, lub wydanie innych zarządzeń, które ze względu na zawarowanie interesów gminy, lub części gminy, lub zakładu gminnego uzna za konieczne lub pożądane. Delegat ów nie może jednak w skutek nieprzychylenia się komisarza miejscowego do jego żądań wnosić odwołania, lecz ma w tym względzie zwrócić się do Wydziału krajowego, któremu wolno przedstawić odnośną sprawę komisyi krajowej w celu wydania takich zarządzeń, jakie komisya ta z mocy przysługującego jej nadzoru z urzędu (49) uzna za stosowne.

§. 63.

Personal techniczny potrzebny do prac geometrycznych ustanowi Wydział krajowy na koszt kraju i przydzieli komisarzowi miejscowemu.

Warunki, które mają posiadać kandydaci na techników dla prac geometrycznych, zostaną oznaczone w porozumieniu z Wydziałem krajowym w drodze rozporządzenia. Technicy ci będą przez przewodniczącego komisyi krajowej na sumienne wykonyanie ich obowiązków zaprzysiężeni.

Wydziałowi krajowemu zastrzega się prawo żądania zwrotu kosztów za dostarczenie takich techników, które to koszta ma ustanowić komisya krajowa każdorazowo po wysłuchaniu Wydziału krajowego, albo też mają być wymierzone na podstawie taryfy ogólnej przez Wydział krajowy ułożonej, a przez komisyę krajową lub w drodze odwołania przez komisyę ministeryalną zatwierdzonej.

Z ustanowieniem geometry, jeżeli tego szczególne okoliczności nie wymagają, można się wstrzymać aż do czasu rozprawy określonego w §. 83 tej ustawy, a tymczasem potrzebne daty geometryczne mają być wyciągnięte z operatów katastralnych.

§. 64.

Potrzebnych do innych prac technicznych ludzi zawodowych, jak przedewszystkiem techników melioracyjnych, leśnych, dozorców melioracyjnych, jako też potrzebnych do szacowania znawców i potrzebnych do geometrycznych robót znawców granic, powołuje komisarz miejscowy a to z wyjątkiem nagłych wypadków, po wysłuchaniu uczęstników, z grona osób w swym zawodzie doświadczonych, względnie z biegiem granic dokładnie obznajomionych, i ma ich zaprzysiądz na sumienne wykonywanie poruczonych im czynności.

§. 65.

Jeżeli dla podziału, lub regulacyi pewnego obszaru jest potrzebnych więcej osób tego samego zawodu, natenczas winien komisarz miejscowy pracę ich w ten sposób podzielić, aby każdy za dokładność przydzielonej mu roboty osobiście mógł odpowiadać.

W szczególności mogą być odłączone prace wstępne w celu ustalenia stanu posiadania potrzebne, od czynności należących do nowego podziału gruntu, te ostatnie winny być przedewszystkiem przydzielone takim technikom, którzy dla tego rodzaju robót wykazują szczególne uzdolnienie i już byli praktycznie zajęci z dobrym skutkiem.

§. 66.

Komisarz miejscowy odpowiedzialnym jest za prawidłowe, ścisłe i odpowiednie sprawowanie służby przy przeprowadzeniu poruczonych mu podziałów i regulacyi, a w szczególności za możliwie szybkie i tanie wykonanie każdego pojedynczego działu lub regulacyi.

Przydzieleni komisarzowi miejscowemu lub przez niego powołani ludzie zawodowi (§§. 63, 64) podlegają mu o tyle, o ile rozchodzi się o zarządzenia w celu zabezpieczenia ustawowego i regularnego toku podziału lub regulacyi. Co do swych czynności fachowych są oni zresztą od komisarza miejscowego niezależni, w każdym jednak razie podlegają przepisom, które jako ogólnie obowiązujące instrukcye w sprawach podziału i regulacyi, albo w poszczególnych wypadkach przez komisyę krajową wydane zostaną.

§. 67.

Czy i o ile do podziału, lub regulacyi mają być użyte istniejące operaty katastralne, postanawia komisarz miejscowy w porozumieniu z geometrą. Jeżeli się porozumieć nie mogą, wyda komisya krajowa potrzebne zarządzenia.

Jeżeli przy podziale lub regulacyi używa się całkowicie, albo częściowo operatów katastralnych, winny być odnośne mapy dokładnie zbadane, przyczem należy wciągnąć do nich wszystkie dla prac podziałowych lub regulacyjnych potrzebne daty, względnie spostrzeżone usterki sprostować.

Jeżeli mają być nowe pomiary przedsięwzięte i odnośne plany wypracowane, winny być co do sposobu sporządzenia tychże i o ile te plany mają także służyć do użytku sądów prowadzących księgi gruntowe i dla celów ewidencyjnych katastru podatku gruntowego, zastosowane odnośne przepisy rozporządzenia Ministerstwa sprawiedliwości i skarbu z 1. czerwca 1883 (Dz. p. p. Nr. 86).

§. 68.

Przy rozpoczęciu prac wstępnych należy na polecenie komisarza miejscowego obejść granice wspólnych gruntów w towarzystwie osób znających dokładnie granice i gdzie tego zajdzie potrzba, dokładnie odznaczyć. Do obejścia tego należy zawezwać sąsiednich właścicieli gruntów, a jeżeli granice obszaru są zarazem granicami gminy lub obszaru dworskiego, także i zastępców gminy sąsiedniej lub obszaru dworskiego, a w każdym razie wiadomych uczestników.

Z powodu obejścia należy spisać protokół i jeżeli przy tej sposobności wynikły spory między uczestnikami co do własności lub posiadania, postara się komisarz miejscowy o jak najrychlejsze dochodzenia w tych sporach; zaś co do sporów z innemi osobami dostąpi stosownie do §. 43 al. 1.

§. 69.

Równocześnie winien komisarz miejscowy przystąpić z urzędu do możliwie zupełnego i dokładnego zestawienia wszystkich w podziale lub regulacyi interesowanych, a to przez przesłuchanie naczelników gminy, przełożonych obszarów dworskich, oraz za pomocą innych stosownych dochodzeń.

Zestawiona na podstawie tych dochodzeń przez komisarza miejscowego lista bezpośrednich interesowanych ma być na odpowiedniem miejscu tego okręgu, w którym podział lub regulacya się odbywa, przez dni 14 do powszechnego przejrzenia wyłożoną. Miejsce i czas wyłożenia należy obwieścić przynajmniej trzy dni przedtem w gminach wspomnianego okręgu, jakoteż i w tych, w których domniemani interesowani znajdowaćby się mogli — z tą uwagą, że wolno każdemu w przeciągu czasu do wyłożenia wyznaczonego i jeszcze w dalszych ośmiu dniach wnieść zarzuty przeciw prawdziwości i dokładności listy u komisarza miejscewego. Zarzuty te rozstrzygnie komisya krajowa, a w razie odwołauia komisya ministeryalna.

Za zezwoleniem komisyi krajowej można od wyłożenia listy i odpowiedniego ogłoszenia jako oddzielnego aktu rozprawy odstąpić i połączyć to z wyłożeniem wymienionego w §. 79 rejestru praw udziałowych.

Przy takich podziałach i regulacyach, w których bezpośrednio interesowaną jest mniejsza liczba osób, a które nie dotykają publicznych interesów, może być za przyzwoleniem krajowej komisyi całkiem zaniechanem postępowanie o liście bezpośrednio interesowanych, jeżeli nie zachodzi uzasadniona wątpliwość, iż liczba interesowanych nie została w zupełności wyśledzoną i jeżeli prawa udziałowe albo w księdze gruntowej, albo w drodze ugody są uregulowane.

§. 70.

Jeżeli komisya krajowa w miarę zachodzących okoliczności w tem lub późniejszem stadyum postępowania uzna za potrzebne, polecić winna komisarzowi miejscowemu ogłoszenie w urzędowej gazecie krajowej edyktu tej treści, że osoby nie będące wprawdzie dotychczas interesowanemi — jeżeli z jakichkolwiek prawnych powodów do wspólnego lub kolejnego prawa użytkowania wspólnych gruntów, będących przedmiotem podziału lub regulacyi — roszczą sobie prawo — mają odnośne żądania pod grozą utraty swych praw wnieść w przeciągu dni 90 do zwyczajnego sędziego, z powołaniem się na wspomniany edykt.

Sądy, przed które sakie roszczenia zostały wniesione, są obowiązane zawiadomić o tem komisarza miejscowego, a komisya krajowa może, jeżeliby dalsze prowadzenie rozprawy podziałowej lub regulacyjyej przed ostatecznem rozstrzygnięciem tych pretensyj nie było wskazane, zarządzić zastanowienie tego postępowania.

§. 71.

W sprawie ustanowionia liczby pojedynczych uczestników winien komisarz miejscowy w każdym wypadku starać się o przyprowadzenie do skutku ugody, a to o tyle o ile przez to nie są narażone prawa osób trzecich.

Gdyby taka ugoda nie przyszła do skutku, natenczas przyjąć należy, że prawo udziału gminy w tych wspólnych gruntach, które ulegają podziałowi i regulacyi, i względem których gmina stosownie do §. 20 l. 4 jako uczestnik występuje, równa się tej różnicy, jaka między uprawnieniem do użytkowania a prawem własności

istnieje. O ile szczególne okoliczności nie uzasadniają innego stosunku, wynosi wspomniane prawo udziału gminy czwartą część ustanowionych co do tych samych gruntów praw udziałowych wszystkich w myśl §. 20 l. 1—3 występujących uczestników.

Prawa udziałowe występujących w myśl §. 20 l. 1—3 uczestników winny być w braku ugody wypośrodkowane na podstawie dokumentów, orzeczeń władz lub stwierdzonego prawnego stanu posiadania.

W braku tego rodzaju prawnych tytułów należy oznaczyć stosunek udziału według przeciętnego wyniku faktycznego wykonywania praw użytkowania z ostatnich lat dziesięciu przed rozpoczęciem czynności urzędowej komisarza miejscowego, przyczem oczywiście niedozwolone przekroczenia i wypadkiem albo samowolnie spowodowane uszczuplenia lub całkowite odjęcie użytkowania nie wchodzą w rachubę.

W braku dowodów do oznaczenia przeciętnej z tego dziesięcioletniego okresu, albo jeżeli prawo użytkowania nie miało być wykonywane rocznie, należy wypośrodkować potrzebną miarę użytkowania w pierwszym wypadku według potrzeb domowych i gospodarczych, w drugim zaś według wszystkich do ustanowienia rocznego względnie peryodycznego dochodu miarodajnych okoliczności i to na podstawie orzeczenia rzeczoznawców.

§. 72.

Celem ocenienia w poprzednim paragrafie wspomnianych niedozwolonych przekroczeń, lub przypadkowych uszczupleń użytkowania należy, jeżeli szczególne stosunki prawne nie uzasadniają innej miary ocenienia, wychodzić z tej zasady, że użytkowania przechodzące zwykłą miarę potrzeb domowych i gospodarczych, jako niedozwolone przekroczenia, a użytkowania niewykonywane z powodu zarazy, wojny, nieurodzaju lub innych nadzwyczajnych przyczyn, jako przypadkowe uszczuplenia uważa się. Potrzeby na dom i gospodarstwo należy wymierzyć:

1. odnośnie do pastwiska i ściółki według ilości sztuk bydła potrzebnego do własnego domowego użytku uczestnika, a którą się oznacza, jeżeli na podstawie orzeczenia rzeczoznawców więcej przyznać nie wypadnie, w ilości potrzebnej na jedną krowę miejscowej rasy. Do tej liczby bydła należy doliczyć takiemu uczestnikowi, który posiada odpowiednie grunta do produkcyi paszy zimowej taką ilość bydła, która paszą z tych gruntów uzyskaną może być wyzimowaną a to o tyle tylko, o ile potrzebna dla tej ilości bydła pasza letnia nie mogła być dostarczona z innych gruntów, na których odnośny uczestnik posiada prawo paszenia lub koszenia trawy,

2. odnośnie do koszenia trawy również według ilości sztuk bydła, która wymienioną w punkcie 1. paszą może być przezimowaną, o ile pasza potrzebna do karmy przez lato musi być dostarczaną ze wspólnych gruntów, a to z braku uprawnienia dotyczącego uczestnika do paszenia na innych gruntach,

3. odnośnie do poboru trzciny, kory i cięcia darni, o ile ona nie jest przeznaczona na nawóz, wedle ilości zwykle w danej miejscowości używanej i najodpowiedniejszej miary oznaczenia tej ilości,

4. odnośnie do drzewa budowlanego w miarę potrzeby do utrzymania domu mieszkalnego i budynków gospodarczych współuczestnika wedle miejscowego sposobu budowania, a odnośnie do drzewa opałowego i torfu według przeciętnej miejscowej potrzeby dla gospodarstwa jednej rodziny,

5. odnośnie do darni nawozowych według powierzchni roli jaką każdy poszczególny uczestnik stosownie do istniejącego zwyczaju miejscowego tą darnią nawozi.

Do gruntów w ustępach 1., 2 i 5. wyszczególnionych a przydatnych do produkcyi zimowej paszy względnie do gruntów nawo-

żonych darnią należy zaliczać tylko takie, które już w czasie dziesięcioletniego w §. 71. określonego okresu gospodarstwa dotyczącego uczestnika uprawiane były.

§. 73.

Prawa udziałowe uczestników nalezy szacować w wypadkach podziału zawsze równocześnie z ich ustaleniem zaś w wypadkach regulacyi tylko wtedy, gdy tego wymaga potrzeba. Również ma być przedsięwzięte oszacowanie samychże gruntów podziałowi ulegających, względnie ich pojedynczych części stosownie do ich wydajności zaś przy regulacyach wypośrodkowanie trwałej wydajności wspólnego gruntu odnośnie do poszczególnych sposobów jego użytkowania.

Oszacowanie gruntów podziałowi ulegających odbywa się przy zastosowaniu §§. 74. do 76. oszacowania innych w myśl §. 6. do podziału włączanych nieruchomości lub innego majątku, niemniej oszacowania praw udziałowych poszczególnych uczestników i stwierdzenia wydajności gruntu przy regulacyi dokonywa komisarz miejscowy na podstawie orzeczenia rzeczoznawców.

Za zezwoleniem komisyi krajowej można o tyle odstąpić od osobnego szacowania praw udziałowych lub gruntów podziałowi ulegających, o ile w danym wypadku wystarcza do przedstawienia istotnej wartości porównawczej, podanie znanej okoliczności n. p. rozciągłośsi prawa udziałowego lub powierzchni gruntu.

§. 74.

Ustalenie wartości gruntu podziałowi ulegającego może nastąpić albo jednomyślnie, albo na podstawie orzeczenia rzeczoznawców. W pierwszym wypadku wymaga zgoda potwierdzenia komisarza miejscowego, w drugim zaś wypadku dokonywa tenże oszacowania na powyżej wyrażonej podstawie. W każdym razie ma on w myśl ogólnych przepisów (§. 25. ustęp 4.) zwrócić uwagę, aby prawa pośrednio interesowanych w niczem uszczuplone nie zostały.

Rseczoznawcy mają przy oddaniu swej opinii co do bonitacyi t. j. oszacowania według pewnych klas szacunkowych, w następujący sposób postępować:

1. ustanowić szemat bonitacyjny t. j. wzór istniejących w okręgu podziałowym stopni wydajności gruntowej;

2. rozklasyfikować t. j. oznaczyć i miejscowo odgraniczyć te części obszaru podziałowego, które mają być zaliczone do jednej i tej samej klasy, względnie do poszczególnych klas szematu bonitacyjnego;

3. taryfować t. j. stwierdzić czysty przychód każdej pojedynczej klasy szematu bonitacyjnego.

§. 75.

Przy bonitacyi trzeba uwzględnić, aby każdy grunt, względnie każda część gruntu, oszacowana była w stosunku do takiego dochodu, jaki grunt ten ze względu na swą istotną, albo skutkiem trwałych wkładów uzyskaną jakość; na swoje położenie i stan, w jakim się w chwili oszacowania znajduje, może przynieść każdemu posiadaczowi w danej miejscowości przy należytem i stosunkom miejscowym odpowiadającemu zagospodarowaniu. Grunta nie będące dotychczas w kulturze i przeznaczone do wykarczowania kawałki gruntów lasowych, które pod uprawę zamienione być mają, szacuje się według ich przyszłej wartości jako grunt w kulturze będący i zalicza się do odpowiedniej klasy.

§. 76.

Następujące stosunki i przedmioty nie mają być przy oszacowaniu uwzględnione:

1. przemijający, niezwykle wysoki, albo wskutek zaniedbania wynikły niski stan kultury i nawożenia;

2. jeszcze nie zupełnie, wyzyskane ostatnie znawożenie oraz koszta wyłożone na uprawę gruntów w celu przysporzenia sobie peryodycznie powtarzających się dochodów;

3. znajdujące się na gruncie dla przysporzenia szczególnego dochodu przeznaczone plantacye np. drzewa owocowe, morwowe i t. p.

4. drzewostany przeznaczone na ścięcie z tą różnicą, czy się nadają już do ścięcia lub nie;

5. osobliwe znajdujące się na gruntach przyrządy gospodarcze, dające się łatwo bez znacznego zmniejszenia wartości gruntu oddzielić n. p. płoty.

Przy wyrównaniu tych stosunków i przedmiotów, postępuje się w miarę postanowień §. 91.

§. 77.

Prawa innych osób biorących również udział w podziale lub regulacyi (§. 23) mają być przez komisarza miejscowego dochodzone.

Oszacowanie tych praw, o ile one wypływają z podziału wspólnych gruntów i o ile to się tyczy wykupna tychże praw, ma przeprowadzić na podstawie rzeczoznawców komisarz miejscowy, biorąc za podstawę oszacowania dwudziestokrotną kwotę istotnej wartości rocznych danin, lub świadczeń.

Przy tem dochodzeniu i ustanowieniu wartości mają być wzięte za podstawę oszacowania, w braku uzasadnionych tytułów prawnych stosunki faktyczne z ostatnich 10 lat, poprzedzających urzędową działalność komisarza miejscowego. Jeżeliby z tego 10-letniego okresu brakowało dostatecznych dowodów albo jeżeli odnośne świadczenie nie każdego roku miało być dopełnione, to rozmiary i wartość tych praw wypośrodkowywa się na podstawie orzeczenia rzeczoznawców według odpowiedniej zasady. Tenże sposób postępowania stosować należy także we wszystkich tych wypadkach, w których z prawa uczestnictwa w pożytkach z dobra gminnego w okresie powyżej oznaczonym, albo wcale nie korzystano albo też stosunkowo w bardzo małych rozmiarach.

Prawnie nieusprawiedliwione umniejszenie, albo całkowite odebranie tych pożytków i świadczeń nie będzie uwzględnione.

§. 78.

Wierzytelności w rodzaju tych, które są oznaczone w §. 27. nie uwzględnia się przy oszacowaniu gruntów wskazanem w §. 73.

Wierzytelności takie muszą być jednak pod względem ich powstania i istnienia wyjaśnione, a jeżeli się okaże, że taka ubezpieczona wierzytelność nie opiewa na pewną liczebnie oznaczoną kwotę, musi być spowodowany układ stosownie do wymogów §. 27. Niemniej ze względu na sposób, w jaki taka wierzytelność powstała i w jaki sposób kwota z niej uzyskana była użytą, stwierdzoną powinna być okoliczność komu przypisać, lub kogo obciążyć należy przewidzianem w §. 27 przyszłem zabezpieczeniem całej wierzytelności na częśei gruntów wspólnych; względnie komu ma być przypisany przewidziany tamże obowiązek zapłaty ze strony wszystkich uczestników, lub kogo ma obciążać łączna odpowiedzialność odnośnie do wszelkich kwot wynagrodzenia i w jakim następnie pozostają do siebie stosunku wszystkie po myśli §§. 73 i 77 wyśledzone prawa bezpośrednio interesowanych.

§. 79.

Prawa udziałowe pojedynczych uczestników i osób w myśl §. 23 współinteresowenych z dotyczącem oznaczeniem ich wartości wzajemny stosunek tych praw i ich wartości ze względu na przepis §. 78. nakoniec oznaczenie wartości gruntów podziałowi ulegających, jakoteż daty co do trwałej wydajności wspólnego gruntu odnośnie do

pojedynczych uregulowaniu ulegających sposobów jego użytkowania, mają być przez komisarza miejscowego na podstawie przeprowadzonych dochodzeń i ustalenia zestawione w rejestrze (Rejestr praw udziałowych). Rejestr ten powinien być wyłożony do ogólnego przejrzenia przez dni 14. w miejscu sposobnem tego obszaru, w którym podział i regulacya się odbywa Miejsce i czas wyłożenia rejestru ma być najmniej na 3 dni przed wyłożeniem ogłoszone w gminach wspomnianego obszaru.

Jednocześnie ma się doręczyć każdemu bezpośrednio interesowanemu dotyczący wyciąg z rejestru praw udziałowych ze wskazaniem na postanowienia §. 81.

Przy takich podziałach i regulacyach, przy których jest mała liczba osób bezpośrednio interesowanych i które interesów publicznych w niczem nie dotykają, może być za zezwoleniem komisyi krajowej zaniechane wyżej wspomniane wyłożenie rejestru i odnośne obwieszczenie, a to jeżeli przepisane w §. 69 wyłożenie listy rzeczywiście już się odbyło, a nie zostało tylko odroczonem. W tych wypadkach musi być doręczony każdemu bezpośrednio interesowanemu, nietylko wyciąg z rejestru, ale w odpisie cały rejestr.

§. 80.

Jeżeli za zezwoleniem komisyi krajowej odstąpiono na razie w myśl §. 69. od wyłożenia wspomniznej tamże listy, to obwieszczenie przepisane w §. 79. ma nastąpić także i w innych gminach, mianowicie w tych, w których prawdopodobnie mogliby się odnaleść jeszcze inni niewiadomi interesowani.

§. 81.

Przeciw ustaleniu uprawnień i wartości zapisanych w rejestrze praw udziałowych, jakoteż przeciw wszystkim innym zamieszczonym tamże datom jakiegokolwiek rodzaju, może być wniesione przez każdego interesowanego zażalenie do komisarza miejscowego, które to zażalenia będą przy współudziale stron rozpatrzone i w drodze instancyi rozstrzygnięte.

Termin do wniesienia zażaleń kończy się w ośm dni po upływie terminu zakreślonego do przejrzenia rejestru. Dla tych jednak interesowanych, którym albo wyciągi z rejestru, albo rejestr sam doręczony być winien, termin ten w żadnym razie nie upływa przed czternastu dniami od wspomnianego doręczenia.

§. 82.

W tem stadyum postępowania musi być także rozstrzygnięte pytanie, czy przy szczegółowych podziałach po wynagrodzeniu prowokantów i tych, którzy się do ostatnich przyłączyli, ci uczestnicy, którzyby sobie życzyli utrzymania wspólności, w tej wspólności nadal pozostać mogą i czy w tym wypadku, przy ustanowieniu wspólnego wynagrodzenia za regulacyę, mają być załatwione ich prawa użytkowania i zarządu.

Co do utrzymania wspólności rozstrzyga komisarz miejscowy, ostatecznie zaś komisya krajowa, przyczem wtedy tylko nie uwzględnia się żądania o zatrzymanie wspólności, jeżeli albo interesa kultury krajowej, albo ważne publiczne względy przeciwko temu w ogóle przemawiają. O regulacyi, jeżeli nie była prowokowaną, rozstrzyga się w myśl §. 55. punkt 1.

§. 83.

Po ostatecznem rozstrzygnięciu zażaleń wspomnianych w §. 81. i kwestyi wyszczególnionych w §. 82. winien komisarz miejscowy

przystąpić do ułożenia planu wynagrodzenia, względnie planu przyszłej regulacyi i to na podstawie stwierdzonych dotychczasowych praw, bezpośrednio interesowanych, mianowicie: przy podziałach do wypośrodkowania gruntów zamienić się mających a odpowiadających prawom udziałowym;—przy regulacyi do wypośrodkowania dopuszczalnego i najstosowniejszego urządzenia współużytkowania gruntu wspólnego w granicach jego trwałej wydajności wreszcie do mogącego nastąpić w myśl końcowego ustępu §. 22. odszkodowania jakoteż do rozprawy co do przyszłego zarządu wspólności, w obydwóch wszakże wypadkach równocześnie także i do zbadania potrzebnych urządzeń gospodarczych (§. 8.) i mających się w gotówce uiścić wyrównań, wreszcie do wypośrodkowania spłacić się mających w myśl §. 23. spłat.

Sporządzenie potrzebnych obliczeń i planów spowoduje komisarz miejscowy, przyczem będzie miał wzgląd na ewentualne obciążenie części podziałowych takiemi prawami i pretensyami, które w myśl pierwszego ustępu §. 26., lub w wykonaniu §. 27. na odnośne części udziałowe mają być przeniesione, albo na nich nadal pozostawione, niemniej na obciążenie tychże części służebnościami w §. 89. wspomnianemi, względnie na zmniejszenie wartości z tego tytułu wynikające.

Co do projektów potrzebnych urządzeń gospodarczych należy zasięgnąć opinii Wydziału krajowego (kraj. biura melioracyjnego).

§. 84.

Jeżeli powierzchnia dróg, rowów i wszelkich innych urządzeń odpadających wskutek podziału lub regulacyi większą jest jak ta, która dla urządzeń wyszczególnionych w §. 8. jest potrzebną, winno się w braku innego układu rozdzielić nadwyżkę między uczestników w stosunku tych wartości, z jakiemi brali udział w podziale i regulacyi, niemniej uwzględnić tę okoliczność przy ustanowieniu ich wynagrodzenia. Ewentualny brak mają według tego samego stosunku pokryć uczestnicy a wynagrodzenia odpowiednio umiejszyć należy.

Gdyby zaś konieczna potrzeba tego rodzaju wspólnych urządzeń wyłoniła się dopiero później w takiem stadyum postępowania, w którem to przypisanie zbywającej lub brakującej powierzchni gruntu tylko przez długotrwałe lub kosztowne zmiany, poczynionych już dla podziału lub regulacyi przedwstępnych prac, uskutecznione być mogło muszą dotyczący uczestnicy odstąpić wspomniany grunt za wynagrodzeniem pieniężnem, mającem się w braku układu oznaczyć przez władzę.

§. 85.

Do urządzeń, które podwyższają gospodarze użytkowanie tylko pewnych pojedyńczych gruntów zamienionych, mają być zastosowane przepisy pierwszego ustępu §. 84. z tem ograniczeniem, że potrzebna ilość gruntu będzie dostarczoną na rachunek tychże uczestników na wypadek, gdyby się już przy ustanowieniu wartości dla tych ostatnich nie ugodzono, że zaprowadzenie urządzeń będzie uskutecznione kosztem wszystkich uczestników.

§. 86.

Uczestnicy, których posiadłość gruntowa przez zaprowadzenie urządzeń gospodarczych spowodowanych podziałem lub regulacyą nie uzyska żadnej korzyści lub korzyść nieznaczną, nie stojącą w żadnym stosunku do podanego w §. 84. wymiaru, winni być od udziału w dostarczeniu potrzebnego do tych urządzeń gruntu albo całkiem albo w części istotnym stosunkom odpowiadającej uwolnieni.

§. 87.

W braku odnośnego układu albo prawnego zobowiązania mają współuczestnicy ponosić koszta zaprowadzenia urządzeń gospodarczych włącznie z odszkodowaniami, należącemi się w gotówce w myśl drugiego ustępu §. 84. z tytułu dostarczenia gruntu pod urządzenie gospodarcze lub z jakiegokolwiek innego tytułu, i to w takim stosunku, w jakim w myśl §§. 84—86. uczestniczą w nadwyżce względnie w pokryciu brakującej części gruntu.

§. 88.

Według tych samych zasad, które przy zakładaniu wspólnych urządzeń obowiązują, ma się uregulować także obowiązek utrzymywania tych urządzeń. O ile się to tyczy utrzymania budowli wodnych mogą być odnośni uczestnicy zmuszeni na podstawie orzeczenia władzy do zawiązania spółki wodnej w myśl przepisu §. 45. ustawy z 24. marca 1875 Nr. 38. Dz. ust. kraj. o używaniu, prowadzeniu i odprowadzeniu wód, a to bez osobnej w tym celu ustawy krajowej.

§. 89.

Jeżeli odpowiednie użytkowanie gruntu danego w zamian bez ustanowienia służebności, na innej do podziału wciągniętej parceli gruntowej osiągnąć się nie da, winno się oznaczyć dotyczący stosunek tej służebności i uwzględnić okoliczność tę przy oszacowaniu odnośnego gruntu. Gdyby się jednak już ustalone oszacowanie bez długotrwałych, lub kosztownych zmian dotychczasowych prac cofnąć nie dało, ma być odpowiednie odszkodowanie w braku stosownego układu oznaczone z urzędu.

§. 90.

Przy wypośrodkowaniu pojedynczych wynagrodzeń w ziemi, winno się o tyle uwzględnić życzenia bezpośrednich uczestników, o ile to możliwem jest bez naruszenia przepisów ustawy lub bez zagrożenia takich interesów publicznych, którym przez podział zadość uczynić można.

Jeżeli przy podziale bezpośrednio jest interesowaną gmina, część gminy, lub zakład gminny przedewszystkiem uwzględnić należy, aby takie nieruchomości, które w myśl §. 6. do podziału się włączają, a ktorych gmina, część gminy lub zakład gminny dla celów publicznych potrzebuje, nie były im odjęte tudzież, aby im możliwie potrzebne jeszcze dla tychże celów powierzchnie gruntu w stosownem położeniu były przydane. Okoliczność ostatnia winna być uwzględniona przy rozstrzygnięciu pytania, czy która z wymienionych w §. 23. wierzytelności ma być wykupioną w pieniądzach lub ziemi, jakoteż przy dochodzeniu wartości dotyczącego wykupna w ziemi.

§. 91.

Za stosunki, w myśl §. 76. l. 1 i 2 nieuwzględnione przy oszacowaniu poszczególnych gruntów winno być wynagrodzenie uskutecznione w pieniądzach, jeżeli między tym, któremu odnośna część ze wspólnych gruntów, albo grunt prywatny do podziału włączony ma być przydzielony (następca w posiadaniu) a zastępcą wspólności mającej być zniesioną, względnie ustępującym posiadaczem — nie został zawarty jakikolwiek inny układ.

Na żądanie zastępcy wspólności względnie ustępującego posiadacza musi następca w posiadaniu przyjąć oznaczone w §. 76. l. 3. plantacye za zapłatą oszacowanej wartości. Toż samo stosuje się takie do wspomnianych w §. 76. l. 4. nierębnych drzewostanów, podczas kiedy drzewostany do ścięcia mogą być według uznania

zastępcy ustępującej wspólności, względnie ustępującego posiadacza gruntu, albo w odpowiednim terminie wycięte, albo pozostawione następcy za uiszczeniem oszacowanej wartości. W wypadku zastrzeżonego wyrębu należy się temu, który grunt zamieniony otrzymuje, stosowne odszkodowanie za ubywającą tymczasowo z odnośnego gruntu należną mu zwykłą część dochodu.

Wymienione w §. 76. l. 5. przyrządy, mogą być według wyboru tego, któremu grunt przyznany został, albo przy gruncie pozostawiane za uiszczeniem ich wartości szacunkowej, albo też przez rozwiązującą się wspólność, względnie przez ustępującego posiadacza w stosownym czasie usunięte.

Do złożenia oświadczenia w imieniu wspólności, mającej w myśl poprzednio przytoczonych postanowień prawo wyboru, mają uczestnicy wybrać sobie wspólnego zastępcę. Wybór odbywa się na zgromadzeniu przez komisarza miejscowego zwołanem, na które w myśl przepisu §. 32. wszyscy uczestnicy mają być wezwani, większością głosów obecnych uczestników bez względu na rozmiar ich praw udziałowych.

§. 92.

Przy regulacyi takich gruntów lasowych, których kultura ze względów publicznych utrzymaną być powinna, winien być dla odnośnego lasu sporządzony plan gospodarczy względnie istniejący plan gospodarczy rozpatrzony. Plan ten ma mieć za podstawę zasadę trwałości a gdyby ta ostatnia z powodu nadmiernego użytkowania, lub z jakiegokolwiek innego powodu miała być naruszoną należy w planie gospodarczym przewidzieć przywrócenie tej trwałości, w szczególności poboczne użytkowanie należy ograniczyć do takiej miary, któraby zapewniła utrzymanie rodzaju drzewa i sposobu zagospodarowania odpowiadającego jakości gleby.

Jeżeli jednak ogólny obszar lasu jest tak mały, albo też stosunki zarządu tak są pojedyncze, że uregulowanie gospodarstwa według pewnego planu nie jest koniecznie potrzebnem, winno się ustanowić zamiast formalnego planu, sumaryczny program techniczny co do prowadzić się mającego w następnych 10-ciu latach sposobu gospodarstwa lasowego.

Równocześnie winno się polecić posiadaczom lasów, aby wspomniane techniczne programy na następne dziesięciolecia, władzom politycznym w należytem czasie do zatwierdzenia przedkładali i nałożyć na nich obowiązek, iż w razie nadzwyczajnej i spowodowanego tem koniecznego odstąpienia od planu lub programu albo w razie, jeżeli zachodzi wskutek istotnie zmienionych stosunków potrzeba dodatkowych zmian w planie gospodarczym lub programie sumarycznym, mają się postarać o przyzwolenie na takie zmiany ze strony tejże władzy politycznej.

§. 93.

Przy regulacyach wskazanych w poprzednim paragrafie winno się ustanowić porządek lasowy, który ma zawierać:

1. przepis, według którego ma być wykonywane ogólne użytkowanie i rozdział tegoż, lub też wykonywanie pojedynczych praw użytkowania według tego, w jaki sposób regulacya się odbywa, przyczem w szczególności wydane być winny wyczerpujące przeprzepisy, odnoszące się do zaszanowania zagajników lasowych, a zresztą zastosowane być winne te leśno-prawne postanowienia, które się odnoszą do zalesienia lasów;

2. postanowienia odpowiadające o ile możności istniejącym stosunkom posiadania i uwzględniające w zwykłych warunkach miejscowo występujące większe lub mniejsze niebezpieczeństwo ze strony owadów, a odnoszące się do wywozu z lasu produktów leśnych lub jakiegokolwiek innego traktowania tych produktów w celu odwrócenia wspomnianego niebezpieczeństwa ze strony owadów.

§. 94.

Przy ustanowieniu statutu zarządu (§. 57.) winno się według zachodzących w każdym pojedynczym wypadku stosunków mieć głównie tę okoliczność na względzie, czy w zwyczajnym toku zarządu wspólnego gruntu, są mniej, lub więcej dotknięte interesa publiczne.

Stosownie do tego i z możliwem uwzględnieniem życzeń i wniosków uczestników winien być przyszły zarząd wspólnego gruntu uregulowanym, przyczem można postanowić, że zwyczajny zarząd powierzy się zarządcy wybranemu przez uczestników, a w razie gdyby tego rodzaju wybór nie przyszedł do skutku zarządcy przez Wydsiał krajowy zamianowanemu, i że jednak przy ważnych zmianach proponowanych w celu utrzymania lub lepszego użytkowania takiego gruntu, przegłosowani uczestnicy muszą się zastosować do decyzyi sędziego rozjemczego, albo też władzy administracyjnej.

Jeżeli się rozchodzi o wspólne lasy, które nie należą do dobra gminnego i dla których w wykonaniu postanowień §. 92. i 93. musi być ustanowiony plan gospodarczy, albo program techniczny i porządek lasowy, należy takie poczynić zarządzenia, aby zarządcą, czy on ma wyjść z wyboru uczestników, czy ma być zamianowanym przez Wydział krajowy, ustanowiony został uczestnik, na którym ciężyć będzie obowiązek nadzoru nad wykonaniem planu gospodarczego, lub programu, albo porządku lasowego.

§. 95.

Plan podziału lub regulacyi potrzebuje zatwierdzenia władzy. Przeciw zatwierdzonemu planowi podziału lub regulacyi nie może być wniesione żądanie przywrócenia do pierwotnego stanu (§. 8. ust. państw.).

§. 96.

Rozprawa celem potwierdzenia przez władzę planu podziału względnie planu wynagrodzenia w poprzednim okresie postępowania ostatecznie ustanowionych praw bezpośrednio interesowanych, odbywa się w ten sposób, że plan przez komisarza w myśl postanowień §§. 83. do 92. ustanowiony, będzie w gminach, w których się podział odbywa przez dni 14 na widok publiczny wyłożony, na gruncie podziałowi ulegającemu wytyczony i na żądanie uczestników przez komisarza objaśniony. Przy podziałach mniejszych rozmiarów, albo całkiem pojedyńczych, można za zezwoleniem komisyi krajowej odstąpić od wytyczenia planu na gruncie i wyjaśnienia.

Miejsce i czas wyłożenia, jakoteż zamierzone wytyczenie planu podać należy do wiadomości najmniej na 8 dni przedtem edyktem, który ogłosić należy w gazecie urzędowej krajowej a jednocześnie w gminach powyżej wyrażonych z wezwaniem, aby tak bezpośredni, jak i pośredni uczestnicy wnosili do komisarza miejscowego piśmiennie albo ustnie do protokołu zarzuty przeciw temu planowi, a to w przeciągu 30-stu dni, licząc od pierwszego dnia wyłożenia w gminie.

Przy podziałach przy których w myśl §. 69. ust. 4. i §. 79. ust. 4. zaniechanem zostało postępowanie co do listy bezpośrednio interesowanych oraz co do rejestru praw udziałowych ma być każdy bezpośredni uczestnik z osobna zawiadomionym o rozprawie co do planu podziału z wezwaniem w poprzednim ustępie wspomnianem.

Wniesione zarzuty rozstrzyga następnie komisya krajowa, a w drodze odwołania komisya ministeryalna.

Termin wniesienia zarzutów wynosi 14 dni i rozpoczyna się z tym dniem, który bezpośrednio następuje po dniu, w którym orzeczenie komisyi krajowej doręczone zostało.

§. 97.

Komisarz miejscowy, winien o ileby to było potrzebnem, sprostować plan zgodnie z orzeczeniem komisyi krajowej i ministeryalnej i postarać się u komisyi krajowej o ostateczne zatwierdzenie planu i oraz o wskazówki potrzebne do wykonania.

Powierdzenie planu podziałowego i zarządzenia komisyi krajowej odnośnie do jego wykonania winien komisarz miejscowy w tych gminach, które podział obejmuje, obwieścić i bezpośrednio interesowanym poszczególnie doręczyć.

§. 98.

Plan regulacyjny sporządzony przez komisarza miejscowego w myśl postanowień §§. 92—94. winien być przez tegoż bezpośrednio interesowanym na osobnej w tym celu zwołanej rozprawie do wiadomości podany i objaśniony i przez dalsze 14 dni pozostawiony im do przejrzenia. Do udziału w tej rozprawie winni być bezpośrednio interesowani z tem nadmienieniem poszczególnie zawezwani, że ewentualne zarzuty przeciw planowi mogą być do komisarza miejscowego w ciągu 30. dni, licząc od dnia rozprawy, albo pisemnie albo protokolarnie wniesione.

Przy regulacyach, przy których w myśl §. 69. ust. 4. i §. 79. ust. 4. zaniechanem zostało postępowanie co do listy bezpośrednio interesowanych, oraz co do rejestru praw udziałowych, należy oprócz przepisanego w poprzednim ustępie poszczególnego zawiadomienia także ogłosić w urzędowej gazecie krajowej najmniej 8. dni naprzód miejsce i czas rozprawy co do planu regulacyjnego, jakoteż w gminach, w których regulacya ma być dokonaną, a to jednocześnie za pomocą publicznego edyktu, z wezwaniem powyżej oznaczonem.

Zresztą stosują się także i co do planu regulacyjnego postanowienia obydwów końcowych ustepów §. 96., oraz postanowienia §. 97.

§. 99.

Jeżeli w wykonaniu potwierdzonego planu, wynagrodzenie pretensyi w myśl §. 23. nastąpić ma w gotówce, winien być, o ile w tym względzie innego porozumienia nie osiągnięto, odnośny kapitał, przypadający wierzycielowi od poszczególnych uczestników w miarę ich w planie ustanowionych zobowiązań wierzycielowi z 5. procentami od sta zapewniony, o ile nie zachodzi potrzeba potrącenia jakiego wzajemnego żądania, wynikającego z tytułu prawa współudziału w majątku w myśl §. 6. do podziału włączonego. Kapitał wypowiedziany ma być w 10. równych rocznych ratach zwrócony, z których pierwsza płatną jest w 6. miesięcy po wypowiedzeniu.

Dług ten winien być z urzędu hipotecznie zabezpieczony na gruntach zamienionych, przydających odnośnemu uczestnikowi i to zaraz po innych ciężarach w myśl niniejszej ustawy zabezpieczyć się mających (§. 107.).

Dłużnikowi przysłuża prawo spłacić dług także i w krótszym czasie.

§. 100.

Jeżeli wartość wynagrodzenia wzięta za podstawę planu działu, zmniejszy się przed oddaniem w skutek jakiejś, chociażby przypadkowej okoliczności, uczestnik takie wynagrodzenie otrzymujący, może w przeciągu dni 60. po przywiedzeniu do skutku odnośnej części planu, żądać od innych uczestników uzupełnienia wartości, które dać mu należy w ziemi, jeżeli grunt uległ zmniejszeniu, a we wszystkich innych przypadkach w pieniądzach.

Jeżeli uczestnik został ukrzywdzony w skutek niedotrzymania wydanych przez władzę zarządzeń co do przejścia w nowo powstałe stosunki posiadania lub użytkowania, albo też w inny sposób, może w przeciągu dni sześćdziesięciu po przywiedzeniu do skutku odnośnej części planu, żądać wynagrodzenia pieniężnego od owych uczestników, z których winy pokrzywdzenie wynikło.

Jeżeli przy dzieleniu lub regulacyi wkradł się błąd pomiarowy lub rachunkowy, może uczestnik ponoszący stąd szkodę w przeciągu roku po przywiedzeniu do skutku odnośnej części planu, żądać od uczestników, którym błąd ten wyszedł na korzyść, wynagrodzenia, które dać mu należy w ziemi, jeżeli błąd dotyczył gruntu, a we wszystkich innych przypadkach, w pieniądzach (§. 9. u. p.).

§. 101.

Postanowienia §. 100. znajdują odpowiednie zastosowanie także wówczas, jeżeliby który z zaspokojonych uprawnionych miał być pokrzywdzony, albo ponieść jaką stratę.

§. 102.

Jeżeli stosunki posiądłości gruntowej wzięte za podstawę planu działu, zostały w czasie między potwierdzeniem a wykonaniem planu tak znacznie przez siłę większą (zmiany biegu wód, trwałe spustoszenia od wód, oberwanie się ziemi i t. d) zmienione, że uzupełnienie wartości, w §. 100. przewidziane, nie zdoła złemu zaradzić, komisya krajowa może na żądanie bezpośredniego uczestnika unieważnić całkiem lub częściowo plan działu i, o ileby według okoliczności dział był jeszcze możebny i pożądany, zarządzić nowe prace przygotowawcze i wygotowanie nowego planu działu.

Przeciwko takiemu zarządzeniu wolno każdemu uczestnikowi odwołać się do komisyi ministeryalnej w przeciągu dni 14. od dnia doręczenia rzeczonego zarządzenia (§. 10. u. p.).

§. 103.

Co do nowych stosunków posiadania i prawnych, wynikających z planu podziałowego i regulacyjnego, nie mniej co do tych stosunków, które dotyczą założenia, użytkowania i utrzymania połączonych z podziałem lub regulacyą urządzeń gospodarczych, winien komisarz miejscowy, o ile plan podziałowy i regulacyjny sam przez się nie wystarcza do dokładnego wyjaśnienia stanu rzeczy, sporządzić osobny dokument (Reces) i w drodze instancyi przeprowadzić odnośne rozprawy.

Dokument ten może być rozdzielony na dwie części i to w taki sposób, że w głównym dokumencie uwidoczniony jest nowy stan posiadania, resztę zaś — stanu posiadania bezpośrednio niedotykających punktów, — co do których osobne rokowania przeprowadzone być muszą, będą w dodatkowym dokumencie uwidocznione.

§. 104.

Jeżeli się przy wykonaniu planu podziałowego okazuje, żeby ze względu na nowe odgraniczenie parcel i części posiadania powstałego przez podział było pożądanem przedsięwziąć zmiany w granicach gminy lub obszaru dworkiego, winien komisarz miejscowy wdrożyć w tym kierunku rozprawę stosownie do obowiązujących ustaw i przepisów.

§. 105.

Wyższemu Sądowi krajowemu i skarbowej władzy krajowej winno się doręczyć po jednej kopii (końcowy ustęp §. 67) planu geometrycznego (sytuacyjnego) służącego za podstawę planowi podzia-

łowemu, jako też po jednym odpisie potrzebnych dokumentów dowodowych, a to w celu sprostowania ksiąg hipotecznych i utrzymania w ewidencyi katastru gruntowego.

§. 106.

Zamknięcie postępowania podziałowego i regulacyjnego podać ma komisya krajowa do wiadomości publicznej zawsze w sposób przepisany w §. 60. Od dnia tego ogłoszenia ustaje właściwość władz wyszczególnionych w §. 9 o tyle, iż te pozostają nadal właściwemi tylko jeszcze do decydowania w kierunku roszczeń przewidzianych w §. 100.

§. 107.

Prawa, które na gruncie podziałowym na rzecz trzecich osób są zabezpieczone, przeniesione będą na grunt zamieniony bez opłaty należytości, jeżeli tylko z przeniesieniem nie ma być wpisana ani zmiana w osobie uprawnionego ani zmiana w rozciągłości prawa.

Przeniesienie majątku, lub nabycie prawa na podstawie planu podziałowego albo regulacyjnego jest wolne od opłaty należytości w ciągu 15-letniego okresu licząc od dnia, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej (§. 11 ustawy państwowej).

§. 108.

Prawomocne orzeczenia w tem postępowaniu, wydane przez władze do tego upoważnione, jakoteż ugody zatwierdzone, mają skutek prawny orzeczeń sądowych, albo, o ile chodzi o sprawy z zakresu politycznej administracyi, orzeczeń administracyjnych, a względnie ugód i wykonywać je mają tak samo, jak tamte właściwe do tego władze z wyjątkiem wypadku przedsięwziąć się mającego według tej ustawy działu lub regulacyi (§. 12. ustawy państw.).

§. 109.

Wszelkie podania, protokoły, załączki, dokumenty prawne, deklaracye, wypisy, orzeczenia, ugody, legalizacye i widymaty wolne są w postępowaniu działowem i regulacyjnem od stempli i należytości bezpośrednich o ile nie będą użyte do innego celu.

Przedruki map katastralnych w tem postępowaniu potrzebne, wydawane będą za połowę ceny taryfowej (§. 13. ust. państw.).

§. 110.

Bliższe przepisy do powyższych postanowień, tyczące się przygotowania i wykonywania planu podziałowego lub regulacyjnego, skali map i planów, urządzenia robót geodetycznych, dopuszczalnych różnic pomiarowych i rachunkywych, postępowania przy wypośrodkowaniu potrzeb na dom i gospodarstwo, przy oszacowaniu gruntów i praw udziałowych, wyłączenia pojedyńczych parceli gruntu w celu sprzedaży dla pokrycia, albo umniejszenia ogólnych kosztów podziału, okoliczności mających się uwzględnić przy projektowaniu wspólnych urządzeń gospodarczych, użycia potrzebnych formularzy i t. p. mają być wydane w porozumieniu z Wydziałem krajowym w drodze rozporządzenia.

IV. Koszta podziału i regulacyi.

§. 111.

Koszta tego postępowania, jako to: wynagrodzenie, koszta podróży i wydatki biurowe komisarza miejscowego, jakoteż ewentual-

nie potrzebnych urzędników państwowych, ponosić będzie skarb państwa (§. 14. ust. państw.).

§. 112.

Lokalności potrzebne dla prac komisarza miejscowego i tych, którzy w myśl §. 61. mają z nim współdziałać, winny być w stosownem położeniu, rozmiarze i stanie celowi odpowiadającemu bezpłatnie, a względnie na rachunek tych, którzy w jednocześnie zamierzonych podziałach i regulacyach są interesowani, dostarczone, utrzymywane i opalane.

To samo ma się rozumieć, jeżeli się rozchodzi o dostarczenie lokalności po za siedzibą urzędową komisarza miejscowego w tym obszarze działowym lub regulacyjnym. Ci bezpośrednio interesowani obowiązani są także postarać się o bezpłatne dostarczenie zatrudnionemu technicznemu personalowi najemników potrzebnych do prac geometrycznych, kołków do pomiarów, tyk sygnałowych i innych potrzebnych a łatwych do zrobienia rekwizytów.

Jeżeli miejsce pracy w obrębie obszaru działowego i regulacyjnego, w którem komisarz lub ci, którzy w myśl §. 61 przy nim współdziałają, mają przeprowadzić czynność urzędową, jest oddalone od lokalności przeznaczonych na biuro, albo od miejsca pomieszczenia wspomnianych funkcyonaryuszy nie mniej jak 3, a nie więcej jak 15 kilometrów, mają być bezpłatnie dostarczone podwody, w celu odwiezienia ich do tegoż miejsca.

Postanowienie to odnosi się w tych samych warunkach także i co do powrotu tych funkcyonaryuszy z miejsca czynności urzędowej do biura, względnie do miejsca zamieszkania.

W razie gdyby temu obowiązkowi nie odpowiedziano we właściwym czasie i sposobie, komisarz miejscowy ma prawo postarać się sam o to, czego nie dostarczono, a wynikłe stąd koszta pokryć zaliczkowo z funduszu w §. 114 oznaczonego, na rachunek tych, którzy wyżej wyrażonemu obowiązkowi zadość nie uczynili.

§. 113.

Następujące koszta i kwoty jako to:

1. Wynagrodzenia dla osób fachowych, użytych z urzędu w myśl §. 64, przy pracach przygotowawczych, zestawieniu, sporządzeniu i wykonaniu planu podziału i regulacyi za wyłożone dla tychże, jakoteż dla personalu geometrycznego koszta w celu zakupna potrzebnych do wspomnianych prac map i innych przyborów rysunkowych i pisarskich, oraz za inne prace i dostarczenie materyałów, które w ogólnych celach podziału i regulacyi użyte zostały;

2. kwoty potrzebne na wypłatę wynagrodzeń w gotówce, które przez pojedynczych bezpośrednich interesowanych mają być uiszczone (§§. 4, 91, 100, 101) włącznie z kwotami za oznaczone §. 22 odszkodowania, wreszcie

3. należytości mające się wypłacić ustanowionemu przez Wydział krajowy w myśl §. 62 delegatowi,

a to wymienione pod l. 1 i 3 z urzędu, zaś pod l. 2 wymienione koszta na skutek żądania do wypłaty obowiązanych, mają być pokryte z oznaczonych w §. 114 funduszów w miarę terminów płatności tytułem zaliczek i przy dołączeniu odnośnych dokumentów zarachowane.

§. 114.

Fundusz wymieniony w poprzednich ustępach będzie komisarzowi miejscowemu w miarę przypuszczalnego zapotrzebowania, z funduszu krajowego udzielony.

§. 115.

Co do ostatecznego ponoszenia kosztów, względnie co do obowiązku zwrotu zaliczonych w myśl §§. 112. i 113. z zapasu komisarza kwot rozstrzyga na podstawie §. 112. i następnych §§. 116—118 w pierwszej instancyi komisarz miejscowy, a w drugiej i ostatniej instancyi komisya krajowa (§. 45.), wyjąwszy wypadki, w których kwestya tychże kosztów w myśl ostatniego ustępu §. 118. razem z główną sprawą ma być rozstrzygniętą, a w takim razie tok instancyi, właściwy dla sprawy głównej stosuje się także i co do kosztów.

§. 116.

Wyszczególnione w 113. l. 1. koszta mają ponosić bezpośrednio w podziale lub regulacyi interesowani i to w stosunku tych wartości, z jakimi przy regulacyi lub podziale uczestniczyli.

Postanowienie to odnosi się także i co do ewentualnego żądania na mocy §. 65. ust. 3. należącego się zwrotu przez Wydział krajowy.

§. 117.

Wymienione w §. 113. l. 2. kwoty obciążają tego, na którego żądanie i rachunek zostały zaliczone.

W §. 113. l. 3. wyszczególnione należytości ma ponosić gmina, ta część gminy lub zakład gminny, w których interesie delegat Wydziału krajowego bral udział w rozprawach.

§. 118.

W poprzednich ustępach niewymienione koszta, a w szczególności:

1. koszta powstałe dla interesowanych wskutek osobistego ich udziału w rozprawach, lub z powodu wysłania pełnomocnika i utracone wskutek tego korzyści;

2. koszta za pomoc prawną lub fachową, poniesioną przez poszczególnych uczestników;

3. koszta na odpisy protokołów rozpraw lub innych aktów i kopii planów żądanych przez strony;

4. koszta rozpraw, które ze względu na prawidłowy tok podziału, lub regulacyi były zbędne i które tylko dla osobistych korzyści uczestników przez tychże wywołane zostały;

5. koszta rozpraw spowodowanych z winy interesowanych, w szczególności przez jawienie się dopiero na późniejszym terminie, albo przez podniesienie lekkomyślnych pretensyi lub podobnych zarzutów;

6. koszta oznaczenia granic kamieniami granicznymi, jakoteż koszta i odszkodowania za wspólne, albo takie gospodarcze urządzenia, które mają na celu podniesienie wartości użytkowania tylko niektórych gruntów (§§. 8. i 85.) mają ponosić odnośni interesowani, względnie ci, którzy zawinili i to bezpośrednio t. j. bez brania zaliczki z funduszu w §. 114. wymienionego.

Czy w pewnej sprawie zachodzi wypadek oznaczony pod l. 4. lub l. 5. i o ile sprawę przegrywający winien jest koszta spowodowane przez własną winę reszcie interesowanom za użycie doradców prawnych i fachowych zwrócić, należy rozstrzygnąć w toku rozprawy razem z rzeczą główną.

§. 119.

Ci, którzy w myśl niniejszych przepisów z funduszu podręcznego komisarza miejscowego zaliczone im koszta mają ostatecznie sami ponosić, są obowiązani do zwrotu tej zaliczki, jakoteż do zwrotu wynagrodzenia za dostarczony im przez kraj personal geo-

metryczny po myśli ustępu 3. §. 63. w przeciągu dni 30 po doręczeniu odpowiedniego nakazu zapłaty.

§. 120.

Koszta podziału i regulacyi, względnie należące się krajowi z powodu danych zaliczek zwroty będą w drodze politycznej egzekucyi ściągnięte.

Bliższe przepisy do powyższych postanowień, dotyczących kosztów podziału lub regulacyi, będą w drodze rozporządzeń wydane.

V. Postanowienia końcowe.

§. 121.

Przekroczenia postanowień planu regulacyjnego, względnie takiego dokumentu, winny być według niniejszej ustawy karane przez władzę polityczną, grzywną od 1 do 20 zł. albo aresztem od 6 godzin do dni 4, o ile nie uzasadniają czynu karygodnego według innych ustaw, w szczególności ustawy lasowej.

Ten, który w myśl ostatniego ustępu §. 94. ma czuwać nad wykonaniem planu gospodarczego albo programu i porządku lasowego, winien w razie zaniedbania swego obowiązku być ukarany przez powiatową władzę polityczną grzywną od 1 do 5 zł.

Grzywny wpływają do funduszu ubogich tej gminy, w której przekroczenie popełniono.

§. 122.

Termin, od którego niniejsza ustawa ma wejść w życie, oznaczy się po ułożeniu odnośnych rozporządzeń, przez powołanych do wykonania tejże ustawy Ministrów w porozumieniu z Wydziałem krajowym i zostanie ogłoszony w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

§. 123.

Z wejściem w życie niniejszej ustawy przestaje obowiązywać patent cesarski z dnia 5. lipca 1853 (Dz. ust. p. Nr. 130.) o ile odnosi się do wzmiankowanych tamże w §. 1. l. 4. wspólnych praw posiadania i użytkowania (§. 15. ustawy państwowej).

§. 124.

Szczegółowe postanowienia, któreby w razie zarządzonego w drodze ustawy krajowej podziału wspólnych gruntów celem odpowiedniejszego wykonania nawodnienia lub osuszenia większych obszarów miały być zastosowane, określi w każdym poszczególnym wypadku w granicach ustawy państwowej z dnia 7. czerwca 1893 r. Dz. u. p. Nr. 94. odnośna ustawa krajowa.

§. 125.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom: rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i skarbu (§. 16. ust. państw.).

LW. 7.7251/97.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o klęsce nieurodzaju w roku 1897.

Wysoki Sejmie!

Nie po raz pierwszy przychodzi Wydziałowi krajowemu przedłożyć sprawozdanie o klęskach elementarnych, jakie nawiedziły kraj i na podstawie zebranego materyału wystąpić przed Wysokim Sejmem z wnioskami udzielenia pomocy z funduszów krajowych ludności rolniczej, dotkniętej klęską.

W ostatniem dziesięcioleciu trzykrotnie przeznaczone zostały z funduszu krajowego dość znaczne kwoty na złagodzenie skutków, spowodowanych klęskami elementarnemi o większych rozmiarach, oprócz drobniejszych zasiłków, jakie prawie rokrocznie bywały udzielane w sporadycznych wypadkach gradu, ognia, lub wylewu.

W roku 1889 spowodowaną została klęska nieurodzaju na znacznych obszarach, skutkiem długo trwającej posuchy; w roku 1891 nieurodzaj w wyższym stopniu wystąpił stosunkowo na mniejszych przestrzeniach kraju, lecz za to trzykrotne powodzie w r. 1893, zrządziły znowu olbrzymie szkody na dziesiątkach tysięcy morgów. Tegoroczna klęska nieurodzaju, będąca wynikiem długo trwającej słoty, jest zatem czwartą z rzędu w okresie niespełna dziesięcioletnim.

Na złagodzenie skutków powyższych trzech klęsk elementarnych, udzieloną została tak z funduszów krajowych, jakoteż i państwowych następująca pomoc w gotówce:

w roku	z funduszów	na bezzwrotne zapomogi zł.	na bezprocentowe pożyczki zł.	razem zł.
1889	krajowych	100.000	200 000	300.000
	państwowych	300 000	600.000	900.000
	łącznie	400.000	800.000	1,200.000
1891	krajowych	24.000	76.000	100.000
	państwowych	50.000	—	50.000
	łącznie	74.000	76.000	150.000
1893	krajowych	106.200	300.000	406.200
	państwowych	200.000	—	200.000
	łącznie	306.200	300.000	606.200
Ogółem w trzech latach	krajowych	**230.200**	**576.000**	**806.200**
	państwowych	**550.000**	**600.000**	**1,150.000**
	łącznie	**780.200**	**1,176.000**	**1,956.200**

Z powyższego zestawienia widzimy, że wyłącznie pomoc udzielona w gotówce z funduszów krajowych i państwowych w trzech latach klęsk elementarnych dosięgła prawie do kwoty dwóch milionów zł. Skorobyśmy zaś do tej sumy dodali jeszcze wydatki gmin i powiatów, poniesione w tym samym celu, składki osób prywatnych, a nadewszystko inne dogodności i ulgi, przyznane warstwom potrzebującym pomocy: jak bezpłatne udzielenie 30.000 cetn. m. soli bydlęcej, w kilku powiatach wolny pobór surowicy, wreszcie znaczne ulgi podatkowe i zniżki przy transporcie produktów na kolejach — to wówczas ogólna pomoc z funduszów publicznych znacznieby przeszła w tych latach kwotę dwóch milionów, a niezawodnie dosięgnęłaby trzech milionów zł.

Zbyt często zatem przypada krajowi rola pogotowia ratunkowego, w której przeznaczać musi grosz publiczny na ulżenie nędzy, spowodowanej klęskami elementarnemi, wydając go na cel, być może, że w danym wypadku konieczny, ale w każdym razie jak najmniej produktywny. Powodem tego jest: że w kraju naszym elementarne wypadki, tak różnorodne co do swej natury, nie występując nawet z nadzwyczajną siłą żywiołową, mogą przecież spowodować większe zniszczenia, jak gdzieindziej, spotykając się u nas nietylko ze słabszymi środkami ochronnymi, ale i z organizmem społecznym mniej odpornym na ciosy, jakie mu zadają. Ludność wyłącznie oddająca się rolnictwu, tem dotkliwiej odczuwa każdą klęskę elementarną, nie mogąc sobie po-

wetować strat poniesionych na roli, innem źródłem bocznego dochodu; to też każde mniej znaczne nawet uszczuplenie swych dochodów zalicza uboższa warstwa tej ludności do kategoryi klęsk, a elementarną cechę przychodzi nam często nadać zniszczeniu, które w stosunku do ludności i obszaru, jaki mu uległ, bynajmniej nie może być uważane za wielkie.

Nie należałoby przy tem pominąć i tego szczegółu, że właśnie w tych chwilach, gdzie ludność znalazłszy się w położeniu więcej krytycznem, powinna tem bardziej liczyć na własną energię i zapobiegliwość; u nas tymczasem w szerokich warstwach zakorzeniło się głębokie przekonanie, że w takim stanie pozostaje do ratunku jedyna droga — odwołania się do pomocy funduszu publicznego, skutkiem czego zatraca się w tych warstwach pojęcie o właściwem zadaniu i o celach tegoż funduszu, a natomiast wzrasta bierne oczekiwanie pomocy, nadające przesadny rozgłos każdej klęsce elementarnej i podnoszące rozmiary jej często po nad rzeczywistość.

Poprzedni rok 1896 był w całym kraju z wyjątkiem dwóch powiatów rokiem średniego urodzaju. Pomijając wypadki gradowe i ogniowe, z którymi na tak rozległym obszarze w każdym roku tu i owdzie musimy mieć do czynienia, zresztą znaczniejszych klęsk elementarnych nie było w zeszłym roku żadnych.

Oziminy z wiosną r. 1897 wyszły wszędzie z pod śniegów wcale dobrze, wróżąc rolnikom jak najlepsze nadzieje. Niezadługo jednak rozpoczął się kilkumiesięczny peryod deszczowy, trwający z małemi przerwami od marca aż do żniw, a w niektórych okolicach kraje aż do pierwszych dni sierpnia.

Spowodowało to klęskę nieurodzaju i w wysokim stopniu nieplenność ziarna, występujące przedewszystkiem w okolicach, gdzie bądź opady atmosferyczne były częstsze i obfitsze, lub też gdzie gleba z natury swojej była mniej wytrzymałą na tak niesprzyjające warunki klimatu. W pewnych okolicach rzuciła się przytem na zboża rdza i śniedź, pojawiła się niezmiarka, a gdzie deszcze trwały i w pierwszej połowie żniw, tam częściowo porosły i oziminy. W ogóle zboża i ziemniaki nie tylko co do ilości dały zbyt mały wydatek, ale przy tem i ziarno okazało się liche, miejscami nieprzydatne nawet do siewu. Wreszcie w pewnych okolicach kraju grady zrządziły większe szkody, jak w latach porzednich, a potoki, zwłaszcza w podgórskich powiatach, skutkiem bezustannej słoty pozalewały okoliczne gminy i zamuliły pola i łąki nadbrzeżne. Nakoniec w przeważnej liczbie powiatów niedostatek wśród ludności rolniczej tem dotkliwiej daje się odczuć, iż jednocześnie dotkniętą ona została w tym roku grasującemi chorobami wśród bydła, pomorem świń i zamknięciem ruchu targowego w bardzo wielu okolicach kraju.

Wydział krajowy z chwilą, skoro już nabrał przeświadczenia, że te niekorzystne warunki atmosferyczne spowodowały w znacznej części kraju groźniejsze następstwa, niż to było można zrazu przypuszczać, i gdy pierwsze rezultaty ze zbiorów potwierdzać zaczęły obawy rolników, a w końcu coraz częściej napływać zaczęły prośby od gmin i powiatów, żądających pomocy — postanowił zbadać dokładniej istotny stan kraju, aby módz Wysokiemu Sejmowi przedłożyć w tym względzie wnioski i zapatrywania swoje.

W tym celu wydany został okólnik do wszystkich Wydziałów powiatowych pod dniem 7. września b. r. LW. 55.820, żądający nadesłania szczegółowych relacyj o rozmiarach klęsk elementarnych w każdym powiecie, o wysokości potrzeb powiatu wynikających z tego powodu i o środkach, za pomocą których najodpowiedniej możnaby ulżyć ludności, dotkniętej niedostatkiem. Wydział krajowy w powyższym okólniku zwrócił baczną uwagę Wydziałów powiatowych, aby dochodzenia przeprowadzały jak najskrupulatniej, unikając wszelkiej przesady w ocenieniu klęski, a przytem, aby dochodzenia takie były przeprowadzane w sposób nie budzący w ludności przesadnych nadziei o pomocy, jakiej z funduszów krajowych czy państwowych ludność w najlepszym razie oczekiwać by mogła.

Jakkolwiek byliśmy zmuszeni wynaczyć krótki termin do nadsyłania sprawozdań, a mianowicie do 1. października, pomimo to z 74 powiatów 69 nadesłało odpowiedzi, częstokroć dość szczegółowe. Pięć powiatów: Buczacz, Skałat, Złoczów, Limanowa i Żywiec nie nadsyłając relacyj, dały tem samem do poznania, że nie są klę-

skami elementarnemi nawiedzone w tym stopniu, aby potrzebowały liczyć na pomoc z funduszów publicznych.

Ze sprawozdań powiatowych nie można sporządzić tabeli, chociażby o kilku najgłówniejszych rubrykach, gdyż każdy powiat obliczenia swoje w odmienny sposób przeprowadzał, inne szczegóły w nich podawał, a nawet w wielu wypadkach wysokość żądanej pomocy nie wyrażał w kwocie, ale określał ją pojęciem „znaczny“ lub „odpowiedni“, lub też bez podania kwoty przedkładał prośbę wykonania pewnych robót publicznych w powiecie. Z tego powodu zamiast tabeli dołączamy do niniejszego sprawozdania jako osobny alegat ⁄. krótki wyciąg z relacyj i wykazów wszystkich Wydziałów powiatowych, zawierający najważniejsze szczegóły o przyczynach i rozmiarach tegorocznego nieurodzaju, o potrzebach powiatów, środkach pomocy i innych żądaniach.

Alegat 1.

Nadsyłając sprawozdania, znaczna ilość powiatów zastosowała się do wskazówek, zawartych w okólniku Wydziału krajowego. t. j. wybrała taki sposób dochodzeń, przy którym interesowane strony nie decydowały wyłącznie o wielkości szkód, ani o wysokości koniecznej pomocy. Nie brak przecież i takich relacyj z kilkunastu powiatów, przy zestawieniu których same zwierzchności gminne skutkiem pisemne o polecenia Wydziału pow. podawały swoje życzenia jak najdalej idące. Szkody i potrzeby w ten sposób obliczone, wpisywane następnie bez zastrzeżeń do ogólnego wykazu dały sumy, jakiemi wyróżniają się te powiaty.

W jednym, ale najważniejszam punkcie wszystkie relacye wyrażają zupełną zgodność zapatrywania, mianowicie: że rok ten dla ludności rolniczej jest bardzo ciężki, że mamy do czynienia z klęską, która nawiedziła obszar kraju, powodując znaczne umniejszenie w zbiorach prawie wszystkich ziemiopłodów, a dosięgnęła przedewszystkiem szerokie warstwy drobnych posiadaczy. Nawet tych kilka powiatów, które nie żądają żadnej pomocy, zaznaczają przytem nader przykre położenie ludności rolniczej. Wydział pow. staromiejski przedkłada wykazy urzędów podatkowych z tysiącami kontrybuentów, którym przyznano znaczne ulgi podatkowe, zaznacza, że zboże wydaje po ćwierci pośladu, że ubytek w plonach dosięga $^3/_4$ normalnego zbioru — a mimo to nie śmie żądać pomocy, gdyż ludność najbardziej potrzebująca może znaleść zarobek przy zabudowaniu górskich potoków.

Klęska tegorocznego nieurodzaju tem się wyróżnia od poprzednich klęsk elementarnych, że w mniejszym lub większym stopniu spowodowała ubytek w plonach na obszarze całego kraju, na większej przestrzeni dała się we znaki jak posucha z r. 1889, nie powodując z drugiej strony i w okolicach najbardziej dotkniętych tak doszczętnego zniszczenia, jakie miało niejednokrotnie miejsce podczas wylewów. Nie wiele okolic w kraju, może z wyjątkiem Złoczowskiego, jest w stanie wykazać w tym roku większe plony w ziarnie, jak 75 % normalnego zbioru, przeciętna zaś z całego kraju spadnie do 60%, a na podstawie relacyj powiatowych z górą trzydzieści powiatów jest takich, w których zbiory dochodzą co najwyżej do połowy normalnego zbioru z innych lat. W liczbie tych ostatnich znajdują się powiaty: Bohorodczany, Borszczów (?), Gródek (?) Nisko, Pilzno, Tarnobrzeg, Stryj, Żółkiew, Zbaraż (?), Myślenice, w których zbiory tegoroczne oszacowane są na podstawie relacyj Wydziałów powiatowych, na 25—30%. Daty te, o tyle można uważać za zupełnie ścisłe, o ile odnoszą się do poszczególnych gmin, a nie do całych powiatów.

Nie mniej zasługuje na uwagę, że nieurodzaj w tym roku z wyjątkiem kukurudz, a w pewnej części kraju i ziemniaków, dotknął wszystkie inne ziemiopłody. Oziminy tylko słomę wydały obfitą, ziarno nikłe i nie plenne, jarzyny prawie wszędzie dały gorsze rezultaty. Kapusty nie udały się kompletnie. Ziemniaki wczesne po większej części wygniły, pomimo że były kilkakrotnie dosadzane. W zachodnich powiatach wydają przeciętnie po 25—30 korcy z morga; natomiast w kilkunastu powiatach, położonych we wschodniej części kraju: w przemyślańskim, złoczowskim i t. d., wreszcie na Podolu zbiór ich okazał się ostatecznie wcale nie zły, w każdym razie lepszy, niż się obawiano.

W czasie nadsyłania sprawozdań kukurudze nie wszędzie jeszcze były zebrane, miejscami przypalone skutkiem sierpniowych upałów, zapowiadały jednak zbiór średni. Tam, gdzie te dwa główne artykuły żywienia się miejscowej ludności jako tako dopisały w tym roku, a z wypadkiem tym spotykamy się przedewszystkiem w grupie, złożonej z kilku podolskich powiatów, tam nie należy się obawiać groźniejszych następstw klęski tegorocznej, a udzielenie pomocy krajowej nie jest niezbędne.

Podnieść należy przytem jeszcze ten szczegół, że przy uprawie ziemiopłodów, zwłaszcza okopowych, przy zbiorze ozimin i pasz, ludność rolnicza w tym roku była zmuszoną włożyć więcej pracy, zabiegów i kosztów, które w znacznej mierze zmarnowane zostały. A dalej i to nadmienić musimy, że jak świadczą relacye kilkunastu powiatów, nie małe obszary pól, przeznaczone pod jarzyny lub ziemniaki, po kilkakroć razy uprawiane, ostatecznie skutkiem słoty nie mogły być zasiane i pozostały odłogiem. W powiatatach: staromiejskim, stryjskim, dobromilskim, samborskim i t. d. po kilka tysięcy morgów ubyło z tego powdu z pod uprawy.

Natomiast na brak paszy żadna okolica kraju nie może się użalać w tym roku, zebrano jej bowiem co do ilości wszędzie dostatnio, miejscami nawet obficie. Niemal wszystkie relacye Wydziałów powiatowych podnoszą tę okoliczność, jako jedną z pomyślniejszych przy zbiorach tegorocznych. Tylko dwa powiaty stanowią wyjątek pod tym względem, sądząc jednak z relacyj okolicznych powiatów, bynajmniej nie uzasadniony.

Nie żaląc się na ilościowy zbiór paszy, uskarżają się niemal wszystkie powiaty na jakość jej, pozostawiającą bardzo wiele do życzenia. Zważywszy na okoliczności, wśród jakich zebrane zostały, tu i owdzie zalane przytem i zamulone wylewami potoków, nic dziwnego, że jako karma przedstawiać się muszą w wiele gorszem świetle. W obec tego zupełnie usprawiedliwionem jest żądanie kilkudziesięciu powiatów, proszących o wyjednanie u c. k. Rządu znacznej ilości soli bydlęcej i prawa wolnego poboru surowicy. Nawet tych kilka powiatów, które nie proszą o doraźną zapomogę w pieniądzach, o sól bydlęcą usilnie się dopominają.

Na koniec nieurodzaj tegoroczny w znaczeniu klęski ekonomicznej ma niemniej i tę charakterystyczną cechę, że dotknął przedewszystkiem drobnych posiadaczy, właścicieli co najwyżej 10—15 morgowych gospodarstw, t. j. konsumujących w całości płody przez nich wytwarzane. Wprawdzie każda klęska elementarna w pierwszym rzędzie daje się dotkliwiej uczuć warstwom ekonomicznie słabszym, w tym jednak roku, przy jednoczesnem podwyższeniu się i to tak znacznem cen zboża, w wyższym stopniu tylko te warstwy dosięgła następstwami swemi, a w pewnych okolicach prawie wyłącznie.

W chwili drożyzny przeszły one bowiem do grona potrzebujących i kupujących produkty rolnicze. Zwyżka cen zbożowych, która w większych gospodarstwach może częściowo wyrównać ubytek w ziarnie, w gospodarstwach małych spowodowała przy tym samym procentowym ubytku znacznie wyższy niedobór.

Niedostatek i szukanie pomocy, tem jaskrawiej wystąpić musi po gminach wiejskich, że do rzędu posiadaczy poszkodowanych klęską nieurodzaju, przyłączają się i te warstwy bezrolnych chałupników i komorników, których właściwie ubytek na roli nie wiele obchodzi, ale za to w wysokim stopniu drożyzna chleba i w każdym razie trudniejsza sposobność zarobkowania. Tych obu łącznie działających przyczyn, a powodujących niedostatek w najliczniejszych warstwach ludności rolniczej t. j. nieurodzaju i drożyny, nie łatwem byłoby oddzielnie traktować Dla tego też w wykazach i obliczeniach powiatowych, przy potrzebach ludności nie potrafiono się wyłącznie ograniczyć na te warstwy, które zubożały skutkiem klęski nieurodzaju, ale potrzebę pomocy rozszerzono i na warstwy dotknięte wyłącznie drożyzną artykułów życiowych.

Jedna z gmin powiatu śniatyńskiego motywując prośbę o znaczniejszy zasiłek z powodu strat poniesionych przez ludność z powodu klęski tegorocznej pisze przy wykazie:

„ludziom uboższej warstwy t. j. takim, którzy oprócz chaty i ogrodów n i e p o s i a d a j ą w i ę c e j p o l a zabraknie szczególnie żywności, a jest takich w tutejszej gminie 190 rodzin“.

Właściwie biorąc ludzie ci nie posiadając roli klęską nieurodzaju nie zostali dotknięci, w tej samej pozycyi znajdują się co roku, bez względu na urodzaj, a jedynie przyczyną większej ich nędzy w tym roku jest drożyzna.

W sprawozdaniach Wydziałów powiatowych przy podawaniu rozmiarów klęski i rezultatów z tegorocznych zbiorów nie znachodzą się tak rażące różnice jak przy określeniu wysokości koniecznej pomocy. Powiaty tuż obok siebie położone, nie różniące się warunkami gleby ani klimatu, a nawet podające ten sam procentowy ubytek w zbiorach, znacznie się różnią co do wysokości stawianych żądań. Różnice te sięgają od kilku tysięcy złr. do 300.000.

Są powiaty, które donoszą, że nieurodzajem dotknięte zostały wstzystkie gminy w powiecie i skutkiem tego dla całego powiatu proszą o znaczną pomoc, są takie które również o rozmiarach klęski tę samą wyrażają opinię, ale o pomoc publiczną nie proszą tylko dla kilku lub kilkunastu gmin, które jednocześnie zniszczone zostały gradem lub powodzią.

Tak n. p. powiat niski żąda znacznych zasiłków dla wszystkich 60 gmin w powiecie, sąsiedni zaś powiat kolbuszowski wyłącznie dla 9 gmin spustoszonych gradem.

Ponieważ dla wielu powiatów brakuje w odnośnych sprawozdaniach Wydziałów powiatowych obliczeń dotyczących sumy szkód, jakie te powiaty skutkiem klęsk elementarnych w tym roku poniosły, dlatego też wszystkie powiaty rozdzielamy na kilka większych grup, na podstawie wysokości żądanej pomocy i braku środków do zaspokojenia koniecznych potrzeb ludności.

Za podstawę przy tym podziale posłuży nam tylko wysokość pomocy wyrażona w kwotach pieniężnych, bez względu na to czy powiat prosi o bezzwrotną zapomogę czy bezprocentową pożyczkę, czy zasiłki miałyby być rozdzielone w gotówce, w naturze, czy też przeznaczone na roboty publiczne. Przy tem ugrupowaniu nie bierzemy jedynie na uwagę innych próśb, jak o ulgi podatkowe, dostarczenie soli bydlęcej itd. tembardziej, że te ostatnie żądania znajdujemy prawie we wszystkich sprawozdaniach powiatowych.

I. Grupa

a) złożona z 13 powiatów nie żądających doraźnej pomocy z funduszów publicznyc . Tutaj należy 8 powiatów, które nadesłały odpowiedzi ale nie proszą o żadne zasiłki.

Mianowicie:

1. Brzeżany
2. Podhajce
3. Tarnopol
4. Tarnów
5. Lwów
6. Horodenka
7. Czortków
8. Staremiasto

i 5 powiatów, które nienadesłały odpowiedzi:

9. Złoczów
10. Buczacz
11. Skałat
12. Żywiec
13. Limanowa.

Powiaty horodeński, czortkowski a zwłaszcza staromiejski, pomimo że nie żądają pomocy, przedstawiają ekonomiczny stan powiatów w bardzo niekorzystnem świetle. Powiat czortkowski całą nadzieję pokłada w zbiorze ziemniaków, które jeszcze w tym czasie nie zostały wykopane; horodeński twierdzi, iż tylko spodziewany średni zbiór kukurudzy uratuje drobną ludność rolniczą od niedostatku i nędzy.

Wyniki zbiorów w powiecie staromiejskim bynajmniej nie są lepsze od rezultatów w sąsiednich powiatach, proszących często i o znaczniejszą pomoc.

Między powiatami, które nie nadesłały sprawozdań, znajdują się powiaty: złoczowski, cieszący się w tym roku może najkorzystniejszymi zbiorami. Natomiast powiat limanowski, sądząc ze sprawozdań okolicznych powiatów, prawdopodobnie ogólne wyniki zbiorów ma znacznie gorsze.

Do tej samej grupy zaliczyć wreszcie musimy:

b) 3 powiaty żądające wprawdzie pewnej pomocy pieniężnej, ale wyłącznie dla kilku tylko gmin, dotkniętych gradem lub słotą w znaczniejszej mierze; przyczem wyraźnie powiaty te nadmieniają, że w całem powiecie stan nie jest do tego stopnia groźnym, aby z tego powodu można się było upominać o pomoc doraźną.

Są to wschodnie powiaty:

1. Husiatyn dla 2 gmin prosi o 2.500 złr.
2. Rohatyn „ 5 „ „ „ 10.000 „
3. Przemyślany dla 2 gmin prosi o 500 „

razem dla 9 gmin proszą o 13.000 złr.

Pod względem geograficznego położenia tych 16 powiatów, które włączyliśmy do grupy I., tylko trzy powiaty: tarnowski, żywiecki i limanowski leżą w zachodniej części kraju, przyczem dwa ostatnie powiaty opinii swojej o zbiorach nie wyraziły. Pozostałe 13 powiatów leży we wschodniej Galicyi i to z wyjątkiem powiatu staromiejskiego ciągną się one jednym pasem ziemi od Lwowa ku wschodniej granicy. Trójkąt ten opierający się podstawą o Zbrucz wypełniony byłby całkowicie, gdybyśmy do niego włączyli jeszcze trzy podolskie powiaty: trembowelski borszczowski i zaleszczycki, załączone na podstawie sprawozdań powiatowych już do następnej grupy powiatów; jednakże znajdujące się chyba w nie o wiele gorszem położeniu jak sąsiednie powiaty: czortkowski lub horodeński.

Ta część kraju zatem wyróżnia się nieco korzystniej w tym roku, przynajmniej o tyle, że tutaj nie zachodzi potrzeba użycia znaczniejszych zasiłków na ratowanie ludności od niedostatku i głodu. Wprawdzie i tutaj nie możemy mówić o urodzaju, gdyż wszystkie zboża wydały również bardzo średnie plony wyjątkowo tylko dochodzące do 75% normalnego zbioru: ale za to obrodziły tu stosunkowo lepiej dwa ziemiopłody, stanowiące w tych okolicach podstawę wyżywienia szerokich warstw ludności rolniczej, mianowicie: kukurudze i ziemniaki. Ten ostatni produkt, zwłaszcza w gatunkach później dojrzewających wydał w niektórych stronach nawet wcale dobry plon, bo do 100 korcy z morga. Zważywszy ze słomy i paszy zebrano również w tych powiatach dość obficie, będziemy mieli dostateczny powód, gdy mowa o klęsce nie urodzaju, korzystniej wyróżnić tę stronę kraju.

Cała grupa 16 powiatów, do których wliczony jest już i powiat staromiejski przedstawia obszar 16.688 kl.□ czyli 21·3% z przestrzeni Galicyi, zamieszkuje go 1,466.127 ludności czyli 22% ogólnej ludności kraju.

II. grupa

a) Obejmująca 22powiaty, których żądania dochodzą do 20.000 złr. na powiat. Tutaj należą:

Powiaty	Gmin najbardziej dotkniętych klęskami	konieczna pomoc według obliczeń Wydziału powiat.	w tem jako pożyczka
1. Zaleszczyki	11 słota	3.300 złr.	
2. Chrzanów	25 słota, pędraki	3.850 „	
3. Trembowla	8 słota, wylew	5.000 „	
4. Turka	14 grad	5.000 „	
5. Pilzno	wszystkie	5.000 „	
6. Jasło	37 słota	6.500 „	
7. Bóbrka	12 słota	7.000 „	(5.000 złr.)
8. Rawa	większa część	8.000 „	
9. Rudki	10 wylewy	8.000 „	
10. Boszczów	15 słota	9.000 „	
11. Sokal	21 słota	10.000 „	
12. Kamionka str.	18 słota	10.000 „	
13. Dąbrowa	10 grad wylew	10.000 „	
14. Stanisławów	35 grad wylew	10.000 „	
15. Bohorodczany	17 grad wylew	10.000 „	
16. Dolina	prawie wszystkie	10.000 „	
17. Ropczyce	21 słota, grad	10.000 „	
18. Kraków	7 słota	10.500 „	
19. Gródek	34 słota	13.500 „	
20. Dobromil	54 słota grad wylew	15.000 „	(5.000 złr.)
21. Kolbuszowa	9 grad	15.000 „	
22. Tłumacz	52 słota grad wylew	18.000 „	
Razem		202.650 zł.	(10.000 zł.)

W łącznej sumie 202.650 złr. jest zawarta prośba 22 powiatów o bezzwrotną zapomogę w kwocie 192.650 złr. i dwóch powiatów Bóbrka i Dobromil, które proszą oprócz zapomogi po 5.000 zł. bezprocentowej pożyczki.

b) Do tej grupy należy również dołączyć jeszcze 5 powiatów, które wprawdzie nie określają kwotą pieniężną wysokości pomocy, ale opierając się na treści ich sprawozdań i uwzględniając rozmiary robót o wykonanie jakich proszą, żądań ich nie możnaby w przybliżeniu wyżej oszacować jak innych powiatów załączonych do tej grupy.

Są to powiaty:

1. Biała prosi o subwencyę na 3 projekty robót publicznych.
2. Brzesko „ „ „ „ 2 drogi $11^1/_2$ klm.
3. Krosno „ „ „ znaczną.
4. Nowy Sącz prosi o zapomogę dla 6 gmin.
5. Nowy Targ „ „ zasiłek na roboty publiczne.

W przybliżeniu żądania tych powiatów oszacować można na 30—35.000 zł. a w obec tego wysokość pomocy dla wszystkich 27 powiatów, które załączyliśmy do tej grupy, na podstawie obliczeń Wydziałów powiatowych wynosić będzie około 240 000 zł.

Przeważna część z powyższych 27 powiatów, jakkolwiek we wykazach wyróżnia kilka lub kilkanaście gmin najbardziej potrzebujących, gdyż oprócz słoty zniszczonych gradem lub wylewem, zaznacza przecież z góry, że klęska nieurodzaju dotknęła cały powiat lub przynajmniej znaczną jego część. Jedynie trzy powiaty: Bóbrka, Dąbrowa i Nowy Targ ścieśniają granice klęski elementarnej do terytoryum kilkunastu gmin nawiedzonych gradem i wylewami i gdyby nie gorsze wydatki z plonów jakie te powiaty podają, możnaby je było przyłączyć do grupy I. b). Również jako stosunkowo mniej poszkodowane od innych powiatów uważać musimy Zaleszczyki i Trembowlę, a na północnym wschodzie Rawę, Kamionkę i Sokal; gdzie bądź to jak w dwóch pierwszych powiatach ziemniaki i kukurudza średnio dopisały, lub też jak w następnych trzech, ten pierwszy produkt dał więcej zadowalniające rezultaty. Natomiast w trzech powiatach zachodnich: w bialskim, chrzanowskim i krakowskim, łatwiejsza sposobność zarobkowania jest wstanie złagodzić do pewnego stopnia skutki tegorocznego nieurodzaju. W tej grupie powiatów do najbardziej nawiedzonych klęskami elementarnymi, bo wykazujących najmniej korzystne zbiory, zaliczyć należy powiaty: Dolina, Bohorodczany, Stanisławów, Gródek, Dobromil, Turka, a na zachodzie: Jasło, Pilzno, Ropczyce i Brzesko.

III. Grupa

a) złożona z 14 powiatów, których żądania wynoszą od 20—50.000 zł.

Powiaty	gmin najbardziej dotkniętych klęskami	Konieczna pomoc według obliczeń Wydz. powiatow.	w tem jako pożyczka
1. Zbaraż	47 słota	20.000 zł.	
2. Kałusz	27 „	20.000 „	(10.000 zł.)
3. Brzozów	56 „	20.000 „	
4. Myślenice	39 „	20.000 „	
5. Jarosław	9 „	21.000 „	
6. Cieszanów	wszystkie	24.000 „	
7. Żydaczów	25 słota, grad	24.000 „	
8. Rzeszów	39 grad	24.000 „	
9 Przemyśl	wszystkie	25.000 „	
10. Mielec	41 grad, wylew słota	31.000 „	(24.000 zł.)
11. Wieliczka	54 słota, wylew	35.000 „	(10.000 zł.)
12. Mościska	73 słota	37.000 „	
13. Łańcut	północna część	40.000 „	(30.000 zł.)
14. Grybów	27 grad wylew	45.000 „	(20.000 zł.)
Razem		386.500 zł.	(94.000 zł.)

b) 3 powiaty, które na tej samej zasadzie jak przy grupie II. b) zaliczyć musimy do tej kategoryi powiatów mianowicie:

1. Kosów prosi o subwencyę na dwie drogi i znaczną zapomogę dla wszystkich gmin.

2. Drohobycz dla 47 gmin prosi o bezprocentową pożyczkę i znaczną zapomogę.

3. Żółkiew potrzeby dla 40 gmin obliczono na 77.000 zł. prosi o zasiłek któryby choć w części wystarczył na złagodzenie klęski.

Łącznie zatem pomoc dla wszystkich 17 powiatów należących do tej grupy, na podstawie poszczególnych wykazów o szacować należy na kwotę około 450.000 zł.

Wszystkie powiaty należące do tej grupy podają w swoich sprawozdaniach: że klęska nieurodzaju dotknęła cały powiat lub przeważną jego część, że ubytek w plonach wynosi od 50—75% i że odnieść go należy do wszystkich ziemiopłodów. Zarazem powiaty tu należące podają już większe ilości gmin, dla których doraźna pomoc jest konieczną, a nadto proszą o subwencye na roboty publiczne dające zarobek dla ludności całego powiatu.

Jeden tylko powiat jarosławski prosi, o pomoc stosunkowo dla mniejszej ilości gmin (9) ale za to cierpiących wielki niedostatek.

Niektóre z tych 17 powiatów szacuje już szkody wyrządzone przez klęskę bardzo wysoko, zwłaszcza, że suma szacunkowa nie odnosi się do całego powiatu ale tylko do gmin najbardziej dotkniętych słotą, a jednocześnie nawiedzanych gradem czy wylewem. Tak n. p. powiat brzozowski ocenia szkodę na 914 000 zł. przemyski na 300.000 zł. cieszanowski na 176.000 i t. d. O ile obliczenia te odpowiadają rzeczywistemu stanowi, nie możemy osądzić, ale w każdym razie zaznaczyć musimy, że powiaty te okazały się w życzeniach swoich znacznie skromniejszymi od powiatów z następnej grupy, których szacunek szkód często już nie idzie wyżej, ale zato o wiele więcej wzrastają żądania przez nie stawiane.

IV. Grupa

a) złożona z 13 powiatów proszących o pomoc powyżej 50.000 zł. dla każdego powiatu. Mianowicie:

Powiaty	gmin najbardziej dotkniętych klęskami	konieczna pomoc według obliczeń Wydz. powiatow.	w tem jako pożyczka
1. Gorlice	40	50.000 zł.	
2. Brody	42	51.500 „	
3. Śniatyn	29	52.000 „	(15.000 zł.)
4. Nisko	60	54.000 „	
5. Bochnia	—	60.000 „	(10.000 „)
6. Nadwórna	38	64.000 „	
7. Sambor	86	67.000 „	(60.000 „)
8. Lisko	64	70.000 „	(30.000 „)
9. Jaworów	74	78.000 „	
10. Tarnobrzeg	68	90.000 „	(60.000 „)
11. Wadowice	—	100.000 „	
12. Kołomyja	—	135.000 „	
13. Sanok	81	333.000 „	(200.000 „)
Razem		1,204 500 zł.	(375.000 zł.)

b) Do tej grupy zaliczyć należy i powiat stryjski, który oblicza szkody w 52 gminach na 366.000 zł. i stawia żądania znacznej zapomogi, bezprocentowej pożyczki i subwencyi na roboty publiczne, z których jedna tylko projektowana droga wymagałaby kosztu 25.000 zł.

Włączając powiat stryjski do tej najwyższej grupy, ogólna suma potrzeb wykazanych przez Wydziały powiatowe wzrośnie w przybliżeniu w 14 powiatach do 1,270.000 zł.

Jak widzimy zatem z powyższego zestawienia tych kilkanaście powiatów występuje już z tak wygórowanem obliczeniem „koniecznych potrzeb“, które spodziewają się pokryć z funduszów publicznych, iż wobec tego przedewszystkiem spodziewaćby się należało, że w tych 14 powiatach rozmiary klęski tegorocznej wystąpią we wszystkich szczegółach w owiele wyższym stopniu, aniżeli w innych kilkudziesięciu powiatach z poprzednich kategoryi, a zwłaszcza w tych, w których konieczna pomoc jest dziesięciokrotnie niżej obliczoną.

Jeśliby te żądania miały być słuszne, spodziewać by się należało, że takie dosadne różnice wystąpią, że powiaty proszące o tak znaczne zasiłki, potrzebę ich potrafią należycie i wyjątkowym stanem umotywować. Powinniśmy zatem z ich sprawozdań nabrać przekonania, iż warunki atmosferyczne były w tych powiatach o wiele niekorzystniejsze jak w sąsiednich, że spowodowały one w zbiorach procentowo jeszcze silniejszy ubytek; a przy tem, samo położenie tych powiatów musiałoby nam wskazywać na glebę o gorszych fizykalnych własnościach i na stosunki zarobkowe trudniejsze jak gdziekolwiek w kraju.

Pragnąc nabrać przekonania czy tak jest w istocie, wystarczyłoby przeglądnąć tylko wyciąg z relacyi powiatowych, jaki do niniejszego sprawozdania dołączamy, a odpowiedź z pewnością wypadnie przecząca. Wystarczy nawet zestawić tylko obok siebie dla przykładu i porównania dwa powiaty: z jednej strony staromiejski przedstawiający gorsze wyniki ze zbiorów, a nie proszący o żadną pomoc, z drugiej zaś strony powiat sanocki potrzebujący jej w sumie 333.000 zł.!

Przy niektórych przynajmniej powiatach będziemy się starali zwrócić uwagę na te szczegóły, nie będące wstanie w żadnym razie usprawiedliwić tak nie proporcyonalnie wysoko postawionych przez nie żądań. W każdym zaś razie skoro żądania takie bywają stawiane w najlepszej chęci przysłużenia się powiatowi, chociażby bez względu na możebność ich urzeczywistnienia, powinny przynajmniej zawierać prawdopodobne obliczenia, unikać rażących sprzeczności i nie wymagać przesadnych wydatków, tam gdzie chodzi o ulżenie nędzy. Można być bowiem z góry przekonanym, że fundusz publiczny chociażby był wstanie zadość uczynić nawet najwyżej obliczonej koniecznej potrzebie, odmówiłby jej z pewnością, w wypadku: gdy żądanie w dwójnasób przewyższać będzie wysokość szkody, albo pomoc mająca być udzielona jednej gminie dosięgnie ceny jej kupna, lub wreszcie z pieniędzy przeznaczonych na usunięcie niebezpieczeństwa głodu, wypiekane być mają pszenne bułki z tysiąca korcy i to w roku klęski elementarnej i drożyzny chleba. W milionowej sumie o jaką prosi 14 powiatów znajdują się i podobne żądania.

Ze sprawozdań powiatowych dowiadujemy się, że klęska nieurodzaju dosięgnęła te powiaty w wysokim stopniu, nie ograniczyła się do pewnych gmin, ale objęła w mniejszej lub większej mierze wszystkie, podobnie jak tu widzimy w bardzo wielu powiatach z poprzednich grup. Procent ubytku w zbiorach jest wysoki w tych powiatach, sięga bowiem od 50—75% przyczem ubytek taki spostrzedz się daje we wszystkich ziemiopłodach z wyjątkiem pasz. Z tem samem jednak ocenieniem ubytku spotykamy się w tym roku w większej ilości powiatów galicyjskich, jakkolwiek przypuszczamy — że w wielu wypadkach jest on za wysoko podawany. Na bardzo zły wydatek ziemniaków 25—30—40 korcy z morga również nie tylko te powiaty się skarżą ale większa część powiatów z II. i III. grupy, zwłaszcza zachodniej i południowo środkowej strony kraju. W każdym zaś razie powiat śniatyński podający 50% ubytku w zbiorach lub bocheński 60% prawdopodobnie ekonomicznie nie stoją gorzej w tym roku od kilku powiatów żądających znacznie mniejszej pomocy od 5—10 000 zł. a oceniających tenże sam ubytek na 75% np. Pilzno, Bohorodczany Turka i t. d.

Również nie można znaleść równomiernego stosunku między wysokością szkody a wysokością żądania jakie stawiają te powiaty w porównaniu do innych. Najlepiej widzieć to się daje z następujących przykładów:

powiat	Rudki	oceni	a	szkodę	na	777.000 zł.	prosi o	8.000 zł.
„	Brzozów	„	„	„		913.000 „	„ „	20.000 „
„	Mielec	„	„	„		610.000 „	„ „	31.000 „
„	Mościska	„	„	„		749.000 „	„ „	37.000 „
„	Przemyśl	„	„	„		300.000 „	„ „	25.000 „

natomiast powiaty z ostatniej grupy:

powiat	Lisko	ocenia		szkodę	na	56.000 zł.	prosi o	70.000 zł.
„	Gorlice	„	„	„		67.000 „	„ „	50.000 „
„	Wadowice	„	„	„		200.000 „	„ „	100.000 „
„	Kołomyja	„	„	„		276.000 „	„ „	135.000 „

Widzimy zatem, że gdy pierwszych kilka powiatów stawia żądania w stosunku do szkody jak 1.: 97: 45 a najwyżej 1.: 12. stosując się widocznie do wskazówek Wydziału krajowego zawartych w okólniku iż „zadaniem pomocy publicznej nie może być nigdy powetowanie w całości strat jakie klęski elementarne powodują, ale co najwyżej złagodzenie jej skutków“. Tymczasem następne powiaty stosunek ten podnoszą jak 1: 2, a nawet powiat Lisko stawia go odwrotnie, gdyż żąda w doraźnej pomocy znacznie więcej niż sam ocenia szkodę zrządzoną przez klęskę w powiecie. Gdybyśmy doliczyli jeszcze inne prośby tego powiatu, jak ulgi podatkowe, sól i t. d. wówczas pomoc wykazana przewyższyłaby w dwójnasób szkodę przez powiat oszacowaną,

W tej grupie powiatów jedynie w niskim powiecie znajdujemy umiarkowany stosunek żądań do szkody, a mianowicie, jak 1 : 33, ale z drugiej strony spotykamy się w tym powiecie z najwyższem oszacowaniem szkody, bo w kwocie ogólnej 1,807.000 zł.

Obliczenie powyższe jest znacznie wygórowane. Przyjmując bowiem tegoroczny ubytek w stosunku do średnich zbiorów z poprzednich lat na 75%, tak jak go Wydział powiatowy podaje, wypadałoby, iż zwyczajna przeciętna wartość ziemiopłodów w tym powiecie i to jedynie w obrębie mniejszej własności dosięga kwoty 2,260.000 zł., czyli 70 zł. na 1 morgu, z 33.000 morgów, będących w gminach pow. niskiego corocznie pod uprawą. Dochód taki równałby się wydatności przeszło 10 *ctn. m.* żyta z morga, gdy tymczasem w istocie wydaje ono przeciętnie w tych stronach 5—6 ziarn, skutkiem czego ogólny ubytek, nawet przy 75% szkody, nie może dochodzić w pow. niskim do 1 miliona zł.

W jednej tylko gminie Jeżowie, mającej 727 numerów, a 1.985 ludności, oblicza Wydział pow. niski szkodę tegoroczną na 127.186 zł., w czem mieści się ubytek ziemniaków w ilości 56.374 korcy. W normalnym roku zatem wartość ziemiopłodów w tej gminie miałaby wynosić 170.000 zł., a pod uprawą ziemniaków powinno się znajdywać około 2.000 morgów, przyjmując tegoroczny wydatek ich na 25—30 korcy.

Największe potrzeby wykazuje powiat sanocki i prosi też o największą pomoc pieniężną, bo w sumie 333.000 zł. Dodać przytem należy, że przedłożony wykaz obejmuje tylko 81 gmin, ze 131 gmin znajdujących się w powiecie, jakkolwiek zdaniem Wydziału pow. i pozostałych 50 gmin — choć nie objętych wykazem, zarówno jest klęską dotkniętych — a nie uwzględniano ich tylko z tego powodu, iż delegaci nie zdołali na czas dostarczyć obliczeń odnośnie do tych gmin.

Dla wymienionych 81 gmin oblicza Wydział pow. potrzebę 815.336 zł. na zakupno ziarna i ziemniaków, niezbędnych na wyżywienie ludności i na zasiew. A mianowicie:

pszenicy	10.236	korcy
żyta	20.179	„
jęczmienia	23.011	„
owsa	49.286	„
ziemniaków	79.745	„
kapusty	53.350	kóp.

Wystarczy z powyższego spisu wziąć na uwagę tylko pierwszą pozycyę, aby się przekonać, w jakim stosunku obliczono potrzeby powiatu w wykazie i jaką skalę

żądań postawiono tu odnośnie do pomocy publicznej. Dla kilkudziesięciu gmin istnieje na podstawie tych obliczeń potrzeba dokupienia przeszło 10.000 korcy pszenicy, w czem 7.231 korcy na wyżywienie, a 3.000 na zasiew.

Na zasadzie podobnych obliczeń, wykazano potrzeby jednej gminy: Posady jaćmierskiej, gminy mającej niespełna tysiąc mieszkańców, w kwocie 60.000 zł., w czem na samo wyżywienie ludności wstawiono 720 korcy pszenicy, oprócz innych produktów żywności.

Poprzestać musimy na tych kilku przykładach, na których staraliśmy się wykazać, że ani ocenienie strat, ani wysokość żądanej pomocy, jakie tu napotkaliśmy, nie wytrzymują krytyki. Obliczeń kilkunastu powiatów, które cyfrowo wysunęły się znacznie na przód przy ogólnym wykazie szkód elementarnych, jakie w tym roku dotknęły Galicyę, nie możemy kolejno przechodzić; zaznaczymy tylko, że powiaty te nie zdołały w swych sprawozdaniach nagromadzić takich szczegółów, któreby były w stanie przekonać o wyjątkowem położeniu ich w tym roku, znacznie gorszem od położenia kilkudziesięciu innych powiatów galicyjskich — które stawiają znacznie skromniejsze żądanie. Może jeden tylko powiat wadowicki zdołał postawić silniejszy argument usprawiedliwiający poniekąd potrzebę znaczniejszej pomocy dla tego powiatu, mianowicie z tego powodu, że powiat ten już zeszłego roku należał do wyjątkowych dwóch powiatów w kraju, które nawiedzone były nieurodzajem. Jeżeli wreszcie przypatrzymy się bliżej tym czternastu powiatom, które, sądząc z cyfrowych zestawień, miałyby być najbardziej dotkniętymi klęską tegoroczną, to odrazu uderzy nas ta okoliczność, że pod względem geograficznego położenia nie tworzą one większych grup, jakich by się może spodziewać należało wówczas, jeżeli przyczyną większych klęsk w tych powiatach, miałyby być niekorzystniejsze warunki atmosferyczne i gorsze fizykalne własności gleby. Tymczasem z wyjątkiem powiatów: Nadwórna, Kołomyja, Śniatyn, łączących się ze sobą, inne są odosobnione i rozrzucone po wszystkich stronach Galicyi. Przytem wszystkie te powiaty ani wielkością obszaru ani ludnością nie są w stanie poprzeć, o wiele znaczniejszych zapotrzebowań ludności. Na podstawie tego możemy jedno tylko skonstatować, że powiaty te obliczenia swoje uskuteczniały przy pomocy nie tej samej miary, która służyła innym powiatoem do obliczeń, a jeżeli nawet wysokość szkody należycie w nich ocenioną została, to w każdym razie znacznie przeceniono możebność pomocy ze strony funduszów publicznych.

Reasumując powyższe obliczenia ze wszystkich grup okaże się:

	dla powiatów	żądana przez Wydziały pow. wysokość pomocy w złr.
I. grupa	3 . . .	13.000
II. „	27 . . .	240.000
III. „	17 . . .	450.000
IV. „	14 . . .	1,270.000
	61 . . .	1,973.000

Życzenia 61 powiatów zaspokoić by się dały kwotą dwóch milionów złr., nie wciągając przytem do obrachunków tych licznych jeszcze postulatów, które niemal każdy powiat stawia, a jakie trudno w cyfry ująć, jak n. p. opusty podatkowe, sól bydlęcą i t. d. Już sama wysokość cyfry wskazuje na to, że życzenia powiatów nawet w części nie mogą być zaspokojone.

Wobec końcowego zestawienia byłoby nawet bezprzedmiotowem dochodzić tej nadwyżki koniecznych zapotrzebowań powiatów, jaka powstała skutkiem mylnych czy przesadnych obliczeń — bo i tak ostateczny rezultat prawdopodobnie okazałby się jeszcze znacznie wyższym od tej kwoty, jaką Wysoki Sejm przy najlepszych chęciach gotów byłby przeznaczyć na ulżenie klęski tegorocznej.

Wydział krajowy przedstawiając w niniejszem sprawozdaniu rzeczywisty stan ekonomiczny kraju i przykre położenie drobnej ludności rolniczej w bardzo wielu powiatach, oświadczyć się musi zarazem za koniecznością udzielenia pomocy z funduszów krajowych ludności najbardziej potrzebującej tej pomocy. Z drugiej jednakże strony,

oznaczając skromną wysokość pomocy, Wydział krajowy musiał się kierować przedewszystkiem względem na ogólne finansowe położenie kraju, ograniczając przytem pomoc publiczną do tej cząstki potrzeb, których ludność nie byłaby w stanie zaspokoić nawet przy najzapobiegliwszych wysiłkach i staraniach z jej strony.

Wychodząc z takiego założenia, za najlepszą wskazówkę udzielenia zasiłków pewnym okolicom kraju, przyjąć by należało nie bezwzględne cyfry świadczące o rozmiarach klęski, o wielkości potrzeb powiatów — ile raczej przeświadczenie o mniejszej lub większej trudności znalezienia zarobku w tych stronach. Wstawiając wreszcie kwotę do odpowiedniego wniosku, Wydział krajowy nie mógł przy tem pominąć i tej ważnej okoliczności, że fundusz krajowy skutkiem znacznych odpisów podatkowych, jakich dokonały władze rządowe w bardzo wielu powiatach w bieżącym roku, przez to samo poniósł już znaczniejszą ofiarę na rzecz dotkniętych klęską elementarną.

Wypadałoby się zastanowić jeszcze, w jakiej formie powinna być udzielona pomoc krajowa, jeżeli ma najwłaściwiej i najkorzystniej odpowiedzieć celowi swojemu. Wszystkie sprawozdania wydziałów powiatowych odnośnie do tego punktu dały najbardziej wyczerpujące odpowiedzi. Były wprawdzie powiaty, które w żądaniach swoich nie pogardziły żadną formą pomocy: usilnie prosiły tak o bezprocentową pożyczkę, jak o bezzwrotne zasiłki, i o subwencyę na rozmaite roboty publiczne; zapomogi chciałyby rozdzielać w gotówce lub w ziarnie potrzebnym ludności na zasiew i wyżywienie, dostarczać jej zarobków przy budowie dróg, mostów, kolei i przy najrozmaitszego rodzaju melioracyach technicznie nie przygotowanych jeszcze.

Przeważna jednak ilość powiatów odniosła się do formy, w jakiej ma być pomoc udzieloną bardziej krytycznie. Powiaty te na podstawie dotychczasowych doświadczeń z całą stanowczością oświadczały się przeciwko rozdawaniu drobnych zapomóg w gotówce, które tylko demoralizująco oddziaływują na ludność, stają się przyczyną niezadowolenia i głównemu celowi rzadko skutecznie służyć potrafią. Jeżeliby zaś zapomogi miały być udzielane, to tylko w wyjątkowych wypadkach dla jednostek, które z powodu słabości lub kalectwa zarobkować nie mogą. Kilkanaście powiatów otrzymaną pomoc pieniężną starałoby się użyć w części na zakupno zboża i ziemniaków i rozdawania ich lub odsprzedawania po zniżonej cenie ludności z najuboższych warstw.

Natomiast stosunkowo więcej już Wydziałów powiatowych dopomina się o bezprocentowe pożyczki, z którychby korzystać mogli średni gosbodarze rustykalni. Znacznie więcej powiatów nie żąda przecież pomocy i w tej postaci, słusznie twierdząc, że ludność dotychczas obarczoną jest jeszcze spłatami rat pożyczek dawniej zaciągniętych i że istnieją trudności znaczne przy ściąganiu bezprocentowych pożyczek, które ludność uważa za pewnego rodzaju bezprocentową darowiznę.

Natomiast bez wyjątku wszyskie powiaty, proszące o jakiekolwiek zasiłki, jeśli nie wyłącznie, to w każdym razie na pierwszym planie stawiają jako główny sposób ich użycia przeprowadzenie pewnych robót publicznych w powiecie. Wskazane to jest ze względów praktycznych i moralnych; pomoc w ten sposób zużyta nietylko dostaje się do rąk właściwych, a zatem poszukujących pracy, ale niemniej pozostawia po sobie ślady trwałe i przynoszące korzyść dla tych okolic przez dłuższy szereg lat.

Jeżeli jednak za pomocą robót publicznych miałby być osiągnięty cel główny, dla jakiego w tym roku przeprowadzone być mają, to zdaniem wielu Wydziałów powiatowych powinny one nosić na sobie wybitną cechę robót z chwilowej potrzeby. Powinny zatem być to budowle o mniejszych rozmiarach, a gęściej rozrzucone w powiecie, zwłaszcza w pobliżu gmin, najbardziej dotkniętych niedostatkiem, powinny one przedewszystkiem dawać sposobność z zużycia ręcznej pracy, a zatem powinny to być roboty ziemne, a wreszcie rozpoczęte muszą być w bardzo wielu powiatach zaraz z wiosną. Warunkom tym najbardziej odpowiadają roboty przy drogach gminnych, konieczne poprawki przy nich, kopanie rowów i usuwanie zboczysk. W tym wypadku mniejszą uwagę przykładać należy do zarzutu, chociażby nawet słusznego, że wszelkie roboty publiczne, dorywczo podjęte, wykonywane pod niedostateczną kontrolą, stosunkowo do wkładów mniejsze przynoszą korzyści, bo głównym ich celem jest udzielenie ludności pomocy w postaci nie gotowizny, ale zarobku.

Wydział krajowy proponując Wysokiemu Sejmowi we wniosku II-im przyznanie kredytu w kwocie 100.000 złr. na rzecz ulżenia skutków, spowodowanych klęską nieurodzaju w r. 1897 — co do sposobu zużycia tej kwoty najzupełniej podziela zapatrywania powyżej wyłuszczone. Fundusz przeznaczony do naszej dyspozycyi służyć powinien na zasiłki dla powiatów dla przeprowadzenia pomniejszych robót publicznych

w gminach, potrzebujących w tym roku nietylko największej pomocy ale i cierpiących na brak zarobku w okolicy. Być może, że jakąś cząstkę z tego funduszu użyć nam przyjdzie w nieprzewidzianych wypadkach na doraźną a konieczną pomoc, w zasadzie jednak służyć powinien wyłącznie na stworzenie w kraju kilkuset pomniejszych źródeł zarobkowych.

Będzie to zarazem najwymowniejszy sposób dania szerokim warstwom do poznania, że kraj w miarę możności ich losem się troszczy i z pomocą im spieszy, ale z drugiej strony niemniej będzie i tą wskazówką, że do gotowego grosza i w chwilach klęsk elementarnych nie tak łatwo dojść można bez własnego współdziałania.

W obec rozmiarów klęski tegorocznej i dwudziestokrotnie większych nadziei, z jakiemi się Wydziały powiatowe odniosły do pomocy funduszu krajowego, Wydział krajowy będzie miał nie małą trudność przy rozdzielaniu przyznanego przez Wysoki Sejm zasiłku między kilkadziesiąt powiatów. Zmuszony będzie zatem wybierać tylko te, które nietylko klęską bardziej dotknięte zostały, ludność mają mniej zasobniejszą, ale zarazem stosunki zarobkowe najtrudniejsze. Z funduszu tego korzystać nie będą okolice, w których z wiosną roku 1898 rozpoczną się większe budowle publiczne, mianowicie: budowa kilku nowych dróg żelaznych i większe roboty regulacyjne.

Z wiosną roku 1898 rozpoczną się roboty około sześciu dróg kolejowych, a mianowicie:

1. Trzebinia-Skawce (pow. Wadowice i Chrzanów);
2. Chabówka-Zakopane (pow. Nowy Targ);
3. Delatyn-Kołomyja-Stefanówka (pow. Kołomyja i Nadwórna);
4. Hadynkowce-Iwanie puste z odnogą Tłumacz-Skała (pow. Borszczów i Husiatyn);
5. Kalinowszczyzna-Zaleszczyki (pow. Czortków i Zaleszczyki);
6. Przeworsk-Rozwadów (pow. Łańcut i Nisko).

Oprócz tego większe roboty regulacyjne prowadzone będą przy:

1. regulacyi Bugu (pow. Sokal);
2. „ G. Lipy (pow. Rohatyn);
3. „ Białej (pow. Tarnów i Grybów);
4. „ Łęgu (pow. Tarnobrzeg);
5. „ Krzemienicy (pow. Mielec);
6. obwałowanie Dunajca i Kisieliny (pow. Tarnów-Brzesko);
7. zabudowanie potoków górskich Dniestru (pow. Staremiasto).

Roboty powyższe zatrudnić potrafią tysiące rąk szukających zarobku, będzie to wielka milionowa pomoc dla okolicznej ludności, zwłaszcza w ciągu kilku pierwszych miesięcy przednowku. Wprawdzie jeden ze wschodnich powiatów wyraża zdanie, że projektowana kolej, której budowa ma się w tamtejszej okolicy rozpocząć z wiosną, nie wiele zarobku jest w stanie przysporzyć miejscowej ludności, gdyż ona z tego rodzaju robotami nie jest obeznaną, to przecież stosunki takie uważać należy za wyjątkowe, a w każdym razie tak anormalne, że i o zorganizowaniu jakiejś pomocy w podobnych okolicach myśleć by nie można, jeśli dla nich jedynym środkiem ratunku byłoby tylko dostarczenie gotowego grosza.

Udzielając stutysięcznego zasiłku z funduszu krajowego, jesteśmy przekonani, że wszystkie, a tak znaczne potrzeby powiatów, nie zostaną tym sposobem zaspokojone w całości, liczyć musimy jednak na to, iż nie cały ciężar tych obowiązków spadać powinien na kraj, ale że również znaczna ich część przypaść powinna w udziale Wydziałom powiatowym, a przedewszystkiem i c. k. Rządowi.

To też zapytywaliśmy w okólniku Wydziały powiatowe, w jakiej wysokości zamyślają przyjść z pomocą ludności, dotkniętej klęskami elementarnemi, dając im do poznania, że okoliczność taka najwymowniej przekonać może Wydział krajowy o większych lub mniejszych potrzebach powiatów. Ze sprawozdań ich przekonaliśmy się, że większość powiatów bądź całkowicie nie jest zdolną udzielić jakiejkolwiek pomocy swojej ludności, lub też że ta pomoc może być tylko minimalną. Naliczylibyśmy zaledwie kilkanaście takich powiatów, które do budżetów na r. 1898 wstawiły dodatkowo wyższą kwotę od 1.000 zł. na roboty publiczne, w gminach najbardziej dotkniętych klęskami. Korzystniej pod tym względem wyróżniają się powiaty: wielicki, krakowski, bocheński i rzeszowski.

Wydziały powiatowe, nie przeznaczające żadnych funduszów na ten cel, lub też bardzo skromne, usprawiedliwiają się brakiem jakichkolwiek zasobów, a większe nakładanie dodatków powiatowych uważają za nieodpowiednie w tym wypadku, gdyż wówczas jedną ręką przyszłoby dawać zasiłki, a drugą odbierać. Byłoby przecież do życzenia, aby powiaty takie, nie mogąc materyalnie przyczynić się do akcyi ratunkowej, wspomagały ją przynajmniej w inny sposob, nie wymagający większych funduszów. Przedewszystkiem ciężyłby na nich obowiązek zorganizowania zakupna zboża w większej ilości, sprowadzania go i odsprzedawania ludności po przystępnych cenach. Zwłaszcza kilkanaście powiatów zachodnich, sprowadzając wagonami kukurudzę, ziemniaki i t. d., będzie w możności oddać najbiedniejszej warstwie ludności wielką przysługę, gdyż dostarczy jej produkt lepszy i tańszy od tego, jakiby ona miała przepłacać handlarzom przy cząstkowem zakupnie. Wydziały powiatowe, sprowadzając w ten sposób zboże w większych ilościach, mogłyby prawdopodobnie korzystać w takim razie ze znaczniejszych zniżek taryfowych na kolejach, o jaką to dogodność upraszamy właśnie c. k Rząd we wniosku IV. b). Dodamy przytem, że nie brak nam już przykładów, świadczących o potrzebie i korzyściach takiego zorganizowanego dowozu zboża przez powiaty. Powiat wadowicki od kilku lat praktykuje go i z dobrym skutkiem, rokrocznie sprowadza większe ilości zboża i odsprzedaje je potrzebującym włościanom, tembardziej w roku klęki elementarnej i przy dzisiejszej drożyźnie akcya taka byłaby ze wszech miar wskazaną.

Co się tyczy pomocy c. k. Rządu, to dzisiaj nie możemy jeszcze przesądzać o jej wydatności, w każdym razie z obrotu jaki wzięła, dziś już wnioskować możemy, że przy najkorzystniejszem nawet załatwieniu jej dla nas, nie będzie w stosunku do potrzeb, jakie kraj w tym roku odczuwa. W każdym razie, podobnie jak innych lat, przy rozdzielaniu pomocy z funduszów krajowych i państwowych powinno zachodzić obopólne porozumienie się c. k. Namiestnictwa z Wydziałem krajowym, gdyż akcya ratunkowa wtenczas tylko może być należycie przeprowadzoną.

Wyrażając obawę, iż prawdopodobnie c. k. Rząd nie będzie w możności udzielić krajowi w tym roku takiej pomocy materyalnej, jakaby odpowiadała rzeczywistym rozmiarom klęski, tem większą posiadamy ufność, że spełni te drobne życzenia kraju, które stawiamy we wniosku IV. a, b, c.

Są to dogodności, nie narażające c. k. Skarbu państwa na wydatek grosza, ale nie mniej posiadające wielkie znaczenie dla szerokich warstw ludności, cierpiących w tym roku niedostatek.

We wniosku IV. a) wzywamy c. k. Rząd, aby powstrzymał egzekucye zaległości podatkowych w r. 1898 w gminach, dotkniętych najbardziej klęskami elementarnemi w ubiegłym roku. Żądanie nasze popierać będą te liczne trudności, a w bardzo wielu gminach i niemożebność uiszczenia zaległości, z jakiemi się spotkają c. k. władze skarbowe przy ściąganiu ich. Sądzimy, że c. k. Rząd, przewidując te okoliczności, zawczasu wyda odnośne polecenia.

We wniosku IV. b) wzywamy c. k. Rząd, aby przyznał na c. k. kolejach państwowych znaczne zniżki taryfowe dla transportu zboża i ziemniaków, sprowadzanych przez Wydziały powiatowe dla ludności, dotkniętej tegoroczną klęską nieurodzaju. Już w roku 1889 podczas posuchy i braku paszy podobnie postawione życzenie kraju było przez c. k. Rząd jak najprzychylniej załatwione i oddało ludności nie małą przysługę. Z dogodności tej korzystać będą prawie wyłącznie zachodnie powiaty.

Największe żądanie, ale zarazem może najusilniejsze i najbardziej odpowiadające potrzebom kraju, mieści się we wniosku IV. c), w którym wzywamy c. k. Rząd, aby bezpłatnie udzielić zechciał 25.000 ctn. m. soli bydlęcej powiatom i w sześciu powiatach zezwolił na wolny pobór surowicy. Poprzednio już mówiąc o zbiorach i jakości paszy, usprawiedliwiliśmy dostatecznie potrzebę postawienia takiego żądania, na tem miejscu dodamy to jeszcze, że niema Wydziału powiatowego, któryby się w imieniu swojej ludności nie dopominał o sól bydlęcą. Niektóre powiaty, które w żądaniach swych o pieniężną zapomogę są skromne, tem usilniej proszą o znaczne ilości soli bydlęcej. Powiat dobromilski prosi o 3.000 ctn. m., tarnobrzeski 2 000, bocheński 1.250, staromiejski 1.200 ctn. m. i t. d.

Upraszając dla sześćdziesięciu powiatów o 25.000 ctn. m., czyli po 400 ctn. na powiat, zmniejszyliśmy znacznie żądania powiatów.

C. k. Skarb państwa udzielając powyższą ilość soli bydlęcej odda drobnym hodowcom w kraju wielką przysługę, nie nadwyrężając przytem dochodów skarbowych

gdyż ludność tej soli w roku klęski elementarnej kupować nie będzie. W tych powiatach gdzie istnieją źródła solne które już nieraz w latach klęsk były dla ludności otwierane, upraszamy c. k. Rząd o wolny pobór surowicy.

Wydział krajowy wnosi by kwota 100.000 zł. przyznaną została jako kredyt dodatkowy na rok 1897, niedomagając się zarazem żadnego dodatkowego pokrycia dla tej kwoty, gdyż dotychczasowe wynikłości budżetowe w roku bieżącym pozwalają nam z cała stanowczością stwierdzić, że kredyt ten dodatkowy znajdzie dostateczne pokrycie w uchwalonych na rok 1897 dochodach.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego do wiadomości.

II. Sejm przeznacza kwotę 100.000 zł. do rozporządzenia Wydziału krajowego głównie na przeprowadzenie robót publicznych w powiatach najbardziej dotkniętych klęską nieurodzaju i gdzie zarazem stosunki zarobkowe są najtrudniejsze.

III. Sejm uchwala w tym celu kredyt dodatkowy w sumie 100.000 zł. na rok 1897.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd:

a) aby w gminach dotkniętych klęską nieurodzaju powstrzymał wszystkie egzekucye podatkowe na przeciąg r. 1898.

b) aby przyznał na c. k. kolejach państwowych w obrębie Galicyi znaczne zniżki taryfowe dla transportu zboża i ziemniaków, sprowadzanych przez Wydziały powiatowe dla ludności, dotkniętej tegoroczną klęską nieurodzaju.

c) aby dostarczył przynajmniej 25.000 ctn. m. soli bydlęcej do bezpłatnego rozdzielania jej w tych powiatach gdzie jakość paszy skutkiem dłudotrwającej słoty ucierpiała znacznie i aby dozwolił wolnego poboru surowicy w powiatach: doliniańskim, kałuskim, bohorodczańskim, kołomyjskim, kosowskim i nadwórniańskim.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 26. listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni wr.

Sprawozdawca.
Edward Jędrzejowicz wr.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. do sprawozd. LW. 77.251|97.

Wyciąg

ze sprawozdań Wydziałów powiatowych

o rozmiarach klęsk elementarnych

w roku 1897.

Biała.

(L. W. kr. 61.115).

Wprawdzie zbiory tegoroczne wypadły i w pow. bialskim o wiele gorzej, aniżeli lat poprzednich, jednakże o ogólnej klęsce elementarnej, we właściwem znaczeniu tego słowa, nie może być mowy w tym powiecie. Powiat bialski znajduje się w tem wyjątkowem położeniu, że będąc jednym z najbardziej fabrycznych i przemysłowych powiatów w Galicyi, leżąc na samej granicy prowincyj, poszukujących pracy, może dostarczyć z łatwością swej ludności sposobu do zarobkowania. Położenie takie w wysokim stopniu jest w stanie złagodzić niedobór, spowodowany nieurodzajem.

Dlatego też i Wydział pow. bialski, podnosząc te sprzyjające warunki powiatu, nie żąda od państwa ani od kraju doraźnej zapomogi pieniężnej. Prosi natomiast o subwencyonowanie kilku projektów robót publicznych, których podjęcie jest w powiecie wskazane, a wykonanie ich w b. roku dałoby możność zarobkowania dla najbiedniejszej ludności sądów powiatowych: Kęty, Oświęcim, które to okolice pod względem zarobkowania są niekorzystniej położone od okręgu sąd. bialskiego.

Projektowane przez Wydział pow. roboty są następujące:

a) przyspieszenie dokończenia budowy kanału ulgi między Macochą a Sołą;

b) budowa drogi przez Osiek do drogi powiatowej bialsko-jawiszowickiej;

c) budowa drogi od dworca kolejowego w Jawiszowcach do granicy pruskiej.

Wydział pow. nie określa bliżej wysokości subwencyi, potrzebnej na te roboty, ani też nie podaje, w jaki sposób zamyśla od siebie przyjść z pomocą potrzebującej ludności w okręgach sądów powiatowych Kęty i Oświęcim.

Bóbrka.

Nieurodzaj tegoroczny częściowo dotknął i pow. bobrecki. W przecięciu w całym powiecie ludność rolnicza zebrała od 3—5 kóp zboża, wydającego 30—50 kg. ziarna. Na zasiewy wystarczy, ale przednowek będzie bardzo ciężki i zajdzie potrzeba udzielenia tu i owdzie doraźnej pomocy najbiedniejszej klasie. Słomy i paszy jest dostateczna obfitość,

Poza nieurodzajem klęski elementarne, jak grad i wylew, spowodowały znaczne spustoszenia w kilku gminach.

Wykaz Wydziału pow. podaje 12 gmin, dla których doraźna pomoc w gotówce dziś już jest potrzebna, w tej liczbie 3 gminy nawiedzone wylewem, a 2 gradem. W dziesięciu z powyższych gmin władze skarbowe przyznały połowę opustu podatkowego, zaś w dwóch gminach, nawiedzonych gradem, w całości.

Wydział pow. prosi o 2.000 zł. bezzwrotnego zasiłku dla wykazanych 12 gmin, zaś 5.000 zł. na przeprowadzenie robót drogowych w powiecie.

Bochnia.

(LW. 60.647).

Jak się wyraża relacya Wydziału pow., klęska nieurodzaju dotknęła w tym roku w całej pełni ludność rolniczą pow. bocheńskiego. Prawie bez przerwy panowała tu słota od 12. lutego do 12. sierpnia, skutkiem tego zasiewy jare zbyt późno nskutecznione bądź nie zeszły, lub też wygniły.

Oziminy źle okwitły, zostały rdzą dotknięte, a wreszcie na pokosach porosły. W całym powiecie ubytek w plonach jest bardzo znaczny, wynosi on w pszenicy zaledwie 67% normalnego zbioru, w życie 60%, to samo w ziemniakach, które wydają 20 korcy z morga, jęczmienia zebrano 3 korce, owsa zaś 2 korce z morga — a zatem i w tych plonach dostrzedz się daje ubytek 75%.

Na podstawie szczegółowego wykazu, jaki powiat przedstawił w 140 gminach na obszarze 55 838 morgów wynosi ubyte w stosunku do średniego plonu

w zasiewach ozimych	66.979 ctn. m.	60 %
„ „ jarych	62.883 „ „	75 %
w ziemniakach	166.750 „ „	60 %

Wydział pow. twierdzi, iż niema ani jednej gminy w powiecie, którąby w tym roku nie potrzebowała pomocy z funduszów publicznych. Zamożniejsi gospodarze, posiadający od 6 15 morgów, będą mieli dostateczną ilość zboża na wyżywienie, braknie im jednakże ziarna na zasiew, natomiast posiadającym poniżej 6-ciu morgów, zabraknie już i środków do wyżywienia począwszy od Nowego Roku.

Ogólne potrzeby powiatu oblicza Wydział pow. w wysokości 34.945 zł. na pożyczki i zapomogi na zasiewy i 38.890 zł. na roboty publiczne w powiecie. Wydział proponuje następującą akcyę ratunkową:

a) Z własnych funduszów udzieli gospodarzom, posiadającym od 10—15 morgów pola, pożyczkę 10.000 zł. na 5%, spłacalną w 5-ciu latach.

b) Prosi Wydział krajowy o bezprocentową pożyczkę 10.000 zł. dla gospodarzy o 5—10 morgach, którym niemniej udzieli z własnych funduszów 5 000 zł. pożyczki.

c) Prosi o 10.000 zł. bezzwrotnej zapomogi na zasiewy dla posiadaczy poniżej 5 morgów.

d) Uprasza niemniej o wyjednanie z funduszów państwowych i krajowych subwencyi 40.000 zł. na roboty publiczne, któreby najbardziej potrzebującej ludności dostarczyły środków do życia. W tym celu Wydział pow. wstawi również do budżetu na rok przyszły o 10.000 zł. więcej na budowę dróg w powiecie, tak że powiatowy fundusz drogowy rozporządzać będzie kwotą 30.000 zł. Program mających się wykonać robót publicznych przygotowuje Wydział pow. i wkrótce ma go nadesłać do Wydziału krajowego.

e) Wydział pow. domaga się całkowitego opustu podatkowego dla ludności rolniczej w powiecie i to tak w obrębie małej jak i większej własności.

f) O wyjednanie 1 250 ctn. m. soli bydlęcej na poprawę paszy, której zebrano wprawdzie pod dostatkiem, lecz przeciętnie złą i zamuloną.

g) Wreszcie Wydział pow. usilnie prosi Wydział krajowy, aby już w roku przyszłym mogły być rozpoczęte roboty regulacyjne około Drwinki i leśnych potoków niepołomickich, wyrządzających co roku znaczne szkody w okolicznych gminach.

Tak przedstawia się szereg życzeń jednego powiatu i na jeden rok.

Dodatkowym wykazem nadesłał Wydział pow. szczegółowy kosztorys dla projektowanych 13 dróg. Ogólne koszta budowy obliczone są na podstawie tego kosztorysu na 51.835 zł., z czego mogłoby być pokryte 12.980 zł. z funduszów powiatowych, a pozostała reszta 38 855 zł. z funduszów zapomogowych.

Bohorodczany.

Grozę klęski przewidzieć można było od początku, w miarę przedłużającej się słoty ginęły zasiewy, a grzyb zaczął się rzucać na łąki. Nastąpił ogólny nieurodzaj i zupełny brak żyta, pszenicy, jęczmienia i owsa, gdyż w wielu wypadkach wysiane 3 ziarna wydały zaledwie 2 ziarna plonu. Ziemniaki kwitły jeszcze z końcem września, plonu z nich spodziewać się nie można.

Wydział pow. ocenia wysokość strat, poczynionych w tym roku we wszystkich gminach pow. bohorodczańskiego, conajmniej na 130.000 zł, cyfra ta nie mą być przesadzoną, gdyż urzędowe zlikwidowanie szkód w 17. tylko gminach wykazało 54.000 zł. szkody, spowodowanej przez słoty, powodzie, grady i myszy polne.

Wydział pow. jest zdania, że ani opust podatkowy, ani dostarczenie ziarna, nie staną się dla ubogiej ludności taką pomocą, jak dostarczenie jej zarobku przy robotach publicznych, dlatego też Wydział pow. projektuje przeprowadzenie kilkunastu pomniejszych robót drogowych, które wymagać będą pomocy z funduszów zapomogowych w wysokości 8 500 zł. Oprócz tego Wydział pow. prosi o 1.500 zł. w gotówce do dyspozycyi Wydziału, przy uwzględnianiu najpilniejszych potrzeb w powiecie.

Późniejszą dodatkową relacyą Wydział pow. nietylko stwierdza to przykre położenie ludności rolniczej w powiecie, ale zarazem zawiadamia, iż skutkiem złego

wyniku zbioru kartofli, opadów śnieżnych z początkiem października, a następnie kilkodniowej słoty, stan w gospodarstwach rolnych pogorszył się, a nowe szkody wystąpiły, zwłaszcza w sadach. Żądana poprzednio pomoc 10.000 zł. jest niewystarczająca dla pow. bohorodczańskiego.

Borszczów.

Nieurodzaj w całym powiecie. Wydatek z korcy zaledwie dochodzi 24—30 klg. ziarna, są nawet miejscowości gdzie zboże nie wydaje więcej jak 8—16 klg. Kukurudza i ziemniaki również nie wydały najlepszych rezultatów.

Powodem takiego nieurodzaju są słoty wiosenne a następnie niebywałe upały a oprócz tego znaczne szkody w kłosach poczyniły chrząszczyki zbożowe. Wreszcie 12 gmin w powiecie nawiedzonych zostało gradem, który poczynił znaczne szkody na 3.108 morgach.

Wydział powiatowy prosi o wyjednanie u c. k. Rządu opustów podatkowych tak dla obszarów dworskich jakoteż i gmin wiejskich, zaś dla najbiedniejszych 15 gmin w powiecie uprasza o bezzwrotną zapomogę w wysokości 8.975 zł. na zakupno ziarna na zasiewy jare. Powiat sam tylko z drobną pomocą materyalną może pomódz najbardziej potrzebującej ludności.

Brody.

Wydział powiatowy brodzki zdaje następną relacyę; Wypadki elementarne zaszłe w bieżącym roku w powiecie brodzkim a to: gradobicie i oberwanie chmur, tudzież nieurodzaj zboża jarego, jęczmienia i owsa, lichy omłot ozimego, gnicie ziemniaków, a nareszcie długotrwałe słoty od wiosny do końca czerwca, które zniszczyły pierwszy pokos siana, spowodowały, że przeważna część ludności rolniczej powiatu brodzkiego, nie jest wstanie utrzymać się bez doraźnej pomocy.

Przedłożony przez Wydział powiatowy wykaz, obejmuje 42 gmin dotkniętych klęskami elementarnymi, które to gminy bez pomocy z fuduszów publicznych zdaniem Wydziału powiatowego, obejść się nie mogą. Z powyższych 42 gmin, 14 zostało zniszczonych gradem i tuczą a w 9 gminach pożary zniszczyły 127 gospodarstw.

Na podstawie wykazu obszar uszkodzonych pól wynosi 6.727 hkt. a ogólna kwota szkód dochodzi według obliczenia do 142.000 zł.

Istnieje potrzeba zakupna zboża na zasiew 11.289 ct. m. a na wyżywienie 6.089 ct. m. za łączną kwotę 41.670 zł. oprócz dokupna paszy za 9.970 zł.

A zatem Wydział powiatowy uprasza o pomoc dla swojego powiatu w wysokości 51.640 zł. z czego 20.500 zł. zużyteby zostały na roboty publiczne a reszta na zakupno gotowego zboża.

Wydział powiatowy udzielił już pogorzelcom 300 zł. a do budżetu na r. 1898 wstawił kwotę 1.000 zł. na dalsze zapomogi z powodu klęsk elementarnych.

Brzesko.

Klęska tegoroczna dotknęła przedewszystkiem południowo-wschodnią i środkową część powiatu.

W południowo wschodniej części powiatu jest poszkodowanych 10 gmin głównie przez grad. Ludność tych gmin zubożała do tego stopnia iż nie posiada środków do przezimowania.

W środkowej części powiatu jest poszkodowanych gmin 11, skutkiem wylewu potoków i ciągłych deszczów, jednakże rozmiar klęski jest tutaj mniejszy a pomoc potrzebną będzie dopiero na wiosnę.

Wydział powiatowy uważa za wskazaną pomoc dla potrzebujących gmin tylko w postaci robót publicznych, udzielanie zboża w naturze, dawanie zapomóg lub udzielanie pożyczek tylko demoralizuje ludność a celu nie osiąga.

Byłaby wskazana jako pomoc dla pierwszych 10 gmin rekonstrukcya drogi: Stróże—Filipowice—Piaski—Druzków—Czchów, w łącznej długości $6^1/_2$ klm.; dla drugich 11 gmin: rekonstrukcya drogi: Dembno stacya — Biadoliny szlacheckie na długość 5 klm.

Wydział pow. nie określa bliżej potrzebnej kwoty zapomogowej na przeprowadzenie tych robót.

Wreszcie uprasza o umorzenie pozostałych niespłaconych rat z pożyczek głodowych z r. 1890 i 1894.

Zbiór siana w powiecie dość obfity ale jakość jego zła i zamulona, skutkiem tego potrzeba jest znaczniejsza ilości soli bydlęcej.

Brzeżany.

Powiat brzeżański nie został w tym roku dotknięty wyjątkowymi klęskami elementarnymi, dla tego też pomocy z funduszów publicznych nie potrzebuje.

Urodzaju w tym roku nie ma, ale owszem zły wydatek zboża powszechny — skutkiem tego byłoby pożądanem a nawet koniecznem przyznać gminom znaczniejsze ulgi podatkowe.

Brzozów.

(LW. 60.191)

Z powodu długotrwającej słoty ludność w tym stopniu dotkniętą została tu nieurodzajem że pomoc powiatu dla ulżenia klęski jest nie wystarczającą.

Na podstawie obliczeń Wydziału powiatowego w 56 gminach tego powiatu oceniona szkoda ma wynosić ogółem 913.770 zł. i to tylko odnośnie do 45.688 morgów obsianych żytem, pszenicą, jęczmieniem i owsem. Do obrachunku nie zostały wciągnięte ziemniaki, które również bardzo ucierpiały od słoty, jednakże wynik zbiorów tego produktu nie był jeszcze wiadomy, w chwili zestawiania obliczeń. Jedynie zbiór koniczów i siana wypaść miał wcale dobrze. W ogóle, zbiory tegoroczne w brzozowskim powiecie mają być tak po gminach jak i na obszarach dworskich o połowę mniejsze, aniżeli w zeszłym roku, a ubytek w plonach daje się dostrzedz równomierny we wszystkich gminach powiatu.

Skutkiem tego Wydział powiatowy twierdzi, że na wiosnę na przednowku stanowczo zabraknie ludności ziarna na wyżywienie, a przewidując taki stan rzeczy domaga się:

1. Od c. k. Skarbu państwa opustów podatkowych przynajmniej w wysokości 50% z uszkodzonych parcel względnie 25% od opłacanych podatków gruntowych. (Przeważna część poszkodowanych nie wniosła w przepisanym ustawą czasie podań o likwidacyę szkód, gdyż o klęsce w całej pełni przekonano się dopiero w czasie omłotu;

2. przynajmniej 20.000 zł. bezzwrotnej zapomogi na roboty publiczne.

Natomiast Wydział powiatowy oświadcza się stanowczo przeciw udzielaniu bezprocentowych pożyczek, a zwłaszcza przeciw bezzwrotnym zapomogom na zakupno ziarna, gdyż sum a wten sposób rozdrobniona przestaje być czynnikiem pomocy, a staje się środkiem demoralizacyi i budzi zawiść i niezadowolenie, u tych którzy z niej nie mogą korzystać.

Powiat ze swej strony o ile na to fundusze starczyły, ponaprawiał już drogi, które ucierpiały skutkiem słoty, zaś na rok przyszły przeznaczy znaczniejszą kwotę na ten sam cel i uda się do Wydziału krajowego o pożyczkę 5.000 zł.

Buczacz.

Sprawozdania nie nadesłano.

Chrzanów.

Gwałtownych wypadków elemetarnych jak grady lub wylewy nie było w tym roku w powiecie, zato długotrwająca słota wiosenna i pojawienie się w większej ilości pędraków przyczyniły się w wysokim stopniu do bardzo ujemnego wyniku zbiorów. Mianowicie: żyto tylko na słomę dobre, w ziarnie nikłe i wydające bardzo mało, owsa i jęczmiona zupełnie przepadły. Pasz zebrano dostateczną ilość, grochy i kapusty dość dobre. Jednakże wszystkie te artykuły nie decydują o ekonomicznym stanie ludności rolniczej w powiecie chrzanowskim — urodzaj lub nie urodzaj ziemniaków stanowi tu dopiero o klęsce lub o pomyślniejszym roku. W tym roku zbiór ziemniaków jest bardzo zły, bądź wygniły bądź uszkodzone zostały przez pędraki, tak że w bardzo wielu wypadkach rolnikom zwraca się zaledwie ilość zasadzona.

Wydział pow. nie oznacza bliżej wysokości koniecznie potrzebnej kwoty zapomogowej — dla najbiedniejszej ludności w powiecie, obiecuje w tym względzie nadesłać później bardziej szczegółowe obliczenia.

Cieszanów.

Ludność rolnicza powiatu cieszanowskiego zebrała skutkiem ogólnego nieurodzaju zaledwie $^1/_3$ część przeciętnego zbioru. Ziemniaki miejscami nie wróciły nawet nasienia a przeciętny zbiór ich w powiecie dochodzi zaledwie do 20—25 korcy z morga. Kapusta nie udała się, a jedynie zbiór paszy okazał się średnio dobry, lecz zato słoma żytna, jęczmienna i owsiana jest przegnita. Cztery gminy zniszczone zostały gradobiciem, dwie zaś oberwaniem chmury.

Skutkiem tego, stan ekonomiczny całego powiatu jest zły, już na zasiewy zimowe ludność zmuszona była ziarno dokupywać, tem bardziej na wiosnę zabraknąć musi ziarna. Tegoroczny ubytek w plonach ocenia Wydział powiatowy w gospodarstwach mniejszych na kwotę 176.500 złr. czyli w przecięciu 2 złr. 48 ct. na głowę. Pragnąc złagodzić smutne następstwa klęski tegorocznej, Wydział pow. jest zdania, że ludności rolniczej w powiecie potrzeba by było przyjść z pomocą materyalną przynajmniej wynoszącą $^1/_5$ część poniesionych przez nią strat, a zatem udzielić zapomogi 35.000 złr.

Z funduszów krajowych uprasza powiat 24.000 złr. a mianowicie na budowę dróg: Olszyce Dzików, Cieszanów-Dzików, Chotylub-Rudka 18.000 złr., zaś 6.000 złr. na zakupno zboża na wyżywienie i zasiewy wiosenne. Wydział pow. żadnej pomocy udzielić nie może, gdyż niebyłoby wskazane podnosić w tym celu dodatki do podatków.

Czortków.

Rok obecny jest zły, wydatność zboża gorzej jak średnia — przecież klęska tegoroczna nie jest tak wielką, aby potrzeba było pomocy akcyi ratunkowej w powiecie. Zastrzega się jednak Wydział powiatowy że główny produkt pożywienia ludności a zatem kukurudza i ziemniaki nie zostały jeszcze zebrane, a od rezultatu tych zbiorów zależeć będzie możność utrzymania się o własnych siłach najuboższych warstw ludności rolniczej.

Dąbrowa.

Klęski elementarne w powiecie dąbrowskim wyrządziły dość nieznaczne szkody, jak to przyznaje sama relacya Wydziału powiatowego, pomimo, że straty wpłynęły ujemnie na rezultat zbiorów a zwłaszcza ziemniaków. Do rzędu gmin najbardziej poszkodowanych należy 6 gmin, gdzie grady zniszczyły $^3/_4$ plonów w 216 gospodarstwach na przestrzeni 245 hektarach. Wysokość szkody ocenioną została w tych gminach na 13.500 złr. Oprócz tego w 4. gminach powiatu wylew Nowego Brnia spowodował znaczniejsze spustoszenia.

Wydział powiatowy uprasza o udzielenie z funduszów zapomogowych kwoty 10.000 złr. tytułem zapomogi lub bezprocentowej pożyczki dla poszkodowanych. Udzielenie pomocy z funduszów powiatowych jest absolutnie niemożliwem. Wreszcie uprasza Wydział powiatowy o wyjednanie u c. k. Skarbu państwa całkowitego odpisania podatku gruntowego w gminach najbardziej poszkodowanych.

Dobromil.

Słoty wiosenne spowodowały w tym powiecie powszechną klęskę i ogólny nieurodzaj; z wiosną nie zdołano dosiać $^1/_5$ części zbóż i dosadzić $^1/_3$ jarzyn, głównie ziemniaków. Oprócz słoty nawiedzone zostały pewne okolice gradobiciem, oberwaniem chmur i wylewem i to nie jednokrotnie. Ubytek w plonach o ile w przybliżeniu oszacować się daje dochodzi sumy 300.000 złr.

W szczegółowym wykazie dla 55 gmin, które najwięcej ucierpiały skutkiem gradu wylewów i tuczy, konieczną pomoc dla tych gmin oblicza Wydział pow. na 15.000 złr. a mianowicie tytułem bezwrotnego zasiłku 10.000 złr., i bezprocentowej pożyczki 5.000 złr. Pomoc tę należałoby zużytkować jedynie przez podjęcie pewnych robót publicznych a mianowicie dostarczyć zarobku przy budowie trzech dróg:

1) Hujsko-Huwniki-Rybotycze-Łodzinka-Bircza.
2) Krościenko-Jureczkowa-Grąziowa.
3) Dobromil-Kniażpol-Jureczkowa.

Pozatem należałoby wyjednać u c. k. Rządu opust podatku gruntowego dla całego powiatu przynajmniej w połowie i dostarczenia 3.000 cetn. soli bydlęcej.
Wydział pow. ze swej strony przeznaczył już 1.500 złr. na budowę dróg.

Dolina.

W przedłożonej relacyi ogranicza się Wydział powiatowy do ogólnego przedstawienia ekonomicznego położenia powiatu w tym roku, nadmieniając, że powiat doliniański również ucierpiał znacznie skutkiem długotrwającej słoty i że potrzebną będzie pomoc dla miejscowej ludności przynajmniej do wysokości 10 lub 15.000 złr. Ubytek w plonach rolników wynosi w życie 60% w pszenicy 70% w owsie 50% w jęczmieniu 40% w kartoflach 60%. Szczegółowsze dane o rozmiarach tegorocznej klęski zapowiedział Wydział powiatowy nadesłać jak tylko delegaci i zwierzchności gminne nadeszlą wykazy rozesłane im do wypełnienia okólnikiem Wydziału powiatowego. Należy się spodziewać, że daty tą drogą zebrane przedstawią potrzeby powiatu jeszcze w wyższej mierze.

Drohobycz.

Głównym powodem klęski rolniczej w pow. drohobyckim była powódź która nawiedziła 44 gmin w powiecie. W ogóle według wykazu jest 47 gmin poszkodowanych, między nimi kilka ucierpiało od gradu. Ilość poszkodowanych gospodarzy w 47 gminach wynosi 9.261 a obszar gruntów dotkniętych klęską 29.031 hektarów. Szkoda obliczona jest na 84.660 złr. Na podstawie nadesłanych relacyi z gmin i obszarów dworskich okazuje się następująca różnica w plonach między r. 1896 a 1897.

	zebrano korcy:		mniej
	1896 r.	1897 r.	w r. 1897
pszenicy	7.964	2.660	5.304
żyta	21.989	8.760	13.229
jęczmienia	9.110	2.831	6.279
owsa	10.877	9.989	888
grochu	1.120	382	738
ziemniaków	97.388	29.895	67.493

Jedynie tylko koniczyny i siana wydały mniej więcej te same rezultaty jakkolwiek pod względem jakości znacznie gorsze. Położenie drobnej rolniczej ludności jest tem gorsze, że w wielu gminach w ciągu roku nawiedzonych zostało pomorem świń i zarazą pyskowo-racicznią. Zauważyć przytem należy że gminy należące do sądu pow. Podbuż nie ucierpiały w tym roku nic z powodu klęsk elementarnych.

Mieszkańcy gmin objętych wykazem będą mogli przy najoszczędniejszem opędzeniu potrzeb zaspokoić je ze zbiorów tegorocznych, ponajwiększej części tylko do końca stycznia.

Wydział pow. nie oznacza wysokości żądanej pomocy z fund. publicznych, zaznacza jednak że najodpowiedniej byłoby udzielić poszkodowanej ludności dłużej trwającej bezprocentowej pożyczki dostarczyć im potrzebnego ziarna na zasiew, a wreszcie zarządzić naprawę rozerwanego wału ochronnego na Dniestrze. Gminy w okręgu sąd. Medenice powinny od Skarbu państwa otrzymać znaczniejsze ilości soli bydlęcej i wolny pobór surowicy.

Wydział pow. ze szczupłych funduszów jakimi rozporządza udzielił już dwom gminom najbardziej potrzebującym 500 złr. zapomogi, i wydał w jednej z tych gmin 500 złr. na naprawę drogi. Z wiosną przystąpi Wydział do budowy drogi z Drohobycza do Medenic i z Lipowca do Lityni.

Gorlice.

Powodem klęsk w pow. gorlickim jest wylew Ropy i bezustanna słota. Poszkodowanych gmin w górzystej części powiatu jest 40, liczba poszkodowanych gospodarzy dochodzi do 4.317, obszar zniszczonych pól 26.500 hekttarów, zaś obliczona wysokość szkód przechodzi 67.000 złr. Ludność w tych gminach nie posiada dostatecznej ilości zboża na zasiew i życie, zatem przyjście jej z doraźną pomocą jest konieczne.

Pomoc powinna być udzielona nie w gotówce, lecz w ziarnie i ziemniakach, bezprocentowa pożyczka nie zaradzi złemu. Z robót publicznych wskazaną by była budowa drogi z Biecza do Bielny. Wydział powiatowy spodziewa się pomocy tak z funduszów państwowych jakoteż i krajowych po 25.000 złr.

Odpis podatków jest w toku. Dla wszystkich gmin jest bardzo pożądane bezpłatne rozdawanie soli bydlęcej ze względu na zepsutą paszę.

Ze swej strony Wydział pow. przedsięwziąść może tylko pomniejsze roboty przy naprawie dróg i mostów uszkodzonych wylewem.

Gródek.

Przeważnie nie przepuszczalne grunta znachodzące się w tym powiecie, spowodowały przy nadmiernej wilgoci — ogólną klęskę nieurodzaju. Zboża wydały $^1/_4$ część przeciętnego zbioru w ziarnie. Ziemniaki w znacznej liczbie wypadków dwa razy sadzone wygniły. Nie lepszy był zbiór siana i koniczów... A zatem powiat potrzebuje pomocy.

Nadesłany przez Wydział pow. wykaz obejmuje tylko obliczenia z 34 gmin, gdyż 36 gmin w powiecie nie przedłożyło jeszcze żadnych danych. W powyższych 34 gminach wynosi obszar uszkodzonych gruntów 17.121 morg. wysokość szkody 117.500 złr. a konieczna zdaniem Wydziału pow. zapomoga pieniężna w kwocie 23.460 złr. Wydział pow. wstawi w tym celu 10.000 złr. do budżetu na rok 1898, a o resztę t. j. 13.460 złr. uprasza fundusz krajowy. Kwota zapomogowa zostałaby zużytą na budowę drogi powiatowej Gródecko-Kamienobrodzkiej do Jarymy i dwóch dróg gminnych. Również uprasza powiat o wyjednanie znaczniejszej ilości soli bydlęcej.

Grybów.

(LW. 60.197.)

Powiat ten z góry zaznacza że nawet przy najpomyślniejszych warunkach zbiorów jest jeszcze potrzebującym, jako jeden z najbiedniejszych powiatów w kraju, a cóż dopiero w roku w którym nieurodzaj jest prawie ogólnym. Po zatem powiat grybowski w ciągu roku nawiedzony został dwukrotnie powodzią (8 gmin) i klęską gradobicia która dotknęła 19 gmin.

Nieurodzaj ma być ogólny obejmuje zarówno wszystkie gminy powiatu. Według relacyi powiatu oziminy wydają 1 ziarno niezwracają zatem siewu, jęczmiona w połowie nie zostały szkoszone, gdyż sprzęt ich nie opłaciłby się, a kartofle zawiodły całkowicie oczekiwania rolników. Jeżeliby powyższe podawania choć w części były prawdziwe, w takim razie nie przesadną byłaby obawa powiatu, przed widmem głodowem na wiosnę. W każdym razie powiat ten potrzebuje pewnej pomocy.

Wydział powiatowy prosi:

1) o zapomogę 5.000 złr. dla ludności 8 gmin zniszczonych wylewami. Są to gminy: Bieliczna, Izby, Czertyżne, Branica, Czyrna, Snietnica, Brunary wyż i niżne. Ludność tych gmin wynosi około 4.800 głów, a szkoda wyrządzona w ziemiopłodach przez wylewy ma dosięgać kwotę 120.000 złr. Wprawdzie w najbliższym sąsiedztwie tych gmin c. k. Rząd uskutecznia roboty regulacyjne potoków górskich, przy których to robotach miejscowa ludność mogłaby znaleść zarobek, gdyby umyślnie nie rekwirowano w tym celu przystępców z zakładów karnych, lub innych stałych robotników z poza granic powiatu.

2) dla reszty 63 gmin w powiecie Wydział pow. prosi o:
20.000 złr. bezprocentowej pożyczki,
20.000 złr. bezzwrotnej zapomogi dla zubożałej ludności,

Wydział pow. nie wspomina w jaki sposób zużytą by była owa 20.000 pożyczka, żadnych robót publicznych nie wyszczególnia i nic nie wspomina o pomocy, jaką sam gotówby był udzielić potrzebującej ludności własnego powiatu.

3) Wreszcie prosi o wyjednanie 500 ctn. soli bydlęcej, gdyż pasza jest również zamulana i popsuta.

Horodenka.

Ogólnego nieurodzaju w tej mierze jak w r. 1890 nie doznał w tym roku powiat horodeński, Niewydatność po zbiorach okazała się głównie w pszenicy i życie a zatem w produktach miej ważnych dla drobnych rolników tutejszego powiatu, dla których podstawę do wyżywienia stanowi kukurudza a źródłem do zapłacenia podatków są ziemniaki i chów nierogacizny, Na wydatność pierwszego produktu rolnicy narzekać nie mogą, dlatego też i głodu na przednowku obawiać się nie należy jakkolwiek będzie ciężki. Ziemniaki zawiodły oczekiwania, dlatego też byłoby by pożądanem aby należytości podatkowe zostały rozłożone na trzy lata, a egzekucye wstrzymane.

Zarobku ludność miejscowa nie posiada żadnego, obecnie buduje się jedna droga Nizwiska-Obertyn w okolicy najmniej potrzebującej pomocy. Powiat stawia jedno życzenie, a mianowicie: rozpoczęcia projektowanej budowy drogi żelaznej, której budowa od maja r. 1897 wstrzymaną została.

Husiatyn.

Jedynaście gmin w pow. husiatyńskim dotkniętych zostało gradobiciem, z tych jednakże tylko dwie gminy a mianowicie Krzyweńkie i Wasylków doznały tak znacznych szkód, iż ludność dziś już jest pozbawiona środków do utrzymania, tak że zachodzi potrzeba udzielenia rychłej pomocy poszkodowanej ludności w obu gminach.

Wydział pow. ze swej strony przeznaczył 600 złr. na roboty drogowe w tych miejscowościach, uprasza zaś fundusz krajowy o zasiłek celem zakupna 200 ctn. jęczmienia i kukurudzy a zatem około 2.500 złr.

Jarosław.

Z pomiędzy 110 gmin pow. jarosławskiego, dziewięć gmin jest najbardziej poszkodowanych klęskami tegorocznemi, ludność tych gmin jest bardzo biedną, a klęska głodowa tu przewidziana zaraz z początkiem N. Roku gdyż ziarna ani na zasiew ani na wyżywienie gminy te już nie posiadają obecnie. Dla powyższych 9 gmin uprasza Wydział pow. o bezwrotną zapomogę w wysokości 21.000 złr,. które zużyte by były wyłącznie w tych gminach na roboty publiczne. Dla poszkodowanych gmin, największą korzyść przyniosłyby roboty przy następujących drogach:

Leżajsk-Sieniawa, z Czerwonej Woli na Czerce do Dobrej i z Laszek do Nowej grobli.

Powiat prosi również o sól bydlęcą.

Jasło.

Górzysta część powiatu Jasielskiego a zatem okręg sądu pow. Żmigród dotknięty został najbardziej klęską nieurodzaju, skutkiem słoty bezustannej. Ludność w obwodzie sądów. pow. Frysztak i Jasło namniej nawiedzona została w tym roku nieurodzajem, lacz mając glebę lepszą, a zarobek łatwiejszy, ostatecznie obejść się może bez pomocy z funduszów publicznych. Pomoc taka dla gmin sądu pow. zmigrodzkiego jest niezbędna,

Wykaz nadesłany przez Wydział pow. obejmuje 11 gmin najbardziej poszkodowanych przez grad i wylewy gdzie plony rolników są zniszczone w 6 gminach w połowie w 2 w $^3/_4$ części a w 3 w całości. Ilość poszkodowanych w tych gminach wynosi 894 wysokość straty dochodzi do 29 200 złr. Wydział powiatowy prosi dla tych gmin o bezwrotną zapomogę w kwocie 2.920 złr.

Reszta gmin pow. sądowego zmigrodzkiego (26) również jak tamte jest potrzebującą i zubożałą a jedynie dla tego gminy te nie zostały wciągnięte do wykazu gdyż nie nawiedzone zostały ani gradem ani wylewem, tylko wyłącznie nieurodzajem.

Tym gminom należałoby dostarczyć zarobku przy budowie projektowanej drogi Kąty-Desznica-Swiątkowa.

Wydział powiatowy udziela na ten cel 1.500 złr. o resztę 3.500 złr. uprasza Wydział krajowy.

Wreszcie oprócz powyższej pomocy, zdaniem Wydziału powiatowego byłoby koniecznem dla gmin w sądzie powiatowym zmigrodzkiem, wyjednać całkowite uwolnienie od podatku domowo-klasowego, który jest cięższy dla uboższej ludności niż podatek gruntowy.

Jaworów.

Oprócz słoty powiat jaworowski nawiedzony został w tym roku i innymi klęskami elementarnymi, jak gradobiciem, tuczami, wylewem wód, pomorem świń i zarazą pyskowo racicową. To też z natury ubogi powiat odczuwa klęskę tegorocną bardzo dotkliwie.

W zbożu okazał się lichy wydatek, ziemniaki psują się, kapusta wcale się nie udała a pasza ma być co jakości zła.

Z łożysk swoich wystąpiły w tym roku Szkło, Porudna, Zawadówka, Reteczyna, Lipowca i Szczan. W kilkunastu miejscowościach grad zniszczył plony, a w trzydziestu kilku gminach panuje zaraza pyskowo-racicowa u bydła i trzody chlewnej, skutkiem czego wiele targów jest zamkniętych.

Najlepszą ilustracyą o ekonomicznym stanie powiatu daje cyfra odpisanych w tym roku podatków gruntowych w powiecie przez c. k. Rząd dochodzącą do 32.783 zł. Zaległości podatkowe w powiecie wynoszą 58.353 zł.

Wydział pow. oblicza w 74 gminach potrzebę dokupna zboża na zasiew i wyżywienie na 11.315 ctn. m. w wartości 79.200 zł. Uprasza zatem o udzielenie 70.000 zł. tytułem bezzwrotnego zasiłku na roboty publiczne w powiecie, zaś 8.000 zł. na zakupno zboża.

Jednocześnie przedkłada Wydział pow. projekty robót publicznych a mianowicie budowy jednej drogi i rekonstrukcyę czterech innych w jakiem to celu miałaby być zużytą udzielona kwota zapomogowa 70.000 zł,

Niemniej uprasza Wydział pow. o rozpoczęcie robót regulacyjnych około potoków, które co roku występują z łożysk i wielkie szkody powodują.

Od c. k. Rządu spodziewa się powiat 300 ctn. m. soli dla bydła, odpisania przynajmniej do połowy podatku gruntowego w całym powiecie i całego szeregu innych ulg podatkowych,

---

Kałusz.

Wszystkie ziemiopłody uszkodzone zostały, żyta pszenicy i jęczmion zabraknie ziemniaki wydają 2 lub 3ci korzec, dopokąd jednakże starczy zapasów tego artykułu, głodu nie należy się obawiać. Jedynie siana jest pod dostatkiem. Wydział pow. wysłał petycyę do Rady państwa proszac o zapomogę.

Najbardziej potrzebujących gmin w powiecie jest 27, dla nich konieczną by była zapomoga 20.045 zł. Połowę z tej kwoty należałoby udzielić jako bezzwrotną zapomogę na roboty przy drogach gminnych, i przy ubezpieczeniu brzegów potoków górskich, Łomnicy, Czeczwy, Siwki, Bołochórki i t. d. Zaś 10.000 zł. można by udzielić w bezprocentowej pożyczce spłacalnej w 5-ciu latach,

Wydział pow. nie może przyjść ludności z żadną pomocą.

Kamionka str.

Deszcze trwające przez całą wiosnę i z małemi przerwami w pierwszej połowie żniw aż do początku sierpnia znacznie uszkodziły plony rolników, zwłaszcza, że grunta w tym powiecie są przeważnie nieprzepuszczalne. W wielu gminach zasiewy nie powschodziły, w kilkunastu miejscowościach powiatu ubytek w plonach dosięga 75% przeciętnego zbioru.

Najbardziej ucierpiało 18 gmin znajdujących się w obrębie sądów pow. Busk i Kamionka, ludność tych gmin nie może się obejść bez doraźnej pomocy i daleko idących ulg podatkowych. Wreszcie gmin należących do obu powyższych sądów pow. niemniej ubytek w plonach jest dość znaczny, a zwłaszcza skutkiem złego zbioru ziemniaków i nieurodzaju kapusty, tutaj jednak pomoc mogłaby się ograniczyć na dostarczeniu odpowiedniego zarobku miejscowej ludności i na przyznaniu jej pewnych ulg podatkowych. Wreszcie twierdzi Wydział pow. w swojej relacyi, w większej części powiatu zabraknie paszy (!), a w całym powiecie jest ona zepsuta i wymaga znacznego dodatku soli bydlęcej

Przedstawiwszy taki stan w powiecie, Wydział powiatowy prosi:

a) o znaczny opust podatkowy dla ludności rolniczej sądu powiatowego Busk i Kamionka.

b) dostarczenie 500 ctn. soli bydlęcej,

c) przyspieszenie robót regulacyjnych potoku Sołotwy,

d) osuszenie mokrych gruntów w gminach Humniska i Wierzblany,

e) o udzielenie znacznej subwencyi na wykopanie rowów dla osuszenia gruntów mokrych w 9 gminach,

f) o udzielenie bezzwrotnej subwencyi co najmniej 10.000 zł. na rekonstrukcyę drogi krajowej I. klasy przez Rudki nicznanowskie ku gminie Nieznanów i na uporządkowanie dróg z Kamionki przez Jasienicę do Berbek i ze Strychawki przez Dobrotwór i Sielec do Kamionki.

Wydział pow. z zwej strony ma przedstawić Radzie wniosek o zaciągnięcie z funduszu krajowego bezprocentowej pożyczki co najmniej 5.000 zł. na koszta uporządkowania powyżej wymienionych dróg.

Kolbuszowa.

Dziewięć gmin powiatu kolbuszowskiego zostało w czerwcu dotkniętych klęską gradobicia. Wyrządzone szkody były bardzo wielkie, poszkodowane gminy nie jednokrotnie zwracały się jeszcze w lecie o pomoc do Wydziału krajowego i c. k. Namiestnictwa. Obecnie Wydział pow. ponawia tylko prośbę o udzielenie pomocy tym dziewięciu gminom najbardziej potrzebującym takiej pomocy. Prosi zatem o bezzwrotną subwencyę 15.000 zł. i dostarczenie soli bydlęcej.

Uzyskana kwota zużytą by była na roboty drogowe wskazane ze względów komunikacyjnych a dostarczające zarobku najbardziej potrzebującym gminom Cmolas, Hadykowce, Kolbuszowa, Komorów, Krządka i Brzostowa góra.

Kołomyja.

Z 75 gmin powiatu kołomyjskiego 54 gmin dotkniętych zostało w tym roku klęskami elementarnymi, w tym stopniu, iż potrzebują znacznej pomocy z funduszów publicznych. Nie tylko słoty spowodowały klęskę nieurodzaju i nędzę wśród ludności w okolicach położonych nad Prutem i nad górskimi potokami, wylewy powiększyły znacznie rozmiary klęski tegorocznej. Położenie ludności jest tem przykrzejsze i odporność jej na niedostatki tem mniejsze, że powiat kołomyjski już i w zeszłym roku doznał nieurodzaju, nawiedzony był gradami i ucierpiał wiele od myszy polnych.

Szkody w ziemiopłodach w obrębie 54 gmin oblicza Wydział pow. na 276.000 zł., jako ubytek z przeciętnego dochodu w ziemi, wliczając zaś i włożoną robociznę ogół straty przekroczy wówczas pół miliona zł. Wydział twierdzi iż obliczenia te bynajmniej nie są przesadzone, gdyż władze agministracyjne jeszcze w lecie zlikwidowały szkody wyłącznie z powodu gradu i wylewu na kwotę 162.000 zł.

Ludności rolniczej w tych gminach trzeba będzie przyjść z doraźną pomocą i z przedsięwzięciem robót publicznych na większą skalę. Pomoc w gotówce na ziarno lub w pożyczkach wymagać będzie 23.330 zł., do których powiat z wielkim wysiłkiem mógłby się przyczynić co najwyżej 3.000 zł.

Największą przecież wagę przykłada Wydział pow. do rozpoczęcia zaraz z wiosną szeregu robót publicznych które projektuje w swem sprawozdaniu. Między innymi roboty ochronne wzdłuż rzeki Prutu i dopływów kosztem 20—30 000 zł. przy rekonstrukcyi drogi z Kułaczkowiec do Śniatyna 5.000 zł., na budowę drogi 14 klm. z Matijowiec do Pistynia 35.000 zł. na rekonstrukcyę dróg gminnych z Peczeniżyna do Jabłonowa 18 klm. kosztem 25 000 zł. tudzież Jabłonowa do Łuczek 14 klm. 20.000 zł. Jak widzimy te tylko projekta robót w powiecie wymagałyby subwencyi przeszło 100.000 zł, Nadmienić wypada przytem że c. k. Namiestnictwo zarządziło już w bieżącym roku stopniową rekonstrukcyę trzech gościńców rządowych wiodących z Kołomyi do Horodenki, Zaneczyna i Jabłonowa, o których jak najszybsze i gruntowne rekonstruowanie uprasza Wydział powiatowy.

Wreszcie prosi powiat o 5.000 zł. zaliczki na roboty gminne w Chlebiczynie leśnym i Czeremchonie jak niemniej o skuteczne poparcie rozpoczęcia budowy kolei Kołomyja-Delatyn-Stefanówka o wyjednanie u c. k. Rządu opustu podatku gruntowego przynajmniej dla gospodarstwa poniżej 5 hektarów i dostarczenie bezpłatnie soli bydlęcej względnie o wolny pobór surowicy.

Kosów.

Trzymiesięczna słota, nawalnice i wylewy potoków górskich, Rybnicy, Pistynki, Czeremoszu białego i czarnego, spowodowały klęskę w powiecie kosowskim.

Wszystkie zboża nie wyjmując kukurudzy ucierpiały bardzo, tak że przeważna część ludności rolniczej w powiecie pozbawiona jest plonów i wszelkich zasobów do życia i utrzymania gospodarstw.

Wykaz powiatowy wyszczególnia 46 gmin w których tylko przez powodzie i zasypania gruntów żwirem i kamieniami spustoszonych zostało 1.865 hektarów roli będących własnością 2 135 gospodarzy. Wysokość tej szkody ocenia Wydział na 96 750 zł.

Wydział pow. uprasza: o udzielenie mu znaczniejszego zasiłku pieniężnego na budowę dwóch dróg powiatowych, jak niemniej o bezzwrotną zapomogę dla rozdzielenia tejże między najbardziej potrzebujących.

Kraków.

Licząc się z tem, że rozmiary klęsk elementarnych w tym roku tak w kraju jak i w państwie są bardzo znaczne i że skutkiem tego żądania pomocy będą liczne i wysokie zarazem, Wydział pow. dochodzenia swoje już z góry ograniczył tylko na te gminy, w których skutkiem niskiego położenia gruntów i nieprzepuszczalności ich, słoty tegoroczne wyrządziły najznaczniejsze szkody w ziemiopłodach, pomimo, że rolnicy w tych gminach po dwakroć obsiewali i obsadzali role. Gmin takich jest 7 w powiecie krakowskim. Pominięto zaś kilkanaście gmin takich, gdzie włościanie ponieśli dotkliwy uszczerbek w zbiorach, jednakże przy pomocy miejscowych zarobków i pożyczek z funduszu laudemialnego będą mogli przetrwać ciężki rok.

W siedmiu gminach wciągniętych do wykazu, znajduje się 386 podupadłych gospodarzy, którzy potrzebować będą na obsianie 528 morgów 254 ctn. m. owsa i jęczmienia, a 1.890 ctn. ziemniaków w łącznej wartości 8 528 zł. Na wyżywienie tej ludności potrzeba będzie w sześciu gminach wykonać roboty publiczne, jak wybranie rowów i osuszenie pól, kosztem 3.250 zł. Do obu powyżej wskazanych wydatków powiat jest w stanie przyczynić się kwotą 1.100 zł., resztę 10.668 zł. udzielić powinny fundusze państwowe i krajowe najpóźniej w lutym 1898 r.

Paszy dla bydła wystarczy — dla poprawienia jej potrzeba jednak conajmniej 1.115 ctn. m. soli bydlęcej, względnie odpowiedniej ilości surowicy. Również skarb państwa powinien przyznać ulgi podatkowe dla całego powiatu.

Wreszcie Wydział pow. uprasza o rozpoczęcie w tym roku obwałowania lewego brzegu Wisły od Krakowa do granicy państwa, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 30. stycznia 1896 r.

Krosno.

Podobnie jak w innych powiatach, głównym powodem nieurodzaju w pow. krośnieńskim była długotrwająca słota. Nie wielu rolników w powiecie zebrało w ziarnie połowę normalnego zbioru, większość $^1/_5$ część, a nie brak i takich, którym się zwróciło zaledwie ziarno, użyte na zasiew.

Istnieje obawa, że w 10—20 gminach, położonych w górzystej części powiatu, z nastaniem wiosny okaże się może głód, i że wówczas pomoc państwowa na zakupno ziarna i chleba będzie nieodzowną. Najgorszy stan jest w jedenastu gminach.

Jako środki pomocy podaje Wydz. pow.: wystarać się u c. k. Rządu

a) O obniżenie wszystkim rolnikom w powiecie podatku gruntowego z r. 1897 co najmniej do połowy.

b) O pomoc państwową na roboty publiczne, a zwłaszcza: aby c. k. Rząd ukończył budowę drogi z Iwli przez Hyrawę do Krempny i zniósł na gościńcu rządowym zbytnie pochyłości od stacyi Iwonicz do Dukli. Przytem dodaje Wydział pow., iż stan dróg rządowych w pow. krośnieńskim z każdym rokiem się pogarsza, gdy tymczasem kraj, powiat i gminy robią na tem polu każdego roku bardzo wiele i nie skąpią znaczniejszych nakładów.

c) Wreszcie prosi powiat o wyjednanie pomocy państwowej na zakupno z wiosną żywności dla głodnych.

Wydział pow. ze swej strony obowiązuje się wstawić znaczniejszą kwotę do budżetu na r. 1898 celem ewentualnego zakupna chleba.

Limanowa.

Sprawozdania nie nadesłano.

Lisko.

Więcej aniżeli $^1/_3$ część powiatu liskiego została nawiedzoną klęskami elementarnemi, w reszcie zaś powiatu urodzaje są bardzo mierne.

Wykaz nadesłany przez Wydział pow. zawiera 64 gmin poszkodowanych. a mianowicie wskutek

Słoty i nawalnic	15 gmin	8.000 zł.	szkody
Słoty i powodzi	24 „	21.000 „	„
„ i gradu	23 „	26.000 „	„
„ gradu i powodzi	2 „	900 „	„

Łącznie zatem w 64 gminach szkody wynoszą 55.900 zł. Nie wszystkie przecież gminy równomiernie poszkodowaue zostały i nie dla wszystkich pomoc jednakowo udzielona być powinna. Wydział pow. poszkodowane gminy dzieli na trzy katogorye.

Do I. kategoryi należą 3 gminy o 195 numerach: Jabłonka, Kołonice i Zernica wyżna, najbardziej poszkodowana z całego powiatu, w dwóch pierwszych gminach grady wybiły doszczętnie wszystkie ziemiopłody, w ostatnich zaś wylewy i słoty spowodowały spustoszenie w takich samych rozmiarach. Wysokość szkody w tych gminach wynosi 14.500 zł. Ludność nie posiada dziś już żadnych sposobów do życia, wysprzedaje resztki inwentarza żywego, po Nowym Roku panować tu będzie nieunikniony głód. Wszystkie rodzaje środków pomocy są dla tych gmin wskazane, a zatem: bezzwrotna zapomoga w gotówce na zakupno żywności w kwocie 4.700 zł., bezprocentowe pożyczki na zakupno inwentarza 9.800 zł. i bezpłatne dostarczenie ziarna na zasiew wartości 2.500 zł.

Do II kategoryi należy 14 gmin o 1.187 numerach, gdzie ziemiopłody częściowo zupełnie, a niektóre w znacznej części uszkodzone zostały. Wiele z tych gmin zacznie na wiosnę wysprzedawać inwentarze, ziarna na zasiew nie będzie, głód zagraża. Dla tych gmin prosi Wydział pow. o bezzwrotną zapomogę w kwocie 5.200 zł., o bezprocentową pożyczkę 8.100 zł. i odpowiednią ilość ziarna na zasiew wartości 8.700 zł.

Do III. kategoryi należy 43 gmin mniej wprawdzie poszkodowanych od gmin poprzednich, jednakże i tutaj z wiosną zabraknie ziarna na zasiew i wyżywienie; ludność ratując się musi popaść w długi lichwiarskie. Dla tych gmin prosi Wydział pow. o 11.325 zł. bezprocentowej pożyczki.

Dalsze żądania powiatu liskiego odnoszą się do robót publicznych, a mianowicie: na budowę dwóch dróg powiatowych spodziewa się Wydział powiat. otrzymać 13.000 zł. subwencyi krajowej, a 7.000 zł. państwowej. Wreszcie prosi, odnośnie do kategoryi poszkodowanych gmin, o całkowite lub częściowe ulgi podatkowe i o sól dla ludzi i dla bydła.

Jak widzimy, żądania o pomoc pow. liskiego są wielkie i różnorodne, wynoszą one w gotówce 41.100 zł., w pożyczkach 29. 225 zł., łącznie zatem 70.325 zł. A skorobyśmy do tej sumy dodali jeszcze opust podatkowy i sól daremną dla powiatu, wówczas ogólne zapotrzebowanie przekroczy kwotę 100.000 zł., czyli, że udzielona w myśl życzenia Wydziału pow. pomoc w tej wysokości przekroczyłaby dwukrotnie wysokość szkody w powiecie, jaką Wydział pow. w wykazie ocenił na 55.900 zł.

Lwów.

Zbiory nie przedstawiają się korzystnie w pow. lwowskim, jednak nie zachodzi potrzeba udzielenia powiatowi pieniężnej pomocy. Jedynie pożądanem by było dla hodowców, zwłaszcza w gminach położonych nad Pełtwią, dostarczyć bezpłatnie 300 ctn. m. soli bydlęcej.

Łańcut.

Wydział pow. przedłożył sprawozdania 72 zwierzchności gminnych, przedstawiających rozmiary nieurodzaju i potrzeby gmin, stąd wynikające. Na podstawie tych relacyj Wydział powiatowy celem ulżenia grożącej nędzy w powiecie, prosi:

a) o 30.000 zł, bezproncentowoj pożyczki,

b) o wydatną bezzwrotną zapomogę na przeprowadzenie robót publicznych,

c) o wyjednanie u c. k. Rządu ogólnego opustu podatkowego

d) i dostatecznej ilości soli bydlęcej.

Przedewszystkiem pomocy potrzebuje północna część powiatu, dla tego też w tej stronie powiatu powinny być przeprowadzone budowle drogowe, a mianowicie: dokończenie drogi powiatowej Łańcut-Leżajsk-Tarnogóra i Żołynia-Grodzisko. Roboty przy obu drogach wymagać będą kwoty co najmniej 10.000 zł., do których przyczyni się i Wydział powiatowy.

Najważniejszą rzeczą dla powiatu byłoby rozpoczęcie robót przy kolei Przeworsk-Rozwadów.

Mielec.

W powiecie mieleckim 41 gmin potrzebuje pomocy z powodu klęsk, jakie doznały przez grad, wylewy i słoty. Mianowicie w 21 gminach grady poczyniły znaczne szkody w ziemiopłodach, w 9 gminach grad w połączeniu ze słotą i wylewem wód, w 6 gminach wylewy i deszcze, a w 5-ciu wyłacznie długotrwała słota.

We wszystkich tych gminach c. k. Starostwo przedsięwzięło dochodzenia celem odpisania podatków. Dochodzenia te wykazały, że ogół poszkodowanych wynosi 3.402, wysokość zaś szkody dochodzi do 610.409 zł., że dalej w 1 gminie (Toporów) w całości wszystkie ziemiopłody zostały uszkodzone, w 24 gminach $^3/_4$ części, a w 16 w połowie.

Paszy dla bydła wystarczy, jakkolwiek w kilku gminach jest skutkiem wylewów zamulona. Artykułów żywności lub ziarna do siewu nie potrzeba będzie dowozić z po za granic powiatu, gdyż zapasy 55 gmin i obszarów dworskich, nie dotkniętych klęskami, wystarczą na potrzeby powiatu.

Konieczną pomoc dla gmin dotkniętych klęską oblicza Wydział powiatowy na 7.300 zł. w bezzwrotnych zasiłkach, a 24.000 zł. w bezprocentowych pożyczkach, pomoc ta jednak zdaniem Wydziału powiatowego tylko wówczas będzie wystarczającą, jeżeli jednocześnie z wiosną rozpoczną się roboty regulacyjne Babulówki, Krzemienicy i Rowu, a zwłaszcza przy uzupełnieniu obwałowania Wisły i Wisłoki i sieci kanałów.

Ze swej strony Wydział powiatowy zaciągnął tylko na weksel pożyczkę w wysokości 15.000 zł., celem dostarczenia najbardziej potrzebującym drobnych kwot na zasiewy jesienne. Do budżetu nie wstawiono żadnej kwoty, gdyż ludność powiatu mieleckiego obarczona jest dodatkiem powiatowym, sięgającym do 23%, oprócz licznych ciężarów konkurencyjnych, wynikających z regulacyi wód.

Mościska.

Wprawdzie nadzwyczajnych klęsk elementarnych nie było w powiecie, ale za to słota trwająca od marca do połowy lipca wyrządziła szkody w zasiewach, dorównywające największym elementarnym zniszczeniom. Rolnicy zebrali zaledwie 40% zwykłego zbioru ozimin, a zaledwie 60% z zasiewów jarych, roślin pastewnych i okopowych. Ziemniaki w wielu miejscach dwa razy sadzone, wydadzą trzecią część średniego zbioru. Jednej paszy zebrano odpowiednią ilość, wystarczającą na przezimowanie inwentarza.

Wykaz nadesłany przez Wydział pow. obejmuje 73 gmin poszkodowanych z obszarem 51.466 morgów. Ubytek w plonach w porównaniu z latami średniego urodzaju wynosić ma 749.250 zł. Na podstawie powyższych obliczeń Wydział pow. prosi o 36.880 zł. bezzwrotnej zapomogi dla powiatu. Z tej kwoty należałoby przeznaczyć 18.000 zł. na zakupno zboża na zasiew wiosenny i życie, resztę zaś przeznaczyć na roboty drogowe. Wydział pow. projektuje rekonstrukcyę 11 dróg i roboty regulacyjne na pewnej przestrzeni rzeki Wiszni. Wreszcie prosi powiat o wyjednanie opustów podatkowych i znaczniejszej ilości soli bydlęcej.

Myślenice.

W mniejszym luh większym stopniu nieurodzaj dotknął cały powiat myślenicki. Wydatek zboża jest o $^2/_3$ mniejszy od przeciętnego, tak n. p. kopa żyta wydaje $^1/_2$ korca, gdy tymczasem innych lat $1^1/_2$, jęczmień $^3/_4$ korca, dawniej 2 korce i t. d.

Ziemniaki wygniły, nie dały ani połowy średniego plonu. Skutkiem powyższych rezultatów zbiorów ludność własnem zbożem wyżywi się zaledwie do marca 1898 r. Znaczna część ludności pójdzie za zarobkiem do Węgier i Prus. Niemniej zabraknie z wiosną ziarna na zasiew. Z wykazu, sporządzonego na podstawie sprawozdań gminnych wynika, że ludność w 39 gminach potrzebować będzie zboża na zasiew i życie wartości 225.636 zł.

Potrzebującej ludności należałoby przyjść z pomocą w formie zarobku przy budowie dróg, jakie Wydział pow. projektuje i na które przeznaczył już znaczniejsze subwencye. Na ten cel spodziewa się otrzymać od c. k. rządu i od funduszu krajowego po 10.000 zł. zasiłków, razem 20.000 zł. Pewna część tej kwoty mogłaby być zużyta na zakupno ziarna dla najbiedniejszych jednostek.

Również należałoby wyjednać dla myślenickiego powiatu znaczne ulgi podatkowe dla rolników i bezpłatne dostarczenie soli bydlęcej.

Wydział pow. z własnych funduszów przeznaczył stosunkowo dość znaczne kwoty na pomoc dla własnego powiatu. Mianowicie przeznaczył 17.564 zł. na roboty przy budowie trzech dróg i na regulacyę rzeki Raby w Lubniu, wstawił do budżetu na r. 1898 kwotę 6.910 zł. na naprawę i budowę pięciu dróg, oświadczył się pokryć część kosztów regulacyi Skawy przy Makowie kosztem 8 000 zł., wreszcie zakupił i rozdał ziemniaki i kukurudzę między mieszkańców Woli radziszowskiej, dotkniętej gradem, za 250 zł.

W sprawozdaniu swojem Wydział pow. nadmienia, iż w tamtejszym powiecie wybuchła epidemicznie czerwonka w kilkudziesięciu wsiach, zabierając liczne ofiary zwłaszcza wśród dzieci. Relacye lekarzy okręgowych wskazują w nich jako na jeden z najgłówniejszych powodów epidemii, złe odżywianie się ludności.

Nadwórna.

Według relacyi powiatu, stan zbiorów w tej podgórskiej okolicy przedstawia się tak najgorzej; we wszystkich gminach ubytek w plonach wynosić ma $^2/_3$ zwykłego zbioru. Ziemniaki przepadły.

Skutkiem tego połowa ludności nadwórniańskiego powiatu już z końcem b. r. pozbawioną będzie zapasów żywności, zaś ziarna na zasiewy wiosenne zabraknie prawie wszystkim gminom. Klęskę w takich rozmiarach spowodowały nietylko długotrwałe deszcze i przechodzące burze z gradami, lecz niemniej i powtarzające się wylewy górskich potoków.

Najbardziej poszkodowanych gmin w powiecie, które nie będą się mogły obejść bez pomocy publicznej jest 38, między tymi gminami 11 dotkniętych gradobiciem. Powiat prosi o 63.800 zł. pomocy.

Wydział pow. uważa jako najskuteczniejszą pomoc, a zarazem ze względów praktycznych i moralnych najbardziej wskazaną tę, która dostarczy ludności potrzebującej łatwego zarobku, a zatem budowa dróg i ich rekonstrukcya, jak niemniej roboty koło rozszerzania i oczyszczania łożysk potoków, powodujących częste wylewy. Roboty tego rodzaju, jeśli mają odnieść pożądany skutek, powinny być rozpoczęte zaraz z wiosną. Jedynie dla ludzi, którzy z jakichkolwiekbądź powodów zarobkować nie mogą, czy to z powodów starości czy kalectwa ,należałoby udzielić zapomogę w gotówce lub zbożu. Niezbędne są również znaczne ulgi podatkowe.

Paszy prawdopodobnie wystarczy na utrzymanie inwentarza, ale pod względem jakości jest ona złą, dlatego też Wydział pow. najgoręcej przemawia za uzyskaniem na cały rok prawa wolnego poboru surowicy ze źródeł solnych, jakie się w powiecie znajdują.

Nisko.

Sądząc z relacyi powiatowej, pow. niski należałby do najbardziej poszkodowanych powiatów w tym roku, gdyż ubytek w plonach w stosunku do średniego zbioru ocenia Wydział powiatowy wyłącznie dla gmin wiejskich na kwotę przeszło 1,800.000 zł., czyli 66%. Klęskę w tych rozmiarach miały spowodować słoty, grady i burze. Grad nawiedził 20 miejscowości, z których w 13 gminach zlikwidowano szkody. Wydział pow. twierdzi, że oszacowanie szkód w wykazie nie jest przesadzone, ale owszem, po omłotach okazują się one jeszcze znaczniejsze.

Co do środków pomocy, to Wydział pow. jest zdania, opierając się na znajomości stosunków i korzystając z poprzednich doświadczeń, że wszelkiego rodzaju darowiznę uważać należy za zmarnowanie grosza publicznego, która do celu nie doprowadza, ale tylko pobudza do lenistwa i bierności. Jedynie racyonalnem jest dostarczenie ludności możności zarobku. Z tych powodów Wydział pow. prosi tylko o 4.000 zł na zakupno ziarna dla 20 gmin, dotkniętych gradem, główną zaś pomoc w kwocie 50.000 zł. na roboty publiczne, a mianowicie na budowę 8 projektowanych dróg.

Powiat prosi wreszcie o rozpoczęcie budowy kolei Rozwadów-Przeworsk, jak niemniej o dostarczenie z rządowych salin 600 ctn. soli bydlęcej.

Środki, jakimi powiat rozporządza, nie dozwalają mu przyjść z większą pomocą dla ludności, jak to czyni od szeregu lat, w robotach publicznych. Tak n. p. w r. 1897 z ogólnego budżetu 65.000 zł. wydano prawie 40%, albowiem 26.524 zł. na roboty przy drogach powiatowych.

Nowy Sącz.

Wydział powiatowy nowosądecki w sprawozdaniu swem ogranicza się tylko do skonstatowania faktu, iż ten rozległy, górzysty i ubogi powiat znajduje się w tym roku w bardzo przykrem położeniu materyalnem. Grady i wylewy górskich potoków miały poczynić znaczniejsze szkody w powiecie, zwłaszcza w najbliższej okolicy Nowego Sącza. Same szkody, wyrządzone przez wylewy na drogach powiatowych, przenoszą kwotę 8 000 zł.

Wydział pow. liczy zatem na wydatną pomoc z funduszów krajowych, która to pomoc zużytą by była na roboty publiczne, jako środek najodpowiedniejszy dla ratowania biednej ludności.

Nowy Targ.

Wydział powiatowy uprasza tylko o zapomogę dla sześciu gmin swojego powiatu, z tych trzy dotkniętych zostało klęską gradobicia, a trzy, w których plony zniszczone zostały wylewem potoków, przyczem najurodzajniejsza warstwa ziemi spłukaną została, a pola zasypane kamieniami. Inne gminy powiatu klęsk nie poniosły.

Pilzno.

Deszcze trwające z małemi przerwami od 15. czerwca do 10. sierpnia spowodowały złe okwitnięcie zbóż, zrośnięcie na pokosach i gnicie ziemniaków. Skutkiem tego ubytek w plonach dochodzi do 75% przeciętnego zbioru w pszenicy, życie i ziemniakach.

Nieurodzaj dotknął wszystkie gminy w powiecie, przeważną ich część w znacznych rozmiarach.

Drobni gospodarze rolni, a których obecnie pełno jest w gminach, bez odpowiedniej pomocy z funduszów publicznych nie dadzą sobie rady z nastaniem wiosny i bardzo ciężkiego przednowku pozbawieni będąc możności zarobkowania.

Wydział powiatowy prosi o bezzwrotną zapomogę do wysokości 5.000 zł., któraby była zużytą na roboty pbliczne w gminach najbardziej poszkodowanych. Dostarczenie pewnych artykułów żywności lub ziarna na zasiew jest nie odpowiedne. Paszy poddostatkiem i dość dobra. Ulgi podatkowe byłyby pożądane.

Podhajce.

Jakkolwiek rok ten i w pow. podhajeckim nie można zaliczyć do lat urodzajnych, przecież obawa głodu nie zagraża miejscowej ludności, dla tego też i powiat nie prosi w tym roku o żadną pomoc z funduszów publicznych.

Przemyśl.

Nieurodzaj w tym roku nie ograniczył się do kilku lub kilkunastu gmin w powiecie przemyskim, lecz prawie równomiernie dał się we znaki wszystkim gminom w powiecie. Miejscami klęska przybrała jeszcze większe rozmiary skutkiem gradu, niezmiarki i wylewów. Wogóle ziarna będzie w tym roku znacznie mniej niż w latach poprzednich, a brak środków do życia odczuje ludność tem bardziej iż nie wystarczy najgłówniejszych artykułów żywności jak ziemniaki i kapusta.

Ogólna wysokość szkody, oparta na szczegółowych dochodzeniach a nie tylko na przesadzonych zazwyczaj podawaniach Zwierzchności gminnych, dosięga w powiecie przemyskim do kwoty około 300.000 zł. wyłącznie w obrębie mniejszej własności.

Wydział pow. oświadcza iż najskuteczniejszą pomocą dla gmin poszkodowanych byłoby:

a) wyjednać jak najdalej idące ulgi podatkowe,

b) udzielić 15.000 bezzwrotnego zasiłku na zakupno zboża,

c) dostarczyć ludności zarobku przy robotach publicznych: jak czyszczenie kanału bucowskiego i roboty drogowe w okolicy Babic. Kwota potrzebna na te roboty 10.000 zł.

Przemyślany,

W pow. przemyślańskim nie było w tym roku takich klęsk elementarnych, ażeby ludność miejscowa potrzebowała pomocy publicznej.

Wprawdzie zbiór zboża był średni ale za to ziemniaki i inne produkta pastewne lepiej obrodziły. Tylko dwie gminy w powiecie, Połonice i Zadwórze, mając grunta nisko położone ucierpiały bardzo skutkiem słoty. W tych gminach daje się dostrzedz większy niedostatek wśród ludności a nawet pomoc z wiosną okaże się konieczną. Szkody w tych gminach ocenić się dadzą co najmniej na 1.500—2.000 zł. — a pomoc o jaką Wydział pow. prosi dla obu gmin dosięgać powinna przynajmniej 500 zł.

Rawa.

Ze sprawozdania przedłożonego przez Wydział pow. rawski nie można w żadnym razie wynieść przekonania ażeby ludność tego powiatu dotkniętą była w tym roku wyjątkowymi klęskami elementarnemi, a zwłaszcza w tym stopniu nieurodzajem i nieplennością zboża, jakto ma miejsce w innych powiatach.

Dołączony wykaz przeciętnego zbioru kóp zboża z morga i wydatności kopy we wszystkich wsiach powiatu, wskazywały na to że mamy tu do czynienia ze zwyklym średnim urodzajem jaki w wyjątkowych chyba latach bywa lepszym, w obrębie gospodarstw włościańskich. W przeważnej liczbie gmin zebrano 5—6 kop wydających po $^1/_2$ do $^3/_4$ ctn.

Są przecież powody, że ludność i tego powiatu może odczuwać większe braki jak lat poprzednich i zdaje się posiadać mniejszą odporność na ubytki w swych gospodarstwach. Stan ten spowodowany został zubożeniem ludności wskutek grasujących zaraz na bydło i zamknięcia targów. Również nawiedziły i pożary 14 gmin w powiecie. Powiat prosi o 8—10.000 zł. bezzwrotnej zapomogi.

Rohatyn.

Powszechnej klęski w tych rozmiarach, z jakimi mamy do czynienia w innych powiatach, nie ma w powiecie rohatyńskim.

Tylko 5 gmin potrzebuje pomocy publicznej: dotknięte one zostały w tym roku gradobiciem — w poprzednich zaś latach ucierpiały znacznie przez trzykrotny wylew Dniestru i grady. Szkoda wyrządzona na 2090 morgach w ziemiopłodach przez grad, obliczoną jest przez Wydział pow. na 28.700 zł.

Ponieważ ludność pomienionych 5 gmin obarczoną jest spłatami poprzednio udzielonych im pożyczek, dlatego też należałoby jej w tym wypadku przyjść z pomocą doraźną, na zakupno ziarna, lub w postaci bezzwrotnych zasiłków w wysokości 10.000 zł.

Niemniej byłoby wskazanem przeprowadzić w tych gminach zaraz z wiosną pewne roboty publiczne, a mianowicie: podjąć budowę drogi rządowej strategicznej Żurawno-Knihinicze i wytrasowanej już przez Wydział krajowy drogi Bukaczowce-Kołokolin. Dwie gminy poszkodowane korzystać by mogły przy robotach regulacyjnych na Dniestrze, gdyby c. k. Rząd rozpoczął te roboty jeszcze w r. 1898.

Wydział powiatowy udzieli pewnej pomocy poszkodowanym gminom, lecz wysokości tej pomocy na razie oznaczyć nie jest wstanie a w każdym razie może ona być tylko nieznaczna.

Ropczyce.

Właściwie cały powiat nawiedzony został w tym roku klęską nieurodzaju. Wydział pow. uprasza jednakże tylko o pomoc dla 21 gmin najbiedniejszych, najbardziej poszkodowanych nie tylko przez słoty i burze ale i częste gradobicia. Ludność tych gmin nie posiada innych artykułów żywności jak tylko ziemniaki a i te w tym roku słabo obrodziły. Straty w ziemiopłodach ocenia Wydział pow. w tych gminach na 44.550 zł. a prosi o bezzwrotną zapomogę 10.000 zł. które by były użyte na roboty drogowe w obrębie gmin poszkodowanych.

Rudki.

Zbiory w pow. rudeckim wypadły źle, skutkiem spóźnionej wiosny a następnie bezustannych deszczów. Paszy na przezimowanie inwentarzy nie zabraknie, ale już wczesną wiosną brakować będzie uboższej ludności zasobów do życia, ziarna na zasiew nie mówiąc już o pieniądzach na podatki.

Nadesłany wykaz przez Wydział pow. wyszczególnia wszystkie po kolei gminy pow. rudeckiego i oblicza dla każdej wysokość szkody. Łączna suma szkód dosięga kwoty 777.800 złr., są gminy w których szkody obliczone są na 24, 25, a nawet 28 tysięcy złr.

Przez wylewy jest poszkodowanych 10 gmin w powiecie.

Bezpośredniej pomocy Wydział pow. nie żąda, gdyż okazało się z poprzednich praktyk że wszelkie pożyczki i drobne zapomogi chybiają celu i tylko demoralizuje ludność, natomiast istnieje nagląca potrzeba dostarczenia ubogiej ludności zarobku. Jaki zarobek znalazłaby ludność miejscowa przy budowie drogi z Rudek przez Komarno do Szczerca projektowanej już dawno z funduszów krajowych i państwowych, w takim jednak razie roboty powinny być rozpoczęte zaraz z wiosną. Wreszcie dla 10 gmin poszkodowanych wylewami konieczna jest pomoc przynajmniej 8.000 złr., która również mogłaby być zużyta na roboty w tych gminach. Powiat z niewielką tylko pomocą może przyjść ludności swojej gdyż cały kredyt na nadzwyczajne wydatki w r. 1897 wynosił 800 złr.

Rzeszów.

Zbiory w całym powiecie przedstawiają się bardzo niekorzystnie. Oprócz słoty, trzy wielkie burze gradowe zniszczyły plony częściowo lub w znacznej mierze w 39 gminach. Na podstawie przeprowadzonych likwidacyi w tych gminach z powodu zgłoszeń o opust podatkowy, obliczono wysokość straty w plonach w połowie a nawet w $^3/_4$ spodziewanego zbioru. Pożary w 11. gminach zniszczyły 35 gospodarstw.

Wydział pow. oblicza potrzeby 39 gmin dotkniętych gradem na zasiewy wiosenne w kwocie 16.890 złr. Do jakiej pomocy obiecuje Wydział przyczynić się 4.400 złspodziewa się zaś iż kraj przyczyni się w równej mierze a Skarb państwa uzupełni resztę t. j. 8.090 złr. Pomoc ta jednak będzie niewystarczająca dla powiatu jeśliby jednocześnie roboty publiczne nie były przedsięwzięte. Dla tego też Rada pow. jeszcze na posiedzeniu dnia 24. sierpnia uchwaliła wstawić do budżetu na r. 1898. 2% dodatków na powyższy cel i przystąpić zaraz z wiosną do robót ziemnych przy budowie następujących dróg:

a) Stobiernia-Głogów,

b) Dylągówka-Jawornik,

c) Czudec-Niebylec-Barysz,

d) Czudec-Pstrągowa-Strzyżów.

Projektowane drogi w myśl nowej ustawy drogowej zaliczone będą do kategoryi I. klasy komunikacyi gminnych.

Na koszta powyższych budowli ziemnych Wydział pow. przeznaczył już w budżecie 6.000 złr., spodziewa się zaś iż kraj przyczyni się również 6.000 złr. a państwo udzieli 12.600 złr.

Ogólne zatem zapotrzebowanie pow. rzeszowskiego według obliczeń Wydziału pow. dosięga kwoty 34.890 złr. na jaki to cel powiat spodziewa się otrzymać z funduszów krajowych 10.400 złr.

Sambor.

Wykazu poszkodowanych gmin Wydział pow. nie sporządził, gdyż wypadałoby wówczas po kolei wypisać wszystkie 86 gmin powiatu samborskiego, które w wysokim stopniu ucierpiały wskutek tegorocznej klęski nieurodzaju. Klęska jest ogólna, wszyst-

kich poszkodowanych gospodarzy w powiecie jest przeszło 15.000. Szkodę na 54.411 hektarach obliczono na 544.000 złr. w czem jednak policzono już i szkody niektórych większych właścicieli.

Wydział pow. oświadcza się przeciw rozdawaniu pomocy w gotówce lub w ziarnie, każdy poszkodowany otrzymawszy pożyczkę ma możność kupienia tego co im będzie niezbędnie potrzebne. Wydział pow. uprasza zatem:

na pożyczki bezprocentowe 10.000 złr.
„ „ 5% 30.000 „
„ roboty przy drogach 7.000 „

odnośnie do których to roboty w 7 gminach przedkłada Wydział pow. szczegółowy kosztorys.

Ze swojej strony Wydział pow. jest w stanie tylko wyjednać w Dyrekcyi pow. kasy pożyczkowej 5.000 złr. na pożyczki bezprocentowe i 5.000 złr. na pożyczki 5%.

Sanok.

Zbadaniem rozmiarów klęski tegorocznej w powiecie, i przedłożenie wysokości potrzeb, powierzył Wydział pow. 23. delegatom. Tylko 16 delegatów wywiązało się z tego zadania, nadsyłając wykazy z 81 gmin przyczem zauważa Wydział pow. że pominięte gminy (49) również i w tym samym stosunku potrzebują pomocy.

Obliczenia delegatów wydały rezultat streszczający się w kwocie 815.336 złr., jaka to kwota byłaby potrzebną na zakupno zboża i ziemniaków potrzebnych na wyżywienie i na zasiew dla ludności rolniczej w powyższych 81 gminach powiatu.

Tak wysoką potrzebę uzasadnia Wydział pow. bardzo złym wynikiem zbiorów gdyż kopa żyta ma wydawać ćwierć ziarna a najwyżej pół korca, pszenica podobnie, jęczmień trochę lepiej, owies zaś 1 korzec. Ziemniaki amerykanki uległy zupełnie już zepsuciu inne gatunki trzymają się dotychczas, kapusta nie dopisała. Rezultat taki spowodowany został słotą niezmiarką i rdzą.

Na podstawie tych obliczeń Wydział pow. uprasza o następującą pomoc z funduszów publicznych:

a) o udzielenie bezzwrotnej zapomogi z funduszów państwowych i krajowych w kwocie 133.000 złr. na roboty publiczne a mianowicie na budowę 8 dróg jakie Wydział pow. w swej relacyi projektuje i na regulacyę rzeki Sanoczka w Zabłotcach.

b) o udzielenie zapomogi bezwrotnej i zwrotnej bezprocentowej w kwocie 200.000 złr. na zakupno zboża na wyżywienie i zasiew.

c) o wyjednanie odpisania podatku gruntowego za r. 1897 tak dla mniejszych jako też i większych posiadłości.

Skałat.

Sprawozdania nie nadesłano.

Śniatyn.

Kilkakrotne powodzie zrządziły w tym roku znaczne szkody w pow. śniatyńskim; czego najlepszym dowodem nieprzewidziany wydatek 8.000 złr. jaki, zmuszony był Wydział pow. ponieść, w celu przywrócenia komunikacyi na drogach powiatowych uszkodzonych tymi wylewami. Nadto plony od kilkumiesięcznej słoty bardzo ucierpiały, tak, że rezultat zbiorów w połowie nie dorównywuje średnim zbiorom z poprzednich lat. W znaczniejszej części powiatu niedostatek zagraża ludności rolniczej,

Z 41 gmin znajdujących się w pow. śniatyńskim 29 gmin nadesłało relacye wykazujące potrzeby swej ludności, 4 gminy nie żądały żadnej pomocy a 8 gmin nie nadesłało relacyi. Wysokość pomocy o jaką prosi 29 gmin pow. śniatyńskiego wynosi razem 52.280 złr. Wydział pow. sądzi iż udzieloną zapomogę 50.000 złr. należałaby przyznać w $^1|_3$ części jako bezwrotne zasiłki w $^1|_3$ części jako bezprocentową pożyczkę o 6-cioletnim terminie a $^1|_3$ wreszcie na roboty publiczne w powiecie.

W końcu Wydział pow. uprasza o wyjednanie jak najdalej idących ulg podatkowych i powstrzymania egzekucyi jak niejmniej o znaczniejszą ilość soli bydlęcej.

Sokal.

Ludność rolnicza pow. sokalskiego zebrała połowę zwykłego plonu, ta ilość jednak wystarczyć jej powinna przy większej oszczędności na wyżywienie i zasiewy. Jedynie 21 gmin w powiecie ucierpiało znaczniej skutkiem klęsk elementarnych i dla tych pomoc jest potrzebna. Między poszkodowanemi gminami 9 gmin nawiedzonych zostało wylewem 10 gradami a 2 pożarem. Szkodę obliczono w tych gminach na 65.400 złr. Wydz. pow. prosi o subwencę 10.000 złr., która by była użytą tylko na roboty drogowe w poszkodowanych gminach.

Pasza w tym roku jest tak co do ilości jak i co do jakości wyśmienita skutkiem czego dostarczenia gminom soli bydlęcej nie potrzeba.

Stanisławów.

Z powodu kilkumiesięcznej słoty ucierpiała cała ludność rolnicza pow. stanisławowskiego a szkody ztąd wynikłe są najdotkliwsze. Pozatem 19 gmin nawiedzone zostało wylewem wód a 16 gradem.

Rozmiarów klęski w całym powiecie trudno obliczyć, wiadomo tylko że jest ona bardzo znaczną i że skutkiem niej liczne warstwy uboższej ludności mogą popaść z wiosną w nędzę i głód. Również nie podaje Wydział pow. obliczeń odnośnie do wysokości pomocy z funduszów publicznych, oświadcza się tylko w zasadzie za przeprowadzeniem robót publicznych w gminach najbardziej potrzebujących środków do życia, a przeciw wszelkim zapomogom lub pożyczkom.

Między robotami publicznemi w pierwszym rzędzie wskazaną by była rekonstrukcya drogi z Uścia zielonego do Pobereża kosztem około 10.000 złr., do czego Wydział pow. gotów byłby się przyczynić datkiem 2—3000 złr. Ulgi podatkowe i sól bydlęca przyczyniłyby się w wysokim stopniu do ulżenia ludności walczącej już z niedostatkiem.

Stare miasto.

Zamiast własnego sprawozdania o rozmiarach tegorocznej klęski nieurodzaju, załączył Wydział pow. dwie relacye Urzędów podatkowych w Starym mieście i Starej soli które w zupełności stwierdzają ciężkie położenie rolników w tym powiecie.

Urząd podatkowy w Starej soli wyraża się iż zbiory wypadły w tej części powiatu bardzo licho. Żyto prawie bez ziarna w kłosie, wydają conajwyżej $^1/_4$ korca posladu, pszenice cokolwiek lepsze ale zczerniałe i rdzą uszkodzone, jęczmiona urosły zaledwie do $1^1/_2$ do 2 centimetrów, owsy w bardzo wielu miejscowościach nawet nie powschodziły, wreszcie ziemniaki zapowiadają lichy zbiór... Wiele obszarów zasianych przyorano, a wiele znowu z powodu słoty nie zdołano nawet obsiać. Likwidacyę szkód przeprowadzono na wszystkich gminach powiatu z wyjątkiem jednej, przyczem polikwidowano 3160 kontrybuentów 8.640 uszkodzonych parcel. Przeciętnie w powiecie słota wiosenna zmniejszyła w $^3/_4$ plonach.

Urząd podatkowy w Starym mieście przeprowadził likwidacyę w 20 gminach w których z wyjątkiem 6 gmin poszkodowanych gradem i wylewem, wreszcie przyczyną klęski była ciągła słota.

Mimo to Wydział powiatowy nie żąda żadnej pomocy pieniężnej, gdyż ludność zubożała ma obecnie zarobek przy budowie kolei Ławrów-Mszaniec i przy zabudowaniu potoków górskich. Powiat prosi jedynie od c. k. Rządu o 1.175 ctn. soli bydlęcej i wolny pobór surowicy.

Stryj.

Słota panująca od marca aż do żniw i częste wylewy wód spowodowały klęskę nieurodzaju przedewszystkiem na nizinach powiatu stryjskiego. W ogóle zasiano nawet w tym roku znacznie mniej jarzyn w całym powiecie. Ubytek w plonach dostrzegać się daje w każdym gatunku. Drobniejszym rolnikom w wielu miejscowościach zabraknie na zapłacenie podatków i ziarna na zasiew we wszystkich gminach przednowek będzie bardzo ciężki.

Klęska tegoroczna nawiedziła w pow. stryjskim 52 gmin. Najbardziej dotkniętych jest 17 gmin, w tem 6 gradem a 1 gmina pożarem. W powyższych 17 gminach ubytek plonów dochodzi do 75% przeciętnego zbioru w 40 zaś gminach od 40—50%.

Wydział pow. oblicza ogólną sumę szkód na 366.090 zł. przyczem podaje szczegółowe obliczenia zbiorów z trzech lat ostatnich. Z obliczeń tych wynika iż w 52 gminach posiadających 22.249 morgów roli a 9.954 morgów łąk, zebrano ogółem mniej w r. 1897, aniżeli w roku poprzednim:

pszenicy	mniej	5.362	korcy
żyta	„	11.822	„
jęczmienia	„	5.409	„
owsa	„	18.506	„
grochu, bobu	„	1.988	„
prosa	„	2.393	„
ziemniaków	„	97.312	„
siana	„	7.229	fur.

Wobec tak niekorzystnego położenia powiatu — Wydział pow. spodziewa się otrzymać z funduszów państwowych i krajowych:

a) znaczny bezzwrotny zasiłek na:

1. zakupno ziarna,

2. na roboty publiczne a mianowicie na rekonstrukcyę drogi z Bratkowic do Rozhurcza (18 klm. kosztem 25.000 zł.) i inne drogi przechodzące przez poszkodowane gminy, jakoteż na regulacyę potoku Żyzawy.

b) najwydatniejszą bezprocentową pożyczkę celem rozdania jej większym gospodarzom w potrzebujących gminach,

c) wreszcie prosi powiat o wyjednanie jak najdalej idących ulg podatkowych.

Tarnobrzeg.

Prawie corocznie największe opusty podatkowe przypadają na pow. tarnobrzeski przecież, jak pisze Wydział pow. rok bieżący ogromem klęski przewyższył lata ubiegłe. W skutek nadmiernych i ciągłych wiosennych i letnich opadów, woda pozalewała grunta i łąki na $^2/_3$ częściach, a nawet w niektórych miejscowościach stała jeszcze z końcem września. To spowodowało ogólny nieurodzaj w powiecie, do tego stopnia że wydatność ziarna dosięga zaledwie $^1/_4$ korca z kopy, ziemniaki pomimo kilkakrotnych nasadzeń wygniły a kapusta nie udała się. Pasze są zamulone i popsute, skutkiem czego zagraża niebezpieństwo chorób bydlęcych. Co nie zniszczyła woda, wybił grad w 25 gminach w powiecie.

W wykazie wyszczególniono 68 gmin między któremi w 53 gminach urzędowo stwierdzono wysokość szkody w połowie w 12 gminach $^3/_4$ częściach a w 3 gminach w całości.

Wydział pow. oblicza wysokość szkody we wszystkich gminach na kwotę 344.800 zł. i uprasza o następującą pomoc dla pow. tarnobrzeskiego:

a) o bezprocentową pożyczkę 60.000 zł.

b) o subwencyę 30.000 zł. na budowę drogi z Baranowa do Majdanu i na naprawę innych dróg w powiecie,

c) o zarządzenie zaraz z wiosną rozpoczęcia projektowanej drogi Gorzyce - Czekaj jak również dokończenie wałów nad Sanem,

d) o wyjednanie u c. k. Rządu opustów podatkowych oraz wstrzymanie egzekucyi zaległości z lat dawniejszych,

e) o wyjednanie 2.000 ctn. soli bydlęcej.

Wydział powiatowy, w myśl relacyi — przygotowany jest na to że żądane kwoty i subwencye choć tak znaczne nie wystarczą na potrzeby i że powiat przystąpić musi do szerszej akcyi ratunkowej ze swoimi funduszami — ale Wydział pow. udzieli tych zasiłków z własnych fudnuszów dopiero na wiosnę przyszłego roku, gdyż nie chce przyzwyczajać ludności do liczenia we wszystkiem na pomoc powiatu."

Tarnopol.

Jakkolwiek ekonomiczne stosunki w powiecie nie przedstawiają się świetnie jednakże nie zachodzi potrzeba udzielenia powiatowi pomocy z funduszów publicznych.

Tarnów.

Klęski elementarne nie nawiedziły w tym roku pow. tarnowskiego, więc jakkolwiek rok ten jest dla rolników nieurodzajnym — nie zachodzi konieczna potrzeba udzielenia powiatowi pomocy materyalnej.

Tłumacz.

Tylko ośm gmin w całym powiecie nie użala się w tym roku na klęski elementarne, reszta zaś 52 gmin żąda pomocy. Oprócz słoty nie mało przyczyniły się wylewy do przykrego stanu w jakim się znajduje powiat tłumacki.

Wysokość szkód ocenia Wydział pow. w 52 gminach na 106.550 zł., a potrzebną zapomogę doraźną dla nich przyjmuje w kwocie 13.750 zł. Nie wszystkie przecież gminy w tym samym stopniu ucierpiały, w 12 gminach najbardziej poszkodowanych 75% plonów jest zniszczonych głównie przez grad i wylewy, w 9 gminach ubytek w plonach spowodowany przedewszystkiem wylewami dochodzi do 50%. Reszta 31 gmin jest mniej poszkodowana bo poniżej 50% średniego zbioru.

Powiat prosi:

1. o subwencyę bezzwrotną 15.000 zł.
2. o zapomogę dla ubogich 3.000 zł.
3. wyjednanie u c. k. Rządu znaczną ilość soli bydlęcej.
4. wyjednać częściowe odpisanie podatków dla całego powiatu.

Trembowla.

Wszystkie gatunki zboża wydają o połowę mniej niż w r. 1896 przytem i ziemniaki nie wydały spodziewaego rezultatu, najbardziej ucierpiało 8 gmin położonych nad Seretem, gdzie na niektórych parcelach otrzymano zaledwie 10 klg. z kopy zboża ozimego. W jesieni pojawiły się myszy w znacznej ilości i niszczą zasiewy.

Wydział pow. uprasza o subwencyę 5.000 zł. na naprawę dwóch dróg powiatowych, przy których to robotach ludność z najbardziej poszkodowanych gmin znalazłaby zarobek a zarazem pomoc w niedostatku swoim.

Turka.

Czternaście gmin w tym powiecie nawiedzonych zostało gradobiciem, przyczem poniosło znaczne szkody 1.777 gospodarzy. Rok ten jest bardzo nieurodzajnym dla całego powiatu, tem groźniej daje się uczuć klęska w tych kilkunastu gminach — gdzie niema ziarna ani na chleb ani na zasiew. Wydział pow. prosi o bezzwrotny zasiłek w kwocie 5.000 zł. na przeprowadzenie robot publicznych w gminach poszkodowanych, zaś od c. k. Rządu spodziewa się jak najdalej idących ulg podatkowych dla kontrybuentów całego powiatu.

Wadowice.

Poprzedni rok 1896 był dla pow. wadowickiego już rokiem nieurodzzju, ludność dla braku paszy wysprzedała w ciągu roku znaczną ilość bydła, a żywność zmuszoną była zakupywać. Tamtejsze towarzystwo rolnicze okręgowe dla gmin sąsiednich Wadowiec zakupiło i w drobnych cząstkach sprzedało 2.300 ctn. kukurudzy.

Po jednym roku nieurodzaju nastał drugi również ciężki jeżeli nie gorszy od poprzedniego. Słota zniszczyła w całym powiecie przeszło $^1/_3$ zbiorów średnich. Nic dziwnego zatem że stosunki ekonomiczne powiatu są jak najgorsze ludność zadłużona i bez środków do życia. Od r. 1890 wydano w pow. wadowickiem na cele głodowe 55.000 złr. z funduszow krajowych, państwowych i powiatowych.

Według oceny Wydziału pow. szkody tegoroczne w całym powiecie przenoszą kwotę 200.000 złr. na podstawie czego Wydział pow. prosi:

a) o subwencyę bezzwrotną 100.000 złr.

b) wyjednać opuszczenie podatku gruntowego dla gmin i obszarów dworskich.

c) wpłynąć na przedsiębiorstwo budowy kolei lokalnej Trzebinia Skawiec aby rozpoczęło budowę mostów w Spytkowcach i Skawie,

d) domagać się u c. k. Rządu aby rozpoczął w tym roku budowę mostu na Skawie pod Wadowicami.

Otrzymana subwencya użyta będzie w części na zakupno zboża, w części na roboty drogowe.

Do sprawozdania swego dołączył Wydział pow. relacyą Tow. rolniczego okręgowego w Wadowicach która najzupełniej potwierdza szczegóły i rozmiary klęsk jakie od dwóch lat nawiedziły powiat wadowicki, powiat najwyżej opodatkowany, rokrocznie sprowadzający zboże potrzebne na wyżywienie ludności i stuczne nawozy na wyczerpane role. W zeszłym roku Tow. rolnicze dla najbliższej okolicy Wadowic sprowadziło i sprzedało ogółem 5.937 ctn. zboża. W tym roku nieurodzaj jest wielki i powszechny, żyto i owsy nie zwróciły w przeważnej liczbie gospodarstw nawet wysianego ziarna. Na domiar złego w jesieni b. r. pokazała się nowa klęska w postaci ślimaka, który niszczy zasiewy.

Wieliczka.

Z 154 gmin wiejskich należących do dawnego powiatu wielickiego wciągnięto do wykazu 54 gmin jako najbardziej potrzebujące pomocy. Nieurodzaj dotknął cały powiat, zbiory są o 50% gorsze od średnich a dotyczy to wszystkich ziemiopłodów z wyjątkjm pasz które są okolicami cokolwiek lepsze. Pszenicę rzadko gdzie zebrano nie porośniętą, ziemniaków dziś już odczuwać się daje brak w całym powiecie. Brak zaś tego artykułu żywności który jest podstawą wyżywienia szerokich mas ludności rolniczej nadaje tegorocznemu nieurodzajowi charakter klęski.

Wykaz nadesłany przez powiat obejmuje 54 gmin; niektóre z nich poniosły wielkie szkody nie tylko wyłącznie przez słoty ale i przez grady i wylewy potoków. Znaczna część biedniejszej ludności w tych gminach potrzebuje ziarna na zasiew i zasobów do życia. Na podstawie wykazu potrzeba ta wynosi: 6,163 korcy ziarna na zasiew i 16.144 korcy żywności przedstawiającej wartość 110.664 zł.

Co do formy mającej być udzielonej pomocy, Wydział pow. oświadcza się przeciw wszelkim darom w gotówce wyjątkowo zaś mogłyby być zastosowane bezprocentowe pożyczki a tylko w poszczególnych wypadkach rozdawanie bezpłatne ziarna. Natomiast wskazanem by było zakupywanie ziarna i sprzedawanie go po umiarkowanych cenach potrzebującej ludności, jak to już Wydział pow. z dobrym skutkiem wykonywał w r. 1892.

Niemniej ważnym środkiem pomocy byłyby roboty publiczne w powiecie Wydział pow. projektuje zatem przebudowanie i naprawę 17 dróg. Byłoby wreszcie do życzenia, aby dokończono roboty regulacyjne nad Rabą, przerwane przed dwoma laty i podjęto regulacyę potoków Krzyworzeki i Stradomki.

Prośby pow. wielickiego odnośnie do funduszów zapomogowych, są następujące:

a) 5.000 zł. bezzwrotnej zapomogi na zakupno zboża i odsprzedaż po zniżonej cenie,

b) 10.000 zł. bezprocentowej pożyczki dla powiatu na akcyę ratunkową,

c) 5.000 zł. tytułem bezzwrotnej suwencyi na cele robót drogowych,

d) 15.000 zł. rezerwowanych na subwencyonowanie dróg do wysokości 50%, których kosztorys zestanie zawczasu nadesłany.

Ze swej strony Wydział powiatowy przyjdzie z następującą pomocą:

a) udzieli kwoty 1.500 zł. ewentualnie wyższej na zapomogi w ziarnie lub ziemniakach,

b) udzieli kredytu 3.000 zł. na zakupno produktów w celach odsprzedaży,

c) przyzna nadzwyczajne zapomogi drogowe w kwocie 5.000 zł,

d) wystara się o kredyt 6.000 zł. na szybsze wykonanie subwencyjnych robót drogowych uwzględnionych budżetem roku przyszłego.

Opusty podatkowe mogą tylko nader skromną ulgę przynieść uboższym włościanom, w każdym razie i ona niemniej byłaby pożądana.

Zaleszczyki.

Dla 11 gmin, w których słoty przyczyniły się do wymoknięcia plonów i zupełnego nieurodzaju zboża, a zaledwie średniego zbioru kukurudzy i kartofli, tak że z wiosną zabraknie ludności środków do życia, dla tych gmin uprasza Wydział pow. o pomoc, licząc po 300 zł. na każdą gminę, t. j. 3.300 zł. Zasiłek użyty będzie na roboty ziemne w tych gminach.

Zbaraż.

Z nadejściem wiosny plony polne zapowiadały się wcale dobrze, niestety jednak wkrótce długotrwałe zimne deszcze, które spowodowały wygnicie oziminy i opóźnienie wiosennych zasiewów — w lecie niebywała spiekota spaliła, co jeszcze pozostało na polu. Ziarno jest do tego stopnie niewykształcone, że w wielu miejscowościach nie nadaje się do zasiewów. Ogółem zebrano w powiecie 25% średniego zbioru. Ziemniaki i kapusta chybiły, nie wydają nawet połowy jak innych lat. W 47 gminach oprócz tej klęski pojawiły się i inne, jak grad, rdza, śniedź i myszy, tak, że w niektórych gminach nie było co zbierać z pola.

Taką relacyę zdaje Wydział pow. zbarazki. Zapotrzebowanie doraźnej pomocy jest obliczone w wykazie na 20.000 zł na 62 gmin. W 47 gminach władze rządowe przeprowadzały likwidacyę szkód i przyznały w większej ilości gmin połowę szkody — Wydział pow. dodaje przytem ze swej strony, iż przy likwidacyi uwzględniano tylko szkodę, zrządzoną przez grad, rdzę i śniedź, a nie brano na uwagę nieurodzaju. Grad nawiedził gmin 15, rdza i śniedź w 38 gminach. Ilość poszkodowanych kontrybuentów wynosi w 47 gminach 8.066, zaś obszar pól nawiedzonych klęskami 21.033 hektarów.

Subwencya 20.000 zł. zużytąby została na roboty publiczne w gminach.

Złoczów.

Sprawozdania nie nadesłano.

Żółkiew.

W całym powiecie żółkiewskim znajduje się zaledwie 8 gmin, którym opustów podatkowych nie przyznano — to zdaniem Wydziału pow. jest najlepszą miarą, w jakich rozmiarach klęska nieurodzaju dotknęła w tym roku powiat żółkiewski. Najbardziej

ucierpiały nisko położone gminy z sądów pow. Żółkiew i Mosty, tutaj nietylko miał miejsce nieurodzaj, ale niemniej znaczne szkody poczyniły wylewy. W ogóle można powiedzieć, że oziminy wydały lepsze plony, natomiast prawie zupełnie uległy zniszczeniu jarzyny i ziemniaki. Paszy jest wprawdzie zbiór średni, ale co do jakości jest s
o na zła i zamulona.

Do wykazu wstawił Wydział pow. 40 gmin najbardziej potrzebujących pomocy, gdzie strata w plonach oszacowaną została na $^3/_4$ przeciętnego zbioru. Pomiędzy temi gminami jest 16 poszkodowanych zarazem i wylewami wód.

Potrzeby 40 gmin w dostarczeniu ziarna na zasiew i wyżywienie oblicza Wydział pow. w wartości 77.320 zł.

Wobec tego uprasza powiat;

a) o wyjednanie z funduszów krajowych i państwowych takiej zapomogi, któraby choć w części wystarczyła na złagodzenie klęski,

b) o wyjednanie u c. k. Rządu daleko idących ulg podatkowych i zastosowania względnego postępowania przy egzekucyach zaległości podatkowych.

c) o wyjednanie z funduszów państwowych wydatnego zasiłku na przeprowadzenie robót publicznych,

d) podwyższyć przynajmniej w dwójnasób zwykłą doroczna subwencyę na cele drogowe udzielane powiatom,

e) dostarczyć powiatowi soli bydlęcej.

Wydział pow. ze swej strony oprócz rozpoczętych budowli na drogach, postanowił zaciągnąć pożyczkę 10.000 zł., z których $^2/_3$ miałyby być zużyte na dostarczenie ludności zarobku, $^1/_3$ zaś na zakupno ziarna.

Żydaczów.

Z powodu tegorocznych niekorzystnych, a długotrwałych stosunków atmosferycznych, wszystkie gatunki ziemiopłodów w mniejszym lub większym stopniu zostały uszkodzone, skutkiem czego wynik zbiorów w całym powiecie w ogólności jest zły. Nadto w wielu miejscowościach wylewy wód i grad wyrządziły znaczne szkody.

Ze wszystkich gmin wybrał Wydział pow. i wciągnął do wykazu te gminy, w ktorych na podstawie szczegółowych dochodzeń okazało się, iż przeważna liczba ludności w nich znajduje się w tak ciężkim niedostatku, że dla nich wydatna pomoc z funduszów publicznych jest nieodzowną. Gmin takich jest 25. Wylew Stryja i Świcy zrządził szkody w 10 gminach, w 3 zaś grad. Do szczętu zniszczone zostały ziemiopłody w gminie Sulatycze skutkiem gradu i wylewu Świcy. W powyżej zaznaczonych 25 gminach liczba poszkodowanych gospodarzy, potrzebujących pomocy, wynosi 1.391, a mianowicie potrzebują oni żywności i ziarna na zasiewy w łącznej wartości 23.710 zł. Połowa z tej kwoty użytą być powinna na zakupno zboża, a druga powinna być

przeznaczona na roboty w poszkodowanych gminach. Pożyczek nie należałoby udzielać chyba wyjątkowo.

Paszy zebrano dostateczną ilość, ale jest złą — powiat liczy zatem na to, iż Rząd udzieli bezpłatnie soli bydlęcej i dozwoli na wolny pobór surowicy w tym roku.

Żywiec.

Sprawozdania nie nadesłano.

L. 75232.

[Pol. 44]

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych, tudzież o gorzelni i folwarku w Dublanach.

Wysoki Sejmie!

Zgodnie z wnioskami komisyi gospodarstwa krajowego, zamykającemi jej zeszłoroczne sprawozdanie o dublańskich zakładach naukowych rolniczych, powziął był Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 3. lutego 1897, następujące uchwały:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z r. 1896 o krajowych zakładach rolniczych w Dublanach, tudzież o gorzelni, stacyach kontrolnych i doświadczalnych i folwarku dublańskim.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do budowy domu dla pomieszczenia jednego profesora kosztem 9000 zł. a zarazem poleca, ażeby o ile możności starał się obniżyć koszta budowy.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wybudowania na folwarku dublańskim stajni opasowej kosztem 3000 zł. a zarazem poleca, aby o ile możności starał się obniżyć koszta budowy.

IV. Sejm upoważnia Wydział krajowy do rozszerzenia czynności stacyi doświadczalnych w kierunku robienia doświadczeń na polach, założonych w tym celu w typowych miejscowościach kraju, tudzież w ogrodzie w okolicy górskiej i zwiększa skutkiem tego etat osób w stacyach zatrudnionych o dwóch asystentów a zarazem poleca Wydziałowi krajowemu, by postarał się u Wysokiego c. k. Rządu o przyczynienie się do kosztów powyższych.

V. Wzywa się Wydział krajowy, aby poczynił starania u c. k. Rządu o założonie stacyj doświadczalnych dla przemysłu gorzelnianego, krochmalnianego, piwowarnianego i t. p. przy politechnice we Lwowie.

W następującym sprawozdaniu z czynności odnoszących się do naukowych zakładów dublańskich przedstawia także Wydział krajowy Wys. Sejmowi, w jaki sposób wykonano polecenia, mieszczące się w powyższych uchwałach.

Szkoła wyższa.

Przedstawiając Wysokiemu Sejmowi w swem zeszłorocznem sprawozdaniu stan wyższej szkoły dublańskiej wskazał Wydział krajowy zarazem na ten niepomyślny objaw, który się był po raz pierwszy pojawił w ubiegłym roku szkolnym 1896/7, tj. że frekwencya znacznie spadła, gdyż ilość uczniów zapisanych z początkiem roku wynosiła tylko 29. Objaw ten skłonił Wydział krajowy do bliższego zastanowienia się nad przyczynami wywołującemi go, skoro w ciągu roku liczba uczniów z 29. początkowo zapisanych zmalała do 17. Zwołana w tym celu kuratorya szkoły na posiedzenie, które się odbyło przy współudziale szefa dep. III. Wydziału krajowego a pod przewodnictwem Marszałka krajowego, rozstrząsała bliżej przyczyny, które wedle wszelkiego prawdopodobieństwa powodują tak znaczny spadek frekwencyi, i doszła do przekonania po wszechstronnych badaniach, że zbyt wysokie koszta, jakie się opłaca za dziesięciomiesięczne utrzymanie w internacie i za umundurowanie niewątpliwie odstraszają mniej zamożnych rodziców od umieszczania swych synów w Dublanach a niejednokrotnie może zniewalają tych, którzy już swych synów tam umieścili, do odebrania w ciągu roku dlatego, by ich pod korzystniejszymi warunkami materyalnymi gdzie indziej w obranym zawodzie kształcić.

Idąc za tą opinią, której trafność uznawał, postanowił Wydział krajowy z początkiem bieżącego roku szkolnego 1897/8 przy zachowaniu i nadal opłaty czesnego, wpisowego i taksy na laboratoryum zniżyć opłaty za utrzymanie przez zniesienie umundurowania a następnie przez oznaczenie opłaty w takiej wysokości, aby odpowiadała jedynie kosztom, jakie faktycznie pociąga za sobą wikt, opał, światło, pranie pościeli, naprawa sprzętów oraz remuneracya lekarza i wydatek na lekarstwa. Obliczone na tej podstawie opłaty za utrzymanie wynoszą 350 zł. rocznie i w takiej też wysokości są pobierane począwszy od bieżącego roku szkolnego a to w miejsce dotąd pobieranych 540 zł., są zatem o 190 zł. rocznie niższe.

Skutki, jakich się spodziewano po obniżeniu kosztów otrzymania, są — o ile to z jednorazowego objawu sądzić wypada — pomyślne, gdyż na I. rok zapisało się dwunastu nowych uczniów, podczas gdy w ubiegłym roku szkolnym było ich na I. roku trzech.

Jeżeli ogólna liczba uczniów na wszystkich trzech latach nauki, dochodząca zaledwie do 24. razi jeszcze obecnie przykrą dysproporcyą między nakładem na utrzymanie szkoły a korzyścią jaką kraj z niej odnosi wskutek tak słabej frekwencyi, należy zauważyć że ta szczupła liczba uczniów, głównie jest wynikiem słabego ich uczestnictwa na roku II. a przypuszczać że liczniejsze zapisy obecnego roku są dowodem wzmagającego się uznania kraju, dla tej pięknej instytucyi i zapowiedzią zwrotu opinii publicznej.

Uchylając obowiązek noszenia przepisanego munduru, a nadto redukując opłaty za utrzymanie do tej granicy, przy której fundusz krajowy niedokłada, a tylko pokrywa utrzymanie 12 uczniów, wziętych na miejsca funduszowe, i opłaca koszta administracyjne postanowił Wydział krajowy te ostatnie zmniejszyć, o ile to można było uczynić bez szkody dla rzeczy samej. W ciągu trzechletniego istnienia internatu okazało się że ustanowiona uchwałą Wys. Sejmu z dnia 7. lutego 1894 posada prefekta jest zbędną, gdyż czynność prefekta ograniczała się na utrzymaniu wewnętrznego porządku i na dozorze służby, a do tego nie potrzeba osobistości tak ukwalifikowanej, jak to sobie wyobrażano kreując tę etatową posadę. To też Wydział krajowy nabrawszy tego przekonania nie obsadził już więcej tej posady, gdy z niej ustąpił p. Lipski znalazłszy sobie korzystniejsze zajęcie, lecz postanowił przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na jej zwinięcie. W miejsce prefekta ustanowił natomiast Wydział krajowy zarządcę domu internatowego, który spełnia czynności powyżej wymienione za wynagrodzeniem, uwidocznionem w preliminarzu budżetu, bez praw przywiązanych do posady etatowej.

Przeprowadzając częściowe zmiany w ustroju internatu nie spuszczał też Wydział krajowy z oka spraw, dotyczących szkoły samej i jej organizacyi, a biorąc asumpt z uwag zamieszczonych w zeszłorocznem sprawozdaniu Komisyi gospodarstwa krajowego wezwał Dyrekcyę i kolegium nauczycielskie do zastanowienia się i przedstawienia wniosków, zmierzających do reorganizacyi wykładów w tym kierunku, aby przedmioty pokrewne, które z biegem lat otrzymały osobnych prelegentów a tem samem zyskały być może na pogłębieniu ale i na rozmiarach, wybiegających poza ramy szkoły, mającej w pierwszym rzędzie kształcić praktycznych administratorów, aby tedy te przedmioty znalazły się znów w rękach jednego prelegenta. Tym sposobem zredukuje

się rzecz całą do właściwej miary, odpowiadającej istotnemu zadaniu szkoły, a pośrednio zyska się na czasie, wypełnionym dziś teoretycznemi wykładami, używając go na zaznajamianie młodzieży z praktyczną stroną zajęć gospodarskich.

Sprawa cała nie jest jednak do tyle dojrzałą i wszechstronnie rozważoną, by Wydział krajowy mógł już obecnie zdać o tem Wys. Sejmowi sprawę.

Na razie tylko Wydział krajowy zaznacza, że dążąc częściowo do urzeczywistnienia powyższej myśli, postanowił zwinąć dwie posady asystentów, tudzież oddzielną docenturę dla zoologii i oddzielną docenturę dla fizyologii zwierząt domowych a utworzyć w to miejsce jednę etatową posadę profesora adjunkta, zaproponowaną Wys. Sejmowi do uchwały we wniosku, umieszczonym pod 3. na końcu niniejszego sprawozdania. Zarazem nadmienia Wydział krajowy, że zmiany te budżetowo korzystniejsze o 1080 zł. są już uwzględnione w przeliminarzu przedłożonym Wys Sejmowi.

Przechodząc do innych spraw natury administracyjnej nadmienia Wydział krajowy, że nie rozpoczął w tym roku budowy domu dla jednego profesora, gdyż stosując się do uchwały Wys. Sejmu przytoczonej na wstępie pod II. a zalecającej obniżenie kosztów projektowanego budynku oddał budowniczemu plan wraz z kosztorysem do przerobienia i redukcyi kosztów. Plan jednak został już tak późno zwrócony, że zachodziła obawa, czy się powiedzie budowę przed zimą pod dach wyprowadzić. Obok tego wpłynęła na zaniechanie tej budowy w tym roku i ta okoliczność, że Wydział krajowy projoktuje na rok przyszły budowę szopy na pomieszczenie machin i narzędzi rolniczych, które dziś z braku należytego umieszczenia w ciasnem miejscu jedne na drugich stosami poustawiane są wprost niedostępne dla uczniów, a tem samem dla celów demonstracyjnych wcale nie przydatne. Skoro zaś do budowy tej szopy w roku przyszłym koniecznie przyjść musi, lepiej będzie tak ze względu finansowych jak co ważniejsza ze względów na wewnętrzny ład i porządek obie te budowle równocześnie prowadzić.

Co do składu grona nauczycielskiego, to ten nie uległ w ciągu roku zmianie; ubył tylko lekarz zakładowy Dr. Michał Rozłucki, który padł ofiarą swego zawodu zaraziwszy się tyfusem. Jego miejsce zajął chwilowo Dr. Eugeniusz Kozierowski, a obecnie Dr. Pivel.

Kończąc na tem rzecz o szkole wyższej nadmienia jeszcze Wydział krajowy, że z kwoty, wyznaczonej przez Wys. Sejm na podróże naukowe, korzystali w tym roku prof. Olszowy, docent Dr. Kowalewski i docent Dr. Mieczysław Pańkowski.

Al. 1. Załączone 1/. sprawozdanie Dyrekcyi obok szczegółów o frekwencyi i postępach uczniów notuje w kronice zakładu fakt wizytacyi Dublan przez p. Ministra rolnictwa.

Szkoła niższa.

W ubiegłym roku szkolnym 1896/7 liczyła ta szkoła na początku roku 41, przy końcu 33 uczniów na wszystkich trzech latach nauki.

Z uczniów, będących na ostatnim roku, dziewięciu zdało egzamin końcowy i otrzymało miejsca w zarządach majątków ziemskich w charakterze pisarzy ekonomicznych i ekonomów.

W składzie grona nauczycielskiego i w organizacyi samej szkoły nie zaszła żadna zmiana, to też i tok nauki idzie utartą drogą długoletniego doświadczenia, a tem samem nie przedstawia nic takiego, o czemby Wys. Sejmowi nie było wiadomem z poprzednich naszych sprawozdań.

Al. 2. Bliższe zaś szczegóły, dotyczące przygotowania uczniów przed wstąpieniem do szkoły, ich wieku, pochodzenia, wyznania itp. zawiera załączone 2/ sprawozdanie Dyrekcyi

Kończąc na tem rzecz o szkole niższej przechodzi Wydział krajowy do omówienia spraw dotyczących szkoły gorzelniczej i gorzelni.

Szkoła gorzelnicza i gorzelnia.

W zeszłorocznem sprawozdaniu o tym zakładzie podał Wydział krajowy do wiadomości Wys. Sejmu, że c. k. Ministerstwo oświadczyło gotowość pokrycia w poło-

wie kosztów założenia projektowanej stacyi doświadczalnej gorzelniczej w Dublanach przy szkole gorzelniczej. Zarazem jednak nadmienił Wydział krajowy, że z uwagi na znaczniejsze wydatki, jakie fundusz krajowy w r. 1897 w ogóle poniesie na rzecz zakładów dublańskich, nie przychodzi przed Wysoki Sejm z wnioskiem na założenie tej stacyi już w r. 1897.

Wysoki Sejm uznał w sprawozdaniu komisyi gospodarstwa krajowego ten ostatni powód przez Wydział krajowy przytoczony za słuszny, oznajmił jednak, że w ogóle uważa za korzystniejsze, aby stacya taka powstała przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie i by się nieograniczała tylko na przemysł gorzelniczy, lecz objęła także krochmalniany, piwowarniany itp.

W tym duchu też powzięta uchwała Wys. Sejmu, przytoczona na wstępie pod V, polecała Wydziałowi krajowemu, aby poczynił starania u c. k. Rządu o założenie takich stacyj przy politechnice we Lwowie.

Na rok przed powyższą uchwałą udawał się był Wydział krajowy w tej samej sprawie do c. k. Rządu a mianowicie przy okazyi popierania przekazanej sobie przez Wys. Sejm petycyi Towarzystwa gorzelników polskich, którzy również domagali się za pośrednictwem Wys. Sejmu utworzenia takich stacyj na politechnice.

I prawie w chwili, kiedy Wys. Sejm swą powyższą uchwałę powziął, nadeszła od c. k. Rządu odpowiedź, w której Ministerstwo oświecenia oznajmia, że nie może się zgodzić na utworzenie przy c. k. lwowskiej szkole politechnicznej proponowanych stacyj doświadczalnych dla przemysłu fermentacyjnego jako zakładu państwowego, ponieważ zakład taki służyć ma w pierwszym rzędzie interesom gospodarczym kraju, a tem samem należy do atrybucyi Sejmu. Natomiast oznajmił J. E. p Minister oświaty, że byłby skłonnym w razie urządzenia wspomnianych stacyj na koszt kraju zezwolić na wyznaczenie w gmachu szkoły politechnicznej odpowiedniej lokalności na umieszczenie tej stacyi i udzielić jednorazowego zasiłku na koszta urządzenia.

Wobec tej odpowiedzi postanowił Wydział krajowy ograniczyć się na podaniu jej do wiadomości Wys. Sejmu tem bardziej, że i tak kwestya ulokowania istniejących już dwóch stacyj doświadczalnych rolniczych — o czem szczegółowiej w rodziale „stacye doświadczalne“ jest mowa — zajmie niewątpliwie w przyszłości uwagę Wysokiego Sejmu.

Przechodząc do szkoły samej nadmienia Wydział krajowy, że rozwija się prawidłowo, że młodzież, która w tej szkole szuka zawodowego wykształcenia, stara się możliwie najlepiej wykorzystać czas swego w niej pobytu, o czem dowodnie świadczą wyniki egzaminu końcowego.

W składzie prelegentów nastąpiło powiększenie przez wprowadzenie nauki o fabrykacyi drożdży prasowanych. Wykład tego przedmiotu powierzono p. Syniewskiemu asystentowi c. k. szkoły politechnicznej. Nadto wprowadzono w bieżącym roku (bież. kampanii) dla demonstracyi wyrób drożdży prasowanych. Koszt stąd wynikły uwidoczniony jest w pozycyi 9. preliminarza szkoły, który też o tę tylko kwotę różni się od budżetu na r. 1897 przez Wys. Sejm wyznaczonego.

Kończąc na tem rzecz o szkole gorzelniczej nadmienia jeszcze Wydział krajowy, że jak corocznie odbył się i w tym roku sześciodniowy praktyczny kurs dla straży skarbowej i urzędników c. k. kraj. Dyrekcyi skarbu.

Co do gorzelni samej nie ma Wydział krajowy nic do nadmienienia, szczegóły zaś dotyczące preliminarza są dokładnie omówione w wyjaśnieniach tamże umieszczonych.

Stacye doświadczalne.

Uchwałą na wstępie pod IV. przytoczoną zezwolił Wys. Sejm na rozszerzenie działalności stacyj w kierunku robienia kosztem kraju doświadczeń na pięciu polach założonych w typowych miejscowościach i w ogrodzie górskim wyznaczając odpowiednie po temu fundusze i zwiększając personal w stacyach zatrudniony o 2 asystentów. Stosownie do tego działając, powołał Wydział krajowy na przedstawienie kierowników stacyi p. Karpińskiego na asystenta w stacyi chemicznej, a p. Janowskiego na asystenta w stacyi botanicznej polecając zarazem kierownikom, by w myśl swych wniosków zeszłorocznych przystąpili do robót koło założenia pól doświadczalnych, względnie ogrodu doświadczalnego górskiego. Założenie pól, którem kierował prof. Po-

morski jako kierownik stacyi chemiczuej, przyszło niebawem do skutku tak, że doświadczenia przeprowadzano już w tym roku, założenie zaś górskiego ogrodu doświadczalnego, którem kierował Dr. Szyszyłowicz, kierownik stacyi botanicznej, doznało wskutek jego dłuższej choroby znacznego opóźnienia tak, że mogło być dopiero pod jesień dokończonem i doświadczenia z kulturami będą mogły być w przyszłym roku prowadzone.

Jednakowoż ilość pól, na których przeprowadzano doświadczenia kosztem funduszu krajowego, była znikomo małą wobec ogólnej ilości doświadczeń, jakie stacya chemiczna zrobiła przy pomocy innych funduszów. I tak prowadziła stacya przy pomocy funduszów dostarczonych przez Towarzystwo gospodarskie doświadczenia na 34 polach, przy pomocy funduszów dostarczonych przez syndykaty nawozowe na 19 polach (syndykaty utrzymywały własnym kosz em osobnego asystenta), wreszcie przy pomocy funduszów, dostarczonych przez prywatnych na 10 polach; ogółem przeto w 71 miejscowościach, rozłożonych po całej wschodniej części kraju w jego w charakterystycznych co do gleby i klimatu okolicach.

Obok tych czynności, których stacya nie mogła się nie podjąć, jeżeli ona ma rzeczywiście przynieść realną korzyść rolnikom, uznającym całą ważność takich doświadczeń i ofiarującym nawet na to chętnie fundusze, wykonała stacya chemiczna w ciągu tego roku, który jest dopiero drugim rokiem jej istnienia, 610 rozbiorów chemicznych, zaś stacya botaniczna, również dopiero drugi rok czynna, 1517 poszczególnych analiz.

Do czynności tych, ujętych w cyfry, Wydział krajowy nie dodaje bliższego komentarza, gdyż one mówią same, zaznacza jedynie, że wprowadzając za wolą Wys. Sejmu w r. 1895 stacye w życie sądził, iż będą to raczej zakłady, służące prawie wyłącznie dla demonstracyi do celów szkoły wyższej i mogące w budynku szkolnym snadnie się pomieścić, aniżeli instytucye, które w ciągu dwóch lat zdołają tak samodzielnie się rozwinąć i obudzić żywe zainteresowanie się u centralnego Towarzystwa gospodarskiego, u jego poszczególnych oddziałów i u ogółu ziemian.

Atoli dalszy rozwój tych stacyj, gdyby miał postępować w dotychczasowem tempie, wywoła niewątpliwie tak potrzebę innej organizacyi jak i w ogóle potrzebę innego umieszczenia.

Zaznaczywszy to jedynie dla poinformowania Wys. Sejmu o rzeczywistym stanie rzeczy Wydział krajowy na tem poprzestaje, a nadmienia tylko w końcu, że do preliminarza stacyi botanicznej wstawiono 500 zł. w wydatki zwyczajne, a 150 zł. w wydatki nadzwyczajne na założenie 8 pól w różnych warunkach gleby i klimatu na równinach, a 3 w okolicach podgórskich dla przeprowadzenia kultur traw i mieszanek na równinach, a kultur okopowych roślin na podgórskich polach.

Co do innych pozycyi preliminarza stacyi botanicznej, tudzież co do pozycyi preliminarza stacyi chemicznej, to te z małemi, w preliminarzu samym bliżej umotywowanemi, zmianami trzymane są w granicach tegorocznego budżetu.

Przedkładając w końcu sprawozdania kierowników (al. 3 i 4), dające dokładny obraz działalności stacyj w drugim roku ich istnienia nadmienia jeszcze Wydział krajowy, że spełniając końcowe polecenie, zawarte w powołanej już uchwale pod IV, odniósł się do c. k. Rządu z prośbą o wydatniejsze przyczynienie się do kosztów utrzymania stacyj, że jednak dotąd nie otrzymał jeszcze odpowiedzi.

Folwark.

Na mocy upoważnienia, zawartego w uchwale pod III, wybudowaną została stajnia opasowa w granicach kredytu wyznaczonego; pozostało w niej jedynie do wykonania wybetonowanie podłóg i żłobów, co pociągnie za sobą wydatek 700 zł. nie dający się już zmieścić w granicach tegorocznego kredytu i dlatego oddzielnie na rok przyszły preliminowany.

Co do innych wydatków, to wydatki zwyczajne trzymane są prawie ściśle w ramach tegorocznego budżetu; wydatki zaś nadzwyczajne czyli w tym wypadku inwestycyjne zawierają prócz wymienionego powyżej betonowania nowej stajni jeszcze trzy większe pozycye, wymagające bliższego uzasadnienia.

W swem zeszłorocznem sprawozdaniu pozwolił sobie Wydział krajowy zaznaczyć, że dla podniesienia i uporządkowania gospodarstwa dublańskiego potrzeba będzie poczynić znaczniejsze wkłady co do których poczyni Wydział krajowy wnioski w przyszłorocznym preliminarzu.

Licząc się z ogólnemi potrzebami, jakie fundusz krajowy ma do zaspokojenia, wybrał też Wydział krajowy z propozycyi przedłożonych przez administracyę folwarku tylko te, których zrealizowanie nie może być dłużej bez szkody dla rzeczy samej odłożone. A są to: 1) zastąpienie starego, spróchniałego oparkanienia folwarcznego nowem, 2) nabycie nowej młocarni i sieczkarni, 3) wybudowanie czworaka dla służby folwarcznej. Są to inwestycye niewątpliwie znaczne, bo koszt ich dochodzi kwoty 4344 zł. jednakowoż ze względu na uznaną potrzebę poczynienia tych wkładów nie wahał się Wydział krajowy kwoty tej wstawić do preliminarza i o jej przyznanie niniejszem uprasza.

Na podstawie powyższego przedstawienia Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego za r. 1897 o krajowych zakładach naukowych, tudzież o stacyach doświadczalnych, gorzelni i folwarku w Dublanach.

2) Sejm uchyla uchwałę swą z dnia 7. lutego 1894, mocą której ustanowił etatową posadę prefekta internatu w Dublanach.

3) Sejm zwija w etacie szkoły wyższej dwie posady asystentów i dwie posady docentów, a ustanawia w etacie profesorów-adjunktów trzecią posadę z systemizowanemi poborami, ustanowionemi uchwałą z 7. lutego 1894.

Z Rady Wydziału Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 30. listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni wr.

Sprawozdawca.
Edward Jędrzejowicz wr.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. do sprawozd. LW. 75.232|97.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej Wyższej Szkoły rolniczej

w Dublanach

za czas od 1. października 1896 do 1. października 1897.

Kronika Zakładu.

Rok szkolny 1596/7 rozpoczął się dnia 1. października 1896 roku.

Ilość uczniów nowowstępujących na I. rok była w roku szkolnym 1896/7 znacznie mniejszą jak dotąd, a mianowicie tylko sześciu. Z tych wystąpiło z końcem zimowego półrocza, z powodu istniejącego jeszcze podówczas regulaminu internatowego, trzech; jeden z pozostałych został w końcu II. półrocza powołany do służby wojskowej, tak, iż na drugi rok przeszło tylko dwóch uczniów.

Ulgi pewne, zaprowadzone przez Wysoki Wydział krajowy co do mundurów i wysokości opłat, miały taki skutek, iż na rok szkolny 1897/8 wstąpiło na I. rok dwunastu nowych uczniów. Dwaj uczniowie, którzy przedtem wystąpili, jeden z powodu słabości, a drugi powołany do wojska, mają ukończyć II. rok, tak, iż ogólna cyfra uczniów na rok 1897/8 — po doliczeniu 8 z III. roku — wynosić będzie 24.

Z powodu ciężkiej choroby profesora botaniki w końcu I. półrocza i całe drugie półrocze 1896/7, nauka fizyologii roślin nie została wyczerpaną. To samo w I. półroczu 1896/7 nauka fizyki z powodu podróży naukowej docenta, była dopiero w drugiem półroczu 1896/7 wykładaną, fizyologia roślin zaś, będzie uzupełnioną w I. półroczu 1897/8.

Nauka botaniki (systematyki) wykładaną była w czasie słabości i nieobecności prof. Dra Szyszyłowicza przez asystenta p. Paczoskiego.

Fizyologia zwierząt z powodu słabości prelegenta nie została ukończoną.

Wszystkie inne przedmioty zostały wyczerpane według programu nauki, a frekwentacya była zadowalniającą.

W ciągu roku zwiedzili zakłady Dublańskie Profesor Dr. Weinzierl z Wiednia i Podpułkownik szwedzki Krusenstiern i wielu innych.

Jego Excellencya Pan Marszałek krajowy, J. W. Pan Radca Wydziału krajowego Edward Jędrzejowicz, zastępca tegoż J. W. Pan Stanisław Brykczyński, członkowie Kuratoryi JJ. WW. PP. Tadeusz Langie, Hr. Stanisław Stadnicki i c. k. Radca Dr. Juliusz Kleeberg, jak niemniej członkowie Komisyi sejmowej i referent J. W. Pan Franciszek Jędrzejowicz, zaszczycili Dublany swemi odwiedzinami.

Dnia 15. czerwca 1897 Jego Excellencya Minister rolnictwa Hr. Hans Ledebur-Wicheln i Jego Excellencya Książę Namiestnik Eustachy Sanguszko odwiedzili Zakłady dublańskie, a w ich Towarzystwie Jego Excellencya Marszałek krajowy Hr. Stanisław Badeni, J. W. Pan Radca Wydziału krajowego Edward Jędrzejowicz, Radca Rządu J. W. Pan Władysław Struszkiewicz, Radca ministeryalny J. W. Pan Ressek Jan, członkowie Kuratoryi i inni dygnitarze.

W miesiącu czerwcu 1897 roku odbyło się w Dublanach Zgromadzenie oddziału lwowskiego c. k. Galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego przy licznym udziale członków.

W kronice żałobnej należy zaznaczyć zgon ś. p. Dra Michała Rozłuckiego, lekarza zakładowego, który po krótkiej lecz ciężkiej słabości, jako ofiara swego zawodu zakończył życie w Drohobyczu, tudzież zgon ś. p. Jana Batki, ucznia II. roku krajowej wyższej szkoły, który pilnością i przykładnem zachowaniem się rokował wielkie nadzieje.

Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 19. grudnia 1896 l. 75.709 udzielił Janowi Batko, uczniowi II. roku, zasiłek w kwocie 300 zł., celem umożliwienia mu pobytu w stacyi klimatycznej.

Wydział krajowy dekretem z dnia 31. grudnia 1896 L. 76.597, mianował Ludwika Erbena portyerem domu zakładowego.

Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 31. grudnia 1896 L. 79.246, udzielił Towarzystwu Bratniej pomocy w Dublanach, zasiłek w kwocie 100 zł. na częściowe pokrycie kosztów wydawnictwa podręczników naukowych.

Wydział krajowy dekretem z dnia 16. lutego 1897 L. 8.571, przyznał Profesorowi Dr. Ignacemu Szyszyłowiczowi pierwszy dodatek pięcioletni o rocznych 200 zł.

Wydział krajowy dekretem z dnia 5. marca 1897 L. 12.304, zamianował p. Adama Karpińskiego asystentem przy stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej, przyjąwszy poprzednio rezygnacyę jego z posady asystenta przy katedrze rolnictwa.

Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 2. kwietnia 1897 L. 16.769, udzielił Profesorowi Dr. Ignacemu Szyszyłowiczowi trzymiesięczny urlop, celem poratowania zdrowia.

Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 8. kwietnia 1897 L. 19.406, zezwolił na przyjęcie laboranta do pracownii zootomii i mleczarstwa.

Wydział krajowy dekretem z dnia 9. kwietnia 1897 L. 18.665, stabilizował p. Józefa Popowicza na posadzie kasyera rachmistrza w Dublanach.

Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 9. kwietnia 1897 L. 18.424, udzielił Docentowi Dr. Mieczysławowi Pańkowskiemu zasiłek w kwocie 150 zł., celem wzięcia udziału na kursie hodowlanym w Eisenach.

Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 13. kwietnia 1897 L. 17.281 udzielił Docentowi Dr. Mieczysławowi Kowalewskiemu zasiłek w kwocie 300 zł. na odbycie podróży naukowej.

Wydział krajowy dekretem z dnia 1. czerwca 1897 L. 31.945, zamianował Dra Eugeniusza Kozierowskiego lekarzem zakładowym.

Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 1. czerwca 1897 L. 32.957, udzielił Profesorowi Juliuszowi Olszowemu zasiłek w kwocie 80 zł., na odbycie podróży naukowej na wystawę do Hamburga.

Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 21. czerwca 1897 L. 37.887, udzielił kwotę 150 zł. na pokrycie kosztów wycieczki uczniów wyższej szkoły do Nadwórnej.

Wydział krajowy dekretem z dnia 25. czerwca 1897 L. 36.925, udzielił Księdzu Dr. Błażejowi Jaszowskiemu, kapelanowi zakładowemu dodatek osobisty w kwocie 100 zł.

Wydział krajowy dekretem z dnia 3. sierpnia 1897 L. 47.151, zamianował Michała Połowicza administratorem domu zakładowego.

Kollegium Profesorów odbyło w ubiegłym roku szkolnym 24 posiedzeń.

Grono nauczycielskie.

Dyrektor: Juliusz Frommel, przewodniczący Kollegium profesorów.

Profesorowie.

Pańkowski Kazimierz, profesor hodowli zwierząt gospodarskich.
Rylski Tomasz, profesor inżynieryi wiejskiej.
Wawnikiewicz Roman Dr., profesor chemii i technologii, dyrektor szkoły gorzelniczej.
Szyszyłowicz Ignacy Dr., profesor botaniki i docent ogrodnictwa, kierownik stacyi doświadczalnej botaniczno-rolniczej.
Olszowy Juliusz, dyplomowany agronom, profesor rolnictwa.
Pawlik Stefan Dr., profesor administracyi wiejskiej.
Pawlikowski Jan Gwalbert Dr., profesor ekonomii politycznej, statystyki i ustaw rolnych.

Profesorowie adjunkci.

Manasterski Piotr, dla mineralogii, petrografii i geologii.
Mikułowski-Pomorski Józef, dla chemii rolnej — kierownik stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej. — Sekretarz Kollegium profesorów.

Docenci.

Szulc Kazimierz, docent fizyki, geografii fizycznej, meteorologii i klimatologii.
Kowalewski Mieczysław Dr., docent zoologii.
Piotrowski Gustaw Dr., docent fizyologii zwierząt.

Pańkowski Mieczysław Dr., docent hodowli zwierząt gospodarskich.
Kubicki Józef, docent weterynaryi z tytułem profesora.
Lipiński Bronisław, docent leśnictwa.
Finkel Ludwik, Dr. filozofii, profesor uniwersytetu, docent historyi i literatury polskiej.
Blauth Jan, inżynier, docent melioracyi rolniczych.
Rozwadowski Tadeusz, inżynier, docent nauk rybactwa.

Kapelani zakładowi.

Ks. Jaszowski Błażej, Dr. św. Teologii obrz. rzym. kat.
Ks. Konowalec Włodzimierz, obrz. gr. kat.

Kancelarya Dyrekcyi.

Dyrektor: j. w.
Sekretarz Dyrekcyi: Wieleżyński Bolesław.
Kasyer-rachmistrz: Popowicz Józef.
Mundant Dyrekcyi: Roja Wacław do dnia 16. kwietnia 1897, Frydman Mieczysław od 1. maja 1897.

Lekarz zakładowy i kierownik apteki.

Dr. Rozłucki Michał do 1. czerwca 1897.
Dr. Kozierowski Eugeniusz od 1. czerwca 1897.

Administracya domu zakładowego.

Lipski Gabryel, jako prefekt, do 15. kwietnia 1897.
Połowicz Michał, jako administrator, od 15. sierpnia 1897.
1 magazynier.
1 portyer.
2 służących.
2 stróżów.

Służba zakładowa.

1 woźny i 2 stróżów.

Pracownie, zbiory i muzea.

Pracownia botaniczna.

Kierownik: prof. Dr. Szyszyłowicz Ignacy.
Asystent: Paczowski Józef do 1. października 1897.
Laborant: Wojciechowski Szymon.

Ogród botaniczny.

Kierownik: prof. Dr. Szyszyłowicz Ignacy.
Asystent: Paczoski Józef do 1. października 1897.
Ogrodnik: Mentzel Emil.
Pomocnik ogrodn.: Wieczorkowski Marek.

Pracownia i muzeum zoologiczno-anatomiczne.

Kierownik, docent a zarazem asystent: Dr. Kowalewski Mieczysław.
Preparator: Znatowicz Eugeniusz.
Laborant: Salak Ignacy.

Gabinet fizyczny.

Kierownik: doc. Szulc Kazimierz.
Laborant: Śliwa Józef.

Pracownia chemiczna.

Kierownik: prof. dr. Roman Wawnikiewicz.
Adjunkt pełniący obowiązki asystenta: Manasterski Piotr.
Laborant: Siciarz Józef do 1. czerwca 1897.

Gabinet mineralogiczny.

Kierownik: prof. adj. Manasterski Piotr.
Laborant: Siciarz Józef do 1. czerwca 1897.

Pracownia chemii rolniczej.

Kierownik: prof. adj. Mikułowski-Pomorski Józef.
Laborant: Zając Jędrzej.

Pracownia i muzeum rolnicze.

Kierownik: prof. Olszowy Juliusz.
Asystent: Karpiński Adam do 1. marca 1897.
Laborant: Zając Jędrzej.

Muzeum inżynieryi wiejskiej.

Kierownik: prof. Rylski Tomasz.
Laborant: Śliwa Józef.

Pracownia mleczarska.

Kierownik: prof. Pańkowski Kazimierz.
Docent: Dr. Pańkowski Mieczysław.
Laborant: Salak Ignacy.

Stacya meteorologiczna.

Kierownik: doc. Schulz Kazimierz.
Laborant: Śliwa Józef.

Zbiory administracyjne.

Kierownik: prof. dr. Pawlik Stefan.
Zbiory melioracyi rolnych, leśnictwa, rybactwa, fizyologii zwierząt i anatomii powierzono opiece miejscowych docentów.

Biblioteka i czytelnia profesorska.

Kierownik: doc. Kazimierz Szulz.

Frekwencya.

W roku szkolnym 1896/7 uczęszczało uczniów zwyczajnych a mianowicie:

dawnych z roku 1894/5 i 1895/6	23
przyjętych w roku 1896/7	6
Razem	29

Z tych było na I. roku	6
„ „ „ II. „	13
„ „ „ III. „	10
Razem	29

Stosownie do odbytych studyów było:

z wyższych zakładów naukowych	2
przyjęto na podstawie egzaminu dojrzałości	18
przyjęto na podstawie egzaminu wstępnego	9
Razem	29

Według społecznego stanowiska było:

Synów właścicieli większych posiadłości ziemsk.	11
„ dzierżawców większych posiadłości	4
„ właścicieli mniejszych posiadłości	5
„ oficyalistów gospodarskich	2
„ przemysłowców, urzędników i innych	7
Razem	29

Opuściło szkołę w ciugu roku szkolnego:

dobrowolnie	9
wykreślonych zostało	2
umarł	1
po ukończeniu studyów uzyskało absolutoryum uczniów	6
do złożenia egzaminu głównego po wakacyach zgłosiło się	3

Egzamina.

Egzamina dzielą się:

1. na egzamin główny z rolnictwa, chemii rolnej, hodowli i administracyi.
2. na egzamina szczegółowe z pojedyńczych przedmiotów.

Egzaminów szczegółowych złożono — a to:

ze stopniem celującym	4
„ „ bardzo dobrym	11
„ „ dobrym	17
„ „ dostatecznym	11
Razem	43

Według nauk złożone są powyższe egzamina:

z fizyki	2
z chemii	8
z mineralogii, petrografii i geologii	2
z botaniki ogólnej i szczeg. i fizyologii roślin	4
z zoologii i anatomii	3
z inżynieryi wiejskiej	9
z ekonomii politycznej i skarbowości	11
z fizyolologii zwierząt	4

Kilku uczniom pozwolono poprawić i uzupełnić egzamina w terminie powakacyjnym.

Obowiązujących kollokwiów złożono w b. r. szkolnym ogółem 97.

Egzamin główny ustny z 10 uczniów III. roku złożyło po ukończeniu studyów sześciu; przystąpiło zatem 60%.

W skład komisyi egzaminacyjnej wchodzili: Książę Witołd Czartoryski, Hr. Stanisław Stadnicki, Tadeusz Langie, Władysław Struszkiewicz, Franciszek Czarnomski i dr. Władysław Żeleński; z grona Kollegium profesorów: Kazimierz Pańkowski, Dr. Stefan Pawlik, Dr. Jan G. Pawlikowski, Juliusz Olszowy i Józef Mikułowski-Pomorski. Egzamin odbył się w obecności dr. Juliusza Kleeberga, jako komisarza rządowego.

Komisya egzaminacyjna przyznała kandydatom następujące stopnie:

z postępem bardzo dobrym	1
„ dobrym	4
„ dostatecznym	1

trzem pozwolono składać egzamin główny po wakacyach.

Miejsca funduszowe i stypendya.

W roku szkolnym 1896/7 przyznano 11 uczniom szkoły wyższej 16 stypendyów w łącznej kwocie 2.498 zł. w. a.

W roku szkolnym nadał Wysoki Wydział krajowy na oba półrocza 12 miejsc funduszowych.

Wycieczki.

Wycieczkę doroczną z uczniami skierowano w b. r. do dóbr Jego Cesarskiej Wysokości Arcyksięcia Karola Stefana, celem zwiedzenia tamtejszego gospodarstwa. Zwiedzono szczegółowo folwarki: „Obszar“, „Wieprz“ i „Lipowa“, oraz rozległe fabryczne zakłady, a mianowicie: serownię, browar, gorzelnię, fabrykę nawozów sztucznych (kleju, mączki kostnej, spodium i kwasu siarkowego), fabrykę octu, likierów, przeróbki drzewa, huty, walcownie i t. p.

W wymienionych folwarkach mieli uczniowie sposobność widzenia wzorowo prowadzonej hodowli bydła i bliższego poznawania ras: Algau, Wilstermarsch i bydła holenderskiego. Widziano bydło przeważnie na pastwiskach, co umożliwiło krytyczne rozpatrzenie budowy i kształtów rozmaitych tych zawodów.

W wycieczce tej wzięli udział — jako przewodniczący — prof. Kazimierz Pańkowski — prof. Dr. Wawnikiewicz, prof. Dr. Pawlik, docent Dr. M. Pańkowski, uczniowie III. roku i częściowo I. i II. r.

Z Żywca podążyła wycieczka do Krakowa na wystawę bydła czerwonego polskiego, w ktorej prof. Kazimierz Pańkowski funkcyonował jako członek jury.

Z początkiem kwietnia r. b. odbyli uczniowie III. roku pod kierownictwem prof. Kazimierza Pańkowskiego wycieczkę do Zarszyna, celem zwiedzenia obory zarodowej Simenthalerów i chlewni zarodowej WPana Kazimierza Wiktora.

W czerwcu zwiedzili uczniowie III. roku pod kierunkiem prof. Kazimierza Pańkowskiego wystawę przeglądową bydła simentalskiego w Nadwórnie.

Prof. Juliusz Olszowy urządził ze słuchaczami II. i III. roku wycieczkę do Starego Sioła celem zwiedzenia szkoły uprawy chmielu i zapoznania się z uprawą tegoż. Oprócz tego urządzano stosownie do wymagań „Rozkładu wykładów krajowej wyższej szkoły“ co sobotę krótsze wycieczki na pola w okolicach Dublan.

Podróże i prace członków grona naucz.

Profesor Juliusz Olszowy odbył podróż naukową na wystawę rolniczą w Hamburgu. Połowę kosztów połączonych z tą podróżą pokrył Wysoki Wydział krajowy. Po powrocie złożył piśmienne sprawozdanie z tej wystawy.

Nadto ogłosił drukiem:

1. Versuchsfeld der Höheren landw. Lehranstalt in Dublany. Versuchs-Programm pro 1897. Lemberg 1897.

2. Die Höhere landw. Landes-Lehranstalt in Dublany. Die Entwickelungsgeschichte der Anstalt bis zum Jahre 1877. (Wiener landw. Zeitung Nr. 41. — 1897.).

3. Die Höhere landw. Landes-Lehranstalt in Dublany. Die Entwickelungsgeschichte der Anstalt von 1877 bis zur Gegenwart. (Wiener landw. Zeitung Nr. 42. — 1897 J.).

4. Die landw. Erzeugnisse und Hilfsmittel auf der XI. Wanderaustellung der Deutschen Landwirtschaftsgesellschaft zu Hamburg. (Oesterr. landw. Wochenblatt Nr. 30. — 1897).

5. Die Lehrmittel der Höheren landw. Landes-Lehranstalt in Dublany (Wiener landw. Zeitung Nr. 69. — 1897).

Profesor Dr. Jan Pawlikowski opracował dział ekonomii społecznej i polityki agrarnej w Encyklopedyi Macierzy Polskiej.

Profesor Dr. Stefan Pawlik ogłosił drukiem:

1. Käsehandel und Käseversandt in Postcolli in Galizien im Jahre 1895 (Öster. Molkerei Zeitung).

2. Statystyka ruchu towarowego na pocztach galicyjskich w r. 1895. — Część I. Masło, sery i bryndza. W wiadomościach statystycznych o stosunkach krajowych pod redakcyą prof. Tadeusza Pilata. Lwów 1897. — Prócz tego dla Encyklopedyi Macierzy polskiej opracował dział rolnictwa, oraz zebrał w archiwum miasta Gdańska materyały do Historyi poczt w dawnej Polsce.

Profesor Adjunkt Józef Mikułowski-Pomorski ogłosił drukiem w „Rolniku“ 1897:

1. Doświadczenia nawozowe przeprowadzone w rohatyńskiem.

2. Doświadczenia nawozowe, przeprowadzone przez komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego.

3. Oznaczanie potrzeb nawozowych ziemi ornej za pomocą doświadczeń w wazonach metodą Pawła Wagnera.

Docent Dr. Mieczysław Kowalewski odbył sześciotygodniową podróż naukową za granicą w końcu letniego półrocza i zwiedził wyższe zakłady naukowe w Krakowie, Pradze, Wiedniu, Tryjeście, Florencyi, Rzymie, Neapolu, Pizie, Genui Turynie, Bazylei, Zürichu i Monachium.

Ogłosił drukiem:

1. O przedstawicielach rodzaju „Echinostomum“ (Rud. 1809) u kaczki i kury oraz słów kilka w kwestyi Synonimiki. — Kosmos XXI. Lwów 1896.

2. Nuovi fatti concernenti la Bilharzia polonica M. Kowalewski. Processi verbali della Societa Toscana di Scienze Naturali. Piza 1897.

Docent Kazimierz Szulc odbył stosownie do rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego L. 48.614/96 w zimowem półroczu 1896|7 podróż naukową dla zwiedzenia rolniczych zakładów naukowych we Francyi, Belgii i Niemczech; sprawozdanie z tej podróży przedłożył Wysokiemu Wydziałowi krajowemu w lipcu 1897 roku.

Prowadził jak i lat poprzednich obserwacye meteorologiczne, których rezultaty były ogłaszane w sprawozdaniach komisyi fizyograficznej Akademii Umiejętności w Krakowie. Jahrbücher der k. k. Central-Anstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus in Wien i Jahrbücher des k. k. hydrographischen Central-Bureau's.

Docent Dr. Mieczysław Pańkowski wziął udział w kursie hodowlanym w Eisenach, urządzonym w dniach od 26. kwietnia do 1. maja b. r., przez niemieckie Towarzystwo rolnicze (Deutsche Landwirtschafts-Gesellschaft).

Opracował dział hodowli zwierząt w „Encyklopedyi Macierzy Polskiej". Zwiedził także wystawę bydła simentalskiego, koni i trzody chlewnej w Rymanowie, jak również wziął udział w wycieczce uczniów III roku do Nadwórnej. Uczestniczył także w wycieczce do Zarszyna.

Docent Dr. Ludwik Finkel odbył w roku 1897 podróż na wystawę do Sztokholmu (celem poznania wyższego szkolnictwa ludowego).

Nadto ogłosił drukiem:

1. Historya monarchii austryacko-węgierskiej, we Lwowie. Nakładem Zakładu narodowego im. Ossolińskich, 1897. 92 str. (także razem z „Statystyką monarchii austryacko-węgierskiej" przez prof. dra Stanisława Głąbińskiego, jako podręcznik szkolny dla VIII. kl. gimnazyalnej).

2. Przegląd literatury historyi powszechnej z gronem współpracowników w „Kwartalniku historycznym" z r. 1897. Odbitka. Lwów 1897 IX. 167 st.

3. Polen w „Jahresberichte der Geschichtswissenschaft im Auftrage der Historischen Gesellschaft zu Berlin", XVIII. Jahrgang 1895. (Berlin 1897). Th. III. S. 209—225.

W r. 1897 wykonane zostało przez Kollegium Profesorów kraj. Wyższej szkoły roln. z polecenia i nakładem Wys. Wydziału kraj. dzieło (Pamiętnik) p. t. „Dublany" Szkoły i zakłady krajowe w Dublanach.

Biblioteka kraj wyższ. szkoły roln.

W ciągu 1896|7 r. przybyło do biblioteki krajowej Wyższej szkoły rolniczej w Dublanach dzieł 113, tomów 137, a mianowicie:

w dziale	nauk	fachowych . . .	dzieł	49	tomów	62
„	„	przyrodniczych . .	„	23	„	26
„	„	społecznych . . .	„	2	„	6
„	„	bibliografii i rozmaitości	„	39*)	„	43
		Razem	dzieł	113	tomów	137

*) W tej liczbie 3 bezpłatne wydawnictwa Akademii Umiejętności w Krakowie, oraz 32 bezpłatnych programów i opisy różnych szkół rolniczych.

Z tej liczby:

w języku niemieckim	dzieł	74	tomów	79
„ polskim	„	16	„	32
„ francuskim	„	14	„	17
„ czeskim	„	5	„	5
„ angielskim	„	2	„	2
„ węgierskim	„	2	„	2
Razem	dzieł	113	tomów	137

Ogółem z dniem 1. października 1897 biblioteka liczyła dzieł 3.726, tomów 6.079.

W ciągu 1896|7 r. biblioteka otrzymywała czasopism i roczników 61*), a mianowicie:

w dziale nauk fachowych	24
„ „ przyrodniczych	20
„ „ społecznych	4
„ bibliografii i rozmaitości . . .	13 (w tem 11 bezpł.)
Razem . . .	61

z tych:

w języku niemieckim	34
„ polskim	24
„ francuskim	2
„ angielskim	1
Razem . . .	61

Czasopisma i roczniki

otrzymane przez bibliotekę kraj. wyższej szkoły rolniczej w Dublanach w r. 1897.

1. Oesterreichisches landwirthschaftliches Wochenblatt, Wien.
2. Deutsche landwirthschaftliche Presse, Berlin.
3. Wiener landwirtschaftliche Zeitung, Wien.
4. L' agranome, Namur.
5. Rolnik, Lwów (bezpłatnie),
6. Tygodnik rolniczy, Kraków (bezpłatnie).
7. Gazeta rolnicza, Warszawa (bezpłatnie).
8. Kuryer rolniczy, Warszawa (bezpłatnie).
9. Ziemianin, Poznań (bezpłatnie).
10. Die landwirthschaftlichen Versuchs Stationn, Berline.

*) W tej liczbie 25 bezpłatnych.

11. Biedermann's Centralblatt für Agricultur-Chemie, Leipzig,
12. Hilger's Jahresberichte über die Fortschritte auf dem Gesammtgebiete der Agricultur-Chemie, Berlin.
13. Woliny's Forschungen auf dem Gesammtgebiete der Agricultur-Physik, Heidelberg.
14. Oesterreichische Molkerei Zeitung, Wien.
15. Zeitschrift für Fleisch- und Milch Hygiena, Berlin.
16. Thiel's Landwirthschaftliche Jahrbücher, Berlin.
17. Bürstenbinder's Jahresbericht über die Erfahrungen u. Fortschritte auf dem Gesammtgebiete der Landwirthschaft, Berlin.
18. Land- und forstwirthschaftliche Unterrichts-Zeitung, Wien.
19. Przegląd weterynarski, Lwów.
20. Statistische Jahrbücher des k. k. Ackerbau-Ministeriums, Wien (bezpłatnie).
21. Experiment Station Record, Washington (bezpłatnie).
22. Gorzelnik, Lwów.
23. Sylwan, Lwów.
24. Mittheilungen des Vereines für Güter-Beamte, Wien (bezpłatnie).
25. Zeitschrift für analytische Chemie. Wiesbaden.
26. Berichte der deutschen chemischen Gesellschaft, Berlin.
27. Chemisches Centralblatt, Leipzig.
28. Annalen für Physik u. Chemie, Leipzig
29. Beiblätter zu den Annalen für Physik und Chemie, Lepzig.
30. Meteorologische Zeitschrift, Wien.
31. Berichte der deutschen botanischen Gesellschaft, Berlin.
32. Botanisches Centralblatt, Cassel.
33. Botanische Zeitung, Leipzig.
34. Just's Botanische Jahresberichte, Berlin.
35. Pringsheim's Jahrbücher für wissenschaftliche Botanik, Berlin.
36. Ogrodnik polski, Warszawa.
37. Zoologischer Anzeiger, Leipzig.
38. Biologisches Centralblatt, Leipzig.
39. Anatomischer Anzeiger, Jena.
40. Zoologisches Jahresbericht, Berlin.
41. Wszechświat, Warszawa.
42. Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego Akademii Umiejętności, Kraków (bezpłatnie).
43. Sprawozdanie komisyi fizyograficznej Akad. Umiejętności, Kraków (bezpł.).
44. Zbiór wiadomości do Antropologii krajowej Akademii Umiejętności, Kraków (bezpłatnie).
45. Rocznik statystyki Galicyi, Lwów (bezpłatnie).
46. Rocznik statystyki przemysłu i handlu krajowego, Lwów (bezpłatnie).
47. Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych, Lwów (bezpłatnie).
48. Zeitschrift für die gesammte Staatswissenschaft, Tübingen.
49. Rocznik Akademii Umiejętności, Kraków (bezpłatnie).
50. Rozprawy Wydziału filologicznego Akademii Umiejętności, Kraków (bezpł.).
51. Rozprawy Wydziału historyczno-filozoficznego Akademii Umiejętności, Kraków (bezpłatnie).
52. Archiwum komisyi historycznej Akademii Umiejętności, Kraków (bezpł.).
53. Sprawozdanie komisyi językowej Akademii Umiejętności, Kraków (bezpł.).
54. Sprawozdanie komisyi do zbadania historyi w Polsce (Akad. Umiejętności), Kraków (bezpłatnie).
55. Sprawozdanie z posiedzeń Akademii Umiejętności, Kraków (bezpłatnie).
56. Bulletin internationale de Academie des scienses de Cracovie, Cracovie (bezpłatnie).
57. Przewodnik bibliograficzny, Kraków.
58. Wöchentliches Verzeichnis der erschienenen und vorbereiteten Neuigkeiten des deutschen Buchhandels, Leipzig.
59. Zeitschrift für österreichische Volkskunde (bezpłatnie).
60. Österreichisch-Ungarische Revue, Wien (bezpłatnie).
61. Lechner's Mittheilungen, Wien (bezpłatnie).

Wszystkim instytucyom, które szkole naszej raczyły bezpłatnie nadsyłać swoje cenne publikacye, składa Dyrekcya niniejszem gorące podziękowanie.

Oprócz wyżej wymienionych czasopism i roczników, prenumerują pracownie, ewentualnie poszczególni docenci zamieszkali w Dublanach, następujące pisma fachowe:

Mittheilung von Szubert und Hesse (Muzeum inżynieryi wiejskiej).
Zeitschrift für Pflanzenkrankheiten Stuttgart - Oesterreichische botanische Zeitschrift, Wien (Pracownia botaniczna).
Minnesota botanical Stadies, Minneapolis (Prof dr. Szyszyłowicz).
Verhandlungen der k. k. zoologisch - botanischen Gesellschaft, Wien (Prof. dr. Szyszyłowicz).
Agricultural Journal of the Cap. Colone Cape Torn. (Prof. dr. Szyszyłowicz).
Journal für landwirthschaft, Berlin (Pracownia rolnicza).
Blätter für Zukerrübenbau, Berlin (Pracownia rolnicza)
Jahresberichte der deutschen Landwirthschaftgesellschaft, Berlin (Prof. J. Olszowy).
Der deutsche Landwirth, Praga (Prof. Olszowy).
Frühlings landwirthschaft. Zeitung, Leipzig (Pracownia rolnicza).
Chemiker Zeitung (Prof. adj. Mikułowski - Pomorski).
Naturae novitates (Prof. adj. Mikułowski - Pomorski).
Natural science (Prof. adj. Mikułowski - Pomorski).
Zeitschrift für den physikalischen und chemischen Unterricht - Mittheilung und Jahrbücher der deutsch. Landw. Gesellschaft, Berlin (Prof. adj. Mikułowski-Pomorski).
Centralblatt für Bacteriologie und Parasitenkunde I. Jena (Pracownia zoolog.).
Jahrbücher der k. k. hydrographischen Central - Bureau's, Wien (Stacya meteorologiczna — bezpłatnie).
Kosmos (Doc. Szulc).
Jahrbücher der k. k. Central-Anstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus in Wien. Wien (Stacya meteorologiczna).
Mapy, dotyczące rozkładu warstwy śniegowej w Galicyi i Bukowinie, wydawane w okresie zimowym przez c. k. Oddział hydrograficzny we Lwowie (Stacya meteorologiczna — bezpłatnie).
Wetterberichte der k. k. Central - Anstalt für Meteorologie u. Erdmagnetismus, Wien (Stacya meteorologiczna).
Wiener Medizinische Wochenschrift, Wien (Apteka).
Oester. und Central - Blatt für die medizininischen Wissenschaften (Apteka).
Centralblatt für die gesammte Therapie, Wien (Apteka).
Przegląd polski, Kraków (Prof. Dr. Pawlik).
Oesterreich-Ung. Viehverkehrs - Zeitung, Wien (Prof. Dr. Pawlik).
Wiener Approvisionirungs - Zeitung, Wien (Prof. Dr. Pawlik).

Ogród botaniczny.

Obok utrzymywania normalnego zbioru roślin użytecznych i szkodliwych w celach demonstracyjnych dla studentów, zajmywano się podobnie jak i lat poprzednich wzorową uprawą jarzyn, oraz roślin pastewnych. Specyalnie prowadzono porównawcze kultury różnych gatunków kukurudzy w celu wypróbowania jej długości wegetacyi w naszym klimacie, kilku odmian buraków pastewnych, przeszło 250 odmian kartofli i t. p. Wydany katalog nasion posłużył do wymiany z zagranicznymi instytutami, oraz do rozesłania bezpłatnego pomiędzy krajowe szkoły rolnicze i niektóre szkoły ludowe. Wliczając ziemniaki i buraki rozesłano przeszło 2.500 próbek.

W szkółkach drzew owocowych zaszczepiono przeszło 300 sztuk najszlachetniejszych grusz i jabłoni, do czego zrazy otrzymano częściowo z Akademii ogrodniczej

w Proskau, częściowo z najwybitniejszych zakładów krajowych. Kulturę róż wysokopiennych rozszerzono — szczepiąc przeszło 200 egzemplarzy i wysadzając około 500 sztuk dzików.

Wreszcie uporządkowano i rozszerzono nowe inspekty, które przeniesiono koło nowej szklarni i ogrodzono.

Muzeum botaniczne.

Zbiory pracowni botanicznej powiększył piękny dar p. Bronisława Szulca z Lublina, a mianowicie zielnik roślin jawnokwiatowych z okolic Częstochowy, tak, że już dziś po dopełnieniu zbiorami p. Józefa Paczoskiego, pracownia ma do dyspozycyi prawie kompletny zbiór pospolitszych roślin krajowych.

Do zbioru skrytokwiatowych dokupiono zielnik grzybów p. Krugiera „Fungi saxonici“.

Z instrumentów zakupiono nowy termostat, oraz dopełniono potrzebne przyrządy do badania bakteryi i nabyto przyrząd do mikrofotografii.

Pole doświadczalne.

Profesor Juliusz Olszowy wykonał w b. r. szereg doświadczeń, opisanych w „programie“, a oprócz tego rozpoczął doświadczenia z 4 odmianami żyta.

Muzeum mechaniczne.

Do muzeum mechanicznego zakupiono z ważniejszych przyrządów: Pług Wanzleben'a, amerykański pług „Oliver-Sulky“, wachadłowy pług 3-skibowy do siły pary, brony Lackie'go do łąk, Randall'a kruszącą, siewnik Sack'a 7-rzędowy, młocarnia ręczna z przetrząsaczem, siewnik szerokorzutny „Eckerta“, „Reid“ i inne pomniejsze.

Model chlewów z 10 odmianami w kostrukcyi karmników i t. d.

Laboratoryum i muzeum rolnicze.

Do laboratoryum i muzeum rolniczego zakupiono wagę chemiczną z ciężarkami, suszarkę i oprócz tego 46 drobniejszych przyrządów.

Do biblioteki podręcznej zakupiono 20 dzieł i czasopism.

Muzeum i pracownia zoolog.-zootom.

Do muzeum i pracowni zoologiczno-zootomicznej przybyło: szkielet wieprza, kilka ptaków wypchanych i kilkanaście preparatorów spirytusowych, robaków pasożytnych — razem wartości około 50 zł.

Soczewka i okular opochrometyczny do mikroskopu Zeiss'a, lupa ręczna i mikrometr przedmiotowy, oraz waga precesyjna z ciężarkami i szafką — razem wartości około 160 zł.

Tablice do anatomii zwierząt domowych i 26 dzieł do biblioteki podręcznej — razem wartości około 130 zł.

Stacya meteorologiczna.

Prenumerowano codziennie mapy pogody, synoptyczne pogody, wydawane przez wiedeński Centralny Instytut meteorologiczny i nabyto variometr Hefner-Alteneck'a, przyrząd służący do badania małych zmian ciśnienia powietrza.

Gabinet fizyki.

Zakupiono pompę pneumatyczną rtęciową systemu Eykmanna'a.

Muzeum hodowlane.

Jak zwykle, tak i w tym roku, szczupła dotacya muzeum hodowlanego, nie pozwoliła na uzupełnienie potrzebnych zbiorów. Uchwalenie natomiast dotacyi na służącego w laboratoryum mleczarskiem, umożliwiło wykonanie większej ilości analiz mleka, przez dra M. Pańkowskiego. Zrobiono od czasu zaprowadzenia laboranta wspólnego dla pracowni zootomicznej i mleczarskiej 236 oznaczeń tłuszczu, ciężaru gatunkowego i suchej masy w mleku, utrzymywanych w Dublanach krów rasy oldenburskiej i anglerskiej. Oznaczenia tłuszczu wykonywano podwójnie (dla kontroli), liczba więc oznaczeń jednostkowych wyniosła 472. Analizy wykonywano w różnych porach, (każdorazowo zwykle ze wszystkich trzech podojów), aby zebrać najobfitszy materyał w miejscowej praktyce, do wniosków, o wpływie nie tylko okresów dojności i różnych pór roku, lecz i zmiany sposobu żywienia, na jakość mleka.

Muzeum mineralogiczne.

Do tego muzeum zakupiono w r. b. za kwotę 40 zł. 53 minerałów.

Dyrekcya krajowej Wyższej Szkoły rolniczej.

W Dublanach dnia 10. listopada 1897.

Sprawozdanie

Dyrekcyi kraj. niższej szkoły rolniczej w Dublanach za rok 1896|7.

Zachowanie się i pilność uczniów w tym roku, niedawały w ogóle powodu do uskarzania się; — trzymano się bowiem zasady, by natychmiast wydalać ze zakładu uczniów nie poddających się rygorowi, nie posiadających odpowiednich zdolności, lub sił fizycznych i zdrowia wreszcie nie mających zamiłowania do pracy w polu.

Scisłe zaś przestrzeganie tej zasady jest tem bardziej wskazane, że często rodzice oddają syna swego do niższej szkoły w Dublanach li tylko dla tego, bo nie wiedzą co z nim począć, a że się trafia sposobność umieszczenia go bez żadnych kosztów, oddają niewchodząc w to bliżej, czy chłopiec ma w ogóle zamiłowanie do wybranego mu zawodu, i czy będzie w stanie przy swych siłach podołać tym obowiązkom, jakie go tam czekają.

Leży to zresztą w interesie szkoły, aby się pozbywała niekwalifikujących się lub słabo ukwalifikowanych, bo szkoła ma wychować i wykształcić pomocników dla większych gospodarstw, którzy rozchodząc się po kraju przez swe prowadzenie się, służbistość i przez znajomość rzeczy mają dawać żywe świadectwo o tem, jak ich szkoła kształciła i jak wychowała.

Co do toku nauk w szkole udzielanych, to ten nie uległ zmianom, zwrócono tylko baczniejszą uwagę na praktyczne wykształcenie kładąc główny nacisk na to, aby młodzież w wykonywaniu wszelkich robót w gospodarstwie folwarcznem nabyła należytej i zupełnej wprawy. W tym też celu od maja do listopada używani są czniowie niższej szkoły do wszelkiej pracy na folwarku.

Niedziele i dni świąteczne spędzane bywaja w porach popołudniowych przeważnie na wycieczkach w sąsiednie lasy, wieczory zaś, osobliwie zimowe na czytaniu, spiewaniu i t. p.

Kronika zakładu.

Na roku	III.	było uczniów	. . . . .	13
„ „	II.	„ „	. . . . .	14
„ „	I.	„ „	. . . . .	14
			Razem uczniów .	41

Z tej liczby ukończyło szkołę	9
i otrzymało świadectwa uzdolnienia na pisarzy ekonomicznych, dozorców robót polnych i stajennych.	
z postępem celującym	3
„ bardzo dobrym	3
„ dobrym	2
„ dostatecznym	1
Razem . .	9

Wydalono dla braku chęci i nieudolności do pracy . .	5
Wystąpiło wskutek słabości	1
„ „ niezapłacenia należytości . . .	1
„ „ powołania do wojska	1
Przeszło z II. na III. rok nauki	12
„ I. „ II. „ „	12
Razem uczniów . .	41

Pozostało przeto w Zakładzie z dawnych uczniów na r. III.	12
„ „ „ „ „ „ II.	12
Na mocy egzaminu wstępnego przyjęto na II. i I. rok .	23
Razem uczniów . .	47

Z nowo przyjętych 23 uczniów wystąpiło z braku chęci do pracy	5
wydalono dla nieodpowiedniego zachowania się . . .	2
Z dniem 1. listopada 1897 pozostało przeto uczniów .	40

Nowo przyjęci uczniowie wykazali się przy wstąpieniu do szkoły świadectwami ukończenia szkoły uprawy lnu i konopi w Gródku	4
I. klasy szkoły realnej	1
szkoły ludowej i nauki dopełniającej	18
Razem . .	23

Według wieku posiada szkoła:

Od 16 do 18 roku życia uczniów	34
„ 18 „ 20 „ „ „	5
„ 21 „ 22 „ „ „	39
Razem uczniów . .	40

Według wyznania:

rzymsko-katolickiego	29
grecko-katolickiego	9
menonita	1
ewangelik	1
Razem . .	40

Według stanu:

synów włościan	14
„ rzemieślników	3
„ niższych urzędników autonomicznych	1
„ oficyalistów prywatnych	14
„ dzierżawców i mniejszych właścicieli	5
„ nauczycieli ludowych	2
„ aptekarzy	1
Razem	40

Urodzonych w Galicyi	38
„ „ Królestwie	2
Razem	40

Dyrekcya uważa w końcu za swój obowiązek zaznaczyć, iż budynek niższej Szkoły jest jednym z najstarszych domów w Dublanach i że postawienie nowego w niedalekiej przyszłości, będzie nieodzowną potrzebą.

Dyrekcya krajowej niższej szkoły rolniczej.

W Dublanach dnia 12. listopada 1897.

Alegat 3. do LW. 75.232 1897.

Sprawozdanie

Krajowej stacyi doświadczalnej Botaniczno-rolniczej

w Dublanach

za czas od 1. października 1896 do 1. listopada 1897 r.

przedłożył

Dr. Ignacy Szyszyłowicz

kierownik stacyi.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki we Lwowie.

Działalność stacyi botaniczno-rolniczej podobnie jak w roku przeszłym, rozwijała się w bieżącym roku głównie w kierunku kontrolnym. Idąc konsekwentnie naprzód, starało się kierownictwo stacyi o poprawę handlu nasionami, rozpowszechniając w kołach praktycznych rolników potrzebę korzystania ze wskazówek stacyi, oraz torując drogę uczciwie pracującym firmom handlowym przez skuteczne poparcie ich działalności. Każda młoda, nawet najpotrzebniejsza instytucja, ma wielkie trudności, nim potrafi tak zżyć się ze społeczeństwem, iż stanie się tegoż nieodzowną potrzebą. Mimo tak licznych narzekań na jakość zakupywanych nasion, mała zaledwie cząsteczka rolników stara zapoznać się przed wysianiem o rzeczywistej wartości tychże, przezco też samowolnie ponosi często wielkie szkody. Nasiona sprzedawane przez niesumiennych, lub fachowo nie wykształconych kupców, którzy ze świadomością lub nieświadomie grzesząc, sobie i krajowi przynoszą wielkie straty, mogą być co do swej wartości handlowej liche lub też wprost szkodliwe. Strata rolnika na cenie kupna złego nasienia jest niczem w porównaniu ze stratą na lichym plonie, który to nasienie wydało. Każdy więc z rolników, nim wysieje nasienie z obcej kultury, powinien przedtem przekonać się o tegoż wartości; poznawszy stopień złego kiełkowania nasion, gęstszym posiewem ratujemy plon; przekonawszy się o obecności szkodliwych chwastów, przez wyczyszczenie lub wreszcie zwrócenie towaru ratuje się pole od zachwaszczenia go na długi szereg lat. Rolnik więc, który zwróci się do stacyi z zapytaniem o wartość nasienia, zdobywa pewność, że całoroczna praca jego, nakład pieniędzy i starania o lepszą uprawę mają pewną realną podstawę w dobrem nasieniu, bez tego przekonania czekają go często zawody, straty, a w końcu zniechęcenie. W obec tak ważnego zadania stacyi będziemy mogli być dopiero wtedy z jej działalności zadowoleni, gdy obejmie znacznie szersze koła ziemian, dzisiejszy wpływ jej bowiem w małem kole jest zbyt skromnym jeszcze, aby mógł zaznaczyć się w podniesieniu dobrobytu kraju. Chcąc spotęgować swą działalność i rozlać ją na znacznie szersze pole, postarał się zarząd stacyi wejść w bezpośrednie stosunki z uczciwym handlem nasionami, który rozumiejąc swój interes i opierając się na rzetelnej podstawie, chętnie szuka opieki i pomocy naszej stacyi. Stosunek stacyi do firm handlowych jest dwojaki, z jednej strony przez bezstronne wycenienie towaru jest stacja organem informacyjnym przy zakupnie nasion, podając wartość tegoż, gdy z drugiej strony wyceniając towar już wyczyszczony, przez wydane świadectwo wytwarza konieczną podstawę do zareklamowania własności nasion. Wiele firm wchodzi jeszcze w znacznie ściślejszy związek ze stacyą, zawierając pisemną umowę sprzedawania pod pieniężną odpowiedzialnością tylko takiego towaru, którego dobroć gwarantuje kupującym osobnym listem. Mimo dosyć ciężkich warunków, na jakich tego rodzaju umowy są zawierane, musimy tutaj zaznaczyć znaczny postęp w tym kierunku działalności stacyi. Wykaz firm kontrolowanych przez stacyę wzrósł od przeszłego roku, obejmuje prawie wszystkie firmy wybitniejsze, pracujące na tem polu w Galicyi i mamy nadzieję, że w obec coraz bardziej wzmagającego się zaufania do stacyi, skupimy niezadługo wszystkie firmy galicyjskie w jedno rzetelnie pracujące ciało do walki z nieuczciwym importem i pokątnym handlem krajowym. Firmy kontrolowane zobowiązują się na mocy specyalnej umowy, zawartej ze stacyą, poddać wszystkie sprzedawane nasiona rolnicze i leśne ocenie stacyi, zapewnić kupującym przez wręczenie listu gwarancyjnego prawdziwość, pochodzenie, czystość, siłę kiełkowania nasienia, brak kanianki lub w razie jej obecności oznaczyć ściśle jej ilość

w jednym kilogramie towaru, w końcu odszkodować kupujących w razie pokazania się różnicy pomiędzy wartością gwarantowaną a rzeczywistą towaru.

Na wezwanie stacyi zgłosili się jako firmy kontrolowane i podpisali umowę:

Bank rolniczy we Lwowie.
Dom bankowy i komisowy Stanisława Gurgula w Krakowie i Tarnowie.
Dom dla Ziemian we Lwowie.
Dom rolniczo produkcyjny Ernesta Bahlsena w Krakowie.
Galicyjskie akc. Towarzystwo handlowe we Lwowie.
Handel nasion M. Woliński i T. Kaczyński we Lwowie.
Krajowa kultura nasion Borowna J. Bulsiewicza w Bochni.
Pierwsza krajowa produkcya nasion Teofila Łuckiego w Mełnie.
Rolniczy zakład uprawy nasion Juliana barona Brunickiego w Podhorcach.
Zakład ogrodniczy L. Freegego w Krakowie.

W porównaniu do roku 1896 przybyły trzy nowe firmy, przyrost stosunkowo wielki, jeżeli weźmiemy na uwagę szeroki zakres ich działania handlowego. To garnięcie się do stacyi firm handlowych jest niezwykle pocieszającym objawem poprawy i unormowania się naszych stosunków w handlu nasionami. Zamiast unikać instytucyi, której zadaniem jest wykrywanie nadużyć, w obec braku ustawy państwowej nie bardzo niebezpiecznych, a zawsze olbrzymi zysk przynoszących, firmy te szukają stacyi, poddają się ciężarowi kontroli i gwarancyi li tylko w celu tem silniejszego upewnienia rolnika o swej rzetelnej działalności. Zaznaczyć nawet musimy, że w obec tego znalazła stacya dziś już większe zapotrzebowanie nie w kołach tych, którym na tem bezpośrednio więcej zależeć powinno, to jest u kupujących, ale właśnie u sprzedających. Firmy kontrolowane zdobywają sobie coraz większe zaufanie w kraju, zaufanie, które może nawet jest większe, aniżeli to leży w ich interesie. Listy gwarancyjne, wydawane przez firmy kontrolowane, uprawniają kupujących przynajmniej za 100 koron tego samego towaru, zbóż zaś za 250 koron, do powtórnej oceny w stacyi botaniczno-rolniczej na koszt firmy handlowej, kupujących zaś za mniejsze kwoty do korzystania z 50% zniżki cennika stacyjnego. Mimo tego nadzwyczajnego ułatwienia nie zgłosił się w tym roku żaden z kupujących do kontroli powtórnej, rzecz, która jakkolwiek dla sprzedających jest nader pochlebną, z drugiej strony bardzo niebezpieczną.

Pominąwszy mimowolne pomyłki, jakie przy wielkim obrocie czasem się zdarzyć mogą, zaznaczyć musimy i to, że nie zawsze zły, lub nieczysty plon leży w złem, lub nieczystem nasieniu. Sądząc z plonu może często rolnik przyjść do bardzo fałszywego wniosku, winić firmę tam, gdzie nie było najmniejszej winy z jej strony. Obowiązkiem więc naszym jest nawoływać rolników do korzystania jak najobfitszego z tego przywileju, który nic nie kosztuje, przychodzi prawie bez zachodu, a daje równe zadowolenie obydwu stronom dobrego kupna i rzetelnej sprzedaży.

Innym rodzajem gwarancyi dobroci towaru jest sprzedawanie w plombowanych przez stacyę workach. Rolnik nabywając plombowany przez stacyę towar w workach nieszytych, ma już najzupełniejszą pewność o wartości tegoż. Na plombie znajduje się wyciśnięty numer świadectwa i data plombowania, dodane do każdego worka lub każdej partyi, urzędowe świadectwo stacyi określa najściślej wartość towaru. Za granicą forma ta sprzedaży nasion jest nadzwyczajnie rozpowszechnioną u nas przeciwnie, zaledwo w użyciu. Wytłumaczyć sobie to trzeba z jednej strony brakiem wiadomości wśród kół rolniczych o tej formie sprzedaży, z drugiej strony odległością stacyi od Lwowa, która w ogóle dopuszcza plombowanie worków li tylko we Lwowie, narażając przytem firmy handlowe na nieco większe wydatki.

W roku bieżącym plombowano na wezwanie Banku Rolniczego 46 worków koniczyny w sumie wagi 3900 klg. gdy w roku ubiegłym plombowano tylko 10 worków wagi 700 klg.

Ogólny wynik badań kontrolnych stacyi za rok ubiegły był następujący:

Oceny płatne						Oceny bezpłatne			Razem		
ilość nadsełających.		ilość przesyłek		Ilość poszczególnych analiz		ilość nadsełających	ilość przesyłek	ilość poszczególn analiz	ilość nadsełających	ilość przesyłek	ilość poszczególnych analiz
rolnicy	sprzedający	rolnicy	sprzedający	rolnicy	sprzedający						
20	12	83	190	252	559	8	145	706	40	418	1517

Ogółem wyceniła stacya botaniczno-rolnicza w roku 1896/7 418 próbek, z czego bezpłatnie 145 płatnych 273 — a mianowicie 83 od rolników, 190 od sprzedających (Bank rolniczy 18 Dom bankowy S. Gurgula 5, Dom dla Ziemian 19, Dom rolniczy E. Bahlsena 21, Towarzystwo handlowe 11, Woliński & Kaczyński 7, kultura nasion S. Bulsiewicza 58, Produkcya nasion T. Łuckiego 28, Zakład rolniczy Br. Brunickiego 16, L. Freegego 7.) Porównywując z rokiem zeszłym działalność stacyi botaniczno-rolniczej, zauważyć musimy pewne zmniejszenie ilości nadsyłających rolników, przy równoczesnym jednak podwojeniu ilości przesyłek od tychże.

Ilość przesyłających z kół handlowych wzrosła o trzecią część przy odpowiednim wzroście przesyłek.

Przejdziemy do szczegółowego przeglądu ocen stacyi:

Koniczynowate.

Nazwa rośliny	Ilość próbek		Czystość w %			Siła kiełkowania w %		
	rolnicy	sprzedający	Min.	Max.	Śred.	Min.	Max.	Śred.
Koniczyna czerwona (*Trifolium pratense*) . . .	20	63	60	99	97	70	97	88
Koniczyna biała (*Trifolium repens*)	1	11	83	97	93	76	94	87
Koniczyna szwedzka (*Trifolium hybridum*)	2	6	93	98	95	66	91	77
Koniczyna Inkarnatka (*Trifolium incarnatum*) . .	1	1	98·5	99	98·7	77	95	86
Lucerna (*Medicago sativa*) .	—	5	97	99	98	63	96	85
Lucerna piaskowa (*Medicago media*)	—	1	—	—	99	—	—	94
Esparzetta (*Hedysarum onobrychis*)	1	—	—	—	—	—	—	76
Wyczka (*Vicia sativa*) . .	1	—	—	—	—	—	—	98
Seradela (*Ornitopus sativus*)	—	1	—	—	94	—	—	88

Porównanie liczby tak co do minimów jak i maximów siły kiełkowania oraz czystości są zupełnie podobne do przeszłorocznych. Nieznaczne różnice nie dozwalają na wyprowadzanie żadnego wniosku, zbyt jeszcze bowiem mało prób przeprowadzono w tym kierunku i za krótko są one robione.

Trawowate.

Nazwa rośliny	Ilość próbek		Czystość w %			Siła kiełkowania w %		
	rolniey	sprzedający	Min.	Max.	Śred.	Min.	Max.	Śred.
Rajgras angielski (*Lolinm perenne*)	—	2	92	100	95	69	88	78
Rajgras włoski (*Lolium italicum*)	1	1	—	—	99	83	85	84
Rajgras francuski (*Avena elatior*)	—	2	56	62	59	58	84	71
Kostrzewa owcza (*Festuca ovina*)	—	1	—	—	92	—	—	34
Tymotka (*Phleum pratense*)	—	18	96	99	98	79	99	91
Kupówka (*Dactylis glomerata*)	2	2	52	96	71	69	92	79
Wyczyniec łąkowy (*Alopecurus pratensis*) . . .	—	1	—	—	95	—	—	11
Kłosówka wełnista (*Holcus lanatus*)	—	2	87	96	91	83	91	87
Mietlica rozłogowa (*Agrostis stolonifera*)	—	2	52	62	57	83	91	87
Wiklina łąkowa (*Poa pratensis*)	—	1	—	—	98	—	—	8
Grzebienica pospolita (*Cynosurus cristatus*) . . .	—	1	—	—	98	—	—	36
Stokłosa miękka (*Bromus mollis*)	—	1	—	—	66	—	—	16
Trzęślica błękitna (*Molinia coerulea*)	—	1	—	—	91	—	—	3
Śmiałek pogięty (*Aira flexuosa*)	—	1	—	—	95	—	—	6
Śmiałek darniowy (*Aira caespitosa*)	—	1	—	—	59	—	—	33

Nasiona traw przesłane do oceny były dwojakiego pochodzenia; część z obcych kultur sprowadzana z zagranicy, reszta zaś uprawiane na wielką skalę u nas. Zaleta większej czystości połączona niestety z wadą mniejszej siły kiełkowania cechuje produkt obcy, który jako towar pierwszorzędny naturalnie po znakomitej cenie dostajemy z zagranicy. Pewne polepszenie ogólnej jakości towaru zaznaczyć tylko musimy u traw w kraju produkowanych.

Wykaz próbek zanieczyszczonych kanianką:

Nazwa rośliny	Rolnicy		Sprzedający	
	ilość przesyłek	ilość przesyłek z kanianką	ilość przesyłek	ilość przesyłek z kanianką
Koniczyna czerwona (*Trifolium pratense*) . .	20	8	63	17
Koniczyna biała (*Trifolium repens*)	1	—	11	1
Koniczyna szwedzka (*Trifolium hybridum*) . .	2	—	6	2
Koniczyna incarnatka (*Trifolium incarnatum*) . .	1	—	1	—
Lucerna *Medicago sativa*) .	—	—	5	—
Tymotka (*Phleum pratense*) .	—	—	18	6

W porównaniu z rokiem przeszłym zauważyć musimy zmniejszenie przesyłek z zapytaniem o kaniankę ze strony rolników, gdy przeciwnie takowe ze strony firm handlowych prawie w dwójnasób wzrosły. Zapewne wchodzi więc już w grę zaufanie, jakie budzi się do firm kontrolowanych przez stacyę i wydawanych przez nie listów gwarancyjnych. Jakkolwiek objaw ten ze strony sprzedających jest nader pocieszający i dowodzi rzetelnej podstawy, na której rozwija się handel nasionami wśród części naszych firm handlowych, to jednak z drugiej strony ponownie zauważyć musimy, że jeżeli w jakim kierunku, to właśnie na punkcie kanianki nie dosyć można być ostrożnym. Najzupełniejszą obojętność niestety napotkaliśmy wśród drobnych właścicieli ziemskich, tych głównych ofiar nieuczciwego i pokątnego handlu. Mimo upoważnienia Wysokiego Wydziału krajowego do wykonywania bezpłatnych ocen i próbek przesłanych za pośrednictwem Kółek rolniczych lub urzędów gminnych stacya nie otrzymała do dziś dnia od włościan ani jednej próbki. W obec tego jednak, że zanieczyszczenie włościańskich pól jest jedną z największych klęsk dla całego gospodarstwa krajowego, stacya ma zamiar w roku przyszłym przedzięwziąć energiczniejszą działalność wśród włościan, licząc na gorętsze poparcie Zarządu Kółek rolniczych, niż lat ubiegłych.

Przeglądając tablicę powyższą zauważyć można, że wiele próbek przesłanych przez firmy handlowe zawierały kaniankę. Wykaz ten nie jest wcale dowodem, ażeby koniczyna zanieczyszczona kanianką musiała znajdować się w handlu; Stacya jest organem informacyjnym dla firm handlowych, które przy zakupnie każdej większej partyi towaru, zwracają się do stacyi z zapytaniem o wartości tejże. Towar zanieczyszczony kanianką musi być w razie wykrycia kanianki maszynami wyczyszczony i idzie w handel na podstawie listów gwarancyjnych, jako czysty.

Mieszanki traw.

W roku ubiegłym podała stacya na wezwanie trzy przepisy na mięszanki traw. Ponownie musimy nacisk położyć na ten bardzo ważny czynnik w kulturze i ostrzedz rolników przed zakupnem gotowych mięszanek. Reklamowane mięszanki przez różne firmy handlowe, jeżeli są dobre, są bardzo drogie, jeżeli zaś nęcą swą niską ceną, to

zazwyczaj mało są co warte. Ocenienie mięszanek traw jest tak niezwykle trudnem i takiej wymaga pracy, że wszystkie prawie stacye doświadczalne cofnęły się przed tem zadaniem, przyjmując natomiast chętnie obowiązek zestawiania na żądanie rolników przepisów na mięszanki, odpowiednie do celów kultury i warunków gleby. Jeżeli więc kto zamierza poprawić lub założyć łąki lub pastwiska, niech się zwraca w wypadkach tych, gdzie chodzi o wybór nasienia, do stacyi, podając położenie, wielkość, rodzaj gleby, oraz przeznaczenie danej parceli, a stacya poda mu najdokładniej ułożony przepis odpowiedniej mięszanki wraz z ilością poszczególnych traw, które zakupione za listem gwaracyjnym u firm kontrolowanych, dadzą pewność rolnikowi, że pieniądz jego został odpowiednio użyty.

Nasiona buraków.

	Ilość przesyłek	Zanieczyszczenie w %			Siła kiełkowania						Ilość kiełkujących kłębków na 100			Ilość kłębków w 1 kilo towaru		
					Ilość kiełków na 100 kłębków nasiennych			Ilość kiełków w 1 kilo towaru								
		min.	max.	śred.	min.	max	śred.	min.	max.	śred.	min.	max.	śred.	min.	max.	śred.
Buraki pastewne	30	—	4	2	87	237	164	28.612	163712	80.112	54	97	78	23.112	65.145	37 818
Normy przyjęte przez Stacyę .	—	—	3	—	150	—	—	70.000	—	—	80	—	—	—	—	—
Dyferencya przyjęta przez Stacyę yrzy danej gwarancyi . .	—	—	1	—	1	—	—	1.200	—	—	4	—	—	—	—	—

Ilość nadesłanych próbek nasion buraków wzrosła znacznie, producenci bowiem krajowi zwrócili się do stacyi w celu wycenienia nasion przez nich wyprowadzonych. Z prawdziwą przyjemnością zaznaczyć tu musimy, że nasiona krajowe, tak co do swej dobroci jak i wyczyszczenia, przewyższają towar obcy. Czas by więc był już najwyższy zaprzestać sprowadzać za drogie pieniądze lichego towaru z zagranicy, kiedy krajowi producenci pod każdym względem, tak co do ceny jak i dobroci nasion zadowolić nas mogą.

Z b o ż a.

Stacya otrzymała razem do oceny 163 próbek, z czego wypada 123 prób zbóż, robionych dla komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, w celu wycenienia doświadczeń polowych, reszta zaś pochodzi przeważnie z wystawy komitetu tegoż Towarzystwa podczas walnego zebrania.

Nazwa rośliny	Ilość próbek	Waga jednego hektolitra			Waga 1000 ziarn			Czystość w %			Siła kiełkowania w %			Waga łuski nasieniowej			Na 100 ziarn mączystych			Na 100 ziarn przejściowych			Na 100 ziarn skrelistych		
		min.	max.	śred.	min.	max.	śred.	min.	max.	śred	min.	max.	śred.	min.	max.	śred.	min.	max	śred.	min.	max.	śred.	min.	max.	śred.
Jęczmień	8	63	70	66	36	42	38	93	100	97	96	99	97	12	13	13	14	70	47	46	64	52	6	42	26
Owies .	17	39	60	48	23	41	34	92	100	98	94	99	97	28	34	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pszenica	7	78	79	79	33	40	36	100	100	100	96	99	98	—	—	—	9	60	22	28	76	42	3	57	33
Żyto . .	3	66	68	67	—	—	—	100	100	100	91	95	94	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Powyższe tablice przedstawiają nam wycenienie tych zbóż, które nie były objęte doświadczeniami komitetu. Część ich nadesłaną była przez rolników dla własnej informacyi, reszta pochodzi z rolniczego zakładu Juliana barona Brunickiego w Podhorcach. Jedną próbkę owsa otrzymaliśmy od wieśniaka z Pistniczan, który chcąc poprawić nasienie u siebie i u sąsiadów chwycił się spekulacyi uprawiania lepszego nasienia dla handlu; świetne powodzenie w pierwszym roku zachęciło go do dalszej pracy w tym kierunku, co zapewne odezwie się niezadługo pewnem podniesieniem jakości owsa i u sąsiadów.

Nasiona leśne.

Nazwa rośliny	Czystość w %	Siła kiełkowania w %
Akacya	98	89
Brzost	98	—
Jasion	98	—
Jodła	94	43
Modrzew	82	30
Olcha	55	—
Sosna zwykła	98	60
Świerk	99	70
Żarnowiec	99	16
Sosna czarna	99	53

Nasiona leśne pochodziły z zakładów krajowych J. Bulsiewicza w Bochni, T. Łuckiego w Mełnie i leśnictwa Zassów pod Czarną, Jakość nadesłanych nasion przedstawia się przeważnie dobrze, znacznie lepiej aniżeli towar zagraniczny; mamy więc nadzieję, że i w tym kierunku dalej rozwijać się będzie ten tak korzystny podwójnie, bo dla producenta i kupującego, przemysł. Kultura wprawdzie nasion leśnych nie jest tak łatwą, wymaga bowiem wielkiej pieczołowitości i dosyć sił roboczych, u nas jednak i o jedno i o drugie łatwiej, jak za granicą, mamy więc szerokie pole do rozwinięcia tej, tak pożytecznej działalności.

Różne nasiona.

Grupa ostatnia obejmuje wszystkie te nasiona, których nie mogliśmy pomieścić w poprzednich rubrykach. Przeważnie są one kultury krajowej i pochodzą z nowo założonej uprawy nasion J. W. P. Antoniego Jaxy Chamca. Co do wartości swej nasiona te nie ustępują wcale produktom zagranicznym, w obec tego zaś, że obejmują gatunki najwykwintniejsze i dla klimatu naszego najodpowiedniejsze, mogą zupełnie rywalizować z importem zagranicznym i przynajmniej w części wyprzeć go z naszych targów.

Nazwa rośliny	Czystość w %			Siła kiełkowania w %		
	Min.	Max.	Śred.	Min.	Max.	Śred
Kukurudza . . .	99	100	100	97	97	97
Koński ząb . . .	94	100	97	47	97	83
Konopie . . .	—	—	100	73	96	85
Łubin biały . . .	—	—	100	—	—	88
„ żółty . . .	100	100	100	87	95	92
„ niebieski . .	—	—	100	84	96	92
Len	99	99	99	3	97	73
Lnianka . . .	—	—	93	—	—	41
Bobik	—	—	100	—	—	93
Cebula . . .	90	100	98	76	91	83
Fasola piesza . .	100	100	100	14	98	58
Groch . . .	100	100	100	96	100	98
Kapusta . . .	99	99	99	76	92	84
Marchew . . .	73	96	87	42	80	60
Ogórki . . .	—	—	98	—	—	94
Pietruszka . . .	—	—	100	—	—	69
Sałata . . .	97	98	98	43	48	46
Szporek . . .	100	100	100	—	—	79

Pasze skoncentrowane.

Wzmagająca się coraz bardziej hodowla bydła w obec niejednostajności naszego klimatu, który nie dozwala zazwyczaj rachować na pewno na pomyślny plon, zmusza rolnika do szukania pomocy przy karmieniu bydła, do pasz treściwych, które dodane do mniejszej wartości karmy, potęgują tejże pożywne znaczenie. Nietylko większy, ale i mniejszy gospodarz zaczyna ich coraz więcej używać, tak, że niezadługo, podobnie jak na zachodzie, staną się one jednym z najważniejszych czynników gospodarczych. Pasze treściwe są odpadkami przemysłu, dawniej małej pieniężnej wartości, które dziś jednak z powodu wielkiego popytu tak znacznie wzrosły w cenę, że stały się polem największych i najzuchwalszych fałszerstw.

Fabrykacya oleju, młynarstwo, cukrownictwo, gorzelnictwo i fabrykacza skrobii są to główne gałęzie przemysłu, które nam dziś dostarczają przez swe uboczne produkty pasz skoncentrowanych

Pasze treściwe przedstawiają się zazwyczaj jako bezkształtna zmiażdżona masa, w której odróżnienie gołem okiem pojedynczych części składowych jest wprost niemożliwem, Z natury więc swojej są one najpodatniejszym materyałem do fałszerstw, uchodzą one bowiem nader łatwo i zazwyczaj składają się z materyałów bardzo tanich. W krajach o kulturze wyższej, gdzie pasze skoncentrowane są więcej w użyciu i gdzie więcej uważa się na ich wartość, zazwyczaj 20 do 40% przesyłek danych stacyom do badań było towarem fałszywie deklarowanym, przyczem straty kupujących wynosiły 50 do 90% ceny kupna. Dawniej oceniano pasze skoncentrowane li tylko z chemicznego punktu widzenia, oznaczając procentowo pojedyncze wszystkie części składowe, dziś okazała się ta metoda zupełnie niewystarczającą, fabrykanci bowiem nauczyli się i tutaj podejść kupujących, zastępując składniki droższe tańszymi. Obecnie podstawą handlu paszami skoncentrowanemi jest badanie mikroskopowe, które jedynie może zapewnić kupującego o prawdziwości produktu i czystości tegoż. Zafałszowanie pasz treściwych może być dwojakie, polegać może na zastąpieniu towaru droższego tańszym, o tej samej wartości chemicznej, na dodaniu materyi obcej obojętnej w celu zwiększenia wagi, lub też wprost na domieszce rzeczy szkodliwych jużto dla zdrowia wykarmianych zwierząt, jużto dla pól, obornikiem tychże nawożonych.

Co się u nas dzieje w handlu paszami skoncentrowanemi, trudno jest dziś powiedzieć, w tym kierunku bowiem mimo nader niskiej ceny, jaką wynosi ocena próbki, bo tylko 2 korony, stacya nie ma najmniejszej działalności, jedna próbka bowiem, jaką w tym roku otrzymaliśmy, jest najsmutniejszym dowodem obojętności ogółu. Czas jest najwyższy zwrócić uwagę rolników u nas na jakość pasz skoncentrowanych, a to tem bardziej, że główny prąd handlu idzie przez ręce niebardzo budzące wiarę. Stacya podobnie jak nasiona ocenia pasze skoncentrowane, przesłane przez Kółka rolnicze, lub za pośrednictwem urzędów gminnych, dla włościan bezpłatnie.

Działalność doświadczalna.

Z powodu długiej choroby kierownika stacyi działalność doświadczalna w roku ubiegłym nie mogła rozwinąć się tak, jak to było pierwotnie projektowanem. Oprócz więc prowadzenia kultur, założonych już lat ubiegłych, nie przystąpiono do prób nowych, zostawiając je na rok przyszły.

Z upraw próbnych koniczyn wykazała t. zw. koniczyna wieczna (Trifolium panonicum) wielkie wyrodzenie się w naszym klimacie. Roślina ta mocno reklamowana, pochodzenia węgierskiego, w ojczyźnie swej nader bujnie rozwijająca się i wytwarzająca tam olbrzymie kwiaty, u nas skarłowaciała, części wegetatywne jej zmalały, drewniejąc jednak znacznie mniej, kwiat zaś zmniejszył się prawie do niepoznania. W obec małego plonu innych prób jeszcze nie robiono, zostawiając to na rok przyszły, a to tem bardziej, że i ogólny rozrost tej koniczyny wypadł dość niepomyślnie. Z traw uprawiano 12 gatunków na większych grzędach, badając stopień krzewienia się ich i trwałości.

Z kultur na wielką skalę prowadzono podobnie jak i lat poprzednich subwencyonowaną przez oddział lwowski c. k. Towarzystwa gospodarskiego szkółkę czerech kleparowskich. Gatunek ten wytworny w smaku i znakomity produkt handlowy, dziś już prawie na wyginięciu, rozwijał się dawniej świetnie w okolicach podlwowskich, w Dubla-

nach też mamy jeszcze reszty tych dawnych kultur w postaci starych obumierających drzew. W obec tego, że i w Kleparowie cenna odmiana ta ginie, sąsiedztwo bowiem przeprowadzonej kolei a może więcej niedbalstwo mieszkańców dobija już resztę starych drzew, postanowił oddział lwowski ck. Towarzystwa Gospodarskiego odnowić tę kulturę i oddać prowadzenie jej w ręce krajowej stacyi botaniczno-rolniczej w Dublanach. Niepowodzenia kilku lat ostatnich a nadewszystko grad w roku ubiegłym, który spadłszy na świeże czerechy postrącał prawie wszystkie zrazy, niedozwoliły na postawienie szkółki czerech kleparowskich na tym stopniu rozwoju, jaki powinno było wydać tyle starań i tak świetny dobór materyału. Mimo tego jednak zaznaczyć musimy wyniki względnie pomyślniejsze jak w innych podobnych instytucyach Galicyi wschodniej i mamy nadzieję, że z czasem nakład pieniężny i pracy sowicie się zwróci. Komisya rolnicza, urzędująca przy Wydziale krajowym uznając znaczenie szkółki czerech kleparowskich uchwaliła z funduszów własnych odpowiednią kwotę na osztachetowanie tejże a to w celu ochrony obecnych już drzewek od napaści zajęcy podczas zimy.

Stan szkółki czerech kleparowskich przedstawia się w jesieni roku bieżącego w następujący sposób:

Szczepów od 1·5—2 metr.	sztuk	185
„ do — 1 „	„	365
okulizowanych . .	„	1050
dziczki . . .	„	2903
Razem		4503 sztuk.

Spóźniony powrót kierownika stacyi z zagranicy niedozwolił na wcześniejsze zajęcie się założeniem pola doświadczalnego górskiego a to tem bardziej, że i sam dobór miejsca stawiał nie małe trudności.

We wrześniu korzystając z wyjazdu JW. Tadeusza Langiego, dyrektora fundacyi hr Skarbka, na lustracyę dóbr do Żabiego, udał się kierownik stacyi na Czarną Horę, gdzie też po kilkudniowych poszukiwaniach wybrał bardzo odpowiednie miejsce na ogród doświadczalny górski na połoninie Starostaja. Połonina ta położona na wysokości około 1700 mtr. nad poziom morza przedstawia wszystkie potrzebne warunki do założenia tamże pola doświadczalnego, jest bowiem prawie zupełnie, mimo wysokiego położenia, równą i jednakowo odsłoniętą od północy i południa, co w naszych warunkach jest nader ważne. Dyrekcya fundacyi skarbkowskiej której pomocy i szczególniejszej ofiarności możemy zawdzięczać założenie tego tak ważnego dla nas pola, ofiarowała 2 morgi gruntu za nader skromnym czynszem rocznym, dodając jeszcze ze swej strony bezpłatnie materyał na budowę domku dla nadzorującego kultury i oparkanienia. Z wiosną też przyszłego roku przystąpić będziemy mogli do przeprowadzenia planu całego ogrodu, podziału pól i częściowego obsiania.

Kronika stacyi.

W roku ubiegłym zaszczycili odwidzinami stacyę JE. Pan minister Hans Ledebur w towarzystwie JE. Namiestnika JO. księcia Sanguszki i JE. Marszałka krajowego, prócz tego raczyli odwiedzić stacye JW. Pan Edward Jędrzejowicz członek Wydziału krajowego, JW. Franciszek Jędrzejewicz sprawozdawca komisyi sejmowe. JW. Stanisław Brykczyński zastępca członka Wydziału krajowego, JW. Radca rządowy Władysław Struszkiewicz i JW. Tadeusz Langie kurator szkoły.

Kierownik stacyi zmuszony był wskutek ciężkiej choroby udać się w celu poratowania zdrowia na kilkumiesięczny pobyt za granicę, w którym to czasie zastępstwo kierownictwa stacyi objął Pan Józef Mikułowski-Pomorski kierownik stacyi chemiczno-rolniczej.

Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 1. października L. 59664 mianował p. Bronisława Janowskiego asystentem stacyi.

Sprawozdanie

Krajowej Stacyi botaniczno-rolniczej

w Dublanach

z upraw próbnych jęczmienia i owsa

wykonanych w roku 1895 i 1896

z polecenia Komitetu ck. Towarzystwa gospodarskiego w 21 miejscowościach Galicyi wschodniej

przedłożył

Dr. Ignacy Szyszyłowicz

kierownik stacyi,

Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego chcąc z jednej strony zwrócić uwagę rolników na konieczność poprawy zbóż, z drugiej strony wypróbować niektóre więcej znane odmiany i porównać je z rodzimemi, postanowił urządzić po kraju doświadczenia polowe. Podniesienie wartości plonu przez wprowadzenie nowych odmian lub ulepszenie zadomowionych leży w poprawie jakości ziarna i w zwiększeniu ilości plonu. W obec tego, że prawie zawsze idzie w parze większy plon z lepszem nasieniem, zwracać się winno szczególniejszą uwagę na przymioty wysiewanego ziarna. Krajowa stacya botaniczno-rolnicza w Dublanach, powołana do życia przez Wysoki Sejm krajowy w celu poparcia rozwoju rolnictwa, była w tem szczęśliwem położeniu, że już w pierwszym roku swego istnienia mogła zwrócić swą działalność na szersze tory, a to przez współdziałanie w przygotowaniu planu doświadczeń i następnem ocenieniu jakości ziarna, zebranego na polach próbnych c. k. komitetu Towarzystwa gospodarskiego. Komitet postanowił na razie uprawę próbną jęczmienia i owsa, jarzyny te bowiem budzą obecnie największy interes w kołach naszych rolników.

Żadne ze zbóż nie przedstawia dziś tak wielkiego interesu dla uprawiających jak jęczmień, a to dla samej różnorodności uprawy tegoż i wielkiej różnicy handlowej. Oprócz produktu bezpośrednio spożywanego w formie mąki, krup, kaszy i t. p., dostarcza nam jęczmień jeszcze wykwintnego, dobrze płatnego towaru poszukiwanego w przemyśle.

Wielkie zapotrzebowanie przez gorzelnie, a szczególniej browary, wyrobiło dziś już specyalne, wysoko cenione odmiany, wymagające jednak pewnych lokalnych warunków i nader starannej uprawy. Jęczmień napotyka się nader rzadko jako ziarno pełne, zazwyczaj tylko jako ziarno średnie o grzbiecie płaskim, lub lekko wklęsłym i o nieco głębszym szwie brzusznym. Im ostrzej zarysowują się brzegi, im bardziej przypłaszczonem jest ziarno, tem jest gorsze: plewa (skórka) otaczająca nasienie zazwyczaj z niem silnie zrośnięta, (nagie odmiany jęczmienia nie są wcale u nas uprawiane), odznacza się różną grubością, im nasienie jest lepszem, tem plewa jest delikatniejszą. Na przekroju ziarno może być albo mączyste, albo szkliste (rogowe); znajdujemy jednak najczęściej więcej nasion, u których charakter ten nie występuje całkiem wyraźnie, są to t. zw. ziarno przejściowe. Ziarna jednolicie mączyste, a mianowicie miękko-mączyste, uważane są jako najlepszy towar browarniczy. Im większy jest procent w jakimś towarze ziarn mączystych i przejściowych, a jak najmniej szklistych, tem jest on, naturalnie przy uwzględnieniu reszty warunków (wielkość, ciężar, siła kiełkowania i t. p.), odpowiedniejszym dla celów browarniczych. Przeciwnie zaś, towar o przewadze ziarn szklistych używanym jest w gorzelnictwie i przy wyrobie krup, kaszy i t. p. Jak u wszystkich zbóż, tak i tutaj panuje szeroko zakorzenione uprzedzenie do barwy jęczmienia; jasne jęczmiona, a mianowicie z odcieniem słomiasto-żółtym są przedewszystkiem poszukiwane przez browarników, jako mające mieć ziarna przeważnie mączyste, gdy innych odcieni są głównie szkliste. Uprzedzeprzedzenie to niestety powszechnie w handlu przyjęte nie ma prawdziwej podstawy nierówna bowiem jasność ziarna idzie w parze z tegoż mączystością.

Nasienie owsa (z wyjątkiem nagiego) znajduje się w handlu tylko w stanie uplewionym, ziarno bowiem jest tak silnie plewami zwarte, że przy młocce oderwać się i wypaść nie może. Pełne ziarno owsa jest grube z obydwu stron mocno wypukłe ziarno średnie jest od strony szwu lekko przypłaszczone, ziarno zaś liche ze stron obydwu. Plon owsa jest w ziarnie mocno nierówny a to dla tego, bo pojedyncze kłoski są z dwóch lub trzech nierówno rozwiniętych ziarn złożone, dolne ziarno jest najstarsze a więc największe, górne zaś najmłodsze, a więc i najmniejsze. Grubość plew jest u różnych owsów nader różną, najlepsze odmiany charakteryzują się najcieńszą łuską.

Dobry owies powinien mieć barwę i połysk, wszelkie ich zmiany wpływają, ujemnie na dobroć ziarna, która objawia się najczęściej w słabym rozwoju nasienia, w zmniejszonej sile kiełkowania i t. p.

Ogólne przymioty tak jęczmienia jak i owsa, o których wyżej w kilku słowach wspomnieliśmy nie wystarczają jeszcze do dokładnego oznaczenia dobroci nasienia, ocenia je się bowiem w ten sposób tylko z bardzo subjektywnego punktu widzenia przez co jednak nie zdobywa się ścisłej podstawy do porównania. Oprócz tych przymiotów, które bez przygotowań przy pewnej tylko wprawie łatwo poznać można, mamy jeszcze znacznie pewniejsze sposoby, bo dające nam już całkiem przedmiotowy obraz wartości nasienia.

Sposobami tymi są oznaczenia:

wagi hektolitra (ciężaru objętościowej)
„ 1000 ziarn (ciężaru absolutnego)
czystości ziarna
siły kiełkowania
wagi procentowej plew nasieniowych
stopnia mączystości lub szklistości.

Wagę hektolitra oznaczono w plonie w roku 1895 za pomocą t. zw. przyrządu jednolitrowego Haberlaud'a przyczem przyjęto stosownie do doświadczeń Nobbe'go przy obrachunku na rzeczywistą wagę hekt poprawkę dla jęczmienia 1·049, dla owsa 1·074 jako czynnik. W plonie z roku 1896 oznaczano wagę objętościową nowym przyrządem skontruowanym z polecenia królewskiego urzędu probierczego w Berlinie, a dającym już znacznie większą stałość i pewność wyników.

Wagę 1000 ziarn obrachowywano ze średniej z trzech ważeń po 500 ziarn automatycznie obrachowanych przy jęczmieniu Oznaczenie czystości ziarna odbyło się wedle metody powszechnie we wszystkich stacyach przyjętej ze średniej, która wypadła po przebraniu 3 próbek 100 gramowych.

Siłę kiełkowania oznaczano tylko dla jęczmienia przez porównanie 200 ziarn odliczanych automatycznie za pomocą przyrządu Westfald'a. Po namoczeniu przez 12 godzin w wodzie przekroplonej poddawano je kiełkowaniu na bibule w skrzyniach przy temperaturze 18° C. i średniej wilgotności.

Oznaczenie stopnia mączystości i szklistości robiono za pomocą farinotomu Prinz'a z trzech próbek po 100.

W celu oznaczenia wagi plew wyłuszczano u owsa ziarna ręką kontrolując robotę przez odważanie plew i nagich ziarn; średnie z 500 ziarn przerachowywano na wagę i podawano w procentach; jęczmień obłuskiwano po zagotowaniu go przedtem krótko ale mocno w przekroplonej wodzie, nagie ziarna i plewy suszono przy 80° C. trzymano następnie przez 24 h. w temperaturze pokojowej i odważano.

Rok 1895.

Uprawy próbne z jęczmieniem.

Wykaz miejscowości w których przeprowadzano próby wraz z podaniem warunków gleby, przedplonu i siły nawozowej.

Miejscowość	Przeprowadził doświadczenie	Gleba	Podglebie	Przedplon i nawożenie
Firlejówka	WP. Oskar Schnell	Czarnoziem z przymieszką wapna	margiel	152 ugór obornik 1893 pszenica 94 kartofel 95 jęczmień
Waniów	WP. Alfred Münter	rędzina zasobna w pruchnicę	margiel	1891 jęczmień. 92 wyka na oborniku 93 pszenica, 94 ziemniaki 95 jęczmień
Gwoździec	WP. B. Biskupski	czarnoziem	żółta glina średnio przepuszczalna	1892 rzepak na oborniku, 93 pszenica, 94 ziemniaki, 95 jęczmień
Dublany	WP. K. Pańkowski	glinka lekka	glina	1892 pszenica, 93 żyto (300 kg. superfosfatu naha.) 94 koński ząb (40.000 kg. oborniku 95 jęczmień
Bołszowce	WP. Al. Krzeczunowicz.	czarnoziem	glinka żółta przepuszczalna	1891 pszenica, 92 ziemniaki, 93 ugór-obornik, 94 pszenica, 95 jęczmień
Pełkinie	WP. J. O. Witold ks. Czartoryski	glinka lekka (50% piasku)	glinka przepuszczalna	1892 mieszanka na oborniku 93 pszenica 94 ziemniaki, 95 jęczmień
Żurawica	WP. A. Ebenberger	czarnoziem napływowy	glina przepuszczalna	1894 ziemiaki, na oborniku, 95 jęczmień
Putiatyńce	WP. M. Torosiewicz.	glina zasobna w próchnicę z przymieszką wapna	glina piasczysta	1892 ugór-obornik 93 pszenica, 94 ziemniaki, 95 jęczmień

Jęczmień Juvel.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn: mączyste	przejściowe	szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg		%	%	%	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*g*	*kg*	*k*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	74·6	43·2	99·0	10·6	28	50	22												
1	Firlejówka	67·1	38·0	98·9	11.6	9	51	40	400	17·5	91	230	6	63	400	122	1.601	42	438	2.784
2	Waniów	66·5	38·5	99·7	13·7	11	41	48	400	25	101	180		43	365	174	1.253		299	2.540
3	Gwoździec	63·9	36·8	98.6	11·8	18	52	30	400	18	92	250		75	370	125	1.740		522	2.575
4	Dublany	62.6	35·8	99·5	12·0	11	72	17	1000 *m*	17	10	145	18	33	207	170	1.450	180	330	2.070
5	Bołszowce	61·4	37·6	100	12·9	4	55	47	400	20	110	159		58	310	139	1.107		404	2.158
6	Putiatyńce	61·4	37·2	99·4	11·9	7	72	21	400	20	105	160	45	102	452	139	1.114	313	710	3.146
7	Pełkinie	59·1	34·2	98·7	12·1	8	58	84	400	19	103	118		18	288	132	821		125	2.004

Jęczmień morawski z Hanny.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość pareceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1 000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn: mączyste	przejściowe	szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	%	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	68·7	39·2	99·1	9·9	45	45	10												
1	Waniów	66·8	42.2	99·7	10·9	7	41	52	400	25	101	238		45	330	174	1.656		313	2.297
2	Gwoździec	66·0	38·0	98·1	11·0	33	52	15	400	18	92	333		94	450	125	2.318		654	3.132
3	Dublany	65·5	40·6	99·0	11·0	18	69	13	1000 *m*	15	100	206	27	41	217	150	2.060	270	410	2·170
4	Bołszowce	62·5	38·2	99·8	11·0	10	63	27	400	20	110	215		55	315	139	1.496		383	2.192
5	Putiatyńce	62·4	38·4	99·3	11·7	9	72	19	400	20	105	207	47	95	407	139	1.441	327	661	2.833
6	Pełkinie	62·2	37·1	99·4	10·6	12	54	34	400	19	103	126		28	302	132	877		195	2.101
7	Żurawica	60·9	39·2	98·8	10·4	16	63	21	400	20	96	157		57	205	139	1.093		397	1.427

Jęczmień okocimski.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn: mączyste	przejściowe	szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	%	%	%	sążni □	*k*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*g*
	Nasienie oryginalne	72·5	42·4	99·5	9·4	20	61	19												
1	Firlejówka	70·0	43·6	98·7	11·0	3	49	48	400	17·5	91	200	90	65	427	121	1.392	626	452	2.972
2	Waniów	68·0	42 2	99·6	11·4	9	41	50	400	25	101	274		52	480	174	1.907		362	3.341
3	Gwoździec	66·4	38·8	99·1	12·8	15	64	21	400	18	92	300		90	450	125	2·088		626	3.132
4	Dulany	64·5	38·4	99·7	12·7	10	65	25	1000 *m*	15	100	164	16	31	247	150	1·640	160	310	2.470
5	Pełkinie	62·0	35·8	99·0	11·8	9	49	42	400	19	103	130		23	314	132	905		160	2.185
6	Bołszowce	61·5	37·8	99·3	12 0	7	74	19	400	20	110	143		60	315	139	995		418	2.192
7	Żurawica	60·3	35·3	99·3	12·4	9	59	32	400	20	96	155		65	250	139	1.079		452	1.740

Jęczmień Hallet's Pedigree.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn: mączyste	przejściowe	szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	%	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	68·6	37·2	98·6	13·1	22	68	10												
1	Firlejówka	68·3	42·2	98·9	11·2	3	64	33	400	17·5	91	235	51	63	425	122	1.636	355	438	2.958
2	Waniów	67·5	40·4	99·5	13·0	7	41	52	400	25·0	101	200		55	420	174	1.392		383	2 923
3	Gwoździec	65·0	38·4	98·7	11·7	18	57	25	400	18·0	92	260		80	380	125	1.810		557	2.645
4	Dublany	64·9	40·2	99·5	11·1	15	70	15	1000 *m*	13·0	100	147·5	26·3	36	238	130	1.475	265	360	2.380
5	Putiatyńce	62·3	36·4	99·6	12·0	7	69	24	400	20·0	105	183	42	77	460	139	1.274	292	536	3.202
6	Bołszowce	61·5	36·0	99·8	12·2	3	60	37	400	20·0	110	160		50	315	139	1.114		348	2.192
7	Peł	60·7	34·6	98·5	11·0	8	46	46	400	19·0	103	120		30	278	132	835		209	1.935
8	Żurawica	60·5	35·7	98·6	12·6	10	64	26	400	20·0	96	137		60	230	139	954		418	1.601

Jęczmień streptowski.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn mączyste	na 100 ziarn przejściowe	na 100 ziarn szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewa	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	%	%	%	ażn □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	66·5	36·3	100	11·2	24	39	37												
1	Firlejówka	67·7	42 2	98·9	10·9	7	51	42	400	17	98	228	61·0	60·0	425	118	1.587	425	413	2.958
2	Dublany	61·0	37 2	99·5	11·9	13	65	22	1000 *m*	14	100	146	20·5	35·0	246	140	1.455	205	355	2.460
3	Putiatyńce	61.0	35·4	98·9	12·4	7	64	29	400	20	105	133	42·0	84·0	405	139	926	292	585	2.819
4	Żurawica	58·5	33 0	97·6	13·3	2	51	47	400	20	96	152		80·0	255	139	1.058		557	1.775

Jęczmiona miejscowe.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna						Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar			
		Waga hektolitra	Waga 1,000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn: mączyste	przejściowe	szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewa	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	%	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
1	Firlejówka	66·8	40·8	99·7	11·7	6	37	57	400	17.5	91	267	68	75	432	122	1 858	473	522	3.007
2	Waniów	66·0	40·0	99·8	11·7	10	54	36	400	25	101	242		62	410	174	1.684		432	2.854
3	Pełkinie	64·7	40 4	99·5	10·4	6	38	56	400	19	103	130		24	279	132	905		167	1.941
4	Gwoździec	64·7	38·4	98·0	10·6	33	52	15	400	18	92	220		60	320	125	1.531		418	2.227
5	Putiatyńce	60·9	36·8	98·8	12·4	7	73	20	400	20	105	164	40	112	408	139	1.141	278	780	2.840
6	Żurawica	60·0	36·6	98·7	12·2	9	69	22	400	20	96	137		70	230	139	954		487	1.601

Porównanie nasion oryginalnych.

Waga hektolitra. Największą wagę hektolitra miał jęczmień Juvel (74·5) i okocimski, (72·5), Hanna (68·7) i Halletts Pedigree (68·6) pod tym względem są do siebie najwięcej zbliżone, najmniejszą zaś wagę miał jęczmień streptowski (66·5). Różnica największej i najmniejszej wagi objętościowej wynosi więc 8 kg.

Waga 1000 ziarn odpowiada zupełnie stosunkowi ciężaru objętościowego w pojedynczych odmianach. Najwyższa wynosiła 43·2 gr., (Juvel) najniższa 36·3 gr. (Streptowski). Różnica wynosi więc 4 9 grama.

Waga plew nasieniowych, idzie zazwyczaj w parze z wagą objętościową w tym razie jednak mamy wyjątki a mianowicie: Juvel (waga hekt. 74·6 waga plew 10·6%) ma plewy cięższe od jęczmienia okocimskiego (waga hekt. 72·5 waga plew 9·4%) i Hanny (waga hekt. 68·7 waga plew 9 9%) podobnie jak i plewy w jęczmieniu Haletts Pedigree (waga hekt. 68·6 waga plew 13·1%) są znacznie cięższe od jęczmienia streptowskiego (waga hekt. 66·5, waga plew 11·2%). Różnice największej i najmniejszej wagi plew wynosi 3·7% a więc przeszło $^1/_3$ część wagi u odmian o plewach najlżejszych.

Siła kiełkowania u wszystkich odmian jest bardzo wysoka (99—100%)

Mączystość. Największy procent ziarn mączystych miała Hanna (45%) najmniejszy Hallet's Pedigree (22%), największy procent ziarn szklistych miał jęczmień streptowski (37%), najmniejszy Hanna (10) i Hallet's Pedigree (10), najwięcej ziarn przejściowych miał Halletts Pedigree (68%) najmniej jęczmień streptowski (39%)

Zmiany nasion oryginalnych w kulturze.

Waga hekt. u wszystkich ziarn u nas uprawianych upada z wyjątkiem jęczmienia streptowskiego, który w Firlejówce podnosi się o 1·2 kg. Najwyższą wagę objętościową ma okocimski jęczmień w Firlejówce (70) do normy jednak przyjętej dla dobrego jęczmienia browarniczego (71·6) nie dochodzi. Ponad normę przyjętą dla jęczmienia zwykłego (62 kg) przechodzą jęczmień Juvel w Firlejówce (67 1 kg.) w Waniowie (66 5 kg.), w Gwoździcu (63·9 kg.), w Dublanach (62·6 kg.); jęczmień okocimski w Firlejówce (70 kg.), w Waniowie (68·2 kg.), w Gwoździcu (66·4 kg. w Dublanach (65·5), w Bołszowcach (62·5) w Putiatyńcach (62·4 kg.) w Pełkiniach (62.2), Hallett's Pedigree, w Firlejówce (68 3), w Waniowie (67 5 kg.), w Gwoździcu (65 kg.) w Dublanach (64·9), w Putiatyńcach (62·3); streptowski w Firlejówce (67·7 kg.) Najniższą wagę mają mają Juvel w Pełkiniach (59·1 kg.) i streptowski w Żurawicy (58·5 kg.)

Różnica pomiędzy najwyższą a najniższą wagą u nas reprodukowanych nasion wynosi 11·5 kg. Z najlepszych więc jęczmieni najmniej tracą u nas w kulturze na wadze objętościowej jęczmień okocimski.

Waga 1000 ziarn. W porównaniu do wagi ziarn oryginalnych wzrasta tylko u jęczmienia okocimskiego w Firlejówce i Waniowie, u Hanny w Waniowie i w Dublanach, w Hallett's Pedigree w Firlejówce, Waniowie, Gwoździcu i Dublanach, u jęczmienia streptowskiego w Firlejówce, Waniowie i Putiatyńcach, zresztą wszędzie maleje. Najwyższą wagę ma jęczmień okocimski w Firlejówce (43·6) najmniejszą streptowski w Żurawicy (33). Do normy przyjętej dla dobrego jęczmienia browarniczego (44·7) nie dochodzi żaden; po nad normę przyjętą dla dobrego jęczmienia zwykłego (38 9) przechodzą: okocimski w Firlejówce (43·6) i w Waniowie (42), Hanna w Waniowie (42 2) w Dublanach (40 6) w Żurawicy (39·2); Hallett's Pedigree w Firlejówce (42·2) Waniowie (40·4); streptowski w Firlejówce (42·2). Biorąc na uwagę wagę hektolitra i ciężar 1000 ziarn najlepiej utrzymał się jęczmień okocimski w Firlejówce, najbardziej wyrodził się Juvel w Pełkiniach.

Czystość u wszystkich reprodukowanych jęczmieni jest bardzo wysoką u wielu przechodzi nawet normę przyjętą dla jęczmienia browarniczego (99·5).

Waga plew, biorąc jako normę dla jęczmienia browarniczego (13·5%) u wszystkich reprodukowanych nasion jest znacznie niższą z wyjątkiem Juvel w Waniowie, gdzie dochodzi 13·7%.

Siła kiełkowania u wszystkich reprodukowanych nasion jest mało co niższą od nasion oryginalnych, w kilku wypadkach nawet wyższą.

Mączystość. Norma przyjęta dla jęczmienia browarniczego wynosi 88 ziarn mączystych i przejściowych na 100, normie tej jednak żadne z ziarn reprodukowanych nie odpowiadało; najbardziej zbliżone były Juvel w Dublanach 83%, Hanna w Gwoździcu 85% i w Dublanach 87%, Hallet's Pedigree w Dublanach 85 Najwięcej mączystych ziarn miała Hanna w Gwoździcu 33, najwięcej zaś szklistych Juvel w Waniowie 48%.

Porównanie nasion własnych z reprodukowanemi.

Waga hekta najwyższą była w Chevalier Pedigree w Firlejówce sprowadzanym przed trzema laty (66·8), najniższa u tej samej odmiany w Żurawicy (60), pozostającej już długo w kulturze, prawie wszystkie jednak jęczmiona miejscowe stoją niżej od reprodukowanych; to samo się odnosi do wagi 1000 ziarn.

Jeżeli przymioty nasienia wraz z wielkością plonu porównamy u nasion miejscowych i reprodukowanych, to możemy zauważyć, że Juvel reprodukowany w Firlejówce i Waniowie tak co do ilości jak i jakości plonu ustępuje miejscowym, w Gwoździcu i Putiatyńcach daje lepsze ziarno ale mniej, tylko w Pełkiniach tak co do ilości jak i jakości plonu przewyższa miejscowe; Jęczmień okocimski w Firlejówce tylko pod względem ziarna jest lepszym od miejscowego i gdy w Waniowie i Gwoździcu pod każdym względem góruje, w Pełkinie w ziarnie jest lepszy w plonie równy, gdy przeciwnie w Żurawicy w ziarnie prawie równy a w plonie znacznie lepszy od miejscowego.

Jęczmień morawski z Hanny w Waniowie w ziarnie jest mało co lepszy od miejscowego, w plonie zaś gorszy, w Gwoździcu Putiatyńcach, Żurawicy pod każdym względem znacznie góruje nad miejscowym, w Pełkiniach zaś niżej stoi tak co do ziarna jak i plonu. Jęczmień Hallett's Pedigree jest w Firlejówce i Waniowie lepszy w ziarnie gorszy w plonie, lepszym zaś pod każdym względem jest w Gwoździcu i Putiatyńcach w Pełkiniach owies miejscowy jest od tegoż lepszy, w Żurawicy zaś prawie tej samej wartości.

Jęczmień streptowski góruje w Firlejówce nad miejscowym co do ziarna, niżej jednak stoi w plonie, w Żurawicy jest gorszym w ziarnie lepszym w plonie, w Putiatyńcach pod każdym względem upada.

Z zestawienia tego widzimy, że jęczmień miejscowy w Firlejówce w plonie jest najlepszym ze wszystkich próbowanych, w ziarnie tylko lepszym od niego jest okocimski, Hallett's Pedigree, streptowski.

W Waniowie góruje nad wszystkiemi jęczmień okocimski, gdy Hanna Hallett's Pedigree tylko w ziarnie podnosi się a w plonie traci.

W Pełkini jęczmień okocimski jest w ziarnie lepszy w plonie równy, Juvel zaś i Hallett's Pedigree pod każdym względem gorsze od miejscowego.

W Gwoździcu najlepiej udaje się Hanna; Juvel i streptowski są lepsze w ziarnie od miejscowego, gorsze jednak w plonie, okocimski zaś wyradza się zupełnie.

W Putiatyńcach Hallett's Pedigree i Hanna są pod każdym względem lepsze. Juvel lepszy w ziarnie, gorszy w plonie; streptowski taki sam w ziarnie, gorszy w plonie.

W Żurawicy Hanna pod każdym względem jest lepszą, Hallett's Pedigree tej samej wartości co miejscowy, streptowski zaś gorszy w ziarnie, lepszy w plonie.

Waga plew. Z wyjątkiem jęczmienia hannackiego inne reprodukowane nasiona miały plewę równej wagi, a nawet niektóre nieco cięższą od nasion miejscowych.

Mączystość ziarn była nader różną; najwięcej mączystych (33) i przejściowych (52) miał jęczmień gwoździecki (Bestehorn), najjednostajniejszy acz mało maczysty (6) o wielu ziarnach przejściowych (73) był jęczmień w Putiatyńcach; najbardziej szklistym był jęczmień w Firlejówce (57) i Pełkinie (56) Juvel reprodukowany w Gwoździcu najbardziej zbliżał się do oryginału (mącz. 18, przejść. 52 szklist. 30), najbardziej zaś przechodził w szklisty w Firlejówce (m. 9, p. 51, sr. 40) i w Waniowie (m. 11, p. 41 sr. 48).

Jęczmień okocimski w Gwoździcu ma charakter ziarn przejściowych (m. 15, p. 64, sr. 21) w Firlejówce przechodzi w szklisty (m 3, p. 49, sr. 48) i w Waniowie (m. 9, p. 41, sr. 50). Te same objawy widzimy i u Hanny. Typ jęczmienia mączystego zostaje zachowany najstalej w Gwoździcu, szklistego w Firlejówcó i w Waniowie.

Uprawy próbne z owsem.

Wykaz miejscowości, w których przeprowadzano próby.

Miejscowość	Przeprowadził doświadczenie	Gleba	Podglebie	Przedplon i nawożenie
Podhorce	WP. J. br. Brunicki	glinka z trochę piasku i próchnicy	nieprzemakalne drenowane	
Waniów	WP. A. Münter	piaszczysta	gliniaste	1891 owies, 92 koniczyna, 93 żyto, 94 ziemniaki, 95 owies.
Nozdrzec	WP St. Chmurowicz	glinka	glinka nieprzepuszczalna	1892 rzepak na oborniku, 93 pszenica, 94 ziemniaki, 95 owies.
Załucze	WP. Dr. M. Krzysztofowicz	czarnoziem	glina żółta przepuszczalna	1891 koniczyna, 92 ugór-obornik, 93 pszenica, 94 żyto, 95 owies.
Bołszowce	WP. A. Krzeczunowicz	czarnoziem	żółta glina przepuszczalna	1891 przenica, 92 ziemniaki, 93 ugor-obornik, 94 pszenica, 95 owies.
Konty	WP. Wł. Gniewosz			91 koniczyna, 92 przenica, 93 żyto, 94 kartofle, 95 owies.
Niskołyzy	WP. K Mencel	glinka	glinka przepuszczalna	1892 koniczyna, 93 obornik, 94 pszenica, 95 owies.
Strzałki	WP. A. Ożarowski	czarnoziem gliniasty	glina żółta trudno przepuszczalna	1890 pszenica na oborniku 91 ziemniaki, 92 jęczmień, 93 koniczyna, 94 pszenica, (150 kg. superforfatu) 95 miało być żyto, ale wyginęło, na wiosnę owies.
Klebanówka	WP. T. Fedorowicz	czarnoziem	glina przepuszczalna	1891 ugór-obornik, 92 hreczka, 94 pszenica, 95 owies.
Krasnolesie	WP. Wł. Gołębski	glina żółta	glina nieprzepuszczalna	1892 owies, 93 ugór-obornik 93 pszenica, 95 owies.
Kimirz	WP. St. Wybranowski	glinka bogata w próchnicę		1891 pszenica na oborniku 92 groch, 93 pszenica, 94 owies, 95 żyto wyginęło, na jego miejsce owies.
Załukiew	WP. Jan Janko	popielica	glina nieprzepuszczalna	1894 w jesieni pszenica po koniczynie wyginęła, na wiosnę 95 owies.
Dublany	WP. prof. K. Pańkowski	glinka żółta	glinka trudno przepuszczalna	1892 pszenica, 93 żyto, (300 kg. superforfatu na ha) 94 koński zab, (4009 oborniku) 95 owies.

Owies szymoradzki.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna				Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	58·6	33·2	99·7	27·7												
1	Waniów	53·0	28·4	99·8	33·1	400	25	98	195		25	205	174	1.357	—	174	1.427
2	Strzałki	51·6	29·2	98·9	34·7	2000 *m*	25	101	280		390		125	1.400	—	1.950	
3	Krasnolesie	51·6	28·0	99·7	28·5	400	25	—	230	20	65	218	174	1·601	139	452	1·517
4	Kimirz	50·4	29·4	99·4	34·7	400	23	130	212		25	218	160	1·473	—	174	1·517
5	Nozdrzec	50·3	28.6	99·6	34·9	400	25	116	127	15	05·5	270	174	884	104	38	1 879
6	Dublany	49·7	30·2	99·5	31·1	1000 *m*	11	107	223	20	30	357	174	2.230	200	300	3 570
7	Klebanówka	49·0	28·0	99·7	33·5	400	25	107	161		14	174	174	1.120	—	97	1.211
8	Niskołyzy	48·3	27·4	99·3	34·3	400	25	115	271		341		174	1.886	—	2.373	
9	Załucze	44·8	27·2	98·4	35·2	400	25	109	245	30	69	618	174	1.705	264	510	4 301
10	Konty	43·6	21·2	99·0	31·1	400	25	107	207		20	188	174	1 44	—	139	1.301
11	Bolszowce	43·1	21·2	98·2	35·8	400	25	110	92		40	250	174	640	—	278	1·740
12	Rożniatów	41·2	25·4	99·3	38·5	400	25	114	190		35	137	174	1.322	—	244	953
13	Żydaczów	39·7	20·2	99·1	30·8	400	25	—	291		36	432	174	2 025	—	151	3.007
14	Żałukiew	38·7	20·6	99·6	47·1	400	25	—	250		365		174	1.740	—	1.530	

Owies styryjski.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna				Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasiona oryginalne	55·2	30·0	99·7	32·1												
1	Strzałki	53·1	31·6	99·3	32·2	2000 *m*	25	109	390	—	594		125	1.950	—	2.980	
2	Waniów	52·3	29·2	99·7	33·4	400	25	98	178	—	27	180	174	1.239	—	188	1.255
3	Kimirz	51·0	29 6	99 6	36·4	400	23	130	220	—	25	185	160	1.531	—	174	1.288
4	Podhorce	49·7	31·4	99·6	29·3	400	25	115	238	17	50	480	174	1.656	118	348	3.341
5	Konty	44·5	26·0	99·3	40·0	400	25	107	222·5	—	19·5	220	174	1.549	—	136	1.531

Owies Early Texas.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna				Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	57·7	33·0	99·5	31·0												
1	Klebanówka	54·3	27·8	98·5	33 0	400	25	105	191	—	16	190	174	1.329	—	111	1.322
2	Waniów	51·8	29·2	99·6	33 7	400	25	98	200	—	27	215	174	1.392	—	188	1.496
3	Dublany	50·8	30·2	99·0	31·5	1000 *m*	12	107	186	26	26	276	120	1.070	260	260	2.760
4	Rożniatów	46·7	26·8	99·1	34·4	400	25	114	157	—	44	175	174	1.093	—	306	1.218
5	Żydaczów	44·7	26·2	99 2	35·0	400	25	—	223	—	15	230	174	1.552	—	104	1.601
6	Załucze	43·7	26·2	98·3	29 0	400	25	109	196	28	136	542	174	1.364	195	947	3.772
7	Bołszowce	41·3	20·8	97·5	30·7	400	25	110	63	—	30	155	174	438	—	209	1.079

Owies Heinego.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna				Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	51·3	30·9	100	25.0												
1	Krasnolesie	47·1	28·4	99.8	31·0	400	25	—	174	20	35	200	174	1.211	139	244	1.392
2	Nozdrzec	44·2	30 2	98·8	31·7	400	25	116	110	19	5	270	174	766	132	35	1.879
3	Żydaczów	43·0	25·0	99·3	35·2	400	25	—	217	—	18	395	174	1.510	—	125	2.714
4	Niskołyzy	40·5	26·8	99·7	33·6	400	25	115	204	—	472		174	1.420	—	3.285	
5	Żałukiew	37·3	25·2	94·4	38·9	400	25	—	195	—	465		174	1.357	—	3.236	

Owies syberyjski.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna				Wielkość parceli	Ilość posiewu pa parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	51·8	29 6	97·7	28·1												
1	Klebanówka	48·3	26·2	97·3	26·0	400	25	114	157	—	15	189	174	1.093	—	104	1.315
2	Podhorce	47·3	26·8	98·5	25.3	400	25	115	213	57·5	50	616	174	1.482	191	348	4.280
3	Strzałki	47·3	26·2	99 5	27·4	2000 *m*	25	110	270	—	506		125	1.350	—	2.530	
4	Krasnolesie	46·9	25·0	98·7	28·8	400	25	—	185	30	26	358	174	1.288	209	181	2.471
5	Waniów	46 7	24·0	99·7	30·0	400	25	112	154	—	21	262	174	1 072	—	83	1.823
6	Załucze	46·4	25 6	99·3	35·1	400	25	108	24a	30	127	639	174	1 670	209	884	4.447
7	Kimirz	46·4	24·4	97·8	28·7	400	23	130	202	—	20	208	160	1 406	—	139	1.448
8	Dublany	45·2	24·9	98·8	25·7	1000 *m*	9	119	186	19	21	321	90	1.860	190	210	321
9	Rożniatów	45·0	25·8	98·6	27·1	400	25	123	136	—	27	140	174	947	—	188	974
10	Nozdrzec	45·0	25 8	98 6	27·1	400	25	116	169	30	6 5	395	174	1.176	209	45	2.749
11	Niskołyzy	44·2	24·8	98·8	26·6	400	25	115	278	—	258		174	1.935	—	1.796	
12	Konty	44·1	22·8	98·5	31 5	400	25	107	225	—	19	200	174	1.566	—	132	1.392
13	Żadukiew	41·3	25·0	99·6	41·6	400	—	—	225	—	500		—	1.775	—	3.480	
14	Bołszowce	40·8	20·4	99 9	31·3	400	25	110	184	—	36	172	174	1 281	—	209	1.197
15	Żydaczów	37·9	20·2	99·7	35·1	400	25	—	291	—	36	432	174	2.025	—	251	3.007

Owies dublański

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna				Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Prry posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*ky*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	50	26·8	99 0	26·6												
1	Klebanówka	48·8	27·8	98 9	27 9	400	25	114	163	—	15	184	174	1.134	—	104	1.350
2	Strzałki	48·2	26·8	96·9	26 1	2000 *m*	23	112	236	—	360		125	1.180	—	1.800	
3	Kimirz	47·2	27·8	98·0	26·8	400	25	130	200	—	20	248	160	1.392	—	139	1.726
4	Krasnolesie	47·1	26·6	99·6	28 9	400	25	—	185	40	74	342	174	1.357	278	529	2.380
5	Podhorce	46·0	26·2	99·5	25·9	400	25	115	230	87	25	660	174	1.601	257	174	4.594
6	Konty	45·7	27·0	99·6	39·2	400	25	113	240	—	21	280	174	1.670	—	146	1.989
7	Nozdrzec	45·7	23·2	98·9	26·7	400	25	116	140	15	6	350	174	974	104	42	2.436
8	Załucze	43·7	26·2	99	39·1	400	25	116	240	50	130	616	174	1.670	348	905	4.287
9	Bołszowce	43·3	26·0	97·7	38·4	400	25	110	163	—	60	300	174	1.134	—	418	2.088
10	Niskołysy	43·2	26·2	99·2	35·3	400	25	115	218	—	450		174	1.517	—	3.122	
11	Rożniatów	40·9	22·0	99 6	28·1	400	25	123	134	—	40·5	180	174	933	—	282	1.252
12	Żałukiew	40·7	20·6	99·6	28·1	400	25	—	255	—	585		174	1 775	—	4.071	

Owsy miejscowe.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna				Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1,000 ziarn	Czystość	Waga plewek				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewa	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
1	Rożniatów	52·1	30·4	88·0	30·7	400	25	114	178		40	143	174	1.239		278	995
2	Strzałki	51·7	34·2	99·1	28·5	2000 *m*	25	109	410		510		125	2.050		2.550	
3	Nozdrzec	51·2	32 0	97·1	26·0	400	25	126	200	17	6·5	390	174	1.392	118	42	2·714
4	Podhorce	52·9	30·6	99·8	29·7	400	25	115	286	31	60	615	174	1.991	216	418	4·280
5	Klebanówka	49·4	28·4	95.0	33·0	400	25	114	170		17	198	174	1.183		118	1.378
6	Niskołyzy	48·5	26 0	98·8	36·5	400	25	105	248		422		174	1·726		2.937	
7	Załucze	46·8	26.0	99·1	37·3	400	25	108	260	27	94	559	174	1·810	188	654	3.891
8	Konty	45·5	23·0	96·3	33·0	400	25	113	193		20·5	235	174	1.343		143	1.635
9	Waniów	45·2	28·0	99·5	24·3	400	25	98	147		16	245	174	1.023		111	1.705
10	Dublany	44·5	26·1	99·7	26·0	1000 *m*	9	119	209	20	19	367	90	2.090	200	190	3.670
11	Żydaczów	32·5	14·2	96·9	26·7	400	25	—	348		39	468	174	2.422		271	3.257

Nasiona oryginalne.

Waga objętościowa. Największa wagę hektolitra miał owies szymoradzki (59·6) i Early-Texas (57·7), średnie miejsce zajmował styryjski (55·2), najniższą zaś miały syberyjski (51·8), Heine'go (51·3) i dublański (50).

Waga 1.000 ziarn odpowiadała prawie zupełnie ciężarowi objętościowemu; najwyższą miał owies szymoradzki (33·2), najniższą dublański (26·8).

Waga plew. Najcięższe plewy miał owies styryjski (32·1%), najdelikatniejszy był owies Heine'go (25%) i dublański (26·6%).

Nasiona reprodukowane.

Waga objętościowa spada u wszystkich u nas reprodukowanych nasion, a to tembardziej, im wyższą była u nasion oryginalnych.

Z owsów o wadze objętościowej ponad 55 kg. najlepiej trzymały się Early Texas w Klebanówce (54·3) i styryjski w Strzałkach (53·1), spadając na hektolitrze mniej więcej o 2 do 3 kilo, gdy owies szymoradzki spadał w Strzałkach o przeszło 7 kg., a w Klebanówce o przeszło 9 kg. Z owsów niżej wagi 55 kg. najmniej utracił dublański (bo tylko 1·2 kg.) i syberyjski w Klebanówce (3·5 kg.). Najwyższy ubytek wagi objętościowej okazuje szymoradzki w Załukwi (19·0 kg.)

Waga 1.000 ziarn. Reprodukowane nasiona pokazują małą poprawę ciężaru 1.000 ziarn u nasion lżejszych, znaczne zaś pogorszenie u nasion cięższych. Najlepiej pod tym względem zachowuje się owies styryjski, wykazuje bowiem w dwóch miejscach polepszenie, wynoszące blisko 2 gramy, a mianowicie w Strzałkach (31·6) i Podhorcach (31·4). Owies dublański (26·6) podnosi się w Klebanówce i Kimirzu do 27·8 gr., w Kontach do 27 gramów. Najbliżej nasion oryginalnych, ale z pewną zniżką wartości stoją: owies syberyjski w Podhorcach (26·8) i Early Texas w Dublanach (30·2).

Owsy szymoradzki w Żydaczowie (20·2) i Early Texas w Bołszowcach (20·8) utraciły na wadze 1.000 ziarn w porównaniu do nasion oryginalnych przeszło 12 gramów.

Waga łuski nasieniowej zmniejsza się u niektórych odmian owsów reprodukowanych, a mianowicie: Early Texas w Załuczu o 2%, styryjski w Podhorcach o 2·8%, syberyjski w Podhorcach o 2·8%, dublański w Strzałkach o 0·5%. Najwyższej wagi dochodzi plewa owsa szymoradzkiego, reprodukowanego w Załukwi, bo do 47·1%, przyrost przynosi więc blisko 20%.

Owsy miejscowe.

Z owsów miejscowych najwyższą wagę objętościową ma owies uprawiany w Podhorcach (52·9), prawie równowartościowe są owsy w Rożniatowie (52·1), w Strzałkach (52·7) i Nozdrzcu (51·2), najniższą zaś wagę ma owies miejscowy w Żydaczowie (32·5). Wadze objętościowej prawie odpowiada waga 1.000 ziarn, najwyższa jest w Strzałkach (32), najniższa w Żydaczowie (14·2). Grubość plewy u wszystkich prawie jest równomierna, najniższa w Waniowie (24·3%), najwyższa w Załuczu (37·3%).

Porównanie nasion własnych z reprodukowanemi.

Porównywując owsy miejscowe stale uprawiane z reprodukowanymi i nasionami oryginalnemi tak co do jakości ziarna jak ilości plonu, dochodzimy do następujących wyników: najlepiej utrzymuje się owies styryjski w Strzałkach tak co do jakości ziarna jak i ilości plonu, owies bowiem miejscowy (styryjski aklimatyzowany) najzupełniej zbliża się do nasienia oryginalnego.

Najwyższy plon w ziarnie, bo 2.422 na hektar, wydał owies miejscowy w Żydaczowie; plon najmniejzzy w ziarnie wydał Early Texas w Bołszowcach, bo 438 kilogramów.

Owsy miejscowe w Klebanówce i Nozdrzcu co do jakości ziarna i obfitości plonu są lepsze od reprodukowanych, w Załuczu lepsze w jakości ziarna, gorsze jednak w plonie, w Strzałkach równe co do jakości, lepsze w plonie, w Kontach, Niskołyzach lepsze co do jakości gorsze w plonie, w Podhorcach gorsze co do jakości, znacznie jednak lepsze w plonie, wreszcie w Waniowie tak co do jakości, jak plenności gorsze.

Rok 1896.

Jęczmień.

Wykaz miejscowości w których przeprowadzano próby wraz z podaniem warunków gleby, przedplonu i siły nawozowej.

Miejscowość	Przeprowadził doświadczenie	Gleba	Podglebie	Przedplon i nawożenie
Żurawica	WP. A. Ebenberger	Napływowa próchniczna	glina jednostajna lekko przepuszczalna	pszenica, groch, bób, owies, buraki (na oborniku) jęczmień.
Gwoździec	WP. B. Biskupski	czarnoziem	glina przepuszczalna	żyto (obornik), owies, kartofle, jęczmień.
Krasnolesie	WP. Wł. Gołębski	Czarnoziem z trochę piasku	szuter wapienny	1889 kartofle (obornik) 90 jęczmień, 91 koniczyna, 92 ozimina (½ nawóz) 93 ziemniaki, 94 jęczmień i owies 95 kartofle 96 jęczmień.
Waniów	WP. Alfred Münter	rędzina	wapienne	1893 ugór (obornik po 40 fur na morg) 94 pszenica, 95 ziemniaki 96 jęczmień
Derewnica	Szan. Zarząd dóbr	glinka lekka	dość przepuszczalne	1893 wyka (obornik) 94 pszenica, 95 żyto, 96 jęczmień.
Dublany	WP. Frommel	gliniasto piaszczysta	nieprzepuszczalne (dreny)	okopowe, a 94 obornik pod rzepak.
Bołszowce	WP. W. Cętar	czarnoziem	glina	rzepak (nawóz pełny) pszenica, kartofle jęczmień.
Pełkinie	WP. St. Zając	piaskowa glinka	nieprzepuszczalne	mieszanka (nawóz stajenny) pszenica, okopowe, jęczmień.
Putiatyńce	WP. M. Torosiewicz.	próchniana glina	glina	pszenica ozima (65 fur nawozu ma morg), owies, kartofle jęczmień.
Firlejówka	WP. Oskar Schnell	czarnoziem	wapienny margiel	pszenica na superforfacie owies, buraki na superforfacie i kościach (nawóz zwierzęcy przed 3-ma laty.)

Jęczmień okocimski

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn: mączyste	przejściowe	szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	%	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	70·2	43·0	100	—	49	33	18												
1	Dublany	62·3	—	99	—	32	25	43	400	19·0	111	294		362		132	1.626		2.502	
2	Krasnolesie	63·5	33·3	100	—	31	33	36	270	18·5	96	84·5		174		129	867		1 794	
3	Bołszowce	63·4	38·8	100	—	34	13	58	400	20·0	102	206		295		139	1.433		2.049	
4	Waniów	66·9	37·9	100	—	14	34	52	400	20·0	97	224		23	403	139	1.568		161	2.821
5	Gwoździec	63·4	35·7	99	—	37	18	45	400	20·0	107	185		519		139	1.286		3.608	
6	Firlejówka	66·9	37·6	100	—	10	12	78	400	16·0	—	210		390		111	1.470		2.730	
7	Putiatyńce	62·0	31·6	99	—	34	41	25	400	20·0	97	94		28	123	139	653		194	855
8	Pełkinie	64·4	39·2	99	—	68	11	21	400	20·0	97	170		208		139	1.181		1.446	
9	Żurawica	61·0	34·0	100	—	22	36	42	400	20·0	91	308		410		139	2.141		2.851	

Jęczmień probsztejski.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn: mączyste	przejściowe	szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*kg*	%	%	%	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	68·2	40·6	99·5	—	18	59	23												
1	Dublany	64·0	—	99·0	—	24	34	42	400	10	111	244		357		69	1.696		2.460	
2	Krasnolesie	66·0	35·3	100	—	40	29	31	270	18·5	96	102		165		129	1.051		1.701	
3	Bołszowce	65·5	39·3	99.0	—	11	24	65	400	20	99	235		295		139	1.635		2.058	
4	Waniów	68.0	41·6	100	—	11	38	51	400	20	10	226		25	396	139	1.582		175	2.772
5	Gwoździec	64·2	34·5	99·0	—	21	35	44	400	20	107	190		677		139	1.321		4.707	
6	Firlejówka	68·9	39·5	99·5	—	30	26	44	400	16	—	218		410		111	1.526		2.870	
7	Putiatyńce	60·2	33·1	98·5	—	26	22	52	400	20	97	115		22	200	139	799		153	1.390
8	Pełkinie	65·5	41·6	100	—	67	19	14	400	20	97	172		219		139	1.196		1.523	
9	Żurawica	63·0	36·0	100	—	19	36	45	400	20	91	348		518		139	2.420		3.602	

Jęczmień Hanna.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn: mączyste	przejściowe	szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	%	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	71·8	41·2	99·0	—	45	49	6												
1	Dulany	61·7	37·0	99·0	—	45	22	33	400	14	111	218		287		97	1.516		1.995	
2	Krasnolesie	65·1	34·2	100	—	34	34	32	270	19	103	112·5		164		132	1.159		1.896	
3	Bołszowce	62·4	35·4	100	—	23	29	48	400	20	99	193		345		139	1.339		2.397	
4	Waniów	65·4	40·0	100	—	14	38	48	400	20	100	246		32	342	139	1.722		224	2.394
5	Gwoździec	63·0	36·2	99·0	—	28	31	41	400	20	107	185		376		139	1.286		2.614	
6	Firlejówka	67·5	38·5	99·0	—	39	18	43	400	16	—	200		390		111	1.400		2.730	
7	Putiatyńce	62·5	32·6	97·5	—	41	40	19	400	20	97	150		30	210	139	1.043		208	1.460
8	Pełkinie	64·0	40·1	98·5	—	66	8	26	400	20	97	174		210		139	1.210		1.460	
9	Żurawica	61·4	33·4	100	—	28	36	36	400	20	91	323		431		139	1.246		3.002	

Jęczmień Goldene Melone.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga łuski	na 100 ziarn						Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
						mączyste	przejściowe	szkliste												
		kg	*gr*	%	%	%	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	72·8	42·0	100	—	32	47	21												
1	Dublany	59·5	34·4	99	—	21	29	50	400	16	111	226		383		111	1.571		2.663	
2	Krasnolesie	—	—	—	—	—	—	—	270	19	103	103		174		132	1.062		1.794	
3	Bołszowce	62·6	37·4	100	—	22	20	58	400	20	97	174		274		139	1 208		1.903	
4	Waniów	64·8	37·5	100	—	21	22	57	400	20	97	185		25	342	139	1.795		175	2.394
5	Gwoździec	60·8	32·0	99	—	21	24	55	400	20	107	140		302		139	973		2.100	
6	Firlejówka	67·5	36·8	99	—	26	8	66	400	16·5	—	190		375		—	1.330		2.625	
7	Putiatyńce	58·8	31·5	100	—	31	6	63	400	20	97	97		32	173	139	674		222	1.203
8	Pełkinie	64·0	39·0	99	—	38	23	39	400	20	97	118		192		139	820		1.335	
9	Żurawica	61·0	33·2	100	—	10	31	59	400	20	91	253		458		139	1.759		3.184	

Jęczmiona miejscowe.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna							Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga łuski nasieniowej	na 100 ziarn: mączyste	przejściowe	szkliste				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewa	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	%	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
1	Dublany	62·5	38·1	99·0	—	38	39	23	400	11	102	228		292		76	1.583		2.030	
2	Krasnolesie	66·1	39·5	98·0	—	37	27	36	4400	310	103	2.067		—		—	1.306		—	
3	Żurawica	62·2	37·0	100	—	24	37	39	400	20	91	323		431		139	2.246		2.997	
4	Gwoździec	63.1	35·7	99·5	—	39	18	43	400	20	103	170		72	370	139	1.182		500	2.573
5	Pełkinie	67·0	37·5	100	—	42	16	42	400	20	92	172		217		139	1.196		1.509	
6	Waniów	65·2	37·1	100	—	25	31	44	400	20	86	218		55	367	139	1.526		245	2 569
7	Bołszowce	60·8	34·2	99·0	—	25	27	48	400	20	96	147		290		139	1.021		2.014	
8	Bołszowce	66·8	37·2	99·0	—	29	25	46	400	20	92	185		310		139	1.285		2.153	
9	Firlejówka	65·0	36·3	99·5	—	31	31	38	400	16	—	212		390		111	1.484		2.730	

Próby przeprowadzono nad 4-ma gatunkami jęczmienia z których okocimski miał wagę hektolitra 701·2 klg. wagę 1000 ziarn 43, jęczmień Hanna wagę hekt. 71·8, wagę 1000 ziarn 41·2 gram., jęczmień probstejski wagę hl. 68·2 klg., wagę 1000 ziarn 40.6 gr, i jęczmień Goldene Melone wagę hektl. 72·8 klg. wagę 1000 ziarn 42 gramy.

Najbardziej mączystym był jęczmień okocimski, najmniej zaś jęczmień probstejski.

Zmiany nasienia oryginalnego w kulturach:

Jęczmień okocimski. Najwyższą wagę hekt. otrzymano w Waniowie i Firlejówce (66 9 klg.) najniższą w Żurawicy (61 klg.) najwyższa waga 1000 ziarn była w Pełkiniach (39·2 gr.) najniższa zaś w Putiatyńcach (31·6 gr.) licząc razem ziarna mączyste i przejściowe. najwyższą liczbę otrzymano w Pełkiniach bo 79 na 100 — najbardziej szklisty był w Firlejówce bo 78 na 100.

Najwyższy plon w ziarnie otrzymano w Dublanach (1626 kg.) w słomie w Gwoździcu (3608 klg.) najniższy plon w ziarnie w Putiatyńcach (653 klg.) z ha. w słomie (855 klg.)

Jęczmień Hanna. Najwyższą wagę hekt. miała ta odmiana w Firlejówce (67·5 klg.) najniższą w Żurawicy (61·4 klg.); najwyższa waga 1000 ziarn była w Pełkiniach (41·1 gr.) najniższa w Putiatyńcach (32·6 gr.). Mączystych i przejściowych ziarn miał najwięcej jęczmień Hanna w Pełkiniach, bo 74 na 100 — najmniej w Waniowie bo 52 na 100; najwięcej szklistych było w Bołszowcach i Waniowie, bo 48 na 100, najwniej w Putiatyńcach, bo 19 na 100. Plon w ziarnie z Waniowa (1722 klg. z ha) w słomie z Firlejówki (2730 klg.) był największy — najmniejszy w ziarnie był z Putiatyniec (1043 klg.) w słomie z Pełkiń (1460 klg.)

Jęczmień probstejski. Najwyższą wagę hekt. miał jęczmień z Firlejówki (68·9 klg.) najniższą z Putiatyniec (60·2 klg.); najwyższa waga 1000 ziarn była w Pełkiniach i Waniowie (41·6 gr.), najniższa w Putiatyńcach (33·4); licząc mączyste i przejściowe maximum było w Pełkiniach (86 na 100) minimum w Bołszowcach (35 na 100), zkąd też jęczmień był najbardziej szklisty (65 na 100).

W porównaniu do jęczmienia oryginalnego, co jest właśnie dla tej odmiany charakterystycznem, poprawiła się waga hektolitra w Firlejówce a niemal wyrównała się w Waniowie; co do wagi 1000 ziarn zaś, jęczmiona z Pełkiń i Waniowa przewyższyły jęczmień oryginalny; co do średniej mączystości jęczmień pełkiński przewyższył jęczmień oryginalny, zaś jęczmień z Krasnolesia, niemal się zrównał; liczba szklistych ziarn również w tych dwóch miejscowościach spadła. Plon w ziarnie najwyższy był w Dublanach (1696 klg. z ha.) w słomie w Gwoździcu (4707 klg.); najniższy w ziarnie był w Putiatyńcach (799 klg.); w słomie w Pełkiniach (1523 klg.)

Jęczmień Goldene Melone. Najwyższą wagę hekt. miał jęczmień z Firlejówki (67·5 klg.), najniższą jęczmień z Putiatyniec (58·8 klg.), Najwyższa waga 1000 ziarn była w Pełkiniach (39 gr.), najniższa w Putiatyńcach (31·5 gr.). Mączystych i przejściowych ziarn najwięcej było w jęczmieniu z Pełkiń (61 na 100) — najmniej w Firlejówce (34 na 102), gdzie więc był jęczmień najbardziej szklisty. Największy plon w ziarnie był w Dublanach (1571 klg. z ha.) — w słomie tamże (2663 klg.) — najniższy plon w ziarnie był w Putiatyńcach (674 klg.) i w słomie (1203 klg.).

Jęczmiona miejscowe. Najwyższa wagę hektolitra miał jęczmień z Pełkiń (67 klg.) najniższą w Bołszowcach (Juvel 60 8 klg.). najwyższą wagę 1000 ziarn miał jęczmień z Krasnolesia (39·5 gr.) najniższą z Bołszowiec (Juvel 34·2 gr.) Najwięcej mączystych i przejściowych miał jęczmień z Dublan bo 77 na 100, najbardziej szklisty był z Bołszowiec Juvel 48 na 100. Najobfitszy plon dał jęczmień miejscowy w ziarnie z Dublan (1583 klg.) w słomie z Gwoździca (2573 klg.) — najmniejszy plon w ziarnie był w Bolszowcach (1021 klg.).

Porównanie jęczmieni w poszczególnych miejscowościach.

Gwoździec. Najobfitszy plon w ziarnie i słomie dał jęczmień probstejski który też i co do przymiotów swych nad innymi góruje.

Firlejówka. To samo pod każdym względem można zauważyć co do owsa probstejskiego i w Firlejówce, jakkolwiek różnice tam nie są tak wybitne.

Bołszowce. Jęczmień probstejski dał plon w ziarnie najwyższy, od miejscowych o 600 kg. większy, w słomie dała najwięcej odmiana Hanna; waga hekt. była najwyższa u miejscowego zwykłego, i probstejskiego; waga 1000 ziarn najwyższa była u probstejskiego, jakkolwiek jęczmień ten najbardziej się tam zeszklił.

Waniów. Największy plon w ziarnie dała odmiana Hanna, w słomie jęczmień okocimski, który też największą miał wagę hekt.; najbardziej szklisty był j. Goldene Melone, najmniej miejscowy.

Dublany. Najwyższy plon w ziarnie dał jęczmień probstejski, w słomie Goldene Melone; najwyższą wagę hekt. miał jęczmień probstejski, najmniej szklisty był miejscowy (23 na 100).

Krasnolesie. Największy plon w ziarnie dał jęczmień miejscowy, który też i w przymiotach ziarna nad innymi góruje; najmniej szklisty okazał się jęczmień probstejski, różnica jednak wynosi tylko do 4%.

Putiatyńce. Największy plon w ziarnie i słomie dał jęczmień Hanna, który też pod każdym względem dla tej miejscowości okazał się najlepszym.

Pełkinie. Miejscowy i probstejski dały największy plon w ziarnie, przymioty ziarn były niemal równe, tylko jęczmień probstejski miał 14% ziarn szklistych a miejscowy 42%.

Owsy.

Wykaz miejscowości wraz z podaniem warunków gleby, przedplonu i nawożenia.

Miejscowość	Przeprowadził doświadczenie	Gleba	Podglebie	Przedplon i nawożenie
Bołszowce	WP. Cętar	czarnoziem z domieszką piasku	glina	Rzepak (nawóz stajenny pełny, pszenica, kartofle, owies.
Krasnolesie	WP. Wł. Gołębski	czarnoziem z piaskiem	szuter wapienny	1893 ziemniaki i strąkowe, 94 owies, 95 ziemniaki, 96 owies (w 89 obornik)
Klebanówka	WP. T. Fedorowicz	czarnoziem	glina przepuszczalna	pszenica w gnoju (przed 2 laty obornik) – owies.
Berezńica	WP. J. br. Brunicki	gl'na ciężka z próchnicą	ił nieprzepuszczalny	1895 kartofle (po 75 fur nawozu stajennego) 96 po 100 klg. żuzli Thomasa na morg.
Kimirz	WP. St. Wybranowski	czarnoziem	glinka z piaskiem	buraki na gnoju, pszenica, ziemniaki, owies.
Załucze	WP. Dr. M. Krzysztofowicz	czarnoziem	żółta glina	1892 owies na oborniku, 93 kukurudza, 94 pszenica, 95 żyto, 96 owies.
Strzałki	WP. A. Ożarowski	glina próchnicowa	glina żółta trudno przepuszczalna	Pszenica (150 kg. superfosfatu) żyto 200 kg. mączki Thomasa owies.
Waniów	WP. A. Münter	piasz czysta	piaszczyste	1893 koniczyna, 94 żyto (guano superfosfat po 100 kg. na morg) 95 ziemniaki 96 owies.
Żydaczów	WP. J. Berezowski	glinka z piaskiem		żyto — nawozu od dawna nie było.
Derewnia	Szan. Zarząd dóbr	lekka glinka	średnio przepuszczalne	1893 wyka na ziel. paszę (obornik 60 fur na morg) 94 pszenica 95 żyto, 96 owies.

Owies Ligowo.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna: Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek	Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli: Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Plon obrachowany na hektar: Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*k*	*kg*	*kg*	*ky*	*kg*	*kg*	*ky*	*kg*
	Nasienie oryginalne	56·3	43·0	100	27·0												
1	Dublany	48·5	35·6	99·6	31·0	400	20	111	320		365		139	2.225		2.538	
2	Krasnolesie	48·4	36·4	99·0	32·5	400	22	103	288		408		153	2.002		2.836	
3	Bołszowce	47·4	39·6	99·0	32·0	400	20	101	255		307		139	1.772		2.133	
4	Waniów	47·3	41·4	98·0	30·0	400	25	117	124		30	130	173	868		210	910
5	Nozdrzec	46·1	36·4	97·0	35·5	400	25	107	88		35	62	173	611		243	431
6	Załucze	47·5	41·0	99·0	30·5	400	25	127	326	53	245	481	173	2.267	368	1.703	3.345
7	Strzałki	49·5	43·0	99·0	32·0	400	25	113	336		536		173	2.327		3.699	
8	Klebanówka	50·2	38·6	100	30·0	—	—	89	204		161		—	1.416		1.119	
9	Kimirz	49·0	40·0	100	31·5	400	—	128	288		65	285	—	2.002		452	1.981
10	Strzałków	44·5	40·0	100	29·0	400	25	102	257		29	403	173	1.787		201	2.802
11	Żydaczów	49·2	42·4	100	30·0	—	—	—	186		16	140	—	1.232		111	973

Owies szymoradzki.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna: Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek	Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli: Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Plon obrachowany na hektar: Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	59·6	35·4	99·6	32·0												
1	Dublany	46·1	32·0	100	35·5	400	19	111	320		445		132	2.225		3.904	
2	Krasnolesie	45·1	32·0	100	30.0	400	23	110	265		390		159	1.842		2.016	
3	Bołszowce	47·1	32·0	99	36.0	400	20	100	252		347		139	1.750		2.480	
4	Waniów	51·0	31·4	99	34·0	400	25	117	130		25	150	173	910		173	1.050
5	Nozdrzec	39·3	28·0	96	38·0	400	25	104	115		46	85	173	801		319	519
6	Załucze	48·2	32·4	99·2	35·0	400	25	127	344	58	169	563	173	1.842	403	1.173	3.915
7	Strzałki	47·8	35·0	97	35.0	400	25	113	290		406		173	2.091		2.808	
8	Klebanówka	50·7	32·4	99	34·0	—	40	89	165		155		278	1.145		1.078	
9	Kimirz	50·0	34·0	100	35·0	400	25	128	275		60	280	173	1923		417	1.947
10	Strzałków	45·6	31.4	99	35·0	400	25	100	305		38	517	173	2.121		264	3.600
11	Żydaczów	51·8	34·6	99	32·5	—	—	—	133		15	135	—	925		104	938

Owies dublański.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna				Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
	Nasienie oryginalne	48·0	31·6	100	27·0												
1	Dublany	43·7	28·6	100	—	400	20	119	302		439		139	2.100		3.053	
2	Krasnolesie	43·4	28·4	98·0	30·0	400	18	117	250		460		126	1.739		3.188	
3	Bołszowce	44·8	28·6	98·0	28·5	400	20	96	294		420		139	2.042		2.918	
4	Waniów	40·6	26·4	98·0	31·5	400	25	123	78		15	153	173	546	105	1.071	
5	Nozdrzec	41·4	30·2	97·0	31·0	400	25	104	150		34	73	173	1.043	237	508	
6	Załucze	46·3	30·4	100	28·0	400	25	136	239	47	101	550	173	1.662	327	702	3.824
7	Strzałki	45·1	38·6	100	28·0	400	25	113	114		380		173	790		2.669	
8	Klebanówka	46·1	28·4	99·0	30·0	—	—	93	145		160		—	1.008		1.112	
9	Kimirz	48·3	30·2	100	28·5	400	25	128	280		65	390	173	1.947	452	2.712	
10	Strzałków	40·1	29·4	100	—	400	25	102	263		20	725	173	1.828	139	3.041	
11	Żydaczów	47·5	29·6	99·0	31·0	—	—	—	173		25	186	—	1.203	173	1.293	

Owsy miejscowe.

L. p.	Miejscowość	Jakość ziarna				Wielkość parceli	Ilość posiewu na parcelę	Długość wegetacyi	Plon z parceli				Plon obrachowany na hektar				
		Waga hektolitra	Waga 1.000 ziarn	Czystość	Waga plewek				Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma	Przy posiewie	Ziarno celne	Ziarno odjemne	Plewy	Słoma
		kg	*gr*	%	%	sążni □	*kg*	dnie	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*	*kg*
1	Bołszowce	48·7	30·8	99·0	28·5	400	20	—	230		330		139	1.599		2.301	
2	Waniów	47·3	26·4	98·8	30·0	400	25	123	125	27	132		173	875	189	924	
3	Nozdrzec	50·0	39·8	92·0	30·0	400	25	104	130	33	81		173	904	229	563	
4	Klebanówka	46·0	29·2	99·0	29·0	400	25	99	144		161		173	1.001		1.119	
5	Kimirz	42·6	32·0	95·0	28·5	400	25	128	280	65	418		173	1.947	452	2.907	
6	Strzałków	49·6	35·0	99 0	35·0	400	25	99	302	32	577		173	2.100	222	4.019	
7	Żydaczów	49·0	30·4	99·0	28 0	400	25	—	135	26	140		173	938	180	973	
8	Załucze	—	—	—	—	400	25	—	—	—	—		173	1.937	3.555		

Do prób użyto trzy gatunki owsów z których owies shigono sprowadzony ze stacyi uprawy nasion w Svalöw miał najwyższą wagę hekt. (56·3 klg. i wagę 1000 ziarn (43 gr.) — gdy owies schimoradzki miał wagę hekt. 53·6 klg. a wagę 1000 ziarn 35·4 gr., dublański zaś w kraju długo uprawiany tylko wagę hekt. 48 klg. wagę 1000 ziarn 31·7 gr. Ciężar plewy n sieniowej był u owsa Ligowo i dublańskiego równy i wynosi 27% wagi całego nasienia, gdy u owsa schimoradzkiego miał 32% wagi.

Zmiany nasienia oryginalnego w kulturach:

Owies Ligowo. Najwyższe dane co do wagi hektolitra otrzymane w Klebanówce (50·2 kg.), w Strzałkach (49·5 klg.), Żydaczowie (49·2 klg.) i Kimirzu (49 klg.),— najmniejsze w Nozdrzcu (40·1 klg.); co do wagi 1000 ziarn: maximum w Strzałkach (43 gr.) — bardzo wysokie jeszcze w Żydaczowie (42·4 gr.), Waniowie (41·4 gr.) i Załuczu (41 gr.) najniższe zaś w Dublanach (35·6 gr.). Co do procentowej wagi plew nasieniowych to Nozdrzec miał najcięższe plewy (35·5%) zaś owies ze Strzałkowa okazał się najdelikatniejszy (29%). Plon najobfitszy owsa Ligowo był w Strzałkach — na hektar bowiem wypadało ziarna 2327 klg. zaś plew i słomy 3699 kl.; najmniejszy plon był w Nozdrzcu a mianowicie ziarna 611 klg., plew i słomy 674 klg.

Owies schimoradzki. Najwyższe dane co do wagi hektolitra był w Żydaczowie (51·8 klg.), bardzo wysokie w Waniowie (51 klg.) Klebanówce (50·7 klg.) Kimirzu (50 klg.); — najniższe zaś w Nozdrzcu (39·3 klg.); co do wagi 1000 ziarn, najwyższe były w Strzałkach (35 gr.) bardzo wysokie w Żydaczowie (34·6 gr.) i Kimirzu (34 gr.), najniższe zaś w Nozdrzcu (28 gr.). Najcięższa plewa nasieniowa była w Nozdrzcu (38%) najlżejsza w Krasnolesiu (30%). Najobfitszy plon wydał owies schimoradzki w Załuczu (1842 klg. ziarna 5088 klg. plewy i słomy z hektara) najmniejszy zaś w Waniowie (911 klg. ziarna 1223 klg. plew i słomy z hektara).

Owies dublański. U owsa tego charakterystycznem jest, że na miejscu w Dublanach w obec nieco zmienionych warunków produkcyi waga hektolitra spadła z 48 klg. — na 43·7 klg, waga 1000 ziarn z 31·6 gr. na 28·6 gr. W innych miejscowościach zauważyć można w porównaniu do nasienia oryginalnego podniesienia wagi hektolitra w Krasnolesiu na 48·4 klg., wagi 1000 ziarn w Strzałkach na 38·6 gr. Najniższa waga hektolitra była w Waniowie (40·6 klg.) jak również i 1000 ziarn (26·4 gr.); najlżejsza łuska była w Kimirzu (28%) i w Strzałkach (28%), najcięższa była w Waniowie (31·5%). Plon najobfitszym był w Dublanach (2100 klg. ziarna, 3053 klg. słomy i plew) najmniejszy w Waniowie (546 klg. ziarna 1176 klg. słomy i plew).

Owsy miejscowe. Z owsów miejscowych najwyższą wagę hektolitra i 1000 ziarn miał owies z Nozdrzca co jest tem charakterystyczniejsze, że właśnie w tej miejscowości owsy Ligowo, schimoradzki i dublański przymioty te w wysokim stopniu traciły i tak:

Odmiana	Waga hektolitra	Waga 1000 ziarn	% łuski	Ziarno	Plewy, słoma
Miejscowy	50	39·8	30	904	802
Ligowo	40·1	36·4	35·5	611	674
Schimoradzki	39·3	28	38	801	838
Dublański	41·4	30·2	31	1043	845

Tak że w plonie stoi tylko owies z Nozdrzca na drugim miejscu po dublańskim zresztą co do przymiotów ziarna wszędzie na pierwszem miejscu, wyniki te są o tyle interesujące że zachodzi pytanie czy mamy do czynienia z odmianą wyjątkowo dobrą czy też wyjątkowo dostosowaną do danej miejscowości, o czem jednak przekonać nas mogą doświadczenia robione i w innych miejscowościach. Z innych owsów miejscowych najwyższą wagą hektolitra ma owies ze Strzałek (49·6 klg.) z Żydaczowa (49 klg.) Najmniejszą zaś z Kimirza (42·6 klg.).

Waga 1000 ziarn najwyższą jest w Strzałkowie (35 gr.) najniższą w Waniowie (26·4 gr.) Najcięższą była plewa w Strzałkowie (35%) najlżejszą w Żydaczowie (28%) Co do plonu to tenże najobfitszym był w Strzałkowie a mianowicie 2100 klg. ziarna 4241 klg. plew i słomy z hektara, najniższym w Waniowie 875 klg. ziarna 1113 klg. plew i słomy.

Porównania owsów w poszczególnych miejscowościach:

Załucze. Najobfitszy plon bo 700 klg ziarna na hektar większy od miejscowego dał owies Ligowo, który też tak co do wagi hektolitra nad innymi góruje.

Prawie równym co do plonu i przymiotów jest owies schimoradzki, dla tej miejscowości więc te obydwa owsy, wnioskując z tegorocznego doświadczenia polecić by można

Strzałki. Najlepszym tak co do plonu jak i co do jakości ziarna okazał się tutaj owies Ligowo.

Waniów. Owies schimoradzki dał o 35 klg. ziarna, 136 słomy więcej od miejscowego; owies Ligowo w plonie mało co się od miejscowego różnił, co do przymiotów ziarna najwyżej stoi schimoradzki, później Ligowo, dalej miejscowy a w końcu dublański. Schimoradzki ma tylko o 4% cięższą łuskę od owsa Ligowo i miejscowego.

Nozdrzec. Co do plonu to o 139 klg. ziarna dał więcej dublański a o 60 klg. słomy dał więcej miejscowy, przymioty ziarna miejscowego górują w wysokim stopniu nad innymi owsami co wobec małej różnicy plonu stanowczo przemawia za utrzymaniem owsa miejscowego.

Kimirz. Plon w ziarnie wszystkich odmian jest niemal równy, owies Ligowo daje tylko o 55 klg. z hektara więcej ziarna od miejscowego, podczas gdy miejscowy daje blisko o 900 klg. słomy więcej od Ligowo: co do przymiotów ziarna najwyżej stoi owies Ligowo jakkolwiek i owies miejscowy zaliczyć możemy do bardzo dobrych odmian przewyższających inne bardzo delikatną łuską.

Strzałków. W plonie co do ziarna najwięcej zbliżone są owsy schimoradzki i miejscowy, który jednak o 7200 kilo wydaje więcej słomy z hektara niż owies schimoradzki; co do przymiotów ziarna — najwyżej stoi ziarno miejscowego owsa, jakkolwiek nie odznacza się delikatną łuską.

Żydaczów. Największy plon w ziarnie dał owies Ligowo bo o 290 klg. więcej od miejscowego, w słomie zachodzi tylko mała różnica na korzyść miejscowego. Ponieważ przymioty ziarna Ligowo są niemal dla tej miejscowości najwyższe, zdaje się więc owies ten być najodpowiedniejszym dla tej miejscowości.

Dublany. Z wyjątkiem słomy, która o 460 klg. z hektara jest mniejsza od słomy owsa dublańskiego, tak plon w ziarnie jak i przymioty nasiena owsa Ligowo — owies miejscowy przewyższają.

Krasnolesie. W obec braku do porównania owsa miejscowego, zauważyć tylko można, że owies Ligowo dał największy plon w ziarnie — owies dublański największy w słomie, a co do jakości, to owies Ligowo nad dublańskim góruje.

Bołszowce. Najobfitszy plon z hektara tak w ziarnie jak i w słomie przy posiewie tylko 139 klg. na hektar dał owies miejscowy, który też i co do jakości ziarna prawie stoi na równi z owsem Ligowo i schimoradzkim — a nad dublańskim góruje.

Alegat 4. do LW. 75.232/97

II. Sprawozdanie

z działalności krajowej stacyi chemiczno-rolniczej

w Dublanach

za czas od 1. października 1896 roku do 1. października 1897 roku

przedłożył

Józef Mikułowski-Pomorski

kierownik stacyi.

Skład osobisty stacyi w r. 1896|7.

Kierownik: Józef Mikułowski-Pomorski.
Asystenci: Ignacy Kosiński, Adam Karpiński (od 1. marca 1897), Karol Huppenthal (od 20. kwietnia 1897).
Laborant: Waleryan Wdowicki.
Służący: Piotr Tuśnicki.

Działalność stacyi.

I. Rozbiory chemiczne.

W przeciągu roku 1896|7 wykonano ogółem 610 rozbiorów chemicznych a mianowicie:

gleb	35	
nawozów sztucznych	169	
pasz skoncentrowanych	2	
wapieni, gipsów	13	
buraków cukrowych, kartofli	32	
popiołów roślinnych	34	
dla celów naukowych stacyi oraz doświadczeń zbiorowych rozebrano	325	
ogółem	610	próbek.

Kontrola nawozowa i nasz handel nawozami sztucznymi.

Z nawozów sztucznych nadesłano:

superfosfatów	35	
mąki kostnej preparowanej	47	
„ „ parzonej	20	
żużli Thomasa	61	
kainitu	1	
saletry, siarkanu amonowego	5	
ogółem	169	próbek

Z tego 141 próbek nadesłali rolnicy,
28 „ „ sądy, kupcy itp.

Wskutek obniżenia ceny i przenikania wiadomości o racyonalnem ich użyciu, zapotrzebowanie nawozów sztucznych u nas stale wzrasta. Galicya obecnie zużywa około 2.000 wagonów nawozów sztucznych rocznie.

Z używanych nawozów zajmują zawsze jeszcze główne stanowisko preparaty kostne, choć wobec cen innych przetworów są one nawozem najdroższym. Główną przyczyną tego stanu rzeczy jest to, że rolnicy nie zwracają uwagi na działanie poszczególnych składników kości, a dając ziemi nawóz na chybił trafił, bez zdania sobie sprawy co do jej wymogów, ryzykują mniej dostarczając jej nawozu zawierającego azot i kwas fosforowy, a przez to i przy nieracyonalności jakiegoś nawożenia, mniej

się narażają na straty. Te same jednak rezultaty dać mogą, w naszych warunkach dużo tańsze, superfosfaty amoniakalne, lub żużle Thomasa w kombinacyi z saletrą lub siarkanem amonowym.

Zapotrzebowanie żużli Thomasa zwiększyło się znacznie w roku bieżącym. Natomiast użycie nawozów potasowych mało się bardzo powiększa, choć gleb piaszczystych potrzebujących potasu mamy bardzo wiele, a jak doświadczenia stacyi chemiczno-rolniczej nam wskazują, mamy też i wiele gleb cięższych, gliniastych, na których kainit znacznie podnosi plony.

Również i nawozów azotowych używają nasi rolnicy bardzo niewiele. Usprawiedliwionem jestto poniekąd naszymi warunkami ekonomicznymi, atoli tylko do pewnego stopnia, bo przy obecnych niskich cenach saletry, a szczególniej siarkanu amonowego, często i u nas mogą nawozy azotowe dać większy pożytek, jak jednostronnie stosowane nawozy fosforowe.

Przy uprawie buraków pastewnych, a przedewszystkiem buraków cukrowych, gdzie nakład pracy jest bardzo wielki, saletra chilijska może się i u nas sowicie opłacić.

Jak powyżej podane liczby wykazują, liczba rolników, korzystających z usług stacyi pod względem kontroli nawozowej, wzrasta znacznie Pomimo to jednak zaznaczyć tu z bolem serca musimy, że wielu rolników galicyjskich, czy to z nieświadomości, że stacya istnieje, czy też z chorobliwego uprzedzenia do rzeczy swojskich, korzystają do dziś dnia ze stacyi niemieckich. Na te stosunki zwracała uwagę niżej podpisanego jedna z większych firm nawozowych niemieckich.

Z listów, towarzyszących próbkom przesyłanym do rozbioru w stacyi, konstatujemy, jak i roku przeszłego, że wielu rolników zadowalnia się byle jaką gwarancyą ze strony kupca. Zdarza się n. p. że superfosfaty, mączki kostne są kupowane według rozpuszczalności kwasu fosforowego w cytrynianie amonowym, lub według „rozpuszczalności w ziemi“, której nikt bliżej określić ani też sprawdzić nie może. Oprócz tego gwarancya, dawana przez kupców ma najczęściej dwuliczbowe granice. Więc n. p. gwarantuje kupiec kwasu fosforowego 12 do 14%. Obowiązuje go naturalnie tylko 12, przy sprzedaży mówi się dużo o 14; tłómacząc potrzebę niższej granicy błędami popełnianymi przez chemików i t. p. Na błędy i pomyłki są sposoby, a państwa jak Francya, Niemcy pouczają nas, że tego rodzaju mylne teorye mogą być całkowicie wyplenionemi.

A jakże jeszcze często kości (raczej mączka kostna) są u nas nabywane tylko z tą gwarancyą jedynie, że są czystemi kośćmi. Tymczasem wiemy przecież, że przez proste sortowanie kości możemy wyrabiać mączki bogatsze i uboższe i to nietylko o parę %, ale prawie o ½ wartości.

Próbki nawozów nadsyłanych do stacyi pochodzą po największej części od zapobiegliwych rolników, którzy z większą oględnością nabywają nawozy. I tu jednak spotykamy się często z brakami 1—3% gwarantowanych ilości, jeśli więc porównamy cenę rozbioru — 2 do 5 zł. — z wartością wykrytego w ten sposób braku 20 do 100 zł. — to przekonamy się snadnie jaką w tych warunkach kontrola nawozowa przynosi.

Szczególniej przy końcu sezonu, kiedy fabryki podołać nie mogą zamówieniom, często konstatujemy braki w dostawach nawet najpoważniejszych firm. Pomyślnym objawem w rozwoju naszego handlu nawozowego jest znaszanie się rolników przy nabywaniu tychże. Związek kółek handlowych w Krakowie, Towarzystwo okręgowe rolnicze w Wieliczce, Bochni, Rzeszowie wykazują pod tym względem jaknajkorzystniejszą działalność. W ten sposób rolnicy nabywają nietylko taniej, ale mają gwarancyę, że otrzymają z jaknajpewniejszego źródła. Kontrola nabytego nawozu pozostaje zawsze rzeczą każdego poszczególnego odbiorcy, bo pomyłki nie ze złej woli płynące, ale przypadkowe, zawsze i wszędzie się zdarzyć mogą.

Wykłady i publikacye.

Kierownik stacyi brał udział w zebraniach: Rady ogólnej c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Oddziału Towarzystwa w Rohatynie, Towarzystwa okręgowego rolniczego w Rzeszowie.

Kierownik stacyi pomieścił w „Rolniku“ następujące artykuły

1. O cenie potrzeb nawozowych ziemi metodą Dr. Pawła Wagnera.
2. Sprawozdanie z doświadczeń zbiorowych przeprowadzonych staraniem komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego.

3. Sprawozdanie z doświadczeń zbiorowych przeprowadzonych staraniem oddziału rohatyńskiego c. k. Towarzystwa gospodarskiego.
Asystent p. Ignacy Kosiński pomieścił w „Rolniku“ artykuł:
Na co zwracać należy uwagę przy nabywaniu nawozów fosforowych?
Asystent p. Adam Karpiński przełożył z języka niemieckiego dziełko Dr. P. Wagnera p. t. „Kwestye nawozowe“.

Korespondencya.

W ciągu roku stacya wysłała 990 listów.

Oznaczanie potrzeb nawozowych ziemi ornej za pomocą doświadczeń w wazonach metodą Pawła Wagnera.

I.

Porównywując skład chemiczny rozmaitych ziem, spotykamy się często ze zjawiskiem, że przy jednej i tejsamej procentowej zawartości, jedne ziemie potrzebują nawożenia pewnym pokarmem roślinnym, podczas gdy inne, z taką samą ilością omawianego składnika, nie potrzebują tego nawożenia, tj. że jego dodatek nie podnosi plonów. I tak np. mogą być dwie ziemie zawierające po 0·05% kwasu fosforowego, 0·1% azotu, a pomimo to wykazujące wręcz przeciwne potrzeby co do nawożenia. Raz 0·05% kwasu fosforowego w ziemi całkowicie wystarcza na potrzeby roślin, w innym wypadku okazuje się niedostateczną ilością. To samo odnosić się może do azotu, potasu, wapna itp. Widzimy więc z tego, że sama **ilość** jakiegoś dla roślin pożywnego składnika w ziemi nic nam jeszcze nie mówi o tem, czy rośliny znajdą w niej całkowite zaspokojenie swych potrzeb, czy nie, ale że oprócz tego musimy określić **jakość** tego składnika w stosunku do roślin, to jest poznać, czy on jest łatwiej, czy trudniej dla nich dostępnym. Bo fakt ten, że w jednym wypadku na ziemi zawierającej 0·05% (tj. w 1 *kg* ziemi $^1/_2$ *gr*) kwasu fosforowego, nawóz fosforowy (superfosfat żużle) działa na rośliny, zaś w drugim wypadku, na innej ziemi, również zawierającej tylko 0·05% kwasu fosforowego, takiż sam nawóz podniesienia plonu nie wywołuje, nawet przy nadmiarze innych pokarmów — fakt ten możemy sobie tylko w ten sposób wytłómaczyć, że korzenie rośliny mają raz do czynienia z kwasem fosforowym, który rozpuścić mogą, w drugim zaś wypadku spotykają taki, który się bardziej opiera działaniu ich kwaśnych soków.

Tych kilka uwag wystarczy do wykazania, że ze zwykłej analizy chemicznej, podającej absolutną zawartość składników ziemi, z trudnością tylko wnioskować możemy o tem, jakie są jej potrzeby nawozowe.

W wyjątkowych tylko wypadkach, kiedy jakiegoś składnikła jest bardzo mało, twierdzić możemy na pewno, że nawozy ten składnik zawierające wywrą oczekiwany skutek.

Urodzajność ziemi zależy jednak nietylko od absolutnej ilości jakiegoś pojedyńczego składnika, ale i od ilościowego stosunku względem siebie wszystkich tych składników, które dla roślin są niezbędnymi, albo tylko pożytecznymi. Jeśli w ziemi jest dużo kwasu fosforowego, mało potasu, a jeszcze mniej azotu, to ziemia nie będzie potrzebowała nawożenia kwasem fosforowym, ale wymaga nieco nawożenia potasem, a najwięcej azotem. Do tych więc rozmaitych stopni zapotrzebowania musimy stosować nawożenie, gdyż pomijając fakt, że na tej ziemi nawożenie kwasem fosforowym całkowicie się nie opłaci, przy nawożeniu potasem możemy oczekiwać podniesienia plonów tylko wtedy, jeśli równocześnie dodamy i azotu. Co do nawożenia azotem liczyć się musimy znów z tem, że przy małych dawkach nawozu azotowego może się ziemia obejść bez nawożenia potasem; natomiast większe dawki będą bezskuteczne, jeśli równocześnie zaniedbamy nawozić potasem.

Widzimy więc z tego, że rolnikowi chodzić powinno z praktycznego stanowiska, nietylko o zbadanie jakich pokarmów roślinnych ziemia jego potrzebuje, ale równocześnie o to, w jakim stosunku do siebie są te potrzeby, t. j. powinien się starać dociec, których więcej potrzebuje, a których mniej. — Ale i na to pytanie nie daje nam sama analiza chemiczna zadowalniającej odpowiedzi.

Nad potrzebami nawozowemi ziemi rolnik z kolei rzeczy zaczyna się zastanawiać dopiero wówczas, kiedy przychodzi do stosowania nawozów sztucznych. Gospodarstwo oparte na oborniku, jest równie wygodnem dla myśli rolnika, jak dajmy na to, system pastwiskowy przy hodowli. Dostarczając roślinom nawozu zawierającego wszystkie składniki, jakie się w niej znajdują, bez możności wykluczenia tego lub owego, rolnik nie troszczy się o to, czy ziemia ma jakie braki w pewnym specyalnym kierunku. Przeszedłszy zaś do nawozów sztucznych i okupiwszy swą nieświadomość stratami materyalnemi wskutek szablonowego i naśladowniczego ich użycia, przechodzi rolnik do zastanowienia się nad właściwościami rozmaitych gleb, zdaje sobie sprawę z ich potrzeb nawozowych i różnic z tego źródła wypływających, wreszcie musi po wiedzieć sobie, że jedne i te same nawozy wywołują bardzo rozmaite skutki na różnych a często zewnętrznie do siebie podobnych glebach.

Jednakowoż, choć taką jest zwykła kolej rzeczy, myliłby się bardzo każdy, ktoby sądził, że znajomość potrzeb nawozowych gleb ma znaczenie jedynie dla tego rolnika, który zaczyna lub zaczął już używać nawozów sztucznych. Wielu tak mniema, a to wskutek tego, że tylko widoczne namacalne korzyści lub straty, połączone ze stosowaniem nawozów sztucznych stanowią silniejszą pobudkę dla każdego, nawet krótkowidza. Ukryte, potężniejsze skutki złego, powstają ztąd, że całość gospodarstwa danego majątku nie jest zastosowaną do potrzeb nawozowych i właściwości gleby, od których zależy cały rezultat pracy rolnika.

System gospodarski jaki stosujemy, zmuszeni po części do tego warunkami ekonomicznymi, jest systemem rabunkowym. Sprzedajemy, wywozimy rokrocznie część urodzajności łąk naszych. Dalekimi będąc od hołdowania liebigowskiej teoryi całkowitego zwrotu, uznać jednak musimy, że system panującego u nas gospodarstwa z biegiem czasu doprowadzić musi ziemię do zmniejszenia urodzajności. Aby więc tę chwilę od siebie jaknajwięcej oddalić, powinni ci których ekonomiczne warunki tylko na ten rodzaj gospodarstwa pozwalają, postępować z zagonem przynajmniej jaknajekonomiczniej, t. j. organizować gospodarstwo tak, aby przez sprzedaż płodów tracić jaknajmniej tego składnika, co do którego ziemia cierpi największe ubóstwo. Ten to składnik reguluje urodzajność ziemi, a jeśli nie chcemy, lub dla warunków ekonomicznych nie możemy przykupywać go w formie nawozów, prędzej czy później przyjdzie chwila, kiedy w dotkliwy sposób da się nam odczuć nieliczenie się z naturalnymi warunkami gleby.

Jeśli zechcemy wyprodukować wiele buraków cukrowych na ziemi potrzebującej potasu lub wiele zboża na ziemi mającej potrzeby nawozowe co do azotu i kwasu fosforowego i jeśli równocześnie zapomnimy o urządzeniu takiem, aby tę ziemię jeśli nie wzbogacać to przynajmniej zwracać jej te składniki, których najwięcej zabieramy, a których ona najmniej posiada — to przekonamy się niebawem, że pozorne zyski były lichwą względem własnego zagonu, pośrednio więc względem własnej kieszeni. Forsowna uprawa buraków lub zboża da nam zysk przez lat parę, lecz później odbije się wyjałowieniem ziemi i zniżeniem wszystkich plonów. Nadmienić musimy, że zwrócenie ziemi zabranych jej składników może nastąpić zarówno przez dokupno nawozów i paszy, jak i przez uprawę roślin wzbogacających ziemię w azot.

W powyższej charakterystyce znaczenia, jakie ma dla praktycznego rolnictwa znajomość potrzeb nawozowych gleby, staraliśmy się doprowadzić czytelnika do tego przekonania, że niema może pytania równie ciekawego i ważnego w całem praktycznem i teoretycznem rolnictwie jak to, w jaki sposób można określić potrzeby nawozowe ziemi ornej?

Gdyby w ziemi ornej pokarmy roślinne były wszędzie jednakowo rozpuszczalne, jednakowo dla roślin dostępne wówczas proste określenie ich ilości przy pewnych zebranych datach porównawczych dostarczyłoby nam podstawy do oceny potrzeb nawozowych ziemi. Albowiem ilość jakiegoś ciała określić można z całą ścisłością za pomocą analizy chemicznej. Widzieliśmy jednak, że pokarmy roślinne są w ziemi ornej dla roślin bardzo różnie dostępne, bardzo rozmaicie rozpuszczalne, a wobec tego i analiza chemiczna jest bezsilną.

Naśladujemy czynność korzeni, traktując ziemię rozmaitymi kwasami, o różnej mocy i badamy następnie ilości pokarmów roślinnych, które przez nie zostaną rozpuszczone. Wprawdzie oddzielić możemy w ten sposób więcej rozpuszczalne części jakiegoś pokarmu roślinnego, od mniej rozpuszczalnych, ale pomimo długoletnich usiłowań nauki dalecy jesteśmy od rozstrzygnięcia kwestyi. Dla rolnika analiza chemiczna ziemi musi być uzupełnioną doświadczeniem wykonanem bezpośrednio na danej glebie, gdzie

przez umiejętne kombinowanie dodawanych nawozów możemy postawić ziemi pytanie: czego jej brak — a odpowiedzi na to pytanie dostarczą nam plony. Jestto droga jedynie pewna aczkolwiek dłuższa i żmudna w porównaniu do zwykłej analizy chemicznej.

Doświadczenia tego rodzaju możemy wykonać dwojakim sposobem: 1. w polu na mniejszej lub większej przestrzeni; 2. w wazonach zawierających 4 do 30 kg. ziemi.

Każdy z tych sposobów ma swoje dodatnie i ujemne strony. Doświadczenia polowe, jak wiemy, są zależne oprócz innych wpływów, które staranny wybór miejsca, umiejętne wykonanie usunąć potrafią przedewszystkiem od wpływów klimatycznych przebiegu pogody, których opanować nie jesteśmy w stanie. Dopiero przez kilkakrotne powtarzanie prób, a więc przez szereg lat dojść możemy tą metodą do pozytywniejszych rezultatów.

Metoda doświadczeń nawozowych w wazonach według p. Wagnera, z pożytkiem stosowano przy rozstrzyganiu kwestyi teoretycznych nawozowych, została w ostatnich czasach użytą przez stacye doświadczalne w Darmstacie i Halli w celu badania gleb. Ma ona tę wyższość nad doświaaczeniem polowem, że próby przeprowadzane w małych naczyniach, w potrzebie pod szkłem i dowolnem ustosunkowaniem wilgotności, dają wyniki pewniejsze i ściślejsze. Zachodzi jednak pytanie o ile one będą zgodne z rezultatami utrzymywanymi w rzeczywistości w polu? Warunki w jakich się roślina znajduje w polu są zupełnie odmienne od warunków jakie jej dajemy w wazonie, to też i działanie nawozów występuje tu w odmienny sposób, a więc a priori twierdzić nie można, żeby wyniki otrzymane co do potrzeb nawozowych gleby metodą wagnerowską były ściśle identycznemi z temi jakie obserwujemy na niwie przy zwykłych warunkach wilgotności i uprawy. I tak np. przy doświadczeniach wazonowych występuje często fakt, że pojedyncze nawozy: więc potas, azot lub kwas fosforowy, dodane same, nie działają, lub nawet wpływają ujemnie na plon, podczas gdy w polu wywierają dodatni skutek

Jeśli nawóz jakiś nie działa, to znaczy, że tego składnika, który on zawiera ziemia nie potrzebuje, ale to przy tych ilościach innych pokarmów, jakie się w niej znajdują. Jeśli tylko ten stosunek będzie zmienionym i czy to przez wynawożenie, czy to przez uprawę, kolej plonów zmniejszymy lub zwiększymy zasoby poszczególnych pokarmów, to wówczas zmieniamy warunki i potrzeby nawozów przedstawią nam się inaczej.

Na tej podstawie wyjaśnić można różnice, jakie zachodzą w wynikach dawanych przez doświadczenia wazonowe i polowe, o których jużeśmy powyżej nadmieniali. Jeśli n. p. w wazonach kwas fosforowy nie działa, natomiast w polu wywołuje podniesienie plonu, to dla wyjaśnienia tego zjawiska możemy zrobić dwojakie przypuszczenie: 1^0 że warunki uprawy wazonowej wpływają korzystnie na udostępnienie kwasu fosforowego; 2^0 lub też wpływają niekorzystnie na działanie azotu i potasu zawartego w ziemi. Z tego więc względu, oceniając potrzeby nawozowe ziem według działania lub niedziałania kwasu fosforowego dodanego pojedynczo do badanej ziemi w wazonie, doszlibyśmy do zupełnie fałszywych wniosków, niezgodnych z tem co obserwujemy w polu.

Postępując ostrożniej, zestawiamy doświadczenie w ten sposób, że oceniamy potrzeby nawozowe z różnicy, stawiając badany składnik nawozowy w minimum. Więc n. p. chcąc zbadać czy ziemia potrzebuje kwasu fosforowego? dajemy jej w jednym szeregu doświadczeń azot, potas i kwas fosforowy, w drugim tożsamo, lecz bez kwasu fosforowego. Jeśli w tym drugim wypadku otrzymamy plon mniejszy, to znaczy że kwas fosforowy działał, więc mówimy, że ziemia ma potrzebę co do kwasu fosforowego, z zastrzeżeniem, że to się stosować może do warunków, kiedy inne pokarmy roślinne będą w nadmiarze Daliśmy znaczne ilości azotu i potasu, stworzyliśmy warunki najkorzystniejsze dla działania, ale tem samem zmieniliśmy naturalny stosunek. w jakim pokarmy roślinne znajdują się w ziemi, przez to liczby otrzymane w doświadczeniu wazonowem nie będą odpowiadały stosunkom naturalnym ziemi, a więc wnioski wyciągane również nie dadzą się zastosować dla praktyki polowej.

W drugim możliwym wypadku, kiedy przez dodatek kwasu fosforowego nie otrzymamy zwiększenie plonu mówimy, że ziemia nie ma potrzeby co do kwasu fosforowego i wówczas możemy z całą pewnością orzec, że ziemia w rzeczywistości nie ma potrzeby co do tego składnika, gdyż pomimo najkorzystniejszych warunków, możliwych jedynie przy uprawie wazonowej, nie wywarł on skutku. Czyli, jak to prof. M. Maercker podniósł, wtedy tylko możemy opierać nasz sąd o potrzebach nawozowych gleby na wynikach doświadczeń wazonowych, jeśli przy nich jakiś nawóz okazuje się

bezskutecznym. Jeśli nie działa w wazonach, nie będzie działać w polu. Odwrotnie jednak, może działać w wazonach, a nie działać w polu.

Jak to powyżej zaznaczyliśmy, nie tylko dla rolnika ważnem jest wiedzieć, których nawozów ziemia potrzebuje, ale również ważnem jest wiedzieć, których potrzebuje więcej, a których mniej. Otóż i co do tego metodu doświadczeń wazonowych daje nam wyniki, które mogą się nie dać porównać z wynikami otrzymanemi w polu. Wskutek specyalnych warunków dawanych roślinom w wazonach, nawozy te dużo potężniej działają, jak również te same warunki, wpływają dodatnio na udostępnienie pokarmów zawartych w ziemi, ale czy na wszystkie w jednakowy sposób? Co do tego brak nam danych doświadczalnych, przypuszczać jednak możemy, że działanie to odnosi się względem rozmaitych składników w rozmaity sposób.

Więc np. być może, że mniejsza wilgotność działać będzie mniej ujemnie na skutkowanie azotu, jak kwasu fosforowego. Jeśli więc według doświadczenia wazonowego okazuje się, że dana ziemia potrzebuje więcej azotu, jak kwasu fosforowego, to przy mniejszej wilgotności w polu, znaleźć możemy stosunki odwrotne.

Tak więc (pozostawiając na uboczu wszelkie trudności z jakimi jest połączone dokładne przeprowadzenie doświadczeń w wazonach) widzimy, że metoda doświadczeń wazonowych nie zawsze dać nam może dane co do rzeczywistych potrzeb nawozowych ziemi.

Rolnikowi chodzi nie o określenie bezwzględnych potrzeb nawozowych ziemi, takich jakie ona wykazuje w anormalnie korzystnych warunkach, ale o te rzeczywiste, zależne od fizykalnych własności gleby i wpływów klimatycznych. Wobec tego nie należy przeceniać zbytnio doniosłości tej metody. W braku innych, któreby całkowicie odpowiadały wszelkim wymaganiom, musimy uznać metodę wazonową za najlepszą, ale przy ocenie wyników powinniśmy pamiętać, że nie jest również, jak i inne, bezwzględnie pewną. Wyniki muszą być oceniane z całą oględnością, gdyż tylko jeden wynik pewnym jest: że jeśli ziemia nie wykazuje potrzeby nawozowej co do jakiego składnika nawozowego w wazonach, to i w polu go nie wykaże.

II.

W r. 1896 w stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach przeprowadzono metodą wagnerowską szereg badań nad potrzebami nawozowemi typowych ziem galicyjskich. Dla przedstawienia, w jaki sposób wykonywują się tego rodzaju doświadczenia, wybieram dwa z nich dla szczegółowego omówienia, a mianowicie: doświadczenie nad potrzebami nawozowemi ziemi dublańskiej z najnieurodzajniejszej niwy t. zw. „stoków północnych“ oraz ziemi z folwarku Basznia (pow. Cieszanowski). Obie te ziemie wybrane zostały do doświadczeń przedewszystkiem dlatego, że obie z natury swej należą do najuboższych.

Pod względem swego składu chemicznego ziemie te mało się od siebie różnią i na podstawie samej analizy nie wiele tylko moglibyśmy powiedzieć o ich specyalnych potrzebach nawozowych. Obie zaliczylibyśmy do biednych, potrzebujących wszystkiego.

Analiza chemiczna.

zawartość:	ziemia z Baszni	z Dublan
azotu	0·05%	0·03%
w wyciągu 25% kwasu solnego:		
kwasu fosforowego . .	0·04	0·02
wapna	0·14	0·29
potasu	0.02	0·02

Analiza mechaniczna.

	ziemia z Baszni	z Dublan
cząstek grubszych od 0·5 *mm*	7·42%	8·61%
„ o średnicy 0·5—0·25 *mm*	10·90 „	47·64 „
„ „ 0·24—0·11 „	9·48 „	25·76 „
„ „ 0·11—0·09 „	72·20 „	17·98 „

Należy tu zwrócić uwagę, że ziemia dublańska jest naogół uboższą z wyjątkiem zasobów wapna, gdyż tego zawiera więcej. Pod względem budowy i własności fizykalnych zachodzą między obydwoma ziemiami bardzo wybitne różnice: ziemia dublańska

zawiera tylko 17·98% miału, t. j. cząstek o średnicy mniejszej od $^1/_{10}$ *mm*, ziemia natomiast z Baszni aż 72·20%. Wskutek tego ziemia dublańska jest łatwo przepuszczalna i trudno się zeskorupia, podczas gdy ziemia z Baszni przedstawia pod tym względem bardzo niekorzystne warunki.

Doświadczenie przeprowadzonem zostało w naczyniach cynkowych o średnicy 20 *cm* i wysokości 20 *cm*. Na spód każdego naczynia nasypano warstwę tłuczonych, dobrze wypalonych drenów (w braku żwiru w okolicy), na nią ułożono rurki wentylacyjne, tylko przy doświadczeniu z glebą dublańską wystające ponad powierzchnię ziemi w wazonie i nasypano do każdego wazonu po 6 *kg* ziemi badanej.

Dnia 25. maja uskuteczniono wysiew ziarna według stosownego znacznika. Wysiano na każde naczynie po 20 ziarn, po wykiełkowaniu zaś przerzedzono ilość roślin do 10-ciu. Ziarna wybierane były ręką, aby wielkość ich o ile możności ujednostajnić. Nawożenie ziemi odbyło się środkami zwykłe w rolnictwie stosowanymi, więc kwasu fosforowego dodano w postaci superfosfatu, potasu w postaci kainitu, azotu zaś w postaci saletry.

Przez cały czas doświadczenia dolewano do wszystkich naczyń wodę odmierzonem naczyniem, utrzymując stale wilgotność jak najkorzystniejszą dla roślin, tj. 60% całkowitego nasycenia ziemi, nadto dwa razy na tydzień wszystkie naczynia ważono a niewielkie różnice, jakie powstały wskutek rozmaitego wyparowywania, wyrównywano wodą. Zbioru dokonano po całkowitem dojrzeniu zboża dnia 28. sierpnia. Okres wegetacyjny trwał 98 dni.

Poniżej umieszczona tablica oraz podane na str. 10. ryciny wykazują wysokość plonu przy poszczególnych kombinacyach nawozowych.

1. Basznia. Doświadczenie z owsem. (Fig. 1. str. 10).

Liczba wazonu	Nawiezienie 3 wazonów	Plon suchej substancyi z 3 wazonów: gr.			Zwyżka plonu przez nawiezienie: gr.		
		ziarna	słomy	ogółem	ziarna	słomy	ogółem
130—2	nienawiezione (O.)	37·97	35·71	73·68	—	—	—
133—5	2·04 gr. kwasu fosforowego (F.) . . .	34·61	38·79	73·4	— 3·36	+ 3·08	— 0·28
136—8	3·09 gr. azotu (Az.)	22·00	29·09	51·09	—15·97	— 6·62	—22·50
139—40	1·62 gr. potasu (P.)	20·69	25·01	45·70	—17·28	—10·70	—22·98
141—3	2·04 gr. kwasu fosforowego, 3·09 gr. azotu (Fr. Az.)	87·87	99·22	187·00	+49·90	+63 51	+ 113·41
144—6	3·09 gr. azotu, 1·62 gr. potasu (Az. P.) .	41·53	53·92	95·45	+ 3·56	+18·21	+21·77
147—9	2·04 gr. kw. fosf., 3·09 gr. azotu, 1·62 gr. potasu (F. Az. P.)	69·72	93·04	162·76	+31·75	+57·43	+89.08
150—2	2·04 gr. kw. fosf., 3·09 gr. azotu, 1·62 gr. potasu, 10 gr. węglanu wapna (F. Az. P. W.)	88·08	114·79	202·87	+50·11	+89·08	+129·19

2. Dublany. Doświadczenie z jęczmieniem. (Fig. 2. str. 10).

Liczba wazonu	Nawiezienie 2 wazonów	Plon suchej substancyi z 2 wazonów: gr.			Zwyżka plonu przez nawiezienie: gr.		
		ziarna	słomy	ogółem	ziarna	słomy	ogółem
49—51	nienawiezione (O.)	5·50	8·10	13·60	—	—	—
118—9	1·36 gr. kwasu fosforowego (F.) . . .	8·63	8·51	17·14	3·13	0·41	3·54
126—7	2·03 gr. azotu (Az.)	22·88	28·89	51·77	17·38	20·79	38·17
120—1	1·08 gr. potasu (P.)	9·82	10·79	20·61	4·32	2·69	7·01
124—125	1·36 gr. kwasu fosforowego, 2·03 gr. azotu (F. Az.)	28·65	52·71	81·36	23·15	44·61	67·76
52—54	2·06 gr. azotu, 1·08 gr. potasu (Az. P.)	27·10	37·43	64·53	21·60	29·33	50 93
122—3	1·36 gr. kwasu fosforowego, 1·08 gr. potasu (F. P.)	9·71	9·78	19·49	4·21	1·68	5·89
118—9	1·36 gr. kwasu fosforowego, 2·03 gr. azotu, 1·08 gr. potasu (F. Az. P.) . . .	36·80	52·09	88·89	31·30	43·99	75·29

(Fig 1) Basznia. Doświadczenia z owsem.

bez nawozu	superfosf.	saletra	kainit	superfosf. saletra	saletra kainit	superfosf. saletra kainit	superfosf. saletra kainit wapno
O.	F.	Az.	P.	F. Az.	Az. P.	F. Az. P.	F. Az. P. W.

(Fig. 2.) Dublany. Doświadczenia z jęczmieniem.

bez nawozu	superfosf.	kainit	superfosf. kainit	saletra	superfosf. saletra	superfosf. saletra kainit
O.	F.	P.	F. P.	Az.	F. Az.	F. Az. P.

Wyjaśnienia użytych skróceń: O. = bez nawozu, F. = kwas fosforowy, P. = potas, W. = wapno.

Porównywując plony otrzymane przy rozmaitych nawożeniach, widzimy charakterystyczną różnicę pomiędzy Basznią a Dublanami. W Baszni dodatek samego azotu nie wywoływał podniesienia plonu. W Dublanach wywoływał skutek bardzo wybitny, bo na dwóch wazonach 38·17 gr. ziarna i słomy. Możemy więc na tej zasadzie powiedzieć, że ziemia dublańska („stoki północne") ma jednostronną potrzebę nawozową co do azotu, tj. że samym dodatkiem saletry można osiągnąć na tej ziemi dość znaczne podniesienie plonu. Tego rodzaju jednostronnej potrzeby czy to w kierunku kwasu fosforowego, czy to potasu, ziemia z Baszni nie wykazuje. Podniesienie plonów wywołują na niej nie pojedyncze nawozy ale dopiero ich kombinacye.

Streszczając osiągnięte rezultaty i zestawiwszy je z wynikami analizy chemicznej widzimy co następuje:

1. Co do azotu. Ziema w Baszni zawiera 0·05%, ziemia z Dublan 0·03%. Różnice to małe i nie upoważniają do twierdzenia, że ziemie te będą się odmiennie zachowywać względem nawożenia azotem. Doświadczenie nawozowe okazuje jednak, że ziemia dublańska potrzebuje więcej nawozu azotowego aniżeli ziemia basznieńska.

2. Co do kwasu fosforowego. Ziemia z Baszni zawiera go 0·04%, ziemia z Dublan 0·02%. Z doświadczeń zaś widzimy, że na obie te ziemie sam kwas fosforowy działał bardzo słabo. Dopiero w kombinacyi z azotem działanie jego rozwijało się w całej pełni. I tak:

Basznia.	Podniesienie plonu na 3 wazonach		
	ziarna	słomy	ogółem
kwas fosforowy sam	— 3·36 *gr*	+ 3·08 *gr*	— 0·28 *gr*
azot sam	—15·97 „	— 6·62 „	— 22·59 „
kwas fosf. i azot	+49·90 „	+63·51 „	+113·41 „
Dublany.	**Podniesienia plonu na 2 wazonach**		
kwas fosforowy	+ 3·13 *gr*	+ 0·41 *gr*	+ 3·54 *gr*
azot	+17·38 „	+20·79 „	+38·17 „
kwas fosf. i azot	+23·15 „	+44·61 „	+67·76 „

3. Co do potasu. Ziemia z Baszni i z Dublan zawiera go jednę i tę samą ilość, mianowicie 0·02%, lecz zachowują się zupełnie różnie względem nawożenia potasem. W Baszni wszędzie potas działał szkodliwie, w Dublanach wszędzie korzystnie. Tutaj jednak w porównaniu do działania azotu i kwasu fosforowego z azotem, zwiększenie plonu przez potas było bardzo nieznaczne.

Dublany. przez	Zwyżka plonu na 2 wazonach
potas sam	+ 7·01 *gr*
azot i potas . . .	+ 50·93
azot sam	+ 38·17
przez potas wobec azotu	12·76 *gr*

Bliższe zbadanie powodów, dla których potas dodany do ziemi z Baszni wpływał na plon ujemnie, musimy pozostawić dalszym doświadczeniom. Na tem jednak miejscu zaznaczamy, że prawdopodobnie jednym z głównych powodów jest brak wapna. Przypuszczenie to nasuwa nam następujące zestawienie otrzymanych plonów, wykazujące wpływ wapna.

Azot, kwas fosforowy i potas dały ogólny plon z 3 wazonów	162·76 *gr*
wapno	202·87 „
czyli w drugim wypadku	40·11 *gr*

Widzimy więc z powyższego zestawienia, że doświadczenie opisane dało nam daleko dokładniejszą charakterystykę ziemi z Baszni i Dublan, niż sama analiza chemiczna.

Według tej mogliśmy powiedzieć jedynie: obie ziemie są ubogie. Na zasadzie doświadczenia możemy powiedzieć:

1. Dublany (niwa „stoki północne"). Ziemia ta ma największą potrzebę co do azotu, następnie co do kwasu fosforowego, a najmniej co do potasu.

2. Basznia. W r, b. przekonaliśmy się, że ziemia ta ma znaczne potrzeby co do kwasu fosforowego i azotu, lecz która z tych potrzeb jest większą, o tem dotychczasowe rezultaty wnioskować nie pozwalają. Również i co do potrzeb potasowych tej ziemi tegoroczne doświadczenia nie dały nam pozytywnej odpowiedzi. Prawdopodobnie dla tego, że tej ziemi brak jest wapna. Doświadczenia przyszłoroczne rozstrzygną nam tę kwestyę.

III.

Doświadczenia polowe prowadzone w Baszni od r. 1894 przez p. Leona Moszyńskiego na tej samej niwie, której glebę badaliśmy w stacyi metodą wazonową dają nam możność porównania wyników otrzymanych obydwoma metodami. Uwzględniamy tutaj przedewszystkiem doświadczenia robione ze zbożami, jako dające się porównać z próbami przeprowadzonemi w Dublanach w. r. 1896.

W r. 1894 p. L. Moszyński otrzymał*) z ha.:

Nawożenie	Jęczmień 4-rzędowy		Jęczmień 2-rzędowy		Owies	
	ziarno	słoma	ziarno	słoma	ziarno	słoma
	kgr.		kgr.		kgr.	
bez nawozu	705	930	972	1224	1079	1091
kainit 8 q.	1000	1420	1017	1224	1079	1290
superfosfat 4 q.	810	1125	1032	1242	910	1180
saletra chilijska 2 q.	1354	2180	1370	2039	1700	2520
kainit 8 q., superfosfat 4 q.	1104	1590	1370	1665	1300	2160
kainit 8 q., saletra 2 q.	1459	1840	1585	2150	2020	3360
superfosfat 4 q., saletra 2 q.	1729	2300	2269	3270	2179	3390
saletra 2 q., superfosfat 4 q., kainit 8 q.	2068	3000	2100	3230	2350	4546

W r. 1896**) z ha. (siew wcześniejszy):

Nawożenie	Jęczmień		Owies	
	ziarno	słoma	ziarno	słoma
	kgr.		kgr.	
bez nawozu	250	787	578	976
saletra (w r. 1895 kwas fosforowy)	300	1428	1147	2452
superf., żużle (w r. 1895 kwas fosforowy)	371	985	621	1081
saletra, superf., żużle (w r. 1895 kwas fosforowy)	444	1387	925	1796
saletra, superf., żużle, kainit (w r. 1895 kwas fosforowy)	795	1660	1045	2143

*) Sprawozdanie Leona Moszyńskiego z przeprowadzonych doświadczeń z nawozami sztucznymi w r. 1894 str. 12.

**) Sprawozdanie z doświadczeń polowych z nawozami sztucznymi w Baszni p. L. Moszyńskiego. Żółkiew 1897.

Z tych doświadczeń widzimy, że w warunkach uprawy polowej gleba baszeńska wykazuje w ogólnych zarysach te same potrzeby, które się przejawiły przy doświadczeniach wazonowych. Jednakowoż zachodzą tu różnice, które podkreślić musimy, mianowicie: kainit i saletra nie tylko nie działały w polu szkodliwie, ale owszem, podnosiły plon. W wazonach wszędzie mamy obniżenie plonu, którego powody dopiero dalsze doświadczenia bliżej wyjaśnią.

Że jednak i w polu na ziemi baszeńskiej kainit często ujemnie wpływa, szczególniej na wrażliwsze rośliny o tem nas poucza sprawozdanie p. L. Moszyńskiego za r. 1896. Podczas gdy siarkan potasowy działał na kartofle bardzo dodatnio.

W r. 1896 otrzymano:	Z ha
na saletrze, superfosfacie, żużlach.	146 q.
„ „ „ siarkanie potasowym	186 „

To kainit wszędzie zmniejszał plony i tak np. w r. 1896 otrzymano tamże:

	Z ha.	% skrobi
na superfosfacie, żużlach, saletrze	150 q.	14·5%
„ „ „ + kainicie . . .	128 „	13 3 „
„ „ „ + oborniku . .	187 „	12·5 „
„ „ „ „ + kainicie	175 „	11·9 „

Nawet kainit dany pod przedplon działał szkodliwie w roku następnym na kartofle i tak np.

w r. 1896	w r. 1895	Z ha.
kwas fosforowy + saletra	4 q. kainitu na ha.	185 q.
„ „ „	8 „ „	127 „

Z tego stanowiska bardzo ciekawemi byłyby doświadczenia polowe z zastosowaniem siarkanu potasowego pod zboże. Nie jest wykluczonem, że choć mniej wrażliwie na ujemny wpływ kainitu dadzą pomimo to większe plony na siarkanie potasowym, jak to też przypuszcza p. L. Moszyński w sprawozdaniu z r. 1896. Ciekawem jest, że przy uprawie kartofli w Baszni dopiero w 3 roku po rozsiewie kainitu wydaje się on być bez ujemnego wpływu na plony i wówczas rozwija swoją działalność jako nawóz potasowy, co do którego ziemia baszeńska ma znaczne potrzeby.

Nawożenie 1896 r.	Kainit 4 q. na ha. w r. 1894	Plon z ha. q.	Kainit 8 q. na ha. w r. 1894	Plon z ha. q.
bez nawozu		92		105
saletra		142		165
superfosfat, żużle		90		120
saletra, superfosfat, żużle		127		185
saletra, superf., żużle, siarkan potasowy		186		201

Doświadczenie nad potrzebami nawozowemi gleby z Załucza (pow. śniatyński).

I.

Do doświadczenia użyto dużych wazonów z sitkowem dnem, mieszczącemi po 20 kg. ziemi. Na dnie jak zwykle, dano warstwę 3—4 cm. tłuczonych drenów.

Jako nawóz dano na wazon: saletry po 8 gr. i superfosfatu po 6 gr., kainitu po 10 gr. przytem każdy wazon otrzymał po 20 gr. węglanu wapniowego. Nawozy wymięszano z całą objętością ziemi. Wilgotność ziemi utrzymywaną była stale na 60% całkowitej jej pojemności dla wody, podlewanie odbywało się codziennie odmierzoną ilością wody. Dwa razy na tydzień wazony ważono i dopełniano wodą niewielkie różnice jakie się wykazywały. Na każdy wazon wysadzono po 20 ziarn owsa.

Charakterystyka gleby: glinka lössowa, zasobna w próchnicę.

Skład chemiczny gteby:

azotu (N.)	0·240%
węglanu wapniowego (ca, Co_3)	0·225 „
próchnicy	4·120 „
w wyciągu 25% HCl.:	
kwasu fosforowego (p.$_2$ o.$_3$)	0·120 „
potasu (K.$_2$ O.)	0·161 „

1896. Załucze. Potrzeby nawozowe gleby. Owies. Plon z 3 wazonów.

L. wazonu	Nawożenie	Zbiór		
		ziarna	słomy	ogółem
		gr.		gr.
1/3	bez nawozu	136·91	214·95	351·86
4/6	superfosfat	100·82	179 05	279·87
7/8	kainit	70·80	119·00	189·80
9/11	saletra	116·05	228·94	344 99
12/14	superfosfat + saletra	124·79	243·41	368·20
15/17	saletra + kainit	91·04	221·55	312·59
18/20	saletra + superfosfat + kainit	131·02	266·03	397·05

Z powyższego zestawienia widzimy, że ziemia załucka pozostała niewrażliwą na dostarczanie jej wszystkich nawozów razem, przytem, podobnie jak w doświadczeniu nad glebą z Baszni, pojedynczo dodane nawozy jak saletra, kainit, obniżały plony. Opierając się na tych wynikach, oraz na analizie chemicznej, bylibyśmy skłonni do przypuszczenia, że gleba z Załucza należy do nadzwyczaj bogatych, której braki leżą jedynie po stronie wilgotności. Na przeszkodzie do postawienia tego wniosku stoi jednak fakt, że z drugiej jednak strony mamy wyniki pokazujące, że jest ona nader wrażliwą na czynniki wpływające ujemnie na jej fizykalne własności, więc prawdopodobnie, warunki któreśmy stworzyli, według przyjętego szblonu dla wazonów, były nieodpowiednie we wszystkich szeregach naszego doświadczenia. Nie możemy więc twierdzić, czy przy odmiennych, korzystniejszych warunkach znajdziemy twierdzenie dziś otrzymanych wyników. Wskutek tego musimy zaliczyć opisane tu doświadczenie do nieudanych, wykazujących jednak jak wielką ostrożność należy zachować przy wykonywaniu doświadczeń metodą wagnerowską na ziemiach drobnoziarnistych, lössowych.

II.

I to doświadczenie porównać możemy z wynikami doświadczenia polowego, gdyż w jednym mniej więcej czasie przeprowadzoną była próba nawozowa z jęczmieniem na niwe której glebę badaliśmy.

Zebrano w Załuczu w r. 1896 jęczmienia z ha.:

Nawożenie	ziarna	słomy i plew
	kgr.	
1. bez nawozu	855	2585
2. superfosfat	805	2350
3. superfosfat, saletra .	1100	3330
4. superfosfat, saletra, kainit	1275	3380
5. superfosfat, saletra, kainit, wapno . . .	1090	27650

Widzimy tu niewielkie działanie kainitu i większy nieco skutek saletry, więc w każdym razie nawozy te wywarły pożyteczne, choć nieznaczne działanie. Zupełnie co innego widzimy w doświadczeniu przeprowadzonem według wagnerowskiej metody.

W wazonach gleba załucka okazała się nader wrażliwą na koncentracyę soli, bo tem tylko sobie możemy wyjaśnić obniżanie plonów przez saletrę, superfosfat i kainit.

Wrażliwość na koncentracyę nawozów jest rzeczą dość często spotykaną na naszych glebach lössowych. Atoli wyjaśnienie tego zjawiska jest niełatwe, bo glinki lössowe należą do łatwo przepuszczalnych, zasobnych w wapno, wogóle pod względem fizykalnym dodatnio wyposażonych. Tak np. w Oknie w powiecie horodeńskim w doświadczeniu zbiorowem z r. 1896 zebrano z 600 m² — jęczmienia:

Nawożenie	ziarna	słomy i plew
	kgr.	
1. bez nawozu	110	300
2. superfosfat	112	267
3. superfosfat, saletra .	92	197
4. superfosfat, saletra, kainit	108	289
5. superfosfat, saletra, kainit, wapno . . .	108	252

W Horodence na polu doświadczalnem szkoły rolniczej zebrano w r 1897 z poletka = 25 m.²

Nawożenie	Pszenica		Kartofle
	ziarno	słoma i plewy	
	gr.		kgr.
bez nawozu	3400	12700	71·0
saletra	2520	12400	65·0
siarczan amonowy	2000	12150	63·0
superfosfat	3270	1350	72·0
kainit	3650	10250	61·0
gips	2670	12000	47 5
bez nawozu	3280	14520	59·5
obornik	3880	15120	68·5
saletra chilijska, superfosf.	3110	1340	67·5
saletra chilijska, kainit . .	2420	13200	58·5

A więc mamy tu wszędzie podobne stosunki jak przy naszych doświadczeniach wazonowych.

Doświadczenie nad wpływem rozdzielenia nawozów na ich działanie w wazonach.

Dotychczasowa nauka o nawożeniu zajmuje się wyłącznie działaniem nawozów, wyrażającem się w podnoszeniu plonów, troszcząc się mało o zbadanie przyczyn wpływających na podniesienie lub obniżenie skutków. Przy ściślejszych badaniach, wazonowych stawiamy sobie jedynie za zadanie, aby dostarczyć roślinom warunki najkorzystniejsze, a jednak dla porównania wyników otrzymanych z rzeczywistymi polowymi, dla dokładnego opanowania metodą, musimy też poznać bliżej warunki odmienne, mniej korzystne, lecz często więcej zbliżone do tych, jakie spotykamy w naturze.

Nieporuszoną kwestyą w doświadczeniach wazonowych jest wpływ rozdzielenia nawozów na ich działanie na roślinę. Przypuszczając, że w małej objętości naczynia korzenie rośliny przejmują wkrótce całą masę ziemi, że przy stałej wilgotności słabe roztwory z łatwością dyfundują i podsiąkają z warstw głębszych do wierzchnich, jedni badacze, przy doświadczeniach wazonowych wymieszywują nawozy z całą ilością ziemi, podczas gdy drudzy, chcąc poniekąd naśladować warunki polowe, mięszają je tylko z pewną warstwą ziemi na głębokości kilku centymetrów pod powierzchnią. Pragnąc bliżej zbadać te kwestye przedsięwzięliśmy szereg badań w tym kierunku z których doświadczenia r. 1896 miały odpowiedzieć na pytanie:

1. Czy na działanie nawozów w wazonach ma wpływ wymięszanie z mniejszą, lub większą ilością ziemi?
2. Czy na działanie saletry i superfosfatu ma wpływ ich rozmieszczenie płytsze lub głębsze, wymięszanie z mniejszą lub większą ilością ziemi?

Doświadczenie wykonano w wazonach mieszczących 20 kg. piasku, tego samego nad którym było przeprowadzone badanie co do potrzeb nawozowych gleby (patrz dośw. 1-e str. 17.). Wysokość wazonu = 33 cm.

Wilgotność była utrzymywaną stale w stosunku 60% całkowitej pojemności tej ziemi dla wody.

Każdy wazon otrzymał

węglanu wapniowego po: . . . . . 20 gr.
kainitu . . . . . 10 „

Z tego ustawienia widzimy:

1. saletry . . . . . 8 „
superfosfatu . . . . . 4 „

1896. Doświadczenie nad wpływem rozdzielenia nawozów. Owies.

Liczba wazonu	Nawożenie	Zebrano			Plon przeciętny		
		ziarna	słomy	ogółem	ziarna	słomy	ogółem
		gr.			gr.		
1	bez nawozu	13·58	21·07	34·65	13·46	20 03	33·49
2		13·10	18 87	31·97			
3		13 69	20·15	33·84			
5	cały nawóz wymięszany z całą ilością ziemi	37·80	83·42	121·22	37·69	91·44	129·13
6		37·58	99·46	137·04			
29	cały nawóz w 10 cm. górnych wazona	35 31	78·05	113·36	32·38	78·31	110·69
30		29·46	78·57	108·03			
31	cały nawóz w 10 cm. środkowych wazona	29·58	78·78	108·36	31·17	78 62	109·79
32		32·28	75·05	107·33			
33		31·65	82·02	113·67			
34	cały nawóz w 10 cm. dolnych wazona	31·35	72·92	104·27	30·31	75·13	105·47
35		29·27	77·35	106·62			
16	saletra w 10 cm. górnych, reszta nawozów wymięszana z całą ilością ziemi	30·69	68·85	99·54	34·16	80·54	114·71
17		35·90	84·89	120·79			
18		35·90	87·89	123·79			
19	saletra w 10 cm. dolnych, reszta nawozów wymięszana z całą ilością ziemi	33·56	87·32	120·88	34·05	79·94	113·99
20		33·72	80·85	114·57			
21		35·09	71·45	106·54			
7	superfosfat w 10 cm. górnych, reszta nawozu wymięszana z całą ilością ziemi	37·57	80·00	117·57	33 95	80·83	114·78
8		32·02	79·55	111·57			
9		33·95	80·83	114·78			
22	$^1/_2$ superfosfatu w 10 cm. górnych, reszta nawozu wymięszana z całą ilością ziemi	38 81	64·40	103·21	41·72	68·08	109 08
23		42·71	70·20	112·91			
24		43·63	69·66	113·29			
26	$^1/_2$ superfosfatu w 20 cm. górnych, reszta nawozu wymięszana z całą ilością ziemi	35·31	78·05	113·36	32·38	78·31	110·69
27		29·46	78·57	108·03			

Z tego zestawienia widzimy:

1. Nawozy wymięszane z całą ilością ziemi działały lepiej, aniżeli dodane jednej warstwie tylko.
2. Nawozy wymięszane tylko z $^1/_3$ ziemi dawały plon jednakowy, niezależnie od tego czy to była warstwa górna, środkowa, czy dolna.
3. Saletra działała jednakowo, czy to dodana do warstwy górnej, czy też do warstwy dolnej.

4. Co do superfosfatu zaznaczyć tu musimy, że doświadczenie 1 (str. 17.) przekonało, że gleba „stoków północnych“ nie nadaje się zupełnie do doświadczeń z kwasem fosforowym, bo kwas fosforowy nie podnosi prawie plonu. Z tego względu specyalnie ciekawym jest fakt, że pomimo to udobrzenie pewnej warstwy kwasem fosforowym wpływało więcej na produkcyę słomy, podczas gdy znów kwas fosforowy w innej warstwie działał więcej na produkcyę ziarna.

Doświadczenie nad wpływem fermentacyi mączki kostnej na jej działanie.

Doświadczenie to niedało nam pozytywnych wyników, ze względów któreśmy już kilkakrotnie zaznaczali, a mianowicie wskutek nieodpowiedniej ziemi jakąśmy do niego użyli (stoki północne).

W toku doświadczenia zrobiliśmy jednak obserwacyę, która stała się podstawą do obszerniejszych doświadczeń w r. 1897 i z tego względu zatrzymać się nad nim dłużej nieco musimy.

Doświadczenie przeprowadzonem zostało w wazonach mieszczących po 20 kg. ziemi. Warunki wilgotności itp. były te same co w innych doświadczeniach.

Jako nawóz dano na wazon:

saletry	po	8	gr.
kainitu	„	10	„
superfosfatu	„	1·754	„
lub mąki kostnej nieodklejonej	„	1·529	„

co odpowiada = 0·3 $P_2 O_5$ na wazon.

Nawozy zostały starannie wymięszane w 10 cm. górnych ziemi.

Plon z 2 wazonów.

L. p.	L. wazona	Nawożenie	Plon		
			ziarna	słomy i plew	ogółem
			gr.		
I.	38|39	saletra + kainit + superfosfat	82·52	149·57	231·09
II.	41|42	saletra + kainit + m. kostna oraz 22|VI. i 30|VI. wyciąg z kości fermentujących	65·27	164·39	232·64
III.	44|45	saletra + kainit + m. kostna oraz 30|IV. wyciąg z kości fermentujących	68·48	149·88	218·36
IV.	47|48	saletra + kainit + mączka kostna	60·46	112·29	172·75

Wyciąg z kości fermentujący zawierał w 100 C. C. = 0·2 gr. N.

Za każdym razem dawano na wazon po 100 C. C. wyciągu.

Porównywując szereg I. z szeregiem III. znajdujemy, że mączka kostna działała szkodliwie, obniżała plon Dodatek wyciągu z kości fermentujących, zawierającego 0·2 względnie 0·4 gr. azotu podnosił plony jak to widzimy w szeregach II. i III. Mąka kostna wpływała ujemnie na działanie azotu danego tutaj w postaci saletry.

Doświadczenia polowe.

Doświadczenia przeprowadzone przez stacyę chemiczno-rolniczą w Dublanach.

1. Doświadczenie nad potrzebami nawozowemi niwy „Za baranem“ dział IV.

Gleba niwy „Za baranem“ uważaną jest w Dublanach w najuboższą, z należących do obszaru dworskiego. Pod względem fizykalnym przedstawia nam się ona jako drobnoziarnisty piasek z małą przymieszką gliny. Z natury swej należy do bardzo przepuszczalnych i na wyżej położonych miejscach często cierpi na brak wilgoci. Natomiast, miejsca niższe są często przesycone wodą, wskutek wysokiego poziomu wody gruntowej.

Analiza chemiczna wykazuje następujący skład:

	gleba	podglebie
azotu (N)	0·113%	0·368%
węglann wapniowego ($CaCo_3$) .	0·250 „	0·184 „
w wyciągu wrącego HNO_3		
kwasu fosforowego ($p_2 o_5$) . .	0·029 „	0 026 „
potasu (K_2 O)	0·028 „	0·033 „

W r. 1895 uprawiane były na tem polu kartofle na oborniku.

Doświadczenie r. 1896 przeprowadzonem było według zwykłej metody z owsem na poletkach = 200 m².

6 poletek powstawiano bez nawozu
3 „ otrzymały po 8 kg. saletry, 6 kg. superfosfatu, 10 kg. kainitu
3 „ „ „ 8 „ „ 6 „ „
3 „ „ „ 6 „ „ 10 „ „
3 „ „ „ 8 „ „ 10 „ „

co odpowiada na ha.:

saletry	400 kg.
superfosfatu (16·7%)	300 „
kainitu	500 „

Nawozy przykryto drapaczem w d. 18|IV. Owies wysiano siewnikiem rzutowym, przykryto broną 20|IV. Obsianą została odrazu cała przestrzeń, po wzejściu owsa przeczyszczono motyczką ścieżki. W dniu 18. maja dano pogłównie drugą polową saletrę = 2 kg. na poletko.

Stan pogody w okresie wegetacyjnym w r. 1896: przeciętna temperatura za marzec 3·3° C.; kwiecień 6·0°; maj 13 6°; czerwiec 17·7°; lipiec 19·6°; sierpień 18·4°.

Sumy opadów według okresów 5-dniowych:

Dnie	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień
1—5	36·3	1·1	15·8	19·8	15·5
6—10	2·4	6·8	—	57·7	23·1
11 15	5·6	1·0	14·3	7·0	10·9
16—20	—	24·1	33·2	11·5	8·7
21—25	0·6	27·1	5·2	1·8	—
26—31	—	6·5	10·2	0 9	2·0
Ogółem	44.9	66·6	78 7	98·7	60·2
Suma opadu . . .					349·1 mm.

1896. Doświadczenie „Za baranem“. Owies. Plon z poletka = 200 m.²

L. poletka	Nawożenie	Plon z poletka			Zwyżka plonu na poletku w porównaniu z nienawożonemi			Plon na poletku przyjmując nienawożone = 100		
		słomy i plew	ziarna	ogółem	słomy i plew	ziarna	ogółem	słoma	ziarno	ogółem
		kg.			kg.			kg.		
1	bez nawozu	74·7	33·3	108·0						
5		74·4	32·6	107·0						
19		63·5	29·5	93·0	—	—	—	—	—	—
20		83·8	34·5	118·3						
22		74·7	31 6	106·3						
	przeciętnie	74·2	32·3	106·5	—	—	—	100	100	100
3	saletra, superfosfat, kainit	128·0	43 0	171·0						
7		116·3	41·0	157·3	—	—	—	—	—	—
12		134 8	33·6	168·5						
	przeciętnie	126·4	39·2	165·6	52·2	6·9	59·1	170·3	121·4	155·5
19	saletra, superfosfat	111·0	47·0	158 0						
18		120·0	31·5	151·5	—	—	—	—	—	—
23		113 0	43·0	156·0						
	przeciętnie	114·7	40·5	155·12	40·4	8 2	48·6	154·4	125·4	145·7
2	saletra, kainit	116·5	46·0	162·5						
21		111·5	43·0	154·5	—	—	—	—	—	—
24		118·3	44·5	162·8						
	przeciętnie	115·4	44·5	159·93	41·2	12·2	53·4	155·5	137·8	150 1
10	superfosfat, kainit	82·1	34·9	117·0						
13		96·3	32·6	129·0	—	—	—	—	—	—
17		78 3	35·7	114·0						
	przeciętnie	85·6	34·4	120·0	11·4	2·1	13 5	115·5	106·5	112·6
Obliczone z różnicy:										
działanie saletry		40·8	4·8	45·6	—	—	—	—	—	—
działanie superfosfatu		11·0	— 5·3	5·7	—	—	—	—	—	—
działanie kainitu		11·7	—1·3	10·4	—	—	—	—	—	—

Z liczb tych wynika, że najwięcej działał azot, bardzo mało kwas fosforowy, a więcej już potas. Szczególniej wybitnie występuje działanie kainitu na wytwarzanie się ziarna tam gdzie był on użyty z saletrą. Pomimo małych ilości kwasu fosforowego w ziemi wystarcza tenże całkowicie na potrzeby owsa. Czy i przy innych roślinach kwas fosforowy okazałby się również mało skutecznym — powiedzieć nie możemy, bo owies jak wiadomo, obdarzony jest specyalnemi zdolnościami wyzyskiwania trudnorozpuszczalnych pokarmów ziemi.

Saletra w naszem doświadczeniu działała głównie na podniesienie plonu słomy, co prawdopodobnie ma w tem swą przyczynę, iż zwykły siew, przystosowany do normalnego ubóstwa tej ziemi, jest zanadto gęstym (80–100 kg. na morg) dla warunków lepszych.

Doświadczenie porównawcze nad działaniem superfosfatu, żużli Thomasa i fosforytów rjazańskich.

Doświadczenie to wykonano z owsem na niwie „Za baranem“, której gleba została scharakteryzowaną już przy poprzedniem doświadczeniu.

Jako nawóz dano na poletko 200 m².:

saletry	8 kg.	co odpowiada na ha.	400 kg.
superfosfatu . . .	6 „	„	300 „
kainitu	10 „	„	500 „
żużli Thomasa . .	6 „	„	3'0 „
fosforytów rjazańskich .	12 „	„	600 „

Nawozy zostały rozsiane ręką przykryte drapaczem d. 18|IV. Owies wysiano pod bronę w d. 20|IV. i d. 18|V. poletka nawożone saletrą otrzymały drugą połowę dawki, jako nawożenie pogłówne.

1896. Doświadczenie na niwie „Za baranem“. Owies Plon z poletka = 200 m.²

L. poletka	Nawożenie	Plon z poletka = 200 m.²			Zwyżka plonu na poletku w porównaniu z nienawożonemi			Zwyżka plonu przyjmując nienawożone = 100		
		słomy i plew	ziarna	ogółem	słomy i plew	ziarna	ogółem	słoma i plewy	ziarno	ogółem
		kg.			kg.			kg.		
1	bez nawozu	74·7	33·3	108·0						
5		74·4	32·6	107·0						
19		63·5	29·5	93·0	—	—	—	—	—	—
20		83·8	34·5	118·3						
22		74·7	31·6	106·3						
	przeciętnie	74·2	32·3	106·5	—	—	—	—	—	—
2	saletra, kainit	116·5	46·0	162·5						
21		111·5	43·0	154·5	—	—	—	—	—	—
24		118·3	44·5	162·8						
	przeciętnie	115·4	44·5	159·9	41·2	12·2	53·4	155·5	137·8	150·1
3	saletra, superfosfat, kainit	128·0	43·0	171·0						
7		116·3	41·0	157·3	—	—	—	—	—	—
12		134·8	33·6	168·5						
	przeciętnie	126·4	39·2	165·6	52·2	6·9	59·1	170·3	121·4	155·5

L. poletka	Nawożenie	Plon z poletka = 200 m.²			Zwyżka plonu na poletku w porównaniu z nienawożonemi			Zwyżka plonu przyjmując nienawożone = 100		
		słomy i plew	ziarna	ogółem	słomy i plew	ziarna	ogółem	słoma i plewy	ziarno	ogółem
		k g.			k g.			k g.		
4 14 16	saletra, żużle Thomasa, kainit	124·2 128·53 105·3	42·8 41·5 54·0	167·0 170·0 159·3	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	119·3	46·1	165·4	45·11	13·8	58·91	160·8	142·7	155·3
8 11 15	saletra, fosforyty, kainit	99·5 108.9 115·5	39·5 39·0 43·5	139·0 148·0 159·0	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	107·97	41·07	149·04	33.7	8·8	42·5	145·5	127·1	139·9
Obliczone z różnicy:										
działanie superfosfatu		—	—	—	11·0	−5·3	5·7	—	—	—
działanie żużli		—	—	—	3·9	1·6	5·5	—	—	—
działanie fosforytów		—	—	—	−6·6	−3·5	−10·1	—	—	—

Już w poprzedniem doświadczeniu widzieliśmy, że niwa „Za baranem“ dział IV. odznacza się tem, że kwas fosforowy w niej zawarty jest w postaci bardzo czynnej, wskutek czego nawozy fosforowe powstają bez skutku i dlaczego też nasze doświadczenie 2. doprowadziło do jakichkolwiek wyników. Małe różnice w płonach zebranych na żużlach, superfosfacie i kainicie, leżą całkowicie w granicach błędów doświadczenia. Zaznaczyć tu tylko musimy, że tam gdzie nie było w nawozie kwasu fosforowego, lub też tam gdzie on był w postaci żużli plon ziarna był większy aniżeli tam gdzie był superfosfat.

II.

W ziarnie i słomie z doświadczeń przeprowadzonych na niwie „Za baranem“ przeprowadzonemi zostały oznaczenie azotu i kwasu fosforowego, które w osobnem zestawieniu podajemy. W osobnych rubrykach podaną jest ilość azotu i kwasu fosforowego zebranego z poletka i jednego morga.

1896. Doświadczenia na niwie „Za baranem“. Skład chemiczny owsa, ziarna i słomy.

Nawożenie	Ziarno		Słoma		Zbiór z poletka		Zbiór z morga		Waga hektolitra
	w suchej substancyi								
	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	
	%		%		kg.		kg.		
bez nawozu	1·89	0·998	0·493	0 296	0·872	0 484	25·12	13·95	45·7
	100 : 52·8		100 : 60·0						
saletra, superfosfat, kainit	2·05	1·021	0·474	0·211	1·243	0·589	35 80	16·98	45·9
	100 : 49·7		100 : 44·5						
saletra, superfosfat	2·05	1·025	0 408	0·145	1·163	0·521	32·16	15·00	45·2
	100 : 50·0		100 : 35·6						
saletra, kainit	2·09	0·970	0·456	0·162	1·297	0 551	37·32	15·86	46·9
	100 : 46·5		100 : 35·5						
superfosfat, kainit	1·85	0 941	0·379	0·207	0·856	0·446	24·66	12·86	46·1
	100 : 50·8		100 : 54·5						
saletra, żużle Thomasa, kainit	2 07	0·973	0·233	0·126	1·092	0·531	31 46	15·30	46·8
	100 : 46·9		100 : 54·6						
saletra, fosforyt kainit	2·06	0·963	0·558	0·143	1·292	0·492	37·22	14·17	45·8
	100 : 45·7		100 : 25·6						

Na morg danem było 226 kg. saletry = 34·3 kg. azotu. W nadwyżce plonu znajdujemy 6·34 do 12·24 kg., a więc azot został spotrzebowanym w ilości 18·4 do 35 8%.

Na saletrze i kainicie bez nawozu fosforowego, znajdujemy w plonie tyleż kwasu fosforowego co i wówczas, gdyśmy dodali superfosfatu lub żużli Thomasa, gdyż ziemia jest w stanie dostarczyć potrzebnych ilości ze swych własnych zasobów.

Z zestawienia powyższego widzimy, że ziemia niwy „Za baranem dział IV[a]", mogła dać owsowi *do 25·12 kg.* azotu i *do 13·95 kg.* kwasu fosforowego z morga.

Doświadczenie nad wpływem rozdzielenia nawozów i działaniem fosforytów na plon kartofli.

Doświadczenie przeprowadzonem było na niwie „Za baranem dział I.". Kartofle następowały po łubinie przyoranym na zielony pognój. Nawozy zostały dane bezpośrednio przed sadzeniem.

Doświadczenie to się nieudało z następujących powodów:

1. Rozmyślnie, chcąc badać działanie nawozów fosforowych, wybieraliśmy pole, co do którego przypuszczaliśmy, że będzie posiadało nadmiar azotu; zaś kwas fosforowy będzie w minimum. Jednakże okazało się, podobnie jak i na dziale IV., że kwas fosforowy pozostał bez wpływu na plon kartofli.
2. Niewielka różnica w poziomie wybranego pola (równiejszego kawałka nie było), przy glebie nader przepuszczalnej była powodem znacznych różnic w plonach poletek równoległych, wskutek rozmaitej wilgotności.
3. Przy nawożeniu rzędowem i kupkowem, kartofle okazały się nader wrażliwemi na większą koncentracyę nawozów. Kiełkowanie zostało wstrzymanem o dwa tygodnie, a na ogół $^1/_6$ część krzaków na tych poletkach wyginęła.

Co do jakości plonu pod względem zawartości skrobi, to na ogół nawozy wpłynęły w niewielkiem stopniu — ujemnie.

Nawożenie	Zawartość skrobi
bez nawozu	18·3%
saletra, mąka kostna nieodkl., siarkan potasowy	17·4 „
„ fosfosyt III. „ „ . .	17·9 „
„ fosforyt II. „ „ . .	17·9 „
saletra, superfosfat, kainit	16·7 „
„ „ siarkan potasowy rozsiane rzutowo	18·0 „
„ „ „ „ rzędowo	18·1 „
„ „ „ „ kupkowo	17·3 „

Doświadczenie porównacze nad działaniem superfosfatu, żużli Thomasa, mąki kostnej użytych na wiosnę pod owies.

Doświadczenie przeprowadzonem było na niwie „Stary karczunek" dział III.

Charakterystyka gleby: glinka przepuszczalna.

Skład chemiczny	gleba	podglebie
azotu (N)	0·141%	0·075%
węglanu wapniowego $CaCo_3$	0·251 „	0·286 „
w wyciągu wrącego HNO_3 kwasu fosforowego (p_2 o_5) .	0·065 „	0·045 „
potasu (K_2 O)$_2$	0 117 „	0·054 „

Dział, który wybraliśmy do doświadczenia miał następującą przeszłość: 1889. Odłóg; 1890 łubin na ziarno; 1891 kartofle: 1892 owies; 1893 koniczyna; 1894 kartofle; 1895 łubin na ziarno; 1896 owies.

Pomimo dodatku znacznych ilości azotu w postaci saletry (400 kg. na ha.) okazało się tu podobnie jak na niwie „Za baranem„, że kwas fosforowy pozostał bez wpływu na plon owsa. Nawóz azotowy, przy praktykowanym sposobie uprawy i gęstości siewu, od których niechcieliśmy odstępować, nie tylko nie działał dodatnio ale obniżał plon. Śledząc za wzrostem i rozwojem roślin, widzieliśmy, że azot nie pozostawał bez skutku. Zabarwienie rośliny, szerokość liścia, grubość źdźbła były uderzająco większe niż na działkach bez saletry, lecz przy obfitych opadach maja i czerwca kilku nawałnicach owies wyległ na całem polu i naturalnie, te poletka, które były silniejsze w okresie uszkodzenia — ucierpiały najwięcej.

Wylęgnięcie nastąpiło już po okwitnięciu. Dojrzewanie postępowało równomiernie. Dawka nawozów wynosiła na 200 m².:

saletry	8 kg.	co odpowiada na ha.	400 kg.
kainitu	10 „	„	500 „
superfosfatu (17·1%) .	4·5 „	„	225 „
mąki kostnej odkl (27·37)	3·0 „	„	150 „
żużli Thomasa (17·3%)	4·5 „	„	225 „

Nawozy rozsiano ręcznie i przykryto drapaczem 1|IV. Owies wysiano rzutowo pod bronę 13|IV. Dnia 18|V. wysiano na poletka, które otrzymały już saletrę — drugą połowę dawki.

1896. Doświadczenie na niwie „Stary karczunek“. Owies. Plon z 200 m².

L. poletka	Nawożenie	Plon z poletka = 200 m.²			Zwyżka plonu na poletku w porównaniu z nienawożonemi			Zwyżka plonu przyjmując nienawożone = 100		
		słomy i plew	ziarna	ogółem	słomy i plew	ziarna	ogółem	słoma i plewy	ziarno	ogółem
		kg.			kg.			kg.		
1 I. V. VIII.	bez nawozu	96 0 95·3 101 3 97·8	39·5 37·7 36·7 40·2	135 0 135·0 138·0 138·0	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	97·6	38·5	136·1	—	—	—	100	100	100
5 IX.	superfosfat	112·5 99·3	39·5 40·6	152·0 140·0	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	105·9	40·1	146·0	8·3	1·6	9·9	108·5	104·1	107·2
II. VI. X.	żużle Thomasa, saletra, kainit	117 3 115·8 109 8	28·7 29·2 32·2	146·0 145·0 142·0	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	114·3	30·0	144·3	16·7	—8·5	8·2	117·1	77·9	106·0
III. VII. XI.	mączka kostna, saletra, kainit	110·3 110·8 115·8	29·7 29·2 30·2	140·0 140·0 146·0	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	112 3	29·7	142·0	14·7	—9·8	4·9	115·6	74·5	105·6
IV. VIII. XII.	superfosfat, saletra, kainit	114·8 117·4 111·8	31·2 29·1 29·7	146·0 146·5 139·5	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	114·3	29·3	143·6	16·7	—9 2	7 5	117·1	76·2	105·5

Z zestawienia tego widzimy, że wogóle nawożenie wywarło bardzo mały skutek.

Doświadczenie nad wpływem rozdzielenia nawozów na plon owsa.

Doświadczenie to przeprowadzonem zostało na niwie „Stary karczunek“ dział III.

Dawka nawozów wynosiła:

	na 200 m².	= na 1 ha.
saletry	8 kg.	= 400 kg.
superfosfatu	4·5 „	= 225 „

Na poletkach na których nawóz był równomiernie rozsianym — wysiano go ręką, o ile można najrówniej i przykryto drapaczem

Na poletkach na których nawóz był wysiany rzędowo lub na krzyż, zrobionemi były bruzdy radłem, głębokie na 6—8 cm., dla rzędowego rozdzielenia nawozów: 15 bruzd podłużnych (odległość 50 cm); dla rozdzielenia na krzyż: 15 bruzd podłużnych i 49 poprzecznych (odległość 50 cm) na poletku długości 25 m i szerokości 8 m Następnie, całą przeznaczoną ilość nawozu wymięszaną z pewną objętością piasku i rozsiano w bruzdy, odmierzając potrzebną ilość na każdą.

Podobnie jak i przy poprzedniem doświadczeniu owies wyległ na wszystkich poletkach nawozowych i nienawozowych. Nawozy na ogół okazały małe działanie, choć azot saletry został znacznie przez rośliny pobranym.

1896. Doświadczenie na niwie „Stary Karczunek“. Owies. Plon z poletka = 200 m.²

L. poletka	Nawożenie	Plon z poletka = 200 m.²			Zwyżka plonu na poletku w porównaniu z nienawożonemi			Plon na poletku przyjmując nienawożone = 100		
		słomy i plew	ziarna	ogółem	słomy i plew	ziarna	ogółem	słoma	ziarno	ogółem
		kg.			kg.			kg.		
1 I. V. XIII.	bez nawozu	96·0 95·3 101·3 97·3	39.5 37·7 36.7 40·2	135·5 135·0 138·0 138·0	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	97·6	38·5	136·1	—	—	—	—	—	—
2 6 10	nawóz równomiernie rozsiany	118·0 117 5 101·0	27·5 29·0 33·5	145·5 146·5 134·5	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	112·2	30·0	142 2	14·5	−8·5	6·0	114·9	77 5	104·4
3 7 11	nawóz rzędami wzdłuż	112·5 110·5 116·3	29·0 29·5 26·7	141·5 140·0 143.0	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	113·1	28·4	141·5	15 5	−10·1	5·4	115·8	73 8	103.9
4 8	nawóz rzędami na krzyż	124·5 112·5	26·0 29·5	150 5 142 0	—	—	—	—	—	—
	przeciętnie	118·5	27·7	146 2	20·9	−1·1	10·1	121·3	72·1	107·4

Z zestawienia widzimy, że podniesienie plonów przez nawozy było bardzo nieznaczne, co przypisujemy gęstości siewu oraz wylęgnięciu.

II.

1896. Doświadczenie na niwie „Stary Karczunek“. Owies. Skład chemiczny ziarna i słomy.

Nawożenie	Ziarno		Słoma		Zbiór z poletka		Zbiór z morga		Waga hektolitra
	w suchej substancyi								
	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	
	%		%		kg.		kg.		
bez nawozu	2·110	0·977	0·621	0·164	1·259	0·473	36·27	13·62	35·2
	100 : 46·3		100 : 26·4						
superfosfat	2·254	1·041	0·547	0·210	1·248	0·563	35·98	16·22	37·7
	100 : 46·2		100 : 38·4						
żużle Thomasa, saletra, kainit	2·412	1·007	0·641	0·235	1·299	0·508	37·43	14·64	33·6
	100 : 41·8		100 : 36·7						
mączka kostna, saletra, kainit	2·538	1·030	0·621	0·186	1·294	0·457	37·28	13·17	30·6
	100 : 40·6		100 : 29·9						
superfosfat, saletra, kainit	2·508	1·036	0·766	0·162	1·434	0·532	41·32	15·33	34·1
	100 : 41·3		100 : 21·1						

1896. Doświadczenie na niwie „Stary Karczunek“. Owies skład chemiczny ziarna i słomy.

Nawożenie	Ziarno		Słoma i plewy		Zbiór z poletka		Zbiór z morga		Waga hektolitra
	w suchej substancyi								
	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	azotu N	kwasu fosfor. P_2O_5	
	%		%		kg.		kg.		
bez nawozu	2·110	0·977	0·565	0·149	1·259	0·473	36·27	13·62	35·2
	100 : 46·3		100 : 26·4						
saletra, superfosfat równomiernie rozsiane	2·576	1·015	0·514	0·179	1 243	0·463	35·84	13 34	32·2
	100 : 39 4		100 : 34·8						
saletra, superfosfat rzędowo wzdłuż	2 645	1·013	0·703	0·155	1·428	0·419	41·13	12·70	31·9
saletra, superfosfat rzędami na krzyż	2·665	1·069	0 909	0·205	1·717	0·502	49·45	14·46	31·8

Skład chemiczny plonu podany na tab str. 27. poucza nas, że azot saletry rozsianej równomiernie nie został przez roślinę pobranym, podczas gdy przy rozsianiu rzędowem owies pobrał 4 86 kg. przy rozsianiu na krzyż 13·18 kg. azotu z morga, czyli 14·17% względnie 38·43% z ilości danej w postaci nawozu Czy tu działała większa łatwość pobierania pokarmu, który był w formie skoncentrowańszej, czy to, że skoncentrowany roztwór mniej prędko wypłukanym został orzec dziś trudno.

Doświadczenie nad działaniem gipsu użytego w rozmaitym czasie na skład chemiczny koniczyny, wykonane wspólnie z p. Dr. Mieczysławem Pańkowskim na 13 poletkach działu XIV. „Zmianowania głównego“ oraz 4 poletkach działu XVII. „Starego karczunka“ wykazało, że gips pozostał bez wpływu na plon koniczyny zarówno co do ilości jak i jakości paszy.

Doświadczenie nad nawożeniem pogłównem łubinu kainitem, wykonane na dziael IV. „Stoków północnych“ zostało zepsutem wskutek nieuwagi robotnika. Na oko oceniając, kainit użyty w powyższy sposób działał dość znacznie.

Doświadczenia zbiorowe prowadzone przez stacyę.

1. Wyniki zbiorowych doświadczeń z nawozami sztucznymi przeprowadzonych staraniem komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego w r. 1896.

W szeregu środków, którymi rozporządza intenzywniejsze rolnictwo, pierwsze miejsce niewątpliwie zajmują nawozy sztuczne. Dokupując pokarmy roślinne, rolnik zwiększa plony swych pól, osiąga zysk natychmiastowy. Oprócz tego przez dokupno nawozów z zewnątrz, rolnik pomnaża zasoby gleby, przyczynia się tem samem do podniesienia naturalnej urodzajności swego zagonu. Faktem jest, że przez silniejsze nawożenie, na zachodzie Europy, chociaż spotykamy się tam z glebami dużo uboższemi niż na jej wschodzie, przeciętne plony zbierane z jednostki przestrzeni stale się zwiększają. Setki milionów, które wydają Niemcy, Francuzi i Amerykanie na nawozy, nie idą na marne; przynoszą w zysku dziesiątki milionów, które umożliwiają tamecznemu rolnictwu trudną walkę z ciężkiem przesileniem obecnem, a równocześnie wytwarzają dla przyszłości warunki pomyślniejsze.

Wobec tych zachęcających przykładów, rolnicy galicyjscy coraz to większą uwagę zwracają na nawozy sztuczne. Powoli nawet i we wschodniej Galicyi konsumcya ich wzrasta, co dowodem jest, że już u nas przekonano się o ich działaniu i zyskach, które przynoszą. Opłacanie się użycia nawozów sztucznych przedewszystkiem zależy od ich racyonalnego użycia, a nie możemy powiedzieć, aby ich zastosowanie było u nas zawsze takiem. W istocie nawozów sztucznych leży jednak warunek ich skuteczności i opłacania się, a mianowicie: nawozy sztuczne muszą być przystosowane ilościowo i jakościowo do potrzeb gleby; — wszelki szablon, użycie według recepty, jest niebezpieczne, bo może spowodować znaczne straty materyalne.

Ta prawda powoli tylko przesiąka do warstw rolniczych, to też nietylko u nas, ale i w krajach, gdzie używanie nawozów sztucznych ma dłuższą historyę, racyonalne ich stosowanie okupionem zostało licznym szeregiem strat i zawodów.

Uznając doniosłość kwestyi nawozów sztucznych dla naszego kraju, Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego postanowił przeprowadzić systematycznie przez szereg lat próby z nawozami sztucznymi na typowych glebach wschodniej Galicyi.

Doświadczenia te przez dłuższy czas przeprowadzane, wytworzą charakterystykę typowych gleb, więc będą wskazówką dla rolnikow, nietylko co do nawożenia ich, ale i co do całego systemu gospodarstwa. Zarazem wykazanie, o ile użycie nawozów sztucznych się opłaci — przestrzeże jednych, wskaże zaś drugim, ile strat ponoszą przez nieużywanie tych środków, które stanowią podstawę zachodnio-europejskiego gospodarstwa.

Sposób przeprowadzenia, jaki komitet przyjął dla tych doświadczeń, jest następujący: Zaproszona do współudziału krajowa stacya doświadczalna chemiczno-rolnicza w Dublanach, wypracowała odpowiednią instrukcyę ze szczegółowemi wskazówkami, jak te doświadczenia mają być przeprowadzone. Instrukcyę tę wraz z nawozami Komitet rozesłał rolnikom, którzy podjęli się przeprowadzenia doświadczeń. Równocześnie każdy z uczestników otrzymał szemat do zapisywania spostrzeżeń, wyników zbioru i t. p.

Rok 1896. *Doświadczenie z nawożeniem saletrą, potasem i kainitem, pod owies i jęczmień.*

Doświadczenie to miało na celu zoryentowanie się co do potrzeb nawozowych rozmaitych typów gleb galicyjskich. Nawozy rozesłano w 10 miejsc, a z 7-miu otrzymano sprawozdanie. Obok tych doświadczeń prowadzonych przez Komitet Towarzystwa gosp., w roku bieżącym wykonane były w obrębie Oddziału pokuckiego, doświadczenia tego samego typu, w Załuczu nad Czeremoszem, w Załuczu części dolnej II. i w Krościenku pod Krosnem. Wyniki tych doświadczeń podaję tutaj także, gdyż charakteryzują one nam gleby, nieuwzględnione doświadczeniami Komitetu.

Charakterystyka gleb miejscowości, w których były przeprowadzone doświadczenia.

Wysocko (pow. brodzki). (Przeprowadzający doświadczenia p. Oktaw Sala.) Gleba — czarnoziem z małą domieszką wapna, jednostajny do 1 *m.* Podglebie – glina jasno-żółta· warstwa 60 *cm.* Podłoże — rumosze kredowe.

Dublany (powiat lwowski). (Dyr. J. Frommel.) Gleba — glinka. Podglebie — gliniaste, bogate w wapno, trudnoprzepuszczalne.

Waniów (powiat bełzki). (P. Alfred Münter). Gleba piaszczysta, podglebie piaszczyste, wilgotne.

Strzałki (powiat bobrecki). (P. Adam Ożarowski). Gleba — glina ciężka, bogata w próchnicę, uboga w wapno. Podglebie — glina żółta. Podłoże — siwy ił. Pole drenowane.

Nozdrzec (powiat brzozowski). (P. Stanisław Chmurowicz). Gleba — glina. Podglebie — glina zwięzła, nieprzepuszczalna. Pole drenowane.

Sarnki górne (powiat rohatyński). (P. Jakób Bittner). Gleba — glinka lössowa, bogata w próchnicę, podglebie — żółta lössowa glinka.

Żurawica (powiat przemyski). (P. Zygmunt Fischer.) Gleba — piaszczysta glinka, podglebie — piaszczyste.

Załucze nad Czeremoszem (powiat śniatyński). (Dr. Mikołaj Krzysztofowicz). Gleba — czarnoziem do głębokości 70 *cm.* Podglebie — piaszczysto gliniaste, częścią żwirowate.

Załucze część dolna (powiat śniatyński). (P. Eugeniusz Krzysztofowicz). Gleba gliniasta z małą domieszką piasku. Podglebie — zwięzła glina.

Krościenko wyższe. (P. Kazimierz Orpiszewski.) Gleba — gliniasta, warstwa 40 *cm*, podglebie — nieprzepuszczalny ił. Pole drenowane.

Przeszłość pól na których było przeprowadzone doświadczenie.

Wysocko. Płodozmian: 1892 ziemniaki, 1893 jęczmień, 1894 koniczyna, 1895 pszenica, 1896 jęczmień. — Ostatnie nawożenie: 1891 obornik.

Dublany. Płodozmian: 1892 pszenica, 1893 bobik**, 1894 pszenica, 1895 kartofle, 1896 owies. — Ostatnie nawożenie: 1893 obornik.

Waniów. Płodozmian: 1892 owies, 1893 koniczyna, 1894 żyto, 1895 kartofle, 1896 owies. — Ostatnie nawożenie: 1893 100 kg. gnano superfosfatu na morg.

Strzałki. Płodozmian: 1893 koniczyna, 1894 pszenica (150 kg. superfosfatu na morg), 1895 żyto, (żużle Thomasa 200 kg.), 1896 owies. — Ostatnie nawożenie: 1893 superfosfat, 1894 żużle Thomasa.

Nozdrzec. Płodozmian: 1892 ugór**, 1893 rzepak, 1894 pszenica, 1895 groch, 1896 owies. — Ostatnie nawożenie: 1893 obornik.

Sarnki górne. Płodozmian: 1893 jarzyna, 1894 koniczyna, 1895 żyto. — Ostatnie nawożenie: 1891 obornik.

Żurawica. Płodozmian: 1894 ugór 4-letni, 1895 pszenica, 1896 owies. — Ostatnie nawożenie: obornikiem przed 9-ciu laty.

Załucze nad Czeremoszem. Płodozmian: 1892 pszenica**, 1893 buraki cukrowe, 1894 pszenica jara, 1895 żyto, 1896 jęczmień. — Ostatnie nawożenie; 1891 obornik, 1893 200 kg. superfosfatu na morg.

Załucze część dolna. Płodozmian: 1893 kukurydza, 1894 żyto, 1895 kartofle, 1896 jęczmień. — Ostatnie nawożenie: 1893 obornik.

Krościenko. Płodozmian: 1891 żyto, 1892 kartofle, 1893 jęczmień, 1894 koniczyna, 1895 pszenica, 1896 jęczmień. — Ostatnie nawożenie: 1892 obornik.

Sposób przeprowadzenia doświadczenia. Doświadczenie 1896 r. miało charakter przygotowawczy, oryentacyjny do dalszyuh, więc aby je zrobić jaknajmniej kłopotliwem dla wykonujących, ograniczono ilość kombinacyj nawozowych do 3-ch, a mianowicie;

3 poletka otrzymały saletrę,
3 „ „ saletrę i superfosfat
3 „ „ saletrę, superfosfat i kainit.

Poletek porównawczych, nienawożonych było 4, razem więc użyto do doświadczenia 13 poletek 200-metrowych.

Saletra dawaną była w dwóch dawkach: pół przed siewem jęczmienia, pół w czasie pierwszego okresu wegetacyjnego

Dawka nawozowa wynosiła: saletry 115 *kg*, superfosfatu 175 *kg*, kainitu 290 *kg* na morg.

Wyniki.

Otrzymane plony z morga, oraz obliczone zwyżki w porównaniu z nienawożonemi poletkami przedstawione są na tab. I. i II. a z tego zestawienia widzimy, co następuje:

Tab. I. Plony z morga.

Nawożenie		bez nawozu		saletra		superfosfat		saletra, superfosfat		saletra, superfosfat, kainit, wapno	
		ziarna	słomy	ziarna	słomy	ziarna	słomy	ziarna	słomy	ziarna	słomy
		kg		*kg*		*kg*		*kg*		*kg*	
Wysocko	jęczmień	1342·1	1103·0	1463·0	1324·8	—	—	1719·3	1405·4	1906·5	1391·0	—	—
Dublany	owies	1414·1	2289·6	1440·0	2672·6	—	—	1477·4	2898·7	1560·9	3284·6	—	—
Waniów	owies	524·2	950·4	699·8	1353·6	—	—	786·2	1592·6	944·6	1757·0	—	—
Strzałki	jęczmień	525·6	1681·0	555·8	2554·4	—	—	1123·2	2563·2	950·4	3081·6	—	—
Nozdrzec	owies	547·2	1503·4	547·2	1837·3	—	—	613·4	1653·1	691·2	2422·1	—	—
Sarnki górne	jęczmień	812·1	1880·6	1206·7	2128·3	—	—	1112·5	2390·0	1294·8	2616·8	—	—
Żurawica	jęczmień	813·6	1087·3	970·5	1189·4	—	—	1045·4	1431·3	1353·6	1661·7	—	—
Załucze n. Czerem.	jęczmień	478·8	1447·6	—	—	450·8	1316·0	616·0	1864·8	714·0	1892·8	610·4	1548·4
Załucze cz. dolna II.	jęczmień	940·8	2100·0	—	.	1153·6	2128·0	1276·8	2480·8	1268·4	2408·0	966·0	2058·0
Krościenko wyższe	jęczmień	521·5	1045·4	—	—	—	—	901·4	1535·0	1335·7	1742·4	—	—

Tabl. II. Zwyżki plonów obliczone na morg.

\+ = podwyższenie plonu

— = obniżenie plonu

Zwyżka plonu osiągnięta przez		saletrę		superfosfat		kainit		saletrę i superfosfat		saletrę, superfosfat, kainit	
		ziarno	słoma	ziarno	słoma	ziarno	słoma	ziarno	słoma	ziarno	słoma
		kg		*kg*		*kg*		*kg*		*kg*	
Wysocko	jęczmień	+ 120·9	+ 221·8	+ 256·3	+ 80·6	+ 187·2	— 14·4	+ 377·2	+ 302·4	+ 564·4	+ 288·0
Dublany	owies	+ 26·1	+ 383·0	+ 37·4	+ 226·1	+ 83·5	+ 385·9	+ 63·3	+ 609·1	+ 146·8	+ 995·0
Waniów	owies	+ 175·6	+ 403·2	+ 86·4	+ 239·0	+ 158·4	+ 164·4	+ 262·0	+ 642·2	+ 420·4	+ 806·6
Strzałki	jęczmień	+ 30·2	+ 873·4	+ 567·4	+ 8·8	— 172·8	+ 518·4	+ 597·6	+ 882·2	+ 424·8	+ 1400·6
Nozdrzec	owies	0	+ 333·9	+ 66·2	— 184·2	+ 77·8	+ 769·1	+ 66·2	+ 149·7	+ 144·0	+ 918·7
Sarnki górne	jęczmień	+ 394·6	+ 247·7	— 94·2	+ 261·7	+ 182·3	+ 226·8	+ 300·4	+ 509·4	+ 482·7	+ 736·2
Żurawica (?)	jęczmień	+ 156·9	+ 102·1	+ 74·9	+ 241·9	+ 308·2	+ 230·4	+ 231·8	+ 344·0	+ 540·0	+ 574·4
Załucze nad Czeremoszem	jęczmień	+ 165·2	+ 548·8	— 28·0	— 131·6	+ 98·0	+ 28·0	+ 137·2	+ 417·2	+ 235·2	+ 445·2
Załucze część dolna II.	jęczmień	+ 123·2	+ 352·8	+ 212·8	+ 28·0	— 8·4	— 72·8	+ 336·0	+ 380·0	+ 327·6	+ 308·0
Krościenko wyższe	jęczmień	+ 296·2	+ 357·2	+ 457·8	+ 495·4	+ 434·3	+ 207·4	+ 379·9	+ 490·0	+ 814·2	+ 697·0

Działanie jednych i tych samych nawozów jest bardzo różne na rozmaitych glebach. Np. **saletra** działała bardzo silnie na ziarno w Sarnkach górnych i Krościenku, bardzo silnie na słomę w Strzałkach i Załuczu nad Czeremoszem. W Nozdrzcu saletra była bez wpływu na plon ziarna.

Superfosfat działał też niekiedy wyłącznie prawie w kierunku podniesienia plonu słomy, jak to otrzymaliśmy w Sarnkach górnych i Dublanach. W innych wypadkach podnosił bardzo wybitnie plon ziarna, jak np. w Wysocku (ziarna więcej o 256·3 *kg*), w Załuczu część dolna II. (ziarna więcej o 2128 *kg*), w Krościenku (ziarna więcej o 457·8 *kg*).

Kainit. *Prawie we wszystkich miejscowościach kainit wpływał na* **podniesienie plonu** i co do skutków jego użycia spotykamy tę samą rozmaitość, jaką zaznaczyliśmy przy saletrze i przy superfosfacie. W Strzałkach i Nozdrzcu działanie kainitu objawiło się przeważnie w podniesieniu plonu słomy, w Wysocku, Żurawicy, Krościenku w podniesieniu plonu ziarna

Opłacanie się użycia nawozów sztucznych.

Opłacanie się użycia nawozów sztucznych zależy od stosunku ich ceny do wartości pieniężnej zwyżki plonu, jaką osiągnęliśmy. Przy jednakowym skutku nawozów zysk osiągnięty będzie tym wyższy, im wyższą jest cena ziarna i słomy w danej miejscowości, po części więc dlatego na zachodzie Europy nawozy sztuczne mogą dawać większy dochód niż u nas. Z tego też powodu rezultaty tam osiągane nie powinny nas mamić, a powinniśmy wzory zachodu przeszczepiać na nasz grunt z wielką ostrożnością. Nawet warunki zachodniej Galicyi przedstawiają się już korzystniej od naszych, bo na 100 *kg* ziarna otrzymuje się w przybliżeniu 1 zł. więcej, a 100 *kg* nawozu kosztuje mniej więcej o 50 ct. mniej niż we wschodniej Galicyi (z wyjątkiem kainitu).

Osiągnąć wyższy plon można zawsze przy użyciu odpowiedniej kombinacyi nawozów sztucznych (jeśli tylko warunki fizykalne nie stoją na przeszkodzie). Ale ten plon wyższy nie zawsze pokryje koszta wyłożone. Tegoroczne doświadczenia mogą posłużyć jako przestroga, jak błędną jest każda ocena działania nawozów sztucznych na oko, a są one zarazem pouczeniem, że tylko z uwagą i kredką w ręku możemy rozstrzygnąć kwestyę przydatności jakiegoś nawozu dla danej miejscowości.

Omawiane doświadczenia n i e m o g ą być miarą opłacania się nawozów sztucznych w badanych miejscowościach. Po pierwsze: nie znając własności rzeczonych gleb, nie mogliśmy uwzględnić ich potrzeb nawozowych, używaliśmy wszędzie jednakowej kombinacyi i jednakowych ilości nawozu. Gdzie były przystosowane do potrzeb gleby, tam tylko mogły się one opłacić.

Po drugie, dawaliśmy nawozy w formie najskuteczniejszej, a więc najdroższej.

Na tabl. III. mamy przedstawione obliczenienie zysków i strat połączonych z użyciem nawozów sztucznych w powyższem doświadczeniu. Za podstawę przyjęto cenę owsa 5 50 złr., jęczmienia 5 złr. Słomy owsiannej i jęczmiennej 50 ct. za 100 *kg*. Koszt nawiezienia morga saletrą 14·98 złr., superfosfatem 8·64 złr., kainitem 3 46 złr.

Użycie samej saletry opłaciło się tylko w jednem miejscu, a mianowicie w Sarnkach górnych (5·99 złr.) (czarnoziem podolski!) w mniejszym stopniu w Krościenku.

Użycie superfosfatu dało znaczny zysk tylko w Krościenku (17·73 złr.). Strzałkach (19 77 złr.) i Wysocku (4 55 złr.)

Użycie kainitu opłaciło się w większości wypadków, w Krościenku zysk był (19·29 złr.), w Żurawicy (13·10 złr.)

Samo się przez się rozumie, że przedstawione tu wnioski i obliczenia dotyczą jedynie rezultatów omawianych doświadczeń, i kombinacyi użytych w nim nawozów, a nie mogą być uogólnianemi na inne warunki.

Tabl. III. Opłacanie się nawozów sztucznych, użytych pod jęczmień i owies
+ = zysk; — = strata
cena owsa 100 kg. 5·50 zł., jęczmienia 100 kg. 5·00 zł., słomy owsianej i jęczmiennej 100 kg. 0·50 zł.

Miejscowość	saletra	superfosfat	kainit	saletra superfosfat	saletra superfosfat kainit
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Wysocko	— 7·83	+ 4·55	+ 5·83	— 3·28	+ 2·60
Dublany	—11·63	— 5·48	+ 3·05	—17·10	—14·03
Waniów	— 3·30	— 2 70	+ 6 07	— 6·00	+ 0·08
Strzałki	— 9·10	+19·77	— 8·51	+10·67	+ 1·17
Nozdrzec	—13·32	— 5·92	+ 4 66	—19·23	—14·56
Sarnki górne	+ 5·99	—12 04	+ 6·78	— 6·05	+ 0·74
Żurawica	— 6·63	— 3·69	+13·10	—10·31	+ 2·80
Załucze nad Czeremoszem . .	— 3·98	—10·70	— 1·58	—14·67	—13·08
Załucze część dolna II. . . .	— 7·05	— 3·14	— 4·34	— 5·92	—10·15
Krościenko wyższe	+ 1·64	+17·73	+19·29	— 2·18	+17·12

Wnioski co do przyszłych doświadczeń.

Wpływy klimatyczne i atmosferyczne są to czynniki, których rolnik opanować nie może. Plony pól naszych są zależne w pierwszej linii od ilości i rozdziału opadów, ciepła i t. p., więc w doświadczeniach nawozowych, przeprowadzonych w polu, wysokość zwyżki plonów osiągana przez rozmaite nawozy może być bardzo modyfikowaną przez czynniki klimatyczne, a zatem różną w rozmaitych latach.

Rolnik swe praktyczne postępowanie oprzeć może jedynie na liczbach przeciętnych, zebranych przez szereg lat na danej glebie, bo w ten tylko sposób, usuwają się błędy rezultatów, pochodzące z wyżej zaznaczonych wpływów klimatycznych, niejednostajności pola, błędów wykonania i t. p. Dla tego też tegoroczne doświadczenie ma charakter przygotowawczego, przedwstępnego, które dalsze próby uzupełnić i potwierdzić muszą. Korzystając jednak ze wskazówek jakie nam one dały możemy już obecnie bliżej określić drogę, której się mamy trzymać w przyszłych doświadczeniach. Przedewszystkiem więc musimy zwrócić baczniejszą uwagę na **kainit.**

Dotychczas nie przypuszczano, aby kainit wywierał jakikolwiek skutek na naszych ziemiach gliniastych, a między innemi na ziemiach pochodzenia lössowego, jakie przeważnie spotykamy w Galicyi wschodniej Widzimy jednak z tegorocznych doświadczeń, że nawet przy użyciu na wiosnę, bezpośrednio przed siewem jęczmienia i owsa, kainit podnosił plony. Możemy więc śmiało przypuszczać, że w sposób racyonalniejszy i pod inne rośliny zastosowany, kainit by się nierównie lepiej opłacił.

Następnie, doświadczenia tegoroczne, wskazują, że saletra i superfosfat w wielu wypadkach wprawdzie działają, plony podnoszą, ale się nieopłacają, bo są za drogie. Musimy więc szukać tanich źródeł nawozów azotowych i fosforowych, badać o ile się dadzą zastosować nawozy zielone, żużle Thomasa i t. p., aby za pomocą nich osiągać plony nietylko wysokie, ale i opłacające się.

Czy tego rodzaju próby w kilkunastu typowych miejscowościach Galicyi i przez szereg lat wykonane dadzą nam rezultaty, które każdy rolnik będzie mógł uważać za bezwzględnie pewne drogowskazy, dla swego zagonu? i bezpośrednio je stosować? Na to pytanie możemy odpowiedzieć stanowczo — nie. Wskazówki będą pewne, ale zawsze. nawet przy najkorzystniejszych horoskopach, trzeba będzie się zapytać, czy warunki mego pola są takie same jakie były na polu doświadczalnem? I to nietylko co do jakości gleby, ale i co do systemu gospodarstwa, historyi danego pola i t. p., bo te czynniki wszystkie wytworzyć mogą na ziemiach pozornie bardzo podobnych, bardzo różne stosunki. Więc też doświadczenia zainicyowane przez komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego powinny być impulsem, który niechaj się odbije potężnem echem w kraju. Powinny się ogarnizować próby ściślejsze do lokalnych warunków przystoso-

wane, za przykładem oddziału rohatyńskiego, pokuckiego i Baszni. I jeżeli przekonamy się nawet, że w nawozach sztucznych nie znajdujemy środków dla naszych warunków ekonomicznych odpowiednich, nie znajdujemy w nich nowych źródeł dochodu, to zyskiem sowicie opłacającym zachód, będzie bliższe poznanie gleby i to wewnętrzne zadowolenie, które wypływa z przekonania, że się niczego nie zaniedbało, co mogło się przyczynić do podniesienia naszego rolnictwa.

2. Wyniki zbiorowych doświadczeń z nawozami sztucznymi, przeprowadzone staraniem oddziału rohatyńskiego c. k. Towarzystwa gospodarskiego w r. 1896.

Odezwą z d. 4. lutego 1896, Oddział rohatyński c. k. Towarzystwa gosp. zwrócił się do stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach z żądaniem zbadania potrzeb i braków gleb powiatu rohatyńskiego. W odpowiedzi, niżej podpisany wypracował program, na podstawie którego zaproponował, aby dla gruntownego i dokładnego zbadania rzeczonej gleby, równocześnie obok chemicznych badań, przedsięwzięto systematyczne doświadczenia nawozowe w kilku miejscach powiatu. Propozycya ta przyjętą została i jeszcze w r. 1896, Rada Oddziału rohatyńskiego przystąpiła do jej wykonania. W ostatnich dniach marca miałem sposobność zabawienia kilka dni w powiecie rohatyńskim, a przez zwiedzenie miejscowości, różniących się typowo co do gleby, zbadanie kilkunastu profilów, oraz zapoznanie się z miejscowym systemem gospodarstwa, jakością zbieranych plonów itp. wyrobiłem sobie ogólne pojęcie o jakości gleby powiatu i na tej podstawie, na walnem zebraniu Oddziału, które się odbyło w d. 2 kwietnia, przedstawiłem zgromadzonym szczegółowy plan doświadczenia nawozowego z jęczmieniem, które jako przygotowawcze, oryentacyjne, miało być przeprowaozone w r. 1896.

Oddział Towarzystwa zakupił nawozy i dostarczył je bezpłatnie tym, którzy się podjęli prowadzenia doświadczeń. Doświadczenia wykonane zostały: w Czerczu (p. Cecylia Tustanowska), w Psarach (Zarząd dóbr), w Putiatyńcach (p. Mikołaj Torosiewicz), w Żurowie (p. Stefan Tustanowski), w Podmichałowicach (p. Michał Tustanowski). Oprócz tego w obrębie powiatu rohatyńskiego wykonano doświadczenie w Sarnkach górnych (p. Jakób Bittner), z ramienia Komitetu c. k. Towarystwa gospodarskiego; razem więc przeprowadzono sześć doświadczeń, które udały się bez wyjątku. Podnieść tu należy staranność, z jaką przedstawione zostały rezultaty, i trafność porobionych przez panów wykonawców obserwacyj, co świadczy o silnem zainteresowaniu się sprawą doświadczeń.

Charakterystyka gleb powiatu rohatyńskiego.

Gleby pow. rohatyńskiego można podciągnąć pod dwa główne działy: 1. gleby wyżynne pochodzenia lössowego; 2. gleby nizinne pochodzenia napływowego, w dolinach rzek, Lipy, Świeża itp. Te drugie odgrywają podrzędniejszą rolę, dziś są głównie użytkowane jako łąki, które jednak dla zbytniej wilgotności itp. bez wyjątku prawie, pozostawiają wiele do życzenia. Doświadczenia tegoroczne odnoszą się wyłącznie do gleb wyżynowych, lössowych, Zewnętrznie gleby te mało się różnią od siebie. Większa lub mniejsza ilość próchnicy nadaje im rozmaicie ciemne zabarwienie. Warstwa próchniczna sięga od 50 do 100 *cm* głębokości i, po większej części, łagodnem przejściem, coraz to jaśniejszej barwy, łączy się z podglebiem żółto-szarej glinki lössowej. Nie wszędzie jednakże spotykamy tu scharakteryzowane stosunki. W niektórych, niżej położonych, miejscach wpływa na charakter gleby podłoże mioceniczne, występujące jużto w postaci gipsów i piasków miocenicznych, już też w postaci wapienia litawskiego, którego tak liczne odkrywki spotykamy w dolinie Lipy.

W tych warunkach profil nabiera innego charakteru i spotykamy często płytką warstwę lössu na gipsie, piasku lub wapieniu, a w miejscach niżej położonych, spotykamy też często i w warstwie lössowej gleby, domieszkę, mniejszą lub większą, utworów miocenicznych. Co do własności fizykalnych, to ziemie rohatyńskie przedstawiają się dość korzystnie, są dość przepuszczalne i nietrudne do uprawy. Na załączonej tab. 1. podany jest rozbiór chemiczny i mechaniczny gleb z tych miejscowości, w których doświadczenia robiono.

Widzimy z tego zestawienia że, pod względem fizykalnym, ziemie te bardzo mało się od siebie różnią; pod względem chemicznym mamy różnice znaczniejsze.

Ogólnie scharakteryzować je można jako bogate w azot, średnio zasobne w kwas fosforowy i potas Wapna w postaci węglanu zawierają te ziemie niewiele, a jak wiemy, wapno w tej formie jest dla urodzajności gleby najpotrzebniejsze, wpływa dodatnio na własności fizykalne gleby i rozwój bakteryj powodujących rozkład materyi organicznej nitryfikacyę itp.

Według wyników analizy najbogatszą jest ziemia z Sarnek, następnie z Żurowa; — najuboższą z Czercza (b.) i z Putiatyniec.

Tablica I. Rozbiór chemiczny i mechaniczny ziemi ornej.

Miejscowość	Analiza chemiczna					Analiza mechaniczna cząstek o średnicy			
		W wyciągu 25% kwasu solnego							
	Azotu N %	Węglanów obl. jako węglan. wapn. Ca CO_3 %	Kwasu fosforow. P_2O_5 %	Potasu K_2O %	Wapna Ca O %	Kwasu siarkowego So_3 %	>0·5 mm. %	0·5 do 0·35 mm. %	0·35 do 0·24 mm. %	<0·09—0·11 %
Sarnki górne gleba .	0·22	0·27	0·10	0·09	0·47	0·03	10·54	14·26	10·04	65·16
podglebie	0 21	0·21	0·10	0·09	0·48	0·03	12·02	14·38	10·64	62·96
Żurów gleba	0·20	0·20	0·11	0·08	0·45	0·02	6·80	13·96	11·48	67·76
podglebie	0·12	0·23	0·09	0·06	0·38	0·02	6·90	11·44	10·64	71·02
Czercze *a* gleba . .	0·19	0·20	0·07	0·07	—	—	5 70	15·70	10·20	68·40
podglebie	0·15	0·17	0·04	0·09	0·393	—	5·94	12·82	10·36	70 88
Czercze *b* gleba . .	0·14	0·19	0·05	0·13	—	—	3·36	8·72	13·46	74·46
podglebie	0·08	0·18	0·03	0·12	—	—	6·72	12·72	9·76	70 80
Putiatyńce gleba . .	0·13	0·27	0·05	—	—	—	10·34	9·64	8·30	71·72
podglebie	0·08	0·22	0·05	—	—	—	10·68	13·16	8·36	67·80
Podmichałowice gleba	0·20	0·28	0 03	0·09	0·24	0·04	—	—	—	—
podglebie	0·13	0·13	0·04	0·08	0·28	0·02	—	—	—	—

Próchnicy zawierają ziemie pow. rohatyńskiego od 2 do 5%.

Przeszłość pól na których były przeprowadzane doświadczenia.

Żurów. Płodozmian: 1893 pszenica**, 1894 owies, 1895 żyto, 1896 jęczmień, — Ostatnie nawożenie: 1893 obornikiem.

Podmichałowice. Płodozmian: 1895 owies, 1896 jęczmień. — Ostatnie nawożenie: 1893 obornikiem.

Sarnki górne. Płodozmian: 1893 jarzyna, 1894 koniczyna, 1895 żyto, 1896 jęczmień. — Ostatnie nawożenie: 1891 obornik.

Psary. Płodozmian: 1893 ugór**, 1894 pszenica, 1895 kartofle, 1896 jęczmień. — Ostatnie nawożenie: 1893 obornik.

Czercze. Płodozmian: 1893 pszenica**, i m. kostna, 1894 jęczmień, 1895 żyto, 1896 jęczmień. — Ostatnie nawożenie: 1893 obornik i mąka kostna.

Zadanie doświadczeń.

W Rohatyńskiem od szeregu lat używane są tu i owdzie, sporadycznie, nawozy sztuczne. Rezultaty otrzymywane są bardzo rozmaite. Przeważnie używano dotychczas superfosfatów, mąki kostnej, wyjątkowo żużli Thomasa i kainitu. Jako pierwsze zadanie zbiorowych doświadczeń w Rohatyńskiem, postawiliśmy sobie rozwiązanie pytań: 1. jakich nawozów ziemie miejscowe potrzebują; 2. czy i o ile ich użycie się opłaci? Więc doświadczenia te mogą doprowadzić zarówno do tego rezultatu, że, w warunkach naturalnych gleby i stosunkach ekonomicznych danej miejscowości, użycie nawozów sztucznych jest racyonalnem, jak i do wręcz przeciwnego. W pierwszym wypadku będziemy mieli zachętę — w drugim przestrogę, aby niepotrzebnych wydatków nie robić. Ze stanowiska praktycznego obydwa rezultaty są równie doniosłego znaczenia.

Sposób przeprowadzania doświadczeń.

Doświadczenie nawozowe z jęczmieniem przeprowadzone w r. 1896 miało charakter przedwstępny i w tym celu ilość kombinacyi nawozowych ograniczyliśmy, o ile tylko było można, tj. do 4-ch, a mianowicie mieliśmy kombinacye następujące:

1.	bez nawozu			
2.	superfosfat (16%)	173 *kg*	na morg	300 *kg* na *ha*
3.	superfosfat (16%)	173 „	„	300 „ „
	saletra	115 „	„	200 „ „
4.	superfosfat (16%)	173 „	„	300 „ „
	saletra	115 „	„	200 „ „
	kainit	288 „	„	500 „ „
5.	superfosfat (16%)	173 „	„	300 „ „
	saletra	115 „	„	200 „ „
	kainit	288 „	„	500 „ „
	wapno	1200 „	„	2000 „ „

Trzymając się metody Drechslera, każda kombinacya nawozowa powtórzoną była 3 razy, poletek nienawożonych kontrolnych mieliśmy 4, razem więc 16 poletek po 200 metrów kw.

Każdy z uczestników otrzymał szczegółową instrukcyę, w jaki sposób doświadczenie miało być przeprowadzone.

Doświadczenie w Sarnkach górnych i w Psarach przeprowadzone były według instrukcyi Komitetu c. k Towarzystwa gospodarskiego, przy użyciu tych samych ilości nawozów, jak w innych miejscowościach.

Wskutek spóźnionej wiosny, wapno, które miało być użyte do doświadczenia, zostało rozsianem bezpośrednio przed siewem jęczmienia i tem sobie tłómaczymy ujemny wpływ na plony w większości wypadków.

II. Wyniki doświadczeń.

Przedstawiliśmy poprzednio cel i sposób przeprowadzenia doświadczeń oraz charakterystykę gleb, na których je wykonano; obecnie przejdziemy do rozpatrzenia otrzymanych wyników i do wniosków, jakie na ich podstawie wyciągnąć się dadzą.

Na tabl. II. zestawione są plony obliczone na morg, na tabl. III. zwyżki plonów otrzymane przez rozmaite kombinacye nawozowe w porównaniu z poletkami nienawożonemi.

Tab. II. Plony jęczmienia z morga w kilogramach.

Nawożenie	bez nawozu		saletra		superfosfat		saletra superfosfat		saletra superfosfat kainit		saletra superfosfat kainit wapno		saletra superfosfat wapno	
	ziarna	słomy	ziarna	słomy	ziarna	słomy	ziarna	słomy	ziarna	słomy	ziarna	słomy	ziarna	słomy
Żurów	696·9	1903·7	—	—	714·0	1702·1	1002·0	2465·2	1062·7	2649·6	1166·4	2419·2	950·4	2376·0
Podmichałowice	734·4	1008·0	—	—	757·4	1082·8	938·8	1440·0	1045·0	1399·6	967·6	1391·0	—	—
Putiatyńce . .	950·4	1526·4	—	—	1008·0	1362·2	1209·6	1823·0	1284·8	1716·4	1238·4	1670·4	—	—
Sarnki górne .	812·1	1880·6	1206·7	2128·3	—	—	1112·5	2390·0	1294·8	2616·8	—	—	—	—
Psary	1101·6	1130·8	1131·8	1218·2	—	—	1275·8	1304·6	1284·4	1592·6	—	—	—	—
Czercze	506·9	852·5	—	—	679·7	979·2	872·6	1304·0	1123·2	1563·8	959·0	—	—	—

Tab. III. Zwyżki i zniżki plonów jęczmienia osiągnięte przez użycie nawozów
+ = podwyższenie plonu; — = obniżenie plonu na 1 morgu w kilogr.

Zwyżka plonu osiągnięta przez	saletrę		superfosfat		kainit		wapno		saletrę superfosfat		saletrę superfosfat kainit		saletrę superfosfat kainit wapno	
	ziarno	słoma	ziarno	słoma	ziarno	słoma	ziarno	słoma	ziarno	słoma	ziarno	słoma	ziarno	słoma
Żurów	+288·0	+763.1	+ 17·1	—201·6	+ 60·7	+184·4	+103·7	— 230·4	+305·1	+561·5	+365·8	+745·9	**+469·5**	+515·5
Podmichałowice	+181·4	+357·2	+ 23·0	+ 64·8	+107·0	— 40·4	— 77·4	— 8·6	+204·4	+432·0	**+310·6**	+391·6	+233·2	+383·0
Putiatyńce . .	+201·6	+460·8	+ 57·6	—164·2	+ 75·2	—106·6	— 46·4	— 46·0	+259·2	+296·6	**+334·4**	+190·0	+288·0	+144·0
Sarnki górne .	+394·6	+247·7	— 94·2	+261·7	+182·3	+226·8	—	—	+300·4	+509·4	**+482·7**	+736·2	—	—
Psary	+ 30·2	+ 77·4	+144·0	+ 86·4	+ 8·6	+288·0	—	—	+174·2	+173·8	**+182·8**	+461·8	—	—
Czercze	+192·9	+325·4	+172·8	+126·7	+250·6	+259·2	—164·2	—152·6	+365·7	+452·1	**+616·3**	+711·3	+452·1	+558·7

Widzimy z załączonego poniżej zestawienia (tab. III.)

1. że superfosfat działał wszędzie słabo. Najlepiej stosunkowo w Psarach i Czerczu.

2. że saletra działała wszędzie z wyjątkiem Psar energicznie. Najlepiej w Żurowie i Sarnkach górnych. (Psary bez nawozu dały najwyższy plon ze wszystkich miejscowości.)

3. kainit działał wszędzie korzystniej i energiczniej niż kwas fosforowy. Najlepiej w Czerczu i Sarnkach górnych.

4. wapno działało w większości wypadków ujemnie, jak to już powyżej zaznaczyłem, dlatego, że było późno bezpośrednio przed siewem jęczmienia użyte.

Na zasadzie doświadczeń tegorocznych nie możemy zrobić żadnego wniosku co do działania wapna na ziemiach rohatyńskich. Rozstrzygną tę kwestyę dalsze doświadczenia.

Sądząc wedle analizy chemicznej, ziemie rohatyńskie będą potrzebowały wapnowania, a i w tegorocznych doświadczeniach z Żurowa mamy co do tej kwestyi ciekawą wskazówkę, a mianowicie:

Nawożenie parceli:	Plon jęczmienia ziarna:	Plon jęczmienia słomy:
Saletra + superfosfat + kainit + wapno . . .	1166·4 *kg*	2419·2 *kg*
Saletra + superfosfat + wapno	950·4 „	2376·0 „
a) nadwyżka wywołana kainitem	+ 216·0 *kg*	+ 43·2 *kg*
Saletra + superfosfat + kainit	1062·7 „	2649·6 „
Saletra + superfosfat	1002·0 „	2465·2 „
b) nadwyżka wywołana kainitem	+ 60·7 *kg*	+ 184·4 *kg*

W pierwszym wypadku (*a*), tj. wobec *wapna*, kainit zwiększał produkcyę ziarna, w drugim (*b*) bez wapna działał przeważnie na słomę. Prawdopodobnie więc, jednym z powodów, że w powiecie rohatyńskim zbiera się dużo słomy, a mało stosunkowo ziarna — będzie *brak wapna* w ziemi.

Musimy tutaj zwrócić uwagę, że choć ziemie w Rohatyńskiem są zewnętrznie do siebie bardzo podobne, to jednak już tegoroczne doświadczenia wykazują nam bardzo znaczne różnice co do ich potrzeb nawozowych. Różnic tych analiza chemiczna bynajmniej nie byłaby w stanie wykryć; w Czerczu ziemia np. zawiera według analizy więcej potasu jak Żurów, a jednak doświadczenie wykazuje odwrotne stosunki co do potrzeb nawozowych. W Czerczu kainit (potas) daje daleko większą zwyżkę plonów jak w Żurowie.

O ile się opłaciło użycie nawozów sztucznych?

Tegoroczne doświadczenie miało charakter przedwstępny i miało na celu przedewszystkiem wykazać potrzeby nawozowe gleb powiatu rohatyńskiego. Zyskawszy podstawy, możemy dopiero przejść do pytań ekonomicznych, praktycznych. Dla zbadania potrzeb nawozowych ziemi musimy używać znacznych dawek nawozów, zarazem nawozów najpewniej działających, najdroższych. I tak np. używaliśmy po 173 *kg* superfosfatu na morg, podczas gdy prawdopodobnie w miejscowościach gdzie superfosfat działał, tj. w Czerczu i Psarach wystarczałyby połowa tej dawki. Więc zamiast wydatku 8 zł. 64 ct. mielibyśmy tylko 4 zł. 32 ct. na morg, a w ten spesób i zyski byłyby się inaczej przedstawiły. Zamiast superfosfatu moglibyśmy używać tańszej tomasówki, a przeto wydatek na nawóz byłby jeszcze mniejszy.

Chociaż więc z tych powodów opisywane tu doświadczenia nie mogą być ścisłą miarą opłacania się nawozów, to jednak na tabl. IV. podajemy obliczenie strat i zysków, jakie wynikły z użycia nawozów sztucznych.

Tab. IV. Zyski z użycia nawozów sztucznych pod jęczmień obliczone na morg.

a) przyjmując za 100 kg. jęczmienia 5 zł.; za 100 kg. słomy jęczmiennej 50 ct.

b) „ „ „ „ „ 6 „ „ „ „ „ „ 50 „

+ = zysk; − = strata.

przy nawiezieniu	saletrą	superfosfatem	kainitem	wapnem	saletrą, superfosfatem	saletrą, superfosfatem, kainitem	saletrą, superfosfatem, kainitem, wapnem
Żurów	a) + **3·24** zł. a) + **6·12** „	a) — 8·80 zł. b) — 8·62 „	a) + 0·49 zł. b) + 1·10 „	a) — 1·71 zł. b) — 0·69 „	a) — 5·61 zł. b) — 2·51 „	a) — 5·04 zł. b) — 1·49 „	a) — 6·75 zł. b) — 2·08 „
Podmichałowice	a) — 4·12 „ b) — 2·31 „	a) — 7·17 „ b) — 6·94 „	a) + **1·59** „ b) + **2·76** „	a) — 9·67 „ b) —10·36 „	a) —11·24 „ b) — 9·20 „	a) — 9·51 „ b) — 6·47 „	a) —19.26 „ b) —16·94 „
Putiatyńce . .	a) — 2·60 „ b) 0.58 „	a) — 6·58 „ b) — 6·00 „	a) — 0·23 „ b) + **0·52** „	a) — 8.31 „ b) — 8·77 „	a) — 9·18 „ b) — 6 59 „	a) —10 40 „ b) — 6·06 „	a) —17 71 „ b) —14·08 „
Sarnki górne .	a) + 5 99 „ b) + **9·94** „	a) —12·04 „ b) —12 98 „	a) + **6·74** „ b) + 8·61 „		a) — 6·07 „ b) — 3·05 „	a) + 0 74 „ b) + 5 57 „	
Psary	a) —13·09 „ b) —12·79 „	a) — 1·01 „ b) + 0·43 „	a) — 1·59 „ b) — 1·50 „		a) —14·04 „ b) - 12·30 „	a) —15·62 „ b) —13·79 „	
Czercze	a) — 3·73 „ b) — 1·73 „	a) + 0·63 „ b) + 2·36 „	a) +**10 36** „ b) +12·89 „	a) —14·73 „ b) —16·37 „	a) — 3·08 „ b) + 0 58 „	a) + 7·29 „ b) +**13 46** „	a) — 8·44 „ b) —32·83 „

W obliczeniu powyższem nie zwracałem uwagi na wartość tych części nawozu, które przez rośliny niezużytkowane pozostają w ziemi. Obrachowanie ich wartości jest trudne, gdyż po części przechodzą one w ziemi w formy mniej wartościowe, z których rośliny korzystają już z daleko większą trudnością; nie zapominajmy jednak, że one wartości swej całkowicie nie tracą i powiększają zasoby ziemi, a w ten sposób przyczyniają się do trwałego podniesienia jej urodzajności.

Dla porównania zysków przy rozmaitej cenie zboża na tablicy IV. za normę przyjętą została pod *a*) cena za 100 *kg* jęczmienia 5 zł., 100 *kg* słomy jęczmiennej 50 ct., pod *b*) cena za 100 *kg* jęczmienia 6 zł., 100 *kg* słomy jęczmiennej 50 ct.

Koszt nawiezienia wynosił w doświadczeniu na morg: saletrą 14 zł. 98 ct., superfosfatem 8 zł. 64 ct., kainitem 3 zł. 47 ct., wapnem 10 zł.

Z powyższego zestawienia widzimy: Po pierwsze *zyski i straty* połączone z nawożeniem są zależne od tego, czy nawóz jest *przystosowany* do potrzeb gleby, od *ceny zboża* i *kosztów nawożenia*. I tak np. saletra daje w Sarnkach górnych zysk 5·99 zł. względnie 9 94 zł, w Psarach stratę 13·09 zł., względnie 12·79 zł. Kainit w Czerczu + 10 36 zł., względnie 12 89 zł., w Putiatyńcach — 0·23 zł., względnie + 0·52 zł.

Po drugie: Kainit dał prawie wszędzie plon *opłacający* jego użycie. Saletra w 2 na 6 doświadczeń dała zyski i to wówczas dość pokaźne (+ 3 24 zł. wzgl. 6·12 zł. i + 5·99 wzgl. 9 94 zł.) superfosfat tylko w 2 na 6 dał zyski, ale nieznaczne (+ 0 43 zł. i + 0·63 wzgl. + 2 36 zł.).

Zastrzegając raz jeszcze, że na to, aby dać rolnikom pracującym w obrębie powiatu rohatyńskiego pewne wskazówki co do nawożenia, musimy czekać na rezultaty dalszych doświadczeń, to dziś już na zasadzie tegorocznych badań, możemy postawić szereg ważnych wniosków, które niewątpliwie znajdą potwierdzenie w latach następnych.

1. Dotychczasowe wyłączne używanie nawozów **fosforowych** w Rohatyńskiem **nie odpowiada** potrzebom gleby.

2. Pomimo znacznej zawartości próchnicy i azotu, ziemie powiatu rohatyńskiego **potrzebują azotu znacznie.** Użycie **saletry nie wszędzie** się opłaci, należy tedy zwrócić baczną uwagę na **nawozy zielone,** uprawę roślin **motylkowych,** wzbogacających ziemię w azot i t. p.

3. **Kainit** działał prawie wszędzie **korzystnie.** Choć nie dawał wielkiej zwyżki plonów, to jednak przy niskiej cenie, jego użycie **wszędzie się opłacało.** Należy więc jeszcze przedsięwziąć próby z nawożeniem pod inne rośliny, jak strączkowe, żyto i t. p., które użycie kainitu lepiej opłacają. Kainit przy równoczesnem **wapnowaniu** podniósł plon **ziarna** bez dodatku wapna działał głównie na zwiększenie plonu **słomy.**

Przypuszczamy, że wyniki osiągnięte przez zbiorowe doświadczenia Oddziału rohatyńskiego będą nietylko pożytkiem dla miejscowego rolnictwa, ale zachętą, aby i inne Oddziały poszły za dobrym przykładem. Jedynie drogą doświadczeń możemy stworzyć naszemu rolnictwu trwałe podstawy i zapewnić mu warunki normalnego postępu.

1896 r. Skład chemiczny ziarna z doświadczeń nawozowych. Stosunek $N : P_2 O_5$

Nawożenie	bez nawozu				saletra superfosfat kainit wapno				saletra superfosfat kainit				saletra superfosfat				superfosfat				saletra				saletra kainit				superfosfat kainit			
Miejscowość	% azotu N	% kwasu fosfor. $P_2 O_5$	Na 100 N wypada $P_2 O_5$	plon w stosunku do nienawoż. poletek	% azotu N	% kwasu fosfor. $P_2 O_5$	Na 100 N wypada $P_2 O_5$	plon w stosunku do nienawoż. poletek	% azotu N	% kwasu fosfor. $P_2 O_5$	Na 100 N wypada $P_2 O_5$	plon w stosunku do nienawoż. poletek	% azotu N	% kwasu fosfor. $P_2 O_5$	Na 100 N wypada $P_2 O_5$	plon w stosunku do nienawoż. poletek	% azotu N	% kwasu fosfor. $P_2 O_5$	Na 100 N wypada $P_2 O_5$	plon w stosunku do nienawoż. poletek	% azotu N	% kwasu fosfor. $P_2 O_5$	Na 100 N wypada $P_2 O_5$	plon w stosunku do nienawoż. poletek	% azotu N	% kwasu fosfor. $P_2 O_5$	Na 100 N wypada $P_2 O_5$	plon w stosunku do nienawoż. poletek	% azotu N	% kwasu fosfor. $P_2 O_5$	Na 100 N wypada $P_2 O_5$	plon w stosunku do nienawoż. poletek
Żurów																																
jęczmień ziarno	2·06	1·18	57·2	100	2·18	1·14	52·5	152·9	2·13	1·15	53·8	152·4	2·13	1·17	55·2	146·4	1·91	1·11	57·9	102·5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
jęczmień słoma				100				127·1				139·1				126·4				89·4												
Podmichałowice																																
jęczmień ziarno	2·00	0·88	44·3	100	2·19	0·92	41·9	131·8	2·09	0·94	45·3	142·4	2·16	0·89	41·3	127·8	2·01	0·95	47·4	103·1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
jęczmień słoma				100				138·0				139 8				142 8				107·3												
Sarnki górne																																
jęczmień ziarno	1·82	1·04	57·2	100	—	—	—	—	1·92	1·05	52·7	159·5	1·98	1·04	53·8	137·0	—	—	—	—	2·07	1·09	52·4	148·5	—	—	—	—	—	—	—	—
jęczmień słoma				100								139·1				127·1								113·1								
Załucze n. Czeremoszem																																
jęczmień ziarno	1·84	1·03	56·1	100	1.72	1·09	63·3	127·4	1·82	1·07	60·9	149·1	1·92	1·11	57·5	128·6	1·89	1·10	58·4	94·2	—		—	—	-	—	—	—	—	—	—	—
jęczmień słoma				100				106·9				130·7				128·8				90·9												
Krościenko																																
jęczmień ziarno	2·14	0·99	46·3	100	—	—	—	—	2·12	1·00	47·4	255·9	2·28	0 99	47·4	171·4	—	—	—	—	—	—	—	—	2·26	0 89	39·6	168·4	1·78	0·99	55·5	199·2
jęczmień słoma	1 00	0·27	37·5	100					0·70	0·23	33·0	166·8	0·77	0 21	33·0	146·9									0 91	0·20	22·3	119·3	0·63	0·16	25·5	132·5
Strzałki																																
jęczmień ziarno	1·55	0 92	59·1	100	—	—	—	—	1·74	0·95	55·8	180 9	1·68	0 97	57 5	213·8	—	—	—	—	1·96	0.87	44·6	106·2	—	—	—	—	—	—	—	—
jęczmień słoma				100								183·3				152·5								152·0								
Dublany																																
owies ziarno	1·80	0·77	42.9	100	—	—	—	—	1·91	0·83	43·4	110·4	1·93	0·84	43·5	104 5	—	—	—	—	1·90	0·77	40 3	101 9	—	—	—	—	—	—	—	—
owies słoma				100								143·4				126·1								116·8								
Basznia																																
owies ziarno	1·81	0·94	51·9	—	—	—	—	—	1·64	0·94	57·3	—	1·71	0·72	42·1	—	1·75	0·73	41·7	—	1·95	0·85	43·6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
owies słoma	1·08	0·50	46·3						0·87	0·44	50·6		1·04	0 46	44·2		0·91	0·55	60 4		1·05	0·37	35·2									
jęczmień ziarno	2·09	1·09	52·1	—	—	—	—	—	1·89	1·07	56·6	—	1·86	1·05	56·4	—	1 99	1·12	56·3	—	2·18	1·04	47·7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
jęczmień słoma	1·56	0·54	34·6						1·13	0·24	21·2		1·05	0.38	36·2		1·04	0·44	42·8		1·40	0·59	42·1									

Kompostowanie mączki kostnej.

Korzystając z nadarzającej się sposobności stacya przeprowadziła w r. 1895 badanie nad kompostowaniem mączki kostnej u p. dyrektora J. Frommla w Głębokiej, chcąc się przekonać:

1. Czy przy kompostowaniu następuje utrata azotu?
2. Czy kwas fosforowy staje się rozpuszczalniejszym?

Sposób kompostowania.

Na warstwę ziemi 15—20 cm. sypano warstwę sieczki 8—10 cm. wymieszanej z gnojówką. Na to warstwę 3 cm. mączki kostnej wymieszanej z gnojówką, dalej warstwa popiołu lub w braku tegoż wapna. Następnie znów sieczka, później kości i tak dalej aż do wysokości 1·20 m. Z wierzchu cała kupa została przykrytą wilgotną ziemią, warstwą 10 cm. i z wierzchu położono deski obciążone kamieniami. Wszelkie szpary, jakie się tworzyły na powierzchni ziemi, były starannie zasmarowywane. W krótkim przeciągu czasu temperatura podnosi się do 70° C. i wówczas cała kupa zostaje przerobioną, jak również i następnie za każdem podniesieniem się temperatury do tego stopnia. Przed użyciem cała kupa została jaknajdokładniej wymieszaną, po każdem przerobieniu kupa zostaje przykrytą warstwą ziemi.

W r. 1895 użyto w Głębokiej do kompostu:

mąki kostnej	10.000 kg.
gnojówki	7.964 „
ziemi	6·856 „
sieczki	2.800 „
wapna	930 „
	28.850 kg.

Kupa kompostowa założoną została na wolnem powietrzu 5|VIII., użytą ostatnich dni września.

Skład chemiczny materyałów użytych.

Nawóz	wody	azotu	kwasu fosforowego rozpusz. w wodzie	kwasu fosforowego rozpuszczalnego w cytrynianie amon. w petermanie	kwasu fosforowego w ogóle
	%	%	%	%	%
Mączka kostna	7·10	3·80	0·00	8·65	20 45
Gnojówka	97·44	0·13	—	—	0 03
Ziemia	25·2	0·29	—	—	0·35
Sieczka	14·0	0·50	—	—	0·22
Wapno	2·4	0·00	—	—	ślady
	Otrzymany kompost:				
	21·40	1·20	0·00	5·60	7·63

Otrzymany kompost nie był zważonym przed użyciem go, wskutek czego nie mamy możności oparcia i skontrolowania naszych obliczeń na tej podstawie. Natomiast znajdujemy oparcie i probierz w kwasie fosforowym, który, jak się przekonaliśmy w kompoście, nie wykazuje nawet śladów rozpuszczalności w wodzie, a zatem nie uległ wypłukaniu. Jeśli więc mamy w kompoście pewną ilość kwasu fosforowego, to powinniśmy mieć też i odpowiednią ilość azotu, jeśli znajdujemy go mniej, to widocznie nastąpiła strata.

Bilans kwasu fosforowego.

Użyte materyały	kg.	% $P_2 O_5$	ilość $P_2 O_5$
mączka kostna	10.000	20·45	2.045·0 kg.
ziemia	6 856	0·353	24·2 „
sieczka	930	0·22	1·1 „
gnojówka	7.964	0·03	19·9 „
wapno	2.800		— „
	28.550		2.09.·2 kg. $P_2 O_5$

czyli w kompoście powinno być 7·32% kwasu fosforowego, a jest 7·63% czyli o 4·23%, co przyjmujemy za skutek wyschnięcia lub ewentualnie niedokładnego wymięszania.

Kwas fosforowy w kościach rozpuszczał się w cytrynianie amonowym według Petermanna w 42·3%. W kompoście w 73·4%.

Bilans azotu.

Użyte materyały	kg.	% N.	ilość N.
mączka kostna	10.000	3·80	380·0 kg.
ziemia	6.856	0 29	19·8 „
sieczka	930	0·50	4·6 „
gnojówka	7.964	0·13	9·6 „
wapno	—		— „
	28.550		414·0 kg. N.
znajdujemy w kompoście . . .			348·3 kg.
strata azotu . . .			65·7 kg.

W kompoście znajdujemy 1·20% azotu, biorąc jednak za podstawę ilość kwasu fosforowego, powinniśmy mieć w tym stosunku 1·25% (w próbce naszej znaleźliśmy 7·63% $P_2 O_5$ zamiast 7·32 jakie powinny być według wyliczenia, czyli, że **strata** azotu przy kompostowaniu jest jeszcze o 17·4 kgr., czyli razem wynosi **83·1 kgr.**

Jak ta strata nastąpiła, czy przez wyswobodzenie wolnego azotu lub wydzielenie amoniaku, czy przez wyługowanie, pozostaje rzeczą nierozstrzygniętą.

Doświadczenia przeprowadzone przez stacyę w r. 1897.

I. Doświadczenia wazonowe.

1. Doświadczenie nad potrzebami nawozowemi gleby z Dubl. (Zmianowanie głów. dz. XII).
2. „ „ „ z Baszni (pow. cieszanowski).
3. „ „ „ z Załucza (pow. śniatyński).
4. „ „ „ z Żurawięc (pow. rawski).
5. „ „ „ z Woli dołhołuckiej (pow. stryjski).
6. „ „ „ piasku ze Żółkwi.
7. „ „ „ „ ze Lwowa I.
8. „ „ „ „ ze Lwowa II.
9. „ nad wpływem rozdzielenia nawozów na ich zużytkowanie przez rośliny.
10. „ nad względną wartością nawozów fosforowych, przy rozmaitej wilgotności ziemi.
11. „ nad względną wartością nawozów fosforowych, przy dodatku siarkanu amonowego lub saletry chil.

1897. Dublany. Zmianowanie główne, potrzeby nawozowe.

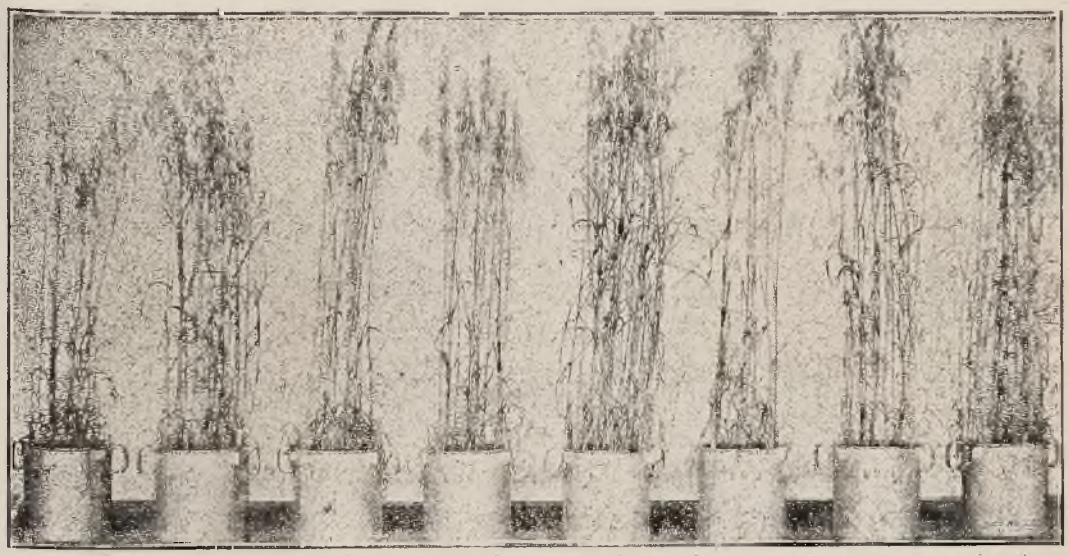

bez nawozu	saletra	superfosf.	kainit	saletra superfosf.	superfosf. kainit	saletra kainit	saletra superfosf. kainit
0.	Az.	F.	P.	Az. + F.	F. + P.	Az. + P.	Az. + F. + P.

1897. Basznia. Potrzeby nawozowe.

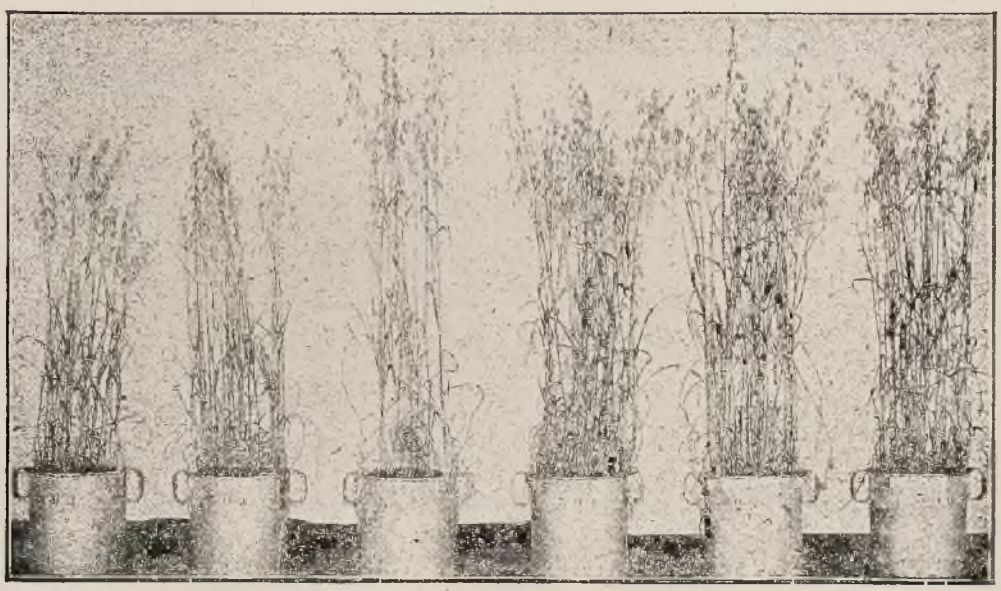

bez nawozu	kainit	siarkan potasowy	saletra superfosf.	saletra superfosf. kainit	saletra superfosf. siarkan potasowy
0.	P.	P.	Az. + F.	Az. + F. + P.	Az. + F. + P.

1897. Żurawce. Potrzeby nawozowe.

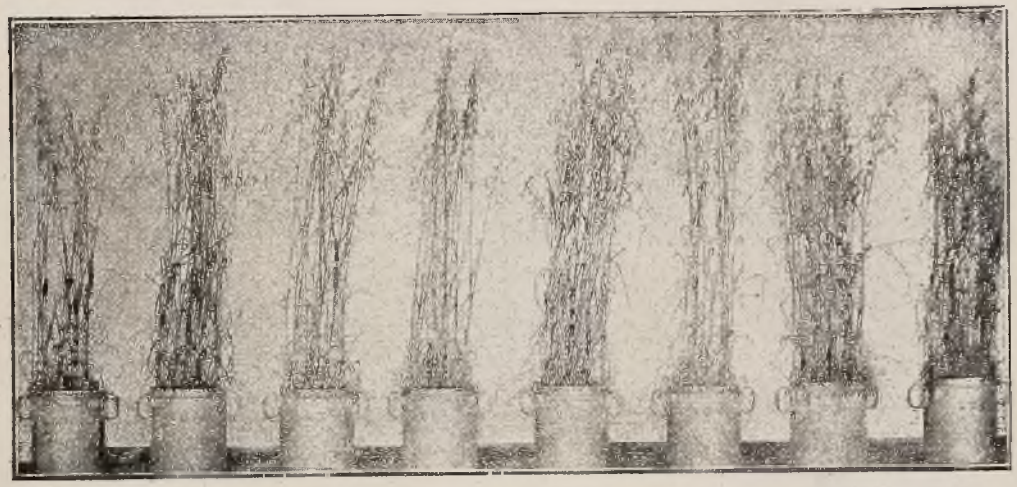

bez nawozu	saletra	superfosf.	kainit	saletra superfosf.	superfosf. kainit	saletra kainit	saletra superfosf. kainit
O.	Az.	F.	P.	Az. + F.	F. + P	Az + P.	Az. + F. + P.

1897. Wola dołhołucka Potrzeby nawozowe.

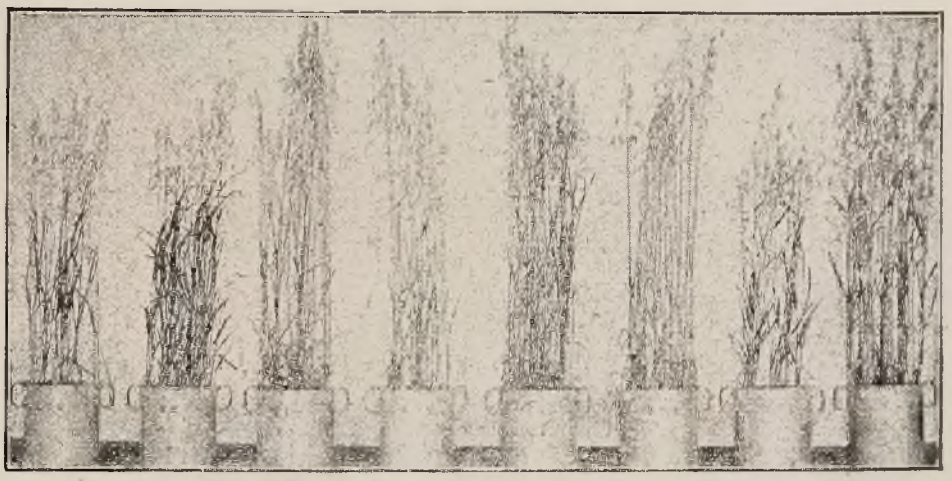

bez nawozu	saletra	superfosf.	kainit	saletra superfosf.	superfosf. kainit	saletra kainit	saletra superfosf. kainit
O.	Az.	F.	P.	Az. + F.	F. + P.	Az. + P.	Az.+F.+P.

1897. Wpływ rozdzielenia nawozów.

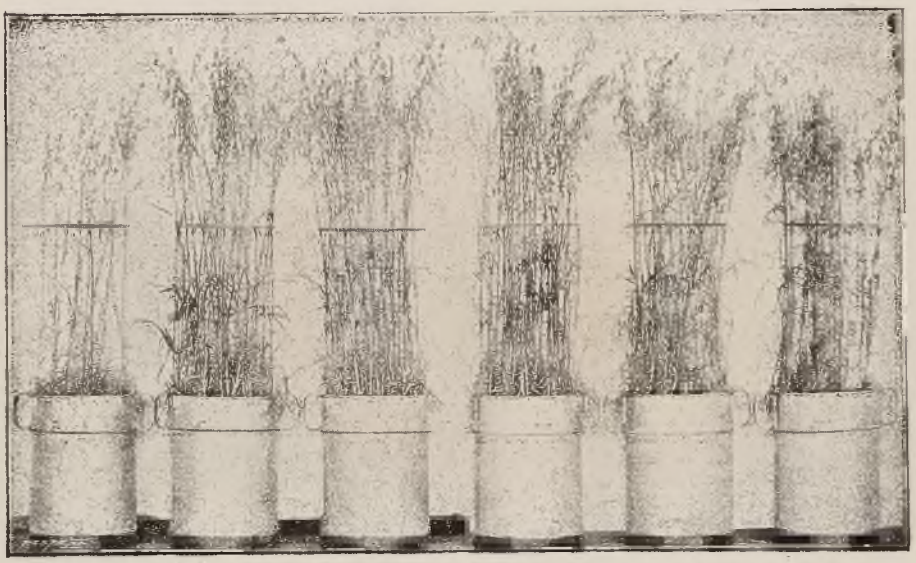

bez nawozu | saletra kainit | saletra kainit superfosf. | siarkan amonowy kainit superfosf. | saletra kainit superfosf. | siarkan amonowy kainit superfosf.

wymieszane z całą ilością ziemi | wymieszane w 10 cm górnych wazonu

1897. Nawożenie saletrą i odchodami końskimi.

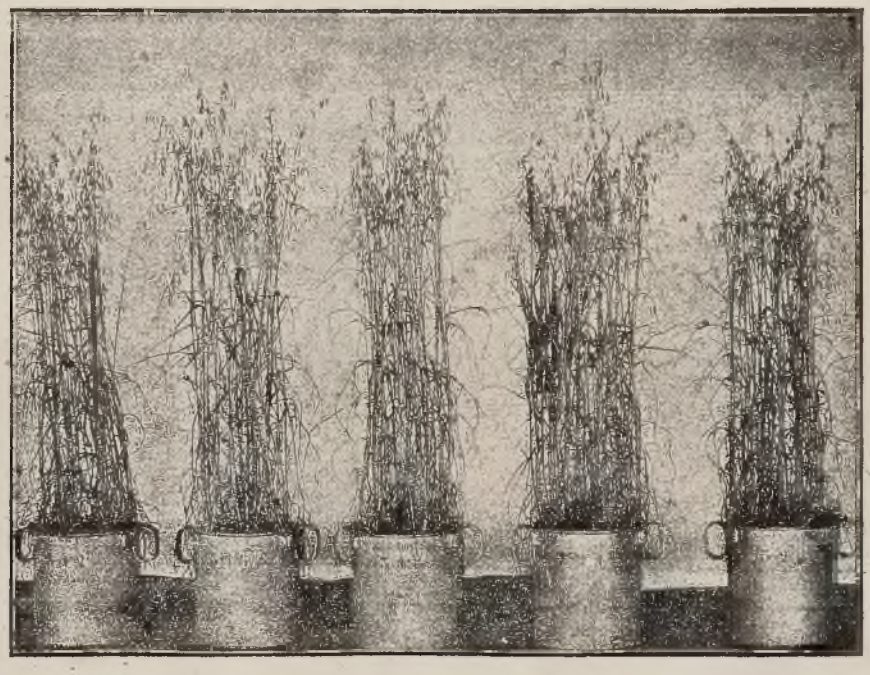

bez azotu | saletra | kał koński | saletra kał koński | makuchy rzepak.

1897. Wpływ sterylizacyi ziemi. Okres kłoszenia.

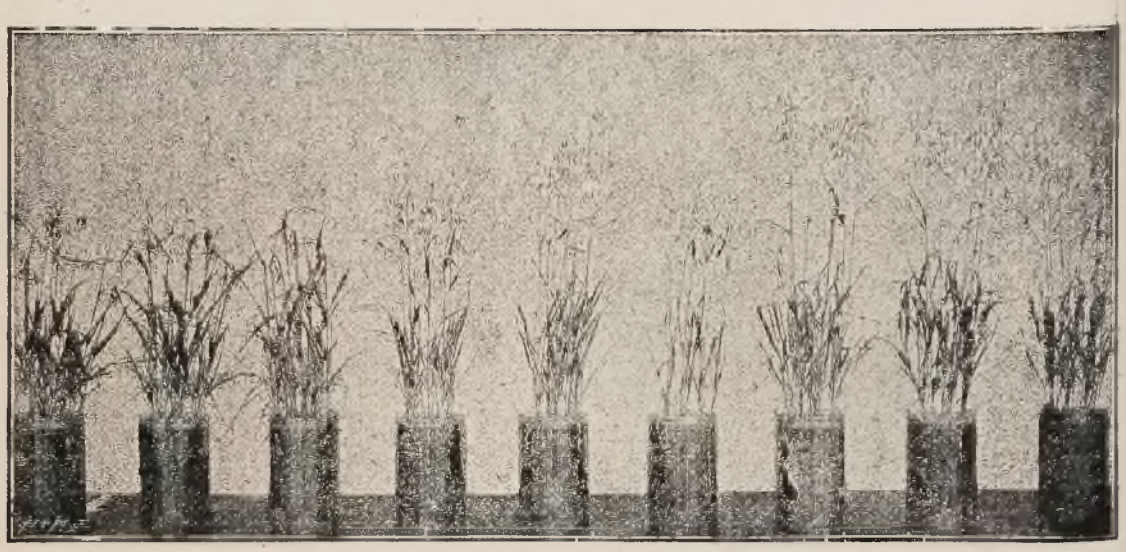

sterelizowane | niesterelizowane | sterelizowane z dodatkiem saletry

1897. Wpływ sterylizacyi ziemi. Owies dojrzały.

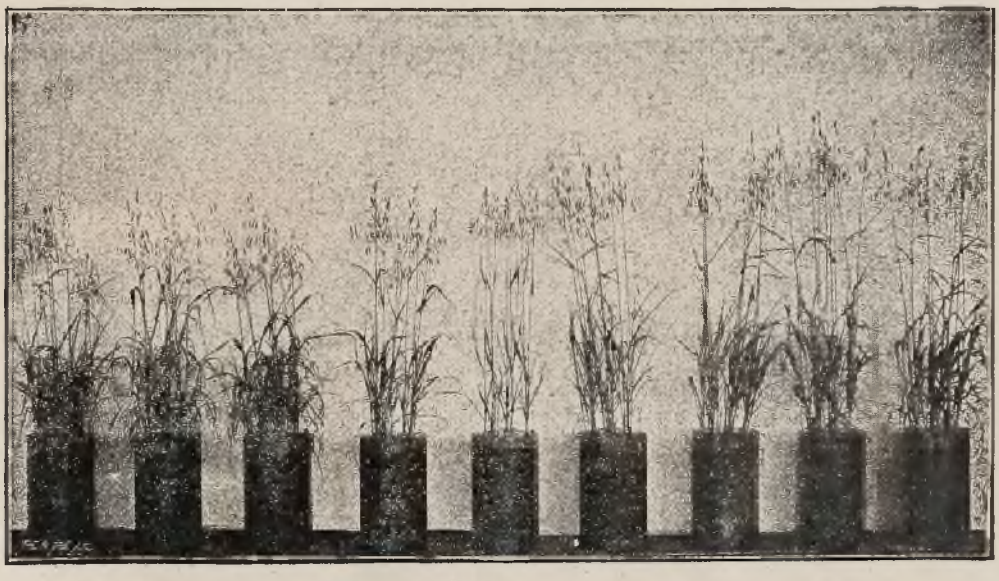

sterylizowane | niesterylizowane | sterylizowane z dodatkiem saletry

12. Doświadczenia nad denitryfikacyą powodowaną przez odchody końskie.
13. „ „ wpływem siewów mięszanych, strączkowych i kłosowych, na assymilacyę azotu. (Dr. Pawłowski).
14. „ „ nad sterylizacyą ziemi. (p. K. Huppenthal).

II. Doświadczenia polowe.

a) Pola doświadczalne zakładane kosztem stacyi

w r. 1897 założonemi zostały pola:

Miejscowość	Powiat	Prowadzący doświadczenie
1. Strzałki	bobrecki	p. A. Ożarowski
2. Szkło	jaworowski	Ks. D. Hordyński
3. Żurawce	rawski	p. Fr. Jędrzejowicz
4. Chmielów	tarnobrzeski	p. R. Ostrychański
5. Kossów	kossowski	p. O. Alst
6. Czechy	brodzki	p. A. Krajewski
7. Stronie	limanowski	p. J. Marszałkowicz
8. Stynawa	stryjski	p. J. Lityński

b) doświadczenia przeprowadzone staraniem Komitetu

c. k. Towarzystwa gospogarskiego przy współudziale stacyi.

aa) doświadczenia nad potrzebami nawozowemi.

Miejscowość	Powiat
1. Dublany	lwowski
2. Waniów	bełzki
3. Sarnki	rohatyński
4. Żurawica	przemyski
5. Strzałki	bobrecki
6. Wojtkowa	krośnieński
7. Sękowa Wola	sanocki
8. Firlejówka	złoczowski

Miejscowość	Powiat
9. Wysocko	brodzki
10. Klebanówka	zbaraski
11. Sidorówka	husiatyński
12. Załucze	śniatyński
13. Toustołny	tarnopolski
14. Czernichowce	zbaraski
15. Myców	bełzki
16. Żydaczów	żydaczowski
17. Sosolówka	czortkowski
18. Zalukiew	halicki
19. Dubowica	kałuski

bb) doświadczenia z zielonym pognojem.

Miejscowość	Powiat
1. Niestanice	kamionecki
2. Borki janowskie	lwowski
3. Chłopiec	jarosławski
4. Rozubowice	przemyski
5. Bolanowice	mościski
6. Dynów	brzozowski
7. Narol	cieszanowski
8. Zielona	rawski
9. Chlebowice	bobrecki
10. Szkło	jaworowski
11. Bachórz	brzozowski
12. Szumlany	podhajecki
13. Wieczorek	żółkiewski
14. Nowosielce	łańcucki
15. Wołowa	bobrecki

III. Doświadczenia przeprowadzone kosztem syndykatów nawozowych.

Miejscowość	Powiat	prowadzący doświadczenia
1. Tarnów	—	p. Tadeusz Czaykowski prof. c. k. Seminaryum naucz.
2. Tarnopol	—	Ks. A. Głodziński prof. c. k. Seminaryum naucz.
3. Jagielnica	—	p. A. Świeżawski dyrektor szkoły rolniczej
4. Horodenka	—	p. Dr. Pawłowski „ „
5. Kobiernica	—	p. Bielski „ „
6. Maryampol	stanisławowski	p. J. Forowicz kier. kur. rol. przy szk. l.
7. Podkamień	brodzki	p. M. Krupnicki „ „
8. Nastasów	tarnopolski	p. J. Rogalski „ „
9. Strzeliska	bobrecki	p. F. Izdebski „ „
10. Wiśnicz	bocheński	p. F. Zawisza „ „
11. Sędziszów	ropczycki	p. J. Szczepanik „ „
12. Grębów	tarnobrzeski	p. Fr. Kozdroś „ „
13. Łoszniów	trembowelski	p. J. Buciewicz „ „
14. Chorostków	husiatyński	p. A. Hajdukiewicz „ „
15. Jaćmierz	sanocki	p. St. Haduch „ „
16. Stojanów	kamionecki	p. J. Fluzor „ „
17. Nisko	niski	p. M. Szpilka „ „
18. Balice	krakowski	p. J. Kański „ „
19. Kańczuga	łańcucki	p. W. Romański „ „

IV. Doświadczenie przedsiębrane przez pojedyncze osobistości.

Miejscowość	Powiat	prowadzący doświadczenia
1. Zahajpole	kołomyjski	p. St. Jasiński „ „
2. Putiatyńce	rohatyński	p. M. Torosiewicz „ „
3. Żurów	„	p. St. Tustanowski „ „
4. Streptów	kamionecki	p. J. Paygert „ „

Miejscowość	Powiat	prowadzący doświadczenia
5. Leszczków	król. polskie	p. St. M.-Pomorski
6. Malice	„	p. J. M.-Pomorski
7. Kaliszany	„	p. Z. Leszczyński
8. Małoszyce	„	p. J. Gombrowicz
9. Ruszcza	„	p. K. Rusocki
10. Stare Sioło	„	p. J. Smalawski

A zatem pod kierownictwem stacyi przeprowadzone zostały doświadczenia w następujących miejscowościach polowych w r. 1897:

z funduszów stacy	8
z funduszów c. k. Towarzystwa gospodarskiego .	34
z funduszów dostarczonych przez syndykaty nawozowe	19
z innych	10
ogółem w . . .	71 miejscowościach.

Wody studzień dublańskich

przez Ignacego Kosińskiego asystenta kraj. stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach.

Względy hygieniczne skłoniły mię w r. 1895 do przeprowadzenia szeregu badań nad wodami studzień dublańskich, które, co do swego składu chemicznego, mogą zarazem służyć za charakterystyczne dla okolic Lwowa.

Niżej przytoczone analizy chemiczne badanych wód wykonałem według przepisów związku szwajcarskiego chemików analityków w uchwalonych tamże na zjeździe dnia 29 września r. 1895 Neuchâtel, *).

Badaniu podlegały tylko te studnie, które wchodzą w obręb obszaru dworskiego. Rozmieszczenie studzień zaznaczono w dołączonym planie sytuacyjnym Dublan liczbami rzymskiemi od I. do VIII.

Dr. C. Flügge w swem dziele „Zasady hygieny“ podaje:

Woda powinna być:

I. smaczną i czystą, aby można było pić ją chętnie.

Przyczyną chorób staje się może woda:

1. z powodu zbyt wysokiej twardości; ta sprowadza zaburzenia w trawieniu i utrudnia gotowanie pewnych potraw.
2. przez trucizny nie tylko organiczne ale także nieorganiczne, co ma miejsce np. gdy użyte rury studzienne lub wodociągowe są ołowiane. Przez działanie węglanów i kwasu węglowego na ołów powstaje kwaśny węglan ołowiowy rozpuszczalny w wodzie; z tą zatem może się dostać ołów do organizmu i powodować tamże zatrucie.
3. wskutek obecności bakteryi lub
4. utworów chorobotwórczych.

*) Chemiker Zeitung Nr. 84. 1895. S. 1896.

II. Aby woda była smaczną powinna być:

1. bez zapachu
2. o smaku orzeźwiającym
3. bezbarwną i przeźroczystą
4. o temp. 7—11° C.
5. nie powinna pochodzić z gruntu zanieczyszczonego odpadkami.

W ścisłym związku z tymi wymogami hygieny pozostaje skład chemiczny wohe i chociaż badanie bakteryologiczne byłoby nie mniej pouczające, to jednak analiza cydmiczna daje wystarczający obraz do oceny dobroci badanej wody.

Datę wykopania, głębokość i t. d. poszczególnych badanych studzien podaje

Zestawienie I.

L. porz.	Wykopana przy	Wykopana w. r.	Pogłębiona w r.	Głębokość studni w mtr.	System studni	Temperatura wody w studni w °C.	Czystość wody	Woda	Zapach wody
I.	zakładzie W. szk. Roln.	1884	—	38·0	pompowa	8·5	słabe zmącenie	źródlana	—
II.	domie zakł. mieszkalnym	1894	—	28·0	pompowa	8·2	opalizuje	źródlana	—
III.	w polu koło cegielni	1890	—	2·5	cysterna	8·5	słabe zmącenie	zaskórna	—
IV.	L. d. 131	1871	1880	40·0	pompa syst. Nortona	7·0	silnie zmącona — płaty rdzawo żółte	źródlana	zapach siarkowodoru
V.	L. d. 95	1883	—	5·0	cysterna	8·0	czysta	zaskórna	—
VI.	L. d 94	1883	—	6·0	cysterna	8·0	czysta	zaskórna	—
VII.	zakładzie Niż. Szk. Roln.	przed 1863	1887	15·0	pompowa	8·0	czysta	źródlana	—
VIII.	na folwarku	1856	1887	15·0	pompowa	9·3	silne zmącenie	źródlana	—

Zestawienie II.

1.000 *cc* wody zawierają *mmg*:

L. p.	Suchej pozostałości	Pozostałość przy prażeniu	Strata przy prażeniu (ciała organiczne)	SiO_2	$Al_2O_3 + Fe_2O_3$	CaO	MgO	Całej ilości CO	Wolnego i na wpół związanego CO_2	SO_3	Cl	N_2O_5 przy 0° C i 760 *mm*	N_2O_3	NH_3	Zdolność utlenienia: $KMnO_4$	Zdolność utlenienia: zużytego tlenu	Zasadowość ($CaCO_3$)	Twardość w stopn. francuskich: ogólna	Twardość w stopn. francuskich: czasowa	Twardość w stopn. francuskich: trwała
I.	597·8	577·4	20·4	88.4	31·4	148·0	33·2	362·2	130·2	2·1	14·1	8·8	—	—	8·5	2·1	361·1	57·74	36·11	21·63
II.	441·6	419·2	22·4	43·2	37·2	111·0	12·9	370·8	270·8	3·6	14·1	8.9	—	ślady	14·5	3·6	372·1	41·92	37·21	4·71
III.	340·6	335·3	5·3	20·6	6·8	87·0	15·3	253·2	134·8	1·9	14·1	5·1	b. m. ślady	b. m. ślady	6·0	1·5	283·3	33·53	28·33	5·20
IV.	435·8	397·8	38·0	55·3	6·7	131·6	29·5	420·8	387·6	2·4	49·3	67·4	b. zn. ślady	b. zn. ślady	29·7	7·4	389·9	39·78	38·99	0·79
V.	505·9	474·4	31·5	31·2	42·0	151·0	22·9	269·6	161·2	52·8	14·1	6·9	ślady	ślady	6·3	1·6	316·7	47·44	31·67	15·77
VI.	835·7	728·8	106·9	24·7	27·1	235·2	47·0	311·6	259·6	68·3	63·4	115·4	zn. ślady	ślady	6·6	1·6	355·5	72·85	35·55	37·30
VII.	1254·0	1173·2	77·8	29·0	126·6	242·8	11·7	461·2	210·0	72·7	211·3	116·8	b. zn. ślady	ślady	25·2	6·9	482·2	117·62	48·22	69·40
VIII	1012·5	897·6	114·9	32·2	8·2	290·0	55·8	584·0	312·0	20·4	176·1	18·7	—	ślady	30·3	7·6	633·3	89·76	63·33	26·43

Ocena badanych wód na podstawie ich własności fizycznych i składu chemicznego.

L. I. Woda świeżo wypompowana o słabem zmąceniu; po 24 godz. opada osad z wejrzenia galaretowaty, barwy ciemno żółtej. Osad ten badany pod mikroskopem wskazuje obok ciał mineralnych drobne włókienka pochodzenia roślinnego. W piciu ostra, o posmaku żelazistym. Według analizy chemicznej woda ta byłaby możliwą do użytku, gdyby nie jej własności fizyczne, które do picia bynajmniej nie zachęcają.

L. II. W stanie świeżym słabo opalizująca woda pozostawia po 24 godz. odstaniu osad rdzawo-żółty. Ten pod mikroskopem przedstawia się jako mineralny z przymieszką włókienek i drobnych odrywków korzeniowych. Smak nieprzyjemny, silnie żelazisty. — W swym składzie chemicznym podobna do poprzedniej, jest od niej gorszą z powodu większej zawartości żelaza i obecności amoniaku. W obu wypadkach ogólna twardość wody przechodzi dozwoloną granicę 35° francuskich.

L. III. Świeżo z cysterny zaczerpnięta, o bardzo słabem zmąceniu jest wodą w piciu smaczną. Osad opadły po 24 godz., grubo ziarnisty, zawiera większą ilość odrywków korzeni. Jest to jedna z tych wód, która wymogom hygieny na podstawie analizy chemicznej najwięcej odpowiada. Z powodu jednak większej odległości od centrum należytej usługi mieszkańcom oddać nie może.

L. IV. Już w świeżo wypompowanej wodzie widać w zawieszeniu będące wielkie płaty rdzawo-żółte; woda wydziela gaz woni zgniłych jaj (siarkowodór). Po 24 godz. osadza gruby, w wielkiej ilości, wyż wspomnianej barwy, osad, przedstawiający się pod mikroskopem jako czysto mineralny. W piciu nieprzyjemna, silnie żelazista. Z powodu obecności wielkich ilości chloru, kwasu azotowego i amoniaku należy do wód złych i do picia służyć nie może.

L V. Woda drenowa, przeźroczysta, o smaku dobrym. Brak stałego przykrycia studni powoduje obecnoś zanieczyszczeń np. włosów i t. p., dostających się do wnętrza z zewnątrz. Przy odstaniu daje drobny, biały osad. Małe ilości amoniaku i kwasu azotowego wskazują na zanieczyszczenia, przez które woda ta przechodzi i dlatego wody tej, pomimo jej własności fizycznych, do dobrych zaliczyć nie można.

L. VI. Woda ta przedstawia ciecz przeźroczystą; po 24 godz. opada osad drobny. Przy badaniu mikroskopowem znaleziono zanieczyszczenia pochodzenia organicznego. Składem swym chemicznym jest od poprzedniej bez porównania gorszą Wielka ilość suchej pozostałości, obecność amoniaku, znaczne ilości kwasu azotowego i azotowego a co gorsza, w tej ilości znajdujący się chlor i wysoka twardość, wskazują na wodę mocno podejrzaną.

L. VII. Z wyglądu dostatecznie klarowna daje po 24 godz. odstaniu osad rdzawo-ciemny, zanieczyszczony silnie ciałami pochodzenia organicznego. Smak tej wody, chociaż orzeźwiający, nieprzyjemny. Woda ta, jak analiza chemiczna wskazuje, jest całkowicie niezdatną tak do picia jakoteż i do celów domowych. Że tak jest faktycznie, to tego najlepiej dowodzą liczby, z których wynika, że studnia ta nadaje się tylko do zamknięcia.

L. VIII. Woda w stanie świeżym bardzo mętna; po 24 godz. opada osad mulisty, barwy ciemnej z odcieniem żółtawym. Osad czysto mineralny. Smak wody nieprzyjemny, posmak żelazisty. Jak analiza chemiczna wykazuje a własności fizyczne potwierdzają, woda ta nie nadaje się również kompletnie do użytku. Obok wysokiej twardości posiada znaczną ilość ciał organicznych i chloru. Ostatnie dwa składniki wskazują na wielce zanieczyszczony grunt, przez który ta woda przechodzi, względnie na zanieczyszczenia dostające się wprost do studni. — Źródło tych zanieczyszczeń w tym wypadku jasne — jest niem o 10 mtr. odległa gnojownia. Widoczną jest zatem zależność wody od gnojowni — a więc tylko usunięcie jednego z nich może sytuacyę poprawić.

Na ośm studzień nie ma zatem ani jednej w Dublanach, którąby w zupełności wymogom zdrowotności odpowiadała; wody bowiem L. I i II, chociaż w swym składzie chemicznym dobre, z powodu złych własności fizycznych pozostawiają wiele do życzenia a woda drenowa L. III, aczkolwiek na razie dobra — nie daje najmniejszej gwarancyi swej trwałości. Zależnie bowiem od pory roku, jakoteż od jakości nawożenia okolicznych pól, podlegać ona będzie ustawicznej zmianie, regulując swą ilość wilgotnością powietrza.

Dla porównania jakości wód dublanskich, dołączam wyniki rozbioru chemicznego wody źródlanej z „Czarnej Góry“, miejscowości położonej we wsi Grzybowice Małe, odległej o 4,5 klm. na zachód od Dublan.

Ze skał wapiennych, wyniesionych na 354 mtr. ponad poziom morza (Dublany 260 mtr. p. p m.) wytryska źródło, którego woda o smaku orzeźwiającym, temp. 8°C i stałej klarowności ma skład następujący:

1000^{cc} wody zawierają:

Suchej pozostałości (osad biały)	314.0	mmg.
Pozostałości po prażeniu	307,0	„
Strata przy prażeniu	7,0	„
SiO^2	28,0	„
$Al^2O^3 + Fe_2O_3$ (ślady soli żelazowych)	1,0	„
CaO	104,4	„
MgO	21,6	„
Całej ilości CO_2	190,0	„
Wolnego i na w pół związanego CO_2	182.0	„
SO_3	26,5	„
Cl	10,5	„
N_2O_5 przy 0^0C i $760^{m/m} = 10,5^{cc}$	25,3	„
N_2O_3	—	
NH_3	—	
Zdolność utlenienia ($KMnO_4$)	3,1	„
„ „ z użytego tlenu	0,7	„
Zasadność ($CaCO_3$)	255,5	„
Twardość ogólna (stopnie franc)	$30,70^0$	„
„ „ czasowa	$25,55^0$	„
„ „ trwała	$5,15^0$	„

Odpowiadająca wszelkim wymogom hygieny, tak ze względu na skład chemiczny, jakoteż i własności fizyczne, woda ta należy do wód bardzo dobrych.

TREŚĆ.

str.

Skład osobisty stacyi 3
Rozbiory chemiczne wykonane w stacyi 3
Kontrola nawozowa 3
Wykłady i publikacye 4
Korespondencya 5
Oznaczanie potrzeb nawozowych ziemi ornej metodą p. Wagnera . . 5
Doświadczenie nad potrzebami nawozowemi gleby z Załucza . . . 13
„ „ wpływem rozdzielenia nawozów 16
„ „ „ fermentacyi mączki kostnej na jej działanie 18
Doświadczenie nad potrzebami nawozowemi niwy „Za baranem“ . . 20
Doświadczenie porównawcze nad działaniem superfosfatu żużli Thomasa i fosforytów 21
„ nad wpływem rozdzielenia nawozów na plon kartofli . . 24
„ superfosfatu, żużli Thomasa, mąki kostnej . . . 24
Wyniki zbiorowych doświadczeń przeprowadzonych staraniem Komitetu c. k. Tow. gospod. 29
Wyniki zbiorowych doświadczeń przeprowadzonych staraniem oddziału rohatyńskiego 35
Skład chemiczny ziarna zebranego przy doświadczeniach zbiorowych . 43
Kompostowanie mąki kostnej 51
Spis doświadczeń przeprowadzonych przez stacyę w r. 1897 . . . 52
Wody studzień dublańskich 60

LW. 70.702/97.

Aleg 45

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o szkole rolniczej czernichowskiej, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 3. lutego b. r. następujące uchwały:

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego za r. 1896 o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

2) Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 8.100 złr. na pokrycie wydatków, powstałych z budowy przejścia łączącego gmach stary z nowymi, z przebudowania „Leśniczówki“ i z adaptacyi mieszkania dla dyrektora.

3) Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt w kwocie 2.450 złr. na pokrycie dachów w dwóch domach mieszkalnych i na rekonstrukcyę miejsc ustępowych w gmachu szkolnym.

Z wykonania tych uchwał, tudzież z czynności swoich dotyczących szkoły i folwarku w ciągu czasu, jaki upłynął od ostatniej sesyi sejmowej, zdaje Wydział krajowy szczegółowo sprawę w niniejszem sprawozdaniu.

Szkoła.

Z początkiem ubiegłego roku szkolnego 1896/7 wpisało się na wszystkie trzy kursa nauki 72 uczniów, z których 4 z powodu słabości nie mogło w tym roku przybyć do szkoły, tak, że szkoła z rozpoczęciem roku miała 68 wychowanków. t. j. o 13 więcej, aniżeli przy końcu roku 1895/6.

W liczbie zapisanych było 42 synów właścicieli dóbr ziemskich, 2 synów właścicieli mniejszej posiadłości, 11 synów dzierżawców, 10 synów oficyalistów prywatnych, a 7 synów urzędników.

Cyfry te mówią wyraźnie, wskazują one, że na ogólną liczbę kandydatów, szukających zawodowego wykształcenia w tej szkole, było 91·3% takich, których ojcowie w rolniczym zawodzie pracując, pragnęliby synów widzieć swemi następcami.

Z 68 uczniów, którzy rozpoczęli rok szkolny, ubyło w ciągu roku 2, a 2 relegowano tak, że przy końcu roku było ich 64, a mianowicie 29 na I, 16 na II, a 19 na III roku. W terminie przepisanym przystąpili wszyscy z wyjątkiem 3 uczniów I roku do egzaminów rocznych, a ogólny ich wynik streszcza się w tem, że 80·3% uzyskało stopień przejściowy, 13·1% pozwolenie poprawienia egzaminu z jednego przedmiotu po wakacyach, a tylko 6·6% pozostało bez promocyi.

Wynik ten równający się wynikowi ostatnich lat, a nawet go pod względem ilości promowowanych przewyższający, świadczy o tem, że i metoda nauczania jest odpowiednią i młodzież, szukająca tam zawodowego wykształcenia, wdrażaną do pilności i sumiennego pojmowania i spełniania obowiązków. Ten ostatni szczegół jest nader ważny i dlatego powinno się nań zawsze szczególniejszą zwracać uwagę, gdyż młodzież, która do Czernichowa uczęszcza, kończy tam zarazem całkowicie swe wykształcenie i wstępuje wprost w życie praktyczne zasobna jedynie w te zasady, które w nią tam wpojono.

Ze spraw natury administracyjnej, które Wydział krajowy w ubiegłym roku w szkole tej przeprowadził, najważniejszem jest oddanie stołowania uczniów i pralni w przedsiębiorstwo. Zarządzeniem tem, odpowiadającem zresztą kilkakrotnie objawionemu w tej mierze życzeniu komisyi gospodarstwa krajowego i komisyi budżetowej, odjęto przedewszystkiem dyrektorowi jedno z najuciążliwszych zajęć, które przy tej ilości stołujących się osób odrywało go od właściwych zadań, jakie ma spełniać kierownik zakładu naukowego i wychowawczego. Możliwem to zaś stało się dopiero teraz, kiedy się znalazł przedsiębiorca, który się podjął prowadzenia tego procederu wyłącznie przy pomocy sióstr służebniczek, zajętych tak w kuchni jak i w pralni. Budżetowo przedstawia się rzecz ta wprawdzie tak samo, jak za czasów, kiedy stołowanie i pralnia były we własnej administracyi, nie rozchodziło się bowiem Wydziałowi krajowemu w pierwszym rzędzie o korzyść materyalną, którąby się ostatecznie musiała odbić na stołowanych, ale jak wspomniano wyżej o zwolnienie dyrektora od obowiązków, nie mających nic wspólnego z jego głównem zadaniem, o uproszczenie całej z natury rzeczy dość skomplikowanej a mimo to trudnej do skontrolowania manipulacyi, o usunięcie z internatu służby żeńskiej, a wreszcie o uniemożliwienie w dziale utrzymania uczniów przekroczeń budżetowych, które przy własnej administracyi były często nie uniknione.

Przechodząc do spraw, odnoszących się do wewnętrznego ustroju i organizacyi szkoły, zaznacza Wydział krajowy, że zapowiedziane w zeszłorocznem sprawozdaniu wydanie przepisów mających unormować tok ćwiczeń praktycznych, tudzież ich rozdział i rozmiary na pojedyńczych latach nauki zostało już dokonane i przepisy te obowiązują od zimowego półrocza ubiegłego roku. Również zatwierdzony został wypracowany wskutek wezwania Wydziału krajowego przez gremium nauczycielskie szczegółowy plan naukowy, który tworząc jednolitą logicznie obmyślaną całość, rozgranicza zarazem dokładnie pokrewne przedmioty a tem samem zapobiega temu, by nauczyciele, udzielający nauki w takich właśnie przedmiotach, nie wkraczali wzajemnie w dziedzinę swych wykładów.

Od zamierzonego utworzenia miejsca do zabaw na łączce do zakładu przytykającej — o czem w zeszłorocznem sprawozdania obszernie zdano sprawę — Wydział krajowy odstąpił i dlatego żadnych w tym kierunku wniosków Wysokiemu Sejmowi nie przedkłada. Przy bliższem bowiem badaniu pokazało się, że koszta urządzenia ze względu na trudny teren i na znaczną ilość robót ziemnych, jakieby wykonać należało, doszłyby conajmniej do sumy 10.000 złr., a przypuściwszy nawet, że skarb państwa przyczyniłby się ze swej strony do tego wydatku połową kosztów, zawsze jeszcze pozostawałaby do pokrycia z funduszu krajowego kwota, której wysokość, zwłaszcza w odniesieniu do innych, pilniejszych i zaspokojenia czekających potrzeb wydawała się Wydziałowi krajowemu zbyt znaczną. A jedną z takich pilniejszych potrzeb, która w niedalekiej przyszłości uregulowaną być musi, a dla której załatwienia również pomocy skarbu państwa wezwać wypadnie, jest kwestya pomieszczenia trzech funkcyonaryuszy szkoły, którzy obecnie w wynajętych domkach na wsi mieszkają. Pominąwszy nawet nieproporcyonalnie wysoki, bo 900 złr. rocznie wynoszący czynsz, jaki fundusz krajowy z tych trzech domków opłaca, co przy stopie procentowej 5% równa się prowizyi od kapitału 18.000 złr., największa trudność polega w tem, że właściciele tych realności nawet za ten czynsz nie chcą ich odnajmować i stanowczo oświadczają, że z ekspiracyą kontraktów o odnowieniu umowy słyszeć nie chcą, gdyż domków tych potrzebują na własny użytek. W takiej sytuacyi nie pozostanie prawdopodobnie nic innego, jak tylko przystąpić do budowy własnych domów, względnie jednego domu na 3 familie. Jednakowoż Wydział krajowy nie występuje jeszcze teraz przed Wysoki Sejm z wnioskami w tym kierunku, gdyż ma pewne dane po temu, że mu się może powiedzie kwestyę tę rozwiązać jeszcze w inny sposób bez angażowania funduszu krajowego do znacznego jednorazowego wydatku.

Co do składu grona nauczycielskiego, to ten w ciągu ubiegłego roku szkolnego nie uległ zmianie, jednakowoż już w bieżącym roku szkolnym prawie w chwili oddawania

niniejszego sprawozdania do druku doszła Wydział krajowy wiadomość, że długoletni docent weterynaryi w tej szkole profesor uniwersytetu Jagiellońskiego Dr. Walentowicz rozstał się z tym światem. Opróżnioną skutkiem tego posadę obsadzi Wydział krajowy, skoro otrzyma propozycyę ze strony kuratoryi.

Natomiast zaszły zmiany w personalu administracyjnym. Ustąpił bowiem magazynier a zarazem pisarz w kancelaryi Dyrekcyi, Zadorecki, a umarł kasyer Eminowicz. Posadę kasyera obsadził Wydział krajowy dyetaryuszem swego oddziału rachunkowego, posady zaś magazyniera nie obsadzał, gdyż uznał, że z oddaniem restauracyi i pralni w przedsiębiorstwo, magazynier stał się zbędnym, upoważnił tylko Dyrektora, aby przyjął za stosownem wynagrodzeniem dyetaryusza do przepisywania i w ogóle do pomocy w czynnościach kancelaryjnych.

Przedkładając ℣. w końcu sprawozdanie Dyrekcyi za ubiegły rok szkolny, w którem Dyrekcya w ustępie „Kronika Zakładu“ (str. 7) zdaje szczegółowo sprawę o zwiedzaniu szkoły przez J. E. p. Ministra rolnictwa w dniu 13. czerwca, kończymy na tem rozdział o szkole a przechodzimy do omówienia czynności dotyczących folwarku.

Folwark.

Ponad wyjaśnienia i szczegóły podane przy preliminarzu folwarcznym na rok przyszły nie wiele ma Wydział krajowy do dodania, gdyż uregulowane od dwóch lat gospodarstwo na tym skromnym co do rozmiarów obszarze, a prowadzone przytem w kierunku demonstracyj dla uczniów, nie przedstawia z roku na rok takich różnic, o którychby można było Wys. Sejmowi szczegółowo zdawać sprawę, zwłaszcza, że daty odnoszące się do stanu inwentarza, ilości i jakości zasiewów i zbiorów podane są przy końcu załączonego sprawozdania Dyrekcyi.

Tu jedynie podnosi jeszcze Wydział krajowy, że postanowił przystąpić do zdrenowania niektórych niżej położonych, a w mokre lata zabagnionych parcel. Niechcąc jednak zbyt wielkim wydatkiem obciążać jednorazowo budżetu folwarcznego, postanowił Wydział krajowy rozłożyć drenowanie na kilka lat, a w r. 1898 przeprowadzić je na parceli, zwanej stawisko, a położonej tuż obok zakładu przy drodze powiatowej. Wydatek z tego powodu przewidziany w kwocie 350 złr. wstawiony jest do nadzwyczajnych rozchodów folwarcznych.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów, dnia 13. listopada 1897.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania L. 70.702/97.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie za rok szkolny 1896|97.

W sprawozdaniach Dyrekcyi za ostatnie lata ubiegłe, podnoszono stale na tem miejscu brak szczegółowego planu naukowego i wykazywano niekorzystne następstwa wynikające ztąd dla prawidłowego toku nauki. Najdotkliwiej dawał się uczuwać brak przepisów normujących praktyczną część nauki gospodarstwa, która z biegiem lat nie dostrajała się do części teoretycznej, z prawdziwą stratą dla ogólnych wyników nauki. Temu najdotkliwszemu brakowi zaradzono już wydaniem „Instrukcyi dla ćwiczeń praktycznych w krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie“, wypracowanej przez Dyrektora szkoły przy współudziale profesorów fachowych, którą w całej jej osnowie zatwierdził Wysoki Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 8 stycznia b. r. do l. 80871/96. Pomieniona instrukcya poczęła obowiązywać od drugiego kursu bieżącego roku szkolnego, a jej stosowanie, chociaż dopiero przez krótki okres czasu, pozwala stwierdzić, że zamierzonemu celowi zupełnie odpowiada.

Szczegółowy plan nauki teoretycznej, który został zestawiony w jednę całość przez Dyrektora z poszczególnych projektów dla każdego przedmiotu, opracowanych przez udzielających je nauczycieli, został już przedłożony władzom przełożonym, i jest nadzieja na wprowadzenie go w życie z nadchodzącym rokiem szkolnym.

W ślad spodziewanego wprowadzenia szczegółowego planu naukowego, zajdzie potrzeba takich zmian trybu egzaminów i przepytywania uczniów w ciągu roku szkolnego, które z jednej strony zniewalałyby uczniów do pilniejszego i wytrwalszego oddawania się nauce, przy gruntowniejszem jej przyswajaniu, z drugiej strony umożliwiły władzom szkolnym dokładniejsze przekonywanie się o sposobie prowadzenia nauki, osiąganych rezultatach i zdolności uczniów, łączenia poszczególnych nauk w jednę całość wiedzy gospodarskiej, wraz z umiejętnością użycia jej w przyszłym zawodzie. Projekt zmiany trybu egzaminów, jako uzupełnienie szczegółowego planu nauk zostanie przedłożony władzom zwierzchnim z początkiem nadchodzącego roku szkolnego.

Dyrekcya uważa za wskazane zaznaczyć na tem miejscu potrzebę wydania nowych przepisów, dokładnie określających wzajemny stosunek władz szkolnych, stosunek Dyrekcyi do Grona profesorów, obowiązki jednej i drugich, jak również potrzebę wydania nowych regulaminów porządku szkolnego i internatowego, któreby uwzględniły zmienione warunki tak przez sam rozwój szkoły jak i wynikłe skutkiem wybudowania internatu i bogatszego wyposażenia całego zakładu. Dyrektor rozpoznawszy cały ustrój zakładu, przez czas rocznego kierownictwa, poczytuje sobie za obowiązek przedłożyć w tym kierunku projekta do rozwagi władz przełożonych,

Grono nauczycielskie.

I. Członkowie kolegium nauczycielskiego.

1) Dyrektor: profesor Roman Bastgen, przewodniczący kolegium nauczycielskiego, kierownik szkoły, przełożony internatu i zakładów krajowych w Czernichowie, b. profesor szkół rolniczych w Dublanach, b. kierownik naukowy szkoły uprawy i wypr. lnu w Gródku, b. kierownik kraj. niższej szkoły rolniczej i kursu rolniczego dla nauczycieli szkół ludowych w Horodence, właściciel złotego krzyża zasługi z koroną etc. powołany został na posadę dekretem Wysokiego Wydziału krajowego z d. 10 lipca 1896 r. l. 35845 i objął takową w d. 20 sierpnia t. z.

2) Ksiądz Władysław Jelonek kapelan zakładu i katecheta, a zarazem docent nauki języka polskiego, zawiadowca biblioteki i czasopism, dozorujący internatu, udzielał nauki w pierwszem półroczu w 10, w drugiem w 9 godzinach tygodniowo.

3) Profesor Ludwik Birkenmajer, doktor filozofii, nauczyciel matematyki i fizyki wraz z meteorologią i klimatologią, zawiadowca gabinetu fizycznego i miejscowej stacyi meteorologicznej, docent fizyki matematycznej w Uniwersytecie Jagiellońskim, członek c. k. komisyi fizyograficznej, członek korespondent Akademii Umiejętności w Krakowie, udzielał nauki w 11 godzinach tygodniowo.

4) Profesor Konrad Kuhl, nauczyciel budownictwe wiejskiego, rysunków, miernictwa, melioracyi i mechaniki rolniczej, zawiadowca gabinetu budownictwa, miernictwa i mechaniki, były asystent c. k. szkoły politechnicznej i c. k. szkoły realnej we Lwowie, udzielał nauki w pierwszem półroczu w 11, w drugiem w 13 godzinach tygodniowo.

5) Profesor Franciszek Stefczyk, doktor filozofii, nauczyciel języka niemieckiego, historyi, geografii, statystyki rolniczej i ustaw agrarnych, kierownlk praktycznych kursów handlowych w Czernichowie, udzielał nauki w pierwszem półroczu w 14, w drugiem w 12 godzinach tygodniowo.

6) Profesor Mieczysław Piotrowski, nauczyciel anatomii z fizyologią zwierząt, oraz hodowli zwierząt domowych, zawiadowca zbiorów hodowlanego, zootomicznego, rybackiego i mleczarskiego, kierownik pracowni zootomicznej i mleczarskiej — celem poratowania zdrowia bawił przez przeciąg całego roku na urlopie — a zastępował go p. o. profesora Karol Malsburg, docent kraj. wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, który udzielał nauki w pierwszem półroczu w 10, w drugiem w 8 godzinach tygodniowo.

7) Profesor Mikołaj Wojciechowski, nauczyciel administracyi i taksacyi, wraz z rachunkowością, oraz ekonomii społecznej, b. kierownik niż. szkoły rolniczej w Kobiernikach, udzielał nauki w pierwszem półroczu w 6 godzinach, w drugiem w 12 godzinach tygodniowo i prowadził praktykę administracyjną z uczniami roku 3.

8) Profesor Leon Nowakowski, doktor filozofii i Magister nauk przyrodzonych b. szkoły głównej warszawskiej, b. nauczyciel średnich szkół rządowych w Królestwie Polskiem, b. dyrektor szkoły technicznej w Lublinie, udzielał mineralogii, botaniki i zoologii w pierwszem półroczu w 10 godzinach, w drugiem w 9 godzinach tygodniowo, zawiadywał zbiorami historyi naturalnej i ogrodem botanicznym, oraz kierował pracownią roślinno-fizyologiczną i prowadził miejscową stacyę oceny nasion.

9) Profesor Jan Szczęsny Sikorski, b. asystent i zastępca nauczyciela rolnictwa w krajowej wyższej szkole rolniczej w Dublanach, udzielał nauki rolnictwa wraz z chemią rolną w 14 godzinach tygodniowo, zawiadywał zbiorem i pracownią rolniczą i polem doświadczalnem.

10) Profesor Kornel Radziewanowski, nauczyciel chemii ogólnej i technologii chemicznej, zawiadowca laboratoryum chemicznego, członek Towarzystwa imienia Kopernika, udzielał nauki w pierwszem półroczu w 9, w drugiem w 10 godzinach tygodniowo.

II. Docenci.

1) Andrzej Walentowicz, doktor wszech nauk lekarskich, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, prezes krakowskiego Towarzystwa lekarskiego, członek kilku Towarzystw naukowych, udzielał weterynaryi, oraz kierował odnośnemi ćwiczeniami, w półroczu zimowem co drugi tydzień przez 3 godziny, w półroczu letniem po 3 godziny tygodniowo.

2) Stanisław Remin, nadleśniczy dóbr Krzeszowickich JW. hr. Andrzeja Potockiego, udzielał nauki encyklopedyi leśnictwa w 2 godzinach tygodniowo w półroczu letniem, a odnośnej praktyki w 1 godzinie tygodniowo.

3) Alojzy Rużyczka ogrodnik, b. kierownik miejscowej szkoły ogrodniczej, udzielał nauki ogrodnictwa, sadownictwa, jakoteż uprawy chmielu i wikliny koszykarskiej w 2 godzinach tygodniowo w ciągu jednego półrocza.

Instruktor do robót praktycznych oraz zarządca folwarku.

Władysław Ancuta, uczył wykonywania robót gospodarskich w okresie zimowym w 6 godzinach tygodniowo, w okresie robót letnich w 8 godzinach tygodniowo.

Prefekt internatu oraz nauczyciel gimnastyki.

Mieczysław Różański, b. nauczyciel kraj. niż. szkoły rolniczej w Kobiernicach, udzielał nauki gimnastyki w 3 godzinach tygodniowo, brał udział jako inspektor ochotniczej straży ogniowej złożonej z uczniów, przy wszystkich pożarach, przy których straż była czynną.

Kancelarya dyrekcyi.

Dyrektor Roman Bastgen (jak wyżej).

Kasyer zakładu — po dzień 21 grudnia 1896 r. pełnił obowiązki śp. Stanisław Eminowicz, pensyonowany c. k. major ad honores — następnie Jan Terlikiewicz.

Sekretarz Dyrekcyi: Bolesław Zadorecki po dzień 28 stycznia b. r., następnie posada nieobsadzona a w zastępstwie, w charakterze pisarza, egzaminowany organista Stanisław Cichoń.

Lekarz zakładowy.

Gustaw Malinowski, doktor wszech nauk lekarskich.

Lustracya zakładu.

W ciągu roku szkolnego 1896/97 odbyli następujący przedstawiciele zwierzchnich władz szkolnych lustracyę zakładu:

JEx. Minister rolnictwa hr. Ledebur, 13 czerwca 1897.

JEx. Marszałek krajowy Stanisław hr. Badeni, 13 czerwca 1897.

JW. Edward Jędrzejowicz, członek Wydziału krajowego, szef Dep. III, 27 i 28 września 1896 i 13 czerwca 1897.

JW. Władysław Struszkiewicz, Radca rządowy, Inspektor szkół rolniczych, 3go września 1896, 12 marca 1897 i 13 czerwca 1897.

JW. Dr. Antoni Górski, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, prezes kuratoryi szkoły, 28 września 1896, 29 października 1896, 15 maja 1897, 13 i 26 czerwca 1897.

JW. Kazimierz Laskowski, radca dworu, członek kuratoryi, 13 czerwca 1897.

JW. Karol Czecz, poseł na Sejm krajowy, członek kuratoryi, 13 czerwca 1897.

Ważniejsze rozporządzenia władz.

W. Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 5 września do l. 53662 unormował sprawę sprzedaży wikliny i oddał bezpośredni nadzór nad exploatacyą wikla pp. prof. K. Kuhlowi i ogrod. A. Rużyczce.

W. Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 4 września do l. 48811 polecił funkcyonaryuszom szkoły stemplować podania wnoszone do tejże władzy.

W. Wydział krajowy delegował pismem z d. 10 października do l. 61832 nadinżyniera p. Chrząszczewskiego z Krakowa do przedstawienia planu i sporządzenia kosztorysu zamiany łąki położonej przy budynku szkolnym i internatowym na park.

W. Wydział krajowy pismem z d. 18 października do l. 65.953 polecił wydać szczepy drzewek owocowych z tutejszej szkółki nauczycielowi wędrownemu rolnictwa p. Traczewskiemu, celem rozdania pomiędzy włościan pow. lwowskiego.

W. Wydział krajowy pismem z d. 16 października do l. 6[illegible].493 zatwierdził projekt umowy zawartej z p Oborskim z Mielca o sprzedaż wikliny na wagę.

W. Wydział krajowy upoważnił Dyrekcyę pismem z d. 21 października do l. 59.146 do wymówienia dzierżawy kuźni i rozebrania tego budynku.

Św. Kuratorya pismem z d. 27 października do l. 84 przyjęła z uznaniem do wiadomości uchwałę kolegium w sprawie dozorowania uczniów przez nauczycieli w czasie przerw pomiędzy godzinami lekcyi.

W. Wydział krajowy pismem z d. 24 października do l. 60.216 polecił wykarczowanie i sprzedanie szczepów szkółki drzew owocowych, która zajmowała część pola folwarcznego i pola doświadczalnego.

W. Wydział krajowy pismem z d. 28 października do l. 59.927 polecił projekt instrukcyi dla ćwiczeń praktycznych, wypracowany przez dyrektora przedłożyć Kuratoryi szkoły.

W. Wydział krajowy pismem z d. 2 listopada do l. 57.338 pozwolił na urządzenie przy kancelaryi Dyrekcyi pokoju gościnnego, a zarazem rozmownicy.

W. Wydział krajowy pismem z d. 6 listopada do l. 69.681 rozporządził wnoszenie petycyi do Wysokiego Sejmu przez funkcyonaryuszów szkoły, za pośrednictwem Wysokiego Wydziału krajowego.

Św. Kuratorya szkoły pismem z d. 20 listopada do l. 91 przypomniała dawniejsze swe postanowienie co do zachowania ochotniczej straży ogniowej złożonej z uczniów i wezwała Dyrekcyę do przedłożenia projektu co do zmiany jej organizacyi.

W. Wydział krajowy pismem z d. 8 stycznia 1897 do l. 80.871 zatwierdził projekt instrukcyi dla ćwiczeń praktycznych i polecił wprowadzić ją w życie z rozpocząć się mającem drugiem półroczem.

Św. Kuratorya pismem z d. 11 stycznia 1897 do l. 103 zarządziła w sprawie kwalifikacyjnych egzaminów prywatystów, przechowywania dziennika klasowego i postąpienia z uczniami spóźniającymi powrót z feryi świąt Bożego Narodzenia.

W. Wydział krajowy pismem z d. 13 stycznia 1897 do l. 544 polecił Dyrekcyi przedstawić wnioski w sprawie stołowania uczniów bez prowadzenia kuchni w własnym zarządzie.

W. Wydział krajowy pismem z d. 19 stycznia 1897 do l. 2110 zatwierdził sprzedaż karczmy nad Wisłą i upoważnił Dyrekcyę do wydzierżawienia nabywcy tej karczmy Bazarowi Kółka rolniczego w Czernichowie przewozu na Wiśle.

Św. Kuratorya pismem z d. 14 lutego 1897 do l. 110 zatwierdziła rozkład godzin nauki na półrocze letnie, w myśl propozycyi kolegium nauczycielskiego, na przedstawienie Dyrekcyi.

W. Wydział krajowy pismem z d. 22 lutego 1897 do l. 12.031 polecił kolegium nauczycielskiemu wziąć pod rozwagę wydanie podręczników dla nauki uczniów średnich szkół rolniczych, a Dyrekcyi przedstawić wnioski.

W. Wydział krajowy pismem z d. 23 lutego 1897 do l. 11.325 upoważnił Dyrekcyę do przykupna narzędzi ręcznych, potrzebnych uczniom do wprawiania się w wykonywaniu robót gospodarskich.

W. Wydział krajowy pismem z d. 26 lutego do l. 7.085 upoważnił Dyrekcyę do użycia kredytu 500 złr., przeznaczonego początkowo na urządzenie stawków, na urządzenie wzorów łąk sztucznych w miejscu dołów, pozostałych po wybraniu gliny na cegłę.

W. Wydział krajowy pismem do l. 11.792 unormował dopuszczanie uczniów do egzaminu wstępnego.

W. c. k. Ministerstwo rolnictwa pismem z d. 21 marca 1897 do l. 6.533 zażądało przedłożenia wykazu stanu szkoły po koniec marca.

W. c. k. Ministerstwo rolnictwa pismem z d. 23 marca 1897 do l. 4.862 zażądało dat utrzymania profesorów i funkcyonaryuszów szkoły dla użytku Styryjskiego Wydziału krajowego.

W. Wydział krajowy pismem z d. 9 kwietnia 1897 do l. 15.675 polecił w miejsce sekretarza dyrekcyi, a zarazem magazyniera, przyjąć pisarza za miesięcznem wynagrodzeniem do 30 złr.

W. Wydział krajowy pismem z d. 23 kwietnia 1897 do l. 16.363 określił warunki, pod jakiemi zamierza wydać podręczniki do przedmiotów fachowych dla użytku uczniów śred. szkół rolniczych.

W. Wydział krajowy pismem z d. 10 maja 1897 do l. 17.727 polecił zawrzeć umowę z Bazarem Kółka rolniczego w Czernichowie o wiktowanie uczniów.

W. Wydział krajowy pismem z d. 25 maja 1897 do l. 31.733 zatwierdził zaprojektowany przez Dyrekcyę rozkład egzaminów rocznych i termin egzaminu głównego.

Św. Kuratorya szkoły przyjęła doniesienie o rozkładzie egzaminów rocznych i terminie egzaminu głównego do zatwierdzającej wiadomości.

W. Wydział krajowy pismem z d. 4 czerwca 1897 do l. 31.732 pozwolił na rozebranie kuźni i wyprowadzenie ogrodzeń przy domu mieszkalnym profesorów t. zw. Leśniczówce.

W. Wydział krajowy pismem z d. 10 czerwca 1897 do l. 35.111 polecił przedłożyć najpóźniej do końca czerwca projekt preliminarza budżetu szkoły i folwarku w Czernichowie na r. 1898.

Personalia.

W. Wydział krajowy pismem z d. 25 września 1897 do l. 59.926 udzielił prof. M. Piotrowskiemu 6-miesięcznego urlopu, celem poratowania zdrowia, a zastępstwo chorego poruczył docentowi p. K. Malsburgowi.

W. Wydział krajowy pismem z d. 4 stycznia 1897 do l. 81.691 zarządził zastępstwo chorego p. o. kasyera Eminowicza, przez swego dyetaryusza p. Jana Terlikiewicza.

W. Wydział krajowy przy piśmie z d. 13 stycznia 1897 do l. 76.886 zwrócił petycye do W. Sejmu wniesione przez Dra Gustawa Malinowskiego o stabilizacyę na posadzie lekarza zakładowego i portyera Jana Bobra o stabilizacyę na posadzie zajmowanej od lat 20.

W. Wydział krajowy pismem z d. 19 stycznia 1897 do l. 81.156 polecił wypłacać ogrodnikowi A. Różyczce drugi dodatek pięcioletni w kwocie rocznej 50 złr.

W. Wydział krajowy pismem z d. 23 lutego 1897 do l. 10.392 odmówił rocznego urlopu prof. Dr. L. Birkenmajerowi, żądanego przez Akademię Umiejętności w Krakowie, z powodu trudności zastępstwa.

W. Wydział krajowy pismem z d. 26 lutego 1897 do l. 13.273 polecił zamknąć płacę kasyera ś. p. Stanisława Eminowicza z dniem 28 lutego.

W. Wydział krajowy pismem z d. 2 kwietnia 1897 do l. 16 895 udzielił prof. Dr. L. Birkenmajerowi jednomiesięcznego urlopu.

W. Wydział krajowy pismem z d. 9 kwietnia 1897 do l. 20.973 udzielił prof. p. M. Piotrowskiemu, ze względu na jego stan zdrowia, urlopu po koniec roku szkolnego, a polecił docentowi p. K. Malsburgowi zastąpić go do tego czasu w pełnieniu obowiązków.

W. Wydział krajowy przyznał organiście Stanisławowi Ciwuniowi za pomoc kancelaryjną przez trzy miesiące 45 złr. i pozwolił Dyrekcyi przyjąć go na pisarza z płacą miesięczną po 25 złr., płatną z dołu.

W. Wydział krajowy pismem z d. 25 maja 1897 do l. 30.848 zawiadomił Dyrekcyę o przyznaniu pięcioletnich dodatków do płacy pp. prof. K. Kuhlowi i M. Piotrowskiemu.

W. Wydział krajowy pismem z d. 25 maja 18 7 do l. 30.769 zamianował Jana Terlikiewicza prowizorycznym kasyerem a zarazem rachmistrzem i polecił mu prowadzenie magazynów.

Prace kolegium nauczycielskiego.

W roku sprawozdania odbyło kolegium nauczycielskie ogółem 19 posiedzeń.

Kolegium załatwiło zwyczajne sprawy szkolne t. j. miesięczne i roczną klasyfikacyę uczniów, rozkład nauk na półrocze zimowe i letnie oznaczenie terminów egzaminów półrocznych, rocznych i głównego, przedstawienie kandydatów na stypendya i uwolnienie od czesnego. Prócz tego zajęło się kolegium: ustanowieniem inspekcyi szkolnej w czasie pauz pomiędzy godzinami lekcyi, przedstawieniem swego zapatrywania w spra-

wie kwalifikacyjnego egzaminu prywatystów, postanowieniem odnośnie do przechowania i użycia dzienników klasowych, postanowieniem środków zaradczych, mających zapobiedz spóźnianiu powrotu uczniów s feryi, wyrażeniem opinii o korporacyi ochotniczej straży ogniowej złożonej z uczniów, wyborem czasopism, rozdziałem funduszu bibliotecznego na poszczególne katedry i rozdziałem administracyi biblioteki, wyrażeniem opinii w sprawie prowadzenia tygodniowych ksiąg klasyfikacyjnych, określeniem warunków, pod jakiemi podjęliby się członkowie kolegium opracowania podręczników dla uczniów, zmianą dziennika klasowego i złączeniem go z księgą klasyfikacyjną dzienną przy usunięciu tygodnika klasyfikacyjnego — i sprawami dotyczącemi dyscypliny szkolnej.

Frekwencya uczniów.

(Daty dotyczące liczby uczniów, religii, pochodzenia, wieku, przygotowania naukowego przed wstąpieniem do Zakładu, egzaminów i pobieranych stypendyów).

1) Wpisano z początkiem roku szkolnego

na rok I	33 uczniów
„ II	17 „
„ III	21 „
razem	71 uczniów
Wpisano w 2 półroczu	1 ucznia
w sumie	72 uczniów

2) Z tych było: a) religii rzymsko-katolickiej . . 71 uczniów
b) wyznania helweckiego . . 1 „

3) Synami a) właścicieli dóbr ziemskich . . 42 „
b) „ mniej. posiadł. . . 2 „
c) dzierżawców . . . . 11 „
d) oficyalistów prywatnych . . 10 „
e) urzędników . . . . 7 „

4) Wiek uczniów nowo wpisanych

16 lat	3 „
17 „	8 „
18 „	11 „
wyżej 18 lat	5 „
repetentów	6 „

5) Z nowo wpisanych 27 uczniów ukończyli nauki przed wstąpieniem do zakładu:

a) prywatnego przygotowania . .	1 uczeń
b) z 4 klasą gimnazyalną . .	17 uczniów
c) z 5 „ „ . .	6 „
d) z 6 „ „ . .	3 „

6) Przyjęto na 1 rok na podstawie

a) wstępnych egzaminów 1) nieposiadaj. niż. gimn.	1 „
2) posiad. 4 kl. gim. zagr.	6 „
3) posiad. 5 kl. gim. real.	3 „
b) przedłożonych świadectw	17 „
c) repetentów	6 „

7) Z wpisanych nie przyjechało do szkoły wskutek choroby:

na rok 1	3 „
„ 3	1 „

8) Wystąpiło w ciągu roku

z roku I	2 „

9) Z pozostałych przystąpiło z końcem roku do egzaminów rocznych:

na roku I	26 „
„ II	16 „
„ III	19 „

10) Nie przystąpiło do egzaminów rocznych
a) skutkiem relegowania na rok jeden, uczeń 3 roku 1 uczeń
„ „ „ trzy miesiące „ 2 „ 1 „
b) z innych powodów uczniów 1 „ 3 uczniów
11) Do egzaminu głównego:
a) przystąpiło 3 „ 12 „
b) reprobowano na trzy miesiące na podst. § 19 statutu uczniów 3 „ 7 „
12) Z 26 uczniów roku I złożyło egzamina
a) z postępem celującym . . . . . 2 „
b) „ dobrym . . . . . 16 „
c) do egzaminu poprawczego po wakacyach przypuszczono . . . . . 4 „
d) powtarzania roku I pozwolono . . . 5 „
e) reprobowano bez prawa powtarzania . . 1 „
13) Z 16 uczniów roku II złożyło egzamina
a) z postępem celującym . . . . . 2 „
b) „ dobrym . . . . . 12 „
c) do egzaminu poprawczego po wakacyach dopuszczono . . . . . 2 „
14) Z 19 uczniów roku III złożyło egzamina roczne
a) z postępem dobrym . . . . . 17 „
b) do egzaminu poprawczego po wakacyach dopuszczono . . . . . 2 „
15) Z ukończonych uczniów roku III złożyło egzamin główny . . . . . 12 „
z tych z odznaczeniem . . . . . 1 „

Stypendya pobierało ogółem uczniów szkoły czernichowskiej 13, a mianowicie:

a)	z fundacyi ś. p. Jana Maciągi	o rocznych	300 zł.	3	uczniów	900	zł.
b)	„ Piotra Więcławskiego	„	150 „	3	„	450	„
c)	„ Tomasza Bodziocha	„	100 „	4	„	400	„
d)	„ Napoleona Jeleńskiego	„	200 „	2	„	400	„
e)	„ Agenora hr. Gołuchowskiego	„	200 „	1	„	200	„
f)	„ Kajetana hr. Lewickiego	„	200 „	2	„	400	„
		Razem . .				2750	zł.

Od czesnego uwolnił W. Wydział krajowy
w I półroczu szkolnem na roku II 4 uczniów
„ „ „ III 2 „
II „ „ „ I 6 „
II 6 „
III 3 „

Stan zdrowotny uczniów był wcale zadowalający, gdyż żadnego groźniejszego wypadku choroby niema do zanotowania, a jeno zwykłe przypadłości kataralne i żołądkowe o przebiegu krótkotrwałym.

Należne wpłaty na utrzymanie uczniów wpływały dosyć regularnie, uiszczane przez rodziców i opiekunów uczniów. Tylko w kilku wypadkach była Dyrekcya zniewolona do prowadzenia z tego tytułu liczniejszej korespondencyi. W. Wydział krajowy pozwolił kilku proszącym na spłacenie należytości w ratach miesięcznych lub terminach późniejszych. W dwóch wypadkach nie nastąpiło wyrównanie należytości szkolnych przed końcem roku szkolnego.

Kronika zakładu.

Jak to zaznaczono już w ustępie o „Lustracyi Zakładu“, zwiedził w dniu 13 czerwca br. tutejszą szkołę JEx. p. Minister Ledebur, p. Ministrowi towarzyszyli Szef sekcyi Ministerstwa rolnictwa JW. Radca dworu Herzmanowsky, Radca rządowy przy

Ministerstwie rolnictwa Kopp i Radca rządowy, a zarazem Inspektor kultury krajowej i galicyjskich szkół rolniczych JW. Władysław Struszkiewicz. Wysokiego gościa przyjął w Czernichowie JEx. Marszałek krajowy hr. Stanisław Badeni Członek W. Wydziału krajowego i Szef Dep. III. JW. Edward Jędrzejowicz, Kuratorya szkoły zebrana w komplecie, Dyrektor szkoły i kolegium nauczycielskie. Prócz wymienionych raczyli być obecni reprezentanci autonomicznej Władzy powiatowej krakowskiej i Towarzystwa rolniczego krakowskiego, a nadto kilka osób gości, wybitnych gospodarzy i przyjaciół szkoły czernichowskiej. JEx. p. Minister był na nabożeństwie w kaplicy zakładowej, a następnie zwiedzał szczegółowo internat, muzea szkolne, gospodarstwo folwarczne i t. d., podnosząc ofiarność kraju za bogate wyposażenie szkoły w potrzebne środki naukowe i należyty ich wybór. JEx. informował się o całem urządzeniu i prowadzeniu szkoły i wyraził swe najzupełniejsze zadowolenie. Przybyłych gości podejmował śniadaniem W. Wydział krajowy.

Rok szkolny rozpoczął się w d. 1 września solennem nabożeństwem w kaplicy zakładowej, odprawionem przez miejscowego kapelana. W dwóch dniach następnych odbyły się w obecności dyrektora egzamina wstępne i poprawcze. Dyrektor zamianował gospodarzami klas: na roku 1. prof. Dra Leona Nowakowskiego, na roku 2. prof. Jana S. Sikorskiego, na roku 3. prof. Kornela Radziewanowskiego, — którzy dobrali sobie z grona uczniów t. zw. gospodarzy sal naukowych. Na polecenie Dyrektora zamianował Prefekt internatu z grona uczniów gospodarzy sal sypialnych, gospodarza sali gimnastycznej i gospodarza sali rekreacyjnej, a zarazem dowodzącego zabawami.

W niedziele i święta uroczyste słuchali uczniowie mszy św. w kaplicy zakładowej. Przed mszą św. miewał każdej niedzieli exhorty ks. kapelan. Rekolekcye przed świętami Wielkanocnemi odprawił ks. Jackowski z T. J. W nabożeństwie brali zawsze udział Dyrektor, wszyscy profesorowie i funkcyonaryusze szkoły. Do spowiedzi i komunii św. przystępowali uczniowie dwa razy t. j. z początkiem roku szkolnego i po rekolekcyach przed św. Wielkiejnocy.

Uczniowie 1. i 2. roku przykładali się przez ciąg całego roku szkolnego wcale pilnie do nauki, chociaż podnieść należy, że zwyczajowa a naganna, bo wytężająca pilność uczniów przed egzaminami nie dała się jeszcze w tym roku usunąć. Uczniowie tych dwóch lat przykładali się również pilnie do praktyki gospodarskiej, a ich zachowanie się w ogóle było zupełnie odpowiednie. Powiedzianego nie można odnieść do wszystkich uczniów roku 3. i kolegium nauczycielskie widziało się spowodowanem zrobić użytek z § 19 statutu szkoły i 7-iu uczniów roku 3. mało pilnych, zaniedbujących zajęcia praktyczne i wchodzących w kolizyę z przepisami szkolnymi, reprobować za karę od egzaminu głównego na miesiące trzy.

W ciągu roku wydarzył się tylko jeden wypadek większego wykroczenia przeciw przepisom szkolnym, a to ze strony dwóch uczniów, którzy nie powrócili z Krakowa po odbytej wycieczce na wystawę czerwonego bydła polskiego w czasie oznaczonym, lecz dopiero dnia następnego. Jednego z nich relegowano za karę na rok, drugiego na trzy miesiące, jak to uwidoczniono już w ustępie „Frekwencya uczniów".

W ciągu roku urządziła młodzież: w d. 29 listopada tradycyonalny wieczorek muzykalno-deklamacyjny, z wyłącznym udziałem uczniów, poświęcony pamięci Adama Mickiewicza, — w adwencie jedno przedstawienie teatralne z wyłącznym udziałem uczniów na dochód gimnazyum polskiego w Cieszynie, — w czasie t. zw. małych feryj jeden wieczorek tańcujący pod nadzorem ks. kapelana, o ile chory podówczas dyrektor nie mógł być obecnym, — w dzień świąt Zielonych majówkę w lesie szkolnym, do której przyczyniła się dyrekcya skromną kolacyą. Dyrekcya poczuwa się do obowiązku podnieść na tem miejscu, że o ile uważa za swój obowiązek przynaglać uczniów do pilności i wdrażać do pracowitości, o tyle uważa również za konieczne przeprowadzenie takich w internacie urządzeń, któreby zapewniały młodzieży godziwą rozrywkę. Brak takich urządzeń odejmuje organom szkolnym jeden z najważniejszych środków wychowawczych, a młodzież popycha do t. zw. zabijania czasu, które jest demoralizującem. W tym kierunku brak wszystkiego, brak nawet obszerniejszego ogrodu, gdzieby młodzież mogła swobodniej się poruszać, co, przy należytem uposażeniu szkoły w innym kierunku, wnosić każe, że o tej ważnej dla wychowania młodzieży sprawie zapomniano, lub ją niedostatecznie oceniano. Dyrekcya podnosi również, że praktykowane dotychczas w Czernichowie zabawy uczniów kosztem ich pieniędzy kieszonkowych uważa w internacie za

niewłaściwe, a za jedynie wskazane urządzanie odpowiednich zabaw przez Dyrekcyę, kosztem wyznaczonych i z góry przez rodziców uczniów składanych opłat, które kwotę kilku guldenów rocznie przenosić nie powinny. Ferye z powodu świąt Bożego Narodzenia trwały od 21 grudnia do 10 stycznia. W dniu oznaczonym stawiła się młodzież prawie w komplecie, gdyż z wyjątkiem pięciu spóźnionrch o dni parę, którzy spóźnienie należycie usprawiedliwili. Ferye świąt Wielkiejnocy trwały od włącznie środy wielkiego tygodnia do włącznie wtorku po świętach; wyjeżdżali prawie wyłącznie tylko uczniowie z kraju i w terminie oznaczonym do szkoły przybyli.

Egzamina półroczne z fizyologii roślin, anatomii i fizyologii zwierząt, i ustaw agrarnych odbyły się w dniach 29 i 30 stycznia, w obecności Prezesa Kuratoryi i Dyrektora, — poczem nastąpiły trzydniowe ferye. Wynik tych egzaminów był zupełnie pomyślny, gdyż wszyscy uczniowie uzyskali stopnie przejściowe.

Egzamina roczne odbyły się na wszystkich trzech latach od 14 do 22 czerwca, a posiedzenie ogólnej klasyfikacyi rocznej w dniu 23 czerwca.

W egzaminie z fizyki wziął udział delegat Kuratoryi Wny prof. Dr. Karliński z Krakowa — w egzaminach z budownictwa i melioracyi delegat Kuratoryi Nadinżynier Wydz. kraj. W. Chrząszczewski.

Rok szkolny został zamknięty uroczystem nabożeństwem w kaplicy zakładowej w d. 24 czerwca, poczem uczniom 1 i 2 roku rozdano świadectwa. Abituryenci pozostali jeszcze trzy dni tak, że ostatecznie został rok szkolny zamknięty 27 czerwca.

Egzamin główny odbył się w dniach 25. i 26. czerwca. W Egzaminie tym wzięli udział: prezes kuratoryi, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego dr. Antoni Górski; członek kuratoryi i delegat Rządu, c. k. radca dworu Kazimierz Laskowski; prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego i dyrektor instytutu rolniczego dr. Emil Godlewski, jako delegat Wys. Wydziału krajowego i kuratoryi i prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego dr. Wierzeyski. Do egzaminu głównego dopuszczono 12 uczniów trzeciego roku. Wszyscy dopuszczeni egzamin złożyli, a mianowicie: Stefan Bączkowski, Stanisław Czerny-Schwarzenberg, Zygmunt Cieszewski, Jan Godlewski, Lucyan Gzowski, Bronisław Janczewski, Stanisław Kikinger, Jerzy Murzynowski, Adam Nowakowski, Henryk Poraziński, Stanisław Turowski (z odznaczeniem), Seweryn Waydowski.

W myśl §. 20. organizacyjnego szkoły — uczeń, który po zdaniu egzaminu głównego przebył rok jeden w obowiązkach gospodarskich na praktyce, otrzymuje świadectwo główne, t. zw. dyplom. Takie dyplomy w ciągu ubiegłego roku szkolnego otrzymali: Ludwik Zembrzuski, Edmund Wasilkowski, Zygmunt Szwojnicki, Bolesław Rogala Skalski, Jan Domaszewski, Edward Dąbrowski, Józef Donhaiser, Emil Buczwiński.

Podobnie jak i w latach zeszłych pośredniczyła Dyrekcya przy umieszczeniu ukończonych uczniów na praktykę pospodarską po majątkach w kraju. Liczba zgłoszeń właścicieli dóbr, zwracających się o praktykantów, była znacznie większa od ilości poszukujących praktyki.

W końcu nadmienia się, że kolegium nauczycielskie zastanawiało się gruntownie w ciągu kilku posiedzeń nad sprawą ochotniczej straży ogniowej złożonej z uczniów, która jako korporacya, stojąca w luźnym do dyrekcyi stosunku, istnieje przy szkole od dłuższego szeregu lat. Kolegium jednozgodnie oświadczyło się za zwinięciem tej straży w jej dzisiejszym ustroju. Zdanie kolegium w kwestyi dalszego istnienia w mowie będącej straży było podzielone — większośc kolegium przedstawiła w swem motywowanem piśmie niewłaściwość powołania raz zwiniętej straży do życia, bez względu na sposób jej organizacyi — mniejszość kolegium w takiemże piśmie oświadczyła się za reorganizacyą, zapewniającą zawisłość straży od Dyrekcyi. Przedkładając kuratoryi oba wnioski kolegium, zaleciła Dyrekcya czasowe zawieszenie straży, wprowadzenie nauki pożarnictwa jako przedmiotu obowiązkowego, a w czasie właściwym sformowanie z uczniów 3-go roku straży szkolnej pod dowództwem prefekta, jako nauczyciela pożarnictwa, która to straż mogłaby ewentualnie uzyskać pozwolenie dyrekcyi na wyjazd do pożaru w razie wypadku ognia w Czernichowie lub w gminach należących do parafii tutejszej. Kuratorya szkoły przychylająca się do wniosku dyrekcyi, pismem z dnia 22. czerwca b. r. do l. 137, zasystowała tymczasowo działalność straży, a pismem z dnia 12. lipca b. r. do l. 146 poleciła Dyrekcyi przedstawienie wniosków dotyczących planu nauki pożarnictwa i nowego regu-

laminu dla tutejszej straży. W ten sposób sprawa pozornie drobna, lecz de facto dla porządku szkolnego i internatowego bardzo doniosła, znajduje się na drodze właściwego załatwienia.

Zbiory, muzea i laboratorya.

Zbiór geograficzny.

Zbiór geograficzny powiększył się w roku sprawozdania przykupnem: 12 zeszytów Petermann'a Mittheilungen aus Justus Perthes Geografischer Anstalt 1896/7. Kieperta: Ppisikalische Wandkarte von Mitteleuropa; — Lehmanna: Kulturgeschichtliche Bilder ser. I. und III. w 8 obrazach.

Gabinet fizyki i stacya meteorologiczna.

Z przyczyn od dyrekcyi niezależnych nie urządzono dotychczas salki pierwszej gabinetu fizykalnego odpowiednio potrzebom demonstracyi nauki fizyki dla uczniów, i jak dawniej, tak i w roku sprawozdania, odbywały się demonstracye w salach wykładowych do tego celu nieurządzonych. Przyznaną na gabinet dotacyę nie wydano, lecz zaoszczędzona, o ile Wys. Wydział krajowy na to pozwoli, posłuży wraz z dotacyą tegoroczną do pokrycia kosztów urządzenia w mowie będącej salki.

Stacya meteorologiczna kończy we wrześniu b. r. dwudziesty pierwszy rok swego nieprzerwanego istnienia i działalności. Rezultaty jej publikuje c. k. komisya fizyograficzna (krakowska) w swych sprawozdaniach, a jedną ich część także „Central-Anstalt für Metheorologie und Erd-Magnetismus w Wiedniu". Inna ich część obserwacya na obu regestrujących narzędziach: termografia i barografia, o czem wspomniano już w sprawozdaniu zeszłorocznem, spoczywają dotychczas w rękopisie. Należy jeszcze wspomnieć, że w spostrzeżeniach brało czynny udział kilku uczniów tutejszej szkoły, tudzież, że stacya rozporządza dziś dwunastoletniem materyałem fitofenologicznym t. j. spostrzeżeń pojawów w świecie roślinnym i zwierzęcym (listnienie, kwitnienie, dojrzewanie, opadanie liści itd. itd.)

Laboratoryum chemii ogólnej i technologii.

W laboratoryum chemii ogólnej pracowali uczniowie I. roku tak w pierwszem, jak i drugiem półroczu, pod bezpośrednim kierunkiem prof. Radziewanowskiego. W pierwszem półroczu odbywały się ćwiczenia po dwie, w drugiem po cztery godziny tygodniowo. Początkowe zajęcia uczniów polegały na powtórzeniu reakcyi chemicznych ważniejszych soli nieorganicznych, demonstrowanych w toku wykładu, i na wykrywaniu pojedynczych zasad i kwasów. Przedmiotem dalszych ćwiczeń były jakościowe badania ciał złożonych, występujących w roli lub też w nawozach sztucznych.

W roku sprawozdania zakupiono do laboratoryów chemii ogólnej i technologii od Kahlbauma w Berlinie znaczną ilość przetworów chemicznych — a od Kachlera i Martiniego następujące przyrządy: lampę spirytusową Barthla, ciężarki do wag analitycznych, 4 termometry (jeden normalny), 2 aparaty destylacyjne, 2 rozdzielacze do płynów, 2 cylindry do mięszania płynów, zbiornik z blachy cynkowej do aparatu dla destylacyi wody, nadto uzupełniono zbiór potrzebnych rurek kauczukowych i szklannych, jakoteż naczyń szklannych i porcelanowych, używanych do ćwiczeń w laboratoryum.

Z dotacyi na laboratoratoryum chemii ogólnej prenumerowano czasopisma: „Chemisches Central-Blatt" R. Arendta i „Berichte der Deutschen chemischen Gesellschaft" — (ostatnie w części kosztem funduszu przeznaczonego na czasopisma w ogóle — w części zaś z dotacyi na laboratoryum).

Laboratoryum roślinno-fizyologiczne.

Prenumerowano "Botanische Zeitung" i „Zeitschrift für Pflanzenkranheiten.

W złączonej z laboratoryum roślinno-fizyologicznem stacyi oceny nasion zbadano ogółem 55 próbek nasion nadesłanych przez firmy kupieckie, Kółka rolnicze i okolicznych właścicieli ziemskich, dla oznaczenia w nich siły kiełkowania i zawartości kanianki.

Muzeum rolnicze.

W roku sprawozdania przeniesiono nareszcie zbiory rolnicze z ciasnego i ciemnego kurytarza do oddzielnej salki specyalnie dla nich przeznaczonej, uporządkowanej i odpowiednio urządzonej.

Z funduszów nadzwyczajnych sprawiono dwie nowe szafy, uporządkowano stare i rozłożono w nich okazy systematycznie tak, że posługiwanie się niemi przy wykładach jest ułatwione i uczniowie mogą z nich należycie korzystać. Teraz dopiero uwidoczniło się, że szkoła tutejsza jest i w kierunku zbiorów rolniczych zaopatrzona wcale obficie. Z ważniejszych nabytków należy podnieść zakupno szklannych słoi na nasiona i szprycę do rozpylania płynów tępiących grzybka zarazy kartoflowej »Syphonia«.

Laboratoryum rolnicze i chemii rolnej.

W roku sprawozdania przeniesiono również laboratoryum rolnicze i chemii rolnej do odnowionego lokalu. W pierwszej obszernej sali umieszczono szafy z odczynnikami i przyrządami służącymi bądź do demonstracyi, bądź do ćwiczeń z uczniami. Sala ta jest właściwem laboratoryum zarówno dla uczniów jak i dla profesora, a jakkolwiek nie posiada jeszcze ani dygestoryum, ani wodociągów i zlewu, to przecież cieszyć się należy nadzieją, że najkonieczniejsze w niedalekim czasie uskutecznione zostanie. W tejże sali umieszczono duże stoły, przy których uczniowie roku III. ćwiczą się w oznaczaniu roślin użytecznych i chwastów, w oznaczaniu chorób i szkodników roślinnych, w oznaczaniu nasion, w bonitacyi siana i innych pasz.

W małym pokoiku leżącym za pokojem zbiorów rolniczych, prowadzi się rozbiory chemiczne dla oznaczeń kwasu fosforowego, — za nim leżący czwarty i ostatni pokój lokalu, zawiadywanego przez profesora rolnictwa, jest jego pracownią i tutaj ustawiono potrzebne wagi.

Pole doświadczalne.

Z wiosną b. r. oddano całą przestrzeń wyznaczoną na pole doświadczalne jego kierownikowi profesorowi rolnictwa, po usunięciu reszty szczepów z byłej szkółki owocowej. Po ogrodzeniu pola założono na niem 46 nowych poletek, przyczem wypadło 10 skrawków, mierzących od 25 do 75 m². Dyrekcya poczuwa się do obowiązku zaznaczyć na tem miejscu, że wybór miejsca na pole doświadczalne był możliwie najnieszczęśliwszy. Powierzchnia przestrzeni jest najzupełniej wichrowata i ztąd nietylko na różnych, ale nawet na tych samych poletkach w różnych ich miejscach najróżniejszy stan wilgoci i ciepła — pole w środku wypukłe posiada wystawności do wszystkich stron świata — grunt dawniej Wisłą zalewany, naniesiony, wykazuje oniemal na każdym m. wybitną różnicę składu i różną głębokość, a nareszcie służąc przez szereg lat jako szkółka drzew owocowych, był w różnych miejscach regolowany, najrozmaiciej uprawiany i nawożony tak, że może służyć do bardzo różnych celów, ale żadną miarą do prowadzenia jakichkolwiek doświadczeń, któreby posiadać mogły cień wartości naukowej i praktycznej. W obec już dokonanego urządzenia, należałoby to pole użyć jako pole okazowe do produkcyi mniej znanych gatunków i odmian roślin użytecznych, jako miejsce aklimatyzacyjne — a nareszcie z bardzo dobrym skutkiem wychowawczym przyszłych gospodarzy, jako miejsce rozdzielone pomiędzy uczniów z lat wyższych, gdzieby oni wprawiali się własnoręcznie w prowadzeniu doświadczeń pod kierunkiem profesora. Na pole doświadczalne w ścisłem tego słowa znaczeniu, bez jakiego średnia szkoła rolnicza obywać się nie powinna, należałoby bądź wydzielić kawałek pola z ostatniej parceli folwarcznej t. zw. Łazów, bądź lepiej przykupić 2 htr. z odwiecznego piaszczystego pastwiska, położonego tuż za polami szkoluymi, należącego do gminy Kłokoczyn, a posiadającego na pole doświadczalne wszelkie warunki.

Zbiór hodowlany.

Zbiór hodowlany został wzbogacony: biblioteką podręczną, zawierającą przeszło 60 tomów dzieł fachowych i pomocniczych, tabelami ściennemi i zootomicznemi M. Wilckensa, atlasem hippologicznym Volkersa i chromotypiami produktów szerszych dr. Schmidta, mapą ścienną Europy i mapą sztabu generalnego (1 : 200.000) Galicyi, modelem stawu

pstrągowego i wylęgarni, 4 kosccami ryb krajowych, modelami oka i macicy dra Anroux, zbiorem 60 okazów skoncentrowanych środków pokarmowych dra Weinzierla.

Bacząc na trudność przenoszenia środków naukowych tego działu z muzeum hodowlanego w parterze, do odlegle położonych sal wykładowych na pierwszem piętrze — i na niebezpieczeństwo popsucia tem przenoszeniem drogich środków demonstracyjnych, urządzono jednę salkę (z trzech ubikacyi należących do t. zw. muzeum hodowlanego i mleczarskiego) jako wykładową. Salkę tę zaopatrzono w katedrę, tablicę, 6 stołów i 21 krzeseł dla uczniów, w jeden stół pod środki demonstracyjne, a ściany przybrano 24 obrazami większymi i 18 mniejszymi do oryginalnych akwarel Clementa »głowy typowe różnych ras zwierząt domowych«, polichronicznemi publikacyami Ministerstwa rolnictwa p. t. „Die Rinderrassen der österreich-Alpenländer", i tabelami zootechnicznemi prof. M. Wilckensa, które tym celem naciągnięto na płótno i zaopatrzono listewkami.

Drugi pokój, będący pracownią profesora hodowli, zaopatrzono w termostat z przyrządem elektro-mechanicznym do celów bakteryologicznych — nadto sprawiono do tego pokoju niezbędny stół, fotel, sofę i dwie szafy, a cztery szafy stare odnowiono.

Zbiór mleczarski.

Zbiór mleczarski znajduje pomieszczenie w trzecim pokoju należącym do t. zw. muzeum hodowlanego, który jest zarazem pracownią mleczarską. W roku sprawozdania dano tutaj posadzkę cementową i ustawiono starą, mocno zużytą, żelazną kuchenkę — niezbędnem byłoby dla tej pracowni ustawienie kuchni angielskiej i dygestoryum, oraz urządzenie wodociągu i zlewu. Koszt takiego urządzenia wynosiłby około 300 złr., lecz Dyrekcya uważała za wskazane wyrzec się ze względów oszczędności wstawienia tej kwoty jako wydatku nadzwyczajnego do projektu preliminarza budżetu na rok przyszły. Do dezyderatów tej pracowni należałoby: uzupełnienie laboratoryum bakteryologicznego odpowiedniemi przyrządami do sterylizowania i sprawienie mikroskopu z immerzyą.

Zbiór mleczarski pomnożono przykupnem: podręcznego laboratoryum chemicznego z odczynnikami i przyrządami do doświadczeń mleczarskich, wagą mleczarską sprężynową, centryfugą mleczarską systemu Melotte'a, termostatem z przyrządem elektro-mechanicznym dla celów bakteryologicznych (systemu Rohrbeck'a z Wiednia, zapłacony częściowo).

W pracowni mleczarskiej wykonał p. o. prof p. Malsburg szereg analiz mleka, będących uzupełnieniem doświadczeń naukowych nad działaniem emulzyi tłuszczowej, jako środka pokarmowego, na ilość udoju i jakość mleka — a rezultaty tego doświadczenia (trwającego od 27. listopada do 4. kwietnia) zostały ogłoszone w „Przeglądzie mleczarskim" z d. 1. maja br.

Celem umożliwienia należytego prowadzenia tanich doświadczeń, byłoby pożądanem, aby odosobniona stajenka, w której mieści się obecnie kilka sztuk owiec (baran i dwie matki z jagniętami), została przedzielona tak, ażeby uzyskać stajenkę dla bydła, która odpowiednio urządzona służyćby wyłącznie miała celom doświadczeń hodowlanych. Koszt takiej adaptacyi nie przekroczyłby wydatku 30 złr. W obecnych warunkach urządzeń stajennych jest prowadzenie doświadczeń znacznie utrudnione, a wielu zupełnie niemożliwe.

Zbiór weterynaryjny

został umieszczony w osobnej na ten cel przeznaczonej ubikacyi i pozostawał pod bezpośrednim nadzorem dwóch uczniów roku trzeciego, a pod odpowiedzialnością docenta weterynaryi. Ponieważ opieka uczniów nad tym zbiorem okazała pewne niedostatki, postanowiła Dyrekcya z nadchodzącym rokiem szkolnym wcielić ten zbiór do zbioru hodowlanego, i oddać go pod bezpośredni nadzór profesora hodowli. Przez to zarządzenie zostanie usunięta dotychczasowa praktyka w Czernichowie, leczenia zwierząt przez owych dwóch uczniów, którzy mieli nadzór nad apteczką weterynaryjną i składem narzędzi chirurgicznych, zapewne ze szkodą dla ich ambicyi weterynarskich, lecz niezawodnie z korzyścią dla czworonogich pacyentów, którym to leczenie przypadało w udziale.

Zbiór weterynaryjny zaopatrzono w znaczniejszą ilość środków lecznicych w rozpylacz i serengę dla bydła.

Zbiór narzędzi i maszyn rolniczych.

Zbiór narzędzi i machin rolniczych zaopatrzono we wszystkie narzędzia ręczne potrzebne dla uczniów do wyuczenia ich ręcznych robót gospodarskich t. j. w łopaty, motyki, sierpy, kosy, cepy, widły, a te z każdej kategoryi po sztuk 30, — a nadto przykupiono: 1) pług ramowy R. Sacka L. 71, 9u, z dwoma ustrojami, z podskibnikiem, z siewnikiem do końskiego zębu, z komulatorem podwójno-sprężynowym i z okrągłym trzusłem. 2) Brony Sacka z ustawialnymi broniakami. 3) Pług ramowy Eberhardta z Ulm «Succurs«. 4) Jednoskibowy pług ramowy Bertramma. Część funduszu użyto na zapłacenie reszty należytości za modele narzędzi rolniczych, wzięte od Grossa z Hohenheimu w roku 1895.

Biblioteka i czasopisma.

W ciągu roku szkolnego 1896/97 przybyło do biblioteki 144 dzieł w 165 tomach i 8 atlasów.

Do działu I. (Teologia) zakupiono 3 dzieła.
„ III. (Język literatura i sztuka) zakup 5 dzieł w 6 tomach.
„ IV. (Beletrystyka) zakup 25 dzieł w 38 tomach.
„ V. (Historya powszechna i polska) przybyło 7 dzieł w 8 tomach. z tych 1-o dzieło otrzymała biblioteka w darze od Akademii Umiejętności, resztę zakupiono.
„ VI. (Geografia) zakupiono 1 dzieło.
„ VII. (Matematyka) otrzymała biblioteka 2 dzieła od prof. dra Birkenmayera.
„ VIII. (Nauki przyrodnicze) przybyło dzieł 21, w 23 tomach, z tych w darze od prof. Radziewanowskiego 1 dzieło, resztę zakupiono.
„ IX. (Gospodarstwo wiejskie) przybyło 51 dzieł w 53 tomach; z tych w darze od Wys. Wydziału krajowego 3 dzieła, od p. o. prof. Malsburga 1 dzieło — resztę zakupiono.
„ XI. (Weterynarya) zakupiono 3 dzieła.
„ XII. (Inżynierya) „ 1 dzieło.
„ XIII. (Ekonomia społeczna, statystyka i prawo) zakupiono 5 dzieł w 6 tomach.
„ XIV. (Podręczniki) kupiono 2 dzieła.
„ XV. (Wydawnictwa peryodyczne). Przybyło w darze od Akademii Umiejętności 14 dzieł, od Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa trzy dzieła, od Wys. Wydziału krajowego 1 dzieło, od Wgo dyrektora Bastgena 1 dzieło — razem dzieł 19.
„ XIX. (Atlasy) przybyło 8 wydawnictw, z tego 2 z daru Akademii Umiejętności w Krakowie, 6 zakupionych.

Na ręce kasyera zakładu złożyli nowowstępujący uczniowie 20 złr., za które zakupił bibliotekarz 12 dzieł do działu beletrystyki.

Liczba ogólna wszystkich dzieł zapisanych w inwentarzu biblioteki szkolnej 2472 dzieł, a tomów przeszło trzy tysiące.

W roku sprawozdania były prenumerowane następujące czasopisma: „Czas“, „Ateneum“, „Przewodnik bibliograficzny“, „Rolnik“, „Rolnik szląski“, „Ziemianin“, „Journal d'Agriculture practicque“, „Land und Forstw. Unterrichtungzeitung“, „Ladw. Jahrbücher“, „Wiener Landw. Zeitung“, „Deutsche Landw. Presse“, „Botanisches Zentralblat, „Naturwissenschaftliche Rundschau“, „Zeitschrift für Meteorologie“, „Stein der Weisen“.

Książki i czasopisma wypożyczano uczniom raz w tygodniu od 10. do 12. godziny rano w niedzielę. Dla profesorów była otwarta czytelnia czasopism codziennie od godziny 8. rano do późnego wieczora, a dzięki uprzejmości bibliotekarza i książki mogli pp. profesorowie wypożyczać w każdej godzinie każdego dnia w tygodniu.

Wycieczki naukowe.

W roku sprawozdania była do dyspozycyi na wycieczki kwota 396·14 z budżetu roku 1896 i kwota 500 zł. z budżetu roku bieżącego — z tychże wydano razem 820 zł. Tym kosztem podjęto następujące wycieczki naukowe:

1. W czasie od 5 do 9 października 1896, pod przewodnictwem profesorów Wojciechowskiego, Sikorskiego i Malsburga wyjeżdżali uczniowie III roku do Zarszyna, Czudca, Wiśniowej i Rzeszowa celem oglądania gospodarstw WPanów Kazimierza Wiktora w Zarszynie, Józefa Wiktora w Czudcu, Józefa hr. Mycielskiego w Wiśniowie i mleczarni parowej p. Wilkensa w Rzeszowie.

2. Pod przewodnictwem profesorów Wojciechowskiego i Sikorskiego wyjeżdżali uczniowie roku III do Nowej wsi, celem uczestniczenia w próbnem kopaniu różnych odmian ziemniaków wychodowanych z nasienia przez znanego producenta Wgo H. Dołkowskiego.

3. W listopadzie r. 1896 wyjeżdżali uczniowie roku III pod przewodnictwem profesorów Sikorskiego, Radziewanowskiego i Malsburga do Osieka, własności Wgo Rudzińskiego i Kobiernic, do tamtejszej niższej szkoły rolniczej. Głównym przedmiotem demonstracyjnym były: stawowe gospodarstwo rybne, stajnie, obory i chlewnie, i nadto zakłady przemysłowe w Osieku.

4. W lutym 1897 jeździli uczniowie III roku pod przewodnictwem p. o. prof. Malsburga do Kleczy górnej dla zwiedzenia tamtejszej źrebięcarni rządowej.

5. W marcu 1897 pod przewodnictwem prof. Wojciechowskiego i instruk. Ancuty jeździli uczniowie III roku na jarmark bydła i koni do Wadowic.

6. W maju 1897 jeździli uczniowie III roku pod przewodnictwem prof. Radziewanowskiego do Czechowic na Szląsku austr. własności Wgo Zipsera, celem oglądnięcia wzorowej gorzelni, będącej podówczas w ruchu.

7. Pod przewodnictwem prof. Kuhla i Sikorskiego wyjeżdżali uczniowie II roku na targ i wystawę machin gospodarskich i narzędzi rolniczych do Wiednia. Ta dalsza, z większym kosztem połączona, a dla uczniów II roku podjęta wycieczka, wymaga parę słów wyjaśnienia. Wycieczkę podjęto z uczniami roku II. mając dwa cele na względzie t. j. cel naukowy i pedagogiczny. Naukowy, o ile szło o demonstracyę i utrwalenie wiadomości wyniesionych z teoretycznego a właśnie ukończonego kursu nauki o narzędziach i maszynach rolniczych, -- pedagogiczny, o ile szło o wynagrodzenie uczniom pomienionego roku niezwykłej pilności w naukach, a nadto wzorowego zachowania, jakiem się wyszczególnili, pomimo że nie mieli właściwego wzoru w uczniach roku III. JEx. p. Minister rolnictwa w mowie skierowanej do profesorów prowadzących wycieczkę, podniósł zasługę władz szkolnych, które dały młodzieży sposobność korzystania z nader obficie zgromadzonych okazów wystawowych i z prób, jakim poddawano wystawione maszyny i narzędzia gospodarskie, które były wysoce ciekawe i pouczające. O przeprowadzonych próbach i ich rezultatach złożą pp. profesorowie sprawozdanie, które będzie pomieszczone w krajowych pismach gospodarskich.

8. W czerwcu 1897 pod przewodnictwem prof. Malsburga i Radziewanowskiego wyjeżdżali uczniowie roku II i III do Krakowa celem zwiedzenia wystawy czerwonego bydła krajowego i browaru braci Johnów.

Prace naukowe.

Dyrektor Roman Bastgen opracował i przygotował do druku „Część ogólna nauki rolnictwa“ dla użytku niższych szkół rolniczych.

Prof. Dr. Ludwik Birkenmajer z polecenia Akademii Umiejętności krakowskiej, zajmował się przygotowaniem wydawnictwa dzieł Kopernika i zebraniem dat do napisać się mającego życiorysu.

P. o. prof. Malsburg ogłosił drukiem „O pochodzeniu drobiu i jego hodowli w dawnej Polsce“, — szereg artykułów w Rolniku pod zbiorowym tytułem „Z dziedziny hodowli krajowej“ i drobniejsze prace w Przeglądzie mleczarskim i Oesterr. Molkerei-Zeitung.

Sprawozdanie roczne lekarza zakładowego.

Rok ubiegły pod względem zdrowia młodzieży zalicza się do pomyślnych, gdyż poważniejsze wypadki chorób ograniczałały się do pogorszenia już wątłego zdrowia lub zaostrzenia chronicznych chorób wychowańców. Wprawdzie statystyka roczna wykazuje ogromną liczbę zgłaszających się chorych, bo dochodzącą do 445, lecz suma dni chorób

wynosi 900, co stwierdza, że pojedyncze choroby trwały przeciętnie 2 dni. Wysoką cyfrę schorzeń usprawiedliwia nieunikniona okoliczność w internatach, że częstokroć zdanie lekarza co do zdrowia nie jest w zgodzie ze zapatrywaniem rzekomo chorego ucznia tak, że często zmienić potrzeba było poradę lekarską na pedagogiczną.

Zwykłymi wypadkami schorzeń były zaburzenia narządu oddechowego, jako wynik zbyt nieoględnego narażania się na zmiany atmosferyczne. Do zmniejszenia ilości wypadków katarów płucnych przyczyniłoby się niezawodnie przełożenie rur centralnego ogrzania. Obecnie bowiem przebiegają w salach sypialnych rury ogrzewające wzdłuż ścian tuż za głowami śpiących, przez co temperatura ranna w sąsiedztwie głowy jest nieprawidłowo wysoka w stosunku do ogólnej ciepłoty sypialni, a szczególniej w stosunku do nieogrzewanych korytarzy; zwykłe więc wstanie z łóżka wystarcza w tych warunkach do narażenia się na nieżyt nosa i krtani. Zarządzić możnaby temu jedynie przez zmianę obecnego prowadzenia rur grzejących i przez ustawienie ogrzewalników żebrowych pod oknami sypialni, jak to zresztą jest zastosowane w innych ubikacyach szkolnych.

Wielką niedogodnością w utrzymaniu czystości skóry, a temsamem wogóle zdrowia, stanowi brak łazienek. Uczeń musi się obywać bez kąpieli przez całą zimę, a następnie często sobie szkodzi przedwczesną kąpielą w Wiśle. Urządzenie chociażby tylko natrysków letnich jest rzeczą konieczną, ażeby jako tako odpowiedzieć wymogom hygieny. Stała dotacya roczna 30 złr. na infirmeryę wystarcza zaledwie na dopełnienie podręcznych przyborów lekarskich, i niepodobna z niej zaoszczędzić na pokrycie wydatków kąpieli wannowych.

Ogród warzywny, pomologiczny, plantacya wikliny i chmielnik.

Ogród warzywny.

Warzywa wyprodukowane w inspektach i na gruncie, sprzedano w przeważnej części kuchni zakładowej, w mniejszej postronnym. Za warzywa pobrano ogółem 450 złr. Ażeby podnieść produktywność tego ogrodu, należałoby go osuszyć, częściowo przez zdrenowanie, częściowo przez wyprowadzenie rowu otwartego wzdłuż ogrodu ku rzece młynówce.

Ogród pomologiczny.

Ogród pomologiczny dał dochodu 559 złr. 44 ct., głównie sprzedaż szczepów, w małej części owoców. Szkółkę drzew owocowych ograniczono w tym roku do b. małej przestrzeni, usuwając ją z obszaru oddanego na pole doświadczalne i z obszaru zajętego do folwarku. Wybrane szczepy oddano częściowo do dyspozycyi Wysokiego Wydziału krajowego, który polecił je rozdać włościanom powiatu lwowskiego za pośrednictwem wędr. nauczyciela rolnictwa p. Traczewskiego, częścią sprzedano Towarzystwom rolniczym i osobom prywatnym. Tutaj podnieść należy uznanie ze strony Przemyślańskiego oddziału c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, które pismem z d. 10 kwietnia b. r. do l. 20 donosi, że „na pełnem zebraniu tego Oddziału uchwalono nietylko przesłać podziękowanie za odebrane szczepy grusz i jabłoni, ale oddać zarazem wysokie uznanie zakładowi pomologicznemu za tak wzorowe wyprodukowanie bardzo pięknych okazów“. Pochlebne to uznanie jest skierowane do kierownika ogrodu pomologicznego p. Alojzego Rużyczki, który pracuje przy ogrodach w Czernichowie przeszło lat 20.

Podwórze szkolne.

Na podwórzu szkolnem założono nowy duży gazon, złożony ze 400 sztuk różnych drzewek i krzewów ozdobnych, zakupiono nasienie traw do obsiewu trawników i przeprowadzono drogę dojazdową do magazynu sikawek i przyborów strażackich.

Plantacya wikliny.

W exploatacyi wikla zaszła bardzo korzystna zmiana. Zamiast dotychczas praktykowanego wydzierżawiania całej plantacyi wikliny za roczną sumę ryczałtową, sprze-

daje się pręcie na wagę stałemu odbiorcy Wmu Oborskiemu z Mielca. P. Oborski jest obowiązany wyciąć wiklinę przed czasem pędzenia soków, a przy troskliwem zachowaniu tego punktu umowy jest niepłonna nadzieja na zwiększenie się wydajności plantacyi. Dochód z wikliny wynosił w tym roku 2264 złr.

Chmielnik.

Wskutek niezwykle mokrego lata był zbiór chmielu bardzo lichy. Zebrano tylko 83 kgr. chmielu, który sprzedano browarowi w Okocimie za 66 złr. 40 ct. Po 18 letniem trwaniu chmielarni, na tem samem miejscu, nie ma nadziei na odpowiednie zwiększenie się plonów i zachodzi konieczność przeniesienia chmielarni, której utrzymanie nakazują względy naukowe, co przewidziano przedłożonym projektem preliminarza budżetu na r. 1898.

Budynki.

Wybudowaniem t. z. „nowego domu", obejmującego dwa mieszkania, i wyrestaurowaniem mieszkania dyrektorskiego w starym gmachu szkolnym, uczyniono zadosyć potrzebie należytego pomieszczenia wszystkich profesorów. Sprawa pomieszkań dla reszty funkcyonaryuszów szkolnych, tj. lekarza, nauczyciela-instruktora i kasyera, czeka jeszcze załatwienia. Pomienieni zajmują dotychczas mieszkania wynajęte na wsi, które są wprawdzie bardzo drogie, lecz w każdym kierunku nieodpowiednie. Oszczędność jest tutaj niezawodnie nakazana, a dałaby się osiągnąć przez wybudowanie odpowiedniego domu na gruncie zakładowym. Procent wraz z amortyzacyą takiego nakładu będzie niższym od corocznie opłacanego czynszu wraz z wydatkami na drobne naprawy i ulepszenia, których stare wynajęte budynki ciągle wymagają.

Sprawozdanie z folwarku Czernichowskiego za rok 1896.

W roku 1896 zebrano następującą liczbę plonów:

Pszenicy w ziarnie	23·94	q
Żyta „	73·15	„
Jęczmienia „	34·94	„
Owsa „	104·84	„
Grochu „	5·06	„
Kartofli	159·25	„
Buraków pastewnych korzeń	310·00	„
Marchwi „ „	15·00	„
Siana, koniczu i mięszanki	431·00	„
Końskiego zębu kiszonego	432·00	„
Pasz różnych zielonych	750·00	„

Zebrane produkta zużyto w części na potrzeby folwarku — jak siew, ordynarya, karma dla inwentarza, — w części sprzedano. Własnej produkcyi owies, siano i koniczpokryły potrzebę karmy inwentarza tak, że z tych ziemiopłodów nic w tym roku nie przykupiono.

Zestawienie obory bydła czerwonej rasy polskiej, po usunięciu rasy Simmenthal'erów, jest prawie na ukończeniu. Dwie krów i dwie jałówek kupiono na wystawie czerwonego bydła w Rymanowie od Wgo Ostaszewskiego, — dwie typowe krowy i jednę jałówkę na targu w Wadowicach, jednę krowę od włościanina z Czernichówka.

Stan obory w dniu 1 lipca 1896 wynosił	12	sztuk
dokupiono	9	„
z ocielenia	12	„
W przychodzie	33	„
sprzedano	8	„
zginęła	1	„
w rozchodzie	9	„
wobec przychodu	33	„
pozostało z d. 1 lipca 1897	24	sztuk

a to buhaj 1, krów starszych 14, jałówek starszych 3, cieląt 6.

Z krów sprzedać jeszcze należy 2 sztuki targówki, których miejsce zajmują dwie jałówki będące na ocieleniu, tak, że przez zakupno dwóch jeszcze krów czerwonej rasy polskiej, zostanie uzupełniona obora do ilości sztuk, oznaczonej pismem W. Wydziału krajowego z d. 8 stycznia do l. 73915.

Stan fornalki wynosił z dniem 1 lipca 1896 koni sztuk 6. Z tych jednego dychawicznego sprzedano, wobec czego pozostało pięć koni, a pomiędzy tymi dwa, które dla wieku i zużycia także sprzedać należy. Ze względów naukowych byłoby wskazanem utrzymywanie na folwarku jednej pary wołów, które użytoby w okresie letnim do roboty, a następnie postawiono na opas. Stan koni potrzebaby przecież utrzymać niezmienionym. Jedna para bywa wynajmywana na furmanki dla użytku funkcyonaryuszów (dochód ztąd uzyskiwany pokrywa wydatek utrzymania), a folwark potrzebuje mieć stale do dyspozycyi cztery konie, gdyż inaczej cierpi załatwianie tych robót, które poczwórnego zaprzęgu wymagają.

Stan owiec z dniem 1 lipca wynosił	5	sztuk
z wykocenia	5	„
dokupiono	1	„
w przychodzie .	11	„
sprzedano	2	„
zginęło na motylicę . .	3	„
w rozchodzie . .	5	„
wobec przychodu . .	11	„
pozostało z d. 1 lipca 1897 . . .	6	„

Hodowla owiec w Czernichowie jest dla najróżnorodniejszych powodów niewłaściwa, lecz musi być w szczupłych rozmiarach prowadzona, ze względu na naukowy cel folwarku.

Las.

W roku sprawozdania wykonano dalsze zalesienie parcel piaskowych, należących do lasu, z którego, odpowiednio do przepisanych planów wyrębu, sprzedano nieco materyału budulcowego, drzewa opałowego i trzebieżowego.

Czernichów 8 sierpnia 1897.

Dyrektor:

***Prof. Roman Bastgen** w. r.*

LW. 72761/97.

Aleg 46

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych tudzież o szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku i o szkole ogrodniczej w Tarnowie.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając zeszłoroczne sprawozdanie Wydziału krajowego w tej materyi, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. lutego 1897 na wniosek Komisyi gospodarstwa krajowego następujące uchwały:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego za rok 1896, o krajowych niższych szkołach rolniczych, krajowej szkole uprawy roślin włóknistych w Gródku, tudzież o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie.

2. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 26.000 zł. na pokrycie reszty kosztów budowy szkoły rolniczej w Bereźnicy.

3. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 2050 zł. na pokrycie reszty kosztów budowy domu mieszkalnego w szkole rolniczej w Jagielnicy i na budowę drogi dojazdowej do szkoły.

4. Sejm upoważnia Wydział krajowy do rozszerzenia i przebudowania cieplarni w szkole ogrodniczej w Tarnowie kosztem 4000 zł. pod warunkiem, jeżeli ck. Rząd pokryje połowę tego wydatku ze skarbu państwa.

Postępując utartą drogą zdajemy Wysokiemu Sejmowi poniżej relacyę o każdej ze szkół w nagłówku wymienionych, przyczem także jest mowa o spełnianiu poleceń, zawartych w powyższych uchwałach. Relacye te poprzedza tylko przegląd spraw, które dotyczą wszystkich tych szkół razem wziętych.

Zapowiedziane w zeszłorocznem sprawozdaniu stosownie do dawniejszych uchwał Wysokiego Sejmu zniesienie kuratoryi w niższych szkołach, szkole lasowej i szkole ogrodniczej tarnowskiej i przelanie atrybucyi, jakie przysługiwały kuratoryom jako organom doradczym, na sekcyę stałą krajowej Komisyi dla spraw rolniczych przyszło do skutku po dłuższych rokowaniach z rządem. Zmienione odpowiednio statuty tych szkół uzyskały zatwierdzenie Ministerstwa rolnictwa, a w ślad zatem poszła też i zmiana niektórych postanowień w dotychczasowym statucie krajowej komisyi rolniczej, o czem Wydział krajowy na innem miejscu, mianowicie w sprawozdaniu z swoich czynności szczegółową zdaje relacyę.

To uproszczenie toku instancyi, a zarazem scentralizowanie istniejących dotąd dla każdej szkoły odrębnych z sobą się zupełnie niekomunikujących organów doradczych będzie miało zdaniem Wydziału krajowego przedewszystkiem ten praktyczny a zarazem nader ważny skutek, że rady, jakie Wydział krajowy otrzyma, będą mu udzielane z punktu widzenia, obejmującego wszystkie szkoły niższe z uwzględniem jednakowego ich kierunku, jednakowych potrzeb i jednolitości toku, jaka w udzielaniu nauki w tych szkołach panować powinna.

Żeby jednakowoż do rad tych należycie się stosowano, nie wystarczy samo polecenie drogą rozporządzeń wydane, potrzebnem jest jeszcze przekonywanie się na miejscu, czy i jak to wykonano, skontrolowanie, jaką drogą przy wykonaniu postępowano, a wreszcie pouczenie, jeżeli mylnie lub niewłaściwie postąpiono.

Do tego zaś niezbędnym jest — jak to zresztą Wydział krajowy już w zeszłorocznem sprawozdaniu zaznaczył, a komisya gospodarstwa krajowego załatwiając to sprawozdanie, z naciskiem podniosła — organ nadzorczy, któryby obok powyższych obowiązków miał także za zadanie w czasie peryodycznych lustracyi udzielać młodym nauczycielom rad i wskazówek i prostować metodyczne błędy, jakich się oni dopuszczać muszą, nie posiadając dostatecznej, a często żadnej wprawy w pedagogicznem traktowaniu nauki w szkole tego poziomu. Niestety ustanowieniu takiego inspektora, ku czemu Wydział krajowy ma upoważnienie w uchwale Wysokiego Sejmu z 17. stycznia 1896, stoi dotąd na przeszkodzie brak odpowiedniej osobistości. Mimo ogłoszenia konkursu przed półtora rokiem, mimo rozlicznych zabiegów czynionych potem w poufnej drodze nie powiodło się dotąd Wydziałowi krajowemu wyszukać kandydata, któryby dawał rękojmię, że w zupełności odpowie stawianym wymaganiom. Wydział krajowy ma jednak nadzieję, że mu się niebawem powiedzie kwestyę tę rozwiązać, przyczem nie omieszka dołożyć starania, by to nastąpiło w niedalekiej przyszłości a zarazem z pożytkiem dla sprawy samej.

I. Szkoła w Bereźnicy.

Szkoła ta, jak to w zeszłorocznem sprawozdaniu podano, otwartą została 15. września 1896 z pierwszym rokiem nauki, na który przyjęto 14 uczniów. Z tej liczby ubyło w ciągu roku z braku zamiłowania do tego zawodu czterech tak, że z końcem roku szkolnego było ich 10 w szkole.

Przy egzaminie rocznym, w którym uczestniczył z ramienia Wydziału krajowego członek krajowej Komisyi dla spraw rolniczych WP. Tadeusz Langie, uzyskało 9 przejście na rok drugi. W relacyi delegata, którego Wydział krajowy uprosił do zwiedzenia niższych szkół rolniczych w porze egzaminów, podniósł tenże, że uczniowie tej szkoły odpowiadali wogóle bardzo dobrze i że się wyrażali trafnie i jasno.

Z bieżącym rokiem szkolnym otworzono drugi rok nauki, na który przeszli promowowani przy egzaminie. W ich miejsce przyjęto na pierwszy rok z pomiędzy 17 zgłaszających się 14, którzy odpowiedzieli wymaganiom wstępnego egzaminu.

Z otwarciem drugiego roku przydzielono do Bereźnicy drugiego nauczyciela w osobie p. Franciszka Cisły, który poprzednio był czynnym w Jagielnicy, a ostatniemi laty w Gródku. Że zaś nauczyciel do nauk elementarnych p. Antoni Pawłusiewicz prosił o uwolnienie ze służby, przeto zamianował Wydział krajowy w jego miejsce nauczyciela szkół ludowych p. Pocieja, który objął tę posadę 1. września br.

Co do innych spraw, mianowicie odnoszących się do gospodarstwa polowego, Wydział krajowy zaznacza, że o niem wogóle będzie mogła być mowa, skoro pole do użytku szkole ofiarowane zostanie zdrenowane Nieprzepuszczalne iłowate podłoże z cienką wierzchnią warstwą rodzajnej ale od dawna nieuprawianej ziemi udaremnia wszelką robotę.

Dlatego też Wydział krajowy, nie mogąc dłużej zostawić praktycznej szkoły rolniczej bez objektu, na którymby właśnie tę praktykę odbywano, zarządził już w tym roku zdjęcie niwelacyjne i rozpoczął drenowanie, aby przynajmniej w przyszłym roku choć część tej trzydziestomorgowej przestrzeni można było wziąć pod kulturę.

Koszta drenowania wyniosą w przybliżeniu 1800 zł. i taką też kwotę jako nadzwyczajny wydatek wstawił Wydział krajowy do preliminarza tej szkoły na r. 1898 w r. VI. p. 22.

Nadto wstawił jeszcze Wydział krajowy w r. II. p. 9. wydatków nadzwyczajnych jednorazowo kwotę 900 zł., która przeznaczoną jest na pokrycie kosztów budowy lodowni i na dobudowanie drewnianych ganków do domów mieszkalnych. Brak lodowni ogromnie daje się odczuwać i niepodobna w lecie wiktuałów, po które trzeba o milę drogi posyłać, utrzymać w stanie przydatnym do spożycia; ganki zaś przed wejściami do domów są niezbędne, gdyż deszczowa woda, a w zimie śnieg, dostają się przy zachodnim wietrze tak częstym w naszym klimacie wprost do sieni, zalewa je i spowodować może niebawem gnicie podłóg.

II. Szkoła w Horodence.

Początek ubiegłego roku szkolnego zastał w tej szkole 15 uczniów na I., 17 na II., a 10 na III. roku nauki, razem tedy 42 uczniów. W ciągu roku usunięto ze szkoły 10, a to częścią z powodu nieodpowiedniego prowadzenia się, częścią z braku pilności lub z powodu nader słabego rozwinięcia umysłowego, tak, że z końcem roku szkolnego było na wszystkich 3 latach 32 uczniów.

Egzamin roczny odbył się w przytomności delegata Wydziału krajowego WP. Tadeusza Langiego, który w relacyi swej podnosi, że uczniowie z nauk teoretycznych odpowiadali dość dobrze, ale że w wykonywanu robót gospodarskich i w ogóle w zastosowaniu nabytych wiadomości w praktyce niedostateczną wykazali wprawę, a powodem było, że przy udzielaniu nauki ograniczono się do wykładów, popierając je za mało demonstracyami na tych nawet okazach, które się w zbiorach szkolnych znajdują, a co do zajęć praktycznych to ograniczono się znów do robót w ogrodzie, odbywając niedostateczną praktykę w gospodarstwie dworskiem. Dalej podnosi p. Langie przy tej sposobności, że objechawszy w porze egzaminów szkoły niższe, zrobił to spostrzeżenie, iż kierownicy i nauczyciele są co prawda najlepszemi ożywieni chęciami, w przeważnej części potrzeba im jednak światłej i życzliwej rady i wskazówek, jak się mają chronić od błędów, które w dzisiejszym stanie rzeczy przez nikogo nie pouczeni i na właściwą drogę nie naprowadzeni a własnym siłom i własnemu pozostawieni sprytowi, popełniają. Zapatrywanie to, oparte na naocznem przekonaniu potwierdza tylko to, co Wydział krajowy i w zeszłorocznem sprawozdaniu i w niniejszem na wstępie zaznaczył t. j. że potrzeba lustratora czy inspektora tych szkół staje się coraz aktualniejszą.

Przechodząc w dalszym toku do spraw, odnoszących się do stanu personalu nauczycielskiego w tej szkole, nadmienia Wydział krajowy, że i w tym roku był zmuszony przeprowadzić pewne zmiany. I tak przeniósł najpierw Wydział krajowy w sierpniu prowizorycznego kierownika tej szkoły dr. Józefa Pawłowskiego w tym samym charakterze do Kobiernic. Również przeniósł Wydział krajowy praktykanta nauczycielskiego p. Ludwika Kaweckiego do Gródka na miejsce przeniesionego do Brzeźnicy nauczyciela Cisły; z Gródka zaś przeznaczony został w sierpniu Kawecki do Kobiernic na drugiego nauczyciela fachowego w miejsce Dąbrowskiego, który ze służby krajowej ustąpił.

Po Pawłowskim powierzył Wydział krajowy tymczasowe kierownictwo szkołą horodeńską tamtejszemu drugiemu nauczycielowi fachowemu Przemysławowi Cholewie, mianując w jego miejsce drugim nauczycielem fachowym nauczyciela do nauk elementarnych Włodzimierza Markowskiego, posiadającego obok patentu na nauczyciela do szkół ludowych także kwalifikacyjny egzamin na nauczyciela do niższych szkół rolniczych. Wolną skutkiem tego posadę nauczyciela do nauk elementarnych nadał Wydział krajowy nauczycielowi szkół ludowych Ludwikowi Zubowi.

Co do innych wreszcie spraw, to pozwala sobie Wydział krajowy jeszcze nadmienić, że w preliminarz budżetu tej szkoły wstawił dwa nadzwyczajne wydatki, mianowicie w poz. 9. a. kwotę 1.100 zł., a w poz. 9. b. kwotę 813 zł. Pierwszy wydatek posłużyć ma na zupełną restauracyę walącego się domku, w którym mieszka instruktor, drugi zaś na wystawienie niezbędnie potrzebnej suszarni dla tytoniowego liścia, takiej, jaką już od kilku lat posiada szkoła Jagielnicka. Oba te wydatki są konieczne, a przy ich obliczeniu postąpiono z całą skrupulatnością.

III. Szkoła w Jagielnicy.

Przytoczoną na wstępie niniejszego sprawozdania uchwałą pod 3) przyznał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w wysokości 2.050 zł., który posłużyć miał na pokrycie reszty kosztów budowy domu i na budowę drogi dojazdowej do szkoły. W granicach tej kwoty wykonano obie te rzeczy, a nadto uporządkowano dziedziniec i otynkowano z zewnątrz główny budynek szkolny tak, że szkoła Jagielnicka obecnie znacznie lepiej się przedstawia.

W ubiegłym roku szkolnym 1896/7 liczyła szkoła na wszystkich latach nauki 33 uczniów t. j. o 3 więcej, aniżeli w roku 1895/6. Z tych 33 uczniów było 31 synów włościańskich przeważnie z sąsiednich powiatów. Przy egzaminie rocznym uzyskali wszyscy stopień przejściowy, a delegat WP. T. Langie, uczestniczący

w tym egzaminie, stwierdza, że postęp jest widoczny, że odpowiedzi uczniów dość dobre w sali, wypadły bardzo dobrze na polu i w stajni przy pytaniach z praktycznej części. Drobne usterki, jakie jeszcze są, dziś już przy osiągnięciu głównego celu łatwo dałyby się usunąć.

Co do składu grona nauczycielskiego, to w tym roku nieznaczna tylko nastąpiła zmiana. Przeniesiony został instruktor Tadeusz Cholewa do Kobiernic, a na jego miejsce zamianowany Mierzwiak, jeden z byłych uczniów tej szkoły, który ją dobrze skończył a następnie przez dłuższy czas w obowiązku jako ekonom pozostawał. Również przeniesiony został do Kobiernic w charakterze zastępcy nauczyciela fachowego p. Adolf Poniński, który przez rok był w Jagielnicy za stypendyum z funduszu krajowego, aby się pod okiem starszych nauczycieli wdrożyć do zawodu nauczycielskiego i nabyć wprawy w metodycznem traktowaniu nauki w szkołach niższych. Miejsce Ponińskiego zajął Turakiewicz, ukończony uczeń szkoły czernichowskiej, kształcony następnie za stypendyum z funduszu krajowego w Nowym Iczynie, który na ten rok przydzielony został do Jagielnicy w tym samym celu jak rok przedtem Poniński.

IV. Szkoła w Kobiernicach.

Na wzór dwóch kursów jednorocznych, które się odbyły w latach 1894/5 i 1895/6 w szkole horodeńskiej, urządzonym został na życzenie krajowej Rady szkolnej taki kurs dla nauczycieli szkół ludowych w szkole kobiernickiej w bieżącym roku 1897/8. Plan naukowy i organizacya na kursie pozostały bez zmiany, ilość kandydatów ta sama t. j. 10., wreszcie koszt w tej samej wysokości to znaczy, że fundusz krajowy dodaje do subwencyi wyznaczonej przez Ministerstwo oświaty jeszcze 1.400 zł., które są zamieszczone w rubr. XV. wydatków, obejmującej kwoty dla rolnictwa i górnictwa przeznaczone.

Skutkiem otwarcia kursu dla nauczycieli potrzeba było powiększyć czasowo personal nauczycielski o jednę siłę fachową. Jak już przy szkole Jagielnickiej nadmieniono, przydzielony został do Kobiernic w charakterze zastępcy nauczyciela fachowego p. Adolf Poniński, który objął część wykładów na kursie, a nadto zajęty jest udzielaniem nauki w szkole przez co dwaj stali nauczyciele, mając tem samem mniej zajęcia w szkole, mogli być na kursie zatrudnieni.

Obok powiększenia ciała nauczycielskiego przez dodanie siły pomocniczej zmienił jeszcze Wydział krajowy zupełnie skład tego grona. Mianowicie został ze względów służbowych przeniesiony do Gródka dotychczasowy kierownik Edmund Bielski, ze służby usunięty drugi nauczyciel fachowy Franciszek Dąbrowski, wreszcie na własną prośbę zwolniony instruktor Marcin Tura. Na opróżnione miejsca przeniesieni zostali: Dr. Józef Pawłowski z Horodenki na kierownika, Ludwik Kawecki z Gródka na drugiego nauczyciela fachowego, wreszcie Tadeusz Cholewa z Jagielnicy na instruktora.

Co do spraw dotyczących szkoły samej, a względnie postępu uczniów w naukach, ogólnego prowadzenia się, to wedle sprawozdania p. Langiego, który w egzaminie rocznym uczestniczył, okazuje się, że i w tej szkole większy kładziono nacisk na teoryę, gdyż odpowiedzi uczniów, o ile egzamin odbywał się w sali i ograniczał się do opowiadania lub gołosłownego opisywania, były dosyć dobre. Skoro jednak dalsze egzaminowanie przeniesiono do ogrodu szkolnego a następnie w pole, pokazało się, że nie wszyscy uczniowie potrafią znaleść dobre trawy łąkowe i niektóre rośliny pastewne, o które się delegat zapytywał. Natomiast karność szkolna i ogólny porządek w zakładzie nie pozostawiały nic do życzenia.

Przechodząc wreszcie do spraw administracyjnych, nadmienia jeszcze Wydział krajowy, że do preliminarza budżetu wstawił dwie kwoty w wydatkach nadzwyczajnych, które w ciągu roku koniecznie ponieść wypadnie. Mianowicie potrzeba odrestaurować kosztem 300 zł. mieszkanie instruktora obecnie znajdujące się w stanie nader opłakanym, jak również potrzeba wystawić drewutnie dla nauczycieli kosztem również około 300 zł., gdzieby zapasy węgla przez zimę przechować mogli. Dziś brak drewutni zastąpiono w ten sposób, że w magazynie szkolnym przechowują i nauczyciele swój opał, wydzielony im przez kierownika. Stan taki nie jest dobry i nie powinien dłużej istnieć.

W końcu nadmienia Wydział krajowy, że stosownie do zapowiedzi, uczynionej w zeszłorocznem sprawozdaniu postanowił przystąpić w r. 1898 do wydre-

nowania pól. Koszt tych robót obliczony na 900 zł. wstawiony jest również w wydatki nadzwyczajne pod p. 22. preliminarza tej szkoły.

V. Szkoła w Suchodole.

W zeszłorocznem sprawozdaniu podał Wydział krajowy powody, dla których wstrzymał się z rozpoczęciem budowy tej szkoły w r. 1896., zrobił to mianowicie dlatego, bo sądził, że opóźniając robotę o rok wobec czasowego braku materyałów budowlanych w Krośnie a zwłaszcza cegły, uzyska przy ponownej rozprawie ofertowej korzystniejsze a przynajmniej nie wiele od kosztorysu odbiegające oferty. Rzeczywiście znalazł się wśród oferentów jeden, który się podjął wykonania po cenach jednostkowych, przyjętych przy obliczaniu kosztorysu. Sformułował zaś swą ofertę dlatego tak, bo twierdził — a jak się przy bliższem badaniu pokazało, twierdził słusznie —, że Wydział krajowy sam uzna, iż budowli tych nie można a raczej nie należy ściśle wedle planów, a tem samem za cenę kosztorysową wykonać, gdyż w planach projektowano tak zwane konstrukcye oszczędnościowe, które wykonać się dadzą i chwilowo co prawda całą rzecz potaniają, które jednak z chwilą oddania budynków do użytku okażą się wprost niemożliwe i będą musiały być natychmiast usunięte, zatem w rezultacie dadzą nie oszczędność, ale podwójny wydatek.

Bliższe badanie tak planów samych jak i w ogóle terenu całego i znajdujących się tam na gruncie budynków gospodarskich, które przeprowadził zastępca szefa dep. III., przy udziale inżyniera Wydziału krajowego, wykazało, że wątpliwości, które przedsiębiorca podniósł, są uzasadnione, a następnie że stare budynki gospodarskie, które wedle pierwotnego projektu miano tylko nie wielkim kosztem zaadaptować, tak w ciągu ostatnich 2 lat ucierpiały, że się już tylko kwalifikują do rozbiórki.

Skutkiem tego nie bardzo pomyślnego wyniku tych badań otrzymał inżynier Rozwadowski polecenie, aby odpowiednio do otrzymanych wskazówek przerobił plany głównego budynku, domu mieszkalnego i warstatu dla przeróbki lnu, oddzielnie zaś zaprojektował stajnię, stodołę i przebudowanie domu administracyjnego, które to ostatnie roboty wedle pierwotnego projektu miały być kosztem 2.100 zł. wykonane przez zaadaptowanie tylko i nieznaczną rekonstrukcyę starych budynków. Zarazem otrzymał inżynier Rozwadowski polecenie, by kosztorys budynków: głównego, mieszkalnego i warstatów oparł na cenach jednostkowych pierwotnego kosztorysu, gdyż te roboty oddaje Wydział krajowy przedsiębiorcy, przyjmując jego ofertę, co do kosztorysu zaś robót, które ma zaprojektować t. j. stajni, stodoły i przebudowanie domu administracyjnego, by się starał przed jego ostatecznem zestawieniem zasięgnąć wpierw na miejscu informacyi co do cen jednostkowych rozmaitych potrzebnych materyałów, po których by je wprost od dostawców można było dostać.

Na tych zasadach oparty kosztorys oblicza koszt wszystkich wyżej wymienionych robót i to wraz z nieuniknionem odrenowaniem gruntu pod budowę zajętego, z wykopaniem i urządzeniem studni, tudzież z ogrodzeniem całego obejścia na 69.000 zł. A że Wys. Sejm udzielił już na rozpoczęcie tych robót 30.000 zł., brakuje zatem 39.000 zł., które też Wydział krajowy jako drugą i ostatnią ratę na budowę tej szkoły wstawił do r. XV. preliminarza budżetu krajowego. Wydatek ten musiał być w całej pełni do budżetu wstawiony, jakkolwiek c. k. Rząd ma się wedle zobowiązania swego przyczynić do kosztów tej budowy kwotą 28.000 zł., musiał zaś być wstawionym dlatego, gdyż budowa skończy się w r. 1898 i należytości muszą być popłacone, a subwencya państwowa ma wpływać przez szereg lat po 6.000 zł. rocznie.

Wracając zaś do spraw budowy samej, nadmienia tylko jeszcze Wydział krajowy, jak to zresztą wyżej wspomniano, że roboty około budynku głównego, domu mieszkalnego i warstatów dla przeróbki lnu oddał w przedsiębiorstwo budowniczemu Grzybińskiemu, resztę zaś robót postanowił prowadzić w własnym zarządzie. Techniczny nadzór nad robotami ma powierzony inżynier Rozwadowski, wypłaty zaś uskutecznia Wydział powiatowy w Krośnie.

Budynki przez przedsiębiorcę stawiane są już pod dachem, budowa gospodarskich budynków, którą się będzie we własnym zarządzie prowadzić, rozpocznie się z pierwszą wiosną, a materyał potrzebny do tej budowy już prawie w całości

wprost u producentów zakontraktowany. Wszystkie budynki będą w lipcu gotowe tak, że z początkiem roku szkolnego 1898/9 może nastąpić otwarcie I. roku nauki.

Wobec tego Wydział krajowy we wniosku ad II. uprasza o upoważnienie do otwarcia I. roku nauki z początkiem roku szkolnego 1898/9, zaś we wniosku ad III. przedkłada do uchwały etat osób i płac grona nauczycielskiego tej szkoły. Oczywista że etat ten wejdzie stopniowo w życie w miarę przybywania kursów. W roku szkolnym 1898/9 potrzebnym będzie od lipca kierownik i instruktor, od września nauczyciel do elementarnych nauk i katecheta. Kierownik i instruktor dlatego są potrzebni na 2 miesiące przed otwarciem roku, aby poczynili potrzebne przygotowania w szkole i na folwarku. Koszt wynagrodzenia ciała nauczycielskiego, obliczony w stosunku do rocznych płac, wyniesie w r. 1898 1.327 zł., doliczając do tego koszta administracyjne w tej samej wysokości, jak przy szkole Bereźnickiej w porze jej otwierania t. j. w kwocie 750 zł., dalej koszta utrzymania 15 uczniów przez 4 miesiące wraz z ubraniem, pościelą, praniem, wynagrodzeniem lekarza, przyborami do nauki i pisania w kwocie 790 zł., wreszcie umówiony czynsz z pola w kwocie 500 zł., otrzymamy ogólną kwotę 3.367 zł., potrzebną na utrzymanie szkoły w Suchodole w pierwszych czterech miesiącach jej istnienia.

Kwotę tę wstawił Wydział krajowy w preliminarz funduszu krajowego w rubr. XV. w wydatkach zwyczajnych i o jej przyznanie we wniosku pod IV. uprasza.

Prócz kwoty, potrzebnej na pokrycie zwyczajnych potrzeb, wstawił nadto Wydział krajowy w tę samą rubrykę w wydatki nadzwyczajne 9223 zł. na koszta wewnętrznego urządzenia, na sprawienie inwentarza żywego i martwego, utrzymania inwentarza i obsiew pól. Kwota ta jest identyczna z kwotą, jaką Wys. Sejm przyznał na te same cele dla szkoły Bereźnickiej w r. 1896, uznając tem samem zestawiony przez Wydział krajowy rachunek za odpowiedni. Wydział krajowy nie zestawia teraz rachunku tego ze wszystkimi szczegółami ponownie, lecz odwołuje się w tej mierze do swego sprawozdania, które przedłożył Wysokiemu Sejmowi z datą 20. grudnia 1895 L. 82.861. (Al. 59 z roku 1895/6).

Kończąc na tem rzecz o szkole Suchodolskiej, pozwala sobie jeszcze Wydział krajowy co do proponowanego we wniosku pod 2) etatu osób i płac ciała nauczycielskiego nadmienić, że etat ten od etatu innych szkół różni się tylko tem, że ma trzeciego nauczyciela fachowego do udzielania nauki uprawy i wyprawy roślin włóknistych.

VI. Szkoła w Gródku.

O szkole tej, której lata istnienia są policzone, bo z otwarciem III. roku nauki w szkole w Suchodole zostanie zwiniętą jako specyalna szkoła uprawy lnu i konopi, Wydział krajowy nie wiele ma do nadmienienia. Nie zmieniła się ani liczba uczniów, którzy w ciągu jednorocznego pobytu w tej szkole właściwie przygotowują się tylko do niższych szkół rolniczych, nie mógł się też zmienić i tok nauki, gdyż wobec zamierzonego zwinięcia tej szkoły nie było wskazanem wprowadzenie jakich innowacyj.

Jedynie skład grona nauczycielskiego uległ kilkakrotnym zmianom. Mianowicie przeniesiono, jak już wyżej wspomniano, nauczyciela rolnictwa Franciszka Cisłę do Bereźnicy, naznaczając w jego miejsce Ludwika Kaweckiego z Horodenki, który po dwumiesięcznym pobycie w Gródku został przeniesiony do Kobiernic. Po Kaweckim naznaczony został do Gródka Bielski z Kobiernic, który jednak otrzymał dwumiesięczny urlop z powodu nadwątlonego zdrowia.

VII. Szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Wykonując uchwałę Wysokiego Sejmu, przytoczoną na wstępie niniejszego sprawozdania pod 4. odniósł się Wydział krajowy do c. k. Rządu z prośbą o przyczynienie się ze skarbu państwa w połowie do kosztów budowy szklarni. Odpowiedzi jednak nie otrzymał dotąd Wydział krajowy, gdyż c. k. Ministerstwo rolnictwa zazwyczaj zawiadamia nas o wysokości kwot, jakiemi będzie subwencyonować poszczególne nasze naukowe zakłady, dopiero w styczniu, względnie w lutym.

W przewidywaniu, że odpowiedź wypadnie przychylnie, polecił Wydział krajowy Dyrekcyi, aby plany tej szklarni odpowiednio przerobić poleciła, trzymając się co do kwoty granic zakreślonych uchwałą Wys. Sejmu tak, by z wiosną można było bezzwłocznie przystąpić do wykonania.

Z robót, zmierzających do uporządkowania ogrodu i placu przed szkołą, wykonano za kwoty w budżecie wyznaczone mur od strony północnej 50 *m* długi a 3 *m* w świetle wysoki, pod którym posadzono drzewka brzoskwiniowe i morelowe, następnie uporządkowano podwórze, zamieniając je w rodzaj ogródka obsadzonego na trawnikach drzewami szpilkowemi, wreszcie wybudowano szopę na gruncie wydzierżawionym od miasta dla przechowywania okien inspektowych, mat, wazonów i t. p.

Pozostaje zaś na razie do odrestaurowania drewniany budynek, dobudowany niedawno do szkolnego zabudowania, a przeznaczony na sypialnię uczniów. W budynku tym pojawił się grzyb, niszcząc tak ściany od strony północnej i wschodniej jakoteż i podłogę Zarządzone techniczne badanie wykazało, że dobudówka ta da się jeszcze uratować przez wymianę belek zajętych i zastąpienie ich nowemi zapuszczonemi karbolineum na gorąco, dalej przez usunięcie podsypki pod podłogą, która niedość w suchym stanie dana, stała się prawdopodobnie rozsadnikiem grzyba, wreszcie przez danie nowej podłogi. Koszta tych niezbędnych robót obliczył inżynier na 600 zł., które Wydział krajowy wstawił do preliminarza jako nadzwyczajny wydatek w pozycyi 10.

Obok tego jednorazowego wydatku wstawił Wydział krajowy w preliminarz dwa nadzwyczajne wydatki: jeden w poz. 17 w kwocie 300 zł. na dalsze kompletowanie środków naukowych, w które szkoła dotąd skąpo jest uposażona, drugi zaś w poz. 20 b. w kwocie 400 zł. na wewnętrzne urządzenie szklarni.

Przechodząc do spraw szkolnych, nadmienia Wydział krajowy, że w ubiegłym roku szkolnym 1896/7 liczyła szkoła 21 uczniów, mianowicie 9 na I., 8 na II., a 4 na III. roku nauki. W egzaminie, który się odbył w obecności WP. Langiego 5 uczniów I. roku, a 7 uczniów II. roku otrzymało stopień przejściowy, z uczniów zaś III. roku wszyscy czterej zdali egzamin główny i udali się bezzwłocznie na dalszą praktykę.

Skład grona nauczycielskiego pozostał niezmieniony; usunięty został jedynie instruktor Lipiarz, jako dla tej szkoły nieodpowiedni, a w jego miejsce powołany Ligęza, jeden z dawniejszych wychowanków tej szkoły.

W końcu nadmienia Wydział krajowy, że za jego zezwoleniem brała szkoła udział w wystawie ogrodniczej w Krakowie i że za wystawione drzewka owocowe i warzywa otrzymała najwyższą nadrodę w formie dyplomu honorowego.

Na podstawie powyższego sprawozdania przy dołączeniu rocznych sprawozdań Dyrekcyi Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I Sejm przyjmuje do wiadomośoi sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych, krajowej szkole uprawy roślin włóknistych w Gródku, tudzież o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do otwarcia I. roku nauki w krajowej niższej szkole rolniczej w Suchodole z początkiem roku szkolnego 1898/9.

III. Sejm ustanawia następujący etat osób i płac grona nauczycielskiego krajowej niższej szkoły rolniczej w Suchodole:

A.

Grono nauczycielskie kraj. niższej szkoły rolniczej w Suchodole składa się:

1. Z kierownika, zarazem nauczyciela fachowego, dwóch nauczycieli fachowych i nauczyciela do nauk elementarnych;

2. Z nauczycieli niestałych t. j. katechety i instruktora do robót praktycznych.

B.

Wymienieni pod A) 1. są urzędnikami krajowymi z wszystkiemi prawami określonemi w ustanowie służby krajowej i w statucie emerytalnym.

C.

1. Pierwszy nauczyciel fachowy a zarazem kierownik szkoły otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 1.300 zł. dodatek aktywalny o rocznych 140 zł. i dodatek pięcioletni o rocznej kwocie 200 zł.

2. Drugi nauczyciel fachowy otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 1.000 zł. dodatek aktywalny o rocznych 100 zł. i dodatek pięcioletni o rocznej kwocie 100 zł.

3. Trzeci nauczyciel fachowy otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 800 zł. dodatek aktywalny o rocznych 80 zł. i dodatek pięcioletni o rocznej kwocie 80 zł.

4. Nauczyciel do nauk elementarnych otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 500 zł. dodatek aktywalny o rocznych 50 zł. i dodatek pięcioletni o rocznej kwocie 50 zł.

D.

Dodatek pięcioletni nadaje Wydział krajowy każdemu z tych nauczycieli podług powyżej oznaczonej stopy, skoro tenże pełnił na jednej i tej samej posadzie służbę przez pięć lat nieprzerwanie.

Dodatek pięcioletni nie może być udzielony na tej samej posadzie częściej jak pięć razy t. j. za 25 lat nieprzerwanej służby.

Dodatek ten stanowi część płacy i będzie doliczony do stałej płacy przy wymiarze emerytury.

E.

Stanowisko nauczycieli niestałych, którzy nie są urzędnikami krajowymi i nie mają prawa do emerytury, określi bliżej statut organizacyjny szkoły, tudzież regulamina i instrukcye wydane na podstawie statutu.

O wysokości ich wynagradzenia stanowi każdoczesny budżet krajowy.

IV. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt w kwocie 3.367 na koszta utrzymania szkoły w Suchodole w r. 1898 a kredyt do wysokości 9223 zł. na koszta jej urządzenia.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 23. listopada 1897.

Marszałek krajowy
S. Badeni *wr.*

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz *wr.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do LW. 72.761/97.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy za rok szkolny 1896/7.

Ogólne wiadomości o szkole.

Cel szkoły. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Bereźnicy założona staraniem Wysokiego Wydziału krajowego przy przyczynieniu się Wysokiego c. k. Rządu i Rady powiatowej w Stryju, zbudowana na gruncie darowanym przez JW. Pana Juliana barona Brunickiego, ma na celu kształcenie i wychowanie na zdolnych gospodarzy praktycznych, przedewszystkiem synów włościańskich, którzyby w przyszłości, osiadłszy na ojcowiznie, mogli skutecznie przyczynić się do podniesienia tychże gospodarstw.

Cel powyższy tylko w części osiągnąć dał się, bo zaledwie 2 uczni na I. rok zapisanych, było synami majętnych gospodarzy wiejskich, reszta jest bądź synami bardzo biednych włościan, bądź innym należy stanom.

Gdy jednak wszędzie każdy początek jest trudny, tak i tu żywi Dyrekcya nadzieję, że w miarę obznajomienia się ludności z celami i czynnościami tutejszej szkoły i pod tym względem przyszłość lepsze rezultaty przyniesie.

Warunki i termin przyjęcia kandydatów do szkoły.

Chcący wstąpić jako uczeń do tejże szkoły, powinien:

1. Wnieść najdalej do 30. maja . . podanie do Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy (o. p. Stryj) z dołączeniem:

a) metryki urodzenia i chrztu, udowadniającej, że kandydat ukończył 16 rok życia;

b) świadectwa szkolnego z ukończenia z dobrym postępem szkoły ludowej. Kandydaci, którzy się wykażą świadectwami z odbytej nauki dopełniającej będą mieli pierwszeństwo przed innymi przy równych innych warunkach;

c) świadectwa moralności i dotychczasowego zatrudnienia po ukończeniu szkoły, wystawionych przez właściwego duszpasterza i Zwierzchność gminną;

d) świadectwa zdrowia, wystawionego przez lekarza.

2. W dniu oznaczonym przez Dyrekcyę poddać się egzaminowi wstępnemu, z którego kierownik osądzi, czyli kandydat jest dostatecznie umysłowo rozwinięty i posiada potrzebne dla szkoły elementarne wykształcenie, ażeby mógł należycie z nauki wykładanej korzystać. Za koszt utrzymania ucznia, t. j. za wikt, ubranie (prócz bielizny i butów), pościel, mieszkanie, opał i światło, płaci się do kasy zakładu 150 zł. rocznie, w 2 półrocznych ratach, płatnych z góry. Od powyższej opłaty mogą być uwolnieni ci, którzy przedłożą dowody, że ich rodzice lub opiekunowie nie są w stanie utrzymać tychże własnym kosztem. Synowie włościan, mających własne gospodarstwa, będą przyjmowani przed innymi kandydatami na fundusz krajowy bez względu na ich stan majątkowy.

Każdy wstępujący uczeń winien być zaopatrzony w dostateczną bieliznę i 2 pary dobrych, juchtowych butów.

Trwanie nauki i rozpoczęcie roku szkolnego.

Nauka cała w krajowej niższej szkole w Bereźnicy trwa lat 3. Rok szkolny rozpoczynać się będzie w regule 1-go lipca, a kończyć 30-go czerwca. Tylko wyjątkowo rok ubiegły rozpoczął się 15-go września z powodu opóźnienia się wykonania budowy gmachu szkolnego.

Egzamina i świadectwa.

Przy końcu każdego roku szkolnego składają uczniowie egzamina roczne z wszystkich przedmiotów nauki przed komisyą egzaminacyjną. O wyniku tegoż egzaminu, który stanowi o przejściu ucznia na rok wyższy, zawiadamia Dyrekcya pisemnie rodziców lub opiekunów uczni

Uczeń, który przy egzaminie rocznym nie otrzymał przynajmniej dostatecznego postępu ze wszystkich przedmiotów nauki, nie może przejść na rok wyższy. Po ukończeniu całego trzechlecia będzie zdawał każdy uczeń egzamin końcowy czyli główny z całości nauk zawodowych (rolnictwa, hodowli zwierząt domowych i administracyi) przed osobną komisyą egzaminacyjną, a w razie pomyślnego wyniku tego egzaminu, otrzymuje świadectwo z ukończenia nauk, w którem wyrażony będzie osobno postęp w naukach stopniami: celujący, bardzo dobry, dostateczny, a zachowanie się stopniami: zupełnie odpowiednie, odpowiednie, a względnie zaledwie odpowiednie. Świadectwo to służyć będzie za dowód osiągniętej wiedzy, wymaganej na małem gospodarstwie.

Uczeń, który egzaminu końcowego nie złoży przynajmniej z dostatecznym postępem, otrzyma świadectwo, w którem stopień niedostateczny wiedzy wyraźnie będzie podanym.

Skład grona nauczycielskiego.

1. Henryk Rozwadowski, kierownik zakładu i nauczyciel fachowy uczył nauk przyrodniczych 7 godzin tygodniowo, prócz tego zajmował się urządzeniem szkoły, gospodarstwa i ogrodu szkolnego.

2. Antoni Pawłusiewicz, nauczyciel do nauk elementarnych, ogólnie kształcących uczył języka polskiego, ruskiego, rachunków i geometryi, geografii i historyi tudzież kaligrafii i rysunków razem 16 godzin tygodniowo.

3. Instruktor uczył wykonywania prac ręcznych i dozorował uczni przy pracach gospodarskich. Posadę tę zajmował do 1-go kwietnia Michał Stadnicki, od 20-go kwietnia Jan Romer.

4. Ksiądz Zdzisław Łuczycki, honorowy kanonik i katecheta szkół miejskich w Stryju udzielał nauki religii obrz. rz. kat. od 1. grudnia 1896.

Naukę religii obrz. gr. kat. podawał ksiądz proboszcz w Bereżnicy Grzegorz Komarzański od dnia otwarcia szkoły, t. j. od 19. września 1896.

Nauki w szkole udzielane.

a) Nauka teoretyczna rozciągła się na naukę obu języków krajowych, a dalej na naukę rachunków, geografii, kaligrafii i rysunków, wstępnych wiadomości z nauk przyrodniczych w następującej ilości godzin:

1.	Nauka religii . .	1	godz.	tygod.
2.	„ języka polskiego	5	„	„
3.	„ „ ruskiego	2	„	„
4.	„ rachunków .	3	„	„
5.	Nauki przyrodnicze . .	7	„	„
6.	Nauka geografii .	2	„	„
7.	„ kaligrafii . .	2	„	„
8.	„ rysunków .	2	„	„
	Razem .	24	godz.	tygod.

b) Nauka praktyczna opierała się o gospodarstwo szkolne. Uczniowie byli zajęci w temże po obiedzie, wykonywali wszystkie roboty w gospodarstwie się nadarzające, a także pomagali skutecznie w pracach koło założenia ogrodu i regulowania pola. Oprócz tego obsługiwali inwentarz szkolny. W ten sposób wdrażali się pod okiem kierownika zakładu i przy dozorze instruktora do poprawnego wykonywania robót, otrzymując w czasie tegoż potrzebne objaśnienia co do samego sposobu wykonywania, jakoteż celu pojedynczych czynności gospodarskich. Nauczyciel fachowy, a zarazem kierownik szkoły prowadził i organizował gospodarstwo. Instruktor ćwiczył uczni w wykonywaniu robót ręcznych, tak na polu, jak potem w zimie w warstacie.

Środki naukowe.

1. Głównym środkiem naukowym jest gospodarstwo szkolne na obszarze 30-tu morgów wraz z odpowiednimi budynkami i inwentarzem żywym i martwym (o którem poniżej będzie mowa). Nadto służyły do demonstracyi i ćwiczenia. 1. Pólko okazowe na którem na małych parcelach uprawiane były różne rośliny, przeważnie jare. W przeciągu roku zakupiono jako dalsze środki demonstracyjne z kwoty na ten cel przez Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa udzielonej następujące przyrządy i modele:

1. Do nauki chemii i fizyki:

158 modeli i przyrządów, wśród których ważniejsze są:

1. Gazownik szklanny, 2. Flaszka Wulfa, 3. Potrzebne retorty, rurki, cylindry i t. p. do wykonywania różnych doświadczeń z gazami, 4. Potrzebne do chemii odczynniki, 5. Modele głównych maszyn pojedyńczych jak: klin, kołowrót, równia pochyła i t. d., 6. waga decymalna — mostek, 7. waga dwuramienna z wszystkiemi możliwemi poprawkami, 8. prasa rtęciowa, 9. pompa powietrzna, 10. model sikawki i pompy ssąco-tłoczącej, 11. model szklanny prasy hydraulicznej, 12. maszyna do elektryczności i influencyjna, 13. model motoru dynamo-elektrycznego, 14. baterya elektryczna o 6 elementach, 15. przyrządy do okazania rozszerzalności ciał przez zmianę temperatury, 16. przyrząd do okazania działania przeciągów w kominach wedle Meidlingera, 17. piorunochron, 18. maszyna odśrodkowa, 19. elektrofor, 20. model telegrafu Morsego i wiele innych.

2. Do nauki botaniki:

1. Strebla tablice najważniejszych zbóż.
2. Schülego tablica traw pastewnych.
3. Tablice chorób roślin Dra W. Ahlesa.
4. Tablice Franka do nauki fizyologii i roślin.
5. Zielnik roślin zbożowych, pastewnych, chwastów, roślin dla pszczół uprawianych.
6. Zbiór nasion 150 gatunków.
7. 6 modeli kwiatów i nasion z masy papierowej powiększonych i do rozbierania.
8. Kompletny mikroskop wraz z potrzebnymi przyborami.
9. Arnolda zbiór grzybów jadalnych i trujących.
10. Forwega tablice, przedstawiające bardziej znane kształty liścia kwiatu i owoców.
11. Tablice przedstawiające szematycznie kwiatostany roślin, wydane przez Franciszka Bayera.

Środki do nauki zoologii i anatomii.

1. Ptaki i szkielety, spreparowane przez Znatowicza razem wypchanych

okazów	34
szkieletów dużych (koń i krowa)	2
szkieletów mniejszych (pies, świnia, baran, bocian)	4
czaszek	10
noga konia	1
kości, nogi krowy	1

2. Klesena model z masy papierowoj: *a)* nogi konia, *b)* serce, *c)* mózg, *d)* 9 sztuk szczęk końskich, *e)* wymię krowy, *f)* żołądek bydlęcy, *g)* macica bydlęca, *h)* model oka, *i)* model ucha.

3. Leśniczego Heydy zbiór pożytecznych i szkodliwych chrząszczy i motyli, razem 24 preparatów.

4. Tablice do nauki poglądowe z polskimi, ruskimi i niemieckimi napisami Boberskiego, wydane przez Seyfartha i Czajkowskiego.

5. Tablice anatomii pszczoły Leucchardta i Dr. Nitsche.

6. Tablica, przedstawiająca chów i robotę jedwabnika przez Pateka.

7. Tablice pożytecznych i szkodliwych owadów dla pól i lasów Dra H. M. Schmidta Göbla.

8. Model szematycznie uzmysłowiający krążenie krwi.

Do nauki mechaniki rolniczej.

1. Album różnych konstrukcyi pługa i narzędzi rolniczych od czasów najdawniejszych do dzisiejszych, wydany przez Grossa w Hohenheimie, 2. model pługa ośmskibowej odkładnicy, 3. model ruchadła Eckartha, 3 model sochy polskiej, 4. model brabanckiej brony, 5. model walca kroskil, 6. model flandryjskiej międlicy 7. model amerykańskiego utwierdzenia trzosła na grządzieli, 8. model belgijskiej szufli ziemnej, 9. 2 modele palików do sadzenia nasion, 10. angielska motyka do motyczenia zboża, 11. magdeburgska motyka do buraków, 12. model hybla łąkowego, 13. rydel łąkowy, 14. nóż łąkowy, 15. model maszyny Dyrektora Walza do sortowania grochu, 16. model prasy Bluntha do zakiszania zielonej paszy, 17. model pojedynczej skrzyni do roszczenia lnu, 18. model holenderskiego przyrządu do międlenia lnu, 19. flandryjski młot do międlenia, 20. model poprawnej gnojowni wiejskiej, 21. model piramidy do suszenia paszy, 22. model palików z górnej Szwabii do suszenia nasion, 23. model łapki na myszy, 24. widły magdeburgskie do ważania buraków, 25. model świdra do bonitacyi ziemi, 26. nóż do chmielu, 27. Para wirtembergskich półjarzm, 28. naczółek.

Do nauki hodowli i rolnictwa.

1. Modele z masy papierowej krowy nizinnej holenderskiej, krowy opasowej, Schorthorn, model świni Bergshire, model konia myśliwskiego, angielskiego, 2. Nożyce poprawne do znaczenia owiec, 3. 2 modele przyrządu do odłączania cieląt, 4. 2 rury przełykowe dla bydła i owiec, 5. szczotki do kastrowania, 6. wędzidło do zadawania lekarstw bydłu, 7. kółko na buhaja, 8. kij do prowadzenia buhaja, 9. łyżki do zbierania śmietany, 10. prasa do sera szwajcarskiego, 11. obręcz do sera, 12. tablica Wilkensa do nauki historyi naturalnej zwierząt domowych, 13. Tablica Eckhardta: krowa, koń, pszczoła, jedwabnik, 14. tablice do wełnoznawstwa Dra Wilhelma Nathusiena, 15. tablice Kühna przedstawiająca skład składników pokarmowych różnych ważnych pasz gospodarskich, 16. tablice chowu pstrąga.

Wełna i jej przeróbka.
Len i jego przeróbka.
Bawełna i jej przeróbka.
Aparat do analizy mechanicznej Kühna. Blaszana trzepaczka do miodu.

Do nauk ogólnie kształcących.

Globus,
Mapy: Europy, Galicyi, Monarchii Austro-węgierskiej i Francyi.

Do nauki mineralogii.

Zbiór minerałów, składający się z 68 okazów minerałów i skał jakoteż ziem, najważniejszych dla gospodarstwa.

Prócz tego w ciągu roku muzeum powiększyło swe zbiory z najłaskawiej udzielonych darów, a mianowicie: Od Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa: Album ras bydła austryackich krajów alpejskich; od Oddziału stryjskiego c. k. Towarzystwa gospodarczego tablice ryb rzek galicyjskich Dra Maksymiliana Nowickiego wraz z rozprawką; od Jaśnie W-go Pana Juljana barona Brunickiego: 1. 2 modele podków z podkładami jutowymi do jazdy po gładkich brukach, 2. gałązkę wodorostu morskiego, 3. kawałek bursztynu rodzimego, 4. nóż do cięcia stert, 5. ręczny wypielacz łopuchu, 6. nosidła drewniane do wody, 7. szuflę drewnianą, 8. jedną czaszkę świni angielskiej, 9. skrzynkę do przeprowadzenia prób kiełkowania nasion, 10. przyrząd Soxletha niekompletny, 11. przyrząd do mechanicznej analizy ziemi niekompletny, 12. 2 ryciny konia bez błędu i mającego wszystkie błędy, 13. Zbiór podków z żelaza lanego pod konie i woły, dalej zbiór kilkunastu gatunków głównych zbóż, jako całe rośliny dojrzałe i tablicę uszlachetniania drzew Dr. Lucasa.

Od składu żuzli Thomasa w Pradze 2 szklane słoje, napełnione jeden żuzlami mielonymi, drugi surowymi.

Od firmy wyrobów mleczarskich w Bergdorf: 2 tablice ręcznej centryfugi „Alfa-Baby“.

Od inżyniera-asystenta Wydziału krajowego Tadeusza Rozwadowskiego 10 modeli drewnianych głównych brył umiarowych i tablicę miar i wag metrycznych.

Od krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy.

8 okazów skał i model krowy Simenthal z papierowej masy.

Za to przyczynienie się do powiększenia zbiorów składa Dyrekcya na tem miejscu dotyczącym podziękowanie.

Bardzo skromnie jeszcze przedstawia się biblioteka szkolna, ale już w ciągu bieżącego roku przybędzie większa ilość książek, mających być zakupionymi z pozostałych funduszów, a dalsze kompletowanie należy do przyszłości Instytucyi.

I w tem miejscu ręka hojnych ofiarodawców pomnożyła jej zasoby, a mianowicie dostała biblioteka od Wysokiego Wydziału krajowego 2 dzieła i kilka broszur.

Od Wysokiego Ministeryum rolnictwa 6 broszur, dalej od c. k. Towarzystwa gospodarczego: „Rozprawy c. k. gal. Towarzystwa gospod.“ w 32 tomach, „Sztuczne nawozy przez Szybińskiego“, uprawę wierzby koszykarskiej przez Wład. Tynieckiego“ i Pamiętnik c. k. Gal. Tow. gosp. od 1845—94 prócz tego 4 roczniki czasopism od JWp. barona Brunickiego.

Również bezinteresownie nadesłał kraj. Związek straży ochotniczych broszury i dzieła wydane swym nakładem, za co szkoła szczerą wdzięczność żywi dla ofiarodawców.

Obecnie ma biblioteka razem 256 egzemplarzy.

Brak ubikacyi dla umieszczenia warstatu stolarskiego i kołodziejskiego i wyposażenia tychże już w tym roku w ciągu zimy dotkliwie odczuć się dawał.

Frekwencya uczniów.

W roku szkolnym 1896/7 było na I-szym roku przyjętych 15 uczni, z tego jeden nie zgłosił się zupełnie, 4 ustąpiło w ciągu roku z powodu braku zamiłowania do zawodu rolniczego, pozostało 10.

Według wieku było: Z końcem I. roku mających 14 lat 1; 15 lat 1; 16 lat 3; 17 lat 4; 18 lat 1.

Według powiatów było: Z powiatu stryjskiego 4; lwowskiego 1; sokalskiego 1; kamioneckiego 1; podhajeckiego 1; przemyskiego 1; brzozowskiego 1 Uczniowie ci mieli przed wstąpieniem do szkoły ukończoną szkołę ludową.

Co do stanu rodziców, to synów gospodarzy wiejskich było 5, synów sług przy większych gospodarstwach 2, synów prywatnych oficyalistów 1; synów właścicieli realności 2.

Przy egzaminie uznano za przygotowanych do przyjęcia na rok następny 9; wydalono jednego i nie pozwolono z powodu zbyt małego rozwinięcia umysłowego na powtarzanie roku.

Sprawy internatu.

Uczniowie początkowo mieścili się w 2 salach sypialnych, potem w jednej. Do nauki i rekreacyi służyła im jedna z sal naukowych.

Sypialnia był otwarta tylko na czas spania i sprzątania.

Pościel ucznia składa się z siennika, poduszki z sieczki, 2 poszewek, 4 prześcieradeł, 2 koców (letniego i zimowego) i 2 ręczników.

Ubranie otrzymali uczniowie następujące:

Jedno ubranie sukienne kompletne, jedną bundę, jeden kożuch, jedną czapkę barankową, jeden kapelusz filcowy, jeden kapelusz słomiany, 2 pary spodni kortowych, 2 bluzy trykotowe, jedno kompletne ubranie drelichowe na lato i 1 parę rękawiczek

Uczniowie żywią się we własnym zarządzie, a koszt żywienia miesięcznego jednego ucznia wynosił przeciętnie 7 zł. 60 ct.

Porządek jedzenia był następujący:

Dnie tygodnia	Śniadanie	Obiad		Kolacya
Poniedziałek	Mleko niezbierane z bułką	Barszcz zabielony Kluski z serem i słoniną	Podwieczorek: Chleb z masłem	Kasza hreczana z smalcem i mlekiem
Wtorek	„	Rosół z kartoflami Mięso z ryżem, omaszczonym smalcem		Kapuśniak z grochem, omaszczonym słoniną
Środa	„	Zupa kartoflana Pencak z grochem i słoniną		Kluski na rzadko z omastą
Czwartek	„	Rosół z ryżem Mięso z fasolą na kwaśno		W lecie mleko, w zimie powidlanka z kukurudzianką
Piątek	„	Barszcz zabielony z grochem, Pierogi kartoflane z masłem		Kasza jaglana na mleku
Sobota	„	Zupa kartoflana Pencak z grochem i słoniną		Kasza hreczana z mlekiem i omastą
Niedziela	„	Rosół z drobną kaszką, Mięso z kartoflami i kapustą		Pierogi z kartoflami omaszczone smalcem

Prócz tego w lecie dostawali uczniowie 2-gie śniadanie.

Dawka chleba na jeden raz wynosiła $^1/_2$ funta, a na 2-gie śniadanie $^1/_4$ ft.

Nadzór nad uczniami wykonywał kierownik przy pomocy nauczyciela do nauk elementarnych, a w części i instruktora.

Stan zdrowotny uczni był tak pomyślny, że przez cały rok obeszło się bez porady lekarskiej.

Budynki szkolne.

Wykończono prawie zupełnie, a tylko malowanie budynków i wewnętrznych ubikacyi, okratowanie okien i przeróbkę wychodków, pozostawił komitet budowy kierownikowi szkoły do wykończenia w bieżącym roku.

Brak szopy na narzędzia i jak wyżej wspomniano ubikacyi odpowiedniej na warstat, jakoteż lodowni (ze względu na odległość znaczniejszą od miasta), bardzo dotkliwie odczuwać się daje.

Gospodarstwo szkolne.

Do szkoły dodane zostało 30 morgów obszaru w jednym kawałku za drogą, naprzeciw szkoły położonych. Na tej przestrzeni było 8 morgów obsiewanych strączkowemi, a reszta jako kilkunastoletni ugor kiedyś koniczem z trawami obsiany. Rolę stanowi 30 centmt. pokład glinki o bardzo miałkim piasku, mało wapna zawierającej i spoczywającej na zupełnie nieprzepuszczalnym podłożu (podglebiu), skutkiem czego cierpiącej bardzo od wody zaskórnej.

Jakość gleby i urodzajność tejże najlepiej ilustruje fakt, że z tych obsianych 8 morgów wyką i bobikiem, zebrał Zarząd folwarku w Bereźnicy $1^1/_2$ hektolitra wyki i 2 hektolitry bobiku, mimo że rok był suchy w porównaniu do bieżącego roku.

Obszar ten oddany został szkole na dniu 15. września bez wszelkiej wegatacyi, bo i drugi pokos traw na ugorach wyrosły, zebrał jeszcze Zarząd folwarku w Bereźnicy.

Trudny więc był początek gospodarki, a utrudnił go tem więcej następujący tak mokry rok. Z tych przyczyn o jakichś rezultatach gospodarczych trudno dziś mówić. Dyrekcya tylko tyle podać może, że w tym czasie starała się o wyrównanie pola, podział tegoż i uczynienie go przez kilkakrotne orki możliwem do uprawy roślin. Bardzo późno z powodu zbytniej wilgoci z wiosną uprawione pola nie dały żadnych zbiorów tak, że i w roku bieżącym dokupowaną paszą utrzymać potrzeba inwentarz żywy.

2. Budynki gospodarskie, służące do pomieszczenia inwentarza żywego i martwego składają się z stajni, w której mieści się także drewutnia, wozownia, a na strychu śpichlerz i stodoły o jednem boisku i 2 poddaszach.

3. Inwentarz martwy składa się z 2 pługów, jednego Sacka najnowszej konstrukcyi z podskibnikiem do przykręcania na ten sam grządziel i pług Eberharda, 1 pług dwuskibowy Eberharda i ekstyrpator zupełnie żelazny, 4 brony drewniane zwykłe, jedna brona do łąk Leackiego, 1 pługek do ogartywania i jeden korpus do ogartywania do przekręcenia na grądziel pługa Eberharda, jeden plewnik żelazny konny, 1 ręczny siewnik rzędowy Melichara, 14 rzędowy znacznik drewniany własnego wyrobu, 2 wozy, młocarnię ręczną sztyftową systemu „Dobry“ z wytrząsami do słomy, sieczkarnię Benthala, szarpacz do buraków, młynek rafowy do czyszczenia zboża, trieur, motyki, rydle, kosy, widła grabie drewniane i żelazne, młotki do klepania kos i t. p.

4. Inwentarz żywy składa się z koni roboczych, krów, trzody chlewnej i owiec, prócz tego jednej pary koni do posług administracyjnych, utrzymywanej z osobnego na ten cel przeznaczonego funduszu.

a) Koni zwykłych roboczych 3 zakupionych na jarmarku w Przemyślu.

b) Z bydła rogatego zakupiono jedną krowę pół krwi Simenthal i 6 cio tygodniową cieliczką i trzy cielne jałówki 3-letnie w Kamiennej w powiecie nadwórniańskim a dwie krowy rasy krajowej kupione na targu w ciągu roku dla pokrycia potrzeby nabiału. Od krów rasy półkrwi Simenthal odchowano 3 cieliczki. Prócz tego otrzymała szkoła buhaja subwencyonowanego od Świetnego Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarczego dla pokrywania nim krów włościańskich za opłatą 50 ct. od skoku. Mleko otrzymywane, zużyto częścią w kuchni zakładowej, częścią na odchowanie cieląt a resztę sprzedano funkcyonaryuszom szkoły. Cena mleka jest po 6 ct. za litr przez rok cały, po jakiej też cenie gospodarstwo kuchni zakładowej i stronom prywatnym to mleko sprzedawało. Żywiono bydło sianem łąkowem i koniczyną, zakupioną w okolicy z dodatkiem sieczki z kartoflami, grysem i makuchem, dodawanym w stosunku zawartości karmy.

Separator, który posiada szkoła w mleczarni nie był w użyciu z powodu zbyt małej ilości mleka, która wprost była zużytą.

Jako zawiązek chlewni zarodowej otrzymała szkoła od c. k. Towarzystwa gospodarczego 2 loszki 4-o miesięczne i jednego knurka.

Owczarnia zarodowa również od c. k. Towarzystwa gospodarczego obejmuje 5 owiec i jednego barana rasy „Czuczki“ i 5 owiec zwykłych, razem 11 sztuk.

Z powodu małej ilości uczni, trzymała szkoła 2 parobków do pomocy w obsłudze stajen przez zimę, potem ograniczyła się na jednego, czuwającego zarazem nad stajniami w nocy.

W ciągu roku wypracowała Dyrekcya plan gospodarczy, który Wysoki Wydział krajowy zatwierdzić raczył. Według tego planu wydzielono z obszaru tych 30 morgów, 3 morgi, najniżej położone w zamiarze używania ich jako łąki na której obszarowi zbywa.

Resztę 27 morgów podzielono na 9 pól po 3 morgi i ułożono dla nich następujący płodozmian, który powoli w miarę nabywania siły nawozowej zaprowadzonym być ma:

1. ugor gnojowy (z przedplonami),
2. ozimina ($^1/_2$ żyta, $^1/_2$ pszenica),
3. okopowe (kartofle, buraki, brukiew),
4. jare z koniczem i trawami,
5. konicz i trawy,

6. konicz i trawy — pół nawozu,
7. ozimina,
8. motylkowe,
9. owies.

Drogę polową obsadzono z obu stron szczepami owocowymi

Również zasadzono szczepy owocowe na parcelach, przeznaczonych na ogrody dla funkcyonaryuszów szkoły, a ogród przed szkołą, o ile na to krótki czas pozwolił, uregulowano. Rezultatów cyfrowych nie podaje Dyrekcya, gdyż tychże nie było, a staraniem tylko dyrekcyi było utrzymać się w granicach budżetu przez Wysoki Sejm na ten cel przeznaczonego na 4 miesiące roku 1896.

Gdy zaś wydatek taki w r. 1897 przewidziany nie był, musi powstać deficyt znaczniejszy w tej pozycyi budżetu w roku bieżącym.

Kronika szkoły.

Przy poświęceniu szkoły obecnymi byli: Członek Wydziału krajowego, pan radca Edward Jędrzejowicz, c. k. radca Namiestnictwa i Starosta ze Stryja p. Marceli Manasterski, p. marszałek powiatu stryjskiego Karol hr. Dzieduszycki, jakoteż opiekun szkoły p. Julian baron Brunicki.

Odwiedzali szkołę w ciągu roku: Jego Excelencya JWP. Marszałek krajowy Stanisław hr. Badeni i p. radca Struszkiewicz.

W Bereźnicy 20. października 1897.

Z Dyrekcyi krajowej niższej Szkoły rolniczej.

Henryk Rozwadowski.

Alegat 2. do LW. 72.761/97.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence za r. 1896/7.

I. Ogólne wiadomości o szkole.

Cel szkoły. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence założona staraniem Wys. Wydziału krajowego wspartego ofiarnością JW. Bar. Romaszkana z Horodenki ma na celu kształcenie, i to na mocy rozporządzenia Wys. Wydziału krajowego z dnia 30. września 1890 L. 39.408 wychowanków szkoły na pomocników (organa wykonawcze) dla gospodarstw większych. To też szkoła oparta jest o gospodarstwo wzorowe JW. Bar. Jakóba Romaszkana obejmujące 3.661 m. obszaru (gruntów ornych, łąk, pastwisk i stawów), racyonalnie prowadzoną hodowlę koni (półkrwi), bydła rogatego (obora zarodowa półkrwi Bern-Simenthal), owiec (półkrwi Hampeschirodown), gorzelnię gospodarską, młyn amerykański, warstat mechaniczny, warstat kołodziejski, stelmachski i rymarski, nadto w przyszłości fabrykę cykoryi — co wszystko połączone jest z elektrycznem oświetleniem.

Na mocy umowy zawartej z właścicielem dóbr horodeńskich, mogą i korzystają uczniowie ze wszech miar ze wszystkich działów tego gospodarstwa i drogą praktyki i pouczeń przy tejże, przyswajają sobie pożądane szczegóły potrzebne im jako gospodarzom praktycznym (organom wykonawczym).

Nauka. Nauka teoretyczna i praktyczna obejmuje przedmioty wskazane statutem szkoły, a skierowana do celu przez Wys. Wydział krajowy wytkniętego, rozłożona jest na lat 3.

Rok szkolny. Rok szkolny rozpoczyna się z dniem 1. lipca każdego roku a kończy się 30. czerwca.

Warunki przyjęcia uczniów. Warunki przyjęcia uczniów są następujące: starający się o przyjęcie do szkoły powinien:

1. Najpóźniej do 30. maja danego roku wnieść do Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence podanie z dołączeniem:

a) metryki urodzenia udowadniającej, że kandydat ukończył 16 rok życia;

b) świadectwa szkolnego, udowadniającego ukończenia szkoły ludowej z dobrym postępem. Dołączenie świadectwa z ukończenia kursów nauki dopełniającej jest pożądane — a kandydaci, którzy wykażą się takiem świadectwem, mają w przyjęciu do szkoły pierwszeństwo przed innymi posiadającymi równe warunki;

c) świadectwo moralności i dotychczasowego zatrudnienia — wystawionych przez właściwego duszpasterza i zwierzchność gminną;

d) świadectwo zdrowia wystawione przez lekarza.

2. W dniu oznaczonym przez Dyrekcyę poddać się egzaminowi wstępnemu, z którego kierownik szkoły osądzi, czyli kandydat jest umysłowo należycie rozwinięty i posiada dostateczne wykształcenie elementarne, ażeby mógł korzystać z nauk udzielanych.

Termin do egzaminów wstępnych wyznacza się z reguły na koniec miesiąca czerwca.

3. Otrzymawszy zapewnienie przyjęcia, złożyć u Dyrekcyi pisemne zobowiązanie rodziców, opiekunów lub protektorów, poręczające regularną wypłatę należytości, przypadających szkole za utrzymanie ucznia.

Synowie ubogich rodziców mogą być utrzymywani kosztem funduszu Wys. Wydziału krajowego.

Starający się o takowe winni w tym celu wnieść osobne podanie do Wys. Wydziału krajowego na ręce Dyrekcyi szkoły.

4. Każdy wstępujący do szkoły winien być zaopatrzony w dostateczną bieliznę do ubrania i w dobre obuwie (buty z cholewami).

Koszta utrzymania. Za całe utrzymanie t. j. pomieszkanie, opał i światło, pościel i pranie bielizny, wikt i ubranie płaci się do kasy szkolnej 150 zł. rocznie w półrocznych ratach z góry.

Stypendya. Dla szkoły horodeńskiej są przeznaczone z funduszów Rady powiatowej horodeńskiej 3 stypendya po 150 zł. rocznie i z funduszów gminy miasta Horodenki 1 stypendyum o rocznych 100 zł.

Egzamina i świadectwa. Z końcem roku szkolnego składają uczniowie egzamina roczne ze wszystkich przedmiotów nauki przed osobną komisyą egzaminacyjną stosownie do postanowienia §. 14. statutu szkoły.

O wyniku egzaminu, który stanowi o przyjęciu ucznia na rok wyższy, zawiadamia Dyrekcya rodziców lub opiekunów uczniów. Uczeń, który przy egzaminie rocznym nie otrzymał przynajmniej dostatecznego postępu ze wszystkich przedmiotów nauki, nie może przejść na rok wyższy. Po ukończeniu zaś całego 3-letniego kursu nauk, jest obowiązany każdy uczeń złożyć egzamin końcowy z całości nauk zawodowych przed osobną komisyą egzaminacyjną. W razie pomyślnego wyniku tego egzaminu, otrzymuje abituryent świadectwo ukończenia nauk, w którem po-

dany jest ogólny postęp w naukach stopniami: bardzo dobry, dobry i dostateczny, a zachowanie się stopniami: zupełnie odpowiedne, odpowiedne lub zaledwie odpowiedne.

II. Skład grona nauczycieli.

1. Dr. Józef Pawłowski, kierownik szkoły i nauczyciel fachowy, uczył: rolnictwa, administracyi i rachunkowości gospodarskiej na roku III. i kierował praktyką gospodarczą.

2. Przemysław Cholewa, drugi nauczyciel fachowy, udzielał nauk przyrodniczych, hodowli zwierząt domowych, zoologii, mleczarstwa i nauki przemysłu rolniczego.

3. Ludwik Kawecki, stypendysta Wydziału krajowego, uczył: fizyki historyi polskiej, szczegółowej uprawy roślin i na roku II. prowadzenia rejestrów gospodarskich.

4. Włodzimierz Markowski, nauczyciel do nauk elementarnych, uczył: języka polskiego, ruskiego, geografii, rachunków, botaniki i kaligrafii.

5. Jan Berezowski i Józef Górnisiewicz, instruktor i nadzorca uczniów, uczyli; wykonywania robót gospodarskich.

6. Ks. Andrzej Kosztyla, wikary przy łacińskim kościele parafialnym, udzielał nauki religii uczniom obrządku rz. kat.

7. Ks. Hipolit Babiak, wikary przy ruskiej cerkwi parafialnej, udzielał religii uczniom obrządku gr. kat.

8. Teofil Sochaniewicz, weterynarz krajowy, uczył na osobnym kursie weterynaryi i hygieny zwierząt.

9. Zygmunt Jakliński, oficyał przy fabryce tytoniu w Jagielnicy, udzielał na osobnym kursie nauki uprawy tytoniu i obchodzenia się z liściem tytoniowym.

III. Nauki udzielane w szkole.

Nauka w krajowej niższej szkole rolniczej w Horodence jest teoretyczna i praktyczna. Zakres i treść przedmiotów udzielanej nauki nie uległy zmianie w porównaniu do lat dawniejszych. Poniżej podaje Dyrekcya rozkład nauk jako też krótkie powtórzenie sposobu udzielania praktyki gospodarskiej.

Rozkład nauk.

	Rok I.	Rok II.	Rok III.	Razem	
Księża katecheci obrz. rz. i gr. religia i egzorty	1	1	1	3	3
Nauczyciel Włodzimierz Markowski:					
język polski i ruski	6	4	3	13	
rachunki	6	4	2	12	
geografia	2	1	—	3	
botanika	2	1	—	3	
kaligrafia	2	—	—	2	33
„ Przemysław Cholewa:					
wiadomości z zoologi	1	—	—	1	
„ chemii	2	2	—	4	
z hodowli zwierząt gospodarskich	—	5	4	9	
miernictwa i przemysłu rolniczego	—	—	3	3	
rysunków	1	1	—	2	
ćwiczenia straży ogniowej	2	2	2	6	25
Stypendysta Ludwik Kawecki:					
historyi	1	1	—	2	
fizyki	2	—	—	2	
uprawy roślin	—	—	5	5	
rachunkowości gospodarskiej	—	2	—	2	11
Kierownik Dr. J. Pawłowski:					
uprawa roślin	—	4	—	4	
rachunków gospodarczych	—	—	3	3	
pogadanek	—	—	2	2	
administracyi	—	—	2	2	11
Razem	—	—	—	—	83

Nauka praktyczna rozpoczyna się z uczniami roku Igo od wyuczenia poprawnego wykonywania wszelkich robót ręcznych, przy użyciu narzędzi ręcznych, a więc: kopania, motyczenia rzęcia, koszenia, wiązania i t. p.; nadto niektórych robót narzędziami zaprzęgowemi np. orania, włóczenia, walcowania i t. d.

W II. roku nauki używa się uczniów głównie i przeważnie do prac narzędziami zaprzęgowemi i do prac maszynami albo zaprzęgowemi albo poruszanemi siłą pary, a więc: orania, pielenia, płużkowania, grabienia grabarką, cięcia sieczki — młócenia lokomobilą, siewu rzędowego i t. p. w czasie zaś żniwa do zbioru i dozoru przy zbiorach, do zwózki, składania stert i t. p.

III roku uczniowie używani bywają głównie do prac maszynami i jako dozorcy poszczególnych robót.

Uczniowie ci pełnią także kolejno służbę ekonoma i pisarza prowentowego.

Celem wyuczenia, pielęgnowania inwentarza żywego wyznacza się przez cały rok kolejno co tydzień po 2 uczniów do obsługi — krowiarni — wołowni roboczej i opasowej, fornalki, owczarni i trzody chlewnej pod nadzorem ucznia roku IIIgo, pełniącego służbę włodarza W porze zimowej wyznacza się po 2 uczniów jako służbowych w gorzelni, którzy w miarę wolnego czasu zajęci są w kuźni lub stelmacharni.

Wszyscy uczniowie praktycznie zajęci zdają codziennie ze wszystkich robót wykonywanych względnie dozorowanych po ukończeniu tych robót Dyrekcyi pisemne i ustne sprawozdanie — uczniowie zaś służbowi z końcem każdego tygodnia.

W ubiegłym roku szkolnym urządzono dla uczniów tutejszej szkoły 3 osobne kursa, i to: kurs weterynaryi, mleczarstwa i uprawy tytoniu.

Kurs weterynaryi.

Na kursie weterynaryi udzielał nauki weterynarz krajowy p. Teofil Sochaniewicz, kurs pomieniony rozpoczął się 14. marca 1897 r. i trwał do 14. kwietnia tegoż roku.

Rezultat końcowy tegoż kursu udowodnił skuteczną pracę p. prelegenta.

Kurs mleczarstwa.

Naukę mleczarstwa przeprowadził na roku III. w porze zimowej, łącznie z nauką chowu zwierząt domowych p. Przemysław Cholewa nauczyciel fachowy. Przy nauce tej zwracał tenże uwagę głównie na praktyczny kierunek, to też o ile to tylko możliwem było, przeprowadzał naukę demonstracyjnie. Nauka mleczarstwa szczególnie dla przyszłych pomocników gospodarczych jest niezbędnie potrzebną i dlatego też Dyrekcya wyraża nadzieję, że Wysoki Wydział krajowy wkrótce na wystawienie mleczarni, celem skuteczniejszego przeprowadzenia tegoż kursu zezwolić raczy.

Kurs uprawy tytoniu.

Nauka uprawy tytoniu i obchodzenia się z liściem tytoniowym powierzył Wysoki Wydział krajowy p. Zygmuntowi Jaklińskiemu oficyałowi przy fabryce tytoniu w Jagielnicy.

P. Jakliński rozpoczął naukę dnia 8. listopada a zakończył ją 16. lutego 1896 r. W 24 lekcyach wyczerpał p. prelegent przedmiot wskazany planem nauki teoretycznej o produkcyi liścia tytoniowego.

W godzinach wieczornych jako też w dniach praktycznych uczył p. Jakliński praktycznie sortowania i papuszkowania liści tytoniowych. Przy egzaminie z całości nauki tej wykazali uczniowie zupełnie zadowalniające odpowiedzi i należyte zrozumienie rzeczy.

IV. Środki naukowe.

1. Głównym środkiem naukowym do praktycznej nauki gospodarstwa wiejskiego we wszystkich jego działach jest wzorowo prowadzone gospodarstwo J. W. Jakóba br. Romaszkana, z którego uczniowie tutejszej szkoły jak wyżej podano w całej pełni korzystają.

2. Pole szkolne, pólka do uprawy roślin okazowych, jak również urządzone w bieżącym roku polka doświadczalne z nawozami sztucznemi, uległy w bieżącym roku znaczniejszej zmianie i tak:

Pole szkolne z 8-polowego zamienione zostało na 10-polowe. Pólka okazowe w znacznej części rozszerzono a to w celu, by umożliwić uczniom jak najszersze zapoznanie się z roślinami uprawnemi. Nadto założono na lucerniku pólka z nawozami sztucznymi, uprawiając na jednej połowie pszenicę, a na drugiej okopowe (ziemniaki). Wsutek jednak niekorzystnych wpływów klimatycznych nie osiągnięto w bieżącym roku szkolnym z doświadczeń tych z nawozami żadnego dodatniego rezultatu.

Oprócz tego założono w ubiegłym roku szkolnym mały ogródek botaniczny, uprawiając w niem najrozmaitsze trawy, zioła i różnego rodzaju rośliny pożyteczne i szkodliwe, ażeby uczniowie przez ciągłe stykanie się z temi roślinami gruntownie z niemi zaznajomić się mogli.

Wszelkie roboty około pola szkolnego — pólka okazowego — poletek doświadczalnych z nawozami — ogródka botanicznego i ogrodu warzywnego wykonywali uczniowie sami.

3. Środki naukowe pozostały w ubiegłym roku szkolnym temi samemi co i w latach poprzednich. Z funduszu przeznaczonego przez Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa uzupełniono tylko bibliotekę przez dokupno 30 dzieł treści rolniczej i przez dokupno 110 dziełek treści beletrystycznej i historycznej, lepszych autorów, do czytania dla uczniów.

Nadto zaprenumerowano warszawskie wydanie encyklopedyi rolniczej — ilustrowane dzieje powszechne Kubali, słownik nazwisk zoologicznych i botanicznych polskich Erazma Majewskiego — w końcu Kirchnera atlas chorób i szkodników roślin uprawnych.

Z czasopism prenumerowano 1 dziennik polityczny i 5 czasopism treści rolniczej.

V. Frekwencya uczniów.

O przyjęcie do szkoły na początku roku szkolnego 1896/7 zgłosiło się 36 kandydatów, z których 17 nie uwzględniono z braku wymienionych warunków a 19 wezwano do egzaminu wstępnego; 15tu przyjętych zostało na rok I. — jeden zaś wykazał wiadomości dostateczne do przyjęcia na rok nauki II Razem przyjęto na rok I. uczniów 15.

Na II rok nauki wpisano z roku I. 15tu uczniów — jeden zmuszony rok II. nauki powtarzać — jednego przyjęto wprost na podstawie egzaminu wstępnego. Razem przyjęto na rok II. uczniów 17.

Na III rok nauki wpisano uczniów 10ciu razem 10ciu.

Razem na trzy lata nauki wpisano uczniów 42.

W ciągu roku szkolnego ubyło z roku I. przez wystąpienie		3
	wydalono	4
	razem uczniów	7
Z roku II. nauki ubyło przez wystąpienie		1
	wydalenie	2
	razem	3
Z roku III. nauki ubyło przez wydalenie		1
	Razem ubyło uczniów	10
Z tych 32 uczniów było synów oficyalistów prywatnych		16
„ gospodarzy wiejskich		11
„ urzędników		4
„ rzemieślników		1
	razem	32
Co do wyznania było obrządku rz. kat.		21
„ gr. „		10
„ orm. „		1
	razem	32

Przy tej sposobności zaznacza Dyrekcya z całą przyjemnością, że tak frekwencya uczniów w tutejszej szkole z roku na rok ciągle się zwiększa (bowiem na kurs I. roku szkolnego 1897/8) zgłosiło się przeszło 50 kandydatów, jak również wzięcie i popyt na wychowanków tutejszej szkoły z roku na rok ciągle się wzmaga.

Egzamina. W myśl polecenia Wysokiego Wydziału krajowego do l. 32.290 odbyły się egzamina końcowe w obecności delegata Wysokiego Wydziału krajowego p Tadeusza Langie w dniach 23. i 24. czerwca b. r. Na podstawie egzaminów rocznych przeszło:

Z roku I. na rok nauki II. uczniów 9
„ II. „ „ „ III. „ 12.
Jeden uczeń powtarza rok I. (pozostaje nadal na roku I.)
Dwóch uczniów „ „ II. („ „ „ „ II.)

Uczniom roku III. wydano na podstawie egzaminu końcowego, przy uwzględnieniu postępów z nauk w czasie trzechletniego pobytu ich a najgłówniej ich uzdolnienia praktycznego do zawodu gospodarskiego, świadectwa z ukończenia nauk i tak:

Wiktorowi Ciuciurze	z postępem	dobrym,
Stefanowi Fudale	„	„
Bazylemu Hryniewiczowi	„	dostatecznym,
Adolfowi Jasińskiemu	„	dobrym,
Antoniemu Nazarykowi	„	„
Władysławowi Podiwinowi	„	„
Stanisławowi Przybyle	„	zaledwie dostatecznym,
Mieczysławowi Wiśniewskiemu	„	dostatecznym,
Ignacemu Żdżańskiemu	„	„

Z wyż wymienionych 9ciu uczniów udał się do służby wojskowej Bazyli Hryniewicz i Adolf Jasiński — Wiktor Ciuciura do seminaryum nauczycielskiego; reszta zaś z rekomendacyi Dyrekcyi udała się: na posady przy większych gospodarstwach.

O uczniach, którzy dawniej opuścili szkołę, Dyrekcya nie ma żadnych wiadomości.

VI. Sprawy internatu.

Do pomieszczenia uczniów służą 4 sypialnie, 1 czytelnia, 2 sale naukowe i 1 jadalnia.

Każdy uczeń dostaje łóżko żelazne, siennik wypchany słomą, poduszkę wypchaną sieczką, koc wojskowy, 4 prześcieradła, 3 poszewki — szafkę na ubranie i stołek drewniany przy łóżku.

Sale sypialne są przez cały dzień zamknięte, otwiera się je tylko na godziny do spania przeznaczone.

Urządzenie czytelni składa się ze stołu i ławek ustawionych w podkowę, oraz szaragów do zawieszania ubrań zwierzchnych. Tutaj pozostają uczniowie w godzinach wolnych od lekcyj i zajęć praktycznych, przygotowując się wspólnie do lekcyj.

Do sali jadalnej odpowiednio urządzonej wchodzą uczniowie tylko dla spożycia śniadania, obiadu i wieczerzy.

Sal naukowych jest 2, które zupełnie są wystarczające pomimo 3-letniego kursu, bowiem codziennie jeden rok nauki zajęty jest ćwiczeniami praktycznemi już to w domu, na polu szkolnem, już też na folwarku.

Uczniowie dostają w każdym roku po 2 ubrania t. j. zimowe sporządzone z ciemnego grubego sukna i letnie zegeltuchowe — na cały zaś czas pobytu dostaje każdy uczeń kożuch węgierski pokryty suknem, ubranie zimowe uzupełnia czapka „maciejówka“ letnie, kapelusz słomkowy.

Nadzór nad uczniami w salach naukowych, sypialni i jadalni, jako też we wszystkich w obrębie zakładu położonych miejscach, wykonywali kolejno i naprzemian pp. nauczyciele o ile tych czynności z obowiązku swego nie spełniał instruktor, będąc zajęty przy praktycznych ćwiczeniach i robotach gospodarczych. Kuchnia zakładowa pierwszy rok

prowadzona we własnym zarządzie, dostarczała uczniom za stosunkowo nie wielką kwotę na ten cel przeznaczoną dostatecznego i zdrowego pożywienia.

Każdy uczeń oprócz poniżej w jadłospisie wymienionych potraw dostawał na śniadanie codziennie pół litry mleka i 1·4 klgr. chleba na dwa dni.

Jadłospis.

Dni	Obiad		Kolacya
Niedziela	rosół z ryżem	mięso z ogórkiem i kartoflami	kulesza z mlekiem
Poniedziałek	kapuśniak	kartofle	kulesza ze słoniną
Wtorek	krupnik z mięsem	fasola na kwaśno	kasza hreczana z mlekiem
Środa	kapuśniak	kasza jaglana	zacierka z mlekiem
Czwartek	rosół z kartoflami mięso z ogórkiem	pierogi ze serem	kartofle ze słoniną
Piątek	barszcz buraczany z kartoflami	kluski ze serem	fasola na kwaśno
Sobota	zupa grochowa	kasza jęczmienna	ryż z mlekiem

Stan zdrowia uczniów w ubiegłym roku szkolnym był w ogóle biorąc pomyślniejszym, aniżeli lat poprzednich, wprawdzie miały miejsce mniej niebezpieczne stany chorobowe, poważniejszej jednak natury chorób nie było. Uczniowie chorzy oddawani bywają w kuracyę do tutejszego szpitala powiatowego za stosunkowo niewielką opłatą bo 40 ct. dziennie.

VII. Kronika szkoły.

W ciągu roku szkolnego 1896/7 zwiedzili szkołę: Jego Excellencya Marszałek krajowy Hr. Stanisław Badeni, p. Ludwik Cieński marszałek powiatowy, p. Radca ministeryalny Władysław Struszkiewicz jako inspektor rządowy, nadto kilkakrotnie p. Jakób Bar. Romaszkan, przy egzaminie zaś końcowym p. Tadeusz Langie jako delegat Wys. Wydziału krajowego.

W ciągu roku szkolnego 1896/7 zaszły w gronie nauczycielskiem pewne zmiany i tak:

Z dniem 30. grudnia 1896 opuścił dotychczasowy instruktor p. Jan Berezowski swój urząd, na jego miejsce zamianował Wys. Wydział krajowy na mocy rozporządzenia do L. 10.634 instruktorem p. Józefa Górnisiewicza, który obowiązek ten z dniem 15. marca 1897 objął.

Z końcem roku szkolnego na mocy rozporządzenia Wys. Wydziału krajowego do L. 49.919 przeniesiony został dotychczasowy prowizoryczny kierownik dr. J. Pawłowski w tymże charakterze do szkoły rolniczej w Kobiernicach, zastępstwo zaś kierownictwa objął dotychczasowy nauczyciel fachowy szkoły tutejszej p. Przemysław Cholewa, a w miejsce tego ostatniego zamianował Wys. Wydział krajowy dotychczasowego nauczyciela do nauk elementarnych prowizorycznym nauczycielem fachowym.

W miejsce zaś p. Markowskiego p. Ludwika Zuba nauczycielem do nauk elementarnych.

W Horodence, dnia 8. listopada 1897.

Z Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej.

Przemysław Cholewa.

Alegat 3. do LW. 72.761/97.

Sprawozdanie

Dyrekcyi kraj. niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy za r. 1896/7.

I. Ogólne wiadomości o szkole.

Cel szkoły. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy założona staraniem Wydziału krajowego i ofiarnością JW. Karola hr. Lanckorońskiego ma na celu kształcenie i wychowanie na zdolnych gospodarzy praktycznych przedewszystkiem synów włościańskich, którzyby w przyszłości, osiadłszy na ojcowiźnie, mogli wzorem swym przyczynić się do podniesienia gospodarstwa włościańskiego

Z przyjemnością zaznacza Dyrekcya, iż liczba zgłaszających się o przyjęcie do szkoły tutejszej od dwu lat statecznie wzrasta, tak dalece, że tego roku, mimo przyjęcia o 3 uczniów więcej, kilku musiano odmówić.

Warunki i termin przyjęcia kandydatów do szkoły.

Chcący wstąpić do krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy jako uczeń powinien:

1. Najdalej do dnia 15. maja wnieść do Dyrekcyi szkoły rolniczej w Jagielnicy (o. p. Jagielnica) podanie z dołączeniem:

a) Metryki urodzenia i chrztu udowadniającej, że kandydat ukończył 16 rok życia;

b) świadectwa szkolnego z ukończeniem szkoły ludowej z dobrym postępem, oraz ukończenia nauki dopełniającej w szkole ludowej.

c) świadectwa moralności i dotyczasowego zatrudnienia, które to świadectwo ma być wystawione przez właściwy urząd parafialny i zwierzchność gminną;

d) świadectwa zdrowia przez lekarza wystawionego.

2. W dniu oznaczonym przez Dyrekcyę złożyć egzamin wstępny, z którego kierownik osądzi, czyli kandydat jest dostatecznie umysłowo rozwinięty i czy posiada potrzebne wykształcenie elementarne, aby mógł korzystać należycie z nauk w szkole rolniczej udzielanych. (Termin do tego egzaminu przypada w drugiej połowie czerwca każdego roku). Wszyscy uczniowie, bez względu na stan majątkowy ich rodziców mają w zakładzie wszystko (oprócz bielizny i obuwia na wstępie) kosztem funduszu krajowego.

Trwanie nauki i rozpoczęcie roku szkolnego.

Nauka cała w krajowej niższej szkole rolniczej w Jagielnicy trwa lat trzy. Rok szkolny rozpoczyna się w regule 1. lipca a kończy 30. czerwca.

Egzamina i świadectwa.

Przy końcu każdego roku szkolnego składają uczniowie egzamina roczne z wszystkich przedmiotów nauki przed komisyą egzaminacyjną. O wyniku tego egzaminu, który stanowi o przejściu ucznia na rok wyższy zawiadamia kierownik szkoły listownie rodziców lub opiekunów każdego ucznia.

Uczeń, który przy egzaminie rocznym nie otrzymał przynajmniej dostatecznego postępu z wszystkich przedmiotów nauki, nie może przejść na rok wyższy. Po ukończeniu zaś całego trzechletniego kursu nauk zdaje każdy uczeń egzamin końcowy czyli główny z całości nauk zawodowych rolnictwa, hodowli zwierząt domowych i administracyi, przed osobną komisyą egzaminacyjną a w razie pomyślnego wyniku tego egzaminu otrzymuje świadectwo ukończenia nauk w którem jest wyrażony ogólny postęp w naukach stopniami: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny,

a zachowanie się stopniami: zupełnie odpowiednie, odpowiednie, a względnie zaledwie odpowiednie. Świadectwo to służy jako dowód wiedzy wymaganej do zawodu rolniczego na małej posiadłości (gospodarstwie włościańskiem).

Uczeń, który egzaminu końcowego przynajmniej z postępem dostatecznym nie złożył otrzymuje świadectwo, w którem jest wyraźnie podany niedostateczny stopień.

II. Skład grona nauczycieli.

1. Antoni Świeżawski, kierownik zakładu i nauczyciel fachowy uczy: rolnictwa, zarządu gospodarskiego, rachunkowości, tudzież ustaw mających styczność z gospodarstwem, razem tygodniowo 14 godzin, nadto prowadzi całe gospodarstwo szkolne.

2. Włodzimierz Grodzki, drugi nauczyciel fachowy uczy hodowli zwierząt domowych i wstępnych wiadomości z nauk przyrodniczych, razem 19 godz. tygodn.

3. Adolf Poniński, nauczyciel-praktykant uczył z rolnictwa o zbiorach płodów rolniczych i o uprawie roślin pastewnych liściastych 1 godzinę tygodniowo. a z hodowli: chów świń i naukę żywienia zwierząt gospodarskich 2 godziny tygoduiowo (razem 3 godz.).

4. Michał Zając, nauczyciel do nauk elementarnych, ogólnie kształcących uczy: języka polskiego i ruskiego, rachunków i geometryi, geografii i historyi, kaligrafii i rysunków, nadto sadownictwa i pszczelnictwa razem tygod. 24 godzin

5. Instruktor uczy wykonywania wszelkich prac ręcznych i dozoruje uczniów przy pracach gospodarskich. Obowiązki instruktora pełni Tadeusz Cholewa.

6. Ksiądz Eliasz Matkowski gr. kat. proboszcz w Swidowej uczy religii obu obrządków w 2 godzinach tygodniowo, a ks. Gliński, proboszcz łaciński, miewa egzorty raz na tydzień w miesiącach letnich.

7. Teofil Sochaniewicz, krajowy wędrowny nauczyciel weterynaryi uczył weterynaryi przez 6 tygodni po 4 godz. dziennie.

8. Zygmunt Jakliński, oficyał c. k. fabryki tytoniu uczył szczegółowej uprawy tytoniu po 2 godziny tygodniowo w okresie wiosennym i jesiennym.

9. Jan Biedroń, krajowy instruktor mleczarstwa odbył 3 dniowy kurs mleczarstwa w miesiącu czerwcu.

III. Nauki w szkole udzielane.

a) Nauka teoretyczna. Rodzaj i treść nauk wszystkich podane zostały w sprawozdaniu z r. 1890/1.

Na I. roku przeważają nauki elementarne, ogólnie kształcące i podstawowe a także rozpoczyna się już na tym roku wstępne wiadomości z nauk przyrodniczych.

Na rok II. rozpoczynają się nauki zawodowe i te przeważają na roku III.

b) Nauka praktyczna ma swą główną podstawę w gospodarstwie szkolnem. Uczniowie zajęci są codziennie w gospodarstwie szkolnem mianowicie przez 9 miesięcy (t. j. od 1. października do końca czerwca) uczniowie tylko jednego roku lub 2 lat naprzemian a przez 3 miesiące letnie uczniowie wszystkich trzech lat.

Oprócz tego kolejno po 2 uczniów obsługuje przez cały tydzień konie, dwóch bydło, dwóch świnie, a jeden pełni służbę gumiennego (ogólną). Uczniowie III. roku w obsłudze inwentarza bywają używani do dozoru, oraz do dojenia krów, są oni przewodnikami w tych robotach, a prócz tego prowadzą kolejno rachunkowość gospodarstwa szkolnego przez zapisywanie poszczególnych dat w dzienniku robocizny w rejestrach gospodarskich, w dzienniku kasowym i księdze kontowej i wykonują raporta tygodniowe obrotów gospodarstwa szkolnego.

Nauczyciele fachowi i instruktor wskazują uczniom właściwsze i poprawniejsze wykonywanie robót gospodarskich, oraz wśród roboty dają stosowne objaśnienia zwracając uwagę na zwyczajne błędne wykonywanie, jakoteż na właściwy cel roboty i jej skutek zależnie od stosownej pory wykonania. Nauczyciel rolnictwa a zarazem dyrektor szkoły kieruje całem gospodarstwem i dozoruje bezpośrednio uprawy roślin nauczyciel zaś hodowli zwierząt domowych dozoruje bezpośrednio utrzymania inwentarza żywego gospodarstwa szkolnego i obchodzenia się z nabiałem.

Instruktor jest nie tylko nauczycielem robót ręcznych, ale także głównym dozorcą pracujących w gospodarstwie uczniów, przyczem w razie dalszego rozrzuce-

nia robót bywa posiłkowany przez nauczycieli fachowych w czasie wolnym od nauki szkolnej.

Tym sposobem uczą się uczniowie pod okiem nauczycieli i obrabiają całe gospodarstwo szkolne sami, bez najemnego robotnika, a przez cały czas trzyletni peryod nauki ma każdy uczeń dosyć sposobności do nabrania należytej wprawy w wykonaniu wszelkich prac przy gospodarstwie. Za zezwoleniem Wydziału kraj. używa się obecnie do pomocy instruktora jednego z lepszych ukończonych uczniów, jako praktykanta na przyszłego instruktora. Praktykantem takim był w tym roku Julian Dąbrowski, który przed 5-ciu laty ukończył tutejsza szkołę.

IV. Środki naukowe.

1 Głównym środkiem naukowym jest gospodarstwo szkolne na obszarze 30 morgowym z odpowiednimi budynkami i własnem inwentarzem. (O gospodarstwie tem dalej pod IX).

Nadto służą do demonstracyi i ćwiczeń przy nauce:

2. Półko do uprawy roślin okazowych na którem na małych grządkach uprawia się te z ważniejszych roślin, które na polu należącem do gospodarstwa nie są pomieszczone.

3. Jako okazy do nauki rolnictwa przybyły: pług zwrotny i garnitur narzędzi drenarskich.

4 Zbiór fizykalny obejmywał 141 sztuk okazów — lecz do tego w roku obecnym przybyły następujące przedmioty:

Aparat destylacyjny, waga chemiczna z ciężarkami, model kołowrotu, aparat do okazania wszechstronnego ciśnienia cieczy, model prasy Brama, aparat do wykazania bocznego ciśnienia płynów, czarodziejski lejek, model pompy ssącej, studnia Herona, model barana hydraulicznego, ciepłomierz z potrójną podziałką, model źródła przerywanego, kryofor, dzwonek elektryczny, psychrometer, balon do ważenia powietrza, rura barometrowa napełniona, 3 elementy Leelanche'a, 14 różnych odparownic, Alkoholomierz Trallesa, probierz kartofel Krokiera, cukromierz Bollinga, Azotomierz Schultzego, dyament do krajania szkła, eudiometer, exiccator, aparat Kippego do wytwarzania gazów, Kurek Daniela, aparat do oznaczenia kwasu węglowego, lampka do wytwarzania formolu, w celach desynfekcyjnych, moździerz stalowy, 2 menzury porcelanowe, mały aparat do robienia wody sodowej, dzwon szklanny z otworem w górze, pneumatyczna wanna szklanna do wody i porcelanowa do rtęci, suszarnia z białej blachy, 2 aparaty Kühna do szlamowania ziemi, aparat do szlamowania Schultzego, sitko o $^1/_2$ mm^3 otworach, 4 tygielki porcelanowe do topienia ciał, 5 ciepłomierzy, szalka do rozcierania ciał, flaszka z otworem u dołu, sztelarz do trzymania retort, 3 pilniki do korków, nóż do korków, lampka szklanna do spirytusu, pinceta do kwasów i 2 cylindry szklanne z podstawą — nadto uzupełniono i ponaprawiano już istniejące okazy.

5. Zbiór zoologiczny i hodowlany obejmuje zwierzęta wypchane; szkielety konia i krowy, okazy z masy papierowej: serca żołądka wymienia krowy, dolnej części nogi końskiej (do rozbierania), uterus krowy w czwartym miesiącu, uterus krowy próżny, szemat kanału przewodowego, noga bydlęca rozkładana, zdrowa noga konia okryta skórą, błąd kostny pokryty skórą, błąd kostny na odkrytej nodze, uzębienie konia w 9 stadyach — 4 rasy konia i 9 ras bydła rogatego.

Tu należą także preparaty spirytusowe ryb, płazów i owadów, preparat naturalnego żołądka odżuwaczy i końskiego, okazy z gipsu typów zwierząt rasowych (2 konie, 6 krów, 3 barany 1 świnia) dalej uprząż na konie i woły i miara do oznaczenia wagi bydła, przyrządy do mleczarstwa między tymi separator (Alpha Baby), przyrząd do oznaczania tłuszczu w mleku (centryfuga talerzowa ręczna Dra Gerbnera), maślnica szklanna z 2 cylindrami. Ponadto do zbioru hodowlannego przybyło tego roku:

żelazne naczynie do karmienia prosiąt, sysak do karmienia cieląt, sysak do karmienia prosiąt, nożyce do strzyżenia zwierząt, 32 okazów różnych podków, 10 sztuk przyrządów do kucia koni i bydła. Apteka domowa dla zwierząt gospodarskich z całem urządzeniem. Ważniejsze przybory potrzebne przy ratowaniu chorych zwierząt jak: ciepłomierz lekarski, katetry, trokary, puszczadło, bandaże, sznury i t. p. Narzędzi potrzebnych do sekcyi zwierząt sztuk 11 i 21 tablic wykazujących rozmaite położenie płodu.

6. Zbiór botaniczny obejmuje 19 okazów z masy papierowej, tablice ścienne zielniki roślin pożytecznych i chwastów, zbiory nasion i t. p.

7. Zbiór mineralogiczny obejmuje 234 sztuk okazów minerałów, skał i skamienielin, oraz zbiór gatunków ziem pierwotnych w 26 słojach i zbiór ziem podług Daferta w 42 słojach. Do nauki pszczelnictwa służy pasieka — a przybył tego roku przyrząd do wyrabiania sztucznej woszczyny.

8. Biblioteka składa się z dzieł dotyczących:

a) rolnictwa, hodowli zwierząt domowych i pszczelnictwa . .	462
b) nauk przyrodniczych	54
c) książek do nauki dla uczniów w 360 egzempl. . . .	27
d) różnej treści	564
Razem .	1.107

Prenumeruje się dla nauczycieli jedną gazetę polityczną „Gazetę Rolniczą", Kurjera rolniczego, Bartnika, Ziemianina, Rolnika, Poradnika gospodarskiego, Encyklopedyą rolniczą, Molkerei Zeitung, Landwirth- Uunterrichts Zeitung, Der praktische Landwirth, Oekonom, praktischer Ratgeber im Obst und Gartenbau, pomologische Monatshefte — a dla uczniów: Niedzielę, Polski lud, Zorzę, Wydawnictwo dziełek ludowych polskie i ruskie i Przewodnik kółek rolniczych.

9. Do nauki i zajęcia uczniów w porach roku w których przy gospodarstwie mniej zatrudnienia służy warsztat stolarski i kołodziejski z tokarnią w którym uczniowie wykonują naprawki narzędzi gospodarskich.

V. Frekwencya uczniów.

W roku szkolnym 1896/7 było na I. oddziale (roku) 13 uczniów, na II. 9 a na III. 11 uczniów — razem 33 uczniów.

Według wieku było: mających z końcem roku szkolnego 16 lat 3-ech, 17 lat 9-ciu, 18 lat 7-miu, 19 lat 8-miu, 20 lat 3-ech, 21 lat 2, i 23 lat 1.

Z uczniów tych ukończyło przed wstąpieniem do tutejszej szkoły: szkołę ludową 28, wydziałową 2, a 1. 2 klasę gimnazyalną.

Według powiatów było: z Czortkowskiego 9, z Buczackiego 6, z Sokalskiego 3, z Borszczowskiego 2, z Rohatyńskiego 2, z Trembowelskiego 2, z Bobreckiego 1, z Brzeżańskiego 1, z Podhajeckiego 1, z Zaleszczyckiego 1, ze Złoczowskiego 1, z Krakowskiego 1, z Kamioneckiego 1, z Husiatyńskiego 1. z Żółkiewskiego 1. Według zatrudnienia rodziców było synów włościańskich 31, drobnej szlachty 1, urzędników 1.

Wszyscy uczniowie z I. roku przeszli na rok II. (13) a z II. na III. (9), zaś na pierwszy rok przyjęto obecnie 15.

Cały kurs nauki ukończyli w ubiegłym roku szkolnym 1896/7 następni uczniowie:

1. Ilewicz Teodor	z postępem	bardzo dobrym
2. Dudek Michał	„	dobrym
3. Kaprocki Daniel	„	dobrym
4. Kruk Piotr	„	dobrym
5. Rembocha Jan	„	dobrym
6. Żeglin Ludwik	„	dobrym
7. Popiel Kazimierz	„	dostatecznym
8. Wojciechowski Ksawery	„	dostatecznym
9. Semeniuk Aleksander	„	dostatecznym
10. Geleta Włodzimierz	„	dostatecznym
11. Gigiejczuk Paweł	„	dostatecznym

VI. Wiadomości o byłych uczniach.

Z uczniów, którzy ukończyli szkołę w r. 1895/6 dwóch wzięto do wojska, 4 zostało na ojcowiźnie, a dwóch umieściło się przy większych gospodarstwach. — Gdy obecnie c. k. Zarząd monopolu tytoniowego idąc w ślady Towarzystwa uprawy tytoniowej ustanowił posady dozorców uprawy tytoniu, poszukuje na te posady przedewszystkiem uczniów krajowych niższych szkół rolniczych i dwie takie ustanowione posady nadał dawniejszym uczniom tutejszej szkoły: Strutyńskiemu i Zada-

rowskiemu. Jako wybitniejsi gospodarze, zasługujący na pochwałę swych służbodawców odznaczają się z dawniejszych uczniów: Danyłko u P. Noela w Sosolówce, Mierzwiak u P. Komarnickiego w Rozsochaczu, Ćwikliński u P. Cieleckiego w Porchowie, Harmadzki u P. Barona Heidla w Beremianach i Lipowicz u P. Bohdanowicza w Oszechlibach. Zasługuje też na wzmiankę z dawniejszych uczniów Skrzepiński, który ukończył kurs meloracyjny i jest zatrudniony przez Wysoki Wydział krajowy przy melioracyjnych robotach, oraz Karol Wojewoda, który kształci się dalej w seminaryum nauczycielskim w Samborze, idąc teraz na trzeci rok zawsze otrzymuje świadectwa celujące — a jako celujący uczeń i naszej szkoły powinien później stanowić bardzo pożyteczną siłę na nauczyciela kierującego szkołą ludową z charakterem rolniczym.

VII. Sprawy internatu.

Przez rozszerzerzenie sal sypialnych pomieściło się i utrzymało się w bieżącym roku 33 uczniów chociaż etat był na 32 uczniów tylko. Urządzono obecnie 3 sale sypialne tak, że w przyszłości pomieści się może 37 uczniów. Sale sypialne są cały dzień zamknięte, a uczniowie przebywają w dzień o ile nie są w gospodarstwie zatrudnieni w 3 salach naukowych. Pościel uczniów składa się z siennika, prześcieradła, poduszki sieczką napchanej i 2 koców (1 letni i 1 zimowy) Ubranie otrzymują uczniowie następujące:

Na 3 lata 1 czapkę wełnianą, 1 kożuszek pokryty i 1 guńkę na dwie zimy jedną parę spodni sukiennych do pracy, corocznie zaś 1 spodnie 1 kamizelkę sukienne, tudzież kurtkę i spodnie od święta z trykotu. W miarę zaś z użycia daje się uczniom ubranie letnie do roboty z drelichu i kortu. Koszt ubrania i oprania jednego ucznia wynosił w roku 1896 53 zł. 07 ct.

Stołowanie uczniów oobywa się w własnym zarządzie. Jest to najtańszy sposób wyżywienia uczniów i bardzo odpowiedni przy własnem gospodarstwie, bo produkta tego dają się należycie spieniężyć. Wdraża się też w ten sposób uczniów w oszczędne gospodarstwo domowe, bo każdy kolejno pełni przez 1 miesiąc służbę szafarza wydając do kuchni artykuły spożywcze na wagę wedle przepisu.

Uczniowie sami zajmują się przeróbką mleka i tym sposobem mają najlepszą naukę praktycznego i należytego obchodzenia się z nabiałem i użycia separatora i innych poprawnych przyrządów w gospodarstwie nabiałowem.

Porządek jedzenia uczniów był taki sam jaki wykazano w roku poprzednim Koszt wyżywienia jednego ucznia wynosił w roku 1896 74 zł. 99 ct.

Nadzór bezpośredni w internacie wykonuje kierownik szkoły przy pomocy obu nauczycieli instruktora i praktykanta. Stan zdrowotny uczniów był pomyślny, ciężkich bowiem i epidemicznych chorób nie było żadnych, wizyt doktorskich było 80 o koszcie 96 zł.

VIII. Budynki szkolne.

W budynku szkolnym głównym dokonano znaczniejsze przeobrażenia, a to przybudowano ganek w głównym wchodzie i tym sposobem ochroniono sale naukowe od nadto silnych przeciągów, z części sieni utworzono pokoik na pomieszczenie biblioteki. Usunięto niezwyczajnie strome schody zastępując je odpowiedniej zbudowanemi. — Z gabinetu utworzono kancelaryę — a na gabinet ujęto z mieszkania drugiego nauczyciela pokój i kuchnię, z czego utworzono odpowiedniejsze pomieszczenie dla gabinetu. Mieszkanie dla instruktora urządzono w ten sposób, iż składa się ono z dwóch pokoików i kuchni, powstało to z drugiej części mieszkania drugiego fachowego nauczyciela. Dawniejsze mieszkanie kierownika przekształcono na mieszkanie dla nauczyciela elementarnego, składające się z trzech pokoików i kuchni, przyczem wydzielono jeden pokoik na infirmarz, z osobnym zewnątrz przy budowanym gankiem na wyjście, umieszczono też obok odrębny wychodek. Z mieszkania instruktora i magazyniku utworzono trzecią sypialnię gdzie urządzono dla praktykanta osobny oszalowaniem odgraniczony pokoik; pomalowano wszystkie pokoje w mieszkaniach nauczycieli oraz gabinet i bibliotekę — wybielono sale naukowe i sypialnie a cały budynek zewnątrz otynkowano. Wychodki urządzono z przymurkiem ocementowanym i ze zbiornikem na urynę na cemencie zmurowanym, a w dziedzińcu szkolnym i obejściu gospodarskiem sporządzono drogi bitej 380 metrów z stosownymi rynsztokami i tretoarami.

IX. Gospodarstwo szkolne.

1) Obszar ziemi o powierzchni 30 morgów do gospodarstwa szkolnego należący obejmuje tylko samą rolę a to: 21 morgów obok budynków szkolnych w jednym kawałku (własność J. W. Karola Hr. Lanckorońskiego) i 9 morgów w 4 parcelach blisko siebie w obrębie gminy Ułaszkowce położonych, oddalonych około 3 kilometry od budynków szkolnych a zakupiooych na własność szkoły kosztem funduszu krajowego. Tu udało się przez usypanie dwóch grobel rękami uczniów wydobyć z nieużytku półmorgowy kawałek ziemi od zalewającego jeziora, który częścią do roli przyłączono, a częścią zasadzono łoziną.

2) Budynki gospodarskie oprócz stodoły i szopy zostały w dogodniejsze miejsce przeniesione uległszy należytemu przekształceniu. Poprzednio mieściły się stajnie i komora na paszę w trzech odrębnych budynkach, przez co utrudniony był dozór, a bardzo niedgodne roznoszenie paszy zawsze możliwe tylko przez dziedziniec. Obecnie w jednej stajni na 4 metry wysokiej umieszczony jest cały inwentarz żywy, a tak dozór w żywieniu i obchodzeniu inwentarza, jako też rozdawanie paszy bardzo ułatwione bez narażenia się jak poprzednio było na szkodliwe wpływy niepogody zawiei i wichrów.

Krowiarnia jest bardzo wygodnie urządzoną do przechowywania gnoju pod bydłem z kąd wprost z samej stajni nawóz furami wywożony być może: tła tak w krowiarni jak i pod trzodą chlewną są betonowane. Urządzone są na dworze odrębne obory na jałownik w cieniu drzew, jak też zbudowano wzorową gnojarnię obmurowaną i otoczoną poręczami tak, że wpuszczone na nią bydłem nawóz tratowanym być może Do jadalni przybudowano stelmacharnię i mleczarnię.

3) Inwentarz martwy używany w gospodarstwie szkolnem obejmuje 2 pługi Sacka: starszy D8M i nowszy D10S z urządzeniem do przekształcenia na podskibnik, 1 pług Claytona, 1 pług czteroskibowy o drewnianej ramie, 1 kultiwator, 1 para bron żelaznych dyagonalnych a 1 parę bron drewnianych lżejszych, siewnik 9 rzędowy Sacka, znacznik, wałek drewniany, dalej: okopywacz, pielnik konny, 2 wozy, młocarnię ręczną sztyftową Claytona, sieczkarnie Bentala, szarpacz do buraków, śrótownik, grabie ręczne mechaniczne, młynek do czyszczenia zboża rafowy i polski (wialnię) z fabryki Claytona, tricur Kühnego, ręczne grace, motyki, zydle, widły, kosy, mechaniczne klepadło do kos i inne w gospodarstwie potrzebne ręczne narzędzia.

4) Inwentarz żywy składa się z koni roboczych, bydła rogatego i trzody chlewnej, owiec się nie utrzymuje z braku pastwiska.

a) Koni roboczych zwykłych fornalskich, zakupywanych w miarę potrzeby utrzymuje się sztuk 4.

b) Bydła rogatego utrzymuje się: 6—7 krów, 3—4 jałówki, 1—2 cieląt, oraz jednego buhaja subwencyjnego rasy Simenthal (teraźniejszy pochodzi z Kamiennej). Do utrzymania krowiarni w należytej ilości i dla odmłodzenia jej przysadza się co roku 1 lub 2 cieliczki, co roku przybywa też z jałownika 1 krowa pierwiastka, a najstarszą lub mniej mleczną krowę sprzedaje się.

Dwuletnie jałówki przyucza się do pociągu, aby później jako krowy mogły być użyte do zaprzęgu w pomocniczych sprzążajnych robotach.

Buhaja subwencyjnego rasy Simenthalskiej, który obecnie jest licencyonowany, dopuszcza się według instrukcyi Towarzystwa gospodarskiego do krów włościan za opłatą, która wraz z subwencyą koszt utrzymania tego buhaja pokrywa, bywa też buhaj używany do pociągu a to do dowózki paszy zielonej, snopów i t. p. Mleka od 6 krów otrzymje się około 12.000 litrów, (w r. 1896/97 udojono 17904¼, wyssały cielęta 981½ litr. = 18.885¾ litr.), które oddaje się na rachunek stołowania uczniów w cenie po 4½ ct. za litr. W tej samej cenie bywa także mleko stronom sprzedawane. Mleko i produkta przeróbki mleka wystarczają nie tylko na potrzeby zakładu, ale pozostaje jeszcze pewna ilość do spieniężenia, mianowicie od czasu zaprowadzenia separatora (Alpha Baby) przy pomocy którego uzyskje się masło wybornej jakości.

Trzoda chlewna składa się: z knura subwencyjnego (obecny z Oldenburga przez Towarzystwo gospodarskie sprowadzony) 5 macior i wieprza opasowego i kilka sztuk prosiąt dla odnowienia chlewni. Knura subwencyjnego rasy Yorkshir według instrukcyi Towarzystwa gospodarskiego dopuszcza się do macior włościan za opłatą. Hodowla świń skierowaną jest na sprzedaż prosiąt odsanych, mały dochowek materyału żeńskiego i na opas dla własnej potrzeby. Podstawę żywienia świń stanowią

w zimie drobne ziemniaki z gospodarstwa własnego, a z kuchni oskrobiny ziemniaczane, dla stosownego unormowania paszy dokupuje się grysu, w lecie zaś głównem pożywieniem jest lucerna, odpadki kuchenne i nabiałowe (serwatka). Etatu służby gospodarskiej nie ma żadnego, bo uczniowie sami obrabiają i obsługują całe gospodarstwo szkolne, które porachunkiem płaci zarobek uczniów (około 400 złr. w. a. rocznie).

Bliższe szczegóły, odnoszące się do gospodarstwa szkolnego, objęte są osobnym planem gospodarskim, który Dyrekcya na podstawie wskazówek z Departamentu II. Wydziału krajowego w porozumieniu z ówczesnym referentem prof. Strusiewiczem wypracowała i Wysokiemu Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia przedłożyła.

Według tego planu wprowadzono w gospodarstwie szkolnem następujący podział pól:

A. Pole przy szkole:

I. Płodozmian główny morgów 17
1. Ugor gnojony z przedplonami (mieszanki-owies)
2. Pszenica podsiana koniczyną z trawami
3. Koniczyna z trawami 2 pokosy na siano
4. „ „ 1 pokos na siano i dodanie pół nawozu stajennego
5. Pszenica
6. Na silniejszym nawozie połowa buraków, połowa kukurudzy
7. Jęczmień
8. Groch—Ziemniaki
9. Żyto—Owies

II. Pole lucernowe morg. 3
Lucerna przez 6 lat . . . . . 1 morg 800°□
Na silnym gnoju buraki ziemniaki 1200°□
Potem marchew i pasze zielone 1200°□ } 1 morg 800°□ } 3 morg.

III. Pole tytnniowe
Na gnoju tytoń . . . 800°□
„ „ okopowe . . . 800°□ } 1 morg
razem 21 morgi

B. Pole przy jeziorze . . . . . 9 „

1. Na gnoju mieszanka na siano
2. Pszenica
3. Koniczyna
4. Pszenica
5. Kukurudza na gnoju
6. Owies
7. Groch
8. Żyto.

Wynik gospodarstwa w ubiegłym roku szkolnym 1896/7 był następujący:

1. W dziale produkcyi rolnej.

Gatunek płodu	Przestrzeń		Plon							Plon z 1-go morga ziarna czelnego głąbi i pasz w kilogramach
			w ziarnie			w słomie	w sianie	w głąbiach	w liściach	
	morg.	sążn.	czelne	śred.	pośl.					
			Kilogramy							
Żyto krzyca	1	1423	1493	32	34	4566	—	—	—	794
„ Świętojańskie	—	400	347	—	—	853	—	—	—	1388
Psz. mies. (ban. gół.)	—	1006	3048	—	79	8129	—	—	—	841
„ gółki	1	—	810	—	6	1700	—	—	—	810
„ banatki	1	—	900	—	33	1740	—	—	—	900
Jęczmień Juwel	—	1521	975	43	—	1880	—	—	—	1021
„ Chewalier	—	1380	1042	273	—	1707	—	—	—	1208
„ Imperial	—	175	75	—	—	117	—	—	—	685
Owies węgierski	1	1462	1566	—	—	2211	—	—	—	818
„ Lancaster	—	1550	742	—	—	1708	—	—	—	765
Groch Wiktorya	1	965	760	—	—	1938	932	—	—	475
Kukurudzy	2	—	2339	—	—	3800	—	—	—	1169
Fasola		—	230	—	—	245	—	—	—	115
Wyka	—	560	183	—	—	349	—	—	—	522
Ziemniaki	1	800	—	—	—	—	—	16456	—	10600
Buraki	1	800	30	—	—	—	—	41200	—	27462
Marchew	—	400	—	—	—	—	—	4000	—	16000
Mieszanka na siano	1	—	—	—	—	—	1935	—	—	1935
Koniczyna na siano	4	900	—	—	—	—	15221	—	—	3339
„ i trawy nasienne	—	400	39	—	—	447	—	—	—	156
Kapusty (15.5 kopy)	—	200	—	—	—	—	—	2325	—	18000
Tytoń	—	600	—	—	—	—	—	—	308	821
Zielona pasza	2	1558	—	—	—	—	—	—	—	—
Ugór	—	400	—	—	—	—	—	—	—	—
Okazowe pole	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—
razem	30	—	14579	348	152	31450	18088	63981	308	

2. W dziale produkcyi zwierzęcej.

a) Krowiarnia: Stan 30. czerwca 1896 r. 7 kr., 2 jałówki 2 roczne, 2 jałówki $1^1/_2$ roczne, 1 cieliczka 5-miesięczna, buhaj 3-letni subwencyjny. W ciągu roku sprzedano 1 krowę: Ciekawą chorą na żołnę, jedna zaś: Wesoła zdechła wskutek gorączki poporodowej.

Udoje mleka.

Nr. I. Krowa Wściubska swego chowu od Maliny dała mleka 3674 l. ciele urodzone $^1/_7$ 1896, które sprzedane wyssało 101 l. — 3775 lit.

Nr. II. Ciekawa krowa swego chowu sprzedana jako chora na żołnę w lipcu 1896 dała mleka . . . . . 179 „

„ „ Ryfka pierwiastka swego chowu urodziła ciele $^{22}/_{11}$ 1896, które sprzedano dała mleka $380^1/_4$, ciele wyssało $46^1/_2$ razem . . $426^3/_4$ „ dla słabej dojności zapuszczona.

Nr. III. Krasula krowa kupiona w r. 1895 urodziła ciele $^{10}/_{12}$ 1896, które sprzedano, dała mleka $2048^1/_4$ ciele wyssało 49 . . . $2097^1/_4$ „

Nr. IV. Piękna krowa swego chowu od Trworznej, urodziła ciele $^{13}/_5$ 1897, które sprzedano, dała mleka $2967^1/_4$ ciele wyssało 153 . . $3120^1/_4$ „

Nr. V. Śmiała krowa swego chowu od Trworznej, urodziła ciele $^{10}/_1$ 1897, które się wychowuje dała mleka $1765^1/_4$ l. ciele wyssało 472 . $2237^1/_4$ „

Nr. VI. Łagodna krowa własnego chowu od Trworznej, urodziła ciele $^{23}/_{12}$ 1896, dała mleka 1923¼ ciele wyssało 48 l. . . 1971¼ lit.

Nr. VII. Sarna pierwiastka własnego chowu urodziła ciele $^{12}/_{12}$ 1896, wskutek choroby cielęj, które sprzedano, ssało Węsołę dała mleka . . . . . 1927¼ „

Nr. VIII. Wesoła krowa kupiona w r. 1895 urodziła cielęta $^{22}/_{7}$ 1896, $^{12}/_{6}$ 1897 dała mleka 2619½ cielęta ssały 112 (zginęła) . . 2731½ „

Krowy na próbę wzięto dały mleka . . . . . 420¼ „

razem . . 18885¾ lit.

Trzoda chlewna: Stan 30. czerwca 1896.

1 Knur subwencyjny 3 letni sprowadzony przez Tow. gosp. z Sürwünden w Oldenburgu.

1 maciora 7 letnia z Schwechat, 2 maciory 4 letnie swego chowu 2 maciory 2 roczne, pochodzące z chlewni zarodowej w Zarszynie, 3 knurki 4 miesięczne i 12 prosiąt ssących. Od 5-ciu macior urodziło się 80 prosiąt, sprzedano z pozostałemi z zeszłego roku 69 sztuk za . . . . . 483 zł. 70 ct.

i pozostałe 15 prosiąt, — za wieprza opasow. wzięto . . . 45 „ — „

razem . . 528 zł. 70 ct.

Nawozem stajennym wyprodukowanym od powyżej wymienionego inwentarza i 4 koni roboczych wygnojono:

Na polach głównego płodozmianu . .	4	morgi	po	200q	= 800q
„ „ „ „ . .	2	„	„	150q	= 300q
Przy jeziorze	2	„	„	200q	= 400q
Na polu tytuniowem	0·5	„	„	300q	= 150q
„ „ lucernowem pod buraki, koński ząb itp.	2	„	„	300q	= 600q
Razem	10·5	morga			2250q

Nawóz utrzymuje się ciągle pod bydłem i podściela się codziennie w stajni gnojem końskim i świńskim.

Urabia się też kompost, z odchodów ludzkich, plewideł i ziemi, który polewa się gnojówką spływającą do zbiornika. Kompostu używa się na zasilenie lucerny.

Pod względem finansowym przedstawia się wynik gospodarstwa szkolnego w roku 1896/7 jak następuje:

I. Ogólne.

Rozchody (Dług)		*Przychody (mienie)*	
Czynsz dzierżawny z pola A.	50·19	—	—
Podatek z pola B. . .	10·84	—	—
Ubezpieczenie budynków gosp.	41·72	—	—
Utrzymanie budynków gosp.	8·31	—	—
Razem . .	111·06	—	—

II. Inwentarz martwy.

1. Maszyny i narzędzia.

Wartość na początku r. 1896/7	666 84	Wartość inwentarza martwego z końc. r. 1896/7 t. j. dnia 30. czerwca 1897	610 76
Przykupno utrzymane i odnow.	108 11½		
Razem .	774 95½	Razem .	610 76

2. Uprząż.

Wartość na początku roku 1896/7	31 70		
Przykupno, odnow. i utrzymanie	47 19	Wartość z końcem r. $^{30}/_{6}$ 1897	43 64
Razem .	78 89	Razem . .	43 64

III. Inwentarz żywy.

a) Konie robocze.

Wartość na początku roku 1896/7 (1=110, 1=90, 1=160, 1=40)	400·—	Wart. koni z końc. r. 1896/7 (30/6) (1=100, 1=80, 1=145, 1=35)	360·—
Razem . .	400·—	Razem . .	360·—

b) bydło rogate.

Wart. bydła z końc. r. (30/6) 1896			Wart. bydła z końc. r. (30/6) 1897		
7 krów 3490 *kg* 4 jałów. 1385 „ 2 cieląt 268 „	5140×20 ct.	1028·—	7 krów 3505 *kg* 4 jałów. 1480 „ 1 cielę 142 „	5127×20 ct.	1025·40
Razem . .		1028·—	Razem . .		1025·40

c) nierogacizna.

Wartość trzody (30/6) 1896			Wartość trzody chl. (30/6) 1897		
2 maciory po 140 = 280 *kg* 1 maciora . . . . 180 „ 1 „ . . . 115 „ 1 „ . . . . 125 „ 1 wieprzek . . 45 „	745×30		1 maciora 185 *kg* 1 „ 140 „ 1 „ 170 „ 1 „ 150 „ 1 „ 165 „	810×30 . .	243·—
21 prosiąt po 5 zł. . . .		328·50	3 wieprze 4-mies. po 10 zł. . .		30·—
			12 prosiąt 3 tygod. po 3 zł. . .		36·—
Razem . . .		328·50	Razem . . .		309·—

IV. Zapasy płodów rolnych.

	zł.	ct.		zł.	ct.
Pozostałość z r. ubiegłego:			Pozostałość na r. przyszły:		
a) płody zwierzęce . .	—	—	Wartość dnia 30/6 1897		
b) „ roślinne .	—	—	Żyta 1640 *q* × 5·75 .	94	30
Żyta 457×6	27	42	Pszenicy 898½×7 75 .	69	63
Pszenicy 90×7	6	30	Jęczmienia obr. 63½×4	2	54
„ średniej 40½×4	1	62	Kukurudza 21·17 *q* ×5·56½	117	81
Grochu 261×8 . . .	20	88	Owies 48×4·50	2	16
Jęczmień obrocz. 83×4 .	3	32	Grys 102×3 . . .	3	06
Kukurudzy 2150×5 . .	107	50	Ziemiaki 6·97×1·5 . . .	10	45
Owsa 1673×5	83	65	Kminek 3·25×20 . . .	—	65
„ obrocznego 40×4·5	1	70			
Kminek 3×20	—	60			
Grysu 31×3	—	93			
Fasola 19×6	1	14			
Ziemiaków 200×1 . . .	2	—			
Razem	257	06	Razem	300	60

V. Obroty bieżące w ciągu roku 1896/7.

1. Na rachunek produkcyi zwierzęcej.

a) konie robocze.

Kucie koni	24·22		
Przykup. jęcz. obr. (69·90×4)	279·60		
Przybory różne (łańcuchy, batogi i t. p.)	1·30		
Porachunkiem		Porachunkiem	
Obsługa uczn. w stajni 121¼	12·12¼	W własnem gospodarstwie roboczych dni parokon. 214	
Z własnego gospodarstwa		produkcya gnoju 300 *q*	
Na paszę siana 7676 *kg*			
„ „ marchwii 4000 „			
„ „ i ściółkę sł. 6655 „			
Razem . . .	317·24¼	Razem . . .	— —

b) bydło rogate.

Gotówka:			Gotówka:		
Lekarstwa i weterynarz . .		47·11	Za sprzed. cieląt 324·5 *kg* . .		58·43
Ubezpieczenie buhaja . . .		1·73	Sprzedaż krowy chorej i skóry		35·—
Przybory (sprzęty)		3·46	Dopuszczanie buhaja, 72 skoków		36·—
Dokupienie karmy			Subwencya za buhaja		60·—
Owies 1775×4·5	80·12½				
Makuch 2135 *kg*	63·86				
Grys 41·36 *q*	123·08				
Słoma 8623×0·60	51·75				
Sól 82·5 topek ×10·6	9·39½				
Mleko zbierane 30×2	0·60	328·81			
Porachunkiem			Porachunkiem		
Obsługa uczniów 593¾ dni . .		59·37½	Za mleko 17904¼ *l* ×4·5 . .		805 61
Z własnego gospodarstwa			W własnem gospodarstwie wyprodukowano gnoju 1850 *q*		
mleka 98½ *l*					
ziarna 920 *kg*					
siana 11024 „					
słomy 21383 „					
buraki 41200 „					
Razem .		440·48½	Razem . .		995·04½

c) trzoda chlewna.

Gotówka			Gotówką		
Koszta sprzedaży prosiąt . . .		8·40	Sprzedaż prosiąt 69 sztuk		483·70
Karma dokupiona			„ świń 160 *kg*×30 . . .		45·—
Grysu 539×3, 151×3·2, 300×3·1		30·29	Puszczanie knura 49×20 . . .		9·80
Makuch 72 *kg* ×3		2·16	Subwencya za knura		16·—
Jęczmień 24·77*q*×4		99·08	Porachunkiem		
Porachunkiem					
Obsługa uczniów 114·5 dn. .		11·45			
Mleko zbierane 3423¼×2 . . .		68·58			
Maślanka 744		7·44			
Serwatka 795×0·25		1·99			
Z własnego gospodarstwa			Z własnego gospodarstwa		
Ziarna 572 *kg*			Produkcya gnoju 100 *q*		
Słomy					
Ziemniaków 5439					
Razem .		229·39	Razem .		554·50

2. Na rachunek produkcyi roślinnej.

a) folwarcznej.

	zł.		zł.
Gotówka:		Gotówka ze sprzedaży i porachunkiem za stołowanie uczniów:	
Tępienie szkodników	3·53	za żyto 4.57 q×6	27·42
Zakupno nasion	17·26	pszenicy 839.92q.	293·48
Ubezpieczenia zboża od ognia i gradu	46·84	jęczmienia 19.66	97·90
		owsa 28.38 q×5	141·90
Porachunkiem:		kukurudzy 21.195q	117·33
Robocizna uczniów 2693.25 dn.	269·32½	grochu 6214q×8	49·71
		fasoli 2.34q	16·78
W własnem gospodarstwie:		maku 3.1*kg*	1·08
Robocizna sprzężajna parokonnych dni 211.	—·—	nas. buraków 20.5*kg*	6·15
		ziemniaków 7003.75*kg*×1.5 . .	105·26
Nawozu stajennego zużyto 2100 q.	—·—	kapusty 15.5 kóp	31·—
Razem	336.95½	Razem	888·01

Własne gospodarstwo spotrzebowało na siew	na ziarno	na paszę	Karma podana przy inwetarzu żywym.
żyta	204 *kg*	—	
pszenicy	338 „	—	
jęczmienia	118 „	—	
owsa	210 „	44 *kg*	
grochu	209 „	6 „	
wyki	63 „	117 „	
kukurudzy	75 „	102 „	
koniczyny	— „	33 „	
traw	— „	15 „	
fasoli	16 „	—	
ziemniaków	3572 „	—	
buraków	13½ „	—	

b) pole tytoniowe

	zł.		zł.
Gotówką		Gotówką	
Ubezpieczenie od gradobicia .	7·60		
Rozsada	3·20		
Urządzenie i przybory	23·08		
Porachunkiem		Za sprzedany tytoń	77·61
Robocizna 262 dni	26·19½		
Z własnego gospodarstwa			
gnoju 150 *q*	—·—		
Robocizna sprzężajna 3 dni .	—·—		
Razem	60·07½	Razem	77·61

Zestawienie.

Wyszczególnienie		Dług zł.	Mienie zł.
I. Wydatki ogólne		111·06	—·—
II. Inwentarz martwy 1) maszyny i narzędzia . .		774·95½	610·76
2) uprząż		78·89	43·64
III. Inwentarz żywy *a*) konie robocze . . .		400·—	360·—
b) bydło rogate . . .		1028·—	1025·40
c) trzoda chlewna . .		328·50	309·—
IV. Zapasy płodów roślinnych		257·06	300·60
V. Obroty bieżące w roku 1896/7		—·—	—·—
1) Rachunek produkcyi zwierzęcej *a*) konie robocze . .		317·24½	—·—
b) bydło rogate . .		440.48½	995·04½
c) trzoda chlewna .		229 39	554·50
2) Rachunek produkcyi roślinnej *a*) folwarcznej . .		336·95½	888·01
b) pole tytoniowe .		60.07½	77·61
	Razem	4362·61½	5164·56½
Po strąceniu wydatków		—·—	4362·61½
	Pozostaje czysty dochód	—·—	801·95

czyli z 1 morga 26 zł. 98 ct. w. a.

X. Kronika szkoły.

Przy egzaminach obecni byli: delegat Wysokiego Wydziału krajowego p. Tadeusz Langie a z kuratoryi P: Wybranowski, c. k. starosta.

Odwiedzali też szkołę członkowie kuratoryi pp. Adam Noel, Artur Cielecki i Radca Struszkiewicz i Jego Ekscelencya Marszałek krajowy Hr. Stanisław Badeni

Z Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy.

Jagielnica, dnia 22. sierpnia 1897.

Antoni Świeżawski.

Alegat IV. do LW. 72.761/97.

Sprawozdanie roczne

Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach o szkole za r. 1896/7, rok szkolny od 30. czerwca 1896 do 1. lipca 1897 i o gospodarstwie za rok 1896.

A) Szkoła.

I. Skład nauczycielski.

P. Edmund Bielski, kierownik szkoły i nauczyciel fachowy, jak w roku poprzednim.

P. Franciszek Dąbrowski, prowizor. nauczyciel pomocniczy fachowy od 1. sierpnia 1896 r. stosownie do pisma Wydziału krajowego LW. 35.847/96. na miejsce p. Przemysława Cholewy, który został w tymże charakterze przeniesiony do kraj. niższej szkoły rolniczej w Horodence. P. Franciszek Dąbrowski do tego czasu był zastępcą nauczyciela rolnictwa przy kraj. szkole uprawy lnu w Gródku koło Lwowa.

P. Zygmunt Ziemiański, nauczyciel do nauk elementarnych od 1. sierpnia 1896 r. stosownie do pisma Wydziału krajowego LW. 41.019/96 na opróżnione miejsce po p. Oleskowie.

Ks. Gwardyan ojciec reformat Janicki, katecheta szkolny.

P. Leopold Weigel, instruktor do robót praktycznych od 1. lipca 1896 r. stosownie do pisma Wydziału krajowego LW. 50.668/96 na miejsce p. Świętalskiego, który dnia 30. czerwca 1896 posadę opuścił. P. Leopold Weigel opuścił posadę dnia 30. kwietnia 1897, a na jego miejsce Wydział krajowy dekretem za LW. 25.781 przeznaczył od 1. czerwca 1897 P. Marcina Turę, który opuścił swą posadę z dniem 31. lipca 1897 i obowiązek instruktora pełnił praktykant przy szkole Rygielski do końca roku szkolnego.

II. Wykaz uczniów.

1. Rok III.

Liczba	Imię i nazwisko ucznia	Urodzenia: Data	Urodzenia: Miejsce	Wyznanie	Pochodzenie	Przygotowanie naukowe przed wstąpieniem do szkoły	Uwaga
1	Banach Stanisław	$^{28}/_{4}$ 1878	Pobręczyn Limanowa	rz. k.	syn gospod.	Szkoła lud.	Ukończyli szkołę
2	Bartoszek Aleksander	$^{29}/_{12}$ 1878	Słocina Rzeszów	„	„	„	
3	Berłowski Jakób	$^{13}/_{7}$ 1876	Słocina Rzeszów	„	„	„	
4	Foksiński Franciszek	$^{7}/_{10}$ 1876	Kęty Biała	„	„	4-kl. szk.lud.	
5	Foltyn Wincenty	$^{22}/_{6}$ 1878	Bujaków Biała	„	„	uczył się prywatnie	
6	Górecki Franciszek	$^{3}/_{8}$ 1876	Słocina Rzeszów	„	„	Szkoła lud.	
7	Juryk Włodzimierz	$^{28}/_{5}$ 1877	Iłów Żydaczów	gr. k.	syn ks. rus.	1 kl. gimn. i szk. chmiel.	
8	Leśniak Antoni	1870	Góry zamieś. Limanowa	rz. k.	syn gospod.	Szkoła lud.	
9	Paszkowski Stanisław	$^{10}/_{11}$ 1877	Kielnarowa Rzeszów	„	„	„	
10	Góra Piotr						Wydalony na pocz. r. sz.
11	Porada Jan	$^{13}/_{10}$ 1877	Jasionka Rzeszów	„	„	„	Ukończyli szkołę
12	Szczurkowski Jan	$^{4}/_{8}$ 1875	Łącko Nowy Sącz	„	„	1 kl. gimn.	
13	Wilczyński Maciej	$^{9}/_{2}$ 1878	Czułówek Kraków	„	„	„	
	Rok II.						
14	Bętkowski Maciej	$^{21}/_{2}$ 1876	Wyciąże Kraków	rz. k.	syn gospod.	2 kl. szk. lud.	Wydalony
15	Bindyk Walenty	$^{8}/_{1}$ 1876	Łukowiec Rzeszów	„	„	Uczył się prywatnie	Dostali promocyę na rok III.
16	Brodacki Paweł	$^{28}/_{6}$ 1876	Wysoka Jasło	„	„	Szkoła lud.	
17	Ćwikowski Jan	$^{23}/_{5}$ 1879	Czerniec Nowy Sącz	„	„	5 kl. szk. lud.	
18	Drabek						Wydalony
19	Firszt Jakób	$^{17}/_{1}$ 1879	Sietnica Gorlice	„	„	Szkoła lud.	Dostali promocyę na rok III.
20	Knap Stanisław	$^{23}/_{3}$ 1877	Ziępnów Mielec	„	„	„	
21	Morończyk Michał	$^{6}/_{5}$ 1876	Brzeszcze Biała	„	„	„	
22	Susz Karol	$^{30}/_{10}$ 1877	Brzeszcze Biała	„	„	„	
23	Wilczek Józef	$^{1}/_{1}$ 1878	Bestwina Biała	„	syn wyrobn.	„	

Rok I.

Liczba	Imię i nazwisko ucznia	Urodzenia		Wyznanie	Pochodzenie	Przygotowanie naukowe przed wstąpieniem do szkoły	Uwaga
		data	miejsce				
24	Chajec Władysław	$^{21}/_{9}$ 1878	Kamienica g. Pilzno	rz. k.	syn gospod.	Szkoła lud.	Dostali promocyę na rok II.
25	Chrapusta Józef	$^{26}/_{11}$ 1879	Sukmana Brzesko	„	„	2 kl. gimn.	
26	Drozd Paweł	$^{6}/_{8}$ 1879	Rudna w. Rzeszów	„	„	Szkoła lud.	
27	Falgier Antoni	$^{13}/_{5}$ 1879	Albigowa Łańcut	„	„	„	
28	Hauch Ignacy	$^{29}/_{1}$ 1880	Pisarowice Łańcut	„	„	„	
29	Jarnot Ludwik	$^{6}/_{11}$ 1880	Brzeszcze Biała	„	„	„	
30	Kogutowicz Maryan	$^{7}/_{12}$ 1878	Radziechowice Wieliczka	„	syn ofic. pr.	4 kl. szk. lud.	
31	Pająk Józef	$^{18}/_{3}$ 1880	Pisarzowice Biała	„	syn gospod.	Szkoła lud.	
32	Pelz Antoni	$^{28}/_{5}$ 1877	Albigowa Łańcut	„	„	„	
33	Sokalski Antoni	$^{9}/_{6}$ 1880	Ostrów Sokal	„	„	„	
34	Walczyk Marcin	$^{9}/_{11}$ 1878	Brzeszcze Biała	„	„	„	
35	Wilczek Jan	$^{11}/_{6}$ 1880	Bestwina Biała	„	„	„	
36	Wójcik Józef	$^{2}/_{3}$ 1880	Brzeszcze Biała	„	„	„	

Z powyżej podanej tablicy wynika, że w ubiegłym szkolnym roku było uczniów na roku III. nauki 13, na II. roku 10, na roku I. 13, czyli razem 36 uczniów w szkole.

Z tej liczby ukończyło szkołę 12, na III. roku, przyczem z bardzo dobrym postępem 5, z dobrym 3, z dostatecznym 4, jeden zaś został na początku roku szkolnego 1896/7 wydalony.

Z roku II. 8 dostali promocye na rok III., mianowicie:

z dobrym postępem 4
z dostatecznym postępem 4

Maciej Bątkowski i Jędrzej Drabek zostali w ciągu roku wydaleni.

Z roku I. wszyscy 13 dostali promocyę na rok II. mianowicie:

z bardzo dobrym postępem 1
z dobrym postępem 5
z dostatecznym postępem 7

Klasyfikacya ta została dokonana na podstawie całorocznych danych o uczniu i na egzaminie ostatecznym odbytym stosownie do pisma Wydziału krajowego LW. 32.290/97 na dniu 30. czerwca i 1. lipca 1897 pod przewodnictwem delegata Wydziału krajowego WP. Tadeusza Langiego.

Według wieku dzielili się uczniowie w ten sposób:

po 25 lat 1
„ 20 „ 1
„ 19 „ 7
„ 18 „ 7

po 17 lat. 10
„ 16 „ 5
„ 15 „ 6
Razem . . . 36 uczniów,

a więc przeciętny wiek około 17 lat.

Wyznania z wyjątkiem jednego rzymsko-katolickiego.

Pochodzenie uczniów przedstawia się w ten sposób, że synów włościan 92%, a innych zawodów 8%.

Z ukończonych 12 uczniów:

powróciło do własnych gospodarstw rodzinnych	2, około	17%
przyjęli obowiązki oficyalistów	5, „	41 „
na kurs rybacki do Zatora	2, „	17 „
do wojska poszło	2, „	17 „
bez zajęcia pozostało	1, „	8 „
Razem . .	12, około	100%

Przygotowanie uczniów do wstąpienia do szkoły rolniczej: 83% ukończyło tylko szkołę ludową, 11% z I. lub II. klasy gimnazyalnej, 6% z prywatnego przygotowania.

Na początku roku szkolnego 1896/7 zgłosiło się do szkoły 16, z tych było przyjętych, jak wyżej 13.

III. Podział godzin wykładowych.

Rok III.

Półrocze zimowe od 1. września 1896 do 1. kwietnia 1897.				Półrocze letnie od 1. kwietnia do 30. czerwca 1897.	
	od 1. września do 1. października 1896	od 1. października 1896 do 1. stycznia 1897.	od 1. stycznia do 1. kwietnia 1897.	od 1. kwietnia do 30. czerwca 1897.	Uwaga
	godzin w tygodniu				
Religia . . .	1	1	Jak w październiku, listopadzie i grudniu z tą różnicą, że przedpoł. nauki były 4 godz. t. j. od 7—11 i popoł. od 2—4 i od 6—7.	2	W ten sposób w półroczu letniem zawsze 2 klasy były przy praktyce, a jedna miała wykłady, a w półroczu zimowem odwrotnie każdego dnia 2 klasy miały naukę a jedna praktykę.
Język polski.	2	2		1	
Histor. i geog.	1	1		Geom. 1	
Geometrya .	1	Rachunki 2		Rach. 1	
Rysunki . .	—	(albo+1) 1		—	
Rolnictwo. .	3	4		3	
Hodowla . .	3	4		3	
Administr. .	2	2		2	
Ustawy roln.	—	1		—	
Mleczarstwo .	—	1		—	
Sprawozd. gospod. . .	—	(albo. Rach. +1) 1		1	
Wypracow. z administr. .	—	2		1	
Zapisywanie gosp. ksiąg	—	1		—	
Dem. z hodowli i mlecz.	—	2		—	
Razem . .	13	27		16	
	Nauka wypadała w godz. od 7—11 przedp. od 2—6½ popoł. (4—4½ podwiecz.) przyczem nauka odbywała się w 2 dniach w przedpołudniowych godz. i w 1 dniu w popołudn. godzinach.	1 godz. Religii w dniach praktyki. Godz. wykładowe przedpołudn. od 8—11, popoł. od 2—6½ czyli 7 godzin w dniu wykładów.		Taki jak do 1. października. Nauka odbywała się w 2 dniach przedpoł. w godz. od 7—11 i w 2 dniach popołud. godz. od 2—6½.	

Rok II.

	Półrocze zimowe od 1. września 1896 do 1. kwietnia 1897.			Półrocze letnie od 1. kwietnia do 30. czerwca 1897.	
	od 1. września do 1. października 1896	od 1. października 1896 do 1. stycznia 1897	od 1. stycznia do 1. kwietnia 1897	od 1. kwietnia do 30. czerwca 1897	Uwaga
	godziny w tygodniu				
Religia . . .	1	1	Tak jak od 1. października.		
Język polski.	2	2			
Histor. i geog.	1	1			
Rachunki . .	2	3			
Rysunki . .	1	2			
Rolnictwo . .	3	4			
Hodowla . .	3	4			
Nauki przyrodnicze	4	4			
Sprawozd. gospod. . .	—	1			
Rachunkowość	—	2			
Razem . .	17	24			
	Godz. wykładowe jak i na rok III. Nauka opbywała się w 2 dniach przedpoł. godzin i dwóch popołud. i 1 godz. od 9—10 przedpołud. z tą jednak różnicą, że w inne dnie jak na roku III.	Godz. wykładowe w tejże porze dnia jak na roku III. z wyjątkiem ostatniej godz. od $5^1/_2$ do $6^1/_2$. Wykłady zajmują też 4 dni w tygodniu a praktyka 2, tylko praktyka w drugie dwa dni tygodn. jak na roku III.			

Rok I.

Religia . . .	1	1	Tak jak i od 1. października.	Tak jak i od 1. października.	
Język polski.	3	4			
Histor. i geog.	1	2			
Rachunki . .	4	5			
Kaligrafia . .	1	1			
Rysunki . .	—	2			
Nauki przyrodnicze	7	6			
Rolnictwo . .	—	2			
Razem . .	17	23			
	Godziny wykładowe odbywały się w tymże czasie jak i na roku II.	Nauka odbywała się w tejże porze dnia, co i na roku II. z wyjątkiem jednej godziny, a to od $4^1/_2$ do $5^1/_2$, które poświęcono praktyce.			
		Nauki 4 dni, praktyki 2 dni w tygodniu, jak III. i II. r. tylko, że praktyka wypada w inne dni tygodnia jak na III. i II. roku.			

Za czas od 1. lipca do 1. września wykazu godzin w papierach i aktach brak.

Godziny wykładane były podzielone między nauczycielami w ten sposób:

			Półrocze zimowe			Półrocze letnie		
			III.	II.	I.	III.	II.	I.
1. P. Edmund Bielski:								
Razem godzin wykładowych	w zimie 18	Rolnictwo . .	4	4	2	3	3	—
		Administracya .	2	—	—	2	—	—
	w lecie 11	Wypracowanie z Administr. .	2	—	—	1	—	—
		Rachunkow. .	—	2	—	—	—	—
		Sprawozd. gosp.	1	1	—	1	1	—
		Razem . . .	9	7	2	7	4	—
2. P. Franciszek Dąbrowski:								
Razem godzin wykładowych	w zimie 22	Hodowla . . .	4	4	—	3	3	—
		Mleczarstwo . .	1	—	—	—	—	—
	w lecie 17	Dem. z hodowli i mleczarstwa	2	—	—	—	—	—
		Ustawy roln. .	1	—	—	—	—	—
		Nauki przyrod.	—	4	6	—	4	7
		Razem . . .	8	8	6	3	7	7
3. P. Zygmunt Ziemiański:								
Razem godzin wykładowych	w zimie 29	Język polski .	2	2	4	2	2	3
		Rachunki . .	2	3	5	1	2	4
		Geometrya . .	—	—	—	1	—	—
	w lecie 19	Historya i Geog.	1	1	2	1	1	1
		Kaligrafia . .	—	—	1	—	—	1
		Rysunki . . .	2	2	2	—	—	—
		Razem . . .	7	8	14	5	5	9
4. Ks. Katecheta:			1	1	1	1	1	1

5. P. Teofil Sochaniewicz, krajowy nauczyciel weterynaryi udzielał weterynaryi od 10. maja po koniec czerwca 1897 dla uczni III roku.

6. P. Jan Biedroń, krajowy instruktor mleczarstwa odbył kurs w 8 dniach od 3. do 11. maja 1897.

IV. Demonstracye i wycieczki.

1. Wycieczka dwóch uczniów do Izdebnika w początku lipca 1896.
2. Wycieczka uczniów III. roku do Kęt na zgromadzenie rolnicze.
3. Wycieczka na wystawę bydła kraj. do Krakowa uczniów III. r. w czerwcu.

V. Pomocy naukowe.

Zostały przykupione następujące pomocy naukowe:

1. Biblioteka.

3 broszurki o pomiarze bydła,
Dzieje Polski,

Landes-Gesetze,
Handbuch des gesammten Landwirtschaft v. d. Goltza,
Mapa półkul na płótnie,
14 tablic pożytecznych i szkodliwych owadów.

2. Narzędzia rolnicze.

Grabarka jednokonna,
Siewnik ręczny,
Waga pomostowa,
Walec pierścieniowy.

B) Gospodarstwo rolne.

W swem cyfrowem zestawieniu przedstawia się w następujący sposób:

I. Ogólne.

Rozchody.		*Dochody.*	
Czynsz dzierżawny z folwarku	758·06 zł.	Koszt adaptacyi stajen do umorzenia w latach następnych $^5/_{10}$	37·73 zł.
„ „ z mleczarni	50·— „	Koszt budowy szopy do umorzenia w latach następnych $^6/_{10}$	211·57 „
Koszt adaptacyi stajni w latach następnych $^6/_{10}$ . . .	45·28 „		
Koszt budowy szopy w latach następnych $^7/_{10}$	246·83 „		
Razem .	1.100·17 zł.	Razem .	249·30 zł.

Inwentarz martwy.

a) Maszyny i narzędzia.

Rozchody.		*Dochody.*	
Wartość na początku r. 1896 .	652·70 zł.	Wartość z końcem r. 1896 po strąceniu 10% amortyz. z 700 zł.	630·— zł.
Przykupno	47·30 „		
Utrzymanie	147·81 „		
Razem . .	847·81 zł.	Razem . .	630·— zł.

b) Uprząż.

Rozchody.		*Dochody.*	
Wartość na początku roku 1896	120·88 zł.	Wartość z końcem r. 1896 po strąceniu 10% amortyz. od 120·80 zł.	108·80 zł.
Odnowienie i utrzymanie . .	55·20 „		
Razem . .	176·08 zł.	Razem . .	108·70 zł.

Inwentarz żywy.

a) Roboczy.

Rozchody.		*Dochody.*	
Wartość koni na początku r. 1896	327·45 zł.	Wartość koni z końcem roku 1896	245·04 zł.
Razem . .	327·45 zł.	Razem . .	245·04 zł.

Bydło.

Rozchody.		*Dochody.*	
Wartość z początkiem r. 1896:		Wartość z końcem r. 1896 .	1.725·64 zł.
10 krów . .	4.552 kgr.	Razem . .	1.725·64 zł.
5 jałówek .	1.613 „		
1 byczek .	52 „		
Razem .	6.217 kgr po cenie 28 ct. za 1 kgr z. w.	1.740·76 zł.	
Razem . .		1.740·76 zł.	

Trzoda chlewna.

Rozchody.		*Dochody.*	
Wartość z początkiem r. 1896:		Wartość z końcem r. 1896:	
5 loch wagi 870 kgr.		1 knur	70·— zł.
1 knur „ 140 „		4 maciory	280·— „
Razem . 1.010 kgr po		2 maciory jednoroczne . .	60·— „
35 ct. za 1 kgr.	353·80 zł.	4 prosiąt	40·— „
Razem . .	353·80 zł.	Razem . .	450·— zł.

Zapasy płodów.

a) Płody rolne.

Rozchody.		*Dochody.*	
Zapasy płodów z r. 1895 .	2.293·52 zł.	Pozostałość na rok 1897 .	2.066·55 zł.

b) Płody zwierzęce.

Rozchody.		*Dochody.*
Pozostałość z roku 1895 . .	17·25 zł.	

Obroty bieżące.

Konie.

Rozchody.		*Dochody.*
Kucie koni	55·20 zł.	
Stanowienie klaczy	4·10 „	
Utrzymanie parobków . . .	145·37 „	
Przykupno paszy i ściółki .	508·37 „	
Razem . .	713·04 zł.	

Bydło rogate.

Rozchody.		*Dochody.*	
Pastwisko	60·— zł.	Sprzedaż 1 krowy i 2 cieląt	154·70 zł.
Przykupno paszy i ściółki .	399·23 „	Sprzedaż mleka, masła i se-	
Dokupienie 1 byczka	50·— „	rów razem	843·54 „
Razem . .	509·23 zł.	Razem . .	1.008·24 zł.

Trzoda chlewna.

Rozchody.		*Dochody.*	
Wydatki przy transporcie . .	3·77 zł.	Sprzedaż 57 prosiąt	267·24 zł.
Przykupiona karma i odpadki		Sprzedaż 136½ kg wieprzowiny	61·29 „
z mleczarni	134·26 „	Knurowe	8·50 „
Razem . .	138·03 zł.	Razem . .	337·03 zł.

Produkcya roślin.

Rozchody.		*Dochody.*	
Asekuracya ziemiopłodów od		Sprzedaż:	
ognia i gradu	21·06 zł.	540 kg pszenicy	43·20 zł.
Zasiewy z roku 1895 . . .	119·60 „	480 kg żyta	33·60 „
Nasiona i nawozy sztuczne .	259·47 „	16.670 kg ziemniaków . . .	358·49 „
Zarobek uczniów	396·— „	209 kg kukurudzy	11·72 „

Najem robotników	63·85 zł.	1.064 kg szutu kukurudzy .	63·79 zł.
kupno 1.364 kg owsa	75·56 „	50 kg fasoli	5·— „
Mlewo i rogatki	45·33 „	3.152 kg owsa	190·87 „
Razem . .	980·87 zł.	2.461 kg mąki pszennej . .	225·33 „
		1.559 kg mąki żytnej . . .	133·89 „
		Nasiona różne	4·42 „
		3.995 kg siana koniczyny . .	131·02 „
		930 kg siana łąk.	20·92 „
		939 kg słomy	15·45 „
		537 kg ospy bobik.	32·23 „
		Razem . .	1.269·93 zł.
		Zwrot za ogrody oddane do użytku nauczycielom . .	20·— „
		Zasiewy na rok 1897 . . .	97·84 „
		Razem . .	1.386·77 zł.

Zestawienie.

Nr.	Wyszczególnienie	Dług		Mienie	
		zł.	ct.	zł.	ct.
I.	Ogólne	1.110	17	249	30
II.	Inwentarz martwy:				
	a) maszyny i narzędzia . .	847	81	630	—
	b) uprząż	176	08	108	80
III.	Inwentarz żywy:				
	a) roboczy	327	45	245	04
	b) bydło	1.740	76	1.725	64
	c) trzoda	358	80	450	—
IV.	Zapasy płodów:				
	a) roślinnych	2.293	52	2.066	55
	b) zwierzęcych	17	25	—	—
V.	Obroty bieżące w ciągu r. 1896:				
	a) konie robocze	713	04	—	—
	b) bydło rogate	509	23	1.008	24
	c) trzoda chlewna	138	03	337	03
	Produkcya roślin.	980	87	1.386	77
	Razem . . .	9.213	01	8.207	37
	Potrącenie przychodów . .	8.207	37	—	—
	Okazuje się z gospodarstwa szkolnego strata	1.005	64	—	—

Cyfry te ułożone na podstawie dziennika kasowego, księgi inwentarza szkolnego i luźnych notatek.

Ksiąg gospodarskich należycie prowadzonych za ubiegły r. 1896 Dyrekcya nie posiada, w obec czego wyżej podane cyfry należytego przedstawienia o stanie gospodarstwa nie dają.

Kobiernice, dnia 16. listopada 1897.

Dr. Józef Pawłowski, prow. kierownik szkoły.

Alegat V. do LW. 72.761/97.

Sprawozdanie

Dyrekcyi kraj. szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku za rok 1896/7.

Ogólne wiadomości o szkole.

Kraj. szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku, założona przez c. k. Towarzystwo gospod. galicyjskie w r. 1869, reaktywowana przez Wysoki Wydział krajowy w r. 1890, ma na celu kształcenie synów włościańskich specyalnie w racyonalnej uprawie lnu i wyprawie włókna metodą belgijską, którzyby w przyszłości osiadłszy na własnych gospodarstwach, uprawę lnu i wyprawę włókna na sposób im w tejże szkole wskazany u siebie zaprowadzili, a tem samem dali przykład drugim mieszkańcom do naśladowania ich w tym kierunku, lub przyjęli obowiązek jako kierownicy większych moczarni lub warstatów wyprawy włókna.

Warunki przyjęcia kandydatów do tej szkoły są: skończony 16-ty rok życia, z ukończoną 4-ro klasową szkołą ludową lub 3-klasową szkołą wiejską z dobrym postępem z dołączeniem świadectwa moralności i świadectwa zdrowia.

W razie ubóstwa rodziców, którzy nie mogą rocznej należytości na utrzymanie syna w Zakładzie 150 zł. płacić, należy dołączyć świadectwo ubóstwa.

Kurs w tej szkole trwa jeden rok, zaczyna się 15. maja, a kończy się 15. maja następnego roku, po którym uczniowie po złożeniu egzaminu przed Komisyą egzaminacyjną, otrzymują świadectwo i powracają na gospodarstwo ojca, lub dla uzupełnienia nauki rolniczej wstępują do jednej z niższych szkół rolniczych jako uczniowie zwyczajni.

Skład grona nauczycielskiego.

1. Jan Górski, prowizoryczny kierownik zakładu i nauczyciel fachowy uczy uprawy i wyprawy lnu i konopi 3 godziny tygodniowo, nadto prowadzi całe gospodarstwo szkolne, w lecie na gruntach szkolnych, tudzież praktyczne suszenie, sortowanie, moczenie, roszenie i bielenie lnu, w zimie zaś, w pracowni około wyprawy włókna na maszynach i ręcznych trzepaczkach i szczotkach angielskich.

2. Franciszek Cisło, nauczyciel rolnictwa, uczył początków rolnictwa, wstępnych wiadomości z nauk przyrodniczych i chowu bydła, 12 godzin tygodniowo.

3. Antoni Zieliński, nauczyciel szkoły ludowej w Gródku, uczył nauki elementarnej 12 godzin tygodniowo.

Ks. Karol Czerniatowicz, katecheta, uczył religii 1 godzinę tygodniowo.

Frekwencya uczniów.

W roku szkolnym 1896/7 było uczniów 9-ciu a to:

synów włościańskich . . .	5		
„ pryw. oficyalistów . .	2		
„ mieszczańskich . . .	2.		
Według powiatów: Samborskiego . . .		5	
Podgórze-Skawina . . .		2	
Złoczowskiego . . .		1	
Brzeżańskiego . . .		1.	

Po złożeniu egzaminu dnia 12 maja 1897 otrzymali świadectwa:
1. Jurkowski Jan z postępem celującym
2. Bereźnicki Bolesław „ bardzo dobrym
3. Cięglewicz Józef „ „ „
4. Mykietiak Bazyli „ „ „
5. Ocetkiewicz Feliks „ „ „
6. Kaźmirowicz Michał „ dobrym
7. Kurenda Jan „ „
8. Schuhardt Ludwik „ dostatecznym
9. Kaganek Andrzej opuścił zakład na dwa miesiące przed egzaminem.

Z tych udało się dla dokończenia nauki rolniczej do niższych szkół rolniczych:

Do Dublan . . .	2
„ Horodenki . .	2
„ Bereźnicy . .	2
„ Kobiernicy . .	1.

Dwóch zaś zostało na gospodarstwie przy rodzicach.

Na rok 1897/8 przyjęto 10 uczniów, a mianowicie:
1. Chomiszak Jan z powiatu Samborskiego
2. Chomiszak Stefan „ „
3. Moos Andrzej „ „
4. Mangold Edward „ „
5. Janusz Jan „ „
6. Świętalski Andrzej „ Gródeckiego
7. Durkacz Kazimierz „ „
8. Wołoszyn Antoni „ „
9. Kiselyk Aleksander „ Jaworowskiego
10. Gełmuda Wojciech „ Cieszanowskiego.

Szkoła ta połączoną jest z internatem, w którym każdy uczeń oprócz nauki i mieszkania otrzymuje bezpłatny wikt, pranie bielizny, pościel, ubranie letnie, ubranie zimowe i buty juchtowe.

Gospodarstwo szkolne.

Szkoła posiada $15^1/_2$ morgów gruntu wydzierżawionego od gminy miasta Gródka, grunt ten o położeniu nieodpowiedniem, bo 22 *m* szeroki, a 4 *km* długi i nie w każdej porze roku dostępny, był w roku 1897 następującymi płodami obsiany.

Rodzaj ziemiopłodów	Obsiano morgów	Zebrano		Uwaga
		kóp	snop.	
Żyta	$5^3/_4$	23	30	pół morga zupełnie wymokło
Pszenicy	$1^3/_4$	13	.	$^3/_4$ morga wymokło
Owsa	$1^3/_4$	8	.	więcej jak połowa wymokło
Lnu	2	8	.	wskutek wymoknięcia $^3/_4$ morga musiano przeorać
Koniczyny	1	6	fur	
Kartofli	$^3/_4$	53	korcy	
Mięszanki	$^1/_2$	na zieloną paszę		

Na rok 1897/8 obsiano:

Żytem	morgów 3
Pszenicą	„ 2
Koniczem	„ 1.

Inwentarz szkoły żywy parę koni.

Martwy, oprócz budynku mieszkalnego, pracowni i magazynu, biblioteka szkolna, różne przyrządy do demonstracyi, narzędzia do uprawy roli i narzędzia do wyprawy lnu i konopi.

Kronika szkoły.

Mianowany przez Wysoki Wydział krajowy nauczyciel rolnictwa Franciszek Cisło, wskutek rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego, został do kraj. niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy przeniesiony, a na jego miejsce zamianowano nauczycielem rolnictwa Ludwika Kaweckiego, który po $1^1/_2$ miesięcznem pobyciu w Gródku wskutek powtórnego rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego, przeniesiony został do kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach a na jego miejsce zamianowano na urlopie będącego Edmunda Bielskiego.

Toż samo w miejsce ks. katechety Karola Czerniatowicza, którego władza przeniosła na wikarego do Żółkwi, zamianował Wysoki Wydział Krajowy katechetą w tej szkole ks. Zygmunta Scherffa wikarego przy rzym. kat. kościele w Gródku, który od 1. października r. b. naukę swą rozpoczął.

Fachowy nauczyciel i kierownik tej szkoły Jan Górski, oprócz udzielania nauki w szkole, był używany w czerwcu i lipcu r. b. do objazdek, na rachunek c. k. Towarzystwa gospod. galicyjskiego przez 34 dni w celu pouczenia włościan przez wykłady teoretyczne poprawnej uprawy lnu i konopi i wyprawy włókna w powiatach rohatyńskim i przemyślańskim.

Na wrzesień i październik zaproszony był w tym samym celu przez Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, lecz z powodu nieobecności — w tym czasie — drugiego nauczyciela w szkole, nie mógł się tenże wydalić i objazdki te odłożono do przyszłego roku.

W Gródku 30. października 1897.

Jan Górski.

Alegat VI. do LW. 72761/97.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie za rok szkolny 1896/7.

I. Ogólne wiadomości o szkole.

Celem krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie jest wykształcenie ogrodników, uzdolnionych do prowadzenia ogrodów wiejskich. Do tego celu zdąża szkoła nie tylko przez udzielanie wychowankom swoim zawodowej wiedzy, ale także przez ugruntowanie i uzupełnienie wykształcenia ogólnego, jakie ze szkoły ludowej przynoszą i przez pielęgnowanie ich strony moralnej i religijnej.

Do szkoły może być przyjęty każdy kandydat który:

1. wykaże się, że ukończył z dniem przyjęcia przynajmniej 15 lat życia odbył z dobrym postępem obowiązkową naukę w szkole ludowej, jest fizycznie i umysłowo zdrów i nienagannych obyczajów;

2. w terminie przez dyrekcyę oznaczonym złoży egzamin wstępny, służący do ocenienia, czyli kandydat jest w ogóle dostatecznie rozwinięty, ażeby mógł korzystać z nauk w tej szkole udzielanych. — Kandydaci, którzy odbyli przynajmniej jednoroczną praktykę ogrodniczą, a czynią zadość powyżej wymienionym warunkom mają pierwszeństwo do przyjęcia.

Koszta utrzymania ucznia w zakładzie wynoszą 165 zł. rocznie, za co otrzymuje mieszkanie, pościel, wikt, pranie, światło, ubranie, prócz bielizny i obuwia, w które każdy wstępujący zaopatrzony być powinien dostatecznie z domu.

Synowie ubogich rodziców przyjęci być mogą na koszt funduszu krajowego.

Nauka trwa lat trzy, a rok szkolny rozpoczyna się z początkiem kwietnia każdego roku.

Przy końcu każdego półrocza szkolnego składają uczniowie egzamin ze wszystkich nauk udzielanych w tym czasie, jakoteż z nabytej wprawy w wykonywaniu prac i czynności zawodowych.

O wyniku egzaminu zawiadamia kierownik szkoły listownie rodziców, lub opiekunów każdego ucznia.

Uczeń, który przy egzaminie rocznym nie otrzymał przynajmniej dostatecznego postępu z każdego przedmiotu nauki, nie może przejść na rok wyższy. Pozwolenie do powtarzania zaniedbanego roku udzielić może Wysoki Wydział krajowy na przedstawienie kierownika szkoły, jeźli uczeń wytrwałą pracą i wzorowem zachowaniem się na to zasługuje.

Po ukończeniu całego trzechletniego kursu nauk zdaje każdy uczeń egzamin końcowy, czyli główny z całości nauk zawodowych przed osobną komisyą egzaminacyjną, a w razie pomyślnego wyniku tego egzaminu otrzymuje „świadectwo ukończenia nauk“ wystawione według wzoru przez Wysoki Wydział krajowy zatwierdzonego. Jeżeli zaś uczeń egzaminu tego nie złoży z postępem przynajmniej dostatecznym, otrzymuje świadectwo odbycia całego kursu nauk ze stopniem niedostatecznym nabytej w szkole wiedzy. Innych świadectw szkoła nie wydaje.

II. Skład grona nauczycieli.

1. Kierownik zakładu i nauczyciel fachowy Maciaszek Wojciech uczył: sadownictwa, warzywnictwa, kwieciarstwa szklarniowego, uprawy chmielu, uprawy wikliny koszykarskiej i pszczelnictwa.

2. Katecheta ks. Okulicki Wawrzyniec ze Zgromadzenia OO. Filipinów. udzielał nauki religii.

3. Nauczyciel fachowy Kurowski Antoni uczył: kwieciarstwa gruntowego, hodowli drzew i krzewów ozdobnych, botaniki ogrodniczej, ogólnych zasad ogrodnictwa i zoologii zastosowanej do potrzeb praktycznych ogrodnika.

4. Nauczyciel do nauk ogólnie kształcących Tabeau Wiktor uczył języka polskiego i niemieckiego, arytmetyki i geometryi, geografii, historyi polskiej, chemii, fizyki, rysunków, kaligrafii miernictwa i niwelacyi.

5. Ochmistrz (dozorca uczniów) Lipiarz Tomasz dozorował uczniów w zakładzie i podczas zajęć praktycznych.

III. Nauki w szkole udzielane.

Nauka jest teoretyczną i praktyczną i obejmuje następujące przedmioty:

a) Z nauk ogólnie kształcących i podstawowych:

1. religia, 2. język polski, 3. język niemiecki, 4. arytmetyka i geometrya, 5. geografia i historya, 6. fizyka, 7. chemia, 8. botanika ogólna i ogrodnicza szczegółowa, 9. rysunki, 10. praktyczne miernictwo i niwelacya, 11. zoologia, 12. kaligrafia.

b) Z nauk zawodowych:

1. ogólne zasady ogrodnictwa, 2 warzywnictwo, 3. sadownictwo, 4. kwieciarstwo gruntowe i szklarniowe, 5. hodowla drzew i krzewów ozdobnych, 6. zasady zakładania i utrzymania ogrodów.

c) Z nauk pomocniczych:

1. uprawa chmielu, 2. uprawa wikliny koszykarskiej, 3. pszczelnictwo.

Treść, (jakoteż sposób nauczania) wszystkich powyższych nauk wyczerpująco podaną została w poprzednich sprawozdaniach dyrekcyi. Nauka teoretyczna odbywa się w izbach szkolnych i bywa popieraną (o ile na to środki i zbiory szkoły pozwalają) demonstracyami w szkole i ogrodzie. Nauka przedmiotów fachowych i pomocniczych bywa zawsze demonstrowaną w ogrodzie i stwierdzoną licznymi przykładami tak podczas ćwiczeń praktycznych w ogrodach szkolnych i w ogrodzie miejskim, jakoteż w ogrodach prywatnych, do których odbywają

uczniowie od czasu do czasu wycieczki. Podręczników używają uczniowie tylko przy nauce przedmiotów ogólnie kształcących i podstawowych (z wyjątkiem fizyki, chemii i botaniki); nauk fachowych i pomocniczych uczą się uczniowie z wykładu nauczyciela, który w sposób jak można najzrozumialszy i treściwy naukę podaje, a przy powtarzaniach i demonstracyach według potrzeby uzupełnia i objaśnia.

Naukę praktyczną pobierali uczniowie przedewszystkiem w ogrodach szkolnych i w ogrodzie miejskim, a także w ogrodach prywatnych, o ile te dostarczały materyału potrzebnego do nauki, którego na razie ogród szkolny dostarczyć nie mógł.

W ogrodzie szkolnym uczyli się uczniowie praktycznie przyrządzania kompostów, uprawy ziemi, rozmnażania, uprawy i przechowywania roślin warzywnych i produkcyi nasion; dalej rozmnażania, uprawy i hodowli drzew i krzewów owocowych i ozdobnych, oraz prowadzenia drzew owocowych w formach karłowych, uprawy roślin kwiatowych, gruntowych, uprawy chmielu, wikliny koszykarskiej i pszczelnictwa — w końcu hodowli roślin szklarniowych, utrzymania trawników, wysadzania kląbów i kwietników kobiercowych.

Nauka teoretyczna bywa udzielaną w szkole przedewszystkiem w okresie zimowym. W okresie letnim, w którym uczniowie głównie nauką praktyczną są zajęci, odbywa się nauka tylko z przedmiotów ogólnie kształcących i podstawowych, co poniżej szczegółowo jest uwidocznione.

A) W okresie letnim (od 1-go kwietnia do 30-go września) udzielano następujących przedmiotów:

Nauczyciel	Przedmiot nauki	Tygodniowo			Razem
		I. R.	II. R.	III. R	
Ks. katecheta: W. Okulicki	Religa	1	1	1	3
Kierow. zakładu: W Maciaszek	Sprawozdania tygodniow. .	1	1	1	1
Naucz. fachowy: A. Kurowski	Botanika	1	1	—	2
Nauczyciel: W. Tabeau	Język polski	2	1	—	3
	„ niemiecki	2	1	—	3
	Arytm. i geometrya . .	2	1	—	3
	Fizyka	1	—	—	1
	Miernictwo i niwelacya .	—	2	—	2
	Rysunki	2	2	2	6
	Razem godzin .	12	10	4	24

B) W okresie zimowym (od 1-go października do 31. marca) udzielano następujących przedmiotów:

Nauczyciel	Przedmiot nauki	Tygdniowo godzin				
		I.	II.	III.	Razem	Ogółem
Katecheta: ks. W. Okulicki	Religia	1	1	1	3	3
Kierownik: W. Maciaszek	Warzywnictwo	—	2	2	4	
	Sadownictwo	2	2	3	7	
	Kwiaciarstwo szklarniowe.	—	—	3	3	
	Pszczelnictwo	—	1	—	1	
	Uprawa chmielu	—	1	—	1	
	„ wikliny	—	1	—	1	17

Nauczyciel	Przedmiot nauki	Tygodniowo godzin				
		I.	II.	III.	Razem	Ogółem
Naucz. fachowy: A. Kurowski	Betanika	2	2	—	4	
	Zoologia	1	—	—	1	
	Zasady ogrodnictwa . .	2	—	—	2	
	Kwiaciarstwo gruntowe .	2	2	—	4	
	Krzewoznawstwo	—	2	—	2	
	Teorye zakładania parków.	—	—	2	2	15
Nauczyciel: W. Tabeau.	Język polski	2	2	1	5	
	„ niemiecki	2	2	1	5	
	Arytmetyka i geometrya .	4	3	1	8	
	Geografia i historya . .	2	2	—	4	
	Fizyka	1	—	—	1	
	Chemia	—	2	1	3	
	Rysunki	2	2	2	4	
	Kaligrafia	2	1		3	33
	Razem godzin .	25	28	17	68	68

IV. Środki naukowe szkoły.

Do środków naukowych szkoły przybyło: susznik systemu Dra Lucasa, niezbędny środek przy demonstracyi suszenia owoców. Sześć pudeł, obejmujących około 400 sztuk owadów do nauki poglądowej Mała kolekcya nawozów stucznych. Księgozbiór został powiększony przez nabycie: Jankowskiego, Sad i ogród owocowy, Sad przy chacie, Podręcznik dla ogrodników, Ogrodnictwo przemysłowe, Krzew winny; Truwirtha: Chmiel i jego uprawa; Łukaszewskiego słownik; Małeckiego gramatyka polska; Petelenza gramatyka uczniów, Andreego Atlas; prawidła pisowni polskiej i niemieckiej.

Z czasopism fachowych prenumerowano: Ogrodnik polski, Bartnik postępowy, Wiener Garten-Zeitung, Moller's deutsche Gärtner-Zeitung, Le bulletin horticole, La Revue horticole i Le Jardin. Z czasopism politycznych: Gazetę lwowską i Nową Reformę.

V. Frekwencya uczniów.

Z początkiem roku szkolnego 1896/7 zapisanych było do szkoły ogrodniczej 21 uczniów, w ciągu roku przybyło 3 uczniów, razem więc było 24 uczniów.

Na I. Rok zgłosiło się 9 kandydatów, którzy zostali przyjęci na podstawie złożonego wstępnego egzaminu, a mianowicie:

Kozyra Wojciech	Szubert Józef
Marecki Jan	Surdej Jan
Michalski Walenty	Teliga Tadeusz
Ogórek Stanisław	Wojnarski Ignacy
Schmigiel Andrzej	

Trzem uczniom: Firsztowi Tomaszowi, Koczanowiczowi Tadeuszowi i Soroce Józefowi pozwolono powtarzać I rok. Razem przeto było na I. roku 12 uczniów.

Na II. rok przeszło 8 uczniów, a mianowicie:

Baran Wojciech	Rozdolski Maciej
Biodrowicz Jan	Sidełko Władysław
Jewniewicz Klemens	Zaborowski Józef
Kuliś Józef	Zieleniewski Klemens

Na III. rok przeszło 4 uczniów, a mianowicie:

Białobok Jan	Szczęsny Józef
Borys Bronisław	Victoryn Mieczysław

Wszyscy uczniowie byli religii rzymsko-katolickiej.

Pod względem wieku było:

z ukończonym	15	rokiem	życia	3 uczniów
„	16	„	„	9 „
„	17	„	„	9 „
„	18	„	„	1 „
„	19	„	„	1 „
„	21	„	„	1 „

Przygotowanie uczniów było następujące:

z ukończoną	szkołą ludową	I. kl.	6 „
„	„	II. „	1 „
„	„	III. „	1 „
„	„	IV. „	12 „
„	„	V. „	2 „
„	II. kl. gimnasyalną		2 „

Według pochodzenia było:

z powiatu	brzeskiego	1
„	chrzanowskiego	1
„	cieszanowskiego	1
„	dąbrowskiego	3
„	dobromilskiego	1
„	gorlickiego	2
„	grybowskiego	1
„	jordanowskiego	1
„	krakowskiego	1
„	krośnieńskiego	1
„	liskiego	1
„	łańcuckiego	2
„	niżańskiego	1
„	podhajeckiego	1
„	ropczyckiego	1
„	rzeszowskiego	1
„	tarnowskiego	1
„	trembowelskiego	2
z gubernii	Warszawskiej	1

Pod względem stanu i zajęcia rodziców było:

a)	synów właścicieli dóbr	1
b)	„ „ realności	1
c)	„ urzędników	1
d)	„ oficyalistów prywatnych	1
e)	„ ogrodników	1
f)	„ służby folwarcznej	3
g)	„ rzemieślników	3
h)	„ rolników	13

W ciągu roku szkolnego opuścili dobrowolnie zakład: Firszt Tomasz, Koczanowicz Tadeusz i Surdej Jan.

Z końcem roku szkolnego było więc w zakładzie uczniów: na I. roku 9, na II. roku 8, na III. roku 4, razem 21 uczniów.

VI. Egzamina.

Z dziewięciu uczniów I roku złożyło egzamina roczne:

a)	z postępem dobrym:	Soroka Józef
„	„	Wojnarski Ignacy
b)	„ dostatecznym:	Michalski Walenty
„	„	Szubert Józef
„	„	Teliga Tadeusz

Koryza Wojciech, Marecki Jan, Ogórek Stanisław, Schmigiel Andrzej otrzymali stopień niedostateczny.

Z ośmiu uczniów II roku złożyło egzamina:

a) z postępem dobrym: Baran Wojciech, Jewniewicz Klemens, Biodrowicz Jan, Zaborowski Józef,
b) „ dostatecznym: Kuliś Józef, Zieleniewski Klemens, Rozdolski Maciej.

Siodełko Władysław otrzymał stopień niedostateczny.

Z czterech uczniów III roku złożyło egzamina:

a) z postępem dobrym: Białobok Jan, Szczęsny Józef, Victoryn Mieczysław,
b) „ dostatecznym: Borys Bronisław.

Do końcowego egzaminu przystąpiło 4 uczniów, a z tych złożyli:

a) z postępem dobrym: Białobok Jan i Victoryn Mieczysław;
b) „ dostatecznym: Borys Bronisław i Szczęsny Józef.

Z uczniów, którzy w upłynionym roku szkolnym cały 3-letni kurs nauki ogrodnictwa ukończyli, udali się na dalszą praktykę:

Białobok Jan do ogrodów JE. ks. Sanguszki w Gumniskach,
Borys Bronisław do zakładu ogrodniczego Wolińskiego i Kaczyńskiego we Lwowie,
Szczęsny Józef do ogrodów hr. Załuskich w Siedliszowicach,
Victoryn Mieczysław do ogrodów hr. Potockiego w Krzeszowicach.

VII. Wiadomości o byłych uczniach.

Dwóch uczniów, a mianowicie Lichański Władysław i Drobner Zygmunt kształcą się kosztem kraju w instytucie pomologicznym w Pruszkowie (Szląsk pruski).

Dobosz Paweł na praktyce u Mietscha w Dreźnie.
Szczudło Jan w Londynie.
Koza Michał w zakładzie zdrojowym w Krynicy.
Berlitz w ogrodach hr. R. Potockiego w Łańcucie.
Walczuk u L. Freegego w Krakowie.
Wilk Józef w ogrodach JE. ks. Sanguszki w Gumniskach.
Zajączkowski Antoni w ck. ogrodzie botanicznym w Krakowie.
Gunia w ogrodach p. Waśniewskiego w Nowym-Sączu.
Drobner Bolesław, Rozenblatt, Duda, Prorok, Banaś Roziński, Tabaj i Nowak przy wojsku.
Dreziński nauczycielem szkół ludowych.
Filipek na kursach w Seminaryum nauczycielskiem w Tarnowie.
Chwastowicz i Szwejchler w Ameryce.
O reszcie Dyrekcya bliższych wiadomości nie posiada.

VIII. Sprawy internatu.

W wewnętrznej administracyi nie zaszła od poprzedniego roku żadna ważniejsza zmiana.

Uczniowie mieszczą się w jednej wspólnej sali sypialnej, obok której znajduje się pokój instruktora, aby ten mógł łatwiej nad nimi wykonywać kontrolę. Sypialnia jest tylko od $8^3/_4$ wieczór do rana otwartą — po wstaniu, ubraniu się i odmówieniu modlitwy porannej, bywa zamiataną, a następnie przez cały dzień zamkniętą.

Bezpośredni nadzór w zakładzie wykonuje kierownik przy pomocy instruktora.

Utrzymanie uczniów odbywa się we własnym zarządzie pod osobistym nadzorem kierownika zakładu. Wikt, ubranie, jako też pościel otrzymują uczniowie takie same, jak to już Dyrekcya miała zaszczyt podać w poprzednich sprawozdaniach.

Koszta wiktu uczniów, ubrania, pościeli, prania bielizny wynosiły 3.885 złr. 40 ct.

Sprawiono ubrań letnich, świątecznych i burek za . . .	362	zł. 69	ct.
Czapek i kapeluszy	27	„ 60	„
Sienniki, słoma i siano	57	„ 45	„
Koce	152	„ —	„
Buty	187	„ —	„
Razem . . .	786	zł. 74	ct.

Koce sprowadzono z krajowej szkoły sukienniczej w Rakszawie.

Z biblioteki szkolnej korzystają uczniowie przedewszystuiem w okresie letnim w każdą niedzielę lub święta, wyjąwszy, kiedy odbywają naukowe wycieczki z nauczycielami.

Stan zdrowotny uczniów był zupełnie zadowalniający, gdyż prócz zimnicy, na żadną poważniejszą słabość uczniowie nie zapadali. — W potrzebie udzielał porady lekarskiej dr. Walczyński, fizyk miejski zupełnie bezinteresownie, dlatego Dyrekcya uważa sobie za miły obowiązek złożenia dr. Walczyńskiemu serdecznego podziękowania.

IX. Budynki szkolne.

Dnia 1. lipca 1896 weszła szkoła w posiadanie szklarni, które Wys. Wydział krajowy za kwotę 1000 zł. nabył na własność od gminy miasta Tarnowa. Szklarnie te, z których jedna ciepła, a druga zimna, są bardzo prymitywnie zbudowane i dobrze już zniszczone.

Aby można było cokolwiek w nich robić, trzeba było ile możności je odrestaurować. Ponieważ fundusze szkoły były szczupłe, przeto Dyrekcya musiała poprawki ograniczyć tylko do przebudowania kanałów ogrzewalnych, wstawienia nowych pułek, oszklenia i nakrycia z desek; mimo to koszta wyniosły przeszło 200 zł. Chcąc szklarnie te do należytego stanu doprowadzić, należałoby dać nowe belki, okna i mury poprawić, coby się równało całkowitemu przebudowaniu takowych. — Takie koszta nie byłyby na miejscu, albowiem cegły w ziemi są już w złym stanie, zatem nie wytrzymałyby już długo. Dlatego Dyrekcya wypracowała projekt nowych szklarni i takowy Wys. Wydziałowi krajowemu do oceny przedłożyła.

Wys. Wydział krajowy polecił Dyrekcyi o postaranie się fachowo opracowanych planów i kosztorysu.

Wypracowanie planów i kosztorysu powierzyła Dyrekcya inżynierowi-architekcie p. Stapfowi, który według wskazówek Dyrekcyi takowe zrobił i obliczył koszt budowy na 12.000 zł.

Ponieważ Wys. Sejm tylko 4.000 zł. na ten cel uchwalić raczył i to pod warunkiem, że Wys. Rząd połowę tych kosztów pokryje, przeto Wys. Wydział krajowy polecił Dyrekcyi, aby p. Stapf plany odpowiednio przerobił, aby koszta budowy nie przeniosły tej kwoty.

Dyrekcya do tego polecenia się zastosowała i wkrótce będzie mogła odpowiednio przerobione plany Wys. Wydziałowi krajowemu przedłożyć.

Wybudowano także mur od strony północnej zakładu długości 50 m., wysokości 3 m. w świetle, a 0·45 m. gruby, pod którym posadzono drzewka brzoskwiniowe i morelowe.

Uporządkowano podwórze przez zamienienie go w rodzaj ogródka; poprzerzynanego szerokiemi drogami, a na trawnikach posadzono drzewa szpilkowe.

Wybudowano szopę na gruncie od miasta wydzierżawionym, która będzie służyć na skład okien inspektowych, mat, wazonów i t. p.

X. Ogród szkolny.

W ciągu roku ubiegłego nie zaszła w ogrodzie żadna zmiana. Drzewa rosną pięknie, warzywa udają się dobrze. Wynik produkcyi ogrodowej był następujący:

Ze sprzedaży za gotówkę wpłynęło	405	zł. —	ct.
Rachunkiem za jarzyny do kuchni zakładowej	168	„ 30	„
Razem	573	zł. 30	ct.

Od strony zachodniej ogrodu posadzono w zeszłym roku trzy rzędy drzew dzikich w celu odsłonięcia z tej strony ogrodu przed gwałtownymi wiatrami. Drzewka te przyjęły się i pięknie rosną, co zachęca dyrekcyę do posadzenia tam jeszcze tej jesieni ze 100 drzew morwowych, aby można zająć się i hodowlą jedwabników. Ponieważ kierownik zna się nietylko na hodowli jedwabników, ale i na rozwijaniu kokonów, oraz przędzeniu jedwabiu, przeto nie od rzeczy będzie, aby uczniowie i w tej gałęzi korzystać mogli, zwłaszcza, że hodowla jest bardzo łatwa, a przytem popłatna.

Drzewka owocowe są w szkółce bardzo piękne, pobyt za nimi wielki, ale mały teren nie pozwala na ich rozszerzenie, przez co nie może się chcącym kupować zadosyć uczynić.

Byłoby wskazanem, ażeby od gminy miasta Tarnowa uzyskać na ten cel ze dwa morgi pola; to nie trafiłoby na trudności ze strony gminy, a ułatwiłoby się nabywanie drzewek, chcącym coraz więcej zakładać sady, lub obsadzać nieużytki, zwłaszcza oddając drzewka po niskiej cenie.

Na parceli od miasta Tarnowa wydzierżawionej założono ogródek i obsadzono go różami, ozdobnymi krzewami i kwiatami; ostateczne wykończenie zostawiono do czasu postawienia tam szklarni, aby się do budynków dostosować.

XI. Kronika szkoły.

Egzamin z okresu letniego odbył się w dniu 3-go października pod przewodnictwem c. k. Radcy Namiestnictwa i Starosty Dr. Stanisława Dunajewskiego, w obecności delegata konsystoryalnego ks. kanonika Jana Jaworskiego i członków Kuratoryi szkoły.

Egzamina roczne odbyły się w dniach 29, 30 i 31 marca, a egzamin końcowy 1. kwietnia b. r. Oprócz członków Kuratoryi szkoły, delegata konsystoryalnego raczył przybyć delegat Wysokiego Wydziału krajowego JWPan Tadeusz Langie i objąć przewodnictwo.

Uczniowie z małymi wyjątkami odpowiadali dobrze.

Prócz członków Kuratoryi szkoły, którzy od czasu do czasu zwiedzają szkołę, raczył zwiedzić zakład dnia 21. września JE. Stanisław Madejski c. i k. tajny radca, w dniu 30. września JWPan Edward Jędrzejowicz członek Wydziału krajowego, a w dniu 21. stycznia JWPan Karol Czecz poseł do Sejmu.

XII. Wycieczki naukowe.

Skromny fundusz szkoły nie pozwala na odbywanie wycieczek do znaczniejszych ogrodów w kraju bardziej oddalonych, chociaż takie wycieczki bardzo dodatnio na podniesienie umysłu i zamiłowanie do ogrodnictwa wpływają, dlatego poprzestawać się musi na najbliższej okolicy, a w szczególności na ogrodach JE. ks. Sanguszki, gdzie szkoła ma zawsze wstęp wolny. To też korzystając z łaskawego pozwolenia, zwiedzili je uczniowie pod przewodnictwem nauczyciela dyżurnego kilka razy w ciągu roku.

We wrześniu zwiedzili uczniowie II. i III. roku pod przewodnictwem kierownika suszarnię owoców i jarzyn p. Rożańskiego w Bochni. Pan Rożański nie szczędził trudu, aby pokazać uczniom, jak przysposabia owoce, lub jarzyny do suszenia, jak suszy, studzi, a następnie pakuje do pakietów, lub pudełek, za co dyrekcya składa mu na tem miejscu wyrazy szczerego podziękowania.

Z Dyrekcyi krajowej szkoły ogrodniczej.

W Tarnowie dnia 15. lipca 1897.

W. Maciaszek
kierownik szkoły.

L. 70.771/97.

Aleg 47

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego za rok 1896/7.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 8. lutego b. r. powziął Wysoki Sejm, na podstawie sprawozdania Komisyi gospodarstwa krajowego, następujące uchwały, tyczące się krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie:

„2. Sejm powiększa etat stałych nauczycieli szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, ustanowiony uchwałą z dnia 16. maja 1893 r., o jedna systemizowaną posadę nauczyciela-adjunkta z płacą 1000 zł. rocznie i 300 zł. dodatku aktywalnego (na pomieszkanie), tudzież prawem do pięciu dodatków pięcioletnich po 150 zł. każdy;

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przepisy obowiązujące, co do kwalifikacyi wymaganych do egzaminu na c. k. Zarządców lasowych, zmienił w tym kierunku, by ukończeni uczniowie kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, mogli być dopuszczani do składania tego egzaminu i mieli możność składania go nie we Wiedniu ale we Lwowie“.

Wykonując pierwszą z tych uchwał, nadał Wydział krajowy dekretem z dnia 19. lutego b. r. LW. 9.817, nowo systemizowaną posadę profesora-adjunkta p. Stanisławowi Sokołowskiewu, b. stypendyście Wydziału krajowego.

W bieżącym roku szkolnym wykładał p. Sokołowski: hodowlę i pielęgnowanie lasu, meteorologię i klimatologię.

Drugą uchwałę Wysokiego Sejmu, w sprawie zmiany przepisów przy egzaminach kwalifikacyjnych na c. k. Zarządców lasowych zakomunikował Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 19. lutego br. LW. 9.817 upraszając o poparcie tego postulatu, przy przedłożeniu go c. k. Ministeryum i przedstawiając ponownie szczegółowo wszelkie powody, żądanie to popierające.

Decyzya c. k. Rządu w tej sprawie nie została nam jednak dotychczas zakomunikowaną, pomimo, iż pismem z dnia 28. lipca b. r. LW. 45.135 Wydział krajowy zwrócił się powtórnie do Prezydyum c. k. Namiestnictwa upraszając o odpowiedź odnośnie do powyższego postulatu Sejmowego.

W szczegółowem sprawozdaniu Dyrekcyi szkoły za rok 1896/7 jakie przy niniejszym akcie dołączamy, ./ znajdzie Wysoki Sejm wszystkie ważniejsze szczegóły, które świadczą, że szkoła spełnia prawidłowo zadanie jakie na niej cięży. Niektóre ze zmian wprowadzonych w ostatnich czasach do szkoły, a zwłaszcza odpowiednie ulepszenia systemu nauczania, polegającego na ściślejszem łączeniu nauki teoretycznej z demonstracyami i ćwiczeniami praktycznemi, jak niemniej i pewne zmiany przeprowadzone w planie naukowym i rozdziale przedmiotów okazały się już w sa-

mym początku pożyteczne, a nawet nie pozostały już bez wpływu na korzystniejszy wynik tegorocznych końcowych egzaminów w szkole.

Liczba uczniów uczęszczających w roku 1896/7 do kraj szkoły gospodarstwa lasowego, była ta sama jak w poprzednim roku szkolnym. Mianowicie zapisanych było:

	z początkiem roku szkolnego		z końcem 1896/7.	
na I rok	13	uczniów	11	uczniów
„ II „	11	„	9	„
„ III „	10	„	10	„
razem	34	uczniów	30	uczniów

Wszyscy uczniowie 3go roku zdali egzamin z ostatniego półrocza z dobrym postępem, skutkiem czego uprawnieni byli do przystąpienia do ogólnego egzaminu, który się odbył w terminie letnim w dniach 26. do 30. lipca br.

Do egzaminu zgłosiło się oprócz 10 uczniów z 3. roku jeszcze dwóch kandydatów, którzy dawniej uczęszczali do szkoły. Wynik końcowego egzaminu okazał się wcale dobrym: z 12 kandydatów uzyskało 2 stopień bardzo dobry, 6 stopień dobry, a 3 dostateczny. Jeden tylko z kandydatów nie zdał egzaminu.

W ciągu roku Dyrekcya szkoły przedłożyła Wydziałowi krajowemu projekt urządzenia krótkiego kursu praktycznego dla leśników, którzy dawniej szkołę leśną ukończyli a teraz zajmują stanowiska praktycznych leśniczych, celem obznajomienia ich z postępem niektórych działów nauki fachowej zwłaszcza z miernictwa i urządzenia lasów, z obchodzeniem się z ulepszonymi instrumentami, z którymi powinni mieć do czynienia pragnąc gospodarstwo leśne jak najracyonalniej prowadzić. Sekcya stała kraj komisyi dla spraw rolniczych, której Wydział krajowy odstąpił powyższy projekt do zaopiniowania na posiedzeniu z dnia 23. kwietnia br. wyraziła zdanie, iż urządzenie dopełniającego kursu dla praktycznych leśniczych byłoby wskazane i mogłoby być pożyteczne, jeśliby z takiego kursu korzystali leśnicy, którzy już ukończyli dawniej krajową szkołę gospodarstwa lasowego lub inny równorzędny zakład.

Na tych zasadach i na podstawie przedłożonego przez Dyrekcyę szkoły szczegółowego planu nauk, polecił Wydział krajowy dyrektorowi p. Tynieckiemu zorganizować w lecie kilkunastodniowy kurs praktyczny, pod tym warunkiem, iż zgłosi się co najmniej 10 kandydatów, którzyby z niego korzystać chcieli. Na kurs zgłosiło się 12 kandydatów, oprócz kilku innych, którzy nie posiadając potrzebnej kwalifikacyi t. j. wyższego wykształcenia w leśnictwie, nie zostali przyjęci Kurs odbył się w dniach od 2. do 15 sierpnia, wykładali na nim profesorowie Demianowski i Lipiński. Przez trzy dni ostatnie odbywały się także pod kierunkiem obu wymienionych profesorów całodzienne ćwiczenia praktyczne w lesie brzuchowickim. Koszta urządzenia tego pierwszego praktycznego kursu dla leśniczych wynosiły łączną kwotę 278·32 zł.

Skutkiem ustąpienia Dr. Władysława Zajączkowskiego opróżnioną została posada docenta matematyki przy szkole, którą to posadę nadał Wydział krajowy dekretem z d. 12. czerwca br. LW. 36.178 p. Kazimierzowi Bruchnalskiemu, profesorowi ck. państwowej Szkoły przemysłowej we Lwowie.

Prof. Błockiemu udzielił Wydział krajowy zasiłku na podróż do Niepołomic, w celu bliższego poznania zarządzeń w tamtejszych lasach państwowych przeciwko gąsienicom mniszki brudnicy.

Magistrat miasta Lwowa pismem z dnia 18. maja b r. odniósł się do Wydziału krajowego z propozycyą odstąpienia na rzecz miasta, potrzebnego dla wyrównania ul. św. Marka kawałka gruntu z realności lk. 319¼, w której się mieści krajowa szkoła gospodarstwa lasowego. Wąski klin, mający być w takim razie odcięty z powyższej parceli, a kończący się szkarpem od strony ulicy, posiada 90·5□ sążni przestrzeni. Wydział krajowy w odpowiedzi na powyższe pismo Magistratu zgodził się na ewentualne odstąpienie miastu tego kawałka gruntu, jednakże pod warunkiem, iż gmina miasta Lwowa ubezpieczy własnym kosztem szkarp od ulicy św. Marka, trwałym kamiennym murem oporowym i postawi na nim wzdłuż

tej ulicy żelazne sztachety, podobne do tych, jakie szkoła posiada na froncie od ulicy Zyblikiewicza. Decyzyi w tej sprawie nie udzielił nam jeszcze Magistrat m. Lwowa.

Przedkładając niniejsze sprawozdanie Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego do wiadomości

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 18. listopada 1897.

Marszałek krajowy
S. Badeni *wr.*

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz
Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. do sprawozd. Wydziału kraj. L. 70.771/97.

Sprawozdanie Dyrekcyi

kraj. szkoły gospodarstwa lasowego L. 287. do Wydziału krajowego.

Przedkładając ogólne sprawozdanie za rok szkolny 1896/7, wyraża Dyrekcya przekonanie, że system nauczania, od kilku lat w tutejszej szkole wykonywany, polegający na łączeniu nauki teoretycznej z demonstracyami i ćwiczeniami praktycznemi, o ile one przy szkolnej nauce są możliwe, okazuje się bardzo odpowiednim, nietylko bowiem rezultaty przeszło i tegorocznych egzaminów ogólnych były lepsze jak dawniej, ale także użyteczność abituryentów naszej szkoły zyskuje coraz więcej uznania, popyt bowiem za nimi zwiększa się. Że teoretyczne wykształcenie przytym systemie nie cierpi, może służyć za wskazówkę, że nasz abituryent p. Ruliński Edward, który otrzymawszy stypendyum od Wysokiego Wydziału udał się na kr. pruską akademię leśniczą w Eberswalde, tamże, pomimo trudności językowych, odrazu zyskiwał przy egzaminach bardzo tam ścisłych, stopnie celujące.

Klasyfikacye po egzaminach półrocznych i ogólnych przeprowadzane bywają bardzo ściśle, co łącznie z surowo wymaganą regularną frekwencyą wykładów i ćwiczeń dawać musi gwarancyę, że abituryent szkoły, nie przesądzając jakim będzie w dalszem życiu co do charakteru i użyteczności, wychodzi z tutejszej szkoły rzeczywiście fachowo przygotowany do praktyki leśnej.

Nauki wykładane.

Przedmioty, planem nauki objęte, pozostały w zasadzie te same, co w roku przeszłym, z temi jednak zmianami w szczegółach, że Technologia leśna i Mechanika ogólna i szczegółowa nie były traktowane jako osobne przedmioty, ale pierwsza weszła w skład Chemii (docent dr. Radziszewski) jako jej część zastosowana, druga zaś tworzy część składową Technologii mechanicznej (prof. adj. Janeczko). To samo geometrya wykreślna nie była wykładaną jako osobny przedmiot, jeno przy rysunkach technicznych tworzy jeden z rozdziałów, mianowicie docent (prof. Widt) podaje zastosowanie prawideł geometryi wykreślnej wprost do rysunków technicznych, których program wskutek tego został rozszerzony, bo obejmuje jeszcze sporządzanie rzutów i przekrojów.

Ponieważ rozdział botaniki i zoologii na części ogólne i zastosowane (leśna) wykładane na osobnych latach (I. i II.) został jako niepraktyczny zaniechany i jedynie fizyologia roślin oddzieloną została jako przedmiot nauki w II roku; ponieważ p. Sokołowski, jako prof. adjunkt objął po p. Błockim meteorologię, po dyrektorze hodowlę lasu, przeto odpowiednio do tych zmian w szczegółach przedłożyli pp. nauczyciele nowo wypracowane programy poszczególnych nauk, które po przeglądnięciu wszystkich razem, przedłożone zostaną na ręce kuratoryi Wysokiemu Wydziałowi.

Rybołostwo, objęte planem nauki zaczął wykładać prof. adj. Janeczko.

Grono nauczycielskie.

I. Nauczyciele stali.

Władysław Tyniecki, dyrektor szkoły. Wykładał: Wstęp do nauki leśnictwa z poglądem na literaturę leśniczą, mineralogię i geologię, gruntoznawstwo (pedologię). Oprócz tego prowadzi kancelaryę.

Zygmunt Demianowski, profesor. Wykładał administracyę i rachunkowość lasową, szacowanie wartości lasu, matymatykę zastosowaną, miernictwo i niwelacyę, łowiectwo. Oprócz wykładów prowadził kasę szkolną.

Bronisław Lipiński, profesor. Wykładał urządzenie gospodarstwa lasowego, wymiar drzew i drzewostanów, zabudowanie dzikich potoków, ustawodawstwo.

Bronisław Błocki, prof. adjunkt. Wykładał botanikę, zoologię, fizyologię roślin, ochronę lasu.

Michał Janeczko, prof. adjunkt. Wykładał użytkowanie lasu, technologię mechaniczną, rybactwo.

Stanisław Sokołowski, prow. profesor adjunkt. Wykładał hodowlę i pielęgnowanie lasu, meteorologię i klimatologię.

II. Docenci.

Marceli Białobrzeski. Wykładał język polski i niemiecki, geografię fizyczną i polityczną.

Kazimierz Bruchnalski (profesor państwowej szkoły przemysłowej). Wykładał matematykę.

Dr. Stanisław Głąbiński (c. k. profesor uniwersytetu). Wykładał ekonomię społeczną.

Dr. Stefan Pawlik (profesor szkoły dublańskiej). Wykładał zarys encyklopedii rolniczej.

Dr. Bronisław Radziszewski (c. k. profesor uniwersytetu). Wykładał chemię.

Dr. Zdzisław Stanecki. Wykładał fizykę.

Prof. Seweryn Widt (c. k. prof. Politechniki). Wykładał inżynieryę leśną i rysunki.

Środki naukowe.

Biblioteka, będąca od czasu otwarcia szkoły pod dozorem początkowo profesora a od lat 5-ciu dyrektora Tynieckiego, obejmuje obecnie 2.450 numerów dzieł, czasopism, map i broszur i zwiększa się stale nabytkiem ważniejszych, nowo wychodzących prac, do zwiększania biblioteki przyczyniają się też zdarzające się darowizny, nadsyłane przez instytucye publiczne, jak c. k. Ministerstwo rolnictwa, c. k. Doświadczalnia leśna w Mariabrunn i Akademia Umiejętności w Krakowie; nadchodzą też dary od osób prywatnych.

Za darowizny zasługuje na szczególną wzmiankę i podziękowanie Akademia Umiejętności w Krakowie, od której Szkoła tutejsza otrzymuje Atlas geologiczny Galicyi zeszytami w miarę jak wychodzą, jakoteż publikacye z działu matematyczno-przyrodniczego, mające dla szkoły leśniczej znaczenie.

Odnośnie do numerów biblioteki nadmienić wypada, że liczba 2450 zmalałaby o kilkaset numerów, gdyby wyrzucono z inwentarza i biblioteki zupełnie bezużyteczne katalogi wystaw i podobne szpargały, zapisywane z polecenia dawniejszej Dyrekcyi w inwentarzu jako numera biblioteczne.

Prenumerowano następujące czasopisma:

1. Land und forstwirtschaftliche Unterrichtszeitung,
2. Zeitschrift für Forst und Jagdwesen,
3. Forstwirtschaftliches Centralblatt,
4. Centralblatt für das ges. Forstwesen,
5. Allgem. Forst und Jagdzeitung,
6. Österreichische Forstzeitung,
7. Waidmanns Heil,
8. Österreichische botanische Zeitschrift,
9. Hessdörfers Monatshefte.

W darze otrzymuje szkoła:

10. Zeitschrift für österr. Volkskunde, od c. k. Ministerstwo rolnictwa,
11. Österr. ungarische Reveue od c. k. Ministerstwa rolnictwa,
12. Sylwan od gal. Towarzystwa leśnego.

Z biblioteki i czasopism korzystają prawie wyłącznie tylko członkowie grona nauczycielskiego i uczniowie, którzy z biblioteki korzystaliby z pewnością

jeszcze więcej, gdyby w szkole była czytelnia, co dotąd będzie niemożliwe, dopóki gmach szkolny nie będzie rozszerzony. Rozszerzenie gmachu szkolnego przez dostawienie jednego piętra lub dobudowanie skrzydła byłoby pożądane nietylko ze względu na czytelnię, ale wtedy możnaby urządzić ogólną salę rysunkową, możnaby zbiory dostępniej rozstawić, a co może najważniejsze, możnaby pomieścić było dozorcę w samym gmachu szkolnym, gdy obecnie w oddalonym budynku mieszkając, właściwie tylko w dzień pilnuje, w nocy zaś budynek i cenne zbiory w muzeach są pod boską jedynie opatrznością.

Z obcych, poza szkołą stojących osób, korzysta tylko bardzo mało osób z biblioteki.

Zbiory botaniczne i zoologiczne oddane są pod nadzór prof. adj. Błockiego który je utrzymuje w porządku i w razie nieuniknionych ubytków skutkiem użycia przy demonstracyach lub uszkodzenia przez owady, uzupełnia je okazami w kraju zbieranymi lub dokupywanymi. W ubiegłym roku zakupiono między innemi 7 modeli botanicznych Brendla i kolekcyę szkodliwych (36) i pożytecznych (28) dla lasów owadów, celem uzupełnienia zbioru owadniczego.

Zbiory mineralogiczne i geologiczne stoją pod dozorem dyr. Tynieckiego. W ubiegłym roku dokupiono z Pragi od Fritscha, jakoteż od prof. Łomnickiego okazy paleontologiczne celem uzupełnienia różnych formacyi geologicznych.

Zbiory narzędzi i aparatów geodetycznych, będące pod kluczem prof. Demianowskiego pomnożone zostały Busolą leśną i kompletnym stołem mierniczym Starke i Kammerer.

Zbiory narzędzi i aparatów do wymiaru drzewostanów będące pod kluczem prof. Lipińskiego pomnożone zostały uniwersalnym instrumentem Breymanna, klupą Kożiszka, laską klupową Wichla i kubusem do obliczania masy kloców.

Muzeum technologiczne i zbiór narzędzi do użytkowania lasu znajdujące się pod dozorem prof. adj. Janeczki, pomnożone zostały przez zakupno z fabryki Dominicus: piłą do wyrobów kloców tartacznych (Trummsäge), dwoma piłami do roboty zrębowej (perforirte amerik. Nonpareilsäge), klinami śrubowymi (Schraubenkeile) do walenia grubych drzew i t. p.

Zbiór narzędzi do hodowli lasu, będący pod dozorem prof. Sokołowskiego, pomnożony został siewnikiem Rundego, narzędziami do robienia kopczyków systemu Manteufell, kilkoma narzędziami do spulchniania ziemi i sadzenia w szpary pomysłu Spitzenberga i innemi do codziennego użytku w ogrodzie i szkółce jak łopaty, taczki nowe i t. p.

Dla meteorologii zakupiony został termometer do mierzenie ciepłoty pod powierzchnią ziemi i wiatromierz Robinsona.

Ogród botaniczny i szkółka przy nim prowadzoną była jak dotąd; w ogrodzie botanicznym zginęło nieco okazów drzew egzotycznych, ubytek tan dopełniano sprowadzonymi od Spätha okazami, od którego jednocześnie sprowadzono kilkanaście nowych gatunków dla pomnożenia kolekcyi drzew i krzewów.

W szkółce wyrządziły pędraki ogromne szkody.

Etykiety skórzane, sprowadzone w roku przeszłym na próbę, okazały się dobremi i dlatego w tym roku sprowadzono znowu 200 sztuk do dalszego etykietowania drzew i krzewów.

Uczniowie.

Rok I.

W roku szkolnym 1896/7 było na roku I. po zamknięciu zapisów 13-tu uczniów. Z tych przyjęci zostali:

bez egzaminu wstępnego:

Bijasiewicz Józef,
Chobrzyński Włodzimierz,
Popow Wasyl (Bułgar);

po złożeniu egzaminu wstępnego:

Chrzanowski Romuald,
Chwalibóg Karol,

Fiałkowski Jan,
Łapacki Stanisław,
Puza Julian,
Rogiński Wacław,
Stefanus Witołd,
Zienkiewicz Józef;

jako repetenci:

Cichowicz Antoni,
Grohs Ludmił.

Na II. roku:

było uczniów 11, między tymi 2 repetentów.

Na III. roku:

było uczniów 10.

Na początku roku szkolnego 1896/7 było więc zapisanych:

na	I. roku	13
„	II. „	11
„	III. „	10
	Razem . .	34

Jako hospitant przyjęty był Dyga Teofil. Wykaz imienny uczniów na wszystkich trzech latach załączony pod **A)**.

Stan powyższy nie pozostał jednak cały rok taki sam, na I. roku bowiem ubyło dwóch, mianowicie umarł Chobrzyński Włodzimierz, przestał zaś uczęszczać na drugie półrocze Chwalibóg Karol, na II. zaś roku ubyło także dwóch, mianowicie wydalony został za nieopłacenie czesnego Szczepański Władysław, dobrowolnie zaś ustąpił Winnicki Stefan; przybył zaś na drugim półroczu repetent Kozłowski Modest. Na III. roku stan nie zmienił się do końca roku. Hospitant Dyga Teofil został wydalony za nieodpowiednie zachowanie się.

Z końcem roku szkolnego było więc uczniów:

na	I. roku	11
„	II. „	9
„	III. „	10
	Razem . .	30

Wynik egzaminów z drugiego półrocza r. szk. 1896/7 był następujący:

Na I. roku:

Otrzymało bezwarunkowe przejście na rok II.	5
Otrzymało warunkowe przejście (w razie dokonanej poprawki) . . .	4
Nieotrzymało przejścia	2

Na II. roku:

Otrzymało bezwarunkowe przejście na rok III.	4
Otrzymało warunkowe przejście	5

Na III. roku:

Wszyscy złożyli egzamin z postępem, uprawniającym do składania egzaminu ogólnego.

Odnośnie do wyników egzaminu półrocznego na II. i III. roku tak uderzająco różniących się, podnosi Dyrekcya, że większość uczniów III. roku miała wprawdzie słabe zdolności, ale wszyscy odznaczali się pilnością i pracowitością, wynik egzaminów wypadł więc dodatnio, — gdy na II. roku, chociaż były lepiej uzdolnione osobniki, to wszyscy odznaczali się brakiem chęci do pracy, tylko pod przymusem wypełniali obowiązki, przy egzaminie też osiągnęło tylko 4 na 9 postęp bezwarunkowy.

Egzamina ogólne.

Egzamina ogólne, które dla tutejszej szkoły mają to samo znaczenie, co egzamina dojrzałości w gimnazyach lub szkołach realnych, odbywały się podczas r. szk. 1896/7 w dwóch terminach, zimowym i letnim.

Do egzaminu w terminie zimowym (16., 17. i 18. lutego 1897) przystępował tylko jeden kandydat, Weigel Zdzisław (po raz trzeci) i otrzymał postęp dostateczny.

Egzamin w terminie letnim odbywał się w dniach od 26. do 30 lipca 1897. Ponieważ wszyscy uczniowie III. roku osiągnęli przy egzaminie z drugiego półrocza uprawnienie do składania egzaminu ogólnego, przeto wszyscy do niego przystąpili, mianowicie:

1. Dyszkiewicz Stanisław,
2. Kałamarski Feliks,
3. Kearney Henryk,
4. Neumann Maurycy,
5. Nizioł Andrzej,
6. Ogonowski Józef Aleksander,
7. Pawelski Zygmunt,
8. Terlecki Stanisłw,
9. Żelazowski Adam,
10. Żytny Leon.

Oprócz powyższych, zgłosiło się jeszcze dwóch kandydatów, mianowicie: Madejski Jan, abituryent z r. 1896, który z powodu służby wojskowej nie przystępował zaraz po ukończeniu do egzaminu ogólnego i Szulc Kazimierz, który po raz drugi przystępował do egzaminu ogólnego (po raz pierwszy w r. 1895).

Do egzaminu ogólnego w terminie letnim przystępowało więc 12-tu abituryentów.

Wynik egzaminów poszczególnych był następujący:

Stopień bardzo dobry otrzymali:

1. Kałamarski Feliks,
2. Terlecki Stanisław,

Stopień dobry osiągnęli:

3. Kearney Henryk,
4. Madeyski Jan,
5. Neumann Maurycy,
6. Nizioł Andrzej,
7. Żelazowski Adam,
8. Żytny Leon.

Stopień dostateczny osiągnęli:

9. Dyszkiewicz Stanisław,
10. Ogonowski Józef Aleksander,
11. Szulc Kazimierz.

Egzaminu nie zdał:

12. Pawelski Zygmunt,

Egzamina ogólne odbywały się w zwykłym porządku w obecności p. p. Władysława Struszkiewicza, c. k. radcy rządowego przy Ministerstwie rolnictwa, Antoniego Góralczyka, c. k. radcy leśnego, komisarza rządowego i Antoniego Romańskiego, zarządcy lasów, delegata Wydziału krajowego.

Wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne.

Wycieczek naukowych w roku szkolnym 1896/7 przedsiębranych było 27, mianowicie: w miesiącu październiku 1896 jedna, w listopadzie 4, w grudniu 1, w styczniu 1897 jedna, w lutym 2, w kwietniu 2, w maju 12, w czerwcu 4. Wycieczki odbywały się pod przewodnictwem jednego lub dwóch członków grona nauczycielskiego i miały na celu obznajomienie uczniów z przyrodą, gospodarstwem leśnem, ochroną hodowlą i użytkowaniem lasu. Wycieczki ograniczały się na bliższych Lwowa okolicach, ponieważ właśnie w tym czasie, w którym możnaby było podjąć większą na 2 lub trzy dni rozciągającą się wycieczkę, pogoda była tego roku za niepewną, ażeby narażać kasę szkolną na wydatek, który w razie zdarzonej większej słoty byłby bez dodatniego rezultatu.

Oprócz wycieczek naukowych, odbyły się dwa wielkie praktyczne ćwiczenia mianowicie: z Miernictwa i niwelacyi przeprowadzone przez prof. Demianowskiego z uczniami II-go roku w Zubrzy od 18. do 27. czerwca 1897 i ćwiczenia praktyczne z urządzenia lasu, które się odbyły na Hołosku w dniach od 3. do 11. czerwca pod kierunkiem prof. Lipińskiego z uczniami III-go roku, którzy na podstawie dat podczas tych ćwiczeń zebranych wypracowane operaty, złożyli przed egzaminem kursowym, jako zadania i wypracowania obowiązkowe, przy klasyfikacyi z urządzenia lasu uwzględniane.

Praktyka wakacyjna.

W roku szkolnym 1896/7 odbywali uczniowie planem nauki przepisaną sześciotygodniową praktykę wakacyjną, korzystając z zasiłków przez Wysoki Wydział na podróż i otrzymanie asygnowanych.

Praktykę tę odbywali:

1. Bielański Kazimierz w lasach JE. ks. E. Sanguszki (z zasiłkiem 35 zł.)
2. Furdzik Edward w lasach dóbr Brody (zasiłek 50 zł.
3. Grabiński Edmund w lasach JE. ks E. Sanguszki (zasiłek 35 zł.).
4. Karpiński Józef, w lasach hr. Potockiego w Międzyrzeczu (zasiłek 40 zł.)
5. Katzer Rudolf, w lasach hr. Stadnickiego (zasiłek 40 zł.)
6. Kozłowski Modest, w dobrach ks. Jana Sapiehy, Kłodno (zasiłek 35 zł)
7. Olszewski Tadeusz w lasach dóbr hr. Potockiego w Krzeszowicach (zasiłek 50 zł.)
8. Piotrowski Tadeusz w lasach dóbr Brody (zasiłek 50 zł.)
9. Rozwadowski Stanisław w lasach dóbr Olszanica (zasiłek 45 zł.)

Suma zasiłków udzielonych przez Wydział krajowy wynosiła 380 zł.

Powyżej przytoczeni uczniowie udali się w połowie sierpnia na miejsce przeznaczenia, skąd w myśl Instrukcyi odczytanej im i objaśnionej przez prof. adj. Janeczko i doręczonej każdemu nadsyłali sprawozdania tygodniowe a za powrotem złożyli Dziennik i sprawozdanie ogólne. Dziennik i sprawozdanie ogólne podlegają ocenie profesorów i uwzględnione bywają przy klasyfikacyi.

Specyalne wykłady.

Na wniosek Dyrekcyi i w myśl reskryptu Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 25. maja 1897 L. 31.832 odbył się w dniach od 2. do włącznie 14. sierpnia praktyczny kurs dla leśniczych, obejmujący geodezyę i urządzenie gospodarstwa lasowego.

Wykłady odbywały się w gmachu szkolnym we Lwowie, praktyczne ćwiczenia zaś częścią w ogrodzie szkolnym, częścią zaś w lesie brzuchowickim. Wykładali pp. Demianowski (geodezyę) i Lipiński (urządzenie gospodarstwa lasowego).

Na kurs zapisało się 12 leśników a mianowicie:

1. Adamski Edward, praktykant w fundacyi hr. Skarbka,
2. Bernolak Antoni, praktykant z dóbr Krzeszowickich,
3. Celewicz Deodat, adjunkt w Żdżarach,
4. Goos Juliusz, leśniczy w Czerteżu.
5. Kowalski Stanisław, zarządca lasów w Tołszczowie,
6. Kwieciński Walery, praktykant z Tenczynka,
7. Kabłak Michał, powiatowy inspektor lasów w Nowym Targu,
8. Kolbuszewski Seweryn, zarządca lasów miasta Bełza,
9. Linderski Konstanty, leśniczy powiatowy z Jaworowa,
10. Niedźwiedzki Mikołaj Adam, zarządca lasów miasta Lwowa ze Zubrzy,
11. Wysoczański Adrian, leśniczy w Hadynkowcach,
12. Żdżarski Władysław, leśniczy z Węglówki.

Między powyżej wyliczonymi słuchaczami było 10, którzy skończywszy tutejszą szkołę przed 4 i więcej latami, poświęcili się zawodowi leśniczemu. Celem kursu było nietyle streszczone przedstawienie (rekapitulacya) geodezyi i urządzenia, ile poznajamienie słuchaczy z postępami obu tych działów nauki leśnictwa, jakoteż pokazanie nowych instrumentów mierniczych i nauczenie ich użycia.

Słuchacze, wszyscy już w praktyce zajęci, uczęszczali pilnie na kursa i wielokrotnie wyrażali zadowolenie i wdzięczność za urządzenie kursów bardzo dla prak-

tyków pożytecznych, dwóch uczestników kursu dopełniło bardzo skutecznie przygotowania do wyższego rządowego egzaminu, który też następnie złożyli z dodatnim rezultatem.

Koszta urządzenia wynosiły 278 zł. 32 ct.

Kronika.

Dnia 15. czerwca 1897 był w szkole JE. hr. Ledebur, c. k. Minister rolnictwa; JE. hr. Stanisław Badeni, Marszałek krajowy i JWny Jędrzejowicz, członek Wydziału krajowego zwiedzali szkołę kilkakrotnie.

Dyrektor Tyniecki redaguje czasopismo „Sylwan“, będące organem oficyalnym gal. Towarzystwa leśnego. Czasopismo to zasilają pracami swemi członkowie grona nauczycielskiego, pp. Janeczko i Sokołowski.

O pobyciu i zajęciu byłych uczniów tutejszej szkoły Dyrekcya nie może podać żadnych dat, ponieważ pomimo wezwań abituryentów do podawania o sobie wiadomości, i przedstawiania, że to byłoby nawet dla nich korzystne, zgłaszają się chyba tacy, którzy są do tego koniecznością zmuszeni.

Lwów dnia 10. listopada 1897.

Władysław Tyniecki

dyrektor szkoły.

Konsygnacya uczniów I. II. i III. roku

na początku roku szkolnego 1896/97.

L.	Imię i nazwisko	Czas i miejsce urodzenia	Stanowisko społeczne rodziców	Odbyte studya	Odbyta praktyka
			Rok I.		
1	Bijasiewicz Józef	4. września 1874 Rytwiany, Król. Polskie	Prywatny oficyalista	IV. kl. gimn. w Radomiu Król. Polskie	3 lata w Staszowie Król. Polskie
2	Chobrzyński Włodzimierz	6. lipca 1873 Kalinestie na Bukowinie	Prywatny oficyalista	Ukończona wyższa szkoła realna w Czerniowcach	$4^1/_2$ roku Bilcze złota i Skała
3	Chrzanowski Romuald	10 września 1877 Łopuszna	Prywatny oficyalista	V. klasa gimn. we Lwowie	1 rok w Krościenku
4	Chwalibóg Karol	4. października 1878 Gaboń	b. dzierzawca (zmarł)	IV. klasa gimn. w Nowym Sączu	1 rok Zakopane
5	Cichowicz Antoni	28. listopada 1876 Lwów	Sługa kolejowy	IV. klasa realna we Lwowie	1 rok Kołodruby
6	Fiałkowski Jan	29. września 1879 Radynice	b. oficyalista prywatny (zmarł)	IV. klasa realna we Lwowie	1 rok Biłka szlachecka
7	Grohs Ludmił	10. września 1874 Czerniowce	Emer. urzędnik kolei państw.	V. klasa realna we Lwowie	$1^1/_2$ roku Kołodruby
8	Łopacki Stanisław	4. września 1878 Nowy Sącz	Emer. radca sądowy	IV. klasa gimn. we Lwowie	1 rok Przeworsk
9	Popów Wasyl	1 września 1878 Stara Zahora w Bułgaryi	Matka nauczycielka ludowa	V. klasa gimn. w Filipolu w Bułgaryi	1 rok Frauenberg w Czechach
10	Puza Julian	15. kwietnia 1877 Konty		V. klasa gimn. w Chyrowie	1 rok Konty
11	Rogiński Wacław	20. grudnia 1872 Irkutsk na Syberyi	Prywatny oficyalista	V. klasa gimn. w Irkutsku	3 lata Białocerkiew na Ukrainie

L.	Imię i nazwisko	Czas i miejsce urodzenia	Stanowisko społeczne rodziców	Odbyte studya	Odbyta praktyka
12	Stefanus Witołd	24. stycznia 1879 Podkamień	Prywatny oficyalista	V. klasa gimn. w Brodach	$1^1/_2$ roku w Kontach
13	Zienkiewicz Józef	31. sierpnia 1875 Janów w Król. Polskim	Opiekun ks. Jan Maciejewicz	IV. klasa realna we Lwowie	1 rok Wojutycze

Rok II.

1	Bielański Kazimierz	16. stycznia 1876 Odrowąż	b. oficyalista prywatny (zmarł)	IV. klasa gimn. w Bochni	1 rok Zdżary
2	Furdzik Edward	26. lutego 1876 Żary	Dzierzawca dóbr	VII. klasa realna w Krakowie	1 rok Kopce
3	Grabiński Edmund	23. maja 1875 Brody	Prywatny inżynier	VI. klasa gimn. we Lwowie	1 rok Jady
4	Karpiński Józef	4. grudnia 1875 Międzyrzec Król. Polskie	Prywatny oficyalista	V. klasa gimn. w Biały Król. Polskie	1 rok Turów Królestwo Polsk.
5	Katzer Rudolf	22. grudnia 1876 Mołdawska Banita na Bukowinie	b. c. k. leśniczy powiatowy (zmarł)	IV. klasa realna w Czerniowcach	$1^1/_2$ roku Storożynec na Bukowinie
6	Kozłowski Modest	12. lutego 1874 Jawornik ruski	b. właściciel dóbr ziemskich i Dr. med.	IV. klasa gimn. w Sanoku	1 rok Ulucz
7	Olszewski Tadeusz	22. grudnia 1876 Lwów	Rewident w Wydziale krajowym	IV. klasa realna we Lwowie	1 rok Hołosko wielkie
8	Piotrowski Tadeusz	9. październ. 1874 Iwankowce w Rosyi	Prywatny oficyalista	IV. klasa realna we Lwowie	3 lata Tołczów
9	Rozwadowski Stanisław	28. stycznia 1877 Limanowa	b. kupiec	IV. klasa realna	1 rok Stary Sącz
10	Szczepański Władysław	23. marca 1876 Drohobycz	Księgarz	IV. klasa gimn. w Drohobyczu	1 rok Opary
11	Winnicki Stefan	1. września 1874 Kaplina	Proboszcz obrządku grecko-kat.	IV. klasa gimn. w Złoczowie	1 rok Dunajów

L.	Imię i nazwisko	Czas i miejsce urodzenia	Stanowisko społeczne rodziców	Odbyte studya	Odbyta praktyka
		Rok III.			
1	Dyszkiewicz Stanisław	22. kwietnia Tarnopol	Dyrektor seminaryum naucz. w Tarnopolu	VI. klasa gimn. w Tarnopolu	1 rok Babińce ad Krzywcze
2	Kałamarski Feliks Otmar	16. listopada 1877 Leżachów	b. oficyalista prywatny (zmarł)	IV. klasa gimn. w Jarosławiu	1 rok Wiązownica
3	Kearney Henryk	17. paździer. 1875 Wysocko	b. oficyalista prywatny	IV. klasa realna w Krakowie	1 rok Wysocko
4	Neumann Maurycy	13. stycznia 1875 Bochnia	b. urzędnik podatkowy	V. klasa gimn. w Przemyślu	$1\frac{1}{2}$ roku Łańcut
5	Nizioł Andrzej	11. czerwca 1874 Rzeszów	b. dyr. sem. naucz. w Krakowie (zmarł)	VI. klasa gimn. w Krakowie	1 rok Sucha
6	Ogonowski Józef Aleksander	25. paźdz. 1868 Praga czeska	Drogomistrz	IV. klasa gimn. w Krakowie	1 rok Sucha
7	Pawelski Zygmunt	15. czerwca 1872 Sędziszów Król. Polskie	Prywatny oficyalista	Seminar. naucz. w Jędrzejowie Król. Polskie	1 rok Szyszczyna Król. Polskie
8	Terlecki Stanisław	29. stycznia 1876 Rawa ruska	c. k. nadkontrolor podatk.	IV. kl. gimn. we Lwowie	1 rok Rawa ruska
9	Żelazowski Adam	12. lutego 1875 Białogródek	Prywatny oficyalista	VI. kl. gimn. w Tarnopolu	1 rok Rozwadów
10	Żytny Kazimierz	11. kwietnia 1877 Lwów	Adjunkt miejs. niest. dochod. we Lwowie	IV. klasa gimn. we Lwowie	1 rok Staresioło

L. W. 71.756/97. Alt. 43

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w sprawie założenia szkoły sadowniczej w południowo-wschodniej części kraju.

Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 6. lutego 1897 r. powziął następującą uchwałę, przyjmując do wiadomości sprawozdanie Komisyi gospodarstwa krajowego:

„Sejm uznając potrzebę założenia szkoły sadowniczej względnie sadowniczo-warzywnej w południowo-wschodniej części kraju, poleca Wydziałowi krajowemu, aby zbadał dokładniej, w której miejscowości szkoła taka powstaćby mogła i wyniki tych badań wraz z projektem statutu organizacyjnego, obliczeniem kosztów założenia i rocznego utrzymania tej szkoły przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej".

Stosownie do powyższego polecenia Wydział krajowy przedkłada niniejsze sprawozdanie.

Gdy tylko powstała myśl założenia krajowej szkoły sadowniczej w południowo-wschodniej części kraju, zwrócił się Wydział krajowy z zapytaniem do Wydziałów powiatowych w Zaleszczykach, Borszczowie, Śniatynie i Kosowie, o ile w tamtejszych powiatach znajdują się sprzyjające warunki do założenia takiej szkoły i czy w razie, gdyby ona w jednym z tych powiatów miała powstać, gotowe by były powiaty, gminy lub prywatne jednostki, ponieść pewne ofiary na rzecz projektowanego zakładu.

Wszystkie zapytane powiaty okazały się chętne dla myśli założenia szkoły sadowniczej, zwłaszcza, gdyby to miało przyjść do skutku wyłącznie kosztem funduszu krajowego. Wszystkie powiaty wskazywały na potrzebę takiej instytucyi u siebie, na korzystne warunki i pomyślne skutki dla dobrobytu miejscowej ludności, wynikające z założenia szkoły ogrodniczej.

Wydział pow. w Zaleszczykach był najżywiej zainteresowanym powstaniem szkoły w tamtejszym powiecie i okazał gotowość do znaczniejszych ofiar na wypadek założenia jej. Pismem z d. 21. lipca z. r. l. 1.227 doniósł tenże Wydział pow., iż Rada powiatowa zaleszczycka, na posiedzeniu d. 15. lipca 1896 r., uchwaliła jednogłośnie przyczynić się do kosztów ewentualnego założenia szkoły sadowniczej w Zaleszczykach, lub najbliższej okolicy miasta, kwotą 2500 zł., płatnych w pięciu rocznych ratach po 500 zł. Zarazem zawiadomił Wydział pow. o podobnej uchwale Rady gminnej zaleszczyckiej, która obowiązała się na ten sam cel złożyć 500 zł. płatne w pięciu ratach rocznych. Wreszcie i właściciel Zaleszczyk, Seweryn br. Brunicki pismem z d. 8. lipca z. r. oświadczył Wydziałowi krajowemu, iż gotów byłby oddać grunt położony w Starych Zaleszczykach, z sadem i dwoma budynkami, przynoszący dochodu 450 zł., za 120 zł. rocznie, na pewien przeciąg czasu, ofiarując przytem i swój obszerny ogród spacerowy, owocowy i cieplarnię do naukowego użytku szkole.

Wydział pow. borszczowski nadesłał deklaracyę Administracyi dóbr Ordynata Czarkowskiego-Golejewskiego w Wysuczce, na zasadzie której, wspomniany właściciel obowiązuje się odstąpić na rzecz szkoły sadowniczej w tejże miejscowości 2½ morg. gruntu, budynek obok położony i dostarczyć bezpłatnie materyału budo-

wlanego do wysokości 250 zł. Nadto miejscowy Wydział powiatowy uchwalił jednorazową subwencyę 200 zł., wskazując przytem jako najodpowiedniejszą miejscowość do założenia szkoły w powiecie borszczowskim: Bilcze lub Muszkarów, Oleksińce lub Wysuczkę.

Wydział pow. śniatyński przemawiał w swojej relacyi za kreowaniem szkoły w mieście Śniatynie; zaś Wydział pow. kosowski w gm. Moskalówka lub Stary Kosów, przyczem ten ostatni powiat przyczyniłby się do budowy szkoły jednorazowym datkiem 100 zł.

Potrzebę założenia szkoły sadowniczej we wschodniej części kraju stwierdza niemniej i ta okoliczność, że gdy wiadomość o projekcie Wydziału krajowego a następnie o zeszłorocznej uchwale Wys. Sejmu doszła do powszechnej wiadomości, zaczęto się zgłaszać z różnych stron, z propozycyami założenia podobnej szkoły w poszczególnych miejscowościach na wschodzie. Między innymi prosił o to: Wydział pow. kołomyjski, gm. Halicz i p. Władysław Gniewosz kurator zamku w Olesku. P. Gniewosz w obszernie umotywowanem sprawozdaniu starał się wykazać nietylko potrzebę założenia szkoły sadowniczej w spomnianej wyżej miejscowości, ale niemniej wskazywał na to, iż dawny zamek oleski z ogrodem i przyległościami, posiada wszelkie warunki i dogodności, do założenia w nim takiej właśnie krajowej instytucyi. Gdy zamek oleski przeszedł w posiadanie kraju, poruszono już wówczas myśl i petycyonowano do Sejmu o zużytkowanie go na cel krajowej szkoły ogrodniczej.

Wydział krajowy, jakkolwiek liczne wskazówki wskazywały na Zaleszczyki, jako na miejscowość najodpowiedniejszą do założenia szkoły sadowniczej, o wyraźnym charakterze zakładu oddziaływującego na podniesienie kultury owocowej wśród mniejszych gospodarstw w okolicy, przed wyborem tej miejscowości, postanowił wysłać do Zaleszczyk kierownika szkoły ogrodniczej w Tarnowie p. Maciaszka, którego zadaniem było zbadać dokładnie warunki założenia szkoły sadowniczej w tem miejscu.

P. Maciaszek po powrocie przedłożył Wydziałowi krajowemu szczegółowe sprawozdanie, z którego podajemy w streszczeniu najważniejsze punkty:

1. Położenie Zaleszczyk, klimat i gleba w całej okolicy, najzupełniej odpowiadają kulturze najszlachetniejszych drzew i krzewów owocowych, nawet tych gatunków, które gdzieindziej w kraju nie tak dobrze się udają.

2. Byłoby zatem ze wszech miar wskazane dążyć do założenia szkoły sadowniczej w Zaleszczykach z kierunkiem praktycznym.

3. Przyszła szkoła zaleszczycka powinna mieć na celu: wykształcenie praktycznych wiejskich sadowników, ucząc ich nietylko hodowli i pielęgnowania drzew owocowych, ale zarazem przerabiania i zużytkowywania owoców tj. suszenia, robienia powideł i win owocowych.

4. Przy szkole należałoby założyć szkółkę drzew i krzewów owocowych i wyhodowane drzewka po cenie kosztów odstępować okolicznym właścicielom mniejszych sadów, by w ten sposób umożliwić łatwe i tanie nabywanie szlachetnych szczepów jak najszerszemu ogółowi.

5. Kurs powinien trwać co najwyżej dwa lata.

6. Oprócz uczniów stałych powinni korzystać ze szkoły i uczniowie dochodzący, a nawet byłoby wskazanem urządzać przy niej kursa sadownicze.

Jednocześnie zdał p. Maciaszek w tem sprawozdaniu i relacyę o pomieszczeniu przyszłej szkoły. Wymagałaby ona conajmniej 5 hektarów gruntu i odpowiednich budynków. Ofiarowany przez br. Brunickiego grunt w Zaleszczykach nie odpowiadałby w zupełności potrzebie zakładu; byłoby zatem najodpowiedniejszem zakupić grunt pod szkołę i ogród, bądź w samych Zaleszczykach, lub też w sąsiedniej gminie Dobrowlanach, połączonej z miastem. P. Maciaszek podczas swej bytności oglądał kilka takich terenów, dogodnie położonych, które jak go poinformowano, nie trudno możnaby było nabyć za cenę kilkuset zł. za morg.

Wydział krajowy nie poprzestając na powyższem sprawozdaniu, postanowił zwołać jeszcze specyalną konferencyę, złożoną z kilku osób, którzyby wyjawili swoje zapatrywania na organizacyę projektowanej szkoły. Konferencya ta odbyła się w dniu 24. kwietnia b. r. pod przewodnictwem szefa Dep. III. Wynikiem jej obrad było, iż członkowie konferencyi jednogłośnie oświadczyli się:

1) za założeniem szkoły w Zaleszczykach lub w najbliższej okolicy tegoż miasta;

2) za nauką w tej szkole o kierunku jak najbardziej praktycznym;

3) za kupnem conajmniej 7 morgów gruntu pod szkołę na własność.

Przeważały zaś opinie członków konferencyi co do następujących punktów:

4) W zakresie nauki szkolnej leżałoby nietylko udzielanie wiadomości z sadownictwa i warzywnictwa, ale niemniej i z produkcyi nasion. Przy szkole należałoby założyć szkółkę drzew owocowych.

5) Kurs trwania nauki przynajmniej dwuletni.

6) Kwalifikacye uczniów: egzamin wstępny lub ukończenie czteroklasowej szkoły ludowej.

7) Ze szkoły mogliby korzystać i starsi uczniowie dochodzący.

8) Siły nauczycielskie składać się powinny z dwóch stałych nauczycieli: kierownika i nauczyciela fachowego, z których jeden byłby specyalistą do nauki sadownictwa, drugi zaś do uprawy nasion; wreszcie byłby potrzebny instruktor do robót praktycznych w ogrodzie.

Tym sposobem zebrał Wydział krajowy dostateczny już materyał podstawowy i pewną ilość wskazówek do wygotowania projektu szkoły, jaki Wys. Sejmowi przedstawia. Na podstawie poprzednich dochodzeń i opierając się na zgodności zdań wyrażanych w tym przedmiocie, oświadczył się Wydział krajowy:

1) za wyborem miejsca pod szkołę w Zaleszczykach,

2) za zakupnem potrzebnego gruntu przez fundusz krajowy,

3) i za kierunkiem jak najbardziej praktycznym w tej szkole.

Oświadczając się za założeniem szkoły w Zaleszczykach, Wydział krajowy uwzględnił tylko liczne powody, przemawiające na korzyść tej a nie innej miejscowości. Nie tylko bowiem najbardziej sprzyjające warunki klimatu i gleby tutaj się znachodzą, ludność więcej jak gdzieindziej obeznana już z kulturą owocową, ale nadto, sam powiat zaleszczycki już swojem geograficznem położeniem, najbardziej nadający się do tego, aby ze szkoły w tym punkcie założonej, korzystać mogło tych kilka sąsiednich, otaczających go powiatów, pod względem klimatycznym najbardziej do niego zbliżonych i również jak on, odczuwających potrzebę podniesienia kultury owocowej przy pomocy specyalnego zakładu.

Za założeniem szkoły sadowniczej w Olesku, jeden szczegół mógłby tylko przemawiać więcej jak za Zaleszczykami, mianowicie nadarzająca się sposobność zużytkowania starego zamku; zauważać jednak przytem musimy, że tylko część tego gmachu mogłaby być rekonstruowaną dla pomieszczenia szkoły nie potrzebującej tak obszernych ubikacyi.

Grunt pod szkołę, byłoby zdaniem Wydziału krajowego najodpowiedniej zakupić, zwłaszcza, że wydatek z tego powodu nie będzie tak znaczny. Wydział pow. zaleszczycki na żądanie nasze udzielił nam już pod tym względem pewnych informacyi. W Zaleszczykach i Dobrowlanach znajduje się pod dostatkiem odpowiednich parcel na szkołę, które fundusz krajowy każdej chwili mógłby nabyć, płacąc po 800—1000 zł. za morg najlepszego gruntu. Ponieważ szkoła potrzebowałaby do 7 morgów, zatem wydatek z tego powodu wynosiłby około 6.000 zł.

Co do kierunku szkoły, nie ulega żadnej wątpliwości, że szkoła powinna mieć kierunek jak najbardziej praktyczny, jeżeli ma odpowiedzieć głównemu swojemu celowi. Z chwilą jednakże, skoro ten kierunek przyszło już wyraźniej zaznaczyć w poszczególnych punktach planu organizacyjnego, zaczęły się jednocześnie uwydatniać pewne różnice zapatrywań, przedwszystkiem co do nadania większego zakresu nauce fachowej, przez łączenia pokrewnych działów z ogrodnictwa (sadownictwo z warzywnictwem, z uprawą nasion i przeróbką owoców); co do czasu trwania nauki szkolnej (3 letni, 2 letni lub 1 roczny kurs); wreszcie co do kwalifikacyi uczniów (młodzi czy dorośli uczniowie) itd.

Pragnąc te wątpliwości usunąć, należałoby przedewszystkiem wziąć na uwagę: dla kogo ta szkoła ma być przeznaczoną i w jakim celu ma istnieć?, a z drugiej strony: z jak urządzonej szkoły mogliby w rzeczywistości korzystać ci, dla których ma ona powstać? Intencyą Wys. Sejmu było stworzyć odpowiedni zakład naukowy dlą użytku mniejszej własności, we wschodniej części kraju, w celu podniesienia kultury tego właśnie produktu ogrodniczego, którego rozwój byłby najbardziej wskazanym dla wzrostu dobrobytu miejscowej ludności.

Szersze zaś warstwy ludności rolniczej w kraju naszym, a zwłaszcza w tej stronie gdzie zakład ma powstać, tylko z takiej szkoły korzystać by mogły, z której, w przeciągu krótkiego czasu, z przystępnej nauki wynieść byłyby w stanie pewną sumę praktycznych wiadomości potrzebnych im do lepszego obchodzenia się z produktem, korzystnym dla nich i zastosowanym do miejscowych warunków gospodarskich.

W tej stronie kraju za produkt ogrodniczy wskazany nie tylko klimatycznymi warunkami, ale obiecujący również nie małe korzyści dla ludności, uważać należy kilka gatunków owoców. Hodowla drzew owocowych w wiejskim sadzie nie wymaga większego uzdolnienia, najgłówniejszych wiadomości w tym przedmiocie nabyć można w stosunkowo krótkim przeciągu czasu, przy skromnym nawet zasobie nauk pomocniczych. Wreszcie zbyt owoców jest łatwiejszy, transport ich i w dalsze strony możebny.

Z tych powodów Wydział krajowy oświadcza się za założeniem szkoły wyłącznie sadowniczej.

Szkoły tej nie należałoby łączyć z nauką innej produkcyi ogrodowej n. p. z warzywnictwem, a tem bardziej z uprawą nasion. Rozszerzenie naukowego zakresu z konieczności pociągnęłoby bowiem za sobą przedłużenie czasu trwania nauki, a nadto w dzisiejszych warunkach, w tej okolicy kraju, zyskowność tych produkcyi nie może iść w porównanie z sadownictwem. Warzywnictwo wymaga już większej skrzętności, zyskowne być może tylko w rejonie większych miast. Produkcya nasion wymaga tem bardziej już daleko większej biegłości i uzdolnienia, jeżeliby zaś miała być na zysk obliczoną, znacznej przedsiębiorczości i zupełnego oddania się tej gałęzi produkcyi.

Ze szkołą sadowniczą dałaby się jednak z korzyścią połączyć jedna gałęź przemysłu domowego, pozostająca w ścisłym związku z produkcyą owoców, a mianowicie zużytkowanie ich przez suszenie, przez wyrób powideł i win owocowych. Wydział krajowy jest jednak zdania, że i tej nauki nie należałoby ściśle łączyć z nauką sadownictwa, ale raczej przy szkole utworzyć specyalny kurs zimowy dla tego przedmiotu; wychodząc z założenia, że nie każdy sadownik będzie chciał i mógł z tej specyalności korzystać, nie potrzebnieby zatem obarczała plan nauki lub przedłużała czas jej trwania,

W myśl tego cośmy dotąd powiedzieli, przedmiotem zawodowym w krajowym instytucie w Zaleszczykach byłoby sadownictwo i zużytkowanie owoców udzielane w specyalnym kursie.

Jednakże pożyteczna działalność projektowanego zakładu nie powinna się wyłącznie ograniczyć tylko do nauczania, przeciwnie, wpływ jego i oddziaływanie powinny sięgać znacznie dalej po za granice ogrodu szkolnego i poza grono kilkunastu słuchaczów. Nie należy bowiem zapominać, że w tym wypadku nie chodzi o wykształcenie kilku lub kilkunastu ogrodników, ale raczej o krzewienie kultury owocowej w pewnej okolicy, o oddziaływanie na szerokie warstwy ludności. Nowa instytucya powinna być zatem i dobrą, praktyczną szkołą dla jednostek i ruchliwą stacyą sadowniczą dla kilku ościennych powiatów, zkąd liczna warstwa drobnych właścicieli czerpać by mogła zachętę, poradę i pomoc w sprawach sadowniczych. Zakład w ten sposób zorganizowany mógłby się stać dopiero ogniskiem ruchu sadowniczego w okolicy posiadającej warunki po temu. Na wychowankach szkoły, rozrzuconych po okolicznych wsiach, oprzeć by się mogła łatwo skuteczna i wielostronniejsza już działalność zakładu, w tym kierunku, jaki uwydatniamy bliżej w planie organizacyjnym. Zdaje nam się, że ten rozszerzony zakres działalności szkoły leżał w intencyi Wys. Sejmu, dla tego też i Wydział krajowy, kierując się tym samym motywem, nowej instytucyi nadał charakter i nazwę nie szkoły, ale zakładu sadowniczego połączonego z kursem zużytkowania owoców w Zaleszczykach.

Al. 1. Dla tego Zakładu przedkłada też Wydział krajowy: Projekt Statutu organizacyjnego wraz z szczegółowym planem naukowym.

PROJEKT STATUTU.

Stwarzając nową organizacyę dla nowego fachowego Zakładu przeznaczonego dla włościan, Wydział krajowy czuł potrzebę stworzenia typu odmiennego, różniącego się znacznie od tych, z jakimi mamy dotąd do czynienia, przy innych fachowych gospodarskich szkołach w kraju

Typowość zakładu zaleszczyckiego wystąpi zatem nie tylko w rozszerzonym zakresie działania o jakim poprzednio mówiliśmy, ale uwydatni się niemniej:

a) w krótkotrwałej nauce

b) i w wyborze uczniów starszych wiekiem — pomijając już ten ważny szczegół, że przy nauczaniu główny nacisk położony będzie na praktyczne nauczanie, a teorya sprowadzoną zostanie do granic jak najmniejszych i tylko koniecznych.

Wydział krajowy przedkładając powyższy projekt organizacyjny, z góry przypuszcza, że w ciągu lat, w miarę rozwoju zakładu i na podstawie nabytych już doświadczeń w tym czasie, ten lub ów szczegół programu wypadnie zmienić lub uzupełnić. Będzie to zarazem pierwsza próba krajowej fachowej szkoły przeznaczonej dla włościan, powstającej na podstawie odrębnego programu, nawskróś swojskiego i odpowiadającego potrzebie i stosunkom miejscowym. Wzoru dla zakładu zaleszczyckiego nie dostarczył nam żaden drukowany statut, ale doświadczenia zaczerpnięte z innych szkół i ścisłe zastosowanie szkoły do materyału z jakim może mieć do czynienia.

Szczegóły przedłożonego projektu wymagają pewnych wyjaśnień, dlatego też chociaż po krótce i najważniejsze z nich poniżej omawiamy.

A. Zakład sadowniczy.

1. Cel zakładu. O celach i zadaniu Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach wspomnieliśmy już poprzednio, nadając nowo powstającej instytucyi nazwę nie szkoły, lecz zakładu, pragnąc przez to zaznaczyć rozszerzony zakres jej działalności w kierunku kształcenia uczniów, i bezpośredniego oddziaływania zakładu na okoliczną ludność. Z pierwszych, miałaby szkoła za zadanie w ciągu jednorocznej nauki wyrobić praktycznych wiejskich sadowników, obeznanych z kulturą kilku gatunków drzew i krzewów owocowych, najbardziej nadających się do pielęgnowania w tamtejszej okolicy. Łączność ich z Zakładem nie powinna ustawać z chwilą opuszczenia szkoły, ale przeciwnie, zakład powinien się starać, aby ten stosunek i nadal utrzymać, korzystając z nadarzającej się sposobności, czy to przy organizowaniu ruchu handlowego, rozszerzaniu szczepów, czy też przy dorocznych lustracyach sadów i t. d Przez nich i przy ich pomocy, zakład będzie mógł o wiele skuteczniej rozszerzać swój wpływ i wszelką dalszą pracę, w kierunku podniesienia kultury owocowej po wsiach, w których się ci uczniowie osiedlą; a nawet, przy tej pracy mógłby się wyręczać najdzielniejszymi wychowankami, poruczając im niektóre czynności w gminach. Najlepsi i najinteligentniejsi ukończeni uczniowie zakładu mogliby się z czasem stać dobrymi instruktorami sadów we własnej gminie.

Już przez samo wykształcenie co roku kilkunastu zdolnych i przedsiębiorczych sadowników, nie mało przyczyniłby się zakład do ożywienia i podniesienia kultury owocowej w okręgu kilkumilowym. Zadanie to w owiele wyższym stopniu, rażniej i umiejętniej przeprowadzone być może, przy jednoczesnem, bezpośredniem oddziaływaniu zakładu na zewnątrz. W tym wypadku jest ono nawet wskazane i konieczne, jeżeli chodzić będzie nie tylko o ilościowe powiększenie produkcy owocowej, ale zarazem o zorganizowanie całego ruchu i przeprowadzenie pewnego planu systematycznie i dokładnie.

Zadaniem zakładu przy jego działalności na zewnątrz byłoby:

a) szersze warstwy okolicznej ludności, które nie mogą korzystać z nauki szkolnej, zachęcać i pouczać o racyonalniejszem pielęgnowaniu drzew owocowych, zapomocą częstych lustracyi sadów i udzielania wskazówek na miejscu, rozszerzania drzewek, dziełek fachowych i t d.

b) dołożyć starań, aby ta ludność była w stanie swój produkt jak najkorzystniej spieniężyć — a zatem dążyć do zawiązywania handlowych spółek między producentami i udzielać im przy tej sposobności potrzebnych informacyi, lub też wskazywać na potrzebę zużytkowania owoców do przeróbek owocowych.

c) przedewszystkiem zaś na podstawie z góry zakreślonego planu, dążyć powinien zakład do ujednostajnienia gatunków w pewnych okręgach, tak, aby jedna lub kilka gmin sąsiednich były w stanie produkować większe ilości jednego i tego samego towaru, zważywszy, że zbyt i transport przynajmiej jednego wagonu jednolitego produktu może być i łatwiejszy i korzystniejszy dla producentów. Aby ten cel osiągnąć, zakład od samego początku musi prowadzić systematyczną robotę. Już przy zakładaniu szkółki drzew owocowych uwzględniać powinien potrzeby planu takiego, a następnie przy rozszerzaniu szczepów z niej pochodzących, zastosować się do niego ściśle.

2. Czas trwania nauki. W dzisiejszym stanie naszych stosunków społecznych i agrarnych, nie możemy nawet przypuszczać, ażebyśmy wśród kół rolniczej ludności liczyć mogli na pewną, chociażby nieliczną warstwę posiadaczy ziemi, którzyby ogrodnictwo czy wyłącznie sadownictwo uważali za główne, a nie poboczne tylko zajęcie. Licząc się z tem, nie możemy żądać od takich rolników, ażeby oni dla

pobocznego zajęcia chcieli poświęcić kilka lat na fachowe studya w specyalnym zakładzie. Dla tego też i szkoła przeznaczona dla tych warstw, pragnąca oddziaływać na nie, a nie przesiedlać je z zagonów do większych ogrodów lub innych zatrudnień, powinna krótko ich zajmować w zakładzie.

Jeden tylko zarzut skierowany być może przeciwko krótkiemu kursowi nauczania, mianowicie: czy szkoła w tym czasie jest w stanie odpowiednio przygotować uczniów swoich, mając zwłaszcza do czynienia z materyałem niedostatecznie przysposobionym do nauki.

Zarzut ten jednakże odpaść musi z chwilą: skoro do zakładu dopuścimy ludzi doroślejszych, chętnych i wstępujących tam z własnego popędu i w dobrze zrozumianym własnym interesie; naukę ograniczymy przytem do pielęgnowania kilku gatunków drzew owocowych, a od szkoły zażądamy przysposobienia praktycznych wiejskich sadowników, a nie wykształconych pomologów lub samoistnych ogrodników dla większych ogrodów.

Jednoroczny kurs nauki, jaki projektujemy dla Zakładu zaleszczyckiego, najzupełniej wystarczy, aby taki cel osiągnąć. W przyszłości może nawet okaże się potrzeba raczej skrócić czas nauki do 10 miesięcy, skoro praktyka szkolna wykaże, że ten okres czasu wystarczyć może do wyczerpania przedmiotu, a dwa letnie miesiące najpilniejszych robót polnych, lipiec i sierpień, utrudniają tylko w wysokim stopniu pobyt rolników w zakładzie.

3. Uczniowie. Kurs jednorocznej nauki posiada i tę dobrą stronę, że pozwala nam wprowadzić do zakładu inną kategoryę uczniów, aniżeli tych, z jakimi mamy do czynienia po szkołach fachowych o trzechletniem peryodzie nauczania.

Zazwyczaj małoletni uczniowie, nie zawsze są tak dostatecznie przygotowani ażeby mogli z nauki odnosić większe korzyści. Rodzice czy opiekunowie wysyłając małoletnich chłopców, najczęściej nie zważają na to, czy mają oni jakie takie zamiłowanie do fachowego przedmiotu, ale kierują się tym względem, że mogą ich umieścić i nauczyć czegoś bezpłatnie. Uczniów takich nierozwiniętych jeszcze, a częstokroć i moralnie zaniedbanych, musi dopiero szkoła zachęcać i przysposabiać do nauki, tracąc w tym celu bardzo wiele czasu. Oni wreszcie, oderwani przez kilka lat od otoczenia w którem wzrośli, zmieniwszy raz tryb życia, zmieniają bądź co bądź, lub pragną zmienić stan, w jakim oni i ich rodzice zostawali, a po wyjściu ze szkoły chyba wyjątkowo pragną powrócić do wsi rodzinnej, najczęściej zaś wstępują do obowiązku, lub też zmieniają całkowicie zatrudnienie, korzystając w tym wypadku więcej z nauk elementarnych nabytych w szkole, aniżeli z wiadomości fachowego przedmiotu. W końcu, jeżeli te wszystkie pokusy nie wpłynęły jeszcze na zawodowe wykolejenie wychowanków, to ich czeka przebycie jeszcze jednej i to najcięższej próby, jaką jest: służba wojskowa. Ukończony uczeń, wprost ze szkoły wstępuje na trzy lata do wojska; jeżeli nabył poprzednio jakich takich wiadomości fachowych, znaczną ich cząstkę zapomina w tym czasie, natomiast ma sposobność poduczyć się zwłaszcza języka niemieckiego, skutkiem czego opuszczając wojsko wstępuje do żandarmeryi, straży finansowej, lub też otrzymuje posadę dyurnisty przy jakimś urzędzie.

Tembardziej do zakładu sadowniczego w Zaleszczykach takiego elementu uczniów niedorosłych nie należałoby wprowadzać. Posiadać on będzie wszelkie warunki i dogodności, aby z niego korzystać mogli uczniowie starsi wiekiem. Zakład powstaje dla kilkumilowego okręgu: a zatem gospodarze będą mieli nie daleko do zakładu; uczyć ich będzie przystępnie i tylko tego co im jest niezbędnie potrzebne; czas nauki będzie krótki, a na utrzymanie będą mogli zarabiać własną pracą w zakładzie. Zakład zaś, zyska tylko przy takim doborze uczniów: gdyż będzie miał do czynienia z ludźmi fizycznie i umysłowo rozwiniętymi, wstępującymi do zakładu nie z musu lecz z przekonania i z najlepszymi chęciami nauczenia się czegoś. Tresury szkolnej nie potrzebują oni przechodzić, pewien zasób praktycznych wiadomości przyniosą już ze sobą. Właściwie jednej tylko kwalifikacyi żądać będzie od nich zakład, t. j. aby umieli prócz katechizmu, czytać, pisać i rachować. Nie wątpimy że kilka sąsiednich powiatów jest w stanie dostarczyć zakładowi rok rocznie 20 takich jednostek — przypuszczamy zaś, że z każdym rokiem będzie o nie łatwiej. Pewne braki elementarnego wykształcenia łatwo potrafi uzupełnić szkoła w zimowem półroczu, przeznaczając kilka godzin tygodniowo na przypomnienie uczniom czytania, pisania i zwykłych rachunków.

Wreszcie z chwilą, skoro przyjęliśmy za zasadę dopuścić do Zakładu zaleszczyckiego tylko uczniów starszych, nie potrzebujemy granic tego wieku ani zbytnio ścieśniać, ani go latami wyraźnie oznaczać, dość, gdy będzie określony pojęciem pełnoletności i niezużytej czerstwej siły wieku. Nie metryka urodzenia, ale świadectwo odbycia lub zwolnienia od czynnej służby wojskowej, powinno stanowić minimum wymaganego wieku od uczniów; potem zaś co było wyżej odnośnie do tego punktu powiedziane, chyba nie zachodzi potrzeba bliżej zastanawiać się nad koniecznością przyjęcia tego warunku. Ukończenie powinności wojskowych, zwłaszcza wśród ludności rolniczej, jest momentem najważniejszym, decydującym o ustaleniu się jednostek i oddaniu się ich stałej już zawodowej pracy. Z drugiej strony maksimalną granicę wieku wypadałoby przyjąć do 35, a choćby nawet do 40 lat. Tym sposobem w Zakładzie zaleszczyckim byłaby najsilniej reprezentowaną grupa uczniów z okresu wiekowego od 25 35 lat.

Kierownictwo Zakładu przy wyborze kandydatów niemniej zwracać powinno baczną uwagę na to, aby kandydaci byli właścicielami lub synami właścicieli mniejszych gospodarstw wiejskich lub przedmiejskich. a pierwszeństwo dawać tym, którzy posiadają już w obrębie swoich gospodarstw sady. Niemniej byłoby ważnem, aby już przy przyjmowaniu uczniów do Zakładu uwzględniano potrzeby pewnych gmin czy okręgów, dla których przedewszystkiem należałoby dostarczyć takich sadowników.

4. Utrzymanie uczniów i zarobki. Krótki okres nauki i starszy wiek uczniów usuwa potrzebę połączenia zakładu z internatem. Uczniowie mieszkaliby zatem poza zakładem, utrzymując się i ubierając własnym kosztem. Pobyt ich, chociażby pochodzili z najbliższej okolicy Zaleszczyk, wymagać będzie pewnych aczkolwiek skromnych funduszów — nie wszystkich może stać by było na ponoszenie tego wydatku w ciągu całego roku szkolnego. Wypadałoby się zatem zastanowić nad tem, czy fundusz krajowy ma przyjść z pomocą uczniom Zakładu zaleszczyckiego, i w jakiej formie pomoc ta byłaby najodpowiedniejszą?

Wydział krajowy jest zdania, że pomoc byłaby koniecznym warunkiem pozyskania uczniów dla zakładu z tej warstw ludzi, którzy z pracy własnych rąk się utrzymują, a łożyć na swoje wykształcenie dotąd nie przyzwyczaili się jeszcze. Z drugiej jednakże strony udzielana pomoc nie powinna nosić na sobie cechy darowizny, wykluczyćby zatem z góry należało, udzielanie jej w formie zasiłków czy stypendyów. Ułatwienia tego rodzaju ujemnie tylko wpływać mogą na dobór uczniów, przyciągając do zakładu nie najchętniejszych do nauki ale tych, którzyby chcieli dostać zupełne utrzymanie przez rok kosztem kraju. A wreszcie i ten wzgląd byłby w tym wypadku niemniej ważnym od innych, że włościanin nasz nie ceni sobie i nie przywiązuje zbytniej wagi do przedmiotu czy nauki, w posiadanie których miałby przyjść jeszcze z dodatkiem pewnej kwoty pieniężnej.

Odrzucając pomoc w formie zasiłków i darowizny, oświadcza się jednakże Wydział krajowy za udzielaniem pomocy w postaci zarobku, a zatem zapłaty za prace uczniów. Uczniowie Zakładu zaleszczyckiego będą nietylko uczniami szkoły, lecz zarazem i robotnikami w niej. W półroczu letniem będą pracować w ogrodzie przez cały dzień, wykonywać będą wszystkie czynności, jakich wymagać będzie uprawa kilkomorgowego ogrodu i szkółka drzew owocowych; w półroczu zimowem oprócz niektórych czynności ogrodowych, wykonywać będą również pewne praktyczne zajęcia przy pakowaniu drzewek i owoców, robieniu mat i koszyczków i t. d. W ogóle będą zajęci pracą, która zakładowi przynosić będzie korzyści, zastępywać będą zwykłych najemnych robotników.

Zakład takiej pracy wyzyskiwać nie powinien, jakkolwiek by ona była nawet środkiem do nauki, tembardziej zaś, skoro wynagrodzenie za nią staćby się mogło jedynem źródłem utrzymania uczniów.

Z tych powodów Wydział krajowy projektuje przyznać uczniom Zakładu zaleszczyckiego wynagrodzenie za ich pracę po 40 ct. dziennie przez ciąg całego roku szkolnego z możnością podniesienia tego wynagrodzenia do 50 ct. dla uczniów wyróżniających się pracą i wzorowem zachowaniem się.

5. Nauczyciele i plan naukowy. Zakład nie będzie potrzebował liczniejszego grona nauczycieli. Właściwa szkoła sadownicza wymagałaby oprócz katechety i dochodzącego nauczyciela do nauk elementarnych, tylko jednego nauczyciela fachowego a zarazem kierownika i instruktora do robót praktycznych. Rozszerzenie jednak działalności zakładu na zewnątrz i przyłączenie osobnego kursu zużytkowania owoców, pociąga już za sobą potrzebę dodania drugiego nauczyciela

fachowego: specyalisty dla przeróbek owocowych, obznajomionego ze stosunkami handlu owocowego, a przytem dobrego lustratora sadów.

Zakład zaleszczycki nie będzie wymagał od obu nauczycieli fachowych nadzwyczajnych kwalifikacyi naukowych, ale za to w wyższym stopniu posiadać oni muszą łatwość orjentowania się w warunkach miejscowych i tę zaletę wydzielania z zasobu własnej wiedzy fachowej tylko tę cząstkę wiadomości praktycznych i koniecznie potrzebnych wiejskim sadownikom, a ujętych w odpowiednią formę, jasną i przystępną dla nich. Właściwa miara w sposobie nauczania wówczas przez nich należycie uchwyconą zostanie, jeżeli nauczyciele tak się potrafią dostosować do poziomu umysłowego uczniów, że ci, między ich wykładami a objaśnieniami praktycznego instruktora, chyba nie wielkich tylko dopatrzą się różnic. Za to całą swoją wiedzę i bystrość umysłu zużytkować powinni przy wygotowaniu planu systematycznej działalności zakładu na zewnątrz i przeprowadzeniu jej w najwłaściwszy sposób.

W projekcie statutu organizacyjnego podany jest zarazem i szczegółowy plan naukowy dla zakładu. Przedmiot zawodowy, a zatem sadownictwo, tak przy praktycznych czynnościach w ogrodzie, jak niemniej i przy teoretycznem nauczaniu w szkole, ograniczone jest w planie do podania wiadomości pielęgnowania tych odmian drzew i krzewów owocowych, z któremi ludność tamtejsza przedewszystkiem powinna być obznajomioną. Wprawdzie i wiejski sadownik powinien znać cały proces rozwoju drzewka owocowego, od nasienia aż do wydawania owoców, przecież bezporównania ważniejszym dla niego jest okres racyonalnego obchodzenia się ze szczepem od chwili jego zasadzenia. Dlatego też i w Zakładzie zaleszczyckim główny nacisk powinien być położony na dokładne wyuczenie wszystkich czynności sadowniczych odnośnie do tego okresu, tembardziej, że zakład starać się będzie dostarczać włościanom gotowych szczepów z własnej szkółki, a nawet leżałoby to w interesie dążeń zakładu do ujednostajnienia gatunków w okolicy.

Do nauk teoretycznych wykładanych w szkole, wprowadzamy jeden przedmiot, który być może, że tytułem swoim znacznie się wyróżnia od reszty najzwyczajniejszych przedmiotów, ale treścią swoją najzupełniej odpowiada praktycznemu kierunkowi zakładu. Nauka handlu owocowego, o której mówimy, będzie tylko zbiorem najważniejszych wiadomości, wskazówek i przepisów, z jakiemi i wiejski sadownik powinien być obeznany, jeżeli ma jak najkorzystniej spieniężać swój doborowy produkt.

W zakładzie wyuczą się również uczniowie robienia zwykłych koszyczków potrzebnych do wysyłki owoców, w tym celu instruktor zakładowy mający uczyć tej roboty, powinien przed objęciem posady być wysłany na jakiś czas do jednej z krajowych szkół koszykarskich.

Potrzebne siły nauczycielskie dla zakładu znajdzie Wydział krajowy jeżeli nie między ogrodnikami, którzy już dawniej ukończyli naukę i mają dłuższą praktykę ogrodową za sobą, to między kilkoma stypendystami krajowymi, kończącymi obecnie studya ogrodnicze za granicą, między którymi nie brak i kandydatów specyalnie oddających się poznaniu fabrykacyi win i przeróbek owocowych, jak niemniej i handlowej organizacyi producentów owoców w południowych Niemczech.

Zwierzchnia władza nad zakładem będzie miała za zadanie, być może że najgłówniejsze, ściśle dopilnować, aby nauka w szkole utrzymaną była nietylko w tych ramach jakiej jej plan naukowy zaznacza, ale aby zarazem rozwinięcie tego szematu wiadomości było utrzymane we właściwych karbach i we wszystkiem odpowiadało głównemu celowi zakładu.

B. Kurs zużytkowania owoców.

Dopełnieniem zadania, jakie miałby przed sobą Zakład zaleszczycki, byłoby wyuczenie sadowników nietylko jak mają surowy produkt wytwarzać i sprzedawać, ale niemniej, jeżliby się to okazało korzystnem dla nich, przerabiać go odpowiednio na susz owocowy, powidła lub wino. Nietylko łatwiejszy zbyt owoców w tej postaci, lub możność zużytkowania produktu nieposiadającego odpowiednich własności targowych nastręcza te fabrykacye sadownikowi, a zarazem potrzebę takiego kursu usprawiedliwia, ale niemniej i ta okoliczność, że niektóre z tych przeróbek jak n. p. wina owocowe, mogłyby z czasem łatwo zastąpić miejscowej ludności używanie innych

silniejszych i szkodliwszych napojów wyskokowych, podobnie jak to widzimy w prowincyach, gdzie się takie fabrykacye rozwinęły.

Kurs trwałby trzy miesiące w półroczu zimowem. Nauka zasadzałaby się wyłącznie na praktycznem wykonywaniu czynności. Ukończeni uczniowie Zakładu sadowniczego mieliby pierwszeństwo zapisywać się na kurs. Inne punkta statutu byłyby zgodne z przepisami dla Zakładu sadowniczego, tylko uczniowie kursu pobieraliby na koszta utrzymania jednorazowy zasiłek 50 zł. Uczniów na kursie najwyżej 10ciu. Nauczyciele ci sami co w Zakładzie, skutkiem tego koszta utrzymania kursu byłyby nie wielkie.

Koszta założenia i rocznego utrzymania Zakładu.

I. Koszta założenia.

Zakład zaleszczycki potrzebować będzie:

1. Przynajmniej 7 morgów dobrego gruntu na ogród i pod budynki szkolne. Koszta zakupna gruntu były już poprzednio obliczone w przybliżeniu na 6.000 zł.

2. Oparkanienie tej posiadłości wymagać będzie wydatku około 3.000 zł.

3. Postawienia dwóch parterowych budynków murowanych, a mianowicie:

a) mieszkalnego, z pomieszkaniem dla:
1) kierownika: o 3 pokojach i kuchni;
2) nauczyciela: o 2 pokojach i kuchni;
3) wychodki.

b) szkolnego, zawierającgo:
1) kancelaryę,
2) dwie sale wykładowe,
3) pokój na zbiory,
4) warsztat,
5) suszarnię,
6) skład narzędzi,
7) pokój i kuchnię dla instruktora,
8) izbę dla stróża,
9) wychodki,
10) piwnice.

Na podstawie kosztorysu, wygotowanego przez inżyniera Wydziału krajowego koszta postawienia obu budynków będą wynosić najwyżej 26.000 zł.

4. Wewnętrzne urządzenie Zakładu wymagać będzie:

1) zakupna narzędzi do ogrodu . .	500 zł.
2) „ „ „ warsztatów .	500 „
3) okazów i środków naukowych . .	500 „
4) umeblowanie	1.500 „
razem .	3.000 zł.

Tym sposobem całkowite koszta założenia i urządzenia Zakładu wyniosą w przybliżeniu:

1) grunt wraz z oparkanieniem . .	9.000 zł.
2) postawienie budynków . . .	26.000 „
3) wewnętrzne urządzenie . . .	3.000 „
Ogółem .	38.000 zł.

II. Koszta rocznego utrzymania.

A. Zakładu sadowniczego.

a) Nauczyciele:

1. kierownik	1.500 zł.
2. nauczyciel fachowy . . .	1.100 „
3. instruktor	600 „
4. katecheci	150 „
5. nauczyciel dla nauk elemen. . .	200 „
	3.550 zł.

b)	Zarobek 20 uczniów po 150 zł. .	3.000 zł.
c)	Ryczałt na objazdy dla nauczyciela .	300 „
d)	Opał i światło	400 „
e)	Wydatki kancelaryjne . . .	50 „
f)	Potrzeby szkoły	100 „
g)	„ ogrodu	200 „
h)	Stróż	200 „
	Ogółem .	7.800 zł.

B. Kursu zużytkowania owoców.

1)	Zasiłki dla 10 uczniów po 50 zł. .	500 zł.
2)	Potrzeby kursu	50 „
	razem .	550 zł.

Łącznie zatem roczne utrzymanie Zakładu sadowniczego wraz z kursem zużytkowania owoców, wymagać będzie wydatku około 8.350 zł. W rzeczywistości wydatek ten z czasem okazać się musi znacznie mniejszym, w powyższem bowiem obliczeniu pominęliśmy zupełnie rubrykę dochodów Zakładu, w której sam dochód ze szkółki drzewek owocowych może być dość znaczny, pomimo że Zakład sprzedawać będzie szczepy włościanom po niskich cenach.

W pierwszych latach koszta utrzymania Zakładu będą prawie o 2.000 zł. mniejsze, gdyż nauczyciel fachowy, a zarazem lustrator sadów, dopiero wówczas przyjętym zostanie, skoro Zakład działalność swoją do tego stopnia już rozwinie, iż jedna siła fachowa nauczycielska, a zarazem kierująca Zakładem nie wystarczy, aby mogła podołać temu zadaniu. Również i kurs zużytkowania owoców nie będzie mógł być zaraz w pierwszym roku otwarty. Po kilku zaś latach dochód z ogrodu powinien już znaczniejszą część tej nadwyżki pokrywać, tak, że właściwy wydatek na utrzymanie Zakładu w żadnym roku nie powinien przekroczyć kwoty 7.000 zł. Licząc zaś na wydatną subwencyę c. k. Rządu, koszta rocznego utrzymania Zakładu zaleszczyckiego nie powinny obarczać funduszu krajowego większym wydatkiem jak 3.500 do 4.000 zł.

Wysoki Sejm raczy więc uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o założeniu szkoły sadowniczej w południowo-wschodniej części kraju.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do założenia Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach kosztem nieprzekraczającym 38.000 zł.

3. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na r. 1898 kredyt do wysokości 15.000 zł. na zakupno potrzebnego gruntu i przygotowanie materyałów do budowy Zakładu.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by udał się do c. k. Rządu celem uzyskania subwencyi państwowej na koszta założenia i utrzymania Zakładu sadowniczego w wysokości 50% kosztów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 12. listopada 1897 r.

Marszałek krajowy:
S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. do sprawozdania Wydziału kraj. l. 71.756/97.

Projekt
Statutu organizacyjnego
krajowego Zakładu sadowniczego
połączonego
z kursem zużytkowania owoców
w Zaleszczykach.

A. Zakład sadowniczy.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Cel Zakładu. Krajowy Zakład sadowniczy w Zaleszczykach, stworzony w celu podniesienia kultury owocowej w południowo-wschodniej części kraju, ma za zadanie dążyć do osiągnięcia tego celu przez zachęcenie i udzielanie uczniom swym z mniejszej własności, najpotrzebniejszych i przedewszystkiem praktycznych wiadomości pielęgnowania tych gatunków drzew i krzewów owocowych, które najlepiej odpowiadają miejscowym klimatycznym warunkom i mogą liczyć na ułatwiony zbyt produktu. Powinien zatem:

1) wykształcać w Zakładzie praktycznych wiejskich sadowników, umiejących należycie hodować owoce i najkorzystniej je spieniężać;

2) okolicznym powiatom dostarczać rad i wskazówek w zakresie produkcyi owocowej, dążyć do ujednostajnienia odmian a uszlachetnienia gatunków.

§. 2.

Środki do dopięcia celu. Cel ten ma być osiągnięty:

a) przez praktyczne wyuczenie i wykonywanie tych wszystkich czynności, jakie są potrzebne przy hodowaniu drzew owocowych i przy zbyciu produktu;

b) przez przypomnienie i uzupełnienie elementarnego wykształcenia;

c) przez udzielenie głównych najprzystępniejszych wiadomości przyrodniczych, mających scisły związek z życiem, rozwojem i ochroną drzew owocowych;

d) przez udzielenie wskazówek z zakresu handlu owocowego;

e) przez lustrowanie sadów wiejskich i dawanie objaśnień na miejscu, przez rozszerzanie szlachetnych drzew ze szkółki owocowej, wreszcie przez zachęcanie i udzielanie pomocy przy zawiązywaniu handlowych spółek producentów, jak niemniej przez udział i starania urządzania wystaw sadowniczych i premiowania owoców.

§. 3.

Czas trwania nauki. Cały kurs nauki trwa jeden rok.

§. 4.

Język wykładowy. Językiem wykładowym jest język polski, z odpowiedniem uwzględnieniem języka ruskiego.

II. Szczegółowy plan nauki.

§. 5.

Podział nauki. Naukę w Zakładzie stanowi:

a) nauka praktyczna trwająca przez cały rok;

b) nauka teoretyczna udzielana w kursie zimowym od 1. listopada do 15. marca.

§. 6.

Nauka praktyczna. Nauka praktyczna zasadza się na wykonywaniu czynności wchodzących w zakres sadownictwa i potrzebnych dla wiejskiego sadownika. Powinny być one wykonywane we właściwym czasie, przy pomocy najzwyklejszych środków i odpowiednio objaśniane. Uczniowie w ciągu roku powinni się obznajomić:

a) W półroczu letniem: Z mechaniczną uprawą ziemi. Z obchodzeniem się i przyrządzeniem nawozów. Poznać najgłówniejsze czynności przy zakładaniu szkółek drzew owocowych, uszlachetnieniu płonek i pielęgnowaniu ich aż do wyjścia ze szkółki. Dokładnie zaś obznajomić się z czynnościami od chwili zasadzenia szczepów aż do zbioru owoców. Z ochroną drzew przed szkodnikami i tępieniem ich.

b) W półroczu zimowem Z przechowywaniem owoców i ich wysyłką. Z ochroną drzewek przed zimą i przed szkodnikami zimowymi. Nauczyć się robienia mat i koszyczków, pakowania owoców, pisania tabliczek i adresów.

§. 7.

Nauka teoretyczna. Nauka teoretyczna, co do treści zwięzła, udzielana w formie jasnej i przystępnej, z nauk elementarnych i podstawowych dająca tylko ten wybór wiadomości niezbędnie potrzebnych do należytego zrozumienia prawideł zawodowego przedmiotu. Opierać się powinna o ile możności na przykładach, posiłkować się demonstracyami w ogrodzie, na przyrządach i okazach.

Naukę teoretyczną stanowią następujące przedmioty:

a) nauka religii. Zasady wiary, moralności i o obowiązkach człowieka w zastosowaniu do starszego wieku uczniów.

b) nauka języka polskiego i ruskiego. Pisanie i czytanie ustępów treści historycznej i przyrodniczej;

c) nauka rachunków. Cztery działania liczbami całkowitemi i ułamkami. System miar i wag. Obliczenia wynikające z obrotu handlowego produktem owocowym.

d) nauka sadownictwa. Wstępne wiadomości o życiu roślin, budowie ich i wpływie żywiołów na ich rozwój. O rodzajach ziemi, uprawie jej pod sad i nawożeniu.

Gatunki drzew i krzewów owocowych nadające się do sadzenia w ogrodach, otwartych miejscach i przy drogach. Wybór gatunków ze względu na klimatyczne i inne miejscowe warunki. Wybór miejsca, położenia i gleby pod sad.

Najgłówniejsze wiadomości o zakładaniu szkółek drzew owocowych, wychowanie i pielęgnowanie dziczków. Sposoby uszlachetniania drzewek. Ochrona młodych drzewek owocowych przed szkodnikami i zgubnym wpływom atmosfery.

Podanie dokładniejszych już wiadomości z całego okresu pielęgnowania drzew, od chwili zasadzenia szczepów do zbioru owoców. Wybór odmian i pobieranie szczepów. Przygotowanie

gruntu przed sadzeniem. Stanowiska i ich rozmiary. Czas i sposoby sadzenia. Kopanie dołów. Czynności po posadzeniu drzewek na miejsce stałe. Kształtowanie koron i palowanie drzew. Czynności doroczne w sadzie. Choroby drzew i sposoby ich leczenia Odmładzanie drzew i zasilanie. Zbiór owoców i przechowywanie. Zabezpieczenie drzew na zimę. Szkodniki drzew owocowych i ich tępienie, pożyteczne zwierzęta i ich ochrona.

Przy nauce sadownictwa przedewszystkiem uwzględnić należałoby te odmiany drzew i krzewów owocowych, których hodowla jest wskazaną w południowo wschodniej części kraju, mianowicie: jabłoń, grusza, śliwka, morela, brzoskwinia, wiśnia, czeresznia i t. d.

e) nauka handlu owocowego. Krótkie wiadomości geograficzne o produkcyi owocowej sąsiednich prowincyi i krajów. Główne rynki targowe na owoce. Przymioty doborowego produktu targowego. Jednolitość gatunków. Nawiązywanie stosunków handlowych. Sprzedaż owoców. Pakowanie owoców do wysyłki. Transport owoców.

O celach, potrzebie i sposobie zawiązywania handlowych spółek producentów owoców. Organizacya spółki. Najgłówniejsze przepisy ustawowe odnoszące się do handlu owocowego. Przepisy pocztowe i kolejowe przy wysyłce i transporcie owoców

§. 8.

Środki naukowe.

Zakład posiada następujące środki naukowe:

a) ogród zakładowy wraz ze szkółką drzew owocowych przeznaczony do użytku, ćwiczeń i demonstracyi dla uczniów zakładu;

b) potrzebne narzędzia do czynności sadowniczych jak niemniej zbiory i okazy służące do demonstracyi przy wykładach. Popularną bilioteczkę książeczek ogrodniczych. Warsztat do robienia koszyczków i mat. Składy na owoce.

III Nauczyciele.

§ 9.

Grono nauczycielskie stanowią:

Skład grona nauczycieli.

a) nauczyciele stali.

1. Nauczyciel fachowy a zarazem kierownik zakładu. Uczy sadownictwa w szkole, prowadzi i objaśnia wszelkie czynności uczniów w ogrodzie. Prowadzi szkółkę drzew owocowych. Wygotowuje plan działania w okolicy ze względu na podział okręgów i ujednostajnienie w nich pewnych gatunków owoców. Czuwa nad ścisłem przestrzeganiem tego planu zwłaszcza przy rozszerzaniu szczepów.

2. Nauczyciel fachowy, pomocnik, wykładający w zimowem półroczu naukę handlu owocowego i prowadzący kurs zużytkowania owoców, w półroczu letniem lustrujący sady i zawiązujący spółki handlowe producentów.

b) nauczyciele nie stali:

4. Nauczyciel do nauk elementarnych dochodzący z miejscowej szkoły.

5. Kapelan, którym może być miejscowy pleban lub wikaryusz,

6. Instruktor, wyuczający w półroczu letniem robót w ogrodzie, uczący w zimowem półroczu robienia mat i koszyczków jak niemniej na kursie zużytkowania owoców pomocny przy czynnościach suszenia owoców, wyrobu powideł i win owocowych.

§. 10.

Mianowanie nauczycieli.

Wszystkich nauczycieli mianuje Wydział krajowy Królestwa

Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem po wysłuchaniu opinii stałej krajowej Komisyi dla spraw rolniczych.

§. 11.

Stosunek służbowy i płaca nauczycieli.

Płace nauczycieli ustanawia osobny etat.

Wysokość wynagrodzenia dla nauczycieli dochodzących oznacza Sejm krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Ks. Krakowskiem na podstawie wniosków Wydziału krajowego.

IV. Uczniowie.

§. 12.

Warunki przyjęcia.

Przyjętym do zakładu może być kto przedłoży:

1. świadectwo z odbycia lub zwolnienia od obowiązków czynnej służby wojskowej.

2. przy wstępnym egzaminie wykaże znajomość pisania i rachowania i odpowiednie rozwinięcie umysłowe.

3. przedłoży świadectwo moralności.

4. świadectwo zdrowia.

Przy przyjmowaniu uczniów do zakładu posiadających powyższe kwalifikacye, pierwszeństwo mieć będą posiadacze lub synowie posiadaczy gospodarstw włościańskich lub przedmiejskich.

O przyjęciu kandydatów stanowi kierownik.

§. 13.

Koszta utrzymania i wynagrodzenia.

Nauka w zakładzie jest bezpłatna.

Uczniowie mieszkają po za zakładem i utrzymują się na koszt własny.

Za roboty wykonywane przez przeciąg całego roku szkolnego pobierają uczniowie dzienne wynagrodzenie po 40 ct. Wynagrodzenie to może być podwyższone uczniom odznaczającym się pilnością i pracowitością do 50 ct., natomiast zmniejszonem być może uczniom opieszałym lub zachowującym się nie odpowiednio.

§. 14.

Egzamin, świadectwa i nagrody.

Z końcem roku szkolnego zdają uczniowie egzamin.

Uczniowie, którzy przez przeciąg całego roku szkolnego zachowywali się wzorowo, odznaczali się pracowitością a egzamin złożyli z bardzo dobrym postępem, otrzymują świadectwo na praktycznych wiejskich sadowników.

Uczniowie ci przy odejściu z zakładu jako nagrodę otrzymują bezpłatnie pewną ilość drzewek owocowych ze szkółki zakładowej i mają możebność w pierwszym rzędzie korzystać w przyszłości, z wszelkiej pomocy i dogodności, jakie zakład okolicznej ludności będzie mógł dostarczać.

Zarząd i nadzór.

§. 15.

Kierownictwo.

Kierownik naukowy szkoły jest bezpośrednim przełożonym grona nauczycieli i uczniów.

Kierownik załatwia wszelkie sprawy wewnętrzne szkoły i odpowiada za zgodne z przepisami prowadzenie szkoły, porządek i karność, Kieruje działalnością zakładu na zewnątrz i przy pomocy drugiego nauczyciela fachowego a zarazem lustratora, przygotowuje plan czynności po wsiach i czuwa nad jego wykonaniem.

§. 16.

Stosunek Wydziału krajowego do Zakładu. Zwierzchnią władzą zakładu jest Wydział krajowy królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem

Do jego zakresu działania należy w szczególności: mianowanie nauczycieli, rewizya i zatwierdzenie rozkładu godzin w szkole, bezpośrednia dyspozycya funduszami szkoły w zakresie budżetu. stanowienie o nadzwyczajnych potrzebach, o ile one mogą być zaspokojone z funduszów krajowych oddanych pod rozporządzenie Wydziału krajowego, ustanowienie opiekuna szkoły.

We wszystkich tych sprawach z wyjątkiem dotyczących zwyczajnego zarządu zakładu w zakresie budżetu działa Wydział krajowy po wysłuchaniu zdania sekcyi stałej Komisyi dla spraw rolniczych, w której to sekcyi prócz członków, wyznaczonych przez pełną Komisyę zasiada także delegat c. k. Rządu z głosem stanowczym, ilekroć sprawa zakładu stanowi przedmiot obrad sekcyi.

Zmiana niniejszego statutu, podlega zatwierdzeniu c. k. Ministerstwa rolnictwa, które nadto ma prawo nadzorować zakład przez swe organa i żądać statystycznych wykazów i sprawozdań.

§. 17.

Miejscowy nadzór nad zakładem sprawuje opiekun Zakładu ustanowiony przez Wydział krajowy.

Opiekun wykonuje nadzór nad adminstracyą, nad kierunkiem naukowym i moralnym w szkole nad działalnością zakładu w okolicy i o swych spostrzeżeniach w tym kierunku poczynionych, zdaje sprawę Wydziałowi krajowemu.

§. 18.

Postanowienia końcowe. Osobne regulamina i instrukcye określają termina roku szkolnego, zakres i tryb egzaminów wstępnych i końcowego tudzież treść i formę wydawanych świadectw, dalej prawa i obowiązki kierownika i nauczycieli, normują porządek wewnętrzny zakładu, wypłatę dziennego wynagrodzenia uczniów, wreszcie określają bliżej działalność zakładu na zewnątrz.

B. Kurs zużytkowania owoców.

§. 1.

Cel kursu. Kurs zużytkowania owoców, znajdujący się przy Zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach ma na celu praktycznie wyuczyć i zapoznać z najgłówniejszymi czynnościami przeróbek owocowych, uczniów, chcących te fabrykacye prowadzić jako gałęź przemysłu domowego.

§. 2.

Sposób osiągnięcia celu. Cel ten ma być osiągnięty przez wykonywanie czynności wchodzących w zakres przeróbek owocowych przy jednoczesnem objaśnieniu postępowania.

§. 3.

Czas trwania nauki. Kurs trwa przez trzy miesiące w półroczu zimowem.

§. 4.

Język wykładowy. Językiem wykładowym jest język polski.

§. 5.

System nauki. Nauka jest praktyczną, zasadza się na wykonywaniu czynności jakie są potrzebne przy zwykłem domowem suszeniu owoców, robieniu powideł, wyrobie win owocowych i t. d. przedsięwziętych na mniejszą skalę. Każda czynność powinna być jednocześnie należycie objaśnioną i przystępnie naukowo uzasadnioną.

§. 6.

Personal nauczycielski. Personal nauczycielski stanowią nauczyciele Zakładu sadowniczego:

a) Kierownik zakładu jest zarazem kierownikiem kursu.

b) Nauczyciel fachowy jako specyalista zużytkowania owoców obejmuje całość przedmiotu naukowego.

c) Instruktor pomocnym jest przy wykonywaniu wszelkich czynności.

§. 7.

Warunki przyjęcia. Na kurs może być przyjętym:

a) Kto ukończył jednoroczną naukę w Zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach:

b) lub ukończył inną szkołę ogrodniczą;

c) kto posiada kwalifikacye wymagane w §. 12. Statutu zakładu sadowniczego i wykaże przytem dostateczną znajomość pielęgnowania drzew owocowych.

Kandydaci posiadający warunki sub *a*) będą mieli pierwszeństwo przy przyjmowaniu uczniów na kurs.

§. 8.

Koszta utrzymania. Nauka na kursie jest bezpłatną.

Uczniowie mieszkają po za zakładem i utrzymują się na koszt własny.

Pilni i odpowiednio prowadzący się uczniowie będą mogli otrzymywać zasiłek z funduszu krajowego w wysokości 30 i 50 zł.

§. 9.

Egzamin końcowy. Po ukończeniu kursu uczniowie zdają egzamin i otrzymują świadectwa frekwentacyjne.

§. 10.

Postanowienia końcowe. Inne postanowienia zawarte w §. 15, 16, 17 i 18 statutu Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach, o ile dotyczyć mogą kursu zużytkowania owoców, mają również moc obowiązującą.

LW. 75141/97.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1897.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w Galicyi powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12. lutego 1897 następujące uchwały:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.
2. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1897 do wysokości 4000 zł. na pokrycie kosztów komisyi licencyonujących w myśl §. 4. ustawy z d. 20 lipca 1892 i wstawia tę kwotę do Rubr. XV. budżetu krajowego na rok 1897.
3. Sejm wstawia do Rubr. XV. budżetu krajowego na rok 1897 kwotę 2500 zł. jako jednorazową subwencyę dla powiatu nowotarskiego na podniesienie hodowli bydła.

Wydział krajowy postępując wskazaną przez Wysoki Sejm a już na doświadczeniu opartą drogą, starał się i w tym roku odpowiedzieć wszystkim tym wymogom, jakie wkłada nań rozwój tak ważnej gałęzi gospodarstwa rolnego, jaką jest podniesienie hodowli bydła.

Trzeci rok działalności Wydziału krajowego na tem polu na szerszej podstawie, ktorą stworzyła ustawa hodowlana z d. 20. lipca 1892 zaznaczył się przedewszystkiem tem, że ustawa hodowlana weszła w życiè już prawie w całym kraju, albowiem do wyjątkowych powiatów, które nie troszczyły się o przeprowadzenie licencyonowania, a tem samem nie starały się o podniesienie hodowli, zaliczymy tylko dwa powiaty, o bardzo niskim stopniu rozwoju hodowli w zachodniej części kraju t. j. Nisko i Tarnobrzeg a trzy powiaty we wschodniej części kraju, mianowicie Borszczów, Jarosław i Żółkiew, które bez podania powodu nie zajęły się zupełnie sprawami hodowli.

Tak więc ziściły się zapowiedziane w zeszłorocznem sprawozdaniu nadzieje Wydziału krajowego, że po dwóch latach przejściowych może uda się odpowiedzieć postanowieniom ustawy hodowlanej i przeprowadzić licencyonowanie prawie w całym kraju.

Jakkolwiek literze prawa stało się przez to zadość a nawet w powiatach, które wcześniej oddały się pracy około podniesienia hodowli osiągnięto znaczne do-

datnie rezultaty, to jednak postępowanie na raz obranej drodze choćby powolnym krokiem naprzód wymaga wiele pracy i energii nie tylko ze strony tych, którzy czynny udział biorą w komisyach licencyonujących, lecz także ze strony władz, które muszą dostarczać skutecznej opieki

Jak ze sprawozdań przewodniczących komisyi przekonać się można, niedostateczne poparcie ze strony władz do tego powołanych może ostudzić gorliwość czynnych komisyi a nadto utrudnia niepomiernie całą akcyę na którą wydano dotąd tyle kosztów i trudu.

Chęć gorliwszego wypełniania przyjętych przez komisye licencyonujące obowiązków sprawiła, że tu i owdzie spostrzegły one, iż nie potrafią podołać należycie temu zadaniu, jaki włożył na nie Wydział krajowy. Wskutek tego wniosły komisye przedstawienie do Wydziału krajowego, aby rozległe okręgi podzielił na dwa lub trzy mniejsze i w ten sposób zapewnił tam prawidłowe przeprowadzenie licencyonowania.

Po zasięgnięciu opinii właściwych Towarzystw rolniczych zgodził się Wydział krajowy na ustanowienie nowych okręgów. I tak powstał drugi okręg w powiecie limanowskim, przez co rozdzielony został powiat na okręg północny i okręg południowy i dwa nowe okręgi w powiecie drohobyckim, tworząc z dotychczasowym okręgiem trzy okręgi, a to stosownie do istniejących tamże okręgów sądów powiatowych, w Drohobyczu, Medenicach i Podbużu.

Wskutek powyższego zarządzenia uległa zmianie ilość komisyi licencyonujących w kraju i to w ten sposób, że w zachodniej części kraju przybyła jedna komisya, tworząc przez to 51 okręgów, we wschodniej zaś części kraju dwie komisye, podnosząc przez to liczbę okręgów do 111.

Naturalnem następstwem tego jest i wzrost ilości członków zajętych przy komisyach licencyonujących. Gdy w roku zeszłym na 159 komisyi mieliśmy 900 osób zajętych pracami w komisyach, to obecnie w 162 komisyach było czynnych 919 członków. Zmian w składzie komisyi zaszło stosunkowo niewiele; 62 członków z różnych powodów zastąpiono innemi osobistościami.

Jak już wyżej wspomnieliśmy w trzech powiatach nie wprowadzono w życie ustawy hodowlanej i nie przedsięwzięto żadnego kroku w tej sprawie. W zachodniej części kraju wykonanie ustawy hodowlanej postępuje dość pomyślnie.

Pominąwszy powiaty chrzanowski, kolbuszowski i myślenicki, w których ustawa zawieszoną została i powiat żywiecki, który na prośbę o zawieszenie ustawy otrzymał odmowną odpowiedź, znajdujemy na 51 okręgów tylko 7 okręgów, które nam nie doniosły, czy licencyonowanie przeprowadziły. Do tych należą: w powiecie niskim, tarnobrzeskim i mieleckim po dwa okręgi i w powiecie nowosądeckim jeden okręg. Z tych jednak powiatów prawdopodobnie Mielec przeprowadził licencyonowanie, gdyż Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego przeznaczył do tej czynności insruktora hodowli, aby wprowadził w życie ustawę w tymże powiecie, w okręgu zaś nowosądeckim odbyło się licencyonowanie przy sposobności premiowania bydła, o czem przekonujemy się ze sprawozdania kwartalnego instruktora hodowli, który był obecny przy licencyonowaniu.

W gorszych nieco stosunkach pod tym względem znajduje się wschodnia część kraju. Odtrąciwszy okręg tarnopolski, w którym ustawa hodowlana zawieszoną została, mamy dziesięć powiatów, które żadnej nie podały wiadomości, czy licencyonowanie w swoich okręgach przeprowadziły, a siedm powiatów, które przemilczały o licencyonowaniu w jednym ze swych okręgów. Trzy powiaty Borszczów, Jarosław i Żółkiew obejmujące razem sześć okręgów do tego czasu nie uznały za stosowne zająć się wogóle wprowadzeniem ustawy hodowlanej. W innych powiatach jak Brzeżany, Lwów, Mościska, Rawa, Rudki, Skałat, Trembowla, które mają 16 okręgów, sprawowały komisye licencyonujące w zeszłym roku swe czynności, do czasu jednak zamknięcia niniejszego sprawowania nie zawiadomiły Wydziału krajowego o przeprowadzeniu licencyonowania także w bieżącym roku. Do tej ostatniej kategoryi dodać musimy kilka okręgów, od których żadnej wiadomości nie mieliśmy, czy w bieżącym roku odbyło się tam licencyonowanie. Okręgami tymi są: Brody (pow. Brody), Buczacz i Potok złoty (pow. Buczacz), Cieszanów (pow. Cieszanów), Dolina (pow. Dolina), Gródek (pow. Gródek), Borynia (pow. Turka) i Zaleszczyki (pow. Zaleszczyki). Z powyższego zestawienia wynikałoby, że na 111 komisyi 30 nie przeprowadziło w r. 1897 licencyonowania. Na podstawie jednak porównania ze sprawozdaniem przeszłorocznem stanowczo twierdzić możemy, że znaczna część z tych

komisyi obowiązki swoje i w tym roku wypełniła nie nadesłała tylko dotąd żadnego sprawozdania.

Kilka okręgów licencyjnych otrzymały na wniosek komisyi licencyonujących w bieżącym roku wyjątkowe ulgi, które może Wydział krajowy przyznawać po porozumieniu z c. k. Namiestnictwem w myśl §. 21. ustawy z dnia 20. lipca 1892. Takie postanowienie wydał Wydział krajowy co do zawieszenia ustawy w całym powiecie myślenickim, aż do czasu w §. 21. ustawy określonego. Inne powiaty otrzymały wyjątkowe ulgi tylko dla niektórych gmin, i tak powiat limanowski dla 27 gmin, powiat bohorodczański dla 3 gmin. Co do zawieszenia ustawy hodowlanej w kilku gminach powiatu bobreckiego, które leżą w okręgu chodorowskim, nie osiągnięto jeszcze potrzebnego do wydania postanowienia porozumienia z c. k. Namiestnictwem.

Al. 1. W wykazie do sprawozdania niniejszego (alegat 1) dołączonym podajemy zestawienie wszystkich komisyi w całym kraju, które z końcem bieżącego roku pierwszy okres trzechletniego swego działania dokonały. W paragrafie 4-tym ustawy z dnia 20. lipca 1892 oznaczony jest czas trwania mandatu członków komisyi na trzy lata.

Pierwsze trzechlecie kończy się obecnie, przeto Wydział krajowy zajęty jest ustanawianiem komisyi i nominacyą członków na drugi okres trzechletni. Przy tej sposobności stara się Wydział krajowy pozyskać na dalsze trzechlecie tych członków, którzy gorliwie zajmowali się licencyonowaniem, obeznali się dokładnie ze stosunkami hodowlanymi okręgu, swoim wpływem i zapobiegliwością przyczynili się do łagodnego wprowadzenia w życie ustawy hodowlanej a wreszcie przez swoje światłe rady potrafili wykazać rolnikom dodatne skutkie tejże ustawy.

Do niniejszego sprawozdania nie dołącza Wydział krajowy wyciągu ze sprawozdań przewodniczących komisyi, którzy zazwyczaj oprócz przebiegu samego licencyonowania, podawali często uwagi o stosunkach hodowlanych okręgu, gdyż w sprawozdaniach tych nie znajdujemy nic nowego, coby w latach poprzednich nie było już poruszonem a do wiadomości Wys. Sejmu podanem. Jednakże na podstawie tych sprawozdań możemy skonstatować jedną mniej pomyślną okoliczność, że tak pod względem ilości doprowadzonych do licencyonowania buhajów, jako też chęci zastosowania się do przepisów ustawy, wiele jeszcze pozostaje do życzenia, mimo kilkoletniego istnienia ustawy hodowlanej. Przyczyną tego, jak utrzymują przewodniczący komisyi, ma być brak poparcia ze strony władz do tego powołanych i bezkarne omijanie ustawy przez utrzymujących buhaje nielicencyonowane.

Obydwa Towarzystwa rolnicze poruszyły w memoryałach wystosowanych do Wydziału kraj. potrzebę zmian ustawy hodowlanej w niektórych szczegółach. Sprawa ta jest przedmiotem obrad sekcyi stałej krajowej Komisyi dla spraw rolniczych. Do obrad sekcyi w tym przedmiocie powołani nadto zostali kraj. instruktorowie hodowli bydła, którzy będąc nie raz przy licencyonowaniu, mieli sposobność poznać braki w ustawie i jako tacy mogą udzielić cennych wskazówek komisyi. Wiele poruszonych w memoryałach spraw nie będzie wymagać zmiany ustawy jak np. prowadzenie regestrów przez nieumiejących pisać właścicieli buhajów i t. p., natomiast zasadnicza sprawa, aby tylko licencyonowanych buhajów wolno było używać do rozpłodu nawet własnego bydła, sprowadzi stanowczą zmianę ustawy hodowlanej z dnia 20. lipca 1892. Do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie przedłożyła jeszcze Komisya dla spraw rolniczych wniosków w tej sprawie.

Wyasygnowanie subwencyi dla powiatu nowotarskiego, wymienionej w ustępie trzecim na wstępie powołanej uchwały Wys. Sejmu, uczynił Wydział krajowy zawisłem, podobnie jak to było zastrzeżone przy udzieleniu pierwszej połowy subwencyi krajowej w roku 1894, od porozumienia się czynników zajmujących się akcyą podniesienia chowu bydła w powiecie nowotarskim a mianowicie: Komitetu Towarzystwa rolniczego krakowskiego, Wydziału powiatowego w Nowym Targu i Towarzystwa okręgowego rolniczego. Plan akcyi ułożony na podstawie porozumienia wyżej wymienionych czynników a podany już w zeszłorocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego, doznał tylko w jednym punkcie ważnej zmiany, mianowicie, że petenci ubiegający się o otrzymanie bydła zakupionego z subwencyi tak krajowych jak i państwowych, zapłacić mają na przyszłość 25% wartości zakupionej sztuki. Z funduszów krajowych udzielonych dla Nowego Targu nabył Komitet Tow. rolniczego w roku 1896 27 sztuk czerwonego bydła polskiego i rozdzielił je według propozycyi Towarzystwa okręgowego w Nowy Targu. Lustracyę bydła rozdanego przeprowadził p. Pietraszkiewicz członek Komisyi licencyonującej a komitet sprawozdanie jego

przedłożył nam w odpisie wraz z rachunkiem z subwencyi. Lustrator znalazł bydło w ogóle dość dobrze odżywione, a utrzymujący je wyrażali się pochlebnie o mleczności i niewybredności bydła. Dalsza większa akcya w kierunku zakupna bydła dla powiatu nowotarskiego przeprowadzoną została dopiero w bieżącym roku, a to po otrzymaniu na ten cel całej subwencyi. Zakupionych 70 sztuk rozdano w lipcu b. r. Rachunek z subwencyi krajowych i rządowych na podniesienie hodowli bydła w powiecie nowotarskim przedstawia się następująco:

Dochód:

w r. 1896.	Subwencya krajowa . . .	2.500 zł.	—	ct.
	„ rządowa . . .	2.500 „	—	„
w r. 1897.	„ „ . . .	4.346 „	—	„
	„ krajowa . . .	2.500 „	—	„
	Dopłaty interesowanych . .	2.090 „	14½	„
	Razem . .	13.936 zł.	14½	ct.

Rozchód:

w r. 1896.	I. transport — zakupno i koszta przewozu 23 krów i 4 buhai	2.486 zł.	28	ct.
	koszta legalizacyi kontraktów	60 „	75½	„
w r. 1897.	Koszta inspekcyi obór w pow. nowotarskim . .	50 „	31	„
	koszta podróży, dyety, druki umów i t. p. . .	162 „	22	„
	II. transport — zakupno bydła na wystawie . .	1.784 „	85	„
	III. transport:			
	1) za jedną krowę włościańską . . .	95 „	—	„
	2) za bydło u p. Artwińskiego . . .	1.866 „	91	„
	3) „ „ „ Ostaszewskiego . . .	1.630 „	16	„
	4) „ „ „ Romera	1.177 „	80	„
	koszta przewozu III. transportu	181 „	91	„
	Razem . .	9.496 zł.	19½	ct.

Pozostaje suma niezużyta 4.439 zł. 95 ct.

Koszta licencyonowania w roku 1896 pochłonęły nie tylko cały kredyt 4.000 zł. przyznany przez Wys. Sejm, ale nadto przewyższyły subwencyę rządową, którą otrzymaliśmy na rok przeszły w kwocie 2.000 zł., jeszcze o 233 zł. Spodziewając się, że koszta te nie mogą się zmniejszyć w bieżącym roku, lecz owszem w miarę gorliwszego przestrzegania ustawy znacznie wzrość muszą, postarał się Wydział krajowy, ażeby c. k. Rząd wypłacił prenotowaną na rok 1897 na ten sam cel kwotę 4.000 zł. Rzeczywiście c. k. Rząd nadesłał nam asygnatę na wyż rzeczoną sumę, a w ten sposób miał Wydział krajowy do dyspozycyi 8.000 zł. na koszta komisyi licencyonujących. Z końcem pierwszej połowy bieżącego roku wydano z tego na opędzenie licencyonowania około 5.500 zł. W mniemaniu, że subwencye krajowe i rządowe w tej samej wysokości wystarczą na pokrycie wydatków z licencyonowaniem połączonych, choćby się nawet w r. 1898 nieco wzmogły, wstawił Wydział krajowy do preliminarza roku przyszłego nie wyższą nad 4.000 zł. kwotę, co razem ze spodziewaną na rok 1898 subwencyą rządową stanowić będzie kwotę 8.000 zł

Instruktorzy hodowli bydła.

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 uchwalił Wysoki Sejm w Rubr. XV. budżetu krajowego na rok 1897 następujący wydatek:

Poz. 241. Na utrzymanie instruktora hodowli bydła dla c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego 2.000 zł.

Poz. 241a). Na utrzymanie instruktora hodowli bydła w okręgu Towarzystwa rolniczego krakowskiego 2.000 zł.

Zarazem powziął Wys. Sejm przy tej pozycyi następującą uchwałę:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu poczynić stosowne kroki u c. k. Rządu, aby się przyczynił do utrzymania instruktorów hodowli bydła w połowie kosztów, jak to czyni dla nauczycieli wędrownych rolnictwa i mleczarstwa.

Tem samem załatwioną zostaje petycya c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego l. 109.

Podając do wiadomości Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego uchwałę Wysokiego Sejmu co do ustanowienia posady instruktora hodowli w tamtejszym okręgu, wezwał Wydział krajowy Komitet do przedstawienia osobistości, którą mógłby zatwierdzić na nowo ustanowionej posadzie. Na posadę instruktora hodowli zaproponował Komitet dotychczasowego inspektora hodowli, piastującego ten urząd z ramienia Komitetu, p. Feliksa Sandoza. Wydział krajowy zapewniwszy się, że w tym wypadku nie nastąpi komulacya urzędów, zatwierdził propozycyę i p. Sandoz z dniem 1. kwietnia b. r. przestał pełnić obowiązki inspektora hodowli a natomiast rozpoczął czynności kraj. instruktora hodowli w myśl instrukcyi szczegółowej ustanowionej dla takiegoż funkcyonaryusza we wschodniej części kraju.

W ten sposób mieliśmy czynnych dwóch instruktorów hodowli w bieżącym roku, a mianowicie: p. Grzegorza Głuchowskiego na terytoryum należącem do zakresu działania Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie i p. Feliksa Sandoza w zachodniej części kraju, w powiatach należących do okręgu Towarzystwa rolniczego krakowskiego. Regularnie co kwartał nadsyłały nam obydwa Komitety sprawozdania z czynności instruktorów. Ze sprawozdań tych złożonych w Departamencie III. okazuje się, że obaj wypełniali obowiązki swe należycie i ku zadowoleniu swej władzy a praca ich pomimo tak krótkiego czasu nie pozostała bez korzystnych rezultatów. Pomoc przy Komisyach licencyonujących i objaśnianie ustawy przy sposobności licencyonowania, organizacya tych komisyi w powiatach, które nie rozpoczęły jeszcze licencyonowania, oto główne czynności instruktorów w tym roku. Oprócz tego każdy z nich miał specyalne zadanie do spełnienia. I tak p. Sandoz był pomocnym przy prowadzeniu akcyi hodowlanej dla powiatu nowotarskiego, rozdzielał i umieszczał zakupione bydło między włościan i utrzymywał ciągłą ewidencyę obór zarodowych czerwonego bydła polskiego; p. Głuchowski zaś trudnił się zakupnem buhajów dla gmin, które za pomocą pożyczek z funduszu hodowlanego starały się nabyć buhaja rozpłodowego i w szczególności w powiatach jego nadzorowi specyalnie oddanych starał się krzewić zamiłowanie do hodowli doborowego bydła u włościan.

Wykonując polecenie Wys. Sejmu odniósł się Wydział krajowy do c. k. Rządu o przyznanie już na rok bieżący przynajmniej połowy kosztów, jakie kraj wydaje na utrzymanie dwóch instruktorów hodowli. Podając nazwiska instruktorów i czas, od którego rozpoczęli swe czynności wykazał Wydział krajowy konieczność utrzymania tych dwóch posad, ażeby wykonanie ustawy hodowlanej było możliwem.

C. k. Rząd uznając potrzebę wspierania funduszami państwowymi usiłowań kraju około podniesienia hodowli, przyznał już na rok 1897 subwencyę państwową w wysokości połowy poniesionego w bieżącym roku przez kraj wydatku na utrzymanie obydwóch instruktorów i wyasygnował 1.750 zł. jako połowę rzeczywistego wydatku. Nadto zapewniło c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z dnia 8. lipca 1897 l. 14.821 intymowanym Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 26. lipca 1897 l. 64.703, że począwszy od roku przyszłego przy udzielaniu subwencyi na kulturę krajową, będzie uwzględniać przypadający w kwocie 2.000 zł. zasiłek państwowy na pokrycie kosztów utrzymania obydwóch kraj. instruktorów hodowli.

Pożyczki udzielane gminom ze stałego funduszu hodowlanego.

Uzupełniony do kwoty 50.000 zł. stały fundusz hodowlany przeznaczony na pożyczki bezprocentowe dla gmin na zakupno buhajów, a oddany w administracyę Bankowi krajowemu wynosił według bilansu z d. 30-tym czerwca b. r. kwotę 53.356 zł. 34 ct. Do początku bieżącego roku, jak to już w zeszłorocznem sprawozdaniu wyszczególniliśmy, udzielił Wydział krajowy 20-stu gminom 3.800 zł. na pożyczki bezprocentowe na zakupno buhajów. Do połowy zaś listopada bieżącego roku wypłacił Bank krajowy na promesy wydane w r. 1897 przez Wydział krajowy 17-stu gminom kwotę 3.638 zł. Następujące gminy podjęły przyznane pożyczki: w powiecie jaworowskim: 1. Jaworów 500 zł., w powiecie kałuskim: 2. Landestreu 200 zł., w powiecie nadworniańskim: 3. Jabłonica 150 zł. 4. Nadwórna 600 zł., w powiecie rohatyńskim: 5. Sarnki dolne 100 zł. 6. Martynów stary 100 zł. 7. Bukaczowce 100 zł. 8. Łuczyńce 100 zł. 9. Knyhinice 100 zł. 10. Pomonięta 100 zł. 11. Martynów nowy 100 zł. 12. Zalipie 100 zł., w powiecie stanisławowskim: 13. Bratkowce 360 zł., w powiecie stryjskim: 14. Hutar 178 zł., w powiecie tłumackim: 15. Ladzkie szlacheckie 400 zł. 16. Uhorniki 300 zł. i w powiecie złoczowskim: 17. Wicyń 150 zł. Dodawszy do kwoty 3.800 zł. wydanej na pożyczki w roku 1896, kwotę 3.638 zł.

wydaną w roku 1897, otrzymamy kwotę 7.438 zł., która wypłaconą została dotąd gminom w formie pożyczki.

Na rachunek jednak powyższej należytości spłaciły już niektóre gminy przypadające raty. które po koniec czerwca b. r. wyniosły pokaźną cyfrę 2.821 zł. 66 ct. W kwocie tej mieści się także zwrot całej pożyczki gminy Grabie powiatu wielickiego wynoszącej 100 zł, która w inny sposób postarała się o nabycie buhaja gminnego. Wydział krajowy wydał nadto 26-ciu gminom promesy na kwotę 4.390 zł., które będą im wypłacone, skorą przedłożą skrypta dłużne. Już dłużej jak rok wyczekuje Wydział krajowy na dopełnienie tego warunku ze strony 17-stu gmin i mała jest nadzieja, aby gminy te, które poniżej wyliczamy chciały rzeczywiście zrealizować przyznane pożyczki. Gminy te są: 1. Witanowice w pow. wadowickim; 2. Słomiróg w pow. wielickim; 3 Bohorodczany, 4. Dzwiniacz, 5. Gociórkę w pow. bohorodczańskim; 6. Dąbki w pow. horodeńskim; 7. Kluczów, 8. Kamionki wielkie w pow. kołomyjskim; 9. Zarzecze w pow. nadwórniańskim; 10. Horodyszcze w pow. samborskim; 11. Dobraczyn w pow. sokalskim; 12. Kosina, 13. Dorohów w pow. stanisławowskim; 14. Annaberg w pow. stryjskim, 15. Grabicz w pow. tłumackim; 16. Tejsarów i 17. Nadiatycze w powiecie żydaczowskim. Promesy dla tych gmin opiewają na 3.020 zł.

Natomiast jest nadzieja, że 9 gmin, które w bieżącym roku otrzymały przyrzeczenie na pożyczki w łącznej kwocie 1.370 zł. zrealizują niebawem promesy i za pośrednictwem Komitetu Towarzystwa gospodarskiego zakupią potrzebne buhaje a to gminy: Delatyn i Hołosków w powiecie nadwórniańskim; Babuchów, Rohatyn, Zagórze, Podgrodzie, Hrehorów, Zurów, i Stratyń w powiecie rohatyńskim.

Z powyższego zestawienia okazuje się, że z funduszu hodowlanego nie korzystały dotąd wcale powiaty zachodnie a we wschodniej części kraju zaledwo dziesięć powiatów było takich, w których po kilka gmin zaciągnęło z tego funduszu pożyczki na zakupno buhajów. Pierwsze miejsce pomiędzy tymi powiatami zajmuje Rohatyn, który ofiarując z funduszów powiatowych każdej gminie biorącej pożyczkę, czwartą część wartości buhaja, skłonił już dotąd 16 gmin do korzystania z pomocy stałego funduszu hodowlanego. Postęp, choć niewielki, możemy mimo to zaznaczyć i w tym kierunku, gdy bowiem w latach 1895 i 1896 zaciągnęło 20 gmin pożyczki to w bieżącym jednym nie całym roku mamy takich gmin 17-cie. W ogóle dotąd 63 gmin odnosiło się do Wydziału krajowego o pomoc z funduszu hodowlanego.

Współdziałanie krajowych Towarzystw gospodarskich w kierunku podniesienia chowu bydła w Galicyi w r. 1897.

Obraz działalności na polu podniesienia hodowli bydła w kraju nie byłby zupełnym, gdybyśmy obok czynności Wydziału krajowego nie zestawili prac obu krajowych towarzystw gospodarskich, które równolegle z Wydziałem krajowym działając skutecznie około podniesienia hodowli w kraju, przyczyniły się niepomiernie do doprowadzenia hodowli do tego stanu, w jakim się dziś znajduje.

Materyału do takiego zestawienia dostarczają nam same Towarzystwa, gdy prosząc o wyasygnowanie uchwalonej subwencyi krajowej podają równocześnie sprawozdanie i rachunki, z ubiegłego roku. Pod względem czasu różnią się oba sprawozdania nieco, gdy jednak w poprzednich sprawozdaniach podawaliśmy Wys. Sejmowi przynajmniej w streszczeniu wyniki ich starań i działalności — nieomieszkamy i dzisiaj tego uczynić.

Towarzystwo gospodarskie we Lwowie.

W roku 1896 nie założono żadnej nowej obory pełnej krwi; uznaną została tylko jako taka obora p. St. Fihauzera w Niebieszczanach, złożona z 12-tu krów pełnej krwi Simenthal, kupionych za granicą w r. 1893. Natomiast przestała istnieć obora zarodowa pełnej krwi oldenburgskiej w Stojańcach — ilość więc obór pełnej krwi została ta sama co w roku 1895 a spis ich dokładny podany jest jako
Al. 2. alegat 2. Obora Majdańska w Michalewicach została wzmocnioną przez zakupno 18 krów w Majdanie Kolbuszowskim i okolicy; kilka krów starszych i nieodpowiednich do chowu sprzedano. Co do jakości produkowanego w tych oborach materyału rozpłodowego to można już dziś iść śmiało o lepsze z najwyżej pod tym względem stojącymi krajami monarchii, czego dowodem jest ogromny popyt na buhaje i jałówki tak ze strony hodowców krajowych jakoteż i innych dzielnic Polski.

Obór zarodowych pół krwi założono w r. 1896 pięć: w Strzałkach, Boratynie, Bełzcu, Krasnostawcach i Psarach oraz szóstą gminną Weleśniów-Bratkowce.

Zwinięte zostały trzy: w Besku, Widaczu i Uhrynowie, zostało więc z końAl. 3. cem 1896 roku 45 obór (alegat 3.). W roku ubiegłym zakupiło Towarzystwo gosp. w oborach zarodowych 108 sztuk, nie licząc buhajów zakupionych dla gmin z funduszu pożyczkowego. Wogóle buhaje subwencyjne dane w r. 1896 były lepsze niż dawniejsze a z każdym rokiem postępu spodziewać się należy. Stan zdrowotny bydła w oborach zarodowych jest zupełnie zadowalający.

Oborę gminną rasy Simenthal założono w r. 1896 w Weleśniowie i Bratkowcach pod opieką p. L. Abgarowicza i ks. M Walnickiego — po 6 krów w każdej miejscowości. Wszystkie dotąd założone obory gminne rozwijają się bardzo dobrze, a gdy się zważy, że wszyscy włościanie mający krowy zarodowe utrzymują je wraz z cielętami należycie, okazuje się wielki wpływ obór gminnych na podniesienie chowu bydła włościańskiego.

Stacyi subwencyjnych było w roku ubiegłym 138, na rok zaś 1897 przyznał Komitet oddziałom 171 sztuk (alegat 4). W roku 1892 miał Komitet tych Al. 4. stacyi tylko 24; w ciągu więc czterech lat powiększyła się liczba własnych buhajów o 147 sztuk, a doliczając do tego buhaje własne Komitetu, które są subwencyonowane przez Rady powiatowe i Oddziały, w liczbie 18-tu, wzrosła ta cyfra do 165. Tak szybki i wielki wzrost ilości stacyi subwencyjnych przy równej co roku subwencyi na ten cel, tłómaczy się tem, że widząc dobre ich skutki zużywa Komitet wszystkie reszty kasowe z innych rubryk na zakupno nowych buhajów stacyjnych, dawne zaś stacye utrzymują się same, gdyż buhaje zużyte bywają sprzedawane przeważnie z małemi tylko stratami. Co do ras, Simenthalery wypierają wszystkie inne; gdzieniegdzie żądają tylko oddziały Oldenburgów tak, że liczba tych buhai na stacyach nie przewyższa obecnie Majdanów.

Stacyi subwencyonowanych było w 1896 roku 107; na rok bieżący przyznano ich Oddziałom 83. Wobec ustawy o licencyonowaniu buhajów, podług której każda gmina powinna mieć buhaja licencyonowanego i sama się starać o jego utrzymanie, stacye subwencyonowane nie będą miały właściwie racyi bytu, gdy ustawa ogólnie wejdzie w życie; z każdym więc rokiem Komitet zmniejsza liczbę stacyi subwencyonowanych a natomiast tworzy stacye, którym dostarcza buhaja dobrego. Cały fundusz wtedy obracać się będzie na zakupno buhajów bardzo dobrych dla gmin mających najlepszy materyał rozpłodowy, utrzymywać zaś te buhaje będą musiały same gminy stósownie do brzmienia ustawy.

Na stacyach subwencyjnych i subwencyonowanych pokryto w roku 1896 Al. 5. krów włościańskich 14.400 (alegat 5).

Na połoninie pasło się w lecie roku zeszłego 90 jałówek z okolicznych gmin. Pozwolenie wypędzania na połoninę dawał Komitet tylko właścicielom bydła rasowego, dostawą jednak i utrzymaniem nie zajmował się zupełnie Komitet w tym roku, kosztów więc z tego powodu prócz czynszu rocznego 200 zł. i asekuracyi stajni nie było żadnych. Bydło pasło się 3 miesiące i wróciło w doskonałym stanie.

Wystaw przeglądowych odbyło się w zeszłym roku 18. Ogółem przedstawiono bydła 3.105 sztuk — premii rozdano 659 — wypłacono 4.243 zł. z czego Al. 6. 563 zł. z funduszów Oddziałowych i powiatowych (alegat 6).

Towarzystwo rolnicze krakowskie.

Działalność Towarzystwa rolniczego krakowskiego w sprawach hodowlanych przedstawia się za czas od 1. września 1896 do ostatniego sierpnia 1897 r. jak następuje:

Stajnie zarodowe. Liczba stajen zarodowych wzrosła obecnie do 14. W porównaniu z rokiem ubiegłym powiększyła się ilość stajen zarodowych o 3 które utworzono:

1. u p. Adama Finka w Komornikach
2. u p. Józefa Wiktora w Czudcu
3. u p. Dr. Zdunia w Rabie wyżnej.

Te trzy nowo powstałe stajnie zarodowe składają się wyłącznie z bydła rasy czerwonej polskiej. Stan wszystkich obór zarodowych przedstawia się następująco:

2 obory rasy Oldenburg
1 obora „ Pinzgau

1 obora rasy Simenthal
10 obór „ czerwonej polskiej.

Al. 7. Co do specyalnych dat tabela dołączona jako alegat 7. przedstawia wszystkie ważniejsze cyfry. Komitet zaznacza, że utrzymanie pojedynczych sztuk było wszędzie zadowalniające, w niektórych oborach nawet bardzo dobre tak, że odpowiadało najdalej sięgającym wymogom. Obora rasy czerwonego bydła polskiego, będąca u p. Piwockiego w Starej wsi, w ilości 5 sztuk została przeniesioną do Przyborowa majątku Mikołaja hr. Reya. Niektórzy z posiadaczy obór czerwonego bydła polskiego nie wypełnili obowiązku, ciężącego na nich, powiększenia stajni w dwójnasób. Obowiązku tego dopełnić oni muszą najdalej w roku bieżącym. Co do rozwoju akcyi z czerwonem bydłem polskiem nadmienia Komitet, że kierunek ten co raz liczniejszych znajduje zwolenników. Ilość sztuk znajdujących się w stajniach zarodowych wynosiła w r. 1895 200 sztuk, w obecnym roku podniosła się do 257 sztuk.

Obory pół krwi. W roku 1896/7 ubyła jedna stajnia pół krwi, natomiast przybyło 3, zatem stan obecny obór pół krwi wynosi 30 jakto tabela dołączona jako
Al. 8. alegat 8 wykazuje. Komitet nie przystąpił do zniesienia stajen pół krwi, chociaż, jak twierdzi, doświadczenia nie przemawiają za dalszem ich utrzymywaniem, bo buhaje rozdzielone do tworzenia obór pół krwi zanadto prędko się zużywają, względnie za szybko stają się nieudolnymi do celów hodowlanych.

Premiowanie. Komitet z uznaniem dla Towarzystw rolniczych okręgowych podnosi wzrost liczby premiowań. Gdy w roku 1894 było 20 premiowań, a w 1895 roku 22 to ilość odbytych premiowań w roku 1896/7 wzrosła do liczby 44. We wszystkich sferach rolniczych co raz więcej daje się odczuwać potrzeba tego środka emulacyjnego, a korzyści stąd płynące uwydatniają się głównie przy odbywaniu licencyonowania.

Nadzwyczajne powodzenie miało premiowanie w Kawcu w powiecie Wielickim, gdzie przedstawiono bardzo znaczną ilość bydła do premiowania. Aleg. 9).
Al. 9. Cielęciarnie. Stosownie do powziętej uchwały założył Komitet w r. 1896 trzecią warstwę cielęciarni u p. Stefana Romera w Jodłowniku składającą się z 22 sztuk. Cielęciarnie dały potrzebny materyał do utworzenia stajen zarodowych czerwonego bydła polskiego umieszczonych, jak już powyżej nadmieniono w Komornikach Czudcu i Rabie wyżnej.

Ponieważ obecnie wybór odpowiednich sztuk do cielęciarni jest ułatwionym przez rozszerzenie się hodowli czerwonego bydła polskiego, przeto odstąpił Komitet od pierwotnego sposobu zakładania cielęciarni, mianowicie od zakupna cieląt przez inspektora, a natomiast uchwalił odmiennny sposób reflektując od razu na sztuki już dorosłe.

Nowy sposób określił Komitet następującymi punktami:

a) cielęciarnie nowe powstają w ten sposób, że hodowca przedstawi pewną ilość własnych sztuk;

b) co do wartości hodowlanej przedstawionych sztuk rozstrzyga Komisya ewentualnie inspektor hodowli;

c) odbieranie sztuk przy ukończeniu okresu wychowawczego przeprowadza również Komisya ewentualnie inspektor.

d) co się tyczy sztuk pierwotnie przyjętych a nieodpowiednio rozwijających się, które z powodu tego wybranemi nie będą, ma hodowca prawo żądać 5 ct. za kilogram żywej wagi;

e) co do wysokości wynagrodzenia za sztuki odpowiedne Komitet rok rocznie ustanowi odnośną taryfę;

f) na rok 1896 uchwalono zakupno 1 klg. żywej wagi po 45 ct. z potrąceniem 5%.

Stacye buhai. W roku 1895 było stacyi buhai subwencyjnych 91 w obrębie wszystkich Towarzystw rolniczych okręgowych. W roku 1896 podniosła się ta
Al. 10. liczba do 122 jak dołączona tabela jako alegat 10 wskazuje. Ten znaczny wzrost stacyi buhai zawdzięczać należy opiece Towarzystw rolniczych okręgowych i ściślejszemu wykonaniu polecenia Komitetu, aby posiadacz buhaja przy sprzedaży tegoż z powodu nieudolności do hodowli, połowę ceny kosztów zakupna zwracał.

Największą ilość buhai subwencyjnych posiadają: Towarzystwo okręgowe w Mielcu 21, potem Towarzystwo okręgowe w Wieliczce 19. Najmniej stacyi jest w okręgu Towarzystwa Brzeskiego mianowicie 5. Towarzystwa okręgowe co do ras buhai trzymają się ściśle przepisów dotyczących podziału na strefy. Buhaje rasy

czerwonego bydła polskiego coraz więcej bywają zakupywane. Komitet zmienił przepisy co do użycia funduszu na stacye buhai w ten sposób, że 50% używa na stacye subwencyjne a 50% na subwencyonowanie odpowiednich buhai, będących w posiadaniu osób prywatnych.

Motywem tej zmiany jest chęć powiększenia stacyi buhai, które dla celów licencyonowania są niezbędne. Subwencya na ten dział wynosiła 8000 zł., które rozdzieloną została pomiedzy Towarzystwa rolnicze okręgowe.

Rachunki z użycia subwencyi państwowej i krajowej na podniesienie chowu bydła, udzielonej obydwom Towarzystwom rolniczym podajemy jako alegat 11. **Al. 11.**

Kończąc to sprawozdanie Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.

2. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1898 do wysokości 4.000 zł. na pokrycie kosztów Komisyi licencyonujących w myśl §. 4. ustawy z dnia 20. lipca 1892 i wstawia tę kwotę do rubr. XV. budżetu krajowego na rok 1898.

Sejm wstawia do rubr. XV. następujący wydatek

3. Na utrzymanie dwóch instruktorów hodowli bydła mianowicie jednego dla c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego drugiego dla c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego 4.000 zł.".

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 27. listopada 1897 r.

Marszałek krajowy:
S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 75141/97.

WYKAZ

komisyi licencyonujących

za rok

1897.

Z I. Związkowej drukarni we Lwowie.

I. W okręgu c. k. Towarzystwa

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
1. **Biała**	1. Biała	Dr. Herman Czecz	Wincenty Zwilling
	2. Kęty	Edmund Bielski	Antoni Śmiałowski
	3. Oświęcim	Wincenty Zwilling	Karol Hempel
2. **Bochnia**	4. Bochnia	Kazimierz Żeleński	Alfons Uleniecki
	5. Niepołomice	j. w.	j. w.
	6. Wiśnicz	j. w.	j. w.
3. **Brzesko**	7. Brzesko	Adam Jordan	Karol Broner
	8. Radłów	j. w.	j. w.
	9. Wojnicz	j. w.	j. w.
4. **Chrzanów**	10. Chrzanów-Jaworzno	Józef Baranowski	Datonia
	11. Krzeszowice	Juliusz hr. Potocki	Franciszek Krzyszkowski
5. **Dąbrowa**	12. Dąbrowa	Piotr Treter	Józef Romer
	13. Żabno	Leon Groman	Andrzej Wrzoska
6. **Gorlice**	14. Biecz okręg połud.	Edward Miłkowski	Władysław Płocki
	15. Gorlice okręg półn.	j. w.	j. w.
7. **Grybów**	16. Ciężkowice	Władysław Żuk Skarszewski	Konstanty Warecki
	17. Grybów	j. w.	j. w.
8. **Jasło**	18. Jasło	Stanisław Kotarski	Zygmunt Dobrzyński
	19. Frysztak	j. w.	j. w.
	20. Żmigród	j. w.	j. w.

rolniczego krakowskiego.

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystw rolniczych	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Aleksander Giełdanowski	Reichard Mais	Robert Jankowski	Jerzy Krzemień
Karol Hempel	Feliks Śmiałowski	Henryk Dołkowski	ks. Jędrzej Kondelewicz
Wincenty Zwilling	Ignacy Czerwik	Adam Stonowski	R. Schwanda
Konstanty Chrzanowski	Karol Bondi	Jan Stokłosa	Michał hr. Roztworowski
Wykowski	Romuald Koczyński	ks. Jan Migdał	Józef Rzepka
Zygmunt Ruebenbauer	Jakób Stabrawe	Stanisław Łgocki	Józef Ożegalski
Kazimierz Baltaziński	Roman br. Lewartowski	Antoni Górski	Jan Götz
Władysław Elterlein	Konstanty Sadowski	Ludwik Mięta	Władysław Dąbski
Zygmunt z Zakliczyna Jordan	Wincenty Stoja	Floryan br. Gostkowski	Stanisław Tłuchowski
Władysław Żeleński	Wincenty Noworyta	Grzegorz Bogdan	Józef Kienia
Ludwik Nowakowski	Antoni Furdzik	Juliusz d'Eberswald Siegler	Stanisław Remin
Jan Banaś	Otokar Bernowski	Józef Maziarski	Mieczysław Stojowski
Kazimierz Iłowicki	Wacław Sauer	Józef Błażowski	Marcin Krzciuk
Wacław Pieniążek	Gabryel Hnatyszek	Gustaw Koziorowski	Kazimierz Groblewski
Józef Olszewski	Zdzisław Kawecki	Dr. Kazimierz Szczaniecki	Julian Krzyszkowski
Stanisław Fihauser	Bolesław Bzowski	Witołd Żeleski	Aleksander Koczanowicz
ks. Teofil Kaczmarczyk	Michał Ogorzałek	ks. Jan Czyrniański	Wojciech Rysiewicz
Kazimierz Horodyński	Józef Przyłęcki	Kazimierz Piliński	Józef Lisikowski
j. w.	j. w.	j. w.	j. w.
j. w.	j. w.	j. w.	j. w.

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
9. **Kolbuszowa**	24. Kolbuszowa	Jan Hupka	Teodor Błotnicki
10. **Kraków**	21. Kraków	Jan Skirliński	Dr. Witołd Milieski
11. **Krosno**	22. Dukla	Adam hr. Męciński	Stanisław Ostaszewski
	23. Krosno	Stanisław Ostaszewski	Narcyz de Giutowt Dziewałtowski
12. **Limanowa**	25. Limanowa okr. półn.	Feliks Sandor	Kazimierz Dziedzic
	26. „ „ połud.	Adam Żuk Skarszewski	Zygmunt Mars
13. **Mielec**	27. Czermin	Jan hr. Tarnowski	Feliks Kwiatkowski
	28. Mielec	j. w.	j. w.
14. **Myślenice**	29. Myślenice	Wincenty Schmidt	Stefan Konopka
15. **Nisko**	30. Nisko	Władysław Komorowski.	Olivier hr. Resègnier
	31. Ulanów	j. w.	j. w.
16. **Nowy Sącz**	32. Nowy Sącz	Władysław Głębocki	Juliusz Aleksander
	33. Stary Sącz-Muszyna	Franciszek Kopaczyński	Jan Wadowski
17. **Nowy Targ**	34. Czarny Dunajec	Andrzej Glosser-Kałuski	Dr. Jan Zduń
	35. Krościenko	j. w.	j. w.
	36. Nowy Targ	j. w.	j. w.
18. **Pilzno**	37. Brzostek	Ludwik Kollat	Ludwik hr. Romer
	38. Pilzno	j. w.	j. w.
19. **Ropczyce**	39. Dębica	Mikołaj hr. Rey	Henryk br. Ghristiani
	40. Ropczyce	j. w.	j. w.

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystw rolniczych	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Jakób Ekstein	Maciej Gorzelany	Maksymilian Zdulski	Hippmann
Mieczysław Piotrowski	Tadeusz br. Konopka	Kazimierz Rutkowski	Karol Klich
Tadeusz Peszyński	August hr. Łoś	Adam Trzecieski	Jan Wejda
August Jordan Stojowski	Edgar Aulich	Władysław hr. Bobrowski	Alfred Irzykowski
Władysław Walter	Aleksander Dydyński	Jan Drożdż	Stanisław Śliwa
j. w.	Jan Marszałkowicz	Kazimierz Rudnicki	Kazimierz Mars
Józef Kierwiński	Adam Dąbrowski	Jan Artwiński	Edward Jezierski
Henryk hr. Breza	Julian Łubkowski	Mieczysław Artwiński	Józef Rydel
Bolesław Targowski	Emil Schüuke	Józef Górkiewicz	Jan Zduń
Ignacy Piotrowski	Jan Skrzała	Ferd. hr. Hompesch	Pawlik
Jan Łabędzki	Antoni Brzuch	Dr. Klemens Kostheim	Wroński
Stanisław Potoczek	Wilhelm Schmidt	Władysław Kłobukowski	Władysław Wielogłowski
Tomasz Ciągło	Jan Faron	Roman Reklewski	Czesław Czechowski
Wawrzyniec Ptasio	Michał Kapla	Jan Pietraszkiewicz	Jan Maniecki
Zygmunt Dziewolski	Konstanty Dziewolski	j. w.	j. w.
Wojciech Kamiński	Bartłomiej Rajski	j. w.	j. w.
Antoni Zapalski	Henryk Kaczorowski	Piotr Garbaczyński	Karol Madutowski
Antoni Wajda	Julian Bahr	Mikołaj hr. Rey	Heisik
Saturnin Skrzeczyński	Jędrzej Stanowski	Ignacy Pieniążek	Adam Paliszewski
Kazimierz Jankowski	Czerny	Teofil Wiśniewski	Romuald Wojciechowski

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
20. **Rzeszów**	41. Głogów - Rzeszów	Aleksander Dąbski	Kazimierz Jędrzejowicz
	42. Strzyżów - Tyczyn	j. w.	j. w.
21. **Tarnobrzeg**	43. Rozwadów	Zbigniew Horodyński	Stanisław Dolański
	44. Tarnobrzeg	j. w.	j. w.
22. **Tarnów**	45. Tarnów	Wilhelm Habicht	Adam Tabaczyński
	46. Tuchów	j. w.	j. w.
23. **Wadowice**	47. Wadowice	Karol Hosch	Jan Brandys
	48. Zator	j. w.	j. w.
24. **Wieliczka**	49. Dobczyce	Adam Fink	—
	50. Wieliczka	Karol Czecz de Lindewald	Feliks Sandoz
25. **Żywiec**	51. Żywiec	Antoni Michałowski	Jan Studencki

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystw rolniczych	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Jan Mazarski	Antoni Smagała	Dr. Stanisław Dąmbski	W. Stasiniewicz
Stanisław Dydyński	Kazimierz Sławiński	Józef Wiktor	W. Wojnarowski
Antoni Sokołowski	Teofil Grzesiak	Henryk Dolański	Władysław Nowakowski
Gustaw Gawecki	Jan Griesswald	Kaliciński	Tomaszewski
Leopold Dietl	August Estreicher	Władysław Wodczyński	Bronisław Ząbecki
Bolesław Rossowski	Kazimierz Lebowski	Józef Midowicz	Karol Berke
Józef Czapik	Adam Śmilowski	—	Stanisław Kunachowicz
Bronisław Gorczyński	Jerzy Gonscher	Stanisław Dunin	Ludwik Chrząszcz
Ksawery Michałowski	Władysław Jakubowicz	Stefan Kałuski	Aleksander Skrzyński
Stanisław Konopka	Jan Strumiłło	Feliks Sandoz	Kazimierz Czarnowski
Ludwik Dubowski	Jan Szweda	A. Klapsia	W. Budiner

II. W okręgu c. k. Towarzystwa

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
1. **Bóbrka**	1. Bóbrka	Jan Czajkowski	Stanisław Zwolski
	2. Chodorów	Władysław Niwicki	Wiktor Korzenny
2. **Bohorodczany**	3. Bohorodczany	Józef Szeliński	ks. Karol Szczepański
	4. Sołotwina	Karol Gregler	ks. Stefan Komarzyński
3. **Borszczów**	5. Borszczów	Edmund Dzierzka	Antoni Józefowicz
	6. Mielnica	Stanisław Raczyński	Stanisław Gromaczewski
4. **Brody**	7. Brody	Artur Schnell	ks. Mikołaj Cegielski
	8. Łopatyn	Zdzisław Eder	ks. Julian Mandyczewski
	9. Załoźce	Mieczysław Osuchowski	Rafał Hirsz
5. **Brzeżany**	10. Brzeżany	Józef Kopystyński	Władysław Gołębski
	11. Kozowa	Wincenty Podlewski	Edward Krzyżanowski
6. **Brzozów**	12. Brzozów	Mieczysław Urbański	Stanisław Dydyński
	13. Dynów	Ignacy hr. Krasicki	Zdzisław Nowosielecki
7. **Buczacz**	14. Buczacz	Aleksander hr. Potocki	Stanisław Bogdanowicz
	15. Monasterzyska	Kazimierz Potworowski	Maryan br. Błażowski
	16. Potok złoty	Adam Melbachowski	Franciszek br. Heydel
8. **Cieszanów**	17. Cieszanów	Julian kniaź Puzyna	Zdzisław br. Brunicki
	18. Lubaczów	Władysław ks. Sapieha	Władysław br. Brunicki

gospodarskiego galicyjskiego.

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Kazimierz Rudnicki	Henryk Czajkowski	Ignacy Smalewski	Franciszek Kamiński
Tadeusz Link	Czesław Trzecieski	Feliks Różański	Szczepan Jasilkowski
Dr. Michał Ferensiewicz	Jędrzej Wołoszczuk	Tomasz Schwetter	Aleksander Wessel
ks. Grzegorz Procyk	Jerzy Adam	Jan Senkowski	ks. Jan Hordyński
Józef Kozierowski	Antoni Fastnacht	Stanisław Gromnicki	Henryk Dłuski
Mieczysław hr. Borkowski	ks. kanonik Smoczyński	Szeliski	Karol Henisch
Adam Krajewski	ks. Jan Mrygłodowicz	Oktaw Sala	Władysław Gniewosz
Tadeusz Wysocki	Tadeusz Karniewski	Stanisław hr. Sokolnicki	ks. kanonik Kubistal
Leon Starkiewicz	ks. Roman Lander	Rotter	—
Józef Biliński	Wacław Traczewski	Michał Krzyżanowski	August Grodzicki
Aulich	Tomasz Maramoross	Kazimierz Traczewski	Józef Tyszkowski
Stanisław Leszczyński	Franciszek Prohaska	Tadeusz Cybulski	Władysław Hickiewicz
Zdzisław Madeyski	Kazimierz Trzciński	Alfred Reizenstein	Stefan Trzecieski
Ignacy Wachowicz	Franciszek Borysikiewicz	Jan Turkułł	Baltazar Kozik
Ludwik Abgarowicz	Radzikowski	Władysław Drzewiecki	B. Czajkowski
Jan Turkułł	Piórecki	Leon Kobylański	Ludwik Antler
Ludwik br. Wattmann	Józef Fischer	ks. Teofil Skobielski	Ignacy Zboril
Władysław Rivoli	Józef Kotarski	Jan Moszczyński	Piotr Budzyński

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
9. **Czortków**	19. Czortków	Dr. Stanisław Rudrof	Tadeusz Szeliga Fotocki
10. **Dobromil**	20. Bircza	Józef Nowosielecki	Leopold Janiszewski
	21. Dobromil	Paweł Tyszkowski	Julian Terlecki
11. **Dolina**	22. Bolechów	Józef Petri	Juliusz Wanke
	23. Dolina	Wincenty Witosławski	ks. Józef Łopatyński
	24. Rożniatów	Adolf Waligórski	Romuald Bauman
12. **Drohobycz**	25. Drohobycz	Stanisław hr. Tarnowski	Leonard Wiśniewski
	26. Medenice	Zdzisław Krynicki	Juliusz Frey
	27. Podbuż	Antoni Anderka	Karol Hawranek
13. **Gródek**	28. Gródek	Henryk Mroczkowski	Edward Weismann-Zawidowski
	29. Janów	Franciszek Stanek	Walery Janowski
14. **Horodenka**	30. Horodenka	Jakób br. Romaszkan	Kajetan Passakas
	31. Obertyn	Antoni Theodorowicz	Zygmunt Łukasiewicz
15. **Husiatyn**	32. Husiatyn	ks. Kazimierz Głowiński	Leon Horodyski
	33. Kopeczyńce	Władysław Bogucki	Zdzisław Smalawski
16. **Jarosław**	34. Jarosław-Pruchnik	Dr. Maryan Lisowiecki	Bolesław Jasieński
	35. Radymno	Stefan hr. Zamojski	Edward Micewski
	36. Sieniawa	Witołd ks. Czartoryski	Józef Łysakowski
17. **Jaworów**	37. Jaworów	Jan hr. Szeptycki	Seweryn Frank
	38. Krakowiec	Stanisław br. Hagen	Bolesław Orzechowicz

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Adam Noel	Stefan Komornicki	Piotr Platner	ks. Czmoła
Antoni Morelowecki	Bronisław Nowosielecki	Kazimierz hr. Czarnecki	Władysław Nowacki
Władysław Młodkowski	Aleksander Pragłowski	Włodzimierz Gurkowski	Wiktor Geissler
Jan Reif	ks. Teofil Górnikiewicz	Okornicki	Mścisław Zakrzewski
Michał Witwicki	Józef Nowak	Władysław Fedorowicz	Hipolit Węgrzynowski
Jerzy Patri	Teodor Prokopów	Sylwester Hołubowski	Franciszek Janowski
Jan Kiszko	Tadeusz Kocko	Juliusz Bielski	ks. Julian Humiecki
Henryk Feuereisel	Ryszard Schiller	Feliks Ostafiński	Stefan Firlej
Hryń Barawiak	Jakób Halewicz	Szczepan Kulczycki	Piotr Andruszewczyn
Jan Breuer	Michał Ewy	Grzegorz Ziembicki	Karol Wiszniewski
Józef Weigel-Milleret	Gracyan Radomski	Edward Kopecki	Franciszek Łoziński
Tytus Zulauf	Wiktor Zerygiewicz	Jan Wielowiejski	Tytus Zulauf
Ignacy Teodorowicz	Albin Kunz	Jerzy Gieszkowski	Tadeusz Osadca
ks. Włodzimierz Koziorowski	ks. Mikołaj Temnicki	Jerzy Horodyski	Dr. Kazimierz Paygert
Michał Müller	Kazimierz Cieński	Kazimierz Horodyski	Adolf Cieński
Eustachy Wolski	Jerzy Turnau	Władysław Słoniewski	Aleksander Ossoliński
Łukasz Raciborski	Fryderyk Pokorny	Konstanty Mikiewicz	Maryan Bogdanowicz
Jan Ligman	Władysław Ossoliński	Aleksander Ostrowski	Władysław Merczyński
Józef Skarbek Borowski	Ferdynand Smulski	Jan Konopka	Zygmunt Białobrzeski
Adam Łucki	Piotr Fartuch	Kazimierz hr. Łubieński	Aleksander Przedzimirski

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
18. **Kałusz**	39. Kałusz	Stanisław Komornicki	ks. Józef Szeligiewicz
	40. Wojniłów	Witołd Postruski	Jan Kunaszowski
19. **Kamionka Str.**	41. Busk	Adam Thulie	Michał Tokarzewski
	42. Kamionka Str.	Jan Paygert	Stanisław Łodyński
	43. Radziechów	Tytus Korytyński	Roman Ujejski
20. **Kołomyja**	44. Gwoździec	Konstanty Siwicki	Stanisław Jasiński
	45. Kołomyja	Stanisław hr. Dzieduszycki	Kazimierz Agopsowicz
	46. Peczyniżyn	Antoni Kunz	Stanisław Jasiński
21. **Kossów**	47. Kuty - Żabie	Stanisław Przybysławski	Jan Jasienicki
	48. Kossów	Władysław Polaszyński	Zygmunt Gawłowski
22. **Lisko**	49. Baligród	Zygmunt Madeyski	ks. Cypryan Jasieniecki
	50. Lisko	Wiktor Żurowski	Julian Mickiewicz
	51. Lutowiska	Ludwik Baldwin Ramułt	ks. Józef Kotecki
	52. Ustrzyki	Emil Leszczyński	Floryan Michalski
23. **Lwów**	53. Lwów	Adolf Wiesiołowski	Dr. Józef Szpilman
	54. Winniki	Czesław Lekczyński	Antoni Romański
	55. Szczerzec	Ferdynand Knauer	Józef Śniadowski
24. **Łańcut**	56. Łańcut - Przeworsk	Andrzej ks. Lubomirski	Karol Madeyski
	57. Leżajsk	ks. Aleksy Iwasiówka	Julian Chrzanowski
25. **Mościska**	58. Mościska	Stefan Irsay	Bronisław Skibniewski
	59. Sądowa Wisznia	Bolesław Śmiałowski	Kazimierz Kędzierski

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Ignacy Przestalski	Dr. Adolf Wurst	Kazimierz Rojowski	Konstanty Czarkowski
Henryk Mierzeński	Bronisław Barzykowski	Feliks Scazeghina	Hieronim Noskiewicz
ks. Wiktor Haruch	ks. Dorosz	ks. kanonik Aktyl	Gretschel
Maciej Bardecki	Dymitr Wanio	Dr. Juliusz Czerkawski	ks. kanonik Ziemiański
ks. Izydor Dawidowicz	ks. Świstuń	ks. kanonik Skalski	—
Roman kniaź Puzyna	Jan Kosiba	Maryan Czaykowski	Antoni Krzysztofowicz
Kazimierz Kobylański	Leon kniaź Puzyna	Grodzicki	Antoni Strzelbicki
Jan Kleski	—	Heller	ks. Charzewski
Albin Staszyński	Alfred Mitsowits	Zygmunt Gawłowski	Franciszek Fener
ks. Teodor Lisiewicz	Stanisław Bursa	ks. Jakób Moszoro	Julian Kozakiewicz
Franciszek Cieśliński	Wiktor Kościński	Bolesław Zatorski	Jan Zatorski
Robert Pragłowski	Józef Bielak	Władysław Bal	Tadeusz Łępkowski
Jan hr. Bülow	Karol Newelski	hr. Starzeński	Jan Gayer
Adam Ziętarski	Jan Kusznierski	Józef Nanowski	Konstanty Hołyński
Kazimierz Pańkowski	Józef Kubicki	Jan Papara	Franciszek Schöffer
Bronisław Macieszkiewicz	Władysław Czerkawski	Aleksander Roloff	Aleksander Strzelecki
Dawid Abrahamowicz	Leopold Kühner	Adam Tretter	Filip Simon
Zygmunt Łastowiecki	Antoni Trojnar	Bolesław Żakiej	—
Franciszek Ber	Fryderyk Metzger	ks. Kanonik Świerczyński	Jan Zawirski
Dyonizy Pogłodowski	Mieczysław Wyszyński	Karol hr. Drohojowski	Stefan Nanowski
Zdzisław Gottleb	Julian Styrecki	Bolesław Gurski	—

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
26. **Nadwórna**	60. Nadwórna	Antoni Iwanicki	Jakób Głuchowski
27. **Podhajce**	61. Podhajce	Edwin Hohendorf	Aleksander Romanowski
	62. Wiśniowczyk	Józef Krzysztofowicz	Józef Strutyński
28. **Przemyśl**	63. Dubiecko	Bolesław Jecz	Ignacy hr. Krasicki
	64. Krasiczyn	Adam Dębicki	Antoni Miazga
	65. Medyka	Mieczysław Romanowski	Emil Wasilkowski
	66. Niżankowice	Włodzimierz Junga	Adam Fryda
	67. Przemyśl	Mikołaj Drużbacki	Zygmunt Madeyski
	68. Wyszatycze	Adolf Ebenberger	ks. Szymon Bałaban
29. **Przemyślany**	69. Gliniany	Adam Treter	August Goławski
	70. Przemyślany	Władysław Czerkawski	Zygmunt Wiszniewski
30. **Rawa**	71. Niemirów	Karol Kruzenstern	Feliks Biliński
	72. Rawa	Jan Zabielski	Izydor Łączyński
	73. Uhnów	Zygmunt Strusieniewicz	Józef Skólimowski
31. **Rohatyn**	74. Bursztyn	Michał Tustanowski	Wincenty Żelechowski
	75. Rohatyn	Jakób Bittner	Mikołaj Torosiewicz
32. **Rudki**	76. Komarno	Władysław Spausta	Zdzisław Jounga
	77. Rudki	Albin Rayski	Stefan Janko
33. **Sambor**	78. Łąka	Feliks Sozański	Jan Zieliński
	79. Sambor	Ludwik Balicki	Karol Barański

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
ks. Antoni Mojseowicz	Władysław Lisowski	Dr. Alfred Dubs	Michał Szuszkiewicz
Napoleon Gołaszewski	Władysław Gołębski	Juliusz Gołębski	Kazimierz Gołębski
Stanisław Bogelemowicz	Stanisław Perekładowski	Tomasz Maramorosz	Józef Krasucki
Józef Jarużelski	Mieczysław Darowski	ks. Józef Karpiński	Gabryel Załęski
Tymoteusz Nalepak	Henryk Kapiszewski	Józef Truszkowski	Stanisław Sokołowski
Franciszek Gizowski	Mikołaj Oleszko	ks. Władysław Głowacki	Ferdynand Cechak
Franciszek Prokopowicz	Józef Prochaska	Alojzy Kostheim	Tadeusz Studnicki
Kazimierz Zbyszewski	Jan Bielawski	Edward Woźniakowski	Feliks Drużbacki
Julian Korypski	ks. Tomasz Błahuta	Zygmunt Fischer	Michał Karczmarz
Stanisław Burliga	Mieczysław Rozen	Michał Torosiewicz	Stanisław Kędzierski
Stanisław Wybranowski	Floryan Stormke	Konstanty hr. Romer	Alojzy Madejski
ks. Józef Dołżycki	August Ligenza	Alfred Gławiński	Mieczysław Świątkiewicz
Mieczysław Marynowski	Kazimierz Marmorosz	Maurycy Mochnacki	Kazimierz Remiszewski
ks. Wiktor Mazikiewicz	ks. Jan Gissowski	Mieczysław Wysocki	Bolesław Czerwiński
Ignacy Słabicki	Andrzej Baran	Aleksander Krzeczunowicz	Franciszek Malinowski
ks. Włodzimierz Czyrowski	Mikołaj Danyluk	Feliks Różański	Józef Aksentowicz
Józef Trojan	Stanisław Bal	Józef Gizowski	Szczęsny Piechowski
Władysław Olszański	Stanisław Barański	Mieczysław Lewicki	Stanisław Żurowski
Józef Bereżnicki	Michał Schuster	Juliusz hr. Komorowski	Jan Baraniecki
Karol Jędrzejowicz	Stanisław Stefanowski	Maciej Zenon Serwatowski	Antoni Stankiewicz

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
34. **Sanok**	80. Bukowsko	Władysław Wiktor	Kazimierz Rodkiewicz
	81. Rymanów	Kazimierz Wiktor	Władysław Morawski
	82. Sanok	Feliks Gniewosz	Wojciech Wasilewski
35. **Skałat**	83. Grzymałów	Michał hr. Baworowski	Mieczysław Janicki
	84. Skałat	Jacek Kieszkowski	Bronisław Rozwadowski
36. **Śniatyn**	85. Śniatyn	Dr. Mikołaj Krzysztofowicz	Eugeniusz Krzysztofowicz
	86. Zabłotów	Włodzimierz Zagórski	Józef Dobek
37. **Sokal**	87. Bełz	Aleksander Hulimka	Stanisław Białoskórski
	88. Sokal	Wincenty Kruszewski	Włodzimierz Sołowij
38. **Stanisławów**	89. Halicz	Zygmunt Jaroszyński	Stanisław Pieniążek
	90. Stanisławów	Jan Burzyński	Aleksander Czołowski
39. **Stare miasto**	91. Stare miasto	Stanisław Agopsowicz	Władysław Skarzyński
	92. Stara sól	Alfred ks. Sułkowski	Józef Mściwujewski
40. **Stryj**	93. Skole	Julian br. Brunicki	Józef Galiński
	94. Stryj	j. w.	Włodzimierz Barański
41. **Tarnopol**	95. Mikulińce	Konrad Glogier	Aleksander Ujejski
	96. Tarnopol	Michał Garapich	Maryan Maniewski
42. **Tłumacz**	97. Tłumacz	ks. Maryan Topolnicki	Piotr Szczepański

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Adolf Poźniak	—	Włodzimierz Truskolaski	Michał Groblewski
Józef hr. Potocki	Jan hr. Potocki	Stanisław Ostaszewski	Jan Nowakowski
Kazimierz Jachimowski	Juliusz Kozma	Stanisław Fihauser	Adam Wiktor
Kazimierz Zawistowski	Grzegorz Barącz	Ćwierzewicz	Leszczyński
Leon Fedorowicz	Stanisław Zawistowski	—	Dziubkiewicz
Tytus Niemczewski	ks. Cyryl Hamorak	Edmund Komar	Roman Teodorowicz
Józef Cieński	Aleksander Zadurowicz	ks. Rogoziński	Oleksa Makowijczuk
Alfred Münter	Teodor Hulimka	Bronisław Lang	Bolesław Kapliński
Henryk Karczewski	Wacław Fabiański	Klemens Skawiński	Józef Żukiewicz
Kazimierz Pieniążek	Tomasz Horodyski	Alfred Bojewski	Jan Janko
Józef Budziński	Zygmunt Regenstreif	Oskar Hofmokl	Jan Pawlikiewicz
Błażej Rudnicki	Albert Knauer	Kazimierz Bielański	Włodek
Marcin Zieliński	Jan Studziński	Karol Jędrzejowicz	Tadeusz Sozański
Stanisław kniaź Świdrygiełło Świderski	ks. Bazyli Dawydiak	Adam Onyszkiewicz	Jan Smoluchowski
Aleksander Stojawski	Adam Hönig	Mieczysław Truszkowski	Karol hr. Dzieduszycki
Ryszard Iwanicki	Tadeusz Lackman	Aleksander br. Brunicki	Dr. Ludwik Brudziński
Antym Nikorowicz	Ludwik Puntschert	Aleksander Sozański	Zygmunt Mochnacki
Maurycy Doschot	Jan Jakubowicz	Antoni Schadbej	Zdzisław Ładomirski

Powiat	Komisya okręgowa	Przewodniczący	Zastępca
43. **Trembowla**	98. Budzanów	Adam Mysłakowski	Franciszek Pawłowicz
	99. Trembowla	Alojzy Morawski	ks. Korzeniowski
44. **Turka**	100. Borynia	Bronisław Osuchowski	Stanisław Stroiński
	101. Turka	Franciszek Turowski	Franciszek Ławrowski
45. **Zaleszczyki**	102. Tłuste	Franciszek br. Heydel	Roman Potworowski
	103. Zaleszczyki	Józef Wartanowicz	Tomasz Wartanowicz
46. **Zbaraż**	104. Nowe sioło	Tadeusz Fedorowicz	Stanisław Kierski
	105. Zbaraż	Mieczysław Konopacki	Bronisław Kopczyński
47. **Złoczów**	106. Zborów	Bolesław Wierzchlejski	Wiktor Treter
	107. Złoczów	Kazimierz Obertyński	Oskar Schnell
48. **Żółkiew**	108. Żółkiew	Eugeniusz Rozwadowski	Włodzimierz Gorecki
49. **Żydaczów**	109. Mikołajów	Kazimierz Winnicki	Wincenty Berezowski
	110. Żurawno	Antoni Skrzyński	Teodor Popławski
	111. Żydaczów	Kazimierz Winnicki	Stanisław Pawlikowski

Mianowani przez Wydział Rady powiatowej		Mianowani przez Oddziały Towarzystwa gospodarskiego galic.	
Członkowie	Zastępcy członków	Członkowie	Zastępcy członków
Jan Kołopajko	ks. Teofil Ławrocki	Jan Gromnicki	Konstanty Michalewski
Dr. Julian Olpiński	Jan Wróblewski	Bolesław Siedlecki	Wincenty Snowicki
ks. Szczęsny Salamon	Mikołaj Komarnicki	Narcyz Polański	Jan Ilnicki
Kazimierz Granatowski	Józef Jaworski-Fajewicz	Seweryn Brysiewicz	Schaechter
Karol Geringer	Jakób Siemiginowski	Maryan Kęplicz	Mieczysław hr. Piniński
Jan Rogoziński	Joachim Leistin	Stanisław Orzelski	Kajetan Mandyczewski
Włodzimierz Garapich	Michał Czerniakowski	Stanisław Zieliński	Stanisław Mandel
Julian Kopczyński	Kazimierz Borkowski	Ignacy Sochanik	Adolf Fedorowicz
Klemens Weissman	Kazimierz Rojecki	Mieczysław Komarnicki	Jan Mosiewicz
Teofil Dorożyński	Tadeusz Jaworski	Kazimierz Jaworski	Leon Wikarski
Chaskel Raff	Jan Kilar	Bronisław Lang	Mieczysław Lewandowski
Józef Benz	Józef Sielski	Mikołaj Podlewski	Adam Bogusz
Edmund hr. Dzieduszycki	Stefan Myszkowski	Józef Windisch	Kowalski
Wincenty Berezowski	Józef Jarzymowski	Józef Jarzymowski	Władysław Pawlikowski

Alegat II. do sprawozdania Wydziału krajowego l. 75141/97.

W y k a z

stanu obór zarodowych pełnej krwi w r. 1896.

Liczba porząd.	Właściciel obory	Miejscowość	R a s a	Stan obory przy założeniu		Stan z końcem r. 1896		Przeciętna mleczność krów w litrach w r. 1896	Przeciętna waga krów w klg. w r. 1896	Na 100 klgr. żywej wagi ilość litrów mleka	Urodziło się		Sprzedano na chów		Wcielono do obory	Uwagi
				buhajów	krów	buhajów	krów				byczków	jałówek	byczków	jałówek i krów	sztuk	
1	Albin Rayski	Michalewice	Majdańska	1	14	1	28	433	—	—	5	5	3	—	20	Obory w Mycowie i Niebieszczanach oraz w Glinianach nie są subwencyonowane.
2	Roman Ujejski	Pawłów	„	1	13	1	11	574	—	—	4	1	1	—	—	
3	Hr. Franciszek Potulioki	Gliniany	„	1	9	1	11	1107	343	322	4	1	—	—	4	
4	Ks. Korneli Kuzyk	Machnów	„	1	9	1	5	441	—	—	1	1	—	—	—	
5	Józef Kellerman	Niżatyce	Kraj.-Żuławska	1	21	1	19	1950	621	312	10	6	—	—	—	
6	Hr. Róża Koziobrodzka	Podhajczyki	Simentalska	1	10	1	13	805	445	181	4	6	1	—	2	
7	Józef Kellerman	Żuklin	„	1	12	2	17	1900	531	358	8	7	4	—	6	
8	Kazimierz Wiktor	Zarszyn	„	1	10	1	28	2141	—	—	8	9	6	—	7	
9	Grzegorz Głuchowski	Kamienna	„	1	10	1	17	2150	571	376	4	5	7	17	4	
10	Tadeusz Fedorowicz	Klebanówka	„	1	8	1	34	2029	643	311	6	14	6	—	11	
11	Kazimierz Jadowski	Buków	„	1	10	1	18	3490	536	651	9	4	2	—	3	
12	Aleksander Hulimka	Myców	„	1	27	1	36	1847	613	301	18	9	7	—	6	
13	Władysław Górski	Rozwienica	„	1	25	1	29	2219	608	365	6	8	5	—	5	
14	Gmina	Kamienna	„	—	10	1	14	—	—	—	5	8	5	2	1	
15	Ludwik Abgarowicz	Weleśniów	„	1	10	2	11	1994	—	—	3	4	1	—	—	
16	Stanisław Fihauser	Niebieszczany	„	—	11	—	11	—	—	—	5	3	3	—	—	
17	Oskar Schnell	Firlejówka	Oldenburgska	1	10	1	16	1915	546	351	4	8	2	—	11	
				15	219	18	318	—	—	—	104	98	53	19	80	

Alegat III. do sprawozdania Wydziału kraj. l. 75141/97.

W y k a z

stanu obór zarodowych pół krwi utworzonych przez Komitet c. k. Towarzystwa gosp. galic. po koniec roku 1896.

Liczba porządk.	Właściciel obory zarodowej	Nazwa miejsca	Rasa	Stan obory przy założeniu: buhajów rozpłod.	Stan obory przy założeniu: krów rozpłod.	Stan z końcem r. 1896: buhajów	Stan z końcem r. 1896: krów	Urodziło się: buhajów	Urodziło się: jałówek	Przeciętna mleczność w litrach w r. 1896	Przeciętna waga krów w kilogr. w r. 1896	Ilość litrów mleka na 100 kgr. żywej wagi
1	Bolesław Augustynowicz	Kniaże	pół krwi Simentalska	1	25	1	22	10	10	1226	—	—
2	Bolesław Orzechowicz	Kalników	„	1	10	1	45	18	19	1505	524	287
3	Michał Garapich	Cebrów	„	1	32	1	36	7	11	1170	540	217
4	Władysław Morawski	Odrzechowa	„	1	24	1	39	6	22	—	484	—
5	Bolesław Wierzchlejski	Kabarowce	„	1	20	1	28	11	12	944	416	227
6	Jan Sołowij	Boratyn	„	1	20	1	36	3	13	1502	573	262
7	Wincenty Kraiński	Leszczowate	„	1	20	1	34	8	6	1264	451	280
8	Stanisław Fihauser	Niebieszczany	„	1	22	1	27	15	8	1831	—	—
9	Michał Tustanowski	Podmichałowce	„	1	20	1	13	7	4	1247	494	255
10	Eugeniusz Krzysztofowicz	Załucze	„	1	20	1	30	12	5	1794	459	391
11	Kazimierz Jadowski	Trześniów	„	—	22	1	28	13	13	3096	510	607
12	Adolf Waligórski	Swaryczów	„	1	24	1	21	10	8	2636	500	527
13	Stanisław Agopsowicz	Błozew górna	„	1	22	1	22	nie nadesłano raportu				
14	Alfred Münter	Waniów	„	1	29	1	22	8	15	1536	478	321
15	Kazimierz Potworowski	Koropiec	„	1	19	1	25	5	12	2236	461	485
16	Marya Doschot	Pałahicze	„	1	24	1	29	6	9	1690	517	327
17	Gmina	Odrzechowa	„	1	6	1	18	7	5	—	—	—
18	Gmina	Długie Zarszyn	„	1	25	1	23	12	10	—	—	—
19	Jakób br. Romaszkan	Horodenka	„	1	22	1	23	10	10	2371	548	431
20	Bohdan Zadurowicz	Wołczkowce	„	1	20	2	16	7	5	—	472	—
21	Stanisław Wysocki	Jasienica	„	1	24	1	42	14	18	1744	501	348
22	Kazimierz Wiktor	Wróblik	„	1	40	1	40	nie nadesłano raportu				
23	Karol Barański	Radłowice	„	1	24	1	25	9	10	1386	499	278
24	Stanisław Kierski	Dobromirka	„	1	21	1	19	6	6	924	405	228
25	Michał Czerniakowski	Lisiczyńce	„	1	26	1	20	10	7	2017	—	—
26	Gmina	Tarnawica polna	„	1	10	2	11	5	1	—	—	—
27	Ludwik Baldwin Ramult	Dwernik	„	1	24	1	31	4	4	1755	—	—
28	Piotr Szczepański	Okniany	„	1	20	1	20	5	6	550	430	128
29	Księżna Sapieżyna	Bilcze złote	„	1	20	1	18	6	4	1356	488	277
30	Julian br. Brunicki	Podhorce	„	1	20	1	36	6	10	1493	450	332
31	Antoni Skrzyński	Żurawno	„	2	18	1	22	8	5	1571	486	303
32	Gmina	Haczów	„	1	12	1	12	4	3	—	—	—
33	Wiktor Jasiński	Bełzec	„	1	22	1	26	7	10	—	469	—
34	Marya Małachowska	Strzałki	„	1	19	1	18	3	2	1393	403	348
35	Gmina	Weleśniów-Bratkowce	„	—	12	—	13	—	3	—	—	—
36	Pani Grossowa	Krasnostawce	„	1	23	1	23	—	—	—	—	—
37	Bronisław Skibniewski	Balice	pół krwi Oldenburgska	1	24	1	25	10	10	2055	464	443
38	Hr. Stefan Zamoyski	Wysock	„	1	30	1	29	9	11	1828	469	390
39	Feliks Passakas	Brześciany	„	1	30	2	39	16	20	3078	561	548
40	Mikołaj Torosiewicz	Putiatyńce	„	2	28	1	31	4	10	1521	—	—
41	Dawid Abrahamowicz	Siemianówka	„	1	25	1	21	11	4	1350	430	314
42	Hr. Wilma Reyowa	Psary	„	1	12	1	12	—	—	—	—	—
43	Jan Breuer	Suchowola	pół krwi Szwycka	1	21	1	21	5	4	2156	—	—
44	Stanisław Gniewosz	Trzcianiec	pół krwi Ayrshire	1	24	1	23	6	14	1617	308	525
45	Hr. Ignacy Krasicki	Bachorzec	„	1	19	1	18	4	9	1955	—	—
				44	**974**	**47**	**1122**	**327**	**368**	—	—	—

Alegat IV. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 75141/97.

Wykaz buhajów zakupionych w kraju przez Komitet galic. Tow. gosp. w r. 1896.

Liczba porządkowa	Wyszczególnienie	Powiat w którym kupiono	Miejsce z którego kupiono	Właściciel od którego kupiono	Kupiono rasy: Kraj. Pełnej krwi	Kraj. Pół krwi	Simenthal Pełnej krwi	Simenthal Pół krwi	Oldenburg Pełnej krwi	Oldenburg Pół krwi	Ayrshire Pełnej krwi	Ayrshire Pół krwi
					Sztuk							
1	Dla subwencyonowanych obór pełnej krwi	Przemyślany	Gliniany	Hr. Franc. Potulicki	1		.	.	.	.	.	
		Nadwórna	Kamienna	Fedio Kuziów	.	1	.	.	.	.	.	
		Jarosław	Rozwienica	Władysław Górski	.	1	.	.	.	.		
2	Dla subwencyonowanych obór pełnej krwi	Sokal	Myców	Aleksander Hulimka	.	1	.	.	.	.	.	
		Buczacz	Weleśniów	Ludwik Abgarowicz	.	1	.	.		.		
		Trembowla	Podhajczyki	Hr. Róża Koziebrodzka	.	1	.	.		.	.	
		Mościska	Balice	Bronisław Skibniewski	.		.		1	.		
		Stanisławów	Pacyków	Miecz. Brykczyński	.	1	.			.	.	
		Sanok	Zarszyn	Kazimierz Wiktor	.	3	.	.	.	.	.	
		Zbaraż	Klebanówka	Tadeusz Fedorowicz	.	1	.	.		.		
		Nadwórna	Kamienna	Grzegorz Gołuchowski	.	1	.	.		.	.	
		Jarosław	Rozwienica	Władysław Górski	.	1	.	.	.	.	.	
		Tarnów	Gumniska	Ks. Eust. Sanguszko	.	.	.	.	1	.	.	
		Nadwórna	Kamienna	Hrehor Bohadczuk	.	1	.	.	.	.		
		Tłumacz	Bortniki	Maurycy Doschot	.	1	.	.	.	.		
3	Dla stacyi buhajów subwencyjnych	Mościska	Kalników	Bolesław Orzechowicz	.	.	4	.	.	.	.	
		Lwów	Chruszno nowe	Leopold Kühner	.	.	.	.	1	.	.	
		Sanok	Zarszyn	Kazimierz Wiktor	.	.	5	.	.	.		
		Mościska	Dydiatycze	Stan. Brykczyński	.	.	5	.	.	.	.	
		Dobromil	Trzcianiec	Stanisław Gniewosz	.	.	.	.	.	.	1	
		Zbaraż	Romanówka	Adela Stopczyńska	.	.	1	.	.	.	.	
		„	Lisiczyńce	Michał Czarniakowski	.	.	2	.	.	.	.	
		„	Dobromirka	Stanisław Kierski	.	.	4		.	.	.	
		Tarnopol	Cebrów	Michał Garapich		.	2		.	.		
		Lisko	Dwernik	Ludwik Ramult		.	4		.		.	
		Sambor	Brześciany	Feliks Passakas	.	.	.	.	2	.	.	
		Tłumacz	Bohorodyczyn	Antoni Szadbej	.	.	4		.	.	.	
		„	Pałahicze	Marya Doschot	.	.	7		.	.	.	
		Tarnów	Świerczków	Ks. Eust. Sanguszko	.	.	.	.	1	.		
		Brzozów	Trześniów	Kazimierz Jadowski	.	.	5	.	.	.	.	
		Złoczów	Firlejówka	Oskar Schnell	.	.	.		1	.	.	
		Mościska	Balice	Bronisł. Skibniewski	.	.	.	.	1	.	.	
			Opryszkowce	Ks. Teodor Kosiewicz	.	.	1	.		.	.	
		Rohatyn	Podmichałowce	Michał Tustanowski		.	3			.	.	
		Nadwórna	Kamienna	Iwan Olejnik	.	.	1	.	.	.	.	
		„	„	Roman Bohadczuk	.		1	.		.	.	
		„	„	Jakób Kuziów	.	.	1			.	.	
		Brzozów	Jasienica	Stanisław Wysocki			1	.	.	.	.	
		Sanok	Odrzechowa	Władysł. Morawski	.	.	7	.	.	.		
		Rohatyn	Putiatyńce	Mikołaj Torosiewicz	.		.	.	1	.		
		Sanok	Nowotaniec	Adolf Poźniak		.	1	.	.	.	.	
		Kamionka str.	Pawłów	Roman Ujejski	1	.		.			.	
		Sanok	Niebieszczany	Stanisław Fihauser	.	.	2	.	.	.	.	
		„	Długie-Zarszyn	Obora gminna	.	.	2	.				
		Rudki	Michalewice	Albin Rayski	3	.	.	.	.	.		
		Śniatyn	Wołczkowce	Bohdan Zadurowicz	.		2	.	.	.		
		Sokal	Waniów	Alfred Münter	.	.	2	.	.	.	.	
		Mościska	Chorośnica	Stefania Chorośnicka	.	.		.	1	.	.	
		Buczacz	Koropiec	Kazim. Potworowski	.		1			.	.	
		Złoczów	Lackie wielkie	Leon Wikarski	.		1			.		
		Śniatyn	Rnssów	Wojt	.	.	1	.	.	.	.	
		Nadwórna	Neudorf	Konrad Sander	.	.	1	.	.	.	.	
		Tłumacz	Bortniki	Maurycy Doschot	.	.	1	.	.	.		
		Kałusz	Swaryczów	Adolf Waligórski	.	.	1			.	.	
		Jarosław	Wysock	Hr. Stefan Zamojski	.	.	.	.	3	.	.	
		Horodenka	Horodenka	Jakób br. Romaszkan	.	.	2	.	.	.	.	
				Razem .	5	14	75	—	13	—	1	
				Ogółem .	108							

Alegat V. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 75141/97.

W y k a z

kwot preliminowanych przez Komitet c. k. galic. Towarzystwa gospod. na utrzymanie stacyi buhajów dla użytku włościan na r. 1896/7.

Liczba porządkowa	Oddział Towarzystwa gospodarskiego	Na rok 1896/7 preliminowano stacyj			Uwagi
		subwencyjnych	subwencyonowanych	złr.	
1	Bełz-Sokal	3	4	420	Z preliminowanej ogólnej kwoty 15.240 zł. będzie pokrytych subwencyą na rok 1897 — 13.400 zł. reszta zaś 1.840 zł. pozostałością z r. 1896.
2	Bóbrka	1	3	240	
3	Brzeżany	—	6	360	
4	Cieszanów	12	—	720	
5	Dynów	3	—	180	
6	Jarosław-Łańcut	5	18	1.380	
7	Jaworów	5	1	360	
8	Kałusz-Dolina	10	7	1.020	
9	Lwów	7	—	420	
10	Nadwórna	13	1	840	
11	Podolski	7	5	720	
12	Pokucki	13	6	1.140	
13	Przemyśl	9	4	780	
14	Przemyślany	7	2	540	
15	Rawa	2	—	120	
16	Rohatyn	7	—	420	
17	Rudki-Gródek	7	—	420	
18	Sanok	14	5	1.140	
19	Sambor	—	3	180	
20	Stanisławów	6	1	420	
21	Stryj	11	3	840	
22	Tarnopol	4	6	600	
23	Tłumacz	13	1	840	
24	Złoczów-Brody-Kamionka strumiłowa	10	7	1.020	
25	Żółkiew	2	—	120	
	Razem	171	83	15.240	
		254			

Alegat VI. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 75141/97.

Wykaz wystaw przeglądowych bydła włościańskiego połączonych z premiowaniem w r. 1896.

Liczba porząd.	Oddział galic. Towarzystwa gospodarskiego	Miejce wystawy przeglądowej	Kiedy się odbyła		Ile ogółem przyprowadzono bydła	Ile nagrodzono							Ile wydano						Uwaga
			Dnia	Miesiąca		buhaje	krowy	jałówki	woły	cielęta	obory	Razem	z funduszów subwencyjnych		z funduszów oddziałowych		Razem		
					sztuk								zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Pokucki	Kossów	13	Maja	113	1	6	2	1	—	1	11	105	—	—	—	105	—	
2	Podolski	Monasterzyska	16	„	76	7	6	—	1	—	—	14	115	—	—	—	115	—	
3	Jarosławski	Jarosław	23	„	188	8	38	15	2	3	3	69	400	—	100	—	500	—	Dar Rady powiat.
4	Przemyski	Sądowa Wisznia	27	„	47	3	12	6	—	—	—	21	190	—	—	—	190	—	
5	Rohatyn	Bukaczowce	28	„	87	3	6	2	2	—	—	13	80	—	—	—	80	—	
6	„	Bursztyn	29	„	170	6	11	4	2	—	—	23	155	—	—	—	155	—	
7	Przemyski	Medyka	30	„	46	6	12	—	—	—	—	18	165	—	—	—	165	—	
8	„	Dobromil	1	Czerwca	118	2	6	7	19	—	—	34	235	—	25	—	260	—	
9	Lwów	Sokolniki	6	„	85	2	8	2	—	—	1	13	145	—	—	—	145	—	
10	Rudki-Gródek	Rudki	6	„	95	4	31	3	—	—	—	38	200	—	28	—	228	—	
11	Przemyślański	Przemyślany	11	„	41	5	8	7	—	—	—	20	150	—	—	—	150	—	
12	„	Gliniany	12	„	320	12	17	7	—	—	—	36	225	—	—	—	225	—	
13	Stryjski	Żydaczów	16	„	260	9	8	—	3	—	—	20	55	—	100	—	155	—	Dar Rady powiat.
14	„	Stryj	17	„	295	8	17	4	6	—	—	35	185	—	30	—	215	—	
15	Cieszanów	Oleszyce	20	„	161	7	14	17	—	—		38	200	—	50	—	250	—	
16	Kałusz-Dolina	Kałusz	30	„	296	14	31	16	5	4	1	71	400	—	—	—	400	—	
17	Dynowski	Dynów	2	Lipca	137	3	56	10	3	—	—	72	150	—	155	—	305	—	
18	Sanocki	Brzozów	13	„	570	9	91	3	—	—	—	113	525	—	75	—	600	—	
	Razem odbyło się 18 wystaw przeglądowych				3105	109	378	115	44	7	6	659	3680	—	563	—	4243	—	

Nadto przyznano Listów pochwalnych: W Kałuszu 3, w Stryju 2, w Dobromilu 1, w Bukaczowcach 1, w Bursztynie 2.

W y k a z.

Stan obór zarodowych subwencyonowanych w r. 1896/7.

Liczba porząd.	Właściciel obory zarodowej	Miejscowość	Rasa	Liczba szuk całej obory zarodowej							Liczba sztuk własn. Komitetu b.				Waga w kilogram.		Mleczność			Uwaga.
				Krowy dojne	Jałowice cielne	Cieliczki	Buhaje rozpłodnik.	Buhaje wyżej roku	Buhaje niżej roku	Ogółem	Buhaje rozpłodniki	Krowy dojne	Jałówki	Ogółem	przeciętna krów	rozpłodnik.	przeciętna roczna litrów	dzienna litrów	na 1 kilo żywej wagi	
1	Dr. Czecz Herman	Kozy	Czerw. polsk.	26	2	18	1	7	10	64	—	—	-	—	454	550	1987	5,4	4,4	4,5% tłuszczu
2	Czecz Karol . . .	Bierzanów	„	13	2	4	1	1	1	22	—	—	—	—	400	520	1690	4,6	4,2	4,4% „
3	Rudnicki Kazim.	Łukawica	Pinzgau	8	1	3	1	4	2	19	1	8	-	9	352	550	1488	4,2	4,2	4,0% „
4	Rudziński Oskar.	Osiek	Oldenburg	6	2	4	1	2	1	16	1	2	—	3	558	700	2744	7,5	4,7	3,9% „
5	Jordan Adam . .	Więckowice	Simenthal	2	1	1	1	—	—	5	1	1	-	2	580	510	1800	4,9	3,1	3,45% „
6	Dolański Stanisł.	Baranów	Oldenburg	9	2	3	2	4	4	24	1	1	—	2	529	800	1641	4,5	3,1	3,3% „
7	hr. Rey Mikołaj .	Przyborów	Czerw. polsk.	5	1	1	1	1	1	10	—	4	—	4	296	540	1400	3,9	4,4	—
8	Brandys Wojciech	Kalwarya	„	12	—	2	1	—	2	17	1	7	—	8	350	460	1500	4,1	4,5	—
9	hr. Hompesch F. .	Rudnik	„	10	—	4	2	1	1	18	1	6	—	7	360	480	Z powodu epidemicznego porzucenia krów daty nie mogą być podane.			
10	Konopka Stefan .	Głogoczów	„	10	3	4	1	1	3	22	1	6	-	7	320	427	1419	3,9	4,4	—
11	Artwiński Jan . .	Ostrówek	„	11	—	2	1	3	2	19	1	6	—	7	365	460	1846	5,1	5,1	4,7% tłuszczu
	Obory założone w roku 1896 z cielęciarni Jadłownickiej.																			
12	Fink Adam	Komorniki	Czerw. polsk.	—	6	—	1	—	—	7	1	6	—	7	—	—	—	—	—	
13	Wiktor Józef. . .	Wojkówka	„	—	6	—	1	—	—	7	1	6	—	7	—	—	—	—	—	
14	Dr. Zduń Jan . .	Raba wyżna	„	—	6	—	1	—	—	7	1	6	—	7	—	—	—	—	—	
			Razem .	142	32	46	15	24	27	257	11	59	—	70	—	—	—	—	—	

Wykaz

obór zarodowych w roku 1896/7.

Liczba	Miejscowość	Rasa		Ilość sztuk z końcem 31. września 1897
1	Kozy	Polska czerwona		64
2	Bierzanów	„ „		22
3	Przyborów	„ „		10
4	Kalwarya	„ „		17
5	Rudnik	„ „		18
6	Ostrówek	„ „		19
7	Głogoczów	„ „		22
8	Osiek	Oldenburska		16
9	Baranów	„		24
10	Więckowice	Simmenthalska		5
11	Łukowica	Pinzgau		19
12	Komorniki	Polska czerwona		7
13	Raba wyżna	„ „		7
14	Wojkówka	„ „		7
			Razem	257

Alegat VIII. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 75141/97.

Wykaz

obór zarodowych pół-krwi w roku 1896/7.

Liczba	Miejscowość	Rasa
1	Jodłownik	Polska czerwona
2	Gromnik	„ „
3	Wiśniowa	„ „
4	Wołowice	„ „
5	Toporzyska	„ „
6	Zdrohec	Oldenburska
7	Zakrzów	„
8	Łęki	„
9	Niziny	Wschodnio-Fryzyjska
10	Stupiec	„ „
11	Pogorzyce	„ „
12	Śledziejowice	„ „
13	Podleszany	„ „
14	Krzywaczka	„ „
15	Piekary	„ „
16	Jasionka	„ „
17	Hyżne	„ „
18	Kliszów	„ „
19	Brzezna	Pinzgau
20	Komorniki	Simmenthalska
21	Jasień	„
22	Żarnowiec	„
23	Nowodworze	„
24	Gliny małe	„
25	Żyznów	„
26	Stryszów	„
27	Bogoniowice	„
28	Wróblewice	„
29	Tarnowiec	„
30	Jedlicze	„

W roku 1896 ubyło obór pół-krwi.

1	Wiśniowa	Polska czerwona

W roku 1896 przybyło nowych obór pół-krwi.

1	Tarnowiec	Simmenthalska
2	Jedlicze	„
3	Toporzyska	Polska czerwona

Alegat IX. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 75141/97.

Wykaz

miejscowości gdzie odbyto premiowanie bydła włościańskiego w roku 1896/7.

Liczba	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Powiat	Miejsce
1	Kraków	Kraków	Pleszów
2	„	Chrzanów	Alwernia
3	Bochnia	Bochnia	Lipnica murowana
4	„	„	Łapanów
5	„	„	Ujście solne
6	Wadowice	Wadowice	Kalwarya
7	Nowy Sącz	Nowy Sącz	Łabowa
8	„ „	Grybów	Bobowa
9	Nowy Targ	Nowy Targ	Krościenko
10	„ „	„ „	Nowy Targ
11	Tarnów	Tarnów	Tuchów
12	Wieliczka	Wieliczka	Kawce
13	„	Myślenice	Jordanów
14	Dębica-Ropczyce	Pilzno	Jodłowa
15	„ „	„	Pilzno
16	„ „	„	Brzostek
17	Biała	Biała	Oświęcim
18	Tarnów	Dąbrowa	Dąbrowa
19	Biała	Biała	Wilamowice
20	Jasło	Krosno	Dukla
21	„	Gorlice	Biecz
22	Mielec	Mielec	Mielec
23	„	Tarnobrzeg	Tarnobrzeg
24	Rzeszów	Rzeszów	Rzeszów
25	„	„	Głogów
26	„	„	Czudec
27	„	„	Niebylec
28	„	„	Strzyżów
29	„	„	Tyczyn
30	„	„	Błażowa
31	„	„	Jawornik
32	„	Nisko	Huta
33	„	„	Szyperki

w roku 1897.

34	Wadowice	Wadowice	Adrychów
35	Jasło	Gorlice	Ujście ruskie
36	„	Jasło	Jasło
37	„	Krosno	Jedlicze
38	Nowy Sącz	Grybów	Grybów
39	„ „	Nowy Sącz	Nowy Sącz
40	Tarnów	Tarnów	Szczucin
41	„	„	Lisiagóra
42	Dębica-Ropczyce	Pilzno	Siedliska
43	„ „	„	Łęki
44	„ „	„	Jodłowa

Alegat X. do sprawozdania Wydziału krajowego l. 75.141/1897.

Wykaz

Stacyj buchaji subwencyjnych za r. 1896/7.

Liczba	Okręg Towarzystwa rolniczego	Miejscowość	Rasa
1	Biała	Stara wieś	Oldenburg
2	"	Grojec	Wilstermasch
3	"	Malec	Oldenburg
4	"	Osiek	dtto
5	"	Bestwina	Czerwona polska
6	"	Wilamowice	dtto
7	"	Stara wieś dolna	dtto
8	"	Kobiernice	dtto
9	"	Kozy	dtto
10	"	Osiek	dtto
11	Brzesko	Przyborów	Simmenthaler
12	"	Łusławice	dtto
13	"	Górka	dtto
14	"	Dębno	dtto
15	Bochnia	Bochnia	Wschodnio-Fryzyjska
16	"	Wola batorska	Simmenthaler
17	"	Mikluszowice	dtto
18	"	Rajbrot	Czerwona polska
19	"	Leszczyna	dtto
20	"	Zawada	Simmenthaler
21	"	Wola Drwińska	dtto
22	"	Ujazd	Czerwona polska
23	"	Chroszów	dtto
24	Dębica	Przyborów	dtto
25	Jasło	Łubno szlacheckie	Bern-Simmental
26	"	Lubla	dtto
27	"	Brzyska	dtto
28	"	Niegłowice	Simmenthaler
29	"	Sieklówka górna	pół krwi Simmenth.
30	"	Trzcinnica	Bern-Simenthal
31	"	Miejsce	dtto
32	"	Targowiska	dtto
33	"	Skołyszyn	dtto
34	"	Czeluśnia	dtto
35	Kraków	Kobylany	Czerwona polska
36	"	Branice	dtto
37	"	Grębałów	dtto
38	"	Rudawa	dtto
39	"	Witkowice	Oldenburg
40	"	Rąkowice	dtto
41	"	Wyciąże	Czerwona polska
42	"	Paczółkowice	dtto
43	"	Garlica murowana	dtto
44	"	Płazy	pół krwi Oldenburg

Licz. porz.	Okręg Towarzystwa rolniczego	Miejscowość	Rasa
45	Kraków	Wróżenice	Czerwona polska
46	„	Węgrzynowice	dtto
47	Mielec	Suchorów	pół krwi Oldenburg
48	„	Wychylówka	dtto
49	„	Kliszów	dtto
50	„	Chmielów	Czerwona polska
51	„	Stobierna	dtto
52	„	Grębów	dtto
53	„	Antonów	pół krwi Simenthal
54	„	Rzeczyca	dtto
55	„	Chrząstów	pół krwi Oldenburg
56	„	Reisheim	dtto
57	„	Rzędzianowice	dtto
58	„	Cyranka	dtto
59	„	Dąbie	dtto
60	„	Borowa	dtto
61	„	Padew	dtto
62	„	Złotniki	dtto
63	„	Zakszany	dtto
64	„	Radomyśl n. Sanem	dtto
65	„	Gawłuszowice	dtto
66	„	Padew narodowa	dtto
67	„	Zaduśniki	dtto
68	Nowy Targ	Łopuszna	Czerwona polska
69	„	Łopuszna	„
70	„	Ludźmierz	„
71	„	Maniowa	„
72	„	Witów	„
73	„	Dział	„
74	„	Długopole	„
75	„	Długopole	„
76	Nowy Sącz	Łączne	Simmenthaler
77	„	Stróże wyższe	Pinzgau
78	„	Zbyszyce	Simmenthaler
79	„	Poręba	Pinzgau
80	„	Brzezna	Czerwona polska
81	„	Klęczany	Simmenthaler
82	„	Tęgoborze	dtto
83	Rzeszów	Dąbrowa	Oldenburg
84	„	Górka wielka	dtto
85	„	Steinau	dtto
86	„	Boguchwała	dtto
87	„	Krasne	Czerwona polska
88	„	Heidle	dtto
89	„	Dylęgówka	dtto
90	„	Przedmieście Czudec	dtto
91	Tarnów	Żelazówka	Oldenburg
92	„	Dąbrówka Tuchowska	dtto
93	„	Bistuszowa	dtto
94	„	Kasina dolna	dtto
95	„	Uniszowa	dtto
96	„	Janowice	dtto
97	Wadowice	Witanowice	Pinzgau
98	„	Chocznia	dtto
99	„	Zarzyce wielkie	dtto

Licz. porz.	Okręg Towarzystwa rolniczego	Miejscowość	Rasa
100	Wadowice	Zygodomice	Pinzgau
101	„	Graboszyce	dtto
102	„	Radocza	Simmenthaler
103	„	Jaszczurowa	dtto
104	Wieliczka	Glichów	dtto
105	„	Wola Duchacka	Oldenburg
106	„	Tałkowice	Simmenthaler
107	„	Żerosławice	Czerwona polska
108	„	Wroblowice	Wschodnio-Fryzyjska
109	„	Siersza	dtto
110	„	Kasina	Czerwona polska
111	„	Głogoczów	dtto
112	„	Soboniowice	Wschodnio-Fryzyjska
113	„	Zagórzany	Czerwona polska
114	„	Dąbie	dtto
115	„	Skawina	Oldenburg
116	„	Łukowica	Czerwona polska
117	„	Przebierzany	Oldenburg
118	„	Mogilany	Wschodnio-Fryzyjska
119	„	Kosocice	dtto
120	„	Komorniki	Czerwona polska
121	„	Stronie	dtto
122	„	Korabniki	dtto

Alegat XI *a.* do sprawozdania Wydziału kraj. L. 75.141/97.

Sprawozdanie

rachunkowe Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic. we Lwowie z użycia subwencyi państwowej i krajowej na podniesienie chowu bydła za rok 1896.

Przychód.

1.	Przeniesiona pozostałość z roku 1895 . .	6.236 zł. 98 ct.	— zł. — ct.
2.	Pobrane subwencye za rok 1896		
	a) z funduszów państwowych 20.000 zł. — ct.		
	b) „ krajowych 20.000 „ — „	40.000 „ — „	— „ — „
3.	Pobrana subwencya na utrzymanie instruktora hodowli bydła	1.250 „ — „	— „ — „
4.	Pobrano za sprzedane buhaje z subw. obór zazarodowych pełnej i pół krwi . .	976 „ 49 „	— „ — „
5.	„ za sprzedane bydło z obór zarodowych rasy krajowej (majdańskiej) . .	451 „ 50 „	— „ — „
6.	„ za sprzedane buhaje ze stacyi gminnych	567 „ — „	— „ „
7.	„ za sprzedane buhaje ze stacyi subwencyjnych	5 773 „ 37 „	— „ — „
8.	„ tytułem zwrotu nadpłaconych należytosci za przewóz buhajów subw koleją	30 „ 46 „	— „ — „
	Suma przychodu .	55.285 zł. 80 ct.	— zł. — ct.

Rozchód.

			Preliminarz z użycia pozostałości z końcem r. 1896.
1.	Na dalsze zakładanie i uzupełnianie obór zarodowych pełnej i pół krwi . . .	7.358 zł. 49 ct.	1.560 zł. — ct.
2.	Na zakupno krów rasy poprawnej dla wzorowych właścicieli mniejszej własności .	2.279 „ 48 „	— „ — „
3.	Na dalsze usiłowania uszlachetnienia bydła nizinnego rasy krajowej (majdańskiej) .	633 „ 3 „	— „ — „
4.	Na zakupno buhajów dla gmin wiejskich .	599 „ 75 „	— „ — „
5.	Na zakupno buhajów na stacye subwencyjne .	13.183 „ 4 „	300 „ — „
6.	Na utrzymanie stacyi buhajów dla włościan .	12.730 „ — „	600 „ — „
7.	Na wychów młodzieży na połoninach . .	212 „ 72 „	— „ — „
8.	Na premiowanie bydła włościańskiego na wystawach przegl	3.951 „ 37 „	840 „ — „
9.	Na premiowanie wzorowych stajen włościańskich	50 „ — „	— „ — „
10.	Na koszta zbadania przyczyn choroby zwanej „gruda z brahy“	— „ — „	250 „ — „
11.	Na wydawnictwo dzieła „o rasach bydła w Galicyi“	600 „ — „	30 „ — „
12.	Na utrzymanie instruktora hodowli bydła .	1.250 „ — „	— „ — „
13.	Na koszta kontroli i administracyi:		
	a) Płace etatowe, dyurna i remun. 4.485 zł. — ct.		
	b) Najem lokalu, opał i oświetlenie 783 „ 70 „		
	c) Druki i potrzeby kancelaryjne 202 „ 1 „		
	d) Koszta podróży i dyety . . 2.466 „ 15 „		
	e) Portorya, stemple i wydatki różne 344 „ 3 „		
14.	Na wydatki nadzwyczajne i nieprzewidziane .	487 „ 10 „	89 „ 63 „
	Suma rozchodu . .	51.116 zł. 17 ct.	3.669 zł. 63 ct.
	Pozostałość z końcem roku 1896 . .	3.669 „ 63 „	
	Zgodnie z sumą przychodu . .	55.285 zł. 80 ct.	

Alegat XI *b.* do sprawozdania Wydziału kraj. l. 75.141/97.

Sprawozdanie rachunkowe

Komitetu

c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego

z użycia subwencyj rządowej i krajowej

przeznaczonych na podniesienie hodowli bydła rogatego

za czas

od 23. lipca 1896 po 31. sierpnia 1897.

Dochody.

1. Saldo z r. 1896/7	5.747 zł.	86½	ct.
2. Reskryptem Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 4. września 1896 l. 54.104 podniesiono z c. k. głównego Urzędu podatkowego w Krakowie jako subwencyę na hodowlę bydła rogatego	10.000 „	—	„
3. Reskryptem Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 19. października 1896 l. 65.329 podniesiono z Banku krajowego w Krakowie, na zakupno rozpłodnika dla gminy Grabie, tytułem pożyczki bezprocentowej	100 „	—	„
4. Reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 3. listopada 1896 l. 16.594/2 616, a rozporządzeniem Wysokiego c. k. Namiestnictwa z dnia 13. grudnia 1896 l. 104.667 podniesiono z c. k. filialnej kasy krajowej w Krakowie, jako subwencyę na podniesienie hodowli bydła w powiecie nowotarskim	2.500 „	—	„
5. Reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 10. lutego 1897 l. 2.451/386, podniesiono z c. k. filialnej kasy krajowej w Krakowie jako subwencyę na hodowlę bydła rogatego	10.000 „	—	„
6. Reskryptem Wysokiego Wydziału krajowego l. 27.772 r. 1897 podniesiono z c. k. głównego Urzędu podatkowego w Krakowie, na utrzymanie inspektora hodowli	1 500 „	—	„
7. Reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa l. 47.509 r. 1897 podniesiono z c. k. filialnej kasy krajowej w Krakowie, jako subwencyę na założenie ksiąg rodowodowych bydła czerwonego polskiego	400 „	—	„
8. Zwroty za sprzedane buhaje niezdatne do rozpłodu:			
a) p. Kierwiński z Glinek	90 „	63	„
b) p. Kisielewski ze Słupia	120 „	—	„
c) p. Jordan z Więckowic	170 „	—	„
d) p. Rudnicki z Łukowicy	90 „	—	„
e) p. Milieski z Piekar	105 „	—	„
f) p. Dzwonkowska z Gromnika	60 „	—	„
g) p. Wiktor z Czudca	114 „	99	„
h) p Fink Adam z Komornik	43 „	—	„

9.	p. Waleryan Stawiarski z Jedlicza zwrot kosztów przewozu buhaja z Mycowa	18 zł.	48	ct.
10.	Zwroty za księgi rodowodowe i druki mleczności od hodowców czerwonego bydła polskiego, a mianowicie od			
	a) p. Karola Czecza	2 „	10	„
	b) p. Alojzego Mayera	1 „	05	„
	c) p. Stefana Konopki	— „	63	„
	d) p. Dra Hermana Czecza	— „	52½	„
	e) p. Jana Marszałkowicza	5 „	06	„
	f) p. Zygmunta Marsa	5 „	06	„
	g) p. Dra Jana Zdunia	1 „	50	„
11.	Reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 26. grudnia 1896 l. 27.385/3.977 podniesiono z c. k. filialnej kasy krajowej w Krakowie, jako subwencyę na zakupno bydła rozpłodowego dla powiatu nowotarskiego	4.346 „	—	„
12.	Reskryptem Wysokiego Wydziału krajowego l. 26.199 r. 1897 podniesiono z c. k. głównego Urzędu podatkowego w Krakowie jako subwencyę na zakupno bydła rozpłodowego dla powiatu nowotarskiego	2.500 „	—	„
13.	Wydział Towarzystwa rolniczego okręgowego w Nowymtargu na zakupno bydła rozpłodowego dla tamtejszego powiatu	1.375 „	20	„
14.	Dopłata za bydło zarodowe od włościan w Chabówce . .	569 „	48	„
15.	Zwrot 25% za bydło zakupione na wystawie w Krakowie .	244 „	66	„
16.	Zwroty od pp. inspektora i sekretarza hodowli z zakupna bydła dla Nowegotargu	1.807 „	46	„
	Razem . .	41.918 zł.	69	ct.

Rozchody.

1.	Na zakładanie i subwencyonowanie stacyj buhai dla bydła włościańskiego Towarzystwom rolniczym okręgowym					
	w Białej	800 zł.	—	ct.		
	w Bochni	400 „	—	„		
	w Brzesku	320 „	50	„		
	w Dębicy	500 „	—	„		
	w Jaśle	500 „	—	„		
	w Krakowie	550 „	—	„		
	w Mielcu	800 „	—	„		
	w Rzeszowie	550 „	—	„		
	w Tarnowie	400 „	—	„		
	w Wadowicach	400 „	—	„		
	w Wieliczce	800 „	—	„	6.020 zł.	50 ct.
2.	Na premiowania bydła włościańskiego podczas licencyonowania buhai, Towarzystwom rolniczym okręgowym					
	w Białej	500 zł.	—	ct.		
	w Dębicy	150 „	—	„		
	w Wieliczce	600 „	—	„		
	w Krakowie	300 „	—	„		
	w Bochni	150 „	—	„		
	w Wadowicach	150 „	—	„		
	w Nowymtargu	150 „	—	„		
	w Jaśle	450 „	—	„		
	w Rzeszowie	300 „	—	„		
	w Tarnowie	300 „	—	„		
	w Nowym Sączu	300 „	—	„	3.350 „	— „
	Do przeniesienia . .				9.370 zł.	50 ct.

	Z przeniesienia . .			9.370 zł.	50 ct.
3.	Na zakupno buhai do obór zarodowych pełnej i półkrwi do obory w Rabie wyżnej rasy polsko-czerwonej	145 zł. 80 ct.			
	„ „ w Jedliczu rasy Simmenthal	338 „ 82 „			
	„ „ w Toporzyskach rasy czerwonej-polskiej	150 „ — „			
	„ „ w Więckowicach rasy Simmenthalskiej	372 „ — „			
	„ „ w Łukowicy rasy Pinzgau .	150 „ — „			
	„ „ w Komornikach rasy czerwonej polskiej	162 „ — „		1.318 „	62 „
4.	Zakupno 3ch buhai oryginalnych w Norden rasy wschodnio-fryzyjskiej			1.611 „	16½ „
5.	Zakupno 18 sztuk jałownika i dwu buhai z cielęciarni w Jodłowniku dla utworzenia trzech obór zarodowych polskiego bydła czerwonego			1.598 „	83 „
6.	Zakupno bydła rozpłodowego dla powiatu nowotarskiego krów 23 i 4 buhai			2.161 „	— „
7.	p. inspektorowi hodowli na zakupno bydła rozpłodowego dla Nowegotargu			3.800 „	— „
8.	p. Bojanowskiemu na zakupno bydła rozpłodowego dla Nowegotargu			2.500 „	— „
9.	p. Artwińskiemu za zakupione bydło do Nowegotargu . .			826 „	91 „
10.	p. Ostaszewskiemu „ „ „ „ . .			730 „	50 „
11.	p. Stefanowi Romerowi „ „ „ „ . .			1.177 „	80 „
12.	p. Sandozowi za 1 krowę do Nowegotargu			95 „	— „
13.	p. Drowi Janowi Zduniowi z Raby wyżnej zwrot . . .			100 „	— „
14.	Wydziałowi Towarzystwa rolniczego okręgowego w Nowymtargu na koszta inspekcyi obór i stacyj buhai . . .			50 „	31 „
15.	Koszta podróży komisyi celem zakupna bydła rozpłodowego dla powiatu nowotarskiego faktorom, remuneracye służbie, telegramy i portorya			107 „	08 „
16.	Koszta podróży i dyety z powodu zakupna bydła dla powiatu nowotarskiego:				
	p. Grabowskiemu	39 zł. 84 ct.			
	p. Sandozowi	96 „ 04 „			
	p. Bojanowskiemu	20 — 84 „		156 „	72 „
17.	Za żywienie bydła zakupionego dla Nowegotargu w Soboniowicach				
	I. partyi sztuk 14 dni 93 po 30 ct. =	27 zł. 90 ct.			
	II. „ „ 7 „ 76 „ 30 „ =	22 „ 80 „		50 „	70 „
18.	Za przypędzenie bydła do Soboniowic			4 „	— „
19.	Za transport bydła do Raby wyżnej			31 „	50 „
20.	Żywienie bydła w Rabie wyżnej 660 dni po 20 ct. . .			132 „	— „
21.	Druk „umów“			5 „	50 „
22.	Wydziałowi Towarzystwa rolniczego okręgowego w Nowymtargu zwrot za transport bydła			30 „	14 „
23.	Za legalizacyę „umów“ zawartych pomiędzy Komitetem a włościanami, którym bydło powierzonym zostało:				
	p. Drowi Arturowi Weiglowi w Czarnym Dunajcu . .			53 „	20 „
	p. Wysoczańskiemu w Nowymtargu			7 „	55½ „
24.	Dodatek z funduszu hodowlanego na kancelaryę Towarzystwa z tytułu załatwiania spraw hodowlanych . . .			500 „	— „
25.	Urzędnikowi remuneracya za prowadzenie ksiąg hodowlanych za r. 1896			100 „	— „
26.	Pensya p. inspektora hodowli za czas od 1. września 1896 po koniec sierpnia 1897			1.250 „	— „
	Do przeniesienia . .			27.769 zł.	03 ct.

	Z przeniesienia . .	27.769	zł. 03	ct.
27.	p. inspektorowi hodowli koszta podróży i dyety na premiowania bydła rogatego, inspekcyę obór zarodowych pełnej i półkrwi, stacyj buhai i zakupna rozpłodników . .	258	„ 38	„
28.	Koszta podróży i dyety delegatów w sprawach hodowlanych	45	„ 20	„
29.	p. Stefanowi Romerowi w Jodłowniku na utrzymanie buhaja „Starosty“ za czas od 1. lipca 1896 po koniec czerwca 1897	90	„ —	„
30.	p. Mikołajowi hr. Reyowi, na powiększenie obory zarodowej czerwonego bydła polskiego w Przyborowiu . . .	122	„ —	„
31.	Na założenie cielęciarni w Kozach	1.176	„ 25	„
32.	Wysokiemu Wydziałowi krajowemu zwrot udzielonej bezprocentowej pożyczki gminie Grabie	100	„ —	„
33.	Druki hodowlane	54	„ —	„
34.	Druk broszury o mleczarniach włościańskich	89	„ 50	„
35.	p. Szybińskiemu za napisanie broszury „o racyonalnej hodowli bydła“	100	„ —	„
36.	Biurko dla sekretarza sekcyi hodowlanej	22	„ 70	„
37.	Portorya stemple i telegramy	105	„ 81	„
38.	Oprawa 9ciu obrazów (krowy alpejskie)	15	„ 85	„
39.	Asekuracya obór zarodowych za r. 1896/7	83	„ 17	„
40.	Woźnemu za przewiezienie biura i ułożenie aktów sekcyi hodowlanej	20	„ —	„
	Razem . .	30.051	zł. 94	ct.
	Saldo na r. 1897/8 . .	11.866	„ 75	„
	Razem . .	41.918	zł. 69	ct.

L. 76953 97

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w sprawie urządzenia w zachodniej części kraju targowicy na bydło opasowe.

Wysoki Sejmie!

W przedłożonem sprawozdaniu z czynności Dep. III., Wydział krajowy zaznaczył już po krótce (str. 20 i 21), jakie przedsięwziął starania celem uczynienia zadość poleceniu Wysokiego Sejmu, w sprawie zbadania warunków dotyczących urządzenia targowicy na bydło opasowe w zachodniej części kraju.

Wspomnieliśmy tam o obradach ankiety specyalnie w tym celu zwołanej przez Wydział krajowy i podaliśmy zarazem wnioski, do jakich doszła w tym przedmiocie Sekcya stała krajowej Komisyi rolniczej.

We właściwym toku ważniejszych spraw rolniczych przedłożoną została ta sprawa w sprawozdaniu sekcyi stałej, pełnej komisyi dla spraw rolniczych, a wyniki jej obrad, uważa Wydział krajowy za obowiązek przedłożyć Wysokiemu Sejmowi, uzupełniając niniejszem sprawozdanie z czynności Dep. III., sięgające pod koniec listopada b. r.

Stanowisko swoje w tym przedmiocie, opierając się na licznych wskazówkach, dostarczonych Wydziałowi krajowego przez fachowe grona, które nie jednokrotnie miały sposobność wyrazić zapatrywania swoje podczas debat przeprowadzonych nad projektow nem urządzeniem takiej targowicy.

Pełna Komisya dla spraw rolniczych przyjęła za podstawę swych obrad wnioski sekcyi stałej, opiewające:

1. Starać się o utworzenie takiej targowicy, któraby z zakładem rzezalnianym połączona była jak najściślej.

2. Uważając Oświęcim jako miejscowość nieodpowiednią, Komisya jest zdania, że targowica taka mogłaby powstać w Krakowie lub Podgórzu, względnie w najbliższej okolicy tych miast; przyczem założenie targowicy w Krakowie z jednej strony niepowinno wykluczać istniejącego już zakładu konfinicyjnego dla nierogacizny, a z drugiej strony mająca powstać targowica na bydło, powinna być założona w takiem oddaleniu od zakładu konfinicyjnego, aby nie była narażoną na następstwa, jakie w myśl przepisów policyjno-weterynaryjnych, pociąga za sobą wybuchnięcie zarazy.

3. Konsorcyum przystępującemu, do założenia takiej targowicy, powinien fundusz w ten sposób przyjść z materyalną pomocą, iż mu zagwarantuje najdłużej na przeciąg 12 lat jedynie oprocentowanie kapitału 200.000 zł. w stosunku 5 od sta rocznie tem wyraźnem zastrzeżeniem, że przy zestawieniu rocznych dochodów przedsiębiorstwa, procent od kapitału ponad dwakroć sto tysięcy zł. włożonego w to przedsiębiorstwo, nie może obarczać rachunku.

4. Zanim targowica służyć zacznie produkcyi krajowej, należałoby ustanowić we Wiedniu na tamtejszej targowicy posadę krajowego weterynarza, którego zadaniem byłoby przestrzegać interesów exportu krajowego.

Szczegółowo przeprowadzona dyskusya nad powyższymi wnioskami, wykazała w głównych zasadach projektu, zgodność zapatrywania Pełnej komisyi z Sekcyą stałą. Mianowicie jednomyślnie postanowiono doradzać Wydziałowi krajowemu, iżby dążył usilnie do utworzenia targowicy połączonej z zakładem rzezalnianym i to przedewszystkiem w Podgórzu, a następnie dopiero w Krakowie. Założeniem takiej targowicy nie powinien się zająć ani Wydział krajowy ani też gminy, lecz jedynie tylko pewne prywatne konsorcyum, które mogłoby się opierać o jakąś finansową instytucyę. Konsorcyum takiemu musiałby jednak fundusz krajowy udzielić materyalnej pomocy, którąby w początkowym okresie zdolną była do pewnego stopnia zapewnić rentowność przedsiębiorstwa. Oznaczenie definitywne kwoty, jaką ma się kraj przyczynić w tym celu, wywołało dłuższą dyskusyę; ostatecznie powzięto w Komisyi uchwałę doradzać Wydziałowi krajowemu, aby powstającemu konsorcyum dla założenia targowicy przyznaną być mogła z funduszu krajowego roczna subwencya do wysokości 10.000 zł. na przeciąg lat dziesięciu.

Pełna komisya uchwalając ten wniosek, wychodziła z założenia, że koszta urządzenia targowicy wraz z wybudowaniem rzezalni nie powinny wymagać większego wkładu jak 200 000 zł.; albowiem do pewnego stopnia byłoby nawet wskazanem, ażeby przedsiębiorstwo takie nie było zbyt kosztownie urządzone, raczej nawet prymitywnie i z materyałów łatwo dających się przenosić, przez wzgląd na mogącą zajść potrzebę przeniesienia targowicy na inne miejsce z powodu wybuchnięcia zarazy. Dla targowicy w ten sposób urządzonej roczna subwencya 10.000 zł. byłaby najzupełniej wystarczająca.

Wreszcie komisya odnośnie do wniosku 4-go, wyraziła zdanie, iż utworzenie posady krajowego weterynarza na targowicy wiedeńskiej nie przyniosłoby znaczniejszych korzyści exportowi krajowemu, gdyż próby robione już w tym kierunku wykazały, że weterynarz taki pomimo najlepszych chęci, interesowanym stronom nie wielkie może oddawać usługi, mając ze zbyt wielkiemi przeciwnościami do czynienia.

Tym sposobem zebrawszy opinie komisyi rolniczych i znanych producentów bydła opasowego w kraju, Wydział krajowy spełnił pierwszą część polecenia włożonego nań uchwałą Wysokiego Sejmu. Jednocześnie jednak powyższa uchwała upoważniała nas do postawienia wniosków w tej sprawie. Wydział krajowy na sesyi z dnia 14. grudnia postanowił na najbliższą sesyę Sejmową przedłożyć tylko niniejsze sprawozdanie, streszczające najgłówniejsze wyniki dochodzeń przedsięwziętych w tym kierunku, nie stawiając natomiast ze swej strony żadnych jeszcze konkretnych wniosków, gdyż materyał zebrany dotychczas, jakkolwiek utwierdził nas w zasadniczym punkcie potrzeby założenia targowicy na bydło w zachodniej części kraju, okazał się nie wystarczającym jeszcze do tego, aby na podstawie tej można było w końcowym wniosku wstawić wysokość subwencyi krajowej, potrzebnej na urzeczywistnienie podobnego przedsiębiorstwa.

Wprawdzie komisye rolnicze w przybliżeniu podawały koszta założenia targowicy wraz z rzezalnią na kwotę 200.000 złr. i w stosunku do tego wkładu proponowały roczną subwencyę w wysokości 10.000 zł., jednakże powyższe podawania nie były oparte na żadnych obliczeniach i skutkiem tego nie mogły jeszcze upoważnić Wydziału krajowego do postawienia konkretnego wniosku. Prawdopodobnie przy bliższych dochodzeniach kwota 200.000 zł. okazałaby się niewystarczającą dla założenia takiego przedsiębiorstwa; tem bardziej, że jakkolwiek targowica połączona przytem z rzezalnią, może niekoniecznie być urządzoną wykwintnie, ale musi jednak posiadać te wszystkie dogodności, jakich producenci dziś żądają od podobnych zakładów i korzystać z tych ulepszeń, jakie już są gdzieindzej zaprowadzone. Jeżeliby się nawet udało urządzić najprymitywniej przenośną targowicę, to o wiele już trudniej byłoby z rzezalnią połączoną z nią ściśle.

Do wysokości kosztów założenia targowicy dojśćby można było tylko na podstawie specyalnie przedsięwziętych obliczeń, Wydział krajowy nie uznał jednakże w tym wypadku tej drogi za wskazaną do oznaczenia wysokości subwencyi, gdyż to należeć już powinno do zakresu czynności zawiązującego się konsorcyum, a pertraktacye z niem dałyby dopiero możność bliższego oznaczenia kwoty subwencyjnej. Dotychczas nie udało się pozyskać jakiegokolwiek Towarzystwa do urządzeń targowicy, jakkolwiek poruszenie tego projektu doszło już do publicznej wiadomości. Sądzimy, iż jeżeliby Wysoki Sejm skłonił się w zasadzie do subwencyonowania takiego przedsiębiorstwa, znajdą się może w ciągu roku przyszłego interesowane strony, które zwrócą się do nas, przedkładając warunki, na jakich byłyby gotowe podjąć się tego przedsięwzięcia, a wówczas i Wydział krajowy będzie w możności wystąpić przed Wysokim Sejmem z odpowiednim wnioskiem.

Na razie ograniczamy się do wniosku:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości niniejsze sprawozdanie Wydziału krajowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 14. grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydz. kraj.

Akg 51

LW. 72.136/97.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897 uchwalił Wysoki Sejm w Rubr. XV budżetu krajowego na rok 1897 następujące wydatki:

Poz. 244. Na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w Galicyi:

a)	na utrzymanie instruktora	2.000 zł.
b)	na środki demonstracyjne do nauki mleczarstwa .	200 „
c)	na pomocnika instruktora mleczarskiego (w załatwieniu sprawozdania Wydziału kraj. do LW. 78.760) .	300 „

Obowiązki krajowego instruktora mleczarstwa pełni od 1. października 1896 p. Jan Biedroń, który w skutek rozpisanego konkursu otrzymał posadę kraj. instruktora w miejsce Dra Massalskiego.

Głównem zadaniem instruktora jest:

1) Rozpowszechniać słowem i pismem potrzebę i sposób racyonalnego urządzania i prowadzenia gospodarstwa nabiałowego i udzielać rolnikom szczegółowych rad i wskazówek fachowych, odnoszących się do urządzenia mleczarni, przeróbki mleka, zbytu produktów mleczarskich i t. p., tudzież zawiązywania spółek mleczarskich produkcyjnych i handlowych.

2) Urządzać w krajowych niższych szkołach rolniczych kilkotygodniowe kursa popularne nauki mleczarstwa.

3) Pracować w biurze Departamentu kultury krajowej Wydziału krajowego w czasie niezajętym obowiązkami instruktora.

Obszernemu temu zadaniu starał się sprostać kraj. instruktor mleczarstwa ku zadowoleniu władzy swej przełożonej, a dowodem tego są sprawozdania jego, składane każdego miesiąca Wydziałowi krajowemu. Przechodząc do przedstawienia poszczególnych czynności, któremi zajmował się kraj. instruktor mleczarstwa w czasie od 1. października roku zeszłego do końca października b. r., podnieść musimy, iż w sprawie rozpowszechnienia wiadomości z zakresu mleczarstwa, oprócz udzielania szczegółowych rad na żądanie, czy to właścicieli dóbr, czy też Towarzystw rolniczych, a odnoszących się do urządzenia mleczarni, przeróbki mleka, zbytu produktów mleczarskich i t. p., czynnym był przy prowadzeniu sześciu kursów mleczarskich, z których każdy trwał od dwóch do trzech

tygodni. Z tych kursów dwa przeznaczone były dla uczniów kraj. szkół rolniczych w Jagielnicy i Kobiernicach, trzy urządzone staraniem Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarczego gal. dla kandydatów chcących się obeznać z mleczarstwem, a odbyły się w Firlejówce, Piadykach i Starem Siole, jeden zaś kurs staraniem Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego urządzony, miał na celu głównie wykształcenie przyszłych kierowników spółek mleczarskich włościańskich i ten odbył się w Czernichowie. Wypełniając drugi punkt poruczonego zadania, ażeby rozpowszechniać pismem potrzebę i sposób racyonalnego urządzania i prowadzenia gospodarstwa nabiałowego, redagował kraj. instruktor mleczarstwa miesięcznik pod tytułem „Przegląd mleczarski“, wychodzący jako pismo fachowe mleczarskie przy „*Rolniku*“, organie Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie. Komisya kraj. dla spraw rolniczych uznając pismo to, jako zupełnie odpowiadające celowi, doradziła Wydziałowi krajowemu, ażeby przez udzielenie redaktorowi skromnej subwencyi umożliwił opłacanie artykułów fachowych, przez inne osoby pisanych.

Wydział krajowy przyznał redaktorowi „*Przeglądu mleczarskiego*« na ten cel 200 zł. w roku bieżącym.

P. Biedroń opracował także na wezwanie krajowej c. k. Rady szkolnej mleczarstwo dla szkółki dla młodzieży, część V.

Jedną z najważniejszych czynności kraj. instruktora mleczarstwa w ściśle praktycznym kierunku było zorganizowanie spółek mleczarskich, które oparte na racyonalnem prowadzeniu przyczyniły się do rozbudzenia tej gałęzi gospodarstwa w kraju, do czego od dłuższego czasu dążył Wydział krajowy.

P. Biedroń był czynnym przy zorganizowaniu 1) dziesięciu mleczarń dworskich, a mianowicie: w Hawłowicach, Putiatyńcach, Dwerniku, Firlejówce, Brzozdowcach, Moderówce, Hujczu, Pełkiniach, Ostrowie i Wołczniowie; 2) dwóch spółek dworskich, a mianowicie w Oleszycach i Dębicy; 3) siedmiu spółek mleczarskich, a to w Czernichowie, Królówce, Klimkówce, Stroniu, Machowie, Szynwałdzie i Lubczy, a wreszcie 4) jednej mleczarni zbiorowej włościańskiej w Krośnie. Dla przedstawienia dodatnich rezultatów, jakie się przez to osiągnęło, nadmieniamy tylko, że mleczarnie powyżej wymienione przerabiają rocznie przeszło półtora miliona litrów mleka.

Al. I.) Szczegółowy wykaz dodany jako alegat 1) oznacza miejscowości, w których instruktor mleczarstwa udzielał pouczeń, oraz podaje tematy, które były przedmiotem pouczeń. Z wykazu tego okazuje się, że w ciągu roku kraj. instruktor mleczarstwa miał 142 wykładów i pouczeń w obecności 1.421 uczestników. Wogóle w tym celu był instruktor w ciągu roku przez 243 dni w podróży.

W czasie niezajętym obowiązkami instruktora pracował p. Biedroń w biurze Departamentu kultury krajowej Wydziału krajowego, wygotowując sprawozdanie swoje lub wydając opinie fachowe w sprawach mleczarskich. Im bardziej rozpowszechnią się przekonania o potrzebie należytego urządzania gospodarstwa mleczarskiego, tem częściej zdarza się, że równocześnie niemal okazuje się potrzeba wysłania instruktora do rozmaitych często odległych od siebie miejscowości; pobyt kilkudniowy w jednej miejscowości jest nieraz konieczny. Te okoliczności są powodem, że przeznaczony przez Wys. Sejm ryczałt na objazdy rzeczywiście wystarczyć nie może, a Wydział krajowy uznając to, postanowił powiększyć ryczałt na objazdy przeznaczony o kwotę potrzebną na zakupienie biletu rocznego kolejowego i w tym celu wstawił do preliminarza r. 1898 zwiększoną o 250 zł. kwotę.

Oprócz instruktora mleczarstwa czynnymi byli w roku bieżącym, ludzie obeznani praktycznie z mleczarstwem, którzy kosztem funduszu krajowego w tym kierunku się wykształcili, tak zwani pomocnicy instruktora. Pomocnicy ci, ukończeni uczniowie krajow. niższych szkół rolniczych, po odbyciu kilkumiesięcznej praktyki mleczarskiej w parowej mleczarni w Rzeszowie, mając przedtem daną podstawę teoretyczną nauki mleczarstwa, używani byli na czas pewien do prowadzenia świeżo zawiązanych spółek mleczarskich włościańskich i w ten sposób pomocnymi byli instruktorowi mleczarstwa, który nie może dłuższy czas kierować spółką aż do chwili, gdy spółka zacznie prawidłowo funkcyonować i pokona trudności połączone z rozpoczęciem nowego, a nieznanego przedsiębiorstwa.

Już w roku zeszłym w sprawozdaniu swem z czynności podał Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że dwóch kandydatów takich, którzy dobrze ukończyli krajowe niż. szkoły rolnicze, wysłał na praktykę mleczarską do wzorowo urządzonej parowej mleczarni w Rzeszowie, gdzie za naukę i utrzymanie opłacał właścicielowi p. Wilkensowi po 100 zł. od jednego ucznia. Władysław Kaczanowski i Wojciech Pół-

chłopek byli pierwszymi, którzy pobierali tam praktyczną naukę mleczarstwa. Pierwszy już po tygodniu opuścił zakład, nie chcąc korzystać z praktyki, drugi ukończył naukę należycie a później użytym był jako kierownik spółki mleczarskiej w Królówce a następnie w Klimkówce, gdzie pozostawał przez dwa miesiące, otrzymawszy jednak korzystniejszą posadę prywatną, ustąpił z posady pomocnika instruktora. Trzecim kandydatem był Jakób Maga, który po pięciomiesięcznej praktyce mleczarskiej, przeznaczony został na kierownika spółki mleczarskiej dworskiej w Oleszycach, do której dostarczają mleka także włościanie i tam do dziś dnia pozostaje, opłacany przez spółkę. Obecnie na nauce praktycznej mleczarstwa pozostaje były uczeń kraj. niż. szkoły rolniczej w Kobiernicach, Maryan Pieczonka, który szkołę tę przed paru laty ukończył, a następnie gospodarował na zagonie ojcowskim.

Po ukończeniu kursu mleczarskiego w Czernichowie zapragnął wykształcić się w praktycznem mleczarstwie, ażeby później objąć kierownictwo spółki mleczarskiej w rodzinnem miejscu Niepołomicach. Wydział krajowy udzielił mu zasiłku celem odbycia kursu praktycznego w parowej mleczarni w Rzeszowie, gdzie dotąd pozostaje. W ten sposób stara się Wydział krajowy przygotować sobie co roku kilku przynajmniej kandydatów, którzy należycie praktycznie wyuczeni w mleczarstwie, mogą pokierować nowo powstającemi spółkami mleczarskiemi pod kierunkiem kraj. instruktora.

Wydział krajowy jednak nie poprzestał na tem, ażeby zakładaniu i rozwojowi spółek mleczarskich zapewnić tylko kierownictwo za pośrednictwem instruktora i fachową pomoc przez pomocników wprowadzających w życie te spółki. Pomoc pieniężna, jaką Wydział krajowy, po zasięgnięciu opinii kraj. komisyi dla spraw rolniczych i zbadaniu każdorazowem na miejscu warunków rozwoju przez instruktora, udziela niemal każdej spółce mleczarskiej włościańskiej, jest nie małym bodźcem do powstawania nowych spółek. Z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego otrzymują spółki mleczarskie włościańskie zazwyczaj przy kółku rolniczem powstające, nisko oprocentowane bo 3% pożyczki bądź to na założenie mleczarni, bądź też na budowę domu na mleczarnię lub lodownię i to w kwotach dosyć znacznych. C. k. Ministerstwo rolnictwa dostarcza spółkom mleczarskim przyrządów mleczarskich bezpłatnie, finansowa przeto strona spółki jest ze wszech stron zapewnioną.

Dotąd otrzymały następujące spółki przyrzeczenia na pożyczki z funduszu dla przemysłu rolniczego, które albo już są wypłacone albo po dopełnieniu pewnych formalności w krótce wypłacone zostaną. I tak: 1) spółka włościańska w Królówce (powiat Bochnia) 1.000 zł., 2) Mleczarnia dworska w Dwerniku (pow. Lisko) 2.000 zł., 3) Spółka mleczarska w Klimkówce (pow. Sanok) 1.500 zł., 4) Jędrzej Krukierek w Krośnie na rozszerzenie mleczarni spółkowej 500 zł., 5) Spółka włościańska w Stroniu (pow. Limanowa) 2.000 zł., 6) Spółka włościańska w Lubczy (pow. Pilzno) 1.000 zł., 7) Spółka włościańska w Szynwałdzie (pow. Tarnów) 1.200 zł., 8) Spółka włościańska w Machowie (pow. Tarnobrzeg) 1.000 zł., 9) Józef Pieczonka w Niepołomicach na założenie mleczarni spółkowej 800 zł., 10) Spółka włościańska w Osieku (pow. Biała) 500 zł., 11) Spółka włościańska w Czudcu (pow. Rzeszów) 500 zł, 12) Spółka włościańska w Kalembinie (pow. Strzyżów) 500 zł., 13) Spółka włościańska w Czerluśnicy (pow. Jasło) 500 zł. i 14) Spółka włościańska w Tęgoborzy (pow. N. Sącz) 500 zł.

Jak z powyższego przedstawienia okazuje się, Wydział krajowy dotąd popierał mleczarstwo przez utworzenie posady kraj. instruktora mleczarstwa, wykształcenie kilku pomocników instruktora jak wreszcie przez udzielanie pożyczek dla spółek mleczarskich. Stosunkowo jednak krótki czas pouczył, że koniecznie wypada pójść w tym kierunku o krok dalej.

Obecny instruktor, który zarazem obowiązany jest urządzać kursa mleczarskie praktyczne i uczyć mleczarstwa w kraj. niższych szkołach rolniczych, zanadto czynnościami temi jest obarczony, aby głównemu zadaniu tj. inspekcyi i zawiązywaniu spółek mleczarskich mógł podołać. Wobec licznych jego zajęć spółki włościańskie tylko w niedostatecznej mierze mogły korzystać z pomocy instruktora, gdyż samo założenie spółki i należyte jej zorganizowanie się wymaga dłuższego czasu. Komisya kraj. dla spraw rolniczych, która kilkakrotnie w bieżącym roku zajmowała się sprawami mleczarskiemi, doradziła Wydziałowi krajowemu, ażeby wyjednał u Wys. Sejmu utworzenie drugiej posady instruktora mleczarstwa, któryby część agend obecnego instruktora objął i pod jego kierunkiem pracował.

Instruktor musiałby być dobrym praktykiem, technikiem mleczarskim i mieć kwalifikacye do nauczania, aby mógł być użyty przy kursach mleczarskich.

Płaca adjunkta powinna wynosić 900 zł. a 300 zł. rocznie ryczałt na objazdy. Zgodnie z opinią komisyi wstawił Wydział krajowy nową pozycyę do preliminarza budżetu kraj. na rok 1898. na utrzymanie drugiego instruktora mleczarstwa kwotę 1.200 i uprasza Wys. Sejm o uchwalenie tej kwoty. Przedstawiwszy Wys. Sejmowi starania o podniesienie mleczarstwa w kraju, nie może Wydział krajowy pominąć sprawy, która przy rozwoju obecnego mleczarstwa w kraju, nabiera z każdym dniem większego znaczenia, której Wydziałowi krajowemu z oka spuścić nie wolno. Sprawą tą jest utworzenie krajowej szkoły mleczarstwa. Inne państwa, uznając ważność tej gałęzi produkcyi, oddawna już posiadają takie zakłady.

Dotychczas korzystaliśmy tylko z zagranicznych zakładów ale wobec odmiennych warunków naszego kraju szkoły zagraniczne na innych podstawach oparte nie zastąpią w zupełności krajowej szkoły mleczsrstwa, którąby była dla daleko większej ilośći uczniów dostępną.

Wypełnienie tej luki w nauce rolnictwa w naszym kraju jest już przedmiotem badań komisyi dla spraw rolniczych a po utrzymaniu jej opinii pod tym względem Wydział krajowy nie omieszka zdać Wys. Izbie sprawy z dokonanych studyów.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.

2. Sejm wstawia do rubr. XV. budżetu wydatków:

a) na utrzymanie instruktora płaca wraz z kosztami podróży 2.250 zł.

b) na utrzymanie drugiego instuktora — adjunkta wraz z kosztami podróży 1.200 zł.

c) na środki demonstracyjne do nauki mleczarstwa 200 zł.

d) na pomocnika instruktora mleczarstwa 300 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów, dnia 13. listopada 1897.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania Wydziału kraj. L. 72.136/97.

Wykaz wykładów, pouczeń i demonstracyj

przeprowadzonych przez **Jana Biedronia**

w czasie od 1. października 1896 do 1. października 1897 roku.

Liczba porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	Uwagi
1	**Leszczowate**	Naprawa i obchodzenie się z centryfugą.	polski	3	Z centryfugą Alfa B.	
2	**Hawłowice**	Praktyczne wskazówki o urządzeniu lokalu mleczarni.	„	2		
3	**Królówka**	O korzyściach z Spółek mleczarskich.	„	450	Odbiór mleka, oddzielenie śmietanki centryfugą Alfa Baby, wyrób masła.	4 wykłady.
4	**Czernichów**	Praktyczne wskazówki o urządzeniu lokalu mleczarni.	„	3		
5	**Hawłowice**	Jak należy obchodzić się z maszynami mleczarskiemi.	„	10	Ustawienie maszyn, oddzielanie śmietanki centryfugą Alfa Baby, wyrób masła w maślnicy „Victoria“, wygniatanie, pakowanie masła.	
6	**Putiatyńce**	Jak należy obchodzić się z maszynami mleczarskiemi.	„	2		
7	**Stare Sioło**	Warunki rozwoju pod miejskiej Spółki mleczarskiej.	„	2		

Liczba porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	Uwagi
8	**Stryj**	O założeniu związkowej mleczarni w Stryju.	polski	50		Na zgromadzeniu Oddziału Tow. gosp. Żydaczów-Stryj. 2 wykłady.
9	**Czernichów**	Organizacya i prowadzenie mleczarni zbiorowej włościańskiej.	„	20	Ustawienie maszyn, odbiór mleka, oddzielanie śmietanki centryfugą Alfa B., wyrób, wygniatanie, pakowanie masła, rachunkowość mleczarska.	
10	**Królówka**	Organizacya i prowadzenie mleczarni zbiorowej włościańskiej.	„	10	Ustawienie maszyn, odbiór mleka, oddzielanie śmietanki, centryfuga Alfa B., wyrób, wygniatanie, pakowanie, wysyłka masła, rachunkowość mleczarska.	
11	**Dwernik**	Urządzenie mleczarni dworskiej.	„	2	Ustawienie maszyn, praktyczne wskazówki o obchodzeniu się z maszynami, o wyrobie, wygniataniu masła.	
12	**Firlejówka**	Urządzenie mleczarni dworskiej.	„	2		
13	**Brzozdowce**	Urządzenie mleczarni dworskiej.	„	2		
14	**Klimkówka**	Urządzenie lokalu mleczarni zbiorowej.	„	2		
15	**Wyszatyce**	Korzyści z Spółek mleczarskich.	„	400		
16	**Oleszyce**	Urządzenie lokalu mleczarni zbiorowej.	„	3		
17	**Moderówka**	Urządzenie lokalu mleczarni dworskiej.	„	2		

Liczba porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	Uwagi
18	**Krosno**	O prowadzeniu i rozwoju mleczarni w Krośnie.	polski	10	Odbiór mleka, oddzielanie śmietanki centryfugą Alfa Baby, wyrób masła, badanie mleka.	
19	**Moderówka**	Jak należy się obchodzić z maszynami mleczarskiemi.	„	2	Ustawienie maszyn, oddzielanie śmietanki centryfugą Alfa Baby, wyrób masła.	
20	**Oleszyce**	Wybór lokalu na mleczarnię i wskazówki jak ma być urządzony.	„	5		
21	**Stronie**	Urządzenie lokalu mleczarni.	„	20		
22	**Machów**	Korzyści z Spółek mleczarskich.	„	60		
23	**Gorzyce**	Warunki potrzebne dla rozwoju Spółki mleczarskiej.	„	20		
24	**Krysowice**	Przyczyny eksplozyi centryfugi.	„	2	Zbadanie przyczyny eksplozyi centryfugi „Balance“.	
25	**Oleszyce**	Organizacya i prowadzenie mleczarni.	„	10	Ustawienie maszyn, oddzielanie śmietanki centryfugą Alfa B., wyrób, wygniatanie masła, rachunkowość mleczarska.	
26	**Lwów**	Wskazówki urządzenia lokalu Spółki producentów mleka.	„	2		

Liczba porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	Uwagi
27	**Szynwałd**	Korzyści z Spółek mleczarskich, urządzenie lokalu mleczarni.	polski	4		
28	**Lubcza**	Wskazówki urządzenia lokalu mleczarni.	„	2		
29	**Hujcze**	Jak należy się obchodzić z maszynami mleczarskiemi.	„	3	Ustawienie maszyn, oddzielanie śmietanki centryfugą Alfa Baby, wyrób masła.	
30	**Pełkinie**	Urządzenie lokalu mleczarni.	„	1		
31	**Oświęcim**	Korzyści z Spółek mleczarskich.	„	70		Na zgromadzeniu Tow. leśno-rolniczego dla powiatów Żywiec-Biała.
32	**Kobiernice**	Kurs mleczarski dla uczniów niższej Szkoły rolniczej.	„	12	Oddzielanie śmietanki, wyrób, wygniatanie masła, oznaczanie tłuszczu aparatem dra Gerbera.	24 wykładów.
33	**Jagielnica**	Kurs mleczarski dla uczniów niższej Szkoły rolniczej.	„	11	Oddzielenie śmietanki, wyrób, wygniatanie masła, oznaczenie tłuszczu aparatem dra Gerbera.	12 wykładów.
34	**Osiek**	O korzyściach z Spółek mleczarskich i urządzeniu mleczarni.	„	3		
35	**Dembica**	Urządzenie lokalu Spółki mleczarskiej.	„	4		
36	**Ostrów**	Jak należy obchodzić się z maślnicą „Victoria“ i chłodnikiem Lavreuce'a.	„	2	Wyrób masła w maślnicy „Victoria“, chłodzenie mleka.	

Liczba porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	Uwagi
37	**Kraków**	Demonstracye i wykłady podczas wystawy bydła czerwonego polskiego.	polski	145	Oddzielanie śmietanki centryfugą Alfa B., wyrób masła	3 wykłady: 1) dla uczestników wycieczki włościan z powiatu chrzanowskiego — 2) dla uczniów seminaryum nauczycielskiego, 3) dla uczennic szkoły żeńskiej św. Tomasza.
38	**Czudec**	Warunki rozwoju Spółki mleczarskiej.	„	10		
39	**Brzozdowce**	Obchodzenie z maszynami mleczarskiemi.	„	2	Ustawienie maszyn, oddzielanie śmietanki centryfugą Alfa Baby, wyrób masła.	
40	**Wołcniów**	Urządzenie lokalu na mleczarnię.	„	2		
41	**Firlejówka**	Kurs mleczarski.	„	13	Centryfugowanie, wyrób, wygniatanie masła, rachunkowość mleczarska.	14 wykładów.
42	**Piadyki**	„ „	„	10		„ „
43	**Stare Sioło**	„ „	„	17		„ „
44	**Czernichów**	„ „	„	14		20 pouczeń z demonstracyami.

142 wykładów i pouczeń w obec 1.421 uczestników.

L. W. 75 779/1897

Aleg 52

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o czynnościach nauczycieli wędrownych w roku 1897.

Wysoki Sejmie!

W bieżącym roku dwom nauczycielom wędrownym wyznaczył Wydział krajowy nowe okręgi do pouczeń, a mianowicie polecił p. Górskiemu skierować działalność nauczycielską głównie w okolice cukrowni przeworskiej, do gmin, które bądź już zaczęły uprawiać buraki cukrowe, lub też posiadają warunki sprzyjające tej uprawie; p. Mieleckiemu wyznaczył zaś Wydział krajowy powiat Jaworowski, który ze względu na glebę przeważnie piaszczystą, wkładał na nauczyciela wędrownego obowiązek zapoznawania włościan przedewszystkiem z uprawą pewnych gatunków roślin pastewnych i przedplonów, wzbogacających rolę i podnoszących jej kulturę. Natomiast p. Wiśniewski i Traczewski nadal pozostali w tych samych okręgach co roku zeszłego, pierwszy z nich nauczając w powiatach bobrckim i przemyślańskim, drugi zaś w najbliższych okolicach miasta Lwowa.

Ważniejsze szczegóły odnoszące się do działalności nauczycieli wędrownych, podajemy, mówiąc o każdym z nich z osobna; na tem miejscu zaznaczyć musimy to jedno, że wszyscy nauczyciele wędrowni w tym roku, stosując się do polecenia Wydziału krajowego, nie poprzestawali w swej nauczycielskiej działalności wyłącznie tylko na teoretycznem nauczaniu, organizowaniu wykładów i pouczeń po wsiach, ale zakres swych czynności starali się rozszerzyć znacznie, występując w roli pośredników i doradców w wielu sprawach obchodzących bądź całe gminy lub pojedyńczych ich członków. Okólnikiem z dnia 23 stycznia L. W. 4.966 wezwał Wydział krajowy nauczycieli wędrownych, aby nie ograniczając się tylko do urządzania wykładów i szerzenia słowem potrzebnych wiadomości rolniczych, starali się na przyszłość jak najczęściej występować w roli czynnych doradców ludności rolniczej w poszczególnych ważniejszych wypadkach, bez względu na to, czy ona dopomina się sama o taką pomoc, czy też zapobiegliwość nauczyciela potrafi wyszukać sposobność udzielenia pożądanej pomocy. Istnieje bowiem u nas kilka instytucyj, które każdej chwili gotowe są udzielić skutecznej pomocy naszemu stanowi rolnemu, jak: Towarzystwa rolnicze, komisye licencyonujące, stacye doświadczalne, kółka rolnicze itd.; wszelka dodatnia działalność tych instytucyj na tem polu, tem szerzej mogłaby wystąpić, gdyby im nie brakowało częstokroć tego naturalnego łącznika jaki istnieć powinien między rzeczywiście objawiającą się potrzebą, a nie wyzyskanymi jeszcze środkami pomocy. Nauczycielom wędrownym przypada w tych wypadkach wdzięczna rola pośredniczenia; poznając bowiem w czasie objażdżek potrzeby gmin, łatwo mogą wska-

zywać z jednej strony interesowanym stronom właściwą drogę uzyskania pewnych dogodności, z drugiej zaś strony mogą o nich informować instytucye, których zadaniem jest właśnie udzielać rolnikom pomocy przy tego rodzaju usiłowaniach.

Zaznaczyć musimy, że nauczyciele wędrowni w tym roku wykazali już pewne dodatnie rezultaty takiej działalności; spodziewać się zaś należy, że z czasem będzie ona i obfitszą i wszechstronniej objąć potrafi potrzeby i interes u ludności rolniczej. Nie będziemy na tem miejscu wyliczać wypadków skutecznego pośrednictwa nauczycieli wędrownych między gminami a powyższemi instytucyami, wspomniemy tylko że za ich staraniem otrzymywały niektóre gminy rasowe rozpłodniki z zarodowej chlewni, zakupywały doborowe nasiona do siewu i sprowadzały nawozy sztuczne, jak niemniej zaczęły korzystać z bezprocentowych pożyczek funduszu hodowlanego na zakupno buhajów gminnych i t. d.

Wreszcie zanotować musimy niemniej i ten fakt pocieszający, że włościanie, zwłaszcza w tych okolicach gdzie nauczyciel od dłuższego czasu przebywał i dał się ludności już poznać, niejednokrotnie dawali już dowody zaufania do niego, zwracając się bądź osobiście bądź listownie z prośbami o pomoc lub poradę w pewnych specyalnych wypadkach. Nauczyciele wędrowni dołączali do sprawozdań miesięcznych świadczące o takiem zaufaniu liczne korespondencye, w których włościanie proszą o przyjazd nauczyciela do gminy, o zakupno nasion lub sprzedaż produktu, jaki mają do zbycia. Nie możemy przytem jednak pominąć i tej okoliczności, że nauczyciele wędrowni w przydzielonych okręgach napotykali często i na takie gminy, w których ludność wobec starań nauczyciela, okazywała się najzupełniej obojętną, a nawet trudno ją było zgromadzić na pouczenia.

Na podstawie sprawozdań miesięcznych nauczycieli wędrownych okazuje się, iż w ciągu roku urządzili oni 306 pouczeń, na które zgromadziło się ogółem około 10.000 słuchaczów. W aleg. I, dołączonym do niniejszego sprawozdania, podajemy spis tych miejscowości, w których odbyły się pouczenia i jakie sprawy gospodarskie były na nich poruszane. Ze spisu tego okazuje się iż w ciągu bieżącego roku urządził Al. I.

	pouczeń	słuchaczów
p. Wiśniewski . .	64	1.284
„ Gurski . . .	92	2.283
„ Mielecki . . .	77	2.403
„ Traczewski . .	73	4.073
razem .	306	10.043

Przytem zauważyć musimy, a co już i w poprzednich sprawozdaniach było poruszane, że wprawdzie jest obowiązkiem nauczycieli wędrownych przez cały rok sprawować swoją działalność nauczycielską i objeżdżać gminy poruczone im, przecież w praktyce okres ten zmniejsza się znacznie do ośmiu a co najmniej dziewięciu miesięcy. Są miesiące zimowe i z nadejściem wiosny, gdzie nauczyciel wędrowny z powodu złych dróg i przykrych warunków klimatycznych na tydzień lub dłużej przerwać musi swoją działalność nauczycielską w powiecie. Wreszcie w porze letniej z powodu zbiorów i pilnych robót w polu, nie jest wstanię zebrać na pouczenia większej ilości słuchaczów, z konieczności zatem ograniczyć się musi do jednostek i udzielania wskazówek po obejściach gospodarskich i na polach. Pod tym względem bieżący rok był jeszcze mniej dogodnym dla nauki wędrownej niż inne lata. Z powodu wyborów i poprzedzającej je kilkutygodniowej agitacyi wyborczej, nauczyciele wędrowni spotykali się w tym czasie z niemałemi trudnościami, pragnąc zebrać chętnych słuchaczów i pogadanki sprowadzić na temat kwestyj gospodarskich; co więcej nie było nawet wskazanem, aby nauczyciele, którzy otrzymali nowe okręgi, nieznani jeszcze ludności, rozpoczynali w tym czasie swoją działalność w tych powiatach. Później znowu nastało kilka miesięcy słotnych, a skutkiem tego prace polne wymagały od strony ludności rolniczej więcej czasu. Wreszcie pod jesień, użalali się nauczyciele wędrowni w swoich sprawozdaniach, iż w tym roku zgromadzać ludność na pouczenia przychodzi im o wiele trudniej, gdyż z powodu powszechnej klęski nieurodzaju, niedostatek wśród ludności jest tak wielki, że poszukiwanie za zarobkiem musi być głównem jej zadaniem. Z tych powodów znacznie mniej jest takich, którzy pozostają w gminach lub, mają kilka godzin wolnego czasu w dzień powszedni, ażeby

mogli z pouczeń nauczyciela wędrownego korzystać. W tych warunkach wykazana liczba 306 pouczeń, urządzonych w tym roku przez nauczycieli wędrownych, jakkolwiek sama przez się o dodatnim rezultacie nauki wędrownej jeszcze nie mówi — wskazuje przecież o dostatecznej ruchliwości nauczycieli i odpowiedniem wyzyskaniu czasu przez nich

Z funduszu, jaki Wysoki Sejm przeznaczył w kwocie 600 zł., na środki demonstracyjne przy wędrownej nauce rolnictwa, rozdzieliliśmy dotychczas 552 złr. 44 ct. A mianowicie otrzymali z niego nauczyciele: p. Wiśniewski i Mielecki po 80 zł., zaś p. Traczewski 392 zł. 44 ct. W wyższej kwocie jaką otrzymał ten ostatni nauczyciel, znajduje się przeszło 250 zł. zwrócone na rachunek szkół krajowych w Czernichowie i Tarnowie za dostarczone szczepy dla powiatu lwowskiego, które rozdzielił w kilku gminach p. Traczewski. Oprócz tego, tenże sam nauczyciel zakupił za kwotę 140 zł. nasion, różnych gatunków warzyw i roślin ogrodowych dla gospodarzy pod lwowskich, trudniących się tą uprawą ogrodową. P. Wiśniewski kwotę, którą otrzymał do dyspozycyi, zużył na zakupno nasienia lnu rygskiego, sprowadzonego przez komitet Tow. gospodarskiego, jak niemniej i odpowiedne ilości sztucznych nawozów, potrzebnych do prób, jakie przeprowadzał w gospodarstwach włościańskich. P. Gurski otrzymał również kwotę 80 zł. z pozostałego kredytu w tej rubr. z r. 1896, za którą zakupił siewnik do buraków „Planet junior“, kilka ręcznych narzędzi służących do uprawy tego produktu, jak niemniej i mniejsze ilości kainitu i saletry chilijskiej. Siewnik oddawał już w bieżącym roku usługę mniejszym plantatorom w kilku gminach. Wreszcie p. Mielecki zużył udzieloną mu kwotę 80 zł. głównie na zakupno doborowego nasienia łubinu i kainitu dla kilkunastu gmin w powiecie jaworowskim.

Przystępujemy teraz do szczegółowego omówienia działalności czterech krajowych nauczycieli wędrownych, notując tylko fakta ważniejsze i usiłowania wyróżniające się w sposobie i w kierunku ich pracy

1. Nauczyciel wędrowny p. Seweryn Wiśniewski. W niektórych gminach, zwłaszcza pow. bobreckiego, produkcya nierogacizny jest najgłówniejszem źródłem dochodu uboższych warstw ludności rolniczej, z którego ona zaspakaja podatki, spłaca długi i kupuje odzież. W tych gminach zwracał też p. Wiśniewski przy każdej sposobności baczniejszą uwagę na racyonalniejszy chów nierogacizny. Przy wyborze rozpłodników hodowcy tamtejsi są za mało przezorni, najmniejszych nie czyniąc starań w kierunku udoskonalenia rasy. Dla tego też p. Wiśniewski przy pogadankach i demonstracyach nie jednokrotnie zachęcał miejscową ludność do wyboru lepszych rozpłodników, tem bardziej, że Towarzystwo gospodarskie, uznając ważność podniesienia tej produkcyi w pow. bobreckim, zaprowadziło chlewnię zarodową w Bortnikach u p. Niwickiego, skąd mogą włościanie pobierać rasowe prosięta, płacąc za odssaną sztukę po 10 złr.

Niemniej ważnem dla miejscowych producentów byłoby unormowanie stosunków handlowych w powiecie; pomijając zmonopolizowanie handlu nierogacizną w ręku jednego handlarza engrosisty, również nie korzystnym dla producentów jest zwyczaj sprzedawania sztuk na oko a nie na wagę; dla tego też wędrowny nauczyciel, poczynił u odpowiednich władz starania, aby na miejscach targowych były zaprowadzone wagi dla nierogacizny.

Okolice nadniestrzańskie powiatu bobreckiego i południowa część pow. przemyślańskiego, przedewszystkiem gminy: Podniestrzany, Mikołajów, Dzwinogród, Podhorodyszcze, Wołków, Lipowce i inne, zajmują się produkcyą lnu na większą skalę. Włościanie miejscowi używają przecież prawie wyłącznie do siewu zwykłego nasienia i to nie najlepszego gatunku.

P. Wiśniewski z funduszów jakie otrzymał od Wydziału krajowego na cele demonstracyjne, zakupił przez komitet Towarzystwa gospodarskiego nasienie lnu rygskiego i rozdzielił je w ośmiu gminach między kilkudziesięciu plantatorów. Za jego również staraniem wysłany zostanie na koszt funduszu krajowego jeden syn włościanina z Poddniestrzan, do krajowej szkoły tkackiej w Krośnie, o co się już zeszłego roku gmina tamtejsza dopominała.

Z ramienia Towarzystwa gospodarskiego, podobnie jak lat zeszłych, i w porze letniej b. roku, objeżdżał również powyższe gminy produkujące len i konopie p. Jan Górski, kierownik krajowej szkoły uprawy i wyprawy lnu w Gródku i miał w nich szereg pouczeń i demonstracyi.

Usiłowania nauczyciela wędrownego w kierunku podniesienia hodowli bydła w obu powiatach, osiągnęły na razie przynajmniej ten dobry skutek, że kilka gmin poczyniło już starania w celu zakupna licencyonowanych buajów gminnych jak n. p. Czartorya. Dotychczas bowiem gminy tak pow. bobreckiego jako też i przemyślańskiego nie korzystały z pomocy funduszu hodowlanego i nie starały się nawet o uzyskanie pożyczek bezprocentowych na zakupno buhajów. To bierne zachowanie się ludności ro'niczej, w sprawie tak ważnej dla niej, tłomaczy p. Wiśniewski jeszcze nie należytem pojęciem o doniosłości tego przedsięwzięcia, trudnością znalezienia gospodarzy w gminie, którzyby chcieli na własne ryzyko utrzymywać buhaje, a wreszcie i niemożebnością całorocznego utrzymania buhaja w dobrym stanie wyłącznie z opłat pobieranych za pokrycie krów. Przy pouczeniach i demonstracyach z dziedziny chowu bydła, p. Wiśniewski udzielał zarazem porad i wskazówek weterynaryjnych, w której to gałęzi nauczyciel jest specyalnie obznajmiony, a w ludności, jak się przekonał, zawsz· znajduje najchętniejszych słuchaczów ilekroć razy poruszał ten przedmiot.

Z racyonalniejszym chowem bydła stoi w ścisłem związku uprawa roślin pastewnych, dla tego też p. Wiśniewski we wszystkich tych okolicach, gdzie znalazł warunki hodowlane bardziej sprzyjające i ludność chętniej oddającą się tej produkcyi zwierzęcej, tam wszędzie w pouczeniach swoich zwracał baczniejszą uwagę hodowców na rozszerzenie uprawy roślin pastewnych, a zwłaszcza koniczyn, buraków pastewnych i końskiego zębu Nie jest jednak tak łatwem zadaniem nakłonić włościanina naszego, ażeby część swoich gruntów obsiewanych dotychczas zbożami, przeznaczył pod uprawę roślin pastewnych. W takich warunkach, z którymi się liczyć należy, ma zatem wszelką racyę bytu roślina pastewna, siana jako poplon, nie umniejszająca więc gospodarzowi produkcyi ziarna. P. Wiśniewski skonstatował też, że tamtejsi mniejsi rolnicy z wielkiem upodobaniem zabrali się do uprawy sporku, którą im nauczyciel zalecił i ze zbiorów jego byli zadowoleni w tym roku Nauczyciel wędrowny rozdał między kilkudziesięciu włościan pewną ilość doborowego nasienia sporku olbrzymiego.

Z używaniem nawozów sztucznych w obrębie gospodarstw włościańskich spotykamy się coraz częściej w kra u naszym; w kilku zachodnich powiatach, szczególniej w pow. bialskim, wadowickim i myślenickim rozszerzyło się ono już na większą skalę. P. Wiśniewski na pierwsze próby używania sztucznych nawozów napotkał także i w powiatach bobreckim i przemyślańskim. Jeżeli jednak nauczyciel wędrowny zachęca ludność do zakupna t k kosztownych środków nawozowych, to powinien to czynić przynajmniej z taką ostrożnością, z jaką postępuje sobie p. Wiśniewski wprowadzając użycie sztucznych nawozów do powiatów powierzonych jego staraniom nauczycielskim. A nawet należałoby może jeszcze iść dalej w tej przezorności, wyłączając nawet z próbnych doświadczeń nawozy azotowe, jako najkosztowniejsze i potrzebujące już bystrzejszego oka umiejętnego gospodarza. P. Wiśniewski, przekonawszy się, że ludność w pow. bobreckim zaczyna się dopytywać o nawozy sztuczne a nawet że je już sprowadza do swoich gospodarstw, postanowił na początek zaprowadzić w powiecie kilka pól doświadczalnych, pragnąc się przekonać o skuteczności działania najważniejszych przynajmniej nawozów, odnośnie do miejscowych warunków. W tym c·lu założył nauczyciel pięć pól doświadczalnych, a mianowicie w Bóbrce u właściciela realności Wondraczka, w Suchodole u leśniczego Kesserlinga, w Olchowcu u miejscowego gr. kat. proboszcza, w Wołoszczyźnie u nauczyciela Humla i w Czartoryi u wójta Kuki. Doświadczenia przeprowadzane są na kawałkach w obszarze $^1/_5$ hektara, głównie z kainitem i mączką Thomasa.

Z działalności p. Wiśniewskiego zanotować nam jeszcze wypada starania jego w kierunku szerzenia sadownictwa w obu powiatach. Oprócz wskazówek udzielanych przy sposobności zwiedzania sadów, lub p dczas pouczeń w miejscowościach, gdzie ludność więcej się zajmuje pielęgnowaniem drzew owocowych; p. Wiśniewski poczynił już pierwsze kroki w zamiarze założenia w pow. bobreckim szkółki drzew owocowych. Mianowicie zniósł się z nauczycielem ludowym w Wołoszczyźnie p. Humlem, który ma do swojego użytku 9 morgów ogrodu szkolnego i z sadownictwem jest dostatecznie obznajmiony, czyby nie zechciał przy miejscowej szkole założyć szkółki drzew owocowych dla bobreckiego powiatu. P. Humel okazał gotowość założenia szkółki i obowiązał się dostarczać rocznie do 1000 szczepów dla włościan okolicznych, z czego 600 dostarczałby bezpłatnie, gdyby mu Wydział powiatowy przyzna

roczną subwecyę w kwocie 100 złr. na koszta założenia i prowadzenia tej szkółki. Powstanie zatem szkółki zależy tylko od przyznania tego skromnego zasiłku.

2. Nauczyciel wędrowny p. Bolesław Gurski. W ubiegłych latach p. Gurski miał poruczone (o wędrownej nauki powiaty: Mościska, Przemyśl i Jarosław; w obecnym zaś roku, w myśl opinii wyrażonej przez komisyę gospodarstwa krajowego, poleciliśmy temuż nauczycielowi, całą jego działalność nauczycielską skierować w okolice cukrowni przeworskiej, do kilkumilowego pasu ziemi położonego głównie w granicach politycznych powiatów; Łańcut i Jarosław, gdzie bądź uprawa buraków cukrowych już weszła w użycie, lub też gdzie są wszelkie warunki na miejscu sprzyjające tej uprawie. Wiedząc, że plantacya buraków cukrowych w okolicach tamtejszych, wśród drobnej własności rolnej mało się rozszerza, pomimo kilkuletniej już kampanii cukrowarnianej, poleciliśmy p. Gurskiemu zbadać na wstępie przyczyny, które ludność włościańską zniechęcają, do uprawy tego produktu. Zwróciliśmy przytem jego uwagę, że podobno jednym z główniejszych powodów tego stanu rzeczy ma być, stosunkowo za wysoko stawiane żądania przez fabrykę, przy zawieraniu kontraktów z mniejszymi właścicielami, co do obszaru parcel przeznaczonych pod uprawę buraka cukrowego; uwzględniwszy zwłaszcza daleko idące rozdrobnienie ich gruntów i słabe siły pociągowe znajdujące się w tych gospodarstwach. Poleciliśmy zatem p. Gurskiemu, aby w takim razie w pierwszym rzędzie zwrócił się do zarządu fabryki przeworskiej z przedstawieniem, czyby ona nie była skłonną w dobrze zrozumianym własnym interesie, zredukować wymagań swoich co do minimalnego obszaru uprawy buraka cukrowego w obrębie gospodarstw włościańskich. Gdyby zaś cukrownia żądaniu temu z jakichkolwiekbądź powodów nie mogła zadość uczynić, czyby nie było wówczas wskazanem zwrócić starania w tym kierunku, aby drobni plantatorzy przez wzajemne łączenie się w grupy byli zdolni stawać w obec fabryki jako kontraktanci.

P. Gurski objechawszy w ciągu roku prawie wszystkie gminy, w których bądź już obecnie niektórzy gospodarze uprawiają buraki cukrowe, lub te, w których warunki i położenie samo wskazywały, że uprawa tej rośliny mogłaby się z czasem w nich rozwinąć, przedkładał nam następnie w swoich sprawozdaniach miesięcznych spostrzeżenia swoje i starania z których najważniejsze tutaj podajemy.

Zanim p. Gurski rozpoczął swą działalność w okolicach cukrowni przeworskiej, wygotował sobie na podstawie wskazówek Wydziałów powiatowych i osób znających miejscowe warunki spis tych wszystkich gmin, w których uprawa buraków cukrowych byłaby wskazaną i dla gospodarstw włościańskich pożyteczną. Tymczasem objechawszy te gminy, p. Gurski przekonał się na miejscu, że w wielu z nich o korzyściach z uprawy buraków cukrowych nie można na razie mówić, gdyż albo są od fabryki znacznie oddalone i komunikacyę mają utrudnioną, lub też posiadają glebę nie nadającą się pod uprawę buraczaną, a przytem środki do podniesienia tej kultury zbyt słabe. Zaledwie połowę z tych gmin uważać należy za dostatecznie przygotowane i posiadające odpowiedne warunki do podejmowania uprawy buraka cukrowego na szerszą skalę.

Co do obszaru zajętego pod uprawę buraków dla cukrowni przeworskiej p. Gurski nie był wstanie zebrać dokładnych dat. Dyrekcya fabryki podała mu wprawdzie ogólny obszar zajęty pod tę kulturę w obrębie mniejszej własności, skontraktowany na bieżącą kampanię w sumie 400 morgów, jednakże jak się nauczyciel podczas swych objażdżek przekonał, obszar ten był za wysoko podany i obejmywał gminy, które w tym roku zupełnie nie uprawiały buraków cukrowych jak n. p. Pawłosiów, Piwodę, Muninę, Markowę i inne. W ogóle p. Gurski skonstatował, że w obu powiatach nie może być mowy o rozszerzaniu się uprawy buraków, ale raczej dostrzegać się daje pewna obniżka i to zarówno na obszarach dworskich jak i po gminach. W tych ostatnich przybywają wprawdzie nowi plantatorzy w miejscowościach w których dotychczas uprawy tej rośliny nie próbowano, jednakże odpadają jednocześnie inne gminy, gdzie włościanie po jednorazowej próbie, zniechęceni rezultatem mniej korzystnym dla nich, wycofowują się od uprawy. Do zawierania stałych kontraktów trudno dają się nakłonić, raczej wolą choćby po niższej cenie sprzedawać produkt gotowy. Jeźli podejmują się uprawy, to tylko na próbę — większość nie widzi w niej interesu dla siebie a nawet dla podniesienia swoich gospodarstw.

Składają się na to różne powody, między innymi niezadowolenie, iż fabryka płaci drobnym plantatorom o 10 cutów mniej na cetnarze niż większym obszarom, przytem rezultat ze zbiorów mają oni wcale niezadowalniający, w przecięciu 60—80

100 ctn. m. najwyżej 140—150. P. Gurski cytuje jeden tylko przykład, wójta w Dębowie który w zaszłym roku zebrał 200 ctn. z morga. Niekorzystne rezultaty ze zbiorów buraków cukrowych, jakkolwiek usprawiedliwione być mogą niedostateczną uprawą roli i słabym nawożeniem, zniechęcają przecież włościan, którzy przy tej samej uprawie a nawet mniej forsownej zbierają po 100—120 korcy ziemniaków. Najkorzystniej jednak przedstawia się im uprawa buraka cukrowego w porównaniu do buraka pastewnego — który w tych okolicach a przedewszystkiem w pobliżu Przeworska z zamiłowaniem uprawiają mając dość liczny inwentarz, bydło wcale piękne i dobrze utrzymywane. Buraka pastewnego zbierają znacznie więcej, w dwójnasób tyle, bo do 250 ctn. m. a za cetnar w tych okolicach płacą po 1 złr. do 1.20 ctn. Wprawdzie dostawca buraków do cukrowni otrzymuje wytłoczyny buraczane, jednakże te odpadki przedstawiają wartość tylko dla miejscowości położonych w najbliższej okolicy Przeworska.

Chcąc ile możności między drobniejszymi właścicielami rozpowszechnić uprawę buraków cukrowych starał się p. Gurski zachęcić ich do zawierania stałych kontraktów w czem dyrektor cukrowni z całą uprzejmością przyszedł mu w pomoc, zgodził się na żądane ustępstwa i przyrzekł, że na przyszłość cukrownia gotową będzie zawierać kontrakty nawet na pół morgowe plantacye.

Podczas objażdżek swoich po gminach w których pojedyncze gospodarze uprawiają buraki cukrowe, przekonał się nauczyciel wędrowny, że sposób dotychczasowej uprawy buraków wszędzie prawie pozostawia wiele do życzenia, i nic dziwnego, że skutkiem tego, rezultaty ze zbiorów okazują się nie korzystne. Ogólnym błędem jest za płytka orka i za słabe nawożenie pól przeznaczonych pod uprawę rośliny, posiadającej w tym względzie dość znaczne wymagania. Płytką orkę nie wszędzie nawet w tych okolicach usprawiedliwić by można brakiem odpowiedniej siły pociągowej, przeciwnie w łańcuckim powiecie, gdzie w ogóle gospodarze są zamożniejsi, grunta mają mniej rozdrobione, posiadają inwentarz wcale dobry i należycie utrzymany, tutaj jedynym powodem płytkiej orki jest przyzwyczajenie do niej i niedostateczna kultura roli. Wreszcie może nawet jedną z najważniejszych przyczyn nie udawania się buraków cukrowych jest nieodpowiedni wybór miejsca, który już z góry nie pozwala się spodziewać nawet średniego plonu.

P. Gurski spotykał w czasie swoich objażdżek plantacye buraków cukrowych na żytniskach które poprzednio wydały plon b. średni. Nie można się dziwić, że włościanie po takich nie udałych próbach, zrażają się do uprawy tego produktu i nie tylko sami zaprzestają nadal uprawy, ale przykładem swoim odstraszają innych sąsiadów w gminie od podjęcia kultury buraczanej. P. Gurski twierdzi, że dzisiaj o wiele łatwiej jest nakłonić włościan do uprawy buraka cukrowego w takiej gminie, gdzie żaden z gospodarzy nie próbował jeszcze sadzenia icb, aniżeli w tej, gdzie się już poprzednio znachodzili odważniejsi plantatorzy.

Wobec takich warunków nauczyciel wędrowny znalazł się w trudnem położeniu, z jednej strony przyszło mu bowiem zwalczać przesądy i uprzedzenia, bądź co bądź oparte na pewnych podstawach, z drugiej strony do pewnego stopnia zachęcać ludność i pouczać ją o racyonalniejszej uprawie tego produktu, który z czasem mógłby się stać dźwignią do podniesienia ich gospodarstw. Usiłowania nauczyciela wędrownego mogą tylko zwolna zmierzać do tego celu, poprzedzać go musi skrzętna przygotowawcza praca w kierunku udoskonalenia uprawy roli, jej silniejszego nawożenia i w ogóle podnoszenia jej do wyższej kultury jakiej burak cukrowy wymaga. Wydział krajowy nie może też żądać od p. Gurskiego, ażeby owoce jego usiłowań wystąpiły, na jaw już w krótkim przeciągu czasu i uwydatniły się szybkim wzroście obszaru zajętego pod uprawą buraków cukrowych w tych powiatach — co więcej forsowanie jej w tych warunkach przez nauczyciela wędrownego nie byłoby nawet wskazanem, chociażby tylko z tego jednego powodu, że łatwo mogłaby wówczas taka działalność jego spotkać się z zarzutem miejscowej ludności, iż czyni to w interesie fabryki a nie na ich korzyść.

To też p. Gurski w pierwszym roku swego pobytu w tych stronach, trzymał się tej metody przy postępowaniu i zdaje się, że mu się udało na wstępie zjednać sobie zaufanie w gminach, tembardziej, skoro ludność widziała skuteczne zabiegi nauczyciela z zarządem fabryki podjęte w jej interesie. P. Gurski zaś, z dotychczasowego pobytu w tych stronach nabrał tego przekonania, że praca jego nie będzie bezowocną, gdyż w miejscowym ludzie, zwłaszcza w powiecie łańcuckim, znalazł

materyał daleko podatniejszy dla nauki wędrownej, ó wiele chętniejszych i inteligentniejszych słuchaczów, aniżeli tych, z jakimi miał poprzednio do czynienia w pow. mościskim, a nawet przemyskim.

Szerząc przedewszystkiem wiadomości o wyborze, przygotowaniu i nawożeniu ziemi pod uprawę buraków cukrowych, nauczyciel wędrowny nie ograniczył się jednakże w swych czynnościach nauczycielskich wyłącznie do tego przedmiotu tylko, ale nie mniej udzielał i po tych samych gminach wskazówek odnoszących się do innych upraw zwłaszcza roślin pastewnych i poruszał w pouczeniach swoich i demonstracyach kwestye odnoszące się do innych gałęzi gospodarstwa jak kultura łąk i lepsze zużytkowywanie pastwisk.

III. Nauczyciel wędrowny p. Karol Mielecki. W nowo przydzielonym okręgu jaworowskim sprawował w tym roku p Mielecki swoje czynności nauczycielskie zaledwie przez kilka miesięcy, począwszy od drugiej połowy kwietnia. Z początkiem roku bieżącego poleciliśmy bowiem p. Mieleckiemu pozostać w dawnym okręgu kamioneckim, gdzie go ludność miejscowa od szeregu lat znała, a rozpocząć objazdy po gminach powiatu jaworowskiego dopiero z chwilą, aż się umysły ludności, podniecone ruchem przedwyborczym, uspokoją i przyjaźniejsze warunki dla nauki wędrownej nastaną. W sierpniu zmuszeni byliśmy polecić p. Mieleckiemu udać się na przeciąg jednego miesiąca do krajowej niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy, celem pełnienia w zastępstwie obowiązków nauczyciela do nauk elementarnych.

Powiat jaworowski pod względem jakości gleby przedstawia wielką różnorodność. Co się tyczy mechanicznego składu ziemi wszędzie tu przeważa piasek; w każdej niemal gminie obok średnio dobrych gliniasto piaszczystych gruntów znajdują się więcej piaszczyste, a nawet liche piaski. Natomiast co do fizykalnych własności gleby panują w całym powiecie jedne i te same warunki, mianowicie wszędzie, dostrzedz się daje w mniejszym lub większym stopniu nadmierna wilgoć spowodowana nieprzepuszczalnością podglebia.

Dlatego też niema gminy w powiecie, gdzie by nie było wskazanem odwodnienie gruntów, chociażby tylko przy użyciu najzwyklejszego sposobu, jakiem jest kopanie rowów.

P. Mielecki zaraz przy pierwszej bytności swojej w tamtejszych gminach zwracał uwagę gospodarzy na konieczność przeprowadzania tych robót melioracyjnych, jeźliby z gospodarstw swoich pragnęli uzyskać lepsze plony, niż to miało miejsce dotychczas. Włościanie tem bardziej, okazywali skłonność, a nawet tu i ówdzie zastósowywali się do wskazówek udzielanych im przez nauczyciela, gdyż w b. roku skutkiem niekorzystnych warunków atmosferycznych, potrzeba takich melioracyi występowała tem dobitniej. Niemniej nauczyciel wędrowny w gminach gdzie pola i łąki skutkiem nadmiernej wilgoci znalazł zakwaszone, doradzał włościanom meliorowanie ich przy pomocy nawożenia wapnem, które zdolne jest neutralizować nadmiar kwasów humusowych w ziemi.

Ze względu na rodzaj gleby przeważnie piaszczystej w całym powiecie, p. Mielecki miał tutaj za główne zadanie wprowadzania do gospodarstw wiejskich uprawy roślin specyalnie nadających się do właściwości gleby tamtejszej. Zachęcał też i pouczał gospodarzy o potrzebie i korzyściach, uprawiania łubinu, co mu przychodziło tem łatwiej, że po gminach spotykał już włościan, którzy tę roślinę zaczęli uprawiać, a przekonawszy się o jej użyteczności, byli najgorętszymi popleczníkami nauczyciela przy usiłowaniach jego. Szczególniej w okręgu sądowym krakowieckim, gdzie jeszcze większe przestrzenie zajmują grunta o przeważnym składzie piasku, uprawa łubinu jakkolwiek coraz bardziej się rozszerza, pozostawia jeszcze nauczycielowi wędrownemu szerokie pole do działania w tym kierunku.

Bynajmniejprzecie nie było wskazanem nauczycielowi ograniczyć się w pow. jaworowskim wyłącznie co do rozszerzania kultury tej jednej tylko rośliny wzbogacającej glebę, przeciwnie, różnorodność gruntów, o jakiej poprzednio wspomnieliśmy, wymagała częstokroć w jednej i tej samej gminie zalecania uprawy koniczyn buraków pastewnych, końskiego zębu i seradelli, która to ostatnia roślina jest mało znaną w powiecie, choć próby robione po obszarach dworskich wypadły pomyślnie.

Niemniej i w tym powiecie ludność rolnicza zaczyna coraz częściej używać sztucznych nawozów, przedewszystkiem naturalnie kainitu, jakkolwiek i z mączką kostną i mączką Thomasa nie rzadko już można się spotkać po gminach. Nauczyciel

wędrowny natrafiając na takie usiłowania w gminach, gdzie jednocześnie dostrzedz można było złe obchodzenie się z obornikiem, słusznie wytykał tę niewłaściwość, przedstawiając gospodarzom, że dobrego nawozu stajennego żaden sztuczny nawóz zastąpić nie potrafi.

Niemal w każdej wiosce p. Mielecki miał sposobność pouczać miejscową ludność o niewłaściwem obchodzeniu się z łąkami, gdyż wszędzie panuje w tych okolicach zakorzeniony zwyczaj, że zaraz z wiosną zaledwie trawa cokolwiek podrośnie gospodarze wypędzają na ruń cały swój inwentarz, tak że zatratowane w ten sposób łąki nie przynoszą na pokos żadnego pożytku.

Nauczyciel urządzając pouczenia swoje po wioskach pow. jaworskiego, z przyjemnością zauważył nie tylko ten szczegół, że ludność i chętniej i liczniej się gromadzi na pouczenia takie, jak w innych powiatach gdzie był poprzednio, ale niemniej że biorą w nich liczny udział także kobiety, gospodynie wiejskie. Dlatego też niemal przy każdem zebraniu zmuszony był poruszać i sprawy dotyczące gospodarstwa domowego, obchodzące żywiej to grono słuchaczów jak n. p. o nabiale i obchodzeniu się z nim, dojeniu krów, hodowli drobiu i t. d.

W maju odbyła się w Jaworowie przeglądowa wystawa bydła urządzona staraniem nie dawno zawiązanego Oddziału Towarzystwa gospodarskiego. Korzystając z tej sposobności p. Mielecki objeżdżając gminy zachęcał włościan do brania udziału w niej, obchodził przytem lepsze obory, wybierał sztuki kwalifikujące się do wystawy i udzielał przytem wskazówek dotyczących racyonalniejszego chowu bydła.

Ponieważ włościanie miejscowi oddający się w tym powiecie dosyć hodowaniu trzody chlewnej uskarżali się na brak knurów poprawniejszej rasy, przeto nauczyciel wędrowny zwrócił się do prezesa tamtejszego Oddziału Tow. gospodarskiego z prośbą, aby tej potrzebie zechciało Towarzystwo odpowiednio zarządzić, co też się rzeczywiście stało, gdyż gminy powiatu jaworowskiego w niedługim czasie otrzymały z tego źródła dziesięć knurów rasowych do użytku. P. Mielecki doprowadził do skutku i drugą sprawę, również pożyteczną dla ludności rolniczej tamtejszego powiatu a mianowicie urządzenie sklepiku narzędzi rolniczych w Jaworowie przez Oddział Tow. gospodarskiego. Potrzeba takich sklepików sprzedających włościanom, dobre i nie drogie zwykłe narzędzia rolnicze, a przedewszystkiem sieczkarnie, oddawna daje się odczuwać, gdyż nie sumienni ajenci i handlarze wyzyskują ludność na cenie i na jakości towaru. W tym celu p. Mielecki wszedł w rokowanie z fabryką Umratha i Spółki w Bubnie, która przyrzekła za gwarancyą Rady powiatowej, dać pewną ilość zażądanych narzędzi w komis Oddziałowi, dając przytem opust 20% z ceny katalogowej. Również i skład nasion Kauczyńskiego i Wolińskiego we Lwowie obowiązał się dostarczać potrzebnych nasion dla sklepiku z opustem 10—15%.

Nakoniec p. Mielecki w sprawozdaniach swoich miesięcznych nie jednokrotnie wyraża zdanie, że jeźli w tak krótkim przeciągu czasu w nieznanym powiecie potrafił już coś dodatniego dla ludności rolniczej zdziałać, to główna w tym zasługa Wydziału pow. i Oddziału Towarzystwa, które usiłowania jego wspierały na każdym kroku. Poparciu z tej strony zawdzięcza nauczyciel, że ludność w gminach po kilku miesięcznym zaledwie pobycie w tych stronach, odnosiła się do niego z zaufaniem, gromadziła się chętniej i liczniej jak przypuszczał — sądzi zatem, że i z wskazówek udzielanych nie mało korzystać będzie.

IV Nauczyciel wędrowny p. Witołd Traczewski. Jak już wspomnieliśmy poprzednio p. Traczewski otrzymał od Wydziału krajowego najznaczniejszy zasiłek na środki demonstracyjne przy nauce wędrownej, głównie w drzewkach owocowych pochodzących z ogrodów szkolnych w Czernichowie i Tarnowie, celem rozdania ich między włościan powiatu lwowskiego, gdzie sadownictwo zaczyna się powoli podnosić: Kilkaset sztuk szlachetnych szczepów rozdał w ten sposób nauczyciel w gminach. Borki janowskie, dominikańskie, Malechów i Ceperów, udzielając przy tej sposobności wskazówki odnoszące się do pielęgnowania drzew owocowych i obchodzenia się z młodym szczepem. Niemniej otrzymał p. Traczewski, skutkiem naszego polecenia znaczniejszą ilość zrazów owocowych z tychże samych zakładów, które bądź osobiście porozdawał lub je porozsyłał. Z zasiłku zaś otrzymanego w gotówce zakupił nauczyciel nasiona celniejszych płodów ogrodowych jak niemniej i kilka korcy lnu rygskiego i rozdał je w kilkunastu gminach pod Lwowem.

Oprócz szerzenia najgłówniejszych wiadomości mających związek z sadownictwem i ogrodownictwem, pouczał p. Traczewski włościan w Ceperowie pszczelnictwa, gdyż ludność w powyższej gminie z zamiłowaniem oddawna hodowlą pszczół się zajmuje i żądną była dowiedzieć się cośkolwiek o ulepszeniach na tem polu i postępie, jaki nauka w tym przedmiocie w ostatnich czasach zgotowała.

P. Traczewski pośredniczył również, w kilku sprawach między Oddziałem Tow. gospodarskiego lwowskiego a gminami, jak n. p. przy zaprowadzeniu chlewni zarodowej w Biłce szlacheckiej, dostarczaniu nasion i t. d. Mieszkańcy niektórych gmin (Czerkasy, Horbacze) sami zwracali się do nauczyciela wędrownego, prosząc o zakupno na ich koszt nasienia, cebuli, buraków, lnu, lucerny i łubinu.

Za zezwoleniem Wydziału krajowego p. Traczewski w środy i czwartki każdego tygodnia pozostawał w domu w Czarnuszowicach, gdzie interesowani gospodarze pragnąc zasięgnąć porady w sprawach bliżej ich obchodzących, wiedząc o tem, i z dalszych stron mogli przybywać. Ze sprawozdań nauczyciela wędrownego dowiadujemy się, że urządzenie takiej agentury rolniczej, okazało się pożyteczne i włościanie z niej korzystali.

Skutkiem prośby Wydziału pow. śniatyńskiego, który przystąpił w tym roku do założenia szkółki drzew owocowych w Dżurowie, pozwoliliśmy p. Traczewskiemu udać się na miejsce, aby był pomocnym przy założeniu tej szkółki i upoważniliśmy go dojeżdżać do Dżurowa w miarę zachodzącej potrzeby.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wysoki Sejm uchwalić raczy.

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach nauczycieli wędrownych rolnictwa za rok 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 30. listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydz. kraj.

ALEGAT

do sprawozdania Wydziału krajowego

o czynnościach

nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego.

za rok 1897.

Do LW. kr. 75.779/97.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Wykaz wykładów, pouczeń i demonstracyj

przeprowadzonych przez krajowych wędrownych nauczycieli gospodarstwa wiejskiego

w roku 1897.

1. P. Seweryn Wiśniowski.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g a
1	**Starcsiolo**	O żywieniu i pielęgnowaniu krów dojnych. O obchodzeniu się z nabiałem, dojenie krów, przechowanie i obchodzenie się mlekiem, wyrób masła. O korzyściach zawiązywania spółek mleczarskich.	polski i ruski	20 kobiet 12 mężcz.		Obecnym na wykładzie był delegat Rady powiatowej p. Smalawski także miejsc. nauczyciel.
2	**Chlebowice**	O zimowem żywieniu bydła rogatego. Obliczenie paszy potrzebnej do przezimowania. Hygiena zwierząt domowych. O wożeniu nawozu w zimie na pole Egzaminowanie i powtórzenie o leczeniu niektórych chorób bydła rogatego i koni.	ruski	40		Obecni na pouczeniu p. Waszczuk kierownik szkoły, p. Humel nauczyciel z Wołoszczyzny.
3	**Wybranówka**	Przedmiot pouczeń był ten sam jak w poprzedniej gminie.	„	22		Obecni na pouczeniu: kierownik szkoły miejscowej i emerytowany nauczyciel p. Skarbek.

4	**Budków**	Hygiena zwierząt domowych. Żywienie zimowe bydła rogatego. Obliczenie paszy potrzebnej na zimę. Obchodzenie się z nawozem wywiezionym w zimie na pole. O leczeniu niektórych chorób bydła i koni.	ruski	16		Obecny na pouczeniu p. Czajkowski nauczyciel.
5	**Zaleśce** Okręg Chodorów	Wykładu nie było, dla braku lokalu, gdyż szkoła z powodu przeniesienia nauczyciela dłuższy czas jest zamknięta i nie opalana, a innej większej izby odpowiedniej nie było.			Przegląd kilku gospodarstw włościańskich w oborze, stajniach i podwóża z nawiązaniem odpowiednich uwag przy zwiedzaniu.	
6	**Poddniestrzany**	O leczeniu niektórych chorób bydła i koni, powtórzenie w rodzaju egzaminu i dalsze pogadanki o innych chorobach. O hodowli świn.	ruski	30	Jak wyżej.	Obecny był także miejscowy prob. gr k. X. Bodnar.
7	**Czartorja**	Jak wyżej a także o uprawie lnu.	„	35	Nie było.	Obecny na pogadance miejscowy nauczyciel.
8	**Chodorów**	Leczenie niektórych chorób bydła i koni domowymi środkami. Hodowla świń.	„	20		Obecny na pogadance był delegat powiatowy p. Link.
9	**Lubeszka** Okręg Bóbrka	Jak wyżej.	„	36	Z powodu zawierzuchy nie było.	Obecny na pogadance delegat powiatowy p. Pauli.
10	**Bakowce**	Leczenie niektórych chorób bydła i koni. Hodowla świń.	„	15	Przegląd urządzeń gospodarskich u wójta.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
11	**Rozworzany**	Leczenie chorób bydła rogatego i koni domowymi środkami. Hodowla świń. Uwagi nad uprawą zboża jarego i roślin pastewnych.	ruski	40	Z powodu ruskiego święta nie było.	
12	**Wyżniany**	Przypomnienie o potrzebie powiększenia uprawy roślin pastewnych. Wskazówki przy uprawie wiosennej roli. Leczenie chorób bydła rogatego i koni domowym środkami.	polski i ruski	15	Zwiedzanie obory, stajen i chlewów a także kurników X. kanoniku Puchalskiego.	Obecny delegat powiatowy: X. Puchalski pr. o. ł., nauczyciel p. Reichert.
13	**Sołowa**	W tej gminie z powodu praźnika mającego się odbyć dnia następnego, włościanie się nie zgromadzili; a tylko krótsza pogadanka gospodarska miała miejsce z wójtem i kilkoma gospodarzami.				
14	**Stanimierz**	Pogadanka z hygieny i weterynaryi. O korzyściach z uprawy roślin pastewnych. Rady wobec wiosennej kampanii rolniczej.	ruski	przeszło 40	Nie było.	Obecny na pogadance miejscowy nauczyciel.
15	**Uniów**	O obchodzeniu się z nawozem stajennym (gdyż było to drugie dopiero pouczenie). Leczenie chorób bydła rogatego i koni. Pogadanka o uprawie wiosennej.	„	18		Obecny miejscowy nauczyciel czynny i 1. emeryt.
16	**Wołków**	Zgromadzenia z powyższych powodów nie było. a tylko krótsza pogadanka z kilkoma gospodarzami i wójtem. O uprawie lnu i dalszem postępowaniu łąki gospodarza Monczakowskiego znawożonej kainitem i tomasyną.	„	5	Zwiedzanie obory opasowej na folwarku hr. Rom. Potockiego.	Obecny na pogadance p. Kielarski administrator folwarku.

17	**Bóbrka**	O użycin sztucznych nawozów, które tu gospodarze na próbę wprowadzają. Uprawa lnu. Leczenie niektórych zwykłych chorób bydła i koni domowymi środkami.	ruski	32	Demonstracyi nie było z powodu niepogody. Rozdano nasienie lnu rygskiego 9 gospodarzom.	
18	**Podhorodyszcze**	O sztucznych nawozach. Uprawa lnu. Leczenie chorób bydła i koni.	„	20		Rozdano nasienie lnu rygskiego. Obecny na pogadance miejscowy nauczyciel p. Maksymiak.
19	**Romanów**	Jak wyżej, oprócz uprawy lnu, który tutaj bardzo mało bywa uprawiany, a nadto pogadanka o licencyonowanych buhajach i o hodowli i tuczeniu świń.	„	40		Obecny na pogadance p. Józef Czurkiewicz kierownik szkoły.
20	**Podjarków**	Uprawa lnu. Sztuczne nawozy. Hodowla świń. Leczenie niektórych chorób, bydła i koni.	„	45		Nasienie lnu rygskiego rozdano. Obecny na pogadance p. Hammel na uczyciel.
21	**Mikołajow** **Podsosnów**	O znaczeniu płodozmianów w gospodarstwie najodpowiedniejsze rotacye w tych miejscowościach. Uprawa kartofli. Uprawa lnu. Hodowla świń (gospodarze prosili o informacyę gdzie można dostać prosiąt rasy Yorkshire).	„	22		Obecny na pogadance p. Koczorowski kierownik szkoły.
22	**Bóbrka**	1. Uprawa końskiego zębu. — 2. Uprawa ziemniaków. — 3. Uprawa jęczmienia i jak się pod takowy używa saletry chilijskiej jako nawozu. — 4 Jeszcze o innych sztucznych nawozach, które do Bóbrki sprowadzone zostały na skład komisowy.	„	18	Przegląd robót wiosennych w polu. Nasienie końskiego zębu zostało rozdzielone 9 gospodarzom.	Obecny na wykładzie X. Zerowicz pr. gr. k.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
23 24 15 26	**Wołoszczyzna** **Chlebowice** **Suchodoł** **Staresioło**	We wszystkich tych gminach z powodu zajęcia włościan przy wiosennych zasiewach liczniejszych zgromadzeń włościan nie dało się zwołać dla pogadanek o gospodarstwie, a nauka gospodarstwa ograniczyć się musiała do pojedynczych gospodarzy pracujących w polu, gdzie podczas zwiedzania wykonywanych robót w polu odpowiednie krótkie pogadanki o podpadających w oczy przedmiotach nawiązywane były, jak o odpowiedniej lub nieodpowiedniej uprawie danego płodu rolniczego, o stanie nawozowym roli, dobrej lub złej rotacyi, o jakości nasienia, gęstości siewu, dobrych lub złych narzędziach rolniczych i t. p.	ruski		Zwiedzanie wykonywanych robót przy wiosennych zasiewach.	
27	**Poddniestrzany**	Właściwego wykładu przy liczniejszym zgromadzeniu włościan nie było z powodu zajęcia włościan przy robotach w polu. Pouczenia były praktyczne podczas zwiedzania gospodarstwa i robót wykonywanych w polu a mianowicie: sadzenia końskiego zębu, zwiedzania pól obsianych lnem rygskim i rady przeciw wylęganiu lnu. Wskazówki praktyczne co do uregulowania pastwiska gminnego. Rady w sprawie urządzenia przepędu dla bydła przez Dniestr na pastwisko położone na drugiej stronie. Praktyczne wskazówki w utrzymaniu sadów. Wybór kandydata na stypendystę do szkoły tkackiej.	„	6	W miejscu wykładu były praktyczne wskazówki co do czynszów gospodarskich pod rubryką Przedmiot wykładu oznaczonych. Pogadanki te podczas zwiedzania gospodarstw włościańskich odbywały się w towarzystwie włościan, do którego przyłączali się od czasu nowi słuchacze.	Deleg. powiat. jest tu p. Czesław Trzecieski mieszkający w Żyrawie, którego zaprosiłem do Poddniestrzan ale z powodu zatrudnień w gospodarstwie przybyć nie mógł. Obecny pogadankom i zwiedzaniu gospodarstw był X. Bodnar prob. gr. kat.

28	**Czartorya**	O potrzebie zakupna buhaja licencyonowanego dla gminy i rady w jakiej drodze uzyskać można bezprocentową pożyczkę z funduszu krajowego na zakupno buhaja. Pogadanka o uprawie końskiego zębu, które to nasienie zostało tu rozdzielone.	ruski	20	Demonstracye praktyczne przy sadzeniu kartofli. Zwiedzanie zasiewów i robienie odpowiednich uwag n. p. u niektórych gospodarzy znalazłem zasiew lnu nie równo wykonany — wykazałem szkodliwość nierównego siewu i udzieliłem wskazówki jak na przyszłość temu zapobiedz - również wskazówki co do środków przeciw wylęganiu. Leczenie wzdęcia i prakt. poucz. na żyjącej sztuce bydła jak użyć należy trokaru.	Obecny na pouczeniu i demonstracyach miejscowy nauczyciel i wójt
29	**Wołoszczyzna**	Wykładu nie było a tylko praktyczne demonstracye w gospodarstwach włościańskich na obejściach, w sadach i w polu.	»	8	Zwiedzanie gospodarstw włościańskich pomiędzy innemi u gosp.: Filipa Gardy, u którego znalazłem buhaja kwalifikującego się do licencyonowania. Wskazówki praktyczne jak u tegoż gospodarza ulepszyć wadliwie założoną gnojownię. Demonstracya z sadownictwa. Przegląd dokonanych zasiewów i wykonywanych z nawiązywaniem odpowiednich uwag i wskazówek.	Obecny przy pogadance i przeglądzie gospodarstw miejscowy nauczyciel p. Hummel.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
30	**Suchodół**	Pogadanka w Kółku rolniczem o środkach potrzebnych dla rozwoju tegoż. Rady w sprawie uzyskania pożyczki dla Kółka O licencyonowanych buhajach.	ruski	7	Przegląd gospodarstw i łąk nawiezionych kainitem z zastosowaniem odpowiednich pouczeń.	Obecny na pogadance i przeglądzie delegat powiatowy pan Kesselring.
31	**Olchowice**	Wykładu nie było a tylko przegląd robót w polu	„	3	Przegląd robót w polu zżynania pszenicy, stanu zasiewów z nawiązaniem odpowiednich pouczeń.	
32	**Bud'ków**	Pogadanka o uprawie roli i błędach popełnianych przez włościan. O leczeniu niektórych chorób bydła i koni domowymi środkami.	„	40	Z powodu deszczu demonstracyi nie było.	Obecny na pogadance miejcowy nauczyciel p. Czajkowski.
33	**Stare sioło**	Uprawa końskiego zębu. O zżynaniu pszenicy. Sadzenie i podgartywanie kartofli. O sposobach tępienia owadu niedźwiadka podjadka, który tu w wielkich ilościach się pojawił.	polski	22	Z powodu deszczu demonstracyi nie było.	
34	**Uniów**	Zgromadzenia włościan nie było z powodu zbioru siana i koniczyny a tylko krótkie pogadanki z pojedynczymi gospodarzami w polu.	ruski	6	Praktyczne suszenie koniczyny na siano i przegląd gospodarstw w polu.	

35	**Pleników**	O zbiorze siana i koniczyny. Jak należy podgartywać ziemniaki i do jakiego czasu powinna być ta robota wykonywana O tępieniu chrabąszczy i pędraków (na interpelacyę włościan), a również z tego samego powodu jak postąpić z lnem, gdy wylegnie. Wreszcie na życzenie włościan, o leczeniu niektórych chorób bydła i koni.	polski	22	Przegląd gospodarstw w polu i praktyczna nauka o użyciu trokaru przy wzdęciu bydła na przyprowadzonej krowie, a także praktyczne pouczenie, na żywym okazie o oznakach mleczności u krów.	
36	**Dunajów**	O potrzebie dobrych reproduktorów dla podniesienia hodowli bydła rogatego. O buhajach licencyonowanych Wychów cieląt. Leczenie niektórych chorób bydła i koni.	polski i ruski	52	Nie było z powodu wielkiego deszczu.	Obecny na pogadance delegat powiatowy p. Torski, a także miejscowy kierownik szkoły.
37	**Ładańce**	O potrzebie zasiania poplonów po zbiorze oziminy bądź mięszanek bądź sporku z powodu, że pasza częściowo uległa zepsuciu przez deszcze. Uwagi nad uprawą roli dla ozimego oboża. Leczenie niektórych chorób bydła i koni.	ruski	10	Przegląd gospodarstw.	
38	**Wołków**	Zgromadzenia włościan dla pogadanki o gospodarstwie nie było z powodu zajęcia włościan przy spożęciu siana, a nauka ograniczała się do pogadanek krótszych z pojedynczymi gospodarzami w polu o sprawach gospodarskich bieżących.	»	15	Przegląd gospodarstw w polu z nawiązaniem odpowiednich pogadanek i uwag.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
39	**Gliniany**	Hodowla bydła rogatego jako dźwignia w podniesieniu dochodów z gospodarstwa na pastwisku gminnem 800 morgów wynoszącem Leczenie najważniejszych chorób bydła i koni.	ruski	przeszło 100	Nie było z powodu deszczu.	Delegat który mieszka w miejscu, nie był obecny, gdyż wyjechał w tym czasie.
40	**Rozworzany**	Bierzące sprawy gospodarskie jak: Zbiór siana i koniczyny. Jak skarmiać źle zebraną paszę, ażeby była najmniej szkodliwą. Ogartywanie ziemniaków. Właściwa pora rozpoczęcia żniwa zboża. O leczeniu niektórych chorób bydła i koni	"	48	Przegląd gospodarztw w polu, praktyczne użycie trokoru na żywym okazie.	
41	**Wyżniany**	Pogadanki w obec liczniejszego zgromadzenia. włościan nie było z powodu zajęcia włościan sprzątem siana, a tylko pogadanka z pojedynczymi gospodarzami podczas zwiedzania robót w polu.	polski	12	Jak wyżej.	
42	**Rakowce Trybuchowce**	Sprawy bieżące gospodarskie jak: O żniwie, o korzyściach z wczesnych podrzynek ściernisk, wyborze nasienia, bajcowaniu przenicy przeciw śnieci, która się tu pojawiła i t. p. Dla kobiet: O pielęgnowaniu krów dojnych, o dojeniu, o obchodzeniu się z nabiałem, wychów cieląt.	ruski	20 mężcz. 12 kobiet	Przegląd gospodarstw włościańskich w polu.	Obecni byli także X. Lewicki prob. grec. i nauczyciel szkoły w Trybuchowcach. Zgromadzenie odbyło się wspólne w szkole w Trybuchowcach.

43	**Dziewiętniki**	Liczniejszego zgromadzenia nie było z powodu zbioru siana i rozpoczętego żniwa a tylko krótsze pogadanki o bieżących sprawach z pojedynczymi gospodarzami podczas zwiedzania gospodarstw włościańskich.			Zwiedzanie gosgodarstw włościańskish w towarzystwie miejscowego nauczyciela p. Brzowskiego i kilku gospodarzy.	
44	**Suchodół**	Pogadanka z pojedynczymi gospodarzami o żniwie i innych sprawach bieżących gospodarskich, także o uprawie sporku na paszę jako poplonu, które to nasienie dla próbnej uprawy zostało rozdzielone.	ruski	10	Jak wyżej.	Obecni p. Kesselring delegat powiatowy i p. Hobdas nauczyciel.
45	**Olchowiec**	Pogadanka o bieżących sprawach, uprawa sporku i rozdanie nasienia dla próbnej uprawy. Na interpelacyę: Objaśnienia o zmienionej ustawie łowieckiej i wynagrodzeniu szkód spowodowanych przez zwierzynę lasową.	„	6	Jak wyżej.	Obecny p. Kesselring delegat powiatowy
46	**Wołoszczyzna**	Pogadanka o racyonalnem składaniu snopów w półkopki i mandle, o potrzebie przesuszania pokosów, o żniwie, podorywaniu ścierniska, na żądanie o leczeniu niektórych chorób bydła i koni.	„	15	Jak wyżej.	Obecny miejscowy nauczyciel p. Hummel.
47	**Bud'ków**	O potrzebie i sposobach osuszenia gruntów otwartymi rowami i za pomocą drenów. O przygotowaniu roli pod uprawę zboża ozimego. Z powodu postawionej kwestyi: Jak urządzić 5 cio morgowe gospodarstwo włościańskie. Zachęta do ubezpieczeń od ognia.	„	28	Z powodu niedzieli nie było.	Pomiędzy słuchaczami było 4-rych nauczycieli ludowych z kursu mleczarskiego w Starem siole.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
48	**Chlebowice**	Liczniejszego zgromadzenia na pogadance nie było z powodu odpustu w okolicy, wszystkiego przybyło 6 ciu gospodarzy i z tego powodu pogadanka była krótsza a pouczenia zastosowane były przy zwiedzeniu gospodarstw włościańskich; główne przedmioty pogadanki były: Uprawa roli pod oziminę, o nasieniu, bajcowanie zaśmieconej pszenicy, gęstość siew. O sposobach obliczenia potrzebnej paszy na zimę i zużytkowania gorzej zebranej.	ruski	6	Zwiedzanie gospodarstw włościańskich, przy czem udzielane były wskazówki o ulepszeniu gnojowni, o stosowniejszem urządzeniu stajen i chlewów, które nie mają ani okieu ani drabin a także demonstracye w sadach.	Obecny był na pouczeniach miejscowy nauczyciel p. Waszczuk.
49	**Poddniestrzany**	Z powodu żniwa kukurudzy i konopi, a także zajęciu włościan przy biciu tamy na Dniestrze zgromadzenia włościan nie było a tylko z kilkoma gospodarzami podczas zwiedzania gospodarstw nawiązywane były pouczenia odpowiednie: jak o uprawie oziminy, o sposobach omłotu dla uzyskania najlepszego ziarna na nasienie; o przechowywaniu kukurudzy na nasienie, o zaopatrzeniu stajen na zimę i t. p.	»	5	Przegląd gospodarstw i inwentarza.	
50	**Czartorya**	Zgromadzenia włościan nie było a tylko przy zwiedzaniu gospodarstw nawiązywanie odpowiednich pouczeń	»	5	Przegląd gospodarstw włościańskich — pogadanki i wskazówki na miejscu jak pielęgnować drzewa owocowe.	Obecny miejscowy nauczyciel.

51	**Podhorodyszcze**	Uprawa roli pod oziminę; właściwe miejsce w rotacyi; gęstość odpowiednia siewu, bajcowanie pszenicy sinym kamieniem przeciw śnieci Obliczanie paszy potrzebnej na zimę. W jaki sposób należy skarmiać źle zebraną paszę?	ruski	18	Zwiedzanie pól uprawianych pod oziminę z nawiązaniem odpowiednich uwag z uczynionych spostrzeżeń, tak samo przy kopaniu kartofli.	Obecny na pouczeniach był miejscowy nauczyciel p. Maksymiak. Delegat z powodo zajęć pilnych na pouczenia nie przybył. Tak samo też i delegaci inni w następnych gminach nie byli obecni.
52	**Romanów**	Jak wyżej a nadto nieco o hodowli koni.	»	20	Zwiedzanie gospodarstw włościańskich w polu i na podwórzu gospodarskiem.	Obecny miejscowy nauczyciel p. Czuczkiewicz.
53	**Podjarków**	O następstwach szkodliwych z powodu sprzedawania słomy przez włościan. Konieczność przy takim systemie zastosowania nawozów sztucznych i zastąpienie słomy surogatami na pościółkę. Pogadanka o uprawie oziminy jak wyżej	»	24	Jak wyżej.	Na pouczeniach był obecny miejscowy nauczyciel p. Hamal.
54	**Mikołajów** **Podsosnów**	Uprawa roli pod oziminę, miejsce w rotacyi, wybór ziarna na nasienie, bajcowanie przenicy ze śniecią. Jak można przyjść do celnego nasienia przez odpowiednie młócenie Z powodu, że i w tych gminach panuje zły zwyczaj wywożenia słomy do miasta, uwagi nad szkodliwością takiego postępowania a w danym razie zaradzenia złemu	»	29	Zwiedzanie gospodarstw włosciańskich, uprawę soli pod oziminę, kopanie kartofli z zastosowaniem odpowiednich uwag do zrobionych spostrzeżeń.	Obecny miejscowy kierownik szkoły.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
55	**Horodysławice**	W tej gminie odbyło się pouczanie o gosp. po 1-szy raz i to na życzenie włościan. Przedmiot pogadanki: Uprawa roli pod oziminy, wybór nasienia, bajcowanie pszenicy, gęstość zasiewów. O korzyściach z wczesnych podkładów ściernisk. O racyonalnem obchodzeniu się z nawozem stajennym.	ruski	przeszło. 80	Z powodu święta demonstrancyi nie było.	Obecny na pouczeniach nauczyciel p. Burbel.
56	**Dźwinogród**	Z powodu restauracyi sal szkolnych nie było odpowiedniego lokalu dla zgromadzenia włościan i dla tego nauka gospodarstwa tylko przy zwiedzaniu gospodarstw w towarzystwie włościan mogła być przeprowadzoną.	„	12	Zwiedzanie gospodarstw	Obecny miejscowy nauczyciel.
57	**Bóbrka**	Uprawa roli pod oziminy, wybór nasion o odpowiednich gatunkach zboża ozimego, bajcowanie pszenicy. Pogadanka o sztucznych nawozach, które tu zaczynają gospodarze wprowadzać. Obliczanie paszy na zimę. Jak zużytkować gorszą paszę i t. p	„	19	Z powodu święta ruskiego nie było.	

58	**Suchodół**	Wykładu właściwego t. j. w szkole przy liczniejszem zgromadzeniu nie było. Głównem zajęciem było założenie pola doświadczalnego dla próbnego zastosowania nawozów sztucznych, u przewodniczącego Kółka rolniczego p. Kesselringa, a także zwiedzanie gospodarstwa przewodniczącego, przyczem wywiązała się pogadanka o przechowaniu buraków na zimę, które właśnie zwożono z pola. Jak najlepiej skarmiać buraki, o potrzebie dodawania intenzywniejszych pokarmów, o liściach buraczanych i wywoływaniu zaburzeń żołądkowych przy skarmianiu większych ilości O kiszeniu w dołach liści buraczanych. Zwiedzanie zasianych ozimin z odpowiedniemi spostrzeżeniami. Przyczyny niknięcia posadzonych drzew owocowych i t. p. O sztucznych nawozach.	ruski i polski	12	Założenie pola doświadczalnego dla sztucznych nawozów. Zwiedzanie gospodarstwa.	
59	**Olchowiec**	Wykładu szkolnego nie było a także tylko pogadanki przy zwiedzaniu gospodarstw. O dobrych odmianach ziemniaków, o przechowaniu ziemniaków w kopcach. Pogadanka o uprawie oziminy. O sztucznych nawozach przy zakładaniu pola doświadczalnego.	ruski	6	Urządzenie pola doświadczalnego dla przeprowadzenia prób z użyciem sztucznych nawozów.	
60	**Wołoszczyzna**	Pogadanka o przechowaniu ziemniaków. O uprawie oziminy i przygotowaniu uprawy pod wiosenne zasiewy. O sztucznych nawozach przy zakładaniu pola doświadczalnego.	„	5	Założenie pola doświadczalnego dla sztucznych nawozów na polu szkolnem. Zwiedzanie gospodarstw.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
61	**Bóbrka**	Pogadanka: O nawozach sztucznych. Uprawa oziminy. Przechowanie buraków i ziemniaków. Racyonalne skarmianie buraków. Niektóre uwagi o sadownictwie i sadzenie szczepów.	polski i ruski	8	Założenie pola doświadczalnego u gospodarza Wondraczka dla sztucznych nawozów. Zwiedzanie gospodarstwa tegoż Wondraczka w towarzystwie kilku gospodarzy.	Kilku gospodarzy prosiło mnie o sprowadzenie im szczepów za gotówkę.
62	**Żyrawa**	O potrzebie i sposobach osuszania części tutejszych gruntów bardzo mokrych. O nawozach sztucznych Gdzie szukać powodów opóźnienia przy uprawie ozimin. Przechowanie ziemniaków w kopcach. Czem można zastąpić ściółkę w braku słomy. O niektórych chorobach bydła i koni.	ruski	20	Z powodu deszczu nie było.	Obecni na pogadance byli: delegat pan Trzecieski, delegat p. Link, Ksiądz Zawisza.
63	**Podniestrzany**	Pogadanka przy zwiedzaniu gospodarstw z pojedyńczymi gospodarzami o sprawach będących na czasie j k: Uprawa oziminy i błędy popełniane przez włościan. Przechowanie ziemniaków. Przechowanie kukurudzy na nasienie i wybór odpowiednich szulek na nasienie. O źle zebranej paszy i jak ją uczynić mniej szkodliwą.	„	6		
64	**Czartorya**	Pogadanki przy zakładaniu pola doświadczalnego, o sztucznych nawozach i innych sprawach bieżących jak wyżej.	„	5	Założenie pola doświadczalnego dla nawozów sztucznych. Zwiedzanie gospodarstw.	

2. P. Bolesław Gurski.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
1	**Nowosiółki**	O uprawie roli, płodozmianie, obchodzeniu się z nawozem, uprawie pastewnych i okopowych i o hodowli.	polski	15	Nie przeprowadzałem tak tu, jak i w następnych gminach z powodu mrozów i później śniegu.	
2	**Sierakośce**	O nawozach sztucznych, uprawie łąk i pastwisk, uprawie roli i płodozmianie, o szkodnikach roślinnych i zwierzęcych i środkach przeciw nim i o hodowli.	ruski	50		
3	**Grochowce**	Jak wyżej.	polski i ruski	60		
4	**Ujkowice**	Jak wyżej, i o uprawie okopowych i o starannym doborze i czyszczeniu nasienia.	polski i ruski	34		
5	**Krasiczyn**	Jak w Sierakościach.	polski	30		
6	**Kosienice**	Jak wyżej.	polski ruski	40		
7	**Rozwienica**	Jak wyżej, tudzież o uprawie buraków cukrowych i o emigracyi do Brazylii.	polski	12		
8	**Więckowice**	Jak wyżej.	„	17		

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
9	**Bystrowice**	Jak wyżej.	polski	38		
10	**Radołowice**	Jak wyżej.	„	40		
11	**Tyniowice**	Jak wyżej.	„	27		
12	**Chorzów**	Pogadanka o obchodzeniu się z nawozem, o kainicie na łąki, uprawie pastewnych i okopowych.	„	3		
13	**Pawłosiów**	O uprawie cukrowych buraków.	„	14	Z powodu nieodpowiedniej pory, demonstracyi nie było.	
14	**Rozwienica**	Jak wyżej.	„	12	Jak wyżej.	
15	**Bystrowice**	Jak wyżej, i o uprawie buraków pastewnych.	„	43	Jak wyżej.	
16	**Munina**	Jak wyżej.	„	32	Jak wyżej.	
17	**Cieszacin wielki**	O uprawie buraków cukrowych.	„	50	Z powodu nieodpowiedniej pory demonstracyi nie było.	Obecny delegat Wydziału powiatowego p. Łoziński.
18	**Cieszacin mały**	Jak wyżej	„	27	Jak wyżej.	

19	**Zarzecze**	Jak wyżej.	polski	60	Z powodu nieodpowiedniej pory demonstracyi nie było.	Obecny delegat Wydziału powiatow. p. Łoziński.
20	**Wysocko**	Jak wyżej.	ruski	120	Jak wyżej.	
21	**Morawsko**	Jak wyżej.	polski	16	Jak wyżej.	
22	**Kidałowice**	Jak wyżej.	„	4	Jak wyżej.	
23	**Skołoszów**	Jak wyżej, i o roślinach pastewnych.	„	36	Jak wyżej.	Obecny deleg. Wydz. pow. Takliński.
24	**Jankowice**	O obchodzeniu się z obornikiem na gnojarni, uprawie roślin pastewnych i buraków cukrowych.	„	3	na obejściu gospodarskiem.	
25	**Ostrów**	O uprawie buraków cukrowych.	„	8	Z powodu nieodpowiedniej pory demonstracyi nie było.	
26	**Tuczępy**	Jak wyżej.	„	23		Obecny delegat wydz. pow. Henchen.
27	**Roźwienica**	Uprawa buraków cukrowych. Użycie narzędzi, siewnika i t. d.	„	3	Z narzędziami.	
28	**Jak wyżej**	Jak wyżej.	„	3	Jak wyżej.	
29	**Ożańsk**	O obchodzeniu się z nawozem w gnojarni i w polu, uprawie roli, narzędziach rolniczych, uprawie pastewnych i okopowych i o hodowli.	„	47	Na polu i podwórzu jako objaśnienia do wykładów.	Obecnym był delegat Wydz. pow. właściciel Ożańska p: Adam Terlecki.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
30	**Mirocin**	Jak wyżej, i specyalnie o uprawie buraków cukrowych.	polski	18	Jak wyżej.	
31	**Urzejowice**	Jak wyżej.	„	30	Jak wyżej.	Obecnym był deleg. Wydz. pow. właśc. Urzejowic. p. Herman Turnau.
32	**Żuklin**	Jak wyżej.	„	14	Jak wyżej.	
33	**Mikulice i Ostrów**	Jak wyżej.	„	45	Jak wyżej.	Obecnym był delegat Wydz. pow. właść. Mikulic p. Jerzy Turnau.
34	**Mokra strona**	Jak wyżej.	„	12	Jak wyżej.	
35	**Rozwienica**	Uprawa buraków cukrowych. Użycie narzędzi do ogartywania.	„	3	Z narzędziami.	
36	**Czelatyce**	O uprawie buraków cukrowych.	„	14	Z powodu, że nie uprawiają jeszcze, — demonstracye odpadły.	Obecny deleg. Wydz. pow. Wny. Wł. Ustrzycki.

37	**Rozwienica**	Jak wyżej.	polski	3	Właściwie były to tylko wskazówki dalszej obróbki, i użycia narzędzi, a nie wykład.	
38	**Cieszacin wielki**	Jak wyżej.	„	2	Jak wyżej.	
39	**Siennow**	O hodowli i użyciu soli dla bydła. O obchodzeniu się z nawozem w gnojarni i w polu, o uprawie roli, narzędziach, obchodzenia-się z łąkami, nawozach sztucznych, osuszaniu gruntów i uprawie buraków cukrowych.	„	27	Z powodu słoty nie było.	Obecny deleg. Wydz. pow. Wny Zdzisław Wolski.
40	**Nowosielce**	Jak wyżej.	„	60	Z powodu obałamucenia ludu agitacyami radykalnymi, wstrzymałem „się od demonstracyi w polu i w podwórzu gospodarskiem, demonstrowałem tylko nawozy sztuczne, i sposób denaturalizowania soli bydlęcej.	Obecny deleg. Wydz. pow. p. Z. Dąbrowski.
41	**Dębow**	Pogadanka o celu pouczań, cokolwiek o łąkach i nawozach.	„	3	Jak wyżej.	Obecny ten sam delegat.
42	**Wola dalsza**	Obchodzenie się z nawozem w gnojarni i polu, o uprawie roli, narzędziach, nawozach sztucznych, o hodowli i użyciu soli bydlęcej, o uprawie roślin pastewnych i cokolwiek o burakach cukrowych.	„	50	Jak wyżej.	Obecny del. Wydz. pow Wny Madeyski.
43	**Głuchow**	Jak wyżej.	„	9	Jak wyżej.	Obecny ten sam delegat.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
44	**Przedmieście**	Pogadanka o hodowli i o uprawie roślin pastewnych, o użyciu soli bydlęcej.	polski	4	Z powodu obałamucenia ludu agitacyami radykalnymi, wstrzymałem się od demonstracyi w polu i w podwórzu gospodarskiem, demonstrowałem tylko nawozy sztuczne, i sposób denaturalizowania soli bydlęcej.	
45	**Albigowa**	O obchodzeniu się z nawozem, uprawie roli, użyciu kompostów i popiołu, o nawozach sztucznych, narzędziach rolniczych, uprawie roślin pastewnych, o obchodzeniu się z łąkami, osuszaniu gruntów, hodowli i użyciu soli bydlęcej.	„	130	Jak wyżej.	Obecny deleg. Wydz. pow. p Gawlikowski i X. Tyczyński.
46	**Wysoka**	Jak wyżej.	„	40	Jak wyżej.	Obecny deleg. Wydz. pow. p. Grodzicki.
47	**Markowa**	Jak wyżej, tylko zamiast o obchodzeniu się z łąkami, których tu niema, o łąkach sztucznych przemiennych.	„	33	Jak wyżej.	Obecny deleg. Wydz. pow. Ks. Karpisz.
48	**Sietesz**	Jak wyżej.	„	16	Jak wyżej.	

49	**Jarosław** Walne Zgromadzenie Oddziału Tow. gosp.	O uprawie roślin pastewnych, uprawie łąk i ich nawożeniu.	polski	80		Udział w dyskusyi brali: Pp. Skarbek, Borowski, Ks. A. Lubomirski, Ks. W. Czartoryski i W. Ustrzycki.
50	**Kaszyce**	O hodowli, użyciu soli bydlęcej, uprawie pastewnych, uprawie roli, o płodozmianie i o nawozach sztucznych.	„	30	W polu w zastosowaniu do wykładów.	
51	**Grzęska**	Obchodzenie się z nawozem w gnojarni i w polu, nawozy sztuczne, zielone. Uprawa pastewnych, buraków cukrowych, o narzędziach rolniczych, łąkach i o hodowli.	„	7	Zastosowane do wykładu na dziedzińcu gospodarskim i w polu.	
52	**Rogóźno**	Jak wyżej.	„	23	Jak wyżej.	
53	**Kosina**	Jak wyżej.	„	17	Z powodu deszczu nie było.	
54	**Krzemienica**	Jak wyżej.	„	4	Jak w Grzęsce.	
55	**Strażów**	Jak wyżej.	„	20	Jak wyżej.	
56	**Studzian**	Jak wyżej.	„	5	Nie było.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	Uwagi
57	**Dębów**	Obchodzenie się z nawozem w gnojarni i w polu, nawozy sztuczne, zielone Uprawa pastewnych, buraków cukrowych, o narzędziach rolniczych, łąkach i o hodowli.	polski	16	Na dziedzińcu i po polach, zastosowane do wykładu.	
58	**Gać**	O nawozach sztucznych, łąkach i hodowli.	„	3	Nie było.	
59	**Urzejowice**	O uprawie buraków, pasz, o łąkach, burakach cukrowych i hodowli.	„	60	Nie było.	
60	**Niżatyce**	Jak w Grzęsce.	„	3	Na dziedzińcu i w polu, zastosowane do wykładu.	
61	**Krzeczowice**	Jak wyżej.	„	12	Jak wyżej.	
62	**Żurawiczki**	Jak wyżej.	„	43	Z powodu deszczu nie było.	
63	**Rożniatów**	Jak wyżej.	„	16	Jak wyżej.	
64	**Siennów**	O burakach cukrowych, paszach i łąkach.	„	3	W polu, jako zastosowanie do pouczeń.	

65	**Zarzecze**	O burakach cukrowych.	polski	2	Nie było.	
66	**Jankowice**	Jak w Grzęsce.	„	21	Jako objaśnienie pouczeń, na dziedzińcu gospodarskim i w polu.	
67	**Rudołowice**	O burakach cukrowych, łąkach i nawozach sztucznych.	„	18	Nie było, bo słota.	
68	**Roźwienica**	O burakach cukrowych.	„	5	W polu buraczanem.	
69	**Cieszacin wielki**	Jak wyżej i o łąkach pastewnych i nawozach sztucznych.	„	3	Nie było.	Obecny delegat pan Zalasiński.
70	**Wola pełkińska**	Jak w Grzęsce, i o łubinie.	„	16	Jak w Jankowicach.	
71	**Pełkinie**	Uprawa zbóż ozimych i nawozy sztuczne.	„	2	W polu.	
72	**Wierzbna**	Jak w Grzęsce.	„	28	Jak w Jankowicach.	Obecny delegat pan Karpiński.
73	**Ujezna**	Jak wyżej.	„	30	Jak wyżej.	
74	**Rozborz**	Jak wyżej.	„	25	Jak wyżej.	
75	**Mirocin**	O nawozach sztucznych i burakach pastewnych.	„	12	Nie było.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
76	**Gorliczyna**	Jak w Grzęsce.	polski	24	Z powodu, że się późno zgromadzili nie było.	
77	**Rozwienica**	Uprawa buraków cukrowych i przechowywanie pasz na zimę.	„	3	W zastosowaniu do pouczeń.	
78	**Morawsko**	O nawozach sztucznych, poprawie łąk i zmianie nasion.	„	30	Z powodu słoty nie było.	
79	**Munina**	Jak wyżej.	„	24	Jak wyżej.	
80	**Pełkinie**	Jak wyżej.	„	60	Zastosowane do wykładu.	
81	**Głogowiec**	O obchodzeniu się z nawozem, o nawozach sztucznych, uprawie buraków cukrowych, pasz i hodowli.	„	22	Jak wyżej.	Obecny delegat Wny Zygm. Drohojowski.
82	**Tryńcza**	Jak wyżej.	„	40	Jak wyżej.	Obecny delegat Mateusz Jakubin.
83	**Grodzisko dolne**	O uprawie buraków i nawozach sztucznych.	„	3	Jak wyżej.	
84	**Ubieszyn**	Jak w Głogowcu.	„	70	Jak wyżej.	
85	**Gniewczyna**	Jak wyżej, i o uprawie łubinu.	„	24	Jak wyżej.	Obecny delegat ks. Ciasnocha.

86	**Budy przeworskie**	O nawozach sztucznych i o uprawie buraków cukrowych.	polski	2	Nie było.	
87	**Rozburz**	O uprawie łąk.	„	3	Na łące.	
88	**Markowa**	O uprawie i nawożeniu łąk.	„	15	Z powodu słoty, nie było.	Obecny delegat ks. Karpisz.
89	**Gać**	O zakładaniu gnojarni, o nawozach sztucznych i bronowaniu łąk.	„	5	Jak wyżej.	Obecny delegat ks. Sanokowski.
90	**Bystrowice**	O uprawie łąk, pasz i nawozach sztucznych.	„	60	Wycieczka na łąkę.	
91	**Rudułowice**	O uprawie i nawożeniu łąk.	„	2	Na łące.	
92	**Dantalowice**	O hodowli, uprawie roli, uprawie pastewnych i okopowych, o nawozach sztucznych, o obchodzeniu się z nawozem.	„	12	Z powodu robót w polu zeszli się pożno.	Obecny delegat Wny Bzowski i ks. Olkiszewski.

3. P. Karol Mielecki.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
1	**Busk**	Pouczeń, rad i wskazówek udzielano tylko w czasie zwiedzania gospodarstw i te dotyczyły głównie błędów popełnionych przy uprawie rozdanych na wiosnę nasion i roślin pastewnych.	polski i ruski	10		Gremialnych pouczeń nie było żadnych, gdyż nawet członkowie Kółka rolniczego mimo usilnych starań p. Heilmana, kierownika szkoły a zarazem sekretarza Kółka rolniczego nie zeszli się.
2	**Adamy**	Po zwiedzeniu gospodarstw, zebrali się gospodarze w kancelaryi gminnej i tam omawiano obszerniej uwagi, robione w czasie lustracyi, mianowicie: urządzenie stajen i gnojarń, uprawę mieszanek pastewnych i buraków. Sadzenie i pielęgnowanie drzew owocowych.	polski	30		Był obecnym delegat Rady powiatowej pan Artur Gretschel.
3	**Kupcze**	Tłómaczono po raz wtóry korzyści głębszej uprawy i zachęcano do zmiany nasienia niektórych zbóż. Omawiano również sprawę licencyonowania buhaji.	ruski	30		Był obecnym także miescowy nauczyciel Paułuch.

4	**Kozłów**	Tłómaczono przeważnie kwestye, stawiane przez zgromadzonych, mianowicie: czy lepiej poić cielęta, czy dopuszczać do krów; czy uprawa koniczyny szwedzkiej korzystniejsza jest i w jakich warunkach od koniczyny zwykłej, czy z trawami, czy samej; czy skarmianie kartofli bydłem opłaci się.	ruski	40		Był także miejscowy nauczyciel p. Mümler.
5	**Rakobudy**	Udzielano wskazówek tylko w czasie zwiedzania gospodarstw, a to w kierunku poprawy gruntów piasczystych przez uprawę łubinu, traktowania nawozu stajennego, uprawy lnu, przechowywania wysadków buraków, kapusty przez zimę.	»	10		
6	**Rzepniów**	Tu również pouczano tylko przy zwiedzaniu gospodarstw, o potrzebie zaopatrzenia stajen na zimę, o wpływie tychże na utrzymanie zwierząt, o wypasaniu bydła ziemniakami, o potrzebie czyszczenia bydła i t. p.	»	10		Na zapowiedziane tydzień naprzód gremialne pouczenia oprócz delegata Rady pow. p, Tulliego i miejscowego nauczyciela nie przyszedł nikt.
7	**Żelechów**	Jak w poprzedniej gminie tak i tutaj tylko w czasie zwiedzania gospodarstw, pouczano o urządzaniu gnojarń, o zimowem utrzymaniu bydła, o wychowaniu cieląt, pielęgnowaniu drzew owocowych i t. p, gdyż z powodu 18 wesel, odbywających się w gminie o żadnem zebraniu myśleć nie można było.	polski i ruski	12		

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
8	**Wyrów i Sokołów**	I tu również pouczenia miały miejsce tylko w czasie zwiedzania gospodarstw i odnosiły się głównie do wykazania korzyści głębszej orki, obszerniejszej uprawy roślin pastewnych i staranniejszej hodowli bydła.	ruski	12		
9	**Żółtańco**	Skrudzenie wiosenne pszenicy. Uprawa koniczyny. Żywienie cieląt po odsadzeniu. Czyszczenie bydła. Wszy i liszaje u bydła; skutki zawczesnego używania młodych koni do roboty. Gnojarnie.	ruski i polski	30		
10	**Kłodno**	Poprawa łąk. Zmiana nasienia. Krajanie ziemniaków do sadzenia. Uprawa lnu i buraków pastewnych. Sadzenie drzew owocowych. Leczenie zołzów u koni.	ruski i polski	20		
11	**Nowosiółki i Kędzierzawce**	Wychowywanie i żywienie cieląt. Skutki spasania łąk na wiosnę. Pastwiska gminne. Osuszanie mokrych łąk i pastwisk. Pielęgnowanie drzew owocowych. Regulacya potoku Dumnego.	ruski	30		
12	**Milatyn stary i Milatyn nowy**	Korzyści siewu traw z koniczyną. Uprawa buraków pastewnych i lnu. Leczenie zapalenia wymion u krów. Wpływ dokładnego wydajania krów na ilość i jakość mleka. Chów trzody chlewnej. Gnojarnie.	ruski i polski	35		

13	**Wyrów i Sokołów**	Uprawa koniczyny i mieszanek pastewnych. Poprawa łąk mokrych, zakwaszonych. Skrudzenie wiosenne pszenicy ozimej. Leczenie kolki u koni. Chów trzody chlewnej.	ruski	35		
14	**Jakimów**	Niszczenie chwastów rosnących przy drogach i po nieużytkach, szczególniej ostu. Sposoby niszczenia kanianki. Znaczenie nawozowe popiołów drzewnych. Skutki spasania łąk na wiosnę. Gnojarnie.	„	20		
15	**Szkło**	Traktowanie nawozu stajennego i urządzanie gnojarń. Osuszanie mokrych łąk i użyźnianie takowych. Znaczenie uprawy łubinu na nawóz zielony. Kainit i mączka Tomasa i sposoby użycia tychże. Uprawa marchwi pastewnej i seradelli.	„	40	Z powodu słoty i błota demonstracye miały miejsce tylko w czasie zwiedzania gospodarstw w stajni, na gnojarni i t. d.	
16	**Jazów nowy**	Jak wyżej.	„	20		
17	**Cetula**	Traktowanie nawozów stajennych i urządzanie gnojarń. Wartość nawozu gnojówki, popiołów i nieczystości. Komposty. Łubin jako nawóz. Uprawa lnu. Wychowywanie cieląt.	„	30		

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
18	**Jaworów**	Użytkowanie nieczystości miejskich w celach nawozowych. Uprawa roślin pastewnych, w szczególności marchwi i seradelli. Utrzymywanie i pielęgnowanie krów mlecznych. Wpływ dojenia na ilość i jakość mleka. O naczyniach mlecznych.	ruski i polski	40		
19	**Olszanica**	Jak wyżej.	ruski	30		
20	**Morańce**	Orka w zagony i szerokie składy. Wiosenne spasanie łąk i właściwy czas koszenia takowych. Znaczenie uprawy roślin pastewnych, szczegółowa uprawa koniczyny, buraków pastewnych i końskiego zębu.	„	30	O ile pora na to pozwalała, demonstrowano przy zwiedzaniu gospodarstw na gnojarniach, w polu, a w czasie ponczeń demonstrowano okazy sztucznych nawozów, tudzież sposób uzyskiwania takowych, szczególniej kainitu i mączki Thomasa.	Obecny był delegat Rady powiatowej p. Karczewski, i miejscowa nauczycielka.
21	**Sarny**	Urządzanie gnojarń i obchodzenie się z nawozem stajennym. Osuszanie pól i łąk, tudzież sposoby poprawy tych ostatnich. Znaczenie nawozów zielonych, szczegółowo uprawa łubinu. Uprawa buraków i końskiego zębu.	„	40		Obecny miejscowy proboszcz gr. kat. ks. Sienkiewicz.

22	**Rehberg**	Poprawa łąk. Uprawa łubinu na nawóz zielony i na ziarno. Znaczenie kainitu i mączki Thomasa w zastosowaniu przy uprawie łubinu i przy nawożeniu łąk, tudzież sposoby użycia ich.	polski	20	Jak poz. 20.	Obecny miejscowy nauczyciel Bisanz.
23	**Lubienie**	Spasanie wiosenne łąk i właściwy czas koszenia tychże. Uprawa koniczyny i buraków pastewnych. Urządzanie gnojarń i obchodzenia się z nawozem stajennym. Ustawa hodowlana i cele tejże Wychowywanie i karmienie cieląt.	ruski	40	Jak wyżej.	
24	**Bonów**	Osuszanie pól i łąk. Uprawa łubinu na nawóz zielony i na ziarno. Znaczenie kainitu i mączki Thomasa w zastosowaniu przy uprawie łubinu i do poprawy łąk. Znaczenie wapna jako nawozu na kwaśnych gruntach i łąkach.	„	50	Jak wyżej.	Obecny delegat Rady powiatowej p. Karczewski.
25	**Siedliska**	Jak wyżej.	„	30	Jak wyżej.	
26	**Ożomla Szumlan**	Urządzanie gnojarń i obchodzenie się z nawozem stajennym. Znaczenie nawozów zielonych. Uprawa łubinu. Uprawa seradelli. Uprawa łąk. Wapno jako środek nawozowy.	„	30	Jak wyżej.	Obecni 2 gelegaci Rady powiatowej miejscowy proboszcz gr. kat. ks. Telep i p. Molicki, rządca dóbr z Czepielówki.
27	**Bruchnal**	Sadzenie ziemniaków. Uprawa łubinu na nawóz i na nasienie. Uprawa seradelli. i rzepy ścierniarki. Właściwy czas koszenia łąk, tudzież sprzętu zboża, zwłaszcza żyta i pszenicy.	„	20	Jak wyżej	Obecny delegat Rady powiatowej, miejscowy proboszcz ob. łać. ks. Oberc.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
28	**Przyłbice**	Traktowanie nawozu stajennego. Uprawa koniczu i buraków pastewnych. Łąki i pastwiska gminne. Uprawa łubinu na nawóz zielony i na ziarno.	ruski	20	Jak poz. 20.	
29	**Nakoneczne**	Osuszenie mokrych gruntów. Wapno jako środek nawozowy na grunta zakwaszone. Uprawa łubinu na nawóz zielony i na nasienie. Uprawa koniczyny i seradelli.	„	70		Obecni: Delegat Rady powiatowej p. Leszczyński, miejscowy kierownik szkoły, tudzież gr. kat. proboszcz, ks. Gruszkiewicz.
30	**Semerówka**	Traktowanie nawozów stajennych. Spasanie wiosenne łąk i właściwy czas koszenia tychże. Uprawa koniczyny i buraków pastewnych. Pastwiska gminne. Karmienie i wychowywanie cieląt.	„	60		Obecni: Delegat Rady powiatowej p. Lacko, rządca dóbr z Drohomyśla, tudzież miejscowy nauczyciel ludowy Szczepny.
31	**Czernielawa**	Jak wyżej.	„	40		Obecny miejscowy nauczyciel ludowy p. Aleksiewicz.

32	**Załuże**	Sadzenie ziemniaków. Spasanie łąk. Pastwiska gminne. Uprawa łubinu i seradelli Rzepa ścierniowa. Traktowanie nawozów stajennych Wapno jako nawóz na pola i łąki.	ruski	20		Obecny miejscowy nauczyciel ludowy p. Bielikowicz.
33	**Olszanica**	Jak wyżej.	„	40		Obecny delegat Rady powiatowej p. Lachowicz, aptekarz z Jaworowa, tudzież miejscowy nauczyciel ludowy p. Maksymowicz.
34	**Szkło**	Gnojarnie i traktowanie nawozów stajennych. Nawozy zielone z szczególnem uwzględnieniem łubinu. Nawozy pomocnicze, szczególniej kainit i mączka Thomasa. Zastosowania takowych na polach i łąkach. Uprawa buraków pastewnych i koński ząb.	„	70	Demonstracye przeprowadzano w czasie zwiedzania gospodarstw i pól. W czasie pouczeń demonstrowano przetwory nawozów pomocniczych, jak Superfosfatów, kainitu, mączki Thomasa, tudzież trokar.	Obecny delegat pow. ks. D. Hordyński tudzież miejscowy nauczyciel ludowy.
35	**Jażow nowy**	Jak wyżej.	„	40	Jak wyżej.	Obecny jak wyżej delegat powiatowy tudzież miejscowy gr. kat. Proboszcz ks Macuski i nauczycielka ludowa.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g a
36	**Cetula**	Straty spowodowane wiosennem spasaniem łąk. Korzyści obszerniejszej uprawy roślin pastewnych. Uprawa łubinu na nawóz zielony i na ziarno. Wzdęcie u bydła rogatego i środki zaradcze. Karmienie i wychowywanie cieląt.	ruski	30	Jak poz. 34.	Obecny delegat pow. ks. dr. Hordyński, tudzież miejscowy gr. kat. proboszcz ks. Macuski i nauczycielka ludowa.
37	**Mołoszkowice**	Gnojarnie i nawóz stajenny. Znaczenie i korzyści głębszej uprawy. Korzyści uprawy koniczyny z trawami. Właściwy czas sprzętu zbóż, szczególniej pszenicy i żyta. Poprawa łąk.	„	30	Jak wyżej.	Jak wyżej
38	**Olszanica**	Urządzanie gnojarń i traktowanie nawozów stajennych. Nawozy zielone. Łubin. Uprawa seradelli Kainit i mączka Thomasa. Wybór cieląt na przychów i żywienie tychże.	„	40	Jak wyżej.	Obecny delegat pow. p Lachowicz, aptekarz w Jaworowie, i miejscowy nauczyciel ludowy.
39	**Starzyska i Wola starzeska**	Osuszanie i nawożenie łąk. Uprawa ziemiaków. Uprawa koniczyny z trawami. Właściwy czas koszenia łąk i wpływ tegoż na jakość siana. Kolka i ochwat u koni i sposoby leczenia tychże. Wapno jako nawóz.	„	80	Jak wyżej.	Obecni pan Weisman, Zawidowski, właściciel dóbr jako delegat pow. tudzież ks. Charłampowicz gr. kat. proboszcz i nauczyciel miejscowy.

40	**Jażow stary**	Jak wyżej.	ruski	30	Jak wyżej	Obecni: p. Lachowicz, aptekarz z Jaworowa jako deleg. pow. tudzież ks. Lew, miejscowy proboszcz gr. k. i nauczycielka.
41	**Rogożno**	Osuszanie i nawożenie łąk. Kainit i mączka Thomasa, jako nawozy pomocnicze. Uprawa łubinu na nawóz zielony i na ziarno. Uprawa sorga.	„	10	Jak wyżej.	
42	**Nowosiółki**	Gnojarnie i traktowanie nawozów stajennych. Uprawa łubinu na nawóz zielony. Uprawa seradelli. Wychowywanie i żywienie krów. Wpływ naczyń mlecznych na wydatność śmietany.	„	20	Jak wyżej.	Obecny delegat pow. ks. Telep gr. k. proboszcz z Ożomli.
43	**Laszki**	Jak wyżej.	„	15	Jak wyżej.	Jak wyżej.
44	**Zbadyń i Kuttenberg**	Korzystniejsze zużytkowanie pastwiska gminnego i sposoby poprawienia tegoż. Korzyści uprawy koniczyny z trawami. Wychowywanie i żywienie krów mlecznych. Korzyści głębszej uprawy roli i sposób przeprowadzania takowej.	„	15	Jak wyżej.	Jak wyżej.
45	**Tuczapy**	Jak wyżej.	„	20	Jak wyżej.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	Uwagi
46	**Berdychow**	Właściwy czas zbioru zbóż. Wybór ziarna na nasienia. Korzyści zmiany tegoż. Właściwy czas siejby zbóż ozimych. Uprawa rzepy ścierniowej. Podkładanie ściernisk. Wybór żywienia i wychowywanie cieląt na wychów.	ruski	10	Demonstracye przeprowadzono w czasie zwiedzania gospodarstw i pól.	Obecny delegat powiatowy ks. Oberc, proboszcz obrz. łać. w Bruchnalu.
47	**Berdikan**	Jak wyżej.	ruski w części niemiecki	8	Jak wyżej.	Jak wyżej.
48	**Podluby**	Urządzanie gnojarń i traktowanie nawozów stajennych. Korzyści staranniejszego żywienia bydła. Cel licencyonowania buhaja. Czy korzystniej ścierń używać na pastwisko, czy podorywać. Wzdęcie u bydła.	ruski	15	Jak wyżej.	Jak wyżej.
49	**Moosberg**	Żywienie krów mlecznych i sposoby zaradzenia brakowi zielonej paszy. Żywienie i wychowywanie cieląt. Korzyści wcześniejszego siewu zbóż ozimych. Zapalenie wymion u krów i środki lecznicze.	ruski i niemiecki	12	Jak wyżej.	Jak wyżej.

50	**Mużyłowice narodowe**	Poprawa łąk mokrych, zakwaszonych. Komposty. Kainit. Mączka Thomasa. Korzyści głębszej orki, szczególniej na zimę. Zmiana nasienia. Gnojownie. Gospodarstwo nabiałowe. Uprawa rzepy ścierniowej.	polski	10	Jak wyżej.	Obecny delegat powiatowy ks. Beister, proboszcz obrz. łać. miejscowy.
51	**Mużyłowice kolonia**	Jak wyżej.	niemiecki	12	Jak wyżej.	Jak wyżej.
52	**Kurniki**	Uprawa łubinu na nasienie i na zielony nawóz. Znaczenie zielonych nawozów. Uprawa koniczu z trawami. Poprawa łąk mokrych. Gnojarnie i nawóz stajenny.	ruski	20	Jak wyżej,	
53	**Tuczapy**	Pastwiska gminne i ich użytkowanie. Korzyści głębszej uprawy Właściwy czas siewu zbóż ozimych. Cel licencyonowania buhaji. Żywienie i wychowywanie cieląt Urządzanie gnojarń i traktowanie nawozu stajennego.	„	25	Jak wyżej.	Obecny ks. Beister jak wyżej.
54 55	**Ruda krakowiceka** **Ruda kochanowska**	Osuszanie pól i łąk. Urządzanie gnojarń. Znaczenie uprawy łubinu na gruntach piasczystych. Uprawa seradelli. Skutki nieograniczonego dzielenia gruntów włościańskich. Uprawa lnu. Gospodarstwo nabiałowe.	„	30		

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
56 57	**Budzyń** **Krakowiec**	Znaczenie nawozów w ogóle. Nawóz stajenny i sposoby jego traktowania. Znaczenie nawozów zielonych. Łubin i jego uprawa na nawóz zielony i na ziarno. Uprawa seradelli. Spichlerze gminne. Sklepiki katolickie.	ruski i polski	do 200		Obecni: Hr. Łubieński z synem, ks. Melella grecko kat. proboszcz miejscowy jako delegat Rady powiatowej, miejscowy rzym. kat. katecheta i kilku miejscowych urzędników podatkowych.
58 59	**Wola gnojnicka** **Gnojnice**	Uprawa łubinu na nawóz zielony i odpowiednie w tym celu płodozmiany. Uprawa lnu. O skutkach utrzymywania większej ilości inwentarza, jak zapasy paszy na to pozwalają. O nieograniczonem dzieleniu gruntów włościańskich. Gospodarstwo nabiałowe.	ruski	35		Obecni: Hr. K. Łubieński, miejscowy gr. kat. proboszcz i kierowniczka szkoły.
60 61	**Boża wola** **Świednica**	Korzystniejsze zużytkowania pastwisk gminnych. Gnojarnie. Utrzymywanie nawozu w zimie pod bydłem. Uprawa lnu. Uprawa łubinu na nawóz zielony i na ziarno. Spichlerze gminne.	„	50		Obecni: Ks. Stanisław Cepiński, proboszcz miejscowy jako delegat Rady powiatowej i nauczyciel ludowy.

62 63	**Wilcza góra** **Kochanówka**	Osuszanie pól, łąk i pastwisk. Uprawa łubinu i odpowiedni w tym celu płodozmian. Uprawa seradelli. Właściwy czas siejby żyta ozimowego. Spichlerze gminne.		20		Obecny ks Cepiński jak wyżej.
64 65 66 67	**Skolin** **Zmijowiska** **Wulka zmijowska** **Wielkieoczy**	Urządzanie gnojarń. Wartość nawozowa gnojówki. Użytkowanie nieczystości miejskich w celach nawozowych. Uprawa łubinu i seradelli. Uprawa lnu. Wychowywanie cieląt. Dojenie krów. Czystość w gospodarstwie nabiałowem. Wpływ kształtu naczyń mlecznych na ilość wydzielanej śmietany.	ruski	70		Obecni: zastępca burmistrza, miejscowy lekarz miejski i poczmistrz
68	**Drohomysl**	Sposoby osuszania pól i łąk. Znaczenie wapna jako nawozu na gruntach zakwaszonych. Uprawa łubinu i seradelli. Gospodarstwo nabiałowe. Sklepiki katolickie.	„	około 100		Obecni: p. Lacko jako delegat Rady powiatowej, ks. Osiadacz, miejscowy proboszcz i kierownik szkoły.
69	**Mużyłowice narodne**	Potrzeba głębszej uprawy. Znaczenie orki zimowej. Urządzenie gnojarń. Znaczenie nawozowe gnojówki, popiołu, wapna. Środki przyspieszające przebieg zarazy pyskowej i racicowej. Spichlerze gminne.	„	40	Demonstracye odbywały się w czasie zwiedzania gospodarstw w stajni, na gnojowni, w polu i tak dalej.	Obecni: ks. Beister, proboszcz ob. łać. jako delegat powiatowy ks. Lityński, ks. kat. proboszcz miejscowy i nauczycielka miejscowa.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
70	**Mużyłowice kolonia**	Urządzanie gnojarń i traktowanie nawozu stajennego. Znaczenie nawozowe odchodów ludzkich i wapna. Nawozy pomocnicze: kainit, mączka kostna i Thomasa z wskazaniem sposobów użycia tychże. Spółki mleczarskie.	polski i niemiecki	30		Obecni: ks. proboszcz Beister, jako delegat powiatowy i miejscowy nauczyciel, tudzież potrzmistrz Wierzejski.
71	**Tuczapy**	Jak wyżej, oprócz tego o soli bydlęcej i jej znaczeniu w żywieniu zwierząt.	ruski	50		Ks. proboszcz Beister i miejscowy nauczyciel.
72	**Podłuby i Berdychów**	Osuszanie pól i łąk. Znaczenie orki zimowej i właściwy sposób jej wykonania. Działanie wapna na gruntach mokrych glinkowatych. Sól bydlęca. Obchodzenie się z nawozem stajennym i urządzenie gnojarń.	„	40		Ks Jaremkiewicz gr. k. proboszcz miejscowy i nauczyciel.
73	**Hruszów i Budomierz**	Urządzenie gnojarń i traktowanie nawozu stajennego Znaczenie nawozowe odchodów ludzkich i sposób ich użycia. Środki przyspieszające przebieg zarazy pyskowej. Sól bydlęca. Orka zimowa.	„	20		Obecny ks. kanonik Marynin proboszcz miejscowy jako delegat Rady powiatowej.

74	**Kłonice i Szczepłoty**	Jak wyżej, nadto o korzystniejszem zużytkowaniu pastwisk gminnych i o wiosennem spasaniu łąk.	ruski	12		
75	**Zawadów**	Znaczenie nawozowe gnojówki, popiołu, odchodów ludzkich, wapna i sposobu ich użycia. Sól bydlęca i jej znaczenie w żywieniu zwierząt. Uprawa łubinu i jego znaczenie nawozowe.	„	70		Obecny ks. Stonsiewicz, miejscowy gr. kat. proboszcz i nauczyciel.
76	**Wierzbiany**	Jak wyżej, nadto o nawozach pomocniczych, mączce kostnej, Thomasa i kainicie, tudzież o sposobach ich użycia.	„	90		Obecny ks. Wołoszyński, gr. k. proboszcz miejscowy jako delegat Rady powiatowej, p. Dropiowski właśc. większych posiadłości.
77	**Mołoszkowice**	Jak wyżej.	„	40		

4. P. Witołd Traczewski.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
1	**Borki dominikańskie**	O kulturze drzew owocowych, o rozmaitych sposobach rozmnażania takowych, o utrzymaniu sadów.	polski i ruski	160	Całe pouczenia były z demonstracyami połączone	W tej miejscowości rozdałem między kilkudziesięciu włościan paręset drzewek owocowych.
2	**Borki janowskie**	O uprawie łubinu na nawóz zielony o kulturze drzew owocowych, o rozmaitych sposobach rozmnażania takowych, o pielęgnacyi sadów i o nawozie stajennym.	„	przeszło 100	Jak wyżej.	W tej miejscowości o przeważnie piaszczystej glebie na uprawę łubinu główny nacisk kładłem, czem kilku włościan do próbnej uprawy zachęciłem.
3	**Malechów**	O utrzymaniu zimowem bydła, o użytkowaniu z karmy roślin okopowych i z dziedziny sadownictwa, jak w poprzedniej gminie.	„	300	Jak wyżej.	Na pouczeniu obecni byli: ks. obu obrządku i dwóch nauczycieli ludowych.
4	**Ceperów**	Jak wyżej i z dziedziny pszczelnictwa, o zimowli pszczół na dworze i w stebniku.	ruski	40	Jak wyżej.	Na pouczeniu obecnym był miejscowy nauczyciel ludowy. Tu również rozdawałem włościanom szczepy drzew owocowych.

5	**Biłka szlachecka**	O hodowli świń, o wykarmieniu takowych, o poprawie łąk przez osuszanie, podsiewanie i nawożenie kainitem, z dziedziny sadownictwa jak w poprzednich gminach.	polski	150	Całe połączenia były z demonstracyami połączone.	W tej miejscowości rozdałem przeszło 100 drzewek owocowych między miłośników sadowni twem jakich tu liczb ich ustawicznie wzrasta.
6	**Mikłasów**	O nawozie stajennym i utrzymaniu gnojarni, o obchodzeniu się z nabiałem, o karmieniu opasowem bydła kartoflami.	ruski		Na miejscu, w stajni, i oborze.	Z powodu, że naczelnik gminy nie zawiadomił na czas o mojem mającym nastąpić przybyciu, ograniczyć się musiałem na pogadance z pojedynczymi gospodarzami.
7	**Zubrza**	Jak wyżej.	polski		Jak wyżej.	
8	**Czernuszowice**				Tu kilka dni zajęty byłem zakulturowaniem w szkółce szczepów, danych mi przez Wysoki Wydział krajowy dla włościan powiatu lwowskiego.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
9	**Horbacze**	Powtórzenie o hodowli świń i na ten temat dalsza pogadanka o zimowli bydła i o obliczeniu się z paszą na zimę, o orkach pod zasiew wiosenny (ziemblach).	ruski i polski	18	Przy dołowaniu kartofli i zakopywaniu buraków w kopiec.	Oglądałem tu z wiosną zaprowadzone chlewnie u dwóch włościan i znalazłem je we wzorowym porządku pod każdym względem.
10	**Czerkasy**	Jak wyżej.	ruski	16	W oborach i stajniach.	
11	**Łany**	Jak wyżej, i o zabezpieczeniu stajen i chlewów na zimę.	ruski i polski	12		Pogadanka na wymieniony temat z pojedynczymi włościanami.
12	**Glinna**	Jak wyżej.	ruski			
13	**Sichów**	O wadach nabiału, o czystości jako głównym warunku przy obchodzeniu się z nabiałem, o orkach jesiennych pod zasiew wiosenny, o uprawie warzyw.	ruski i polski	14		Pogadanka na wymieniony temat z pojedynczymi włościanami.

14	**Winniki**	O założeniu szkółki drzew owocowych dla użytku tej i okolicznych gmin.	polski	30		
15	**Podliski małe**	O utrzymaniu buhaji jako rozpłodników, o utrzymaniu i zimowli bydła, o nawozach stajennych i sporządzaniu kompostów pod drzewa owocowe i szparagarnie.		35		
16	**Zimnawoda**	O uprawie kartofli i rozmnażaniu jakiegoś szczególniejszego gatunku z małej ilości, o uprawie jesiennej roli, o poprawie łąk przez wapnienie i kainitowanie, o poprawie pastwisk gminnych przez dzielenie na sekcye paszne i podsiewanie odpowiedniemi trawami, o rozmnażaniu drzew owocowych i chorobach tychże oraz szkodnikach.	polski	150		Tu pogadanka składała się przeważnie z samych inteligentnych uczestników wskutek tego była wiedza interesująca. Udział w niej wzięli prawie wszyscy koloniści miejscowi.
17	**Zimnawódka**	Jak wyżej.	„	38		
18	**Tołszczów**	O potrzebie wprowadzenia instytucyi gminnej ubezpieczenia bydła od wypadków a tym samem zabezpieczenia rolników od częstych strat w inwentarzu, o uprawie łubinu, o doborze nasienia pod siejbę, o bajcowaniu przenicy i uprawie roli pod oziminy, o płodozmianach.	„	80		Na pogadance prócz kilku nauczycieli ludowych, obecnym był rz. kat. prob. ks. proboszcz Iwanicki. Dla kilkunastu włościan tej gminy postarałem się o odmienne nasienie, żyto i pszenicę na nasienie.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
19	**Żyrawka**	O potrzebie wprowadzenia instytucyi gminnej ubezpieczenia bydła od wypadków a tym samem zabezpieczenia rolników od częstych strat w inwentarzu, o uprawie łubinu, o doborze nasienia pod siejbę, o bajcowaniu przenicy i uprawie roli pod oziminy, o płodozmianach.	ruski	10		
20	**Wołków**	Jak wyżej, a oprócz tego o poprawie łąk i pastwisk gminnych i o uprawie lnu.	polski	70		Na pogadance obecne były i dzieci nauki dopełniającej.
21	**Milatycze**	O utrzymaniu zimowem, bydła i koni, o przychowywaniu roślin okopowych na zimę, o poprawie roli przez odpowiednie i racyonalne pogłębianie.	„	26	W polu przy orce pod zasiewy jesienne.	
22	**Barszczowice**	Jak wyżej	„	18	Jak wyżej.	
23	**Pikułowice**	Jak wyżej.	ruski	20		

24	**Brodki**	O rozmnażaniu drzew owocowych. o przygotowaniu roli pod jesienne i wiosenne zasiewy, o uprawie łubinu na nawóz zielony, o hodowli świń, o uprawie buraków pastewnych, kartofli, o doborze nasienia pod zasiew.	polski	160		Na pouczeniu obecnymi byli: gr. kat. proboszcz i miejscowy nauczyciel.
25	**Krasów**	Jak wyżej.	ruski i polski		W polu przy siejbie.	
26	**Chrusno**	O hodowli bydła, o przychowywaniu cieląt, o uprawie kartofli i buraków, o uprawie hreczki, o obchodzeniu się z nawozem stajennym, o poprawie łąk kwaśnych przez osuszanie rowami i wapnienie.	„	150	Przy podgartywaniu kartofili i plewieniu grzęd w ogrodzie.	Na pouczeniu był obecnym miejscowy proboszcz, nauczyciel i wiele kobiet.
27	**Chrusno stare**	Jak wyżej.	„	30		
28	**Zaszków**	O robieniu sztucznych roji ablegrów, o pompowaniu miodu i postępywaniu przedwstępnem.	ruski	26	W pasiece włościanina Stefana Fornalczuka.	
29	**Zarudce**	O sporządzaniu koniczyny i paszy łąkowej, o uprawie buraków, o chorobach częstszych bydlęcych i o środkach zaradczych.	„	40		Na pogadance był obecnym miejscowy nauczyciel.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
30	**Gaje**	O sporządzaniu koniczyny i paszy łąkowej, o uprawie buraków, o chorobach częstszych bydlęcych i o środkach zaradczych.	polski	18	Przy koszeniu koniczyny i rozrzucaniu nawozu oraz w stajni dworskiej.	
31	**Sokolniki**	O gospodarstwie i rachunkowości w takowem w ogóle o uprawie drzew owocowych.	"	160		Na pogadance obecnych bardzo wiele osób wyższej inteligencyi.
32	**Żurawniki**	O plewieniu i utrzymaniu grządek warzywnych, o uprawie pod hreczkę i pszenicę, o rozprawianiu i przyorywaniu nawozu.	rnski	12	W ogrodach i polu.	
33	**Czyżyków**	O rozprawianiu i przeorywaniu nawozu, o potrzebie płodozmianu, uprawie buraków, lucerny, końskiego zębu na paszę jesienną i zimową	polski	18	Przy sadzeniu kartofli	
34	**Nagórzany**	O uprawie okopowych, o utrzymaniu pastwiskowem bydła, o poprawie sianożęci, o częst. szych chorobach bydła i o domowych środkach zaradczych.	ruski i polski	52		

35	**Maliczkowice**	Jak wyżej.	ruski i polski	60	W polu przy sadzeniu kartofli i na oborze.	Na pouczeniu był miejscowy nauczyciel i dzieci nauki dopełniającej.
36	**Sroki**	Jak wyżej i o rozmnażaniu drzew owocowych.	polski	45	Jak wyżej.	
37	**Malechów**	O przyrządzaniu siana i potrawu i przyrządzaniu koniczyny.	„	12	W polu.	Pogawędka okolicznościowa z pojedynczymi włościanami.
38 39 40	**Winniki** **Winniki** **Unterbergen**	O czyszczeniu wiosennym sadów i pielęgnowaniu starszych drzew owocowych.	„	16 10 8	W ogrodach.	
41	**Czarnuszowice**	Jak wyżej, o potrzebie założenia stowarzyszenia gminnego w rodzaju ubezpieczenia bydła od padnięcia a tem samem ochrony rolników od szkody ztąd wynikłej.	„	50		
42	**Prusy**	O hodowli świń, poprawie pastwisk gminnych, o sporządzaniu siana i potrawu.	„	60		Na pogadance obecny był nauczyciel miejscowy i ks. proboszcz r. k. obrządku.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
43 44	**Krotoszyn** **Żyrawka**	O robieniu roi sztucznych, o rozmnażaniu drzew owocowych, o uprawie kartofli, kapusty i cebuli.	ruski i polski	14 6	W polu, ogrodzie i pasiece.	
45	**Serdyca**	O nawozach chemicznych (sztucznych), o poprawie łąk i pastwisk gminnych i użytkowaniu tychże, o utrzymaniu pastwiskiem bydła o hodowli świń, o rozmnażaniu drzew owocowych, o uprawie niektórych warzyw handlowych.	polski i ruski	120	W ogrodzie przy kopaniu grząd warzywnych i zakładaniu ciepłych rozsadników.	W tej miejscowości za mem staraniem otrzymał włościanin Stefan Kurach od c. k. krajowego galicyjskiego Towarzystwa rolniczego chlewnie zarodowe. Na pouczeniu było również wiele kobiet.
46	**Brzuchowice**	O uprawie łubinu na nawóz zielony, o uprawie mieszanek na karmę inwentarza, o szczepieniu drzew owocowych.	polski	66	W ogrodach i w polu przy rozprawianiu nawozu.	
47	**Barszczowice**	Jak wyżej.	ruski i polski	56		Na pouczeniu obecny był miejscowy nauczyciel i proboszcz gr kat. ks. Paczowski.

48	**Einsiedel**	Jak w Serdycy.		30		W tej miejscowości za mojem staraniem otrzymał od c. k. krajowego galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego włościanin Kinzi chlewnię zarodową.
49	**Grzybowice**	O uprawie warzyw a w szczególności ogórków i kapusty włoskiej, o użytkowaniu nawozu stajennego.	polski i ruski	80	W ogrodach przy kopaniu grządek i sadzeniu ogórków.	Tu rozdawałem nasiona rozmaitych warzyw i nowych odmian ogórków, które w tej miejscowości stanowią główny artykuł handlowy.
50	**Zboiska**	O uprawie warzyw i obchodzeniu się ze szparagarniami świeżo założonymi w trzecim roku.	polski	10	W ogrodach i polu.	Z pojedynczymi włościanami.
51	**Malechów**	Oglądałem jesienią rozdane włościanom drzewka i pouczałem o dalszej pielęgnacyi takowych, o uprawie warzyw w szczególności, kapusty, ogórków, marchwi i pietruszki, o nawozach stajennych i wadach mleka.	„	74	W ogrodach i na polu przy kopaniu grząd warzywnych.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracye i jakie?	U w a g i
52	**Czyżki**	O sadzeniu kartofli i dalszej uprawie, o uprawie pod jęczmień i hreczkę.	polski	15	W polu przy sadzeniu kartofli i orkach wiosennych.	Z pojedynczymi włościanimi pogadankę rolniczą trzymałem.
53	**Piaski**	O uprawach wiosennych, o doborze nasienia pod zasiew, o letniej hodowli bydła i utrzymaniu pastwiskowem, o uprawie buraków i lucerny, o rozmnażaniu drzew owocowych.	ruski i polski	95	Szczepienie i okulizowanie.	W tej miejscowości, rozdawałem nasiona rozmaitych warzyw i buraków pastewnych.
54	**Biłka królewska**	Jak wyżej	polski	16	W ogrodach przy sadzeniu drzewek.	Tu prócz nasion rozdawałem między włościan i szczepy drzew owocowych
55	**Czerkasy**	Jak wyżej.	„	60	W ogrodach i szkole szczepienie i okulizowanie.	

56	**Horbacze**	Jak wyżej, i o hodowli świń.	polski i ruski	140		W tej miejscowości dla dwóch włościan Danyła Hładkiego i Iwana Michajłowa wystarałem się z c. k. galicyjskiego Towarzystwa rolniczego dwie chlewnie zarodowe rasy Yorkshir. Na pouczeniu obecni byli ks. gr. kat. miejscowy proboszcz i nauczyciel. Wiele również było kobiet i dzieci.
57	**Jastrzębków**	Jak wyżej.	polski	58		
58	**Ostrów**	O nawozach stajennych, o rozrzucaniu takowego, o utrzymywaniu czystości i porządku w stajniach.	„			Z pojedynczymi włościanami wsi.
59	**Szczerzec**	O użytkowaniu pastwisk, o karmieniu świń, o uprawie warzyw i rozmnażaniu drzew owocowych.	polski i ruski	60		
60	**Jasłowice ad Bilka**	Jak wyżej.	polski	16		Z pojedynczymi włościanami pogawędka.

61	**Nikonkowice**	O użytkowaniu pastwisk, o karmieniu świń, o uprawie warzyw i rozmnażaniu drzew owocowych.	polski	74	Szczepienie.	
62	**Piaski**	O nawozach zielonych, o uprawie łubinu, grochu, pszenicy, kartofli, buraków, o doborze rozpłodników, o chowie pastwiskowem i utrzymaniu stajennem bydła.	polski i ruski	130	Szczepienie i okulizowanie drzew owocowych na pręcikach do tego celu użytych.	Na pogawędce mięinnymi obecnym był członek Wydziału Rady powiatowej p. Maksymowicz.
63	**Barszczowice**	O utrzymaniu i urządzaniu gnojarń, o poprawie łąk, o prowadzeniu sadów i o chorobach częstszych u zwierząt domowych.	„	22		
64	**Prusy**	Z powodu niepokojów przedwyborczych i nieuwiadomienia przez wójta gminę, o mojem mającym nastąpić przybyciu pouczenia gremialnego nie było, z pojedynczymi włościanami mówiłem o rozmnażaniu sadów i doborze nasion pod zasiew.				Tu miejscowi księża rz. kat. obrządku prosili mnie bym powtórnie do gminy przyjechał, obiecując mnie o stosownej porze zawiadomić.

65	**Czerkasy**	O uprawie lnu, roślin okopowych, o karmieniu świń, o poprawie łąk i pastwisk, o chorobach zwierząt domowych	ruski	70	Szczepienie i okulizowanie drzew owocowych.	Z inteligencyi obecną była miejscowa nauczycielka, p. Janina Astlerowa.
66	**Horbacze**	O uprawie buraków i innych roślin okopowych, o zielonych nawozach, o poprawie pastwiska i sianożęci, o rozmnaniu drzew owocowych, o rasach bydła i uprawie warzyw a zwłaszcza cebuli.	polski i ruski	160	Jak wyżej.	
67	**Szczerzec**	Przypomnienie zeszłorocznych pouczeń i pogawędka rolnicza z pojedynczymi włościanami, o rozmaitych sprawach gospodarczych.	polski	15		
68	**Pikułowice**	O wypasie bydła kartoflami, o uprawie lnu rygskiego, o uprawie płaskiej i powtórzenie o obchodzeniu się z nawozem stajennym.	polski i ruski	86	W sali szkolnej szczepienie i okulizowanie.	
69	**Podbereźce**	Jak wyżej.	„	30		

70	**Biłka królewska**	O uprawie kartofli, o płodozmianach i potrzebie ich stosowania, o uprawie łubinu na nawóz zielony.	polski	56		
71	**Mikłaszów**	Jak wyżej.	ruski		Szczepienie i okulizowanie.	Z pojedynczymi włościanami.
72	**Nikonkowice**	O uprawie lnu, o hodowli świń w ogólności a specyalnie o karmieniu takowych, o mleczności krów i poznakach takowej, o uprawie warzywa a specyalnie cebuli	polski i ruski	150	Na żywej sztuce by dła poznawanie mleczności, tudzież szczepienie i okulizowanie.	W tej miejscowości prócz włościan zgromadziło się wiele bardzo kobiet i dzieci nauki dopełniającej, dlatego w pogadance do tej okoliczności się stosowałem.
73	**Jastrząbków**	Jak wyżej.	"	160		Jak wyżej.

LW. 80.471/97

Akc

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zarządzie krajowych Składów publicznych połączonych ze składami wolnymi w Krakowie i Lwowie za czas od 30. listopada 1896 do 30. listopada 1897 roku.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu w dniu 9. lutego 1897 powziął Wysoki Sejm na wniosek komisyi gospodarstwa krajowego, przyjmując do wiadomości zeszłoroczne sprawozdanie Wydziału krajowego o zarządzie krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie w 1896 następujące uchwały:

1) „Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by po wypełnieniu obecnie zaciągniętych zobowiązań względem stron, zarządził zwinięcie w całości publicznych Składów połączonych z wolnym Składem we Lwowie".

II. „Sejm upoważnia Wydział krajowy do sprzedania w całości lub w części realności położonych we Lwowie pod l. k. 560 2/4 i 845 2/4 zajętych pod krajowy publiczny Skład, połączony ze Składem wolnym, a własność kraju stanowiących, skoro sprzedaż będzie mogła być dokonaną w sposób o ile możności najkorzystniejszy dla funduszu krajowego".

Przystępując do wykonania drugiej z tych uchwał zakomunikowanych Wydziałowi krajowemu pismem Marszałka krajowego z d. 9. lutego 1897 LS. 2372 odniósł się Wydział krajowy odezwą z d. 2. kwietnia 1897 r. L. W. 12216 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa i upraszał gorąco, by raczyło sankcyę dla tej uchwały, nader ważnej ze względu na zamierzone zwinięcie Składu we Lwowie, o ile możności jak najrychlej wyjednać. Równocześnie postanowił Wydział krajowy przystąpić do wykonania pierwszej z powyżej przytoczonych uchwał Wys. Sejmu i uchwałą z dnia 2. kwietnia 1897 r. rozpoczął likwidacyę interesów krajowego Składu publicznego we Lwowie. W tym celu zarządził Wydział krajowy, co następuje:

1) Polecił Dyrekcyi, by z dniem 15. kwietnia 1897 roku wstrzymała dalsze przyjmowanie do Składu towarów, zboża i spirytusu i by począwszy od dnia wspomianego przyjmowała na Skład te tylko transporta, któreby były do Składu wysłane przed ogłoszeniem tej uchwały Wydziału krajowego.

2) by uchwałę tę ogłosiła we wszystkich dziennikach i zawiadomiła o niej klientów Składu, tudzież znaczniejsze stacye kolejowe.

3) by się odniosła do klientów Składu lwowskiego, mających w nim złożone na składzie towary i upraszała, by towary swe w jak najkrótszym czasie, o ile możności po dzień 1. lipca 1897 r. ze składu wycofać zechcieli, wyrównując swe rachunki ze Składem. Zarazem wypowiedział Wydział krajowy uchwałą z dnia 2. kwietnia 1897 r. L. W. 12216 posady funkcyonaryuszom w Składach lwowskich zajętym, z chwilą kiedy likwidacya interesów tego przedsiębiorstwa ukończoną zostanie. W ten sposób wypowiedziano posady: Dyrektorowi Składu, Ksaweremu Porceriemu, likwidatorowi, Kazimierzowi Mierzejewskiemu, kontrolorowi magazynów, Władysławowi Hordyńskiemu, asystentowi rachunkowemu, Witołdowi Onyszkiewiczowi i maszyniście Wacławowi Kleinowi. Wreszcie polecił Wydział krajowy Dyrekcyi Składu, by wzięła pod rozwagę sprawę odnajęcia części lokalu zajmowanego przez biuro Składu, zamknięcia urządzenia maszynowego i stopniowej redukcyi personalu, w miarę zmniejszania się czynności Składu z postępem likwidacyi jego interesów, wzywając ją, by przedłożyła Wydziałowi krajowemu wnioski swe co do terminów wypowiedzenia służby służącym w składzie zajętym, jak: woźnemu, stróżom itp.

O zarządzeniu wstrzymania przyjmowania towarów do Składu we Lwowie z dniem 15. kwietnia 1897 r. zawiadomił Wydział krajowy c. k. Ministerstwo Handlu odezwą z d. 2. kwietnia 1897 r. L. W. 12216, oznajmiając zarazem, że z tymże dniem składa koncesyę nad ną mu, jako zastępcy funduszu krajowego, na prowadzenie przedsiębiorstwa krajowego Składu publicznego, połączonego ze Składem wolnym we Lwowie, reskryptami c. k. Ministerstwa Handlu z d. 31 października 1889 L. 45969 i z d. 24 marca 1895 r. L. 11903, od terminu tego bowiem czynności Składu ograniczone zostały do likwidacyi jego interesów. Podobne nakoniec zawiadomienie wystosował Wydział krajowy także do c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie a to ze względu na urzędowanie c. k. Exposytury cłowej w tymże Składzie i odpowiedzialność kraju za oclenie i opodatkowanie towarów cłowych i podatkom konsumcyjnym podległych.

W wykonaniu dalszem uchwały swej z dnia 2 kwietnia 1897 r. postanowił Wydział krajowy uchwałą z d. 6. kwietnia 1897 r. L. W. 21522, z jednej strony mając na względzie znacznie zmniejszone agendy biura Składu we Lwowie, z drugiej strony fakt, iż krajowy Skład publiczny w Krakowie w tym czasie zapotrzebował likwidatora (o czem poniżej), przydzielić likwidatora Składu we Lwowie, p. K. Mierzejewskiego, czasowo do Składu w Krakowie, rozdzielając funkcye, jakie spełniał między pozostałe siły biura krajowego Składu we Lwowie. W ten sposób zredukowano personal Składu lwowskiego już w kwietniu o jedną posadę. Mimo to likwidacya postępowała raźno naprzód. Już relacyą z d. 14. kwietnia 1897 r. (L. W. 23638) doniosła Dyrekcya Wydziałowi krajowemu, że stósownie do powyżej streszczonej uchwały Wydziału krajowego ogłosiła w dziennikach zasystowanie przyjmowania transportów z d. 15. kwietnia 1897 i że cyrkularzem wezwała klientów Składu, do wycofania ich towarów ze Składu w przepisanym terminie. Zarazem przedstawiła Dyrekcya wniosek redukcyi lokalu zajmowanego na biuro Składu, proponując odnajęcie jego zbędnych ubikacyi za czynsz 15 zł. miesięcznie na czas od 1. maja do 30 września 1897 r., z którym to dniem expirował kontrakt najmu lokalu dla biura Składu. Uchwałą z d. 30 kwietnia 1897 r. L. W. 23638 przyjął Wydział krajowy ten wniosek wraz z sprawozdaniem Dyrekcyi, wyjaśniającem, iż zarówno ze wzlędu na potrzebę magazynu zbożowego jak ze względu na magazyn spirytusowy, nie podobna zdemontować motoru i zamknąć urządzenia maszynowego wcześniej aż z chwilą zupełnego opróżnienia obu magazynów.

W ciągu miesiąca czerwca 1897 ustąpił z grona personalu zajętego w Składzie lwowskim kontrolor magazynów p. Władysław Hordyński, pozostając jednak nadal w służbie krajowej, jako urzędnik krajowego Zarządu sprzedaży soli, nie otrzymał odprawy. Uchwałą z d. 30. czerwca 1897 r. L. W. 37757 postanowił Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem Dyrekcyi Składu odprawić maszynistę Składu, Wacława Kleina ze służby a uznając jego gorliwą pracę i wzorowe zachowanie się w służbie w ciągu lat 8 (od 1. czerwca 1890 r), przyznał mu odprawę w wysokości jednorocznej płacy, t. j. w kwocie 600 zł., którą asygnowano poleceniem do kasy krajowej z d. 19. lipca 1897 r. L. W. 44821, po stwierdzeniu relacyą Dyrekcyi Składu z d. 14. lipca 1897 r., iż maszynista oddał całe urządzenie maszynowe w Składach w należytym porządku.

Sprawozdaniem z d. 22 czerwca 1897 r. L. 308 oznajmiła Dyrekcya Składu, iż likwidacya interesów Składu tak dalece postąpiła, że uważa, iż obecność dyrektora Porceriego w Składzie i jego nadzór będzie od połowy lipca 1897 zbytecznym, dalsze bowiem przeprowadzenie sprawy i załatwienie drobnych już tylko czynności będzie można poruczyć asystentowi rachunkowemu Składu. Wobec tego delegował Wydział krajowy uchwałą z dnia 30. czerwca 1897. r. L. W. 38510 komisyę do odebrania Składu z rąk dyrektora Porceriego. Komisya ta dokonała odbioru Składu w dniu 14. lipca 1897 r., a na podstawie jej sprawozdania, przedłożonego do L W. 44957, uwolnił Wydział krajowy uchwałą z d. 17. lipca 1897 r. L. W. 44957 p. Ksawerego Porceriego, od obowiązków dyrektora krajowego Składu publicznego we Lwowie, poruczonych mu dekretami z d. 8. października 1889 LW. 39401 i z d. 23. października 1889 L. W. 45858. Zarazem przyznał Wydział krajowy p. Ksaweremu Porceriemu, wykonując uchwałę Wys. Sejmu z d. 13 lutego 1897 r., powziętą w załatwieniu jego petycyi, odprawę w kwocie 5000 zł. w. a., z której wypłacono natychmiast kwotę 2500 zł., zatrzymując resztę do czasu, kiedy rachunki kraj. Składu we Lwowie i ich ostateczne zamknięcie zostanie zbadane i kiedy p. Porceri uzyska absolutoryum z tych rachunków. Dalsze prowadzenie likwidacyi Składu poruczone zostało p. W. Onyszkiewiczowi, rachunkowemu asystentowi Składu, a o zupełnem opróżnieniu Składów z dniem 15. lipca 1897 zawiadomiono c. k. Władze skarbowe i podatkowe. Uchwałą z d. 13. lipca 1897 r. L. W. 39508 przyznał Wydział krajowy czterem stałym robotnikom, zajętym w krajowym Składzie we Lwowie od lat kilku odprawę w łącznej sumie 190 zł., uchwałą zaś z tegoż samego dnia powziętą do L. W. 38509 postanowił Wydział krajowy, odprawiając z dniem 1. sierpnia woźnego Składu i stróża Składu, przyznać pierwszemu z nich odprawę w kwocie 100 zł. drugiemu zaś w kwocie 50 zł. Dla dozorowania budynków i utrzymania w należytym porządku całej realności zatrzymał Wydział krajowy drugiego stróża w służbie, przyznając mu płacę 16 zł. miesięcznie, pomieszkanie w budynku, światło i opał aż do dalszego zarządzenia.

W połowie miesiąca sierpnia 1897 r. opuścił też służbę w składzie pomocnik magazyniera, Michał Połowicz, przenosząc się do Zakładów krajowych w Dublanach, gdzie znalazł odpowiednie zajęcie. Relacyą z dnia 31. lipca 1897 r. L. W. 48113 zawiadomił asystent rachunkowy Składu krajowego we Lwowie, Witołd Onyszkiewicz, iż rachunki likwidacyi Składu ukończył i przesłał do Wydziału krajowego wszelkie księgi, rachunki, akta i dokumenta, tudzież inwentarze urządzenia Składu lwowskiego. Wobec tego uwolnił Wydział krajowy reskryptem z dnia 11. sierpnia 1897 r. L. W. 49413 p. Onyszkiewicza od dotychczasowych obowiązków a uchwałą z d. 11. sierpnia 1897 r. L. W. 49413 nadał mu posadę prowizoryczną likwidatora kraj. Składu publicznego w Krakowie, uwalniając równocześnie likwidatora kraj. Składu publicznego we Lwowie, p. Kazimierza Mierzejewskiego, przydzielonego tymczasowo do Składu w Krakowie, od obowiązków. P. Mierzejewskiemu przyznał Wydział krajowy w uwzględnieniu jego prawie pięcioletniej służby w krajowym Składzie we Lwowie odprawę w kwocie 600 zł. w. a.

W ten sposób została likwidacya Składu we Lwowie przeprowadzona i personal w Składzie tym zajęty bądź to odprawiony, bądź przeniesiony do innych zakładów krajowych. Rachunki likwidacyi Składu lwowskiego przedłoży Wydział krajowy Wys. Sejmowi wraz z zamknięciem rachunków za rok 1897 w ciągu roku 1898.

Z kolei powrócić nam trzeba do drugiej z uchwał Wys. Sejmu u wstępu przytoczonych, to jest do uchwały upoważniającej Wydział krajowy do sprzedania realnosci krajowego Składu we Lwowie. Została ona sankcyonowana Najwyższem postanowieniem z dnia 15. maja 1897 r. Otrzymawszy o tem zawiadomienie w odezwie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 31. maja 1897 r. L. 6.059 / pr., ogłosił Wydział krajowy uchwałą z dnia 26. czerwca 1897 r. L. W. 39.239 obwieszczenie, którem podał do powszechnej wiadomości, iż zamierza przystąpić do sprzedaży realności mieszczącej krajowy Skład publiczny we Lwowie, i że oferty na kupno tej realności przyjmować będzie po dzień 15. lipca 1897 r. Mimo zgłoszenia się kilku oferentów, między nimi gminy m. Lwowa, nie mógł Wydział krajowy do chwili wygotowania niniejszego sprawozdania, przystąpić do sprzedaży tej realności, warunki bowiem, jakie proponowano, nie odpowiadały interesom funduszu krajowego i rzeczywistej wartości tej realności.

Mając na oku sprzedaż magazynów jak najrychlejszą, nie mógł Wydział krajowy uwzględnić zgłoszeń, w których bądź to instytucye, bądź osoby prywatne oświadczały gotowość wynajęcia częściowo ubikacyi Składów, każde bowiem takie wynajęcie krępo-

waćby musiało swobodę działania Wydziału krajowego na wypadek sprzedaży. Dopiero uchwałą z dnia 8. października 1897 r. L. W. 62.321, postanowił Wydział krajowy na prośbę c. k. Dyrekcyi ruchu kolei państwowych we Lwowie, zezwolić na użycie budynku krajowego Składu, w którym mieścił się dawniej magazyn zbożowy, na pomieszczenie czasowe kolejowych magazynów towarów, pragnąc w ten sposób ułatwić kolei państwowej obsłużenie chwilowo bardzo znacznego ruchu, wobec którego magazyny kolejowe okazały się za szczupłymi. Dając to zezwolenie, zastrzegł Wydział krajowy, iż używanie tych nbikacyi przez kolej trwać może co najwyżej do 31. grudnia 1897 r.

Kończąc niniejsze sprawozdanie o likwidacyi krajowego Składu publicznego we
Al. 1 Lwowie, przekłada Wydział krajowy w załączeniu ·/. porównawcze zestawienie obrotu zboża, spirytusu i warantów w Składzie lwowskim w ciągu roku 1896 z takimże obrotem z roku 1895.

Uchwałą z dnia 13. lutego 1897 r. powziął Wys. Sejm przy rozprawie nad rubryką XVII wydatków budżetu funduszu krajowego na r. 1897 uchwałę, którą przyznał p. Ludwikowi Zbyszewskiemu, byłemu kasyerowi krajowego Składu publicznego we Lwowie, tytułem odprawy kwotę 500 zł. W wykonaniu tej nchwały wypłacił Wydział krajowy powyższą sumę p. Ludwikowi Zbyszewskiemu, reskryptem z dnia 2. kwietnia 1897 r. L. W. 13.778.

Na tem kończymy sprawozdanie nasze o czynnościach Wydziału krajowego w roku dobiegającym obecnie końca, o ile one dotyczyły kraj. Składu publicznego we Lwowie, a przechodzimy obecnie do spraw krajowego Składu publicznego w Krakowie.

Zapatrywanie, któremu daliśmy wyraz w zeszłorocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego o Składach krajowych, twierdząc, iż Skład w Krakowie jest instytucyą mającą warunki żywotności i rozwoju, potwierdzają cyfrowe wyniki dwu lat ostatnich a mianowicie, potwierdza go zamknięcie rachunkowe rachunków Składu w Krakowie za rok 1896, przedstawiające znacznie pomyślniejszy wynik, aniżeli preleminowano, potwierdza dalej znaczny wzrost ruchu zboża w Składzie w r. 1896 w porównaniu z rokiem 1895, potwierdza wreszcie dalsze stałe wzrastanie tego ruchu w roku bieżącym. Podczas, gdy w roku 1895 — jak to wykazuje tabela dołączona do zeszłorocznego sprawozdania — przyjęto do Składu przeszło 734 wagonów, wydano zać 605 wagonów tak, że obrót wynosił 1.339 wagonów, to w roku 1896 cyfra wagonów przyjętych do Składów, jak to
Al. 2 wykazuje dołączone zestawienie /$_2$, wzrosła do poważnej sumy: 1.025, cyfra wydanych wagonów do sumy 785 $^1/_2$ wagonów tak, że obrót wyniósł 1811 wagonów, wzrósł więc
Al. 3 w porównaniu z rokiem 1895 o 472 wagonów. Dołączone /$_3$ zestawienie obrotu zboża od 1. stycznia 1897 po koniec listopada 1897 dają sumę przyjętych na Skład w ciągu 11. miesięcy, wagonów zboża w cyfrze: 1305·73 wagonów, sumę wydanych w cyfrze 1104·60, obrót zatem jedynastomiesięczny w cyfrze 2410·33 wagonów. Ruch ten każe się spodziewać, że preliminowany na r. 1896 deficyt w sumie 2.783 zł. zostanie w całości pokryty nadwyżką dochodów ze składowego i manipulacyi.

Wobec tak wzmożonego ruchu w Składzie widział się Wydział krajowy spowodowanym, uwzględniając wnioski Dyrekcyi, przedłożone relacyą z d. 11. czerwca 1897 r., co do powiększenia pojemności magazynów uchwałą z dnia 22. czerwca 1897 r. L. W. 36.435 polecić zbadanie sprawy nadinżynierowi kraj. Biura melioracyjnego w Krakowie, Stanisławowi Chrząszczewskiemu i wygotowanie odpowiednich planów i kosztorysów. Na podstawie jego sprawozdania i przedłożonych szkiców polecił Wydział krajowy uchwałą z 13. lipca 1897 r. L. W. 40.350 Dyrekcyi Składu, by wedle wygotowanego przez p. Chrząszczewskiego planu i kosztorysu przystąpiła do budowy szopy, otwierając jej na ten cel kredyt do wysokości 1.500 zł. W myśl tej uchwały wniesiono w ciągu miesiąca września b. r. szopę otwartą, mogącą pomieścić przeszło 40 wagonów zboża, a nadto nader przydatną do odbywania w niej manipulacyi ze zbożem, która dla braku miejsca w samych magazynach była dotąd dość utrudnioną. Wydatek budowy, dotąd ostatecznie nie obliczony, znajdzie, zdaniem Wydziału krajowego, pokrycie w nadwyżce dochodów Składu w r. 1897 po nad preliminowane w budżecie kwoty i nie spowoduje przekroczenia preliminowanego na r. 1897 deficytu.

Na rok 1898 nie preliminuje Wydział krajowy w budżecie Składu krakowskiego żadnej nowej inwestycyi, licząc się z tem, iż niezwykły w roku bieżącym nawał zboża jest objawem chwilowym i przejściowym a niemniej z faktem, iż należy jeszcze wyczekać dalszego rozwoju tego przedsiębiorstwa, zanim się zechce bez ryzyka przedsiębrać na

rzecz jego nowe wkłady. Zaznaczyć jednak musimy już obecnie, że przy zupełnie normalnym rozwoju Składu będzie Wydział krajowy zmuszony już w niedalekiej przyszłości przedłożyć Wys. Sejmowi wnioski pewnych rekonstrukcyi budowli, koniecznych dla należytego funkcyonowania Składów.

Obecnie przedłożony Wys. Sejmowi preliminarz różni się bardzo nie znacznie od preliminarza w zeszłym roku uchwalonego, a będąc opartym na cyfrach przeciętnych z ostatniego trzechlecia i na uwzględnieniu zwiększonego ruchu, nie wymaga specyalnego uzasadnienia żadnej pozycyi, jak chyba tylko pozycyi: 3. 4. i 5. w rubryce I. wydatków, w których wydatek na płace personalu biurowego podniesiono bardzo nie znacznie, bo w tych trzech pozycyach o kwotę 340 zł. Wydatek ten usprawiedliwia nawał pracy biurowej wynikającej z ożywionego ruchu w Składzie.

Przechodząc do przedstawienia zmian zaszłych w składzie personalu Składu krakowskiego, podajemy co następuje:

1) Uchwałą z dnia 6. kwietnia 1897 r. L. W. 21.522, uwolnił Wydział krajowy, likwidatora w tymże Składzie, Leona Konstantego Wilkuszewskiego, od obowiązków, a to na podstawie postanowienia §. 44. ustanowy służby krajowej i §. 17. regulaminu dla urzędników krajowego Składu publicznego w Krakowie, a czynności jego — jak już wyżej wspomniano poruczył p. K. Mierzejewskiemu, likwidatorowi krajowego Składu we Lwowie, tymczasowo przydzielając go do Składu krakowskiego.

2) Z dniem 1. września 1897 r., uwolnił Wydział krajowy p. Kazimierza Mierzejewskiego od obowiązków dotychczasowych, zwijając zupełnie Skład we Lwowie, a prowizoryczną posadę likwidatora kraj. Składu w Krakowie, oddał dekretem z d. 11. sierpnia 1897 r. L. W. 49.413 p. Witołdowi Onyszkiewiczowi, dotychczasowemu asystentowi rachunkowemu przy krajowym Składzie we Lwowie.

3) W ciągu miesiąca września 1897 r. opuścił służbę przy Składzie w Krakowie, pomocnik likwidatora p. Roman Różecki, a posady po nim nie obsadził Wydział krajowy dotąd, poruczając tymczasowe pełnienie obowiązków pomocnika likwidatora, dotychczasowemu praktykantowi w Składzie Romanowi Karpińskiemu. Nadto z powodu nawału pracy w ciągu miesiący października, listopada i grudnia 1897, pracuje w Składzie dwu pracowników przyjętych chwilowo za dziennem wynagrodzeniem.

Lustracya Składu odbyta z ramienia Wydziału krajowego w czasie od 10. do 16. grudnia 1897 r., wykazała zupełną kurrencyę ksiąg Składu i prawidłową pracę wszystkich jego obecnych funkcyonaryuszów.

Opierając się na powyższym wywodzie, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje powyższe sprawozdanie do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 20go grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz, w. r.
Członek Wydziału krajowego

Alegat 1. do sprawozdania l. 80.471/97.

Obrót zboża i towarów w krajowym Składzie publicznym we Lwowie za r. 1896.

Miesiąc	Przyjęto							Wydano						
	krajowego		zagranicznego		razem		Ubezpieczona wartość	krajowego		zagranicznego		razem		Ubezpieczona wartość
	kilogramów							kilogramów						
Zapas 1. stycznia 1896	10977	24	426	55	11403	79	133848	—	—	—	—	—	—	—
Styczeń . . .	1819	24	227	17	2046	41	20798	2863	37	201	33	3064	70	31821
Luty . . .	1131	54	54	26	1185	80	13679	3035	37	227	17	3262	54	46711
Marzec . . .	1750	48	134	68	1885	16	27138	2416	29	89	66	2505	95	31890
Kwiecień . . .	1041	19	—	—	1041	19	14616	2147	65	100	95	2248	60	30658
Maj	335	71	98	87	434	58	5682	2568	73	98	87	2667	60	30405
Czerwiec . . .	1829	73	82	37	1912	10	57838	1970	59	—	—	1970	59	34671
Lipiec . . .	418	98	—	—	418	98	5336	1942	47	—	—	1942	47	40699
Sierpień . . .	251	40	—	—	251	40	6150	645	59	99	28	744	87	11149
Wrzesień . . .	1290	61	—	—	1290	61	9554	134	54	—	—	134	54	3738
Październik . .	1256	81	101	85	1358	66	16021	1116	48	101	85	1218	33	11502
Listopad . . .	2494	56	509	32	3003	88	32733	1058	63	327	82	1386	45	16735
Grudzień . . .	3923	50	124	36	4047	86	39235	1348	38	—	—	1348	38	13677
Zapas 1. stycznia 1897	—	—	—	—	—	—	—	7272	90	512	50	7785	40	78972
Razem . .	28520	99	1759	43	30280	42	382628	28520	99	1759	43	30280	42	382628
Wydano . .	21248	09	1246	93	22495	02	303656							
Obrót ogólny . .	49769	08	3006	36	**52.775**	**44**	686284							
wagonów 528														

Obrót spirytusu w krajowym Składzie publicznym we Lwowie

za rok 1896.

Miesiąc	Przyjęto		Wydano	
	hektolitro-stopni	Wartość ubezpieczona	hektolitro-stopni	Wartość ubezpieczona
Zapas 1. stycznia 1896	155818	24904	—	—
Styczeń . . .	—	—	—	—
Luty	24301	3159	—	—
Marzec . . .	90960	11825	—	—
Kwiecień . . .	15113	1965	—	—
Maj	38457	4999	—	—
Czerwiec . . .	14557	1892	10100	1313
Lipiec . . .	32949	4283	11000	1433
Sierpień . . .	11138	1448	38603	5301
Wrzesień . . .	22747	2957	38398	5737
Październik . .	42806	5566	77081	10661
Listopad . . .	—	—	—	—
Grudzień . . .	—	—	—	—
Zapas 1. stycznia 1897	—	—	273664	38553
Razem . .	448846	62998	448846	62998
Wydano . .	175182	24445		
Obrót ogólny . .	624028	87443		
Wagonów 62.				

Obrót poświadczeń składowych (Warrantów) w krajowym Składzie publicznym we Lwowie

za rok 1896.

Miesiąc	Wystawiono						Zwrócono					
	na zboże			na spirytus			na zboże			na spirytus		
	sztuk	kilogramów	Ubezpiecz. wartość	sztuk	hektolitrostopni	Ubezpiecz. wartość	sztuk	kilogramów	Ubezpiecz. wartość	sztuk	hektolitrostopni	Ubezpiecz. wartość
Zapas 1. stycznia 1896	40	373896	28035	9	86136	13783	—	—	—	—	—	—
Styczeń . . .	13	130362	10650	—	—	—	12	120396	8475	—	—	—
Luty	7	65406	4676	—	—	—	16	153239	11185	—	—	—
Marzec . . .	3	32855	2588	—	—	—	10	89940	7200	—	—	—
Kwiecień . . .	3	30212	1900	—	—	—	13	127103	10400	—	—	—
Maj	2	11069	1410	—	—	—	10	80616	6545	—	—	—
Czerwiec . . .	—	—	—	—	—	—	5	50902	3816	—	—	—
Lipiec . . .	—	—	—	1	8000	1262	2	21604	1638	—	—	—
Sierpień . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8000	1262
Wrzesień . . .	—	—	—	6	94445	14789	—	—	—	10	132114	21142
Październik . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Listopad . . .	4	35125	3320	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grudzień . . .	16	165997	17959	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zapas 1. stycznia 1897	—	—	—	—	—	—	20	201122	21279	5	48467	7430
Razem . .	88	844922	70538	16	188581	29834	88	844922	70538	16	188581	29834
Zwrócono . .	68	643800	49259	11	140114	22404						
Obrót . .	156	1488722	119797	27	328695	52238						

183 sztuk warrantów

Porównanie roku 1895 z rokiem 1896

Zboża

W roku	Przyjęto i wysłano						Ubezpieczonej wartości
	krajowego		zagranicznego		Razem		
	kilogramów						
1895	83380	06	4200	29	87580	35	843152
1896	49769	08	3006	36	52775	44	686284
w roku 1896 obrót był mniejszy o . .	33610	98	1193	93	34804	91	156868

czyli że obrót w roku 1896 był mniejszy od roku 1895 o **348 wagonów.**

Spirytusu

W roku	Przyjęto i Wydano	
	hotrolitro-stopni	Wartość ubezp.
1895	960256	157076
1896	624028	87443
w roku 1896 obrót był mniejszy o	336228	69633

czyli, że w roku 1896 obrót mniejszy o **34 wagonów**

Warrantów

W roku	Wystawiono i ściągnięto					
	na zboże			na spirytus		
	sztuk	kilogramów	Wartość ubezp.	sztuk	hektolitro-stopni	Wartość ubezp.
1895	74	676626	47171	31	292776	46847
1896	156	1488722	119797	27	328695	52238
w roku 1896 obrót był większy o . . .	+82	812096	72626	—4	+35919	+5391

czyli, że w roku 1896 obrót był większy o **78 sztuk Warrantów**

Alegat 2. do sprawozd. l. 80.471/97.

Obrót zboża w krajowym Składzie publicznym w Krakowie za r. 1896.

Miesiąc	Przyjęto							Wydano						
	krajowego		zagranicznego		Razem		Ubezpieczona wartość	krajowego		zagranicznego		Razem		Ubezpieczona wartość
	metrycznych cetnarów							metrycznych cetnarów						
Zapas 1. stycznia 1896	9340	94	3554	98	12895	92	115542	—	—	—	—	—	—	—
Styczeń . . .	4627	23	4924	95	9552	18	86992	2329	02	2032	73	4361	75	44588
Luty . . .	4432	63	4033	95	8466	58	78620	2416	26	1650	74	4067	—	46863
Marzec . . .	3861	64	1277	02	5138	66	48061	5160	95	3475	66	8636	61	74934
Kwiecień . . .	1531	80	472	95	2004	75	22790	4332	55	3409	78	8642	33	74645
Maj	1733	64	1266	58	3000	22	32905	3487	94	1957	29	5445	23	55903
Czerwiec . . .	1330	56	575	87	1906	43	22610	3485	01	771	46	4256	47	35143
Lipiec . . .	2632	50	1110	13	3742	63	65875	4740	21	1107	33	5847	54	43709
Sierpień . . .	3980	74	1674	84	5655	58	58041	2095	41	937	76	3033	17	35092
Wrzesień . . .	3992	94	1988	53	5981	47	70836	3602	26	1268	05	4888	31	48285
Październik . .	10003	51	3054	08	13057	59	104025	5826	42	2037	99	7864	41	70512
Listopad . . .	9448	45	5185	81	14634	26	130002	7205	15	4487	35	11692	50	96351
Grudzień . . .	10914	40	5602	64	16517	04	142084	6268	45	3558	01	9826	46	86529
Zapas z 31. grud. 1896.	—	—	—	—	—	—	—	16881	35	7110	18	23991	53	265829
Razem . .	67830	98	34722	33	102553	31	978383	67830	98	34722	33	102553	31	978383

Obrót poświadczeń składowych w krajowym Składzie publ. w Krakowie

za rok 1896.

Miesiąc	Wystawiono						Zwrócono					
	na zboże				na spirytus		na zboże				na spirytus	
	krajowe		zagraniczne				krajowe		zagraniczne			
	sztuk	Ubezp. wartość	sztuk	Ubezp. wartość			sztuk	Ubezp. wartość	sztuk	Ubezp. wartość		
Stan 1. stycznia 1896 .	17	19750	5	6717	—	—	—	—	—	—	—	—
Styczeń	21	17550	23	17950	—	—	3	2900	1	3317	—	—
Luty	23	17080	15	12537	—	—	9	8080	5	5100	—	—
Marzec	18	31220	20	17805	—	—	12	15000	20	16355	—	—
Kwiecień	5	4060	2	2600	—	—	14	12013	29	25912	—	—
Maj	16	17240	—	—	—	—	23	23570	4	3425	—	—
Czerwiec	12	18940	4	2800	—	—	9	16530	2	1300	—	—
Lipiec	14	15780	1	600	—	—	16	20730	2	950	—	—
Sierpień	12	8230	5	3590	—	—	5	3280	2	1420	—	—
Wrzesień	2	1550	7	5877	—	—	5	8510	5	4207	—	—
Październik . . .	13	15084	3	2100	—	—	9	6790	—	—	—	—
Listopad	17	13410	2	2200	—	—	15	15440	10	7100	—	—
Grudzień	3	5700	6	4150	—	—	7	7150	6	4150	—	—
Stan 31. grudnia 1896 .	—	—	—	—	—	—	36	45601	7	5690	—	—
Razem .	173	185594	93	78926	—	—	173	185594	93	78926	—	—

Alegat 3. do sprawozdania l. 80.471/97.

Obrót zboża w krajowym Składzie publicznym w Krakowie po grudzień 1897.

Miesiąc	Przyjęto							Wydano						
	krajowego		zagranicznego		razem		Ubezpieczona wartość	krajowego		zagranicznego		razem		Ubezpieczona wartość
	w metrycznych cetnarach							w metrycznych cetnarach						
Zapas 1. stycznia 1897	16881	35	7110	18	23991	53	265829	—	—	—	—	—	—	—
Styczeń . . .	7887	85	4090	05	11977	90	123902	4578	78	3579	46	8158	24	78421
Luty . . .	5617	65	4132	58	9750	23	94499	6180	87	3835	80	10016	67	105700
Marzec . . .	3639	19	4225	94	7865	13	76334	9007	62	2876	84	11884	46	121323
Kwiecień . . .	2968	50	1006	17	3974	67	44246	8061	33	2202	19	10263	52	91653
Maj	2408	78	1731	54	4140	32	34037	5018	56	2242	60	7261	16	67786
Czerwiec . . .	3815	67	2176	61	5992	28	55554	4671	25	1804	62	7475	87	48617
Lipiec . . .	2636	16	2461	25	5097	41	50602	5621	52	4215	46	9836	98	85842
Sierpień . . .	4422	87	7322	94	11745	81	106401	3129	11	3503	57	6632	68	73870
Wrzesień . . .	7254	56	6553	50	13808	06	140373	4796	15	5587	17	10383	32	95296
Październik . .	4172	41	8069	35	12241	76	113051	4831	53	11943	60	16775	13	152763
Listopad . . .	5554	44	14433	53	19987	97	191505	3897	88	7873	80	11771	68	102829
Zapas 30 listop. 1897	—	—	—	—	—	—	—	7464	83	13648	53	20113	36	272233
Razem . .	67259	43	63313	64	130573	07	1296333	67259	43	63313	64	130573	07	1296333

LW. 42.489/97. Aleg 54

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany etatu krajowej służby techniczno-drogowej.

Wysoki Sejmie!

Dwa są powody, dla których Wydział krajowy widzi się zniewolonym przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek, mający na celu niezbędnie potrzebną zmianę połączoną z nieznacznem uzupełnieniem dzisiejszego etatu krajowej służby techniczno-drogowej.

Pierwszym z tych powodów jest, że nowa ustawa drogowa nietylko zmierza do szybszej i sprężystszej administracyi, tudzież do ściślejszego wykonywania kontroli nad gospodarstwem drogowem w całym kraju, ale nadto, że zwiększając środki pieniężne na cele drogowe, przyczyni się do raźnego rozwoju ruchu budowlanego na drogach autonomicznych, już i tak coraz bardziej wzrastającego, który znowu wymaga rozleglejszego nadzoru technicznego i bezpośredniej, coraz więcej przez powiaty żądanej pomocy technicznej ze strony Wydziału krajowego.

Drugim powodem naszego wniosku jest dotkliwie dający się odczuwać w kraju brak inżynierów i odpowiednio wykształconych konduktorów, dla których należy bezwarunkowo polepszyć widoki awansu, jeżeli nie mają być zniechęceni do wstępywania i pozostawania w służbie krajowej.

Co się tyczy pierwszego powodu, to z poruczonego Wydziałowi krajowemu naczelczelnego nadzoru i naczelnej kontroli nad gospodarstwem drogowem w całym kraju, wypływa dla Wydziału krajowego nietylko obowiązek wydawania potrzebnych instrukcyj, ale także czuwania nad wykonaniem przepisów i stosowania odpowiednich ku temu środków. Tak n. p. w razie zaniedbywania drogi powiatowej lub gminnej I. klasy, albo nieodpowiedniego używania funduszów drogowych, ma Wydział krajowy ustanowić, za zgodą politycznej władzy krajowej, własny organ w celu zastępywania Wydziału powiatowego, jak to już miało miejsce w niektórych wypadkach. Również może Wydział krajowy w razie potrzeby objąć w zarząd własny, budowę i utrzymanie drogi powiatowej lub gminnej I. klasy, jak to szczególniej pod pewnymi warunkami może być wskazanem dla niektórych dróg prowadzących do uzdrowisk krajowych, dla dróg wiodących wzdłuż granic dwóch lub więcej powiatów, albo dla dróg znajdujących się w trudnych techuicznych warunkach. Dzisiaj znajdują się już w zarządzie Wydziału krajowego drogi zbudowane i budujące się w Zakopanem, tudzież drogi Chodorów-Rohatyn, Hubicze-Schodnica i Majdan-Rozwadów.

Spełnianie wyżej wskazanych zadań wymaga bezpośredniej ingerencyi organów Wydziału krajowego, a zatem nietylko załatwiania spraw wnoszonych przez Wydziały powia-

towe, gminy itd., ale zwiedzania dróg i robót na miejscu, wglądania na miejscu w gospodarstwo techniczne i funduszowe, zarządzania względnie wykonywania tego, co dla uchylenia złego okaże się potrzebnem.

W tym celu czynności nadzoru rozłożyć trzeba według stosownego podziału terytoryalnego, tak, aby pewne grupy powiatów, obejmując zarazem istniejące okręgi dróg krajowych, lub sąsiadując z nimi, stanowiły poszczególne okręgi krajowej inspekcyi techniczno-administracyjnej.

Nadzór każdego takiego okręgu powierzyć można tylko doświadczonemu, starszemu inżynierowi oddziału techniczno-drogowego, któryby miejscowe stosunki dokładnie poznawszy, — stale nad nimi miał pieczę, obejmując wszystkie w swoim okręgu położone drogi krajowe, zbudowane i budujące się drogi powiatowe i gminne, tudzież publiczne dojazdy kolejowe.

Zważywszy, że dróg krajowych jest obecnie 1829 km., innych dróg w zarządzie Wydziału krajowego pozostających 94 km., dalej, że do końca roku 1894 zbudowanych dróg powiatowych i gminnych było 4838 kilom., zbudowanych dojazdów kolejowych 76 kilom., w końcu, że według programu na sześciolecie 1895—1900 ma się budować średnio corocznie około 500 km. dróg powiatowych i gminnych, poczem pozostanie jeszcze około 20.000 km. ważniejszych dróg do zbudowania, — zważywszy powyższe rozmiary nadzoru, przyjdzie się do przekonania, że już obecnie, żadną miarą nie można ustanowić mniej niż 6 okręgów inspekcyjnych.

W powyższych warunkach przypadłoby obecnie na jeden okręg inspekcyjny w przecięciu:

12 do 13 powiatów,

321 km. dróg krajowych i w zarządzie kraju pozostających,

1000 km. zbudowanych dróg powiatowych i gminnych,

70 do 90 km. budujących się corocznie dróg powiatowych i gminnych, a nadto dojazdy kolejowe.

Stanowiłoby to najwyższą sumę obowiązków, jaką nałożyć można na jednego starszego inżyniera przy bezustannym udziale jego współpracownika, stale mającego mu pomagać i zastępować go na przemiany w biurze w podróżach.

Rozumie się, że nadzór dróg powiatowych i gminnych nie będzie mógł być w podobny sposób wykonywany, jak nadzór dróg krajowych, bo inaczej wymagałby bardzo znacznego pomnożenia sił oddziału tech. drogowego. Kierując się względami jak najdalej sięgającej oszczędności, proponujemy przeto Wysokiemu Sejmowi, przynajmniej na najbliższe potrzeby, ustanowienie tylko dwóch nowych posad starszych inżynierów, gdyż obecnie jest ich czterech, oprócz posady zastępcy dyrektora, który prowadzi referaty oddzielne, wykazane w poprzednich naszych sprawozdaniach.

Oprócz 6 starszych inżynierów i ich 6 stałych współpracowników dla nadzoru i kontroli gospodarstwa drogowego w ogóle, potrzeba w biurze oddziału tech. drogowego przynajmniej jednego pomocnika do czynności kierownictwa tegoż oddziału, jakoteż siedmiu inżynierów i dwóch konduktorów, którymi rozporządzaćby można w celu udzielania pomocy technicznej powiatom dla budowy dróg subwencyonowanych, a więc w celu trasowania tych dróg, opracowywania projektów i kosztorysów w biurze i prowadzenia budowy na miejscu.

Nadto zamierzamy zatrudniać w biurze oddziału techniczno-drogowego jak dotychczas: 4 elewów technicznych czyli praktykantów inżynierskich, jednego urzędnika manipulacyjnego i odpowiednią liczbę rysowników.

W służbie drogowej na prowincyi pozostawiamy niezmienną liczbę 12 inżynierów okręgowych i ich 2 pomocników.

W miejsce 38 oddziałów konduktorskich dróg krajowych, proponujemy obecnie 39 takich oddziałów, t. j. o jeden więcej, a to z powodu, że niektóre z dzisiejszych oddziałów, jak n. p. krakowski i jarosławski, są zanadto rozległe i w trudnych znajdujące się warunkach.

Oprócz tego potrzeba dla dróg zostających w zarządzie Wydziału krajowego, jak dla drogi w Zakopanem, drogi Hubicze-Schodnica i drogi Majdan-Rozwadów utworzyć trzy nowe oddziały konduktorskie, a więc 3 nowe posady konduktorów.

Dodając do tego dwóch konduktorów w biurze oddziału techniczno-drogowego przy Wydziale krajowym, przeznaczonych nietylko do pomocy biurowej w zimie przy projektowaniu dróg subwencyonowanych i do prowadzenia budowy w lecie, ale także, w razie potrzeby, do czasowej pomocy na okręgach, lub zastępstwa chorych konduktorów w służbie okręgowej, jak tego potrzeba uznaną została niejednokrotnie, nawet w komisyi drogowej Wysokiego Sejmu, — otrzymamy łączną liczbę 44 nieodzownie potrzebnych posad konduktorów, tj. o 6 więcej, niż jest obecnie.

W myśl powyższego, ogólna najmniejsza liczba osób, niezbędnych do poszczególnych czynności, tak się przedstawia:

1 dyrektor,
1 zastępca dyrektora,
6 starszych inżynierów dla nadzoru gospodarstwa drogowego w całym kraju,
6 stałych współpracowników starszych inżynierów,
1 pomocnik dyrektora i zastępcy dyrektora przy załatwianiu spraw bieżących,
7 inżynierów dla projektowania i budowy dróg subwencyonowanych,
4 inżynierów-praktykantów,
1 urzędnik manipulacyjny,
2 rysowników,
12 inżynierów okręgowych,
2 pomocników okręgowych,
44 konduktorów.
Razem 87 osób, tj. o 6 więcej, niż dzisiejszy etat obejmuje.

Odnośnie do drugiego powodu naszego wniosku, t. j. do koniecznej potrzeby otworzenia kandydatom na posady, jakoteż dzisiejszym urzędnikom technicznym, odpowiedniejszych widoków awansu tak w kategoryi inżynierów, jak w kategoryi konduktorów, zmiana etatu polegać musi o ile możności na ustanowieniu korzystniejszego stosunku liczbowego posad wyższych do niższych. Dwiema głównemi potrzebami są tu: zniesienie w dzisiejszym etacie klasy tak zwanych asystentów technicznych i ustanowienie nowej klasy starszych konduktorów.

Klasa asystentów technicznych, odpowiadająca XI. klasie rangi urzędników państwowych, nie istnieje w państwowej służbie technicznej. Równie w państwowej i krajowej służbie konceptowej nie ma XI. klasy rangi. Świeżo ukończeni, młodzi technicy, mając w obecnych stosunkach wszelką łatwość otrzymania bezpośrednio nominacyi na inżynierów-adjunktów w X. klasy rangi przy Namiestnictwie, nie zgłaszają się z tego powodu do służby w Wydziale krajowym, gdzie przejśćby musieli po kolei stopnie elewa i asystenta zanim mogliby być mianowani inżynierami-adjunktami.

Podobnie zachęcić trzeba wykształconych należycie kandydatów na posady konduktorskie przez utworzenie w etacie klasy „starszych konduktorów“. Inaczej bowiem, konduktorowie fachowo uzdolnieni, pozbawieni widoków odpowiedniego awansu przy 40-letniej wymaganej służbie, opuszczaliby służbę krajową, znajdując korzystniejsze dla siebie pole przy budowach kolei żelaznych, przy przedsiębiorstwach lub innych zarządach drogowych. Z powyższych powodów rozdzielić także należy proponowaną liczbę 44 konduktorów, równomiernie na cztery klasy, t. j. ustanowić posady 11 starszych konduktorów, jedenastu konduktorów I. klasy, jedenastu II. klasy i jedenastu III. klasy, nie zmieniając dotychczasowych płac i poborów konduktorów w klasach I., II. i III.

Projektowany etat służby techniczno-drogowej przedstawia się w porównaniu do dzisiejszego etatu w sposób następujący:

Charakter służbowy	Według stanu dotychczasowego	Według obecnego projektu Wydziału krajowego	Projekt obejmuje posad więcej lub mniej o:
Dyrektor	1	1	—
Zastępca dyrektora	1	1	—
Starsi inżynierowie	4	6	+2
Inżynierowie I. klasy	9	8	—1
Inżynierowie II. klasy	7	10	+3
Inżynierowie-adjunkci	6	10	+4
Asystenci techniczni	6	—	—6
Elewi techn. (praktykanci)	4	4	—
Etat. pisarz manipulac.	1	1	—
Rysownicy	4	2	—2
Razem	43	43	—
Konduktorowie	38	44	+6
Ogółem	81	87	+6

Z powyższego zestawienia okazuje się, że etat personalu inżynierskiego wraz z praktykantami, urzędnikiem manipulacyjnym i rysownikami pozostałby pod względem łącznej liczby niezmienionym, obejmując jak dotychczas 43 osób. Właściwe pomnożenie etatu krajowej służby techniczno-drogowej polegałoby więc na utworzeniu 6 nowych posad konduktorów.

Pochodzi to stąd, że nie spuszczając z oka największej oszczędności, ograniczamy się do najściślejszej aktualnej potrzeby i proponujemy tylko takie zmiany i takie uzupełnienie etatu, jakie uważamy obecnie za bezwarunkowo konieczne i nie dające się żadną miarą odroczyć. Dopiero jeżeli zajdzie nowa potrzeba dodatkowego uzupełnienia etatu w miarę dalszych skutków ustawy drogowej, odniesiemy się do Wysokiego Sejmu z odpowiednimi wnioskami.

Preliminarz na rok 1898 ułożony został już z uwzględnieniem wniosków, które poniżej przedkładamy.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Dotychczasowy etat osób i płac technicznej służby drogowej Wydziału krajowego, uchwalony przez Sejm dnia 1. kwietnia 1892 i dnia 31. stycznia 1895 zmienia się w następujący sposób:

§. 2. etatu w brzmieniu uchwalonem dnia 1. kwietnia 1892, a uzupełnionem uchwałą z dnia 31. stycznia 1895 znosi się i ma odtąd opiewać jak następuje:

§. 2. Etat osób i płac rocznych tego oddziału ustanawia się jak następuje:

a) Dyrektor z płacą stałą . . . . . 2800 zł.
dodatkiem aktywalnym . . . . . 480 „
i trzema dodatkami pięcioletnimi po . . . . . 400 „

b) Zastępca dyrektora z płacą stałą . . . . . 2000 „
dodatkiem osobistym . . . . . 400 „
dodatkiem aktywalnym . . . . . 360 „
i trzema dodatkami pięcioletnimi po . . . . . 200 „

c) Sześciu inżynierów starszych z płacą stałą po . . . 2000 „
dodatkiem aktywalnym . . . . . 360 „
i trzema dodatkami pięcioletnimi po . . . . . 200 „

d) Ośmiu inżynierów I. klasy z płacą stałą po . . . . 1500 „
dodatkiem aktywalnym I. stopnia 300 zł., względnie II. stopnia po 250 zł., lub też III. stopnia po 200 zł. i 3 pięcioleciami po 150 zł.

e) Dziesięciu inżynierów II. z płacą stałą po . . . . . 1200 „
z dodatkiem aktywalnym I. stopnia po 240 zł., względnie II. stopnia po 200 zł., lub też III. stopnia po 160 zł. i 3 pięcioleciami po 100 zł.

f) Dziesięciu inżynierów-adjunktów z płacą stałą po . . . . 1000 zł. z dodatkiem aktywalnym I. stopnia po 180 zł., względnie II. stopnia po 150 zł., lub też III. stopnia po 120 zł. i trzema dodatkami pięcioletnimi po 60 zł.

g) Czterech praktykantów z adjutami po . . . . . 800 „

h) Jedenastu starszych konduktorów dróg krajowych z płacą stałą po . 900 „ dodatkiem aktywalnym po 150 zł. i trzema dodatkami pięcioletnimi po 50 zł.

i) Jedenastu konduktorów I. klasy z płacą stałą po . . . . 800 „ dodatkiem aktywalnym po 100 zł. i trzema dodatkami pięcioletnimi po 50 zł.

k) Jedenastu konduktorów II. klasy z płacą stałą po . . . 650 „ dodatkiem aktywalnym po 75 zł. i trzema dodatkami pięcioletnimi po 50 zł.

l) Jedenastu konduktorów III. klasy z płacą stałą po . . . 500 „ dodatkiem aktywalnym po 75 zł. i trzema dodatkami pięcioletnimi po 50 zł.

m) Jeden etatowy pisarz manipulacyjny z płacą stałą . . . . 600 „ i trzema dodatkami pięcioletnimi po 50 zł.

n) Odpowiednia uchwałom sejmowym z 30. sierpnia 1877 i 19. paźdz. 1878 ilość dróżników dróg krajowych z płacą po 150 zł. Wolno wszakże Wydziałowi krajowemu powyższą płacę przy przyjmowaniu nowych dróżników w miarę okoliczności zniżyć lub w wyjątkowych wypadkach odpowiednio zwiększyć w granicach każdorocznego kredytu przyzwolonego w budżecie krajowym na płace dróżników.

Poszczególnione wyżej pod literami *d*, *e*, *f*, trzy stopnie dodatków aktywalnych przyznawane będą urzędnikom technicznym z siedzibą urzędowania we Lwowie i Krakowie podług stopnia pierwszego tychże dodatków, w Jarosławiu, Przemyślu, Tarnopolu, Tarnowie i Stanisławowie podług stopnia drugiego, we wszystkich zaś innych miejscowościach podług stopnia trzeciego tychże dodatków.

II. Postanowienia uchwalonego przez Sejm dnia 1. kwietnia 1892 etatu osób i płac technicznej służby drogowej Wydziału krajowego, o ile odnoszą się one do elewów technicznych, mają mieć w przyszłości zastosowanie do ustanowionych obecnym etatem praktykantów technicznej służby drogowej Wydziału krajowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 9. października 1897 r.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Antoni Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. 41.198/97.

Alog 55

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zaprowadzenia szkoły praktycznej konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym.

Wysoki Sejmie!

Sprawa zaprowadzenia szkoły praktycznej konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym wziętą była pod rozwagę przed 5 laty, gdy Wysoki Sejm uchwałą z d. 1 kwietnia 1892, polecił Wydziałowi krajowemu, aby w tym przedmiocie przedłożył szczegółowy program tak co do rozkładu nauk, jakoteż co do kosztów, któreby w przyszłości mogły obciążyć fundusz krajowy.

W wykonaniu pomienionej uchwały przedłożyliśmy Wys. Sejmowi w r. 1893 odnośne wnioski w sprawozdaniu do LW. 16438/93, które nie zostało załatwione.

Wobec jednak nowej ustawy drogowej, zwiększającej znacznie środki finansowe na budowę dróg powiatowych i gminnych, dążącej zarazem do sprężystszej administracyi i ściślejszej kontroli nad całem gospodarstwem drogowem w kraju, — dalej wobec dzisiejszego braku inżynierów, tak dotkliwie dającego się odczuwać we wszystkich technicznych gałęziach administracyi publicznej, w końcu wobec coraz większej potrzeby rozporządzania praktycznymi kierownikami robót, — odzywa się znowu konieczność wytworzenia kategoryi pracowników, dobrze przysposobionych do prowadzenia budowy i konserwacyi dróg autonomicznych, którzyby pod bezpośredniem lub pośredniem kierownictwem inżynierów fachowych, a przy łatwiejszych robotach, także samoistnie, stanowili cenną, zwłaszcza dla Wydziałów powiatowych niezbędną klasę wykonawców budowy, nadzorców, względnie zawiadowców wszelkich robót drogowych.

Należycie wykształceni konduktorowie są również niezbędnie potrzebni dla krajowej służby drogowej, w której są oni organami współdziałającymi i pomocniczymi inżynierów, nietylko przy zwykłej konserwacyi dróg krajowych, ale zarazem przy ważnych częstokroć rekonstrukcyach tychże, jakoteż przy trasowaniu, sporządzaniu elaboratów technicznych i budowie dróg powiatowych i gminnych, w której krajowa służba drogowa coraz to szerszy brać musi udział.

Przyszliśmy do przekonania, że połączenie utworzyć się mającej szkoły konduktorów drogowych z istniejącym przy Wydziale krajowym kursem dozorców melioracyjnych, albo z odpowiadającym oddziałem państwowej szkoły przemysłowej we Lwowie lub Krakowie, napotkałoby na znaczne trudności praktyczne, nie przyniosłoby pożądanych korzyści, a nadto nie odpowiedziałoby założonemu celowi. Z tego powodu szkoła praktyczna konduktorów drogowych powinna być zorganizowaną przy Wydziale krajowym oddzielnie.

W programie projektowanej szkoły przyjmujemy tę zasadę, że:

1) obok dostatecznego przysposobienia technicznego i służbowego, powinni konduktorowie posiadać taki stopień wykształcenia w ogóle, ażeby poruczone sobie obowiązki i czynności, tudzież ich znaczenie dla gospodarstwa drogowego, objąć zdołali właściwym poglądem i sprawować mogli należycie, nietylko pod nadzorem inżynierów, ale nawet — w miarę zdolności i nabytej praktyki — samodzielnie;

2) naukę teoretyczną ograniczyć należy do niezbędnego minimum, a nacisk należy położyć na naukę praktyczną przy budowie i robotach technicznych w polu.

Odpowiednio do tej zasady i zamierzonego celu, ukończenie szkoły ludowej z dobrym postępem, nie może być kwalifikacyą wystarczającą dla kandydatów do szkoły konduktorów, a zupełny okres nauki w tejże szkole nie może trwać krócej niż 3 lata. Składając się z trzech po sobie następujących klas jednorocznych, okres ten otwierany będzie pierwszą klasą kolejno tylko co 3ci rok, ażeby w ten sposób uniknąć znacznych wydatków na utrzymanie szkoły. Każda klasa obejmować będzie naukę w szkole, trwającą 5 miesięcy, z reguły od połowy listopada do połowy kwietnia i obowiązkową 7-miesięczną praktykę przy wyznaczonych przez kierownictwo szkoły robotach drogowych, prowadzonych przez fachowych inżynierów.

Od kandydatów zgłaszających się do 1szej klasy, wymagany być powinien dowód ukończenia z dobrym postępem czwartej klasy szkoły realnej lub gimnazyalnej, a względnie równorzędnej im klasy szkół innych, jak np. rolniczych, zawodowych, handlowych i t. p, lub szkoły wydziałowej. Nadto wymagaćby należało wieku najmniej 17, a najwyżej 30 lat życia i złożenia egzaminu wstępnego z tego przedewszystkiem powodu, że liczba uczniów musi być ograniczoną, a więc ile możności wyborową, nauka bezpłatną i umożliwioną przez ustanowienie stosownych stypendyów.

Przed rozpoczęciem każdego 3-letniego okresu nauki, Wydział krajowy ogłaszałby konkurs na stypendya dla uczniów, które byłyby wyznaczone z funduszu krajowego i z funduszów interesowanych poszczególnych Wydziałów powiatowych. Z pobieraniem stypendyów, czy to krajowych, czy powiatowych, przez czas zimowej nauki w szkole, byłoby połączone bezpłatne otrzymywanie potrzebnych uczniom przyborów naukowych, zaś przy praktyce letniej: wynagrodzenie z funduszów budowy w klasie 1szej i 2giej 1 złr., w klasie 3ciej 1 zlr. 50 c. dziennie. Oprócz stypendystów mogliby być przyjmowani, w miarę miejsc wolnych, także kandydaci pragnący kształcić się własnym kosztem.

Starający się o stypendyum, względnie o przyjęcie do szkoły, miałby wnieść do Wydziału krajowego podanie i dołączyć do tegoż, oprócz wyżej wymienionych dokumentów co do wymaganego wieku i odbytych nauk, następujące dowody, wykazujące:

a) że posiada zdrowie odpowiednie do pełnienia zamierzonych obowiązków i czynności, wymagających odporności organizmu na trudy fizyczne i na wpływy klimatyczne;

b) że zachowanie się jego jest moralne i nienaganne;

c) że nie jest w stanie kształcić się własnym kosztem, względnie że ma zabezpieczone środki utrzymania na czas 5-miesięcznej nauki zimowej;

d) że w razie uzyskania stypendyum zobowiązuje się, po ukończeniu szkoły z dobrym postępem, odsłużyć przynajmniej lat 10 w krajowej, względnie powiatowej lub gminnej służbie drogowej;

e) zaś w razie małoletności w czasie starania się o stypendyum lub o przyjęcie do szkoły, że rodzice lub opiekun zezwalają mu na wybór tego zawodu.

O przyjęciu uczniów do szkoły stanowiłby Wydział krajowy na podstawie propozycyi oddziału techn. drogowego, względnie kierownika szkoły i opinii tegoż co do kwalifikacyi poszczególnych kandydatów, tudzież co do wyniku egzaminów wstępnych z matematyki i geometryi w zakresie odpawiadającym mniej więcej pierwszym trzem klasom c. k. szkół średnich.

Przy końcu każdorocznej nauki zimowej zdawać będą uczniowie egzamin przed nauczycielami poszczególnych przedmiotów w obecności kierownika szkoły lub innych delegowanych w tym celu przez Wydział krajowy osób. Wynik każdorocznego egzaminu, tudzież stopień wykształcenia praktycznego, nabytego w czasie każdorocznej 7-miesięcznej praktyki, z której uczeń obowiązany będzie złożyć kierownikowi szkoły pisemne sprawozdanie, potwierdzony przez kierownika budowy, zapisane będą w księdze klasyfikacyjnej.

Po ukończeniu 3ciej klasy, a zatem i odbyciu trzeciej praktyki 7 miesięcznej, zdawać będą uczniowie egzamin ogólny czyli kwalifikacyjny przed komisyą wyznaczoną przez Wydział krajowy, poczem dopiero mogą otrzymać jedyne świadectwo tj. świadectwo uzdolnienia. Przy egzaminie tym uwzględniony ma być głównie, a dla tych, którzy wszystkie egzamina roczne z dobrym postępem złożyli, jedynie stopień uzdolnienia praktycznego. Dlatego to, przy egzaminie ogólnym przedstawione być mają wszystkie prace rysunkowe i sprawozdania z praktyki ucznia, które on sam, na zapytanie egzaminatorów, ma wyjaśniać, uzasadniać, poprawiać i prostować. Noty uwidocznione w świadectwie uzdolnienia, będą wynikiem postępów okazanych przez ucznia zarówno przy każdorocznym egzaminie i przy każdorocznej praktyce, jak przy egzaminie ogólnym.

Stypendysta, który ukończy szkołę konduktorów drogowych z świadectwem uzdolnienia, może otrzymać w miarę miejsc wakujących, odpowiednią posadę w krajowej względnie powiatowej lub gminnej służbie drogowej.

Co się tyczy zarządu szkolnego, szkoła konduktorów drogowych pozostawać będzie pod nadzorem Wydziału krajowego, a bezpośrednią opieką członka tegoż Wydziału, prowadzącego referat spraw komunikacyjnych. Kierownika szkoły wyznaczy Wydział krajowy z grona inżynierów oddziału techn. drogowego. Nauki udzielać będą w zasadzie, w miarę możności podołania obowiązkom nauczycielskim bez uszczerbku dla spraw poruczonych oddziałowi techn. drogowemu, inżynierowie tegoż oddziału. Dlatego przedewszystkiem, aby kształcenie i wychowanie uczniów poprowadzone było praktycznie, najprostszą drogą i z pełną świadomością właściwego celu. Niektóre przedmioty powierzy Wydział krajowy innym odpowiednio ukwalifikowanym osobom, jednakowoż co najmniej nauka o drogach, o robotach sztucznych i mostach, musi być bezwarunkowo udzielaną przez inżynierów oddziału techn. drogowego.

Przechodząc do załączonego ·/. planu nauki, zaznaczyć należy, że jest on tak ułożony, aby w każdej klasie przysposobić ucznia stopniowo do właściwej praktyki letniej na prowincyi. ·/. Alg. 1.

W każdej klasie będzie 7 godzin dziennie czyli 42 godzin w tygodniu obowiązkowej nauki wraz z ćwiczeniami i rysunkami.

Po potrąceniu niedziel i świąt obu obrządków tudzież czasu potrzebnego na egzamina roczne i na ćwiczenia przyrządami mierniczymi, w okresie od połowy listopada do połowy kwietnia wypadnie w przybliżeniu 100 dni czyli 16 tygodni nauki w każdej klasie. W tej to ilości czasu musi być pomieszczony i w potrzebnym stopniu wyczerpany program nauki. W tym celu, dla każdego przedmiotu wyznaczoną będzie obowiązkowa w ciągu 5 miesięcy suma lekcyj, w której nauczyciel według ścisłego, z góry ułożonego, na poszczególne lekcye podzielonego i do zatwierdzenia przedłożonego programu, nietylko rzecz ma wyłożyć i potrzebnych ćwiczeń rysunkowych dopilnować, ale zarazem znaleść czas na interogacyę uczniów celem doświadczenia, o ile zrozumieli i przyswoili sobie naukę.

Ogólna rzeczywista suma godzin nauki w ciągu 5 miesięcy w jednej klasie wyniesie 672 (a wraz z językiem ruskim 704). Cyfra ta służy do ocenienia kosztów wynagrodzenia nauczycieli, przyjmując, że honoraryum za jedną godzinę nie może być niższe od 2 zł. 50 c. do 3 zł. 50 c. według przedmiotu, a średnio 3 zł.

Dla uzasadnienia poniżej preliminowanej kwoty wydatków potrzebnych na zaprowadzenie i utrzymanie szkoły konduktorów drogowych, która znajdzie pomieszczenie w gmachu sejmowym, przez co odpadną osobne koszta najmu lokalu, opału, światła i obsługi. — Dodać należy, że w stosunkach obecnych okazuje się niezbędnem wyznaczenie z funduszu krajowego przynajmniej 15 stypendyów na utrzymanie uczniów w czasie nauki zimowej, a to w stosunku po 25 zł. miesięcznie czyli 125 zł. rocznie. Dodając do tego koszta podróży stypendysty na praktykę letnią i powrót do Lwowa w kwocie 20 zł., oraz koszta potrzebnych mu przyborów naukowych w kwocie 20 zł., wydatek roczny przypadający na fundusz krajowy, powiatowy albo nawet gminny, z powodu wyznaczenia jednego stypendyum, wyniósłby 165 zł. Jest to kwota roczna tak nieznaczna w stosunku do możności należytego wykształcenia konduktora drogowego, że zachęci prawdopodobnie Reprezentacye autonomiczne do korzystania z utworzyć się mającej szkoły. Dlatego to, w preliminarzu jednorazowego wydatku na zaprowadzenie szkoły przewidujemy koszta odnośne do łącznej frekwencyi 30 uczniów.

Przewidywany koszt zaprowadzenia i utrzymania szkoły konduktorów drogowych przedstawia się jak następuje:

1) Jednorazowy wydatek zaprowadzenia szkoły:

3 tablice czarne po 10 zł.	30	złr.
gradusy, linie i przybory do tablic	20	„
2 stoły i krzesła dla nauczycieli	40	„
10 stołów rysunkowych z szufladami (1 na 3 uczniów)	200	„
35 stołków po 2 zł.	70	„
2 szafy na rekwizyta po 30 zł.	60	„
25 lamp stojących po 4 zł.	100	„
4 lampy ścienne lub wiszące po 10 zł. . . .	40	„
zegar, inne przedmioty, wieszadła itd. . . .	40	„
modele, wzory, ramy na ścienne tablice itd. . .	400	„
Razem . .	1000	złr.

2) Coroczne koszta utrzymania szkoły:

1. Wynagrodzenie kierownika szkoły . . .	300	złr.
2. Wynagrodzenie nauczycieli za 700 godzin po 3 zł.	2100	„
3. Stypendya kraj. dla 15 uczniów po 25 zł. miesięcznie przez czas 5 miesięcy zimowych $=15\times25\times5=$	1875	„
4. Koszta wyjazdu 15 stypendystów krajowych na praktykę i powrotu do Lwowa $= 15\times20 =$ . .	300	„
5. Książki, papier, przybory i narzędzia naukowe i rysunkowe dla 15 stypendystów kraj. $= 15\times20 =$	300	„
6. Coroczne zakupno wzorów, druków, modeli itd. .	125	„
Razem . .	5000	złr.

Ponieważ zaprowadzenie szkoły konduktorów drogowych jest potrzebą naglącą, proponujemy otwarcie pierwszego roku szkolnego około 15 października 1898 r. i upraszamy Wysoki Sejm o wyznaczenie na rok 1898 z funduszu krajowego dotacyi jednorazowej w kwocie 1000 złr. na zaprowadzenie tejże szkoły, tudzież dotacyi w kwocie 2500 zł. na koszta utrzymania szkoły po koniec r. 1898.

Na podstawie powyższego sprawozdania, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zaprowadzenia szkoły praktycznej konduktorów drogowych przyjmuje się do wiadomości.

2. Upoważnia się Wydział krajowy do zaprowadzenia i otwarcia w roku 1898 trzyletniej szkoły praktycznej konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym na podstawie przedłożonego programu.

3. Na ten cel wstawia się do budżetu krajowego na r. 1898 kwotę 1000 złr. tytułem jednorazowego wydatku na założenie i kwotę 2500 złr. tytułem kosztów utrzymania pomienionej szkoły po koniec roku 1898.

Lwów dnia 8go października 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Antoni Chamiec w. r

Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 41.198/97.

Ogólny rozkład nauki

w projektowanej szkole praktycznej konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym.

Przedmioty:	Tygodniowa liczba godzin wraz z rysunkami w klasie:			Tygodniowo razem w 3-ch letnim okresie
	I.	II.	III.	
1. Język polski z ćwiczeniami	2	3	3	8
2. Arytmetyka ogólna, planimetrya, stereometrya i początki trygonometryi płaskiej	11	3	—	14
3. Najpotrzebniejsze praktyczne wiadomości z nauk przyrodniczych i mechaniki	2	4	—	6
4. Zasady geometryi wykreślnej	2	—	—	2
5. Rysunek geometryczny i ćwicz. do geom. wykreślnej	5	—	—	5
6. Rysunek techniczny, kaligrafia, zdjęcia rysunkowe z wolnej ręki z natury	3	3	3	9
7. Miernictwo i poziomowanie	5	6	—	11
8. Materyały budowlane, ich więźby i sposoby użycia w murarstwie, kamieniarstwie, ciesielstwie, kowalstwie i budownictwie	6	8	—	14
9. Projektowanie, budowa i utrzymanie dróg	6	6	15	27
10. Roboty sztuczne, wodne, przepusty, mosty	—	4	15	19
11. Rachunkowość drogowa, objaśnienia ustawy drogowej i regulaminu wykonawczego, przepisy administracyjne, obowiązki i przepisy dla konduktorów, dróżników i przedsiębiorców, manipulacya i praktyka służby	—	3	4	7
12. Treściwe dzieje Polski, Rusi i Galicyi ze stosownym poglądem polityczno-administracyjnym od czasu autonomii kraju	—	2	2	4
Razem	42	42	42	126

Szczegółowy plan nauki.

1. Język polski.

W klasie I. po 2 godziny, w klasach II. i III. po 3 godz. tygodniowo. Składnia, pisownia, ćwiczenia praktyczne, czytanie ustępów treści opisującej, opowiadanie, dyktando, zadania pisemne. — Czytanie ustępów treści historycznej, geograficznej, społecznej, listy, stylistyka zawodowa, techniczna i administracyjna, dyktando i kompozycye pisemne w sprawach budowy, zamówień, dostaw, wzory podań, raportów, kwitów, kontraktów i t. d. — Czytanie najznakomitszych ustępów prozy i poezyi polskiej z objaśnieniami, ćwiczenia w poprawnem i jasnem wyrażaniu się ustnem i na piśmie.

2. Arytmetyka ogólna, planimetrya, stereometrya i trygonometrya płaska.

W I. klasie 11 godzin, w II. klasie 3 godz. tygodniowo. Arytmetyka ogólna aż do zrównań 2-go stopnia o jednej niewiadomej i logarytmów włącznie. Planimetrya i stereometrya elementarna. Linie trygonometryczne, rozwiązywanie trójkątów, tablice trygonometryczne.

3. Najpotrzebniejsze praktyczne wiadomości z nauk przyrodniczych i mechaniki.

W klasie I. (2 godz. tyg.). Ogólne i szczegółowe własności ciał. Najważniejsze pierwiastki i połączenia chemiczne, znajdujące się w przyrodzie, tudzież szczególniej te, których znajomość potrzebną jest w budownictwie, jak powietrze, woda, para, ziemia, glina, różne skały i kamienie, węgiel, drzewo, proces gnicia, żelazo, stal, wapienie, gips, wapno zwykłe i hydrauliczne, cementy, ich fabrykacya, własności, wypalanie, gaszenie, tężenie wapien i cementów.

W klasie II. (4 godz. tyg.). Treściwe wiadomości z mechaniki ciał stałych, płynnych i lotnych, przyczem szczególniej wyłuszczyć ruch, chyżość, siły, jednostkę pracy, składanie i rozkładanie sił, oznaczanie środków ciężkości, równowagę, skutek pracy, tarcie, maszyny proste, dźwignię, równię pochyłą, wagi, dynamometr, śrubę, mutrę, kran, krążki, kluby, wał, korbę, główne części składowe maszyn, motorów, organa transmisyjne.

Ogólne opisanie maszyny parowej: ognisko, kocioł, przepisy o kotłach, lokomobila. Pompy zwykłe i odśrodkowe. Wiadomości z meteorologii.

4. 5. Zasady geometryi wykreślnej i rysunek geometryczny.

W klasie I. (7 godz. tyg.). Rzuty prostopadłe i ich zastosowania aż do przecięć brył prostych z sobą w położeniach w praktyce napotykanych.

6. Rysnnek techniczny, kaligrafia i zdjęcia z wolnej ręki z natury.

W klasach I., II. i III. (po 3 godz. tyg.). Staranne pisanie zwykłe, rondowe i rysunkowe. — Rysunek z użyciem farb i cieni, z wzorów prostolinijnych i krzywolinijnych, na papierze, kalce papierowej i płóciennej. Zdjęcia rysunkowe z wolnej ręki z natury bez użycia linii, ekierki lub cyrkla, a mianowicie zdjęcia przyrządów roboczych i budowlanych, części składowych maszyn, wyjaśnionych w klasie II. pod 3), modeli budowlanych i poszczególnych konstrukcyi z natury, z wpisaniem główniejszych wymiarów.

7. Miernictwo i poziomowanie.

W klasie I. (5 godz. tyg.). Wyjaśnienie map topograficznych, sztabowych, katastralnych, sytuacyjnych, pojęcie profilów podłużnego i poprzecznego. Najprostsze narzędzia

i przybory miernicze, tyczki, paliki, łańcuch, taśma, pion, śródwaga, libela, łata do mierzenia długości, wytyczanie linii prostych, palikowanie i pomiar długości. Najprostsze narzędzia do wytyczania prostopadłych, mierzenie kątów i poziomowanie, węgielnica, pantometr, waga wodna, kolimator, łaty niwelacyjne, krzyże niwelacyjne, łata z libelą do zdejmowania profilów poprzecznych. Zasady zdejmowania parcel i planów sytuacyjnych zapomocą prostopądłych (węgielnica, pantometr) i mierzenie różnicy wysokości między 2 punktami, niwelowanie profili poprzecznych.

W klasie II. (6 godz. tyg.). Kształt ziemi, południk, szerokość geograficzna, triangulacya, poziom pozorny i rzeczywisty. Zdejmowanie, obliczanie i wytyczanie kątów, wytyczanie łuków, zdejmowanie planów zapomocą stolika mierniczego, obliczanie długości i wysokości niedających się bezpośrednio zmierzyć i zniwelować, obliczanie zdjętych powierzchni gruntów i parcel. Dokładniejsze wyjaśnienie profili podłużnego i poprzecznych, spadki i wzniesienia. Dokładniejsze instrumenta do niwelacyi, użycie ich, praktyka niwelacyi, prowadzenie dziennika niwelacyi, plany rzędne i warstwowe.

8. Materyały budowlane, ich więźby i użycie w budownictwie.

W klasie I. (6 godz. tyg.). Materyały drewniane i roboty ciesielskie, własności i różne gatunki drzewa, ścinanie, spuszczanie, drzewa towarne i budulcowe, obrabianie i przechowywanie budulca, pleśń i konserwacya drzewa, wytrzymałość różnych gatunków drzew, narzędzia i przyrządy ciesielskie, łączenie i wiązanie drzew z sobą, ściany drewniane, belkowania, najprostsze wiązania dachów, schody, rusztowania, nazwy i wymiary drzew obrobionych, brusów, tarcic, desek, znajdujących się w handlu. Ceny. — Materyały kamienne i murarskie, kamienie naturalne i sztuczne, fabrykacya cegieł, dobywanie, obrabianie, układanie i wiązanie kamieni z sobą, wapna zwyczajne i hydrauliczne, gips, cementy, ich próby, konserwowanie, zaprawy murarskie, ich tężenie, użycie, betony, mury ciosowe, łamane, suche, ceglane, betonowe, sklepienia walcowe, wyprawy, (tynki), powłoki, ceny materyałów.

W klasie II. (8 godz. tyg.). Żelazo lane, kute, stal, blacha żelazna, użycie w kowalstwie i budownictwie, belki żelazne i blaszane, nitowanie, śruby, nazwy, formy i wymiary żelaz znajdujących się w handlu, ceny. — Powtórzenie ważniejszych części nauki z klasy I. Zasady projektowania budynku: *a*) domku dla drożnika i mytnika, *b*) budynku szkoły ludowej przy pomocy typów wydanych przez Krajową Radę szkolną.

9. Projektowanie, budowa i utrzymanie dróg.

W klasie I. (6 godz. tyg.). Doniosłe znaczenie dróg dla kraju, ogólny pogląd na przedmiot, techniczne opisanie i składniki drogi, różne kategorye dróg: prawidłowo zbudowane, tylko uporządkowane, nieuporządkowane, drogi państwowe, krajowe, powiatowe, gminne, miejskie, prywatne, dojazdy kolejowe. Organizacya autonomicznej służby drogowej, czynności i obowiązki różnych organów. Roboty ziemne, profilowanie na terenie, wykopy, rozsadzanie skał, nasypy, przewóz ziemi taczkami, wozami, kolejką roboczą, ceny robót ziemnych i przewozu ziemi, rowy, skarpowanie, ubezpieczenie skarb, okładziny, usuwiska, spłozy, wypieranie i osuwanie się skarp, osiadanie nasypów, roboty pomniejsze, odwodnianie, drenowanie, objazdy tymczasowe, narzędzia i prowadzenie robót ziemnych.

W klasie II. (6 godz. tyg.). Obliczanie bryłowatości przekopów i nasypów, ruchu ziemi, odległości i ceny przewozów. — Roboty wierzchnie: korytkowanie, przybocza (burty, bankiety), pokład i roboty pokładowe, różne gatunki materyałów pokładowych i ich własności, kamienie tłuczone, żwir, cegła, bruk, piasek, dobywanie i produkcya materyałów, łomy, kamieńce, żwirowiska, kostki kamienne i drewniane, zawartość i wiązba pokładu, wypukłość i profil poprzeczny drogi, walec drogowy i walcowanie pokładu, chodniki kamienne, ceglane, betonowe, asfaltowe, drewniane, krawężniki, poręcze, znaki drogowe, zapory mytnicze, sadzenie drzew, krzewów, wikliny, odbiór robót wogóle, obmierzanie i obliczanie robót wykonanych i dostaw, praktyczne obliczanie objętości różnych figur (brył) geometrycznych napotykanych przy budowie, prowadzenie dziennika budowy.

W klasie III. (15 godz. tyg.). Projektowanie dróg, zasada taniej i dobrej budowy drogi., wpływ spadków podłużnych i łuków, ogólny tok czynności przy projektowaniu, wybór

kierunku, trasowanie i zdjęcia na terenie, przeniesienie zdjęć na papier, zasady założenia profilu podłużnego. wykupno i wywłaszczenie gruntów, warunki założenia i wyboru typów przepustów, mostów, ubezpieczeń i t. d. dojazdy i zjazdy boczne, krzyżowanie się dróg z sobą i z koleją żelazną, przekładanie potoków i dróg, sporządzanie operatu wstępnego i szczegółowego, opracowanie całego operatu według norm przyjętych, kosztorysowanie. Utrzymanie dróg i mostów, a szczególniej pokładu, z gruntownem wyłuszczeniem prawideł umiejętnego postępowania, oszczędnej a racyonalnej konserwacyi, różne sposoby utrzymywania pokładu w dobrym stanie, sondowanie pokładu, szczególne zadania drożników, dozorców, konduktorów i zawiadowców drogowych przy konserwowaniu pokładu, narzędzia i inwentarz drogowy wogóle. Porządkowanie i konserwacya dróg nieprawidłowo zbudowanych, rekonstrukcye, naprawa i utrzymanie dróg nieuporządkowanych.

Preliminarze konserwacyi, utrzymywanie katastru drogowego i różnych ewidencyi. Ocenianie frekwencyi na drogach, statystyka drogowa.

10. Roboty sztuczne, wodne, przepusty i mosty.

W klasie II. (4 godz. tyg.). *a*) Fundowanie: sondowanie gruntów, przyrządy i roboty wiertnicze, sposoby fundowania w różnych pokładach gruntowych, fundowanie na sucho w wodzie i pod wodą, roszty, grodze, pale, ściany szpuntowe, bicie pali. kafar i potrzebne przyrządy, betonowanie fundamentów, śródliska w fundamentach.

b) Roboty wodne: ubezpieczanie brzegów rzeki i fundamentów budowli w wodzie bieżącej, oskałowania, narzuty, płotki, opaski, tamy, ostrogi, groble, szluzy, częściowe regulowanie rzeki, przekładanie potoków.

c) Mury podporowe, suche i na zaprawie, ich formy i wymiary w różnych wypadkach, bulwary drewniane, kaszyce. Obmiar i kosztorysy.

W klasie III. (15 godz. tyg.). Przepusty: rury drewniane, żelazne i betonowe, przepusty betonowe, ich typy i wymiary. Mostki całkiem drewniane, mostki drewniane na przyczołkach murowanych, mostki murowane kryte płytami, mostki sklepione, mostki żelazne. Wymiary i formy poszczególnych części składowych mostków, przyczołków, skrzydeł, sklepień, dźwigarów, sztuk poprzecznych, pomostu. Projekt, obmiar i kosztorys mostku.

Mosty na jarzmach i przyczołkach drewnianych. Mosty na filarach i przyczołkach murowanych. Światło i wysokość mostów. Drewniane wiązania mostowe, leżajowe, rozporowe, wiszące, kratowe. Praktyczne formułki do obliczania dźwigarów (wymiarów). Zasady wykonania większych sklepień mostowych. Ogólne pojęcia o mostach żelaznych. Wytyczanie mostów i objektów na gruncie i w wodzie. Naprawa i utrzymanie mostów z uwzględnieniem drewnianych mostów kratowych i ich wymiany. Rusztowania, przyrządy i maszyny używane przy budowie mostów, ich ceny, Projekt, obmiar i kosztorys większego leżajowego mostu drewnianego.

LW. 71.677/97.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego, usprawiedliwiające kredyta nadzwyczajne, wstawione pod rubryką XI. poz. 81—2 a), b), c), d), preliminarza budżetu krajowego szpitala powszechnego we Lwowie na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

Studnia i wodociągi.

W sprawozdaniu o potrzebie kredytów dodatkowych, przedłożonem Wys. Sejmowi w roku zeszłym do LW. 59.181/96, Wydział krajowy usprawiedliwiając zamieszczoną w Rubr. XI. poz. 79. lit. h) preliminarza budżetu szpitala lwowskiego na rok 1897 kwotę 8.859 zł. na studnię i wodociągi, przedstawił Wysokiemu Sejmowi trudności, jakie ma do zwalczenia z powodu braku wymaganej ilości wody w studni urządzonej w budynku administracyjnym i podniósł zarazem, że sprawę zapewnienia dostatecznej ilości wody na potrzeby klinik i domu administracyjnego nie można jeszcze uważać za rozwiązaną, a kredyt żądany jako wystarczający.

Podjęte w tym względzie rokowania z Magistratem król. stol. miasta Lwowa nie doprowadziły do pomyślnego rezultatu, a to z powodu znacznych kosztów i niedogodności połączonych ze sprowadzeniem wody ze źródlisk miejskich t. z. „podominikańskich“, które przedstawiało jeszcze i te niekorzyści, że za używanie studni, zawierającej wodę niezupełnie zdrową i tylko na cele gospodarcze przydatną — trzebaby opłacać zbyt wysokie wynagrodzenie z tytułu czynszu rocznego — i zgodzić się na stosunek podnajemcy obcego gruntu, przy którym niepodobna byłoby uniknąć rozlicznych trudności w ciągu wykonywania tego prawa dzierżawy.

Gdy zaś dalsze pogłębienie studni w domu administracyjnym nie zapewniło jeszcze wymaganej ilości wody nawet w trzeciej części potrzeby - Wydział krajowy po zbadaniu fachowem terenu zawezwał starszego inżyniera swego biura melioracyjnego, p. Tadeusza Sikorskiego, do opracowania i przedstawienia projektu wykopania studni na gruncie własnym położonym, poniżej gmachu szpitala od ulicy Piekarskiej, na którym mieści się pawilon dla chorych zakaźnych, oraz połączenia tej studni rurami i motorem wodociągowym z wieżą wodną nad domem administracyjnym.

Na skutek wezwania powyższego przedłożył p. inżynier Sikorski do LW. 51.242/97 sprawozdanie techniczne, tudzież projekt i kosztorys wykopania studni i wodociągów na wskazanym gruncie.

Projekt powyższy mieści dwie alternatywy w przeprowadzeniu wodociągów, a to na wypadek, gdyby wydatność jednej studni była jeszcze nie wystarczającą.

Szczegóły cyfrowe tego projektu przedstawiają się, jak następuje:

Wedle oferty p. Edwarda Machana, właściciela fabryki maszyn i konc. zakładu dla wodociągów i studzien kosztować będzie:

1) wiercenie studni otworem 42 *cm* średnicy do głębokości 38 *m* i dostarczenie rur hermetycznych	1.486 zł	50 ct.
2) urządzenie 2 pomp z transmisyą, wymurowanie szybu i urządzenie zbiornika betonowego	2.771 „	52 „
3) urządzenie wodociągu od studni do zbiornika w domu administracyjnym . .	1.774 „	05 „
razem .	6.032 zł.	07 ct.
Firma Siemens & Halske zażądała za dostarczenie motoru elektrycznego wraz z przewodem i wszelkimi aparatami .	1.720 „	— „
nadto do powyższych kwot dodać należy koszt budowy domku pompowego w kwocie	2.902 „	50 „
i koszt usunięcia drzew	15 „	— „
razem .	10.669 zł.	57 ct.
W razie potrzeby rozszerzenia wodociągu i wiercenia drugiego otworu na obcym (sąsiednim) gruncie — wyniesie koszt urządzenia onego na podstawie cen w ofercie powyżej zawartych . .	5.423 „	40 „
odszkodowanie za pobór wody na obcym gruncie	750 „	— „
wydatki nieprzewidziane	222 „	52 „
wreszcie koszta nadzoru technicznego, obliczone wedle skali 2·7% kosztów budowy	434 „	51 „
Ogółem tedy wyniosą koszta wiercenia studni i urządzenie wodociągów wraz z kosztami nadzoru technicznego przy uwzględnieniu potrzeby rozszerzenia wodociągów kwotę	17.500 zł.	— ct.

Wydział krajowy uchwałą z dnia 14. sierpnia 1897 do L. 51.242 przyjął opracowane projekta studni i wodociągów na razie tylko na gruncie własnym, tudzież zatwierdził przedstawione oferty, a powierzając autorowi projektów wykonywanie nadzoru technicznego — upoważnił go zarazem do zawarcia umów z przedsiębiorcą p. Edwardem Machanem i firmą Siemens i Halske. Roboty około przeprowadzenia tego wodociągu są już ukończone, a próby czerpania, dokonane przed stałem osadzeniem rur i pompy, dozwalają przypuszczać, iż studnia dostarczać będzie co najmniej *40—50 m* sześć. wody na dobę.

Jest to ilość maxymalna, jaką na terenach sąsiednich pod względem wydatności studzien osiągnać można.

Ponieważ studnia w domu administracyjnym wydaje tylko 10 -15 *m* sześć. na dobę — a potrzeby klinik i gospodarcze przedstawiają się w cyfrze co najmniej 80 *m* sześć. wody na dobę, przeto do wymaganej ilości braknie jeszcze 15—20 *m* sześć., dlatego też Wydział krajowy już dziś liczyć się

musi z ewentualnością urządzenia jeszcze jednej studni, a to według alternatywy przedstawionej przez nadinż. Sikorskiego.

Wydział krajowy zniewolonym jest do wstawienia na ten cel w Rubr. XI. p. 81—2 b) budżetu kraj. szpitalu powsz. na rok 1898 kwoty 17.500 zł. jako wydatku koniecznego na urządzenie wodociągu z dwoma studniami połączonemi za pomocą lewaru.

Instalacya oświetlenia elektrycznego.

Na postawie umowy zawartej z c. k. Administracyą Państwa (art. IV.) obowiązanym jest fundusz krajowy do pokrycia kosztów wewnętrznego urządzenia — a zatem i oświetlenia klinik według zwykłej normy szpitalnej, czyli oświetlić je naftą.

Gdy zaś powołany wyżej artykuł umowy zawiera również zastrzeżenie, że gdyby c. k. Rząd domagał się pewnych zmian i ulepszeń w tych urządzeniach, pokryje nadwyżkę kosztów stąd wynikłą c. k. Skarb Państwa — Wydział krajowy z chwilą, gdy nadeszła potrzeba zastanowienia się nad systemem oświetlenia klinik, zwołał komitet budowy — poddając mu tę kwestyę do ocenienia.

Po wyczerpującem przedyskutowaniu sprawy i przedstawieniu cyfrowem różnicy kosztów pomiędzy oświetleniem naftą, a systemem oświetlenia elektrycznego — Komitet budowy, w którym zasiadało — prócz członków i lekarzy przez Wydział krajowy powołanych — także dwóch delegatów c. k. Rządu — oświadczył się na usilnie poparty wniosek dziekana fakultetu lekarskiego — za wprowadzeniem oświetlenia elektrycznego w budynkach klinicznych.

Na posiedzeniu tem oświadczył Przewodniczący Komitetu budowy, że pomyślne załatwienie przedstawionych wniosków w tym kierunku przez Wydział krajowy zależnem będzie od zobowiązania się c. k. Rządu do pokrycia ze Skarbu Państwa nadwyżki kosztów, jaka po dokładnem obliczeniu i porównaniu wydatków się okaże.

Otrzymawszy zapewnienie, iż sprawa udziału c. k. Skarbu Państwa w kosztach oświetlenia elektrycznego klinik najusilniej popartą zostanie przez delegatów c. k. Rządu w Komitecie budowy wobec c. k. Namiestnictwa, a względnie i Ministerstwa wyznań i oświaty — Wydział krajowy upoważnił kierownika budowy klinik do zażądania ofert na instalacyę oświetlenia elektrycznego od dwóch firm, mających swych zastępców we Lwowie, a to firmy Egger & Comp. i Siemens & Halske. Po przedłożeniu tych ofert zakomunikował je Wydział krajowy do porównania i ocenienia p. Józefowi Braunseisowi, c. k. radcy budownictwa w Namiestnictwie i członkowi Komitetu budowy.

Wynik cyfrowy obu ofert, oraz zestawienie kosztów przesłał Wydział krajowy odezwą z dnia 4. sierpnia 1896 do l. 49.141 c. k. Namiestni-
Alegat 1. ctwu *(Al. 1.)*.

W odezwie tej ze względu na ogólną cyfrę kosztów instalacyi oświetlenia elektrycznego klinik obliczoną na kwotę . . . 24.000 zł. domagał się Wydział krajowy udziału c. k. Skarbu Państwa w tych kosztach w sumie . . . . . 11.300 „ jednorazowo na instalacyę — tudzież zapewnienia później obliczyć się mającego procentowego ryczałtu rocznego na koszta utrzymania oświetlenia.

W odpowiedzi na odezwę powyższą otrzymał Wydział krajowy do-
Alegat 2. łączone tu pod *Al. 2.* oświadczenie w którem c. k. Namiestnictwo oznajmiło o upoważnieniu c. k. Ministerstwa oświaty do przeprowadzenia rokowań co do instalacyi oświetlenia elektrycznego w budynkach klinicznych, a zarazem zobowiązanie się c. k. Skarbu Państwa do jednorazowego datku w sumie . . . . . 5.000 zł. i opłaty ryczałtu na utrzymanie oświetlenia w kwocie . . 1.000 „ rocznie.

Odpowiadając na powyższą odezwę Wydział krajowy odezwą z dnia
Alegat 3. 13. stycznia 1897 do l. 82.947 *(Al. 3.)* oświadczył c. k. Namiestnictwu, że jakkolwiek uznaje oświetlenie elektryczne klinik jako nader pożądane i bardziej odpowiadające dzisiejszym wymogom nauki — to jednak z drugiej

strony liczyć się musi z faktem. iż oświetlenie takie dla właściwych celów szpitalnych zbyteczne — bez porównania jest kosztowniejsze, a więc wymagające większych ofiar ze strony kraju.

W obec tego uważa Wydział krajowy proponowany udział c. k. Skarbu Państwa w obu kierunkach jako stanowczo za mały — i w tych warunkach nie mógłby się podjąć przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosków, zmierzających do wyjednania kredytu dodatkowego na zwiększone koszta oświetlenia.

W odpowiedzi oznajmiło c. k. Namiestnictwo na podstawie rozporządzenia c. k. Ministerstwa oświaty w przedmiocie urządzeń wewnętrznych
Alegat 4. klinik *(Al. 4.)*, iż c. k. Skarb Państwa gotów jest przyczynić się do kosztów oświetlenia elektrycznego jednorazową subwencyą w kwocie 8.000 zł.
i rocznym ryczałtem w kwocie . . . . . 1.125 „

Uchwałą z dnia 2. marca b. r. do l. 13.935 Wydział krajowy postanowił przyjąć powyższą deklaracyę co do jednorazowej subwencyi na instala-
Alegat 5. cyę oświetlenia w kwocie 8.000 zł., pozostawiając kwestye kosztów rocznego utrzymania późniejszemu porozumieniu *(Al. 5.)*.

Zarazem upoważnił Wydział krajowy kierownika budowy klinik do rokowań z oferentami na przedsiębiorstwo instalacyi oświetlenia elektrycznego w klinikach o modyfikacyę cen — a następnie zawarcie umowy z firmą, która tak co do kosztów, jak i sposobu wykonania najkorzystniejsze przedstawi warunki i gwarancye.

Przedłożoną przez kierownika budowy umowę, zawartą z firmą Siemens i Halske, zatwierdził Wydział krajowy uchwałą z d. 19. października b. r. do l. 63.042.

Według umowy tej kosztować będzie instalacya oświetlenia elektrycznego w klinikach medycznej, chirurgicznej, położniczej i w domu administracyjnym ogółem 22.627 zł., w której to kwocie uwzględniono już opust ofiarowany przez firmę.

Wypłata należytości powyższej zastrzeżona została w trzech ratach, z których pierwsza płatna będzie w dniu wprowadzenia w ruch zakładu elektrycznego, druga w sześć miesięcy później — ostatnia po upływie roku. Przy wypłacie ostatniej raty potrąconych zostanie firmie 10% od całej należytości tytułem kaucyi na zabezpieczenie dokładności wykonanych robót przy instalacyi i odpowiedniego funkcyonowania oświetlenia.

Prócz tego zobowiązała się firma wykonywać bezpłatnie fachowy nadzór nad całym zakładem elektrycznego oświetlenia przez lat trzy od wprowadzenia go w ruch.

Podobnie jak przy urządzeniu studni i wodociągów, tak i przy instalacyi oświetlenia elektrycznego — roboty są już niemal w zupełności ukończone ze względu bowiem na ich nagłość i pierwszorzędne znaczenie dla istnienia klinik — Wydział krajowy nie czekając dopełnienia rozlicznych formalności kontraktowych, zarządzić był zniewolony rozpoczęcie tych robót.

Jakkolwiek ogólna cyfra należytości za instalacyę oświetlenia elektrycznego podaną została na kwotę . . . . . 22.627 zł.
to jednak ze względu na ewentualne jeszcze drobne uzupełnienia i koszta — przyjął Wydział krajowy wydatek na ten
cel w zaokrągleniu . . . . . 23.000 „

Gdy zaś c. k. Rząd wypłacił już przyjęty udział
w kosztach oświetlenia w sumie . . . . . 8.000 „
przeto w preliminarzu budżetu szpitala lwowskiego na rok
1898 zamieściliśmy pod Rubr. XI. p. 81—2 a) kwotę . 15.000 „
jako wymagane pokrycie reszty kosztów z tego tytułu.

Po przeprowadzeniu zaś kolaudacyi wszystkich robót przy budowie i urządzeniu klinik, przedłoży Wydział krajowy Wys. Sejmowi ogólny rachunek i szczegółowe wyniki cyfrowe.

Pracownia bakteryologiczna.

Wydatek na urządzenie względnie budowę pracowni bakteryologicznej jako przewidzianej Art. I. b) umowy z c. k. Administracyą Państwa zawartej — powinien był właściwie znaleźć odpowiednią Rubrykę już w pierwotnym kosztorysie budowy. Przy układaniu atoli programu budowy na posiedzeniu zwołanej w tym celu fachowej ankiety w dniu 7. kwietnia 1894 — objawiono zapatrywanie, poparte ze strony c. k. Protomedyka, że wznoszenie osobnego budynku na tę pracownię może być na razie odroczone, albowiem uczniowie praktykować mogą przy zakładzie hygieny i patologii ogólnej, i zupełnie wystarczającem będzie urządzenie małych laboratoryów podręcznych przy jednej i drugiej klinice.

Po otwarciu atoli klinik i rozpoczęciu wykładów przedstawioną została ze strony profesora kliniki chirurgicznej — prośba wybudowania względnie urządzenia przynajmniej w bliskości tej kliniki pracowni bakteryologicznej, motywowana okolicznością, że wobec znacznego oddalenia c. k. rządowych zakładów hygieny i patologii, odbywanie ćwiczeń praktycznych byłoby wielce utrudnione, a w niektórych wypadkach nawet niemożliwe.

Gdy następnie zarządzone badania wykazały, że na odpowiednie laboratorya podręczne w klinikach — braknie pomieszczenia, — zdecydował się Wydział krajowy oddać do dyspozycyi c. k. Profesora kliniki chirurgicznej część ubikacyi budynku dawnego prosektoryum szpitala — po przeprowadzeniu stosownych adaptacyi i w tym celu polecił kierownikowi budowy klinik opracowanie planu i kosztorysu tych adaptacyi.

Z przedłożonego kosztorysu wynikało, że koszt robót adaptacyjnych w budynku dawnego prosektoryum wyniesie . . . 4.531 zł.
wzniesienie zaś osobnego budynku obok kliniki chirurgicznej na pomieszczenie pracowni bakteryologicznej kosztować będzie . . . . . 4.500 „

W obec tych szczegółów — oświadczył c. k. profesor kliniki chirurgicznej, iż zrzeka się przeprowadzenia robót adaptacyjnych ubikacyi dawnego prosektoryum na pracownię bakteryologiczną — przyjmując je na razie w tym stanie, w jakim się znajdują — a natomiast uprasza o wybudowanie osobnej pracowni bakteryologicznej przy klinice.

Uchwałą z dnia 27. lipca b. r. l. 40.278 postanowił tedy Wydział krajowy zaniechać adaptacyi b. prosektoryum na pracownię powyższą — zwłaszcza, gdy przy równym wydatku na koszta osobnej budowy pracowni zyskanym zostanie cały budynek dawnego prosektoryum. który wobec rozlicznych potrzeb lokacyjnych szpitala z wielką korzyścią zużytkowanym być może.

Budowa pracowni bakteryologicznej wykonaną zostanie z wiosną roku przyszłego, której potrzebę i wstawienie kredytu w sumie 4.500 zł. uzasadnia Wydział kraj. szczegółami wyżej naprowadzonymi.

Adaptacye w gmachu kliniki położniczo-ginekologicznej.

W myśl postanowień umowy, zawartej z c. k. Administracyą Państwa, obowiązanym jest Wydział krajowy oddać na użytek c. k. fakultetu lekarskiego zupełnie urządzoną klinikę położniczą i ginekologiczną w dniu 1. października 1898.

Przy układaniu programu budowy kraj. zakładu położnic, a następnie jej przeprowadzeniu, uwzględnione zostały po większej części potrzeby i wymogi, jakie pomieszczenie w tym zakładzie przyszłej kliniki położniczo-ginekologicznej za sobą pociągnie.

Obecnie jednak, gdy przystąpiono do stałego wydzielenia lokalności dla kliniki położniczo-ginekologicznej i ich urządzenia, okazała się konieczność niektórych przeróbek drobnych, jako to: rozmieszczenie drzwi, połączenia sal i pokojów, lub też ich podzielenia nowemi ścianami.

Roboty te kosztować będą wedle dokonanych obliczeń około 500 zł. i taką sumę wstawił Wydział krajowy pod Rubr. XI. poz. 81 2) lit. d) preliminarza budżetu krajowego szpitala powszechnego we Lwowie.

Zamykając sprawozdanie niniejsze, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego usprawiedliwiające potrzebę kredytów nadzwyczajnych w preliminarzu budżetu krajowego spitala powszechnego we Lwowie na rok 1898.

II. Sejm wstawia do Rubr. XI. poz. 81—2 preliminarza budżetu krajowego szpitala lwowskiego na rok 1898 następujące kwoty:

a)	na urządzenie oświetlenia elektrycznego	15.000 „
b)	na studnię i wodociągi	17.500 zł.
c)	na domek dla pracowni bakteryologicznej	4.500 „
d)	na roboty adaptacyjne dla kliniki położniczo-ginekologicznej . . .	500 „
	Razem .	37.500 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 22. listopada 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. do sprawozd. LW. 71.677/97.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 4. sierpnia 1896 LW. 49.141 do Świetnego c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Powołując się na odezwę z dnia 1. lipca 1896 do LW. 40.341, w której przedstawiliśmy sprawę wewnętrznych urządzeń klinik, Wydział krajowy ma zaszczyt zakomunikować niniejszem Świetnemu c. k. Namiestnictwu oferty, otrzymane na wprowadzenie oświetlenia elektrycznego w tych klinikach, — a w odpisie zestawienie porównawcze, opracowane przez członka komitetu budowy klinik i delegata Świetnego c. k. Namiestnictwa z uwzględnieniem modyfikacyi w cenach jakie oferenci później wprowadzili. Ponieważ co do kwalifikacyi i rzetelności obu firm konkurencyjnych, t. j. Siemens i Halske“ i „Egger & Comp.“ nie ma różnicy i obie dają gwarancyę należytego wykonania robót, przeto na ostateczną decyzyą, co do oddania takowych, wpływają tylko niższe ceny, jakie przedstawia oferta firmy „Egger & Comp.“, której też Wydział krajowy zamierza ewentualnie oddać przedsiębiorstwo instalacyi elektrycznego oświetlenia klinik.

Z uwagi atoli na okoliczność, że oświetlenie klinik według systemu praktykowanego w szpitalach do dostarczenia którego na podstawie umowy zawartej z c. k. Administracyą Państwa, Wydział krajowy jest obowiązanym, według obliczeń opartych na dotychczasowych kosztach oświetlenia naftą głównego gmachu szpitala, tudzież krajowego zakładu położniczego, wypadłoby znacznie, t. j. więcej jak o połowę taniej dla funduszu krajowego, aniżeli oświetlenie elektryczne, którego sama instalacya wymagać będzie wydatku w kwocie 24.000 zł., a następnie i zwiększonych kosztów dziennych — Wydział krajowy — tak jak to już w odezwie naszej na wstępie powołanej zaznaczyliśmy — uczynić musi ostateczną decyzyę co do systemu oświetlenia — zawisłą od udziału c. k. Skarbu Państwa w kosztach oświetlenia elektrycznego.

Jak to dołączone obliczenie przedstawia wysokość tego udziału wyraża się w przybliżonej kwocie 11.300 zł. jako subwencyi na koszta instalacyi wynoszące ogółem 24.000 zł., z których na fundusz krajowy przypadnie 12.700 zł. Nadto zaś domagać byśmy się musieli stosownie do tego rozkładu kosztów stałego udziału procentowego c. k. Skarbu Państwa w wydatkach na utrzymaaie maszynisty, funkcyonowanie i zużycie maszyn, przewodów elektrycznych i w ogóle na konserwacyę wszystkich części składowych.

Wspólne rozliczenie w tym względzie dokonanem będzie z końcem każdego roku, a część kosztu przypadająca do pokrycia z c. k. Skarbu Państwa Świetnemu c. k. Namiestnictwu wykazaną zostanie.

Wstrzymując tedy ostateczną decyzyę co do przyjęcia oferty na oświetlenie elektryczne, względnie wydanie potrzebnych zarządzeń w kierunku wprowadzenia

oświetlenia klinik używanego w szpitalu, do jakiego obowiązuje nas umowa — Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać o oznajmienie, czy Świetne c. k. Namiestnictwo życzy sobie wprowadzenia do klinik oświetlenia elektrycznego, a w danym razie o wyjednanie z c. k. Skarbu Państwa subwencyi w kwocie 11.300 zł. na koszta instalacyi, tudzież stosownego do tej kwoty udziału w kosztach utrzymania i konserwacyi tego systemu oświetlenia, przyczem dodajemy, że w razie niemożności utrzymania powyższej subwencyi, Wydział krajowy postanowił urządzić w klinikach oświetlenie naftowe. Ze względu na zbyt krótki okres czasu, dzielący nas od terminu oddania klinik zupełnie urządzonych na użytek c. k. fakultetu medycznego, uprasza Wydział krajowy uprzejmie o możliwie spieszną odpowiedź, tak na odezwę niniejszą, jakoteż i w sprawie wewnętrznych urządzeń klinik przedstawionej odezwą naszą z d. 1. lipca b. r. l. 40.341.

Alegat II. do sprawozd. LW. 71.677/97.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 18. grudnia 1896 do Wydziału krajowego.

Reskryptem z dnia 8. listopada 1896 l. 22.220 upoważnił mnie JE. Pan Minister wyznań i oświecenia do przeprowadzenia ze Świetnym Wydziałem krajowym rokowań względem zaprowadzenia oświetlenia elektrycznego w trzech budynkach klinicznych i domu administracyjnym.

Na tej podstawie mam zaszczyt odnośnie do szacownej odezwy z dnia 4. sierpnia b. r. l. 49.141 oznajmić, że uważam wprawdzie zaprowadzenie oświetlenia elektrycznego w myśl projektu Świetnego Wydziału krajowego we wszystkich trzech budynkach klinicznych oraz domu administracyjnym, bez ograniczenia za nader pożądane, albowiem tylko tego rodzaju oświetlenie czyniłoby zadość wymogom nowoczesnego urządzenia klinik.

Wszelako postawionego przez Świetny Wydział krajowy warunku co do przyczyniania się Skarbu Państwa do kosztów instalacyi i utrzymania tego oświetlenia, udziałem jednorazowym w kwocie 11.300 zł. i rocznym w kwocie corocznie obliczyć się mającej, c. k. skarb Państwa przyjąć by nie mógł, ponieważ wydatki te byłyby ciężarem zbyt wielkim, a przytem w stosunkach faktycznych nieuzasadnionym

o tyle, że według dokonanych przez specyalną komisyę tamtejszą obliczeń, z ogólnej projektowanej liczby lamp elektrycznych 561, zaledwie 156, zatem prawie czwarta część służyć by miała wyłącznie celom nauki klinicznej. Tymczasem koszta instalacyi wynosić mające 24.000 zł. rozłożone zostały przez Świetny Wydział krajowy w ten sposób, że na skarb Państwa przypadłaby prawie ich połowa.

Mam przeto zaszczyt oświadczyć, że Skarb Państwa byłby gotów w razie zaprowadzenia oświetlenia elektrycznego w budynkach klinicznych wraz z domem administracyjnym przyczynić się do kosztów instalacyi jednorazowym datkiem *w kwocie 5.000 zł.*, tudzież do wydatków powtarzających się kwotą ryczałtową roczną *1.000 zł.*

Zechce Swietny Wydział krajowy oświadczyć się, czy na powyższą propozycyę zgadza się, a w danym razie, w jakich częściowych kwotach jednorazowy udział 5.000 zł. w miarę postępu instalacyi miałby być wypłacony funduszowi krajowemu, tudzież w jakiej wysokości miałby być asygnowany roczny datek na powtarzające się koszta 1.000 zł. za czas aż do otwarcia wszystkich klinik.

Załączniki powołanej wyżej szacownej odezwy zwraca się, oprócz zatrzymanych czternastu planów klinik.

Lwów, 18. grudnia 1896.

Alegat III. do sprawozd. LW. 71.677/97.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 13. stycznia 1897 L. 82.947/96 do c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

W odpowiedzi na szacowną odezwę z dnia 18. grudnia 1896 l. 98.821 Wydział krajowy ma zaszczyt oświadczyć, że jakkolwiek uznaje wprowadzenie systemu elektrycznego oświetlenia klinik jako nader pożądane i bardziej odpowiadające dzisiejsiejszym wymogom nauki, to jednak z drugiej strony liczyć się musi z faktem, iż oświetlenie takie dla właściwych celów szpitalnych zbyteczne, a bez porównania kosztowniejsze, zwiększyłoby i to bardzo znacznie i tak już zbyt wielkie ofiary, jakie skarb kraju poniósł na cele fakultetu lekarskiego.

Wystarczy bowiem zaznaczyć tutaj, że wedle ostatecznie ułożonych preliminarzy kosztów budowy klinik, które w trakcie wykonania ustawicznie się podwyższały — okazała się konieczność zażądania od Wysokiego Sejmu kredytu dodatkowego, sięgającego cyfry niemal stu tysięcy zł. ponad tę kwotę wydatków, jaką fundusz krajowy na potrzeby fakultetu lekarskiego ponieść zamierzał — i do której zastosowaną została wysokość udziału c. k. Skarbu Państwa w kosztach budowy klinik.

Z uwagi tedy na okoliczności wyżej naprowadzone i przedstawione Świetnemu c. k. Namiestnictwu obliczenia kosztów instalacyi oświetlenia elektrycznego, tudzież utrzymania motorów i urządzeń, które co najmniej około 3.000 zł. stałego rocznego wydatku wymagać będą. Wydział krajowy uznać musi proponowaną w szacownej odezwie kwotę 5.000 zł. tytułem jednorazowego udziału w kosztach instalacyi, a 1.000 zł. jako ryczałt roczny na administracyę — jako stanowczo za niską i w tych granicach nie mógłby żadną miarą podjąć się uzasadnienia i żądania od Wysokiego Sejmu potrzebnego kredytu na cel powyższy. Nawiązując do szczegółów szacownej odezwy, odnoszących się do ilości lamp elektrycznych, musimy zwrócić uwagę Swietnego c. k. Namiestnictwa, że podana liczba onych dla celów naukowych okaże się tylko pozornie mniejszą, jeżeli się zważy, że intenzywność światła dla tych celów musi być o wiele silniejszą, a więc wymagającą większych kosztów — aniżeli lamp potrzebnych dla sal i ubikacyi szpitalnych.

Jeżeli tedy uzyskanie udziału z c. k. Skarbu Państwa w kosztach instalacyi oświetlenia elektrycznego wszystkich ubikacyi klinik w myśl naszej odezwy z d. 4. sierpnia do L. 49.141 byłoby niemożliwem, a c. k. Rząd zamierzał wprowadzić oświetlenie to tylko w lokalnościach służących celom nauki — Wydział krajowy chętnie się na to zgodzi, lecz oświadcza zarazem, że w takim razie w salach chorych, ewentualnie we wszystkich ubikacyach zabudowań klinik urządzonem będzie oświetlenie naftą. Wobec bardzo już bliskiego terminu oddania klinik na użytek c. k. fakultetu lekarskiego — Wydział krajowy w obopólnym interesie zniewolonym jest upraszać Świetne c. k. Namiestnictwo o możliwie najrychlejszą stanowczą odpowiedź tak w kwestyi systemu oświetlenia — jak niemniej i w przedstawionej odezwą naszą z dnia 13. października 1896 L. 61.853 sprawie wewnętrznych urządzeń klinik. Jak to bowiem w odezwie tej zaznaczyliśmy, wykonanie tych urządzeń wymagać będzie co najmniej 3 miesiące czasu od chwili zamówienia i w razie dłuższej zwłoki z odpowiedzią łatwo zajść może ewentualność, iż przedsiębiorcy nie zdążą na czas z wykończeniem robót, a tem samem otwarcie klinik dozna opóźnienia.

Przed odpowiedzialnością zaś w tym kierunku Wydział krajowy już dziś zastrzedz się musi.

Alegat IV. do sprawozd. LW. 71.677|97.

L. 19.481.

Odezwa

c. k. Namiestnictwa do Wydziału krajowego we Lwowie.

Na podstawie upoważnienia telegraficznego J. E. Pana Ministra Wyznań i Oświecenia z dnia 27. lutego b. r. — mam zaszczyt upraszać świetny Wydział krajowy, by zechciał natychmiast zarządzić rozpoczęcie robót około wewnętrznego urządzenia szpitalnego, potrzebnego dla kliniki chirurgicznej i lekarskiej c. k. Uniwersytetu we Lwowie, a to według wykazów udzielonych c. k. Namiestnictwu szacowną odezwą z dnia 1. lipca 1896 do l. 40.341, z uwzględnieniem proponowanych przez profesorów Dra Rydygiera i Dra Korczyńskiego zmian i ulepszeń, wymienionych w obliczeniu z dnia 15. listopada 1896, sporządzonem przez delegatów c. k. Namiestnictwa w komitecie budowy klinik, które w braku oryginału polskiego, znajdującego się w Wys. c. k. Ministerstwie, dołącza się w języku niemieckim.

Ulepszenia te raczy Świetny Wydział krajowy uwzględnić z wyjątkiem proponowanego do pozycyi 8. (pokrycia kanap skórą), które po bliższem zbadaniu okazało się zbytecznem.

Nadwyżka kosztów wewnętrznego urządzenia szpitalnego klinik, spowodowana wspomnianemi ulepszeniami, którą Skarb Państwa miałby ponieść w myśl obliczenia zarządu szpitalnego, udzielonego tu szacowną odezwą z dnia 30. września 1896 l. 77.449 — wynosić miała 6.726 zł. 40 ct., jednak według dokładnego obliczenia, dokonanego przez prof. Kadyi'ego i radcę Braunseisa redukuje się do kwoty 5.664 zł.; a po odliczeniu pozycyi 352 zł. — jako wydatku na pokrycie 11 kanap skórą, który odpaść ma, do kwoty pięć tysięcy trzysta i dwanaście (*5.312*) zł.

Kwota ta stanowi granicę, do której Rząd gotów jest przyczynić się do kosztów powyższego urządzenia.

Zarazem upraszam Świetny Wydział krajowy z upoważnienia J. E. Pana Ministra Wyznań i Oświecenia, aby niezwłocznie wydał zarządzenia celem rozpoczęcia robót około instalacyi elektrycznego oświetlenia w gmachach klinicznych bez ograniczenia lokalów i oznajmiam, że Skarb Państwa gotów jest przyczynić się się do instalacyi tego rodzaju oświetlenia jednorazową kwotą ośmiu tysięcy zł. w. a., a do kosztów utrzymania rocznym datkiem do wysokości 1.125 zł. w. a.

Dalsze szczegóły, dotyczące obu powyższych spraw, zakomunikowane zostaną Świetnemu Wydziałowi krajowemu zaraz po nadejściu oczekiwanego reskryptu ministeryalnego.

Co się tyczy amfiteatralnego urządzenia sal wykładowych w obu klinikach, których koszta preliminowano na 4439 zł. 58 ct., udaję się osobną odezwą do Świetnego Wydziału krajowego z prośbą o jak najrychlejsze zarządzenie robót tych za zwrotem kosztów ze Skarbu Państwa.

Uskutecznienie urządzenia wewnętrznego lokalów ściśle naukowych w obu klinikach kosztem c. k. Skarbu poruczam równocześnie radcy budownictwa p. Braunseisowi, a Świetny Wydział krajowy mam zaszczyt upraszać, aby kierownictwo budowy klinik udzieliło mu w tym względzie potrzebnych ułatwień i pomocy.

Lwów dnia 1. marca 1897.

Alegat V. do sprawozd. LW. 71.677|97.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 2. marca 1897 L. 13.935 do Świetnego c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

W odpowiedzi na udzieloną w krótkiej drodze szac. odezwę z dnia 1. b. m. l. 19.481, komunikującą telegraficzne upoważnienie c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty co do wewnętrznych urządzeń i oświetlenia klinik medycznej i chirurgicznej, Wydział krajowy ma zaszczyt oświadczyć, że:

1) Zgadza się na sprawienie wewnętrznych urządzeń tych klinik według wykazów udzielonych Świetnemu c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 1. lipca 1896 do l. 40.341, a z uwzględnieniem proponowanych przez prof. Dra Rydygiera i Dra Korczyńskiego zmian i ulepszeń wymienionych w obliczeniu z dnia 15. listopada 1896, sporządzonem przez Delegatów c. k. Namiestnictwa w Komitecie budowy klinik z wyjątkiem atoli poz. 8., odnoszących się do pokrycia kanap skórą, a obliczonego na kwotę 352 zł., które okazuje się zbytecznem.

Jako dopłatę nadwyżki kosztów urządzeń powyższych przyjmuje Wydział krajowy deklarowaną szac odezwą kwotę 5.312 zł. do pokrycia z c. k. Skarbu Państwa.

2) Zgadza się Wydział krajowy na zarządzenie instalacyi oświetlenia elektrycznego w budynkach obu klinik za przyczynieniem się c. k. Skarbu Państwa jednorazową kwotą 8.000 zł., tudzież na koszta utrzymania tego oświetlenia, pozostawiając kwestyę rocznego utrzymania do dalszego porozumienia.

Podjęte w krótkiej drodze oferty firmy Siemens & Halske i Egger & Comp, tudzież obliczenia — raczy Świetne c. k. Namiestnictwo jak najspieszniej zwrócić jako niezbędne do zawarcia umowy.

3) Przyjmuje Wydział krajowy deklarowany zwrot kosztów urządzenia amfiteatralnych sal wykładowych w obu klinikach w kwocie 4.439 zł. 58 ct. z c. k. Skarbu Państwa — i wydaje równocześnie stosowne zarządzenia w kierunku wykończenia robót około tych sal.

Wreszcie oznajmia Wydział krajowy uprzejmie, iż równocześnie poleca kierownikowi budowy klinik, ażeby udzielił radcy budownictwa p. Braunseisowi wszelkich ułatwień i pomocy przy urządzaniu wewnętrznym lokalów ściśle naukowych w obu klinikach — które kosztem c. k. Skarbu Państwa dokonanem będzie.

LW. 64785/97. **Aleg 58**

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie kredytu na osuszenie i wyrównanie ogrodu szpitala św. Łazarza w Krakowie oraz o petycyi krakowskiego Wydziału lekarskiego co do projektu wybudowania w Krakowie krajowego zakładu położniczego.

Wysoki Sejmie!

Na ostatniej sesyi sejmowej wniósł krakowski Wydział lekarski petycyę o wybudowanie w Krakowie krajowego zakładu położniczego.

Petycyę tę przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu z poleceniem zdania sprawy i przedłożenia wniosków na najbliższej sesyi sejmowej.

Wskutek tej uchwały wezwał Wydział krajowy Dyrekcyę szpitala św. Łazarza do zaopiniowania tej petycyi oraz do zbadania, na ile łóżek miałby być urządzony ten zakład i w którem mógłby stanąć miejscu.

Sprawozdanie w tym względzie przedłożyła Dyrekcya szpitala do LW. 38594/97, a uznając potrzebę wybudowania zakładu położniczego, przedstawiła przedewszystkiem konieczność osuszenia i wyrównania południowo wschodniej części ogrodu szpitalnego, gdyż według podanych przez fachową komisyę trzech alternatyw co do wyboru miejsca pod budowę pomienionego Zakładu mógłby on stanąć tylko na owym nisko położonym, obecnie zabagnionym i wałami poprzerzynanym gruncie, innego gruntu budowlanego szpital nie posiada.

Dla tego uchwalił Wydział krajowy nie przedkładać Wysokiemu Sejmowi na razie wniosków konkretnych co do samej budowy zakładu położniczego, lecz prosić tylko o kredyt na przygotowanie gruntu pod tę budowę przez osuszenie i wyrównanie ogrodu szpitalnego, co nawet w takim razie ze względu na szpital byłoby konieczne, gdyby budowa zakładu położniczego do skutku nie przyszła, w tej ostatniej kwestyi przedkładamy następujące wyjaśnienie i daty:

Grunt szpitala św. Łazarza a mianowicie południowo-wschodnia jego część stanowi stare stawisko i wody zaskórne wydobywają się na powierzchnię ziemi; z tego powodu okolica ta jest niezdrową i uważaną za ognisko, występującej tam endemicznie malaryi.

Północna część tego gruntu używaną jest jako ogród warzywny, lecz kwasy humusowe zawilgoconej gleby nie pozwalają zastosować racyonalnej uprawy ogrodowizny; południowo-wschodnia zaś część stanowi mokrą, wysokimi bezużytecznymi wałami poprzerzynaną łąkę, która coraz więcej mchem zarasta i tylko mało, lichego dostarcza siana.

Na zdrenowanie tego gruntu i pogłębienie rowu, odprowadzającego wodę, wyznaczył Wysoki Sejm w budżecie szpitala św. Łazarza na rok 1896 (Rubr. VII. poz. 49 a 2) kwotę 1.000 zł. a. w.

Ponieważ to drenowanie z powodu przeszkód natury administracyjnej nie mogło być wykonane w r. 1896 zezwoliliśmy (LW. 7560/97) na przeniesienie owego kredytu 1.000 zł na r. 1897 celem wykonania w jesieni bieżącego roku projektu drenowania.

Tymczasem wyłoniła się sprawa wyszukania odpowiedniego gruntu pod budowę zakładu położniczego, — o czem wyżej wzmianka — a w obec tego pierwotny plan osuszenia gruntu szpitalnego musiał być rozszerzony i uzupełniony projektem zniesienia wysokich i długich wałów ziemnych i użycia uzyskanej z nich ziemi do wyrównania terenu i zasypania dołów. Wykonanie całego tego projektu osuszenia i wyrównania ogrodu przyczyni się do asanacyi okolicy szpitala, powiększy dochód z ogrodu warzywnego i zbioru siana i przysporzy szpitalowi gruntu budowlanego, — w pierwszym rzędzie pod budowę zakładu położniczego.

Kosztorys (LW. 64785/97) jest obliczony na 11.139 zł.; gdy atoli wymienione pod poz. 4 kosztorysu przedłużenie kanału miejskiego powinno — zdaniem naszem — być uskutecznione kosztem gminy, — o co równocześnie udajemy się do krakowskiego Magistratu, — gdy dalej najwyższa pozycya kosztorysowa (wydatek na rozebranie wałów ziemnych i rozplantowanie) będzie mogła być obniżoną przez oszczędne przeprowadzenie robót we własnym zarządzie szpitala, przeto powinienby na ten cel wystarczyć kredyt 8.000 zł. Ponieważ szpital posiada już uchwaloną w r. 1896 kwotę 1.000 zł., dlatego wstawił Wydział krajowy do preliminarza budżetu funduszu szpitala św. Łazarza w Krakowie na r. 1898 w Rubr. VII. (koszta gospodarcze) w poz. 55 lit. a. 2). kwotę 7.000 zł. w. a. i uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o petycyi krakowskiego Wydziału lekarskiego w przedmiocie budowy krajowego zakładu położniczego.

II. Sejm zatwierdza wstawiony do preliminarza budżetu szpitala św. Łazarza w Krakowie w Rubr. VII. poz. 55 lit. a. 2). dodatkowy kredyt 7.000 zł. w. a. na osuszenie i wyrównanie ogrodu tegoż szpitala.

Z Rady Wydziału krajow. Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 2. listopada 1897.

Marszałek krajowy:
***S. Badeni** w. r.*

Sprawozdawca:
***Dr. Franciszek Hoszard** w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

LW. 70.023/97.

Aleg 59

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem galic. funduszu propinacyjnego za rok 1896, tudzież o preliminarzu tegoż funduszu na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

Udzielone nam przez c. k. Dyrekcyę galicyjskiego funduszu propinacyjnego odezwą z 31. października 1897 L. 6.770 zamknięcia rachunkowe tegoż funduszu propinacyjnego za rok 1896 i preliminarze na rok 1898, a mianowicie:

1. Zamknięcie rachunku galic. funduszu propinacyjnego ogólnego za r. 1896 z 3 załącznikami.
2. funduszu zasobowego za r. 1896 z 4 załącznikami.
3. funduszu rezerwowego za r. 1896 majątek obrotowy z 1 załącznikiem.
4. funduszu rezerwowego za r. 1896 majątek zarodowy z 4 załącznikami, dalej preliminarze tegoż funduszu propinacyjnego na rok 1898 mianowicie:
5. sumaryczny preliminarz funduszu propinacyjnego ogólnego na rok 1898 z 16 załącznikami.
6. funduszu zasobowego na r. 1898 z 1 załącznikiem.
7. funduszu rezerwowego na r. 1898 z 13 załącznikami, wraz ze sprawozdaniem tejże c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego, o przedłożonych zamknięciach i preliminarzu — Wydział krajowy ma zaszczyt po myśli §. 41. ustawy z 22. kwietnia 1889 Nr. 30. Dz. u. kr. przedłożyć Wysokiemu Sejmowi z wnioskiem:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem raczy zatwierdzić przedłożone zamknięcia funduszu propinacyjnego za rok 1896 i preliminarze na rok 1898.

Z Rady Wydziału krajow. Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 10. grudnia 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L.6.770.
D. F. P. 97.

Sprawozdanie

c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego z przedłożeniem zamknięć rachunkowych tegoż funduszu za rok 1896 i preliminarzy na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

Po myśli §. 41 ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 Dz. ust. kraj. Nr. 30 c. k. Dyrekcya galic. funduszu propinacyjnego ma zaszczyt przedłożyć niniejszem Wysokiej Izbie do zatwierdzenia względnie uchwalenia:

A) Zamknięcie rachunków za rok 1896.

1. galic. funduszu propinacyjnego:
   a) ogólnego,
   b) zasobowego,
2. galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego:
   1. obrotowego,
   2. zarodowego.

B) Preliminarze sumaryczne na rok 1898.

1. galic. funduszu propinacyjnego ogólnego,
2. „ „ „ zasobowego,
3. „ „ „ rezerwowego.

przyczem się zauważa, iż w osobnych załącznikach zamknięć rachunkowych wyjaśniono przy odnośnych pozycyach różnice zachodzące między zatwierdzonym przez Wysoką Izbę na rok 1896 budżetem, a wynikłością tego roku.

Z ogólnego stanowiska zauważa c. k. Dyrekcya:

A) Co do zamknięć rachunkowych:

1. galic. funduszu propinacyjnego,
   a) ogólnego:

Wedle zamknięcia za rok 1896 wynosiły przypisane w księgach zwyczajne

dochody bieżące	4,921.718 zł.	57 ct.
wydatki zaś	4,426.646 „	65½ „
przeto w porównaniu okazuje się zwyżka dochodów . .	495.071 zł.	91½ ct.

Ze względu jednak że z zaległości czynnych pozostałych z końcem roku 1895 w kwocie 460.322 zł. 82½ ct. odpisano według załącznika Nr. 2 kwotę . 17.786 zł. 26½ ct. która służyć miała na pokrycie zaległości biernych; zaś po strąceniu z zaległości biernych pozostałych z końcem roku 1895 w kwocie 2,200.944 zł. 02 ct. odpisano według załącznika Nr. 2 . . . 1.559 „ 33½ „

przeto pozostało . . 16.226 „ 93 „

*

które pokryto zwyżką dochodów r. 1896 tak, że ta zwyżka wynosi tylko . . . . . 478.844 zł. 98½ ct.
i jest w porównaniu z preliminowaną w budżecie na rok 1896 kwotą . . . . . 463.621 „ — „
większą o . . 15.223 zł. 98½ ct.
z powodów naprowadzonych przy pojedynczych rubrykach zamknięcia rachunkowego w uzasadnieniu różnic (załącznik Nr. 1). Zwyżkę tę w kwocie 478.844 zł. 98½ ct wcielono do funduszu zasobowego.

b) zasobowego:

Według zamknięcia za rok 1896 wynosiła zwyżka dochodów majątku obrotowego kwotę . . . . . 542.494 „ 77½ „
która w porównaniu z preliminowaną w budżecie na rok 1896 zwyżką w kwocie . . . . . 51.542 „ — „
jest większą o . . 490.952 zł. 77½ ct.
z powodów naprowadzonych przy pojedynczych rubrykach zamknięcia rachunkowego w uzasadnieniu różnic (załączn. Nr. 1).

Według zamknięcia rachunku za rok 1896 wynosi majątek zarodowy funduszu zasobowego w papierach publicznych . . . . . 2,158.100 „ — „
w lokowanych kapitałach . . . . . 35 „ 12 „
razem . . 2,158.135 zł. 12 ct.
a w porównaniu z majątkiem pozostałym z końcem roku 1895 1,589.904 „ 59½ „
powiększył się o . . 568.230 zł. 52½ ct.

Szczegółowy przyrost, względnie zmiany zaszłe w tym funduszu w ciągu 1896 r. są uwidocznione w dotyczącym zamknięciu rachunku.

2. galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego:

a) obrotowego.

Według zamknięcia rachunku za rok 1896 wynosiły dochody . . . . . 267.352 zł. 30½ ct.
wydatki zaś . . . . . 91.074 „ 63 „
przeto w porównaniu pozostaje zwyżka . . . . 176.277 zł. 67½ ct.
ze względu jednak, że zaległość dochodów z końcem roku w kwocie . . . . . 2.100 zł. 24 ct.
jest od zaległości wydatków w kwocie . 55 „ 55 „
większą o . . 2.044 „ 69 „
przeto wynosi zwyżka dochodów z końcem roku 1896 . 174.232 zł. 98½ ct.
która w porównaniu z preliminowaną na rok 1896 nadwyżką 145.549 „ — „
jest większą o . . 28.683 zł. 98½ ct.
z przyczyn naprowadzonych w uzasadnieniu różnic przy pojedynczych rubrykach w załączniku Nr. 1 zamknięcia rachunku.

b) zarodowego:

Z końcem roku 1896 wynosi majątek zarodowy:

a) w papierach publicznych . . . . . 4,850.650 zł. — ct.
b) w lokowanych kapitałach . . . . . 1,523.382 „ 15 „
c) w gotówce . . . . . 53.306 „ 18½ „
razem . . 6,427.338 zł. 33½ ct.
a w porównaniu z majątkiem z końcem r. 1895 wynoszącym 6,245.048 „ 71 „
jest większy o . . 182.289 zł. 62½ ct.

Szczegółowy przyrost w ciągu roku 1896 jest uwidoczniony w dotyczącem zamknięciu rachunku.

Ogólny stan majątku funduszu propinacyjnego wynosi w roku 1896:

a) w galic. funduszu propinacyjnym zasobowym . . 2,158.135 zł. 12 ct.
b) w galic. funduszu propinacyjnym rezerwowym . 6,427.338 „ 33½ „
razem . . 8,585.473 zł. 45½ ct.
a w porównaniu ze stanem tego majątku z końcem roku 1895 wynoszącym . . . . . 7,834.953 „ 30½ „
jest większy o . . 750.520 zł. 15 ct.

natomiast w porównaniu z otrzymanym od Wydziału krajowego funduszem uzbieranym po koniec roku 1889 w gotówce . 41.592 zł. 91 ct.
w papierach publicznych nominalnie . . . . 3,770.200 „ — „
razem . . 3,811.792 zł. 91 ct.
powiększył się majątek w ciągu lat 1890—1896 o . . 4,773.680 „ 54½ „

B) Co do preliminarzy:

1. galic. funduszu propinacyjnego ogólnego.

Dochody na r. 1898 preliminuje się w kwocie . 4,896.624 „ — „
wydatki zaś w kwocie . . . . . 4,190.175 „ — „
przeto preliminuje się zwyżkę dochodów . . . . 706.449 zł. — ct.
która w porównaniu z podobną zwyżką preliminowaną na r. 1897 w kwocie . . . . . 460.756 „ — „
jest większa o . . 245.693 zł. — ct.
a to z powodu większego dochodu w czynszach za wydzierżawione prawo propinacyi i mniejszych wydatków na podatki.

2. galic. funduszu propinacyjnego zasobowego.

Preliminowana na rok 1898 zwyżka w kwocie . 88.587 „ — „
jest w porównaniu z zwyżką roku 1897 w kwocie . . 64.909 „ — „
większa o . . 23.678 zł. — ct.
z powodu wpływu odsetek od nadwyżki dochodów ogólnego funduszu propinacyjnego za r. 1896 wcielonej do tego funduszu

3. galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego.

Na r. 1898 preliminuje się dochody w ogólnej kwocie 259.986 zł. — ct.
wydatki zaś w kwocie . . . . . 99.535 „ — „
przeto preliminuje się zwyżkę dochodów w kwocie . . 160.451 zł. — ct.
która w porównaniu do zwyżki uchwalonej na r. 1897 w kwocie 152.344 „ — „
jest większa o . . 8.107 zł. — ct.
a to z powodu zwiększenia się dochodów w odsetkach czynnych.

Ogółem przeto preliminuje się we wszystkich trzech funduszach nadwyżki dochodów na rok 1898:

a) w galic. funduszu propinacyjnym ogólnym . . 706.449 „ — „
b) w galic. funduszu propinacyjnym zasobowym . . 88.587 „ — „
c) w galic. funduszu propinacyjnym rezerwowym . 160.451 „ — „
razem w kwocie . . 955.487 zł. — ct.
która wcieloną będzie do majątku zarodowego funduszu propinacyjnego zasobowego i rezerwowego i użytą na zakupno papierów wartościowych.

Lwów dnia 31. października 1897.

Sanguszko *m. p.*

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

ogólnego

za rok 1896.

(z 3 załącznikami),

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Liczba porz.	Liczba rubr. budż.	Nazwa rubryki	Należytość: zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
		a) Zwyczajne.						
1	1	Czynsze za wydzierżawione prawo propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie	32.980	81 1/2	3,783.989	61 1/2	3,816.970	43
2	2	Opłaty od szynkarzy	23.936	09	198.465	52 1/2	222.401	61 1/2
3	3	Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni	3.000	—	300	—	3.300	—
4	4	Grzywny za przekroczenia propinacyjne	11.315	81	12.479	05	23.794	86
5	5	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	—	—	170	64 1/2	170	64 1/2
6	6	Odsetki zwłoki	—	—	10.101	04	10.101	04 1/2
7	7	Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa	371.303	84 1/2	891.129	22	1,262.433	06 1/2
8	—	Odsetki czynne od lokowanych kapitałów i dochodów bieżących	—	—	22.231	79	22.231	79
9	—	Rozmaite	—	—	2.851	68 1/2	2.851	68 1/2
		Razem . . .	442.536	56	4,921.718	57	5,364.255	13
		b) Obojętne.						
10	—	Mylnie zarachowane dochody przez c. k. urzędy podatkowe	—	—	1.310	17	1.310	17
11	—	Zwrot mylnie przez c. k. urzędy podatkowe zarachowanych wydatków .	—	20	31	88	32	08
12	—	Kaucye na zabezpieczenie warunków dzierżawy prawa propinacyi . .	—	—	9.107	79	9.107	79
13	—	Wpłacone czynsze za wydzierzawione prawo propinacyi na rachunek lat przyszłych	—	—	304.230	05 1/2	304 230	05 1/2
14	—	Wpłacone opłaty od szynkarzy na rachunek lat przyszłych	—	—	15.365	18	15.365	18
15	—	Zwrot za nadpłacone kupony od wylosowanych oblig. w obiegu będących .	11.309	—	6.702	—	18 011	—
		Razem . . .	11.309	20	336.747	07 1/2	348.056	27 1/2
		c) Operacye kredytowe.						
16	—	Zwrot lokowanych kapitałów . . .	1,910.639	81 1/2	2,404.323	90 1/2	4,314.963	72
		Razem . . .	1,910.639	83 1/2	2,404.323	90 1/2	4,314.963	72
		Zapas kasowy z początkiem roku . .	262.362	26	—	—	262.362	26
		Ogółem . . .	2,626.847	83 1/2	7,662.789	55	10,289.637	38 1/2
		W porównaniu z wydatkami . . .	2,643.074	76 1/2	7,167.717	63 1/2	9,810.792	40
		pozostaje zwyżka . . .	—16.226	93	+495.071	91 1/2	+478.844	98 1/2

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głów.
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
23.214	21½	3,771.431	56½	3,794.645	78	3,795.781	—	1.135	22	—	—	22.324	65	1
12.461	56	177.553	49½	190.015	05½	196.300	—	6.284	94½	—	—	32.386	56	6
1.000	—	300	—	1.300	—	—	—	—	—	1.300	—	2.000	—	11
1.664	11½	1.490	51½	3.154	63	3.300	—	145	37	—	—	20.640	23	16
—	—	170	64½	170	64½	20	—	—	—	150	64½	—	—	21
—	—	10.101	04	10.101	04	7.000	—	—	—	3.101	04	—	—	26
371.303	84½	519.825	37½	891.129	22	891.129	—	—	—	—	22	371.303	84½	31
—	—	22.231	79	22.231	79	—	—	—	—	22.231	79	—	—	36
—	—	2.851	68½	2.851	68½	—	—	—	—	2.851	68½	—	—	41
409.643	73½	4,505.956	11	4,915.599	84½	4,893.530		7.565	53½	29 635	38	448.655	28½	—
								22.069 zł. 84½ ct.						
—	—	1.310	17	1.310	17	—	—	—	—	—	—	—	—	71
—	20	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	31	88	76
—	—	9.107	79	9 107	79	—	—	—	—	—	—	—	—	81
—	—	304.230	05½	304.230	05½	—	—	—	—	—	—	—	—	86
—	—	15.365	18	15.365	18	—	—	—	—	—	—	—	—	91
4.969	—	—	—	4.969		—	—	—	—	—	—	13.042	—	96
4.969	20	330.013	19½	334.982	39½	—	—	—	—	—	—	13 073	88	—
1,810.639	81½	575.784	81½	2,386.424	63	—	—	—	—	—	—	1,928.539	09	131
1,810.639	81½	575.784	81½	2,386.424	63	—	—	—	—	—	—	1,928 539	09	—
										Ogółem	.	2,390.268	25½	

STAN CZYNNY z końcem r. 1895 wynosił
w zaległych dochodach 2,382.271 zł. 84 ct.
w zapasie kasowym . 262.362 „ 26 „
razem . . 2,644.634 zł. 10 ct.
i wystarczał na pokrycie zaległych wydatków w kwocie 2,644.634 zł. 10 ct.

STAN CZYNNY z końcem r. 1896 wynosi
w zaległych dochodach 2,390.268 zł 25½ ct.
w zapasie kasowym . 252.185 „ 21 „
razem . . 2,642 453 zł. 46½ ct.
i wystarcza na pokrycie zaległych wydatków w kwocie 2,642.453 zł. 46½ ct.

Liczba porz.	Liczba rubr. budż.	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Wydatki.						
		a) Zwyczajne.						
1	1	Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego	1,075.050	—	1,770.200	—	2,845 250	—
2	2	Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących	1,043.507	—	2,099.769	—	3,143.276	—
3	3	Prowizya Bankowi dla krajów koronnych we Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyi i zapadłych kuponów	—	—	2.583	37	2.583	37
4	4	Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłków ze skarbu państwa	1.162	50	2 790	—	3 952	50
5	5	Podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawo propinacyi	79.665	18½	551.249	97	630.915	15½
6	6	Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie	—	—	54	31½	54	31½
		Razem	2,199.384	68½	4,426.646	65½	6,626.031	34
		b) Obojętne.						
7		Zwrot mylnie zarachowanych dochodów przez c. k. urzędy podatkowe	9.871	71½	1.310	17	11.181	88½
8		Mylnie przez c. k. urzędy podatkowe zarachowane wydatki	—	—	31	88	31	88
9		Zwrot kaucyi złożonych na zabezpieczenie warunków dzierżawy prawa propinacyi	127.951	05½	9.107	79	137.058	84½
10		Zwrot wpłaconych czynszów za wydzierzawione prawa propinacyi na rachunek lat przyszłych	291.226	23	304.230	05½	595.456	28½
11		Zwrot wpłaconych opłat od szynkarzy na rachunek lat przyszłych	14.641	08	15.365	18	30.006	26
12		Wypłata kuponów od wylosowanych obligacyj w obiegu będących	—	—	6.702	—	6.702	—
		Razem	443.690	08	336.747	07½	780.437	15½
		c) Operacye kredytowe.						
13		Lokacya kapitałów	—	—	2,404.323	90½	2,404.323	90½
		Razem	—	—	2,404.323	90½	2,404.323	90½
		Ogółem	2,643.074	76½	7,167.717	63½	9,810.792	40

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głów.
zaległą		bieżąca		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
865.000	—	809.500	—	1,674 500	—	1,770 200	—	95 700	—	—	—	1,170.750	—	146
1,017.181	—	1,140.430	—	2,157.611	—	2,099 769	—	—	—	57.842	—	985.665	—	151
—	—	2.583	37	2.583	37	3.200	—	616	63	—	—	—	—	156
1.162	50	1.627	50	2.790	—	2 790	—	—	—	—	—	1.162	50	161
79.665	18½	485.447	89	565.113	07½	553 890	—	—	—	11.223	07½	65 802	08	171
—	—	54	31½	54	31½	60	—	5	68½	—	—	—	—	176
1,963.008	68½	2,439.643	07½	4,402.651	76	4,429.909		96 322	31½	69.065	07½	2,223.379	58	—
								27.257 zł. 24 ct.						
7.972	60½	—	—	7.972	60½	—	—	—	—	—	—	3.209	28	251
—	—	31	88	31	88	—	—	—	—	—	—	—	—	256
40.791	47½	—	—	40.971	47½	—	—	—	—	—	—	96.267	37	261
291.226	23	—	—	291.226	23	—	—	—	—	—	—	304.230	05½	266
14 639	08	—	—	14.639	08	—	—	—	—	—	—	15.367	18	271
—		6 702	—	6.702	—		—	—	—	—	—	—	—	276
354.629	39	6.733	88	361.363	27	—	—	—	—	—	—	419.073	88½	—
—	—	2,404 323	90½	2,404.323	90½	—	—	—	—	—	—	—	—	301
—		2,404.323	90½	2,404.323	90½	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ogółem		2,642.453	46½	—

Uzasadnienie różnic
między budżetem a wynikłością uiszczenia.
Dochody.

a) Zwyczajne.

1. Czynsz za wydzierżawione prawo propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 1.135 zł. 22 ct
a to z powodu, że podczas sporządzania budżetu na rok 1896, nie były jeszcze wszystkie dzierżawy uprawnień propinacyjnych po koniec roku 1896 kontraktami zabezpieczone.

Preliminowano przeto czynsze, które w przypuszczeniu spodziewano się uzyskać, jednakowoż bądź to nie osiągnięto przy zawarciu kontraktów spodziewanego dochodu, bądź też zmuszoną była c. k. Dyrekcya dozwolić opustu z zakontraktowanych czynszów.

2. Opłaty od szynkarzy.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 6.284 zł. 94½ ct.
z powodu zaległości pozostałych z końcem roku 1896, których ściągnięcie jest w toku egzekucyi politycznej.

3. Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni.

Wynikłość większa o . . . . . 1 300 zł. — ct.
z powodu wpłacenia opłat budżetem nieprzewidzianych.

4. Grzywny za przekroczenia propinacyjne.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 145 zł. 37 ct.
z tego samego powodu jak przy dochodach od opłat szynkarzy.

5. Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych.

Wynikłość większa o . . . . . 150 zł. 64½ ct.
z powodu, iż dochód tej rubryki ściśle z góry budżetem oznaczyć się nie da.

6. Odsetki zwłoki.

Wynikłość większa o . . . . . 3.101 zł. 04 ct.
z tego samego powodu jak przy dochodach ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych.

7. Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa.

Wynikłość większa o . . . . . — zł. 22 ct.
ponieważ w budżecie preliminowano ten dochód w zaokrąglonej kwocie.

8. Odsetki czynne od lokowanych kapitałów dochodów bieżących.

Wynikłość większa o . . . . . 22.231 zł. 79 ct.
a to z powodu, iż dochody bieżące mogły być przez cały rok 1896 lokowane częściowo na procencie, gdyż wypłata kuponów i kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego uskuteczniana była stopniowo w miarę zgłoszeń.

9. Rozmaite.

Wynikłość większa o . . . . . 2.851 zł. 68 ct.
przez inkasowanie kaucyi uznanych za przepadłe z powodu kontraktołomności dzierżawców prypinacyjnych.

Wydatki.

a) Zwyczajne.

1. Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjn.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 95.700 zł. — ct.
ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye do spłaty zgłoszone zostały.

2. Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących.

Wynikłość większa o . . . . . 57.842 zł. — ct.
z powodu wypłaty kuponów za lata dawniejsze.

3. Prowizya c. k. uprz. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 616 zł. 63 ct.
ponieważ prowizya w budżecie dokładnie oznaczoną być nie mogła.

5. Podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawo propinacyi.

Wynikłość większa o . . . . . 11.223 zł. 07½ ct.
z powodu wypłaty podatku za lata dawniejsze.

6. Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 5 zł. 68½ ct.
ponieważ podatek w budżecie dokładnie oznaczonym być nie mógł.

Z c k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego za r. 1896.

Wykaz

umniejszania się zaległości wskutek przedawnienia, niemożności ściągnięcia i sprostowania należytości.

	Dochody		Wydatki	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Według zamknięcia rachunku za rok 1895 pozostały zaległości z końcem roku 1895 w kwocie	2,382.271	84	2,644.634	10
z tego odpisano	17.786	26½	1.559	33½
pozostało	2,364.485	57½	2,643.074	76½
które przeniesiono do zamknięcia rachunku za rok 1896 jako zaległość początkową.				

	Odpisano wskutek					
	przedawnienia		niemożności ściągnięcia		sprostowania należytości	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Dochody.						
a) Zwyczajne.						
Czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie .	—	—	2.200	61	11	48
Opłaty od szynkarzy	—	—	1.386	23	3.989	40½
Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni	—	—			2.000	
Grzywny za przekroczenia propinacyjne . .	—	—	7.513	24	685	30
Razem . .	—	—	11.100	08	6.686	18½
Ogółem jak wyżej . .	—	—	17.786	26½	—	—
Wydatki.						
a) Zwyczajne.						
Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących	1.371	—	—	—	—	—
Podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawo propinacyi	—	—	—	—	188	33½
Razem . .	13.71	—	—	—	188	33½
Ogółem jak wyżej . .			1.559	33½		

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

WYKAZ

ilości szynkarzy i obliczenie rocznej należytości.

Rok	Po 10 zł.		Po 15 zł.		Po 20 zł.		Po 60 zł.		Po 80 zł.		Po 100 zł.		Razem	
	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna
1890	6 614	66.140	6.880	103.200	907	18.140	34	2.040	147	11.760	26	2.600	14.608	203.880
1891	5.973	59.730	7.010	105 150	1.204	24.000	33	1.980	130	10.400	30	3.000	14 380	204.340
1892	5.853	58.530	7.011	105.165	1 100	22.000	33	1.980	128	10.240	36	3.600	14.161	201.515
1893	5.828	58.280	7.096	106.440	1.028	20.560	23	1.380	133	10.640	29	2.900	14.137	200.200
1894	5.802	58 020	7.085	106.275	1.020	20.400	21	1.260	131	10.480	29	2.900	14.088	199.335
1895	5 758	57.580	6.781	101·715	1.119	22.380	24	1.440	125	10.000	31	3 100	13.838	196.215
1896	5.559	55.590	6.745	101 175	1.112	22.240	23	1.380	122	9.760	30	3.000	13.591	193.145

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

zasobowego

za rok 1896.

(z 4 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Liczba porz.	Liczba rubr. budż.	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Majątek obrotowy.						
		Gotówka.						
		Dochody.						
1	1	Odsetki czynne	—	—	63.649	79	63.649	79
2		Nadwyżka dochodów galic. funduszu propinacyjnego za rok 1896	—	—	478.844	98½	478.844	98½
		Razem	—	—	542.494	77½	542.494	77½
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje zwyżka, którą przeniesiono do majątku zarodowego galic. fund. propinacyjnego zasobowego.	—	—	542.494	77½	542.494	77½
		Majątek zarodowy.						
		a) Gotówka.						
		Dochody.						
1		Zwroty lokowanych kapitałów	300.054	59½	80.325	46½	380.380	06
2		Za wylosowane papiery wartościowe	—	—	50.250	—	50.250	—
3		Nadwyżka dochodów majątku obrotowego za rok 1896	—	—	542.494	77½	542.494	77½
		Razem	300.054	59½	673.070	24	973.124	83½
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
1		Na zakupno papierów wartościowych	—	—	892.764	25	892.764	25
2		Lokacya kapitałów	—	—	80.325	46½	80.325	46½
		Razem	—	—	973.089	71½	973.089	71½
		b) Efekta.						
		Dochody.						
1		Zakupione papiery wartościowe	—	—	918.500	—	918.500	—
		Razem	—	—	918.500	—	918.500	—
		Zapas kasowy z początkiem roku	—	—	—	—	—	—
		Ogółem	—	—	—	—	—	—
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje zapas	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
1		Wylosowane papiery wartościowe	—	—	50.250	—	50.250	—
		Razem	—	—	50.250	—	50.250	—

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głów.
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	63.649	79	63.649	79	51.542	—	—	—	12.107	79	—	—	326
—	—	478.844	98½	478.844	98½	—	—	—	—	478.844	98½	—	—	331
—	—	542.494	77½	542.494	77½	51.542	—	—	—	490.952	77½	—	—	
—	—	—	—	—	—	—								
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
300.054	59½	80.290	34½	380.344	94	—	—	—	—	—	—	35	12	361
—	—	50.250	—	50.250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	366
—	—	542.494	77½	542.494	77½	—	—	—	—	—	—	—	—	376
300.054	59½	673.035	12	973.089	71½	—	—	—	—	—	—	35	12	
—	—	—	—	973.089	71½	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	892.764	25	892.764	25	—	—	—	—	—	—	—	—	411
—	—	80.325	46½	80.325	46½	—	—	—	—	—	—	—	—	416
—	—	973.089	71½	973.089	71½	—	—	—		—	—	—	—	
—	—	918.500	—	918.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	446
—	—	918.500	—	918.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	1,289.850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	2,208.350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	50.250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	2,158.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	50.250	—	50.250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	476
—	—	50.250	—	50.250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Majątek obrotowy.

Uzasadnienie różnic między budżetem a wynikłością uiszczenia.

Dochody.

1. Odsetki czynne.

Wynikłość większa o . . . . . 12.107 zł. 79 ct.
z powodu, że po przedłożeniu budżetu wpłynęły odsetki od nadwyżki dochodów gal. funduszu propinacyjnego za r. 1895, które nie były na r. 1896 preliminowane.

2. Nadwyżka dochodów gal. fund. propinacyjnego za rok 1896.

Wynikłość większa o . . . . . 478.844 zł. $98^1/_2$ ct.
ponieważ w budżecie na rok 1896 nie preliminowano żadnej kwoty dochodu.

Z c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897 r.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku gal. funduszu prop. zasob. za rok 1896.

Majątek zarodowy.

Wykaz

zmian majątku zarodowego w papierach wartościowych w r. 1896.

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenie	Papiery wartościowe								Gotówka							
		przyrost				ubytek				dochody				wydatki			
		szczegółowo		razem		szczegółowo		razem		szczegółowo		razem		szczegółowo		razem	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Przyrost.																
	Zakupione papiery wartośc.																
1	4% oblig. gal. fund. prop. po kursie 97 zł. 30 ct.	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	30	—	—
2	dtto po kursie 97 zł. 40 ct.	300	—	400	—	—	—	—	-	—	—	—	—	292	20	389	50
3	4% oblig. pożyczki miasta Lwowa po kursie 97 zł. 25 ct.	822.600	—	822.600	—	—	—	—	—	—	-	—	—	799.978	50	799.978	50
4	4% listy zast. galic. Banku hip. po kursie 96 zł. 75 ct.	95.500	—	95.500	-	—	—	—	—	—	—	—	—	92.396	25	92.396	25
	Ubytek.																
	Wylosowane papiery wart.																
5	4½% oblig. pożyczki krajowej z r. 1883.	—	—	—	-	25.000	—	25.000	—	25.000	—	25.000	—	—	—	—	—
6	4% oblig. gal. funduszu prop.	—	—	—	—	10.250	—	10.250	—	10.250	-	10 250	—	—	—	—	—
7	4½% listy zastawne Banku krajowego.	—	—	—	—	5.000	—	5.000	—	5.000		5.000	—	—	—	—	—
8	4½% listy zastawne Banku hipot.	—	—	—	—	10.000	—	10.000	—	10.000	—	10.000	—	—	—	—	—
	Razem .	—	—	918.500	—	—	—	50.250	—	—	—	50.250	—	—	—	892.764	25
	Do tego zapas początkowy . . .	—	—	1,289.850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Razem .	—	—	2,208.350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	W porównaniu z ubytkiem . . .	—	—	50.250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Razem .	—	-	2,158.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31 października 1897 r.

Załącznik Nr. 3. do zamknięcia rachunku gal. fund. propin. zasob. za rok 1896.

Majątek zarodowy.

Wykaz papierów publicznych

stanowiących własność galic. funduszu propinacyjnego zasobowego z dniem 31. grudnia 1896.

Liczba porz.	Bliższe oznaczenie.	Nominalna wartość zł.
1	4% obligacye gal. funduszu propinacyjnego . .	720.000
2	4% listy zastawne Banku krajowego. . . .	195.000
3	4½% „ „ „ „	85.000
4	4% „ „ „ hipotecznego. . . .	95.500
5	4½% „ „ „ „	90.000
6	4% „ „ gal. Towarzystwa kredytowego ziem.	150.000
7	4% obligacye pożyczki miasta Lwowa . . .	822.600
	Razem . .	2,158.100

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Załącznik Nr. 4. do zamknięcia rachunku galic. fund. prop. za rok 1896.

Majątek zarodowy.

Porównanie

majątku zarodowego gal. funduszu propinacyjnego zasobowego, pozostałego z końcem r. 1896, z pozostałością r. 1895.

	Szczegółowo		Razem	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Stan majątku zarodowego wynosi z końcem roku 1896.:				
a) w papierach publicznych . . .	2,158.100		—	
b) w lokowanych kapitałach . . .	35	12	2,158.135	12
Stan majątku zarodowego wynosił z końcem roku 1895.	—		1,589.904	59½
W porównaniu przeto okazuje się z końcem r. 1896 powiększenie majątku zarodowego o	—		568.230	52½

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

rezerwowego

za rok 1896.

(z 1 załącznikiem).

„Majątek obrotowy“.

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Liczba porz.	Liczba wyk. budż.	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
		a) Zwyczajne.						
1		Odsetki czynne	—	—	261.328	85	261.328	85
2		Rozmaite	—	—	1.791	57½	1.791	57½
		Razem	—	—	263.120	42½	263.120	42½
		b) Obojętne.						
		Zwrot danych zaliczek	1.176	27	1.745	24	2.921	51
		Razem	1.176	27	264.865	66½	266.041	93½
		Zapas kasowy z początkiem roku	1.310	37	—	—	1.310	37
		Ogółem	2.486	64	264.865	66½	267.352	30½
		W porównaniu z wydatkami	2.486	64	88.587	99	91.074	63
		Pozostaje zwyżka	—	—	176.277	67½	176.277	67½
		z której z powodu, że zaległość dochodów w kwocie 2.100 zł. 24 ct. jest od zaległości wydatków w kwocie 55 „ 55 „ większą o					2.044	69
		przenosi się do majątku zarodowego gal. funduszu propinacyjnego rezerwowego tylko resztę w kwocie					174.232	98½
		Wydatki.						
		a) Zwyczajne.						
1		Płace urzędników	1.736	9	27.351	61	29.087	70
2		Płace sług	—	—	939	—	939	—
3		Adjuta	—	—	800	—	800	—
4		Dyurna	48	—	14.170	88	14.218	88
5		Ryczałt do skarbu państwa na utrzymanie kasy gal. fund. prop.	—	—	10.000	—	10.000	—
6		Czynsze najmu	—	—	2.500	—	2.500	—
7		Koszta administracyi powiatowej	—	—	21.378	66	21.378	66
8		Dyety i koszta podróży	—	—	277	40	277	40
9		Potrzeby kancelaryjne	404	27	1.067	93	1.472	20
10		Koszta zarządu	236	95	638	8	875	3
11		Koszta sądowe	11	33	588	67	600	—
12		Remuneracye, zapomogi i rozmaite	50	—	7.130	52	7.180	52
		Razem	2.486	64	86.842	75	89.329	39
		b) Obojętne.						
13		Dane zaliczki	—	—	1.745	24	1.745	24
		Ogółem	2.486	64	88.587	99	91.074	63

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głów.
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	261.328	85	261.328	85	244.741		—	—	16.587	85	—	—	6
—	—	1.791	57½	1.791	57½	—		—	—	1.791	57½	—	—	9
—	—	263.120	42½	263.120	42½	244.741	—	—	—	18.379	42½	—	—	—
821	27	—	—	821	27	—	—	—	—	—	—	2.100	24	70
821	27	263.120	42½	263 941	69½	—	—	—	—	—	—	2.100	24	—
1.736	9	27.296	6	29.032	15	27.760	—	—	—	1.272	15	55	55	154
—	—	939	—	939	—	939	—	—	—	—	—	—	—	107
—	—	800	—	800	—	800	—	—	—	—	—	—	—	111
48	—	14.170	88	14.218	88	14.593	—	374	12	—	—	—	—	115
—	—	10 000	—	10.000	—	10.000	—	—	—	—	—	—	—	119
—	—	2.500	—	2.500	—	2 500	—	—	—	—	—	—	—	121
—	—	21.378	66	21.378	66	27.000	—	5.621	34	—	—	—	—	125
—	—	277	40	277	40	1.000	—	722	60	—	—	—	—	128
404	27	1.067	93	1.472	20	3.000	—	1.527	80	—	—	—	—	135
236	95	638	8	875	03	1.000	—	124	97	—	—	—	—	137
11	33	588	67	600	—	600	—	—	—	—	—	—	—	141
50	—	7.130	52	7.180	52	10.000	—	2 819	48	—	—	—	—	146
2.486	64	86.787	20	89.273	84	99.192	—	11.190	31	1.272	15	55	55	—
								9.918	16					
—	—	1.745	24	1.745	24	—	—	—	—	—	—	—	—	180
										Ogółem	.	55	55	—

Stan czynny

Zaległość . . . . . 2.100 zł. 24 ct.
wystarcza na pokrycie zaległych wydatków w kwocie . . 55 „ 55 „

Majątek obrotowy.

Uzasadnienie różnic między budżetem a wynikłością uiszczenia.

Dochody.

a) Zwyczajne.

1. Odsetki czynne.

Wynikłość większa o . . . . . 16.587 zł. 85 ct.
z powodu, że po przedłożeniu budżetu wpłynęły odsetki od papierów wartościowych nabytych za zwyżkę dochodów za rok 1895 które preliminarzem nie były objęte.

2. Rozmaite.

Wynikłość większa o . . . . . 1.791 zł. 57½ ct.
z powodu, że dochody te w budżecie nie były preliminowane.

Wydatki.

a) Zwyczajne.

1. Płace urzędników.

Wynikłość większa o . . . . . 1.272 zł. 15 ct.
z powodu podniesienia w roku bieżącym zaległości pozostałych z końcem roku 1895.

2. Dyurna.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 374 zł. 12 ct.
z powodu zmniejszenia personalu dyetaryuszów w oddziale manipulacyjnym.

3. Koszta administracyi powiatowej.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 5.621 zł. 34 ct.
z powodu zmniejszenia się wynagrodzeń delegatów na powiatach.

4. Dyety i koszta podróży.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 722 zł. 60 ct.
z powodu zmniejszenia się potrzeby odbywania częstszych posiedzeń w łonie Dyrekcyi.

5. Potrzeby kancelaryjne.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 1.527 zł. 80 ct.
z powodu, że założone księgi dla Biura rachunkowego c. k. Dyrekcyi i dla kasy gal. funduszu propinacyjnego starczyły także i na rok przedmiotowy.

6. Koszta zarządu.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 124 zł. 97 ct.
z powodu, że wydatek tej rubryki ściśle z góry budżetem oznaczyć się nie da.

7. Remuneracye, zapomogi i rozmaite wydatki.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 2.819 zł. 48 ct.
z powodu, że pozwolona na ten cel kwota nie została w całości wyczerpaną.

Z c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

rezerwowego

za rok 1896.

(z 4 załącznikami).

„Majątek zarodowy“.

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Liczba porz.	Liczba r. budż.	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Gotówka.						
		Dochody.						
		a) Zwyczajne.						
1		Opłaty od szykarzy	1.116	91	—	—	1.116	91
2		Grzywny za przekroczenia	2.329	08	—	—	2.329	08
3		Dochody ze sprzedaży przedm. skonfiskow.	14	97	—	—	14	97
4		Odsetki zwłoki	2	66	90	69	93	35
5		Zwyżka dochodów majątku obrotowego gal. fund. propinac. rezerwowego za r. 1896.	—	—	174.232	98½	174.232	98½
		Razem . . .	3.463	62	174.323	67½	177.787	29½
		b) Operacye kredytowe.						
6		Za wylosowane papiery wartościowe . .	—	—	241.250	—	241.250	—
7		Zwrot kapitałów lokowanych	1,694.864	01½	23.382	15	1,718.246	16½
		Razem	1,694.864	01½	264.632	15	1.959.496	16½
		Ogółem	1,698.327	63½	438.955	82½	2,137.283	46
		Do tego początkowy zapas.	—	—	—	—	—	—
		Razem	—	—	—	—	—	—
		W porównaniu z wydatkami.	—	—	—	—	—	—
		Pozostaje.	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
		a) Zwyczajne.						
		b) Operacye kredytowe.						
1		Na zakupno papierów wartościowych . .	—	—	559.243	40	559.243	40
2		Lokowane kapitały	—	—	23.382	15	23.382	15
		Razem	—	—	582.625	55	582.625	55
		Efekta.						
		Dochody.						
1		Zakupione papiery wartościowe . . .	—	—	566.800	—	566.800	—
		Razem	—	—	566.800	—	566.800	—
		Do tego początkowy zapas.	—	—	—	—	—	—
		Ogółem	—	—	—	—	—	—
		W porównaniu z wydatkami.	—	—	—	—	—	—
		Pozostaje zapas.	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
2		Wylosowane papiery wartościowe . . .	—	—	241.250	—	241.250	—
		Razem	—	—	241.250	—	241.250	—

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica ks. głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct.	
118	75	—	—	118	75	—	—	—	—	—	—	998	16	210
287	94	—	—	287	94	—		—	—	—	—	2.041	14	214
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	97	216
2	66	90	69	93	35	—	—	—	—	—	—	—	—	222
—	—	174 232	98½	174.232	98½	—	—	—	—	—	—	—	—	230
409	35	174.323	67½	174.733	02½	—	—	—	—	—	—	3.054	27	—
—	—	241.250	—	241.250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	293
194 864	01½	—	—	194.864	01½	—		—	—		—	1,523.382	15	297
194.864	01½	241.250	—	436.114	01½	—	—	—	—	—	—	1,523.382	15	—
195.273	36½	415.573	67½	610.847	04	—	—	—	—	—	—	1,526.436	42	
—	—	—	—	25.084	69½	—	—	—	—		—	—	—	
—	—	—	—	635.931	73½	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	582.625	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	53.306	18½	—	—	—		—	—	—	—	—
—	—	559 243	40	559.243	40	—	—	—	—	—	—	—	—	347
—	—	23.382	15	23.382	15	—	—	—	—	—	—	—	—	351
—	—	582.625	55	582.625	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	566.800	—	566.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	398
—	—	566.800	—	566.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	4,525 100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	5,091.900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	241.250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	4,850.650	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	241 250	—	241.250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	479
—	—	241.250	—	241.250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Załącznik Nr. 1. do zamknięcia rachunku gal. funduszu propin. rezerw. za r. 1896.

Majątek zarodowy.

WYKAZ

zmniejszenia się zaległości wskutek przedawnienia, niemożności ściągnięcia i sprostowania należytości.

	Dochody		Wydatki	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Według zamknięcia rachunku za rok 1895 pozostała zaległość z końcem roku 1895	1,699.037	07½	—	—
Z tego odpisano .	709	44	—	—
pozostaje .	1,698.327	63½	—	—
którą przeniesiono do zamknięcia rachunku za rok 1896 jako zaległość początkową.				

	Odpisano wskutek					
	przedawnienia		niemożności ściągnięcia		sprostowanie należytości	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Dochody.						
Zwyczajne.						
Opłaty od szynkarzy	—	—	353	93	29	59
Grzywny za przekroczenia propinacyjne . . .	—	—	325	92	—	—
Razem .	—	—	679	85	29	59
Ogółem .	709	44				

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 31. października 1897.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku gal. funduszu prop. rezerwowego za r. 1896.

Majątek zarodowy.

Wykaz

zmian majątku zarodowego w papierach wartościowych w r. 1896.

L. porządkowa	Bliższe oznaczenie	Papiery wartościowe								Gotówka							
		przyrost				ubytek				dochody				wydatki			
		szczegółowo		razem		szczegółowo		razem		szczegółowo		razem		szczegółowo		razem	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Przyrost.																
	Zakupione papiery wartościowe.																
1	4% Obligacye gal. fund. prop. po 97 zł. 40 ct.	800	—											779	20		
2	4% Obligacye gal. fund. prop. po 97 zł. 50 ct.	3.300	—											3.217	50		
3	4% Obligacye gal. fund. prop. po 97 zł. 60 ct.	100	—	4.200	—									97	60	4.094	30
4	4½% Listy gal. Banku hipot. po 99 zł. 80 ct.	200	—											199	60		
5	4½% Listy gal. Banku hipot. po 100 zł. 20 ct.	127.000	—											127.254	—		
6	4½% Listy gal. Banku hipot. po 100 zł. 25 ct.	170.000	—	297.200	—									170.425	—	297.878	60
7	4% Listy gal. Banku hipot. po 96 zł. 75 ct.	250.000	—	250.000	—									241.875	—	241.875	—
8	4½% Listy gal. Banku kraj. po 100 zł. 50 ct.	600	—	600	—									603	—	603	—
9	4½% Oblig. węg. akcyjnego Towarzystwa kolei lokalnych po 100 zł.	14.500	—	14.500	—									14.500	—	14.500	—
10	4% Listy Towarz. kred. ziemsk. po 97 zł. 50 ct.	300	—	300	—									292	50	292	50
	Ogółem przyrost			566.800	—											559.243	40
	Ubytek.																
	Wylosowane papiery wartościowe.																
11	4% Obligacye gal. funduszu propinacyjnego							105-250	—			105.250	—				
12	4½% Obligacye pożyczki krajowej z r. 1883 .							115.000	—			115.000	—				
13	4½% Listy gal. Banku hipotecznego . . .							20.000	—			20.000	—				
14	4% Obligacye pożyczki krajowej z r. 1893 .							1.000	—			1.000	—				
	Razem .			566.800	—			241.250	—			241.250	—			559.243	40
	Do tego zapas początkowy			4,525.100	—												
	Ogółem .			5,091.900	—												
	W porównaniu z ubytkiem			241.250	—												
	Pozostaje zapas			4,850.650	—												

Z c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Załącznik Nr. 3. do zamknięcia rachunku gal. funduszu prop. rezerwow. za r. 1896.

Majątek zarodowy.

Wykaz papierów publicznych

stanowiących własność gal. funduszu prop. rezerw. z dniem 31. grudnia 1896.

Liczba porządk.	Bliższe oznaczenie	Nominalna wartość zł.
1	4% Obligacye gal. funduszu propinacyjnego	3,742.900
2	4% „ pożyczki krajowej z roku 1893	204.000
3	4½% Listy gal. Banku hipotecznego	377.300
4	4% „ „ „	250.000
5	4½% „ „ krajowego.	600
6	4% „ „ „	7.050
7	4% „ Towarzystwa kredytowego ziemskiego . .	154.300
8	4% Obligacye pożyczki komunalnej peszteńskiego Banku komercyalnego	100.000
9	4½% Obligacye węg. akcyjnego Towarzystwa kolei lokalnych	14.500
	Razem . . .	4,850.650

Z c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Lwów. dnia 31. października 1897.

Załącznik Nr. 4. do zamknięcia rachunku gal. funduszu prop. rezerw. za r. 1896.

Majątek zarodowy.

Porównanie

majątku zarodowego gal. funduszu propinacyjnego rezerwowego pozostałego z końcem roku 1896 z pozostałością roku 1895.

	Szczegółowo zł.	ct.	Razem zł.	ct.
Stan majątku zarodowego wynosi z końcem roku 1896:				
1. w papierach publicznych	4,850.650	—		
2. w lokowanych kapitałach	1,523.382	15		
3. w gotówce	53.306	18½	6,427.338	33½
Stan majątku zarodowego wynosił z końcem roku 1895			6,245.048	71
W porównaniu przeto okazuje się z końcem roku 1896 powiększenie majątku zarodowego o			182.289	62½

Z c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Sumaryczny Preliminarz

GALICYJSKIEGO FUNDUSZU PROPINACYJNEGO

OGÓLNEGO

według rubryk

na rok 1898

(z 16 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Sprawdzono w Departamencie rachunkowym c. k. Namiestnictwa.

Lwów, dnia 1. listopada 1897.

L. porządkowa i Nr. załącznika	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
	Dochody.				
1/1	Czynsze za wydzierżawione prawo propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie	3,794.646	3,790.247	3,791.375	
2/2	Opłaty od szynkarzy . . .	190.015	196.300	190.000	
3	Opłaty od zakładania gorzelń browarów i miodosytni . .	1.300	—	—	
4/3	Grzywny za przekroczenia propinacyjne	3.155	3.300	3.100	
5/4	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych . .	170	20	20	
6/5	Odsetki zwłoki	10.101	10.000	10.000	
7/6	Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa . .	891.129	891.129	891.129	
8/7	Odsetki czynne od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących	22.232	—	10.000	
9/8	Rozmaite	2.852	—	1.000	
	Razem . . .	4,915.600	4,890.996	4,896.624	
	W porównaniu z wydatkami .		4,429.893	4,190.175	
	pozostaje zwyżka		460.756	706.449	
	o której użyciu zda się sprawę w zamknięciu rachunków na rok 1898.				

L. porządkowa i Nr. załącznika	Oznaczenie rubryk	Wynikłość 1896 z roku	Kwota uchwalona na r. 1897	Wniosek na rok 1897	Uwaga
		zł. wal. austr.			
	Wydatki.				
1/1	Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego	1,674.500	1,841.700	1,916.150	
2/2	Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących . . .	2,157.611	2,028.253	1,953.848	
3/3	Prowizya c. k. uprzyw. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyi i zapadłych kuponów	2.583	3.200	3.200	
4/4	Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa	2.790	2.790	2.790	
5/5	Podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawo propinacyi	565.113	553.890	—	
6/6	Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie . .	55	60	—	
7/7	Podatek rentowy od obligacyj funduszu propinacyjnego . .	—	—	195.385	
8/8	Podatek zarobkowy od dochodów funduszu propinacyjnego	—	—	118.802	
	Razem . . .	4,402.652	4,429.893	4,190.175	

Załącznik Nr. 1. Preliminarz na rok 1898 dochodów galicyjskiego funduszu propinacyjnego ogólnego.

Rubryka: Czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi i dochody uzyskane z wykonania tego prawa we własnym zarządzie.

L. porządkowa	Poszczególnienie powiatów	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897	Wniosek na rok 1898	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Biała		73.429	75.953	
2	Bochnia		36.961	37.083	
3	Bohorodczany		54.050	54.050	
4	Borszczów		68.435	68.185	
5	Bóbrka		46.203	46.262	
6	Brody		53.401	53.458	
7	Brzesko		45.656	45.668	
8	Brzeżany		68.064	67.702	
9	Brzozów		32.396	32.326	
10	Buczacz		89.757	88.634	
11	Chrzanów		80.644	78.889	
12	Cieszanów		32.520	32.697	
13	Czortków		61.680	62.090	
14	Dąbrowa		20 457	20.509	
15	Dobromil		40.595	40.295	
16	Dolina		72.570	72.840	
17	Drohobycz		93.281	92.966	
18	Gorlice		41.547	41.685	
19	Gródek		29.347	29.347	
20	Grybów		16.393	17.013	
21	Horodenka		79.120	78.205	
22	Husiatyn		43.540	44.090	
23	Jarosław		54.120	54.280	
24	Jasło		43.868	43.869	
25	Jaworów		46.387	46.187	
26	Kałusz		46.252	46.527	
27	Kamionka		50.340	49.988	
28	Kolbuszowa		27.400	27.380	
29	Kołomyja		74.945	74.945	
30	Kossów		40.715	40.715	
31	Kraków		62·529	60.494	
32	Krosno		33.783	34.688	
33	Limanowa		34.641	34.127	
34	Lisko		60.804	60.604	
35	Lwów		83.015	82.744	
36	Łańcut		66.370	66.370	
37	Mielec		51.193	36.993	
38	Mościska		48.172	47.572	
39	Myślenice		35.051	33.919	
40	Nadwórna		65.160	68.850	
41	Nisko		21.819	21.774	
42	Nowy Sącz		72.198	72.118	
43	Nowy Targ		27.467	29.682	

L. porządkowa	Poszczególnienie powiatów	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897	Wniosek na rok 1898	Uwaga
		zł. wal. austr.			
44	Pilzno		16·333	16.333	
45	Podhajce		56.514	56.264	
46	Podgórze		17.410	17.771	
47	Przemyśl		79.792	79.440	
48	Przemyślany		38.087	37.990	
49	Rawa		40.907	40.912	
50	Rohatyn		66.122	66.222	
51	Ropczyce		44.865	44.865	
52	Rudki		33.781	33.752	
53	Rzeszów		53.361	53.401	
54	Sambor		38.917	38.917	
55	Sanok		54.728	54.663	
56	Skałat		49.996	50.476	
57	Śniatyn		41.530	41.442	
58	Sokal		45.329	42.603	
59	Stanisławów		68.428	68.348	
60	Staremiasto		27.914	27.914	
61	Stryj		59.286	59.286	
62	Strzyżów		14.982	15.070	
63	Tarnobrzeg		27.446	41.551	
64	Tarnopol		48.325	48.380	
65	Tarnów		19.899	19.649	
66	Tłumacz		68.164	68.994	
67	Trembowla		34.265	33.965	
68	Turka		26.885	26.885	
69	Wadowice		82.398	84.646	
70	Wieliczka		31.269	31.758	
71	Zaleszczyki		54.492	54.025	
72	Zbaraż		29.410	28.915	
73	Złoczów		77.519	77.039	
74	Żółkiew		41.946	40.792	
75	Żydaczów		42.352	42.352	
76	Żywiec		131.920	132.982	
	Razem	3,794.646	3,790.247	3,791.375	
	Po strąceniu zaokrąglenia w kwocie		10.247	—	
	pozostaje	3,794.646	3,780.000	3,791.375	Więcej o 11.375 zł.

Załącznik Nr. 2. do dochodów.

Rubryka: „Opłaty od szynkarzy“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Opłaty od szynkarzy .	190.015	195.000	190.000	*mniej o 5.000 zł.*, ponieważ preliminuje się według wynikłości r. 1896 w zaokrąglonej kwocie.

Załącznik Nr. 3. do dochodów.

Rubryka: „Grzywny za przekroczenie propinacyjne“.

1	Grzywny za przekroczenia propinacyjne . .	3.155	3.500	3.100	*mniej o 400 zł.*, ponieważ preliminuje się według wynikłości r. 1896 w zaokrąglonej kwocie.

Załącznik Nr. 4. do dochodów.

Rubryka: „Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych“.

1	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	170	20	20	

Załącznik Nr. 5. do dochodów.

Rubryka: „Odsetki zwłoki“.

1	Odsetki zwłoki . . .	10.101	10.000	10.000	

Załącznik Nr. 6. do dochodów.

Rubryka: „Zasiłek z milionowej subwencyi ze Skarbu Państwa“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa	891.129	891.129	891.129	

Załącznik Nr. 7. do dochodów.

Rubryka: „Odsetki czynszu od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących“.

1	Odsetki czynne od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących.	22.232	10.000	10.000	

Załącznik Nr. 8. do dochodów.

Rubryka: „Rozmaite“.

1	Rozmaite	2.852	1.000	1.000	

Załącznik Nr. 1. Preliminarz na rok 1898 do wydatków galicyjskiego funduszu propinacyjnego ogólnego.

Rubryka: „Spłata kapitałów za wylosowane obligacye fundnszu propinacyjnego“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego	1,674.500	1,841.700	1,916.150	*Więcej o 74.450 zł.* Celem uzyskania kapitałów potrzebnych na pokrycie wynagrodzeń dla właścicieli prawa propinacyi za odjęcie im tego prawa emitowano po myśli §. 5. ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 (Dz. u. i rozp kraj. Nr. 30 z r. 1889) 4% obligacye w nominalnej wartości 62,200.000 zł., które po myśli §. 2. tej ustawy w przeciągu 26 lat począwszy od 1. stycznia 1890 przez losowanie umorzone być mają. Według preliminarza na r. 1897 pozostało jeszcze do spłacenia 49,320.500 zł. Według planu umorzenia zatwierdzonego reskryptem Wys. c k. Ministerstwa skarbu z d. 31. maja 1889 do l. 2216 F. M. wynosi w r. 1898: I. rata płatna 30. czerwca 1898 . 948.600 zł. II. rata płatna 31. grudnia 1898 . 967.550 „ razem j. w. 1,916.150 zł. pozostanie jeszcze do spłacenia w następnych 17 latach 47,404.350 zł.

Załącznik Nr. 2. do wydatków.

Rubryka: „Wypłata kuponów od obligacyi w obiegu będących“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na r. 1897	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących	2,157.611	2,028.253	1,953.848	*Mniej o 74.405 zł.* Według planu umorzenia zatwierdzonego reskryptem Wys. c. k. Ministerstwa skarbu z d. 31. Maja 1889 do l. 2216 F. M. wynosi należytość od kuponów płatnych w roku 1898, mianowicie: od obligacyj w nominalnej wartości 49,320.500 zł. płatna 30. czerwca 1898 986.410 zł. od obligacyj w nominalnej wartości 48,371.900 zł. płatna 31. grudnia 1898 967.438 „ Razem 1,953.848 zł.

Załącznik Nr. 3. do wydatków.

Rubryka: „Prowizya c. k. uprzyw. Bankowi dla krajów koronnych we Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów“.

1	Prowizya c. k. uprzyw. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów	2.583	3.200	3.200	

Załącznik Nr. 4. do wydatków.

Rubryka: „Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku od Skarbu państwa“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze Skarbu państwa	2.790	2.790	2.790	

Załącznik Nr. 5. do wydatków.

Rubryka: „Podatek dochodowy za wydzierżawione prawa propinacyi“.

1	Podatek dochodowy za wydzierżawione prawa propinacyi	565.113	553.890	—	*Mniej o 553.890 zł.* Ponieważ po myśli §. 100 ustawy z dnia 25. października 1896 (Dz. u. państ. Nr. 220) galic. fundusz propinacyjny od roku 1898 płacić będzie podatek zarobkowy.

Załącznik Nr. 6. do wydatków.

Rubryka: „Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie“.

1	Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zakresie . .	55	60	—	*Mniej o 60 zł.* Ponieważ w roku 1898 nie będzie c. k. Dyrekcya wykonywać prawa propinacyi we własnym zarządzie.

Załącznik Nr. 7. do wydatków.

Rubryka: „Podatek rentowy od obligacyj funduszu propinacyjnego“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Podatek rentowy od obligacyj funduszu propinacyjnego	—	—	195 385	*Więcej o 195.385 zł.* Po myśli §. 2. ustęp 3 ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 (Dz. u. i rozp. kraj Nr 30) odsetki od obligacyj gal. funduszu propinacyjnego mają być wypłacane przez fundusz propinacyjny zawsze w pełnej kwocie bez wszelkiego potrącania na podatek lub z jakiegokolwiek innego tytułu. Ponieważ wedle §. 131. lit. a) ustawy z dnia 25. października 1896 (Dz. u. państ Nr. 220) odsetki od obligacyj gal. funduszu propinacyjnego podlegają 10% podatkowi rentowemu, przeto od zapadłych kuponów w roku 1898 w kwocie 1,953.848 zł. preliminuje się podatek rentowy w powyższej kwocie.

Załącznik Nr. 8. do wydatków.

Rubryka: „Podatek zarobkowy od dochodów funduszu propinacyjnego“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Podatek zarobkowy od dochodów funduszu propinacyjnego . . .	—	—	118.802	*Więcej o 118.802 zł.* Wedle §. 100 ustęp 11. ustawy z dnia 25. października 1896 (Dz. u. p. Nr. 220) podlega galic. fundusz propinacyjny 10% podatkowi zarobkowemu, przyczem należy od dochodów wyłączyć subwencyę państwa, dalej dochody z opłat szynkarskich, inne publiczne opłaty i grzywny, natomiast dołączyć czyste dochody z funduszów rezerwowych, nakoniec odjąć wydatki wyłożone na oprocentowanie, morzenie obligacyj funduszu propinacyjnego i 10% podatek rentowy. W obec powyższych postanowień gal. fundusz propinacyjny nie miałby właściwie żadnych dochodów podlegających 10% podatkowi zarobkowemu. Gdy jednak wedle postanowienia ustępu 2. powyższego paragrafu podatek nie może wynosić mniej jak jeden od tysiąca całego kapitału zakładowego, przeto od kapitału zakładowego funduszu propinacyjnego oznaczonego w §. 5. ustawy z dnia 22. kwietna 1889 (Dz. ust. kraj. Nr. 30) w kwocie 62,200.000 zł. przypada licząc jeden od tysiąca jako podatek zarobkowy kw. 62.200 zł. a po doliczeniu dodatków kraj. i gminnych w kw. 56.602 „ razem j. w. 118.802 zł.

Sumaryczny Preliminarz

GALICYJSKIEGO FUNDUSZU PROPINACYJNEGO

ZASOBOWEGO

według rubryk

na rok 1898

(z 1 załącznikiem).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Sprawdzono w Departamencie rachunkowym c. k. Namiestnictwa.

Lwów, dnia 1. listopada 1897.

L. porządkowa	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr			
	Dochody.				
1/1	Odsetki czynne . . .	63.650	64.909	88.587	
2	Nadwyżka dochodów galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1896	478.845	—	—	
	Razem . .	542.495	64.909	88.587	
	W porównaniu z wydatkami		—	—	
	pozostaje zwyżka . . która się użyć ma na zakupno papierów wartościowych.		64.909	88.587	

L. porządkowa	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898	U w a g a
		zł. wal. austr.			
	Wydatki.				

Załącznik Nr. 1. do dochodów galic. funduszu propinacyjnego zasobowego.

Rubryka: „Odsetki czynne“.

L. porządkowa	Poszczególnienie		Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r 1897	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
			zł. wal. austr.			
	Odsetki czynne.					
1	$4^1/_2$ % listy zastawne Banku kraj. . .	85.000 zł.	—	—	3.825	
2	$4^1/_2$ % listy zastawne Banku hipotecz. .	90.000 „	—	—	4.050	
3	4% listy zastawne Banku kraj.	190.000 „	—	—	7.600	
4	4% listy zastawne Banku hipotecz. .	150.000 „	—	—	6.000	
5	4% listy zastawne galic. Towarzystwa kredytow. ziemskiego	150.000 „	—	—	6.000	
6	4% obligacye poż. m. Lwowa	822.600 „	—	—	32.904	
7	4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego .	705.200 „	—	—	28.208	
	Razem .	2,192.800 „	63.650	64 909	88.587	*Więcej o 23 678 zł.*

Sumaryczny Preliminarz

GALICYJSKIEGO FUNDUSZU PROPINACYJNEGO

REZERWOWEGO

według rubryk

na rok 1898

(z 13 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 31. października 1897.

Sprawdzono w Departamencie rachunkowym c. k. Namiestnictwa.

Lwów, dnia 1. listopada 1897.

L. porządkowa i Nr. załącznika	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
	Dochody.				
1/1	Odsetki czynne	261.328	251.536	259.986	
2	Rozmaite	1.792	—	—	
	Razem .	263.120	251.536	259.986	
	W porównaniu z wydatkami		99.192	99.535	
	pozostaje zwyżka . . .		152.344	160.451	
	o której użyciu zda się sprawę w zamknięciu rachunków za rok 1898 .				

L. porządkowa i Nr. załącznika.	Oznaczenie rubryk	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
	Wydatki.				
1/1	Płace urzędników . .	29.032	27.760	27.903	
2/2	Płace sług	939	939	1.139	
3/3	Adjuta	800	800	800	
4/4	Dyurna	14.219	14 593	14.593	
5/5	Ryczałt do skarbu państwa na utrzymanie c. k. kasy galic. funduszu propinacyjnego .	10.000	10.000	10.000	
6/6	Czynsze najmu	2.500	2.500	2.500	
7/7	Koszta administracyi powiatowej	21.379	27.000	27.000	
8/8	Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi .	277	1.000	1.000	
9/9	Potrzeby kancelaryjne .	1.472	3.000	3.000	
10/10	Koszta zarządu . . .	875	1.000	1.000	
11/11	Koszta sądowe	600	600	600	
12/12	Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki . .	7.181	10 000	10.000	
	Razem .	89.274	99.192	99.535	

Załącznik Nr. 1. do dochodów galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego.

Rubryka: „Odsetki czynne".

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
	Odsetki czynne.				
1	$4^1/_2$ % listy hipoteczne galic. Banku hipot. - 481.200 zł.	—	—	21.654	
2	$4^1/_2$ % oblig. węg akcyj. Tow. kolei lokalnych . . 106.500 „	—	—	4.792	
3	$4^1/_2$ % listy galic. Banku krajow. 600 „	—	—	27	
4	4% gal. oblig. fund. propinac. 3,641.900 „	—	—	145.676	
5	4% obligacye poż. kraj. z r. 1893 204.000 „	—	—	8.160	
6	4% listy galic. Banku hipotecz. 249.000 „	—	—	9.960	
7	4% listy gal. Towarzystwa kred. ziemskiego . . 154.000 „	—	—	6.160	
8	4% listy galic Banku krajow.. 7.050 „	—	—	282	
9	4% obligacye peszt. Banku komercyal. 100.000 „	—	—	4.000	
10	$3^1/_2$ % oblig. poż. inwestycyjnej . 25.000 „	—	—	875	
11	Lokowane kapitały za 4% . . 1,460.000 „	—	—	58.400	
	Razem . 6,420.250 zł.	261.328	251.536	259.986	*Więcej o 8.450 zł.*

Załącznik Nr. 1. do wydatków galic. fund. propinacyjnego rezerwowego.

Rubryka: „Płace urzędników“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
	Oddział administracyjny.				
1	1 zastępca przewodniczącego . . . . 600 zł.				
2	1 c. k. radca Namiestnictwa, referent administracyjny i członek Dyrekcyi płaca rocznie . . 3.200 zł. dodatek aktywalny . 480 „ dodatek do osoby . . 1.000 „ 4.680 „				
3	1 stale urzędujący członek Dyrekcyi powołany przez Wydział krajowy rocznie . . . . . 2.000 „				
4	1 c. k. Starosta, zastępca referenta administracyi płaca rocznie . . 2.000 zł. dodatek aktywalny . 420 „ dodatek do osoby . . 400 „ 2.820 „				
5	1 syndyk rocznie . 3.000 „				
6	1 zastępca syndyka rocznie . . . . . 1.000 „				
7	1 c. k. komisarz powiatowy płaca rocznie . . 1.200 zł. dodatek aktywalny . 300 „ dodatek sustentacyjny 100 „ 1.600 „				
8	2 c. k. komisarzy powiatowych płaca rocznie po 1.100 zł. 2.200 zł. dodatek aktywalny po 300 zł. 600 „ dodatek sustentacyjny po 100 zł. 200 „ 3.000 „				
	Do przeniesienia .		18.700	18.700	

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
	Z przeniesienia .	—	18.700	18.700	
	Oddział rachunkowy.				
9	1 c. k. radca rachunkowy płaca . . . 1.484 zł. dodatek aktywalny . 360 „ dodatek do osoby . . 500 „ dodatek sustentacyjny 100 „ 2.444 zł.				
10	1 c. k. rewident rachunkowy płaca 1.117 zł. dodatek aktywalny . 300 „ dodatek do osoby . . 400 „ dodatek sustentacyjny 100 „ 1.917 „				
11	1 c. k. oficyał rachunkowy płaca . . 942 zł. dodatek aktywalny . 240 „ dodatek do osoby . . 300 „ dodatek sustentacyjny 80 „ 1.562 „				
12	2 c. k. asystentów rachunkowych płaca rocznie po 600 zł. . . 1.200 zł. dod. aktywalny po 180 zł. . . 360 „ dod. do osoby po 200 zł. 400 „ dod. sustent. po 60 zł. . 120 „ 2.080 „	—	7.860	8.003	Od poz. 9 do 12. *Więcej o 143 zł.* z powodu przyrostu dodatków pięcioletnich dla c. k. radcy, rewidenta i oficyała rachunkowego.
	Kasa gal. funduszu propinacyjnego.				
13	1 c. k. dyr. dod. do os. 500 zł.				
14	1 „ kontrol. „ „ „ 400 „				
15	1 „ adjunkt „ „ „ 300 „	—	1.200	1.200	
	Razem	29.032	27.760	27.903	

Załącznik Nr. 2. do wydatków.

Rubryka: „Płace sług“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
	Płace sług.				*Więcej o 2.000 zł.* z powodu podwyższenia płac i dodatków aktywalnych 2 woźnym.
1	2 woźnych płaca rocznie po 350 zł. . . 700 zł. dodatek aktyw. rocznie po 87 zł. 50 ct. . . . . 175 „				
2	1 stróż miesięcznie po 22 zł. . 264 „	939	939	1.139	

Załącznik Nr. 3. do wydatków.

Rubryka: „Adjuta“.

	Adjuta.			
	Oddział rachunkowy.			
1	2 praktykantów rocznie po 400 zł.	800	800	800

Załącznik Nr. 4. do wydatków.

Rubryka: „Dyurna“.

	Oddział administracyjny.			
1	1 rocznie . . . 800 zł. 1 rocznie . . . 600 „	—	1.400	1.400
	Oddział rachunkowy.			
	4 dzien. po 2·— zł. 2.920 zł. 8 „ „ 1·50 „ 4.380 „ 1 „ „ 1·30 „ 472 „ 1 „ „ 1·— „ 365 „	—	8.140	8.140
	Oddział manipulacyjny.			
	1 rocznie . . . 600 zł. 1 dzien. po 1·40 zł. 511 „ 2 „ „ 1·30 „ 949 „ 1 „ „ 1·20 „ 438 „ 7 „ „ 1·— „ 2.555 „	—	5.053	5.053
	Razem . .	14.219	14.593	14.593

Załącznik Nr. 5. do wydatków.

Rubryka: „Ryczałt do skarbu państwa na koszta utrzymania c. k. kasy gal. funduszu propinacyjnego“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896.	Kwota uchwalona na r. 1897.	Wniosek na rok 1898.	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Ryczałt do skarbu państwa na koszta utrzymania c. k. kasy gal. fund. propinacyjnego .	10.000	10.000	10.000	

Załącznik Nr. 6. do wydatków.

Rubryka: „Czynsze najmu“.

1	Czynsz najmu za lokalności dla Biura administracyjnego, rachunkowego, registratury, ekspedytu i protokołu . .	2.500	2.500	2.500	

Załącznik Nr. 7. do wydatków.

Rubryka: „Koszta administracyi powiatowej“.

1	Koszta administracyi powiatowej	21.379	27.000	27.000	

Załącznik Nr. 8. do wydatków.

Rubryka: „Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi“.

1	Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi . .	277	1.000	1.000	

Załącznik Nr. 9. do wydatków.

Rubryka: „Potrzeby kancelaryjne“.

L. porządkowa	Poszczególnienie	Wynikłość z roku 1896	Kwota uchwalona na rok 1897	Wniosek na rok 1898	Uwaga
		zł. wal. austr.			
1	Potrzeby kancelaryjne .	1.472	3.000	3.000	

Załącznik Nr. 10. do wydatków.

Rubryka: „Koszta zarządu“.

1	Oświetlenie, opał, zapuszczanie i czyszczenie podłóg i liberya dla sług	875	1.000	1.000	

Załącznik Nr. 11. do wydatków.

Rubryka: „Koszta sądowe“.

1	Koszta sądowe	600	600	600	

Załącznik Nr. 12. do wydatków.

Rubryka: „Remuneracye, zapomogi, i rozmaite nieprzewidziane wydatki“.

1	Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki . . .	7.181	10.000	10.000	

LW. 60116/97.

Aleg 60

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie aktywowania szkoły kadeckiej we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Sprawą aktywowania szkoły kadetów we Lwowie Wysoki Sejm zajmywał się już dwukrotnie, mianowicie na posiedzeniu z 16. listopada 1889 i 8. kwietnia 1892 r.

Na posiedzeniu z 16. listopada 1889 Wysoki Sejm uchwalił:

I. Gminie miasta Lwowa przyznaje się z funduszu krajowego tytułem subwencyi na budowę gmachu szkoły kadeckiej rentę pięćdziesięcioletnią w rocznej kwocie 5.000 zł.;

II. renta ta będzie płaconą w ratach półrocznych z dołu, t j. dnia 30. czerwca i 31. grudnia, każdego roku, a to począwszy od roku, w którym budowa będzie rozpoczętą, w żaden sposób nie wcześniej, jak od r. 1891;

III. powyższą subwencyę udziela się z tem zastrzeżeniem, że gdyby gmach wybudowany przy pomocy subwencyi, miał być w przyszłości przeznaczony na cel inny, niż na szkołę kadetów, winna będzie gmina miasta Lwowa zwrócić funduszowi krajowemu otrzymany od niego w formie rent kapitał 100.000 zł., lub gdyby powyższy wydatek nastąpił przed upływem lat 50, ta część kapitału, która według planu amortyzacyjnego, ułożonego między Wydziałem krajowym i gminą na podstawie oprocentowania po $4^1/_2$ od sta, została już umorzoną.

Na posiedzeniu zaś z 8. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdania komisyi budżetowej, o petycyi gminy miasta Lwowa w sprawie subwencyi ze skarbu krajowego na postawienie budynku dla pomieszczenia zakładu wojskowo-naukowego następującą uchwałę:

I. Uchwała sejmowa z dnia 16. listopada 1889 roku, powzięta, o subwencyę na postawienie budynku dla pomieszczenia szkoły kadetów, znosi się w jej dotychczasowem brzmieniu.

II. Budynek dla pomieszczenia szkoły kadetów, lub innego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie, wystawi gmina miasta Lwowa z pomocą skarbu krajowego oznaczoną w III. ustępie niniejszej uchwały, według planów przyjętych przez c. k. Rząd w porozumieniu z Wydziałem krajowym, pod kontrolą finansową i techniczną Wydziału krajowego, na gruncie wyznaczonym już przez gminę miasta Lwowa.

III. Sejm obowiązuje się pokryć ze skarbu krajowego połowę wydatków rzeczywistych na postawienie budynku dla pomieszczenia szkoły kadetów, lub innego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie. Do wydatków na budowę wliczone będą a) wartość gruntu danego przez gminę, ocenionego wspólnie przez rzeczoznawców wyznaczonych przez Wydział krajowy i Reprezentacyę miasta Lwowa; b) rzeczywiste wydatki poczynione na budowę.

IV. Budynek wraz z gruntem zakupionym pod ten zakład wojskowo-naukowy będzie wspólną własnością kraju i miasta Lwowa.

Wydatki na utrzymanie budynku w dobrym stanie, ponosić będą w połowie oba jego właściciele t. j. kraj i miasto Lwów. Wszelkie wydatki na przebudowanie budynku, lub wewnętrzne jego przerabiania, żądane przez zarząd wojskowy, ponosić winien skarb państwa. Warunek ten ma przeprowadzić gmina w rokowaniach z c. k. Rządem, o postawienie budynku.

V. Suma równa połowie wydatków rzeczywistych na postawienie budynku i połowie szacunku gruntu danego pod ten zakład wojskowo-naukowy, którą to sumę

ma pokryć skarb krajowy, wypłaconą zostanie w ten sposób przez skarb krajowy, iż skarb ten płacić będzie przez lat 50 gminie miasta Lwowa, rentę, równającą się pięciu procentom od tej sumy. Renta ta będzie wypłaconą w ratach półrocznych z początkiem półrocza następującego po półroczu, w którym budowa budynku rozpoczęta zostanie.

VI. Nieodzownym warunkiem, pod którym miasto Lwów zobowiązuje się postawić budynek, dla pomieszczenia szkoły kadetów, lub innego zakładu wojskowo-naukowego, a skarb krajowy pokryć połowę wydatków w sposób oznaczony ustępie V., jest poręczenie przez c. k. Rząd, iż w budynku tym przynajmniej przez 25 lat pomieszczona będzie szkoła kadetów, lub inny zakład wojskowo-naukowy, do którego przyjmowani będą nie wyłącznie, ale przedewszystkiem uczniowie pochodzący z Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Mimo tych uchwał Wysokiego Sejmu długoletnie pertraktacye i zabiegi gminy miasta Lwowa około aktywowania szkoły kadetów we Lwowie nie doprowadziły dotąd do pożądanego rezultatu.

C. k. władze centralne żądają bowiem od gminy ofiar, którym ona w granicach środków, jakimi rozporządza, w zupełności zadość uczynić nie może.

W tej sprawie Reprezentacya miasta Lwowa wniosła na dniu 28. września 1897 r. przedstawienie do Wydziału krajowego, w którym oznajmia, że wspomniana szkoła kadetów ma być założoną we Lwowie pod zupełnie odmiennymi warunkami, jakto pierwotnie miało mieć miejsce.

Według oznajmienia Reprezentacyi miasta Lwowa w myśl reskryptów c. k. Ministerstwa wojny z 6. stycznia 1896 Nr. 4.657, z 8. grudnia 1896 Nr. 4.570/96, z 10. stycznia 1897 Nr. 5.272/96 i z 14. lipca 1897 Nr. 2.377/97 mają przedewszystkiem koszta budowy szkoły kadetów być wyższe od pierwotnie obliczonych i dosięgać kwoty około 500.000 zł., dalej program budowy i plany szczegółowe szkoły ma wypracować wojskowość, wreszcie c. k. Rząd zamierza przeprowadzić budowę przez organa wojskowe, zaś po oddaniu wykończonych budynków zarządowi wojskowemu ponosić ma c. k. Rząd wszelkie reperacye, konserwacye i rekonstrukcye budynków ze Skarbu państwa. Zabudowania szkolne mają przejść po 28 latach na własność Skarbu państwa.

Natomiast domaga się c. k. Ministerstwo wojny od gminy miasta Lwowa przyjęcia następujących warunków:

a) dostarczenia bezpłatnie gruntu w obszarze około 12 morgów pod budowę szkoły kadetów i gruntu na ustawienie motoru do rozprowadzania wody;

b) wybudowania kanału i wodociągu aż do granic zakładu kosztem gminy;

c) udzielenia kapitału na budowę potrzebnego do wysokości 500.000 zł.;

d) przyjęcia tytułem wynagrodzenia za dostarczenie budynków szkolnych 6% anuitetów od kapitału na budowę wydanego przez lat 28;

e) spłaceniu połowy należytości prawnej od przeniesienia własności, jakoteż od umowy o budowę szkoły kadetów.

Przytem c. k. Ministerstwo wojny uważa przyjęcie warunku co do bezpłatnego odstąpienia gruntu pod budowę, jako podstawę i punkt wyjścia do dalszych rokowań w tej sprawie przeprowadzić się mających.

Jako grunt odpowiedni uznało c. k. Ministerstwo wojny grunt miejski „Przymiarki“ w obszarze 12 morgów, położony przy ul. Stryjskiej po przeciwnej stronie Parku stryjskiego.

Projektowany grunt miejski według oznajmienia Reprezentacyi miasta Lwowa przedstawia wartość co najmniej około 70.000 zł. i tę cenę mogłaby gmina w razie sprzedaży tego gruntu każdej chwili uzyskać; wybudowanie zaś wodociągu i kanału do granic zakładu wymagać będzie wedle obliczenia gminy nadto wkładu około 10.000 zł.

W powołanem piśmie Reprezentacya m. Lwowa oznajmia, iż uznając doniosłość i ważność sprawy, zamierza gmina ze swej strony ponieść możliwe ofiary w celu urzeczywistnienia projektu, a jako ostatnią granicę swych świadczeń na założenie szkoły kadetów we Lwowie uważa Rada miejska: odstąpienie bezpłatnie gruntu pod budowę szkoły i pod motor oraz wybudowanie kosztem gminy kanału i wodociągu do granic zakładu, co wyrównywać ma mniej więcej wedle oznajmienia gminy ofiarze materjalnej razem w kwocie około 80.000 zł., zaś przyjęcie jakichkolwiek dalszych zobowiązań przechodziłoby finansową możność gminy.

W uwzględnieniu powyższych okoliczności i z uwagi, że Wysoki Sejm w powołanych wyżej uchwałach swych z 16. listopada 1889 i z 8. kwietnia 1892 dał wyraz temu przekonaniu, że aktywowanie szkoły kadetów we Lwowie leży nietylko w interesie gminy, ale także w interesie całego kraju, powzięła Rada miejska na posiedzeniu z 23. września b r. w sprawie założenia we Lwowie szkoły kadetów następujące uchwały:

I. na cele pobudowania tej szkoły ofiaruje gmina c. k. Rządowi bezpłatnie lecz i bez wszelkich dalszych wydatków ze strony gminy grunt miejski „Przymiarki“ w obszarze około 12 morgów, nadto grunt potrzebny na postawienie motoru;

II. dalej zobowiązuje się gmina urządzić własnym kosztem wodociąg i kanał aż do granic szkoły kadetów;

III. co do pokrycia reszty kosztów, w szczególności kosztów zfinansowania projektu budowy szkoły kadetów należy odnieść się do Wydziału krajowego w drodze petycyi.

Jak już wyżej podniesiono, c. k. Rząd ofiarował gminie miasta Lwowa tytułem wynagrodzenia za dostarczenie budynków zakładowych 6% anuitety od kapitału na budowę wydanego przez lat 28.

W przedstawieniu swem atoli z 26. września b. r. L. 32046/97 oznajmia Reprezentacya miasta, że na tych warunkach nie zdołała gmina miasta Lwowa ani w kraju ani za granicą uzyskać funduszów potrzebnych na wykonanie budowy. Najkorzystniejszą ofertą w tej mierze przedstawia się wedle oznajmienia gminy oferta galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie z dnia 29. kwietnia 1897 L. 1030/97, według której możnaby uzyskać tamże pożyczkę za opłatą 6¼% anuitetów przez lat 28.

W razie zaciągnięcia atoli pożyczki w tej instytucyi musiałaby gmina dopłacić do utrzymanego wynagrodzenia od c. k. Rządu po ¼% przez lat 28, co uczyni od kwoty 500.000 zł. potrzebną na wybudowanie szkoły wedle wymagań c. k. Ministerstwa wojny łącznie 35.000 zł., do tej kwoty doliczyć należy jeszcze dalsze koszta zaciągnięcia pożyczki, jako to na opłatę należytości stemplowej, intabulacyjnej i t. p. w kwocie około 5.000 zł.

Gmina miasta Lwowa musiałaby przeto w najkorzystniejszym razie dopłacić z własnych funduszów do otrzymanego wynagrodzenia, co najmniej około 40.000 zł., do której jeszcze doliczyć należy połowę należytości prawnej od przeniesienia własności jako też od umowy o budowę szkoły kadetów, która wedle ustnej pertraktacyi przeprowadzonej między delegatami c. k. Rządu a delegatami gminy nie może przekraczać kwoty 14.000 zł. czyli, że w danym razie kosztowałoby sfinansowanie projektu budowy szkoły kadetów we Lwowie około 54.000 zł.

Do ponoszenia tego wydatku gmina nie czuje się zobowiązaną lecz prosi, ażeby wydatek ten przypadł na kraj, oznajmiając, że wydatek ten wynosiłby znacznie mniej od ofiar, jakie Wysoki Sejm zamierza na mocy swej ostatniej uchwały z 8. kwietnia 1892 L. s. 1261 na cele budowy szkoły kadetów we Lwowie ponieść.

W wykonaniu tedy ustępu 3. powołanej wyżej uchwały Rady miejskiej z 23. września b. r. odniósł się Magistrat miasta Lwowa względnie Reprezentacya miasta do Wydziału krajowego z prośbą o poczynienie stosownych kroków, ażeby Wysoki Sejm imieniem funduszu krajowego objął sfinansowanie kosztów budowy szkoły kadetów, a to we formie i w sposób jaki Wydział krajowy uzna za właściwe Wysokiemu Sejmowi przedstawić.

W sprawie tej, gdy gmina miasta Lwowa ofiarowała c. k. Rządowi bezpłatnie grunt miejski na szkołę i postawienie motoru i obowiązała się własnym kosztem urządzić wodociąg i kanał aż do granic szkoły kadetów, a c. k. Rząd chce przeprowadzić budowę przez własne organa wojskowe i opłacać 6% anuitety od kapitału na budowę wydanego przez lat 28, rozchodzi się tylko o ten ¼% przez lat 28, który nie dostaje do umorzenia pożyczki, jaką gmina miasta Lwowa ma zaciągnąć w kwocie 500.000 zł. na budowę szkoły, oraz o spłacenie połowy należytości prawnej od przeniesienia własności jako też od umowy o budowę szkoły kadetów oraz kosztów pożyczki ¼ nie dostającego % od kapitału 500.000 wynosi rocznie 1.250 zł.

Połowa należytości prawnej od przeniesienia własności i od kontraktu wedle ustnej pertraktacyi przeprowadzonej między delegatami c. k. Rządu a gminy obliczoną została na kwotę 14.000 zł., która przekroczoną być nie może.

Koszt pożyczki 500.000 zł. wyniesie do 6.000 zł. czyli razem te dwie pozycye wyniosą do 20.000 zł., od której roczna anuiteta wyniesie również 1.250 zł. czyli razem kwotę 2.500 zł.

Wydział krajowy z uwagi, że Wysoki Sejm już dwukrotnie uchwałami z 16. listopada 1889 i 8. kwietnia 1892 okazał gotowość ponoszenia pewnych ofiar dla założyć się mającej szkoły kadetów we Lwowie, sądzi, że i obecnie odpowie intencyom Wysokiego Sejmu, przedkładając wnioski zgodne z życzeniem Reprezentacyi miasta Lwowa, któreby obok ofiarności gminy lwowskiej umożliwiły powstanie szkoły kadetów.

Świadczenia kraju polegać mogą zdaniem Wydziału krajowego na przyjęciu obowiązku płacenia przez lat 28 kwoty 2.500 zł. potrzebnej w myśl powyższego obliczenia dla uzupełnienia świadczeń gminy i będą przeto niższe od tych, które Wysoki Sejm był gotów ponieść w latach 1889 i 1892.

Wydział krajowy wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy przyznać gminie miasta Lwowa na szkołę kadecką we Lwowie 28-letnią rentę po 2.500 zł. rocznie począwszy od roku 1898 pod tym jedynie warunkiem, że gdyby w tym 28-letnim okresie czasu szkoła kadecka przestała istnieć, kraj zwolnionym będzie od tej chwili od dalszego płacenia tej renty.

W przypuszczeniu, że wniosek ten przyjęty zostanie przez Wysoki Sejm, Wydział krajowy wstawił równocześnie na ten cel do rubryki XVII. preliminarza budżetu krajowego na r. 1898 kwotę 2.500 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 19. października 1897.

Marszałek krajowy:
S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przeniesienia:

a) gmin i obszarów dworskich Hołosków, Mołodyłów, Neudorf, Skopówka i Strupków z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Nadwórnie do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Tłumaczu;

b) gmin i obszarów dworskich Bogdanówka i Korszyłówka z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Zbarażu do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Skałacie.

Wysoki Sejmie!

Odezwą z 18. sierpnia 1897 L. 9.408/pr. c. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło Wydział krajowy, że c. k. Ministerstwo sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 1. sierpnia 1897 L. 15.923 ustanowiło termin rozpoczęcia działalności sądów powiatowych w Ottynii i Podwołoczyskach na 1. listopada 1897. Zarazem oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że wskutek reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 30. lipca 1897 L. 7.503/M. I. z dniem 1. listopada 1897 jako terminem rozpoczęcia działalności sądów powiatowych w Ottynii i Podwołoczyskach nastąpić mają zmiany terytoryalne zarządzone rozporządzeniem Jego Ekscelencyi Pana Ministra spraw wewnętrznych z dnia 30. listopada 1895 L. 5.587 i sprawiedliwości z 21. listopada 1895 L. 24.099.

Rozporządzeniami temi przydzielonych zostało do:

a) sądu powiatowego z siedzibą w Ottynii 19 gmin z obszarami dworskiemi a to:

Babianka, Grabicz, Krasiłówka, Krzywotuły nowe, Krzywotuły stare, Ottynia, Uhorniki, Winograd, Worona i Zakrzewce z okręgu sądu powiatowego w Tyśmienicy;

Bohorodyczyn, Hostów, Konstantynówka i Targowica z okręgu sądu powiatowego w Tłumaczu;

Hołosków, Mołodyłów, Neudorf, Skopówka i Strupków z okręgu sądu powiatowego w Delatynie.

b) do sądu powiatowego z siedzibą urzędową w Podwołoczyskach przydzielone zostały 13 gmin i obszarów dworskich a to:

Czerniszówka, Dorofijówka, Kaczanówka, Kamionki, Mysłowa, Orzechowiec, Podwołoczyska, Rosochowaciec, Staromiejszczyzna, Supranówka i Zadniszówka z okręgu sądu powiatowego w Skałacie oraz

Bogdanówka i Korszyłówka z okręgu sądu powiatowego w Nowemsiole.

W zamian zaś za te gminy przydzielone zostały do sądu powiatowego w Skałacie gminy Zarubince z obszarem dworskim z okręgu sądu powiatowego w Grzymałowie, zaś gminy Suchowce i Szelpaki z obszarami dworskimi z okręgu sądu powiatowego w Zbarażu do okręgu sądu powiatowego w Nowemsiole.

Z dniem 1. listopada 1897 przeto jako dniem rozpoczęcia działalności sądów powiatowych w Ottynii i Podwołoczyskach zostają wyżej wymienione gminy i obszary dworskie wyłączone z okręgów swoich dotychczasowych sądów powiatowych i c. k. Starostw.

Gminy i obszary dworskie przeznaczone dla sądu powiatowego w Ottynii z okręgów sądowych w Tyśmienicy i Tłumaczu należą do tego samego Starostwa, co okręg sądowy w Ottynii t. j. należą do c. k. Starostwa w Tłumaczu, natomiast gminy i obszary dworskie z okręgu sądowego w Delatynie należą do c. k. Starostwa w Nadwórnie, przechodząc zaś do okręgu sądowego w Ottynii zmieniają granice pod względem administracyjnym i należeć będą do c. k. Starostwa w Tłumaczu. Gminy przeto i obszary dworskie Hołosków, Mołodyłów, Neudorf, Skopówka i Strupków z d. 1. listopada 1897 wyłączone zostały na mocy powołanego wyżej rozporządzenia c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z okręgu c. k. Starostwa w Nadwórnie i wcielone do okręgu c. k. Starostwa w Tłumaczu.

Również gminy i obszary dworskie przeznaczone dla sądu powiatowego w Podwołoczyskach z okręgu sądu powiatowego w Skałacie pozostają przy tem samem Starostwie, zmieniają zaś granice administracyjne gminy i obszary dworskie Bogdanówka i Korszyłówka, które obecnie należały do Starostwa w Zbarażu należeć zaś będą do Starostwa w Skałacie, nie zmieniają zaś granic politycznych gminy i obszary dworskie Suchowce i Szelpaki, ponieważ należały obecnie do Starostwa w Zbarażu i nadal w tem samem Starostwie pozostawać będą, zmieniając tylko okręgi sądowe.

Na mocy powołanego wyżej rozporządzenia Ministerstwa spraw wewnętrznych przeto gminy i obszary dworskie Bogdanówka i Korszyłówka wyłączone zostały z dniem 1. listopada 1897 z okręgu c. k. Starostwa w Zbarażu i przydzielone do okręgu c. k. Starostwa w Skałacie.

Rozporządzenia powyższe umieszczone zostały w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych a c. k. Prezydyum Namiestnictwa reskryptem z 18. sierpnia 1897 L. 9 408/pr. wydało odpowiednie zarządzenia do c. k. Starostw w Tłumaczu i Nadwórnie, o ile dotyczą zmian terytoryalnych z powodu sądu powiatowego w Ottynii i do c. k. Starostw w Skałacie i w Zbarażu, o ile dotyczą zmian terytoryalnych z powodu ustanowienia sądu powiatowego w Podwołoczyskach.

Ponieważ okręgi Reprezentacyj powiatowych powinne być zrównane z granicami powiatów politycznych, przeto Wydział krajowy na zasadzie §. 3. ustawy o Reprezentacyi powiatowej z 12. sierpnia 1866 wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę:

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o zmianie obszarów Reprezentacyi powiatów w Tłumaczu, Nadwórnie, Skałacie i Zbarażu.

Za Zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam:

Art. I.

Gminy i obszary dworskie a) Hołosków, Mołodyłów, Neudorf, Skopówka i Strupków mają być przeniesione z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Nadwórnie do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Tłumaczu, zaś b) gminy i obszary dworskie Bogdanówka i Korszyłówka z okręgu Reprentacyi powiatowej w Zbarażu do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Skałacie.

Art. II.

Ustawa niniejsza wejdzie w wykonanie z dniem 1. stycznia roku następnego po jej ogłoszeniu.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Lwów, dnia 5. października 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zastępca Marszałka krajowego
Antoni Chamiec *w. r.*

Sprawozdawca
Dr. Damian Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

LW. 60.871/97.

Aleg 62

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Trzciany z okręgu sądu powiatowego w Radomyślu, a przydzielenia jej do okręgu sądu powiatowego w Mielcu.

Wysoki Sejmie!

Na dniu 12. lutego 1897 r. wniosła gmina Trzciana petycyę do Wysokiego Sejmu o wydzielenie jej z okręgu sądowego w Radomyślu a przydzielenie jej do okręgu sądowego w Mielcu. — Petycya ta jako przez Wysoki Sejm niezałatwiona, przydzieloną została Wydziałowi krajowemu, który zarządził dochodzenie i zbadanie jej. Wynik tego dochodzenia wykazał, że żądanie gminy Trzciany na wydzielenie jej z okręgu sądowego i podatkowego w Radomyślu, a przyłączenie jej do okręgu sądowego i podatkowego w Mielcu najzupełniej jest uzasadnione, gmina ta bowiem licząca z obszarem dworskim 1187 ludności, oddaloną jest od Mielca tylko 8 kilometrów, podczas kiedy odległość jej od Radomyśla wynosi 20 kilometrów.

Nadto gmina Trzciana należy do parafii w Mielcu, wskutek czego mieszkańcy tej gminy uczęszczają do kościoła do Mielca, oraz w różnych sprawach do urzędu parafialnego w Mielcu.

Mielec jest siedzibą c. k. Starostwa i Rady powiatowej i najbliższem miejscem jarmarków i targów, wszelkie przeto interesa urzędowe i prywatne łączą mieszkańców tej gminy z Mielcem, a nie z Radomyślem; przez należenie przeto tej gminy do sądu i urzędu podatkowego w Radomyślu, ponoszą mieszkańcy jej znaczne straty, tak w czasie, jak w pieniądzach, na częste podróże dla załatwienia spraw sądowych i podatkowych.

Wszystkie władze i urzędy zgodnie też zeznały, że żądanie gminy Trzciany, należącej do parafii w Mielcu, o przydzielenie jej ze sprawami sądowymi i podatkowymi do Mielca jest ze wszechmiar słuszne i usprawiedliwione. Mianowicie zdanie takie wypowiedziały c. k. Starostwo w Mielcu, c. k. Sądy powiatowe w Radomyślu i Mielcu, c. k. Sąd obwodowy w Tarnowie i Prezydyum tegoż sądu, c. k. Sąd krajowy wyższy w Krakowie, który w odezwie swej z dnia 28. września 1897 r. L. 15.453, oznajmił Wydziałowi krajowemu, że wydzielenie gminy Trzciany z okręgu sądowego w Radomyślu, a przydzielenie do okręgu sądowego w Mielcu usprawiedliwione jest nietylko interesem ludności tej gminy, ale także interesem prawidłowego wymiaru sprawiedliwości. — Wreszcie godzą się na to Wydział powiatowy, oraz Rada powiatowa w Mielcu, która na posiedzeniu z 10. lipca 1897 powzięła jednogłośnie uchwałę, „że pozostawienie gminy Trzciany przy sądzie i urzędzie podatko-„wym w Radomyślu, byłoby dla niej niczem nieusprawiedliwionym ciężarem, nara-

„żającym ją na znaczne koszta i stratę czasu przy załatwianiu spraw sądowych i po-
„datkowych, przydzielenie zaś do Mielca jest pod każdym względem wskazane
„i Rada powiatowa petycyę o to przydzielenie gorąco popiera“.

Przedstawiając przeto Wysokiemu Sejmowi powyższy stan rzeczy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wyraża c. k. Rządowi swe zdanie, iż w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości i dla dogodności mieszkańców gminy Trzciany leży wydzielenie jej z okręgu sądowego i podatkowego w Radomyślu, a przydzielenie jej do okręgu sądowego i podatkowego w Mielcu.

Lwów, dnia 12. października 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zastępca Marszałka krajowego
Antoni Chamiec w. r.

Sprawozdawca
Dr. Damian Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Odpis do LW. 44.526/97. Aleg 63

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gmin Wojaszówka i Łączki wraz z obszarami dworskimi z okręgu c. k. Starostwa w Strzyżowie i c. k. Sądu powiatowego we Frysztaku i wcielenia ich do okręgu c. k. Starostwa i c. k. Sądu powiatowego w Krośnie.

Wysoki Sejmie!

Przy utworzeniu c. k. Starostwa w Strzyżowie przydzielono do tegoż Starostwa okręg sądowy Frysztacki a z nim gminy Wojaszówkę i Łączki, położone na kresach nowo utworzonego powiatu, oddalone od Strzyżowa o 25 klm. drogą górzystą szczególnie w zimie trudną do przebycia.

Z tego powodu wniósł na dniu 28 grudnia 1896 obszar dworski w Wojaszówce petycyę do Wysokiego Sejmu o wydzieleuie gminy Wojaszówki wraz z obszarem dworskim z powiatu strzyżowskiego i sądu powiatowego we Frysztaku a przydzielenie do c. k. Starostwa i sądu powiatowego w Krośnie. Petycya ta, przez Wysoki Sejm niezałatwiona, przekazaną została pod dniem 15 lutego 1897 Wydziałowi krajowemu.

Taka sama prośba wniesioną została na dniu 26 stycznia 1897 na ręce Wydziału powiatowego w Krośnie przez Zwierzchność gminną i obszar dworski w Łączce, która po utworzeniu c. k. Starostwa w Strzyżowie i przydzieleniu do niego okręgu sądowego Frysztackiego w tem samem co gmina Wojaszówka, znalazła się położeniu.

Petycyę tę przedłożył Wydział powiatowy w Krośnie sprawozdaniem z 26 stycznia 1897 l. 296 Wydziałowi krajowemu do dalszego urzędowania. Zarządzone przez nas w tej sprawie dochodzenie wykazało, że mieszkańcy gminy Wojaszówki i obszaru dworskiego oraz gminy Łączki oddaleni są istotnie od Strzyżowa o 25 klm., że wszelkie interesa załatwiają w sąsiedniem tylko 9 klm. odległem mieście Krośnie, w którem na targach tygodniowych pozbywają zboże, zaopatrują się w potrzebne artykuły żywności, sprzedają i zakupują inwentarz żywy, słowem Krosno jako miasto większe jest dla mieszkańców tych dwóch gmin i obszarów dworskich ważnym punktem handlowym, z którym stykają się codziennie.

Przydzielenie zatem tych gmin do c. k. Starostwa i sądu powiatowego w Krośnie byłoby dla nich rzeczywistem dobrodziejstwem szczególniej dla gminy Łączki, położonej za rzeką Wisłokiem, na której nie ma żadnego mostu tak, iż mieszkańcy tej wsi przeprawiają się promem, który w razie wezbrania rzeki nie funkcyonuje tak, że w razie dłuższych deszczów i wezbrania wody na Wisłoku komunikacya Łączki z Frysztakiem, od którego oddaloną jest tylko o 9·5 klm. jest całkiem przerwaną.

Wszystkie też instancye i władze jednozgodnie uznały słuszność żądania petycyonujących gmin i obszarów dworskich w Łączkach i Wojaszówce i tak:

Rada powiatowa w Jaśle na posiedzeniu z dnia 31 marca 1897 jednogłośnie uchwaliła wyrazić przychylną opinię za tem wydzieleniem „albowiem silnie przemawiają za tem stosunki komunikacyjne i rzeczywiste dobro gmin".

Wydział powiatowy w Krośnie w sprawozdaniach swych z dnia 11 grudnia 1896 l. 2576, z dnia 26 stycznia 1897 l. 296 w zastępstwie Rady powiatowej petycye te najgoręcej poparł „jako odpowiadające w zupełności rzeczywistym stosunkom".

Za uwzględnieniem petycyi tych oświadczyły się również wszystkie władze rządowe a mianowicie:

C. k. Starostwo w Strzyżowie w odezwie z dnia 20 maja 1897 l. 6054.

C. k. Starostwo w Krośnie w odezwie z dnia 26 maja 1897 l. 8743.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa lwowskiego w odezwie z 2 czerwca 1897 L. 6344, c. k. krajowa Dyrekcya Skarbu we Lwowie w odezwie z 15 czerwca 1897 L. 52.848, wszystkie z oznajmieniem, iż ze stanowiska administracyi politycznej i skarbowej nie zachodzą żadne przeszkody przeciw wydzieleniu gmin i obszarów dworskich w Wojaszówce i Łączkach z powiatu politycznego strzyżowskiego a przydzieleniu ich do powiatu politycznego w Krośnie.

Z władz sądowych oświadczyły się za petycyą w sprawozdaniach swych do przełożonych władz sądowych: C. k. Sąd powiatowy w Krośnie na dniu 10 maja 1897 L. 65,

c. k. Sąd powiatowy w Frysztaku na dniu 5 czerwca 1897 L. 1086,

c. k. sąd obwodowy w Jaśle na dniu 29 maja 1897 L. 3224 i Prezydyum tegoż sądu na dniu 20 czerwca 1897 L. 1157, wreszcie Prezydyum wyższego c. k. Sądu krajowego w Krakowie odezwą z 6 lipca 1897 L. 10.027 zawiadomiło Wydział krajowy, udzielając mu zarazem akta dochodzenia w sprawie petycyi tych dwóch gmin, „że wobec zgodnego życzenia wszystkich interesowanych czynników, nie stawia żadnej przeszkody w urzeczywistnieniu pomienionionych petycyi, jakkolwiek uszczuplenie i tak niewielkiego okręgu Frysztackiego sądu powiatowego na niekorzyść przeciążonego Sądu powiatowego w Krośnie nie byłoby ze względu na prawidłowy tok spraw sądowych wskazanem.

Przeciążeniu temu jednak c. k. Sądu powiatowego w Krośnie może być zaradzonem przez pomnożenie etatu tegoż sądu o 1 adjunkta i 1 auskultanta, co właśnie wyraził tenże Sąd w swem sprawozdaniu z 10 maja 1897 L. 65 z tem zapewnieniem, że w razie takiego pomnożenia urzędników w tymże sądzie nie ma obawy, ażeby przez przydzielenie tych dwóch gmin agendy sądowe w tym razie nie były utrzymywane w przepisanym porządku. Powołując się na te opinie władz rządowych i autonomicznych Wydział krajowy ze swej strony również oświadcza się za uwzględnieniem petycyi gmi Wojaszówki i Łączki i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z d. 11 czerwca 1868 Nr. 59 D. u. p. z r. 1868, udziela c. k. Rządowi opinnii,

iż dla dobra mieszkańców gmin Łączki i Wojaszówki korzystnem będzie, aby wraz z obszarami dworskimi wyłączone zostały z okręgu c. k. Sądu powiatowego we Frysztaku i c. k. Starostwa w Strzyżowie a przydzielone do c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Krośnie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alex 64

Wniosek.

Zważywszy, że szerokie masy ludu, budzącego się do życia publicznego, pragną wziąść żywy udział w pracy obywatelskiej, zdążającej do podniesienia kulturnego kraju a tem samem i potęgi państwa — do czego niezbędnem jest danie temu ludowi możności korzystania w najszerszym zakresie nietylko z obowiązków, ale i z praw obywatelskich,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Celem wystosowania adresu do Tronu wybiera się komisyę adresową, złożoną z 24 członków.

Lwów, dnia 28. grudnia 1897.

Wnioskodawca:
Dr. Bernadzikowski

Jakób Bojko, Fr. Wójcik, Styła, Żardecki, F. Krempa, A. Średniawski, G. Milan, Klemensiewicz, Kramarczyk, W. Szwed, Warzecha, Okuniewski, Nowakowski, Ostapczuk, Potoczek, Soleski, Data, Dr. Olpiński.

Aleg 65

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Dla zmiany pewnych postanowień ustawy krajowej z dnia 22. kwietnia 1889 Dz. ust. kraj. Nr. 30., nową ustawę opartą na zasadach następujących:

a) Prawo propinacyi przechodzi z dniem 1. stycznia 1900 na rzecz funduszu krajowego, wraz z wszystkiemi prawani i obowiązkami.

b) Fundusze zapasowe i rezerwowe likwidują się z dniem 1. stycznia 1900 i użyte będą do natychmiastowej spłaty odpowiedniej ilości obligów pożyczki propinacyjnej.

c) Termin ustania propinacyi na rzecz kraju przedłuża się o 40 lat t. j. z r. 1910 do r. 1950.

d) Reszta pożyczki propinacyjnej, istniejąca z dniem 1. stycznia 1900, będzie skonwestowana jako dług krajowy w formie 4% pożyczki 50 letniej.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził z Wysokim Rządem pertraktacye celem skonwestowania subwencyi rządowej dla funduszu propinacyjnego płynnej przez 11 lat od 1. stycznia 1900 do r. 1910 na 50 anuitetów bieżących do r. 1950.

III. Prawa propinacyi miast, które je dotychczas wykonują, zostają również przedłużone do r. 1950.

Lwów dnia 28. grudnia 1897.

Wnioskodawca:
Stanisław Szczepanowski

Weigel, Romanowicz, Albin Rayski, Małachowski, Michalski, Dr. Olpiński, Fruchtman, Jan Rotter, Loewenstein, Jahl, Dr. Jakliński, Dworski, Soleski, Słotwiński, L. Wiśniewski, Vayhinger, Klemensiewicz, Goldmann, T. Merunowicz, Żardecki.

L. s. 80/97.

Aleg 66

Wniosek.

Zważywszy, że pomoc, jaka ma być udzieloną okolicom kraju, które w tym roku dotknięte zostały klęskami elementarnemi i nieurodzajem, powinna być udzieloną w takiej mierze, ażeby skutecznie i trwale uchylała szkodliwe skutki tych klęsk;

zważywszy atoli, że jednorazowe pokrycie całej sumy, jaka jest potrzebną, ażeby skutecznie zaradzić nędzy, jaką tegoroczny nieurodzaj ściągnąć musi na rozległe okolice kraju, nieproporcyonalnie obciążyłaby budżet krajowy na rok 1898;

zważywszy wreszcie, że ocena potrzeby i najwłaściwszego sposobu udzielania pomocy dotkniętej klęskami elementarnemi ludności może być z natury swej dokonaną w sposób najbardziej odpowiedni tylko przez miejscowe czynniki, ze stosunkami i potrzebami swoich okolic dokładnie obznajomione, i w przekonaniu, że wciągnięcie gmin i powiatów do czynnego udziału w akcyi pomocniczej dałoby najlepszą gwarancyę przeprowadzenia jej z istotnym pożytkiem dla interesowanych okolic —

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem przyjmuje na fundusz krajowy obowiązek opłacania procentów co najwyżej w stosunku $4^1/_2$ od sta od pożyczek komunalnych przez gminy i powiaty w ciągu roku 1898 za zezwoleniem Wydziału krajowego w tym celu zaciągnięte, ażeby nieść pomoc okolicom, dotkniętym nieurodzajem albo powodziami.

Łączna suma pożyczek komunalnych, w tym celu zaciągniętych, nie może przekraczać kwoty jednego miliona złr. w. a. i na pokrycie należnych od niej odsetek, mają być aż do zupełnego jej umorzenia w rubrykę wydatków budżetów krajowych odpowiednie kwoty wstawiane.

Lwów, 28. grudnia 1897.

Wnioskodawca:
Teofil Merunowicz

Weigel, Małachowski, Michalski, Szczepanowski, Jahl, Soleski, Albin Rayski Dr. Jakliński, Dworski, Goldmann, Fruchtmann, L. Wiśniewski, Dr. Olpiński, Klemensiewicz, Słotwiński, Rotter, Skałkowski.

L. S. 81/97.

Aleg 67

Wniosek.

Zważywszy, że zarówno stosunki krajowe, jak i potrzeby praktyczne w życiu wymagają znajomości obydwóch języków krajowych;

Zważywszy, że i względy oświaty przemawiają za tem, by młodzież szkolna w kraju naszym znała obydwa języki krajowe; wnoszą podpisani

Wysoki Sejm uchwali:

wzywa się c. k. Rząd, by w szkołach średnich w Królestwie Galicyi i Lodomeryi zaprowadził obowiązkową naukę obydwóch języków krajowych, ruskiego i polskiego, a mianowicie w ten sposób, by z rokiem 1898/99 została zaprowadzoną obowiązkowa nauka obu języków krajowych w czterech niższych klasach szkół średnich, a następnie stopniowo i w klasach wyższych.

We Lwowie dnia 28. Grudnia 1897.

Wnioskodawca:
Barwiński.

Sylwester Sembratowicz, Konstanty Czechowicz, Anatol Wachnianin, Tytus Zajączkowski, Dr. Sawczak, Niebyłowiec, Karatnicki, Okuniewski, Nowakowski, Hamorak, D. Ostapczuk, Ochrymowicz, Winniczuk, Mandyczewski, T. Merunowicz.

L. S. 8297.

Aleg 85

Wniosek.

Zważywszy, że podwaliną cywilizacyjnego rozwoju i rozrostu każdego narodu jest wychowanie narodowe;

Zważywszy, że wychowanie narodowe da się osiągnąć tylko przez naukę w języku ojczystym;

Zważywszy że prawie trzy miliony Rusinów w Galicyi mają tylko dwa gimnazya 8-klasowe i jedną niezupełną;

Zważywszy, że z 2518 uczniów ruskich w szkołach średnich w Galicyi tylko 853 ma sposobność kształcić się w języku ojczystym;

Zważywszy, że w północno-wschodniej części kraju niema ruskiej szkoły średniej, a polskie gimnazyum w Tarnopolu wykazuje największą liczbę uczniów (166) pomiędzy gimnazyami polskiemi w Galicyi;

Zważywszy w końcu, że w gimnazyum Tarnopolskiem z powodu wielkiej ilości uczniów potrzeba było obok 8 klas głównych utworzyć 8 klas równorzędnych, — wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm uchwali:

„Wzywa się c. k. Rząd, by w Tarnopolu w r. 1898 zostało utworzone gimnazyum ruskie imienia Cesarza Franciszka Józefa, któreby, zacząwszy od pierwszej klasy, była stopniowo uzupełnianą aż do VIII. klasy gimnazyalnej.

Lwów dnia 28. grudnia 1897.

Barwiński w. r.
wnioskodawca

Sylwester Sembratowicz, Okuniewski, Nowakowski, Ostapczuk, Ochrymowicz, Winniczuk, Mandyczewski, Merunowicz, Czechowicz, Wachnianin, Zajączkowski, Sawczak, Niebyłowiec, Karatnicki, Hamorak.

L. 13.972/pr.

Aleg 69

Wasza Ekscelencyo!

Na mocy Najwyższego postanowienia z 26. grudnia i w skutek reskryptu Jego Ekscelencyi pana Ministra Skarbu z 28. grudnia 1897, l. 9.750/F. M. mam zaszczyt złożyć do laski Marszałkowskiej jako przedłożenia rządowe dwa projekty ustaw, z których jeden odnosi się do uwolnienia osobistego podatku dochodowego od wszystkich, kompetencyi ustawodawstwa krajowego podlegających dodatków, oraz uwolnienia urzędników Dworu, państwa, kraju i publicznych funduszów, jakoteż duszpasterzy od dodatków do podatku od poborów służbowych; drugi zaś tyczy się zaprowadzenia samoistnych podatków od poborów służbowych na rzecz kraju, powiatów i gmin, — obydwa w tekście polskim i tłumaczeniu ruskiem wraz z uwagami objaśniającemi.

Upraszam Waszą Ekscelencyę, aby zechciał te przedłożenia rządowe umieścić na porządku dziennym najbliższego posiedzenia Wys. Sejmu.

Przy tej sposobności proszę przyjąć wyrazy mego wysokiego poważania.

We Lwowie, dnia 3. stycznia 1898.

Lidl.

Do

Jego Ekscelencyi Jaśnie Wielmożnego Pana

Stanisława hr. Badeniego

c. i k. rzeczywistego tajnego Radcy, Marszałka krajowego etc. etc.

we Lwowie.

USTAWA

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o dopuszczalności zaprowadzenia samoistnych podatków od poborów służbowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Gąlicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zarządzam jak następuje:

§. 1.

Sejmowi, Radom powiatowym i gminnym służy pod następującymi warunkami prawo uchwalania samoistnych podatków od poborów służbowych na opędzenie potrzeb krajowych, powiatowych, względnie gminnych.

§. 2.

Pobory wynoszące nie więcej jak 600 zł. będą wolne od tego podatku.

Przy wyższych poborach służbowych podatek ten nie może przekraczać połowy tego podatku, który według ustawy państwowej z 25. października 1896 Dz. u. p. Nr. 220 o bezpośrednich podatkach osobistych, przypada na pobory służbowe, jeżeli one tworzą jedyny dochód obowiązanego do płacenia podatku.

W razie zbiegu różnych (gminnych, powiatowych, krajowych) podatków od poborów służbowych, powyższe ograniczenie odnosi się do wymiaru, jaki te podatki razem wziąwszy osiągają.

§. 3.

Do nałożenia tego podatku przez Rady powiatowe i gminne potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego za zgodą Namiestnictwa.

§. 4.

Od podatków, o których mowa w §. 1. będą wolni:

a) urzędnicy i słudzy c. i k. Dworu, Państwa, kraju, gmin, zakładów krajowych i gminnych, funduszów publicznych, nauczyciele

publiczni, wojskowi, jakoteż wdowy i sieroty tych osób co do ich poborów służbowych i pochodzących ze stosunku służbowego pensyi, prowizyi, zapomóg i innych poborów;

b) duszpasterze co do ich kongruy.

§. 5.

Na korzyść tych korporacyi w §. 1. wymienionych, które zaprowadzają samoistny podatek od płac, nie może być pobierany dodatek do państwowego podatku od płac przy wyższych poborach służbowych.

§. 6.

Co do miejscowego odgraniczenia powinności płacenia samoistnego podatku od płac rozstrzyga wyłącznie miejsce zamieszkania otrzymującego pobory służbowe.

§. 7.

Celem ustanowienia podstawy opodatkowania dla samoistnego podatku od płac upoważnia się Rząd, udzielić korporacyom, w których na podstawie tej ustawy wprowadzony ma być podatek od płac, dat rejestru szacunkowego dla podatku osobisto-dochodowego, odnoszących się do poborów służbowych oraz spisu osób pobierających dochód z poborów służbowych.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych i Mojemu Ministrowi Skarbu.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zaprowadzająca w myśl art. XIII. ustawy państwowej z 25. października 1896, Dz. u. p. Nro. 220 o bezpośrednich podatkach osobistych, uwolnienie osobistego podatku dochodowego od wszystkich kompetencyi ustawodawstwa krajowego podlegających dodatków oraz uwolnienie urzędników Dworu, Państwa, kraju i publiczuych funduszów, jakoteż i duszpasterzy od dodatków do podatku od poborów służbowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zarządzam jak następuje:

§. 1.

Prawo nakładania dodatków krajowych do rządowych podatków bezpośrednich, służące Sejmowi na podstawie statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861 Dz. u. p. Nr. 20, prawo nakładania dodatków powiatowych do rządowych podatków bezpośrednich służące Radom powiatowym na podstawie ustawy Reprezentacyi powiatowej z dnia 12. sierpnia 1866, Dz. u. kr. Nr. 21 samoistnie, względnie za zezwoleniem Wydziału krajowego, lub na mocy specyalnej ustawy krajowej i prawo nakładania dodatków gminnych do rządowych podatków bezpośrednich służące Radom gminnym samoistnie, względnie za zezwoleniem Wydziału krajowego lub za uchwałą Sejmu na podstawie ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866, Dz. ust. kr. Nr. 19 w brzmieniu ustawy z 18. marca 1888 Dz. u. kr. Nr. 36, na podstawie ustawy gminnej z 13 marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24 i na podstawie ustawy gminnej z 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51, tudzież statutów dla miast Lwowa i Krakowa z 14. października 1870, Dz. u. kr. Nr. 79 i 1. kwietnia 1866 D. u. kr. Nr. 7. — nie będzie wykonywane co do zaprowadzonego ustawą z dnia 25. października 1896 Dz. u. p. Nr. 220 podatku osobisto dochodowego, od dnia wejścia w życie tej ustawy państwowej tymczasowo do 31. grudnia 1909 r. Przez ten okres czasu nie będą również pobierane od po-

datku osobisto-dochodowego dodatki do rządowych podatków bezpośrednich, nałożone ustawami krajowemi na cele specyalne (szkolne, wyznaniowe, drogowe i t. p.).

§. 2.

Pobory służbowe urzędników Dworu, Państwa i publicznych funduszów, tudzież duszpasterzy nie mogą być obciążone dodatkami do podatku od płac przy wyższych poborach służbowych.

§. 3.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych i Mojemu Ministrowi Skarbu.

Uwagi

do projektów ustaw krajowych celem wykonania artykułu XIII. ustawy z 25. października 1896 Dz. u. p. Nr. 220 o bezpośrednich podatkach osobistych.

W rozprawach Izby posłów o reformie podatkowej jednoczyły się prawie wszystkie zdania z tem, że zaprowadzenie podatku osobisto-dochodowego, uznanego wszechstronnie jako pożądanego a nawet koniecznego tylko w tym razie obiecuje pomyślny wynik, jeżeli uwolnieniem składających fasye od dodatków, daną będzie możność zapoznania się zawczasu z wysokością podatku, jaki im płacić wypadnie.

Ponieważ według istniejących ustaw uwolnienie bezpośrednich podatków od dodatków nie może być zarządzone w drodze ustawodawstwa państwowego, przyznano — jak wiadomo — w ustawie z 23. października 1896 Dz. u. p. Nr. 220, a mianowicie w artykule XIII. krajom, których ustawodawstwo krojowe zaprowadzi uwolnienie podatku osobisto-dochodowego od dodatków podlegających kompetencyi ustawodawstwa krajowego, znaczne korzyści, czyniąc zależnem od spełnienia tego warunku uskutecznienie opustów w podatkach realnych i przekazanie pewnych kwot funduszom krajowym.

W cyfrach przedstawiają się daty te dla kraju naszego jak następuje:

10cio procentowy opust w podatku gruntowym .	525.032 zł.
10cio procentowy opust w podatkach domowych .	391.980 „
Udział w preliminowanej na rok 1898 ogólnej kwocie 3,000.000	366.223 „
Razem .	1,283.235 zł.

Co do poszczególnych postanowień projektów ustaw zauważa się co następuje:

W artykule XIII. ustawy z 25. października 1896 jest mowa o uwolnieniu podatku osobisto-dochodowego od dodatków bez ograniczenia czasu. Nie ulega też wątpliwości, że najlepiej odpowiadałoby zamiarowi poparcie składania prawdziwych zeznań przez strony do tego obowiązane nieograniczone co do czasu uwolnienia podatku osobisto-dochodowego od dodatków.

Z drugiej jednak strony wskazano na okoliczność, że trwałe wykluczenie dodatków krajowych uzasadniałoby potrzebę zmiany statutem krajowym zagwarantowanego prawa Sejmu do uchwalania dodatków i dla tego nastąpić by mogło tylko w drodze zmiany statutu krajowego.

Aby tedy przyjścia do skutku tej ustawy nie robić zależnem od tych uciążliwych warunków, zdecydował się Rząd zaprojektować czasowe zrzeczenie się Sejmu prawa uchwalania dodatków krajowych i nie sprzeciwiać się oznaczeniu terminu co do reszty dodatków tam, gdzie temu szczególną przypisywano uwagę.

Projekt ustawy zawiera tedy postanowienie oznaczające czas trwania uwolnienia podatku osobisto-dochodowego od dodatków na lata 1898 aż do 1909.

Uwolnienie podatku osobisto-dochodowego od dodatków nie rozciąga się na podatek od wyższych poborów służbowych zaprowadzony ustawą z 25 października 1896 Dz. u. p. Nr. 220.

Co do tego podatku pozostaje w mocy obowiązującej Najwyższe postanowienie z dnia 25. listopada 1858 Dz. u. p. Nr. 220 i ustawą gminną unormowane uwolnienie urzędników Dworu, Państwa i publicznych funduszów oraz duszpasterzy, nauczycieli itd.

Wyraźne postanowienie w tym kierunku nie jest koniecznie potrzebnem, gdyż i bez tego nie uległby zmianie istniejący stan prawny, ze względu jednak na wielokrotnie wyrażone życzenie, aby i tę kwestyę w projekcie umieszczono, uczynił to Rząd, nie mając powodu sprzeciwienia się temu.

Co do zaprowadzenia samoistnego podatku na rzecz kraju, powiatów i gmin od poborów służbowych, o czem w rozprawach w Radzie państwa dnia 15. maja 1896 wspomniał pan Minister skarbu (protokół podatkowy XI. sesya, str. 25.031). Rząd jest w zasadzie zdania, że inicyatywę w tym względzie pozostawić należy ustawodawstwu krajowemu.

Tylko dla Galicyi, gdzie przedłożono odpowiednio sformułowany wniosek, został tenże z pewnemi modyfikacyami przyjęty do przedłożenia rządowego.

Ls. 243|1897.

Aleg 70

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby po myśli §. 22. ust. o przynależności, z 3. grudnia 1863 Nr. 105 Dz. pr. p. przedłożył jak najrychlej projekt ustawy o wykonywaniu opieki nad ubogimi i w projekcie tym, z uwagi na skutki, które ustawa z 5. grudnia 1896 r. Nr. 222 Dz. pr. p. wywrze na fundusze większych gmin, uwzględnił konieczność spółdziałania w tej mierze funduszów powiatów i kraju.

Lwów dnia 29 grudnia 1897 roku.

Wnioskodawca:
Małachowski w. r.

Weigel, Fruchtman, Goldman, Klemensiewicz, Loewenstein, Rotter, Soleski, A. Rayski, Michalski, Jahl, Dworski, Vayhinger, Szczepanowski, Słotwiński, L. Wiśniewski, Żardecki, Romanowicz.

L. 246.

Aleg 71

Wniosek.

Zważywszy, że instytucya rewizorów bydła jest ciężarem niesłychanym dla włościan, w wysokiem stopniu utrudniającym handel bydłem;

Zważywszy, że pomimo wprowadzenia tej instytucyi, wywóz bydła galicyjskiego doznaje tych samych przeszkód, co dawniej;

Zważywszy, że czynności przydzielone rewizorom bydła, oglądacze gminni bydła z łatwością sprawować potrafią z wielką wygodą dla ludności;

Zważywszy, że fundusze na płace rewizorów obracane, na inny cel ze znacznie większym skutkiem obrócić można:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Wzywa się c. k. Rząd, aby instytucyę rewizorów bydła w Galicyi w zupełności zniósł, i aby czynności ich powierzył gminnym oglądaczom bydła.

2. Sumę obracaną obecnie na płacę rewizorów raczy c. k. Rząd obrócić na wynagradzanie oglądaczy za czynności po rewizorach objęte.

Lwów, dnia 30. grudnia 1897.

Wnioskodawca:

Jakób Bojko.

Dr. Bernadzikowski. Wójcik, F. Krempa, G. Milan, Potoczek, Warzecha, Ostapczuk, Nowakowski, Niebyłowiec, A. Średniawski, Hamorak, Żardecki, Soleski, Michalski, F. Kramarczyk, Czarkowski-Golejewski, Weigel, Dr. Olpiński, Klemensiewicz, Winniczuk.

Aleg 72

Wniosek.

Zważywszy, że tak zwane prawo propinacyi zostało wykupione i jest w zarządzie państwowym; — zważywszy, że przy gospodarce propinacyjnej powinno państwo inne cele mieć na oku, a nie wypicie jak największej ilości wódki; — zważywszy, że karczmy dzisiejsze są miejscami demoralizacyi

Wysoki Sejm uchwali:

Wzywa się Wysoki c. k. Rząd, aby ze względów policyjnych 1) ograniczył ilość karczm; 2) aby od każdego, który chce wykonywać szynkowstwo, żądał świadectwa moralności, potwierdzonego przez Duszpasterza tej ludności, dla której szynk jest przeznaczony.

Lwów, dnia 30. grudnia 1897.

Wnioskodawca:
Potoczek *w. r.*

F. Kramarczyk, W. Szwed, Żardecki, Data, Dr. Bernadzikowski, Średniawski, A. Styła, F. Krempa, Barwiński, T. Merunowicz, Wójcik, Warzecha, Niebyłowiec, Winniczuk, Bojko, Dzieduszycki Karol, Nowakowski, Ostapczuk, G. Milan, Dr. Olpiński, Klemensiewicz.

L. s. 241|1897.

Aleg 73

Wniosek.

Zważywszy, że dzisiaj obowiązująca ustawa o licencyonowaniu buhajów z dnia 20 lipca 1892, u 51 dz. u. kr. nie spełniła nadziei, jakie w niej pierwotnie pokładano, owszem stała się powodem niezadowolenia ogółu ludności wiejskiej z powodu postanowień, które się w praktyce okazały wadliwe i nie prowadzące do celu, podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższą sesyę Sejmową przygotował odpowiedne materyały i wnioski, w jakim kierunku należałoby zmienić powołaną ustawę, aby odpowiadała rzeczywistej potrzebie i nie narażała ludności wiejskiej na szykany i niepotrzebne wydatki.

We Lwowie, dnia 30. grudnia 1897.

Wnioskodawca:
Antoni Styła w. r.

Wójcik, Dr. Bernadzikowski, Bojko, Ostapczuk, F. Krępa, G. Milan, Nowakowski, Data, Potoczek, Sredniawski, Kramarczyk, W. Szwed, Winniczuk, Warzecha, Żardecki.

L. 247.

Aleg 74

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył wnioski do zmiany statutu krajowego i krajowej ordynacyi wyborczej na następujących zasadach:

1) utworzoną będzie kurya powszechnego głosowania na zasadach ustawy z 14 czerwca 1896 Nr. 168 Dz. u. p. zmieniającej ordynacyę wyborczą do Rady państwa.

2) Liczba posłów z kuryi miast zwiększoną będzie o 10ciu wybieranych przez 20 miast, które dotąd wybierają w kuryi mniejszej własności.

3) Znosi się głosy wirylne rektorów Uniwersytetu we Lwowie i Krakowie. Natomiast Uniwersytety lwowski i krakowski, tudzież Szkoła politechniczna we Lwowie wybierać będą po jednym pośle do Sejmu a ciałami wyborczemi będą zgromadzenia wszystkich zwyczajnych i nadzwyczajnych profesorów każdego z tych zakładów.

4) Liczbę członków Wydziału krajowego powiększyć należy o jednego, wybieranego przez posłów z kuryi powszechnego głosowania. Posłowie wybrani przez Uniwersytety i Szkołę politechniczną głosują na jednego członka Wydziału krajowego razem z posłami z miast.

5) Wybory z wszystkich kuryi odbywają się bezpośrednio. Głosowanie w kuryi wielkiej własności, w kuryi miast, Izb handlowych i Uniwersytetów odbywa się zawsze tajnie. W gminach i w kuryi powszechnego głosowania głosują wyborcy umiejący pisać, kartkami tajnie, wyborcy nieumiejący pisać, ustnie.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył wniosek o utworzenie osodnego przez Sejm kuryami wybieranego, w samoistną władzę śledczą zaopatrzonego Trybunału do badania aktów wyborczych, sprawdzenia podniesionych zarzutów i orzekania o ważności wyborów protestami zaczepionych.

Lwów dnia 30. grudnia 1897.

Wnioskodawca:
Weigel w. r.

Dworski, Szczepanowski, Romanowicz, Goldmann, Loewenstein, Jahl, Dr. Olpiński, Michalski, A. Rehman, Soleski, Fruchtman, Słotwiński, Klemensiewicz, Vayhinger, Żardecki, Małachowski, Jan Rotter.

L. 244.

Aleg 75

Wniosek.

Zważywszy, że przepisy ustawy mytniczej w obec ogólnej dążności do ułatwienia środków komunikacyjnych przedstawiają się w obecnej dobie jako przestarzałe i nie odpowiadające względom ekonomicznym;

Zważywszy, że ludność całego kraju utyskuje tak na system pobierania opłat drogowych za pomocą myt, jak i na niedogodności i utrudnienia komunikacyi ztąd wynikające;

Zważywszy, że w innych ościennych krajach i państwach od całego szeregu lat system poboru opłat mytniczych bez szkody dla funduszu drogowego a z korzyścią dla komunikacyi został zarzucony — wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższą sesyę sejmową przygotował odpowiednie wnioski, zdążające do zniesienia myt na drogach krajowych i powiatowych w naszym kraju.

Lwów, dnia 30. grudnia 1897.

Wnioskodawca:

Dr. Bernadzikowski w. r.

A. Średniawski, F. Kramarczyk, A. Styła, Słotwiński, Potoczek, Data, Barwiński, Bojko, Dworski, Wójcik, F. Krempa, Ostapczuk, Warzecha. Nowakowski, W. Szwed, Niebyłowiec G. Milan, Weigel, Rotter, Dr. Olpiński, Vayhinger. Klemensiewicz.

L. 245.

Aleg 76

Wniosek.

Zważywszy, że najpierwszem źródłem dochodu gospodarzy na małej własności gruntowej, jest sprzedaż nierogacizny i bydła rogatego, znikło skutkiem ustawicznego zamykania targów i zakazu sprzedaży, a to na podstawie zgubnych dla ludności przepisów weterynaryjno-sanitarnych, a jeszcze więcej skutkiem niewłaściwego stosowania tychże przepisów przez władze weterynarsko-sanitarne, których zadaniem, jakby się z ich zarządzeń zdawało, jest nie zapobieganie złemu, ale powiększenie tegoż;

Zważywszy, że niema nadziei, aby w Radzie państwa w drodze ustawodawczej rychło dotyczące przepisy weterynaryjno-sanitarne zmieniono w myśl uchwał powziętych już przez Wysoki Sejm, czy unormowano sposób ich wykonania w duchu rzeczywistej potrzeby, aby tłumienie zarazy a nie niszczenie i tak już zrujnowanego włościaństwa było zadaniem władz, weterynaryjno-sanitarnych, podpisami wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Wzywa się c. k. Rząd, aby na najbliższej sesyi Rady państwa wniósł projekt ustawy dla służby weterynaryjno-sanitarnej w tym duchu:

a) Aby za rozszerzanie zarazy ponosił odpowiedzialność właściciel i handlarz.

b) Aby zwierzchności gminnej pod jej odpowiedzialnością zostawiono prawo zamykania i otwierania wywozu na targi tak bydła rogatego jak i nierogacizny.

c) Pieczą służby sanitarnej jest tępienie zarazy i udzielanie pomocy Zwierzchnościom gminnym w wykonywaniu ich obowiązków jak *b)*.

II. Wzywa się c. k. Rząd, aby do czasu wydania ustawy jak I. nakazu organom weterynaryjno-sanitarnych względniejsze stosowanie przepisów o zamykaniu gmin i targów a to w ten sposób ażeby tylko rzeczywiście chore bydło, czy nierogacizna sprzedawaną nie była, aby dopiero wówczas zamykano gminę całą, gdy zarazą przeszło połowa dotyczącej zwierzyny jest dotkniętą zarazą pyskową i racicową, targi wówczas, gdy wszystkie gminy w obwodzie miasta są zamknięte.

III. Dla wykształcenia gminnych oglądaczy bydła w rozpoznawaniu chorób zaraźliwych i w służbie około tłumienia zarazy porządanem jest, ażeby w każdym powiecie sądowym urządzano wykłady systematyczne o zarazach i różnych chorobach bydlęcych i sposobu ich tłumienia i ratowania.

Lwów, dnia 30. grudnia 1897.

Wnioskodawca:
G. Milan w. r.

Potoczek, Ostapczuk, Nowakowski, Warzecha, Kramarczyk, W. Szwed, Data, Żardecki, Bojko, Dr. Bernardzikowski, Wójcik, Styła, F. Krempa, Winniczuk, Średniawski.

LW. 69.819/97

Aleg 77

Sprawozdanie

Wydziału krajowego, w przedmiocie zezwolenia powiatowi tarnobrzeskiemu na zaciągnięcie pożyczki 30.000 zł. aw.

Wysoki Sejmie!

Według ustawy z dnia 9. czerwca 1889 r. Nr. 48. Dz. ust. kraj. o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Sanu, konkuruje powiat tarnobrzeski tytułem 20% datku powiatowego do funduszu pomienionego przedsiębiorstwa z sumą 136.120 złr. a. w.

Na rachunek tego datku konkurencyjnego uiścił powiat Tarnobrzeski po koniec

roku 1894 do funduszu budowy	70.988 złr.	35 ct.
w roku 1895 zapłacił do tego funduszu kwotę	25.000 złr.	— ct.
z pożyczki zaciągniętej w krajowym funduszu pożyczkowym dla spółek wodnych razem więc	95.988 złr.	35 ct.
tak iż w porównaniu z całą należytością	136.120 złr.	— ct.
pozostaje do uiszczenia reszta datku w kwocie . . . . ,	40.131 złr.	65 ct.

Gdy oszczędności spodziewane przy robotach ziemnych i wykupnie gruntów, które powiat Tarnobrzeski objął w przedsiębiorstwo za ryczałt kosztorysowy, dosięgną około ¼ części powyższej reszty należytości, postanowiła, Rada powiatowa załączoną pod Aleg. ¼. w odpisie uchwałą z 17. marca 1897, na pokrycie reszty datku konkurencyjnego, ¼. zaciągnąć z krajowego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych pożyczkę w sumie 30.000 złr. a. w.

Ponieważ pokrycie tej potrzeby przez nałożenie dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich uważa Reprezentacya powiatowa za zbyt uciążliwe dla opodatkowanych od szeregu lat klęskami elementarnemi nawiedzonych, uprasza o zezwolenie na zaciągnięcie pożyczki, któreby w dłuższym okresie czasu mogła być spłaconą. A gdy suma ciężarów i zobowiązań powiatu przekracza już 50% dodatków do podatków bezpośrednich, przeto stosownie do postanowienia §. 24. ust. o rep. pow. udaje się Reprezentacya powiatowa z powyższą prośbą do Wys. Sejmu.

Według sprawdzonego inwentarza majątku powiatu za rok 1896 i zamknięć rachunkowych poszczególnych funduszów powiatowych przedstawia się ogólne obciążenie powiatu w sumie 49.462 złr. po koniec roku 1896 a ponieważ suma podatków bezpośrednich na rok 1897 przypisanych wynosiła cyfrę 95.126 złr. zaś 50% od tej cyfry daje sumę 47.563 złr., przeto już dotychczasowe ciężary przenoszą ową maksymalną granicę poza którą dalsze obciążenie powiatu nastąpić może tylko za przyzwoleniem Wys. Sejmu

W sumie powyższych długów mieści się już pożyczka w kwocie 25.000 złr. na której zaciągnięcie Wys. Sejm uchwałą z 28. stycznia 1895 na ten sam cel zezwolił był.

Wydział krajowy uznając tedy w zupełności potrzebę zaciągnięcia dalszej pożyczki do wysokości 30.000 złr. wnosi

Wysoki Sejm raczy:

2/. załączony 2/. projekt ustawy uchwalić

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 5. stycznia 1897 r.

Marszałek krajowy:
S. Badeni m. p.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejewicz m. p.
Członek Wydziału krajowego.

Protokół

z I. zwyczajnego jawnego posiedzenia Tarnobrzeskiej Rady powiatowej z dnia 17. marca 1897 w VIII. jej okresie wyborczym.

Obecni:

Przewodniczący: Wielmożny Pan Zbigniew Horodyński, Prezes Rady powiatowej.

Członkowie: P. T. PP. Franciszek Burdzel. Wawrzyniec Gąsior, Stanistaw Kołodziej, Józef Spiewak, Walenty Dąbek, Jan Robak, Walenty Benc, Jędrzej Kępa, Wojciech Wiącek, Dr. Antoni Surowiecki, Rachmiel Kanarek, Jan Mączka, Ludwik Kuryłło, Simche Jolles, Tobiasz Hellmann, Stanisław Dolański, Henryk Dolański, Ks. Marcin Zuziak, Gustaw Gawecki, Władysław Gryglewski, Henryk Haschek.

Ze strony c. k. Rządu komisarz Starostwa W. P. Stanisław Porth, prowadzący protokół p. Franciszek Dubler sekretarz Rady powiatowej.

Po skonstatowaniu, że zaproszenia na dzisiejsze posiedzenie otrzymali wszyscy członkowie Rady i liczba obecnych przedstawia dostateczny komplet do powzięcia uchwał, Przewodniczący otwiera posiedzenie o godzinie 12 $^3/_4$ w południe.

Przystąpiono do wyczerpnięcia porządku dziennego.

Poz. 1, 2, 3 opuszcza się. 4. LWp. 111. Wniosek Wydziału powiatowego na zaciągnięcie pożyczki w krajowym funduszu pożyczkowym dla spółek wodnych w kwocie 30.000 zł. w. a., na pokrycie datku konkurencyjnego w wysokości 20 % na rzecz obwałowania Wisły i Sanu.

Po dłuższej dyskusyi w tej sprawie Rada powiatowa zgodnie z wnioskiem Wydziału powiatowego postanowiła zaciągnąć pożyczkę w kwocie 30.000 zł. w. a. z krajowego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych na pokrycie 20% datku konkurencyjnego na rzecz funduszu obwałowania Wisły i Sanu i poleciła Wydziałowi powiatowemu odpowiednie kroki w Wysokim Wydziale krajowym poczynić.

Poz. 5. opuszcza się.

Zgodność z pierwopisem protokółu potwierdza się.

Sekretarz:
Dubler m. p.

Prezes:
Horodyński m. p.

do LW 69.619/97.

Ustawa

z dnia . . . . . dla królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zezwalająca Reprezentacyi powiatowej w Tarnobrzegu na zaciągnięcie pożyczki do wysokości 30.000 zł.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Tarnobrzegu zezwala się zaciągnąć imieniem powiatu tarnobrzeskiego w krajowym funduszu pożyczkowym dla spółek wodnych ewentualnie w Banku krajowym królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem pożyczkę do wysokości 30.000 zł. a. w.

Art. II.

Pożyczka ta ma być użytą wyłącznie na spłatę datku konkurencyjnego dla funduszu przedsiębiorstwa uzupełnienia obwałowania Wisły i Sanu.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi Spraw wewnętrznych.

LW. 81.702/97.

Aleg 78

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie bonifikacyi z galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rzecz funduszu krajowego i funduszów powiatowych.

Wysoki Sejmie!

Kiedy ustawa o podatkach osobistych z dnia 25. października 1896 Nr. 220. dz. pr. p. była przedmiotem przygotowawczych rokowań i obrad parlamentarnych, przewidywano już wówczas, iż fundusz krajowy i fundusze powiatowe doznają znacznego uszczerbku w dochodach z dodatków do podatków, opłacanych przez galicyjski fundusz propinacyjny.

Wszystkie te czynniki mogące mieć w tej sprawie głos rozstrzygający zgodziły się wówczas na to, ażeby fundusz krajowy i fundusze powiatowe otrzymały z funduszu propinacyjnego bonifikacyę za ten ubytek, oczywiście w takim tylko stopniu, ażeby fundusz propinacyjny nie był narażony na straty.

Obecnie, gdy przytoczona wyżej ustawa ma już moc obowiązującą i z dniem 1. stycznia b. r. weszła w życie, Wydział krajowy przedstawia tę sprawę Wysokiemu Sejmowi z wnioskiem o uchwalenie ustawy, orzekającej swą bonifikacyę.

Powinność podatkowa funduszu propinacyjnego opiera się na drugim rozdziale wspomnianej ustawy o „podatku zarobkowym od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków“, a w §§. 101. i 102. tej ustawy zawarte są specyalnie do funduszu propinacyjnego odnoszące się postanowienia:

§. 100. w ustępie 1. oznacza wymiar podatku na „10% od podlegającego podatkowi czystego dochodu“ — w ust. 2 zaś orzeka, że podatek nie może wynosić mniej niż 1 od tysiąca kapitału zakładowego. Ustęp 12. tegoż paragrafu orzeka, że od czystego dochodu, obliczonego według §§. 93. do 95. ustawy, należy przy funduszu propinacyjnym potrącać subwencyę ze skarbu państwa, dochód z opłat szynkarskich, z innych opłat publicznych i grzywien doliczyć zaś do dochodu czysty dochód funduszu rezerwowego; wreszcie należy potrącić kwoty wydane na oprocentowanie i umorzenie zapisów dłużnych propinacyjnych i podatek rentowy od kuponów, o ile fundusz propinacyjny sam opłacać go będzie Ustęp 13. tegoż paragrafu orzeka, że gdyby miał być zastosowany ustęp 2. o minimalnej stopie podatkowej 1 per mille kapitału zakładowego, to przy galicyjskim funduszu propinacyjnym jako kapitał zakładowy ma być przyjętą kwota 62,200.000 zł.

Wreszcie w §. 101. orzeczono, że podatek zarobkowy od gal. funduszu propinacyjnego będzie przypisywany we Lwowie.

Na podstawie powyższych postanowień można już obecnie z wielkiem prawdopodobieństwem oznaczyć wysokość podatku, jaki będzie obciążał gal. fundusz propinacyjny. Skutkiem określonych w §. 100. ustępie 12. potrąceń, w najbliższych przynajmniej latach będzie fundusz propinacyjny opłacał tylko minimalny podatek w wysokości 1 per mille od 62,200.000 zł. — a zatem 62.200 zł. — od czego dodatek krajowy w wysokości 61 ct. wyniesie 37.942 zł.

Dodatków powiatowych fundusz propinacyjny opłacać nie będzie, ponieważ podatek ma być odtąd przypisywany w mieście Lwowie.

Natomiast opłacać będzie dodatek gminny w mieście Lwowie, który gmina na rok 1898 wymierzyła w wysokości 30 ct. od 1 zł — co uczyni 18.660 zł.

Wreszcie podatek rentowy (kuponowy), który według §. 131. lit. a. rzeczonej ustawy wynosi 10% od opłaconych odsetków, uczyni dla funduszu propinacyjnego w r. 1898. — 195 384 zł.

W ten sposób cała powinność podatkowa funduszu propinacyjnego wyniesie:

podatek zarobkowy	62.200 zł.
podatek krajowy	37.942 „
dodatek gminny lwowski	18 660 „
podatek rentowy	195.384 „
	314.186 zł.
Że zaś dotychczasowa powinność w podatkach i dodatkach w przecięciu lat 1895 do 1897 wynosiła	547.605 „
będzie mniej o . .	233 419 zł.

Ta kwota, przez fundusz propinacyjny obecnie zaoszczędzona, zmniejszać się jednak będzie w miarę jak będzie się zwiększać kwota przypisanego podatku zarobkowego, skutkiem czego wzrośnie także kwota dodatku autonomicznego krajowego i gminnego. Wprawdzie z drugiej strony zmniejszać się będzie kwota opłacanego przez fundusz propinacyjny podatku rentowego, w miarę spłaty kapitału pożyczkowego i zmniejszania się wysokości opłacanych procentów. Ale obliczyć dziś trudno, o ile zwiększony wydatek na podatek zarobkowy i na dodatki autonomiczne do niego, będzie pokryty zmniejszającym się wydatkiem na podatek rentowy. Dlatego też w oznaczeniu cyfry bonifikacyi, jakąby fundusz propinacyjny miał opłacać funduszowi krajowemu i funduszom powiatowym, należy pójść niżej od owej kwoty 233 419 zł. jaką fundusz propinacyjny obecnie zaoszczędza.

Określiwszy w ten sposób przybliżoną maksymalną granicę bonifikacyi, przystępujemy do obliczenia ubytku, jaki poniesie fundusz krajowy i fundusze powiatowe.

Według dat, udzielonych nam przez c. k. Dyrekcyę funduszu propinacyjnego, dodatki krajowe przez ten fundusz opłacane wynosiły w przecięciu lat 1895 do 1897 kwotę 188.269 zł. Że zaś, jak wyżej wykazano, wynosić będzie obecnie 37.942 zł.— przeto fundusz krajowy traci **150.327 zł.**

Fundusze powiatowe pobierały na cele powiatowe i drogowe razem **55.831 zł.** i tracą też całą tę sumę.

W pierwotnych rokowaniach w c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego przyjmowano tylko kwotę 150.000 zł., jako łączną bonifikacyę funduszu krajowego i funduszów powiatowych. Gdy jednak Wydział krajowy rozpatrzył się w udzielonych mu datach, przyszedł do przekonania, że suma ta bez szkody dla funduszu propinacyjnego podwyższoną być może, ażeby bonifikacya bardziej zbliżała się do ogólnej cyfry ubytku jakiego dozna fundusz krajowy i fundusze powiatowe. Skutkiem tego w odezwie z dnia 21. grudnia 1897 L. 80.341 do c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego, przyjął Wydział krajowy za podstawę kwotę 200.000 zł a mianowicie dla funduszu krajowego 150.000 zł., a dla funduszów powiatowych 50.000 zł. Ze względu jednak na to, iż wymiar podatku zarobkowego a więc i dodatków krajowych zmieniać się może, zapytywał Wydział krajowy, czy nie byłaby możliwą — i jaka — zmienna skala bonifikacyi.

C. k. Dyrekcya funduszu propinacyjnego odezwą z dnia 28. grudnia 1897 L. 8016 Dfp. oświadczyła się przeciw zmiennej skali, głównie z powodu trudności, jakieby w jej obliczeniu zachodzić musiały dla braku dostatecznych podstaw do ocenienia przyszłych zmian w opodatkowaniu, oświadczyła się dalej za kwotą 200.000 zł. przez Wydział krajowy proponowaną, wszakże z zastrzeżeniem, żeby z tej kwoty potrącono krajowy dodatek, wymierzony i przypisany w każdym roku funduszowi propinacyjnemu do podatku zarobkowego.

W ten sposób bonifikacya właściwa dla funduszu krajowego po potrąceniu 50.000 zł. dla funduszów powiatowych, wynosiłaby w roku bieżącym 150.000 zł. — mniej 37.942 zł. czyli 112 058 zł. — a przez cały czas istnienia funduszu propinacyjnego, pobierałby od niego fundusz krajowy rocznie łączną niezmienną kwotę 150.000 zł., czem byłby objęty zarówno przypadający w każdym roku dodatek do podatków jak i bonifikacya.

Wydział krajowy sądzi, że na to zgodzić się można — gdyby bowiem przyjęto stałą kwotę bonifikafiyi, obliczoną na podstawie minimalnego podatku, przez fundusz propinacyjny opłacanego, a nie zniżającą się w miarę podwyższenia tego podatku. mógłby fundusz propinacyjny ewentualnie zanadto być obciążony. Kwota zaś przeszło 100.000 zł. na którą Wydział krajowy w swych budżetowych zestawieniach nie liczył, przedstawia w każdym razie dość poważny przybytek dochodów.

Co do bonifikacyi funduszów powiatowych, przyjęta przez Wydział krajowy kwota 50.000 zł. jest tylko o 5.831 zł. niższa od rzeczywistego ubytku, jaki fundusze te poniosą. Różnica ta przedstawia zbyt drobną kwotę, przeciętnie na jeden powiat wypadającą, ażeby dla jej wyrównania ryczałt zaokrąglony do 50.000 zł. podwyższać. Sposób rozdzielenia tego ryczałtu na poszczególne powiaty był przedmiotem wyczerpującej dyskusyi w Wydziale krajowym. Szło przedewszystkiem o to, aby rozdział ten był ile możności sprawiedliwy a zarazem, żeby był raz na zawsze ustalony a nie dowolnie co roku dokonywany. Ten drugi postulat z pierwszym o tyle pogodzić trudno, że przy stałej cyfrze nie uwzględnia się zmiennych potrzeb powiatów, skutkiem czego powiaty, któreby może w latach następnych większego zasilenia swych funduszów potrzebowały, otrzymywać będą zawsze jednakową kwotę. Jeżeli się jednak zważy, że już w samem pojęciu bonifikacyi leży pojęcie zwrotu tego, co faktycznie do funduszów wpływało, nie zaś tego, coby ewentualnie przy zwiększeniu stopy dodatków wpływać mogło; że przeciętna z ostatnich trzech lat stopa dodatków powiatowych jest miarą obecnych rzeczywistych potrzeb powiatów, że wreszcie dochód z tej bonifikacyi jest dla powiatów niespodziewanym przybytkiem, na który przy układaniu budżetów na rok bieżący nie liczyły, to zdaje się iż stała, na podstawie trzechletniego przecięcia obliczona kwota będzie względnie najsłuszniejszym wymiarem.

W załączniku **A.** zestawiamy kwoty, jakie w przecięciu z ostatnich trzech lat powiaty w dodatkach powiatowych i drogowych od funduszu propinacyjnego pobierały, a zarazem rozdział kwoty 50.000 zł. pomiędzy poszczególne powiaty, dokonany w stosunku kwoty, jaka na każdy powiat przypadała w tem trzechleciu z ogólnej sumy, przez fundusz propinacyjny na fundusze powiatowe opłacanej.

Z zestawienia tego okazuje się, że w razie przyjęcia powyższego stosunku 23. powiaty otrzymałyby zasiłek roczny w kwotach do 500 zł., 43. powiaty nad 500 do 1000 zł. a 8 powiatów nad 1000 zł. Średnio wypada na jeden powiat 675 zł. Przy podziale tym kwoty niżej 1 zł. jeżeli nie wynosiły 50 ct. zostały opuszczone, zaś kwoty nad 50 ct. zostały podwyższone do 1 zł.

Podziału tego nie można było powtarzać w ustawie, która w ten sposób byłaby obciążona niebotrzebnym balastem cyfr. Wystarczy, jeżeli ustawa poda zasadę, według której podział między powiaty ma być dokonany, a Wysoki Sejm osobną rezolucyą podział zatwierdzi.

W powyższym wywodzie znajdzie Wysoki Sejm uzasadnienie poszczególnych postanowień załączonej ustawy, którą staraliśmy się zredagować ile możności zwięźle.

Wydział krajowy wnosząc ten projekt wychodzi z tego założenia, że gdy fundusz propinacyjny przez uchwalenie tej ustawy nie dozna żadnego uszczerbku, zawsze jeszcze bowiem jego ciężar podatkowy będzie mniejszy od dotychczasowego, gdy zresztą fundusz ten którego majątek corocznie o sumę około 1 miliona wzrasta i tak po roku 1910 ma przejść na kraj — to jest zupełnie uzasadnionem i sprawiedliwem, ażeby część znaczną tego zaoszczędzenia, jakie fundusz ten uzyskuje skutkiem nowych ustaw podatkowych zasiliła już teraz te fundusze autonomiczne, które na tej reformie podatkowej niewątpliwą stratę ponoszą. Zasilenie funduszu krajowego, którego wydatki z konieczności coraz wzrastać muszą, zasilenie autonomii powiatowej, do której rozwijające się życie społeczne coraz wyższe stawia żądania jest dostatecznym motywem do zaczerpnięcia na te cele z zaoszczędzeń, jakie funduszowi propinacyjnemu w udziale się dostały.

Wydział krajowy wnioskami swemi nie obejmuje budżetowej strony tej sprawy i nie wstawia z powodu tego projektu żadnej kwoty do budżetu na r. 1898, nie może bowiem opierać budżetowych cyfr na nie uchwalonej jeszcze i niesankcyonowanej ustawie. Jeżeli Wysoki Sejm wnioski te przyjąć zechce, a ustawa otrzyma Najw. sankcyę w takim razie dochód jaki tytułem bonifikacyi do funduszu krajowego wpłynie, będzie w zamknięciu rachunków za rok bieżący jako zwyżka wykazany.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony do **B.** projekt ustawy.

II. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości dokonane przez Wydział krajowy obliczenie rozdziału pomiędzy poszczególne powiaty kwoty 50.000 zł. jako bonifikacyi z funduszu propinacyjnego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 5. stycznia 1898.

Marszałek krajowy
S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Załącznik A. do LW. 81.702 z r. 1897.

Wykaz

kwot przypadających powiatom z rozdziału sumy 50.000 zł. w stosunku do przeciętnej wysokości dodatków powiatowych i drogowych opłacanych przez fundusz propinacyjny w latach 1895 do 1897.

L. p.	Powiat	Przeciętna suma dodatków powiatowych i drogowych za lata 1895, 1896 i 1897 zł.	ct.	Z sumy 50.000 zł. przypada na powiat zł.	L. p.	Powiat	Przeciętna suma dodatków powiatowych i drogowych za lata 1895, 1896 i 1897 zł.	zł.	Z sumy 50.000 zł. przypada na powiat zł.
1	Biała . . .	1.270	89½	1.138		Z przeniesienia .	30.177	76	27.026
2	Bochnia . .	656	33	588	39	Myślenice .	662	97½	594
3	Bohorodczany	415	49½	372	40	Nadwórna .	857	06	768
4	Borszczów .	625	56½	560	41	Nisko . . .	724	63½	649
5	Bóbrka . . .	869	75½	779	42	Nowy Sącz .	951	35½	851
6	Brody . . .	930	26	833	43	Nowy Targ .	527	46	472
7	Brzesko . .	736	72	660	44	Pilzno . . .	301	52	270
8	Brzeżany . .	918	86	823	45	Podhajce . .	867	17½	777
9	Brzozów . .	447	76	401	46	Przemyśl . .	509	46½	456
10	Buczacz . .	1.810	21½	1.621	47	Przemyślany	876	68½	785
11	Chrzanów . .	1.660	98½	1.488	48	Rawa . . .	569	58	510
12	Cieszanów .	483	61	433	49	Rohatyn . .	692	08	620
13	Czortków . .	727	—	651	50	Ropczyce .	755	88	677
14	Dąbrowa . .	309	97	278	51	Rudki . . .	748	83	671
15	Dobromil . .	731	14	655	52	Rzeszów . .	1.165	14½	1.044
16	Dolina . . .	911	64	816	53	Sambor . .	520	29	466
17	Drohobycz .	850	29	761	54	Sanok . . .	537	13	481
18	Gorlice . . .	982	93	880	55	Skałat . . .	932	30½	835
19	Gródek . . .	473	36	424	56	Śniatyn . .	394	45	353
20	Grybów . .	421	14½	377	57	Sokal . . .	824	27	738
21	Horodenka .	874	96½	784	58	Stanisławów	644	79	578
22	Husiatyn . .	690	56	618	59	Staremiasto .	413	45	370
23	Jarosław . .	991	48	888	60	Stryj . . .	692	37½	620
24	Jasło . . .	553	54½	496	61	Tarnobrzeg .	877	61	786
25	Jaworów . .	516	12	462	62	Tarnopol . .	995	27	891
26	Kałusz . . .	737	38½	660	63	Tarnów . .	192	91½	171
27	Kamionka . .	488	73½	438	64	Tłumacz . .	1.087	18	974
28	Kolbuszowa .	438	75	393	65	Trembowla .	619	34½	555
29	Kołomyja . .	780	46	699	66	Turka . . .	810	81	726
30	Kossów . .	1.002	96	898	67	Wadowice .	1.419	42½	1.271
31	Kraków . .	1.622	76	1.453	68	Wieliczka .	883	71	792
32	Krosno . . .	380	20	341	69	Zaleszczyki .	394	34	353
33	Limanowa .	767	23	687	70	Zbaraż . .	341	81½	306
34	Lisko . . .	431	95	387	71	Złoczów . .	1.175	98½	1.053
35	Lwów . . .	1.317	06	1.180	72	Żółkiew . .	558	73	500
36	Łańcut . . .	1.100	26½	985	73	Żydaczów .	556	65	499
37	Mielec . . .	648	05	580	74	Żywiec . .	571	20	512
38	Mościska . .	601	36	539					
	Do przeniesienia .	30.177	76	27.026		Razem . .	55.831	65	50.000

Załącznik B. do LW. 81.702/1897.

Ustawa z dnia . . . . . obowiązująca w królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem o bonifikacyi z galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rzecz funduszu krajowego i funduszów powiatowych za spowodowany wejściem w życie ustawy o podatkach osobistych z dnia 25. października 1896 Nr. 220 Dz. p. p. ubytek w dochodach z dodatków do podatków, opłacanych przez fundusz propinacyjny.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art I. Galicyjski fundusz propinacyjny będzie opłacał od 1. stycznia 1898. funduszowi krajowemi i funduszom powiatowym bonifikacyę za ubytek w dochodach tych funduszów z opłacanych do końca r. 1897 przez galicyjski fundusz propinacyjny dodatków do podatków państwowych, spowodowany wejściem w życie ustawy o podatkach osobistych z dnia 25. października 1896 Nr. 220 Dz. p. p.

Art. II. Bonifikacya dla funduszu krajowego wynosić będzie corocznie 150.000 zł. — z czego jednak potrącać się ma krajowy dodatek, wymierzony i przypisany w każdym roku galicyjskiemu funduszowi propinacyjnemu do podatku zarobkowego, opłacanego w myśl §. 100 ustawy z 25. października 1896 Nr. 220 Dz. p. p.

Art. III. Bonifikacya na rzecz funduszów powiatowych wynosić będzie 50.000 zł. rocznie i będzie wypłacana do rąk Wydziału krajowego który rozdzieli tę sumę pomiędzy poszczególne fundusze powiatowe w stosunku do kwoty, jaka w trzechleciu od 1895 do 1897 przypadała każdemu z nich z ogólnej sumy dodatków do podatków, wypłacanych przez galicyjski fundusz propinacyjny na cele powiatowe i drogowe.

Art. IV. Wypłata kwot, w artykule II. i III. oznaczonych następuje zawsze kwartalnie z dołu.

Art. V. Wykonanie niniejszej ustawy, która wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia poruczam Memu ministrowi spraw wewnętrznych.

LW. 77.600/97.

Aleg 79

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o potrzebie dobudowania pawilonu przy szpitalu powszechnym w Podhajcach.

Wysoki Sejmie!

Szpital w Podhajcach założony przez powiat w roku 1872. uznany został uchwałą sejmową z dnia 28. listopada 1872. za powszechny i publiczny. Urządzony był pierwotnie na 40 łóżek, a że z powodu licznie zgłaszających się chorych, nie wystarczał na ich pomieszczenie, w r. 1878. wynajęto pomieszkanie dla rządcy poza obrębem szpitala i tym sposobem powiększono liczbę łóżek do 60.

Mimo to, skutkiem wzrastającego zaufania okolicznych mieszkańców do wzorowo i skutecznie prowadzonej kuracyi w tym szpitalu, liczba żądających pomieszczenia wzmaga się z roku na rok i bardzo często dochodzi do 70, a nawet do 80 chorych.

Tymczasem wskutek wprowadzenia do zarządu gospodarczego Sióstr Miłosierdzia, pomieszczenie dla chorych zmniejszyło się o 4 ubikacye, które pomienione siostry na mieszkanie dla siebie zajęły, a Zarząd szpitala zmuszony jest odmawiać przyjęcia nawet takim osobom, których choroba wymaga rychłego i tylko w szpitalu możebnego leczenia.

Prócz tego, zakład nie posiada miejsca na urządzenie odosobnionego pomieszczenia dla zakaźnie chorych, a przeto naraża innych chorych, leczonych w szpitalu, na niebezpieczeństwo zakażenia się.

Stan taki skonstatowany kilkakrotnie przez naszego inspektora szpitali krajowych, zwrócił także uwagę c. k. Namiestnictwa, które opierając się na doniesieniu c. k. Starostwa w Podhajcach, odniosło się do Wydziału krajowego pod dniem 14. sierpnia b. r. l. 62.246, z wezwaniem o osunięcie przytoczonych wyżej niedogodności. Wskutek tego poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Podhajcach, sporządzić plany i kosztorysy przybudować się mającego do obecnego budynku szpitalnego pawilonu. Wydział powiatowy uczynił temu zadość i pod dniem 9. grudnia 1897. przedłożył nam żądane plany w zupełności odpowiadające obecnym potrzebom, wraz z kosztorysem wynoszącym ogólną kwotę 14.138 zł. 32 ct. a. w. zastosowaną do miejscowych cen jednostkowych. Prócz tego Wydział powiatowy w Podhajcach oświadczył, iż połowę kosztów budowy w kwocie 7.000 zł. a. w., przyjmuje na fundusz powiatowy.

Wobec takiego stanu sprawy i z uwagi, że szpital powszechny w Podhajcach nie posiada na cele budowy, żadnych specyalnych funduszów i zobowiązań,

Wydział krajowy uznając konieczną potrzebę dobudowania wspomnianego pawilonu, w myśl §. 15. ustawy z dnia 28. lipca 1897 (Nr. 47. Dz. ust. kraj.) wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uznając potrzebę wybudowania nowego pawilonu przy szpitalu powszechnym w Podhajcach, udziela na ten cel w myśl §. 15. ustawy z dnia 28. lipca 1897. r. (Nr. 47. Dz. ust. kraj.) z funduszów krajowych połowę kosztów tej budowy w maksymalnej kwocie 7000 zł. w. a. pod warunkiem, że powiat dostarczy połowę, względnie reszty potrzebnej do budowy kwoty, i upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia na ten cel pożyczki, spłacalnej w latach dziesięciu, która następnie spłaconą być ma w sposób amortyzacyjny, przez podniesienie taksy leczniczej dla szpitala w Podhajcach.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 14. grudnia 1897 r.

Marszałek krajowy:
St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Hoszard w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. s. 240|1897.

Aleg 80

Wniosek.

Zważywszy, że w kraju naszym jest tylko jeden Zakład wychowania dla głuchoniemych, jak wiadomo, przepełniony i niewystarczający, wnoszę

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedstawił wnioski celem utworzenia drugiego takiego zakładu w Krakowie.

Lwów dnia 29 grudnia 1897 roku.

Wnioskodawca:
Wójcik w. r.

Bojko, Dr. Bernadzikowski, Styła, F. Krempa, Średniawski, Dr. Olpiński. G. Milan, Michalski, Kramarczyk, W. Szwed, Data, Potoczek, Warzecha, Niebyłowiec, Zajączkowski, Winniczuk.

LW. 80841/97.

Aleg 81

Propozycya

Wydziału krajowego, w sprawie wyboru 5. Członków Rady Nadzorczej Banku krajowego.

Wysoki Sejmie!

Z końcem roku bieżącego gasną mandaty trzech przez Wysoki Sejm wybranych Członków Rady Nadzorczej Banku krajowego, a mianowicie mandaty członków powierzone pp. Augustowi Gorayskiemu, Józefowi Męcińskiemu i Gustawowi Romerowi.

Nadto zawiadomiło Prezydyum Rady Nadzorczej Banku krajowego pismem swem z dnia 21. grudnia 1897 r. Wydział krajowy, iż panowie Henryk Kieszkowski i Dr. Władysław Kraiński złożyli poruczone im mandaty członków Rady Nadzorczej Banku, motywując swą rezygnacyę, pierwszy nadwątlonym stanem zdrowia i podeszłym wiekiem, drugi możliwością kolizyi między obowiązkami Prezesa Towarzystwa kredytowego ziemskiego, a członka Rady Nadzorczej Banku krajowego. Wydział krajowy przyjął tę rezygnacyę do wiadomości, a skutkiem tego zachodzi potrzeba wyboru dwu nowych członków Rady Nadzorczej Banku.

Na podstawie postanowień § 110 statutu Banku krajowego, ma Wydział krajowy zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek wyboru na członków Rady Nadzorczej Banku krajowego pp. Augusta Gorayskiego, Józefa Męcińskiego i Dra Gustawa Romera, p. Dawida Abrahamowicza i Dra Stanisława Krzyżanowskiego.

Z Rady Wydziału kraj. Król. Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 8. stycznia 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni *w. r.*

Edward Jędrzejowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

LW. 69.062/97.

Aleg 82

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wyboru przez Sejm 10 członków i tyluż zastępców do krajowej komisyi dla ogólnego podatku zarobkowego, jakoteż 12 członków i tyluż zastępców do komisyi rekursowej w sprawach podatku dochodowego osobistego.

Wysoki Sejmie!

Ustawa państwowa z dnia 25. października 1896 (Dz. u. p. Nr. 220.) o bezpośrednich podatkach osobistych wprowadzając zmiany w systemie podatkowym oparła wielokrotnie wykonanie swych postanowień o współudział organów składających się zarówno z członków mianowanych jak i z członków z wyboru.

Organami takimi są:

1. *w sprawach ogólnego podatku zarobkowego:*
   a) komisye podatkowe,
   b) komisya krajowa,
   c) komisya kontyngentowa.

2. *w sprawach podatku dochodowego osobistego*, komisye szacunkowe powiatowe dla powiatów i lokalne dla miast z ludnością wyżej 10.000 mieszkańców, oraz komisye krajowe.

Przy ustanowieniu dwóch z powyższych organów ustawa złożyła prawo częściowego wyboru członków w ręce Wysokiego Sejmu.

Do wyboru jest mianowicie powołanym Wysoki Sejm przy wyborze komisyi krajowej w dziale ogólnego podatku zarobkowego, jakoteż przy wyborze krajowej komisyi rekursowej podatku dochodowego osobistego.

Komisya krajowa podatku zarobkowego dla Galicyi składa się na mocy postanowień §. 19. ustawy państwowej z dnia 25. października 1896 l. 220. z 23 członków i tyluż zastępców, z których 10 członków względnie zastępców mianuje JE. Pan Minister Skarbu, 10 członków względnie zastępców wybrać ma Sejm, a wreszcie 3 członków i tyluż zastępców wybrać mają Izby handlowo-przemysłowe w Brodach, w Krakowie i we Lwowie.

Do kompetencyi krajowych komisyj podatku zarobkowego należy rozstrzyganie rekursów przeciw wymiarowi podatku, a nadto rozstrzyga ona o odwołaniach przeciw przyznaniu lub odmówieniu uwolnień od podatku i powołaną jest do dawania opinii i przedstawiania wniosków komisyi kontygentowej co do ustalenia i zmiany kontygentów grup podatkowych, wreszcie członkowie komisyi krajowej pochodzący z wyboru powołani są do wyboru członków do komisyi kontyngentowej, jednej na całe państwo, zbierającej się we Wiedniu pod przewodnictwem Ministra Skarbu. Na Galicyę przypada do wyboru jeden członek.

Podnieść tu dalej należy, iż w myśl trzeciego ustępu §. 19. ustawy państwowej z dnia 25. października 1896 l. 220. Sejm wybrać ma członków i ich zastępców do komisyi krajowej ogólnego podatku zarobkowego w sposób w jaki sam oznaczy, wybór zaś swój ma kierować na osoby w kraju zamieszkałe, obowiązane do opłaty podatku zarobkowego, z uwzględnieniem o ile możności

czterech klas podatkowych, na których w miarę wysokości rocznej należytości podatkowej dzieli kontrybuentów podatku zarobkowego §. 12. ustawy państwowej z dnia 25. października 1896 l. 220.

Co do komisyi krajowej dla podatku osobisto-dochodowego, (§§. 177., 178. ust. państwowej z 25. października 1896 l. 220.), ustanowionej po jednej dla obszaru każdego królestwa i kraju, jest ona instancyą rekursową przy zażaleniach wniesionych przeciw postępowaniu komisyj szacunkowych (komisyj powiatowych dla obszaru jednego starostwa i komisyj miejscowych dla miast i osad przemysłowych jak to wyżej już wspomniano) w ogólności a w szczególności przeciw ustanowieniu stopy podatkowej przez te komisye dokonywanemu.

Oznaczenie ilości członków komisyj rekursowych złożyła ustawa (§. 182. ust. państ. z 25. października 1896 l. 220.) w ręce JE. Ministra Skarbu, który też prawo to wykonał i w reskrypcie z dnia 16. listopada 1897 do l. 8.617 F. m. wystosowanym do Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu oznaczył liczbę członków komisyi rekursowej dla naszego kraju koronnego na 24, z których połowę zamianuje JE. Pan Minister Skarbu, a drugą połowę t. j. 12 i tyleż zastępców wybrać ma Sejm krajowy, z grona kontrybuentów podatku dochodowego osobistego, stosując się przy tym wyborze do postanowień przepisanych w ordynacyach krajowych co do wyboru członków Wydziału krajowego.

Gdy wielokrotnie wspomniana ustawa państwowa z dnia 25. października 1896 l. 220. z dniem 1. stycznia b. r. stała się obowiązującą, gdy wezwanie do podjęcia odpowiednich kroków celem uskutecznienia przez Sejm wyborów do obydwóch komisyj otrzymał Wydział krajowy w załączonych obok pismach Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 3. listopada 1897 do l. 11.765/pr. i z dnia 26. grudnia 1897 do l. 13.528/pr., Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy:

1. Uchwaliwszy sposób wyboru przystąpić do wyboru 10 członków i tyluż zastępców dla komisyi krajowej podatku zarobkowego;

2. przystąpić do wyboru 12 członków i tyluż zastępców dla komisyi rekursowej podatku dochodowego osobistego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 11. stycznia 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania L. 69062/97.

Odpis.

L. 11.765/pr.

O d e z w a.

Wskutek reskryptu J. E. pana Ministra spraw wewnętrznych z 20. października 1897 l. 10.663/M. J. mam zaszczyt zwrócić uwagę Świetnego Wydziału krajowego na postanowienia §§. 19. i 182. ustawy z dnia 25. października 1896 Dz. u. p. Nr. 220, według których Sejm krajowy ma wybrać członków i ich zastępców do komisyi krajowej podatku zarobkowego oraz do komisyi rekursowej podatku dochodowego osobistego.

Lwów, dnia 3. listopada 1897. ***Sanguszko mp.***

Alegat 2. do sprawozdania LW. 69.062/97.

Odpis.

L. 13528/pr.

O d e z w a.

J. E. Pan Minister Skarbu, reskryptem z 16. listopada 1897 l. 8617/pr. oznajmił na podstawie §. 182. ustawy z 25. października 1896, dz. u. p. Nr. 220, że komisya rekursowa podatku dochodowego osobistego w Galicyi ma liczyć 24 członków i tyleż zastępców.

O tem mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy, odwołując się do mej odezwy z 3 listopada 1897 l. 11765 i upraszam uprzejmie, aby poczynił odpowiednie kroki celem uskutecznienia przez Sejm krajowy wyboru członków i ich zastępców tak dla tej komisyi (12 członków i tyleż zastępców) jak i dla komisyi krajowej podatku zarobkowego (10 członków i tyleż zastępców) a w swoim czasie do dokonaniu wyboru zechciał mi podać nazwiska, miejsce zamieszkania i zatrudnienie wybranych.

Zarazem udzielam Świetnemu Wydziałowi krajowemu odpisu odezwy c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie z 11. grudnia 1897 l. 5401/pr., w której powołane są szczegółowo właściwe postanowienia ustawy.

Lwów, dnia 26. grudnia 1897. ***Sanguszko mp.***

Subaleg. 1. do aleg. 2. sprawozd. L. 69.062/97.

Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbowej we Lwowie.

L. 5.401/pr.

Odpis.

O d e z w a.

Udzielając Świetnemu c. k. Namiestnictwu do wiadomości załączony odpis reskryptu Jego Excellencyi Pana Ministra skarbu z d. 16. listopada b. r. L. 8617 ma zaszczyt upraszać Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu odnośnie do swej odezwy z dnia 19. listopada b. r. L. 111.736 o wydanie odpowiednich zarządzeń w celu uskutecznienia przez Sejm oraz przez Izby handlowe i przemysłowe wspomnianych w powołanym reskrypcie wyborów.

W szczególności uprasza się o zawezwanie w dotyczących pismach tak Wydziału krajowego jak również Prezydyów Izb handlowych i przemysłowych aby po przeprowadzeniu wyborów podały bezzwłocznie do tutejszej wiadomości imiona i nazwiska, stan względnie zatrudnienie oraz miejsce zamieszkania wybranych osób.

Nadmienia się, że Sejm wybrać ma w myśl ustępu 2. i 3. §. 19. oraz ustępu 1. §. 182. i ustępu 1. §. 183, ustawy z dnia 25. października 1896 Dz. ust. państ. Nr. 220.

a) dziesięciu członków i dziesięciu zastępców członków krajowej Komisyi powszechnego podatku zarobkowego;

b) dwunastu członków i dwunastu zastępców członków krajowej Komisyi szacunkowej podatku osobisto-dochodowego.

Izby handlowe i przemysłowe we Lwowie, w Brodach i w Krakowie wybrać mają w myśl ustępów 2. i 4. §. 19. powołanej ustawy po jednym członku i po jednym zastępcu członka krajowej komisyi powszechnego podatku zarobkowego.

Zarazem zauważa się, że w myśl art. 42 (punkt 1. alinea 4.) rozporządzenia wykonawczego z dnia 28. stycznia 1897 Dz. u. p. Nr. 35. oraz artykułu 62 (punkt 3.) rozporządzenia wykonawczego z d. 24. kwietnia 1897 Dz. u. p. Nr. 108. obowiązują tak co do wybieralności członków i zastępców członków obu wspomnianych komisyi, jak również co do prawa nieprzyjęcia wyboru te same postanowienia prawne, które odnoszą się do komisyi podatku zarobkowego i komisyi szacunkowych podatku osobisto-dochodowego jako organów wymiarowych I. instancyi.

Postanowienia te objęte są §§. 20., 21., 185., 186. i 187., powołanej ustawy oraz §. 16. przepisów wyborczych dodatek D. rozporządzenia wykonawczego do działu I. tejże ustawy.

Nadto byłoby zdaniem Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu wskazanem zwrócenie uwagi Wydziału krajowego oraz Prezydyów Izb handlowych i przemysłowych na postanowienie §§. 29 i 188 ustawy co do następstw, jakie pociąga za sobą nieprzeprowadzenie w należytym czasie wyborów do komisyi — z winy uprawnionych do wyboru.

Lwów, dnia 11. grudnia 1897.

Korytowski m. p.

Subaleg. 2. do aleg. 2. sprawozdania L. 69.062/97.

K. k. Finanz-Ministerium.

Zl. 8.617/F. M.

Abschrift.

Im Nachhange zum h. o. Erlasse vom 4. October 1897 Zl. 7047/F. M. finde ich im Grunde des §. 182 des Gesetzes vom 25. October 1896 R. G. Bl. Nr. 220. die Anzahl sowohl der Mitglieder als auch der Stellvertreter der für das dortige Verwaltungsgebiet aufzustellenden Berufungscommission mit 24. festzusetzen.

Hievon wird das k. k. Präsidium in Gemässheit des Artikels 62. V. V. IV. mit der Einladung in Kenntnis gesetzt, wegen Vornahme der dem Landtage obliegenden Wahl von Mitgliedern uud Stellvertretern im Einvernehmen mit der politischen Landesstelle nunmehr ungesäumt die geeigneten Schritte zu unternehmen.

Die gleiche Veranlassung wird das k. k. Präsidium hinsichtlich der Erwerbssteuerlandescommission zu treffen haben. Art. 42. V. V. I.).

Wien, am 16. November 1897.

Der k. k Finanz-Minister

Biliński m. p.

L. s. 461|1898.

Aleg 83

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by nawiązał z c. k. Rządem rokowania celem utworzenia w Galicyi na razie co najmniej czterech szkół rzemieślniczych rządowych (z tych po jednej we Lwowie i Krakowie) i przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej sprawozdanie o wyniku tych rokowań.

We Lwowie dnia 11. stycznia 1898 roku.

Wnioskodawca:
Soleski *w. r.*

Weigel, Fruchtman, Małachowski. T. Merunowicz, L. Wiśniewski, d'Abancourt, Jahl, Dworski, Vayhinger, Klemensiewicz, Szczepanowski, Rotter, Loewenstein, Dr. Jakliński, Słotwiński, Dr. Olpiński, Jabłoński.

L. 462|1898.

Aleg 84

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przeprowadził w czasie możliwie jaknajkrótszym rozszerzenie pracowni przy c. k. warsztacie naukowym kowalskim w Sułkowicach, i zaopatrzył ten zakład w silniejszy motor parowy.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby w razie potrzeby przyszedł z pomocą odpowiednią kwotą z funduszu krajowego na pokrycie kosztów rozszerzenia zabudowań szkolnych w razie powiększenia pracowni.

Lwów, 12. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Teofil Merunowicz w. r.

Średniawski, Dr. Jakliński, Słotwiński, Vayhinger, L. Wiśniewski, Rotter, Klemensiewicz, X. Knapiński, A. Rayski, Weigel, Fruchtman, Jabłoński, Dworski, Jahl, Dr. Olpiński, Skałkowski.

L. S. 460
1898.

Aleg 85

WNIOSEK

posła Barwińskiego i towarzyszy w sprawie wydania ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych.

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. zarys ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych.

II. Wezwać c, k. Rząd, by przedłożył Radzie państwa do konstytucyjnego załatwienia projekt ustawy, którą przyznaje się utworzonym wedle zarysu ustawy krajowch o obowiązkowych spółkach rolniczych spółkom i związkowi krajowemu tych spółek następujące ulgi:

1) ulgi podatkowe, określone ustawami z dnia 27. Grudnia 1880 Nr. 185 (Dz. u. p. z dnia 14. Kwietnia 1885, Dz. u. p. Nr. 43 z dnia 15. Kwietnia 1885' Dz. u. p. Nr. 51), o ile te spółki w swojej działalności i w swoich przedsiębiorstwach ograniczają się na własnych swoich członków, albo na osoby, wymienione i wspomniane w §. 3. ustępie 1. przedłożonego zarysu ustawy;

2) uwolnienie od opłaty za potwierdzenia otrzymania wkładek do spółki tudzież od wpisu ustawowego lub egzekucyjnego prawa zastawnego.

3) uwolnienie od opłaty za umowy, zawarte przez spółkę w jej zakresie działania ze spółkami zarobkowemi i gospodarczemi, tudzież z innymi podobnymi związkami.

4) uwolnienie od opłat za statuta spółek.

5) uwolnienie od opłaty co do podań spółek do urzędów publicznych z wyjątkiem podań w sprawach sądowych;

6) uwolnienie od opłaty od ksiąg i zapisków, odnoszących się do wzajemnych, stosunków spółek i ich członków.

7) opust należytości ekwiwalentowej co do majątku ruchomego do wysokości $4^1/_3\%$ jego wartości z przynależnościami;

8) uwolnienie od opłaty pocztowej co do wzajemnej korospode ncyi spółek tudzież co do ich korespondencyi z władzami państwowemi i autonomicznemi.

Narys niniejszy ma być przydzielony komisyi gospodarstwa krajowego celem narad i przedłożenia sprawozdania.

Lwów dnia 12. Stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Aleksander Barwiński *w. r.*

Czechowicz, Tytus Zajączkowski, A. Wachnianin, Michał Kulczycki, Ochrymowicz, Karatnicki, Niebyłowiec, Winniczuk, Kramarczyk, Szwed, Warzecha, Data, Potoczek, Dr. Olpiński, Dr. Sawczak, Teofil Merunowicz.

Zarys

ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych.

Definicja i cel spółek.

§. 1. Celem ubezpieczenia i popierania interesów kultury krajowej, celem popierania moralnych i materyalnych stosunków rolników, wzajemnego pouczania i niesienia sobie pomocy zawiązuje się w każdym powiecie sądowym spółka rolnicza.

Członkowie.

§. 2. Członkami spółki są z reguły wszyscy właściciele gruntów, położonych w dotyczącym okręgu powiatu sądowego, a przeznaczonych do prowadzenia jednej z gałęzi gospodarstwa rolnego.

Za takie grunta uznaje się te, które podlegają podatkowi gruntowemu.

Z tego wyjęte są:

1. Grunta, które służą celom handlowym i przemysłowym, a mianowicie takie, na których wystawione są budowle, przeznaczone do celów handlowych i przemysłowych, albo które służą na rzecz tych budowli względnie na rzecz przedsiębiorstw, założonych na tych gruntach.

2. Grunta, położone w miastach i miasteczkach, na których wystawione są budowle, dalej grunta, przeznaczone na rzecz tych budowli, tudzież grunta budowlane.

Kto posiada w więcej powiatach własne grunta, uprawniające do członkostwa spółki, ten jest członkiem spółek wszystkich powiatów, w których położone są jego grunta.

Jeżeli własność jest sporną, w takim razie o członkowstwie rozstrzyga posiadanie gruntu.

Wątpliwości co do członkowstwa spółki rozstrzyga wydział spółki, z wyjątkiem wypadku co do wyboru do wydziału spółki (§. 14).

§. 3. Członkowie spółek powiatowych uprawnieni są do przeniesienia praw i obowiązków, wypływających z członkowstwa spółki, na swoich administratorów, dzierżawców (poletników), użytkowców albo używających praw na podstawie §. 1104 Powsz. ust. cyw.

W tych wypadkach obowiązek wpłat pieniężnych na cele spółki spada na właściciela gruntu, a ten może swoje prawo wyborcze wykonywać albo tylko sam, albo przez jednego pełnomocnika.

§. 4. Za właścicieli gruntów, wymienionych w §. 2., zostających pod opieką lub kuratelą, wykonują prawa i obowiązki członków ich prawni zastępcy.

Jeżeli takie grunta znajdują się w ręku państwa, kraju, gmin, funduszów publicznych, albo innych osób prawnych, to dla wykonania praw i obowiązków członków musi być ustanowiony pełnomocnik tych korporacyj.

Jeżeli nieruchomość, której własność uprawnia do członkowstwa spółki, jest wspólną własnością większej liczby osób, w takim razie mają one z pośród siebie wybrać jednego pełnomocnika do wykonywania praw i obowiązków członka; gdy co do tego nie można osiągnąć porozumienia, w takim razie wykonywanie praw i obowiązków członka przysługuje właścicielowi największego udziału, w razie równości udziałów rozstrzyga los. Jednakże za wpłaty pieniężne na cele spółek ręczą wszyscy solidarnie. Jeżeli współwłaścicielami są małżonkowie, w takim razie prawa i obowiązki członka wykonuje mąż.

§. 5. Spółka powiatowa może wedle potrzeby w poszczególnych gminach swego powiatu ustanowić z pośród swoich członków m ę ż ó w z a u f a n i a jako organa spółki.

Zakres działania.

§. 6. Spółki rolnicze powiatowe, powołane są do pielęgnowania wzajemności pomiędzy rolnikami i do popierania wspólnych interesów gospodarczych swoich członków w prowadzeniu zajęć gospodarczych. A mianowicie przysługuje spółkom prawo:

1. zakładania domów składowych spółki, magazynów, spichlerzy i t. p. dla płodów gospodarskich tych spółek;

2. zajmowania się wspólną sprzedażą odstawionych przez spółki w tym celu, do spółki płodów, tudzież podejmowania się wspólnych dostaw potrzeb dla wojska;

3. zakupywania płodów i potrzeb gospodarskich (n. p. maszyn rolniczych dla wspólnego użytku) dla spólników;

4. podnoszenia fachowego wykształcenia rolników i robotników rolniczych przez urządzanie odczytów, zakładanie bibliotek, przez popieranie i zakładanie szkół gospodarskich, wspólnych szkółek lasowych i owocowych;

5. zakładania nowych i popierania lub łączenia ze sobą istniejących już kas pożyczkowych, zwłaszcza kas systemu Raiffeisena, celem ułatwienia kredytu osobistego i kredytu zastawniczego na podstawie odstawionych do magazynów i spichlerzy płodów rolniczych;

6. pośredniczenia w długoterminowych, ratami spłacalnych pożyczkach hipotecznych od krajowych hipotecznych albo innych kredytowych instytucyj dla spólników i w ogóle pomagania w spłacie i uregulowaniu długów włościańskich;

7. starania się o ubezpieczenie na wypadek choroby, słabości i starości zarówno gospodarzy, jak i sług tudzież robotników gospodarczych;

8. prowadzenia wykazów i pośrednictwa robót;

9. starania się o kontrolę nasion, nawozów i t. p., tudzież o to, by spólnicy znosili się ze stacyami doświadczalnemi;

10. starania się i pośredniczenia co do ubezpieczenia spólników od ognia, gradu, zarazy na bydło i co do innych ubezpieczeń i w ogóle wpływania na osiągnięcie korzystnych warunków w ubezpieczeniu;

11. urządzania stacyj rozpłodowych, zakładania i popierania towarzystw hodowli bydła;

12. prowadzenia statystyki spółek;

13. pośredniczenia co do pomocy prawnej dla spólników.

Spółka jest obowiązaną do udzielania wyjaśnień i opinij władzom autonomicznym i państwowym na ich domaganie się i może pod tym względem także z własnej inicyatywy domagać się od tych organów publicznych, by popierały cele spółki.

§. 7. Spółki rolnicze winny celem spełnienia swoich zadań gospodarczych (§. 6.), o ile te zadania nie mogą być przez nie bezpośrednio przeprowadzone, nawiązywać stosunki z po-

wiatowemi kasami zaliczkowemi, z kasami sierocińskiemi i innemi towarzystwami gospodarczemi, i winny je wspierać.

§. 8. Celem lepszego spełniania zadań mogą spółki także między sobą tworzyć związki, a to mianowicie albo trwałe, albo tymczasowe dla osiągnięcia pewnego celu.

Związek tworzy się na podstawie umowy wzajemnej za przyzwoleniem krajowego związku spółek.

Stanowisko prawne spółki.

§. 9. Spółkę zastępuje wobec sądu i pozasądownie przewodniczący spółki lub jego zastępca. Jednakże pisma, któremi wkłada się na spółkę zobowiązania wobec osób trzecich, muszą być podpisane przez przewodniczącego, a względnie przez jego zastępcę i przez jednego członka Wydziału spółki.

Jeżeli pismo dotyczy aktu prawnego, do którego potrzeba zezwolenia ogólnego zgromadzenia spółki, musi ta aprobata być uwidocznioną w piśmie przez podpis dwóch członków Wydziału spółki.

Za zobowiązania spółki rolniczej odpowiada tylko spółka jako osoba prawna. Spółki rolnicze nie podlegają postanowieniom ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Dz. u. p. Nr. 70) o towarzystwach zarobkowych i gospodarczych.

Wydział spółki. Liczba członków i ich zastępców.

§. 10. O sprawy spółki ma staranie Wydział i walne zgromadzenie spółki. Wydział spółki składa się najmniej z 12, a najwięcej z 24 członków. W powiatach, w których jest co najwyżej 2.000 wyborców, albo co najwyżej 20.000 morgów gruntu, ma Wydział 12 członków, — w powiatach zaś, gdzie jest najwyżej 3.000 wyborców albo 30.000 morgów gruntu, — 15 członków, przy 4.000 wyborców albo 40.000 morgach gruntu — 18 członków, przy 5.000 wyborców albo 50.000 morgów — 21 członków, przy 6.000 wyborców albo 60.000 morgów — 24 członków, przy 7.000 wyborców albo 70.000 morgów — 27 członków, przy 8.000 wyborców albo 80.000 morgów — 30 członków, przy 9 tysiącach wyborców albo 90.000 morgów gruntu — 33 członków, przy więcej jak 9 tysiącach wyborców albo 90.000 morgów — 36 członków.

Na wypadek, gdyby wydziałowy w ciągu peryodu wyborczego zrzekł się swego urzędu albo umarł, wybiera się zastępców, których liczba nie powinna być większą od połowy wydziałowych. Jeżeli liczba zastępców nie jest podzielną przez liczbę kół wyborczych, w takim razie liczba ta ma być podwyższoną do najbliższej liczby, przez nią podzielnej.

Zastępcy wstępują na miejsce wydziałowych w każdem kole wyborczem według otrzymanych przy wyborze głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los.

Tam, gdzie wybór odbywa się według grup narodowościowych (§. 21), może na miejsce wydziałowego być powołanym tylko zastępca z tej grupy narodowościowej, do której należał ustępujący wydziałowy.

Zastępcy wypełniają swój urząd tylko do najbliższego okresu wyborczego.

Okres wyborczy.

§. 11. Wydziałowi i ich zastępcy wybierani są na lat 6, a po upływie tego czasu pozostają oni w urzędowaniu aż do wyboru następców.

Po upływie każdego trzechlecia występuje z dniem 31. grudnia połowa członków wedle kolei pozostawania w urzędowaniu i uzupełnia się przez nowe wybory.

Ustępujący mogą być na nowo wybrani, jeżeli nie zachodzą żadne przeszkody ustawowe.

Uprawnienie do wyboru.

§. 12. Prawo wyboru do spółki mają wszyscy członkowie spółki, posiadający prawo obywatelstwa austryackiego, z wyjątkiem tych, którzy w skutek wyroku Sądu karnego wykluczeni są od prawa wyborczego w gminie, tudzież z wyjątkiem tych, którzy popadli w konkurs, jak długo trwa konkurs.

Wybranymi mogą być wszyscy własnowolni członkowie spółki, — mężczyzni, którzy mają 3 lata prawo czynne, razem z oznaczonemi w §. 3. osobami, a prócz togo własnowolne osoby ze sfer gospodarczych fachowych (profesorowie i nauczyciele szkół gospodarczych, literaci, piszący dzieła o gospodarstwie, duchowni, weterynarze, urzędnicy gospodarczy i t. d.), jakkolwiek osoby te nie są członkami spółki, z tem atoli ograniczeniem, że liczba takich członków nie może przewyższać szóstej części wszystkich wydziałowych.

§. 13. Wymówić się od przyjęcia wyboru do wydziału spółki mogą tylko następujący członkowie spółki:

1. ci, którzy osiągnęli już 60. rok życia, albo którzy z powodu trwałej choroby nie mogą przyjąć na siebie tego urzędu;

2. ci, którzy wykażą, że ich zawód wymaga koniecznie, by oni przez czas dłuższy przebywali poza obrębem swojej stałej siedziby;

3. ci, którzy sprawowali już urząd wydziałowego spółki albo w innej spółce dotąd go sprawują.

Kto nie przyjmie wyboru bez przyczyny prawnej, ten podpadnie grzywnie do 20 zł. na rzecz kasy spółkowej.

Nieczłonkowie spółki mogą w każdym wypadku wymówić się od wyboru.

O obowiązku przyjęcia wyboru rozstrzyga wydział spółki.

§. 14. Do Wydziału spółki mogą być wybrani ci, którzy mają prawo biernego wyboru do Rady powiatowej.

Komisya wyborcza. Spis wyborców. Rozpisanie wyborów.

§. 15. Celem zarządzenia i przeprowadzenia wyborów ustanawia się w siedzibie spółki komisyę wyborczą. Komisya składa się z przewodniczącego, powołanego przez Wydział krajowy, z komisarza rządowego, zamianowanego przez Namiestnictwo, z zastępcy Wydziału powiatowego i z trzech zastępców spółki.

Do ważności uchwał Komisyi potrzebną jest obecność przewodniczącego i połowy członków.

Komisya wyborcza układa spis, do którego wciąga wyborców koleją zstępną wedle wysokości ich rocznej powinności podatkowej, uprawniającej do wyboru do Sejmu. Obok imienia i nazwiska każdego wyborcy ma być także oznaczoną powinność podatkowa.

Jeżeli jest dwóch lub więcej wyborców z równą powinnością podatkową, to starszy latami ma być naprzód wpisany.

Na końcu spisu ma być podaną suma powinności podatkowej wszystkich uprawnionych do wyboru do spółki.

Władze państwowe obowiązane są udzielić komisyi wyborczej potrzebnych wyjaśnień co do powinności podatkowej członków spółki.

Jak się tworzy koła wyborcze.

§. 16. Wybór wydziału odbywa się w trzech kołach wyborczych, z których każde wybiera jedną trzecią część wydziałowych i jedną trzecią część zastępców. W tym celu dzieli się w powyżej wspomnianym spisie wykazaną ogólną sumę podatkową na trzy równe części.

Uprawnieni do wybierania, którzy wedle koleją spisanych liczb wspomnianego spisu płacą pierwszą trzecią część wspomnianej sumy podatkowej, należą do pierwszego, ci którzy płacą

drugą trzecią część tej sumy, należą do drugiego, a wszyscy inni uprawnieni do wybierania, należą do trzeciego koła wyborczego.

Jeżeli przy tworzeniu kół wyborczych ogólna suma podatkowa nie da się podzielić wedle potrzeby tak, ażeby powinność podatkowa jednego wyborcy nie została rozdzieloną, w takim razie wyborca ten zostanie zaliczony do tego koła wyborczego, do którego jego powinność podatkowa musiała by być wciągniętą wedle największej części.

§. 17. Przypadającą wedle §. 10. na spółkę liczbę wydziałowych i zastępców, rozdziela się w równych częściach na poszczególne koła wyborcze.

Jeżeli pierwsze koło wyborcze nie składa się przynajmniej z dwa razy takiej liczby wyborców, jaką to koło ma wybierać na wydziałowych i zastępców, w takim razie to koło wyborcze ma być uzupełnione ze spisu (§. 16.) następujących wyborców.

Kwotę podatkową wszystkich wyborców, stanowiących po tem uzupełnieniu pierwsze koło wyborcze, odciąga się od całej sumy podatkowej, a resztę dzieli się na dwie części. Ci wyborcy, którzy płacą pierwszą połowę tej reszty, stanowią drugie, a wszyscy inni trzecie koło wyborcze.

Jeżeli w skutek tego postępowania drugie koło wyborcze nie składa się przynajmniej z dwa razy takiej liczby wyborców, jaką ono ma wybierać na wydziałowych i zastępców, w takim razie w tem kole wyborczem należy przeprowadzić powyżej wskazanym sposobem uzupełnienie z następujących wyborców.

§. 18. Ułożone spisy wyborców wykłada komisya publicznie, ustanawiając czternastodniowy termin rekursowy do wnoszenia zarzutów.

O tych zarzutach rozstrzyga komisya ostatecznie i prawomocnie i podaje swoją decyzyę do wiadomości rekurentów.

Następnie układa komisya zrektyfikowane spisy wyborców, wystawia na ich podstawie karty legitymacyjne i wysyła je wyborcom z rozpisaniem wyborów, w którem jest oznaczone, jaka liczba członków i jakiej kategoryi ma być wybraną, tudzież którego dnia i o której godzinie ma się wybór odbyć.

Tworzenie kół wyborczych w powiatach mieszanych.

§. 19. W powiatach mieszanych pod względem narodowości, gdzie wedle ostatniego spisu ludności najmniej jedna piąta część ludności przynależy do drugiej narodowości, ma się odbyć we wszystkich albo w poszczególnych kołach wyborczych osobne głosowanie według grup narodowościowych.

W innych powiatach mają wyborcy po ułożeniu kół wyborczych oświadczyć na wezwanie komisyi, w której grupie narodowościowej chcą swoje głosy oddawać. Na podstawie tego utworzone zostaną dla tych kół wyborczych, w których co najmniej jedna piąta część złożonych deklaracyj oświadcza się za wyborem w drugiej grupie narodowościowej, dwie osobne grupy wyborcze dla wyborców obu narodowości.

Ilość wydziałowych i zastępców, przypadających na dotyczące koło wyborcze, rozdzieloną zostaje na grupy narodowościowe koła wyborczego, wedle proporcyi, w jakiej wyborcy zgłosili się do wyboru w dotyczącej grupie narodowościowej.

Przytem ułamek większy nad połowę uważany bywa jako cała jednostka Jeżeliby według tego obliczenia nie przypadł na jedną grupę narodowościową nawet jeden zastępca wydziałowego, w takim razie ogólna liczba zastępców winna być powiększoną o jednego zastępcę, który winien być przydzielony dotyczącej grupie narodowościowej.

Tak ułożony stosunek jest ważny na dwa okresy trzyletnie, a jeżeli przynajmniej trzecia część wydziałowych wybranych w tej lub owej grupie narodowościowej nie podniesie zarzutu, w takim razie za zgodą Wydziału krajowego stosunek ten może być przedłużony na dalszy okres wyborczy.

Przeprowadzenie wyboru.

§. 20. Wybór odbywa się jawnie wobec komisyi wyborczej, albo przez przysłanie karty głosowania, podpisanej ze strony wyborcy.

Wybór odbywa się względną większością głosów W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez członka komisyi wyborczej.

§. 21. Komisya wyborcza uwiadamia wybranych członków o ich wyborze i wzywa ich do oświadczenia się, czy wybór przyjmują.

Skoro wybrany w ciągu ośmiu dni po otrzymaniu tego zawiadomienia nie oświadczy, że się uchyla od przyjęcia wyboru z przyczyn uzasadnionych w ustawie, w takim razie istnieje przypuszczenie, że on wybór przyjmuje, a w takim razie nie może on bez zgody wydziału zrzec się swego członkowstwa, chyba że później co do jego osoby zaszła nowa przyczyna do uchylenia się od przyjęcia wyboru.

Komisya wyborcza zawiadamia także za pośrednictwem Wydziału powiatowego i c. k. Starostwa Wydział krajowy i c k. Namiestnictwo, których członków wybrano i w którym okręgu wyborczym.

Zastępcy Wydziału krajowego i Rządu.

§. 22. Wydział krajowy i c. k. Namiestnictwo, mają prawo wyznaczyć do Wydziału spółki powiatowej po jednym przedstawicielu.

Ci przedstawiciele mają w Wydziale i na walnem zgromadzeniu spółki wszystkie prawa, przysługujące wydziałowym i w ogóle członkom spółki, z wyjątkiem prawa wyborczego, o ile ono nie przysługuje im jako członkom spółki, lub jako wybranym wydziałowym.

Zakres działania wydziału.

§. 23. Do zakresu działania wydziału należą wszystkie sprawy, nie zastrzeżone dla walnego zgromadzenia (§. 29.).

Ukonstytuowanie się wydziału. Funkcyonaryusze wydziału.

§. 24. Po przeprowadzeniu wyboru wydziału, wybiera tenże z pomiędzy siebie przewodniczącego i dwóch kontrolorów kasowych. Wybór odbywa się bezwzględną większością wszystkich oddanych głosów. Jeżeli większości nie osiągnięto, w takim razie muszą wyborcy przy wyborze ściślejszym ograniczyć się do tych dwóch osób, które otrzymały stosunkowo największą ilość głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los o tem, kto ma być wciągnięty do wyboru ściślejszego, i kogo należy uważać za wybranego.

Funkcyonaryuszy wspomnianych wybiera się na trzy lata, jednak oni pozostają w urzędowaniu aż do wyboru ich następców. Jeżeli jedno z tych miejsc opróżni się w ciągu trzyletniego urzędowania, w takim razie na resztujący okres urzędowania przeprowadza się nowy wybór.

Przewodniczący, albo na wypadek przeszkodzenia jego zastępca zastępuje spółkę na zewnątrz kieruje i czuwa nad wszystkiemi sprawami i podpisuje wszystkie pisma. Statuta spółki mogą mu przydzielić jeszcze inne prawa i obowiązki.

§. 25. Urząd członków Wydziału spółki jest bezpłatny, można im jednak na podstawie odnośnych postanowień statutów

(§. 30.) przyznać wynagrodzenie za poniesione w interesie spółki wydatki, tudzież za dłuższą stratę czasu.

Walne zgromadzenie spółki.

§. 26. Walne zgromadzenie składa się ze wszystkich członków, uprawnionych do wyboru spółki.

Przewodniczący spółki albo jego zastępca zwołuje walne zgromadzenie spółki i przewodniczy na niem. Walne zgromadzenie ma się odbywać przynajmniej raz w roku. Walne zgromadzenie należy zwołać także wtedy, gdy przewodniczący albo Wydział spółki uznają to za rzecz konieczną, albo jeżeli Związek krajowy poleci spółkom, by takie zgromadzenie zwołały.

W wezwaniu należy oznaczyć, gdzie i kiedy odbędzie się zgromadzenie i o jakich sprawach będzie radzić.

By zgromadzenie było uprawnione do uchwał, potrzebną jest obecność oznaczonej statutami liczby członków, uprawnionych do głosowania.

Jeżeli walne zgromadzenie się nie zbierze, w takim razie winno być zwołane nowe zgromadzenie, które bez względu na liczbę obecnych może powziąć ważne uchwały. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów.

§. 27. Do zakresu działania walnego zgromadzenia należy:

1. pilnowanie i badanie interesów przynależnych do spółki rolników, o ile popieranie tych interesów należy do celów spółki, i powzięcie uchwał w tych sprawach;

2. badanie i aprobowanie rocznych zamknięć rachunkowych i w ogóle kontrola nad działalnością Wydziału za pomocą komisyi;

3. przedkładanie wniosków w sprawach zakładania, wspomagania i zmian zakładów spółkowych, mających na celu samopomoc gospodarską, naukę, ubezpieczenie na wypadek starości i choroby i t. d.;

4. powzięcie uchwał co do siedziby i języka urzędowego spółki;

5. powzięcie uchwał co do utworzenia Związków spółek;

6 uchwalanie statutów spółki i ich zmiany, tudzież inne bliżej statutami oznaczone ważne sprawy.

Przewodniczący winien podać walnemu zgromadzeniu potrzebne przedłożenia.

Statuta.

§. 28. W ramach niniejszej ustawy ustanowi sobie spółka statuta (§. 29.), w których mieszczą się przepisy co do prawidłowego prowadzenia spraw spółki.

Statuta i zmiany tychże wymagają aprobaty krajowego Związku spółek. Aż do zaaprobowania statutów spółki obowiązują statuta tymczasowe, wydane przez Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem.

Krajowy Związek spółek.

§. 29. Wszystkie spółki rolnicze w Królestwie Galicyi tworzą krajowy Związek spółek z siedzibą we Lwowie.

Celem krajowego Związku spółek jest:

1. starać się o wspólne interesa spółek i stale kontrolować spółki powiatowe;

2. pomagać spółkom w wykonywaniu ich zadań;

3. przeprowadzać samodzielnie oznaczone w §. 6. zadania spółek, o ile na to pozwalają siły poszczególnych spółek powiatowych;

Co do stanowiska prawnego krajowego Związku spółek, to mają zastosowanie analogiczne postanowienia §. 9.

§. 30. Organami krajowego Związku spółek są:

1. Zgromadzenie delegatów spółek rolniczych, i

2. Zwierzchność krajowego Związku rolników.

§. 31. Zgromadzenie delegatów spółek rolniczych składa się z zastępców wszystkich spółek powiatowych, z których Wydział wysyła po jednym.

Zgromadzeniu delegatów zastrzeżonem jest, co następuje:

1. Wybór naczelnictwa krajowego Związku spółek;

2. badanie spraw co do organizacyi lub działalności spółek, które mają być przedłożone zgromadzeniu delegatów wskutek wyraźnego polecenia Wydziału krajowego lub Namiestnictwa, albo takich, które naczelnictwo krajowego Związku spółek uchwaliło z powodu ich ważności przedłożyć zgromadzeniu delegatów.

Zgromadzenie delegatów odbywa się przynajmniej co trzy lata; w wypadkach nagłej koniecznej potrzeby może być na podstawie uchwały naczelnictwa Związku zwołane nadzwyczajne zgromadzenie delegatów.

Przewodniczący naczelnictwa krajowego Związku spółek, a wrazie gdy ten jeszcze nie jest wybrany, to ustanowiony przez Wydział krajowy przedstawiciel zwołuje zgromadzenie delegatów i przewodniczy na temże zgromadzeniu.

§. 32. Zgromadzenie krajowe delegatów wybiera na trzy lata 17 członków do naczelnictwa krajowego Związku spółek i połowę zastępców.

Członkiem naczelnictwa Związku krajowego albo zastępcą może być wybrany ten, kto ma prawo biernego wyboru do spółki pwiatowej.

Wybór odbywa się w dwóch grupach, podzielonych wedle narodowości. Każda z tych grup ma wybrać samodzielnie pewną liczbę członków i zastępców do naczelnictwa, i to w takiej proporcyi, w jakiej poszczególne spółki powiatowe oświadczyły się za wyborem w tej lub owej grupie. Deklaracya ma być złożoną albo pisemnie, albo ustnie przez wysłanego delegata.

Co do zastępców, to mają zastosowanie analogiczne postanowienia §. 16.

Co do ustanowienia i czasu trwania tej proporcyi, to mają tu zastosowanie przepisy §. 21. ust. 4. i 5.

Tak wybrane naczelnictwo wybiera z pomiędzy siebie przewodniczącego i jego zastępcę.

Wybór naczelnictwa, zastępców, tudzież przewodniczącego i jego zastępcy odbywa się bezwzględną większością głosów. Co do wyboru ściślejszego, to mają zastosowanie postanowienia §. 26.

Regulamin, który ma ułożyć naczelnictwo z aprobatą Wydziału krajowego, będzie zawierał w sobie dokładniejsze przepisy co do kierowania zgromadzeniem delegatów, tudzież co do naczelnictwa i jego przewodniczącego.

§. 33. Wydział krajowy i c. k. Ministerstwo rolnictwa mają prawo do wysłania na zgromadzenie krajowych delegatów spółek powiatowych i do naczelnictwa Związku krajowego po jednym delegacie z głosem doradczym.

Datki na cele spółki.

§. 34. Powiatowe spółki rolnicze, równie jak i krajowy Związek spółek mogą przy swem założeniu na pokrycie połączonych z założeniem wydatków nałożyć na swoich członków, a względnie na członków w okręgu Związku krajowego, należących do spółek powiatowych, dodatki co najwięcej w wysokości 1% od państwowego podatku gruntowego, uprawniającego do członkowstwa w spółce.

§. 35. Celem pokrycia swoich wydatków mogą spółki powiatowe i krajowy Związek spółek z końcem roku na podstawie preliminarza na rok najbliższy nałożyć na swoich członków,

a względnie na wszystkich do okręgu krajowego Związku należących członków dodatki pieniężne.

Dodatki te niepowinny przewyższać w spółkach powiatowych 4% a w krajowym Związku spółek 1% podatku gruntowego, uprawniającego do członkowstwa. W razie odpisania podatku państwowego ustaje zobowiązanie do płacenia dodatków, oznaczonych w tym i w poprzednim paragrafie.

§. 36. Gdyby się okazała potrzeba pobierania na cele spółki powiatowej wyższego dodatku od podatku gruntowego, aniżeli 4% tego podatku, w takim razie spółka powiatowa winna za pośrednictwem krajowego związku spółek postarać się w tym celu o zezwolenie Wydziału krajowego w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

Tak samo winien krajowy związek spółek postarać się o zezwolenie Wydziału krajowego w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, jeżeli tenże związek zamierza na cele, określone w poprzednim paragrafie, pobierać wyższy aniżeli 1%-owy dodatek od podatku gruntowego.

§. 37. Dodatki, oznaczone w §§. 36, i 37., będą pobierane jako dodatki do państwowego podatku gruntowego, a urzędy podatkowe będą je odsyłać do spółek powiatowych, albo do krajowego związku spółek. Datki te, jako dodatki do państwowego podatku gruntowego, mają ustawnicze prawo zastawu i wszelkie inne prawa tych podatków.

Przeciw nieprawnemu przypisaniu wspomnianych datków może członek spółki w ciągu dni 14 po uwiadomieniu o tem przypisaniu odwołać się do krajowego Związku spółek a w drugiej instancyi do Wydziału krajowego.

§. 38. Powiaty i gminy tudzież powiat. kasy zaliczkowe mogą celem założenia spółek albo na wykonanie ich zadań udzielić datków ze swoich dochodów, albo ze swego majątku.

Wydziały powiatowe, a względnie Wydział krajowy, mogą prace kancelaryjne spółek powiatowych na ich domaganie się powierzyć czasowo albo trwale swoim urzędnikom.

O nadzorze.

§. 39. Spółki powiatowe podlegają nadzorowi naczelnictwa krajowego związku spółek. Naczelnictwo krajowege związku spółek bada i zatwierdza preliminarze tudzież zamknięcia rachunków spółek powiatowych i jest uprawnionem do poddania spółek powiatowych, tudzież założonych i popieranych ze strony tych spółek instytucyj i przedsiębiorstw w każdej chwili rewizyi swoich delegatów lub urzędników.

Na podstawie wyniku rewizyi może naczelnictwo krajowego związku spółek na urzędników i funkcyonaryuszy spółki za znaczne nieprawidłowości, jakich oni sami dopuścili się, albo jakich wskutek braku kontroli z ich strony dopuścili się inni, nałożyć grzywny do 50 zł., które wpływają do funduszu spółki powiatowej.

Nadzór nad krajowym związkiem spółek i ich rewizya należy do Wydziału krajowego.

Zażalenia przeciw uchwałom walnego zgromadzenia lub Wydziału Spółki powiatowej zozstrzyga naczelnictwo krajowego związku spółek. Zażalenia przeciw postanowieniom naczelnictwa krajowego związku spółek rolniczych rozstrzyga Wydział krajowy.

§. 40. Grzywny, nałożone na podstawie niniejszej ustawy, ściąga władza polityczna.

§. 41. Krajowy związek spółek ma prawe za zezwoleniem Wydziału krajowego wydać dla spółek powiatowych obowiązujące przepisy o zarządzaniu majątkiem.

Spółka powiatowa potrzebuje osobnej aprobaty ze strony krajowego związku spółek, jeżeli chce zaciągnąć pożyczkę pie-

niężną, albo przyjąc na siebie jaką porękę, jeżeliby wynikające stąd zobowiązania z doliczeniem wszystkich dotychczasowych zobowiązań przewyższały sumę dodatków rocznych, jakie spółka może nałożyć na swoich członków bez wyższego zezwolenia (§. 37).

Tak samo i krajowy Związek spółek przy równych warunkach dla zasiągnięcia pożyczki albo dla przyjęcia na siebie poręki, potrzebuje zezwolenia Wydziału krajowego.

Rozwiązanie.

§. 42. Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem może rozwiązać wydział spółki powiatowej, albo naczelnictwo krajowego Związku spółek.

W takim wypadku mają być do trzech miesięcy przeprowadzone nowe wybory.

Równocześnie z rozwiązaniem, Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem postara się o daisze prowadzenie spraw spółki powiatowej, a względnie krajowego Związku spółek.

Postanowienia językowe.

§. 43. Spółka decyduje o języku rozpraw i urzędowania własną uchwałą (§. 29.).

Krajowy Związek spółek, tudzież spółki powiatowe w mieszanych powiatach (§. 21.) mają starać się o to, by w rozprawach były równouprawnione obydwa języki krajowe; ze stronami mają korporacye korespondować w tym języku, którego strona używa, albo który jest spółce znany jako język, używany przez stronę.

Przewodniczący i zastępca przewodniczącego w naczelnictwie krajowego związku spółek, przewodniczący i ich zastępcy w spółkach powiatowych w powiatach mieszanych, tudzież urzędnicy tych korporacyj muszą znać obydwa języki krajowe

Postanowienia przejściowe.

§. 44. Na pierwszy czas, aż do ukonstytuowania się spółek powiatowych, ustanawia Wydział krajowy w każdym powiecie komisyę z 6 członków. Wydział krajowy mianuje przewodniczącego Komisyi, c. k. Namiestnictwo i Wydział powiatowy wysyłają po jednym zastępcy, innych trzech członków powołuje Wydział krajowy z pomiędzy mężów zaufania stanu rolniczego.

L. s. 463/1898.

Aleg 86

Wniosek.

Zważywszy, że powiat Kosowski ma w swoim obrębie aż 94 kilometrów drogi powiatowej, których z powodu swego ubóstwa i z powodu rzadkiego zaludnienia górskich okolic tego powiatu bezwarunkowo nie jest w stanie należycie wybudować, ani utrzymać;

zważywszy, że wskutek nałożenia najwyższego podatku na cele dróg powiatowych, bo aż 20% (jakiego nie wykazuje żaden powiat w kraju), muszą cierpieć wszelkie inne agendy publiczne w powiecie, zaś drogi powiatowe pomimo tego z powodu rwiących potoków górskich, a najbardziej z powodu nagłych wylewów Czeremoszu Białego i Czarnego nie mogą być utrzymane chociażby tylko w na pół możliwym stanie;

zważywszy, że nowo zbudowana kolej ze Stanisławowa przez Woronienkę na Węgry, tudzież mająca się budować kolej Kołomyja-Delatyn-Woronienka tylko wtedy mogą mieć zbawienny wpływ na podniesienie stanu ekonomicznego okolicy, gdy stacye kolejowe połączone zostaną z ważniejszemi ogniskami życia ekonomicznego;

zważywszy, że wieś Żabie, największa gmina wiejska w Galicyi, mająca obecnie Sąd, Urząd podatkowy, Notaryat itd., oddalona od kolei w Kołomyi przeszło o 70 kilometrów, zapuszczona, wyzyskiwana przez Żydów, przez połączenie jej z Woronienką, oddaloną zaledwie o kilkanaście kilometrów, zyskałaby razem z okolicą pod względem cywilizacyjnym i ekonomicznym;

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy w drodze ustawodawczej uchwalić, że droga powiatowa Kosów-Żabie z przedłużeniem aż do stacyi kolejowej w ~~Woronience~~ Worochcie zostaje przyjętą na fundusz krajowy.

Lwów, dnia 12. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Okuniewski *w. r.*

Zajączkowski, Potoczek, Data, Barwiński, Niebyłowiec, Kulczycki, Wójcik, Bojko, Warzecha, F. Krempa, A. Wachnianin, Winniczuk, Nowakowski, G. Milan, W. Szwed.

L. S. 464/1898.

Aleg 87

Wniosek.

Zwyżywszy, że 2.143 gmin w Galicyi nie ma nauczycieli i szkół;

zważywszy, że celem poprawienia tego nie pocieszającego stanu oświaty w kraju zarówno Sejm jak i wszystkie władze szkolne uznały naglącą potrzebę założenia nowych seminarjów nauczycielskich;

zważywszy, że cała Galicya wschodnia po za Lwów aż po Zbrucz i Karpaty z 33 powiatami i 2,942.614 ludności nie posiada ani jednego seminaryum nauczycielskiego żeńskiego, a tak samo aż 13 powiatów Galicyi wschodniej, począwszy od Zbaraża aż po Karpaty, nie posiada żadnego seminaryum nauczycielskiego męzkiego;

zważywszy, że 3 dotychczasowe seminarja nauczycielskie żeńskie w Krakowie, Przemyślu i we Lwowie, przeznaczone siłą okoliczności i swoim numerus clausus dla inteligencji miejskiej, wychowują jakby na urągowisko całemu społeczeństwu ruskiemu zaledwie 83 uczenic Rusinek (na 594 uczenic obrządku rzymsko-katolickiego);

zważywszy, że same władze szkolne uznały Horodenkę, Zaleszczyki lub Czortków za najodpowiedniejsze miejscowości do założenia seminaryum nauczycielskiego męzkiego;

zważywszy, że najbardziej nadającą się miejscowością dla założenia seminarjum nauczycielskiego żeńskiego jest miasto Kołomyja, gdzie istnieje już nawet fundacya ś p. Teodora Biłousa dla wychowania i kształcenia dziewcząt — wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, by jak najrychlej przystąpił do założenia jednego seminarjum nauczycielskiego męzkiego w Horodence, Zaleszczykach lub Czortkowie; jednego seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Kołomyi z językiem wykładowym ruskim.

Lwów dnia 10. stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Okuniewski w r.

Zajączkowski, Potoczek, Data, Barwiński, Niebyłowiec, Kulczycki, Wachnianin, Wójcik, Bojko, Winniczuk, Nowakowski, Warzecha, F. Krempa, G. Milan, W. Szwed.

L. S. 465/1898.

Alez 35

Wniosek

posła Stefana Nowakowskiego i towarzyszy w sprawie zaprowadzenia powszechnych bezpośrednich wyborów do Sejmu, do Rad powiatowych i powszechnych wyborów do Rad gminnych.

Ponieważ z zaprowadzeniem powszechnych wyborów do Rady Państwa upośledzenie szerokich mas ludności pod względem prawa wyborczego do Sejmu, do Rad powiatowych i gminnych bardzo rażąco występuje;

ponieważ równym obowiązkom obywateli powinny odpowiadać równe prawa, a obecna ordynacya wyborcza do Sejmu, do Rad powiatowych i gminnych przeważnej większości ludności w zamian za ciężki obowiązek służby wojskowej i podatków pośrednich nie daje żadnych praw, albo tylko prawa ograniczone;

ponieważ obecna Reprezentacya w Sejmie, w Radach powiatowych i gminnych nie jest wyrazem woli ogółu dotyczącej ludności kraju;

ponieważ przyznanie wszystkim pełnoletnim obywatelom prawa wyborczego do Sejmu, do Rad powiatowych i gminnych umożliwi naturalny rozwój stosunków ekonomicznych kraju;

przeto podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Dotychczasową ordynacyę wyborczą do Sejmu, do Rad powiatowych i gminnych zamienia się w tym kierunku, że przyznaje się powszechne i bezpośrednie prawo wyborcze wszystkim pełnoletnim obywatelom naszego kraju.

Lwów, dnia 10. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

St. Nowakowski, w. r.

Winniczuk. Niebyłowiec, Wójcik, Bojko, Data, Warzecha, Kramarczyk, Potoczek, Szwed, Dr. Bernadzikowski, Średniawski, G. Milan, F. Krempa, Styła.

LW. 2.542.

Aleg 89

Propozycya

Wydziału krajowego, w sprawie wyboru 3 Zastępców członków Rady Nadzorczej Banku krajowego.

Wysoki Sejmie!

Z końcem roku 1897 gasną mandaty dwu przez Wys. Sejm wybranych zastępców członków Rady nadzorczej Banku krajowego, a mianowicie mandaty pp. Adolfa barona Brunickiego i Stanisława Niezabitowskiego.

Nadto wskutek wyboru uchwałą z dnia 12. stycznia 1898 r. Dr. Stanisława Krzyżanowskiego członkiem Rady Nadzorczej Banku krajowego wakuje jeden mandat zastępcy członka Rady, który dotąd piastował Dr. Krzyżanowski.

Na podstawie postanowień §. 100 statutu Banku krajowego, Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek wyboru na zastępców członków Rady Nadzorczej Banku krajowego: Dra Jana Stefana Fedaka, Adolfa br. Brunickiego i Stanisława Niezabitowskiego.

We Lwowie dnia 13. stycznia 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LS. 413/98.

Lieg 90

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu krajowego, funduszów ze skarbu krajowego dotowanych i funduszów budżetem objętych za rok 1896.

Wysoki Sejmie!

Przedłożone przez Wydział krajowy, a przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 28. grudnia 1897 Komisyi budżetowej do zdania sprawy przekazane zamknięcie rachunków funduszów krajowych za rok 1896, obejmuje w trzech głównych działach:

I. Zamknięcie rachunków funduszów budżetem objętych
II. „ „ „ „ nie objętych
III. „ „ funduszu propinacyjnego.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje dział pierwszy, to jest zamknięcie rachunków budżetem objętych. Pozostałe dwa działy będą przedmiotem osobnych sprawozdań.

Zamknięcie rachunków, będące przedmiotem niniejszego sprawozdania, dzieli się na trzy części, a mianowicie:

1. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu,

2. Fundusze dotowane ze skarbu krajowego,

3. Fundusze samoistne, dla których Sejm ustanawia budżet dochodów i wydatków.

Co do formy tego zamknięcia nie ma Komisya budżetowa nic do zauważania, ponieważ Wydział krajowy trzymał się pod tym względem ściśle wskazówek przez komisyę budżetową w latach dawniejszych ustanowionych, a przez Wysoki Sejm aprobowanych.

Po tych wstępnych uwagach, przystępujemy do pierwszej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków

Funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu.

Budżet na rok 1896 ustanowił ogół wydatków i dochodów funduszu krajowego na kwotę 10,110.048 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje ogół wydatków w kwocie 10,949.423 zł., a ogół dochodów 11,207.455 zł.

Z porównania wynika, że wydatki rzeczywiste były większe od preliminowanych o 839.375 zł., zaś dochody rzeczywiste większe od preliminowauych o 1,097.407 zł.. a kwota, o jaką zamknięcie rachunków jest korzystniejszem od budżetu, wynosi 258.032 zł.

Zauważyć jednak należy, że wykazana powyżej równowaga budżetowa nie była dziełem przypadku, lecz wynikiem przyjętego od roku 1894 sposobu budżetowania.

Gdy bowiem, wskutek dokonanej w roku 1893 konwersyi długu indemnizacyjnego, wszystkie następne budżety były budżetami zwyżkowymi, a zwyżki te, w myśl programu finansowego przez Wys. Sejm w r. 1892 uchwalonego, miały być używane na spłatę dawniejszych długów, przeto od roku 1894 począwszy całą zwyżkę budżetową wstawiano do rubr. XIV., przeznaczając ją na tę spłatę.

Tak się też stało i w r. 1896.

Ogół właściwych wydatków funduszu krajowego miał podług uchwalonego budżetu wynosić kwotę 8,571.073 zł., dochody 10.110.048 zł.. a nawyżka dochodów w kwocie 1,538.975 zł., przeznaczona na spłatę dawnych długów, wstawioną została do rubryki XIV. wydatków funduszu krajowego.

Zamknięcie rachunków wykazuje ogół wydatków (bez spłaty dawnych długów) 8,779.963 zł., więcej od preliminowanych o 208.890 zł., ogół dochodów 11,207.455 zł., więcej od preliminowanych o 1,097.407 zł., a nadwyżka dochodów wynosiła 2,427.492 zł., z której użyto na spłacenie dawnych długów 2,169.460 zł., więcej niż preliminowano o 630.485 zł., reszta zaś 258.032 zł. stanowi pozostałość z rachunków z roku budżetowego 1896.

Gdyby Wydział krajowy nie był przyspieszył spłaty dawniejszych długów ponad preliminarz, pozostałość z rachunków wynosiłaby właściwie 888.517 zł.

Wcześniejsza jednak spłata długów, uskuteczniona przez Wydział krajowy na podstawie danego mu przez Wys. Sejm upoważnienia, przedstawia się o tyle korzystniej, że usunęła ona dług $4^1/_2$ %, podczas gdy pożyczka z roku 1893, która była podstawą całego uregulowania funduszów krajowych od roku 1893 jest 4%.

Poniżej szczegółowo omawiać będziemy pozycye i rubryki, wykazujące w rzeczywistej wynikłości znaczniejsze zboczenia od uchwalonego budżetu, tutaj jednak już zaznaczamy, że Wydział krajowy uzasadniając te różnice, przytoczył powody, dla których wynik rzeczywisty był większy lub mniejszy od kwoty preliminowanej.

Przy niektórych pozycyach komisya budżetowa zażądała dokładniejszych dat, szczegółowych rachunków i wykazów i na tej podstawie opiera swoje, w ciągu niniejszego sprawozdania czynione uwagi, przyczem Komisya zawsze miała na uwadze tę okoliczność, że przeniesienie kwot preliminowanych na wydatki zwyczajne w jednych rubrykach i pozycyach, dla pokrycia zwiększonych wydatków zwyczajnych w innych pozycyach i rubrykach, o tyle tylko było uzasadnione, o ile Wydział krajowy miał na to wyraźne pozwolenie Wys. Sejmu w ustawie finansowej na r. 1896.

Wydatki.

Jak już powyżej wykazaliśmy, wynosiły rzeczywiste wydatki 10.949.423 zł., zamiast preliminowanych 10,110.048 zł., czyli więcej o 839.375 zł., w której to kwocie mieści się też suma 630.485 zł., o którą na spłacenie dawnych długów wydano więcej, niż preliminowano.

Badanie poszczególnych rubryk działu wydatków wykazało, że w rubr. I., II., V., VIII., X., XI., XIII. i XVI. wydano ogółem mniej niż preliminowano o 64,669 zł., natomiast wydano więcej niż preliminowano ogółem o 904.044 zł. w rubr. III., IV., VII., IX., XII., XIV., XV. i XVII. Z porównania tych dwóch kwot wynika ogólna suma większych niż preliminowano wydatków 839.375 zł.

Mniej niż preliminowano, wydano w następujących rubrykach:

Rubr. I. „Koszta reprezentacyi kraju“. Na te potrzeby wydano ogółem 88.435 zł., zamiast preliminowanych 107.596 zł., t. j. mniej o 19.161 zł., a to z powodu krótszego trwania obrad sejmowych w tym roku.

Rubr. II. „Koszta zarządu“. Wynik rzeczywisty wykazuje ogół wydatków tej rubryki 306.410 zł., zamiast preliminowanych 307.883 zł., czyli mniej o 1.474 zł. Na płace urzędników i woźnych wydano mniej niż preliminowano o 2.772 zł., na dyurnistów wydano mniej o 1.231 zł., a na administracyę dochodów z krajowych opłat konsumcyjnych mniej o 2.839 zł. Natomiast wydano więcej niż preliminowano o 5.814 zł na gmach krajowy i jego utrzymanie, a mianowicie: na konieczne wydatki konserwacyjne i instalacyjne na wytwarzanie światła elektrycznego.

Rubr. V. „Wydatki sanitarne“. Na koszta podróży dla lekarzy okręgowych i na subwencye dla powiatów, na pokrycie nadwyżki wydatków, na płace lekarzy okręgowych ponad 1% dodatków powiatowych, preliminował budżet kwotę 18.000 zł., a wydano tylko 15.862 zł., ponieważ zamiast 77, było obsadzonych tylko 63 okręgów sanitarnych, a w niektórych z tych okręgów lekarze objęli posady w drugim lub trzecim kwartale.

Rubr. VIII. „Utrzymanie pomników historycznych“ wykazuje nieznaczną różnicę na korzyść budżetu o 141 zł., a to z powodu interkalaryów przy aplikantach archiwów grodzkich we Lwowie i Krakowie.

Rubr. X. „Wydatki na komunikacye“. Wszystkie główniejsze działy tej rubryki wykazują wydatki rzeczywiste mniejsze od preliminowanych. Na koszta zarządu wydano mniej niż preliminowano o 2.941 zł., z powodu interkalaryów. Na nowe budowy i rekonstrukcye wydano mniej niż preliminowano o 13.140 zł., ponieważ wstrzymano w roku budżetowym roboty na drodze Zakliczyn-Sącz-Niedzica i pomiędzy Zbyszycami a Dąbrową, w oczekiwaniu ostatecznej decyzyi Rządu centralnego, który przyrzekł udzielić na ten cel subwencyi ze Skarbu państwa. Utrzymanie dróg krajowych kosztowało 398.104 zł., zamiast preliminowanych 406.038 zł., z powodu stosunkowo pomyślniejszych warunków atmosferycznych. Budżet preliminował na utrzymanie 1 kilometra drogi kwotę 221 zł. 95 ct, rzeczywiście zaś utrzymanie 1 kilometra kosztowało w roku budżetowym tylko 217 zł. 60 ct.

W dziale II. tej rubryki „koleje żelazne“ wydano na koszta utrzymania prowizorycznege biura kolejowego kwotę 32 980 zł. zamiast preliminowanych 29.000 zł., a to z powodu wydatków zaliczkowo czynionych na rachunek towarzystw budowy linij kolejowych: Trzebinia-Skawce, Chabówka-Zakopane, Jaworzno-Piła, Przeworsk-Bachórz, Delatyn-Stefanówka-Kołomyja. Zwrot tych wydatków zarządzonym zostanie jak tylko towarzystwa te po uzyskaniu koncesyi się ukonstytują.

Rubr. XI. „Dotacye dla zakładów krajowych“. Z tego tytułu preliminował budżet ogólny wydatek 99.028 zł, w rzeczywistości zaś okazała się potrzeba mniejszego o 10.858 zł. wydatku, a to na podstawie szczegółowych zamknięć rachunkowych poszczególnych zakładów, o których poniżej będzie mowa.

Rubr. XIII. „Budowy wodne i melioracye“. Rubryka ta rozpada się na dwa działy: A) biuro melioracyjne i studya przygotywawcze i B) wykonanie budowli wodnych. W ostatnim tym dziale wszystkie na poszczególne budowle preliminowane kwoty uwidocznione zostały jako wydane, a to w miarę dokonywanych robót bądź rzeczywiście wydatkowane, bądź też w całości lub w części przeniesione na r. 1897, a to w myśl uchwały sejmowej z d. 15. stycznia 1896. Przeniesione w ten sposób na rok następny kredyty wynoszą ogólną kwotę 41.774 zł.

W dziale A. wydano na biuro melioracyjne i studya przygotowawcze 78.971 zł. zamiast preliminowanych 84.296 zł., czyli mniej o 5.325 zł., a to z powodu interkalaryów i większych z roku budżetowego zwrotów z funduszów melioracyjnych.

Rubr. XVI. „Na podniesienie rękodzielnictwa i przemysłu“. Na potrzeby tej rubryki preliminowano ogółem 163.143 zł., a wydano tylko 156.896 zł., czyli mniej o 6.247 zł. Znaczniejsze różnice między preliminarzem a wynikiem wykazują następujące działy:

I. szkoły przemysłowe uzupełniające, dla których wydano mniej niż preliminowano o 1.141 złr. z powodu zwinięcia kursu handlowego w Tarnowie i pozostałego w skutek tego zapasu kasowego z r. 1895, i mniejszych o 434 zł. wydatków na nowe szkoły, które w roku 1896 miały być założone. W dziale II. preliminowano na szkoły fachowe dla wyrobów z drzewa i łoziny ogólną kwotę 20.102 zł. a wydano tylko 17.966 zł. to jest mniej o 2.136 zł. głównie z powodu zwinięcia warstatu stolarskiego w Żywcu, a w części z powodu zaoszczędzenia na płacy przodownika kołodziejskiego w warsztacie kołodziejskim w Grybowie, i zmiany personalu nauczycielskiego w warsztacie kołodziejskim w Grzymałowie. Na szkoły dla wyrobów tkackich preliminowano 27.960 zł. a wydano tylko 26.333 zł., czyli mniej o 1.627 zł z powodu nie zamianowania nauczyciela fachowego w Krośnie, tudzież z powodu interkalaryów w Glinianach, Korczynie, Kossowie i Łańcucie. Na wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego preliminowano w dziale III. kwotę 28.470 zł. a wydano tylko 26.628 zł., t. j. mniej o 1 842 zł. przeważnie wskutek tego, że stacya doświadczalna mechaniczno-technologiczna przy szkole politechnicznej we Lwowie, dla której preliminowana była kwota 1.500 zł. w roku budżetowym nie weszła w życie.

Więcej niż preliminowano wydano w następujących rubrykach:

Rubr. III. „Koszta leczenia.“ Na te wydatki preliminowano kwotę 940.000 zł. wydano zaś 994,310 zł. t. j. więcej o 54.310 zł,, a to wskutek wzrostu dni leczenia w porównaniu z rokiem 1894, który służył za podstawę do układania budżetu na rok 1896, o przeszło 110.000 dni leczenia, W ścisłym związku z tą rubryką pozostają rubryka XI. wydatków „dotacye dla zakładów krajowych“ i rubr. IV. dochodów funduszu krajowego. Rubr. XI. wydatków wykazuje mniejsze niż preliminowano wydatki na szpital lwowski o 17.079 zł., a rubr. IV. dochodów w poz. 8 i 10 wykazuje większe niż preliminowano dochody od szpitala w Krakowie i zakładu na Kulparkowie w ogólnej kwocie 37.470 zł. Te kwoty służą na całkowite pokrycie wykazanych w rubr, III. większych wydatków.

Rubr. IV. „koszta szczepienia.“ W tej rubryce preliminowano na koszta podróży i dyety lekarzy z powodu szczepienia ospy 59.000 zł., wydano zaś rzeczywiście 72.720 zł., czyli więcej o 13.721 zł. Na te wydatki Wydział krajowy nie może żadnego wywierać wpływu, są one likwidowane na podstawie rachunków przedkładanych przez Namiestnictwo.

Rubr. VII. „wydatki na cele wykształcenia i oświaty.“ W tej rubryce mieszczą się wydatki na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego i funduszu szkolnego emerytalnego i liczne pozycye zawierające datki i subwencye na cele wykształcenia i oświaty. Te pozycye nie wykazują żadnych różnic między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem. Wszystkie uchwalone subwencye zostały w całości wypłacone. Natomiast pozycye na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego i funduszu szkolnego emerytalnego wykazują znaczniejsze różnice na niekorzyść budżetu. Na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego preliminowano 1,936.492 zł. a wydano na ten cel 1,964.325 zł. czyli więcej o 27.833 zł. a na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego emerytalnego preliminowano 139.423 zł, wydano zaś 153.989 zł. t. j. więcej o 14.566 zł. Wyjaśnienie i uzasadnienie tych przekroczeń znajdzie się poniżej przy szczegółowem zamknięciu rachunków tych funduszów.

Rubr. IX. „Kwaterunkowe żandarmeryi.“ Na wydatki zwyczajne preliminowano kwotę 212.783 zł. a wydano 217.355 zł., więcej niż preliminowano o 4.572 zł. Przekroczenie to spowodowane było większymi wydatkami na koszta kwaterunkowe, na które preliminowano 209.106 zł. a wydano 213.432 zł. Przekroczenie to w części przynajmniej (1.190 zł.) ma pokrycie we większych niż preliminowano wpływach z kwaterunku żandarmeryi.

Na te wydatki nie ma Wydział krajowy wpływu; są one asygnowane na podstawie rachunków kwaterunkowych przez żandarmeryę składanych, a w roku budżetowym były te wydatki większe z powodu podwyższenia ponad budżet dawnych czynszów pomieszkań i koszar o 2.084 zł. i z powodu najmu pomieszkań dla 12 nowych

oraz dla 4 budżetem nie objętych posterunków za 2.134 zł. W dziale wydatków nadzwyczajnych zarachowano w tej rubryce kwotę nie preliminowaną 98.500 zł. na budowę skrzydła przy gmachu żandarmeryi. Na pokrycie tego wydatku użyto gotówki uzyskanej z zaciągniętej pożyczki 200.000 koron na podstawie uchwały sejmowej z dnia 20. stycznia 1896 a zarachowanej w rubr. XVII. dochodów.

Rubr. XII. „wydatki na szupaśnictwo.“ Zamiast preliminowanych na ten cel 23.000 zł. wydano 25.974 zł. czyli więcej o 2 974 zł. a to z powodu podwyższenia taryfy kolejowej od 1 września 1895, tudzież wskutek tego, że z Włoch zawrócono szupasem do Galicyi około 200 osób wychodźców do Ameryki.

Rubr. XIV. „odsetki od pożyczek i umarzanie tychże.“ Zamiast preliminowanych na te cele 3,331.774 zł. wydano 3,942.628 zł. czyli więcej o 610.854 zł. Większy ten wydatek nie jest jednak przekroczeniem preliminarza, lecz jak to powyżej już wykazaliśmy, wynikiem korzystniejszego zamknięcia rachunków roku budżetowego. Nadmieniliśmy już poprzednio że do rubr. XIV. wstawioną została cała nadwyżka budżetowa z r. 1896 w kwocie 1,538.975 zł. na spłatę dawniejszych długów krajowych.

Gdy jednak rzeczywista nadwyżka dochodów przewyższała dość znacznie nadwyżkę budżetową, Wydział krajowy był w możności uskutecznienia spłaty dawniejszych długów w znacznie większej kwocie a mianowicie 2,169.460 zł. zamiast preliminowanych 1,538.975 zł, Jeżeli przy rozpatrzeniu tej rubryki pominiemy pozycyę przeznaczoną na spłatę dawniejszych długów, budżet i rzeczywisty wynik przedstawia się jak następuje: na częściową spłatę długów i oprocentowanie preliminowano 1,792.799 zł. a wydano tylko 1,773.168 zł. czyli mniej o 19.631 zł. Na opłatę procentów od pożyczki z r. 1883, na częściowe umorzenie pożyczki z r. 1873, i na amortyzacyę i opłatę procentów od pożyczki z r. 1893, wydano ogółem więcej niż preliminowano o 8.114 zł. natomiast wydano mniej niż preliminowano o 30.115 zł. na spłatę niezgłoszonych obligacyj i kuponów b. funduszów indemnizacyjnych, ponieważ zgłoszono do zrealizowania obligacyj płatnych kuponów mniej niż to budżetem przewidywano. Z końcem r. 1896 pozostało do ściągnięcia obligacyj byłych funduszów indemnizacyjnych na kwotę 57.004 zł., a kuponów na kwotę 376.291 zł,

Rubr. XV. „Na cele rolnictwa i górnictwa“. Różnica między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem wynosi kwotę 1.393 zł. na niekorzyść budżetu. W 19-tu pozycyach tej rubryki wydano mniej niż preliminowano o 24.320 zł. natomiast wydano więcej niż preliminowano o 15.713 zł. w 17-tu innych pozycyach. W kilku pozycyach jak: kurs rolniczy dla nauczycieli szkół rolniczych w Horodence, towarzystwo dla podniesienia uprawy tytoniu, koszta komisyi licencyonujących — przekroczenia, mają całkowite pokrycie w uzyskanych na te cele nieprelimiowanych subwencyach ze skarbu państwa. Wyjaśnienie i uzasadnienie różnic w pozostałych pozycyach znajdzie się poniżej przy omawiniu specyalnych zamknięć rachunkowych szkół rolniczych wszelkich kategoryi.

Rubr. XVII. „wydatki rozmaite.“ Rubryka ta rozpada się na dwa działy: 1. wydatki w budżecie przewidziane i 2. wydatki w budżecie nieprzewidziane. W dziale pierwszym preliminowano ogólną kwotę 76.340 zł. a wydano tylko 72.620 zł. a to z powodu mniejszych wydatków na opłatę procentów od pożyczki 200.000 zł., zaciągniętej przez gminę miasta Nowego Sącza, na odbudowanie zniszczonych przez pożar budynków miejskich, ponieważ pożyczka ta zaciągana była w ratach częściowych, których odsetki według planu umorzenia wynosiły 4.800 zł., zamiast preliminowanych 8.000 zł. W dziale drugim zarachowany został wydatek 78.274 zł. na budowę skrzydła do gmachu sejmowego dla biura melioracyjnego. Wydatek ten polecony uchwałą sejmową z dnia 30 stycznia 1896, znachodzi zupełne pokrycie w gotówce uzyskanej z zaciągniętej na ten cel pożyczki 160.000 koron, Z kwoty 78.274 zł. uwidocznionej jako wydatek, wydano w roku budżetowym tylko 36.534 zł. zaś pozostałą kwotę 41.740 zł. przeniesiono na r. 1897 na dalsze prowadzenie budowy.

Dochody.

Jak już powyżej wykazaliśmy wynosiły dochody rzeczywiste ogólną kwotę 11,207.455 zł. zamiast preliminowanych 10,110.048 zł. czyli przewyższyły preliminarz o 1,097.407 zł. Z wyjątkiem rubr. II. „odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych“, rubr. XV. „z krajowych składów zbożowych we Lwowie i Krakowie“ i rubr. XVI. „z krajowych opłat konsumcyjnych“, których dochody rzeczywiste są mniejsze od preliminowanych o ogólną kwotę 18.509 zł.. wszystkie pozostałe rubryki wykazują dochody rzeczywiste większe od preliminowanych o ogólną kwotę 1,115.916 zł. Z porównania tych dwóch cyfr okazuje się rzeczywista nadwyżka ponad preliminarz o 1,097.407 zł, Mniejsze niż preliminowane dochody wykazują rubryki następujące:

Rubr. II. „Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych“. Preliminarz przewidywał z tego tytułu dochód 5.000 zł. w rzeczywistości wpływy te wynosiły 17.765 zł., w ciągu roku bowiem wskutek zapotrzebowania znacznej gotówki na spłatę starych długów zaciągane być musiały znaczniejsze pożyczki chwilowe, od których fundusz krajowy zapłacił w ciągu roku budżetowego odsetki bierne w kwocie 20.952 zł. i dlatego Wydział krajowy w tej rubryce odsetków czynnych nie uwidocznił. a odciągnął uzyskaną z tego tytułu kwotę od sumy zapłaconych odsetków biernych i pozostałą kwotę odsetków biernych zarachował w rubr. XIV. wydatków funduszu krajowego.

Rubr. XV. „dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych.“ Dochody rzeczywiste wynosiły 23.980 zł. zamiast preliminowanych 25.270 zł. to jest mniej o 1.289 zł. a to z powodów wyłuszczonych poniżej przy szczegółowem zamknięciu rachunków tych zakładów.

Rubr. XVI. „dochody z krajowych opłat konsumcyjnych“. W porównaniu z preliminarzem wykazuje rzeczywisty wynik różnicę na niekorzyść budżetu o 12.126 zł., zamiast bowiem preliminowanych 834.000 zł. dały te dochody tylko 821.874 zł. Odmiennie od sposobu budżetowania netto, po potrąceniu kosztów administracyi preliminowano na rok 1896 dochody brutto, wstawiając do rubr. II. wydatków koszta administracyjne tych opłat. Brutto dochód miał wynosić 834.000 zł., koszta administracyi, preliminowane w rubr. II. wydatków miały wynosić 6.000 zł., czysty więc dochód preliminowany był na 828.000 zł. Koszta administracyi wynosiły wprawdzie mniej od preliminowanych o 2.839 zł., wpływy jednak z podatków dały mniej o 12.126 zł., rzeczywisty wynik więc zawsze jeszcze różni się od preliminarza na niekorzyść budżetu o 9.287 zł. Jeżeli jednak uwzględnimy, że we wpływach z roku budżetowego mieszczą się zaległości czynne z r. 1895, w kwocie 11.975 zł. i że z roku 1896 pozostały zaległości czynne w kwocie 30.933 zł. okaże się wynik korzystniejszy od budżetu o 6.832 zł. Zaległości czynne wynosiły z końcem r. 1895 kwotę 17.038 zł., z tych spłacono w ciągu roku budżetowego 11.975 zł. i pozostała reszta 5.063 zł. a gdy zaległość z r. 1896 wynosiła 30.933 zł. przeto z końcem roku budżetowego podniosła stę ogólna suma zaległości do kwoty 35.996 zł.

Większe niż preliminowano dochody wykazują następujące rubryki:

Rubr. III. „dochody z dróg krajowych“ Właściwe dochody tej rubryki różnią się od preliminarza o drobną kwotę 18 zł. W tej rubryce jednak uwidocznione zostały wpływy w budżecie niepreliminowane, tytułem subwencyi ze skarbu państwa a mianowicie: 1-a rata 10.000 zł. z przyznanej subwencyi 100.000 zł. na budowę drogi gminnej: Majdan-Rozwadów, i kwota 1.017 zł. na koszta konserwacyi tejże drogi, po 180 zł. od 1 kilometra.

Rubr. IV. „nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych“. Stosownie do szczegółowych zamknięć rachunkowych tych zakładów, o których poniżej będzie mowa, okazały się rzeczywiste dochody większe od preliminowanych o ogólną kwotę 37.574 zł.

Rubr. V. „zwroty zaliczek z lat ubiegłych“ Zamiast preliminowanych 41.570 zł. dały te dochody w rzeczywistości 53.255 zł. czyli więcej o 11.685 zł.

Na tę zwyżkę dochodów złożyły się wpływy znaczniejsze tytułem zwrotów od stron rozmaitych ze spraw drogowych, zwrotu kosztów zdjęć i projektów melioracyjnych, zwrotu chwilowych zaliczek, udzielonych funduszom stypendyjnym, zwrotu od funduszu regulacyjnego Krzemienicy, i częściowego zwrotu od banku krajowego kosztów instalacyi światła elektrycznego.

Rubr. VI. „zwroty pożyczek“. Większe niż preliminowano dochody o 4.502 zł. spowodowane zostały spłatą zaległości z lat dawniejszych, które w budżecie nie były preliminowane a mianowicie: od wydziałów powiatowych w Gorlicach, Kolbuszowej, Pilznie, Nowym Sączu, Ropczycach, Rzeszowie, Tarnowie i Wieliczce.

Rubr. VII. „dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie“, rubr. VIII. „dochody krajowych szkół rolniczych w Dublanach“, rubr. IX. „dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie“, rubr. X „dochody innych szkół rolniczych krajowych“. Wszystkie te rubryki wykazują mniej, lub więcej znaczne nadwyżki dochodów a to na podstawie szczegółowych zamknięć rachunkowych, o których poniżej będzie mowa.

Rubr. XIII. „dochody z kwaterunku żandarmeryi“ i rubr. XIV. „dochód ze zwrotu wydatków szupasowych“. Większe niż preliminowano dochody w pierwszej rubr.. o 1.190 zł. a w drugiej o 2.804 zł. służą na częściowe pokrycie wykazanych powyżej z tych tytułów wydatków.

Rubr. XVII. „rozmaite dochody“. Ta rubryka dochodów, tak samo jak rubryka wydatków „rozmaite“, rozpada się na dwa działy: A) dochody w budżecie poszczególnione i B) dochody w budżecie nieposzczególnione. W dziale A) preliminował budżet dochody w kwocie 1,740.940 zł. a w rzeczywistości wpłynęło tylko 1,649.240 zł. t. j. mniej o 91.700 zł., z powodu mniejszych niż preliminowano wpływów z tytułu zaległych wydatków indemnizacyjnych, zamiast bowiem preliminowanych 195.000 zł. dały one tylko 102.412 zł, czyli mniej o 92 588 zł.

W dziale B) wpłynęła kwota niepreliminowana 8.000 zł. ze skarbu państwa, tytułem rozmaitych subwencyj, które posłużyły na pokrycie wykazanych w tych działach większych wydatków. Na częściowe pokrycie kosztów budowy domu dla profesorów w Czernichowie i na pokrycie kosztów budowy skrzydła gmachu sejmowego dla biura melioracyjnego i budowy skrzydła gmachu żandarmeryi, wpłynęły tytułem zrealizowanych pożyczek w banku krajowym kwoty 6.383 zł., 78.274 zł. i 98.500 zł., i te wpływy uwidocznione zostały w tym dziale jako dochody nadzwyczajne. Tytułem zwrotu niezużytych kredytów, uchwalonych w latach ubiegłych w rubr. XIII. wydatków na budowy wodne i melioracye, uwidoczniono jako dochód w tym dziale kwotę 73.628 zł. Co do tej pozycyi zauważyć należy co następuje: Uchwałą z dnia 7. lutego 1895. polecił wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu zaprowadzić virement między pozycyami na regulacyę rzek przeznaczonemi, w okresie budżetowym zużytkować się nie dającemi — a funduszem dyspozycyjnym na regulacyę rzek przeznaczonym. W ślad za tą uchwałą, przeniesiono niezużyte kredyty z r. 1893 przeznaczone na regulacye rzek, do dotacyi dyspozycyjnej, rubr. XIII. poz. 165 *a* i *b* z r. 1895. Tak samo miały być przeniesione niezużyte kredyty z r. 1895 na regulacye rzek do dotacyi dyspozycyjnej z r. 1897, które to kwoty wynosiły razem 123.024 zł. 87 ct.

Z tych jednak niezużytych kredytów zarezerwował Wydział krajowy i przeniósł na r. 1897 tylko: na regulacyę Sanu między Przemyślem a ujściem Wiaru 24.000 zł., które wyasygnowane zostały c. k. Namiestnictwu, wskutek zażądania przesłanego po przedłożeniu wys. Sejmowi preliminarza na r. 1897 a to na poczet przyznanego zasiłku w kwocie 42.987 zł. Dalej zarezerwował Wydział krajowy 10.000 zł. na dotacyę dyspozycyjną r. 1897 celem pokrycia zasiłków z tej pozycyi przeznaczonych, w której na r. 1897 nic nie preliminowano, dalej zarezerwowano na zaliczkę na osuszenie bagien Stojanowskich 10.000 zł., nadto zużytkowano w r. 1896 z pozostałych kredytów: na wypłatę zasiłku dla regulacyi Wisłoka pod Bukową, 230 zł. i na zdjęcia i projekty dla publicznych robót melioracyjnych i dla melioracyj prywatnych, dla których budżetowy

kredyt nie wystarczał 8.667 zł. Wszystkie te rezerwowane i zużyte kwoty wynoszą razem 52.897 zł., pozostałą zaś resztę 70.127 zł. 91 ct., oddano do rubr. XVII dochodów funduszu krajowego z r. 1896. Nadto jeszcze zwrócono funduszowi krajowemu 3.499 zł. 76 ct. pochodzące z niezużytych kredytów r. 1895, na utrzymanie dozorców melioracyjnych (661 zł. 98 ct.), sprawienie i uzupełnienie narzędzi, oraz zakupno potrzeb rysunkowych (240 zł. 51 ct.), na utrzymanie kursu praktycznego dozorców melioracyjnych (103 zł. 67 ct.) i na zasiłek krajowy, na utrzymanie galicyjskiego oddziału państwowego biura hydrograficznego (2.493 zł. 60 ct.). Obie zwrócone kwoty 70.127 zł. 91 ct. i 3.499 zł. 76 ct. zarachowano w rubr. XVII dochodów w jednej sumie 73.627 zł 67 ct.

Rubr. XVIII, „Dodatki do podatków". Uchwała finansowa, ustanawiając pokrycie niedoboru funduszu krajowego na r. 1896 przyjęła za podstawę wydatność 1 centa na 110.000 zł., a to w Galicyi zachodniej i wschodniej razem 101.530 zł., a w W. Ks. Krakowskiem 8.470 zł.

W rzeczywistości zaś 1 cent dodatku przyniósł dochodu w Galicyi wschodniej i zachodniej 116.101 zł, w W. Ks. Krakowskiem 7.897 zł. Podczas więc gdy wydatność centa w W. Ks. Krakowskiem była mniejsza o 573 zł., była ta wydatność większa w zachodniej i wschodniej Galicyi o 14.571 zł., a wydatność jednego centa w całej Galicyi wynosiła 123.998 zł. zamiast preliminowanych 110.000 zł.

Przy uchwalonej stopie 61 w Galicyi wschodniej i zachodniej i 47 w Krakowskiem, dała ta wydatność centa ogólną kwotę 7,453.349 zł., zamiast preliminowanych 6,591.420 zł.. t. j. więcej o 661.929 zł. Należytość właściwa na r. 1896 wynosiła 7,338.258 zł., z czego po potrąceniu zwrotu opodatkowanym 36.005 zł. spłacono 6,967.118 zł., a w zaległości pozostała kwota 335.135 zł.

Zaległość czynna z lat dawnych wynosiła z końcem r. 1895 kwotę 2,465.930 zł., z tego po potrąceniu zwrotu opodatkowanym 11.109 zł. spłacono w roku budżetowym 486.231 zł., a pozostało w zaległości 1,968.589 zł. Ogół więc zaległości z końcem r. 1896 wynosił 2,303.724 zł. i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszył się o 162.206 zł.

Dochody funduszu kraj. wynosiły . . .	11,207.454 zł.
Wydatki „ „ „ . . .	10.949.423 „
Nadwyżka dochodów wynosi . . .	258.032 zł.

Jak w sprawozdaniach swoich o zamknięciach rachunkowych za lata poprzednie, tak i w niniejszem sprawozdaniu Komisya budżetowa badała dotychczas pojedyńcze pozycye i rubryki, tak działu wydatków jak i dochodów, bez względu na to, czy te wydatki a względnie dochody, objęte odnośnemi rubrykami, należą do jednej kategoryi wydatków, a względnie dochodów, lub czy pojedyńcze rubryki wyczerpują wszystkie wydatki jednej i tej samej kategoryi.

Dla uzupełnienia tego sprawozdania komisya budżetowa podaje poniżej także wynik cyfrowy głównych działów gospodarki krajowej, bez względu na rubryki i pozycye, w których wydatki są uwidocznione, a przy równoczesnem uwzględnieniu rzeczywistych dochodów odnośnych działów gospodarki krajowej.

W 10 głównych działach, na które finansowa gospodarka krajowa w roku budżetowym się rozpada, wydatki były następujące:

	Zamknięcie rachunków za r. 1896	Budżet na r. 1896	Budżet na r. 1897
I. Reprezentacya kraju, czysty wydatek 412.352 zł.			
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	4 93	5.40	5.05
II. Wydatki zdrowotne 1,115.619 zł.			
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	13.35	14.18	14.55
III. Wydatki na oświatę 2,311.719 zł.			
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	27.70	28.65	29.82
IV. Wydatki na komunikacye 1,156.274 zł.			
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	13.84	15.26	14.49
V. Wydatki na melioracye i budowy wodne 418.989 zł.			
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	5.02	6.42	6.87
VI. Wydatki na rolnictwo 328.520 zł.			
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	3.93		
VII. Wydatki na przemysł 157.296 zł.		6.25	6.68
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	1.88		
VIII. Wydatki ua umarzanie pożyczek i na odsetki 2,265.044 zł.			
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	27.11	21.70	19.03
IX. Wydatki na bezpieczeństwo publiczne 140.409 zł.			
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	1.68	1.77	3.23
X. Wydatki na dobroczynność i rozmaite 46.910 zł.			
w stosunku do ogółu wydatków *netto*	0.56	0.37	0.28
	100	100	100

Wydatki *netto* objęte wyżej wyszczególnionymi działami wynoszą razem 8,353.132 zł.

Na pokrycie tych wydatków służyły:

a) pozostałość z rachunków z r. 1894 . .	335.941 zł.	
b) dodatek krajowy do podatków . . .	7,453.349 „	
c) krajowy podatek konsumcyjny . .	821.874 „	8,611.164 „
Pozostała nadwyżka dochodów . .		258 032 zł.

która stanowi pozostałość z roku budżetowego i wstawioną została do preliminarza na rok 1898.

Komisya budżetowa widzi się jednak spowodowaną zaznaczyć, że powyżej wykazane wydatki na poszczególne działy gospodarki krajowej, obejmują wyłącznie wydatki czynione na te działy z funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu tego słowa, że natomiast nie są objęte powyższym wykazem wydatki, łożone na te same działy gospodarki krajowej, przez gminy, powiaty, instytucye, korporacye, spółki i towarzystwa, bądź to z funduszów własnych i specyalnych na te cele przeznaczonych, bądź też z dodatków do podatków pośrednich i bezpośrednich.

Jako alegaty do zamknięcia rachunków funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu, dołączył Wydział krajowy zamknięcia rachunków:

1) Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, 2) wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, 3) niższej szkoły rolniczej w Dublanach, 4) folwarku w Dublanach, 5) szkoły gorzelniczej i 6) gorzelni w Dublanach, 7) rolniczych stacyj kontrolnych w Dublanach, 8) średniej szkoły rolniczej w Czernichowie, 9) folwarku w Czernichowie, 10) 11) 12) niższych szkół rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, 13) szkoły ogrodniczej w Tarnowie, 14) szkoły uprawy lnu i konopi w Gródku, 15) i 16) krajowych składów publicznych we Lwowie i w Krakowie.

1. Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Na potrzeby tej szkoły preliminował budżet kwotę 19.730 zł. w wydatkach zwyczajnych i 1.580 zł. w nadzwyczajnych.

Rzeczywisty wynik nieznacznie tylko różni się od preliminarza. Wydano bowiem w rzeczywistości tytułem wydatków zwyczajnych 19 891 zł., nadzwyczajnych 1584 zł., razem więc przekroczono budżet o kwotę 165 zł. Przekroczenie to ma całkowite pokrycie w udzielonych, a w ciągu roku budżetowego niespłaconych zaliczkach na płacę w kwocie 420 zł., która w rubryce należytości czynnych przypisaną została do zwrotu.

Dochody tej szkoły, preliminowane na kwotę 7.330 zł., wynosiły 7.816 zł., czyli więcej o 486 zł.. a to przeważnie z powodu nie preliminowanych wpływów tytułem zwrotu zaliczek z lat ubiegłych.

Wydatki rzeczywiste szkoły wynosiły	21.455 zł.
Dochody własne „ „	7 816 „
Niedobór .	13.639 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy na ten cel budżet przewidywał wydatek w kwocie 13.980 zł., wydano przeto mniej o 341 zł.

2. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki zwyczajne tej szkoły miały według preliminarza wynosić 81.292 zł., w rzeczywistości zaś wynosiły tylko 76.099 zł., czyli mniej o 5.193 zł., a to głównie i przeważnie z powodu mniejszych niż preliminowano wydatkow na utrzymanie internatu. Na te wydatki bowiem preliminowano kwotę 21.802 zł., a wydano tylko 16.612 zł., czyli mniej o 5.190 zł. Dwie pozycye w tej rubryce wykazują znaczniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistymi wydatkami, a mianowicie: wikt uczniów i ubrania dla uczniów. Na wikt preliminowano dla 40. uczniów na 10 miesięcy 9.800 zł., czyli po 24·50 zł. na jednego ucznia na miesiąc, na ubranie dla 40. uczniów 6.320 zł., czyli po 158 zł. na ucznia. Co do wiktu, to kosztował on w rzeczywistości po 24·50 zł. miesięcznie, ponieważ jednak w internacie zamiast 40 było tylko 34, przeto ogólny koszt wynosił tylko 8.334 zł Ubranie zaś dla 34 uczniów kosztowało 3.064 zł., czyli po 90 zł. od ucznia. Kwota 158 zł. na ucznia preliminowana na rok 1896, a również uchwalona na rok 1897, zdaje się być wygórowaną. Wygórowaną zdaje się również była kwota preliminowana na opał gmachu szkolnego w kwocie 2.300 zł. W rzeczywistości bowiem opał kosztował tylko 1.003 zł. czyli mniej niż połowę preliminowanej kwoty.

Przytoczona w wyjaśnieniach okoliczność, że w skutek zakupna większej ilości drzewa, i uskutecznienia dowozu w odpowiedniej porze, uzyskano niższe ceny, nie mogła sama dla siebie wpłynąć na tak znaczne obniżenie kosztów, zwłaszcza że przy kosztach opału internatu zaoszczędzono nieznaczną tylko kwotę 182 zł., czyli w stosunku do preliminowanej kwoty 900 zł. tylko 20%; a to zaoszczędzenie tłómaczy Wydział krajowy okolicznością, że w miesiącach październiku, listopadzie i grudniu 1896 było 10 pokoi opróżnionych.

Dochody własne tej szkoły preliminowane na kwotę 43.704 zł. dały w rzeczywistości tylko 40.6 3 zł. czyli mniej o 3.101 zł. W tym dziale trzy pozycye wykazują znaczniejsze różnice między preliminarzem, a rzeczywistymi wpływami. Czesne od uczniów preliminowano w kwocie 2.800 zł. a opłaty na utrzymanie uczniów 21.600 zł. Pierwsze dało jednak tylko 1.668 zł. a drugie 18.429 zł. Mniejsze te dochody wynoszące w obu pozycyach 4 303 zł. spowodowane były mniejszą liczbą uczniów w zakładzie w ogóle, i mniejszą niż preliminowano ilością uczniów płacących za siebie.

Wydatki tej szkoły wynosiły 84.563 zł.
Dochody własne „ 40.603 „

Niedobór 43.960 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy preliminarz przewidywał z tego tytułu, wydatek w kwocie 46.073 zł. wydano przeto mniej niż preliminowano o 2.113 zł.

3. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Potrzeby tej szkoły preliminowane na kwotę 15.661 zł. pokryte zostały kwotą 15.768 zł. czyli wydano więcej o 107 zł., a to z powodu udzielonych zaliczek na płace, których przy końcu roku budżetowego zostało niespłaconych 150 zł. Większy niż preliminowano wydatek na potrzeby naukowe w kwocie 300 zł., ma całkowite pokrycie w uzyskanej od skarbu państwa subwencyi na zakupno środków naukowych w takiejże wysokości 300 zł.

Dochody własne tej szkoły preliminowane na 3.952 zł., wynosiły w rzeczywistości 4.743 zł., czyli więcej o 791 zł. Oprócz wykazanej już powyżej większej subwencyi skarbu państwa w kwocie 300 zł., wpłynęła jeszcze ponad preliminarz kwota 522 zł., tytułem zwrotu zaliczek z lat ubiegłych.

Wydatki tej szkoły wynosiły 15.818 zł.
Dochody własne „ 4.743 „

Niedobór 11.075 zł.

pokryty został z funduszu krajowego; na ten cel wydano mniej niż preliminowano o 653 zł.

4. Folwark w Dublanach.

Wydatki folwarku ustanowił budżet na kwotę 17.303 zł. dochody na kwotę 14.635 zł., a fundusz krajowy miał pokryć nadwyżkę wydatków w kwocie 2.668 zł. Na prowadzenie na tym folwarku cegielni, preliminowano wydatki w kwocie 1000 zł., zaś dochody z cegielni miały wynosić 1.500 zł. czyli 500 zł., ponad wydatki, wskutek czego nadwyżka wydatków z folwarku miała być zredukowana do kwoty 2.168 zł. Zamknięcie rachunków wykazuje następujący rzeczywisty wynik: wydatki rzeczywiste bez cegielni wynosiły 20.502 zł., więcej niż preliminowano o 3,199 zł., dochody rzeczywiste czyniły kwotę 17.509 zł., więcej niż preliminowano o 2.873 zł. a rzeczywista nadwyżka wydatków z folwarku wynosiła 2.992 zł., czyli więcej niż preliminowano o 325 zł.

Wyrób cegieł dał następujący rezultat: wydatki 2.895 zł., dochód ze sprzedaży cegieł 3.627 zł., a nadwyżka dochodów 732 zł. obniżyła nadwyżkę wydatków z folwarku na 2.260 zł.. mniej o 92 zł. od preliminarza. Zauważyć jednak należy, że w sumie 3.627 zł., uzyskanej w roku budżetowym z cegielni, mieści się kwota 1.064 zł., tytułem uiszczonej należytości z lat ubiegłych, ponadto okazała się potrzeba obniżenia wartości remanentu cegieł z roku 1895 oszacowanego przez dawniejszą administracyę na 3.364 zł. o kwotę 1.398 zł. ponieważ przy ponownem obliczeniu zarządzonem przez Wydział krajowy okazało się, że o taką kwotę remanent cegieł był za wysoko obliczony.

Dla wyrównania rachunku remanentu cegieł, wstawiono kwotę 1398 zł. do rubryki IV: „rozmaite nieprzewidziane“ działu wydatków folwarku w Dublanach.

Przechodząc do poszczególnych rubryk i pozycyi, zauważyć musimy że wykazane w rubryce I „na gospodarstwo“ przekroczenie preliminarza o 1.390 zł., znajduje zupełne pokrycie w wykazanych w rubryce I. dochodach „z gospodarstwa“ większych niż preliminowano 2.378 zł.

Komisya budżetowa widzi się przytem spowodowaną zaznaczyć, że w dziale wydatków mieszczą się wydatki na częściowe umorzenie długu hipotecznego w kwocie 326 zł. i kwota wydana na meljoracye w sumie 700 zł.

5. Krajowa szkoła gorzelnicza w Dublanach.

Wydatki tej szkoły miały podług preliminarza wynosić 4.410 zł.; dochody własne 2.300 zł., a fundusz krajowy miał pokryć nadwyżkę wydatków w kwocie 2.110 zł. Rzeczywiste zaś wyniki wykazują wydatki w kwocie 4.210 zł., mniej od preliminowanych o 200 zł., dochody w kwocie 2.750 zł., więcej niż preliminowano o 450 zł. a fundusz krajowy pokrył nadwyżkę wydatków w kwocie 1.460 zł., mniej niż preliminowano o 650 zł. W dziale dochodów zaznaczyć należy, że tytułem opłat od uczniów, wpłynęło 750 zł., zamiast preliminowanych 300 zł, a to stosownie do stanu zamożności uczniów, których nie potrzeba było uwalniać od opłaty.

6. Gorzelnia w Dublanach.

Na pędzenie gorzelni, przeznaczył budżet wydatki w kwocie 7.848 zł. Dochody z gorzelni miały wynosić 6.560 zł., a nadwyżkę wydatków w kwocie 1.288 zł. miał pokryć fundusz krajowy. W rzeczywistości zaś wyprodukowano mniejszą niż prelimino-

wano ilość spirytusu, na co wydano 3.850 zł. a uzyskano dochód w kwocie 3.353 zł. Fundusz krajowy pokrył nadwyżkę wydatków w kwocie 497 zł., mniej niż preliminowano o 791 zł.

7. Rolnicze stacye kontrolne i doświadczalne w Dublanach.

Stacye te miały kosztować ogólną kwotę 4.500 zł., dochodu miały dać 2.050 zł. a nadwyżka wydatków, na ciężar funduszu krajowego, miała wynosić 2.450 zł. W rzeczywistości zaś wynosiły wydatki 4.814 zł., dochody 2.203 zł., a fundusz krajowy pokrył nadwyżkę wydatków w kwocie 2.611 zł. więcej niż preliminowano o 161 zł. Zwiększony ten wydatek, powstał z przyczyny licznych zgłoszeń stron prywatnych, które spowodowały znaczne zwiększenie czynności, a zarazem większe wydatki na utrzymanie stacyi, do czego również przyczyniły się znaczne koszta ogłoszeń umieszczonych w czasopismach krajowych.

8. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki tej szkoły wraz z utrzymaniem uczniów miały wynosić 60.302 zł., w zwyczajnych, i 12.905 zł. w nadzwyczajnych, razem 73.207 zł. Dochody własne miały wynosić 31.085 zł. zwyczajne, i 11.500 zł., nadzwyczajne, razem 42.585 zł., a fundusz krajowy, miał pokryć nadwyżkę wydatków w kwocie 30.622 zł. Rzeczywisty zaś wynik przedstawia cyfry następujące: wydatki zwyczajne 66.681 zł. nadzwyczajne 12.908 zł, razem 79.589 zł., więcej niż preliminowano o 6.382 zł. Dochody rzeczywiste wynosiły: zwyczajne 31.907 zł. nadzwyczajne 11.500 zł. razem 43.407 zł. więcej niż preliminowano o 822 zł. a fundusz krajowy pokrył nadwyżkę wydatków w kwocie 36.182 zł., więcej niż preliminowano o 5.560 zł.

Znaczniejsze przekroczenia preliminowanych kwot wykazują trzy rubryki, a mianowicie: rubryka VI „koszta administracyjne“, rubr. VII „utrzymanie uczniów“ i rubr. IX „rozmaite“. W rubryce kosztów administracyjnych, preliminowano na opał w gmachu szkolnym i w internacie 1.400 zł., a na oświetlenie gmachu szkolnego i internatu 800 zł. wydano zaś na opał tych ubikacyi 2.143 zł. a na oświetlenie 1.272 zł. Na usprawiedliwienie tych przekroczeń Wydział krajowy przytacza podane przez zarząd szkoły powody a mianowicie, że wskutek opalania nowo wybudowanego internatu i przebudowanego gmachu szkolnego, dotychczasowy kredyt okazał się niewystarczającym, i że już na rok 1897. uchwalił wysoki Sejm, w tych pozycyach kredyt wyższy. Komisya budżetowa nie może pominąć uwagi, że uchwalone na wniosek Wydziału krajowego, podwyższenie tych pozycyi, w budżecie na r. 1897 wynosi: 200 zł. przy opale, a 50 zł. przy oświetleniu, przekroczenie zaś w roku 1896 wynosiło przy opale 743 zł., a przy oświetlenin 472 zł. Komisya budżetowa wyraża przekonanie że okoliczności te nie ujdą uwagi Wydziału krajowego, i że tenże w drodze wytknień poleci dyrekcyi jaknajwiększą w tym względzie oszczędność, taksamo jak Wydział krajowy już zwrócił uwagę na przekroczenie w poz. 32, rubr. VII: „utrzymanie uczniów“.

W tej pozycyi preliminowano na żywność dla uczniów 13.650 zł., a wydano 15.925 zł. czyli więcej o 2.275 zł. Wydział krajowy nie uwzględnił podanego w tej mierze przez dyrekcyę szkoły usprawiedliwienia „z powodu wyższych cen żywności“ lecz postanowił znieść z początkiem r. szkolnego 1897/8 prowadzenie kuchni we własnym zarządzie, a natomiast oddać je w przedsiębiorstwo, jak to ma miejsce w wyższej szkole rolniczej w Dublanach. W rubryce IX „rozmaite“ przekroczono w pozycyi 51. „nieprzewidziane“ preliminowaną kwotę 250 zł., o 972 zł. Przekroczenie to spowodowały: koszta przesiedlenia i dyety docenta szkoły dublańskiej, któremu poruczono zastępstwo chorego profesora Piotrowskiego.

9. Folwark w Czernichowie.

Wydatki folwarku preliminowane były na kwotę 6.750 zł. dochody na 7.570 zł. a do funduszu krajowego miała wpłynąć nadwyżka dochodów w kwocie 820 zł.

Podług zamknięcia rachunków wynosiły wydatki 6.048 zł. dochody dały 8.488 zł. a do funduszu krajowego wpłynęła nadwyżka w kwocie 2.440 zł. więcej niż preliminowano o 1.620 zł. Zauważyć przytem należy, że tytułem częściowej spłaty pożyczki, i odsetków dłużnych, wypłacono 403 zł. który to wydatek w budżecie nie był preliminowany, ponieważ w r. budżetowym zrealizowano pożyczkę w sumie 13.000 koron, a to w myśl uchwały Wys. Sejmu, z dnia 12. lutego 1894 Uzyskaną z tej pożyczki kwotę 6.383 zł. pobrano do rubr. XVII. dochodów fund. kraj.

10. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.
11. „ „ „ „ w Jagielnicy.
12. „ „ „ „ w Kobiernicach.
13. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.
14. „ „ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

Zamknięcie rachunków pięciu powyższych szkół krajowych nieznaczne tylko wykazuje różnice, między preliminarzem, a rzeczywistym wynikiem. Dla wszystkich tych szkół preliminował budżet dotacyę na pokrycie nadwyżki wydatków w ogólnej kwocie 35.437 zł., w rzeczywistości zaś wydano z tego tytułu z funduszu krajowego kwotę 35.293 zł. t. j. mniej o nieznaczną kwotę 144 zł. Zauważyć przytem należy że przekroczenia w trzech szkołach niższych rolniczych w rubryce przeznaczonej na potrzeby naukowe mają całkowite pokrycie w uzyskanych na ten cel subwencyach ze skarbu państwa, które w budżecie nie były preliminowane.

15. Krajowy skład publiczny, połączony ze składem wolnym we Lwowie.

Budżet preliminował wydatki w kwocie 14.473 zł., dochody 9.980 zł. a fundusz krajowy miał pokryć nadwyżkę wydatków w kwocie 4.493 zł. Wynik rzeczywisty zaś wykazuje wydatki 14.275 zł. dochody 9.975 zł. a fundusz krajowy pokrył niedobór w kwocie 4.300 zł. mniej niż preliminowano o 193 zł. Jeżeli jednak uwzględnimy wpływy na rachunek zaległości czynnych 5.585 zł. i uskutecznione wypłaty na rachunek zaległości biernych z lat dawniejszych 332 zł. jak również pozostałe zaległości czynne 4.448 zł. i bierne 199 zł. z roku budżetowego, okaże się wynik od budżetu niekorzystny o 811 zł.

16) Krajowy skład publiczny, połączony ze składem wolnym w Krakowie.

Budżet preliminował wydatki w kwocie 16.950 zł., dochody 15.290 zł. a fundusz krajowy miał pokryć nadwyżkę wydatków w kwocie 1.660 zł. Wynik rzeczywisty wykazuje wydatki 15 155 zł., dochody 14.005 zł. a fundusz krajowy pokrył nadwyżkę wydatków w kwocie 1.150 zł. czyli mniej od preliminowanych o 510 zł. Jeżeli jednak jak to uczyniliśmy przy lwowskim składzie, uwzględnimy wpływy na rachunek zaległości czynnych 1.452 zł. i pozostałe z roku budżetowego zaległości czynne 2.245 zł. i bierne 300 zł. okaże się wynik rzeczywisty od preliminarza korzystniejszy o 1003 zł.

Przechodzimy do drugiej części naszego zadania t. j. do zdania sprawy z zamknięć rachunkowych funduszów ze skarbu krajowego dotowanych.

I. Fundusz szkolny krajowy.

Ogólne potrzeby tego funduszu preliminował budżet na kwotę 3,333.684 zł., dochody własne wynosić miały 1,397.192 zł. a nadwyżkę wydatków w kwocie 1,936.492 zł. miał pokryć fundusz krajowy. Podług zamknięcia rachunków przedstawia się wynik rzeczywisty jak następuje: wydatki, rzeczywiste 3,387.825 zł., dochody własne 1,423.500 zł. a nadwyżka wydatków pokryta przez fundusz krajowy, wynosiła 1.964.325 zł. więcej niż preliminowano o 27.834 zł.

W y d a t k i.

Trzy rubryki tego działu, a mianowicie: I. III. i IV. wykazują znaczniejsze różnice między preliminarzem, a rzeczywistym wynikiem na niekorzyść budżetu o ogólną kwotę 38.792 zł zaś rubryki II. VI. VIII. IX. i XI. wykazują różnice na korzyść budżetu, o kwotę 20.297 zł. Z porównania tych dwóch kwot okazuje się różnica na niekorzyść budżetu o kwotę 18.495 zł. i ta kwota stanowi właściwie przekroczenie uchwalonego budżetu. Gdy jednak do tego działu wstawiono także „przebieżne wydatki“ 35.647 zł. które kompensują się z rubryką „przebieżne dochody“, i w nich pokrycie swe mają — przeto książkowo wzmogła się nadwyżka wydatków do kwoty 54.142 zł.

Rubr. I. „płace i dodatki“. Na płace i dodatki dla nauczycieli etatowych, preliminowano ogółem 2,115.840 zł. a wydano tylko 2,090.356 zł., czyli mniej o 25.484 zł., a to z powodu opróżnienia znacznej liczby posad nauczycielskich. Natomiast wydano na wynagrodzenie nauczycieli nadetatowych, i na wynagrodzenie za godziny nadobowiązkowe ogółem 436.763 zł. zamiast preliminowanych 411.455 zł. czyli więcej o 25.308 zł., prawie tyle ile w poprzedniej pozycyi wydano mniej.

Na place i dodatki nauczycieli religii, i na remuneraeye za udzielanie tej nauki, preliminowano ogółem 124.800 zł. a wydano 128.765 zł., czyli więcej o 3 965 zł. a to z powodu obsadzenia większej liczby, oraz ustanowienia nowych posad etatowych nauczycieli religii, jak również skutkiem udzielania nauki religii w znaczniejszej liczbie szkół niż preliminarzem przewidziano. Przekroczenie pozycyi 6 tej rubryki „na dodatki pięcioletnie nauczycieli“ o 12.110 zł. tłumaczy rada szkolna okolicznością, że w roku budżetowym wypłacono pozostałe z roku 1895. zaległości i że w roku 1896. więcej przyznano dodatków, ponieważ większa ilość nauczycieli posiadała wymagane ku temu warunki. Natomiast nie było w roku budżetowym tyle, ile preliminowano wypadków zastępstwa urlopowanych nauczycieli, wskutek czego zamiast preliminowanych na ten cel 28.000 zł. wydano tylko 19.798 zł., t, j. mniej o 8.202 zł.

Rubr. II. „remuneracye i zasiłki“. W tej rubryce wydano mniej o 1.150 zł. na zasiłki dla nauczycieli przeznaczonych na kurs rolniczy w Horodence, ponieważ kurs ten trwał tylko do końca r. szk. 1895/6, zwinięty zaś został z początkiem roku szkol- 1896/7 , Na remuneracye za' naukę robót ręcznych preliminowano 35.000 zł. wydano zaś tylko 27.835 zł. Kwota 1.095 zł. została jako zaległość bierna z tego tytułu a nadto nauka robót ręcznych, nie mogła być udzielaną we wszystkich tych szkołach dla których preliminowano wynagrodzenie.

Znaczniejsza liczba przenoszeń nauczycieli ze względów służbowych spowodowała przekroczenie kwoty 3.000 zł. preliminowanej na pokrycie tych kosztów, o 2.217 zł.

W rubr. IV. „dodatki“ zarachowano jako wydatek do funduszu emerytalnego tytułem interkalaryów, z powodu opróżnionych posad w roku 1895 kwotę 29.150 zł., która nie była preliminowaną. Wydatek ten opiera się na przepisie ustawowym a nadto jest on tylko przeprowadzeniem książkowem, ponieważ o ile w tej pozycyi z tego po-

wodu jest przekroczenie, o tyle większe są dochody funduszu szkolnego emerytalnego, wskutek czego fundusz krajowy mniejszy musi pokryć niedobor funduszu szkolnego emerytalnego.

D o c h o d y.

Dochody własne funduszu szkolnego krajowego preliminowane na kwotę 1,397.192 zł., dały w rzeczywistości 1,423.500 zł. czyli więcej o 26.308 zł. Odsetki od kapitałów, dodatki do podatków od gmin i obszarów dworskich, dodatki okręgowe i zaległe prestacye szkolne po koniec r. 1896 dały więcej niż preliminowano o ogólną kwotę 146.328 zł. Natomiast nie wpłynęły preliminowane kwoty: od gminy m asta Krakowa na płace nauczycieli 97.078 zł., od niektórych gmin i obszarów dworskich na potrzeby szkolne 7.876 zł., a tytułem dobrowolnych zobowiązań gmin, obszarów dworskich i innych stron, i z przewyżki dochodów majątku zarodowego miast i miasteczek, wpłynęło mniej niż preliminowano o 13.114 zł.

Załączony do zamknięcia rachunków wykaz prestacyj szkolnych zestawiony okręgami szkolnymi, wykazuje na 74 okręgów szkolnych ogólną sumę zaległości w kwocie 33.).513 zł., która rozpada się na 41.613 zł. tytułem zaległości z lat ubiegłych i 297.900 zł. z roku budżetowego. W tym wykazie zaległości figuruje okręg krakowski zamiejscowy z ogólną kwotą zaległości 100.015 zł., z czego przypada na zaległości z lat ubiegłych 25 zł. a na zaległość z roku budżetowego kwota 99.990 zł. Po nim następuje okręg szkolny Trembowla z kwotą zaległości 16.570 zł., Gródek 14.833 zł., Sambor 10.951 zł., Żółkiew 10.664 zł.

Wydatki funduszu szkol kraj. . . .	3,387.826 zł.
Dochody własne „ „ „ . . .	1,423.500 „
Nadwyżka wydatków	1,964.326 zł.

pokryta została z funduszu krajowego; mniej niż na ten cel preliminowano o 27.834 zł.

Krajowy fundusz szkolny emerytalny.

Na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego emerytalnego, preliminował budżet kwotę 139.423 zł. Gdy jednak wydatki tego funduszu były większe od preliminowanych o 25.838 zł. a dochody większe tylko o 11.272 zł. przeto okazała się potrzeba pokrycia rzeczywistej nadwyżki wydatków w kwocie 153.989 zł. więcej od preliminowanych o 14.566 zł. Większe niż preliminowano wydatki spowodowane były przyznaniem więcej dożywotnich emerytur, pensyi dla wdów i dodatków na wychowanie dzieci po nauczycielach, niż preliminarzem przewidziano. Nadto z powodu większej śmiertelności nauczycieli wypłacono tytułem kwartałów pośmiertnych więcej niż preliminowano o 1.121 zł.

W dziale dochodów wpłynęło tytułem „interkalaryów“ więcej niż preliminowano 9.558 zł. a tytułem „rozmaitych“ wpłynęła nie preliminowana kwota 3.261 zł. z powodu mylnych zarachowań urzędów podatkowych.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Na oba oddziały tego zakładu krajowego preliminował budżet: wydatki zwyczajne 232,182 zł. nadzwyczajne 136.380 zł. Dochody własne szpitala preliminowane były: zwyczajne 231.834 zł. nadzwyczajne 50.000 zł. Preliminowana więc była nadwyżka wydatków w dziale zwyczajnych o 348 zł. w nadzwyczajnych o 86.380 zł. a ogólna nadwyżka wydatków pokryć się mająca z funduszu krajowego wynosiła 86.728 zł. Zamknięcie rachunków, wykazuje ogólny wynik korzystniejszy. Rzeczywiste wydatki nadzwyczajne żadnej w porównaniu z preliminarzem nie wykazują różnicy. Kwoty w tym dziale preliminowane zostały albo wydane, albo też w całości lub

w części przeniesione na r. 1897. W dziale zwyczajnym zaś wynosiły wydatki rzeczywiste tylko 222.023 zł. czyli mniej o 10.159 zł. Dochody rzeczywiste: nadzwyczajne jak preliminowano 50.000 zł. zwyczajne zaś 238.754 zł. to jest więcej o 6.920 zł. Mniejsze niż preliminowano wydatki o 10.159 zł. i większe niż preliminowano dochody o 6.920 zł. spowodowały obniżenie ogólnej kwoty niedoboru z kwoty 86.728 zł. na 69.649 zł.

Wydatki.

W tym dziale z wyjątkiem rubryki IX. pozycya 75 z przekroczeniem preliminowanej na „koszta kancelaryjne“ kwoty 1.000 zł. o 309 zł. i rubr. XIII. poz. 83 z przekroczeniem preliminowanej na podatki i daniny kwoty 35 zł. o 179 zł., wszystkie inne rubryki i pozycye wykazują rzeczywiste wydatki mniejsze od preliminowanych. Znaczniejsze różnice na korzyść budżetu wykazują rubr. II. „koszta utrzymania osób nieetatowych“ i rubr. VII. „koszta gospodarcze“ a to przeważnie wskutek niższych cen artykułów żywności zakontraktowanych pod korzystniejszymi warunkami.

Dochody.

Głównemi źródłami dochodu dla szpitala powszechnego we Lwowie są: część dochodu z myta we Lwowie, opłaty pośmiertne i zwroty kosztów leczenia Dochód z myta dał więcej niż preliminowano o 5.163 zł. z powodu korzystniejszych wyników opłat mytniczych we Lwowie. Tytułem opłat pośmiertnych wpłynęło więcej niż preliminowano o 8.419 zł. Co się tyczy zwrotów kosztów leczenia, to takowe wpływają: od funduszu krajowego za ubogich chorych do Galicyi przynależnych, od osób opłacających z własnych zasobów koszta leczenia, i od funduszów obcokrajowych i innych publicznych.

Fundusz krajowy wypłacił szpitalowi tytułem zwrotu kosztów leczenia 162.588 zł., zamiast preliminowanych 177.000 zł., czyli mniej o 14.412 zł., a to z powodu trudności uzyskania świadectw przynależności i majątku od gmin przynależności.

Natomiast uzyskano większe niż preliminowano wpływy tytułem zwrotu kosztów leczenia od płacących za siebie i od funduszów obcokrajowych i innych publicznych.

Od pierwszych uzyskano 16.482 zł., zamiast preliminowanych 12.000 zł., a od drugich 11.278 zł., zamiast preliminowanych 9.000 zł. W części przyczyniły się do tych zwiększonych wpływów kasy chorych.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Fundusz ten żadnego majątku nie posiada, wszystkie jego potrzeby pokrywa fundusz krajowy. Z tego tytułu preliminowany był wydatek 5.462 zł., gdy jednak potrzeby okazały się większe niż preliminowano o 259 zł., z powodu większych wydatków na zapomogi dla położnic, przeto i fundusz krajowy musiał tytułem dotacyi wypłacić o 259 zł. więcej niż preliminowano.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Na potrzeby tego zakładu preliminował budżet 192.711 zł. wydatków zwyczajnych i 10.000 zł. nadzwyczajnych. Dochody własne zakładu preliminowane były ogółem na 212.170 zł., a nadwyżka dochodów w kwocie 9.459 zł. miała wpłynąć do funduszu krajowego. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje: wydatki zwyczajne 183.914 zł. nadzwyczatne 9.888 zł. razem 193.802 zł. czyli mniej od preliminowanych: w wydatkach zwyczajnych o 8.797 zł. w nadzwyczajnych o 112 zł. razem mniej o 8.909 zł. Dochody własne dały w rzeczywistości 231.095 zł. więcej od preliminowanych o 18.925 zł. przeto nadwyżka dochodów była większą od preliminowanej o 27.834 zł. a zakład zwrócił funduszowi krajowemu, ogólną kwotę 37.293 zł. Ten

korzystny wynik redukuje się jednak do kwoty 10.331 zł. a to z następującego powodu. Tytułem zwrotu kosztów leczenia za ubogich chorych od funduszu krajowego, preliminował budżet kwotę 165.000 zł. w rzeczywistości jednak fundusz krajowy wypłacił z tego tytułu 182. 503 zł. czyli więcej o 17.503 zł., którą to kwotę należy potrącić od nadwyżki dochodów przelanej do funduszu krajowego.

Z tego zestawienia okazuje się, że właściwy korzystniejszy wynik wynosi kwotę 10.331 zł. Poszczególne pozycye i rubryki nie wymagają szczegółowego omówienia, i dlatego wyjaśnień wydziału krajowego na tem miejscu nie powtarzamy.

Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Szpital ten składa się z 4 oddziałów a mianowicie: chorych, położnic, syfilitycznych i obłąkanych. Dla wszystkich oddziałów preliminował budżet wydatki zwyczajne 214.629 zł. nadzwyczajne 7.550 zł. razem wydatki wynosić miały 222.179 zł. Dochody własne preliminowane były na kwotę 224.208 zł a nadwyżka dochodów 2.029 zł. miała wpłynąć do funduszu krajowego. Ponieważ jednak budżetowe dochody i wydatki rozdzielone na poszczególne oddziały dały ten rezultat, że wydatki pierwszych dwóch działów przewyższyły dochody, przeto budżet preliminował dla nich dotacyę w kwocie potrzebnej 3.274 zł., zaś nadwyżka dochodów pozostałych dwóch działów podniosła się do kwoty 5.303 zł., i taką też kwotę preliminował budżet jako mającą wpłynąć do funduszu krajowego.

Zamknięcie rachunków wykazuje wyniki rzeczywiste następujące: wydatki zwyczajne i nadzwyczajne wynosiły razem 222.004 zł. dochody 227.891 zł. czyli przewyższyły wydatki o 5.887 zł. A że dla pokrycia nadwyżki wydatków pierwszych dwóch działów fundusz krajowy wypłacił szpitalowi tytułem dotacyi 9.052 zł. przeto szpital miał właściwą nadwyżkę 14.939 zł. którą też funduszowi krajowemu zwrócił.

Poszczególne rubryki i pozycye tak działu wydatków jak i dochodów nieznaczne tylko wykazują różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, a wszystkie te różnice są dostatecznie przez Wydział krajowy wyjaśnione i nie wymagają szczegółowego omówienia.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883,

„ „ „ „ 1884

„ „ „ „ 1885

„ „ „ „ 1888

Wszystkie te pożyczki zostały w roku przedmiotowym wypowiedziane i w przeważnej części także wypłacone. Na pokrycie tych potrzeb użyto odpowiednich kwot z kredytu uchwalonego w rubr. XIV. poz. 291 wydatków funduszu krajowego, na spłatę dawniejszych długów.

Z końcem roku 1896 zostało nie ściągniętych:

Z	pożyczki	roku	1883	oblig.	144.300	kuponów	445
z	„	„	1884	„	10.000	„	—
z	„	„	1985	„	400	„	—
z	„	„	1888	„	1.000	„	—

Razem obligacyj 155.700, kuponów 445.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1891.

Z powodu niezgłoszenia do wypłaty, wszystkich płatnych wylosowanych obligacyj i kupo..ów, wydano mniej niż preliminowano o 810 zł. o taką też kwotę pobrano mniej z funduszu krajowego, na pokrycie potrzeb tego fundsszu. Z końcem roku 1896 pozostało do spłacenia obligacyj 1,413.100 zł. kuponów zaległych 4.574 zł.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1893.

Potrzeby tego funduszu wynosiły ogólną kwotę 1,373.386 zł. więcej niż preliminowano o 5.885 zł. a to z powodu zgłoszenia do wypłaty więcej kuponów płatnych. Na pokrycie tych zwiększonych wydatków posłużyły w części nie preliminowane wpływy tytułem zwrotu mylnych wypłat w latach dawniejszych przez c. k. urzędy podatkowe, w kwocie 4.480 zł. Resztę 1.405 zł. pokrył fundusz krajowy ponad kwotę 1,367.500 zł. preliminowaną w budżecie. Z końcem roku 1896 pozostało obligacyj niewylosowanych 28,724.350 zł., wylosowanych i nieściągniętych 70.100 zł. kupony zaległe 61.704 zł,

---

Przechodzimy do trzeciej części, to jest do zdania sprawy z zamknięć rachunkowych funduszów samoistnych niedotowanych.

Fundusz kultury krajowej.
„ stanowy sierociński.
„ Aleksandra hr. Stadnickiego.

Wszystkie te fundusze w swoich zamknięciach rachunkowych, nieznaczne tylko wykazują różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, a wszystkie na korzyść budżetu. Nadwyżki dochodów wcielone zostały do majątku zarodowego jak przy funduszu stanowym sierocińskim, albo posłużyły na częściowy zwrot udzielonej przez fundusz krajowy zaliczki, jak przy funduszu Aleksandra hr. Stadnickiego, albo wreszcie wpłynęły do funduszu krajowego, jak przy funduszu kultury krajowej.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1873.

Dochody tego funduszu stanowią zwroty udzielonych powiatom pożyczek i odsetki od tychże. Z tego tytułu wpłynęła w roku budżetowym kwota 1200 zł. a że potrzeby na częściowe umorzenie przez losowanie obligacyj, wypłaty kuponów i należytości skarbowe, wynosiły ogółem 51.955 zł. przeto fundusz krajowy musiał pokryć nadwyżkę wydatków w kwocie 50.755 zł., więcej niż preliminowane o 696 zł. Z końcem r. 1896 stan tego funduszu był następujący: stan czynny, od powiatów tytułem kapitału i odsetków 3.600 zł. stan bierny, obligacye do spłacenia 192.900 zł. zaległe kupony 1.569 zł. razem 194.469 zł.

Fundusz podrzutków w Krakowie.

Fundusz ten pokrywa z własnych zasobów koszta administracyi i utrzymania podrzutków, zaś wydatki spowodowane przez zapomogi dla położnic opuszczających bezpłatnie z dziećmi oddział położnic, pokrywa fundusz krajowy. Własnych dochodów miał fundusz ten 1.636 zł. z tego pokrył wydatki w kwocie 1.295 zł. a nadwyżkę dochodów 341 zł. wcielono do funduszu zarodowego. Fundusz krajowy zaś pokrył wydatek dla położnic w kwocie 3. 384 zł., więcej niż na ten cel preliminowano o 184 zł.

Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.

Fundusz ten powstał z dotacyi funduszu krajowego, po 20.000 zł. rocznie. W roku budżetowym pobrał 14-tą ratę roczną. Ogółem więc pobrał ten fundusz do końca roku budżetowego kwotę 280.000 zł. a tytułem odsetków przybyła w ciągu lat 14-tu kwota 16.934 zł. tak że majątek tego funduszu z końcem r. 1896, wynosił kwotę 296.934 zł. Majątek ten ulokowany był w sposób następujący: Wydziałom powiatowym rozpożyczono 282.416 zł. na lokacyi w funduszu krajowym na 3% 13.668 zł. a w kasie gotówką 850 zł.

Fundusz pożyczkowy na podniesienie hodowli bydła.

Fundusz ten powstał z czterech rocznych dotacyi funduszu krajowego po 12.500 złr. W roku budżetowym wpłynęła ostatnia rata. Funduszem tym administruje Bank krajowy, któremu w myśl uchwały sejmowej wydano w dniu 31 sierpnia 1896, gotówką 49.058 zł., a w skryptach dłużnych 3.400 zł. razem 52.458 zł.

Fundusze krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych.

Przedsiębiorstw tych było w roku budżetowym 21. Dochody swoje czerpały z datków z funduszu krajowego, państwowego funduszu melioracyjnego i z datków konkurencyjnych. Nie we wszystkich jednak przedsiębiorstwach należne z powyższych tytułów kwoty wpływały w należytym czasie, zwłaszcza datki konkurencyjne zalegają w wielu przedsiębiorstwach (10 na 21), w dwóch zaś datki z państwowego funduszu melioracyjnego nie wpłynęły wcale, albo nie w preliminowanej wysokości (we funduszu zabudowania potoków górskich w dorzeczu Skawy, zamiast 10.581 zł. wpłynęło tylko 1.311 zł., a w funduszu regulacyi rzeki Bugu nie wpłynęła należytość w kwocie 14. 850 zł.). Fundusze których własne dochody nie wystarczały na pokrycie wydatków połączonych z robotami melioracyjnemi i regulacyjnemi, czerpały potrzebne fundusze z funduszu krajowego zaliczkowo na rachunek dochodów z roku 1897.

Stan finansowy tych przedsiębiorstw z końcem roku 1896 był następujący: 17 przedsiębiorstw wykazuje czysty stan czynny w mniej lub więcej znacznej wysokości. Jedno przedsiębiorstwo (regulacyi rzeki Białej i obwałowania prawego brzegu Dunajca) wykazuje stan czynny 57.638 zł. (w tej cyfrze wartość wykupionych gruntów 50.412 zł.) stan bierny (zaliczki pobrane, kaucye i depozyta) 111.461 złr. Trzy przedsiębiorstwa mają wprawdzie stan czynny przewyższający stan bierny, lecz do stanu czynnego wstawioną jest wartość wykupionych gruntów i wartość narzędzi i sprzętów. Są to przedsiębiorstwa regulacyi potoku Kisieliny, regulacyi potoku Krzemienicy, Babulówki, oraz Trześni i Rowu i regulacyi rzeki Nowego Brnia.

Fundusz emerytury dozorców melioracyjnych.

W roku 1895 utworzony został specyalny ten fundusz do którego interesowani wpłacają pewne minimalne opłaty a fundusz krajowy przyczynia się rocznie datkiem 500 złr. Z końcem roku 1896 fundusz ten wykazuje czysty stan czynny w gotówce i w efektach w kwocie 1.320 zł.

Zdawszy w powyższy sposób sprawę z przekazanego jej zamknięcia rachunków i opierając się na wywodach i uwagach w niniejszem sprawozdaniu zawartych, Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Uchwała pierwsza.

Sejm uchwala Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego, funduszów dotowanych ze skarbu krajowego, i funduszów samoistnych budżetem objętych, złożonych za rok budżetowy 1896.

Uchwała druga.

Powyższe absolutoryum udzielone Wydziałowi krajowemu obejmuje także absolutoryum dla c. k. Rady szkolnej krajowej z działu wydatków funduszu szkolnego krajowego.

Uchwała trzecia.

Pozostałość z rachunków w sprawdzonej wysokości 258.032 zł. wstawia się do preliminarza na rok 1898 do rubryki pierwszej dochodów.

We Lwowie dnia 10. stycznia 1898.

Zastępca przewod.:

Abrahamowicz.

Sprawozdawca:

Dr. B. Goldman.

Aleg 91

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę:

Ustawa

z dnia . . . . . ustanawiająca minimalną rozległość parcel katastralnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem ustanawiam, co następuje:

§ 1.

Przy podziałach posiadłości ziemskich wolno dzielić parcele katastralne na części tylko w ten sposób, żeby każda z tych części obejmowała:

przynajmniej 25 arów czyli ćwierć hektara (695 sążni kwadrat.), jeżeli parcela dzielona zapisana jest w katastrze jako rola, łąka, pastwisko lub staw;

przynajmniej półtora hektara (dwa morgi 970 sążni kwadr.), jeżeli parcela dzielona zapisana jest w katastrze jako las.

§. 2.

Postanowienia §. 1. nie mają zastosowania w wypadkach, w których chodzi o przyłączenie wydzielonej części parceli do graniczącej z nią parceli nabywcy, jeżeli część parceli, pozostająca po takiem wydzieleniu, nie będzie obejmowała mniej niż obszar minimalny, wskazany w §. 1. dla tego rodzaju uprawy.

§. 3.

Jeżeli posiadacz parceli zapisanej w katastrze jako las, uzyska pozwolenie zmiany uprawy lasowej na inną uprawę dla jednej części tej parceli, natenczas ta część może być wydzie-

loną i utworzoną z niej osobna parcela, jeżeli obejmuje przynajmniej 25 arów i jeżeli część parceli, pozostająca lasem, nie będzie obejmowała mniej niż półtora hektara.

§. 4.

W celu wystawienia domu mieszkalnego, budynków gospodarskich i urządzenia podwórza mogą być wydzielane nowe parcele budowlane dowolnych rozmiarów. Dzielenie parcel, zapisanych w katastrze jako ogród, nie ulega żadnemu ograniczeniu.

§. 5.

Przepisy powyższe stosują się do wszelkich podziałów parcel, przedsiębranych po wejściu w życie tej ustawy, z wyjątkiem wypadków wywłaszczenia części parcel na cele publiczne.

§. 6.

Akty prawne, zdziałane z pominięciem przepisów powyższych, nie mogą stanowić podstawy do wpisu hipotecznego ani też do ewidencyi katastralnej i podatkowej.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy polecam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i skarbu.

Uzasadnienie wniosku.

Niekorzyści rozdrobnienia własności ziemskiej potęgowane są w kraju naszym bardzo znacznie przez to, że rozpowszechniony jest zwyczaj dzielenia się z osobna każdym oddzielnie położonym kawałkiem gruntu. Skutkiem tego powstają parcele tak drobne, iż należyta ich uprawa częstokroć jest niemożebną, a żadną miarą nie może się opłacać. Według wiarygodnych doniesień z różnych stron kraju tworzone bywają nieraz nowe parcele tak szczupłe, iż niepodobna oznaczyć ich obszar na mapie katastralnej, której skala jest, jak wiadomo, 1 cal = 40 sążni. To też liczba parcel katastralnych w Galicyi, która wynosiła w roku 1857 : 13,021.014, w roku 1870 doszła do 15,757.241, a w roku 1895 wynosiła już 17,543.638. Biorąc miarę z ostatnich lat, przybywa co roku przeszło 100.000 nowych parcel.

Obok upadku uprawy ziemi, która na tak drobnych przestrzeniach nie może odpowiednio i z korzyścią się odbywać, sprowadza nieograniczone tworzenie coraz to drobniejszych nowych parcel utrudnienia bardzo znaczne w ewidencyi hipotecznej i katastralnej — przez to niepewność co do stosunku własności. Nadto coraz więcej gruntu ubywa na miedze i niezbędne drogi. Zachodzi tedy u nas potrzeba wydania

ustawy, któraby na wzór ustaw niektórych krajów niemieckich, mianowicie: Badenu, W. Ks. Sasko-Weimarskiego i W. Ks. Hessyi ustanowiła minimalną rozległość parceli tak, iżby nie mogły być tworzone nowe parcele z rozległością mniejszą. Owa minimalna rozległość parceli musi być inną dla lasów a inną dla pozostałych rodzajów uprawy. Dla ogrodów, po największej części ręcznie uprawianych, nie są proponowane żadne ograniczenia, by nie utrudniać wyżywienia się chałupnikom. Również nie mają zastosowania ograniczenia w razie stawiania nowych budynków mieszkalnych i gospodarskich.

Wnioskodawca:

Pilat.

Krzysztofowicz, W. Czaykowski, Kraiński, Borkowski, M. Rey, Theodorowicz, Stadnicki, Brykczyński, Białoskórski, J. Męciński, Schnell, Gnoiński, Starzyński Onyszkiewicz.

L. S. 691/1898.

Aleg 92

Wniosek

W roku 1886 przedstawiłem Wysokiemu Sejmowi wniosek o zaprowadzenie w kraju naszym pocztowej giełdy pracy na wzór Luksenburgskiej.

Wysoki Sejm uznając ten wniosek jako żywotny, polecił Wydziałowi krajowemu do zbadania.

Wydział krajowy rozpoczął badanie i nie zaprzeczając jego użyteczności, ze względu na rozpoczęte badania Rządu w tym kierunku, dalszego badania zaniechał.

W roku zeszłym znów wniosek ponowiłem, lecz krótkość sesyi sejmowych nie pozwoliła na rozpatrzenie i decyzyje Wysoki Izby.

Wobec tego pozwalam sobie przedstawić ponownie projekt ustawy pocztowej giełdy pracy i wnoszę.

Wysoki Sejm raczy uchwalić·

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby sprawę zaprowadzenia giełdy pracy na podstawie załączonego ·/. projektu ponownie zbadał i na najbliższej sesyi sejmowej odpowiednie przedstawił wnioski.

Lwów, dnia 14. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

A. Średniawski, w. r.

Stjła. F. Kramarczyk, Potoczek, Krempa, Nowakowski, Wójcik, Okuniewski, Bojko, Dr. Olpiński, Michalski, Weigel, Rotter, Soleski, Szczepanowski, Fruchtmann, Warzecha, Data, Czartoryski, Żardecki, Dr. Bernadzikowski, W. Dzieduszycki.

Ls. 691/91.

Projekt pocztowych Giełd pracy

dla Galicyi.

Rozdział I.

Art. I. Z dniem . . . . . wchodzi w życie w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem krakowskiem instytucya *Giełdy pracy*, mająca na celu pośredniczenie między poszukującymi a ofiarującymi pracę przez zbieranie zaofiarowań i poszukiwań pracy, oraz stałe i równoczesne publikowanie tychże. Wykonywanie tych czynności porucza się c. k. urzędom pocztowym, wskutek czego nowa instytucya nosi urzędową nazwę: Pocztowa giełda pracy.

Art. II. Pocztowa giełda pracy dzieli się na trzy odrębne działy:

1) na Giełdę pracy krajową, obejmującą całe Królestwo Galicyi i Lodomeryi z W. ks. Krakowskiem, 2) na 74 giełd pracy powiatowych, których każda obejmuje polityczny powiat, 3) na 12 giełd pracy lokalnych dla miast: Lwowa, Krakowa, Przemyśla, Stanisławowa, Rzeszowa, Tarnopola, Tarnowa, Stryja, Drohobycza, Jasła, Brodów, Wadowic, z których każda obejmuje okrąg pocztowy odnośnego miasta.

Rozdział II.

Pocztowa Giełda pracy krajowa.

Art. III. Czynnościami Giełdy pracy krajowej zajmuje się c. k. główny urząd pocztowy we Lwowie.

Art IV. Przedmiotem Giełdy pracy krajowej są poszukiwania i zaofiarywania pracy, odnoszące się na cały kraj.

Art. V. Czynności Giełdy pracy krajowej odbywają się w następujący sposób:

a) Poszukujący pracę w całym kraju robotnik podaje na specyalnie dla krajowej giełdy pracy przeznaczonej kartce korespondencyjnej, adresowej do c. k. głównego urzędu pocztowego we Lwowie, swoje nazwisko, adres, zatrudnienie i bliższe warunki, a kartę tę wysyła w zwykły sposób do rzeczonego urzędu pocztowego.

b) W ten sam sposób podaje swoją ofertę poszukujący robotnika (pracodawca).

c) C. k. główny urząd pocztowy we Lwowie wpisuje te poszukiwania i zaofiarowania pracy do rejestru „Krajowa Giełda pracy“, którego rubryki odpowiadają odnośnym rubrykom w kartach korespondencyjnych. Rejestr ten zamyka się codzień (co drugi dzień) wieczór po przyjęciu ostatniej kartki i kopiuje się go, bądź drukuje w znaczniejszej liczbie egzemplarzy. Następnie najbliższą pocztą rozsyła się owe kopie rejestru do wszystkich poczt w kraju, które obowiązane są takowe, bądź w gmachu pocztowym, bądź w specyalnych ku temu kioskach rozlepiać. Nadto każdy

urząd pocztowy w swym okręgu winien zająć się rozsyłką tych kopij rejestru do ważniejszych hoteli, kawiarń, urzędów gminnych, parafialnych, etc. oraz stałem afiszowaniem tychże na stacyach kolejowych *).

Afiszowaniem i rozsyłką kopiałów rejestru w obrębie miasta Lwowa zajmie się c. k. główny urząd pocztowy we Lwowie.

d) Ogłoszenia w rejestrze będą najdłużej przez dni 10 publikowane — poczem jeśli nie zostaną zrelizowane, winny być odnowione, gdyż w przeciwnym razie będą wykreślone.

e) W interesie regularnego funkcyonowania Giełdy pracy, każdy poszukujący, pracy, czy też ofiarowujący pracę, winien natychmiast zawiadomić c. k. główny urząd pocztowy we Lwowie o cofnięciu swego poszukiwania lub zaofiarowaniu pracy. Zawiadomienie to uskutecznia się bezpłatnie za pomocą specyalnej kartki korespondencyjnej oznaczonej słowy: *cofnięcie poszukiwania lub zaofiarowania.*

f) Tak ofiarowujący pracę, jakoteż i poszukujący tejże, może osobiście zgłosić sia do biura c. k. głównego urzędu pocztowego, celem zapisania swej oferty w rejestrze

Rozdział III.

Pocztowe giełdy pracy powiatowe.

Art. VI. Czynnościami „Powiatowych Giełd pracy“ zajmują się c. k. urzęda pocztowe w siedzibie c. k. starostwa powiatowego, w lwowskim zaś powiecie c. k. główny urząd pocztowy we Lwowie.

Art. VII Przedmiotem „Powiatowych Giełd pracy“ są poszukiwania i zaofiarowywania pracy w obrębie danego powiatn politycznego.

Art. VIII. Czynności „Giełd pracy powiatowych“ odbywają się w następujący sposób:

a) Poszukujący w obrębie danego powiatu pracy robotnik, podaje na specyalnej dla Giełd pracy powiatowych przeznaczonej kartce korespondencyjnej, adresowanej do c. k. urzędu pocztowego w siedzibie odnośnego c k. Starostwa (we Lwowie do c. k. głównego urzędu pocztowego) swoje nazwisko, adres, rodzaj zatrudnienia i bliższe warunki, kartę tę wysyła w zwykły sposób do rzeczonego urzędu pocztowego.

b) W ten sam sposób podaje swoją ofertę i ofiarowujący pracę (poszukujcyą robotnika).

c) Każdy odnośny urząd pocztowy wpisuje te poszukiwania i zaofiarowywania pracy do rejestru. „Pocztowa Giełda pracy dla powiatu . . . .“, którego rubryki odpowiadają odnośnym rubrykom w kartkach korespondencyjnych. Rejestr ten zamyka się codzień wieczorem po przyjęciu ostatniej kartki i kopiuje się go w znaczniejszej liczbie egzemplarzy. Następnie najbliższą pocztą rozsyła się owe kopie rejestru do wszystkich poczt w powiecie, które obowiązane są takowe tak w budynku pocztowym, jakoteż i w innych publicznych miejscach rozlepiać, zarazem rozsyłać je do urzędów gminnych, parafialnych, hoteli, karczem, i t. p.

e) Ogłoszenia w rejestrze będą najdłużej przez dni 10 publikowane, poczem jeśli nie zostaną zrealizowane, winne być odroczone, gdyż w przeciwnym razie będą wykreślone.

d) W interesie regularnego funkcyonowania Giełdy pracy, każdy poszukujący czy też ofiarowujący pracę winien natychmiast zawiadomić dotyczący urząd pocztowy w siedzibie powiatu, w powiecie zaś lwowskim c. k. główny urząd pocztowy we Lwo-

*) Z czasem można będzie zaprowadzić, iż rejestra Giełdy krajowej będą miały formę dzienników i jako takie, będą rozsyłane ewentualnie także po zniższej cenie sprzedawane.

wie o cofnięciu swego poszukiwania lrb zaofiarowania pracy. Zawiadomienie to uskutecznia się za pomocą specyalnej kartki korespondencyjnej oznaczonej słowy: *cofnięcie poszukiwania lub zaofiarowania.*

Roadział IV.

Pocztowe Giełdy pracy lokalne.

Art. IX. Czynnościami Giełd pracy lokalnej zajmują się c. k. urzędy pocztowe w miastach, dla których ustanowioną została lokalna Giełda pracy, we Lwowie zaś c. k. główny urząd pocztowy.

Art. X. Przedmiotem Giełd pracy są poszukiwania i zaofiarowywania pracy w obrębie danego miasta.

Art. XI. Czynności giełdy pracy lokalnej odbywają się w sposób następujący:

a) Poszukujący pracę w obrębie danego miasta robotnik, podaje na specyalnie dla lokalnej Giełdy przeznaczonej kartce korespondencyjnej, adresowanej do odnośnego c. k. urzędu pocztowego, we Lwowie zaś do c. k. urzędu pocztowego, wyżej podane potrzebne daty.

b) W ten sam sposób podaje i swoją ofertę poszukujący robotnika (pracodawca).

c) Dotyczący urząd pocztowy wpisuje w sposób wyżej podany oferty te do rejestru: Lokalna Giełda pracy dla miasta . . . Rejestr ten zamyka się codzień wieczór po przyjęciu ostatniej kartki, kopiuje się, poczem afiszuje się go i rozsyła w sposób wyżej oznaczony, w obrębie dotyczącego urzędu pocztowego.

d) Ogłoszenia w rejestrach Giełdy pracy lokalnej, będą najdłużej przez dziesięć dni publikowane, poczem jeśli nie zostaną zrealizowane, winne być odnowione, gdyż w przeciwnym razie zostaną wykreślone.

e) Każdy oferent winien natychmiast zawiadomić dotyczący urząd pocztowy, zajmujący się Giełdą pracy lokalną o cofnięciu swego ofiarowania lub poszukiwania. Zawiadomienie to uskutecznia się w sposób wyżej podany.

Rozdział V.

Art. XII. Robotnicy i pracodawcy winni się wprost między sobą porozumiewać bez żadnego pośrednictwa poczty jak tylko przez publikacyę powyższych rejestrów.

Art. XIII. Poczta nie przyjmuje na się żadnej odpowiedzialności co do skutków zaofiarowań i poszukiwań, przesyłanych na jej ręce.

Art XIV. Każdy nieumiejący pisać, może się zgłosić ustnie do c. k. urzędu pocztowego i prosić o wypełnienie i wyekspedyowanie swej kartki korespondencyjnej z ofertą.

Art. XV. Wszystkie urzędy pocztowe winny są pouczać interesowanych o różnicy, zachodzącej między poszczególnymi działami Giełd pracy. Winny one zarazem nadchodzące równocześnie rejestra Giełdy pracy krajowej, powiatowej, a ewentualnie i swojej własnej lokalnej w ten sposób publikować, iżby interesanci łatwo mogli się zoryentować co do terytoryalnego zakresu każdego działu Giełdy pracy.

Art. XVI. Nadzór nad Giełdami pracy należy do c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie, do której należy również wprowadzenie w życie tej instytucyi oraz wypracowanie odpowiednych instrukcyj.

L. 694|1898.

Aleg 93

Wniosek.

Przy organizacyi kredytu włościańskiego w kraju należy przystąpić równocześnie do wytworzenia w każdej poszczególnej gminie tego rodzaju instytucyi, by drobny kredyt do kwoty 50 złr., ewentualnie do 100 złr. na miejscu bez ponoszenia znaeznych wydatków każdy potrzebujący mógł uzyskać.

Zważywszy, że organizacya i administracya istniejących kas pożyczkowych gminnych nie jest jednolitą i pozostawia wiele do życzenia;

zważywszy, że połowa gmin w kraju zupełnie nie posiada instytucyi kas pożyczkowych gminnych

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu:

I. Ażeby za pośrednictwem Wydziałów powiatowych starał się przeprowadzić reformę istniejących kas pożyczkowych gminnych, zwłaszcza w tym kierunku, iżby ograniczoną została wysokość udzielanych pożyczek, oraz przestrzegano spłat nie tylko procentów lecz zarówno i wypożyczonego kapitału.

II. Ażeby w sposób właściwy gminy pouczone zostały, że drogą pożyczek komunaluych, nisko oprocentowanych, w razie potrzeby będą w możności istniejące już kasy finansowo wzmocnić, a przystąpić do utworzenia nowej kasy pożyczkowej tam, gdzie dotychczas tego rodzaju instytucya nie istnieje.

Lwów, 14. stycznia 1893.

Wnioskodawca:

Bolesław Żardecki.

Potoczek, Kramarczyk, Wójcik, Wiśniewski, Merunowicz, Romanowicz, Soleski, Dr. Bernadzikowski, Bojko, Średniawski, Krempa, Rotter, Słotwiński, Data, Szczepanowski, Michalski, Jahl, Warzecha, Weigel, Vayhinger, A. Rehman, Fruchtman, Klemensiewicz, Styła, G. Milan.

Ls. 692|1898.

Aleg 94

Wniosek.

Zważywszy, że na granicy Państwa Austryackiego na komorze celnej pomiędzy Oświęcimem a Bieroniem dzieją się dla przejeżdzających furmanów oraz publiczności wielkie nadużycia, a to z tego powodu, że wszyscy furmani przejeżdżający do Prus z różnemi produktami rolnemi, albo wracający z Prus i wioząc węgiel kamienny z tamtejszych kopalni, muszą na komorze austryackiej przedkładać tamtejszej straży skarbowej kartę przewozową, zaopatrzoną stemplem na 5 centów, zaś same wystawienie przepustki wynosi 3 centy, czyli razem od każdej fury trzeba zapłacić 8 centów.

Zaś przejeżdżający włościanie gospodarze z próżnemi wozami do Prus po wapno lub węgiel, albo powracający z Prus z próżnemi wozami od exportu produktów traktowani są na równi z furami ładowanemi towarami, i muszą na przejazd przez komorę celną czekać na godziny urzędowe t. j. w zimie od $7^1/_2$ rano do 12 i od 1 do $5^1/_2$ wieczór, a porą letnią od 7—12 i od 2—8 godziny wieczór, gdy tymczasem inni podróżni jak np. fiakry, żydzi itd. bywają bezwarunkowo przepuszczeni o każdej porze dnia i nocy; — z tych zatem powodów

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby na wszystkich komorach celnych Państwa austryackiego, wszyscy podróżni bez różnicy stanu i godności, byle tylko jadący z próżnemi wozami, o każdej porze dnia i nocy bezwarunkowo i bez żadnej zwłoki przepuszczeni byli — a następnie

Wzywa się c k. Rząd, by opłatę celną na komorze austryackiej w Oświęcimie po 8 centów od fury jako jedynie krzywdzącą włościan łaskawie usunąć kazał.

Lwów dnia 14 stycznia 1898 roku.

Wnioskodawca:
Kramarczyk w. r.

W. Szwed, Bojko, Data, Potoczek, Warzecha, Dr. Bernadzikowski, Styła, Średniawski, Żardecki, Nowakowski, Wójcik, Dr. Olpiński, Winniczuk, Krempa.

L. S. 628/98.

Aleg 95

Sprawozdanie

Komisyi bankowej w przedmiocie włościańskiego kredytu i zmiany statutu Banku krajowego.

Wysoki Sejmie!

Przekazane Komisyi bankowej sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 7 grudnia 1897. L. 77 510 o organizacyi kredytu dla włościan wykazuje przeszkody, które niedozwoliły wprowadzić w życie uchwał na zeszłorocznej sesyi sejmowej powziętych, zmierzających do poprawienia stosunków włościańskiego kredytu. Mianowicie przedstawia Wydział krajowy, że uchwały sejmowe z 13. lutego 1897. upoważniające Bank krajowy do powiększenia emisyi obligacyi komunalnych o sumę 10 milionów zł. dla zasilenia instytucyi, zajmujących się włościańskim kredytem, nie uzyskały zatwierdzenia, a w reskrypcie odmownym c. k Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 25. czerwca 1897. podniesiono szereg wątpliwości i zarzutów przeciw wciągnięciu powiatowych i gminnych kas oszczędności do zamierzonej akcyi na polu włościańskiego kredytu.

Gdyby nie udało się nsunąć tej przeszkody — cały plan organizacyi kredytu włościańskiego byłby zakwestyonowany.

Uchwalając bowiem rezszerzyć emisyę obligacyi komunalnych o sumę 10 milionów zł. i przeznaczając tę sumę na dotowanie lokalnych instytucyi, Wysoki Sejm wymienił, obok Towarzystw zaliczkowych, także powiatowe i gminne kasy oszczędności. Wykluczenie tych kas od współdziałania w zamierzonej akcyi miałoby ten ujemny skutek, że w powiatach, w których te kasy zajmują się włościańskim kredytem, nie mogłaby ludność wcale korzystać z otworzyć się mającego obfitego źródła kredytu. Zamierzone przeto ndzielanie kredytu włościańskiego z tego fnnduszu, za pośrednictwem powiatowych instytucyi, nie objęłoby całego kraju, lecz byłoby ograniczone na powiaty, w których działalność tę objęły Towarzystwa zaliczkowe.

Wydział krajowy skorzystał przeto z gotowości Rządu do ustnych rokowań i celem uchylenia wątpliwości, poruszonych w rzeczonym reskrypcie ministeryalnym, tudzież celem porozumienia się względem wymaganych zmian, delegował członka Wydziału Dra Wereszczyńskiego i dyrektora Banku kraj. Dra Zgórskiego do pertraktacyi z c. k. Rządem. Wynikiem tych pertraktacyi jest zmodyfikowany projekt zmiany statutu Banku kraj., objęty powołanem sprawozdaniem Wydziału, a przedłożony Ministerstwu odezwą z 9. listopada 1897.

Już po wniesieniu sprawozdania do Wys. Sejmu otrzymał Wydział krajowy odezwę c. k. Namiestnictwa z 22. grudnia 1897. L. 111,823, którą zakomunikowano treść

reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 11 grudnia 1897. L. 36.369 wydanego w porozumieniu z c. k. Ministerstwami rolnictwa, skarbu, handlu i sprawiedliwości.

Tym reskryptem oznajmia Ministerstwo że projektowana w piśmie Wydziału krajowego z d. 9 listopada 1897. zmiana statutu odpowiada wskazówkom zawartym w reskrypcie ministeryalnym 25. czerwca 1897. — oraz że przez projektowaną teraz zmianę §. 36 statutu Banku jedna z najsilniejszych wątpliwości przeciw rozszerzeniu kredytu komunalnego na kasy oszczędności usuniętą zostaje.

Zażądało tylko c. k, Ministerstwo zmiany stylistycznej w projektowanym ustępie drugim §. 36. statutu, zaznaczając, że „przeciw zatwierdzeniu tych zmian statutu, po powzięciu uchwały Sejmu, nie będzie w zasadzie żadna zachodzić przeszkoda.“

Tym sposobem byłaby usunięta główna trudność, niedozwalająca dotychczas rozwinięcia szerokiej akcyi, przez Wysoki Sejm w ubiegłym roku uchwalonej.

Komisya bankowa proponuje przeto Wysokiemu Sejmowi uchwalenie zmian statutu Banku krajowego, zgodnie z wnioskiem Wydziału co do treści, lecz w zmienionej stylizacyi. Komisya bowiem zastosowała się ściśle do przedłożonego c. k. Ministerstwu pismem Wydziału z 9 listopada 1897. projektu zmian, który to projekt Ministerstwo już akceptowało. Rozumie się, że Komisya uwzględniła także modyfikacyę stylistyczną, wskazaną w reskrypcie ministeryalnym z 11 grudnia 1897.

Zdaniem Komisyi niemożna już teraz odstępować od stylizacyi proponowanej przez Wydział w piśmie z 9 listopada 1897., a przez Rząd przyjętej, gdyż mogłoby to spowodować znowu całoroczną zwłokę, a jest niewątpliwie w interesie kraju, aby zamierzona uchwałami zeszłorocznemi akcya na polu kredytu włościańskiego jak najrychlej się rozpoczęła.

Wnioski te różnią się od zeszłorocznych uchwał sejmowych w tym przedmiocie tylko o tyle, o ile to jest potrzebne dla uzyskania zatwierdzenia rządowego. Pozostaje zaś niezmieniona i suma 10 milionowa, przeznaczona na polepszenie stosunków wiościańskiego kredytu, i zostaje utrzymany program użycia tej sumy w sposób określony zeszłoroczną uchwałą sejmową.

Wniosek o uchwalenie ponownej rezolucyi w przedmiocie uzyskania charakteru pupilarnego dla obligacyi komunalnych — Komisya przedkłada zgodnie z propozycyą Wydziału nadmieniając tylko że powołanym reskryptem z 11 grudnia 1897. Ministerstwo spraw wewnętrznych, w porozumieniu z Ministerstwem sprawiedliwości, przyjęło do wiadomości zamiar Wydziału uzyskania ponownej w tej sprawie uchwały sejmowej.

Zarazem zauważyło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, że dalsze rokowania co do przyznania rzeczonym obligacyom komunalnym charakteru pupilarnych walorów prowadzić należy bezpośrednio z c. k. Ministerstwem sprawiedliwości.

Jest przeto uzasadnioną nadzieją, że i pod tym względem stanie się nareszcie zadość słusznym żądaniom kraju, a obligacye komunalne Banku krajowego, oparte nietylko na specyalnych rezerwach i całym majątku Banku, ale i na gwarancyi kraju, uzyskają charakter papierów wartościowych, bezpieczeństwo pupilarne posiadających.

Uchwała o rozszerzeniu gwarancyi kraju za obligacye komunalne do dalszej wysokości 10 milionów jest tylko powtórzeniem zeszłorocznej uchwały.

Zdając sprawę Wys. Sejmowi o zużyciu funduszu 10.000 zł. wyznaczonego na popieranie zakładania powiatowych instytucyi kredytowych, Wydział krajowy przedstawił rezultaty osiągnięte w roku ubiegłym co do organizacyi takich instytucyi.

Sześć nowych kas oszczędności otwarto już w powiatach, a siedm kas oszczędności jest w toku założenia, razem zatem powstało trzynaście nowych instytucyi powiatowych, utworzonych dla polepszenia stosunków włościańskiego kredytu.

Z udzielonego przez Wys. Sejm w r. 1896 funduszu 10 000 zł. na koszta organizacyi pozostało na rok ubiegły jeszcze 8.100 zł., a gdy wydano w ciągu roku tylko 2.314 zł. pozostało do dyspozycyi 5.786 zł. którą to kwotę proponuje Wydział przenieść na rok bieżący.

Przyznając zasiłki dla nowo założonych Towarzystw zaliczkowych — Wydział krajowy działał najczęściej w porozumieniu ze Związkiem stowarzyszeń, co zdaniem komisyi i nadal przestrzeganem być powinno. Związek stowarzyszeń bowiem udziela powstającym towarzystwom fachowej rady i pomocy, a poddanie się kontroli Związku jest gwarancyą prawidłowej działalności powstałego towarzystwa.

Komisya z zadowoleniem konstatuje, że małą stosunkowo ofiarą ze skarbu krajowego ułatwionem zostało w sposób wydatny i skuteczny organizowanie powiatowych instytucyi kredytowych.

Przedstawiając Wysokiemu Sejmowi, zgodnie z Wydziałem, wniosek przeniesienia reszty z owego funduszu 10.000 zł. na rok bieżący, komisya wyraża przekonanie, że jak dotychczas, tak i nadal, zasiłki z tego funduszu udzielane będą dla reprezentacyi powiatowych zachętą do zakładania wspomnianych instytucyi.

Organizacya kredytu włościańskiego została przeto uzupełnioną, przez powołanie do życia nowych instytucyi w powiatach, gdzie takich instytucyi brakło, a dalsze jeszcze prace w wytkniętym przez Wysoki Sejm kierunku są w toku.

Można też niepłonną mieć nadzieję, że praca ta pójdzie w całym kraju raźniej naprzód, gdy nareszcie otwarte zostanie w Banku krajowym nowe obfite źródło dogodnego, długoterminowego kredytu w obligacyach komunalnych.

Jest też komisya przekonaną, że Wydział krajowy nad dalszym tej ważnej i doniosłej akcyi rozwojem czuwać będzie, a przedewszystkiem niczego nie zaniedba, co jeszcze potrzebnem jest dla doprowadzenia jak najrychlej do skutku uchwał sejmowych o 10 milionowym kredycie komunalnym, dla zasilenia Towarzystw zaliczkowych i kas oszczędności przeznaczonym.

Kończąc sprawozdanie swoje o popieraniu organizacyi lokalnych instytucyi kredytowych — Wydział wspomina nawiasowo o kasach systemu Raiffeisena, dotychczas w naszym kraju w niewielkiej jeszcze liczbie istniejących.

Wydział nadmienia, że byłby skłonnym zająć się zbadaniem organizacyi tych kas i wprowadzeniem zmian, odpowiadających stosunkom krajowym, wyraża jednak zdanie, że inicyatywa zakładania takich kas niemoże od Wydziału wychodzić. Komisya podziela to zapatrywanie, gdyż są to instytucye z zakresem działania na jedną parafię lub gminę ograniczonym, zatem jest rzeczą miejscowych czynników rozważyć, czy są na miejscu siły do zorganizowania i prowadzenia takich instytucyi niezbędne.

Komisya bankowa, mając do załatwienia przekazany jej wniosek posła Wachnianina o kasach pożyczkowych systemu Raiffeisena, w niniejszem sprawozdaniu nie wchodzi w rozbiór kwestyi, odnoszących się do tych instytucyi, lecz uczyni to zdając sprawę o wniosku posła Wachnianina.

Wreszcie wspomina sprawozdanie Wydziału o poruszonej podczas zeszłorocznych rozpraw o kredycie włościańskim kwestyi połączenia kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem na życie.

Wydział wezwał Dyrekcyę Banku krajowego o zbadanie tej sprawy, Bank zaś udał się do Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie o nłożenie projektu warunków, pod którymi mogliby dłużnicy hipoteczni Banku ubezpieczać się w dziale życiowym Towarzystwa. Gdy jednak taki projekt nie został jeszcze ułożony — Dyrekcya Banku nie mogła dotychczas przedłożyć Wydziałowi swojej opinii.

Sprawa jest zatem w toku, a gdy dokładne jej zbadanie wymaga dojrzałej rozwagi, tudzież poinformowania się o stanie rzeczy w tych krajach, gdzie już podobne urządzenia istnieją, — komisya żadnych wniosków w tym przedmiocie nie przedkłada, będąc pewną, że Wydział krajowy i tej kwestyi, której pomyślne załatwienie mogłoby również wpłynąć na polepszenie stosunków włościańskiego kredytu, nie spuści z oka.

Komisya bankowa przedkłada zatem Wysokiemu Sejmowi następujące wnioski:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie organizacyi kredytu włościańskiego przyjmuje Sejm do wiadomości.

II. Wysoki Sejm raczy w sprawie gwarancyi kraju za obligacye komunalne Banku krajowego powziąć następującą

U c h w a ł ę:

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyi komunalnych pierwszej i następnych emissyi, aż do dalszej wysokości dziesięciu milionów zł. a. w. imiennej wartości, czyli razem z dotychczas przyjętą gwarancyą, do wysokości piętnastu milionów zł. a. w. imiennej wartości w ten sposób, iż regularną opłatę procen-

tów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyi komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specyalny fundusz rezerwowy, utworzony dla obligacyi komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacyi komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

III. Wysoki Sejm raczy uchwalić następujące zmiany statutu Banku krajowego mianowicie:

1. Sejm uchyla postanowienia §. 3. lit. B. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwala w miejsce tego ustępu następujące postanowienia:

§. 3. B) Oddział komunalny obejmuje udzielanie pożyczek, spłacalnych ratami, gminom i powiatom tudzież Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 r. Nr. 70. Dz. pr. p. i Kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucyom za poręką gmin lub powiatów przyjętą zgodnie z ustawą. Pożyczki te udzielane będą w obligacyach komunalnych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacye komunalne wszelkich emisyi, będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości.

Do emisyi obligacyi komunalnych ponad ogólną sumę pietnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości potrzebnem jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyi komunalnych pierwszej i następnej emisyj, aż do łącznej wysokości piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości, w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyi komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specyalny fundusz rezerwowy, utworzony dla obligacyi komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacyi komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

2. Sejm uchyla postanowienia §. 36. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwala ten §. 36. w osnowie następującej:

III. Pożyczki komunalne.

A. Udzielanie pożyczek.

§. 36. Bank udzielać będzie pożyczki w obligacyach komunalnych:

1. gminom i powiatom:

a) na spłatę lub ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów powiatów, gmin i członków gminy;

b) na inwestycye i przedsiębiorstwa produkcyjne oraz na zakładanie lub zasilanie powiatowych lub gminnych zakładów pożyczkowych;

c) na cele użyteczności publicznej, nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

2. Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873. Nr. 70. Dz. pr. p., i kasom oszczędności powiatowym lub gminnym, wszystkim tym instytucyom za poręką gmin lub powiatów przyjętą zgodnie z ustawą, celem dostarczenia obrotowego funduszu, szczególnie dla udzielania pożyczek na realności włościańskie, pod warunkami odpowiadającymi potrzebom kredytu włościańskiego, jednak przy przestrzeganiu istniejących dla tych instytucyi statutowych i odnośnych prawnych postanowień.

Przyznanie pożyczki w obligacyach komunalnych nastąpić może tylko za uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a zatwierdzoną przez Wydział krajowy.

Udzielanie pożyczek komunalnych gminom wiejskim, tudzież gminom miasteczek i miast, nieposiadających osobnych statutów, zależne jest od uchwały Rady powiatowej, uznającej istotną pożyteczność i potrzebę zaciągnięcia pożyczki na jeden z celów, powyżej wymienionych.

O każdej pożyczce komunalnej, kwotę 100.000 zł. w. a. przenoszącej, tudzież o każdej pożyczce komunalnej, udzielonej gminie lub powiatowi, przedtem już jakąś zaliczką lub pożyczką obciążonym, Wydział krajowy składać będzie Sejmowi szczegółowe sprawozdanie na najbliższej sesyi sejmowej".

3. Sejm uchyla postanowienie §. 43. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwala ten §. 43. w osnowie następującej:

„§. 43. Bank krajowy wydawać może obligacye komunalne na podstawie pożyczek komunalnych udzielonych powiatom lub gminom, dalej Towarzystwom zaliczkowym, utworzonym na podstawie ustawy z 9. kwietnia 1873 r. Dz. pr. p. Nr. 70., wreszcie powiatowym lub gminnym Kasom oszczędności, wszystkim tym instytucyom za poręką gmin lub powiatów przyjętą zgodnie z ustawą, a to do wysokości tych pożyczek".

4. Sejm uchyla postanowienia §. 44. statutu Banku krajowego w osnowie obecnie obowiązującej i uchwala ten §. 44. w następującej osnowie:

„§. 44. Ogólna suma wydawanych obligacyj komunalnych w żadnym razie przekraczać nie może ogólnej sumy równoczesnych wierzytelności Banku krajowego w kapitale, z tytułu pożyczek komunalnych udzielonych po myśli §. 36. Do tej sumy wierzytelności nie mogą być wliczane wierzytelności w kapitale, powstałe z zalegania rat amortyzacyjnych.

W razie spłaty pożyczek komunalnych w gotówce przed upływem ustanowionego terminu Bank wycofa z obiegu odpowiadającą spłaconemu kapitałowi ilość obligacyj komunalnych".

5. Sejm uchyla postanowienia §. 46. statutu Banku krajowego w dotychczasowej osnowie i uchwala ten §. 46. w osnowie następującej:

„§. 46. Za wypłatę procentów i kapitału obligacyj komunalnych ręczy Bank krajowy przedewszystkiem pożyczkami komunalnemi, udzielonemi po myśli §. 36., dalej specyalnym funduszem rezerwowym i aktywami swojemi, a w dalszym rzędzie wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju w myśl §. 3. B. niniejszego statutu".

6. Sejm uchyla postanowienia §. 109. lit. B. statutu Banku krajowego w osnowie dotychczasowej i uchwala w miejsce tego ustępu następujące postanowienia:

§. 109. B) W dziale komunalnym:

2. przyznawanie na wniosek Dyrekcyi pożyczek komunalnych (§. 36.) i potwierdzanie na obligacyach komunalnych, że zostały wydane na podstawie pożyczki, udzielonej gminie, powiatowi, względnie Towarzystwu zaliczkowemu, Kasie oszczędności powiatowej lub gminnej, za poręką gminy lub powiatu przyjętą zgodnie z ustawą (§. 47. lit. g).

IV. Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą rezolucyę:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dla obligacyi komunalnych Banku krajowego emisyi III. i następnych wyjednał w drodze ustawy prawo używania ich na lokacyę kapitałów, należących do fundacyi i zakładów pod kontrolą publiczną zostających, niemniej też na lokacyę funduszów publicznych i dopozytowych, oraz prawo używania tychże obligacyi na kaucye służbowe i kontraktowe, tudzież na wojskowe kaucye małżeńskie.

V. Wysoki Sejm raczy powziąć następującą uchwałę:

Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia w ciągu r. 1898 kwot zaoszczędzonych w Rubr. XVII., poz. 387. wydatków budżetu na rok 1897. na zasiłki celem pokrycia kosztów założenia powiatowych i gminnych kas oszczędności, tudzież Towarzystw zaliczkowych, powstających z inicyatywy Reprezentacyi powiatowych.

We Lwowie dnia 13. stycznia 1898.

Zastępca przewodniczącego:
Marchwicki.

Sprawozdawca:
Skałkowski.

L. S. 730.

Aleg 96

Sprawozdanie

Komisyi drogowej w przedmiocie zaprowadzenia praktycznej szkoły konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 28. grudnia 1897, odesłane zostały wnioski Wydziału krajowego w przedmiocie zaprowadzenia praktycznej szkoły konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym, do komisyi drogowej, która ma zaszczyt przedłożyć następujące sprawozdanie.

Wydział krajowy w programie projektowanej szkoły, przyjmuje tę zasadę, że:

1) obok dostatecznego wykształcenia technicznego i służbowego, powinni konduktorowie posiadać taki stopień wykształcenia wogóle, ażeby poruczone sobie obowiązki i czynności, tudzież ich znaczenie dla gospodarstwa drogowego, objąć zdołali właściwym poglądem i sprawować mogli należycie, nietylko pod nadzorem inżynierów, ale nawet w miarę zdolności i nabytej praktyki — samodzielnie;

2) naukę teoretyczną ograniczyć należy do niezbędnego minimum, a nacisk należy położyć na naukę praktyczną, przy budowie i robotach technicznych w polu.

Odpowiednio do tej zasady i zamierzonego celu, sądzi Wydział krajowy, że zupełny okres nauki nie może trwać króciej niż 3 lata. Składając się z 3 po sobie następujących klas jednorocznych, okres ten otwierany będzie pierwszą klasą kolejno co trzeci rok, ażeby uniknąć w ten sposób znacznych wydatków na utrzymanie szkoły. Każda klasa obejmować będzie naukę w szkole trwającą 5 miesięcy, z reguły od 15. listopada do 15. kwietnia i obowiązkową 7-miesięczną praktykę przy wyznaczonych przez kierownictwo szkoły robotach drogowych prowadzonych przez fachowych inżynierów.

Od kandydatów zgłaszających się do I-szej klasy, wymagany będzie dowód ukończenia, z dobrym postępem 4-ej klasy szkoły realnej lub gimnazyalnej, a względnie równorzędnej im klasy szkół innych jak n. p. rolniczych, handlowych i t. p. lub szkoły wydziałowej. Nadto wymagać by należało wieku, najmniej 17. a najwyżej 30 lat życia i złożenia egzaminu wstępnego, z tego przedewszystkiem powodu, że liczba uczniów musi być ograniczoną, a więc o ile możności wyborową, nauka bezpłatną i umożliwioną przez ustanowienie stosownych stypendyów.

Przed rozpoczęciem każdego trzechletniego okresu nauki, Wydział krajowy ogłaszałby konkurs na stypendya dla uczniów, które byłyby wyznaczone z funduszów krajowych i z funduszu interesowanych Wydziałów powiatowych.

Z pobieraniem stypendyów czy to krajowych czy to powiatowych byłoby połączone bezpłatne otrzymywanie potrzebnych uczniom przyborów naukowych, zaś przy praktyce letniej, wynagrodzenie z funduszów budowy w klasie I. i II. 1 zł., w klasie III. 1 zł. 50 ct. dziennie. — Oprócz stypendystów mogliby być przyjmowani w miarę miejsc wolnych także kandydaci pragnący się kształcić własnym kosztem. Stypendyści musieliby się zobowiązać, po ukończeniu szkoły, odsłużyć przynajmniej 10 lat w krajowej, powiatowej lub gminnej służbie drogowej.

Przy końcu każdorocznej nauki uczniowie zdawać będą egzamin. Wynik wykształcenia praktycznego nabytego w ciągu siedmiomiesięcznej praktyki, zapisany będzie również w księdze kwalifikacyjnej.

Po ukończeniu trzeciej klasy i odbyciu trzeciej praktyki zdawać będą uczniowie egzamin ogólny czyli kwalifikacyjny. Przy egzaminie tym uwzględniony ma być głównie — a dla tych, którzy wszystkie egzamina roczne z dobrym postępem złożyli — jedynie stopień uzdolnienia praktycznego.

Co się tyczy zarządu, szkoła konduktów pozostawać będzie pod nadzorem Wydziału krajowego, a bezpośrednią opieką szefa departamentu komunikacyi. Kierownik wyznaczony będzie z grona inżynierów, nauki z wyjątkiem kilku przedmiotów, udzielać będą o ile możności, inżynierowie oddziału techniczno-drogowego Wydziału krajowego.

Wydział krajowy zaznacza dalej, że w stosunkach obecnych, okazuje się niezbędnem wyznaczenie z funduszów krajowych przynajmniej 15 stypendyów na utrzymanie uczniów w czasie nauki zimowej, a to w stosunku po 25 zł. miesięcznie czyli 125 zł. rocznie.

Przewidywany koszt zaprowadzenia i utrzymania szkoły dla 30 uczniów przedstawia Wydział krajowy jak następuje:

1) Jednorazowy wydatek zaprowadzenia szkoły . . . . 1.000 zł.
2) Coroczne koszta utrzymania szkoły wraz z 15 stypendyami . 5,000 zł.

Komisya drogowa przsdewszystkiem podnieść musi, że brak konduktorów drogowych, brak szkoły, z której wychodziliby teoretycznie i praktycznie wykształceni konduktorowie, od dawna odczuwać się dawał.

Wysoki Sejm uznał też potrzebę takiej szkoły, jak świadczy uchwała W. Sejmu z 1 kwietnia 1892 r. polecająca Wydziałowi krajowemu przedłożenie programu tak co do rozkładu nauk jakoteż kosztów takiej szkoły.

Reprezentacye powiatowe — z wyjątkiem kilku — w odpowiedzi na reskrypt Wydziału krajowego z 14 czerwca 1892, również uznały potrzebę projektowanej szkoły, a nawet znaczna część tychże, oświadczyła gotowość wysłania na kurs, na swój koszt kandydatów.

Komisya drogowa sądzi, że potrzeba ta obecnie znacznie się wzmogła i że z chwilą wejścia w życie nowej ustawy drogowej, zaprowadzenie szkoły konduktorów stało się koniecznością. Postanowienia bowiem obowiązującej ustawy drogowej, zwiększające środki pieniężne, Reprezentacyi powiatowych na budowę i konserwacyę dróg przeznaczonych. dalej objęcie w zarząd bezpośredni Wydziałów powiatowych, dróg gminnych I. klasy i inne postanowienia, wpłyną na rozwój i ulepszenie komunikacyi, zwiększą jednak znaczenie czynności Wydziałów i wytworzą konieczność pomnożenia personalu techniczno drogowego przy Wydziałach powiatowych. Brak zatem do obowiązków swych odpowiednio wykształconych konduktorów, tamowałby spodziewany rozwój komunikacyi, a to tem więcej przy znanym braku inżynierów drogowych. Komisya drogowa mniema, że zasady programu i plan nauki projektowanej szkoły, odpowiadają wytkniętemu celowi, a położenie nacisku na naukę praktyczną i uwzględnianie przy egzaminach głównie stopnia uzdolnienia praktycznego, za wskazane uważa.

Założenie szkoły przy Wydziale krajowym pod opieką szefa departamentu drogowego, a kierunkiem inżyniera i udzielanie nauki przez inżynierów Wydziału krajowego — o ile to będzie możebnem, bez uszczerbku dla spraw poruczonych oddziałowi techniczno-drogowemu — komisya za odpowiednie uważa, daje to bowiem gwarancyę, że kształcenie i wychowanie uczniów przeprowadzone będzie praktycznie i z świadomością wytkniętego celu.

Założenie szkoły przy Wydziale krajowym wpłynie także na zmniejszenie kosztów.

Udzielanie stypendyów uważa komisya za konieczne — umożliwia to bowiem dostateczną ilość wyborowych uczniów a zarazem postawienia warunku odsłużenia przynajmniej 10-letniego w służbie krajowej, powiatowej lub gminnej.

Otwarcie roku szkolnego proponujemy z dniem 15. listopada 1898.

Na podstawie powyższych wywodów komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Upoważnia się Wydział krajowy do zaprowadzenia i otwarcia praktycznej szkoły konduktorów drogowych, na podstawie przedłożonego programu.

2) Na założenie szkoły wstawia się do budżetu krajowego na rok 1898 tytułem jednorazowego wydatku kwotę 1.000 zł.

3) Na utrzymanie szkoły oraz na stypendya wstawia się do budżetu krajowego na rok 1898 kwotę 1.500 zł., począwszy zaś od 1899 rocznie kwotę 5.000 zł.

We Lwowie dnia 11. stycznia 1898.

Przewodniczący:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Urbański.

L. S. 720.

Aleg 97

Sprawozdanie

Komisyi gminnej w przedmiocie ekonomicznej działalności Reprezentacyi powiatowych.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy stwierdza w sprawozdaniu swojem o wyniku dochodzeń, jakie przedsięwziął w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 17. stycznia 1896, dla zbadania wpływu Reprezentacyi powiatowych na ekonomiczne stosunki powiatów, że tak ta uchwała jakoteż jej motywa wywarły zamierzony dodatni skutek. Udowodniają to nietylko wyrazy uznania i podziękowania, które się w relacyach Wydziałów powiatowych dość często pojawiają, ale przedewszystkiem fakt, że okólnik Wydziału krajowego, w tej sprawie rozesłany, był we wielu powiatach nietylko przedmiotem kolegialnych obrad Wydziału powiatowego, ale i Rady powiatowej. Okoliczność ta pozwala wnosić, iż owe Rady powiatowe odtąd zechcą pilniejszą zwracać uwagę na ekonomiczne potrzeby swoich powiatów.

Pięćdziesiąt i jeden Wydziałów powiatowych nadesłało sprawozdania swoje. Wydział krajowy podaje z nich treściwy wyciąg, wyliczający dokonane przez Reprezentacye powiatowe czynności, które mają na celu podniesienie materyalnego bytu ich powiatów, tudzież uchwalone programy dalszych usiłowań w tym kierunku.

Wyciąg ten przedstawia barwny obraz usiłowań, których realna użyteczność jest widoczną. Z natury rzeczy, każda Reprezentacya powiatowa podejmowała tylko te czynności, których konieczność była przez ludność miejscową najżywiej odczuwaną — gdyż to właśnie stanowi cechę działalności ciał autonomicznych, iż odczuwają one bezpośrednio potrzeby i życzenia ogółu ludności. Członkowie Rad powiatowych nie dowiadują się o nich dopiero z czyichś ralacyj pisanych, ale decydują tu ludzie, którzy z własnego poglądu i z doświadczenia własnego stosunki danej okolicy z bliska i najdokładniej znają. Więc gdzie najdotkliwiej daje się odczuwać ludności brak komunikacyj dobrych, tam Rady powiatowe zwracają uwagę przedewszystkiem na poprawę dróg; gdzie lichwa rozpanoszyła się, tam one zakładają kasy pożyczkowe, Towarzystwa zaliczkowe, kasy oszczędności; gdzie wody nieuregulowane niszczą dobrobyt ludności, tam one z szczególną usilnością starają się o obwałowania i uregulowanie szkodliwych rzek i potoków; w wypadkach nieszczęść elementarnych: pożarów, powodzi, nieurodzaju, zniszczenia plonów przez szkodniki rozmaite itd. z całą gorliwością biorą inicyatywę w niesieniu pomocy dotkniętej klęskami ludności. Jednem słowem — Reprezentacye powiatowe tem tylko zajmują się, co w danej chwili i w danej okolicy jest najpilniej potrzebnem.

Rozumie się, iż najwięcej to zależy od osobistej gorliwości obywatelskiej, od talentu i energii członków Reprezentacyj powiatowych i ich przewodniczących, czy one mniej lub więcej ruchliwie i skutecznie pewne usiłowania podejmują. A gdy każda re-

prezentacya powiatowa działa odrębnie, mało kiedy znosząc się z innemi, przeto każda z nich na własną rękę czyni próby i doświadczenia, każda z osobna opłaca koszta tych doświadczeń. I gdy jedne dochodzą łatwo do pięknych i zachęcających rezultatów, inne ustają i gubią się na drodze postępu. Dopiero porównawcze zestawienie wyników usiłowań wszystkich Reprezentacyj powiatowych, albo przynajmniej znaczniejszej ich ilości dozwala ocenić intenzywność ich działania — jego zalety tudzież słabe strony. Z tego powodu, sądzi Komisya gminna, iż kontrolujące wglądanie Wydziału krajowego i w ten dział czynności Reprezentacyj powiatowych, zbieranie informacyj o nich i przystępne dla szerszych kół zdawanie sprawy o osiągniętych w tym kierunku wynikach, pod wielu względami będzie pouczającem i pożytecznem. Dla jednych bowiem dobry przykład innych powiatów będzie zachętą, bodźcem do nabrania ufności we własne siły i odwagi do energiczniejszego działania w pewnych kierunkach, nieudałe zaś próby, gdzie indziej przedsiębrane, nakłonią inne Rady powiatowe do porzucenia w porę tych lub owych usiłowań chybionych. W ogólności zaś badanie ekonomicznej działalności Reprezentacyj powiatowych przez Wydział krajowy, i dyskusya o tem w Sejmie, będą musiały wpłynąć na to, iż usiłowania w tym idące kierunku ożywią się, nabiorą więcej stałości, ujęte zostaną w system, i wskutek tego będą się rozwijały mniej zależnie od indywidualnych upodobań i porywów jednostek.

Relacye Wydziałów powiatowych, streszczone w sprawozdaniu Wydziału krajowego i przytoczone w niem programy działalności ekonomicznej poszczególnych Rad powiatowych na przyszłość najbliższą — odsłaniają w ogólnych zarysach niezmiernie rozległe i zaprawdę nader wdzięczne pola działalności w kierunku podnoszenia materyalnego dobrobytu w powiatach. Jeżeli nie każda Rada powiatowa zdoła ogarnąć świadomie całość potrzeb swojego tylko powiatu, jakżeż pouczającym musi być ponawiany od czasu do czasu przegląd tego, co wszystkie Reprezentacye powiatowe na tem polu robić powinny, co zrobić mogą — a co rzeczywiście zrobiły!

Gdy bowiem uwagi naszej nie rozprószamy na poszczególne powiaty, ale weźmiemy obraz kraju w całości, to w jaskrawych rysach odsłoni się przed nami ogrom interesów, ogrom zadań ekonomicznych i społecznych, jakie obejmuje zakres działania Reprezentacyj powiatowych po za ich czynnościami kancelaryjnemi — a to na polu życia rzeczywistego, bezpośredniego ich oddziaływania na masy ludności.

Oto weźmy w rękę przedłożone Wysokiemu Sejmowi rozmaite sprawozdania Wydziału krajowego i wyjmijmy z nich parę szczegółów z zakresu takich przedmiotów, do których może i powinien odnosić się wpływ Reprezentacyj powiatowych. I tak, sprawozdanie departamentu gminnego Wydziału krajowego poucza, iż suma przychodów i wydatków gmin wiejskich i małomiejskich wynosi rocznie przeszło 10 milionów zł. Wydziały powiatowe te, które chcą tem zajmować się, mogą skutecznie wpływać na racyonalny obrót tak znacznych sum, na odpowiednie użytkowanie istniejących i wyszukiwanie nowych źródeł dochodu, na roztropne uregulowanie wydatków. Wszakżeż w cyfrach corocznych budżetów gminnych wyrażone są użytki z olbrzymiego obszaru przeszło 600.000 morgów wspólnych gruntów gminnych, w czem jest objętych 417.000 morgów pastwisk gminnych, lasów 124.000 morgów, nieużytków przeszło 40.000 morgów. Podniesienie wartości użytkowej tak rozległych obszarów gruntów niestety dotychczas bardzo zaniedbanych przyczyniłoby się znacznie do polepszenia bytu ludności.

Odsetki roczne od obligacyj gminnych w gminach wiejskich i małomiejskich wynoszą około 300.000 złr. Dochód ten, skapitalizowany w stosunku renty 4%wej, przedstawia poważną sumę 7,500.000 złr. w. a.

W kasach pożyczkowych gminnych spoczywa w znacznej części unieruchomiony w ręku opieszałych dłużników kapitał w sumie także przeszło 6,000.000 złr. w. a.

Wydziały powiatowe mogą wpływem swoim, cierpliwym i wyrozumiałym, ale wytrwałym wiele zdziałać dla podniesienia użytku z tych zasobów. Ciężką obarczają się odpowiedzialnością Reprezentacye powiatowe, które te powinności zaniedbują!

W zakrasie spraw drogowych oblicza Wydział krajowy wydatki miejscowych funduszów dróg gminnych (według starej ustawy drogowej) na dwa miliony złr. wydatki roczne Rad powiatowych z własnych funduszów na cele drogowe na 1,300.000 złr. Około 500.000 złr. wpływa z subwencyj z funduszu krajowego, ze skarbu państwa, myt i z innych źródeł. Pod wpływem nowej ustawy drogowej wzrosną jeszcze sumy, zostające pod kontrolą lub pod bezpośredniem zawiadowstwem Rad powiatowych, a przeznaczone na

cele uporządkowania i rozwoju środków komunikacyjnych: pójdą one niewątpliwie poza granicę czterech milionów złr. w. a.

W zakresie opieki nad racyonalnem urządzeniem kredytu włościańskiego ma się także do czynienia z dużemi cyframi powstającemi z kroci tysięcy drobiazgowych kwot, nad któremi rozciągnąć potrzeba pieczołowitą kontrolę, a do czego głównie Rady powiatowe są powołane.

Postęp w zakresie produkcyi rolniczej, w rozwoju przemysłu i w urządzeniach handlowych najłatwiej rozszerzałby się pod opieką lokalnych ciał reprezentacyjnych, które najdokładniej znają właściwości, usposobienie, nawyczki i potrzeby ludności swoich okolic.

Wiele zdziałać mogą Wydziały powiatowe w zakresie szerzenia urządzeń ochronnych od pożarów. Zakupują one sikawki, organizują straże pożarne i t. d. pracują nad szerzeniem asekuracyi. A działanie to ma na celu mniejszenie szkód, które wynoszą rocznie 3 do 5 milionów złr. w. a. Życzyćby jednak należało, ażeby rozwijało się intenzywniej niż dotąd.

Reprezentacya powiatu krakowskiego daje przykład najbardziej ruchliwej działalności w zakresie opieki nad ekonomicznemi interesami ludności. Za wzór innym służyć mogą w tym kierunku także powiaty Kamionecki, Tarnobrzeski, Mielecki, Tarnopolski, Śniatyński, Jaworowski, Krośnieński, Łańcucki, Nadwórniański, Nowosądecki, Skałacki, Przemyski, Mościski, Dąbrowski, Grybowski i kilka innych.

Szereg Rad powiatowych, które dawniej mniej interesowały się sprawami, stojącemi po za zakresem czysto biurowych czynności, wskutek uchwały Wysokiego Sejmu, zachęcającej Reprezentacye powiatowe do czynnego zajęcia się ekonomicznemi sprawami swoich powiatów, uchwalił program tych czynności i obiecując oddąt zająć się żywiej wchodzącemi w ten zakres sprawami.

Dla dobra kraju tudzież dla podniesienia znaczenia i dobroczynnego wpływu Reprezentacyj powiatowych na ogół ludności, byłoby rzeczą pożądaną, ażeby czynności Reprezentacyj powiatowych w zakresie spraw ekonomicznych ich powiatów coraz więcej wzmagały się i rozszerzały!

W tem przekonaniu Komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o ekonomicznej działalności Reprezentacyj powiatowych Sejm przyjmuje do wiadomości i poleca mu, ażeby nie przestawał czynnie i jak najgorliwiej działalność tę wspierać.

Lwów, dnia 14 stycznia 1898.

Przewodniczący:
Jaworski.

Sprawozdawca:
T. Merunowicz.

L. W. 2010./98.

Aleg 98

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Pychowice z okręgu c. k. sądu powiatowego w Skawinie i przydzielenia jej do okręgu c. k. sądu powiatowego w Podgórzu.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z 5. lutego 1897 Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu petycyę gminy Pychowice o wyłączenie jej z okręgu c. k. sądu powiatowego w Skawinie i przydzielenie do okręgu c. k. sądu powiatowego w Podgórzu, z poleceniem dokładnego jej zbadania i przedłożenia odpowiedniego wniosku na najbliższej sesyi.

Zarządzone w wykonaniu tej uchwały przez Wydział krajowy dochodzenie wykazało, że gmina Pychowice oddaloną jest od Podgórza zaledwie 3—4 kilometrów, podczas gdy odległość jej od Skawiny wynosi 9—10 klm., że w Podgórzu koncentrują się wszelkie interesa, służące do zaspokojenia duchowych i materyalnych potrzeb mieszkańców tejże gminy, że gmina ta należy do kościoła i parafii Podgórskiej a mieszkańcy jej pozostają w codziennej komunikacyi z Podgórzem, gdzie pozbywają swój nabiał, jarzyny i produkta, zakupują rzeczy potrzebne do domowego użytku, jako w miejscu handlowem, liczącem do 18.000 ludności, gdzie koncentrują się wszelkie urzędy jak starostwo, urząd podatkowy, sąd i z którym komunikacya jest łatwa i dogodna i które jest prawie przedmieściem Krakowa.

Ze Skawiną zaś gminę Pychowice nic nie łączy tylko sąd, a droga przeszło 8 a wedle petycyi 11 klm, wynosząca, więcej dwa razy jak do Podgórza jest odległą, mieszkańcy tej gminy idąc do sądu lub urzędu podatkowego do Skawiny muszą się na cały dzień tam wybrać i to wyłącznie tylko dla tych spraw.

Z tych powodów tak władze autonomiczne jak i sądowe jednozgodnie uznały, że żądanie gminy Pychowice o przyłączenie do sądu Podgórskiego jest najzupełniej uzasadnione; Wydział powiatowy w Wieliczce w sprawozdaniu z 15 września 1897. L. 3539 oznajmił, że przydzielenie tej gminy do sądu w Podgórzu byłoby dobrodziejstwem dla gminy a Rada powiatowa na posiedzeniu z 9. września 1897 jednogłośnie poparła petycyę gminy Pychowice. Również władze sądowe jednomyślnie uznały słuszność prośby petycyonującej gminy mianowicie sądy powiatowe w Skawinie i w Podgórzu, sąd krajowy w Krakowie, Prezydyum tegoż sądu, a wreszcie wyższy sąd krajowy w Krakowie.

Sąd krajowy w Krakowie w sprawozdaniu swem z 22. października 1897 do Prezydyum tegoż sądu oznajmił: „że uznaje wszystkie przez gminę Pychowice w prośbie „tejże gminy o wyłączenie jej z okręgu c. k. sądu powiatowego w Skawinie, a przydzie„lenie do c. k. sądu powiatowego w Podgórzu przytoczone okoliczności za stanowcze „i z prawdą zgodne i dla tego jest zdania, że do prośby gminy Pychowice przychylić się należy“, — zaś Prezydyum sądu krajowego w Krakowie przedkładając sprawozdanie

z 13. grudnia 1897 l. 19.650 wyższemu Sądowi krajowemu opinie sądów powiatowych w Podgórzu i w Skawinie tudzież sądu krajowego, oznajmiło również, że „do jednomyślnych opinii wszystkich trzech wymienionych sądów w zupełności przystępuje i z powodów w sprawozdaniach tychże sądów dokładnie i szczegółowo określonych uznaje, iż prośba gminy Pychowice jest najzupełniej uzasadniona i na usilne poparcie zasługuje.“

Wreszcie wyższy Sąd krajowy w Krakowie przedkładając na dniu 11. stycznia b. r. odezwą z 30. grudnia 1897 l. 19.650 sprawę tę Wydziałowi krajowemu oznajmiło, „że na zasadzie przeprowadzonego dochodzenia oznajmia swoje zdanie, że do petycyi gminy Pychowice przychylić się należy“.

Przedstawiając powyższy stan rzeczy, Wydział krajowy ze swej strony uznaje prośbę gminy Pychowice w petycyi wyrażoną również za uzasadnioną i dlatego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z 11. czerwca 1868 Nr. 59 Dz. p. p. z r. 1868, udziela c. k. Rządowi opinię iż dla dobra mieszkańców gminy Pychowice korzystnem będzie, ażeby wraz z obszarem dworskim wyłączoną została z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Skawinie i przydzieloną do c. k. Sądu powiatowego w Podgórzu.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiekiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 15. stycznia 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. S. 846/98.

Aleg 99

Wniosek

Zważywzzy, że eksport bydła i trzody z naszego kraju w ostatnich latach się ogromnie zmnieszył, co powoduje znaczny ubytek w dochodach sfer rolniczych — i ze względu, że tego zmniejszenia główną przyczyną są nieodpowiednie zasady ustawy weterynaryjnej i nieodpowiednia jej iuterpretacya.

Wysoki Sejm raczy uchwalić rezolucyę, wzywającą Wysoki c. k. Rząd, ażeby:

1. zechciał zaniechać zamykania całych powiatów sądowych lub politycznych co do wywozu trzody lub bydła rogatego — jeżeli tylko kilka, lub kilkanaście gmin w powiecie jest zapowietrzonych — a tem samem nie przeszkadzał w odbywaniu targów ponad wymagania ustawy weterynaryjnej z dnia 29. lutego 1880 i rozporządzenia ministeryalnego z dnia 8. grudnia 1886 Dz. pp. L. 172.

2. nie przeszkadzał w pędzeniu lub wożeniu na targi bydła rogatego i nierogacizny z gmin wolnych od zarazy po drogach, na których niema obawy zarażenia transportu.

3. zastósował intenzywne zamknięcie i kontumacyę pojedyńczych gospodarstw lub części gmin, albo też i gmin całych (minimalny rejon zapowietrzony) o ile możności zaraz przy zjawieniu się zarazy.

4. wyjednał w drodze konstytucyjnej — a jeżeli to w krótkim czasie okaże się niemożliwem — wydał rozporządzenia w celu zaprowadzenia przymusowego zarażenia bydła w minimalnych okręgach zapowietrzonych — w miarę jak intenzywniejsza kontumacya i izolowanie tychże będzie przeprowadzone.

5. tą samą drogą zaprowadził odszkodowanie z funduszów państwowych w wysokości 75 % wartości szacunkowej od sztuki, któraby zginęła skutkiem zaszczepienia zarazy pyskowo - racicowej.

6. postarał się, ażeby c. k. Rządy krajowe przy wydawaniu zarządzeń mających na celu uregulowanie stosunków handlowych dla bydła i trzody z innymi okręgami administracyjnymi, bezwarunkowo szanowały i uwzględniały zarządzenia odnośnych władz — i względem rejonów zakaźnych stacyi ładunkowych — oraz terminów wygaśnięcia zarazy i t. p., nie wydawały innych zarządzeń niż odnośne władze innego kraju. — Żeby c. k. Starostwa celem szybkiego załatwienia odwołania zamknięcia okręgów i stacyi ładunkowych — były obowiązane drogą telegraficzną uwiadomić c. k. Namiestnictwo i inne władze.

7. postarał się, aby państwa zagraniczne, a w szczególności Państwo niemieckie, tylko wtedy się zamykało dla bydła i trzody austryackiej, a w szczególności z Galicyi pochodzącej, jeżeli takie zamknięcie granicy znajduje uzasadnienie, nie w konwencyi weterynaryjnej — w przeciwnym zaś razie wywarł repressyę na innych artykułach handlowych odnośnych państw.

Zważywszy dalej, że chociaż uregulowanie stosunków weterynaryjnych nie należy, do kompetencyi krajowej — to jednak jest obowiązkiem reprezentacyi krajowej zająć się tą tak ważną kwestyą — i że czynniki krajowe przez popieranie tej gałęzi produkcyi, — za pomocą odpowiedniego subwencyonowania i ułatwień w celu eksportu żywego, nieżywego i przerobionego towaru mogą do rychłego rozwiązania się przyczynić,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby ten cały kompleks spraw, tyczących się eksportu bydła i nierogacizny zbadał — i po zbadaniu zastosował te środki, które się okażą odpowiednimi we wzmiankowanym kierunku.

Lwów, dnia 18. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Karol Czecz, w. r.

Urbański, Białoskórski, F. Vivien, Karol Dzieduszycki, Fr. Rozwadowski, Warzecha, Potoczek, Paszkowski, Stadnicki, Górski, Michałowski, Zdzisław Skrzyński, K. Scipio, Data, W. Szwed, Kramarczyk, Krzysztofowicz.

LW. 894/98.

Ales 100

Wniosek.

Z uwagi że Wisłok w terytoryum miasta Rzeszowa, tak obrywa brzegi, że do powrotu w dawne łożysko tylko siedem kroków go dzieli

Z uwagi, że przez to najładniejsza część miasta zostałaby zalaną

Z uwagi na ogromne straty materyalne jakieby zalanie takie spowodowało

Z uwagi, że wykonanie prac regulacyi, teraz póki Wisłok nie wszedł do dawnego koryta, byłoby znacznie tańszem

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w ciągu roku 1898 przeprowadził lokalną regulacyę rzeki Wisłoka w mieście Rzeszowie po myśli uchwały sejmowej z dnia 6. października 1882.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby z dotacyi dyspozycyjnej roku 1898 na regulacyę rzek niespławnych udzielił na cel powyższy zasiłku bezzwrotnego w wysokości $^1/_3$ części kosztów.

Lwów, dnia 14 stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Jabłoński w. r.

St. Jędrzejowicz, T. Merunowicz, Szczepanowski, Rotter, A. Rehman, Ks. Knapiński, Jahl, L. Wiśniewski, d'Abancourt, A. Brunicki, Bielański, Sala, Theodorowicz, Schnell, Jordan, Paszkowski.

L. s. 847/1898.

Alegat 101

Wniosek.

Zważywszy, że dzisiejsza organizacya szkół średnich dwoistością wykształcenia niekorzystnie działa na całość prasy w społeczeństwie;

zważywszy, że organizacya ta, zniewalając młodzież do wstąpienia w wieku zbyt młodocianym do jednej lub drugiej z istniejącycu szkół średnich, utrudnia jej trafny wybór przyszłego zawodu;

zważywszy, że tak jedną jak i drugą z wymienionych powyżej wadliwości usunęłaby całkowicie organizacya wspólnej szkoły średniej a zmniejszyła bardzo znacznie ewentualna bifurkacya w klasach wyższych;

zważywszy, że według §. 11. lit. i ustawy zasadniczej o reprezentacyi państwa z 21. grudnia 1867 w związku z §. 12 tejże ustawy do zakresu Rady Państwa należy tylko uchwalanie zasad nauczania w gimnazyach, zaś do Sejmów krajowych całe ustawodawstwo o szkołach realnych, a co do gimnazyów takisam zakres ustawodawczy, jaki Sejmom służy w sprawie szkół ludowych.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm uznaie niezbędną potrzebę takiej reformy szkół średnich, któraby, czy to na podstawie szkoły wspólnej, czy też wprowadzenia stosownej bifurkacyi w klasach wyższych ułatwiła abituryentom szkoły średniej wybór kierunku technicznego lub uniwersyteckiego.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową powołał ankietę w celu ustanowienia planu stosownej reformy szkół średnich; o wynikach obrad tej ankiety Wydział krajowy zwiadomił c. k. Rząd i zda sprawę Sejmowi.

3. Sejm uznaje konieczną potrzebę wydania w myśl §. 11. lit. i ustawy z 21. grudnia 1867, dz. p. p. 141, ustawy państwowej, określającej zasady organizacyi gimnazyów.

We Lwowie, 17. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Jan Rotter.

Romanowicz, Vayhinger, Dworski, L. Wiśniewski, Fruchtman, Klemensiewich, Goldman, d' Abancort, T. Merunowicz, Weigel, Loewenstein, Dr, Bernadzikowski, Rayski, Michalski. Żardecki, Dr. Jakliński. Soleski, Dr. Olpiński, Słotwiński, Małachowski.

L. S. 849/98.

Aleg 102

Wniosek.

Zważywszy, że miasto Załoźce są ważnem ogniskiem przemysłu kilimkarskiego, który mógłby się przyczynić do podniesienia materyalnego mieszkańców miasta;

zważywszy, że kilimkarstwo rozwija się i w okolicy miasta Załoziec;

zważywszy, że przemysł ten, podźwignięty umiejętnym sposobem, mógłby dojść do znacznego rozkwitu i stać się ważnem źródłem dochodu ludności;

zważywszy, że miasto Załoźce kilkakrotnie już domagało się utworzenia tamże wzorowego warsztatu kilimkarskiego;

zważywszy, że we wschodniej części Galicyi mamy tylko dwie szkoły tkackie, w Glinianach i w Kosowie — podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm uchwali:

Wzywa się Wydział krajowy, by w czasie jak najkrótszym przystąpił do założenia w Załoźcach, powiatu Brodzkiego, wzorowego warsztatu tkackiego kilimkarskiego.

Lwów dnia 17. stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Barwiński w. r.

Kulczycki, Hamorak, Dr. Sawczak, A. Wachnianin, Niebyłowiec, Dr. Olpiński, Ochrymowicz, Soleski, A. Rayski, Dr. Jakliński, Rotter, Okuniewski, Zajączkowski, T. Merunowicz

L. S. 850
1898.

Aleg 103

WNIOSEK

posła Wachnianina i towarzyszy o uregulowanie stosunków językowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w c. k. Urzędach państwowych.

We Lwowie dnia 17. Stycznia 1898.

Projekt ustawy

do uregulowania stosunków językowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w urzędach państwowych.

§. 1. Języki polski i ruski są językami krajowymi, równo uprawnionymi w całem zewnętrznem i wewnętrznem urzędowaniu władz i organów państwowych w dzielnicach kraju, zamieszkałych przez oba narody polski i ruski.

§. 2. Wszystkie publiczne ogłoszenia i rozporządzenia Rządu państwowego i krajowego, tudzież władz państwowych, przeznaczone dla całego kraju, albo dla powiatów, w których używane są oba języki krajowe, mają być wydawane w obu językach krajowych.

§. 3. W powiatach, zaludnionych przez narody polski i ruski, przysługuje każdemu prawo znoszenia się ze wszystkiemi sądami i władzami administracyjnemi ustnie i pisemnie w jednym z obu języków krajowych.

§. 4. W powiatach, zamieszkałych przez narody polski i ruski, nie może nikt otrzymać stanowiska urzędnika albo posady rządowej przy urzędach państwowych, zakładach państwowych i organach, kto nie wykaże się dokładną znajomością obu języków krajowych w mowie i piśmie.

Przy wstąpieniu do służby państwowej musi każdy wykazać się albo dobrem świadectwem z nauki obu języków krajowych, albo względnie świadectwem złożonego w obu językach krajowych egzaminu praktycznego sędziowskiego, albo politycznego, albo też rachunkowego.

§. 5. Wszelkie do sądu albo do władzy administracyjnej wniesione podanie, ma być załatwione w tym języku, w jakim zostało wniesione.

Język podania rozstrzyga o tem, w jakiej mowie ma być prowadzone całe urzędowanie co do wniesionego podania, a to zarówno co do zewnętrznego jak i co do wewnętrznego urzędowania.

§. 6. Protokoły ustne i pisemne ze stronami, przesłuchania stron, zeznania świadków i orzeczenia znawców odbywają się i bywają spisywane w tym języku, jakiego używają strony, świadkowie i znawcy.

§. 7. Przy rozprawach sądowych w sprawach cywilnych, do których wchodzi większa ilość osób, wolno każdemu posługiwać się oboma językami krajowymi.

§. 8. Wyroki sądowe w tych wypadkach, gdy jest więcej osób interesowanych, wydawane zostają w tym języku ustnie albo pisemnie, w którym zostało wniesione pierwsze podanie albo zażalenie.

Na żądanie stron muszą być wyroki wraz z motywami wydawane albo wygotowywane w tym języku, w którym te strony brały udział w rozprawach.

§. 9. Wpisy do ksiąg publicznych wszelkiego rodzaju, tudzież do rejestrów firm i stowarzyszeń dokonywane są w tym języku, w którym zostały ustnie lub pisemnie zgłoszone. Postanowienie to odnosi się także i do klauzul intabulacyjnych przy dokumentach.

§. 10 W sprawach karnych dokonywane są w języku obwinionego albo oskarzającego:

Wszelkie doniesienia organów bezpieczeństwa, przesłuchania obwinionego albo obżałowanego, wszelkie wnioski i decyzye władz sądowych, akt oskarżenia, wnioski prokuratora państwa i obrońców.

W języku obwinionego albo obżałowanego prowadzony jest zarówno protokół rozpraw, jak i protokół obrad.

Jeżeli świadkowie albo znawcy zeznawali w języku drugim, w takim razie treść ich zeznań należy podać obwinionemu albo obżałowanemu w jego języku, jeżeli on tego się domaga.

W języku obwinionego albo obżałowanego układane są także sprawozdania dla rekursu, albo zażalenia nieważności do Sądu krajowego Wyższego i do Trybunału Najwyższego.

Rozprawy w Sądzie krajowym Wyższym i w Trybunale Najwyższym prowadzone są i spisywane w tym języku, w którym prowadzoną była rozprawa w pierwszej instancyi.

§. 11. Przy rozprawach przeciw kilku obżałowanym, którzy nie władają jednym i tym samym językiem krajowym prowadzoną jest rozprawa w tym języku, którym mówi większość obżałowanych.

Jednakże na wszelki sposób należy i temu obżałowanemu, który nie włada drugim językiem, podać treść zeznań innych obżałowanych i świadków w jego języku.

Również w jego języku muszą być podane do jego wiadomości wszelkie decyzye i uchwały, i to na żądanie nawet pisemnie.

§. 12. Przed prawomocnością niniejszej ustawy obowiązują w całej rozciągłości dotychczasowe rozporządzenia językowe, a obowiązkiem Rządu będzie postarać się o to, by przy każdym c. k. Urzędzie w kraju znajdowała się taka ilość urzędników, umiejących obydwa języki krajowe, by urzędowanie w obu językach krajowych mogło w okręgach mieszanych odbywać się zupełnie prawidłowo ku pożytkowi obu zamieszkujących kraj narodów.

Pod względem formalnym wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy wniosek niniejszy odesłać do osobnej komisyi językowej złożonej z ośmiu członków, po połowie posłów ruskich i polskich, której będzie przewodniczył Marszałek krajowy, albo wyznaczony przez niego zastępca.

We Lwowie dnia 17. Stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Anatol Wachnianin,

Czechowicz, Barwiński, Hamorak, Kulczycki, Ochrymowicz, Zajączkowski, Okuniewski, Niebyłowiec, Dr. Olpiński, Dr. Bernadzikowski, Bojko, G. Milan, Średniawski, Dr. Sawozak.

L. S. 776/98.

Aleg 104

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o przedłożeniu rządowem zawierającem projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia krajowej ordynacyi wyborczej, względnie ustawy z dnia 17 grudnia 1884 Nr. 1. dz. u. k. ex 1885.

Wysoki Sejmie!

Przedłożenie rządowe wniesione do Sejmu pismem c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie z dnia 18. listopada 1897. L. 6.979, zawierające projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia krajowej ordynacyi wyborczej z 26 lutego 1861 Nr. 20. Dz. u. p. dodatek II. a) względnie ustawy z dnia 17. grudnia 1884. Nr. 1. dz. u. kr. ex 1885 nie ma na celu wprowadzenia jakichkolwiek zmian w obowiązujących zasadach prawnych na którvch opiera się istniejące prawo wyborów do Sejmu krajowego lecz zmierza tylko do zmiany tych przepisów dawniejszych ustaw odnoszących się do czynności wyborczych przygotowawczych powiatowych władz administracyjnych, które okazały się koniecznemi ze względu na to, że po roku 1884 liczba powiatów politycznych w Galicyi pomnożoną została. W chwili, kiedy dnia 17 grudnia 1884 roku obowiązujące dawniej przepisy krajowej ordynacyi wyborczej po raz ostatni uległy zmianie, istniało w Galicyi tyle okręgów wyborczych gmin wiejskich ile było podówczas powiatowych władz politycznych tak, że granice i terytoryalna rozciągłość 74 okręgów wyborczych kuryi gmin wiejskich schodziły się na równi z granicami i terytoryalną rozciągłością 74 politycznych władz powiatowych. Ustawodawstwo ówczesne odpowiadało najzupełniej temu stanowi rzeczy, gdy zawierało przepisy nakazujące każdej politycznej władzy powiatowej dokonania pewnych administracyjnych czynności przygotowawczych w celu przeprowadzenia wyborów li tylko w granicach swego powiatu, którego okrąg był identyczny z okręgiem wyborczym kuryi gmin wiejskich i którego siedziba była zarazem miejscem wyborczem każdego okręgu wyborczego. Od tego czasu, wskutek utworzenia w roku 1896 nowych dwóch powiatów politycznych w Podgórzu i Strzyżowie, zaszły zmiany w rozległości terytoryalnej powiatów politycznych a następstwem tego jest, że postanowienia ustawy z 17 grudnia 1884. Nr. 1. dz. u. kr. ex 1885 nie odpowiadają już faktycznemu podziałowi administracyjnemu kraju na powiaty i że do tych dwóch powyżej wymienionych powiatów, jakoteż do tych powiatów, których one dawniej część składową stanowiły, nie nadają się niektóre obecne postanowienia ustawowe w tem brzmieniu, w jakiem je znajdujemy w §. 31. krajowej ordynacyi wyborczej z 26. lutego 1861 Nr. 20. dz. u. p. z 1861 roku dodatek II. a) tudzież w §. 5, 6, 32 i 33 ustawy z 17 grupnia 1884 Nr. 1. dz. u. kr. ex 1885. W razie każdego nowego administracyjnego podziału kraju i zmiany w terytoryalnych granicach powiatów to samo zjawisko powtarzałoby się ciągle że ustawa nie odpowiadałaby faktycznemu stanowi rzeczy i stąd powstawałyby wątpliwości i sprzeczności, tudzież dawałby się odczuwać brak norm prawnych, odnoszących się co do zakresu działania i kompetencyi w przeprowadzeniu administracyjnych czynności przygotowawczych do wyborów nowo utworzonych powiatowych władz politycznych, jak również tych które one dawniej część składową stanowiły.

Celem przeto wniesionego przez Rząd projektu ustawy jest inne, lepiej niż dotychczasowe, obecnym stosunkom niezupełnie już odpowiadające określenie ustawowe rozciągłości terytoryalnej istniejących okręgów wyborczych kuryi gmin wiejskich, niezależnie i bez względu na dokonane lub dokonać się mające w drodze administracyjnej zmiany

rozległości politycznych władz powiatowych, tudzież sformułowanie nowych norm prawnych, przepisujących politycznym władzom powiatowym ich zakres czynności administracyjnych przy przeprowadzeniu wyborów w tym wypadku, jeżeli zachodzi różnica między terytoryalną rozciągłością okręgu wyborczego i okręgu politycznego powiatu, który to wypadek dotychczas w ustawie przewidzianym nie był.

Komisya administracyjna rozpatrzywszy szczegółowo projekt rządowy, uważa za konieczne wprowadzenie w życie takiej nowej ustawy, jak ją przedłożenie rządowe proponuje, tem bardziej, że dotychczasowe postanowienia ustawowe w brzmieniu ustawy z 17. grudnia 1884 okazały się i po ustanowieniu nowych powiatów niewystarczającemi, tudzież, że dalsze ewentualne zmiany w podziale istniejących powiatów politycznych mogą się odbywać w drodze rozporządzeń administracyjnych, co jednak żadną miarą nie może wpływać na liczbę, rozciągłość i granice istniejących okręgów wyborczych, a to właśnie wymaga innego określenia tych okręgów i miejsc wyborczych, niż to, jakie zawiera ustawa z 17. grudnia 1884.

Komisya administracyjna wprowadziła tylko niektóre stylistyczne zmiany w redakcyi projektu ustawy dla uchylenia pewnych niejasności lub wątpliwości i dla ściślejszego prawniczego określenia przepisów ustawy. Przedewszystkiem uchyliła komisya brzmienie projektu rządowego, że postanowienia dawniejszej ustawy zmienia się tylko i „uzupełnia“, a natomiast wprowadziła stylizacyę, że te postanowienia się znosi, a w ich miejsce wprowadza nowe. Zmiana ta redakcyi projektu była wskazaną, aby nikt nie miał wątpliwości, że dawne postanowienia ustawowe mogą nadal obowiązywać w 72 powiatach politycznych, w których nie zaszła żadna zmiana co do rozległości terytoryalnej, a że nowe przepisy wchodzą w życie tylko tam, gdzie w podziale powiatów zaszły już zmiany, lub w przyszłości zajść mogą, w razie utworzenia nowych powiatów. Dla tego przyjęto do nowej redakcyi wszystkie dawniejsze przepisy ustawowe, które mogą się nadawać zarówno do tych powiatów, w których granicach żadna zmiana nie zaszła, jak i do tych, które nowo utworzone zostały, lub ewentualnie w przyszłości w drodze rozporządzeń administracyjnych kreowane być mogą, tak aby ta nowa ustawa w całej swej rozciągłości w całym kraju obowiązywała, bez względu na dokonane już lub dokonać się mające zmiany w terytoryalnych granicach politycznych władz powiatowych. Takie postępowanie, stale praktykowane w ustawodawstwie krajowem, zaleca się ze względu na łatwiejsze i nie dające powodu do nieporozumień cytowanie paragrafów, tudzież ze względu na to, że tym, którzy tę ustawę stosować będą mieli, daje pewną całość przepisów ustawowych, przez uchylenie dawnych paragrafów ustawy a przez wprowadzenie na ich miejscu nowego brzmienia postanowień prawnych.

W artykule II. projektu opuszczono ustęp, że ta ustawa „stosuje i również do powiatów politycznych w Podgórzu i w Strzyżowie etc.“, albowiem wobec przyjętej przez komisyę stylizacyi §. 5. nie może pod tym względem żadna zachodzić wątpliwość. Stylizacya §. 5. projektu ustawy przyjęta przez komisyę wyklucza także wszelką wątpliwość, że postanowienia tej ustawy muszą się także odnosić do wszystkich i na przyszłość ewentualnie utworzyć się mających nowych powiatów politycznych, tj. do całego kraju bez względu na jakiekolwiek zmiany terytoryalnych granic w politycznych władzach powiatowych.

Na podstawie powyższego wywodu komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

We Lwowie, dnia 12. stycznia 1897 r.

Przewodniczący:
Koziebrodzki.

Sprawozdawca:
Górski.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zmieniająca niektóre postanowienia krajowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 Nr. 20 Dz. u. p. dodatek II a) względnie ustawę z dnia 17. grudnia 1884, Nr. 1. Dz. u. kr. ex 1885.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Postanowienia §. 31 krajowej ordynacyi wyborczej, jakoteż postanowienia §§ 5, 6, 32 i 33 w brzmieniu ustawy z 17. grudnia 1884, Dz. u. kr. Nr. 1 z roku 1885 znosi się a w ich miejsce ustanawia co następuje:

§. 5.

Do wyboru posłów z gmin wiejskich tworzy każdy z 74 powiatów politycznych, które istniały 17. grudnia 1884, w terytoryalnych swych granicach osobny okręg wyborczy. W każdym nowym po roku 1884 utworzonym powiecie politycznym uprawnieni do wyboru z gmin i obszarów dworskich, przydzielonych do nowo utworzonego powiatu, wykonywać mają prawo wyborcze w tym samym okręgu wyborczym, w którym je wykonywali przed utworzeniem nowego powiatu politycznego.

§. 6.

Miejscami wyborczemi w okręgach wyborczych gmin wiejskich, oznaczonych w § 5, są siedziby 74 politycznych władz powiatowych, które istniały 17. grudnia 1884.

§. 31.

Naczelnik powiatu politycznego sprawdzić ma w każdej gminie legalność wyboru wyborców i jeśli okazuje się potrzeba nowego wyboru, zarządzić go natychmiast z przytoczeniem powodów.

§. 32.

W powiatach, w których siedziba politycznej władzy powiatowej nie jest zarazem miejscem wyborczem, przeprowadza oznaczone w §§. 27, 28 i 31 czynności przygotowawcze do wyboru posła, właściwa polityczna władza powiatowa, która po ukończeniu wyboru wyborców w gminach swego powiatu przesyła akta wyborcze wraz z listą obejmującą nazwisko i miejsce zamieszkania wybranych i według §. 14 do wyboru powołanych wyborców, naczelnikowi politycznej władzy powiatowej miejsca wyborczego.

Po odbytym wyborze wyborców we wszystkich gminach wiejskich okręgu wyborczego, gdy lista wyborców jest zupełną, naczelnik politycznej władzy powiatowej miejsca wyborczego wystawi wyborcom karty legitymacyjne, zawierające liczbę bieżącą listy wyborczej (§. 33.), nazwisko i miejsce zamieszkania wyborcy, dalej miejsce, dzień i godzinę wyboru posła na Sejm krajowy i doręczy je wszystkim wyborcom w swym powiecie zamieszkałym. Doręczenie zaś kart legitymacyjnych wyborcom w innym powiecie zamieszkałym nastąpi za pośrednictwem właściwej politycznej władzy powiatowej.

§. 33.

Naczelnik politycznej władzy powiatowej miejsca wyborczego powinien listy wybranych i według §. 14 do wyboru uprawnionych wyborców zestawić w jedną główną listę wyborców okręgu wyborczego i przygotować w dwóch egzemplarzach do aktu wyborczego.

Art. II.

Ustawa ta wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

910/98. **Aleg 105**

Wniosek.

Zważywszy, że utworzony przez Sejm drogowy fundusz pożyczkowy w sumie 300.000 zł. nie wystarcza ani w części do zaspokojenia tych potrzeb, które przy wzmagającym się ruchu budowlanym powiaty zgłosiły,

zważywszy, że preliminowany kredyt w rubr X. na zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych okaże się już w bieżącym roku za szczupły w obec §. 28 nowej ustawy drogowej, podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Fundusz pożyczkowy drogowy ma być w przeciągu lat dziesięciu podwyższony z 300.000 zł. na 500.000 zł. i w tym celu wstawia się do budżetu Rubr. X. na r. 1898 kwotę 20.000 zł. jako pierwsza rata.

2. Fundusz bezzwrotnych zasiłków Rubr. X. poz. 168. b. powiększa się na r. 1898 o 50.000 zł.

Lwów dnia 19. stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Stan. Jędrzejowicz.

Stadnicki, Michałowski, Zdzisław Skrzyński, Emil Torosiewicz, Urbański, Gorayski, Starzyński, Brunicki, Sala, Scipio, Gnoiński, Żardecki, L. Wiśniewski, J. Czartoryski, Dr Olpiński, J. Bojko, Jabłoński, K. Czecz, Z. Tarnowski, S. Niezabitowski.

L. S. 888/98.

Aleg 106

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o przedłożeniu Wydziału kraj. z projektem ustawy zmieniającej Art. I. i §§. 73 i 74 ustawy budowniczej z 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr.

Wysoki Sejmie!

Łącznie z projektami ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miasteczek, przedkłada Wydział krajowy już od roku 1893 wnioski swe na zmianę niektórych postanowień ustawy budowniczej z dnia 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr.

Gdy po kilkakroć ponawiane projekty ust. budowniczej dla wsi i pomniejszych miasteczek napotkały na różne trudności i przeszkody, przeto i powyższe wnioski Wydziału krajowego dzieląc losy tych projektów nie mogły być dotąd przez Sejm załatwione.

Pragnąc uniknąć powtórzenia się tej ewentualności, Wydział krajowy przedkłada tym razem projekt zmiany ustawy budowniczej z 4. kwietnia 1889. oddzielnem sprawozdaniem. Obiera tem drogę właściwą a wskazaną także z tego względu że projekt rzeczony, z zamierzoną ustawą budowniczą dla wsi i t. p. w żadnym rzeczonym nie stoi związku.

Co do treści projektowanych przez Wydział krajowy zmian, to wniosek zmiany art I. ust: budowniczej z d. 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr. ma na celu takie rozszerzenie tej ustawy, by w przyszłości podlegało jej nie jak dotąd 131, lecz 154 gmin; a przeto by podlegało jej więcej o 23 a to tych gmin, które wchodzą w liczbę 131 gmin, dla których wydaną została ustawa gminna z d. 3. lipca 1896. Nr. 51. d. u. kr.

Jakkolwiek bowiem tak ust: budownicza z 4 kwietnia 1889, jak ustawa gminna z. 3 lipca 1896. obejmują taką samą liczbę gmin (131) to wykazy tych gmin zawarte w art. I. obu ustaw, różnią się między sobą tem, że ustawa budownicza z 4. kwietnia 1889. nie obejmuje 23 takich miejscowości, które podlegają ust. gminnej z 3. lipca 1896. natomiast zawiera 22 gmin, które nie podlegają tej ostątniej.

Komisya podziela w zupełności zdanie Wydziału krajowego, że z ducha i tendencyi ust. gmin. z 3. lipca 1896. wynika konieczność poddania wszystkich gmin, w których ustawa ta obowiązuje także równorzędnej pod względem skali wymagań ustawie budowniczej — a więc ust. z d. 4. kwietnia 1889. Nr. 31 d. u. kr.

W komisyi podniesiono zdanie, że w skutek wydawania ustaw obowiązujących tylko pewną liczbę gmin, tworzy się pewna niewłaściwa klassyfikacya gmin, bo niedostatecznie uzasadniona we właściwych tym gminom stosunkach i nie oparta na dość wybitnie wyróżniających je znamionach.

Również podniosły się głosy, że brak wybitnych różnic między miastami i miasteczkami mógłby uzasadniać potrzebę poddania w mowie będącej ustawie budowniczej także innych miejscowości — prócz wymienionych w art. I. i że rzeczą Wydziału krajowego być by powinno dokładniejsze zbadanie wszystkich znaczniejszych gmin celem ewentualnego przedłożenia dalszych wniosków Wys. Sejmowi.

Projektowane przez Wydział krajowy zmiany §§. 73 i 74 ust. budowniczej z 4. kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. k. zmierzają do uproszczenia i skrócenia toku instancyi w sprawach policyjno budowniczych przez uchylenie Rady gminnej jako instancyi rekursowej. Takiego skrócenia toku instancyi domagał się Sejm uchwałą powziętą jeszcze w roku 1890 na dniu 29. listopada.

Jako ciało obradujące, jest Rada gminna już z natury swej ciałem niewłaściwem do rozstrzygania rekursów we wszystkich wypadkach judykatury. To też Komisya administracyjna sądzi, że gdziekolwiek w ustawach krajowych nieprawidłowość ta istnieje powinienby Wydział krajowy odpowiednim wnioskiem ustawodawczym starać się ją uchylić, zwłaszcza uchylić ją z ust. gminnej z 12. sierpnia 1866 a to nieczekając nawet na ogólną rewizyę tej ustawy.

Wprowadzenie skróconego a prawidłowego toku instancyi do ust. budowniczej z 4. kwietnia 1889, jest tem konieczniejsze, że po uchyleniu Rady gminnej jako instancyi rekursowej z ustawy gminnej z 3. lipca 1896 dla 131 miast, tylko w 22 ustawą tą nie objętych miejscowościach pozostały 4 instancye rekursowe, dla reszty zaś 109 gmin istnieją tylko 3 instancye. Projektowana niniejszem zmiana §§. 73. i 74; postawi te 22 miejscowości pod względem o którym mowa na równi.

Inne bądź przez Wydział krajowy bądź przez Komisyę proponowane zmiany i dodatki są mniejszego znaczenia i osobnego uzasadnienia nie wymagają.

Komisya przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

./. Załączoną pod ·/. ustawę.

Lwów dnia 17 stycznia 1898.

Przewodniczący:
Koziebrodzki.

Sprawozdawca:
Onyszkiewicz.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca Art. I. tudzież §§. 73. i 74. ustawy krajowej z 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam jak następuje:

Art. A.

Postanowienia Art. I. oraz §§. 73. i 74. ustawy krajowej z dnia 4. kwietnia 1889, Nr. 31. dz. u. kr. w dotychczasowem brzmieniu zostają uchylone i mają opiewać, jak następuje:

Art. I.

Przepisom niniejszej ustawy podlegają następujące miejscowości: Andrychów, Baranów, Barysz, Bełz, Biecz, Bircza, Błażowa, Bóbrka, Bohorodczany, Bolechów, Bołszowce, Borszczów, Brzesko, Brzostek, Brzozów, Budzanów, Bursztyn, Busk, Chodorów, Chorostków, Chrzanów, Chyrów, Cieszanów, Ciężkowice, Czortków, Dąbrowa, Delatyn, Dębica, Dobczyce, Dobromil, Dolina, Dubiecko, Dukla, Dynów, Gliniany, Głogów, Grybów, Grzymałów, Halicz, Horodenka, Husiatyn, Jagielnica, Janów (pow. Gródek), Jaryczów nowy, Jaworów, Jazłowiec, Jezierzany, Jordanów, Kalwarya, Kałusz, Kamionka strumiłowa, Kańczuga, Kęty, Kolbuszowa, Komarno, Kopeczyńce, Kosów, Kozowa, Krakowiec, Krystynopol, Kulików, Kuty, Leżajsk, Limanowa, Lisko, Lubaczów, Łańcut, Łopatyn, Łysiec, Maków, Mielec, Mielnica, Mikołajów (pow. Żydaczów), Mikulińce, Monasterzyska, Mościska, Mosty wielkie, Muszyna, Myślenice, Nadwórna, Niemirów, Niepołomice, Nisko, Niżniów, Niżankowice, Nowy Targ, Obertyn, Olesko, Oświęcim, Otynia, Peczeniżyn, Pilzno, Pistyń, Piwniczna, Podhajce, Podkamień (pow. Brody), Podwołoczyska, Pomorzany, Potok złoty, Przemyślany, Przeworsk, Radomyśl (pow. Mielec), Radymno, Radziechów, Rawa ruska, Rohatyn, Ropczyce, Rozdół, Rozwadów, Rożniatów, Rudki, Rudnik (pow. Nisko), Rymanów, Sasów, Sądowa Wisznia, Sędziszów, Sieniawa, Skała, Skałat, Skawina, Skole, Sokołów (pow. Kolbuszowa), Sołotwina, Starasól, Staremiasto, Stary Sącz, Strusów, Strzyżów, Sucha, Szczakowa, Szczerzec, Tarnobrzeg, Tłumacz. Toporów, Trembowla, Tuchów, Turka, Tyczyn, Tyśmienica, Uhnów, Ulanów, Ustrzyki dolne, Wilamowice, Wiśnicz nowy. Wojnicz, Zabłotów, Załośce, Zator, Zbaraż, Zborów, Żmigród, Żurawno, Żydaczów, Żywiec.

§. 73.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.
Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega, ażeby:

a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu;
b) zachowano linię regulacyjną i poziom;
c) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;
d) do wykonania budowy używano osób upoważnionych w myśl §. 21. i
e) używano tylko dobrego, trwałego materyału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminy w wypadkach pod a), b) i c) wymienionych wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod d) usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod e) zarządzić uprzątnięcie z placu budowy materyału za nieodpowiedni uznanego.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnieść rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od dnia doręczenia lub ogłoszenia rozporządzenia z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w §. 3. niniejszej ustawy.

Rekurs od zarządzenia, wstrzymującego budowę rozpoczętą, nie ma mocy odraczającej.

§. 74.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

a) zarządza sporządzenie ogólnego planu miejscowości; zatwierdza go i czuwa nad jego peryodycznem uzupełnieniem przez Zwierzchność gminną;

b) zatwierdza plany budynków, przeznaczonych na cele gminy lub zakładów gminnych;

c) zatwierdza plany podziału znaczniejszych obszarów na parcele budowlane (§. 18).

d) uchwala plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miejscowości (§. 19).

e) oznacza części obszaru gminy, w których tylko materyał ogniotrwały do budowy użytym być może (§. 24);

f) w gminach, w których materyał ogniotrwały jest nader kosztowny lub ludność uboga, postanawia za zatwierdzeniem Rady powiatowej, że w następującym przeciągu lat 10, z wyjątkiem mieszkalnych domów piątrowych, wszystkie inne budynki na całym obszarze z muru pruskiego lub drzewa stawiane być mogą (§. 24. lit. c);

g) oznacza, przy których ulicach i placach publicznych budynki z materyału nieogniotrwałego mają być stawiane na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm wysokiem (§. 25.);

h) uchwala w wypadkach przewidzianych §. 47. wyjątkowe i czasowe uwolnienie od obowiązku pokrywania dachów ogniotrwałym materyałem;

i) wydaje obowiązujące przepisy o systemie kanalizacyi (§. 52.);

k) oznacza okręg miejscowości, w którym tylko piątrowe domy stawiać wolno i daje wyjątkowe pozwolenie na stawianie domu parterowego w tym okręgu (§. 57.);

l) oznacza materyał, jaki ma być użyty do ułożenia chodnika przed nowym budynkiem w pewnej ulicy lub części miejscowości (§. 59.);

m) oznacza wysokość taksy dla znawców za oględziny nowo wybudowanych domów (§. 68.).

Uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod a), c), d), e), f), g), i), k) określonych, winny być w obrębie gminy ogłoszone. Od tych uchwał wolno stronom interesowanym wnieść na ręce naczelnika gminy rekurs do Wydziału powiatowego w ciągu dni 30 od dnia ich ogłoszenia.

Art. B.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. S. 887/98.

Aleg 107

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej w przedmiocie przeniesienia: a) gmin i obszarów dworskich Hołosków, Mołodyłów, Neudorf, Skopówka i Strupków z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Nadwórnie do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Tłumaczu; b) gmin i obszarów dworskich Bogdanówka i Korszyłówka z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Zbarażu do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Skałacie.

Wysoki Sejmie!

W skutek utworzenia nowych Sądów powiatowych w Ottynii i Podwołoczyskach zaszły zmiany terytoryalne między powiatami Nadwórną i Tłumaczem tudzież Skałatem i Zbrażem. Na mocy rozporządzenia Jego Excellencyi p. Ministra spraw wewnętrznych z dnia 20. listopada 1895 L. 5.587 i sprawiedliwości z 21. listopada 1895 L. 24.099 wyłączono mianowicie gminy i obszary dworskie Hołosków, Mołodyłów, Neudorf, Skopówka i Strupków z okręgu c. k. Starostwa w Nadwórnie i wcielono do okręgu c. k. Starostwa w Tłumaczu.

Tak samo wydzielono z okręgu Starostwa Zbaraskiego gminy i obszary dworskie Bogdanówka i Korszyłówka i wcielono do Starostwa w Skałacie.

Ponieważ okręgi Reprezentacyj powiatowych powinny być zrównane z granicami powiatów politycznych, wygotował Wydział Krajowy w Sprawozdaniu Swojem z dnia 5. października 1897 L. 50.019/97 projekt ustawy treścią której gminy i obszary dworskie a) Hołosków, Mołodyłów, Neudorf, Skopówka i Strupków mają być przeniesione z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Nadwórnie do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Tłumaczu, zaś b) gminy i obszary dworskie Bogdanówka i Korszyłówka z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Zbarażu do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Skałacie.

Komisya administracyjna zgadzając się w zasadzie na zaprojektowaną ustawę, sądzi jednak w obecnej chwili że uchwalenie takowej bez zapytania się interesowanych gmin, obszarów dworskich i reprezentacyi powiatowych jest jeszcze przedwczesne. Mogą bowiem nietylko zachodzić bardzo doniosłe lokalne stosunki, które powyższej zmianie terytoryalnej pod względem wcielenia nowych gmin do sąsiednich reprezentacyi powiato-

wych stoją na przeszkodzie, lecz ważną jest także kwestya rozmaitego obciążenia dotychczasowego odnośnych powiatów, zaczem Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydz. kr. z dnia 5. października 1897 L. 50.019/97. zwraca się Wydziałowi Krajowemu z tem poleceniem, ażeby przed ułożeniem odnośnego projektu ustawy w przedmiocie przeniesienia:

a) gmin i obszarów dworskich Hołosków, i Mołodyków, Neudorf, Skopówka i Strupków z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Nadwórnie do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Tłumaczu;

b) gmin i obszarów dworskich Bogdanówka i Korszyłówka z okręgu Reprezentacyi powiatowej w Zbarażu do okręgu Reprezentacyi powiatowej w Skałacie, zasięgnął najpierw opinii odnośnych reprezentacyi powiatowych, gmin tudzież obszarów dworskich i dopiero potem odnośny projekt ustawy Sejmowi przedłożył.

We Lwowie, dnia 18. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Koziebrodzki. w. r

Sprawodawca:
Okuniewski. w. r.

L. s. 896/98.

Aleg 108

Sprawozdanie

sekcyi gosp. kraj. o Sprawozdaniu Wydziału kraj. z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.

Skutki zmiany kierunku gospodarczego, t. j. zaniechanie dawnego sposobu, zastosowanego przy największej części gospodarstw, który miał za główną podstawę produkcyę zboża, a przejście do gospodarki płodozmiennej, gdzie produkcya paszy jest znacznie większa, objawiają się w kraju od lat kilku — i coraz wydatniej.

W ślad tego powiększenia produkcyi paszy podniosła się również produkcya mleka, i powiększyła się produkcya przerobów nabiałowych, albowiem konsumcya mleka jako takiego jest pokrytą nawet do tego stopnia, że cena mleka dotkliwie spadła w centrach konsumcyi wskutek wielkiej podaży tego artykułu.

I dlatego reprezentacya krajowa chcąc popierać rentowniejsze gospodarstwa nabiałowe, a zarazem produktom odpowiednie spieniężenie zapewnić, poświęca tej sprawie swoją uwagę już od lat kilku.

Wysoki Sejm idąc za sprawozdaniem komisyi gospodarstwa krajowego, uchwalił w celu podniesienia gospodarstwa nabiałowego w roku 1897 kwotę 2.500 zł. mającą służyć na utrzymanie instruktora, środki demonstracyjne, i na pomocnika inspektora mleczarstwa.

Obszerne sprawozdanie poucza, jakie obowiązki włożono na instruktora i w jaki sposób tenże je wypełniał.

Według przytoczonej relacyi był instruktor czynny przy zawiązaniu 20 mleczarń,—10 prywatnych, 10 spółkowych, urządził kursa mleczarstwa przy niższych szkołach rolniczych w Kobiernicach i Jagielnicy, i 1 kurs. (staraniem c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego) w Czernichowie — 14 dni trwające, a mające na celu wykształcenie odpowiednich kierowników dla tych 10 mleczarń spółkowych które dzięki inicyatywie krakowskiego c. k. Towarzystwa rolniczego powstały.

Dalej urządził za staraniem c. k. Towarzystwa gospodarczego we Lwowie 3 kursa mające na celu obeznawanie kandydatów z mleczarstwem, organizował spółki i wprowadzał je w życie, był 243 dni w drodze i miał 142 wykładów. a nadto redagował jeszcze pismo fachowe: „Przegląd mleczarski.“

Wobec tej wykazanej pracy i działalności przyznać należy jak to już Wydział krajowy w swem sprawozdaniu czyni, że instruktor mleczarstwa działał z pożytkiem dla powierzonego mu zadania.

Biorąc jednakże pod rozwagę, że w jednym roku powstało 20 mleczarń i że prawdopodobnie w przyszłości nowe prywatne i spółkowe powstawać będą, gdyż gospodarstwa nabiałowe mnożyć się muszą wobec faktu, że w odpowiednich warunkach dają wyższą rentę niż innego rodzaju gospodarstwa, — że stosunki ziemi i klimatu w największej części naszego kraju, a w szczególności w powiatach podkarpackich, karpackich i równinach nad rzekami pchają formalnie na tę drogę, siły jednego instruktora na wszystkie te prace wystarczyć nie mogą.

Nie chodzi tu tylko o działanie organizujące przy powstaniu nowych spółek, lecz zaznaczyć trzeba, że przez urządzenie mleczarni i puszczenie jej w ruch jeszcze się zadania nie spełniło.

Takie, dopiero co powstałe mleczarnie a głównie spółkowe, potrzebują częstej inspekcyi i pomocy w dwojakim kierunku:

1) Co do strony technicznej, czy całe przedsiębiorstwo prawidłowo się rozwija.

2) Co do ułatwienia zbytu uzyskanego towaru.

Już w roku 1896 okazała się potrzeba nadzorowania wszystkich prawie spółek mleczarskich, a ponieważ istruktor mleczarstwa był tak rozmaitemi czynnościami obarczony, że nie mógł podołać, przeto Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego widział się zmuszonym odwołać się do pomocy prywatnej i uprosić ks. Naturskiego, który administruje z nadzwyczaj dodatnim rezultatem spółkę mleczarską w Łękach dolnych od lat kilku, o przeprowadzenie tej czynności.

Stan rzeczy i wywody przytoczone są aż nadto wystarczającym argumentem, że utworzenie drugiej posady instruktora jest rzeczą nieodzowną jeżeli się ma stanowczą chęć popierania sprawy mleczarstwa tem więcej, że instruktor będzie miał w roku bieżącym o wiele więcej pracy, około powstałych już mleczarń w kierunku wymienionym powyżej w punkcie drugim t. j. wyszukania i odpowiedniego ułatwienia zbytu produktów.

Komisya gospodarstwa krajowego kładzie główny nacisk na ważne zadanie zorganizowania sprzedaży produktów nabiałowych, albowiem od niego zależy dalsze prosperowanie powstałych już i nowo powstających zakładów — a zarazem chodzi o wprowadzenie szerszych transakcyi, bo obroty większe mają w tej gałęzi takie same widoki lepszego powodzenia, jak przy transakcyach innymi towarami.

Dotkliwie daje się odczuwać zupełny brak ludzi, którzy byliby wstanie zająć się odpowiednio przerobem mleka na masło — nie mówiąc już o serze, która to gałęź wymaga o wiele więcej znajomości teoretycznych i praktycznych.

Ażeby brakowi temu zaradzić, musiał Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego za pomocą państwowej subwencyi i własnych funduszów, urządzić kurs kształcący takich kierowników, co też osiągnęło bardzo pomyślne rezultaty.

Wydział krajowy również odczuł tę potrzebę i w swem sprawozdaniu zaznacza, se sprawy utworzenia szkoły mleczarstwa z oka nie spuści.

Jednakże zanim taka szkoła mleczarstwa powstanie i pokryje potrzeby kraju dłuższy czas jeszcze upłynie — gdy tymczasem powstający i szerzący się przerób nabiału nie będzie mógł tak długiej zwłoki cierpieć.

Jedynym środkiem do zaspokojenia tej potrzeby, pozostaje urządzenie dalszych kursów tego rodzaju, jakie urządzono w roku ubiegłym staraniem c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego w Czernichowie.

Kurs taki powinien być kierowanym przez instruktora mleczarstwa — oprzeć się o istniejącą już mleczarnię o ile możności spółkową, i trwać do 3 tygydni a przytem obejmować część teoryi o mleku w bardzo przystępnej formie, żywienie bydła mlecznego, i pojedynczą rachunkowość.

Główny nacisk przy takim kursie powinien być położony na stronę praktyczną, mianowicie na obchodzenie się z mlekiem i naczyniami służącemi do odtłuszczania mleka oraz wyrobu masła a wreszcie na konserwowanie i wysełanie masła.

Ilość uczestników takiego kursu nie powinna przenosić 12, albowiem przy większej ilości cierpi nauka praktyczna.

Kursów powinno się urządzić co najmniej dwa, jeden w zachodniej, drugi we wschodniej części kraju.

Co do wyboru i oznaczenia miejsca powinno najprzód nastąpić porozumienie z odnośnem c. k. Towarzystwem rolniczem.

Również zachodzi konieczna potrzeba powiększenia ilości objektów demonstracyjnych dla tych kursów, albowiem daje się dotkliwie czuć brak. najpotrzebniejszych aparatów jak wygniatacz masła, tłustomierz Gärbera i t. d. i t. d.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża swoje zapatrywanie, że w ogóle przy akcyi popierania przemysłu mleczarskiego, interwencya c. k. Towarzystw rolniczych Krakowskiego i Lwowskiego jest niezbędną, gdyż instytucye te, znające stosunki miejscowe a przytem rozporządzające rozmaitymi funduszami subwencyjnymi, mogą bardzo dodatnie wpływy na dalszy rozwój mleczarstwa wywrzeć.

To też Wydział krajowy udzielając swej pomocy w odnośnych sprawach poruszonych przez Towarzystwa rolnicze może najskuteczniej przyczynić się do wywołania jednolitej akcyi w sprawie podniesienia mleczarstwa krajowego.

Byłoby przeto do życzenia żeby instruktorowie mleczarstwa brali udział w posiedzeniach sekcyi mleczarskich obydwóch c. k. kraj. Towarzystw rolniczych.

Ponieważ takie kursa pociągają za sobą znaczniejsze wydatki jak n. p. zakupno mleka wynajęcie lokalu, sprowadzenie przyborów, stypendya dla uboższych uczestników i t. p. przeto Komisya gospodarstwa krajowego widzi się spowodowaną na ten cel, t. j. popieranie praktycznych kursów mających kształcić kierowników dla mniejszych mleczarń podwyższyć kwotę w punkcie c) wniosku Wydziału krajowego zamieszczoną o 800 zł.

Co do wykształcenia personalu dla większych mleczarń, zaopatrzonych w motory — komisya aprobuje dotychczas używany proceder — t. j. wysełania odpowiednio przygotowanych kandydatów do większych krajowych lub zagranicznych mleczarń. Kandydat taki otrzyma na ten cel stypendyum — w zamian zaś za to musi złożyć rewers z przyrzeczeniem że po skończeniu kursu obowiązuje się pracować w mleczarni krajowej.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowago z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby sprawę założenia praktycznej szkoły mleczarstwa zbadał i zapewniwszy się o poparciu finansowem ze strony Rządu przedłożył Sejmowi swe wnioski na najbliższej sesyi.

3) Sejm wstawia w rubrykę XV. budżetu wydatków:

a) na utrzymanie instruktora, płaca wraz z kosztami podróży 2.250 zł.

b) na utrzymanie drugiego instruktora adjunkta wraz z kosztami podróży 1.200 zł.

c) na urządzenie kursów mleczarskich i na środki demonstracyjne do nauki 1.000 zł.

d) na pomocnika instruktora mleczarstwa 300 zł.

Sprawozdawca:

C z e c z.

przewodniczący:

G o r a y s k i.

L. S 974/98.

Aleg 109

Sprawozdanie

Komisyi drogowej w przedmiocie przyznania praw emerytury dróżnikom dróg krajowych.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 1. lutego 1896, otrzymał polecenie zbadania petycyi dróżników dróg krajowych o przyznanie praw emerytury i przedłożenia odpowiednich wniosków.

W wykonaniu tej uchwały przedłożył Wydział krajowy w powyższym przedmiocie wnioski, które uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 28. grudnia 1897 odesłane zostały do komisyi drogowej.

Wydział krajowy oświadcza się za przyznaniem emerytury i za wysokością zaopatrzenia dróżników dróg krajowych, wdów ich i sierot według norm ustanowionych dla dróżników dróg rządowych.

Dróżnikom dróg rządowych, po 10 letniej służbie przysługuje prawo otrzymania daru z łaski, zaś po 35 letniej otrzymują najwyżej 6 złr. 30 ct. miesięcznie czyli 75 złr. 60 ct. rocznie.

Wdowy po dróżnikach, którzy wysłużyli 35 lat otrzymują najwyżej 6 złr. 30 ct. miesięcznie czyli 75 złr. 60 ct. rocznie.

Sieroty (chłopcy do lat 14, dziewczęta do lat 12) po dróżnikach, którzy wysłużyli 35 lat, po 90 ct. miesięcznie czyli 10 złr. 80 ct. rocznie, pod tym jednak warunkiem, by wysokość datków sierocińskich dla wszystkich razem dzieci nie przewyższała połowy zaopatrzenia, które matka lub macocha pobierała, a w nadzwyczajnych nie przewyższała $^2/_3$ zaopatrzenia matki.

Na podstawie przedłożonych dat, dotyczących wieku i czasu służby dróżników dróg krajowych, pozostających w służbie krajowej, zaznacza Wydział krajowy, że w najbliższej przyszłości trzech dróżników uzyska emeryturę, co wymagać będzie wydatku w kwocie 300 złr., kilku zaś innych uzyska prawdopodobnie ze względu na starość dary z łaski, których łączna suma wyniesie około 500 złr., doliczywszy nadto ewentualne zaopatrzenie wdów po dróżnikach w sumie około 200 złr., ogólny na ten cel wydatek roczny uczyniłby około 1000 złr., a zważywszy, że dotychczasowy wydatek na jednoroczne odprawy dla dróżników i wdów do dróżnikach wynosił przeciętnie rocznie 300 złr., to przeciętny wydatek roczny na zaopatrzenie dróżników zwiększy się o 700 złr.

Komisya drogowa uważa przyznanie dróżnikom dróg krajowych praw emerytury za rzecz słuszną i wskazaną.

Słuszność bowiem wymaga przyznania zaopatrzenia na starość po 35 letniej zadawalniającej służbie dróżnikom dróg krajowych, i zrównania ich z dróżnikami dróg rządowych, pobierającymi wyższe pensye, przynajmniej co do praw emerytury.

Komisya drogowa mniema, że wydatek z przyznaniem tego prawa połączony, zrównoważony zostanie tą korzyścią, że wzmoże liczbę odpowiednich kandydatów, zachęci do wytrwania w służbie i będzie bodźcem do gorliwego wypełniania obowiązków, bo tylko pod tym warunkiem emerytura przyznaną być może.

Na podstawie powyższych wywodów, komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Dróżnikom w służbie przy drogach krajowych należy policzyć lata, przepędzone nieprzerwanie w służbie przy drogach krajowych, licząc od dnia złożenia przysięgi służbowej;

2) dróżnicy po wysłużeniu nienagannie dziesięciu lat, w razie nieudolności do dalszej służby z powodu kalectwa lub choroby mogą otrzymać dar z łaski;

3) po dłuższej niż 35 letniej służbie otrzymują dróżnicy przy drogach krajowych najwyżej po 8 złr. 10 ct. miesięcznie;

4. Wdowy po dróżnikach, którzy pozostawali przy drogach krajowych dłużej niż 35 lat, otrzymają jako zaopatrzenie najwyżej po 6 zł. 30 ct. miesięcznie;

5) sieroty do dróżnikach (w razie śmierci obojga rodziców a mianowicie chłopcy do lat 14, dziewczęta do lat 12) otrzymają najwyżej 90 ct. miesięcznie, pod warunkiem, by wysokość datków sierocińskich dla wszystkich razem dzieci nie przewyższała połowy zaopatrzenia, które matka lub macocha pobierała, w nadzwyczajnych zaś wypadkach nie przewyższała $^2/_3$ zaopatrzenia matki;

6) dróżnikom dotychczas w służbie krajowej pozostającym o ile od nich nie wymagano złożenia przysięgi służbowej przy objęciu obowiązków, policzony będzie czas służby od dnia jej rozpoczęcia, a gdyby ten dzień nie dał się oznaczyć, od daty dekretu nominacyjnego;

7) do zaopatrzenia powyżej oznaczonego, będą mieli prawo tylko tacy dróżnicy, którzy zadawalniająco pełnili swoje obowiązki przez cały czas służby.

Lwów dnia 18. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Sala.

Sprawozdawca:
Urbański.

Aleg 110

L. 981.

Sprawozdanie

komisyi sanitarnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w sprawie dobudowania pawilonu przy powiatowym szpitalu powszechnym w Podhajcach.

Wysoki Sejmie!

Poseł Emil Torosiewicz i powiat podhajecki założyli w r. 1872 powiatowy szpital w Podhajcach, któremu Wysoki Sejm przyznał już w pierwszym roku istnienia prawo powszechności i publiczności.

Mało który z zakładów leczniczych cieszył się podobną troskliwością miejscowych czynników, dość wspomnieć, że już w roku 1873 domagano się dla szpitala usługi zakonnej a od lat dziesięciu projektują dobudowę pawilonu i obecnie na ten cel powiat ofiarował 7.000 zł. w. a.

Wydział krajowy przeprowadził odpowiednie rokowania i szczegółowe badania a sprawozdaniem swem z 14. grudnia 1897 r. przedłożonem Wysokiemu Sejmowi udowodnił, że należy zgodzić się na wybudowanie małego, nieodzownie potrzebnego pawilonu przy szpitalu w Podhajcach.

Ogólna kwota kosztorysowa wynosi 14.000 zł. w. a.

Komisya sanitarna zbadawszy ponownie bardzo dokładnie całą sprawę, plany i kosztorys, podzieliła w zupełności zdanie Wydziału krajowego; zgodnie zatem z wnioskiem przedłożonym ma zaszczyt prosić:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uznając potrzebę wybudowania nowego pawilonu przy szpitalu powszechnym w Podhajcach, udziela na ten cel w myśl §. 15. ustawy z dnia 28. lipca 1897 r. (Nr. 47. Dz. ust. kraj.) z funduszów krajowych połowę kosztów tej budowy w maksymalnej kwocie 7.000 zł. w. a. pod warunkiem, że powiat dostarczy połowę, względnie resztę potrzebnej do budowy kwoty i upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia na cel powyższy pożyczki, spłacalnej w latach dziesięciu, w sposób amortyzacyjny, przez podniesienie taksy leczniczej dla szpitala w Podhajcach.

We Lwowie dnia 19. stycznia 1898.

Przewodniczący:

Dr. Henryk Jordan.

Sprawozdawca:

Jan Trzecieski.

LW. 2564/98.

Aleg. 111.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zniżenia liczby lat służby nauczycieli szkół ludowych w wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. lutego 1897 r.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu Wysokiego Sejmu dnia 3. lutego 1897 poseł Soleski i tow. podali do laski Marszałkowskiej wniosek zmierzający do zmiany artykułów 35, 40, 44, 45, 52 i 53 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych (Dz. u. kr. Nr. 16.).

Wniosek posła Soleskiego i tow. stanowi wobec obowiązującej ustawy następujące dla stanu nauczycielskiego ulgi:

1. postanawia, że nauczyciel po wysłużeniu nie jak dziś 40 lat, lecz już po wysłużeniu 35 lat, nabywa prawa do żądania przeniesienia w stan spoczynku z prawem do poboru pełnej emerytury, to jest całej płacy z wszystkimi dodatkami pięcioletnimi i dodatkami za kierownictwo, które nauczyciel pobiera w chwili przeniesienia go w stan spoczynku;

2. przyjmuje zasadę, że prawo do częściowej emerytury rozpoczyna się nie jak dotychczas po wysłużonych 10 latach, lecz po 9 latach, przybytych w służbie nauczycielskiej;

3. Podwyższa częściowo emeryturę o tyle, że po wysłużonych 9 latach otrzymuje emeryt $^{9}/_{35}$ a za każdy rok następny jeszcze $^{1}/_{35}$ część płacy ostatniej, podczas kiedy dotychczasowa ustawa przyznawała po wysłużonych 10 latach $^{10}/_{40}$ a za każdy następny rok $^{1}/_{40}$ część płacy.

W myśl tych zasad zmienia wniosek p. Soleskiego i tow. odnośne artykuły ustawy o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych z dnia 1. stycznia 1889 Dr. ust. kraj. nr. 16., a mianowicie art. 35, 40, 44, 45, 52 i 53.

Wniosek ten przedłożony został Komisyi szkolnej, która w sprawozdaniu swem z dnia 12. lutego 1897 l. s. 3251/97. Aleg. 160 oświadczyła się w zasadzie stanowczo za wnioskiem p. Soleskiego. W sprawozdaniu swem przypomina sejmowa Komisya szkolna, że wniosek posła Soleskiego nie stawia nowych żądań, że tego rodzaju postulaty były już niejednokrotnie w Wysokim Sejmie i w sejmowej Komisyi szkolnej podnoszone. I tak: w roku 1882, przy obradach nad szkolnym projektem Wydziału krajowego, Komisya szkolna oświadczyła się za zniżeniem lat służby dla nauczycieli w szkołach ludowych z lat 40 na 35. Potem poseł ks. Dr. Adam Kopyciński wniósł podobny wniosek do Izby na posiedzeniu z dnia 7. grudnia 1885 r., który został odesłany do Komisyi szkolnej — a ta oswiadczyła się w swem sprawozdaniu z dnia 13. stycznia 1886 stanowczo za powyższym wnioskiem. To samo uczyniła Komisya szkolna z roku 1887. Potem komisya szkolna z roku 1894 w swem sprawozdaniu z dnia

27. stycznia 1894 uznaje ważność powodów, za obniżeniem lat służby nauczycieli ludowych przemawiających, jednak oświadcza, że „nie mogłaby wystąpić z przychylnym sprawie wnioskiem, dopóki oddziaływanie jego na fundusz krajowy nie będzie jak najdokładniej obliczone i ocenione".

Poseł Dr. Tadeusz Rutowski i towarzysze przemawiają w swym znanym wniosku z r. 1895 również za tem zniżeniem lat służby nauczycieli ludowych. Wreszcie Komisya szkolna z roku 1896 w swem sprawozdaniu pisze: „Komisya nie przeczy, iż zmniejszenie tak znaczne lat służby mogłoby stać się zachętą dla młodzieży do obierania sobie zawodu nauczycielskiego" i t. d., kończy jednak ustęp ten słowy: „ze względów na trudne położenie finansowe kraju Komisya szkolna do tego życzenia stanu nauczycielskiego przychylić się nie może".

W myśl wniosku Komisyi szkolnej powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 17. lutego 1897 następującą uchwałę:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał jak oddziała na fundusz krajowy, oraz jakie zmiany ustaw dotychczasowych przyjęcie wniosku posła Soleskiego spowoduje i sprawozdanie swe na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył".

W wykonaniu tego polecenia Wysokiego Sejmu odniósł się Wydział krajowy pismem z dnia 29. maja 1897. LW. 12.822 do c. k. Rady szkolnej krajowej z prośbą o udzielenie dat i fachowej opinii. Na to otrzymał Wydział krajowy w dniu 12. grudnia 1897 odpowiedź z c. k. Rady szkolnej krajowej, uzupełnioną na żądanie Wydziału krajowego z dnia 31. grudnia 1897 dodatkowemi wyjaśnieniami zawartemi w piśmie c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 13. stycznia 1898.

Pismo c. k. Rady szkolnej krajowej załączamy jako Alegat wraz z 3 subalegatami.

Al. Szczegółowe studyum załączonych tu wykazów przez c. k. Radę szkolną krajową przedłożonych doprowadza do następujących wyników:

1) Przyjęcie zasady wyrażonej we wniosku p. Soleskiego, że czas trwania służby nauczycielskiej zniża się z 40 lat na 35 lat, wskutek czego za każdy rok służby nauczycielskiej przyznać należy zamiast $^1/_{40}$ jak dziś $^1/_{35}$ część poborów — pociąga za sobą z tego tytułu wzrost wydatków rocznie około 3.000.

2) Natychmiastowe przejście w stan spoczynku tych nauczycieli i nauczycielek którzy 35 lat służby ukończyli, pociągnie za sobą następujące konsekwencye.

Według obliczeń c. k. Rady szkolnej krajowej jest takich nauczycieli i nauczycielek obecnie 108 (wykaz 3). Rada szkolna krajowa przyjmuje, że według dotychczasowego stwierdzenia połowa nauczycieli skorzystałaby z tego prawa i przeszłaby w stan spoczynku po 35 latach służby z pełną emeryturą.

Przyjmując za podstawę obliczenia fakt, że nauczyciel najniższej klasy płac przechodząc dziś po wysłużeniu pełnych lat służby w stan spoczynku otrzymuje 400 zł. płacy i 250 zł. dodatków 5-letnich zatem 650 zł., nauczyciel zaś wydziałowej szkoły najwyższej klasy płac otrzymuje po wysłużeniu lat służby, przechodząc w stan spoczynku 900 zł. płacy i 250 zł. dodatków 5-letnich zatem 1.150 zł. doliczając zaś do tego dodatek za kierownictwo od 50—200 zł. Rada szkolna krajowa oblicza przecięcie jednej emerytury co najmniej 750 zł.

Licząc, że w pierwszym roku po wejściu w życie ustawy przejdzie połowa tych, którzy obecnie służą dłużej aniżeli lat 35, a mniej niż 40 lat, to wydatek z tego powodu wynosi $54 \times 750 = 40.500$ zł. rocznie.

Na pytanie o ile służba nauczycielska jest niszczącą zdrowie i jaki procent nauczycieli i nauczycielek dochodzi do 40 lat służby, Rada szkolna krajowa nie umiała dać wyczerpującej odpowiedzi, a to z następujących powodów:

Wykazy 2) i 3) nie przedstawiają jeszcze równowagi co się tyczy lat służby i wieku nauczycieli, a to z dwóch powodów:

Najpierw dlatego, że pomiędzy obecnymi nauczycielami bardzo wielu jest takich, którzy nie wyszli z seminaryów nauczycielskich i którym służba nie liczy się od 19 lub 20 lat roku życia, lecz dopiero od wieku o wiele późniejszego. Ci przechodzą na emeryturę, nie mając 40 ani nawet 35 lat służby. Powtóre i to głównie dlatego, że reforma naszych szkół ludowych i silna produkcya nauczycieli datuje się dopiero od roku 1873. Główna część nauczycieli nie miała więc jeszcze czasu wysłużyć nie 35 lat ale nawet 25 lat. — Uwzględniając te okoliczności, Rada szkolna kraj. nie może z wykazów owych

wyciągać wniosku, że służba nauczycielska jest niszczącą i że mało nauczycieli dochodzi 40 lat służby. Wniosek taki możnaby zrobić dopiero z wykazów statystycznych po roku 1913.

Fakt, że wielu nauczycieli w latach 1894 do 1897 przeszło w stan spoczynku po 10 do 30 lat służby, tłumaczy się też oprócz naturalnego procentu niezdolności fizycznej, najpierw tem, że wielu z nich w późniejszym wieku złożyło egzamin i rozpoczęło służbę policzalną do emerytury i następnie tem, że pewna liczba, korzystając z jakiejś dolegliwości fizycznej przechodziła w stan spoczynku, aby sobie szukać innego zajęcia. W wyższym jeszcze stopniu czynią to nauczycielki, jak praktyka codziennie stwierdza, z okazyi zamążpójścia, a tem się głównie tłumaczy, że na 100 nauczycielek emerytowanych tylko 7 miało wyżej 30 lat służby, 36 od 10—25 lat służby, a 34 od 3—9 lat służby.

W uwzględnieniu tych cyfr, Rada szkolna krajowa sprzeciwiła się przyjęciu w całej rozciągłości zasady wniosku p. Soleskiego 35-letniej służby nauczycielskiej. — Z zasad wypowiedzianych w wniosku p. Soleskiego przyjmuje tedy c. k. Rada szkolna krajowa tylko jedną i za tą się oświadcza t. j. aby nauczycielom, którzy długo służyli podeszłego wieku doczekali się a dla istotnej niemocy fizycznej, lub umysłowej w stan spoczynku przejść zamierzają, a innych źródeł utrzymania nie mają, zapewnić pełną emeryturę, chociażby 40 lat służby nie mieli.

Myśl tę doradza Rada szkolna krajowa urzeczywistnić w ten sposób, iżby w art. 40. wspomnianej ustawy z stycznia 1889 umieścić w 2-ej alinei następujący dodatek:

„Po wysłużonych 35 latach dostaje jednak emeryt pełną należytość obliczoną jak wyżej". Nadto proponuje c. k. Rada szkolna krajowa, aby w dalszym ciągu artykułu 40 umieścić drugi dodatek tej osnowy: „a po wysłużonych 30 latach dostaje emeryt, jeżeli osiągnął lat 60 życia również pełną należytość obliczoną jak wyżej". Według obliczeń c. k. Rady szkolnej krajowej z pierwszego postanowienia mogłoby obecnie skorzystać 108, z drugiego 37 nauczycieli i nauczycielek.

Wydział krajowy atoli opierając się na motywach w kilkakrotnych sprawozdaniach Komisyi szkolnej przytoczonych zwłaszcza zaś na tem, że w roku zeszłym Wys. Sejm bez żadnej z jakiejkolwiek strony opozycyi przyjął wniosek Komisyi szkolnej oparty na sprawozdaniu, które tak stanowczo za zniżeniem lat służby się oświadcza — postanowił przedłożyć już teraz Wys. Sejmowi wniosek, do stanowczego załatwienia sprawy w myśl wniosku posła Soleskiego. Załączony projekt ustawy zatem przeprowadza w całości i konsekwentnie zniżenie lat służby nauczycieli ludowych i zabezpieczenie im pełnej emerytury już po 35 latach pracy.

W jednym tylko punkcie różni się projekt Wydziału krajowego od zeszłorocznego wniosku p. Soleskiego, zatrzymując z dotychczasowej ustawy 10 lat jako minimum służby, uprawniającej do emerytury w razie nieudolności do pracy i zabezpieczającej wdowom i sierotom po nauczycielach ustawowe zaopatrzenie. Sądzi bowiem Wydział krajowy, że gdy profesorowie szkół średnich, którzy już po 30 latach służby otrzymują pełną emeryturę, muszą służyć pełnych 10 lat, ażeby w ogóle prawo do emerytury nabyć — gdy toż samo odnosi się do urzędników konceptowych Wydziału krajowego, którzy po 35 latach mają prawo do pełnej emerytury — to niema żadnego powodu do robienia wyjątku dla nauczycieli ludowych i obniżenia minimalnej granicy do 9 lat.

Wskutek tego załączony projekt oznacza najniższą emeryturę na 10/35 a nie 9/35 jak żądał wniosek pierwotny.

Przedstawiając Wysokiemu Sejmowi załączony projekt ustawy Wydział krajowy uzasadnić go musi w dwu kierunkach: naprzód ze stanowiska efektu finansowego i oddziaływania tego nowego obniżenia na budżet krajowy; następnie zaś ze stanowiska ogólnego sprawiedliwości i moralnego znaczenia zniżenia lat służby z 40 na 35 lat dla pracujących w zawodzie nauczycielskim.

Co do efektu finansowego Wydział krajowy świadomy jest obciążenia, jakie z tego powodu na fundusz krajowy bezzwłocznie spada i stale na niem ciężyć będzie; równocześnie atoli musi Wydział krajowy stwierdzić, że pokrycie tego wydatku już w granicach obecnego stanu finansów kraju będzie zapewnione — jeżeli Wysoki Sejm przychyli się do wniosku Wydziału krajowego o bonifikacyę z funduszu propinacyjnego na rzecz funduszu krajowego i ustawa krajowa, przez Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedłożona uzyska moc prawną — z czego fundusz krajowy uzyskuje stały dochód w kwocie przeszło 100.000 zł. rocznie po nad dotychczasowe dochody.

Co do moralnego znaczenia, jakie zniżenie lat służby nauczycielskiej z taką materyalną ofiarą publiczną połączone mieć musi dla całego stanu nauczycielskiego, to dwa

względy kierowały decyzyą Wydziału krajowego. Z jednej strony wzgląd na istotnie ciężką, trudną i pełną poświęcenia pracę nauczycielstwa ludowego nad szerzeniem oświaty narodowej, która bezsprzecznie prowadzona w gorszych warunkach, aniżeli w innych zamożniejszych krajach, odbijać się musi na zdrowiu i siłach żywotnych nauczycieli.

Nie mamy wprawdzie statystycznych wykazów, któreby oświetliły stosunek śmiertelności w zawodzie nauczycielskim w porównaniu z innymi zawodami, mamy jednak długoletnie doświadczenie administracyi szkolnej, które doprowadziło państwową administrastracyę szkolną do uznania, ze względu na niszczącą zdrowie pracę nauczycieli szkół średnich okres służby do uzyskania pełnej emerytury wymierzony być winien nauczycielom szkół średnich na lat 30 w przeciwstawieniu do okresu lat służby urządników państwowych wymierzanego na 40 lat.

Zapewne zarzucić można, że studya przygotowawcze do zawodu nauczycielskiego w szkołach średnich trwają dłużej niż studya przygotowawcze do zawodu nauczycieli szkół ludowych i wydziałowych, skutkiem czego ci ostatni rozpoczynają swój zawód o kilka lat wcześniej niż tamci. Lecz różnica ta w żadnym razie nie wynosi więcej niż 5 lat — i dla tego też będzie ona całkowicie uwzględniona, jeżeli liczbę lat służby nauczycieli ludowych oznaczy się na 35 lat, t. j. o 5 lat dłużej niż dla nauczycieli szkół średnich.

Jest jednak jeszcze i drugi wzgląd moralny, który kierował Wydziałem krajowym w przedstawieniu wniosku niniejszego Wysokiemu Sejmowi. Myśl ulgi dla nauczycieli ludowych, które tylekrotnie w rozprawach i uchwałach Wysokiego Sejmu znajdowała wyraz, opiera się na przekonaniu, że wszystko co Wysoki Sejm podejmuje w interesie nauczycieli szkół ludowych, przyczynia się do podniesienia oświaty ludowej w naszym kraju. Ta wyższa myśl górowała zawsze w uchwałach Wysokiego Sejmu w kilkakrotnem podwyższeniu płac nauczycieli ludowych, ona wpłynęła też na decyzyę Wydziału krajowego i w tej także sprawie.

Przedkładając ten wniosek wypowiada Wydział krajowy przekonanie, że zabezpieczenie nauczycielom ludowym emerytury po 35 latach służby nie będzie zachętą do występywania ze służby nauczycielskiej pomimo zupełnie jeszcze czerstwego zdrowia i sił niezużytych a może nawet przechodzenia do innych rentowniejszych zawodów, jak tego obawia się c. k. Rada szkolna krajowa — lecz przeciwnie uzyskanie tych wyjątkowych uprawnień będzie zachętą do dalszego wiernego i skutecznego w interesie oświaty narodowej pracy, będzie owszem premią wytrwania w obranym zawodzie, będzie nadto zachętą dla generacyi młodszej do wstępowania w szeregi pracowników w zawodzie nauczycielskim, który daje w naszych warunkach wystarczające zapewnienie starości, utrwala dla osób poświęcających się temu zawodowi zaopatrzenie wdów i sierót, i daje to moralne przeświadczenie pełnienia szczytnej misyi, która dla pracowników nad szerzeniem oświaty narodowej stać się powinna głównym bodźcem do pracy i wytrwania w obranym zawodzie,

Z tych powodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

We Lwowie dnia 15. stycznia 1896.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Członek Wydziału krajowego.
T. Romanowicz w. r.

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca artykuły 35, 40, 44, 45, 52 i 53 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 r. „O stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych“ (Dziennik ustaw krajowych z dnia 17. stycznia 1889 Cz. III. Nr. 16).

Artykuł I.

Artykuły 35, 40, 44, 45, 52 i 53 ustawy z dnia 1 stycznia 1889 r. „O stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych“ (Dziennik ustaw krajowych z dnia 17 stycznia 1889 Część III Nr. 16) przestaje obowiązywać w obecnem brzmieniu, i mają opiewać jak następuje:

Art. 35. Po trzydziestopięcioletniej służbie nie można żadnemu nauczycielowi odmówić stałego przeniesienia w stan spoczynku.

Dobrowolne zrzeczenie się posady lub samowolne jej opuszczenie, utrata posady lub wydalenie ze służby (art. 24. lit. d. e.) pozbawia prawa do emerytury, jakoteż do odprawy. Dopóki trwa śledztwo dyscyplinarne przeciw nauczycielowi, nie może ten zrzekać się posady.

Art. 40. Stały nauczyciel, który nie wysłużył jeszcze lat dziesięciu, nie ma prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby otrzyma on stosowną odprawą, którą Rada szkolna krajowa wyznaczy, a która nie może przekraczać półtorarocznej należytości, obliczonej według artykułu poprzedniego.

Po wysłużonych dziesięciu latach dostaje emeryt $^{10}/_{35}$ części, a za każdy rok dalszy jeszcze $^{1}/_{35}$ część należytości, obliczonej jak wyżej.

Nauczyciel stały, który w czasie służby stracił wzrok lub zmysły, tudzież nauczyciel który z powodu wykonywania obowiązków nauczycielskich stał się zupełnie nieudolnym do pełnienia służby, otrzyma $^{10}/_{35}$ pobieranej płacy jako emeryturę, chociaż dziesięciu lat nie wysłużył.

Art. 44. Wdowy po nauczycielach, którzy nie wysłużyli jeszcze lat dziesięciu, otrzymają stosowną odprawę, którą Rada szkolna krajowa wyznaczy, a która nie może przekraczać jednej czwartej części półtorarocznej należytości męża obliczonej według art. 39.

Taka sama odprawa należy się sierotom niżej lat dwudziestu życia po nauczycielach, którzy nie wysłużyli lat dziesięciu.

Jeżeli prócz wdowy pozostało potomstwo niżej lat dwudziestu życia otrzyma wdowa dla tego potomstwa jako odprawę połowę należytości, którą sama tytułem odprawy otrzymała.

Art. 45. Wdowie po nauczycielu, który służył lat dziesięć albo więcej, należy się stała roczna pensya wdowia, wynosząca jedną trzecią część ostatniej płacy rocznej zmarłego nauczyciela, o ile się ona miała liczyć przy wymiarze emerytury.

W tej samej wysokości otrzyma pensyę wdowa po nauczycielu zmarłym w stanie spoczynku, jeżeli jego emerytura przynajmiej tyle wynosiła; w przeciwnym bowiem razie otrzyma wdowa pensyę, równającą się emeryturze zmarłego męża.

Jeżeli jednak małżeństwo było zawarte już po przeniesieniu nauczyciela w stan spoczynku, lub jeżeli z winy żony nastąpiła seperacya sądowa od stołu i łoża, lub nastąpił rozwód w takim razie wdowa, a względnie rozwiedziona żona, po zmarłym nauczycielu nie ma prawa do pensyi wdowiej ani do odprawy.

Z chwilą zawarcia ponownego małżeństwa wypłata pensyi wdowiej ustaje. Wdowa jednak ma prawo albo żądać tytułem odprawy wypłacenia dwuletniej pensyi wdowiej, którą przed powtórnem zamęściem pobierała, albo zastrzedz sobie tę samą pensyę wdowią na wypadek powtórnego owdowienia.

Art. 52. Na pokrycie wydatków, wypływających z tytułu IV. niniejszej ustawy, służy osobny krajowy fundusz szkolny emerytalny, do którego wpływają:

a) dochody majątku zakładowego;

b) stały corocznie udzielany datek z funduszu szkolnego krajowego;

c) zapisy i darowizny, na ten cel przeznaczone;

d) interkalarya od opróżnionych posad, o ile nie przypadną spadkobiercom zmarłego dyrektora, starszego nauczyciela, lub nauczyciela w ogóle, albo też nie zostaną użyte na wynagrodzenia dla zastępcy nauczyciela, jednak nie dłużej, jak przez trzy miesiące od dnia opróżnienia posady nauczyciela;

e) spłaty kwot dwuprocentowych, powyżej oznaczonych w art. 50.

f) stałe wkładki samych nauczycieli, które w pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą 10% pobieranej przez nich płacy, a przy każdem podwyższeniu tejże 10% od nadwyżki, oprócz tego corocznie 2% od rocznej płacy.

g) dodatek z funduszu krajowego, o ile wpływy z powyższych źródeł nie starczą na pokrycie rocznych wydatków.

Po 35-letniej służbie ustaje obowiązek uiszczania opłat, pod lit. *f*) wymienionych.

Artykuł II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1899.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministrowi Wyznań i Oświecenia.

Alegat do sprawozdania LW. 2564 98.

ODPIS

odezwy c. k. Rady szkolnej krajowej z 4. grudnia 1897 L. 492. do Wydziału krajowego.

Pragnąc uczynić zadość żądaniu zawartemu w cennej odezwie z dnia 29. maja 1897 L. 12822 w sprawie zniżenia lat służby nauczycielom ludowym, c. k. Rada szkolna krajowa zestawiła następujące wykazy:

1) Wykaz emerytur przyznanych od roku 1893 do 1897 włącznie na podstawie ustawy obecnie obowiązującej, zawierający zarazem obliczenie, ileby były wyniosły też same emerytury, gdyby już od roku 1893 podstawę ich przyznawania stanowiła była służba nauczycielska nie 40 letnia lecz 35 letnia.

2) Wykaz nauczycieli i nauczycielek, którzy w roku 1894—1897 (do 1. września) przeszli w stan spoczynku ułożony według lat służby policzalnych do emerytury.

3) Wykaz będących (w październiku 1897 r.) w służbie nauczycieli i nauczycielek etatowych, ułożony według lat służby policzalnych i według wieku tychże nauczycieli.

Szczegółowe studyum tych wykazów doprowadza do następujących wniosków:

a) Gdyby każdemu nauczycielowi i nauczycielce przechodzącym w stan spoczynku za każdy rok służby przyznawać nie 1/40 poborów, lecz jak tego poseł Soleski żąda 1/35 poborów, a zatem po 35 latach służby pełne pobory, to wzrost wydatku z tego tytułu wynosiłby co roku około 3000 zł. (wykaz 1).

b) Skrócenie lat służby z 40 na 35 pozwoliłoby jednak wszystkim nauczycielom i nauczycielkom, którzy obecnie ukończyli 35—39 lat służby przejść zaraz w stan spoczynku z pełną emeryturą.

Takich nauczycieli i nauczycielek jest obecnie 108 (wykaz 3). Nie wszyscy zapewne skorzystaliby odrazu z tego prawa, mamy wszakże przykłady, że niektórzy i po 40 latach służby, służą jeszcze dalej. Przyjąwszy jednak, że z prawa tego skorzysta połowa odrazu, to potrzeba będzie 54 nauczycielom wypłacić pełną emeryturę w przecięciu po 750 złr. czyli wydatek roczny z tego tytułu wyniesie 40.500 złr. a nadto szkoły nasze stracą zaraz 54 nauczycieli, którzy inaczej byliby jeszcze kilka lat służyli.

c) Wykazy 2) i 3) nie przedstawiają jeszcze równowagi co się tyczy lat służby i wieku nauczycieli a to z dwoch powodów:

Najpierw dlatego, że pomiędzy obecnymi nauczycielami bardzo wielu jest takich, którzy nie wyszli z seminaryów nauczycielskich i którym służba nie liczy się od 19 lub 20-go roku życia, lecz dopiero od wieku o wiele późniejszego. Ci przechodzą na emeryturę nie mając 40 ani nawet 35 lat służby. Powtóre i to głównie dla tego, że reforma naszych szkół ludowych i silna produkcya nauczycieli datuje dopiero od roku 1873. Główna część nauczycieli nie miała więc jeszcze czasu wysłużyć nie 35 ale nawet 25. lat.

Uwzględniając te okoliczności, nie możemy z wykazów owych wyciągać wniosku, że służba nauczycielska jest niszczącą i że mało nauczycieli dochodzi 40 lat służby. Wniosek taki możnaby zrobić dopiero z wykazów statystycznych po roku 1913.

Fakt, że wielu nauczycieli w latach 1894 do 1897 przeszło w stan spoczynku po 10 do 30 lat służby, tłumaczy się też oprócz naturalnego procentu niezdolności fizycznej najpierw tem, że wielu z nich w późniejszym wieku złożyło egzamin i rozpoczęło służbę policzalną do emerytury i następnie tem, że pewna liczba korzystając z jakiejś dolegliwości fizycznej przechodziła w stan spoczynku, aby sobie szukać innego zajęcia. W wyższym jeszcze stopniu czynią to nauczycielki, jak praktyka codziennie stwierdza, z okazyi zamążpójścia a tem się głównie tłumaczy, że na 100 nauczycielek emerytowanych tylko 7 miało wyżej 30 lat służby, 36 od 10—25 lat służby a 34 od 3—9 lat służby.

Reasumując te spostrzeżenia, c. k. Rada szkolna krajowa nie może się oświadczyć za wszystkiemi punktami wniosku posła Soleskiego. Nie może ona mianowicie oświadczyć się zatem, aby po 35 letniej służbie każdy nauczyciel bez innego powodu miał prawo przechodzić w stan spoczynku z pełną emeryturą, bo sprowadziłoby to dotkliwy w danych warunkach ubytek sił nauczycielskich.

Nie może ona również oświadczyć się zatem, aby nauczycielom już po dziewięciu latach służby przyznawać zamiast jak obecnie odprawy emeryturę i ażeby dla nauczycieli przechodzących w stan spoczynku przed 30 latami służby przyznać emeryturę wyższą niż obecnie, bo liczoną w stosunku 1/35 zamiast 1/40 za rok służby, gdyż takie podwyższenie emerytury mogłoby w praktyce stać się premią zachęcającą jeszcze w wyższym stopniu niż dotychczas do przechodzenia przed czasem w stan spoczynku.

Rada szkolna krajowa nie przemawia więc za projektowaną przez posła Soleskiego zmianą art. 35, 44, 45 i 52.

Pozostaje z wniosku posła Soleskiego jedna zasada, którą Rada szkolna w zupełności uznaje i za którą przemawia a mianowicie, aby nauczycielom, którzy długo służyli podeszłego są wieku, dla istotnej niemocy w stan spoczynku przechodzą a innych źródeł utrzymania nie mają, zapewnić pełną emeryturę, chociażby 40 lat służby nie mieli. Myśl tę urzeczywistnić można w ten sposób, iż art. 40 pozostawi się niezmieniony a umieści się w nim tylko dodatek do alinei drugiej: „Po wysłużonych 35 latach dostaje jednak emeryt pełną należytość obliczoną jak wyżej“. Ograniczając się do takiego dodatku, zyskujemy to, że nauczyciel po 35 latach a przed 40 latami służby, chcąc przejść w stan spoczynku, musi niezdolność swą wykazać, jak dotychczas; jeśli ją jednak wykaże, to uzyska nie 35/40 lecz 40/40 emerytury. Postanowienie takie nie byłoby bezprzykładnem, gdyż profesorowie szkół średnich, jeśli przechodzą w stan spoczynku po 65 roku życia, otrzymują pełną emeryturę bez względu na lata służby. Efekt finansowy byłby oczywiście mniejszy niż wykazany na początku efekt całego wniosku posła Soleskiego.

Zdaniem c. k. Rady szkolnej krajowej byłoby jednak rzeczą nader pożądaną dla szkół i nauczycieli, ażeby oprócz dodatku powyżej wskazanego umieścić w dalszym ciągu jeszcze dodatek drugi: „a po wysłużonych 30 latach dostaje emeryt, jeżeli osiągnął 60 lat życia, również pełną należytość obliczoną jak wyżej“.

Z pierwszego postanowienia mogłoby obecnie skorzystać 108, z drugiego 37 nauczycieli i nauczycielek (wykaz 3), o ileby niezdolność do służby udowodnili, ponieważ jednak wielu nauczycieli po 35 latach służby a względnie po 30 latach służby a 60 roku życia cieszy się jeszcze zupełnem zdrowiem, c. k. Rada szkolna krajowa sądzi, iż liczba nauczycieli przechodzących w tych warunkach w stan spoczynku nie będzie wielką a efekt finansowy, chociaż ściśle obliczyć się nie da o wiele mniejszy od efektu wniosku posła Soleskiego.

Subalegat 1, do alegatu do sprawozdania LW. 2564/98.

do l. 492/R. Sz. k.

WYKAZ 1.

nadwyżki wydatków w razie uwzględnienia wniosku posła Soleskiego co do obniżenia nauczycielom i nauczycielkom szkół ludowych lat służby z 40 na 35.

Liczba porządkowa	Przeniesiono w stan spoczynku				Wysokość tych samych emerytur w razie obowiązującej tylko 35-letniej służby		W porównaniu więcej o		UWAGA
	w roku	ilość nauczycieli	wysokość emerytur zaasygnowanych wedle obowiązującej 40-letniej służby						
			złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	
I. Emerytury czasowe									
1	1893	6	1.240	—	1.395	—	155	—	
2	1894	9	3.133	75	3.525	47	391	72	
3	1895	15	2.594	75	2.919	09	324	34	
4	1896	10	2.833	25	3.187	40	354	15	
5	1897	34	8.903	—	10.015	87	1.112	87	*ad 5* Emerytury czasowe wynoszą w czasie od $^{1}/_{1}$—$^{30}/_{6}$ 1897 . . . . . 4451 złr. 50 ct., za cały zaś rok 1897 wzięto podwójnie t. j. . . . . .8.903 złr.
Razem . .		74	18.704	75	21.042	83	2.338	08	
Przeciętnie		14	3.740	95	4.208	56	467	61	
II. Emerytury dożywotnie									
1	1893	76	19.841	37	22.321	54	2.480	17	
2	1894	47	16.289	50	18.325	69	2.036	19	
3	1895	60	24.076	56	27.086	13	3.009	57	
4	1896	44	18.664	50	20.997	56	2.333	06	
5	1897	46	18.881	50	21.241	68	2.360	18	*ad 5* Emerytury dożywotnie wynoszą w czasie od $^{1}/_{1}$—$^{30}/_{6}$ 1897 . . 9.440 złr. 75 ct. a cały zaś rok 1897 wzięto podwójnie t. j. . . . . 18.881 złr. 50 ct.
Razem . .		273	97.753	43	109.972	60	12.219	17	
Przeciętnie		54	19.550	68	21.994	52	2.443	84	

Z Departamentu rachunkowego c. k. Namiestnictwa

Lwów, dnia 9 lipca 1897.

Subalegat 2, do alegatu do sprawozdania LW. 2564/98

do l. 492/Pr. R. Sz. k.

WYKAZ 2.

nauczycieli i nauczycielek, którzy od roku 1894—1897 przeszli w stan spoczynku, mając lat służby policzalnych

lat służby	nauczycieli	nauczycielek	razem	
1	1	—	1	
2	—	—	—	
3	—	2	2	
4	3	5	8	
5	1	6	7	
6	2	1	3	
7	1	4	5	
8	2	7	9	
9	4	9	13	
10	3	4	7	
11	5	7	12	
12	3	5	8	
13	6	3	9	
14	4	—	4	
15	1	4	5	
16	6	7	13	
17	6	6	12	
18	8	5	13	
19	5	4	9	
20	6	5	11	
21	8	4	12	
22	5	1	6	
23	5	—	5	
24	4	1	5	
25	2	3	5	
26	4	—	4	
27	6	—	6	
28	6	—	6	
29	2	—	2	
30	6	2	8	
31	8	2	10	
32	7	—	7	
33	8	—	8	
34	6	—	6	
35	6	—	6	
36	6	—	6	
37	2	—	2	
38	6	1	7	
39	2	—	2	
40 i wyżej	19	2	21	
razem	185	100	285	

Subalegat 3 do alegatu do spraw. LW. 2564/98.

do L. 492/Pr. R. Szk. kraj.

WYKAZ 3a).

Nauczyciele.

Wiek	LATA SŁUŻBY																																										Suma	Wiek
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43		
20																																														
21																																														20
22				2																																									21
23			1	4	2	5																																						2	22
24			1	6	7	7	11																																					12	23
25	1	2	4	3	8	6	11	12	2																																			32	24
26		1	2	1	4	12	10	14	7																																			49	25
27	1	2	3	1	3	3	11	21	13	3	3																																		51	26
28		1	3	4	5	3	11	11	21	13	11																																		64	27
29	3		3	5	2	5	2	8	17	16	22	10																																	83	28
30		3	2	5		7	4	6	8	10	11	19	5			1																												93	29
31		2	3	4	1	4	2	6	9	15	14	16	18	8		2																												81	30
32	1	3	1	2	1	3	2	4	5	5	9	23	25	17	14	2																												104	31
33		3	2	4		6	5	2	9	5	13	15	31	24	16	8	6																												117	32
34		2	3	1	2	3	3	2	10	6	8	7	12	26	19	16	11	2																										149	33
35		1	1	1		2	4	2	4	4	3	3	8	16	20	17	18	8	3																									133	34
36				2	1	1	1	3	2	3	6	10	10	13	14	19	17	12	1	1	1																							115	35
37	1	1			1	1	3	5	2	6	4	7	4	6	8	9	17	18	8	8	1	3																						113	36
38	2	2		1	1		1	3	4	2	2	2	4	4	10	8	7	14	14	10	10																						101	37
39				1	1		1	3	4	1	2	2	4	4	10	9	7	16	14	8	9	2																					98	38

| | | |

Subalegat 4. do alegatu do sprawozdania do LW. 2.564/98.

do l. 492/Pr. R. Sz. kr.

WYKAZ 3b).

Nauczycielki.

Wiek	LATA SŁUŻBY																																							Suma	Wiek
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42		
19			1																																					1	19
20																																										20
21		1																																						1	21
22	1			2				1																																4	22
23		4	1	5	4		1																																	15	23
24			2	2	8	13	2																																	27	24
25		2	2	1	9	10	4	5																																33	25
26		1	1	2	4	4	8	6		1																														27	26
27		2	1	4	3	2	7	16	5	3																														43	27
28		2	2	2	4	1	4	5	10	10	1	4	1	1																										47	28
29			1	2		5	2	5	4	8	14	2	1																											44	29
30		3		1	1	3	3	2	5	17	11	6	1																											53	30
31				1	1	1	3	1	2	3	7	8	6	3	1																									37	31
32		2	1	1	3		1		2	6	8	10	12	3	3	1																								55	32
33		1	1	3			2	2	2	4	2	5	11	3	11				1																					48	33
34		1	1		2	1	3	2	2	3	2	2	2	5	12	8	6			1																				53	34
35		1	2	1	1	1	1	1	2	3	1	5	5	3	3	19	7	3		1																				60	35
36			1					1		2	1	1	1	3	2	3	3	6	1	4	1																			30	36
37		1	1			1		3		3	1	1	1	1	6	3	7	6	6	1																				42	37
38					3		2		1	1		4	4		2	2	8	2	6	7	1	1	1																		45	38
39			1	1			1		1		2	2	1	2	2	5		7	4	2	6																			37	39
40						1						1		3	2	2		1	5	4	5	3	2	1																	30	40
41					1		2			1	1	1		1		4	3		2	7	2	3	4	2	1																35	41
42						1		1			1				2	1	1	1	5	4	6	4	2	1	2																32	42

| | | |

LW. kr. 2.465.

Akc. 112

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia gminie Liszna powiatu Sanockiego na pobór w r. 1898 dodatku gminnego do podatków bezpośrednich w wysokości 227%

Wysoki Sejmie!

Gmina Liszna zaciągnęła w roku 1892 w Banku krajowym za solidarną poręką powiatu Sanockiego pożyczkę komunalną w sumie 6.600 zł. na zakupno lasu i łąki od obszaru dworskiego w Liszny w łącznej przestrzeni 139 morgów 81 □ sążni.

Na pokrycie rat anuitetowych wynoszących pięćset kilkadziesiąt zł. rocznie, względnie też na utworzenie funduszu zapasowego na pokrycie raty kwietniowej, zatem w czasie kiedy dodatki gminne wcale nie wpływają, zezwolono gminie rzeczonej na podstawie sprawozdania Wydziału krajowego z 14. kwietnia 1893 L. 17890 uchwałą Wysokiego Sejmu z 26. kwietnia 1893 zatwierdzoną Najwyższem postanowieniem z 12. lipca 1893. Dz. ust. i rozp. kr. Nr. 68 ex 1893, pobierać w r. 1893 287% a w r. 1894 194% dodatku gminnego do podatków bezpośrednich.

W następnych latach pobierała gmina następujące dodatki do podatków bezpośrednich:

w r.	1895	w wysokości	92%
„	1896	„	100%
„	1897	„	100%

Dodatki te jednak nie wystarczały na pokrycie niedoboru budżetowego względnie na pokrycie rat anuitetowych i dlatego musiała gmina użyć na ten cel znacznej części kapitału uzyskanego ze sprzedaży drzewostanu w lesie gminnym za kwotę 2.350 zł. deponowaną w Wydziale powiatowym.

Kapitał ten wynosił według inwentarza gminy z końcem r. 1896 już tylko 1070 zł. 92 ct.

W roku 1897 postanowiła wprawdzie Rada gminna nałożyć dodatek w wysokości 126%. Sprawa ta jednak została Wydziałowi krajowemu przedłożoną już przy końcu sesyi Wysokiego Sejmu relacyą Wydziału powiatowego z 6. lutego 1897 L. 319 w skutek czego Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem podobnie jak w r. 1896 zezwolił na pobór tylko 100% dodatku.

W roku 1895 kupiła gmina Liszna znowu od obszaru dworskiego 35 morgów lasu za 2.800 zł. Cenę kupna pokryła gmina według relacyi Wydziału powiatowego pożyczką zaciągniętą w towarzystwie zaliczkowem w Sanoku w kwocie 1470 zł. a wynoszącą według inwentarza 1400 zł. oraz pieniądzmi uzyskanymi ze sprzedaży drzewostanu w lesie gminnym. Na spłacenie tej ostatniej pożyczki wstawiono do budżetu gminy na r. 1898, 200 zł. Budżet ten uchwalony na posiedzeniu Rady gminnej z 14. grudnia 1897 wykazuje:

w dochodach:

1. Dochód z lasu gminnego	100 zł.	
2. Czynsz z łąk gminnych	50 „	
3 „ z gruntów gminnych	5 „	
4. „ z dzierżawy prawa polowania	5 „	10 ct.
5. Procent od obligacyi gminnych	8 „	40 „
6. Zwrot pożyczki krajowej	37 „	50 „
7. Procent od złożonego w Wydziale powiatowym kapitału	32 „	88 „
razem	238 „	88 „

w wydatkach:

1. zwykłe wydatki	256 zł.	35 ct.
2. dwie raty półroczne na spłatę pożyczki Banku krajowego w kwocie 6 600 zł.	542 „	16 „
3. Na spłatę pożyczki 1470 zł. zaciągniętej w Towarzystwie zaliczkowem w Sanoku	200 „	— „
razem	998 „	51 „
Po potrąceniu dochodów	238 „	88 „
okazał się niedobór	759 „	63 „

na pokrycie którego postanowiła Rada gminna powołaną wyżej uchwałą nałożyć 227% dodatek gminny do podatków bezpośrednich przypisanych w gminie w kwocie 336 zł. 24 ct.

Uchwała Rady gminnej z 14. grudnia 1897 została w gminie należycie ogłoszona i nie wniesiono przeciw niej żadnego protestu, zaś Rada powiatowa uchwałą z 28. grudnia 1897 oświadczyła się za zezwoleniem gminie Liszna na pobór rzeczonego dodatku.

W obec powyższego stanu rzeczy i gdy rozchodzi się o pokrycie rat pożyczek zaciągniętych na pomnożenie majątku zarodowego gminy, Wydział krajowy wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Gminie Liszna w powiecie Sanockim zezwala się pobierać w roku 1898 dwieście dwadzieścia siedm procentowy (227%) dodatek gminny do podatków bezpośrednich na pokrycie potrzeb gminnych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wiel. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 18. stycznia 1898.

Marszałek krajowy
Stanisław hr. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca
Dr. Józef Wereszczyński
Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 2.476.

Aleg 113

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia gminie miasta Białej na pobór 115% dodatków do podatków bezpośrednich na pokrycie niedoboru budżetowego na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z dnia 11. stycznia 1898 L. 59 przedłożył Wydział powiatowy w Białej budżet miasta Białej na rok 1898, wraz z uchwałą Rady miejskiej, którą postanowiono nałożyć 115% dodatków do podatków na pokrycie niedoboru budżetowego. Budżet miasta Białej, opracowany przez magistrat, wyłożony był w myśl postanowień §. 76 ust. miejskiej przez dni 14 do przejrzenia przez członków gminy i wyłożenie to zostało należycie ogłoszone. Członkowie gminy nie wnieśli przeciw budżetowi żadnych zarzutów.

Następnie został budżet po najściślejszem sprawdzeniu przez komisyę Rady miejskiej wspólnie z Magistratem Radzie miejskiej przedłożony.

Rada miejska zebrana w prawnie przepisanym komplecie przyjęła na posiedzeniu z d. 21. grudnia 1897 po wyczerpującej dyskusyi preliminarz dochodów i wydatków na rok 1898 i uchwaliła pokryć niedobór opłatą czynszową przyzwoloną gminie rozporządzeniem z d. 14. lipca 1893 (Dz. ust. kr. Nr. 35) jakoteż nałożeniem 115% dodatków do podatków bezpośrednich.

Uchwała Rady gminnej została należycie ogłoszoną i przeciw niej nie wniesiono żadnego przedstawienia.

Wydział powiatowy w Białej działając na mocy §. 36. ust. o Repr. pow. z powodu nagłości sprawy oświadcza w powyżej przytoczonem sprawozdaniu, że przeciw budżetowi nie ma żadnych zarzutów do podniesienia. W ten sposób stało się zadość wszelkim formalnościom ustawą z d. 13. marca 1889 przepisanym.

Co do treści samej przedstawia się budżet jak następuje:

spodziewane zwykłe dochody wynoszą	35.391 zł.
nadzwyczajne	3.000 „
razem dochody . . .	38.391 zł.
spodziewane zwykłe wydatki wynoszą	108.945 „
nadzwyczajne	3.900 „
razem wydatki . . .	112.845 zł.
potrąciwszy od tej sumy dochody	38.391 „
okazuje się niedobór . . .	74.454 zł.

Powyższy niedobór pokryty być ma:

4% opłatą czynszowego która przynieść powinna	7.502 zł.
tudzież 115% dodatków do podatków, które z potrąceniem osobisto-dochodowego wynoszą . .	58.240 „
spodziewany przychód z dodatków	66.976 „
razem z czynszową opłatą .	74.478 zł.

Co się tyczy poszczególnych pozycyi dochodów i wydatków to ułożone zostały tym razem jak się komisya finansowa Rady miejskiej wyraża bez wszelkich „upiększeń i pożyczek“, które w ubiegłych latach rok rocznie praktykowano i wątpić nie należy, że Rada miejska zadała sobie wszelkiej pracy, ażeby wprowadzić we wszystkich działach możliwe oszczędności. Również i Wydział powiatowy, ze stosunkami miejscowymi obznajomiony, nie podniósł przeciw budżetowi żadnych zarzutów.

Jeżeliby zresztą nawet w poszczególnych pozycyach wydatków redukcye poczynić by się dały, to takowe mogły by być tylko nieznaczne i nie wpłynęłyby na całość budżetu.

Potrzeba nałożenia tak niezwykle wysokich dodatków nie jest dla Wydziału krajowego niespodzianką.

W bardzo jaskrawy sposób podniesiono na posiedzeniu Rady miejskiej na którem budżet uchwalono, dotychczasową złą gospodarkę i przeciw temu nikt nie zaprotestował.

„115% dodatków nic nie zaszkodzi, niech cała ludność wie, jak tu źle gospodarowano“.

Trudno zaiste o ostrzejszą krytykę.

Przed kilkoma laty starał się Wydział krajowy wglądnąć bliżej w gospodarkę gminną i pousuwać dostrzeżone wadliwości. Ponieważ jednak wystąpienie Wydziału krajowego tłumaczono jako wypływ nieżyczliwości dla niemieckiego żywiołu, zamieszkującego miasto, zaniechał Wydział krajowy wszelkiej dalszej akcyi.

Wydział krajowy wita obecny szczery budżet, jako stanowczy zwrot i zapowiedź lepszej przyszłości.

Wyłuszczywszy stan rzeczy Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjąć załączony ·/. projekt uchwały.

·/.

Z Rady Wydziału krajowego Król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie dnia 15. stycznia 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Uchwała

o udzieleniu gminie miasta Białej prawa na pobór 115% dodatku do podatków bezpośrednich.

Na pokrycie niedoboru budżetowego roku 1898 przyzwala się gminie Białej pobierać w roku 1898 115% dodatków do podatków bezpośrednich.

L. 10.3.

Aleg 114

Wniosek.

Na podstawie Najwyższego postanowienia z r. 1861. przy 5 krajowych rzekach większych zostały oznaczone ich części jako spławne, a mianowicie:

Wisła od Krakowa do Zawichosta,

Dunajec od mostu w Zgłobicach do ujścia do Wisły,

Wisłoka od Mielca do ujścia,

San od Przemyśla do ujścia,

Dniestr od Żurawna.

Następnie w roku 1884 uznano Wisłę za spławną aż do ujścia Przemszy.

Oznaczenie zaś spławności 4 powyżej cytowanych rzek pozostało niezmienione.

Zważywszy, że oznaczenie części tych rzek jako spławne nie poprzedziły gruntowne badania pod względem hydrograficznym, ani ekonomicznym, ani handlowym, ale oznaczenie to nastąpiło na podstawie opisu tych rzek, dokonywanego w latach od 1775 do 1804;

zważywszy, że od tego czasu cały wiek upłynął, zmieniając stosunki ekonomiczne i handlowe kraju naszego;

zważywszy, że hydrograficzne badanie tych rzek zaprowadzone w roku 1895 — i dopiero obecnie dają możność dokładniejszego obliczenia przeciętnego stanu wody;

Wysoki Sejm uchwalić raczy

Wzywa się c. k. Rząd, aby zrewidował przestrzenie rzek, których części uznane zostały za spławne i przeprowadził nowy podział oparty na danych hydrograficznych i na rzeczywistej ekonomicznej potrzebie:

A mianowicie aby uznał spławność

1. Dunajca od ujścia Krzemienicy pod Nowym-Sączem,
2. Wisłoki od ujścia Jasiołki pod Jasłem,
3. Sanu od ujścia Boryczki pod Nozdrzcem,
4. Dniestru od Dołobowa.

Lwów, dnia 21. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Rey

Stadnicki, Starzyński, Torosiewicz, Schnell, A. Skrzyński, Trzecieski, Z. Skrzyński, Czaykowski, Pilat, Onyszkiewicz, Krzysztofowicz, Jabłoński, Knapiński, Sozański, Czarkowski-Golejewski, L. Wiśniewski.

Leg 115

Wniosek.

Gmina jest podstawą ustroju państwowego, są mowy, że ta gmina nie spełnia wszystkiego jak potrzeba.

Raczej dziwić się należy, że ta gmina w takich warunkach zaniedbania i usunięcia się wszystkich żywiołów oświeconych spełnia swoje obowiązki — osobliwie czuć się daje brak porządnego podręcznika dla gmin.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się Wydział krajowy, aby się postarał o wydanie taniego a praktycznego podręcznika dla gmin. Podręcznik ten miałby obejmować wszystkie sprawy życia powszechnego i publicznego w gminach wiejskich, a ma być ułożony tak, żeby co rok lub co lat kilka można wydawać dodatki uzupełniające.

We Lwowie, 21. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Data.

Kramarczyk, Potoczek, Bojko, Styła, Okuniewski, Krempa, Żardecki, Niebyłowiec, W. Szwed, Dr. Bernadzikowski, G. Milan, Warzecha, Trzecieski, Theodorowicz, Osuchowski, Średniawski.

Ls. 1001/1898..

Aleg 116

Wniosek.

Zważywszy, że prócz przytoczonych przez Wydział krajowy przyczyn, które wywierają na dochód i wartość gruntu wpływ bardzo ujemny, należy sąsiedztwo lasów;

Zważywszy, że ani dotychczasowe ustawy, ani przedłożone przez Wydział krajowy ustawy o komasacyi gruntów i regulacyi granic lasowych nie uwzględniają tego, przedkładam

W n i o s e k

ustawy o regulacyi dróg lasowych.

§. 1. Granice lasów dotykające gruntów obcych, i wywierające przez swoje położenie szkodliwy wpływ, szkodliwy na kulturę rolną, przez tak zwane głuszenie i t. d. należą na szerokość najmniej 50 metrów pod postanowienia ustawy komosacyjnej (§. 2. punkt 3).

§. Jeżeli między właścicielem lasu, a właścicielem roli nie przyjdzie do kontraktu zamiany, wtedy właściciel lasu będzie obowiązany utworzyć na brzegu lasu smugę bezleśną (porębę) najmniej na 50 metrów szeroką. Parcela ta ma być notowana w katastrze jako poręba i nie może być samowolnie na las przemienioną.

§. 3. Jako komisya dla powyższych i innych spraw regulacyi lasów, przewidzianych ustawą państwową z dnia 7. czerwca 1883 Dz. p. p. Nr. 93, ma urzędować komisya komasacyjna z przybraniem c. k. krajowego inspektora lasowego jako doradcy fachowego.

Lwów, dnia 21. Stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Stanisław Potoczek *w. r.*

Warzecha, W. Szwed, Okuniewski, Kramarczyk, Dr. Bernadzikowski, Data, Krempa, Bojko, Żardecki, Niebyłowiec, Styła, Wójcik, Hamorak, G. Milan, Średniawski.

L. 1.008.

Aleg 117

Wniosek.

Zważywszy. że sieć szpitali w kraju naszym nie jest tak rozłożoną, aby z takowych wszyscy mieszkańcy w równej mierze korzystać mogli,

zważywszy, że w ostatnim czasie powiększono parę szpitali, a gromadzenie większej ilości chorych w jednym zakładzie jest przeciwne zasadom hygieny,

zważywszy, że małe szpitaliki okazały się w innych krajach monarchii, a szczególnie za granicą rzeczą bardzo praktyczną i korzystną, a przy odpowiedniej administracyi tanią, zaś zakładanie ich nie wymaga znacznych sum,

zważywszy, że w kierunku zakładania małych szpitali obudził się nietylko znaczny ruch, ale nawet ofiarność,

zważywszy wreszcie, że instytucya lekarzy okręgowych tylko wtedy okaże się skuteczną, jeżeli ci przy drobnych szpitalach będą zajęci — podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przy roztrząsaniu projektów zakładania nowych szpitali zamiast większych, popierał zakładanie szpitali mniejszych, a za to gęściej po całym kraju rozsianych – zwłaszcza w okolicach pozbawionych szpitali.

Lwów dnia 21. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Dr. Jakliński.

Albin Rayski, Dr. Jabłoński, T. Merunowicz, d' Abancourt, Sozański, L. Wiśniewski, Jan Trzecieski, Kozłowski, Siemiginowski, Brunicki, Rudrof, Korytowski, W. Dzieduszycki, Horodyski, Vivien, Szeliski, Cieński, Gołuchowski.

Aleg 118

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1896 i o preliminarzu tego funduszu na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

Dyrekcya galic. funduszu propinacyjnego przesłała Wydziałowi krajowemu zamknięcia rachunków funduszu propinacyjnego za rok 1896, oraz preliminarz na rok 1898, które Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi.

Zamknięcia rachunków obejmują cztery fundusze, a mianowicie:

I. Fundusz propinacyjny ogólny, wykazujący nadwyżkę dochodów 478.844 zł. 98½ ct.

II. Fundusz propinacyjny zasobowy z nadwyżką dochodów . 542.494 „ 17½ „

III. Fundusz propinacyjny rezerwowy obrotowy z nadwyżką . 174.232 „ 98½ „

IV. Fundusz propinacyjny rezerwowy zarodowy z nadwyżką . 182.289 „ 62½ „

Majątek funduszu propinacyjnego, tak w rezerwowym jak zasobowym funduszu wynosił z końcem r. 1895 . . . . . 7,834.953 zł. 30½ ct.

w porównaniu ze stanem z końcem r. 1896 . . . 8,585.473 „ 45½ „

okazuje się wzrost . . 750.520 zł. 15 ct.

Wyniki ostatnich lat trzech wykazują stały wzrost nadwyżki dochodów, przypadającej corocznie do obu funduszów, na które rozdziela się majątek propinacyjnego funduszu, co jednak tylko rachunkowo ma znaczenie, gdyż w rzeczywistości wszystkie uzbierane zasoby tworzą, w myśl ustawy z r. 1889, tylko jeden fundusz rezerwowy.

Przyrost majątku funduszu propinacyjnego wynosił:

w r. 1894 . . . 327.820 zł. 18 ct.

„ „ 1895 . . . 460.349 „ 41½ „

„ „ 1896 . . . 750.520 „ 15 „

Ten pomyślny stan rzeczy świadczy o administracyi troskliwej i energicznej, co zasługuje na uznanie tem więcej, że zmniejsza się w kraju ilość szynków.

Przy objęciu prawa propinacyi przez Dyrekcyę, w r. 1890 —

było w kraju szynków 14.608

z końcem r. 1896 tylko 13.591

Rozumie się, że nie wchodzą tu w rachubę szynki w miastach, posiadających własne prawo propinacyi, nieobjętych wykupnem tego prawa ustawą z r. 1889.

Zmniejszenie ilości szynków nie przypada także na miasta mniejsze i miasteczka, lecz na wsie, gdyż ubyły szynki opłacające taksę najniższą, t. j po 10 zł.

W przeciągu lat **sześciu** ubyło **przeszło 1.000 szynków** — co jako dodatni objaw zasługuje na skonstatowanie i świadczy korzystnie o naszej ludności włościańskiej, całe to zmniejszenie bowiem przypada na szynki z taksą 10 zł.

Szynków tej kategoryi było w r. 1890 . . 6.614

zaś w r. 1896 tylko . . . . 5.559.

Dyrekcya funduszu propinacyjnego, obok ścisłości w ściąganiu należnych rat, czemu zawdzięczamy nader niski stan zaległości, administruje także oszczędnie, gdyż nawet kwot budżetem dozwolonych nie wydaje.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego z czynności za rok 1896 przyjmuje Sejm do wiadomości — wyrażając Dyrekcyi uznanie.

Wyniki zamknięć rachunkowych funduszów na wstępie wymienionych, są następujące:

I.

Zamknięcie rachunków galic. funduszu propinacyjnego ogólnego za rok 1896.

Dochody:

1. Czynsze propinacyjne wstawiono w preliminarzu w sumie	3,795.781 zł. — ct.
wpłynęło	3,794.645 „ 78 „
zatem mniej o	1.135 zł. 22 ct.

Różnicę pomiędzy preliminarzem a wynikiem tłumaczy Dyrekcya tem, że przy układaniu preliminarza nie były jeszcze wiadome czynsze co do wielu uprawnień, a rezultat nie zawsze odpowiedział oczekiwaniom, niemniej też, że były konieczne niektóre opusty.

2. Opłaty szynkarskie zamiast preliminowanej kwoty . . 196.300 zł. — ct.
przyniosły tylko . . . . . 190.015 „ 05½ „

zatem mniej o . . . 6.284 zł. 94½ „

Mniejszy dochód z tych opłat jest konsekwencyą tej okoliczności, że zmniejszyła się znacznie ilość szynków w naszym kraju, co Komisya na wstępie niniejszego sprawozdania skonstatowała.

Zmniejszenie dochodu w tej pozycyi dlatego tylko nie przybrało szerszych rozmiarów, że zamknięte szynki, od których opłaty już nie wpływają, należą do kategoryi opłacającej najniższą taksę.

Są to, jak komisya zaznaczyła, małe szynki wiejskie, z których tylko po 10 zł. na rzecz funduszu propinacyjnego tytułem opłaty szynkarskiej wpływa (rozumie się oprócz czynszu).

Co do szynków opłacających po 15 zł., 20 zł. i wyżej, stan rzeczy małym tylko uległ zmianom.

3. Z opłat od zakładania nowych gorzelń, browarów i miodosytni wpłynęło 1.300 zł. — ct.

nie preliminowano zaś żadnego w tej pozycyi dochodu.

4. Z grzywien wpłynęło . . . . . 3.154 zł. 63 ct.
a gdy preliminowano . . . . . 3.300 „ — „

przeto mniej o . 145 zł. 37 ct.

5. Za skonfiskowane przedmioty uzyskano . . . 170 zł. 64½ ct.
preliminowano tylko . . . . . 20 „ — „

wpłynęło przeto więcej o . . . 150 zł. 64½ ct.

6. Odsetki zwłoki przyniosły . . . . . 10.101 zł 04 ct.
w porównaniu z kwotą preliminowaną . . . 7.000 „ — „

więcej o . . . 3.101 zł. 04 ct.

7. Preliminowana kwota z milionowej subwencyi rządowej . 891.129 zł. 22 ct.
wpłynęła w całej wysokości.

8. Z odsetek od lokowanej gotówki żadnej kwoty w preliminarzu nie wstawiono, dochód zaś z tych odsetek wynosił . . . . 22.231 zł. 79 ct.

9. Wreszcie dochody rozmaite, również nie preliminowane,
przyniosły . . . . . 2.851 zł. 68½ ct.
a to z uznanych za przepadłe kaucyj dzierżawnych.

Ogólna suma dochodów . . . . 4,915.599 zł. 84½ ct.
w porównaniu z sumą preliminowaną . . . 4,893.530 „ — „

jest większa o . . 22.069 zł. 84 ct.

Wydatki:

1. Na spłatę wylosowanych obligacyj, zgodnie z planem losowania, preliminowano . . . . . 1,770.200 zł. — ct.
wypłacono zaś tylko . . . . . 1,674.500 „ — „

zatem mniej o . . 95.700 zł. — ct.

gdyż nie wszyscy posiadacze wylosowanych obligacyj zgłosili się w terminie.

2. Na wypłatę kuponów preliminowano . . . 2,099.769 zł. — ct.
również na podstawie planu umorzenia kapitału propinacyjnego w obligacyach, zaś wypłacono rzeczywiście . . . . . 2,157.611 „ — „
czyli więcej o . . 57.842 zł. — ct.
gdyż zgłoszono do wypłaty większą ilość dawniejszych kuponów.

3. Tytułem prowizyi bankowej preliminowano . . . 3.200 zł. — ct.
wypłacono . . . . . 2.583 „ 37 „
mniej o . . 616 zł. 63 ct.
z powodu mniejszej wypłaty kuponów i obligacyj wylosowanych za pośrednictwem banków.

4. Stemplowe należytości od kwitów na milionową subwencyę rządową wynosiły zgodnie z preliminarzem . . . . . 2.790 zł. — ct.

5. Tytułem podatku dochodowego zapłacono . . . 565.113 zł. 07½ ct.
w porównaniu z kwotą preliminowaną . . . 553.890 „ — „
więcej o . . 11.223 zł. 07½ ct.

6. Tytułem podatku zarobkowego zapłacono . . . 54 zł. 31½ ct.
w porównaniu z preliminowaną kwotą . . . 60 „ — „
mniej o . . 5 zł. 68½ ct.

Suma faktycznych wydatków . . . 4,402.651 zł. 76 ct.
jest w porównaniu z sumą preliminowanych wydatków . 4,429.909 „ — „
mniejszą o . . 27.257 zł. 24 ct.

II.

Zamknięcie rachunków galic. funduszu propinacyjnego zasobowego za r. 1896.

Dochody tego funduszu były preliminowane w poz. 1. z odsetek 51.542 zł. — ct.
wpłynęło zaś . . . . . 63.649 „ 79 „
więcej o . . 12.107 zł. 79 ct.

W poz. 2. żaden dochód nie był preliminowany, wpłynęła zaś jako nadwyżka dochodów z r. 1895 suma . . . . . 478.844 zł. 98½ ct.

Ogółem przeto wpłynęło . . . . . 542.494 zł. 77½ ct.

Majątek tego funduszu, ulokowanego w krajowych papierach, wynosił z końcem r. 1896 . . . . . 2,158.135 zł. 12 ct.
W porównaniu ze stanem majątku z końcem roku 1895 . . . . . 1,589.904 „ 59½ „
okazuje się wzrost o . . 568.230 zł. 52½ ct.

III.

Zamknięcie rachunków galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego w majątku obrotowym za r. 1896.

W dochodach preliminowano w poz. 1. z odsetek kwotę 244.741 zł. — ct.
wpłynęło zaś . . . . . 261.328 „ 85 „

więcej o . . 16.587 zł. 85 ct.

W poz. 2. jako dochody rozmaite żadnej kwoty nie preliminowano, wpłynęło zaś . . . . . 1.791 „ 57½ „
tak iż suma dochodów tego funduszu była o . . . 18.379 zł. 42½ ct.
wyższą od preliminarza.

W dziale wydatków, obejmującym koszta administracyi funduszu, a mianowicie w poz. 1. płace urzędników, zamiast przewidzianej budżetem
kwoty . . . . . 27.760 zł. — ct.
wydano . . . . . 29.032 „ 15 „

zatem więcej o . . 1.272 zł. 15 ct.
gdyż wypłacono zaległości z roku poprzedniego.

We wszystkich zaś innych pozycyach były wydatki rzeczywiste albo z budżetem zgodne, albo mniejsze od preliminarza, mianowicie wydano mniej:

w poz. 4. dyurna o kwotę	374 zł.	12	ct.
w poz. 7. administracya powiatowa . . .	5.621 „	34	„
w poz. 8. dyety i koszta podróży . . .	722 „	60	„
w poz. 9. potrzeby kancelaryjne . . .	1.527 „	80	„
w poz. 10. koszta zarządu	124 „	97	„
w poz. 12. remuneracye	2.819 „	48	„
Ogólna suma wydatków jest o kwotę . . .	9.918 „	16	„

mniejszą od kwoty budżetem dozwolonej.

IV.

Zamknięcie rachunków galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego w majątku zarodowym za rok 1896.

Z zaległości dawnych, pochodzących jeszcze z czasów przed wykupnem propinacyi, wpłynęło do funduszu tego w r. 1896

w poz. 1. z opłat szynkarskich	118 zł.	75	ct.
„ „ 2. z grzywien	287 „	94	„
„ „ 4. z odsetek zwłoki	93 „	35	„

tudzież wpłynęła nadwyżka dochodów z majątku obrotowego tego funduszu, a to w poz. 5. w kwocie . . . . . 174.733 „ 02½ „

Zarodowy majątek funduszu rezerwowego lokowany był częścią w papierach przedstawiających wartość nominalną w sumie . . . 4.850.650 zł. — ct.

częścią zaś był w gotówce złożonej na rachunek oprocentowany, wynoszącej . . . . . 1,523.382 „ 15 ct.

wreszcie zapas gotówki w kasie wynosił . . . . 53.306 „ 18 „

Wzrost funduszu tego, w porównaniu z poprzednim rokiem, wynosił, jak na wstępie wspomnieliśmy . . . . . 182.289 zł. 62½ t.

Komisya budżetowa, przedstawiwszy w niniejszem sprawozdaniu rezultat administracyi czterech funduszów, na które rozdziela się rachunkowo galicyjski fundusz propinacyjny, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zamknięcie rachunków galic. funduszu propinacyjnego za rok 1896, przyjmuje Sejm do wiadomości i rachunki te zatwierdza.

Preliminarze funduszu propinacyjnego na rok 1898 przedkłada Dyrekcya w trzech działach, podobnie jak w latach poprzednich, a komisya w tym samym porządku o tych preliminarzach zdaje sprawę, jak to uczyniła w roku ubiegłym.

I.

Budżet galic. funduszu propinacyjnego ogólnego na rok 1898.

Dyrekcya preliminuje w pozycyi 1. dochodów czynsze za dzierżawę prawa propinacyi w sumie . . . . . 3,791.375 zł. która jest prawie równa sumie na rok 1897 przez Dyrekcyę preliminowanej 3,790.247 zł. lecz jest wyższa od uchwalonej na rok 1897 przez Wys. Sejm sumy 3,780.000 zł. o kwotę 11,375 zł.

Preliminowana przez Dyrekcyę suma dochodu w tej pozycyi zgodna jest z szczegółowym wykazem czynszów, zestawionym według powiatów, a dołączonym do preliminarza.

Niewielkie tylko zachodzą różnice między kwotami czynszów z poszczególnych powiatów, odnoszącemi się do preliminarza na rok 1897, a kwotami dotyczącemi preliminarza na rok 1898.

Tylko przy powiecie mieleckim jest różnica *in minus* o kwotę 14 200 zł. zaś przy powiecie tarnobrzeskim jest różnica *in plus* o kwotę 14.105 zł. — co stąd pochodzi, że czynsze z niektórych uprawnień, pobierane dotychczas w urzędzie podatkowym mieleckim, zostały przypisane do poboru w urzędzie podatkowym tarnobrzeskim.

Jakkolwiek jednak dochód w tej pozycyi preliminowany, oparty jest na szczegółowem zestawieniu czynszów, komisya budżetowa, z powodów w zeszłorocznem sprawozdaniu przytoczonych, a przez Wysoki Sejm jako uzasadnione uznanych, gdyż na tej podstawie sumę 3,780.000 zł. w tej pozycyi budżetu na rok 1897 uchwalono — nie proponuje uchwalenia całej przez Dyrekcyę preliminowanej sumy, tylko wstawia na rok 1898 obniżoną sumę 3,785.000 zł.

Nie można bowiem na to liczyć, że cała przypisana należytość do ostatniego centa wpłynie w terminie, i dlatego przy takich należytościach, rozdzielonych na liczne pozycye, które często trzeba dopiero egzekwować, odpowiedniej jest wstawić do budżetu kwotę cokolwiek niższą.

W pozycyi 2. dochodu komisya wstawia zgodnie z Dyrekcyą tytułem opłat szynkarskich kwotę . . . . . 190.000 zł.

Dalsze pozycye działu dochodów komisya również bez zmiany przyjmuje.

W dziale wydatków pozycye odnoszące się do wypłaty wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów są oparte na planie umorzenia, zatem muszą być przyjęte.

Dalsze dwie pozycye, t. j. prowizye bankowe i koszta stempli kwitów na subwencyę państwową, zgodne są z zeszłorocznym preliminarzem i istotną potrzebą.

Zmiany ważne zaszły w pozycyach odnoszących się do podatków, a to w skutek reformy podatkowej, która właśnie weszła w życie.

Dotychczasowe podatki dochodowe i zarobkowe ustają, zatem i fundusz propinacyjny nie będzie opłacał dochodowego podatku, przeszło pół miliona zł. wynoszącego.

W nowej zaś ustawie podatkowej z 25. października 1896, jest dochód funduszu propinacyjnego w ten sposób opodatkowany, że zapłacić ma jeden od tysiąca całego kapitału w obligach propinacyjnych emitowanego, a gdy ten kapitał wynosił 62,200.000 zł — przeto podatek zarobkowy wyniesie . . . 62.200 zł.
dodatki zaś krajowe i gminne . . . . . 56.602 „
Razem . 118.802 zł.

Oprócz tego zapłaci fundusz propinacyjny podatek rentowy od kuponów obligacyj propinacyjnych, co wyniesie sumę . . . 195.385 zł.
Cały ciężar podatkowy wyniesie . . . . 314.187 „
w porównaniu z podatkiem zapłaconym w r. 1896 . . . . 565.168 „
mniej o . 250.981 zł.

Ta oszczędność na korzyść funduszu będzie jednak zmniejszona, jeżeli Wys. Sejm uchwali projekt ustawy o bonifikacyi funduszu krajowego i funduszów powiatowych, z powodu ubytku w dodatkach krajowych i powiatowych, wynikającego z reformy podatkowej.

Po tych wyjaśnieniach komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący budżet dochodów i wydatków galicyjskiego funduszu propinacyjnego ogólnego na rok 1898.

Dochody.

Poz. 1.	Czynsze propinacyjne	3,785.000 zł.	— ct.
„ 2.	Opłaty od szynkarzy	190.000 „	— „
„ 3.	Opłaty od zakładania gorzelni . . .	— „	— „
„ 4.	Grzywny	3.100 „	— „
„ 5.	Dochody ze sprzedaży skonfiskowanych przedmiotów	20 „	— „
„ 6.	Odsetki zwłoki	10.000 „	— „
„ 7.	Subwencya rządowa	891.129 „	— „
„ 8.	Odsetki z lokacyi	10.000 „	— „
„ 9.	Rozmaite	1.000 „	— „
	Razem . .	4,890.249 zł.	— ct.

Wydatki.

Poz. 1.	Wypłata wylosowanych obligacyj . . .	1,916.150 zł.	— ct.
„ 2.	„ kuponów	1 953.848 „	— „
„ 3.	Prowizye bankowe	3.200 „	— „
„ 4.	Należytości stemplowe	2.790 „	— „
„ 5.	Podatek rentowy	195.385 „	— „
„ 6.	„ zarobkowy	118.802 „	— „
	Razem . .	4,190.175 „	— „

Nadwyżka dochodów 700.074 zł.

II.

Budżet galic. funduszu propinacyjnego zasobowego na rok 1898.

Preliminarz Dyrekcyi obejmuje tylko jedną pozycyę dochodów, t. j. odsetki od papierów wartościowych tego funduszu w kwocie 88.587 zł.

Daleko większy wpływ do tego funduszu pochodzi z nadwyżki dochodów ogólnego funduszu propinacyjnego, który według preliminarza ad I. wynosić ma przeszło 700.000 zł.

Gdy jednak tej drugiej pozycyi dochodów dotychczas w preliminarz nie wstawiano, jako zależnej od wyniku administracyi, Komisya żadnej w tym kierunku zmiany nie proponuje.

Wydatków ten fundusz nie ma żadnych.

Komisya budżetowa przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący budżet funduszu propinacyjnego zasobowego na rok 1898.

Dochody.

Poz. 1. Odsetki	88.587 zł.
Wydatki	—

III.

Budżet galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego na rok 1898.

Dyrekcya preliminuje w dochodach odsetki od kapitałów, należących do tego funduszu.

W dziale wydatków preliminowane są kwoty zgodne z ostatnim budżetem. Tylko w pozycyi 1. jest podwyższenie o 143 zł. — a w poz. 2. podwyższenie o 200 zł. z powodu zmiany płac.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący budżet galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego na rok 1898.

Dochody.

Poz. 1. Odsetki	259.986 zł.

Wydatki.

Poz.	1.	Płace urzędników	27.903 zł.
„	2.	„ sług	1.139 „
„	3.	Adjuta	800 „
„	4.	Dyurna	14.593 „
„	5	Ryczałt do Skarbu państwa za koszta utrzymania kasy . .	10.000 „
„	6.	Czynsze najmu	2.500 „
„	7.	Koszta administracyi powiatowej	27.000 „
„	8.	Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi . . .	1 000 „
„	9.	Potrzeby kancelaryjne	3 000 „
„	10.	Koszta zarządu	1.000 „
„	11.	Koszta sądowe	600 „
„	12.	Remuneracye, zapomogi i nieprzewidziane . . .	10.000 „
		Razem . .	99.535 „

Nadwyżka dochodów 160.451 zł.

We Lwowie dnia 19. stycznia 1898.

Przewodniczący;

Dunajewski.

Sprawozdawca:

Skałkowski.

L. S. 961/98.

Aleg 119

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1897.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła przekazane uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 28. grudnia 1897 komisyi gospodarstwa krajowego daje obraz działalności Wydziału krajowego i współdziałania krajowych towarzystw gospodarskich w kierunku rozwoju tak ważnej gałęzi gospodarstwa rolnego, jaką jest podniesienie hodowli bydła.

Wprowadzenia w życie postanowień ustawy o licencjonowaniu buhajów nie zdołano i w trzecim roku działalności Wydziału krajowego w zupełności uskutecznić w całym kraju — prócz powiatów i okręgów bowiem którym na wniosek komisyi licencjonujących w myśl §. 21. ustawy z dnia 20. lipca 1892, zezwolono na zawieszenie tejże aż do czasu w tymże §. ustawy określonego — znajdujemy w zachodniej części kraju dwa powiaty t. j. Nisko i Tarnobrzeg a trzy powiaty w wschodniej części kraju a mianowicie Borszczów, Jarosław i Żołkiew, które nie zajęły się zupełnie przeprowadzeniem licencjonowania a tem samem nie starały się o podniesienie hodowli. — Również poszczególne okręgi nie doniosły, czy licencjonowanie przeprowadziły a choć pod tym względem w ubiegłym roku w zachodniej części kraju większe zainteresowanie dostrzedz można, z 7 okręgów Wydział krajowy nie otrzymał wiadomości, czy licencjonowanie przeprowadzono i tylko z sprawozdań instruktora hodowli przypuszczać można, że w dwóch lub trzech z tych okręgów odbyło się licencjonowanie. Wschoduia część kraju w tymże czasie gorsze wykazuje stosunki; tutaj mamy prócz pomienionych 3 powiatów, które nie uznały za stosowne zająć się w ogóle wprowadzeniem ustawy hodowlanej, 7 całych powiatów, które nie podały żadnej wiadomości czy licencjonowanie w swoich okręgach przeprowadziły a 7 powiatów, które przemilczały o licencjonowaniu w jednym ze swych okręgów.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża przekonanie, że w powiatach lub okręgach, które dotąd nie zajmowały się wprowadzeniem ustawy z dnia 20. lipca 1892 choć stosunki hodowlane są tego rodzaju, że ustawa ta korzyści przynieść może — byłoby pożądanem, gdyby Wydział krajowy polecił organom do tego powołanym użycia osobistego wpływu na czynniki miejscowe celem wprowadzenia w życie postanowień pomienionej ustawy.

Niektóre komisye licencjonujące pełniące gorliwie swe obowiązki przyszły do przekonania, że przy rozległości okręgów nie potrafią podołać swemu zadaniu i wniosły przedstawienie do Wydziału krajowego, by rozległe te okręgi podzielił na dwa lub trzy mniejsze i w ten sposób zapewnił tam prawidłowe przeprowadzenie licencjonowania. Po

zasiągnięciu opinii odnośnych towarzystw gospodarskich zgodził się Wydział krajowy na ustanowienie nowych okręgów i tak powstał drugi okręg w powiecie limanowskim i dwa nowe okręgi w powiecie drohobyckim. Przez powyższe zarządzenie uległa zmianie ilość komisyi licencjonujących zajętych w kraju i ilość członków należących do tych komisyi — tak że obecnie w zachodniej części kraju mamy 51 okręgów, w wschodniej zaś 111 okręgów — a ilość członków zajętych przy komisyach wzrosła z 9.0 do 919.

W ubiegłym roku kilka okręgów licencyjnych otrzymało na wniosek komisyi licencjonujących wyjątkowe ulgi, na które Wydział krajowy po porozumieniu z c. k. Namiestnictwem w myśl §. 21. ustawy zezwolić może. Takie postanowienie wydał Wydział krajowy dla całego powiatu myślenickiego dla 27 gmin powiatu limanowskiego i dla 3 gmin powiatu bohorodczańskiego — co się zaś tyczy zawieszenia ustawy w kilku gminach powiatu bobreckiego nie osiągnięto jeszcze potrzebnego porozumienia z c. k. Namiestnictwem.

Na podstawie §. 4. ustawy z dnia 20. lipca 1892 oznaczony jest czas trwania mandatu członków komisyi licencjonujących na lat 3, a gdy to trzechlecie kończy się obecnie, komisya gospodarstwa krajowego żywi przekonanie, że Wydział krajowy przy nominacyi członków na drugie trzechlecie dołoży wszelkich starań, by pozyskać tych członków, którzy gorliwie zajmowali się licencjonowaniem a mniej czynnych zastąpi osobistościami obeznanemi ze stosunkami hodowlanymi okręgu i chcącemi wpływem swoim przyczynić się do łagodnego wprowadzenia w życie ustawy hodowlanej.

Sprawozdania przedkładane przez przewodniczących komisyi licencjonujących wykazują i w ubiegłym roku, że pod względem ilości doprowadzonych do licencjonowania buhajów, jakoteż pod względem zastosowania się do przepisów ustawy — pomimo kilkoletniego istnienia tejże, zostaje jeszcze wiele do życzenia i że główną przyczynę tego przypisać należy niedostatecznemu poparciu władz do tego powołanych — co nie tylko ujemnie na czynności komisyi licencjonujących wpływać musi lecz nadto niepomiernie utrudnia całą akcyę hodowlaną, na którą tak kraj jak i państwo tyle łożą.

Komisya gospodarstwa krajowego mniema, że powtórne odniesienie się do c. k. Rządu z wezwaniem, ażeby zarządził ścisłe przestrzeganie postanowień ustawy z 20. lipca 1892 i przepisów wykonawczych odnoszących się do tej ustawy — przyczyni się niewątpliwie do rychlejszego rozwoju hodowli.

Przedłożone Wydziałowi krajowemu przez obydwa krajowe towarzystwa rolnicze memoryały wykazują konieczną potrzebę zmian niektórych postanowień ustawy hodowlanej. Niektóre z nich dokonane być mogą w drodze administracyjnej i niewątpliwie Wydział krajowy na podstawie udzielonych mu wskazówek bądź to przez krajową komisyę dla spraw rolniczych bądź też przez towarzystwa rolnicze wprowadzenie tychże uskuteczni. Obok tych jednak są postanowienia zasadnicze, które ze względu na właściwości kraju naszego i szerokie okolice, w których stosunki hodowlane do wprowadzenia w życie ustawy nie są przygotowane — również zmienione być powinny.

Komisya gospodarstwa krajowego po dokładnem zbadaniu sprawy nabyła przekonania o potrzebie zmian w mowie będących i pozwala sobie umieścić przy końcu niniejszego sprawozdania odnośną rezolucyę.

Uchwałą z dnia 12. lutego 1897. zezwolił Wysoki Sejm na udzielenie drugiej jednorazowej subwencyi w kwocie 2.500 zł. dla powiatu nowotarskiego na podniesienie hodowli bydła — gdzie skutkiem zarazy płucnej stan bydła tak uszczuplony został — iż należało obmyśleć środki dające podstawę do normalnego rozwoju hodowli w tym powiecie. Subwencyę tą po porozumieniu się czynników zajmujących się akcyą podniesienia chowu bydła w powiecie nowotarskim i po skonstatowaniu, że subwencye w roku 1896 na ten cel udzielone z korzyścią dla dotkniętej okolicy zużyte zostały — zaasygnował Wydział krajowy komitetowi towarzystwa rolniczego w Krakowie, który po otrzymaniu tej subwencyi i subwencyi rządowej na ten cel przeznaczonej zakupił 70 sztuk bydła rozpłodowego w lipcu r. z. pomiędzy mniejszych właścicieli dotkniętej okolicy rozdanych. Z przedłożonego rachunku okazuje się że pozostaje jeszcze suma niezużyta 4.439 zł. 95 ct. a komisya nie wątpi, że Wydział krajowy użyje wpływu swego by kwota ta zgodnie z przeznaczeniem użytą była.

Koszta licencyonowania wynosiły w pierwszej połowie ubiegłego roku około 5.500 zł. a gdy Wydział krajowy po uzyskaniu subwencyi rządowej w kwocie 4.000 zł. miał na ten cel 8.000 zł. do dyspozycyi — przypuszczać należy, że suma ta wystarczy na pokrycie wydatków z licencyonowaniem połączonych w roku ubiegłym i w r. 1898

przekroczoną nie zostanie. Komisya gospodarstwa krajowego przeto zgodnie z Wydziałem krajowym wstawia do preliminarza 1898 r. kwotę nie wyższą nad 4.000 zł. co razem z spodziewaną subwencyą rządową stanowić będzie snmę 8.000 zł.

Uchwałą zeszłoroczną Wysokiego Sejmu ustanowioną została posada instruktora hodowli w okręgu towarzystwa rolniczego krakowskiego, którego pobory na rok 1898 wstawieniem w preliminarz kwoty 2.000 zł. zabezpieczone zostały.

Mieliśmy więc dwóch czynnych instruktorów hodowli a mianowicie p. Grzegorza Głuchowskiego na wschodnią i p. Feliksa Santoza na zachodnią część kraju. Z sprawozdań które obydwa komitety towarzystw rolniczych kwartalnie z czynności instruktorów Wydziałowi krajowemu przedkładają, Komisya powzięła przekonanie, że obaj wypełniali swe obowiązki odpowiednio i z pożytkiem dla sprawy — niemniej też, że ustanowienie tych posad niepomiernie do podniesienia hodowli bydła w kraju się przyczyni, o czem świadczy wymownie zamiłowanie do chowu bydła w okolicy nadzorowi p. Głuchowskiego oddanej i rezultaty na tem polu osiągnięte — które uwydatniły się na wystawie w Nadwórnie gdzie przedstawione bydło wyprodukowane u włościan okolicznych śmiało z zagranicznem konkurować może.

Działalność instruktora może być tylko w takich warunkach skuteczną — gdy daną mu jest możność częstego stykania się z ludem i zachęcania go do staranniejszego pielęgnowania doborowego bydła; ograniczać się przeto powinna do obszaru nie nadto rozległego i przypuszczać należy — że jeżeli przy rozległości części wschodniej kraju i w innej okolicy rozbudzi się zamiłowanie do staranniejszego chowu bydła — okaże się potrzeba ustanowienia posady drugiego instruktora przy komitecie c. k. towarzystwa gospodarskiego we Lwowie. W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu polecającej Wydziałowi krajowemu poczynienie starań u c. k. Rządu — by się przyczynił do utrzymania instruktorów hodowli bydła połową kosztów—wyjednał tenże już na rok 1897 subwencyę państwową w wysokości połowy poniesionego w tymże roku wydatku na utrzymanie obydwóch instruktorów t. j. 1750 zł. Nadto zapewniło c. k. Ministerstwo rolnictwa, że począwszy od roku 1898 przy udzielaniu subwencyi na kulturę krajową uwzględniać będzie zasiłek państwowy w kwocie 2.000 zł. celem pokrycia kosztów utrzymania obydwóch krajowych instruktorów hodowlanych. Stały fundusz hodowlany przeznaczony na pożyczki bezprocentowe dla gmin na zakupno rozpłodników dorósł według bilansu z 30. czerwca r. z. do kwoty 53.356 zł. Z funduszu tego korzystało dotąd tylko 37 gmin z kwotą 7.438 zł. a gdy potrącimy od tego spłaty ratalne dokonane przez niektóre gminy wynoszące po koniec czerwca 1897 r. 2.821 zł. pozostaje tylko kwota 4.617 zł. Prócz tego wydał Wydział krajowy 26 gminom promesy na 4.390 zł. z których jednak większa część zrealizowaną nie będzie — gdyż już od roku odnośne gminy skryptów dłużnych nie przedkładają.

Komisya gospodarstwa krajowego zaznaczyć musi, że choć w części apatya zwierzchności gminnych staje się powodem, że tak mało gmin korzysta z możności uzyskania pożyczek pod dogodnymi warunkami ze stałego funduszu hodowlanego na zakupno rozpłodników — zdaniem jej już wyrażonem w zeszłorocznem sprawozdaniu i reprezentacye powiatowe przyczyniają się do tego — nie rozpowszechniając wzorów podań jakie wystawić powinny gminy chcące uzyskać pożyczki z tego funduszu i nie wywierając należytego nacisku na gminy by stosownie do postanowień ustawy hodowlanej zaopatrzyły się w potrzebną ilość buhajów gminnych. Pouczenie reprezentacyi powiatowych, że ich wpływ najbardziej pod tym względem działać może doprowadziłoby niezawodnie do tego, że gminy niezamożne obowiązane do nabycia buhajów korzystałyby w znacznej mierze z możności uzyskania pożyczek z stałego funduszu hodowlanego. Z uznaniem podnieść tu należy działalność w powiecie Rohatyńskim, który ofiarując z funduszów powiatowych każdej gminie biorącej pożyczkę czwartą część wartości buhaja — skłonił już 16 gmin do korzystania z pomocy funduszu hodowlanego.

Obok czynności Wydziału kr. około podniesienia hodowli bydła prace obu krajowych towarzystw gospodarskich w tym kierunku przyczyniły się niepomiernie do doprowadzenia hodowli do tego stopnia, na którym się dziś znajduje. Do zdania sprawy z tych prac dostarczają komisyi materyały potrzebne sprawozdania i rachunki obu tych towarzystw przedkładane Wydziałowi kr. które różnią się nieco pod względem czasu, za który są składane.

W obrębie działalności c. k. towarzystwa gospodarskiego we Lwowie nie założono żadnej nowej obory pełnej krwi w 1896 r., uznano tylko jedną jako taką złożoną z 12

sztuk pełnej krwi Simenthalerów kupionych za granicą w 1893 r. — natomiast ubyła jedna obora pełnej krwi Oldenburgska; ilość więc obór pełnej krwi została ta sama jak w r. 1895 t. j. 17.

Obór zarodowych pół krwi założono w 1896 r. pięć, zwinięto zaś trzy, tak że z końcem roku 1896 zostało takich obór 45 — z których 36 pół krwi Simenthal, 6 pół krwi Oldenburg, 1 pół krwi Szwitza i 2 pół krwi Airshir.

Obór gminnych rasy Simenthal założono w 1896 r. jedną a w wszystkich dotąd założonych oborach gminnych włościanie mający oddane w posiadanie krowy zarodowe utrzymują je starannie — śmiało więc twierdzić można, że zakładanie gminnych obór zarodowych — wzbudzając zamiłowanie do hodowli u włościan, wywiera niepomierny wpływ na podniesienie chowu bydła w kraju.

Stacyi subwencyjnych było w roku 1896 138 na rok zaś następny przyznał komitet oddziałom 171 takich stacyi, a postępując w myśl zatwierdzonego programu w miarę powiększenia ilości stacyi subwencyjnych zmniejsza liczbę stacyi subwencyonowanych, których w roku 1896 było 107, a na rok następny przyznano ich oddziałom tylko 83. — Na połoninach w górach Nadwórniańskich pasło się w lesie 1896 r. 90 jałówek z okolicznych gmin, które po trzech miesiącach wróciły w doskonałym stanie.

Wystaw przeglądowych odbyło się w roku 1896 18 na których przedstawiono 3105 sztuk bydła — rozdano 659 premii i wypłacono 4243 zł.

Działalność towarzystwa rolniczego Krakowskiego w czasie od 1. września 1896 roku do końca sierpnia 1897 roku była skierowaną głównie ku rozpowszechnieniu czerwonego bydła polskiego w tej części kraju, gdzie do hodowli tej rasy mniejsza własność okazuje najwięcej zamiłowania. — O pomyślnej działalności towarzystwa rolniczego w tym kierunku świadczy wymownie wystawa czerwonego bydła polskiego urządzona w zeszłym roku przez stowarzyszenie hodowców w Krakowie, gdzie przedstawiony rezultat zaledwie kilkuletniej pracy pozwala rokować na przyszłość jaknajlepsze nadzieje. — Obór zarodowych tej rasy wykazuje sprawozdanie towarzystwa rolniczego za rok ubiegły 10, innych ras 4, tak, że ogólna liczba obór zarodowych wynosi 14. — Liczba obór pół krwi wzrosła w czasie do którego się sprawozdanie odnosi do 30.

Stacyi buhajów, których w roku 1895 było 91, wykazuje komitet w sprawozdaniu za rok ostatni 122. — Znaczny ten wzrost liczby stacyi buhajów zawdzięczyć należy zarządzeniu, że posiadacz buhaja przy sprzedaży tegoż, gdy okaże się niezdolnym do rozpłodu — połowę ceny kosztów zakupna zwrócić musi.

Co do cielęciarń, które mają zadanie dostarczenia materyału do utworzenia obór zarodowych czerwonego bydła polskiego — komitet odstąpił od pierwotnego sposobu zakładania tych cielęciarń polegającego na zakupnie cieląt, a natomiast ze względu na większą łatwość nabycia reflektuje na sztuki już dorosłe i postanowił, że cielęciarnie nowe mają powstać w ten sposób, że hodowca przedstawia pewną ilość sztuk własnych — wartość hodowlaną tych sztuk oznacza komisya lub też inspektor hodowli, również przeprowadza odbiór sztuk przy ukończeniu okresu wychowawczego — przyczem w razie gdy z sztuk pierwotnie przyjętych znajdą się takie, które nieodpowiednio się rozwinęły i zakupione być nie mogą — hodowca ma prawo żądać 5 centów za kilogram żywej wagi. Co zaś do wysokości wynagrodzenia za sztuki odpowiedne Komitet ustanawia rok rocznie odnośną taryfę i w roku ubiegłym kupował kilogram żywej wagi po 45 centów z potrąceniem 5%.

W myśl powyższego sprawozdania Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu by potrzebę zmian niektórych postanowień ustawy z dnia 20. lipca 1892 zbadał i przedłożył odnośne wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

3. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1898 do wysokości 4000 zł. na pokrycie kosztów komisyi licencjonujących w myśl §. 4. ustawy z dnia 20. lipca 1892 i wstawia tę kwotę do rubryki XV. budżetu krajowego na rok 1898.

4. Sejm wstawia do rubryki XV. następujący wydatek:

Na utrzymanie dwóch instruktorów hodowli bydła mianowicie jednego dla c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego drugiego dla c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego 4000 zł.

Sprawozdaniem niniejszem petycya L. 262 została załatwioną.

Lwów dnia 18. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Schnel.

L. S. 1000/98. Aleg 120

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego, o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego za rok 1897.

Wysoki Sejmie!

W celu rozszerzenia wiedzy rolniczej i poprawy praktyki gospodarczej, pomiędzy ludem włościańskim ustanowił Wysoki Sejm począwszy od r. 1891, instytucyę nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego.

W pierwszych sześciu latach kierowano czynnościami zawodowemi nauczycieli wędrownych w ten sposób, że każden z nich był obowiązanym objechać w ciągu roku jak największą ilość poruczonych mu dla działalności zawodowej wiosek i udzielać tam nauki połączonej o ile można z demonstracyami gospodarczemi; nauczyciel wędrowny rozwijając tym sposobem niejako ekstenzywnie swoją działalność zawodową nie przychodził nawet w położenie przekonania się, czyli rzucony przezeń posiew wiedzy rolniczej kiełkuje, wschodzi i czyli jest nadzieja pożądanego plonu. Kierunek wskazany wynikał z intencyi skutecznego, a obszernego oddziaływania na poprawę gospodarstw wiejskich w dalekich okolicach pod względem gospodarczym mocno zaniedbanych, a chociaż rezultat usiłowań wędrownych nauczycieli w stosunku do kosztów, jakie Skarb krajowy na tę instytucyę łożył musimy nazwać nader skromnym, to przecież nie da się zaprzeczyć, że nauczyciele wędrowni zdołali zaprowadzić w sposobie zagospodarowania sadyb włościańskich niejedną korzystną zmianę. Rezultat, jaki nauczyciele wędrowni osiągali był zawsze zawisłym od poziomu umysłowego ludności wiejskiej, dla której pouczenie było przeznaczanem, a bywał każdą razą dodatniejszym, jeżeli nauczyciel swoją naukę z praktycznemi doświadczeniami dobrze łączyć umiał.

Wydział krajowy zebrał z pierwszego okresu istnienia wędrownych nauczycieli pewien zasób spostrzeżeń, zestawionych już w Sprawozdaniu za rok 1896, które również wskazują na to, że nauka wędrowna w okolicach o nizkim poziomie najsłabszych wyników dostarczała, a bywała w tych wypadkach skuteczniejszą, gdzie umysły pobudzone przeświadczeniem o potrzebie poprawy gospodarstwa rolnego szukały niejako u wędrownego nauczyciela fachowej porady. Dalej doszedł Wydział krajowy do przekonania, że sama nauka teoretyczna, bez praktycznej strony dla ludności wiejskiej nie przedstawia znaczniejszej korzyści. Nareszcie spostrzeżono i to, że nauka wędrowna uprawiana przez nauczyciela ekstenzywnie z dążnością wygłaszania pouczeń w jak największej ilości wiosek nie daje dobrych rezultatów. To też już od roku 1895 dążył Wydział krajowy po myśli zrobionych doświadczeń do zreformowania nauki wędrownej a wedle Sprawozdania za rok 1897 stanął Wydział krajowy na stanowisku, że wędrownych nauczycieli stanowczo

w takich okolicach używać należy, gdzie ludność pod względem intelektualnego wykształcenia tak dalece postąpiła, że z tych pouczeń i rad korzystać potrafi.

Następnie przyjął Wydział krajowy jako normę, że działalność wędrownego nauczyciela powinna być skierowaną do pewnego ściśle ograniczonego okręgu i to w ten sposób, aby nauczyciel wędrowny był w położeniu obznajomienia się dokładnego z warunkami gospodarczymi okolicy swej pieczy poruczonej, przez co mógłby się stać z czasem doradcą, instruktorem w swoim okręgu. Wychodząc z tego założenia rozdzielał Wydział krajowy poszczególnym nauczycielom poszczególne powiaty polityczne, starając się połączyć w zestawianych grupach okolice kraju, które podobne właściwości gospodarcze posiadały.

Wedle Sprawozdania za rok 1896, zaprowadził był Wydział krajowy dla kontroli działalności nauczycieli wędrownych dziennik czynności i tygodniowe zawiadomienia Wydziału krajowego o planie wędrówki, a oprócz tego instytucyę delegatów ustanowionych z ramienia rad powiatowych, w celu popierania i kontrolowania nauki wędrownej.

Komisya gospodarstwa krajowego z uznaniem wita te zaprowadzenia Wydziału krajowego w przekonaniu, że instytucya delegatów, oparta o Radę powiatową, wyrobi czynnik lokalny, który w istocie z jednej strony popierać będzie działalność wędrownych nauczycieli, a z drugiej strony dodawać im bodźca w dobrym kierunku i nie dopuści, aby nauczyciel wędrowny, nie mający dostatecznego zasobu poczucia obowiązku, zaczynał i kończył swą działalność naukową na pewnych do celu nie prowadzących szablonach i na sporządzaniu wykazu, że w pewnej miejscowości o pewnym przedmiocie nauki udzielił. Tutaj przychodzi zauważyć, że z dołączonych do Sprawozdania za rok 1897 wykazów wynika, że nauczyciele wędrowni w ciągu całego roku następne ilości pouczeń udzielili a mianowicie: Wiśniewski 64, Gurski 93, Mielecki 77, a Traczewski 73 pouczeń.

Chociaż z rzeczonych wykazów nie da się powziąć, ile czasu na powyższe pouczenia i na przedsiębranie podróży było niezbędnie potrzebnem, przecież twierdzenie jest blizkiem prawdy, że dałoby się nauczycieli do wydatniejszej pracy zawodowej pobudzić, niżeli ta, którą faktycznie spełniali. A chociaż czas od wprowadzenia instytucyi delegatów jest zanadto krótkim do osiągnięcia i wykazania korzyści z jej istnienia, komisya gospodarstwa krajowego mniema, że wędrowna nauka pod kontrolą delegatów Rad powiatowych chociażby nie zbyt szybko, ale statecznie rozwijać się mogła.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża również zdanie i przekonanie, że nauczyciele wędrowni w okresie zimowym pouczeń w izbach szkolnych udzielać by powinni, tudzież że byłoby pożądanem, aby nauczyciele wędrowni utrzymywali kontakt i wspierali działalność tych nauczycieli ludowych, którzy kursa rolnicze ukończyli. Wydział krajowy oparty o doświadczenie, że nauczyciel wędrowry ilekroć działał przy swoich pouczeniach instrukcyjnie, kiedy zastosowywał praktykę, rozdawał włościanom nasiona, osięgał jak najkorzystniejsze wyniki swej działalności, dąży do rozwoju instytucyi w kierunku praktycznym, a uznając potrzebę środków demonstracyjnych, wstawił na ten cel w preliminarzu na rok 1897 kwotę 600 złr. a w r. 1898 kwotę 800 zł. a. w.

Komisya gospodarstwa krajowego wyrażając uznanie dla intencyi Wydziału krajowego nadawania praktycznego kierunku nauce wędrownej, nadmienia, że w danych okolicznościach uważałaby za pożądane, ażeby nauczyciel wędrowny w okręgu swojego działania zakładał i obserwował próbne kultury nasion mącznych, traw a w danych okolicznościach i roślin okopowych.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża również życzenie, żeby w razie możności jeden z wędrownych nauczycieli z odpowiednią kwalifikacyą został zatrudnionym w okolicach podgórskich i górskich, nadających się najwłaściwiej do hodowli bydła. Wysoki Sejm wyrażał wielokrotnie opinię, zgodną z faktycznemi potrzebami rolnictwa krajowego, jak wielką przywiązuje wagę do rozwoju hodowli bydła. Znane są znaczne ofiary, jakie skarb krajowy na cele hodowlane ponosi, a zaprzeczyć się nie da, że usiłowanie dzisiejszej akcyi hodowlanej zaopatrzenia dobrymi rozpłodnikami zapotrzebowania producentów, to tylko jeden z licznych środków, prowadzących do podniesienia hodowli bydła. Pierwszym warunkiem do osiągnięcia w tej mierze pożądanego celu jest przysposobienie niezbędnej dla bydła karmy i to w ilości i jakości potrzebnej tak na sezon letni, jako i zimowy. Tymczasem jest powszechnie wiadomem, że tak duża część kraju naszego, to jest góry i podgórza ze względu na właściwości gleby i stan klimatu nie sposobne do uprawy ziarna, są pod względem produkcyi pasz w najznaczniejszej części tak nieporadnie traktowane, że z natury rzeczy wskazana w tych okolicach hodowla bydła rozwijać

się nie może. Przestrzeń kraju, któraby przy odpowiedniem zagospodarowaniu w kierunku pastewnym mogła się stać źródłem bogactwa, nie daje nic, jak tylko ujemne wyniki i to tak na obszarze dworskim jako też i na obszarze włościańskim. Już dzisiaj nędza rolnicza w tej części kraju wynikająca z niewłaściwego sposobu zagospodarowania, jest wielką i zapytać by się wypadało, dokąd się zajdzie, jeżeli się tych gospodarstw na lepsze tory nie skieruje.

Działają wprawdzie w powyższym kierunku dwaj instruktorowie hodowli bydła, jednak pole działalności jest tak szerokie, że siły dwóch ludzi tylko na małą część kraju wystarczyć mogą.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa tedy, że byłoby wskazanem wesprzeć usiłowania instruktorów hodowli bydła i przeznaczyć o ile możności jednego z nauczycieli wędrownych w tę okolicę kraju, zrobić na razie próbę, czyliby jego działalność nie potrafiła rozwinąć gospodarstwa pastewnego, a gdyby próba pomyślny dała wynik, możnaby w obranym kierunku dalej postąpić.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą rezolucyę:

Sejm przyjmuje Sprawozdanie Wydziału krajowego, o czynnościach krajowych wędrownych nauczycieli za rok 1897 do zatwierdzającej wiadomości.

We Lwowie, dnia 19. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Kraiński.

L. s. 1083/98 Aleg 121

Sprawozdanie

komisyi podatkowej w przedmiocie wyboru przez Sejm 10 Członków i tyluż zastępców do krajowej komisyi ogólnego podatku zarobkowego, jakoteż 12 Członków i tyluż zastępców do komisyi rekursowej w sprawach podatku dochodowego osobistego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 14. stycznia b. r. do L. 639/98 przekazał Wysoki Sejm komisyi podatkowej do załatwienia sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 11. stycznia b. r. do L. 69.062/97 dotyczące wyboru 10 Członków i tyluż zastępców do krajowej komisyi ogólnego podatku zarobkowego, tudzież 12-tu Członków i tyluż zastępców do komisyi rekursowej w sprawach podatku osobisto-dochodowego.

W myśl ustawy państwowej z dnia 25. października 1896 o podatkach osobistych; sposób wyboru Członków do komisyi krajowej dla podatku zarobkowego pozostawiony jest wyłącznej decyzyi Wysokiego Sejmu, natomiast wybór Członków do krajowej komisyi dla podatku osobisto-dochodowego, ma być dokonany wedle norm, które służą przy wyborze Członków Wydziału krajowego.

Nadmieniamy, że do krajowej komisyi dla podatku zarobkowego wybieralnemi są jedynie osoby podlegające temu podatkowi (§. 19 ustawy) i że również do krajowej komisyi dla podatku osobisto dochodowego wybieralnymi są jedynie ci, którzy podatek osobisto-dochodowy opłacać mają (§. 182 ustawy). Przy wyborze Członków krajowej komisyi dla podatku zarobkowego baczyć należy na to, iżby w niej znalazły zastępstwo wszelkie zarobkowania, a przeto wszystkie cztery klasy podatku zarobkowego względnie Towarzystw podatkujących.

Tak samo uwzględnić należy wszystkie rodzaje dochodów przy wyborze Członków do krajowej komisyi dla podatku osobisto dochodowego.

Okres wyborczy obu komisyj trwa lat cztery, wszakże po dwóch latach ustępuje połowa Członków (§. 22. i 189. ustawy).

Sejm przy wyborze Członków do obu komisyj krajowych, nie jest bynajmniej ograniczony do wyboru li z grona własnego.

Po tych wstępnych uwagach; mniema komisya podatkowa, że sposób wyboru przepisany ustawą przy wyborze Członków komisyi krajowej dla podatku osobisto-dochodowego, a więc wyboru kuryami i z całego Sejmu, powien być również zastosowany i przy wyborze Członków komisyi krajowej dla podatku zarobkowego.

Za przyjęciem tego sposobu wyboru, przemawia obok zasadniczych względów, które przewodniczyły Wysokiemu Sejmowi przy powzięciu postanowień o sposobie wyboru Członków Wydziału krajowego, również potrzeba utrzymania pewnej jednolitości przy dokonywaniu wyborów do komisyj, których zakres działania lubo pod względem kompetencyi jest różniący się, zawsze jednak rzeczowo jest nader analogiczny.

Komisya podatkowa jest zdania, że zaproponowanie kandydatów na Członków obu wybrać się mających przez Sejm komisyj krajowych, niezmiernie ułatwiłoby przeprowadzenie tego zadania, nie czuje się jednak powołaną do uczynienia tej propozycyi, gdyż sądzi, że uczynić to może snadniej i lepiej Wydział krajowy, którego szeroka działalność daje zarazem pewność większej znajomości ludzi.

Z powyższych zapatrywań wychodząc, przedstawia komisya podatkowa Wysokiemu Sejmowi do uchwały wniosek co do wyboru krajowej komisyi dla podatku zarobkowego w sposób przyjęty dla wyboru komisyi krajowej dla podatku osobisto-dochodowego, tudzież wniosek wzywający Wydział krajowy do zaproponowania kandydatów dla obu komisyj, przyczem komisya wypowiada przekonanie, że lista kandydatów przedłożonych przez Wydział krajowy, nie może mieć w tym razie tego znaczenia jak w innych wypadkach, to jest, że Sejmowi przysługa prawo wyłącznie negatywne, lecz że celem tej propozycyi ma być jedynie ułatwienie w dokonaniu nader ważnych wyborów.

Reasumując komisya podatkowa czyni wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Wybór 10 Członków i tyluż zastępców dla komisyi krajowej podatku zarobkowego, tudzież 12-tu Członków i tyluż zastępców dla komisyi rekursowej podatku dochodowego-osobistego dokona się kuryami po 2 Członków i 2 zastępców z każdej kuryi, zaś resztującą liczbę Członków i tyluż zastępców wybierze się z całego Sejmu.

2. Wzywa się Wydział krajowy do rychłej propozycyi osób w ten sposób wybrać się mających w myśl ustępu trzeciego §. 19 ustawy państwowej z dnia 25. października 1896 roku L. 220 Dz. u. p. wymagane kwalifikacye posiadających.

We Lwowie, dnia 21. Stycznia 1898.

Przewodniczący:
Abrahamowicz *w. r.*

Sprawozdawca:
Weigel *w. r.*

Ls. 1040/1898.

Aleg 122

Sprawozdanie

komisyi drogowej o wniosku posła Dra Bernadzikowskiego w sprawie zniesienia myt na drogach krajowych i powiatowych w naszym kraju.

Wysoki Sejmie!

Wniosek o zniesienie myt nie jest nowym, poruszano go już niejednokrotnie, a w r. 1892 Wysoki Sejm, na podstawie sprawozdania komisyi drogowej, przeszedł nad nim do porządku dziennego. — Nie zapuszczając się w dyskusyę o rozmaitych niedogodnościach ustawy mytniczej, podnieść się musi, że kraj nasz, w przededniu skutków nowej ustawy podatkowej, nie może z lekkiem sercem podejmować reform, obciążających w wysokim stopniu budżety tak kraju jak i powiatów. — Jak wiadomo, dochód z myt krajowych w r. 1897 wynosił 225.796 złr., w roku zaś 1898 dochód ten będzie wynosił przeszło 230.000 złr., znosząc więc myta krajowe, musiano by podnieść dodatki krajowe o przeszło 2%.

Myta powiatowe w r. 1897 przynosiły 258.117 złr., znosząc więc takowe musianoby podnieść dodatki powiatowe o 5%, gdyby ten ciężar rozłożony był na wszystkie powiaty równomiernie, w 23 powiatach mających większe dochody z myt, dodatki powiatowe zwiększyłyby się o $5^1/_2$%, a w niektórych powiatach obciążenie to byłoby jeszcze większe jak naprzykład w Brodach 8.5%, w Lisku 8.6%, w Chrzanowie 9%, w Wieliczce 9.3%, a w Rzeszowie 10%.

Komunikacye w znacznej części naszego kraju pozostawiają jeszcze wiele do życzenia, podzielając to przekonanie, Wysoki Sejm uchwalił nową ustawę drogową, jakkolwiek nakładająca wielkie ciężary na wszystkich mieszkańców kraju, w tem jednakże przeświadczeniu, że te ofiary nie będą daremne. Szkoły nasze wymagają ciągłych i znacznych ofiar, a kraj nasz biedny i wszelkiego rodzaju podatkami przeciążony.

Wiele powiatów chcąc przyjść do lepszych komunikacyj, musi zaciągać pożyczki, aby jaką ważniejszą drogę wybudować w tem jednakże przekonaniu, że jak raz droga będzie wybudowaną, to omycając tę drogę, nowo uzyskanym dochodem można będzie pokryć znaczniejszą część wydatków utrzymania tej drogi. W tych więc warunkach zniesienie myt nie mogłoby wpłynąć dodatnio na rozwój naszych komunikacyj powiatowych.

Jakże wobec przytoczonych okoliczności myśleć o zniesieniu myt i o nowem obciążeniu naszej biednej ludności nowymi dodatkami do podatków co najmniej o 5% a w znacznej części powiatów o 8 i 10% a to tembardziej, że najbiedniejsza nasza ludność, nie posiadając własnych zaprzęgów, tylkoby na tej reformie straciła, a znowu z drugiej strony znaczna część ludności t. j. furmani, może najwięcej dróg używająca, byłaby od wszelkich opłat drogowych zwolnioną.

Z powyżej przytoczonych powodów komisya drogowa wnosi.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad wnioskiem posła Dra Bernadzikowskiego o zniesienie myt na drogach krajowych i powiatowych w naszym kraju, przechodzi się do porządku dziennego.

Sprawozdaniem niniejszem uważa się za załatwioną petycyę Reprezentacyi powiatu Cieszanowskiego Ls. 488.

Lwów dnia 20. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Sala.

Sprawozdawca:
Wiśniewski.

L. 1118|1898.

Aleg 123

Wniosek.

Na podstawie uchwał Rady miejskiej z dnia 12. i 13. stycznia 1898, raczy Wysoki Sejm uchwalić projekt noweli do statutu miasta Lwowa następującej treści:

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca niektóre postanowienia ustawy krajowej z dnia 14. października 1870 Dz. ust. kraj. Nr. 79 i z dnia 11. kwietnia 1896 Dz. ust. kraj. Nr. 23, nadającej statut miejski król. stoł. miastu Lwowu.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Postanowienia §§. 85, 89, 90 i 92 ustawy krajowej z dnia 14. października 1870 i z dnia 11. kwietnia 1896 Dz. ust. kraj. Nr. 23, nadającej statut miejski król. stoł. miastu Lwowu, a mianowicie: oddziału A) Ustawy gminnej, zostają uchylone, a w ich miejsce obowiązywać mają następujące postanowienia:

§. 85.

Wydatki odrębne.

Wydatki, dotyczące tylko interesu pojedynczych miejscowości, części gminy, klas mieszkańców, lub pojedynczych posiadaczy gruntu, domu, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

Wydatki takie może tedy Rada miejska rozłożyć na strony interesowane i od nich je ściągnąć.

§. 89.

Do nałożenia dodatków, przenoszących 30% podatków bezpośrednich, lub 50% podatku konsumcyjnego, potrzebne jest pozwolenie Wydziału krajowego.

Dodatki, przenoszące 50% podatków bezpośrednich, lub 70% podatku konsumcyjnego, mogą być nakładane tylko na mocy ustawy krajowej.

§. 90.

Inne opłaty.

Do zaprowadzenia opłat, nie należących do kategoryi dodatków do podatków bezpośrednich, lub do podatku konsumcyjnego, jakoteż do podwyższenia istniejących już tego rodzaju opłat, nie mniej do zaprowadzenia podatku czynszowego, mającego się pobierać od opłacanego przez mieszkańców czynszu najmu, lub od oszacowanej wartości tego czynszu, jeżeli ten podatek czynszowy przynosi 20 ct. od każdego reńskiego, względnie dwadzieścia halerzy od każdej korony czynszu, potrzeba ustawy krajowej.

Wypływające z prawa propinacyi opłaty od przewozu, wyrobu i wyszynku trunków propinacyjnych, nie mogą być uważane jako dodatki do podatku konsumcyjnego.

§. 92.

Do rozkładów dodatków na podatki bezpośrednie według rozmaitej stopy procentowej, potrzeba zezwolenia Wydziału krajowego.

Jednakowoż stopa dodatków do podatku zarobkowego od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, może przewyższyć stopę dodatków do powszechnego podatku zarobkowego co najwyżej o jedną trzecią część.

Do zaprowadzenia rozmaitych stop procentowych dodatków w granicach jednego rodzaju podatku bezpośredniego, potrzeba ustawy krajowej.

Art. II.

Postanowienia tej ustawy wchodzą w życie z dniem jej ogłoszenia w Dzienniku ustaw krajowych.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

We Lwowie, dnia 24. stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Małachowski *w. r.*

Michalski, Goldmann, Rotter, Dr. Olpiński, Soleski, Merunowicz, Dr. Jakliński, Szczepanowski, Dworski, Weigel, Klemensiewicz, Rehman, Romanowicz, Marchwicki Jahl.

L. W. 1116.

Aleg 124

Wniosek.

Zważywszy, że w południowo wschodniej części kraju na przestrzeni od Tarnopola ku południowej granicy, nie ma ani jednej szkoły średniej a w zachodniej części kraju jest szkół realnych zbyt mało podpisani wnoszą

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem krakowskiem, wzywa c. k. Rząd, ażeby już w roku 1898 utworzył w Czortkowie, zaś w najbliższych latach w Krośnie szkoły realne siedmioklasowe z językiem wykładowym polskim.

We Lwowie, dnia 19. stycznia 1898.

Wnioskodawcy:

Gołuchowski, — Rudrof

Stan. Jędrzejowicz, W. Dzieduszycki, Dr. Jakliński, Piniński, Jabłoński, Brunicki, Jordan, Theodorowicz, Vivien, Torosiewicz, Gorayski, Urbański, Trzecieski, Gniewosz, Tyszkowski, Karol Dzieduszycki, Czaykowski, Abrahamowicz, Horodyski, St. Niezabitowski, Borkowski, Z. Skrzyński, Dr. Czaykowski.

L. W.

Aleg 125

Wniosek.

Zważywszy że Ministerstwo kolei rozporządzeniem z dnia 31. marca 1897 zarządziło sporządzenie projektu przygotowawczego dla linii kolejowej Sambor-Staremiasto-Użok granica kraju, a następnie zarządziło wygotowanie projektu przygotowawczego dla linii Staremiasto-Wołosate granica kraju, – przez co zachodzi słuszna obawa że pierwotny projekt zaniechanym być może.

Zważywszy że linia Sambor Staremiasto-Użok, odpowiadałaby nietylko interesom powiatów, ale i interesom kraju, co Wysoki Sejm w uchwale swej z dnia 6. lutego 1896 roku zaznaczył.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby przy zamierzonym połączeniu, nową linią kolejową, Galicyi z Węgrami, ze względu na ogólne interesa kraju, zbudował linię kolejową Sambor-Staremiasto-Użok.

Lwów, dnia 24. Stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Osuchowski w. r.

Bielański, Kostheim, Sala, Barwiński, Niezabitowski, Cielecki, Kraiński, Dr. Olpiński, Wachnianin, F. Vivien, Kramarczyk, Borkowski, Warzecha, W. Szwed, Klemens Dzieduszycki, Karol Dzieduszycki, Weigel, Skałkowski, Sozański, Wójcik, Dr. Bernadzikowski, Karatnicki, Sawczak, Zajączkowski.

Aleg 126

Sprawozdanie

Komisyi adresowej o uchwalenie adresu do Tronu.

Wysoki Sejmie!

Dnia 28. grudnia 1897 uczynił J. E. poseł Apolinary Jaworski wniosek uchwalenia adresu do Korony; na tem samem posiedzeniu uczynił poseł Stanisław Szczepanowski wniosek podobnej treści. Obydwa wnioski odesłano do Komisyi adresowej, której wybór został oznaczony na najbliższe posiedzenie. Dnia 29. grudnia 1897 uzasadniał poseł Szymon Bernadzikowski własny wniosek zmierzający do uchwalenia adresu do Korony, oświadczył jednak, że swój wniosek uważa za część integralną wniosków J. E. posła Jaworskiego i posła Szczepanowskiego.

Komisya adresowa z trzydziestu dwu członków wybrana dnia 29. grudnia 1897. przedstawia niniejszem Wysokiemu Sejmowi przez siebie uchwalony projekt adresu do Korony i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ./· adres do Korony:

Przewodniczący:
Dunajewski. w. r.

Sprawozdawca:
Wojciech Dzieduszycki. w. r.

Alegat.

Najjaśniejszy Panie, Najmiłościwszy Cesarzu i Królu Nasz!

Pięćdziesiąt lat mija od chwili, w której wstąpiłeś na tron Przodków Swoich. Wszystkie ludy Monarchii pośpieszą złożyć Ci serdeczne wyrazy hołdu i przywiązania. I my Polacy i Rusini przystępujemy do stóp Tronu w uczuciu wiernej miłości, głębokiego wzruszenia i najwyższej wdzięczności; wszak Najjaśniejszy Panie, we wspaniałomyślnem poczuciu sprawiedliwości wróciłeś krajowi naszemu warunki zdrowego, opartego na historycznych tradycyach, rozwoju.

Wzniosłem Twojem, Najjaśniejszy Panie, dążeniem było zawsze, aby ludy berłu Twemu podległe, różne pochodzeniem i przeszłością dziejową, przez uwzględnienie sprawiedliwe potrzeb religijnych i narodowych każdego z tych ludów, wspólnej zażywały wolności, a w zgodnem z sobą pożyciu znalazły źródło nowych sił na pożytek Monarchii ku jej potędze i chwale.

Pomni obowiązków, jakie Twoje dobrodziejstwa wkładają na nas, przedstawiciele obydwu naszego kraju narodów spełnią zawsze to, czego wymagać będzie jedność i potęga państwa i utrzymanie swobód przez Ciebie, Najjaśniejszy Panie wspaniałomyślnie nadanych, a przyłożą chętnie rękę do wszystkiego, co zapewnić może wewnętrzną w Państwie tem zgodę.

Ze względu na doniosłość tych obowiązków, posłowie kraju naszego brali udział w pracach Rady Państwa, chociaż ustawa o bezpośrednich wyborach nie odpowiada historycznej państwa budowie i chociaż przyszła do skutku z pominięciem prawa zastrzeżonego Sejmom.

Z największą przeto boleścią ujrzeliśmy wybuch namiętności narodowych, które doprowadził do gwałtownych i gorszących zajść, z czego skorzystały kosmopolityczne żywioły przewrotu. Tak udaremniono obrady parlamentu, przerwano bieg pełnego życia konstytucyjnego i narażono na niebezpieczeństwo najważniejsze interesa Państwa.

Pragnąc gorąco zażegnania tych sporów, jesteśmy przekonani, że porozumienie w tym względzie da się osiągnąć w Sejmach. My, Polacy i Rusini, uznając zasadę równouprawnienia, jesteśmy gotowi czynić zadość wszystkim istotnym obydwu narodowości potrzebom i tak usuwać to wszystko, co nas w kraju różnić może, dla zgody między bratnimi narodami.

Trwamy w przekonaniu, że prawidłowy tok życia konstytucyjnego na zasadniczych podstawach, przez Waszą Cesarską Mość mądrze a wspaniałomyślnie stworzonych, będzie zabezpieczony, jeśli się rozszerzy moc ustawodawczą Sejmów krajowych w tych sprawach, które się nie tyczą wspólnego interesu Państwa i ogólnych warunków rozwoju nowożytnych społeczeństw, a w których rozstrzygać powinny znajomość i uwzględnienie różnorodnych stosunków w krajach koronnych.

Takiemi sprawami są w szczególności zadania, które nas ustawicznie a gorąco zajmują: poprawa wewnętrznego ustroju administracyi kraju naszego, podniesienie i pogłębienie oświaty i wychowania publicznego, tudzież polepszenie stosunków rolniczych.

Potrzeby społeczeństwa wzmagają się ustawicznie. Na zadośćuczynienie tym potrzebom nie mogą Sejmowi wystarczyć środki, mocą statutu krajowego mu przekazane, a które się w żaden sposób więcej wytężyć nie dadzą. Rzeczą jest więc nieodzowną, aby krajowi w myśl kilkakrotnie objawionych intencyj Rządu, zapewniony został udział w źródłach dochodu, z których dotychczas tylko państwo korzysta.

Pożądanem jest wreszcie przyznanie wyższym władzom administracyjnym w kraju naszym szerszego zakresu działania, na czem, bez ujmy dla ścisłego i bezstronnego przeprowadzenia ustaw, tylko zyskać może szybkie załatwianie spraw i rozwinięcie działalności energicznej, szanującej prawa i swobody obywatelskie, a stojącej na straży wszystkich moralnych i materyalnych interesów Państwa i społeczeństwa.

Zajmuje nas podźwignięcie i ochrona rolnictwa, przechodzącego ciężkie przesilenie wskutek zamorskiej konkurencyi, podźwignięcie przemysłu, poprawa komunikacyi. Pragniemy przez to wszystko podnieść kraj, a w szczególności warstwę jego włościańską, najliczniejszą i największej opieki wymagającą.

Spełnienie tego dzieła pozostanie jednak w wielkiej mierze zależnem od polityki finansowej, handlowej i komunikacyjnej Państwa, która winna nas wesprzeć, a prócz tego podjąć na nowo dzieło ustawodawstwa, chroniącego klasy robotnicze.

Wiemy i pamiętamy, że praca nasza wtedy tylko błogie może przynieść skutki i z pomocy Państwa korzystać, kiedy Państwo jest spokojne na wewnątrz, a potężne na zewnątrz. Pragniemy przeto tak najwcześniejszego powrotu do normalnego życia parlamentarnego, jak przyjścia do skutku ugody z krajami korony węgierskiej w sposób konstytucyjny i czyniący zadość słusznym wymaganiom i potrzebom obydwóch części Monarchii.

Najjaśniejszy Panie!

Stoimy i stać chcemy pełni miłości i uwielbienia przy Osobie Twojej i przy Twojej Najdostojniejszej Dynastyi. Oby Cię Opatrzność Boska jak najdłużej utrzymała przy życiu dla dobra poddanych narodów, obyś berło Przodków Swoich jak najdłużej dzierżył w Swojem sprawiedliwem a łaskawem ręku, ochraniając w mądrości Swojej swobody Swych ludów, a strzegąc w całej pełni powagi Swych rządów.

Zwracamy się z gorącą modlitwą do Pana Zastępów, wołając: Boże strzeż, Boże zachowaj nam Najmiłościwszego Pana, Boże błogosław Najjaśniejszemu Cesarzowi i Królowi naszemu!

L. W. 82449/97

Aleg 127

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatu Cieszanów na zaciągnięcie pożyczki w wysokości 40.000 zł. a. w. względnie 80.000 koron.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z 16. grudnia 1897 l. 2685 przedłożył nam Wydział powiatowy w Cieszanowie do zatwierdzenia uchwałę Rady powiatowej z 29. listopada 1897, którą postanowiono zaciągnąć imieniem powiatu w Banku krajowym pożyczkę w kwocie 40.000 zł. a. w. względnie 80.000 koron na częściowe pokrycie kosztów budowy drogi Oleszyce—Dzików nowy — Cewków. — Długość tej drogi wynosi 17 klm. 87 m. a koszt spodziewany budowy 142.400 zł.

Według inwentarza powiatu za rok 1896 (inwentarza za rok 1897 jeszcze nie przedłożono) stan bierny majątku powiatowego wynosi:

1. Zaległości bierne:			
w funduszu administracyjnym	659 zł.	55	ct.
w funduszu dróg powiatowych	1.151 „	84½	„
w funduszu dróg gminnych	6.039 „	27	„
razem .	7.850 zł.	66½	ct.
2. pożyczka zaciągnięta w funduszu krajowym na budowę dróg powiatowych	4.000 „	—	„
3. reszta z pożyczki zaciągniętej w Banku krajowym na budowę szpitala powiatowego	25.594 „	87	„
doliczywszy do tego			
4. zamierzoną pożyczkę w kwocie	40.000 „	—	„
przedstawi się obciążenie powiatu w kwocie .	77.445 zł.	53	ct.

Gdy zaś suma przypisanych na rok 1897 podatków wynosiła według wykazów c. k. Urzędów podatkowych przedłożonych nam przez Wydział powiatowy w odpisie kwotę 93892 zł. a. w. z czego 50% wynosi 46.946 zł. a. w. zatem znacznie mniej niż obecne obciążenie powiatu wraz z zamierzoną pożyczką, przeto zezwolenie na zaciągnięcie tej pożyczki uzyskane być może w myśl §. 24. ust. o Repr. powiat. tylko w drodze ustawy krajowej.

Dodać należy, że na pokrycie niedoboru budżetowego na r. 1898 uchwaliła Rada powiatowa na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1897, pobierać w roku 1898—18% dodatek do podatków bezpośrednich, obok 10% dodatku ustawowego na fundusz powiatowy dróg gminnych. Prócz tego uchwaliła Rada powiatowa pobierać dalszy dodatek w wysokości 3½% na pokrycie rat amortyzacyjnych od zamierzonej pożyczki.

Uchwałą zaś z 22. stycznia 1898 zezwolił Wydział krajowy, w myśl §. 23. ust. Repr. powiat. na pobór w r. 1898 powyższych dodatków.

Z uwagi, że droga wyżej wymieniona jest dla powiatu potrzebną, że budowa jej już postanowioną została i przedwstępne czynności są ukończone, a dla uzyskania subwencyi z funduszu krajowego, cały operat przedłożony został Wydziałowi krajowemu, że wreszcie powiat dla przyjścia z pomocą ludności klęską nieurodzaju dotkniętej, zamierza przystąpić do rozpoczęcia budowy już w r. 1898, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony pod 1/. projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 22. stycznia 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni m. p.

Sprawozdawca:
Dr. J. Wereszczyński m. p.
Członek Wydziału krajowego.

L. W. 82.449/97.

USTAWA

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Cieszanowie na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 40.000 złr. a. w., względnie 80.000 koron.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Cieszanowie zezwala się w myśl §. 24. ust. o Repr. powiatowej na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 40.000 złr. a. w., względnie 80.000 koron, celem częściowego pokrycia kosztów budowy drogi powiatowej Oleszyce-Dzików nowy-Cewków.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. S. 1.243
1898.

Aleg 128

WNIOSEK.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by co roku lustrował każdą Radę powiatową, przez swego urzędnika. Tenże urzędnik byłby obowiązany zdawać sprawę, nie tylko Wydziałowi krajowemu, ale Wydziałowi powiatowemu i pełnej Radzie powiatowej.

Wydział krajowy miałby składać sprawozdanie z lustracyi kraju, na każdej Sesyi sejmowej — tak by Sejm i Kraj miał obraz czynności poszczególnych autonomicznych władz powiatowych.

Wnioskodawca:
Cieński w. r.

Wojciech Dzieduszycki, Sozański, Bielański, Brunicki, Osuchowski, Siemiginowski, Wł. Kozłowski, W. Czaykowski, Urbański, K. Horodyski, Cielecki, Okuniewski, Dr. Bernadzikowski, Szczepanowski, Kramarczyk, Gołuchowski, M. Torosiewicz, Rudrof.

Aleg 129

L. s. 1241/98.

W n i o s e k.

Zważywszy na ogólnie w kraju odczutą potrzebę, powiększenia ilości posłów z miast, czemu dały wyraz nietylko nader liczne petycye z kraju ale i

Siedm razy powzięte rezolucye sejmowe (1861, 63, 66, 77, 87, 88, 92),

Jakoteż sprawozdania Wydziału krajowego z 1868, 78, 82, 89, 90, 91,

Zważywszy, że nie mają swych przedstawicieli w Sejmie, najwyższa instytucya naukowa w kraju t. j. Akademia umiejętności w Krakowie i naukowo równorzędna uniwersytetom Politechnika we Lwowie;

Podpisani wnoszą:

1. Wysoki Sejm raczy zmienić §. 3 sejmowej ordynacyi wyborczej z d. 26. lutego 1861 w tym duchu, aby osobnych przyznać posłów, tym dotychczas nieuwzględnionym z 30 miast, które najwyżej pod względem ilości inteligencyi i siły podatkowej stoją.

Miastami temi są:

Podgórze,
Bochnia,
Wieliczka i Wadowice (jeden poseł),
Jasło i Sanok „ „
Brzeżany i Złoczów „ „

2. Wysoki Sejm raczy przyznać głos wirylny Prezesowi Akademii umiejętności w Krakowie i Rektorowi Politechniki we Lwowie.

Wnioskodawca:

Jabłoński *w. r.*

L. Wiśniewski, Zoll, A. Jędrzejowicz, Dr. Jordan, X. Knapiński, Górski, d'Abancourt, Stanisław Jędrzejowicz, Czecz, Dr. Jakliński, Albin Rayski, Brunicki, Torosiewicz, Paszkowski, Cielecki, Adam Skrzyński, T. Merunowicz.

L. S. 1.245/98.

Aleg 130

Wniosek.

Zważywszy, że rok 1897 był dla gospodarzy rolników bardzo zły z tego powodu, że od początku wiosny aż do końca Lipca prawie codzień padały deszcze, przeto na gruntach moczarowatych, gospodarze nie zebrali ani zboża ani trawy nawet i czwartej części, a nad rzekami, gdzie jest grunt przepuszczalny wylewała woda kilkanaście razy w lecie i zatopiła zasiewy i trawy, a natomiast pozostawiła na tych zasiewach namuł i piasek, zaś na gruntach pagórkowatych grad wszystko powybijał, tak, iż gospodarze wiejscy nie mają czem żywić się, ani co posiać w następną wiosnę, a z powodu takiej słoty nie tylko, że zboże żadnego wydatku (omłotu) nie wydawało, ale i pasza na karm dla bydła jest całkiem niezdrowa, gdyż jedna z namułem, a druga od słoty stęchła, tak, że bydło na nią i popatrzeć się nie może, przeto rolnicy gospodarze tracą i na bydle, bo zamiast żeby bydło miało się poprawić, to ono jeszcze bardziej chudnie od takiej niezdrowej paszy, i dlatego potrzeba koniecznie przynajmniej dwa razy na tydzień dawać bydłu soli, której niema za co kupować; — zważywszy to wszystko, wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm krajowy raczy łaskawie uchwalić, by gospodarzom wiejskim, posiadającym bydło rogate, wolno było pobierać surowicę nie tylko gospodarzom w tych gminach, w których surowica się znajduje, ale i tym gospodarzom, którzy zamieszkują w gminach sąsiednich, położonych blizko żup solnych, zaś innym oddalonym gminom należy dostarczyć odpowiednią ilość soli dla bydła albo zupełnie bezpłatnie, albo przynajmniej po cenie znacznie zniżonej, a tem samem przyczyniłby się Wysoki Sejm przynajmniej w małej części do podniesienia hodowli bydła rogatego.

Lwów dnia 26. stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Łazarz Winniczuk.

Nowakowski, Kramarczyk, W. Szwed, Potoczek, Warzecha, Data, Wójcik, Barwiński, Styła, Dr. Olpiński, A. Wachnianin, Hamorak. Dr. Bernadzikowski, Średniawski, G. Milan.

L. S 1.110/98. **Aleg 131**

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego nad sprawozdaniem Wydziału krajowego o średniej Szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Zarówno sprawozdanie Wydziału krajowego, jakoteż sprawozdanie dyrekcyi Szkoły czernichowskiej, stwierdzają dalszy rozwój tego Zakładu tak w kierunku naukowym, jak i pod względem urządzeń wewnętrznych. Ulepszeniom każdego roku systematycznie wprowadzanym, należy też przypisać, że zawodowi rolnicy szukają dla swych synów umieszczenia w Zakładzie, mogącym im dać podstawę naukową w zawodzie własnym.

Niezawodnym postępem jest wypracowany przez gremium nauczycielskie, a przez wyższe władze zatwierdzony szczegółowy plan naukowy, który przy rozgraniczeniu pokrewnych przedmiotów nie dozwala, by w poszczególnych wykładach nauczyciele wzajemnie wykraczali po za ramy przydzielonego im przedmiotu. Przy tej sposobności nie od rzeczy będzie wskazać na tak znaczną, a może istotną potrzebę przewyższającą ilość profesorów w Szkole czernichowskiej, w której wykłady przedmiotów, bliskich sobie treścią, mogłyby prawdopodobnie być objęte przez jedną siłę nauczycielską, a to bez uszczerbku dla pożytku ucznia.

Za chwalebne i wielce pożyteczne również uznać należy usiłowanie wydania nowych, przy zmienionych warunkach koniecznych przepisów, określających wzajemny stosunek władz szkolnych, jakoteż stosunek dyrekcyi do grona profesorów, a wreszcie zamiar wydania nowych regulaminów porządku szkolnego i internatowego. Komisya gospodarstwa krajowego, uważając zamierzone reformy za zadatek pewnika, wyraża nadzieję, że w przyszłym już roku spotka się w sprawozdaniu z stwierdzeniem rzeczywistości.

Do pożytecznych zarządzeń zaliczyć także należy ustanowienie inspekcyi szkolnej w czasie pauz między godzinami lekcyi, — ustanowienie z grona uczniów gospodarzy sal naukowych i sypialnych, — unormowanie ćwiczeń praktycznych i rozdział tychże na pojedyncze lata nauki, — oddanie stołowania uczniów i pralni w przedsiębiorstwo, — zreformowanie ochotniczej straży ogniowej, — przeniesienie zbiorów rolniczych do osobnego lokalu, — ulepszenia w mleczarni i inne drobniejszego znaczenia. Na całej tedy

linii widoczna pieczołowitość godna uznania tak dla wyższych władz, mianowicie Wydziału krajowego i kuratoryi, jakoteż dla dyrekcyi, które to czynniki, wzajemnie się wspierając i w dobrych chęciach współzawodnicząc, w ostatnich czasach wiele zdziałać potrafiły.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa jednak za swój obowiązek podnieść również to, co stanowi zawsze jeszcze ujemną dla nauki stronę, a mianowicie brak podręczników. Sprawa ta od szeregu lat poruszaną bywa w sprawozdaniach Komisyi, a zawsze jeszcze znajduje się w stadyum nieurzeczywistnionych życzeń. Obecnie wzmiankę w sprawozdaniu dyrekcyi, że kolegium nauczycielskie zajmowało się określeniem warunków, pod jakimi podjęliby się członkowie kolegium opracowania podręczników dla uczniów, nie można uważać za dostateczne wdrożenie tej ważnej sprawy na tor szybszego załatwienia; a dziwić się można, że przy łatwości zużytkowania takich podręczników, sporządzonych w innych językach dla licznych szkół tej samej kategoryi w innych krajach, nie zostały one dotąd zużytkowane. Jeśli bowiem istnieje jakakolwiek wątpliwość co do możności zastosowania ich w Szkole czernichowskiej, to niezawodnie polegać ona będzie raczej na różnicy co do formy, nie zaś co do treści, bo nauka sama w sobie z pewnością nie jest gorszą w krajach takich, jak Niemcy i Francya.

Jakkolwiek zachowanie się młodzieży w ogólności, nie wykazuje rażących wykroczeń przeciw karności, drobne jednak wybryki, pojawiające się od czasu do czasu, nasuwają przypuszczenie, że przyczynę tego możnaby przypisać nie dość ścisłemu przestrzeganiu warunków przy przyjmowaniu kandydatów. Jednym z tychże jest wiek starającego się o umieszczenie w szkole, oznaczony co najwyżej na lat 18. Sprawozdanie dyrekcyi jednak dowodzi, że w roku szkolnym 1896/7 przyjęto 5-ciu uczniów wyżej 18-tu lat. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że baczne oko na wiek przy przyjmowaniu kandydatów jest wskazane zasadą, że łatwiej i skuteczniej działać na umysły i wychowanie młodszych niż starszych.

Nie zapoznając motywów oszczędnościowych, skłaniających Wydział krajowy do zaniechania w tym roku utworzenia miejsca do zabaw tak znacznym kosztem, Komisya gospodarstwa krajowego podzielając w zupełności zapatrywanie w sprawozdaniu wyrażone, sądzi jednak, że z tą sprawą niezaprzeczonego pożytku nie należy zwlekać, że Wydziałowi krajowemu powiedzie się wynaleść dla jej załatwienia właściwy sposób odpowiadający zarówno odczuwanej potrzebie, jakoteż warunkom oszczędzania funduszów krajowych.

Naglącą także dla hygieny sprawą jest poruszona w sprawozdaniu dyrekcyi kwestya łazienek, która wedle zdania Komisyi nieznacznym kosztem załatwioną być może, gdyż centralne ogrzewanie zaprowadzone w Zakładzie, daje wszelką łatwość takiego urządzenia. Komisya gospodarstwa krajowego wyraża nadzieję, że Wydział krajowy weźmie także tę sprawę pod swą życzliwą rozwagę.

Zgodnie ze zdaniem Wydziału krajowego, uznaje Komisya potrzebę uregulowania sprawy dotyczącej pomieszczenia trzech funkcyonaryuszów szkoły. Zarówno czynsz najmu 900 zł. niestosunkowo wysoki, bardziej zaś jeszcze trudność wynalezienia odpowiednich mieszkań zmusza do obmyślenia środków, któreby tej naglącej potrzebie uczyniły zadość. Komisya gospodarstwa krajowego nie wątpi też, że Wydział krajowy zbadawszy dokładnie najwłaściwsze do uregulowania tej sprawy warunki, przystąpi do jej załatwienia odpowiednim wnioskiem na najbliższej sesyi sejmowej, a to przy zużytkowaniu poprzednio zrobionej uwagi, że liczba profesorów mogłaby może być zredukowaną.

Niewątpliwie zajmie się Wydział krajowy także kwestyą pola doświadczalnego, które wedle zdania dyrekcyi w miejscu na ten cel wybranem nie może odpowiedzieć swemu zadaniu.

Liczne zwiedzanie Zakładu czernichowskiego przez władze, a w szczególności odwiedzenie go przez b. ministra J. E. hr. Ledebura dnia 13. czerwca 1897 r., wskazują na zainteresowanie się tą szkołą. W tych objawach życzliwości czerpać też można otuchę, że okazywana dotąd pieczołowitość władz pozwoli rozwijać się jej z skutecznym pożytkiem dla kraju i dla kształcącej się młodzieży

Przy sprawozdaniu dotyczącem folwarku, nastręcza się Komisyi jedynie uwaga, czy częściowe drenowanie, uznane za potrzebne nie dałoby się od razu rozszerzeć na całą przestrzeń potrzebującą drenów, a to przy zużytkowaniu funduszu melioracyjnego

i sił technicznych. Jestto myśl, do której wyrażenia skłania Komisyę przekonanie o wielkiej pożyteczności takiej melioracyi, która tem wcześniej wydaje owoce, im prędzej dokonaną została.

Kończąc na tem sprawozdanie, Komisya gospodarstwa krajowego przedstawia Wysokiemu Sejmowi następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Lwów, dnia 23. stycznia 1898.

Gorayski
przewodniczący.

J. Vivien
sprawozdawca.

L. 1.244/98.

Aleg 132

Wniosek.

Zważywszy, że nowela egzekucyjna z dnia 10. czerwca 1887. Nr. 74 Dz. pr. p. przestała obowiązywać z chwilą wejścia w życie ustawy o postępowaniu egzekucyjnem z 27. maja 1896. Nr. 79 Dz. p. p.;

że skutkiem tego zachodzi potrzeba wydania odpowiednich rozporządzeń do c. k. władz administracyjnych i skarbowych, aby przestrzegały przy egzekwowaniu podatków i należytości tych ograniczeń, jakie chronią dłużnika w obec wierzycieli prywatnych;

że ścisłe przestrzeganie tych ograniczeń przy egzekucyach politycznych jest szczególnie ważnem dla ludności włościańskiej,

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby polecił władzom administracyjnym i skarbowym przestrzegać jak najściślej postanowienia §§. 251. i 252. ustawy egzekucyjnej z dnia 27. maja 1896. Nr. 79 Dz. p. p. o przedmiotach z pod egzekucyi wyjętych.

We Lwowie dnia 25. stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Skałkowski w. r.

Sala, Białoskórski, Starzyński, Pilat, Kraiński, Krzysztofowicz, Dr. Czaykowski, Schnell, Piniński, Stadnicki, Onyszkiewicz, Męciński, Rayski, Dr. Jakliński, Fr. Rozwadowski.

L. S. 1242/98.

Aleg 133

Wniosek.

Zważywszy, iż od paru lat wskutek pojawiających się chorób racicowych i pyskowych u trzody chlewnej, przez zamykanie targów tak miejscowych, jakoteż zagranicznych, dla trzody naszej, egzystencya gospodarstw mniejszych na wsi całkiem uniemożliwioną została, i dobrobyt włościan zupełnie podkopany jest.

Zważywszy, że prócz powyższej klęski jest jeszcze jedna większa klęska w kraju, która do reszty zabija chęć produkcyi trzody chlewnej, gdyż naraża producenta czyli chodowcę na nieobliczone straty, a tą prawdziwie największą klęską jest rozporządzenie Wysokiego c. k. Rządu o niszczeniu mięsa wągrami dotkniętego, wskutek czego weterynarze powiatowi, oraz handlarze trzody korzystając z mocy tegoż rozporządzenia dopuszczają się straszliwych nadużyć przy kupnie i rzezi trzody tą chorobą dotkniętej, gdyż w razie skonstatowania wągrów sprzedawca po zabiciu musi sobie napowrót już nieżywy towar odebrać, a prócz tego pokryć wszystkie koszta, jakie handlarz wskutek kupna poniósł, i całą cenę kupna nazad zwrócić i własne koszta odbioru ponadto wszystko ponieść — dla tego podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd o zniesienie dotychczasowych przepisów, dotyczących postępowania z mięsem wągrowatem, objętych Rozporządzeniem Wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 28. czerwca 1888. L. 57.594, a na to miejsce wydanie przepisów pozwalających w każdem mieście, gdzie są rzeźnie publiczne zakładania jatek specyalnie dla mięsa wągrami dotkniętego, tak, aby sprzedawca czyli producent z tego tytułu żadnej straty nie ponosił.

Lwów, dnia 19. stycznia 1898.

Wnioskodawca:
F. Kramarczyk w. r.

W. Szwed, Potoczek, Warzecha, Duta, Wójcik, Bojko, F. Krempa, Sozański, Średniawski, G. Milan, Styła, Soleski, Dr. Olpiński, Klemensiewicz.

L. S 1.275/98. Aleg 134

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd:

1) ażeby pomnożyć w kraju naszym liczbę c. k. geometrów ewidencyjnych katastru gruntowego w ten sposób, iżby w siedzibie każdego c. k. Sądu powiatowego znajdował się przynajmniej jeden rządowy geometra;

2) ażeby wydał c. k. geometrom ewidencyjnym pouczenie co do zastosowania §. 58. ustawy z dnia 23. maja 1883. N. 83. Dz. pr. p. i wykonawczego rozporządzenia ministeryalnego z dnia 11. czerwca 1883. N. 91. Dz. pr. p.

Lwów, dnia 27. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Vayhinger, w. r.

Weigel, Romanowicz, Michalski, Dr. Olpiński, Rotter, Klemensiewicz, Jahl, Żardecki, Słotwiński, Dr. Bernadzikowski, Styła, Potoczek, Szczepanowski, Soleski.

L. S. 1.274/98.

Aleg 135

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Artykuł I.

Artykuł 22, alinea *e*) Ustawy krajowej z dnia 6. grudnia 1887 r. (Dz. u. kr. Nr. 67.) przestaje obowiązywać w obecnem brzmieniu i ma opiewać jak następuje:

§. 22. *e*) inspektor szkolny okręgowy ewentualnie inspektorowie szkolni w okręgu czynni.

Artykuł II.

Ustawa niniejsza obowiązuje od pierwszego stycznia najbliższego roku po jej ogłoszeniu.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministrowi Wyznań i Oświecenia.

Lwów, dnia 27. stycznia 1898.

Wnioskodawca:
Soleski w. r.

Szczepanowski, Goldman, A. Rehman, Michalski, Dr. Olpiński, Rayski, Romanowicz, Weigel, Rotter, Klemensiewicz, Fruchtman, Małachowski, Jahl, N. Loewenstein, Słotwiński, Vayhinger.

L. S. 1084/98.

Aleg 136

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej z preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy i Rada szkolna krajowa proponuje

1)	w sprawozdaniu o budżecie krajowym Rubr. VII. pod poz. 1—57 sumę wydatków w kwocie	3,704.094 zł
2)	Rubr. VII. pod poz. 58a i 58b str. 35 preliminarza budżetu krajowego	30.000 „
		3,734.094 zł.

Komisya podwyższyła rzeczoną kwotę w Rubr. XII. o . . .	2 700 „
Wskutek tego wydatki wynosić będą wedle wniosków Komisyi .	3,736.794 „
Zwyczajne wydatki wynoszą wedle wniosków Komisyi . . .	3,711.306 „
Nadzwyczajne wydatki	25.488 „
Suma wydatków przez komisyę proponowanych jest o . . .	384.615 „
wyższą od winikłości z r. 1896 o	205.186 „
wyższą od kwoty na r. 1897 preliminowanej, o . . .	171.709 „
wyższą od kwoty w prowizorycznem zamknięciu wydatków za r. 1897 wykazanej.	
Wzrost wydatków preliminowanych na r. 1898 jest w porównaniu z prowizorycznem zamknięciem rachunków za r. 1897 o .	1.324 „
wyższym od wzrostu wydatków w roku poprzednim.	
Dochody przyjmuje Komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w kwocie	1,472.104 zł.
czyli o	48.652 „
wyższej od kwoty na r. 1897 preliminowanej, a o . .	48.604 „
wyższej od kwoty w r. 1896 rzeczywiście pobranej.	

Niedobór wynosić będzie wedle wniosków Komisyi . . . 2,264.690 zł.
czyli o . . . . . 32.700 „
więcej od pierwotnego preliminarza o . . . . 2.700 „
więcej od sumy proponowanej przez Radę szkolną krajową i Wydział krajowy w Rubr. VII. pod poz. 1., 27., funpuszu szkolnego pod poz. 58a i 58b wydatków na cele wykształcenia i oświaty,— a o . . . . . 168.534 „
wyższym od niedoboru przyjętego na r. 1897.

W r. 1897 uchwalił Sejm krajowy następującą rezolucyę:

„Wzywa się Radę szkolną krajową, ażeby obok zamknięć rachunków wydatków zwyczajnych funduszów miejscowych także podała zamknięcia rachunków wydatków nadzwyczajnnych tychże funduszów łącznie ze Lwowem i Krakowem".

Rada szkolna krajowa wykonała z wielkim nakładem pracy i z niemniejszą ścisłością powyższe życzenie Sejmu. Dowodem tego następujące zestawienie w sprawozdaniu Rady szkolnej krajowej.

Sumaryczne zestawienie wydatków na szkoły ludowe w r. 1896

I. Wydatki funduszu szkolnego krajowego:

Wedle zamknięcia rachunków za rok 1896 wynosiły te wydatki . . . . 3,387 825 zł. 95 ct.
od tego jednak należy potrącić wydatki przebieżne, które jako nienależnie uskutecznione są równocześnie przypisane jako zwroty w dochodach, a zatem nie są właściwymi wydatkami, a które wynosiły . . . 35.646 „ 93 „
rzeczywiste wydatki wynosiły zatem . . . 3,352.179 zł. 02 ct

II. Wydatki funduszu szkolnego okręgowego miasta Lwowa:

Na płace i wynagrodzenia nauczycielskie wraz z dodatkami za kierownictwo i 10 proc. dodatkami na mieszkanie, jakoteż remuneracye dla nauczycielek robót ręcznych, praktykantów i praktykantek w r. 1896 wynosiły . . . . 245.098 „ 41 „

III. Wydatki Funduszu szkolnego emerytalnego:

Wedle zamknięcia rachunków wynosiły te wydatki . . . . 265.428 zł. 37 ct.
od tego należy potrącić rozmaite wydatki, tak samo jak przebieżne wydatki pod poz. I., które wynosiły . . 2.548 „ 05 „
rzeczywistę wydatki wynosiły zatem . . 262.880 „ 32 „

IV. Wydatki funduszów szkolnych miejscowych:

a) Na rzeczowe potrzeby szkół wymienione w art. 7. i 8. ust. z 24. kwietnia 1894 (tab. 28)	776.561 zł.	47 ct.
b) Na rzeczone potrzeby szkół wymienione w art. 9. ust. z 24. kwietnia 1894 (tab. 29)	421.778 „	03 „
	5,058.497 zł.	25 ct.

Od tej sumy należy jednak potrącić kwoty wypłacone z funduszu szkolnego krajowego funduszowi szkolnemu emerytalnemu i funduszom szkolnym miejscowym, które raz są objęte sumą wydatków pod poz. I. i II. a drugi raz pod poz. III. i IV., mianowicie:

1. Stały dodatek z funduszu szkolnego krajowego do funduszu szkolnego emerytalnego	12.800 zł.	— ct.
2. Interkalarya z powodu opróżnionych posad, wypłacone funduszowi szkolnemu emerytalnemu:		
a) z funduszu szkolnego krajowego	29.150 „	38 „
b) z funduszu szkolnego okręgowego miasta Lwowa . . .	180 „	— „
3. Zasiłki z funduszu szkolnego krajowego dla funduszów szkolnych miejscowych:		
a) na pokrycie nadwyżek stałych ryczałtów (tab. 28.) . .	21.841 „	03 „
b) na budową szkół (tab. 29) .	80.000 „	— „
Razem . .	143.971 zł.	41 ct.

Ogół rzeczywistych wydatków na szkoły ludowe w r. 1896 wyniósł zatem . . . . . 4,914.525 zł. 84 ct

Wydatki.

Rubr. I.

Na płace i dodatki na mieszkanie nauczycieli etatowych przyjmuje Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą szkolną krajową . . . . . 2,307.000 zł.
czyli o . . . . . 216.644 „
więcej od kwoty w r. 1896 wydanej o . . . . 65.538 „
więcej od kwoty na r. 1897 przyjętej, a o . . . 72.316 „
więcej od kwoty wedle prowizorycznego zamknięcia rachunków z r. 1897 rzeczywiście w tymże roku wydanej.

Na zwiększenie tego wydatku wpłynęło zorganizowanie nowych 33 szkół, rozdzielenie trzech szkół przepełnionych, każdej na dwie szkoły odrębne, również jak i reorganizacya 84 szkół na więcej klasowe, a z tych dziesięciu na wydziałowe.

Poz. 2 Na wynadgrodzenie nauczycieli nadetatowych proponuje komisya zgodnie z Wydziałem krajowem i Radą Szkolna krajową . . . . . 423.000 zł.
a zatem o . . . . . 49.380 „
więcej od kwoty na r. 1896. wydanej . . . 71.545 „
więcej od kwoty na r. 1897. preliminowanej, a o . . 15.000 „
więcej od kwoty wykazanej w prowizorycznem zamknięciu rachunków, za rok 1897. Powodem podwyższenia rzeczonego wydatku jest potrzeba otwarcia coraz większej liczby klas nadetatowych, którą umożliwia przybytek sił nauczycielskich.

Znaczne przekroczenie w prowizorycznem zamknięciu rachunków w kwocie 57.337 zł. wykazane należy uważać za usprawiedliwione. Trudno bowiem z góry przewidzieć liczby nadetatowych nauczycieli, która okaże się potrzebną. — Rada Szkolna krajowa postępuje w tej mierze z wielką oszczędnością, w szkołach jednoklasowych bowiem, w klasach liczących do 120 dzieci zaprowadza naukę podzielną, a dopiero, gdy liczba dzieci 120 przekracza, powołuje nauczycieia nadetatowego.

Poz. 3. Na płace i dodatki na mieszkanie etatowych nauczycieli religii przyjmuje Komisya zgodnie z Wydziałem Krajowym i Radą Szkolną krajową . . . . . 118.843 „
czyli o . . . . . 18.394 „
więcej od rzeczywistego wydatku w r. 1896. o . . 11.347 „
więcej od kwoty uchwalonej na rok 1897, a o . . 13.742 „
więcej od kwoty w prowizorycznem zamknięciu rachunków za rok 1897. wykazanej.

Na powiększenie tego wydatku wpłynęło ustanowienie nowych posad nauczycieli religii obrządku rzymsko i grecko katolickiego. również jak i ustanowienie nowych czterech posad religii wyznania mojżeszowego.

Na powyższe podwyższenie wydatków Komisya tem chętniej zezwala, ile że niejednokrotnie wskazywała na potrzebę obsadzenia wszystkich posad nauczycieli religii, które poczytać musi za jedno z najbardziej naglących zadań.

Podczas rozpraw komisyi wskazał JW. Wiceprezydent Rady Szkolnej kraj. na trudności obsadzenia posad nauczycieli IV. kl. religii i dłuższego utrzymania tychże nauczycieli na tych posadach. Większą jeszcze trudność przedstawia pozyskanie nauczycieli tymczasowych religii. Dla usunięcia tej trudności proponuje Komisya Wysokiemu Sejmowi następującą rezolucyę:

„Wzywa się Radę Szkolną krajową ażeby tymczasowym neuczycielom religii wypłacała pełną płacę stałych nauczycieli.“

Poz. 4. Na remuneracye za udzielanie nauki religii przyjmuje Komisya . . . . . 28.300 „
czyli o . . . . . 16 „
mniej od wynikłości z r. 1896, o . . . . 800 „
więcej od kwoty na r. 1897. preliminowanej, a o . . 3.126 „
mniej od kwoty wykazanej z prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897.

Poz. 5. Na dodatki pięcioletnie nauczycieli przyjmuje Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą Szkolną krajową . 280.000 „
czyli o . . . . . 37.890 „
więcej od kwoty na ten cel w r. 1896. wydanej, o . 35.000 „
więcej od kwoty na r. 1897. uchwalonej, a o . . 34.022 „
więcej od kwoty za r. 1897. w prowizorycznem zamknięciu rachunków wykazanej.

Powodem podwyższenia tego wydatku jest zwiększająca się ciągle liczba nauczycieli.

Poz. 6. Na wynadgrodzenie za godziny nadobowiązkowe wstawia Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą Szkolną krajową . . . . . 65.000 „
czyli o . . . . . 1.857 „
więcej od wynikłości z r. 1896, o . . . . 3.000 „
więcej od kwoty przyjętej na rok 1897, a o . . 6.412 „
mniej od kwoty wedle prowizorycznego zamknięcia rachunków z r. 1897. w tymże roku rzeczywiście wydanej

Znaczne przekroczenie 9.412 zł. w porównaniu z kwotą w prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897. wykazaną jest w wielkiej części wynikiem udzielenia wielu nauczycielom misyi do nauczania religii.

Poz. 7. Na zastępstwo nauczycieli urlopowanych przyjmuje komisya zgodnie z wnioskami Wydziału kraj, i Rady Szkol krajow. 22.000 zł.
czyli o . . . . . 2.202 „
więcej od wynikłości z r. 1896, o . . . . 6.000 „
mniej od kwoty przyjętej na r, 1897, o . . . 2.459 „
więcej od kwoty wykazanej w prowizorycznem zamknięciu rachunków na r. 1897.

Podstawą obliczenia powyższego wydatku jest przecięcie trzech lat ostatnich.

W moc powyższych uchwał Komisyi wynosić będę wydatki Rubryki I. na płace i dodatki zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej . . 3,244.143 „
czyli o . . . . . 326.351 „
więcej od kwoty wydanej na ten cel w r. 1896, o . . 181.230 „
więcej od kwoty przyjętej na r. 1897, a o . . . 127.207 „
od kwoty wykazanej w prowizorycznem zamknięciu rachunków za r. 1897.

Rubryka II.

Poz. 8. Remuneracye i zapomogi dla nauczycieli przyjmuje Komisya zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego i Rady Szkolnej krajowej . . . . . 16.000 „
czyli tyle ile wydano na ten cel w r. 1896 i 1897.

Poz. 9. Na zasiłki dla nauczycieli przeznaczonych na kurs rolniczy w Horodence . . . . . 2.500 „
czyli o . . . . . 150 „
więcej od wynikłości z r. 1896 o . . . . 1.000 „
więcej od kwoty przyjętej na r. 1897 a o . . . 1.142 „
więcej od kwoty wykazanej w prowizorycznem zamknięciu rachunków na r. 1897.
Preliminuje się na czas do końca sierpnia 1898 kwotę 2000 zł. oraz koszta podróży nauczycieli w kwocie 500 zł.

Poz. 10. Na kursa wakacyjne nauki zręczności . . . 1.600 „
czyli tyle, ile wydano w r. 1896 i 1897.

Poz. 11. Remuneracye za naukę robót ręcznych przyjmuje Komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału kraj. i Rady szkolnej kraj. 35.000 „
czyli tyle, ile preliminowano na r. 1897 o . . . 7.165 „
więcej od wydatku na ten cel z r. 1896, a o . . . 9.952 „
więcej od kwoty w prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897, wykazanej.
Wydatki pod Rubr. II. przyjmuje Komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej w kwocie 55.100 „
a przeto o . . . . . 7.315 „
wyższej od wydatku z r. 1896, o . . . . 1.000 „

wyszej od kwoty uchwalonej na r. 1897, a o . . 11.310 zł.
wyższej od kwoty wykazanej w prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897. Podniesć jednak należy, że oprócz szkół wykazanych w załączniku do preliminarza funduszu szkolnego udzielają w wielu innych szkołach nauczycielki robót ręcznych bezpłatnie. W Komisyi wyrażono życzenie, ażeby Rada Szkolna krajowa także i wykaz tych szkół, w których nauki robót ręcznych bezpłatnie udzielają, Sejmowi przedłożyła.

Rubryka III.

Poz. 12 Na koszta podróży i dyety nauczycieli przeniesionych ze względów służbowych przyjmuje komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej . . 5.000 „
czyli o . . . . . 217 „
mniej od wynikłości z r. 1896, a w równej wysokości, jak przyjęto na r. 1897 a o . . . . . 97 „
mniej od kwoty pod tą pozycyą w prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897 wykazanej.

Rubryka IV.

Dodatki i dary z łaski.

Poz. 13. Dodatek stały do fundnszu szkolnego krajowego emerytalnego przyjmuje Komisya . . . . . 12.800 „
czyli tyle ile w r. 1896 i 1897.

Poz. 14. Interkalarya wypłacane z funduszu szkolnego krajowego na rzecz krajowego funduszu szkolnego emerytalnego za pierwszy kwartał w razie opróżnienia posad nauczycieiskich . 29.988 „
czyli o . . . . . 838 „
więcej od kwoty przyjętej na r. 1896, o . . . 1.187 „
więcej od kwoty przyjętej na ten cel na r. 1897 i w tymże r. rzeczywiście wydanej.
mniej od kwoty pod tą pozycyą w prowizoryczem zamknięciu rachunków z r. 1897 wykazanej.

Poz. 15. Na emerytury dla nauczycieli, którzy tracą posadę z powodu reorganizacyi szkół preliminuje Komisya zgodnie z Wydziałem kraj. i Radą szkolną krajową wydatek nadzwyczajny 3.400 „
czyli tyle, ile przyjęto na r. 1897, o . . . 162 „
więcej od wydatku na ten cel z r. 1896, a o . . 112 „
więcej od kwoty pod tą pozycyą w prowizorycznem zamknięciu rachunków na r. 1897 wykazanej.

Poz. 16. Dary z łaski dla wdów po nauczycielach i byłych nauczycieli, a to:

a) stałe:

Hołubowicz Petronela . .	63 zł.	— ct.
Horakowska Marya . . .	39 „	— „
Klos Franciszka . . .	35 „	— „
Seniów Agata . . .	38 „	— „
Klesiewicz Julia . . .	36 „	— „
Rogozińska Józefa . . .	40 „	— „
Witowska Julia . . .	51 „	— „
Dmytryk Michał . . .	200 „	— „
Januszewska Wiktorya . .	167 „	— „

Prokopowicz Emilia	30 „	— „
Guzkiewicz Aniela	80 „	— „
Czaporowska Tekla	51 „	— „
Rogoszewski Jan	90 „	— „
Mantusiewicz Marya	80 „	— „
Forensiewicz Agata	125 „	— „
Jałbrzykowska Agnieszka	120 „	— „
Mikiewicz Eleonora	20 „	— „
Strojkowa Julia	60 „	— „
Praszałowicz Marya	40 „	— „
Jankowska Julia	10 „	— „
Nowomiejska Karolina	51 „	— „
Dubiel Amalia	63 „	— „
Kołtko Wiktorya	60 „	— „
Kruczkowski Leopold	30 „	— „
Makarewiczowa Marya	60 „	— „
Iwancio Damian	120 „	— „
Kamińska Tekla	39 „	— „
Kołdrasińska Zofia	80 „	— „
Bernadzikiewicz Antonina	20 „	— „
Dąbrowska Stefania dla 3 dzieci	40 „	— „
Bokowski Szymon	75 „	— „
Knihinicka Jadwiga	60 „	— „
Kabarowska Michalina	83 „	— „
Dąbrowska Marya	70 „	— „
Panek Rozalia	50 „	— „
Imańska Walerya	72 „	— „
Sądowy Grzegorz	120 „	— „
Koczyndyk Piotr	30 „	— „
Hilowa Klementyna	20 „	— „
Hornatkiewicz Antoni	96 „	25 „
Koral Wincenty	45 „	— „
Jabłoński Karol	12 „	50 „
Kobryniowa Joanna	60 „	— „
Zharska Barbara	50 „	— „
Boguszowa Józefa	100 „	— „
Dubilowa Marya	100 „	— „
Warchałowska Marya	50 „	— „
Łopatyński Teofil	250 „	— „
Stebnicka Albina	100 „	— „
Wojnowska Marya	80 „	— „
Jarosiewiczowa Anna	120 „	— „
Razem	3.671 zł.	75 ct.
b) Jednorazowe	3.000 zł.	— ct.

przyjmuje Komisya zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej w kwocie . . . 6.672 zł.
o . . . . . 629 „
wyższej od kwoty wydanej na ten cel w r. 1896 o . . 550 „
wyższej od kwoty przyjętej na r 1897 i w tymże r. rzeczywiście wydanej.

Podwyższenie tego wydatku jest wynikiem stałych zaopatrzeń, przyznanych uchwałą sejmową z 1. lutego 1897.

Komisya wyraziła życzenie, ażeby Wydział krajowy na przyszłość nazwisk b. nauczycieli i wdów po nauczycielach, którzy otrzymują datki stałe z funduszu szkolnego w preliminarzu funduszu szkolnego nie drukował, ale poprzestał jedynie na przedłożeniu ich spisu komisyi.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy odesłać petycye nauczycieli Franciszka Kreta L. 884/784, Stanisława Drozda L. 862/702 Jana Kantego Tatary L. 724/579, Michała Gigonia L. 725|580, Feliksa Setnarowskiego L. 726|581, Michała Bochniewicza 662|530, Jana Bohaczyka 514|387, MikołajaStetkiewicza 511|384, Antoniego Kaczmarskiego 508|381, Wojciecha Kuczki L. 129, Jana Posackiego L. 191|102, Ludwika Ambrożego Snieżko 192|103, Jana Rykały 194|105, Błażeja Wojnarowskiego 940|769, Wojciecha Matysiaka 984|810 i Cyryla Kosiarskiego 319|214, oraz wdów po nauczycielach J. W. Bucaniuk 404|295, Jadwigi Knihiniskiej 434|324, Wilhelminy Kareszowej 69|4, Rozalii Słobieckiej 536|251, Bolesławy Adamskiej 360|255, Maryi Warchałowskiej L. 132, Honoraty Ziębowej 320|215, Józefy Kolankowskiej L. 202|113, Leontyny Nazarkiewicz 201|112, Seweryny Świętej 201|111, Józefy Czyczyło 199|110, Rozalii Wróblewskiej 195|106, Pauliny Kossowskiej 432|322, Emilii Bobiarzowej 433|323, Anny Tokarskiej 406|297, Antoniny Sszczurkowej 520|393, Barbary Zharskiej 521|394, Pauliny Dolińskiej 522|395, Franciszki Dymkowej 526|399, Maryi Bojczuk 527|400, Elżbiety Hargersheimerowej 528|401, Rozalii Pankowej 605|475, Maryi Gaczkowej 606|476, Felicyi Machalskiej 831|682. Alfonsyny Janikowej 735|589, Antoniny Sękowskiej 736|590, Maryi Gadowej 781|634, Franciszki Czarnkowej 783|636, Ludwiki Zaleskiej 734|588, Idy Wołoszyńskiej 1034|836, Stefanii Piękoszowej 1047|859, Teofili Wieliczkowskiej 1095|904, Adeli Zielarskiej 985|811, Michaliny Niemiłowej 944|773, Stefanii Kleindienst 942|771, Konstancyi Pomiankowej 980|807 i Teresy Czechowiczowej o zapomogi i dary z łaski do Rady szkolnej do załatwienia.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy przejść do porządku dziennego nad petycyami nauczycieli szkół ludowych w Przemyślu L. 281|178, w Stryju 283|180, w Bochni 975|802, Katarzyny Konopczanki 287|184, nauczycieli w Ciecinie 184|95 i Grona nauczycieli w Wieliczce 284|181 o dodatki drożyźniane i petycyi, Grzegorza Oleksowa 318|213 o dodatek pięcioletni.

Wydatki Rubr. IV. wynosić przeto będą:

a)	zwyczajnych	49.460 zł.
b)	nadzwyczajnych	3.400 „
	Razem .	52.860 zł.
	czyli o	1.629 „
	więcej od wydatków tejże rubryki w r. 1896, o .	1.737 „
	więcej od kwoty przyjętej na ten cel na r. 1897 a o	1.849 zł.

więcej od kwoty wykazanej w prowizorycznym zamknięciu rachunków z r. 1897.

Rubryka V.

Poz. 17. Na zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych na budowę szkół przyjmuje komisya zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej . . . . . 100.000 zł.
czyli o . . . . . 20.000 „
więcej od kwoty na r. 1897 przyjętej i w r. 1896 rzeczywiście wydanej.

Z tych 100.000 zł. proponuje Wydział krajowy i Rada szkolna krajowa . . . . . 80.000 „
pod poz. 17 funduszu szkolnego a . . . . . 20.000 „
pod poz. 58a. Rubr. VII. (wydatki na cele wykształcenia i oświaty.)

Komisya wstawia łączną kwotę . . . 100.000 „
pod poz. 17. Rubr. V. funduszu szkolnego krajowego, wykreśla natomiast poz. 58a. Rubr. VII. w kwocie . . 20.000 „

Żądania gmin o budowę nowych szkół, do których budowy fundusz krajowy w myśl lit. g. ustawy z 24. kwietnia 1894 dz. u. kr. l. 49 jest obowiązany się przyczyniać. Zwiększają się z powodu wzrastającej frekwencyi i rozwoju szkolnictwa, powtóre z powodu objawiającego się zniesienia dawnych budynków szkolnych, a zatem z powodu rzeczywistej potrzeby nowych budynków.

Kwotę 80.000 zł. preliminowaną na r. 1897 lit. d. Rada szkolna krajowa nie mogła żadną miarą sprostać licznym żądaniom stron konkurencyjnych, a to tak dalece, że uwzględniając tylko rzeczywiście uzasadnione i nie dające się odwlec prośby wyczerpała dotychczas nietylko całą na rok 1897 przyznaną kwotę, ale była zmuszoną zaangażować kwotę oczekiwaną na r. 1898 do pokaźnej już wysokości.

Komisya niejednokrotnie kładła szczególny nacisk na potrzebę oszczędności w planach i kosztorysach budynków szkolnych. Pod tym względem Rada szkolna krajowa najzupełniej się do życzenia komisyi zastosowała. Nie tylko bowiem wzięła na siebie ciężar układania planów i kosztorysów, ale nawet w tych wypadkach w których fundusz szkolny krajowy do kosztów budowy szkoły się nie przyczynia, odmawia Rada szkolna krajowa kosztownym a niepotrzebnym budowlom zezwolenia. W razie niekorzystnych wyników licytacyi rozpisuje Rada szkolna nową licytacyę. Już samo porównanie wydatków na budowę poszczególnych szkół w ostatniem sprawozdaniu Rady szkolnej krajowej z wykazem kosztów sporządzenia przez Rady szkolne okręgowe zamieszczonym w Sprawozdaniu Rady szkolnej krajowej z r. 1894/5 świadczy niejednokrotnie o wielkiej oszczędności. Za te gorliwe starania wyraziła komisya Radzie szkolnej krajowej jednomyślne uznanie.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy odesłać petyce gmin Bachórz 178|89, Kosztowa 177|88, Wydziału pow. w Kałuszu 67|2, o zasiłki na budowę szkół, gminy i Rady szkolnej w Kulparkowie o asanacyę budynku szkolnego w Kulparkowie do Rady szkolnej krajowej do załatwienia, petycyę Sióstr Felicyanek z Bełza o subwencyę na budowę szkoły odesłać do Wydziału krajowego do zbadania i ewentualnego uwzględnienia przy układaniu preliminarza na r. 1899.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjść do porządku dziennego nad petycyą Zarządu szkoły żeńskiej w Uhnowie 436|326 o 300 zł. subwencyi na zapłacenie reszty pożyczki zaciągniętej u Wysokiej Rady szkolnej krajowej na budowę szkoły.

Rubryka VI.

Poz. 18. Na zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych na utrzymanie szkół przyjmuje komisya zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego i Rady szkolnej kr. . . . . 22.000 zł.
czyli tyle, ile przyjęto na r. 1897, o . . . 159 „
więcej od wynikłości z r. 1896, a o . . . 1.701 „
mniej od kwoty wykazanej w prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897.

Poz. 19. Na utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie przyjmuje komisya zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej:
a) zwyczajny wydatek . . . . . 280 „
b) nadzwyczajny . . . . . 320 „
Razem . 600 zł.

czyli w równej kwocie jak przyjęła na r. 1897, o . . 533 zł.
więcej od kwoty wydanej na ten cel w r. 1896, o . . 531 „ 96 ct.
więcej od kwoty wykazanej w prowizorycznem zamknięciu rachunków za r. 1897.

Poz. 20. Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe proponuje Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą szkolną krajową . 60.414 zł.
czyli o . . . . . 9.499 „
więcej zamknięcia rachunków z r. 1896, o . . . 2.615 „
więcej od kwoty uchwalonej na r. 1897, a o . . 8.181 „
więcej od kwoty wykazanej w prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897.
Powodem zwiększenia tego wydatku jest zwiększenie ilości szkół i klas, równie jak i większa liczba nauczycieli.

Poz. 21. Na koszta nadzoru funduszów szkolnych miejscowych . 6.000 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897, i w tymże roku rzeczywiście wydano, a o . . . . . 2.599 „
więcej od kwoty w r. 1896, rzeczywiście wydanej.

Wydatki Rubryki VI. Na zasiłki dla funduszów szkolnych miejscowych wynosić będą wedle wniosków Komisyi zgodnie z obliczeniem Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej:

zwyczajnych wydatków .	88.694 „
nadzwyczajnych .	320 „
Razem .	89.014 zł.
czyli o	12.790 „
więcej od wynikłości z r. 1896, o . . .	2.615 „
więcej od kwoty uchwalonej na r. 1897, a o . .	7.012 „

więcej od kwoty wykazanej pod tą pozycyą w prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897.

Rubryka VII.

Poz. 22. Na przybory naukowe (ze słöidem) proponuje Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą szkolną krajową . 18.460 „
czyli tyle, ile, uchwalono na r. 1897 i wydano w latach 1896 i 1897.

Preliminowana kwota będzie użytą:

1) Na uzupełnienie przyborów zwykłych dla szkół, które ich nie mają, jak liczydeł, modeli, miar i wag i mapy Galicyi i Austro-Węgier.

2) Na przybory do nauki chemii, geografii i rysunków dla szkół wydziałowych i sześcio i pięcio-klasowych szkół pospolitych.

3) Na zaopatrzenie w przyrządy do nauki zręczności tych szkół, których nauczyciele pobierali naukę zręczności w kursach wakacyjnych.

4) Na zaopatrzenie kursów rolniczych w niezbędne sprzęty gospodarskie.

Z uznaniem należy podnieść, że Rada szkolna krajowa wszystkie przybory naukowe z wyjątkiem fizykalnych zakupuje w kraju.

Rubryka VIII.

Poz. 23. Na biblioteki okręgowe preliminuje Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą szkolną krajową . . . 4.125 „
czyli tyle, ile Sejm uchwalił na 1897 o . . . 83 „
więcej od wynikłości z r. 1896, a o . . . . 205 „
więcej od kwoty pod tą pozycyą w zamknięciu rachunków z r. 1897 wykazanej.

Rubryka IX.

Poz. 24. Na konferencye okręgowe . . . . . 34.524 zł.
czyli o . . . . . 6.989 „
więcej od wynikłości z r. 1896, o . . . . 1.912 „
więcej od kwotę na r. 1897 uchwalonej, a o . . . 6.718 „
więcej od kwoty wykazanej w prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897, a to z powodu zwiększonej liczby nauczycieli.

Rubryka X.

Poz. 25. Na stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich . . . . . 100.000 „
czyli o . . . . . 10.000 „
więcej od kwoty na r. 1897 uchwalonej i w r. 1896 rzeczywiście wydanej.
Komisya przyjmuje na ten cel . . . . . 90.000 „
wedle preliminarza funduszu szkolnego Rubr. X. Poz. 25, a 10.000 „
na mocy wniosku postawionego w Rubr. VII. Poz. 58b. Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.
Komisya wstawia przeto pod Rubr. X. poz. 25 funduszu szkolnego krajowego . . . . . 100.000 „
a wykreśla w Rubr. VII. poz. 58b. w kwocie 10·000 zł.
Przez utworzenie męskich seminaryów nauczycielskich w Sokalu i Krośnie i przybywanie co roku po jednej klasie w każdym z tych zakładów wzmaga się też naturalnie liczba frekwentantów, z tego też powodu Rada szkolna była zmuszoną uszczuplać dotychczasową swoją dotacyę, a pomimo tego uposażenie Krosna i Sokala stało daleko poza rzeczywistą potrzebą.
Powody te skłoniły Komisyę do podwyższenia powyższego wydatku o 10.000 w myśl wniosków Wydziału kraj. i Rady szkolnej krajowej.

Komisya wnosi odesłać Petycye Korneli Trembickiej 325|220 i Bronisławy Chołoniewskiej 885|725 o zapomogi na cele kształcenia się do Rady szkolnej krajowej do załatwienia.

Rubryka XI.

Poz. 26. Komisya przyjmuje zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą szkolną krajową. Na rozmaite wydatki a to:
a) na potrzeby szkół ogólnej natury . . . . 1.500 zł.
b) na koszta i drobne wydatki Rad szkolnych okręgowych 1.800 „
c) na wydawnictwo dziennika urzędowego Rady szkol. kraj. 2.500 „
d) na koszta zarządu z powodu przelania funduszów szkolnych okręgowych do funduszu szkolnego krajowego . . 6.000 „

Razem 11.800 zł.

czyli o . . . . . 1.716 „
mniej od wynikłości z r. 1896, o . . . . 14.000 „
mniej od kwoty na ten cel na rok 1897 uchwalonej a o . 11.663 „
mniej od kwoty na ten cel w prowizorycznem zamknięciu rachunków z r. 1897 wykazanej.

Wydatki Rubr. XI są znacznie niższe, odpada bowiem reszta zwrotu należącego się skarbowi państwa odbyłego funduszu szkolnego okręgowego zamiejskiego w Krakowie. W kwocie 14.000 zł. w r. 1897 zapłacona.

Komisya zwróciła w r. 1897 uwagę na skargi nauczycieli z powodu ogłaszania konkursów w „Gazecie Lwowskiej i „Szkole“. któreto pismanie wszyscy nanczyciele czytają a Sejm uchwalił na wniosek Komisyi budżetowej następującą rezolucyę:

„Wzywa się c. k. Radę szkolną krajową aby obmyśliła właściwszy sposób ogłaszania konkursów, a ewentualnie zajęła się wydawnictwem osobnego pisma w tym celu“.

Odpowiadając powyższemu życzeniu Sejmu, wydaje Rada szkolna krajowa osobne pismo zawierające konkursa i rozporządzenia Rady szkolnej krajowej.

Rubryka XII.

Poz. 27. Zasiłki dla szkół utrzymanych przez korporacye.

a) dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek ob. orm. we Lwowie przyjmuje Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą szkolną krajową . . . . . 3.000 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897. i wydano na ten cel w r. 1896.

b) Dla szkoły klasztornej PP. Klarysek w Starym Sączu . 1.500 „
czyli tyle, ile uchwalono na ten cel na r. 1897. i wydano w r. 1896.

c) dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek w Przemyślu 3.168 „
czyli o . . . . . 792 „
więcej od kwoty uchwalonej na ten cel w r. 1897, a o . 1.188 „
więcej od wynikłości z r. 1896.

Na podwyższenie tego wydatku wpłynęło zezwolenie Rady szkolnej krajowej na 8 klas równorzędnych na rok szkolny 1897|8.

d) Dla szkoły żeńskiej PP. Bazylianek w Jaworowie zwykła roczna subwencya . . . . . 500 „
czyli tyle, ile wydano w r. 1896, a o . . . 1.000 „
mniej od kwoty uchwalonej na ten cel w r. 1897, odpada bowiem nadzwyczajna subwencya w kwocie 1.000 zł. na rodszerzenie budynku tejże szkoły na r. 1897. uchwaloną.

Komisya wstawia:

poz. e) dla szkoły żeńskiej wydziałowej do rozporządzenia Rady szkolnej krajowej . . . . . 2.500 „
pod warunkiem, jeśli reorganizacya tejże szkoły na wydziałową przyjdzie do skutku.

f) dla szkoły św. Tomasza w Krakowie przyjmuje komisya zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą szkolną krajową . 500 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897 i wydano w r. 1896.

g) dla szkoły żeńskiej Augustyanek w Krakowie . . 700 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897. i wydano w r. 1896.

h) dla utrzymywanej przez Towarzystwo pedagogiczne żeńskiej szkoły w Stryju . . . . . 500 „
czyli tyle, ile uchwalonoena r. 1897. i wydano w r. 1896.

i) dla szkoły iźraelickiej w Brodach . . . 6.000 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897. i wydano w r. 1896.

k) dla internatu PP. Bazylianek we Lwowie wstawia komisya . . . . . 500 „

czyli o . . . . . 200 „
więcej od kwoty zawartej w preliminarzu Wydziału krajowego, czyli tyle, ile wydano na ten cel w r. 1897, a o . 200 „
mniej od kwoty wydanej na ten cel w r. 1896.

l) dla szkoły zręczności krakowskiego oddziału Towarzystwa pedagogicznego w Krakowie . . . . . 300 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897. i wydano w r. 1896.

m) dla szkoły Sióstr miłosierdzia w Rozdole . . 600 „
czyli tyle, ile uchwalono na ten cel na r. 1896 i wydano w r. 1895.

n) dla szkoły sióstr Felicyanek w Besku . . . . 200 „
czyli tyle, ile uchwalono na ten cel na r. 1897. i wydano w r. 1896.

o) dla szkoły izraelickiej w Tarnopolu . . . . 1.500 „
czyli tyle, ile uchwalono na ten cel na r. 1897. i wydano w r. 1896.

p) dla szkoły Sióstr Felicyaaek w Uhnowie . . 300 „
czyli tyle, ile Sejm wydał na ten cel na r. 1896.

r) dla zakładu naukowo-wychowawczego św. Heleny we Lwowie, utrzymywanego przez Siostry Felicyanki na restauracyę budynku jednorazowo . . . . . 300 „
Odpada natomiast wydatek 1000 zł. na dokończenie budowy szkoły żeńskiej Sióstr Felicyanek w Uhnowie jednorazowo na r. 1897. uchwalony.

Odpadają również wydatki:

Na rozszerzenie budynku szkoły żeńskiaj utrzymywanej przez Siostry Miłosierdzia w Przeworsku 300 zł. i na rozszerzenie budynku szkołp żeńskiej, utrzymywanej przez Siostry Miłosierdzia w Przemyślu.

Razem wynosić będą nadzwyczajne wydatki Rubryki XII. 21.768 „
czyli o . . . . . 2.700 „
więcej od wniosku Wydziału krajowego, o . . 1.388 „
więcej od wydatku na ten cel w r. 1896,
a o . . . . . 692 „
więcej od kwoty na r. 1897. uchwalonej i w prowizorycznem zamknięciu rachunuów z r. 1897. wykazanej.

W moc powyższych uchwał załatwiła Komisya petycye Panien Duchaczek w Krakowie i Panien Bazylianek L. 176|173 i 277|174.

Dochody.

Rubryka I.

Odsetki od kapitału wypożyczonego na uposażenie fuuduszu pożyczkowego na budowę szkół . . . 12.888 zł.
czyli tyle, ile uchwalono ną r. 1897. i pobrano w r. 1896.

Kapitał wypożyczony na uposażenie funduszu pożyczkowego na budowę gmin wynosi 224.629 zł 85 ct. i oprócz tychże 135.000 koron.

Od r. 1876 po koniec roku budżetowego 1896 udzielono zaliczek 556 gminom w kwocie 316.977 zł. 26 kr. Raty w r. 1898. do spłaty przypadające wynoszą 5.255 zł. raty zaległe 7.096 zł. 71 ct.

Po odpisaniu niezrealizowanych asygnat pod pozycyami 31, 57, 116, 126, 159, 229, 231, 259, 333, 359, 372, 379, 386, 438, 483, 490, 496, 509, w kwocie . . .	4.779 zł.	—
rozdzielono tytułem zaliczek w rzeczywistej sumie . .	312 198 „	26 c.
Z zaległości wykazanych po koniec roku 1896 w kwocie	7.096 „	71 „
a) zaległe raty z lat dawniejszych	3.195 „	71 „
b) „ „ z roku 1896	3 901 „	—
Suma jak wyżej . .	7.096 „	71 „

Poz. 2. Od 4% listu zast. galic. Banku kraj. nom. wart. 10.200 kr. czyli tyle, ile przyjęto na r. 1897, i pobrano w r. 1896 — 204 zł

„ 3. Odsetki od kapitałów przeznaczonych na płace nauczycieli — 19.657 „
czyli o . . . . . — 131 „
mniej od kwoty z tego źródła w r. 1897. . . .
a o . . . . . — 22.279 „
mniej od kwoty z tego źródła w r. 1896 rzeczywiście pobranej.

Kapitały rzeczone wynoszą 971.000 koron i 10.724 zł Pomiędzy dochodem z tego źródła na r. 1897. i 1898 preliminowanym a dochodem z r. 1896. zachodzi znaczna różnica. Wynika ona z tego powodu, że w r. 1896. wskutek pobrania odsetek wyrównawczych rent państwowych dochód wzrósł o — 25 208 „

„ 4 5% od kapitałów hipotekowanych w wal. wied. . . — 23 „
czyli o tyle, ile uchwalono na r. 1897, a o 6 zł. więcej od kwoty pobranej w r. 1896.
Kapitały wyżej wymienione wynoszą 1.100 zł.

Poz. 5. Od kapitałów hipotekowanych w wal. polskiej . . — 639 zł.
czyli tyle. ile Sejm uchwalił na r. 1897, a o . . — 27 „
więcej od wynikłości z r. 1896.
Kapitały rzeczone wynoszą 51.130 zł. p. 27 gr.

„ 6. Od kapitałów hipotecznych na realnościach w Krakowie
w walucie polskiej . . . . . — 60 „
czyli o . . . . . — 71 „
mniej od dochodu przyjętego na r. 1897, a o . . — 36 „
więcej od wynikłości z r. 1896.
Kapitały rzeczone wynoszą 5.243 zł. p. 23 gr.

Na różnicę pomiędzy kwotą na r. 1897 preliminowaną a wynikłością z r. 1896 wpłynęły pozostałe zaległości. . — 241 „

„ 7. 5% od kapitałów hipotekowanych na rzecz pojedyńczych szkół . . . . . — 241 „
czyli o . . . . . — 536 „
mniej od dochodu z r. 1896, a o . . . — 290 „
mniej od dochodu przyjętego na r. 1897.

Różnica wynika z powodu spłaty kapitału 1.000 zł. zapisanego przez ks. Wojciecha Zakulskiego na rzecz szkoły w Świątnikach tudzież ściągnięcia zaległych odsetek za poprzednie lata.

Dochody rubryki I-szej wynosić będą wedle wniosków komi
zgodnie z Wydziałem krajowym i Radą szkolną krajową . 33.712 zł.
czyli o . . . . . 492 „
mniej od kwoty uchwalonej na r. 1897, a o . . . 22.746 „
mniej od wynikłości z r. 1896.

Rubryka II.

Dochody z dóbr realności i innych praw.

Poz. 8. Czynsz z ogrodu w Dunajowie . . . . . 1 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897 i pobrano w r. 1896.

„ 9. Czynsz z ogrodu w Krukienicach . . . . . 2 „
czyli tyle ile uchwalono na r. 1897 i pobrano w r. 1896.

„ 10. Czynsz z ogrodu w Bieczu . . . . . 1 „
czyli tyle ile uchwalono na r. 1897.

„ 11. Czynsz gruntów wydzierżawionych w Zagórzu . . . 5 „

„ 12. Czynsz z gruntów wydzierżawionych w Pilznie . . 410 „
czyli tyle ile uchwalono na r. 1897 i pobrano w r. 1896.

„ 13. Czynsz z gruntów wydzierżawionych w Skawinie . . 186 „
czyli o 98 zł. mniej od wynikłości z r. 1896, a o 37 zł, mniej od dochodu przyjętego na r. 1897.

15. „ Czynsz od gminy miasta Tarnowa za wynajęcie budynku będącego w części własności funduszu szkolnego krajowego . 162 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897 a o 81 zł. mniej od dochodu z r. 1896.

„ 16. Czysty dochód z gruntów i realności poszczególnych szkó 5000 „
czyli tyle, ile przyjęto na r. 1897. a o . . . 332 „
mniej od kwoty w r. 1796 pobranej.

„ 17. Wartość naturaliów od gmin, obszarów dworskich i innych stron 16.000 „
czyli tyle, ile przyjęto na r. 1897, a o . . . . 2.372 „
mniej od wynikłości z r. 1896.
Suma wydatków II. rubryki wynosić będzie wedle uchwał komisyi zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego . . 21.767 „
czyli o . . . . . 37 „
mniej, aniżeli uchwalono na r. 1897, o . . . . 2.739 „
mniej, niż z tego źródła pobrano w r. 1896.

Z uwagi, że wobec wielkiej ilości drobnych parcel, mogło tu i ówdzie zajść niebezpieczeństwo naruszenia granic uchwalił w r. 1897 Sejm na wniosek komisyi budżetowej następującą rozolucyę:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu sporządzenie dokładnego inwentarza gruntów i realności, z których wedle art. 15 ust. z 24. kwietnia 1894 pobiera dochody fundusz szkolny krajowy.“

Z uznaniem podnieść należy, że Wydział krajowy przeprowadził tę trudną pracę w krótkim stosunkowo czasie i bez nadzwyczajnych kosztów sporządził dokładny inwentarz gruntów i realności, z których pobiera dochody fundusz szkolny krajowy.

Rubryka III.

Dodatki.

Poz. 18. Od gminy Zaleszczyki dodatek na wydatki kancelaryjne . 14 zł.
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897, a o . . . 11 „
mniej od kwoty w r. 1896, rzeczywiście pobranej.

„ 19. Od tarnowskiej gminy żydowskiej dodatek na utrzymanie IV. klasy przy szkole głównej . . . . . 26 „
czyli tyle. ile uchwalono na r. 1897,

„ 20. Od gminy Cewków część odsetek od majątku gminnego . 105 „
czyli tyle ile przyjęto na r. 1897 i pobrano w r. 1896.

„ 21. Od każdoczesnego proboszcza obrz. łacińskiego w Limanowej zahipotekowaną renta na części dóbr Lipowa . . 42 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897 i pobrano w r. 1896

„ 22. Od legatu Ferdynanda Sroczyńskiego w kwocie 500 zł. m. k. od właściciela obszaru dworskiego w Bolesławiu . . 26 „
czyli tyle, ile przyjęto na r. 1897.

„ 23. Od gminy Laskowce odsetki od renty państw. Nr. 28.618 na 2.350 zł. . . . . 99 „

„ 24. Dobrowolno zobowiązania gmin, obszarów dworskich i innych stron, tudzież z przewyżki dochodów z majątków zarodowych miast i miasteczek, nareszcie od gmin miasta Krakowa i Białej na płace nauczycieli . . . 465.000 „
czyli o . . . . . 5.000 „
więcej od kwoty na r. 1897 przyjętej, a o . . . 164.989 „
więcej od kwoty w r. 1896 z tego źródła pobranej.

Wedle wykazu A. dołączonego do zamknięcia rachunków za rok 1896 sprostowana należytość prestacyi szkolnej na płacę nauczycieli i potrzeby szkolne w kwotach ryczałtowych wraz z prestancyą od gminy miasta Krakowa (12% od opłaconych podatków) wynosi ogółem . . . 469.538·31½

Po uwzględnieniu możliwych interkalaryów preliminuje się z tego tytułu dochód w zaokrągleniu tylko w kwocie 465.000 zł. w. a.

Komisya wnosi odesłać:

Petycye gmin w Hujsku o uwolnienie od prestacyi na płacę nauczyciela L. 176|87 Gmin Brzezinka, 1027|840 Łany polskie i Łapajówka 1026|839 o zniżenie prestacyi szkolnych oraz gminy Barcice 1 25|838 w sprawie prestacyi szkolnych do Wydziału kraj. do zbadania i zdanie sprawy na przyszłej sesyi Sejmowej.

Poz. 25. Zaległe z końcem roku 1894 prestacye szuolne odebrane od byłych funduszów szkolnych okręgowych . . 40.000 „
czyli o 4476 zł mniej od kwoty pobranej z tego źródła w r. 1896.

Zaległe z końcem r. 1894. prestacye szkolne odebrane od byłych funduszów szkolnych okręgowych, wynoszą z końcem roku 1896 jeszcze sumę 212.514 zł. 14 ct. Na poczet tej należytości uiszczano w roku 1896 44.475 zł. 53 ct. Opierając się zatem na wynikłości z roku 1896 i uwzględniając coroczne zmniejszanie się zaległości, preliminuje się na rok 1898 kwotę 40.000 zł.

„ 26. Dodatek do podatków od gmin i obszarów dworskich . 547.230 „
czyli o . . . . . 2 770 „
mniej od kwoty przyjętej na r. 1897. a o . . . 17.428 „
mniej od kwoty z tego źródła w roku 1896 pobranej.

Sprostowana należytość dodatków do podatków gmin, obszarow dworskich i innych stron w roku 1896 wynosi sumę 590.065 zł. 54. ct. Uwzględniając przypuszczalne interkalarya, należałoby z tego tytułu dochodu preliminować kwotę 580.000 zł.

Jednakowoż z uwagi, że wskutek nowych ustaw podatkowych podstawa dodatków się zmienia, odpada bowiem podatek dochodowy (zamieniony na osobisto dochodowy, od którego nie będzie się pobierać dodatków) a podstawa pooatku zarobkowego się zniża, zaś fundusz szkolny krajowy nie będzie tak jak fundukz krajowy pobierał żadnej za ten ubytek bonifikacyi, przeto powyższy dochód z dodatków obniża się na podstawie obliczeń, znajdujących się przy akcie do LW. 37.653|97 o 5·65% czyli o . . . . . 32.770 „
i preliminuje się prawdopodobny dochód w kwocie . . 547.230 „

Poz. 27. 3 proc. dodatek okręgowy . . . . . 283.050 zł.
czyli o . . . . . 44.999 „
mniej od wynikłości z r. 1896, a . . . . 7.822 „
więcej od kwoty na r. 1997 przyjętej.

Sprostowana należytość na rok 1896 3 proc. dodatków okręgowych wynosi 308.224 zł, 40 ct. — po uwzględnieniu intezkalaryów należałoby preliminować 300.000 zł. jednakowoż na podstawie wyjaśnień danych do poz. 26. obniża się powyższy dochód o 5·65 proc. czyli o . . . . . 16.50 „
na rok 1898 preliminuje się tylko . . 283,050 zł.

Suma wydatków Rubryki III. wynosić będzie wedle wniosków Komisyi, Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej . . . . . 1.335.592 „
czyli o . . . . . 50.151 „
więcej od kwoty na r. 1897 przyjętej, a o . . . 98.231 „
więcej od wynikłości z r. 1896.

Rubryka IV.

Poz. 28. Zysk ze sprzedaży książek szkolnych . . . 2.835 zł.
czyli tyle, ile przyjęty na r. 1897 i pobrano z tego źródła w r. 1896.

Rubryka V.

Poz. 29. *Zapisy i darowizny.*

Komisya nic nie preliminuje; w r. 1896 nie było żadnych.

Rubryka VI.

Poz. 30. Taksy od spadków . . . . . 18.000 „
czyli tyle, ile przyjęto na r. 1897, a o . . . 7 348 „
więcej od kwoty z tego źródła w r. 1896 pobranej.
Przypuszczalne obliczenie tego dochodu opiera się na podstawie ustawy krajowej z d. 6. grudnia 1894 dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 19 z r. 1896 weszłej w życie dnia 25. maja 1896.

Rubryka VII.

Rozmaite wpływy.

Poz. 31. Rozmaitych wpływów, które w r. 1896 wynosiły . . 28.560 „
wcale się nie preliminuje, ze względu bowiem na ich nieprzewidzianą naturę i nieregularne wpływy uznała to komisya budżetowa r. z. za zbyteczne.

Rubryka VIII.

Poz. 32. Dodatek z c. k. Skarbu państwa . . . . . 54.943 „
czyli tyle, ile uchwalono na r. 1897 i pobrano w r. 1896.

Rubryka IX.

Poz. 33. Zwroty zaliczek udzielonych gminom na bydynki szkolne
z lat dawniejszych . . . . . 5.255 „
czyli o . . . . . 960 „
mniej, aniżeli uchwalono na r. 1897,
a o . . . . . 2.930 „
mniej od wynikłości z r. 1896.

Na tej podstawie komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wniosek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Wydatki.				
I.	1—7	Płace i dodatki	3,244.143	—	2,917.792	3,062.913
II.	8—11	Remuneracye i zapomogi . . .	55.100	—	47.785	54.100
III.	12	Koszta podróży i dyety . . .	5.000	—	5.217	5.000
IV.	13—16	Dodatki, interkalarya i dary z łaski	49.460	3.400	51.231	51.123
V.	17	Zasiłki na budowę szkół . . .	100.000	—	80.000	80.000
VI.	18—21	Zasiłki na utrzymanie szkó, utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie, pomniejsze potrzeby szkolne i urzędowe, koszta nadzoru funduszów szkolnych miejscowych	88.694	320	76.224	86.399
VII.	22	Przybory naukowe (ze slöjdem)	18.460	—	18.460	18.460
VIII.	23	Biblioteki okręgowe	4.125	—	4.039	4.125
IX.	24	Na konferencye okręgowe . .	34.524	—	27.535	32.612
X.	25	Stypendya	100.000	—	90.000	90.000
XI.	26	Rozmaite wydatki	11.800	—	13 516	25.800
XII.	27	Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye	—	21.768	20.380	21.076
		Suma wydatków	3,711.306	25.488	3,352.179	3,531.608
		Ogółem	3,736.794			

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wniesek na rok 1898 zwyczajne zł.	Wniesek na rok 1898 nadzwyczajne zł.	Wynikłość z roku 1896 zł.	Kwota uchwalona na rok 1897 zł.
		Dochody.				
I.	1—7	Odsetki od kapitałów	33.712	—	56.458	34.204
II.	8—17	Dochody z dóbr, realności i innych praw	21.767	—	24.506	21.804
III.	18—27	Dodatki	1,335.592	—	1,237.361	1,285,441
IV.	28	Zysk ze sprzedaży książek szkolnych	2.835	—	2.835	2.835
V.	29	Zapisy i darowizny	—	—	—	—
VI.	30	Taksy od spadków	18.000	—	10.652	18.000
VII.	31	Rozmaite wpływy	—	—	28.560	10
VIII.	32	Dodatek z c. k. Skarbu państwa	54 943	—	54·943	54.943
IX.	33	Zwroty zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne z lat dawniejszych . . .	5.255	—	8.185	6.215
		Suma dochodów . . .	1,472.104	—	1,423.500	1,423.452
		Z porównania ze sumą wydatków okazuje się niedobór do pokrycia z funduszu krajowego	3,711.306	25.488		
			2 239.202	25.488		
		Razem . . .	2,264.690			

We Lwowie, dnia 22. stycznia 1898.

Przewodniczący:

Dunajewski.

Sprawozdawca:

Kozłowski.

L. s. 1115/98.

Aleg 137

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego, w przedmiocie krajowych zakładów rolniczych tudzież gorzelni i folwarku w Dublanach.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając powyższe sprawozdanie Wydziału krajowego, komisya gospodarstwa krajowego zbadawszy cały zakład naukowy na miejscu przez sprawozdawcę komisyi w następującem sprawozdaniu omawia każdy z tamtych zakładów z osobna, w tym samym porządku, w jakim je sprawozdanie Wydziału krajowego przedstawia.

Szkoła wyższa.

Większa liczba zapisujących się uczni na pierwszy rok szkolny 1897/8 daje otuchę że społeczeństwo nasze uzna wreszcie potrzebę wyższej szkoły rolniczej i że zakład dublański tak wzorowo urządzony a kosztownie przez kraj utrzymywany przestanie cierpieć na brak uczni.

Do tego pomyślnego objawu, przyczyniło się może obniżenia rocznej płacy ucznia, którą Wydział krajowy, w porozumieniu z kuratorją, na życzenie komisyi gospodarstwa krajowego, wyrażone w zeszłorocznym sprawozdaniu na 350 zł. obniżył, a suma ta obejmuje całoroczne utrzymanie ucznia w gmachu internatowym razem z czesnem, wpisowem i taksą na laboratoryum.

Idąc jeszcze dalej zniósł także Wydział krajowy obowiązek noszenia mundurów co każdego ucznia 100 zł. kosztowało.

W obec tak daleko idących zmian, komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że obecnie nawet mniej zamożni młodzi ludzie mogą z tego zakładu korzystać, a koszta utrzymania, i nauka wypadną z pewnością taniej niż wysyłając młodzież do zagranicznych instytucyi.

Na pierwszy rok zapisało się dwunastu nowych uczniów, wprawdzie ogólna liczba uczniów razi jeszcze przykrą dysproporcyę między kosztami przez kraj wyłożonymi, a uczącą się młodzieżą, to przyczyną jest głównie słaby zastęp uczniów na drugim roku szkolnym, albowiem wszystkiego dwóch pozostało.

W zeszłorocznem sprawozdaniu komisya gospodarstwa krajowego zgodziła się wprawdzie na złagodzenie regulaminu osobistej wolności uczniów, po za godzinami

nauki, z naciskiem jednak zaznaczyła, że wszelkie dalsze zwalniania instrukcyi, uważałaby za szkodliwe, pomimo więc że zniesienia noszenia przepisanych mundurów uważaćby można za pewien wyłom z instrukcyi, to jednak zgadza się wyjątkowo z tem rozporządzeniem, ze względów oszczędnościowych dla uczni.

Komisya zbadawszy cały zakład na miejscu, z zadowoleniem uznaje, że przepisy, co do frekwencyi, przymusowego egzaminu na pierwszym i drugim roku szkolnym, jak też i głównego egzaminu, w całej pełni i ściśle są przestrzegane, a zarazem z radością stwierdza, że egzamin roczny wypadł bardzo dobrze, i że tak duch młodzieży jak chęć do nauki jest zupełnie zadowalniającą.

W zeszłorocznem sprawozdaniu komisya zaznaczyła z naciskiem potrzebę tego rodzaju zmiany planu wykładów, aby młodzież z praktycznem wykonaniem robót gospodarskich bliżej i dokładniej zapoznawać się mogła.

Wydział krajowy nie zapoznając słuszności tego życzenia, polecił Dyrekcyi i kolegium nauczycielskiemu do zastanowienia się i przedstawienia wniosków. co do odpowiednich zmian w wykładach, i pomimo iż ta sprawa jeszcze dojrzałą nie jest, komisya gospodarstwa krajowego wyraża nadzieję, iż to w krótkim czasie nastąpi, i że młodzież wychodząca z Dublan prócz bardzo poważnej wiedzy teoretycznej, posiędzie także praktyczną, niezbędną do administrowania większych i średnich majątków.

Szkoła Dublańska do praktycznych demonstracyi, we wszystkich prawie działach gospodarstwa wiejskiego, jest zupełnie przygotowaną, brakuje jej tylko szerszego pola dla nauki mleczarstwa.

Jeszcze w roku 1888 postanowił Wysoki Sejm na wniosek posła Struszkiewicza i Langego w sprawie podniesienia gospodarstwa nabiałowego, zająć się tą kwestyą a w roku 1890 przeznaczył Wysoki Sejm sumę 1200 zł. na założenie małej mleczarni w Dublanach w którejby dla pouczenia uczniów nie wielką ilość mleka, na masło i ser przerabiano.

W roku 1891 wydano z tej kwoty 600 zł. na zakupienie separatora i ogrzewacza, ponieważ jednak w tymże roku zwołana ankieta dla spraw mleczarskich, większą mleczarnię w Dublanach projektowała, suma drugich 600 zł wydaną nie została, i na tem rzecz stanęła.

Komisya gospodarstwa krajowego nie mając pod ręką kosztorysów założenia mleczarni w Dublanach, nie może przedstawić żadnego na razie wniosku.

Nie zapoznając jednak tego ważnego działu gospodarstwa krajowego, który powinienby się raźniej i systematyczniej niż dotąd w kraju naszym rozwijać. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, iż należy polecić Wydziałowi krajowemu, aby się nad tą kwestyą zastanowił i w przyszłości swe zdanie oparte na zbadaniu ewantualnych kosztów założenia mleczarni jako objektu demonstracyjnego dla wyższej i niższej szkoły przedstawił. W tym też celu przedstawia komisya gospodarstwa krajowego Wysokiemu Sejmowi rezolucyę do przyjęcia.

Wydział krajowy proponuje zwinąć w etacie szkoły wyższej, dwie posady asystentów i posadę docenta, a mianowicie: docenturę dla zoologii i oddzielną docenturę dla fizyologii zwierząt domowych, a stworzyć na to miejsce jedną etatową posadę profesora-adjunkta. Komisya gospodarstwa krajowego zgadza się z powyższą propozycyą.

Zeszłoroczną uchwałą Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do postawienia domu kosztem 9000 zł. dla pomieszczenia jednego profesora. Ponieważ budowa ta wykonaną nie została, proponuje Wydział krajowy prócz tejże, także w tym roku postawienie szopy na pomieszczenie maszyn i narzędzi rolniczych kosztem 4.500 zł.

Komisya gospodarstwa krajowego zbadawszy przez referenta rzecz na miejscu, przyszła do przekonania, że szopa ta jest koniecznie potrzebną, albowiem prócz przedwczesnego zniszczenia narzędzi przez nieposzanowanie, stają się one wprost niedostępne dla uczniów, i dla celów demonstracyjnych zupełnie nie przydatne. Komisya proponuje zatem przystąpić w tym roku do budowy domu dla jednego profesora, i szopy na narzędzia rolnicze.

Wydział krajowy proponuje uchylenia uchwały sejmowej z dnia 7. lutego 1894, mocą której ustanowił etatową posadę prefekta internatu w Dublanach. Komisya gospodarstwa krajowego zbadawszy i przyszedłszy do przekonania, iż w naszym społeczeństwie ścisły internat, z powodu wielkiej od najmłodszych lat wolności młodzieży, zaprowadzić się nie da, a posada prefekta ograniczała się na utrzymaniu wewnętrznego porządku, na dozorze służby, zgadza się na zwinięcie tej posady, a utworzenie na jej miejsce nowej, zarządcy domu internatowego, bez prawa posady etatowej.

W składzie grona profesorów nie zaszła w tym roku żadna zmiana. Miejsce Dr. Michała Rozłuckiego, który zmarł na tyfus, zajął chwilowo Dr. Kozierowski, później Dr. Piwel a obecnie Dr Czyński.

Z przeznaczonych przez Wysoki Sejm sum na wycieczki i podróże naukowe, przeznaczył Wydział krajowy połowę kosztów profesorowi Olszowemu na wystawę do Hamburga, docentowi Dr. Kowalewskiemu na sześcio-tygodniową podróż dla zwiedzenia zagranicznych wyższych zakładów naukowych, Dr. docentowi Pańkowskiemu na wzięcie udziału w kursie hodowlanym w Eisenach. Dom internatowy jest w zupełnym porządku utrzymany, jednak komisya i w tym roku zaznaczyć musi, brak przyrządów do gimnastyki i szermierki.

Kończąc na tem sprawozdanie o szkole wyższej w Dublanach, przechodzimy do szkoły niższej.

Szkoła niższa.

W niższej szkole żadna większa zmiana nie zaszła, zwrócono tylko nieco większy nacisk na praktyczne wykształcenie młodzieży, aby ją lepiej obznajomić z robotami polnemi i z osobistem ich wykonaniem.

Jak w roku przeszłym profesorowie wyższej szkoły udzielają i w niej fachowych wiadomości. Zachowanie się młodzieży było zupełnie zadowalniające, a rygor wzorowy, gdyż trzymano się zasady, aby uczniów niepoddających się rygorowi, natychmiast wydalić ze szkoły. W roku 1896/7 liczyła szkoła ta 41 uczniów, wydalono 5, wystąpiło 3, pozostało w roku zeszłym 33. Na trzecim roku dziewięciu zdało egzamin końcowy, i wszyscy znaleźli posady w zarządzie większych majątków. W bieżącym roku na mocy egzaminu wstępnego wstąpiło 23, z tych wystąpiło 5, wydalono 2, pozostało na wszystkich trzech latach 40.

W obec tak pomyślnego rozwoju niższej szkoły w Dublanach, komisya gospodarstwa krajowego może tylko wyrazić swe zadowolenie, jednak zwraca uwagę, że budynek mieszkalny jest tak wadliwym, iż w najkrótszym niestety czasie trzeba myśleć o jego restauracyi.

Szkoła gorzelniana i gorzelnia.

Na zeszłorocznej sesyi uchwalił Wysoki Sejm rezulucyę, mocą której wzywa Wydział krajowy, aby poczynił starania u c. k. Rządu o założenie stacyi doświadczalnych dla przemysłu gorzelnianego krochmalnianego, piwowarskiego i t. d. przy politechnice

we Lwowie. C. k. Ministerstwo oświaty odmówiło założenia przy c. k. lwowskiej szkole politechnicznej proponowanych stacyi doświadczalnych, jako zakładu państwowego; a to z powodu, że zakład taki służyć ma w pierwszym rzędzie interesom gospodarstwa krajowego, a tem samem należy do atrybucyi Sejmu. Jednocześnie jednak oznajmia J.E. Pan Minister oświaty, że w razie założenia wspomnianych stacyi był y skłonny przyczynić się jednorazowym datkiem do kosztów urządzenia.

W obec tej odpowiedzi ogranicza się Wydział krajowy do podania odmowy tej do wiadomości Wysokiego Sejmu, nie przychodząc ze swej strony z żadnymi dalej idącymi wnioskami. Ponieważ jednak przemysł gorzelniany jest jedynym szeroko rozpowszechnionym w kraju przemysłem rolniczym, komisya gosp. kraj. sądzi, że założenie stacyi takiej, chociażby na razie tylko gorzelnianej w Dublanach jest koniecznem, — ale ponieważ obecnie nie zna jeszcze odnośnych kosztów, nie stawia przeto sama wniosków, lecz zaznaczywszy potrzebę kraju, w tym kierunku, oczekuje przedłożenia Wydziału krajowego.

Przechodząc do szkoły, komisya zaznacza z zadowoleniem, że rozwija się zupełnie prawidłowo, młodzież oddaje się chętnie pracy i prawie wszyscy zdają egzamin z dobrym skutkiem a uczniowie, którzy dawniej kurs gorzelniany ukończyli, pracują w swym zawodzie z dobrym rezultatem; szkoda jednak że w obec dzisiejszego postępu gorzelnictwa, gorzelnia jako objekt demonstracyjny w urządzeniu aparatu ma znaczne usterki.

Komisya gosp. kraj. nie może na razie doradzać zmiany całego aparatu, z powodu znacznych kosztów, zaznaczyć jednak musi, że gorzelnia zuży a znaczną ilość opału, że w tym kierunku nawet ze względów oszczędnościowych zmiany są konieczne, a wszczególności ze względu na uczącą się młodzież, której wydawać by się mogło, że tak znaczna ilość opału do prowadzenia gorzelni jest konieczną. — Porządek w gorzelni jest wzorowy, a wydatki względnie do aparatu dobre.

W tym roku została wprowadzona nauka o drożdżach prasowanych, a wykłady powierzono panu Syniewskiemu, asystentowi c. k. szkoły politechnicznej, a dla demonstacyi wprowadzono wyrób drożdży prasowanych.

Koszt z tąd wynikły uwidoczniony jest w pozycyi 9 preliminarza szkoły, który też tylko o tę sumę rożni się od budżetu zawotowanego przez Wysoki Sejm na rok 1897. Tak jak w innych latach, tak i w tym roku odbył się sześciodniowy praktyczny kurs dla straży skarbowej i urzędników c. k. Dyrekcyi skarbowej.

Stacya doświadczalna.

Gdy przed dwoma laty Wydział krajowy na mocy uchwały Wysokiego Sejmu założył dwie stacye kontrolno-doświadczalne, a mianowicie, stacyę chemiczno-rolniczą i stacyę botaniczno-rolniczą sądził, iż te zakłady będą przez dłuższe lata służyć prawie wyłącznie dla demonstracyi szkoły wyższej, a tem samem znajdą pomieszczeniew budynkach szkolnych. Rozwój jednak samoistnego ich działania jest tak duży, a zainteresowanie się tak centralnego Towarzystwa gospodarskiego, jak jego oddziałów i w ogóle ziemian tak znaczne, że przeszły prawdziwie najdalej idące oczekiwania, czego dowodem, że w tym roku stacya chemiczna wykonała 600 rozbiorów chemicznych, zaś stacya botaniczna 1517 poszczególnych analiz. Tak szybki rozwój tych stacyi wskazuje dosadnio, jak bardzo kraj potrzebował owych zakładów, lecz teraz zachodzi obawa, czy stacye te będą się już mogły pomieścić w Dublanach, a w każdym razie w ich gmachu szkolnym. Uchwałą pod IV. zezwolił Wysoki Sejm robienie doświadczeń kosztem kraju na pięciu polach w typowych miejscowościach i na jednym ogrodzie górskim i zwiększenia skutkiem tego etatu osób w stacyach zatrudnionych, o dwóch asystentów.

W myśl tej uchwały powołał Wydział krajowy na przedstawienie kierowników p. Karpińskiego na asystenta w stacyi chemicznej, a p. Janowskiego na asystenta w stacyi botanicznej, i polecił założenie pięciu poletek doświadczalnych i ogródka górskiego.

Założenie pięciu pól doświadczalnych pod kierunkiem profesora Pomorskiego przyszło do skutku i w tym roku już robiono doświadczenia, założenie zaś ogródka górskiego, z powodu dłuższej słabości profesora Dr. Szyszyłowicza, dopiero w jesieni nastąpiło a doświadczenia wskutek tego na przyszły rok się rozpoczną.

Doświadczenia na koszt kraju prowadzone, były bardzo małe w porównaniu z doświadczeniami, jakie stacya chemiczna robiła przy pomocy innych funduszów, a mianowicie funduszów Towarzystwa gospodarskiego na 34 polach, funduszów dostarczonych przez syndykaty nawozowe na 19 polach, a przez prywatnych na 10 polach, ogółem przeto na 71 polach. — Z tego tak rozlicznego działania widzimy dosadnie, jak rolnicy nasi odczuli potrzebę stacyi doświadczalnych, i jak tego rodzaju instytucya może się przyczynić do podniesienia rolnictwa. W kraju, gdy dawniej każdy rolnik, który chcąc się o działalności nawozów sztucznych przekonać, musiał doświadczenia sam na oślep czynić i częstokroć narażać fundusze swe na pewne straty, obecnie przy pomocy stacyi doświadczalnych, nie tylko iż ma pewność co do jakości zakupionych nawozów sztucznych lecz także powiadomiony jest o potrzebie nawozowej swej gleby.

Tutaj komisya stwierdzić musi, że obydwaj kierownicy wyż wymienionych stacyj, z prawdziwie obywatelską gorliwością, a nawet powiedzieć można, poświęceniem temi tak ważnemi czynnościami się zajmowali.

Jak już wyżej nadmieniono, zachodzi jednak obawa, czy przy tak szybkim rozwoju obydwóch stacyj, znajdzie się odpowiednie na nie pomieszczenie i komisya gosp. kraj. podziela w tym względzie zdanie Wydziału krajowego i zwraca uwagę Wysokiego Sejmu, że prawdopodobnie w najkrótszym czasie trzeba będzie przystąpić do nowej organizacyi tych stacyj, zaznaczając, iż szkodaby było, aby tak zbawienne działanie na rozwój stosunków agronomicznych kraju brakiem miejsca zatamowanem zostało.

Do preliminarza stacyi botanicznej wstawiono 500 złr. w wydatki zwyczajne, a 150 zł. w nadzwyczajne na założenie 8 pól w różnych typowych glebach na równinach, a 3 pól w okolicach podgórskich, dla doświadczeń roślin okopowych.

Z temi proponowanymi wydatkami komisya zupełnie się zgadza.

Inne wydatki trzymane są w granicach zeszłorocznego budżetu.

Dotychczas przy stacyach było zatrudnionych trzech asystentów, utrzymywanych kosztem kraju, a mianowicie jeden przy stacyi botanicznej, a dwóch przy stacyi chemicznej.

Zachodzi jednak obawa, czy w obec wyższych płac asystentów na kursie rolniczym w Krakowie i zapewnionej lepszej przyszłości, siły obecnie pracujące dadzą się nadal w Dublanach zatrzymać. Dla uniknięcia zatem tak niekorzystnej okoliczności, zachodzi już teraz potrzeba pomyśleć o zabezpieczeniu im korzystniejszej pozycyi, czy to przez podniesienie rocznych poborów, czy też przez ewentualną stabilizacyę po roku zadowalniającej działalności.

W obec tego komisya gosp. kraj. czuje się zmuszoną proponować zwiększenie funduszu dla utrzymania asystentów, zatrudnionych przy stacyach o 400 złr. i tę sumę w osobnym wniosku Wysokiemu Sejmowi do uchwały podać.

Folwark.

Ogólny ład i porządek, jaki sprawozdawca komisyi na miejscu zastał, daje pewną rękojmię, że folwark Dublański normalnie się rozwijać i podnosić będzie, tak, że w bliskiej przyszłości stanie się wzorem nie tylko dla szkoły lecz i dla ziemian zwiedzających ten zakład.

Krowy jak i cały inwentarz wzorowo utrzymany, a mleczność tak u krów zarodowej obory Oldenburskiej, jak i Anglerów zadowalniającą. Anglery w stosunku do żywej wagi dają zadziwiająco dużo mleka, albowiem każda krowa w przecięciu waży 490, a daje 2930 litrów mleka rocznie.

Rachunki folwarczne są zupełnie dokładnie zestawione i po raz pierwszy na życzenie komisyi prowadzone i zamknięte od 1-go lipca 1896 do 1-go lipca 1897. Z tego zestawienia rachunków przekonać się można, że folwark dał nawet stosunkowo znaczne dochody, bo wyżej 9 złr. z morga, a produkcya nasion kłosowych a w szczególności okopowych nadzwyczaj zadowalniająca.

Tutaj jednak komisya wyrazić musi życzenie, aby rachunki i rejestra gospodarskie i nadal były prowadzone i tak ułożone, żeby mogły służyć za wzór dla średnich majątków.

W tym roku folwark Dublański poprawił wyloty drenów założonych przed 18 laty i te obecnie normalnie funkcyonują, a przy łąkach dawniej nawadnianych, roboty rowów odpływowych są wykończone.

Na mocy uchwały Wysokiego Sejmu zeszłego roku pod III, wybudowaną została stajnia opasowa w granicach kredytu wyznaczonego; w tym roku Wydział krajowy proponuje wybetonowanie podłóg i żłobów kosztem 700 zł., z którym to wydatkiem komisya gosp. kraj. się zgadza Prócz tego wydatku Wydział krajowy, celem uporządkowania folwarku proponuje w rubryce nadzwyczajnych wydatków trzy wydatki, a mianowicie: 1) postawienie nowego oparkarnienia; 2) nabycie nowej młocarni i sieczkarni i 3) wybudowanie czworaku dla służby folwarcznej. Pomimo, iż są to wydatki znaczne, albowiem wszystkie razem są obrachowane na 4344 złr., to jednak komisya im się sprzeciwiać nie może, bo w przeszłorocznem sprawozdaniu sama uznała wydatki te za konieczne,

Na podstawie powyższego sprawozdania komisya gosp. kraj. wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I.. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego za r. 1897 o krajowych zakładach naukowych, tudzież o stacyach doświadczalnych, gorzelni i folwarku w Dublanach.

II. Sejm uchyla uchwałę swą z dnia 7 lutego 1894, mocą której ustanowił etatową posadę prefekta internatu w Dublanach.

III. Sejm zwija w etacie szkoły wyższej dwie posady asystentów i dwie posady docentów, a ustanawia w etacie profesorów-adjunktów trzecią posadę z systemizowanymi pohorami, ustanowionymi uchwałą z 7 lutego 1894.

IV. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wybetonowania podłóg i żłobów w stajni opasowej kosztem 700 złr.

Sejm upoważnia Wydział krajowy do postawienia nowego parkanu na folwarku w Dublanach, do kupienia nowej młocarni i sieczkarni i wybudowania czworaku dla służby folwarcznej łączną sumą 4344 złr.

VI. Sejm podnosi fundusz na utrzymanie asystentów zatrudnionych przy obydwóch stacyach doświadczalnych o 400 złr. do rozporządzenia Wydziałowi krajowemu.

VII. Nadto proponuje komisya gosp. kraj. następującą rezolucyę:

Wzywa się Wydział krajowy, aby sprawę założenia mleczarni, jako objektu demonstracyjnego dla wyższej i niższej szkoły w Dublanach zbadał, tak co do rozmiarów jak ewentualnych kosztów i na przyszłej sesyi sejmowej odpowiednie wnioski przedstawił.

Lwów dnia 23. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Fr. Jędrzejowicz.

L. s. 1172/98.

Aleg 138

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o klęsce nieurodzaju w r. 1897 i o wniosku p. Merunowicza.

Wysoki Sejmie!

Uchwałami z 28. i 30. grudnia 1897 przekazał W. Sejm Komisyi budżetowej sprawozdanie Wydziału krajowego o klęsce nieurodzaju w r. 1897 i wniosek p. Merunowicza o przyjęcie na fundusz krajowy opłaty procentów od pożyczek komunalnych do wysokości jednego miliona zł. dla niesienia pomocy okolicom dotkniętym klęskami elementarnemi.

Komisya budżetowa, obejmując jednym referatem przedłożenie Wydziału krajowego i wniosek p. Merunowicza po dokładnem rozpoznaniu relacyi, jakie z całego kraju nadeszły do Wydziału, a mając sobie także daną sposobność wglądnięcia w odnośne akta c. k. Namiestnictwa, ma zaszczyt przedłożyć W. Sejmowi następujące sprawozdanie i wnioski:

Po raz czwarty w przeciągu ostatnich lat ośmiu, przychodzi W. Sejmowi zajmować się łagodzeniem skutków nieurodzaju i klęsk elementarnych. W latach 1889, 1891 i 1893, wyznaczono z funduszu krajowego na bezzwrotne zapomogi zł. 230.000, a na bezprocentowe pożyczki zł. 570.000; z funduszów zaś państwowych zł. 550.000 i 600.000, czyli razem zł. 1,950.000, oprócz ulg podatkowych i transportowych, oprócz rozdanej daremnie soli i surowicy, oprócz zapomóg z powiatów i gmin oraz ofiar prywatnych, co razem na zł. 3,000.000 obliczać należy.

Po długotrwałych, bo przeszło sześciomiesięcznych słotach w r. 1897, widzimy się znów i stoimy wobec skutków nieurodzaju, przewyższającego o wiele rozmiarami wyż wspomniane lata. Od marca aż do żniw, a w wielu miejscowościach i podczas zbiorów, ciągłe deszcze zniweczyły do połowy i do czwartej części uzasadnione nadzieje, jakie z końcem zimy żywili ziemianie.

Nieplenność kłosów, rdza i śniedź w ziarnie, niezmiarka, zrośnięcie zbóż na pniu oraz w snopach; gdzieindziej grady i wylewy potoków zamulające łąki i pola, grasujące choroby bydła i pomór nierogacizny, wskutek tego wstrzymany ruch targowy, oto szereg klęsk zeszłorocznych, jakie spadły na kraj nasz i powodują odwołanie się ludności o pomoc z funduszów publicznych.

Wydział krajowy słusznie podnosi, a Komisya budżetowa tej uwagi nie przemilcza, jak dalece nieproduktywnymi dla kraju są wydatki, tak często powtarzane a ponoszone na ulżenie nędzy. Ludność wprawdzie rolnicza, tem dotkliwiej odczuć musi ubytek lub brak dochodu z roli, że go innem źródłem zarobku ani przemysłu pokryć nie może, ale też zaznaczyć należy, że oczekiwanie pomocy z funduszów publicznych, staje się niemal zwyczajem i powoduje rozgłos każdej klęski, często za nadto spotęgowany, a rozmiary żądań stają się takie, jakim budżet krajowy zadość uczynić nie może.

Pomoc jest jednak i tym razem konieczna, bo następstwa nieurodzaju i zniszczenia zbiorów są groźne i ku zbliżającej się wiośnie coraz groźniejsze.

Gdy zatem już w jesieni wiadomem się okazało, że złe jest donośne i gdy coraz liczniejsze napływały od powiatów i gmin prozby o pomoc, rozesłał Wydział

krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych okólnik, z żądaniem zebrania szczegółowych dat o rozmiarach klęski, o potrzebach i o środkach przyczynić się mogących do ulżenia dotkniętej ludności. W okólniku położono nacisk na konieczność skrupulatności dochodzeń, na unikanie przesady i nie obudzanie zbytnich wygórowanych nadziei, co do pomocy, z jaką państwo i kraj przyjść mogą.

Na 74 powiatów, tylko z pięciu żadne nie nadeszły odpowiedzi, a to z Buczacza, Skałatu, Złoczowa, Limanowy i Żywca; te zatem Wydziały nie żądają pomocy.

Z 69 nadeszłych do Wydziału krajowego odpowiedzi, w 61 wyrażonych żądaniach wysokość pomocy dochodzi do 2,000.000 zł., czyli do cyfry, jaką Rząd i kraj rozdał razem w wyż przytoczonych trzech latach.

Różniąc się w wielu punktach między sobą co do sposobu obliczania klęski, oraz co do żądań pomocy w przesadnych cyfrach podanych, w tem się zgadzają wszystkie sprawozdania Wydziałów powiatowych, że złe rezultata roku 1897 i tychże skutki, są i będą bardzo ciężkie — a to w całym kraju z małymi wyjątkami i że znaczne zmiejszenie zbiorów, miało miejsce prawie we wszystkich gatunkach ziemiopłodów, a w niektórych powiatach zamulenie paszy spowodowało znaczne i szkodliwe pogorszenie karmy.

Dotyka to w pierwszym rzędzie drobnych posiadaczy kilko- i kilkonasto morgowych, oraz bezrolnych chałupników i komorników, którzy znajdując się w gruncie potrzebujących i kupujących, odczuwają znaczne podwyższenie cen wszystkich produktów rolnych do życia im niezbędnych.

Do klęsk także zaliczyć należy kilkokrotnie dokonywane roboty, tak przy wiosennych zasiewach, jakoteż przy zbiorach zboża i paszy w roku 1897, do czego ludność rolnicza zmuszoną była poświęcić więcej pracy i kosztów — w przeważnej części zmarnowanych.

Wydział krajowy rozdziela sprawozdania i dezyderata powiatów na cztery grupy podług wysokości żądanej pomocy i braku środków miejscowych do zaspokojenia potrzeb. I tak:

I. Grupa z 16 powiatami.

Z tych pięć wyż wymienionych, nie nadesłało sprawozdań.

Dalej ośm, t. j. Brzeżany, Podhajce, Tarnopol, Tarnów, Lwów, Horodenka, Czortków, Staremiasto — nie proszą o zasiłki, aczkolwiek sprawozdania tych Wydziałów powi towych bardzo niekorzystnie stan ekonomiczny przedstawiają. Żądają jedynie ulg podatkowych i rozdawnictwa soli bydlęcej.

Trzy powiaty: Husiatyn, Rohatyn i Przemyślany proszą wprawdzie o zł. 13000 dla dziewięciu gmin, zaznaczają jednak, że stan nie jest tak groźny, żeby pomoc była nieodzowną.

II. Grupa obejmuje 27 powiatów z wykazaną kwotą żądań zł. 240.000. A to: Zaleszczyki, Chrzanów, Trembowla, Turka, Pilzno, Jasło, Bóbrka, Rawa, Borszczów, Rudki, Sokal, Kamionka, Dąbrowa, Stanisławów, Bohorodczany, Dolina, Ropczyce, Kraków, Gródek, Dobromil, Kolbuszowa, Tłumacz, Biała, Brzesko, Krosno, Nowy Sącz i Nowy Targ. Większa część tych powiatów wyszczególniając po kilka i kilkanaście gmin najbiedniejszych, podaje z naciskiem, że klęski doznały całe powiaty, lub przeważne ich części.

Sprawozdania uwidoczniają, że najbardziej dotkniętych jest dziewięć powiatów, którymi są: Bohorodczany, Brzesko, Dobromil, Dolina, Gródek, Jasło, Pilzno, Ropczyce, Stanisławów i Turka.

Pięć powiatów: Biała, Brzesko, Krosno, Nowy Sącz i Nowy Targ prosi o subwencyę na roboty publiczne.

III. Grupa z 17. powiatami: Zbaraż, Kałusz, Brzozów, Myślenice, Jarosław, Cieszanów, Żydaczów, Rzeszów, Przemyśl, Mielec, Wieliczka, Mościska, Łańcut, Grybów, Kosów, Drohobycz i Żółkiew — ze sprawozdań których wynika żądanie pomocy w sumie 450.000 zł. W grupie tej, wydają się obliczenia szkód jako wysokie, a stąd i potrzeby — o ile sądzić można — wygórowane.

IV. Grupa, z najmniejszą ilością t. j.: z 14. powiatami, przedstawia najwyższą kwotę żądań, bo zł. 1,270.000. Wydziały powiatowe: Gorlice, Brody, Śniatyn, Nisko, Bochnia, Nadwórna, Sambor, Lisko, Jaworów, Tarnobrzeg, Wadowice, Kołomyja, Sanok i Stryj wykazują największą ilość gmin dotkniętych klęskami, ale też stawiają najbardziej wygórowane potrzeby i żądania zasiłków, o jakie do funduszu krajowego apelują.

Sprawozdanie Wydziału krajowego, obejmuje krytyczny rozbiór relacyj Wydziałów powiatowych i wykazuje rażące a bardzo daleko idące różnice obliczeń szkód i żądań między powiatami, zaznaczając u niektórych niedostateczne udokumentowanie tychże przez odnośne Reprezentacye.

Wszystkie wykazy obejmują żądania dla 61 powiatów w kwocie zł. **1,973.000.**

Udzielenia takiej, ani nawet znacznie zniżonej pomocy, nie proponuje Wydział krajowy i Komisya nie mogłaby jej Wysokiemu Sejmowi doradzać, ze względu na ogólny stan funduszu krajowego i dla nie nadwerężania równowagi budżetu, który już i tak poniesie znaczne ofiary przez odpisy podatkowe, jakich dokonują władze rządowe. Wyznaczenie jednak pewnej, choćby tylko dwudziestokrotnie niższej sumy, niechby się stało dowodem dla mieszkańców kraju, że jego Reprezentacya — w miarę możności — troszczy się ich losem, ale nadto sposób, w jaki pomoc ma być udzieloną dotkniętej klęską ludności, niech będzie wskazówką, że współdziałanie wszystkich jest konieczne i zastósowane być musi.

Nie należy przeto dopuszczać w szafowaniu groszem do żadnej jałmużny, ale całą uchwaloną przez Sejm kwotę, bezwarunkowo użyć trzeba na pomoc powiatom, z których każdy ma w swoim obrębie pilne roboty publiczne i inwestycye — stałe korzyści przynieść mogące. Wykonanie ich, dając wyjątkowe zarobki, przyniesie choć częściowe ulgi i będzie moralnym oraz praktycznym sposobem rozdania zasiłku z kasy krajowej.

Nadmienić wypada, że z tą wiosną już rozpoczęte będą roboty kolejowe i regulacyjne, które w 20. powiatach zatrudnią rąk tysiące, dając ich mieszkańcom sowite zarobki. Koleje przetną powiaty: Chrzanów, Wadowice, Nowy Targ, Kołomyja, Nadwórna, Borszczów, Husiatyn, Czortków, Zaleszczyki, Łańcut i Nisko.

Rzeki regulowane będą w powiatach: Sokal, Rohatyn, Tarnów, Grybów, Tarnobrzeg, Mielec, Brzesko i Stare miasto.

Wydział krajowy przypominając ten fakt w sprawozdaniu swojem, podaje do wiadomości W. Sejmu, iż z funduszu zapomogowego tych powiatów zasilać nie zamierza.

Komisya budżetowa zbadała odnośne preliminarze w Wydziale krajowym i uzyskała informacye w c. k. Namiestnictwie. Na tej podstawie zanotować możemy, że nie ma ani jednego powiatu, w którymby roboty publiczne z funduszów rządowych i krajowych miejsca nie miały, a wielu z nich nawet bardzo znaczne. Roboty ziemne z wczesną wiosną rozpoczęte będą, wodne zaś z końcem wiosny. Znajdzie więc ludność zarobek z tych źródeł, a zatem i pomoc na żywność oraz zasiewy.

Z postanowionych już przez Władze rządowe robót w roku 1897, wyda c. k. Namiestnictwo na:

budowle wodne	zł.	161.900
drogi strategiczne	„	63.000
gościńce państwowe	„	271.000
czyli razem	zł.	495.900

a to wyłącznie na najem robotnika, gdyż sumą powyższą nie jest objęty koszt zakupna materyałów. Roboty te rozdzielają się na 69 powiatów.

Krajowe bióro melioracyjne wykazuje roboty w 13. względnie w 15. powiatach, na które preliminowaną jest na rok 1898 suma zł. 434.000.

Z Departamentu drogowego przy Wydziale krajowym wyjmujemy następujące cyfry:

W 74. powiatach na robociznę przy drogach w roku 1898 wydane będzie:

Na drogi krajowe	zł.	138.700
„ „ subwencyonowane	„	270.200
„ dojazdy kolejowe	„	37.200
Razem	zł.	446.100

Krajowe wreszcie biuro kolejowe notuje, że w siedmiu powiatach, wyłącznie na roboty ręczne i przewóz materyałów, czyli jako zarobek dla ludności tych powiatów, preliminowany jest wydatek zł. 1,545.000 przez lat dwa, a większa połowa tej sumy w roku 1898 wydaną być może.

Koleje objęte tym preliminarzem są:

Trzebinia-Skawce; Chabówka-Zakopane i Delatyn-Kołomyja-Stefanówka.

Wiadomo, że oprócz tych 3. linij, przedsięwzięte będą roboty rządowe przy kolejach: Hadynkowce-Iwanie, Kalinowszczyzna-Zaleszczyki i Przeworsk-Rozwadów.

Po powyższem przedstawieniu zbadanego stanu rzeczy, zastanawiając się nad możliwością środków zaradczych, — mając przed sobą wnioski Wydziału krajowego i p. Merunowicza, — Komisya widzi się spowodowaną, połączyć czyli skombinować obydwa, co też było życzeniem wnioskodawcy, przy motywowaniu w Izbie wyrażonem.

P. Merunowicz żąda opłacania przez kraj procentów po $4^1/_2$ od stu, za pożyczki komunalne, jakieby powiaty i gminy wśród roku 1898 zaciągnęły, aż do wysokości jednego miliona zł.

Gdyby zatem łączne długi w tej sumie powstały w r. b., miałby kraj opłacać rocznie po 45.000 zł. przez lat najmniej $13^1/_2$, to jest przez najkrótszy okres dozwolonego trwania amortyzacyi takich pożyczek. Powiaty zaś i gminy spłacićby musiały cały kapitał i ułamkową różnicę procentu, w tymże samym przeciągu czasu lat $13^1/_2$.

Wobec faktu, jak dalece powiaty i gminy w kraju naszym, są już obdłużone i jak mało — przy majątkach i funduszach swoich, oraz przy sile podatkowej — na dalszy kredyt zasługują, możnaby prawie bezpiecznie uchwalić ten wniosek w przekonaniu, że pożyczek komunalnych mało udzielonych zostanie, zwłaszcza przez krótki czas wczesnej wiosny a niezbędnych przepisach do wypełnienia, że zatem fundusz krajowy mało będzie zaangażowany na opłatę procentów, ale też i pomoc dla ludności, tą drogą uzyskać się mająca, byłaby prawie żadną, minimalną lub spóźnioną. Na przypuszczeniach jednak i prawdopodobieństwach, opierać się nam nie należy.

Komisya nie doradza Wysokiemu Sejmowi przyjęcia i uchwalenia wniosku p. Merunowicza, lecz nie zapoznaje myśli i intencyi w nim zawartej, widząc atoli możność częściowego ich uwzględnienia. Myśl tkwiąca w tym wniosku, wyrażoną jest także żądaniami Wydziałów powiatowych w ich sprawozdaniach o klęsce nieurodzaju, a mianowicie w wykazach żądanych bezprocentowych pożyczek na roboty publiczne mające dać zarobek ludności z jednej strony, lecz z drugiej i to przeważnie — przynieść pożytek powiatom. Żądania takie weszły nadto do Wysokiego Sejmu w petycyach przydzielonych Komisyom budżetowej i petycyjnej, z których niektóre uzupełniają sprawozdania powiatów, podnosząc rozmiary klęski wskutek nowych dodatkowych spostrzeżeń.

Nie można temu zaprzeczyć, że akcya ratunkowa w niesieniu szybkiej pomocy, skuteczniej dokonaną być może przez czynniki najbliżej się biedy dotykające, to jest że Wydziały powiatowe, wyrabiając gminom pożyczki — a w wielu wypadkach poręczając takowe — tam tylko na nowy dług zezwolą, gdzie najkonieczniejszą uznają potrzebę i zredukują takową do minimum.

Pożyczki takie, byłyby zapewnie i przeważnie zaciągane w Instytucyach miejscowych bez zbytecznych formalności, byłyby zatem krótkotrwałe, a nie powinny być droższe jak 5-procentowe.

Nie wykluczamy usług jakie i w tym wypadku Bank krajowy oddać ma i może, lecz zdaniem Komisyi, pożyczki te w latach trzech do sześciu umorzone być winny, a nie mają być na dłuższe amortyzacye rozkładane. Tym także sposobem, żądania powiatów przedstawione nam na kwotę około 2,000.000 zł., znacznie zredukowane będą i prawdopodobnie nie przekroczą w całym kraju, łącznej sumy 400.000 zł.

Zabezpieczeniem przeto powiatom opłaty procentów od tej kwoty z funduszów publicznych, ale przy stopie nie wyższej jak po pięć od stu — zamierza Komisya z wydatniejszą przyjść pomocą dotkniętej ludności, niż to czyni sprawozdanie Wydziału krajowego, a zarazem częściowo uczynić zadość, myśli zawartej we wniosku p. Merunowicza.

Budżetu krajowego bieżącego ani następnych, niczem nie obciążymy, gdyż wniosek Wydziału co do wydatku 100.000 zł., znajdujących pokrycie w dochodach roku 1897 — na dwie części rozdzielamy.

Komisya budżetowa w zupełności podziela zdanie Wydziału krajowego i Wydziałów powiatowych, że pomocy udzielać się mającej mieszkańcom klęską dotkniętym, nie należy rozdawać w formie drobnych zapomóg, rzadko gdzie i kiedy celowi skutecznie odpowiadających, lecz jedynie w formie zarobku przy robotach wspólne dobro gminom przynoszących i pożyczkami na czas krótki, na podstawie skryptów używanych w Towarzystwach zaliczkowych, a o ile możności bezprocentowemi.

Sprowadzanie zboża i ziemniaków w znaczniejszych partyach, odstępowanie go po zniżonej cenie, lub wypłacanie robót i pożyczek tymi produktami, stanie się także jedną z form istotną ulgę przynoszących. Niewątpliwie też będzie Wydział krajowy i będą Wydziały powiatowe przestrzegać tych sposobów, tak przy subwencyono-

waniu robót chwilowej potrzeby zarządzanych, jakoteż przy przyznawaniu opłaty procentów od pożyczek.

Komisya podnosi możność jednej jeszcze ulgi, wypróbowanej w roku 1890, po klęsce nieurodzaju z roku 1889. Mamy na myśli — chwilowe a ilościowo określone zwolnienie od opłaty ceł wchodowych tych produktów, któreby do kraju li tylko dla ulżenia skutkom nieurodzaju znacznie taniej z Rosyi i Rumunii sprowadzić tej wiosny można.

Z ulgi takiej korzystaćby mogli — prócz włościan — także i właściciele większej własności, którzy do zasiewów wiosennych jęczmień i owies zakupić muszą.

W marcu r. 1890, uzyskał Wydział krajowy od c. k. Ministerstw Skarbu i Handlu, zawieszenie opłat cłowych za sprowadzić się mające z Rosyi zboże, w ilości cent. metr. 130.000, a to do końca czerwca tamtego roku. Przyzwolono wówczas na sprowadzenie — bez opłaty cła — jęczmienia 40.000 cent. metr., owsa 70.000 cent., żyta 10.000 i hreczki 10.000. Nie zużyto więcej jak 70.000 cent. metr. gdyż wielu bardzo za późno się o tem dowiedziało. Świadectwa wydawane przez Wydział krajowy, wystawiane podług formularza przez c. k. Dyrekcyę Skarbu dostarczonego i składane w granicznych urzędach cłowych, wystarczały do korzystania z uwolnień.

O podobne ułatwienia i teraz upomnieć się trzeba, zwłaszcza że rozmiary klęski tegorocznej przewyższają w złem rezultata z r. 1889.

Komisya przeto przedkłada Wysokiemu Sejmowi do uchwały odnośne polecenie do Wydziału krajowego.

Porozumienie się c. k. Namiestnictwa z Wydziałem krajowym, co do rozdzielania pomocy z funduszów państwowych i krajowych, nastąpiło już co do głównych zasad i co do porównania relacyj Starostw ze sprawozdaniami Wydziałów powiatowych. Dalsze porozumiewanie się, w miarę potrzeby, zostało wzajemnie zapewnione.

Wydział krajowy, w sprawozdaniu przedłożonem Sejmowi, przewidywał — że pomoc c. k. Rządu nie będzie wcale w stosunku do potrzeb przez kraj odczuwanych — i tak niestety jest rzeczywiście.

Dlatego też, tem usilniej wyrażamy dalsze życzenia we wnioskach, które stawia Komisya budżetowa, a do projektowanych przez Wydział krajowy dodajemy: wezwanie o przyspieszenie orzeczeń co do należnych za klęski opustów podatkowych, oraz pragniemy, by c. k. Namiestnictwo przyczyniło się jednorazowym datkiem z funduszu zapomogowego roku 1898, do opłaty procentów od pożyczek przez powiaty i gminy zaciągnąć się mających, na równi z funduszem krajowym.

Z pełną ufnością wyrażamy nadzieję, że c. k. Rząd spełni te skromne życzenia kraju.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o klęsce nieurodzaju w roku 1897 — do wiadomości.

II. Sejm przeznacza kwotę 50.000 zł. do rozporządzenia Wydziału krajowego, głównie na roboty publiczne w powiatach najbardziej klęską dotkniętych i gdzie stosunki zarobkowe okażą się najtrudniejsze.

III. Sejm przeznacza dalszych 50 000 zł. do rozporządzalności Wydziału krajowego, dla ułatwienia powiatom akcyi pomocniczej przy zabezpieczaniu potrzeb ludności na zasiewy wiosenne, a to na pokrycie przez lat trzy procentów — nie wyższych jak po pięć od stu — od pożyczek, któreby Wydziały powiatowe na te cele dla gmin i ich członków zaciągnęły lub poręczyły.

IV. Sejm uchwala w tym celu kredyt dodatkowy na r. 1897 w sumie 100.000 zł. — z czego kredyt 50.000 zł. — uchwałą ad III. objęty, może być przez Wydział krajowy, w ciągu lat 1898, 1899 i 1900 — wydatkowany.

V. Uchwałami powyższemi ad II., III. i IV. załatwiony zostaje wniosek odnośny p. Merunowicza, dnia 30. grudnia 1997 w Sejmie postawiony.

VI. Sejm wzywa c. k. Rząd:

a) Ażeby się przyczynił jednorazowym datkiem 50.000 zł. z funduszów przeznaczonych na zapomogi z powodu klęsk elementarnych roku 1897, do rozporządzalności Wydziału krajowego, dla wzmocnienia zasiłku na cele ad III. wymienione.

b) Ażeby przyspieszył przyznanie należnych poszkodowanym opustów podatkowych, oraz by w gminach dotkniętych klęskami powstrzymał egzekucye podatkowe w roku 1898.

c) Ażeby przyznał opusty w taryfach kolejowych w obrębie Galicyi, dla przewozu produktów rolniczych, zgromadzać się mających dla ludności klęską dotkniętej.

d) Ażeby dostarczył przynajmniej 25.000 cent. metr. soli będlęcej bezpłatnie dla tych powiatów, w których jakość paszy ucierpiała, — oraz by zezwolił na bezpłatny pobór surowicy w powiatach: Bohorodczany, Dolina, Kałusz, Kołomyja, Kosów i Nadwórna.

VII. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, uzyskanie jaknajszybsze od c. k. Ministerstw Skarbu i Handlu, zawieszenia opłat cłowych za sprowadzić się mające zboże z Rosyi — w ilości co najmniej 150.000 cent. metr., dla mieszkańców kraju klęskami dotkniętych, a to na czas do końca czerwca r. b.

VIII. Petycye do liczb 257, 258, 261, 475, 476, 477, 634, 656, 669, 703, 704, 868, 915, 916, 917, 918, 919, 922, 923, 931, 1.014, 1.015, 1.016, 1.085, 1.086, 1.134, 1.176 i 1.182 — powiatów i gmin o zapomogi i o pożyczki — przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu, do możliwego uwzględnienia.

Lwów, dnia 24. stycznia 1898 r.

Przewodniczący:
Dunajewski, *w. r.*

Sprawozdawca:
K. Scipio, *w. r.*

L. S. 1220/98

Aleg 139

Sprawozdanie

komisyi budżetowej w przedmiocie bonifikacyi funduszu krajowego i funduszów powiatowych za ubytek dodatków do podatków, opłacanych przez galicyjski fundusz propinacyjny.

Wysoki Sejmie!

Przekazane komisyi budżetowej sprawozdanie Wydziału krajowego z 5. b. m. L. 81,702/97 z projektem ustawy, oznaczającej wysokość wynagrodzenia, które fundusz propinacyjny płacić ma do funduszu krajowego i do funduszów powiatowych za ubytek w dochodach, spowodowany reformą podatkową, zmierza do tego, aby fundusz krajowy i fundusze powiatowe były odszkodowane za odjęcie im tych wpływów, jakie według dotychczasowego systemu podatkowego, propinacyjny fundusz im opłacał.

Wiadomo, że wskutek ustawy z dnia 25. października 1896 Nr. 220. Dz. p. p. — która weszła w życie z dniem 1. b. m. — dotychczasowy podatek zarobkowy i podatek dochodowy zostają uchylone.

W miejsce tych podatków zaprowadzony jest ogólny podatek zarobkowy, któremu także fundusz propinacyjny podlega.

Licząc się jednak z faktem, że fundusz propinacyjny zmuszony jest płacić w zastępstwie posiadaczy obligacyi propinacyjnych podatek rentowy, gdyż ci posiadacze mają zagwarantowane pobieranie odsetek bez wszelkiego uszczuplenia, wynikającego z podatku na ich dochód nałożonego, — ustawa z dnia 25. października 1896, przyjęła w ustępie 12. §. 100. takie postanowienia, że nowy podatek zarobkowy, opłacany przez fundusz propinacyjny, będzie daleko niższy od podatku dochodowego, po koniec r. 1897 uiszczanego.

Podstawą wymiaru nowego podatku zarobkowego będzie czysty dochód funduszu propinacyjnego, obliczony według następujących zasad. Odsetki płacone posiadaczom obligacyi propinacyjnych i kwoty użyte na opłatę wylosowanych obligacyi — uznaje ustawa jako odsetki bierne, które zatem od dochodu potrącić należy. Subwencya rządowa i dochody z opłat szynkarskich z dochodu wyłączone być mają. Także podatek rentowy, zapłacony w zastępstwie posiadaczy obligacyi, od dochodu potrącony będzie.

W ten sposób fundusz propinacyjny, jak się okazuje z zestawienia cyfr, wyjętych z uchwalonego przez Wys. Sejm budżetu tego funduszu na rok 1898 — nie miałby żadnego dochodu, podlegającego nowemu podatkowi zarobkowemu.

Cały bowiem dochód ogólnego funduszu objęty budżetem na rok 1898 uchwalonym wynosi . . . . . 4,890.249 zł.

dochód zaś fuuduszu rezerwowego, po potrąceniu kosztów administracyjnych . . . . . 160.451 „

razem . 5,050.690 zł.

Z tego zaś dochodu wyłącza się:		
Subwencya rządowa	891.129	zł.
opłaty szynkarskie	190.000	„
a potrąca się:		
spłatę wylosowanych obligacyi	1,913.150	„
wypłatę kuponów	1,953.848	„
podatek kuponowy	195.385	„
razem .	5,143.512	zł.

Przychodzi zatem do zastosowania ustęp 2. §. 100. ustawy, według którego minimum podatku zarobkowego wynosi *jeden pro mille* kapitału zakładowego, a ten kapitał oznaczono w ustępie 13. §. 100. ustawy w sumie 62,200.000 zł. (t. j. cały kapitał wykupna propinacyi) tak, iż podatek zarobkowy wynosi 62.200 zł.

Od tego podatku pobierać będzie fundusz krajowy dodatki, lecz funduszom powiatowym nic z tego tytułu nie przypadnie, gdyż nowy podatek zarobkowy według §. 101. alinea 3. ustawy przypisany będzie we Lwowie.

Dotychczas fundusz krajowy pobierał od funduszu propinacyjnego, tytułem dodatku do podatku dochodowego (dawny bowiem podatek zarobkowy opłacany był przez fundusz propinacyjny w nader drobnej kwocie) corocznie przeszło 188.000 zł. w. a.

Obecnie dodatek krajowy od nowego podatku zarobkowego, wynoszącego 62.200 zł. obliczony według przyjętej w preliminarzu normy, tj. 61 ct. od 1 zł. wyniesie 37.942 zł. w. a.

Fundusz krajowy utraci przeto, skutkiem reformy podatkowej, przeszło 150.000 zł. z dochodu, pobieranego od funduszu propinacyjnego tytułem dodatków do podatków.

Fundusze powiatowe zaś, którym tytułem dodatków do nowego podatku zarobkowego, opłacanego przez fundusz propinacyjny, wcale nic nie przypadnie, tracą cały dochód, jaki wpływał im z dodatków płaconych dotychczas przez fundusz propinacyjny bądź to na ogólne cele powiatowe, bądź też na fundusz dróg powiatowych.

Ubytek ten, jak Wydział krajowy szczegółowo obliczył, wynosi na wszystkie powiaty przeszło 55.000 zł.

Na podstawie rokowań, przeprowadzonych z c. k. Dyrekcyą galic. funduszu propinacyjnego, przedkłada Wydział krajowy projekt ustawy, według której fundusz propinacyjny bonifikować ma rzeczone ubytki w następujący sposób:

Funduszowi krajowemu płacić ma stałą roczną kwotę 150.000 zł., od której jednak potrącać będzie dodatki krajowe do nowego podatku zarobkowego, —

funduszom powiatowym zaś przypadnie stała roczna kwota 50.000 zł.

Nie jest to wprawdzie zupełne wynagrodzenie wspomnianych ubytków, gdyż fundusze powiatowe otrzymają o 5% mniej, a fundusz krajowy 20% mniej, aniżeli im dotychczas od funduszu propinacyjnego tytułem dodatków do podatku dochodowego wpływało.

Zważywszy jednak, że te bonifikacye będą na szereg lat ustalone, że suma proponowana jest dwa razy wyższą od tej, jaką ofiarowała pierwotnie Dyrekcya funduszu propinacyjnego, oraz uwzględniając okoliczność, że w preliminarzu tegorocznego budżetu krajowego z owych 150.000 zł. tylko kwotę 37.942 zł. do dochodów wciągnięto, nie podwyższając mimo tego ogólnej stopy procentowej dodatku krajowego — komisya budżetowa, zgodnie z wnioskiem Wydziału, proponowane bonifikacye uważa jako odpowiednie.

Zgadzając się na wysokość bonifikacyi komisya zastanowiła się nad tem, na jaki okres czasu bonifikacya oznaczoną być ma.

W projekcie ustawy, przedłożonym przez Wydział nie ma żadnego okresu czasu, z czego wynikałoby, że fundusz propinacyjny byłby obowiązany płacić bonifikacye przez cały czas, dopóki ten fundusz istnieje.

Zważywszy jednak, że prawo propinacyi ustaje z końcem r. 1910 (§. 1. ustawy z 22. kwietnia 1889) a osobną ustawą ma być postanowione, jakie opłaty szynkarskie lub inne opłaty na rzecz funduszu propinacyjnego po roku 1910 pobierane być mają — komisya budżetowa sądzi, że wspomniane bonifikacye tylko na czas do końca r. 1910 uchwalić można.

Owe dodatki bowiem do podatku dochodowego, pobierane przed reformą podatkową na rzecz funduszu krajowego i funduszów powiatowych, nie istniałyby dłużej, jak

do końca r. 1910 — gdyż wtedy dochód z prawa propinacyi ustaje, skoro i prawo propinacyi wtedy gaśnie.

Komisya zmieniła zatem projekt ustawy w tym kierunku, że ogranicza bonifikacye na lat 13 — t. j. od 1. stycznia 1898 do końca 31. grudnia 1910.

Rozdział kwoty 50.000 zł. przyznanej powiatom nastąpić powinien, zdaniem komisyi, według propozycyi Wydziału, t. j. na podstawie przeciętnej wysokości dodatków powiatowych i drogowych, opłacanych przez fundusz propinacyjny w ostatniem trzechleciu.

Przedstawiwszy stan rzeczy wnosi komisya:

1. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy o bonifikacyi funduszu krajowego i funduszów powiatowych za ubytek w dochodach z dodatków do podatków, opłacanych przez fundusz propinacyjny przed wejściem w życie reformy podatkowej.

2. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przedłożony przez Wydział krajowy rozdział bonifikacyi 50.000 zł. z funduszu propinacyjnego dla funduszów powiatowych pomiędzy poszczególne powiaty przyjmuje Sejm do wiadomości.

We Lwowie 24. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Skałkowski.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wynagrodzenie galicyjskiego funduszu krajowego i funduszów powiatowych za ubytek w dochodach z dodatków do podatków, opłacanych przez galicyjski fundusz propinacyjny, spowodowany wejściem w życie ustawy państwowej z dnia 25. października 1896. Nr. 220. Dz. pr. p.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Artykuł I.

Jako wynagrodzenie ubytku w dochodach galicyjskiego funduszu krajowego i funduszów powiatowych, spowodowanego wejściem w życie ustawy państwowej z 25. października 1896. Nr. 220. Dz. pr. p. — a mianowicie jako wynagrodzenie za ubytek w dochodach tych funduszów z opłacanych do końca r. 1897. przez galic. fundusz propinacyjny dodatków do podatków państwowych, — płacić będzie galicyjski fundusz propinacyjny przez lat 13. — t. j., od 1. stycznia 1898. do 31. grudnia 1910 w ratach kwartalnych z dołu, bonifikacye poniżej w art II. i III. oznaczone.

Artykuł II.

Bonifikacya dla funduszu krajowego wynosi 150.000 zł. w. a. rocznie — lecz od tej kwoty potrąci się corocznie dodatek krajowy wymierzony od podatku zarobkowego, opłacanego przez galic. fundusz propinacyjny w myśl §. 100. ustawy z 25. października 1895. Nr. 220. Dz. pr. p.

Artykuł III.

Bonifikacya dla funduszów powiatowych wynosi 50.000 zł. w. a. rocznie a wypłacaną będzie do rąk Wydziału krajowego.

Sumę tę 50.000 zł. w. a. rozdzieli Wydział krajowy pomiędzy fundusze powiatowe w takim stosunku, w jakim są kwoty przypadające poszczególnym funduszom powiatowym w trzechleciu od r. 1895. do r. 1897. włącznie, z opłacanych przez galic. fundusz

propinacyjny dodatków do podatków, do ogólnej sumy zapłacone w temże trzechleciu przez galic. fundusz propinacyjny tytułem dodatków do podatków na cele powiatowe.

Artykuł IV.

Ustawa ta wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Artykuł V.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu ministrowi spraw wewnętrznych.

L. S. 1174/98.

Aleg 140

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o administracyi krajowych funduszów pożyczkowych na budowę koszar dla wojska, za czas od 1. listopada 1896 do 31. października 1897.

Wysoki Sejmie!

Wedle sprawozdania Wydziału krajowego i zamknięcia rachunku za rok 1896 przedstawia się obecnie stan funduszów krajowych na budowę koszar wojskowych, następnie:

I. Fundusz krajowy pożyczkowy dla gmin i osób prywatnych na budowę koszar dla wojska, powstały z dotacyi Wysokiego Sejmu uchwalonych dnia 11. stycznia 1888 — 5. kwietnia 1892, — 24. września 1892 i 30. stycznia 1897 wynosi łączną kwotę . . . . . 1,391.500 zł. w. a.

Z funduszu tego pozostawało z końcem roku 1896 na pożyczkach u gmin i osób prywatnych . . . . . 1,385.178 zł. 29 ct.

w roku 1897 wypłacono gminom w sprawozdaniu Wydziału kraj. wymienionym łączną kwotę . . . . . 146.500 „ — „

razem . . 1,531.678 zł. 29 ct.

a ponieważ gminy wpłaciły do 31. października 1897 . . 117.243 „ 13 „

pozostaje więc u tychże kwota . . . . . 1,414.435 zł. 16 ct.

Prócz tych wypłaconych gminom w r. 1897 pożyczek w łącznej kwocie . . . . . 146.500 zł. — ct.

spłacony został funduszowi krajowemu dług w sumie . . . 51.328 zł. 55 ct.

wydano więc w r. 1897 razem . . 197.828 zł. 55 ct.

Dochody w r. 1897 do 31. października wynosiły łączną kwotę . 228.898 zł. 46 ct.

pozostaje więc zapas . . 31.069 zł. 91 ct.

Doliczywszy do tego zaległe u gmin: Brzeżany, Rzeszów i Trembowla, zwroty . . . . . 9.835 zł. — ct.

odsetki z lokacyi i zwłoki . . . . . 2.595 zł. 09 ct.

tudzież zapas kasowy i raty od gminy: Gródek dla krajowego funduszu b. korpusu ochotników z r. 1859 . . . 12.156 zł. — ct.

powinnaby z końcem roku 1897 pozostać do dyspozycyi kwota . 55.656 zł. — ct.

który to zapas spodziewany powstał głównie z powodu, iż gmina Tarnów i w r. 1897 nie podniosła reszty z pożyczki jej przyznanej, t. j. kwoty 50.000 zł.

Dochody w r. 1898 ze zwrotów wynoszą około . .	130.000 zł. w. a.
Fundusz więc dyspozycyjny na r. 1898 powinien wynosić okrągło około	185.600 „ „ „
który na pokrycie rat w tym roku gminom w sprawozdaniu Wydziału krajowego wymienionym do wypłaty przypadających w łącznej kwocie	177.500 „ „ „

nietylko powinien wystarczyć, ale pozostałaby nadto nadwyżka w kwocie 8.100 zł. w. a.

Nadwyżka ta nie jest pewną, bo gmina Trembowla zalega z ratą półroczną w kwocie 4.475 zł. jeszcze dnia 1. lipca płatną, zaś gmina Rzeszów wniosła prośbę o odroczenie rozpoczęcia spłaty rat pożyczki 100.000 zł. do połowy r. 1898, które Wydział krajowy w uwzględnieniu okoliczności, iż Władze wojskowe dotąd nieodebrały od gminy objektów już zbudowanych — uchwałą po zamknięciu sprawozdania powziętą z dnia 3. grudnia 1897 L. W. 73.209 zezwolił.

Komisya administracyjna zaznaczając, że gmina Brzeżany zaległość już po zamknięciu sprawozdania Wydziału krajowego zapłaciła, wyraża nadzieję, że gmina Trembowla nietylko zaległą z r. 1897 ratę zapłaci, ale także następne raty w terminach płatności uiszczać będzie; spodziewa się, że fundusz dyspozycyjny na rok 1898 wystarczy na pokrycie wydatków.

Przyrzeczone przez Wydział krajowy do 31. października 1897 pożyczki, dla gmin w sprawozdaniu wymienionych wynoszą łącznę kwotę . . . 682.500 zł. a gdy wedle sprawozdania Wydziału krajowego z promes udzielonych przypadnie:

do wypłaty w r. 1898 . .	177.500 zł.
w roku 1899	127.500 „
w „ 1900	107.500 „
w „ 1901 i 1902 . .	80.000 „
w „ 1903	60.000 „
w „ 1904	130.000 „
razem .	682.000 zł.

przeto wydatki powyższe znajdą zupełne pokrycie w bieżących dochodach funduszu pożyczkowego koszarowego.

Ponieważ Wydział krajowy uchwałą z dnia 6. grudnia 1897 l. 66.407 przyznał gminie Kołomyja pożyczkę 180.000 zł. na rozszerzenie koszar dla obrony krajowej, płatną w latach 1906, 1907, 1908, (którą gmina ma własnym kosztem eskontować) — przeto wszystkie promesy wydane wynoszą obecnie kwotę łączną 862.000 zł. w. a.

Jeżeliby władze wojskowe nie czyniły dalszych żądań o budowy koszar, uchylone by były stale trudności w dostarczaniu gminom na ten cel pożyczek, a ponieważ wpływy ze zwrotów w latach 1906, 1907, 1908 zdaniem komisyi administracyjnej wystarczą na pokrycie pożyczki gminie Kołomyja przyrzeczonej 180.000 zł., fundusz krajowy i gminny uwolnione by były od ponoszenia dalszych ciężarów na budowę koszar dla wojska.

Mając na uwadze, że Wydział krajowy wskutek oświadczenia komendy XI. korpusu z 12. lipca 1897 l. 3067, że dalsza budowa koszar w Złoczowie jest nietylko nagłą i niezbędną ale także ważniejszą od budowy koszar dla takich oddziałów wojska, które pomieszczenie mają, dla których jednak z powodu wadliwości tych pomieszczeń lub innych przyczyn nowe koszary zbudowane być mają, zniewolony był wydać uchwałą z 16. lipca 1897, l. 44.691. Feiwlowi Rohatynowi promesę na 80.000 zł. w. a.;

że wskutek usilnego żądania władzy wojskowej gminie Kołomyja udzielił promesę na 180.000 zł.;

że gminy Jaworów, Kraków i Rzeszów wniosły prośby o pożyczki w łącznej kwocie 212.000 zł. którym to prośbom Wydział krajowy dla braku nagłości odmówił — a prośby te ponowione być mogą, mając wreszcie na uwadze, że państwowe Ministerstwo wojny, nieprzychyliło się do żądania Wydziału krajowego opartego na uchwałach Wysokiego Sejmu, o zupełne, względnie czasowe do końca r. 1904, uwolnienie kraju od obowiązku ponoszenia jakichkolwiek kosztów na pomieszczenie wojska: wyraża Komisya administracyjna obawę, że wobec coraz nowych wymagań Wojskowości powstaną nowe trud-

ności, do usunięcia których dochody lat 1899, 1900, 1901, 1902, 1903 i 1904, chociaż przewyższają potrzeby na teraz przewidziane, niewystarczą.

Komisya administracyjna mniema, że celem uchylenia takich trudności, należy Wydziałowi krajowemu zalecić. ażeby jak to dotąd czynił i w przyszłości promesy pożyczek na budowę koszar wydawał tylko w razie koniecznej nieuniknionej potrzeby i w miarę zasobów funduszu pożyczkowego, tudzież z zastrzeżeniem terminów wypłaty na późniejsze lata z pozwoleniem eskontowania onych na koszt dotyczących gmin.

Wogóle wypłacił Wydział krajowy do 31. października 1897

gminom i osobom prywatnym z funduszu koszarowego . .	2,316.950 zł. w. a.
a z funduszu byłego korpusu ochotników	50.000 „ „
razem . .	2,366.950 zł. w. a.

Fundusz byłego korpusu ochotników z r. 1859 wynosi wedle zamknięcia rachunku za rok 1896:

dług gminy Żółkiew	48.000 zł. w. a.
zapas kasowy	9.656 „ „
razem . .	57.656 zł. w. a.

Zapas powyższy kasowy i rata przez gminę Gródek w roku 1897 spłacona 2.500 zł. ulokowane są na 4% w Banku krajowym.

II. Fundusz na budowę koszar krajowych został w roku 1896 wyczerpany aż do zapasu kasowego . . . . . 3.105 zł. 50 ct.

W roku 1897 do 31. października wpłynęły dochody:

1. dotacya z funduszu krajowego uchwalona przez Wysoki Sejm dnia 30. stycznia 1897	58.000 „ — „
2. czynsze z koszar krajowych za czas od 1. września 1896 do 31. grudnia 1897 w kwocie	90.713 „ 63 „
3. odsetki z lokacyi uzyskane i spodziewane . . .	380 „ 87 „
razem . .	153.000 zł. — ct.

W tym samym czasie wydano na pokrycie potrzeb w sprawozdaniu Wydziału krajowego (lit. A—G) wyszczególnionych . . . . 95.471 zł. 75 ct.
spodziewane wydatki do końca na rok 1897 wynoszą około . . . . . 46.528 „ 25 „

razem . .	142.000 „ — „
pozostanie więc zapas . .	11.000 zł. — ct.

Zapas ten powstał głównie z powodu większego dochodu w czynszach o 7.400 zł. od spodziewanego i zaoszczędzenia wskutek starań Wydziału krajowego w wydatkach na przyrządy do gaszenia ognia, wedle przedłożonego bowiem przez c. i k. komendę XI. korpusu pismem z dnia 7. listopada 1896, l. 4.110 wykazu, przyrządy te kosztowałyby były około 7.400 zł. i wymagałyby kosztownego utrzymywania i uzupełniania. Na sprawienie onych przyjęła c. i k. Komenda XI. korpusu ofiarowaną przez Wydział krajowy, na podstawie zasięgniętej opinii fachowej kwotę 2.500 zł. z obowiązkiem, iż wojskowość własnym kosztem utrzymywać będzie i uzupełniać te przyrządy przez cały czas 25-letniego używania koszar, w zamian czego staną się one własnością zarządu wojskowego.

Roczne wynagrodzenie za koszary krajowe nie jest jeszcze ostatecznie oznaczone, podług wykazów bowiem należytości wynagrodzenia za wszystkie koszary krajowe, z wyjątkiem szpitala wojskowego w Zaleszczykach dotąd do użytku nieoddanego i za kuźnię i otwartą ujeżdżalnię we Lwowie, za które wynagrodzenie zależnem jest od wysokości kosztów budowy jeszcze niesprawdzonych, Wydziałowi krajowemu pismem c. i k. Komendy XI. korpusu z 9. marca i 11. czerwca 1897 udzielonych, wynosi wynagrodzenie za wszystkie koszary w sprawozdaniu wyszczególnione łącznie . . . 68.599 zł. 54 ct.
doliczywszy do tego spodziewane wynagrodzenie za szpital w Zaleszczykach, kuźnię i ujeżdżalnię we Lwowie . . . 1.838 „ — „

wyniosłoby razem . .	70.437 zł. 59 ct.

przedstawiałoby zatem po potrąceniu $^3/_4$% kosztów budowy, na koszta utrzymania, wynoszące rocznie 10.705 zł. i asekuracyi 2.000 zł. niespełna 4% od kwoty $1^1/_2$ miliona, bo mniej o 2.668 zł.

Przeciw wymiarowi tego wynagrodzenia wniósł Wydział krajowy przedstawienia, na które decyzya c. i k. państwowego Ministerstwa wojny jeszcze nie nadeszła.

Przy rokowaniu o budowę koszar krajowych wyraził Wydział krajowy żądanie o przeniesienie gmin Mosty wielkie i Trembowla do wyższej klasy wojskowej taryfy czynszowej.

Ufając przyrzeczeniu c. i k. Komendy XI. korpusu, iż życzenie to o ile możności będzie uwzględnione, o którem Wydział krajowy odezwą c. k. Namiestnictwa z 1. maja 1895, l. 4.530 został zawiadomiony, podpisał Wydział krajowy umowę z 25. maja 1895.

Wbrew temu przyrzeczeniu, nieuwzględniło c. k. Ministerstwo Skarbu wspólnie z c. i k. państwowem Ministerstwem wojny przedstawień Wydziału krajowego co do przeniesienia gminy Mosty wielkie do 6ej a gminy Trembowla do 5 klasy wojskowej taryfy czynszowej — najpierw z powodu, że gminy te nie dostarczały przed końcem roku 1895 mieszkań dla oficerów i gażystów, powtóre dla tego, ponieważ zdaniem Ministerstwa Obrony krajowej umowa z dnia 25. maja 1895 zawarta o budowę koszar krajowych, nie może oddziaływać na prawne postanowienia noweli do ustawy kwaterunkowej z 25. czerwca 1895, Nr. 100 Dz. u. p. co do wymaganych warunków do zarządzenia wyjątkowej nowej klasyfikacyi stacyi załóg wojskowych; — pozostawiono jednak Wydziałowi krajowemu prawo ułożenia się w właściwej drodze z Administracyą wojskową co do ewentualnych zobowiązań wywołanych wspomnianą umową.

Wskutek tej odpowiedzi odniósł się Wydział krajowy w tej sprawie do c. i k. Komendy XI. korpusu, a gdy ta nie posiadała upoważnienia od Władz centralnych do załatwienia onej, pismem z dnia 15. września 1897, l. 37.904 do Ministerstwa Obrony krajowej i do państwowogo Ministerstwa wojny, — a równocześnie do c. k. Prezydium Namiestnictwa z prośbą o poparcie.

W piśmie tem ograniczył Wydział krajowy żądanie tylko do przyznania funduszowi krajowemu za koszary krajowe w gminach Mosty wielkie i Trembowla wynagrodzenia podług 6ej a względnie 5ej klasy wojskowej taryfy czynszowej, opierając to żądanie słusznie na okoliczności, że koszary krajowe zbudowane zostały na podstawie ustawy kwaterunkowej z r. 1879.

Odpowiedzi na to pismo Wydział krajowy dotąd nie otrzymał.

W tym składzie rzeczy sprawa podwyższenia wynagrodzenia dla gmin Mosty wielkie i Trembowla odroczoną została do roku 1900 od wyniku zaś rokowań, względnie od decyzyi Władz wojskowych centralnych zależeć będzie wysokość dochodu z koszar krajowych.

Ze sprawozdania komisyi administracyjnej uchwałą z 30. stycznia 1897 do wiadomości przyjętego, wiadomo Wysokiemu Sejmowi, że cały fundusz $1^1/_2$ miliona na budowę koszar krajowych przeznaczony, po potrąceniu tylko odsetek biernych od pożyczki zapłaconych, należytości przenośnej i kosztów administracyi w łącznej kwocie 39.000 zł. wyasygnowany został wojskowemu oddziałowi budowniczemu, tudzież że c. i k. państwowe Ministerstwo wojny sprzeciwiło się temu potrąceniu, z powodu, iż w umowie z dnia 25. maja 1895 nie ma w tym kierunku zastrzeżenia, że więc procenta te nie mogą uszczuplać funduszu na budowę koszar przeznaczonego.

Sprawa ta nie jest jeszcze załatwiona.

Komisya administracyjna powtarza zdanie w sprawozdaniu swojem z dnia 26 stycznia 1897. wyrażone, że jakkolwiek w umowie z 25. maja 1895. nie zastrzeżono potrącenia tych procentów, stanowisko w tej sprawie przez Wydział krajowy zajęte, odpowiada w zupełności uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 15. stycznia 1896. przyjmującej sprawozdanie Komisyi administracyjnej do wiadomości, w którem wyraźnie zaznaczono, iż procenta należące się funduszowi propinacyjnemu, o ile nie zostaną pokryte z dochodów bieżących zapłaci sam fundusz $1^1/_2$ milionowy z kapitału.

Na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z 28. lutego 1895. odsetki 4% od każdoczesnego dłużnego jeszcze funduszowi propinacyjnemu kapitału z $1^1/_2$ milionowej pożyczki, mają być co roku do budżetu krajowego jako dotacya dla funduszu koszar krajowych wstawiane; odsetki te wynoszą na r. 1898. kwotę 57.200 zł. Wydział krajowy wstawił jednak do budżetu na rok 1898, tylko kwotę 28.400 zł. zaś na spłacenie kapitału tylko 40.000 zł.

Ponieważ przy takiej spłacie kapitału amortyzacya pożyczki zbyt długo by trwała, a ułożenie sposobu i czasu zwrotu funduszowi propinacyjnemu pożyczki $1^1/_2$ milionowej

odroczonem zostało, zapowiada Wydział krajowy, iż zmuszonym będzie, wstawiać do preliminarzy funduszu krajowego od r. 1899. począwszy pełne sumy odsetek rocznych od każdoczesnego resztującego kapitału dłużnego, natomiast podwyższać będzie w preliminarzu funduszu koszar krajowych stosownie raty na spłatę kapitału tej pożyczki.

Komisya administracyjna uznaje tę potrzebę za uzasadnioną, szczególnie ze względu na uchwałę Wysokiego Sejmu z 8. lutego 1895. wedle której fundusz krajowy taki sam ciężar ponosić ma na budowę koszar krajowych, jaki by ponosił w razie jeżeliby pożyczka $1\frac{1}{2}$ miliona udzieloną została gminom lub osobom prywatnym, tudzież z uwagi na to że wynagrodzenie za koszary krajowe nie jest jeszcze stanowczo oznaczone, a także kwestya co do odsetek biernych pożyczki, czy takowe z kapitału zapłacone być mają nie jest jeszcze załatwiona, sposób zaś uregulowania obudwu tych spraw wywrze wpływ na przyszłe preliminarze funduszu koszar krajowych.

Komisya administracyjna wyrażając Wydziałowi krajowemu uznanie za oględność w administracyi krajowych funduszów pożyczkowych na budowę koszar, podnosi, że ani uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 5. kwietnia 1892. polecająca Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie z c. k. Rządem rokowania w celu uzyskania zasiłku z c. k. Skarbu dla gmin a względnie dla kraju na budowę koszar, ani też uchwalone dnia 15. stycznia 1896. przez Wysoki Sejm wezwania do c. k. Rządu: „ażeby po myśli postanowień §. 5. ustawy z dnia 25. czerwca 1895. Nr. 100. Dz. u. p. koszta budowy koszar na pomieszczenie nowych oddziałów wojska potrzebnych, pokrywał ze Skarbu państwa, za poborami opłaty za pomieszczenie wojska w tak zbudowanych koszarach ze skarbu wojskowego“ nieodniosły pożądanego skutku; zaznacza, że kraj wypłacił do końca roku 1897. gminem i osobom prywatnym na budowę koszar jako bezprocentowe pożyczki

kwotę	2,366.950 zł.
wydał zaś promes	862.500 zł.
a na koszary krajowe	1,500.000 zł.
razem . .	4,729.450 zł.

że doliczywszy do tej kwoty koszta budowy koszar przez gminy (z wyłączeniem gmin Lwowa i Krakowa) poniesione wynoszące przynajmniej . . . . . 3,000.000 zł.

wydatek na budowę koszar wynosi razem . . . . . 7,729.450 zł.

tudzież, że fundusz krajowy już na cały szereg lat dla zrealizowania promes wydanych jest zangażowany, tak iż ani o wydawaniu pożyczek gminom na ewentualne dalsze budowy koszar, ani też o podjęciu przez kraj na własny rachunek takich budow mowy być niemoże — podnosi wreszcie co już w sprawozdaniu z 10. stycznia 1896. podniosła, że przyczyną tego, iż koszta te podrosły tak znacznie jest fakt, że w naszym kraju jest stosunkowo do innych krajów koronnych nader mała ilość koszar rządowych, drugą przyczyną, że gdy ustawa kwaterunkowa z r. 1879. miała zgodnie z duchem organizacyi armii zamiar i cel rozlokowania siły zbrojnej w jej okręgach rekrutacyjnych, a jedynie ze względów państwowych i w interesie całego państwa, założoną została forteca Przemyśla, utworzoną komenda X. Korpusu i podwyższony stan pokojowy wojska w naszym kraju skutkiem czego przeniesiono na stałe leże do kraju naszego oddziały wojska z obcokrajowych okręgów rekrutacyjnych; że jeżeli względy ogólno państwowe wymagają zarządzeń obciążających w nadzwyczajny sposób pojedyńczy kraj nietylko słuszną ale i sprawiedliwą jest rzeczą, ażeby ciężary ztąd wynikające ponosiło całe Państwo, a nie tylko sam nasz kraj; że jeżeli nasz kraj, jak dowodzą przytoczone wyżej cyfry, poniósł już olbrzymie ofiary i tem udowodnił, że zależy mu na wytworzeniu w kraju silnej obrony to wobec pewnika, że w usiłowaniach swoich doszedł już do ostatnich granic, że przekroczenie tych granic spowodować by musiało poważne zachwianie siły podatkowej i zachwianie równowagi finansów krajowych, słusznem i usprawiedliwionem jest oparte na postanowieniu §. 5. ustawy z 25. czerwca 1895. Nr. 100. Dz. u. p. żądanie, by państwo na swój koszt przyjęło budowę koszar na pomieszczenie nowych oddziałów wojsk potrzebnych; Komisya administracyjna uważa więc ponowienie rezolucyi Wysokiego Sejmu z dnia 15. stycznia 1896. jako pożądane.

Na podstawie powyższych wywodów wnosi Komisya administracyjna:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o administracyi krajowych funduszów pożyczkowych na budowę koszar dla wojska za czas od 1. listopada 1896. do 31. października 1897. przyjmuje się do wiadomości.

2. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd. ażeby po myśli postanowienia §. 5. ustawy z dnia 25. czerwca 1895. Nr. 100. Dz. u. p. koszta budowy koszar na pomieszczenie nowych oddziałów wojska potrzebnych, pokrywał ze Skarbu państwa, za poborem opłaty za pomieszczenie wojska w tak zbudowanych koszarach ze Skarbu wojskowego.

Lwów, dnia 25. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Koziebrodzki.

Sprawozdawca:
Dworski.

L. s. 1215/98.

Aleg 141

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o wniosku posła Średniawskiego w sprawie pocztowej giełdy pracy.

Wysoki Sejmie!

W Wielkiem Księstwie Luxemburgskiem zaprowadzono w r. 1892 pocztowe giełdy pracy. Poczta przyjmuje tam karty korrespondencyjne ze zgłoszeniami dających pracę i szukających takowej, sporządza wykazy i każe je rozwieszać w urzędach pocztowych, na stacyach kolejowych, w hotelach, restauracyach, kawiarniach i t. d.

To zarządzenie, nazwane „giełdą pracy“ wydaje się panu posłowi Średniawskiemu tak wskazanem dla kraju naszego, że po raz trzeci ponawia wniosek, zmierzający do założenia w Galicyi pocztowej giełdy pracy.

Jako alegat dołączył wnioskodawca szczegółowy projekt, opracowany, jak podano, przez pana Dra Wiktora Ungra, zastosowany o ile możności do obszaru i warunków naszego kraju. Prócz jednej krajowej giełdy pracy, miałoby powstać 74 powiatowych, i 12 lokalnych dla miast: Lwowa, Krakowa, Przemyśla, Stanisławowa, Rzeszowa, Tarnopola, Tarnowa, Stryja, Drohobycza, Jasła, Brodów i Wadowic. W projekcie wielkiej wagi jest postanowienie, że urzędnicy pocztowi mieliby obowiązek nieumiejącym pisać, wypełniać karty korespondencyjne; w naszych stosunkach gdyby pocztowe giełdy pracy wchodziły w życie, potrzebnym by był nadto w każdym urzędzie pocztowym, woźny czy odźwierny, któryby na żądanie stron odczytywał ogłoszenia.

Wydział krajowy przesłał projekt c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów we Lwowie a władza ta złożyła odpowiednią relacyę Ministerstwu handlu pismem z 21 lipca 1897 do L. 23.230, dotąd jednak nie nadeszła z Wiednia stanowcza decyzya. Trudno przewidzieć, czy i o ile wprowadzoną u nas zostanie pocztowa giełda pracy, niemiej czyby oddała rzetelne usługi, to jednak pewne, że nad tą sprawą czuwał troskliwie Wydział krajowy i niewątpliwie nie spuści jej z oka w przyszłości.

Jedną z najsłabszych stron pocztowej giełdy pracy jest to, że poczta nie bierze najmniejszej odpowiedzialności za treść zgłoszeń i skutki całej działalności, dlatego też sejmowa komisya administracyjna z roku 1896 w sprawozdaniu swem o pierwszym wniosku posła Średniawskiego podniosła, że należy zająć się stworzeniem lepszego pośrednictwa między dającymi pracę a pracującymi. Komisya wskazała, że o pośrednictwo udaćby się można, do Towarzystw rolniczych, Wydziałów powiatowych, lub

innych instytucyi publicznych, któreby przyjęły odpowiedzialność za swe czynnosci i dawały gwarancyę dobrego załatwiania spraw.

Wysoki Sejm idąc za wnioskami ówczesnej komisyi administracyjnej, polecił Wydziałowi krajowemu przeprowadzić badania w kierunku wskazanym w sprawozdaniu komisyjnem a nagromadzony pilnie materyał przez Wydział krajowy nie tylko z Galicyi lecz i z innych krajów koronnych nie osłabia zupełnie pierwotnego mniemania komisyi.

Rada Państwa wezwała Rząd, aby zbadał w jakich warunkach odbywa się obecnie stręczenie pracy w Austryi i wziął pod rozwagę, w jaki sposób należałoby uregulować te stosunki, aby stręczenie pracy odbywało się ile możności bez kosztów i posiadało równe zaufanie pracodawców jak i poszukujących zajęcia. Rząd zatem równolegle z Wydziałem krajowym przeprowadza badania i w Galicyi; wkrótce materyały przygotowawcze zwiększone zostaną znakomicie, a Wydział krajowy będzie mógł przedłożyć Sejmowi wyczerpujące sprawozdanie.

Chodzić będzie nie tylko o pośrednictwo pracy w kraju, o dostarczenie wschodnim powiatom robotników z zachodu ale i o zawiązanie stosunków z rzetelnymi pracodawcami za granicą, na Bukowinie, na Węgrzech, w Rumunii, dokąd corocznie udaje się z okolic Krosna, Brzeska, Jasła, Sącza i t. d. tak liczny zastęp robotników w warunkach jednak mało korzystnych, gdyż znaczna część zarobionego grosza tonie w kieszeniach niesumiennych spekulantów pośredniczenia.

Trudno przesądzać jak dałoby się zorganizować coś istotnie dodatniego ale mniemać wolno, że najbliżej interesowani, odpowiednio poparci przez zupełnego zaufania godne koła umieliby prowadzić akcyę.

W tym względzie w ostatnich latach uczyniono krok naprzód. Stowarzyszenia robotników: „Przyjaźń“, „Wolność“, „Opieka nad terminatorami“ i inne złączyły się w Związek stowarzyszeń robotniczych katolickich i założyły „Bezpłatne biuro stręczenia pracy“. Nie rozwinęło się jeszcze biuro to odpowiednio, ale zdaje się dlatego tylko, że walczy z absolutnym brakiem funduszów i nie poparte, jak w Styryi, dotąd nie pozyskało w należytej mierze zaufania pracodawców.

Bezpłatne biuro stręczenia pracy we Lwowie przy ulicy Ormiańskiej, założone zostało na zasadach bardzo prostych. Przedewszystkiem ani od szukającego pracy, ani od ofiarującego pracę nie pobiera się żadnych opłat. Każdego robotnika bez pracy wpisuje się w rejestr i szuka się dla niego zajęcia ogłoszeniami w pismach, a także przy pomocy stosunków prywatnych Towarzystw. Pracy szuka się dla każdego, ale poleca się pracodawcom tylko takich, którzy i pod względem fachowym i pod względem moralności zasługują na polecenie. Tak samo prowadzi się rejestr pracodawców, którzy potrzebują robotników, a rejestr ten jest codziennie wyłożony w lokalu biura dla przeglądu robotników. Rejestr robotników zawiera następujące rubryki: Nazwisko, wiek, zawód, stan rodzinny, mieszkanie, rodzaj szukanego zajęcia, zapiski osobiste i rezultat starań.

Stowarzyszenia katolickich robotników istnieją już lub są w przededniu założenia po wszystkich większych miastach Galicyi i tworzą „Związek katolickich stowarzyszeń robotniczych“.

Za przykładem danym we Lwowie powstają wszędzie bezpłatne biura pośrednictwa pracy, istnieje nadto zamiar związania ich w jedną sieć, tak, aby mogły regulować cały popyt i podaż pracy.

O ludzi chętnych do pracy, zdolnych najłatwiej u nas, lecz niestety prywatni stręczyciele pracy, dbający jedynie o swój zysk, polecają tych, którzy więcej zapłacą za

pośrednictwo i dlatego robotnicy nasi nie zawsze dostają lepszą zapłatę i zyskują należne im uznanie.

Kraj nasz jest bogaty w możność dania zdolnego i pracowitego robotnika a z braku odpowiedniego pośrednictwa marnuje się ta siła.

W myśl powyższych wywodów komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby sprawę pośrednictwa pracy zbadał w kierunku wskazanym w sprawozdaniu komisyjnem i zdał sprawę na jednej z najbliższych sesyi.

Lwów, dnia 25. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Koziebrodzki *w. r.*

Sprawozdawca:
Jan Trzeciewski *w. r.*

L. s. 1216/1898.

Aleg 142

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego, tyczącego się krajowej szkoły średniej gospodarstwa lasowego.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego o stanie szkoły leśnej, również jak i sprawozdanie Dyrekcyi tejże szkoły dają zadowalniający pogląd na rozwój tej instytucyi i świadczą, że szkoła ta prawidłowo spełnia zadania, jakie na niej ciążą.

Niektóre zmiany wprowadzone do szkoły, a zwłaszcza ulepszenia systemu nauczania polegającego na ściślejszem łączeniu nauki teoretycznej z ćwiczeniami praktycznemi okazały się skuteczne już w samym początku, a nawet nie pozostały bez wpływu na korzystniejszy wynik tegorocznych egzaminów końcowych.

Ilość uczniów była ta sama jak w roku poprzednim, zapisanych było 34 z początkiem roku, z końcem roku było ich 30.

Ilość ta z pewnością wzrosłaby znacznie, gdyby c. k. Rząd zechciał uwzględnić zeszłoroczną uchwałę Wysokiego Sejmu, wzywającą c k. Rząd, aby przepisy obowiązujące co do kwalifikacyi wymaganych do egzaminu na c. k. zarządców lasowych zmienił w tym kierunku, by ukończeni uczniowie krajowej szkoły leśnej mogli być dopuszczani do składania tego egzaminu i mieli możność składania go nie w Wiedniu ale we Lwowie.

W skutek tej uchwały, Wydział krajowy odezwą z dnia 19. lutego 1897. i powtórnem pismem z dnia 28. lipca 1897. odniósł się do c. k. Namiestnictwa, prosząc o poparcie tego postulatu przy przedłożeniu go c. k. Ministeryum, przedstawiając szczegółowo wszelkie powody żądanie to popierające. Dotychczas jednakowo na te pisma odpowiedź nie nadeszła.

Już w zeszłorocznem swem sprawozdaniu komisya gospodarstwa krajowego zwracała uwagę Wydziału krajowego na potrzebę rozszerzenia budynku szkolnego.

Ta potrzeba coraz naglejszą się staje wobec przepełnienia muzeum i biblioteki, braku sali rysunkowej i braku pomieszczenia mieszkania dla dozorcy. Ten ostatni mieszka dotychczas w oddalonym domku na dole przy ulicy Zyblikiewicza, sam budynek szkolny jest właściwie bez opieki, a domek dozorcy bardzo już stary zniesionym będzie przy regulacyi ulicy św. Marka, mającej nastąpić w bliskiej przyszłości.

Komisya gospodarstwa krajowego ponawia i w tym roku ten postulat, wstawiając go do końcowych swych wniosków.

Wypada tu także powtórzyć z sprawozdania zeszłorocznego komisyi gospodarstwa krajowego ustęp tyczący się przeznaczenia dwóch do trzech morgów w lesie Winnickim na szkółkę i doświadczenia leśne, próbne uprawy drzew obcych itp. oraz aby w temże miejscu postawiono małe schronisko mające służyć profesorom i uczniom w czasie noclegu lub słoty.

Ogród przy samej szkole cennym jest przedmiotem dla botaniki, ale dla praktycznych ćwiczeń jest o wiele za szczupłym, obszar większy na cele powyżej wyrażone niezbędnie szkole jest potrzebnym dla praktycznego kształcenia uczniów.

W warunkach przyjęcia uczniów do szkoły leśnej nie umieszczono już od dwóch lat, dawniej wymaganej praktyki rocznej w lesie pod dozorem egzaminowanego leśniczego.

Komisya gospodarstwa krajowego już w zeszłorocznem sprawozdaniu swem tę sprawę podnosiła i dziś również jest zdania, że ten warunek przywrócić należy, gdyż nie bez ważnych powodów upatruje w tej praktyce konieczne i skuteczne wdrożenie młodego człowieka, co tylko z ław szkolnych wychodzącego, właśnie do nauki leśnictwa.

Urządzony w zeszłym roku kilkunastodniowy kurs praktyczny dla leśników rzeczywistych należy w tym roku powtórzyć, skoro się zgłosi co najmniej 10 kandydatów. Kursa takie wielkie korzyści mogą przynieść leśnikom, obznajamiając ich z postępem nauki fachowej, zwłaszcza urządzenia lasów, miernictwa, z obchodzeniem się z ulepszonymi instrumentami i t. d. — Do korzystania z tych kursów wypadałoby dopuścić oprócz byłych uczniów szkoły leśnej, także leśniczych, którzy chociaż do szkoły leśnej nieuczęszczali, dłuższy jednakowo czas pełnią służbę samoistnych leśniczych.

Przedkładając niniejsze sprawozdanie komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole średniej gospodarstwa lasowego.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd aby przepisy obowiązujące co do kwalifikacyi wymaganych do egzaminu na c. k. zarządców lasowych zmienił w tym kierunku, by ukończeni uczniowie krajowej szkoły gospodarstwa lasowego mogli być dopuszczeni do składania tego egzaminu i mieli możność składania go nie w Wiedniu ale we Lwowie.

3. Sejm wzywa Wydział krajowy aby przygotował projekt i kosztorys rozszerzenia budynku szkoły lasowej i przedstawił odnośne wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

4. Sejm wzywa Wydział krajowy aby oddał do użytku szkoły dwa do trzech morgów w lesie Winnickim na cele urządzenia szkółki i różnych doświadczeń niezbędnych przy nauce teorytycznej, oraz aby tam postawił małe schronisko mające służyć profesorom i uczniom w czasie wycieczek.

Odnośne wnioski przedstawi Wydział krajowy na najbliższej sesyi sejmowej.

Lwów, dnia 25. stycznia 1898.

Przewodniczący:

Gorayski w. r.

Sprawozdawca:

Zamoyski w. r.

L. S. 437/89.

Aleg 143

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o petycyi gminy miasta Zatora l. s. 437 w sprawie rekonstrukcyi drogi krajowej Zator-Sucha w Zatorze.

Wysoki Sejmie!

Zwierzchność miasta Zatora wniosła do Wysokiego Sejmu petycyę o przebudowanie drogi krajowej Zator-Sucha, która w 1-szym kilometrze w mieście Zatorze schodząc się z drogą rządową i rozdzielając się w tem miejscu na trzy strony, to jest ku Wadowicom, Oświęcimowi i Krakowowi ma tak silny zakręt i tworzy przytem konfiguracyę dróg tego rodzaju, że jadący od strony Krakowa nie widzą jadących od strony Wadowic. Stan ten prowadzi bardzo często do najrozmaitszych nieszczęśliwych wypadków. Ruch na tej drodze jest bardzo ożywiony, jestto bowiem punkt węzłowy dla komunikacyi z całego Powiśla z sąsiednimi Prusami, dokąd mieszkańcy Powiśla wywożą bardzo wiele paszy i innych produktów rolnych a skąd natomiast przywożą węgle kamienne, — dalej jest to droga prowadząca do stacyi kolejowej w Zatorze.

Przebieg całej pertraktacyi Zwierzchności miasta Zatora z Wydziałem krajowym jest następujący:

Dnia 13. września 1896 r. d. L. W. 58008/96 Zwierzchność miasta Zatora wniosła podanie o rozszerzenie i uporządkowanie drogi krajowej Zator Sucha w Zatorze w 1-szym kilometrze.

Dnia 29. października 1896 L. W. 67661/96 inżynier Wydziału krajowego przedstawił, że to przebudowanie na długości około 300 m. b. jest bardzo pożądane szczególnie dla miasta. Koszta rekonstrukcyi pomienionej części drogi inżynier Wydziału krajowego obliczył na 1560 zł. oprócz wywłaszczenia gruntów.

Reskryptem z dnia 1. grudnia 1896 r. L. w. 67661/96 Wydział krajowy polecił Wydziałowi powiatowemu w Wadowicach, aby spowodował Radę gminną w Zatorze do powzięcia uchwały zobowiązującej tę gminę do współudziału w pomiesieniu kosztów przebudowania drogi i przedłożył odnośną deklaracyę. Przytem zaznaczył, że wysokość datku, jakim winna się gmina miasta Zatora przyczynić równać się powinna co najmniej wysokości kosztów wykupna gruntów. Po otrzymaniu zaś powyższej deklaracyi, Wydział krajowy poweźmie decyzyę co do sporządzenia szczegółowego projektu uporządkowania drogi krajowej Zator-Sucha. Dnia 4. października 1897 r. L. W. 61217/97. Zwierzchność miasta Zatora ponownie wniosła prośbę o zarządzenie przebudowania rzeczonej drogi, oświadczając, że dla braku funduszów, przyczynić się do wydatków nie może.

Reskryptem z dnia 16. października 1897 L. W. 61217/97 Wydział krajowy, zawiadomił Wydział powiatowy w Wadowicach, że dopóki gmina względnie właściciele realności przy drodze krajowej położonych nie przyczynią się odpowiednim datkiem i nie przyrzekną bezpłatnego oddania gruntów potrzebnych dla rozszerzenia i uregulowania

drogi, Wydział krajowy nie może zarządzić sporządzenia szczegółowego projektu tej rekonstrukcyi.

Taki jest przebieg całej pertraktacyi Zwierzchności miasta Zatora z Wydziałem krajowym, aż do dnia wniesienia petycyi do Wysokiego Sejmu, w której Zwierzchność miasta Zatora przedstawia przykre finansowe stosunki gminy Zatora jakoteż bardzo opłakany materyalny stan mieszkańców tamtejszych i prosi Wysoki Sejm o rekonstrukcyę tej drogi z funduszów krajowych.

Komisya drogowa jest tego zdania, że do rekonstrukcyi rzeczonej drogi oprócz funduszu krajowego powinien przyczynić się też fundusz powiatowy i interesowani. Z powyżej przytoczonych powodów Komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przekazuje Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia na najbliższej sesyi sejmowej projektu rekonstrukcyi drogi krajowej Zator—Sucha w Zatorze w 1szym kilometrze wraz z odnośnym wnioskiem.

Lwów dnia 21. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Sala.

Sprawozdawca:
Dr. Julian Olpiński.

Ls. 382|1898.

Aleg 144

Sprawozdanie

komisyi drogowej o petycyi reprezentacyi powiatu Cieszanowskiego celem uzyskania 75% subwencyi na budowę drogi powiatowej Oleszyce, Dzików stary, Cewków.

Wysoki Sejmie!

Reprezentacya powiatu Cieszanowskiego, wnosi petycyę do Wysokiego Sejmu o subwencyę na budować się mającą drogę Oleszyce, Dzików stary, Cewków, a mianowicie o 75% całych kosztów budowy.

Opinia biura technicznego przy Wydziale krajowym opiewa:

Długość projektowanej drogi 17 klm., koszt obliczony przez powiat 142.000 zł., projekt prawidłowo wykonany.

Jak załączony do petycyi plan sytuacyjny uwidocznia, to cała zachodnia część powiatu nie ma dotąd ani jednej drogi szutrowanej — droga zaś projektowana jest niezmiernie ważną komunikacyą handlową. — Koszt budowy tej drogi przenosi siły powiatu, w którym wydatność centa tylko 900 zł. wynosi, zaś zupełny brak materyału budowlanego zmusza powiat do sprowadzania szutru koleją.

Reprezentacya powiatowa, uznając konieczność budowy tej drogi, a chcąc gminom klęskami elementarnemi dotkniętym przyjść przez danie zarobku zaraz z wiosną z dodatnią pomocą — przygotowała projekta ziemnych robót, a chcąc szybszym tępem te roboty wykonać, zaciąga pożyczke komunalną w Banku krajowym w kwocie 40.000 zł.

Jeżeli wyjątkowo trudne położenie było niejednokrotnie już przez Sejm uwzględnione, to niezaprzecznie powiatowi Cieszanowskiemu należy się nasze poparcie, którego wyrazem na posiedzeniu komisyi było oświadczenie pana referenta departamentu, że znając położenie finansowe powiatu i uznając ważność tejże drogi — Wydział krajowy przyzna petentom to, co jest w jego mocy, to jest 50% subwencyi w takich ratach, na jakie fundusz zapomogowy pozwoli, tudzież pożyczkę bezprocentową, o ile fundusz tejże w myśl wniosku posła Jędrzejowicza, na dalsze dziesięciolecie przez Sejm uchwalony zostanie.

Komisya drogowa po zbadaniu wszystkich tu naprowadzonych okoliczności wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu petycyę powiatu Cieszanowskiego do uwzględnienia i do udzielenia na budowę drogi Oleszyce, Dzików stary, Cewków, subwencyę w wysokości 60% rzeczywistych kosztów w miarę postępu budowy i w terminach, na jakie fundusz subwencyjny pozwoli.

Lwów dnia 26. stycznia 1897.

Przewodniczący:
J. Męciński *w. r.*

Sprawozdawca:
Stan. Jędrzejowicz.

Ls. 251/1898.

Aleg 145

Sprawozdanie

komisyi drogowej o petycyi Reprezentacyi powiatowej w Cieszanowie o odpisanie zaległego czynszu dzierżawnego w sumie 2715 złr.

Wysoki Sejmie!

Myto na drodze krajowej Jarosław-Bełzec w latach 1892., 93. i 94. było wydzierżawione za czynszem rocznym 16315 złr.

Przy nowo rozpisanej licytacyi na dalsze trzechlecie LW. 70168/94. wszystkie złożone oferty były znacznie niższe od pierwotnego czynszu a natenczas Rada powiatowa Cieszanowska chcąc utrzymać wartość myt na drodze krajowej Jarosław-Bełzec w tej samej wysokości na dalsze lata, ofiarowała się objąć we własną administracyę te myta na rok jeden za czynszem rocznym 16315 zł. w. a. i zawarła jak: LW. 35371/95 kontrakt o dzierżawę.

W krótkim czasie okazało się, że reprezentacya powiatowa zrobiła zły interes, straciła 2868 złr. na tem przedsiębiorstwie i została dłużną funduszowi krajowemu 2715 złr., o których odpisanie wniosła umotywowane podanie do Wydziału krajowego.

Wydział krajowy reskryptem z dnia 15. maja 1896 l. 28603 oznajmił reprezentacyi powiatowej w Cieszanowie, że aczkolwiek nie zapoznaje strat na tej dzierżawie poniesionych, to żądaniu odpisania zadość uczynić nie może, bo to przekracza jego kompetencyę.

Wobec tego wnosi reprezentacya powiatowa petycyę do Wysokiego Sejmu, która właśnie jest przedmiotem niniejszego sprawozdania.

Komisya drogowa, zbadała wszystkie odnośne akta, zasięgała opinii Wydziału krajowego i przyszła do przekonania, że reprezentacya powiatowa w Cieszanowie miała w tej sprawie najlepsze intencye, aby utrzymać wysokość czynszu mytniczego wobec zmowy dotychczasowych dzierżawców, którzy wartość czynszu znacznie obniżyć chcieli, i że temsamem na pewne uwzględnienie zasługuje.

Gdy następnie rzeczywiście okazało się, że frekwencya na dodze Jarosław-Bełzec znacznie się obniżyła a Wydział krajowy uzyskał czynsz o kwotę 800 złr. niższy, to tem samem okazuje się, że już o tę kwotę co najmniej bonifikacya powiatowi przyznaną być winna.

Skoro zaś faktycznie powiat swojem niejako pośrednictwem przyczynił się do tego, że myto z roku 1896 tylko o kwotę 800 złr., a nie jak pierwotnie oferowano o 1500 złr. się obniżyło, przeto będzie uzasadnionem twierdzić, że w tym wypadku sprawiedliwość wymaga, by fundusz krajowy ze swych pretensyi odpisał kwotę 1500 złr. na korzyść powiatu a pozostałą resztę zażądał w trzech równych ratach, począwszy od 1. lipca 1898 zapłacić, co tym sposobem nie zmieni preliminowanej przez Wydział krajowy kwoty.

Po tych wyjaśnieniach komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę reprezentacyi powiatowej w Cieszanowie o odpisanie zaległego czynszu dzierżawnego odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia w myśl powyższego sprawozdania.

Lwów dnia 26. stycznia 1898.

Przewodniczący:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Stan. Jędrzejowicz.

Ls. 169/1898.

Aleg 146

Sprawozdanie

komisyi drogowej o petycyi komisyi klimatycznej uzdrowiska Zakopane i Zwierzchności gminnej tamże w sprawie uznania drogi Łysa Polana - Zakopane - Chochołów, kosztem funduszu krajowego rekonstruowanej, za krajową.

Wysoki Sejmie!

Komisya klimatyczna uzdrowiska Zakopane i Zwierzchność gminna tamże, wnieśli do Wysokiego Sejmu petycyę o ukrajowienie drogi Łysa - Polana - Zakopane - Chochołów.

Historya budowy tej drogi jest następująca:

Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 26. marca 1892 L. s. 1529 (L. w. 16174/92) powziął następujące uchwały:

I). Upoważnia się Wydział krajowy, aby na dalszą rekonstrukcyę dróg wewnętrznych w gminie Zakopane łącznie z drogą wiodącą do Doliny Kościeliskiej, tudzież na budowę drogi z Zakopanego do Łysej Polany przy użyciu rozporządzalnych prestacyj drogowych i za stosownem przyczynieniem się funduszu powiatowego, udzielił z subwencyjnego funduszu krajowego zasiłków przekraczających granicę oznaczoną w okólniku Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882, a to w miarę potrzeby aż do wysokości 70% ogólnych kosztów budowy.

II). Upoważnia się Wydział krajowy, aby po ukończeniu budowy dróg w ustępie pierwszym wyszczególnionych, przystąpił do rekonstrukcyi drogi do Chochołowa pod warunkami w okólniku Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 wymienionymi.

Droga Łysa - Polana - Zakopane - Chochołów rozpoczyna się od granicy węgierskiej w Łysej - Polanie (granicę stanowi rzeka Białka), przechodzi przez następujące miejscowości: Jaszczurówka, Bystre, Zakopane, Kościelisko i Witów, a w Chochołowie łączy się z drogą powiatową w odległości 1 kilometra od granicy węgierskiej.

Do końca roku 1897 wykończono budowę na następujących przestrzeniach:

1) Łysa-Polana-Jaszczurówka długości	17.000 m. b. udział subw. kraj. w stosunku 70% .	110.329 zł. 98 ct.
2) Jaszczurówka-Bystre długości	1.900 m. b. udział sub. kraj. w stosunku 70% . .	6.776 „ 54 „
3) Bystre-Zakopane długości	2.330 m. b. udział sub. kraj. w stosunku 70% . . .	5.638 „ 37 „
4) Zakopane-Kościelisko długości	1.650 b. m. udział sub. kraj w stosunku 70% . .	1.650 „ — —
Razem	22.880 m. b.	125.146 zł. 49 ct.

Średnio na 1 kilom. wypada 5.469 zł. Reszta kosztów budowy w wysokości 30% (53.633 zł. 21 ct.) została pokrytą przez strony interesowane.

Zatem całkowite koszta budowy wynoszą 178.780 zł. 70 ct.

Średnio 1 kilometr 7.813 zł.

Do budowy pozostały następujące przestrznie:

1. Zakopane-Kościelisko około . . . . 5 kilometrów
2. Kościelisko-Chochołów „ . . . . 12 „

Razem . . 17 kilometrów

Dokładne koszta budowy tej przestrzeni, mogą być podane dopiero po wypracowaniu szczegółowego projektu.

Droga pozostała do budowy jest w łatwiejszych warunkach jak część już zbudowana, można więc przyjąć w przybliżeniu koszt budowy 1 kilometer na 5.000 zł. Zatem koszt budowy 17 kilometrów wyniesie około 85.000 złr.

Część zbudowanej drogi przez Zakopane do Jaszczurówki, jest obecnie drogą gminną, dalsza część zaś z Jaszczurówki do Łysej Polany nie ma żadnego charakteru.

Znaczenie drogi. Oprócz obsłużenia gmin, przez które droga przechodzi, droga ta połączy Zakopane z doliną Kościeliską, oraz wytworzy najkrótsze połączenie (wynoszące 40 km.) części Węgier w dolinie Orawy z częścią Węgier w dolinie Popradu i skieruje na Galicyę ruch komunikacyjny pomiędzy temi dwoma częściami Węgier, zamieszkałemi przez ludność przeważnie słowiańską a przedzielonemi Tatrami i powiatem Nowotarskim.

Przytem droga z Zakopanego do Łysej Polany ułatwia dostęp do Morskiego Oka, tego ulubionego celu wycieczek wszystkich gości Zakopańskich i turystów nie tylko z kraju ale i z poza granic Austryi.

Na podstawie powyższych wywodów komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi Krajowemu, aby petycyę komisyi klimatycznej uzdrowiska Zakopane i Zwierzchności gminnej tamże w sprawie uznania drogi Łysa-Polana-Zakopane-Chochołów za krajową zbadał i ewentualnie przedłożył Wysokiemu Sejmowi odpowiedni wniosek.

Lwów, 25. stycznia 1898.

Przewodniczący:
J. Męciński *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Julian Olpiński *w. r.*

Ls. 666/1898. **Aleg 147**

Sprawozdanie

komisyi kolejowej o petycyi Wydziału Rady powiatowej Przemyślańskiej w sprawie projektowanej linii kolejowej z Rohatyna do Zadwórza.

Wysoki Sejmie!

Rada powiatowa Przemyślańska uznawszy dla rozwoju ekonomicznego powiatu konieczność komunikacyi kolejowej dąży od szeregu lat do uzyskania takiej linii kolejowej, któraby wiele odczuwanej potrzebie rolników tamtej okolicy zadość uczynić mogła, i nie szczędzi ze swej strony poważnych ofiar, by ten ważny dla powiatu projekt do skutku doprowadzić

Już przed 14 tu laty utworzonem zostało konsorcyum, które wedle podania Wydziału powiatowego wystarało się o przedkoncesyę i wygotowało plany i kosztorysy toru kolejowego mającego początek w Podhajcach i prowadzącego przez Brzeżany, Narajów, Przemyślany. Gliniany do Zadwórza. Mimo tych zabiegów projekt ten nie przyszedł do skutku. Obecnie Rada powiatowa przemyślańska widząc coraz bardziej naglącą potrzebę zajęcia się tą sprawą, wzięła ją ponownie pod ścisłą rozwagą i postanowiła czynić jak najusilniejsze starania, by tej potrzebie stało się zadość. Projektowana obecnie trasa odmienna od poprzedniej ma swój początek w Rohatynie a prowadzona doliną gniłej Lipy zdąża przez Janczyn, Przemyślany, Gliniany do Zadwórza.

Rada powiatowa uważa ją nietylko za korzystniejszą dla powiatu, ale nadto za tańszą w budowie, a dziś z tego także względu za wskazaną i możliwą, że w Rohatynie już jest kolej, której dawniej nie było. Celem jak najsilniejszego poparcia tego projektu wstawiła Rada powiatowa w budżet na rok 1898 3000 zł. a to na pokrycie kosztów przedwstępnych robót, w szczególności zaś na uzupełnienie planów i przerobienie kosztorysów dla trasy odpowiadającej dzisiejszemu projektowi. Dalej uchwaliła Rada powiatowa jednogłośnie, że w razie przyjścia budowy tej kolei do skutku powiat przystąpi z udziałem 50000 złr. do budowy. Niemniej też zaznacza Rada powiatowa, że strony interesowane w obec spodziewanych korzyści chętnie przyczynią się do budowy projektowanej kolei i że rentowność linii łączącej Rohatyn z Zadwórzem jest uzasadnioną, na co dowody mogą być dostarczone.

Ponieważ jednak urzeczywistnienie tak pożądanego dla powiatu przemyślańskiego projektu jedynie przy pomocy Wysokiego Rządu i kraju jest możliwem, przeto repre-

zentacya powiatowa udaje się do Wysokiego Sejmu z prośbą wstępną, o polecenie Wydziałowi krajowemu, by zajął się tym projektem, by oraz w ciągu bieżącego roku wysłał na koszt powiatu inżyniera dla przestudyowania już istniejącej trasy, jako też dla wypracowania nowej w części zmienionej, t. j. od Janczyna do Rohatyna.

Nie przesądzając wyniku odnośnych badań i dalszych w tej sprawie postanowień Wysokiego Sejmu, komisya kolejowa jest zdania, że zadość uczynienie wyrażonemu w petycyi Rady powiatowej przemyślańskiej życzeniu jest dostatecznie uzasadnione i tem więcej wskazane, ile że żądanie to przy gotowości poniesienia kosztu odnośnych badań, nie naraża funduszu krajowego na żadne wydatki.

Gdy projekt ten zdąża do podniesienia dobrobytu w kraju, a pomoc w tak niekosztownej formie udzielona, odpowiada okazywanym zawsze intencyom Wysokiego Sejmu, by przy sposobności budzącej się w kraju inicyatywy udzielać poparcia, przeto komisya kolejowa uznając słuszne pobudki i dobre zamiary Rady powiatowej przemyślańskiej, przedstawia Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia następujące wnioski:

I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by po porozumieniu się z Radą powiatową przemyślańską, wysłał w ciągu roku 1898 na koszt powiatu przemyślańskiego inżyniera, dla przystudyowania istniejącej trasy kolejowej z Podhajec na Brzeżany, Narajów, Przemyślany, Gliniany do Zadwórza, jakoteż do wypracowania nowej trasy w części zmienionej t. j. od Janczyna do Rohatyna.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by o wyniku odnośnych badań zdał sprawę na najbliższej sesyi sejmowej.

Zastępca przewodniczącego
J. Męciński w. r.

Sprawozdawca:
J. Vivien w. r.

L. S. 1.336/98.

Alt. 148

Wniosek.

Zważywszy, że Wysoki Sejm niejednokrotnie objawił życzenie, aby dostawy dla c. k. armii były przydzielone producentom i przemysłowcom krajowym,

zważywszy, że wbrew temu życzeniu całkowicie uzasadnionemu udzielono dostawy mięsa dla c. k. garnizonu we Lwowie osobie niebędącej ani producentem ani przemysłowcem krajowym,

zważywszy, że rzeczony dostawca niezgodnie z postanowieniami kontraktu dostarcza garnizonowi bydła pochodzenia zagranicznego i w miejce sztuk opasowych — braków jakości najpośledniejszej,

zważywszy, że taka nieprawidłowa konkurencya wyrządza znaczną szkodę tak ważnej gałęzi gospodarstwa rolnego jaką jest hodowla i opas bydła, — podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd do użycia całego wpływu, aby kontrakt o dostawę mięsa dla c. k. garnizonu we Lwowie, upływający w roku 1900, a taką szkodę wyrządzający krajowej hodowli bydła, — niezostał przedłużony na dalszy przeciąg czasu.

Lwów, dnia 29. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Krzysztofowicz, w. r.

Stadnicki, Męciński, Dr. Czaykowski, Schnell, Urbański, Onyszkiewicz, Kraiński, Gnoiński, Sozański, Michalski, Białoskórki, Stecki, Cieński, Torosiewicz, Czaykowski, Skałkowski.

L. S. 1337/98. Aleg 149

Wniosek.

Tak zwane prowizorya są dla naszego ludu rzeczą bardzo szkodliwą. Co chwila zdarzają się te wymysły u naszych ludzi o lada głupotę, a komisye, rekursa, kosztują setki zł.

Gdy tymczasem w ustawie gminnej §. 27. jest dogodny sposób załatwienia takich spraw bez kosztów: zaorałeś, odorz, zagrodziłeś odgródź! Tak było za dawnych, czasów: wójt w gminie załatwiał te sprawy aż wkroczyły w to sądy i komisye. Ponieważ i obecnie mamy sposób załatwienia tych spraw w gminie na podstawie §. 27. o jednaniu stron w sporze będących — i mamy ustawy o sądach rozjemczych (r. b. Marca 1895. Dz. u. kr. Nr. 27) — lecz ponieważ ustawa ta dotąd jest tylko ustawą martwą mimo okólnika Wydziału krajowego z d. 3. listopada 1882 L. 53678 — i ponieważ ustawa tą da się wprowadzić obecnie przy niezmordowanej dobrej chęci Wydziałów powiatowych, a za porozumieniem z c. k. sądami, przeto

Wysoki Sejm uchwali:

Wzywa się Wydział krajowy o ponowienie kroków celem wprowadzenia w życie ustawy gminnej o sądach rozjemczych z. d. 6. marca 1885 (Dz. u. kr. Nr. 27.) za porozumieniem się z c. k. Sądami krajowymi ze względu na nową procedurę sądową — mając na oku następujące warunki powodzenia sądów rozjemczych.

1) C. k. Sądy nie powinny przyjmować spraw spornych, bez poprzedniego osądzenia przez sądy rozjemcze.

2) Wydziały powiatowe nie powinny zadawalać się okólnikami aby w każdej gminie były ustanowione sądy rozjemcze. Wzywa się Wydział krajowy o przedłożenie noweli do ustawy krajowej z dnia 6. Marca 1886. (Dz. u. kr. Nr. 27.) opartej na następujących podstawach:

§. 1. Urząd rozjemczy dla jednania stron w sporze będących ma być utworzony w każdej gminie.

§. 2. Ugody zawarte w sądach rozjemczych mają ważność dokumentów prawnych na podstawie których c. k. Sądy będą kompetentne zarządzić wykonanie tychże ugód.

§. 3. Sąd rozjemczy składa się z dwóch ludzi zaprzysięgłych i z trzeciego miejscowego wójta, jako kierującego w sądzie rozjemczym. Na wniosek Rady gminnej zatwierdzonej przez Wydział powiatowy może być ustanowiona większa liczba sędziów rozjemczych.

§. 4. Sądy rozjemcze są bezpłatne — przysiężni mogą żądać za stratę czasu najwyżej po 50 ct. dziennie.

Lwów dnia 29. Stycznia 1898.

Wnioskodawca:
S. Potoczek.

Data, Warzecha, Bojko, Średniawski, O. Milan, Winniczuk, Wójcik, Klemensiewicz, Nicbyłowiec, Dr. Olpiński, Dr. Bernadzikowski, Styła, Żardecki, Hamorak, Ostapczuk, Cielecki, Ohrymowicz.

L. s. 11 73/1898.

Aleg 150

Sprawozdanie

komisyi solnej o czynnościach Wydziału krajowego w zakresie sprzedaży soli.

Wysoki Sejmie!

Przekazane przez Wysoki Sejm komisyi solnej, sprawozdanie Wydziału krajowego, o pozostającej pod jego zarządem sprzedaży soli, wykazuje nietylko rozszerzanie się autonomicznej organizacyi sprzedaży tego artykułu monopolowego na coraz nowe działy, ale także pomyślne jej wyniki we wszystkich kierunkach.

Pierwotny i główny dział tej organizacyi, mianowicie sprzedaż soli warzonki, opanował już Wydział krajowy zupełnie. Wiadome są Wysokiemu Sejmowi trudności, z jakiemi miał Wydział krajowy do walczenia w pierwszych latach objęcia interesu sprzedaży soli w swój zarząd, ażeby rzeczywiście mógł był sprze ać wyznaczony mu przez rząd roczny kontyngent, który wynosi 4.500 wagonów.

Solidarna organizacya konkurencyjna prywatnych handlarzy soli, którym się zdawało, że kontrola kraju nad sprzedażą soli zagraża ich bytowi, skutecznie powstrzymywała rozwój krajowej sprzedaży soli. Teraz jednak walki konkurencyjnej już nie ma, i jak się okazuje ze sprawozdania Wydziału krajowego za rok 1897 przedłożonego Wysokiemu Sejmowi, i po uzupełnieniu zawartych w niem dat przez biuro solne wynikiem obrotów za miesiąc grudzień — nietylko wyczerpał Wydział krajowy w tym roku kontyngent, ale po nadto zakupił jeszcze w salinach za gotówkę poważną ilość soli. W ogólności rozsprzedało biuro solne Wydziału krajowego w roku ubiegłym 48,664.800 topek warzonki, t. j. przeszło o półczwarta miliona topek więcej po nad ilość, przez rządową administracyę monopolu solnego w kontyngencie mu wyznaczoną.

Dotąd założył Wydział krajowy 280 głównych składów, przy których jest czynnych około 3.500 filialnych składów kontrolowanych. Niewątpliwie, że konkurencya składów, zostających pod nadzorem Wydziału krajowego, gdzie nawet w miejscowościach, najbardziej oddalonych od salin, topka nie może kosztować w drobiazgowej sprzedaży więcej jak 11 centów, zmusza także do pewnego stopnia i prywatnych handlarzy, niekontrolowanych, do miarkowania się w cenie przy drobiazgowej sprzedaży. Pomimo to kimisya solna uważa za jedno z najważniejszych zadań krajowego zarządu sprzedaży soli na najbliższą przyszłość, ażeby zdołałoono jak najbardziej mnożyć ilość zawisłych od siebie, i przez się kontrolowanych składów soli (filij). Krótko mówiąc,

w każdej wsi bez wyjątku, powinien istnieć kontrolowany przez Wydział krajowy skład soli, i dokąd do tego nie dojdzie, tak długo krajową organizacyę sprzedaży soli nie będzie można uważać za wykończoną. Komisya z uznaniem podnosi, iż krajowy zarząd sprzedaży soli dąży do tego celu z całą energią.

Sprawozdanie Wydziału krajowego, przytacza przykłady surowego ukarania — grzywnami aż do 100 zł. nierzytelnych handlarzy, którzy sprzedając sól pod firmą Wydziału krajowego, próbowali żądać wyższych cen za sól, od ustanowionych przez krajowy zarząd sprzedaży soli. Komisya z uznaniem podnosi stanowczość krajowego zarządu sprzedaży soli w ściganiu i karaniu takich nadużyć. Lecz podobne nadużycia mogą dochodzić do wiadomości Wydziału krajowego z całego kraju tylko w wypadkach wyjątkowych, jeżeli, który z handlarzy powtarza je zbyt zuchwale, albo jeżeli wykryje je przypadek. Stałą, codzienną kontrolę nad tysiącami miejsc sprzedaży soli rozrzuconych po wszystkich okolicach kraju, mogą wykonywać tylko czynniki miejscowe. Komisya solna sądzi, iż byłoby pożądanem, ażeby Wydział krajowy w tym celu utrzymywał biura Wydziałów powiatowych stale w ewidencyi urządzonych, w obrębie powiatu składów głównych i filialnych, nazwisk właścicieli tych składów, tudzież przepisanej im ceny soli. Wydziałom powiatowym łatwo będzie kontrolować w takim razie wskazanych im kupców za pośrednictwem Zwierzchności gminnych, przełożonych obszarów dworskich lub delegatów swoich.

Komisya nie czyni w tym kierunku żadnego wniosku, gdy przekonała się, iż istniejący przy Wydziale krajowym zarząd sprzedaży soli, z własnej inicyatywy przygotował już takie uwiadomienia do Wydziałów powiatowych, i rozsyłanie ich już rozpoczął. Prosty ten środek niewątpliwie przyczyni się do podniesienia skuteczności kontroli nad sprzedażą soli, odbywającą się pod opieką i pod odpowiedzialnością moralną Wydziału krajowego.

Racyonalne uregulowanie sprzedaży soli w całym kraju i ujednostajnienie jej ceny nie pozostało jak się zdaje bez wpływu nawet na rozmiary konsumcyi soli w kraju. Stwierdzono bowiem w wielu powiatach powiększanie się zapotrzebowania soli z roku na rok. Rozumie się, że zamożniejsze warstwy ludności nie spożywają i teraz więcej soli, jak jej spożywały dawniej. Jeżeli jednak konsumcya soli wzmaga się, to chociaż to po części liczyć należy na karb wzrostu ludności, lecz można przypuszczać, iż dzieje się to także z tego powodu, że najuboższe warstwy ludności, które dawniej musiały nieraz odmawiać sobie solenia strawy, gdy sól była sprzedawaną przez spekulantów po cenach dowolnych — teraz w każdej porze roku mogą łatwiej zaopatrywać się w potrzebną im sól. Jeżeli tak jest, możnaby to poczytywać za ważną korzyść, nawet społeczne mającą znaczenie, jaka wynikła z rozciągnięcia opieki kraju nad sprzedażą soli.

W tem miejscu wspomnieć wypada z uznaniem i o tem, iż w ubiegłym roku krajowy zarząd sprzedaży soli mógł dostarczyć z zysków osiągniętych pewnej ilości soli bezpłatnie dla ludności niektórych powiatów, dotkniętych nieurodzajem. Komisya solna uważa to za początek dalszych pożytków dla dobrą ogólnego z przedsiębiorstwa sprzedaży soli, podjętego na rachunek kraju.

Niedobory, pozostałe z pierwszych lat objęcia przez kraj sprzedaży soli znikają szybko i jest uzasadniona nadzieja, że w bieżącym roku 1898, nietylko wyrównają się zupełnie rachunki krajowego przedsiębiorstwa sprzedaży soli, ale że z końcem roku okaże się już nawet jakaś czysta zwyżka zysków. W roku 1896 przyniosła sprzedaż soli pod zarządem kraju 18.000 złr. czystego dochodu, a w dziesięciu miesiącach roku 1897, jak stwierdza sprawozdanie Wydziału krajowego, wykazują rachunki zwyżkę dochodu nad wydatkami w sumie około 13.000 złr. W ubiegłym roku

dochód był cokolwiek mniejszym od dochodu z r. 1896, ponieważ organizacya składów soli bydlęcej, tudzież kroki, poczynione w sprawie organizacyi sprzedaży soli kamiennej i kainitu, pociągnęły za sobą znaczne wydatki, nie przyniosły zaś jeszcze żadnego dochodu. Oprócz tego udzielone zapomogi w soli bydlęcej przyczyniły się także do zmniejszenia dochodu. Pomimo to Wydział krajowy w sprawozdaniu swojem stanowczo obiecuje, iż w pierwszej połowie r. 1898 zdoła niedobory z lat dawniejszych zupełnie umorzyć. Z końcem października 1897 wynosiła nieumorzona suma owych niedoborów 26.543 złr. 30 ct. w. a.

W zeszłorocznem sprawozdaniu dotknęła komisya solna potrzeby zmiany formy topki i sposobu pakowania soli warzonki w sposób praktyczniejszy od dotychczasowego, zabezpieczający pełną wagę topki i chroniący jej powierzchnię od zanieczyszczenia. Ze sprawozdania Wydziału krajowego komisya przekonała się, iż krajowy zarząd sprzedaży soli nie spuszcza tej sprawy z oka — chociaż pomyślne załatwienie tak naturalnego żądania napotyka w niektórych biurach ministeryalnych na trudne do zrozumienia wahanie się. Z tego powodu wnosi komisya odnowienie życzenia, wyrażonego w zeszłorocznem sprawozdaniu — w formie osobnej rezolucyi do c. k. Rządu.

W ubiegłym roku zorganizował Wydział krajowy sprzedaż soli kamiennej w 15 powiatach zachodnich. Wprowadzenie tej organizacyi w ruch prawidłowy natrafia jednak na pewne trudności z tego powodu, iż obok krajowej, funkcyonuje dotąd odrębnie pewnego rodzaju organizacya rządowa, mająca służyć celom sprzedaży soli. Są to mianowicie składy soli, na niektórych stacyach państwowych kolei żelaznych urządzone. Możność magazynowania pewnych zapasów soli na stacyach kolejowych, ujęta w system krajowego zarządu sprzedaży soli, mogłaby oddać znacznie większe usługi ludności, niż w rękach naczelników stacyj, którzy dalszą jej rozsyłką do składów lokalnych zajmować się już nie mogą. A ponieważ ta uwaga stosuje się także i do wschodnich powiatów, gdzie kolejowych składów soli nie ma, przeto wnosi komisya uchwalenie odpowiednich rezolucyi, zmierzających ku temu, ażeby c. k. Rząd wydzierżawiał na stacyach kolejowych Wydziałowi krajowemu, gdzie to będzie możliwem, odpowiednie miejsca na urządzenie składów soli, zwłaszcza soli będlęcej.

Organizacya sprzedaży soli bydlęcej jest w pełnym toku; dotychczas urządził Wydział krajowy 76 składów tego gatunku soli, w których najwyższa cena wynosi $6^1/_2$ ct. za kilogram.

W rozwoju sprzedaży kainitu wielką trudność stanowi ta okoliczność, iż rządowa administracya monopolu solnego sprzeciwia się utrzymywaniu na składzie kainitu łącznie z innymi gatunkami soli. Urządzanie osobnych magazynów z kainitem nie opłacałoby się, a przez to, gdy strony są zmuszone sprowadzać go bezpośrednio z kopalni, idzie opornie rozpowszechnienie tego pożytecznego, a u nas niestety bardzo mało znanego i uznanego dotąd środka nawozowego. Komisya mniema, iż c. k. Rząd powinien zaniechać czynienia trudności w tym kierunku, zwłaszcza, gdy Wydział krajowy przyjmuje za swoje zastępstwa odpowiedzialność na wypadek nadużyć z kainitem, uszczuplających dochód z monopolu solnego.

Sprawozdanie Wydziału krajowego podnosi z wdzięcznem uznaniem uprzejmość i życzliwość, z jaką na każdym kroku spotyka się u c. k. władz skarbowych w zabiegach swoich, dotyczących organizacyi sprzedaży soli. Komisya w zupełności podziela to uznanie, przekonaną będąc, iż harmonia i wzajemne wspieranie się Wydziału krajowego i c. k. Rządu w staraniach o racyonalne urządzenie sprzedaży soli może tylko korzyść przynieść zarówno interesom c. k. skarbu państwa jak niemniej także i ogółowi ludności.

Komisya solna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o sprzedaży soli pod jego zarządem.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby za mierzoną zmianę formy topki soli warzonki o ile możności przyspieszył.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby odstąpił Wydziałowi krajowemu w 15 zachodnich powiatach, w których sprzedawaną jest sól kamienna, urządzone przez administracyę c. k. kolei państwowych na niektórych stacyach kolejowych magazyny solne, tudzież, aby oddał do dyspozycyi Wydziału krajowego na magazyny solne odpowiednie miejsca na tych stacyach, na których one dotąd nie są urządzone. a gdzie są potrzebne.

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby na stacyach kolejowych we wschodniej części kraju, gdzie to tylko możliwem będzie, wydzierżawiał Wydziałowi krajowemu odpowiednie miejsca na urządzenie składów soli bydlęcej.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby celem rozpowszechnienia w kraju naszym używania kainitu, poparł wszelkie usiłowania Wydziału krajowego w tym kierunku, a zwłaszcza ażeby zezwolił jak najrychlej na utrzymywanie kainitu w jednym lokalu z innymi gatunkami soli.

Lwów, 21. stycznia 1898.

Zastępca przewodniczącego;
Klemens Dzieduszycki.

Sprawozdawca:
T. Merunowicz.

L. s. 1307/98. Aleg 151

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o krajowych wolnych składach publicznych dla zboża, spirytusu i towarów we Lwowie i Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Na zeszłorocznej sesyi przyszedł Wysoki Sejm wskutek sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego do przekonania, że z powodu niepomyślnych warunków handlowych stwierdzonych niedoborami corocznie się powtarzającymi, składy we Lwowie we wszystkich trzech działach nie mają żadnych widoków na przyszłość, że przeto dalsze ich utrzymanie nie dałoby się uzasadnić, Wysoki Sejm powziął przeto następną uchwałę:

I. „Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by po wypełnieniu obecnie zaciągniętych zobowiązań względem stron zarządził zwinięcie w całości publicznych składów połączonych ze składem wolnym we Lwowie".

II. „Sejm upoważnia Wydział krajowy do sprzedania w całości lub w części realności położonych we Lwowie pod l. k. $560^2/_4$ i $845^2/_4$ zajętych pod krajowy publiczny skład połączony ze składem wolnym a własność kraju stanowiących, skoro sprzedaż bębzie mogła być dokonaną w sposób o ile możności najkorzystniejszy dla funduszu krajowego".

Spełniając wolę Wysokiego Sejmu, przeprowadził, Wydział krajowy likwidacyę składu we Lwowie i ukończył ją w zupełności dnia 11. sierpnia 1897. Personal tego składu został częścią odprawiony, częścią zaś przeniesiony do innych zakładów krajowych.

Co się tyczy drugiej uchwały dotyczącej sprzedaży realności krajowego składu we Lwowie, to Wydział krajowy nie był w możności ją wykonać, z powodu nie dość odpowiedniej ceny ofiarowanej za tę realność. Jeśli się bowiem zważy, że położ-ną jest w części miasta. gdzie się płaci za sążeń kwadratowy zwyż 60 zł., to cena 200.000 zł. przez Wydział krajowy żądana za przestrzeń gruntu obejmującą 4.299 kwadratowych sążni, zabudowaną nadto budynkami będącymi w dobrym stanie, nie przedstawia się wygórowaną.

Z tego też powodu komisya gospodarstwa krajowego, nie doradza krępować Wydziału krajowego żadnem odnośnem poleceniem, jakkolwiek nie może zataić przed sobą tej okoliczności, iż znaczny kapitał leży uwięziony w tej realności, nie przynosząc żadnego pożytku.

Przystępując do omówienia stosunków składu w Krakowie, komisya konstatuje, iż instytucya ta ma wszelkie warunki żywotności i dalszego stopniowego rozwoju. Okoliczność powyższą stwierdza dobitnie obrót zboża wzrastający z każdym rokiem.

I tak, gdy w roku 1895 wynosił 1.339 wagonów, wzmógł się w roku 1896 do poważnej cyfry 1.811 wagonów, a w roku 1897 wynosił już 2.741 wagonów.

W skutek tak zwiększonego ruchu, był zniewolony Wydział krajowy, zarządzić we wrześniu roku 1897, postawienie szopy otwartej zdolnej pomieścić przeszło 40 wagonów zboża, przydatnej zarazem do odbywania w niej manipulacyi ze zbożem, która dla braku miejsca w magazynach była dość utrudnioną.

Tak niespodziewanie pomyślny stan instytucyi każe przypuszczać, iż w blizkim czasie zajdzie potrzeba wykonania pewnych rekonstrukcyi budowli, które nietylko się opłacić powinny, ale wpływa także korzystnie na dalszy rozwój składu. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, iż należałoby przerobić budynek przeznaczony na pomieszczenie spirytusu, a stojący obecnie bez użytku, na szopę, przez co zyskałoby się miejsca na 80 do 100 wagonów zboża. Byłoby także pożądane postawienie drugiego toru szynowego, gdyż obecny pojedynczy tor jest nieraz założony zupełnie wagonami, co powoduje koszt i wielkie utrudnienie w administracyi. Część kosztów połączonych z powyższą inwestycyą mogłaby być pokrytą przez sprzedaż przyrządów i rezerwoarów na spirytus, obecnie już zbytecznych, co tem bardziej jest wskazane, ile że rdza je niszczy, powodując obniżenie ich wartości

Jeszcze jest jedna okoliczność, której nie należy pominąć milczeniem w dobrze zrozumianym interesie instytutycyi. Obecny zastępca dyrektora spełniał dotąd równocześnie zajęcie kasyera i kontrolora.

Taka kumulacya czynności mogła być nieszkodliwą przy małym obrocie, wobec zaś szerszego zakresu działania, zachodzi obawa, iż obecni funkcyonaryusze nie podołają na przyszłość zwiększonym obowiązkom.

Komisya nie proponuje wcale tworzenia kosztownego aparatu biurowego, sądzi atoli, że oddanie zastępcy dyrektora do pomocy buchaltera z pensyą umiarkowaną musi się okazać z czasem nieodbitą koniecznością.

Komisya gospodarstwa krajowego podnosząc potrzebę poczynienia pewnych inwestycyi i wzmocnienia sił biurowych, mniema, że koszta z tem połączone będą mogły być pokryte zwiększonym dochodem, jaki skład w Krakowie w ciągu roku bieżącego powinien wykazać. W tem przypuszczeniu komisya nie oświadcza się za bezzwłocznem wykonaniem powyższych zmian, lecz pozostawia osądzeniu Wydziału krajowego wybór chwili odpowiedniej, kiedy będzie należało je wprowadzić w życie.

Przedkładając powyższe sprawozdanie, komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych wolnych składach publicznych dla zboża, spirytusu i towarów we Lwowie i Krakowie do wiadomości.

Lwów, dnia 27. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Gorayski

Sprawozdawca:
Krzysztofowicz

LW. 1.312/98.

Aleg 152

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o Sprawozdaniu c. k. Rady szkolnej krajowej o szkołach średnich w r. szkolnym 1896/7.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie c. k Rady szkolnej traktuje o męzkich gimnazyach filologicznych i szkołach realnych. Wszystkie, one z wyjątkiem jednego prywatnego gimnazyum w Chyrowie, utrzymywane są kosztem państwa

Sprawozdanie pokazuje, że kraj nasz posiada 30 gimnazyów i 5 szkół realnych. Właściwie jednak jest więcej. I tak: w Kołomyi, która w Sprawozdaniu ma tylko jedną pozycyę, obok gimnazyum polskiego, tworzy się równorzędne ruskie; więc są 2 gimnazya Mamy zatem nie 35, lecz 36 wszystkich szkół średnich. Lecz i ta cyfra nie jest dokładną. Trzeba zwrócić uwagę na liczbę klas równorzędnych. Oprócz jednej, jedynej szkoły realnej w Tarnowie, która została otwartą z początkiem roku szkolnego 1896/7 nie ma żadnej, któraby nie posiadała klas równorzędnych.

I tak: w 36 szkoła·h oprócz takiejże liczby pierwszych klas głównych mamy aż 49 równorzędnych, co razem wynosi 85 szkół o I. klasie.

W 35 szkołach mamy 38 równorzędnych klas drugich; więc 73 szkoły o dwóch klasach.

W 35 szkołach jest 28 równorzędnych klas trzecich; więc szkół 3-klasowych jest 63.

W 35 szkołach jest 19 równorzędnych klas czwartych; więc jest szkoł 54 cztero-klasowych.

W 34 szkołach jest 12 równorzędnych klas piątych; więc 46 szkół pięcio-klasowych.

W 34 szkołach jest 6 równorzędnych klas szóstych; więc 40 szkół sześcio-klasowych.

W 33 szkołach są 3 równorzędne klasy siódme; więc 36 szkół siedmio-klasowych.

Nareszcie tylko w 28 gimnazyach zapełnioną jest klasa VIII.; w tej liczbie 1 gimnazyum ma tę klasę równorzędną; więc jest 29 gimnazyów ośmio-klasowych.

Na 36 szkół licząc po 8 klas dla 31 gimnazyów, a po 7 dla 5 szkół realnych, powinno być klas 283; lecz gdy niektóre szkoły, jako świeżo założone, nie dosięgły jeszcze normalnej liczby klas, inne zaś, jako przepełnione, mają klasy równorzędne, przeto w rzeczywistości, w ciągu roku 1896/7, było klas głównych tylko 266, równorzędnych 142. Na r b. (1897/8) przybyły 4 klasy główne i 16 równorzędnych, tak, iż teraz jest 270 głównych, 158 równorzędnych; razem 428. To odpowiada mniej więcej 53 gimnazyom o normalnej liczbie klas głównych.

Gdyby 53 szkoły były rozrzucone po całym kraju, wypadałały jedna na 1480□ klm., a na 124.680 mieszkańców. Lecz ponieważ są skupione w 35 gmachach (w 24 miastach), przeto liczą się za 35 szkół i z tego powodu przypada 1 szkoła na 2.300□ klm, a na 194.000 mieszkańców. Ale chociażbyśmy przyjęli korzystniejszy sposób obliczania, to i ten jeszcze, w porównaniu z innemi krajami Przedlitawii, wypadnie z ujmą dla nas, jak widać z następującej tablicy za r. 1896/7:

	Liczba gimnazyów	Liczba szkół realnych	Liczba uczniów gimnazyal.	realnych	Jedna szkoła średnia na klm. □	na mieszk.
Czechy	56	22	15.237	8.158	679	74.911
Morawia	22	22	6.525	5.255	505	51.747
Galicya	31	4	14.759	1.748	2.309	194 348
Niższa Austrya .	26	16	8 470	5.646	472	63.374
Tyrol i Vorarl. .	11	4	3.001	770	1.952	68.585
Szląsk	6	4	1.549	1.254	515	60.565
Bukowina . . .	4	1	2.122	516	2.088	129.318
Pobrzeże	5	4	1.722	1.334	885	77.265
Kraina	5	1	1.604	383	1.659	83.160
Styrya	9	3	2.622	928	1.869	106.892
Wyższa Austya .	4	2	1.390	439	1.997	130.972
Karyntya	3	1	757	237	2.582	90.252
Dalmacya	4	2	1.182	350	2.169	87.904
Salzburg	2	1	482	249	2.384	57.837

Tak więc i ze względu na przestrzeń kraju i ze względu na liczbę jego mieszkańców, szkół mamy za mało. Brakowi temu nie zaradzają klasy równorzędne. Bo chociaż one pomnażają prawie w dwójnasób liczbę gimnazyów, to jednak, pomimo tego, wypada, jak już nadmieniono, 1 szkoła średnia na 124.680 mieszkańców a nadto są one, jak niżej zobaczymy, wszystkie przepełnione i z powodu tego przepełnienia nie mogą dostatecznie wykształcić uczniów.

Jaka jest frekwencya naszych 36 szkół? W roku 1896/7 było wszystkich uczniów 16.507; na początku roku bieżącego (1897/8) — 17 638; zatem o 1.131 więcej, niż w roku przeszłym. Na gimnazya filologiczne przypadało 14.759, na realne 1.748; teraz przypada: 15.543 i 2 095. W stosunku do ludności kraju (6,608.000) wypadał 1 gimnazyalista na 448, 1 realista na 3.780 mieszkańców.

Co do liczby uczniów gimnazyalnych staliśmy, w przeszłym roku szkolnym wyżej od Styryi, Karyntyi i Wyższej Austryi, od innych zaś krajów Przedlitawii mało co niżej; lecz pod względem liczby realistów najpośledniejsze trzymaliśmy miejsce, jak widać z następującego zestawienia:

Morawa	1 gimnazyalista	na	349,	1 realista	na	433	mieszkańców
Niższa Austrya	„	„	„	314,	„	„	„	471	„
Szląsk	„	„	„	391,	„	„	„	483	„
Pobrzeże	„	„	„	404,	„	„	„	521	„
Salzburg	„	„	„	318,	„	„	„	686	„
Czechy	„	„	„	383,	„	„	„	716	„
Tyrol	„	„	„	309,	„	„	„	1206	„
Bukowina	„	„	„	305,	„	„	„	1254	„
Kraina	„	„	„	311,	„	„	„	1303	„
Styrya	„	„	„	489,	„	„	„	1382	„
Dalmacya	„	„	„	446,	„	„	„	1507	„
Karyntya	„	„	„	477,	„	„	„	1524	„
Wyż. Austrya	„	„	„	565,	„	„	„	1790	„
Galicya	„	„	„	448,	„	„	„	3780	„

Tak było w przeszłym roku szkolnym; w teraźniejszym liczba uczniów gimnazyalnych w całej Przedlitawii dochodzi do 62.570; w Czechach 14.645; w innych krajach daleko mniej; w Galicyi 15.543. Nasi więc gimnazyaliści stanowią prawie $^1/_4$ ogólnej liczby gimnazyalistów całej monarchii. Przewyższamy zatem pod tym względem wszystkie kraje koronne, nawet Czechy, tak, iż teraz przypada u nas 1 gimnazyalista na 425 mieszkańców. Ale pod względem realistów, jak w roku przeszłym tak i w teraźniejszym ostatnie jeszcze zajmujemy miejsce; 1 bowiem realista przypada na 3.154 mieszkańców (w całej Przedlitawii uczniów realnych liczy się 28.412, w Galicyi 2.095).

Obaczmy teraz liczbę uczniów w pojedyńczych klasach na początku bieżącego roku szkolnego:

W klasie VIII. uczniów 925; w jednej najmniej 14, najwięcej 49.
„ „ VII. „ 1.180; „ „ 17, „ 54.

W klasie	VI.	uczniów	1.542;	w jednej	najmniej	26,	najwięcej	60.
„ „	V.	„	1.642;	„	„	15,	„	51.
„ „	IV.	„	2.146;	„	„	29,	„	67.
„ „	III.	„	2.725;	„	„	37,	„	68.
„ „	II.	„	3.199;	„	„	28,	„	56.
„ „	I.	„	4.279;	„	„	41,	przeszło	60.

NB. Cyfry najwyższe każdej klasy odnoszą się do tych gimnazyów, w których nie ma odpowiednich klas równorzędnych. Wyjątek stanowi klasa I., w której nawet tam, gdzie są oddziały równorzędne, wypada więcej niż po 60 na klasę równorzędną.

Przepełnienie szczególniej czuć się daje w Krakowie i we Lwowie. W Krakowie np. w gimnazyum św. Anny. I. klasa ma 6 oddziałów, w których liczono uczniów 266; wszystkich zaś uczniów w 8 klasach, 876. We Lwowie, w gimnazyum Franciszka Józefa uczniów 687, w gimnazyum IV. 824; w gimnazyum V. 771.

Cyfry te pokazują, że, mimo wielkiej liczby klas równorzędnych, we wszystkich szkołach jest przepełnienie; że zatem szkół jest za mało. Dodajmy, że przyrost uczniów jest coraz większy. Od 1887. do 1894 przyrost ten wynosił przeciętnie po 300 uczniów rocznie; w roku 1894/5 przybyło 572; w 1895/6 879; w 1896/7 989; w roku 1897/8 1.131. Do egzaminów wstępnych na początku bieżącego roku szkolnego zgłosiło się w całym kraju 4.477, (za ukwalifikowanych uznano tylko 3.455).

Co do wyznania i narodowości cyfry są takie:

We wszystkich szkołach średnich, „Sprawozdaniem“ objętych, liczyło się w końcu roku 1896/7 uczniów katolików (ob. łac. i grec.) 12.214, starozakonnych 2.880; polaków 12.320, rusinów 2.518. Inne wyznania i narodowości, jako mały procent przedstawiające, pomijamy.

Co do języka wykładowego: gimnazya dzielą się na polskie, ruskie i niemieckie.

Język ruski jest wykładowym w 3 gimnazyach: w Kołomyi, w klasach równorzędnych gimnazyum polskiego; we Lwowie, w gimnazyum akademickiem i w Przemyślu, w gimnazyum II. W trzech tych szkołach nie ma ani jednego ucznia polaka i... ani jednego izraelity.

Niemiecki język jest wykładowym w 2 gimnazyach: w Brodach i we Lwowie (w gimnazyum II.). W Brodach liczy się uczniów polaków 206, rusinów 99, niemców 145; w gimnazyum II. lwowskiem: polaków 154, rusinów 42, niemców 147. Co do wyznań: w Brodach jest katolików 235, starozakonnych 215; w gimnazyum II. lwowskiem: katolików 139, starozakonnych 189. We wszystkich innych szkołach językiem wykładowym jest język polski. Nauka języka ruskiego jest względnie obowiązkową we wszystkich gimnazyach wschodniej części kraju; w zachodniej jest nadobowiązkową. Tam, gdzie jest względnie obowiązkową, udziela się we wszystkich klasach po 2 godziny tygodniowo. Na względnie obowiązkową naukę języka ruskiego uczęszcza 1.468 uczniów, na nadobowiązkową 1.386.

Na sesyi sejmowej dnia 15. lutego 1897. rokn komisya szkolna postawiła, między innemi, wniosek, przyjęty przez Wysoki Sejm, tej treści:

„Wzywa się c. k. Rząd, aby przystąpił do założenia nowego gimnazyum we Lwowie i do zakładania większej ilości szkół realnych w różnych okolicach kraju“.

Wnioskowi temu, odnośnie do gimnazyum we Lwowie, o tyle stało się zadość, że w IV. gimnazyum, które liczyło klas 18, Ministerstwo pozwoliło, z klas równorzędnych, utworzyć oddział osobny i systemizowało w nim 8 posad nauczycielskich. Będą więc z tego gimnazyum dwa zakłady naukowe, samoistne pod względem dydaktycznym i pedagogicznym, a złączone pod względem administracyjnym. Gimnazyum zatem przybyło formalnie; lecz materyał już istniał.

Co do drugiej części wniosku t. j. co do zakładania szkół realnych, to w Tarnowie rzeczywiście założono taką szkołę i w początkach bieżącego roku szkolnego 1897/8, otwarto klasę I., a w roku przyszłym nastąpi otwarcie nowej szkoły realnej w Jarosławiu. Nadto w Tarnopolu dodaną została w roku 1896/7 klasa VI., w roku bieżącym klasa VII. Widzimy zatem, że Rada szkolna krajowa skwapliwie myśli o zaspokojeniu potrzeb kraju, pod względem powiększenia szkół, i prawdopodobnie robiła starania, w tym kierunku, przed postawieniem wniosku z dnia 15. lutego 1897. r. Kto bowiem wie, ile to pisaniny, ile zachodów wymaga założenie nowej szkoły, ten nie może przypuszczać, aby wszystkie przygotowawcze prace do otwarcia nowych szkół mogły być przeprowadzone w ciągu kilku miesięcy,

które upłynęły między wnioskiem, a drukiem „Sprawozdania“ za rok 1896/7. Zresztą, co powiedziano o działaniu Rady szkolnej, na polu zwiększenia liczby szkół, to jeszcze nie wszysto.

W Kołomyi, w oddziale ruskim, dodano klasę V. i VI.; w Podgórzu klasę VI. i VII.; w gimnazyum V. lwowskiem klasę VIII. Ważnem jest, że Ministeryum wyznań i oświaty powiększyło na rok 1898. kredyt na tworzenie klas równorzędnych, o 52.000 zł. Tym sposobem będzie możność zaradzać przepełnieniu klas.

Nadto Rada szkolna stara się ciągle o dogodne pomieszczenie szkół. W r. p. stanął w Krakowie nowy gmach dla gimnazyum III., które z początkiem b. r. szk. już tam przeniosło się. Wskutek tego klasy równorzędne gimnazyum ś. Anny, które mogą stanowić osobne gimnazyum, bo jest ich 9, znalezły lepsze pomieszczenie w gmachu, opuszczonym przez gimnazyum III.

W r. p. zaczęła się budowa drugiego gmachu szkolnego w Krakowie, dla gimnazyum ś. Anny. W toku są przygotowania do budowy dwóch gmachów we Lwowie: jednego dla gimnazyum akademickiego, drugiego dla gimnazyum V.

W N. Sączu zakupiono (1896) nowy gmach dla gimnazyum i przerobiono odpowiednio do potrzeb szkolnych. W Buczaczu budowa rozpoczęta w r. 1895, ukończoną zostanie w r. b. W Drohobyczu nowe pomieszczenie, dobre pod każdym względem, wystawiono 1896 r. W Kołomyi już otrzymano grunt na budowę nowego pawilonu dla równorzędnych klas ruskich. W Bochni przygotowuje się budowa sali gimnastycznej. Zarządzono dochodzenia, o ile obecne pomieszczenie gimnazyum w Brzeżanach dałoby się przez przebudowanie, lub dobranie lokalu, uczynić odpowiedniejszem. Zamierzone jest powiększenie lokalu w Rzeszowie. W Tarnopolu r. b. rozpocznie się budowa szkoły realnej.

Oddając zasłużone uznanie staraniom i zabiegom c. k. Rady szkolnej, trzeba podnieść, że nie zawsze jest ona w możności zadosyćuczynić wszystkim potrzebom kraju. Przeszkodą mianowicie do pomnożenia szkół bywa nieraz brak wykwalifikowanych nauczycieli. D. 1. paźdz. 1896 r. liczyło się wszystkich nauczycieli, zajętych nauczaniem w szkołach średnich 726; w rok później 746, nie licząc 7, zajętych innemi obowiązkami. W liczbie 753 nauczycieli r. b. jest:

dyrektorów	34
katechetów	49
zastępców katechetów . . .	20
profesorów i nauczycieli . . .	425
zastępców egzaminowanych . .	31
„ nieegzaminowanych .	194

Na 508 nauczycieli i profesorów (licząc w to dyrektorów także i katechetów), mamy prawie połowę (245) zastępców nauczycieli i to przeważnie nieegzaminowanych. Rada szkolna zaznacza, że jest brak zupełny zastępców egzaminowanych z matematyki i fizyki, z historyi naturalnej, geometryi wykreślnej, z chemii, z języka francuskiego i ruskiego; że liczba kandydatów egzaminowanych do języka niemieckiego niedostateczna.

Być może, iż brakowi temu zaradzi się w niedalekiej przyszłości. Przedsięwzięto bowiem niektóre kroki, w celu pozyskania i wyrobienia sił nauczycielskich, jako to:

1. Zreformowano egzamina nauczycielskie. Sprawę reformy zalecił Sejm w r. 1893; lecz dopiero przez reskrypt ministra w. i o. d. 30. sierpnia 1897 r. załatwioną została. Reforma zasadza się na tem, że a) egzamin piśmienny pod klauzurą i egzamin ustny mogą kandydaci do stanu nauczycielskiego składać nie pierwej, jak po 8 półroczach studyów filozoficznych; ale zniżono czas dla pracy piśmiennej i zmniejszono rozmiary przy egzaminie z niektórych przedmiotów; b) kandydaci na nauczycieli mogą się zgłaszać do egzaminu i temata do prac domowych otrzymać już po ukończeniu półrocza VII., studyów filozoficznych; nadto usunięta zupełnie praca domowa z pedagogii; z innych przedmiotów prac tych rozmiary ograniczono; a jeżeli kandydat, podczas studyów, wykonał jakie prace w seminaryach, instytutach i laboratoryach, to te mogą być przyjęte zamiast pracy domowej.

2. Oprócz ułatwienia egzaminów nauczycielskich, ustanowiono stypendya i zapomogi dla kandydatów do stanu nauczycielskiego, jako to:

a) do 1. Paźdz 1897 r. udzielono 32 stypendya, po 600 zł., tym, którzy chcą kształcić się w języku niemieckim, na podróż do Wiednia, Gracu, Insbruku i Berlina.

b) Dla kształcenia się w języku francuskim, udzielane są stypendya po 1000 zł. rocznie, na wyjazd do Paryża i po 300, na wyjazd do Genewy, gdzie umyślnie dla tego rodzaju kandydatów urządzane bywają kursa, podczas wakacyj;

c) utworzono 1 stypendyum, w kwo ie 300 zł., dla kształcenia kandydatów na nauczycieli geometryi wykreślnej i matematyki w szkołach realnych, drugie (300 zł.) dla kandydatów na nauczycieli fizyki i chemii w szkołach realnych;

d) 2. kandydaci na nauczycieli rysunków odręcznych pobierają stypendya po 300 zł.

e) p. minister w. i o. przyrzekł utworzyć 3 stypendya dla przygotowania nauczycieli języka ruskiego;

f) w Krakowie, w gimnazyum ś. Anny, urządzone są praktyczne kursa nauczycielskie; uczestnikom daje się po 250 zł. rocznie.

Oprócz tych i innych zapomóg, udzielają się nauczycielom, którzy chcą naukowo pracować, urlopy dłuższe i inne ulgi.

Mimo to wszystko stanowisko nauczyciela nie musi być ponętnem, skoro i Rada szkolna użala się na brak i liczba studentów uniwersyteckich na wydziale filozoficznym wcale pokaźną nie bywa.

Podajemy tu kilka cyfr porównawczych z Uniwersytetu krakowskiego:

Np. na wydziale prawa w ciągu ostatnich lat 5, liczba studentów ciągle wzrasta: od 518 doszła do 670; na wydziale lekarskim zmniejsza się, jednakże w ostatniem półroczu przeszłego r. szk. było 226 (w 1893 r. 477), tylko na wydziale filozoficznym nie dochodzi do 100, albo mało tę cyfrę przekracza.

W r. 1896/7 w pierwszem półroczu liczyło się filozofów 127; w drugiem 107.

W liczbie tych 107 studentów, było 71 uwolnionych od całego czesnego, 7 od połowy; 36 studentów pobierało stypendya w kwocie 3.500 zł. A jednak i te ulgi i pomoce nie pociągają i wydział filozoficzny ilościowo słabo się przedstawia.

Dlatego komisya w osobnym wniosku proponuje pomnożenie liczby stypendyów dla słuchaczów na kursach filozoficznych. Należałoby także zastanowić się, czy nie potrzeba w tymże celu powiększyć uposażenie i pomnożyć liczbę systemizowanych posad nauczycieli?

W dziale IV. „Sprawozdania“, gdzie mowa o podręcznikach naukowych, to podnieść trzeba, że „wydawnictwem tekstów autorów łacińskich z objaśnieniami i słowniczkami w języku polskim... zajmuje się Tow. nauczycieli szkół wyższych i księgarnia wydawnicza Fr. Tempskiego“.

Firma „Tempsky“ jest w Pradze. Rada szkolna krajowa nie zajmuje się tem wydawnictwem, tylko Towarzystwo nauczycieli; więc ono firmie obcokrajowej oddało wydanie podręczników, które mogłyby być drukowane w kraju. Tłumaczy się to tem, że druk tekstów, zwłaszcza greckich, wypada u nas daleko drożej, niż gdzieindziej; tu zaś potrzeba, aby podręczniki jak najtaniej wypadały.

Na wspomnianej już sesyi Sejmu z dnia 15. lutego 1897 r. postawiony był jeszcze i uchwalony wniosek:

„Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w szkołach średnich uczynił naukę historyi kraju rodzinnego przedmiotem obowiązkowym“.

Uchwały tej nie zdołano przeprowadzić. „Sprawozdanie“ wspomina, że nauka historyi kraju rodzinnego pozostaje jeszcze nadobowiązkową; rozwija się jednak w znacznych rozmiarach, udziela się we wszystkich szkołach, w 2 klasach niższych i w 2 wyższych; że uczęszczają na nią prawie wszyscy uczniowie tych klas (7087). Pomimo to komisya szkolna uważała za stosowne wniosek powtórzyć.

Skutek pracy nauczycielskiej najlepiej uwydatnia się w egzaminach uczniów, mianowicie uczniów klas wyższych.

Ze „Sprawozdania“ dowiadujemy się, że w ostatnim roku szkolnym przystąpiła do egzaminu dojrzałości $^1/_4$ tych uczniów, która w gimnazjach przed 8, a w szkołach realnych przed 7 laty rozpoczęła naukę. Ogółem przystąpiło do takiego egzaminu uczniów gimnazjalnych samych (nie licząc externistów) 882, realnych 96; z pierwszych uznano za dojrzałych 815, z drugich 86. Jest to wynik świetny. Równie świetnie się przedstawia klasyfikacya uczniów. Pomyślne świadectwo uzyskało w gimnazjach 85%, w szkołach realnych 83%.

Rezultaty te są z jednej strony dowodem pilności uczniów, z drugiej pedagogicznego uzdolnienia nauczycieli.

Wskutek braku szkół napływają do Wydziału krajowego i do Wys. Sejmu coraz nowe petycye o zakładanie nowych szkół. Jest to objaw nader pocieszа-

jący i nader wymownie dowodzący, że ludność nawet klas niższych — a ona najliczniejszego kontyngensu szkołom średnim dostarcza — że ludność ta uznaje potrzebę oświaty i do niej się garnie. Obowiązkiem Rządu i kraju jest popierać tę tendencję i nabycie nauki ułatwiać.

Mianowicie brak jest szkół na wielkiej przestrzeni, od Tarnowa i Rzeszowa idąc ku granicy Królestwa Polskiego; istniejące zaś gimnazja we Lwowie i Krakowie tak są przepełnione, że zachodzi konieczna potrzeba rozdzielenia niektórych na zakłady odrębne.

Żeby tym potrzebom zaradzić, stawia komisya szkolna odpowiedni wniosek II.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej o szkołach średnich w roku 1896/7 Sejm przyjmuje do wiadomości, podnosząc okoliczność, że c. k. Rząd, względnie Rada szkolna krajowa uczyniła zadość rezolucjom poprzedniej sesyi sejmowej, odnoszącym się do założenia nowych szkół realnych i gimnazjów.

II. Wzywa się c. k. Rząd, względnie Radę szkolną krajową, ażeby, postępując dalej w tymże kierunku, przystąpiła przedewszystkiem do założenia nowej szkoły realnej, oraz do założenia gimnazjum, któreby zapobiegło przepełnieniu gimnazjów w Rzeszowie i Tarnowie; nadto, aby przystąpiła do przekształcenia istniejących we Lwowie i w Krakowie zakładów filialnych, na samoistne gimnazja.

III. Wzywa się c. k. Rząd, aby celem powiększenia liczby słuchaczów uniwersyteckich na wydziale filozoficznym, względnie kandydatów do stanu nauczycielskiego, przeznaczył wydatną kwotę na stypendja dla takich kandydatów; zarazem upoważnia się Wydział krajowy do wstawienia w budżet roku 1899 odpowiedniej kwoty na stypendja, których rozdawnictwo porucza się Radzie szkolnej krajowej.

IV. Wzywa się ponownie c. k. Rząd, żeby w szkołach średnich uczynił naukę historji kraju rodzinnego przedmiotem obowiązkowym.

Lwów, dnia 28. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Ks. Knapiński.

L. W. 2.333/98.

Aleg 153

Sprawozdanie

Wydziału krajowego, w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 100.000 zł. a. w.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 15. grudnia 1897 powzięła Rada powiatowa w Wieliczce następującą uchwałę:

1. Rada powiatowa uchwala imieniem powiatu zaciągnąć pożyczkę w sumie 100.000 zł. a. w. na zasilenie powiatowej Kasy Oszczędności w Wieliczce, w celu umożliwienia tej kasie udzielania kredytu wyłącznie włościańskiego, aż do wysokości 1.000 zł. a. w. w każdym poszczególnym wypadku;

2. Uzyskana waluta z tej pożyczki ma być ulokowaną jako wkładka własność powiatu — w powiatowej Kasie Oszczędności w Wieliczce;

3. Odsetki od tej wkładki mają być wyłącznie użyte na zupełne umorzenie rat anuitetowych pożyczki w ustępie 1. wymienionej i dlatego wkładka sama wycofaną ani na inny cel użytą być nie może, aż do zupełnej spłaty samej pożyczki;

4. Na wypadek zniżenia stopy procentowej od wkładek powiatowej Kasie Oszczędności w Wieliczce ewentualną różnicę potrzebną do wyrównania rat anuitetowych, pokrywać będzie fundusz powiatowy. Według przedłożonego inwentarza za rok 1896 długi powiatu wynoszą:

1. Reszta pożyczki bezprocentowej głodowej zaciągniętej w r. 1890 z funduszów rządowych w kwocie 10.000 zł. a. w. . . . . 1.666 zł. 66 ct.

2. Reszta z takiejże pożyczki zaciągniętej w r. 1891 z funduszów krajowych w kwocie 10.000 zł. a. w. . . . . 5.000 „ — „

3. Reszta pożyczki zaciągniętej w Banku krajowym na podstawie ustawy kraj. z 23. maja 1892 Nr. 19. dz. ust. kraj. w kwocie 80.000 zł. a. w. na konwersyę wyżej oprocentowanych dawniejszych pożyczek i cele inwestycyjne . . . . . 77.126 „ 25 „

Prócz tych bezpośrednich przez powiat zaciągniętych i spłaconych pożyczek, ciężą na Reprezentacyi powiatowej jeszcze następujące, przez gminy powiatu i powiatową kasę pożyczkową spłacane pożyczki:

4. Reszta pożyczki bezprocentowej gradowej dla gmin z roku 1889 w kwocie 3.000 zł. a. w. . . . . 900 „ — „

5. Reszta pożyczki głodowej z r. 1895 w kwocie 6.000 zł. zaciągniętej w funduszu krajowym . . . . . 5.000 „ — „

6. Reszta 5% pożyczki zaciągniętej na podstawie ustawy krajowej z 22. lutego 1884 Nr. 33. dz. u. kr. w Banku krajowym w kwocie 35.000 zł. na udotowanie powiatowej Kasy pożyczkowej w Wieliczce . . . . . 13.123 „ — „

razem . 102.815 zł. 91 ct.

Gdy zaś według przedłożonych przez Wydział powiatowy wykazów suma przypisanych w powiecie podatków bezpośrednich na rok 1898 wynosi 180.512 zł. a. w. z czego 50% 90.256 zł. w. a. zatem mniej niż obecne obciążenie powiatu, przeto zezwolenie na przyjęcie przez powiat nowego zobowiązania w kwocie 100.000 zł. w. a. uzyskanem być może w myśl §. 24. ust. o Repr. pow. tylko w drodze ustawy krajowej.

Gdy zaciągnięcie pożyczki celem umożliwienia powiatowej Kasie oszczędności w Wieliczce udzielania kredytu włościańskiego hipotecznego, aż do wysokości 1000 zł. w każdym pojedynczym wypadku uważać należy wobec klęsk nieurodzaju jaką powiat dotknięty został jako bardzo dla ludności powiatu korzystne, gdyż powiat lokując uzyskaną gotówkę w powiatowej kasie oszczędności nie naraża się prawie na żadne ryzyko, — powiatowa Kasa Oszczędności w Wieliczce bowiem jest instytucyą rozwijającą się i już dziś bardzo poważną, jeśli się zważy, że ogólny obrót kasowy w r. 1896 wynosił przeszło 6 milionów.

Gdy rozciągnięcie tej pożyczki i dla samego funduszu powiatowego uważać należy za bardzo korzystne, nie pociągnie ono bowiem za sobą obciążenia powiatu nowymi dodatkami, skoro odsetki od ulokować się mającego kapitału pożyczkowego mają być używane wyłącznie na amortyzacyę tej pożyczki, w razie zaś zniżenia stopy procentowej od wkładek w Wielickiej Kasie oszczędności powiatowej, obciążenie z tego powodu powiatu może być stosunkowo nieznaczne, niemożebnością wreszcie wycofania z lokacyi powyższego kapitału aż do zupełnej spłaty całej pożyczki, stale zabezpieczony zostanie fundusz na amortyzacyę rat anuitetowych, gdy nakoniec w sposób powyższy dojdzie Reprezentacya powiatowa do znacznego majątku zarodowego.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną pod ·/. projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 28. stycznia 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. J. Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce za zaciągnięcie pożyczki w kwocie 100.000 zł. w. a.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce zezwala się w myśl §. 24. ust. o repr. powiatowej na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 100.000 zł. w. a.

Art. II.

Uzyskana z pożyczki tej gotówka ulokowaną być ma jako wkładka własności powiatu w powiatowej kasie Oszczędności w Wieliczce w celu umożliwienia tej kasie udzielania kredytu wyłącznie włościańskiego aż do wysokości 1.000 zł. w każdym poszczególnym wypadku.

Art. III.

Odsetki od tej wkładki mają być wyłącznie użyte na umorzenie rat anuitetowych pożyczki w Art. I. wymienianej i dlatego wkładka sama wycofaną ani na inny cel użytą być nie może, aż do zupełnej spłaty samej pożyczki.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ls. 1273/98.

Aleg 154

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o wniosku p. Barwińskiego w sprawie obowiązkowej nauki języków krajowych w szkołach średnich.

Wysoki Sejmie!

Zanim jeszcze centralny parlament zajął się konstytucyjnem sformułowaniem zasady dla sprawy narodowościowej w Austryi, Wysoki Sejm idąc za inicyatywą posła Adama Potockiego, załatwił kwestyę językową na polu szkół ludowych i średnich w kraju, ustawą z dnia 22. czerwca r. 1867.

Główne postanowienia tej ustawy odnoszące się do szkół średnich, brzmią jak następuje:

„Artykuł V. W szkołach średnich, w części lub w całości utrzymywanych z funduszów publicznych, językiem wykładowym jest język polski z następującemi zastrzeżeniami:

a) Język ruski pozostaje jako wykładowy dla nauki języka ruskiego, tudzież w czterech niższych klasach gimnazyum akademickiego we Lwowie.

Co do języka wykładowego w nauce religii, obowiązują istniejące przepisy.

b) O czasowej potrzebie i możności zaprowadzenia obok wykładów ruskich w pojedynczych przedmiotach nauki, orzeka w każdym danym przypadku władza szkolna krajowa na żądanie rodziców przynajmniej 25 uczniów.

c) W klasach z językiem wykładowym ruskim nauka języka polskiego, w szkołach średnich z językiem wykładowym polskim nauka języka ruskiego jest obowiązkiem względnym, t. j. zależnym od oświadczenia się w tej mierze rodziców.

d) Dopóki ustawa krajowa inaczej nie orzecze, pozostaje język niemiecki w dotychczasowym zakresie wykładowym w gimnazyum II. we Lwowie i gimnazyum niższem realnem w Brodach.

„Artykuł VII. O zmianach co do języka wykładowego w szkołach średnich z funduszu publicznego utrzymywanych w ogóle, a w szczególności mających na celu stopniowe rozszerzanie wykładów w języku ruskim przez zaprowadzenie go stale, bądź w pojedynczych klasach głównych lub pobocznych (równoległych) bądź z czasem w całych gimnazyach lub szkołach realnych, stanowić będzie na przyszłość Sejm po wysłuchaniu Rad powiatowych".

Z osnowy tych postanowień przenikają wyraźnie myśli zasadnicze, któremi kierowali się twórcy ustawy, mającej unormować w dziedzinie szkół średnich stosunki językowe obydwóch kraj zamieszkujących narodów.

W zasadzie uznane zostało prawo obydwóch szczepów do kształcenia młodzieży w języku narodowym, a więc prawo do tego, ażeby stosownie do potrzeb ludności jej język ojczysty był językiem wykładowym.

Gdy jednak ówczesny stan rozwoju języka ruskiego i jego literatury nowoczesnej nie mógł zapewnić tych warunków, jakie są niezbędne na to, ażeby w tym języku można dać młodzieży zupełne wykształcenie, przeto na razie zaprowadzono we wszystkich szkołach średnich język wykładowy polski, który zresztą i młodzieży ruskiej wskutek używania go w życiu codziennem łatwo był dostępny. Przewidując jednak postęp i pragnąc go szczerze, pozostawiono na razie językowi ruskiemu to pole, które sobie dotąd w dziedzinie szkół średnich zdobył i utorowano mu nadal

drogę do rozszerzenia się zapomocą klas równoległych ruskich w szkołach średnich polskich, tudzież w dalszym rozwoju zapomocą organizowania osobnych szkół ruskich.

Na ten oczekiwany wypadek pomyślano już naprzód o tem, ażeby rozdzielenie młodzieży ruskiej od polskiej w szkołach średnich nie stało się powodem do zobojętnienia dwóch bratnich narodów jednego kraju względem siebie. Szukano zatem węzła, któryby zastąpił brak szkolnego koleżeństwa na wspólnej ławie szkolnej i wspólnej pracy nad jedną nauką. Węzłem tym była znajomość wzajemna obydwóch języków krajowych i ich literatury. Takie znaczenie ma postanowienie art. V. ust. c) ustawy z 22. czerwca r. 1867 zaprowadzające w szkołach średnich naukę języków krajowyzh nawzajem jako przedmiot względnie obowiązkowy, to znaczy taki, którego uczenie się zawisłem jest od oświadczenia rodziców ucznia.

Rozwój narodowy szkół średnich w kraju poszedł tą drogą, jaką komisya edukacyjna z r. 1867 przewidywała, a jaką Wysoki Sejm w ustawie z 22. czerwca 1867 tak trafnie a zarazem oględnie wyznaczył. Naród ruski jął się szczerze i gorliwie pracy około rozwoju języka i literatury. Wzmagał się stale zasób sił nauczycielskich, przybywało środków naukowych i z biegiem czasu powstawały ruskie klasy równoległe w szkołach średnich polskich, nareszcie pozakładano kilka szkół gimnazyalnych z językiem ruskim jako wyłącznie wykładowym.

Teraz troska o łączność młodzieży obydwóch narodów coraz bardziej od siebie się oddzielającej, stawała się coraz więcej aktualną.

Gdy w r. 1867 ustawa zasadnicza o powszechnych prawach obywateli, formułując zasadę narodowej wolności wszystkich szczepów zamieściła postanowienie, że nikt nie może być zmuszonym do nauczenia się drugiego języka krajowego, rząd ówczesny wniósł do Wysokiego Sejmu w r. 1868 projekt do ustawy, mającej na celu uchylić postanowienie art. V. lit. c) ustawy krajowej z d. 22. czerwca r. 1867 o zaprowadzeniu nauki drugiego języka krajowego jako przedmiotu względnie obowiązkowego. Ale Wysoki Sejm powodowany dbałością o wspólne dobro obydwóch narodów projektu tego nie przyjął. Owszem już w r. 1869 z kół ruskich wniesiony był projekt do ustawy narodowościowej (wniosek p. Ławrowskiego i towarzyszów), który mieścił w sobie postanowienia proponujące w szkołach średnich po części zaprowadzenie nauki utrakwistycznej, po części zaś naukę drugiego języka krajowego jako przedmiotu obowiązkowego.

Obiedwie te myśli wystąpiły bardzo dobitnie i z wielkim naciskiem z polskiej strony w obradach Wysokiego Sejmu w r. 1886 i 1887, gdy wskutek wniosku p. Romańczuka o zmianę niektórych postanowień ustawy z 22. czerwca r. 1867 komisya szkolna przedstawiała swoje wnioski oparte na bardzo gruntownych materyałach, zebranych w tym celu przez Wydział krajowy. Przedstawicielem utrakwizmu był p. Małecki. Myśli tej Wysoki Sejm nie przyjął. Natomiast zgodził się Sejm z myślą p. Dzieduszyckiego Wojciecha i zaostrzył obowiązek uczenia się drugiego języka krajowego w projekcie do ustawy, zmieniającej ustęp c) ustawy z 22. czerwca r. 1867 w ten sposób, ażeby uczeń szkoły średniej tylko wtenczas był wolny od obowiązku uczenia się drugiego języka krajowego, jeżeli rodzice tego wprost zażądają.

Ustawa ta nie uzyskała sankcyi. Mimo to jednak Rada szkolna krajowa w kilka lat później, reformując plan nauki języka ruskiego zachęciła gorąco młodzież polską i ruską do korzystania z nauki drugiego języka krajowego, a dyrekcyom szkół średnich poleciła, ażeby naukę tę organizowano i młodzieży korzystanie z niej ułatwiano. Jakoż już w sprawozdaniu o stanie szkół średnich w roku szkolnym 1893 i 1894. Rada szkolna krajowa mogła zapisać z zadowoleniem ten objaw wielce pocieszający, że młodzież polska w gimnazyach wschodniej części kraju w znacznej liczbie uczęszcza na naukę języka ruskiego, a nawzajem młodzież ruska w ruskich gimnazyach i klasach równoległych korzysta pilnie z nauki języka polskiego. Jak świadczą głosy posłów obydwóch narodowości, przemawiających w rozprawach nad wzmiankowanem sprawozdaniem Rady szkolnej, Wysoki Sejm wykazane rezultaty zarządzeń dążących do rozszerzenia znajomości obydwóch języków krajowych u obydwóch narodów z żywem zadowoleniem przyjął do wiadomości.

W r. 1896 p. Barwiński przedstawił Wysokiemu Sejmowi wniosek, w którym znów domaga się „przeprowadzenia obowiązkowej nauki obu języków krajowych w szkołach średnih“. Na podstawie sprawozdania komisyi szkolnej Wysoki Sejm przekazał wniosek p. Barwińskiego Radzie szkolnej krajowej do zbadania. Odezwa

Rady szkolnej w tej sprawie wydana w myśl reskryptu p. Ministra Wyznań i Oświecenia z d. 16. grudnia 1896. l 30695, brzmi jak następuje:

„C. k. Rząd, względnie c. k. Rada szkolna krajowa zachowywała się zawsze życzliwie wobec życzeń, ażeby w szkołach średnich ruskich pielęgnować i rozwijać naukę języka polskiego a w szkołach średnich polskich naukę języka ruskiego. Znajomość drugiego języka krajowego jest bowiem podyktowaną nie tylko interesem szkoły, lecz toruje drogę do zbliżenia się ku sobie młodzieży obu narodowości i może się w przyszłości przyczynić do uchylenia wielu narodowych antagonizmów.

„C. k. Rada szkolna krajowa z chwilą objęcia zarządu nad szkołami średniemi w kraju rozpoczęła swoją działalność w tym kierunku i usiłowania jej nie pozostały bez skutku. W gimnazjach ruskich zaprowadzono naukę języka polskiego jako przedmiotu względnie obowiązkowego, w miarę jak zakłady te stopniowo powstawały; a frekwencya na ten przedmiot podniosła się mianowicie od czasu, kiedy w gimnazyach we Lwowie i Przemyślu ustanowiono osobne posady nauczycieli języka polskiego i ukwalifikowanemi siłami je obsadzono. Nastąpi to także w gimnazyum ruskiem w Kołomyi po jego uzupełnieniu.

„Z większemi trudnościami ma do walczenia nauka języka ruskiego w gimnazyach z poskim językiem wykładowym. Można je pod tym względem podzielić na dwie grupy. Jednę stanowią gimnazya na wschodzie kraju, do których uczęszcza także młodzież ruska i w których język ruski nie jest nieznanym także i polskiej młodzieży. Drugą grupę tworzą gimnazya na zachodzie kraju w których młodzież polska nie ma sposobności zetknąć się z językiem ruskim.

„W pierwszej grupie gimnazyów zaprowadzono naukę języka ruskiego, jako przedmiotu względnie obowiązkowego, ustanowiono posady nauczycieli języka ruskiego a samą naukę oparto na jednolitym planie i istrukcyi nauczania.

„Dalsze starania Rady szkolnej krajowej były skierowane do przygotowania odpowiednich książek. Za jej incyatywą i przy jej współdziałaniu otrzymały szkoły średnie czytanki i wypisy, które ułożono na podstawach zdrowej podagogiki, nie mało przyczyniają się do osiągnięcia celów powyżej zaznaczonych.

„Nie ustając w tej akcyi, poczęła Rada szkolna krajowa zajmować się zaprowadzeniem nauki języka ruskiego i w zachodniej części kraju. Z natury rzeczy samej i z odmiennych potrzeb młodzieży uczęszczającej w zachodniej części kraju do szkół średnich, musiała nauka języka ruskiego przybrać tutaj odmienny charakter. Zorganizowano ją jako naukę przedmiotu nadobowiązkowego i zaprowadzono w tych szkołach, w których okazała się dostateczna liczba uczniów, i gdzie był nauczyciel odpowiedni. W gimnazyach w Bochni, w Jaśle i w Jarosławiu odbywa się już ta nauka przy dość znacznym udziale młodzieży polskiej, w innych gimnazyach będzie ona również zaprowadzona, w miarę przybywania ukwalifikowanych sił nauczycielskich.

„Wielką bewiem przeszkodą w całej akcyi rozszerzenia nauki języka ruskiego jest brak ukwalifikowanych sił nauczycielskich, brak tak dotkliwy, że nawet posady systemizowane wakują. Zważyć zaś należy, że nauka języka i literatury mianowicie względnie lub nadobowiązkowa wtedy tylko może odnieść należyty skutek i młodzież pociągnąć, jeżeli nauczyciel wykształceniem swojem i zapałem dorósł swojemu zadaniu.

„C. k. Rząd nie może też oświadczyć się za tem, aby naukę drugiego języka krajowego w szkołach średnich uczynić przedmiotem bezwzględnie obowiązującym, najpierw dla braku nauczycieli języka ruskiego, który niepozwoliłby zasady takiej obecnie przeprowadzić, a następnie i przedewszystkiem dla ważnych przeszkód natury pedagogicznej i dydaktycznej. Młodzież uczęszczająca do gimnazyów z polskim i ruskim językiem wykładowym, a ucząca się obowiązkowo języka niemieckiego ma już i tak w ciągu ośmiu lat 35. godzin nauki tygodniowo więcej ponad liczbę godzin w gimnazyach niemieckich. Nałożenie na nią dalszych 16. godzin nauki drugiego języka krajowego mogłoby więc dla uczniów słabszych stworzyć przeciążenie, któremuby nie mogli sprostać

„Popierając natomiast akcyę c. k. Rady szkolnej krajowej ku rozszerzeniu nauki języka ruskiego jako względnie lub nadobowiązkowego, J. E. Pan Minister wyznań i oświecenia w reskrypcie powołanym na czele niniejszego pisma, oświadczył gotowość do utworzenia 2—3 stypendyów w wysokości 300—400 zł. dla kandydatów na nauczycieli języka ruskiego, ażeby większą liczbę i należycie kwalifikowanych pozyskać. Kiedy zaś siły takie się znajdą JE. Pan Minister wyznań i oświaty weźmie pod rozwagę ustanowienie posad nauczycieli języka ruskiego w tych zakładach, gdzie posad takich dotychczas niema“.

Na posiedzeniu sejmowem z dnia 28. grudnia 1897 p. Barwiński ponowił swój wniosek z r. 1896 a mianowicie wniósł co następuje:

„Wysoki Sejm uchwali: wzywa się c. k. Rząd, by w szkołach średnich w Królestwie Galicyi i Lodomeryi zaprowadził obowiązkową naukę obydwóch języków krajowych, ruskiego i polskiego, a mianowicie w ten sposób, by z r. 1898/9 została zaprowadzoną obowiązkowa nauka obu języków krajowych w czterech niższych klasach szkół średnich, a następnie stopniowo i w klasach wyższych".

Komisya szkolna, której Wysoki Sejm powtórny wniosek p. Barwińskiego przekazał, zgodziła się jednomyślnie na to, że znajomość obu języków krajowych jest pożądaną dla obydwóch kraj zamieszkujących narodów, a zwłaszcza też dla tych osób, które mają w kraju sprawować obowiązki publiczne.

Przytaczać wszystkie szczegóły, którymi mowcy w komisyi zdanie to motywowali, znaczyłoby powtarzać to, co już tylekroć przy różnych sposobnościach w Wysokim Sejmie i poza Sejmem w kraju mówiono i pisano. Raczej z szczerem zadowoleniem stwierdzić tylko wypada, że w tej mierze ani pomiędzy reprezentantami obu narodowości ani też między polskimi posłami ze wschodniej i zachodniej części kraju nie było żadnej pod względem zasady różnicy. Powszechnem było w komisyi poczucie, że tu chodzi o wspólne dobro kraju jako indywidualności politycznej, w której łączyć się powinny we wzajemnem przywiązaniu obydwa wspólną historyą na tej ziemi zbratane narody. Komisya szkolna pragnąc szczerze, ażeby takie poczucie stało się i w kraju powszechnem, tudzież ażeby jego objaw powagą Sejmu poparty przyczynił się także do praktycznego rozpowszechnienia znajomości języków krajowych w całym kraju, postanowiła zalecić Wysokiemu Sejmowi przyjęcie na czele swoich uchwał nad wnioskiem p. Barwińskiego rezolucyi I., w którejby zdanie powyższe jako przekonanie Wysokiego Sejmu zostało wypowiedziane.

Zanim komisya przystąpiła do rozpatrzenia środków, zapomocą których wypadałoby zdążać do rozpowszechnienia znajomości obydwóch języków narodowych w całym kraju, wysłuchała opinii obecnego na posiedzeniu Reprezentanta Rady szkolnej krajowej p. Wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej. Pan Wiceprezydent Rady szkolnej odwołał się przedewszystkiem do odezwy Rady szkolnej krajowej z r. 1897, której osnowę powyżej w całości przytoczono. Nadmienił prócz tego, że od 1. września 1897 nauka języka ruskiego została także wprowadzoną do gimnazyów w Krakowie jako przedmiot nadobowiązkowy i że frekwencya zaraz w pierwszym roku okazała się wcale liczną; co do planu i metody tej nauki zbiera się starannie doświadczenia, mając ciągle na oku, ażeby z jednej strony dać młodzieży polskiej sposobność należytego poznania języka ruskiego i obznajomienia się z jego literaturą, z drugiej zaś nie przeciążyć jej ani pod względem czasu, ani też zakresu nauki.

Na podstawie tak uzyskanych informacyi komisya szkolna oświadczyła się stanowczo przeciwko ustanowieniu bezwzględnego przymusu dla nauki drugiego języka krajowego. Komisya pominęła zupełnie prawnicze wątpliwości, jakie w ogóle dotąd przeciwko takiemu przymusowi na podstawie art. XIX. ustawy zasadniczej o powszechnych prawach obywateli z różnych stron, a zwłaszcza i ze strony rządu przytaczano. Komisyę skłoniły przedewszystkiem te względy, które podała Rada szkolna krajowa w swojej opinii, tudzież które przytoczyła już Komisya szkolna w sprawozdaniu o pierwszym wniosku p. Barwińskiego w r. 1896 a mianowicie: obawa przeciążenia, brak odpowiedniej ilości kwalifikowanych nauczycieli, nareszcie także obawa niechęci, jakąby z narażeniem idealnych celów tej nauki mogła obudzić u młodzieży i rodziców twardość bezwzględnego przymusu.

Natomiast biorąc wzgląd na doświadczenie, oraz przykładając do uczniów średnią miarę, komisya mniema, że gdyby się miało poprzestać na nauce czysto nadobowiązkowej, wtenczas zdążałoby się do ostatniego celu bardzo powoli. Raczej należy użyć na młodzież i rodziców lekkiego nacisku. Wybrać zatem wypada drogę pośrednią, już w art. V. ustawy z 22. czerwca 1867. przewidzianą, t. j. drogę nauki względnie obowiązkowej.

Istota względnego przymusu polega na tem, że rodzicom zostawia się do woli, czy sobie życzą dla ucznia nauki, czyli nie. Jeżeli jednak zapiszą go na naukę odnośnego przedmiotu z początkiem roku szkolnego, to uczeń obowiązany jest do

tej nauki przez cały rok, a klasyfikacya jaką uzyska z końcem roku z tego przedmiotu wpływa na wynik ogólnej klasyfikacyi.

Lecz i nauki względnie obowiązkowej nie może komisya zalecić dzisiaj już z tym bezwzględnym rygorem, ażeby ona zaraz i wszędzie była ściśle przeprowadzoną. Najprzód bowiem staje temu na razie stanowczo na przeszkodzie brak dostatecznej liczby sił nauczycielskich dla języka ruskiego. A potem być może, że w zachodniej części kraju nie wszędzie lub nie we wszystkich kołach ludności opinia jest już dostatecznie do tego przygotowaną, ażeby wartość i korzyści nauki języka ruskiego powszechnie rozumiała i oceniła. Dlatego Komisya uznała za właściwe zakreślić powszechne zaprowadzenie nauki języków krajowych w sposób względnie obowiązkowy jako ostateczną metę, do której zdążać należy stopniowo (Rezol. III.). Tą właśnie drogą stopniową postępuje Rada szk. kr. z pomyślnym skutkiem od szeregu lat, jakkolwiek pod tym względem wskazówek szczegółowych od Wysokiego Sejmu nie miała. Zaczęła ona od nauki nadobowiązkowej. Dziś już we wschodniej części kraju zamieniła ją na względnie obowiązkową dla obudwóch języków. Z tą samą przezornością otwiera po kolei coraz więcej szkół w zachodniej części kraju dla języka ruskiego i stara się z materyalnem poparciem c. k. Rządu o przysporzenie kwalifikowanych sił nauczycielskich. Jest więc istotnie wszelka podstawa do nadziei, że drogą przez Radę szk. obraną, kraj dojdzie do pożądanego celu.

Dlatego Komisya szkolna poczytuje sobie za obowiązek obywatelski zalecić Wysokiemu Sejmowi, ażeby w osobnej rezolucyi II. Radzie szkolnej kraj. zechciał wyrazić szczere uznanie za położone w tej sprawie prawdziwe zasługi.

Co się tyczy samej nauki drugiego języka krajowego, to Komisya szkolna zgadza się zupełnie z ogólną tendencyą Rady szkolnej krajowej. Obydwa języki tak są sobie bliskie, że nie ma potrzeby obarczać uczniów nauką drugiego języka przez wszystkie klasy szkoły średniej, ani też we wielu godzinach tygodniowo. W kursie lat najwyżej trzech, zwłaszcza zaczynając od tych klas, w których uczeń ma już w ogóle naukę nieco lżejszą, da się ta nauka języka w podstawach swoich dobrze wyłożyć i podać uczniom główny zarys literatury. Nie potrzeba rozszerzać się w zakresie gramatyki tak, jak gdyby chodziło o naukę obcego zupełnie języka. W ten sposób usprawiedliwia Komisya szkolna proponowaną pod Nr. III. rezolucyę.

Rezolucya Nr. IV. ma na oku młodzież polską, która ukończywszy szkołę średnią polską, pragnie dla celów dalszych naukowych, a zwłaszcza w celu wykonywania jakiegoś praktycznego zawodu w tych okolicach kraju, gdzie mieszka ludność obu narodowości, przyswoić sobie praktycznie dokładną znajomość języka ruskiego. Instytucya lektorów, którzyby przy szkołach głównych wykładali kursa praktyczne języka ruskiego, może i powinna tę potrzebę zaspokoić i rozszerzenie znajomości języka ruskiego w warstwach wykształconych ludności polskiej przyspieszyć.

Komisya szkolna zalecając Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia umieszczone poniżej rezolucye, działa w tem przekonaniu, że proponowany przez nią sposób załatwienia wniosku, który teraz z ruskich kół wyszedł, przyczyni się do umocnienia idei autonomii krajowej. Wykaże on bowiem, że obydwa narody kraj zamieszkujące odczuwają nie tylko prawo ale i obowiązek potrzeby swojemu krajowi właściwe, a więc i wzajemne stosunki narodowe, załatwiać same między sobą. Drogą do tego celu prowadzącą jest wzajemna wyrozumiałość i sprawiedliwość, oraz kierowanie się równym względem na powszechne dobro wspólnego im równie drogiego kraju.

Komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujące rezolucye:

I. Sejm wyraża przekonanie, że znajomość obydwóch języków krajowych jest pożądaną dla obydwóch narodów kraj zamieszkujących, a zwłaszcza dla tych, którzy mają w kraju sprawować urzędy publiczne.

II. Sejm wyraża c. k. Radzie szkolnej krajowej uznanie za podjęte dotąd z pomyślnym skutkiem usiłowania, dążące do ułatwienia młodzieży szkół średnich nauki obydwóch języków krajowych.

III. Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową, ażeby w usiłowaniach tych nadal wytrwała i dążyła stopniowo do tego, ażeby w miarę pozyskania odpowiednich sił nauczycielskich we wszystkich szkołach średnich kraju zaprowadzony był drugi język krajowy jako przedmiot nauki względnie obowiązkowej, w odpowiedniej liczbie godzin.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w celu urządzenia kursów praktycznej nauki języka ruskiego, utworzył przy obydwóch Uniwersytetach tudzież przy Politechnice lwowskiej stałe posady odpowiednio kwalifikowanych lektorów.

We Lwowie dnia 22. stycznia 1897.

Przewodniczący:
Czartoryski w. r.

Sprawozdawca:
Madeyski w. r.

Leg 155

L. S. 1.344/98.

Sprawozdanie

Komisyi górniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 26. listopada r. z. do L. W. 681/93 przedłożone Wysokiemu Sejmowi w przedmiocie spraw górniczych składa się z trzech działów, z których pierwszy jest poświęcony sprawom nauki górnictwa w naszym kraju na wszystkich szczeblach jej rozwoju, drugi sprawom badań naukowych z przemysłem górniczym w najściślejszym związku zostających, trzeci wszystkim innym budżetu krajowego nie obciążającym sprawom dotyczącym górnictwa a szczególniej przemysłu nafty i wosku ziemnego.

W sprawozdaniu Komisyi sejmowej zachowujemy ten sam porządek.

1. Ubiegły rok zaznacza istotny postęp w urządzeniu nauki górnictwa, bo w c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie objął wykłady encyklopedyi górnictwa, górnictwa naftowego, oraz głębokich wierceń, inżynier górniczy Wydziału krajowego p. Leon Syroczyński zamianowany profesorem tych przedmiotów; a w krajowej szkole górniczej i wiertniczej w Borysławiu wprowadził Wydział krajowy dwuletni kurs nauki obu tych działów i uczniowie tej szkoły na egzaminie odbytym w lipcu r. z. wobec reprezentanta c. k. Urzędu górniczego i reprezentanta krajowego Towarzystwa naftowego okazali postępy dobre, wiadomości kwalifikujące ich na dozorców robót i kopalń nafty. — Zrobiono więc wiele — ale nie wszystko.

Poruczenie wykładów choćby najlepszemu profesorowi nie obejmuje całości danej gałęzi nauki i jeden człowiek nie stanowi Wydziału, tak samo jak wiadomości. Nauka nie jest wystarczającą kwalifikacyą do zajmowania odpowiedzialnego stanowiska.

Komisya górnicza mniema, że z zupełnem uznaniem dla osiągniętego rezultatu, należy pozostać na stanowisku zajętem przez Wysoki Sejm krajowy w dniu 13. lutego 1894 — gdy mając sobie przedłożony projekt ustawy o organizacyi Szkoły politechnicznej we Lwowie i uchwalając zasady statutu organizacyjnego tej szkoły wzywał c. k. Rząd, aby w najbliższej przyszłości utworzył w niej piąty wydział dla nauki górnictwa i hutnictwa.

Tej nauki potrzeba w naszym kraju dla rozwoju przemysłu, który o wiele nie dosięga rozmiarów dlań możliwych dla naszej młodzieży, która zawsze jeszcze i to obecnie w zwiększającej się liczbie szuka nauki górnictwa za granicą i dla tej, która w zawodzie górniczym znalazłaby za granicą więcej zużytkowania i zatrudnienia, niż jako mechanicy czy chemicy.

W komunikowanej Komisyi odezwie Wydziału krajowego do c. k. Rządu z dnia 17. marca 1896 r. L. W. 14.437 podniósł już Wydział krajowy tyle motywów za urządzeniem we Lwowie Wydziału górniczego i hutniczego, i tak właściwie odparł przytoczone

przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa zarzuty, że Komisya nie widzi powodu ich tu powtarzać i mniema, że powołanie się na uchwałę, powziętą przez Wysoki Sejm krajowy w r. 1894 i na uchwałę specyalnej Komisyi Rady górniczej, która na wezwanie Wydziału krajowego obradowała 5. stycznia b. r. nad sprawą szkolnictwa górniczego wystarczy dla uzasadnienia rezolucyi, wzywającej c. k. Rząd do tego rozszerzenia nauki górnictwa i hutnictwa w naszym kraju.

Co zaś do krajowej szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu, to Komisya górnicza, zgodnie z opinią krajowej Rady górniczej wyrażoną na posiedzeniu w dniu 21. listopada r. z. i powołanej już wyżej specyalnej Komisyi tej rady, uważa połączenie dwóch szkół, wiertniczej w Wietrznie i górniczej w Borysławiu za dobre, obecny plan nauki za odpowiedni i konstatuje, iż szkoła ta mimo niejednej trudności, jaką ma do zwalczenia, stała się użyteczną dla przemysłu krajowego. Nie ma ona jednak dostatecznego wyposażenia — nie mają uczniowie dostatecznych zasiłków naukowych.

Wydział krajowy już w sprawozdaniu z r. 1896 L. W. 74.141 tak samo i w sprawozdaniu z dnia 21. listopada r. 1897, L. 68.198 wykazuje swe starania u Wysokiego c. k. Rządu o udzielenie tej szkole takiej subwencyi, któraby powołanym brakom wystarczyć mogła, a ze względu na lokalne stosunki w Borysławiu, szkoła powinnaby mieścić się we własnym budynku; tak samo stara się Wydział krajowy o oświadczenie c. k. Rządu co do wprowadzonych prowizorycznie w życie statutu szkoły i planu nauki, aby uczniowie jej mieli pewność, że ich świadectwa będą zawsze przez c. k. Urzędy górnicze jako dostateczne kwalifikacye uważane.

Komisya najgoręcej oświadcza się w tem miejscu za uchwaleniem proponowanej przez Wydział krajowy rezolucyi ad 2., a dla motywów, które jeszcze szczegółowiej omówimy, mniema, że kwotę przyznaną na stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół górniczych oraz akademii górniczych należy podnieść o 500 złr.

Rozszerzenie nauki górnictwa w lwowskiej szkole politechnicznej do rozmiarów Wydziału górniczo-hutniczego i dobrze wyposażona krajowa szkoła górniczo-wiertnicza w Borysławiu nie odpowiedzą jednak wszystkim wymogom kraju i przemysłu. Pierwsza będzie tworzyć tylko dyrektorów i administratorów kopalń, druga, mimo wszystko, będzie szkołą specyalną ograniczoną dla jednej dla nas bardzo ważnej, ale jednej tylko gałęzi tego przemysłu.

Pozostanie górnictwo węgla, górnictwo kruszczów, cały dział hutniczy w okolicy Krakowa, bez szkoły, bez dozorców krajowych, skazany na import przeważnie niemieckich dozorców i górników. To też zdaniem komisyi, petycya magistratu miasta Krakowa wniesiona do Wysokiego Sejmu dnia 20 grudnia 1897 do L. 172 o uzupełnienie c. k. szkoły przemysłowej w Krakowie Wydziałem górniczo-hutniczym zasługuje na pilną uwagę i odpowiada potrzebie kraju, potrzebie odczutej tak powszechnie i tak stale, że od r. 1868. Sejm krajowy wzywał nieustannie c k. Rząd do urządzenia nauki górnictwa w Krakowie przy technicznych zakładach tam istniejących i wzywał mimo starań o urządzenie w lwowskiej szkole politechnicznej wykładów dla górnictwa i przemysłu nafty i wosku ziemnego. Petycya miasta Krakowa nie zawiera jednak planu nauki i nie zawiera oświadczenia się Dyrekcyi szkoły przemysłowej. Dla tego komisya wnosi, by Wysoki Sejm zechciał polecić Wydziałowi krajowemu uzupełnienie tych projektów, a gdy u Wys. c. k. Rządu otrzyma dostateczną subwencyę dla krajowej szkoły w Borysławiu, rozpocznie starania o urządzenie nauki górnictwa przy c. k. szkole przemysłowej w Krakowie.

Wspomnieliśmy już o potrzebie podniesienia kwoty udzielonej z funduszu krajowego jako zasiłek naukowy dla uczniów akademii i szkół górniczych, studjujących tak w kraju jak i za granicą. Potrzebę tę wskazuje Sprawozdanie Wydziału krajowego w ustępie o małem uposażeniu szkoły w Borysławiu i tłómaczy, że dla tego tylko nie wnosi podniesienia kosztów tej szkoły, iż ma nadzieję subwencyi od c. k. rządu; weszła w tej sprawie petycya do l. 1164 akademików górniczych w Przybram, którzy proszą o subwencyę dla czytelni polskiej w tej szkole. Zamknięcie rachunkowe funduszu krajowego lat ostatnich wskazuje, iż jeżeli kwota 2.500 złr, na ten cel przeznaczona nie była przekraczana, to jednak nic z niej nie zostawało. Potrzeba zaś się wzmaga — kurs górnictwa otworzony we Lwowie i nie doznający już żadnej innej pomocy z funduszu krajowego jak 150 złr. na muzeum, stworzy potrzebę subwencyi uczniów dla wycieczek naukowych, do kopalń ode Lwowa odległych i przez to kosztownych — zwiększa się

ilość akademików — w akademiach górniczych Loeben i Przybram, a między nimi jest wielu bardzo ubogich, czytelnie ich w odległych od kraju prowincyach zasługują niewątpliwie na pomoc z funduszu krajowego. Najważniejszą jednak rubrykę stanowią uczniowie szkoły w Borysławiu. Przychodzą oni przeważnie jako robotnicy kopalń, którzy już zarobkowali; pozbawieni zarobku nie mogą żyć bez pomocy, a rodzice lub przedsiębiorstwo nie zawsze może nawet rzadko w dostatecznej mierze udzielić im są w stanie. Ci uczniowie po skończonym kursie nauki wracają do kopalń, z obowiązkiem przedstawiania się po raz drugi do examinu po 6-cio miesięcznej, ewentualnie po 12-to miesięcznej praktyce. Przez ten okres czasu nie mogą tyle zarabiać co robotnicy, bo muszą pracować nad sobą, czasem nie mogą wcale zarabiać, bo zarząd przedsiębiorstwa traktuje ich, jak prowizorycznie praktykujących. Tu pomoc jest konieczna, a w r. 1897 ani jeden taki uczeń jej nie dostał, dla braku funduszów. Komisya Sejmowa wnosi, ażeby Wysoki Sejm dla wszystkich tych powodów o 500 zł. podniósł kwotę na ten cel przeznaczoną.

2. Omawiane w 2-gim ustępie Sprawozdania Wydziału krajowego naukowe badania w ścisłym z przemysłem górniczym zostające związku, nie nastręczają sejmowej Komisyi uwag, któreby, czy to zmianę kierunku badań, czy zmianę ich prowadzenia spowodować mogły. — Są to prace dłuższego wymagające okresu czasu, zarządzone po zasięgnięciu opinii najlepszych w kraju uczonych i Komisya mniema, że z jednych t. j. badań geologicznych, są już istotne niemałe korzyści, z drugich chemicznych, są również choć mniej widoczne.

Co do badań geologicznych to sejmowa Komisya widzi w badaniach agronomiczno-geologicznych tych piaszczystych części, gdzie użytecznych górniczo skał nie posiadamy, użyteczne rozszerzenie zakresu badań. — Zaznaczamy jednak, by w razie danym dawano przed nimi pierwszeństwo monografiom ściśle górniczym lub geologiczno-górniczym, zarówno przy zarządzaniu badań, jak przy publikacyi. Krajowa stacya doświadczalna musi być zresztą utrzymywana jeśli nie chcemy, by w sporach między krajowymi przedsiębiorcami i konsumentami zagranicznymi, tylko zagraniczne stacye miały ostatni rzeczoznawczy głos.

Sprawozdanie kierownika krajowej stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych świadczy o jego pracy, a Komisya Rady górniczej uważa je za dobre i proponuje uzupełnienia. Uwagi jej zdają się być słuszne i byłoby do życzenia, jeśli jest możliwem, aby Wydz. kraj. przedstawiał Sejmowi krajowemu oryginalne sprawozdania tej Komisyi.

Co zaś do funduszu wymaganego na nagrody za te prace, które wywołane ogłoszeniem konkursowem z dnia 9. marca r. 1897 L. W. 13.724 przedstawione będą i stanowić mają podręcznik dla przemysłowców nafty i wosku ziemnego, to fundusz ten oczywiście może być wydany i potrzebny dopiero w okresie budżetowym r. 1898 — i Komisya oświadcza się za udzieleniem żądanego przez Wydział krajowy ad 3. upoważnienia. Sejmowa Komisya uważa również redakcyę czasopisma „Nafta“ jako zupełnie odpowiednią interesom przemysłu naftowego i subwencya, jaką kraj. Tow. Naftowe w kwocie 800 zł. pobiera za zbieranie i ogłaszanie dat statystycznych, dotyczących produkcyi i handlu produktami naftowymi, za uzasadnioną.

3. Obie sprawy nie wpływające na fundusz krajowy o których mówi ustęp 3. sprawozdania Wydziału krajowego choć zupełnie odmiennej jedna od drugiej natury, są wielkiej doniosłości dla przemysłu naftowego i wosku ziemnego. — Nie będziemy tu o nich jednak mówić dla tego, że co do pierwszej, przepisów górniczo-policyjnych, wydanych przez c. k. Starostwo górnicze w Krakowie dnia 16. września 1897, L. 2874 dla kopalń wosku ziemnego weszły do Sejmu petycye, przedstawiające potrzeby zasystowania tych przepisów i Sejmowa Komisya osobne o nich sprawozdanie Sejmowi krajowemu przedłoży. Co do drugiej, t. j. podwyższenia cła na wwożone do Austro-Węgierskiej Monarchii naftowe produkta i importu falsyfikatu kaukazkiej nafty, to Wysokie Ministerstwo rolnictwa zapewniło Wydział krajowy, iż przy rokowaniach z Węgierskim Rządem o odnowienie cłowo-handlowego traktatu baczne na ten przedmiot będzie miało uwagę. Z tych tedy powodów i motywów Sejmowa Komisya górnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w sprawach górniczych za r. 1897 Sejm przyjmuje do wiadomości.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w myśl rezolucyi Sejmu krajowego z dnia 13. lutego 1894 otworzył w lwowskiej c. k. szkole politechnicznej piąty Wydział górniczo-hutniczy.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

a) prowadzenia dalszych rokowań z c. k. Rządem o przyczynienie się odpowiednią kwotę z funduszów państwowych do kosztów organizacyi i utrzymania kraj. szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu;

b) dokładne zbadanie przedłożonego przez Magistrat miasta Krakowa projektu szkoły górniczo-hutniczej przy c. k. szkole przemysłowej w Krakowie i zdanie o nim Sejmowi sprawy.

4. Sejm wstawi w budżet krajowy na r. 1898 kwotę 3.000 na stypendya i zasiłki naukowe dla górników i uczniów krajowych szkół i akademii górniczych zamiast dotychczas przyznawanych 2,500 zł. (poz. 257 prel. budż. kraj. na r. 1898).

5. Sejm upoważnia Wydz. kraj. do przeniesienia na rachunek roku 1898 całej kwoty 2.720 złr. uchwalonej na koszta wydania podręcznika dla przemysłu nafty i wosku ziemnego jako poz. 259 rub XV. funduszu kraj. r. 1897.

Sprawozdaniem niniejszem załatwiona petycya gm. miasta Krakowa l. 172.

Lwów, dnia 29. stycznia 1898.

Gorayski
przewodniczący.

L. Wiśniewski
sprawozdawca.

L. S. 1.335/98. Aleg 156

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Styły w przedmiocie zmiany ustawy z 20. lipca 1892 r. L. 51. Dz. ust. kraj. o licencjonowaniu i utrzymywaniu buhajów gminnych.

Wysoki Sejmie!

Idąc w sprawozdaniu w ślad za wywodami szanownego wnioskodawcy, komisya gosp. kraj. — której uchwałą z 10. stycznia r. b. wniosek posła Styły przydzielony został — nie może podzielić zapatrywania jego, że ustawa obecnie obowiązująca daje powód do ucisku ludności wiejskiej, ulgi bowiem dozwolone na podstawie §. 21. tejże ustawy, zostały zastosowane w szerokiej mierze i postanowienia jej w znacznej części kraju dotąd w życie nie weszły.

Zważywszy jednak, że okres czasu, do którego odroczenie wprowadzenia ustawy w mowie będącej zastosowane być może, kończy się z rokiem bieżącym i nierówny rozwój hodowli w poszczególnych częściach kraju stał się powodem, że dziś jeszcze mamy szerokie przestrzenie, które bądź to ze względu na jakość ziemi, bądź też ze względu na brak zamiłowania ludności do hodowli bydła nie są dostatecznie przygotowane do wprowadzenia w życie ustawy z 20. lipca 1892;

zważywszy dalej, że powołane do ocenienia sprawy czynniki, jak oba krajowe towarzystwa rolnicze i krajowa komisya dla spraw rolniczych, uznały potrzebę zmiany ustawy hodowlanej;

zważywszy nareszcie, że niektóre postanowienia pomienionej ustawy nawet w drodze administracyjnej zmodyfikowane być mogą i niewątpliwie Wydział kraj. mając pod ręką materyały do ocenienia, w jakim kierunku zmiany z korzyścią dla interesowanych przeprowadzone być powinny i nie poprzestając na tych materyałach poczyni dalsze badania;

Komisya gospodarstwa krajowego ze względu na powziętą już przez Wysoką Izbę w tej sprawie uchwałę — nie uważając za właściwe przesądzać wyników badań Wydziału krajowego i powoływać się na poszczególne postanowienia ustawy i łącząc się z wnioskodawcą przedstawia Wysokiemu Sejmowi następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by potrzebę zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 20. lipca 1892 r. Nr. 51. Dz. ust. kraj. o licencjonowaniu i utrzymywaniu buhajów gminnych wszechstronnie zbadał i przedłożył odnośne wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

Sprawozdaniem niniejszem petycya L. 644 została załatwioną.

Lwów dnia 25. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Schnell.

L. S. 1.352/98. Aleg 157

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Pychowice z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Skawinie i przydzielenie jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Podgórzu.

Wysoki Sejmie!

Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 5. lutego 1897. Wydział krajowy zbadał jaknajdokładniej petycyę Gminy Pychowice o wydzielenie jej z c. k. Sądu powiatowego w Skawinie a przyłączenie do okręgu sądowego w Podgórzu — a badanie to wykazało, że żądanie jest słusznem i na uwzględnienie zasługuje. Wszystkie bowiem władze tak rządowe jak i autonomiczne dały w tej mierze przychylną opinię, a nareszcie i prezydium c. k. Sądu krajowego wyższego oznajmiło odezwą z dnia 30 grudnia 1897. l. 19.650, że do petycyi gminy Pychowice przychylić się należy.

Wobec tego Komisya prawnicza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868. Nr. 59. Dz. u. p. udziela c. k. Rządowi opinię, iż dla dobra mieszkańców gminy Pychowice korzystnem będzie, ażeby wraz z obszarem dworskim, wyłączoną została z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Skawinie i przydzieloną do c. k. Sądu powiatowego w Podgórzu.

We Lwowie, dnia 29. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Klemensiewicz.

L. S. 1353/98.

Aleg 158

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Trzciany z okręgu Sądu powiatowego w Radomyślu a przydzielenia jej do okręgu ck. Sądu powiatowego w Mielcu.

Wysoki Sejmie!

W dniu 12. lutego 1897, wniosła gmina Trzciana petycyę do Wysokiego Sejmu o wydzielenie jej z okręgu Sądowego w Radomyślu a przydzielenie jej do okręgu Sądowego w Mielcu. Petycya ta przydzieloną została Wydziałowi krajowemu do zbadania i dochodzenia.

Wynik dochodzeń wykazał że żądanie gminy Trzciany najzupełniej jest uzasadnionem już choćby z tego powodu, że gmina ta licząca z obszarem dworskim 1.187 ludności oddaloną jest od Mielca tylko 8 kilometrów zaś odległość jej od Radomyśla wynosi 20 kilometrów.

Gdy nadto wszystkie władze i urzędy a mianowicie: ck. Starostwo w Mielcu, ck. Sądy powiatowe w Radomyślu i Mielcu, ck. Sąd obwodowy w Tarnowie i Prezydyum tegoż Sądu, niemniej ck. Sąd krajowy wyższy w Krakowie oraz Rada powiatowa w Mielcu uznają żądanie gminy Trzciany jako słuszne i usprawiedliwione, przeto Komisya prawnicza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego — wnosi:

Sejm Królestwa Galicyi Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wyraża c. k. Rządowi swe zdanie, że w interesie należytego wymiaru sprawiedliwości i dla dogodności mieszkańców gminy Trzciany leży wydzielenie jej z okręgu sądowego i podatkowego w Radomyślu, a przydzielenie jej do okręgu sądowego i podatkowego w Mielcu.

Lwów 29. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Klemensiewicz.

L. S. 1.354/98

Aleg 159

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gmin Wojaczówka i Łączki wraz z obszarami dworskimi z okręgu c. k. Starostwa w Strzyżowie i c. k. Sądu powiatowego w Frysztaku, a wcielenie ich do okręgu c. k. Starostwa i c. k. Sądu w Krośnie.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy badając petycye z dnia 8. grudnia 1896 i z dnia 26. stycznia 1897 w przedmiocie wydzielenia gmin Wojaczówka i Łączki z obszarami dworskimi z okręgu c. k. Starostwa w Strzyżowie i c. k. Sądu powiatowego w Frysztaku, a wcielenie ich do okręgu c. k. Starostwa i c. k. Sądu w Krośnie i czyniąc w tej mierze dochodzenia, konstatuje przedewszystkiem, że gminy te oddalone są od Strzyżowa 25 kilometrów, zaś od Krosna tylko 9 kilometrów i że mieszkańcy obu tych gmin załatwiają wszelkie interesa gospodarcze w Krośnie, które jako miasto większe, jest ważnym punktem handlowym, zaś ze Strzyżowem gminy te zgoła nic nie łączy. Konstatuje dalej Wydział krajowy, że wszystkie c. k. Władze rządowe i autonomiczne, a mianowicie: Rada powiatowa w Jaśle, Wydział powiatowy w Krośnie, c. k. Starostwo w Strzyżowie, c. k. Starostwo w Krośnie, c. k. Prezydyum Namiestnictwa i krajowa Dyrekcya Skarbu, dalej zaś c. k. Sądy powiatowe w Krośnie i Frysztaku, c. k. Sąd obwodowy i Prezydyum tegoż Sądu w Jaśle, nie tylko żadnych przeszkód nie widzą, lecz owszem uznają żądanie rzeczonych gmin jako słuszne i rzeczywistym stosunkom odpowiadające, gdy wreszcie i c. k. Prezydyum Sądu krajowego wyższego w Krakowie, odezwą z dnia 6. lipca 1897, l. 10.027 oznajmiło: że w obec zgodnego życzenia wszystkich interesowanych czynników, nie stawia żadnej przeszkody w urzeczywistnieniu pomienionych petycyj, przeto Komisya prawnicza zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

Wysoki Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. księstwem krakowskiem raczy uchwalić:

Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. księstwem krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 Nr. 59. Dz. u. p. udziela c. k. Rządowi opinii, iż dla dobra mieszkańców gmin Łączki i Wojaczówki wraz z obszarami dworskiemi korzystnem będzie, aby wyłączone zostały z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Frysztaku i c. k. Starostwa w Strzyżowie, a przydzielenie do c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Krośnie.

Lwów, 29. stycznia 1898.

Zoll
przewodniczący.

Klemensiewicz
sprawozdawca.

L. S. 1098/98.

Aleg 160

Sprawozdanie

komisyi gminnej o petycyi gminy miasta Myślenice w sprawie połączenia z nią gminy i obszaru dworskiego „Dolna Wieś“ (l. s. 1098/pet. 907).

Wysoki Sejmie!

Gmina miasta Myślenice zwraca się do Wysokiego Sejmu z prośbą o przymusowe połączenie z nią sąsiedniej gminy i obszaru dworskiego „Dolna Wieś“ przytaczając na poparcie tej prośby wielorakie okoliczności, które dowodzą, że istotnie takie rozszerzenie granic miasta Myślenice byłoby korzystnem dla ludności miejscowej, jakoteż ze względów publicznych i administracyjnych zasługuje ze wszech miar na życzliwe poparcie.

Miasto Myślenice należy do gmin stosunkowo bardzo zamożnych — tak, iż wszystkie swoje potrzeby pokrywa dochodami z majątku swojego, jako miasto powiatowe, i stanowiące centrum dość ożywionego ruchu handlowego i przemysłowego, posiada zawsze w zarządzie ludzi światlejszych, którzy nietylko sprawy policyi miejscowej, i w ogóle wszystkie obowiązki administracyjne gminy mogą wykonywać odpowiednio, ale dbają także o rozumne zużytkowanie zasobów i środków gminy we wszystkich innych kierunkach — t. j. o podniesienie miasta pod względem oświaty, pod względem ekonomicznym, pod względem porządku i wygody dla mieszkańców.

Nieprzepartą przeszkodę rozwoju Myślenic stanowi tak nadzwyczajne ścieśnienie terytoryalne właśnie z tej strony, która posiada najwięcej warunków pięknego zabudowywania się, że zaledwie o sto kroków od rynku w Myślenicach zaczyna się już terytoryum gminy Dolna wieś. Gmina Dolna wieś ma znów wszelkie niedostatki nieoświeconej naszej gromady włościańskiej — a przedewszystkiem nie ma ludzi ni środków materyalnych do należytego wykonywania ważnych obowiązków policyi miejscowej. Liczni mieszkańcy Myślenic posiadają także domy i grunta w Dolnej wsi, i muszą tam spełniać prestacye i opłacać dodatki do podatków, chociaż nie mają z tego pożytku. Natomiast w razie połączenia z Myślenicami także i dla mieszkańców Dolnej wsi odpadłaby potrzeba opłacania dodatków do podatków, mogliby korzystać z wodociągu, który buduje gmina Myślenice, z jej szkół, podniosłaby się znakomicie wartość gruntów i realności, i wytworzyłoby się gminę silną, do pięknego rozwoju posiadającą wszelkie warunki.

Ważne względy publiczne przemawiałyby w takim razie za przyłączeniem do owej rozszerzonej gminy Myślenice także i terytoryum obszaru dworskiego w Dolnej wsi.

Komisya gminna, podzielając w zupełności wyrażone w uchwale Rady gminnej miasta Myślenice z 2-go grudnia 1897 przekonanie o korzyściach połączenia gminy i obszaru dworskiego „Dolna wieś“ z Myślenicami — nie może jednak zalecić Wysokiemu Sejmowi stanowczego zatatwienia petycyi, w tej sprawie wniesionej, ponieważ nie ma dobrowolnej zgody na połączenie ani ze strony gminy ani zastępstwa obszaru dworskiego Dolnej wsi. Odpowiednio przeto do postanowień §. 96. ustawy z 3. lipca 1896 nr. 51. Dz. ust. i rozp. kraj. obowiązującej gminę Myślenice — komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę gminy Myślenice o połączenie z nią gminy i obszaru dworskiego Dolna wieś w jedną administracyjną gminę, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do przeprowadzenia rokowań względem uregulowania stosunków co do posiadania i użytkowania własności gmin, które mają być połączone — ewentualnie do przedłożenia Sejmowi odpowiednich wniosków w tejże sprawie.

Lwów, 29. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Jaworski.

Sprawozdawca:
T. Merunowicz.

L. W. 5373/98.

Aleg 161

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy król. stoł. miasta Lwowa o zezwolonie na pobór na rzecz funduszu ubogich miasta opłaty gminnej od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Gmina król. stoł miasta Lwowa wniosła za pośrednictwem Wydziału krajowego następującą petycyę z dnia 22 stycznia 1898 L. 2802 do Wysokiego Sejmu wystosowaną:

Ludność w mieście Lwowie wzrasta, stosunki społeczne i materyalne mieszkańców z rozmaitych przyczyn ulegają często zmianom, a z tym wzrostem i z tą zmianą stosunków zwiększa się i liczba osób potrzebujących wsparcia i zaopatrzenia.

Następstwem tego jest, że budżet gminny na cele dobroczynności zwiększa się z każdym rokiem, jak to wykazuje przylegle zestawienie odnośnych wydatków z ostatnich trzech lat 1896, 1897 i 1898.

Nowela do ustawy o przynależności z 5. grudnia 1896, Dz. ust. p. Nr. 222, ułatwiająca nabycie prawa przynależności przez 10-letnie zasiedzenie, którego termin upływa z 1. stycznia 1901, sprowadzi w krótkim czasie na gminę miasta Lwowa bez wątpienia znaczne, na razie nie dające się obliczyć ciężary w wydatkach na cele dobroczynności.

Dochody miejscowego funduszu ubogich w porównaniu z wydatkami są nieznaczne, nie zwiększają się w miarę rozchodów, a większą część tych dochodów oddaje gmina m. Lwowa komisyi Instytutu ubogich chrześcian w myśl §. 5. lit. b. d. i f. i izraelickiej kasie ubogich w myśl §§. 4. alin. 2. i 5. alin. 5. i 7. statutów tych instytucyj, jak to wykazują przyległe statuta.

Wydatki więc połączone z wykonaniem ustawowej opieki nad ubogimi, ponosi gmina z własnych funduszów.

W celu więc powiększenia dochodów miejscowego funduszu ubogich, uchwaliła Rada miejska na posiedzeniach 12 i 20 stycznia 1898, aby się odnieść do Wysokiego Sejmu o wydanie ustawy krajowej, zezwalającej na pobór na rzecz tego funduszu pięćdziesiąt (50) procent dodatku do pięcioprocentowej opłaty na rzecz Skarbu Państwa z mocy ustawy z 31 marca 1890. Dz. ust. p. Nr. 53. od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych odbywających się we Lwowie.

Dodatek projektowany nie obciąży ubogiej ludności i nie może pociągnąć za sobą żadnych niekorzystnych następstw dla wyścigów konnych.

W wykonaniu więc powyższej uchwały Rady miejskiej uprasza Magistrat o wydanie w myśl §. 90. statutu miasta Lwowa, potrzebnej do tego ustawy krajowej.

Wspomniane wyżej wydatki na cele dobroczynności według budżetów gminy wynoszą w r. 1896:

a) Wydatki na cele dobroczynności Rubr. XIX r. f. g	.	70.743 zł.
b) Koszta utrzym. miej. zakładu sierót Rubr. XVIII r. f. g.	.	20.393 „
c) Na cele dobroczynne dla uczącej się młodzieży Rub. XIII b. s.	.	17.950 „
razem	.	109.086 zł.

W roku 1897:

ad a)	.	73.995 zł.
ad b)	.	20.593 „
ad c)	.	18.550 „
razem	.	113.138 zł.

Na rok 1898 zaś preliminowano:

ad a)	.	75.583 zł.
ad b)	.	22.327 „
ad c)	.	20.420 „
razem	.	118.330 zł.

Wydział krajowy przedewszystkiem zaznacza, że uchwała Rady miasta co do wprowadzenia powyższego dochodu na rzecz funduszu ubogich miasta powziętą została na dwóch posiedzeniach t. j. dnia 12. stycznia 1898 i następnie drugi raz w ośm dni później tj. 20. stycznia 1898, jak tego statut miasta wymaga.

Wydział krajowy zaznacza przytem, że gdy dodatki gminne nakładane być mogą tylko na podatki bezpośrednie lub konsumcyjne, wprowadzone zaś §-em 7. ustawy z 31. marca 1890 Nr. 53. dz. p. p. postanowienie odnosi się do bezpośredniej należytości skarbowej przeto projektowany dochód należy do kategoryi „innych opłat“ przewidzianych w §. 90. statutu miasta, jak to sam Magistrat miasta przyznaje i z tego powodu winien być nazwany opłatą a nie dodatkiem.

Z tego samego powodu winna być również stosownie zmienioną wysokość tej opłaty mianowicie zamiast 50% dodatek do 5% opłaty skarbowej od wkładek totalizatora, dwa i pół procent od wkładek rzeczonych.

Opłata skarbowa od tych wkładek wynosiła podług dołączonego do petycyi wykazu Magistratu:

w r. 1895	2.416 zł.
w r. 1896	2.318 „
w r. zaś 1897	2.115 „

spodziewany zatem dochód na rzecz funduszu ubogich miasta z proszonej $2^1/_2$% opłaty gminnej, przyniósłby około 1.100 zł. rocznie.

Z uwagi zarówno na cel, na jaki proszona opłata ma posłużyć jak i z uwagi na zachodzącą niezbędną potrzebę zasilenia funduszu ubogich nowym źródłem dochodu, Wydział krajowy wnosi:

./. Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony projekt ./. ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 30. stycznia 1898 r.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . zezwalająca gminie król. stoł. miasta Lwowa na pobór na rzecz funduszu ubogich tegoż miasta opłaty gminnej od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych we Lwowie.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Gminie król. stoł. miasta Lwowa pozwala się pobierać na rzecz funduszu miejscowych ubogich dwa i pół procent ($2^1/_2\%$) od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych we Lwowie.

Art. II.

Powyższa opłata ma być pobieraną w ten sam sposób i przez te same organa jak i 5% opłata skarbowa wprowadzona na podstawie §. 7. ustawy z 31. marca 1890, Dz. pp. Nr. 53.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. IV.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i skarbu.

L. S. 1441/98.

Ales [illegible]

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się Rząd, ażeby jak najspiesznej przedłożył projekt ustawy, normującej wynagrodzenie gmin za sprawowanie poruczonego zakresu działania i określającej dokładnie granice tegoż zakresu.

Wnioskodawca:

Małachowski w. r.

Weigel, Rotter, Michalski, Vayhinger, Dworski, Dr. Jabłoński, Marchwicki, Fruchtmann, Zoll, Piniński, Jahl, Romanowicz, Soleski, Dr. Olpiński, Goldmann, Żardecki.

L. S. 1442/98.

Aleg 163

Wniosek.

Zważywszy, że bardzo wiele gruntów górskich: t. zw. nieużytków, nie przynosi prawie żadnego dochodu tak właścicielowi, jak krajowi i Rządowi;

zważywszy, że w okolicach górskich nawet wiele gruntów zajętych pod uprawę nie zwraca nawet kosztów ani wartości pracy na ich uprawę łożonych;

zważywszy, że zalesienie mogłoby z czasem przyczynić się wiele do dobrobytu kraju, i to może wpłynąć dodatnio na warunki klimatyczne i zdrowotne

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wyznacza na zalesienie nieużytków, lichych pastwisk i lichych gruntów na stokach gór położonych, kwotę przynajmniej 10 tysięcy corocznie do rozporządzenia Wydziałowi krajowemu, zacząwszy od roku 1899.

Sejm upoważnia Wydział krajowy do przeprowadzenia starań u Rządu, ażeby również podobną kwotą przyczynił się do tego.

Fundusz ten ma być użyty w sposób praktykowany przy zalesieniu wydm piaszczystych lub dawany jako premie za zalesienie nieużytków lub też w inny sposób, według uznania Wydziału krajowego, za odpowiedni.

Lwów, dnia 29. stycznia 1898.

Wnioskodawca:
A. Średniawski. w. r.

A. Styła, Wójcik, Bojko, Data, F. Krempa, Wachnianin, Jahl, T. Merunowicz, Warzecha, Ostapczuk, Klemensiewicz, Hamorak, Potoczek, Dr. Olpiński, Żardecki, Brykczyński, Kar. Dzieduszycki, Soleski.

L. S. 1334/98.

Aleg 164

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za rok 1896.

Wysoki Sejmie!

Przekazane Komisyi budżetowej sprawozdanie Wydziału krajowego charakteryzuje zamknięcie rachunkowe za rok 1896 w sposób następujący:

A. Zamknięcie rachunkowe.

Na rok 1896 preliminowano w majątku obrotowym:		
dochody netto w sumie . . .	290.813 zł. 04 ct.	
wydatki „ „ . . .	293.239 „ 57 „	
przewidziano przeto niedobór		2.426 zł. 53 ct.
Zamknięcie natomiast rachunkowe daje:		
rzeczywiste dochody brutto w sumie .	460.678 zł. 41 ct.	
„ wydatki „ „ .	451.710 „ 04 „	
z czego nadwyżka		8.968 zł. 37 ct.
Z tego wynik od budżetu korzystniejszy o .		**11.394 zł. 90 ct.**
Na cyfrę tę składają się lepsze od budżetu wyniki rzeczywiste w 6 rubrykach łącznie na . . .	35.335 zł. 61 ct.	
gorsze natomiast wyniki w 4 rubrykach razem	23.940 zł. 71 ct.	
z czego, jak wyżej, wynik korzystniejszy o .		**11.394 zł. 90 ct.**
Gdy się jednak zważy, że w roku tym wzrosły pożyczki fundacyi o		24.100 zł. — ct.
okaże się wynik mniej korzystny o		12.705 zł. 10 ct.
że zaś wartość zapasów z końcem roku wzrosła o . . .		8.720 „ 56 „
toż ostateczny skutek gospodarki w r. 1896, niedobór w kwocie		**3.984 zł. 54 ct.**

Korzystniejsze od budżetu wyniki dają głównie gmach teatralny (8.576 zł. 66 ct.), spłata pożyczek (24.431 zł. 03 ct.) i Zakład w Drohowyżu (1.130 zł. 96 ct.); niekorzystniejsze przedewszystkiem dobra ziemskie (17.570 zł. 31 ct.).

Wyniki te cyfrowe wyjaśnia kuratorya fundacyi Wydziałowi krajowemu w sprawozdaniu z dnia 28. czerwca 1897. Z wyjaśnienia tego wypada, że korzystniejszy od budżetu wynik z dochodów gmachu teatralnego, spowodowały głównie niepreliminowane, a ściągnięte w roku 1896 zaległości czynszowe od byłych lokatorów.

Zaległości te bowiem wynosiły z końcem roku 1895 kwotę 18.535 zł. 42 ct., skutkiem zaś spłaty (3.170 zł. 28 ct.) i odpisu (415·71 zł.) obniżyły się z końcem roku 1896 do sumy 14.949 zł. 43 ct.

Jeśli się zważy, że w roku 1894, zaległości z czynszów gmachu teatralnego wynosiły tylko 7.940 zł. 26 ct., to widać, że działalność kuratoryi w ściąganiu tych zaległości w roku 1896 małą tylko część zdołała powetować grzechów, popełnionych w roku 1895. Jakkolwiek w tegorocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego nie ma wzmianki o poleceniach, jakich z tytułu niedbałego ściągania tych zaległości kuratorowi nie oszczędzał, to jednak zeszłoroczne sprawozdanie komisyi budżetowej bardzo o tem przemawia wyraźnie co do czasów dawniejszych, a akta Wydziału krajowego świadczą, że Wydział krajowy w usiłowaniach swoich, które sprowadzić były powinny lepszy rezultat za rok 1896, nie ustawał. Skutek jednak tak samo nie dopisał, jak nie dopisał i w roku przeszłym.

Co do korzystniejszego od budżetu wyniku rubryki „Spłata pożyczek“ (24431·03 zł.) nadmienić należy, że długi fundacyi w tym roku o 24.100 zł. wzrosły.

Pomyślniejszy od budżetu o 1.130 zł. 96 ct. wynik gospodarki samego zakładu w Drohowyżu tłumaczy sprawozdanie Dyrekcyi bardzo szczegółowo. Ponieważ do podanej właściwie kwoty, chcąc utrzymać ścisły obraz gospodarki zakładu, dodać jeszcze należy 478·10 zł., o jakie wykazana z końcem 1896 wartość zaległości czynnych i remanentów przewyższa tęże wartość z początkiem roku, toż wypadnie całe zaoszczędzenie w zakładzie 1609 zł. 06 ct.

Z 17 rubryk budżetu zakładu 10 dają razem łączne zaoszczędzenie w kwocie	5.904 zł. 79 ct.
7 rubryk przekroczenia łącznie	4.295 „ 73 „
ztąd zaoszczędzenie jak wyżej	1.609 zł. 06 ct.

Wszystkie pozycye tak zaoszczędzeń jak i przekroczeń są bardzo szczegółowo motywowane w sposób, który zupełnie zadowala.

Najważniejszą pozycyę z pomyślnych przedstawia folwark z nadwyżką (wobec budżetu) 2.489·86 zł. a czystym zyskiem 3.075·68 zł. Największą cyfrę z pozycyi gorszych wobec budżetu wykazują warsztaty w kwocie 1.955·37 zł., których czysty zysk wynosił 2.428·93 zł.

Stan utrzymywanych sierot i prebendaryuszów z dniem 31. grudnia 1896 był następujący:

1.	sierot chłopców . .	220
2.	„ dziewcząt . .	137
3.	prebendaryuszy . .	45
4.	prebendaryuszek . .	40
	razem .	447 osób

Utrzymanie jednej osoby kosztowało średnio 61·78 ct. dziennie, czyli 225 zł. 50 ct. rocznie, t. j. o 2 ct. dziennie więcej niż w roku 1895.

Znaczną bardzo, wobec preliminarza niekorzystną cyfrę 17.570 zł. 31 ct. jako wynik gospodarki z dóbr ziemskich spowodowała ta okoliczność, że pierwszą półroczną ratę czynszu dzierżawnego za rok 1896 w łącznej sumie 19.886 zł. Rada administracyjna uchwałą z 6. lipca 1896 rozłożyła dzierżawcom do spłaty w równych ratach półrocznych do końca trwania dzierżaw.

Inne pozycye drobniejsze wyjaśnia kuratorya w sposób zadowalający.

Stan majątku fundacyi z końcem roku 1896.

Czysty stan czynny majątku zarodowego (dobra i realności, kapitały, fundacyjne) łącznie.	3,117.513 zł. 43½ ct.
w porównaniu ze stanem z końcem 1895	3,086.574 „ 14½ „
wypada przyrost o .	30939 zł. 29 ct.

W majątku obrotowym ubywa . .	8.626 zł.	06 ct.
„ własnej asekuracyi ubywa .	5.550 „	74 „
razem ubytku .	14.176 zł.	80 ct.

Natomiast przybywa:

We funduszu Władysława hr. Skarbka .	4.060 zł.	67 ct.
„ „ emerytalnym . . .	640 „	67 „
razem przyrosło . . .	4.701 zł.	34 ct.
Cały przyrost . . .	35.640 zł.	63 ct.
Od tego ubytek . . .	14.176 „	80 „
Cały przyrost majątku w r. 1896 . .	21.463 zł.	83 ct.

Dla dopełnienia obrazu podaje się jeszcze poniżej cyfry czystego dochodu z dóbr fundacyjnych w latach 1894, 1895 i 1896.

DOBRA	Czysty dochód					
	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1. Kulików	2426	04	2761	02½	2097	86
2. Brzozdowce	22958	62	24105	98	21116	07
3. Drohowyże	27064	11	25273	75	23941	45
4. Opary	8612	08	3366	22	66	28
5. Ostałowice	1034	51	2892	21	1172	50
6. Rożniatów	3061	53	6975	57	7090	71
7. Smorze	6801	61	16689	09	13174	41
8. Żabie	9790	05	7752	15	22821	—
9. Żydaczów	10570	85	9961	01	5324	74*)
10. Przedsiębiorstwa w dobrach . .	—	—	—	—	874	36
Razem . .	92319	40	99777	00½	87029	93
Po strąceniu wydatków „Rozmaite“ .	407	42	3231	03	6157	16
Pozostaje czysty dochód . .	91911	98	96545	97½	80872	77

Wynika z powyższych rubryk, że w roku 1895, wzrósł czysty zysk z dóbr wobec roku poprzedzającego o 4.633 zł. 99½, natomiast w roku 1896 spadł wobec roku 1895 o 15.673 zł. 20½ ct., czyli o 16·2%, a nawet wobec słabszego niż 1895 roku 1894 jeszcze się obniżył o 11.039 zł. 21 ct.

Cyfry zawarte w powyższych rubrykach, przedstawiają dziwną mięszaninę, z której trudno wyrobić sobie wyobrażenie jasne bez osobnych wyjaśnień. Podczas gdy bowiem

*) t. z., że w Żydaczowie wydatki większe od dochodów o 5.324 zł. 74 ct., czyli wynik gospodarki w tych dobrach niedobór w tej wysokości.

cyfry niektórych dóbr zdawałyby świadczyć o pewnej normalności gospodarki, jak n. p. Kulików, Brzozdowce i Drohowyże, to w innych dziwne występują zmiany. Opary n. p. statecznie upadają, Smorze i Żabie silne przedstawiają skoki, Żydaczów w roku 1896 wykazuje niedobór 5.324 zł. i przedstawia się wobec obu lat poprzednich gorzej z górą o 15.000 zł,

Nie ma wątpliwości, że gospodarcze wyniki dóbr ziemskich z roku na rok w cyfrach czystego zysku zmieniać się mogą bardzo znacznie, a to i na korzyść, przez sprzedanie n. p. wyjątkowo znaczniejszej partyi lasu, lub i na niekorzyść przez włożone inwestycye lub klęski elementarne. Pożądanem jednak byłoby, ażeby w takim razie pozycye bardzo cyframi rażące, wyraźnie bywały wyjaśniane, a nie zadowalano się przygodną wzmianką, n. p. o budowie folwarku w Żydaczowie, którą umieszczono w rubryce zupełnie innej. Wyjaśnienia takie dopiero umożebnią Komisyi budżetowej zoryentowanie się, czy zachodząca na oko nienormalność jest rzeczowo uzasadnioną, czy też wynikiem nieprawidłowej gospodarki.

Wyraża przeto komisya budżetowa życzenie, ażeby na przyszłość znaczniejsze różnice w cyfrach czystego zysku bywały wyraźnie i we właściwem miejscu uzasadniane.

Dla ułatwienia poglądu na gospodarkę fundacyi w ostatniem dziewięcioleciu (od roku 1886) posłużą cyfry następujące:

Czysty stan czynny majątku fundacyi wynosił w roku 1886	3,247.736 zł. 53½ ct.
W następnych 10 latach stan ten zmieniał się tak, że w latach 1887, 1888, 1889, 1890, 1895, 1896 majątku przybyło razem łącznie	142.853 zł. 75 ct.
W latach zaś 1891, 1892, 1893, 1894 ubyło . .	81.047 „ 84 „
czyli w owych 10 latach przyrosło . . .	**61.805 zł. 91 ct.**

Charakterystyczny jednak obraz gospodarki w roku 1896 przedstawiają należytości czynne w rubryce dóbr fundacyjnych. Należytości te wynosiły z końcem roku 1895 razem kwotę . . . . . 36.157 zł. 80 ct.
z końcem zaś 1896 urosły do . . . . . 57.153 „ 08 „
zwiększyły się w jednym roku przeto o . . **20.995 zł. 28 ct.**

Kwota należytości czynnych z końcem 1896 roku, rozkłada się na pojedyńcze dobra w sposób następujący:

1.	Kulików zalega kwotą	7.293 zł. 28 ct.
2.	Drohowyże „ „	8.250 „ 76 „
3.	Opary „ „	5.669 „ 22 „
4.	Ostałowice „ „	4.378 „ 17 „
5.	Rożniatów „ „	10.910 „ 52 „
6.	Smorze „ „	5.313 „ 34 „
7.	Żabie „ „	655 „ 62 „
8.	Żydaczów „ „	13.281 „ 87 „
9.	przedsiębiorstwa w dobrach . . .	32 „ 72 „
10.	tytuły rozmaite	1.367 „ 58 „
	razem jak wyżej .	**57.153 zł. 08 ct.**

Wydział krajowy sprawozdanie swoje kończy uwagą, która zestawiona z uwagami roku zeszłego, całą grozę sytuacyi maluje w słowach krótkich, lecz dla każdego, który doniosłość wspaniałej fundacyi odczuwa tem boleśniejszych, ileże mimo całych starań Wydziału krajowego trudno nabrać z nich wiary w pomyślny skutek.

W roku bowiem zeszłym Wydział krajowy polecał kuratoryi, ażeby wszelkiego rodzaju zaległości ściągała pod osobistą odpowiedzialnością kuratora, zaznaczając zarazem, że czuwać będzie i nie dopuszczać do dalszych tego rodzaju niewłaściwości.

Rezultatem działalności kuratora było wzmożenie się zaległości z dóbr w jednym roku 1896 o blisko 21.000 zł. t. j. 26% czystego dochodu z tegóż roku.

Wobec takiego wyniku roku 1896, Wydział krajowy zawezwał kuratora do „rozwiniecia jak największej energii w ściąganiu zaległych czynszów, uczynił go osobiście majątkowo odpowiedzialnym za straty, jakieby fundacya z tego powodu ponieść mogła,

a zarazem oznajmił, że w razie, jeżeliby zamknięcie rachunków za rok 1897, nie wykazało pod tym względem stanowczego zwrotu na lepsze, t. j. jeżeliby wszystkie zaległości dzierżawne oprócz tych, które dotychczasowemi uchwałami Rady administracyjnej zostały rozłożone na raty, nie były umorzone, musiałby Wydział krajowy odmówić Zarządowi fundcyi absolutoryum ze złożonych rachunków.

Oświadczenie to Wydziału krajowego Komisya budżetowa bierze do wiadomości, wyrażając zarazem od siebie gorące życzenie, ażeby Wydział krajowy, mając na oku doniosłość fundacyi z całą surowością skorzystał z przysługujących mu praw wobec gospodarki, która fundacyę krzywdzi materyalnie a w opinii kraju i moralnie coraz bardziej a to do tego stopnia, że wątpliwość rodzić się zaczyna, ażali w ogólności na podstawie tyloletnich doświadczeń w obecnym składzie rzeczy fundacya może działać skutecznie w myśl intencyi wspaniałomyślnego fundatora. Zdaniem komisyi budżetowej jedynie pociągnięcie kuratora do materyalnej odpowiedzialności za oczywiste straty, które płyną z nieudolnej a wskutku niekorzystnej dla instytucyi gospodarki, mogłaby sprawę zmienić na lepsze. Komisya budżetowa licząc przeto na to, że Wydział krajowy na wypapek dalszego trwania obecnego nader niepomyślnego stanu rzeczy odmówi Zarządowi fundacyi absolutoryum i wyciągnie z tego praktyczne, wobec kogo należy, konsekwencye, przedstawia następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacyi Skarbkowskiej za rok 1896.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby spowodował Zarząd fnndacyi nie tylko do dokładnego wyjaśnienia przekroczeń preliminarza, czy to w kierunku dochodów, czy rozchodów, ale nadto do wyraźnego wytłumaczenia rażących, a, bez osobnego wyjaśnienia niezrozumiałych różnic, jakie przedstawiają w latach tuż po sobie następujących cyfry czystych dochodów pojedyńczych dóbr fundacyjnych.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu użyć wszelkich najsurowszych nawet z przysługujących mu środków, któreby opłakany stan dzisiejszy usunęły i sprawiły, ażeby przyszłe zamknięcia rachunkowe dawały nietylko arytmetyczny obraz wyniku gospodarki, lecz były jednocześnie wyrazem poprawy rzeczowej

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przez rzeczoznawców zbadał sposób administrowania i stan obecny gospodarstwa szczególnie leśnego w majątkach należących do fundacyi skarbkowskiej.

We Lwowie dnia 28. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Biliński.

Sprawozdawca:
Jan Rotter.

LW. 1.400/98

Aleg 165

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o ogólnym stanie fundacyi Stanisława hr. Skarbka w roku 1897, opracowane na podstawie sprawozdania Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

U wstępu zaznacza Wydział krajowy, że usiłowania jego, zmierzające do wprowadzenia całej administracyi fundacyi na prawidłowe tory, o tyle w roku ostatnim nie pozostały bez skutku, że zamknięcia rachunkowe jakoteż preliminarze przedkładano tymczasem we właściwych terminach. Nadto konstatuje Wydział krajowy, że wprowadzono większy ład w manipulacyi kasowej Zarządu fundacyi.

Jakkolwiek zarejestrowane powyżej przez Wydział krajowy rezultaty dodatnie są natury formalnej i wykazać zdołają tylko rzetelny obraz chwilowego stanu całej fundacyi, nie wpływając same dla siebie oczywiście na zmianę rzeczową w prowadzeniu gospodarki, to jednak i to rzeczą jest ważną, gdyż przynajmniej zorjentować się co do istotnego stanu rzeczy dzisiaj można.

Do dokładnej w tym właśnie kierunku świadomości doszedł Wydział krajowy na podstawie sprawozdań swego osobno do tej sprawy do Drohowyża delegowanego urzędnika, który w miesiącu kwietniu 1897 stwierdził, że sposób prowadzenia kasy i rachunkowości w samym Zakładzie drohowyzkim już wtedy w całości zupełnie zadowalał, zarazem jednak w ówczesnem sprawozdaniu swem zaznaczył, że w zarządzie centralnym wielkie jeszcze wówczas tak w kasowości jak i rachunkowości zachodziły braki. Braki te polecił Wydział krajowy usunąć, a że to się stało, stwierdza ponownie tegoż samego urzędnika sprawozdanie z 3. grudnia 1897.

Zaznacza jednak Wydział krajowy, że dalsze jeszcze ulepszenia w tym kierunku są nietylko możliwe, lecz nawet niezbędne. Rzecz ta jednak wymaga zmian, t. j. powiększenia etatu urzędników tak w centralnym Zarządzie, jak i w Zakładzie drohowyzkim. Przywrócić tak należałoby posadę sekretarza Rady administracyjnej i pozyskać na nią osobistość należycie do kierownictwa biurem centralnego Zarządu ukwalifikowaną; podobnie dodaćby trzeba dyrektorowi zakładu pomocnika kancelaryjnego, którego dawniej miał także i którego potrzebuje, a wreszcie stabilizować w Zakładzie drohowyzkim kasyera i buchaltera.

Te wszystkie sprawy — nadmienia dalej Wydział krajowy — należą jednak do Rady administracyjnej. Ze spraw dokonanych w roku 1897 nadmienić należy przedewszystkiem zaszłe zmiany osobiste.

I tak w marcu 1897 nadała Rada administracyjna opróżnioną posadę ochmistrza w Zakładzie drohowyzkim p. Michałowi Robakowi, b. nauczycielowi szkół ludowych. Nominacyę tę, na razie na rok prowizoryczną Wydział krajowy zatwierdził.

Ustąpił nadto dotychczasowy naczelnik warsztatów w Zakładzie drohowyzkim, p. Konstanty Bauer, uwolniony od 1. grudnia 1897 na mocy uchwały Rady administracyjnej, która mu ofiarowała w drodze łaski odprawę 1.000 zł.

pod warunkiem, że do 15. listopada 1897. roku opuści zajęte mieszkanie i zrzeknie się wszelkich do fundacyi pretensyj. Wydział krajowy zatwierdzając wydalenie Bauera zaznaczył, że kwota 1.000 zł. odprawy wydaje mu się za wysoka.

Funkcye usuniętego kierownika warstatu objął prowizorycznie p. Włodek, rządca ekonomiczny zakładu, którego znowu prowizorycznie zastępuje syn kuratora, p. Fryderyk Skarbek.

Co do prowizorycznych tych zastępstw Wydział krajowy żadnych bliższych w swem sprawozdaniu nie dodaje uwag, ani wyjaśnień. Zaznacza jednak, że polecił kuratorowi jak najszybciej rozpisać konkurs na opróżnioną posadę naczelnika warsztatów. Na tyczące się zastępstw zapytanie, wypadła z Wydziału krajowego odpowiedź, że pismem, już w roku 1898. do kuratora wystosowanem, (a więc już po terminie, do którego obecne sprawozdanie się odnosi), Wydział krajowy należyte wydał polecenia.

Patent emerytalny dla urzędników i sług fundacyi skarbkowskiej uzyskał zatwierdzenie tak Wydziału krajowego jak i c. k. Namiestnictwa i obowiązuje już od dnia 1. stycznia 1897.

O innych, ekonomicznej natury sprawach pisze Wydział krajowy, że roboty melioracyjne na łąkach w Oparach postanowiono wykonać w trzech najbliższych (od 1897) latach i zaciągnąć na to zwrotną w 20 latach 4% pożyczkę 7.500 zł. z majątku zarodowego.

Uchwałę tę Rady administracyjnej zatwierdził tak Wydział krajowy jak i c. k. Namiestnictwo. Również obie te władze zatwierdziły pożyczkę z majątku zarodowego 5.500 zł. na przebudowanie ratusza w Kulikowie celem wydzierżawienia go dla umieszczenia c. k. Sądu powiatowego. Interes ten jest dla fundacyi korzystny, a to tak ze względu na nieproporcyonalnie większą, niż dawniej dzierżawę (3.000 zł. zamiast 1.200 zł.), jak niemniej na ewentualną sprzedaż za 29.500 zł.

Przed przejściem do dalszego toku sprawozdania, z którego się okaże, w jaki sposób poszczególnym ustępom uchwały Wysokiego Sejmu z 15. lutego 1897 stało się zadość, wypadnie jeszcze zaznaczyć w krótkości, że z zaległości czynszów z gmachu teatralnego, które po koniec 1895 wynosiły 17.557 zł. 42 ct., zostało z końcem października 1897 do ściągnięcia 8.569 zł. 10 ct.

Akcya ściągania tych pieniędzy toczy się nieustannie pod kontrolą Wydziału krajowego, który sądzi, że pewna część tej kwoty wpłynie niezawodnie. Na całą zaś zaległość liczyć nie będzie można po części dla przedawnienia, po części dla ubóstwa dłużników. Wydział krajowy zaznacza, iż co do strat, poniesionych z winy Zarządu, nie zaniedba przedsięwziąć, co należy.

Przechodząc do samych uchwał Wysokiego Sejmu powziętych w roku zeszłym na wnioski komisyi budżetowej, najstosowniej będzie traktować je kolejno.

Ustęp 4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w przyszłych sprawozdaniach w miarę możności umieszczał daty, któreby odnosiły się do wychowanków po ich wyprawieniu z zakładu, i dawały tak dokładny obraz rzetelnej skuteczności fundacyi.

Poleceniu temu Wydział krajowy uczynił zadość w sposób zadowalniający. Reprodukowane poniżej zestawienie:

Rok wyzwolenia	ślusarze	szewcy	kowale	krawcy	stolarze	stelmachy	rymarze lakiernicy	blacharze	ogółem
1881	5	3	2	3	2	2	—	—	17
1882	7	2	2	3	1	2	—	1	18
1883	5	3	1	3	2	1	—	2	17
1884	1	2	1	1	1	1	—	—	7
1885	8	2	5	2	4	2	—	1	24

Rok wyzwolenia	ślusarze	szewcy	kowale	krawcy	stolarze	stelmachy	rymarze lakiernicy	blacharze	ogółem
1886	12	7	6	4	1	4	1	—	35
1887	5	1	1	3	2	2	—	—	14
1888	4	1	—	2	1	1	—	—	9
1889	2	3	—	3	—	2	1	—	11
1890	3	3	4	1	2	1	1	1	16
1891	2	2	4	6	3	2	2	2	23
1892	1	2	3	3	2	4	4	—	19
1893	5	1	3	4	3	2	4	3	25
1894	2	2	1	2	3	2	—	1	13
1895	9	4	2	6	5	5	4	3	38
1896	1	2	3	3	4	3	5	1	22
1897	—	4	4	1	7	1	3	3	23
	72	44	42	50	43	37	25	18	331

wykazuje dotyczące wyniki liczbowe.

Streścić sposób pomieszczenia tych wychowanków w krótkich słowach szczegółowo nie da się; trzebaby chyba dosłownie powtórzyć odnośny ustęp sprawozdania Wydziału krajowego. Nie sądzę, ażeby to było stosowne, nadmienia się tylko, że znaczna część ślusarzy, kowali i blacharzy i mała część stelmachów i stolarzy pracuje w warstatach kolei państwowych.

Znaczna natomiast część stelmachów i stolarzy pracują jako czeladnicy u majstrów.

O szewcach i krawcach mało jest wiadomości, tak samo ich prawie niema o rymarzach i lakiernikach, o których jednak pisze sprawozdanie, że dość liczne o nich właśnie zgłaszania się do Dyrekcyi zakładu zdają się świadczyć o łatwości ich umieszczania.

O jednym z najważniejszych momentów, t. j. o samodzielnem prowadzeniu warstatu własnego, znachodzimy wzmiankę, że założyło je 3 ślusarzy, 2 szewców, 5 stelmachów, 4 stolarzy, 2 blacharzy, 3 krawców. Wspomnieć jednak warto, że jeden ze stelmachów jest kierownikiem inny instruktorem szkoły krajowej w Grzymałowie a jeszcze trzeci instruktorem szkoły w Grybowie; jeden ze stolarzy dyrektorem fabryki Muranich w Krakowie; jeden z blacharzy kierownikiem warstatu w Tarnowie; jeden z kowali instruktorem w szkole rządowej w Sułkowicach. Nadto czterech byłych wychowanków mają zajęcie przy instalacyach elektrotechnicznych, wszyscy w kraju.

W całości w ubiegłych latach 17 opuściło zakład w nadmienionych powyżej zawodach 331 wychowanków, którzy dzięki instytucyi znaleźli sposób rzetelnego zapewnienia sobie bytu, a wykształceni lepiej, niż drogą zwykłego terminu, niezawodnie pracą swą stosowne ogółowi oddają usługi.

Komisya budżetowa wyraża uznanie za dostarczenie powyższych dat i łączy z tem życzenie, ażeby w sprawozdaniach przyszłych wykazy te utrzymywano nie-

tylko odnośnie do roku objętego sprawozdaniem, lecz, o ile to jest możliwe, w miarę otrzymanych wiadomości uzupełniano także daty z lat poprzednich.

Ustęp 5. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby wszelkich dołożył starań, iżby stosowne zmiany instrukcyi dla kuratora i Rady administracyjnej, jak niemniej dla bytu organizacyjnego Zakładu drohowyzkiego w roku bieżącym przyszły do skutku.

Zmiany takie według głównego aktu fundacyjnego zaproponować c. k. rządowi do potwierdzenia może Wydział krajowy zgodnie z Radą administracyjną.

Ponieważ zgodności tej dotychczas osiągnąć nie zdołano, a więc w tym punkcie uchwale Wysokiego Sejmu zadość się w roku 1897 nie stało.

Wydział krajowy, wychodząc ze słusznego założenia, że przysługujące mu prawo nadzoru i kontroli nad zarządem fundacyi powinno być jasno i szczegółowo zakreślone, a nabywszy nadto z długoletniej praktyki doświadczenia, że faktyczna gospodarka fundacyi tylko pod ścisłym nadzorem zmienić się może na lepsze, przedłożył Radzie administracyjnej szereg propozycyi, które Rada dotąd częściowo tylko zaaprobowała.

Do wyrównania pozostały mianowicie różnice co do 3 punktów. Żąda bowiem Wydział krajowy, ażeby:

1. preliminarze fundacyi przedkładano mu do zatwierdzenia a nie, jak dotąd tylko do wiadomości;
2. dzierżawy na dłużej niż 6 lat zawarte, podlegały zatwierdzeniu Wydziału krajowego, (zamiast jak dotąd 12 lat);
3. miał prawo zatwierdzać nominacye i oddalać urzędników centralnej administracyi, zajmujących posady, uznane za stałe.

Rada administracyjna na żądania te zgodzić się nie chce, twierdząc, że wchodzą one w jej atrybucye i krępują ją w sprawowaniu zarządu.

Jakkolwiek słuszność rzeczowa żądania Wydziału krajowego co do punktu 1, jeżeli czynność tej Władzy kontrolującej nie ma być czysto formalną, nie może ulegać wątpliwości, jakkolwiek dalej i punkt 2, gdyby go rozstrzygnięto w myśl żądań Wydziału (gdyby nawet rozstrzygnięcie to formalnie zaczepić się dało) z pewnością wobec istoty dotychczasowej gospodarki dobrami fundacyjnemi z pewnością fundacyi samej tylko na bardzo dobreby wyszedł, — to przecież Wydział krajowy postanowił co do obu tych punktów ustąpić Radzie administracyjnej, byle uzyskać jej zgodę co do punktu 3

Wyjaśniając, że treść żądania objętego punktem 3, odpowiada niewątpliwie intencyi fundatora, zrealizowania tego żądania niezbędnie potrzeba do należytego wykonywania przysługującego Władzy nadzorczej prawa kontroli, wzywa Wydział krajowy Radę administracyjną pismem z 16. lipca 1897, aby w tym jednym już tylko punkcie spornym, przy którym Wydział krajowy stanowczo obstawać musi, ustąpiła.

Na pismo to Wydział krajowy do chwili przedłożenia nie ma odpowiedzi.

Zdaniem komisyi budżetowej doświadczenia poczynione na punkcie gospodarki fundacyjnej aż nadto usprawiedliwiają żądanie Wydziału krajowego, i że bez tego prawa nie mógłby on należycie wykonywać powierzonego sobie zakresu. Komisya budżetowa wyraża dalej przekonanie, że bez smutnych doświadczeń ubiegłych lat wielu Wydział krajowy, nie mając powodu domagania się znaczniejszych w akcie fundacyjnym zmian, do nich byłby oczywiście nie dążył. Wyraża zarazem komisya budżetowa nadzieję, że Rada administracyjna, która przecież dzieło rewizyi aktów fundacyjnych w interesie fundacyi zainicyowała, oczywiście także znowu w przekonaniu, że zmienione okoliczności takiej się rewizyi domagają — że zatem Rada administracyjna zechce ze względu na przyszłą a dla kraju tak doniosłą działalność fundacyi żądaniu Wydziału krajowego uczynić zadość.

Pokrewnej poniekąd natury sprawa instrukcyj dla funkcyonaryuszów zakładu drohowyskiego załatwiona w roku 1897. Uchwałą bowiem z 30. listopada 1897 zatwierdził Wydział krajowy przedstawione sobie przez Radę administracyjną projekty instrukcyj dla dyrektora, naczelnika warstatów, rządcy ekonomicznego i ochmistrza zakładu drohowyskiego, jak niemniej regulamin dla majstrów i przepisy dla uczniów szkoły rzemiosł.

Ustęp 6. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby sprawę reorganizacyi szkoły rzemiosł w Zakładzie drohowyskim przed ostatecznem zatwierdzeniem Rady administracyjnej ponownie rozpatrzył, tak w kierunku zwinąć się ewentualnie mających warstatów naukowych jak i co do sposobu, jakby uzupełnić praktyczne wykształcenie wychowanków zakładu.

Co do tej sprawy, komisya budżetowa z całem zadowoleniem zaznacza, iż powyższej na jej wniosek powziętej uchwale Wysokiego Sejmu w puktach głównych stało się zadość. Zamiast bowiem postanowionego w roku zeszłym przez Radę administracyjną zwinięcia pięciu (z istniejących 9 warstatów) zwinięto stanowczo tylko jeden (tkacki), czemu i komisya w roku zeszłym się nie sprzeciwiała. Dalej zniesiono warstat rymarsko-lakierniczy jako naukowy, pozostawiając go jako pomocniczy dla potrzeb zakładu. Resztę zaś 7 warstatów, tj. krawiecki, blacharski, stolarski, ślusarski, kowalski, stelmachski i szewski pozostawiono jako warstaty naukowe, a mianowicie pierwsze trzy z ograniczoną liczbą uczniów, pozostałe zaś cztery bez żadnego ograniczenia.

Powyższe uchwały Rady administracyjnej zatwierdził Wydział krajowy tylko prowizorycznie dlatego, że łączące się z tem zmiany w statucie organizacyjnym dla swej prawomocności potrzebują zatwierdzenia ck. Rządu.

Co do drugiej części uchwały sejmowej zeszłorocznej, tj. uzupełnienia praktycznego wykształcenia wychowanków zakładu, Rada administracyjna nie powzięła jeszcze decyzyi stanowczej. Jedynie co do wychowanków stolarzy uchwaliła oddawać ich po trzyletnim kursie nauki na rok czwarty do uzupełniającej nauki dla wyzwolenia do dobrych majstrów na koszt zakładu. Co do wychowanków innych zawodów postanowiła decyzyę odroczyć, głównie ze względu na obecne stosunki finansowe, jakoteż z tego powodu, że stosunek uczniów wyzwolonych po 3 roku nauki, a niedostatecznie przygotowanych, — do majstrów nie byłby jasny. Zresztą sądzi Rada administracyjna, że decyzya nie jest rzeczą pilną.

Otóż co do tej sprawy nie stało się zadość intencyom komisyi budżetowej, wyłuszczonym zeszłego roku w jej sprawozdaniu bardzo szczegółowo. Jeden tylko argument Rady administracyjnej jest przekonywujący, tj. że pieniędzy fundacya na tyle nie ma, ażeby rzecz aż do końca załatwić dobrze, a mianowicie tak, jak towskazało zeszłoroczne sprawozdanie komisyi budżetowej. Podtrzymując w całej pełni wypowiedziane w zeszłym roku twierdzenia, tj. 1) że wychowanek w zakładzie samym po 4-letniej nauce powinien być wyzwolonym na czeladnika, a następnie dopiero jako czeladnik pójść do majstra dla nabrania dzielności warstatowej, i pracować tam za wynagrodzeniem niższem od płacy wyrobionego już czeladnika, lecz przy jednorocznem zaopatrzeniu 10—12 zł. miesięcznie ze strony zakładu; 2) że wychowanek idący po 3-letniej nauce w zakładzie, jako terminator do majstra na rok choćby jeden, w tym jednym roku wykosztować będzie musiał całą dolę i niedolę terminatorską, do jakiej przecież wychowanie w zakładzie go nie przygotowało, że zatem korzyści z nauki w pożądanym stopniu nie odniesie, mimo że zakład płacić za niego będzie — podtrzymując tedy te twierdzenia, sądzi komisya budżetowa, że zgodzić się jednak można na przeprowadzenie próby, niechby tedy wychowankowie po 3 latach nauki już poszli do majstrów na rok czwarty dla wyzwolenia, lecz w każdym razie do majstrów dobrych, którzyby firmą swoją dawali rękojmię, że terminator ów będzie istotnie w zawodzie się kształcił, a nie kończął swojej nauki praktycznej tem, od czego inni terminatorowie bardzo często zaczynają, a co z zawodową nauką bardzo mało częstokroć ma wspólnego. Stosownie do doświadczenia, jakiego się po czasie jakimś nabierze, będzie ostatecznie można organizacyę taką albo utrzymać lub też zmodyfikować.

Komisya budżetowa musi jednak tak w interesie wychowanków zakładu, jak i jego powagi i reputacyi zastrzedz zakładowi prawo kontrolowania tych swoich, przez siebie przygotowanych terminatorów w czasie owego roku u majstra, ażeby z własnego poglądu, a nie tylko na podstawie pisanych sprawozdań mieć z pierwszej ręki informacyę o toku skutku owej praktycznej nauki. Bez tego bowiem wartość całej rzeczy zakwestyonowana. Pożądanem wobec tego takżeby było, ażeby przy akcie wyzwolenia takiego terminatora zakład mógł w sposób stosowny mieć udział.

Zaznacza jeszcze sprawozdanie Wydziału krajowego, że dla uczniów warstatowców, którzy skończyli tylko 4. klasę szkoły ludowej, którzy zatem z nauki dopełniającej, urządzonej stosownie do poziomu uczniów ze skończonemi 6 klasami szkoły, korzystać nie mogą, że dla takich tedy uczniów na czas potrzeby urządzone będą osobne, do ich poziomu zastosowane wykłady rachunków, języka polskiego i rysunków.

To zarządzenie Rady administracyjnej zasługuje na pełne uznanie.

Ustęp 7. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby uregulowanie finansów fundacyi w roku bieżącym nieustannie miał na oku, a po jego dokonaniu spowodował przeprowadzenie robót wodociągowych, kanałowych, potrzebnych dla asanacyi zakładu.

Coroczne od dłuższego czasu niedobory w zamknięciach rachunkowych wykazały niezbędną potrzebę obmyślenia środków, któreby finansową gospodarkę fundacyi wprowadziły na tory prawidłowe.

Już w roku 1894 Wydział krajowy wezwał kuratoryę, żeby wnioski dążące do sanacyi budżetu fundacyjnego wspólnie z Radą administracyjną rozważyła i przedstawiła je Wydziałowi krajowemu. Skutkiem tego Rada administracyjna uchwałą z dnia 6. lipca 1896 (zakomunikowaną Wydziałowi krajowemu dopiero 26. lutego 1897 tj. po 8 niemal miesiącach), postanowiła zaciągnąć pożyczkę w majątku zarodowym w kwocie 60.000 złr. zwrotną w 20 latach.

Temi 60.000 złr. możnaby częściowo spłacić długi, zaciągnięte przez majątek obrotowy w różnych funduszach fundacyjnych, które to długi po częściowych zwrotach w roku 1896 wynosiły w ogóle 82924 zł. 48 ct., nadto możnaby udotować istotnie kasę fundacyi.

Pozostałą jeszcze resztę długu pokryłyby ściągnąć się się mające należytości czynne od dzierżawców dóbr tudzież częściowa sprzedaż dóbr Kulikowa, jako własności majątku obrotowego.

Wydział krajowy uważając, że główną przyczyną nieprawidłowej gospodarki budżetowej jest brak dotacyi kasowej, zatwierdził uchwałę Rady administracyjnej co do owych na lat 20 zaciągnąć się mających 60.000 zł. z majątku zarodowego i przedstawił sprawę pismem z 24 sierpnia 1897 c. k. Namiestnictwu, które jednak dotąd nie dało odpowiedzi.

Formalnie przeto Wydział krajowy co do tego punktu uregulowania budżetowego, fundacyi zrobił co do niego należało. Lecz co do rzeczywistej, praktycznej działalności wdrożonej akcyi Wydział krajowy sam nie wiele sobie obiecuje, pisząc w sprawozdaniu swojem dosłownie: „Ale nie uważa się także, żeby załatwienie tej sprawy było sanacyą finansów fundacyi, tej bowiem szukać należy gdzieindziej, a mianowicie w takiem uregulowaniu gospodarki finansowej, aby dochody fundacyi wystarczały na pokrycie jej wydatków. Obecny stan, w którym znaczna część dochodów preliminowanych nie wpływa do kasy fundacyjnej, ale figuruje stale w rubryce należytości czynnych, musi uledz stanowczej zmianie, a reforma w niezdrowych stosunkach dzierżawnych, choćby nawet z poświęceniem kilku jednostek, musi być doprowadzoną do skutku, jeżeli dalszy rozwój fundacyi nie ma być na seryo zakwestyonowanym“.

Te właśnie słowa Wydziału krajowego charakteryzują całą grozę sytuacyi; tej też sprawie Wydział krajowy poświęca znaczną część swego sprawozdania.

I tak dowiedziawszy się z zamknięcia rachunkowego na rok 1895, że zaległości z dóbr ziemskich wynoszą po koniec roku 1895 znaczną kwotę 36124 zł. 68 ct. Wydział krajowy polecił kuratorowi w styczniu 1897, ażeby zaległości owe oddał bezzwłocznie syndykowi fundacyi do ściągnięcia, i o postępie sprawy przedkładał co miesiąc sprawozdanie.

Pierwsze dwa sprawozdania (za marzec i kwiecień) nie zadowoliły Wydziału krajowego, który też w maju 1897 polecił przedłożyć sobie wykaz tych zaległości według stanu po koniec maja 1897. W piśmie swojem stwierdza Wydział krajowy, że wnioski na odpisywanie zaległości wtedy tylko mógłby usprawiedliwić, gdyby się przekonał, że przedawnienia pretensyi, straty w ogóle, nie wynikły z zaniedbania.

Przedstawia kurator żądany wykaz zaległości po koniec maja 1897, z ktorego się okazuje, że zaległości po koniec roku 1895 wynoszą . . . . 36124 złr. 68 ct.
po koniec maja 1897 spłacono . . . . . 18305 „ 58 „
odpisano . . . . . 1576 „ 73 „
zostało przeto do ściągnięcia . . . . . 16242 złr. 45 ct.

Nadmienia przytem kurator, że buchalterya zakładu co kwartał przedstawia wykaz zaległości, który po przejrzeniu go przez dyrektora dóbr udzielany bywa syndykowi z poleceniem ściągnięcia należytości, w ogóle wdrożenia kroków, zabezpieczających fundacyę od strat. W temże piśmie kuratora w sprawie nieściągalnych już pozycyi w łącznej kwocie około 5000 zł. zaniedbania swojego nie tłómaczy, ograniczając się do uwagi, że wina co do tego „możliwie ciąży i na syndykacie, który jednakże za wytknięcia z tego powodu usunął winnego dependenta (!) i obecnie rozwinął całą energię tak, że jest widoczny postęp na lepsze i zaległości z każdym dniem się zmniejszają, o czem Wydział krajowy będzie miał zresztą sposobność przekonać się po przedłożeniu zamknięcia rachunków za rok 1896".

A więc znalazł się nareszcie winny tylu strat i zaniedbań; był nim dependent syndykatu. Po jego ustąpieniu wszystko będzie lepiej.

Tymczasem Wydział krajowy konstatuje, że ów zapowiedziany przez kuratora „postęp na lepsze" w ten objawił się sposób, że zaległości z czynszów dzierżawnych

wynoszących z końcem roku 1895 kwotę	36.124 zł.	68 ct.
wynosiły z końcem roku 1896	57.153 „	8 „
czyli wzrosły w jednym roku o	21.028 zł.	40 ct.

Widoczna przeto, że obok owego dependenta i ktoś inny jeszcze winien.

Bardzo być może, że postęp na lepsze zaprawdę by nastąpił, gdyby los dependenta i komuś innemu jeszcze się dostał w udziale.

Wykazana powyżej kwota 57153 zł. 8 ct. t. j. zaległość z dóbr po koniec 1896, składa się:

1. z zaległości czynszów dzierżawnych za I. półrocze 1896 . .	19.886 zł.	— ct.
2. „ „ „ „ „ II. „ „ . .	15.419 „	49 „
3. „ „ innych, jakoto z dzierżawy łąk, karczem, tartaków, młynów i t. d.	21.847 „	59 „
razem j. w. . .	57.153 zł.	08 ct.

Zaległość ad 1 w kwocie 19.886 zł. rozłożyła Rada administracyjna uchwałą z 6. lipca 1896 czterem dzierżawcom, a mianowicie: z Drohowyża, Opar, Ostałowic i Zydaczowa, do spłaty w półrocznych ratach, aż do końca trwania dzierżawy. Uchwały tej kurator Wydziałowi krajowemu, nie mówiąc już o zatwierdzeniu, nawet nie zakomunikował.

Wytyka też to kuratorowi Wydział krajowy, zaznaczając, że obowiązkowi swojemu tembardziej kurator uchybił, ileże spowodowany powyższą uchwałą ubytek w dochodach, domaga się pokrycia pożyczką z innego funduszu. Zaległości z czynszów dzierżawy, pisze dalej Wydział krajowy, jeżeli się do nich doliczy niespłaconą jeszcze przez dzierżawców pożyczkę, którą im dano w roku 1894 z majątku zarodowego, dosięgły z końcem roku 1896 sumy 68.305 zł. t. j. sumy, nigdy przedtem niebywałej. Przypuszczając jednak, że może w roku 1897 dzierżawcy znaczniejszą może spłatą zmniejszyli zaległości owe, zażądał Wydział krajowy dokładnego wykazu stanu rzeczy, któryby obejmował i rok 1897.

W odpowiedzi z dnia 3. grudnia 1897 kurator przyznaje, że zaległości są znaczne, nie widzi jednak niebezpieczeństwa dla fundacyi i sądzi, że przeważną część zaległości spłacą. Winę wzrostu zaległości składa w części na biuro rachunkowe, w części na syndykat. Zastrzegając się przeciw otrzymanemu że strony Wydziału krajowego wytknięciu, jako nieugruntowanemu w dotyczącym paragrafie instrukcyi, przedkłada ostatecznie wykaz zaległości już z uwzględnieniem i roku 1897.

Wykaz ten zgodnie ze swymi poprzednikami wykazuje dalszy wzrost zaległości, a mianowicie wzmożenie się ich w roku 1897 o dalszych 10.000 zł.

Na ten wykaz Wydział krajowy wystosował do kuratora pismo, które ze względu na ważność sprawy i możliwe dalsze jej konsekwencye Wydział krajowy w sprawozdaniu swojem przytacza dosłownie, a które poniżej streszczono w momentach charakterystycznych:

„Sprawozdanie kuratora konstatuje zaległość u dzierżawców (po koniec listopada 1897) 75.758 zł. 45 ct., a mianowicie winni dzierżawcy kolejno kwoty następujące:

Pierwszy . . .	10.802 zł.	25	ct.
Drugi . . .	6.717 „	73	„
Trzeci . . .	11.671 „	60	„
Czwarty . . .	1.216 „	18	„
Piąty . . .	6.732 „	56	„
Szósty . . .	8.112 „	06	„
Siódmy . . .	1.648 „	49	„
Ósmy . . .	28.857 „	58	„
Razem . .	**75.758 zł.**	**45**	**ct.**

„W tej sumie mieszczą się już niespłacone jeszcze, a w roku 1894 za zgodą Wydziału krajowego dane dzierżawcom pożyczki z majątku zarodowego; zaległości ta wynoszą razem 32.500 zł. — ct.; dalej mieszczą się tu zaległości za I. półrocze 1896, rozłożone dzierżawcom na spłaty ratalne bez wiedzy Wydziału krajowego; suma tych znowu zaległości 18.532 zł.

„Te dwie kategorye zaległości wynoszą razem 51.032 zł. Po potrąceniu ich od sumy ogólnej 75.758 zł. 45 ct. pozostaje zaległość 24.726 zł. 45 ct. nie pokryta żadną uchwałą.

„Gdy zaś taka zaległość z końcem roku 1896 wynosiła wszystkiego 15.419 zł. 49 ct., przeto dług dzierżawców od 1. stycznia do 30. listopada 1897 wzrósł o kwotę **9.306 zł. 96 ct.**

„Nie wliczone zaś tu jeszcze zaległości czynszowe z innych przedmiotów dzierżawnych, jak karczmy, młyny, tartaki etc., które z końcem roku 1896 wynoszą przeszło 20.000 zł., o którą to kwotę wynik ostateczny się pogarsza.

„Przyznając wysokość zaległości, nie obawiasz się J. W. Pan, tak pisze w dotyczącym ustępie Wydział krajowy, strat dla fundacyi i sądzisz, że zaległości będą zapłacone.

„Wydział krajowy tej nadziei nie podziela, a doświadczenia na dotychczasowym sposobie postępowania oparte nasuwają mu raczej obawę, że coraz będzie gorzej. Przypisywanie winy buchalteryi nie wyjaśnia niczego, gdyż ona utrzymuje tylko ewidencyą dochodów i wydatków, a na ściągane zaległości wpływu nie ma. O istnieniu zaś tak znacznych zaległości u tak niewielu dzierżawców chyba wiedzieć mogli i kurator i dyrektor dóbr nawet bez buchalteryi. Gdyby zresztą i ona część winy ponosiła, to władza kuratora mogła ją do należytego pełnienia obowiązków przynaglić.

„Przypisywanie winy syndykatowi nie może nie zwracać się przeciw kuratoryi, której Wydział krajowy jeszcze w kwietniu 1896 z okazyi wynajęcia gmachu teatralnego przedstawił: „że zastępstwo prawne fundacyi w tej sprawie pozostawiało wiele do życzenia i nie strzegło należycie interesów fundacyi“. Należało przeto mieć baczne na syndykat oko i w razie dalszego z tej strony zaniedbywania obowiązków postąpić wypadało stosownie.

„Należy przeto rozpocząć działalność inną, i z całą energią zabrać się do sanacyi niezdrowych stosunków. Przedewszystkiem ściągnąć zaległości nie pokryte żadną uchwałą; są one przeważnie skutkiem pobłażliwości kuratora i niedbalstwa syndykatu. Wysokość ich po listopad 1897 wynosi około 25.000 zł., a ściągnięcie ich, póki czas, leży i w interesie fundacyi i kuratora, którego osobista majątkowa odpowiedzialność za te zaległości w myśl obowiązujących przepisów żadnej nie ulega wątpliwości. Rozkładania zaległości tych na raty Wydział krajowy zabrania, zastrzegając sobie wyraźnie prawo zatwierdzania tego rodzaju uchwał Rady administracyjnej.

„Charakteryzuje Wydział krajowy to swoje prawo nietylko jako wypływające z ogólnego prawa kontroli lecz specyalnie jako wyraz prawa zatwierdzania kontraktów dzierżawnych. Trwa przeto Wydział krajowy przy swojem wytknięciu z listopada 1897, a nadto wytyka kuratorowi, że ubytek powstały skutkiem zadłużenia zaległości na I. półrocze 1896 w kwocie 19.886 zł. na raty, pokrył kurator „nieprawidłowo“ znowu bez wiedzy Wydziału krajowego z funduszów innych.

„Zaznacza dalej Wydział krajowy, że nie dość ściąga się zaległości. Smutne doświadczenia każą sięgać głębiej, każą się zastanawiać w przyszłości lepiej tak co do warunków kontraktów jak i do majątkowych i osobistych kwalifikacyj dzierżawców. Stworzyłby się tak stan oparty nie na iluzyach, lecz na podstawach realnych, któreby obroniły w przyszłości fundacyą od strat finansowych.

„Jednej rzeczy, powiada Wydział krajowy, nie należałoby przytem nigdy tracić z uwagi, t. j. żeby względy humanitarne wobec dzierżawców nie czyniły uszczerbku celom humanitarnym fundacyi.

„Kończąc, Wydział krajowy oczekuje wytrwalszej, konsekwentniejszej, skuteczniejszej działalności kuratora w kierunku umarzania zaległości i dla ciągłości kontroli domaga się regularnego co miesiąca (od 1. stycznia 1898) przedkładania relacyj. Oświadcza wreszcie, że jeżeliby wszystkie zaległości czynszów dzierżawnych z wyjątkiem tych, które Rada administracyjna rozłożyła na raty, do chwili przedłożenia zamknięcia rachunków za rok 1897 w zupełności umorzone nie były, Wydział krajowy zdecydowany w takim razie odmówić Zarządowi fundacyi absolutoryum z rachunków za rok 1897".

I oto pismo to Wydziału krajowego tak chyba dosadnie charakteryzuje groźny stan rzeczy we fundacyi Skarbkowskiej, że nie wysilać się na dosadniejszy sposób przedstawiania rzeczy potrzeba, lecz raczej wymódz na sobie spokój, aby nie zwątpić o przyszłości instytucyi.

Jeżeli bowiem dobra ziemskie i płynące z nich dochody stanowią główny punkt oparcia dla humanitarnego działania fundacyi, jeżeli zaległości z tych dochodów wynoszą po koniec roku 1895 kwotę przeszło 36.000 zł. jeżeli kurator upominany o to zapowiada stanowczy zwrot na lepsze w roku 1896, i w tym właśnie roku dopuszcza do wzrostu tych zaległości o 21 000 zł. tj. do przeszło 57.000 zł., jeżeli suma ta wobec nierównych przez dzierżawców pożyczek otrzymanych w gotówce w kwocie przeszło 11.000 zł właściwie znaczy przeszło 68.000 zł., jeżeli pomimo energicznego wytykania tego stanu rzeczy zaległości te w ciągu r. 1897 rosną dalej do blisko 76.000 zł.; toż jeden chyba stąd wniosek, tj. że kurator, któremu Wydział krajowy już według sprawozdania z zeszłego roku wytknął oczywiste zaniedbanie obowiązku i nieład w administracyi, któremu i tego roku wytyka brak należycie wytrwałej, konsekwentnej i skutecznej działalności dla dobra fundacyi, że kurator ten albo nie umie albo nie chce starać się o to, ażeby fundacya działała tak, jak sobie tego życzył ś. p. fundator. Czy jeden, czy drugi zachodzi wypadek, skończyć się musi na tem, że fundacya, trywialnie mówiąc, sama siebie pochłonie i braknie jej sił materyalnych do wykonywania swojego zadania.

Czyżby wtedy, gdyby zmniejszające się coraz bardziej dochody fundacyi zmuszały do coraz to znaczniejszego ilościowego uszczuplania działalności fundacyi, za którem oczywiście jednocześnie i jakościowe obniżenie jej działalności nieustannie musiałoby postępować, czyżby wtedy w razie ciągłego trwania dzisiejszej gospodarki nie zbliżała się chwila, gdzieby stanęło pytanie, ażali też fundacya w takich okolicznościach wydoła swojemu zadaniu, wydoła wymaganiom, nałożonym jej przez śp fundatora? Czyżby w obliczu tego zapytania nie nasuwała się obawa nadejścia chwili stanowczej, w którejby już nie zapytanie, lecz wyraźna, a możliwości korzystnego dalszego działania fundacyi przecząca odpowiedź, przecząca wogóle możliwości jej istnienia z teraźniejszem jej przeznaczeniem stanąć musiała na porządku dziennym, a to ze wszystkiemi możliwemi wtedy konsekwencyami artykułu II. głównego dokumentu fundacyjnego.

Rzeczą społeczeństwa, Sejmu, Wydziału krajowego wspólnie z c. k. Rządem a wreszcie Rady administracyjnej nie dopuszczać, ażeby jednostki choćby z nieudolności tylko zakwestyonowały istnienie instytucyi, która chwałę narodowi przynosi, a której ubytek niesławą okryłby tych, którzy mogli temu przeszkodzić, a nie uczynili tego, a nieczyniąc zasłonić się nie mogą nieświadomością, a narażają niechybnie na zarzut obojętności lub małoduszności.

Komisya budżetowa silną żywi nadzieję, że energiczny ton ostatniego pisma Wydziału krajowego jest zapowiedzią równie energicznej akcyi, Komisya budżetowa z uznaniem przyjmuje zapowiedź Wydziału krajowego, że strat fundacyi dochodzić będzie na osobistym majątku kuratora i wyraża zarazem przekonanie, że krok ten wobec dotychczasowej praktyki jest jedynym, który naprawdę rokuje zmianę położenia fundacyi. Komisya budżetowa podziela zupełnie zdanie Wydziału krajowego, że względy humanitarne wobec chronionych dotąd z niekorzyścią dla fundacyi nielicznych jednostek ustąpić muszą względom humanitarnym wyższego rzędu, względom zmierzającym do przysporzenia społeczeństwu setek, a z biegiem lat, tysięcy pożytecznych pracowników.

Obok tego wszystkiego, co w sprawozdaniu Wydziału krajowego jest, i co powyżej podnoszono ze stosownemi uwagami, nie można milczeniem pominąć rzeczy jednej, o której w sprawozdaniu wzmianki niema. Jest to sprawa nauczyciela rysunków technicznych.

W sprawozdaniu z roku zeszłego, tj. 1896, nadmienia Wydział krajowy o utworzeniu przez Radę administracyjną posady nauczyciela rysunków technicznych, na którą w budżecie roku 1897 znalazła się kwota 900 zł.

Utworzenie tej posady przyjęła komisya budżetowa w roku zeszłym z uznaniem do wiadomości, zaznaczając jednak zdziwienie, w jaki sposób szkoła rzemiosł przez czas tak długi bez zawodowego takiego nauczyciela mogła się obchodzić. Zapatrywanie komisyi budżetowej charakteryzuje nawiedziony dosłownie ustęp z zeszłorocznego sprawozdania: „Toż bez tej posady mowy przecież być nie może o racyonalnem kształceniu przyszłych rękodzielników przedewszystkiem w ślusarstwie, blacharstwie, stelmastwie i stolarstwie; bez znajomości rysnnku technicznego nauka rzemiosł odbywać się chyba może tak, jak u średniego lub lichego majstra. Wprowadzeniem tej posady stało się to, co przed laty już stać się było powinno".

Zdaje się, że ustęp ten sprawozdania, które przecież uzyskało aprobatę Wysokiego Sejmu, powinien był być dostateczną wskazówką dla bezpośrednich Władz fundacyjnych. Tymczasem w przedstawionem Wydziałowi krajowemu preliminarzu zakładu drohowyzkiego na rok 1898 żadnej nie wstawiono kwoty na nauczyciela rysunków technicznych. Że zaś mianowany w swoim czasie nauczyciel tego przedmiotu umarł, a o kandydacie na jego miejsce lub innego rodzaju obsadzeniu tej posady nigdzie nie ma wzmianki, toż uzasadniona zachodzi obawa, że niezbędnie ta dla zakładu potrzebna posada może przepaść, że na niej może zamierzają rozpocząć oszczędności.

Stwierdzając, że w tym wypadku skąpy niezawodnie dwa razy musiałby tracić, komisya budżetowa stanowczo wyraża zdanie, że ponowne a rychłe obsadzenie tej posady dla dobra szkoły rzemiosł rzeczą jest pierwszorzędnej doniosłości.

Wobec przedstawionych wywodów komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o stanie fundacyi Skarbkowskiej za rok 1897.

2. Sejm z uznaniem podnosi dostarczanie dat, odnoszących się do wychowanków po ich wyprawieniu z zakładu i wyraża życzenie, by rubrykę tę stale utrzymywać, a to przez umieszczanie dat nowych i uzupełnianie ich wedle możności datami z lat dawniejszych.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, iżby w toku będącą sprawę zmian w statutach i instrukcyach fundacyjnych w roku 1898 do skutku doprowadził, a to w tym duchu, ażeby stosowna tych dokumentów modyfikacya zapewniła naczelnej Władzy kontrolującej w celu dodatniego działania dla dobra fundacyi wpływ dostateczny.

4. Sejm uznając działalność Wydziału krajowego w kierunku szkoły rzemiosł za pożądaną, atoli uważa stosowną ingerencyą fundacyi w sprawie kontrolowania wyzwolić się u majstrów mających wychowanków zakładu tak podczas praktyki jak i podczas aktu wyzwoleń.

5. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby z całą dla dalszego pożytecznego istnienia fundacyi konieczną bezwzględnością nalegał na uregulowanie finansów fundacyi przedewszystkiem w kierunku ściągnięcia nadmiernie wysokich zaległości wszelkiego rodzaju, o ileby częściowe ich odpisanie nie było dosadnie i rzetelnie usprawiedliwione, nadto zaś, ażeby straty, któreby z niedbałego pełnienia obowiązków kuratoryi dla fundacyi wynikły, poszukiwał materyalnie na majątku winnego.

6. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby sprawę niedawno utworzonej, obecnie niezajętej, niezmiernie ważnej posady nauczyciela rysunków technicznych miał na oku i spowodował, czego w kierunku tym dla dobra fundacyi potrzeba.

Lwów, dnia 29. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Jan Rotter.

L. S. 1.414/98.

Aleg 166

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o wniosku posła Potoczka w przedmiocie ograniczenia ilości karczem i kwalifikacyi szynkarzy.

Wysoki Sejmie!

W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 10. stycznia 1898 przydzielono Komisyi administracyjnej wniosek posła Potoczka i Towarzyszy, treści następującej:

Wzywa się Wysoki c. k. Rząd, aby ze względów policyjnych 1) ograniczył ilość karczem; 2) aby od każdego, który chce wykonywać szynkarstwo, żądał świadectwa moralności, potwierdzonego przez Duszpasterza tej ludności, dla której szynk jest przeznaczony.

Komisya administracyjna uznając etyczną tendencyę wniosku ogranicza się do uwag następujących.

Co do ilości karczem rzecz przedstawia się tak: Od chwili objęcia propinacyi przez kraj, ilość szynków zmniejsza się stale i tak według wykazu c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego z dnia 31. października 1897.

Ilość szynkarzy	w	roku	1890	przedstawia	cyfrę	14.608
„	„	„	„	1894	„	„	14.088
„	„	„	„	1896	„	„	13.595

Liczba szynków zmniejszyła się przeto w tych kilku latach o przeszło 1000.

Wobec dat powyżej przytoczonych niema potrzeby ograniczać liczby istniejących dziś szynków środkami nadzwyczajnymi, tembardziej, że opłaty szynkarskie przyczynią się niezawodnie do zmniejszenia cyfry dziś istniejących szynków. Wystarczy więc obecnie ograniczenie tylko nowo powstających szynków do miary koniecznej.

W Komisyi wyrażono przekonanie, że ze względu na moralność publiczną byłoby pożądanem, aby Dyrekcya funduszu propinacyjnego zwracała uwagę na kwalifikacyę propinatorów i na opinię dotyczących urzędów gminnych.

Co do przepisów policyjnych dotyczących kwalifikacyi szynkarzy, Komisya skonstatowała, że byłoby pożądanem uzupełnienie tychże. Z wyjątkiem bowiem szynków koncesyonowanych, co do których przepisy policyjne są dostateczne, — władze polityczne są obowiązane tylko do utrzymania ewidencyi karczem i szynkarzy — co do kwalifikacyi tych ostatnich niema przepisów ścisłych.

Z powodów powyższych Komisya administracyjna przedkłada Wys. Sejmowi do uchwały wniosek następujący:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd

I) do ograniczenia liczby nowo powstających karczem i szynków do miary koniecznej,

II) do poczynienia odpowiednich kroków celem uzupełnienia przepisów policyjnych w tym kierunku, aby tak dzierżawcy propinacyi jak i szynkarze ustanowieni przez dzierżawców propinacyi lub przez Dyrekcyę funduszu propinacyjnego odpowiadali pod względem kwalifikacyi tym samym warunkom, jakich wymaga dla szynkarzy ustawa przemysłowa w ustępach 1 i 2 §. 18.

Lwów, dnia 31. stycznia 1898.

Przewodniczący:

Koziebrodzki.

Sprawozdawca:

Wiktor Władysław Czaykowski.

Alcz 167

L. S. 1.415/98.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie niższych szkół rolniczych, tudzież szkoły uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku i szkoły ogrodniczej w Tarnowie.

Wysoki Sejmie!

Przystępując do zdania sprawy o szkołach w tytule wymienionych, a to na podstawie sprawozdania Wydziału krajowego i na podstawie dołączonych do niego relacyj Dyrekyi, Komisya gospodarstwa krajowego uznaje za zupełnie właściwe, że Wydział krajowy objął swem sprawozdaniem wszystkie wymienione szkoły, gdyż są to w gruncie rzeczy równorzędne zakłady naukowe, a jako takie powinny być równocześnie omawiane.

Tyle co do strony formalnej — co zaś do strony merytorycznej, to Komisya gospodarstwa krajowego, daje najpierw ogólny pogląd na działalność Wydziału krajowego w tej gałęzi administracyi krajowej, następnie zaś omawia sprawy tyczące się każdej szkoły z osobna.

Uchylenie kuratoryj tych szkół i lwowskiej szkoły lasowoj po dłuższych pertraktacyach z rządem stało się faktem dokonanym, czem spełniono wolę Wysokiego Sejmu, wyrażoną w dawniej powziętych uchwałach. Atrybucye, przysługujące dotąd poszczególnym kuratoryom, przeszły na sekcyę stałą krajowej Komisyi rolniczej, zaś jako organ lokalny, zastępujący na miejscu w razie nagłej potrzeby Wydział krajowy, ustanowionym być ma opiekun dla każdej szkoły. Na godności te zamierza Wydział krajowy zaprosić z pomiędzy obywateli, sąsiadujących ze szkołami, osobistości, które się żywo daną szkołą zajmują.

Podzielając w zupełności potrzebę tych zmian, które zresztą dokonane zostały zgodnie z intencyą Wysokiego Sejmu, a nadto uznając, że przez scentralizowanie agend, zostających dotąd w rękach kuratoryj nigdy ze sobą się niekomunikujących, Wydział krajowy będzie mógł i skuteczniej i szybciej szkołami temi administrować z powodu, uproszczenia toku instancyj, nie może jednak Komisya gospodarstwa krajowego nie zaznaczyć, że jej zdaniem cel ten dopiero wówczas da się osiągnąć w całej pełni, gdy Wydział krajowy będzie miał odpowiedni organ urzędowy, któremu byłaby powierzoną peryodyczna inspekcya tych szkół dla przekonywania się, jak wykonano polecenia Wydziału krajowego, jak się prowadzi gospodarstwo szkolne i manipulacyę z funduszami, a wreszcie, co najważniejsza, jak i w jakich rozmiarach udzielaną jest nauka w tych szkołach.

Już w swem zeszłorocznem sprawozdaniu wyraziła Komisya gospodarstwa krajowego swe zapatrywanie, że utworzenie organu nadzorczego, t. j. posady inspektora niższych szkół rolniczych uważa za rzecz konieczną nawet nieodzowną; obecnie, gdy mimo

to dotąd organu tego nie ustanowiono, widzi się Komisya zniewoloną tę sprawę z całym naciskiem powtórzyć, a powołując się w tej mierze na uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1896 — żywi w interesie szkół niższych nadzieję, że Wydziałowi krajowemu powiedzie się niebawem, jak o tem zresztą w swem sprawozdaniu zapewnia, kwestyę tę rozwiązać w niedalekiej przyszłości, a zarazem z pożytkiem dla rzeczy samej. Będzie to najodpowiedniejszym środkiem do osiągnięcia koniecznej jednolitości w traktowaniu nauki w każdej szkole, a zarazem uchyli w tym właśnie kierunku ujemne skutki, wypływające z przenoszenia nauczycieli z jednej szkoły do drugiej, co jednak ze względów służbowych i administracyjnych jest czasem nieuniknione.

Sprawy dalszego kreowania niższych szkół rolniczych Komisya gospodarstwa krajowego na teraz nie porusza, zwłaszcza szkół obecnego typu, bo mniema, że inny sposób rozpowszechniania nauk rolniczych okaże się potrzebnym.

Zresztą dalsze tworzenie takich niższych szkół rolniczych, jakie dotychczas istnieją, byłoby obecnie rzeczą niemożebną z powodu zbyt wysokich kosztów ich założenia i z braku odpowiednich sił nauczycielskich.

Wprawdzie Wydział krajowy wspomina w sprawozdaniu z czynności Dep. III. w dziale „stypendya“ ustęp A) o swych usiłowaniach, zmierzających do zaradzenia temu brakowi, to jednak Komisya gospodarstwa krajowego w niniejszem sprawozdaniu nie zamierza tą kwestyą konkretnie się zajmować; natomiast pragnie już na tem miejscu podnieść ważność tego zadania i sądzi, że w udzielaniu stypendyów kandydatom, kwalifikującym się na fachowych nauczycieli w niższych szkołach rolniczych widzi jedyną do celu wiodącą drogę.

Sprawę instruktorów dla praktycznej nauki załatwił Wydział krajowy stosownie do uwag zawartych w zeszłorocznem sprawozdaniu Komisyi gospodarstwa krajowego, powołując na te posady ludzi odpowiednio ukwalifikowanych, ewentualnie dawniejszych uczniów, którzy przez dłuższy czas zajęci w prywatnych gospodarstwach, dokładnie się zapoznali z czynnościami praktycznemi a przychodząc na stanowisko instruktorów z takim zasobem wiedzy praktycznej uzyskali tem samem potrzebną powagę wobec uczniów, których mają dozorować i ich robotami kierować.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża zapatrywanie, że i nadal powinien być zachowanym ten sposób postępowania przy ewentualnem obsadzaniu posad instruktorów.

Plan nauk dla niższych szkół rolniczych nie został zmienionym, gdyż jest odpowiednim, a potrzeba urządzania kursów specyalnych znalazła załatwienie w wydelegowaniu fachowych nauczycieli do ich udzielania, co pod każdym względem dodatniem załatwieniem nazwać trzeba.

Frekwencya we wszystkich czterech szkołach: Bereźnica, Horodenka, Jagielnica i Kobiernice była bardzo dobrą, albowiem zgłaszających się kandydatów jest więcej, aniżeli można przyjmować.

Szczegółowo przedstawia się ona jak następuje:

Bereźnica na dwóch kursach	24
Horodenka	42
Jagielnica	33
Kobiernice	36
Razem .	135

Z rozmaitych przyczyn zostali w przeciągu roku szkolnego albo wydaleni albo też opuścili te zakłady:

w Bereźnicy	4
w Horodence	10
w Jagielnicy	—
w Kobiernicach	3
Razem .	17

Z dobrym postępem ukończyło w roku ubiegłym tj. po trzechletnim kursie:

Horodenkę	9
Jagielnicę	11
Kobiernice	12
Razem .	32

W porównaniu do lat poprzednich wykazuje to zestawienie znaczny postęp, a wielka ilość zgłaszających się kandydatów pozwala w przyszłości wystąpić z większymi wymaganiami co do kwalifikacyi.

Każda z tych szkół miała etatową ilość nauczycieli; przy szkole kobiernickiej zwiększono czasowo etat o jednego zastępcę nauczyciela fachowego z powodu, że przy tej szkole odbywa się kurs rolniczy dla nauczycieli ludowych.

Co do kursów specyalnych, to urządził Wydział krajowy kursa mleczarstwa w Jagielnicy i w Kobiernicach, przeznaczając do ich przeprowadzenia instruktora mleczarstwa p. Biedronia, w Horodence zaś drugiego nauczyciela fachowego Przemysława Cholewę.

Nauki weterynaryi we wszystkich szkołach, mających już trzy kursa, udzielał jak corocznie weterynarz krajowy p. Sochaniewicz.

Kurs uprawy tytoniu, tej tak ważnej gałęzi gospodarstwa mniejszej własności na wschodnich kresach kraju, przeprowadził w Jagielnicy i w Horodence p. Zygmunt Jakliński c. k. adjunkt fabryki tytoniu.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa, że kursa specyalne, mają wielkie znaczenie, a głównie kurs mleczarstwa, który powinien być przeprowadzony we wszystkich niższych szkołach rolniczych bez wyjątku.

W Kobiernicach uwzględniając, że w zachodniej części kraju gospodarstwo stawowe jest bardzo rozpowszechnione, powinien być według zapatrywania komisyi gospodarstwa krajowego, zaprowadzony krótki kurs hodowli ryb.

Od szeregu lat, obowiązujące przepisy co do porządku internatowego odpowiadają w zupełności potrzebie.

Również należy skonstatować, że utrzymanie uczniów jest dobre, albowiem wikt bywa udzielanym w odpowiedniej jakości i wystarczającej ilości.

Pielęgnowanie ducha religijnego, tego tak ważnego momentu w edukacyi każdego młodego człowieka jest powierzonem katechetom, przyczem podnieść należy, że w tych szkołach, gdzie się znajdują uczniowie dwóch obrządków, również katecheci dwóch obrządków są czynni.

Podobnie ma się rzecz z nauką języków krajowych w tych zakładach, o których powyż wspomniano.

Środki naukowe we wszystkich zakładach są w dostatecznej liczbie, a dotacya budżetowa wystarcza na ich skompletowanie.

Co do rachunkowości, używanej w tych szkołach, które mają własne gospodarstwo rolne, podnosi komisya gospodarstwa krajowego ponownie swoje zapatrywanie, iż sposób rachunkowości powinien być prosty i na jednakową modłę przeprowadzony we wszystkich szkołach rolniczych z tem, że rachunki roku gospodarczego powinny być zamykane z dniem 30. czerwca. Przez to odpadnie potrzeba wstawiania do rachunku zamykanego obecnie z dniem 31. grudnia wartości remanentów, będących często liczbą fikcyjną, bo z dniem 30. czerwca najmniej się znajduje remanentu w gospodarstwie.

Przechodząc do pojedyńczych szkół Komisya gospodarstwa krajowego co do szkoły w Bereźnicy przyjmuje najpierw do wiadomości, że za kwotę 26.000 zł. uchwaloną na posiedzeniu Wysokiego Sejmu dnia 15. lutego 1897 r. ostatecznie ukończono resztę budowy tego zakładu. Zarazem wyraża Komisya zapatrywanie, że zamierzone drenowanie pól, należących do zakładu powinno być z możebną szybkością wykonane; bez tej melioracyi nie można mieć najmniejszej nadziei dodatniej gospodarki, gdyż nieprzepuszczalne iłowate podłoże z cienką bardzo warstwą urodzajną, kwalifikuje ten grunt bez drenowania tylko na pastwisko. Postawienie lodowni i ganków, ochraniających wejścia domów należy również uważać jako wydatek potrzebny i dlatego aprobuje Komisya gospodarstwą krajowego wstawienie kwoty 1.800 zł., jako nadzwyczajnego wydatku, do budżetu krajowego rubr. VI. poz. 22. na drenowanie i 900 zł. w rubr. II. poz. 9., na urządzenie lodowni i ganków.

Co do niższej szkoły rolniczej w Horodence, Komisya gospodarstwa krajowego musi z naciskiem zwrócić się do braków w tejże szkole istniejących. Delegat Wydziału krajowego, który brał udział w egzaminach w swej relacyi skonstatował, że uczniowie nie posiadają dostatecznej znajomości w wykonywaniu robót gospodarskich i że ten brak przez dobre nauczanie strony teoretycznej jak to ma miejsce w Horodence, nie może być zrównoważonym. Komisya gospodarstwa krajowego widzi się przeto zmuszoną zaznaczyć, jak to już przed dwoma laty uczyniła, a w roku ubiegłym ponowiła, że uchwały sejmo-

wej z dnia 21. atycznia 1896 ustęp 4., nie uważa za zgasłą i oczekuje dalszych rokowań w celu załatwienia żywotnej sprawy dla każdej szkoły rolniczej, która główny nacisk kłaść winna na stronę praktyczną. A sprawą tą jest posiadanie choćby nie wielkiej przestrzeni gruntu ornego do wyłącznej dyspozycyi szkoły.

Co do innych spraw, aprobuje Komisya gospodarstwa krajowego wstawienie do nadzwyczajnych wydatków rubr. II. poz. 9. wydatek 1.100 zł. na restauracye walącego się domu mieszkalnego dla instruktora jak i kwoty 813 zł. na wystawienie niezbędnie potrzebnej suszarni dla tytoniowego liścia.

Dla szkoły rolniczej w Jagielnicy, uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. lutego r. 1897 na wniosek Komisyi gospodarstwa krajowego kredyt do wysokości 2.000 zł., w celu pokrycia reszty kosztów budowy domu mieszkalnego i budowy drogi dojazdowej do szkoły.

W tych granicach budżetowych wykonano wszystkie te roboty, na czem cały zakład nietylko dużo zyskał, ale znacznie lepiej się przedstawia.

Gospodarstwo zakładowe jak i rachunkowość są wzorowo prowadzone, co najlepiej z tego się okazuje, że przeciętnie 1 morg dał 26 zł. 98ct. rocznego czystego zysku

W szkole rolniczej w Kobiernicach, jak już poprzednio nadmieniono, odbywa się kurs dla nauczycieli szkół ludowych a to stosownie do uwagi, zamieszczonej w poprzedniem sprawozdaniu Komisyi gospodarstwa krajowego, że kurs taki tylko wtenczas może korzyść przynieść, jeżeli się odbędzie przy zakładzie niższym posiadającym własne gospodarstwo.

Plan i organizacya tego kursu jak i ilość kandydatów t. j. 10 pozostała taką, jak na poprzednim kursie w Horodence.

Wreszcie koszt urządzenia pozostał ten sam, to znaczy, że fundusz krajowy dodaje do subwencyi wyznaczonej przez Ministerstwo Oświaty jeszcze 1400 zł., które są zamieszczone w rubr. XV wydatków.

W wydatkach nadzwyczajnych tej szkoły umieścił Wydział krajowy dwie kwoty niezbędne mianowicie : 300 zł. na wystawienie szopy dla przechowania węgla i drzewa i 300 zł. na odrestaurowanie pomieszkania instruktora.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa te wydatki za potrzebne jak niemniej wydatek w kwocie 900 zł. wstawiony w poz. 22 preliminarza tej szkoły, a mający służyć na zdrenowanie pól szkolnych.

Szkoła w Suchodole.

Wychodząc ze słusznego zapatrywania, że należy wyczekiwać, aż materyały budowlane w Krośnie potanieją, nie przyspieszał Wydział krajowy wykonania budowy tej szkoły.

Po ukończeniu kilku większych prywatnych budowli w okolicach Krosna, uzyskał Wydział krajowy rzeczywiście przystępniejsze warunki i rozpoczął w roku zeszłego budowę. Przekonawszy się jednak, że pierwotny plan, mający tak zwane konstrukcye oszczędnościowe, nieodpowiadające zupełnie celowi w budynkach na szkołę przeznaczonych, nie może służyć za podstawę przy jej wykonaniu, tudzież zbadawszy na miejscu, że budynki gospodarskie, które miały być tylko zaadaptowane, są w tak złym stanie, że się jedynie do rozbioru kwalifikują, polecił Wydział krajowy sporządzić nowy plan i kosztorys i wciągnąć weń także koszta oparkanienia, zdrenowanie gruntu pod budowę zajętego i budowy studni.

Cały w ten sposób sporządzony kosztorys oblicza ogólny koszt na 69.000 zł., a ponieważ Wysoki Sejm udzielił już na ten cel 30.000 zł., Wydział krajowy wstawia resztę t. j. 39.000 zł. do rubr. XV budżetu krajowego z tem nadmienieniem, że zwrot, który się należy od Wysokiego Rządu w kwocie 28.000 zł. tylko ratami wpływający po 6.000 zł. rocznie stosownie do układu z c. k. Rządem będzie w dochodach krajowych umieszczanym.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi przyjęcie powyżej wymienionych kwot w wydatkach i dochodach, lecz zarazem zaznacza, że tak wysoki koszt erygowania niższych szkół rolniczych, nie powinien w przysłości się powtarzać.

Wszystkie budynki zakładowe są już pod dachem, budynki gospodarcze będą na wiosnę tego roku ukończone. Zachodzi jeszcze potrzeba wewnętrznego urządzenia zakładu, zakupno inwentarzy żywego i martwego i budżetowe pokrycie wydatków na wynagrodzenie ciała nauczycielskiego, na koszta administracyjne, utrzymanie uczniów przez

ostatnie cztery miesiące w roku 1898 i czynsz dzierżawny z pola dla zakładu. Suma wszystkich tych wydatków wynosi 12.590 zł., z czego przypada:

kwota 9.223 zł. na koszt wewnętrznego urządzenia i zakupno inwentarzy, utrzymywanie inwentarza żywego i obsiew pól.

Reszta zaś w ogólnej kwocie 3.367 złr. przypada na wynagrodzenia ciała nauczycielskiego, utrzymanie uczniów, koszta administracyjne i czynsz dzierżawny, wszystko za ostatnie 4 miesiące r. 1898.

Kwota jest wypośrodkowana z cyfr, wynikłych ze załatwienia analogicznej kwestyi w roku ubiegłym przy szkole w Bereznicy.

Ponieważ zaś Wysoki Sejm ten rachunek dla szkoły w Bereźnicy w swoim czasie przyjął, komisya gospodarstwa krajowego wstawienie kwoty 3.367 złr. i 9.223 złr., uważa jako wydatek usprawiedliwiony, a domaga się jedynie ścisłej oszczędności i dobrego zużytkowania tej sumy.

Co do etatu i płac grona nauczycielskiego, który się w niczem nie różni od etatu innych równych zakładów krajowych, a który wejdzie stopniowo w życie w miarę przybywania klas, komisya gospodarstwa krajowego przyjmuje go z tem jednak nadmieniem, że płaca trzeciego nauczyciela fachowego dla nauki uprawy i wyprawy lnu tylko tak długo może być utrzymaną jak długo w tym zakładzie specyalna gałąź: uprawy i wyprawy roślin włóknistych będzie wykonywaną.

Szkoła w Gródku

ma tylko istnieć do otwarcia szkoły w Suchodole.

W roku ubiegłym liczyła 9 uczniów, którzy po jej ukończeniu w przeważnej części udali się na dalszą naukę do innych niższych szkół rolniczych o trzyletnim kursie.

Komisya gospodarstwa krajowego mniema, że dalsze istnienie tej szkoły o jednorocznym kursie, poświęconym przeważnie tylko nauce o uprawie i wyprawie roślin włóknistych, nie jest wskazane i że należałoby ją już z końcem bieżącego roku szkolnego zamknąć.

W tym też duchu stawia komisya gospodarstwa krajowego wniosek z poleceniem dla Wydziału krajowego.

Co do funduszów, które są preliminowane na jej całoroczne utrzymanie, to komisya sądzi, że pozostała niezużyta część, może być z większym pożytkiem obrócona na inny cel.

Szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

W roku ubiegłym uchwalił Wysoki Sejm kwotę 4.000 złr. na przebudowanie i rozszerzenie cieplarni tej szkoły, jeżeli c. k. Rząd połową kosztów do tego się przyczyni.

Ponieważ rokowania w tym kierunku jeszcze nie ukończono, nie mógł słusznie Wydział krajowy do wykonania tej pracy przystąpić, tylko załatwił najniezbędniejsze roboty za kwotę w budżecie wyznaczoną — mianowicie wybudował mur na 50 mtr. długi, uporządkował podwórze, wystawił szopę do przechowania okien inspektowych.

W szkole było w r. 1896/97. 21 uczniów.

Zakład opuściło trzech uczniów i na ich miejsce trzech innych przyjęto.

Etat profesorów pozostawał niezmieniony. Środki naukowe bardzo mało się powiększyły, a ponieważ te środki przy szkole ogrodniczej mają wielkie znaczenie, komisya gospodarstwa krajowego w zupełności uznaje potrzebę wstawienia kwoty 300 złr. w poz. 17 nadzwyczajnych wydatków tej szkoły na skompletowanie środków naukowych.

Wychodząc zaś z tego założenia, że wewnętrzne urządzenie już zdawna istniejącej szklarni, jest niezbędnie potrzebnem, uznaje również wydatek 400 złr, umieszczony w poz 20 b. za usprawiedliwiony.

Obok tych dwóch wydatków aprobuje komisya gospodarstwa krajowego trzeci wydatek w kwocie 600 złr. mający posłużyć na restauracyę sali sypialnej uczniów, którą grzyb częściowo zniszczył.

Komisya gospodarstwa krajowego mając na względzie małą ilość uczniów tego zakładu; tudzież z uwagi już w ubiegłym roku uczynionej, że szczegółowy plan nauki w tej szkole jest stanowczo za wysoki w porównaniu do umysłowego poziomu uczniów

i do przeciętnych potrzeb kraju, dalej przez wzgląd, że chmielarstwo i koszykarstwo ostatnie miejsce w tej szkole zajmuje, widzi się zmuszoną oświadczyć za zupełną reorganizacyą tego zakładu.

Że jednak sprawa taka nie może być dorywczo załatwioną, stawia Komisya gospodarstwa krajowego wniosek, ażeby Wydział krajowy zbadał stan całej szkoły i jej plan naukowy, i przedłożył Sejmowi odpowiednie wnioski.

Wszystkie uwagi reasumując, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych, krajowej szkole uprawy roślin włóknistych w Gródku, tudzież o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do otwarcia I. roku nauki w krajowej niższej szkole rolniczej w Suchodole z początkiem roku szkolnego 1898/9.

III. Sejm ustanawia następujący etat osób i płac grona nauczycielskiego krajowej niższej szkoły rolniczej w Suchodole:

A.

Grono nauczycielskie kraj. niższej szkoły rolniczej w Suchodole składa się:

1. Z kierownika, zarazem nauczyciela fachowego, dwóch nauczycieli fachowych i nauczyciela do nauk elementarnych;

2. Z nauczycieli niestałych t. j. katechety i instruktora do robót praktycznych.

B.

Wymienieni pod A) 1. są urzędnikami krajowymi z wszystkiemi prawami określonemi w ustanowie służby krajowej i w statucie emerytalnym.

C.

1. Pierwszy nauczyciel fachowy, a zarazem kierownik szkoły otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 1.300 złr. dodatek aktywalny o rocznych 140 zł. i dodatek pięcioletni o rocznej kwocie 200 zł.

2. Drugi nauczyciel fachowy otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 1.000 zł. dodatek aktywalny o rocznych 100 zł. i dodatek pięcioletni o rocznej kwocie 100 zł.

3. Trzeci nauczyciel fachowy otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 800 zł. dodatek aktywalny o rocznych 80 zł. i dodatek pięcioletni o rocznej kwocie 80 zł.

4. Nauczyciel do nauk elementarnych otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 500 zł. dodatek aktywalny o rocznych 50 zł. i dodatek pięcioletni o rocznej kwocie 50 zł.

D.

Dodatek pięcioletni nadaje Wydział krajowy każdemu z tych nauczycieli podług powyżej oznaczonej stopy, skoro tenże pełnił na jednej i tej samej posadzie służbę przez pięć lat nieprzerwanie.

Dodatek pięcioletni nie może być udzielony na tej samej posadzie częściej jak pięć razy t. j. za 25 lat nieprzerwanej służby.

Dodatek ten stanowi część płacy i będzie doliczony do stałej płacy przy wymiarze emerytury.

E.

Stanowisko nauczycieli niestałych, którzy nie są urzędnikami krajowymi i nie mają prawa do emerytury, określi bliżej statut organizacyjny szkoły, tudzież regulamina i instrukcye wydane na podstawie statutu.

O wysokości ich wynagradzania stanowi każdoczesny budżet krajowy.

IV. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt w kwocie 3.367 na koszta utrzymania szkoły w Suchodole w r. 1898 a kredyt do wysokości 9.223 na koszta jej urządzenia.

V. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby z końcem letniego półrocza bieżącego roku szkolnego zwinął jednoroczny kurs dla uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku.

VI. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na następnej sesyi sejmowej przedłożył wnioski na reorganizacyę szkoły ogrodniczej w Tarnowie w tym kierunku, iżby plan nauki teoretycznej odpowiadał umysłowemu poziomowi uczniów, do tej szkoły przyjmowanych, a plan nauki praktycznej obejmował w szerszej mierze naukę chmielarstwa i uprawy wikla.

We Lwowie dnia 31. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Karol Czecz.

Ls. 1.437|98.

Aleg 168

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej w sprawie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Tarnobrzegu na zaciągnięcie pożyczki do wysokości 30.000 zł. w. a.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 17. marca 1897 postanowiła Rada powiatowa w Tarnobrzegu zaciągnąć pożyczkę w kwocie 30.000 zł. w. a. z krajowego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych na pokrycie dalszej spłaty 20% datku konkurencyjnego na rzecz funduszu obwałowania Wisły i Sanu w myśl ustawy z 9. czerwca 1889 Nr. 48. dz. u, kr. i poleciła Wydziałowi powiatowemu dalsze kroki poczynić w Wydziale krajowym celem wyjednania tej pożyczki. Wydział krajowy po przeprowadzeniu odpowiednich dochodzeń uznał, że na pokrycie dalszej spłaty datku konkurencyjnego na obwałowanie Wisły i Sanu może Reprezentacya powiatowa w Tarnobrzegu zaciągnąć pożyczkę i w sprawozdaniu swem z dnia 5. stycznia 1898 L. 69.849 ex 1897 przedłożył wniosek, aby Wysoki Sejm zezwolił powiatowi Tarnobrzeskiemu na zaciągnięcie w tym celu pożyczki w krajowym funduszu pożyczkowym dla spółek wodnych ewentualnie w Banku krajowym do wysokości 30.000 zł. w. a.

Komisya administracyjna zbadawszy szczegółowo stan sprawy, doszła do następujących wyników:

Powiat tarnobrzeski według ustąwy z 9. czerwca 1889. Nr. 48 dz. u. kr. obowiązany jest uiścić tytułem 20% powiatowego datku konkurencyjnego na uzupełnienie obwałowania Wisły i Sanu ogółem sumę . . . . . 136.120 zł. — ct.

Dotychczas uiścił powiat z własnych funduszów i drogą zaciągniętych pożyczek, wliczając w to ostatnią, na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. stycznia 1895 zaciągniętą pożyczkę w kwocie 25.000 zł. na rachunek tego datku konkurencyjnego kwotę . . . . . 95.988 zł. 35 ct.

Pozostaje przeto do uiszczenia reszta datku w kwocie . . 40.131 zł. 65 ct.

Pozostałej reszty datku konkurencyjnego nie może powiat tarnobrzeski inaczej obecnie spłacić, jak przy pomocy nowej pożyczki, a to z następujących powodów:

Datek konkurencyjny na uzupełnienie obwałowania Wisły i Sanu w ogólnej sumie 136. 120 zł. przedstawia stosunkowo bardzo znaczny ciężar dla niezbyt zamo-

żnego powiatu, a pochodzi stąd, że ten właśnie powiat leży w takiem miejscu, że narażony bywa na wielkie wylewy i dlatego też roboty obwałowania brzegów rzecznych, mające chronić przed wylewami musiały być w tem miejscu większe i bardziej kosztowne. Datku tego nie jest w stanie powiat uiścić na podstawie podniesienia w jednym roku lub w kilku latach powiatowych dodatków do podatków, gdyż wydatek ten na cel przez powiat ponoszony jest właściwie nakładem inwestycyjnym, którego, spłata w ciągu szeregu lat nastąpić może. Według sprawdzonego przez Wydział krajowy za rok 1896 inwentarza funduszów powiatowych, obdłużenia powiatu wynosiło sumę ogólną 49.462 zł., a gdy suma podatków bezpośrednich na rok 1897 przypisanych wynosiła kwotę 95.126 zł., przeto obecne obciążenie powiatu przenosi już ową maxymalną granicę, po za którą dalsze obciążenie tylko za przyzwoleniem Wysokiego Sejmu nastąpić może. Reprezentacya powiatowa uważa pokrycie datku konkurencyjnego przez nałożenie wyższych dodatków do podatków bezpośrednich za zbyt uciążliwe dla miejscowej ludności, częstokroć nawiedzanej klęskami elementarnemi, a z drugiej strony spodziewa się przy robotach ziemnych obwałowania brzegów rzecznych, które powiat tarnobrzeski objął w przedsiębiorstwo za ryczałt kosztorysowy, osięgnąć pewne oszczędności, tak, że do uiszczenia reszty datku konkurencyjnego w kwocie 40.131 zł. 65 ct. wystarczy obecnie zaciągnąć tylko pożyczkę nieprzekraczającą sumę 30.000 zł. w. a.

Na podstawie niniejszego wywodu Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm załączony projekt ustawy uchwalić raczy:

Lwów, dnia 18. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Koziebrodzki w. r.

Sprawozdawca:
Górski w. r.

L. s. 1437/98.

Ustawa

z dnia . . . . . dla królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zezwalająca Reprezentacyi powiatowej w Tarnobrzegu na zaciągnięcie pożyczki do wysokości 30.000 zł.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Tarnobrzegu zezwala się zaciągnąć imieniem powiatu tarnobrzeskiego w krajowym funduszu pożyczkowym dla spółek wodnych ewentualnie w Banku krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem pożyczkę do wysokości 30.000 zł. a. w.

Art. II.

Pożyczka ta ma być użytą wyłącznie na spłatę datku konkurencyjnego dla funduszu przedsiębiorstwa uzupełnienia obwałowania Wisły i Sanu.

Art. III.

Wykonanie tej nstawy polecam Mojemu Ministrowi Spraw wewnętrznych.

Sprawozdanie

Komisyi sanitarnej w przedmiocie wybudowania nowego gmachu szpitalnego w Sokalu.

Wysoki Sejmie!

Szpital powszechny i publiczny w Sokalu założony został w roku 1878.

Budynek szpitalny z pawi onem dla chorób zakaźnych znajduje się w śródmieściu, w części miasta najbardziej zaludnionej. — Podwórko obejmuje wszystkiego 150 sążni kwadratowych przestrzeni.

W szpitalu sokalskim znachodzi się pomieszczenie na 40 łóżek, przeciętna ilość frekwencyi chorych ostatnich czterech lat wynosi 69 chorych dziennie, są wszelako pory roku, gdzie dochodzi frekwencya do zwyż 100 chorych dziennie.

Obecny budynek szpitalny, aczkolwiek silnie zbudowany, nie odpowiada obecnym wymogom sanitarnym pod względem przestrzeni, kanalizacyi i wentylacyi, był to bowiem dom mieszkalny, na szpital adaptowany, który przy stałej swej nadmiernej frekwencyi nieraz wywołuje sytuacyę nader smutną, nie dającą się piórem bliżej określić.

Wydział krajowy jeszcze w roku 1891 reskryptem z dnia 13. lutego 1891 do l. 3.122 zatwierdził uchwałę Rady powiatowej w Sokalu w przedmiocie przeniesienia szpitalu poza miasto.

Rada powiatowa w Sokalu przeprowadzić nie mogła powyższej zatwierdzonej uchwały z powodu nadmiernego obciążenia powiatu.

Magistrat miasta Sokala petycyą do Rady powiatowej sokalskiej ponownie sprawę tę poruszył, ofiarując za miastem odpowiedni plac w przestrzeni $1^1/_2$ morga, wartości 3.000 zł., który to plac uznany został przez władze miejscowe za bardzo odpowiedni.

Rada powiatowa, powodowana ofiarnością miasta Sokala i korzystając z dobrodziejstwa przyznanego §. 15. ustawy z dnia 28. lipca 1897 Nr. 47 dzien. nst. kraj., uchwaliła na dniu 20. grudnia 1897 r. wnieść za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Sokalu petycyę do Sejmu krajowego o wystawienie nowego budynku szpitalnego na 80 łóżek wedle ceny kosztorysowej 70.000 zł.

Na pokrycie powyższej kwoty obowiązuje się Rada powiatowa sokalska odkupić dzisiejszy budynek szpitalny za pierwotną cenę kupna tej realności w kwocie 16.500 zł., uprasza dalej o zezwolenie użycia funduszu rezerwowego szpitala w Sokalu w kwocie 8 000 zł. na pokrycie kosztów budowy, wreszcie obowiązuje się resztujący koszt budowy w kwocie 45.500 zł. pokryć w połowie, drugą zaś połowę 45.500 zł. w kwocie 22.750 zł. uprasza Wysoki Sejm o przyznanie tej kwoty w myśl §. 15. ustawy z dnia 28. lipca 1897 Nr. 47. dz. u. kraj.

Rada powiatowa w Sokalu zamierza realność mieszczącą obecnie biura Rady powiatowej sprzedać funduszowi przytuliska w Sokalu celem utworzenia domu kalek

w rocznicę jubileuszu 50-letniego panowania Najjaśniejszego Pana i przenieść biura Rady powiatowej do starego budynku szpitalnego, prosi zatem o spieszne załatwienie wniesionej petycyi, gdyż w przeciwnym razie reflektować nie mogłaby na zakupno obecnego szpitala.

Komisya sanitarna uznaje potrzebę wybudowania nowego szpitala w Sokalu w pobliżu miasta na otwartem i dogodnem miejscu, z odpowiednią kanalizacyą i wentylacyą, mniema, że najodpowiedniej pokryć koszta budowy przypadające na kraj przez zaciągnięcie pożyczki do wysokośki 23.000 zł., spłacić się mającej podwyższoną taksą chorych, która to taksa wobec frekwencyi szpitalnej i wysokości zaciągnąć się mającej pożyczki podniesioną zostanie z 53 centów na około 58 centów.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya sanitarna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, uznając potrzebę wybudowania nowego gmachu szpitalnego w Sokalu, upoważnia w myśl §. 15 ustawy z dnia 28. lipca 1897 Nr. 47 Dz. ust. kraj. Wydział krajowy po zbadaniu planów i kosztorysów do zaciągnięcia długu do wysokości dwadzieścia trzy tysiące złr. i użycia uzyskanej gotówki na wybudowanie nowego szpitala, pod warunkiem, że reszta potrzebnej kwoty do wystawienia i urządzenia szpitala pokrytą zostanie:

a) kwotą ośm tysięcy złr. z szpitalnego funduszu rezerwowego;

b) kwotą szesnaście tysięcy pięćset złr. z ceny kupna i sprzedaży starego szpiala;

c) że brakującą kwotę dostarczy Rada powiatowa sokalska z własnych funduszów, a odpowiedni plac pod budowę ofiaruje bezpłatnie gmina król. gł. miasta Sokala;

d) wreszcie, że c. k. Namiestnictwo uzna plany budynku za odpowiednie wymogom sanitarno-policyjnym.

Sprawozdaniem niniejszem załatwioną została petycya l. s. 450.

Przewodniczący:

Dr. H. Jordan *w. r.*

Sprawozdawca:

Gołuchowski *w. r.*

L. S. 93/98.

Sprawozdanie

Komisyi sanitarnej w sprawie petycyi l. 93. Wydziału Rady powiatowej w Krośnie o przyznanie prawa powszechności i publiczności szpitalowi w Krośnie.

Wysoki Sejmie!

W petycyi l. 93 wniesionej do Wysokiego Sejmu dnia 28. grudnia 1897 uprasza Wydział Rady powiatowej w Krośnie o przyznanie w drodze ustawodawstwa krajowego prawa powszechności i publiczności szpitalowi, który ma być w bieżącym roku jako akt uczczenia jubileuszu Najjaśniejszego Pana w Krośnie wybudowany.

Na budowę tego szpitala składa Rada powiatowa w Krośnie 6.000 zł., Rada miejska w Krośnie 6.000 zł., oraz ofiaruje grunt pod budowę blisko kolei w miejscu uznanem za najlepsze. Towarzystwo zaliczkowe w Krośnie ofiaruje 3.000 zł., gminy i prywatni ofiarodawcy dają kwoty mniejsze i swą pracę; w ten sposób fundusze wystarczą na wybudowanie szpitala na 15 łóżek i mogą być zaraz użyte, tak że z wiosną do budowy przystąpić można, jednak wszyscy ofiarodawcy czynią datki swoje zależne od tego, że szpital powszechny i publiczny stanie w roku bieżącym i zostanie 2. grudnia b. r. jako jubileuszowy otwarty.

Aby odpowiedzieć wymogom §. 2. ustawy krajowej z dnia 28. lipca 1897, Dz. ust. kraj. 47, wniósł Wydział Rady powiatowej w Krośnie w tej sprawie oświadczenie do Wydziału krajowego pod datą 3. stycznia 1898 r., w którem Wydział powiatowy obowiązuje się prócz dostarczenia powyższych datków pokryć koszta wewnętrznego urządzenia szpitala, oraz koszta utrzymania szpitala w pierwszym półroczu, a zarazem uprasza, by Wydział krajowy uznał potrzebę szpitala w Krośnie i raczył poprzeć petycyę do Wys. Sejmu wzniesioną.

W załatwieniu tej prośby oznajmił Wydział krajowy w piśmie z dnia 15. stycznia b. r. do l. W. kr. 1.351. Wydziałowi powiatowemu w Krośnie, że „Wydział krajowy uznając potrzebę założenia w Krośnie szpitala powszechnego, gotów jest przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na uznanie tegoż szpitala za publiczny i powszechny, skoro dopełnione zostaną wszystkie warunki, zastrzeżone w §. 2. ustawy z 28 lipca 1897, Dz ust. kr. Nr. 47".

Zarazem zwraca Wydział krajowy uwagę, iż szpital na 15 łóżek tylko, uważa za zanadto mały — ze względu na przedstawione w relacyi Wydziału powiatowego potrzeby powiatu i z uwagi na tę okoliczność, iż według dotychczasowego doświadczenia, administracya tak małego zakładu stosunkowo daleko drożejby kosztowała, co musiałoby spowodować ustanowienie zbyt wysokiej dziennej taksy leczenia: liczbę 30 do 40 łóżek uważamy w tym wypadku za normalną, a pod względem administracyjnym korzystną.

Komisya sanitarna podziela uwagę wypowiedzianą przez Wydział krajowy, że szpital o 15 łóżkach jest zbyt mały dla potrzeb Krosna i okolicy i zaleca Wydziałowi powiatowemu w Krośnie wzbudzenie większej ofiarności w powiecie i mieście celem wybudowania szpitala przynajmniej o łóżkach 30. Zarazem jednak wyraża Komisya sani-

tarna przekonanie, że gdyby się to uzyskać nie dało to nawet mały szpital o 15 łóżkach będzie dla miasta i powiatu, w którym w latach ostatnich życie przemysłowe żywo bardzo się rozbudziło a w którem nie ma ani 1 łóżka dla chorych, rzeczywistem dobrodziejstwem i że usiłowania urządzenia tego szpitala zasługują na poparcie.

Takiem poparciem ze strony kraju może być według petycyi Wydziału pow. w Krośnie przyznanie wybudować się mającemu szpitalowi charakteru powszechności i publiczności, gdyż ofiarodawcy czynią wypłatę swych datków zależną od wyjednania tego charakteru dla szpitala, który w r. b. ma być wybudowany i 2 grudnia b. r. do użytku oddany. Otóż Komisya sanitarna uwzględniając uznaną przez Wydział krajowy potrzebę szpitala publ. i powsz. dla Krosna i pragnąc przyczynić się do spełnienia aktu uczczenia jubileuszu Najjaśniejszego Pana przez powiat Krośnieński, chce uwzględnić powyżej wyrażone zastrzeżenie ofiarodawców, ale zarazem musi się liczyć z tem, że nie można nadać charakteru publiczności, powszechności szpitalowi, który jeszcze budynku nie ma; zatem Komisya sanitarna sądzi, że przyznanie to może być udzielone tylko pod warunkiem, że wymogi §. 2. ustawy z 28. lipca 1897 będą dopełnione i dla tego wnosi:

Sejm upoważnia Wydział krajowy do przeprowadzenia rokowań w sprawie zamiaru wystawienia w Krośnie w r 1898 szpitala, zbadania planów, kosztorysów oraz obranego placu i do ewentualnego dania przyrzeczenia przedłożenia Sejmowi na najbliższej sesyi projektu ustawy, nadającej szpitalowi w Krośnie charakter powszechności i publiczności, skoro Reprezentacya powiatowa i gminna w Krośnie odstąpią aktem fundacyjnym na własność szpitalowi budynek wraz z całem urządzeniem wewnętrznem przynajmniej na 15 łóżek i z zabezpieczeniem utrzymania szpitala w pierwszem półroczu a ck. Namiestnictwo orzeknie, że budynek i urządzenie odpowiadają wymaganiom sanitarno policyjnym.

Lwów. 31. stycznia 1898.

Zastępca przewodniczącego:
Gołuchowski.

Sprawozdawca:
Dr. Henryk Jordan.

L. W. 6.580/98. **Aleg 171**

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o regulacyi rzeki Pełtwi z dopływami.

Wysoki Sejmie!

W przedmiocie przynaglanej corocznie prawie rezolucyami Wysokiego Sejmu regulacyi Pełtwi mieliśmy zaszczyt zdać sprawę w przedłożeniu o popieraniu kultury krajowej, że po ukończeniu graficznej części projektu technicznego, zarządzi Wydział krajowy obliczenie szczegółowych kosztorysów, a odnośny projekt ustawy przedłoży Wysokiemu Sejmowi w ciągu miesiąca stycznia 1898.

Opracowanie projektu technicznego postąpiło też z końcem r, 1897. o tyle, że kosztorysy w ciągu bieżącego miesiąca przy pomocy prawie całego personalu biura melioracyjnego zostały zestawione, tak iż Wydział krajowy może wystąpić w tej sprawie z konkretnymi wnioskami.

Sporządzony pod kierunkiem starszego inżyniera biura melioracyjnego Tadeusza Sikorskiego na podstawie ponownych zdjęć projekt regulacyi Pełtwi, przy którym jako współpracownicy byli czynni inżynierowie Howarth i Pisz, inż. adjunkci Strzelbicki, Misiakiewicz i Brodowicz, inż. asystent Huber, elewi Pietraszkiewicz, Lang, Bigo i geometra Barczewski, obejmuje:

1) regulacyę łożyska Pełtwi od granicy Lwowa, Zamarstynowa i Kleparowa do ujścia do Bugu w Busku na długości 60,835 kilometrów, wraz z pogłębieniem i wyrównaniem dna łożyska Pełtwi we Lwowie na dalszej długości 0,515 km. w celu ułatwienia miastu zasklepienia łożyska;

2) korekcyą dopływów Pełtwi:

Gołogórki	na długości	3,430	km.
Jaryczówki	„	2,774	„
Słotwinki (potoku kutkorskiego)	„	1,000	„
Przegnojówki (ujścia)	„	1,793	„
Białki	„	1,060	„
młynówki Białki	„	1,166	„
Mikłaszówki	„	3,728	„
Malechówki	„	7,050	„
potoku ze Zboisk	„	2,787	„
„ Lesienieckiego	„	2,780	„
„ Podhoreckiego	„	2,070	„
„ ze Zniesienia	„	1,307	„
„ z Krzywczyc	„	0,440	„

potoku z Hołoska wielkiogo	na długości	0,730 km.
„ „ małego	„	0,840 „
„ kleparowskiego	„	1,200 „
młynówki Biernata i Dymeta	„	0,797 „
razem	na długości	34,952 km.

3) nawodnienie doliny Pełtwi (nadbrzeżnych łąk, pastwisk i ogrodów) wodą z kanałów lwowskich posiadającą wysoką wartość nawozową, a to w myśl zapatrywania Wydziału krajowego wyrażonego w pierwszem przedłożeniu o regulacyi Pełtwi (alegat 80 do stenogr. sprawozdań sejmowych z r. 1885—6).

Projektowana regulacya połączona z melioracyą ma na celu obok osuszenia całej zabagnionej doliny Pełtwi:

1) obniżenie dna do 6 metrów pod terenem we Lwowie dla umożliwienia kanalizacyi i zasklepienia Pełtwi;

2) uchylenie wylewów nawet nadzwyczajnych na przestrzeni od Lwowa do Kamienopola na brzegu lewym, a od Lwowa do Zniesienia na brzegu prawym;

3) ochronę łąk nadbrzeżnych w całej dalszej dolnej przestrzeni od wylewu wód letnich w czasie wegetacyi;

4) zużytkowanie wody Pełtwi i dopływów do systematycznego nawodnienia w 17. gminach katastralnych (Zboiska, Laszki murowane, Lesienice, Podhorce, Sroki, Kamienopol, Prusy, Pikułowice, Mikłaszów, Barszczowice, Biłka królewska, Zuchorzyce, Czarnuszowice, Żurawniki, Ostrów, Krasne i Busk), tudzież do kolmatacyi naturalnej w 9 gminach katastralnych (Połonice, Bałuczyn, Połtew, Nowosiółki, Kutkorz, Bezbrudy, Ostrów, Żuratyn i Busk);

5) wreszcie umożliwienie spławu na Pełtwi między Buskiem a stacyą kolejową w Kutkorzu dla ewentualnego utworzenia drogi wodnej od granicy państwa do Kutkorza przy zamierzonem uspławieniu Bugu.

W tym celu przewidzianą w projekcie obok regulacyi łożysk wykonanie obustronnych wałów nad Pełtwią łącznej długości 86,639 km., nad dopływami długości 28,137 km., dalej 354,727 km. rowów osuszających i nawodniających, oraz 159,481 km. wałków dla nawodnienia. Nadto mają być wykonane następujące objekty;

a) dla utrzymania komunikacyi: 15 mostów na Pełtwi, 30 mostów na dopływach, 240 mostów i 7 przejazdów na rowach osuszających i nawodniających:

b) dla odwodnienia gruntów zamkniętych wałami 99 upustów wałowych na Pełtwi a 25 upustów na dopływach;

c) 1 szluza i 1 przepust betonowy dla młynówki p. Wanga, oraz 1 szluza i 1 akwadukt dla młynówki pp. Biernata i Dymeta;

d) wreszcie dla celów nawodnienia: 2 szluzy murowane na Pełtwi i 10 szluz na dopływach, 5 większych przepustów i wpustów betonowych, 1 przepust tunelowy w wale kolejowym, 9 akwaduktów, obok kilkuset po części betonowych, po części drewnianych wpustów, przepustów i małych szluzek skrzynkowych w wałach.

Koszta zaprojektowanych robót przedstawiają się następnie:

A) Regulacya Pełtwi i dopływów.

I. Roboty ziemne	666.988	zł. 10	ct.
II. Budowle regulacyjne między Buskiem i Kutkorzem, tudzież ubezpieczenie brzegów	400.731	„ 76	„
III. Budowa objektów	231.967	„ 38	„
IV. Roboty dodatkowe (darniowanie i obsiew)	80.527	„ 30	„
V. Wykupno gruntów i 8. młynów (w Połwi, Barszczowicach, Pikułowicach, Prusach, Kamienopolu, Laszkach murowanych, Zboiskach i Mikłaszowice)	346.029	„ 98	„
VI. Konserwacya w czasie budowy (5% z Rubr. I. i II.) . .	53.386	„ —	„
VII. Koszta zarządu (7% z Rubr. I, II, III, IV. i VI.) . .	100.352	„ —	„
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane (około 5% kosztów właściwej budowy jak pod VII.)	70.017	„ 48	„
Razem .	**1,950.000**	zł. —	ct.

B) Nawodnienie.

I. Roboty ziemne	244.068	zł. 69	ct.
II. Budowle regulacyjne	—	„ —	„
III. Budowa objektów	322.475	„ 80	„
IV. Roboty dodatkowe	80.941	„ 23	„
V. Wykupno gruntów	181.578	„ 44	„
VI. Konserwacya (5% z Rub. I.)	12.204	„ —	„
VII. Koszta zarządu (9% kosztów właściwej budowy tj. Rub. I, III, IV i VI)	59.571	„ —	„
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane (około 5% kosztów właściwej budowy)	34.160	„ 84	„
Razem koszta nawodnienia	935.000	„ —	„
Do tego koszta regulacyi Pełtwi i dopływów	1,950.000	„ —	„
Suma kosztów	**2,855.000**	zł. —	ct.

W projektowanej regulacyi interesowane są następujące gminy obszary dworskie:

a) w powiecie kamioneckim:

1. Busk z powierzchnią	102·27	„
2. Żuratyn „	80·09	„
3. Ostrów „	83·35	„
4. Nowosiółki „	28·12	„

b) w powiecie Złoczowskim:

5. Krasne	109·57	hekt.
6. Bezbrudy	56·12	„
7. Kutkorz	138·59	„
8. Bałuczyn	16·17	„

c) w powiecie Przemyślańskim:

9) Połtew z powierzchnią	286,19	hekt.
10) Żeniów	2·86	„
11) Gliniany	81·29	„
12) Zadwórze	13,11	„
13) Połonice	407·35	„
14) Laszki królewskie	317·97	„

d) w powiecie Lwowskim:

15) Żurawniki	286·35	„
16) Zuchorzyce	353·79	„
17) Barszczowice	1.065·41	„
18) Biłka szlachecka	115·42	„
19) „ królewska	201·27	„
20) Mikłaszów	763·96	„
21) Pikułowice	526·33	„
22) Kamienopol	395·21	„
23) Prusy	219·58	„
24) Sroki	281·18	„
25) Krzywczyce	353·44	„
26) Laszki murowane	298·90	„
27) Zniesienie	170·77	„
28) Podborce	148·76	„
29) Malechów	101·29	„
30) Lesienice	136·17	„
31) Zboiska	97·03	„

32) Zamarstynów . .	167·66	hekt.
33) Kleparów . .	81·13	„
34) Hołosko małe . .	39·17	„
35) Lwów . . .	136·67	„
Razem okrągło	**7.464·5**	hekt.
czyli	**12.969**	morgów

Nadto ma być nawodnioną w gminach i obszarach dworskich powyżej wymienionych powierzchnia:

a) nad Gołogówką . .	142,7	ha.
b) nad Pełtwią od Barszczowic do Zboisk . .	3.514,4	„
razem . .	3.657,1	ha.
czyli	6.354	morgów.

Przeciętny koszt osuszenia i ochrony od letnich wylewów jednego morga wynosi tedy 150 złr. 36 ct., przeciętny zaś koszt nawodnienia jednego morga 147 złr. 15 ct., łącznie zaś z osuszeniem 297 złr. 51 ct.

Mimo tak wysokich kosztów osuszonia i nawodnienia rentowności przedsiębiorstwa, nie ulega wątpliwości. Przyjąwszy bowiem podwyższenie dochodu z 1 morga wskutek osuszenia i ochrony od nalewu na 10 złr. wa. (w ostatnich 8 latach bowiem, cała dolina Pełtwi była corocznie zalewaną i nie przynosiła właścicielom prawie żadnego dochodu), a podwyższenie dochodu z 1 morga łąki i ogrodu nawodnianych na 30 złr. wa. rocznie, otrzyma się podwyższenie wartości gruntów gospodarczych w dolinie Pełtwi licząc oprocentowanie w stosunku 5 od sta:

a) przy osuszeniu 6.615 morgów	1,323.000	złr.
b) przy nawodnieniu 6.354 morgów	3,812.400	„
razem . .	4,135.400	złr.

Nadto uzyska się z zabagnionych obecnie pode Lwowem gruntów place budowlane:

1) wzdłuż gościńca Żółkiewskiego	5,0	ha
2) na pastwisku Zamarstynowskim	2,0	„
3) od drogi Zamarstynowskiej w górę	36,0	„
razem . .	43,0	„

czyli 430.000 metrów kwadratowych, które przy podwyższeniu ceny choćby 3 złr. wa. za 1 m² przedstawiają podwyższenie wartości 1,290.000 złr. w. a.

W porównaniu z ogólną sumą kosztorysową 2,885.000 złr. w. a. okazuje podwyższenie wartości doliny Pełtwi w sumie 6,425.400 złr. wa. nadwyżkę ponad włożony kapitał 3,540.400 złr. wa., przyczem nie uwzględniono wcale korzyści, jakie w przyszłości przynieść może gospodarstwu krajowemu uspławnienie Pełtwi między Kutkorzem i Buskiem, tudzież wielkiej doniosłości regulacyi Pełtwi dla stołecznego miasta Lwowa, które po dokonaniu regulacyi może się powiększać i zabudowywać z biegiem Pełtwi, gdyż regulacya umożliwi kanalizacyę zabagnionych dzisiaj gruntów, oraz przełożenie toru kolejowego poza przedmieście Żółkiewskie i Zamarstynów.

Ze względu na tą doniosłość regulacyi Pełtwi dla stolicy kraju, a przytem trudność pokrycia przez zniszczonych wylewami właścicieli nadbrzeżnych gruntów 30% datku konkurencyjnego, jakiby wedle postanowień państwowej ustawy melioracyjnej w razie ogłoszenia tej regulacyi na przedsiębiorstwo krajowe na nich przypadał, wyraża Wydział krajowy nadzieję, że Wys. c. k. Rząd i Rada państwa przyjdą temu przedsiębiorstwu z dalszą pomocą ze skarbu państwa ponad 30% zasiłek z państwowego funduszu melioracyjnego, podobnie jak to miały miejsce wedle ustaw państwowych (z dnia 18. lipca 1892 Dz. u. kraj. Nr. 109, z dnia 9. kwietnia 1894, Dz. u. p. Nr. 73 i z dnia 23. maja 1896, Dz. u. p. Nr. 83) przy zakładach komunikacyjnych, kanalizacyi i regulacyi Wiedenki w stolicy państwa, na które to roboty dostarcza skarb. państwa na razie dopiero dla I. seryi budowli następujących zasiłków:

1. na koleje wiedeńskie (87½% kosztów na koleje główne, a 85% na koleje drugorzędne) . .	73,440.500	zł.
2. na regulacyę Wiedenki (33⅓%) . . .	5,000.000	„
3. na kanały zbierające wzdłuż odnogi Dunaju (Donaucanal)	563.000	„
4. na urządzenie portu handlowego i zimowego w odnodze Dunaju (66⅔% kosztów) . . .	6,666.667	„
razem . .	85,670.167	zł.

W tem oczekiwaniu pozwala sobie Wydział krajowy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy ogłaszającej regulacyę Pełtwi z dopływami za przedsiębiorstwo krajowe, któreby miało być wykonane przy 30% zasiłkach z funduszu krajowego, tudzież państwowych funduszów melioracyjnego i inwestycyjnego, tak iż na strony interesowane przypadłoby do pokrycia 10%.

W ten sposób wynosiłyby datki funduszów publicznych:

a) krajowego 30%	865.500	zł.
b) państwowego melioracyjnego 30% . . .	865.500	„
c) państwowego inwestycyjnego 30% . . .	865.500	„
Datki zaś interesentów 10% . . .	288.500	„
razem . .	2,885.000	zł.

Budowę należałoby rozpocząć równocześnie na trzech punktach:

1. od ujścia Pełtwi do Bugu w górę;
2. od klm. 21,5 Pełtwi przy młynie w Połtwi w górę;
3. od klm. 56,2 na Zniesieuie do Lwowa w celu jak najrychlejszego umożliwienia odwodnienia przedmieścia Żółkiewskiego we Lwowie i miejscowości do Lwowa przylegających.

Przy równoczesnem zajęciu 3 technikow cała regulacya wraz z nawodnieniem może być wykończoną w latach 18, w którym to wypadku wynosiłyby coroczne raty zasiłków publicznych po 48.083⅓ zł. roczna zaś rata datków stron interesowanych 16.027 zł. 78 ct.

Całkowity datek konkurencyjny obciążałby jeden morg gruntu osuszonego i ochronionego on zalewu kwotą 15 zł. 4 ct., jeden zaś morg gruntu osuszonego i nawodnianego kwotą 29 zł. 76 ct.

Kodyfikacya projektu ustawy zgodną jest z brzmieniem dotychczasowych specyalnych ustaw melioracyjnych, okazuje zaś tylko jedną zmianę, mianowicie zamieszczenie w §. 8 postanowienia, wedle którego rozpoczęcie robót zależnem jest od zawiązania spółki wodnej. Gdy bowiem przy regulacyi Pełtwi z osuszeniem i robotami ochronnemi połączone jest nawodnienie, nie może być w tym wypadku zastosowany przepis §. 45. krajowej ustawy wodnej co do przymusowego przeprowadzenia całego przedsiębiorstwa, lecz ze względu na objęte projektem n a w o d n i e n i e zawiązaną być może dla tej części robót tylko d o b r o w o l n a s p ó ł k a w o d n a, do czego potrzebną jest większość dwóch trzecich części całej powierzchni, mającej się nawodnić.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. projekt ustawy o regulacyi rzeki Pełtwi z dopływami. ·/·

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We L w o w i e dnia 30. stycznia 1898 r.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . o regulacyi rzeki Pełtwi z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Regulacya rzeki Pełtwi z dopływami, tudzież nawodnienie gruntów nadbrzeżnych, mają być wykonane jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę tej regulacyi i melioracyi służyć ma projekt techniczny Wydziału krajowego z r. 1898, który preliminuje koszta regulacyi na 1,950.000 zł. w. a., koszta zaś nawodnienia na 935.000 zł. w. a., razem na *2,885.000 zł. w. a.*

Wydział krajowy jest jednak upoważniony do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracyą państwa w granicach powyższych sum kosztorysowych.

§. 3.

Koszta regulacyi i nawodnienia włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu, utworzyć funduszu regulacyjnego.

Fundusz regulacyjny ma być utworzony:

a) z datku funduszu krajowego w wysokości trzydziestu procent preliminowanych kosztów;

b) z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl § 6. ustępu 1. i §. 4. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116. w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) z datku państwowego funduszu inwestycyjnego w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

d) wreszcie z datków właścicieli gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze administracyjne oznaczyć się mającym, w wysokości dziesięciu procent preliminowanych kosztów budowy, a to wedle miary ustanowionej przepisami §§. 65. i 66. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38.

§. 4.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków prywatnych stron interesowanych w §. 3. pod d) wymienionych, zawiązaną będzie przez

Administracyę państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków wydziału tej spółki określi statut przez władzę polityczną ułożyć się mający.

§. 5.

Datki oznaczone w §. 3. pod a) b) c) i d) mają być oddane do rozporządzenia w czasie budowy w równych ratach rocznych z góry z tem ograniczeniem, iż rzeczywista wypłata zasiłków krajowych i państwowych odbywać się ma w granicach rat rocznych w miarę potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1) z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulacyę gruntów, jako kapitału zakładowego;

2) z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;

3) z dochodów uzyskanych z wydzierżawiania skarp Pełtwi z dopływami i rowów.

Dalsze postanowienia co do rozkładu reszty kosztów utrzymania na kraj i strony interesowane, ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych do konserwacyi wykonanych budowli, wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego po skończeniu budowy.

§. 7.

Wykonanie robót, zarówno jak i zarządu funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwe i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Administracyą państwa, której podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym zostaje wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, co do czasu trwania budowy, terminów płatności i sposobu uiszczania datków, oraz co do ewentualnego współdziałania państwowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 8.

Termin rozpoczęcia robót, który nastąpić ma dopiero po zawiązaniu spółki wodnej i dokonaniu repartycyi datków konkurencyjnych oznaczony zostanie w rozporządzeniu wykonawczem.

§. 9.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

L. S. 1474/98. Alog 172

Wniosek.

Niżej podpisani stawiają wniosek. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy:

U s t a w a

z dnia . . . . . zezwalająca gminie król. stoł. miasta Krakowa na pobór na rzecz funduszu ubogich tegoż miasta opłaty gminnej od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych w Krakowie.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Gminie król. stoł. miasta Krakowa pozwala się pobierać na rzecz funduszu miejscowych ubogich dwa i pół procent ($2^1/_2\%$) od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych w Krakowie.

Art. II.

Powyższa opłata ma być pobieraną w ten sam sposób i przez te same organa jak i 5% opłata skarbowa, wprowadzona na podstawie §. 7. ustawy z 31. marca 1890, Dz. pp. Nr. 53.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenie.

Art. IV.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i skarbu.

Lwów, dnia 3. lutego 1898.

Wnioskodawca:
Andrzej Potocki w. r.

Sozański, Urbański, Wikt. Wład. Czaykowski, Jordan, Rotter, Zoll, Wodzicki, Stan. Jędrzejowicz, Czecz, Dunajewski, Weigel, Skrzyński, Górski, Karol Dzieduszycki.

L. S. 1475/98. Aleg 173

Wniosek.

Zważywszy, że niższa szkoła handlowa w Krakowie, mimo to, że jest szkołą prywatną i bardzo szczupłe posiada fundusze, rozwijała się dotąd świetnie;

zważywszy, że w roku bieżącym otwarto drugą klasę wyższego jej kursu i zamierzono skutkiem tego zamnienić ją na wyższą szkołę handlową;

zważywszy wreszcie, że te wyższe klasy utrzymać się mogą tylko przy udzieleniu tak ze strony Wysokiego Sejmu krajowego, jakoteż ze strony c. k. Rządu, wyższej, jak dotąd subwencyi, a w przeciwnym razie musiałoby być zwinięte,

niżej podpisani wnoszą:

Wysokl Sejm raczy dotychczasową subwencyę 2.000 złr. dla krakowskiej szkoły handlowej podwyższyć do wysokości 4.000 złr. w. a., tudzież wezwać c. k. Rząd do podwyższenia jak najrychlejszego udzielanej przezeń subwencyi.

Lwów, dnia 3. lutego 1898.

Wnioskodawca:
Zoll w. r.

Dr. Jordan, Rotter, Weigel, Bobrzyński, Wodzicki, Górski, St. Tarnowski, Borkowski, Madeyski, Potocki, K. Scipio, Dr. Jabłoński, Karol Czecz, Zamoyski, Michałowski, Gorayski, W. Niczabitowski, Kostheim, Fr. Jędrzejowicz, Rudrof.

L. S. 1445/98. **Aleg 174**

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o wniosku posła Pilata w sprawie ustawodawczego oznaczenia minimalnej rozległości parcel katastralnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawa podzielności gruntów jest od szeregu lat przedmiotem ożywionej dyskusyi nietylko w kraju naszym, lecz w Europie całej i ma już swoją odrębną literaturę. Przytoczę tu tylko imiona jak Robert Mohl, Humboldt, List, Stein, Vincke, Arndt, Roscher, Marchet, Schäffer, Schmaller etc.

Mohl nazywa rozdrobnienie gruntów chorobą raka — Arndt przepowiada, że następstwem dowolnego dzielenia gruntów będzie „lud żebraków“. W kraju naszym niejednokrotnie skonstatowano prawdę powyższych twierdzeń.

W Sejmie krajowym już w roku 1883 (17 października) poseł Grocholski wniósł rezolucyę, wzywającą Rząd do przedłożenia projektu ustaw, „któreby w celu zapobieżenia upadkowi stanu włościańskiego w naszym kraju ograniczyły istniejącą dowolność dzielenia gruntów włościańskich i zmieniły prawo spadkowe w odniesieniu do posiadłości włościańskich“. Wniosek ten został po walce zaciętej, jak wiadomo, przez Sejm na temże samem posiedzeniu z dnia 17 października przyjęty.

W duchu powyższej rezolucyi wniósł Rząd w 1888 r. projekt ustawy, który był przedmiotem ożywionych obrad w parlamencie wiedeńskim w jesieni 1888 r.; uchwalony dnia 6 grudnia 1888 r., sankcyonowany w roku następnym. Ustawa z dnia 1 kwietnia 1889 normująca odrębne przepisy spadkowe dla średniej posiadłości gruntowej celem utrzymania całości gospodarczej w rękach dziedzica głównego pozostawia ustawodawstwu krajowemu możność ograniczenia dowolności dzielenia (gospodarstw wiejskich średniej wielkości § 16).

W interesie społecznym, ekonomicznym a przedewszystkiem dla utrzymania zdrowego i silnego stanu włościańskiego jest utrzymanie trwałe jak największej ilości „gospodarstw wiejskich średniej wielkości“ tj. całości gospodarczych, zdolnych do wyżywienia inwentarza odpowiadającego racyonalnemu gospodarstwu na tejże osadzie.

Wniosek posła Pilata niema wprawdzie na celu rozwiązania tej ze względów społecznych niezmiernie ważnej kwestyi — jest wszakże ze wszech miar pożądanym krokiem naprzód.

Projektowana ustawa zapobiega z jednej strony szkodliwemu dla gospodarstwa rozdrobnieniu gruntów, z drugiej strony ułatwia cenną dla właścicieli gruntów ewidencyę hipoteczną i katastralną, przyczynia się do zmniejszenia sporów, usuwając niepewność co do stosunków własności.

Nie chodzi tu o ograniczenie wolności, lecz o ograniczenie nadużyć, a nadużycia pod względem rozdrabniania ziemi są niezaprzeczone.

Sprawozdanie Komisyi agrarnej, przedłożone parlamentowi wiedeńskiemu dnia 14. marca 1888, konstatuje, że od roku 1868, w którym wszelkie ograniczenia podzielności gruntów zniesiono, do roku 1884 długi hipoteczne na posiadłości gruntowej w Austryi wzrosły o 588 milionów 636046 złr. aw., same procenta zwłoki podatku gruntowego, które jeszcze w roku 1870 tylko 44,472 złr. wynosiły, wzrosły w kilka lat później do kwoty blisko pół miliona.

W kraju naszym jaskrawo przedstawiają się zgubne skutki nadmiernego dzielenia gruntów.

Licytacye sądowe mniejszej własności, które w roku 1873 przedstawiały cyfrę 614
wzrosły w roku 1880 do cyfry 3.240
Stan obdłużenia tej posiadłości wynosił w roku 1870 . . . . 1.187, 112
„ 1883 . . . . 3.372, 198
„ 1894 . . . . 7.041, 139

Ostatnie wyniki naukowych badań skonstatowały, że dowolność nieograniczona dzielenia ziemi w tych krajach oddziaływa najzgubniej, gdzie uprawa roli nie jest intenzywną — uprawa winnic i ogrodów nie ma znaczenia a stan ekonomiczny rolników nie przedstawia dostatecznej siły odpornej a wszakże wszystkie te cechy w kraju naszym łatwo skonstatować się dadzą.

Daty statystyczne wykazują, że rozdrobnienie gruntów w kraju naszym zwiększa się z każdym rokiem. Liczba parcel, która w roku 1857 przedstawiała cyfrę 13, 021, 014, wzrosła w roku 1895 do cyfry . . . . . 17, 543, 638. Są powiaty, w których posiadłości niżej 1 morga już w roku 1882 stanowiły 32%. Ilość osób opłacających podatek gruntowy zwiększyła się od roku 1882 do roku 1895 o cyfrę 323, 718.

Rozdrobnienie parcel doszło do tego stopnia, że częstokroć rozmiaru ich na mapie katastralnej już oznaczyć niepodobna.

Jakże uprawić racyonalnie taką parcelę, na której pług obrócić trudno a o bronowaniu na poprzek mowy być nie może?

Są to niezaprzeczenie objawy chorobliwe, którym tamę położyć należy?

Uznają to wszyscy, że w drodze ustawodawczej stworzyć trzeba jakieś minimum parceli, któregoby ze względu na możność racyonalnej uprawy oraz dla utrzymania ewidencyi katastralnej już dzielić nie było wolno.

Wnioskodawca nie stwarza rzeczy wręcz nowej o wartości wątpliwej, lecz idzie za przykładem Badenu, W. Ks. Weimarskiego i W. Ks. Hessyi, gdzie ustawy takie już istnieją.

Z powyższych uwag Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony projekt ustawy.

Lwów, dnia 28. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Koziebrodzki.

Sprawozdawca:
Wiktor Władysław Czaykowski.

Ustawa

z dnia . . . . . ustanawiająca minimalną rozległość parcel katastralnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem ustanawiam co następuje:

§. 1.

Przy podziałach posiadłości ziemskich wolno dzielić parcele katastralne na części tylko w ten sposób, żeby każda z tych części obejmowała:

przynajmniej 25 arów czyli ćwierć hektara (695 sążni kwadrat.), jeżeli parceladzielona zapisana jest w katastrze jako rola, łąka lub pastwisko;

przynajmniej półtora hektara (dwa morgi 970 sążni kwadr.), jeżeli parcela dzielona zapisana jest w katastrze jako las.

§. 2.

Postanowienia §. 1. nie mają zastosowania w wypadkach, w których chodzi o przyłączenie wydzielonej części parceli do graniczącej z niej parceli nabywcy, jeżeli część parceli, pozostająca po takiem wydzieleniu, nie będzie obejmowała mniej niż obszar minimalny, wskazany w §. 1. dla tego rodzaju uprawy.

§. 3.

Jeżeli posiadacz parceli zapisanej w katastrze jako las, uzyska pozwolenie zmiany uprawy lasowej na inną uprawę dla jednej części tej parceli, natenczas ta część może być wydzieloną i utworzoną z niej osobna parcela, jeżeli obejmuje przynajmniej 25 arów i jeżeli część parceli pozostająca lasem, nie będzie obejmowała mniej niż półtora hektara.

§. 4.

W celu wystawienia domu mieszkalnego, budynków gospodarskich i urządzenia podwórza mogą być wydzielane nowe parcele budowlane dowolnych rozmiarów. Dzielenie parcel, zapisanych w katastrze jako ogród lub staw nie ulega żadnemu ograniczeniu.

§. 5.

Przepisy powyższe stosują sie do wszelkich podziałów parcel przedsiębranych po wejściu w życie tej ustawy, z wyjątkiem wypadków wywłaszczenia części parcel na cele publiczne.

§. 6.

Akty prawne, zdziałane z pominięciem przepisów powyższych, nie mogą stanowić podstawy do wpisu hipotecznego ani też do ewidencyi katastralnej i podatkowej.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy polecam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i skarbu.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany i uzupełnienia postanowień uchwały sejmowej z dnia 15. lutego 1897 roku, dotyczącej poparcia budowy kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów).

Wysoki Sejmie!

W dniu 15. lutego 1897 r. powziął Wysoki Sejm uchwałę następującą:

„Upoważnia się Wydział krajowy, w razie gdyby badania techniczne i komercyalne planów kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów) wydały rezultat, obiecujący oprocentowanie gwarantowanej przez kraj pożyczki i gdyby interesenci i państwo zapewnili pokrycie jednej trzeciej części kosztów w myśl ustawy krajowej z d. 17. lipca 1893 r. Nr. 42. Dz u. kraj. udzielił imieniem kraju gwarancyi od resztujących $^2/_3$ kosztów do kwoty maksymalnej 1,800.000 zł., przy maksymalnym kapitale imiennym 2, 700.000 zł. dla budowy tej kolei.“

Wprawdzie dotychczas nie został Wydziałowi krajowemu przedłożony projekt szczegółowy tej kolei, — jednakże na podstawie dat udzielonych przez sporządzającego ten projekt szczegółowy inżyniera, zarządziliśmy, w celu przeświadczenia się już teraz, czy w granicach maksymalnego kapitału imiennego w powołanej uchwale Wysokiego Sejmu oznaczonego, budowa tej kolei byłaby wykonalną, sporządzenie prowizorycznego kosztorysu przez krajowe biuro kolejowe.

Z powodu iż w projekcie szczegółowym przyjętą była naprzód trasa wynosząca 41.660 km., ale następnie musiała być sporządzona waryanta, przedłużająca trasę o 2 km., a to wskutek żądania c. k. kolei państwowych, mającego na celu dogodniejsze połączenie z projektowaną koleją Przeworsk-Rozwadów, — okazała się potrzeba sporządzenia dwóch kosztorysów prowizorycznych, mianowicie: a) dla trasy o 41.660 km., b) dla trasy o 43.660 km.

Prowizoryczny kosztorys a) wykazuje potrzebę:

kapitału rzeczywistego wraz z procentami interkalarnemi i funduszem rezerwowym	2,750.000 zł.
do czego atoli dodać należy stratę na kursie i kosztach realizacyi pożyczki pierwszeństwa, t. j. po najwyżej 3% od $^2/_3$ kapitału .	55.000 „
zatem kapitał imienny wynosiłby sumę	2,805.000 „
a jego $^2/_3$ części sumę	1,870.000 „

Prowizoryczny zaś kosztorys b) wykazuje potrzebę:

kapitału rzeczywistego, wraz z procentami interkalarnemi i funduszem rezerwowym, w sumie	2,860.000 „
do czego atoli dodać należy stratę na kursie i koszta pożyczki pierwszeństwa, t. j. po najwyżej 3% od $^2/_3$ kapitału . . .	57.200 „
zatem kapitał imienny wynosiłby sumę	2,917.200 „
a jego $^2/_3$ części sumę	1,944.800 „

Po strutynowaniu atoli pomienionych prowizorycznych kosztorysów przyszliśmy do przekonania, że gdyby po rozstrzygnięciu w drodze właściwej usuniętą być mogła wspomniana dłuższa trasa wynosząca 43.660 km., kapitał rzeczywisty wraz z procentami inter-

kalarnemi i funduszem rezerwowym nie powinienby w żadnym razie przekroczyć sumy . . . . . 2,646.000 zł.
a kapitał imienny nie przekraczałby sumy . . . . . 2,700.000 „
z której zatem łącznie przez interesentów i państwo musiałaby być dostarczoną, jako co najmniej $^1/_3$ część, suma przynajmniej . 900.000 „
a na pożyczkę pierwszeństwa nie przekraczającą $^2/_3$ części kapitału imiennego przypadałaby suma . . . . . 1,800.000 „

Wyż wspomniana uchwała sejmowa nie potrzebowałaby być zmienioną co do wysokości kapitału. Są jednakże inne powody, dla których zmiana powołanej uchwały byłaby nieodzowną.

Studya spodziewanego ruchu i rentowności tej kolei nie dały wyniku obiecującego całkowite oprocentowanie pożyczki pierwszeństwa przez kraj gwarantować się mającej, od którego to warunku Wysoki Sejm powołaną uchwałą uczynił między innemi zależnem upoważnienie dane Wydziałowi krajowemu.

Obszar ciążenia tej kolei obejmuje ludność 123.547 mieszkańców, a przestrzeń ogólną 204.233 morgów.

Łączny w obie strony ruch spodziewany przyjąć można w sumie 587.000 cetnarów metrycznych, w czem buraki cukrowe przyjęte są w ilości 233.500 centnarów metrycznych, a wytłoki buraczanne w ilości 93.500 centnarów metrycznych, czyli, że buraki i wytłoki, preliminowane łącznie w ilości 327.000 centnarów metrycznych, dawałyby 55·7% całego spodziewanego ruchu.

W granicach powyższych cyfr uważamy w pomienionym obszarze rozwój produkcyi buraków przeznaczonych do cukrowni w Przeworsku, jakkolwiek zapewne nie odrazu, lecz w dość krótkim czasie, za możliwy. A z tego wynika, jak wielkiej wagi byłaby projektowana kolej zarówno dla rozwoju krajowego przemysłu cukrowniczego, jak dla podniesienia kultury ziemi na wskazanym obszarze przez uprawę buraków.

Ale właśnie z uwagi na te główne cele projektowanej kolei nie można dla niej preliminować wysokich taryf. To też do rachunku rentowności przyjmujemy dla buraków cukrowych i dla wytłoków buraczanych taryfę wyższą tylko o 10/% od stopy jednostkowej kolei państwowych, dla kamieni i szutru stopę jednostkową kolei państwowych bez zmiany, a dla wszystkich innych towarów stopę jednostkową, o 10% niższą od taryfy kolei Lwowsko-Bełzeckiej.

Na tych podstawach otrzymujemy dochód spodziewany:

z ruchu osobowego	58.400 zł.
z przewozu pakunków.	700 „
z ruchu towarowego	58.000 „
suma dochodów spodziewanych .	117.100 zł.

Wydatki zaś preliminować musimy jak następuje:

a) koszta eksploatacyi w zarządzie kolei państwowych, obliczone według przedłożonych nam już preliminarzy dla innych kolei przez nas temuż zarządowi oddanych, to jest po zł. w. a. 1.800 na jeden km., czynią na 43.660 km. . . . . 78 600 zł.

b) koszta ogólne i koszta zarządu Towarzystwa, przyjmując w wysokości 3% kosztów eksploatacyi, t. j. w sumie . . . 2.400 „

otrzymujemy łączną sumę wydatków . 81.000 zł.

Wobec dochodów preliminowanych, jak wyżej na . . 117.100 „
przewyżka dochodów nad wydatki wynosiłaby . . . . 36.100 „
a od pożyczki pierwszeństwa, jak wyżej zł. w. a. 1,800.000, z okresem umorzenia do roku 1968, gwarantowane przez kraj raty roczne wynosiłyby, po 4.35% . . . . . 78.300 „
Z tytułu gwarancyi kraj przeto prawdopodobnie dopłacałby rocznie 42.200 „
a taka ofiara, dla celów tak doniosłych, jak rozwój krajowego przemysłu cukrowniczego, byłaby, zdaniem Wydziału krajowego zupełnie usprawiedliwioną i wskazaną.

Co więcej, przedłużenie tej kolei do Sanoka zapewniłoby niewątpliwie znakomity wzrost jej ruchu przewozowego i rentowności, a jakkolwiek studya pod tym względem niemogły być dotychczas przeprowadzone, prawdopodobnem jest wielce, iż zwiększona rentowność, o ileby to przedłużenie do Sanoka nastąpiło bez udziału kraju w jego kosztach budowy, uchylałaby potrzebę dopłat gwarancyjnych kraju do kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów). Takie zaś przedłużenie do Sanoka nie jest bynajmniej

ewentualnością hypotetyczną tylko, lecz przeciwnie, ewentualnością na nader realnych podstawach opartą, i niezbyt może daleką.

O ileby Wysoki Sejm raczył uznać powody przemawiające za potrzebą zmiany uchwały swej z dnia 15 lutego 1897 r. w zaznaczonym kierunku, wynikałaby z tego zarazem potrzeba uzupełnienia tejże uchwały, t. j. potrzeba zapewnienia budżetowego pokrycia aż do r. 1968 dla gwarantować się mających rat pożyczki pierwszeństwa.

Jak bowiem wykazaliśmy pod l. 25. sprawozdania z czynności Departamentu IV. Wydziału krajowego w sprawach kolejowych, zasoby finansowe kraju rozporządzalne na cele popierania kolei lokalnych na podstawie zatwierdzonej Najwyższem postanowieniem z dnia 24 czerwca 1894 r. uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15 lutego 1894 r. w przedmiocie rocznej dotacyi w kwocie 300.000 przez lat 75 do roku 1968, wyczerpane są przyjętemi już zobowiązaniami z mocy innych, na dotychczasowym programie krajowej akcyi opartych uchwał Wysokiego Sejmu.

Zachodziłaby zatem potrzeba upoważnienia Wydziału krajowego przez Wysoki Sejm do wstawiania corocznie aż do roku 1968 do preliminarza wydatków budżetu krajowego kwoty rat rocznych zagwarantować się mającej pożyczki pierwszeństwa kolei Przeworsk-Bachorz (Dynów), a to ileby na ten cel nie stały się rozporządzalnymi zasoby krajowego funduszu kolejowego, w razie gdyby nie potrzebowały być użytymi na dopłaty do innych dotychczas przez kraj gwarantowanych kolei lokalnych wskutek ich rzeczywistej rentowności, co byłoby każdorocznie wykazane oddzielnymi zamknięciami rachunkowemi i oddzielnymi preliminarzami krajowego funduszu kolejowego.

Tak zmieniona i uzupełniona uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 15 lutego 1897 r. czyniłaby dojście do skutku kolei Przeworsk Bachórz (Dynów) zależnem już tylko od dostarczenia łącznie przez interesentów i państwo sumy zł. w. a. 900.000. C. k. Ministerstwo kolejowe w porozumieniu z c. k. Ministerstwem skarbu reskryptem z dnia 26 czerwca 1897 r. L. 5.168/I oświadczyło skłonność wyjednania w drodze ustawodawczej udziału państwa w kapitale zakładowym do wysokości najwyżej zł. w. a, 500.000, ale wpłacić się mającego w 4 ratach rocznych po zł. w. a. 125.000, począwszy od r. 1899, co zatem przedstawiałoby kapitałową wartość tylko 435.737 zł. w. a. Zdaniem Wydziału krajowego możność doprowadzenia do skutku tej kolei zależałaby więc w pierwszym rzędzie od tego, czy dałoby się wyjednać znacznie większy niż powyżej udział państwa, dostarczenie bowiem przez interesentów miejscowych sumy zł. w. a. 464.263 byłoby nad ich siły.

Ale nawet przy znaczzem zredukowaniu kwoty dostarczyć się mającej przez interesentów miejscowych, okazuje się trudnem uzyskanie od nich zapewnienia wpłaty w kapitale. Przeważnie oświadczają chęć przyjęcia gwarancyi oprocentowania i umorzenia pewnej części kapitału.

W braku instytucyi, którąby tak gwarantowaną część kapitału sfinansować mogła, gwarancya taka wówczas jedynie miałaby walor i mogłaby być przyjętą, gdyby użyczonem było pośrednictwo kraju w celu sfinansowania gwarantowanej przez interesentów części kapitału.

Uznał to już Wysoki Sejm uchwałą z d. 8 lutego 1896 r. odnośnie do kolei Delatyn-Kołomyja-Stefanówka i kolei Chabówka-Nowy Targ-Zakopane, upoważniając Wydział krajowy, iżby po zawarciu z gwarantującymi interesentami umów zabezpieczających fundusz krajowy od wszelkich strat, objął w ich zastępstwie odpowiednią część akcyi zakładowych.

Z upoważnienia tego Wydział krajowy zrobił użytek jedynie względem powiatów i gmin, będąc zdania, iż dla interesowanych związków autonomicznych najodpowiedniejszem jest, w miejsce objęcia akcyi, i co zatem idzie, zaciągnięcia na ten cel pożyczki, przyjęcie gwarancyi oprocentowania i umorzenia pewnej części kapitału. W tej też tylko formie, a nie w innej, liczyć można także na odpowiednie przyczynienie się powiatów i gmin interesowanych w dojściu do skutku budowy kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów).

Podobnej gwarancyi przez prywatnych interesentów, która w takim tylko razie mogłaby być przyjmowaną, gdyby w hipotece majątku interesenta była wpisaną z pupilarnem bezpieczeństwem, stwierdzonem w drodze sądowego oszacowania przedmiotu hipoteki, niewykluczając — Wydział krajowy sądzi, iż tylko w wyjątkowych wypadkach, a zawsze pod warunkiem pupilarnego bezpieczeństwa stwierdzonego sądowem oszacowaniem, mogłaby być przyjmowaną w mowie będąca gwarancya prywatnych interesentów.

Wogóle zatem byłoby zdaniem Wydziału krajowego wskazanem, przez pośrednictwo kraju w sfinansowaniu umożliwić przyjęcie gwarancyi interesentów projektowanej kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów), zwłaszcza interesowanych powiatów i gmin, za oprocentowanie i umorzenie pewnej części z tej reszty kapitału zakładowego, której zapewnienie, jak wyżej, przypadnie interesentom.

O ileby przeto po bliższem w każdym wypadku zbadaniu okazało się, że gwarancya taka dawałaby zupełną rękojmię dla funduszu krajowego, Wydział krajowy, w razie upoważniającej go uchwały Wysokiego Sejmu i po jej Najwyższem zatwierdzeniu, byłby mocen, zawarłszy z gwarantami umowy, zabezpieczające fundusz krajowy od wszelkich strat, objąć odpowiednią część akcyi zakładowych kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów).

Cyfra kapitału od jakiej interesenci tej kolei zagwarantowaliby oprocentowanie i umorzenie, nie może być jeszcze ostatecznie oznaczoną. Zdaniem Wydziału krajowego byłoby jednak wskazanem nie wykluczać możności znacznego powiększenia tej cyfry, a to do wysokości nie przewyższającej łącznie z państwową subwencyą, trzeciej części kapitału imiennego.

Celem wpłaty tak objętych akcyi zakładowych zachodziłaby potrzeba, iżby Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do pokrycia jej na razie z zasobów krajowego funduszu kolejowego, a następnie refundowania temuż funduszowi odnośnego łącznego wydatku przez zaciągnięcie na ten cel imieniem kraju czteroprocentowej (4%) pożyczki z terminem umorzenia do końca r. 1968 po kursie nie niższym niż dziewięćdziesiątsześć za sto (96%).

W myśl powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysokoki Sejm raczy:

1. przyjąć niniejsze sprawozdanie do wiadomości;
·/. 2. powziąść załączoną ·/. uchwałę.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 25. stycznia 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Antoni Chamiec *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat do LW. 5.164.

Uchwała

w przedmiocie zmiany i uzupełnienia postanowień uchwały sejmowej z dnia 15. lutego 1897 roku dotyczącej poparcia projektowanej kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów).

Uchwała VI. Sejmu z dnia 15. lutego 1897 r. do L. s. 3.118/97 uchyla się w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać jak następuje:

I. Budowę projektowanej kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów) uznaje się w myśl ustawy z dnia 17. lipca 1893 r. Dz. u. kr. Nr. 42. za użyteczną i potrzebną ze względu na interesa kraju.

II. Upoważnia się Wydział krajowy, iżby w razie wydania koncessyi państwowej na projektowaną kolej Przeworsk-Bachórz (Dynów) udzielił imieniem kraju na rzecz tej kolei i na czas niedłuższy jak do końca roku 1968, gwarancyi dochodu równającego się oprocentowaniu po 4 od sta (4%) i umorzeniu prawidłowemu pożyczki pierwszeństwa zaciągnąć się mającej przez koncessyonaryusza w wysokości nie przewyższającej sumy 1,800.000 zł. w. a., wyraźnie miliona ośmiukroć sto tysięcy Złotych waluty austryackiej i mającej zapewnione zrealizowanie po kursie nie niższym od 96 od sta. Upoważnienie to czyni się nadto zależnem od następujących warunków:

a) że kapitał imienny tej kolei ustanowiony będzie na sumę nie wyższą jak 2,700.000 zł. w. a., wyraźnie dwa miliony siedmkrocśto tysięcy Złotych waluty austryackiej;

b) że z tego kapitału imiennego cała suma potrzebna po nad wymienioną wyżej pożyczkę pierwszeństwa dostarczoną będzie przez emisyę akcyi zakładowych wpłaconych w pełnej ich imiennej wartości, których objęcie należycie zapewnionem będzie łącznie przez interesentów miejscowych i państwo a do których nie będzie przywiązanem prawo pobierania procentów interkalarnych przez czas budowy.

III. Upoważnia się Wydział krajowy, iżby na pokrycie ewentualnej zapłaty lub dopłaty zagwarantować się mającego, jak pod p. II. dochodu, wstawiał corocznie przez cały przeciąg koncesyi do preliminarza wydatków budżetu krajowego kwoty potrzebne, o ileby zasoby krajowego funduszu kolejowego, utworzonego uchwałą sejmową z dnia 13. lutego 1894 roku zatwierdzoną Najwyższem postanowieniem z d. 24. czerwca 1894. na ten cel wystarczyły.

IV. O ileby według uznania Wydziału krajowego zachodziła potrzeba, zamiast wpłaty akcyi zakładowych tej kolei przez interesentów, przyjąć ich gwarancyę oprocentowania

i umorzenia pewnej części kapitału zakładowego, a to do wysokości nie przewyższającej łącznie z państwową subwencyą, trzeciej części kapitału imiennego, upoważnia się Wydział krajowy do objęcia w ich miejsce odpowiedniej liczby akcyi zakładowych, wpłacenia ich w pełnej imiennej wartości i pokrycia odnośnego wydatku z zasobów krajowego funduszu kolejowego, a to po zawarciu z gwarantującymi interesentami umów zabezpieczających fundusz rzeczony od wszelkich strat, w takich zaś wyjątkowych wypadkach, gdyby umowa taka zawartą była z interesentem prywatnym, to nadto dopiero po dokonanym wpisie hipotecznym, przedstawiającym bezpieczeństwo pupilarne, stwierdzone w drodze sądowego oszacowania przedmiotu hipoteki.

V. Celem refundowania krajowemu funduszowi kolejowemu wydatku pod p. IV. przewidzianego, upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia na ten cel imieniem kraju po kursie nie niższym niż dziewięćdziesiąt sześć za sto (96%) pożyczki z terminem umorzenia najdalej do końca roku 1968 w sumie imiennej takiej, jaka będzie potrzebna na pokrycie pomienionego wydatku.

Ls. 1490|1898.

Alex 176

Sprawozdanie

komisyi budżetowej w przedmiocie aktywowania szkoły kadeckiej we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Przydzielone uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 28. grudnia 1897. komisyi budżetowej, sprawozdanie Wydziału krajowego, o szkole kadeckiej we Lwowie, przedstawia stan rzeczy i rokowań gminy z c. k. Ministerstwem wojny taki, iż żywić należy nadzieję, że sprawa aktywowania szkoły pożądanej tak przez kraj jak przez stolicę, wkrótce już i pomyślnie załatwioną zostanie, że trzeci raz, w którym się Sejm tem zajmuje, będzie zarazem ostatnim.

Dla doprowadzenia do skutku założenia i otwarcia szkoły kadeckiej we Lwowie, powziął już był Wysoki Sejm dwie odmienne uchwały, a mianowicie:

Dnia 16-go Listopada 1889 uchwalono:

I. Gminie miasta Lwowa przyznaje się z funduszu krajowego tytułem subwencyi na budowę gmachu szkoły kadeckiej rentę pięćdziesięcioletnią w rocznej kwocie 5.000 zł;

II. renta ta będzie płaconą w ratach półrocznych z dołu, t. j. dnia 30. czerwca i 31. grudnia, każdego roku, a to począwszy od roku, w którym budowa będzie rozpoczętą, w żaden sposób nie wcześniej, jak od roku 1891;

III. powyższą subwencyę udziela się z tem zastrzeżeniem, że gdyby gmach wybudowany przy pomocy subwencyi, miał być w przyszłości przeznaczony na cel inny, niż na szkołę kadetów, winna będzie gmina miasta Lwowa zwrócić funduszowi krajowemu otrzymany od niego w formie rent kapitał 100.000 złr. lub gdyby powyższy wydatek nastąpił przed upływem lat 50, ta część kapitału, która według planu amortyzacyjnego, ułożonego między Wydziałem krajowym i gminą na podstawie oprocentowania po $4^1/_2$ od sta, została już umorzoną.

Gdy warunki te przez c. k. Rząd nie zostały przyjęte i drugi sposób aktywowania szkoły przedłożony został, uchwalił Wysoki Sejm dnia 8-go kwietnia r. 1892:

I. Uchwała sejmowa z dnia 16. listopada 1889 roku, powzięta, o subwencyę na postawienie budynku dla pomieszczenia szkoły kadetów, znosi się w jej dotychczasowem brzmieniu.

II. Budynek dla pomieszczenia szkoły kadetów, lub innego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie, wystawi gmina miasta Lwowa z pomocą skarbu krajowego oznaczoną w III. ustępie niniejszej uchwały, według planów przyjętych przez c. k. Rząd w porozumieniu z Wydziałem krajowym, pod kontrolą finansową i techniczną Wydziału krajowego, na gruncie wyznaczonym już przez gminę miasta Lwowa.

III. Sejm obowiązuje się pokryć ze skarbu krajowego połowę wydatków rzeczywistych na postawienie budynku dla pomieszczenia szkoły kadetów, lub innego zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie. Do wydatków na budowę wliczone będą *a*) wartość gruntu danego przez gminę, ocenionego wspólnie przez rzeczoznawców wyznaczonych przez Wydział krajowy i Reprezentacyę miasta Lwowa; *b*) rzeczywiste wydatki poczynione na budowę.

IV. Budynek wraz z gruntem zakupionym pod ten zakład wojskowo-naukowy będzie wspólną własnością kraju i miasta Lwowa.

Wydatki na utrzymanie budynku w dobrym stanie, ponosić będą w połowie oba jego właściciele t. j. kraj i miasto Lwów. Wszelkie wydatki na przebudowanie budynku, lub wewnętrzne jego przerabiania, żądane przez zarząd wojskowy, ponosić winien skarb państwa. Warunek ten ma przeprowadzić gmina w rokowaniach z c. k. Rządem, o postawienie budynku.

V. Suma równa połowie wydatków rzeczywistych na postawienie budynku i połowie szacunku gruntu danego pod ten zakład wojskowo-naukowy, którą to sumę ma pokryć skarb krajowy, wypłaconą zostanie w ten sposób przez skarb krajowy, iż skarb ten płacić będzie przez lat 50 gminie miasta Lwowa, rentę, równającą się pięciu procentom od tej sumy. Renta ta będzie wypłaconą w ratach półrocznych z początkiem półrocza następującego po półroczu, w którym budowa budynku rozpoczęta zostanie.

VI. Nieodzownym warunkiem, pod którym miasto Lwów, zobowiązuje się postawić budynek, dla pomieszczenia szkoły kadetów, lub innego zakładu wojskowo-naukowego, a skarb krajowy pokryć połowę wydatków w sposób oznaczony w ustępie V., jest poręczenie przez c. k. Rząd, iż w budynku tym przynajmniej przez 25 lat pomieszczona będzie szkoła kadetów, lub inny zakład wojskowo-naukowy, do którego przyjmowani będą nie wyłącznie, ale przedewszystkiem uczniowie pochodzący z Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Do połowy lipca roku 1897 trwały pertraktacye Reprezentantów gminy miasta Lwowa z c. k. Ministeryum Wojny.

Przez lat ośm stawiane warunki, zostały ostatecznie zmienione i dzisiejsze żądania c. k. Rządu postawione gminie są:

1. Dostarczenie bezpłatnie 12 morgów gruntu pod szkołę i gruntu pod motor.
2. Wybudowanie kanału i wodociągu aż do granicy Zakładu, na koszt gminy.
3. Udzielenie kapitału w wysokości złr. 500.000 potrzebnego na budowę.
4. Spłacenie połowy należytości prawnej od przeniesienia własności i od umowy zawrzeć się mającej.

Bezpłatne wydzielenie gruntu, poczytuje c. k. Rząd jako podstawę i punkt wyjścia do rokowań. Jako zaś odpowiedni, uznano już grunt własnością miasta będący p. n. „Przymiarki“, położony obok Parku Stryjskiego.

Natomiast, po wypełnieniu przez gminę powyższych czterech warunków, zapewnia c. k. Ministerstwo Wojny, opłatę 6% annuitetów od kapitału do budowy użytego, przez lat 28. — C. k. Rząd postanowił, że wojskowość ma wypracować plany budowy i takowe przeprowadzić przez własne organa.

Reprezentacya miasta Lwowa, po otrzymaniu tej decyzyi Ministerstwa, wniosła do Wydziału krajowego we wrześniu 1897, przedstawienie z żądaniem pomocy kraju.

Rada miejska, uznając doniosłość sprawy i chcąc ponieść możliwe ofiary, powzięła następujące uchwały:

1. Na cele wybudowania szkoły kadetów we Lwowie, ofiaruje gmina c. k. Rządowi bezpłatnie, ale bez wszelkich dalszych wydatków, grunt „Przymiarki“ w obszarze 12 morgów, nadto grunt potrzebny na postawienie motoru.

2. Zobowiązuje się gmina urządzić własnym kosztem wodociąg i kanał, aż do granic szkoły kadetów.

3. O pokrycie reszty kosztów, w szczególności kosztów z finansowania projektu budowy szkoły kadetów, należy odnieść się do Wydziału krajowego w drodze petycyi.

Ofiary, jakie gmina chce ponieść, oszacowane są najmniej na złr. 80.000, a poniesienie jakichkolwiek dalszych, przechodziłoby jej finansową możność.

Pozostaje zatem do pokrycia, różnica $^1/_4\%$ w opłacie annuitetów, gdyż c. k. Rząd stanowczo nic po nad 6% opłacać nie chce, a na tej podstawie żadna instytucya w kraju ani za granicą, pożyczki nie da i pozostają do pokrycia koszta prawne i finansowe, razem na 20.000 złr. obliczone.

Jedyną instytucyą finansową ofiarującą] dać pożyczkę złr. 500.000 na lat 28, jest galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie, ale za opłatą annuitetową nie 6%, lecz $6^1/_4\%$.

Nadmienić należy, że Bank krajowy zmuszonym się widział cięższe podać warunki, gdyż nie wolno mu innych na realności udzielać pożyczek, jak w listach zastawnych, na których strata jednorazowa w kapitale wynieść musi około $2^1/_2\%$, a 6-cio procentowe annuitety nie 28 lecz 29 lat trwają, na co się znów wojskowość nie zgodzi.

Przez lat zatem 28, $^1/_4\%$ od 500.000 złr., wynosi złr. 1.250 rocznie.

Koszta prawne, których połowę tylko c. k. Rząd chce pokryć, wyniosą do złr. 28.000, więc połowę złr. 14.000. — Koszt finansowania pożyczki obliczony jest na circa 6.000 zł.; te dwie sumy więc razem wynoszą złr. 20.000, których umarzanie razem z całą sumą złr. 500.000, wymaga opłaty rocznej także złr. 1250. — Fundusz krajowy obciążyć zatem należy przez lat 28 po złr. 2.500 rocznie, jeśli szkoła kadetów we Lwowie ma stanąć.

Wysoki Sejm już dwukrotnie, na wstępie przytoczonemi uchwałami, oświadczył gotowość ofiar na ten cel, postanawiając nawet wówczas wyższe obciążenie budżetu; komisya budżetowa wnosi więc, zadość uczynienie życzeniom Reprezentacyi miasta Lwowa, które przy ofiarności gminy umożliwią założenie szkoły kadetów.

Wydział krajowy, przy wniosku przedłożonym Sejmowi, postawił warunek, że gdyby w 28-letnim okresie czasu, szkoła kadecka przestała istnieć, kraj zwolnionym będzie od dalszego płacenia tej renty. — Na warunek ten Rząd się nie godzi.

Pismem z 10. grudnia 1897, Nr. 4.632 oddz 6, c. k. Ministeryum Wojny do magistratu miasta Lwowa, oświadczono stanowczo, że warunek ten w żaden sposób przyjętym nie będzie.

Osobista interwencya JWP. Prezydenta miasta u c. k. Ministra Wojny w styczniu r. b., nie zdołała żadnej zmiany w tem postanowieniu uzyskać.

Odpis tego pisma przedłożony został komisyi budżetowej, a nadto Wydział krajowy podał do wiadomości komisyi, iż na Radzie Wydziału dnia 22-go stycznia r. b., uchwalono od przedłożonego warunku w sprawozdaniu z 19. października 1887. zupełnie odstąpić.

Komisya budżetowa wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Uchwały sejmowe z dnia 8-go kwietnia 1892, dotyczące aktywowania szkoły kadetów we Lwowie, znoszą się w ich dotychczasowem brzmieniu.

II. Sejm przyznaje gminie miasta Lwowa, na szkołę kadecką we Lwowie, dwudziestoośmioletnią rentę po złr. 2.500 rocznie, począwszy od roku 1898.

III. Wstawia się złr. 2.500 do Rubr. XVII. budżetu na rok 1898, jako 1-szą ratę przyznanej gminie Miasta Lwowa renty w tej wysokości, przez lat 28, na szkołę kadetów we Lwowie.

Lwów, dnia 2. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:
K. Scipio *w. r.*

L. S. 1.465/98.

Aleg 177

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o wniosku p. Barwińskiego w sprawie utworzenia w Tarnopolu gimnazyum z językiem wykładowem ruskim.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 30. grudnia r. 1897 postawił poseł Barwiński i towarzysze następujący wniosek:

Wysoki Sejm uchwali:

Wzywa się c. k. Rząd, by w Tarnopolu w r. 1898 zostało utworzone gimnazyum ruskie imienia Franciszka Józefa, któreby zacząwszy od pierwszej klasy było uzupełnionem aż do VIII klasy gimnazyalnej.

Komisya szkolna przystępując wskutek polecenia Wysokiego Sejmu do zbadania powyższego wniosku uważa za zbyteczne wszelkie zasadnicze roztrząsanie kwestyi tworzenia gimnazyów z językiem wykładowym ruskim, gdyż sprawa ta przez założenie za uchwałą Wysokiego Sejmu w kraju naszym już trzech gimnazyów ruskich we Lwowie, Przemyślu i Kołomyi zasadniczo rozstrzygniętą została — a gimnazya te według sprawozdań c. k. Rady szkolnej krajowej rozwijają się prawidłowo i pomyślnie.

Obecnie więc chodzi tylko o zbadanie, czy rzeczywiście zachodzi potrzeba utworzenia czwartego gimnazyum z wykładowym językiem ruskim w Tarnopolu — a jeżeli tak jest — o ile będzie to łatwem do uskutecznienia, oraz czy to gimnazyum już z dniem 1. września r. b. będzie mogło być otwartem.

Głównego dowodu na potrzebę takiego gimnazyum dostarcza nam statystyka narodowościowa uczniów gimnazyalnych, albowiem według ogłoszeń w dorocznem sprawozdaniu c. k. Rady szkolnej krajowej gimnazyum w Tarnopolu przy końcu roku szkolnego 1896/97 liczyło uczniów 567, z tych 166 narodowości ruskiej, z początkiem zaś roku szkolnego 1897/98 na 626 uczniów zapisanych do tego gimnazyum było już 214 rusinów — a w czterech najbliższych gimnazyach znajdowało się: w Brodach 99, w Buczaczu 74, w Brzeżanach 114 i w Złoczowie 99 uczniów narodowości ruskiej, przyczem jest uzasadnione przypuszczenie, że liczba uczniów gimnazyalnych tej narodowości wogóle coraz szybciej wzrastać będzie.

Z tych wszystkich uczniów narodowości ruskiej niewątpliwie bardzo znaczny procent zapisałby się do gimnazyum ruskiego w Tarnopolu, to samo z powiatów północnowschodnich pospieszyła by tam znaczna ilość uczniów tej samej narodowości, którzy obecnie przepełniają nadmiar uczęszczane gimnazya lwowskie. Przeto cyfry same przemawiają za przychylnem załatwieniem sprawy, to też Komisya szkolna oświadcza się stanowczo za utworzeniem w Tarnopolu gimnazyum z językiem wykładowym ruskim na razie w postaci klas równorzędnych kolejno co roku uznpełnionych.

Ale niestety co do terminu otworzenia I. klasy z językiem wykładowym ruskim w Tarnopolu z dniem 1. września 1898, to sprawa ta przedstawia pewne trudności i choć Komisya szkolna nie wątpi, że przy dobrej woli władz rządowych i krajowych te choćby poważne przeszkody dadzą się usunąć, przecież mniema, iż takowych bez zaznaczenia pominąć nie może.— Najprzód wydatek spowodowany tworzeniem tego nowego gimnazyum

— choć początkowo zapewne nie wielki — w budżecie państwowym umieszczonym nie jest; dalej tworząc klasy równorzędne ruskie w Tarnopolu trzebaby im zabezpieczyć odpowiedne umieszczenie bądź wznosząc nowy budynek, bądź przerabiając już istniejące — a choć może organa miejscowe miejskie w słusznem pojęciu własnego interesu zadanie to Władzom ułatwić powinny, jednak Komisya szkolna przesądzać nie może, aby to już przed 1. września r. b. pomyślnie uskutecznionem zostało; wreszcie pewną poważniejszą trudność przedstawia okoliczność, że jak to w Komisyi Pan Wiceprezydent c. k. Rady szkolnej krajowej oświadczył siły nauczycielskie dla gimnazyów ruskich są w kraju naszym jeszcze nieliczne i Rada szkolna krajowa ma niełatwe zadanie obsadzenia odpowiednego posad w gimnazyach ruskich już istniejących, a dla nowego czwartego gimnazyum niewielu tylko profesorów rusinów znaleśćby można. To też Komisya szkolna nie przesądzając w tym względzie decyzyi Władz szkolnych jest zniewoloną powstrzymać się od oznaczenia c. k. Rządowi peremptorycznego terminu dnia 1. września r. b. jako terminu otwarcia I. klasy równorzędnej ruskiej w Tarnopolskiem gimnazyum. Pozostała jeszcze do rozwiązania kwestya podyktowana artykułem 7. Ustawy krajowej z dnia 22. czerwca r. 1867, Nr. 13, D. u. kr., który to artykuł mówi, że o zmianach języka wykładowego w szkołach średnich stanowić będzie Sejm po wysłuchaniu zdania Rady powiatowej. W myśl więc powyższego artykułu ustawy została przez Wydział krajowy zapytaną Rada powiatowa tarnopolska o swe zdanie i przysłała pismem swem z dnia 26. stycznia 1898 do l. 238 odpis uchwały zapadłej znaczną większością na posiedzeniu Rady powiatowej w Tarnopolu na dniu 25. stycznia r. b.

Ta uchwała Rady powiatowej jest przeczącą i sprzeciwia się wprawdzie założeniu w Tarnopolu gimnazyum z wykładowym językiem ruskim, ale brak tej uchwale — zdaniem Komisyi — do tego rzeczywistych, dostatecznie uzasadnionych powodów.

Natomiast wszelkie względy przemawiają za utworzeniem tego czwartego gimnazyum ruskiego, są one rzeczowe i praktyczne, jak to cyfry wyż przytoczone wykazały, bo zawsze jest pożądanem, aby przez tworzenie jednego gimnazyum więcej zapobiedz choć w części niemal we wszystkich klasach naszych gimnazyów istniejącemu przepełnieniu; — a także względy jeszcze inne w elkiej doniosłości skłaniają stanowczo Komisyę szkolną do przychylnego oświadczenia się za wnioskiem posła Barwińskiego i towarzyszy. Narodowość bowiem mało-ruska, jeżeli ma swobodnied i pomyślnie rozwijać się i wywalczyć sobie wśród innych narodowości słowiańskich o powiednie stanowisko oraz zapewnić rozwój swej literaturze tak, aby nie mogła być nigdy w przyszłości pognębioną przez żadną inną choćby słowiańską narodowość, to musi mieć koniecznie możność kształcenia swej młodzieży w języku narodowym i przygotowywania liczniejszych zastępów tejże do wyższych także studyów — a to jedynie da się uzyskać przez powiększenie ilości średnich zakładów, gdzie by się mogła ta młodzież ruska kształcić w ojczystym języku. To jednak pod żadnym względem nie może ujemnie oddziaływać na stosunki wzajemne dwóch bratnich narodowości kraj nasz zamieszkujących, przeciwnie ułatwić tylko powinno równomierny ich rozwój i wpłynąć musi dodatnio na ogólne podniesienie poziomu oświaty krajowej.

Na podstawie przeto powyższych wywodów Komisya Szkolna ma zaszczyt postawienia następującego wniosku:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Wzywa się c. k. Rząd, żeby w mieście Tarnopolu założył gimnazyum z językiem wykładowym ruskim, na razie w postaci klas równorzędnych ruskich przy gimnazyum polskiem, kolejno od pierwszej klasy co roku uzupełnianych i żeby pierwszą równorzedną klasę otworzył jak najrychlej — jeżeli to będzie możebnem już z dniem 1-go Września r. 1898.

Lwów 29. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Cielecki.

L. s. 633/98.

Aleg 173

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o petycyi Rady powiatowej w Tarnobrzegu do l. 633 o zniesienie w drodze ustawodawczej §. 12. ustawy o reprezentacyi powiatowej.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu pełnej Rady powiatowej w Tarnobrzegu z dnia 30. czerwca 1897 zapadła uchwała polecająca Wydziałowi powiatowemu wniesienie do Wysokiego Sejmu petycyi o zniesienie w drodze ustawodawczej §. 12. ustawy o reprezentacyi powiatowej. — Jak wiadomo Wysokiej Izbie, wspomniany §. 12. postanawia, że członkowie Rady powiatowej, wybrani z kuryi większej posiadłości, lub z kuryi najwyżej opodatkowanych, mają prawo zastąpienia się na posiedzeniach Rady przez pełnomocników. — Rada powiatowa w Tarnobrzegu dopatruje się w tym przepisie niedającego się usprawiedliwić przywileju stanów, co do majątku wyżej postawionych, „wbrew charakterystyce ustaw autonomicznych“. Komisya nie mogła dopatrzyć się w postanowieniach §. 12. ustawy o reprezentacyi powiatowej jakiegoś przywileju, któryby należało uchylić jako anormalny.

Skoro bowiem według §. 5. tejże ustawy Rada powiatowa składa się z reprezentantów grup, utworzonych podług interesów, a między temi grupami interesa większej posiadłości i wielkiego przemysłu mają zapewnioną reprezentacyę, — to postanowienie §. 12. nie jest wcale anormalnem, lecz zmierza do umożliwienia tej reprezentacyi interesów w wypadkach takich, jeżeli posiadacz wielkiej posiadłości ziemskiej lub wielkiego przedsiębiorstwa przemysłowogo nie mieszka w powiecie, a pomimo tego został wybrany członkiem Rady powiatowej.

Petycya nie wykazuje, czy w zastosowaniu postanowień §. 12. okazały się ujemne skutki, lub jakiekolwiek niewłaściwości, lecz ogranicza się w motywowaniu jedynie na wzmiankę, że ów §. 12. jako przywilej stanów zamożniejszych uchylić należy.

Komisya jednak zauważyć musi, że do zmiany ustawy nie może wystarczyć teoretyczne powołanie się na równość stanów wobec praw autonomicznych, zwłaszcza gdy ów §. 12. jest poniekąd konsekwencyą przyjętej w ustawie zasady reprezentacyi interesów. Z natury rzeczy wynika, że z postanowień §. 12. mogą korzystać tylko

właściciele znacznych obszarów ziemi, lub wielkich przedsiębiorstw przemysłowych; są to zatem wypadki wyjątkowe, które prawodawca słusznie uwzględnił. Gdyby bowiem uchylono §. 12., przemysłowiec, lub właściciel ziemski, posiadający wielki majątek w powiecie, lecz niezamieszkały stale w tym powiecie, będąc wybrany do Rady powiatowej, nie mógłby bronić praw i interesów swojej kuryi i byłby pozbawionym uzasadnionego dobrodziejstwa ustawy, na mocy której będąc wybranym, może albo sam bronić tych inieresów, albo wyznaczyć odpowiedniego zastępcę.

Całe ustawodawstwo o reprezentacyi powiatowej oparte jest na zasadzie, że wszelkie interesa powinny być zastąpione, — stąd też podział na kurye wyborcze, posiadłości mniejszych, większych, miast i najwyżej opodatkowanych, a nie należy utrudniać wyborcom i wybranym wykonywania ich praw i obowiązków w sposób, jaki uznają za stosowny.

Komisya administracyjna nie podziela też zapatrywania Rady powiatowej w Tarnobrzegu i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyą Rady powiatowej w Tarnobrzegu do L. 633 o zniesienie w drodze ustawodawczej § 12. ustawy o reprezentacyi powiatowej przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Przewodniczący:

Koziebrodzki *w. r.*

Sprawozdawca:

Fr. Rozwadowski *w. r.*

L. S. 1561/98.

Alog 179

Wniosek.

Zważywszy, że dotychczasowe zwyczajowe urządzenia sprzedaży produktów rolnych są w wysokim stopniu niekorzystne zarówno dla włościan, jak niemniej także dla rolników, gospodarujących na wielkiej własności ziemskiej w naszym kraju, i że zupełnie nie odpowiadają one nowoczesnemu ustrojowi handlu;

zważywszy, iż złe skutki tego zaniedbania organizacyi handlowej rolników w Galicyi potęguje jeszcze bardziej jej położenie w otoczeniu krajów — także przeważnie rolniczych, których rządy atoli rozciągają bardzo czujną i energiczną opiekę nad interesami handlowemi tamtejszych rolników;

zważywszy, iż w Austryi istnieją nadto rozmaite zakłady i specyalne urządzenia, obwarowane opieką państwową, i potężnemi przywilejami wyposażone — które, gdy są obliczone wyłącznie na korzyść handlarzy i spekulantów, narażają rolnictwa na dotkliwe straty i krzywdy — jak mianowicie: wiedeńska giełda produktów rolnych, utrudnienia dla rolników w korzystaniu z kredytu w uprzywilejowanym Banku austro-węgierskim, wadliwe urządzenie targowisk żywności we wielkich miastach, upośledzenie interesów rolników w urządzeniu dostaw płodów rolnych dla armii, osławiony „obrót mlewa“ przez kartel wielkich węgierskich młynów jednostronnie wyzyskiwany, liczne przepisy, dotyczące transportów kolejowych, a dla rolnictwa uciążliwe i t. d.

podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zarządził wszechstronne fachowe zbadanie dotychczasowych stosunków handlu płodami rolnemi w naszym kraju, jakoteż urządzeń tego działu handlu w innych krajach i na podstawie wyniku tych dochodzeń, ażeby przedłożył Sejmowi wnioski, mające na celu otoczenie ze strony Reprezentacyi krajowej interesów handlowych rolnictwa czynną i skuteczną opieką.

Lwów, dnia 31. stycznia 1898.

Wnioskodawca:

Teofil Merunowicz w. r.

Rayski, Dr. Jakliński, Dr. Jabłoński, Ludwik Wisniewski, Kozłowski, Stadnicki, Potoczek, Mandyczewski, Brykczyński, Cielecki, Wachnianin, Warzecha, Data, Wiktor, Skałkowski.

L. S. 1.557/98.

Aleg 180

Sprawozdanie

Komisyi podatkowej o przedłożeniu rządowem z projektem ustawy o uwolnieniu osobistego podatku dochodowego od wszystkich kompetencyi ustawodawstwa krajowego podlegających dodatków, oraz o uwolnieniu urzędników Dworu, Państwa, Kraju i publicznych funduszów, jakoteż duszpasterzy od dodatków do podatku od poborów służbowych.

Wysoki Sejmie!

Ustawa z dnia 25. października 1896, Dz. u. p. Nr. 220 o bezpośrednich podatkach osobistych zawiera w artykułach IV. do XIII. tak zwany plan finansowy reformy podatkowej obejmujący okres od wejścia w życie nowej ustawy, a zatem od dnia 1. stycznia 1898 po koniec grudnia 1909. Według tego planu ma być ogólny przychód wszystkich bezpośrednich podatków osobistych w następujący sposób użyty. Przedewszystkiem pozostaje na rzecz skarbu Państwa prócz podwyższonych kosztów wymiaru obliczonych w pierwszych dwóch latach na 1,200.000 zł. rocznie kwota, którąby tenże uzyskał na podstawie dotychczasowych ustaw z tytułu podatku zarobkowego i dochodowego wraz z roczną nadwyżką po $2^1/_2\%$. O ileby zaś nowe podatki wyższe dały dochody, służyć one będą na 10% opusty w podatkach realnych t. j. gruntowych i domowych. Nadwyżka przychodu po pokryciu tych opustów jeszcze pozostająca, o ile nie przekroczy sumy maksymalnej 3 milionów, zostanie przekazaną na rzecz funduszów krajowych. — Gdyby ta nadwyżka więcej niż 3 miliony wynosiła, nastąpią z kwoty 3 miliony przekraczającej dalsze opusty w podatkach realnych (do 15% w podatku gruntowym, a 12% w podatkach domowych) a ewentualna jeszcze pozostająca reszta rozdzieloną zostanie w równych połowach między skarb państwowy i fundusze krajowe.

Atoli tak rzeczone opusty w podatkach realnych, jakoteż wspomniane dotacye funduszów krajowych nastąpią tylko w tych krajach koronnych, których władza ustawodawcza najpóźniej z upływem pierwszej sesyi po wejściu w życie ustawy o bezpośrednich podatkach osobistych uchwali uwolnienienie wprowadzonego tąże ustawą podatku osobisto-dochodowego od wszelkich kompetencyi ustawodawstwa krajowego podlegających dodatków (art. XIII.).

Wysoki Sejm stoi tedy obecnie przed alternatywą, albo dać krajowym kontrybuentom podatkowym możność uczestniczenia w opustach od realnych podatków, a funduszowi krajowemu sposobność do partycypowania w przekazach z nadwyżek, a za to wyrzec się prawa nakładania dodatków do podatku osobisto-dochodowego, albo też odwrotnie

pozbawić podatkujących ulg i fundusz krajowy udziałów i za to warować sobie prawo nakładania dodatków do tegoż podatku.

Dla funduszu krajowego byłoby niezawodnie rzeczą korzystniejszą nie wyrzekać się prawa nakładania dodatków do podatku osobisto-dochodowego z tej prostej przyczyny, że efekt finansowy tych dodatków mógłby być bez porównania wyższy aniżeli udziały jego w przekazanych na rzecz kraju nadwyżkach podatkowych. Ten wzgląd mógłby zatem uzasadnić potrzebę utrzymania prawa kraju nakładania dodatków do podatków państwowych w całej pełni. — Mimo to jednak trudno oceniać rzecz z tego wyłącznie fiskalnego stanowiska, ale należy rozpatrzeć tę sprawę tak ze stanowiska finansowego Skarbu krajowego jakoteż ze stanowiska ekonomicznego kraju.

Efekt finansowy zrzeczenia się prawa nakładania dodatków do podatku osobisto-dochodowego będzie następujący:

Z sumy 3 milionów przekazanej krajom z ogólnego przychodu nowych bezpośrednich podatków osobistych wypada na Galicyę według pierwotnych obliczeń rządowych odnoszących się do ogólnego planu finansowego . . . 384.725 zł.

a według ściślejszego obliczenia obecnie dokonanego kwota . 366.223 „

Ta kwota wpłynie tedy do Skarbu krajowego w razie zrzeczenia się prawa nakładania dodatków do podatku osobisto-dochodowego.

Natomiast poniesie Skarb krajowy następujący ubytek:

Dotychczasowe podatki osobiste, o ile tworzyły podstawę dla dodatków krajowych, obliczyły władze skarbowe na rok 1898 w kwocie 2,952.000.

Od tej sumy podatkowej wynosiłyby dodatki krajowe w dotychczasowej wysokości 61% . . . . . 1,801.000 zł.

Przyszłe podatki będące odtąd podstawą dla dodatków krajowych obliczono na rok 1898 w kwocie 2,371.000 zł.

Od tej sumy podatkowej wyniosą dodatki krajowe po 61% . 1,446.000 „

Wyniknąłby tedy stąd ubytek dla Skarbu krajowego w sumie 355.000 zł.

Jeżeli tedy od powyż wykazanego udziału Skarbu krajowego w przekazanej na rzecz krajów sumy 3 milionów tj. od kwoty . . . . . 366.223 zł.

potrącimy cały wyż rzeczony ubytek . . . . 355.000 „

pozostanie zawsze jeszcze na rzecz Skarbu krajowego zwyżka . 11.223 zł.

Atoli to zestawienie nie może być podstawą decyzyi, albowiem w sumie ogólnego ubytku 355 000 zł. mieści się także ubytek spowodowany przez obniżenie głównej sumy podatku zarobkowego o 22·5%. — Ubytek ten wynosi 233.000 zł., a jest niezależnym od zrzeczenia się prawa nakładania dodatków do podatku osobisto-dochodowego, gdyż obniżenie głównej sumy podatku zarobkowego w myśl ustawy podatkowej bezwarunkowo następuje. Temsamem następstwa tego bezwarunkowego obniżenia nie mogą wejść w rachubę przy obliczaniu finansowych konsekwencyi w mowie będącego zrzeczenia się, od którego są zupełnie niezawisłe.

Chcąc tedy uzyskać należytą podstawę dla cyfrowego porównania dochodu Skarbu krajowego w razie zrzeczenia się prawa nakładania dodatków do podatku osobisto-dochodowego z dochodem w innym razie spodziewanym, należy od powyż obliczonej wydatności dodatków krajowych na rok 1898 według dotychczasowych podatków osobistych na . . . . . 1,801.000 złr.

obliczonych, potrącić sumę . . . . . 233.000 „

która w każdym razie już w skutek obniżenia głównej sumy podatku zarobkowego odpadnie, a tem samem uzyskamy kwotę . . . 1,568.000 złr.

jako podstawę porównawczą, a gdy z drugiej strony dodatki spodziewane od przyszłych podatków nierealnych jak wyżej wykazano . 1,446.000 „

udział zaś kraju w przekazanej sumie 3 milionów . . . 366.223 „

razem tedy spodziewany przychód Skarbu krajowego z tego źródła . 1,812.223 złr.

wynosi, przeto okazuje się nadwyżka na rzecz Skarbu krajowego w kwocie rocznej . . . . . 244.223 złr.

Gdy się jednak zważy, że Wydział krajowy wnosi dodatek do bezpośrednich podatków osobistych w wysokości 66% zamiast dotychczasowych 61%, celem wyrównania ubytku wynikającego właśnie z obniżenia ogólnej sumy podatku zarobkowego, przedstawiłby się faktyczny cyfrowy wynik w porównaniu z dotychczasowym stanem, jak na-

stępuje: Dodatki krajowe od dotychczasowych podatków osobistych wynosiłyby według dotychczasowej stopy na rok 1898 . . . . . 1,801.000 złr.
dodatki krajowe od nowych bezpośrednich podatków osobistych według projektowanej przez Wydział krajowy stopy 66% . . . . . 1,543.284 „
byłby tedy ztąd ubytek . . . . . 257.716 złr.

Gdy zaś z drugiej strony tylokrotnie wspomniany udział kraju w sumie przekazanej wynosi . . . . . 366.223 złr.
przeto potrąciwszy powyższe . . . . . 257.716 „
mielibyśmy na rzecz funduszu krajowego na rok 1898 zwyżkę . . 108.507 „

Oprócz tych motywów skarbowych przemawiają za uwolnieniem podatku osobisto dochodowego od wszelkich dodatków jeszcze następujące względy ekonomiczne.

Opusty podatkowe przyznane artykułami VIII, IX i X. ustawy podatkowej na korzyść podatków realnych są także zawisłe od zrzeczenia się prawa nakładania dodatków do podatku osobisto-dochodowego.

Jeżeli tedy istnieje możność uzyskania ulg w państwowych podatkach (przy podatku gruntowym opustu 10% ewentualnie nawet 15%, a przy domowym opustu 10%, a ewentualnie 12½%) wówczas ze sposobności tej należy tem skwapliwiej skorzystać, ile, że się rozchodzi o opust w podatkach realnych, a zatem o ulgę podatkową dla najszerszych warstw ludności cierpiącej i tak nadmiernie pod ciężarem niekorzystnych stosunków ekonomicznych. Wzgląd ten tem bardziej jest wkazany, o ile powszechny podatek zarobkowy z góry w mniejszej bywa przyjęty kwocie, wobec czego godzi się także i przy podatkach realnych umożliwić warunkowo przyznane opusty na rzecz właścicieli nieruchomości, skoro po temu jest sposobność.

Ostatecznie należy też zwrócić uwagę na okoliczność, że rozdział kwot przekazanych na rzecz krajów z przychodu bezpośrednich podatków osobistych nie następuje w miarę opłacanego przez te kraje podatku osobisto-dochodowego, ale w stosunku do podatków realnych przez te kraje uiszczanych. Okoliczność ta bardzo dla nas ważna, przedstawia się w cyfrach budżetowych na rok bieżący w następnjący sposób.

W państwowym preliminarzu budżetowym na rok 1898 wstawiony jest dochód z podatku osobisto-dochodowego z kwotą 15,624.000 zł., zaś suma udziałów krajów w nadwyżkach podatkowych z kwotą 3 milionów. Owóż w preliminowanym podatku osobisto-dochodowym partycypuje Galicya z kwotą 120.000 zł. czyli z 7·67% podczas, gdy udział jej w nadwyżce wynosić ma 366.223 czyli 10·52%.

Gdy tedy wskutek odmowy wymaganego ustawą podatkową z 25. października 1896 zrzeczenia się prawa do nakładania dodatków do podatku osobisto-dochodowego straciłaby ludność krajowa prawo do opustów w podatkach realnych, przez co srodzeby ucierpiała; gdy dalej i skarb krajowy znaczną poniósłby stratę, bo ubytek udziałów w przekazanej mu kwocie 326.223 zł., a tak ta suma, jakoteż utracone opusty podatkowe t. j. co najmniej 10% opustu w podatku gruntowym (525.032 zł.) i 10%-owy opust w podatkach domowych (391.980 zł.), razem tedy kwota 1,283.235 zł. bez wszelkiej rekompenzacyi, a zatem ze szkodą kraju wpłynęłaby do kasy skarbu państwa; gdy ostatecznie uwolnienie podatku osobisto-dochodowego od wszelkich dodatków ma na celu poparcie składania prawdziwych zeznań przez strony do tego obowiązane, a w konsekwencyi nakładanie dodatków do tego podatku musiałoby utrudnić pożądane prawidłowe przeprowadzenie nowej ustawy podatkowej w kraju, Komisya podatkowa mniema, że należy orzec uwolnienie tego podatku od wszelkich dodatków podlegających kompetencyi ustawodawstwa krajowego i dlatego w zasadzie przyjmuje projekt rządowy wniesiony do Wysokiego Sejmu dnia 9. stycznia 1898 do l. 295 a przekazany Komisyi podatkowej uchwałą z dnia 10. stycznia b. r.

Co do poszczególnych postanowień tego projektu, pozwala sobie jednakowoż Komisya podatkowa zauważyć, co następuje:

W art. XIII. ustawy podatkowej jest mowa o uwolnieniu podatku osobisto-dochodowego od wszelkich dodatków bez ograniczenia czasu. Jednakowoż artykuł ten pozostaje w ścisłym związku z postanowieniami poprzedniemi.

Skoro zaś w artykule XII wyraźnie powiedziano, że stanowcze ustalenie wysokości podatków bezpośrednich nastąpi w drodze ustawodawstwa, gdy osiągniętym będzie najwyższy wymiar opustów najpóźniej zaś w roku 1909 i że w tym roku nastąpi też na nowo ustawowe uregulowanie przekazów dla krajów, wówczas jasną jest rzeczą, że obe-

cne uwolnienie podatku osobisto-dochodowego od dodatków ze strony ustawodawstwa krajowego w myśl art, XIII może i musi być li czasowe, dopóki trwają li tymczasowe opusty i li tymczasowe udziały krajów w nadwyżkach, że stanowcze orzeczenie może nastąpić dopiero przy stanowczem ustaleniu wysokości podatków bezpośrednich i przy ponownem ustawowem uregulowaniu przekazów dla krajów. — Jeżeli w myśl artykułów V — XII opusty w podatkach realnych i udziały krajów tylko wówczas mają miejsce, jeżeli nastąpi uwolnienie podatku osobisto-dochodowego od podatków, więc ustawa krajowa winna nawzajem uwolnienie to czynić zawisłem od rzeczonych opustów i udziałów.

Przedłożenie rządowe ustanawia też tylko tymczasowe zrzeczenie a określa tę tymczasowość przez czasokres ściśle kalendarzowy „do 31 grudnia 1909".

Natomiast projekty dotyczących ustaw w innych krajach koronnych określają ten czasokres rzeczowo tj. orzekają uwolnienie podatku osobisto-dochodowego na tak długo, jak długo trwać będą ustanowione art VII-mym ust. podat. upusty podatkowe i przekazy na rzecz funduszu krajowego.

I jedna i druga stylizacya wydaje się komisyi podatkowej niezupełnie dostateczną.

Albowiem przy li czasowem określeniu trwania uwolnienia do pewnego dnia kalendarzowego zachodzi zawsze teoretyczna możliwość, że przed upływem tego czasokresu tj. przed końcem roku 1909 zmieniony zostanie artykuł VII ust. pod., a wtedy pozostałoby w mocy uwolnienie podatku osobisto-dochodowego, ale kraj straciłby korzyści, które w zamian za to był uzyskał. Z drugiej strony li rzeczowe określenie mogłoby pozbawić Wysoki Sejm możności ponownego rozpatrzenia sprawy w r. 1909., kiedy efekt podatkowy nowych podatków nietylko z hipotez preliminarza, ale z faktycznej wydatności dokładnie będzie znany.

Wobec tego starała się komisya podatkowa obie te stylizacye połączyć — wnosząc, aby uwolnienie podatku osobisto-dochodowego od dodatków na razie tylko do 31 grudnia 1909. w mocy obowiązującej pozostawało, o ile przez ten czas trwać będą ustanowione w art. VII, VIII, IX i X ustawy podatkowej opusty i przekazy na rzecz funduszu krajowego.

Tem uzasadnia komisya poprawkę do §. 1.

Ad 2. Zupełnie słusznem jest zapatrywanie wyrażone w motywach rządowych, że zażądane artykułem XIII ustawy podatkowej uwolnienie podatku osobisto-dochodowego od wszelkich dodatków nie rozciąga się na podatek od wyższych poborów służbowych zaprowadzony ustawą z dnia 25. października 1896. Dz. p. p. Nro 220 a to dlatego, że w myśl nstawy podatek to samoistny, osobno wymierzany i osobno pobierany, a powołany tylokrotnie artykuł XIII. wspomina wyraźnie tylko o dodatkach do podatku osobisto-dochodowego.

Natomiast nie wydaje się Komisyi słusznem zapatrywanie Wysokiego Rządu, jakoby co do tego podatku od wyższych poborów służbowych pozostało w mocy obwowiązującej Najwyższe postanowienie z dnia 25. listopada 1858. Dz. u. p. Nro 220, o uwolnieniu urzędników dworu, państwa i publicznych zakładów, oraz duszpasterzy, nauczycieli i t. d. od krajowych dodatków do podatków. Najwyższe postanowienie to wyraźnie tylko orzeka, że podatek dochodowy od poborów służbowych urzędników państwowych i t. d. ma być od 1. listopada 1858. począwszy wolny od dodatków krajowych. Mowa zatem tutaj wyłącznie o podatku dochodowym; gdy zaś wedle artykułu I. ustawy z dnia 25. października 1896. dotychczasowy podatek dochodowy został zniesiony, więc też ipso facto tracą moc obowiązującą wszystkie postanowienia dodatkowe i wykonawcze do tego podatku dochodowego się odnoszące, i nie można tych postanowień odnosić do ustawy nowej i do zupełnie nowego rodzaju podatku.

Wprawdzie pozostaje w mocy §. 83. krajowej ustawy gminnej ustanowiający uwolnienie urzędników i sług dworu, państwa i t. d. od opłacania dodatków gminnych do wszelkich podatków bezpośrednich, bo i nowy podatek od wyższych poborów służbowych jest podatkiem bezpośrednim, ale też pozostaje w mocy w całej pełni statutem krajowym ustanowione prawo Wysokiego Sejmu do nakładania krajowych dodatków do podatków i odnosi się też bez wszelkiego na rzecz urzędników publicznych ograniczenia także do podatku od wyższych poborów służbowych, bo ograniczenie tego prawa ustawowo nie istnieje.

Dla tego wyraźne postanowienie uwolnienia tych wyższych poborów służbowych urzędników dworn, państwa i t. d. od dodatków krajowych jest koniecznie potrzebnem, jeżeli to uwolnienie wogóle prawnie ma istnieć. Komisya podatkowa nie widzi jednak

żadnej słusznej racyi, dla której miałaby doradzać Wysokiemu Sejmowi zrzeczenia się prawa, które mu z mocy statutu krajowego przysługują i dlatego uchwaliła postanowienie objęte §. 2 z ustawy zupełnie eliminować.

Tem samem staje się też bezprzedmiotową petycya Banku krajowego z dnia 10. stycznia 1898. L. 1898.

Komisya podatkowa przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Lwów, dnia 4 . lutego 1898.

Przewodniczący:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Dr. Loewenstein.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zaprowadzająca w myśl art. XIII. ustawy państwowej z 25. października 1896, Dz. u. p. Nr. 220 o bezpośrednich podatkach osobistych uwolnienie osobistego podatku dochodowego od wszystkich kompetencyi ustawodawstwa krajowego podlegających dodatków.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zarządzam, jak następuje:

§ 1.

Prawo nakładania dodatków krajowych do rządowych podatków bezpośrednich, służące Sejmowi na podstawie statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861 Dz. u. p. Nr. 20, prawo nakładania dodatków powiatowych do rządowych podatków bezpośrednich służące Radom powiatowym na podstawie ustawy Reprezentacyi powiatowej z dnia 12. sierpnia 1866, Dz. u. kr. Nr. 21 samoistnie, względnie za zezwoleniem Wydziału krajowego, lub na mocy specyalnej ustawy krajowej i prawo nakładania dodatków gminnych do rządowych podatków bezpośrednich służące Radom gminnym samoistnie, względnie za zezwoleniem Wydziału krajowego lub za uchwałą Sejmu na podstawie ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866, Dz. ust. kr. Nr. 19. w brzmieniu ustawy z 18. marca 1888 Dz. u. kr. Nr. 36, na podstawie ustawy gminnej z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24 i na podstawie ustawy gminnej z 3. lipca 1896 Dz. u. kr. Nr. 51, tudzież statutów dla miast Lwowa i Krakowa z 14. października 1870, Dz. u. kr. Nr. 79 i 1. kwietnia 1866 D. u. kr. Nr. 7. — nie będzie wykonywane co do zaprowadzonego ustawą z dnia 25. października 1896 Dz. u. p. Nr 220 podatku osobisto dochodowego od dnia wejścia w życie tej ustawy państwowej na razie do 31. grudnia 1909 r., o ile w tymże czasie trwać będą ustanowione art. VII. VIII. IX. i X. ustawy z 25. października 1896, Dz. u. p. Nr. 220 opusty podatkowe i przekazy na rzecz funduszu krajowego. Przez ten okres czasu nie będą również pobierane od podatku osobisto-dochodowego dodatki do rządowych podatków bezpośrednich, nałożone ustawami krajowemi na cele specyalne (szkolne, wyznaniowe, drogowe i t. p.).

§. 2.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych i Mojemu Ministrowi skarbu.

LW. 1.531/98.

Alej 181

Sprawozdanie

komisyi podatkowej o przedłożeniu rządowem z projektem ustawy o samoistych podatkach od poborów służbowych.

Wysoki Sejmie!

Przedłożenie rządowe z 3. b. m. odnosi się do dwóch odrębnych kwestyi, będących w związku z reformą podatkową, mianowicie:

do zrzeczenia się kraju prawa pobierania dodatków do podatku osobisto-dochodowego, — i

do zaprowadzenia samoistnych podatków od poborów służbowych.

Co do tej drugiej kwestyi — komisya podatkowa przedewszystkiem zaznacza, że gdy służbowe pobory, o ile nie przekraczają kwoty 3.200 zł. rocznie, podlegają tylko podatkowi osobisto-dochodowemu (§§. 167 i 233 ustawy z 25. października 1896 Dz. u. p. Nr. 220) a ten podatek w myśl art. XIII. ustawy podatkowej uwolnionym być ma, mocą ustawy przedłożonej równocześnie przez komisyę do uchwalenia, od wszelkich dodatków, — byłyby osoby pobierające płace służbowe poniżej 3.200 zł. wolne od wszelkich ciężarów na rzecz kraju, powiatu i gminy, jeżeliby osobnego opodatkowania ich nie obmyślono.

Dodatki bowiem do podatków możnaby w takim razie, t. j. po uwolnieniu podatku osobisto-dochodowego od dodatków, nakładać jedynie na wyższe pobory służbowe w myśl §§. 233—237 powołanej ustawy.

Komisya podatkowa jest tego zdania, że jest ze wszech miar słusznem i sprawiedliwem, aby wszyscy obywatele kraju, a względnie mieszkańcy powiatu i gminy, ponosili ciężary krajowe, powiatowe i gminne, skoro wszyscy korzystają z urządzeń i zakładów, opartych bądź na budżecie krajowym, bądź też na budżetach powiatowych i gminnych

Każdy wyjątek, uczyniony na korzyść pewnej kategoryi osób, jest pewnem pokrzywdzeniem reszty kontrybuentów, którzy pokryć muszą całą budżetową potrzebę.

Wychodząc z tego zasadniczego zapatrywania, komisya wniosek rządowy o samoistnem opodatkowaniu służbowych poborów uważa jako uzasadniony stosunkami, wynikającemi z reformy podatkowej.

Lecz wniosek rządowy czyni wyjątek na korzyść urzędników rządowych i krajowych, dalej wojskowych, duchowieństwa, a także na korzyść urzędników gminnych, urzędników zakładów gminnych i funduszów publicznych, tudzież nauczycieli.

Komisya podatkowa, z powodów zasadniczych, powyżej wypowiedzianych, mniema, że wyjątki od obowiązku opłaty samoistnego podatku od poborów służbowych zaprowadzić się mającego na potrzeby krajowe, powiatowe i gminne, ograniczyć należy do tych jedynie wypadków, gdzie tego uniknąć niepodobna.

Otóż liczyć się musimy z tem, że według §. 83. obowiązującej krajowej ustawy gminnej z r. 1866 urzędnicy państwa, kraju, zakładów krajowych, gmin,

dalej wojskowi, duchowieństwo i nauczyciele nie mogą być pociągani do opłaty dodatków do podatków na rzecz gminy.

To uwolnienienie projekt rządowy rozszerza także na podatek od poborów służbowych, pobierać się mający na rzecz kraju, powiatu i gminy.

Komisya zgadza się z projektem rządowym o tyle, że przyznaje uwolnienie dla urzędników rządowych, wojskowych i duchowieństwa, a także dla urzędników kraju i zakładów krajowych, gdyż należy traktować ich na równi z urzędnikami rządowymi.

Jeżeli jednak komisya przyjmuje te wyjątki, to nie może zgodzić się na rozszerzenie uwolnienia także na urzędników gmin i zakładów gminnych. urzędników funduszów publicznych tudzież nauczycieli, gdyż zdaniem komisyi ustawa ta będzie tem więcej sprawiedliwą, im mniej wyjątków zawierać będzie.

Projektowane podatki od poborów służbowych mają być według §. 2 projektu rządowego, nakładane tylko na pobory powyżej 600 zł. — analogicznie do postanowień ustawy państwowej z dnia 25. października 1896. — która dochody osobiste począwszy od 600 zł. opodatkowała.

Najwyższy zaś podatek od poborów służbowych, a względnie suma takich podatków na potrzeby krajowe, powiatowe i gminne, nie może według rządowego projektu wynosić więcej jak 50% państwowego podatku, na służbowe pobory nałożonego.

Obydwa te ograniczenia, tak co do minimum płacy, podlegającej opodatkowaniu, jak co do maksimum obciążenia podatkowego, komisya uznaje jako uzasadnione.

Dalsze ograniczenie, objęte §. 3. projektu rządowego, odnosi się do zakładania podatku w granicach §. 2. zakreślonych, przez Reprezentacye powiatów i gmin.

Mianowicie czyni projekt rządowy nałożenie takiego podatku w powiecie lub gminie zawisłem od zezwolenia Wydziału krajowego za zgodą c. k. Namiestnictwa.

Zdaniem komisyi podatkowej byłoby zupełnie wystarczającem poprzestać na zezwoleniu Wydziału krajowego a konieczność ingewencyi c. k. Rządu w tych sprawach, odnoszących się do pokrycia budżetowych potrzeb ciał autonomicznych, nie jest wcale wykazana, zwłaszcza w obec zakreślonych już projektowaną ustawą granic, których opodatkowanie służbowych poborów przekroczyć nie może.

Wprawdzie obecny na posiedzeniu komisyi reprezentant c. k. Rządu powołał się na §. 81. ustawy gminnej z r. 1866. — według którego do zaprowadzenia na rzecz gminy opłat, nienależących do kategoryi dodatków do podatków, potzeba ustawy krajowej, analogicznie zatem, według zdania p. komisarza rządowego, potrzebnem jest przyzwolenie rządu, jeżeli gmina lub powiat nałożyć ma podatek od poborów służbowych.

Komisya nie podziela tego zapatrywania, gdyż jeżeli ustawą krajową zostanie nadane gminom i powiatom prawo nakładania podatku od poborów służbowych, w ramach tej ustawy, to jest już zbyteczne osobne jeszcze zezwolenie c. k. Rządu na zastosowanie ustawy w każdym poszczególnym wypadku, w którym gmina lub powiat uzna nałożenie tego podatku za potrzebne a Wydział krajowy uchwałę reprezentacyi gminy lub powiatu zatwierdzi.

Pomimo tego komisya, ze względów praktycznych, mianowicie dla pewniejszego uzyskania sankcyi projektowanej ustawy, przyjmuje §. 3. w osnowie przez c. k. Rząd przedłożonej.

Komisya poczyniła niektóre zmiany stylistyczne, celem dokładniejszego określenia postanowień ustawą objętych; mianowicie w §. 2. projektu rządowego jest mowa o wyższych poborach służbowych w tem znaczeniu, że mają to być pobory przewyższające 600 zł. - zaś w §. 5. użyty jest ten sam wyraz w znaczeniu przyjętem w ustawie państwowej z 25. października 1896, mianowicie oznacza on pobory przewyższające 3200 zł. — Komisya zmieniła przeto stylizacyą §. 2. w ten sposób, że wzmianka o wyższych poborach służbowych z tego §. 2 została eliminowaną, zaś w §. 5. zostało to wyrażenie w znaczeniu, jakie ma w ustawie z 25. października 1896.

Komisya podatkowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

We Lwowie 4. lutego 1898.

Przewodniczący:	Sprawozdawca:
Abrahamowicz.	***Skałkowski.***

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o dopuszczalności zaprowadzenia samoistnych podatków od poborów służbowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Sejm, rady powiatowe i gminne mają prawo, pod warunkami poniżej wymienionymi, uchwalać samoistne podatki od poborów służbowych na pokrycie potrzeb kraju, względnie powiatów i gmin.

§. 2.

Podatek ten nie może przekraczać połowy podatku, przypadającego według ustawy państwowej z dnia 25. października 1896 Nr. 220 Dz. pr. p. na pobory służbowe, jeżeli one są jedynym dochodem opodatkowanego.

W razie istnienia równoczesnego kilku takich podatków (krajowych, powiatowych i gminnych) ograniczenie powyższe zastosowane będzie do wymiaru, jaki osiągną te podatki razem wzięte.

Pobory służbowe, wynoszące nie więcej jak 600 zł. w. a. rocznie, są od tego podatku zupełnie uwolnione.

§. 3.

Do nałożenia tego podatku przez Rady powiatowe i gminne potrzebne jest zezwolenie Wydziału krajowego za zgodą c. k. Namiestnictwa.

§. 4.

Od podatków niniejszą ustawą określonych wolni są urzędnicy i słudzy c. i k. Dworu, państwa, kraju, zakładów krajowych, wojskowi, tudzież ich wdowy i sieroty co do poborów służbowych i wynikających ze służbowego stosunku pensyi, prowizyi, wsparć i innych dochodów, — wreszcie duszpasterze co do swojej kongruy.

§. 5.

Wymienione w §. 1. korporacye, które zaprowadzą samoistny podatek od poborów służbowych, niemają prawa nakładać dodatków do państwowego podatku od wyższych płac służbowych.

§. 6.

Odgraniczenie miejscowe obowiązku opłacania samoistnego podatku od poborów służbowych nastąpi wyłącznie według miejsca zamieszkania osoby, pobierającej płacę służbową.

§. 7.

Rząd jest upoważniony korporacyom, zaprowadzającym podatek od płac na podstawie niniejszej ustawy, udzielić dat rejestru szacunkowego dla podatku osobisto-dochodowego, odnoszących się do poborów służbowych, oraz spisy osób, pobierających dochody z płac służbowych, a to celem ułożenia podstawy do samoistnego podatku od służbowych poborów.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych i Mojemu Ministrowi skarbu.

Ls. 1.551|98.

Druk 182

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Bojki i petycyach L. 647, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 1021, 1127, 1128, 1293, 1294, 1355 i 1356 w sprawie powierzenia w pasie pogranicznym funkcyi rewizorów gminnym oglądaczom bydła, względnie właściwszego wykonywania ustawy o księgosuszu.

Wysoki Sejmie!

Ze względu na bezpieczeństwo hodowli bydła w całem Państwie, nałożono w roku 1880 na znaczną część kraju naszego, mianowicie na przestrzeń 30 kilometrową od granicy królestwa polskiego i zabranych prowincyi dość uciążliwy obowiązek przymusowego znaczenia bydła i utrzymywania rejestrów szczegółowych przez weterynarzy rządowych przy pomocy płatnych rewizorów pod kontrolą żandarmeryi i władz powiatowych.

Konieczność państwowa wymaga zupełnie ścisłego zamknięcia granicy dla bydła nikt na to nie sarka, cały kraj godzi się ze słuszną ustawą o środkach zapobiegających księgosuszowi i tępiących tę zarazę, ogół odczuwa wdzięczność za ścisłe wykonywanie przepisów koniecznych, ale zdaje się jednak, że pas 30 kilometrowy jest prawie wszędzie niemal o połowę za szeroki, niemniej przyznać należy, iż ustawa nakłada liczne ciężary na ludność mieszkającą w okręgu pogranicznym. W tym stanie rzeczy stosowanie ustawy powinno być jak najdalej uwzględniające te żądania stron, które bez najmniejszej szkody dla rzeczy uwzględnić można.

Ludność ma słuszne prawo oczekiwać ułatwień w wydawaniu paszportów przez jedynie powołanych obecnie do tego rewizorów, niestety jednak daremnie dotąd uprasza o to w licznych petycyach gmin i nawet w wnioskach poselskich przez reprezentantów swych w Sejmie posłów Kramarczyka i Bojkę. Ze względów oszczędnościowych Rząd centralny wyznaczył za mało posad rewizorów i ci podołać nie mogą zadaniu. W czasach normalnych, gdy niema większych targów lub dorocznych jarmarków, idzie jeszcze jako tako, ale gdy naraz trzeba wydać wiele paszportów, szczupły personal służbowy nie załatwia na czas spraw i ludność ponosi straty, nie mogąc sprzedać inwentarza, nigdy silniej nie występuje niedogodność ta, jak obecnie, gdy możność spieniężenia bydła na targach i jarmarkach w skutek tak częstych zamknięć zredukowaną została ogromnie, a niedostatek powszechny zmusza do sprzedaży.

Paszporty wydane opiewają na dni dziesięć, a rewizor bywa w gminie co dni czternaście, w tem samem zarządzeniu jest już anomalia; najdotkliwiej zaś uczuć się dają wymogi przepisów wykonawczych do ustawy w wypadkach nagłej potrzeby sprzedania jakiej sztuki bydła, w razie nieszczęścia w rodzinie włościanina, wtedy musi gospodarz wiejski przedsiębrać czasem dwu-dniowe poszukiwania za rewizorem, który z natury rzeczy, jest zwykle w podróży po okręgu.

Na Węgrzech paszportom wydawanym przez rewizorów przyznano ważność jednoroczną. Fachowi twierdzą, że paszport w okręgu pogranicznym dla każdej sztuki zapisanej w katastrze mógłby nawet być stały, naczelnik zaś gminy miałby prawo uwidocznić zmianę właściciela. Obecnie przed jarmarkiem, wydaje każdy niemal rewizor setki paszportów, które po 10 dniach są stosem papierów bez wartości, w tym względzie należy domagać się pewnej reformy, potrzebnej już z uwagi na lepszy tok czynności służbowej.

Komisya nie zamierza udowadniać obszernie, o ile słuszne są skargi petentów; w ostatnich latach dał bowiem temu dwukrotnie już wyraz Wysoki Sejm, uchwalając 4. lutego 1895 i ponownie 1. lutego 1896 rezolucyę do c. k. Rządu, aby nie naruszając ustawy o księgosuszu, ustanowił w każdej gminie w pasie pogranicznym, o ile przedstawionym zostanie odpowiedni kandydat, podrewizora, którego obowiązkiem byłoby prowadzenie duplikatu księgi katastralnej dla bydła, oraz wydawanie paszportów.

Rząd krajowy z całą życzliwością pragnął usunąć braki, jakie ujawniła 18-letnia praktyka w wykonywaniu ustawy o księgosuszu, odniósł się do Starostw z zapytaniem odpowiedniem. Z niemal zgodnych odpowiedzi podaje c. k. Namiestnictwo, że zaprowadzenie podrewizorów jest niewykonalne dla braku ukwalifikowanych do tego ludzi i wprowadziłoby zresztą nieład i niezgodność z katastrem; w celu zaś ułatwienia stronom otrzymywania paszportów dla bydła, proponują c. k. Starostowie zmiany w kierunku pomnożenia okręgów rewizyjnych i rewizorów, zmniejszenia obszaru rewizyjnego i wprowadzenie częstszych objazdów.

Opierając się przeważnie na wynikach badań dokonanych przez c. k. organa rządowe, Komisya ma zaszczyt postawić następne wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd:

1) aby powiększył ilość rewizorów bydła w pasie pogranicznym;

2) aby zmienił rozporządzenia wykonawcze wydane do §. 8. ustawy z dnia 29. lutego 1888. (Dz. u. p. nr. 35.) w ten sposób, by wolno było rewizorom bydła w pasie pogranicznym wydawać paszporty z ważnością na czas dłuższy niż dziesięciodniowy;

3) aby przedłożył Radzie Państwa projekt uzupełnienia §. 9. ustawy o księgosuszu z dnia 29. lutego 1880. (Dz. u. p. nr. 37) w tym kierunku, by politycznej władzy krajowej służyło prawo zmniejszać w drodze rozporządzenia pograniczny obszar rewizyjny aż do 15 kilometrów od granicy.

Lwów, dnia 3. lutego 1898.

Przewodniczący:

Koziebrodzki w. r.

Sprawozdawca:

Jan Trzecieski w. r.

L. S. 1464/98.

Alg 183

Sprawozdanie

Komisyi komasacyjnej z projektem ustawy o podziale lub regulacyi gruntów wspólnie używanych.

Wysoki Sejmie!

Z trzech projektów do ustaw, które Wys. Sejm uchwałą z d. 28 grudnia 1897 przekazał komisyi komasacyjnej, przedstawia komisya niniejszem projekt ustawy „o podziale gruntów wspólnych i regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu", zastrzegając sobie w dalszym toku przedłożyć ustawę o komasacyi i ustawę o enklawach leśnych. Oddzielne przedłożenie pierwszej ustawy było wskazanem nietylko ze względu na rozmiar tak tej ustawy jak ustawy komasacyjnej, które należą do najobszerniejszych kodyfikacyi, z jakiemi Wys. Sejm wogóle miał do czynienia, lecz także dla tego, że podczas gdy ustawa komasacyjna powołuje się na ustawę o podziale lub regulacyi gruntów wspólnych a przeto przypuszcza uprzednie lub przynajmniej równoczesne wejście w życie tej ostatniej ustawy, to ta ostatnia ustawa może wejść w życie oddzielnie, jak to się stało w dwóch innych krajach koronnych a tylko wzgląd na korzyści w wielu wypadkach wynikające z równoczesnego przeprowadzenia obu operacyi agrarnych tudzież wzgląd na wspólną organizacyę władz dla tych spraw każe uważać za pożądane równoczesne wejście w życie obu ustaw.

Ustawa o podziale i regulacyi użytku gruntów wspólnych ma nadzwyczajną doniosłość dla naszych stosunków wiejskich a w szczególności dla stosunków mniejszej własności. Według dochodzeń, których wynik podany jest XV tomie Wiadomości statystycznych obszar, gruntów wspólnie używanych wynosi w 67 powiatach 617028 morgów. Grunta te pod względem prawnych stosunków posiadania należy podzielić na dwie kategorye. Jedne z nich należą do spółek włościańskich, częstych zwłaszcza na całem Podgórzu, które używają wspólnie niekiedy ról, nierównie częściej łąk albo pastwisk, dzieląc się tem wspólnem używaniem w rozmaity sposób. Zniesienie tej wspólności przez podział w wielu wypadkach podniosłoby znacznie przychód gospodarczy z owych gruntów a nadto uchyliłoby zatargi, jakie każda współwłasność ze sobą przynosi. Drugą kategoryę tych gruntów, nierównie rozleglejszą pod względem obszaru i nierównie większe mającą znaczenie, stanowią pastwiska i lasy będące dobrem gminnem. Rozległe te obszary, wynoszące około pół miliona morgów, przedstawiają dzisiaj, jak to w Wys. Sejmie niejednokrotnie podnoszono, obraz nader smutny. Przy nieuregulowanym wspólnym użytku każdy z uczestników stara się innych ubiedz i jak największą część użytku zagarnąć dla siebie; ztąd zniszczenie przeważnej części lasów gminnych, ztąd spustoszenie pastwisk, których nikt nie ma interesu meliorować, a które każdy od najwcześniejszej wiosny do późnej

jesieni stara się wyzyskać dla swego dobytku. Kwestya ochrony i należytego odnowienia lasów gminnych oraz podniesienia wydatności pastwisk gminnych, stanowi jedno z ważnych i bardzo aktualnych zadań naszej polityki rolniczej.

Pod względem sposobu podniesienia uprawy na tych wspólnych gruntach dwie przedstawiają się drogi, które też wskazuje niniejszy projekt ustawy: albo dążyć do podziału pomiędzy uczestników, z których każdy, zasadniczo rzecz biorąc, miałby interes jak najlepiej gospodarować na swoim udziale, albo zachowując wspólność używania dążyć do regulacyi, tj., ile możności ścisłego określenia udziału poszczególnych uczestników, do wykluczenia sposobów używania szkodliwych dla trwałości pożytków, wreszcie do zaprowadzenia i utrzymania urządzeń gospodarczych, niezbędnych dla podniesienia przychodu wspólnych gruntów a temsamem dla podniesienia gospodarstwa uprawnionych. Dla każdego znającego nasze stosunki jest rzeczą jasną, że podział gruntów wspólnych, będących dobrem gminnem, tylko w bardzo wyjątkowych wypadkach mógłby być korzystnym. Podział lasów już z ogólnych względów gospodarstwa leśnego nie jest dopuszczalnym, zaś podział pastwisk gminnych sprowadziłby zupełny przewrót w gospodarstwie uprawnionych, niszcząc jedną z podstaw, na których opiera się tryb gospodarstwa najliczniejszej warstwy drobnych właścicieli, podstawę, której żadną miarą nie byłyby w stanie zastąpić przyznane tytułem wynagrodzenia drobne kawałeczki wspólnego gruntu. W naszych stosunkach wiejskich należy zatem w odniesieniu do gminnych lasów i pastwisk dążyć przedewszystkiem do utrzymania wspólnego użytku, lecz zarazem do regulacyi tegoż w sposób określony powyżej. Regulacya ta da możność podniesienia pożytku z pastwisk i lasów gminnych, co jest według powszechnej opinii nagląco potrzebnem a co dotąd, jak wiadomo, wobec przepisu §. 68 ustawy gminnej nie udawało się mimo usiłowań podejmowanych przez Wydziały powiatowe i przez Wydział krajowy.

Co do określonego powyżej zasadniczego poglądu na przedmiot, którego dotyczy niniejsza ustawa, panowała w komisyi, złożonej z wszystkich stronnictw Wys. Sejmu, zupełna zgoda. W myśl tego zapatrywania przyjęto też propozycyę referenta, aby do prowokacyi podziału gruntów będących dobrem gminnem, jeśli ta prowokacya ma wyjść od uprawnionych, potrzebną była większość $^2/_3$, a tak w tym razie, jak w razie, gdy prowokacya ma wyjść od gminy, potrzebnem było zatwierdzenie ze strony Wydziału powiatowego a względnie Wydziału krajowego (§. 50). Nadto na propozycyę wyszłą z łona komisyi a nader usilnie popartą przez posłów włościan, należących do komisyi, przyjęto w §. 54 postanowienie, utrzymujące dla postępowania podług projektowanej ustawy wymagane przez ustawy gminne przyzwolenie Wys. Sejmu na podział dobra gminnego — nawiasem mówiąc godny uwagi objaw zaufania do Reprezentacyi krajowej w sprawie nader doniosłej dla ludności włościańskiej.

Zgodziwszy się na zasadniczą tendencyę projektu, która znalazła swój wyraz w przytoczonych powyżej postanowieniach, komisya w dłuższym szeregu posiedzeń przedyskutowała bardzo szczegółowo wszystkie postanowienia projektowanej ustawy, przerobiła ją pod względem stylizacyi i wprowadziła pewną ilość zmian merytorycznych. Dyskusyi tej służył za podstawę projekt Wydziału krajowego przerobiony przez referenta a następnie nadesłany z Ministerstwa rolnictwa, projekt będący wyrazem zapatrywań Rządu na sposób załatwienia sprawy. Po zakończeniu obrad komisyjnych pozostały pomiędzy uchwałami komisyi a postanowieniami projektu rządowego różnice, mianowicie w przepisach organizacyjnych. Celem wyrównania tych różnic obraną została z inicyatywy c. k. Rządu droga wobec Sejmu dotąd nie praktykowana, a jak się okazało, bardzo skuteczna. Zamiast pisemnych sprawozdań Komisarza rządowego do Ministerstwa i instrukcyi ztamtąd przesyłanych, zjechał do Lwowa referent ustawodawstwa agrarnego w Ministerstwie rolnictwa, radca ministeryalny Beck na konferencyę z subkomitetem wyznaczonym w tym celu przez komisyę. Na tej konferencyi nastąpiło zupełne porozumienie co do wspomnianych poprzednio różnic a wynikłe ztąd zmiany w projekcie, nie dotyczące bynajmniej kwestyi zasadniczych, komisya następnie przyjęła.

Ze względu na to, że treść ustawy szczegółowo przedstawioną została w sprawozdaniu Wydziału krajowego a komisya żadnych zasadniczych zmian nie proponuje, wystarczy tutaj omówienie tych ustępów projektu ustawy, w których komisya wprowadziła merytoryczne zmiany bądź z własnej inicyatywy bądź na podstawie konferencyi z reprezentantem Ministerstwa rolnictwa.

1. Zmiany w postanowieniach organizacyjnych.

Według projektu Wydziału krajowego (§. 13) mianuje komisarzy miejscowych Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Rząd domaga się, ze względu na to, że komisarze miejscowi spełniają w postępowaniu podziałowem i regulacyjnem funkcye należące w innym razie do sędziów albo do urzędników administracyjnych i że są wyłącznie ze skarbu państwa płatni, aby nominacya komisarzy miejscowych, których według odnośnych ustaw innych krajów koronnych mianuje Ministerstwo, następowała po porozumieniu z Wydziałem krajowym i z Prezydentami obu wyższych sądów krajowych. Komisya zgodziła się na tę zmianę.

Zastępcę przewodniczącego komisyi krajowej dla spraw podziału i regulacyi, który to zastępca z reguły będzie przewodniczył w komisyi zamiast Namiestnika, mianuje według ustaw innych krajów koronnych Minister rolnictwa w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i sprawiedliwości, zaś referenta sam Minister rolnictwa. Według projektu Wydziału krajowego (§. 15) zastępcę przewodniczącego wyznacza Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym z pośród członków Wydziału krajowego referenta zaś sam Namiestnik. Przy konferencyi z reprezentantem Ministerstwa rolnictwa projekt Wydziału krajowego, za którym oświadczyła się także komisya, utrzymał się z tym jedynie dodatkiem, że zgodzono się na żądanie reprezentarta rządu, aby ze względu na funkcye sądownicze komisyi krajowej przy wyznaczeniu zastępcy przewodniczącego współdziałał także Prezydent sądu krajowego wyższego we Lwowie. W ten sam sposób będzie też wyznaczony drugi zastępca przewodniczącego.

Końcowe zdanie §. 15 w projekcie Wydziału krajowego, o zapraszaniu zastępcy przewodniczącego także i na te posiedzenia, przy których przewodniczy Namiestnik, wykreślono przekazując je do rozporządzenia wykonawczego. Natomiast wstawiono zawarty w projekcie rządowym ustęp o zaprzysiężeniu obu zastępców przewodniczącego.

Trudniejszem było porozumienie co do ustanowienia personalu technicznego dla prac geometrycznych. Projekt Wydziału krajowego stanowił (§. 63), że personal ten ustanowi Wydział krajowy na koszt kraju i przydzieli go komisarzowi miejscowemu. Komisya wprowadziła tę zmianę, że Wydział krajowy ma ustanowiony przez siebie personal oddać do dyspozycyi przewodniczącego komisyi krajowej, ten zaś w miarę potrzeby, którą najlepiej potrafi ocenić jako naczelnik władzy, będzie przydzielał techników komisarzom miejscowym. W projekcie rządowym przewidzianem było utworzenie technicznego oddziału z rządowym inspektorem na czele i mianowanie techników dla prac geometrycznych przez rząd, któremu fundusz krajowy miałby płacić na płace i ewentualne emerytury owych techników sumę ryczałtową, ustanowioną w drodze umowy z Wydziałem krajowym. Propozycya rządowa opierała się na doświadczeniach z innych krajów koronnych, gdzie mimo przepisu ustawy, opiewającego tak samo jak nasz projekt, Sejmy krajowe pozatwierdzały umowy z rządem w myśl projektu rządowego i oddały rządowi prawo ustanawiania techników, których rząd wcielił do etatu geometrów ewidencyjnych. Komisya nie zapoznawała potrzeby poddania techników dla prac geometrycznych pod kierownictwo władz agrarnych i dała temu wyraz nietylko w przytoczonej poprawce do §. 63, lecz także w dodanym wstępie do §. 61. Jednakże komisya sądziła, że w kraju naszym zachodzą stosunki odmienne od tamtych krajów, któreby miały służyć tutaj za wzór. U nas krajowe bióro melioracyjne, najdawniejsze w Austryi, rozporządza doświadczonemi siłami a odrębność stosunków miejscowych, języka urzędowego, tudzież języków, którymi trzeba będzie posługiwać się przy dochodzeniach i rozprawach, czyni niemożebnem użycie sił technicznych z innych krajów. Nadto nie ma obecnie żadnej podstawy do ocenienia, jak wysokim miałby być ów ryczałt, który tytułem kosztu personalu geometrycznego miałby kraj płacić rządowi. Komisya zatem nie przesądzając, jakie urządzenie służby technicznej dla prac geometrycznych okaże się najkorzystniejszem w przyszłości na podstawie doświadczeń w kraju poczynionych, utrzymała w §. 63 postanowienie powyżej już przytoczone i sformułowała postanowienie drugiego ustępu tegoż paragrafu w ten sposób, że bliższe szczegóły co do urządzenia służby technicznej i co do sposobu opędzenia odnośnych kosztów określi rozporządzenie, które wyda Namiestnik na podstawie porozumienia z Wydziałem krajowym. Reprezentant Rządu zgodził się na takie załatwienie kwestyi.

2. Zmiany w postanowieniach co do uczestnictwa a w szczególności co do uczestnictwa gminy jako osoby prawnej.

Po wyczerpującej dyskusyi nad postanowieniami projektu co do uczestnictwa we wspólnem używaniu i co do sposobu stwierdzenia uprawnień w tym względzie komisya uchwaliła:

a) w §. 20. pod liczbą 1. zamieścić pomiędzy osobami, które należy uważać za uczestników, lub tych, którzy znajdują się w posiadaniu fizycznem jak i tych, którzy są tylko w tabularnem posiadaniu gruntów wspólnych a to ze względu na trafiającą się nieraz w naszym kraju niezgodność stanu posiadania faktycznego ze stanem hipotecznym. Skutkiem tego wypadło w tym samym §. opuścić jako już zbyteczne postanowienie pod 4., że gminy są uczestnikami, jeżeli są tylko hipotecznymi właścicielami gruntów wspólnie używanych;

b) w §. 68. (w projekcie Wydziału kraj. 71) udział we wspólnym użytku, jaki w braku porozumienia lub innych podstaw przypada na gminę, — jako właścicielkę hipoteczną gruntów wspólnie używanych lub jako opłacającą podatek, jeśli grunt nie stanowi jeszcze przedmiotu księgi hipotecznej — ograniczyć do dziesiątej części zamiast czwartej części, jak było w projekcie Wydziału krajowego i rządowym. Zmiana uzasadnioną jest tem, że przyznanie czwartej części użytku gminie uszczupliłoby zbyt znacznie a bez dostatecznej podstawy udział innych uczestników.

c) W §. 80 (w projekcie Wydziału krajowego 83), od którego komisya uchwaliła rozpocząć nowy rozdział, zamieścić wstęp zaznaczający wyraźnie, że komisarz miejscowy przystępuje do ułożenia planu podziału lub regulacyi po ostatecznem rozstrzygnięciu zażaleń przeciw liście uczestników (§. 66) następnie przeciw rejestrowi praw udziałowych (§. 76.), zatem po ostatecznem ustaleniu stosunków prawnych. Wyjątek stanowią jedynie te wypadki, w których komisya krajowa z powodu mniejszego znaczenia sprawy pozwoliła odstąpić od układania listy i rejestru a w których skutkiem tego orzeczenie co do praw udziałowych połączonem będzie z zatwierdzeniem planu podziału lub regulacyi.

3. Zmiany w postanowieniach co do kosztów.

Co do kosztów postępowania uznała komisya, że w interesie rozwoju operacyi agrarnych, których dotyczy niniejszy projekt ustawy, zatem w interesie poprawy stosunków rolniczych, leży zmniejszyć ile możności część kosztów, którą mają ponosić sami interesowani. Potrzebnem to jest zwłaszcza przez szereg lat następujących bezpośrednio po wejściu ustawy w życie. To też komisya pamiętając o tem, że Wysoki Sejm uchwałą z dnia 6. kwietnia 1892 dał możność właścicielom gruntów korzystać bezpłatnie z pomocy krajowego biura melioracyjnego dla przeprowadzania prywatnych melioracyi, sądziła, iż należy przenieść na fundusz krajowy stale (§. 109 projektu): koszta delegata, którego Wydział krajowy ma prawo wysyłać w myśl §. 62, zaś na przeciąg lat 15 od wejścia w życie niniejszej ustawy: koszta personalu technicznego dla robót geometrycznych (§. 63) tudzież koszta zakupna potrzebnych map, dalej koszta użycia ewentualnie potrzebnych innych techników melioracyjnych i leśnych, wreszcie ewentualne wynagrodzenia za inne prace lub materyały potrzebne w ogólnych celach podziału lub regulacyi, jak np. badania prób ziemi, przyrządy ułatwiające pracę znawców i t. p. Zresztą postanowienia o kosztach mimo odmiennego układu tego rozdziału pozostały te same, co w projekcie Wydziału krajowego.

Skutkiem powyższych zmian uchylono w §. 63 ustęp zastrzegający funduszowi krajowemu zwrot kosztów z powodu użycia personalu dla prac geometrycznych.

4. Inne zmiany merytoryczne.

W §. 18. ograniczono wysokość maxymalną kar porządkowych do kwoty 25 złr. a w §. 117 oznaczono kary za przekroczenie planu lub dokumentu regulacyjnego oraz kary za niedopilnowanie wykonania planu gospodarczego albo programu i porządku lasowego, również w maxymalnej kwocie 25 złr. Następnie w §. 80 (dawniej 83) końcowe postano-

wienie, że co do projektów potrzebnych urządzeń gospodarczych należy zasięgnąć opinii Wydziału krajowego (krajowego biura melioracyjnego) zastąpiono postanowieniem tej treści, że rozporządzenie wydane w porozumieniu z Wydziałem krajowym określi, w jakich wypadkach i pod jakimi bliższymi warunkami krajowe biuro melioracyjne ma współdziałać w projektowaniu gospodarczych urządzeń a w szczególności w zaopiniowaniu dotyczących projektów. Decydującym był tu wzgląd, że w wypadkach całkiem prostych zasięganie opinii biura melioracyjnego byłoby zbytecznem i sprowadzałoby niepotrzebną odwłokę.

W końcu opuszczono całkiem paragrafy oznaczone w projekcie Wydziału krajowego liczbami 65, 66 i 67 jako należące do rozporządzenia wykonawczego, skutkiem czego zmieniło się numerowanie następujących paragrafów. Nadto przy odmiennej stylizacyi rozdziału o kosztach odpadł jeden paragraf tak, że ogólna ich liczba wynosi 121 zamiast 125.

Zamykając niniejsze sprawozdanie uważa Komisya za swój obowiązek zaznaczyć, że niniejsza ustawa byłaby w swej budowie i stylizacyi prostszą i jaśniejszą a w niejednym szczególe bardziej jeszcze do stosunków naszego kraju przystosowaną, gdyby ustawodawstwo krajowe miało zupełną swobodę w określaniu tego przedmiotu, swobodę, jaka na mocy postanowień §. 18. statutu krajowego i art. 11 lit. k ustawy zasadniczej o reprezentacyi państwa mu się należy, a nie było krępowane ramami ustawy państwowej, w tym wypadku, na szczęście mniej ciasnemi niż przy ustawie komasacyjnej. Jednakże wobec odmiennej praktyki ustawodawczej komisya nie mogła wziąść na siebie tej odpowiedzialności, żeby ze względu na wątpliwości kompetencyjne, choćby tak uzasadnione jak w niniejszym wypadku, odradzać Wys. Sejmowi uchwalenie ustawy bardzo pilnie w naszym kraju potrzebnej, a to tem bardziej, że i Wydział krajowy niewątpliwie z tego samego względu przezwyciężył wątpliwości kompetencyjne, które mu się toż samo nasuwały.

Komisya przeto wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną ustawę;

II. uznać za załatwioną tem samem petycyę do l. 651 wniesioną przez pięć gmin powiatu Tarnobrzeskiego w sprawie niepodzielności pastwisk gminnych.

Lwów, d. 3. lutego 1898.

Przewodniczący:
Onyszkiewicz.

Sprawozdawca:
T. Pilat.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o dzieleniu gruntów wspólnych i regulacyi odnoszących się do nich wspólnych praw użytkowania i zarządu.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam na podstawie zawartych w ustawie państwowej z 7. czerwca 1883 r. Dz. u. p. Nr. 94. postanowień tyczących się dzielenia gruntów wspólnych i regulacyi odnoszących się do nich wspólnych praw użytkowania i zarządu, co następuje:

Rozdział pierwszy.

O podziale i regulacyi w ogólności.

§. 1.

Grunta, co do których

a) istnieją wspólne prawa posiadania lub użytkowania pomiędzy byłemi zwierzchnościami i gminami albo dawnymi poddanymi jakoteż między dwiema lub więcej gminami, albo

b) które użytkowane są przez wszystkich lub przez niektórych członków gminy lub części gminy lub przez wspólności gospodarcze mocą uczestnictwa osobistego lub z posiadaniem gruntu połączonego — równie jak grunta używane kolejno przez współuprawnionych

mogą być podług niniejszej ustawy i rozporządzeń wydanych na jej podstawie podzielone albo też może nastąpić regulacya wspólnych praw użytkowania i zarządu odnoszących się do tych gruntów.

§. 2.

Gdziekolwiek w niniejszej ustawie, bez innego określenia jest mowa o wspólnych gruntach, należy rozumieć przez nie, grunta w §. 1. oznaczone.

Do wzmiankowanych gruntów zaliczają się — nie naruszając wszakże praw przez zasiedzenie nabytych (§§. 9 i 10), — także te grunta, które w myśl §. 1. podlegały pierwej wspólnemu użytkowaniu, następnie jednak przeszły wskutek fizycznego podziału w posiadanie prywatne, jeżeli podział ten nastąpił nietylko bez zezwolenia właściwej władzy, ale także i w księgach hipotecznych nie został przeprowadzony. Do tejże samej kategoryi należą dalej i te grunta w §. 1. oznaczone, które na rzecz każdoczesnych posiadaczy pewnych realności zapisane są w księgach hipotecznych według idealnych części.

Grunta, które podług patentu cesarskiego z 5. lipca 1853 r. Dz. u. p. Nr. 130. odstąpione zostały do wspólnego użytkowania i wspólnego posiadania pewnej gminie, miejscowości lub ogółowi uprawnionych, jeżeli tylko posiadają warunki w §. 1. wskazane, nie mogą być wyłączone od zastosowania do nich niniejszej ustawy, tak samo jak i grunta stanowiące dobro gminne i podlegające wspólnemu użytkowaniu w myśl §. 68. ust. gm. z 12. sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kr., §. 69. ustawy z 3. lipca 1896 Nr. 51. Dz. u. kr., §. 74 ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24. Dz. u. kr.

Natomiast nie można zaliczać między grunta w §. 1. oznaczone, gruntów, stanowiących zakładowy majątek gminy.

§. 3.

Pod wymaganem do zastosowania niniejszej ustawy, wspólnem, lub kolejnem użytkowaniem, rozumieć należy:

1. wspólne, lub kolejne używanie gruntu pod uprawę lub na pastwisko;

2. takież użytkowanie trawy, trzciny, drzewa, torfu, darni, lub ściółki.

Obojętnem jest, czy użytkowanie gruntu było równomierne, czy też różne co do przestrzeni, czasu, sposobu i miary użytkowania.

§. 4.

Na żądanie uczestnika (§. 20.) można za zezwoleniem władzy wciągnąć do podziału także i grunt wyłącznie do niego należący, o ile by to przyczyniło się do zadowalniającego rozwiązania wspólności.

Z tego samego powodu przy dzieleniu lub regulacyi nieznaczne różnice pomiędzy udziałami poszczególnych uczestników a przypadającemi za nie wynagrodzeniami mogą być wyrównane pieniądzmi.

Wynikłe stąd wynagrodzenia pieniężne mogą być wydane uczestnikom, którym zostały przyznane, już w toku postępowania (§. 3. ustawy państwowej), jeżeli przez to nie zostaną uszczuplone prawa osób trzecich.

Jako nieznaczną w myśl ustępu drugiego uważać należy tę różnicę, która nie przekracza dwudziestej części wartości udziału odnośnego uczestnika, a to z uwzględnieniem już ubytków, lub przyrostów gruntowych (§§. 84. i 85.) wynikłych z powodu urządzeń gospodarczych lub wykupna wzajemnych świadczeń.

§. 5.

Części wspólnych gruntów, które z powodu swego położenia podlegają szczególnym uszkodzeniom albo obciążone są takimi ciężarami gruntowymi, które podział znacznie utrudniają, mogą być wyłączone od podziału.

Do gruntów takich zaliczają się w szczególności te, które w porównaniu z innymi wspólnymi gruntami podlegają znacznie większemu niebezpieczeństwu uszkodzenia przez zasypywanie, osunięcie, oberwanie się brzegów lub powodzie albo których ciężary gruntowe są szczególnie wysokie lub co do swej wartości trudno oznaczyć się dające.

§. 6.

Jeżeli wspólność gospodarcza oprócz nieruchomości, oznaczonych w §. 1., posiada także i inne nieruchomości albo ruchomy majątek, natenczas należy je w myśl niniejszej ustawy wciągnąć do podziału lub regulacyi.

§. 7.

Regulacya wspólnych praw użytkowania polega w miarę istniejących, w danym wypadku stosunków, albo

a) na określeniu samychże praw użytkowania, lub części tych praw pod względem rozciągłości, miejsca i sposobu wykonywania, jakoteż pod względem czasu, miary i trwania użytkowania, albo też

b) na ustanowieniu udziałów w stosunku do całości, według których poszczególni uprawnieni dzielić się mają całym pożytkiem uzyskanym w ciągu pewnego okresu gospodarczego lub kwotą ze sprzedaży tychże pożytków uzyskaną.

Regulacya tycząca się prawa zarządu wspólnych gruntów, może być według niniejszej ustawy wtedy tylko przeprowadzoną, jeżeli zarząd tychże gruntów nie został już określony przez ustawę gminną lub inne przepisy dotyczące dobra gminnego, albo też, jeżeli pomimo uregulowania w myśl tych przepisów okazuje się potrzeba wydania jeszcze szczególnych zarządzeń, mających na celu odpowiedni zarząd gruntów, stanowiących dobro gminy.

§. 8.

Z podziałem i regulacyą połączonem być musi zaprowadzenie wszystkich tych wspólnych urządzeń, które są niezbędnie potrzebne celem utworzenia przystępu do gruntów przyznanych tytułem wynagrodzenia, wszakże ile możności unikając ustanowienia służebności, oraz celem umożebnienia odpowiedniego użytkowania tych gruntów albo celem zapewnienia wykonywania praw uregulowanych. Przytem jednak nie należy przekraczać rzeczywistej potrzeby a zwłaszcza przy istniejących już drogach, rowach, strumykach i mostach mają być przeprowadzone tylko konieczne zmiany. Zarządzeniom w tej mierze mogą osoby nie będące uczestnikami sprzeciwić się tylko wtedy, gdyby skutkiem tych zarządzeń, wyniknąć mogła dla nich znaczna szkoda.

Rozdział drugi.

O władzach dla spraw podziału i regulacyi.

§. 9.

Właściwemi władzami są w sprawach podziału wspólnych gruntów, jakoteż regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu:

przysięgli komisarze miejscowi,

komisya krajowa przy politycznej władzy krajowej,

komisya ministeryalna przy ministerstwie rolnictwa.

Gdzie w ustawie niniejszej bez bliższego określenia jest mowa o władzach, odnosi się to do władz powyższych.

§. 10.

Do władz tych należy także przeprowadzenie rozprawy i roztrzyganie sporów, które powstaną między uczestnikami (§. 20. niniejszej ustawy) wzmiankowanych w §. 1. gruntów, co do posiadania lub własności pojedynczych części tych gruntów, tudzież przeprowadzenie rozprawy i rozstrzyganie co do wzajemnych świadczeń za użytkowanie takich gruntów, lub ich pojedynczych części. Władze te mają zawsze już przy rozpoczęciu swej czynności sprawdzić, czy zachodzą powyższe warunki ich właściwości.

Spory, tyczące się własności lub posiadania realności, z których posiadaniem połączony jest w myśl niniejszej ustawy udział w gruntach wspólnych albo prawo użytkowania lub zarządu albo też wreszcie roszczenie w myśl §. 23., należą nawet po ogłoszeniu właściwości powyższych władz do zwyczajnego sędziego.

Od terminu oznaczonego w §. 60. tej ustawy, od którego zaczyna się właściwość tych władz, wykluczoną jest właściwość wszystkich innych władz, do których zakresu w innym razie takie sprawy należą. Jeżeli jednak w owym terminie sprawy te były już wytoczone przed sędzią zwyczajnym, natenczas uzasadniona przez to właściwość tego sędziego pozostaje w swej mocy. Sprawy takie, o ile ich załatwienie nie miałoby nastąpić podług procedury cywilnej w myśl art. XLVII., ustawy z 1. sierpnia 1895. Nr. 112. D. p. p., winny od tego czasu toczyć się w dalszym ciągu według przepisów o postępowaniu sumarycznem, chybaby miało przez to być naruszone prawo formalne, które jedna, lub druga strona sporna nabyła.

§. 11.

Sprawy urządzeń gospodarczych połączonych z podziałem lub regulacyą, a względnie sprawy założenia i przyszłego utrzymania tych urządzeń należą również do władz w §. 9. wyszczególnionych.

Właściwość tych władz odnosi się także do spraw, które w celach podziału, lub regulacyi wymagają rozstrzygnięcia ze stanowiska prawa wodnego lub leśnego. Władze te mają przytem stosować przepisy prawa wodnego, względnie leśnego, o ile niniejsza ustawa w tym względzie inaczej nie postanawia.

Jeżeli jednak przy podziale lub regulacyi wyłonią się sprawy dotyczące kolei żelaznych lub dróg publicznych, albo też sprawy podpadające pod ustawę budowniczą, natenczas tego rodzaju sprawy nie należą do zakresu wzmiankowanych władz. W sprawach tego rodzaju po wszystkie potrzebne decyzye lub zarządzenia udawać się trzeba do tych władz, do których ustawowego zakresu one należą.

§. 12.

W postępowaniu podziałowem lub regulacyjnem dochodzenie w sprawach spornych należy do komisarza miejscowego, zaś wydawanie orzeczeń do komisyi krajowej z dozwoleniem odwołania się do komisyi ministeryalnej.

Komisye te rozstrzygać będą stosownie do postanowień odnośnych ustaw i po dokładnem rozważeniu całej treści rozprawy osądzą, czy to, co strony podają, uważać należy za prawdziwe, lub nie.

W uzasadnieniu swoich orzeczeń winny wspomniane komisye przytoczyć okoliczności, które na ich wydanie wpłynęły.

§. 13.

Komisarzy miejscowych mianuje Namiestnik po porozumieniu się z Wydziałem krajowym i z obu Prezydentami wyższych sądów krajowych z pomiędzy osób ukwalifikowanych do urzędu sędziowskiego lub politycznej administracyi, do prawno-administracyjnej służby przy zarządzie lasów państwowych i dóbr funduszowych, do adwokatury lub notaryatu a obznajomionych ze stosunkami rolniczymi, albo też z pomiędzy teoretycznie i praktycznie wykształconych rolników lub leśników, którzy udowodnią znajomość ustaw i przepisów odnoszących się do podziału i regulacyi i w związku z niemi będących.

Komisarze miejscowi, którzy już jako urzędnicy państwowi nie złożyli przysięgi służbowej, mają być zaprzysiężeni dla poruczonej im czynności i mają odnośnie do tej czynności prawa i obowiązki zaprzysiężonych urzędników.

Komisya krajowa przeznacza mianowanych komisarzy miejscowych do poszczególnych przeprowadzić się mających podziałów i regulacyi. W trudniejszych wypadkach mogą być wyznaczeni osobni komisarze miejscowi dla prawnych i dla ekonomicznych spraw podziału i regulacyi; jednemu z nich poruczy się kierownictwo.

§. 14.

Komisya krajowa przy politycznej władzy krajowej składa się z Namiestnika albo jego zastępcy jako przewodniczącego, referenta, trzech członków ze stanu sędziowskiego i z delegata Wydziału krajowego.

W wypadkach w §. 17. przewidzianych komisya krajowa zwiększoną zostanie o jednego członka ze stanu sędziowskiego.

Przewodniczący głosuje także, a przy równości głosów ten wniosek staje się uchwałą, do którego on się przyłącza.

§. 15.

Zastępcę przewodniczącego wyznacza Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym i z Prezydentem wyższego Sądu krajowego lwowskiego z pośród członków Wydziału krajowego, referenta zaś sam Namiestnik. Członków ze stanu sędziowskiego wyznacza Prezydent Wyższego Sądu krajowego we Lwowie, a delegata Wydziału krajowego Wydział krajowy i to niekoniecznie z pośród swego grona. W ten sam sposób będą wyznaczeni: drugi zastępca przewodniczącego, zastępca referenta, zastępca delegata Wydziału krajowego, wreszcie w odpowiedniej liczbie zastępcy członków ze stanu sędziowskiego.

Zastępcy przewodniczącego mają przy objęciu swoich funkcyi złożyć w ręce Namiestnika przyrzeczenie w miejsce przysięgi, iż przestrzegać będą ustaw i sumiennie pełnić swoje obowiązki.

§. 16.

Skład komisyi ministeryalnej oznacza przy zachowaniu przepisów §. 17. Minister rolnictwa w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i Ministrem sprawiedliwości.

§. 17.

Tak komisya krajowa, jakoteż i komisya ministeryalna wydają swoje orzeczenia na posiedzeniach gremialnych większością głosów. Połowa członków tej komisyi uprawnionych do głosowania musi należeć do stanu sędziowskiego. Jeżeli jednak komisya w taki sposób złożona rozstrzygać ma spory, które, jeżeliby nie chodziło o podział albo regulacyę, należałyby do ustawowego zakresu zwyczajnych sądów, musi być komisya zwiększoną o jednego członka ze stanu sędziowskiego. W kwestyach gospodarczych należy wezwać i przesłuchać gospodarzy wiejskich lub techników kultury krajowej jako doradców.

§. 18.

W razie przekroczenia tymczasowych lub innych zarządzeń, wydanych w sprawach niniejszej ustawy mogą władze nakładać kary pieniężne

do wysokości 100 zł., niemniej ustanawiać i nakładać kary porządkowe do 25 zł. wysokości.

Grzywny wpływają do funduszu krajowego.

§. 19.

Bliższe szczegóły odnoszące się do toku czynności wzmiankowanych władz ustanowione będą w drodze rozporządzeń.

Rozdział trzeci.

O interesowanych w podziale lub regulacyi.

§. 20.

Za uczestników podziału lub regulacyi należy uważać:

1. tych, którzy są w posiadaniu fizycznem lub tabularnem gruntów wspólnych;

2. tych, którzy są w posiadaniu prawa do uczestnictwa w użytkowaniu polegającego na przynależności do związku dawnych poddanych, członków jednej lub więcej gmin, względnie grupy, uprawnionej do użytkowania gruntów kolejno użytkowanych bez względu na to, czy przynależność spowodowaną jest ich osobistymi przymiotami, czy też opiera się na posiadaniu jakiej innej posiadłości gruntowej;

3. tych, którzy rzeczywiście pobierają nadwyżkę przychodu, pozostałą po zaspokojeniu roszczeń uprawnionych do użytkowania;

4. gminy bez względu na to, czy podpadają pod którykolwiek z wyszczególnionych w punktach 1—3 warunków, jeżeli od gruntów, które nie są wcale zapisane w księgach hipotecznych, przypisany mają podatek.

Osoby, które w myśl poprzednich postanowień, nie są uczestnikami, lecz na jakiej bądź podstawie prawnej roszczą sobie pretensye do wspólnego lub kolejnego użytkowania, mogą poszukiwać swojej pretensyi tylko w sposób przepisany w §. 70.

Pod bezpośrednio interesowanymi w podziale i regulacyi rozumieją się uczestnicy, jako też osoby w myśl §. 23. interesowane a to w przeciwstawieniu do tych, którzy po myśli §§. 25—27 są tylko pośrednio interesowanymi.

§. 21.

W razie podziału ma każdy uczestnik w miarę wyników dochodzenia prawo do żądania wynagrodzenia ekwiwalentu w ziemi z gruntów podzielonych, ustanowionego stosownie do wartości jego udziału w gruntach wspólnych lub gruntach innych włączonych do podziału w myśl §. 4. Wynagrodzenie to ma być ustanowione albo za wspólną zgodą, albo też na podstawie opinii znawców z zastrzeżeniem możliwego uzupełniającego wynagrodzenia w gotówce z tytułu nieznacznych różnic lub zmniejszenia się obszaru gruntu, wskutek zaprowadzenia urządzeń gospodarczych, lub wykupna wzajemnych świadczeń.

W tym samym stosunku, jeżeli szczególne okoliczności innego podziału nie uzasadniają, ma uczestnik prawo do wynagrodzenia z ogólnej wartości innego majątku ruchomego lub nieruchomego w myśl §. 6. do podziału włączonego.

§. 22.

W razie regulacyi ma każdy uczestnik w miarę wyników dochodzenia prawo żądać takiego stosunkowego udziału w ogólnym pożytku,

jaki pod względem rodzaju i rozmiarów odpowiada stosunkowi dotychczasowego jego prawa do praw drugich współuczestników. Jeżeli zaś regulacya zasadza się na określeniu poszczególnych praw użytkowania, uczestnik może się domagać, aby mu dotychczasowe jego prawo w niczem uszczuplone nie zostało. W obydwóch wypadkach zastrzega się możność wyrównania w gotówce nieznacznych różnic tudzież możność wprowadzenia takich ograniczeń, jakie albo wynikają koniecznie z odpowiedniej regulacyi wykonywania poszczególnych praw albo też wypływają ze stosunkowego uszczuplenia wszystkich lub niektórych pożytków ze względu na trwałe zachowanie wydatności gruntu.

Jeżeliby w tym ostatnim celu pewne pożytki musiały być tak zmniejszone, albo uchylone, iż przez to mieliby poszczególni uczestnicy ponieść dotkliwe straty, ma im być przyznanem odszkodowanie, obciążające ogół uczestników a to albo przez przyznanie lub rozszerzenie innych pożytków, albo przez wynagrodzenie w gotówce, stosownie do stanu rzeczy i życzeń interesowanych uczestników.

§. 23.

Osoby, którym służy prawo żądania wzajemnych świadczeń, mianowicie peryodycznych danin, które im za używanie wspólnych gruntów albo części tychże mają uiszczać wszyscy lub niektórzy uczestnicy (§. 1. ust. 2. ust. państw.) mogą żądać w razie podziału, wynagrodzenia w gotówce lub ekwiwalentu w ziemi, według tego, który sposób wykupna władze za stosowniejszy uznają, zaś w razie regulacyi, aby odnośne stosunki zostały urządzone w sposób obydwu stronom odpowiadający.

Ci interesowani, chociażby sami nie byli uczestnikami, mogą o tyle brać udział w rozprawach nad podziałem lub regulacyą, o ile to do uzasadnienia ich roszczeń i powyżej wspomnianych praw jest potrzebnem.

§. 24.

Zresztą przy oznaczeniu odpowiedniej wartości udziałów w myśl ustępu 1. §. 21., przy oznaczeniu i przyznaniu odpowiednich wynagrodzeń, przy regulacyi praw użytkowania w myśl §. 22, niemniej przy uwzględnieniu wzajemnych świadczeń podług §. 23, mają być stosowane przepisy o postępowaniu w sprawach podziału i regulacyi (III. rozdział) tudzież wskazówki w dotyczących rozporządzeniach zawarte.

§. 25.

Trzecie osoby, które mają hipotecznie zapisane prawo, bądź to na gruncie ulegającym podziałowi lub regulacyi, bądź też na cudzem prawie użytkowania, ciążącem na tym gruncie, albo też na gruncie, z którego posiadaniem połączone jest prawo użytkowania, mogą wprawdzie celem strzeżenia tego prawa brać udział w postępowaniu tyczącem się podziału, lub regulacyi, ale nie mogą przez sprzeciwienie się przeszkodzić podziałowi lub regulacyi.

Osoby te nie mają też być przesłuchiwane, przy dokonywaniu wpisów hipotecznych na zasadzie takiego podziału lub regulacyi (§. 4. ust. państw.).

Komisarz miejscowy winien pośrednio interesowanych zawezwać do rozprawy jeżeli to zdaje się być potrzebnem do wyjaśnienia stosunków lub utorowania ugody, atoli przybyć oni mogą do rozprawy także bez urzędowego wezwania.

Władze winny baczyć na to ciągle a w szczególności przy potwierdzeniu planu podziału lub regulacyi, aby przez podział lub regulacyę nie zostały uszczuplone prawa pośrednio interesowanych.

§. 26.

Prawa trzecich osób, które są hipotecznie zapisane, na gruncie ulegającym podziałowi, przeniesione będą na działy z tego gruntu utworzone. Wyłączają się od tego i odpadają bez prawa do odszkodowania tylko służebności gruntowe (§. 474 u. c.), które wskutek podziału lub połączonego z nim nawodnienia, osuszenia lub założenia drogi staną się zbytecznemi dla gruntu panującego.

Prawa trzecich osób, które są hipotecznie zapisane tylko na cudzem prawie użytkowania gruntu podzielonego, przeniesione będą na te grunta zamienione, które wchodzą w miejsce uchylonego prawa użytkowania.

Odszkodowania te zastępują miejsce uchylonego prawa użytkowania także co do praw hipotecznie zapisanych na tym gruncie, z którego posiadaniem takie prawo użytkowania było połączone (§. 5. ust. państw.).

§. 27.

Liczebnie oznaczone wierzytelności, które są hipotecznie zabezpieczone na gruncie podzielonym, pozostaną zabezpieczone wyłącznie na tym udziale, który przy podziale dostanie się gminie, części gminy lub wspólności gospodarczej, o ile wierzytelności takie znajdą zupełne pokrycie w pierwszych dwóch trzecich częściach wartości tego udziału gruntu oznaczonej podług czystego dochodu katastralnego, wziętego dwadzieścia razy.

Jeżeli tak nie jest, natenczas niepokrytą pozostałość takiej wierzytelności, a jeżeli żaden udział gruntu podzielonego nie został przekazany gminie, części gminy lub wspólności gospodarczej, całą wierzytelność spłacić muszą niezwłocznie wierzycielowi wszyscy uczestnicy w stosunku do swoich praw udziałowych, wziętych za podstawę podziału. Wierzyciel nie może w przypadku takim odmówić przyjęcia zapłaty, chociażby nawet wierzytelność jego nie była jeszcze płatną.

Jeżeli wierzytelność zabezpieczona hipotecznie na gruncie podzielonym, nie opiewa na kwotę oznaczoną liczebnie, władza usiłować winna nakłonić strony do zawarcia umowy mającej na celu oznaczenie takiej kwoty i podług tego, czy umowa taka przyjdzie do skutku lub nie, albo zastosować postanowienia niniejszego paragrafu, albo przekazać wierzytelność w formie hipoteki łącznej na wszelkie wynagrodzenia z gruntu podzielonego przyznane.

Do wierzytelności hipotecznie zabezpieczonych na rzecz zakładów, które stosownie do swoich statutów uprawnione są do udzielenia pożyczek, tylko pod warunkiem większego bezpieczeństwa, postanowienia powyższe stosować należy tylko o tyle, o ileby to nie uszczuplało większego bezpieczeństwa, statutami tychże zakładów przepisanego (§. 6. ust. państw.).

§. 28.

Zeznane w toku postępowania podziałowego lub regulacyjnego oświadczenia (deklaracye), jakoteż zawarte ugody nie wymagają ani przyzwolenia ze strony trzecich osób, ani też nie podlegają zatwierdzeniu władz administracyjnych lub opiekuńczych, wyjąwszy zastrzeżone ustawą niniejszą zatwierdzenie ze strony Wydziału powiatowego lub krajowego.

Atoli zamiast zatwierdzenia władzy opiekuńczej potrzebne jest zatwierdzenie komisyi krajowej lub ministeryalnej (§. 7. ust. państw.).

Jeżeli gminy bez własnego statutu, części gminy albo zakłady takich gmin uczestniczą w postępowaniu podziałowem lub regulacyjnem jako bezpośrednio interesowane strony, to po wdrożeniu postępowania (§. 60) Wydział powiatowy winien ustanowić dla nich zastępcę (względ-

dnie zastępców). Zastępca upoważniony jest do zawierania w imieniu gminy, części gminy lub zakładu gminnego układów i ugód, w których one mają mieć udział.

§. 29.

Stan prawny, wytworzony w toku postępowania podziałowego lub regulacyjnego czy to skutkiem roztrzygnięcia lub zarządzenia władzy, czy też skutkiem deklaracyi interesowanych, zeznanej przed władzą w celu przeprowadzenia podziału lub regulacyi, obowiązuje przy zaszłej zmianie posiadania także i następców prawnych nawet wtedy, jeśli posiadanie to na podstawie licytacyi sądowej nabyli.

§. 30.

Złożone przed władzą w toku postępowania podziałowego i regulacyjnego, oświadczenia pisemne lub protokolarne, mogą być tylko wówczas odwołane, jeżeli według uznania komisyi krajowej odwołanie to nie spowoduje przeszkody w pracach podziałowych i regulacyjnych ze względu na stan, w jakim się w danej chwili znajdują.

§. 31.

Wskutek postępowania podziałowego i regulacyjnego, o tyle tylko zmienia się, lub wstrzymuje dotychczasowe wykonywanie praw, o ile władza w celu stosownego przejścia do nowego ukształtowania posiadania gruntowego wydała w tym kierunku tymczasowe zarządzenia.

Po za tem trwa dotychczasowe wykonywanie prawa bez zmiany i postępowanie podziałowe i regulacyjne nie wstrzymuje egzekucyi na mocy tytułów egzekucyjnych wymienionych w §. 1. ustawy z 27. maja 1896 u. 79. dpp. ani też egzekucyi dla zabezpieczenia.

Rozdział czwarty.

Postępowanie w sprawach podziału i regulacyi.

A. Postanowienia ogólne.

§. 32.

Wezwania do potrzebnych w toku postępowania urzędowych rozpraw z poszczególnymi uczestnikami lub grupami tychże mają zawierać:

1. przynajmniej ogólne oznaczenie przedmiotu rozprawy;
2. oznaczenie miejsca i czasu rozprawy;
3. oznaczenie miejsca i czasu, w którym odnoszące się do rozprawy akta, plany, wnioski i t. d. wyłożone są do przejrzenia;
4. ewentualne zagrożenie kar pieniężnych na tych, którzy ani przy rozprawie osobiście lub przez pełnomocnika się nie jawią, ani pisemnego oświadczenia przed rozprawą lub też w toku tejże nie wniosą.

§. 33.

We wszystkich wypadkach, w których pisemne wezwanie lub inne zawiadomienie jest koniecznem, albo też według uznania komisarza miejscowego okazuje się potrzebnem, ma je tenże wydać i postarać się o doręczenie go jak najmniejszym kosztem albo bezpośrednio przez posłańców, albo przez pocztę lub też za pośrednictwem innych władz.

Do każdego doręczenia lub wezwania, wyjąwszy okólnika, przez adresata podpisać się mającego, będzie dołączony dowód lub arkusz doręczenia wypełniony, z wyjątkiem daty i podpisu.

Ci interesowani, którzy nie mieszkają w okręgu tego sądu powiatowego, w obrębie którego podział lub regulacya się odbywa, muszą na wezwanie komisarza miejscowego ustanowić do odbioru doręczeń pełnomocnika w granicach tegoż okręgu, w przeciwnym bowiem razie komisarz miejscowy sam go ustanowi.

§. 34.

Do rozpraw mają wezwani jawić się osobiście albo przez pełnomocników, dostarczyć żądanych wyjaśnień i przedłożyć potrzebne dokumenta.

Rozprawy przeprowadza się z reguły ustnie z dopuszczeniem prawnych i fachowych doradców.

§. 35.

Jeżeli strona jawi się po rozpoczęciu rozprawy — ma być dopuszczoną do dalszej rozprawy.

W wypadkach, w których dalszy ciąg rozprawy nie odbywa się bezpośrednio po dniu do rozprawy wyznaczonym lecz nowy termin się wyznacza do dalszego prowadzenia rozprawy, strona nie będąca obecną przy poprzedniej rozprawie musi być zawiadomioną o tym dalszym terminie i otrzymać wezwanie do tej nowej rozprawy.

Jeżeli strona jawi się w skutek tego wezwania, ma być przesłuchaną także i co do spraw, podczas jej nieobecności przeprowadzonych, musi jednak ponosić ewentualne koszta swoją nieobecnością spowodowane.

§. 36.

Zastępstwo przy rozprawach sprawują:

1. za małoletnich, kurandów i krydataryuszów: ojcowie, opiekunowie, kuratorowie i zarządcy mas konkursowych;

2. za zgromadzenia duchowne (kongregacye i zakony) przełożony konwentu i jego zastępca;

3. za majątek kościelny: przełożony kościoła, za beneficya kościelne — użytkowcy;

4. za fundacye kościelne: tychże zwyczajny zarządca;

5. za gminy, części gmin i gminne zakłady, zastępca ustanowiony dla nich przez Wydział powiatowy (§. 28. ustęp 3.);

6. za kraj i gminy w wypadkach nieobjętych punktem 5. tego paragrafu, za niewymienione pod 1—5 osoby prawne, korporacye, spółki i stowarzyszenia: te osoby, które według istniejących ustawowych albo statutowych przepisów powołane są do zastępowania ich na zewnątrz;

7. dobra państwowe i funduszowe, oraz fundacye pozostające pod zarządem państwa, zastępuje przełożony tej władzy, której w kraju przysługa zwierzchni nadzór nad niemi.

Osoby do zastępywania przy rozprawach uprawnione mogą dać się zastąpić przez pełnomocników, jeżeli jednak same przy podziale i regulacyi dotyczącej ich prywatnego majątku są interesowane, mają ich zastąpić ich zastępcy, albo tychże pełnomocnicy.

§. 37.

Jeżeli ten, którego praw podział lub regulacya dotyczą, nie może być wyśledzonym, albo jeżeli miejsce jego pobytu nie jest wiadomem a nie pozostawił pełnomocnika, natenczas komisarz miejscowy postara się u sądu w myśl §. 276. u. c. o ustanowienie dlań kuratora.

§. 38.

Jeżeli realność, z której posiadaniem połączonym jest udział we wspólnych gruntach, prawo użytkowania lub zarządu w myśl tej ustawy, albo wreszcie roszczenie według §. 23, jest współwłasnością kilku osób, natenczas współwłaściciele mają razem tylko jeden głos, a za głos wszystkich uważa się to, za czem oświadczy się większość, obliczona podług wielkości udziałów poszczególnych współwłaścicieli.

Jeżeli stosunek udziałów współwłaścicieli jest niepewny lub sporny, natenczas, o ileby wszyscy współwłaściciele jednemu lub kilku z pomiędzy siebie nie przyznali więcej, niż równego udziału lub o ileby jeden lub kilku z nich nie chciało przystać na mniej, niż równy udział, przyjąć należy, iż wszyscy uczestnicy są równouprawnieni. W razie równości głosów współwłaścicieli, to zdanie przyjęte będzie za głos wszystkich, które dla podziału lub regulacyi jest korzystniejsze.

Jeżeli własność takiej realności (ustęp 1.) jest podzieloną między właściciela zwierzchniego, a właściciela użytkowego (§. 357. u. c.) głos w sprawie zastępstwa realności służy tylko właścicielowi użytkowemu. Jeżeli własność takiej realności jest sporną, prawo głosowania ma posiadacz. Gdy zaś posiadanie jest spornem, natenczas strony spór wiodące wyznaczą wspólnie głosującego, a gdyby tego nie uczyniły, ustanowi go komisya krajowa, bądźto na prośbę jednego uczestnika, bądź wskutek relacyi komisarza miejscowego.

§. 39.

Interesowani, mający wspólny interes, mogą do rozpraw dotyczących tychże wspólnych interesów wyznaczyć wspólnych pełnomocników. Komisarz miejscowy ma jednak prawo w wypadkach, w których to dla zawarowania praw, lub dla dobra rozprawy uzna za stosowne, wezwać mocodawców samych do osobistego jawienia się.

Do odbioru doręczeń muszą jednak w wspólnym interesie współdziałające strony na wezwanie komisarza miejscowego wymienić wspólnego pełnomocnika, w przeciwnym razie tenże ustanowionym zotanie przez komisarza miejscowego.

§. 40.

Pełnomocnicy muszą wykazać się pisemnem pełnomocnictwem swego mocodawcy. Tylko mąż uważanym będzie nawet i bez pełnomocnictwa za pełnomocnika swej żony, wyjąwszy, jeśli nie żyje z żoną, albo sam nie jest własnowolny, lub gdyby to domniemane umocowanie wyraźnie zostało odwołanem przed komisarzem miejscowym.

Pełnomocnictwa mogą być także udzielone protokolarnie przed komisarzem miejscowym lub przed sądem. Pełnomocnictwa muszą opiewać na przeprowadzenie w ogólności podziału i regulacyi w myśl tej ustawy, albo też w szczególności pewnego podziału lub pewnej regulacyi, muszą zawierać upoważnienie do składania prawomocnych oświadczeń, zawierania ugód, wyboru sędziów polubownych i zrzekania się bez wynagrodzenia swoich praw — a nie mogą zawierać żadnych ograniczeń, lub zastrzeżeń co do zatwierdzenia ze strony mocodawcy, w przeciwnym bowiem razie nie zostanie pełnomocnik za takiego uznanym ani do rozprawy dopuszczonym.

§. 41.

Do przedsięwziąć się mających wizyi lokalnych komisarz miejscowy ma obowiązek zawezwać znawców a w razie potrzeby także i strony.

Rzeczoznawcom należy dla ich informacyi zezwolić na przeglądnięcie dotychczasowych aktów rozprawy i dokumentów dowodowych; mogą oni także przed komisarzem miejscowym postawić wniosek na uzupełnie-

nie sprawy przez dostarczenie brakujących jeszcze dowodów, lub przez przesłuchanie świadków, lub stron samych.

Strony obecne przy przesłuchaniu znawców uprawnione są wnosić postawienie pytań celem gruntownego ocenienia sprawy i obowiązane są dostarczyć znawcom żądanych wyjaśnień i wskazówek.

§. 42.

Z przeprowadzonych rozpraw, dochodzeń i zawartych ugód, mają być spisane i stronom odczytane protokoły, które wolno stronom przejrzeć. Protokoły muszą być podpisane przez prowadzącego rozprawę lub dochodzenie i przez strony, a w razie, gdyby do pisania był użyty osobny protokolant, także i przez tegoż. Jeśli strona nie umie się podpisać, natenczas imię i nazwisko jej położy na protokole protokolant, a w braku tegoż prowadzący rozprawę.

Odmówienie podpisu, jak i powód odmowy uwidocznia się w protokole. Odmowa ta nie czyni rozprawy nieważną, jeżeli przy spisywaniu protokołu stosowano się do istniejących przepisów.

Ugody dotyczące szczególnego interesu osoby odmawiającej podpisu, mają być uznane jako niezawarte.

Z wyjątkiem wypadku powyższego co do ugód, wydalenie się strony przed zakończeniem protokołu nie czyni protokołu nieważnym.

§. 43.

W sprawach, które w myśl 2. ustępu §. 10. należą do zwyczajnego sędziego, ale przed niego jeszcze nie zostały wytoczone, ma komisarz miejscowy obowiązek starać się o doprowadzenie ugody do skutku.

§. 44.

Komisarz miejscowy rozstrzyga w pierwszej instancyi we wszystkich sprawach, które nie są zastrzeżone wyraźnie orzecznictwu władz wyższych, bądź jako sprawy sporne w myśl §. 12., bądź wskutek innych postanowień ustawy.

Jeżeli po przeprowadzonej rozprawie przedmiot dokładnie został wyjaśniony, mogą być roztrzygnięcia komisarzy miejscowych stronom interesowanym, obecnym zaraz przy rozprawie ustnie ogłoszone, co w protokole stwierdzić należy. Na żądanie należy w ciągu dni trzech po ogłoszeniu roztrzygnięcia doręczyć pisemne orzeczenie wraz z powodami. Stronom nieobecnym przy rozprawie ma komisarz miejscowy w każdym razie wydać orzeczenie na piśmie.

§. 45.

Przeciw orzeczeniom komisarza miejscowego można wnieść odwołanie do komisyi krajowej, która rozstrzyga ostatecznie.

Przeciw orzeczeniom wydanym przez komisyę krajową w pierwszej instancyi, służy prawo odwołania się do komisyi ministeryalnej.

Odwołania muszą być wniesione w terminie oznaczonym wyraźnie w orzeczeniu pierwszej instancyi na ręce komisarza miejscowego pisemnie, albo do protokołu.

Termin ten wynosi 14 dni, wyjąwszy wypadki, w których ustawa inaczej postanawia.

Odwołania przeciw orzeczeniom, które komisya krajowa w sporach między stronami wydała jako władza I. instancyi, mają być wniesione w dwóch egzemplarzach, z których jeden doręcza się stronie przeciwnej dla ewentualnego wniesienia obrony w terminie 14-dniowym.

§. 46.

Odwołania przeciw takim zarządzeniom lub orzeczeniom komisarza miejscowego lub komisyi krajowej, których natychmiastowe wykonanie koniecznem jest dla prawidłowego toku podziału lub regulacyi i których wykonanie według zachodzących w poszczególnym wypadku okoliczności, bez narażenia strony interesowanej na szkodę może mieć miejsce — nie mają mocy wstrzymującej. Jednakże stan rzeczy, stworzony zaczepionem zarządzeniem lub orzeczeniem, może być dodatkowo sprostowany w odpowiedni sposób, jeżeli się to koniecznem okaże wskutek wyższego rozstrzygnięcia.

§. 47.

Władze uprawnione są każdego czasu, jeżeli prawdziwość lub dokładność opinii rzeczoznawców wydaje się im wątpliwą, spowodować wydanie opinii przez innych rzeczoznawców lub też zarządzić jakiekolwiek inne dochodzenie, mające na celu uzupełnienie, lub sprostowanie dochodzenia.

§. 48.

Wniosek o przywrócenie do poprzedniego stanu ma być z reguły połączonym z odwołaniem.

Jest on dopuszczalnym tylko w tych wypadkach, w których dopuszczalnym jest takiż wniosek w postępowaniu sądowem w cywilnych sprawach spornych.

Co do dopuszczalności, orzeka w pierwszej instancyi komisya krajowa.

§. 49.

Jeżeli komisya krajowa, lub ministeryalna w skutek odwołania, lub z mocy nadzoru urzędowego spostrzeże, że przy instruowaniu sprawy zaszły istotne braki, że pominięte zostały widocznie ważne okoliczności, lub że ustawa została naruszoną w taki sposób, iż to może mieć wpływ na wynik całego podziału lub regulacyi, albo, iż przez to poszczególni interesowani zostali w swych prawach pokrzywdzeni — natenczas zarządzić ma nową rozprawę lub dochodzenie i może poruczyć przeprowadzenie ich nawet innemu komisarzowi miejscowemu.

B. Przygotowanie planu podziału lub regulacyi.

§. 50.

Ogólny (generalny) podział wspólnych gruntów, tj. podział tychże:

1. Pomiędzy byłemi zwierzchnościami z jednej a gminami lub byłymi poddanymi z drugiej strony, —

2. pomiędzy obszarami dworskimi a gminami lub częściami gminy, albo pomiędzy gminami a częściami gmin, —

3. pomiędzy obszarem dworskim, gminą lub częścią gminy z jednej, a wspólnością gospodarczą z drugiej strony;

4. między dwoma lub kilkoma wspólnościami gospodarczemi;

ma nastąpić w skutek żądania (prowokacyi) którejkolwiek z powyżej wymienionych stron, między któremi ma się odbyć podział.

Jeżeli prowokacya wychodzi ze strony dawnych poddanych, części gminy lub jakiej wspólności gospodarczej musi z reguły pochodzić przynajmniej od połowy wszystkich dawnych poddanych, uprawnionych do wspólnego

użytkowania, względnie przynajmniej od połowy członków części gminy lub wspólności gospodarczej. Jeżeli jednak chodzi o dobro gminne musi prowokacya wychodzić przynajmniej od $^2/_3$ uprawnionych do wspólnego użytku.

Jeżeli wielkość udziałów poszczególnych bezpośrednio interesowanych jest uwidocznioną w księdze gruntowej, wystarczy, jeżeli prowokacya pochodzi od jednej trzeciej części tychże i jeżeli udziały tych prowokantów wynoszą więcej aniżeli połowę wszystkich udziałów.

Prowokacya ze strony gminy lub części gminy ma się opierać na uchwale Rady gminnej potwierdzonej przez Wydział powiatowy, względnie, w razie odwołania przez Wydział krajowy. Takie zatwierdzenie prowokacyi potrzebnem jest także wtedy, kiedy chodzi o prowokacyę odnoszącą się do dobra gminnego a wychodzącą od uprawnionych do wspólnego użytku.

Prowokacya może być także wniesioną z urzędu przez Wydział krajowy.

§. 51.

Szczegółowy (specyalny) podział wspólnych gruntów, to jest dalszy podział wspólnego udziału otrzymanego przy podziale ogólnym (generalnym), albo też w ogólności podział gruntu wspólnie używanego pomiędzy:

1. dawnych poddanych,
2. członków wspólności gospodarczej,
3. współuprawnionych do użytkowania gruntów kolejno użytkowanych,

ma nastąpić, pominąwszy wypadki objęte ostatnim ustępem tego §fu w skutek prowokacyi spowodowanej przynajmniej przez połowę do wspólnego użytkowania uprawnionych.

Jeżeli jednak wielkość udziałów poszczególnych bezpośrednio intesowanych jest uwidocznioną w księdze gruntowej, wystarczy, jeżeli prowokacya pochodzi od jednej trzeciej części tychże i jeżeli udziały tych prowokantów wynoszą więcej aniżeli połowę wszystkich udziałów.

§. 52.

Prowokacya do podziału ogólnego nie zawiera w sobie prowokacyi do podziału szczegółowego, ten ostatni musi być wyraźnie prowokowany.

Wynagrodzenie i wyłączenie jednego lub więcej współuprawnionych z zachowaniem wspólności między resztą współuprawnionych nie może być według tej ustawy prowokowane, a chcący osiągnąć taki rozdział wspólności, muszą tego dochodzić w drodze zwyczajnego prawa w miarę przepisów XVI. rozdz. II. cz. pow. ust. cyw., o ile te w danym wypadku znajdą zastosowanie.

§. 53.

Co do wspólnych lasów może prowokowany podział ogólny lub szczegółowy wtedy tylko nastąpić, jeżeli przez to kultura i odpowiednie zagospodarowanie poszczególnych części lasu nie zostanie na szkodę narażone.

§. 54.

Przewidziana w §. 66. ustawy gminnej z 13. sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kr. i §. 67. ust. z 3. lipca 1896 Nr. 51, wreszcie w §. 72. ust. z d. 13. marca 1889 Nr. 24. Dz. u. kr. osobna uchwała Sejmu krajowego co do podziału dobra gminnego pozostaje i nadal w swej mocy. Należy jej zasięgnąć bezpośrednio po wniesieniu prowokacyi.

§. 55.

Regulacya praw użytkowania i zarządu wspólnych gruntów nastąpi z urzędu:

1. jeżeli co do gruntów lasowych ze względów leśno-gospodarczych, lub leśno-policyjnych, lub co do innych gruntów, ze względu na zagrożone interesa publiczne w skutek nieuregulowanego użytkowania lub zarządu przez polityczną władzę krajową za konieczną uznaną zostanie — albo:

2. przy podziałach ogólnych, o ile dalszy podział szczegółowy nie ma miejsca.

§. 56.

Oprócz wypadków w §. 55. wyszczególnionych ma regulacya nastąpić tylko w skutek prowokacyi.

Przy wniesieniu tej prowokacyi mają być zastósowane w sposób odpowiedni postanowienia §. 50. i §. 51. z tym jedynie wyjątkiem, że wymagane w drugim i czwartym ustępie §. 50. szczegółowe warunki dla podziału dobra gminnego nie odnoszą się do regulacyi.

§. 57.

W skutek wniesionej prowokacyi podziału lub regulacyi — albo zarządzenia tej ostatniej z urzędu przez polityczną władzę krajową (§. 55. l. 1.) ma komisya krajowa ustanowić komisarza miejscowego, który powinien przedewszystkiem przygotować i ułożyć plan podziału lub regulacyi.

Plan podziału musi zawierać oszacowanie gruntów i praw, które mają być przy wynagrodzeniu albo odszkodowaniu uwzględnione, oznaczenie wysokości odpowiedniego wynagrodzenia i wyszczególnienie wspólnych urządzeń (§. 8.) za niezbędne uznanych.

Plan regulacyjny zawierać musi oznaczenie trwałej wydatności wspólnego gruntu odnośnie do poszczególnych sposobów użytkowania, oznaczenie uregulować się mających praw i przyszłego ich wykonywania w myśl §. 7., oznaczenie ewentualnych wynagrodzeń w gotówce, odszkodowań wymienionych w ostatnim ustępie §. 22. i wspólnych urządzeń (§. 8.) za konieczne uznanych w końcu ewentualne zarządzenia co do przyszłego zarządu wspólnych gruntów (statut zarządu).

Postanowienia publiczno prawnej natury nie mogą być objęte planem podziału, względnie regulacyi z wyjątkiem, jeśli dotyczą takich stosunków kultury krajowej, które przy sposobności podziału lub regulacyi mają być uporządkowane. Nie mogą przeto być wydane i do planu wciągnięte postanowienia, które się tyczą zaopatrzenia ubogich, kwaterunku i innych podobnych publicznych ciężarów.

§. 58.

Bliższe postanowienia co do formy i instruowania prowokacyi, oraz co do sposobu jej wniesienia, co do warunków, pod którymi już z góry dozwolonem być może wykluczenie od prowokacyi pewnych poszczególnych parcel wspólnej własności gruntowej, jakoteż co do urzędowych dochodzeń w celu badania samej prowokacyi, wydane zostaną w drodze rozporządzenia.

§. 59.

Jeżeli się okaże, że prowokacya wniesioną została przez mniejszą liczbę uprawnionych, aniżeli jest to wymagane, w myśl §. 50., względnie 51. i 56., natenczas obowiązuje ona tych, którzy ją wnieśli — przez rok, licząc od dnia wniesienia, a to na ten wypadek, gdyby w ciągu tego czasu przez przystąpienie innych potrzebna liczba osiągniętą została.

§. 60.

Dzień, w którym komisarz miejscowy rozpocząć ma czynność urzędową, podać należy do wiadomości Wydziału krajowego i Wydziału powiatowego i ogłosić w urzędowej gazecie krajowej, oraz w gminach tego obszaru, na który jego czynność urzędowa ma się rozciągać, z tą uwagą, że począwszy od tego dnia nabywają mocy postanowienia ustawy niniejszej co do właściwości władz, dalej co do pośrednio i bezposrednio interesowanych, jako też co do złożyć się przez nich mających deklaracyi lub zawrzeć się mających ugód, nakoniec co do zobowiązania następców prawnych do uznania stanu prawnego, wytworzonego celem wykonania podziału i regulacyi.

§. 61.

Komisarz miejscowy kieruje dochodzeniami i rozprawą. Jest on odpowiedzialnym za prawidłowe przeprowadzenie postępowania.

Przy podziale i o ile tego potrzeba wymaga, także i przy regulacyi współdziałają przy komisarzu miejscowym w miarę postanowień tejże ustawy i odnośnych rozporządzeń:

1. Delegat Wydziału krajowego.
2. Personal techniczny potrzebny do prac geometrycznych (§. 63.).
3. Potrzebne ponadto pomocnicze siły techniczne, oraz rzeczoznawcy.

§. 62.

Wydział krajowy ma prawo wysłać do takich podziałów lub regulacyi, w których bezpośrednio jest interesowaną gmina albo część gminy lub zakład gminny, swojego delegata. Komisarz miejscowy jest obowiązany wzywać tego delegata do uczestniczenia we wszystkich rozprawach, które mają wpływ na oznaczenie i uwzględnienie praw i interesów gminy, części gminy lub zakładu gminnego.

Delegatowi temu służy także prawo stawiania przed komisarzem miejscowym wniosków na przeprowadzenie takich dochodzeń, rozpraw, lub wydanie zarządzeń, które ze względu na zawarowanie interesów gminy, lub części gminy, lub zakładu gminnego uzna za konieczne lub pożądane. Delegat ów nie może jednak wskutek nieprzychylenia się komisarza miejscowego do jego żądań wnosić odwołania, lecz ma w tym względzie zwrócić się do Wydziału krajowego, któremu wolno przedstawić odnośną sprawę komisyi krajowej w celu wydania takich zarządzeń, jakie komisya ta z mocy służącego jej nadzoru z urzędu (§. 49) uzna za stosowne.

§. 63.

Personal techniczny potrzebny do prac geometrycznych ustanowi Wydział krajowy na koszt kraju i odda go do dyspozycyi przewodniczącego komisyi krajowej.

Bliższe szczegóły co do urządzenia służby technicznej i co do sposobu opędzania odnośnych kosztów określi rozporządzenie, które Namiestnik wyda na podstawie porozumienia z Wydziałem krajowym.

Z ustanowieniem geometry, jeżeli tego szczególne okoliczności nie wymagają, można się wstrzymać aż do czasu rozprawy określonego w §. 83. tej ustawy, a tymczasem potrzebne daty geometryczne mają być wyjęte z operatów katastralnych.

§. 64.

Osoby fachowe, potrzebne do innych prac technicznych, jak przedewszystkiem techników melioracyjnych i leśnych, dozorców melio-

racyjnych, jako też znawców do szacowania i ludzi do wskazywania granic, powołuje komisarz miejscowy z grona osób w swym zawodzie doświadczonych, względnie z biegiem granic dokładnie obznajomionych, a to z wyjątkiem nagłych wypadków, po wysłuchaniu uczestników. Komisarz miejscowy ma ich zaprzysiądz na sumienne wykonywanie poruczonych im czynności, jeżeli nie są stałymi znawcami sądowymi.

§. 65.

Przy rozpoczęciu prac wstępnych należy na polecenie komisarza miejscowego obejść granice wspólnych gruntów w towarzystwie osób znających dokładnie granice i gdzie tego zajdzie potrzeba, dokładnie je odznaczyć. Do tej czynności należy zawezwać sąsiednich właścicieli gruntów, a jeżeli granice obszaru są zarazem granicami gminy lnb obszaru dworskiego, także i zastępców gminy sąsiedniej lub obszaru dworskiego a w każdym razie wiadomych uczestników.

Z tej czynności należy spisać protokół i jeżeli przy tej sposobności wyjdą na jaw spory między uczestnikami co do własności lub posiadania, postara się komisarz miejscowy o jak najrychlejsze dochodzenia w tych sporach; zaś co do sporów z innemi osobami postąpi stosownie do §. 43.

§. 66.

Równocześnie winien komisarz miejscowy przystąpić z urzędu do możliwie zupełnego i dokładnego zestawienia wszystkich osób bezpośrednio interesowanych w podziale lub regulacyi, a to przez przesłuchanie naczelników gminy, przełożonych obszarów dworskich oraz za pomocą innych stosownych dochodzeń.

Zestawiona na podstawie tych dochodzeń przez komisarza miejscowego lista bezpośrednio interesowanych ma być wyłożoną do przejrzenia przez dni 14 na odpowiedniem miejscu tego okręgu, w którym podział lub regulacya się odbywa. Miejsce i czas wyłożenia należy obwieścić przynajmniej trzy dni naprzód w gminach wspomnianego okręgu, jakoteż i w tych gminach, w których prawdopodobnie interesowani znajdowaćby się mogli — z tą uwagą, że wolno każdemu w przeciągu czasu do wyłożenia listy wyznaczonego i jeszcze w dalszych ośmiu dniach wnieść u komisarza miejscowego zarzuty przeciw prawdziwości i dokładności listy. Zarzuty te rozstrzygnie komisya krajowa, a w razie odwołania komisya ministeryalna.

Za zezwoleniem komisyi krajowej można od wyłożenia listy i odpowiedniego ogłoszenia jako oddzielnego aktu rozprawy odstąpić i połączyć to z wyłożeniem wymienionego w §. 76. rejestru praw udziałowych.

Przy takich podziałach i regulacyach, w których bezpośrednio interesowaną jest mniejsza liczba osób, a które nie dotykają publicznych interesów, może być za przyzwoleniem krajowej komisyi całkiem zaniechanem postępowanie odnoszące się do listy bezpośrednio interesowanych, jeżeli nie zachodzi uzasadniona wątpliwość, iż liczba interesowanych nie została w zupełności wyśledzoną i jeżeli prawa udziałowe są określone albo w księdze gruntowej, albo w drodze porozumienia.

§. 67.

Jeżeli komisya krajowa w miarę zachodzących okoliczności w tem lub późniejszem stadyum postępowania uzna to za potrzebne, polecić winna komisarzowi miejscowemu ogłoszenie w urzędowej gazecie krajowej edyktu tej treści, że osoby nie będące wprawdzie dotychczas interesowanemi — jeżeli z jakichkolwiek prawnych powodów do wspólnego lub

kolejnego prawa użytkowania wspólnych gruntów, będących przedmiotem podziału lub regulacyi roszczą sobie prawo — mają odnośne żądania pod grozą utraty swych praw wnieść w przeciągu dni 90 do zwyczajnego sędziego, z powołaniem się na wspomniany edykt.

Sądy, przed które takie roszczenia zostały wniesione, są obowiązane zawiadomić o tem komisarza miejscowego, a komisya krajowa może, jeżeliby dalsze prowadzenie rozprawy podziałowej lub regulacyjnej przed ostatecznem rozstrzygnięciem tych pretensyj nie było wskazane, zarządzić czasowe zastanowienie tego postępowania.

§. 68.

W sprawie oznaczenia praw udziałowych poszczególnych uczestników winien komisarz miejscowy w każdym wypadku starać się o przyprowadzenie do skutku ugody, a to o tyle, o ile przez to nie są narażone prawa osób trzecich.

Gdyby taka ugoda nie przyszła do skutku, natenczas o ile szczególne okoliczności nie uzasadniają innego stosunku, należeć się będzie gminie — za jej udział w gruntach podlegających podziałowi lub regulacyi, których własność zapisana jest na nią w księdze hipotecznej (§. 20. l. 1.) lub co do których zachodzi wypadek przewidziany w §. 20. l. 4. — w razie podziału dziesiąta część w ziemi, w razie regulacyi dziesiąta część uregulować się mającego wspólnego użytku (§§. 21. i 22.).

Prawa udziałowe innych uczestników występujących w myśl §. 20. l. 1—3 winny być w braku porozumienia stwierdzone na podstawie dokumentów, orzeczeń władz lub zbadanego prawnego stanu posiadania.

W braku tego rodzaju prawnych tytułów należy oznaczyć stosunek udziału według przeciętnego wyniku faktycznego wykonywania praw użytkowania z ostatnich lat dziesięciu przed rozpoczęciem czynności urzędowej komisarza miejscowego, przyczem jednak nie będą uwzględnione ani przekroczenia oczywiście niedozwolone ani też uszczuplenie lub całkowite odjęcie użytku, spowodowane przypadkiem lub samowładnie.

W braku podstaw do oznaczenia przeciętnej z tego dziesięcioletniego okresu, albo jeżeli prawo użytkowania nie miało być wykonywane corocznie, należy na podstawie orzeczenia znawców skreślić należną miarę użytku w pierwszym wypadku z uwzględnieniem potrzeb domowych i gospodarczych, w drugim zaś według wszystkich miarodajnych okoliczności oznaczyć wysokość użytku roczną, względnie peryodyczną.

§. 69.

Celem ocenienia wspomnianych w poprzednim paragrafie niedozwolonych przekroczeń lub przypadkowych uszczupleń użytkowania należy, jeżeli szczególne stosunki prawne nie uzasadniają innej miary ocenienia, wychodzić z tej zasady, że użytkowania przechodzące zwykłą miarę potrzeb domowych i gospodarczych mają być uważane jako niedozwolone przekroczenia, a użytkowania niewykonywane z powodu zarazy, wojny, nieurodzaju lub innych nadzwyczajnych przyczyn, jako przypadkowe uszczuplenia. Potrzeby na dom i gospodarstwo należy wymierzyć:

1. co do paszy i ściółki według ilości bydła potrzebnej do własnego domowego gospodarstwa uczestnika, którą to ilość oznacza się, jeżeli na podstawie orzeczenia znawców więcej przyznać nie wypadnie, na jedną krowę miejscowej rasy. Do tej liczby bydła należy doliczyć takiemu uczestnikowi, który posiada odpowiednie grunta do produkcyi paszy zimowej taką ilość bydła, jaka paszą z tych gruntów uzyskaną może być przezimowaną a to o tyle, o ile potrzebna dla tej ilości bydła pasza letnia nie mogła być dostarczana z innych gruntów, na których odnośny uczestnik posiada prawo paszenia lub koszenia trawy,

2. co do koszenia trawy również według ilości bydła, która wymienioną w punkcie 1. paszą może być przezimowaną, o ile pasza potrzebna do karmy przez lato musi być dostarczaną ze wspólnych gruntów, a to z braku uprawnienia dotyczącego uczestnika do pasania na innych gruntach,

3. co do poboru trzciny i cięcia darni, o ile ona nie jest przeznaczona na nawóz, według ilości używanej zwykle w danej miejscowości i najodpowiedniejszej miary do oznaczenia tej ilości,

4. co do drzewa budowlanego w miarę potrzeby na utrzymanie domu mieszkalnego i budynków gospodarczych uczestnika wedle miejscowego sposobu budowania, a co do drzewa opałowego i torfu, według przeciętnej miejscowej potrzeby dla gospodarstwa jednej rodziny.

5. co do darni nawozowych według powierzchni roli, jaką każdy poszczególny uczestnik stosownie do istniejącego zwyczaju miejscowego tą darnią nawozi.

Do gruntów w ustępach 1., 2. i 5. wyszczególnionych a przydatnych do produkcyi zimowej paszy, względnie do gruntów nawożonych darnią należy zaliczać tylko takie, które już w czasie dziesięcioletniego w §. 68. określonego okresu należały do gospodarstwa dotyczącego uczestnika.

§. 70.

Prawa udziałowe uczestników należy szacować w wypadkach podziału zawsze równocześnie z ich oznaczeniem (§. 68.) zaś w wypadkach regulacyi tylko wtedy, gdy tego wymaga potrzeba. Również ma być przedsięwzięte oszacowanie samychże gruntów podziałowi ulegających, względnie ich poszczególnych części na podstawie ich wydatności, zaś przy regulacyach należy obliczyć trwałą wydatność wspólnego gruntu z uwzględnieniem poszczególnych sposobów jego użytkowania.

Oszacowanie gruntów podziałowi ulegających odbywa się przy zastosowaniu §§. 71. do 73., oszacowania innych w myśl §. 6. do podziału włączonych nieruchomości lub innego majątku, niemniej oszacowania praw udziałowych poszczególnych uczestników i obliczenia wydatności gruntu przy regulacyi dokonywa komisarz miejscowy na podstawie opinii znawców.

Za zezwoleniem komisyi krajowej można o tyle odstąpić od osobnego szacowania praw udziałowych lub gruntów podziałowi ulegających, o ile w danym wypadku wystarcza do przedstawienia istotnej wartości porównawczej, podanie znanej okoliczności n. p. rozciągłości prawa udziałowego lub powierzchni gruntu.

§. 71.

Ustalenie wartości gruntu ulegającego podziałowi może nastąpić albo jednomyślnie, albo na podstawie opinii znawców. W pierwszym wypadku wymaga zgoda potwierdzenia komisarza miejscowego, w drugim zaś wypadku dokonywa tenże oszacowania na powyżej wyrażonej podstawie. W każdym razie ma on w myśl ogólnych przepisów (§. 25. ustęp 4.) baczyć na to, aby prawa pośrednio interesowanych w niczem uszczuplone nie zostały.

Znawcy mają przy oddaniu swej opinii co do bonitacyi t. j. oszacowania według pewnych klas szacunkowych, postępować w następujący sposób:

1. ustanowić szemat bonitacyjny t. j. skalę istniejących w okręgu podziałowym stopni wydatności gruntowej;

2. rozklasyfikować t. j. oznaczyć i miejscowo odgraniczyć te części obszaru podziałowego, które mają być zaliczone do jednej i tej samej klasy, względnie do poszczególnych klas szematu bonitacyjnego;

3. taryfować t. j. obliczyć czysty przychód każdej poszczególnej klasy szematu bonitacyjnego.

§. 72.

Przy bonitacyi trzeba na to uważać, aby każdy grunt, względnie każda część gruntu oszacowana była w stosunku do takiego przychodu, jaki grunt ten ze względu na swą istotną, albo skutkiem trwałych wkładów uzyskaną jakość; na swoje położenie i stan, w jakim się w chwili oszacowania znajduje, może przynieść każdemu posiadaczowi w danej miejscowości przy należytem i stosunkom miejscowym odpowiadającem zagospodarowaniu. Grunta nie będące dotychczas w kulturze i przeznaczone do wykarczowania kawałki gruntów lasowych, które nadają się do przemiany w grunta uprawne, szacuje się według ich przyszłej wartości jako grunt w kulturze będący i zalicza się do odpowiedniej klasy.

§. 73.

Następujące stosunki i przedmioty nie mają być uwzględnione przy oszacowaniu gruntu:

1. przemijający, niezwykle wysoki, albo z zaniedbania wynikły niski stan kultury i nawożenia;

2. niedostateczne wyzyskanie ostatniego znawożenia i kosztów uprawy wyłożonych w celu przysporzenia peryodycznie powtarzających się przychodów;

3. plantacye, znajdujące się na gruncie, mające przysporzyć szczególny przychód n. p. drzewa owocowe, plantacye łoziny i t. p.

4. drzewostany, przeznaczone na ścięcie bez różnicy, czy się nadają już do ścięcia lub nie;

5. poszczególne urządzenia gospodarcze znajdujące się na gruncie, a dające się łatwo bez znacznego zmniejszenia wartości gruntu oddzielić n. p. płoty.

Uwzględnienie tych stosunków i przedmiotów, nastąpi według §. 91.

§. 74.

Komisarz miejscowy ma również zbadać i oznaczyć prawa osób, biorących udział w podziale lub regulacyi w myśl §. 23

O ile chodzi o podział wspólnych gruntów a przeto o wykupno tych praw, ma komisarz miejscowy przeprowadzić oszacowanie tych praw na podstawie opinii znawców, biorąc za podstawę oszacowania dwudziestokrotną kwotę czystej wartości rocznych danin, lub świadczeń.

Przy tem dochodzeniu i oszacowaniu mają być wzięte za podstawę, w braku specyalnych tytułów prawnych stosunki faktyczne z ostatnich 10 lat, poprzedzających urzędową działalność komisarza miejscowego. Jeżeliby z tego 10-letniego okresu brakowało dostatecznych dowodów, albo jeżeli odnośne świadczenie nie każdego roku miało być dopełnione, ustanowi się rozmiary i wartość tych praw na innych odpowiednich podstawach na zasadzie opinii znawców. Ten sam sposób postępowania zastosować należy także we wszystkich tych wypadkach, w których z prawa pobierania opłaty za uczestnictwo w pożytkach z dobra gminnego w okresie powyżej oznaczonym, albo wcale nie korzystano, albo też pobierano jedynie niestosunkowo małą opłatę.

Prawnie nieusprawiedliwione uszczuplenie, albo całkowite odjęcie tych pożytków i świadczeń nie będzie uwzględnione.

§. 75.

Wierzytelności określonych w §. 27. nie uwzględnia się przy oszacowaniu gruntów wskazanem w §. 70.

Wierzytelności takie należy jednak pod względem ich powstania i istnienia wyjaśnić, a jeżeli się okaże, że taka ubezpieczona wierzytelność nie opiewa na pewną liczebnie oznaczoną kwotę, należy zarządzić, co trzeba w celu doprowadzenia do porozumienia wskazanego w §. 27. Niemniej też ze względu na to, w jaki sposób taka wierzytelność powstała i w jaki sposób kwota z niej uzyskana była użytą, zbadać należy, na czyją korzyść względnie na czyją niekorzyść należy zapisać przewidziane w §. 27 przyszłe zabezpieczenie całej wierzytelności na części gruntów wspólnych, względnie przewidziany tamże obowiązek zapłaty ze strony wszystkich uczestników, lub łączną odpowiedzialność wszystkich wynagrodzeń i w jakim przeto pozostają do siebie stosunku wszystkie po myśli §§. 70 i 74 wyśledzone prawa bezpośrednio interesowanych.

§. 76.

Prawa udziałowe poszczególnych uczestników i osób w myśl §. 23 interesowanych wraz z oszacowaniem ich wartości, następnie wzajemny stosunek tych praw i ich wartości ze względu na przepis §. 78, nakoniec oznaczenie wartości gruntów podziałowi ulegających jakoteż daty co do trwałej wydatności wspólnego gruntu z uwzględnieniem poszczególnych uregulowaniu ulegających sposobów jego użytkowania, ma komisarz miejscowy na podstawie przeprowadzonych dochodzeń i ustalonych okoliczności zestawić w rejestrze (rejestr praw udziałowych). Rejestr ten powinien być wyłożony do przejrzenia przez każdego przez dni 14. w odpowiedniem miejscu tego obszaru, w którym się odbywa podział lub regulacya. Miejsce i czas wyłożenia rejestru mają być najmniej na trzy dni przed wyłożeniem ogłoszone w gminach wspomnianego obszaru.

Jednocześnie należy doręczyć każdemu bezpośrednio interesowanemu odnoszący się do niego wyciąg z rejestru praw udziałowych z odwołaniem się na postanowienia §. 78.

Przy takich podziałach i regulacyach, przy których jest mała liczba osób bezpośrednio interesowanych i które interesów publicznych w niczem nie dotykają, można za zezwoleniem komisyi krajowej zaniechać wyżej wspomnianego wyłożenia rejestru i odnośnego obwieszczenia, a to jeżeli przepisane w § 66 wyłożenie listy rzeczywiście już się odbyło, a nie zostało tylko odroczonem. W tych wypadkach musi być doręczony każdemu bezpośrednio interesowanemu, cały rejestr w odpisie.

Przy tych podziałach i regulacyach, przy których w myśl ustępu 4. §. 66 odpadło postępowanie w przedmiocie listy bezpośrednio interesowanych, może za przyzwoleniem komisyi krajowej odpaść także postępowanie, dotyczące rejestru praw udziałowych.

§. 77.

Jeżeli za zezwoleniem komisyi krajowej odstąpiono na razie w myśl §. 66 ust. 3. od wyłożenia wspomnianej tamże listy, to obwieszczenie przepisane w §. 76 ma nastąpić także i w innych gminach, mianowicie w tych, w których prawdopodobnie mogliby się odnaleść jeszcze inni niewiadomi interesowani.

§. 78.

Przeciw ustaleniu uprawnień i wartości zapisanych w rejestrze praw udziałowych, jakoteż przeciw wszystkim innym zamieszczonym tamże datom jakiegokolwiek rodzaju, może każdy interesowany wnieść zażalenie do komisarza miejscowego, które to zażalenia będą przy współudziale stron rozpatrzone i w toku instancyi rozstrzygnięte.

Termin do wniesienia zażaleń kończy się w ośm dni po upływie terminu zakreślonego do przejrzenia rejestru. Dla tych jednak interesowanych, którym należało doręczyć albo wyciągi z rejestru, albo też cały rejestr w odpisie, termin ten upływa w czternastu dniach od wspomnianego doręczenia.

§. 79.

W tem stadyum postępowania musi być także roztrzygnięte pytanie, czy przy szczegółowych podziałach po wynagrodzeniu prowokantów i tych, którzy się do nich przyłączyli, ci uczestnicy, którzyby sobie życzyli utrzymania wspólności, mogą nadal pozostać w tej wspólności i czy w tym wypadku mają być uregulowane ich prawa użytkowania i zarządu na przyznanem im wspólnie wynagrodzeniu.

Co do utrzymania wspólności rozstrzyga komisarz miejsowy, ostatecznie zaś komisya krajowa, przyczem wtedy tylko nie uwzględnia się żądania o zatrzymanie wspólności, jeżeli albo interesa kultury krajowej, albo w ogóle ważne publiczne względy przeciwko temu przemawiają. O regulacyi, jeżeli nie była prowokowaną, należy spowodować orzeczenie w myśl §. 55. punkt 1.

C. Ułożenie i wykonanie planu podziału lub regulacyi.

§. 80.

Po ostatecznem rozstrzygnięciu zażaleń wspomnianych w §. 78 i kwestyi wyszczególnionych w §. 79, zatem po ostatecznem ustaleniu praw, będących przedmiotem postępowania podług tej ustawy i ich rozciągłości, w wypadkach zaś określonych ustępem 4. §. 66. i ustępem 4. §. 76. po ukończeniu potrzebnych dochodzeń, winien komisarz miejscowy przystąpić do ułożenia planu wynagrodzenia, względnie planu przyszłej regulacyi. Przystąpi tedy: przy podziałach do oznaczenia gruntów, które w zamian za prawa udziałowe mają być przyznane; — przy regulacyi do określenia, w jaki sposób dalej użytkowanie gruntu da się urządzić najstosowniej w granicach jego trwałej wydatności, dalej do oznaczenia ewentualnych odszkodowań w myśl końcowego ustępu §. 22. jakoteż do rozprawy co do przyszłego zarządu wspólności. Nadto tak w razie podziału jak w razie regulacyi winien komisarz przystąpić równocześnie także do zbadania potrzebnych urządzeń gospodarczych (§. 8.) i wyrównań mających się uiścić w gotówce, wreszcie do oznaczenia spłat w myśl §. 23.

Sporządzenie potrzebnych obliczeń i planów spowoduje komisarz miejscowy, przyczem będzie miał wzgląd na ewentualne obciążenie części podziałowych takiemi prawami, które w myśl pierwszego ustępu §. 26. lub w wykonaniu §. 27. na odnośne części udziałowe się przenosi, albo na nich nadal się pozostawia, niemniej też na obciążenie tychże części służebnościami w §. 86. wspomnianemi, względnie na zmniejszenie wartości z tego tytułu wynikające.

Rozporządzenie wydane w porozumieniu z Wydziałem krajowym określi, w jakich wypadkach i pod jakimi bliższymi warunkami krajowe biuro melioracyjne ma współdziałać w projektowaniu owych urządzeń, a w szczególności przy zaopiniowania dotyczących projektów.

§. 81.

Jeżeli powierzchnia dróg, rowów i wszelkich innych urządzeń odpadających wskutek podziału lub regulacyi większą jest niż przestrzeń, która dla urządzeń wyszczególnionych w §. 8. jest potrzebną, winno się w braku innego układu rozdzielić nadwyżkę między uczestników w stosunku do wartości tego, z czem uczestniczą w podziale lub regulacyi, albo też uwzględnić

tę okoliczność przy ustanowieniu ich wynagrodzenia. Ewentualny brak pokryją w tym samym stosunku uczestnicy, wynagrodzenia zaś odpowiednio umniejszyć należy.

Gdyby zaś konieczna potrzeba tego rodzaju wspólnych urządzeń wyłoniła się dopiero później w takiem stadyum postępowania. w którem to przypisanie zbywającej lub brakującej powierzchni gruntu mogłoby nastąpić tylko przez wymagające dłuższego czasu lub kosztowne zmiany w dokonanych już przedwstępnych pracach, natenczas muszą dotyczący uczestnicy odstąpić wspomniany grunt za zupełnem wynagrodzeniem pieniężnem, które w braku porozumienia oznaczy władza.

§. 82.

Do urządzeń, które podwyższają gospodarczy użytek z niektórych tylko gruntów przyznanych jako wynagrodzenie, mają być zastosowane przepisy pierwszego ustępu §. 81. z tem ograniczeniem, że potrzebna ilość gruntu będzie dostarczoną na rachunek tychże wynagrodzeń, o ile już przy obliczeniu tych wynagrodzeń nie uwzględniono tego, że zaprowadzenie owych urządzeń nastąpi kosztem wszystkich uczestników.

§. 83.

Uczestnicy, których posiadłość gruntowa przez zaprowadzenie urządzeń gospodarczych spowodowanych podziałem lub regulacyą nie odniesie żadnej korzyści lub korzyść nieznaczną, nie stojącą w żadnym stosunku do podanego w pierwszym ustępie §. 81. wymiaru, winni być uwolnieni od udziału w dostarczeniu potrzebnego do tych urządzeń gruntu albo całkiem albo w części istotnym stosunkom odpowiadającej.

§. 84.

W braku odmiennego układu albo specyalnego prawnego zobowiązania mają uczestnicy ponosić koszta zaprowadzenia urządzeń gospodarczych włącznie z odszkodowaniami, należącemi się w gotówce w myśl drugiego ustępu §. 81. z tytułu dostarczenia gruntu pod urządzenie gospodarcze lub z jakiegokolwiek innego tytułu, i to w takim stosunku, w jakim w myśl §§. 81—83. uczestniczą w nadwyżce względnie w pokryciu brakującej części gruntu.

§. 85.

Według tych samych zasad, które przy zakładaniu wspólnych urządzeń obowiązują, ma się uregulować także obowiązek utrzymywania tych urządzeń. O ile się to tyczy utrzymania budowli wodnych mogą być odnośni uczestnicy zmuszeni na podstawie orzeczenia władzy do zawiązania spółki wodnej w myśl przepisu §. 45. ustawy wodnej z 24. marca 1875 Nr. 38. Dz. ust. kraj. wód, a to bez osobnej w tym celu ustawy krajowej.

§. 86.

Jeżeli odpowiednie użytkowanie gruntu przyznanego jako wynagrodzenie nie jest możebnem bez ustanowienia służebności na innej do podziału wciągniętej parceli gruntowej, winno się stosunek tej służebności ściśle określić i uwzględnić okoliczność tę przy oszacowaniu odnośnego gruntu. Gdyby jednak dokonane już oszacowanie nie dało się cofnąć bez długotrwałych, lub kosztownych zmian w dotychczasowych pracach, ma być odpowiednie odszkodowanie w braku porozumienia oznaczone z urzędu.

§. 87.

Przy oznaczeniu poszczególnych wynagrodzeń w ziemi, winno się o tyle uwzględnić życzenia bezpośrednich uczestników, o ile to możliwem jest bez naruszenia przepisów ustawy lub bez uszczerbku dla takich interesów publicznych, którym przez podział zadość uczynić można.

Jeżeli przy podziale bezpośrednio jest interesowaną gmina, część gminy, lub zakład gminy przedewszystkiem uwzględnić należy, aby takie nieruchomości, które w myśl §. 6. do podziału się włączają, a których gmina, część gminy lub zakład gminny dla celów publicznych potrzebuje, nie były im odjęte tudzież, aby były przyznane im możliwie potrzebne jeszcze dla tychże celów powierzchnie gruntu w stosownem położeniu. Tę ostatnią okoliczność należy uwzględnić przy rozstrzygnięciu pytania, czy wymieniona w §. 23. wierzytelność ma być wykupioną w pieniądzach lub ziemi, jakoteż przy oznaczeniu wynagrodzenia w ziemi.

§. 88.

Za to, co w myśl §. 73. l. 1 i 2 pozostało nieuzwględnione przy oszacowaniu poszczególnych gruntów winno być dane wynagrodzenie w pieniądzach, jeżeli między tym, któremu odnośna część ze wspólnych gruntów, albo grunt prywatny do podziału włączony ma być przydzielony (następca w posiadaniu) a zastępcą wspólności mającej być zniesioną, względnie ustępującym posiadaczem — nie został zawarty układ odmienny.

Na żądanie zastępcy wspólności względnie ustępującego posiadacza musi następca w posiadaniu przyjąć oznaczone w §. 73. l. 3. plantacye za zapłatą oszacowanej wartości. To samo stosuje się także do wspomnianych w §. 73. l. 4. nierębnych drzewostanów, podczas kiedy drzewostany przydatne do ścięcia mogą być według wyboru zastępcy ustępującej wspólności, względnie ustępującego posiadacza gruntu, albo w odpowiednim terminie wycięte, albo pozostawione następcy za uiszczenie oszacowanej wartości. W wypadku zastrzeżonego wyrębu należy się temu, który grunt zamieniony otrzymuje, stosowne odszkodowanie za ubywającą mu tymczasowo z odnośnego gruntu część zwykłego przychodu.

Wymienione w §. 73. l. 5. urządzenia, mogą być według wyboru tego, któremu grunt przyznany został, albo pozostawione przy gruncie za uiszczeniem ich wartości szacunkowej, albo też usunięte w stosownym czasie przez rozwiązującą się wspólność, względnie przez ustępującego posiadacza.

Do złożenia oświadczenia w imieniu wspólności, mającej w myśl poprzednio przytoczonych postanowień prawo wyboru, mają uczestnicy wybrać sobie wspólnego zastępcę. Wybór odbywa się na zgromadzeniu zwołanem przez komisarza miejscowego, na które w myśl przepisu §. 32. wszyscy uczestnicy mają być wezwani, większością głosów obecnych uczestników bez względu na rozmiar ich praw udziałowych.

§. 89.

Przy regulacyi takich gruntów leśnych, których kultura leśna ma być utrzymaną winien być dla odnośnego lasu sporządzony plan gospodarczy względnie istniejący plan gospodarczy rozpatrzony. Plan ten ma polegać na zasadzie trwałości a gdyby ta ostatnia z powodu nadmiernego użytkowania, lub z jakiegokolwiek innego powodu była naruszoną w plan gospodarczy tak ułożyć, aby ta trwałość została przywróconą. W szczególności należy ograniczyć poboczne użytki do takiej miary, któraby zapewniła utrzymanie rodzaju drzewa i sposobu zagospodarowania odpowiadającego jakości gleby.

Jeżeli jednak ogólny obszar lasu jest tak mały, albo też stosunki zarządu tak są proste, że uregulowanie gospodarstwa według pew-

nego planu nie jest koniecznie potrzebnem, winno się ustanowić zamiast formalnego planu, sumaryczny program techniczny gospodarstwa lasowego na następnych 10 lat.

Równocześnie winno się polecić posiadaczom lasu, aby wspomniane techniczne programy na następne dziesięciolecia przedkładali władzy politycznej w należytym czasie do zatwierdzenia i nałożyć na nich obowiązek, żeby w razie spowodowanego nadzwyczajną potrzebą odstąpienia od planu lub programu albo w razie, jeżeli wskutek istotnie zmienionych stosunków zachodzi potrzeba dodatkowych zmian w planie gospodarczym lub programie sumarycznym, postarali się o przyzwolenie na takie zmiany ze strony tejże władzy politycznej.

§. 90.

Przy regulacyach wskazanych w poprzednim paragrafie winno się ustanowić porządek lasowy, który ma zawierać:

Postanowienia o wykonywaniu użytkowania na rachunek wspólny i o rozdziale osiągniętego pożytku lub też przepis, według ktorego ma się odbywać wykonywanie poszczególnych praw użytkowania a to stosownie do tego, jaki sposób regulacyi przyjęto (§. 22.). Przytem w szczególności wydane być winny wyczerpujące przepisy, co do zaszanowania zagajników lasowych, a zresztą mają być zastosowane w odpowiedni sposób te postanowienia prawa leśnego, które odnoszą się do lasów obciążonych służebnictwami.

2. postanowienia odnoszące się do wywozu z lasu produktów leśnych lub do innego z niemi postępowania, a to w celu odwrócenia niebezpieczeństwa od owadów.

Postanowienia te winny uwzględnić ile możności istniejące stosunki posiadania i istniejące w zwykłych stosunkach miejscowych większe lub mniejsze niebezpieczeństwo od owadów.

§. 91.

Przy ustanowieniu statutu zarządu (§. 57.) winno się w miarę zachodzących w każdym poszczególnym wypadku stosunków mieć głównie na względzie, czy należyty tok zarządu wspólnego gruntu wpływa w większym lub mniejszym stopniu na publiczne interesa.

Stosownie do tego i z możliwem uwzględnieniem życzeń i wniosków uczestników winien być przyszły zarząd wspólnego gruntu uregulowanym, przyczem można postanowić, że zwyczajny zarząd powierzy się zarządcy wybranemu przez uczestników, a w razie, gdyby tego rodzaju wybór nie przyszedł do skutku, zarządcy przez Wydział powiatowy zamianowanemu, że jednak przy ważnych zmianach proponowanych w celu utrzymania lub lepszego użytkowania takiego gruntu, przegłosowani uczestnicy muszą się poddać do decyzyi sędziego rozjemczego, albo też władzy administracyjnej.

Jeżeli chodzi o wspólne lasy, dla których w wykonaniu postanowień §. 89. i 90. musi być ustanowiony plan gospodarczy, albo program techniczny i porządek lasowy, należy zarządcy, który w tym wypadku ma być zatwierdzony przez polityczną władzę powiatową, nałożyć obowiązek nadzoru nad wykonaniem planu gospodarczego, lub programu, albo porządku lasowego.

§. 92.

Plan podziału lub regulacyi wymaga zatwierdzenia komisyi krajowej. Przeciw zatwierdzonemu planowi podziału lub regulacyi nie może być wniesione żądanie przywrócenia do poprzedniego stanu (§. 8. ust. państw.)

§. 93.

Rozprawa celem potwierdzenia przez władzę planu podziału względnie planu wynagrodzenia praw osób bezpośrednio interesowanych, które w poprzednim okresie postępowania ostatecznie ustanowiono, odbywa się w ten sposób, że plan przez komisarza w myśl postanowień §§. 83—92. ułożony, będzie przez dni 14 wyłożony do przejrzenia przez wszystkich interesowanych w gminach, w których się podział odbywa, będzie na gruncie, o którego podział chodzi wytyczony i na żądanie uczestników przez komisarza objaśniony. Przy podziałach mniejszych rozmiarów, albo całkiem prostych, można za zezwoleniem komisyi krajowej zaniechać wytyczenia planu na gruncie i objaśnienia tegoż.

Miejsce i czas wyłożenia, jakoteż zamierzone wytyczenie planu podać należy do wiadomości najmniej na 8 dni przedtem edyktem, który ogłosić należy w gazecie urzędowej krajowej a jednocześnie w gminach powyżej wyrażonych z wezwaniem, aby tak bezpośrednio jak i pośrednio interesowani wnieśli do komisarza miejscowego pisemnie albo ustnie do protokołu zarzuty przeciw temu planowi, a to w przeciągu 30-tu dni, licząc od pierwszego dnia wyłożenia w gminie.

Przy podziałach, przy których w myśl §. 66. ust. 4. i §. 76. ust. 4. zaniechano postępowania co do listy bezpośrednio interesowanych oraz co do rejestru praw udziałowych ma być każdy bezpośredni uczestnik z osobna zawiadomionym o rozprawie nad planem podziału z wezwaniem wspomnianem w poprzednim ustępie.

Wniesione zarzuty rozstrzyga następnie komisya krajowa, a w drodze odwołania komisya ministeryalna.

Termin do wniesienia zarzutów wynosi 14 dni i rozpoczyna się z tym dniem, który bezpośrednio następuje po dniu, w którym orzeczenie komisyi krajowej doręczone zostało.

§. 94.

Komisarz miejscowy, winien sprostować plan zgodnie z orzeczeniami komisyi krajowej i ministeryalnej i przedłożyć go komisyi krajowej do ostatecznego zatwierdzenia oraz wskazówek co do wykonania planu.

Potwierdzenie planu podziałowego i zarządzenia komisyi krajowej co do jego wykonania winien komisarz miejscowy w tych gminach, których podział dotyczy, obwieścić i doręczyć każdemu z bezpośrednio interesowanych odnośną rezolucą.

§. 95.

Plan regulacyjny sporządzony przez komisarza miejscowego w myśl postanowień §§. 89—91. winien być przez tegoż bezpośrednio interesowanym na osobnej w tym celu zwołanej rozprawie do wiadomości podany, objaśniony i przez dalszych 14 dni wyłożony im do przejrzenia. Do udziału w tej rozprawie należy zawezwać poszczególnych bezpośrednio interesowanych z tem nadmienieniem, że ewentualne zarzuty przeciw planowi mogą być wniesione do komisarza miejscowego w ciągu 30. dni, licząc od dnia rozprawy, albo pisemnie albo protokolarnie.

Przy regulacyach, przy których w myśl §. 66. ust. 4. i §. 76. ust. 4. zaniechano postępowania co do listy bezpośrednio interesowanych, oraz co do rejestru praw udziałowych, należy oprócz przepisanego w poprzednim ustępie poszczególnego zawiadomienia ogłosić publicznym edyktem najmniej 8 dni naprzód miejsce i czas rozprawy nad planem regulacyjnym, w urzędowej gazecie krajowej jakoteż w gminach, w których regulacya ma być dokonaną, a to z wezwaniem powyżej oznaczonem.

Zresztą stosują się także i do planu regulacyjnego postanowienia obu końcowych ustępów §. 93., oraz postanowienia §. 94.

§. 96.

Jeżeli w wykonaniu potwierdzonego planu, wynagrodzenie praw określonych w §. 23. nastąpić ma w gotówce, należą się od kapitału przypadającego wierzycielowi od poszczególnych uczestników, w miarę ich zobowiązań w planie ustanowionych, odsetki w wysokości 4 od sta, jeżeli w tym względzie nie nastąpiło inne porozumienie i jeżeli nie zachodzi wypadek kompenzaty z wzaje mną pretensyą, wynikającą z tytułu udziału w majątku włączonym do podziału w myśl §. 6. W razie wypowiedzenia ma być kapitał ten spłacony w 10 równych rocznych ratach, z których pierwsza płatną jest w 6 miesięcy po wypowiedzeniu.

Dług ten winien być z urzędu hipotecznie zabezpieczony na gruntach przyznanych odnośnym uczestnikom i to zaraz po innych ciężarach w myśl niniejszej ustawy zabezpieczyć się mających (§. 104.)

Dłużnikowi wolno spłacić dług także i w krótszym czasie.

§. 97.

Jeżeli wartość wynagrodzenia przyjęta za podstawę planu podziałowego zmniejszyła się przed oddaniem, wskutek jakiejś chociażby przypadkowej okoliczności, uczestnik otrzymujący to wynagrodzenie, może w przeciągu dni 60 po wykonaniu odnośnej części planu, żądać od innych uczestników uzupełnienia wartości, które dać mu należy w ziemi, jeżeli grunt uległ zmniejszeniu, a we wszystkich innych wypadkach w pieniądzach.

Jeżeli uczestnik został pokrzywdzony w skutek niedotrzymania wydanych przez władzę zarządzeń co do przejścia w nowo powstałe stosunki posiadania lub użytkowania, albo też w inny sposób, może w przeciągu dni 60 po wykonaniu odnośnej części planu, żądać wynagrodzenia pieniężnego od owych uczestników, z których winy pokrzywdzenie wynikło.

Jeżeli przy dzieleniu lub regulacyi wkradł się błąd pomiarowy lub rachunkowy, może uczestnik ponoszący stąd szkodę w przeciągu roku po wykonaniu odnośnej części planu, żądać od uczestników, którym błąd ten wyszedł na korzyść, wynagrodzenia, które dać mu należy w ziemi, jeżeli błąd dotyczył gruntu, a we wszystkich innych wypadkach, w pieniądzach (§. 9. u. p.).

§. 98.

Postanowienia §. 97. znajdują odpowiednie zastosowanie także wówczas, jeżeliby która z osób odszkodowanych podług §. 23. została pokrzywdzoną, albo poniosła jaką stratę.

§. 99.

Jeżeli stosunki posiadłości gruntowej wzięte za podstawę planu podziału, zostały w czasie między potwierdzeniem a wykonaniem planu, tak znacznie zmienione wskutek wypadków elementarnych (zmiany biegu wód, trwałe spustoszenia od wód, oberwanie się ziemi i t. d.), że uzupełnienie wartości, w §. 97. przewidziane, nie zdoła złemu zaradzić, komisya krajowa może na żądanie bezpośrednio interesowanego (§. 20) unieważnić całkiem lub częściowo plan podziału i, o ileby według okoliczności podział był jeszcze możebny i pożądany, zarządzić nowe prace przygotowawcze i wygotowanie nowego planu podziału.

Przeciwko takiemu zarządzeniu wolno każdemu uczestnikowi odwołać się do komisyi ministeryalnej w przeciągu dni 14. od dnia doręczenia rzeczonego zarządzenia (§. 10. u. p.).

§. 100.

Co do nowych stosunków posiadania i nowych stosunków prawnych, wynikających z planu podziału lub regulacyi, nie mniej co do założenia użytkowania i utrzymania połączonych z podziałem lub regulacyą urządzeń gospodarczych, winien komisarz miejscowy, o ile plan podziałowy i regulacyjny sam przez się nie wystarcza do dokładnego wyjaśnienia stanu rzeczy, sporządzić osobny dokument (dokument podziałowy lub regulacyjny) i sprawę tę przeprowadzić w przepisanym toku instancyi.

Dokument ten może być rozdzielony na dwie części i to w taki sposób, że w głównym dokumencie uwidoczniony będzie nowy stan posiadania, reszta zaś punktów nie tyczących się bezpośrednio stanu posiadania, będzie odłożoną do dalszych dochodzeń i dodatkowego dokumentu.

§. 101.

Jeżeli przy wykonaniu planu podziałowego okaże się, że ze względu na nowe odgraniczenie parcel i posiadłości byłoby pożądanem przedsięwziąć zmiany w granicach gminy lub obszaru dworskiego, winien komisarz miejscowy spowodować w tym kierunku dochodzenie stosownie do obowiązujących ustaw i przepisów.

§. 102.

Wyższemu Sądowi krajowemu i skarbowej władzy krajowej winno się doręczyć po jednej kopii planu geometrycznego (sytuacyjnego) służącego za podstawę planowi podziałowemu, jako też po jednym odpisie potrzebnych dokumentów dowodowych, a to w celu sprostowania ksiąg hipotecznych i ewidencyi katastru gruntowego.

§. 103.

Zamknięcie postępowania podziałowego lub regulacyjnego podać ma komisya krajowa do wiadomości publicznej w sposób przepisany w §. 60. Od dnia tego ogłoszenia ustaje właściwość władz wyszczególnionych w §. 9 o tyle, iż te pozostają nadal właściwemi tylko jeszcze do orzekania o roszczeniach przewidzianych w §. 100.

§. 104.

Prawa, które na gruncie podzielonym na rzecz trzecich osób są zabezpieczone, przeniesione będą na gruut przyznany tytułem wynagrodzenia bez opłaty należytości, jeżeli tylko przy przeniesieniu nie ma być wpisana ani zmiana w osobie uprawnionego ani zmiana w rozciągłości prawa.

Przeniesienie majątku, lub nabycie prawa na podstawie planu podziałowego albo regulacyjnego jest wolne od opłaty należytości w ciągu 15-letniego okresu licząc od dnia, w którym ustawa niniejsza nabędzie mocy obowiązującej (§. 11 ustawy państwowej).

§. 105.

Prawomocne orzeczenia w tem postępowaniu, wydane przez władze do tego upoważnione, jakoteż ugody zatwierdzone, mają moc prawną orzeczeń względnie ugód sądowych, albo, o ile chodzi o sprawy z zakresu politycznej administracyi, orzeczeń administracyjnych, a względnie ugód przed władzami administracyjnemi zawartych. Wykonanie owych orze-

czeń względnie ugód należy do władz, które byłyby właściwemi dla tego rodzaju spraw po za postępowaniem podziałowem lub regulacyjnem (§. 12. ust. państw.)

§. 106.

Wszelkie podania, protokoły, załączniki, dokumenty prawne, deklaracye, wypisy, orzeczenia, ugody, legalizacye i widymaty wolne są w postępowaniu podziałowem i regulacyjnem od stempli i należytości bezpośrednich, o ile nie będą użyte do innego celu.

Przedruki map katastralnych w tem postępowaniu potrzebne, wydawane będą za połowę ceny taryfowej (§. 13. ust. państw.).

§. 107.

Bliższe przepisy do powyższych postanowień, tyczące się urządzenia służby technicznej przygotowania i wykonania planu podziałowego lub regulacyjnego, skali map i planów, urządzenia robót geodetycznych, dopuszczalnych różnic pomiarowych i rachunkowych, postępowania przy obliczeniu potrzeb na dom i gospodarstwo, przy oszacowaniu gruntów i praw udziałowych, co do wyłączenia pojedynczych parcel gruntu w celu sprzedaży úla pokrycia, albo umniejszenia ogólnych kosztów podziału, co do okoliczności mających się uwzględnić przy projektowaniu wspólnych urządzeń gospodarczych, co do formularzy i t. p. mają być wydane w porozumieniu z Wydziałem krajowym w drodze rozporządzenia.

Rozdział piąty.

Koszta podziału i regulacyi.

§. 108.

Wynagrodzenie, koszta podróży i wydatki biurowe komisarza miejscowego, jakoteż ewentualnie potrzebnych urzędników państwowych, ponosić będzie skarb państwa (§. 14. ust. państw.).

§. 109.

Fundusz krajowy ponosić będzie:

1. Koszta wysłania delegata Wydziału krajowego w myśl §. 62.
2. Wynagrodzenia, koszta podróży i koszta biurowe personalu technicznego potrzebnego do prac geometrycznych (§. 63.) tudzież koszta zakupna potrzebnych map;
3. Wynagrodzenia i koszta podróży potrzebnych ewentualnie techników melioracyjnych i leśnych oraz dozorców melioracyjnych;
4. Ewentualne wynagrodzenia za inne prace lub materyały użyte dla ogólnych celów podziału lub regulacyi.

Koszta wymienione pod 2—4 będzie ponosić fundusz krajowy przez lat 15, licząc od wejścia w życie tej ustawy.

§. 110.

Lokalności potrzebne w siedzibie urzędowej komisarza miejscowego dla prac komisarza miejscowego i tych, którzy w myśl §. 61. mają z nim współdziałać, winny być dostarczone, utrzymywane i opalane na rachunek tych, którzy bezpośrednio są interesowani w podziałach i regulacyach jednocześnie przeprowadzanych.

Lokalności potrzebnych ewentualnie dla prac powyższych funkcyonaryuszów poza siedzibą urzędową komisarza miejscowego dostarczą bezpłatnie w ten sam sposób bezpośrednio interesowani odnośnego obszaru podziałowego lub regulacyjnego. Ci bezpośrednio interesowani obowiązani są także dostarczyć pomocników do prac geometrycznych,

rekwizytów potrzebnych a łatwych do sporządzenia jako to: kołków do pomiarów, tyk sygnałowych i t. p.

Jeżeli miejsce pracy w obrębie obszaru podziałowego lub regulacyjnego, w którem mają przeprowadzić czynność urzędową komisarz miejscowy lub osoby w myśl §. 61. przy nim współdziałające, oddalonem jest od biura albo od miejsca pomieszczenia wspomnianych funkcyonaryuszów niemniej niż 3 a nie więcej niż 15 kilometrów, mają bezpośrednio interesowani dostarczyć bezpłatnie podwód celem przewiezienia owych osób do tego miejsca i odwiezienia ich napowrót do biura, względnie do miejsca zamieszkania.

W razie niedopełnienia w należytym czasie i sposobie obowiązków określonych w tym paragrafie, komisarz miejscowy ma prawo postarać się o to, czego nie dostarczono a wynikłe ztąd koszta pokryć w myśl §. 112.

§. 111.

Dyety i koszta podróży znawców potrzebnych do szacowania oraz wynagrodzenia ludzi użytych do wskazywania granic ponoszą również bezpośrednio interesowani w danym obszarze podziałowym lub regulacyjnym, a to w stosunku do wartości udziałów, z jakimi uczestniczyli w podziale i regulacyi.

§. 112.

Z funduszu krajowego asygnowany będzie komisarzowi miejscowemu fundusz podręczny do wyrachowania się, ustanowiony w miarę przypuszczalnego zapotrzebowania, z którego komisarz pokrywać będzie zaliczkowo: 1) koszta wynikłe z zastosowania końcowego ustępu §. 113. 2) koszta określone w §. 114. 3) kwoty potrzebne na wypłatę wynagrodzeń w gotówce, które mają być uiszczone przez poszczególnych bezpośrednio interesowanych (§§. 4. 88. 97. 98.) oraz kwoty potrzebne na odszkodowania oznaczone w §. 22. Kwoty wymienione pod 3) zaliczone będą przez komisarza miejscowego wtedy jedynie, jeśli tego zażąda obowiązany do ponoszenia tych kwot.

§. 113.

Co do ostatecznego ponoszenia kosztów, względnie co do obowiązku zwrotu kwot zaliczonych w myśl §. 112. z funduszu podręcznego komisarza rozstrzyga, na podstawie przepisów tego rozdziału w pierwszej instancyi komisarz miejscowy, a w drugiej i ostatniej instancyi komisya krajowa (§. 45.). Wyjątek stanowią wypadki, w których kwestya tychże kosztów ma być rozstrzygniętą, w myśl ostatniego ustępu §. 118. razem z główną sprawą, w tym bowiem razie tok instancyi w sprawie głównej, stosuje się także i co do kosztów.

§. 114.

Koszta niewymienione w poprzednich ustępach a w szczególności:

1. koszta powstałe dla interesowanych wskutek osobistego ich udziału w rozprawach, lub z powodu wysłania pełnomocnika i utracone wskutek tego korzyści;

2. koszta porady prawnej lub fachowej, poniesione przez poszczególnych uczestników;

3. koszta wyłożone na odpisy protokołów rozpraw lub innych aktów i kopii planów żądanych przez strony;

4. koszta rozpraw, które ze względu na prawidłowy tok podziału, lub regulacyi były zbędne i które tylko dla osobistych korzyści uczestników przez tychże wywołane zostały;

5. koszta rozpraw spowodowanych z winy interesowanych, w szczególności przez jawienie się dopiero na późniejszym terminie, albo przez podniesienie lekkomyślnych pretensyi lub podobnych zarzutów;

6. koszta oznaczenia granic znakami granicznymi, jakoteż koszta i odszkodowania za gospodarcze urządzenia, bądź wspólne, bądź takie które mają na celu podniesienie wartości użytkowania tylko niektórych gruntów (§§. 8. i 82.) — mają ponosić odnośni interesowani, względnie ci, którzy zawinili i to bezpośrednio t. j. bez brania zaliczki z funduszu wymienionego w §. 112.

Czy w pewnej sprawie zachodzi wypadek oznaczony pod l. 4. lub l. 5. i o ile sprawę przegrywający winien jest koszta spowodowane przez własną winę reszcie interesowanych za użycie doradców prawnych i fachowych zwrócić, należy rozstrzygnąć w toku rozprawy razem z rzeczą główną.

§. 115.

Ci, którzy w myśl niniejszych przepisów, mają ostatecznie sami ponosić koszta zaliczone za nich z funduszu podręcznego, są obowiązani do zwrotu tej zaliczki, w przeciągu dni 30 po doręczeniu odpowiedniego nakazu zapłaty.

§. 116.

Koszta podziału i regulacyi, względnie zwroty należące się funduszowi krajowemu z powodu danych zaliczek, będą ściągnięte w drodze politycznej egzekucyi.

Bliższe przepisy do powyższych postanowień, dotyczących kosztów podziału lub regulacyi, będą wydane w drodze rozporządzeń.

Rozdział szósty.

Postanowienia końcowe.

§. 117.

Przekroczenia postanowień planu regulacyjnego, względnie dokumentu regulacyjnego, będą karane przez władzę polityczną, grzywną od 1 do 25 zł. albo aresztem od 6 godzin do dni 4, o ile nie uzasadniają czynu karygodnego według innych ustaw, w szczególności ustawy lasowej.

Ten, który w myśl ostatniego ustępu §. 94. ma czuwać nad wykonaniem planu gospodarczego albo programu i porządku lasowego, winien w razie zaniedbania swego obowiązku być ukarany przez powiatową władzę polityczną grzywną od 1 do 25 zł.

Grzywny wpływają do funduszu ubogich tej gminy, w której przekroczenie popełniono.

§. 118.

Termin, od którego niniejsza ustawa ma wejść w życie, oznaczą po ułożeniu odnośnych rozporządzeń, Ministrowie powołani do wykonania tej ustawy w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Termin ten będzie ogłoszony w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

§. 119.

Z wejściem w życie niniejszej ustawy przestaje obowiązywać patent cesarski z dnia 5. lipca 1853 (Dz. ust. p. Nr. 130.), o ile odnosi się do

wzmiankowanych tamże w §. 1. l. 4. wspólnych praw posiadania i użytkowania (§. 15. ustawy państwowej).

§. 120.

Szczegółowe postanowienia, potrzebne w razie zarządzonego w drodze ustawy krajowej podziału wspólnych gruntów celem odpowiedniejszego wykonania nawodnienia lub osuszenia większych obszarów miały być zastosowane, określi rzeczona ustawa krajowa w każdym poszczególnym wypadku w granicach ustawy państwowej z dnia 7 czerwca 1893 r. Dz. u. p. Nr. 94.

§. 121.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom: rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i skarbu.

L. S. 1.560/98. **Aleg 184**

Wniosek.

Zważywszy, że odbywanie targów i jarmarków w miastach i miasteczkach, położonych w okręgu o ludności mięszanej co do wyznania, t. j. grecko- i rzymsko-katolickiego w dni świąteczne jednego, lub drugiego obrządku, połączone jest bądź ze szkodą moralną dla tych, co zmuszeni konieczną potrzebą łamiąc święto, na targ idą czy jadą na kupno, lub sprzedaż, bądź ze szkodą materyalną, jaką ponoszą ci, co szanując obrządek i święcąc święto od Kościoła nakazane, na targ nie idą i ani sprzedać ani kupić nie mogą;

zważywszy, że okoliczność ta bywa przyczyną nieporozumień i żalów narodowościowych,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby odbywanie targów i jarmarków w miejscowościach, położonych w okręgu o ludności mięszanej obrządku grecko- i rzymsko-katolickiego w ten sposób unormował, iżby w dni świąteczne jednego z obrządków wspomnianych, argi ani jarmarki się nie odbywały, ale na następny dzień po święcie przełożone były.

Lwów dnia 5. lutego 1898.

Wnioskodawca:
G. Milan.

Styła, Niebyłowiec, W. Szwed, Kramarczyk, Dała, Wójcik, Dr. Bernadzikowski, Barwiński, Zajączkowski, Potoczek, Średniawski, Ostapczuk, Nowakowski, Okuniewski, F. Krempa, Winniczuk, Warzecha.

L. W. 3.609/98.

Aleg 185

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od krajowych i gminnych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego dla tych budynków we Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejsce 164 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Wysoki Sejmie!

Ustawą z 5. kwietnia 1893 (Nr. 55. dz. u. p.) przyznano na przeciąg dwudziestu lat uwolnienia od państwowego podatku domowo-czynszowego dla 181 domów położonych w obrębie m. Lwowa, które w celu częściowej regulacyi miasta z publicznych względów zdrowotnych mają być zburzone i na nowo wybudowane. Ustawą zaś z dnia 18. lipca 1893 (Nr. 38. dz. ust. i rozp. kraj.), uchwaloną na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 10. maja 1893, zapewniono powyższym budynkom na taki sam okres czasu uwolnienie od krajowych i gminnych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego.

Ta zamierzona częściowa regulacya w celu asanacyi miasta, okazała się jednak wkrótce niedostateczną, gdyż nie może przyczynić się do polepszenia stanu zdrowotnego miasta w tej mierze, jak to jest ze wszech miar pożądane, a nawet konieczne. Z tego powodu Magistrat m. Lwowa po przeprowadzeniu szczegółowych dochodzeń komisyonalnych, sporządził dalszą konsygnacyę, obejmującą 164 domów przeznaczonych z publicznych względów zdrowotnych do przebudowania i 29 parcel drogowych i placów, które mają być nowo zabudowane, oraz wypracował odnoszący się do tych realności plan regulacyi, uwidoczniony w sześciu mapach katastralnych m. Lwowa. Rada miejska na posiedzeniu z 14. października 1897, zatwierdziła tę nową konsygnacyę i plan regulacyjny, oraz uchwaliła dla domów nowo wybudowanych w miejsce 164 przeznaczonych do zburzenia i dla domów, które zostaną wystawione na wspomnianych parcelach, uwolnienie od dodatku gminnego do państwowego podatku domowo-czynszowego na przeciąg dwudziestu lat.

Ten projekt dalszej regulacyi miasta z publicznych względów zdrowotnych nie może przyjść do skutku bez poparcia finansowego ze strony kraju i państwa. Z tego powodu Reprezentacya m. Lwowa wniosła do Wydziału krajowego prośbę o wyjednanie w drodze ustawodawczej uwolnienia wspomnianych nowych budowli także od krajowych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego na przeciąg 20 lat, zwłaszcza, że — według praktyki dotychczasowej w analogicznych wypadkach — przyznanie tego rodzaju ulg podatkowych ze strony kraju jest nieodzownym warunkiem uwolnienia domów przebudowanych od państwowego podatku domowo-czynszowego.

Załatwiając tę sprawę Wydział krajowy wnosi, ażeby Wysoki Sejm prośbę gminy o dwudziestoletnie uwolnienie od dodatku krajowego raczył uwzględnić. Wydział krajowy nie może cyfrowo określić ofiary finansowej, jakiej gmina domaga się od kraju, niewiadomo bowiem, w jakiej wysokości państwowe podatki domowo-czynszowe mogłyby być w przyszłości wymierzone i przypisane nowym projektowanym dopiero budowlom, o których mowa. Ofiara jednak, jaką kraj poniesie, jeżeli Wysoki Sejm przychyli się do prośby gminy. redukuje się do $^2/_5$ ogólnej sumy ubytku, w dodatkach krajowych za cały dwudziestoletni, okres uwolnienia nowych budowli Na mocy ustawy z dnia 25. marca 1880 (Nr. 39. dz u. p.) budynki takie wolne są od państwowego podatku domowo-czynszowego przez lat dwanaście od ich wystawienia, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu zaś z dnia 28. września 1868 (Nr. 20. dz. u. i rozp. kraj.) wolne są one na taki sam przeciąg czasu od dodatków krajowych do podatku domowo-czynszowego, chodzi więc w niniejszym wypadku właściwie tylko o przedłużenie służącego już budowlom nowym dwunastoletniego uwolnienia od lat dwudziestu czyli o zrzeczenie się dodatków krajowych na lat ośm. Zauważyć jednak należy, że zamierzone dzieło regulacyi i asanacyi może być tylko stopniowo przeprowadzone i to w dłuższym szeregu lat począwszy od dnia wejścia w życie ustawy państwowej co do uwolnienia rzeczonych budynków od państwowego podatku domowo-czynszowego na lat dwadzieścia. Przeznaczone do zdemolowania i regulacyi bydynki leżą istotnie w takich miejscach, gdzie asanacya jest konieczną. Dość wspomnieć o kompleksach domów na przedmieściu żółkiewskiem zwłaszcza w sąsiedztwie placu krakowskiego — w pobliżu środka miasta — gdzie wąskie nieregularne ulice, domy stare, przegniłe i zanieczyszczone, pod względem sanitarnym możliwie najgorzej urządzone a przez bardzo liczną ludność zamieszkałe. Względy zdrowia publicznego, komunikacyi i zewnętrznego wyglądu stolicy kraju niezbędnie regulacyi tej wymagają. Jeżeli przeto w uwzględnieniu tych motywów gmina oprócz ofiary podatku czynszowego poniesie bardzo znaczne wydatki na założenie i wybrukowanie nowych ulic a następnie na ich utrzymanie i oświetlenie, skoro także c. k. Rząd skłoni się niewątpliwie do opustu podatku domowo-czynszowego — będzie rzeczą sprawiedliwą, ażeby i fundusz krajowy poniósł ze swej strony ofiarę dla stolicy kraju, która opłaca około jednej ósmej części ogółu bezpośrednich podatków w kraju, a z budżetu swego wydaje na same szkoły kwotę przeszło 350.000 zł. rocznie.

Odmowna uchwała Wysokiego Sejmu uniemożliwiłaby wykonanie zamierzonego przez gminę dzieła asanacyi miasta, c. k. Rząd bowiem, wyjednanie uwolnienia od państwowego podatku domowo-czynszowego na dłuższy okres czasu, aniżeli to przepisuje ustawa państwowa z dnia 25. marca 1880 (Nr. 39. Dz. u. p) czyni zależnem od poprzedniego uwolnienia nowopowstających budynków w drodze ustawy krajowej od dodatku krajowego i gminnego. Nawzajem podobne opusty dodatku krajowego bywają przyznawane pod warunkiem, że także państwo przyzna również na taki sam czas ulgi podatkowe. Termin, w którym owe 164 domów mają być przebudowane oznaczy osobna ustawa państwowa, orzekająca o uwolnieniu ich od podatku domowo-czynszowego.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ⁄. projekt ustawy.

We Lwowie dnia 2. lutego 1888.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o czasowem uwolnieniu od krajowych i gminnych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego dla tych 164 dodomów na obszarze królewskiego stołecznego miasta Lwowa, które będą przebudowane w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, jak następuje:

§. 1.

Tym 164 budynkom w obszarze królewskiego stołecznego ·/. miasta Lwowa, w dołączonym ·/. wykazie poszczególnionym które w celu regulacyi miasta z publicznych względów zdrowotnych będą aż do powierzchni ziemi zburzone i w obrębie linii regulacyi ulic już oznaczonej lub jeszcze oznaczyć się mającej nowo wybudowane, służy uwolnienie od opłacania krajowych i gminnych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego przez przeciąg dwudziestu lat.

§. 2.

Wyrażone w §. 1. niniejszej ustawy uwolnienie od dodatków przyznane jest tylko tym budynkom przebudowanym, które osobną ustawą państwową zostaną uwolnione od państwowego podatku domowo-czynszowego również na lat dwadzieścia, a nadto będą zbudowane w terminie tą ustawą państwową oznaczonym.

§. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i Skarbu.

WYKAZ

tych domów w królewskiem stołecznem mieście Lwowie, których przebudowanie uznane zostało za potrzebne z publicznych względów zdrowotnych.

A. **Numera konskrypcyjne w śródmieściu.**

164, 165, 105, 106, 301, 362, 299, 298, 297, 376.

B. **Numera konskrypcyjne w dzielnicy I-szej.**

2, 3, 436, 449, 863, 1, 729, 473, 437, 834, 10, 11, 888, 13, 858, 860, 468, 469.

C. **Numera konskrypcyjne w dzielnicy II-giej.**

194, 195, 196, 199, 192, 539, 193, 421, 422, 423, 424, 431, 432, 174, 175, 536, 176, 676, 367, 211, 115, 111, 615, 614, 112, 584, 157, 158, 824, 120, 608, 552, 959, 616, 629, 103, 104, 105, 442, 440, 439, 438, 425.

D. **Numera konskrypcyjne w dzielnicy III-ciej.**

536, 541, 502, 570, 71, 70, 68, 67, 36, 37, 496, 497, 498, 499, 500, 540, 2/3, 4, 5, 6, 7, 537, 559, 574, 521, 522, 133, 523, 524, 525, 526, 20, 21, 22, 32, 642, 571, 38, 229/230/231 45, 44, 48, 42, 43, 1a, 1b, 504, 505, 506, 58, 57, 132, 676, 51/52, 107, 102, 535, 533, 528, 503, 530, 538/539, 99, 100, 148, 149, 105, 60/61, 62, 79, 590, 593, 613, 74, 514, 495, 66, 134, 520, 519, 518, 517, 516, 515, 427, 426, 425, 424, 423, 422, 147, 146, 89.

Razem 164 domów.

L. S. 1.514/98.

Aleg 186

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o czynnościach Departamentu IV. w sprawach drogowych za czas od 1. Grudnia 1896 do 30. Listopada 1897 roku.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 28. grudnia 1897, przekazał Wysoki Sejm Komisyi drogowej do zbadania sprawozdanie Departamentu IV. w sprawach drogowych za czas od 1. grudnia 1896 do 30. listopada 1897.

Wskutek powyższego polecenia, Komisya drogowa przedkłada następujące sprawozdanie:

Z powodu niezwykle krótkiej sesyi sejmowej w roku 1897, sprawozdanie Komisyi drogowej z czynności Departamentu IV. za czas od 1. grudnia 1895 do 30. listopada 1896 nie zostało przez Wysoki Sejm załatwione. Życzenia i uwagi ówczesnej Komisyi, o ile należą do zakresu działania Wydziału krajowego, tenże częścią już załatwił, częścią załatwienie ich przygotowuje, zaś wnioski i rezolucye wymagające uchwały Wysokiego Sejmu, zostaną poniżej wznowione.

Ustawa drogowa z dnia 5. lipca 1897, wchodząca obecnie w życie, spowoduje donośne zmiany w działalności tak Wydziału krajowego, jakoteż Wydziałów powiatowych, a jakkolwiek szczegóły tych objawów i konkretne ich skutki ujawnią się dopiero w następnym okresie sprawozdawczym, to niektóre konsekwencye tych zmian, — zwłaszcza natury finansowej — już w niniejszym sprawozdaniu Komisyi musiały doznać bodaj częściowego uwzględnienia.

A) Z ustaw i uchwał podlegających Najwyższej Sankcyi

otrzymały takową:

Uchwalony przez Wysoki Sejm projekt ustawy o prestacyach, funduszach i kompetencyi co do dróg publicznych nierządowych, na mocy Najwyższego Postanowienia z dnia 5. lipca 1897, która rozpoczęła obowiązywać z dniem 1. stycznia 1898 wraz z Regulaminem drogowym, wypracowanym przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Nadto:

7 uchwał zezwalających na pobór kopytkowego;
35 „ „ „ „ myta drogowego;
19 „ „ „ „ „ mostowego;
6 „ „ „ „ „ przewozowego.

B) Ważniejsze uchwały Sejmowe, nie wymagające Najwyższej Sankcyi:

1. Wydział krajowy spowodował sporządzenie projektów budowy, a względnie wyasygnował częściowe wypłaty subwencyi ponad 50% rzeczywistych kosztów budowy, przyznane na budowę i rekonstrukcyę dróg i mostów w 14 wypadkach.

2. Budowa drogi Pienińskiej (nie mającej charakteru drogi publicznej) nie postąpiła w ubiegłym roku, a to z powodu nieuregulowania stanu hipotecznego gruntów, odstąpionych przez hr. Idę Lasocką pod budowę tej drogi aż do granicy węgierskiej.

Komisya podnosi konieczność wznowienia rokowań, celem uzyskania od Biskupstwa Preszowskiego zobowiązań umożliwiających trwałe uregulowanie tej drogi.

3. Wydział załatwił petycye odstąpione mu uchwałami Wysokiego Sejmu.

C) Odstąpiona c. k. rządowi do załatwienia

petycya o wypłatę nadwyżek za robociznę na drogach rządowych, została dotąd tylko częściowo załatwiona.

D. Drogi krajowe.

Wobec nieznacznych w roku 1897 szkód elementarnych, utrzymanie dróg krajowych wymagało nakładu normalnego. Nie podano atoli w sprawozdaniu cyfry przeciętnej (na 1 kilometr) kosztów tego utrzymania.

Zbudowano 66 mostów murowanych w miejsce dotychczasowych drewnianych. Komisya sądzi, że i w przyszłości należy dążyć do stopniowej zamiany objektów drewnianych na murowane, podnosząc przytem praktyczność i taniość przepustów i mostów betonowych.

Na 5 duktach przeprowadzono częściową rekonstrukcyę w łącznej długości 555·8 m. przyczem skrócono jedną z tych dróg o 265 m.

Na rok bieżący są projektowane rekonstrukcye na drogach:

Zakliczyn-Niedzice, Chabówka—Sieniawa—Nowytarg, w Husiatynie, w Buczaczu i kilka pomniejszych, spowodowane przebudowaniem mostów.

Zastosowanie §. 35. nowej ustawy drogowej już w niedalekiej zapewne przyszłości wytworzy nową kategoryę dróg, mianowicie dróg powiatowych i gminnych I. klasy, których budowę i utrzymanie Wydział krajowy obejmie w razie potrzeby przez siebie uznanej.

Zmiany personalu technicznego i służby dróg krajowych obracały się w ramach etatu

Co zaś do zmian w tym etacie na przyszłość, Komisya drogowa przedkłada Wysokiemu Sejmowi oddzielne sprawozdanie.

Ponowne wydzierżawienie 60 stacyi mytniczych, przynoszących przedtem 94.712 zł.
wydało łącznie . . 97.780 „
a zatem więcej o . . 3.068 zł.

Zaprowadzono czasowo pobór myta we własnym zarządzie na 2 drogach krajowych.

Ogólny dochód mytniczy wynosił w roku 1895 . . 224.618 zł. 90 ct.
w roku 1896 . . . . . 225.796 zł. 53½ ct.
zatem zwiększył się o . . . 1.180 zł. 63½ ct. a. w.

Na rok 1897 ogólna cyfra dochodu według kontraktów wynosiła 234.656 zł.

Domków mytniczych nabyto 2, wybudowano 2.

Zaległości w dochodach mytniczych wynosiły z końcem 1895 roku 16.700·47 zł.
ściągnięto . . 878·30 „
pozostała zaległość . 15.822·17 zł.

F) Drogi powiatowe i gminne.

1. Tej kategoryi dróg było w budowie 155 w 63 powiatach.

Pomoc techniczna udzielona powiatom przez służbę drogową była następująca:

a) wygotowano projekta wstępne w 5 powiatach dla 9 dróg w łącznej długości 148 klm;

b) wypracowano projekta szczegółowe w 15 powiatach dla 19 duktów w łącznej długości 82 klm;

c) Pod kierunkiem technicznym organów krajowych prowadzono budowę w 25 powiatach, na 36 drogach w łącznej długości 79·60 klm, przyczem wykonano na 14 klm. regulacyę potoków i (oprócz pomniejszych objektów) zbudowano 1 most kratowy 30 metrowy (Kossów-Jasionów) i jeden most 74 metrowy (Majdan-Rozwadów).

d) Zarząd techniczny wykonuje Wydział krajowy na 9 drogach niekrajowych w łącznej długości 100 klm.

Należyte funkcyonowanie organów krajowej służby drogowej, tak przy udzielaniu pomocy technicznej jak — w wyższym jeszcze stopniu — przy dozorze nad drogami powiatowemi i gminnemi wymaga w stałe normy ujętej instrukcyi dla służby dróg krajowych, stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 1. kwietnia 1892 r. Komisya drogowa zaznacza konieczność wypracowania takiej instrukcyi.

2. Subwencye na budowę i rekonstrukcyę dróg powiatowych i gminnych udzielono w roku 1896 53 powiatom dla 85 duktów w łącznej kwocie . 359.143·80 zł.
Wydatki na kontrolę i pomoc techniczną . . . . 10.856·20 „
Razem . . 370.000 zł.

Z tej kwoty otrzymały najwyższe subwencye powiaty:

Nisko . .	31.123·76	zł.
Nowy Targ .	28.287·39	„
Kossów . .	23.000	„
Rzeszów . .	18.000	„
Tarnopol . .	12.000	„
Nadwórna . .	11.000	„

Na rok 1898 preliminuje Wydział krajowy na subwencyonowanie dróg powiatowych i gminnych:

a) fundusz zwyczajny	300.000	zł
b) „ nadzwyczajny	90.000	„
Ogółem . .	390.000	zł.

Rażąca różnica jaka zawsze jeszcze zachodzi między pojedynczymi powiatami pod względem gęstości sieci drogowej, domaga się rychłej sanacyi, jeśli całe połacie kraju nie mają nadal zostać upośledzone co do tak ważnego czynnika rozwoju ekonomicznego, jakim są środki komunikacyi. — Powołując się na obszerne a cyframi uzasadnione wywody w swoich sprawozdaniach z ostatnich kilku lat, komisya drogowa czuje się w obowiązku, ponownie podnieść konieczność bodaj częściowego złagodzenia tego anormalnego stosunku, a to przez racyonalne postępowanie przy rozkładzie corocznego ryczałtu na subwencye, mianowicie w ten sposób, by uwzględniono wyższemi kwotami — oprócz powiatów o małej sile podatkowej — także i te powiaty, które bądź pominięte były w okresie budowy dróg krajowych, bądź też, w których wysoki koszt budowy spowodowany brakiem odpowiednich materyałów, udaremnia wszelkie wysiłki funduszów miejscowych.

Gdy się nadto uwzględni, że nowa ustawa drogowa tworząc kategoryę dróg gminnych I klasy a przekazując ich budowę i utrzymanie Wydziałom powiatowym znacznie powiększy obowiązki i ciężary tychże, które bynajmniej nie we wszystkich powiatach znajdą kompenzatę w opłacie 10% dodatku w miejsce poprzedniej troistej prestacyi, okaże się konieczność udzielania powiatom silniejszej, aniżeli dotąd pomocy z funduszu krajowego, co zresztą przewiduje §. 28 tejże ustawy, na podstawie którego już obecnie wpłynęły petycye o udzielenie zasiłków z funduszów krajowych.

Aby sprostać w obu tych kierunkach zwiększonym wymaganiom okazuje się konieczność podwyższenia corocznego ryczałtu na subwencyonowanie dróg powiatowych i gminnych, a to w ten sposób, by pozycya ta w budżecie na rok 1898 została pod-

wyższona do 430.000 zł., zaś do budżetu na rok 1899 wstawiono na ten cel kwotę 500.000 zł.

Stały i progresyjny wzrost innych działów budżetu krajowego doprowadził takowe w pozycyach wydatków do cyfr tak znacznych, że obok tychże dotacya na zasiłki drogowe w powyższej kwocie nader skromnie się przedstawia. To też Komisya drogowa wątpić nie może, iż wstawienie tej kwoty do budżetu na rok 1899 aż nadto jest uspra wiedliwione.

Co zaś do podwyższenia tej dotacyi o 50.000 zł. w budżecie na rok bieżący, Komisya drogowa nie wniosłaby takowej gdyby mogła obawiać się zarzutu, iż budżet raz ułożony nie znosi znaczniejszego podwyższania poszczególnych pozycyi. W roku bieżącym jednak zarzut ten spotkać ją nie może, gdyż oprócz zarezerwowanej zwyżki budżetowej w kwocie 30.000 zł., pozostaje do dyspozycyi bonifikacya w kwocie 150.000 zł,, którą fundusz propinacyjny ofiaruje krajowi z tytułu podatku dochodowego.

2. Ze zakładowego funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne udzielono w r. 1896 6-ciu Wydziałom powiatowym łączną kwotę 36.000 zł.

Do zwrotu w latach następnych pozostaje 282.364·53 zł.

Z uwagi, że ten fundusz w bieżącym roku się wyczerpie, a zasilany odtąd li tylko ratalnymi zwrotami od powiatów nie mógłby nadal zadość uczynić celowi, który spowodował utworzenie go w kwocie 300.000 złr., Komisya drogowa uważa za konieczne podwyższenie takowego do kwoty 500.000 zł. w ratach rocznych po 20.000 zł., a wnosząc wstawienie pierwszej raty w cyfrze 20.000 zł. do budżetu na rok 1898, powołuje się na uzasadnienie zawarte w poprzednim ustępie.

4. Alegat I wykazuje obrót miejscowych funduszów dróg gminnych w roku 1895. przedstawiający (w 73 powiatach) wartość ogólną 2,066.687·04.

5. Alegat II zawiera zamknięcie rachunków powiatowych funduszów dróg gminnych za rok 1895. wykazując (w 73 powiatach) ogólnego dochodu 1,401.530·18½. Powiat Trembowelski nie przedłożył wykazów objętych Alegatami I. i II

F) Publiczne dojazdy kolejowe.

W roku 1897. budowa dróg tej kategoryi przedstawia się jak następuje:

7 dojazdów ukończono
9 znajduje się w toku budowy, dla
8 uzyskano orzeczenia, zaś
6 znajduje się w okresie pertraktacyi.

G) Inne ważniejsze sprawy.

1. Stosując się do życzenia Komisyi drogowej wypowiedzianego w zeszłorocznem sprawozdaniu, Wydział krajowy zajął się sprawą obsadzania dróg drzewami, a w zamiarze zebrania potrzebnych materyałów, odniósł się o odnośne przepisy tak do Wydziałów poszczególnych krajów koronnych, jakoteż do Ministerstw w Bawaryi, Wirtembergu i Badeńskiem.

Komisya wyraża życzenie, aby projekt ustawy o policyi drogowej, którego część stanowić będą postanowienia o obsadzaniu dróg drzewami został przedłożony na najbliższej sesyi sejmowej.

2. W zeszłorocznem swoim sprawozdaniu Komisya drogowa podniosła konieczność przedłożenia c. k. Rządowi wniosków do uznania za państwowe tych dróg w kraju, które mają dla Państwa doniosłe znaczenie tak pod względem wojskowym, jak ekonomicznym.

Sprawa ta jednak dotąd nie postąpiła dalej, co powoduje Komisyę drogową do podniesienia jej doniosłości, przyczem zaznacza, że nie Komisya, lecz Wydział krajowy jest w możności sformułowania konkretnych wniosków.

3. W podobnym zastoju znajduje się druga sprawa, co do której rozpoczęto już dawniej rokowania z c. k. Rządem, mianowicie o uzyskanie na drodze ustawodawczej stałej dotacyi ze Sarbu Państwa na budowę i utrzymanie dróg powiatowych i gminnych.

Wszelkie dotychczasowe enuncyacye c. k. Rządu okazują jeśli nie jawną nieprzychylność, to co najmniej obojętność dla tej sprawy, a wobec niezaprzeczonego faktu — podniesionego przez Wydział krajowy — że ofiary, jakie kraj i powiaty na cele drogowe ponoszą, corocznie się zwiększają, i przechodzą już możność finansową kraju, czas byłby wielki na pomoc ze strony Państwa.

Ze względu, że wystosowany w dniu 2. października urgens do c. k. Prezydyum Namiestnictwa pozostał dotąd bezskuteczny, Komisya drogowa ponawia swój zeszłoroczny wniosek rezolucyi.

4. Dalsze starania w sprawie ulg taryfowych na kolejach państwowych dla transportu materyałów do budowy i utrzymania dróg autonomicznych odniosły skutek o tyle, że Ministerstwo rozszerzyło przyznane w roku poprzednim zasadnicze zniżenie taryfowe dla kamienia i szutru, także na piasek, wyłączając jednak jednocześnie niektóre linje kolejowe a pismem z dnia 27. września 1897, Ministerstwo kolejowe wręcz odmówiło stosowania tych ulg do dróg gminnych. Wobec tej odmowy, Wydział krajowy ponownie czyni starania o przyznanie tych ulg przynajmniej dla dróg gminnych I klasy.

5. Zestawienie i wydrukowanie statystyki drogowej, i w ubiegłym roku nie zostały ukończone. Wznawiając zatem wyrażone już w latach ubiegłych życzenie, komisya drogowa zaznacza konieczność załatwienia tej sprawy w roku bieżącym, co wobec projektowanego pomnożenia sił technicznych, tem łatwiej nastąpić może.

6. Z datków dobrowolnych na budowę dróg krajowych pozostało do wpłacenia z końcem roku 1896 jeszcze 11.347·10 zł.

7. Alegat IV. wykazuje stan funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych po koniec roku 1896 jak następuje:

Należytości	czynne . . .	88.063·03½ zł.
„	bierne . . .	103.683·86½ „
	zatem niedobór .	15.620·83 zł.

Po dzień 1. października 1897 odpisano z należytości czynnych 3.683·56 zł.

8. Ubezpieczenie robotników i drożników na drogach krajowych spowodowało koszt w kwocie 470·38 zł.

9. Pertraktacye w celu rewizyi i regulacyi myt na drogach krajowych ukończono na trzech duktach; w toku pozostają obecnie co do 8-miu objektów.

10. Rewizye myt prywatnych, opartych na dawnych koncesyach, wdrożono w sposób podany w §. 9. ustawy drogowej z 5. lipca 1897.

11. Kontrola nad miastami pobierającemi kopytkowe uwidoczniła znaczny postęp w ulepszeniu środków komunikacyjnych.

12. Alegat V. zawiera wykaz zasiłków ze Skarbu Państwa na budowę dróg i mostów nierządowych. Udzielono kredytu:

a) na 2 mosty budowane przez c. k. organa rządowe w kwocie	38.000 zł.
b) Radom powiatowym na budowę 6 dróg	74.000 „
Ogółem .	112.000 zł.

13. Sprawy drogowe wniesione przed Trybunał administracyjny zostały załatwione w sposób następujący:

5 zażaleń przeciw orzeczeniom Wydziału krajowego Trybunał odrzucił.

3 Orzeczenia zniósł.

7 Spraw jest dotąd nie rozstrzygniętych.

14. C. k. Dyrekcya Poczt i Telegrafów zawiadomiła Wydział krajowy o utworzeniu 17 nowych urzędów pocztowych i 1 telegraficznego.

Agendy drogowe Departamentu IV. doznają — w miarę rozwoju środków komunikacyjnych w kraju — co roku znacznego wzrostu, a komisya drogowa z uznaniem zaznacza, że wszystkie jego oddziały z chwalebną gorliwością zadość czynią swemu zadaniu.

Na podstawie powyższych wywodów, komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu IV. za czas od 1. grudnia 1896 do 30. listopada 1897, odnoszące się do działu drogowego, Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by na najbliższą sesyę sejmową przedłożył projekt ustawy o policyi drogowej, którą objęte będą również przepisy o obsadzaniu dróg drzewami.

III. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by wznowił i usilnie starał się doprowadzić do pomyślnego załatwienia układy z c. k. Rządem w sprawach:

a) co do uznania za państwowe tych dróg w kraju, które mają donośne znaczenie dla Państwa tak pod względem wojskowym jak ekonomicznym.

b) Celem uzyskania w drodze ustawodawczej stałej dotacyi ze Skarbu Państwa na budowę i utrzymanie dróg powiatowych i gminnych.

We Lwowie dnia 31. stycznia 1898 r.

Przewodniczący:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Sala.

Ls. 167/1898.

Aleg 187

Sprawozdanie

komisyi drogowej z petycyi Wydziału powiatowego w Nadwórnie o podwyższenie subwencyi na budowę dróg Nazawizów-Winograd, Delatyn-Łuczki i Nadwórna-Łanczyn, z 50% na 75%, tudzież o udzielenie pomocy technicznej dla wypracowania projektów budowy dróg rzeczonych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 14. stycznia 1896, przekazaną została petycya nadwórniańskiej Reprezentacyi powiatowej, o subwencyę na budowę dróg Nazawizów-Winograd, Delatyn-Łuczki i Nadwórna-Łanczyn Wydziałowi krajowemu do załatwienia w myśl obowiązujących przepisów o subwencyonowaniu dróg gminnych.

W myśl tej uchwały przyznał Wydział krajowy reskryptem z dnia 19. lutego 1896 l. 81.024 zasiłek w wysokości 50% rzeczywistych kosztów budowy na razie na jedną z wymienionych dróg z powodu, że budowanie kilku dróg równocześnie byłoby zbyt uciążliwem dla powiatu. Ponieważ Rada powiatowa uchwaliła w pierwszym rzędzie przystąpić do budowy drogi Nadwórna-Łanczyn, przeto budowa tej drogi została przy 50% subwencyi z funduszów krajowych w roku 1896 rozpoczętą.

Wydział powiatowy w petycyi swojej podnosi konieczną potrzebę zbudowania wyżej wymienionych dróg i dowodzi, że nawet przy 50% subwencyi przeprowadzenie tego projektu przechodzi siły powiatu.

Wywody jakie Wydział powiatowy w petycyi swojej podaje, są zupełnie uzasadnione, pod względem dróg bowiem jest powiat nadwórniański nadzwyczaj upośledzony, gdyż z wyjątkiem drogi rządowej powiat przecinającej i jednej drogi powiatowej, żadnych innych dróg o pokładzie kamiennym zbudowanych nie posiada. Nadto powiat nadwórniański, który pod względem zajmowanej przestrzeni do największych w kraju należy, jest z pewnością jednym z najuboższych. Dowodzi tego już ta okoliczność, że w powiecie tak dużym 1 cent dodatku do podatków zaledwo 600 złr. przynosi.

Powiat posiada przeszło 500 km. dróg gminnych i znaczną ilość kosztownych mostów, których utrzymanie w obec nowej ustawy wyłącznie fundusz powiatowy obciąża, uboga zaś ludność powiatu znaczniejszych dodatków do podatków znieśćby nie mogła.

Komisya drogowa uznaje w zupełności powody, które Reprezentacyę powiatową skłoniły do wniesienia petycyi, ze względu jednak, że z jednej strony liczyć się musi z ograniczonymi funduszami, z drugiej zaś strony i potrzeby innych powiatów musi mieć na względzie, nie może wnosić wyżej, jak 60% subwencyi.

Z powyższych powodów komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm podwyższa począwszy od roku 1898 przyznaną Reprezentacyi powiatowej w Nadwórnie subwencyę na budowę dróg Nazawizów-Winograd, Delatyn-Łuczki i Nadwórna-Łanczyn z 50% na 60% rzeczywistych kosztów budowy.

Lwów, dnia 2. lutego 1898.

Przewodniczący:
J. Męciński

Sprawozdawca:
Witołd Niezabitowski

Ls. 1559/1898.

Aleg 188

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o czynnościach Dep. VI. Wydziału krajowego za czas od 1. listopada 1896 roku po koniec października 1897 roku.

Wysoki Sejmie!

Departament VI. załatwiał w roku ubiegłym teżsame działy czynności jak poprzednio.

Sprawdzono, że wszystkie ekshibita w ilości 6360 (o 351 mniej jak w roku 1896) zostały załatwione i że tok czynności tego departamentu jest prawidłowy.

Co do poszczególnych działów jako to: spraw terrytoyalnych, funduszu propinacyjnego miast, spraw szupasowych, wojskowych zapomóg i subwencyj, wreszcie spraw dotyczących ustawodawstwa cywilnego i karnego i spraw dotyczących podatków i należytości prawnych, komisya żadnych nie czyni uwag, biuro bowiem a względnie Wydział krajowy czynił i czyni to wszystko, co wsprawach tych było wskazanem.

Pozostają przeto następne sprawy.:

C. k. Żandarmerya, sprawa sporu granicznego przy morskiem Oku, sprawa podwód, sprawa uwolnienia od opłaty podatku konsumcyjnego mięsa spożywanego z bydląt dorziętych z powodu nieszczęśliwych wypadków, sprawa należytości ekwiwalentowej od majątku krajowego, krajowy zakład poprawczy dla nieletnich chłopców, krajowe opłaty konsumcyjne od trunków propinacyjnych i sprawa emigracyi włościańskiej, co do których to spraw czyni komisya prawnicza pewne uwagi i przedstawia wnioski:

I. Co do Żandarmeryi.

a) Według wykazu głównej c. k. komendy Żandarmeryi z dnia 1. lipca 1897, stan Żandarmeryi w kraju naszym składa się z 5 oficerów sztabowych, 33 oficerów i 2583 żandarmów. Liczba to dość wielka i trudno w obec tak znacznego wydatku jaki kraj nasz na ten cel ponosi, żądać pomnożenia Żandarmeryi, chociażby istotnie

w niektórych miejscowościach ustanowienie nowych posterunków, zwłaszcza w celu przestrzegania policyi polowej potrzebnem było.

Gdy atoli rozwijająca się w kraju naszym budowa kolei lokalnych wymagać będzie z powodu nagromadzenia robotników różnej kategoryi, którzy się dla zarobku zbiegną, ustanowienia w miejscowościach tych przez czas budowy pewnych posterunków Żandarmeryi, a przez ściągnięcie na ten cel c. k. Żandarmeryi z innych posterunków w kraju, osłabia się znów w miejscowościach tych bezpieczeństwo publiczne, przeto nasuwa się tu pytanie, czyli, nie byłoby wskazanem ściągnąć potrzebną ilość Żandarmeryi z miejscowości pogranicznych gdzie tak gęsto jest pomieszczoną, i zdaje się wobec uregulowanych obecnie stosunków mniej potrzebną i przeznaczać tych z granicy kraju ściągniętych żandarmów czasowo do miejscowości w których budowa kolei lokalnych się odbywa, zaś wewnątrz kraju pozostawić posterunki Żandarmeryi nieosłabione. Zresztą ten częściowy i czasowy ubytek Żandarmeryi na granicach kraju zastąpićby można inną bronią lub strażą skarbową.

b) Niekiedy słyszeć się dają zażalenia, że z żandarmami trudno rozmówić się w języku polskim lub ruskim coby oczywiście tylko ztąd pochodzić mogło, że przyjmuje się do służby ludzi, którzy żadnym językiem krajowym nie władają dobrze, a tylko może któryś język słowiański rozumieją.

Gdyby tego rodzaju przypadki się wydarzały, toby to oczywiście nie przyczyniało się do należytego wypełniania obowiązków służbowych, lecz owszem utrudniało ich wypełnianie, czyniło ujmę prawom naszym obywatelskim i było zresztą przeciwne przepisom, według których c. k. żandarmi obowiązani są władać dobrze przynajmniej jednym językiem krajowym.

Komisya w obu powyżej poruszonych sprawach nie czyni też na razie żadnych wniosków, sądzi jednak, że Wydział krajowy, mając w ten sposób zwróconą uwagę i w razie potrzeby odniesie się gdzie należy, tudzież poczyni starania, iżby obu wyż wyrażonym życzeniom zadość się stało.

II. Co do sporu granicznego przy morskiem Oku.

Gdy mimo rezolucyi Wysokiego Sejmu z dnia 12. lutego 1897. wzywającej c. k. Rząd, aby odnośnie do poprzednich już przez Wydział krajowy postawionych żądań. dopuszczonym był Delegat kraju naszego, któryby brał udział w obradach przed wydaniem wyroku sądu polubownego, jakoteż był obecnym przy komisyi jeśliby takowa na terrytoryum spornem zebrać się miała. Wydział krajowy dotąd żadnej zgoła nie otrzymał odpowiedzi, gdy dalej wiadomem jest, że obecnie właśnie sędziowie polubowni przystępują do wyboru superarbitra, sprawa zatem dla kraju naszego tak dotkliwa i ważna wkrótce rozpoznawaną i sądzoną będzie, komisya przeto nie mogąc zadowolić się milczeniem c. k. Rządu i opierając się na motywach uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 7. lutego 1897, proponuje ponowną rezolucyę do c. k. Rządu.

III. Sprawa podwód.

Uchwałą z dnia 12. lutego 1897 roku wezwał Wysoki Sejm ponownie c. k. Rząd aby przystąpił do uregulowania w drodze ustawodawczej, sprawy dostarczania podwód, tak dla wojska, jakoteż na cele publiczne za wynagrodzeniem odpowiadają-

cem dzisiejszym stosunkom, a zanim to nastąpi, podwyższył już teraz w drodze administracyjnej wynagrodzenie za dostarczane podwody.

Wydział krajowy przedstawiając tę uchwałą Sejmu c. k. Rządowi, w obszernym wywodzie motywał potrzebę uregulowania sprawy podwód, pominął jednak położyć nacisk na to, że wskazanem jest, aby zaraz w drodze adminstracyjnej wynagrodzenie za dostarczone podwody zostało odpowiednio podniesione, które to żądanie niewątpliwie jest uzasadnionem, ile że dotychczasowe wynagrodzenie 3 centy od konia i kilometra, urąga wprost poczuciu słuszności i sprawiedliwości i nawet „wynagrodzeniem“ zwać się nie powinno. Jeżeli bowiem wynagrodzenie to w innych krajach koronnych naszej monarchii wynosi 13, a dochodzi aż do 21 centów od konia i kilometra, to wynagrodzenie naszej ludności po 3 centy jest oczywistą i rażącą krzywdą.

Dlatego też komisya w obec tego, że i w tym także wypadku c. k. Rząd zachowuje milczenie, proponuje wniesienie rezolucyi do c. k. Rządu z wezwaniem ponownem, iżby w drodze administracyjnej bezzwłocznie tę krzywdę usunął.

IV. Co do uwolnienia od opłaty podatku konsumcyjnego od mięsa pochodzącego z bydląt dorzniętych z powodu nieszczęśliwych wypadków.

W dniu 27. stycznia 1896, a zatem przed dwoma laty powziął Wysoki Sejm następną uchwałę:

„Wzywa się c. k Rząd, by z uwagi na uciążliwości i straty wynikające z po„boru podatku konsumcyjnego przy obrocie mięsnym dla stron, nie trudniących się „przemysłem tej kategoryi, w tych wypadkach w których mięso pochodzi z bydląt „dorżniętych w skutek nieszczęśliwego wypadku, wziął pod ścisłą rozwagę, czyli i pod „jakiemi warunkami dałyby się wprowadzić ulgi podatkowe w kierunku wskazanym „i by takowe drogą ustawodawstwa państwowego przeprowadził“.

I na tę rezolucyę również c. k. Rząd odpowiedział milczeniem.

Gdy sprawa ta wszczególe dla ludności wiejskiej nie jest bez znaczenia owszem jednostka dotknięta nieszczęściem, powinna mieć pewne ulgi w opłacie podatku konsumcyjnego, jeśli sprzedażą mięsa pochodzącego z bydlęcia z konieczności dorżniętego, przynajmniej części straty poniesionej powetować sobie pragnie, sprzedając lub ustępując mięso to na odrobek sąsiadom w tejże samej gminie i to po cenach bardzo niskich, przeto komisya niemogąc i w tym wypadku uznać milczenia c. k. Rządu za usprawiedliwione przedstawia Wysokiemu Sejmowi potrzebę wniesienia ponownego wezwania c. k. Rządu w tym samy kierunku.

V. Co do należytości ekwiwalentowej od majątku krajowego.

Ze sprawozdania Wydziału krajowego wynika, że tenże czynił wszystko, co czynić należało, aby uwolnić kraj nasz od tej uciążliwej dotąd nie opłacanej należytości. Odwoływał się bowiem Wydział krajowy przeciwko żądaniu ck. Urzędu wymiarowego do wyższych i najwyższych Instancyj, wreszcie i do Trybunału administracyjnego który jednak utrzymał w mocy wezwanie ck. Urzędu wymiarowego z dnia 4 marca 1895 l. 1819 E. z tem tylko wyjaśnieniem, że Wydział krajowy nie jest obowiązany fasyonować do opłaty ekwiwalentu dobra publicznego, które jako takie wolnem jest od tej należytości.

Będzie więc rzeczą Wydziału krajowego fasyonując majątek kraju, badać ściśle które części majątku krajowego podlegać mają tej opłacie a wskazanem by było, iżby Wydział krajowy zwrócił się w tej sprawie do Wydziałów innych krajów koronnych, które opłatę tę już uiszczają o udzielenie wskazówek i wyjaśnień.

VI. Co do zakładu poprawczego dla nieletnich chłopców.

Pomimo że ck. Ministerstwo spraw wewnętrznych już w roku 1895 z zadowoleniem przyjęło do wiadomości projekt urządzenia w kraju naszym osady poprawczej dla nieletnich chłopców i w zasadzie pomyśli §. 2. ust: z 24 maja 1895 Nr. 90 Dp. p. zgodziło się na udzielenie subwencyi państwowej — to jednak sprawa ta prawie wcale nie postępuje naprzód z oczywistą szkodą dla tak pożądanej instytucyi.

Plany i kosztorysy wybudować się mającego gmachu na pomieszczenie tego zakładu, przedkładane przez Wydział krajowy ck. Namiestnictwu, Rząd zwraca jako niedokładne lub błędne i to już dwukrotnie, każde zaś wypracowanie planów i krytyka takowych zajmuje bardzo wiele czasu.

Wydział krajowy nie mając swych własnych odpowiednich sił technicznych (architekty), posługiwać się musi prywatnymi architektami i to jest właściwy powód zwłoki.

Obecnie, według zasięgniętej wiadomości przesłane znowu być mają zrektyfikowane plany i kosztorysy ck. Namiestnictwu.

Wypadałoby zdaniem komisyi w krótkiej drodze, z przybraniem odnośnego architekty, porozumieć się z biurem technicznem przy ck. Namiestnictwie i wyrównać możliwe różnice lub usterki tak, aby nareszcie już raz sprawa wyszła ze stadium przygotowawczego i postępowała w szybszem tempie ku wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu.

VII. Krajowe opłaty konsumcyjne.

Dochody z dzierżawy poboru krajowych opłat konsumcyjnych, zmniejszają się stale, dochód na rok 1897, preliminowany w sumie 834.000 złr., jest mniejszym o 10.000 złr. Zaległości wynoszą zaś sumę 34.000 złr. Powodem jest to, że dzierżawcy, nie mając poparcia c. k. Starostw, nie otrzymują dodatków, jakie im się według ustawy należą, że tracąc na dzierżawie, takowe opuszczają, a następcy tak wysokiego czynszu już płacić nie chcą. W kilku też wypadkach Wydział krajowy zmuszonym był, objąć zarząd poboru tych opłat na własny rachunek.

Najsłabszą strona całej tej sprawy jest to, że propinatorzy i hurtownicy ze składów swych, nocą nieopłacane trunki tajemnie wynoszą i wynosić pozwalają, a c. k. Starostwa mimo zażaleń dzierżawców krajowych opłat konsumcyjnych w sprawę tę nie wglądają, zasłaniając się tem, że nie mają prawa rewizyi składów, i że właściciel składu nie jest obowiązany prowadzić jawnego rejestru dowozu i wywozu trunków.

Otóż w tej mierze Wydział krajowy, czynił już i czyni dalsze starania u c. k. Rządu, aby rozporządzenie wykonawcze do ustawy, o poborze rzeczonych opłat odpowiednio zostało uzupełnione w szczególe przez włożenie obowiązku na właścicieli składów i hurtowników prowadzenia dokładnych, jawnych rejestrów dowozu i wywozu (sprzedaży) trunków, i przez zezwolenie rewizyi składów, na zasadzie rzeczonych rejestrów.

Zaleca się zatem Wydziałowi krajowemu, aby sprawy tej dla kraju tak ważnej, nadal nie spuszczał z oka i dążył koniecznie do zmiany owych rozporządzeń wykonawczych w wyżpodanym kierunku.

VIII. W sprawie emigracyi włościańskiej.

Ze zeszłorocznego sprawozdania wiadomem jest, że Wydział krajowy wysłał na koszt funduszu krajowego, Dra Józefa Siemiradzkiego i gr. kat. księdza Jana Wolańskiego do Brazylii, którzy na miejscu badać mieli stosunki wychodźców naszych i dostarczyć materyałów do dalszej działalności Wydziału krajowego.

Delegaci ci powróciwszy do kraju, złożyli obszerne sprawozdanie (alegat 6 sprawozdanie Wydziału krajowego) mieszczące w sobie opis Brazylii i poszczególnych Stanów tej Rzeczy pospolitej pod względem geograficznego położenia, klimatu i innych właściwości, dalej rodzaje zatrudnienia poszczególnych kolonij, wysokość ich zarobku, pewne daty statystyczne, wreszcie spis kolonij polskich i ruskich, które to wszystkie wiadomości i daty także w inny sposób a nie koniecznie przez podróż do Brazylii pp. Delegatów zebrane być mogły, a które to wiadomości zresztą nie zdołają dostarczyć Wydziałowi krajowemu materyału do dalszej działalności.

Można więc śmiało przyjąć, że akcya ta żadnego nie przyniosła rezultatu, nie można jednak winić w tej mierze Wydziału krajowego, który w najlepszej intencyi delegatów tych wysłał.

Ze sprawozdania Wydziału krajowego wynika, że ruch emigracyjny w roku zeszłym sfolgował, że konsulaty austryackie w Ameryce więcej obecnie zajmują się losem naszych emigrantów, że nareszcie na zabiegi agentów emigracyjnych w kraju, władze baczne mają oko, i takowych pociągają do odpowiedzialności.

Wobec tego komisya tak jak i w roku zeszłym, zalecić tylko może Wydziałowi krajowemu dalszą baczną uwagę w tej sprawie, a to po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 3. lutego 1896 roku.

Wyraziwszy zatem zapatrywania swe na poszczególne działy Departamentu VI. komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. listopada 1896 po koniec października 1897 roku przyjmuje się do wiadomości,

II. Wzywa się c. k. Rząd odnośnie do uchwały z dnia 7. lutego 1897 a zatem ponownie aby w sprawie sporu granicznego przy Morskiem Oku, delegat Wydziału krajowego brał udział, tak w obradach przed wydaniem wyroku Sądu polubownego, jakoteż i na miejscu przy komisyi, jeśliby takowa na spornem terytoryum zebrać się miała.

III. Wzywa się c. k. Rząd odnośnie do uchwały z dnia 7. lutego 1897, a zatem również poraz drugi aby bezwłocznie w drodze administracyjnej podwyższył w sposób odpowiedni i wydatny, wynagrodzenie za dostarczane podwody tak dla wojska jakoteż na cele publiczne.

IV. Wzywa się c. k. Rząd odnośnie do uchwały z dnia 27. stycznia 1896, a zatem także po raz wtóry, by z uwagi na uciążliwości i straty wynikające z poboru podatku konsumcyjnego przy obrocie mięsnym dla stron nie trudniących się przemysłem

tej kategoryi w tych wypadkach w których mięso pochodzi z bydląt dorzniętych w skutek nieszczęśliwego wypadku, wziął pod ścisłą rozwagę, czyli i pod jakimi warunkami, dałyby się wprowadzić ulgi podatkowe w kierunku wskazanym i by ulgi te drogą ustawodawstwa państwowego przeprowadził.

Lwów, dnia 5. lutego 1898.

Przewodniczący:
Zoll w. r.

Sprawozdawca:
Klemensiewicz w. r.

Ls. 1558|1898.

Aleg 185

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie programu akcyi zmierzającej do rychlejszego zorganizowania szkół ludowych.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 13. lutego 1897, Wysoki Sejm z powodu wniosku p. Soleskiego powziął następujące uchwały:

1. Wzywa się Radę szkelną krajową, aby zastanowiła się, czy nie byłoby rzeczą możliwą akcyę zmierzającą do zorganizowania szkół ludowych, ująć w program z góry na czas lat 15—20 w ten sposób obliczony, ażeby po skończeniu się tego okresu, daną była możność, pobierania nauki elementarnej wszystkiej młodzieży naszego kraju będącej w wieku szkolnym.

2. Wzywa się Radę szkolną krajową, ażeby w każdym razie program akcyi, zmierzającej do celu w ustępie 1-ym wymienionego na kilka lat najbliższych obliczony, na najbliższą sesyę sejmową przygotowała.

Równocześnie polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby program, który mu Rada szkolna stosownie do ustępu 2-go nadeszle, ze stanowiska finansów kraju rozważył i sprawozdanie w tej mierze na najbliższej sesyi Wysokiemu Sejmowi przedłożył.

Rada szkolna krajowa uczyniła zadość obu powyżej przytoczonym żądaniom. Odezwą bowiem z dnia 1. grudnia 1897 roku, L. 29.841 udzieliła Rada szkolna Wydziałowi krajowemu cennego materyału, który posłużyć ma za podstawę do opracowania programu akcyi w kierunku ad 1 i ad 2.

Przy załączeniu owego materyału do swego sprawozdania dla Wysokiego Sejmu, nadmienia Wydział krajowy, iż będzie mógł przystąpić do opracowania wniósków finansowych w sprawie organizacyi szkół ludowych dopiero w tedy, gdy znane już wyniki reformy podatkowej a zarazem załatwienie sprawy udziału naszego kraju w dochodach państwa z podatków konsumcyjnych, pozwolą Wydziałowi krajowemu, ułożyć program finansów krajowych na dłuższy szereg lat obliczony.

Komisya szkolna uznaje uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 13. lutego 1897 dla Wydziału krajowego, co do przedłożenia we właściwym czasie programu przyspieszonej akcyi, na polu szkolnictwa ludowego, i nadal za obowiązująca, dla tego wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie programu akcyi, zmierzającej do rychlejszego zorganizowania szkół ludowych, przyjmuje się do wiadomości.

Lwów, dnia 5. lutego 1898.

Przewodniczący:
Czartoryski *w. r.*

Sprawozdawca:
Soleski *w. r.*

Ls. 122|98.

Aleg 190

Sprawozdanie

komisyi kolejowej o petycyi Jakóba Judkiewicza przedsiębiorcy budowy i koncessyonaryusza kolei Kraków-Kocmyrzów w sprawie budowy kolei Kraków-Kocmyrzów (L. 122).

Wysoki Sejmie!

Od dwóch lat prowadzi Jakób Judkiewicz starania o uzyskanie koncesyi na budowę normalno torowej linii kolejowej z Krakowa do Kocmyrzowa o długości 16·135 kilom. wraz z odnogami do Mogiły o długości 3·575 kilom. i do Krzesławic o długości 2·482 kilom.

C. k. Rząd zatwierdził już odnośne projekta szczegółowe i wydany został konsens budowlany, a obecnie toczy się rokowanie o koncesyę.

Zaprzeczyć się nie da, że linia ta ma pod względem ekonomicznym nader doniosłe znaczenie i warunki racyonalnego bytu. Liczne młyny, cegielnie parowe, fabryka spodyum, rzeźnia i gazownia miasta Krakowa, zyskują tańszą komunikacyę, połączy ona najkrótszą drogą Kraków z Królestwem Polskiem, na czem handel i przemysł miasta zyskać by musiał.

Może dać pochop do zakładania w tamtej okolicy nowych Zakładów przemysłowych, do czego się tamta część kraju naszego szczególnie nadaje. — Nie jest także wykluczonem, że w przyszłości kolej ta przedłużoną zostanie od stacyi granicznej Kocmyrzów do Miechowa stacyi kolei Iwangrodzko-Dąbrowskiej, w którym to razie nabrałaby już całkiem pierwszorzędnego znaczenia.

Ogólny koszt budowy całej około 23 kilometry długiej linii wraz z taborem i urządzeniem stacyi przeładowawczej na Wiśle i ze złączeniem z koleją państwową, został przez przedsiębiorcę obliczony na 1,015.000 złr., jak świadczy poniższa tabela, a który to kapitał ma być pokryty przez emisyę na $^2/_3$ części kapitału akcyi pierwszeństwa, a na $^1/_3$ akcyi zakładowych.

Kolej lokalna Kraków-Kocmyczów (Baran) wraz ze stacyą przeładowawczą na Wiśle, i odnogami.

Zestawienie kosztów

L. porz.	Przedmiot	1. Główna linia 16·135 km.	2. Odnoga do Mogiły 3·575 km.	3. Odnoga do Krzesławic 2·482 km
1	Roboty przedwstępne i dozór budowy .	32.270	4.110	1.800
2	Wykupno gruntów i inne odszkodowania .	49.600	6.835	1.785
3	Roboty ziemne	79.100	8.620	1.040
4	Roboty poboczne	88.590	4.765	2.440
5	Małe mosty	34.910	3.850	1.110
6	Za żwirowanie i kładzenie torów . .	50.350	9.010	3.500
7	Materyały na tory	208.870	35.630	12.320
8	Budynki i zaopatrzenie we wodę . .	161.250	5.700	—
9	Przybory i przyrządy, jakoteż urządzenie dla torów i stacyi, jakoteż przedwstępne wydatki dla ruchu	11.050	2.070	—
10	Tabor	87.930	—	—
11	Koszta połączenia linii ze szlakiem c. k. kolei państwowej	67.000	—	—
	Razem . .	870.920	80.590	23.995
	Procenta interkalarne	17.418	1.612	480
	Fundusz rezerwowy	16.662	2.798	525
		905.000	85.000	25.000

Całkowite koszta 1,015.000 złr.

Rentowność tej kolei przedstawia się korzystnie. Pomijając już obliczenia rentowności sporządzone przez przedsiębiorcę, które może za różowo sprawę przedstawiają, mamy przed sobą obliczenie zrobione przez organa c. k. Dyrekcyi kolei państwowych, które podaje dochód brutto w kwocie 73.617 złr.

Gdyby ta kolej, tak jakby na to zasługiwała, wliczoną została do rzędu tych kolei, które kraj popiera przez objęcie $^2/_3$ części kapitału w obligacyach musiałby

kraj przejąć przeszło 666.000 złr. kapitału, od czego sam procent po 4% stanowi rocznie przeszło 26.600 złr.

Jedyna dotychczasowa pomoc kraju dla projektowanej kolei Kraków-Kocmyrzów polega w przyzwolonem przez Wydział krajowy odstąpieniu za minimalnym rocznym czynszem skrawka gościńca i rowu przydrożnego w długości około 10 kilometrów. Natomiast przypuszczać należy, że wskutek kolei obniżą się koszta utrzymania tego kawałka gościńca krajowego, które na tej przestrzeni są nader wysokie.

O ile komisyi kolejowej wiadomo, pospieszy i Wydział powiatowy krakowski i gmina miasta Krakowa z pomocą, i tak n. p. ma miasto Kraków oprócz bezpłatnego odstąpienia pod budowę około 6.000 sążni gruntu subskrybować 40.000 zł. akcyi zakładowych.

Ta pomoc oczywiście wystarczyć nie może i komisya kolejowa uznając użyteczność kolei Kraków-Kocmyrzów chętnie by proponowała Wysokiemu Sejmowi przyjście z natychmiastową pomocą dla tej kolei, gdyby nie wzgląd, że przez gwarantowanie szeregu kolei kapitał przeznaczony na popieranie kolei lokalnych już w zupełności zaangażowany został. Nie ulega jednak wątpliwości, że przynajmniej niektóre z tych kolei, okażą się tak rentownemi, że gwarancya obligacyi tych kolei nie będzie przedstawiała dla kraju żadnego wydatku i że odpowiednia część funduszu kolejowego będzie mogła być przeznaczoną na cele innych kolei.

Z uwagi na tę okoliczność a zastrzegając równocześnie dla Wydziału krajowego możność potrzebnej kontroli i ingerencyi,

Komisya kolejowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Z chwilą, gdy fundusz na popieranie kolei niższego rzędu okaże się wskutek rentowności już subwencyonowanych kolei znowu częściowo płynnym, lub gdyby tenże fundusz odpowiednio podwyższonym został, upoważnia się Wydział krajowy do zakupna za kwotę 100.000 złr., akcyi zakładowych kolei Kraków-Kocmyrzów, jeżeli koszta budowy tej kolei przez Wydział krajowy poprzednio zbadane i przyjęte zostaną.

Lwów, dnia 6. lutego 1898.

Zastępca przewodniczącego:

J. Męciński *w. r.*

Sprawozdawca:

Andrzej Potocki *w. r.*

L. s. 1587/98.

Aleg 191

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o wniosku posła Barwińskiego w sprawie założenia warsztatu tkackiego kilimkarskiego w Załoźcach powiatu brodzkiego.

Wysoki Sejmie!

Wnioskiem przekazanym uchwałą Wysokiego Sejmu do załatwienia komisyi przemysłowej domaga się poseł Barwiński założenia szkoły tkackiej kilimkarskiej w Załoźcach.

Komisya w przeświadczeniu, że w Załoźcach znaleść się mogą korzystne warunki dla rozwoju tej kategoryi szkoły, uważa za jedynie do celu wiodące, ażeby Wydział krajowy za pośrednictwem komisyi krajowej dla spraw przemysłowych wpierw przeprowadził odpowiedne rokowania z czynnikami miejscowymi w kwestyi przyczynienia się do kosztów utrzymania wzorowego warsztatu, zabezpieczenie dostawy surowego materyału i dopiero na podstawie wyniku rokowań ewentualnie przystąpił do założenia wzorowego warsztatu tkackiego kilimkarskiego w Załoźcach.

Z naprowadzonych motywów komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wniosek posła Barwińskiego w sprawie założenia warsztatu tkackiego kilimkarskiego w Załoźcach przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu, iżby za pośrednictwem komisyi krajowej dla spraw przemysłowych przeprowadzone zostały odpowiedne rokowania z czynnikami miejscowymi i jeżeli rokowania doprowadzą do rezultatów dodatnich, ewentualnie przystąpił do utworzenia wzorowego warsztatu.

Lwów dnia 4. lutego 1898.

Przewodniczący:

Szczepanowski w. r.

Sprawozdawca:

Żardecki w. r.

Ls. 1588|98.

Aleg 192

Sprawozdanie

sejmowej komisyi przemysłowej z przedłożenia Wydziału krajowego o czynnościach z zakresu przemysłu krajowego (komisya krajowa dla spraw przemysłowych, zasiłki i stypendya, fundusz przemysłowy, sprawy handlu krajowego).

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 28. stycznia 1897, przekazał Wysoki Sejm komisyi przemysłowej do zdania sprawy, przedłożenie Wydziału krajowego, wraz ze sprawozdaniem krajowej komisyi dla spraw przemysłowych z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Niniejszem sprawozdaniem obejmuje komisya sprawy wewnętrznej organizacyi, krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, tudzież sprawy zasiłków i stypendyów na cele przemysłowe pożyczek z funduszu przemysłowego, obecnego stanu tegoż funduszu i sprawy handlu krajowego.

Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, rozpocząwszy swe czynności w trzecim okresie, w szerszem gronie skorzystała z doświadczenia pierwszych 10 lat swego istnienia i przystąpiła przedewszystkiem do usunięcia utrudnień wypływających z dotychczasowej organizacyi wewnętrznej, a mianowicie z podziału komisyi, na dwie komisye specyalne, a to dla spraw przemysłu domowego i dla spraw przemysłu rękodzielniczego.

Uchwalony przez komisyę, a przez Wydział krajowy zatwierdzony regulamin znosi ten podział, który okazał się niepraktycznym i niewłaściwym, natomiast rozszerzono zakres działania wzmocnionej sekcyi administracyjnej na wszelkie sprawy z wyłączeniem jedynie spraw zasadniczych, natury naukowej lub ściśle fachowej.

Nowa ta organizacya zdaniem sejmowej komisyi przemysłowej, przyczyni się do sprężystości działania komisyi krajowej, jak i do jego ujednostajnienia. A sprężystość ta tem jest potrzebniejsza, że krajowa komisya, oprócz spraw przemysłowych, zajmuje się od kilku lat także sprawami handlu krajowego i to w dwóch kierunkach.

Przedewszystkiem komisya zwróciła uwagę na tak potrzebne w naszych stosunkach handlowe wykształcenie młodzieży, i w tym celu wyjednała u Wysokiego Sejmu roczną dotacyę na stypendya dla uczniów szkół i zakładów handlowych, po za granicami kraju. Dotacya ta wzmaga się wprawdzie z roku na rok, lecz nie może,

ani w przyszłości nie będzie mogła być tak wysoką, aby mogła zaspokoić wszystkie w tym kierunku potrzeby.

Równolegle z tymi czynnościami, krajowa komisya dla spraw przemysłowych, zwracała baczną uwagę, na sprawę założenia we Lwowie, wyższej szkoły handlowej, którą uważa za naglącą. Gdy jednak c. k. Rząd stawia zbyt uciążliwe warunki i żąda ze strony czynników miejscowych miasta i kraju zbyt wygórowanych prestacyj, dwie trzecie kosztów sprawienia zbiorów i środków naukowych i t. p. i dwie trzecie bieżących wydatków na utrzymanie szkoły, Komisya krajowa i Wydział krajowy słusznie twierdzą, że stanowisko c. k. Rządu jest wprost dla sprawy nieprzychylne.

Odezwą z dnia 9. listopada 1896, upraszał Wydział krajowy, Radę szkolną krajową, o wyjednanie, aby Ministerstwo odstąpiło od pierwotnych warunków założenia szkoły, a uznało za dostateczne subwencye: gminy miasta Lwowa 3.000 złr. jednorazowo i 6.000 złr. rocznie, lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej 10.000 złr. jednorazowo i 1000 złr. rocznie, i Wydziału krajowego 6.000 złr. rocznie, i przystąpiło jak najrychlej do zrealizowania projektu, założenia we Lwowie, wyższej szkoły handlowej. Do chwili zamknięcia sprawozdania, Wydział krajowy nie otrzymał odpowiedzi, i dla tego sejmowa komisya przemysłowa zgodnie z wnioskiem krajowej komisyi i Wydziału krajowego, proponuje Wysokiemu Sejmowi, uchwalenie rezolucyi, wzywającej ponownie Rząd do najrychlejszego załatwienia i otwarcia wyższej szkoły handlowej we Lwowie.

Sejmowa komisya przemysłowa, uważa sprawę założenia we Lwowie, wyższej szkoły handlowej za tak ważną, że zgodziłaby się na powiększenie subwencyi ze strony kraju, do kwoty 8.000 złr. rocznie, a to w myśl pierwotnej uchwały sejmowej, która upoważniła Wydział krałowy do zapewnienia dla tej szkoły wydatnej subwencyi. Aby Wydziałowi krajowemu umożliwić ewentualne podwyższenie subwencyi, sejmowa komisya przedkłada wniosek do uchwały, upoważniającej Wydział krajowy, do użycia kredytu uchwalonego na rok 1897 w roku 1898, jeżeli wyższa szkoła handlowa w tym roku wejdzie w życie.

Sprawy handlu krajowego, zajmowały krajową komisyę w innym jeszcze kierunku.

Stateczna liczba szkół zawodowych w pewnych kategoryach przemysłu, jak n. p. tkactwo i koszykarstwo i osiedlanie się w kraju wychowańców tych szkół z własnymi warsztatami, mogłyby produkcyę w tych kierunkach tak pod względem jakości jak i pod względem ilości, uczynić zdolną do zaspokojenia większych wymagań handlu, gdyby zbyt tych wyrobów należycie był zorganizowany.

Środki przedsiębrane w tym kierunku, były dotychczas nie dostateczne. Spółki zawodowe połączone ze szkołami fachowemi zbyt są słabe i nie rozporządzają siłami, pod względem handlu dostatecznie wykształconemi.

Krajowa komisya słusznie sądzi, że handel przedmiotami przemysłu wyrabianymi w szkołach zawodowych i obok nich wymaga specyalnej opieki i zcentralizowania wszelkich informacyj co do zakresu produkcyi i źródeł zbytu. A cel ten zdaniem komisyi da się osiągnąć przez ustanowienie krajowej agencyi handlowej, którąby miała obowiązek, pod kontrolą krajowej komisyi, stan produkcyi przemysłowej, we wskazanych miejscowościach szczegółowo badać, zapasy wyrobów utrzymywać w ewidencyi, wyszukiwać dla nich najkorzystniejsze miejsca zbytu tak w kraju, jak i za granicą, wskazywać nareszcie, na podstawie praktyki handlowej, gdzie i co w danej gałęzi przemysłu powinno być przedewszystkiem wyrabiane.

Sejmowa komisya przemysłowa nie wątpi, że Wysoki Sejm w uznaniu ważności sprawy, uchwali żądany na ten cel przez krajową komisyę i Wydział krajowy na rok 1898 kredyt.

Zasiłki i stypendya.

Z kwoty na ten cel przez Wysoki Sejm corocznie przeznaczanej, komisya krajowa w okresie czasu, sprawozdaniem objętym, rozdała ogółem 39 zasiłków w kwotach od 50 złr. do 1000 złr Między tymi zasiłkami szczególniejszą uwagę zwrócić należy na 26 wypadków, w których udzielone zasiłki, miały służyć byłym uczniom szkół zawodowych, którzy rzemiosłem swem na życie zarabiać zaczęli; między tymi było: byłych urzniów szkół koszykarskich 8, szkoły przemysłu drzewnego 8, szkół tkickich 6, szkoły sukienniczej 2, szkoły szewskiej 1, kursu zabawkarskiego w Jaworowie 1. Cyfry powyższe wykazują, że w porównaniu z liczbą uczniów, którzy w szkołach zawodowych od lat kilku w pewnych gałęziach pracy rękodzielniczej się wykształcili, mało jeszcze jest takich, którzyby we własnych warsztatach zawodowej pracy się oddawali, lecz to nie jest winą szkół, lecz wynikiem okoliczności zewnętrznych, jak zbyt młody wiek, służba wojskowa i t. p.

Sejmowa komisya przemysłowa z zadowoleniem przyjmuje do wiadomości, że krajowa komisya dla spraw przemysłowych, zamierza i nadal, danych jej do dyspozycyi funduszów tytułem zasiłków, użyć przeważnie w kierunku umożliwienia byłym uczniom szkół zawodowych samoistnego rozpoczęcia rzemiosła.

Zasiłków stypendyjnych udzielono w ciągu roku szkolnego 1896/7, ogółem przemysłowych 243, handldwych 5. W trzech wypadkach zasiłki te uchwalone były szkołom zawodowym a w pozostałych 240 wypadkach, uczniom szkół zawodowych krajowych, lub wiedeńskich albo zagranicznych.

Fundusz przemysłowy.

W sprawozdaniu swojem komisya krajowa dla spraw przemysłowych zamieściła wygotowany przez Bank krajowy bilans tego funduszu z końcem I. półrocza 1897, Sejmowa komisya przemysłowa jest w możności zakomunikowa Wysokiem Sejmowi bilansu funduszu przemysłowego z końcem II. półrocza 1897.

Z końcem roku 1897 fundusz przemysłowy wynosił ogółem kwotę 567.691 zł. 55 ct. w. a. Na ten stan złożyły się następujące pozycye: 1) aktywa przejęte od Wydziału krajowego z dniem 1. stycznia 1888 111.410 zł. 8 ct., od których jednak odpisano dotychczas 34.464 zł. 32 ct., pozostało więc tylko 76.945 zł. 76 ct. 2) dotacye sejmowe od 1887 do 1897 włącznie 400.000 zł. 3) przyrost z procentów 90 745 zł. 79 ct. Z zestawienia tego okazuje się, że dotychczasowe odpisy stanowią 38% przyrostu z procentów Stosunek ten nie jest bynajmiej wygórowany, zwłaszcza gdy się zważy, że odpisy te odnoszą się do kwot wypożyczonych w pierwszym perjodzie działalności na polu podniesienia przemysłu krajowego, gdy pierwsze dopiero na tem polu stawiano kroki.

Wykazana powyżej kwota stanowiąca majątek funduszu przemysłowego ulokowana była z końcem roku 1897 w sposób następujący:

w 29	pożyczkach	dla	przemysłu	tkackiego	. . . . .	135.980 zł.	88 ct.
„ 12	„	„	„	skórnego	. . . . .	44.443 „	83 „
„ 24	„	„	„	drzewnego	. . . . .	42.766 „	55 „
„ 23	„	„	„	metalowego	. . . . .	56.172 „	84 „
„ 13	„	„	„	ceramicznego	. . . . .	43.382 „	26 „
„ 33	„	innych	gałęzi	przemysłu	. . . . .	120.261 „	82 „
w 134	pożyczkach	. . . . .				443.008 zł.	18 ct.

Udział w Towarzystwie handlowem	50.000 zł. — ct.
„ w garbarni rzeszowskiej	25.000 „ — —
„ w spółce komandytowej Strzyjewski i Sp. . . .	10.000 „ — —
kupno fabryki Chylewskiego w Tarnowie	37.283 „ 37 „
lokacya w Banku krajowym	2.400 „ — —
Razem . .	567.691 zł. 55 ct.

W dziale pożyczek dla przemysłu ceramicznego, sejmowa komisya przemysłowa zwraca uwagę, że wybor zwykłych dachówek w połączeniu z wyborem rurek drenowych, zarówno ze względu na interes rolnictwa jak i ze względu na nową ustawę budowniczą wymaga wydatnego poparcia.

Fundusz przemysłowy ustanowiony przeciętnie na kwotę 300.000 złr., podwyższony został uchwałą sejmową z roku 1894, do kwoty 500.000 złr., a to przez roczne dotacye po 25.000 złr. Do unormowanej tą uchwałą wysokości, brakuje jeszcze 100.000 zł., które mają wpłynąć w latach 1898—1891 włącznie.

Sejmowa komisya przemysłowa, podziela w zupełności zdanie krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, że dla skutecznego we większym rozmiarze działania na rozwój przemysłu, szczególniej fabrycznego, nierównie znaczniejszych potrzeba funduszów, to też sejmowa komisya przemysłowa nie wątpi, że Wysoki Sejm w miarę możności nie odmówi w przyszłości większych na ten cel kredytów, obecnie jednak ze względów budżetowych, zwłaszcza w obec zmiennych podstaw finansowych skutkiem wprowadzenia w życie nowych ustaw podatkowych, sejmowa komisya przemysłowa, tak samo jak Wydział krajowy, żadnych pod tym względem wniosków nie czyni. Opierając się na powyższym wywodzie sejmowa komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego, względnie krajowej komisyi dla spraw przemysłowych z czynności, w zakresie przemysłu krajowego, odnośnie do organizacyi wewnętrznej krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, zasiłków i stypendyów na cele przemysłowe, stypendyów handlowych, oraz funduszu przemysłowego.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd ponownie, aby jak najrychlej przystąpił do założenia i otwarcia we Lwowie wyższej szkoły handlowej.

3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do użycia uchwalonego na rok 1897 kredytu, na wyższą szkołę handlową we Lwowie, w kwocie 3.000 złr., w roku 1898 na wypadek, jeżeli wyższa szkoła handlowa we Lwowie, wejdzie w życie w tymże r. 1898.

Lwów, dnia 6. lutego 1898.

Przewodniczący
Szczepanowski *w. r.*

Sprawozdawca:
Goldman *w. r.*

L. 1592/98.

Aleg 193

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego. »Krajowe szkoły zawodowe i warsztaty instrukcyjne«.

Wysoki Sejmie!

Ogólna liczba szkół zawodowych w kraju w porównaniu z rokiem poprzedzającym pozostała niezmienną, jest ich razem 31, w szczególności jedenaście dla wyrobów z drzewa i łoziny, trzy garncarskie, trzy dla wyrobów ze skóry, ośm tkackich, jedna sukiennicza, jedna powroźnicza, trzy koronkarskie a wreszcie jedna dla nauki hafciarstwa. Prócz szkół powyżej wykazanych w drugiej połowie 1897 r. zostały otwarte, szkoła koszykarska w Strychańcach, stolarska w Kalwaryi Zebrzydowskiej, szewska w Dobczycach i Drohobyczu a natomiast dla braku sprzyjających warunków zwiniętą została szkoła koronkarska w Starym Sączu.

W poszczególnych kategoryach szkół wprowadzone i zamierzone ważniejsze zmiany znajdują wyraz w niniejszem sprawozdaniu: Szkoła koszykarska w Dżurowie otaczana opieką Rady powiatowej w Śniatynie ma byt i rozwój normalny zapewniony. W realności na cele szkoły nabytej, grunta o przestrzeni przeszło jednego morga przeznacza zarząd szkoły na urządzenie wzorowej szkółki owocowej, mając na uwadze, że na gruntach tamtejszej okolicy udają się bardzo dobrze drzewa owocowe i z tendencyą, iżby uczniowie prócz nauki koszykarstwa w chwilach wolnych od pracy zawodowej, w stosownych porach roku ćwiczyli się praktycznie w hodowli drzew owococowych a tem samem nabrali zamiłowania do sadownictwa.

Usiłowania Rady powiatowej w Śniatynie zasługują na poparcie i z tego też powodu komisya zgodnie z propozycyą Wydziału krajowego uznaje potrzebę udzielenia Wydziałowi powiatowemu w Śniatynie bezprocentowej pożyczki w wysokości 3000 zł. na budowę szkoły koszykarskiej w Dżurowie i odpowiedni wniosek Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedkłada. Szkoła stolarska w Kalwaryi otwartą została dnia 16. września 1897. Gdy jednak przestrzeń gruntu pod budowlę przeznaczona jest tak małą, że obok budynku szkolnego zbudowanego przez gminę nie ma wolnego miejsca przed magazynem materyałów, okazała się niezbędna potrzeba zakupna przyległej parceli gruntowej obejmującej 1100 s. □ za cenę 1500 zł. w. a. Wydział krajowy uwzględniając, że ten wydatek stosunkowo wysoki pierwotnie nie przewidziany, znaczną różnicę gminie, która na cele szkoły poniosła poważne ofiary, przedstawia potrzebę udzielenia tejże gminie bezzwrotnego zasiłku w wysokości 500 zł. z myślą przyczynienia się do kosztów zakupna gruntu. Komisya uznaje powody za słuszne i zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wyrazić życzenie, iżby gminie Kalwaryi Zebrzydowskiej zasiłek został udzielony. Krajowy warsztat dla wyrobu zabawek w Jaworowie został otwarty i wydano odpowiednie przepisy organizacyjne wraz z planem naukowym. Szkoły dla przemysłu keramicznego wykazują rozwój prawidłowy.

Przemysł keramiczny w kraju wziąwszy w całości, jak świadczą liczne przedsiębiorstwa, nietylko się ulepsza i rozwija, lecz faktycznie wykazuje poważne rezultaty.

Komisya z wyrazem prawdziwego uznania podnosi, że ten w wysokim stopniu dodatni wynik prac w kierunku podniesienia tej gałęzi przemysłu, zawdzięczyć należy w znacznej części krajowej stacyi keramicznej zostającej pod kierownictwem inżyniera p. E. Krzena.

Szkoły szewskie znajdują nie tylko uznanie lecz szersze zainteresowanie się wśród samychże bezpośrednio interesowanych rzemieślników, którzy ostatecznie przychodzą do przekonania, że chcąc stawić opór konkurencyi fabrycznej i sprostać wymaganiom dostawy obuwia dla armii, koniecznem jest podnieść zawodowe wykształcenie szewców. Prócz trzech szkół dawniej istniejących powstała świeżo szkoła szewska w Dobczycach i Drohobyczu i po nadto utworzony został kurs majsterski dla szewców we Lwowie na wzór, jaki z upoważnienia Ministerstwa handlu urządza c. k. Muzeum technologiczne we Wiedniu. Z początkiem bieżącego roku podobny kurs został otwarty w Krakowie.

Krajowa szkoła tkacka w Krośnie łącznie z warsztatami wzorowymi w liczbie siedmiu pozostają na niezmiennym stopniu rozwoju i należy tym szkołom przyznać, że wśród niekorzystnych warunków w jakich znajduje się przemysł tkacki w Kraju, oddają usługi przysparzając społeczeństwu zawodowo wykształconych tkaczy i niezaprzeczenie z pewnego rodzaju skutkiem działają na tkaczy wiejskich, którzy wyroby swoje coraz częściej zaczynają produkować na ulepszonych warstatach tkackich. Przeznaczona suma 15.000 zł. na cel urządzenia oddziału tkactwa mechanicznego przy krajowej szkole tkackiej w Krośnie i wstawiona w rubrykę XVI wydatków na rok 1897 I. rata w kwocie 7000 zł. pozostała nie zużytkowaną, ponieważ jak dotychczas brak jest na miejscu silnej spółki, któraby zapewnić mogła szkole dostawę surowego materyału i zorganizować zbyt gotowych tkanin Z powodów wyżej wymienionych krajowa komisya przemysłowa powstrzymała na razie akcyę zmierzającą do zaprowadzenia oddziału tkactwa mechanicznego, w konsekwencyi Wydział krajowy nie wstawił do preliminarza budżetu II. raty w wysokości 8000 zł i ogranicza się na przedstawieniu wniosku, ażeby nie wydana w 1897 roku kwota 7000 zł. przeniesioną została do preliminarza budżetu na rok 1898. Komisya akceptuje wniosek Wydziału krajowego żywiąc nadzieję, że stosunki ulegną zmianie na lepsze, i że w niedługim czasie będzie można przystąpić do zorganizowania oddziału tkactwa mechanicznego w Krośnie.

Na skutek petycyi Towarzystwa tkackiego w Glinianach, Wysoki Sejm uchwałą powziętą dnia 6. lutego z. r. polecił Wydziałowi krajowemu, iżby po zbadaniu sprawy przedłożył Sejmowi wniosek na koszta wzniesienia budynku dla krajowej szkoły tkackiej Glinianach. Czyniąc zadosyć przytoczonej uchwale, Wydział krajowy po przeprowadzeniu potrzebnych badań i rokowań przedstawia wniosek na udzielenie Towarzystwu tkackiemu w Glinianach bezzwrotnego zasiłku w wysokości 4000 zł. na cel budowy szkoły. Komisya przemysłowa przyjmuje wniosek Wydziału krajowego i Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedkłada.

Z dążnością podniesienia domowego przemysłu tkackiego, ile możności z zaoszczędzeniem znacznych kosztów połączonych z kreowaniem szkół nowych, Krajowa komisya dla spraw przemysłowych zarządza kursa wędrowne dla nauki tkactwa, wypracowała dla tychże kursów regulamin i powierzyła funkcyę nauczyciela wędrownego p. Marcinowi Brzękowi dawniejszemu instruktorowi zwiniętej szkoły tkackiej w Błażowej. Obecnie p. Marcin Brzęk odbywa naukę wędrowną tkactwa w powiecie Tarnobrzeskim w gminach Dąbrowie i Wrzawy. Szereg petycyi wnoszonych do Sejmu krajowego z żądaniami zakładania rozmaitej kategoryi szkół zawodowych skłania komisyę do wyrażenia życzenia, iżby Wydział krajowy względnie krajowa komisya dla spraw przemysłowych wzięła pod rozwagę, czy kursa wędrowne podobne jak dla tkactwa nie możnaby zaprowadzić i dla innych gałęzi przemysłu n. p. koszykarstwa, szewstwa i t. p.

Krajowa szkoła sukiennicza w Rakszawie rozwija się normalnie a wyroby uczniów znajdują uznanie i coraz szerszy i łatwiejszy zbyt w kraju.

Uchwałą sejmową z 6. lutego 1897., otrzymał Wydział krajowy polecenie, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt zaprowadzenia oddziału tkactwa mechanicznego przy krajowej szkole sukienniczej w Rakszawie. W wykonaniu powyższej uchwały i uznaniu potrzeby uzupełnienia programu szkoły, któryby obejmywał całość techniki przedmiotu, Wydział krajowy biorąc za pod-

stawę operat i kosztorys wypracowany przez kierownika szkoły, wstawił do rubryki XVI. budżetu krajowego na rok 1898 I. ratę w kwocie 7000 zł. a. w. Komisya w zupełności zgadza się na wstawienie pierwszej raty do budżetu tem więcej, ileże rozszerzenie programu szkoły da uczniom zupełny obraz wełnianego przemysłu i wyraża życzenie, że jak skoro operat kierownika wyjdzie ze stadyum badań krajowej komisyi dla spraw przemysłowych i spółka, o której mowa w sprawozdaniu komisyi, finansowo się wzmocni, Wydział krajowy przystąpi do utworzenia oddziału tkactwa mechanicznego przy krajowej szkole sukienniczej w Rakszawie. Do projektu preliminarza na rok 1898 wstawił Wydział krajowy kwotę 3300 zł., jako zasiłek nadzwyczajny na budowę drogi od gościnca powiatowego do krajowej szkoły sukienniczej w Rakszawie. Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym przedstawia Wysokiemu Sejmowi odpowiedni wniosek do uchwały, czyniąc zadosyć od dawna odczuwanej potrzebie, bowiem na drodze obecnie istniejącej, wszelkie transporta połączone są z niesłychanemi trudnościami i kosztami.

W ubiegłym roku z ramienia Wydziału krajowego przeprowadzono lustracyę administracyjną w siedemnastu szkołach zawodowych, a wedle sprawozdania Wydziału krajowego zamierzone są dalsze lustracye w czasie najbliższym. Z zadowoleniem przyjmuje komisya fakt przeprowadzenia lustracyi stosunkowo w znacznej ilości szkół zawodowych, mając przeświadczenie, że drogą lustracyi zacieśniony zostaje stosunek między Władzą zwierzchniczą a zarządami poszczególnych szkół.

Frekwencya uczniów w szkołach zawodowych rzeczywiście zamiast progresywnie wzrastać stosunkowo się zmniejszyła zwłaszcza w szkołach garncarskich i tkackich. Ten objaw nie jest dobry, należy przeto bliżej zbadać przypuszczalne powody obniżenia się frekwencyi i zastosować w miarę możności skuteczne środki zaradcze.

Znaczna część uczniów, którzy uczęszczają do szkół zawodowych, ogarnia pewnego rodzaju obawa i troska o przyszłość, i zadają sobie a częstokroć i zarządom szkoły pytanie, w dzisiejszych stosunkach wcale uzasadnione — czy znajdą pracę? a tem samem czy nabyte zawodowe wykształcenie zapewni im egzystecyę. Chodzi o to, ażeby prócz wykształcenia zawodowego otoczyć ich pewnego rodzaju opieką wówczas, gdy samodzielnie pracować mają i starać się wytworzyć przynajmniej znośne warunki dla istnienia i rozwoju pewnych kategoryi przemysłu. Do wzrostu frekwencyi, któraby odpowiadała rzeczywistym potrzebom przemysłu krajowego i kraju i zabezpieczenia egzystencyi zawodowo wykształconym jednostkom, zdaniem komisyi przyczynić się może równorzędne harmonijne współdziałanie społeczeństwa, oparte o skuteczną pomoc władz autonomicznych i rządowych.

Jednostki oświecone i znające doniosłość potrzeby podniesienia przemysłu krajowego winne rozwinąć energiczną działalność w tym kierunku, ażeby ludność wiejską i małomiejską zachęcić do korzystania ze szkół zawodowych, na tej jednak idealnej części zadania poprzestać nie należy, lecz zarazem powinno się rozbudzać wśród społeczeństwa, powiedzmy tę ambicyę, ten lokalny patryotyzm, iżby wyroby krajowe zakupnem wspierać a kupować obcokrajowe jedynie natenczas, jeżeli tego rodzaju wyrobów w kraju nie ma wyprodukowanych. Wszelkie usiłowania Wydziału krajowego i krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, dążące do podniesienia przemysłu nie odniosą w całej pełni pożądanego skutku, dopókąd zamożniejsze sfery naszego społeczeństwa w tej pracy nie wezmą wydatnego udziału. Oprócz zakupna wyrobów, tworzeniem silnych finansowo spółek udziałowych czy też akcyjnych dla poszczególnych kategoryi przemysłu, mogą zamożniejsze sfery z nadzwyczajnym sukcesem przyczynić się do ulepszenia i rozwoju przemysłu. Opieka i współdziałanie Władz niesłychanie doniosłe ma znaczenie dla podniesienia i rozwoju przemysłu krajowego, komisya uznaje, że pracy i energii naszej władzy autonomicznej zawdzięczyć należy postęp i rozwój przemysłu i licząc się z tym faktem, uważa za właściwe pewne życzenia wypowiedzieć w przeświadczeniu, że Wydział krajowy bądź to we własnym zakresie lub też w drodze przedstawienia c. k. Rządowi, spowoduje skuteczne tych życzeń załatwienie. W streszczeniu postulata obejmują kwestye następujące:

1. Przeprowadzenie handlowej organizacyi dla wyrobów przemysłu krajowego.
2. Poczynienie odpowiednich starań, iżby w kraju założoną została przędzalnia lnu.

3. Utworzenie posady fachowego referenta technicznego przy krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, z uwagi na tę okoliczność, że kraj posiada znaczną ilość szkół zawodowych, mnożą się żądania tworzenia szkół nowych, — skutkiem czego działalność komisyi przybiera coraz szersze rozmiary.

4. Zaprowadzenie kursów naukowych praktycznych dla rozmaitej kategoryi rzemiosł, podobnie jak to uczynił Wydział krajowy dla rzemiosła szewskiego.

5. Wydanie nakazu zarządom szpitali i innym zakładom pozostającym pod zarządem Wydziału krajowego, iżby zaopatrywały się w wyroby krajowe — toż samo w formie zalecenia gminom miejskim.

6. Poczynienie starań u c. k. Rządu, ażeby szkoły zawodowe, których organizacya odpowiada przepisom ustawy, były uprawnione do wydawania świadectw uzdolnienia.

7. Domagania się u Władz rządowych i za pośrednictwem Koła polskiego w Wiedniu, iżby dostawy do armii, o ile dotyczą jakiejkolwiek gałęzi przemysłu, powierzane były drobnym przemysłowcom.

8. W celu ułatwienia producentom dostaw były ustanowione w kraju stałe komisye odbiorcze dla dostaw do armii.

Skreślone powyżej życzenia w przeważnej części były przedmiotem obrad i uchwał Wysokiego Sejmu, i jedynie w kwestyi organizacyi handlu, dostaw do armii i kursów naukowych pozwala sobie komisya dodać kilka słów na uzasadnienie.

Wyroby tkackie, wyprodukowane w szkołach i w ogóle na ulepszonych warstatach, są dobre i co do cen wytrzymują konkurencyę z dobrymi co do jakości wyrobami fabrycznymi. Jeden z dowodów daje przykład dostawy gotowej bielizny dla szpitala wojskowego w Kladni w Bośni. W skutek ogłoszeń wniosło Towarzystwo handlowe w Łańcucie ofertę do Zarządu Szpitala, załączając próbki płócien wyprodukowanych w miejscowym krajowym warsztacie tkackim i niewątpliwie wytrzymawszy konkurencyę fabryczną co do cen i jakości, pozyskało dostawę, o której mowa. Po odstawieniu zamówionej bielizny, zarząd szpitala do tego stopnia był zadowolony z wyrobów, że prócz zapłaty należnej sumy, nadesłał Towarzystwu pismo pełne uznania w formie świadectwa i zarazem zapowiedź dalszych zamówień.

Ten przykład wskazuje, że gdyby część handlowa w szkołach naszych zawodowych i spółkach ujętą być mogła w pewną organizacyę, to nie tylko w kraju, lecz i poza granicami nasze wyroby znalazłyby odbyt. Z uznaniem podnosi komisya, że pierwszy krok w kwestyi organizacyi handlowej czyni Wydział krajowy wstawieniem do budżetu krajowego kwoty 1.200 zł., przeznaczonej na opłacenie agenta handlowego.

W kwestyi dostaw dla armii zaznacza komisya, że z końcem bieżącego 1898 roku expiruje kontrakt zawarty z wielkimi fabrykantami o dostawę obuwia dla armii. Jak dotychczas stopniowo aż do wysokości jednej czwartej części dostaw, powierzały władze wojskowe robotę obuwia drobnym przemysłowcem, a jeżeli się zważy, że stan małomieszczański u nas w kraju w sposób prawdziwie zastraszający upada, że wśród tych sfer ubóstwo i nędza panuje, rzeczą jest zupełnie słuszną, ażeby Rząd powierzeniem dostaw jeżeli nie w całości, przynajmniej w części znaczniejszej drogą przysporzenia pracy tymże przemysłowcom przyszedł z pomocą. Prócz dostaw obuwia ważną jest niemniej kwestya wyrobu i dostawy innych artykułów dla potrzeb armii, które wykonać mogą przemysłowcy jak krawcy, rymarze, kuśnierze, blacharze itp. — Ażeby jednak poziom fachowego wykształcenia naszych rzemieślników podnieść i wytworzyć znaczniejszą ilość ukwalifikowanych do podjęcia robót, komisya zaleca utworzenie kursów majsterskich dla różnych kategoryj rzemiosł. Wydział krajowy i krajowa komisya dla spraw przemysłowych w sprawozdaniu przedstawiają szczegóły dotyczące starań czynionych u c. k. władz rządowych w celu pozyskania wyższych zasiłków na rzecz szkół zawodowych w kraju. Z przykrością komisya zaznacza, że c. k. Ministeryum wyznań i oświecenia zamiast żądanej kwoty 47.650 zł., uzasadnionej potrzebami, przyznało jedynie kwotę 32.100 zł, zatem mniej o 15.550 zł.

Szkoły zawodowe, zwłaszcza w innych krajach naszej monarchii, prawie wyłącznie zakładane i utrzymywane są kosztem skarbu państwa. Na szkoły zawodowe, szkolnictwo przemysłowe i rozmaite subwencye, w państwowym budżecie na r. 1898 figuruje poważna suma 2,798 050 zł., jednakowoż mniej aniżeli 8% z tej całej sumy

przeznacza Ministeryum dla Galicyi. Do jakiego stopnia Ministerstwo wyznań i oświecenia zajmuje wprost niechętne stanowisko w obec potrzeb kraju naszego w kierunku podniesienia przemysłu, najlepiej charakteryzuje fakt, że w tej części Monarchii istnieje 31 szkół państwowych tkackich, na których utrzymanie preliminowaną jest w budżecie państwowym na rok 1898 kwota 272.437 zł, natomiast na szkoły i warstaty wzorowe tkackie w Galicyi przyznał Skarb państwa w przeciwstawieniu do powyżej wymienionego wydatku kwotę 10.150 zł. nieproporcyonalnie niską. Po nadto Wydział krajowy wykazując potrzeby zasiłków dla szkół zawodowych, prosił o przyznanie znaczniejszej subwencyi w wysokości 7.500 zł. na cel utworzenia oddziału tkactwa mechanicznego w Krośnie, — tę pozycyę w zupełności Ministeryum skreśliło, pomimo, że w państwowych szkołach tkackich w przeważnej części zaprowadzone i utrzymywane są z funduszów państwowych oddziały tkactwa mechanicznego. Nie chcąc tę niemiłą kwestyę dłużej omawiać, komisya ogranicza się na powyżej określonem uzasadnieniu i zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego przedstawia Wysokiemu Sejmowi do uchwały odpowiednią rezolucyę.

W zakończeniu przedkłada Komisya Wysokiemu Sejmowi do uchwały szereg wniosków, przyczem zaznacza, że w zupełności przyjmuje wnioski Wydziału krajowege odnoszące się:

1. do przeniesienia na rok 1898 kwoty 7.000 zł. nie wydanej w 1897 roku, przeznaczonej na cel urządzenia oddziałów tkactwa mechanicznego przy krajowej szkole tkackiej w Krośnie;

2. do udzielenia Wydziałowi powiatowemu w Śniatynie bezpprocentowej pożyczki w wysokości 3.000 zł.;

3. do udzielenia Towarzystwu tkackiemu w Glinianach bezzwrotnego zasiłku w wysokości 4.000 zł.;

4. Do udzielenia zasiłku w wysokości 3.300 zł. na zbudowanie drogi dojazdowej do krajowej szkoły sukienniczej w Rakszawie;

5. do udzielenia kredytu w wysokości 500 zł., potrzebnego na zakupno gruntu w Kalwaryi Zebrzydowskiej.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 30. listopada 1897 L. 75.421 i dołączone do niego sprawozdanie z czynności komisyi krajowej dla spraw przemysłowych w zakresie szkół i warstatów zawodowych.

II. Kredyt w kwocie 7.000 zł., wstawiony do budżetu krajowego na r. 1897 jako pierwsza rata dotacyi krajowej na urządzenie tkactwa mechanicznego w krajowej szkole tkackiej w Krośnie, uchwalonej na posiedzeniu sejmowem z d. 6. lutego 1897, Sejm przedłuża na rok 1898, upoważnia Wydział krajowy do użycia tej kwoty na cel wymieniony do końca roku budżetowego 1898, — oraz poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby drugą ratę powyższej dotacyi w kwocie 8.000 zł. wstawił do preliminarza budżetu krajowego na rok 1899.

III. Sejm przeznacza do rozporządzenia Wydziału krajowego:

a) kwotę 3.000 zł. tytułem bezprocentowej pożyczki dla powiatu śniatyńskiego na zakupno realności celem umieszczenia w niej krajowej szkoły koszykarskiej w Dżurowie;

b) kwotę 4.000 zł. tytułem bezzwrotnego zasiłku dla Towarzystwa tkackiego w Glinianach na wystawienie budynku dla tamtejszego krajowego naukowego warstatu tkackiego według wskazówek i wymagań Wydziału krajowego;

c) kwotę 3.300 zł. tytułem jednorazowego zasiłku na zbudowanie drogi dojazdowej od powiatowego gościńca do krajowej szkoły sukienniczej w Rakszawie;

d) kredyt do wysokości 500 zł. celem dopomożenia gminie Kalwaryi Zebrzydowskiej do pokrycia kosztów zakupna gruntu niezbędnego dla rozszerzenia realności tamtejszej krajowej szkoły stolarskiej.

IV. Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby w celu utworzenia posady referenta technicznego przy komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, wstawił odpowiednią kwotę do budżetu krajowego na rok 1899.

V. Sejm wzywa c. k. Rząd:

1. Ażeby dostawę obuwia, odzieży i rozmaitych przyborów dla armii w znacznie większej niż dotąd mierze powierzał drobnym przemysłowcom i w celu ułatwienia dostaw ustanowił w kraju komisye odbiorcze;
2. ażeby udzielał wyższych zasiłków ze Skarbu państwa na utrzymanie krajowych szkół zawodowych.

We Lwowie, dnia 1. lutego 1898.

Przewodniczący:
Szczepanowski w. r.

Sprawozdawca:
Żardecki w. r.

Ls. 1612/1898.

Aleg 194

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Kramarczyka w sprawie uchylenia utrudnień czynionych na komorach cłowych włościanom przejeżdżającym granicę.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Kramarczyka przydzielony uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1898 komisyi administracyjnej podnosi dwa zażalenia ludności pogranicznej; pierwsze, że na komorze celnej pomiędzy Oświęcimem a Bieroniem włościanie gospodarze, którzy do Prus po wapno lub węgiel jadą, albo z Prus od eksportu produktów próżnemi wozami wracają, traktowani są na równi z furami ładowanemi towarami, i muszą na przejazd przez komorę celną czekać na godziny urzędowe; gdy tymczasem inni podróżni, jak n. p. fiakry, żydzi i t. d. bywają bezwarunkowo przepuszczani o każdej porze dnia i nocy.

Powtóre, że na tejsamej komorze furmani jadący do Prus z różnemi produktami rolnemi, albo wiozący z Prus węgiel kamienny z tamtejszych kopalni muszą na komorze austryackiej przedkładać tamtejszej straży skarbowej kartę przewozową. zaopatrzoną stemplem na pięć centów, zaś samo wystawienie przepustki wynosi 3 ct. czyli razem od każdej fury trzeba zapłacić 8 ct.

Co do pierwszego z tych zażaleń, to §. 118 ordynacyi cłowomonopolowej stanowi, że graniczne urzęda cłowe obowiązane są uskuteczniać przepisane czynności urzędowe w każdej godzinie dnia wyjąwszy godziny południowej, zaś podrożni, którzy nie wiozą z sobą żadnych przedmiotów do handlu przeznaczonych, mają być o każdej porze dnia i nocy bez zwłoki odprawiani.

Komisya administracyjna nie widzi żadnej różnicy między włościanami, którzy przez komorę celną wprawdzie po towary jadą, lub z odstawy towarów wracają, jeżeli jadą próżnemi wozami, a innymi podróżnymi, którzy nie wiozą z sobą żadnych przedmiotów do handlu przeznaczonych; wyraża zatem zapatrywanie, iż w myśl powyższego §. 118 ordynacyi cłowo - monopolowej tacy włościanie jako zwykli podróżni o każdej porze dnia i nocy przez komorę celną powinni być przepuszczani. Jeśli zaś są zmuszeni jadąc i próżnemi wozami czekać na komorze na godziny urzędowe, narażeni są na stratę czasu i niepotrzebne koszta, co przy częstych przejazdach granicy bądź dla spieniężenia swoich produktów rolnych, bądź dla nabycia potrzebnego opału dotkliwie odczuwać mogą.

Drugie zażalenie odnosi się do opłat statystycznych, które zostały wprowadzone ustawą państwową z 26. czerwca 1890 Dz. pr. p. Nr. 132 dla statystyki handlu zagranicznego.

Ustawa ta nakłada obowiązek na przewożących towary przez komorę celną pisemnych lub ustnych oznajmień w celach urzędowej statystyki handlowej, i ustanawia w §. 9 należytość statystyczną przy pisemnych na najwyżej 6 ct., przy ustnych na najwyżej 2 ct., która w markach statystycznych umyślnie na ten cel wydawanych ma być uiszczaną.

Wysokość tej opłaty wynosi obecnie dla pisanych oznajmień 5 centów, zaś dla ustnych 2 centy.

Opłatę następnych 3 centów, wymienionych w wniosku posła Kramarczyka, pobierają spedytorowie przy każdym urzędzie cłowym ustanowieni, którzy piszą powyższe oznajmienia statystyczne.

Te opłaty, przy częstym ruchu włościan pogranicznych przez komorę, w małej wartości wywożonych, do spieniężenia produktów rolnych, lub przywożonych dla własnych potrzeb towarów, mogą być dla nich uciążliwe, i zniesienie tychże lub przynajmniej obniżenie pożądane. Że ulgi w tych wpłatach są możliwe, wskazuje przytoczona ustawa z 26. czerwca 1890, albowiem pozostawia orzeczeniu w drodze rozporządzeń; w których wypadkach ustne oznajmienia lub inne ulgi, w uwzględnieniu lokalnych potrzeb ruchu udzielone być mogą. (§. 2).

Wprawdzie motywa wniosku niezawierają dostatecznych dowodów do stanowczego załatwienia, wskazują jednak potrzebę zbadania skarg ludności pogranicznej przeciw należytościom statystycznym.

Z powyższych powodów komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Wzywa się c. k. Rząd do czuwania, aby na komorach cłowych, stosownie do postanowień §. 118 ustawy cłowo-monopolowej, wszyscy podróżni bez różnicy stanu, jeśli jadą próżnemi wozami, o każdej porze dnia i nocy, bez żadnej zwłoki przepuszczani byli.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu do zbadania, czy zażalenia ludności rolniczej pogranicznej przeciw należytościom statystycznym na komorze cłowej w Oświęcimiu pobieranym, są uzasadnione, ewentualnie jakie ulgi lub ułatwienia w tych opłatach dla niej uzyskane być mogą, i przedłożenia sprawozdania na następnej sesyi.

Lwów, dnia 7. lutego 1898.

Przewodniczący:

Koziebrodzki *w. r.*

Sprawozdawca:

Białoskórski *w. r.*

L. s. 1.632.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §. 102. ustawy miejskiej z d. 13-go marca 1889 (Dz. ust. kr. Nr. 24.)

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §. 102. ustawy miejskiej z d. 13. marca 1889, przyznaje, że 30 miast kraju naszego, tą ustawą objętych, znacznie pod każdym względem się podniosło, że jednak równomiernie ze wzrostem, a w niektórych miastach nawet po nad wzrost majątku, przybyło długów tymże 30 miastom

Wydział krajowy w uznania godnej trosce, by nie nastąpiło przeciążenie miast długami, uważa za środek mający temu zapobiedz. zaprowadzenie ustawy zmieniającej postanowienia §. 102. ustawy dla miast 30, a to w tym duchu, że sprawy poniżej wymienione, mają wymagać prócz zatwierdzenia rady powiatowej, nadto zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Sprawami tymi są:

a) Pozbywanie, zamiana, przeistaczanie lub stałe obciążanie rzeczy należącej do zakładowego majątku lub dobra gminy, albo jej zakładów;

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego ze zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi, przewyższa łączne dochody gminy a względnie zakładów gminnych.

Komisya wyraża przekonanie, że ograniczenie zatwierdzeniem Wydziału krajowego spraw objętych lit. a) §. 102., gdyby przez Wysoki Sejm było przyjętem w brzmieniu przez Wydział krajowy przedłożonem, byłoby niekorzystnem dla miast 30. Wydział krajowy przyznaje w sprawozdaniu, znaczny wzrost miast 30; wzmógł się w nich szczególnie ruch budowlany, i przeważnie miasta te niemal są niepodobne do obrazu jaki przedstawiały lat temu 20. Staraniem magistratów być winno, by ruch ten był w pewne karby ujętym, i niemal przy każdej budowie, dla regulacyi miasta, jużto kilka lub kilkanaście metrów, nabywa się od właściciela, już to odstępuje się mu z terytoryum miejskiego.

Wszak to jest pozbywaniem lub zamianą zakładowego majątku miasta. Wartość realna takiej rzeczy wynosi często zaledwie kllka lub kilkanaście zł. Jakżeż bardzo utrudnimy stronom, jeżeli do wystawienia domu, będą musiały mieć, zezwolenie magistratu, zgodzenie się rady miejskiej, przyzwolenie rady powiatowej a nadto sankcyę Wydziału krajowego.

Dalej raczy Wysoki Sejm rozważyć, jaką ilością spraw zasypanym będzie Wydział krajowy, spraw nie przedstawiających wielkiego interesu, ani co do swej jakości, ani co do wysokości kwot. Czyż będzie się można dziwić, że Wydział krajowy sprawom tym, których na tysiące będzie, nader wielkiej nie poświęci wagi, i to co rozpatrywało 36 radnych miasta, obznajomionych ze stosunkami i na posiedzeniu rady, wolnym rozporządzających czasem, będzie załatwianem przez jednego referenta, świeżo obcą mu sprawę rozpatrującego a któremu na stole całe pliki spraw podobnych piętrzyć się muszą.

Dalej komisya uważa za wskazane zaznaczyć, że o ile to w wyjątkowych wypadkach nie jest bezwzględnie koniecznem, uważa ograniczanie zakresu działania, tak miast jak i rad powiatowych, a więc ograniczanie autonomii, za wprost szkodliwe.

Z tych powodów komisya jest za pozostawieniem §. 102 lit. a) w dotychczasowem brzmieniu. Nader istotnymi są pobudki, które skłoniły Wydział krajowy do żądania zatwierdzania przez Wydział krajowy spraw przewidzianych ustępem b) §. 102.

30 miast jest zadłużonych na blisko 10 milionów, jakkolwiek komisya nie uważa tego zadłużenia za niebezpieczne dla miast, a to głównie z powodu, że długi powstały przeważnie na cele inwestycyjne, jednak dalsze obdłużanie bez koniecznej w oczy bijącej potrzeby, uważałaby dla miast za szkodliwe. Wydział krajowy nie chciał narażać w sprawach takich, przyszłości bytu miast, od często przypadkowego składu danego posiedzenia, tak rady miasta, jak i rady powiatowej. Również z ludzkiego punktu widzenia, nie wszyscy ludzie są ze spiżu ulani, a często własny interes jednostek, mógłby pociągnąć za sobą mniej inteligentnych, choćby uczciwych radnych i przypadkową większością mogłaby przejść sprawa, całą przyszłość miasta na szkodę narażająca. Komisya podziela więc zapatrywanie Wydziału krajowego, że sprawy lit. b. §. 102 objęte, winny podlegać zatwierdzeniu Wydziału ksajowego po przedstawieniu rzeczy przez radę powiatową.

Opierając się na tych danych komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca postanowienia §. 102 ustawy miejskiej z dnia 13. marca 1889 (Dz. ust. kr. Nr. 24).

Zgodnie z uchwałą Sejmu mego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

§. 102. ustawy z dnia 13. marca 1889 znosi się w dotychczasowem brzmieniu, a natomiast obowiązywać będzie następujące postanowienie:

Zatwierdzanie uchwał.

§. 102.

Do spraw, w których uchwały Rady miejskiej muszą być przedkładane radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §§. 2, 86 i 87 także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastamianie lub stałe obciążanie rzeczy, należącej do zakładowego majątku albo dobra gminy, albo jej zakładów;

b) nabytki i przedsiębiorstwa, nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku, potrzeba zaciągnąć pożyczkę lub obciążyć gminę prestacyami;

c) wydzierżawianie na dłuższy czas niż lat sześć, lub w inny sposób niż przez publiczną licytacyę najwięcej ofiarującemu;

d) opuszczanie czynszu, najmu lub dzierżawy, w części lub w całości.

Zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego ze zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi, przewyższa roczne dochody gminy, a względnie zakładów gminnych, podlega po przedstawieniu Rady powiatowej, zatwierdzeniu Wydziału krajowego.

Przewodniczący:
Jaworski.

Sprawozdawca:
Dr. S. Jabłoński.

L. S. 1.633/98.

Aleg 196

Sprawozdanie

Komisyi gminnej o wniosku posła Daty w sprawie wydania podręcznika dla urzędów gminnych.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 21. stycznia b. r. postawił Poseł Data wniosek, ażeby Wydział krajowy postarał się o wydanie taniego i praktycznego podręcznika dla urzędów gminnych. Sprawa jest tak jasna i oczywista, iż nie zachodzi potrzeba rozbierania jej szczegółowo, ani rozwodzenia się nad tem, że byłoby to rzeczą nader potrzebną i pożyteczną, ażeby został wydany podręcznik dla urzędów gminnych. Inna jednakowoż jest rzecz rozwiązanie pytania, jaki ma być ten podręcznik i co ma w sobie zawierać, albowiem pożytek i praktyczny skutek zależeć będzie tylko od jego wewnętrznej wartości. Pod tym względem mogą być dwa sposoby rozwiązania kwestyi; albo to będzie krótki, katechizmowy podręcznik, zawierający najważniejsze tylko objaśnienia ustawy gminnej i najważniejszych zadań i obowiązków, które zwierzchności gminne na mocy tej ustawy, tudzież innych ustaw i rozporządzeń mają wykonywać, albo też ma zawierać szczegółowe wskazówki w rozlicznych sprawach, które z mocy obowiązujących ustaw zwierzchności gminne mają wykonywać i zawierać niejako pouczenia jak w razie danej wątpliwości te sprawy poprawnie załatwiać. W pierwszym wypadku będzie taki podręcznik niewystarczającym, bo gdy przyjdzie jakakolwiek zawiła sprawa, podręcznik nie będzie zawierał pożądanej wskazówki, i nie może być wystarczającym, ponieważ nie będzie zawierał dostatecznych wskazówek ani pouczenia dla naczelników gminy nawet przy przeprowadzaniu bardzo prostych spraw, a cóż dopiero jakichkolwiek bardziej komplikowanych. W drugim wypadku będzie dla większej części gmin wiejskich nie dość dostępny, bo jeśli ma zawierać szczegółowe objaśnienia, jak należy przeprowadzać różne czynności urzędowe, zwłaszcza przy sprawach trudniejszych, musi być bardzo obszernym, i skutkiem tego do praktycznego użytku zbyt ciężkim. Trudności techniczne są bardzo wielkie z tego względu, że ustawa gminna jest w wielu swych postanowieniach niejasna, skomplikowana, że zakres kompetencyi władz jest źle określony, a z drugiej strony zadania, które ma gmina na mocy obowiązującej ustawy w Austryi wykonywać są bardzo szerokie i szersze niż w wielu innych państwach za granicą. Że takie trudności wogóle istnieją w tej kwestyi, najlepszy dowód w tem, że w innych krajach także nie ma dobrych tego rodzaju podręczników, a u nas trudności muszą być większe, bo i ustawa jest już przedawniona i niejasna, i zakres działania gminy o wiele obszerniejszy. Możnaby także wydawać suchy zbiór ustaw rozmaitych i ważniejszych rozporządzeń, które zwierzchności gminne mają wykonywać i to bez żadnych komentarzy i objaśnień, tylko zawierający nadto pewne szematyczne wzory i formularze na wzór niektórych tego rodzaju publikacyi w Niemczech i Prusiech, albo wydać komentarz objaśniający szczegółowo ustawę gminną. Czy sam tekst ustaw

i rozporządzeń bez objaśnień będzie dostateczną pomocą dla większości istniejących gmin, pod tym względem nasuwają się wielkie wątpliwości; czy zaś komentarz do ustawy gminnej będzie dobrym i czy swemu zadaniu odpowie — na to pytanie nie można dać ogólnikowej odpowiedzi, ale można je dopiero wtedy ocenić, gdyby był już jaki komentarz i wtedy powiedzieć czy ten wydany komentarz jest istotnie dobry lub nieodpowiedni.

Z tych powodów i wobec nasuwających się i istotnych trudności Komisya sądzi, że nie można dać Wydziałowi krajowemu ściśle określonego polecenia, ale że Wydział krajowy może tę rzecz rozważyć bliżej i ewentualnie poczynić dalsze starania. Sprawa ta była zresztą niejednokrotnie przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu i w podobny drugi sposób ocenioną.

Komisya gminna zatem wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Poleca się ponownie Wydziałowi krajowemu, aby sprawę wydania podręcznika dla użytku urzędów gminnych wziął pod rozwagę i ewentualnie poczynił w tym kierunku dalsze starania.

Lwów, dnia 5. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Jaworski.

Sprawozdawca:
Górski.

L. W. 4838/98. **Aleg 197**

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Śniatynie na zaciągnienie pożyczek w kwocie 20.000 zł. i 250.000 zł. w. a.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały z 21. stycznia, którą Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu do sprawozdania petycyę Reprezentacyi powiatu Śniatyńskiego w przedmiocie zezwolenia na zaciągnięcie pożyczki 20.000 zł. na budowę szpitala powszechnego oraz pożyczki 250.000 zł. dla powiatowej kasy oszczędności, przedkłada Wydział krajowy następujące sprawozdanie:

Uchwałą z 7. grudnia 1897 postanowiła Rada powiatowa Śniatyńska zaciągnąć imieniem powiatu w Banku krajowym pożyczkę w kwocie 20.000 zł. w. a. na budowę szpitala powszechnego w Śniatynie, tudzież udzielić imieniem powiatu poręki dla pożyczki zaciągnąć się mającej przez Śniatyńską powiatową kasę oszczędności w Banku krajowym w wysokości 250.000 zł. w. a. względnie zaciągnąć imieniem powiatu pożyczek w tejże wysokości dla rzeczonej kasy oszczędności.

Zamiar zasilenia powyższej kasy kredytem powiatu, powstał z powodu rozbudzenia kwestyi zmiany statutu Banku krajowego, w myśl której mogłyby kasy oszczędności i kasy zaliczkowe korzystać z kredytu komunalnego w Banku krajowym za poręką Reprezentacyi powiatowych. Zmiana ta została rzeczywiście przez Wysoki Sejm dnia 17. stycznia 1898 uchwaloną, jednakże uchwała ta dotąd jeszcze nie została sankcyonowaną jak nie została jeszcze sankcyonowaną uchwała Wysokiego Sejmu co do poręki kraju dla emitować się mających na ten cel obligów komunalnych Banku krajowego.

Założenie wszakże powiatowej kasy oszczędności w Śniatynie nastąpiło głównie w tym celu, by ratować coraz bardziej upadającą ekonomicznie ludność powiatu i tym się tłumaczy niezwykłą wysokość żądanego kredytu, bez którego cel tej instytucyi nie tak prędko zostałby osiągnięty; jeśliby wogóle nie został zwichnięty.

Jak najszybsze rozwinięcie akcyi rzeczonej powiatowej kasy oszczędności i zaopatrzenie jej w możliwie najznaczniejszą gotówkę leży bezwarunkowo w interesie powiatu.

Włościanie powiaiu śniatyńskiego bowiem mają otwarty nadzwyczaj łatwy kredyt hipoteczny w licznych wyłącznie spekulacyjnych stowarzyszeniach pozakładanych tak w samym powiecie śniatyńskim, jakoteż na Bukowinie.

Kredyt ten jest bardzo drogi, w myśl statutów pobierają stowarzyszenia wysokie procenta i procenta zwłoki, a co gorzej instytucye te nie pilnują regularnej spłaty rat pożyczkowych. Ze zaś włościanie nasi nie nauczyli się dotąd punktualności w uiszczaniu swych zobowiązań, przeto doprowadzani są prędko do ruiny, długi bowiem rosną bardzo szybko a Stowarzyszenia prowadzą na włościanach bezwzględnie kroki egzekucyjne i systematycznie wydziedziczają ich z ojcowizny. Gospodarstw przeznaczonych na wydziedziczenie jest już obecnie 77 jak to stwierdzonem jest w uchwale Rady powiatowej z 7 grudnia 1897.

Przeciwdziałać tym stowarzyszeniom jest jak to wyżej nadmieniliśmy celem nowo powstałej powiatowej kasy oszczędności a to przez udzielanie kredytu taniego i zdrowego konwersyę długów zaciągniętych przez włościan w powyższych stowarzyszeniach a zarazem dopilnowanie uiszczania rat zapadłych, czego bezwątpienia spodziewać się można, łącząc podług dotychczasowej energicznej i skutecznej działalności Reprezentacyi powiatowej.

Potrzeba zaciągnięcia pożyczki 20.000 zł. jako datku na częściowe pokrycie kosztów budowy szpitala powszechnego, nie ulega żadnej wątpliwości. Szpital dotychczasowy jest mały i stary nie może pomieścić zgłaszających się chorych mimo że jest powszechnym nie odpowiada swemu celowi.

Sprawa budowy tej, ciągnie się już od dłuższego czasu, dla braku odpowiednich funduszów jednak nie może przyjść do skutku i dlatego powiat ze swej strony przyczynić się zamierza datkiem 20.000 zł.

Zezwolenie wszakże na zaciągnięcie powyższych pożyczek, przekracza zakres działania Wydziału krajowego.

Według przedłożonego bowiem Wydziałowi krajowemu wykazów długów obciążających powiat śniatyński z końcem roku 1897 długi te są następujące:

1. Koszta pożyczki 5% zaciągniętej w roku 1893 w Banku krajowym w sumie 50.000 zł. w. na budowę drogi powiatowej Zabłotów-Rożnów	46.632	zł.	31 ct.
2. Reszta z pożyczki zaciągniętej w roku 1894 w sumie 15.000 zł. w. a. z krajowego funduszu drogowego na budowę tejże drogi . .	10.500	„	— „
3. Reszta z 5% pożyczki zaciągniętej w roku 1894 w Banku krajowym w sumie 25.000 zł. na budowy tej drogi . . .	4.000	„	— „
4. 5% pożyczka zaciąguięta w roku 1895 w Banku krajowym na ten sam cel w kwocie	15.000	„	— „
5. 5% pożyczka zaciągnięta w r. 1895 w Banku krajowym j. w.	10.000	„	— „
6. 5% pożyczka zaciągnięta w roku 1896 w Banku kraj. j. w.	3.600	„	— „
7. Reszta bezprocentowej pożyczki zaciągniętej w roku 1896 z kraj. funduszu zakładowego na budowę dróg powiatowych w kwocie 3000 zł. j. w.	2.400	„	— „
razem .	92.132	zł.	31 ct.

Z uwagi jednak, że Wydział krajowy uchwałą z 2. marca 1897 l. 2.486 zobowiązał się zapłacić z funduszów krajowych Bankowi krajowemu reszty pożyczek wymienionych pod 3), 4), 5) i 6) w ogólnej sumie 32.600 zł. w. a., a to z subwencyi przyznanej powiatowi przez kraj na budowę drogi powiatowej Zabłotów-Rożnów w wysokości 50% kosztów ogólnych budowy, która to kwota wynosi 66.087 zł. 78 ct. w. a., przeto rzeczywiste obciążenie powiatu z końcem roku 1897 wynosi 59.532 zł. 31 ct. Kwota ta dosięga już mniej więcej 50% ogólnej sumy przypisanych w powiecie na rok 1898 podatków bezpośrednich w kwocie 121.197 zł. 08 ct. w. a. przeto zezwolenie na zaciągnięcie na wstępie wymienionych nowych pożyczek w myśl §. 24. ust. o Repr. pow. udzielone być może tylko w drodze ustawy krajowej.

Uznając przeto potrzebę i pożyteczność zaciągnąć się mających pożyczek, Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi dwa projekty ustaw, jeden co do zezwolenia na pożyczkę 20.000 zł. na częściowe pokrycie kosztów budowy szpitala powszechnego, a drugi co do zezwolenia na poręke powiatu dla pożyczki 250.000 zł., zaciągnąć się mającej przez powiatową Kasę oszczędności w Śniatynie, względnie co do zaciągnięcia tej pożyczki przez samą Reprezentacyę powiatu, gdyby tego wspomniana Kasa oszczędności uczynić nie mogła.

Wydział krajowy przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączone ./. projekty ustaw.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 6. lutego 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. J. Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Śniatynie na zaciągnienie pożyczki w kwocie 20.000 zł. w. a.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Śniatynie zezwala się w myśl §. 24 ust. o Repr. pow. na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 20.000 zł. w. a. na częściowe pokrycie kosztów budowy szpitala powszechnego w Śniatynie.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Śniatynie na porękę powiatu, dla pożyczki 250.000 zł. w. a. zaciągnąć się mającej przez powiatową kasę oszczędności w Śniatynie, względnie na zaciągnięcie tej pożyczki przez sam powiat dla rzeczonej kasy.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Śniatynie zezwala się w myśl §. 24 ust. o Repr. pow. na użyczenie poręki powiatu dla pożyczki 250.000 zł. w. a. zaciągnąć się mającej przez powiatową kasę oszczędności w Śniatynie, względnie na zaciągnięcie tej pożyczki przez sam powiat dla rzeczonej kasy.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. S. 1.590/98. Aleg 198

Sprawozdanie

Komisyi gminnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu I w czasie od dnia 1. listopada 1896 do dnia 30. września 1897.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności departamentu I za czas od 1. listopada 1896 do 30. września 1897 przedstawia szczegółowe zestawienie rozlicznych spraw, odnoszących się do autonomicznego zakresu działania gmin i powiatów, tudzież spraw fundacyjnych i stypendyjnych, które były przedmiotem urzędowania Wydziału krajowego w tymże czasie. Przedewszystkiem wylicza to sprawozdanie ustawy i uchwały Wysokiego Sejmu, podlegające Najwyższej sankcyi i wymienia szczegółowo te, które z nich otrzymały już sankcyę, które pozostały dotąd niesankcyonowane lub te, którym sankcyi odmówiono. Dalej zestawia sprawozdanie uchwały powzięte przez Sejm, a niepodlegające sankcyi i szczegółowo przedstawia, w jaki sposób te uchwały w życie wprowadzone zostały, lub, co na ich podstawie przez kompetentne władze zarządzono, aby w życie weszły. Wreszcie podaje zestawienie ważniejszych spraw, któremi się zajmował Wydział krajowy bądź to w toku instancyi, bądź też, które podjął z własnej inicyatywy wykonywując nadzór nad zarządem majątkowym gmin i powiatów lub wykonywując we własnym zakresie działania zarząd nad majątkiem różnych fundacyi i stypendyów. Z pomiędzy szeregu tych ważniejszych spraw wymienia Wydział krajowy na pierwszem miejscu czynności, mające na celu wprowadzenie w życie ustawy z dnia 3. lipca 1896 i wspomina w swem sprawozdaniu, że wypracował projekt kwalifikacyi urzędników dla miast i miasteczek, który gdy nastąpi porozumienie z c. k. Namiestnictwem, ogłoszonym zostanie, tudzież dodaje, że wypracowanie instrukcyi dla gmin powyższej kategoryi jest obecnie w toku. W dalszym ciągu wylicza Wydział krajowy dokonane lustracye w magistratach miejskich i lustracye dokonane wprost przez organa Wydziału krajowego w pomniejszych miasteczkach i nawet gminach wiejskich. Wynikiem zarządzonych przez Wydział krajowy dochodzeń było w niektórych miejscowościach złożenie przez Namiestnictwo naczelnika gminy z urzędu, w innych usunięcie rozmaitych organów gminnych, a w jednym tylko wypadku została i rada gminna rozwiązaną i na jej miejsce wprowadzony komisarz rządowy. Przy tej sposobności zauważyć należy, że sprawozdanie Wydz. kraj. najzupełniej przemilcza, czy i o ile reprezentacye powiatowe współdziałały w wypadkach dokonanych przez delegowanych z Wydziału krajowego urzędników lustracyach gospodarki gminnej, a wszczególności czy przeprowadzone lustracye gmin wiejskich odbyły się i wskutek niedostatecznej ingerencyi miejsco-

wych lustratorów wydziałów powiatowych. Zarazem zauważyć należy, że sprawozdanie to przemilcza w ilu gminach zarząd gminny sprawował komisarz rządowy, który ustanowiony został jeszcze w poprzednim czasie. Wreszcie nadmienia sprawozdanie, że Wydział krajowy przeprowadził lustracyę w 11 wydziałach powiatowych. W niektórych wypadkach skutkiem lustracyi z ramienia Wydziału krajowego, wydziały powiatowe oddaliły ze służby różnego rodzaju funkcyonaryuszy. Bliższych szczegółów pod tym względem, któreby rzucały obraz na gospodarkę finansową reprezentacyi powiatowych, sprawozdanie nie podaje. Prócz tego udzielił Wydział krajowy pomocy rachunkowej 8 Wydziałom powiatowym, kilku magistratom miejskim i gminom wiejskim.

W sprawozdaniu Wydziału krajowego o ile ono się tyczy dawniejszych uchwał lub spraw ważniejszych przez Wys. Sejm poruszonych, powiedziane jest między innemi, że Wydz. kraj. przedkładał już trzykrotnie projekt ordynacyi wyborczej dla miast, ale skoro na ostatniej sesyi nie otrzymał polecenia w tym względzie, przeto w obecnej sesyi zaniechał to uczynić. Co się tyczy zaś uchwały Wys. Sejmu z dnia 24. stycznia 1896 odnoszącej się do uregulowania sposobu zawiadowania specyalnymi sprawami ludności chrześcijańskiej i izraelickiej w gminach, o tem w sprawozdaniu żadnej wzmianki nie ma.

Oceniając sprawozdanie Wydziału krajowego zaznacyć należy, że ono jest tylko suchem, czysto rzeczowem zestawieniem dokonanych czynności. Nie ma w niem podanych nie tylko jakichkolwiek jaskrawych faktów, illustrujących stosunki w gminach i powiatach, ale nawet nie ma żadnych nagich faktów ani w dodatnim ani ujemnym kierunku działalności reprezentacyi komunalnych; jestto suche wyliczenie, niejako regestr załatwionych spraw bez jakichkolwiek uwag objaśniających stan rzeczy po powiatach i gminach. Dopiero dokładne studyowanie aktów Wydziału krajowego we wszystkich sprawach i wypadkach, w tem sprawozdaniu wymienionych, mogłoby rzucić pewne światło na stosunki i dać obraz Sejmowej komisyi gminnej faktycznego położenia rzeczy. To suche wyliczenie czynności dokonanych, albo krótkie przedstawienie stadyum formalnego załatwienia, w jakiem pewne sprawy się znajdują, stanowi do pewnego stopnia ujemną stronę sprawozdania, albowiem ograniczając się tylko na niem, nie można zyskać podstaw do poznania zjawisk w dziedzinie działalności reprezentacyi powiatowych i zwierzchności gminnych, ani też podstaw do ocenienia czy takie lub inne środki zaradcze, użyte przez Wydział krajowy, ten lub inny sposób załatwiania sprawy był skutecznym i prowadził do celu. Natomiast z drugiej strony jako wielką zaletę tego sprawozdania Wydziału krajowego podnieść należy, że nie ma w niem żadnej tendencyjności, żadnego zabarwienia, ani jakiegoś sztucznego optymizmu w przedstawieniu czynności dokonanych w roku ubiegłym. Dawniejsze sprawozdania od szeregu lat składane Wysokiemu Sejmowi, tak samo jak i zeszłoroczne sprawozdanie, zawierały ustępy, któreby kazały wnosić, że jest ciągły i znaczny postęp i naprawa w stosunkach administracyi gminnej, a ustępy te nie zawsze licowały zupełnie z faktycznym stanem rzeczy. Niejednokrotnie także sprawozdanie było dawniej zabarwionem pewną tendencyą, która po bliższem rozpatrzeniu kwestyi mogła wywoływać poważne wątpliwości lub spotkać się z uzasadnioną krytyką. W zeszłorocznem np. sprawozdaniu Wydziału krajowego, o którym w skutek przedwczesnego zamknięcia Sesyi sejmowej, nie mogło być przedłożone sprawozdanie komisyi, zawarty był ustęp tego rodzaju, „że częste i trwałe stykanie się z zarządem gminy i porada żywem słowem wywrzeć zdolne są i wywrzeć muszą (?) bez porównania donioślejszy wpływ zbawienny na całą administracyą miejscową, aniżeli choćby jak idealna ustawa“, który to ustęp mógł być i w ten sposób rozumiany, że naprawa w drodze ustawodawczej jest zbyteczną, a takiej właśnie naprawy domagał się Wysoki Sejm w tylokrotnych dawniejszych uchwałach swoich. W dawniejszych sprawozdaniach Wydziału krajowego i w zeszłorocznem sprawozdaniu kładziono główny nacisk, niejako punkt ciężkości na to, że coraz częstsze lustracye gmin przynoszą coraz większy pożytek. Nie przecząc temu bynajmniej, że częste lustracye, bezpośrednie stykanie się i kierowanie czynnościami organów niższych przez organa wyższe mogą przynieść i przynoszą w wielu wypadkach pożytek, nie można jednak było godzić się na to, aby to była jedyna droga sanacyi stosunków gminnych i że ta właśnie droga była tym środkiem, któryby ogólnie w całym kraju mógł wzmocnić siły materyalne i intellektualne gminy, aby zdolne były samoistnie i samodzielnie spełniać swe zadania i obowiązki, a tego właśnie od nich wymaga nietylko wyraźny przepis ustawy, ale i sama zasada autonomii gminnej. W tegorocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego ani śladu czegoś podobnego nie ma i pod tym względem bardzo się ono korzystnie od poprzednich wyróżnia. Tak samo w ocenieniu działalności Wydziałów i rad powiatowych

nie ma nic takiego, coby się mogło opierać na pewnych nie dość realnych lub nieco tendencyjnych premisach. I tak w zeszłorocznem sprawozdaniu były nie tylko niektóre reprezentacye powiatowe przychylniej przedstawione od innych, jako bardziej gorliwe, co jest zupełnie słusznem, ale były niejako postawione na wzór innym i przy tem imiennie wymienione, co się okazało nie zupełnie odpowiednem, tem bardziej, że właśnie niektóre z tych, które wyliczone zostały jako wzorowe, same tylko w swych sprawozdaniach rzecz przedstawiły dość optymistycznie jakoby w ich powiatach najlepiej sprawowany był nadzór nad gminami, a inne, które pominięto i którym tamte za wzór postawiono, nieraz ściślejszy i dokładniejszy nadzór wykazywały. tylko swe stosunki bardziej krytycznie i ściśle przedstawiły. Dalej niezawodnie całą ogólną tendencyę zeszłorocznego sprawozdania była tego rodzaju argumentacya, że skoro istnieje kilka rad powiatowych, które wzorowo swe zadania i czynności wykonywują, mogą przeto i powinny wszystkie inne tak samo jak tamte wszystkie te czynności wykonywać, a w danym razie do tego zniewolone być muszą. Otóż tego rodzaju przedstawienie rzeczy jest trudnem do urzeczywistnienia, bo warunki, w jakich się rozmaite powiaty znajdują, są najzupełniej różne, tak co do miejsca, położenia, sił intellektualnych, które zależą od składu reprezentacyi powiatowej, a zatem od wyborów miejscowej ludności, jakoteż i sił ekonomicznych, bliższego lub dalszego oddalenia od większych miast, środków komunikacyjnych. a wreszcie bardzo różnej wydatności jednego centa dodatków do podatków. W tegorocznem sprawozdzaniu unikniąto bardzo słusznie tego rodzaju przedstawienia stanu rzeczy.

Nadewszystko jednak Komisya gminna z uznaniem zaznacza, że w tegorocznem sprawozdaniu nie ma wzmianki o tem, że Wydział krajowy w wykonywaniu nadzoru nad majątkiem powiatów i gmin przeszedł granice kompetencyi ustawą zakreślonej i ścieśnił poniekąd autonomię reprezentacyi powiatowej, nakładając wbrew woli tejże reprezentacyi dodatki od podatków i ustanawiając posady Instratorów powiatowych. Nietylko zastosowanie tak daleko idących środków w dwóch wypadkach w pozaprzeszłym roku, ale zagrożenie wielu innym reprezentacyom powiatowym, że tego rodzaju środki zastosowane będą, byłoby ścieśnieniem całej istoty autonomii powiatowej i Komisya gminna z zadowoleniem podnosi, że Wydział krajowy od tej niewłaściwej drogi postępowania odstąpił. Dopiero na końcu sprawozdania, a właściwie dopiero wśród alegatów znaleść można punkta, które pod tym względem pewne wątpliwości nasuwać mogą. Na końcu sprawozdania w rzędzie allegatów umieszczony jest tekst instrukcyi rachunkowo - kasowej dla Wydziałów pow. i odpis okólnika wydanego w tym przedmiocie przez Wydział krajowy do wszystkich reprezentacyi powiatowych. W okólniku powiedzianem jest, że ta instrukcya „w całej swej pełni i bezwarunkowo wejść ma w życie z dniem 1. stycznia 1898“ we wszystkich radach powiatowych, i że „odroczenie tego terminu zawisłem jest od specyalnego zezwolenia, które jednak udzielać się będzie tylko w wyjątkowych uwzględnienia godnych wypadkach“. Komisya gminna musiała się zatem zająć rozwiązaniem pytania, czy w ogólności Wydziałowi kraj. przysłuża prawo wydawania dla autonominnych reprezentacyi powiatowych, ogólnie obowiązujących norm i przepisów a w szczególności tego rodzaju instrukcyi rachunkowo-kasowych i czy wspomniana instrukcya ma bezwzględnie obowiązywać wszystkie Wydziały powiatowe bez żadnej modyfikacyi, czy też może potrzeba, ażeby same rady powiatowe te instrukcye na mocy własnych uchwał do urzędowania w swych biurach powiatowych wprowadziły. Do ocenienia tego pytania posłużyły Komisyi gminnej następujące momenta prawne:

Nie ulega wątpliwości, że Wydział kraj ma czuwać nad tem, ażeby „majątek zakładowy powiatu nie został uszczuplony“, dalej że podług brzmienia §. 48. ustawy z 7. kwietnia 1886 ma także czuwać i nad tem, ażeby „rachunkowość i kasowość funduszów, zostających pod zarządem reprezentacyi pow. były prawidłowe“, i że „w razie potrzeby może użyć stosownych środków zaradczych“. Nie ulega przeto wątpliwości, że w tych wypadkach, kiedy w zarządzie funduszów powiatowych zaszły nieporządki, nadużycia, albo w tych wypadkach, kiedy w poszczególnych Wydziałach powiatowych kasowość i rachunkowość, wprawdzie bez nadużyć ale wadliwie i źle była prowadzoną, Wydział kraj. może wydać przepisy w tym względzie, a Wydziały powiatowe, w których się te usterki zdarzyły obowiązane są zastosować się do norm wydanych przez Wydział kraj. Z drugiej strony jednak należy wziąść pod uwagę, że w myśl obowiązujących przepisów o zakresie działalności władz publicznych, okólniki Wydziału kraj. nie są bynajmniej rozporządzeniami, że są to tylko obwieszczenia, nie mające mocy ogólnie obowiązującej czy to w kierunku uzupełnienia lub interpretacyi ustaw, czy też zarzędzeń ściśle

administracyjnych wobec innego rodzaju reprezentacyi autonomicznych, że decyzye Wydziału kraj. tylko wtedy mają moc obowiązującą wobec reprezentacyi pow. lub gminnych, jeśli zawierają orzeczenia w poszczególnym wypadku w toku instancyi wydane, albo zarządzenia mające na celu ratowanie zakładowego majątku i funduszów gminnych i powiatowych. Według §. 30. ust. o repr. pow. „Wydział powiatowy załatwia sprawy zwykłego zarządu majątkiem powiatowym“, a niewątpliwie do tego zakresu należą sprawy prowadzenia rachunkowości i kasowości w powiecie, według zaś §. 35. tejże ustawy „rada powiatowa ma prawo wydawania szczegółowych instrukcyi, co do spraw należących do Wydziału powiatowego i sposobu ich załatwiania“. A zatem z regnły tylko rada powiatowa ma prawo wydawania instrukcyi a także i ewentualnie ocenienia kwestyi, czy instrukcya Wydziału kraj. nadaje się do stosunków w powiecie, czy może być przyjętą w całości i bez zmian, czy też nie należałoby zaprowadzić w niej pewnych modyfikacyi, jeżeli w szemacie instrukcyi zawarte są normy, któreby wprowadziły pewne uciążliwości, trudności lub zwiększyły koszta, słowem rada powiatowa jest kompetentną do ocenienia kwestyi jaki „sposób“ prowadzenia i załatwienia kasowości jest najwłaściwszy i najodpowiedniejszy. Jakkolwiek przeto Wydział kraj. ma prawo czuwania nad tem, aby rachunkowość i kasowość fnnduszów powiatowych była prowadzoną prawidłowo, i jakkolwiek zdarzyły się wprawdzie w niektórych powiatach rozmaite nieporządki, nie można jednak stąd wnosić, aby zachodziły wszystkie warunki prawnej i faktycznej konieczności, ażeby wydana instrukcya „w całej swej pełni i bezwarunkowo“ musiała wskutek okólnika Wydziału kraj. z d. 11. czerwca 1897 L. 35.341 zyskać moc obowiązującą. Nie można bowiem twierdzić, ażeby we wszystkich powiatach kraju dotychczasowy zarząd funduszów powiatowych był nieprawidłowym, i owszem notoryczną jest rzeczą, że bardzo liczne reprezentacye powiatowe dokładały wszelkiego starania, aby utrzymać zarząd fuuduszów powiatowych o ile na to warunki organizacyi władz powiatowych i uzdolnienia organów służbowych pozwoliły w jak najlepszym porządku. Kwestyi zaś czy w danym wypadku zarząd majątku jest prawidłowy nie można rozbierać ze stanowiska formalnego, ale litylko ze stanowiska materyalnego, czyli przedmiotowego, to znaczy nie można ocenić tylko z tego punktu widzenia, czy rachunkowość i kasowość prowadzona jest według tego lub innego formularza i szematycznego przepisu, ale czy istotnie jest lub nie, prowadzona porzędnie i poprawnie. Zresztą ustęp ostatni §. 48, że Wydział kraj. „upoważniony jest w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych“ można rozumieć tylko w ten sam sposób, jak wszystkie tego rodzaju analogiczne postanowienia prawne, że słowo „w razie potrzeby“ (im Falle) uprawnia do wydawania odpowiednich zarządzeń zaradczych nie ogólnie obowiązujących, ale tylko w poszczególnych przypadkach.

Zważywszy wszystkie powyżej przytoczone momenta prawne, tudzież zważywszy, że nie można powiedzieć, aby wspomniana instrukcya w całej swej osnowie i szczegółach była jedynie dobrą, ale że wcale wykluczonem nie jest, że może być jakaś inna instrukcya równie dobra, albo jeszcze lepsza, łatwiejsza i bardziej prosta, według której rachunkowość i kasowość w Wydziałach powiatowych prowadzoną być może, uznać należy, że wydana przez Wydział krajowy instrnkcya może w ogólności tylko służyć za wzór radom powiatowym, jak kasowość i rachunkowość prowadzone być winny, zarazem jednak przyznać, że w tych powiatach, gdzie w ciągu ostatnich czasów, zachodziły znaczniejsze i powtarzające się usterki i nieprawidłowości kasowe, w znaczeniu materyalnem, Wydział kraj. może ewentualnie zarządzić, aby rachunkowość i kasowość w myśl głównych postanowień tej instrukcyi prowadzoną była.

Komisya gminna zastanawiając się szczegółowo nad tym przedmiotem uznała niemal jednomyślnie po wyczerpującej rzecz wszechstronnie dyskusyi, że powyżej przytoczone zasady i zapatrywania są jedynie słuszne, i że Wydział krajowy wykonywując nadzór nad majątkiem gmin i powiatów nie powinien w zarządzeniach swych ścieśniać zasady autonomii i samodzielnego zakresu działania miejscowych związków i reprezentacyi autonomicznych.

Rozpatrzywszy inne allegata, Komisya gminna wyraża przekonanie, że byłoby rzeczą bardzo pożądaną, aby w tablicach przedstawiających zestawienie budżetowe reprezentacyi powiatowych, uwidocznioną była w osobnej rybryce wysokość dodatków uiszczanych na cele powiatowe łącznie z powiatowym dodatkiem drogowym.

Na podstawie powyższego wywodu Komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sprawozdanie z czynności Departamentu I. Wydziału krajowego przyjmuje się do wiadomości;

2) Wyraża się Wydziałowi krajowemu uznanie za nader gorliwie wykonywany nadzór nad majątkiem zakładowym gmin i powiatów i poleca Wydziałowi krajowemu, aby nie ustawał w tej gorliwości;

3) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt ordynacyi wyborczej dla 30 miast objętych ustawą z dnia 13. marca 1889.

Lwów, dnia 5. lutego 1898.

Przewodniczący:
Jaworski.

Sprawozdawca:
Górski.

L. S. 1586/98.

Aleg 199

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności biura melioracyjnego za rok 1896/97 obejmuje:

1) wykaz robót melioracyjnych wykonanych lub wdrożonych tak przy publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych, lokalnych regulacyach rzek, jako też przy przedsiębiorstwa prywatnych;

2) wyniki z wykonywania ustawy o rybołowstwie, rezultaty akcyi popierania kultury, zapomocą stacyi doświadczalnych dla uprawy torfowisk oraz zakładanie fabryk drenarskich, tudzież stan i sposób załatwienia spraw osobnemi uchwałami Wysokiego Sejmu, Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazanych, wreszcie

3) uzasadnienie potrzeb w tym dziale, wykazanych w preliminarzu funduszu krajowego na rok 1898 wraz wnioskami.

Sprawozdanie to, równie jak po inne lata, przedstawione wyczerpująco, daje dokładny obraz akcyi kraju na tem polu i daje tem samem możność ocenienia, o ile akcya ta postąpiła naprzód, jakie są rezultaty usiłowań około ekonomicznego podźwignięcia kraju i jakie skutki przynosi jego ofiarność.

A nie po raz pierwszy przychodzi Komisyi gospodarstwa krajowego skonstatować z zadowolnieniem, iż postęp na ten polu, chociaż powolny jest trwały, skuteczny a stósownie do środków dyspozycyjnych, można powiedzieć, dość znaczny.

Jako przykład tego postępu w pracy około podniesienia gospodarstwa krajowego zapomocą biura melioracyjnego niechaj posłużą cyfry lat poprzednich, wyjęte z jednego działu melioracyi, mianowicie melioracyi prywatnych, — cyfry przedstawiające, jaka przestrzeń gruntów poddaną była w poszczególnych latach melioracyi. —

I tak, kiedy w roku 1892/93 zdrenowano, nawodniono lub osuszono rowami przestrzeń 2.048 morgów, wynosi w roku 1893/94 ilość w ten sposób świeżo zmeliorowanych morgów 2.395, w roku 1894/95 2.838 morgów, w roku 1895/96 3.357 morgów a w roku 1896/97 osięgła cyfrę 4.221 morgów. — A więc w pięciu latach ilość rocznie meliorowanych gruntów powiększyła się w dwójnasób. — Razem zyskała kultura w tym okresie 14.559 morgów—gruntów zdrenowanych, nawodnionych lub rowami osuszonych, a jest nadzieja, iż z zorganizowaniem kredytu melioracyjnego postęp ten przybierze żywsze tempo, zwłaszcza jeżeli się weźmie na uwagę, iż z wypracowanych przez biuro melioracyjne w tym samym czasie planów dla zmeliorowania 33.751 morgów przyszła dotąd, jak

się to okazuje z powyższego zestawienia, zaledwie mniejsza połowa tej przestrzeni do wykonania. —

W daleko korzystniejszym stósunku przedstawia się postęp w podniesieniu kultury krajowej przez wykonane roboty przy publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych. — Szczegółowy pogląd na wyniki tych większych robót publicznych przedstawia zeszłoroczne sprawozdanie melioracyjne Komisyi gospodarstwa krajowego. —

Tutaj dla zaznaczenia działalności kraju na tem polu Komisya konstatuje tylko, iż gdy w budżecie na rok 1880 t. j. w drugim roku po utworzeniu biura melioracyjnego wynosił ogół wydatków na melioracye i budowle wodne 23.000 złr., w dzisiejszym preliminarzu ten sam wydatek dosięga niemal sumy 600.000 złr.

Wprawdzie suma ta jest nie wielką w porównaniu z potrzebami kraju, — świadczy wszakże o podjętej na seryo pracy około melioracyi rolniczych i stopniowej regulacyi owych niszczących kraj cały zalewami potoków i większych rzek górskich.

I.

Przechodząc do poszczególnych działów sprawozdania Wydziału krajowego musi Komisya przedewszystkiem zaznaczyć, iż żaden z uchwalonych na zeszłorocznej sesyi projektów ustaw melioracyjnych nie otrzymał dotąd sankcyi, pomimo, iż na niektóre z tych przedsiębiorstw uchwalił nawet Wysoki Sejm w budżecie na rok 1897 pierwsze raty zasiłku krajowego. —

W szczególności nie otrzymał dotąd sankcyi projekt ustawy o regulacyi górnego Dniestru z dopływami, w skutek czego przeznaczona na rozpoczęcie robót w roku 1897 kwota 20.000 złr. nie mogła być zużytą. — Wydział krajowy nie otrzymał nawet żadnej urzędowej wiadomości o przeszkodach w przedłożeniu tego projektu do sankcyi i dlatego też nie wstawił do preliminarza na rok 1898 żadnej cyfry zasiłku krajowego. —

Również nie otrzymał sankcyi projekt ustawy o uzupełnieniu regulacyi Nowego Brnia z dopływami, a projekt techniczny zwrócony został c. k. Namiestnictwu do ponownego przeprowadzenia reambulacyi i skonstatowania potrzeby regulacyi dopływów, która jest objętą programem robót. —

Tylko co do zabudowania potoku Bystry w Zakopanem, zawiadomił c. k. Rząd, iż projekt tej ustawy przedłoży do sankcyi, skoro nastąpi konstytucyjne zezwolenie na pierwszą ratę datku państwowego wstawionego do preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na rok 1898. — Komisya sądzi tedy, iż roboty będą mogły być rozpoczęte w roku bieżącym. — Ponieważ c. k. Ministerstwo rolnictwa wyraziło życzenie, aby projektowany pierwotnie 6-cioletni okres budowy, został skróconym do lat czterech, — a Wydział krajowy zgadza się z tem, wypadnie przeto roczna rata zasiłku krajowego na to przedsiębiorstwo wyższą o 5.000 złr., i tę też kwotę wstawił Wydział krajowy do preliminarza funduszu krajowego na rok 1898, tytułem uzupełnienia pierwszej raty uchwalonej w budżecie na rok 1897 w kwocie 10.000 złr.

Dalsze z uchwalonych na ostatniej sesyi projektów ustaw melioracyjnych, jak: dla systematycznej regulacyi rzek karpackich Soły i Łomnicy oraz dla uzupełnienia obwałowania lewego brzegu Wisły między Krakowem a granicą państwa, dla których to zresztą robót rozpoczęcie w roku 1897 nie było przewidzianem, — nie otrzymały również sankcyi. —

Co do tych wszakże złożył c. k. Rząd swoje oświadczenie i zapewnił udział państwa w kosztach budowy. — Mianowicie na regulacyę Soły i Łomnicy przyznanym został 40 % zasiłek z państwowej dotacyi budowli wodnych oraz 20 % z państwowego funduszu melioracyjnego i została też pierwsza rata tego datku państwowego wstawioną do preliminarza państwowego na rok 1898. — Skutkiem tego Wydział krajowy otrzymawszy równocześnie zawiadomienie, iż projekty tych ustaw przedłożone zostaną do sankcyi w roku 1898 wstawił do tegorocznego preliminarza funduszu krajowego pierwszą ratę zasiłku krajowego mianowicie na regulacyę Soły w kwocie 39.778 złr. na regulacyę Łomnicy 39.808 złr. —

Dla przedsiębiorstwa uzupełnienia obwałowania lewego brzegu Wisły zapewnił c. k. Rząd zasiłek państwowy w wysokości 30 % kosztów budowy, a projekt ustawy przedłoży wówczas do sankcyi skoro zawiązana zostanie Spółka wodna. — Wydział krajowy zarządził tedy, co potrzeba dla zestawienia okręgu konkurencyjnego i zawiązania

spółki wodnej, nie wstawił jednak do preliminarza na rok 1898 żadnej kwoty na rozpoczęcie robót, gdyż nie ma pewnych danych do osądzenia, kiedy władza polityczna przeprowadzi postępowanie wodno-prawne i kiedy zawiąże spółkę. —

Z dawniejszych projektów ustaw nie weszły dotąd w wykonanie:

a) ustawa o regulacyi środkowej sekcyi Gniłej Lipy i projekt

b) o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie mieleckim, —

pierwsze przedsiębiorstwo dlatego, iż nie została dlań zawiązana jeszcze spółka wodna — drugie, — iż Ministerstwo rolnictwa ze względu na wprowadzone w międzyczasie przez komisyę międzynarodową dla regulacyi Wisły zmiany trasy i niwelety wału nadwiślańskiego uznało potrzebę dokonania odpowiednich zmian w przedłożonym projekcie, a które to zmiany wedle obliczenia Ministerstwa spowodują podwyższenie sumy kosztorysowej o 107.000 złr.

Gdy mimo to c. k. Ministerstwo rolnictwa licząc na pewne oszczędności w kosztach budowy oświadczyło się za zatrzymaniem pierwotnej sumy kosztorysowej na 897.400 złr. obliczonej — Wydział krajowy zaś obliczył, że proponowane zmiany wymagać będą podwyższenia sumy kosztorysowej nie o 107.000 złr., lecz o 121.900 złr. i że spodziewane oszczędności uzyskać się nie dadzą — odniósł się z odpowiedniem przedstawieniem do c. k. Ministerstwa rolnictwa, na co wszakże jeszcze odpowiedzi nie otrzymał.

W skutek zmiany sumy kosztorysowej, pierwotny projekt ustawy musi być odpowiednio zmienionym, a w skutek przewleczenia się sprawy, także oznaczony w projekcie termin rozpoczęcia robót i okres budowy. —

Gdy zaś decyzya ministeryalna dotąd w tej kwestyi nie nadeszła, przedsiębiorstwo to z wielką szkodą interesowanych prawdopodobnie jeszcze i w tym roku nie będzie mogło wejść w wykonanie. —

Przedsiębiorstwo uzupełnienia regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki, którego projekt ustawy uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 30 stycznia 1896 roku po uzyskaniu sankcyi projektu w marcu 1897 weszło zaraz w życie. —

Stać się to mogło tem snadniej, iż już spółka wodna dla tego przedsiębiorstwa istniała. —

Na tem miejscu Komisya gospodarstwa krajowego z ubolewaniem skonstatować musi, iż zeszłoroczna jej uwaga o zbyt powolnem zawiązywaniu spółek wodnych pozostała bez skutku, gdyż jak to Wydział krajowy stwierdza czynność ta wykonywanywana przez miejscowe władze polityczne nie cieszy się i teraz szybszym postępem. — Wydział krajowy wymienia szczegółowo te wszystkie przedsiębiorstwa, przy których mimo dostarczenia władzom politycznym wszystkich potrzebnych danych, spółki zorganiżowane nie zostały. — Zwłoka taka wpływa bardzo ujemnie na interesa przedsiębiorstwa, gdyż z powodu niezorganizowania spółki, nie może być datek konkurencyjny uiszczonym, a w następstwie tego musi być dalsza budowa wstrzymaną, jak to się stało w zeszłym roku przy regulacyi Złotej Lipy i osuszeniu bagien łańcucko-jarosławskich. — Komisya gospodarstwa krajowego wyraża nadzieję, iż c. k. Namiestnictwo dołoży starań i poczyni odpowiednie kroki, ażeby organizacya spółek wodnych mogła wcześnie przychodzić do skutku tak, iżby zaraz po wejsciu w życie dotyczących ustaw melioracyjnych rozpoczęła już współdziałać. —

Badając dział sprawozdania Wydziału krajowego dotyczący postępu budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnyh zauważyła komisya przy niektórych przedsiębiorstwach mniejsze lub większe przekroczenia przy innych znowu oszczędności. — Największe przekroczenie wypadło przy przedsiębiorstwie obwałowania Wisły między Podgórzem a Niepołomicami, gdyż z końcem roku 1896 wynosiło sumę 50.034 złr. 62 ct. — Tak to przekroczenie jak i inne znalazły komisye kolaudacyjne za usprawiedliwione. — Największą oszczędność zaś wykazuje kierownictwo regulacyi rzeki Biały. — Zaoszczędzenie to wyniosło z końcem roku 1896 sumę 23.974 ct.

Bardzo zaś mały postęp w budowie zauważyła komisya przy przedsiębiorstwie regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, gdzie według sprawozdania Wydziału krajowego, pozostała do roku 1896 nie przebudowaną kwota 289.562 złr. $38^1/_2$ kr. Kierownictwo tej budowy spoczywa w ręku technicznych organów rządowych. Komisya gospodarstwa krajowego jest przekonaną, iż przy stosunkowo wysokich kosztach zarządu, nie praktykowanych przy innych przedsiębiorstwach, gdzie kierownictwo budowy prowadzą technicy biura melioracyjnego, budowa powinna raźniej postępować, a to stosownie do programu i przeznaczonych na każdoroczny okres budowy kredytów.

Wykaz wykonanych robót przy melioracyach prywatnych i publicznych przedstawia ogromny wzrost czynności biura melioracyjnego — wzrost, który, jak to komisya u wstępu zaznaczyła, stale postępuje.

W czasie od 1. lipca 1896 do 30. czerwca 1897 wykonało biuro:

a) zdjęcia:

270 klm. i 5330 morgów dla regulacyi wód,

15.000 morgów dla melioracyi prywatnych pod osuszenie rowami, drenowanie lub nawodnienie;

b) projektów:

82 klm. i 188 morgów dla regulacyi wód,

14.232 morgów dla melioracyi prywatnych;

c) roboty wykonane:

49 klm. i 1320 morgów dla regulacyi wód,

4.221 morgów dla melioracyi prywatnych.

Przy tak rozległej czynności a niedostatecznych siłach technicznych Wydział krajowy niemógł uwzględnić wszystkich zgłoszeń o pomoc techniczną we właściwym czasie — i odłożyć musiał załatwienie wielu zgłoszeń na rok następny.

Chociaż wyżej przytoczony rozwój przedsiębiorstw prywatnych jest pocieszający, to jednak wobec tak wielkich przestrzeni gruntów w naszym kraju, potrzebujących niezbędnie osuszenia tak ze względu na nasz klimat, jak na nieprzepuszczalność podglebia, komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie zwrócić uwagę Wys. Sejmu na szczególną ważność melioracyi drugorzędnych. Odwadnianie i przedewszystkiem drenowanie jest pierwszorzędnym postulatem dla prawidłowego wykonywania rolnictwa, bo w mokrej i zakwaszonej glebie wszelkie usiłowania najlepszego rolnika pozostaną bezskutecznemi.

Do tego potrzeba trzech rzeczy: Naprzód pomocy technicznej, której Wydział krajowy przy dotychczasowej organizacyi Biura melioracyjnego i braku techników w szerszej mierze udzielićby nie mógł; — powtóre odpowiedniego kredytu, który po wprowadzeniu w życie ustawy państw. o kredycie melioracyjnym może zadość uczynić potrzebie, chociaż zawiera wiele utrudniających formalności; — po trzecie pomocy chętnej i czynnej władz administracyjnych tak państwowej jak autonomicznych.

Co do pierwszego warunku Wydział krajowy przedkłada Wys. Sejmowi projekt wzmocnionego cokolwiek Etatu urzędników biura melioracyjnego, o którym będzie mowa w dalszym ustępie niniejszego sprawozdania.

Co do drugiego, Bank krajowy, jako instytucya dla dobra ogółu ustanowiona, dołoży niewątpliwie wszystkich starań, żeby usuwać trudności, ułatwić możność osiągnięcia taniego kredytu dla tak pożytecznego celu i poprzeć tym sposobem rozwój produkcyi rolniczej, która tak nisko stoi, a bez odpowiednich melioracyi podnieść się nie jest wstanie.

Co do trzeciego, nie da się zaprzeczyć, że Władze administracyjne przyczynić się mogą w szerokiej mierze do umożebnienia melioracyi gruntowych. Komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie zwrócić uwagę na niektóre ważne szczegóły, wpływające bardzo ujemnie na tok melioracyi gruntowych. Przy budowie arteryi komunikacyjnych, kolejach żelaznych, gościńcach rządowych, drogach krajowych czy powiatowych, nie zwracano uwagi na racyonalne odwodnienie przybyłych gruntów i zakładano dna przepustów tak płytko, że zaledwie woda z powierzchni odpłynąć może. Wszystkie więc, choćby bardzo rozległe grunta, powyżej takich przepustów położone, nie mogą być ani drenowane ani odpowiednio odwodniane. Takie opłakane błędy muszą być poprawione, a przy nowych budowach starannie unikane. Komisya gospodarstwa krajowego żywi nadzieję, że Wys. Rząd dołoży starania odnośnie do własnej administracyi, a Wydział krajowy w swoim zakresie, żeby niemożebność osuszenia gruntów z powodu wadliwych przepustów usunięta została, a dno przepustów przy nowych budowach komunikacyjnych tak głęboko było zakładane, żeby wyloty drenów, z reguły $1^1/_2$ metra pod terenem położone, miało zapewniony należyty odpływ.

Również pożądanem jest, żeby władze polityczne przy badaniu rentowności melioracyi przeprowadzały tę czynność bez zwłoki, gdyż postanowiona melioracya powinna być jaknajprędzej wykonaną, jeżeli ma swój cel osiągnąć i przyczynić się do uniknięcia dalszych dotkliwych strat.

W ogóle rozliczne formalności, jak tego smutne uczy doświadczenie, powodują zaleganie spraw melioracyjnych między c. k. Ministerstwem, c. k. Namiestnictwem i c. k.

Starostwem miesiącami, ba latami całemi. W tych warunkach ani melioracye mogą się normalnie i odpowiednio do potrzeby rozwijać, ani ustawa o kredycie melioracyjnym spodziewane przynieść korzyści.

Odnośnie do wszystkich uwag w tym dziale powyżej wyrażonych, komisya gosp. krajowego przedkłada Wys. Sejmowi do uchwalenia odpowiednie rezolucye do c. k. Rządu i Wydziału krajowego.

W czasie obrad nad przedłożeniem Wydziału krajowego o popieraniu robót melioracyjnych zwrócono uwagę komisyi gospodarstwa krajowego na wielkie utrudnienie, jakie zgotowało rolnikom przy wykonywaniu drenowania orzeczenie c. k. trybunału administracyjnego z dnia 12. marca 1897, l. 1443 zobowiązujące rolników do ubezpieczania od wypadków robotników zajętych przy drenowaniu. Na podstawie bowiem tego orzeczenia domaga się zakład ubezpieczenia robotników od wypadków uiszczania datków asekuracyjnych nie tylko za roboty, jakie się obecnie przeprowadza, lecz także za caly czas ubiegły.

Orzeczenie to stoi w sprzeczności z decyzyą c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych wydaną w specyalnym wypadku dnia 18. marca 1896, L. 30.566 ex 1895, która uwalnia roboty drenarskie od asekuracyi robotników, a nadto orzeczenie trybunału w motywach powołuje się niewłaściwie na przepis §. 1. ustawy asekuracyjnej z dnia 28. grudnia 1887, Dz. u. p. Nr. 1. ex 1888, twierdząc, jakoby drenowanie było robotą budowlaną podczas gdy powszechnie jest wiadomem, że kopanie rowków pod dreny łopatami ręcznemi niczem się nie różni od innych robót gospodarskich, jak np. rajolowania pod uprawę chmielu. lub łoziny, kopanie i czyszczenie rowów etc.

W każdym razie, roboty drenarskie mniej przedstawiają niebezpieczeństwa dla robotnika, aniżeli mechniczna uprawa ziemi narzędziami rolniczemi, która jest wolną od asekuracyi.

Wprawdzie §. 3. powołanej ustawy zastrzega Ministerstwu spraw wewnętrznych prawo zwalniania poszczególnych przedsiębiorstw, które nie są połączone z niebezpieczeństwem dla robotników, od obowiązku asekuracyjnego; — gdy jednak wyjednanie takich ulg dla każdego specyalnego wydadku połączonem jest dla rolników z wielkim zachodem, który nia stoi w odpowiednim stosunku do rozmiarów przeprowadzających się u nas drenowań kilkunastu — lub kilkudziesięciumorgowych, przeto komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie zalecić Wys. Sejmowi uchwalenie rezolucyi wzywającej c. k. Rząd do przedłożenia Wys. Radzie państwa noweli do ustawy o ubezpieczeniu robotników od wypadków, którąby roboty melioracyjne nie przedstawiające niebezpieczeństwa dla robotnikow, a w szczególności drenowanie, uwolniła od obowiązku ubezpieczania od wypadków.

Zdając sprawę z postępu budowy przy publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnch, przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek na przyznanie spółce wodnej dla osuszenia bagien oleskich wyższego zasiłku z funduszu krajowego i państwowego melioracyjnepo w stosunku po 30% kosztów rzeczywistych sprawdzonych przez komisyę kolaudacyjną na 70.976 złr. w. a., podczas gdy pierwotnie udzielono temu przedsiębiorstwu ustawą z dnia 10. czerwca 1888, Dz. u. kraj. Nr. 71. zasiłków z tych funduszów w wysokości tylko 20% sumy 40.000 złr. w. a. preliminowanej w kosztorysie.

Gdy wniosek ten znajduje uzasadnienie w postanowieniu §. 4. państwowej ustawy melioracyjnej z dnia 30. czerwca 1884 roku Dz. u. p. Nr. 116, która dla robót mających na celu obok osuszenia także ochronę od wylewu jak przy osuszeniu bagien Oleskich, normuje minimum zasiłku na 30% kosztów, gdy dalej Wysoki Sejm dla przedsiębiorstwa osuszenia bagien Rudnickich podwyższył pierwotny zasiłek 20% na 30% (ustawą z dnia 19. września 1891 r. Dz. u. kraj. Nr. 70), a c. k. Ministerstwo rolnictwa w reskrypcie z dnia 14. grudnia, 1897 l. 25.516 udzielouym komisyi przez Wydział krajowy oświadczyło gotowość podwyższenia zasiłku państwowego do 30% rzeczywistych kosztów budowy, komisya zaleca Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedłożony przez Wydział krajowy projekt ustawy dotyczący tej sprawy, wprowadzając w nim następujące dwie zmiany, zażądane przez c. k. Ministerstwo rolnictwa:

1) zamieszczenie w §. 1. po słowach „z państwowego funduszu melioracyjnego“ słów dodatkowych: „z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

2) zamieszczenie dodatkowego §-fu 3. następującej treści:

„W razie gdyby podana w §. 1. suma kosztorysowa 70.976 złr. w. a. miała być dodatkowo obniżoną, zasiłki państwowe i krajowe winny być stosunkowo zredukowane“.

II.

Z zakresu spraw rybactwa wykazuje Wydział krajowy dość szczupłą działalność, a okoliczność tę usprawieliwia uwagą, iż referent fachowy dla spraw rybactwa musiał być zajęty innemi czynnościami, przedewszystkiem zaś zaprojektowaniem budynku szkolnego dla szkoły rolniczej w Suchodole i szkoły sadowniczej w Zaleszczykach, a następnie samą budową szkoły w Suchodole.

Komisya gospodarstwa krajowego uważając takie zarządzenie Wydziału krajowego jako wyjątkowe ale konieczne, wyrazić musi wszelako zdanie, że w interesie rozwoju gospodarstwa rybnego należałoby się wystrzegać używania ustanowionego dla tych spraw referenta fachowego do innych zajęć.

W zeszłorocznem sprawozdaniu zwróciła Komisya uwagę Wydziału krajowego na potrzebę odpowiedniego zorganizowania ochrony ryb przez ustanowienie pewnej kontroli rewirów rybackich, któraby czuwała nad ścisłem wykonaniem przepisów policyi rybackiej i utrzymywała Wydział w świadomości, czy dzierżawcy którzy w pierwszym rzędzie i we własnym interesie powołani są do wykonywania postanowień ustawy, rzeczywiście do niej się stosują, lub czy z innej strony nie dzieją się nadużycia szkodliwe hodowli ryb.

Według informacyi w krótkiej drodze w departamencie III. Wydziału krajowego zaczerpniętej sprawa wykonywania tej ustawy postępuje dość powolnie.

Na posiedzeniu dnia 3. lutego 1896 r. powziął Wysoki Sejm uchwałę wzywającą c. k. Rząd, aby o ile możności przyspieszył tworzenie rewirów rybackich na rzekach krajowych.

Do tego czasu ukończone były czynności około rozgraniczenia rewirów rybackich na pięciu dorzeczach mianowicie:

1.	dorzecza	Skawy	na 10	rewirów	rybackich
2.	„	Raby	na 19	„	„
3.	„	Dunajca	na 30	„	„
4.	„	Bugu	na 20	„	„
5.	„	Wisły	na 37	„	„

Prócz tego było w toku rozgraniczenie rewirów dorzecza Soły i Stryja.

Z utworzonych rewirów tylko rewiry na Skawie i Rabie były wówczas wydzierżawione.

Od lutego 1896 sprawa dalszego tworzenia rewirów rybackich bardzo mało posunęła się naprzód. C. k. Namiestnictwo, do którego atrybucyi należy wprowadzenie w życie ustawy o rybołostwie przeprowadziła dalej wydzierżawienie rewirów dorzeczy Wisły, Dunajca i Bugu, rozgraniczenie rewirów Soły i Stryja wreszcie tymczasowe rozgraniczenie rewirów dorzecza Wisłoki.

Pozostało więc jeszcze dwanaście rzek w kraju nie uporządkowanych i nie podzielonych na rewiry — mianowicie; 1. San z Wisłokiem. 2. Dniestr ze Strwiążem i Bystrzycą. 3. Świeca, 4. Łomnica, 5. Złota i Czarna Bystrzyca, 6. Gniła Lipa, 7. Złota Lipa, 8. Strypa, 9. Seret, 10. Zbrucz, 11. Prut z Czeremoszem, 12. Styr. Komisya gosp. krajowego pozwala sobie proponować ponowienie rezolucyi do c. k. Rządu którą Wysoki Sejm w r. 1896 w tym względzie uchwalił.

Dalej poinformowała się Komisya, jakie rezultaty przyniosło wydzierżawienie dotychczasowych rewirów.

Uzyskane czynsze dzierżawne z poszczególnych dorzeczy owych pięciu rzek przedstawiają się jak następuje:

1. W dorzeczu Skawy (10 rewirów) uzyskano tytułem czynszów dzierżawnych rocznie	301	zlr.	02 ct.
2. W dorzeczu Raby (19 rewirów) uzyskano z czynszów dzierżawnych rocznie	199	„	— „
3. W dorzeczu Dunajca (39 rewirów) z tego wydzierżawionych 35 uzyskano z czynszów dzierżawnych	1412	„	— „
4. W dorzeczu Wisły (37 rewirów — z tego dotąd wydzierżawiono 27) uzyskano z czynszów dzierżawnych kwotę . . .	1172	„	95 „
5. W dorzeczu Bugu (20 rewirów z tego wydzierżawiono dotąd 16) uzyskano z czynszów	1655	„	— „

Łącznie tedy za wydzierżawione dotąd 107 rewirów rybackich usyskano roczny czynsz **4739 zlr. 97 ct.**

Pozostało zaś jeszcze do wydzierżawienia 18 rewirów.

W myśl § 22 ustawy opłacają dzierżawcy rewirów 15% czynszu dzierżawnego tytułem taksy rewirowej na fundusz ku podniesieniu rybactwa. Taksy te z których znaczna część będzie płatna dopiero w roku 1898 wynosiłyby kwotę 710 złr. 99 ct. która to kwota wraz z kwotą uzyskaną z taks za książeczki rybackie (w roku 1897 — 85 złr. w. a.) jakoteż z grzywnami za przekroczenia ustawy o rybołostwie (w roku 1897 — 84 zł. 09 ct.) ma być przedewszystkiem użytą na zarybienie rzek.

Z funduszu tego dotąd uzbieranego przeznaczył Wydział krajowy kwotę 400 zł. na zakupno narybka i zarybienie rzek Skawy, Raby i Wisły. Narybku potrzebnego nie można jednak dostać w kraju i wiele gatunków sprowadzać trzeba z zagranicy, co połączonem jest nietylko z wielkimi kosztami ale także trudnościami.

W miarę przeto wzrostu tego funduszu, Wydział krajowy powinienby dążyć do utworzenia w kraju jednego lub kilku zakładów, któreby miały na celu wychów narybku potrzebnego do zarybienia wód krajowych.

Kultura torfowisk jest ważnem u nas zadaniem dla podniesienia produkcyi rolniczej i bogactwa krajowego. Dziesiątki tysięcy morgów leżą odłogiem jako zupełne nieużytki, nie dostarczając nawet lichej paszy dla bydła, a natomiast wyziewy zabagnionych okolic muszą działać ujemnie na stan zdrowia ludności. Dla poprawy tych smutnych stosunków przyszedł Wysoki Sejm z pomocą, udzielając szczodrych zasiłków dla osuszenia niektórych bagien i dla stacyi doświadczalnych, mających na celu kulturę torfowisk. Obecnie już po kilkuletnich próbach, powiedzieć można, że usiłowania te w Rudniku, Korsowie i Olesku-Kontach wydały znakomite rezultaty. Nieodżałowany śp. hr. Hompesch, który nie szczędząc pracy i funduszów, rozwinął na wielką skalę uprawę torfowisk, udowodnił, iż rzeczywiste korzyści z nich wyciągnąć można. Sprawozdawca Komisyi gospodarstwa krajowego miał w roku zeszłym sposobność przekonania się naocznie, jak zdumiewąca produkcya żyta, owsa i siana osiągnąć się dała na obszarze 300-morgowym, przed 10 laty niedostępnem bagnisku. Dalsza przeto praca w tym kierunku jest wskazana, bo wytworzyć może nieznane dotąd i obfite źródło produkcyi rolniczej.

Wydział krajowy stosując się do uwagi Komisyi gospodarstwa krajowego w zeszłorocznem sprawozdaniu podniesionej, postanowił doświadczenia z kulturą torfowisk rozszerzyć, a to przez założenie w kraju większej ilości stacyi doświadczalnych w różnych okolicach i miejscowościach najbardziej nadających się do tego celu.

Natomiast uznał za stosowne Wydział krajowy nie popierać nadal uprawy torfowisk w dotychczasowych stacyach Rudniku i Korsowie, będąc przekonania całkiem zresztą uzasadnionego, że uprawa i eksploatacya torfowisk w tych dwóch miejscowościach racyonalnie rozwinięta i na szeroką skalę stosowana (w Rudniku 300 morgów, a w Korsowie 100 morgów znajduje się pod uprawą) nie wymaga już dalszych doświadczeń i bez subwencyi rozwijać się może. Nadto postanowił Wydział krajowy zaniechać subwencyonowania stacyi w Chorostkowie, gdyż dotychczasowe doświadczenia nie przyniosły tam dotąd żadnych rezultatów.

Wydział krajowy proponuje więc dla dalszych doświadczeń 16 miejscowości wyszczególnionych w jego sprawozdaniu.

Komisya gospodarstwa krajowego przyjmując te wnioski do wiadomości, zaznacza, iż wskutek pomnożenia ilości stacyi Wydział krajowy nie proponuje podwyższenia rocznej dotacyi, jaką dotychczas Wysoki Sejm na te cele przeznaczał, t. j. kwotę 4.500 zł., gdyż zamierzając urządzić doświadczania na mniejszych przestrzeniach pól torfowych jest zdania, że proponowana dotacya w zupełności wystarczy.

Ażeby rozwiązanie kwestyi zaniedbanej u nas kultury torfowisk o ile możliwem, jak najbardziej przyspieszyć, zrozumienie jej dla wszystkich uczynić przystępnem, sposób zagospodarowania tych nieużytków jako też korzyści uprawy żywem słowem rozpowszechniać, w ogóle, ażeby akcyi na tem polu nadać żywsze tempo, proponuje Wydział krajowy ustanowienie posady instruktora kultury torfowisk, któregoby obowiązkiem było objeżdżać miejscowości, obfitujące w torfowiska i pouczać interesowanych w powyższych kierunkach.

Obowiązki wogóle i prawa takiego instruktora będą te same, jak nauczycieli wędrownych dla innych gałęzi gospodarstwa krajowego.

Pobierałby mianowicie tytułem płacy 1.500 zł. rocznie i na objazdy ryczałt 500 zł. w. a.

Połowę tych poborów ma pokrywać fundusz krajowy, a drugą połowę c. k. Rząd, do którego Wydział krajowy odniósł się o to w tej sprawie.

Do tej posady ma Wydział krajowy już upatrzonego kandydata w osobie dotychczasowego inspektora stacyi doświadczalnych, Juliusza Koppensa, który w tym kierunku okazał się praktycznie wykształconym. Ponieważ kierownictwo stacyi doświadczalnych obejmuje obecnie fachowy inżynier biura melioracyjnego, Andrzej Kornella, pragnie Wydział krajowy zużytkować doświadczenie praktyczne Koppensa i ustanowić go instruktorem z tymi samymi poborami jakie miał dotychczas jako inspektor stacyi doświadczalnych.

Komisya gospodarstwa krajowego uznając potrzebę ustanowienia takiej posady instruktora, przyjmuje wnioski Wydziału krajowego i przedkłada je do uchwalenia Wysokiemu Sejmowi, wszakże z warunkiem, iż c. k. Rząd zobowiąże się do pokrywania drugiej połowy poborów tego instruktora, t. j. do wypłacania rocznie kwoty 1000 zł. w. a.

Popieranie akcyi na polu zakładania fabryk drenarskich w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 6. kwietnia 1892 zamkniętem zostaje z r. 1897. Uchwałą tą bowiem przeznaczył Wysoki Sejm dotacyę po 5.000 zł. w. a. rocznie na lat pięć, c. k. Rząd zarówniez na ten sam okres czasu udzielał subwencyę po 4.000 zł. Wydział krajowy zdając sprawę o swej działalności w tym kierunku, nie wstawił tedy do preliminarza na rok bieżący żadnej dotacyi.

Z uwagi na liczne zgłoszenia o subwencye na zakładanie fabryk drenarskich, z uwagi na wzrastający rokrocznie ruch właścicicieli gruntów w kierunku drenowania, z uwagi, że jak to z otwarcia kredytu melioracyjnego oczekiwać należy, ruch ten jeszcze bardziej się wzmoże, z uwagi wreszcie, iż cena rurek drenarskich jest u nas jeszcze dość wysoką a liczba fabryk założonych przy pomocy kraju i państwa jak dotąd w 41 miejscowościach jest w stanie tylko w bardzo małej części potrzebie rolników zadość uczynić, sądzi Komisya gospodarstwa krajowego, iż nie należy ograniczyć się do dotychczasowej pomocy w popieraniu tej akcyi.

W jakim kierunku i w jakich rozmiarach należałoby jednak dalej ją poprowadzić musi Komisya gospodarstwa krajowego pozostawić ocenieniu Wydziału krajowego, który zresztą będzie miał możność zebrania potrzebnych w tym celu dat i będzie mógł porozumieć się z c. k. Rządem co do udziału skarbu państwa w tym kierunku.

W tym celu przekłada Komisya Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia poniżej zamieszczoną rezolucyę do Wydziału krajowego.

Wszystkie osobnemi uchwałami Wysokiego Sejmu, Wydziałowi krajowemu przekazane sprawy i petycye — tenże załatwił w sposób mu wskazany jak również i wszystkie te petycye, których Wysoki Sejm na ostatniej sesyi nie załatwił. Wydział krajowy podaje w swojem sprawozdaniu szczegółowo stan wszystkich tych spraw.

III.

Wykazane w rubryce XIII wydatki uzasadnia Wydział krajowy szczegółowo odnośnie do każdej pozycyi, z wyjątkiem pozycyi na utworzenie stałego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, która to pozycya jest przedmiotem osobnego sprawozdania.

Komisya oceniając zaprojektowane potrzeby, uznaje je za uzasadnione i zaleca Wysokiemu Sejmowi przyjęcie preliminowanych wydatków według wniosków Wydziału krajowego.

Zajęte przez Wydział krajowy stanowisko w sprawie zasiłku krajowego na utrzymanie gal. biura hidrograficznego Komisya w zupełności podziela, gdyż odpowiada ono uchwale Wyokiego Sejmu z 4 lutego 1895.

Dla ustalenia wszakże na przyszłość cyfry wydatku na ten cel winien Wydział krajowy dążyć do porozumienia z c. k. Rządem względem oznaczenia stałej cyfry dotacyi z funduszu krajowego, która by nie była zależną od przyrostu kosztów utrzymania, lub przynajmniej dążyć do zapewnienia sobie wpływu na sprawę utrzymania i urządzenia tego biura.

Wobec bowiem niepomiernego wzrostu kosztów utrzymania biura hidrograficznego dotacya z funduszu krajowego mogłaby dojść do poważnej cyfry, nie stojącej w stosunku do płynących ztąd korzyści.

Druga uwaga, której Komisya gospodarstwa krajowego pominąć nie może, odnosi się do zasiłków udzielanych z państwowej dotacyi na popieranie mniejszych robót melioracyjnych.

Jak to wykazuje sprawozdanie Wydziału krajowego z dotacyi tej korzystają przeważnie kraje alpejskie i to nawet bez żadnego przyczynienia się krajów lub stron interesowanych, do kosztów odnośnych robót melioracyjnych.

Udział Galicyi w tym funduszu wynosił w r. 1896. według sprawozdania Wydziału krajowego na przyznanych wszystkim krajom 234.750 zł. 53 ct., zaledwie 12.974 zł. 15 ct.

Wobec ofiarności naszego kraju, który tego rodzaju roboty subwencyonuje zasiłkami $33^1/_3\%$ do 50%, tudzież z uwagi że Wydział krajowy własnemi siłami i własnym kosztem sporządza plany techniczne, że wreszcie strony same pokrywają w odpowiedniej części koszta wykonanych robót, wydaje się stosunek udziału Galicyi w tej dotacyi odnośnie do innych krajów koronnych wprost rażącym.

Przyczynę tak słabego uposażenia Galicyi na cele mniejszych przedsiębiorstw melioracyjnych przypisuje Wydział krajowy między innemi różnym formalnościom, jakich spełnienia domaga się c. k. Rząd przed przyznaniem subwencyi.

Mianowicie żąda c. k. Namiestnictwo poprzód reambulacyi takich projektów, co wpływa niepomiernie na przewlekanie sprawy, chociaż według reskryptu ministeryalnego z d. 22. października 1894 l. 14.417, na który c. k. Namiestnictwo się powołuje reambulacya wymaganą jest tylko przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych.

Komisya gospodarstwa krajowego wstrzymuje się na razie od postawienia wniosku w tej sprawie w oczekiwaniu, że c. k. Namiestnictwo odstąpi w przyszłości od przeprowadzania reambulacyi projektów drobnych robót melioracyjnych.

Z pomiędzy wniosków Wydziału krajowego, których załatwienie znaleść ma wyraz w budżecie krajowym, wzięła Komisya pod szczegółową rozwagę wniosek na zmianę etatu biura melioracyjnego.

Wydział krajowy czyniąc zadość uchwale Wysokiego Sejmu z 5. lutego 1897. przychodzi z wnioskami mającemi na celu pozyskanie sił technicznych dla biura melioracyjnego. Cel ten osiągniętym zostanie, jeżeli się stworzy dla techników krajowych, co najmniej te same warunki egzystencyi i te same widoki awansu, jak je mają technicy w innych gałęziach służby publicznej a przedewszystkiem w służbie państwowej.

Etat personalu biura mający liczyć 40 techników nie jest zapełniony, brakuje bowiem kandydatów na 6 posad.

Brak kandydatów do służby krajowej przypisuje Wydział krajowy z jednej strony słabej frekweucyi szkół politechnicznych z drugiej zaś nieodpowiedniemu rozdziałowi posad na poszczególne rangi. I tak ustanowionych zostało 6 posad inżynierów-asystentów odpowiadających w służbie państwowej XI randze, która to ranga nie istnieje jednak w państwowej służbie budowniczej. Otóż Wydział krajowy proponuje zupełne zniesienie tych posad a w miejsce tych powiększenie posad inżynierów-adjunktów w X randze; dalej proponuje Wydział krajowy powiększenie liczby posad starszych inżynierów w VII randze o trzech i ustanowienie posady zastępcy dyrektora; wreszcie ograniczenie liczby posad adjutowanych elewów do minimum i nadanie im na wzór służby państwowej tytułu praktykantów.

Proponowany zatem przez Wydział krajowy nowy etat płac i osób biura melioracyjnego obejmujący oprócz techników komasacyjnych, referentów dla kultury torfowisk i dla spraw rybactwa, bez zmiany liczby personalu, przedstawiałby się w porównaniu z dotychczasowym etatem następnie:

	Wniosek Wydziału krajowego	Etat dotychczasowy
1. Dyrektor	1	1
2. Zastępca dyrektora . . .	1	—
3. Starszych inżynierów . . .	6	3
4. Inżynierów I. klasy . . .	9	9
5. „ II. klasy . . .	10	9
6. Inżynierów-adjunktów . .	11	8
7. *a)* Inżynierów-asystentów .	—	6
b) Asystentów - komasacyjnych	1	—
8. Praktykantów (elewów) . . technicznych i 2 komasacyjnych	4	7
Razem . . .	43	43

Powyższa zmiana etatu wyrównująca wedle możności liczbę osób w poszczególnych rangach (od starszego inżyniera do inżyniera-adjunkta) pociąga za sobą większe obciążenie roczne funduszu krajowego o kwotę 8.740 złr. wa

Ze względu na to obciążenie, tudzież z uwagi, że personal techniczny liczący obecnie 34 techników (z elewami komasacyjnymi 37) w ciągu jednego roku nie może być skompletowanym do etatowej liczby 40 urzędników technicznych (a 43 z urzędnikami komasacyjnymi), proponuje Wydział krajowy stopniowe wprowadzenie w życie tego etatu w ciągu lat trzech 1898 do 1900.

Wedle przedłożonego Wysokiemu Sejmowi preliminarzu funduszu krajowego na rok 1898, byłyby w tym roku obsadzone posady:

1) dyrektora	1
2) starszych inżynierów	5
3) inżynierów I klasy (łącznie z inżynierem torfowym) . .	9
4) inżynierów II. klasy (łącznie referentem rybactwa) . .	9
5) inżynierów-adjunktów	10
6) asystenta komasacyjnego	1
7) praktykantów	4
razem . .	39

tak, iż w porównaniu z funkcyonnjącym dziś personalem 34 urzędników technicznych a 3 komasacyjnych miałby Wydział krajowy dwie posady do obsadzenia w r. 1898, dalsze zaś cztery etatowe posady zostałyby nadane w latach 1899 i 1900.

Chociaż wnioski odnośne Wydziału krajowego zmierzają niewątpliwie do zachęcenia techników, żeby się poświęcili służbie publicznej na polu budowli wodnych, to jednak komisya gosp. kraj. mniema, że dla tak wzrastającego poczucia potrzeby melioracyi rolnych i coraz większego a usprawiedliwionego żądania pomocy technicznej, liczba inżynierów melioracyjnych jest za małą; że przeto większe obciążenie budżetu krajowego w tym zakresie byłoby usprawiedliwione, gdyż przyniesie krajowi niezaprzeczone i doniosłe korzyści.

Komisya gospodarstwa krajowego uznając w tej sprawie trudności Wydziału krajowego wyrazić może tylko ubolewanie, iż proponowana zmiana etatu nie może od razu wejść w życie; wnosi jednak, żeby zmiana ta nie w trzech, lecz w dwóch latach t. j. w 1898 i 1899 była przeprowadzona i z tą poprawką przedstawia Wys. Sejmowi wnioski Wydziału krajowego do uchwalenia.

Komisya gospodarstwa krajowego zwraca jednak uwagę, iż przyczynianie się c. k. Rządu do utrzymania biura melioracyjnego z kwotą 6000 zł. nie stoi w odpowiednim stosunku do kosztów, jakie kraj na ten cel łoży. pozwala sobie przeto przedstawić Wys. Sejmowi do uchwalenia rezolucyą do Wydziału krajowego w tym względzie.

IV.

Wysoki Sejm przydzielił komisyi gospodarstwa krajowego cały szereg petycyj o wykonanie lokalnych regulacyj rzek karpackich, lub publicznych przedsiębiorstw melioracyj, o uwolnienie od datków konkurencyjnych do tego rodzaju robót i o pomoc techniczną kraj. biura melioracyjnego. Załatwienie tych petycyi należy po części do kompetencyi c. k. Rządu, po części zaś Wydziału krajowego.

Do kompetencyi c. k. Rządu należą petycye:

1) l. S. 66. Wydziału powiatowego w Kałuszu o regulacyę Czeczwy, dopływu rzeki Łomnicy, której regulacya systematyczna na podstawie uchwalonego przez Wys. Sejm d. 5. lutego 1897 projektu ustawy ma być w roku bieżącym przez c. k. Rząd podjętą.

2) l. S. 456 i l. S. 1.280 gminy miasta Biecza i Wydziału pow. w Gorlicach o regulacyę rzeki Ropy;

3) l. S. 459. gminy miasta Żywca o regulacyę Soły, która w myśl uchwalonego przez Wys. Sejm. d. 5-go lutego, 1897 projektu ustawy ma być przez c. k. Rząd w roku bieżącym rozpoczętą;

4) l. S. 1.019. gminy Lachowice powiatu Bohorodczańskiego o lokalną regulacyę Bystrzycy sołotwińskiej;

5) l. S. 1.130 gminy Libuchory i osady Danyczat potok w Wysocku wyższem powiatu Turczańskiego o zabudowanie potoku Libuchorki z dopływami w dorzeczu Stryja;

6) l. S. 1.436. gminy Lachowice zarzeczne i przysiółka Demno-lachowickiej o lokalną regulacyę Świcy;

7) l. S. 1.209. mieszkańców gminy Ciszki powiatu Złoczowskiego o wyłączenie ze związku spółki wodnej Oleskiej;

8) l. S. 1.218. Wydziału powiatowego w Turce o regulacyę rzeki Stryja z dopływami;

9) l. S. 1.461. gminy Perchińsko o regulacyę Łomnicy;

10) l. S. 1.484 i 1.485. gminy Jamnicy, tudzież gminy i obszaru dworskiego Wołczyniec o regulacyę Bystrzycy.

Do zakresu zaś działania Wydziału krajowego należą sprawy poruczone w następujących petycyach:

1) l. S. 671. Wydziału powiatowego w Ropczycach o udzielenie pomocy technicznej dla zaprojektowania osuszenia zabagnionych łąk w gminach Czarna, Krzywa i Boreczek, następnie zaś udzielenie zasiłku na wykonanie robót.

2) l. S 658, 659 i 808 gmin Wrzawy, Motycze poduchowne i Skowierzyn o zapomogę na pokrycie datków konkurencyjnych do regulayyi Łęgu;

3) l. S. 892 i 893. gmin Wola otałęzka i Kiełków powiatu Mieleckiego o uregulowanie potoków Brnika i Kiełkowskiego, objęte projektem uzupełnienia obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim, które w myśl uchwalonego przez Wys. Sejm d. 30 stycznia 1896 a dotychczas nie sankcyonowanego projektu ustawy ma być przeprowadzone w drodze przedsiębiorstwa powiatowego;

4) l. S. 259, 976 i 1.181 gmin Zaborów i Kwików, gminy i obszaru dworskiego w Gnojniku i gminy Borzęcina o regulacyę rzeki Uszwicy z dopływami dla której to regulacyi wedle sprawozdania Wydziału krajowego zdjęcia niwelacyjne w r. 1897 zostały ukończone, projekt zaś techniczny z powodu zajęcia sił technicznych przy projekcie regulacyi Pełtwi nie mógł być opracowanym;

5) l. S. 1.231. gminy Besko powiatu Sanockiego o zasiłek na ubezpieczenie brzegów rzeki Wisłoka;

6) l. S. 1.253. Rady powiatowej w Tłumaczu o regulacyę rzeki Worony;

7) l. S. 1.269 ks. Jana Terleckiego o zwrot kosztów osuszenia bagna erekcyonalnego w Drahasymowie;

8) l. S. 1.345. gminy Jaślany powiatu Mieleckiego o regulacyę dopływów Krzemienicy, Babulówki i Rowu;

9) wreszcie l. S. 1.420 gminy Zamoście powiatu Przemyślańskiego o zniesienie młyna w Żeniowie przy sposobności regulacyi Pełtwi.

W szczegółową ocenę tych petycyj nie może wdawać się komisya ani proponować Wys. Sejmowi merytorycznego ich załatwienia, gdyż ani komisya, ani Wys. Sejm nie może przewidzieć, czy i o ile siły techniczne c. k. Rządu i Wydziału krajowego są w stanie zadość uczynić wszystkim powyższym żądaniom, o ile dyspozycyjne fundusze państwa i kraju na wykonanie doraźnych robót ochronnych wystarczą i jak wysokie będzie obciążenie funduszu krajowego i państwowego melioracyjnego wskutek nowo projektowanych przedsiębiorstw publicznych.

Z tych powodów pozwala sobie komisya przedłożyć Wys. Sejmowi wniosek na przekazanie tych petycyj c. k. Rządowi, względnie Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Na podstawie powyższego sprawozdania komisya gospodarstwa krajowego wnosi.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 26. listopada, 1897 l. 71.758 o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm przyznaje na regulacyę rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6. października 1882, w rubr. XIII. poz. 191 wydatków na rok 1898 następujące zasiłki:

a) na regulacyą Skawy:

między Wadowicami a Witanowicami, II. rata	2.758 zł.

b) na regulacyą Raby:

pod Winiarami i Niezdowem, I. rata	3.788 „

c) na regulacyą Dunajca:

1) od Gołkowic do ujścia Popradu uzupełnienie I. raty	2.297 zł.	
2) pod Tęgoborzem, II. rata (ostatnia) . . .	1.250 „	
3) pod Drużkowem i Filipowicami, uzupełnienie I. raty	4.045 „	
4) pod Wielką wsią i Dąbrówką szczepanowską, III. rata (ostatnia)	1.698 „	
5) między Zawodziem a Zgłobicami, uzupełnienie I. raty	3.047 „	12.337 zł.

d) na regulacyą Wisłoki:

1) pod Brzyskami, III. rata (ostatnia) . . .	1.463 zł.	
2) pod Bukową	1.119 „	
3) pod Skurową, Zawadką i Przeczycą, IV. rata (ostatnia)	1.380 „	
4) pod Dęborzynem, II. rata	1.500 „	
5) pod Brzeźnicą, Bobrową i Wolą bobrowską, III. rata	3.720 „	9.182 zł.

e) na regulacyę Sanu:

1) pod Nozdrzcem i Dąbrówką starzeńską, II. rata .	3.000 zł.	
2) pod Korytnikami, II. rata	5.395 „	
3) pod Ostrowem, II. rata (ostatnia) . . .	7.959 „	
4) pod Przemyślem	4.361 „	20.715 „

f) na regulacyę Wisloka:

1) pod Wiśniową, Jazową i Cieszyną . . .	1.099 zł.	
2) od Babicy do Zarzecza, III. rata . . .	4.793 „	
3) pod Dobrzechowem, II. rata	1.000 „	
4) pod Trzebowniskiem i Łukawcem, II. rata . .	2.500 „	9.392 „

g) na regulacyę Wiszni:

pod Nienowicami i Michałówką, II. rata	2.500 „

h) na regulacyę Swicy:

pod Sokołowem i Łanami sokołowskimi, IV. rata	2.500 „

i) na regulacyę Bystrzycy:

pod Jamnicą, Sielcem i Jezupolem, II. rata	3.000 „
a) na premiowanie zawiklenia odsypisk	500 „
b) do dyspozycyi Wydziału krajowego	10.000 „
Ogółem .	76.672 zł.

III. Sejm przyznaje na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały swej z dnia 26. listopada 1889 w rubr. XIII. poz. 194 wydatków na rok 1898 następujące zasiłki:

a) na konserwacyę robót przy osuszeniu bagien Rudnickich . . .	1.400 zł.
b) na roboty dodatkowe przy osuszeniu bagien Rudnickich . . .	9.895 „
c) 50% zasiłek na dokończenie zabudowania potoku Niszkówki . .	4.885 „
d) na przedłużenie kanału Radłowskiego	3.255 „
e) zasiłek 40% na dodatkowe roboty przy obwałowaniu Wisły i Sanu .	10.675 „
f) zasiłek dla gminy Wrzawy na częściowe pokrycie datku konkurencyjnego do kosztów regulacyi Łęgu	1.440 „
g) zasiłek dla spółki wodnej ola regulacyi Wisłoka i Pielnicy . .	3.755 „
h) na regulacyę Lubaczówki pod Manasterzem	2.360 „
i) zasiłek na osuszenie pastwisk gminnych w Suchej woli i Starem siole, I. rata	2.850 „
k) na regulacyę Szkła pod Charytanami i Zaleską wolą . . .	3.500 „
l) na osuszenie gruntów w gminie Zadwórze, I. rata	3.200 „
m) na osuszenie gruntów w Martynowie starym	2.267 „
n) na regulacyę Seretu pod Tudorowem I. rata	3.815 „
o) na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk:	
w Nowym Targu . . . . 500 zł.	
w Olesku i Kontach . . . . 1.000 „	
w Stojanowie i Wolicy baryłowej . 500 „	
w Ożomli . . . . . 500 „	
w innych miejscowościach kraju . . 2.000 „	
połowa wynagrodzenia nauczyciela wędrownego dla kultury torfowisk . 1.000 „	5.500 „
p) do dyspozycyi Wydziału krajowego	5.000 „
Ogółem .	63.797 zł.

IV. A) §. 1. uchwalonego przez Sejm d. 6. kwietnia 1892 etatu osób i płac krajowego biura melioracyjnego zostaje uchylony w dotychczasowem brzmieniu i ma opiewać, jak następuje:

§. 1 Etat krajowego biura melioracyjnego składać się będzie:
z dyrektora biura,
z zastępcy dyrektora w randze starszego inżyniera z dodatkiem osobistym o rocznych 400 zł.,

z 6 starszych inżynierów,
z 9 inżynierów I. klasy,
z 10 inżynierów II. klasy,
z 11 inżynierów-adjunktów,
z 1 asystenta komasacyjnego,
z 4 adjutowanych praktykantów (2 technicznych i 2 komasacyjnych).

B) Postanowienia etatu krajowego biura melioracyjnego odnoszące się do inżynierów-asystentów obowiązywać będą asystenta komasacyjnego, postanowienia zaś dotyczące elewów technicznych obowiązywać będą praktykantów.

C) Etat powyższy wejść ma w życie w ciągu lat dwóch 1898 i 1899, w roku 1898 zaś upoważnionym zostaje Wydział krajowy nadać posady:

1 dyrektora,
5 starszych inżynierów,
9 inżynierów I. klasy,
9 inżynierów II. klasy,
10 inżynierów-adjunktów,
1 asystenta komasacyjnego i,
4 praktykantów.

V. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby wyjednał u c. k. Rządu podwyższenie zasiłku państwowego na utrzymanie biura melioracyjnego.

VI. Sejm upoważnia Wydział krajowy do ustanowienia w ciągu roku 1898 instruktora dla kultury torfowisk z płacą roczną 1.500 zł. w. a. i rocznym dodatkiem na objazdy w kwocie 500 zł., pod warunkiem, jeżeli c. k. Rząd pokrywać będzie ze skarbu państwa połowę powyższych poborów tego funkcyonaryusza.

VII. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi przedstawił wnioski co do dalszej akcyi w sprawie popierania fabryk drenarskich w kraju.

VIII. Sejm uchwala załączony [illegible] projekt ustawy o udzieleniu dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na osuszenie bagien Oleskich.

IX. Sejm przyznaje na rok 1898 tytułem dodatkowego zasiłku krajowego na osuszenie bagien Oleskich dotacyą w kwocie 13.293 zł. w. a.

X. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w rubryce XIII. dziale B. na r. 1898 do końca lutego 1900, a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

XI. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby:

1. uchwalone przez Sejm projekty ustaw mających na celu podjęcie publicznych robót melioracyjnych z możliwym pospiechem przedkładał do Najwyższej sankcyi, a przynajmniej o powodach zwłoki Wydział krajowy zawiadamiał;

2. polecił władzom administracyjnym pierwszej instancyi bezzwłoczne zawiązywanie przymusowych spółek wodnych dla ustawowych przedsiębiorstw melioracyjnych, oraz spieszne przeprowadzanie badań technicznych projektów melioracyjnych i ich rentowności celem umożliwienia rolnikom korzystania z ustawy państwowej o kredycie melioracyjnym;

3. przestrzegał przy udzielaniu koncesyi na budowę kolei oraz przy budowie dróg państwowych, aby fundamenty mostów i przepustów komunikacyjnych tak głęboko

były zakładane, iżby umożliwiały swobodny odpływ wody z wylotów drenowych, gdzie zaś istniejące przepusty i mosty przeszkadzają odwodnieniu, na żądanie właścicieli gruntów w zastosowaniu postanowienia §. 42. kraj. ustawy wodnej zarządził odpowiednią rekonstrukcyę tych objektów;

4. przedłożył Wysokiej Radzie państwa projekt noweli do ustawy z d. 28 grudnia 1887. Dz. u. p. Nr. 1 z r. 1888, zwalniający od obowiązku ubezpieczania robotników od wypadków roboty melioracyjne, które nie są połączone z niebezpieczeństwem dla robotników, a w szczególności drenowanie.

XII. Sejm ponawiając uchwałę swą z d. 3-go lutego, 1896. wzywa c. k. Rząd, ażeby przyspieszył utworzenie rewirów rybackich na rzekach krajowych w myśl ustawy z 31-go października 1887.

XIII. Wzywa się Wydział krajowy, ażeby: 1) przy drogach krajowych, powiatowych i subwencyonowanych gminnych zarządził w miarę potrzeby na żądanie właścicieli gruntów po myśli §. 42. kraj. ustawy wodnej pogłębienie mostów i przepustów, przy nowych zaś tego rodzaju budowlach tak głęboko zakładał fundamenta, żeby wyloty drenów z reguły półtora metra pod terenem położone, miały zapewniony należyty odpływ; 2) delegował do kolejowych komisyj reambulacyjnych inżynierów biura melioracyjnego dla zastępywania interesów kultury krajowej.

XIV. Petycye l. S. 66 Wydziału powiatowego w Kałuszu o regulacyę Czeczwy, l. S. 456 i 1.280 gminy miasta Biecza i Wydziału powiatowego w Gorlicach o regulacyę Ropy, l. S. 459. gminy miasta Żywca o regulacyę Soły l. S. 1019, gminy Lachowice o regulacyę Bystrzycy sołotwińskiej l. S. 1.130, gminy Libuchory i Wysocka wyżnego o regulacyę potoku górskiego Libuchorki, l. S. 1.436 gminy Lachowice zarzeczne o regulacyę Świcy, l. S. 1 209 gminy Ciszki o wyłączenie ze spółki wodnej Oleskiej, l. S. 1.218. Wydziału powiatowego w Turce o regulacyę Stryja z dopływami, l. S. 1.461 gminy Perehińsko o regulacyą Łomnicy i l. S. 1 484 i 485 gminy Jamnicy, tudzież gminy i Obszaru dworskiego Wołczyniec o regulacyę Bystrzycy, odstępuje Sejm c. k. Rządowi do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Petycye l. s. 671 Wydziału powiatowego w Ropczycach o zaprojektowanie osuszenia łąk w gminach Czarna-Krzywa i Boreczek, L. S. 658, 659 i 808 gmin Wrzawy Motycze poduchowne i Skowierzyn o zapomogę na pokrycie datków konkurencyjnych do kosztów regulacyi rzeki Łęgu, L. S. 892 i 893 gmin Wola otałęzka i Kiełków o regulacyę miejscowych potoków, L. S. 259, 976 i 1.181 gmin Zaborów i Kwików, gminy i obszaru dworskiego Gnojnik i gminy Borzęcin o regulacyę rzeki Uszwicy z dopływami L. S. 1.231 gminy Besko o zasiłek na ubezpieczenie brzegów Wisłoka, L. S. 1.253 Rady powiatowej w Tłumaczu o regulacyę Worony, L. S. 1.269 ks. Jana Tebeckiego o zwrot kosztów osuszenia bagna erekcyonalnego w Drahasynowie w kwocie 34 zł. w a. L. S. 1.345 gminy Jaślany o regulacyę dopływów Krzemienicy, Babulówki i Rowu i L. S. 1420 gminy Zamoście o zniesienie młyna w Żeniowie. przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i stosownego załatwienia, ewentualnie przedłożenia Sejmowi wniosków na najbliższej sesyi.

Lwów dnia 5. lutego 1898.

Przewodniczący:
Stadnicki.

Sprawozdawca:
Gorayski.

U s t a w a

z dnia . . . . . o udzieleniu dalszych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na osuszenie bagien Oleskich.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Zawiązanej na podstawie ustawy z dnia 10. czerwca 1888. Dz. u. kr. Nr. 71. spółce wodnej dla osuszenia bagien Oleskich przyznane zostają oprócz zasiłków oznaczonych w §. 3 pod lit *a*) i *b*) przytoczonej ustawy na wykonanie tego przedsiębiorstwa melioracyjnego tak z funduszu krajowego, jak w myśl §. 6 ustępu 2 i §. 4 ustępu 2 *a*) ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116 z państwowego funduszu melioracyjnego z zastrzeniem konstytucyjnego zezwolenia dalsze zasiłki bezzwrotne po 13.292 zł. 80 ct. w. a., jako uzupełnienie datków kraju i państwa do wysokości trzydziestu procent właściwych kosztów budowy obliczonych przez komisyą kolaudacyjną na 70.976 zł. w. a.

§. 2.

Termin płatności powyższych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego, oznaczonym zostanie przez Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa, w każdym zaś wypadku zasiłki te dopiero wówczas mają być wypłacone, skoro spółka wodna wykończy roboty programem objęte.

§. 3.

W razie gdyby podana w §. 1 suma kosztorysowa 70.976 zł. miała być dodatkowo obniżoną, zasiłki państwowe i krajowe winny być stosunkowo zredukowane.

§. 4.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnątrznych.

L. S. 1 614/98.

Aleg 200

Sprawozdanie

komisyi drogowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany etatu krajowej służby techniczno-drogowej.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z d. 1. kwietnia 1892 r. ustanowił Wysoki Sejm następujący etat krajowej służby techniczno-drogowej:

1 dyrektor,
1 wicedyrektor,
4 starszych inżynierów
9 inżynierów I-ej klasy
7 inżynierów II-ej klasy,
2 inżynierów-adjunktów,
3 asystentów technicznych,
3 elewów I. klasy,
3 elewów II. klasy,
3 elewów III. klasy,
6 konduktorów I. klasy,
16 konduktorów II. klasy,
16 konduktorów III. klasy.

Przyczem komisya drogowa zaznaczyła w swem sprawozdaniu, że w razie zachodzącej potrzeby, Wydział krajowy może zażądać pomnożenia etatu.

W istocie etat powyższy okazał się wkrótce niedostatecznym, wskutek czego na wniosek Wydziału krajowego — uchwałą z d. 31. stycznia 1895 r., Wysoki Sejm uzupełnił go 4-ma posadami inżynierów-adjunktów, 3-ma posadami asystentów technicznych i 1-ą posadą etatowego pisarza, znosząc zarazem 5 posad elewów.

Według powyższego, obecny etat uwidoczniono w załączonej tablicy I-ej.

W r. b. przedkłada Wydział krajowy sprawozdanie z wnioskiem dalszej zmiany etatu drogowego, motywując potrzebę tej zmiany dwoma względami, mianowicie:

1. Nowa ustawa drogowa zmierza nietylko do szybszej i sprężystszej administracyi, do ściślejszego wykonywania kontroli nad gospodarstwem drogowem w całym kraju, ale nadto zwiększając środki pieniężne na cele drogowe, — przyczyni się do tem raźniejszego rozwoju ruchu budowlanego na drogach autonomicznych. — Powyższy stan rzeczy

wymaga rozleglejszego nadzoru technicznego i bezpośredniej, coraz więcej przez powiaty żądanej, pomocy technicznej ze strony Wydziału krajowego.

2. Z powodu dającego się dotkliwie odczuwać w kraju braku inżynierów i odpowiednio wykształconych konduktorów, dla których należy bezwarunkowo polepszyć widoki awansu, jeżeli nie mają być zniechęconymi do wstępywania i pozostawania w służbie krajowej.

Co do pierwszego motywu przyznaje komisya drogowa, iż czynności Oddziału techniczno-drogowego Wydziału krajowego znacznie się wzmagają, gdyż tenże prócz fachowego nadzoru gospodarstwa drogowego w całym kraju, musi nadto udzielać fachowej pomocy przy budowie subwencyonowanych dróg powiatowych i gminnych. Wskutek wejścia zaś w życie nowej ustawy drogowej, zapewniającej o wiele wyższe środki pieniężne na cele pomienione i w następstwie wobec spodziewanego doraźniejszego ruchu budowlanego na tych drogach, — czynności te jeszcze bardziej się wzmogą.

Równolegle zatem z rozszerzoną i powiększoną czynnością nadzoru i pomocy technicznej na drogach subwencyonowanych powiatowych i gminnych — i etat oddziału techniczno-drogowego pomnożonym być winien.

W przedłożeniu powyższem mianowicie żąda Wydział krajowy ustanowienia 2 nowych posad starszych inżynierów, 3 nowych posad inżynierów drugiej klasy, 4 nowych posad inżynierów-adjunktów i 6 konduktorów.

Natomiast proponuje Wydział krajowy zniesienie jednej posady inżyniera I. klasy i 6-ciu posad asystentów technicznych.

Wskutek tego obecny etat zwiększonyby został o 8 posad, a to o dwóch inżynierów i 6-ciu konduktorów.

Proponowany przez Wydział krajowy etat (uwidoczniony w tablicy Nr. II.), w porównaniu ze stanem obecnym etatu (tablica Nr. I.), — przedstawia koszt:

a) według projektu Wydziału kraj. . . .	101.628 zł.	— tab. II.
b) według stanu obecnego etatu	86.675 „	— tab. I.
zwiększenie o	14.953 zł.	

Komisya drogowa, uznając w zasadzie potrzebę powiększenia etatu krajowej służby techniczno-drogowej, proponuje jednak następujące zmiany w projekcie Wydziału krajowego:

1. Zamiast utworzenia dwóch nowych posad starszych inżynierów, proponuje się utworzenie tylko jednej takiej posady w przekonaniu, że na razie jeden z okręgów inspekcyjnych może być poruczonym jednemu z inżynierów I. klasy.

2. Zmniejszając projekt Wydziału krajowego o jedną posadę starszego inżyniera, komisya natomiast proponuje dodanie jednej posady inżyniera I. klasy.

3. Komisya podzielając zapatrywanie Wydziału krajowego co do zniesienia rangi asystenta technicznego, która w państwowej służbie technicznej nie istnieje, — proponuje zastąpić dotychczasowych 6 posad asystentów technicznych, takąż liczbą nowych posad inżynierów-adjunktów.

Ponieważ komisya proponuje 12 a nie 10 posad inżynierów-adjunktów, jakto obejmuje projekt Wydziału krajowego, przeto komisya skreśla w tymże projekcie jedną posadę inżyniera II. klasy i w ten sposób etat zwiększa się o jedną posadę inżyniera — w stosunku do projektu Wydziału krajowego.

4. Komisya zgodnie z projektem Wydziału krajowego, proponuje 4 posady praktykantów technicznych, co zaś do płac (adjutów) tychże, przedstawia Wysokiemu Sejmowi przyznanie dla dwóch praktykantów po 700 zł. a dla dwóch po 600 zł. — nie zaś po 800 zł. dla wszystkich posad tej kategoryi, jak to proponował Wydział krajowy. Natomiast proponuje przyznanie tej kategoryi funkcyonaryuszom 3 dwulecia po 100 zł. a to dla zapewnienia tym sposobem podniesienia płacy w razie, gdyby z powodu braku awansu na takowy dłużej czekać im wypadło.

Komisya ma przekonanie, że w ten sposób ustanowiony etat przyczyni się do zachęcenia ukończonych techników, aby wstępowali do służby krajowej, — i należy się spodziewać, że wakujące od dłuższego czasu 3 posady, oraz nowo utworzone 3 posady, niebawem będą mogły być obsadzone, a przez to przybędzie w rzeczywistości 6 sił w personalu inżynierskim.

Nie mogąc na razie przewidzieć doniosłości skutków wprowadzania w życie nowej ustawy drogowej, Komisya drogowa wyraża przekonanie że i obecnie uchwalony etat może się okazać z czasem niedostatecznym.

Co do konduktorów drogowych Komisya podnosi, że płace tychże wogóle a szczególnie w niższych klasach, przy zwiększającej się drożyźnie są bardzo szczupłe, wobec uciążliwych obowiązków, odpowiedzialności i wymaganych kwalifikacyj.

Dotychczasowy zaś etat przy 40 letniej służbie nie daje możności odpowiedniego awansu. Gdy zaś zdolny i sumienny konduktor przyczynia się w wysokim stopniu do oszczędnego utrzymania dróg w dobrym stanie, przeto Komisya drogowa uważa za swój obowiązek przedstawić Wysokiemu Sejmowi konieczną potrzebę polepszenia bytu tych funkcyonaryuszy nieobjętych projektowaną regulacyą płac.

W tym celu przychylając się do wniosku Wydziału krajowego co do ustanowienia klasy starszych konduktorów, proponuje równocześnie podwyższenie płac w II. i III. klasie z 500 zł. na 600 zł., i z 650 na 700 zł.

Co zaś do liczby 44 konduktorów proponowanych przez Wydział krajowy, komisya skreśliła dwie posady, ze względu, że ustanowienie konduktora dla drogi Majdan-Rozwadów, może być odroczonem, a droga Hubicze-Schodnica po 4 latach ma być oddaną napowrót w zarząd Wydziału powiatowego.

Komisya proponuje zatem po 10 posad konduktorów w 3 wyższych klasach, a 12 w klasie najniższej.

Szczegółowe zestawienie etatu krajowej służby techniczno-drogowej, projektowanego przez Komisyę drogową, uwidoczniono w tablicy III.

Porównanie wydatków na krajową służbę techniczno-drogową, podajemy w następującem zestawieniu:

A). Inżynierowie.

a) etat obecny	57320 zł.	(tabl. I).
b) projekt Wydziału kraj. .	64000 „	(tabl. II).
c) wniosek komisyi drog. .	63760 „	(tabl. III).

B). Pisarz, rysownicy i konduktorowie.

a) etat obecny	29355 zł.	(tabl. I).
b) projekt Wydziału kraj. .	37628 „	(tabl. II).
c) wniosek komisyi drog. .	37228 „	(tabl. III).

Ogólny etat (A + B).

a) etat obecny	86675 zł.	(tabl. I).
b) projekt Wydziału kraj. .	101628 „	(tabl. II).
c) wniosek komisyi drog. .	100988 „	(tabl. III).

W załączonych tablicach Nr. IV., V. i VI. obliczono wydatki w razie przeprowadzenia zamierzonej regulacyi płac, a mianowicie:

A). Inżynierowie.

a) etat obecny	66040 zł.	(tabl. IV).
b) projekt Wydziału kraj. .	74700 „	(tabl. V).
c) wniosek komisyi drog. .	75020 „	(tabl. VI).

B). Pisarz, rysownicy i konduktorowie.

a) etat obecny	29455 zł.	(tabl. IV).
b) projekt Wydziału kraj. .	37728 „	(tabl. V).
c) wniosek komisyi drog. .	37328 „	(tabl. VI).

Wogóle ad (A+B).

a) etat obecny . . .	95.495 zł.	(tabl. IV).
b) projekt Wydziału kraj.	112.428 „	(tabl. V).
c) wniosek komisyi drog.	112.348 „	(tabl. VI).

Na podstawie powyższego wywodu Komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Dotychczasowy etat osób i płac technicznej służby drogowej Wydziału krajowego, uchwalony przez Sejm d. 1. kwietnia 1892 r. i dnia 31. stycznia 1895., zmienia się w następujący sposób:

§. 2 etatu w brzmieniu uchwalonem d. 1. kwietnia 1892 r., a uzupełnionem uchwałą z dnia 31 stycznia 1895 r., znosi się i ma odtąd opiewać, jak następuje:

„§. 2. Etat osób i płac rocznych oddziału techniczno-drogowego ustanawia się jak następuje:

a) Dyrektor z płacą stałą	2.800 zł.
dodatkiem aktywalnym	480 „
i z trzema dodatkami pięcioletnimi po	400 „
b) Zastępca dyrektora z płacą stałą	2.000 „
dodatkiem osobistym	400 „
dodatkiem aktywalnym	360 „
i z trzema dodatkami pięcioletnimi po	200 „
c) Pięciu starszych inżynierów z płacą stałą po	2.000 „
dodatkiem aktywalnym po	360 „
i z trzema dodatkami pięcioletnimi po	200 „
d) Dziewięciu inżynierów I klasy z płacą stałą po	1.500 „
dodatkiem aktywalnym 1go stopnia po	300 „
względnie 2go stopnia po	250 „
lub też 3go stopnia po	200 „
i trzema pięcioleciami po	150 „
e) Dziewięciu inżynierów II. klasy z płacą stałą po	1 200 „
dodatkiem aktywalnym 1go stopnia po	240 „
względnie 2go stopnia po	200 „
lub też 3go stopnia po	160 „
i trzema pięcioleciami po	100 „
f) Dwunastu inżynierów adjunktów z płacą stałą po	1.000 „
dodatkiem aktywalnym 1go stopnia po	180 „
względnie 2go stopnia po	150 „
lub też 3go stopnia po	120 „
i trzema dodatkami pięcieletnimi po	60 „
g) Dwóch praktykantów technicznych z adjutami po	700 „
i trzema dodatkami dwuletnimi po	100 „
h) Dwóch praktykantów technicznych z adjutami po	600 „
i trzema dodatkami dwuletnimi po	100 „
i) Dziesięciu starszych konduktorów z płacą stałą po . . .	900 „
dodatkiem aktywalnym po	150 „
i trzema dodatkami pięcioletnimi po	50 „
k) Dziesięciu konduktorów I. klasy z płacą stałą po	800 „
dodatkiem aktywalnym po	100 „
i trzema dodatkami pięcioletnimi	50 „
l) Dziesięciu konduktorów II. klasy z płacą stałą po . . .	700 „
dodatkiem aktywalnym po	75 „
i trzema dodatkami pięcioletnimi po	50 „
m) Dwunastu konduktorów III. klasy z płacą stałą po . . .	600 „
dodatkiem aktywalnym po	75 „
i trzema dodatkami pięcioletnimi po	50 „

n) Jeden etatow. pisarz manipulacyjny z płacą stałą . . . . . 600 „
i trzema dodatkami pięcioletnimi po . . . . . 50 „
o) Odpowiednia ilość rysowników w granicach uchwalonego przez Sejm ryczałtu
p) Odpowiednia uchwałom sejmowym z d. 30. sierpnia 1877 i 19. października 1878 r., ilość drożników dróg krajowych z płacą stałą 150 „

Wolno wszakże Wydziałowi krajowemu powyższą płacę przy przyjmowaniu nowych drożników w miarę okoliczności, zniżyć lub w wyjątkowych wypadkach odpowiednio zwiększyć w granicach każdorocznego kredytu, przyzwolonego w budżecie krajowym na płace drożników.

Poszczególnione wyżej pod literami *d*) *e*) *f*) trzy stopnie dodatków aktywalnych przyznawane będą urzędnikom technicznym z siedzibą urzędowania we Lwowie i Krakowie podług stopnia 1go tych dodatków, w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 mieszkańców podług stopnia 2go, we wszystkich zaś innnych miejscowościach kraju podług 3go stopnia tychże dodatków.

II. Postanowienia uchwalonego przez Sejm d. kwietnia 1892 r. etatu osób i płac technicznej służby drogowej Wydziału krajowego, o ile odnoszą się one do elewów technicznych, mają mieć w przyszłości zastosowanie do ustanowionych obecnym etatem praktykantów technicznych służby drogowej Wydziału krajowego.

Lwów, dnia 7. lutego 1898.

Przewodniczący:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
L. Wiśniewski

Nr. I.

Etat obecny

krajowej służby techniczno-drogowej

(uchwały Wys. Sejmu z 1. kwietnia 1892 i 31. stycznia 1895).

Liczba posad	Tytuł posady	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	prawo do 3-ch pięcioleci	płaca urzędników państwowych według ustawy uchw. w R. p. 3. grudnia 1896.		
		zł. w. a.				Ranga	płaca	Dodatek aktywalny
							zł.	
1	Dyrektor . . .	2.800	480	3.280	400	VI	3.200	480
1	Wicedyrektor . .	2.000	360 funk. 400	2.760	200	VII	2.400	420
4	Starszy inżynier . .	2.000	360	9.440	200	„	„	„
9	Inżynier I. klasy . .	1.500	300	16.200	150	VIII	1.800	360
7	Inżynier II. klasy .	1.200	240	10.080	100	IX	1.400	300
6	Inżynier-adjunkt .	1.000	180	7.080	60	X	1.100	240
6	Asystent techniczny .	800	180	5.880	50	—	—	—
2	Praktykant techniczny.	700	—	1.400	—	—	—	—
2	Praktykant techniczny.	600	—	1.200	—	—	—	—
38	inżynierów razem .	—	—	57.320	—	—	—	—
1	Pisarz manipulacyjny .	600	—	600	—	—	—	—
2	Rysowników po 2 zł. dz.	—	—	1.460	—	—	—	—
2	Rysowników po 1·50 zł. dz.	—	—	1.095	—	—	—	—
6	Konduktor I klasy .	800	100	5.400	50	—	—	—
16	Konduktor II klasy .	650	75	11.600	50	—	—	—
16	Konduktor III klasy .	500	75	9.200	50	—	—	—
43	osób razem . .	—	—	29.355	—	—	—	—
81	ogółem . .	—	—	86.675	—	—	—	—

U w a g a: Dodatki aktywalne obliczone podług najwyższego stopnia.

Nr. II.

ETAT

krajowej służby techniczno-drogowej

projektowany przez Wydział krajowy.

Liczba posad	Tytuł posady	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	Prawo do 3. pięcioleci	
		zł. w. a.				
1	Dyrektor . . .	2.800	480	3.280	400	
1	Wicedyrektor . .	2.000	funk. 400 360	2.760	200	
6	Starszy inżynier . .	2.000	360	14.160	200	
8	Inżynier I klasy . .	1.500	300	14.400	150	
10	Inżynier II klasy . .	1.200	240	14.400	100	
10	Inżynier adjunkt . .	1.000	180	11.800	60	
4	Praktykant (adjutum) .	800	—	3.200	—	
40	Inżynierów etatu proj. przez Wydz. krajowy . . .	—	—	64.000	—	
1	Pisarz manipulacyjny .	600	—	600	50	
1	Rysownik po 2·— zł. dz.	730	—	730	—	
1	Rysownik po 1·50 zł. dz.	548	—	548	—	65.878
11	Starszy konduktor .	900	150	11.550	50	
11	Konduktor I klasy .	800	100	9.900	50	
11	Konduktor II klasy .	650	75	7.975	50	
11	Konduktor III klasy .	500	75	6.325	50	35.750
47	osób etatu projektow. .	—	—	37.628	—	
87	Ogółem koszt etatu projektowanego . . .	—	—	101.628	—	

Nr. III.

ETAT

krajowej służby techniczno-drogowej

projektowany przez komisyę drogową.

Liczba posad	Tytuł posady	Płaca	dodatek aktywalny	Razem	prawo do 3 pięcioleci	
		zł. w. a.				
1	Dyrektor . . .	2.800	480	3 280	400	
1	Zastępca dyrektora .	2.000	360 funk. 400	2.760	200	
5	Starszy inżynier . .	2.000	360	11.800	200	
9	Inżynier I klasy . .	1.500	300	16.200	150	
9	Inżynier II klasy .	1.200	240	12.960	100	
12	Inżynier-adjunkt . .	1.000	180	14.160	60	
—	Asystent techniczny .	—	—	—	—	
2	Praktykant . . .	700	—	1.400	3 dwulecia po 100	
2	Praktykant . . .	600	—	1.200	3 dwulecia po 100	
41	Inżynierów . . razem	—	—	63.760	—	
1	Pisarz manipulacyjny .	600	—	600	50	
1	Rysownik po 2·— zł. dz.	730	—	730	—	
1	Rysownik po 1·— zł. dz.	548	—	548	—	65.638
10	Konduktor starszy .	900	150	10.500	50	
10	Konduktor I klasy .	800	100	9.000	50	
10	Konduktor II klasy .	700	75	7.750	50	
12	Konduktor III klasy .	600	75	8.100	50	35.350
45	Osób . . . razem	—	—	37.228	—	
86	Ogółem .	—	—	100.988	—	100.988

Uwaga: Dodatki aktywalne obliczono podług najwyższego stopnia.

Nr. IV.

Etat obecny

krajowej służby techniczno-drogowej

(obliczony na podstawie projektowanej regulacyi płac).

Liczba posad	Tytuł posady	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	Prawo do 3 pięcioleci	
		zł. w. a.				
1	Dyrektor . . .	3.200	480	3.680	400	
1	Wicedyrektor . .	2.400	420 funkc. 400	3.220	200	
4	Starszy inżynier . .	2.400	420	11.280	200	
9	Inżynier I. klasy .	1.800	360	19.440	150	
7	Inżynier II. klasy .	1.400	300	11.900	100	
6	Inżynier-adjunkt . .	1.100	240	8.040	100	
6	Asystent-techniczny .	800	180	5.880	80	
2	Praktykant-techniczny .	700	—	1.400	—	
2	Praktykant-techniczny .	600	—	1.200	—	
38	Inżynierów . Razem .	—	—	66.040	—	
1	Pisarz manipulacyjny .	600	100	700	50	
2	Rysownik po 2·— zł. dz.	—	—	1.460	—	
2	Rysownik po 1·50 zł. dz.	—	—	1.095	—	69.295
6	Konduktor I. klasy .	800	100	5.400	—	
16	Konduktor II. klasy .	650	75	11.600	—	
16	Konduktor III. klasy .	500	75	9.200	—	26.200
43	Osób etatu obecnego .	—	—	29.455	—	
81	Ogółem koszt obec. etatu	—	—	95.495	—	95.495

Uwaga: Dodatki aktywalne obliczone podług najwyższego stopnia,

Nr. V.

ETAT

oddziału techniczno-drogowego

(projektowany przez Wydział kraj., koszt zestawiony według proponowej regulacyi płac).

Liczba posad	Tytuł posady	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	Pięciolecia	
		zł. w. a.				
1	Dyrektor . . .	3.200	480	3.680	400	
1	Wicedyrektor . .	2.400	420 funkc. 400	3.220	200	
6	Starszy inżynier . .	2.400	420	16.920	200	
8	Inżynier I. klasy .	1.800	360	17.280	150	
10	Inżynier II. klasy .	1.400	300	17.000	100	
10	Inżynier-adjunkt . .	1.100	240	13.400	100	
4	Praktykant (adjutum) .	800	—	3.200	—	
40	Inżynierów proj. W. kr.	—	—	74.700	—	
1	Pisarz manipulacyjny .	600	100	700	50	
1	Rysownik po 2·— zł. dz.	730	—	730	—	
1	Rysownik po 1·50 zł. dz.	548	—	548	—	76.678
11	Starszy konduktor .	900	150	11.550	50	
11	Konduktor I. klasy .	800	100	9.900	50	
11	Konduktor II. klasy .	650	75	7.975	50	
11	Konduktor III. klasy .	500	75	6.325	50	35.750
47	Osób razem . .	—	—	37.728	—	
87	Ogółem . . .	—	—	112.428	—	112.428

Nr. VI.

ETAT

krajowej służby techniczno-drogowej

(projektowany przez Komisyę drogową, obliczony na podstawie zamierzonej regulacyi płac).

Liczba posad	Tytuł posady	Płaca	Dodatek aktywalny	Razem	Prawo do 3 pięcioleci	
		zł. w. a.				
1	Dyrektor . . .	3.200	480	3.680	400	
1	Zastępca dyrektora .	2.400	420 funkc. 400	3.220	200	
5	Starszy inżynier . .	2.400	420	14.100	200	
9	Inżynier I. klasy. .	1.800	360	19.440	150	
9	Inżynier II. klasy. .	1.400	300	15.300	100	
12	Inżynier-adjunkt . .	1.100	240	16.080	100	
—	Asystent-techniczny .	—	—	—	—	
4	Praktykant-techniczny .	800	—	3.200	3 dwulecia po 100	
41	Razem . . .	—	—	75 020	—	
1	Pisarz manipulacyjny .	600	100	700	50	
1	Rysownik po 2·— zł. dz.	730	—	730	—	
1	Rysownik po 1·50 zł. dz.	548	—	548	—	76.998
10	Starszy konduktor .	900	150	10.500	50	
10	Konduktor I. klasy .	800	100	9.000	50	
10	Konduktor II. klasy .	700	75	7.750	50	
12	Konduktor III. klasy .	600	75	8.100	50	35.350
45	Razem . . .	—	—	37.328	—	—
86	Ogółem . . .	—	—	112.348	—	112.348

U w a g a: Dodatki aktywalne obliczone podług najwyższego stopnia.

LW. 1.589/98.

Aleg 201

Sprawozdanie

komisyi gminnej o wniosku posła Małachowskiego w przedmiocie zmiany niektórych postanowień statutu kr. stoł. miasta Lwowa z dnia 14. października 1870. Nr. 79 dz. u. kr.

Wysoki Sejmie!

Statut kr. stoł. miasta Lwowa z dnia 14 października 1870. Nr. 79 dz. u. kr. z biegiem czasu stał się niedostatecznym i wymagającym zmian szczególnie co do postanowień statutu odnoszących się do finansowej gospodarki gminy.

To też Rada miejska Lwowska na mocy §. 42 lit. g. statutu jeszcze w roku 1895 uchwaliła projekt do zmiany §§. 85, 89, 90 i 92 statutu i przedłożyła ten projekt za pośrednictwem Wydziału krajowego Wysokiemu Sejmowi na sesyi w roku 1896 do uchwalenia potrzebnej ustawy.

Sprawa ta wówczas w Sejmie załatwioną nie została.

W roku 1897 wniósł poseł Małachowski, prezydent miasta Lwowa, projekt do ustawy zmieniającej §§. 85, 89, 90 i 92 statutu miasta Lwowa, zgodny z uchwałami Rady miejskiej w r. 1895 powziętemi, a Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 12 lutego 1897. uchwalił projekt do takiej ustawy zgodnie z wnioskiem komisyi gminnej sprawozdaniem tej komisyi z dnia 9 lutego 1897. L. s. 2933/97 przedłożonym.

Reskryptem z dnia 31 grudnia 1897. L. 13763/pr., jednak c. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło Wydział krajowy, że ustawa przez Wysoki Sejm uchwalona nie uzyskała Najwyższej sankcyi.

W skutek tego Reprezeutacya miasta Lwowa na dwóch po sobie następujących posiedzeniach, dnia 12 stycznia 1898. i dnia 20 stycznia 1898. odbytych, uchwaliła nowy projekt do ustawy zmieniającej postanowienia wyż wymienionych paragrafów statutu, a projekt ten przedłożony został Wysokiemu Sejmowi wnioskiem posła Małachowskiego na posiedzeniu sejmowem z dnia 24 stycznia 1898. do L. s. 1118 do laski Marszałkowskiej złożonym, tudzież petycyą kr. stoł. miasta Lwowa dnia 25 stycznia 1898. L. 5374 za pośrednictwem Wydziału krajowego wniesioną.

Ten wniosek posła Małachowskiego uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 26 stycznia 1898. przekazany został komisyi gminnej i jest przedmiotem niniejszego sprawozdania.

Jakkolwiek zmiany statutu przez Reprezentacyę miasta Lwowa projektowane już w zeszłorocznem sprawozdaniu komisyi gminnej wyjaśnione zostały, to komisya, dla lepszego zrozumienia sprawy i obecnego jej stanu, uważa za potrzebne na tem miejscu przypomnieć Wysokiemu Sejmowi treść owych zmian, ich cele i dążności. Co się tyczy przedewszystkiem §. 85 statutu, tenże postanawia, że „wydatki dotyczące tylko interesu pojedynczych miejscowości, części gminy, klas mieszkańców lub pojedynczych posiadaczy gruntu, domu, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane i t. d.“

Z tego sprawiedliwego i dla gospodarki finansowej miasta korzystnego postanowienia nie można było korzystać, albowiem zdaniem kompetentnych wyższych władz ustawa nie rozwiązuje pytania, kto ma prawo orzekać o zastosowaniu §. 85 i kto ma wydatki te na strony interesowane rozkładać.

Temu brakowi zaradzić ma projektowany przez Reprezentacyę miasta Lwowa dodatek do §. 85, opiewający: „Wydatki takie może Rada miejska rozłożyć na strony interesowane i od nich je ściągnąć“.

Ten dodatek Wysoki Sejm uchwalił, a c. k. Rząd zasadniczo temu się nie sprzeciwia, to też ta zmiana nie stanowi przeszkody w uzyskaniu Najwyższej sankcyi.

Inaczej rzecz się ma ze zmianą §§. 89 i 92 statutu.

Jak wiadomo główne źródło dochodów miasta Lwowa stanowią:

a) dodatki do podatków bezpośrednich;

b) dodatki do podatku konsumcyjnego;

c) podatek czynszowy.

Statut określa w §. 89 granice, w obrębie których wolno reprezentacyi gminnej bądź to we własnym zakresie działania, bądź za zezwoleniem Wydziału krajowego, a w jednym i drugim wypadku bez ingerencyi c. k. Rządu, takie dodatki, względnie podatek czynszowy nakładać.

Granice te wedle §§. 89 i 90 statutu w teraźniejszem jego brzmieniu są następujące:

1. Gmina może we własnym zakresie działania nałożyć dodatki:

do podatków bezpośrednich w wysokości 20%

do podatku konsumcyjnego „ „ 40%

podatek czynszowy w wysokości 10 ct. od każdego reńskiego czynszu.

2. za zezwoleniem Wydziału krajowego może ona nakładać dodatki do podatków bezpośrednich do wysokości 30%

do podatku konsumcyjnego do wysokości 60%

Podobne, nie o wiele ciaśniejsze granice ustanowiła także ogólna ustawa gminna z dnia 12 sierpnia 1866 Nr. 19 dz. u. kr. (§. 80), obowiązująca początkowo wszystkie gminy kraju z wyjątkiem Lwowa i Krakowa. Niebawem doświadczenie nauczyło, że granice te są za ciasne i utrudniają bardzo prawidłową gospodarkę gmin. Dlatego ustawą krajową z dnia 18 marca 1888. L. 36 dz. u. k. dla wszystkich gmin kraju z wyjątkiem Lwowa i Krakowa wydaną, rozszerzono te granicę znakomicie, tak, że gminy mają prawo nakładać we własnym zakresie, albo tylko za zezwoleniem Rady powiatowej, dodatki do podatków wszelkiego rodzaju do wysokości 50%, a czynią to bez zezwolenia Wydziału krajowego, a już całkiem bez ingerencyi c. k. Rządu.

Postanowienia tej ustawy krajowej z r. 1888 przeszły w całości do nowej ustawy dla 30 miast z r. 1889.

Takiego rozszerzenia zakresu działania co do nakładania dodatków do podatków bez ingerencyi c. k. Rządu, przyznanegow szystkim innym gminom kraju, nie podobna odmówić stolicy kraju.

Do niedawna Reprezentacya miasta Lwowa, mimo anormalnie ciasnych granic swego zakresu działania co do nakładania dodatków do podatków, radziła sobie w ten sposób, że uchwalała osobny budżet szkolny; na cele szkolnictwa, na które miasto Lwów bardzo wiele, bodaj czy nie nad siły łoży, osobne nakładała dodatki, tak że dodatki do podatków zwyczajnym budżetem miejskim i osobnym budżetem szkolnym objęte, razem wzięte, wysokość dodatków statutem dozwolonych przekraczały. Tej praktyce, dawniej bez przeszkód wykonywanej, władze rządowe, a ostatecznie c. k. Trybunał administracyjny koniec położyły orzeczeniem, że wysokość dodatków dla miasta i dla szkolnictwa nałożonych razem wzięta, nie może przekraczać wysokości §§. 89 i 90 st. zakreślonej i że do pobierania wyższych dodatków ingerencya Rządu (ustawa krajowa) jest wymaganą.

Ponieważ miasto Lwów wydatków swoich na cele miasta i na cele szkolnictwa dodatkami do podatków w granicach §. §. 89 i 90 st. zakreślonych pokrywać nie jest w stanie, a zatem zmuszonem by było co roku starać się o ustawę krajową dozwalającą poboru wyższych dodatków, to tak uchwalanie budżetów rocznych jak w ogóle finansowa gospodarka miejska byłyby nader utrudnione, a często bardzo na szwank narażone.

Budżet może być uchwalony dopiero w ostatnich miesiącach roku administracyjnego poprzedzającego rok budżetowy; Sejm zbiera się w regule w styczniu,

a zatem dopiero na początku roku budżetowego; Reprezentacya miasta więc uchwalając budżet i w nim wyższe dodatki nigdy nie mogłaby wiedzieć, czy jej plan finansowy na przyszły rok będzie wykonalnym, czy ustawa krajowa dozwalająca poboru wyższych dodatków będzie wydaną lub nie.

Podstawy budżetu zawsze byłyby chwiejne i z góry nieobliczalne. Nadto ograniczenie gminy miasta Lwowa w prawie nakładania dodatków i poddanie jej w tych sprawach pod ingerencyę ck. Rządu stanowi bardzo dotkliwe uszczuplenie autonomii stolicy wobec praw innym gminom kraju przyznanych.

Słusznie więc, zdaniem komisyi, Reprezentacya miasta Lwowa upomina się o roszerzenie granic, w obrębie których wolno jej będzie nakładać dodatki do podatków bez ingerencyi ck. Rządu.

We wniosku posła Małachowskiego i w uchwałach Rady miejskiej domagała się gmina miasta Lwowa, tak samo jak w r. 1895, 1896 i 1897, aby jej wolno było we własnym zakresie działania nakładać:

Dodatki do podatków bezpośrednich do wysokości 30%;
Dodatki do podatku konsumcyjnego do wysokości 50%;
A podatek od czynszu do wysokości 20 centów od jednego reńskiego czynszu;
Zaś za zezwoleniem Wydziału krajowego nałożyć:
Dodatki do podatków bezpośrednich do wysokości 50%;
Dodatki do podatku konsumacyjnego do wysokości 70 ct.

Przeciw zmianom co do podatku konsumacyjnego i podatku czynszowego ck. Rząd żadnych nie czyni zarzutów i takowe gotów jest przedłożyć do Najwyższej sankcyi.

Dla tego o tych dodatkach względnie o podatku od czynszu najmu tu dalej mówić nie potrzeba.

Co do dodatków do podatków bezpośrednich miasto Lwów może dotąd bez ingerencyi ck. Rządu nakładać dodatki do 30% a żąda rozszerzenia tej granicy do wysokości 50%, tj. tyle ile ustawą z dnia 13 marca 1889 L. 36 dz. u. kr. przyznano wszystkim innym gminom kraju.

Miasto Lwów nie stawia zatem nowych zasad, nie domaga się żadnego przywileju wobec innych gmin, lecz żąda jedynie zrównania go z innemi gminami, które przecież nie powinny mieć szerszej autonomii od stolicy kraju, gromadzącej u siebie tak wielkie zasoby inteligencyi, przemysłu, handlu i t. d.

Takiemu słusznemu żądaniu miasta Lwowa odmówić nie można. A przecież ck. Rząd wahał się przedłożyć uchwaloną przez Wysoki Sejm ustawę do Najwyższej sankcyi.

Gdyby nie reskrypt ck. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 31 grudnia 1897 L. 13763/V trudno by było domyśleć się, co ck. Rząd do takiego postanowienia skłonić mogło.

Reskrypt ten podaje powody dla których ustawy do Najwyższej sankcyi nie przedłożono; komisya pilnie badała te powody, ale doszła do przekonania, że one nie mogą być przeszkodami, dla których podobna ustawa w drodze konstytucyjnej do skutku przyjść nie mogła.

Dołączając do niniejszego sprawozdania odpis reskryptu ck. Prezydyum Na-
AII.A. miestnictwa z dnia 31 grudnia 1897 L. 13763/pr. komisya zwraca uwagę Wysokiego Sejmu na to, że ck. Rząd zaraz na wstępie oświadcza, iż przeciw projektowanemu rozszerzeniu dotychczasowych uprawnień zarządu gminy do samodzielnego nakładania dodatków do podatków tylko za zezwoleniem Wydziału krajowege nie ma w zasadzie żadnych przeszkód.

Pomimo to jednak ck. Rząd rozszerzenie to czyni zależnem od rękojmi, że postanowienie znajdujące się już obecnie w §. 92, według którego rozkład dodatków do podatków nastąpić może według rozmaitej stopy procentowej będzie w praktyce tylko jako wyjątek stosowane.

Komisya nie może się wstrzymać od uwagi, że wedle §. 92 statutu zarząd gminy już teraz ma niezaprzeczone, ustawą zagwarantowane prawo za zezwoleniem tylko Wydziału krajowego, a zatem bez ingerencyi Rządu rozkładać dodatki do podatków bezpośrednich według rozmaitej stopy procentowej, a ck. Rząd i teraz nie ma rękojmi, że stosowane będzie to postanowienie tylko wyjątkowo. Jeżeli dotąd, bez takiej rękojmi, gospodarstwo gminy było prawidłowe i gmina

praw swoich nie nadużywała to zaiste trudno odgadnąć, co mogło obecnie wywołać nieufność ck. Rządu, tak do Reprezentacyi miasta jak i do Wydziału krajowego.

Miasto Lwów nie żąda wcale zmiany §. 92 i uchwalona w zeszłym roku ustawa tego paragrafu na niekorzyść Rządu nie zmienia, a w uchwalonym dodatku do tego paragrafu ingerencyę Rządu zastrzega.

Jeżeli tedy przeciw zmianie §. 89 zasadnicze przeszkody nie zachodzą a §. 92 zostaje niezmieniony, dla czegóż ustawa do sankcyi się nie nadaje?

Wszak rozszerzenie uprawnień gminy nie jest tak znaczne, aby wstrząsnąć mogło podstawami uprawnień z §. 92. st wypływających

Jeżeli dotychczasowy §. 92. stał się może niedogodnym c. k. Rządowi, to niechaj Rząd w drodze konstytucyjnej przeprowadzi jego zmianę, a to nietylko dla miasta Lwowa, ale dla wszystkich gmin we wszystkich krajach koronnnych, bo także w innych krajach (jak np. w Czechach) obowiązują postanowienia analogiczne §. 92. statutu miasta Lwowa i §. 85. gal. ustawy gm. z r. 1866.

Nie uchodzi korzystać z potrzeby gminy i uzasadnionego jej żądania, aby wymódz przy tej sposobności ścieśnienie autonomii na innem polu. Już wyżej powiedziano, że żądane rozszerzenie uprawnień gminy miasta Lwowa jest nader umiarkowane i nie przekracza granic uprawnień wszystkich innych gmin w kraju.

Tu niechaj nam wolno będzie dodać, że po rozszerzeniu uprawnień gminy miasta Lwowa, one zawsze jeszcze będą szczuplejsze od uprawnień wielu większych miast w innych krajach koronnych.

I tak wolno miastom nakładać dodatki do podatków bezpośrednich samoistnie bez wyższego zatwierdzenia.

Linc 50%, Gratz 50%, Cyleja 60%, Marburg 60%, Pettau 60%, Insbruk 150%, Bozen 150%, Triest 200%, Bielsk 40% i t. d.

Miasta te mają własne statuta i nierównie większe uprawnienia od miasta Lwowa i tam Rząd nie ma rękojmi jak z tych uprawnień będą korzystać — ale pomimo tego c. k. Rząd nie stara się o to, aby taką rękojmię tam uzyskał.

Żądanie więc c. k. Rządu, aby równocześnie rozszerzeniem uprawnień gminy miasta Lwowa z §. 89. statutu wypływających — ścieśniono prawa gminy §. 92. statutu już teraz zagwarantowane — niczem usprawiedliwić się nieda.

Jedyny argument, który c. k. Rząd dla usprawiedliwienia swego zapatrywania przytacza, krytyki nie wytrzyma.

Argumentem tym ma być obawa, że „dalej idące wprowadzanie różnic w dodatkach gminnych do poszczególnych rodzajów podatków spowodowałoby — jak to wykazują zażalenia przeciw obecnej praktyce — nietylko przeciążenie poszczególnych kategoryi kontrybuentów, ale mogłoby nawet wobec zamierzonego w §. 89. rozszerzenia prawa rozkładu dodatków krzyżować finansowo i socyalno-polityczne cele państwowego ustawodawstwa podatkowego.“ Ta obawa jednak jest płonną. Albowiem wedle §. 92. statutu w dotychczasowem jego brzmieniu już teraz gminie służy prawo nakładać dodatki do podatków bezpośrednich wedle rozmaitej stopy procentowej za zezwoleniem Wydziału krajowego, bez ingerencyi c. k. Rządu.

Rozszerzenie uprawnień gminy do wysości 50% jest tak skromne, że ono przewrotu w stosunkach finansowo- i socyalno-politycznych sprowadzić nie zdoła.

Wymagane ustawą zezwolenie Wydziału krajowego powinno być dostateczną rękojmią, że gmina swoich uprawnień nie będzie nadużywać.

C. k. Rząd zanadto wielkie znaczenie nadaje sprawie czysto-lokalnej, wprawdzie dla gminy miasta Lwowa bardzo ważnej, ale wobec szerokich celów finansowo- i socyalno-politycznych prawie drobiazgowej.

A już krzyżowania państwowych celów socyalno-politycznych obawiać się nie można.

Dążnością reformy podatkowej, o ile ona jawnie została przyznaną — przecież ma być ulżenie ciężarów ekonomicznie słabszym, a wydatniejsze opodatkowanie ekonomicznie silniejszych.

Tego celu przecież Reprezentacya miasta Lwowa nie będzie krzyżowała, a c. k. Rząd zapewne nie obawia się, aby Reprezentacya miasta Lwowa na ogólny podatek zarobkowy opłacany przez biednych rzemieślników i mniej zamożnych przemysłowców wyższe nakładała dodatki niż na inne podatki bezpośrednie.

Gdyby zaś np. na podatek zarobkowy opłacany przez przedsiębiorstwa do publicznego składania rachunków obowiązane stosunkowo wyższe dodatki były nakładane, to przez to przecież cele Państwa nie były krzyżowane!

Projektowany przez c. k. Rząd sposób usunięcia jego obaw, t. j. przyjęcie postanowienia: że „dodatki do powszechnego podatku zarobkowego przewyższać mogą dodatki do innych podatków o jedną trzecią część“ — dla miasta Lwowa żadną miarą się nie nadaje.

Albowiem gmina miasta Lwowa opodatkowuje czynsz najmu i uważając to słusznie za podatek obciążający dochód z domów, nakłada bardzo skromne dodatki do podatku domowo-czynszowego.

Gdyby więc podatek zarobkowy obciążać można było tylko dodatkiem o $^1/_3$ część wyższym od dodatków na podatek domowo-czynszowy rozłożonych, efekt finansowy byłby tak niedostateczny, że miasto każdym razem musiałoby uchwalić większe dodatki i starać się o ustawę krajową, wskutek czego rozszerzenie uprawnień z §. 89. statutu byłoby wprost iluzorycznem.

W interesie samego mieszczaństwa leży, aby ogólny podatek zarobkowy nie był zbyt wysoko dodatkami obciążony — a żadną miarą przypuścić nie można, aby Rada miejska interesa najliczniejszej warstwy swoich wyborców na szwank narażała.

Skoro tedy Rada miejska w tegorocznych swoich uchwałach zamieściła eszcze dodatek do §. 92. statutu, według którego dodatki do podatku zarobkowego jopłacanego przez przedsiębiorstwa obowiązane do publicznego składania rachunków — mogą tylko o $^1/_3$ część przewyższyć dodatki do ogólnego podatku zarobkowego — to takie ograniczenie, które Rada miejska sama sobie nakłada — rozprasza wszelkie obawy krzyżowania celów socyalno-politycznych.

Komisya ma nadzieję, że c. k. Rząd po ponownem badaniu sprawy dojdzie do przekonania, że rozszerzenie uprawnień stolicy kraju co do nakładania dodatków do podatków bez ingerencyi Rządu jest koniecznem i bez wszelkiej obawy gminie miasta Lwowa przyznanem być może.

Komisya sądzi, że dostatecznie wykazała, iż do żądania gminy miasta Lwowa przychylić się należy.

Dla Wysokiego Sejmu zaś w szczególności niema powodu, dla któregoby od zeszłorocznej swej uchwały miał odstąpić, zwłasza gdy nowa uchwała Rady miejskiej Lwowskiej zawiera dodatek do §. 92, który uważać należy za zupełnie wystarczającą koncesyę dla zapatrywań c. k. Rządu.

Komisya gminna wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy ruchwalić załączony projekt do ustawy (aleg. B).

Lwów dnia 3. lutego 1898.

Przewodniczący:
Jaworski.

Sprawozdawca:
Fruchtmann.

Alegat A. do l. 1589/98.

Odezwa.

Jego ces. i król. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z 1. grudnia 1897 nie raczył udzielić Najwyższej sankcyi uchwalonemu przez Sejm krajowy projektowi ustawy zmieniającej niektóre postanowienia statutu król. stoł. miasta Lwowa z 14. października 1870.

Według reskryptu Jego Ekscelencyi Pana Ministra Spraw wewnętrznych z 18. grudnia 1897 l. 12.144/pr. powody odmówienia Najwyższej sankcyi są następujące:

Przeciw §. 89. projektu, który rozszerza dotychczasowe uprawnienie zarządu gminy do samodzielnego nakładania dodatków do podatków bezpośrednich i podatków konsumcyjnych oraz do zaprowadzenia podatku czynszowego i zarazem rozszerza granicę, w której dodatki te nakładane być mogą jedynie za zezwoleniem Wydziału krajowego, nie ma w zasadzie żadnych przeszkód.

To rozszerzenie prawa nakładania dodatków gminnych bez ingerencyi Rządu musi się jednak uczynić zależnem od stworzenia rękojmi, że postanowienie znajdujące się już obecnie w §. 92. statutu i przyjęte bez zmiany do nowego projektu ustawy, według którego w przeciwieństwie do reguły zawartej w §. 87. rozkład dodatków do podatków bezpośrednich nastąpić może wyjątkowo według rozmaitej stopy procentowej, będzie w praktyce rzeczywiście tylko jako wyjątek i w takiej mierze stosowane, o ile to przez szczególne okoliczności, jak mianowicie przez obniżenie podstawy kontrybuencyjnej podatku zarobkowego powstałe wskutek ustawy z 25. października 1896 Dz. u. p. Nr. 220. o podatkach osobistych w obec niezmienionej podstawy kontrybuencyjnej podatków realnych, będzie usprawiedliwione.

Dalej idące wprowadzanie różnic w dodatkach gminnych do poszczególnych rodzajów podatków spowodowałoby — jak to wykazują zażalenia przeciw obecnej praktyce — nietylko przeciążenie poszczególnych kategoryi kontrybuentów, ale mogłoby nawet w obec zamierzonego w §. 89. rozszerzenia prawa rozkładu dodatków krzyżować finansowo- i socyalno-polityczne cele państwowego ustawodawstwa podatkowego.

Reformie podatku osobistego odpowiadałoby uzupełnienie §. 89. mniej więcej w sposób następujący: „Dodatki do powszechnego podatku zarobkowego mogą przewyższać dodatki do innych podatków o jedną trzecią część“.

Jako wyjątek od tych postanowień należałoby utrzymać jedynie postanowienie §. 91.

Jeżeliby jednak Sejm krajowy nie skłonił się do takiego ograniczenia prawa ustanowienia różnych dodatków do poszczególnych rodzajów podatków, to należałoby przynajmniej w pierwszem zdaniu §. 92. projektu zamieścić postanowienie, że do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich według różnej stopy procentowej potrzebne jest zezwolenie Wydziału krajowego i Namiestnictwa.

Przeciw dalszej stylizacyi §. 92. począwszy od słów „zaś do . . . .“ nie byłoby nic do nadmienienia.

Alegat B. do l. 1.589/98.

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca niektóre postanowienia ustawy krajowej z dnia 14. października 1870 Dz. ust. kraj. Nr. 79 i z dnia 11. kwietnia 1896 Dz. ust. kraj. Nr. 23, nadającej statut miejski król. stoł. miastu Lwowu.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Postanowienia §§. 85, 89, 90 i 92 ustawy krajowej z dnia 14. października 1870 Dz. u. kr. Nr. 79 i z dnia 11. kwietnia 1896 Dz. ust. kraj. Nr. 23 nadającej statut miejski król. stoł. miastu Lwowu, a mianowicie: oddziału A) ustawy gminnej, zostają uchylone, a w ich miejsce obowiązywać mają następujące postanowienia:

§. 85.

Wydatki odrębne.

Wydatki dotyczące tylko interesu pojedynczych miejscowości, części gminy, klas mieszkańców, lub pojedyńczych posiadaczy gruntu, domu, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

Wydatki takie może tedy Rada miejska rozłożyć na strony interesowane i od nich je ściągnąć.

§. 89.

Do nałożenia dodatków, przenoszących 30% podatków bezpośrednich, lub 50% podatku konsumcyjnego, potrzebne jest pozwolenie Wydziału krajowego.

Dodatki, przenoszące 50% podatków bezpośrednich, lub 70% podatku konsumcyjnego, mogą być nakładane tylko na mocy ustawy krajowej.

§. 90.

Inne opłaty.

Do zaprowadzenia opłat, nie należących do kategoryi dodatków do podatków bezpośrednich, lub do podatku konsumcyjnego, jakoteż do podwyższenia istniejących już tego rodzaju opłat, niemniej do zaprowadzenia podatku czynszowego, mającego się pobierać od opłacanego przez mieszkańców czynszu najmu lub od oszacowanej wartości tego czynszu, jeżeli ten podatek czynszowy przenosi 20 ct. od każdego reńskiego, względnie dwadzieścia halerzy od każdej korony czynszu, potrzeba ustawy krajowej.

Wypływające z prawa propinacyi opłaty od przewozu, wyrobu i wyszynku trunków propinacyjnych, nie mogą być uważane jako dodatki do podatku konsumcyjnego.

§. 92.

Do rozkładów dodatków na podatki bezpośrednie według rozmaitej stopy procentowej, potrzeba zezwolenia Wydziału krajowego.

Jednakowoż stopa dodatków do podatku zarobkowego od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, może przewyższyć stopę dodatków do powszechnego podatku zarobkowego co najwyżej o jedną trzecią część.

Do zaprowadzenia rozmaitych stóp procentowych dodatków w granicach jednego rodzaju podatku bezpośredniego, potrzeba ustawy krajowej.

Art. II.

Postanowienia tej ustawy wchodzą w życie z dniem jej ogłoszenia w Dzienniku ustaw krajowych.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ls. 1467/1898.

Ale 202

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o petycyi Wydziału powiatowego w Rudkach o uwolnienie urzędników Rad powiatowych od dodatków gminnych.

Wysoki Sejmie!

Wydział powiatowy w Rudkach, prosi o uchwalenie uwolnienia urzędników Rad powiatowych, od dodatków gminnych do podatków, tudzież od posług i robót uzasadniając petycyę uwagą, iż postanowieniem §. 83 ustawy gminnej z roku 1866, urzędnicy a nawet słudzy c. k. Dworu, Państwa, Kraju, Gminy, zakładów krajowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi jako też wdowy i sieroty tych osób, są od tych dodatków uwolnieni, że zatem urzędnicy Rad powiatowych, którzy spełniają tak jak urzędnicy innych Władz pożyteczne, spełniają i konieczne dla społeczeństwa czynności, zasługują na to by zostali uwolnieni od dodatków gminnych, posług i robót.

Zdaniem komisyi administracyjnej, powinni wszyscy mieszkańcy gminy, przyczyniać się do ciężarów jakie gmina ponosi, skoro z urządzeń i zakładów gminnych korzystają. Wyjątki dla pojedynczych kategoryi osób są niesprawiedliwe.

Mając nadto na uwadze, że ustawą z dnia 25. października 1896, Nr. 220 Dz. ust. państwa, podatki dochodowe zostały zniesione, a jedynie pobory służbowe, przewyższające rocznie kwotę 3.200 zł. w. a., podlegają podatkowi od poborów służbowych (Besoldungssteuer), zaś pobory służbowe do 3.200 zł. podlegają tylko podatkowi osobisto-dochodowemu, który uchwaloną przez Wysoki Sejm dnia 7. b. m. ustawą od wszelkich dodatków, został uwolniony, z czego wypływa, że urzędnicy Rad powiatowych, których pobory służbowe nigdzie nie dochodzą do kwoty 3.200 zł. w. a. nie są obowiązani do płacenia dodatków gminnych, niemoże komisya oświadczyć się przychylnie na petycyę Wydziału powiatowego w Rudkach, a to tem mniej, gdy urzędnicy Rad powiatowych w Rudkach i innych 131 miastach i miasteczkach ustawą z dnia 3. lipca 1896, Nr. 51 Dz. ust. kraj. uwolnieni są od dodatków gminnych i od posług i robót.

Z przytoczonych powyżej powodów, wnosi komisya administracyjna:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyą Wydziału powiatowego w Rudkach, L. s. 1.467, o uchwalenie uwolnienia urzędników Rad powiatowych, od dodatków gminnych, niemniej od posług i robót, przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Lwów, dnia 7. lutego 1898.

Przewodniczący:
Koziebrodzki *w. r.*

Sprawozdawca:
Dworski *w. r.*

L. s. 1650/98.

Nr. 203

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o wniosku p. Solekiego w ssprawie zmiany art. 22. alinea e) ustawy krajowej z 6. grudnia 1887 (Dz. u. kr. Nr. 67).

Wysoki Sejmie!

Ustawą z dnia 25. czerwca 1873 (Dz. u. kr. Nr. 255), zmienioną co do brzmienia §§. 21., 22., 31., 37. i 38. ustawą z dnia 6. grudnia 1887 (Dz. u. kr. Nr. 67), został unormowany nadzór okręgowy nad szkołami ludowemi.

Najważniejszą czynność w Radzie szkolnej okręgowej sprawować ma inspektor szkolny okręgowy, któremu powierzono też bardzo rozległy i ważny zakres działania. Inspektorowie szkolni okręgowi mają przedewszystkiem odbywać wizytacyę szkół, kontrolować tok i metodę nauki szkolnej, udzielać stosownych wskazówek nauczycielom (§. 32.), mają robić sprawozdania o swych czynnościach do Rady szkolnej okręgowej z dołączeniem potrzebnych wniosków i wskazówek, których podczas wizytacyi na miejscu udzielili.

Mają nadto przedkładać c. k. Radzie szkolnej krajowej sprawozdania wraz z uchwałami Rady szkolnej okręgowej.

Według §. 31. powyższej ustawy ma być dla każdego okręgu szkolnego zamianowany osobny inspektor szkolny okręgowy, co jednak nie jest jeszsze dziś wszędzie przeprowadzone, mamy bowiem dotąd okręgi, które nie posiadają osobnego inspektora szkolnego, lecz są przydzielone do innego okręgu szkolnego.

Praca inspektorów szkolnych okręgowych jest wielka, wymagająca wiele czasu i trudu, a rezultat jej będzie tem bardziej korzystny, jeżeli mają niezbyt wiele szkół i klas w swoim okręgu szkolnym. W okręgach z licznemi szkołami z wieloma klasami jest skuteczne działanie inspektora okręgowego z powodu niewystarczającego czasu w wysokim stopniu utrudnione.

W takiem położeniu znajduje się obecnie już miasto Lwów, a w niedalekiej przyszłości będzie i miasto Kraków.

W roku szkolnym 1896/7 było we Lwowie 12.497 dzieci w wieku szkolnym, zapisanych do szkół miejskich, a we wszystkich zakładach edukacyi elementarnej było ich 14.531. Tak wielkiej liczby, korzystającej z nauki szkolnej, nie posiada ani jeden okręg szkolny w kraju, natomiast Lwów ma przeszło 10 razy więcej dzieci

chodzących do szkoły aniżeli Turka; 5 razy więcej aniżeli Stare miasto lub Bohorodczany; 4 razy więcej aniżeli Pilzno, Nadwórna, Kossów.

Szkoły miejskie we Lwowie są przeważnie 6 klasowe lub 7 klasowe wydziałowe, o bardzo nieraz znacznej liczbie klas równorzędnych. Tak n. p. szkoła męska i żeńska im. św. Anny posiada 13 klas; męska szkoła im. Czackiego 14 klas, a żeńska nawet 18 klas; żeńska szkoła im. król. Jadwigi składa się z 17 klas. W ogóle miejskie szkoły męskie liczą 103 klas, żeńskie 139, a mieszane 18 klas, razem 260 klas z personalem nauczycielskim liczącym 323 osób i z liczbą 121 praktykantów i praktykantek.

Inspektor szkolny okręgowy ma dozorować prócz powyższych klas i sił nauczycielskich nadto 21 szkół i pensyonatów prywatnych, które kształcą 2.616 dzieci i 3 zakłady dla dzieci ułomnych.

Od kilku lat skonstatowano, że jeden inspektor szkolny nie wystarcza wytworzonym i zwiększonym potrzebom szkolnym we Lwowie. Rada szkolna, pragnąc stworzyć normalne warunki dla kontroli szkół, przeznaczyła do pomocy inspektorowi szkolnemu we Lwowie tymczasowego zastępcę, któremu część pracy poruczono.

Dla normalnego rozwoju szkolnictwa we Lwowie jest rzeczą pożądaną, aby zbyt obszerną agendę lwowskiego inspektora okręgowego rozdzielono pomiędzy dwóch inspektorów okręgowych, stale w okręgu miejskim czynnych.

Z powyższych względów komisya szkolna uważa wniosek p. Soleskiego, zmierzający do zmiany tych artykułów wyżej przytoczonej ustawy, które dotąd tylko jednego inspektora w danym okręgu szkolnym normowały, jako potrzebny i pożądany.

Ponieważ jednak wniosek p. Soleskiego obejmuje zmianę jednego tylko, mianowicie 22. artykułu alinea e) ustawy z dnia 6. grudnia 1887 (Dz. u. kr. Nr. 67), a w rzeczywistości zmiana obejmie nadto art. 31. i 37. pomienionej ustawy, komisya szkolna godząc się w zasadzie na wniosek p. Soleskiego, uważa za rzecz wskazaną, by Wydział krajowy w porozumieniu z Radą szkolną wypracował projekt zmiany tych artykułów ustawy z 6. grudnia 1887, które dziś bez względu na panujące stosunki dla każdego okręgu szkolnego wyznaczają tylko po jednym inspektorze szkolnym. Zmienione artykuły powinny umożliwić kreowanie dwóch lub więcej inspektorów tam, gdzie tego wymaga potrzeba i gdzie tę potrzebę uzna c. k. Rada szkolna. Dlatego komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by celem możności utworzenia dwóch lub więcej inspektorów szkolnych w takich okręgach szkolnych, które mają zbyt wielką liczbę szkół i klas, wypracował projekt zmiany artykułów 22., 31. i 37. ustawy z dnia 6. grudnia 1887 (Dz. u. kr. Nr. 67) w porozumieniu z Radą szkolną krajową i ten projekt zmiany na najbliższej Sesyi sejmowej Sejmowi przedłożył.

We Lwowie dnia 8. lutego 1898.

Przewodniczący:

Czartoryski *w. r.*

Sprawozdawca:

Soleski *w. r.*

Ls. 1272|1898. Aleg 204

Sprawozdanie

komisyi sanitarnej o petycyi miasta Dynowa i gmin okolicznych w powiecie brzozowskim (L. s. 1272 i 1439) w sprawie budowy i przyznania powszechności i publiczności szpitalowi w Dynowie.

Wysoki Sejmie!

Sprawa budowy szpitala w Dynowie toczy się w Wydziale krajowym od roku 1868, a Wysoki Sejm zajmował się nią w latach 1890 i 1894, lecz na porządek dzienny Wysokiego Sejmu nie weszła i została uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 i 17. lutego 1894, jako niezałatwione petycye, przekazana Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Stan rzeczy według aktów jest następujący: C. k. Namiestnictwo przychylając się do oświadczeń plebanów i przełożonych gmin dawniejszego powiatu dubieckiego, przyzwoliło na dniu 25. marca 1864, L. 14 i 149, aby wszystkie grzywny za przestępstwa policyjne, tudzież taksy za pozwolenia na odbywanie muzyk, które na rzecz funduszu ubogich, już wpłynęły lub wpłynąć miały w przyszłości, użyte zostały na wybudowanie szpitala w Dynowie, jako w miejscu, które uznano na ten cel za najstosowniejsze.

Za kwoty, nadesłane przez urząd powiatowy w Dubiecku, zakupywało c. k. Namiestnictwo efekta na rzecz tego funduszu budowy i przechowywało w c. k. głównej kasie we Lwowie.

Gdy zaś według §. 21. ustawy o Reprezentacyi powiatowej zarząd ekonomiczny majątku powiatowego należy do Rady powiatowej, przeto odstąpiło c. k. Starostwo w Brzozowie w roku 1867 L. 5.471, sprawę wybudować się mającego szpitalu w Dynowie, Radzie powiatowej w Brzozowie a c. k. Namiestnictwo wydało 1. września 1869 L. 32.891, fundusze szpitala w Dynowie, Wydziałowi powiatowemu w Brzozowie i odtąd administracya tych funduszów spoczywa do chwili obecnej tylko w ręku brzozowskiej Rady powiatowej.

Według zamknięcia rachunków za rok 1895 stan tego funduszu wynosi 24.713 zł. $68^1/_2$ ct. w. a.

Dnia 14. października 1892, wniosła Zwierzchność gminna w Dynowie prośbę do Rady powiatowej w Brzozowie, o pozwolenie zakupna trafiającego się do nabycia bardzo odpowiedniego placu z ogrodem pod budowę szpitala, za ugodzoną kwotę 1.050 złr. z funduszów szpitala dynowskiego. Rada powiatowa w Brzozowie, uchwa-

liła kupno tego placu, Wydział krajowy powyższą uchwałę zatwierdził a c. k. Namiestnictwo w dniu 11. kwietnia 1894, L 20.383 orzekło, że grunt, który gmina Dynów pod budowę szpitala zakupić zamierza, jest ze względów sanitarnych zupełnie odpowiedni pod budowę szpitala.

Fundusz szpitala w Dynowie wzrósł obecnie do 30.000 złr. wraz z placem zakupionym pod budowę szpitala.

Miasto Dynów i okoliczne gminy wniosły do Wysokiego Sejmu pod dniem 27. stycznia 1898 L. s. 1.272 i 1. lutego 1898 L. s. 1.439 petycye, o przyspieszenie budowy i o przyznanie w drodze ustawodawstwa krajowego prawa powszechności i publiczności szpitalowi, który ma być w Dynowie wybudowany.

Zważywszy, że w promieniu prawie ośmiomilowym niema w całej okolicy żadnego szpitala, a miasto Dynów na budowę szpitala ma już fundusz w kwocie 29.000 zł. oraz ofiaruje plac pod budowę szpitala wartości 1.050 złr.,

Komisya sanitarna z powyższych więc powodów wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przekazuje petycye miasta Dynowa i gmin okolicznych w powiecie brzozowskim (L. s. 1.272 i 1.439) w sprawie budowy i przyznania powszechności i publiczności szpitala w Dynowie, Wydziałowi krajowemu do zbadania i przeprowadzenia potrzebnych rokowań w sprawie zamiaru wybudowania szpitala w Dynowie i upoważnia Wydział krajowy do ewentualnego dania przyrzeczenia przedłożenia Wysokiemu Sejmowi projektu ustawy, nadającej szpitalowi w Dynowie charakter powszechności i publiczności, skoro fundator odstąpi aktem fundacyjnym na własność szpitalowi budynek wraz z całem urządzeniem wewnętrznem na 30 łóżek i zabezpieczeniem utrzymania szpitala w pierwszem półroczu, a c. k. Namiestnictwo orzeknie, że budynek i urządzenie odpowiadają wymaganiom sanitarno-policyjnym.

Lwów, dnia 3. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dr. Henryk Jordan *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Julian Olpiński *w. r.*

Aleg 205

L. s. 1621.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej ze sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi nauczycieli, wdów i sierót po nauczycielach o podwyższenie emerytury i udzielenie daru z łaski.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając Sprawozdanie Wydziału krajowego L. 62815/97 Alegat 27 przedkłada Komisya budżetowa z powodów w rzeczonem Sprawozdaniu Wydziału krajowego wymienionych Wysokiemu Sejmowi nastepujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Piotrowi Koczyndykowi, emer. nauczycielowi szkół ludowych podwyższa Sejm w drodze łaski od 1. stycznia 1898 pobieraną przez niego emeryturę z kwoty 217 złr. 50 ct. na 300 złr. Natomiast odpada równocześnie dar z łaski w kwocie 30 złr., przyznany petentowi uchwałą Sejmu z dnia 6. lutego 1896 r.

2) Janowi Rogoszewskiemu, byłemu tymczasowemu nauczycielowi szkół ludowych, podwyższa Sejm od 1. stycznia 1898. dar z łaski z kwoty 90 złr. na 180 złr.

3) Herszowi Salaterowi, przyznaje Sejm w drodze łaski jednorazową remuneracyę w kwocie 200 złr. za dotychczasowe udzielanie nauki religii izraelickiej w szkołach ludowych w Brzeżanach.

4) Cyryli Płoszczak, sierocie po nauczycielu szkoły ludowej przyznaje Sejm począwszy od 1. stycznia 1898 r. z funduszu szkolnego krajowego stałe zaopatrzenie z łaski w kwocie rocznej 120 złr. a. w.

5) Bronisławie Iwanickiej, wdowie po tymczasowym nauczycielu szkół ludowych przyznaje Sejm od 1. stycznia 1898 r. z funduszu szkolnego krajowego stały dar z łaski w kwocie rocznej 120 złr. w. a.

6) Ludwice Hanulowej, wdowie po stałym nauczycielu szkoły ludowej przyznaje Sejm w drodze łaski z funduszu szkolnego krajowego od 1. stycznia 1898 wyjątkowy dodatek na wychowanie dzieci w rocznej kwocie 200 złr. w a., aż do dojścia do 20 roku życia, lub wcześniejszego zaopatrzenia sześciorga starszych dzieci.

7) Sabinie Hoffmanównej, kierującej nauczycielce szkoły wydziałowej żeńskiej im. Elżbiety we Lwowie, Sejm policza w drodze łaski do emerytury czas jej służby w szkole PP. Benedyktynek obrz. łać. we Lwowie od 9. listopada 1861 do 31. grudnia 1868, t. j. 7 lat 1 miesiąc i 22 dni.

8) Sejm przechodzi do porządku dziennego nad petycyami Sebastyana Mściwujewskiego i Feliksa Wygody o podwyższenie emerytury, i Izydory Radeckiej o przyznanie zaopatrzenia.

Lwów, dnia 4. lutego 1898.

Sprawozdawca:
W. Kozłowski.

Przewodniczący:
Dunajewski.

UWAGA. Kwotę 530 złr. na dary z łaski wstawiono do rubr. XVII. wydatków.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. s. 1622.

Aleg 206

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej ze Sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zniżenia prestacyi na płace nauczycieli, względnie odpisania zaległości.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając Sprawozdanie Wydziału krajowego L. 63.532/97 o petycyach kilku gmin w przedmiocie zniżenia prestacyi na płace nauczycieli, po stwierdzeniu nadmiernego obciążenia gmin wyszczególnionemi w Sprawozdaniu Wydziału krajowego prestacyami, wnosi Komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Gminie miasta Gorlice odpisuje się zaległość prestacyj szkolnych za czas od 1. lipca 1892 po koniec r. 1894 w kwocie 4.862 złr. 15 ct. w. a.

2) Począwszy od 1. stycznia 1898 zniża się dotychczas uiszczane prestacye na płace nauczycieli gminom: miasta Kamionki strumiłowej z kwoty 1.900 złr. na kwotę 1.500 złr. rocznie; Stróżna powiatu Grybowskiego z kwoty 86 złr. 35 ct. na kwotę 55 złr., a gminie m. Leżajska z kwoty 650 złr. na 350 złr. rocznie.

Lwów, dnia 5. lutego 1898.

Sprawozdawca:
W. Kozłowski.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. s. 1628.

Ang 207

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej z przedłożonej przez Wydział krajowy petycyi Felicyi Kalinowiczowej o policzenie jej do emerytury 2 lat służby przed złożeniem egzaminu kwalifikacyjnego.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedłożył Komisyi budżetowej brevi manu petycyę Felicyi Kalinowiczowej, którą to petycyę zaleciła Wydziałowi krajowemu Rada szkolna krajowa już po wydrukowaniu zbiorowego sprawozdania.

Felicya Kalinowiczowa uprasza o policzenie do jej emerytury 2 lat służby przed złożeniem egzaminu kwalifikacyjnego.

Ze względu na stwierdzone przez Radę szkolną krajową gorliwe wykonywanie obowiązków i skuteczną pracę petentki wnosi Komisya budżetowa:

„Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm przekazuje petycyę Felicyi Kalinowiczowej o policzenie jej do emerytury 2 lat służby przed złożeniem egzaminu kwalifikacyjnego, Radzie szkolnej krajowej do uwzględnienia.

Lwów, dnia 4. lutego 1898.

Sprawozdawca:
W. Kozłowski.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. S. 407.

Aleg 208

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o petycyach do krajowego funduszu szkolnego.

Komisya budżetowa wnosi:

Sejm odseła:

I. Petycye 1210/1001 zwierzchności gminnej w Nowosiółkach, pow. kamioneckim, gminy Łoniowy 684/552 w powiecie brzeskim, gminy Doły 685/553 w powiecie brzeskim o zapomogi na budowę szkół, do krajowej Rady szkolnej do załatwienia.

II. Petycyę gminy miasta Krakowa 1109/914 o wstrzymanie wykonania orzeczenia Wys. c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia z dnia 6. kwietnia w sprawie poboru 12% prestacyi na płace nauczycieli szkół ludowych miejskich i zezwolenie, aby aż do wydania wyroku c. k. Trybunału administracyjnego prestacya ta wypłacaną być mogła na podstawie obliczenia dotychczas praktykowanego, do Wydziału krajowego do załatwienia.

III. Petycye 1256/1037 Sióstr Miłosierdzia w Nowosiółkach, zawiadujących publiczną szkołą ludową w Nowosiółkach o zasiłek na wykończenie budowy szkoły w Nowosiółkach do Wydziału krajowego do zbadania w porozumieniu z Radą szkolną krajową i ewentualnego uwzględnienia przy układaniu preliminarza na r. 1899.

IV. Petycye nauczycieli 1190/982 Pawła Pyka, 1189/981 Józefa Hrankowskiego, 1496/1228 Bazylego Rakowskiego, 1185/977 Grzegorza Szaraniewicza, 1140/949 Włodzimierza Kalczyńskiego, 1385/1138 Michała Gaudyaka, 1382/1135 Zdzisława Misiewicza, 1388/1141 Andrzeja Curkowskiego, 407/298 Maryi Ilnickiej, wdowy po członku c. k. Rady szkolnej, oraz wdów po nauczycielach, 1151/946 Malwiny Jasińskiej, 1384/1137 Katarzyny Dudziewiczowej, 1265/1046 Maryi Judyszewskiej, 1266/1047 Tacyanny Lewickiej, 1456/1195 Katarzyny Kamarowej, 1497/1129 Karoliny Domańskiej, 1498/1230 Anny Kliczewskiej, 1412/1163 Pelagii Daszyńskiej i 1413/1164 Maryi Sułykowej o zapomogi — do Rady szkolnej krajowej do załatwienia.

V. Petycye 1406/1157 gminy Dąbrówki pow. Mielec i 1407/1158 Otałęż i Wola Otałęska pow. Mielec o uwolnienie od prestacyi szkolnych do Wydziału krajowego do zbadania i zdania sprawy na przyszłej sesyi sejmowej.

Petycyę 265/162 Zarządu Głównego Towarzystwa Pedagogicznego we Lwowie o wstawienie do budżetu szkolnego krajowego odpowiedniej kwoty na zaliczki na płace nauczycieli szkół ludowych, doręczono sprawozdawcy Komisyi budżetowej już po uchwaleniu budżetu funduszu szkolnego przez Wys. Sejm.

Lwów, dnia 4. lutego 1897.

Sprawozdawca:
W. Kozłowski.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Ls. 1667|1898.

Beg 209

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Jabłońskiego w przedmiocie miejscowej regulacyi Wisłoka w mieście Rzeszowie.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Jabłońskiego, przekazany przez Wysoki Sejm komisyi gospodarstwa krajowego, zmierza do przeprowadzenia lokalnej regulacyi Wisłoka w Rzeszowie przy pomocy państwa i kraju na mocy zasadniczej uchwały sejmowej z dnia 6. października 1882.

Według tej uchwały skarb państwa i kraju przyczyniać się ma każdy zasiłkiem $33^1/_3\%$ do kosztów tego rodzaju regulacyi, wykonywanych przez c. k. Namiestnictwo.

Ponieważ Wysoki Sejm od roku 1882 uchwalał znaczne kwoty na takie lokalne regulacye rzek niespławnych, które mają na celu ochronę gruntów rolnych, komisya gospodarstwa krajowego wyraża zdanie, że tem bardziej zasługują na poparcie roboty, które mają zabezpieczyć wysokiej wartości położone w samem mieście w Rzeszowie. Z tego powodu, przychylając się w zupełności do wniosku posła Jabłońskiego, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w ciągu roku 1898 zbadał stan rzeki Wisłoka w mieście Rzeszowie i przeprowadził potrzebne roboty ochronne przy pomocy państwa i kraju po myśli uchwały sejmowej z dnia 6. października 1882.

Przewodniczący:
Gorayski w. r.

Sprawozdawca:
Zamoyski w. r.

L. S. 1715/98.

Alng 210

Wniosek.

Zważywszy, iż w wschodniej części kraju naszego, gdzie produktuje się i sprzedaje pomiędzy konsumentów najwięcej soli warzonki, jest bardzo wiele biednej ludności, tak zwanych komorników i wyrobników, których z zarobku dziennego nie stać na zakupienie całej topki soli, wskutek czego taki wyrobnik biedny nieraz jest zmuszony spożywać swoje pokarmy bez soli.

Dlatego podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd o zarządzenie, by w wszystkich salinach, gdzie wyrabia się sól warzonka, zostały zaprowadzone formy na pół topki, równające się $^1/_2$ kilo wagi, aby przez to umożliwić nabycie soli nawet najbiedniejszej ludności, której na zakupienie całej topki nie stać.

Lwów, dnia 10. lutego 1898.

Wnioskodawca:
Warzecha w. r.

Bojko, Ostapczuk, St. Nowakowski, Dr. Bernadzikowski, Styła, Wójcik, Soleski, F. Krempa, Potoczek, Data, Kramarczyk, W. Szwed, Niebyłowiec, Winniczuk, Trzecieski, Dr. Olpiński.

L. W. 1.679/98.

Aleg 211

Sprawozdanie

komisyi budżetowej z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od krajowych i gminnych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego dla tych budynków we Lwowie, które będą wybudowane w miejsce 164 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Wysoki Sejmie!

Ustawą z d. 18. lipca 1893 uchwaloną na posiedzeniu Wys. Sejmu z d. 10. maja 1893 przyznano uwolnienie od dodatków krajowych i gminnych do podatków państwowych dla 181 domów, położonych w obrębie m. Lwowa, dla których ustawą państwową z dnia 5. kwietnia 1893 przyznano na przeciąg lat 20 uwolnienie od państwowego podatku domowo-czynszowego. Domy te miały być zburzone i na nowo wybudowane, a to w celu częściowej regulacyi miasta z publicznych względów zdrowotnych.

Częściowa ta regulacya w celu asanacyi miasta okazała się jednak niedostateczną, nie mogącą przyczynić się do polepszenla stanu zdrowotnego miasta w tej mierze, jak to ze wszech miar jest pożądane a nawet konieczne.

To też magistrat miasta Lwowa, po szczegółowych badaniach i przeprowadzonych dochodzeniach komisyjnych sporządził dalszą konsygnacyę, obejmującą 164 domów, przeznaczonych z publicznych względów zdrowotnych do przebudowania i 29 parcel drogowych i placów, które mają być nowo zabudowane, oraz wypracował odnoszący się do tych realności parcel drogowych i placów plan regulacyjny. Rada m. Lwowa na posiedzenin z 14. października 1897 zatwierdziła tę samą konsygnacyę oraz plan regulacyjny i zarazem nchwaliła dla domów nowo wybudowanych w miejsce 164 przeznaczonych do zburzenia i dla domów, które zostaną wystawione na wspomnianych parcelach, uwolnienie od dodatku gminnego do państwowego podatku domowo-czynszowego na lat 20.

Regulacya ta jednak nie będzie mogła przyjść do skutku bez poparcia finansowego ze strony kraju i państwa i dla tego reprezentacya m. Lwowa wniosła do Wydziału krajowego prośbę o wyjednanie w drodze ustawodawczej uwolnienia nowych tych budynków także od krajowego dodatku do państwowego podatku domowo-czynszowego na lat 20, zwłaszcza, że według praktyki w analogicznych wypadkach przyznania tego rodzaju ulg ze strony kraju jest nieodzownym warunkiem uwolnienia domów przebudowanych od państwowego podatku domowo-czynszowego.

Przy pierwszej seryi domów uwolnionych ustawami z dnia 5. kwietnia 1893 i 18. lipca 1893 uwolnienie nastąpiło naprzód od państwowego podatku pod warunkiem, jeżeli ustawa krajowa uwolni te domy od dodatków autonomicznych. Stało się to skutkiem tego,

że sprawa była do uchwały dojrzałą w czasie trwania sesyi Rady państwa, bezpośrednio przed Sejmem. Obecnie gdy cały rok zeszły był dla Rady państwa stracony, a sprawa została w reprezentacyi miasta wygotowaną bezpośrednio przed Sejmem, musiano postąpić w odwrotnym porządku.

Wysoka Reprezentacya kraju ma uchwalić uwolnienie od podatków antonomicznych pod warunkiem, że ustawa państwowa postanowi uwolnienie od państwowego podatku domowo-czynszowego.

Wydział krajowy a zgodnie z nim i Komisya budżetowa doradzają Wysokiemu Sejmowi uchwalenie takiej ustawy. Komisya budżetowa nie jest w prawdzie w możności oznaczone cyfrowo ofiary finansowej, jakiej gmina m. Lwowa domaga się od kraju, zaznacza jednakże, że ofiara ta zbytnio wielką nie będzie. Wszystkie bowiem nowo wybudowaue, lub z gruntu przebudowane domy są już na lat 12 uwolnione od państwowego podatku domowo-czynszowego i od krajowego dodatku do tego podatku, bez względu na to czy one leżą w oznaczonym obecnie rejonie asanacyjnym czy nie. Gdy zaś według projektowanej ustawy ulga ta ma trwać 20 lat, chodzi właściwie tylko o lat 8. Dodać jeszcze winniśmy, że przez tych lat 8 nie będzie fundusz krajowy całkowicie pozbawiony dochodów z tych nowo wybudowanych domów; będą one bowiem opłacały 5% podatek dochodowy, od którego kraj pobierać będzie dodatek.

Nadto należy uwzględniać, że przeznaczone do zdemolowania i regulacyi budynki leżą w takich miejscach, których asanacya jest konieczną, że względy zdrowia publicznego, komunikacyi i zewnętrznego wyglądu stolicy kraju niezbędnie regulacyi tej wymagają i że sama gmina oprócz ofiary z dodatku czynszowego, gotową jest ponieść bardzo znaczne wydatki na założenie i wybrukowanie nowych ulic a następnie na ich utrzymanie i oświetlanie.

Nie należy również pominąć i tej okoliczności, że stolica kraju dotychczas prawie wyłącznie własnemi tylko dźwiga się siłami i nic dziwnego, że dźwiga się powoli, skoro do własnych tylko sił ograniczona, równocześnie ma do spełnienia olbrzymie zadanie wobec szkolnictwa i oświaty.

Komisya budżetowa nie wątpi, że Wys. Sejm nie odmówi żądaniu gminy miasta Lwowa, ponieważ odmowa taka uniemożliwiłaby wykonanie zamierzonego przez gminę ważnego dzieła asanacyi miasta. Doświadczenie bowiem uczy, że w anologicznych wypadkach c. k. Rząd wyjednanie uwolnienia od państwowego podatku domowo-czynszowego czyni zależnem od poprzedniego uwolwienia nowo powstałych budynków w drodze ustawy krajowej od dodatku krajowego i gminnego.

Z tych powodów Komisya budżetowa proponuje Wys. Sejmowi uchwalenie ustawy uwalniającej od dodatku do podatku domowo-czynszowego tak krajowego jak i gminnego, dla tych budynków, które w obrębie linii regulacyjnej wybudowane zostaną w miejsce 164 budynków w dołączonym do projektu ustawy wykazie wyszczególnionych, a do zburzenia przeznaczonych w celu regulacyi miasta z publicznych względów zdrowotnych.

Uwolnienie to przyznane być ma tym budynkom przebudowanym, które osobną ustawą państwową zostaną uwolnione od państwowego podatku domowo-czyszowego również na lat 20 a nadto będą zbudowane w terminie tą ustawą państwową oznaczonym.

Komisya budżetowa wnosi:

Al. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Tem samem załatwioną zostaje petycya l. 1.301/1.074.

We Lwowie dnia 9. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Goldman.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o czasowem uwolnieniu od krajowych i gminnych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego dla tych 164 domów na obszarze królewskiego stołecznego miasta Lwowa, które będą przebudowane w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, jak następuje:

§. 1.

⁄. Poszczególnionym w dołączonym ⁄. wykazie 164 budynkom w obszarze król. stołecznego miasta Lwowa, które w celu regulacyi miasta z publicznych względów zdrowotnych będą aż do powierzchni ziemi zburzone i w obrębie linii regulacyi ulic już oznaczonej lub jeszcze oznaczyć się mającej nowo wybudowane, służy uwolnienie od opłacania krajowych i gminnych dodatków do państwowego podatku domowo-czynszowego przez przeciąg dwudziestu lat.

§. 2.

Wyrażone w §. 1. niniejszej ustawy uwolnienie od dodatków przyznane jest tylko tym budynkom, które ustawą państwową zostaną uwolnione od państwowego podatku domowo-czynszowego również na lat dwadzieścia, a nadto będą zbudowane w terminie tą ustawą państwową oznaczyć się mającym.

§. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i Skarbu.

WYKAZ

tych domów w królewskiem stołecznem mieście Lwowie, których przebudowanie uznane zostało za potrzebne z publicznych względów zdrowotnych.

***A.* Numera konskrypcyjne w śródmieściu.**

164, 165, 105, 106. 301, 362, 299, 298, 297, 376.

***B.* Numera konskrypcyjne w dzielnicy I-szej.**

2, 3, 436, 449, 863, 1, 729, 473, 437, 834, 10, 11, 888, 13, 858, 860, 468, 469.

***C.* Numera konscrypcyjne w dzielnicy II-giej.**

194, 195, 196, 199, 192, 539, 193, 421, 422, 423, 424, 431, 432, 174, 175, 536, 176, 676, 367, 211, 115, 111, 615, 614, 112, 584, 157, 158, 824, 120, 608, 552, 959, 616, 629, 103, 104, 105, 442, 440, 439, 438, 425.

***D.* Numera konskrypcyjne w dzielnicy III-ciej.**

536, 541, 502, 570, 71, 70, 68, 67, 36, 37, 496, 497, 498, 499, 500, 540, 2/3, 4, 5, 6, 7, 537, 559, 574, 521, 522, 133, 523, 524, 525, 526, 20, 21, 22, 32, 642, 571, 38, 229/230/231, 45, 44, 48, 42, 43, 1a, 1b, 504, 505, 506, 58, 57, 132, 676, 51/52, 107, 102, 535, 533, 528, 503, 530, 538/539, 99, 100, 148, 149, 105, 60/61, 62, 79, 590, 593, 613, 74, 514, 495, 66, 134, 520, 519, 518, 517, 516, 515, 427, 426, 425, 424, 423, 422, 147, 146, 89.

Razem 164 domów.

L. S. 1.591/98.

Aleg 212

Sprawozdanie

Komisyi sanitarnej o sprawozdaniu z czynności Departamentu V-go Wydziału krajowego za czas od 1. grudnia 1896 do 30. listopada 1897.

Wysoki Sejmie!

W Depart. V. skupiają się agendy, na które w roku 1896 (według zamknięcia rachunkowego) 1,115.619 zł. z funduszu krajowego wydane zostały. Z sumy tej pochłonęły koszta leczenia chorych ubogich 994.310 zł., inne zaś sprawy wchodzące w zakres czynności Dep. V. tylko 121.309 zł. Odpowiednio temu sprawy z szpitalnictwem w związku będące stanowiły przeważnie przedmiot czynności Dep. V.; temi sprawami głównie zajmuje się sprawozdanie przedłożone Sejmowi, to też ich rozbiorem rozpoczynamy sprawozdanie niniejsze.

W roku, z którego Dep. V. sprawozdanie składa, zaszły dwa ważne fakta, które nietylko w roku ubiegłym Departamentowi V. wiele pracy przysporzyły, i w przyszłości czynność jego zwiększyć muszą, ale dla dalszego rozwoju szpitalnictwa doniosłe mają znaczenie.

Otwartą została we Lwowie klinika lekarska i chirurgiczna w roku ubiegłym, — zaczem w roku bieżącym przyjdzie kolej na klinikę okulistyczną, położniczo-ginekologiczną i klinikę chorób skórnych. Kliniki pozostają ściśle złączone z szpitalem krajowym lwowskim; zarząd szpitala prowadzi administracyę klinik, szpital dostarcza dla chorych klinicznych żywność, leki, środki opatrunkowe i t. d. Gdy jednak wymogi klinik jako zakładów naukowych są odmienne od potrzeb oddziałów szpitalnych, których jedynym celem leczenie, gdy wskutek tego norma żywienia chorych i sposób ich leczenia o wiele są droższe w klinice, niż to odpowiada normie w szpitalu przyjętej, przybył Departamentowi V. nowy obowiązek czuwania nad tem, by skutkiem wprowadzenia klinik do szpitala fundusz szpitalny a w następstwie tego fundusz krajowy nie ponosił wydatków, do których nie jest obowiązany, lecz które c. k. Rząd ponosić winien. W sprawie tej prowadził Wydział krajowy rokowania z c. k. Namiestnictwem, a sprawozdanie Departamentu V. podaje układ zawarty z c. k. Namiestnictwem, na podstawie którego wydatki za żywienie i leczenie chorych klinicznych mają być obliczane i rozdzielane między fundusz krajowy a Skarb Państwa. Układ ten ściśle przeprowadzony zdoła fundusz krajowy od strat uchronić.

Drugim, a dla przyszłości szpitali bardzo doniosłym wypadkiem było uchwalenie przez Sejm ustawy normującej stosunki prawne szpitali publicznych i powszechnych, która 28. lipca 1897 r. Najwyższą Sankcyę otrzymała. Objąwszy na mocy tej ustawy nadzór

i naczelny kierunek nad wszystkimi szpitalami powszechnymi i publicznymi, uregulował Wydział krajowy etat służby lekarskiej i administracyjnej każdego szpitala, oznaczył wysokość płac, zorganizował Komitety szpitalne, opracował i wydał instrukcye, które normują w sposób bardzo ścisły, lekarskie, administracyjne i gospodarskie czynności Komitetów szpitalnych, a zarazem kasowość i rachunkowość tych instytucyj. Opracowanie tych instrukcyi wymagało nie mało wysiłku pracy, za którą Wydziałowi krajowemu szczere należy się uznanie. Wypowiadając je, wyraża zarazem Komisya nadzieję, iż Wydział krajowy zechce w jak najkrótszym czasie ukończyć reorganizacyę szpitali przez wprowadzenie Sióstr zakonnych do tych kilku szpitali, które ich jeszcze nie mają, a zwłaszcza do szpitala w Sanoku.

Sprawozdanie donosi, że Wydział krajowy uwzględnił tylko w bardzo ograniczonej mierze opinię zeszłorocznej Komisyi sanitarnej, doradzającej mianowicie w przyszłości sekundaryuszów niestałych zamiast ich stabilizowania, gdyż tylko w kilku szpitalach większych, które mają dwóch sekundaryuszów, otrzymał drugi posadę niestałą, wszyscy zaś inni zostali stabilizowani. Z zamianowaniem pierwszego sekundaryusza stałym urzędnikiem tego szpitala, który ma sekundaryuszów dwóch, zgodzić się można, gdyż pierwszy sekundaryusz pełni właściwie w takim większym szpitalu obowiązki prymaryusza niektórych oddziałów, a drugi sekundaryusz, zmienny, zazwyczaj lekarz młody, zyskawszy sposobność do pracy szpitalnej i zapewnienie bytu na lat kilka, będzie mógł oddać się wyłącznie lub przynajmniej przeważnie szpitalowi przez kilka pierwszych lat swej praktyki i spełniać ścisle swe obowiązki, a równocześnie wprowadzać w użycie najnowsze zdobycze naukowe, i takie sposoby leczenia, których stosowanie w klinikach sobie przyswoił a których przez samo czytanie nauczyć się nie można; inne atoli — zdaniem referenta i kilku członków Komisyi sanitarnej — zachodzić muszą stosunki tam gdzie obok dyrektora szpitala, pozostaje jeden tylko sekundaryusz jako urzędnik stały; małą mając płacę, będzie on więcej jeszcze niż dyrektor szpitala zmuszony na praktykę prywatną się oglądać, zaniedba naukę i po kilku latach służby prawdopodobnie nie wiele będzie szpitalowi nieść pożytku

Wobec tego i obecnie część Komisyi sanitarnej nie traci nadziei, że Wydział krajowy uzna słuszność tych wywodów i zechce w przyszłości, przy danej sposobności, mianować tych jedynych sekundaryuszów niestałymi, przez wzgląd na dobrze zrozumiany interes chorych i szpitala. Powoływanie się Wydziału krajowego pod tym względem na trudności znalezienia odpowiednich młodych sił lekarskich, jakoteż na ustawę z 28. lipca 1897, która wszystkim lekarzom, pracującym w szpitalach, charakter urzędników szpitali nadaje, nie jest uzasadnione, gdyż nie próbowano ściągnąć młodych sił lekarskich, których w Krakowie i we Lwowie jest mnóstwo — i albo wypadało wszystkich sekundaryuszów a więc i drugich uznać stałymi urzędnikami, albo można było pierwszych sekundarynszów nie stabilizować tym samym tytułem, którym się drugich, również w szpitalu pracujących, nie stabilizowało.

Opis stanu szpitali krajowych i prowincyonalnych, dostarczony przez krajowego inspektora szpitali, zajmuje przeważną część sprawozdania Departamentu, i o ile odnosi się do administracyi i gospodarstwa każdego szpitala, jest prawie zawsze bardzo szczegółowy, tak iż możnaby nabrać z niego zupełny obraz stanu naszych szpitali, gdyby nie to, iż tu i ówdzie spostrzegać się daje brak ścisłej przedmiotowości, powiew polemiczny i pewien z góry powzięty zamiar, do którego opis się stosuje. I tak n. p. widoczne to w opisie odnoszącym się do szpitala w Sokalu, w którym według sprawozdania z roku 1895/6 są „dwa pokoje ze światłem drugorzędnem“ i „jeden słabo oświetlony jednem oknem z podwórza“, „wskutek czego wentylacya w tych pokojach jest prawie żadna“, podczas gdy w opisie tegorocznym, polemizującym z zarzutami przedstawionymi Wydziałowi krajowemu przez c. k. Namiestnictwo, znajdujemy ustęp:

„Różne mniejszej wagi usterki w miarę możności są uchylone lub pozostały jeszcze z powodu niemożności usunięcia ich, lecz przeczę, iżby one były takiej wagi, że mogłyby szkodzić chorym w zakładzie pomieszczonym.“ Dwa te ustępy trudno ze sobą pogodzić, pomnąc, że brak dostatecznego światła i prawie zupełny brak wentylacyi w pokojach przez chorych zajętych, nie jest usterką drobną lecz wadą tak wielką, ze właściwie wyklucza użycie takich pokoi dla chorych.

Przed szczegółowym opisem szpitali prowincyonalnych, umieszcza sprawozdaniie Departamentu uwagi ogólne, skreślone przez inspektora szpitali, o stanie zakładów leczn-

czych prowincyonalnych, o ich zadaniu, o ich potrzebach, o warunkach, wśród jakich użytecznie działają, o ich przepełnieniu, wreszcie o potrzebie pomnożenia liczby szpitali. Komisya sanitarna stwierdza, że między uwagami temi wykazującemi wielką znajomość naszych stosunków i owianemi jak najlepszą chęcią, jest wiele bardzo cennych, ale zarazem zaznacza, że nie z wszystkiemi zgodzić się może. I tak np. godząc się ze zdaniem, że samo położenie szpitala w środku miasta nie jest dostatecznym powodem, aby zakłady gotowe, skoro są dobrze urządzone, za miasto wynosić li tylko dlatego, że leżą wśród miasta, zgodzić się Komisya nie może z ustępami (str. 25), usiłującymi dowieść, że żadne nie może wyniknąć niebezpieczeństwo dla ludności z położenia naszych prowincyonalnych szpitali w śródmieściu ani z ustępem, który szpital w Sokalu kwalifikuje jako taki, iż go z powodu jego położenia w środku miasta przenosić nie trzeba. Wydział krajowy zatwierdził bowiem jeszcze w r. 1891 reskryptem z 13. lutego 1891 r. l. 3.122 uchwałą Rady powiatowej Sokalskiej w przedmiocie przeniesienia szpitala poza miasto a więc uznał potrzebę przeniesienia za miasto szpitala tego.

Najzupełniej zaś nie podziela Komisya sanitarna zapatrywań inspektora szpitali na umieszczanie w szpitalu chorych zakaźnych. W zapatrywaniu tem widoczną jest chęć usprawiedliwienia braku oddzielnych ubikacyi dla odosobnienia chorych zakaźnych i czuć dążność wykazania zbędności takich oddzielnych ubikacyi dla szpitali prowincyonalnych, gdyż dobra wola lekarzy rozmieszczających chorych w „nieco więcej odosobnionych“ salach, praca i dar szybkiej improwizacyi mogą ich brak zastąpić tak dalece pomyślnie iż „dotychczas epidemie szpitalne ani razu się nie pojawiły“ (str. 27 Sp.) i w ciągu ostatniego ćwierć wieku „żadna choroba epidemiczna nie wylała się na zewnątrz któregokolwiekbądź ze szpitali“ (str. 25 Sp.).

To dziwne szczęście szpitali galicyjskich nie dowodzi jednak, zdaniem Komisyi sanitarnej, zbędności oddzielnych ubikacyi, urządzonych dla odosobnienia chorych zakaźnych i to odosobnienia ile możności zupełnego, gdyż nie polega ono na nauce i nie uwzględnia istoty niektórych chorób zakaźnych i nie liczy się z ostrożnością należną zdrowiu i życiu ludzi. A że tak jest, pokazało się w bieżącym roku w Jaśle. Przywieziono tam, jak donosi sprawozdanie Departamentu na str. 36 do szpitala 4 osoby chore na tyfus brzuszny; od tych chorych zaraziło się w szpitalu 7 innych osób, umarło w szpitalu osób 5 a wszystkie inne chorowały w szpitalu bardzo ciężko, jak sprawozdanie donosi. Według relacyi dalszej sprawozdania, przedostała się epidemia ze szpitala prawdopodobnie zepsutymi kanałami na zewnątrz szpitala, na miasto, gdzie zachorowało także mnóstwo osób (wedle sprawozdania) a syn sekundaryusza szpitala umarł z tyfusu. Pan inspektor szpitali znajduje w tej sprawie powód do potępienia starosty gorlickiego, który rzekomo pierwszych czterech chorych miał przysłać z powiatu gorlickiego do szpitala w Jaśle, referentowi zaś niniejszego sprawozdania wydaje się, że to rzeczą dla szpitala drugorzędną, skąd chorzy się do niego dostali i że szpital liczyć się winien z tem, iż chorzy są; tyfus mógł się pierwotnie w Jaśle pojawić, a chorzy z Jasła pochodzący nie byliby zapewnie mniej niebezpieczni jak chorzy z Zagórzan. Referent sprawozdania niniejszego inne wyciąga z tej epidemii wnioski, a mianowicie sądzi on, iż widocznie chorzy w szpitalu źle byli odosobnieni, a personal służbowy źle był pouczony, skoro się epidemia w szpitalu tak szybko rozszerzyła; więc „nieco większe“ odosobnienie chorych okazało się niedostatecznem i zawiodło tym razem, jak zawiodła teorya, że ze strony szpitali nie grozi mieszkańcom miasta żadne niebezpieczeństwo. — Kanał od szpitala odchodzący został po wygaśnięciu epidemii naprawiony.

Przypadek powyższy winien służyć za przestrogę i skłonić Departament V. do domagania się natarczywego, by przy każdym szpitalu jak najrychlej urządzone zostały dla odosobnienia chorych odzielne ubikacye, jak tego §. 6. ustawy z 28. lipca 1897 żąda. Zarazem potwierdza ten smutny przypadek, że zbyt niska skala wymagań od szpitali prowincyonalnych sprowadza przecież szkodę dla chorych i zdrowych. Dlatego Komisya sanitarna sądzi, że przedstawienie stanu szpitali i ich potrzeb przez ich inspektora nie powinno przeważnie oszczędność mieć na względzie, ale powinno być bezwzględnie przedmiotowe i uwzględniać (oczywiście bez przesady) postulaty nauki i na niej opartego doświadczenia. Takiego czysto fachowego przedstawienia ma Wydział krajowy prawo domagać się od znawcy krajowego, takie przedstawienie rzeczy dałoby prawdziwy obraz potrzeb naszych szpitali, a byłoby dopiero rzeczą Wydziału krajowego i Sejmu, powołanych do reprezentowania i prowadzenia wszystkich interesów kraju, oceniać w każdym wypadku,

czy wykazane potrzeby ulepszeń w szpitalach dadzą się ze stanem funduszu krajowego i z innymi interesami kraju pogodzić, oraz w jakiej mierze, — co zatem trzeba zaraz zarządzić, a z czem do lepszych czasów czekać konieczne.

Komisya sanitarna zaznacza dalej, że ze sprawozdania Dep. V. nie można nabrać należytego pojęcia, co się w szpitalach pod względem lekarskim dzieje. Jest wprawdzie ustęp obszerniejszy opisujący obecny sposób postępowania leczniczego z chorymi w zakładzie na Kulparkowie, jest drugi obszerny o znaczeniu naszych szpitali, ale zresztą znajdujemy ledwo w kilku wierszach uwagi, z których zazwyczaj dowiadujemy się, że i najtrudniejsze operacye bywają w szpitalu wykonywane; tu i ówdzie podany jest procent chorych syfilitycznych, jest wreszcie tabelka z procentem śmiertelności, ale te wszystkie wiadomości są tak ogólnikowe i skąpe, że dobry nawet znawca szpitali żadnego wyobrażenia powziąść nie może, co się w szpitalach prowincyonalnych dzieje i jak się dzieje.

Braku tego nie czułoby się, gdyby Wydział krajowy wydawał osobne sprawozdanie lekarskie, ale skoro do nich skłonić się nie daje, powinno koniecznie sprawozdanie inspektora szpitali, tę stronę ich działalności więcej uwzględniać; wszak istotą szpitali jest leczenie, dla niego jest administracya i gospodarka a nie sama dla siebie; wszak trudno od Członków Sejmu wymagać, by ich zaspokoiło zapewnienie, iż czynność lekarska wszędzie dobrze bardzo się odbywa, a tak przecież wynika ze sprawozdania. Najtaniej dałoby się temu brakowi zaradzić umieszczaniem jako alegat w sprawozdaniu Departamentu V. obok wiadomości odnoszących się do administracyi i gospodarki, obszernych i wyczerpujących sprawozdań lekarskich choćby z kilku tylko szpitali. Gdyby każdego roku dołączone były sprawozdania z innych szpitali, po szeregu lat możnaby się zapoznać dokładnie z działalnością lekarską wszystkich szpitali i z miarą użyteczności ich dyrektorów; nie kosztowałoby to wiele więcej niż obecnie, gdyż sprawozdania administracyjne i gospodarcze mogłyby być znacznie skrócone, a byłoby to dla samych szpitali bardzo korzystnem a użytecznem i dla Wydziału krajowego i dla tych Członków Sejmu, którzy pragną wewnętrzną, istotną działalność szpitala poznać. Podanie odsetek śmiertelności miary w tym względzie nie daje żadnej. Dość porównać np. śmiertelność, jaka była w r. 1895 w szpitalu w Krakowie 11% z śmiertelnością w Sanoku 4·5% lub w Śniatynie 3·7%!!

Zanim do omawiania innych spraw w sprawozdaniu poruszonych przejdziemy, zaznacza Komisya sanitarna, iż podziela zapatrywania inspektora szpitali co do potrzeby podwyższenia taks za leczenie w niektórych szpitalach i że uznaje, iż z roku na rok zwiększające się przepełnienie szpitali, dochodzące w niektórych do granic ostatecznych, rychłego zaradzenia się domaga przez rozszerzenie już istniejących szpitali oraz budowę nowych.

Rozdział jeden poświęca sprawozdanie Dep. V. tym życzeniom i uwagom, które Komisya sanitarna zeszłoroczna wyraziła. Z odpowiedzi tej widzimy, iż Wydział krajowy tylko jedną uwagę uwzględnił, a mianowicie polecił Dyrekcyi szpitala lwowskiego wprowadzenie w życie naukowych posiedzeń lekarskich, jak się tego Komisya sanitarna roku zeszłego domagała; wszystkie inne życzenia lub uwagi zostały nieuwzględnione a niektóre są zdaniem Wydziału krajowego nieuzasadnione.

Polemiki prowadzić z wywodami podanymi przez Dep. V. w tym rozdziale Komisya sanitarna nie uważa za właściwe, ani się spierać nie będzie o to, czy w szpitalu krajowym lwowskim albo w krakowskim gospodarka i administracya jest tańszą, gdyż zadawala się tem, iż koszt dnia leczenia chorego w szpitalu lwowskim obniżył się według sprawozdania z 78·04 ct. w roku 1895, na 75·42 ct. w roku 1896, a więc zbliżył się w ten sposób do kosztu w Krakowie, który wynosi 74·54 ct. — czego się właśnie Komisya sanitarna zeszłoroczna domagała.

W dalszym ciągu składa sprawozdanie Departamentu V. relacyę z ankiety, która się w Wydziale krajowym odbyła w sprawie poruszonej przez p. Stylę, a odnoszącej się do akuszerek okręgowych i zmierzającej do zmiany §. 17., ustawy z dnia 2. lntego 1891. Na podstawie zapatrywań członków ankiety, postanowił Wydział krajowy: 1) nie żądać zmiany ustawy, 2) oświadczyć c. k. Namiestnictwu, że dążyć należy do tego, aby z czasem każda gmina miała swoją egzaminowaną akuszerkę, pochodzącą z tej gminy, w której ma pełnić obowiązki, 3) dopóki to nie nastąpi, zmienić rozporządzenie wykonawcze do §. 17. ustawy tak: każda gmina o 2.000 ludności ma mieć osobną swoją akuszerkę, zaś gminy posiadające łącznie 2.000 ludności, mają być łączone w okręgi sanitarno-akuszeryjne w promieniu 3-ch kilometrów; 4) wezwać powiaty i gminy, ażeby kandydatkom

na kursa udzielały zapomóg, 5) internatów przy szkole akuszerek nie tworzyć i 6) nowych szkół dla akuszerek nie żądać. Przyznać trzeba, że punkt 2. i 3. wypowiadają piękne bardzo dążenia, ale i to przyznać trzeba, iż z obecną ilością szkół położnych i z obecnym stanem krakowskiej szkoły akuszerek do urzeczywistnienia tych zamiarów nigdy nie dojdzie.

Przechodząc do okręgów sanitarnych, dowiadujemy się ze sprawozdania, że w myśl uchwały sejmowej z dnia 12. lutego 1897, zostało 20 nowych okręgów aktywowanych i że po porozumieniu się z c. k. Namiestnictwem uzupełnił Wydział krajowy instrukcyę lekarzy okręgowych. Dodano do niej polecenie lekarzom, by 2 razy do roku zwiedzali każdą gminę okręgu, podczas wizyty wiosennej przekonali się o wszystkich stosunkach sanitarnych gminy i na podstawie tych oględzin postarali się w drodze właściwej o usunięcie tych usterek, w czasie zaś podróży jesiennej, mają sprawdzić, czy usterki zostały usunięte lub nie. Zarazem polecił Wydział krajowy lekarzom okręgowym przedkładać sobie z końcem każdego roku sprawozdanie, które ma zawierać wszystko, co lekarz w każdej gminie przydzielonej do jego okręgu spostrzegł, jakie poczynił kroki celem usunięcia wad i nieprawidłowości i co wykonanem zostało wskutek jego interwencyi.

Czy nowo aktywowane okręgi obsadzone już zostały, ewentualnie wiele z nich jest jeszcze nie zajętych, o tem w sprawozdaniu Departamentu nie ma wzmianki, natomiast donosi ono, iż Wydział krajowy postanowił nie przedstawiać Sejmowi w bieżącej sesyi żadnych żądań na tworzenie nowych okręgów sanitarnych. Postanowienie to motywuje sprawozdanie w ten sposób, iż dotychczasowe doświadczenie jeszcze nie wykazało tych dodatnich rezultatów, jakich się spodziewano od wprowadzenia w życie okręgów sanitarnych. Największą przeszkodą do otrzymania polepszenia sanitarnych stosunków w kraju ma być niejednolitość kierownictwa, wskutek dualizmu władz i brak egzekutywy we wszystkich czynnościach władz autonomicznych, które oddziaływują szkodliwie nietylko na tem, ale na wszystkich polach gospodarki i administracyi krajowej. Wstrzymuje zatem Wydział krajowy tworzenie dalszych okręgów, aby przekonać się, czy niedostatki zauważane w rozwoju tej instytucyi z biegiem czasu nie zmodyfikują się korzystniej i czy nie znajdą się środki usunięcia do pewnego stopnia zauważanych braków, po porozumieniu Wydziału krajowego z c. k. Namiestnictwem

Tego zapatrywania na sprawę okręgów sanitarnych nie podziela Komisya sanitarna, mniema bowiem, że nazbyt jest jeszcze mało okręgów względnie do potrzeb i wielkości Galicyi i że te, które są, zbyt jeszcze krótko funkcyonują, by ich działalność mogła się dodatnio ujawnić lub przeciwnie usprawiedliwić opinię o nich ujemną. Instytucya okręgów sanitarnych jest nową, wprowadzoną została na grunt nieprzygotowany, gdyż rozwijać się ma wśród ludu, pod względem hygienicznym zupełnie nieoświeconego, przebywa przeto ciężkie początki i napotyka na trudności, które na razie efekt jej działania muszą umniejszać, ale wcale nie mogą zasadniczo przeciw jej użyteczności przemawiać. Podobnie działo się ze szkołami ludowemi, a przecież obecnie trudno byłoby im odmówić użyteczności i wpływu dodatniego; w sprawach tego rodzaju trzeba wiele cierpliwości i długich lat pracy.

Początki muszą być zawsze trudne, a przecież są nieodzowne, wstrzymaniem tworzenia dalszych okręgów, sprawy zdrowia publicznego naprzód się nie posunie.

Jak każda inna instytucya, mają i okręgi sanitarne obok zalet pewne wady; dążyć do ich usunięcia, do ulepszenia należy, ale komisya sanitarna sądzi, że obecnie jeszcze za mało mamy doświadczenia, by ocenić, w jakim kierunku naprawa potrzebna, zaś w dualizmie władz i w braku władzy egzekutywnej lekarzy okręgowych, Komisya sanitarna nie może się dopatrzyć trudności tak wielkich, by lekarze okręgowi użytecznie działać nie mogli. Zresztą dążenie do ulepszeń może się równocześnie z tworzeniem dalszych okręgów odbywać. Sprawozdanie Departamentu mówi o potrzebie małych szpitali dla okręgów sanitarnych; bardzo słusznie, ale u nas to rzecz jeszcze nie bliskiej przyszłości. Le mieux est l'ennemi du bien. Dążmy do tego, co obecnie możliwe i niewątpliwie użyteczne.

Instytucya okręgów sanitarnych ma jedną bardzo dodatnią stronę, której nikt zaprzeczyć nie zdoła; ściąga ona lekarzy tam, gdzie ich nie było, zbliża ich do ludu, umożliwia ludowi korzystać z rady lekarskiej i leczyć się tanio lub nawet bezpłatnie. Sprowadza to bezprzecznie korzyść dla zdrowia publicznego a jest dla ludu dobrodziejstwem niewątpliwem i wielkiem, — choć on tu i ówdzie tego jeszcze nie rozumie, podobnie jak i użyteczności szkół przez czas dłuższy nie uznawał. — Nie wielkim kosztem

możnaby zaufanie ludu do lekarzy okręgowych podnieść i tysiące dzieci od śmierci uratować przez dostarczanie bezpłatne surowicy antidifterytycznej dla bezpłatnego leczenia chorych dyfteryą dotkniętych.

Wydatków na okręgi sanitarne poczytywać za nieproduktywne nie można, bo to jest pewne, że mieszkańcy okręgu więcej oszczędzają w wydatkach na leczenie przez to, że lekarza mają na miejscu lub bardzo blisko, niż wynosi wydatek, jaki ponosi powiat i kraj na utrzymanie lekarza okręgowego. Dalej i to jest pewne, że niejedno życie ludzkie ocaleje, które byłoby zginęło, gdyby w pobliżu nie było taniej pomocy, a przecież ma to ekonomicznie nie małe znaczenie. Trudno wreszcie o lepszy dowód, wykazujący użyteczność okręgów nad tę okoliczność, iż te powiaty, które już mają okręgi sanitarne i płacą na nie, dopominają się otworzenia dalszych

Zażądań nowych okręgów sanitarnych nadeszło od powiatów w r. 1897 dwadzieścia kilka. Wobec tego argumentu ostać się nie mogą ani teoretyczne wątpliwości co do użyteczności okręgów sanitarnych, ani nawet stwierdzone fakta, że tu i owdzie jakiś lekarz okręgowy zadaniu swemu nie sprostał. Dlatego Komisya sanitarna wyraża nadzieję, że wstrzymanie tworzenia dalszych okręgów jest tylko chwilowe i że na najbliższą sesyę sejmową Wydział krajowy przedłoży wniosek zmierzający do dalszego uzupełnienia liczby okręgów przez Sejm już dozwolonej.

Komisya sanitarna uważa za konieczne zwrócić uwagę na jeden jeszcze ustęp sprawozdania Departamentu V., a mianowicie na ten, w którym sprawozdanie przeciwstawia wydatek 994.310 złr. w r. 1896 na koszta leczenia chorych ubogich wydatkowi 291.611 zł. użytemu na ten cel w r. 1875 i na podstawie tego stwierdza wzrastanie tego wydatku „bardzo znaczne w stosunku do budżetu krajowego“. Wprawdzie sprawozdanie zaznacza, że wydatek na leczenie chorych ubogich wzrasta w wszystkich krajach Austryi i usprawiedliwia nawet wzrost ten, jednak samo umieszczenie porównania powyższego, zaznaczenie przeto z pewnym naciskiem, iż wydatki na leczenie chorych ubogich wzrastają bardzo znacznie w stosunku do budżetu krajowego mogą u ludzi dbałych o równowagę budżetu i o równowagę w gospodarstwie krajowem budzić pewne obawy i budzić chęć poskromienia wydatków na instytucye zdrowotne, jako już nadmiernie wybujałych. — Obawy te jednak nie są uzasadnione, bo wydatki na cele zdrowotne od lat 23 t. j. od roku 1875, odkąd fundusz krajowy rozpoczął pokrywać całe koszta leczenia chorych ubogich, nie wzrosły bardzo znacznie w stosunku do budżetu krajowego, jak to utrzymuje sprawozdanie Departamentu V.

Według zamknięcia rachunków funduszu krajowego wydane zostały w r. 1875 na leczenie ubogich chorych	292.611 zł.
zostały w r. 1875 na inne wydatki sanitarne	74.995 „
razem . .	367.606 zł.

gdy zaś wysokość wszystkich wydatków budżetem objętych wynosiła w r. 1875 2,903.279 zł., wydatki na cele sanitarne wyniosły 12·65% wydatków wszystkich. Zaś po 21 latach w r. 1896 (według zamknięcia rachunków) wszystkie wydatki sanitarne wyniosły tylko 13·35% ogólnej sumy wydatków.

Z tego wynika, że aczkolwiek wydatki na cele sanitarne wzrosły w budżecie krajowym bezwzględnie prawie w trójnasób od r. 1875 do roku 1896, to względnie do wzrostu całego budżetu krajowego, który w r. 1896 był prawie 4 razy większym niż w r. 1875, wzrosły one ledwo o 0·70% po nad ten stosunek, jaki przed 21 laty zachodził. — Gdy się zaś zważy, jak bardzo w tym czasie wzrosła ludność kraju i jak bogactwo ogólne kraju w tym czasie się wzmogło, (choć się zamożność w odmienny sposób niż dawniej rozdzielać zaczyna), i gdy się uwzględni, że od roku 1875 wzrosły znacznie i nie tylko bezwzględnie ale procentowo prawie wszystkie rubryki wydatków kraju np. (wydatki na oświatę z 6·57% w r. 1875 na 27·70% w r. 1896 i t. d.) i że od r. 1875 zaspokaja fundusz krajowy wiele nowych potrzeb, których nie znał przed tym czasem, gdy się to wszystko rozważy a zarazem uwzględni, że stosunki sanitarne w kraju polepszyły się mało i są ciągle niekorzystne, czego dowodem dołączona mapa wykazująca Al.
śmiertelność w powiatach galicyjskich w r. 1896 na podstawie dat dostarczonych przez Biuro sanitarne c. k. Namiestnictwa,—gdy się uwzględni, że instytucye zdrowotne zależne od kraju nie zaspokajają jeszcze potrzeb ludności, gdyż więcej niż 30 powiatów nie ma szpitala publicznego i powszechnego, a 1 łóżko szpitalne wypada w Galicyi na 1.255 osób ludności cywilnej, podczas gdy np. w Czechach wypada stosunek 1 : 466, w Styryi

1:257 (według sprawozdania Departamentu V.), — gdy się pomyśli, iż w Galicyi mamy okręgów sanitarnych aktywowanych 86, Czechy zaś 781 (z tych 18 nie obsadzono), Karyntya 54, Kraina 40, Tyrol 249 (według dat c. k. najwyższej Rady zdrowia), — to wzrost wydatków sanitarnych z funduszu krajowego o 0·70% względnie do wydatków wszystkich po 21 latach nie tylko nie może zadziwiać lub przerażać, ale przeciwnie budzić musi wątpliwość, czy nie jest za małym i czy ze wzrostem tak powolnie postępującym dojdzie się kiedykolwiek do tego, by potrzeby ludności pod względem zdrowotnym zaspokojone zostały, o ile to od Władz krajowych zależy.

Komisya sanitarna pamięta o tem, że obecnie niewiadomo jeszcze, w jaki sposób w przyszłości odbije się na funduszu krajowym nowa reforma podatkowa, dlatego nie czyni żadnych wniosków, któreby fundusz ten obciążyć mogły. Gdy atoli nie jest wykluczone, że dochody funduszu krajowego się zwiększą i Wydział krajowy będzie w tem szczęśliwem położeniu zastanawiania się nad rozdziałem zwiększonych dochodów przy układaniu może już najbliższego projektu budżetu, przeto Komisya sanitarna zwraca uwagę Wydziału krajowego na liczne i wielkie potrzeby sanitarne kraju. Równocześnie jednak uważa Komisya sanitarna jako obowiązek zaznaczyć, iż wobec bardzo wielkiej śmiertelności w Galicyi z chorób zakaźnych, wskazanem jest, by c. k. Rząd energiczniej i z użyciem większych funduszów przyczyniał się do tłumienia epidemij licznych, jakoteż, że c. k. Władze polityczne powinny koniecznie pilnować tego, by §. 18. ustawy z dnia 2. lutego 1891 r., Dz. ust. kraj. Nr. 17 stał się ciałem i w życie wprowadzony został. Wydałoby to ogromną ulgę dla szpitali prowincyonalnych i stałoby się niewątpliwie z czasem wielkiem dobrodziejstwem dla zdrowia publicznego.

Niezależnie od uwag powyższych stwierdza Komisya sanitarna w czynnościach Departamentu V. obok troskliwej dbałości o fundusz krajowy ciągłą dążność do polepszenia stanu naszych szpitali, która też pod wieloma względami znakomitym postępem się ujawnia i dlatego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie z czynności Departamentu V. za czas od 1. grudnia 1896 do 30. listopada 1897 przyjmuje się do wiadomości.

Lwów, dnia 4. lutego 1898.

Zastępca przewodniczącego:
Gołuchowski.

Sprawozdawca:
Dr. Henryk Jordan.

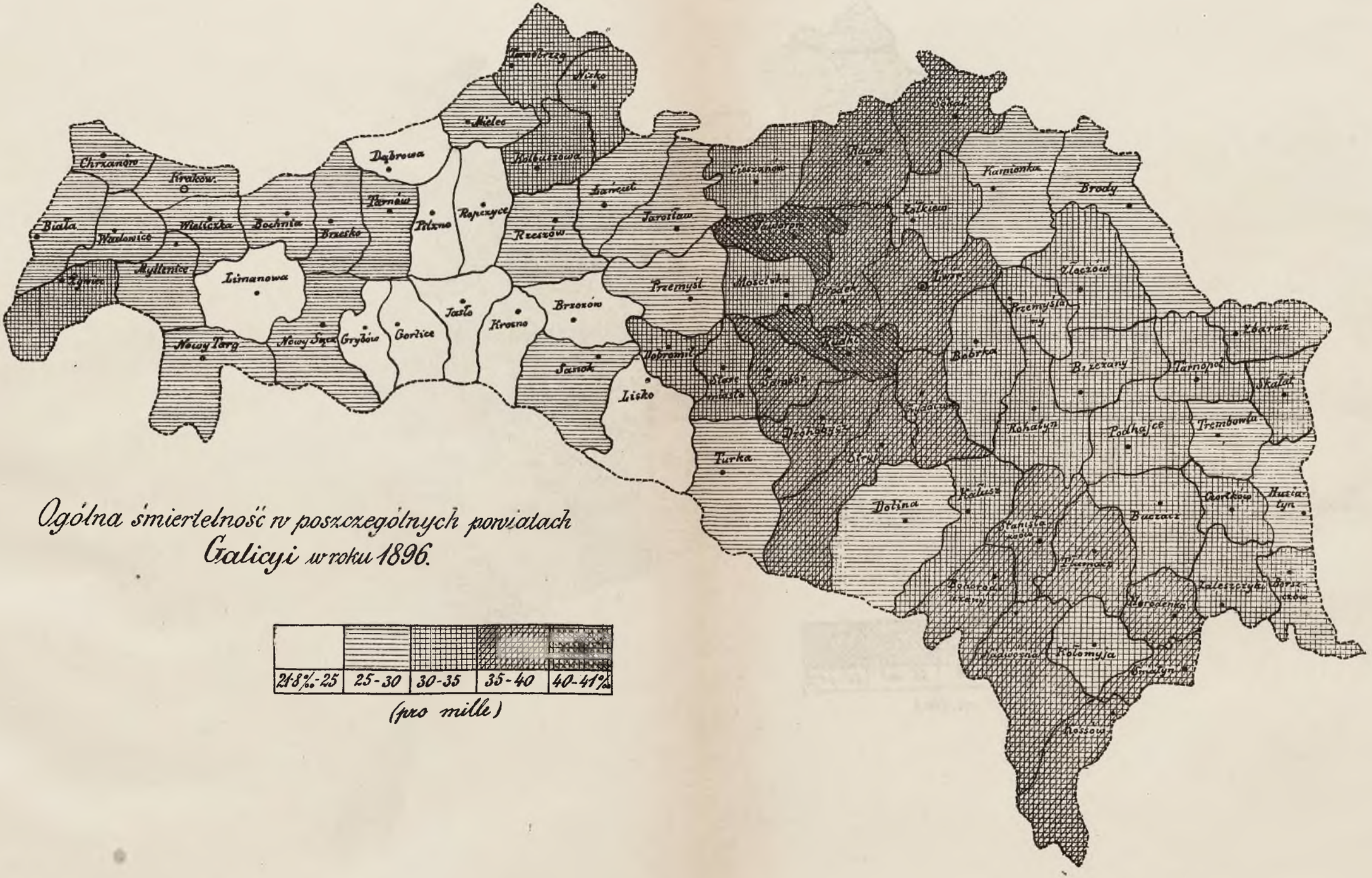

Ogólna śmiertelność w poszczególnych powiatach Galicyi w roku 1896.

21·8‰-25	25-30	30-35	35-40	40-41‰

(pro mille)

L. S. 70/98.

Aleg 218

Sprawozdanie

Komisyi sanitarnej o petycyach Izby lekarskiej wschodnio galicyjskiej (l. 737) i prowizorycznych Dyrektorów szpitali publicznych i powszechnych (l. 72, l. 222, l. 232, l. 292, l. 293.) w sprawie veniam aetatis i policzenia lat służby dotychczas przy szpitalu spędzonej do emerytury.

Wysoki Sejmie!

Ustawa regulująca prawne stosunki szpitali publicznych i powszechnych, uchwalona przez Wys. Sejm w ubiegłej sesyi otrzymała Najwyższą Sankcyę 28. lipca 18.7 r.

Na podstawie §. 10. tej ustawy, która szpitale publiczne i powszechne pod nadzór i naczelny kierunek Wydziału krajowego oddaje, uregulował Wydział krajowy etat służby szpitalnej i administracyjnej oraz płacę lekarzy według ilości chorych, leczonych w każdym szpitalu przeciętnie w ostatnich trzech latach w tym stosunku, że dla dyrektora szpitala w Przemyślu wyznaczona została płaca roczna 1.200 złr., dla dyrektorów szpitali w Białej, Stanisławowie i Tarnowie po 1.000 złr., w Rzeszowie, Tarnopolu i Żółkwi po 900 złr., po 800 złr. rocznie w Bochni, Brodach, Drohobyczu, Jaśle, Kołomyi, Podhajcach, Sokalu, Stryju, Zaleszczykach, Złoczowie i Żywcu; po 700 złr. w Brzeżanach, Lubaczowie, Samborze, Nowym Sączu, Wadowicach i Sanoku, wreszcze 600 złr. w Śniatynie. Na posady te rozpisał Wydział krajowy konkurs z datą 19. października 1897 r. do LW. 64.577 z terminem do dnia 30. listopada; według tego konkursu mogli być kandydaci pełniący dotychczas obowiązki lekarzy w szpitalach wyżej wymienionych, którzy przekroczyli wiek normalny t. j. czterdziesty rok życia, tylko prowizorycznie mianowani na tak długo, póki nie uzyskają od Wys. Sejmu veniam aetatis, a lata służby dotychczasowej nie mogłyby im być policzone ani do emerytury ani do pięciolecia. Objęcie obowiązków z nadaną posadą nastąpić miało w dniu 1. stycznia 1898 r.

Szpitali publicznych i powszechnych było w Galicyi w r. 1897. 24; szpital w Śniatynie nie miał osobnego dyrektora, pełnił jego obowiązki lekarz miejski. W skutek ogłoszonego konkursu wnieśli trzej dyrektorowie (z Tarnowa, Drohobycza i z Sanoka) dobrowolnie podania o spensyonowanie, pozostali zaś 20stu wnieśli w właściwym terminie swe podania z prośbą o pozostawienie ich na stanowiskach, które dotychczas zajmowali i zamianowanie dyrektorami szpitali, do czego się też Wydział krajowy we wszystkich przypadkach przychylił. W ten sposób do 4 szpitali publ. i powsz. zamianowani zostali nowi dyrektorowie, w 20 szpitalach utrzymali się dawni.

Podania wniesione przez niektórych z prośbą o udzielenie veniam aetatis raczył już Wys. Sejm przychylnie załatwić; nie załatwione są jeszcze petycye l. 72, l. 222,

i l. 232, w których Dr. Szczęsny Oświecimski, Dr. Stanisław Sołtysik i Dr. Stanisław Jabłoński, prowizorycznie zamianowani dyrektorowie proszą o veniam aetatis a równocześnie o łaskawe przyznanie im lat służby spędzonych przy szpitalu i zaliczenie tychże do emerytury, dalej petycya l. 293 Dra Józefa Eckhardta i petycya l. 292 podpisana przez 18 dyrektorów szpitali, którzy wspólnie proszą o wliczenie wysłużonych lat służby do emerytury, wreszcie petycya Nr. 737. wniesiona przez Izbę lekarską wschodnio galicyjską w tej samej sprawie; wszystkie te petycye są przedmiotem niniejszego sprawozdania.

Jak z powyższego wynika, rozchodzi się o 2 kwestye: o kwestyę veniam aetatis dla tych dyrektorów szpitalnych prowizorycznie zamianowanych, którzy przekroczyli 40ty rok życia i o sprawę wliczenia dotychczasowych lat służby do emerytury.

Odnośnie do sprawy pierwszej trzeba zaznaczyć, że każdy z proszących o veniam aetatis, spędził już szereg lat w służbie szpitala, przy którym obecnie prowizorycznym dyrektorem zamianowany został. I tak pracuje przy szpitalu w Białej Dr Bogdanik Józef od roku 1886, Dr Szczęsny Oświecimski w Bochni od roku 1875, Dr Zauderer Albert w Brzeżanach od roku 1878, Dr Stanisław Sołtysik w Brodach od roku 1879, Dr Walery Macudziński w Jaśle od roku 1868, Dr Głaczyński Władysław w Kołomyi od roku 1873, Dr Choróbski Stanisław w Podhajcach od roku 1892, Dr Madejski Józef w Przemyślu od roku 1892, Dr Jabłoński Stanisław w Rzeszowie od roku 1879, Dr Biegielmajer Alfred w Samborze od roku 1877, Dr Czapliński Stanisław w Nowym Sączu od roku 1895, Dr Łuszczkiewicz Józef w Sokalu od roku 1887, Dr Konkolniak Jerzy w Stanisławowie od roku 1888, Dr Stahlberger Teodor w Stryju od roku 1894, Dr Eckhard Józef w Tarnopolu od roku 1876, Dr Bukowski August w Wadowicach od roku 1890, Dr Sołowski Jan w Zaleszczykach od roku 1883, Dr Wysocki Aleksander w Złoczowie od roku 1874, Dr Muszkiet Karol w Żółkwi od r. 1874 i Dr Idziński Wiktor w Żywcu od roku 1893. — Gdy się nadto uwzględni, że Wydział krajowy powierzając wyżej wymienionym ponownie stanowisko dyrektorów szpitali ipso facto pracy ich dotychczasowej pochlebne wydał świadectwo, przeto komisya sanitarna sądzi, że „venia aetatis“ każdemu z petentów udzieloną być winna i przedkłada poniżej Wys. Sejmowi odpowiedni wniosek do uchwały.

Co się tyczy sprawy wlicz nia lat służby dotychczas przy szpitalu spędzonych do emerytury, zaznaczyć trzeba, że ze wszystkich petentów jeden tylko p. Dr. Stanisław Jabłoński, dyrektor szpitala w Rzeszowie, ma zdaniem komisyi sanitarnej do tego niewątpliwe prawo formalne, albowiem w dekrecie wydanym przez Wydział krajowy z d. 22 grudnia 1893, l. 68101 napisano wyraźnie: „Ze względu na odznaczającą się służbę Dra Jabłońskiego, pracowitość, sumienność, należyte prowadzenie zakładu jemu powierzonego i dobre wyniki leczenia chorych, Wydział krajowy przychyla się do jego prośby uznając go stałym prymaryuszem szpitala powszechnego w Rzeszowie z zaliczeniem lat służby od dnia objęcia tych obowiązków, o czem Magistrat podającego zawiadomi“. — Żadnemu innemu z prymaryuszy tak wyraźnie wliczenie lat służby nie zostało określone, co zapewne ztąd pochodzi, iż Dr. Jabłoński pomimo iż służbę szpitalną w r. 1879 rozpoczął, wniósł podanie o stabilizacyę dopiero w r. 1893, jakoteż z powodu, iż żaden inny dyrektor szpitala nie wniósł do Wydziału krajowego podobnej prośby, jak Dr. Stanisław Jabłoński.

Aż do wejścia w życie ustawy z d. 28 lipca 1897 r. obejmowali wszyscy lekarze szpitali powszechnych prowincyonalnych swoje urzędowanie wskutek wyboru dokonanego przez Radę gminną, ewentualnie Radę powiatową, stosownie do tego, która z tych Rad szpitalem się opiekowała, i zatwierdzenia tego wyboru przez Wydział krajowy.

Pisanego prawa przyznającego lekarzom szpitali publ. i powsz. emeryturę tudzież pensyę ich wdowom nie było; jednak Wydział kraj. uważał zawsze lekarzy i rządców szpitalnych za urzędników tych szpitali, przy których byli zajęci i prawem zwyczajowem przyznawał im emeryturę względnie pozostałym wdowom pensyę wdowią w każdym przypadku, ilekroć do wykonania tego prawa nastręczyła się sposobność. I tak w czasie odkąd Wydział kraj. szpitalami publ. i powsz. kieruje, nadał Wydział kraj. emeryturę jedynemu dyrektorowi szpitala, który się w tym okresie czasu lat 40 służby doczekał t. j. Drowi Templemu w Stryju, przyznał ją następnie Wydział kraj. dwom lekarzom sekundaryuszom i pięciu rządcom szpitalnym oraz piętnastu wdowom przyznał pensyę wdowią.

Tem postępowaniem Wydziału krajowego zostało nadawanie emerytury i pensyi wdowiej jako prawo zwyczajowe utrwalone; na nie liczył zawsze personal szpitalny

z równą ufnością, jakby na prawo pisane, gdyż nigdy w danym razie nie zawiodło. Ta okoliczność ściągała lekarzy do służby szpitalnej, bo aczkolwiek płaca roczna bardzo była skromna, każdy liczył na to, że na starość uzyska emeryturę i uchroni się od nędzy ewentualnie, że wdowa po nim i jego dzieci zapewnione mieć będą bodaj skromne utrzymanie. Zaznaczyć tu jeszcze z naciskiem wypada, że Wydział kraj. owym trzem dyrektorom, których przy obecnej reorganizacyi szpitali uwolnił z dniem 1. stycznia 1898 r. od dalszego pełnienia obowiązków, wyznaczył emeryturę w wysokości odpowiedniej do pobieranej płacy i do liczby lat, spędzonych w służbie szpitalnej aż do 1. stycznia 1898 r., — a więc, że Wydział kraj. zastosował już podczas wprowadzania w życie nowej ustawy szpitalnej prawo zwyczajowe liczenia lat służby i nadawania odpowiednej emerytury, czem wyraźnie i ponownie stwierdził, że z mocy prawa zwyczajowego ta służba, która spędzoną była przy szpitalu przed nową organizacyą, winna być policzoną, uznaną i wynagrodzoną.

Okoliczność to ważna, bo konsekwentnie przyznać trzeba takie samo prawo do lat służby spędzonej przed 1. stycznia 1898 tym, którzy w urzędowaniu utrzymani zostali, jakie mieli ci, których uwolniono i emeryturą obdarzono. Wszak w fakcie zamianowania ponownego upatrywać należy przeszłość ponownie mianowanych jako nienaganną, zatem lata służby spędzone przy szpitalu jako takie, które im na mocy wspomnianego zwyczaju wszelkie uprawnienie do emerytury dawały — wszak nie zrzekli się oni tych lat oraz tych praw, jakie na mocy zwyczaju służbą swą nabyli i które przed 1. stycznia 8198 mogli byli emeryturą zrealizować. — W ustawie z 28 lipca 1897 r. na podstawie której szpitale publ. i powsz. zreorganizowane zostały, nie ma ani jednego ustępu, któryby się sprzeciwiał policzeniu lat służby tym, których reorganizacya w urzędowaniu zastaje, — a biorąc analogicznie widzimy, że statuty emerytalne ciał autonomicznych a także rządowych wliczają urzędnikom, których w chwili wejścia w życie w służbie zastają, spędzone poprzednio w tej służbie lata. — Powszechnie zazwyczaj tracą wskutek reorganizacyi urzędów ci, którzy z urzędowania ustępują, a nie ci, którzy przy nowym porządku rzeczy się utrzymali. Miałożby przy reorganizacyi szpitali w Galicyi być inaczej ?

Komisya sanitarna sądzi, że strona prawna sprawy, którą się zajmuje, jest powyższym wywodem wyjaśniona, i że dyrektorzy szpitalni mają podstawę domagania się, by im lata ich dotychczasowej służby uznane i wliczone były.

Ale równocześnie komisya sanitarna stwierdza, że dyrektorowie szpitalni mają za sobą jeszcze prawo inne, a tem jest prawo słuszności, które każdy z nich faktycznie nabył ciężką pracą w służbie szpitala. Prawa tego słuszności zaprzeczyć im nikt nie może, a kto uprzytomni sobie, jak ciężkie są obowiązki dyrektora szpitala, gdyż nie tylko musi on leczyć w zakresie wszystkich chorób i starać się dążyć z postępem nauki w każdej jej specyalnej gałęzi, ale zarazem musi dźwigać ciężar administracyi i prowadzić kontrolę wszystkich funkcyonaryuszów, doglądać gospodarstwa i prowadzić ambulatoryum szpitlane, a to wszystko wykonywać zawsze wśród niebezpieczeństwa zakażenia siebie i wprowadzenia choroby śmiertelnej do własnej rodziny, — kto to wszystko rozważy i zechce odczuć a zarazem pomyśli, że moralny porządek społeczeństwa opierać się musi na tem, by każdy za swoją pracę, za swoją zasługę jeszcze w tem życiu sprawiedliwą otrzymał nagrodę, ten przyzna, że za petycyą dyrektorów szpitali słuszność w całej pełni przemawia i ten nie odmówi spełnienia tego aktu słuszności, o który proszą dyrektorowie szpitalni, choćby w formułkach prawnych jego uzasadnienia nie znalazł.

Przeszkody finansowe, gdyby nawet poważniejszej były natury, nie powinny zdaniem komisyi sanitarnej wstrzymywać od spełnienia tego aktu słuszności. Szczęściem przeszkód takich niema, albowiem przyznanie dotychczasowych lat służby do emerytury dyrektorom szpitali nadal w służbie pozostającym, nie sprowadzi obecnie żadnego obciążenia funduszu krajowego.

Pod względem finansowym ma ta sprawa tylko dla przyszłości znaczenie, którego ednak cyfrowo oznaczyć nie można, gdyż nie ma tabelek określających, jak długo lekarz szpitalny w pewnym wieku będący, prawdopodobnie żyć będzie, a tabelek odnoszących się do ogółu stosować nie można do lekarzy, którzy żyją przeciętnie krócej niż ludzie bardzo wielu zawodów. Znaczenie to da się tylko określić ogólnikowo i to w ten sposób, iż gdyby rozporządzenie Wydziału kraj. anulujące lata służby spędzonej przed 1. stycznia 1898 moc obowiązującą zachowało, t. j. gdyby dopiero od 1. stycznia 1898 zaczęła się

liczyć służba do emerytury, to prawdopodobnie żaden z obecnych dyrektorów szpitali jej by się nie doczekał, gdyż najstarszy musiałby dożyć lat 95, a obecnie najmłodszy lat 70, — więc o ile doczekanie tych emerytur jest nieprawdopodobne, o tyle byłby prawdopodobnym zysk dla funduszów szpitalnych w przyszłości. Można jeszcze i tę okoliczność poczytać za korzyść finansową z porządku zaprowadzonego przy reorganizacyi szpitali, że żadna ewentualna wdowa po dyrektorze szpitala przez najbliższe lat dziesięć nie będzie miała prawa do żądania pensyi wdowiej, a po 10 latach będzie miała prawo o tyle mniejsze, o ile dłużej mąż jej szpitalowi służył t. j. o ile więcej lat służby przy reorganizacyi szpitali stracił, gdyż prawdopodobnie o tyle króciej po organizacyi żyć będzie.

Gdyby zaś lata służby dotychczasowej petentom przyznane zostały, jak oni o to proszą, to poniżej umieszczona tabelka wskazuje, kiedy każdemu z obecnych dyrektorów i w jakim jego wieku pełna emerytura przypadłaby.

Imię i nazwisko Dyrektora szpitala	Wiek w roku 1897	obecna płaca roczna złr.	służy przy szpitalu do 1/1 1898 r. lat	nabędzie prawo do pełnej emerytury	
				w roku	będzie miał lat
Dr. Bogdanik Józef w Biały	45	1000	11	1926	74
Dr. Oświecimski Szczęsny w Bochni	51	800	22	1915	69
Dr. Zauderer Albert w Brzeżanach	51	700	19	1918	72
Dr. Sołtysik Stanisław w Brodach	46	800	18	1919	68
Dr. Macudziński Walery w Jaśle	55	800	29	1908	66
Dr. Głaczyński Władysław w Kołomyi	59	800	24	1913	75
Dr. Choróbski Stanisław w Podhajcach	34	800	5	1932	69
Dr. Madejski Józef w Przemyślu	37	1200	5	1932	72
Dr. Jabłoński Stanisław w Rzeszowie	44	900	18	1929	76
Dr. Biegelmajer Alfred w Samborze	45	700	20	1917	65
Dr. Czapliński Stanisław w Nowym Sączu	30	700	2	1935	65
Dr. Luszczkiewicz Józef w Sokalu	35	800	10	1927	65
Dr. Konkolniak Jerzy w Stanisławowie	48	1000	9	1928	79
Dr. Stahlberger Teodor w Stryju	37	800	3	1934	74

Imię i nazwisko Dyrektora szpitala	Wiek w roku 1897	obecna płaca roczna złr.	służy przy szpitalu do $^1/_1$ 1898 r. lat	nabędzie prawo do pełnej emerytury	
				w roku	będzie miał lat
Dr. Eckhardt Józef w Tarnopolu	51	900	21	1916	70
Dr. Bukowski August w Wadowicach	37	700	7	1930	70
Dr. Sołowski Jan w Zaleszczyskach	42	800	14	1923	68
Dr. Wysocki Aleksander w Złoczowie	50	800	23	1914	67
Dr. Muszkiet Karol w Żółkwi	52	900	23	1914	69
Dr. Idziński Wiktor w Żywcu	34	800	4	1933	70

Jak z powyższego widoczne, pewne finansowe obciążenie wskutek wliczenia lat służby nastąpićby musiało; możliwem jest ono także w następstwie tego, że więcej niż połowa obecnych dyrektorów ma zwyż 10 lat służby, co wdowom prawo do pensyi nadaje. Obciążenie jednak odnosi się do przysłości i nie spadnie naraz, lecz stopniowo; zresztą nie może ono dotknąć bezpośrednio funduszu krajowego, gdyż tak jak się działo dotychczas, podobnie i w przyszłości na podstawie §. 4 i 12 ustawy krajowej z 28. lipca 1897 r. emerytury oraz pensye wdowie będą wypłacane z funduszów szpitala, przy którym emeryt, względnie mąż zmarłej był zajęty. Ponieważ zaś doświadczenie dotychczasowe poucza, iż jeszcze nigdy z powodu opłacania emerytury lub pensyi wdowiej taksa za dzień leczenia podniesioną nie była, ponieważ wyższe emerytury, ewentualnie pensye wdowie, przypadną na szpitale większe, niższe na szpitale mniejsze, a liczba dni leczenia we wszystkich szpitalach z roku na rok wzrasta, przeto jest uzasadniona nadzieja, że i w przyszłości każdy szpital zniesie ciężar emerytury, względnie pensyi wdowiej, bez podwyższania taksy leczenia, a to podwyższenie dopiero w sposób pośredni obciążyłoby fundusz krajowy. Wszystkie te obawy obciążenia funduszu emeryturą lekarzowi wysłużonemu wypłacaną, nie są jednak doświadczeniem poparte, wiadomo bowiem, że lekarze żyją przeciętnie krócej, niż ludzie innych zawodów, a więc mało który z obecnych dyrektorów ma widoki dożycia skończonych 40 lat służby. Raczej pensye wdowie trzeba będzie wypłacać, — lecz oszczędność z funduszami powinna mieć także pewne granice! Najzupełniej nieuzasadnioną jest obawa, by którykolwiek z petentów, uzyskawszy od Sejmu prawo wliczenia lat służby, zechciał wkrótce z dobrodziejstwa tego skorzystać i pójść przed właściwym czasem na pensyę. Obawa ta dlatego jest płonna, bo ten, któryby miał zamiar pójścia na pensyę niebawem, byłby to uczynił przed 1. stycznia b. r. i byłby otrzymał pensyę emerytalną bez żadnych nadzwyczajnych zachodów, podobnie jak ci trzej prymaryusze, którzy ustąpili. Wszyscy, którzy pozostali w urzędowaniu, są ludźmi silnymi i zdrowymi, mogą i chcą, a co najważniejsze, muszą pracować i trzymać się szpitala, choćby dlatego, by ustępując, nie sprowadzić sobie młodego i groźnego rywala w praktyce prywatnej. — Po tych wyjaśnieniach komisya sanitarna sądzi, że stronę finansową kwestyi opuścić może.

Zastanawiała się komisya sanitarna także nad tem, iż dyrektorowie szpitali, zyskawszy obecnie stabilizacyę z wliczeniem wszystkich lat służby, staną się więcej niezależnymi i nie będą zmuszeni ścisłem pełnieniem swych obowiązków starać się o względy władzy zwierzchniczej, by przy jej pomocy kiedyś w przyszłosci uzyskać dla siebie, ewentualnie dla swych wdów łaskę wliczenia tych lat służby, o które obecnie proszą. Z powodu

tego, zdaniem Wydziału krajowego, byłoby dla szpitali korzystniej pozostawić na razie sprawę, tak jak ją Wydział krajowy konkursem z d. 19. października 1897. postawił, a dopiero w przyszłości w danym przypadku wliczać drogą łaski lata służby spędzone przed 1. stycznia 1898 r. tym dyrektorom, którzy swem wzorowem urzędowaniem na taki akt łaski zasłużą. Komisya sanitarna nie podziela tego zdania, a to z następujących powodów.

Wprowadzając w życie nową organizacyę szpitali, miał Wydział krajowy wyborną sposobność spuryfikowania personalu lekarskiego, usunięciem niezdolnych lub niepilnych i wprowadzeniem sił nowych. Otóż komisya sądzi, że Wydział krajowy, świadomy znaczenia osoby dyrektora dla dobra szpitala i dla szukających w nim pomocy, znając przytem przymioty i wady osób, które dotychczas przy szpitalach urzędowały, skorzystał z całą sumiennością z nadarzonej sposobności, usunął niezdolnych a zatrzymał i stabilizował tylko tych, o których się przekonał, że swe obowiązki ściśle spełniają. Względem takich ludzi nienfność nie jest na miejscu; niestosowną jest również chęć trzymania ich na pasku tem, że się im odmawia słusznego i ciężko nabytego prawa, a równocześnie okazuje słabe światełko łaski w przyszłości. Tak nie postępują inne władze, a mają przecież wielu urzędników dzielnych i należycie swe obowiązki spełniających. Nie perspektywa łaski i faworów jest głównym czynnikiem, podniecającym pracowitość i obowiązkowość, gdyż są inne ważniejsze, jak uczciwość, zamiłowanie pracy, przejęcie się ważnością swego stanowiska i swoich obowiązków, poczucie odpowiedzialności za ich spełnienie przed Bogiem, przed swem sumieniem i przed opinią. Zresztą i realnej zachęty do pracy lekarzom nie braknie, choć im lata służby policzone będą, gdyż pozostają im widoki na quinquenia, — z drugiej zaś strony pozostaje Wydziałowi krajowemu cały szereg kar dyscyplinarnych, które winien stosować względem tych, którzyby na nie zasłużyli. Dla utrzymania karności i ścisłości w urzędowaniu, może to najzupełniej wystarczyć, nie ma potrzeby uciekania się w tym celu do nadzwyczajnego środka a priori, zwłaszcza do środka tak dotkliwego.

Skutek takiego postępowania może być wręcz przeciwny. Wyjątkowo niełaskawe traktowanie lekarzy, odmówienie im słusznego prawa, nabytego ciężką pracą, musi w nich wzniecić uczucie doznanej krzywdy, ich rozgoryczać i chęć do służby umniejszać. Wszak trudno żądać, by dyrektorowie szpitalni, którzy w grudniu r. z. mieli 20 do 30 lat służby, lekkiem sercem przeboleli, że za zyskanie podwyższenia płacy o 100 a najwyżej o 200 zł. rocznie, stracili wskutek reorganizacyi zasługę długoletniej pracy i np. 20 stycznia b. r. tylko 20 dni służby sobie liczyć mogą. Okoliczność tę, że reorganizacya utrwaliła i wyjaśniła urzędowe stanowisko lekarzy i ich prawo do emerytury w przyszłości, mogą za dobrodziejstwo poczytywać tylko ci, którzy od 1 stycznia b. r. w urzędowanie weszli, nie zaś ci, których reorganizacya w urzędowaniu utrzymała; ci tracą szereg lat służby, które bez reorganizacyi byłyby były im prawem zwyczajowem policzone i wynagrodzone. Gdyby wobec tego niejeden nawet z najsumienniejszych (a sumiennych lekarzy szpitalnych nie mało między petentami), poszedł w przyszłości inną drogą niż, szedł dotychczas, i gdyby zamiast pilnować przedewszystkiem szpitala, zaczął więcej pilnować praktyki prywatnej, dziwićby mu się przecież nie można; wszak każdy o zabezpieczeniu swych starych lat, o zabezpieczeniu żony i dzieci myśleć winien, a skoro nie doszedł do tego pracą dla szpitala, to z konieczności nasuwa mu się chęć dojścia do celu zbieraniem grosza wszędzie indziej, gdy się godziwa sposobność nadarzy.

Według oświadczenia Wydziału krajowego pozostaje dyrektorom szpitalnym, względnie ich wdowom, droga łaski w przyszłości otwartą. Lecz czyż nadzieja łaski może kogo zaspokoić? Wszak każdy rozsądny przyzna przecież, że łaska to rzecz bardzo zawodna; zmieniają się stosunki, zmieniają się ludzie, ustępują jedni przychodzą nowi, którzy dawnych stosunków nie znają, a w szafowaniu łask oszczędnymi być winni; więc nadzieja łaski zawieść może tem łatwiej, skoro furtkę do niej zamknął konkurs ogłoszony. Zresztą sama myśl o tem, że bez własnej winy zostało się pozbawionym prawa a skazanym na łaskę deprymuje w wysokim stopniu, jak również myśl, że w przyszłości żona i dzieci nie o zasługę po ojcu ale o łaskę prosić będą musiały, i że ta łaska może im być odmówioną.

Pozbawienie lekarzy szpitalnych lat dotychczasowej służby, musi się na samych szpitalach w przyszłości odbić szkodliwie. Warunki praktyki prywatnej są obecnie powszechnie dla lekarzy tak niekorzystne, że prawie żaden z lekarzy prowincyonalnych nie doszedł do takiej niezależności finansowej, by się dochodu ze szpitala mógł wyrzec.

Każdy zatem będzie się trzymać szpitala jak najdłużej i choć z powodu wieku i sił słabych nie będzie mógł spełniać swych obowiązków należycie, będzie korzystał ze stabilizacyi i będzie siedział na pensyi. Tak czynić mu wypadnie, bo jak długo miejsce na urzędzie zajmować będzie, będzie wiedział ile na pierwszego dostanie, chcąc przejść na emeryturę nie wie, jak wypadnie — łaska.

Oto motywa prawne i etyczne, które skłaniają komisyę sanitarną do przedłożenia Wys. Sejmowi poniżej umieszczonych wniosków. Gdyby jednak motywa te nie wystarczały raczy Wys. Sejm o b e c n i e aktu łaski dokonać, przyjmując wnioski przez komisyę przedłożone. Odpowie to sprawiedliwości, nie obciąży nadmiernie budżetów szpitalnych i przyniesie szpitalom raczej pożytek niż szkodę.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Dawnym dyrektorom szpitali publicznych i powszechnych, którzy przez Wydział krajowy na swe dotychczasowe stanowiska ponownie od dnia 1 stycznia 1898 r. mianowani zostali, jednak prowizorycznie, ze względu na przekroczony 40 rok życia, udziela się veniam aectatis.

2. Lata służby spędzone bez przerwy w służbie tego samego szpitala, przy którym dyrektorzy szpitali publicz. i powszechnych od 1 stycznia 1898 r. na nowo przez Wydział krajowy mianowanymi zostali, będą im wliczane do lat służby przy przejściu na emeryturę.

3. Lekarzom szpitali publicznych i powszechnych liczyć się będą do pięciolecia lata służby dopiero od 1 stycznia 1898 r. począwszy.

4. Udziela się Drowi Stanisławowi Jabłońskiemu veniam aetatis i zatwierdzenie praw nabytych dekretem Wydziału krajowego z d. 22 grudnia 1893 r. l. 68101.

Niniejszem załatwia się petycye: ls. 70, 222, 232, 292 293 i 737.

Zastępca przewodniczącego
Gołuchowski.

Sprawozdawca:
Dr. Henryk Jordan.

L. S. 1634/98.

Aleg 214

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu III. za czas od 1. listopada 1896 do 30 września 1897.

Wysoki Sejmie!

Tak w sprawozdaniu z roku 1896 jak i w tegorocznem sprawozdaniu podaje Wydział kraj. do wiadomości Wys. Sejmu, iż posady sekretarza i wicesekretarza dla spraw rolniczych utworzone uchwałą Sejmu z dnia 17. stycznia 1896, nie zostały obsadzone, mimo że w lutym 1896 rozpisany został na te posady konkurs. — Do konkursu zgłosiła się znaczna liczba kandydatów, ale według zdania Wydziału krajowego, żaden z tych kandydatów nie miał odpowiedniej kwalifikacyi, to jest: takiej znajomości szkolnictwa rolniczego obok wykształcenia agronomicznego, któraby pozwoliła poruczyć sekretarzowi rolniczemu inspekcyę krajowych niższych i średnich szkół rolniczych. —

Ponieważ i dalsze pozakonkursowe starania Wydziału krajowego celem obsadzenia tych posad nie zostały uwieńczone dodatnim skutkiem — stało się, iż upłynęło całych dwa lat a nie mamy jeszcze fachowych urzędników dla spraw rolniczych. A przecież czynności Departamentu III. bardzo się wzmogły i ciągle jeszcze wzmagać się będą. — Kraj i społeczeństwo czują potrzebę popierania i dźwigania rolnictwa, wspierania go w walce z coraz potęgującemi się przeciwnościami, dopomagania mu radą i czynem. — W tym budzącym się ruchu ku poparciu rolnictwa, jest jakby zbawczy instynkt społeczeństwa, który stwierdza tę prawdę, że w czasach trundnych i ciężkich należy przedewszystkiem wspierać rolnika, aby się utrzymał przy ziemi tej, podstawie bytu i przyszłości całego narodu. — Uzdolnione, fachowo wykształcone, a dzielne siły mogłyby pokierować tym ruchem, wskazać nowe środki działania, przestrzedz albo zachęcić, słowem w całej tej pracy być wielką pomocą. — To też komitet towarzystwa rolniczego w Krakowie — a dalej sekcya stała Komisyi krajowej rolniczej, przypominały Wydziałowi krajowemu potrzebę obsadzenia utworzonych przez Sejm posad. — Obecnie zaś sejmowa Komisya gospodarstwa krajowego z uznaniem przyjmuje do wiadomości oświadczenie Wydzału krajowego, iż tenże czyni ponowne starania celem wyszukania odpowiednich na te posady osobistości — a wrazie gdyby to się nie udało, zamierza ogłosić konkurs. — Komisya sądzi, że osobistości takie powinny by się znaleść, jeśli nie w kraju to może w innych polskich dzielnicach. — W razie gdyby powody z nieznalezienia odpowiednich osobistości leżały w zbyt niskiej płacy, Komisya wyraża nadzieję, że Wysoki

Sejm uwzględni pewne podwyższenie poborów, jeżeli tym jedynie sposobem Wydział krajowy zdoła zapewnić sobie zawodowe siły dla tak ważnych spraw gospodarstwa krajowego. — W każdym razie obsadzenie tych dwóch posad uważa Komisya za rzecz bardzo ważną i przedstawia Wys. Sejmowi w tej sprawie oddzielną rezolucyę do uchwały.

Drugą ważną sprawą omawianą w sprawozdaniu Wydziału krajowego jest sprawa reform agrarnych. — Załatwiając petycyę krakowskiego klubu konserwatywnego polecił Sejm uchwałą z 15. lutego 1887 Wydziałowi krajowemu: „by zbadawszy braki istniejące w stosunkach agrarnych kraju i zasięgnąwszy opinii krajowej Komisyi dla spraw rolniczych i fachowych rzeczoznawców a wreszcie ankiety, przedłożył Sejmowi program czynności i odpowiednie wnioski dla uzyskania w tym celu środków ustawodawczych i administracyjnych".

Zastanawiając się nad powyższą uchwałą doradziła krajowa Komisya dla spraw rolniczych przedewszystkim poczynić pilne starania, aby projekty ustaw krajowych a) o komasacyi, b) o wyłączeniu enklaw z lasów, c) o podziale lub regulacyi gruntów wspólnie używanych, zostały jak najrychlej Wys. Sejmowi przedłożone. Starania te uwieńczone zostały pomyślnym skutkiem i obecnie już Komisye sejmowe obradują nad powyższymi projektami.

Dalej oświadczyła krajowa Komisya dla spraw rolniczych, że podział własności ziemskiej w naszym kraju, przybiera kierunek coraz bardziej niepomyślny, grożący rozdrobnieniem własności włościańskiej — a zanikiem średniej własności ziemskiej, że należy temu przeciwdziałać, a celem przedyskutowania możliwych środków ustawodawczych zwołać fachową ankietę. —

Stosownie do powyższych zapatrywań, zwołał Wydział krajowy ankietę i przedłożył już kwestyonaryusz składający się z kilkudziesięciu pytań, dotyczących własności ziemskiej mniejszej i większej, jej podziału, kredytu osobistego i hipotecznego, obdłużenia, potrzeby i sposobu parcelacyi i t. d. — Ankieta zebrała się i obradawoła w dniach 20 i 21 października 1897. — Stenograficzne zapiski z obrad dołączył Wydział kraj. do swego sprawozdania. — Z zapisków tych przekonujemy się, że nad każdym postawionym pytaniem przeprowadzono wyczerpującą dyskusyę. —

Zapatrywania expertów były w niektórych sprawach prawie jednozgodne tak n. p. co do utworzenia niepodzielnego minimum parceli.

W innych n. p. co do utworzenia niepodzielnych gospodarstw włościańskich lub co do absolutnej wolności podziału gruntów zdania były różnorakie — nadmienić tu wypada, że obaj przedstawiciele włościan oświadczyli się za zupełną wolnością dzielenia. Ciekawe były również i pouczające wywody expertów co do parcelacyi, — wywody te musiały chyba przekonywać przeciwników parcelacyi, — że takowa dobrze poprowadzona może być korzystną dla parcelującego i dla nabywcy. — Ankieta rzuciła wiele światła na stosunki agrarne a wynik jej można powitać z zadowoleniem. — Wynik ten przedłożony zostanie obecnie pełnej krajowej Komisyi dla spraw rolniczych dla dalszej oceny. — Wydział kraj. przedstawiwszy dotychczasowy tok sprawy, kończy dotyczący ustęp swego sprawozdania słowami:

„iż zwracając pilną uwagę na sprawę zasadniczą dla ustroju stosunków rolniczych i społecznych w kraju, sprawę układu własności ziemi i jej podziału, sprawę, która dotąd stanowiła wyłączny przedmiot, zastanawiania się i badania — nie spuści z oka sprawy, popiera rozwój rolnictwa w innych kierunkach, jak poprawa komunikacyi lądowych i wodnych, sprawa organizacyi handlu produktami rolnemi, sprawa taryf kolejowych, dalej sprawa wydoskonalenia, podniesienia produkcyi, sprawa stworzenia przemysłu rolnego i t. d., i że dla wysłuchania w tych sprawach zarówno głosów fachowych jak i interesowanych rolników zamierza we właściwym czasie sprosić osobne konferencye. —

Zapowiada zatem Wydział kraj. cały szereg ankiet i narad celem badania spraw rolniczych lub ścisłą mających styczność z rolnictwem. Sejmowa Komisya gospodarstwa krajowego uważa drogę tę za jedynie odpowiednią i dającą zupełną gwarancyę, że prace dążące do podniesienia rolnictwa, nie będą dorywcze ale przedstawiać będą organiczną w system ujętą całość. —

Dokładność badań i zupełna pewność, że wynik zamierzonej inwestycyi lub projektowanej ustawy będzie dobry, jest ważniejszą i potrzebniejszą niźli pospiech. — Tę ścisłość i dokładność badań zaleca Komisya sejmowa gospodarstwa krajowego, przedewszystkiem przy sprawach posiadania, dziedziczenia i dzielenia ziemi, sprawach bardzo

ważnych wnikających głęboko w społeczny i narodowy ustrój całego kraju. — Postępywać należy ostrożnie — zastanawiać się nie tylko nad tem, o ile dziś obowiązujące ustawy są złe i nieodpowiednie — ale także brać w rachubę — zwyczaje i tradycye a nawet uprzedzenia szerokich warstw naszej ludności rolniczej i z nimi się liczyć.

Nowe ustawy choćby najlepsze w teoryi wprowadzone zbyt pospiesznie, bez należycie przez cały ogół odczutej potrzeby nietylko natrafiłyby na bierny opór całego włościaństwa i nie weszłyby w życie — ale co gorzej wzbudziłyby zaniepokojenie i niechęć, mogące wstrzymać lub utrudnić dalszą zgodną pracę nad podniesieniem dobrobytu kraju.

Komisya gospodarstwa krajowego uważała za swój obowiązek umieścić tu tych kilka uwag, aby tem sposobem raz jeszcze podnieść całą ogromną doniosłość zamierzonych reform agrarnych. —

W dalszym ciągu sprawozdania z czynności Departamentu III. przedstawia Wydział kraj. działalność krajowej Komisyi dla spraw rolniczych. —

Przedewszystkiem zajęła się Komisya powyższa uregulowaniem spraw nadzoru nad szkołami rolniczemi. — Po przeprowadzeniu rokowań z obu krajowemi towarzystwami rolniczemi, jako byłymi właścicielami Dublan i Czernichowa postanowiono co do tych dwóch szkół zatrzymać i nadal nadzór dotychczasowy. — Natomiast wszystkie inne niższe szkoły rolnicze, szkołę lasową we Lwowie i ogrodniczą w Tarnowie, oddano pod nadzór stałej sekcyi krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, w której obradach uczestniczyć ma delegat c. k rządu ilekroć na porządku dziennym znajdą się sprawy dotyczące tych szkół. Stosownie do tej zmiany — zmieniony także został statut krajowej Komisyi dla spraw rolniczych. — Statut ten w nowem swem brzmieniu umieszczony jest w całości w sprawozdaniu Wydziału krajowego.

Sprawa zmiany nadzoru nad niższemi szkołami rolniczemi była potrzebą ogólnie odczuwaną. — Nadzór ten oddany w całości sekcyi stałej krajowej Komisyi dla spraw rolniczych przyczyni się niezawodnie do podniesienia tych szkół przez ujednostajnienie sposobu udzielania nauk i porządku domowego. — Sejmowa Komisya gospodarstwa krajowego wyraża swe zadowolenie, że sprawa, która się dłuższy czas przeciągała, ostatecznie pomyślne znalazła rozwiązanie. —

Krajowa Komisya dla spraw rolniczych odbyła w ciągu roku trzy posiedzenia, na których zastanawiała się w myśl obowiązujacego statutu nad ważnemi sprawami ekonomicznemi. Część tych spraw omawianą będzie w niniejszym sprawozdaniu, inne przedłożone zostaną Wysokiemu Sejmowi oddzielnie. —

Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi przyznał Wysoki Sejm subwencyę w kwocie 3000 złr. — Suma ta została wypłaconą. Odbyła się także ankieta w sprawach tytonionych przygotowywana od dłuższego czasu. — Ankieta obradowała w d. 24. czerwca 1897 nad przedłożonym jej kwestyonaryuszem. — Z wyników tej ankiety mogą być plantatorowie tytoniu zadowoleni. — Reprezentanci rządu obiecali podnieść cenę odbieranego towaru lepszych gatunków — uregulowano odbiór i zgodzono się, że wrazie powstałych przy odbiorze sporów takowe zaraz na miejscu przez sąd polubowny, a bez odwoływania się do wyższych Władz monopolu tytoniowego, załatwione zostaną. Jest także uzasadniona nadzieja, że dotychczasowy okręg plantacyi tytoniu zostanie rozszerzony na okoliczne powiaty.

Bezpośrednim wynikiem ankiety jest także sprawa uregulowania kursów o uprawie tytoniu dla nauczycieli szkół ludowych, poruszona przez dyrekcyę monopolu tytoniowego. — Wypracowaniem planu nauki zajmuje się Wydział krajowy. — Prawdopodobnie zgodzi się także zarząd monopolu tytoniowego na udzielanie większym plantatorom zaliczek pieniężnych na wiosnę, które w jesieni przy odbiorze tytoniu potrącone zostaną. — W końcu obiecano urządzić w Borszczowie odbiorczy magazyn tytoniu. —

Działalność w sprawie podniesienia uprawy tytoniu była taka sama jak w latach ubiegłych. Urządzono wspólne rozsadniki celem dostarczenia plantatorom silnych roślinek tytoniowych. — Utrzymywano stacyę doświadczalną w Zabłotowie, dla próbnej uprawy różnych gatunków tytoniu, a w Jagiellnicy odbył się kurs uprawy tytoniu dla nauczycieli szkół ludowych w ciągu sierpnia ubiegłego roku. —

Obaj instruktorowie uprawy tytoniu, PP. Ignacy Jakubowicz i Franciszek Dzielski wypełniali swe obowiązki zgodnie z instrukcyą i ku zupełnemu zadowoleniu władz przełożonych. — Dozorcy tytoniowi byli także użyteczni — a zostając pod ścisłą kontrolą inspektorów, spełniają zadanie swe należycie.

Suma 5000 złr. uchwalona przez Wys. Sejm na subwencyonowanie ogierów prywatnych, w celu podniesienia chowu koni włościańskich i roboczych została obydwom komitetom Towarzystw gospodarczych wypłacona. — Komitet tow. gosp. dla Galicyi wschodniej nie mogąc narazie potworzyć stacyi ogierów z powodu spóźnionej pory — postanowił użyć tę subwencyę na założenie dwóch stadnin pełnej rasy huculskiej, drugiej rasy żmudzkiej. — Komitet tow. gosp. w Krakowie, utworzył 17 stacyi subwencyonowanych ogierów a pozostałą resztę użył na premiowanie. Na przyszłość po przeprowadzonem porozumieniu z Komitetem dla spraw chowu koni, użytą zostanie cała subwencya w obrębie obu towarzystw na tworzenie stacyi ogierów.

Zaraza nierogacizny w zachodniej części kraju wyrządziła między trzodą chlewną znaczne szkody i uszczupliła jej stan co najmniej o 10%. Chcąc temu zaradzić, zwrócił się Komitet towarzystwa rolniczego krakowskiego, poparty przez Wydział krajowy do c. k, Ministeryum rolnictwa z prośbą o udzielenie na lat pięć rocznej subwencyi w kwocie 5000 złr. na podniesienie hodowli trzody chlewnej. Pismem z dnia 7. marca 1897 przyznało Ministerstwo rolnictwa żądaną kwotę, wyrażając równocześnie życzenie, by i kraj przeznaczył na ten cel dotacyę.

Rozpatrując tę sprawę raz jeszcze, Wydział krajowy doszedł do przekonania, że należałoby się także w Galicyi wschodniej zająć podniesieniem i poprawieniem hodowli nierogacizny. Na razie nie rozporządzał Wydział krajowy żadną kwotą na ten cel do budżetu na rok 1897 wstawioną, oznajmił tedy c. k. Ministerstwu, że począwszy od roku 1898 aż do roku 1901 włącznie wstawiać będzie do budżetu na oba towarzystwa rolnicze po 2000 złr. rocznie, razem 4000 zlr. — Przychylna odpowiedź Ministerstwa nadeszła w czerwcu i obiecała dla towarzystwa rolniczego we Lwowie rocznie kwotę 2000 złr. aż po rok 1903.

Sejmowa Komisya gospodarstwa krajowego przyjmuje z uznaniem tę inicyatywę Wydziału krajowego. Hodowla nierogacizny potrzebuje poparcia i opieki, żeby się mogła dźwignąć, a znaczenie tej gałęzi gospodarstwa krajowego sencyalnie dla włościaństwa naszego jest ogromnej wagi. Kto zna stosunki krajowe, musi przyznać, że wychów, podpasanie i łatwy a szybki zbyt trzody chlewnej stanowią znaczny a pewny dochód dla bardzo licznej ubogiej ludności wiejskiej. Sama jednak subwencya na podniesienie hodowli, na rozszerzenie lepszych szybkorosnących ras, na tworzenie stacyi knurów i t. d. nie wiele pomoże, jeśli równocześnie nie rozpocznie się racyonalnej akcyi celem zapewnienia hodowcy łatwego, szybkiego zbytu, usunięcia tych trudności i zawad, jakie dziś w handlu nierogacizną istnieją.

Na stypendya dla kształcenia nauczycieli średnich i niższych szkół rolniczych wstawił Wydział krajowy do budżetu na rok 1898 kwotę tę samą co w roku zeszłym t. j. 5000 złr. z tym dodatkiem, by część z tej kwoty mogła być użytą na stypendya ogrodnicze i mleczarskie. — Na najbliższą przyszłość jest zapas sił nauczycielskich wystarczający. Trzech kandydatów a to: Tadeusz Rylski, Adolf Pomorski i Ludwik Torakiewicz ukończyło studya i są obecnie na praktyce.

Na studyach rolniczych pozostają jeszcze i pobierają stypendya:

Tadeusz Kudelka, który po ukończeniu III roku akademii rolniczej we Wiedniu złożywszy egzamina państwowe z odznaczeniem i egzamin dyplomowy z postępem bardzo dobrym, otrzymał stypendyum na rok szkolny 1897/8 w kwocie 800 złr. celem dokończenia teoretycznych studyów w Berlinie względnie Hali z tem zastrzeżeniem, aby po roku studyów teoretycznych, mając na celu nabycie wiedzy w zakresie administracyi uzupełnił ją dłuższą praktyką w większych i wzorowo prowadzonych majątkach rolnych. Obecnie zapisany jest na uniwersytecie w Berlinie.

Józef Froń, po ukończenin pierwszego roku studyów w szkole rolniczej w Liebwerd ze stopniem bardzo dobrym otrzymał przedłużenie pobieranego stypendyum w kwocie 600 złr. jeszcze na rok szkolny 1897/8.

Gustaw Wolfram, ukończony maturzysta będąc na drugim roku akademii rolniczej w Wiedniu, otrzymał stypendyum rolnicze w kwocie 300 złr. na rok szkolny 1896/7 celem umożliwienia mu ukończenia studyów i wykształcenia się na nauczyciela szkół rolniczych. Z końcem roku szkolnego przedłożył świadectwo z egzaminu państwo-

wego, które jednakże nie wykazywało znakomitych postępów w naukach a wskutek tego odmówił mu Wydział krajowy przedłużenia stypendyum na rok 1897/8.

Stypendya ogrodnicze pobierają:

Władysław Lichański w roku 1896/7 ukończył drugi rok kursów w zakładzie ogrodniczym w Pruszkowie z postępem dobrym i otrzymał przedłużenie stypendyum w kwocie 490 złr. jeszcze na rok jeden, a to celem odbycia praktyki za granicą.

Józef Hawrysz, po przedłożeniu świadectwa udowadniającego dobre postępy w naukach w szkole ogrodniczej w Eisgrub na Morawach, otrzymał podwyższenie dotychczas pobieranego stypendyum z kwoty 120 złr. do kwoty 240 złr. na ostatni rok swego pobytu w Eisgrub.

Zygmunt Drobner, pozostaje na drugim roku w zakładzie ogrodniczym w Pruszkowie, a za dobre postępy w naukach ma podwyższone stypendyum do kwoty 400 złr.

Eugeniusz Poluszyński, po ukończeniu c. k. szkoły dla leśniczych i złożeniu egzaminu państwowego dla służby leśnej, odbył kurs o uprawie i użytkowaniu owoców w zakładzie pomologicznym w Troi koło Pragi, a następnie jako uczeń zwyczajny zapisał się do c. k. pomologicznego zakładu w Klosterneuburgu. Na rok szkolny 1897/8 otrzymał stypendyum w kwocie 120 złr.

Stypendya mleczarskie pobierają:

Józef Froń, stypendysta Wydziału krajowego w szkole rolniczej w Liebwerd, otrzymał stypendyum 300 złr. na odbycie kursu mleczarskiego w Kleinhof-Tapiau podczas dwumiesięcznych wakacyi.

Jakób Maga, po odbyciu sześciumiesięcznej praktyki w parowej mleczarni w Rzeszowie, umieszczony został, jako kierownik spółki mleczarskiej większych właścicieli w połączeniu z włościanami w Oleszycach.

Maryan Pieczonka ukończony uczeń krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach, po odbyciu kursu mleczarskiego w Czernichowie w b. r. otrzymał zasiłek w kwocie 40 złr. miesięcznie na wykształcenie się praktyczne w mleczarstwie w parowej mleczarni w Rzeszowie, ażeby później objąć kierownictwo spółki mleczarskiej włościańskiej, która się otworzyła w Niepołomicach.

Zalesienie wydm piaszczystych postępowało stosownie do ułożonego programu. W roku 1896 zostało zalesionych 174 hekt. w czterech powiatach tarnobrzeskim, niskim, cieszanowskim i sokalskim. — Sadzonki przyjęły się z wiosną dobrze, później jednak lipcowe posuchy zniszczyły setki tysięcy młodych drzewek. — Znaczne szkody poczynił także pędrak chrząszcza majowego i tak zwany trąd sosnowiec (lophyrus pini). W niektórych powiatach wyginęła większa połowa sadzonek, w innych procent był mniejszy. — Kierownictwo robót pouczone dawniejszemi doświadczeniami zaleciło wysadzać młode rośliny bardzo gęsto bo co pół metra i temu się tylko zawdzięcza, że pozostała kultura jeszcze się dobrze przedstawia i może być uważaną jako udała. Koszt zalesienia 174 hektarów wynosił 6377 złr. 89 ct. czyli na jeden hektar 36 złr. 60 ct. W roku 1895 zalesienie jednego hektara kosztowało 31 złr. C. k. inspektorat lasowy uskarża się na bezpłatną robociznę dostarczaną przez gminy. — Robotnik taki jest niechętny — późno do roboty wychodzi i robi niedbale. Każdy znający nasze stosunki, wie jak bardzo skargi te są uzasadnione i jak trudno lud nasz odrabiający tak zwane szarwarki skłonić choćby do średniej pilności. — Niezawodnie, że wypłacanie robotników w gotówce przyczyniło by sie znacznie do szybkiego postępu roboty i staranniejszego jej wykonania. Należałoby zatem zdaniem Komisyi gospodarstwa krajowego starać się, by gminy zamiast prestacyi w robociźnie, wciągały wartość tej robocizny w swój budżet. Kwota tym sposobem uzyskana starczyłaby na opłatę robotnika. W powiecie sokalskim stosunki robocizny już w ten sposób przy zalesieniach zostały uregulowane.

Przy pomocy Wydziałów Rad powiatowych dałoby się zapewne to samo i w innych powiatach zaprowadzić.

Ponieważ zalesienie wydm piaszczystych prowadzą wyłącznie c. k. rządowe władze, należałoby zatem, by c. k. rząd poczynił stosowne kroki celem uzyskania od gmin pomocy pieniężnej na opłacenie robotnika zamiast dotychczasowych szarwarków.

Na rok 1898 projektowane są dalsze roboty zalesienia na obszarze 227 hektarów. W to wliczone są także poprawki na tych obszarach, gdzie dawniejsze zalesienia robione

przed rokiem lub dwoma wyginęły. Takie poprawianie dawniejszych zalesień Komisya uważa za bardzo potrzebne i odpowiednie — przedewszystkiem bowiem starać się trzeba, żeby przestrzeń zakulturowana przedstawiała zwarty drzewostan, który jedynie wzmocnić może lotne piaski i utrzymać potrzebną w ziemi wilgoć.

Z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego rozdano w roku ubiegłym 12 pożyczek; dziewięć na założenie mleczarń — trzy na założenie fabryk rurek drenarskich w łącznej sumie . . . . . 20.200 złr.
W roku 1895 przyznano 4 pożyczki w łącznej sumie . . . 25.000 złr.
W roku 1896 14 pożyczek w łącznej sumie . . . . . 71.500 złr.
razem . . 116.700 złr.

Spłaty podjętych pożyczek wpływają regularnie i zarządzający funduszem Bank krajowy nie był dotąt zmuszony przedsiębrać kroków egzekucyjnych przeciw żadnemu z dłużników tego funduszu.

Przedewszystkiem należałoby z funduszu tego udzielać pożyczek na zakładanie mleczarń i fabryk drenów.

Towarzystwu kółek rolniczych wypłacił Wydział krajowy uchwaloną przez Sejm subwencyę w ogólnej sumie 8200 złr., a na pomnożenie funduszu pożyczkowego dla kółek rolniczych wyasygnował Wydział kraj. 5000 złr, jako pierwszą ratę. Funduszem tym, który obecnie wynosi 20.000 złr. zawiaduje Bank krajowy.

Pożyczek udzielono 20 kółkom w ogólnej kwocie 7700 złr. Oprócz tego w porozumieniu z krajową komisyą dla spraw rolniczych udzielił jeszcze Wydział kółkom zakładającym mleczarnie 8 pożyczek w kwocie łącznej 10.700 złr. z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego.

W ten sposób podołał fundusz pożyczkowy kółek swemu zadaniu, a Wydział krajowy sądzi, że popoła też w roku 1898, otrzymując wstawioną w preliminarz ratę 5000 złr., która go podniesie do kwoty 25.000 złr. Wobec tego i wobec stanu funduszu krajowego Wydział krajowy nie przedstawia obecnie wniosku podwyższenia funduszu pożyczkowego dla kółek rolniczych ponad uchwaloną sumę 25.000 złr.

Uchwałą z dnia 15. lutego 1897 wstawił Wys. Sejm w budżet wydatków kwotę 800 złr. jako wsparcie dla gmin dotkniętych klęskami elementarnemi i polecił sumą tą obdzielić gminy Borchy, Zatwarnica, Dwernik, Zaolszynie ad Osiek, Narajów, Rotysko ad Kobylnica ruska i Niebylec. Stósownie do tego polecenia rozdał Wydział powyższą kwotę pomienionym gminom, a nie mając żadnych innych na podobne cele funduszów musiał wszelkim następnym, a bardzo licznym prośbom odmawiać.

Oto dotyczący ustęp ze sprawozdania Wydziału krajowego:

Wyczerpawszy w powyżej przedstawiony sposób jedyny kredyt, jaki Wydział krajowy miał w budżecie na rok bieżący przyznany na zapomogi dla ludności dotkniętych nieurodzajem i klęskami elementarnemi, nie mógł Wydział krajowy w obec całego szeregu gmin, powiatów i jednostek zgłaszających się o pomoc wskutek rozlicznych klęsk, jakie ludność naszego kraju począwszy od wiosny b. r. nawiedziły, spieszyć proszącym z bezpośrednią pieniężną pomocą i ograniczyć się musiał dla braku przeznaczonych na ten cel funduszów jedynie do tego, iż prośby te, o ile dotyczyły klęsk, których skutki miały dalej sięgające znaczenie, przodstawiał c. k. Prezydyum Namiestnictwa, upraszając o pomoc ze Skarbu państwa, o ile zaś dotyczyły klęsk czysto lokalnych, przekazywał Wydziałom powiatowym, zachęcając je do rozwijania miejscowej akcyi pomocniczej, w takich wypadkach najracyonalniejszej i najskuteczniejszej.

Tępienie myszy polnych zarazkiem Löflera, które już w roku 1896 wydało dobre rezultaty, przeprowadzał Wydział i w roku 1897 pod kierownictwem weterynarza krajowego p. Sochaniewicza. — Stosownie do uchwał Wys. Sejmu udzieliło Ministerstwo rolnictwa na ten cel kwotę 4000 złr., tak że Wydział krajowy z pozostałością kredytów z roku 1896 i subwencyą krajową na rok 1897 rozporządzał sumą 9133 złr. 40 ct. w. a. Wydział krajowy odnowił umowę z prof. Dr. Józefem Szpilmanem dyrektorem c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie o dostarczenie zarazka z krajowego instytutu bakteryologicznego pod tymi samymi warunkami jak lat poprzednich i powiadomił o tem wszystkie Wydziały powiatowe, powołując się na swe dawniejsze zarządzenia. Słotny rok

nie sprzyjał rozmnożeniu się szkodników. Dopiero z końcem września zaczęły się zgłoszać niektóre powiaty wschodniej części kraju.

Późną jesienią wystąpiły myszy gromadnie w powiatach trembowelskim, kołomyjskim, stanisławowskim i innych. — Tam też wysyłano zarazki. — Z niektórych okolic dochodziły zażalenia, że zarazek nie działa silnie — pochodziło to zapewne z powodu, chłodnej pory roku i częstych przymrozków, a może też z braku należytej dbałości przy rozrzucaniu zatrutych kawałków chleba. — Należałoby w razach wielkiego rozszerzenia myszy w jakiejś okolicy wysyłać tam p. Sochaniewicza, aby na miejscu dał stosowne pouczenia użycia zarazku.

Na cele tępienia myszy pozostała Wydziałowi krajowemu jeszcze kwota 6800 złr. A jakkolwiek w roku bieżącym spodziewać się należy pojawienia się tej plagi znów we wielkiej ilości, gdyż powtarza się to zwykle w peryodach co trzy lata, sądzi Wydział krajowy, że kwota ta wystarczy i dlatego nie przedstawia Wys. Sejmowi żadnych wniosków obciążających budżet. — Z tych samych powodów nie podawano też o subwencyę do Wys. Rządu.

Sesya sejmowa z roku 1896/7 trwała tak krótko, że sprawozdanie sejmowej Komisyi gospodarstwa krajowego o czynnościach Departamentu III za rok 1896 nie przyszło na porządek dzienny obrad sejmowych. W sprawozdaniu Departamentu III za rok 1896 jest ustęp o wydaniu podręczników dla szkół rolniczych. W ustępie tym Wydział kraj. donosi, że w roku 1896 wyszły z druku dwa dziełka „Nauka o zachowaniu zdrowia zwierząt domowych“ i Botanika popularna zastosowana do potrzeb praktycznego rolnika i do użytku niższych szkół rolniczych, a zapowiada dalsze dwa dziełka tłumaczone z niemieckiego o koniu i o bydle rogatem.

W sprawozdaniu Wydziału kraj. z czynności Departamentu III za rok 1897 nie ma żadnej wzmianki o dalszych publikacyach podręczników. Inną drogą doszło do wiadomości sejmowej Komisyi gospodarstwa krajowego, że zapowiedziane tłumaczenie niemieckiego dziełka o koniu jest już w handlu księgarskim. Wydanie podręczników uważa sejmowa Komisya gospodarstwa krajowego za bardzo potrzebne. Podręcznik ułatwia o wiele pracę uczniowi i przyczynia się do ujednostajnienia nauki. Zapatrywanie to objawiła sejmowa Komisya gospodarstwa krajowego już w roku 1896 (sprawozdanie L. S, 1309/96) wyrażając życzenie, by wydano podręcznik weterynaryi, dalej podręczniki o uprawie roślin, o łąkach, o rachunkowości i administracyi. Życzenie to ponawiamy obecnie. — Zwrócić musi dalej sejmowa Komisya gospodarstwa krajowego uwagę Wydziału kraj. na rezolucyę sejmową uchwaloną jeszcze w 1895, która opiewa:

d) ażeby (Wydział krajowy) przedłożył ankiecie obradującej w sprawie lnu, także i sprawy ulepszenia i rozszerzenia uprawy konopi i przedłożył na najbliższej sesyi wyczerpujące sprawozdanie.

Ani w sprawozdaniu Wydziału kraj. za rok 1896 ani w sprawozdaniu za rok 1897 nie ma o tej sprawie żadnej wzmianki. Komisya tuszy, że rzecz ta w najbliższem sprawozdaniu zostanie należycie wyjaśnioną.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakresie spraw rolniczych przydzielonych Departamentowi III.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby dołożył starania celem obsadzenia systemisowanych posad urzędników fachowych dla spraw rolniczych.

We Lwowie, dnia 7. lutego 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawodawca:
Albin Rayski.

Ls. 1.677|98.

Aleg 215

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego, z przedłożenia Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

Wysoki Sejmie!

Jak corocznie, przedłożył Wydział krajowy, na bieżącej sesyi Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie, o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych, które dotyczy pierwszego roku tryennium, otwartego w myśl uchwały sejmowej z dnia 15. stycznia 1896, na dniu 1. grudnia 1896.

Zgodnie z powołaną uchwałą sejmową, przyjął Wydział krajowy na ten kurs 25 uczniów, z których jeden okazał postęp celujący, 9-ciu bardzo dobry, 11-tu dobry a 4-ech dostateczny. Wszyscy uczniowie odbyli w kwietniu 1897, praktykę drenarską, następnie zaś byli zajęci częścią przy robotach publicznych, częścią zaś przy melioracyjnych prywatnych.

Koszta utrzymania kursu w roku 1896—1897 wynosiły 5.474 zł. 95 ct, która to kwota w porównaniu z uchwaloną na ten cel przez Wysoki Sejm dotacyą 5.500 zł. (w tem 2.000 zł. subwencyi państwowej), okazuje zaoszczędzenie 25 zł. 5 ct.

Jak ze sprawozdań Wydziału krajowego jest widocznem, ukończyło pierwszy kurs trzyletni od (1890–1893) 15 uczniów, z których 2-ch przeszło do służby drogowej (jako konduktorzy drogowi, jeden do Rady powiatowej w Chrzanowie, drugi do gminy miasta Krakowa), 1 przydzielony został c. k. kierownictwu Dniestru, 2 zostało wydalonych, a 10 czynnych jest w służbie krajowej. Drugi kurs trzyletni (1893 do 1896) ukończyło 18 tu uczniów, z których dwóch (Ryglewicz i Bielecki) opuściło służbę krajową, dwóch odbywa trzyletnią służbę wojskową, a 14 tu zostaje w służbie krajowej. Ogółem tedy Wydział krajowy ma obecnie do dyspozycyi obok 25 uczniów obecnych, 24-ech ukwalifikowanych dozorców.

Komisya gospodarstwa krajowego zaznacza, że z małymi wyjątkami dozorcy wykształceni na kursie, odpowiadają swemu zadaniu, co świadczy o odpowiedniej organizacyi zakładu, a przy melioracyach prywatnych, gdzie kierownictwo spoczywające w rękach inżyniera, byłoby zanadto kosztownem, oddają oni rolnictwu znakomite usługi. Jak dalece instytucya podobna, kształcąca niższe organa techniczne, była potrzebna dla kraju, dowodzi okoliczność, że organa te, jakkolwiek ze szkodą dla rolnictwa, przez powiatowe Władze autonomiczne, a po części przez c. k. Rząd chętnie do służby są przyjmowane.

Wyrażając Wydziałowi krajowemu uznanie za powołanie do życia i rozwijanie tej pożytecznej instytucyi, Komisya gospodarstwa krajowego zadała sobie pytanie, czy istniejący personal dozorców wobec nieuniknionego corocznie ubytku, będzie w stanie zaspokoić potrzebę, zwłaszcza przy podejmowanem w coraz szerszych rozmiarach drenowaniu, i przyszła do tego przekonania, iż pomnożenie personalu dozorców melioracyjnych jest nader pożądane. Dlatego też komisya przyjęła z zadowoleniem wiadomość o zamiarze Wydziału krajowego otwarcia po zamknięciu teraźniejszego kursu trzyletniego, dwóch nowych kursów dwuletnich, które przy pewnem obniżeniu poziomu nauki, dostarczą dla melioracyj prywatnych w szybszem tępie 50 dozorców drenarskich.

Zamiar ten Wydziału krajowego komisya w zupełności podziela i oczekuje wniosków na najbliższej sesyi Wysokiego Sejmu.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 26. listopada 1897, L. 69.631 o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych Sejm przyjmuje do wiadomości.

Lwów, dnia 9. lutego 1898.

Przewodniczący:
Stadnicki *w. r.*

Sprawozdawca:
Gorayski *w. r.*

Ls. 1678/1898.

Aleg 216

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku p. Reya.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu powziętą na posiedzeniu dnia 24. stycznia t. r. odesłany został komisyi wniosek, posła Reya, żądający rewizyi oznaczenia spławności rzek Dunajca, Wisłoki, Sanu i Dniestru.

O poruszonej powyższym wnioskiem sprawie, przedstawia komisya Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie:

W myśl §. 4. najwyższego postanowienia z dnia 30. października 1830. roku mają być wykonywane wyłącznie kosztem skarbu państwa te budowle wodne, które mają na celu uspławnienie rzek; albo też ubezpieczenie brzegów rzek granicznych od strony państw ościennych i Węgier, jako terorytoryum państwa.

Ze względu na spław, objął c. k. Rząd pod swą wyłączną pieczę, na podstawie najwyższego postanowienia z dnia 11. listopada 1861 r. i późniejszychr ozporządzeń; — regulacyę następujących przestrzeni rzek w Galicyi:

1. granicznej Przemszy, ze względu na transport węgla pruskiego do Galicyi.
2. Wisły od ujścia Przemszy do Zawichosta
3. Dunajca od Zgłobic — do ujścia do Wisły.
4. Wisłoki od Mielca do ujścia
5. Sanu od Jarosławia do ujścia i
6. Dniestru od Żurawna do granicy kraju w Okopach.

Zarządzenia te jednak nie odpowiadają powołanemu najwyższemu postanowieniu z roku 1830, gdyż nie obejmuje wszystkich spławnych przestrzeni rzek galicyjskich, ani też rzek stanowiących granicę Państwa od strony Prus-Rosyi i Węgier; a mianowicie granicznej Wisły od ujścia Białki do ujścia Przemszy; granicznego Bugu: granicznego Zbrucza — granicznej Białki tatrzańskiej — granicznego Dunajca od ujścia Białki do Szczawnicy i granicznego Popradu od Leluchowa do Piwniczny.

Z tego powodu Wysoki Sejm na wniosek Wydziału krajowego i komisyj sejmowych — powodziowej w r. 1884 i gospodarstwa krajowego w r. 1884, widział się spowodowadnym, dwukrotnie wzywać c. k. Rząd do rozszerzenia wyłącznej pieczy państwa na dalsze przestrzenie rzek galicyjskich mianowicie:

a) rezolucyą z dnia 17. października 1884 roku, domagającą się od c. k. Rządu, aby rozszerzył swój zarząd i opiekę nad temi przestrzeniami rzek spławnych, które po zebraniu dat, okażą się spławnemi, jak to sam c. k. Rząd w wyjaśnieniach do projektu budżetu na rok 1884 zapowiedział,

b) rezolucyą z dnia 13. lutego 1894 roku, przy programie regulacyi wód w całym kraju, która opiewa:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w myśl Najwyższego postanowienia z dnia 30. października 1830. roku, przeprowadził regulacyę granicznych przestrzeni: Wisły od ujścia Białki do ujścia Przemszy, Białki tatrzańskiej Dunajca i Zbrucza dla ochrony terytoryum państwa; w myśl uchwały sejmowej z dnia 17. października 1884 roku, rozszerzył swą opiekę nad dalszemi przestrzeniami rzek spławnych, a w szczególności nad przestrzenią Sanu między Przemyślem a Jarosławiem, przyspieszył regulacyę rzek spławnych zostających pod wyłączną pieczą państwa".

Dlatego też przydzielony uchwałą z dnia 24. Stycznia tego roku komisyi gospodarstwa krajowego wniosek posła Reya, mający na celu rozszerzenie opieki państwa na dalsze spławne przestrzenie rzek galicyjskich, odpowiada dawno odczutej potrzebie i żądaniom Wysokiego Sejmu, których c. k. Rząd dotychczas nie spełnił.

Komisya gospodarstwa krajowego przychylając się w zupełności do wnioskn posła Reya co do rozszerzenia pieczy państwa na przestrzeń Wisłoki od Mielca do Jasła i Dunajca od Zgłobic do Nowego Sącza t. j do ważniejszych ekonomicznie punktów handlowych, nie może podzielić zdania wnioskodawcy co do wskazanej przez niego przestrzeni Dniestru do Dołobowa i Sanu do Nozdrzca.

Jak bowiem wiadomo, przestrzeń Dniestru między Żurawnem a Okopami znajduje się już od roku 1861 pyd wyłączną pieczą państwa, dalszą przestrzeń od Żurawna do Rozwadowa w górę reguluje systematycznie c. k. Rząd na podstawie ustawy z dnia 1. Maja 1893 roku Dz. u. kraj. Nr. 33, kosztem państwa i kraju, górna zaś przestrzeń Dniestru od Rozwadowa poza Dołobów aż do Kornałowic ma być również systematycznie uregulowaną kosztem państwa i kraju, w myśl uchwalonego przez Wysoki Sejm dnia 9. lutego 1897 projektu ustawy; w obec czego rzeka Dniestr z wniosku posła Reya winna być wyeliminowaną.

Co się zaś tyczy Sanu, to wskazana przez wnioskodawcę miejscowość, do której ta rzeka miałaby być przez regulacyę uspławnioną; — nie jest tak ważnym punktem handłowym; jak Nowy-Sącz nad Dunajcem lub Jasło nad Wisłoką; nie posiada również żadnego połączenia kolejowego.

Z tego powodu zdaniem komisyi zalecałby się raczej Sanok jako punkt końcowy, do którego San w interesie spławu winienby być zregulowanym.

Przyjmując wniosek posła Reya z powyższemi dwoma zmianami komisya uważa za wskazane zaproponować Wysokiemu Sejmowi ponowienie rezolucyi co do granicznych przestrzeni Wisły, Białki Tatrzańskiej, Dunajca, Popradu i Zbrucza, o których ubezpieczenie jako terytoryum Państwa; powiaty Biała, Nowy-Targ, Skałat i Borszczów, tudzież interesowane gminy od całego szeregu lat daremnie się dopominają.

Na podstawie powyższych wywodów komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm ponawiając uchwały swe z dnia 17. października 1884 roku i z dnia 13. lutego 1894 roku, wzywa c. k. Rząd, ażeby zastosowując najwyższe postanowienie z dnia 30. października 1830 roku także do Galicyi rozszerzył swą opiekę nad dalszemi przestrzeniami rzek spławnych w Galicyi mianowicie:

Dunajca od Zgłobic do Nowego-Sącza, Wisłoki od Mielca do Jasła i Sanu od Jarosławia do Sanoka, oraz zarządził regulacyę granicznych przestrzeni rzek:

Wisły od Białki do Przemszy — Białki tatrzańskiej — Dunajca, Popradu i Zbrucza dla zabezpieczenia terytoryum państwa.

Lwów, dnia 8 lutego 1898.

Przewodniczący:
Gorayski *w. r.*

Sprawozdawca:
Stadnicki *w. r.*

L. S. 1.666,98.

Aleg 217

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o wniosku posłów Gołuchowskiego i Rudrofa w sprawie utworzenia w Czortkowie i Krośnie szkół realnych z językiem wykładowym polskim.

Wysoki Sejmie!

Przed bieżącym rokiem szkolnym kraj nasz liczył tylko cztery szkoły realne z których jedna znajduje się w Krakowie, jedna we Lwowie, jedna w Stanisławowie i jedna w Tarnopolu. Najwyższem postanowieniem z dnia 7. lipca 1897 założoną została c. k. wyższa szkoła realna w Tarnowie, gdzie też z początkiem bieżącego roku szkolnego otwarto klasę pierwszą. Reskryptem z dnia 15. maja 1897, l. 5.850, J. E. pan Minister wyznań i oświecenia zgodził się w zasadzie na założenie wyższej szkoły realnej w Jarosławiu i jest wszelka nadzieja, iż otwarcie tej szkoły nastąpi z dniem 1. września b. r.

Jakkolwiekby na taki sposób z początkiem przyszłego roku szkolnego kraj nasz posiadał już sześć szkół realnych, to przecież i one potrzebom naszym społecznym nie uczynią zadość, co tem więcej utrzymywać można, skoro frekwencya uczniów w szkołach realnych obecnie bardzo szybko się wzmaga. W roku bieżącym wynosi wzrost frekwencyi tych uczniów 30% ogólnego przyrostu, podczas gdy nawet w roku ubiegłym, w którym był już bardzo znaczny, wynosił tylko 20%. To też stosunek liczby uczniów w szkołach realnych do liczby uczniów w gimnazyach przedstawia się obecnie jak 1 : 7 5, kiedy jeszcze przed pięcioma laty wynosił tylko 1 : 14.

Potrzeba mnożenia szkół realnych okazywać się będzie tem naglejszą, im więcej przemysł będzie się u nas rozwijał, im więcej przybywać będzie kolei żelaznych, budowli wodnych, drogowych i t. d. Dopiero skutkiem pomnożenia powyższych szkół kraj nasz pod względem liczby uczniów szkół realnych w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców zbliżyłby się do innych krajów koronnych państwa austryackiego, wśród których obecnie ostatnie pod tym względem zajmuje miejsce.

Wysoki Sejm powziął też w dniu 15. lutego 1897 uchwałę, wzywającą c. k. Rząd do zakładania większej ilości szkół realnych w różnych okolicach naszego kraju i mimo to, że na posiedzeniu dnia 1. lutego b. r. podniósł z uznaniem starania c. k. Rady szkolnej krajowej w powyższym kierunku, wezwał ją jednak na tem samem posiedzeniu znowu do założenia nowej szkoły realnej.

Posłowie hr. Gołuchowski i Rudrof, domagając się w swoim wniosku jak najrychlejszego otwarcia dwóch szkół realnych z językiem wykładowym polskim, t. j. jednej w Czortkowie, drugiej w Krośnie, zmierzają do tego samego celu.

Za założeniem szkoły realnej w Czortkowie przemawia przedewszystkiem ta okoliczność, że w szerokim obrębie tego miasta, obejmującym około pół miliona ludności, nie ma szkoły średniej, najbliższe bowiem miasto, które posiada czteroklasowe gimnazyum,

jest Buczacz; najbliższa zaś szkoła realna znajduje się w Tarnopolu. A przecież jest to miasto połączone z siecią kolei północno-wschodnich, będące siedzibą kilku urzędów rządowych i autonomicznych, i które zapewno wkrótce mieć będzie także c. k. Sąd obwodowy.

Co się zaś tyczy Krosna, to miasto to leży w okolicy, w której się rozwija przemysł naftowy i któremu szkoła średnia także ze względów słuszności już dawno się należy. Jak bowiem stwierdzają akta Wydziału krajowego, to jeszcze w r. 1658 rejent Sandomirski Stanisław Zaremba, ufundowawszy w Krośnie kościół i kolegium OO. Jezuitów wraz ze szkołą, którą nazwał „Institutio scholastica inventutis in artis houestis erudienda“, na utrzymanie tej szkoły zapisał kapitał 45.000 złp. Suma ta pierwotnie ubezpieczoną była na rozmaitych jego dobrach, a od r. 1763 na dobrach Adama Urbańskiego, który powyższą sumę, tytułem pożyczki otrzymał od Rektora kolegium jezuickiego. W szkole rzeczonej, która przybrała cechę późniejszych liceów, uczono oprócz przedmiotów gimnazyalnych, także niektórych przedmiotów filozoficznych i teologicznych. Rząd austryacki z nastąpionem w r. 1773 zniesiem zakonu OO. Jezuitów zniósł także liceum w Krośnie, jako podlegającą zarządowi OO. Jezuitów, a powyższy kapitał po odebraniu go od Adama Urbańskiego wcielił do ogólnego funduszu szkolnego. W gmachu szkolnym umieszczono szpital wojskowy.

Krosno niewątpliwie przez powyższe postępowanie wielką poniosło klęskę, a młodzież z całego tamecznego podgórza karpackiego pozbawioną została ważnego zakładu naukowego, co tem dotkliwiej miastu temu, niegdyś kwitnącemu, uczuć się dało, skoro w innych miastach, w których istniały kolegia OO. Jezuitów, które utrzymywały podobne zakłady naukowe, jak w Przemyślu i Stanisławowie, a później i w Samborze, c. k. Rząd pozostawił czy to liceum, czy gimnazyum, obsadzając te zakłady świeckimi nauczycielami.

Dlatego też Wydział krajowy w r. 1866, kiedy Wysoki Sejm przekazał mu do załatwienia petycye miast Krosna i Sanoka o założenie gimnazyum, w piśmie wystosowanem do Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 5 września 1866 do l. 1810, oświadczył się za Krosnem, zalecając najusilniej prośbę gminy tego miasta do uwzględnienia.

Tymczasem decyzya władzy rządowej wypadła dla Krosna niepomyślnie. Sanok i Jasło otrzymały gimnazya, kiedy Krosno do dnia dzisiejszego, mimo to, iż jest także nader ważnym punktem środkowym przemysłu naftowego, tkackiego i rolniczego, żadnej nie posiada szkoły średniej.

Przez założenie w tym mieście szkoły realnej młodzież tamtejszych okolic miałaby wybór do uczęszczania czy to do gimnazyów w Jaśle lub Sanoku, czy do szkoły realnej w Krośnie.

Na podstawie powyższego wywodu Komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wniosek posłów hr. Gołuchowskiego i Rudrofa względem założenia szkoły realne z językiem wykładowym polskim w Czortkowie i Krośnie odstępuje się c. k Radzie szkolnej krajowej do możliwego uwzględnienia.

We Lwowie dnia 5. lutego 1898.

Czartoryski
Przewodniczący.

Zoll
Sprawozdawca.

L. W. 4.095/98.

Aleg 218

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiołka Dworzyska ze związku gminy Jeleśnia — a przyłączenia do gminy Pewli małej w powiecie żywieckim.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z 1. października 1889 l. 9.722 a na następnej sesyi Wysokiego Sejmu sprawozdaniem z 29. sierpnia 1890 l. 2.551 przedłożył już Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawę wyłączenia przesiółka Dworzyska ze związku gminy Jeleśnia a przyłączenia do gminy Pewli małej powiatu żywieckiego — z wnioskiem na uchwalenie projektu odnośnej ustawy.

Sprawozdania te nie zostały jednak przez Wysoki Sejm załatwione.

Na prośbę pełnomocników przysiółka Dworzyska działających na podstawie nowego pełnomocnictwa z 30. stycznia 1898 przez wszystkich obecnych gospodarzy przysiołka wystawionego Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi sprawę niniejszą poraz trzeci uzupełniając względnie zmieniając dawniejsze swe sprawozdania stosownie do zmiany, z powodu upływu czasu i stosunków miejscowych.

Osada Dworzyska w powiecie żywieckim jest oddaloną od gminy Jeleśni do której związk unależy, blisko o 6 kilometrów, zaś od gminy Pewli małej blisko $1^1/_2$ kilometra. Takie położenie osady Dworzyska jest w codziennych stosunkach z urzędem gminnym w Jeleśni przyczyną wielu niedogodności dla jej mieszkańców, a przynależność ta do tak oddalonej gminy nie tylko żadnego pożytku nie przynosi dla mieszkańców przysiółka, lecz owszem naraża ich na ponoszenie bezowocnych ciężarów publicznych.

Wykonywanie policyi miejscowej w osadzie tej jest dla Zwierzchności gminnej w Jeleśni niezmiernie utrudnione, a co najważniejsza, iż mieszkańcy rzeczonego przysiółka właśnie z powodu znacznej odległości nie mogą korzystać z istniejącej w Jeleśni publicznej szkoły, a na utrzymanie jej wydatki ponosić muszą.

Okoliczności te skłoniły osadę Dworzyska do starania się o przyłączenie jej do związku sąsiedniej gminy Pewli małej.

W tym celu zawarł przysiółek ten z gminą Pewel małą ugodę na d. 15. kwietnia 1879 regulującą wszechstronnie ten nowo powstać mający stosunek.

Rada gminna w Jeleśni nie zgodziła się wprawdzie uchwałą z d. 27. czerwca 1886 i uchwałą z 30. grudnia 1888 na żądane wyłączenie przysiółka ze związku swej gminy, a to z powodu, iż przez to siła podatkowa gminy rzekomo znacznie by się osłabiła i że tem samem spełnienie obowiązków administracyi natrafiłoby na przeszkody. Z uwagi jednak, iż obie te miejscowości żadnego wspólnego majątku nie posiadają, tudzież, że osada Dworzyska ciężary gminne bez żadnej dla swych mieszkańców korzyści

ponosić musi, sprzeciwienie się gminy Jeleśni żądaniu przysiółka na uwzględnienie nie zasługuje.

To też Rada powiatowa w Żywcu na posiedzeniu z dnia 2. października 1888 oświadczyła się za uwzględnieniem prośby rzeczonej osady, a c. k. Starostwo w Żywcu odezwami z 23. sierpnia 1888 l. 5437 i z 17. października 1893 l. 18.150 nie tylko oznajmiło, że żadne względy publiczne żądaniu przysiółka na przeszkodzie nie stoją, ale nadto oświadczyło, iż pomienione oddzielenie zasługuje w interesie mieszkańców przysiółka na gorące poparcie.

Osada Dworzyska liczy obecnie 67 zagród i około 350 morgów gruntu, zaś Peweł mała, do której przysiółek ten przyłączonym być chce, 33 zagród i około 207 morgów gruntu.

Według przedłożonych budżetów na rok 1897 gmina Jeleśnia opłacała w r. 1896 podatków bezpośrednich ogółem 3.005 zł. 99 ct. w. a., z tego przypadało na przysiółek Dworzyska 473 zł. 07 ct. w. a. gmina Pewel mała zaś tylko 118 zł. 71 ct. w. a.

Wydzielenie zatem Dworzysk z Jeleśni nie będzie dla tej ostatniej gminy połączone z wielkim ubytkiem siły podatkowej, równocześnie zaś gmina Pewel mała podniesie się pod względem finansowym bardzo znacznie.

Według odezwy c. k. urzędu ewidencyi katastru gruntowego w Żywcu z dnia 20. listopada 1888 r. l. 202, rozgraniczenie obu tych miejscowości nie natrafia na żadne przeszkody, albowiem przysiółek ten styka się z gminą Jeleśnią tylko od wschodu w długości 200 sążni, gdzie naturalną granicę stanowi rzeka Koszarawa.

Według odezwy c. k. Sądu powiatowego w Żywcu z dnia 9. października 1888, l. 8.266, zmiana ta nie spowoduje żadnej zmiany w jurysdykcyi rzeczowej.

W żadnej z pomienionych miejscowości obszar dworski nie istnieje.

Gdy przeto przeciw żądaniu osady Dworzyska żadne przeszkody nie zachodzą, a żądanie na uwzględnienie zasługuje, Wydział krajowy przedkłada ponownie niniejsze sprawozdanie z wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy załączony projekt ustawy uchwalić.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 11. lutego 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. J. Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . o wyłączeniu przysiółka Dworzyska ze związku gminy Jeleśnia i wcielenie go do związku gminy Pewel mała w powiecie żywieckim.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Przysiółek „Dworzyska w powiecie żywieckim zostaje wyłączony ze związku gminy „Jeleśnia“ a wcielony do Związku gminy „Pewel mała“.

Art. II.

W trzy miesiące po ogłoszeniu niniejszej ustawy zostaną Reprezentacye gminne w Jeleśni i Pewli małej rozwiązane, no we wybor przeprowadzone i nowe Reprezentacye gminne ukonstytuowane.

Art. III.

Wykonanie ninie szej ustawy poruczam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. S. 1.700/98. Beg 219

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie założenia szkoły sadowniczej w południowo-wschodniej części kraju.

Wysoki Sejmie!

Przyjmując do wiadomości sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego, powziął W. Sejm na posiedzeniu dnia 6. lutego 1897 r. następującą uchwałę:

„Sejm, uznając potrzebę założenia szkoły sadowniczej, względnie sadowniczo-warzywnej w południowo-wschodniej części kraju, poleca Wydziałowi krajowemu, aby zbadał dokładniej, w której miejscowości szkoła taka powstać by mogła i wyniki tych badań wraz z projektem statutu organizacyjnego, obliczeniem kosztów założenia i rocznego utrzymania tej szkoły przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej.“

Wykonując uchwałę W. Sejmu, Wydział krajowy po wysłuchaniu opinii kierownika szkoły ogrodniczej w Tarnowie, p. Maciaszka, jakoteż po wysłuchaniu zdań osobnej ankiety, złożonej z ludzi zawodowych, nabył przekonania, że

1. najodpowiedniejszą miejscowością pod założenie instytucyi sadowniczej byłyby Zaleszczyki lub najbliższa okolica tegoż miasta, ze względów tak klimatycznych jak i z tego powodu, że w okolicy Zaleszczyk i w sąsiednich powiatach sadownictwo, chociaż nie racyonalne, jest już obecnie więcej jak dostatecznie rozwinięte;

2) że w tych okolicach udają się nawet szlachetniejsze drzewa i krzewy owocowe;

3) że ludność tej okolicy byłaby chętną nauczenia się racyonalnej kultury sadowniczej;

4) że Rada powiatowa Zaleszczycka jednogłośną uchwałą na posiedzeniu swem, dnia 15. lipca 1896 zobowiązała się przyczynić do kosztów ewentualnego założenia instytucyi sadowniczej w Zaleszczykach lub najbliższej okolicy miasta kwotą 2.500 zł. płatnych w pięciu rocznych ratach po 500 zł. i

5) że Rada gminna zaleszczycka zobowiązała się również na ten cel złożyć 500 zł., płatnych w pięciu rocznych ratach.

Wydział krajowy jednakowoż nie uznał potrzeby założenia w Zaleszczykach sadowniczej a tem mniej sadowniczo-warzywnej szkoły, a proponuje, by w tej miejscowości założyć tylko Zakład sadowniczy, nie łącząc z nauką sadowniczą żadnej

innej produkcyi ogrodowej, jak tego domagała się komisya gospodarstwa krajowego a zeszłoroczna uchwała W. Sejmu.

Nauka w tem Zakładzie sadowniczem byłaby krótkotrwałą i prawie wyłącznie praktyczną. Celem zaś tego Zakładu nie byłoby kształcenie kilku lub kilkunastu zawodowych ogrodników rocznie, a raczej miałby ten Zakład zadanie krzewienia poprawnej kultury owocowej w okolicy Zaleszczyk i kilku sąsiednich powiatach i zachęcania szerszych warstw okolicznej ludności do tej kultury, dając jednostkom, chętnym do tego zawodu, naukę, poradę i pomoc w sprawach sadowniczych. Treściwie mówiąc, zakład sadowniczy w Zaleszczykach miałby się stać ogniskiem ruchu sadowniczego w całej południowo-wschodniej części kraju, nadającej się, jak wyżej powiedziano, szczególnie do produkcyi wszelkich a nawet szlachetniejszych rodzajów drzew i krzewów owocowych.

Dalszym celem Zakładu, w miarę spodziewanego rozwoju, byłoby nie tylko zakładanie sadów w okolicach nawet i dalszych, poprawa istniejących już sadów, ale także zorganizowanie prawidłowego wywozu owoców na targi krajowe i zagraniczne.

Zakład sadowniczy w Zaleszczykach nie miałby przeto znamienia szkoły fachowej, jakie posiadają inne zawodowe szkoły krajowe z długotrwałą, kilkuletnią nauką, a byłby co do celu i sposobu prowadzenia nauki pierwszą próbą instytucyi zawodowej krajowej, o wyłącznie praktycznem kierunku bez internatu.

Do Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach mieliby przystęp nie małoletni uczniowie, a ludzie starsi, w wieku od 25—40 lat, zdrowi, zdolni do pracy, wolni od służby wojskowej, posiadający już elementarne wykształcenie według możności sadownicy z zawodu, chętni racyonalnemu kształceniu się w tym zawodzie, przedewszystkiem synowie włościan lub mieszczan, posiadających własne sady i oddanych temu zawodowi, nie wykluczając tych adeptów racyonalnej kultury sadowniczej, którzyby pochodzili z gmin, nie uprawiających sadownictwa ale chętnych tegoż krzewieniu.

Uczniowie, przyjęci do Zakładu mieszkaliby poza Zakładem, a utrzymywaliby się i ubierali z zarobku dziennego, jaki by im nastręczał sam Zakład. Uczniowie ci pracowaliby w oznaczonym czasie w Zakładzie, uprawiając ogród, szkółkę drzew owocowych, przesadzając lub szczepiąc drzewa owocowe i krzewy. Dzienne wynagrodzenie uczniów wynosiło by przeciętnie 40 ct., uczniów wyróżniających się pracą, piluością, talentem, zamiłowaniem i wzorowym zachowaniem się nawet 50 ct.

Zakład sadowniczy w Zaleszczykach miałby także zadanie oddziaływać korzystnie na zewnątrz, na szersze warstwy ludności, nie mogącej bezpośrednio korzystać z nauki szkolnej. Nauczyciele tegoż Zakładu byliby obowiązani zachęcać i pouczać okolicznych włościan o racyonalniejszem pielęgnowaniu drzew owocowych za pomocą częstych lustracyi sadów i udzielania wskazówek na miejscu, rozszerzania drzewek i szczepów owocowych, jakoteż dziełek fachowych, praktycznych wykładów i t. d.

Zakład Zaleszczycki miałby także dołożyć starań, aby ludność okoliczna, produkująca owoce była w możności produkt swój jak najkorzystniej spieniężyć. W tym celu dążyłby Zakład do zawiązywania spółek handlowych między producentami, jakoteż udzielałby tym spółkom odpowiednich informacyi.

Zakład Zaleszczycki sadowniczy miałby dalej na celu ujednostajnienie gatunków owoców w pewnych okręgach, tak, aby te okręgi były w możności produkowania jednych i tych samych rodzajów owoców w większej ilości, co korzystnie wpłynęłoby na odbiór produktów a producentom przysparzałoby pewniejszych korzyści.

Ze względu, że nauka w Zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach byłaby prawie wyłącznie praktyczną, sądzi Wydział krajowy, że takowa powinnaby być krótkotrwałą jednoroczną, a jeśli to być może nawet 10-miesięczną, by w czasie najpilniejszych robót polnych w lipcu i sierpniu uczniowie mogli brać udział w tych robotach.

Wydział krajowy sądzi, że taki okres nauki w Zakładzie będzie zupełnie wystarczającym.

Zakład nie będzie przeto potrzebował liczniejszego grona nauczycieli. Właściwa szkoła sadownicza będzie wymagać tylko jednego nauczyciela zawodowego, który byłby zarazem kierownikiem Zakładu i instruktorem do robót praktycznych. Elemantarną naukę udzielałby mniej wykształconym uczniom dochodzący nauczyciel ludowy miejscowy. Wychowanie i religijne praktyki spoczywałyby w ręku miejscowego duszpasterza jako katechety Zakładu.

Gdy Zakład sadowniczy będzie już w tem stadyum rozwoju, że będzie w możności oddziaływać i na zewnątrz w kierunku szerzenia kultury sadowniczej w sąsiednich i dalszych okolicach i gdy okaże się potrzeba dostateczna przyłączenia do Zakładu i osobnego kursu zużytkowania owoców — natenczas Wydział krajowy uważa za odpowiedne dodania Zakładowi drugiego nauczyciela fachowego specyalisty do przeróbek owocowych i obznajomionego ze stosunkami handlu a przytem dobrego lustratora okolicznych sadów. Zadaniem tegoż drugiego nauczyciela byłoby, podawać ludności naukę i sposoby przeróbek owocowych, jakoteż najważniejszych potrzebnych wiadomości przepisów i wskazówek, z jakimi wiejski sadownik powinien być obeznany, jeżeli ma jak najkorzystniej swój doborowy produkt spieniężyć. W ręku tegoż nauczyciela-pomocnika spoczywałoby i zadanie organizacyi spółek handlowych owocowych, praktyczna nauka sadownictwa poza zakładem mianowicie podczas lustracyi okolicznych sadów.

Kurs przeróbek owocowych trwałby trzy miesiące w półroczu zimowem. A i ta nauka byłaby wyłącznie praktyczną. Pierwszeństwo do zapisania się na kurs przeróbek owocowych mieliby ukończeni uczniowie Zakładu.

Nadto proponuje Wydział krajowy, by uczniowie Zakładu mogli także pobierać naukę robienia zwykłych koszyków potrzebnych do wysyłki owoców. Nauki tej udzielałby uczniom Zakładu tak zwany instruktor, który przed objęciem posady powinienby być wysłany na jakiś czas do jednej z krajowych szkół koszykarskich.

Oto projekt, jaki przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi, co do założenia i organizacyi Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach.

Komisya gospodarstwa krajowego przyjęła ten projekt z pełnem uznaniem dla Wydziału krajowego i pochwala i przyjmuje takowy w całości, a zatem godzi się na sposób, koszta założenia i rocznego utrzymania tegoż Zakładu jakoteż i na projekt Statutu organizacyjnego tej nowej instytucyi krajowej.

I. Koszta założenia

byłyby następujące:

1. Na zakupno 7 morgów gruntu na ogród i pod budynki szkolne 6.000 zł.
2. Oparkanienie tej posiadłości wymagać będzie wydatku około 3.000 zł.
3. Postawienia dwóch parterowych budynków murowanych, a mianowicie:

a) mieszkalnego, z pomieszkaniem dla:
1) kierownika: o 3 pokojach i kuchni;
2) nauczyciela: o 2 pokojach i kuchni;
3) wychodki;

b) szkolnego, zawierającego:
1) kancelaryę,
2) dwie sale wykładowe,
3) pokój na zbiory,
4) warsztat,
5) suszarnię,
6) skład narzędzi,
7) pokój i kuchnię dla instruktora,
8) izbę dla stróża,
9) wychodki,
10) piwnice.

Na podstawie kosztorysu, wygotowanego przez inżyniera Wydziału krajowego koszta postawienia obu budynków będą wynosić najwyżej 26.000 zł.

4. Wewnętrzne urządzenie Zakładu wymagać będzie:

1) zakupna narzędzi do ogrodu . . .	500	zł.
2) „ „ „ warsztatów . .	500	„
3) okazów i środków naukowych . .	500	„
4) umeblowanie	1.500	„
razem .	3.000	zł.

Tym sposobem całkowite koszta założenia i urządzenia Zakładu wyniosą w przybliżeniu:

1) grunt wraz z oparkanieniem . .	9.000	zł.
2) postawienie budynków	26.000	„
3) wewnętrzne urządzenie	3.000	„
Ogółem .	38.000	zł.

II. Koszta rocznego utrzymania.

A. Zakładu sadowniczego.

a) Nauczyciele:		
1. kierownik	1.500	zł.
2. nauczyciel fachowy	1.100	„
3. instruktor	600	„
4. katecheci	150	„
5. nauczyciel dla nauk elemen. . . .	200	„
	3.550	zł.
b) Zarobek 20 uczniów po 150 zł. . .	3.000	„
c) Ryczałt na objazdy dla nauczyciela .	300	„
d) Opał i światło . . . . , .	400	„
e) Wydatki kancelaryjne	50	„
f) Potrzeby szkoły	100	„
g) „ ogrodu	200	„
h) Stróż	200	„
Ogółem .	7.800	zł.

B. Kursu zużytkowania owoców.

1) Zasiłki dla 10 uczniów po 50 zł. . .	500	zł.
2) Potrzeby kursu	50	„
razem .	550	zł.

Łącznie zatem roczne utrzymanie Zakładu sadowniczego wraz z kursem zużytkowania owoców, wymagać będzie wydatku około 8.350 zł. W rzeczywistości wydatek ten z czasem okazać się musi znacznie mniejszym, w powyższem bowiem obliczeniu pominęliśmy zupełnie rubrykę dochodów Zakładu, w której sam dochód ze szkółki drzewek owocowych może być dość znaczny, pomimo że Zakład sprzedawać będzie szczczepy włościanom po niskich cenach.

W pierwszych latach koszta utrzymania Zakładu będą prawie o 2.000 zł. mniejsze, gdyż nauczyciel fachowy, a zarazem lustrator sadów, dopiero wówczas przyjętym zostanie, skoro Zakład działalność swoją do tego stopnia już rozwinie, iż jedna siła fachowa nauczycielska, a zarazem kierująca zakładem nie wystarczy, aby mogła podołać temu zadaniu. Również i kurs zużytkowania owoców nie będzie mógł być zaraz w pierwszym roku otwarty. Po kilku zaś latach dochód z ogrodu powinien już znaczniejszą część tej nadwyżki pokrywać, tak że właściwy wydatek na utrzymanie Zakładu w żadnym roku nie powinien przekroczyć kwoty 7.000 zł. Licząc zaś na wydatną subwencyę c. k. Rządu, koszta rocznego utrzymania Zakładu zaleszczyckiego nie powinny obarczać funduszu krajowego większym wydatkiem jak 3.500 do 4.000 zł.

Wysoki Sejm raczy więc uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o założeniu szkoły sadowniczej w południowo-wschodniej części kraju.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do założenia Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach kosztem nieprzekraczającym 38.000 zł.

3. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na r. 1898 kredyt do wysokości 15 000 zł. na zakupno potrzebnego gruntu i przygotowanie materyałów do budowy Zakładu.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by udał się do c. k. Rządu celem uzyskania subwencyi państwowej na koszta założenia i utrzymania Zakładu sadowniczego w wysokości 50% kosztów.

We Lwowie dnia 9. lutego 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Wachnianin

Projekt
Statutu organizacyjnego
krajowego Zakładu sadowniczego
połączonego
z kursem zużytkowania owoców
w Zaleszczykach.

A. Zakład sadowniczy.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Cel Zakładu.

Krajowy Zakład sadowniczy w Zaleszczykach, stworzony w celu podniesienia kultury owocowej w południowo-wschodniej części kraju, ma za zadanie dążyć do osiągnięcia tego celu przez zachęcenie i udzielanie uczniom swym z mniejszej własności, najpotrzebniejszych i przedewszystkiem praktycznych wiadomości pielęgnowania tych gatunków drzew i krzewów owocowych, które najlepiej odpowiadają miejscowym klimatycznym warunkom i mogą liczyć na ułatwiony zbyt produktu. Powinien zatem:

1. wykształcać w Zakładzie praktycznych wiejskich sadowników, umiejących należycie hodować owoce i najkorzystniej je spieniężać;

2. okolicznym powiatom dostarczać rad i wskazówek w zakresie produkcyi owocowej, dążyć do ujednostajnienia odmian a uszlachetnienia gatunków.

§. 2.

Środki do dopięcia celu.

Cel ten ma być osiągnięty:

a) przez praktyczne wyuczenie i wykonywanie tych wszystkich czynności, jakie są potrzebne przy hodowaniu drzew owocowych i przy zbyciu produktu;

b) przez przypomnienie i uzupełnienie elementarnego wykształcenia;

c) przez udzielenie głównych najprzystępniejszych wiadomości przyrodniczych, mających ścisły związek z życiem, rozwojem i ochroną drzew owocowych;

d) przez udzielenie wskazówek z zakresu handlu owocowego;

e) przez lustrowanie sadów wiejskich i dawanie objaśnień na miejscu, przez rozszerzanie szlachetnych drzew ze szkółki owocowej, wreszcie przez zachęcanie i udzielanie pomocy przy zawiązywaniu handlowych spółek producentów, jak niemniej przez udział i starania urządzania wystaw sadowniczych i premiowania owoców.

§. 3.

Czas trwania nauki. Cały kurs nauki trwa jeden rok.

§. 4.

Język wykładowy. Językiem wykładowym jest język polski, z odpowiedniem uwzględnieniem języka ruskiego.

II. Szczegółowy plan nauki.

§. 5.

Podział nauki. Naukę w Zakładzie stanowi:

a) nauka praktyczna trwająca przez cały rok;

b) nauka teoretyczna udzielana w kursie zimowym od 1. listopada do 15. marca.

§. 6.

Nauka praktyczna. Nauka praktyczna zasadza się na wykonywaniu czynności wchodzących w zakres sadownictwa i potrzebnych dla wiejskiego sadownika. Powinny być one wykonywane we właściwym czasie, przy pomocy najzwyklejszych środków i odpowiednio objaśniane. Uczniowie w ciągu roku powinni się obznajomić:

a) W półroczu letniem: Z mechaniczną uprawą ziemi. Z obchodzeniem się i przyrządzeniem nawozów. Poznać najgłówniejsze czynności przy zakładaniu szkółek drzew owocowych, uszlachetnieniu płonek i pielęgnowaniu ich aż do wyjścia ze szkółki. Dokładnie zaś obznajomić się z czynnościami od chwili zasadzenia szczepów aż do zbioru owoców. Z ochroną drzew przed szkodnikami i tępieniem ich.

b) W półroczu zimowem. Z przechowywaniem owoców i ich wysyłką. Z ochroną drzewek przed zimą i przed szkodnikami zimowymi. Nauczyć się robienia mat i koszyczków, pakowania owoców, pisania tabliczek i adresów.

§. 7.

Nauka teoretyczna. Nauka teoretyczna, co do treści zwięzła, udzielana w formie jasnej i przystępnej, z nauk elementarnych i podstawowych dająca tylko ten wybór wiadomości niezbędnie potrzebnych do należytego zrozumienia prawideł zawodowego przedmiotu. Opierać się powinna o ile możności na przykładach, posiłkować się demonstracyami w ogrodzie, na przyrządach i okazach.

Naukę teoretyczną stanowią następujące przedmioty:

a) nauka religii. Zasady wiary, moralności i o obowiązkach człowieka w zastosowaniu do starszego wieku uczniów.

b) nauka języka polskiego i ruskiego. Pisanie i czytanie ustępów treści historycznej i przyrodniczej;

c) nauka rachunków. Cztery działania liczbami całkowitemi i ułamkami. System miar i wag. Obliczenia wynikające z obrotu handlowego produktem owocowym.

d) nauka sadownictwa. Wstępne wiadomości o życiu roślin, budowie ich i wpływie żywiołów na ich rozwój.

O rodzajach ziemi, uprawie jej pod sad i nawożeniu.

Gatunki drzew i krzewów owocowych nadające się do sadzedzenia w ogrodach, otwartych miejscach i przy drogach. Wybór gatunków ze względu na klimatyczne i inne miejscowe warunki. Wybór miejsca, położenia i gleby pod sad.

Najgłówniejsze wiadomości o zakładaniu szkółek drzew owocowych, wychowanie i pielęgnowanie dziczków. Sposoby uszlachetniania drzewek. Ochrona młodych drzewek owocowych przed szkodnikami i zgubnym wpływem atmosfery.

Podanie dokładniejszych już wiadomości z całego okresu pielęgnowania drzew, od chwili zasadzenia szczepów do zbioru owoców. Wybór odmian i pobieranie szczepów. Przygotowanie gruntu przed sadzeniem. Stanowiska i ich rozmiary. Czas i sposoby sadzenia. Kopanie dołów. Czynności po posadzeniu drzewek na miejsce stałe. Kształtowanie koron i palowanie drzew. Czynności doroczne w sadzie. Choroby drzew i sposoby ich leczenia. Odmładzanie drzew i zasilanie. Zbiór owoców i przechowywanie. Zabezpieczenie drzew na zimę. Szkodniki drzew owocowych i ich tępienie, pożyteczne zwierzęta i ich ochrona.

Przy nauce sadownictwa przedewszystkiem uwzględnić należałoby te odmiany drzew i krzewów owocowych, ktorych hodowla jest wskazaną w południowo wschodniej części kraju, mianowicie: jabłoń, grusza, śliwka, morele, brzoskwinia, wiśnia, czereśnie i t. d.

e) nauka handlu owocowego. Krótkie wiadomości geograficzne o produkcyi owocowej sąsiednich prowincyi i krajów. Główne rynki targowe na owoce. Przymioty doborowego produktu targowego. Jednolitość gatunków. Nawiązywanie stosunków handlowych. Sprzedaż owoców. Pakowanie owoców do wysyłki. Transport owoców.

O celach, potrzebie i sposobie zawiązywania handlowych spółek producentów owoców. Organizacya spółki. Najgłówniejsze przepisy ustawowe odnoszące się do handlu owocowego. Przepisy pocztowe i kolejowe przy wysyłce i transporcie owoców.

§. 8.

Środki naukowe.

Zakład posiada następujące środki naukowe:

a) ogród zakładowy wraz ze szkółką drzew owocowych przeznaczony do użytku, ćwiczeń i demonstracyi dla uczniów zakładu;

b) potrzebne narzędzia do czynności sadowniczych jak niemniej zbiory i okazy służące do demonstracyi przy wykładach. Popularną biblioteczkę książek ogrodniczych. Warsztat do robienia koszyczków i mat. Składy na owoce.

III. Nauczyciele.

§. 9.

Skład grona nauczycieli.

Grono nauczycielskie stanowią;

a) nauczyciele stali.

1. Nauczyciel fachowy a zarazem kierownik zakładu. Uczy sadownictwa w szkole, prowadzi i objaśnia wszelkie czynności uczniów w ogrodzie. Prowadzi szkółkę drzew owocowych. Wygotowuje plan działania w okolicy ze względu na podział okręgów i ujednostajnienie w nich pewnych gatunków owoców. Czuwa nad ścisłem przestrzeganiem tego planu zwłaszcza przy rozszerzaniu szczepów.

2. Nauczyciel fachowy, pomocnik, wykładający w zimowem półroczu naukę handlu owocowego i prowadzący kurs zużytkowania owoców, w półroczu letniem lustrujący sady i zawiązujący spółki handlowe producentów.

b) nauczyciele niestali:

3. Nauczyciel do nauk elementarnych dochodzący z miejscowej szkoły.

4. Kapelan, którym może być miejscowy pleban lub wikaryusz.

5. Instruktor, wyuczający w półroczu letniem robót w ogrodzie, uczący w zimowem półroczu robienia mat i koszyczków jak niemniej na kursie zużytkowania owoców pomocny przy czynnościach suszenia owoców, wyrobu powideł i win owocowych.

§. 10.

Mianowanie nauczycieli. Wszystkich nauczycieli mianuje Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem po wysłuchaniu opinii stałej krajowej Komisyi dla spraw rolniczych.

§. 11.

Stosunek służbowy i płaca nauczycieli. Płace nauczycieli ustanawia osobny etat.

Wysokość wynagrodzenia dla nauczycieli dochodzących oznacza Sejm krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Ks. Krakowskiem na podstawie wniosków Wydziału krajowego.

IV. Uczniowie.

§. 12.

Warunki przyjęcia. Przyjętym do zakładu może być, kto przedłoży:

1. świadectwo z odbycia lub zwolnienia od obowiązków czynnej służby wojskowej.
2. przy wstępnym egzaminie wykaże znajomość pisania i rachowania i odpowiednie rozwiuięcie umysłowe.
3. przedłoży świadectwo moralności.
4. świadectwo zdrowia.

Przy przyjmowaniu uczniów do zakładu posiadających powyższe kwalifikacye, pierwszeństwo mieć będą posiadacze lub synowie posiadaczy gospodarstw włościańskich lub przedmiejskich.

O przyjęciu kandydatów stanowi kierownik.

§. 13.

Koszta utrzymania i wynagrodzenia. Nauka w zakładzie jest bezpłatna.

Uczniowie mieszkają poza zakładem i utrzymują się na koszt własny.

Za roboty wykonywane przez przeciąg całego roku szkolnego pobierają uczniowie dzienne wynagrodzenie po 40 ct. wynagrodzenie to może być podwyższone uczniom odznaczającym się pilnością i pracowitością do 50 ct., natomiast zmniejszonem być może uczniom opieszałym lub zachowującym się nie odpowiednio.

§. 14.

Egzamin, świadectwa i nagrody. Z końcem roku szkolnego zdają uczniowie egzamin.

Uczniowie, którzy przez przeciąg całego roku szkolnego zachowywali się wzorowo, odznaczali się pracowitością a egzamin złożyli z bardzo dobrym postępem, otrzymują świadectwo na praktycznych wiejskich sadowników.

Uczniowie ci przy odejściu z zakładu jako nagrodę otrzymują bezpłatnie pewną ilość drzewek owocowych ze szkółki zakładowej i mają możebność w pierwszym rzędzie korzystać w przyszłości z wszelkiej pomocy i dogodności, jakie zakład okolicznej ludności będzie mógł dostarczać.

Zarząd i nadzór.

§. 15.

Kierownictwo. Kierownik naukowy szkoły jest bezpośrednim przełożonym grona nauczycieli i uczniów.

Kierownik załatwia wszelkie sprawy wewnętrzne szkoły i odpowiada za zgodne z przepisami prowadzenie szkoły, porządek i karność, kieruje działalnością zakładu na zewnątrz i przy pomocy drugiego nauczyciela fachowego a zarazem lustratora, przygotowuje plan czynności po wsiach i czuwa nad jego wykonaniem.

§. 16.

Stosunek Wydziału krajowego do Zakładu. Zwierzchnią władzą zakładu jest Wydział krajowy królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Do jego zakresu działania należy w szczególności: mianowanie nauczycieli, rewizya i zatwierdzenie rozkładu godzin w szkole, bezpośrednia dyspozycya funduszami szkoły w zakresie budżetu, stanowienie o nadzwyczajnych potrzebach, o ile one mogą być zaspokojone z funduszów krajowych oddanych pod rozporządzenie Wydziału krajowego, ustanowienie opiekuna szkoły.

We wszystkich tych sprawach z wyjątkiem dotyczących zwyczajnego zarządu zakładu w zakresie budżetu działa Wydział krajowy po wysłuchaniu zdania sekcyi stałej Komisyi dla spraw rolniczych, w której to sekcyi prócz członków, wyznaczonych przez pełną Komisyę zasiada także delegat c. k. Rządu z głosem stanowczym, ilekroć sprawa zakładu stanowi przedmiot obrad sekcyi.

Zmiana niniejszego statutu, podlega zatwierdzeniu c. k. Ministerstwa rolnictwa, które nadto ma prawo nadzorować zakład przez swe organa i żądać statystycznych wykazów i sprawozdań.

§. 17.

Miejscowy nadzór nad zakładem sprawuje opiekun Zakładu ustanowiony przez Wydział krajowy.

Opiekun wykonuje nadzór nad administracyą, nad kierunkiem naukowym i moralnym w szkole, nad działalnością zakładu w okolicy i o swych spostrzeżeniach w tym kierunku poczynionych, zdaje sprawę Wydziałowi krajowemu.

§. 18.

Postanowienia końcowe. Osobne regulamina i instrukcye określają termina roku szkolnego, zakres i tryb egzaminów wstępnych i końcowego tudzież treść i formę wydawanych świadectw, dalej prawa i obowiązki kierownika i nauczycieli, normują porządek wewnętrzny zakładu, wypłatę dziennego wynagrodzenia uczniów, wreszcie określają bliżej działalność zakładu na zewnątrz.

B. Kurs zużytkowania owoców.

§. 1.

Cel kursu. Kurs zużytkowania owoców znajdujący się przy Zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach ma na celu praktycznie wyuczyć i zapoznać z najgłówniejszemi czynnościami przeróbek owocowych, uczniów, chcących te fabrykacye prowadzić jako gałęź przemysłu domowego.

§. 2.

Sposób osiągnięcia celu. Cel ten ma być osiągnięty przez wykonywanie czynności wchodzących w zakres przeróbek owocowych przy jednoczesnem objaśnieniu postępowania.

§. 3.

Czas trwania nauki. Kurs trwa przez trzy miesiące w półroczu zimowem.

§. 4.

Język wykładowy. Językiem wykładowym jest język polski.

§. 5.

System nauki. Nauka jest praktyczną, zasadza się na wykonywaniu czynności, jakie są potrzebne przy zwykłem domowem suszeniu owoców, robieniu powideł, wyrobie win owocowych i t. d. przedsięwziętych na mniejszą skalę. Każda czynność powinna być jednocześnie należycie objaśnioną i przystępnie naukowo uzasadnioną.

§. 6.

Personal nauczycielski. Personal nauczycielski stanowią nauczyciele Zakładu sadowniczego:

a) Kierownik zakładu jest zazem kierownikiem kursu.

b) Nauczyciel fachowy jako specyalista zużytkowania owoców obejmuje całość przedmiotu naukowego.

c) Instruktor pomocnym jest przy wykonywaniu wszelkich czynności.

§. 7.

Warunki przyjęcia. Na kurs może być przyjętym:

a) Kto ukończył jednoroczną naukę w Zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach:

b) lub ukończył inną szkołę odgrodniczą.

c) kto posiada kwalifikacye wymagane w §. 12. Statutu zakładu sadowniczego i wykaże przytem dostateczną znajomość pielęgnowania drzew owocowych.

Kandydaci posiadający warunki sub *a)* będą mieli pierwszeństwo przy przyjmowaniu uczniów na kurs.

§. 8.

Koszta utrzymania. Nauka na kursie jest bezpłatną.

Uczniowie mieszkają poza zakładem i utrzymują się na koszt własny.

Pilni i odpowiednio prowadzący się uczniowie będą mogli otrzymywać zasiłek z funduszu krajowego w wysokości 30 i 50 złr.

§. 9.

Egzamin końcowy. Po ukończeuiu kursu uczniowie zdają egzamin i otrzymują świadectwa frekwentacyjne.

§. 10.

Postanowienia końcowe. Inne postanowienia zawarte w §. 15, 16. 17 i 18 statutu Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach, o ile dotyczyć mogą kursu zużytkowania owoców, mają również moc obowiązującą.

L. s. 1.550.

Ad 220

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie regulacyi płac urzędników Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

Uchwalone przez Radę państwa w r. 1896 ustawy o regulacyi płac i emerytur urzędników państwowych, skłoniły Wydział krajowy do zajęcia się również poprawą bytu urzędników Wydziału krajowego.

Wnioski dotyczące zawarte w sprawozdaniu na wstępie wspomnianem, zmierzają przeto do podniesienia płac urzędnikom krajowym, w stosunku do postanowionych przez Radę państwa zwiększonych przyszłych poborów urzędników państwowych. Wnioski zatem Wydziału koajowego nie dążą do jednolitego pełnego wyrównania wszystkich poborów urzędników Wydz. kraj. z unormowanymi dla urzędników państwowych poborami, lecz mają na celu, tym ostatnim przyznane podwyższenie płacy, względnie dodatku aktywalnego, rozciągnąć w tej samej stosunkowej wysokości i na urzędników Wydziału krajowego.

Tej myśli przewodniej przypisać należy, iż ustanowione uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 3. stycznia 1874 trzy pięciolecia dla urzędników Wydziału krajowego — a nieograniczone dla służby krajowej — Wydział krajowy pozostawia nienaruszone — pomimo iż uchwalona przez Radę państwa ustawa o regulacyi płac urzędników, zawiera dla wszystkich klas urzędników państwowych jedynie dwa pięciolecia.

Okoliczność ta tłumaczy również utrzymanie pięcioleci dla urzędników Wydz. kraj. w dzisiejszej ich wysokości.

Tą drogą idąc mógł jedynie Wydział krajowy sprostać trudnemu zadaniu uregulowania poborów urzędnikom Wydziału krajowego, bez uszczuplania korzyści jednym, a dotowania po nad stosunkową miarę drugich.

Proponowane podniesienie płac urzędnikom Wydziału krajowego jest znaczne, uczyni bowiem w procentach przy płacach łącznie z względnem podwyższeniem dodatku aktywalnego:

w klasie	VI.	wzrost poborów	od	12·19%	do	13·33%		Radcy, Dyrektorowie: rachunkowy i biór technicznych.
„	VII.	„	„	16·53%	„	22·61%		Sekretarze, Dyrektorowie kasowi, zast. Dyrektorów należących do kl. VII., etc.
„	VIII.	„	„	20·00%	„	24·39%		Wicesekretarze, Inżynierowie I. kl.
„	IX.	„	„	13·34%	„	21·43%		Inżynierowie II. klasy, Adjunkci.
„	X.	„	„	8·33%	„	18·52%		Koncepiści, Oficyałowie.

Znaczne różnice w podwyższeniu poborów pojedynczych kategoryi urzędników Wydziału krajowego pochodzą z systemizowania pierwotnego dzisiejszych płac. Tu zapominać nie należy, najpierw iż istniejąca dziś organizacya biur Wydziału krajowego, dokonywała się stopniowo w długim biegu czasu, a to bądź w miarę przybywających nowych agend, lub też z samego wzrostu czynności.

Powtóre zaś a przedewszystkiem, że ścisły podział na klasy i rangi dotąd nieistniał właściwie w Wydziale krajowym, a nawet obecnie proponowany, uwzględniając odpowiedzialność, zakres i obowiązkowe czynności pojedynczych urzędników Wydziału krajowego — unormowany został jedynie przez pewną analogię z urzędnikami państwowymi.

Ogólna kwota wzrostu wydatków funduszu krajowego — w razie uchwalenia przez Wysoki Sejm wniosków Wydziału krajowego co do podniesienia płac w mowie będących — uczyni rocznie 48.240 zł. w. a., przyczem nadmieniamy, że w kwocie tej mieszczą się już i zwyżki w poborach w porównaniu do dzisiejszych płac — nowo utworzyć się mających 6 posad inżynierów drogowych, w myśl sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 9. października 1897 LW. 42.489/97.

Zauważyć winniśmy że przyjęta w sprawozdaniu Wydziału krajowego modyfikacya cyfry zwiększonych wydatków na płace urzędników (skutkiem ich podniesienia) przez potrącenie z kwoty 48.240 zł. projektowanej trzy procentowej wkładki na rzecz funduszu emerytalnego, którą winni będą uiszczać urzędnicy Wydziału krajowego w razie uchwalenia nowego statutu emerytalnego — ma znaczenie li rachunkowe, albowiem wprowadzenie tych wkładek jest ściśle złączone z jednoczesną zmianą statutu emerytalnego.

Projektowana zaś przez Wydział krajowy zmiana statutu emerytalnego zacięży na budżecie krajowym znacznie.

Obliczyć jej wyniku dziś niepodobna, przyjąć jednak należy, że proponowane na rzecz funduszu emerytalnego obowiązkowe opłaty urzędników, względnie sług Wydziału krajowego, pochłoną zwiększone zobowiązania funduszu krajowego — zarówno z powodu wyższych poborów a tem samem i wyższych emerytur urzędników krajowych, jak też wskutek znacznie wyższego wymiaru pensyj wdowich i zaopatrzeń sierot.

Przedstawiwszy wynik finansowy projektowanej regulacyi płac urzędników Wydziału krajowego, przechodzimy do uzasadnienia na którem oparł Wydział krajowy swe wnioski co do podniesienia płac w mowie będących.

A tu przedewszystkiem komisya budżetowa przychyla się do zapatrywań Wydziału krajowego, iż wzgląd na współzawodnictwo spowodowane regulacyą płac urzędników państwowych, mógł być w tym razie rozstrzygającym.

Zakres czynności Wydziału krajowego, jako naczelnej autonomicznej władzy krajowej, wymaga stanowczo, iżby urzędnicy Wydziału krajowego, uzdolnieniem i kwalifikacyą osobistą, mogli zupełnie sprostać szerokim swym zadaniom i obowiązkom służbowym.

Dbałość przeto Wydziału krajowego o utrzymanie na posadach dziś zajmowanych ukwalifikowanych swych urzędników, jako też wzgląd na przyszłość, to jest stworzenie warunków bytu, któreby istotnie zachęcały młodzież uzdolnioną do wstępywania do służby w Wydziale krajowym, oto motywa ważne i rzeczowe, które usprawiedliwiają w mowie będące wnioski Wydziału krajowego, mimo nader już znacznych wydatków na autonomiczną administracyę kraju i mimo konieczności oszczędzania, wobec stanu budżetu krajowego a nader już wytężonej siły podatkującej.

Wiadomo, że jakkolwiek ustawy dotyczące podniesienia płac urzędników państwowych przez Radę państwa uchwalone zostały, dotąd jednak Najwyższej sankcyi nie mają, a przeto i w życie nie weszły.

Ważna ta okoliczność nasuwa pytanie, czy Wydział krajowy wysnuwając wnioski swe z postanowień odnoszących się do poprawy bytu urzędników państwowych, nie powinien był konsekwentnie i płynność podwyższonych płac urzędników Wydziału krajowego, uczynić zawisłą od terminu wejścia w życie uchwalonych przez Radę państwa ustaw o regulacyi płac urzędników państwowych?

Nie przeczymy, że podobny zarzut mógłby mieć pewne uprawnienie, rozstrzygającym jednak nie jest. Niepodobna bowiem przypuścić, by zobowiązania moralne, jakie Rząd i Rada państwa przyjęły wobec urzędników państwowych, pierwszy przez wniesienie odnośnych przedłożeń, Rada państwa zaś przez ich uchwalenie, długi czas jeszcze pozostały niespełnione.

Byłby to czyn zaprawdę nie licujący z prawami, lecz niemniej i obowiązkami, jakie ciążą na reprezentacyi państwa.

I dlatego to nie wahamy się twierdzić, że jeżeli do dziś uchwalone przez Radę państwa ustawy o regulacyi płac urzędników państwowych nie stały się prawem, to przyczyna tej anormalności tkwi jedynie w stosunkach, jakie istniały w Izbie deputowanych w ostatnich dwu krótkich, burzliwych a bezpłodnych sesyach Rady państwa.

Komisya budżetowa wychodząc przeto z zapatrywania, iż najprędsze wejście w życie ustaw o regulacyi płac urzędników państwowych jest dziś już wprost obowiązkiem reprezentacyi państwa, nie widzi racyonalnego powodu odstępywania od wniosku Wydziału krajowego, co do terminu, w którym proponowane Wysokiemu Sejmowi do uchwały podwyższenie płac i poborów urzędników krajowych miałoby wejść w życie.

Zresztą Komisya budżetowa wychodzi z przekonania, że o ile pierwszym obowiązkiem Wydziału krajowego być musi obejmywać całość autonomicznego gospodarstwa finasowego kraju, a więc oceniać potrzeby jego z myślą na środki a zwłaszcza baczyć na siłę podatkową ludności kraju, o tyleż Wydział krajowy ma prawo liczyć na pełne poparcie a przeto i ofiarność Wysokiego Sejmu w tym razie, gdy chodzi o przyjęcie wniosków, uczynionych w interesie trwałości dobrej administracyi, za którą on wyłącznie już Wysokiemu Sejmowi jest odpowiedzialny.

W razie uchwalenia przez Wysoki Sejm projektowanej przez Wydział krajowy regulacyi płac urzędników Wydziału krajowego, przedstawiałyby się pobory urzędników Wydziału krajowego jak następuje:

W oddziale konceptowym:

Radcy	tytułem płacy	3.200 zł.
„ „	dodatku aktywalnego	480 „
„ „	pięciolecia	400 „
Sekretarze	tytułem płacy	2.400 „
„ „	dodatku aktywalnego	420 „
„ „	pięciolecia	200 „
Wicesekretarze	tytułem płacy	1.800 „
„ „	dodatku aktywalnego	360 „
„ „	pięciolecia	200 „
Adjunkci konceptowi	tytułem płacy	1.400 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	300 „
„ „ „	pięciolecia	100 „
Koncepiści	tytułem płacy	1.100 „
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	80 „
Aplikanci „	adjutum dla trzech po	700 „
„ „ „	dla trzech po	600 „

W oddziale techniczno-drogowym:

Dyrektor	tytułem płacy	3.200 „
„ „	dodatku aktywalnego	480 „
„ „	pięciolecia	400 „
Zastępca Dyrektora	tytułem płacy	2.400 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	420 „
„ „ „	pięciolecia	200 „
Inżynierowie starsi „	płacy	2.400 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	420 „
„ „ „	pięciolecia	200 „
Inżynierowie I. kl. „	płacy	1.800 „
„ „	dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie	360 „
	w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	300 „
	w innych miejscowościach kraju	240 „
„ „	pięciolecia	150 „
Inżynierowie II. kl. „	płacy	1.400 „
„ „	dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie	300 „
„ „	w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	250 „
„ „	w innych miejscowościach kraju	200 „
„ „	pięciolecia	100 „

Inżynierowie adjunkci tytułem płacy		1.100 zł.
„ „ „ dodatku aktywalnego we Lwowie i Krakowie		240 „
„ „ „ „ „ w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.		200 „
„ „ „ „ „ w innych miejscowościach kraju		160 „
„ „ „ pięciolecia		60 „
Pisarz „ tytułem płacy		600 „
„ „ „ dodatku aktywalnego		100 „
„ „ „ „ pięcioletniego		50 „

W oddziale melioracyjnym.

Dyrektor tytułem płacy	3200 zł.
„ „ dodatku aktywalnego	480 „
„ „ pięciolecia	400 „
Starsi inżynierowie tytułem płacy	2400 „
„ „ „ dodatku aktywalnego we Lwowie i w Krakowie	420 „
„ „ „ „ „ w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	360 „
„ „ „ „ „ w innnych miejsc. kraju	300 „
„ „ „ pięciolecia	200 „
Referent administracyjny tytułem płacy	2400 „
„ „ „ dodatku aktywalnego	420 „
„ „ „ pięciolecia	200 „
Inżynierowie I. klasy tytułem płacy	1800 „
„ „ „ dodatku aktyw. we Lwowie i w Krakowie	360 „
„ „ „ „ „ w miejscowościach z ludnością ponad 10 000 m.	300 „
„ „ „ „ „ w innych miejscow. kraju	240 „
„ „ „ pięciolecia	150 „
„ II. klasy „ płacy	1400 „
„ „ „ dodatku aktyw. we Lwowie i w Krakowie	300 „
„ „ „ „ „ w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	300 „
„ „ „ „ „ w innych miejscow. kraju	200 „
„ „ „ pięciolecia	120 „
„ adjunkci „ płacy	1100 „
„ „ „ dodatku aktyw. we Lwowie i w Krakowie	240 „
„ „ „ „ „ w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	200 „
„ „ „ „ „ w innych miejscow. kraju	160 „
„ „ „ pięciolecia	100 „
Asystent komasacyjny tytułem płacy	800 „
„ „ „ dodatku aktyw. we Lwowie i w Krakowie	180 „
„ „ „ „ „ w miejscowościach z ludnością ponad 10.000 m.	150 „
„ „ „ „ „ w innych miejscow. kraju	120 „
„ „ „ pięciolecia	80 „
Inżynier dla spraw rybactwa tytułem płacy	1400 „
„ „ „ „ dodatku aktywalnego	300 „
„ „ „ „ pięciolecia	120 „

W oddziale kolejowym.

Dyrektor tytułem płacy	3200 zł.
„ „ dodatku aktywalnego	480 „
„ „ pięciolecia	400 „
Starszy inżynier tytułem płacy	2400 „
„ „ „ dodatku aktywalnego	420 „
„ „ „ pięciolecia	200 „
Inżynier I. klasy „ płacy	1800 „
„ „ „ dodatku aktywalnego	360 „
„ „ „ pięciolecia	150 „

Inżynier asystent	płacy	800 zł.
„ „ „	dodatku aktywalnego	180 „
„ „ „	pięciolecia	80 „
Inspicient rysownik tytułem	płacy	800 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „ „	pięciolecia	50 „
Referent administracyjny tytułem	płacy	2400 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	420 „
„ „ „	pięciolecia	200 „
Koncepista tytułem	płacy	1100 „
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	80 „
Oficyał administracyjny tytułem	płacy	1100 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	180 „
„ „ „	pięciolecia	90 „
Asystent rachunkowy tytułem	płacy	800 zł.
„ „ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „ „	pięciolecia	50 „
„ manipulacyjny „	płacy	800 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „ „	pięciolecia	50 „

W oddziale sanitarnym:

Inspektor szpitali tytułem	płacy	2400 zł.
„ „ „	dodatku aktywalnego	420 „
„ „ „	pięciolecia	200 „

W oddziale statystycznym:

Wice-sekretarz tytułem	płacy	1800 zł.
„ „	dodatku aktywalnego	360 „
„ „	pięciolecia	200 „

W oddziale rachunkowym:

Dyrektor tytułem	płacy	3000 zł.
„ „	dodatku aktywalnego	400 „
„ „	pięciolecia	300 „
Zastępca Dyrektora tytułem	płacy	2400 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	360 „
„ „ „	pięciolecia	200 „
Rewident tytułem	płacy	1800 „
„ „	dodatku aktywalnego	300 „
„ „	pięciolecia	200 „
Adjunkt „	płacy	1400 „
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	150 „
Archiwista „	płacy	1100 „
„ „	dodatku aktywalnego	200 „
„ „	pięciolecia	100 „
Protokolista tytułem	płacy	1100 „
„ „	dodatku aktywalnego	200 „
„ „	pięciolecia	100 „
Oficyałowie „	płacy	1100 „
„ „	dodatku aktywalnego	180 „
„ „	pięciolecia	90 „
Asystenci „	płacy	800 „
„ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „	pięciolecia	50 „
Praktykanci tytułem	płacy	600 „
„ „	dodatku aktywalnego	100 „

Praktykanci tytułem pięciolecia		50 zł.
Aplikanci tytułem adjutum po		500 „

W oddziale kasowym:

Dyrektor kasy tytułem płacy		2400 zł.
„ „ „	dodatku aktywalnego	420 „
„ „ „	pięciolecia	200 „
Zastępca Dyrektora tytułem płacy		2000 „
„ „ „	dodatku aktywalnego	300 „
„ „ „	pięciolecia	200 „
Kontrolor tytułem płacy		1800 „
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	150 „
Kasyer „	płacy	1800 „
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	150 „
Adjunkci tytułem	płacy	1.400 zł.
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	150 „
Oficyałowie „	płacy	1.100 „
„ „	dodatku aktywalnego	180 „
„ „	pięciolecia	90 „
Asystenci „	płacy	800 „
„ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „	pięciolecia	50 „
Praktykanci „	płacy	600 „
„ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „	pięciolecia	50 „

W oddziale manipulacyjnym:

Dyrektor tytułem	płacy	2.400 zł.
„	zamiast dodatku aktywalnego wolne mieszkanie, deputat w drzewie, dodatek na fiakry zgodnie z uchwałą z 9. lutego 1894. roku.	
„	tytułem pięciolecia	200 „
Archiwista „	płacy	1.800 „
„ „	dodatku aktywalnego	300 „
„ „	pięciolecia	200 „
Ekspedytor „	płacy	1.400 „
„ „	dodatku aktywalnego	270 „
„ „	pięciolecia	160 „
Protokolista „	płacy	1.400 „
„ „	dodatku aktywalnego	240 „
„ „	pięciolecia	150 „
Kanceliści „	płacy	1.100 „
„ „	dodatku aktywalnego	200 „
„ „	pięciolecia	100 „
Asystenci „	płacy	800 „
„ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „	pięciolecia	50 „
Pisarze „	płacy	600 „
„ „	dodatku aktywalnego	100 „
„ „	pięciolecia	50 „
Aplikanci tytułem	adjutum po	500 „

Nadmieniając, że o projektowanej zmianie statutu emerytalnego zdamy sprawę osobnem sprawozdaniem z uwagi na obszerność przedmiotu, —

Komisya budżetowa zgodnie z odnośnymi wnioskami Wydziału krajowego czyni wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Od 1. lipca 1898. roku przyznaje się w płacach rocznych i poszczególnych dodatkach aktywalnych następujące podwyższenie dotychczasowych poborów urzędników Wydziału krajowego:

Ogólne podwyższenie:		Szczegółowe podwyższenie płacy	dodatku aktywal.
po 520 zł.	Inspektorowi szpitali w oddziale sanitarnym	400 zł.	120 zł.
„ 460 „	Zastępcy dyrektora „ drogowym	400 „	60 „
„ „ „	Starszym inżynierom „ „ „	400 „	60 „
„ „ „	„ „ „ kolejowym	400 „	60 „
„ „ „	„ „ „ melioracyjnym . .	400 „	60 „
„ „ „	Referentowi administracyjnemu w oddziale kolejowym	400 „	60 „
„ „ „	Dyrektorowi kasy w oddziale kasowym	400 „	60 „
po 400 „	Radcom w oddziale konceptowym	400 zł.	— zł.
„ „ „	Sekretarzom w oddziale konceptowym	400 „	— „
„ „ „	Wice-Sekretarzom w oddziale konceptowym	400 „	— „
„ „ „	„ „ statystycznym	400 „	— „
„ „ „	Dyrektorowi w oddziale rachunkowym	400 „	— „
„ „ „	Zastępcy dyrektora w oddziale rachunkowym . . .	400 „	— „
„ „ „	„ „ „ kasowym	400 „	— „
„ „ „	Kontrolorowi w oddziale kasowym	400 „	— „
„ „ „	Kasyerowi „ „	400 „	— „
„ „ „	Dyrektorowi w oddziale manipulacyjnym	400 „	— „
„ „ „	„ „ drogowywym	400 „	— „
„ „ „	„ „ kolejowym	400 „	— „
„ „ „	„ „ melioracyjnym	400 „	— „
„ „ „	Referentowi administr. w oddziale melioracyjnym .	400 „	— „
po 360 „	Inżynierom I. klasy w oddziale drogowym	300 zł.	60 zł.
„ „ „	„ „ „ kolejowym	300 „	60 „
„ „ „	„ „ „ melioracyjnym . .	300 „	60 „
po 300 „	Adjunktom w oddziale konceptowym	300 zł.	— zł.
„ „ „	Rewidentom „ rachunkowym	300 „	— „
„ „ „	Archiwiście „ manipulacyjnym	300 „	— „
po 260 „	Inżynierom II. klasy w oddziale drogowym	200 zł.	60 zł.
po 200 „	Koncepistom w oddziale konceptowym	200 zł.	— zł.
„ „ „	„ „ rolniczym	200 „	— „
„ „ „	„ „ kolejowym	200 „	— „
„ „ „	Adjunktom „ rachunkowym	200 „	— „
„ „ „	Oficyałom „ „	200 „	— „
„ „ „	Adjunktom „ kasowym	200 „	— „
„ „ „	Oficyałom „ „	200 „	— „
„ „ „	Protokoliście „ manipulacyjnym	200 „	— „
„ „ „	Oficyałom „ kolejowym	200 „	— „
„ „ „	Inżynierom II. klasy w oddziale melioracyjnym . .	200 „	— „
„ „ „	Inżynierowi dla spraw rybactwa w oddz. melioracyj.	200 „	— „
po 160 „	Inżynierom adjunktom w oddziale drogowym . . .	100 zł.	60 zł.
po 140 zł.	Inżynierom adjunktom w oddziale melioracyjnym .	100 zł.	40 zł.
„ „ „	Aplikantom II. klasy „ rachunkowym . .	140 „	— „
„ „ „	Aplikantom „ manipulacyjnym	140 „	— „
po 100 „	Aplikantom w oddziale konceptowym	100 zł.	— zł.
„ „ „	Archiwiście „ rachunkowym	100 „	— „
„ „ „	Protokoliście „ „	100 „	— „
„ „ „	Asystentom „ „	100 „	— „
„ „ „	Praktykantom „ „	— „	100 „
„ „ „	Asystentom „ kasowym	100 „	— „
„ „ „	Praktykantom „ „	— „	100 „

Ogólne podwyższenie:		Szczegółowe podwyższenie płacy	dodatku aktywal.
po 100 zł.	Ekspedytorowi w oddziale manipulacyjnym	100 zł.	— zł.
„ „ „	Kancelistom w oddziale manipulacyjnym	100 „	— „
„ „ „	Asystentom „ „	100 „	— „
„ „ „	Pisarzom w oddziale manipulacyjnym	— „	100 „
„ „ „	Asystentom rachunkowym w oddziale kolejowym	100 „	— „
„ „ „	„ manipulacyjnym w oddziale kolejowym	100 „	— „
„ „ „	Pisarzowi w oddziale drogowym	— „	100 „

II. Uchwałą powyżej powziętą, uzupełnia się poprzednie uchwały sejmowe w sprawie poborów etatowych funkcyonaryuszy wymienionych w ustępie I, o ile wysokość tych poborów tamże inaczej oznaczono; inne postanowienia tych uchwał pozostają w dalszej swej mocy.

We Lwowie, dnia 1. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca
Abrahamowicz.

L. S. 1.636/98.

Aleg 221

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany statutu emerytalnego dla urzędników i sług etatowych Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

Przedłożony przez Wydział krajowy projekt nowego Statutu emerytalnego obejmuje wyłącznie urzędników i sługi etatowe Wydziału krajowego; podczas gdy dziś obowiązujący Statut emerytalny z dnia 21. stycznia 1889 r. pozostaje nienaruszony, a więc nadal w mocy swej dla wszystkich innych funkcyonaryuszy i sług krajowych.

Wydział krajowy przedkładając Wysokiemu Sejmowi projekt dotyczący podniesienia płac względnie poborów urzędników Wydziału krajowego, czuł się obowiązanym z projektem tym połączyć i zmianę dla tychże Statutu emerytalnego.

Przewodnią myślą tej akcyi jest podniesienie płac emerytalnych, wdowich i sierocińskich, wszakże nietylko kosztem samego funduszu krajowego lecz oraz i bezpośrednio interesowanych.

Tą też myślą wiedziony proponuje Wydział krajowy, by z dniem wejścia w życie nowego Statutu emerytalnego dla urzędników i sług Wydziału krajowego, ciż obowiązani byli uiszczać stale 3% wkładkę roczną od każdoczesnej płacy czynnej służby, tudzież opłatę od każdej nominacyi, na rzecz funduszu emerytalnego.

Postanowienie to wyjęte jest z rządowej ustawy pensyjnej z dnia 14. maja 1896, którą też ustawę we wszystkich szczegółowych jej postanowieniach, niemal wiernie oddaje w mowie będący projekt Wydziału krajowego.

Gdy rządowa ustawa pensyjna z 14. maja 1896, należycie a korzystnie dla interesowanych ocenioną już została; — przedłożony zaś przez Wydział krajowy projekt nowego Statutu emerytalnego jest, jakto już podnieśliśmy, prawie jej kopią wierną, przeto mniemamy, że wszelkie dalsze uzasadnienie, zwłaszcza wobec wyczerpującego przedmiotowego sprawozdania Wydziału krajowego, przedłożonej przezeń zmiany Statutu emerytalnego, byłoby czynnością wprost zbyteczną, bo albo omawianiem rzeczy znanej lub parafrazy sprawy dostatecznie opisanej.

Komisya budżetowa ogranicza się zatem do omówienia li zmian, które w nowym projekcie Statutu emerytalnego dla urzędników i sług Wydziału krajowego jej zdaniem poczynić należy i co do których czyni odpowiednie wnioski.

Zmiany te są następujące:

1. Nienaruszając nabytych już praw części urzędników Wydziału krajowego, co do pełnej emerytury po 35 latach służby, jako to urzędników konceptowych i technicznych, proponuje komisya budżetowa, by dla nowo mianowanych (przeto po wejściu w życie niniejszem proponowanego nowego Statutu emer.) ustanowić dla wszystkich urzędników Wydziału krajowego jednolity okres emerytalny 40-letni, a więc równy z rządowym i dziś obowiązującym urzędników manipulacyjnych i rachunkowych w Wydziale krajowym.

2. Chcąc utrzymać równą miarę w obciążeniu 3% wkładką na rzecz funduszu emerytalnego pomiędzy obecnie systemizowanymi urzędnikami Wydziału krajowego (nie wyłączając konduktorów drogowych), czyni komisya budżetowa wniosek, by ciż urzędnicy obowiązani byli uiszczać rzeczoną wkładkę, jedynie po koniec 35 roku ich służby, bez względu na to, czy przysłuża im pełna emerytura po 35 lub 40 latach czynnej służby.

W myśl powyższego wniosku dziś zajmujący posady systemizowane urzędnicy rachunkowi i manipulacyjni Wydziału krajowego — wolni byliby od płacenia 3% wkładki w latach służby od 36 do 40 roku.

3. Wychodząc z zapatrywań, że postanowienia §. 21. projektowanego Statutu emerytalnego o kwartale pośmiertnym są w sobie i sprzeczne i daleko idące, przedstawia komisya budżetowa osnowę paragrafu tego w odmiennej stylizacyi.

Zarazem wprowadza w treści nieco zmodyfikowanej napowrót postanowienie drugiej alinei w dzisiejszej osnowie t. j.

„że z datku nazwanego kwartałem pośmiertnym nie mają być potrącane zapomogi. Restytuowanie powyższego postanowienia uzasadniają wprost względy humanitarne.

Reasumując sprawozdanie niniejsze komisya budżetowa wnosi:

Al. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt Statutu emerytalnego dla urzędników i sług Wydziału krajowego.

Lwów, dnia 3. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Alegat do sprawozdania Komisyi budżetowej l. s. 1.636/98.

Statut emerytalny

dla urzędników i sług etatowych Wydziału krajowego.

Wniosek Wydziału krajowego.

ROZDZIAŁ I.

§. 1.

Postanowienia ogólne.

W granicach statutem niniejszym określonych mają prawo do emerytury, a względnie do pensyi wdowiej i sierocińskiej do dodatków na wychowanie, do kwartałów pośmiertnych i do odpraw.

I. Urzędnicy etatowi poniżej wymienionych oddziałów i etatem przydzieleni Wydziałowi krajowemu słudzy, mianowicie z pomiędzy urzędników:

a) etatowi urzędnicy oddziału konceptowego stosownie do uchwały z 23. marca 1892, z 6. lutego 1892 i z 27. lutego 1896;

b) etatowi inżynierowie i konduktorowie drogowi stosownie do uchwały sejmowej z 1. kwietnia 1892 i z 31. stycznia 1895;

c) etatowi inżynierowie i urzędnicy biura kolejowego stosownie do uchwały sejmowej z 13. lutego 1897;

d) etatowi inżynierowie biura melioracyjnego stosownie do uchwały sejmowej z d. 6. kwietnia 1892 i z d. 5. lutego 1897;

e) obecny inspektor Szpitali stosownie do uchwały sejmowej z dnia 12. października 1882.

Zmiany poczynione przez Komisyę.

f) etatowi urzędnicy oddziału rachunkowego stosownie do uchwały sejmowej z dnia 2. kwietnia 1892:

g) etatowi urzędnicy oddzialu kasowego stosownie do uchwały sejmowej z 10. lutego 1894;

h) etatowi urzędnicy oddziału manipulacyjnego stosownie do uchwały sejmowej z 9. lutego 1894.

II. Wdowy i sieroty po osobach wymienionych.

ROZDZIAŁ II.

Przeniesienie w stan spoczynku.

§. 2.

Przeniesienie w stan spoczynku jest albo
1. stałe, albo
2. czasowe (kwieskowanie).

§. 3.

Przeniesienie w stały stan spoczynku.

Przeniesienie w stały stan spoczynku następuje:
1. albo na żądanie,
2. albo z urzędu.

§. 4.

Przeniesienie w stały stan spoczynku na żądanie.

Przeniesienie w stały stan spoczynku na żądanie będzie dozwolone, jeżeli urzędnik lub sługa (§. 1.):

1. wykaże przynajmniej dziesięć (10) lat nieprzerwanej służby, wliczalnej do emerytury (§. 10.), a nadto badanie lekarskie (§. 32.) stwierdzi, że proszący na zawsze do pełnienia obowiązków służbowych jest niezdolnym — albo

2. przekroczył siedmdziesiąty rok życia swego — albo

3. wysłużył tyle lat, ile wymaga §. 12. do uzyskania emerytury, wymagającej się jego płacy ostatniej (§. 24).

§. 5.

Przeniesienie w stan spoczynku z urzędu.

Wydział krajowy przeniesie urzędnika lub sługę (§. 1.) z urzędu w stały stan spoczynku.

1. po stwierdzonej przez lekarzy (§. 30.) zupełnej i trwałej a nieusuwalnej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych — albo

2. ze względów służbowych według własnego uznania.

§. 6.

Skutki przeniesienia w stały stan spoczynku.

Przeniesiony w stały stan spoczynku uwolnionym jest do końca życia od obowiązku pełnienia jakiejkolwiek służby.

§. 7.

Przeniesienie w czasowy stan spoczynku.

Wydział krajowy przeniesie urzędnika lub sługę (§. 1). w czasowy stan spoczynku:

1. Jeżeli chwilowa niezdolność do służby prawdopodobnie z czasem da się usunąć;

2. Jeżeli posada została zwiniętą a umieszczenie na innej odpowiedniej posadzie na razie jest niemożliwe;

3. Jeżeli Wydział krajowy uzna przeniesienie takie za wskazane ze względów służbowych.

§. 8.

Skutki przeniesienia w czasowy stan spoczynku.

Urzędnik lub sługa (§. 1.) przeniesiony w czasowy stan spoczynku, winien na wezwanie Wydziału krajowego do dni 30, licząc od doręczenia wezwania albo umieszczenia w gazecie urzędowej (§. 14.), objąć wskazaną sobie posadę.

Wezwanie to wyda Wydział krajowy:

1. Jeżeli lekarze stwierdzą (§. 30.) takie polepszenie stanu zdrowia, że przeniesiony w czasowy stan spoczynku może objąć posadę, którą przedtem zajmował albo inną odpowiednią;

2. Jeżeli kwieskowany z powodu zwinięcia posady (§. 7 ust. 2.) może być umieszczony na innej posadzie odpowiedniej.

3. Jeżeli Wydział krajowy uchyli zarządzone przezeń przeniesienie w czasowy stan spoczynku.

§. 9.

Przeniesienie w stan spoczynku z powodu słabości dłuższej.

Urzędnik lub sługa (§. 1.), który z powodu słabości przez rok nie pełni obowiązków służbowych, będzie poddany oględzinom lekarskim (§. 30.), poczem Wydział krajowy wyda orzeczenie, czy tenże ma być przeniesiony w stały lub czasowy stan spoczynku, albo wezwany do objęcia urzędowania.

§. 10.

Służba wliczalna.

Przy przeniesieniu w stały lub czasowy stan spoczynku należy policzyć:

1. Lata przepędzone nieprzerwanie w służbie przy Wydziale krajowym lub którymkolwiek zakładzie krajowym, licząc od dnia złożenia pierwszej przysięgi służbowej (§. 11. ust. 3.)

Jeżeli z posadą stałą lub tymczasową połączone jest prawo do emerytury, liczą się lata bez względu na to, czy funkcyonaryusz piastował posadę tę stale lub prowizorycznie w etacie lub poza etatem (extra statum).

Kto wystąpił ze służby a później na nowo został przyjęty, temu nie będzie liczony czas służby, poprzedzający wystąpienie.

Przeniesionemu w czasowy stan spoczynku, stan służby poprzedzający kwieskowanie doliczony będzie do czasu służby, na nowo rozpoczętej, z wytrąceniem czasu przepędzonego w czasowym stanie spoczynku.

Urlop i choroba nie przerywają służby, wszelako czasu spędzonego na urlopie udzielonym w celu objęcia przy równoczesnem zwolnieniu od faktycznego pełnienia służby krajowej, jakichkolwiek innych obowiązków lub zajęć nie będzie się wliczać do czasu służby, policzalnej do emerytury.

2. Czas spędzony w zawieszeniu od urzędowego (suspenzyi) będzie tylko wówczas liczony, jeżeli po zniesieniu zawieszenia, suspendowany został napowrót dopuszczony do urzędowania.

3. Czas przepędzony w ciągu służby krajowej w jednorocznej ochotniczej służbie wojskowej, na ćwiczeniach wojskowych, wreszcie w służbie obowiązkowej w linii, marynarce, obronie krajowej lub pospolitem ruszeniu. Lata służby uznane przez Najjaśniejszego Pana, jako lata wojenne i podwójnie liczone, będą także przy wymiarze emerytury w dwójnasób liczone.

4. Czas służby przepędzonej w c. k. armii lub marynarce za gażą lub żołdem, jeżeli poprzedza bezpośrednio wstąpienie do służby krajowej lub przy zakładach krajowych — i o ile ten czas liczy się do emerytury także w państwowej służbie cywilnej według przepisów obowiązujących w chwili wstąpienia do służby krajowej.

5. Czas wliczalny, przepędzony w służbie państwowej, jeżeli urzędnik lub sługa bezpośrednio z tej służby przechodzą do służby krajowej, jak długo c. k. Rząd tę samą zasadę zachowywać będzie względem osób ze służby krajowej i zakładów krajowych.

W przypadkach pod 4. i 5. Wydział krajowy w dekrecie nominacyjnym oznaczy, ile lat służby wojskowej lub cywilnej przyjętemu wliczonych będzie do służby krajowej.

Postanowienia powyższe nie naruszają przepisu §. 33. ustęp ostatni ustanowy służby krajowej z 23. marca 1866 — niemniej szczególnych uchwał sejmowych, odmienne obliczenie lat służby zawierających.

§. 11.

Wyjątkowe policzenie lat.

Wyjątki od przepisów w poprzedzającym paragrafie zawartych zachodzą:

1. Jeżeli urzędnik lub sługa skutkiem kalectwa lub choroby według orzeczenia lekarzy (§. 29.) stał się niezdolnym do wszelkiego zarobkowania, doliczyć mu należy do lat służby według §. 10. wliczalnej jeszcze pięć lat. Jeżeliby mimo to doliczenie czas służby jego nie dosięgał jeszcze lat dziesięciu, otrzyma on przy przeniesieniu w stan spoczynku należytość za 10 lat służby.

2. Jeżeli zupełna niezdolność do zarobkowania jest skutkiem przypadku, jaki dotknął urzędnika lub sługę z powodu pełnienia obowiązku służbowego, wówczas będzie mu doliczone do wliczalnej według §. 10. służby — jeszcze lat dziesięć (10). Jeżeliby mimo to doliczenie, czas służby jego nie dochodził do lat dwudziestu, otrzyma on przy przeniesieniu w stan spoczynku należytość za dwadzieścia (20) lat służby.

3. Etatowym inżynierom i konduktorom dróg krajowych i inżynierom melioracyjnym, o ile nie wymagano od nich złożenia przysięgi służbowej przy objęciu obowiązków, policzony będzie czas służby od jej rozpoczęcia, a gdyby ten dzień nie dał się oznaczyć, daty dekretu nominacyjnego.

Urzędnikom Wydziału krajowego, którzy bezpośrednio przed posunięciem ich na stałą posadę, pełnili obowiązki praktykantów, w oddziale technicznym, elewów w oddziale technicznym melioracyjnym, aplikantów nieetatowych w oddziale konceptowym, aplikantów etatowych w oddziale rachunkowym i manipulacyjnym lub dyetaryuszy po skończonym 22 roku życia, może Wydział krajowy przy przeniesieniu ich w stały lub czasowy stan spoczynku policzyć najwyżej pięć (5) lat z czasu przebytego w służbie praktykantów, elewów, aplikantów i dyetaryuszy — jeżeli przez cały czas swej służby pełnili swoje obowiązki wzorowo i zachowywali się nienagannie.

§. 11.

Wyjątkowe policzenie lat.

Wyjątki od przepisów w poprzedzającym paragrafie zawartych zachodzą:

1. Jeżeli urzędnik lub sługa skutkiem kalectwa lub choroby według orzeczenia lekarzy (§. 29.) stał się niezdolnym do wszelkiego zarobkowania, doliczyć mu należy do lat służby według §. 10. wliczalnej jeszcze pięć lat. Jeżeliby mimo to doliczenie czas służby jego nie dosięgał jeszcze lat dziesięciu otrzyma on przy przeniesieniu w stan spoczynku należytość za 10 lat służby.

2. Jeżeli zupełna niezdolność do zarobkowania jest skutkiem przypadku, jaki dotknął urzędnika lub sługę z powodu pełnienia obowiązku służbowego, wówczas będzie mu doliczone do wliczalnej według §. 10. służby — jeszcze lat dziesięć (10). Jeżeliby mimo to doliczenie, czas służby jego nie dochodził do lat dwudziestu, otrzyma on przy przeniesieniu w stan spoczynku należytość za dwadzieścia (20) lat służby.

3. Etatowym inżynierom i konduktorom dróg krajowych, inżynierom melioracyjnym i *funkcyonaryuszom bióra kolejowego*, o ile nie wymagano od nich złożenia przysięgi służbowej przy objęciu obowiązków policzony będzie czas służby od jej rozpoczęcia, a gdyby ten dzień nie dał się oznaczyć, daty dekretu nominacyjnego.

Urzędnikom Wydziału krajowego, którzy bezpośrednio przed posunięciem ich na stałą posadę, pełnili obowiązki praktykantów w oddziale technicznym, elewów w oddziale technicznym melioracyjnym, aplikantów nieetatowych w oddziale konceptowym, aplikantów etatowych w oddziale rachunkowym i manipulacyjnym lub dyetaryuszy po skończonym 22 roku życia, może Wydział krajowy przy przeniesieniu ich w stały lub czasowy stan spoczynku policzyć najwyżej pięć (5) lat z czasu przebytego w służbie praktykantów, elewów, aplikantów i dyetaryuszy — jeżeli przez cały czas swej służby pełnili swoje obowiązki wzorowo i zachowali się nienagannie.

§. 12.

Wymiar emerytuny przy przeniesieniu w stan spoczynku.

W razie przeniesienia w stan spoczynku czy to stały czy czasowy otrzymują:

1) Wszyscy urzędnicy tudzież słudzy (§. 1) po dziesięciu latach słnżby czterdzieści procent (40%) ostatniej swojej płacy (§. 29).

2) za każdy rok następujący:

a) urzędnicy konceptowi i techniczni przy Wydziale krajowym, etatowi inżynierowie przy drogach krajowych, etatowi inżynierowie i urzędnicy biura kolejowego, inżynierowie biura melioracyjnego po dwa i cztery dziesiątych ($2^4/_{10}$) procentów od ostatniej płacy (§. 29), tak, że po ukończeniu trzydziestu pięciu (35) lat służby otrzymują całą ostatnią płacę (§. 29) jako emeryturę.

b) wszyscy inni urzędnicy lub słudzy etatowi po dwa procent (2%) ostatuiej płacy, tak, że po czterdziestu (40) latach służby otrzymują całą ostatnią płacę jako emeryturę.

Emerytura normalna urzędnika nie może wynosić mniej niż 400 zł. a emerytnra normalna sługi mniej niż 200 zł., zarazem jednak emerytura roczna nie może być nigdy wyższą od ostatniej płacy (§. 29).

Przy obliczaniu czasu służby, liczą się ułamki roku, o ile przekraczają sześć miesięcy, za cały rok służby.

§. 13.

Wyłączeni od prawa do emerytury.

Nie mają prawa do emerytury czy to stałej czy czasowej:

1. Ci, którzy zrzekli się posady.

2. Ci, którzy dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną, w drodze karnej prawomocnie zostali skazani.

3. Ci, który w drodze dyscyplinarnej ze służby zostali wydaleni.

§. 14.

Utrata emerytury.

Przyznaną już przy przeniesieniu w stały lub czasowy stan spoczynku emeryturę tracą:

1. Ci, którzy dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wy-

§. 12.

Wymiar emerytury przy przeniesieniu w stan spoczynku.

W razie przeniesienia w stan spoczynku czy to stały czy czasowy otrzymują:

1) Wszyscy urzędnicy tudzież słudzy (§. 1.) po dziesięciu latach służby czterdzieści procent (40%) ostatniej swojej płacy (§. 29).

2) za każdy rok następujący:

a) Nominowani przed 1-szym lipca 1898 r. urzędnicy konceptowi i techniczni przy Wydziale krajowym, etatowi inżynierowie przy drogach krajowych, etatowi inżynierowie i urzędnicy biura kolejowego, inżynierowie biura melioracyjnego po dwa i cztery dziesiątych ($2^4/_{10}$) procentów od ostatniej płacy (§. 29), tak, że po ukończeniu trzydziestu pięciu (35) lat służby otrzymują całą ostatnią płacę (§. 29) jako emeryturę.

b) wszyscy inni urzędnicy (*a przeto i urzędnicy w ustępie poprzedzającym wymienieni po 1-szym lipca 1898 nominowani*) lub słudzy etatowi po dwa procent (2%) ostatniej płacy, tak, że po czterdziestu (40) latach służby otrzymują całą ostatnią płacę, jako emeryturę.

Emerytura normalna urzędnika nie może wynosić mniej niż 400 zł. a emerytura normalna sługi mniej niż 200 zł. zarazem jednak emerytura roczna nie może być nigdy wyższą od ostatniej płacy (§. 29).

Przy obliczaniu czasu służby, liczą się ułamki roku, o ile przekraczają sześć miesięcy, za cały rok służby.

nikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną, w drodze karnej prawomocnie zostali skazani.

2. Ci, którzy będąc w czasowym stanie spoczynku, wezwaniu Wydziału krajowego do objęcia wskazanej sobie posady do dni 30 bez uzasadnionych powodów nie uczynili zadość (§. 8).

Gdyby ich pobyt nie był wiadomym, należy wezwanie umieścić trzykroć w gazecie urzędowej i liczyć powyższy termin trzydziestodniowy od dnia trzeciego umieszczenia wezwania w gazecie urzędowej.

3. Ci, którzy przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego w spawach tym statutem objętych czy to w drodze sądowej, czy w jakikolwiek inny sposób, z wyjątkiem drogi do Sejmu krajowego, pomocy szukają.

4. Ci, którzy zamiast emerytury otrzymają odprawę (Rozdz. III)

ROZDZIAŁ III.

§. 15.

O odprawie.

Odprawę zamiast emerytury otrzymują ci urzędnicy i słudzy etatowi (§. 1):

1. którzy przed upływem dziesięciu (10) lat służby, do emerytury wliczalnych, przeniesieni zostali w stały lub czasowy stan spoczynku, jeżeli do nich nie mają zastosowania wyjątkowe przepisy §. 11. ust. 1, 2 i 5 tego statutu.

2. którzy mają prawo do emerytury — jednak przed przeniesieniem albo po przeniesieniu w stan spoczynku stały lub czasowy zamiast pensyi odprawy zażądają.

Z odprawy należy strącić te kwoty, które przeniesiony w stały lub czasowy stan spoczynku tytułem emerytury już podniósł.

Gdyby czasowo emerytowany wstąpił na powrót do służby przed upływem czasu, który służył za podstawę do wymiaru odprawy, winien zwrócić z otrzymanej odprawy, kwotę, która stosunkowo z niej wypadnie za nieubiegły jeszcze okres tego czasu.

Odprawa wynosi najmniej jednoroczną, a najwyżej dwuroczną płacę ostatnią (§. 28).

W tych granicach oznaczy Wydział krajowy w każdym szczególnym przypadku według zasług i indywidualnych stosunków wysokość odprawy.

ROZDZIAŁ IV.

O pensyach wdowich.

§. 16.

Prawo do pensyi wdowiej.

Pensyę wdowią otrzymują wdowy:

1. których małżonkowie zmarli w służbie czynnej, przez wysłużenie przynajmniej lat dziesięciu (10) albo policzenie wyjątkowe służby krótszej w myśl §. 11. ust. 1, 2 i 5, nabyli prawo do emerytury;

2. których małżonkowie pobierali stałą lub czasową emeryturę, jeżeli małżeństwo było zawarte przed albo podczas czynnej służby zmarłego męża;

3. których małżonkowie stracili życie skutkiem przypadku, jaki ich dotknął z powodu pełnienia obowiązku służbowego.

§. 17.

Nie mają prawa do pensyi wdowiej:

1. Wdowy, których mężowie nie mieli prawa do emerytury lub to prawo utracili;

2. żony rozwiedzione i wdowy z własnej winy sądownie od stołu i łoża separowane lub które samowolnie męża opuściły;

3. wdowy, które za życia męża w drodze karnej prawomocnie zostały skazane dla zbrodni jakiejkolwiek lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną, jeżeli w czasie śmierci męża skutki kary za zbrodnię nie zgasły według przepisów obowiązującego prawa karnego, zaś od czasu odcierpianej kary za inne przestępstwa nie upłynęło lat trzy;

4. wdowy, których mężowie zamiast stałej emerytury otrzymali odprawę (§. 15.);

5. wdowy, których mężowie w czasie zawarcia z niemi małżeństwa, przekroczyli sześćdziesiąty (60) rok życia, chyba, że żyły w tem małżeństwie cztery (4) lata, lub miały w niem potomstwo, lub też w czasie śmierci męża znajdują się w stanie błogosławionym;

6. wdowy, których mąż w czasie śmierci był zawieszonym w urzędowaniu, a Wydział krajowy orzeknie, że tenże byłby oddalonym ze służby, gdyby był żył.

§. 18.

Wymiar pensyi wdowiej.

Pensyę wdowią wymierza się:

1. Dla wdów po urzędnikach w stałych kwotach rocznych odpowiadających wysokości

ostatniej płacy, jaką zmarli ich małżonkowie w służbie czynnej pobierali, a mianowicie:

Pensya 1200 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą od 3200 zł. i wyżej.

Pensya 900 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą od 2400 do 3200 zł.

Pensya 700 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą od 1800 do 2400 zł.

Pensya 600 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą 1400 do 1800 zł.

Pensya 500 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą od 1100 do 1400 zł.

Pensya 400 dla wdów po urzędnikach z ostatnią płacą niżej 1100 zł.

2. Dla wdów po sługach etatowych (§. 1.) trzecią część ostatniej płacy męża (§. 29) najmniej jednak 200 zł. w. a.

§. 19.

Utrata pensyi wdowiej.

Wdowa traci wymierzoną pensyę:

1. Jeżeli w czasie wdowieństwa dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną w drodze karnej prawomocnie została zkazaną;

2. jeżeli wyszła powtórnie za mąż.

W tym przypadku może albo zastrzedz sobie pensyę wdowią w razie powtórnego owdowienia albo zrzekając się pensyi na przyszłość, żądać odprawy, która wynosi jej trzechletnią pensyę wdowią, jeżeli nie ma dzieci potrzebujących zaopatrzenia, a jeżeli są takie dzieci, to tylko półtoraroczną.

Odprawa ta musi być żądaną przed zawarciem powtórnego związku małżeńskiego, a będzie dopiero po powtórnem zamęźciu wypłaconą.

Wdowa, która przed powtórnem zamężciem nie żąda odprawy — nie może jej żądać później, tylko przyjąć należy, że sobie swoją pensyę na przypadek powtórnego owdowienia zastrzegła.

Wdowa, powtórnie owdowiała, którąby po mężu drugim według postanowień statutu niniejszego miała prawo do pensyi wdowiej — może:

a) jeżeli otrzymała odprawę, tytułem pensyi żądać tylko nadwyżki między pensyą wdowią po drugim mężu — a pensyą, która jej przypadała po pierwszym mężu;

b) jeżeli zaś nie otrzymała odprawy, może żądać tej pensyi wdowiej, która dla niej będzie korzystniejszą.

§. 20.

O odprawie wdowy.

Wdowa, której małżonek nie miał prawa do emerytury z powodu, że nie służył lat dziesięciu (10), lub nie zastosowano do niego wyjątkowego wliczenia lat według §. 11. ust. 1., 2. i 5., jako też §. 16. ust. 3., tudzież wdowa, która poślubiła urzędnika lub sługę etatowego (§. 1.) po sześćdziesiątym (60) roku jego życia — a nie zaszedł przypadek przewidziany §. 17. ust. 5., otrzymuje odprawę, równającą się ćwierćrocznej ostatniej płacy (§. 29.) męża.

ROZDZIAŁ V.

O kwartale pośmiertnym.

§. 21.

Rodzinie funkcyonaryuszy k ajowych, do których niniejszy statut ma zastosowanie, zmarłych w czynnej służbie lub stanie spoczynku należy się — niezależnie od wszelkich innych poborów z tytułu zaopatrzenia — kwartał pośmiertny w potrójnej kwocie płacy miesięcznej, którą zmarły pobierał w ostatnim czasie tytułem płacy lub emerytury

Kwartał pośmiertny należy się przedewszystkiem wdowie, jeżeli co do niej nie zachodzi żaden z powodów wymienionych w §. 17, — lub w braku tejże ślubnym potomkom zmarłego.

Jeżeli w braku potomków ślubnych inne osoby mogą udowodnić, że pielęgnowały zmarłego przed śmiercią, lub, że pokryły z własnych funduszów koszta pogrzebu, może Wydział krajowy tym osobom według uznania wypłacić kwartał pośmiertny w całości lub części.

ROZDZIAŁ VI.

Zaopatrzenie sierót.

§. 22.

O dodatku na wychowanie.

Dodatek na wychowanie dzieci pozostałych po zmarłym urzędniku lub słudze (§. 1) otrzymują te wdowy, którym należy się pensya wdowia.

Dodatek ten wynosi na każde niezaopatrzone jeszcze dziecko dwudziesty procent (20%) pensyi wdowiej.

Suma wszystkich dodatków na wychowanie nie może przewyższać pensyi wdowiej.

ROZDZIAŁ V.

O kwartale pośmiertnym.

§. 21.

Rodzinie funkcyonaryuszy krajowych, do których niniejszy statut ma zastosowanie, zmarłych w czynnej służbie lub stanie spoczynku należy się — niezależnie od wszelkich innych poborów z tytułu zaopatrzenia — kwartał pośmiertny w potrójnej kwocie płacy miesięcznej, którą zmarły pobierał w ostatnim czasie tytułem płacy lub emerytury.

Kwartał pośmiertny należy się przedewszystkiem wdowie, jeżeli co do niej nie zachodzi żaden z powodów wymienionych w §. 17, — lub w braku tejże ślubnym potomkom zmarłego.

Jeżeli w braku *dzieci* ślubnych *inni członkowie rodziny udowodnią*, że pielęgnowały zmarłego przed śmiercią lub że pokryły z własnych funduszów koszta pogrzebu, może Wydział krajowy tym osobom według uznania, wypłacić *(datek)* kwartał pośmiertny *w części lub całości.*

Z datku tego nie należy potrącać zapomogi, danej w czasie choroby zmarłego na opędzenie kosztów leczenia.

Należy więc w przypadku przekroczenia tej maksymalnej sumy dodatek dla każdego dziecka stosunkowo i w równej mierze zniżyć na tak długo, jak długo ten stan rzeczy zachodzi.

§. 23.

Utrata prawa do dodatku na wychowanie.

Dziecko traci prawo dodatku na wychowanie:

1. Jeżeli ukończy 24 lat wieku.
2. Jeżeli otrzymało zaopatrzenie stałe.

Jako zaopatrzenie stałe uważa się u dziewcząt;

a) zamęźcie;

b) wstąpienie do zakonu lub stowarzyszenia religijnego;

c) wstąpienie do zakładu fundacyjnego lub uzyskanie miejsca funduszowego;

d) przyjęcie do zakładu wychowawczego lub zaopatrzenie, pod warunkiem, jeżeli wymienione pod *b*), *c*), *d*) zakłady i fundusze wszystkie potrzeby wstępującej lub przyjętej pokrywają;

e) uzyskanie stałej służby, czy to prywatnej czy publicznej, połączonej z płacą.

Zaś u chłopców uważa się za zaopatrzenie stałe:

a) uzyskanie stałego miejsca w służbie publicznej lub prywatnej, połączonej z płacą;

b) wstąpienie do służby w c. k. armii za gażą lub żołdem;

c) uzyskanie miejsca funduszowego w c. k. cywilnych lub wojskowych zakładach wychowawczych, jeżeli zakłady te lub fundusze pokrywają wszystkie potrzeby ucznia;

d) pod tem samem zastrzeżeniem umieszczenie w seminaryum duchownem, w zakładzie duchownym lub świeckim;

3. Jeżeli uzyska pensyę sierocińską (§. 24).

4. Jeżeli w drodze karnej prawomocnie zostało skazane dla zbrodni lub innego przestępstwa (występku, przekroczenia), wynikłych z chęci zysku lub naruszających moralność publiczną.

Utrata prawa do dodatku na wychowanie ad *c)* i *d*) tak u dziewcząt jak u chłopców następuje tylko na czas trwania tego powodu.

O przywróceniu prawa do dodatku na wychowanie rozstrzyga Wydział krajowy po zbadaniu stosunków w każdym wypadku z osobna.

§. 24.

O pensyi sierocińskiej.

Sierotom należy się pensya sierocińska, wynosząca połowę pensyi wdowiej, jaką ich

matka lub macocha pobierała, albo byłaby pobierała, gdyby była przeżyła męża.

Na równi ze zupełnie osieroconemi należy wymierzyć pensyę sierocińską także sierotom po ojcu tylko:

1. jeżeli ich matka lub macocha z powodów w §. 17 ust. 2 i 3 przytoczonych nie ma prawa do pensyi wdowiej.

2. albo przyznaną sobie pensyę wdowią utraciła (§. 19).

Gdyby jednak suma normalnych dodatków na wychowanie, jakaby się według § 22 należała wdowie, wynosiła więcej, niż kwota pensyi sierocej, należy asygnować nadwyżkę jako dodatek do pensyi sierocej według głów z tem, że wypłata tych kwot dodatku na każde dziecko przypadających, kończyć się będzie w miarę kolejnego wyjścia dzieci z uprawnienia do poboru a to tak długo, dopóki nadwyżka ta całkiem nie zniknie i nie pozostanie tylko pełna kwota pensyi sierocińskiej.

Pensya sierocińska nie może w żadnym razie wynosić więcej niż należąca się pensya wdowia.

§. 25.

Utrata prawa do pensyi sierocińskiej.

Pensyę siererecińską traci dziecko w przypadkach §. 23 ustęp 1, 2 i 4 określonych.

§. 26.

Odprawa dla dzieci.

Dzieci zupełnie osieroconej, w wieku niżej 24 lat, których ojciec nie nabył prawa do emerytury z powodu, iż nie wysłużył lat dziesięciu (10) służby do emerytury wliczanej lub nie zastosowano doń wyjątkowych postanowień §. 11. ust. 1, 2 i 5ty, otrzymają odprawę równającą się ćwierćroczne ostatniej płacy ich ojca.

Odprawę tę należy podzielić w równych częściach między wszystkie dzieci, chociażby z kilku małżeństw pozostałe.

§. 27.

Ogólne warunki zaopatrzenia dzieci. — Dzieci uprawnione, przysposobione.

Dzieciom (sierotom) w ogólności należą się wówczas dodatki na wychowanie, pensye sierocińskie, kwartał pośmiertny i odprawa, jeżeli pochodzą z prawego małżeństwa osób w §. 1. wymienionych, zawartego przed albo podczas czynnej służby, choćby się nawet urodziły po przeniesieniu ojca w stan spoczynku.

Dzieci nieślubne spłodzone w czasie służby czynnej, a uprawnione przez małżeństwo następne ich rodziców, mają prawa równe z dziećmi prawego łoża.

Dzieci uprawnione z łaski Najj. Pana, tudzież dzieci przysposobione (adoptowane) lub przyjęte na wychowanie, nie mają prawa do zaopatrzenia.

ROZDZIAŁ VII.

O zaopatrzeniach po emerytach.

§. 28.

Łączna suma bieżących zaopatrzeń przypadających wdowie i dzieciom po urzędniku lub słudze Wydziału krajowego, zmarłym w stanie spoczynku, nie może przewyższać normalnej emerytury zmarłego, nie może jednak w żadnym razie wynosić mniej jak 400 zł. dla wdów po urzędnikach, a względnie mniej jak 200 zł. dla wdów po sługach

ROZDZIAŁ VIII.

§. 29.

Ostatnia płaca.

We wszystkich postanowieniach statutu niniejszego, w których jest mowa o płacy ostatniej, rozumieć przez nią należy tę płacę stałą z przyznanymi już lub w prawdzie jeszcze nieprzyznanymi, ale już należącymi się dodatkami pięcioletnimi, którą urzędnik lub sługa pobierał w czasie śmierci lub przeniesienia go w stan spoczynku.

Dodatek osobisty liczy się tylko wtedy do ostatniej płacy, jeżeli został przyznany w celu wyrównania poborów przy przeniesieniu z jednej posady na drugą i tylko o tyle, o ile służył na pokrycie różnicy stałej płacy i dodatków pięcioletnich.

Wszystkie inne dodatki osobiste a względnie ta ich część, do której powyższe postanowienie się nie odnosi, tudzież wszystkie inne dodatki nie liczą się do płacy ostatniej.

§. 30.

Oględziny lekarskie.

We wszystkich przypadkach, w których idzie o skonstatowanie stanu zdrowia urzędnika lub sługi etatowego (§. 1), Wydział krajowy wydeleguje dwóch doktorów medecyny, którzy po zbadaniu stanu zdrowia wydadzą orzeczenie na piśmie.

W razie orzeczeń niezgodnych może Wydział krajowy wydelegować do zbadania stanu zdrowia jeszcze lekarza trzeciego.

Koszta oględzin lekarskich ponosi w przypadku w §. 4. u. 1. określonym proszący, we wszystkich innych przypadkach fundusz, z którego ma być wymierzona emerytura.

§. 31.

Fundusze do pokrycia wydatków tym statutem objętych.

Wszystkie emerytury, pensye, dodatki na wychowanie, kwartały pośmiertne i odprawy, wypłacone będą z funduszu krajowego i tych jego działów, z których emeryt a względnie mąż, ojciec, ostatnią swoją płacę w czynnej służbie pobierali (§. 29.).

Do funduszu krajowego będą wnosić urzędnicy i słudzy etatowi Wydziału krajowego na cele etatowe przyczynki ze swych poborów (§. 34—46.).

§. 32.

Czas wypłaty.

Emerytury, pensye wdowie i sierocińskie tudzież dodatki na wychowanie pobierane będą od dnia zamknięcia płacy, poprzedzającej te zaopatrzenia, miesięcznie z góry na dniu drugim (2) każdego miesiąca

§. 33.

Kiedy przepadają datki stałe i jednorazowe tym statutem objęte.

Wszystkie emerytury, pensye wdowie i sierocińskie i dodatki na wychowanie przepadają na korzyść funduszu, z którego były asygnowane, jeżeli licząc od dnia, w którym stały się płynnemi, nie zostały podniesione.

Zaś kwartał pośmiertny i odprawy przepadają na korzyść funduszu, z którego były asygnowane, jeżeli do roku, licząc od dnia doręczenia asygnacyi, nie zostały podniesione.

ROZDZAŁ IX.

Urzędników i sług etatowych przy Wydziale krajowym na cele emerytalne świadczenie.

§. 34.

Wkładki jednorazowe i bieżące.

Do funduszu krajowego wnosić będą na cele etatowe:

1. urzędnicy w §. 1. wymienieni bez względu na to, czy posadę zajmują w grani-

§. 33.

Kiedy przepadają datki stałe i jednorazowe tym statutem objęte.

Wszystkie emerytury, pensye wdowie i sierocińskie i dodatki na wychowauie przepadają na korzyść funduszu, z którego były asygnowane, jeżeli *do lat trzech*, licząc od dnia, w którym stały się płyunemi nie zostały podniesione.

Zaś kwartał pośmiertny i odprawy przepadają na korzyść funduszu, z którego były asygnowane, jeżeli do roku, licząc od dnia doręczenia asygnacyi, nie zostały podniesione.

cach etatu, czy też extra statutom i słudzy etatowi Wydziału krajowego jednorazowe wkładki w wysokości i pod warunkami poniżej podanymi.

2. tylko urzędnicy Wydziału krajowego i konduktorowie drogowi bieżącą wkładkę roczną wynoszącą 3% od płacy czynnej służby do wymierzenia emerytury policzalnej, która będzie pobieraną w ratach miesięcznych przy wypłacie płacy. Podczas spłacania wkładki jednorazowej w przepisanym czasie nie uiszcza się wkładki bieżącej.

§. 35.

Jednorazowa wkładka.

Przyczynki do funduszu krajowego na cele emerytalne i etatowe tytułem jednorazowej wkładki składać będą urzędnicy i słudzy, których postanowienia niniejszego statutu obowiązują, od każdej nominacyi stałej dającej prawo do poboru w pieniądzach lub naturaliach.

§. 36.

Wyjątek przy poborach niżej 300 zł.

Nie uiszcza się wkładki jednorazowej od nominacyi na posadę, której pobory nie przewyższają kwoty 300 zł. w pieniądzach lub naturaliach, jakoteż także od takiego podwyższenia poborów, przy którym zwyżka uzyskana razem z poprzednimi poborami nie wynosi więcej jak 300 zł.

§. 37.

Dalsze zwolnienia.

Nie podpadają również opłacie taksy jednorazowej wkładki:

1) adjuta,

2) dodatki na pomieszkanie lub wartość mieszkania danego w naturze,

3) pobory w naturaliach, które nie są przyznane in partem salarii,

4) ryczałty z przeznaczeniem na urządzenie,

5) dodatki aktywalne,

6) ewentualne dodatki z tytułu dłuższej służby,

7) ewentualne dodatki drożyźniane.

§. 38.

Wymiar jednorazowej wkładki i obowiązek do jej płacenia.

a) Przy pierwszej nominacyi:

Przy pierwszej nominacyi wymierza się jednorazowo wkładka służbowa w jednej trze-

ciej wysokości przyznanej płacy, po odtrąceniu jednak kwoty 300 zł. wolnej od opłaty, przy dalszych zaś nominacyach opłata wynosi jedną trzecią część tej kwoty, o którą nowe pobory wyższe są od poprzednich, od których urzędnik lub sługa wkładkę jednorazową już uiścił.

Jednorazową wkładkę uiszcza się w 12 po sobie następujących ratach miesięcznych: wolno jest jednak obowiązanemu do spłaty uiścić ją naraz i korzystać przez rok z wolności niepłacenia wkładki bieżącej.

§. 39.

b) W razie dalszej nominacyi:

Regułą jest, że kwotę poborów, od której urzędnik albo sługa opłacił już raz wkładkę jenorazową, należy strącić przy wymiarze ponownej wkładki z powodu następnych nominacyj, przejścia do wyższej klasy i awansów a opłata wkładki należy się tylko od reszty nowych poborów.

Nie stanowi w tym wypadku różnicy, czy obowiązany do spłaty w czasie nowej nonominacyi, przejścia do wyższej klasy i awansu pobierał jeszcze dawniej opłaconą płacę czy też przeciwnie przestał ją już pobierać.

c) W razie przejścia urzędników rządowych do służby krajowej:

Postanowienia w przedmiocie opłaty jednorazowej wkładki powyżej podane, znajdą również zastosowanie, jeżeli do działów służby krajowej, dla krórych obowiązuje niniejszy statut, przejdzie urzędnik albo sługa ze służby rządowej pod warunkiem, że c. k. Rząd stosować będzie tąższamą zasadę przy przejściu urzędników i sług krajowych do służby rządowej i jak długo ta wzajemność trwać będzie.

§. 41.

d) W razie ponownej nominacyi:

Jeżeli jednak urzędnik z posady poprzednio zajmowanej własnowolnie zrezygnował albo posadę tę utracił wskutek przewinienia, wówczas w razie powrotu do służby krajowej i zajęcia w niej posady, od której przypada jednorazowa wkładka, należy wymierzyć taką wkładkę, jak gdyby ten urzędnik przedtem żadnej posady nie zajmował.

§. 42.

e) Wrazie powrotu do służby:

Urzędników oddalonych ze służby li z powodu nieudolności uważać się będzie w razie

ponownego przyjęcia do służby przy Wydziale krajowym nie za nowo przyjętych, lecz postąpi się z nimi tak, jakby byli przeniesieni z jednej posady na drugą.

§. 43.

f) W razie spensyonowania:

W razie jeżeli urzędnik ustępuje ze służby czynnej przed upływem czasu do spłaty jednorazowej wkładki przepisanego, naówczas ma spłacić tylko te raty, które przypadną na czas poboru płacy z czynnej służby.

§. 44.

g) W razie powrotu do służby ze stanu spoczynku:

Urzędnik, który przed uiszczeniem jednorazowej wkładki w przepisanym czasie opuścił służbę, a uzyskawszy pensyę emerytalną lub wziąwszy odprawę, powróci następnie do służby przy Wydziale krajowym, obowiązanym będzie ciążące na nim z poprzedniego peryodu służby raty zapłacić w tylu miesiącach, z ilu zalegają.

O ile by płaca nowo przyznana przewyższała dawną, podlega ona znowu osobno opłacie w granicach poprzednich postanowień.

§. 45.

h) W razie przejścia z posady stałej na prowizoryczną;

Urzędnik, któryby ze stałej posady przeszedł na posadę prowizoryczną, a w chwili przejścia nie spłacił jeszcze wszystkich rat jednorazowej wkładki, obowiązanym jest zapłacić zaległe raty w wyznaczonych terminach bez względu na zmianę tytułu poborów.

Przy przemianie natomiast posady prowizorycznej na stałą, rostrzygającym jest pod względem rozpoczęcia spłaty jednorazowej wkładki, nie termin, od którego posada zaczęła być stałą, lecz dzień, w którym przypadł pierwszy pobór płacy przywiązanej do stabilizowanej posady.

§. 46.

i) Przy dawniejszych nominacyach i przy regulacyi poborów:

Pobory uzyskane przez urzędników i etatem przydzieloną służbę Wydziału krajowego, na podstawie nominacyj, które nastąpiły przed wejściem w życie niniejszego statutu, jakoteż pobory uzyskane wskutek regulacyi płac uchwalonej dnia . . . . . nie podlegają

opłacie wkładki jednorazowej i będą przy wymiarze następnych wkładek jednorazowych traktowane tak, jak gdyby od nich taką wkładkę już uiszczono.

§. 47.

Postanowienie przejściowe.

Urzędnicy Wydziału krajowego nominowani przed 1-go lipca 1898 z prawem do pełnej emerytury dopiero po 40 latach służby, wolni są od opłaty 3% wkładki rocznej w latach służby od 36 do końca 40 roku — (przeto za ostatnich lat pięć czynnej służby).

ROZDZIAŁ X.

Postanowienia końcowe.

§. 47.

Władza do orzeczenia właściwa.

We wszystkich przypadkach tym statutem objętych, orzeka wyłącznie Wydział krajowy.

Przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego wolno interesowanym w terminie nieprzekraczalnym 30 dni wnieść przedstawienie do Wydziału krajowego.

Wydane na to przedstawienie orzeczenia Wydziału krajowego jest ostatecznem, nie wyklucza jednak odwołania się do łaski w drodze petycyi do Sejmu.

§. 48.

Termin wejścia w życie statutu.

Statut niniejszy rozpocznie obowiązywać z dniem 1. lipca 1898, a postanowienia jego nie mają zastosowania do przyznanych już emerytur i jakichkolwiek zaopatrzeń wdów i sierót, nie naruszają też w niczem praw już nabytych z wyjątkiem pociągnięcia osób w §. 1. wymienionych do świadczeń pieniężnych.

Postanowienia niniejszego statutu uchylają postanowienia statutu z 21. stycznia 1889, co do osób, dla których niniejszy statut został wydany, z tem jednak ograniczeniem, że względem funkcyonaryuszów nominowanych przed 1. lipca 1898 ich wdów i sierót należy stosować postanowienia statutu emerytalnego z 21. stycznia 1889, jeżeli one co do wymiaru zaopatrzeń bieżących lub jednorazowych w danym razie na ich korzyść przemawiają.

§. 48.

§. 49.

L. S. 1668/93.

Aleg 222

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Czecza, pokrewnym z nim wniosku posła Milana, jak również o petycyach 19 Rad powiatowych, 9 rad gminnych i 2 oddziałów Towarzystwa gospodarskiego.

Wysoki Sejmie!

Hodowla bydła i trzody chlewnej tak ściśle związana w naszym kraju z rolnictwem, ma pierwszorzędne ekonomiczne znaczenie i stanowi jedno z głównych źródeł bogactwa krajowego. — Daty statystyczne z szeregu ostatnich lat wykazują, że kraj nasz posiada 2,250.000 sztuk bydła rogatego i 800.000 świń. Wartość rocznego exportu bydła rogatego wynosiła od 9 do 19 milionów zł., a wartość eksportu świń dosięgła w r. 1894 bardzo poważnej kwoty 24,000.000 zł.

Nie można więc się dziwić, że kraj nasz upadkiem tego, tak znacznego dochodu jest zaniepokojony, a niepokój ten objawił się we wnioskach 2 posłów i 25 petycyach.

Główną przyczyną utraty tak znacznych dochodów jest zaraza pyskowo-racicowa i złe zastosowanie ustawy weterynaryjnej z dnia 29. lutego 1880 r. i przepisów wykonawczych do tej ustawy z dnia 8. grudnia 1886 r. Ustawa z r. 1880 nie odpowiedziała pod żadnym względem swemu zadaniu, bo nie przyczyniwszy się zupełnie do zdrowotności bydła i trzody chlewnej, pod względem ekonomiczno-handlowym dała tylko ujemne rezultaty.

Wykonanie ustawy, przysługujące organom rządowym, wedle subjektywnych pojęć poszczególnych wykonawców może odnośne przepisy interpretować w sposób bardziej lub mniej przykry dla ludności. A gdy ustawy nie mają na celu oddziaływać w sposób dotkliwy a przeciwnie dążnością ich być winno osiągnąć zamierzony cel w sposób najmniej uciążliwy i dla stosunków ekonomicznych najmniej szkodliwy, przeto Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że bardzo baczna uwaga przełożonych władz na podwładne organa jest nieodzowną, by usunąć uzasadnione skargi na zbytnią srogość w wykonaniu.

Jest więc obowiązkiem Władzy politycznej krajowej wykonywać ją w ten sposób, aby energiczniej czuwając nad zdrowotnością, nie krępować ludności w stosunkach wewnętrzno-handlowych, zamykając niepotrzebnie targi w miejscowościach zarazą nieduktniętych.

Jakkolwiek nie ulega wątpliwości, że zaraza pyskowo-racicowa jest klęską w wysokim stopniu niszczącą nasz dobrobyt, to jednakże trzeba przyznać, że społeczeństwo

nasze nie okazuje dostatecznej energii w tłumieniu tej zarazy. — Winę w tym wypadku trzeba przypisać pojedyńczym jednostkom, zwierzchnościom gmin, jak również Władzom administracyjnym. Komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że jest obowiązkiem społeczeństwa i władz administracyjnych kraju przyczyniać się do stłumienia zarazy i niedopuszczenie do jej rozszerzenia się, co da się osiągnąć choć w części, wypełniając w dobrze zrozumianym interesie kraju obowiązującą obecnie ustawę.

Ustawa ta jednak u nas zastosowywaną bywa z całą formalną bezwzględnością, a rzadko bardzo (może z obawy powstać mogących kosztów) zastosowane są te środki, któreby zdołały zarazę zlokalizować i stłumić.

§. 20 i rozporządzenie ministeryalne z r. 1886 do §. 26. ustawy z r. 1880 upoważnia władze administracyjne do postępowania więcej łagodnego niż to ma miejsce dotychczas, a jednocześnie to łagodniejsze postępowanie, jeśli będzie ściśle wykonane, więcej się przyczyni do zlokalizowania zarazy, a tem samem do prędszego jej wytępienia. Ustawa w tym wypadku mówi najpierw o zamknięciu gospodarstwa, następnie miejscowości a naostatek dopiero całej gminy.

Tenże sam §. 20. postanawia, że dopiero przy większem rozszerzeniu się zarazy trzeba zamykać najbliższe targi, ale nie targi więcej oddalone.

Paragraf ten wspomina także o zaszczepieniu zarazy, a petycye wniesione do Wysokiego Sejmu przez kilkanaście rad powiatowych żądają przymusowego zarażenia bydła w miejscach zapowietrzonych, ten sam postulat jest także we wniosku posła Czecza. Doświadczenie przekonało, że u przymusowo zarażonych sztuk, przebieg choroby bywa łagodniejszy, a dane gospodarstwo lub miejscowość, w których wszystkie bydło naraz było zarażone, po kilku już tygodniach przebytej choroby powraca do normalnego stanu.

Ustawa weterynaryjna z r. 1880 jak również przepisy wykonawcze do tej ustawy z r. 1886 przez inne c. k. rządy krajowe w stosunku do Galicyi są zastosowane w sposób najbardziej nas krzywdzący.

Jak stwierdzono w wykazach urzędowych od 3. do 10. kwietnia 1897 r. było zarażonych wszystkiego 196 gmin w 49 powiatach, w niektórych z tych powiatów jak w Bochni, Bohorodczanach, Brzesku, Cieszanowie, Rohatynie, Samborze, Tarnowie i Turce zaledwie jedna gmina była zarażoną; pomimo to Namiestnictwo Dolno-Austryackie rozporządzeniem z dnia 9. kwietnia 1897 do l. 31.562 wzbroniło wprowadzać do Austryi Niższej i do Wiednia bydło i trzodę chlewną oprócz z powyższych 49 powiatów objętych wykazami, także z powiatów, w których zaraza wcale nie istniała: a mianowicie z powiatów Biała, Bóbrka, Jarosław, Lwów, Lisko, Nowy-Sącz, Sanok, Skałat i Stryj.

C. k. Namiestnictwo w Pradze rozporządzeniem z dnia 12. stycznia 1897 l. 5402 (które obowiązywało już od dnia 20. stycznia, jakkolwiek zarządzenie to mogło być podane do publicznej wiadomości obwieszczeniem z dnia 19. stycznia 1897) wzbroniło przywozu bydła i świń z 40 powiatów z tą uwagą, że transporta wprowadzone do Czech mimo tego zakazu napowrót do Galicyi będą zwracane. Rezultatem takiego drakońskiego zarządzenia byłoby na wypadek, gdyby jedna sztuka w całym transporcie zachorowała, zawleczenie przymusowe choroby do miejscowości wolnych od zarazy i narażenie właściciela transportu na niepowetowane straty.

C. k. Rząd krajowy w Opawie rozporządzeniem z dnia 13. grudnia 1897 l. 26.184 pozwala wprowadzać zwierzęta rzeźne z Galicyi do Szląska pod następującymi warunkami: „W miastach szląskich: Bielsku, Freudenthalu, Jägernsdorfie, Cieszynie i Opawie ma być bydło rzeźne poddane rzezi w ciągu 5 dni, podczas gdy w innych miastach mają być takie zwierzęta zabite w ciągu 48 godzin.

Gdyby w transportach świń galicyjskich zaszły wypadki zachorowania lub padnięcia, w takim razie chore, względnie padłe sztuki należy oddawać do zniszczenia, lub technicznego przerobienia, a zwierzęta uznane za zdrowe przewieść natychmiast wozami do rzeźni i wybić je w ciągu 48 godzin.“

Wszystkie te zarządzenia z całą surowością traktując naszych producentów i handlarzy, nie mają żadnego uzasadnienia w obowiązujących ustawach.

Klasycznem jest jednak rozporządzenie c. k. rządu krajowego w Salzburgu, z dnia 4. marca 1897 l. 2.653, w którem konstatując, że w jednym transporcie z Białej znalazła się jedna chora świnia, zabrania w zupełności przywozu bydła i świń z Galicyi.

Skutki takiego postępowania są dla nas fatalne, eksport nasz upadać musi, a handel narażony jest na nieobliczone szkody.

Wszystkie te nieprawidłowości praktykują się na podstawie sławnego §. 3. ustawy z r. 1880, a wszystkie zmierzają do utrudnienia naszego handlu i podkopania dobrobytu kraju.

Podobne postępowanie c. k. rządów królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych jest bezwątpienia wynikiem dowolnej interpretacyi obecnie obowiązujących ustaw i wadliwych przepisów paszportowych. Dzisiaj niema żadnej pewności, że jedna wrzekomo chora świnia, która była powodem dla c. k. rządu krajowego w Salzburgu, do wzbronienia przywozu z całego naszego kraju, pochodziła z Galicyi, a to z powodu, że nie było udowodnionem, czy choroba skonstatowaną została zaraz przy wyładowaniu transportu, lub też dopiero w rzeźni, gdzie kilka transportów z rozmaitych stron pochodzących mogło być zmieszanych.

Obecnie kiedy wbrew obowiązującej ustawie c. k. rządy krajów nie zwracają uwagi na ogłaszane co tydzień wykazy naszego c. k. Namiestnictwa i zamykają dowóz z powiatów, ale nie tych, które nasza władza krajowa za zarażone uważa, ale z tych, jakie im się podoba za zarażone uznać; brak paszportów indywidualnych nie daje żadnej gwarancyi, że zarażona sztuka pochodzi z tej miejscowości, na jaką paszport opiewa. Praktykuje się bardzo często, że c. k. rządy jednego kraju dozwalają dowóz z tych powiatów, z których w innym kraju koronnym dowóz jest wzbronionym; korzystają z tej okoliczności handlarze a mając stosunki handlowe w rozmaitych krajach, wedle zachodzącej potrzeby, paszporta opiewające na całe transporta między sobą mieniają.

Kraj może być tylko wtedy odpowiedzialny, jeśli będą zaprowadzone paszporta indywidualne, co da się osiągnąć tem łatwiej, że profesor szkoły weterynaryi we Lwowie Dr. Józef Szpilman, przeprowadził już rozmaite próby ze znaczeniem zwierząt, w myśl reskryptu c. k. ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 12. grudnia 1895 l. 35.041, w celach weterynaryjno-policyjnych. Komisya gospodarstwa krajowego, ma to przekonanie, że zmiana przepisów paszportowych w drodze rozporządzeń wykonawczych do §. 8. ustawy z r. 1880 jest jednym z postulatów, od których prawidłowy rozwój naszego handlu jest zależnym, a zatem dla naszego kraju niezbędną.

Wiadomo jest, że granica węgierska dla naszego bydła, trzody chlewnej i owiec od kwietnia 1889 r. jest zamkniętą. Nasze Władze krajowe do r. 1897 pozwalały sprowadzać woły robocze tylko z pewnych komitatów z wielkiemi ograniczeniami i należytą ostrożnością i wtedy jak to łatwo się przekonać z urzędowych wykazów zarazy prawie nie było. W r. 1896 nastąpił pewien zwrot, c. k. Ministerstwo zastrzegło sobie wyłączne prawo zamykania granicy w poszczególnych wypadkach od strony węgierskiej; jakkolwiek ustawa przyznaje to prawo tylko rządom krajowym. Stwierdzono jest i można to udowodnić licznymi faktami, że woły robocze kupowane na targach w okolicach górskich i podgórskich z paszportami węgierskimi niejednokrotnie okazały się zarażonymi.

Zaraza ta rozszerzyła się najpierw na miejscowości, przez które te zarażone woły przechodziły, a następnie prawie na kraj cały. Na podstawie urzędowych wykazów da się skonstatować, że w r. 1895 zarazy pyskowo-racicowej prawie nie było, ale już w r. 1896 szczególnie począwszy od miesiąca sierpnia zaraza ta ciągle się potęgowała a w listopadzie 1896 było już zarażonych 72 powiatów i 1035 gmin a i obecnie, pomimo że to jest pora roku, w której zaraza zwykle słabnie, zarażonych jest większa połowa powiatów naszego kraju.

Nie mniej ważną przyczyną upadku naszego handlu nierogacizną, jest ta okoliczność, że traktat handlowy zawarty między naszą Monarchią a Państwem niemieckiem istnieje tylko na papierze. Państwo Niemieckie zamyka szczelnie swoje granice przed importem galicyjskiej nierogacizny a jednocześnie swoją trzodę posyła na targi naszej Monarchii — dowodem tego jest wysłanie 33.000 sztuk trzody z Brunszwiku do Pragi.

Wszystkie te braki tak w ustawie z r. 1880 jak również w przepisach wykonawczych do tej ustawy z r. 1886 dowodzą, że ustawa ta jest niejasna, mogąca być dowolnie interpretowaną, a jako przestarzała nie może być wystarczającą dla obecnie istniejących stosunków. Ustawa ta już dużo szkody, a żadnej korzyści nie przyniosła ludności naszego kraju, a zatem jest wielce pożądanem, aby w drodze ustawodawczej została zmienioną.

Naczelnicy gmin wiejskich mający w pierwszym rzędzie decydować o pojawieniu się zarazy pyskowo-racicowej, a w dalszym ciągu czuwać nad jej zlokalizowaniem i zupełnem wytępieniem, po większej części nie znają się ani na chorobie, ani na środkach leczenia takowej. Wiejscy oglądacze bydła pod względem wiedzy w tym kierunku nie stoją wyżej od naczelników gmin; pożądanemby więc było, aby Wydział krajowy, urzą-

dział po powiatach systematyczne wykłady o zarazach i chorobach bydlęcych, używając do tych wykładów, jeśli to okaże się możliwem, wędrownego weterynarza krajowego, bądź też weterynarzy powiatowych za stosownem wynagrodzeniem.

C. k. Namiestnictwo pismem z dnia 17. września 1896 poruszyło myśl przeistoczenia zwiniętych zakładów obserwacyjnych w Krakowie i Białej na zakłady wychowu i tuczenia świń, a to celem podniesienia chowu nierogacizny w kraju. Wydział krajowy w odpowiedzi swej z dnia 8. stycznia 1897 wyraził pewne obawy, czy w obec stosunków naszych, gdzie chowem trzody chlewnej prawie wyłącznie zajmują się drobni właściciele, podobne zakłady będą miały racyę bytu i że dopóki stosunki sanitarno-weterynaryjne nie zmienią się, Wydział krajowy nie może wywierać nacisku w kołach interesowanych, aby dążono do założenia zakładów dla tuczenia i wychowu trzody chlewnej. Wyraża jednak przekonanie, że zakłady prowadzone przez spółki akcyjne lub większych przedsiębiorców, którzyby chude świnie w kraju zakupywali i tuczyli je produktami w kraju zakupowanymi, mogłyby liczyć na względne powodzenie.

Obecnie c. k. Namiestnictwo pismem z dnia 10. stycznia b. r. porusza na nowo tę sprawę załączając odpis reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 17-go listopada 1897.

C. k. Ministerstwo proponuje, aby ze względu na ekonomiczny stan kraju postarać się o stworzenie zakładu tuczenia trzody chlewnej, połączonego z 4-tygodniową obserwacyą. Przymus oddawania do zakładu z powiatów zarazą niedotkniętych byłby wykluczony i trzoda chlewna z tych powiatów pochodząca, mogłaby być swobodnie sprzedawaną wprost na targach pozakrajowych. Natomiast powiaty zarażone korzystałyby z zakładu, w którym koszta utrzymania powinnyby być pokryte przyrostem wagi oddanych do zakładu zwierząt, a czas 4-tygodniowej obserwacyi wystarczałby w zupełności do przekonania się o należytej zdrowotności zwierzęcia. W ten sposób postępując, kraj cały pozyskałby zaufanie targów pozakrajowych, a stan ekonomiczny kraju znacznie by się podniósł.

Ministerstwo zapewnia, że gotowe jest udzielić swego poparcia, celem założenia takiego Zakładu, aby tylko nowo powstać mający zakład unikał tych wszystkich błędów, jakie miały miejsce w byłych zakładach konfinicyjnych w Białej i Krakowie.

Ciągłe zmniejszanie się naszego exsportu trzody chlewnej, nieprzyjazne zarządzenia, w obec naszego kraju c. k. władz rządowych królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych, jak to przykładami zostało udowodnionem, stałe podnoszenie się inwentarza w innych krajach koronnych; są to objawy, nad któremi zastanowić się potrzeba, bo te objawy zagrażają egzystencyi, w szczególności mniejszej własności, a zatem zmuszają nas do rozważenia tych wszystkich okoliczności i obmyślenia środków zaradczych — czem mamy pokryć ten ciągły ubytek w bilansie krajowym.

W tych więc okolicznościach nie możemy przejść do porządku dziennego nad propozycyami c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych. Nasze towarzystwa rolnicze, Izby haddlowe i komisya dla spraw rolniczych w pierwszym rzędzie powołane do wypowiedzenia swojej opinii, nie wypowiedziały jeszcze swego zdania. Byłoby bardzo pożądanem, aby powstały u nas zakłady przerabiające towar surowy na towar gotowy, bo toby uwolniło nas od ciągłych szykan ze względu na przepisy policyjno-weterynaryjne, jak również i pod względem ekonomicznym miałoby bardzo doniosłe znaczenie. Jeżeli się zważy na różnicę cen towaru przerobionego u nas, a w innych krajach koronnych, to dopiero nabierzemy dokładnego przekonania, ile my tracimy, posyłając na eksport towar surowy — a nie towar gotowy i tak naprzykład kilogram szynki we Lwowie kosztuje 80 cent. sprowadzony z Pragi 1.80 cent., a szynki Westfalskiej 3 złr.

Dzisiaj komisya gospodarstwa krajowego, nie mając wszystkich danych, nie może proponować formy ani warunków powstać mających zakładów. Potrzeba mieć wzgląd na producentów trzody chlewnej, naszych przemysłowców przerabiających towar surowy na towar gotowy — dotychczasowe warunki zbytu tego towaru u nas w kraju jak również na innych targach i dopiero po zbadaniu tych wszystkich okoliczności można przyjść do przekonania, w jakiej formie i na jaką skalę zakłady takie miałyby racyę bytu.

C. k. Rząd ze stanowiska państwowego mając obowiązek dbać o rozwój ekonomiczny wszystkich krajów koronnych, ma ten obowiązek względem naszego kraju w daleko większej mierze, jako kraju pod względem ekonomicznym najbardziej zaniedbanego.

W tych więc warunkach Wydział krajowy po zbadaniu wszystkich szczegółów poruszonej sprawy i po wysłuchaniu opinii Towarzystw rolniczych, Izb handlowych i komisyi dla spraw rolniczych może skutecznie prowadzić rokowania z c. k. rządem i kołami finansowemi, powołując do życia Zakład w rozmiarach i warunkach istotnej potrzebie kraju odpowiadającym.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Wzywa się c. k. Rząd, aby sprawy dotyczące zarazy pyskowo-racicowej traktował jako nagłe i jak z jednej strony otrzymawszy doniesienie gminy o wybuchu zarazy, władza powiatowa bezzwłocznie delegowała weterynarza, bez względu na koszta, celem wydania zarządzeń policyjno-weterynaryjnych, tak z drugiej strony otrzymawszy doniesienie o wygaśnięciu zarazy, zarządziła natychmiast co potrzeba, celem otwarcia gminy. Żeby c. k. Starostwa celem szybkiego odwołania zamknięcia okręgów i stacyi ładunkowych — były obowiązane telegraficznie zawiadomiać c. k. Namiestnictwo, jak również inne władze.
2. Aby nie uważał za zarażone całych powiatów sądowych lub politycznych wzbraniając wywozu trzody lub bydła rogatego — jeżeli tylko kilka lub kilkanaście gmin w powiecie jest zapowietrzonych, a tem samem nie zamykał targów — dowolnie interpretując ustawę weterynaryjną z dnia 29 lutego 1880 r. jak również rozporządzenia Ministeryalne z dnia 8 grudnia 1886 r.
3. Nie przeszkadzał w pędzeniu lub wożeniu na targi bydła rogatego i nierogacizny z gmin wolnych od zarazy po drogach, na których niema obawy zarażenia transportu.
4. Zarządzał dokładne (ścisłe) zamknięcie i kontumacyę pojedyńczych gospodarstw, części gmin albo nawet i całych gmin (minimalny rejon zapowietrzony) o ile możności zaraz przy pojawieniu się zarazy.
5. Wyjednał w drodze konstytucyjnej zmianę ustawy weterynaryjnej z dnia 29-lutego 1880 r. a jeżeli to w krótkim czasie okaże się niemożliwem, wydał rozporządzenie:
   a) celem przymusowego zarażenia bydła w minimalnych okręgach zapowietrzonych — w miarę jak dokładna kontumacya i izolowanie tychże będzie przeprowadzone.
   b) odszkodowania z funduszów państwowyoh 75% wartości szacunkowej za każdą sztukę, która by zginęła skutkiem zaszczepienia zarazy pyskowo-racicowej.
6. Zmienił w drodze rozporządzenia ministeryalnego — obowiązujące dzisiaj przepisy paszportowe — zamieniając paszporta ogólne dla trzody chlewnej na paszporta indywidualne.
7. Postarał się, ażeby c. k. rządy krajowe przy wydawaniu zarządzeń mających na celu uregulowanie stosunków handlowych dla bydła i trzody z okręgami innych krajów koronnych bezwarunkowo szanowały i uwzględniały zarządzenia naszych władz — co do rejonów zakaźnych — stacyi ładunkowych — terminów wygaśnięcia zarazy i t. p. i nie wydawały sprzecznych zarządzeń z zarządzeniami naszego c. k. Rządu krajowego.
8. Postarał się aby państwa zagraniczne, a wszczególności państwo niemieckie, tylko wtedy zamykało swe granice dla bydła i trzody produkcyi austryackiej, a w szczególności z Galicyi pochodzącej — jeśli zamknięcie takie jest przewidziane konwencyą weterynaryjną. W razie przeciwnym przeprowadził jak najdalej idące represalia.
9. Aby poczynił takie zarządzenia w sprawie obrotów handlowych trzody galicyjskiej wychodzącej poza granice naszego kraju, któreby umożliwiały swobodne doprowadzenie każdej zdrowej sztuki na wszystkie targi naszej monarchii na podstawie równego prawa, bez ponoszenia osobnych wydatków i ryzyka — na jakie z reguły są narażeni producenci galicyjscy.
10. Upoważnia się Wydział krajowy, aby po wysłuchaniu opinii Towarzystw rolniczych, Izb handlowych i Komisyi dla spraw rolniczych, podjął rokowania z c. k. rządem

i kołami finansowemi kraju i zabezpieczył nasz handel nierogacizną, popierając zakłady przerabiania takowej na towar gotowy, mogący znaleść odbyt po za granicami kraju.

Sprawozdaniem niniejszem załatwione są petycye L. L. 83, 249, 447, 448, 483, 484, 485, 653, 668, 820, 876, 877, 1020, 1089, 1090, 1113, 1250, 1251, 1402, 1403, 1466, 1522, 1523, 1554 i 1555.

Lwów, dnia 8. lutego 1898 r.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Wiśniewski.

Ls. 1.468|98.

Aleg 223

Sprawozdanie

komisyi sanitarnej o petycyi (L. s. 1.468), Wydziału powiatowego w Husiatynie, w sprawie przyznania prawa powszechności i publiczności szpitalowi w Husiatynie.

Wysoki Sejmie!

Ze składek prywatnych, darów gmin i pożyczki, zaciągniętej przez Radę powiatową, wybudowano w Husiatynie, na placu uznanym przez właściwe władze, ze względów sanitarnych, za zupełnie odpowiednym, szpital na 36 łóżek, wedle planów zatwierdzonych 12. kwietnia 1897, L. 25.260 przez c. k. Namiestnictwo.

Szpital ten już wybudowany, składa się z głównego gmachu szpitalnego, pawilonu dla zakaźnych, budynku mieszczącego kuchnię, pralnię i pokoje przeznaczone dla Sióstr miłosierdzia z kaplicą, — dalej budynku na salę sekcyjną i trupiarni.

Ze studni obok budynku administracyjnego, za pomocą rur wodociągowych, będzie woda przeprowadzoną do wszystkich budynków. O kanalizacyi nie zapomniano. Cały plac należący do szpitala ma $2^1/_2$ morga.

Na prośbę Wydziału powiatowego w Husiatynie, zesłał Wydział krajowy w jesieni 1897, swego inspektora szpitali, celem zbadania wybudowanego już szpitala. Inspektor szpitali znalazł wszystko zgodne z wymogami sanitarnymi.

Budowa całego szpitala wraz z urządzeniem, wedle zapodania Wydziału powiatowego w Husiatynie, będzie kosztować około 48.000 złr.

Akt fundacyjny, którym Rada powiatowa oddaje funduszowi szpitala husiatyńskiemu, szpital z całem urządzeniem wewnętrznem a zarazem zobowiązanie całkowitego utrzymania szpitala w pierwszem półroczu, przedłożył już Wydział powiatowy c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia.

Gdy więc warunki są, aby szpitalowi w Husiatynie nadać charakter powszechności i publiczności, skoro szpital będzie wewnątrz zupełnie urządzony, przeto komisya sanitarna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przekazuje petycyę Wydziału powiatowego w Husiatynie, o przyznanie prawa powszechności i publiczności szpitalowi w Husiatynie, Wydziałowi krajowemu do zbadania i do ewentualnego dania przyrzeczenia przedłożenia Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi projektu ustawy, nadającej szpitalowi w Husiatynie charakter powszechności i publiczności, skoro Reprezentacya powiatowa dopełni wszystk oznaczone w §. 2. ustawy z dnia 28. lipca 1897, Dz. ust. kraj. Nr. 47. ie warunki

Lwów, dnia 9. lutego 1898.

Przewodniczący:

Dr. Henryk Jordan *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Julian Olpiński *w. r.*

L. S. 1.721/98.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o budżecie krajowym na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

Komisya budżetowa przedkładając Wysokiemu Sejmowi budżet na rok 1898 zwraca z góry uwagę na to, iż podstawa niniejszego preliminarza co się tyczy dochodów funduszu krajowego, płynących z dodatków do podatków, jest o wiele mniej pewną, aniżeli była w latach ubiegłych. Jest to skutkiem doniosłych zmian ustawodawczych, które wchodzą w życie z rokiem bieżącym, mianowicie reformy podatków osobistych i podatku gruntowego. Reformy te zapewniając z jednej strony krajowi nowe źródło dochodu w pewnym udziale z przypuszczalnego rezultatu podatku osobisto-dochodowego, ścieśniają jednak zarazem, przez dokonane zniżenie innych podatków bezpośrednich, podstawę głównego źródła dochodów krajowych, mianowicie dodatków do bezpośrednich podatków. W jaki sposób cyfrowo wymienione okoliczności wpłyną na rezultat dochodów krajowych, tego stanowczo oznaczyć obecnie nie można, cyfry tedy dochodów tegorocznego budżetu są do pewnego stopnia i muszą być czemś tylko hipotetycznem, co dopiero doświadczeniem na podstawie wynikłości stwierdzonem być może.

Oprócz tego wpływa na zmianę w ukształtowaniu preliminarza i ta okoliczność, iż odpada obecnie w budżecie ta pozycya, która budżetom ostatnich lat ubiegłych zapewniała charakter zwyżkowy i umożliwiała spłatę dawnych długów emisyjnych. Wiadomo, iż na podstawie ugód z c. k. Skarbem państwa w sprawie długu indemnizacyjnego zawartych, pobierał kraj corocznie od r. 1893 do r. 1897 włącznie stałą subwencyę od Skarbu państwa, której nadwyżka ponad bonifikacyę płaconą ze strony kraju na rzecz państwa z tytułu dochodowego podatku od kuponów byłych funduszów indemnizacyjnych, umożliwiała na podstawie zatwierdzonego przez Wysoki Sejm planu konwersyi długu indemnizacyjnego, spłatę dawnych pożyczek. Obecnie akcya spowodowana konwersyą długu indemnizacyjnego jest, jak świadczy sprawozdanie Wydziału krajowego dokonaną i to zgodnie z planem przez Wysoki Sejm przyjętym. Zobowiązaniom tedy z tytułu konwersyi długu indemnizacyjnego, uczynił kraj w zupełności zadość.

Zarazem jednak zamyka się epoka budżetów o zwyżce niezawodnej, która, o ile nie musiała być użytą na spłatę dawnych długów, ułatwić mogła pokrycie wydatków krajowych i rozpoczyna się okres gospodarki niezawisłej od sum wpływających do funduszu krajowego z tytułu ugody indemnizacyjnej. Można więc obecnie w ściślejszy sposób zdać sobie z tego sprawę, jaką należy przyjąć wysokość dodatków do podatków bezpośrednich, ażeby na podstawie tego dochodu obok dochodów własnych funduszu krajowego umożliwić utrzymanie równowagi w budżecie.

Ogólny pogląd na gospodarkę krajową na podstawie niniejszego preliminarza nie uprawnia do zbyt optymistycznych zapatrywań na przyszłość. Pomimo tego

bowiem, iż przybyło nam pewne nowe źródło dochodu w udziale kraju w rezultacie podatku osobisto-dochodowego, którą to sumę zgodnie z preliminarzem budżetu państwowego, Komisya budżetowa oznacza w wysokości 366.223 zł. pomimo, iż, jak świadczą podane poniżej zestawienia, zwyczajne wydatki w tym roku nie wzrosły bardzo znacznie, niektóre zaś znaczniejsze wydatki odpadły, pomimo tego wreszcie, iż wydatność jednego centa oblicza zdaniem Komisyi Wydział krajowy na rok bieżący nieco mniej przezornie jak w latach ubiegłych, nie można było już w tym roku pokryć wydatków krajowych bez pewnego podwyższenia dodatków do podatków.

Przyjęte bowiem na ten rok dodatki do podatków bezpośrednich, tak, jak je proponuje zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego Komisya budżetowa t. j dodatki w wysokości 66% przy podatku zarobkowym, a 60% przy podatkach gruntowym i domowym, są już w stosunku do lat ubiegłych, jeżeli się uwzględni ścieśnienie podstawy dodatków do podatków spowodowane obniżeniem podatku zarobkowego i opustami w podatkach gruntowym i domowym, pewnem podwyższeniem stopy dodatków do podatków w stosunku do lat ubiegłych. Jak bowiem świadczy obliczenie podane na str. 10 sprawozdania Wydziału krajowego należałoby, gdyby się zeszłoroczną stopę dodatków do podatków zatrzymało, a uwzględniło zapewnione reformą podatkową opusty w podatkach domowym i gruntowym, oznaczyć dodatek w podatku zarobkowym na 61%, w podatkach zaś gruntowym i domowym na 55%, co wszakże spowodowałoby w preliminarzu krajowym deficyt około pół miliona zł.

Wymiar tedy dodatków do podatków na rok bieżący oznacza właściwie podwyższenie dodatków w stosunku do lat ubiegłych o 5 centów a obliczenie to jest zarazem dowodem, że udział kraju w podatku osobisto-dochodowym, nie zdołał wyrównać luki w dochodach kraju spowodowanej ścieśnieniem podstawy dodatków do podatków, będącej następstwem obniżenia tych podatków bezpośrednich, na które dodatki krajowe mogą być nakładane. Tę okoliczność uważa Komisya za swój obowiązek naznaczyć już na wstępie swego sprawozdania w tym celu, aby wykazać, iż pomimo rachunkowej przewyżki dochodów nad wydatkami w preliminarzu tegorocznym, oszczędność w wydatkach jest nieodzownie potrzebną. Istotny stan finansów kraju, zdaniem Komisyi budżetowej—nie tylko nie uprawnia do czynienia znacznych nowych wydatków, lecz jest nawet tego rodzaju, iż już wskutek corocznego normalnego wzrostu wydatków zwyczajnych, w bliskiej przyszłości dochody funduszu krajowego przy dzisiejszej stopie dodatków do podatków nie wystarczą w zupełności na pokrycie wydatków i trzeba będzie dla utrzymania równowagi budżetowej, albo podnieść nieco stopę dodatków, albo też postarać się o nowe źródła dochodu dla funduszu krajowego. Że zaś wobec teraźniejszego niepomyślnego ekonomicznego położenia kraju—przy ewentualnem podwyższeniu jakichkolwiek ciężarów publicznych, postępować należy z największą oględnością, to zdaniem komisyi, rozumie się samo przez się.

Porównanie budżetu krajowego według wniosków Komisyi budżetowej z projektem Wydziału krajowego, przedstawia się w cyfrach wydatków oraz dochodów własnych funduszu krajowego jak następuje:

Wydatki według projektu Wydziału krajowego wynoszą:		8,902.630 zł.
„ „ uchwał Komisyi budżetowej „		8,859.831 zł.
„ „ „ „ „ są mniejsze o		42.799 zł.
Dochody własne funduszu krajowego według projektu Wydziału krajowego wynoszą . . .		2,171.687 zł.
„ własne według uchwał Komisyi budżet. „ . . .		2,172.103 zł.
„ „ „ „ „ są większe o		416 zł.
Preliminarz tedy komisyi budżetowej jest korzystniejszym od preliminarza Wydziału krajowego o		43.215 zł.

Z uwagi na to, że Komisya budżetowa przyjmuje w swym preliminarzu wydatność jednego centa dodatków do podatków zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w wysokości 112.510 zł. i że przychyla się do wniosku Wydziału krajowego, by oznaczyć stopę dodatków do podatków przy podatku zarobkowym w wysokości 66%. zaś przy podatkach gruntowym i domowym w wysokości 60%, przeto preli-

minowany dochód z dodatków do podatku wynosi w preliminarzu Komisyi zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego: . . . . . 6,790.476 zł.

Jeżeli się zaś do tego doda sumę dochodów własnych funduszu krajowego wedle wniosków Komisyi w wysokości . 2.172.103 zł.

otrzymujemy jako sumę dochodów wedle wniosków Komisyi: . . . . . 8.962.579 zł.

odliczając od dochodów sumę wydatków wysokości: . . 8.859.831 zł.

otrzymujemy jako rachunkową przewyżkę budżetową według wniosków Komisyi sumę: . . . . . 102.748 zł.

która to przewyżka jest według podanego powyżej zestawienia o 43.215 zł. wyższą aniżeli przewyżka według preliminarza Wydziału krajowego.

Przyczyna tego w stosunku do preliminarza Wydziału krajowego cyfrowo znacznie korzystniejszego rezultatu zestawienia budżetu leży głównie w tem, iż Komisya skreśliła w preliminarzu wydatków w Rubryce XIII (budowy wodne i melioracye) dwie znaczne pozycye wydatków a mianowicie: pozycyę 194 *e)* (na roboty dodatkowe przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Białej 12.429 zł.) i pozycyę 195 (na utworzenie funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych I. rata 50.000 zł.). Powody, które Komisyę budżetową do tego skłoniły wyłuszczone są w sprawozdaniu specyalnem rubryki XIII.. Te skreślenia w związku ze znacznem zaoszczędzeniem w dziale Rubryki XI, (dotacye dla zakładów krajowych) umożliwiły korzystniejsze zamknięcie budżetu, pomimo znacznego podwyższenia wydatków w Rubryce VII (na cele wykształcenia i oświaty), jakoteż w Rubrykach VI (zasiłki dla zakładów dobroczynności) i VIII (utrzymanie pomników historycznych).

Decydując się wszakże na skreślenie wspomnianej powyżej pozycyi 195 w tegorocznym budżecie, powzięła Komisya budżetowa jednocześnie uchwałę, by zaproponować Wysokiemu Sejmowi, ażeby począwszy od przyszłego roku pozycya dochodów 66 w rubryce XVII t.j. wpłata od funduszu spółek wodnych na umorzenie pożyczki spłaconej w roku 1894 zastępczo przez fundusz krajowy, która w roku bieżącym wynosi 29.119 zł., została użytą na ten cel, na który przeznaczoną była pozycya 195 t. j. na fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych. W razie jeżeli Wysoki Sejm poweźmie uchwałę zgodnie z wnioskiem Komisyi to wspomniana pozycya dochodu odpadnie w przyszłorocznym budżecie, dochód ten więc 29 119 zł. ma zdaniem Komisyi już w tegorocznym budżecie charakter przejściowy.

Prócz tego zwraca Komisya uwagę Wysokiego Sejmu na to, iż zaproponowane przez Wydział krajowy i przyjęte już we wnioskach Komisyi budżetowej podwyższenie płac urzędników krajowych, które ma wejść w życie z dniem 1 lipca b.r. jest tylko częściowo uwzględnione w tegorocznym budżecie. Wstawioną jest bowiem na ten cel na pokrycie półrocznej tangenty w rubryce XVII suma 19.543 zł. podczas gdy, jak wynika ze sprawozdania przedłożonego Wysokiemu Sejmowi w tym względzie, podwyższenie płac pociągnie za sobą przy dzisiejszym etacie podwyższenie roczne przekraczające nieco kwotę 40.000 zł. Z tego więc tytułu podwyższenie wydatków w przyszłorocznym budżecie w stosunku do tegorocznego, musi nastąpić o kwotę przekraczającą 20.000 zł. Już tedy z uwzględnienia tych dwóch pozycyj, o których tu była mowa, okazuje się, że znaczna nadwyżka tegorocznego budżetu jest czemś zupełnie przejściowem i że w razie rachunkowego uwzględnienia tylko niektórych znaczniejszych zmian, które w roku przyszłym na niekorzyść budżetu niezawodnie nastąpić muszą, znikłaby w przeważnej części z naszego preliminarza.

Bardziej wszakże jeszcze osłabia znaczenie owej rachunkowej nadwyżka ta okoliczność, iż zdaniem Komisyi budżetowej, całe obliczenie wydatności centa dodatków do podatków jest w bieżącym roku nie tak ścisłem jak w latach ubiegłych, oraz że cała główna podstawa dochodów funduszu krajowego, wobec tego, iż nieda się oznaczyć, o ile reforma państwowa podatków bezpośrednich wpłynie na dochody z dodatków do podatków, jest czemś mniej stałem i pewnem aniżeli w latach ubiegłych. Przed przystąpieniem do uwag tyczących się tych kwestyi podaje Komisya, jak coroczne porównanie budżetu tegorocznego z zeszłorocznym, następnie sumaryusz budżetu na rok 1898, dalej zestawienie różnic pomiędzy preliminarzem Wydziału krajowego na rok 1898 a wnioskami Komisyi budżetowej, wreszcie zaś zestawienie wydatków nadzwyczajnych i inwestycyjnych w tegorocznym preliminarzu.

Porównanie budżetów na rok 1897 i 1898:

Rubryka	Poszczególnienie	Uchwała Sejmu na rok 1897	Wniosek Komisyi budżetowej na rok 1898	Na rok 1898 preliminuje się	
				więcej	mniej
	Wydatki.				
I.	Koszta reprezentacyi kraju . . .	108.296	107.496	—	800
II.	„ zarządu	302.611	306.620	4.009	—
III.	„ leczenia	990.000	990.000	—	—
IV.	„ szczepienia	72.200	76.200	4.000	—
V.	Wydatki sanitarne	30.600	34.100	3.500	—
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności .	25 424	24.424	—	1.000
VII.	Na cele wykształcenia i oświaty . .	2,450.391	2,651.535	201.144	—
VIII.	Utrzymanie pomników historycznych .	30.520	34.220	3.700	—
IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi . . .	231.790	229.595	—	2.195
X	Wydatki na komunikacye . . .	1,435.778	1,444.576	8.798	—
XI.	Dotacye dla zakładów krajowych . .	154.699	46.757	—	107.942
XII.	Wydatki na szupaśnictwo . . .	25.000	26.000	1.000	—
XIII.	Budowy wodne i melioracye . . .	580 899	518.954	—	61.945
XIV.	Umarzanie pożyczek	3,031.855	1,474.933	—	1,556.922
XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa . .	579.777	572 538	—	7.239
XVI.	„ „ rękodzielnictwa i przemysłu .	178.319	199.528	21.209	—
XVII.	Rozmaite wydatki	322.493	122.355	—	200.138
	Suma wydatków .	10,550.652	8,859.831	247.360	1,938.181
					1,690.821
	Dochody.				
I.	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych	904.153	258.032	—	646.121
II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych	5.000	5 000	—	—
III.	Dochody z dróg krajowych . . .	235.950	277.750	41 800	—
IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych	34 584	39.334	4.750	—
V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych . .	45.225	40.600	—	4 625
VI.	„ pożyczek	35.660	3.247	—	32.413
VII.	Dochody szkoły gosp. lasowego we Lwowie	7.380	7.380	—	—
VIII	„ szkół i folwarku w Dublanach .	69.830	64.405	—	5.425
IX.	„ „ „ w Czernichowie	40.730	40.345	—	385
X.	„ innych szkół rolniczych krajowych	22.287	28.314	6.027	—
XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich	600	600	—	—
XII.	Dochody z przelania do skarbu krajowego				
XIII.	pozostałości z fund. zapomogi z r. 1866	2 444	1.906	—	538
	Dochody z kwaterunku żandarmeryi .	89.542	95.054	5 512	—
XIV.	„ ze zwrotu wydatków szupasowych	8.000	8.000	—	—
XV.	„ kraj. składu publiczn. w Krakowie	22 980	15.384	—	7.596
XVI.	Dochody z kraj opłat konsumcyjnych .	834 000	810 000	—	24.000
XVII.	Rozmaite dochody	1,604.524	476.752	—	1,127.772
	Suma dochodów własnych .	3,962.889	2,172.103	58.089	1,848.875
					1,790.786

Ażeby wszakże przeprowadzić co do ostatecznego wyniku w wydatkach i dochodach porównanie dokładne, należy w wydatkach i dochodach obydwóch lat strącić owe pozycye, które mają charakter przejściowy. Pozycyami takiemi są: w dochodach budżetu na rok 1897 subwencya indemnizacyjna ze Skarbu państwa, której spłata się skończyła, w obu budżetach spłata od funduszu „Spółek wodnych“, która to pozycya odpadnie w roku przyszłym w zupełności, wreszcie zaś w budżecie roku 1898 bonifikacyę ze Skarbu państwa za zrzeczenie się dodatków krajowych do podatku osobisto dochodowego, której to pozycyi w zeszłym roku nie było. W wydatkach zaś należy w budżecie roku 1897 potrącić bonifikacyę Skarbowi państwa z tytułu podatku dochodowego od kuponów byłych funduszów indemnizacyjnych i kwotę przeznaczoną na podwyższenie dotacyi kasy. W wydatkach preliminarza r. 1898 nic nie potrącamy, nie ma tu bowiem pozycyj mających ściśle przejściowy charakter.

W ten sposób przeprowadzone zestawienie przedstawia się w następujący sposób:

		w r. 1897	w r. 1898
Ogół wydatków wynosi . . .		10,550.652 zł.	8,859.831 zł.
Od tego należy potrącić:			
Bonifikacyę Skarbowi państwa	52.334 zł.		
Spłatę dawnych długów .	1,410.300 „		
Dotacyę kasy . . .	75.806 „	1,538.440 „	
Zostaje . .		9,012.212 zł.	
W porównaniu z wydatkami r. 1898 .		8,859 831 „	
Okazuje się iż wydatki r. 1898 są mniejsze o		152.381 zł.	

			w r. 1897		w r. 1898
Ogół dochodów własnych wynosi . .			3,962.889 zł.		2,172.103 zł.
Od tego potrąca się:					
Zwyżkę z lat ubiegłych .	904.153 zł.			258.032 zł.	
Subwencyę indemnizacyjną .	1,488.935 „			—	
Bonifikacyę za zrzeczenie się dodatków do podatku osobisto-dochowego				366.223 „	
Spłatę od funduszu „Spółek wodnych“ . . .	29.016 „			29.119 „	
Razem . . .			2,422.104 „		653.374 „
Zostaje . .			1,540.785 zł.		1,518.729 zł.
Dochody zatem w budżecie roku 1898 są mniejsze o				22.056 zł.	

Jeżeli od zmniejszenia wydatków o . . .	152.381 zł.
Potrącimy zmniejszenie dochodów o . . .	22.056 „
Okaże się wynik budżetu roku 1898 cyfrowo pomyślniejszy o .	130.325 zł.

Sumaryusz budżetu krajowego na rok 1898.

Rubryka	Poszczególnienie	Preliminarz Wydziału krajowego	Wniosek Komisyi budżetowej	Z porównania Komisya wnosi	
				więcej	mniej
		złote waluty austryackiej			
	Wydatki.				
I.	Koszta reprezentacyi kraju . .	107.496	107 496	—	—
II.	„ zarządu	303.420	306.620	3.200	—
III.	„ leczenia	990.000	990.000	—	—
IV.	„ szczepienia . . .	76.200	76.200	—	—
V.	Wydatki sanitarne . . .	34.100	34.100	—	—
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	21.324	24.424	3.100	—
VII.	Na cele wykształcenia i oświaty .	2,639.135	2,651.535	12.400	—
VIII.	Utrzymanie pomników historycznych	31.120	34.220	3.100	—
IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi . .	229.595	229.595		—
X.	Wydatki na komunikacye . .	1,445.576	1,444.576	—	1.000
XI.	Dotacye dla zakładów krajowych .	57.527	46.757	—	10.770
XII.	Wydatki na szupuśnictwo . .	26.000	26.000	—	—
XIII.	Budowy wodne i melioracye . .	581 083	518 954	—	62.129
XIV.	Umarzanie pożyczek . . .	1,474.933	1,474.933	—	—
XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa .	570.228	572.538	2.310	—
XVI.	Na podniesienie rękodzielnictwa i przemysłu	197.428	199.528	2.100	—
XVII.	Rozmaite wydatki . . .	117.465	122.355	4.890	—
	Suma wydatków . .	8,902.630	8,859.831	31.100	73.899
					42.799

Rubryka	Poszczególnienie	Preliminarz Wydziału krajowego	Wniosek komisyi budżetowej	Z porównania Komisya wnosi	
				mniej	więcej
		złote waluty austryackiej			
	Dochody.				
I.	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych	258.032	258.032	—	—
II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych	5.000	5.000	—	—
III.	Dochody z dróg krajowych . .	277.750	277.750	—	—
IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych	38.918	39.334	—	416
V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych .	40.600	40.600	—	—
VI.	„ pożyczek	3.247	3.247	—	—
VII	Dochody szkoły gospodarst. lasowego we Lwowie . . .	7.380	7.380	—	—
VIII.	Dochody szkół i folwarku w Dublanach	64.405	64.405	—	—
IX.	Dochody szkół i folwarku w Czernichowie	40.345	40.345	—	—
X.	Dochody innych szkół krajowych .	28.314	28.314	—	—
XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich	600	600	—	—
XII.	Dochody z przelania do funduszu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z roku 1866 . .	1.906	1 906	—	—
XIII.	Dochody z kwaterunku żandarmeryi	95.054	95.054	—	—
XIV.	Dochody z zwrotu wydatków szupasowych	8.000	8.000	—	—
XV.	Dochody krajow. składu publicznego w Krakowie	15.384	15.384	—	—
XVI.	Dochody z krajowych opłat konsumcyjnych	810.000	810.000	—	—
XVII.	Rozmaite dochody . . .	476.752	476.752	—	—
	Suma dochodów własnych .	2,171.687	2,172.103	—	416

Zestawienie różnic między preliminarzem Wydziału krajowego za rok 1898, a wnioskami Komisyi budżetowej.

Wydatki.

					Więcej:	Mniej:
W rubryce	II.	podwyższono ogółem o			3.200 zł.	
		a mianowicie:				
		płacę i dodatek naczelnika Oddziału statystycznego o . . .		400 zł.		
		dary z łaski w sumie . . .		1.900 „		
		nadzwyczajne zaliczki na płace .		900 „		
		razem j. w. .		3.200 zł.		
„	„	VI. podwyższono o			3.100 „	
		z powodu wstawienia następujących pozycyj:				
		dla Towarzystwa Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie		200 zł.		
		dla Lecznicy powszechnej we Lwowie, nadzwyczajnej subwencyi .		500 „		
		dla Towarzystwa opieki nad niemowlętami pod wezwaniem „Dzieciątka Jezus“ we Lwowie, więcej o		100 „		
		na ryczałt na zasiłki dla ochronek, więcej o		200 „		
		dla Towarzystwa wzaj. pomocy djaków gr. k. dyecezyi przemyskiej .		100 „		
		dla takiegoż Towarzystwa archidyec. lwowskiej		100 „		
		dla takiegoż Towarzystwa dyecezyi stanisławowskiej . . .		100 „		
		dla Towarzystwa kolonii wakacyjnej dla dziewcząt we Lwowie .		200 „		
		dla Towarzystwa im. św. Salomei we Lwowie		100 „		
		dla Zgromadzenia Służebnic Serca Jezusowego w Krakowie . .		100 „		
		dla Zakładu staruszek i kalek w Krakowie im. hr. Sołtykowej .		100 „		
		dla Stowarzyszenia opieki nad uwolnionymi więźniami we Lwowie		100 „		
		dla Stowarzyszenia głuchoniemych „Nadzieja“ we Lwowie . .		100 „		
		dla „Domu pracy“ na Kaźmierzu w Krakowie		500 „		
		dla Zakładu św. Jadwigi w Krakowie		600 „		
		razem j. w. .		3.100 zł.		
„	„	VII. podwyższono ogółem o			12.400 „	
		mianowicie podwyższono:				
		niedobór funduszu szkolnego kraj. o		2.700 zł.		
		dla Towarzystwa „Sokół“ w Krakowie o		300 „		
		dla Towarzystw sokolich na prowincyi o		200 „		
		dla Towarzystwa muzycznego w Samborze		100 „		
		do przeniesienia .		3.300 zł.	18.700 zł.	— zł.

			Więcej:	Mniej:
	z przeniesienia .	3.300 zł.	18.700 zł.	— zł.
	dla Towarzystwa muzycznego w Stanisławowie	100 „		
	dla Towarzystwa muzycznego w Kołomyi	100 „		
	dla Towarzystwa muzycznego w Brodach	100 „		
	dla Towarzystwa „Lutnia“ w Krakowie o	200 „		
	dla Zboińskiej Józefy, wdowy po artyście dram.	100 „		
	dla Towarzystwa „Oświaty ludowej“ we Lwowie o	500 „		
	dla Teatru im. hr Al. Fredry w Stanisławowie o	500 „		
	dla Stowarzyszeń akademickich o .	200 „		
	dla Towarzystwa im. Szewczenki o .	500 „		
	dla Komisyi archeograficznej Towarzystwa im. Szewczenki . .	500 „		
	dla Zakładu św. Heleny we Lwowie	100 „		
	dla Instytutu ruskiego dla dziewcząt w Przemyślu o . . .	100 „		
	dla Zakładu wychowawczego naukowego żeńskiego Grusiewiczównej i Strzałkowskiej we Lwowie .	1.000 „		
	dla Wydawnictwa „Lud“ . .	100 „		
	dla Stowarzyszenia „Strzecha“ w Wiedniu	100 „		
	dla Stowarzyszenia „Przytulisko“ w Wiedniu	100 „		
	dla Stowarzyszenia nauczycielek we Lwowie	100 „		
	dla Czasopisma „Rodzina“ i „Szkoła“	200 „		
	na budowę gmachu sztuk pięknych w Krakowie	1.000 „		
	na jubileuszowe wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego .	4.000 „		
	razem podwyższono o .	12.900 zł.		
	natomiast zniżono subwencyę na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich o .	500 „		
	pozostaje j. w. .	12.400 zł.		
W rubr.	VIII. podwyższono o		3.100 zł.	
	z powodu przyznania zasiłków:			
	na restauracyę organów kościoła OO. Bernardynów w Leżajsku .	500 zł.		
	na restauracyę cerkwi katedralnej w Stanisławowie . . .	2.000 „		
	na restauracyę starożytnych dzwonów przy cerkwi w Jaworowie	100 „		
	na restauracyę starożytnej synagogi w Leszniowie . . .	200 „		
	na restauracyę ikonostasu w cerkwi w Sieniawie	300 „		
	razem j. w. o .	3.100 zł.		
„ „	X. zniżono koszta urządzić się mającego kursu praktycznego dla konduktorów drogowych o			1.000 zł.
	do przeniesienia .		21.800 zł.	1.000 zł.

					Więcej:	Mniej:
		z przeniesienia			21.800 zł.	1.000 zł.
W rubr.	XI.	zniżono dotacye dla zakładów krajowych o				10.770 „
		a to: szpitala lwowskiego o		10.546 zł.		
		zaś szpitala św. Łazarza w Krakowie o		224 „		
		razem j. w.		10.770 zł.		
„ „	XIII.	zniżono ogółem o				62.129 „
		a mianowicie opuszczono preliminowany przez Wydział krajowy zasiłek na dodatkowe roboty przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Biały		12.429 zł.		
		i subwencyę na utworzenie funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych		50.000 „		
		razem		62.429 zł.		
		natomiast wstawiono jednorazowe dary z łaski:				
		dla Schneidrowej	200 zł.			
		dla Biegańskiej	100 „	300 „		
		pozostaje więc zniżenie j. w. o		62.129 zł.		
„ „	XV.	podwyższono o			2.310 „	
		a mianowicie dla:				
		wyższej szkoły rolniczej w Dublanach o		110 zł.		
		stacyi kontrolnej i doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach o		400 „		
		na środki demonstracyjne do nauki mleczarstwa o		800 „		
		dla Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie		500 „		
		na stypendya dla górników i uczniów szkół górniczych i wiertniczych o		500 „		
		razem j. w.		2.310 zł.		
„ „	XIV.	podwyższono o			2.100 „	
		a to: dla szkoły koronkarskiej w Kańczudze o		100 zł.		
		i na szkołę handlową w Krakowie o		2.000 „		
„ „	XVII.	podwyższono o			4.890 „	
		a mianowicie dodano;				
		dla Pedynkowskiej Emilii na Zakład hafciarski		400 zł.		
		dla Wydziału krajowego do rozdziału w załatwieniu petycyj		1.000 „		
		dla Wydziału krajowego do rozdziału pomiędzy pogorzelców		500 „		
		dla Rampeltowy, wdowy po rządcy szpitala		200 „		
		dla Jezierskiego, b. pisarza szpitala lwowskiego		100 „		
		na dary z łaski dla nauczycieli ludowych		530 „		
		dla Ogonowskiej, wdowy po profesorze		360 „		
		na budowę kaplicy w Nowym Sączu dla młodzieży szkolnej		200 „		
		dla niezaopatrzonych kościołów i kaplic		1.000 „		
		do przeniesienia		4.290 zł.	31.100 zł.	73.899 zł.

		Więcej:	Mniej:
z przeniesienia	4.290 zł.	31.100 zł.	73.899 zł.
dla pogorzelców gminy Derewnia	300 „		
„ „ „ Żuklin	300 „		
razem j. w.	4890 zł.		
Razem		31.100 zł.	73.899 zł.
Ogółem zmniejszono o			42.799 „

W dochodach.

	Więcej:	Mniej:
W rubryce IV. Szpital św. Łazarza podwyższono o	416 zł.	— zł.

Wydatki nadzwyczajne i inwestycyjne w preliminarzu na rok 1898.

Rubr.			
Rubr.	VI.	Lecznica lwowska — na zakupno instrumentów	500 zł.
„	„	Budowa zakładu dla nieuleczalnych (Sióstr Józefitek)	3.000 „
„	„	Zakupno domu dla Towarz. opieki nad sługami im. św. Jadwigi	1.000 „
„	„	Dom pracy na Kaźmierzu w Krakowie	500 „
„	VII.	Fundusz szkolny: dodatek na emerytury, zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye i inne	41.868 „
„	„	Zasiłki na budowę skół	100.000 „
„	„	Budowa teatru w Krakowie	7.500 „
„	„	„ „ we Lwowie	7.500 „
„	„	„ gmachu dla Tow. sztuk pięknych w Krakowie	1.000 „
„	„	Teatr w Stanisławowie, jednorazowo	500 „
„	„	Budowa zakładu wychowawczego w Łomnej	1.000 „
„	„	„ internatu w Tarnopolu	1.000 „
„	„	„ szkoły polskiej w Białej	5.000 „
„	„	Wydawnictwo Uniwersytetu jagiellońskiego	4.000 „
„	VIII.	Restauracya kościoła OO. Bernardynów w Leżajsku	500 „
„	„	„ „ na Wawelu	10.000 „
„	„	„ cerkwi katedr. w Stanisławowie	2 000 „
„	„	„ ikonostasu w Sieniawie	300 „
„	„	„ kościoła OO. Bernardynów w Sokalu	1.000 „
„	„	„ klasztoru OO. Dominikanów w Krakowie	3.000 „
„	„	Wykupno ruin w Oświęcimiu	1.000 „
„	„	Restauracya synagogi w Leszniowie	200 „
„	X.	Kurs konduktorów drogowych (urządzenie)	1.000 „
„	„	Nowe budowy i rekonstrukcye dróg	60.000 „
„	„	Zasiłki dla dróg powiat. i gminnych	390.000 „
„	„	Biuro kolejowe (personal prowizoryczny)	11.500 „
„	„	Koleje niższorzędne	300.000 „
„	„	Kolej Pałahicze-Tłumacz	2.000 „
„	XI.	Szpital lwowski	42.642 „
„	„	Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	5.400 „
„	„	Szpital św. Łazarza w Krakowie	12.500 „
„	XIII.	Budowy wodne i melioracye	518.954 „
„	XIV.	Odsetki od pożyczki z fund. szkolnego na budowę szkół	12.888 „
„	„	Spłata niezgłoszonych obligów indemnizacyjnych	15.000 „
„	XV.	Wydatki nadzwyczajne szkół rolniczych	37.390 „
„	„	Budowa szkoły rolniczej w Suchodole pod Krosnem	39.000 „
„	„	Podniesienie hodowli bydła	38.000 „
„	„	Założenie szkoły sadowniczej w Zaleszczykach	15.000 „
„	„	Podniesienie chowu koni	5.000 „
„	„	„ hodowli świń	4.000 „
„	XVI.	Wydatki nadzwyczajne na cele przemysłu	29.060 „
„	„	Dotacya funduszu przemysłowego	25 000 „
„	XVII.	Budowa kaplicy dla młodzieży szkolnej w Nowym Sączu	200 „
„	„	Dla kościołów i kaplic niezaopatrzonych	1.000 „
		Razem	1,757.902 zł.

Wielkie trudności w ułożeniu preliminarza budżetowego na rok bieżący sprawia, jak już wspomniano we wstępie sprawozdania, obliczenie prawdopodobnych dochodów funduszu krajowego. Do dochodów własnych funduszu krajowego wlicza Komisya budżetowa zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego nowy dla kraju dochód t. j. udział w rezultacie podatku osobisto-dochodowego, który w myśl artykułów IX. i XIII. ustawy państwowej z 25. października 1896 r. (Dz. u. p. nr. 220) jest zarazem odszkodowaniem ze Skarbu państwa za zrzeczenie się kraju poboru dodatków do podatku osobisto-dochodowego. Wysokość tej pozycyi dochodów oznacza Wydział krajowy a za nim Komisya budżetowa zgodnie z preliminarzem budżetowym Rady państwa, (w którym kwota 3,000.000 zł. przypadająca wszystkim krajom jako odszkodowanie jest już rozdzieloną na poszczególne kraje), na 366.223 zł. Wstawienie zaś tej pozycyi w rubrykę dochodów własnych funduszu krajowego uzasadnia Komisya budżetowa tem, iż Wysoki Sejm uchwalił już na posiedzeniu dnia 7. lutego b. r., ustawę, na podstawie której kraj zrzeka się prawa poboru dodatków do podatku osobisto-dochodowego.

Ponieważ, podobnie jak w latach ubiegłych, własne dochody funduszu krajowego pokrywają tylko część wydatków krajowych, przeto co do pokrycia reszty wydatków musi kraj nadal czerpać zasoby w głównem swem źródle dochodów t. j. w dodatkach do tych podatków bezpośrednich, co do których prawo nakładania dodatków na rzecz kraju nie zostało ograniczonem. Podatkami temi są obecnie stosownie do przepisów nowych ustaw państwowych: zreformowany podatek zarobkowy wraz z podatkiem od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, oraz podatki gruntowy i domowy.

Co się tyczy tych podatków, o ile one są podstawą oznaczenia i przypuszczalnego rezultatu dodatków krajowych, miano w łonie Wydziału krajowego i Komisyi budżetowej następujące dwie zasadnicze kwestye do rozstrzygnięcia:

1. Jak obliczyć obecnie wydatność jednego centa dodatków do podatków bezpośrednich wobec tego, iż nastąpiło w nowym skontyngentowanym podatku zarobkowym w stosunku do podatków dawniejszych tego działu łączne obniżenie o $22^1/_2\,\%$, iż dalej wskutek rewizyi katastru gruntowego nastąpiło w naszym kraju pewne choć nieznaczne obniżenie gruntowego podatku, nowa zaś ustawa o opustach podatkowych spowodowanych klęskami nieurodzaju, może także wpłynąć na obniżenie wynikłości tego podatku, że wreszcie opusty podatkowe przyznane reformą podatków osobistych dla podatków gruntowego i domowego, mogłyby być także uwzględnione przy obliczeniu wydatności centa dodatków do podatków?

2. Czy wobec tego, iż przeprowadzona reforma podatków bezpośrednich zniża owe podatki bezpośrednie, które obecnie podpadają pod kategoryę podatku zarobkowego łącznie o $22^1/_2\,\%$, podczas gdy w podatkach gruntowym i domowym zapewniony jest tylko pewien opust, wynoszący co najmniej $10\,\%$, podatek zaś ma być przypisany bez tego opustu i od tego przypisanego podatku dodatki krajowe ma się obliczać, czy więc wobec tej różnicy należy przyjąć dla tych dwóch kategoryi podatków różną stopę dodatków do podatków a więc wyższą w podatku zarobkowym niż w podatkach gruntowym i domowym, czy też nie?

Pierwsza kwestya tyczy się przypuszalnej wydatności centa i oznaczenia przeciętnej wysokości dodatków do podatków, druga zaś oznaczenia wysokości stopy dodatków do podatków przy rozmaitych kategoryach podatków bezpośrednich ulegających obciążeniu dodatkami krajowemi.

Komisya budżetowa podaje naprzód swe uwagi, o ile dotyczą kwestyi pierwszej.

Obliczenie wydatności centa dodatków do podatków nie ulegało w ostatnich latach ubiegłych, gdy niezmienną była podstawa dodatków do podatków, żadnym znaczniejszym trudnościom. Od lat wielu przyjmował zwykle Wysoki Sejm za podstawę wydatności centa przecięcie wydatności trzech lat ubiegłych. Wobec pewnego stałego przeciętnego wzrostu w wpływie podatków i dodatków do podatków, był ten system oznaczania wydatności centa preliminowaniem wielce ostrożnem i zapewnił też krajowi w ostatnich latach znaczną przewyżkę wynikłości dochodów ponad wydatkami. W preliminarzu tegorocznym oprzeć obliczenie wydatności centa jedynie na tej podstawie, było rzeczą niemożliwą ze względu na zmienioną i ścieśnioną podstawę obliczenia dodatków krajowych. Ponieważ wszakże wynikłość wpływu dodatków pozostaje i nadal jedną z głównych podstaw preliminarza dochodów, przeto podaje Komisya poniżej wydatność 1 centa pobieranych w latach ubiegłych dodatków do podatków bezpośrednich.

Wydatność ta wynosiła:

w roku	1892	111.647 zł.
„ „	1893	111.485 „
„ „	1894	102.511 „
„ „	1895	117.812 „
„ „	1896	123.998 „
	razem . .	567.453 zł.

a więc średnio rocznie z uwzględnieniem przecięcia 5 lat 113.490 zł., zaś z uwzględnieniem tylko ostatnich 3 lat 114.774 zł.

Przecięcia z ostatniego trzechlecia nie można było wobec zmienionego obecnie systemu opodatkowania wstawić bez bliższego usasadnienia jako przypuszczalną wydatność centa na rok bieżący, z drugiej wszakże strony niezmiernie jest trudną rzeczą oznaczyć, o ile wszystkie w zagadnieniu pod l. 1. podanem wyliczone okoliczności musiałyby tę wydatność obniżyć. W celu uzyskania przybliżonej podstawy do obliczenia dodatków do podatków udał się Wydział krajowy do Władz skarbowych jeszcze na wiosnę roku ubiegłego i uzyskał od nich oparte na pewnem prawdopodobieństwie obliczenie, które podaje w swem sprawozdaniu o budżecie krajowym na str. 8. i 9. Obliczenie to, jak z treści podanego tamże wywodu wynika, nie mogło żadną miarą być dokładnem i jest tylko hipotezą do pewnego stopnia uzasadnioną. Nie wdając się bliżej w rozbiór szczegółów tego obliczenia, podaje Komisya budżetowa na tem miejscu tylko ostateczny tegoż rezultat. Na podstawie wspomnianego obliczenia oznacza Wydział krajowy sumę dawnych podatków od których pobierał kraj dodatki w kwocie . 2,952.000 zł.
odliczając zaś od niej prawdopodobną sumę tych podatków od których obecnie dodatek krajowy będzie się pobierać w wysokości 2,371.000 „

otrzymuje prawdopodobny ubytek podstawy dodatków . . . 581.000 zł.

W dalszym swym wywodzie przyjmuje Wydział krajowy przypuszczalny wpływ podatków według przecięcia ostatnich dwóch lat t. j. 1895 i 1896 r. nie wliczając w obliczenie to przecięcia roku 1894., który zdaniem Wydziału krajowego, jako rok nieurodzaju „w rachubę wchodzić nie powinien“. Przecięcie to dwuletnie wynosi . . . . . 12,090.500 zł.
potrącając od tego powyżej podany ubytek . . . . . 581.000 „

otrzymałoby się jako prawdopodobną podstawę dodatków . . 11,509.500 zł.
co odpowiadałoby wydatności centa w kwocie 115.095 zł.

Kwotę tę wszakże w dalszym ciągu obliczania obniża nieco Wydział krajowy (str. 10) głównie ze względu na opust w podatku gruntowym, dokonaną rewizyę katastru gruntowego, oraz ustawę, o opustach podatkowych z powodu klęsk elementarnych, nie motywując wszakże tego dokładnie, co zresztą o ile idzie o wpływ ustawy o opustach z powodu klęsk, byłoby niemożliwem. Na tej podstawie przychodzi ostatecznie Wydział krajowy do przekonania, iż prawdopodobną wydatność centa dodatków do podatków należy na rok bieżący przyjąć w wysokości 112.510 zł.

Komisya budżetowa nie zmienia wprawdzie tego wniosku Wydziału krajowego, lecz tylko z tego powodu, ponieważ uważa obliczenie prawdopodobne wydatności centa w tym roku za niemożliwe i całą podstawę tego obliczenia za hipotezę, zarazem zaś sądzi, że ewentualny ubytek w roku bieżącym może być pokrytym nadwyżkami uzyskanemi w latach poprzednich. Zasadniczo wszakże nie uważa Komisya za rzecz stosowną przy obliczeniu prawdopodobieństwa wydatności centa wykluczenie dowolne jednego roku z trzech lat ubiegłych dlatego, ponieważ rok ten był rokiem nieurodzaju, a tem samem wydatność centa w tym roku o wiele niższą. Z równem uprawnieniem musiałoby się chyba wykluczać z przecięcia lat kilku, te lata, w których wskutek niezwykle dobrego urodzaju wydatność centa była wyjątkowo korzystniejszą niż w innych latach. Komisya budżetowa przyznaje wprawdzie, że tak wydatność centa w r. 1896. jak i wpływ dodatków na rok 1897. znany już po koniec grudnia, przemawiają za zdaniem Wydziału krajowego, iż zły rezultat r. 1894 był istotnie czemś całkiem wyjątkowem, zastrzega się jednak pomimo tego na przyszłość, iż zdaniem jej, nie powinno się odstępować od ścisłego preliminowania na podstawie trzechlecia, którego trzymano się w latach ubiegłych i które zapewniło krajowi zwyżki w wynikłości dochodów ponad preliminarz. Przecięcie wynikłości trzechlecia bez względu na to, czy którykolwiek rok ubiegłego trzechlecia był mniej lub więcej urodzajny, daje najpewniejszą podstawę ostrożnego

oznaczania przypuszczalnej wydatności centa. Co najwięcej zgodzić się można na pewne stosunkowe i nieznaczne podwyższanie wydatności ponad przecięcie ubiegłego trzechlecia, jeżeli stały przeciętny wzrost wydatności centa do tego uprawnia.

Komisya wprawdzie nie przeczy, iż zapatrywanie Wydziału krajowego może się słusznem okazać, chce jednak wskazać na to, iż oznaczenie wydatności w tegorocznym preliminarzu jest znacznie bardziej optymistyczne aniżeli oznaczenie jej na rok 1897. W roku zeszłym bowiem przyjęto wydatność centa w wysokości 110.600 zł, obecnie zaś oblicza się ją pomimo niezawodnego ścieśnienia dodatków, nie tylko nie niżej, lecz wyżej gdyż na 112.510 zł. i to pomimo iż rok obecny jest ogólnie znacznie mniej urodzajnym, aniżeli rok ubiegły a nawet niezawodnie za rok wręcz nieurodzajnym uważanym być musi.

Nie chcąc wprawdzie cyfrowo zmieniać zestawienia tegorocznego budżetu ze względu na kilkakrotnie zaznaczony już charakter hipotetyczny tego preliminarza, uważa przecież Komisya za rzecz stosowną wskazać Wysokiemu Sejmowi, iż odmiennym byłby rezultat preliminarza gdyby się jak w latach zeszłych oznaczyło wydatność centa na podstawie trzechletniego przecięcia W tym razie uwzględniając w podobny sposób, jakto w swem obliczeniu czyni Wydział krajowy, ścieśnienia podstawy dodatków należałoby przyjąć wydatność centa dodatków co najwięcej w wysokości 106.500 złr. Naturalną zaś jest rzeczą iż wtedy wynik całego preliminarza byłby tego rodzaju, iż zamiast obecnej rachunkowej nadwyżki w kwocie 102.000 zł. mielibyśmy dość znaczny deficyt

Komisya budżetowa nie obawia się wprawdzie aby niedobór tego rodzaju mógł się pojawić w wynikłości tegorocznego budżetu, uspakajającą bowiem w tym względzie okolicznością jest w szczególności i to, że wskutek wcale pomyślnego jak świadczą wykazy po koniec grudnia wpływania dodatków do podatków na rachunek roku 1897, przewyżka znaczna w zamknięciu rachunków za rok ubiegły jest zapewnioną. Z podanego wszakże powyżej wywodu wynika, iż tegorocznej przewyżki nie należy uważać za cyfrę pewną i realną i że byłoby nieuzasadnionem na tej podstawie podwyższać wydatki funduszu krajowego.

Komisya budżetowa podaje informacye dane Wydziałowi krajowemu ze strony władz skarbowych co do rezultatu wpływu dodatków do podatków na rachunek roku 1897. Porównanie z wpływem dodatków na rok 1896 przedstawia się jak następuje:

Po koniec grudnia wpłynęło dodatków do podatków	
w roku 1896	6.297.337 zł.
w roku zaś 1897	6.314.724 „

Różnica zatem jest bardzo nieznaczna. Wpływ wprawdzie podatków był w jesiennych miesiącach r. 1897 słabszy, niż w tych samych miesiącach w r. 1896, co należy uważać za skutek tegorocznego nieurodzaju, w ogóle wszakże można się spodziewać, iż wydatność centa w r. 1897 wyniesie mniej więcej tyle co w roku 1896.

Co się tyczy drugiej wspomnianej powyżej kwestyi mianowicie kwestyi, czy wobec zmiany w opodatkowaniu państwowem należy obciążyć obecny podatek zarobkowy pomimo zniżenia kontyngentowo oznaczonej sumy o 22½%, dodatkami równomiernie z innemi podatkami bezpośrednimi czy nie, była tak w łonie Wydziału krajowego jak i Komisyi budżetowej różnica zdań. Zapatrywanie, które w łonie Wydziału krajowego uzyskało większość, przeważało też i w Komisyi budżetowej. Według uchwał tedy zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego powziętych, proponuje Komisya budżetowa, by Wysoki Sejm oznaczył na rok 1898 stopę dodatków do podatków w ten sposób, ażeby przy teraźniejszym podatku zarobkowym pobierano 66% zaś przy podatkach gruntowym i domowym 60% dodatków do podatków na rzecz funduszu krajowego. To samo co się zarobkowego podatku tyczy, odnosi się też do podatku od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, który to podatek jest odrębną kategoryą podatku zarobkowego.

Ta nierównomierność oznaczenia stopy dodatków jest zdaniem większości Komisyi tylko pozorną nierównością, w istocie wszakże zasadom słuszności odpowiadającem zrównaniem obciążeń istotnych, przy podanych kategoryach podatków a to z następujących powodów.

Nowa reforma podatków bezpośrednich wprowadza równocześnie z uchwaleniem podatku osobisto dochodowego pewne obniżenie innych podatków bezpośrednich, mianowicie obecnego podatku gruntowego i domowego. Obniżenie to wszakże przeprowadza w sposób całkiem odmienny przy podatku zarobkowym, jak przy tamtych dwóch podatkach bezpośrednich. Przy podatku zarobkowym została cała suma podatków dawnych, które obecnie zostały wciągnięte pod jednolite pojęcie podatku zarobkowego

skontyngentowaną i zarazem obniżoną o 22½%, przy czem przez przeprowadzenie nowego rozłożenia podatku, obniżenie oczywiście nie zostało przeprowadzonem indywidualnie. Obniżenie to przypadające dla całej kategoryi podatku, przeprowadzonem zostało przedewszystkiem w klasach niższych zarobkowego podatku

W podatkach gruntowym i domowym natomiast przeprowadzeno obniżenie podatku pod formą opustu od przypisanego dotychczasowego podatku, który to opust wyniesie co najmniej 10%, dojść zaś może do 15% przy gruntowym, zaś do 12½% przy domowym podatku. Ponieważ wszakże dodatki do podatku będą przy podatku gruntowym i domowym przypisane od całego dotychczasowego podatku bez opustu, przeto przy uwzględnieniu tylko opustu 10%, będzie każdy opodatkowany płacić pewną kwotę dodatku oznaczoną w stosunku do 100 zł. podatku państwowego, właściwie nie od 100 zł. lecz od 90 zł. Przyjmując n. p. dodatek do podatku w wysokości zeszłorocznych dodatków 61% zapłaciłby każdy przy podatku gruntowym, uiszczając obecnie 61 zł. od każdych 100 zł. przypisanych podatków państwowych, właściwie nie 61 lecz istotnie 67·7 zł. od każdych 100 zł. podatku państwowego, który ma istotnie płacić.

Ponieważ zdaniem Komisyi opust w podatkach gruntowym i domowym miał się stać w duchu ustawodawstwa państwowego, niemniej realnem i rzeczywistem obniżeniem tych ciężarów, jak na odmiennych zasadach przeprowadzona ulga w podatku zarobkowym, przeto jest wynikiem zasad słuszności rzeczywistą nierównomierność wynikłą wskutek rozmaitego sposobu przeprowadzenia ulgi w owych dwóch kategoryach podatków wyrównać nierównością stopy dodatków. Uwzględniając więc opust 10% przy podatkach gruntowym i domowym, jako wpływający także na wymiar dodatków krajowych, musi się oznaczyć dodatek w podatku zarobkowym o 10% wyższy, aniżeli dodatek przy tamtych dwóch podatkach, tak więc dochodzi się do rezultatu obliczenia tegorocznego preliminarza, iż 60 ct. w podatku gruntowym i domowym, odpowiada 66 ct. dodatku w podatku zarobkowym.

Argumentacyi tej nie obala zdaniem większości Komisyi zarzut — podniesiony przez kilku członków podczas obrad Komisyi — iż ulga w podatku zarobkowym nie jest indywidualną, lecz odnosi się do całej kategoryi łącznie, że przeto wielu opodatkowanych, mianowicie w najwyższej klasie podatku zarobkowego, wcale ulgi w podatku zarobkowym nie uzyska, płacić zaś obecnie będzie wyższe dodatki krajowe. Co do ulg bowiem podatkowych przyjęto właśnie w ustawodawstwie państwowem różną zasadę co do różnych kategoryi podatków. Podatki o charakterze bardziej realnym, a więc podatki od ziemi i domów chciano obniżyć bezwzględnie, podatek zaś zarobkowy obniżono wprawdzie dla całej kategoryi, ulgi wszakże przedewszystkiem chciano przeprowadzić dla klas niższych, słabszych pod względem ekonomicznym. Zresztą, jak już o tem poprzednio wspomniano nie należy rzeczy pojmować tak, jak ona się w stosunku do zeszłego roku na pierwszy rzut oka przedstawia, t. j. że w podatkach gruntowym i domowym następuje obniżenie dodatków o 1 centa, w podatku zaś zarobkowym podwyższenie o 5 centów. W istocie bowiem przedstawia się rzecz tak, iż wskutek ścieśnienia się podstawy dodatków następuje na rok bieżący ogólne podwyższenie dodatków o 5 centów, które w podatku zarobkowym objawia się podwyższeniem z 61 na 66 ct. w podatkach zaś tamtych, oznaczeniem dodatku w wysokości 60 ct., gdyż gdyby podwyższenia nie było, płaconoby przy podatkach gruntowym i domowym dodatek do podatku tylko w wysokości 55 ct.

Ze strony oponentów zwracano w szczególności w Komisyi uwagę na to, iż wyższa stopa dodatków przy podatku zarobkowym, szczególnie jest dotkliwą dla przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania rachunków, które nie mają żadnej ulgi w podatku, przeciwnie przez reformę podatkową w ogóle zostały wyżej opodatkowane, obecnie zaś otrzymują nadto podwyższenie dodatków. Komisya nie przecząc, że co do przedsiębiorstw tych podwyższenie dotkliwie może się objawić, była tego przekonania, iż podane powyżej zasady muszą i tu być zastosowane. Przedsiębiorstwa te bowiem przy nowem ułożeniu podatku — podobnie ma się też rzecz w ogóle co do najwyżej opodatkowanych w zarobkowym podatku — ulgi nie dostają, podczas gdy właściciele gruntów i domów dostają opust. Przeprowadzenie cyfrowe tej przez prawo państwowe przyjętej normy musiało być też zastosowane i do dodatków.

Wobec tego sposobu pojmowania całej tej kwestyi przez Komisyę budżetową, jest rzeczą naturalną, iż w razie gdyby przyszło w przyszłości do zniżenia

podatków gruntowego i domowego wprost, a więc tak, iż podatki te w zniżonym wymiarze byłyby przypisywane, oświadczyłaby się też Komisya stanowczo za zrównaniem stopy dodatków. Daleką bowiem intencyom Komisyi była chęć protegowania niejako jednej kategoryi opodatkowanych na niekorzyść drugich, szło jej tylko wedle możności o sprawiedliwe wyrównanie różnic wywołanych przez system przyjęty przez ustawę państwową.

Co się tyczy miasta Krakowa oraz powiatów krakowskiego i chrzanowskiego, zastosowując zapewnione dla dawnego W. Ks. Krakowskiego ulgi, wypada zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego oznaczenie dodatków w wysokości 46 ct., przy gruntowym i domowym, zaś 52 ct. przy zarobkowym podatku. Przy tej stopie przypada z całej sumy dodatkow na Galicyę wschodnią i zachodnią 93·5% całej sumy, zaś na W. Ks. Krakowskie 6·5%.

Wreszcie podnieść musi jeszcze Komisya, iż pewne podwyższenie dochodów krajowych może w tym roku nastąpić, jeżeli uchwalona już przez Wysoki Sejm ustawa o bonifikacyi Skarbu na rzecz funduszu krajowego z tytułu ubytku w dochodach dodatków do podatków opłacanych przez galicyjski fundusz propinacyjny najwyższą sankcyę uzyska. Suma ta w myśl artykułu drugiego uchwalonego projektu ustawy wyniesie 150.000 zł. rocznie. Komisya budżetowa w odrębnem sprawozdaniu proponuje, ażeby znaczną częścią tej sumy Wysoki Sejm zechciał warunkowo rozporządzić na doniosły dla potrzeb komunikacyi cel wzmocnienia zasiłków na budowę dróg powiatowych i gminnych i podwyższenia funduszu pożyczkowego na budowę dróg. Uznając w zupełności doniosłe znaczenie i produktywny charakter tych wydatków nie mogła się Komisya budżetowa zdecydować na zaproponowanie pokrycia tych wydatków z preliminarza, tak jak on obecnie jest przedłożony Wysokiej Izbie, właśnie z obawy, ażeby przez to w wynikłości równowaga budżetowa nie została naruszoną.

Kończąc swe uwagi powtarza Komisya, iż ze względu na niepewność i niestałość dochodów i niepomyślny stan ekonomiczny kraju, niedopuszczający znacznych nowych obciążeń opodatkowanych, musi Wysokiemu Sejmowi z większym jeszcze naciskiem, jak w latach poprzednich zalecić wielką rezerwę i umiarkowanie w uchwalaniu wydatków.

Wreszcie dodać należy, iż co do przenoszenia zaoszczędzeń proponowanych przez Wydział krajowy co do poszczególnych pozycyi, zgadza się Komisya z wnioskami Wydziału krajowego.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Na rok 1898 ustanawia się wydatki funduszu krajowego w sumie 8,859.831 zł., a dochody własne w sumie 2,172.103 zł.

II. Na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w r. 1898 pobierany będzie dodatek do państwowych podatków bezpośrednich, a mianowicie:

a) dodatek do państwowego podatku gruntowego, domowo-czynszowego, domowo-klasowego i do 5%-wego podatku od domów wolnych, w wysokości 60 centów od każdego złotego w. a. całej przypisanej należytości tych podatków;

b) dodatek do państwowych bezpośrednich podatków osobistych, ustanowionych ustawą z dnia 25. października 1896 Dz. ust. p. Nr. 220 — z wyjątkiem podatku osobisto-dochodowego, w wysokości 66 centów od każdego złotego w. a. całej przepisanej należytości tych podatków.

III. Opodatkowani w mieście Krakowie, tudzież w powiatach krakowskim i chrzanowskim opłacać będą dodatek do podatków, w ustępie II. ad a) wymienionych, w wysokości 46 ct., zaś do podatków w tymże ustępie ad b) wymienionych 52 ct. od każdego złotego w. a. całej należytości tych podatków.

IV. Kwoty, przyzwolone na rok 1898 w rubrykach i pozycyach wydatków budżetu funduszu krajowego w znaczeniu ściślejszem, niemniej w funduszu krajowym w znaczeniu obszerniejszem, jakoteż wszystkich zakładów krajowych, będą wydawane tylko na cele, oznaczone w poszczególnych rubrykach i pozycyach, a to osobno w dziale wydatków zwyczajnych, osobno w dziale wydatków nadzwyczajnych.

Przenoszenie zaoszczędzeń dozwolone jest tylko przy następujących pozycyach funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu:

a) w rubryce I. między pozycyami 5, 6 i 7 — i między pozycyami 8 i 10;

b) w rubryce II. między literami a), b), c), d) pozycyi 24;

c) w rubryce X. między pozycyami 166 i 167 — tudzież między pozycyami 170, 171 i 172;

d) w rubryce XV. między pozycyami 256 i 257, tudzież między pozycyami 264 i 265 — dalej w należących do tej rubryki budżetach szkół rolniczych, szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, szkoły uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku i szkoły ogrodniczej w Tarnowie, między wszystkiemi pozycyami każdej rubryki zwyczajnych wydatków tych szkół, wreszcie między pozycyami 266 i 269;

e) w rubryce XVI. między pozycyami 272 do 318 — między pozycyami 320 i 380 — między pozycyami 381 i 383 — między pozycyami 378 i 384 — wreszcie między pozycyami działów A, B, C, D i F wydatków na szkoły przemysłowe zawodowe połączone z warsztatami wzorowymi, wszakże tylko w granicach każdego działu z osobna i tylko w wydatkach zwyczajnych.

Lwów, dnia 10. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Pinińśki.

Zestawienie

głównych działów gospodarki krajowej

wedle

preliminarza Wydziału krajowego i Komisyi budżetowej

na rok

1898.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Poszczególnienie (wedle preliminarza Wydziału krajowego)			Wedle preliminarza Wydziału krajowego wydatki *netto* zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %	Wedle uchwał Komisyi budżetowej wydatki *netto* zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %
I. Na reprezentacyę i zarząd.						
Wydatki: Rubr.	I.	107.496				
„	II.	303 420				
„	XVII. p. 391 . .	30.000				
„	„ „ 410 (część)	10.559	451.475			
Dochody: Rubr.	V. poz. 15. .	18.000				
„	XVII. 69b) i 70.	5.100	23.100	428.375	5·25	431.175	5·31
II. Na koszta leczenia w najobszerniejszem znaczeniu.						
Wydatki: Rubr.	III.	990.000				
„	IV.	76.200				
„	V.	34.100				
„	XI.	57.527				
„	XVII. p. 404. . .	1.942	1,159.769			
Dochody: Rubr.	IV. p. 12. . .	12.021				
„	„ „ 14 . .	24.317				
„	V. „ 17 i 18.	18.350				
„	XI.	600	55.288	1,104 481	13·53	1,093.904	13·47
III. Na cele oświaty.						
Wydatki: Rubr.	VII. z wyłącz. poz. 67, 69, 71 . .	2,617.135				
„	VIII.	31.120	2,648.255			
Dochody: Rubr.	XVII. p. 64. . .	300				
„	„ „ 69a) . .	2.200	2.500	2,645.755	32·40	2,661.255	32·77
IV. Na drogi i komunikacye.						
Wydatki: Rubr.	X.	1,445.576				
„	XVII. p. 410 (część)	5.140	1,450.716			
Dochody: Rubr.	III.	277.750				
„	V. p. 19 . .	550				
„	XVII. „ 65 . .	4.430	282.730	1,167.986	14·31	1,166.986	14·37
V. Na budowy wodne i melioracye.						
Wydatki: Rubr.	XIII.	581.083				
„	XVII. p. 410 (część)	3.761	584.844			
Dochody: Rubr.	XVII. p. 67a) . .	5.000				
„	„ „ 67b) . .	2.000				
„	„ „ 67c) . .	1.000	8.000	576.844	7·06	514.715	6·34
VI. Na cele gospodarstwa krajowego.						
(Rolnictwo, górnictwo i przemysł z wyłączeniem kwoty 29.085 zł. na raty umorzenia pożyczek na szkołę lasową, szkołę weterynaryi, Dublany, Czernichów i składy publiczne).						
Wydatki: Rubr.	XV.	541.143				
„	XVI.	197.428				
„	XVII. p. 410 (część)	83	738.654			
	Do przeniesienia . . .		738.654	5,923.441	72·55	5,868.035	72·26

Poszczególnienie (wedle preliminarza Wydziału krajowego)			Wedle preliminarza Wydziału krajowego wydatki *netto* zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %	Wedle uchwał Komisyi budżetowej wydatki *netto* zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %
Z przeniesienia . . .		738.654	5,923.441	72·55	5,868.035	72.26
Dochody: Rubr. V. p. 16 . . .	1.200					
„ VI. „ 26 . . .	50					
„ „ „ 28 . . .	40					
„ „ „ 29 . . .	80					
„ „ „ 32 . . .	100					
„ „ „ 33 . . .	300					
„ „ „ 34 . . .	100					
„ „ „ 35 . . .	40					
„ „ „ 36 . . .	800					
„ VII	7 380					
„ VIII.	64 405					
„ IX.	40.345					
„ X.	28 314					
„ XV.	15.384					
„ XVII. p. 67d). . .	4.000					
„ „ „ „ e). . .	1.000					
„ „ „ „ g). . .	6.000					
„ „ „ „ h). . .	4.000					
„ „ „ „ i). . .	2.000					
„ „ „ „ k). . .	3.000	178.538	560.116	6·86	564.526	6.95
VII. Na bezpieczeństwo publiczne.						
Wydatki: Rubr. IX. z wyłącz. poz. 153	224.325					
„ XII.	26.000					
„ XVII. 409 . . .	2.500	252.825				
Dochody: Rubr. IV. p. 11 . . .	2.580					
„ XIII.	95.054					
„ XIV.	8.000	105.634	147.191	1·80	147.191	1·81
VIII. Na umorzenie pożyczek i opłatę procentów.						
Wydatki: Rubr. VII. p. 67. . .	7.000					
„ „ „ 69. . .	7.500					
„ „ „ 71. . .	7.500					
„ IX. „ 153. . .	5.270					
„ XIV.	1,474.933					
„ XV. jak poszczególnienie w dziale V	29.085					
„ XVII. p. 407. . .	28.400					
„ „ „ 408. . .	200	1,559.888				
Dochody: Rubr. II.	5 000					
„ XVII. p. 66 . .	29.119					
„ „ „ 68 . .	41.370	75.489	1,484.399	18·18	1,484.399	18·27
Do przeniesienia . . .			8,115.147	99·39	8,064.151	99·29

Poszczególnienie (wedle preliminarza Wydziału krajowego)			Wedle preliminarza Wydziału krajowego wydatki *netto* zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %	Wedle uchwał Komisyi budżetowej wydatki *netto* zł.	W stosunku do ogółu czystych wydatków %
Z przeniesienia . . .			8,115.147	99·39	8,064.151	99·29
IX. Na cele dobroczynne i rozmaite						
Wydatki: Rubr. VI.	21 324					
„ XVII. p. 392 . . .	12.000					
„ „ „ 393 . . .	4 000					
„ „ „ 394 . . .	1.800					
„ „ „ 395 . . .	1.200					
„ „ „ 396 . . .	500					
„ „ „ 397 — 403	15.080					
„ „ „ 405 — 406	300	56 204				
Dochody: Rubr. V. p. 20 . . .	2 500					
„ VI. „ 22 — 24 .	900					
„ „ „ 27 . . .	120					
„ „ „ 30 — 31 .	717					
„ XII. „ 55 . . .	1 906					
„ XVII. „ 69c . . .	10	6.153	50.051	0 61	57.832	0·71
Razem wydatki *netto* . . .			8,165 198	100·00	8,121.983	100 00

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubryka 1. poz. 1—17.

Koszta reprezentacyi kraju.

(Sprawozdawca poseł Adam Skrzyński).

Na wydatki tą rubryką objęte preliminuje Wydział krajowy kwotę 107.496 zł.; ponieważ uchwalono w roku 1897 na koszta reprezentacyi kraju 108.296 zł., przeto preliminarz na rok 1898 jest niższy o 800 zł., a to z powodu zniżenia poz. 4. Spisywanie sprawozdań" o 1000 zł. podwyższenia zaś poz. 8. „Opał" o 200 zł. Kwoty te preliminuje Wydział krajowy na podstawie przecięcia z trzech lat ostatnich. Wynikłość wydatków tej rubryki z roku 1896 przedstawia sumę 88.435 zł., jest przeto niższą od żądanej obecnie o 19.061 zł. Przecięcia i wynikłości z lat ubiegłych nie mogą być dostateczną podstawą do dokładnego obliczenia rzeczywistych kosztów reprezentacyi kraju, gdyż te są zależne od czasu każdorazowego trwania Sejmu, przeto Komisya budżetowa przedstawia bez zmiany Wysokiemu Sejmowi w rubr. I. do przyjęcia:

A. Sejm krajowy.

Pozycya	1. Koszta podróży p. p. posłów . . .	4.486	zł.
„	2. Dyety p. p. posłów	36.000	„
„	3. Koszta druków	20.600	„
„	4. Spisywanie sprawozdań	4.000	„
„	5. Pisarze dzienni	650	„
„	6. Remuneracye urzędników Wydziału krajowego za dodatkowe zatrudnienie podczas sejmu	1.200	„
„	7. Służba	1.200	„
„	8. Opał	1.500	„
„	9. Zapuszczanie i mycie podłóg . . .	100	„
„	10. Potrzeby kancelaryjne	300	„
„	11. Na uzupełnienie biblioteki sejmowej .	200	„
„	12. Rozmaite drobne wydatki . . .	260	„
		70.496	zł.

B. Wydział krajowy.

Pozycya	13. Marszałek krajowy . .	6.000 zł.		
	i dodatek na reprezentacyę	4.000 „	10 000	złr.
„	14. Sześciu członków Wydziału po 4.000 zł.		24.000	„
„	15. Zastępcy		2.000	„
„	16 i 17. Dodatek dla członka Wydziału mianowanego przez Marszałka zastępcą do kierownictwa w Wydziale krajowym . .		1.000	„
	Suma wydatków w rubr. I. . .		107.496	zł.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Adam Skrzyński.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubryka II. pozycya 18—35.

Koszta zarządu.

Sprawozdawca poseł Adam Skrzyński.

Wydatki działu tego preliminuje Wydział krajowy w sumie . .	303.420 zł.
na rok 1897 uchwalono	302.611 „
preliminarz zatem jest wyższy o	809 zł.
Uwzględniając jednak jednorazowo na rok 1897 przez Wysoki Sejm przyznane dary z łaski w kwocie	1.850 „
okazuje się, że Wydział krajowy żąda więcej o . .	2.659 zł.

W poszczególnych pozycyach, następujące istnieją ważniejsze różnice między zeszłorocznym budżetem a tegorocznym preliminarzem:

Poz. 18—23. Dodatki pięcioletnio urzędników preliminuje Wydział krajowy więcej o . . . . . 194 zł.

„ 22. Komisya budżetowa wskutek ustnego przedstawienia Wydziału krajowego, przyznaje dodatek roczny 800 zł. dla obecnego naczelnika oddziału statystycznego, płatny od 1. lipca 1898 i podwyższa tę pozycyę w roku bieżącym o . 400 „

Poz. 24. „Dyurniści“ wstawiono mniej o . . . . 477 zł.
albowiem opuszczono wydatek z roku 1897 na registratora, którego pobory pokryte będą z dyurn oddziału manipulacyjnego.

„ 26—29. Emolumenta, remuneracye, koszta podróży, oraz pensye i zaopatrzenia wykazują zwiększenie wydatku o . . 692 „
z powodu przyznania nowych pensyj emerytalnych na podstawie statutu.

„ 30. „Dary z łaski“ wstawia Wydział krajowy . . . 580 „

Komisya budżetowa preliminuje nadto w załatwieniu otrzymanych petycyi następujące dary z łaski:

a)	*l. pet. 136.*	*Apolonia Sternalowa stale rocznie . .*	*200 zł.*
b)	„ *143.*	*Joanna i Leontyna Sapałaczyńskie, jednorazowo . . . . .*	*200* „
c)	„ *579.*	*Emilia Sternalowa, jednor. . . .*	*150* „
d)	„ *137.*	*Marya Barycka, jednorazowo . .*	*150* „
e)	„ *142.*	*Wanda Dziubińska* „ . .	*200* „
f)	„ *147.*	*Rozalia Piotrowska* „ . .	*250* „
g)	„ *777.*	*Karolina Ploder* „ . .	*200* „
h)	„ *141.*	*Joanna Chrzanowska* „ . .	*100* „
i)	„ *316.*	*Franciszką Kratochwill* „ . .	*100* „
k)	„ *815.*	*Maryanna Zakrzewska* „ . .	*100* „
l)	„ *224.*	*Józefa Orzechowska* „ . .	*100* „
m)	„ *313.*	*Antonina Bednawska* „ . .	*150* „
		Razem . .	*2.480 zł.*

Zarazem wnosi Komisya budżetowa przejście do porządku dziennego nad petycyami l. p.: 886, 139, 580, 965, 767, 586, 314, 873, 768, 765, 766, 140, 144, 289, 581, 312.

„ 31. Preliminuje Wydział krajowy na pokrycie połowy należytości stemplowych od dekretów nominacyjnych urzędników krajowych 1.500 zł. Budżet zeszłoroczny w tej pozycyi zawiera kwotę 1.000 zł., podwyższenie tego wydatku o . 500 zł.
uzasadnia Wydział krajowy trzechletniem przecięciem.

„ 33. Na administracyę dochodów z krajowych opłat konsumcyjnych wstawiono mniej o . . . . . 3.000 „
ponieważ rzeczywisty wydatek tej pozycyi w 1896 wynosił 3.261 zł.

Poz. 34. Gmach sejmowy i jego utrzymanie, Wydział krajowy preliminuje . . . . . 14.591 zł.
w miejsce uchwalonej w zeszłorocznym budżecie kwoty . 13.171 „

W osobnem sprawozdaniu z dnia 8. października 1897 L. 75.822 uzasadnia Wydział krajowy szczegółowo wniosek na systemizowanie posady maszynisty i proponuje wyższe o 120 zł. wynagrodzenie niż dotychczas pobierał maszynista.

„ 34. lit. m. Wstawił Wydział kr. na stacyę elektryczną więcej o 1.000 „

„ 34. „ l. Na konserwacyę gmachu sejmowego o . . 300 „
a to z powodu zaprowadzenia światła elektrycznego w dobudowanem skrzydle do gmachu sejmowego dla biura melioracyjnego, oraz na podstawie szczegółowego preliminarza inspicyenta gmachu sejmowego.

Komisya budżetowa uznaje za uzasadnione i koniecznością spowodowane podwyższenie o 1.400 zł. wydatków na utrzymanie gmachu sejmowego.

„ 35. Zaliczki na płace nadzwyczajne dla urzędników Komisya budżetowa przedstawia zgodnie z osobnem sprawozdaniem Wydziału krajowego L. 75.

Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia:

Udziela się zaliczkę:

a) p. Jerzemu Jabłonowskiemu, spłacalną w 120 ratach miesięcznych . . . . . 1.500 zł.

b) p. Leonowi Paszkowskiemu, spłacalną w 120 ratach miesięcznych . . . . . 2.000 „

c) p. Mieczysławowi Masłowskiemu, spłacalną w 120 ratach miesięcznych . . . . . 1.000 „

d) p. Feliksowi Pisarskiemu, spłacalną w 120 ratach miesięcznych . . . . . 600 „

e) p. Władysławowi Januszkiewiczowi spłacalną w 120 ratach miesięcznych . . . . . 1.000 „

f) p. Mieczysławowi Wronowskiemu, spłacalną w 120 ratach miesięcznych . . . . . 900 „

Przy wypłacie tych zaliczek wszelkie dawniej udzielone a jeszcze nie umorzone zaliczki mają być całkowicie spłacone.

Police zabezpieczające zwrot tych zaliczek opiewać mają na Wydział krajowy.

Wszystkie inne pozycye, preliminowane przez Wydział krajowy, uznaje Komisya budżetowa za uzasadnione.

Komisya budżetowa zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poz.	*18.*	*Płace urzędników oddziału konceptowego . . .*	*61.816 zł.*
„	*19.*	„ „ „ *rachunkowego . . .*	*65.475* „
„	*20.*	„ „ „ *kasowego . . .*	*17.610* „
„	*21.*	„ „ „ *sanitarnego . . .*	*2.900* „
„	*22.*	„ „ „ *statystycznego . . .*	*4.601* „
„	*23.*	„ „ „ *manipulacyjnego . .*	*23.861* „
„	*24. a.*	*Dyurniści dla oddziału: konceptowego . . .*	*3.477* „
„	*24. b.*	„ „ „ *rachunkowego . . .*	*3.500* „
„	*24. c.*	„ „ „ *statystycznego . . .*	*2.500* „
„	*24. d.*	„ „ „ *manipulacyjnego . .*	*8,539* „
„	*24. e.*	„ „ *zarządu długu krajowego z roku 1893 .*	*3.378* „
„	*24. f.*	„ „ *funduszów szkolnych okręgowych .*	*1.460* „
„	*25.*	*Zasługi . . . . . .*	*4.865* „
„	*26.*	*Emolumenta . . . . . .*	*2 291* „
„	*27.*	*Remuneracye . . . . . .*	*5.950* „
„	*28.*	*Koszta podróży i dyety . . . . .*	*7.400* „
„	*29.*	*Pensye i zaopatrzenia . . . . . .*	*29.026* „
„	*30.*	*Dary z łaski . . . . . .*	*2.480* „
„	*31.*	*Na pokrycie połowy należytości stemplowych od dekretów nominacyjnych urzędników krajowych . . .*	*1.500* „
„	*32.*	*Potrzeby kancelaryjne . . . . . .*	*17.400* „
„	*33.*	*Administracya dochodów z krajowych opłat konsumcyjnych*	*3.000* „
„	*34.*	*Gmach sejmowy i jego utrzymanie . . . .*	*14.591* „
„	*35.*	*Zaliczki na płace:*	
		a) zwyczajne	*12.000* „
		b) nadzwyczajne	*7.000* „
		Suma rubryki II. . .	*306.620 zł.*

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Do etatu posad przy Wydziale krajowym dodaje się posadę maszynisty.

Do posady tej przywiązana jest płaca roczna 720 zł. i prawo do 3 dodatków pięcioletnich po 50 zł. pod warunkami danymi w tej mierze w uchwale sejmowej z dnia 3. stycznia 1874.

Maszynista otrzyma nadto wolne mieszkanie, opał i światło, które mu według swego uznania wyznaczy Wydział krajowy.

Celem bliższego określenia obowiązków służbowych maszynisty wyda Wydział krajowy osobną instrukcyę.

2. Do §. 4. ustanowy dla służby krajowej, uchwalonej dnia 23. marca 1866 dodaje się w miejsce dzisiejszego punktu 7. następujące postanowienie:

„7. Od kandydatów na maszynistę dowodów odpowiedniego uzdolnienia fachowego nabytego w szkole i w zastosowaniu praktycznem".

Dotychczasowy ustęp 7. odnoszący się do kwalifikacyi odźwiernego i woźnych staje się ustępem 8. §. 4.

3. Ostatni ustęp §. 13. ustanowy dla służby krajowej, uchwalonej dnia 23. marca 1866 roku znosi się, a ma obecnie opiewać: „Maszyniści i słudzy wykonują przysięgę przed naczelnikiem urzędu lub zakładu, a w Wydziale krajowym przed członkiem Wydziału, zawiadującym sprawami administracyi wewnętrznej, w obecności Dyrektora kancelaryi według roty E dla sług, a według roty F dla maszynisty".

Rota przysięgi E pozostaje w swem pierwotnem brzmieniu.

We Lwowie, dnia 7. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Adam Skrzyński.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubryka III. poz. 36.

Koszta leczenia.

(Sprawozdawca poseł Marchwicki.)

Wydział krajowy preliminuje w tej rubryce na rok 1898. na koszta leczenia w szpitalach krajowych, zagranicznych i wojskowych kwotę 990.000 zł. taką samą jak na rok 1897 — a to na podstawie przecięcia z lat 1894, 1895, 1896, wynoszącego 986.654 zł.

Komisya budżetowa uznaje preliminarz ten za usprawiedliwiony i wnosi:

Wysoki Sejm raczy u chwalić:

W rubryce III. poz. 36: na koszta leczenia w szpitalach krajowych, zagranicznych i wojskowych . . . . . 990.000 zł.

Nad petycyą Pani Ewy Koszackiej do L. 196 przechodzi Sejm do porządku dziennego:

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Marchwicki.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubr. IV. poz 37. i 38. wydatków

Koszta szczepienia.

(Sprawozdawca p. Goldman.)

Na pokrycie tych potrzeb preliminuje Wydział krajowy ogółem 76.200 złr. mniej od wynikłości r. 1896. o 8.521 zł., a o 4.000 zł. więcej niż uchwalono na rok 1897., a to na podstawie 3-letniego przecięcia. Utrzymanie i odświeżanie krowianki preliminuje Wydział krajowy w dotychczasowej wysokości 12.200 zł., zaś na koszta podróży i dyety lekarzy z powodu szczepienia ospy 64.000 zł. o 4.000 zł. więcej niż uchwalono na r. 1897. Gdy preliminarz Wydziału krajowego opiera się na przecięciu z 3 lat i gdy wydatki te okazują tendencyę zwyżkową, Komisya budżetowa przyjmuje cyfry przez Wydział krajowy preliminowane, i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Rubr. IV. poz. 37.	Utrzymanie i odświeżanie krowianki . . .	12.200 zł.
„ 38.	Koszta podróży i dyety dla lekarzy z powodu szczepienia ospy	64.000 „
	razem .	76.200 zł.

Rubr. V. poz. 39—41. wydatków.

Wydatki sanitarne.

Z tej rubryki pokrywa się wydatki: 1) tytułem $^1/_3$ części za lekarstwa dla epidemicznie chorych i 2) na koszta podróży dla lekarzy okręgowych, oraz na subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace tych lekarzy ponad 1% dodatku powiatowego.

Preliminarz na lekarstwa 4.500 zł. jest wyższy od wynikłości z r. 1896. o 531 zł., a niższy od kwoty uchwalonej na r. 1897. o 500 zł., a to na podstawie przecięcia z 3 lat.

Kwota potrzebna dla lekarzy okręgowych opiera się na cyfrze utworzonych już i w ciągu roku budżetowego aktywować się mających okręgów sanitarnych, pierwszych jest 87, drugich ma być 11. Wydział krajowy preliminuje na te wydatki 29.000 zł., więcej od wydatków r. 1896. o 13.137 zł., a więcej od kwoty uchwalonej na r. 1897. o 4.000 zł., ponieważ w ciągu roku 1898. ma powstać 11 nowych okręgów sanitarnych.

Preliminowana kwota 600 zł. dla Zakładu szczepienia wścieklizny prof. Bujwida opiera się na uchwale sejmowej, która przyznała tę kwotę tytułem stałej subwencyi rocznej.

Komisya budżetowa przyjmuje preliminarz Wydziału krajowego, i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Rubr. V.	poz. 39.	$^1/_3$ część za lekarstwa dla epidemicznie chorych .	4.500 zł.
„	40.	Na koszta podróży dla lekarzy okręgowych, oraz na subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace ponad 1% dodatku powiatowego	29.000 „
„	41.	Dla Zakładu szczepienia wścieklizny prof. dra Bujwida w Krakowie, stała subwencya	600 „
		Suma rubryki V. .	34.100 zł.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Goldman.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubryka VI. poz. 42 56 e).

Zasiłki dla zakładów dobroczynności.

(Sprawozdawca poseł **ALEKSANDER BARWIŃSKI.**)

Na rok 1897 uchwalił W. Sejm w tej rubryce . . . 25.424 zł.

Na rok 1898 preliminuje Wydział krajowy . . . 21.324 „ t. j. o 4.100 zł. mniej aniżeli w roku poprzednim. A mianowicie nie preliminuje Wydział krajowy na rok 1898, jako zasiłków jednorazowo przyznanych: 1) 1200 zł. dla Towarzystwa miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie, 2) 500 zł. dla komitetu opiekującego się „Domem pracy dla sierót i staruszek“ w Krakowie, na budowę pralni; 3) 3000 zł. dla konwentu braci miłosierdzia w Krakowie, na przebudowę szpitala i budynków klasztornych; 4) 300 zł. dla Towarzystwa wzajemnej pomocy diaków gr. kat. dyecezyi przemyskiej, lwowskiej i stanisławowskiej; 5) 100 zł. dla Towarzystwa kolonii wakacyjnych dla dziewcząt we Lwowie; 6) 100 zł. dla Towarzystwa im. św. Salomei, opieki nad wdowami i sierotami we Lwowie; 7) 100 zł. dla Zgromadzenia służebnic Serca Jezusowego w Krakowie — razem 5.300 zł. Natomiast preliminuje po myśli uchwały W. Sejmu z d. 13. lutego 1897, dla Towarzystwa opieki nad sługami im. św. Jadwigi we Lwowie (L. W. 51772/97) 1000 zł. jako subwencyę na zakupno domu i 200 zł. jako zasiłek na bieżące wydatki, razem 1200 zł.

Komisya przedkłada zatem W. Sejmowi następujące wnioski:

Poz.	*42.*	Szpitale Sióstr miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie	900 zł.
„	*43.*	Szpital Sióstr miłosierdzia w Nowosiółkach . . .	300 „
„	*44.*	Dom ubogich i sierot w Krakowie	5.424 „
„	*45.*	Zakład św. Józefa dla osieroconych chłopców w Krakowie .	1.000 „
„	*45 a)*	Towarzystwo miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie	200 „
		Do przeniesienia . .	7.824 zł.

		Z przeniesienia .	7.824 zł
Poz.	*46.*	Zakład osieroconych dziewcząt im. ks. Józefa Ziemiańskiego w Przemyślu	500 „
„	*47.*	Zarząd Towarzystwa weteranów z roku 1831 w Krakowie	2.700 „
„	*48.*	Komitet wykonawczy opieki weteranów z roku 1831 we Lwowie	1.800 „
„	*49.*	Zakład św. Józefa dla chorych nieuleczalnych i wyzdrowieńców we Lwowie	1.000 „
„	*50.*	Na utrzymanie rymanowskiej kolonii leczniczej . .	500 „
„	*51.*	Lecznica powszechna we Lwowie do rozp. Wydziału kraj. po zasięgnięciu opinii Towarzystwa lekarskiego . .	1.000 „
„	*51 a)*	Lecznica powszechna we Lwowie do rozp. Wydz. kraj. jednorazowa nadzw. subwencya	500 „
„	*52.*	Kolonia lecznicza w Rabce na utrzymanie dzieci w lecznicy	300 „
„	*53.*	Towarzystwo opieki nad niemowlętami pod wezwaniem „Dzieciątka Jezus“ we Lwowie	200 „
„	*54.*	Ryczałt na zasiłki dla ochronek po myśli uchwały W. Sejmu z d. 5. lutego 1896	1.800 „
„	*55.*	Zgromadzenie Sióstr miłosierdzia (Józefitek) we Lwowie, bezzwrotna subwencya na dokończenie budowy zakładu dla nieuleczalnych, II. połowa z 6.000 zł.	3.000 „
„	*55 a)*	Towarzystwo wzaj. pomocy djaków gr. kat. dyecezyi przemyskiej (jednorazowo)	100 „
„	*55 b)*	Towarzystwo wzaj. pomocy djaków gr. kat. archidyecezyi lwowskiej (jednorazowo)	100 „
„	*55 c)*	Towarzystwo wzaj. pomocy djaków gr. kat. dyecezyi stanisławowskiej (jednorazowo)	100 „
„	*55 d)*	Towarzystwo kolonii wakacyjnych dla dziewcząt we Lwowie	200 „
„	*55 e)*	Towarzystwo im. św. Salomei opieki nad wdowami i sierotami we Lwowie	100 „
„	*55 f)*	Zgromadzenie służebnic Serca Jezusowego w Krakowie .	100 „
„	*56.*	Towarzystwo opieki nad sługami im. św. Jadwigi we Lwowie:	
		1. jednorazowy datek na zakupno domu 1.000 zł.	
		2. zasiłek na bieżące wydatki . 200 „ .	1.200 „
„	*56 a)*	Zakład staruszek i kalek w Krakowie na Blichu im. hr. Sołtykowej	100 „
„	*56 b)*	I. Galic. Stowarzyszenie głuchoniemych „Nadzieja“ we Lwowie	100 „
„	*56 c)*	Stowarzyszenie opieki nad uwolnionymi więźniami we Lwowie	100 „
		Do przeniesienia .	23.324 zł.

	Z przeniesienia .	23.324 zł.
Poz. 56 d)	Komitet „Domu Pracy“ na Kaźmierzu w Krakowie .	500 „
„ *56 e)*	Zakład św. Jadwigi w Krakowie	600 „
	Suma rubryki VI. .	24.424 zł.

Tem zostały załatwione petycye l. 1124 (986) Sióstr miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Bursztynie i Rozdole; l. 395 (286) Towarzystwa miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie: l. 1160 (955) Lecznicy powszechnej we Lwowie; l. 397 (288) Towarzystwa panien ekonomek w Tarnopolu; l. 1 502 (1.234) Towarzystwa ochronki w Gorlicach; l. 949 (778) Komitetu opiekuńczego ochronki w Zbarażu; l. 1299 (1072) Towarzystwa ochronek chrześciańskich we Lwowie; l. 554 (427) Ochronki dla dzieci w Rzeszowie; l. 117 (37) Sióstr Felicyanek w Iwoniczu; l. 207 (118) Sióstr Felicyanek w Besku; l. 555 (428) ks. Bronisława Markiewicza, dyrektora zakładu ks. Bosko w Miejscu Piastowem; l. 749 (603) Towarzystwa wzaj. pomocy djaków gr. kat. dyecezyi przemyskiej; l. 747 (601), takiegoż towarzystwa gr. kat. archidyecezyi lwowskiej; l. 751 (605) takiegoż towarzystwa gr. kat. dyecezyi stanisławowskiej; l. 540 (413) Towarzystwa kolonii wakacyjnych dla dziewcząt we Lwowie; l. 1.065 (876) Towarzystwa św. Salomei we Lwowie; l. 208 (119) Zgromadzenia służebnic Serca Jezusowego w Krakowie; l. 1097 (906) Towarzystwa opieki nad sługami im. św. Jadwigi we Lwowie; l. 882 (722) Zakładu staruszek i kalek na Blichu w Krakowie im. h. Sołtykowej; l. 1.159 (954) Lecznicy powszechnej we Lwowie o nadzwyczajną subwencyę na zakupienie instrumentów lekarskich; l. 956 (785) Stowarzyszenia opieki nad uwolnionymi więźniami we Lwowie; l. 1.108 (913) Zakładu św. Jadwigi w Krakowie; l. 535 (408) Komitetu Pracy na Kaźmierzu w Krakowie; l. 392 (283) I. Galic. Stowarzyszenia głuchoniemych „Nadzieja“ we Lwowie.

Petycye l. 949 (778) Komitetu opiekuńczego ochronki w Zbarażu i l. 207 (118) Sióstr Felicyanek w Besku *przekazuje Sejm do szczególnego uwzględnienia z ryczałtu VI. rubryki poz. 54 ze względu na nadzwyczajne miejscowe potrzeby.*

Petycye l. 948 (777) Zakładu Sióstr miłosierdzia w Sądowej Wiszni o subwencyę na budowę szpitala dla ubogich chorych na folwarku Antoniówka w Sądowej Wiszni; l. 1.333 (1.098) Wydziału Towarzystwa kolonii wakacyjnych dla dziewcząt we Lwowie o subwencyę na budowę domu w Mikuliczynie, *przekazuje W. Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej.*

Nad petycyami l. 1.197 (989) Związku katol. Towarzystw i zakładów dobroczynności we Lwowie; l. 739 (593)

Komitetu przytuliska dla drobnych sierót św. Józefa we Lwowie; l. 553 (426) Towarzystwa św. Wincentego a Paulo w Rzeszowie; l. 1.062 (873) Towarzystwa męskiego im. św. Wincentego a Paulo we Lwowie; l. 1.063 (876) Towarzystwa Pań św. Wincentego a Paulo we Lwowie; l. 866 (706) Towarzystwa Pań św. Wincentego a Paulo w Drohobyczu; l. 537 (410) Konwentu Bonifratrów w Krakowie, przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Lwów, dnia 7. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Barwiński.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubryka VII. pozycya 57., 61—67., 81—94., 97—127.

Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.

Sprawozdawca poseł Franciszek Paszkowski.

Wydział krajowy preliminuje pozycye referatem niniejszym objęte w ogólnej sumie 109.950 zł., o 850 zł. mniejszej, niż uchwalona na rok 1897.

Komisya budżetowa preliminuje pozycye referatem tym objęte w ogólnej sumie 118.450 zł., wyższej od preliminarza Wydziału krajowego o 8.500 zł., a od sumy uchwalonej w roku zeszłym o 6.150 zł., a to wskutek zwiększonych potrzeb, zasługujących na materyalną pomoc kraju.

Z pomiędzy wydatków tych znaczną kwotę stanowią wydatki nadzwyczajne jak: subwencye na budowę zakładu wychowawczego w Łomnej (1.000 zł.), internatu w Tarnopolu (1.000 zł.), szkoły polskiej w Białej (5.000 zł.), wreszcie subwencya na wydawnictwa jubileuszowe Uniwersytetu Jagiellońskiego (4.000 zł.), które nie stanowią stałego obciążenia budżetu krajowego.

Komisya budżetowa przedstawia Wysokiemu Sejmowi do uchwały następujące wnioski w przedmiocie wydatków na cele wykształcenia i oświaty:

Poz. 57 Akademia umiejętności w Krakowie:

a) Zasiłek stały	26.000 zł.	
b) Zasiłek na badania historyczne w archiwum watykańskiem i innych, prowadzonych pod kierunkiem Dra Smolki (III. rata z trzechlecia 1895|6 do 1897|1898)	1.500 „	
c) Na wydanie atlasu geologicznego .	2.500 „	30.000 zł.

W roku 1895 przyznał Wysoki Sejm na badania historyczne w archiwum watykańskiem pod kierunkiem profesora Smolki subwencyę po 1 500 zł. na trzechlecie 1895/6 de 1897/8. Profesor Smolka wniósł do l. 556. petycyę, w której, wykazując rezultaty dotychczasowych prac i zadania badań archiwalnych na przyszłość, uprasza o przyznanie takiej samej subwencyi na dalsze trzy lata, o upoważnienie Akademii umiejętności w Krakowie, aby subwencyi tej użyła także na poszukiwania w innych archiwach o ile to uzna za potrzebne dla uzupełnienia materyałów watykańskich, wreszcie o wezwanie c. k. Rządu, aby subwencyę na cele powyższe ze Skarbu państwa zapewnił, o ile to być może, w wydatniejszej niż dotąd mierze.

Uznając doniosłość dla historyi badań archiwalnych, prowadzonych pod kierunkiem profesora Smolki, Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1o *Na badania historyczne w archiwum watykańskiem i inne, potrzebne dla uzupełnienia materyałów watykańskich, przyznaje się do rozporządzenia Akademii umiejętności w Krakowie zasiłek roczny po 1.500 zł. na trzechlecie 1898/9 do 1900/1901 i poleca się Wydziałowi krajowemu, aby I. ratę tej subwencyi wstawił w preliminarz budżetu na rok 1899.*

2o *Wzywa się c. k. Rząd, aby na cele badań historycznych w archiwum watykańskiem i innych archiwach, zapewnił Akademii umiejętności w Krakowie subwencyę z funduszów państwowych, o ile to możebne, w większej niż dotąd mierze.*

(Poz. 58. do 60. Sprawozdawca poseł Kozłowski.)

Poz. 61. Zakład głuchoniemych we Lwowie:

a) na stypendya dla 70-ciu wychowanków	8.400 zł.	
b) na utrzymanie zakładu . .	500 „	8.900 zł.

Wysoki Sejm przekazał komisyi budżetowej wniosek posła Wójcika o polecenie Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedstawił wnioski celem utworzenia drugiego zakładu wychowawczego dla głuchoniemych w Krakowie.

Przy uzasadnieniu swego wniosku zmodyfikował go poseł Wójcik o tyle, że zażądał ewentualnego rozszerzenia istniejącego we Lwowie zakładu, o ileby utworzenie osobnego zakładu w Krakowie zbyt wielkie pociągnęło za sobą koszta.

Sprawa ta stoi w związku z wniesioną do Wysokiego Sejmu w roku zeszłym petycyą Dyrekcyi zakładu dla głuchoniemych we Lwowie o podwyższenie subwencyi do 15.000 zł. rocznie, lub przejęcia zakładu przez kraj, którą to petycyę przekazał Wysoki Sejm do zbadania Wydziałowi krajowemu.

Gdy Wydział krajowy o petycyi tej sprawozdania nie złożył, a żadane przez posła Wójcika polecenie dla Wydziału krajowego bez bliższego zbadania sprawy uchwalonem być nie może, przeto Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby zbadał czy i o ile istniejący zakład dla głuchoniemych we Lwowie istotnym potrzebom zadość czyni, oraz w jaki sposób bez znaczniejszego obciążenia funduszu krajowego niezaspokojonym potrzebom zadość uczynićby należało i sprawozdanie swe w tym przedmiocie wraz z ewentual·ymi wnioskami Sejmowi na najbliższej sesyi przedłożył.

Poz. 62. Szkoła głuchoniemych Izaaka Bardacha we Lwowie . 400 „

„ *63.* Zakład ciemnych we Lwowie . . . . . 2.000 „

(Wszystkie powyższe pozycye przyjmuje Komisya zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego w tej samej wysokości, jak w roku zeszłym).

„ *64* Towarzystwo gimnastyczne „Sokół“ we Lwowie . . 1.000 „

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego jak w roku zeszłym.

W petycyi do l. 337. żąda Towarzystwo „Sokół“ we Lwowie udzielenia jednorazowej subwencyi na budowę letniego boiska. Wobec przyjętej już przez Wysoki Sejm zasady, iż Towarzystwom Sokołów ze względów budżetowych subwencye na budowy udzielane być nie mogą, petycyi tej Komisya budżetowa uwzględnić nie jest w stanie.

„ *65.* Towarzystwo gimnastyczne „Sokół“ w Krakowie . . 800 „

Wydział krajowy preliminuje jak w roku zeszłym 500 zł. Uwzględniając jednak powody przytoczone w petycyi do l. 332. t. j. rozszerzenie działalności Towarzystwa, jak również to, że z działalności „Sokoła“ krakowskiego korzysta wielka liczba młodzieży szkolnej, proponuje Komisya podwyższenie subwencyi dla „Sokoła“ krakowskiego o 300 zł.

„ *66.* Dla Towarzystw gimnastycznych „Sokół“ na prowincyi, ryczałt do dyspozycyi Wydziału krajowego . . . 1.000 „

Wydział krajowy preliminuje jak w roku zeszłym 800 zł. Ze względu na znaczną liczbę Towarzystw sokolich, proszących o zasiłek, proponuje Komisya podwyższenie ryczałtu o 200 zł., zaznacza jednak, iż ze względu na równowagę budżetową ryczałt powyższy nie powinien w latach przyszłych być dalej podwyższanym. Tem samem załatwione zostają petycye do liczb 120., 388., 389., 420., 542., 550., 551., 809., 889, 954., 1056., 1058., 1059., 1153., 1154 i 1262.

Poz. 67. Szkoła sztuk pięknych w Krakowie XXI. rata umorzenia pożyczki 100.000 zł. na budowę gmachu . . . 7.000 „

(Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego jak w roku zeszłym).

(*Poz. 68—80. Sprawozdawca poseł Abrahamowicz.*)

„ *81.* Na subwencye dla istniejących już internatów do rozporządzenia Wydziału krajowego . . . . . 6.000 „
o 1.000 zł. więcej niż w roku zeszłym.

Podwyższenie tej pozycyi uzasadnionem jest wielką doniosłością internatów dla rozwoju szkolnictwa ludowego. Uznając tę doniosłość, polecił Wysoki Sejm uchwałą z 12. lutego 1897 r. Wydziałowi krajowemu, aby o ile stosunki finansowe na to pozwolą, wstawiał w preliminarz budżetu od roku 1898 aż do odwołania po 50.000 zł. na cele stawiania budynków, lub nabywania domów dla internatów. Przez wzgląd na stan finansów krajowych nie mógł Wydział krajowy bez naruszenia równowagi budżetu wstawić sumy 50 000 zł. na cel powyższy do preliminarza budżetu na rok 1898, chcąc jednak w miarę środków przyjść z pomocą istniejącym już internatom, preliminował na podwyższenie kredytu na stypendya dla uczniów i uczenic seminaryów nauczycielskich w poz. 58. b. rubryki VII. kwotę 10.000 zł. i na podwyższenie subwencyj dla internatów 1.000 zł.

Komisya budżetowa przyjmując to podwyższenie zaznacza, iż w miarę polepszenia stosunków finansowych kredyt na budowę domów dla internatów w pierwszym rzędzie powinien być uwzględnionym i wyraża zgodnie z Wydziałem krajowym nadzieję, *że wydatek ten będzie mógł być wstawionym do preliminarza budżetu na rok 1899.*

Do uwzględnienia z tego kredytu przekazuje się Wydziałowi krajowemu petycye: przełożonej internatu nauczycielskiego żeńskiego w Przemyślu (l. 205.), komitetu internatu w Sokalu (l. 344.), internatu dla kandydatów nauczycielskich św. Jozafata we Lwowie (l.741.), przełożonej Sióstr Nazaretanek w Krakowie (l. 987.) i Towarzystwa opieki obywatelskiej nad internatem dla kandydatek seminaryum nauczycielskiego żeńskiego we Lwowie (l. 1158.)

Nie mogąc w roku obecnym przedstawić wniosku o uchwalenie kredytu na budowy domów dla internatów wnosi Komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyą komitetu internatu dla uczniów seminaryum nauczycielskiego w Sokalu (L. 547.) przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Poz. 82. Dla internatu X. X. Zmartwychwstańców we Lwowie, do rozporządzenia Wydziału krajowego, zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego jak w latach poprzednich . . . 4.500 zł.

„ *83.* Ks. Siemiaszki Kazimierza „Dom schronienia i dobrowolnej pracy dla opuszczonych i moralnie zaniedbanych chłopców w Krakowie“, zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego jak w roku zeszłym . . . . . 800 „

„ *84a).* Na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich . . . . . 1.500 zł.

b). Na wydawnictwo ruskich książek szkolnych . 6.000 „ 7.500 „

do rozporządzenia ck. Rady Szkolnej krajowej, względnie Komisyi książek szkolnych, przez tęż Radę ustanowionej. W pozycyi tej pod a) proponuje Komisya budżetowa ze względu na postępy wydawnictwa podręczników polskich o 500 zł. mniej niż preliminował Wydział krajowy i niż Wysoki Sejm uchwalił w roku zeszłym.

„ *85.* Dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach do rozporządzenia Wydziału krajowego, zgodnie z wnioskiem jak w roku zeszłym . . . . . 3.000 „

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

przekazuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia w miarę wykazanych zdolności i korzyści, jakie udzielenie stypendyum rokować pozwoli, petycye: Bojomira Eminowicza (L. 148.), Jerzego Łukaszewicza (L. 149.), Jana Bukowskiego (L. 233), Maryi Rosenbuschowej (L. 234.), Maryi Czajkowskiej (L. 324.), Tadeusza Włodarskiego (L. 838.), Jana Olpińskiego (L. 959.), Tadeusza Rychtera (L. 960.), Feliksa Wygrzywalskiego (L. 962.), Zofii Szwejkowskiej (L. 963.), Tytusa Romańczuka (L. 990.), Władysława Jarockiego (L. 1078.), Władysława Rossdorfera (L. 1079.), Kazimierza Wiercińskiego (L. 563.), Juliusza Pola (L. 564.), Bronisławy Janowskiej (L. 565.), Mikołaja Iwasiuka (L. 813.), Władysława Mazura (L. 872.), Józefa Kuryłasa (L. 1167.), Jana Góralczyka (L. 1168.), Mieczysława Woleńskiego (L. 1199.).

Nad petycyami Stanisława Chorubskiego (L. 220.) Kazimierza Sichulskiego (L. 366.), Kajetana Wolskiego (L. 369.), wreszcie Leona Męcińskiego (L. 1170 i 1200.), przechodzi się do porządku dziennego.

„ *86.* Dla fundacyi „Macierz polska“ na wydawnictwo dzieł i peryodycznych pism ludowych (zgodnie z wnioskiem jak w latach poprzednich) . . . . . 5.000 zł.

„ *87.* Na stypendyum dla ucznia wydziału lekarskiego w Krakowie, oddającego się studyom w szkole operacyjnej (jak w latach poprzednich). . 500 „

Poz. 88. Dla Towarzyctwa Oświaty ludowej we Lwowie do rozporządzenia Wydziału krajowego . . . . . 1.500 zł.
Wydział krajowy preliminował tę pozycyę w kwocie 1000 zł. jak w roku zeszłym. Komisya budżetowa proponuje podwyższenie o 500 zł. ze względu na zwiększone potrzeby Towarzystwa.

Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 216.

„ *89.* Dla Towarzystwa Oświaty ludowej w Krakowie do rozporządzenia Wydziału krajowego zgodnie z preliminarzem 1.500 „

Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 270.

„ *90.* Dla Stowarzyszeń rzemieślniczych we Lwowie i na prowincyi, ryczałt do rozporządzenia Wydziału krajowego . . 1.500 „

Zgodnie z wnioskiem jak w roku zeszłym.

Tem samem załatwione zostają petycye Stowarzyszeń: „Gwiazda“ w Tarnowie, Jarosławiu, Drohobyczu, Lwowie, Brodach, Kołomyi, Stanisławowie, Gródku i Przemyślu (L. L. 218., 219., 387., 541., 753., 952., 1091., 1165 i 1195.), Stowarzyszenia katolickiej młodzieży rękodzielniczej „Praca“ w Krakowie (L. 329.), takiegoż Stowarzyszenia „Skała“ we Lwowie (L. 391.), Towarzystwa polskiej młodzieży rękodzielnic ej imienia Jana Kilińskiego we Lwowie (L. 394), Stowarzyszenia robotników katolickich „Praca“ w Tarnowie (L. 530), Towarzystwa „Przyjaźń“ w Rzeszowie (L. 552.), Stowarzyszenia młodzieży rękodzielniczej w Kętach (L. 869.), Stowarzyszenia bratniej pomocy rękodzielników „Ogniwo“ we Lwowie (L. 955.), Towarzystwa ruskich rzemieślników „Zoria“ we Lwowie (L. 1.055.) Stowarzyszenia izraelickich rzemieślników „Jad Charuzim“ we Lwowie (L. 116.) i Stowarzyszenia młodzieży rękodzielniczej „Ojczyzna“ w Tarnowie (L. 1324.).

„ *91.* Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie na lwowską kolonię wakacyjną, zasiłek stały . . . 200 „
(zgodnie z wnioskiem jak w roku zeszłym).

„ *92.* Tenże na pokrycie kosztów walnego zgromadzenia . . 200 „
(j. w r. z.). — Temsamem załatwioną zostaje petycya do L. 743.

„ *93.* Kolegium profesorów szkoły politechnicznej we Lwowie na wydawnictwo biblioteki politechnicznej, V. rata z subwencyi 5.000 zł. rozłożonej na lat 10., w myśl uchwały W. Sejmu z dnia 16. Lutego 1894 r. . . . . 500 „

„ *94.* Wydawnictwo dziełek ludowych do rozporządzenia Wydziału krajowego . . . . . 1.000 „
(jak w latach ubiegłych).

W ten sposób załatwioną zostaje petycya do L. 740.

(*Poz. 95. i 96. Sprawozdawca poseł Abrahamowicz*).

„ *97.* Zasiłek dla Czasopisma „Szkoła“ . . . . 500 „

„ *98.* „ „ „ „Muzeum“ . . . . 1.000 „

„ *99.* „ „ „ „Kosmos“ . . . . 400 „

Tem samem załatwione zostają petycye do L. 269, 305 i 335.

Poz. 100. Ruskie Towarzystwo pedagogiczne we Lwowie, na wydawnictwo gazety „Uczytel“ j. w r. z. do rozporządzenia Wydziału Krajowego . . . . . 500 zł.
Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 544.

„ *101.* Towarzystwo „Proświta“ na wydawnictwo dzieł ludowych, *do rozporządzenia Wydziału krajowego z zastrzeżeniem ścisłego dopełnienia warunków ustanowionych w uchwale wysokiego Sejmu z dnia 13. Lutego 1897.* j. w r. z. . . 3.000 „

W ten sposób załatwioną zostaje petycya do L. 742 przyczem nadmienia Komisya, iż nie może przedstawiać Wysokiemu Sejmowi wniosku o uwzględnienie żądania Towarzystwa „Proświta“ o przyznanie subwencyj w kwocie 4.000 zł. na osobnych nauczycieli wędrownych rolnictwa i w kwocie 25.000 zł., dla kas pożyczkowych przy czytelniach Towarzystwa.

„ *102.* Ks. Dżułyński gr. kat. proboszcz w Łapszynie na wydawnictwa ruskie „Posłannyk“ i „Książeczki misyjne“ do rozporządzenia Wydziału krajowego, z zastrzeżeniem dopełnienia warunków ustanowionych w uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 13. Lutego 1897 r., j. w r. z. . . . 400 „
Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 812.

„ *103.* Towarzystwo oświaty ludowej w Tarnowie . . . 100 „
(j. w r. z.) Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 529.

„ *104.* Towarzystwo historyczne we Lwowie na tegoż wydawnictwa j. w. r. z. . . . . 700 „
Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 334.

„ *105.* Ryczałt na zasiłki dla Burs mieszczących ubogą młodzież polską i ruską, do rozporządzenia Wydziału krajowego w porozumieniu z Radą szkolną krajową, j. w r. z. . . 4.000 „

W ten sposób załatwione zostają petycye:

Wydziału ruskiej bursy w Tarnopolu L. 113. ruskiej bursy Jana Chrześciciela w Drohobyczu (L. 114.), ruskiej bursy Śgo Onufrego w Jarosławiu (L. 211.), Bursy gimnazyalnej w Jarosławiu (L. 212.), Bursy nauczycielskiej w Tarnopolu (L. 278.), Bursy gimnazyalnej im. ks. Dymnickiego w Rzeszowie (L. 339.), Bursy przemyskiej (L. 340), Towarzystwa imienia Śgo Cyryla w Przemyślu (L. 398.). Towarzystwa Bursy dla synów nauczycieli w Krakowie (L. 536.), Wydziału ruskiego Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie (L. 546.), Towarzystwa bursy im. J. I. Kraszewskiego w Stanisławowie (L. 548.), Towarzystwa bursy im. Stefana Batorego w Wadowicach (L. 549.). Bractwa Śgo Michała w Kołomyi (L. 626.), Towarzystwa Bursy gimnazyalnej w Samborze (L. 755.), Bursy Chrześcijańskiej w Brodach (L. 811.), Bursy imienia Adama Mickiewicza w Drohobyczu (L. 867), ruskiej Bursy w Stryju (L. 988.), Bursy polskiej w Kołomyi (L. 1061.), Bursy Śgo Mikołaja w Przemyślu (L. 1064.), Bursy jubileuszowej w Sanoku (L. 1.155) i Bursy imienia Tadeusza Kościuszki w Złoczowie (L. 1257).

„ *106.* Ryczałt dla stowarzyszeń akademickich do rozporządzenia Wydziału krajowego . . . . . 1.400 „

Wydział krajowy preliminuje tę pozycye w sumie 1.200 zł. jak w roku zeszłym. Komisya budżetowa dla umożliwienia pomocy wszystkim zasługującym na poparcie stowarzyszeniom podnosi ryczałt o 200 zł.

Wydziałowi krajowemu przekazuje się do uwzględnienia petycye:

Domu słuchaczy Lwowskiej politechniki (L. 111.), Towarzystwa bratniej pomocy słuchaczów politechniki (L. 112.), Biblioteki słuchaczy prawa we Lwowie (L. 209.), Biblioteki uczniów wydziału lekarskiego na uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (L. 215.), Towarzystwa „Akademiczna Hromada“ we Lwowie (L. 271. i 272.), Towarzystwa Bratniej pomocy słuchaczy wszechnicy lwowskiej (L. 301. i 303.), Towarzystwa wzajemnej pomocy uczniów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (L. 328.), Domu akademickiego we Wiedniu (L. 346.), Towarzystwa biblioteki uczniów prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (L. 534.), Towarzystwa „Rusłan“ we Lwowie (L. 539.), Czytelni akademickiej we Lwowie (L. 744.), Towarzystwa bratniej pomocy uczniów Akademii weterynaryjnej we Lwowie (L.800.), Czytelni polskiej akademików górniczych w Przybramie (L. 1164.)

Nad petycyą Towarzystwa Bratniej pomocy uczniów wszechnicy lwowskiej o subwencyę na budowę domu akademickiego, *dalej nad petycyami* instytucyi: „Mensa academica“ w Wiedniu (L. 345,), stowarzyszenia dla wspomagania ubogich uczniów Akademii górniczej w Przybramie (L. 1053.), wreszcie stowarzyszenia zapomogowego uczniów Akademii rolniczej we Wiedniu (L. 1054.), *przechodzi się do porządku dziennego.*

Poz. 107. Towarzystwo Adama Mickiewicza na wydawnictwo dzieł tegoż, do rozporządzenia Wydziału krajowego i wypłaty w miarę postępu wydawnictwa jak w r. z. . . . . 400 „

Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 1161.

„ *108.* Towarzystwo im. Szewczenki we Lwowie na wydawnictwo ruskiej biblioteki historycznej, do rozporządzenia Wydziału krajowego jak w r. z. . . . . 500 „

„ *109.* Komisya archeograficzna Towarzystwa im. Szewczenki we Lwowie, na wydawnictwo historycznych materyałów, do rozporządzenia Wydziału krajowego . . . . 1 500 „

„ *110.* Towarzystwo imienia Szewczenki na wydawnictwa naukowe do rozporządzenia Wydziału krajowego . . . 1.500 „

W petycyach do L. 217, 273 i 274 żąda Towarzystwo imienia Szewczenki podwyższenia subwencyj. Komisya budżetowa uznając pożyteczność wydawnictw Towarzystwa i zwiększone jego potrzeby podwyższa pozycye 109 i 110 każdą o 500 zł.

„ *111.* Ruskie Towarzystwo pedagogiczne na wydawnictwo czasopisma „Dzwinok“ . . . . . 200 „

Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 545.

Poz. 112. Redakcye czasopisma dla dzieci „Mały Światek“ i „Wiek Młody“ . . . . . 100 zł.

Tem samem załatwione zostają petycye L. 1162 i 1392.

„ *113* Ks. Sielecki Cyryl gr. kat. proboszcz w Zużlu na nowicyat Sióstr Służebniczek ruskich do rozporządzenia Wydziału krajowego jak w r. z. . . . . 100 „

„ *114.* Wydawnictwo starodawnych prawa polskiego pomników, subwencya wypłacana za pośrednictwem Akademii Umiejętności w Krakowie na lat cztery 1895 — 1898., ostatnia rata . . . . . 1.500 „

„ *115.* Towarzystwo ruskie „Szkilna pomicz“ w Kołomyi jak w r. z. 100 „

„ *116.* Takież Towarzystwo we Lwowie jak w r. z. . . 100 „

„ *117.* Takież Towarzystwo w Stanisławowie jak w r. z. . . 100 „

„ *118.* Takież Towarzystwo w Samborze jak w r. z. . . 100 „

Tem samem załatwione zostają petycye powyższych czterech Towarzystw. LL. 625, 951, 399 i 115.

„ *118. a)* Siostra Marya Janina Dydyńska, przełożona zakładu sierót św. Heleny we Lwowie, na internat ubogich panienek uczęszczających do szkół wyższych . . . . . 100 „

Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 204.

„ *119.* Związek polskich gimnastycznych Towarzystw Sokolich we Lwowie na wydawnictwo podręczników do nauki gimnastyki, do rozporządzenia Wydziału krajowego . . . 100 „

Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 738.

„ *120.* Towarzystwo filologiczne we Lwowie na wydawnictwo czasopisma „Eos“ jak w r. z. . . . . 200 „

Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 543.

„ *121.* Instytut ruski dla dziewcząt w Przemyślu. Subwencya stała jak w r. z. . . . . 200 „

nadto jako dodatek nadzwyczajny jednorazowo . . 100 „

„ *122.* Towarzystwo biblioteki polskiej w Wiedniu, na tamtejszą szkołę języka polskiego . . . . . 100 „

„ *123.* Zakład wychowawczy dla ubogich dziewcząt pod nazwą „Rodzina Maryi“ w Łomnej . . . . . 300 „

„ *124.* Na dokończenie domu tegoż zakładu wychowawczego, II. rata z przyznanych w roku zeszłym 2.000 zł. . . 1.000 „

Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 1156.

„ *125.* Na budowę internatu dla kandydatów seminaryum nauczycielskiego w Tarnopolu II. rata roczna z przyznanych 3.000 zł. . . . . 1.000 „

Poz. 126. Na budowę szkoły polskiej w Białej druga połowa z przyznanych 10.000 zł. . . . . 5.000 zł.

„ *126. a)* Prywatne seminaryum nauczycielskie żeńskie Zofii Strzałkowskiej we Lwowie . . . . . 1.000 „

W roku zeszłym przyznał Wysoki Sejm na ten cel kwotę 500 zł. W petycyi do L. 757 prosi p. Strzałkowska o podwyższenie subwencyi wskutek rozwoju zakładu i wobec spodziewanego deficytu około 1.600 zł Gdy w roku bieżącym otwartą została w zakładzie druga klasa, co spowoduje znaczne zwiększenie potrzeby i gdy Rada szkolna krajowa żądanie podwyższenia subwencyi silnie popiera, proponuje Komisya podniesienie subwencyi na rok 1898. do sumy 1.000 zł. Budżet krajowy nie będzie przez to więcej obciążony wobec obniżenia pozycyi 84. a o 500 zł.

„ *126. b)* Towarzystwo ludoznawcze na wydawnictwo czasopisma „Lud“ jak w r. z. . . . . 100 „

„ *127. a)* Na nagrody za napisanie najlepszych utworów scenicznych polskich, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 26 listopada 1890 r., wedle której co lat 3 rozpisanym być ma przez Wydział krajowy konkurs na utwory dramatyczne z wyznaczeniem dwóch nagród w kwotach 500 zł. i 250 zł., zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego . . . 750 „

„ *127. b)* Polskie stowarzyszenie „Strzecha“ w Wiedniu . . 100 „
Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 348.

„ *127. c)* Polskie stowarzyszenie „Przytulisko“ w Wiedniu . 100 „
Tem samem załatwioną zostaje petycya L. 348.

„ *127. d)* Stowarzyszenie nauczycielek we Lwowie . . . 100 „
Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 396.

„ *127. e)* Mieczysław Baranowski i Dr. Franciszek Majchrowicz na wydawnictwo pisma pedagogicznego „Rodzina i Szkoła“ . 200 „
Tem samem załatwioną zostaje petycya do L. 341.

„ *127. f)* Towarzystwo sztuk pięknych w Krakowie, subwencya na budowę własnego gmachu . . . . . 1.000 „

Towarzystwo sztuk pięknych w Krakowie wniosło do L. 989. petycyę o udzielenie z funduszów krajowych na budowę własnego gmachu, bądź jednorazowo znaczniejszego zasiłku, bądź stałej rocznej subwencyi.

Towarzystwo sztuk pięknych w Krakowie, zajmujące obecnie na wystawę dzieł sztuki sale w Sukiennicach, przeznaczone na rozszerzenie muzeum narodowego w Krakowie, zmuszonem jest dla pomieszczenia wystawy dzieł sztuki budować własny gmach, na który to cel otrzymało od gminy miasta Krakowa grunt pod budowę na placu Szczepańskim w Krakowie. Koszt budowy obliczonym jest w przybliżeniu na 80.000 zł. a wydatek ten z własnych zasobów Towarzystwa opędzonym być nie może.

Działalność Towarzystwa sztuk pięknych w Krakowie jest dla rozwoju sztuki polskiej bardzo dodatnią, a Komisya budżetowa sądzi, że w interesie rozwoju sztuki należy To-

warzystwu sztuk pięknych przy niezbędnej dla dalszego jego istnienia budowie własnego gmachu, przyjść z pomocą z funduszów krajowych. Ponieważ jednak udzielenie jednorazowego znaczniejszego zasiłku jest ze względów budżetowych niemożliwem, a do obmyślenia środków przyjścia Towarzystwu z pomocą bez znacznego obciążenia budżetu krajowego, brak Komisyi dostatecznego materyału, przeto Komisya budżetowa proponując wstawienie do budżetu na rok 1898. zasiłku na budowę gmachu Towarzystwa sztuk pięknych w Krakowie kwoty 1.000 zł., wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę Towarzystwa sztuk pięknych w Krakowie do L. 815. o ile dotyczy dalszego przyjścia z pomocą temuż Towarzystwu przy budowie własnego gmachu, odstępuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem zbadania sprawy i przedłożenia na najbliższej sesyi wniosku co do sposobu udzielenia tej pomocy, a to bez obciążenia budżetu krajowego większym rocznym wydatkiem niż suma uchwalona na rok 1898.

Poz. 127. g) Uchwałą z dnia 29. stycznia 1898. r. przekazał Wysoki Sejm Komisyi budżetowej wniosek nagły posłów Jana Rottera i Andrzeja Hr. Potockiego o przyznanie z funduszów krajowych na koszta wydawnictw uniwersytetu Jagiellońskiego przygotowywanych z okazyi pięćsetletniego jubileuszu subwencyi w kwocie 8.000 zł. płatnej w dwóch ratach w latach 1898. i 1899.

Załatwiając ten wniosek, którego motywowanie uważa Komisya za zbyteczne, wnosi Komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. *Na koszta publikacyj, które Uniwersytet Jagielloński przygotowuje z okazyi 500-letniego jubileuszu tegoż uniwersytetu przeznacza się kwotę 8.000 zł. płatną w dwóch rocznych ratach w latach 1898. i 1899;*

II. *W budżet roku 1898. wstawia się pierwszą ratę w sumie* *4.000 zł*

W petycyi do L. 333. proszą założyciele prywatnej szkoły żeńskiej w Krakowie o udzielenie stałej subwencyi na cele tejże szkoły.

Ponieważ obciążenie budżetu krajowego stałym wydatkiem, nie powinno nastąpić bez wyczerpującego zbadania stanu owej szkoły i rozmiarów jej potrzeb, przeto Komisya budżetowa nie proponuje przyznania subwencyi już na rok bieżący i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

petycyę założycieli prywatnej szkoły żeńskiej w Krakowie o przyznanie stałej subwencyi dla tejże szkoły, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową i ewentualnego przedstawienia wniosku na najbliższej sesyi sejmowej.

W końcu wnosi Komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyami katolickiego stowarzyszenia szkolnego w Wiedniu (L. 349.), Komitetu obywatelskiego dla założenia parku dla młodzieży w Kołomyi (L. 533.), Juliana Kominkowskiego o subwencyę na wydanie poematu religijnego (L. 560.); Redakcyi „Dwutygodnika katechetycznego“ w Tarnowie (L. 792.), Janiny Sedlaczkównej o subwencyę na wydawnictwo „Przedświt“ z dodatkiem „Anioł Stróż“ (L. 1093), Związku koleżańskiego byłych saminarzystek i nauczycielek we Lwowie (L.1157.) o subwencyę na cele towarzystwa, wreszcie Stowarzyszenia kobiet dla wychowania ubogich sierot w Krakowie (L 1261.), przechodzi się do porządku dziennego.

We Lwowie, dnia 1. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Paszkowski.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubr. VII. poz. 58 wydatków.

Na cele wykształcenia i oświaty.

Poz. 58. Rada szkolna krajowa — na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego *(w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 28. stycznia 1898)* . . . . . 2,264.690 zł.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubr. VII. poz. 59.

Sprawozdawca poseł Włodzimierz Kozłowski.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o krajowym szkolnym funduszu emerytalnym na rok 1898.

Art. 54. ustawy z dnia 1. stycznia 1869 Dz. u. kr. T. III. Nr. 16 nakłada na Wysoki Sejm obowiązek badania zamknięcia rachunków zarządzonego w moc art. 52. ust. kraj. z dnia 2. maja 1873 L. 251. Dz. u. kr. funduszu emerytalnego i udzielania odnośnych absolutoryów, a z tytułu przepisanego art. 54 lit. *g)* pokrycia niedoboru rzeczonego funduszu w miarę, o ile inne źródła w ustawie wskazane, a poniżej wyszczególnione na to nie wystarczają, który to fakt od r. 1891 corocznie się powtarza, posiada Sejm prawo wglądania w preliminarze funduszu emerytalnego.

Naturę prawną i powstanie funduszu emerytalnego przedstawiają szczegółowo sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 17. października 1887. L. W. 27.574|87 i z 22. października 1888 L. 41.513|88 i sprawozdania Komisyi budżetowej o budżecie krajowym na rok 1891 i 1892.

Wedle wniosków Wydziału krajowego przyjętych przez Komisyę budżetową wynosić mają wydatki krajowego szkolnego funduszu emerytalnego . 305.050 zł.
czyli o . . . . . 42 220 „
więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej, a o . . . . 39.622 „
więcej od wynikłości z roku 1896.

Dochody szkolnego funduszu emerytalnego wynosić będą . 107.855 „
czyli o . . . . . 3.296 „
mniej od wynikłości z r. 1896 a o . . . . . 5.060 „
więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej:

Niedobór będzie wynosił . . . . . 197.195 „
czyli o . . . . . 42.918 „
więcej od wynikłości z r. 1896. a o . . . . . 28.160 „
więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej.

Obliczenia wydatków Rubr. I., II., III. i IV. na mocy art. 39, 40. 41, 43, 45, 46, 47 i 53 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 przez krajowy fundusz emerytalny pokrywane, opierają się na szczegółowych wykazach czasowych emerytur do końca kwietnia 1897 do wypłaty przekazanych z uwzględnieniem trzechletniego przecięcia wydatków i naturalnego przyrostu. Wydatki rubryki V. VI. proponowane na mocy art. 40, 44, 49 i 53 wyż wymienionej ustawy, polegają na trzechletniem przecięciu wydatków z lat 1894—6. Wydatki rubryki VII. na koszta

zarządu stanowią zwrot Etatowi skarbowemu kosztów za druki przez c. k. główną Kasę krajową we Lwowie i c. k. Urzędy podatkowe na cele krajowego funduszu szkolnego emerytalnego corocznie spotrzebowane.

Rozchody.

Komisya wnosi zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego;

Rubr. I.	Emerytury czasowe nauczycieli i nauczycielek . .	17.000	zł.
	czyli o	6.838	„
	więcej od wynikłości zroku 1896, a o . . .	6.500	„
	więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej.		
„ II.	Emerytury dożywotnie nauczycieli i nauczycielek . .	180.000	„
	czyli o	21.763	„
	więcej od wynikłości z roku 1896, a o . . .	22.000	„
	więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej.		
„ III.	Pensye dla wdów po nauczycielach	75.000	„
	czyli o	9.162	„
	więcej od wynikłości z roku 1896, a o . . .	8.000	„
	więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej.		
„ IV.	Dodatki na wychowanie sierot po nauczycielach . .	20.000	„
	czyli o	1.766	„
	mniej od wynikłości z roku 1896, a o . . .	4.000	„
	więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej.		
„ V.	Odprawy i kwartały pozgonne	12.000	„
	czyli o	2.178	„
	więcej od wynikłości z roku 1896, a o . . .	1.700	„
	więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej.		
„ VI.	Zwroty interkalaryów	—	„
„ VII.	Zwroty z wkładek emerytalnych nauczycieli i nauczycielek	1,000	„
	czyli o	448	„
	więcej od wynikłości z roku 1896, a o . . .	20	„
	więcej od kwoty uchwalonej na rok 1897.		
„ VIII.	Koszta zarządu	50	„
	czyli tyle, ile na rok 1897 uchwolono.		
„ IX.	Rozmaitych wydatków Komisya nie preliminuje, wydatki rzeczone bowiem są tylko przebieżne i znajdują pokrycie w przebieżnych dochodach.		

Dochody.

Komisya wnosi zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego:

Rubr. I.	Odsetki od kapitałów	1.340	zł.
	czyli tyle, ile preliminowano na rok 1897 i pobrano w r. 1896.		
„ II.	Datki stałe z krajowego funduszu szkolnego . .	12.800	„
	czyli kwotę równą wynikłości z roku 1896 i taką samą jak w roku 1897.		
„ III.	Zapisy i darowizny	—	„
„ IV.	Interkalarya od opróżnionych posad nauczycielskich .	29.988	„
	czyli o	658	„
	więcej od wynikłości z roku 1896, a o . . .	5.371	„
	więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej.		

Rubr. V.	Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek . . .	52.724	zł.
	czyli o	1.914	„
	mniej od wynikłości z roku 1896, a o . . .	666	„
	mniej od kwoty na rok 1897 uchwalonej.		
„ VI.	Wkładki 2-procentowe za czas służby przedetatowej .	11.003	„
	czyli o	1.221	„
	więcej od wynikłości z roku 1896, a o . . .	355	„
	więcej od kwoty na rok 1897 uchwalonej.		
„ VII.	Rozmaite przychody	—	„

Na powyższych podstawach Komisya wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wniosek na rok 1898 zwyczajne	Wniosek na rok 1898 nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		Emerytury czasowe nauczycieli i nauczycielek	17.006	—
II.		Emerytury dożywotnie nauczycieli i nauczycielek	180.000	—
III.		Pensye dla wdów po nauczycielach . .	75.000	—
IV.		Dodatki na wychowanie sierót po nauczycielach	20.000	—
V.		Odprawy i kwartały pozgonne . . .	12.000	—
VI.		Zwroty z wkładek emerytalnych nauczycieli i nauczycielek	1.000	—
VII.		Koszta zarządu	50	—
VIII.		Rozmaite wydatki	—	—
		Suma wydatków . .	305.050	—
		DOCHODY.		
I.		Odsetki od kapitałów	1.340	—
II.		Datki stałe z kraj. funduszu szkolnego .	12.800	—
III.		Zapisy i darowizny	—	—
IV.		Interkalarya od opróżnionych posad nauczycielskich	29.988	—
V.		Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek .	52.724	—
VI.		Wkładki dwuprocentowe za czas służby przedetatowej	11.003	—
VII.		Rozmaite dochody	—	—
		Suma dochodów . . .	107.855	—
		W porównaniu ze sumą wydatków . .	305 050	—
		okazuje się niedobór do pokrycia z funduszu krajowego . .	197.195	—

III. Komisya wnosi wstawić niedobór krajowego funduszu szkolnego emerytalnego do pokrycia pod rubr. VII, poz. 59 funduszu krajowego, w kwocie . . . . . 197.195 zł.

Lwów dnia 4. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Wł. Koztowski.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubr. VII poz. 60 wydatków.

„Na cele wykształcenia i oświaty“.

(**Sprawozdawca poseł Włodzimierz Kozłowski**).

Poz. 60. Sześciu Członków Rady szkolnej krajowej po 1.200 zł . . . 7.200 zł.

We Lwowie, dnia 8 lutego 1898.

Zastępca przewodniczącego:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
W. Kozłowski.

Rubr. VII. poz. 68—80; 95, 96 i 96a)

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu budżetu krajowego na rok 1898. Rubr. VII. poz. 68—80 i poz. 95, 96 i 96a), tudzież o petycyach do działu tego wniesionych.

(Sprawozdawca poseł Abrahamowicz).

Komisya budżetowa wnosi:

Poz. 68.	Teatr polski w Krakowie do rozporządzalności Wydziału kraj. (powyższem załatwioną zostaje petycya do L. 996 Dyrekcyi Teatru krakow. w sprawie podniesienia subwencyi kraj.) .		8.000 zł.
„ 69.	Budowa teatru w Krakowie 8 i 9 rata na opłatę procentów od pożyczki 150.000 zł. zaciągniętej przez gminę miasta Krakowa		7.500 „
„ 70.	Teatr polski i opera polska we Lwowie do rozporządzalności Wydziału krajowego: *a)* dramat i komedya . 14.200 zł. *b)* opera polska . . 10.000 „		24.200 „
	(powyższem załatwioną zostaje petycya Dyrek. o podwyższenie subw. kraj. na lat dwa:)		
„ 71.	Budowa teatru we Lwowie, na pokrycie odsetek od pożyczki przez gminę miasta Lwowa zaciągniętej (w myśl uchwały Sejmowej z dnia 8. lutego 1895)		7.500 „
„ 72.	Teatr ruski pod zarządem towarzystwa Besida, do rozporządzalności Wydziału krajowego (powyższem zostaje załatwiona petycya Tow. Besidy L. 745 o podwyższenie subw. dla teatru ruskiego)		7.250 „
„ 73.	Towarzystwo muzyczne w Krakowie		800 „
„ 74.	Konserwatoryum Tow. muzycznego w Krakowie . . .		2.000 „
„ 75.	Towarzystwo muzyczne we Lwowie		3.000 „
„ 75*a*)	Towarzystwu muzycznemu w Samborze, jednorazowo . . (powyższem zostaje załatwioną petycya tegoż towarzystwa do L. 1.067.)		100 „
„ 75*b*)	Towarzystwu muzycznemu im. Moniuszki w Stanisławowie jednorazowo . . . . . (powyższem załatwioną zostaje petycya tegoż towarzystwa do L. 306).		100 „

Poz	75*c*)	Towarzystwu muzycznemu w Kołomyi, jednorazowo . . . (powyższem załatwioną zostaje petycya tegoż towarzystwa do L. 214.)	100 zł.
„	75*d*)	Towarzystwu muzycznemu w Brodach, jednorazowo . . . (powyższem załatwioną zostaje petycya tegoż towarzystwa do L. 883.)	100 „
„	76.	Towarzystwu „Harmonia“ we Lwowie	300 „
„	77.	Towarzystwu spiewackiemu “Lutnia“ we Lwowie . . . (powyższem załatwioną zostaje petycya tegoż towarzystwa do L. 785).	500 „
„	78.	Towarzystwu spiewackiemu „Bojan“ we Lwowie . . . (powyższem załatwioną zostaje petycya tegoż towarzystwa do L. 1066)	300 „
„	79.	Towarzystwu spiewackiemu „Echo“ we Lwowie . . . . (powyższem załatwioną zostaje petycya tegoż towarzystwa do L. 393).	300 „
„	80.	Towarzystwo spiewackie „Lutnia“ w Krakowie. Wskutek chwilowych rozterek i dezorganizacyi w temże towarzystwie, zasiłek dany przez kraj temuż towarzystwu w r. 1896 w kwocie 300 zł. został na rok 1897 zredukowany do 100 zł Gdy jednak wedle otrzymanych informacyi Towarzystwo Lutnia w Krakowie zasługuje dziś znów na dawne poparcie kraju, przeto wstawia się zamiast prelim. przez Wydział kraj. 100 zł. kwotę przyznaną w r. 1896, to jest . . . . . (Powyższem załatwioną zostaje petycya tegoż towarzystwa do L. 213).	300 „

Petycye na kształcenie się w spiewie i w muzyce wniesiono:

L. 150. Remeza Łukasz o subwencyę na odbycie kursu muzyki w Pradze.
L. 151. Kuryliszyn Wanda o subwencyę na dalsze kształcenie się w spiewie.
L. 327. Turzańska Marya o zasiłek na dalsze kształcenie się w spiewie.
L. 367. Kobiatkiewicz Janina o subwencyę.
L. 368. Soroczyńska Adela o stypendyum.
L. 408. Orzelski Stanisław spiewak opery lwowskiej o subwencyę.
L. 567. Zawistowska Wanda o subwencyę.
L. 568. Kasznica Teresa o stypendyum, lub zapomogę.
L. 569. Rojek Helena dla swej córki Oktawii o zasiłek.
L. 571. Guszalewicz Aleksander o zapomogę na dokończenie konserwatoryum we Wiedniu.
L. 760. Żurakowska Aniela o stypendyum.
L. 782. Waśniewska Marya o subwencyę.
L. 796. Sienkiewicz Marya o subwencyę.
L. 991. Uruch Salamon o zasiłek na ukończenie konserwatoryum we Wiedniu.
L. 1103. Zawiłowski Ludwik dla swej córki Zdzisławy o subwencyę.
L. 1169. Michońska Wanda córka profesora gimn. sierota, o subwencyę,
L. 573. Bobilewicz Leopold o subwencyę na naukę gry na skrzypcach.
L. 326. Gąsiorowska Kamilla jak wyżej.
L. 436. Giebułtowski Stanisław jak wyżej.
L. 1080 Pulikowski Julian jak wyżej.
L. 572. Baranowska Julia o subwencyę na naukę gry na fortepianie.
L. 761. Uruski Antoni jak wyżej.
L. 566. Kotłowska Władysława o subwencyę na dalsze kształcenie się w sztuce dramatycznej.
L. 1213|1004. Feliks Wileszczuk w Stryju, o subwencyę na dalsze kształcenie się w muzyce.

Załatwiając powyższe petycye komisya budżetowa wnosi:

Petycye do L. 367, 368, 408, 567, 568, 569, 571, 760, 782, 796, 991, 1103, 1169, 573, 326, 436, 1080, 572, 761 i 1213, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i w miarę rzeczywistego uzdolnienia i kwalifikacyi petentów do uwzględnienia.

Z swej strony do szczególnego a zasłużonego uwzględnienia poleca komisya budżetowa:

Petycyę l. 569 p. Rojek Heleny o zasiłek dla swej córki Oktawii kształcącej się w spiewie.

Pet. l. 572. panny Baranowskiej Julii o subwencyę na dalsze kształcenie się w grze na fortepianie.

Pet. l. 571. Guszalewicza Aleksandra.

Pet. l. 567. Zawistowskiej Wandy o zasiłek na naukę spiewu.

(*Poz. 81—94 sprawozdawca poseł Paszkowski*).

Poz. 95. Teatr im. Hr. Fredry w Stanisławowie. Do pozycyi tej wniósł dyrektor teatru tego p. Antoniewski Władysław petycyę do L. 1092 o podwyższenie subwencyi.

Ponadto wnieśli petycye popierające tę prośbę licznymi podpisami zaopatrzone:

L. 1068. Obywatele miasta Brodów o wyznaczenie znaczniejszej subwencyi dla teatru im. hr. Fredry.

L. 1069. Obywatele miasta Drohobycza jak wyżej.

L. 1070. Obywatele miasta Jarosławia jak wyżej.

L. 1071. Obywatele miasta Przemyśla jak wyżej.

L. 1073. Obywatele miasta Sambora jak wyżej.

L. 1072. Obywatele miasta Sanoka jak wyżej.

L. 1074. Obywatele miasta Tarnopola jak wyżej.

L. 756|1075. Obywatele miasta Złoczowa jak wyżej.

L. 947|1152. Obywatele miasta Stryja jak wyżej.

Mieszkańcy miasta Stanisławowa do L. 1255.

Jakkolwiek byt każdej prywatnej sceny zawisł przedewszystkiem od poparcia publiczności — to jednak w uwzględnieniu tak licznych żądań, w szczególności zaś uznania jakiem się obecna Dyrekcya teatru hr. Fredry u mieszkańców tuż co wymienionych miast cieszy,

Komisya budżetowa wnosi:

Poz. 95. Teatrowi im. Aleksandra hr. Fredry w Stanisławowie zasiłek zwyczajny 1.000 zł. tudzież jednorazowy nadzwyczajny zasiłek dla Dyrekcyi p. Wład. Antoniewskiego 500 zł.

Poz. 96. Lipińska Salomea, wdowa po skrzypku Feliksie Lipińskiem . . 50 zł.

Poz. 96a). W załatwieniu petycyi L. 1094|903 p. Józefy Zboińskiej wdowy po ś. p Marcelim Zboińskim długoletnim artyście sceny polskiej, Sejm przeznacza tejże petentce w drodze łaski jako dar jednorazowy . . . . 100 zł.

Nad petycyą Władysławy Kotłowskiej (Zamorska), artystki sceny lwowskiej o subwencyę na dalsze kształcenie się w sztuce dramatycznej, jakoteż petycyą pani Piaseckiej, Dyrektorki teatru prowincyonalnego o subwencyę, Sejm przechodzi do porządku dziennego.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubryka VIII. poz. 128–136 wydatków.

Utrzymanie pomników historycznych.

Sprawozdawca poseł Aleksander Barwiński.

Na rok 1897 uchwalił W. Sejm w tej rubryce . . . 30.520 zł.
Wydział krajowy preliminuje na rok 1898 . . . . . 31.120 „
t. j. o 600 zł. więcej aniżeli w roku poprzednim.

Nie preliminuje Wydział krajowy: 1) 2000 zł. jako subwencyi jednorazowo przyznanej na restauracyę starożytnego kościoła OO. Bernardynów w Przeworsku, 2) 2000 zł. na restauracyę kościoła w Bieczu, 3) 100 zł. na restauracyę cerkwi w Bunowie, 4) 300 zł. na restauracyę starożytnej synagogi w Leszniowie, razem 4400 zł.

Natomiast preliminuje Wydział krajowy: 1) 1000 zł. na restauracyę starożytnego kościoła OO. Bernardynów w Sokalu, zgodnie z przedstawieniem grona c. k. konserwatorów dla Galicyi wschodniej (L. W. 23.597/97), 2) 3000 zł. na dokończenie restauracyi pomników i krużganków w klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie (Spraw. Wydz. kr. L. W. 33.787/97), 3) 1000 zł. na wykupno ruin podominikańskich w Oświęcimiu (Spr. W. kr. L. W. 45.509/97), razem 5000 złr.

Komisya budżetowa przedkłada zatem W. Sejmowi następujące wnioski:

Rubr. VIII poz 128.	Na utrzymanie kancelaryj konserwatorskich we Lwowie i Krakowie, sporządzanie i publikacye naukowych i urzędowych spisów pomników, znajdujących się w naszym kraju	4.000	zł.
„ „ „ 129.	Badanie i ocalanie zabytków starożytnych piśmiennych i archeologicznych dla Zakładu narodowego im. Ossolińskich we Lwowie	500	„
„ „ „ 130.	Stała subwencya roczna dla Muzeum narodowego w Krakowie	800	„
„ „ „ 131.	Krajowe archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie:		
	1) Dyrektor we Lwowie	1.200	„
	2) „ w Krakowie	1.200	„
	3) adjunkt I. kl. we Lwowie: płaca 1.200 zł., dodatek aktywalny 200 zł. i trzy dodatki pięcioletnie po 80 zł. rocznie	1.640	„
	4) adjunkt II. kl. we Lwowie płaca 900 zł., dodatek aktywalny 200 zł.	1.100	„
	5) adjunkt I. kl. w Krakowie jak poz. 3. . .	1.640	„
	6) adjunkt II. kl. w Krakowie jak poz. 4. . .	1.100	„
	7) 2 aplikantów we Lwowie, adjuta roczne po 300 zł.	600	„
	8) 1 aplikant w Krakowie adjutum 300 zł. . .	300	„
	9) czynsz za najem lokalu we Lwowie . . .	600	„
	10) stróże	840	„
	11) opał, potrzeby kancelaryjne i rozmaite inne wydatki	600	„
„ „ „ 132.	Na restauracyę organów w kościele OO. Bernardynów w Leżajsku 1.500 zł. w trzech równych rocznych ratach, z tego I. rata	500	„
	Do przeniesienia . .	16.620	zł.

		Z przeniesienia . . .	16 620 zł.
Rubr. VIII. poz. 133.		Na restauracyę kościoła katedralnego na Wawelu, III. rata subw. 100.000 zł., spłacić się mającej w 10 równych ratach rocznych	10.000 „
„ „ „	133	a) Na restauracyę cerkwi katedralnej gr. kat. w Stanisławowie 10.000 złr. w pięciu równych ratach rocznych, z tego I. rata	2.000 „
„ „ „	133.	b) Na restauracyę ikonostasu w gr. kat. cerkwi w Sieniawie	300 „
„ „ „	133.	c) Na restauracyę starożytnej dzwonicy przy Górnej cerkwi gr. kat. Bractwa w Jaworowie	100 „
„ „ „	133.	d) Gminie izraelickiej w Leszniowie na restauracyę starożytnej synagogi zasiłek 500 zł. w dwu ratach rocznych, z tego na rok 1898	200 „
„ „ „		*a na rok 1899—300 zł.; przytem Sejm upoważnia Wydział krajowy do wypłacenia izraelickiej gminie w Leszniowie uchwalony na ten sam cel zasiłek na rok 1897 w kwocie 300 zł.*	
„ „ „	134.	Na restauracyę starożytnego kościoła OO. Bernardynów w Sokalu (jednorazowo)	1.000 „
„ „ „	135.	Na dokończenie restauracyi pomników i krużganków w klasztorze OO. Dominikanów w Krakowie . .	3.000 „
„ „ „	136.	Na wykupno ruin podominikańskich w Oświęcimiu (jednorazowo)	1.000 „
		Suma rubryki VIII. . .	34.220 zł.

Tem zostały załatwione petycye l. 531 (404) konwentu OO. Bernardynów w Leżajsku, l. 1049 (861) gr. k. Biskupiej kapituły w Stanisławowie i l. 810 (661) Bractwa gr. kat. cerkwi Górnej w Jaworowie.

Petycye l. 121 Komitetu parafialnego rz. kat. w Krośnie o subwencyę na restauracyę świątyni farnej w Krośnie, l. 338 (233) Konwentu OO. Bernardynów w Rzeszowie o subwencyę na restauracyę kaplicy cudownej Matki Boskiej i l. 1323 (1088) Zgromadzenia ks. ks. kanoników regularnych Lateraneńskich w Krakowie o subwencyę na restauracyę kościoła Bożego Ciała na Kaźmierzu w Krakowie, przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi sejmowej,

petycyę zaś l. 1321 (1086) Koła c. k. konserwatorów zabytków starożytnych Galicyi wschodniej o jednorazową subwencyę na restauracyę zamku w Zbarażu, przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Barwiński.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Budżet krajowy na r. 1898.

Rubryka IX. poz. 137—156a wydatków i rubryka XIII. poz. 56—59. dochodów.

Kwaterunkowe żandarmeryi.

Sprawozdawca poseł Zajączkowski.

Wydział krajowy preliminuje na rubrykę kwaterunkowe żandarmeryi wydatki (zwyczajne) w kwocie . . . . . 229·595 zł.
zaś dochody w kwocie . . . . . 95·054 „
Pozostaje przeto do pokrycia niedobór . . . . . 134·541 zł.

Na rok 1897 uchwalił Wysoki Sejm w tych rubrykach:
wydatki na . . . . . 231·790 zł.
zaś zwroty . . . . . 88.141 „
czyli . . . . . 142.248 zł.

Zatem preliminarz budżetu na cele kwaterunkowe żandarmeryi na rok 1898 przedstawia się odnosnie do budżetu na rok 1897 *mniejszej* o . . . . . 7·707 zł.

Przyczyną zmniejszenia się tego wydatku jest głównie opuszczenie w preliminarzu pod poz. 150 *a* kwoty 7145 zł. uchwalonej w roku 1897 na zakupno domu dla posterunku ck. żandarmeryi w Czortkowie, tudzież zmniejszenie wydatku poz. 151 na najem pomieszkań i koszar o 1299 zł., bowiem we Lwowie przeniesiono ck. żandarmeryę do nowego gmachu, w Czortkowie przeniesiono takową do zakupionego domu, a dla 18 posterunków zniżono dotychczasowe czynszy. Nareszcie na drobniejsze wydatki w poz. 139, 143, 145, 146, 147, 149 i 150 zapreliminowano odnośnie do budżetu na rok 1897 mniej o 343 zł.

Natomiast zapreliminowano pod poz 137, 138, 141, 142 i 156 większy wydatek w łącznej kwocie 649 zł.

W rubryce dochodów zapreliminowano odnośnie do budżetu z roku 1897 pod poz. 57. więcej o 17 zł, zaś pod poz. 56. i 58. mniej o 448 zł.

Zapreliminowany wydatek pod poz. 152. jako wartość czynszowa jest odnośnie do budżetu z roku 1897 większy o 4535 zł. Iecz to powiększenie jest bez znaczenia, ponieważ o taką samą kwotę 4535 zł. powiększono odpowiednią pozycyę 59. dochodów z kwaterunkowego żandarmeryi.

Poszczególne cyfry tak wydatków jak przychodów znajdują swe uzasadnienie w kontraktach i ekordach tudzież w pauszalach ustawą przepisanych.

Komisya budżetowa przedstawia przeto wniosek:

Wysoki Sejm raczy wstawić do budżetu krajowego na rok 1898 w poszczególnych pozycyach rubryki IX. wydatków i rubryki XIII. dochodów następujące kwoty:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie.	Wydatki na rok 1898 zwyczajne	Wydatki na rok 1898 nadzwyczajne
			Złote austryackie	
IX.		**WYDATKI.**		
		Kwaterunkowe żandarmeryi.		
	137	Czyszczenie koszar i innych pomieszkań, zapalanie lamp i dostarczanie mioteł	9.977	
	138	Oświetlenie koszar	3.578	
	139	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów i pościeli dla oficerów i służących	2.095	
	140	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów dla niższych stopni	78	
	141	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów dla żołnierzy	3.137	
	142	Utrzymanie i uzupełnienie sprzętów kuchennych	1.163	
	143	Pranie bielizny pościelnej dla wachmistrzów rachunkowych, woźnych, żołnierzy i służących	3.621	
	144	Naprawa bielizny pościelnej	316	
	145	Pranie koców zimowych i letnich, sienników, poduszek włosiennych i słomianych	843	
	146	Świeże napełnianie i dopełnianie sienników i poduszek słomianych	1.975	
	147	Uzupełnienie bielizny pościelnej, koców, sienników i poduszek	7.731	
	148	Opał i oświetlenie kancelaryj oddziałowych	1.462	
	149	Opał i oświetlenie pomieszkań oficerów, wachmistrzów rachunkowych i woźnych	1.817	
	150	Rozmaite inne wydatki	756	
		Razem ryczałty	38.549	
	150*a*	Na zakupno domu dla posterunku c. k. żandarmeryi w Czortkowie	—	—
	151	Najem pomieszkań i koszar	160.597	—
	152	Wartość czynszowa: *a)* gmachu lwowsk. (dawn.) 12.936 zł. *b)* gmachu lwow. (dobud. skrz.) 5.743 „ *c)* realności w Czortkowie 700 „	19.379	
	153	Umorzenie pożyczki 100.000 zł. na dobudowanie domu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie, III. i IV. rata: w kapitale 2.156 kor. 27 gr. „ 4% odsetkach 7.852 „ 92 „ „ 1/8% na adm. 490 „ 81 „ stemple do kwitu 40 „ — „ 10.540 kor. 00 gr.	5.270	
		Do przeniesienia	223.795	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie.	Wydatki na rok 1898 zwyczajne	Wydatki na rok 1898 nadzwyczajne
			Złote austryackie	
XI.		Z przeniesienia .	223.795	—
	154	Na urządzenie nowych koszar utworzyć się mających	1.000	
	155	Na podwyższenie czynszów najmu i pomnożenie ilości posterunków . . .	2.000	
	156	Na koszta administracyi i konserwacyi gmachu c. k. żandarmeryi . . .	2.800	
	156a	Na dobudowanie nowego skrzydła do gmachu lwowskiego	—	
		Suma rubryki IX. .	229.595	—
		DOCHODY.		
	56	Kwaterunkowe	21.194	
	57	Noclegowe	40 331	
	58	Udział administracyi politycznej . . .	14.150	
	59	*a)* Dochód z gmachu lwowskiego dawnego . . . 12.936 zł.		
		b) dochód z gmachu lwowskiego dobudowanego . . 5.743 „		
		c) dochód z realności w Czortkowie . . . . 700 „	19.379	
		Suma rubryki XIII.	95.054	—

Lwów, dnia 3. lutego 1898.

Przewodniczący:
Lunajewski.

Sprawozdawca:
E. Zajączkowski.

Rubryka X. poz. 157—175a).

Sprawozdawca poseł Andrzej Potocki.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o rubr. X. wydatków prelimiarza Wydziału krajowego na rok 1898.

Wydatki na komunikacye.

Ogólne wydatki na komunikacye proponuje Komisya w kwocie 1,444.576 zł.
a więc mniej od preliminarza Wydziału krajowego o 1.000 zł.

W porównaniu z rokiem ubiegłym jest suma wydatków na komunikacye wyższą o . . . . . 8 798 zł.
Gdy jednak uwzględnimy, że ryczałt na płace personalu prowizorycznego w biurze kolejowem. który jest czysto pozycyą przechodnią, bo pokrywają go później strony interesowane, wzzrósł o . . . . . 3.260 „
to okazuje się rzeczywisty wzrost wydatków o . . 5.538 zł.

I. Wydatki na drogi.

Proponuje Komisya w ogólnej sumie . . . . . 1,101.066 zł.
więcej od roku przeszłego o . . . 5.038 zł.
a to w wydatkach zwycyajnych . . 950.066 „
więcej o . . . . . 24.338 „
i w wydatkach nadzwyczajnych . . 151.000 „
mniej o . . . . . 19.300 „

Preliminarz Komisyi jest niższy od preliminarza Wydziału krajowego o 1.000 zł wskutek tego, że Wydział krajowy wstawił w poz. 165. (utrzymanie kursu konduktorów) 2.500 zł. i proponował, aby ten kurs zaczął się 1. października. Tymczasem Wysoki Sejm uchwałą z dnia 17. stycznia 1898 postanowił, żeby kurs konduktorów zaczął się dopiero 1. listopada i zmniejszył wskutek tego tę pozycyę o 1000 zł.

Wszystkie inne pozycye przyjmuje Komisya zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego.

Znaczniejsze różnice z rokiem ubiegłym zachodzą w poz. 166a), która odpada, gdyż ostatnią ratę w kwocie 20.000 zł. na budowę drogi Kańczuga-Dynów spłacono w roku przeszłym i w poz 169a) gdzie również roku przeszłego spłacono ostatnią ratę 10.000 zł. na utworzenie zakładowego funduszu pożyczkowego. Natomiast podniesioną została przy poz. 168b) nadzwyczajne zasiłki bezzwrotne dla dróg powiatowych i gminnych o 10.000 zł. i poz. 169. budowa i utrzymanie dojazdów kolejowych o 5.000 zł.

Podwyższenia te dostatecznie zostały uzasadnione sprawozdaniem Departamentu drogowego i były w samej rzeczy nieuniknione, jak to już przewidywało przeszłoroczne sprawozdanie Komisyi budżetowej.

II Wydatki na koleje.

Komisya budżetowa proponuje zgodnie z Wydziałem krajowym wydatki na koleje w łącznej kwocie		343.510 zł.
więcej od roku przeszłe. o o . . .	3.760 zł.	
a to		
Wydatki zwyczajne		30.010 „
więcej o	500 „	
Wydatki nadzwyczajne		313.500 „
więcej o	3.260 „	

Właściwe powiększenie wydatków na kolei jest tylko o 500 zł., gdyż, jak to już nadmienionem zostało przy poz. 174) 3. ryczałt na płace personalu prowizorycznego jest czysto pozycyą rachunkową, a powiększenie tej pozycyi o 3.260 zł. znajduje zupełne pokrycie w podwyższeniu rubr. III. poz. 7. dochodów.

Powiększonemi zostały przy poz. 174) 2. dodatek osobisty dla zastępcy dyrektora o 400 zł. i poz. 174) 7. zakupno dzieł fachowych i map o 100 zł. Podwyższenia te należycie zostały uzasadnione przez L.W. 41.004 97.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy wydatki na komunikacye przyjąć według załączonego szczegółowego preliminarza:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote	
X.		**Wydatki na komunikacye.**			
		I. Na drogi			
		A) Koszta zarządu.			
	157	Płace inżynierów, rysowników i służby na prowincyi:			
		a) dyrektor oddziału technicznego, płaca . . .	2.800 zł.		
		dodatek aktywalny . .	480 „	3.280	—
		b) zastępca dyrektora oddziału technicznego, płaca . .	2.000 zł.		
		dodatek aktywalny . .	360 „	2.360	—
		c) 6 inżynierów starszych z płacą po 2.000 zł. . .	12.000 zł.		
		dodatek aktyw. po 360 zł. .	2.160 „	14.160	—
		d) 8 inżynierów I. kl. z płacą po 1.500 zł. . . .	12.000 zł.		
		dodatek aktywalny dla 4 po 300 zł. . . .	1.200 „		
		dodatek aktywalny dla 1 .	250 „		
		dodatek aktywalny dla 3 po 200 zł. . . .	600 „	14.050	—
		e) 10 inżynierów II. klasy z płacą po 1.200 zł. . .	12.000 „		
		dodatek aktyw. dla 6 po 240 zł.	1.440 „		
		dodatek aktyw dla 1 . .	200 „		
		dodatek aktywalny dla 3 po 160 zł.	480 „	14.120	—
		f) 10 inżynierów adjunktów z płacą po 1.000 zł. . .	10.000 zł.		
		dodatek aktyw. po 180 zł. .	1.800 „	11.800	—
		g) 6 asystentów technicznych z płacą po 800 zł. . .			
		dodatek aktyw. po 180 zł. .		—	—
		h) 4 praktykantów z adjutum po 800 zł. rocznie		3.200	—
		i) 2 elewów technicznych z adjutum po 700 zł. . .			
		2 elewów technicznych z adjutum po 600 zł. . .		—	—
		Do przeniesienia .		62.970	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote	
X.	157	Z przeniesienia .		62.970	—
		k) 1 pisarz manipulacyjny z płacą . .		600	—
		l) 1 rysownik dziennie po 2 zł.	730 „		
		1 rysownik dziennie po 1 zł. 50 ct.	548 „	1.278	—
		m) 11 konduktorów starszych z płacą po 900 zł. . .	9.900 „		
		dodatek aktyw. po 150 zł. .	1.650 „		
		11 konduktorów I. klasy z płacą po 800 zł. . . .	8.800 „		
		dodatek aktyw. po 100 zł. .	1.100 „		
		11 konduktorów II. klasy z płacą po 650 zł. . .	7.150 „		
		dodatek aktyw. po 75 zł. .	825		
		11 konduktorów III. kl. z płacą po 500 zł. . . .	5.500 „		
		dodatek aktyw. po 75 zł. .	825 „	35.750	—
		n) 342 drożników po 150 zł. . . .		51.300	—
				151.898	—
	158	**Zaliczki na płace.**			
		Dla inżynierów i konduktorów . . .		3.200	—
	159	**Pięciolecia** . . .		3 700	—
	160	**Dodatki osobiste.**			
		Dla zastępcy dyrektora oddziału technicznego Władysława Szyszkowskiego . . .	400 zł.		
		Do przeniesienia . .	400 zł.	158.798	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote	
X.	160	Z przeniesienia .	400 zł	158.798	—
		dla inżyniera I. kl. Stanisława Grzegorzewskiego . . .	450 „		
		dla inżyniera I. kl. Antoniego Barancewicza . . .	300 „		
		dla inżyniera I. kl. Aleksandra Brochockiego . . .	300 „		
		dla inżyniera I. kl. Władysława Turskiego . . .	60 „		
		dla asystenta Michała Stróżeckiego	200 „	1.710	—
	161	**Ryczałty.**			
		a) na obowiązkowe objazdy dróg krajowych:			
		1. dla 12 inżynierów na prowincyi	6.300 zł.		
		2. dla 37 konduktorów .	8.101 „	14.401	—
		b) na pomieszczenie biura okręgowego:			
		1. dla inżyniera w Krakowie	120 „		
		2. dla 10 inżynierów na prowincyi po 60 zł. . .	600 „	720	—
		c) na kancelaryę:			
		1. dla 11 inżynierów na prowincyi po 48 zł. . .	528 zł.		
		2. dla 37 konduktorów po 16 zł.	592 „	1.120	—
				16.241	—
	162	**Remuneracye i zapomogi** dla urzędników i sług		3.500	—
	163	**Sprawienie, uzupełnienie i naprawa** wzorów i naczyń dla oddziału technicznego, inżynierów i konduktorów . . .		5.000	—
	164	**Koszta komisyjne** dla inżynierów, konduktorów i komisyj nadzwyczajnych . .		7.000	—
	165	**Koszta kursu praktycznego** dla konduktorów drogowych:			
		a) zwyczajne (od października 1898) . .		2.500	—
		b) nadzwyczajne (urządzenie) . . .		—	1.000
		Suma kosztów zarządu .		194.74[illegible]	1.000
		Do przeniesienia .		194.749	1.000

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote	
X.		Z przeniesienia .	193.749	1.000
	166	*B) Nowe budowe i rekonstrukcye dróg.*		
		a) na budowę drogi Kańczuga-Dynów .	—	—
		b) na rekonstrukcyę dróg krajowych, wzmocnienie pokładu szutrowego i na budowę większych mostów	—	60.000
			—	60.000
	167	*C) Utrzymanie dróg.*		
		Na utrzymanie dróg krajowych długości kilometrów 1829 po 222 zł. od jednego kilometra	406.038	—
		D) Zasiłki.		
	168	Na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych:		
		a) zwyczajne	300.000	—
		b) nadzwyczajne	—	90.000
	169	Na budowę i utrzymanie dojazdów kolejowych	30.000	—
	169a)	Na utworzenie zakładowego funduszu pożyczkowego	—	—
			330.000	90.000
		E) Wydatki na myta.		
	170	Budowa i utrzymanie domków mytniczych .	4.200	—
	171	Koszta komisyjne, ogłoszenia, licytacye i inne .	2 000	—
	172	Przerwy z powodu wypadków elementarnych .	400	—
			6.600	—
	173	*F. Zaopatrzenia.*		
		a) Raciborski Ludwik, emerytowany nadinżynier oddziału technicznego . .	3.245	—
		b) Baczyński Ferdynand emerytowany konduktor dróg krajowych . . .	494	—
		c) Barków Teodor emerytowany konduktor dróg krajowych	481	—
		d) Borzęcki Leonard emerytowany konduktor dróg krajowywy	312	—
		e) Darowski Stanisław emerytowany konduktor dróg krajowych	230	—
		f) Gering Franciszek emerytowany konduktor dróg krajowych	598	—
		Do przeniesienia .	5.360 936.387	— 151.000

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote	
X.		Z przeniesienia .	936.387	151.000
			5.360	—
	173	*g*) Reicher Stanisław emerytowany konduktor dróg krajowych	546	—
		h) Skwarczyński Jan emerytowany konduktor dróg krajowych	481	—
		i) Ulanowski Rafał emerytowany konduktor dróg krajowych	180	—
		j) Niewiadomska z Hoszowskich Sabina wdowa po inżynierze, rocznie . 350 zł. i dla jej syna Juwenala Ignacego Maryana do 25. stycznia 1900 r. . . . . 58 „	408	—
		k) Ramza 1-o voto Pochowska Ewelina; dla tejże 4-ga dzieci po ś. p. inżynierze Pochowskim, mianowicie: dla Bohdana Leona do 9. lutego 1900, Michała Mieczysława Maryana do 12. września 1902. Zofii Róży do 25. kwietnia 1901 i Stanisławy Maryi do 7. sierpnia 1907. po 50 zł. .	200	—
		l) Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze asystencie, rocznie	350	—
		m) Birgfellner Julia, wdowa po inżynierze asystencie, rocznie . . 500 zł. i dla jej dzieci mianowicie: Karola Jana do 5. maja 1900 i Jana Pawła do 19. października 1901. po 50 zł. . . 100 „	600	—
		n) Zielińska Katarzyna Julia wdowa po inżynierze adjunkcie rocznie . . . 500 zł. i dla jej dzieci mianowicie: Adama Józefa do 16. października 1907. i Tadeusza Łucyana Kazimierza do 9. marca 1910. po 50 zł. . 100 „	600	—
		o) Chodorowska Leokadya wdowa po konduktorze rocznie . . .	100	—
		p) Dziakiewiczowa Rozalia wdowa po konduktorze rocznie . 325 zł. i dla 4-ga jej dzieci mianowicie: Kazimierza do 28 sierpnia 1898., Emilii do 13. czerwca 1898., Juliana do 16. kwietnia 1902. i Bertolda do 27. czerwca 1906. po 32 zł. 50 ct. rocznie . . . 101 „	426	—
		Do przeniesienia .	9.251 936.387	— 151.000

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote	
X.		Z przeniesienia .		936.387	151.000
				9.251	—
	173	*r*) Grzymalina z Gerzabków Melania wdowa po konduktorze rocznie	250 zł.		
		i dla 3-ga jej dzieci mianowicie: Maryi Henryki do 19. stycznia 1898, Kazimierza Maryana do 6. października 1898 i Jędrzeja Włodzimierza do 21. stycznia 1901. po 25 zł. rocznie . .	46 zł.	296	—
		s) Hrankowska Julia wdowa po konduktorze rocznie . .	220 „		
		i dla jej córki Stanisławy do 1. marca 1905. . . .	22 „	242	—
		t) Helferowa Anna wdowa po konduktorze rocznie		260	—
		u) Hryniewiczowa Emilia wdowa po konduktorze rocznie . . .		325	—
		v) Hlawaty Józefa wdowa po konduktorze rocznie . .	300 zł.		
		i dla jej dzieci mianowicie: Heleny Ludwiki do 17. listopada 1900 i Karola Józefa do 4 listopada 1904. po 30 zł. rocznie . . .	60 zł.	360	—
		w) Rząśnicka Helena wdowa po konduktorze rocznie		325	—
		x) Szeliska Laura wdowa po konduktorze rocznie		167	—
		y) Zarembiny Franciszki synowi Julianowi pozostałemu po konduktorze, do 4. stycznia 1900, rocznie		13	—
		z) Bienkowska Stanisława wdowa po starszym inżynierze, rocznie	700 zł		
		i dla jej dzieci mianowicie: Stanisława Feliksa Sykstusa do 28. marca 1902. i Tadeusza Juliana Józefa do 16. lutego 1906 po 70 zł. rocznie	140 „	840	—
		aa) Baranowska Augusta wdowa po inżynierze, rocznie .	600 zł.		
		i dla 6-ga jej dzieci mianowicie: Romana do 2. kwietnia 1901, Konstantego Andrzeja do 21. maja 1903, Olgi Kamili do 24. marca 1903, Zofii			
		Do przeniesienia 600 zł. .		12.079 936.387	— 151.000

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote	
X.	173	Z przeniesienia 600 zł.	936.387	151.000
		do 10. lutego 1905, Maryi Antoniny do 29. maja 1907 i Jana do 8. października 1915 po 50 zł. rocznie . 300 „	12.079 900	— —
		bb) Chrzanowska Ignacowa, dożywotnie roczne zaopatrzenie	300	—
		cc) Jeziorańska Natalia, dożywotnie roczne zaopatrzenie	300	—
		dd) Czupiel Jan b. drożnik, dożywotnie roczne zaopatrzenie	100	—
			13.679	—
		Suma wydatków na drogi .	950.066	151.000
			1,101.066	
		II. na koleje żelazne.		
	174	*Koszta utrzymania biura kolejowego.*		
		1. Płace i emolumenta personalu stałego:		
		a) dyrektor płaca . . 2.800 zł. dodatek aktywalny . . 480 „ „ osobisty . . 600 „	3.880	—
		b) 2 starszych inżynierów płaca po 2000 zł. . . 4.000 „ dodatek aktyw. po 360 zł. . 720 „	4.720	—
		c) inżynier I. klasy, płaca . 1.500 zł. dodatek aktywalny . . 300 „	1.800	—
		d) 2 inżynierów asystentów płaca po 800 zł. . . 1.600 „ dodatek aktywalny po 180 zł. 360 zł	1.960	—
		e) referent administracyjny płaca 2.000 „ dodatek aktywalny . . 360 „	2.360	—
		f) koncepista, płaca . . 900 zł. dodatek aktywalny . . 240 „	1.140	—
		g) oficyał administracyjny, płaca 900 „ dodatek aktywalny . . 180 „	1.080	—
		h) inspicyent, zarazem rysownik, płaca . . . . 800 zł. dodatek aktywalny . . 100 „	900	—
		i) asystent rachunk., płaca . 700 „ dodatek aktywalny . . 100 „	800	—
		k) asystent manipulacyjny, płaca 700 „ dodatek aktywalny . . 100 „	800	—
		Do przeniesienia .	19.440	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote	
		Z przeniesienia .	19.440	—
X.	174	*l)* woźny płaca . . . 500 zł. dodatek aktywalny . . 50 „	550	—
			19.990	—
		2. Dodatek osobisty dla zastępcy dyrektora Ludwika Goltentala . . .	400	—
		3. Ryczałt na płace personalu prowizorycznego	—	10.000
		4. Koszta komisyjne dla urzędników i funkcyonaryuszów	3.000	—
		5. Koszta komisyjne członków krajowej Rady kolejowej i delegatów . . .	1.020	—
		6. Sprawienie i naprawa instrumentów miernicznych, oraz sprzętów biurowych . .	1.400	—
		7. Zakuyno dzieł i czasopism fachowych, oraz map i planów	700	—
		8. Koszta kancelaryjne, druki, portorya, inseraty i t. p. wydatki	2·000	—
		9. Wynagrodzenie za roboty akordowe uskuteczniane przez obcych funkcyonaryuszów	—	1.500
		10. Remuneracye i zapomogi dla urzędników i funkcyonaryuszów	1.000	—
		11. Rzecznik prawny za zastępstwo . .	500	—
		Suma kosztów zarządu .	30.010	11 500
	175	Dotacya na cele popierania kolei niższego rzędu, V. rata	—	300.000
	175a)	Subwencya na budowę kolei od stacyi Pałahicze (kolei państwowej) do miasta Tłumacza, VII. rata	—	2.000
		Suma wydatków na koleje żelazne .	30.010	313.500
		do tego : Suma wydatków na drogi . .	950.066	151 000
		Suma rubryki X. .	980.076	464.500
			1,444.576	

W załatwieniu odesłanych petycyj wnosi Komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę Eleonory Rondenwaldowej L. 771, Sabiny Nicwiadomskiej L. 585 i Julji Birgfellnerowej L. 584, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia.

Petycyę Julji Zielińskiej L. 582 odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego postawienia wniosku w preliminarzu przyszłorocznego budżetu.

Nad petycyami Natalji Łuniewskiej L. 138, Stanisławy Bieńkowskiej L. 311, Rozalji Dziakiewicz L. 363 i Augusty Baranowskiej L. 583, przechodzi się do porządku dziennego.

Przydzielony został również Komisyi budżetowej wniosek posła Stanisława Jędrzejowicza, który stawiał dwa postulaty: 1. aby fundusz pożyczkowy drogowy został podwyższony z 300.000 zł. na 500.000, a to przez wpłacanie 10-ciu rocznych rat po 20.000 zł., z których pierwsza rata miała być wstawiona już w budżet roku 1898 i 2. aby fundusz bezzwrotnych zasiłków (poz. 168. b.) powiększonym został na rok 1898 o 50.000 zł.

Co do pierwszej części wniosku, to Komisya budżetowa uznaje jego ważność i doniosłość. Wydatki na drogi są wydatkami w najwyższym stopniu produktywnymi, jednak Komisya budżetowa nie może doradzać wysokiemu Sejmowi, aby angażował przyszłość przez uchwalenie podwyższenia funduszu pożyczkowego. Należy wyczekać przynajmniej dwa lata, aby módz wyciągnąć pewne wnioski, o ile i w jakim stopniu nowe podstawy budżetowania zmienią wysokość dochodów krajowych. Nie mając tych danych, musimy uważać budżet na rok 1898 za hipotezę, a budżety lat przyszłych za czynnik niepewny, który należy jak najmniej obciążać uchwałami, odnoszącemi się do szeregu lat.

Toteż komisya stawia wniosek, który nie przesądzając przyszłości, na rok obecny, wstawia na żądany cel kwotę 20.000 zł., czyniąc to jednak zależnem od uzyskania odpowiedniego źródła pokrycia.

Drugiej części wniosku posła Jędrzejowicza już po części stało się zadość. Pozycyę bezzwrotnych nadzwyczajnych zasiłków dla dróg powiatowych i gminnych (168 b) podniósł w swym preliminarzu Wydział krajowy z 80.000 zł na 90.000 zł., a więc o 10.000 zł., a Komisya budżetowa tą pozycyę w tej wysokości przyjęła i przedstawia ją do zatwierdzenia Wysokiemu Sejmowi.

Nastąpiło to podwyższenie głównie ze względu, że §. 28. nowej ustawy drogowej w ustępie 4. przyznaje prawo do zasiłków bezzwrotnych powiatom, u których dodatki do podatków bez pośrednich uchwalone na cele drogowe łącznie z 10% stałym dodatkiem przenoszą 20% tychże podatków, a mimo tego niezbędne potrzeby dróg powiatowych i gminnych pokrytemi być nie mogą.

Potrzeby tych powiatów powinny być w pierwszej mierze uwzględnione, bo te powiaty mają ustawowe prawo domagać się pomocy krajewej. Zbywająca dopiero reszta może być rozdawana innym powiatom.

Z chwilą, gdy §. 28. nowaj ustawy drogowej wchodzi w życfe, a Komisya budżetowa niniejszem przedłożeniem daje Wydziałowi krajowemu odpowiednie środki by przychodził z pomocą tym powiatom, które wydatkami swojemi na cele budowy i utrzymania dróg są rzeczywiście przeciążone — to tem samem ustaje dotąd praktykowana potrzeba aby w wyjątkowych wypadkach Sejm decydował podwyższanie normalnej subwencyi ponad 50% kosztów budowy.

Na tej podstawie Komisya sądzi, że należy temu utartemu zwyczajowi tamę położyć, a Wydział krajowy winien swój dawny okólnik z dnia 22. grudnia 1882 tem nowem wyjaśnieniem uzupełnić.

Przypuszczać należy, że w roku 1898 znaczna część powiatów zechce w większej niz zwykle mierze przystąpić do budowy dróg, chcąc w ten sposób dać sposób zarobkowania ludności zubożałej przez klęskę nieurodzaju i więcej niż zwykle wpłynie petycyj o bezzwrotne zasiłki. Podniesienie byłoby przez to pośrednio dalszą akcyą ratunkową, na którą już kraj 100.000 zł. przeznaczył.

Komisya też przychodzi z wnioskiem o podwyższenie tej pozycyi o dalsze 25.000 zł., ale czyni również to podwyższenie zależnem od możliwości pokrycia tego wydatku. To pokrycie by się znalazło, gdyby ustawa o bonifikacyi z galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rzecz funduszu krajowego otrzymała najwyższą sankcyę.

Z tych powodów komisya budżetowa w załatwieniu wniosku posła Stanisława Jędrzejowicza L. S. 1560/98 wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

Skoro ustawa w przedmiocie bonifikacyi z galicyjskiego funduszu propinacyjnego na rzecz funduszu krajowego i funduszów powiatowych otrzyma najwyższą sankcyę upoważnia się Wydział krajowy do wydatkowania na zakładowy fundusz pożyczkowy dróg powiatowych i gminnych kwoty 20.000 zł. zaś na bezzwrotne zasiłki dla tychże dróg kwoty 25.000 zł. a to wzwyż wydatków umieszczonych w odnośnych pozycjach.

Uchwałą powyższą załatwione zostaną następujące petycje:

L. 631 pow. Tarnobrzeg L. 372 i 250 powiat Cieszanów L. 621 powiat Sniatyn, L. 591 powiat Gródek L. 482 powiat Buczacz L. 449 powiat Trembowla L. 446 powiat Gorlice L. 94 powiat Żółkiew, L. 898 pow. Borszczów L. 900 pow. Gry bów, L. 901 pow. Zaleszczyki L. 902 pow. Podhajce, L. 903 pow. Nisko L., 875 pow. Sambor L. 1012 pow. Bóbrka L. 1013 pow. Zbaraż, L. 1112 pow. Sanok L. 899 pow. Bochnia.

Lwów, 8. Lutego 1898.

Przewodniczący: *Dunajewski.*

Sprawozdawca: *Andrzej Potocki.*

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubr. XI. wydatków.

Dotacye dla zakładów krajowych.

Poz. 176 i 178. **Sprawozdawca poseł Marchwicki.**
„ 177. „ „ **Jordan.**
„ 179 i 180. „ „ **Paszkowski.**

(Wedle osobnych sprawozdań).

Lit.	C.	Rubryka	XI.	poz.	176.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	32.001	zł.
„	E.	„	„	„	177.	„ zakład dla obłąkanych w Kulparkowie	—	„
„	D.	„	„	„	178.	Fundusz podrzutków we Lwowie . .	6.087	„
„	F.	„	„	„	179.	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie	5.169	„
„	G.	„	„	„	180.	Fundusz podrzutków w Krakowie . .	3.500	„
						Suma Rubr. XI. .	46.757	zł.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Budżet krajowy na rok 1898.

Lit. C.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Fundusz chorych i położnic.

(Sprawozdawca poseł **MARCHWICKI.**)

Przedłożony na rok 1898 przez Wydział krajowy preliminarz szpitalu powszechnego we Lwowie różni się od preliminarza na r. 1897 w tem, że gdy w roku 1897 wypadło pokryć z funduszu krajowego wydatki nadzwyczajne w kwocie zł. 198.603, na rok 1898 wydatki te preliminuje Wydział krajowy już tylko zł. 49142, w zamian zaś tego spotykamy się ze wzrostem wydatków zwyczajnych, które preliminuje Wydział krajowy w kwocie zł. 283.263 o 39.797 zł., więcej w porównaniu z kwotą uchwaloną na rok 1897.

Wzrost ten wydatków zwyczajnych jest następstwem otwarcia klinik i stanowić będzie stałe obciążenie budżetu krajowego, przypuszczenie bowiem, że kliniki wpłyną na zmniejszenie liczby chorych w szpitalu nie zostało usprawiedliwionem wynikami z ubiegłych kilku miesięcy r. z. tj. od czasu otwarcia klinik, przeciwnie dzisiaj już powiedzieć można, że kategorya chorych w klinikach składa się z osób nieszukających pomocy lekarskiej w szpitalu, z osób wydalonych ze szpitalu jako nieuleczalnych a mała tylko część należy do kategoryi zwykłych chorych szpitalnych.

Jakim będzie ostatecznie w przyszłości udział kraju w ponoszeniu kosztów utrzymania fakultetu medycznego, na razie trudnem jest powiedzieć, przyjęte w obecnym preliminarzu cyfry opierają się przeważnie na prowizorycznych układach z c. k. Rządem. Od zawarcia definitywnej umowy zależec będzie ustalenie wysokości ofiar ze strony kraju. Zadanie to Wydziału krajowego nie będzie łatwem, gdyż przy różnolitości stosunków jakie istnieją między klinikami a administracyą szpitalną, nader trudnem jest określić granice między tem co kliniki mają prawo wymagać a obowiązkom świadczenia ze strony funduszu krajowego; komisya budżetowa przekonaną jest, że Wydział krajowy stojący na straży interesów funduszu krajowego, jak zawsze tak i w tym wypadku nie posunie się do żadnych nieuzasadnionych ustępstw i w umowach z c. k. Rządem ściśle przestrzegać będzie zasady, że ponad zwykłe koszta utrzymania chorych w szpitalu, wszystkie inne ciężary, jakiegokolwiek byłyby one rodzaju, ponosić będzie c. k. Rząd. Zadanie to Wydziału krajowego powinno być tem łatwiejszem, że Komisya budżetowa przekonaną jest, że i pp. professorowie fakultatu medycznego znani ze swych wysoce patryotycznych uczuć, z jakiemi traktują wszystkie sprawy publiczne wymagania swoje zastosowywać będą, nie tylko do potrzeb naukowych — ale także do konieczności liczenia się z finansowymi stosunkami Państwa i kraju.

Wydział krajowy sprawozdaniem do L. W. 71677/97 usprawiedliwia kredyta nadzwyczajne wstawione pod rubryka XI poz. 81- 2 a) b) c) d) preliminarza budżetu krajowego szpitala powszechnego we Lwowie. Poz. 81—2 a) odnosi się do oświetlenia elektrycznego, które na żądanię Rządu poparte usilnie przez komitet budowy zaprowadzonem zostało w zamian oswietlenia klinik naftą, pod warunkiem, że część zwiększonych kosztów pokryje c. k. Rząd.

Ogólne koszta zaprowadzenia oświetlenia elektrycznego podług umowy zawartej z firmą Siemens & Halske wynosiły zł. 22.627, z uwzględnieniem pewnych drobnych wydatków — w zaokrągleniu zł. 23.000. Wydział krajowy na podstawie swego obrachunku żądał od c. k. Rządu udziału w kwocie 11.300 zł. oraz później obliczyć się mającego ryczałtu rocznego na koszta utrzymania oświetlenia. C. k. Rząd ofiarował pierwotnie zł. 5.000 jednorazowo i rocznie 1.000 zł., następnie podniósł te cyfry do kwoty 8.000 zł. jednorazowo i rocznie 1.125 zł. Tę ostatnią propozycyą Wydział przyjął z tą zmianą, że kwestyę kosztów utrzymania oświetlenia pozostawił późniejszemu porozumieniu się.

Gdy zaś c. k. Rząd wypłacił już przyjęty udział w kosztach oświetlenia w sumie 8.000 zł. przeto jako wymagane pokrycie reszty kosztów z tego tytułu należy wstawić w rubr. XI. poz. 81—2 a) kwotę 15.000 zł.

W sprawozdaniu o potrzebie kredytów dodatkowych przedłożonem Wysokiemu Sejmowi w roku zeszłym do L. W. 59.181/96 podniósł Wydział krajowy trudności, jakie ma do zwalczenia z powodu braku wymaganej ilości wody w studni urządzonej w domu administracyjnym i oświadczył, że sprawę zapewnienia dostatecznej ilości wody na potrzebę klinik i domu administracyjnego nie można jeszcze uważać za rozwiązaną a dozwolony kredyt jako wystarczający.

Przewidywania Wydziału krajowego okazały się uzasadnionemi, wskutek czego okazała się potrzeba urządzenia nowej studni na gruncie szpitalnym od ulicy Piekarskiej kosztem 10.669 zł. 57 ct. Studnia ta wydaje dziennie do 50 metrów sześciennych wody na dobę, gdy zaś studnia przy domu administracyjnym wydaje do 15 m, sześć., przeto Wydział krajowy przypuszcza, że w obec ogólnej potrzeby wody w ilości 80 m. sześć. braknie jeszcze mozo około 15 m. sześć. wody i preliminuje dalszy wydatek w kwocie 6.830 zł. 43 ct. na rozszerzenie wodociągu i wiercenie drugiego otworu na gruncie sąsiednim. Gdy jednak na razie ilość wody będąca do dyspozycyi okazuje się dostateczną, gdy dalej zamierzona bndowa wodociągów miejskich, która do r. 1.900 ma być ukończoną rozwiąże raz na zawsze dla miasta całego kwestyę zaopatrzenia się w potrzebną ilość wody, przeto Komisya budżetowa nie uważa dalsze żądanie Wydziału krajowego jako konieczne i zaokrąglając potrzebną kwotę na pokrycie kosztów urządzonej studni do wysokości 11.000 zł. wstawia w rubryce XI. pozycya 81—2 b) zł. 11.000.

Wydatek na uzrądzenie względnie budowę pracowni bakteryologicznej jako przewidziany Art. I. b) umowy z c. k. administracyą państwa zawartej, powinien był właściwie znaleść odpowiednią rubrykę już w pierwotnym kosztorysie budowy. Przy układaniu atoli programu bndowy na posiedzenie zwołanej w tym celu fachowej ankiety w dniu 7. kwietnia 1894 — objawiono zapatrywanie, poparte ze strony c. k. Protomedyka, że wznoszenie osobnego budynku na tę pracownię może być na razie odroczone, albowiem uczniowte praktykować mogą przy zakładzie hygieny i patologii ogólnej i zupełnie wystarczającem będzie urządzenie małych laboratoryów podręcznych przy jednej i drugiej klinice.

Po otwarciu atoli klinik i rozpoczęciu wykładów przedstawioną została ze strony profesora kliniki chirurgicznej prośba wybudowania względnie urządzenia przynajmniej w blliskości tej kliniki pracowni bakteryologicznej, motywowana okolicznością, że wobec znacznego oddalenia c. k. rządowych zakładów hygieny i patologii, odbywanie ćwiczeń praktycznych byłoby wielce utrudnione, a w niektórych wypadkach nawet niemożliwe.

Gdy następnie zarządzone badania wykazały, że na odpowiednie laboratorya podręczne w klinikach — braknie pomieszczenia, — zdecydował się Wydział krajowy oddać do dyspozycyi c. k. Profesora kliniki chirurgicznej część ubikacyi budynku dawnego prosektoryum szpitala — po przeprowadzeniu stosownych adaptacyj i w tym celu polecił kierownikowi budowy klinik opracowanie planu i kosztorysu tych adaptacyj.

Z przedłożonego kosztorysu wynikało, że koszt robót adaptacyjnych w budynku dawnego prosektoryum wyniesie . . . . . 4.531 zł.
wzniesienie zaś osobnego budynku obok kliniki chirurgicznej na pomieszczenie pracowni bakteryologicznej kosztować będzie . . 4.500 „

Wobec tych szczegółów oświadczył c. k. profesor kliniki chirurgicznej, iż zrzeka się przeprowadzenia robót adaptacyjnych ubikacyi dawnego prosektoryum na pracownię bakteryologiczną — przyjmując je na razie w tym stanie, w jakim się znajdują — a natomiast uprasza o wybudowanie osobnej pracowni bakteryologiczne przy klinice.

Uchwałą z enia 27. lipca b. r. l. 40.278 postanowił tedy Wydział krajowy zaniechać adaptacyi b. prosektoryum na pracownię powyższą — zwłaszcza, gdy przy równym wydatku na koszta osobnej budowy pracowni zyskanym zostanie cały budynek dawnego prosektoryum, który wobec rozlicznych potrzeb lokacyjnych szpitalz wielką korzyścią zużytkowanym być może.

W następstwie powyższych wywodów komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym wstawia w rubryce XI. poz. 81 – 2 c) na budowę pracowni bakteryologicznej . . . . . 4.500 zł.

W myśl postanowień umowy, zawartej z c. k. Administracyą Państwa, obowiązanym jest Wydział krajowy oddać na użytek c. k. fakultetu lekarskiego zupełnie urządzoną klinikę położnicą i ginekologiczną w dniu 1. października 1898.

Obecnie jednak, gdy przystąpiono do stałego wydzielenia lokalności dla kliniki położniczo ginekologicznej i ich urządzenia, okazała się konieczność niektórych przeróbek drobnych, jako to: rozmieszczenie drzwi, połączenie sal i pokojów, lub też ich podzielenia nowemi ścianami.

Klinika ta urządzoną zostanie jak to było uchwalonem w nowym domu położniczym — gdzie odpowiedne lokalności wydzielone zostaną. Na koszta drobnych przeróbek potrzebną będzie według obliczeń około . . . 500 zł.
i taką samą komisya budżetowa wstawia pod rub. XI. 81. 2) d.

Na podstawie powyższego przedstawienia komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości Sprawozdanie Wydziału krajowego usprawiedliwiające potrzebę kredytów nadzwyczajnych w preliminarzu budżetu krajowego szpitala powszechnego we Lwowie na rok 1898.

II. Sejm wstawia do rubr. XI. poz. 81. 2) preliminarza budżetu krajowego szpitala lwowskiego na rok 1898. następujące kwoty:

a)	na urządzenie oświetlenia elektrycznego . .	15.000 zł.
b)	na studnię i wodociągi	11.000 „
c)	na domek dla pracowni bakteryologicznej . .	4.500 „
d)	na roboty adaptacyjne dla kliniki położniczo-ginekologicznej	500 „
	Razem .	31.000 „

Wydatki.

Co do wydatków zwyczajnych preliminarz przedłożony przez Wydział krajowy wykazuje w kilku rubrykach znaczne podwyższenie spowodowane otwarciem kliniki.

Komisya budżetowa uznaje wnioski Wydziału krajowego o ile takowe nie odnoszą się do kosztów żywienia chorych, sióstr miłosierdzia, służby i kosztów pralni za usprawiedliwione, oraz przychyla się do dalszego żądania Wydziału L. 1723|98 nieobjętego pierwotnym preliminarzem o powiększenie służby nieetatowej o jedną siostrę

miłosierdzia, którąby spełniała obowiązki magazynierki, i o jednego dyetaryusza z płacą 1 zł. 10 ct. dziennie i takowe w rubr. II. w odnośnych pozycyach 20. i 21. wstawia. Co zaś do kosztów żywienia sióstr miłosierdzia i służby, komisya budżetowa powołuje się na postawinne w sprawozdaniu szpitalnem w r. z. żądanie, aby przy układaniu preliminarza na rok 1898. Wydział krajowy żądanie swoje do faktycznej wymagalności zastosował. Wydział krajowy jednak żądania tego nie uwzględnił i niczem zapatrywania swego nie usprawiedliwił.

Komisya budżetowa widzi się zatem zniewoloną do odpowiedniej zmiany odnośnego preliminarza i opierając się na fakcie, że w ostatnich trzech latach żywienie siostry miłosierdzia kosztowało przeciętnie zł. 172 a sługi zł. 115 — zniża preliminowane kwoty żywienia siostry miłosierdzia ze 190 zł. na 180 zł. a kwoty żywienia sługi ze 125 na 120 zł.

W dalszym ciągu komisya budżetowa — uwzględniając nawet możliwość podrożenia niektórych materyałów potrzebnych do żywienia chorych — nie sądzi aby żądanie Wydziału krajowego preliminujące koszt żywienia na dzień jeden w wysokości 20·5 centów (r. 1896 19 cnt.) było usprawiedliwionem — przeciwnie sądzi, że przyjmując koszt ten w wysokości 20 ct. przyzwolona kwota przewyższy jeszcze rzeczywistą potrzebę. — Również koszta pralni z powodów zaznaczonych przy odnośnej rubryce komisya budżetowa preliminuje o 1.000 zł. mniej aniżeli Wydział krajowy.

W razie uchwalenia przez Wysoki Sejm powyższych wniosków powiększenie wydatków zwyczajnych nastąpi:

w rubr.	II.	o	5.558 zł.
„ „	III.	„	113 „
„ „	IV.	„	60 „
„ „	VI.	„	600 „
„ „	VII.	„	18.190 „
„ „	VIII.	„	11.758 „
„ „	IX.	„	300 „
„ „	X.	„	20 „
„ „	XI.	„	930 „
„ „	XIII.	„	15 „
„ „	XIV.	„	100 „
	Razem		37.644 „

Zmniejszenie zaś wydatków zwyczajnych ma miejsce w rubr. I. o 1018 zł. wskutek czego wydatki zwyczajne preliminewane na rok 1898 — będą ostatecznie o zł. 36.626 większe zawsze jednak o 3.171 zł. mniejsze aniżeli preliminarz Wydziału krajowego.

Wydatki nadzwyczajne objęte rubrykami VII, VIII, X i XI wynosić będą razem 42.642 zł. w porównaniu z kwotą uchwaloną na rok 1897 (198.603) o 155.961 zł. mniej.

Ogólna kwota wydatków	zwyczajnych wynosi . . .	279.217 zł.,
„ „ „	nadzwyczajnych „ . . .	42.642 „
	Razem . .	321.859 „

Dochody:

Dochody preliminowane na rok 1898 wynoszą . . .		289.858 zł.
„ uchwalone „ „ 1897 wynosiły . .		298.884 „
zatem mniej o . .		9.026 „

a mianowicie:

w rubr. I. więcej o	916 zł.	
„ „ III. „ „	1.530 „	
Razem	2.446 „	
zaś mniej w rubr. V. o	11.472 „	

Ogólny zatem wynik preliminarza na rok 1898. uchwalonego przez komisyę budżetową wykazuje — niedobór w kwocie . . 32.001 „
gdy Wydział krajowy preliminował niedobór na zł. . . . 42.547 „

W porównaniu zatem z rokiem 1897. wynik ogólny

jest korzystniejszy o 111.184 zł.

A) Poszczególnienie wydatków.

Rub. 1. poz. 1 — 19.

Płace i emolumenta etatowe.

Wydział krajowy preliminuje na rok 1898 zł. 40.592 w stosunku do roku 1897. o 1018 zł. mniej.

Powiększenie wydatków ma miejsce:

przy poz. 2. o zł. 362, z której to kwoty wstawia się na uzupełnienie dodatków pięcioletnich:

dla Dr. Ziembickiego kwotę	195 zł.
„ „ Macheka od 9|2 1897. I. dodatek . .	22 „
„ „ Świątkiewicza od 8.4 1898 I. dodatek .	145 „

przy poz. 9. na uzupełnienie II. dodatku pięciolotniego dla Dr. Wiczkowskiego . . . . . 17 „

przy poz. 11 b) z powodu spodziewanego powiększenia kosztu wiktu dla rządcy . . . . . 20 „

przy poz. 13. b) na uzupełnienie II. dodatku pięcioletniego pisarza Strzeleckiego . . . . . 12 „
i na I. dodatek dla pisarza Lewickiego od 7|12 1898. . 7 „
Razem . . . 418 „

Zmniejszenie zaś wydatków ma miejsce:

przy poz. 8. z powodu zwinięcia prosektoryum odpada pensya prosektora w kwocie . . . . . 1.200 „

przy poz. 11. a) koszt nafty dla rządcy mniej o . . . 6 „

Do przeniesienia 1.206 „

	Z przeniesienia	1.206 „
przy poz. 12. c) z powodu przeniesienia I. oficyała Bogusza z d. 1/9 1897. w stały stan spoczynku odpadają tegoż dodatki pięcioletnie w kwocie		230 „
	Razem . . .	1.436 „

Komisya budżetowa wstawia zatem w rub. I. łączną kwotę 40.592 zł.. z której przypada:

na fundusz chorych	35.246 zł.
„ „ położnic	3.723 „
„ „ klinik	1.623 „

Rub. II. poz. 20 — 27.

Koszta utrzymania osób nieetatowych.

Wydział krajowy preliminował pierwotnie na rok 1898 w ciągu jnż jednak obrad komisyi budżetowej pismem z d. 18. stycznia r. b. L. 1723 Wydział krajowy w krótkiej drodze przedłożył sprawozdanie Dyrektora szpitala powszechnego, żądające pomnożenia sił pomocniczych szpitalu o jedną siostrę miłosierdzia i jednego dyetaryusza z płacą po zł. 1 10 ct. dziennie z przychylnym wnioskiem. Komisya budżetowa uznaje żądanie to za zupełnie usprawiedliwione i potrzebny na ten cel wydatek wstawia w odpowiednie pozycye. — Wskutek tego— preliminarz Wydziału krajowego powiększy się o 684 zł. i wyniesie 44.358 zł. w stosunku do r. 1897. o 5.558 zł. więcej. 43.674 „

Komisya budżetowa obniżając koszta wiktu Sióstr miłosierdzia z 190 zł. na 180 zł. a koszta wiktu służby z 125 zł. na 120 zł. zmniejsza preliminowany przez Wydział krajowy wydatek o 865 zł. tak. że w stosunku do roku 1897. wydatek w tej rubryce wyniesie tylko o 4.693 zł. więcej.

Powiększenie wydatków z powodu otwarcia klinik podług preliminarza wynosi:

poz. 20. a) do f) — Płace czterech Sióstr miłosierdzia łącznie (dla oddziałów chirurgicznego, medycznego, okulistycznego i magazynierki) z wiktem i praniem	1.168 „
poz. 21. płace jednego dyetaryusza po zł. 1.10 ct. dziennie . .	402 „
poz. 22. wikt dla drugiego pisarza zajętego cały dzień w klinikach	300 „
poz. 24. płaca drugiego pomocnika aptekarza	730 „
poz. 25. a) 2) dla obsługi klinik potrzeba było 20 osób służby, z tych wzięto 9 ze służby oddziałowej szpitalnej a przyjęto 11 osób, których płaca zwiększa wydatek	840 „
poz. 25. b) 3) koszta wiktu dla 11. osób więcej . . .	1.375 „
poz. 25. c) gratyfikacye więcej	50 „
Do przeniesienia	4.865 „

	Z przeniesienia .	4.865 zł.
Poz. 25. d.	bluzy dla 11 osób więcej po 10 zł.	110 „
Poz. 26. 2)	płaca, wikt, dodatek na mundur jednego odźwiernego i koszta utrzymania dwóch parobków do podłóg i drzewa oraz polepszenia o 12 zł. płacy palacza	750 „
Poz. 26. d)	gratyfikacye więcej o	20 „
Poz. 27. a)	powyższono płacę dwóch palaczy wskutek zwiększonej czynności	48 „
Poz. 27. c)	gratyfikacye dla służby wspólnej	25 „
	Razem więcej o	5.818 zł.

Zmniejszenie wydatków ma miejsce:

Poz. 26. e.	opuszczono wydatek na bluzę dla łaziebnego w kwocie .	10 zł
Poz. 27.	Z powodu zniesienia prosektoryum opuszczono płacę dozorcy trupiarni	240 „
	Zmniejsza się preliminarz na koszta wiktu dla 27 Sióstr miłosierdzia po 10 zł.	270 „
	dla 119 osób służby po zł. 5	595 „
	Razem .	1.115 zł

Komisya budżetowa wstawia w tej rubryce łączną kwotę 43.503 zł., z czego przypada:

na fundusz	chorych	30.368 zł.
„ „	położnic	4.687 „
„ „	klinik	8.448 „

Rubryka III. pozycya 28—45.

Pensye i emerytury.

Wydział krajowy preliminuje w tej rubryce 11.393 zł. w stosunku do r. 1897 o 113 zł. więcej.

Preliminuje się więcej pensyę emerytalną dla Bogusza Wiktora . . . . . 676 zł

zaś mniej o zł. 33·— z powodu ukończenia wieku normalnego dzieci Heleny Marczak.

o zł. 385·— z powodu śmierci akuszerki Maryi Grochalskiej,

o zł. 145·— z powodu ukończenia wieku normalnego Tadeusza Krówczyńskiego.

Komisya budżetowa wstawia zatem w tej rubryce ogólny wydatek 11.393 zł., z czego przypada

na fundusz chorych		10.116 zł.
„	„ położnic	497 „
„	„ klinik	780 „

Rubryka IV. pozycya 46—52.

Zaopatrzenia i dary z łaski.

Wydział krajowy wnosi z powodu zaopatrzenia byłej praczki Anastazyi Peresz L. 43.721/97 o 60 zł. więcej jak na rok 1897 — a mianowicie zł. 488.—

Komisya budżetowa zgadza się z tym wnioskiem i wstawia do budżetu zł. 488.— z czego przypada:

na fundusz chorych		428 zł.
„	„ położnic	24 „
„	„ klinik	36 „

Rubryka V. pozycya 53.

Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.

Komisya budżetowa wnosi zgodnie z preliminarzem jak w roku 1897 zł. 100·— z czego przypada:

na fundusz chorych		83 zł.
„	„ położnic	7 „
„	„ klinik	10 „

Rubryka VI. pozycya 54 i 55.

Remuneracye i zapomogi.

Wydział krajowy preliminuje w tej rubryce nowy wydatek 600 zł. na remuneracyę dla bezpłatnych praktykantów lekarskich, którzy z powodu zwinięcia prosektoryum prowadzić będą protokoły sekcyjne.

Komisya budżetowa znajdując wydatek ten jako usprawiedliwiony, wnosi w tej rubryce ogólną kwotę 1,800 zł., z czego przypada:

na fundusz	chorych	1.494 zł.
„ „	położnic	126 „
„ „	klinik	180 „

Rubryka VII; pozycya 56—66.

Koszta gospodarcze.

Wydział krajowy preliminuje w tej rubryce na rok 1898 wydatki zwyczajne w kwocie . . . . 127.364 zł.
„ nadzwyczajne „ . . . . 8.827 „
czyli w porównaniu z kwotami uchwalonemi na rok 1897 wydatki zwyczajne większe o . . . . 22.045 „
„ nadzwyczajne mniejsze o . . . . 21.439 „

Preliminarz ten zdaniem Komisyi budżetowej w niektórych pozycyach jest za wysoki, a mianowicie przyjęto ilość dni leczenia na oddziałach chorych i położnic 269.000 co w porównaniu z ilością dni w roku 1897 — 266.398 — jest nieprawdopodobnem gdyż jakkolwiek kliniki nie oddziałają jak to powiedziano na wstępie na znaczne zmniejszenie ilości chorych, to jednak powiększenie ilości chorych już ze względu na brak miejsca jest wykluczonem, dlatego przyjmując na rok 1898 ilość dni leczenia w wysokości 262 000 dni, przypuścić można, że cyfra ta odpowie rzeczywistości. Co zaś do kosztu żywienia, takowy wynosił w r. 1896 — 18·98, w r. 1897 — 19·50, dla tego przyjmując koszt ten na rok 1898 w wysokości 20 centów, a nie 20 50, jak preliminarz Wydziału krajowego — twierdzić można, że takowy przekroczonym nie zostanie.

Koszt zatem żywienia chorych na oddziałach chorych i położnic preliminuje się na zł. 52.400, t. j. o 2.745 zł. mniej.

Na klinikach przyjmuje się przypuszczalną ilość dni leczenia uwzględniając otwarcie kliniki dermatologicznej, które ma nastąpić w kwietniu b. r. na 30.000 dni, koszt zaś wiktu na dzień jeden na podstawie dotychczasowego układu na 67 ct., co wyniesie kwotę zł. 20.000, tak, że ogólny koszt żywienia wyniesie 72.400 zł., — mniej o 2.745 zł. jak preliminarz, a więcej o 15.900 zł. jak na r. 1897.

Również za wysoką jest kwota 7.200 zł. preliminowana na pranie bielizny, gdyż dotychczasowe wyniki, otrzymane wskutek zaprowadzenia pralni parowej wykazują, że gdy dawniej pranie bielizny przez tydzień jeden kosztowało 153 zł., obecnie wydatek ten zmniejszył się do kwoty zł. 100, tak że pranie nie powinno kosztować więcej na r. 1898 jak 5 200 zł., uwzględniając jednak nie dające się określić wymagania klinik i okoliczność, że pranie maszynowe od krótkiego dopiero trwa czasu.

Komisya budżetowa podnosi tę kwotę o 1 000 zł., tj. na 6.200 zł. — o 1000 zł. mniej jak preliminarz Wydziału krajowego.

W innych pozycyach Komisya budżetowa przyjmuje preliminarz Wydziału krajowego, wykazujący powiększenie wydatków.

w poz 56	d) opał pod kotły parowe i do kuchni więcej o . .	1.050 zł.
w poz. 56.	g) wino dla chorych z powodu otwarcia klinik więcej o .	380 „
w poz. 58.	Wikt dla lekarza dyżurnego więcej o . . .	20 „
w poz. 60.	a) na oświetlenie elektryczne klinik, zakładu położnic, domu administracyjnego i podwórzy szpitalnych preliminuje się z powodu braku dokładnych dat 3.600 zł. — więcej o .	3.000 „
w poz. 61.	1) na zakupno sprzętów nowych i naprawę starych wstawia się jako wydatek zwyczajny	400 „
	oprócz tego wstawia się jako wydatek nadzwyczajny na zakupno sprzętów do kliniki dermatologicznej i ocznej poz. 61. 2. a . . . . . zł. 8.227	
	i na zakupno 12 saganów do kloak w poz. 61. 2. b. . . . . „ 600	
	Razem . zł. 8.827	

Zmniejszenie zaś wydatków

poz. 56. a. 2.	dla rekonwalescentów w zakładzie św. Józefa mniej o .	250 „
poz. 56. c.	na naczynia kuchenne mniej o	100 „
poz. 59. e.	opał szpitalu i klinik mniej o	1.500 „
poz. 60. a.	oświetlenie naftą	500 „

z uwzględnieniem powyższych zmian Komisya budżetowa wstawia w rubryce VII. jako wydatki zwyczajne następujące kwoty

w poz. 56.	a) żywienie chorych — zwykła strawa i dodatki	
	1) dla pozostających w szpitalu	72.400 „
	2) dla rekonwalescentów w zakładzie św. Józefa .	1.000 „
	b) Siostry miłosierdzia	1.127 „
	c) służba kuchenna	2.200 „
	d) opał pod kotły parowe i do kuchni . . .	1.450 „
	e) naczynia i sprzęty kuchenne	450 „
	f) pieczywo dla chorych	6.200 „
	g) wino dla chorych	2.000 „
w poz. 57.	wikt II. klasy dla akuszerki dyżurnej . . .	300 „
w poz. 58.	wikt I klasy dla lekarza dyżurnego . . .	400 „
w poz. 59.	opał sal, łazienek, klinik	11.000 „
w poz. 60.	a) oświetlenie naftą	1.800 „
	b) oświetlenie klinik	3.600 „
w poz. 61.	zwyczajne zakupno sprzętów i naprawa tychże .	2.800 „
w poz. 62.	fiakrowe dla rządcy	200 „
w poz. 63.	utrzymanie ogrodu i płaca ogrodnika . . .	600 „
w poz. 64.	pralnia	6.200 „
poz 65.	a) Bielizna, pościel i odzież	8.500 „
	b) utrzymanie Siostry miłosierdzia	282 „
	Do przeniesienia . .	122.509 zł.

	Z przeniesienia . .	122.509 zł.
w poz. 66.	Słoma do sienników	1.000 „
	Razem . .	123.509 „

co się zaś dotyczy wydatków nadzwyczajnych wstawia Komisya budżetowa:

w poz. 61. 2.	a) na zakupno sprzętów dla klinik ocznej i dermatologicznej	8.227 „
	a) na zakupno 12 saganów do kloak . . .	600 „
	Razem . .	8.827 zł.

Wskutek powyższych wniosków wydatki w rubr. VII. wynosić będą

zwyczajne . . 123.509 zł,
nadzwyczajne . 8.827 „

zwyczajne mniej od preliminarza Wydziału Krajowego o zł. 3 855.

Z wydatków tych przypada

na fundusz chorych	zwyczajne . .	82.968 z
	nadzwyczajne . .	8.827 „ł
„	położnic zwyczajne . . .	11 12^{9} „
„	klinik zwyczajne . . .	29.41^{2} „

Rub. VIII. poz. 67—78.

Koszta sanitarne.

Wydział Krajowy preliminuje w tej rubryce wydatki zwyczajne w kwocie	29.192 zł.
wydatki nadzwyczajne	2.735 „

Wydatki zwyczajne więcej jak w r. 1897 o . 11.758 zł.
„ nadzwyczajne „ „ „ o . 1 235 „
powiększenie wydatków zwyczajnych odnosi się przeważnie do c. k. klinik i pozycye:

lekarstwa . .	4.800 zł.
potrzeby sanitarne . . .	5.500 „
szczudła i opaski . . .	400 „
wina stare dla ciężko chorych .	1.000 „
Instrumenta chirurgiczne . .	500 „

uważać należy za pozycye przechodowe, które na mocy układu z c. k. Namiestnictwem — znajdą swój wyraz w odnośnych dochodach, jako zwroty należne funduszowi krajowemu. Właściwe powiększenie wydatków zwyczajnych ma miejsce:

przy poz. 70	ambulatoryum więcej o	100 zł.
„ „ 72	szczudła i opaski na podstawie wyników . . .	200 „
„ „ 75	instrumenta chirurgiczne z powodu zużycia oraz jako wydatki nadzwyczajne	500 „
poz. 77.	Sprawienie 4 sterylizatorów	2.235 „
„ 78.	Doprowadzenie rur gazowych do tychże . . .	500 „
	Razem . .	2.735 zł.

Zmniejszenie wydatków ma miejsce:

przy poz. 68. Utrzymanie apteki z powodu oddalenia jednej Siostry miłosierdzia a przyjęcia jednego pomocnika aptekarza rub. II. poz. 24 o . . . . . 2.92 „

Komisya budżetowa preliminuje w tej rubryce następujące wydatki zwyczajne:

w „poz. 67.	Lekarstwa	9.000 „
„ 68.	Utrzymanie apteki Siostra miłosierdzia . . .	282 „
„ 69.	2 laboranci do apteki	490 „
„ 70.	Ambulatoryum	400 „
„ 71.	Potrzeby sanitarne	12.900 „
„ 72.	Szczudła, buty i opaski	1.600 „
„ 73.	Laboratoryum	200 „
„ 74.	Wino stare dla ciężko chorych	1.000 „
„ 75.	Instrumenta chirurgiczne	1.800 „
„ 76.	Koszta pogrzebowe	1.500 „
	Razem .	29.172 zł.

zaś wydatki nadzwyczajne:

„ 77.	Sprawienie 4 sterylizatorów	2.235 „
„ 78.	Doprowadzenie rur gazowych do tychże . . .	500 „
	Razem .	2.735 zł.

Z wydatków zwyczajnych przypada:

na fundusz chorych	zwyczajne . . .	15.849 „
	nadzwyczajne . .	2.735 „
„	położnic zwyczajne . . .	874 „
„	klinik zwyczajne . . .	12.449 „

Rub. IX. poz. 79.

Koszta kancelaryjne.

Komisya budżetowa przeliminuje w tej rubryce zgodnie z Wydziałem Krajowym . . . . . 1.300 zł.

o zł. 300 więcej jak na r. 1897, a to ze względu na wynik z r. 1896 (1.309 zł.)

z czego przypada:

na fundusz chorych	.	1.079 zł.
„ położnic	.	91 „
„ klinik	.	130 „

Rub. X. poz. 80.

Koszta kapliczne.

Komisya budżetowa zgodnie z wnioskiem Wydziału Krajowego preliminuje

1. Koszta kapliczne zwyczajne w kwocie . . 260 zł.
20 zł. więcej jak na r. 1897.

2. Koszta kapliczne nadzwyczajne w kwocie . . 80 „
na sprawienie dwóch nowych ornatów z czego przypada:
na fundusz chorych zwyczajne 216 zł, nadzwycz. 66 „
„ położnic „ 18 zł. „ 6 „
„ klinik „ 26 zł. „ 8 „

Rub. XI. poz. 81—84.

Utrzymanie budynków.

Wydział Krajowy preliminuje w tej rubryce wydatki
zwyczajne w kwocie . . . . . 7.060 zł.
wydatki nadzwyczajne w kwocie . . . . 37.500 „

Wydatki zwyczajne w stosunku do roku 1897 są większe o 930 zł. . zwiększenie to jest zupełnie usprawiedliwione, pomnożeniem się liczby budynków — co się dotyczy wydatków nadzwyczajnych, takowe przyjmuje Komisya budżetowa jak następuje:

w poz, 81. a) reszta kosztów urządzenia oświetlenia elektrycznego niepokryta przez c. k. Rząd . . . . . 15.000 zł.
b) dalszy kredyt na kopanie studni . . . . 11.000 „

c) wybudowanie domku na pracownie bakteryologiczne przy c. k klinikach . . . . . 4.500 „

d) Koszta adaptacyi w zakładzie położnic dla Kliniki położnico-ginekologicznej . . . . . 500 „

Razem . 31.000 zł.

Komisya budżetowa wnosi zatem w rub. XI. Wydatki nadzwyczajne jak powyżej w kwocie . . . 31.000 zł.

o zł. 6.500 mniej jak preliminarz Wydziału Krajowego z czego przypada:

na fundusz chorych . . 30.500 zł.
„ położnic . . 500 „

Wydatki zaś zwyczajne:

w poz. 81. Konserwacye i reperacye zwyczajne . . . . 4.900 zł.
„ 22. Utrzymanie maszyny i wodociągów . . . 800 „
„ 83. Asekuracya budynków . . . . . 460 „
„ 84. Kominiarze i straż ogniowa . . . . . 900 „

Razem . 7.060 zł.

Z czego przypada:

na fundusz	chorych . .	5.795 zł.
„	położnic . .	549 „
„	klinik . .	716 „

Rub, XII. poz. 85—86.

Odsetki od kapitałów dłużnych funduszowi stypendyjnemu Głowińskiego.

Preliminuje się zgodnie z Wydziałem Krajowym zł. 1.760 całą kwotę na fundusz chorych.

Rub. XIII. poz. 87.

Podatki i daniny.

Preliminuje się zgodnie z Wydziałem Krajowym zł. 50., o 15 zł. więcej jak na r. 1897 z powodu opłacania podatku od Klinik, z czego przypada:

na fundusz	chorych . .	25 zł.
„	położnic . .	10 „
„	klinik . .	15 „

Rub. XIV. poz. 88—90.

Rozmaite

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z Wydziałem krajowym na rok 1898 . . . . . 2.200 zł:

o 100 zł. więcej jak na rok 1897.

Z kwoty tej przypada na fundusz	chorych . .	1.913 „
„	położnic . .	147 „
„	klinik . .	140 „

XV. Rub. poz. 91.

Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnie.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z Wydziałem krajowym na rok 1898 całą kwotę na fundusz położnic . 30 zł.

Rub. XVI. poz. 92.

Ryczałt na utrzymanie dzieci w szpitaliku św Zofii.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z Wydziałem krajowym całą kwotę na fundusz chorych . . . 16.000 zł.

B) Dochody.

Wydział krajowy preliminuje ogólne dochody w kwocie 289.858 zł. o 9.026 mniej aniżeli uchwalono na rok 1897.

Komlsya budżetowa zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego wnosi:

w rub. I.	poz.	1. od c. k. skarbu za 781⁵⁸ m. drzewa . .	1.500 zł.
„ „	„	2. od kasy miejskiej ¹/₅ część dochodów z myta .	31.000 „
„ II.	„	3. opłaty pośmiertne	11.000 „
„ III.	„	4. zwrot kosztów leczenia od fund. krajowego .	178.000 „
„ „	„	5. od samopłacących	17.180 „
„ „	„	6. od funduszów obcokrajowych i innych publicznych	11.200 „
„ IV.	„	7. Dochód z ogrodu warzywnego . . .	150 „
	„	8. Rozmaite nieprzewidziane	100 „
	„	9. Zwrot zaliczek na płace	1.200 „
„ V.	„	11. Zwrot nadwyżki kosztów utrzymania chorych ponad taksę szpitalną	29.973 „
	„	12. Zwrot kosztów urządzenia wewnętrznego kliniki położniczo-ginekologicznej . . .	6.555 „
	„	13. Zwrot kosztów oświetlenia elektrycznego klinik .	2.000 „
		Razem . .	289.858 zł.

Rub. V. poz. 11. Suma wydatków klinicznych wynosi wedle zestawienia niniejszego preliminarza ogółem kwotę . . . 53.973 zł

strąciwszy koszt utrzymania 30.000 dni leczenia pozwykłej taksie szpitalnej 80 ct. dziennie, który fundusz krajowy ponosić się obowiązał w kwocie . . . . 24.000 „

okazuje się *nadwyżka wydatków* w kwocie . . . 29.973 **zł.**

którą obowiązany będzie zwrócić c. k. Skarb Państwa.

Na tej podstawie wstawia się do dochodu po wyżej obliczoną kwotę 29.973 zł. Nadwyżka ta zwróconą będzie fund. szpitalnemu w dwojaki sposób a to:
Wydatki ponoszone przez szpital w zastępstwie c. k. Rządu na leki, potrzeby sanitarne, przybory opatrunkowe, instrumenta chirurgiczne, stare wina, zwracać będą pp. Profesorowie do kasy szpitalnej w ciągu roku gotówką kwartalnemi ratami z dołu, na co otrzymują od c. k. Skarbu Państwa osobny kredyt (LW. 61.974|97).
Reszta wydatków utrzymywaną w osobnej ewidencyi zwracana będzie co pół roku Wydziałowi krajowemu a z końcem roku zrobionym zostanie obrachunek z c. k. Rządem w ten sposób, że gdyby proponowany na razie przez c. k. Rząd ryczałt nie wystarczył na pokrycie powyższych wydatków, zostanie nadwyżka tychże wykazaną do zwrotu c. k. Administracyi Państwa zanim nie zostanie zawarta stanowcza umowa co do wyznaczenia wystarczającego ryczałtu.

Poz. 12) Preliminuje się przypadający na c. k. Rząd zwrot kosztów urządzenia wewnętrznego kliniki położniczo gynekologicznej w kwocie 6.555 zł. 42 ct. w której to sprawie poczyniono odpowiednie kroki do c. k. Namiestnictwa (LW. 41.883|97).

Poz. 13) Wstawia się tytułem zwrotu kosztów utrzymania elektrycznego oświetlenia klinik — kwotę 2000 zł. W sprawie zwrotu tego dochodu odbywają się rokowania, które do chwili układania preliminarza nie były ukończone (LW. 82.947|1896.)

Sumaryczne zestawienie wydatków.

Rubryka	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz klinik	Razem
	zł.	zł.	zł.	zł.
I	35.246	3.723	1.623	40.592
II	30.368	4.687	8.448	43.503
III	10.116	497	780	11.393
IV	428	24	36	488
V	83	7	10	100
VI	1.494	126	180	1.800
VII[1])*	82.968	11.129	29.412	123.509
[2])**	*8.827*	—	—	*8.827*
VIII[1])	15.849	874	12.449	29.172
[2])	*2.735*	—	—	*2.735*
IX	1.079	91	130	1.300
X[1])	216	18	26	260
[2])	*66*	*6*	*8*	*80*
XI[1])	5.795	549	716	7.060
[2])	*30.500*	*500*	—	*31.000*
XII	1.760	—	—	1.760
XIII	25	10	15	50
XIV	1.913	147	140	2.200
XV	—	30	—	30
XVI	16.000	—	—	16.000
Suma wydatków[1])	203.340	21.912	53.965	279.217
[2])	*42.128*	*506*	*8*	*42.642*
Ogółem	245.468	22.418	53.973	321.859

Sumaryczne zestawienie dochodów.

Rubryka	Fundusz chorych	Fundusz położnic	Fundusz klinik	Razem
	zł.	zł.	zł.	zł.
I	29.980	2.520	—	32.500
II	11.000	—	—	11.000
III	178.000	12.380	16.000	206.380
IV	1.422	18	10	1.450
V	2.000	6.555	29.973	38.528
Suma dochodów	222.402	21.473	45.983	289.858

* Wydatki zwyczajne.
** Wydatki nadzwyczajne.

Bilans funduszu chorych przedstawia się następująco:

Wydatki	245.468 zł.
Dochody	222.402 „
Więc niedobór	23.066 zł.

Bilans funduszu położnic:

Wydatki	22.418 zł.
Dochody	21.473 „
Więc niedobór	945 zł.

Bilans funduszu klinik:

Wydatki	53.973 zł.
Dochody	45.983 „
Więc niedobór	7.990 zł.

Bilans całego szpitala powszechnego we Lwowie wykazuje:

Wydatki	321.859 zł.
Dochody	289.858 „
zatem niedobór w kwocie	32.001 zł.

Wysoki Sejm raczy przyjąć powyższy preliminarz krajowego szpitalu powszechnego we Lwowie na rok 1898 i pokryć wykazany niedobór 32.001 zł. z rubr. XI. wydatków budżetu krajowego.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

W uwzględnieniu petycyi Eustachego Jezierskiego, em pisarza etatowego l. 223. przyznaje się mu wyjątkowo wsparcie w kwocie 100 zł. i poleca wstawić ten wydatek w rub. XVII. wydatków budżetu krajowego.

Petycyę przełożeństwa stowarzyszenia przemysłowego stolarzy we Lwowie l. 950 odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania ewentualnie sprawy na następnej sesyi sejmowej.

Nad petycyami zaś Eugenii Jaroszyńskiej l. 361, Wiktora z Ziemblic Bogusza l. 778. przechodzi się do porządku dziennego.

Lwów 28. stycznia 1898.

Przewodniczący: *Biliński.*

Sprawozdawca: *Marchwicki.*

Lit. D.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

(Sprawozdawca poseł Marchwicki)

WYDATKI.

Rubr. I.	Remuneracye i zapomogi:	
	Poz. 1. Żywicielkom za gorliwe dozorowanie dzieci i na potrzeby szkolne	10 zł.
„ II.	poz. 2. Koszta utrzymania dzieci	67 „
„ III.	poz. 3. Zapomogi dla położnic	6.000 „
	więcej o 300 zł. jak na rok 1897.	
„ IV.	poz. 4. Ryczałt na koszta pogrzebowe dzieci	10 „
	Ogólna suma wydatków . . .	6.087 zł.

Wysoki Sejm raczy uchwalić całą sumę wydatków funduszu podrzutków we Lwowie w kwocie 6.087 zł. i pokryć takową z funduszu krajowego rubr. XI.

Lwów dnia 31. Stycznia 1898.

Przewodniczący:
Biliński.

Sprawozdawca:
Marchwicki.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Budżet krajowy na rok 1898.

Lit. E.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Sprawozdawca poseł Dr. Henryk Jordan.

Wydatki.

Preliminarz Wydziału krajowego na rok 1898 wykazuje:

zwyczajne wydatki w kwocie	196.363 zł.
nadzwyczajne wydatki w kwocie	5.400 „
Razem . .	201.763 zł

Ponieważ uchwalone na rok 1897:

zwyczajne wydatki wynosiły	196.485 zł.
nadzwyczajne wydatki wynosiły	5.800 „
Razem . .	202.285 zł.

przeto preliminarz Wydz. kraj. wykazuje

zmniejszenie wydatków zwyczajnych o . . .	122 zł.
zmniejszenie wydatków nadzwyczajnych o . . .	400 „
a zatem w ogóle zmniejszenie wydatków o . . .	522 zł.

Komisya budżetowa wnosi zgodnie z Wydziałem krajowym

w zwyczajnych wydatkach	196.363 zł.
w nadzwyczajnych wydatkach	5.400 „
Razem . .	201.763 zł.

a więc względnie do sumy wydatków uchwalonych przez Sejm na rok 1897 mniej o . . . . . 522 zł.

Poszczególnienie wydatków.

Rubryka I. pozycya 1—12.

Płace i emolumenta etatowe.

Wydział kraj. preliminuje 23 860 zł. w wydatkach zwyczajnych, a nic w wydatkach nadzwyczajnych; gdy na r. 1897 było uchwalone 23.666 zł. w wydatkach zwyczajnych, a nadto 5.000 zł. w wydatkach nadzwyczajnych, razem 28.666 zł., przet. Wydział kraj. preliminuje w wydatkach zwyczajnych więcej o 194 zł., w ogóle za mniej o 4.806 zł. niż było uchwalone na rok 1897.

Zwyżka 194 zł. w wydatkach zwyczajnych r. 1898 pochodzi ze zwiększenia wydatków pięciolecia w pozycyi 6., 7. i 8.

Komisya budżetowa prreliminuje zgodnie z Wydziałem krajowym w rubryce I. wydatki zwyczajne na . . . . 23.860 zł.

Lekarze i urzędnicy krajowego zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie wnieśli do Wysokiego Sejmu petycyę (l. 424) o podwyższenie placy.

Tego samego rodzaju petycyę (l. 425) wniósł Józef Krzyżanowski, maszynista zakładu kulparkowskiego.

Uznając słuszność wielu wywodów wymienionych petycyj, wnosi Komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę l. 424, lekarzy i urzędników krajowego zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie i petycyę l. 425, maszynisty zakładu Józefa Krzyżanowskiego odseła się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego przedłożenia wniosku w najbliższej sesyi.

Rubryka II. poz. 13 18.

Koszta utrzymania osób nieetatowych.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z Wydziałem krajowym wydatki tej rubryki na . . . . . 38.593 zł.
t. j. mniej o 727 zł., niż było uchwalone na r. 1897.

Z poszczególnych pozycyj zachodzi zmiana względnie do roku 1897 i w poz. 16. a, w której preliminuje się więcej o 468 zł. na płace służby wedle wnicsku Dyrekcyi, a to stosownie do wysokości płac, jaka w tym roku służbie wypadnie, — w poz. 16. c, w której preliminuje się na podstawie wynikłości lat ostatnich wikt dla każdej osoby rocznie mniej o 5 zł., czyli w ogóle mniej o 505 zł. jak w r. 1897 i w poz. 16. d., w której z powodu istniejącego zapasu bluz dla służby nie wstawia się w tym roku żadnego wydatku.

Rubryka III. pozycya 19—27. b.

Pensye i emerytury.

Preliminuje się zgodnie z Wydziałem krajowym . . . . 3.117 zł.
t. j. o 116 zł. więcej, niż w r. 1897, a to wskutek przeniesienia na emeryturę byłego dozorcę Romana Dżułę i przyznania przez Wydział kraj. emerytury Maryi Kozłowskiej, wdowie po parobku, który podczas pełnienia służby przypadkową śmiercią zginął.

Były dozorca chorych Roman Dzuła wniósł petycyę l. 426 o zapomogę, taką samą petycyę wniósł były dozorca Jan Węgrzyn l. 608. Ponieważ obaj pobierają stałą emeryturę, zupełnie odpowiednią do lat służby, przeto wnosi się:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyą Romana Dzuły (426) i petycyą Jana Węgrzyna (608) przechodzi się do porządku dziennego.

Rubryka IV. pozycya 28—31.

Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.

Preliminuje się, jak w roku zeszłym było uchwalone i zgodnie z Wydziałem krajowym . . . . . 110 zł.

Rubryka V. pozycya 32.

Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.

Preliminuje się tak jak na rok 1897 było uchwalone . . . 40 zł.

Rubryka VI. pozycya 33—34.

Remuneracye i zapomogi.

Zgodnie z Wydziałem krajowym preliminuje Komisya budżetowa . 1.130 zł.
t. j. tyle, ile na rok 1897 było uchwalone.

Rubryka VII. pozycya 35—43.

Koszta gospodarcze zakładu.

W rubryce tej preliminuje Wydział krajowy na wydatki zwyczajne 96.268 zł., o 70 zł. więcej niż było uchwalone na rok 1897, na wydatek zaś nadzwyczajny 900 zł., o 100 zł. więcej, niż w r. 1897. Różnica w wydatku nadzwyczajnym pochodzi ztąd, że ubył wydatek nadzwyczajny 800 zł. uchwalony w roku ubiegłym na zakupno sprzętów gospodarczych, okazuje się natomiast konieczność kupienia nowego powozu i wymiany jednej pary koni, na co Wydział krajowy wstawia w poz. 39. jako nadzwyczajny wydatek 900 zł.

W wydatkach zwyczajnych preliminuje się zgodnie z Wydziałem krajowym mniej niż było uchwalone na rok 1897 w pozycyach 35. e., 35. g. i 36, razem mniej o 180 zł. na podstawie przeciętnej z trzech lat (od 1894—1896). Na tej samej podstawie preliminuje się więcej, niż uchwalono na rok 1897, w pozycyach 37 (oświetlenie naftą, więcej o 100 zł.), poz. 41 (utrzymanie pralni więcej o 50 zł.) i poz. 43 (słoma do sienników więcej o 100 zł.)

Razem preliminuje się przeto zgodnie z Wydziałem krajowym	
na wydatki zwyczajne	96.268 zł.
na wydatki nadzwyczajne	900 „
Razem . .	97.168 „

t. j. więcej o 170 zł., niż było uchwalone na rok 1897.

Rubryka VIII. pozycya 44—47.

Koszta gospodarcze folwarku.

Preliminuje się zgodnie z Wydziałem krajowym wydatek . .	13.950 zł.
t. j. o 220 zł. więcej niż uchwalono w r. 1897, a to na podstawie projektu budżetu folwarku, przez Dyrekcyę zakładu sporządzonego i należycie uzasadnionego.	

Rubryka IX. pozycya 48—52.

Koszta sanitarne.

Komisya budżetowa wnosi zgodnie z Wydziałem krajowym i zgodnie z wydatkiem uchwalonym na rok 1897 kwotę . .	7.060 zł.

Rubryka X. pozycya 53.

Koszta kancelaryjne.

Zgodnie z Wydziałem krajowym i z kwotą uchwaloną na rok 1897 wstawia się	450 zł.

Rubryka XI. pozycya 54.

Zgodnie z Wydziałem krajowym i z kwotą uchwaloną na rok 1897 preliminuje się . . . . . 200 zł.

Rubryka XII. pozycya 55—60.

Koszta utrzymania budynków, dróg dojazdowych i urządzeń.

W pozycyi 55. preliminuje Wydział kraj. wydatki zwyczajne na konserwacyę i reparacyę budynków i czyszczenie kanałów kwotę zgodną z uchwaloną na rok 1997, to jest 5.500 zł, nadto okazał się potrzebny nadzwyczajny wydatek w kwocie 4.500 zł., a to na sprawienie 4 rezerwoarów na wodę 3.000 zł., na polakierowanie dachu nad budynkami 700 zł., na postawienie nowego pieca piekarskiego w 2. oddziałach 400 zł. i na postawienie dwóch kuchni kaflowych 400 zł.

W pozycyi 57. preliminuje się wyższy wydatek jak w r. 1897 o 200 zł. z powodu, że przybył trzeci kocioł do utrzymania.

Natomiast preliminuje Wydział krajowy mniej o 50 zł. w pozycyi 58. na asekuracyę na podstawie przeciętnej z trzech lat i mniej o 100 zł. w poz. 60. na utrzymanie dróg dojazdowych.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z Wydziałem krajowym w rubryce tej

na wydatki zwyczajne	8 540 zł.
na wydatki nadzwyczajne	4.500 „
Razem . .	13.040 zł.

t. j. więcej o 4.550 zł. niż było preliminowane na rok 1897.

Rubryka XIII. pozycya 61.

Podatki z ekwiwalentem i daniny.

Preliminuje się jak na rok 1897 zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego . . . . . 130 zł.

Rubryka XIV. pozycya 62—65.

Rozmaite.

Wydział krajowy preliminuje 2.855 zł., więcej o 105 zł. niż było uchwalone na rok 1897, a to zwiększając wydatek w pozycyi 65. a. o 5 zł. na ubezpieczenie służby od wypadku choroby i w pozycyi 65. i. o 100 zł. na koszta przewozu i odstawiania umysłowo chorych.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego preliminuje Komisya budżetowa kwotę . . . . . 2.855 zł.

Rubryka XV. pozycya 66.

Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe.

Jak w roku 1897 . . . . . 60 zł

Rubryka XVI.

Koszta podróży i dyety członków opieki nad obłąkanymi.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego nie preliminuje się nic w tym roku.

Dochody zakładu.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z Wydziałem krajowym dochody w ogóle w kwocie 226.080 zł. czyli więcej o 6.960 zł. niż było uchwalone na rok 1897.

W szczególności preliminuje się dochody w rubryce I. i II. t. j. z odsetek od kapitału i z dodatków zgodnie z kwotą uchwaloną na rok 1897; w rubryce III. z dochodów z folwarku preliminuje się 17.250 zł., czyli o 450 zł. mniej niż było przyjęte na r. 1897, a to na podstawie preliminarza folwarku, przedłożonego przez Dyrekcyę zakładu i aprobowanego przez Wydział krajowy. W rubryce IV. preliminuje się zwrotu kosztów leczenia 205.000 zł. czyli więcej o 7.000 zł. niż było uchwalone na r. 1897, a to w pozycyi 6., od funduszu krajowego galicyjskiego 175,000 zł. czyli więcej o 5.000 zł., zaś w pozycyi 7. od samopłacących 27.000 zł. czyli więcej o 2.000 zł. na podstawie przecięcia z trzech lat. Wreszcie w rubryce V. preliminuje się 2 940 zł. czyli więcej o 410 zł. niż było uchwalone na rok 1897, a to z powodu zwiększonego rzeczywistego dochodu, który w r. 1898 wpłynie z udzielonych w r. 1897 zaliczek i spodziewanego o 80 zł. większego dochodu z pozycyi 12.

Przechodząc poszczególne rubryki dochodu omawiała Komisya budżetowa gospodarstwo folwarku zakładu kulparkowskiego, a uznawszy, że gospodarstwo to jest racyonalnie prowadzone i korzystne sprowadza wyniki, postanowiła Komisya Dyrektorowi zakładu na Kulparkowie wyrazić swoje uznanie.

Zestawienie sumaryczne.

Wydatki na rok 1898. 1897.

Rubryka I.	23.860 zł.	28.666 zł.
„ II.	38.593 „	39.320 „
„ III.	3.117 „	3.001 „
„ IV.	110 „	110 „
„ V	40 „	40 „
„ VI.	1.130 „	1,130 „
„ VII.	97.168 „	96.998 „
„ VIII.	13.950 „	13.730 „
„ IX.	7.060 „	7.060 „
„ X.	450 „	450 „
„ XI.	200 „	200 „
„ XII.	13.040 „	8.490 „
„ XIII.	130 „	130 „
„ XIV.	2.855 „	2.750 „
„ XV.	60 „	60 „
„ XVI.	— „	150 „
Suma	201.763 zł.	202.285 zł

Dochody na rok 1898. 1897.

Rubryka I.	230 zł.	230 zł.
„ II.	660 „	660 „
„ III.	17.250 „	17.700 „
„ IV.	205.000 „	198.000 „
„ V.	2.940 „	2.530 „
Suma	226.080 zł.	219.120 zł.

Zestawienie ostateczne na rok 1898.

Dochody	226.080 zł.
Wydatki	201.763 „
Nadwyżka dochodów	**24.317** zł.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjąć powyższy preliminarz zakładu dla umysłowo chorych na Kulparkowie i wstawić wykazaną nadwyżkę dochodów w kwocie 24.317 zł. do rubryki IV. dochodów funduszu krajowego.

Przewodniczący:

Dunajewski.

Sprawozdawca:

Dr. Henryk Jordan.

Lit. F.

Krajowy szpital Ś-go Łazarza w Krakowie.

Sprawozdawca poseł Dr. Franciszek Paszkowski.

Wydział krajowy preliminuje wydatki na rok 1898 w kwocie 233.745 zł.
z której przypada na wydatki zwyczajne . . . . 221.245 „
na nadzwyczajne . . . . . 12.500 „

W dochodach preliminuje Wydział krajowy kwotę . . 240.373 „
i zamyka budżet zwyżką . . . . . 6.628 „
Wydatki wedle preliminarza Wydziału krajowego są większe o . 9.493 „
a dochody większe o . . . . . 2.847 „
od uchwalonych na rok 1897.

Komisya budżetowa przyjmuje wydatki zwyczajne w sumie . 220.605 „
o 640 zł. mniejszej, a wydatki nadzwyczajne w sumie . . 12.500 „
zgodnej z preliminarzem Wydziału krajowego.

Ogólną sumę wydatków preliminuje komisya na 233.105 zł. a
ogólną sumę dochodów na 240.373 zł. i zamyka budżet zwyżką . 7.268 „

Ilość dni leczenia wynosiła wedle zamknięcia rachunkowego w roku 1896. 266.253., za podstawę obliczenia kosztów przyjęto zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego ilość dni leczenia na 266.000

Wydatki.

Rubryka I. Płace i emolumenta etatowe. Wydatki w tej rubryce preliminuje Wydział krajowy w kwocie . . . . . 35.292 zł.
t. j. o . . . . . 207 „
mniej niż było uchwalone na r. 1897.

Komisya przyjmuje tę rubykę zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego w ogólnej sumie . . . . . 35.292 „

i wnosi: Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę Franciszka Sołgi, dozorcy domu w szpitalu Ś-go Łazarza w Krakowie (L. 427) o zrównanie płacy z płacą dozorcy krajowego we Lwowie odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego przedstawienia wniosków co do zmiany etatu płacy dozorcy domu w szpitalu Ś-go Łazarza w Krakowie.

Rubryka II. Koszta utrzymania osób nieetatowych preliminuje Wydział krajowy w kwocie 30.598 zł.
o 415 zł. większej od uchwalonej na r. 1897. Drobna ta zwyżka pochodzi z podwyższenia dyurnów wskutek drożyzny 365 zł. i powiększenia kwoty na doroczne gratyfikacye o 50 zł.

Komisya przyjmuje tę rubrykę zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w sumie . . . . . 30.598 „

Rubryka III Pensye i emerytury preliminuje Wydział krajowy w sumie 8.396 zł. o 804 zł., większej od uchwalonej na rok 1897. Zwyżka ta powstała wskutek przyznania emerytury byłemu prymaryuszowi Dr. Stanisławowi Paszkowskiemu w myśl statutu emerytalnego.

Komisya przyjmuje tę rubrykę zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w sumie . . . . . 8.396 „

Rubryka IV. Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski preliminuje Wydział krajowy w sumie 776 zł., o 232 zł. mniejszej od uchwalonej na rok 1897.

Marya Głowacka i Marya Skibska wdowy po dyetaryuszach szpitala Ś-go Łazarza, oraz Elżbieta Kudłek, wdowa po posługaczu szpitala wniosły do L. 226, 362 i 795 prośby o zasiłki w drodze łaski. Taką samą prośbę do L. 227 wniósł Sylwery Stroiński, były aptekarz szpitala Ś-go Łazarza. Uwzględniając stosunki majątkowe petentów wnosi komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przyznaje się Maryi Głowackiej i Maryi Skibskiej wdowom po dyetaryuszach szpitala Ś-go Łazarza, oraz Sylweremu Stroińskiemu, byłemu aptekarzowi szpitala Ś-go Łazarza tytułem jednorazowych zapomóg po 100zł., a Elżbiecie Kudłek wdowie po posługaczu szpitala jednorazową zapomogę w kw. 60zł.

Po dodaniu tych zapomóg w łącznej kwocie 360 zł. wyniesie rubryka IV. łączną sumę . . . . . 1.136 „

Rubryka V. Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych przyjmuje komisya budżetowa zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w sumie takiej samej jak w roku zeszłym . . . . 50 „

Rubryka VI. Remuneracye i zapomogi preliminuje Wydział krajowy w sumie 1.200 zł., o 200 zł., większej niż uchwalona na r. 1897., a to ze względu na liczny personal i panującą drożyznę.

Komisya przyjmuje tę rubrykę zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w sumie . . . . . 1.200 „

Rubryka VII. Koszta gospodarcze preliminuje Wydział krajowy w sumie ogólnej 110.528 zł., o 9467 zł. większej niż uchwalona na rok 1897. Z ogólnej sumy przypada na wydatki zwyczajne 99.328 zł., o 733 zł. mniej niż uchwalono na rok 1897, na wydatki zaś nadzwyczajne 11.200 zł., o 10.200 zł. więcej niż uchwalono na r. 1897.

W poz. 49. lit. a preliminowaną jest na żywienie chorych kwota 60.000 zł. o 1.000 zł. większa od uchwalonej na rok 1897, a to na podstawie przeciętnej z ostatnich dwóch lat ilości dni leczenia. Jeżeli się przyjmie najwyższą ilość dni leczenia z r. 1896 t. j. 266.253, wypadnie koszt żywienia chorych, licząc po 22 ct. dziennie, na 58.575 zł. Ponieważ jednak koszt żywienia wynosił 21.5 ct., przeto komisye budżetowa, licząc się nawet z pewnym wzrostem dni leczenia, uważa kwotę 59.000 zł. jako wystarczającą na pokrycie tego wydatku w r. 1898.

W osobnem sprawozdaniu do L. W. 64.785/897. uzasadnia Wydział krajowy potrzebę kredytu w kwocie 7.000 zł. na osuszenie i wyrównanie ogrodu szpitala S go Łazarza w Krakowie. Ogród ten obejmuje przestrzeń około 16-tu morgów, przedstawiaćby więc powinien znaczną bardzo wartość. Ogród ten jest jednak nisko położonym, a południowo wschodnia jego część jest starem stawiskiem, które nawet jako łąka zużytkowanem być nie może.

Za osuszeniem ogrodu przemawiają przedewszystkiem względy sanitarne, gdyż w ten sposób usunie się źródło grasującej endemicznie malaryi, następnie względy gospodarcze, gdyż przez osuszenie uzyska się grunt zdatny pod uprawę warzyw, w końcu zaś wzgląd na uzyskanie gruntu pod możliwe w przyszłości budowy. Nie przesądzając na tem miejscu kwestyi budowy krajowego zakładu położniczego, poruszonej w zeszłorocznej petycyi krakowskiego wydziału lekarskiego, niepodobna nie uznać, iż osuszenie ogrodu szpitala św. Łazarza jest rzeczą potrzebną i naglącą i że pozostawienie w bliskości szpitala gruntu bagnistego nie dającego się na żaden cel zużytkować dłużej cierpianem być nie może.

Koszt osuszenia ogrodu obliczonym jest na . . 11.139 „

Wydział krajowy sądzi jednak, że po wyeliminowaniu wydatku na przedłużenie kanału miejskiego, który ponieść winna gmina, i obniżeniu wydatków na roboty ziemne przez prowadzenie robót we własnym zarządzie, wreszcie przy użyciu na ten cel niewydanej na drenowanie w roku 1896. kwoty 1.000 zł. cały wydatek ograniczyć będzie można do kwoty . . . . . 7.000 „

Załatwiając powyższe sprawozdanie Wydziału krajowego wnosi komisya budżetowa zgodnie z jego wnioskami:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o petycyi krakowskiego wydziału lekarskiego w przedmiocie budowy krajowego zakładu położniczego,

II. Sejm zatwierdza wstawiony do preliminarza budżetu szpitala Ś-go Łazarza w Rubryce VII, poz. 55. lit. a. 2. dodatkowy kredyt 7.000 zł. w. a. na osuszenie i wyrównanie ogrodu tegoż szpitala.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydania na powyższy cel kwoty 1.000 zł. uchwalonej w r. 1896 na drenowanie ogrodu szpitala a na ten cel nie wydanej.

W poz. 57. a. ustęp. 2. preliminuje Wydział krajowy jako wydatek nadzwyczajny na zakupno bielizny kwotę 4.000 zł. Wydatek ten jest bardzo znacznym. Komisya budżetowa, jednak wobec ponowionego kilkakrotnie żądania o zakupno bielizny, niechcąc ograniczać wydatków kosztem czystości i porządku, przyjmuje tę kwotę z zastrzeżeniem, iż tak znaczne żądania jako wydatki nadzwyczajne, odnośnie do tej pozycyi w przyszłości ponawiać się nie powinny.

W ten sposób rubryka ta wynosić będzie:

W wydatkach zwyczajnych	98.328 zł.
„ nadzwyczajnych	11.200 „
ogółem sumę	109.528 zł.

Rubryka VIII. Koszta sanitarne preliminuje Wydział krajowy w sumie 14.181 zł., o 500 zł. większej niż uchwalona na rok 1897. Zwyżka ta usprawiedliwioną jest przecięciem z ostatniego trzechlecia na potrzeby sanitarne, Komisya przyjmuje więc rubrykę tę zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego w ogólnej sumie . . . . . 14.181 „

Rubryka IX. Koszta kancelaryjne przyjmuje Komisya zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego niżej o 50 zł., niż w roku zeszłym w sumie . . . . . 1.150 „

Rubryka X. Koszta kapliczne przyjmuje również Komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w sumie . . . 415 „

Rubryka XI. Utrzymanie budynków preliminuje Wydział krajowy w łącznej sumie 6450 zł., niższej o 1.549 złr. od uchwalonej na rok ubiegły. Różnica leży głównie w wydatkach nadzwyczajnych preliminowanych w kwocie 1.000 zł., gdy na rok ubiegły uchwaloną była suma 2.399 zł.

Wydatek nadzwyczajny przeznaczonym jest na dalsze postawienie zniszczonego muru granicznego.

Komisya przyjmuje tę rubrykę zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w ogólnej sumie . . . 6.450 „

Rubryka XII. Podatki i daniny przyjmuje Komisya zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego w kwocie . . . 1.289 „

Rubryka XIII. Rozmaite wydatki przyjmuje Komisya zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego w sumie . . . 1.263 „ większej o 463 zł. od kwoty uchwalonej na rok ubiegły uznając tę zwyżkę za usprawiedliwioną.

Rubryka XIV. Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na oddziale położnic przyjmuje Komisya zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego w sumie . . . . . 600 „

Rubryka XV. Koszta utrzymania matek i dzieci w szpitalu Św. Ludwika przyjmuje Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym w niezmienionej sumie . . . . . 21.300 „

równie jak:

Rubrykę XVI. Zapisy w sumie . . . . . 107 „

i Rubrykę XVII. Wydatki wynikłe z prawa patronatu i konkurencyi w sumie . . . . . 50 „

Rubryka XVIII. Dyety, koszta podróży i różne inne preliminuje Wydział krajowy w sumie 100 zł., o 200 zł. mniejszej niż w roku zeszłym z powodu odpadnięcia kosztów komisyi opieki nad obłąkanymi. Komisya budżetowa przyjmuje tę rubrykę zgodnie z preliminarzem w sumie . . . . . 100 „

Dochody:

Rubryka I. Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj przyjmuje Komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału kraj. w kwocie o 11 zł. niższej od zeszłorocznej tj. w sumie . . . . 19.566 zł.

Rubryka II. Dochody z dóbr i realności przyjmuje Komisya zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w kwocie o 487 zł. większej niż w roku zeszłym z powodu podwyższenia czynszu dzierżawnego z dóbr Tropiszowa, t. j. w sumie ogólnej 10.407 „

Rubryka III. Zwroty kosztów leczenia preliminujo Wydział krajowy w sumie 209.500 zł. o 2.400 zł. większej niż w roku zeszłym z czego przypada na zwroty od funduszu krajowego galicyjskiego . . . 170.000 zł.
od samopłacących . 28.500 „
od funduszów obcych . 11.000 „

Zwroty kosztów leczenia od funduszu krajowego wynosiły wedle przecięcia z lat 1894—1896 174.716 zł., w roku zaś 1896 155.487 zł.

Mimo tak znacznego spadnięcia tych zwrotów w r. 1896. spodziewać się należy z powodu dobudowy pawilonu chirurgicznego i prawdopodobniej większej ilości chorych wpłynięcia kwoty przez Wydział krajowy preliminowanej. Pozycyę tę przyjmuje więc Komisya zgodnie z preliminarzem w kwocie 170.000 zł., takiej samej jak w roku zeszłym.

Trzechletnie przecięcie zwrotów od samopłacących wynosi 28.366 zł., a wynikłość roku 1896 30.631 zł.

Pozycyę tę przyjmuje więc Komisya zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego w sumie 28.500 zł.

Również przyjmuje Komisya zgodnie z Wydziałem krajowym kwotę 11.000 zł. jako zwrot kosztów leczenia od funduszów obcych, a to na podstawie trzechletniego przecięcia wynoszącego 11 011 zł. i wynikłości z roku 1896 w sumie 11.445 zł.

Suma tej rubryki wyniesie zatem . . . . . 209.500 zł.

Rubryka IV. Dochody rozmaite przyjmuje komisya zgodnie z Wydziałem krajowym w sumie . . . . . 900 „

Zestawienie Sumaryczne.

	Wydatki na rok 1898.	1897.
Rubryka I. . .	35 292 zł.	35.499 zł.
„ II. . .	30.598 „	30.183 „
„ III. . .	8.396 „	7.592 „
„ IV. . .	1.136 „	1.008 „
„ V. . .	50 „	50 „
„ VI. . .	1.200 „	1.000 „
„ VII. . .	109.528 „	101.061 „
„ VIII. . .	14.181 „	13.681 „
„ IX. . .	1.150 „	1.200 „
„ X . .	415 „	615 „
„ XI. . .	6.450 „	7.999 „
„ XII. . .	1.289 „	1.207 „
„ XIII. . .	1.263 „	800 „
„ XIV. . .	600 „	600 „
„ XV. . .	21.300 „	21.300 „
„ XVI. . .	107 „	107 „
„ XVII. . .	50 „	50 „
„ XVIII. . .	100 „	300 „
Suma	233.105 zł.	224.252 zł.

	Dochody na rok 1898.	1897.
Rubryka I. . .	19.566 zł.	19.577 zł.
„ II. . .	10.407 „	9.920 „
„ III. . .	209 500 „	207.100 „
„ IV. . .	900 „	900 „
Suma	240.373 zł.	237.497 zł.

Zestawienie ostateczne.

Dochody	240.373 zł.
Wydatki	233.105 „
Nadwyżka dochodów . .	**7.268** zł.

Komisya budżetowa wnosi:

„Wysoki sejm raczy przyjąć powyższy preliminarz krajowego szpitala Ś-go Łazarza w Krakowie na rok 1898 i polecić nadwyżkę dochodów w kwocie 7.268 zł., pobrać do funduszu krajowego (Rubryka IV. dochodów)“.

We Lwowie dnia 25. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Paszkowski.

Budżet krajowy na rok 1898.

Lit. G.

Fnndusz podrzutków w Krakowie.

Sprawozdawca Dr. Franciszek Paszkowski.

WYDATKI:

Rubryka I.	Płace urzędników zgodnie z wnioskiem	50	zł.
„ II.	Potrzeby kancelaryjne „ „	20	„
„ III.	Remuneracye „ „	20	„
„ IV.	Koszta utrzymania podrzutków zgodnie z wnioskiem	1.606	„
„ V.	„ leczenia dzieci „ „	10	„
„ VI.	Zapomogi dla położnic „ „	3.500	„
„ VII.	Rozmaite „ „	40	„
	Ogólna suma wydatków . .	5.246	zł.

DOCHODY.

Rubryka I.	Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj zgodnie z wnioskiem .	1.746	zł.
Z porównania okazuje się niedobór		3.500	zł.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy powyższy preliminarz funduszu podrzutków w Krakowie na rok 1898 przyjąć i polecić pokrycie niedoboru w kwocie 3.500 zł. z funduszu krajowego z rubryki XI. wydatków budżetu krajowego.

Lwów dnia 25. Stycznia 1898 r.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Paszkowski.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubryka XII. poz. 181.

Wydatki na szupaśnictwo.

Sprawozdawca poseł Potoczek.

Wydział krajowy proponuje w tej rubryce kwotę 26.000 zł. Komisya budżetowa na podstawie trzechletniego przecięcia z lat 1894. 1895. 1896. które to przecięcie wynosi 23.987 zł. a następnie z uwagi, że począwszy od 1. Września 1895 podwyższoną została znacznie taryfa kolejowa co do przewozu osób koleją żelazną, a wydatek na kolei wynosi najmniej $^1/_3$ część ogólnych kosztów szupasowych, i ponieważ wielu wychodźców do Ameryki wraca napowrót szupasem z powodu ubóstwa, z tych powodów przyjmuje kwotę którą Wydział krajowy proponuje w wysokości 26.000 zł.

Komisya Budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Do budżetu na rok 1898. Rubryka XII. pozycya 181 wstawia się wydatek na pokrycie kosztów szupasowych kwotę 26.000 zł.

Zaś rubryka XIV. pozycya 60 przyjmuje się jako dochód ze zwrotu wydatków szupasowych w kwocie 8000 zł.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
St. Potoczek.

Wydatki:

I ub. XIII. poz. 182—195.

Budowy wodne i melioracye.

(Sprawozdawca poseł Skałkowski).

W tej rubryce preliminuje Wydział Krajowy sumę wydatków		581.083 zł.
w porównaniu z sumą na rok 1897. uchwaloną . . .		580.899 „
	więcej o	184 zł.

Dział *A)* tej rubryki obejmuje koszta utrzymania biura melioracyjnego z preliminowaną kwotą		103 374 zł.
w porównaniu z kwotą uchwaloną na rok 1897		93.713 „
	więcej o	9.661 zł.

a to wskutek proponowanej zmiany etatu bióra.

Dział *B)* obejmuje koszta wykonania budowli wodnych, na które Wydział preliminuje		477.709 zł.
a gdy na rok 1897 uchwalono		487.186 „
	przeto mniej o	9.477 zł.

Zmniejszenie wydatków w dziale *B* jest zatem prawie równe podwyższeniu w dziale *A*.

Zmiana etatu biura melioracyjnego jest uzasadniona osobnem sprawozdaniem, które komisyi gospodarstwa krajowego zostało przekazane. Tem samem sprawozdaniem uzasadnił także Wydział krajowy wydatki działu *B*. rzeczonej rubryki, nadmieniając zarazem, że z pozycyi 194 należy wykreślić wydatek pod lit. *e*. na zabudowania potoków górskich w dorzeczu Biały w kwocie . . . . . 12.429 zł.
preliminowany, skutkiem czego suma wydatków działu *B*. obniża się na . . . . . 465.280 „

Komisya gospodarstwa krajowego nie przedłożyła dotychczas Wys. Sejmowi swoich wniosków, odnoszących się do tej rubryki, a mianowicie do pozycyi 182 — 189 objętych działem *A*. tudzież do pozycyi 190 — 194 objętych działem *B*., a gdy komisya budżetowa zmuszoną jest przystąpić już teraz do załatwienia poruczonego jej zadania, przeto nie przesądzając uchwałom, jakie Wysoki Sejm na wniosek komisyi gospodarstwa krajowego poweźmie, wstawia w rzeczonych pozycyach kwoty przez Wydział krajowy preliminowane.

Co do pozycyi zaś 195. obejmującej sumę 50.000 zł. przeznaczoną na utworzenie osobnego funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych, uzasadnionej osobnem sprawozdaniem, które komisyi budżetowej do załatwienia przekazane zostało, przedkłada Komisya budżetowa swoje wnioski.

Niemniej też załatwiła Komisya dwie petycye jej przekazane odnoszące się do pozycyi 185. (pensye i zaopatrzenia).

Gdy wstawienie pozycyi 182 — 194 zgodnie z preliminarzem jest tylko prowizorycznem, dla umożliwienia zamknięcia budżetu, a podwyższenie pozycyi 185. skutkiem przychylnego załatwienia dwóch petycyj drobną tylko obejmując kwotę, — Komisya budżetowa miała właściwie w tej rubryce do merytorycznego załatwienia tylko kwestyę wstawienia 50.000 zł. w pozycyi 195.

Sprawozdanie Wydziału krajowego odnoszące się do tej pozycyi zawiera wniosek, aby Wys. Sejm utworzył osobny fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych w sumie 500.000 zł., a to w przeciągu lat 10, wstawiając na ten cel corocznie po 50.000 zł. Fundusz ten miałby służyć na udzielanie Spółkom wodnym pożyczek na 3% z amortyzacyą do lat 30.

Jako pierwszą ratę dla funduszu tego wstawił Wydział krajowy do preliminarza budżetu na rok 1898. kwotę 50.000 zł.

Komisya budżetowa jednak nie może uznać koniecznej potrzeby utworzenia takiego funduszu i obciążenia budżetu krajowego na lat 10 znacznym wydatkiem.

Rok bieżący nie wydaje się Komisyi budżetowej odpowiednim do rozpoczynania takich inwestycyjnych wydatków, ze względu na niejasność sytuacyi finansowej, jaka w dziale dochodów powstała skutkiem reformy podatkowej.

Konieczność zaś tworzenia rzeczonego funduszu pożyczkowego nie jest zdaniem komisyi, wykazana, skoro istnieje już fundusz pożyczkowy na ten sam cel, jak stwierdza wspomniane sprawozdanie Wydziału krajowego.

Wiadomo, że Wys. Sejm uchwałą z dnie 17. stycznia 1888. utworzył fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych, upoważniając Wy-

dział krajowy do zaciągnięcia w tym celu 4½% pożyczki w sumie 700.000 zł.

Z funduszu tej pożyczki jest jeszcze do dyspozycyi kwota 90.795 zł. w. a.

Gdy rzeczona pożyczka 700.000 zł. wraz z innemi pożyczkami krajowemi spłaconą została, zgodnie z finansowym programem, przyjętym przy konwersyi długu indemnizacyjnego, wpływają dochody do funduszu tej pożyczki należące, wprost do funduszu krajowego i wstawione są w preliminarzu na rok 1898. w rubryce XVII. dochodów w poz. 66. w kwotach następujących:

a. jako spłata kapitału	10.300 zł.
b. tytułem 3% odsetek	18.819 „
razem .	29.119 zł.

Zdaniem Komisyi ten fundusz pożyczki krajowej w r. 1889. zaciągniętej, dla spółek wodnych przeznaczony, może i nadal na ten cel służyć i zaspokoić rzeczywiste potrzeby, jeżeli uwolniony zostanie od obowiązku spłacania funduszowi krajowemu rat amortyzacyjnych, tudzież odsetek.

Wydział krajowy miałby w ten sposób do dyspozycyi dla spółek wodnych, na udzielanie im 3% amortyzacyjnych pożyczek w roku bieżącym całą nie wydaną jeszcze resztę funduszu z r. 1889. wymienioną w sprawozdaniu Wydziału L. 57053/97 w sumie . . 9.075 zł.
zaś w latach następnych także wpływy ze zwrotu kapitałów i z odsetek wynoszące rocznie około 29.000 zł.

W ten sposób odpadłaby potrzeba wstawiania w pozycyi 195. rubryki XIII wydatków kwoty . . . . . 50.000 „

Z tych powodów Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Poleca się Wydziałowi krajowemu z reszty pozostałego jeszcze do dyspozycyi funduszu pożyczki krajowej w sumie 700.000 zł. w r. 1889. dla spółek wodnych zaciągniętej, tudzież z wszelkich innych aktywów tego funduszu a względnie z wpływów od 1. stycznia 1899. utworzyć stały fundusz pożyczkowy dla powiatów, gmin i dla spółek wodnych

II. Wydział krajowy upoważniony jest udzielać z tego funduszu powiatom, gminom i spółkom wodnym pożyczki na spłatę datków konkurencyjnych, publicznych przedsiębiorstw melioracyjnych, z oprocentowaniem po 3% i okresem amortyzacyi najdłużej na lat 30.

III. Uiszczane dotychczas spłaty z funduszu rzeczonej pożyczki z r. 1889. do funduszu krajowego ustają od 1. stycznia 1899.

Na podstawie powyżej streszczonego stanu rzeczy i wniosków odnoszących się do funduszu dla spółek wodnych — komisya wykreśliła pozycyę 195. z rubryki XIII. działu wydatków, obejmującą sumę 50.000 zł. na projektowany nowy fundusz.

Dalej wykreśliła komisya, odnośnie do swych uwag na wstępie tego sprawozdania, w pozycyi 194. lit. *e.* zamieszczony wydatek na zabudowanie górskiah potoków w dorzeczu Biały w kwocie . 12.429 zł.

Komisya przedstawia zatem do uchwały następujęcy preliminarz rubryki XIII. wydatków:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote austryackie	
VIII.		**Budowy i wodne melioracye.**			
	182	*A*) Biuro melioracyjne i studya przygotowawcze.			
		Płace urzędników, utrzymanie ekspozytur i stypendya:			
		a) Dyrektor biura; płaca	2.800 zł.		
		dodatek aktywalny . .	480 „	3.280	—
		b) 5 starszych inżynierów: płace po 2.000 zł. . .	10.000 zł.		
		dodatki aktywalne po 360 zł	1.800 „	11.800	—
		c) Referent administracyjno-prawny: płaca	2.000 zł.		
		dodatek aktywalny .	420 „	2.420	—
		d) 8 inżynierów I. klasy: płace po 1 500 zł. . .	12.000 zł.		
		dodatki aktywalne: dla 6 inżynierów we Lwowie po 300 zł. . . .	1.800 „		
		dla 2 inżynierów w Tarnowie i Stanisławowie po 250 zł. . . .	500 „		
		Razem	14.300 zł.		
		Z tego pokryją fundusze publicznych robót melioracyjnych pobory 2 inżynierów za 8 miesięcy po 1.200 zł.	2 400 „	11.900	—
		Do przeniesienia . .		29.400	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .		29.400	—
		e) 8 inżynierów II. klasy:			
		płace po 1.200 zł. . .	9.600 zł.		
		dodatki aktywalne:			
		dla 7 inżynierów we Lwowie po 300 zł . .	2.100 „		
		dla 1 inżyniera w Jaśle	200 „		
		dodatek osobisty dla 1 inżyniera	100 „		
		Razem	12.000 zł.		
		Z tego pokryją fundusze publicznych robót melioracyjnych pobory 5 inżynierów za 8 miesięcy po 1.000 zł.	5.000 „	7.000	—
		f) 10 inżynierów-adjunktów:			
		płace po 1.000 zł. . .	10 000 zł		
		dodatki aktywalne po 200 zł.	2 000 „		
		Razem	12.000 zł.		
		Z tego pokryją fundusze publicznych robót melioracyjnych pobory 4 inżynierów adjunktów za 8 miesięcy po 800 zł.	3 200 „	8.800	—
		g) 1 asystent komasacyjny:			
		płaca	800 zł.		
		dodatek aktywalny . .	200 „	1.000	—
		h) 4 praktykantów, adjuta po 600 zł. . . .		2.400	—
		i) inżynier dla kultury i eksploatacyi torfowisk		2.000	—
		k) inżynier, referent fachowy dla spraw rybackich		1.500	—
		l) dodatki pięcioletnie: dla dyrektora 400 zł. — dla 3 starszych inżynierów po 200 zł. — dla 3 inżynierów I. klasy po 150 zł. i dla 1 inżyniera-adjunkta 100 zł. .		1.550	—
		m) dyetaryusze;			
		2 dyetaryusze w biurze centralnem po 2 zł dziennie . .	1 460 zł		
		ryczałt na rysownika dla ekspozytury w Krakowie .	480 „	1.940	—
		n) utrzymanie ekspozytur:			
		w Krakowie . . .	450 zł.		
		w Tarnowie, Jaśle i Stanisławowie po 300 zł . .	900 „		
		w Sanoku	200 „	1.550	—
		Do przeniesienia . .		57.140	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	57.140	—
		o) Stypendya: dla 5 słuchaczy inżynieryi po 300 zł. rocznie . . 1 500 zł. dla elewa komasacyjnego na odbycie praktyki w Austryi dolnej (po 90 zł. za 3 miesiące i ryczałt na podróż 50 zł.) . . . . 320 „	1.820	—
		Suma pozycyi 182	58.960	—
	183	Utrzymanie służby dozorców melioracyjnych: *a*) wynagrodzenie dozorców melioracyjnych prywatnych, za czas zajęcia w biurze: po 3 dla ekspozytur w Krakowie, Tarnowie, Jaśle, Sanoku i Stanisławowie a 10 dla biura centralnego, razem 25 dozorców za 5 miesięcy zimowych po 30 zł. . 3.750 zł. *b*) dotacya funduszu emerytalnego dozorców . . . 500 „	4.250	—
	184	Zaliczki na płace dla inżynierów i dozorców melioracyjnych	1.000	—
	184*a*)	Remuneracye i zapomogi dla inżynierów i dozorców melioracyjnych . .	3.000	—
	185	Pensye i zaopatrzenia: *a*) Biegański Antoni, emerytowany inżynier-adjunkt . . . 424 zł. *b*) Karpuszki sieroty: Adam Olgierd i Helena Janina, pensya sierocińska po 70 zł. i dodatek na wychowanie po 50 zł. rocznie 240 „ *c*) w załatwieniu petycyi L. 231 Antoniny Schneidrowej, żony umysłowo chorego inżyniera biura melioracyjnego, wnosi komisya udzielenie jednorazowego daru z łaski w kwocie . , . . 200 zł. *d*) w załatwieniu petycyi Zofii Biegańskiej, żony umysłowo chorego a w stan spoczynku przeniesionego inżyniera tegoż biura, wnosi komisya przyznanie jednorazowego daru z łaski na utrzymanie dzieci w kwocie . . 100 „	964	—
		Do przeniesienia . .	68.174	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajny
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	68.174	—
	186	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa narzędzi, oraz zakupno potrzeb rysunkowych	3.000	—
	187	Na utrzymanie kursu praktycznego dozorców melioracyjnych	5.500	—
	188	Zasiłek krajowy na utrzymanie galicyjskiego oddziału państwowego biura hydrograficznego	12.000	—
	189	Na zdjęcia i projekty: *a*) dla publicznych robót melioracyjnych (w myśl uchwały Sejmowej z dnia 27. września 1882) . . 5.000 zł. *b*) dla melioracyi prywatnych (w myśl uchwały Sejmowej z dnia 6. kwietnia 1892.) 10.000 „	15.000	—
		Suma działu *A*.	103.674	—
		B) Wykonanie budowli wodnych.		
	190	Na systematyczną regulacyę rzek karpackich: *a*) na regulacyę Biały z dopływami i uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca VII. rata . . . . 43.317 zł. *b*) na regulacyę rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, VI. rata . 42.667 „ *c*) na regulacyę górnego Dniestru . . . . . — „ *d*) na regulacyę rzeki Soły I. rata . . . . 39.778 „ *e*) na regulacyę rzeki Łomnicy, I. rata . . . 39.808 „	165.570	—
	191	Zasiłki $33^1/_2$% na lokalne regulacye rzek niespławnych w myśl uchwały Sejmowej z dnia 6 października 1882. *a*) na regulacyę Skawy między Wadowicami a Witanowicami, II. rata .	2.758	—
		b) na regulacyę Raby pod Winiarami i Niezdowem I. rata . . .	3.788	—
		c) na regulacyę Dunajca: 1. od Gołkowic do ujścia Popradu, uzupełnienie I raty 2 297 zł. 2. pod Tęgoborzem, II. rata (ostatnia) . . . . 1.250 „		
		Do przeniesienia . 3.547 zł.	6.546 / 165.570	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote austryackie	
		Z przeniesienia 3.547 zł.		165.570	—
				6.546	
XIII.	191	3. pod Drużkowem i Filipowicami, uzupełnienie I. raty	4.045 „		
		4. pod wielką Wsią i Dąbrówką szczepanowską, III. rata (ostatnia) . . .	1.698 „		
		5. między Zawodziem a Zgłobicami, uzupełnienie I. raty	3 047 „	12.337	—
		d) na regulacyę Wisłoki:			
		1. pod Brzyskami, III. rata (ostatnia)	1.463 zł.		
		2. pod Bukową . . .	1.119 „		
		3. pod Skurową, Zawadką i Przeczycą, IV rata (ostatnia)	1.380 „		
		4. pod Dęborzynem II. rata	1.500 „		
		5. pod Brzeźnicą, Bobrową i Wolą Bobrowską, III. rata	3 720 „	9.182	—
		e) na regulacyę Sanu:			
		1. pod Nozdrzcem i Dąbrówką starzeńską, II rata	3.000 zł.		
		2. pod Korytnikami, II. rata	5.395 „		
		3. pod Ostrowem, II rata (ostatnia)	7.959 „		
		4. pod Przemyślem . .	4.361 „	20.715	—
		f) na regulacyę Wisłoka:			
		1. pod Wiśniową, Jazową i Cieszyną	1.099 zł.		
		3. od Babicy do Zarzecza, III rata	4.793 „		
		3. pod Dobrzechowem, II. rata	1.000 „		
		4. pod Trzebowniskiem i Łukawcem, II. rata . .	2.500 „	9.392	—
		g) na regulacyę Wiszni: pod Nienowicami i Michałówką, II. rata		2.500	—
		h) na regulacyę Świcy: pod Sokołowem i Łanami sokołowskimi, IV. rata . . .		2.500	—
		i) na regulacyę Bystrzycy: pod Jamnicą, Sielcem i Jezupolem II rata		3.000	—
		k) na premiowanie zawiklania odsypisk		500	—
		l) do dyspozycyi Wydziału krajowego		10.000	—
				76.672	—
		Do przeniesienia . .		242.242	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	242,242	—
	192	Na popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych na zasadzie ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116:		
		a) na regulacyę rzeki Bugu od granicy państwa do ujścia Pełtwi VI. rata.	19.800	—
		b) na obwałowanie lewego brzegu Dunajca, IV. rata ostatnia . . .	14.000	—
		c) na zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Dniestru III. rata . .	20.200	—
		d) na zabudowanie potoku Glińsko, III. rata	6.000	—
		e) na uzupełnienie regulacyi Kisieliny III. rata	14.848	—
		f) na uzupełnienie regulacyi Krzemienicy z dopływami II. rata . . .	15.600	—
		g) na zabudowanie potoku Bystry w Zakopanem, uzupełnienie I. raty . .	5.000	—
		h) na osuszenie bagien Oleskich, zasiłek dodatkowy	13.293	—
			108.741	—
	193	Na konserwacyę krajowych robót melioracyjnych:		
		a) regulacyi Trześniówki . . .	500	—
	194	Zasiłki na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały Sejmowej z dnia 26. listopada 1889:		
	195	*a)* na regulacyę Prutu pod Śniatynem .	—	—
		b) na konserwacyę robót przy osuszaniu bagien Rudnickich	1.400	—
		c) na roboty dodatkowe przy osuszeniu bagien Rudnickich	9 895	—
		d) 50% zasiłek na dokończenie zabudowania potoku Niszkówki . .	4.885	—
		e) na przedłużenie kanału Radłowskiego	3.255	—
		f) zasiłek 40% na dodatkowe roboty przy obwałowaniu Wisły i Sanu .	10.675	—
		g) zasiłek dla gminy Wrzawy na częściowe pokrycie datku konkurencyjnego do kosztów regulacyi Łęgu .	1.440	—
		h) zasiłek dla spółki wodnej dla regulacyi Wisłoka i Pielnicy . . .	3.755	—
		i) na regulacyę Lubaczówki pod Manasterzem	2.360	—
		k) zasiłek na osuszenie pastwisk gminnych w Suchej woli i Starem Siole I. rata	2.850	—
		Do preniesienia.	40.515 351.483	— —

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	351 483 40.515	— —
XIII.	194	*l*) na regulacyę Szkła pod Charatynami i Zaleską wolą	3.500	—
		m) na osuszenie gruntów w gminie Zadwórze I. rata	3.200	—
		n) na osuszenie gruntów w Martynowie starym	2.267	—
		o) na regulacyę Seretu pod Tudorowem I. rata	3.815	—
		p) na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk:		
		1. w Nowym Targu . . 500 zł.		
		2. w Olesku i Kontach . 1.000 „		
		3. w Stojanowie i Wolicy baryłowej . . . 500 „		
		4. w Ożomli . . . 500 „		
		6. w innych miejscowościach kraju . . . 2.000 „		
		6. połowa wynagrodzenia nauczyciela wędrownego dln kultury torfowisk . 1.600 „	5.500	—
		r) do dyspozycyi Wydziału krajowego	5.000	
			63.797	—
		Suma działu *B*. .	415.280	—
		Suma działu *A* .	103.674	—
		Suma rubryki XIII.	518.954	—

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Skałkowski

Z drukarni i litografii Pillera i Sp

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubr. XIV. poz. 196—207 wydatków.

Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże.

(Sprawozdawca p. Goldman).

Na potrzeby tej rubryki preliminował Wydział krajowy 1,474.933 zł. mniej od wynikłości r. 1896 o 2,467.695 złr. a od kwoty uchwalonej na rok 1897 mniej o 1,556.922 złr. Rubryka ta przez lata 1893—1897 włącznie, stała w ścisłym związku z całym planem finansowym opartym na konwersyi długu indemnizacyjnego. Z powodu konwersyi, budżety za te lata były budżetami zwyżkowymi, a zwyżki te przeznaczone na spłatę dawniejszych długów, wstawiano do rubr. XIV. jako wydatek.

Z r. 1897 skończyły się te operacye finansowe, — długi dawniejsze spłacono, a preliminarz na rok 1898 żadnych już na spłatę dawnych emisyjnych pożyczek kwot nie obejmuje, a rubr. XIV. zawiera potrzebne kredyty na częściowe umarzanie przez losowanie i na spłatę procentów od pożyczek hipotecznych i innych, których spłata planem finansowym objętą nie była, a przeważnie zawiera ona potrzebny kredyt na pokrycie potrzeb pożyczki konwersyjnej z r. 1893.

Wszystkie te pozycye oparte są na planach umorzenia i dlatego komisya przyjmuje je zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego.

Rubryka ta zawiera także pozycyę na spłatę niezgłoszonych obligów i kuponów b. funduszów indemnizacyjnych. Z końcem r. 1896 zaległości te wynosiły: w obligacyach 57.004 zł. w kuponach 376.291 zł. W ciągu roku 1897 do końca września spłacono na poczet tych zaległości w obligacyach 367 zł., w kuponach 28 zł., pozostały tedy zaległości: w obligacyach 56.637 zł., w kuponach 376.262 zł. Z uwagi że spłata tych zaległości powolnem postępuje tempem, komisya budżetowa przyjmuje cyfrę 15.000 zł. preliminowaną przez Wydział krajowy za dostateczną. Kwota ta jest mniejszą od wynikłości r. 1896 o 4883 zł. a od kwoty uchwalonej na r. 1897 mniejszą o 10000 zł.

Zgodnie z Wydziałem krajowym komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Rubr. XIV. poz.	196.	Umorzenie pożyczki 40.400 zł. zaciągniętej w Gal. kasie oszczędności na budową Kulparkowską . . .	2.572 zł.
„ „	197.	Umorzenie pożyczki 10.000 zł. zaciągniętej przez Zgromadzenie Sióst Miłosierdzia	685 „
„ „	198.	Umorzenie pożyczki 5.000 zł. zaciągniętej przez zbór Izraelicki w Krakowie na szpital	385 „
„ „	199.	Funduszowi szpitala Św. Łazarza w Krakowie zwrot kapitałów użytych na budowę tego szpitala . .	19.578 „
„ „	200.	Umorzenie pożyczki 22.500 zł. zaciągniętej w Gal. Kasie oszczędności, na budowę pralni w szpitalu lwowskiem	2.025 „
„ „	201.	Umorzenie pożyczki 70.000 zł. zaciągniętej w banku krajowym na wybudowanie prawego skrzydła w szpitalu lwowskim (ostatnia rata) . . .	955 „
		Do przeniesienia . .	26.200 zł.

		Z przeniesienia . .	26.200 zł.
Rubr. XIV.	poz. 202.	Na pokrycie niedoboru funduszu pożyczki krajowej z r. 1873	49.526 „
„	„ 203.	Umorzenie połowy kapitału 27.500 zł. i odsetek od długu zaciągniętego w banku krajowym na odbudowanie północnej części frontowego budynku w szpitalu tarnowskim	1.389 „
„	„ 204.	Funduszowi szkolnemu krajowemu odsetki od efektów wypożyczonych na fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę szkół	12.888 „
„	„ 205.	Umorzenie pożyczki kraj. z r. 1893 . . .	1,368.525 „
„	„ 206.	Na spłatę niezgłoszonych obligacyj i kuponów b. funduszów indemnizacyjnych	15.000 „
„	„ 207.	Umorzenie pożyczki 160.000 koron, zaciągniętej na budowę skrzydła dla biura melioracyjnego . .	1.405 „
		Suma wydatków rubr. XIV. .	1,474.933 zł.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Goldman.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubr. XV. poz. 208. wydatków.

(**Sprawozdawca p. Stanisław Jędrzejowicz.**)

Rubr. XV. poz. 208.

Urzędnicy fachowi dla spraw rolniczych . . . . . 5.320 zł, (w myśl uchwały sejmowej z 17. stycznia 1896).

Przy tej pozycyi załatwia komisya budżetowa petycyę Melanii Strusiewiczowej wdowy po referencie fachowym, L. p. 314 i wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Melanii Strusiewiczowej przyznaje się tak jak w roku przeszłym dodatek do emerytury w kwocie 200 zł., która to kwoto znajdzie pokrycie w uchwalonej powyżej poz. 208.

Zastępca rzewodniczącego:
Biliński.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Rubr. XV. poz. 209. wydatków i Rubr. VII. poz. 38. dochodów.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu budżetu kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

(**Sprawozdawca p. Stanisław Jędrzejowicz.**)

Wysoki Sejmie!

Według preliminarza, przedłożonego przez Wydział krajowy, wynosić mają w r. 1898 w tej szkole

wydatki	21.059 zł.
dochody	7.380 „
niedobór do pokrycia . .	13.679 zł.

Uchwalony przez Wysoki Sejm budżet tej szkoły na r. 1897 mieścił:

w wydatkach	21.151 zł.
w dochodach	7.380 „
niedobór wynosił . .	13.771 zł.

Z porównania okazuje się, że przy tych samych dochodach preliminowane wydatki w r. 1898 mają wynieść mniej o 92 zł, a tem samem i niedobór ma być o tę samą kwotę mniejszy.

Wobec tego komisya budżetowa uznając preliminarz przedłożony przez Wydział krajowy za odpowiedni wnosi:

Wysoki Sejm raczy zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego uchwalić budżet kraj. szkoły gospodarstwa lasowego według następującego poszczególnienia:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote austryackie	
		WYDATKI.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca . .	2.000 zł.		
		dodatek aktywalny . .	480 „		
		„ pięcioletni . .	200 „	2.680	—
	2	Dwóch profesorów fachowych, płace po 1.300 zł. . . .	2.600 zł.		
		dodatki aktyw. po 400 zł.	800 „		
		2 dodatki pięciol. dla jednego	338 „	3.738	—
	3	Trzech nauczycieli - adjunktów, płace po 1.000 zł . . .	3 000 zł.		
		dodatki aktyw. po 300 zł.	900 „		
		dod. osobisty dla jednego	150 „		
		„ pięciol. „ „	150 „	4.200	—
	4	Docenci (nauczyciele-pomocnicy):			
		a) jezyka polskiego i niemieckiego	480 zł.		
		b) geografii fizycznej i politycznej	240 „		
		c) fizyki eksperymentalnej . .	300 „		
		d) matematyki	500 „		
		e) budownictwa, rysunków i geometryi wykreślnej . .	800 „		
		f) chemii ogólnej . . .	300 „		
		g) ekonomii społecznej . .	200 „		
		h) encyklopedyi rolnictwa . .	300 „	3.120	—
		Suma rubryki I. .		13.738	—
II.		**Pensye, emerytury i zaopatrzenia.**			
	5	Strzelecki Henryk, były dyrektor, emerytura		2.600	—
	6	Moroz Ludwika, wdowa po dozorcy, dożywotnie zaopatrzenie . . .		60	—
		Suma rubryki II. .		2.660	—
III.		**Koszta administracyi.**			
	7	Koszta kancelaryjne, druki i portorya .		250	—
	8	Podatki		20	—
	9	Ubezpieczenie budynków i zbiorów . .		100	—
	10	Opał i oświetlenie		400	—
	11	Utrzymanie budynków		150	—
	12	Sprzęty i ruchomości		50	—
	13	Dozorca domu i pomocnik dozorcy . .		540	—
		Suma rubryki III. .		1.510	—
		Do przeniesienia . .		17.908	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	17.908	—
IV.		**Środki naukowe.**		
	14	Biblioteka i czytelnia	300	—
	15	Laboratorya:		
		a) chemii ogólnej i technologicznej 90 zł.		
		b) botaniczno-fizyologicznej . 60 „	150	—
	16	Muzea, zbiory i środki do demonstracyi i ćwiczeń:		
		zwyczaj. *nadzwycz.*		
		a) do geografii fizycznej i politycznej . . 10 zł. — zł.		
		b) fizyki . . . 20 „ — „		
		c) meteorologii i klimatologii . . . 20 „ — „		
		d) geometryi wykreślnej i mechaniki . . 50 „ — „		
		e) inżynieryi leśnej . 100 „ 250 „		
		f) botaniki, fizyologii, geognozyi i mineralogii . 60 „ — „		
		g) zoologii . . . 20 „ — „		
		h) technologii chemicznej 50 „ — „		
		i) leśnictwa w ogóle . 150 „ 250 „	480	500
	17	Wycieczki naukowe z uczniami . .	1.000	—
	18	Utrzymanie ogrodu przy szkole . .	150	—
		Suma rubryki IV. .	2.080	500
V.		**Spłata pożyczki.**		
	19	Gal. Kasie oszczędności we Lwowie, 47 i 48 rata na kapitał i odsetki . . .	521	—
VI.	20	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—
		Suma wydatków .	20.559	500
		Razem .	**21.059**	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		DOCHODY.		
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	7.000	—
II.	2	**Opłaty od uczniów:**		
		a) wpisowe od 15 nowych po 2 zł. 30 zł.		
		b) czesne od 30 ogółem po 10 „ 300 „	330	—
III.	3	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—
		Suma dochodów .	7.380	—
		W porównaniu z wydatkami	21.059	—
		okazuje się **niedobór**	13.679	—

Zastępca Przewodniczącego:
Biliński.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubr. XV. poz. 210—217. wydatków
i Rubr. XIII. poz. 38—45 dochodów.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu wydatków i dochodów na rok 1898 krajowych zakładów naukowych rolniczych dublańskich, tudzież gorzelni i folwarku w Dublanach.

(Sprawozdawca poseł Stanisław Jędrzejowicz).

Wysoki Sejmie!

Komisya budżetowa przedkłada Wysokiemu Sejmowi wnioski budżetowe zakładów naukowych dublańskich, tudzież folwarku i gorzelni w porządku jaki zachował Wydział krajowy przy załatwieniu preliminarza. To załatwienie da Wysokiemu Sejmowi obraz tak poszczególnych działów szkoły jak i wydatków, które fundusz krajowy pokrywa. — I tak:

A. Szkoła wyższa

preliminuje się na r. 1898 wydatki 79.922 zł., dochody 29.357 zł., niedobór 50.565 zł., czyli o 23.587 zł., mniejszy aniżeli uchwalony na rok 1897, gdzie wydatki 110.884 zł., dochody 36.732 zł., zaś niedobór 74.152 zł. wynosił.

B. Szkoła niższa

preliminuje się na r. 1898 wydatki 15.931 zł.. dochody 4.200 zł., niedobór 11.731 zł., tak jak w roku ubiegłym.

C. Szkoła gorzelnicza

preliminuje się na rok 1898 wydatki 4.760 zł., dochody 2.500 zł., niedobór 2 260 zł., w porównaniu z rokiem ubiegłym więcej o 200 zł.

D. Gorzelnia.

preliminuje się na rok 1898 wydatki 9.766 zł, dochody 7.263 zł., niedobór 2.053 zł., w porównaniu z rokiem ubiegłym większy 158 zł.

E. Folwark.

preliminuje się na rok 1898 wydatki 25.061 zł., dochody 17.935 zł., niedobór 7.126 zł. czyli o 126 zł. mniejszy od uchwalonego i pokrytego w roku zeszłym.

F. Stacye doświadczalne

preliminuje się na r. 1898 wydatki 11.001 zł., dochody 3.150 zł., niedobór do pokrycia 7.851 zł., czyli o 485 zł. mniejszy od uchwalonego w roku ubiegłym.

Z niniejszego zestawienia okazuje się że preliminowaną została zniżona potrzeba pokrycia przy szkole wyższej o . . . . . 23.587 zł.
przy folwarku dublańskim o . . . . . 126 „
przy stacyach doświadczalnych o . . . . . 485 „
Razem . . 24.198 zł.

zaś podwyższoną przy szkole gorzelniczej i gorzelni o kwotę . . . 358 zł.

czyli, że dział ten wydatku krajowego na szkołę dublańską obniżony został o 23.840 zł.

Obniżenie to wynika w pierwszym względzie w Rubr. IX. poz. 53a gdzie na rok 1897 preliminowano ostatnią ratę na budowę internatu w kwocie 15 100 łz., tudzież w Rubr. XII. poz. 56. i 59a, gdzie skutkiem zniesienia obowiązków mundurów, utrzymanie ucznia w internacie kosztować będzie tylko 350 zł. zaś pozycya 59a całkiem odpada co razem 8.245 wynosi.

Wszystkie inne pozycye poszczególnych preliminarzy do zakładu dublańskiego odnoszące się, są już uchwałą Wysokiego Sejmu, lub statutem unormowane. Dlatego też komisya budżetowa wnosi zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego i z uwzględnieniem petycyi L. 315 Julii Kasprzyckiej, tudzież prośby Dendorowej, wdowy po długoletnim furmanie, dla których komisya wstawia w rubr, V. wyższej szkoły rolniczej jednorazowy dar z łaski dla pierwszej 60 zł., dla drugiej 50 na r. 1898. Wysoki Sejm uchwalić raczy następujące poszczególne budżety wydatków i dochodów:

A) Szkoła wyższa.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Płace profesorów i docentów.**		
		zwycz. nadzwycz.		
	1	Dyrektor, płaca . . 2.400 zł. — zł. dodatek aktywalny . 360 „ — „ „ osobisty . — „ 2.840 „ „ na utrzymanie koni . — „ 500 „	2.760	3.340
	2	4 profesorów fachowych, płaca po 2.000 zł. . 8.000 zł. — zł. dodatki aktywalne po 360 zł. . . . 1.440 „ — „ dodatki pięcioletnie . 1.643 „ — „ dodatek osobisty dla jednego . . — „ 800 „	11.083	800
	3	3 profesorów fachowych, płaca po 1.300 zł. . . 3.900 zł. dodatki aktyw. po 240 zł. 720 „ „ pięcioletnie . 1.000 „	5.620	—
		zwycz. nadzwycz.		
	4	3 stałych profesorów-adjunktów, płaca po 1.000 zł. . . 3.000 zł. — zł. dodatki aktywalne po 200 zł. . . . 600 „ — „ dodatki pięcioletnie dla jednego . . 200 „ — „ dodatki osobiste (240. zł. i 150 zł.) — „ 390 „	3.800	390
	5	Asystent, płaca	600	—
	6	Docent fizyki	800	—
	7	„ hodowli	800	—
	8	„ weterynaryi	480	—
	9	„ leśnictwa	240	—
	10	„ ogrodnictwa	200	—
	11	„ melioracyi	240	—
	12	„ historyi i literatury polskiej .	600	—
	13	„ hodowli ryb i gospodarstwa stawowego	200	—
		Suma rubryki I.	27.423	4.530
		Do przeniesienia . .	27.423	4.530

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	27.423	4.530
II.		**Płace urzędników administracyjnych.**		
	14	Kasyer, zarazem rachmistrz, płaca . .	1.200	—
	15	Sekretarz dyrekcyi, zarazem magazynier, płaca	1.000	—
		Suma rubryki II. .	2.200	—
III.		**Płace funkcyonaryuszów nieetatowych.**		
	16	Kapelan, płaca . . . 300 zł. dodatek osobisty . 100 „	400	—
	17	Lekarz zakładowy, płaca . . .	300	—
	18	Dyetaryusz w kancelaryi dyrekcyi . .	360	—
	19	Ogrodnik, płaca	600	—
	20	Pomocnik w bibliotece, płaca . .	200	—
		Suma rubryki III. .	1.860	—
IV.		**Koszta utrzymania służby szkolnej.**		
	21	Służba wyższa:		
		a) Tercyan szkoły, zarazem woźny, płaca . 280 zł. na ubiór . . 50 „ 330 zł.		
		b) Preparator . . . 480 zł.		
		c) Laborant w pracowni botaniki 240 „		
		d) „ „ „ mechaniki i fizyki . . . 216 „		
		e) Laborant w pracowni rolnictwa . . . . 360 „		
		f) Laborant w pracowni chemii 216 „		
		g) „ „ „ zootomii i mleczarstwa . . 216 „	2.058	—
	22	Służba niższa:		
		a) Dozorca domu i magazynu 204 zł.		
		b) 2 stróżów domowych, zarazem nocnych, po 204 zł. . 408 „	612	—
	23	Gratyfikacya służbie (do rozporządzalności dyrekcyi) . . .	100	—
		Suma rubryki IV. .	2.770	—
		Do przeniesienia . .	34.253	4.530

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	34.253	4.530
V.		**Pensye, emerytury i zaopatrzenia.**		
	24	Kahane Aleksandra, wdowa po profesorze	600	—
	25	Anowa Berta, „ „ „	300	—
	26	Kasprzycka Julia, „ „ ogrodniku	150	—
		„ „ dodatek na wychowanie 2-ga dzieci	100	—
		„ jednorazowy dar z łaski . . .	60	—
	27	Macherowa Marya, wdowa po instruktorze melioracyjnym	50	—
	28	Mudrykowa Wiktorya, wdowa po dozorcy	50	—
	28a)	Dendorowa, wdowa po furmanie . .	50	—
		Suma rubryki V. .	1.360	—
VI		**Koszta administracyjne.**		
	29	Zarząd:		
		a) potrzeby kancelaryjne . 150 zł.		
		b) druki i inseraty . . 200 „		
		c) portorya i posyłki . . 200 „		
		d) koszta podróży w interesach zakładu . . 100 „	650	—
	30	Opał gmachu szkolnego . . .	2.200	—
	31	Oświetlenie gmachu szkolnego i obejść .	300	—
	32	Utrzymanie budynków i ogrodzeń . .	2.000	250
	33	„ dziedzińców i ścieżek . .	200	—
	34	„ parku	200	—
	35	Ubezpieczenie budynków . . .	450	—
	36	Najem pomieszkań:		
		a) dla dyrektora (przybudówka p. Lubomęskiego) . . . 480 zł.		
		b) dla profesora fachowego (dra Wawnikiewicza):		
		a) we Lwowie 600 zł.		
		b) w Dublanach 180 „ 780 „		
		c) dla asystenta . . . 96 „		
		d) „ sekretarza dyrekcyi . 180 „		
		e) „ docenta hodowli . . 180 „		
		f) „ ogrodnika . . . 180 „		
		g) „ dyetaryusza dyrekcyi . 96 „		
		h) „ laboranta mechaniki i fizyki . . . 96 „		
		i) „ laboranta rolnictwa . 96 „	2.184	—
	37	Płaca kominiarza	100	—
	38	Sprzęty i ruchomości	120	150
	39	Koszta przewozu prelegentów . .	1.500	—
	40	„ lustracyi zakładu . . .	100	—
	41	„ nabożeństwa	50	470
	42	Apteka i inne koszta sanitarne . .	100	—
		Suma rubryki VI. .	10.154	870
		Do przeniesienia . .	45.767	5 400

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	45.767	5.400
VII.		**Potrzeby naukowe.**		
	43	Eksperymenta przy wykładach:		
		a) dla profesora rolnictwa . . 50 zł.		
		b) „ „ hodowli zwierząt 50 „		
		c) „ „ „ „ na doświadczenia z żywieniem zwierząt . . 150 „		
		d) „ „ anatomii i fizyologii . . 25 „		
		e) „ „ weterynaryi . 25 „		
		f) „ „ botaniki . 50 „		
		g) „ „ chemii rolniczej 50 „		
		h) „ „ fizyologii zwierząt . . 20 „		
		i) „ „ fizyki . . 40 „		
		j) „ „ miernictwa . 15 „		
		k) „ „ organizacyi gospodarstwa . 50 „		
		l) „ „ mechaniki i rolnictwa na zaprzęgi do demonstracyi i ćwiczeń z narzędziami rolniczemi . 100 „	625	—
	44	Zbiory i muzea, utrzymanie i uzupełnienie:		
		a) zbiór rolniczy . . . 200 zł.		
		b) „ hodowlany . . . 60 „		
		c) „ fizykalny . . . 100 „		
		d) „ botaniczny . . . 75 „		
		e) „ zoologiczny . . . 150 „		
		f) „ mechaniczny . . 300 „		
		g) „ mineralogiczny . . 60 „		
		h) „ technologiczny . . 60 „		
		i) „ okazów leśnych . . 10 „		
		j) „ „ ogrodniczych . 10 „		
		k) „ „ weterynaryjnych . 25 „		
		l) „ instrumentów mierniczych 10 „		
		m) „ modeli do budownictwa . 50 „		
		n) „ okazów do geografii fizycznej . . . . 10 „		
		o) „ okazów melioracyjnych . 50 „		
		p) „ okazów do fizyologii zwierząt . . . . 150 „		
		r) utrzymanie stacyi meteorologicznej . . . 90 „	1.410	—
		Do przeniesienia .	2.035	—
			45.767	5.400

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajny
			Złote austryackie	
VII.		Z przeniesienia . .	45 767	5.400
			2.035	—
	45	Laboratorya: zwycz. nadzwycz.		
		a) laboratoryum rolnicze 225 zł. — zł.		
		α) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „		
		b) laboratoryum chemii rolniczej . . . 300 „ 400 „		
		β) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „		
		c) laboratoryum roślinno-fizyologiczne . . 250 „ — „		
		γ) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „		
		d) laboratoryum chemii ogólnej . . . 600 „ — „		
		δ) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „		
		e) laboratoryum zootomiczne . . . 200 „ — „		
		ε) na bibliotekę podręczną . . 60 „ — „	1.875	400
	46	Biblioteka i czytelnia:		
		a) przykupno dzieł . . 500 zł.		
		b) oprawa książek . . . 50 „		
		c) czasopisma . . . 450 „	1.000	—
	47	Utrzymanie pola doświadczalnego . .	500	—
	48	Wycieczki naukowe uczniów z profesorami	600	—
	49	Utrzymanie pasieki	30	—
	50	Ogród:		
		a) utrzymanie ogrodu . 600 „		
		b) druk katalogu . . 25 „	625	—
	51	Wynagrodzenie dla folwarku dublańskiego za straty, ponoszone wskutek zastosowania stanu inwentarza do potrzeb szkoły	1.000	—
		Suma rubryki VII. .	7.665	400
VIII.		**Podatki i opłaty.**		
	52	Podatek gruntowy i domowy . . .	513	—
IX.		**Budowy.**		
	53	Budowa szopy na maszyny i narzędzia rolnicze	—	4.500
		Do przeniesienia .	53.945	10.300

Liczba rubryki	Liczba pozycye	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	53.945	10.300
X.	54	**Utrzymanie 12-tu uczniów w internacie** po 350 zł.	4.200	—
XI.	55	**Rozmaite nieprzewidziane** . .	100	—
XII.	56	**Utrzymanie internatu.**		
		a) Administrator domu zakł., płaca 480 zł.		
		wikt . . . . 294 „		
		opał i światło . . . 100 „	874	—
		b) Portyer, płaca . . . 150 zł.		
		wikt . . . . 180 „		
		opał i światło . . . 40 „		
		ubranie . . . . 60 „	430	—
		c) Magazynier (jak pobory portyera)	430	—
		d) Dwóch lokajów, płaca po 96 zł. . . . . 192 zł.		
		wikt po 174 zł. . . 348 „		
		opał i światło po 40 zł. . 80 „		
		ubranie po 60 zł. . . 120 „	740	—
		e) Dwóch stróżów po 204 zł. rocznie .	408	—
	57	Wynagrodzenie lekarza . , . .	200	—
	58	Koszta lekarstw	100	—
	59	Wikt 25 uczniów przez 10 miesięcy po 24 zł. 50 ct.	6.125	—
	60	Pranie pościeli i naprawa tejże . .	280	—
	61	Opał internatowego budynku . . .	900	—
	62	Oświetlenie „ „ . . .	700	—
	63	Utrzymanie budynku i sprzętów . .	300	—
		Suma rubryki XII. .	11.487	—
		Suma wydatków	69.732	10.300
		Razem .	80.032 zł.	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		DOCHODY.		
I.		**Subwencye.**		
	1	Z c. k. Skarbu państwa:		
		a) subwencya zwyczajna . . .	10.000	—
		b) na budowę internatu, VI. rata .	—	5.000
	2	Z funduszu kultury krajowej . . .	4.160	—
		Suma rubryki I. .	14 160	5.000
II.		**Opłaty od uczniów.**		
	3	Wpisowe od 13 uczniów po 5 zł. . .	65	—
	4	Czesne od 13 uczniów po 100 zł. 1.300 zł.		
		na uwolnienie części uczniów od opłaty czesnego . . 400 „	900	—
	5	Opłaty za ćwiczenia w laboratoryach od 13 uczniów po 8 zł. , . .	104	—
	6	Opłaty na utrzymanie w internacie:		
		a) od 13 uczniów samopłacących po 350 zł. . . . 4.550 zł.		
		b) od 12 uczniów przyjętych na koszt funduszu kraj. (obacz rubr. X. poz. 54 wyd.) po 350 zł. . . . . 4.200 „	8.750	—
		Suma rubryki II. .	9.819	—
III.	7	**Dochód z pasieki**	10	—
IV.	8	**Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu**	70	—
V.	9	**Odsetki z legatu ś. p. Karola Skibińskiego**	98	—
VI.	10	**Dochody rozmaite**	200	—
		Suma dochodów .	24.357	5 000
		Razem .	29.357	
		W porównaniu z wydatkami .	80.032	
		Okazuje się **niedobór** .	50.675	

Zastępca Przewodniczącego:

Biliński.

Sprawozdawca:

Stanisław Jędrzejowicz.

B) Szkoła niższa

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Płace nauczycieli.**		
	1	Zastępstwo nauczycieli do nauk fachowych	1 375	—
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . 140 „	1.140	—
	3	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca . . . . 700 zł. dodatek aktywalny . 100 „	800	—
	4	Docent weterynaryi	150	—
	5	Katecheta	200	—
	6	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów	600	—
		Suma rubryki I. .	4.265	—
II.		**Pensye, emerytury i zaopatrzenia.**		
	7	Bartowa Helena, wdowa po nauczycielu .	250	—
III.		**Koszta administracyjne.**		
	8	Zarząd : *a*) remuneracya dyrektora wyższej szkoły . . . 400 zł. *b*) potrzeby kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . 100 „	500	—
	9	Opał i oświetlenie	350	—
	10	Utrzymanie budynków, ubezpieczenie i kominiarz	400	—
	11	Sprzęty i ruchomości	100	220
	12	Koszta nabożeństwa obrządku gr. kat. .	300	—
	13	Lekarz	100	—
	14	Lekarstwa i koszta sanitarne . .	50	—
		Suma rubryki III. .	1.800	220
IV.		**Utrzymanie uczniów.**		
	15	Stołowanie 39 uczniów po 164 zł. 25 ct.	6.406	—
	16	Odzież, pościel i pranie tychże po 60 zł. .	2.340	—
		Suma rubryki IV. .	8.746	—
		Do przeniesienia .	15.061	220

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	15.061	220
V.		**Potrzeby naukowe.**		
	17	Zaprzęgi do demonstracyi . . .	80	—
	18	Przybory do pisania i nauki uczniów .	200	50
	19	Przykupno zwierząt do sekcyi . .	30	—
	20	„ modeli, machin i narzędzi .	200	—
		Suma rubryki V. .	510	50
VI.	21	**Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej . . . . .**	40	—
VII.	22	**Rozmaite nieprzewidziane . . .**	50	—
		Suma wydatków .	15.661	270
		Razem .	**15.931 zł.**	
		DOCHODY.		
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa .**	3.000	—
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów . .**	448	—
III.	3	**Zarobek 39 uczniów po 18 zł. . .**	702	—
IV.	4	**Rozmaite nieprzewidziane . . .**	50	—
		Suma dochodów .	4.200	—
		W porównaniu z wydatkami . . .	15.931	—
		Okazuje się **niedobór** .	11.731	—

Zastępca Przewodniczącego:
Biliński.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

C) Szkoła gorzelnicza.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Płace nauczycieli.**		
	1	Dyrektor szkoły i gorzelni . . .	600	—
	2	Adjunkt, jednocześnie gorzelnik w gorzelni	1.000	—
	3	Docenci:		
		a) matematyki i rysunków . .	150	—
		b) fizyki	150	—
		c) chemii	150	—
		d) gorzelnictwa	500	—
		e) nauki o kotłach i maszynach .	200	-
		f) nauki o opodatkowaniu . .	200	—
		g) administracyi i rachunkowości .	60	—
		h) nauki o fabrykacyi drożdży prasowanych	200	—
		Suma rubryki I. .	3.210	—
II.		**Koszta administracyjne.**		
	4	Druki, inseraty, portorya i t. p. . .	30	—
	5	Koszta przewozu prelegentów . .	100	—
	6	„ podróży dyrektora w sprawach szkolnych	60	—
		Suma rubryki II. .	190	—
III.		**Potrzeby naukowe.**		
	7	Wyższej szkole rolniczej za użycie laboratoryum	80	—
	8	Przyrządy do laboratoryum gorzelni. .	50	—
	9	Koszt produkcyi drożdży prasowanych .	150	—
	10	Książki i czasopisma	60	—
	11	Wycieczki profesorów z uczniami . .	200	—
		Suma rubryki III. .	540	—
IV.	12	**Zapomogi dla uczniów:**		
		a) z funduszów krajowych . 300 zł.		
		b) z subwencyi państwowej . 500 „	800	—
V.	13	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	20	—
		Suma wydatków .	4.760	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		DOCHODY.		
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa:**		
		a) na utrzymanie szkoły . . .	1.500	—
		b) na zapomogi dla uczniów . .	500	—
		Suma rubryki I. .	2.000	—
II.	2	**Opłaty od uczniów**	500	—
		Suma dochodów .	2.500	—
		W porównaniu z wydatkami	4.760	—
		okazuje się **niedobór**	2.260	—

Zastępca Przewodniczącego:
Biliński.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

D) Gorzelnia.

Liczba rubryki	Liczba pozycye	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI		
I.		**Płace.**		
	1	Maszynista	400	—
	2	5 robotników po 15 zł. miesięcznie przez 6 miesięcy i jeden po 15 zł. miesięcznie przez cały rok z dodatkiem na pomieszkanie	690	—
		Suma rubryki I. .	1.090	—
II.		**Koszta wyrobu spirytusu.**		
	3	Opał przez 5 miesięcy (450 m. drzewa po 3 zł.)	1.350	—
	4	Ziemniaki (2.200 q. po 2 zł.) . .	4.400	—
	5	4% jęczmienia (88 q. po 7 zł.) . .	616	—
	6	Żyto i kukurudza (2×90=180 q. po 7 zł.)	1.260	—
	7	15% jęczmienia (30 q. po 7 zł.) . .	210	—
	8	Światło, smarowidło, drożdże i t. p. .	200	—
	9	Monter, naprawa maszyn i kupno narzędzi	300	—
	10	Ubezpieczenie budynków, urządzeń i robotników	200	—
		Suma rubryki II. .	8.536	—
III.		**Rozmaite.**		
	11	Utrzymanie budynków i podwórza . .	30	—
	12	Podatek dochodowy	60	—
	13	Koszta komisyi lustracyjnych, posyłki i wyjazdy w sprawach gorzelni . .	50	—
		Suma rubryki III. .	140	—
		Suma wydatków .	9.766	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		DOCHODY.		
I.	1	**Ze sprzedaży spirytusu** (300 hl. po 18 zł.)	5.400	—
II.	2	**Ze sprzedaży wywarów** (152·85 hl. po 2 zł. 38 ct.)	363	—
III.	3	**Bonifikacya** za 300 hl. spirytusu po 5 zł.	1.500	—
		Suma dochodów .	7.263	—
		W porównaniu z wydatkami .	9.766	—
		okazuje się **niedobór** .	2.503	—

Zastępca Przewodniczącego:
Biliński

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

E) Folwark.

Liczb rubryki	Liczb pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**		
	1	Płace i zasługi	2.560	—
	2	Najem robotnika	4.000	—
	3	Zmiana i dokupno nasienia	300	—
	4	Dokupno nawozów dopełniających:		
		a) na pole 1.045 zł.		
		b) na łąki 200 „	1.245	—
	5	Dokupno karmy (owsa, makuchów, kiełków)	2.600	—
	6	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży	500	—
	7	Utrzymanie budynków i ogrodzeń	150	786
	8	*a)* Betonowanie podłóg i żłobów w stajni opasowej	—	700
		b) Urządzenie betonowego brażnika w starej krowiarni	—	186
	9	*a)* Utrzymanie i naprawa maszyn i narzędzi, oraz kucie koni	500	—
		b) Kupno młocarni 940 zł.		
		c) „ sieczkarni 98 „	—	1.038
	10	Utrzymanie rowów i dróg	50	—
	11	*a)* Melioracye łąk II. rata	—	1.500
		b) Utrzymanie narzędzi i dokupno materyałów	150	—
		c) Wynagrodzenie łąkowego	200	—
	12	Drenowanie pól	—	400
	13	Zabezpieczenie od pożaru i gradu	400	—
	14	Kuchnia folwarczna	300	—
	15	Koszta kancelaryjne	80	—
	16	Światło i smarowidło	50	—
	17	Kultura lasu i plantacye nieużytków	100	—
	18	Rogatki, posyłki i jazdy w interesach folwarku	100	—
	19	Budowa domu dla służby i robotników	—	2.520
		Suma rubryki I.	13.285	7.130
II.	20	**Cegielnia**	1.000	—
III.	21	**Podatki, opłaty i daniny**	700	—
IV.		**Spłata kapitału i odsetek dłużnych.**		
	22	Towarzystwu kredytowemu ziemskiemu we Lwowie:		
		a) 39 i 40 rata kapitału z odsetkami od pożyczki 5.000 300 zł.		
		b) 29 i 30 rata kapitału z odsetkami od poż. 11.600 zł. 696 „	996	—
		Do przeniesienia	996	—
			14.985	7.130

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złoţe austryackie	
IV.		Z przeniesienia .	14.985	7.130
			996	—
	23	Renta wieczysta c. k. galic. Towarzystwu gospodarczemu	1.600	—
		Suma rubryki IV. .	2.596	—
V.	24	**Rozmaite nieprzewidziane** . .	150	200
		Suma wydatków .	17.731	7.330
		Razem .	25.061	
		DOCHODY.		
I.		**Dochody z gospodarstwa.**		
	1	*a*) Ze sprzedaży ziemiopłodów . .	7.000	—
		b) Za owies i siano od szkół i stron prywatnych	1.300	—
	2	Z wynajętych łąk i pastwisk . . .	1.200	—
	3	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:		
		a) Krowiarnia:		
		α) mleko . . 4.000 zł.		
		β) przychowek . 500 „		
		γ) braki i opasy 500 „ 5.000 zł.		
		b) Nierogacizna . . . 200 „		
		c) Owce . . . . 60 „		
		d) Zysk na dokupionych 20 sztukach bydła opasowego, oraz spieniężenie paszy i różnych karm . . 400 „		
		e) Ryczałt od szkół za straty, wynikające z zastosowania inwentarza do potrzeb szkół 1.000 „	6.660	—
	4	Z lasu i stawów	50	—
		Suma rubryki I. .	16.210	—
		Do przeniesienia .	16.210	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	16.210	—
II.	5	**Z cegielni**	1.500	—
III.		**Z dzierżaw.**		
	6	Czynsz z karczmy i dodanych gruntów .	150	—
	7	Z polowania	25	—
		Suma rubryki III. .	175	—
IV.	8	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—
		Suma dochodów .	17.935	—
		W porównaniu z wydatkami .	25.061	—
		okazuje się **niedobór** .	7.126	—

Zastępca Przewodniczącego:
Biliński.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

F) Stacya botaniczna.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Płace personalu.**		
	1	Kierownik stacyi	600	—
	2	Remuneracya profesora rolnictwa . .	120	—
	3	Asystent stacyi, płaca . . 600 zł.		
		na mieszkanie . . 120 „		
		„ opał . . . 39 „	759	—
	4	Laborant	200	—
		Sumu rubryki I. .	1 679	--
II.		**Utrzymanie stacyi.**		
	5	Koszta utrzymania i urządzenia stacyi .	300	200
	6	„ dopełnienia urządzeń ogrodu górskiego	—	100
	7	„ utrzymania ogrodu górskiego . .	300	—
	8	*a*) Założenie i utrzymanie *zwycz. nadzw.* 8 pól doświadczalnych z trawami . 300 zł. 100 zł.		
		b) Założenie i utrzymanie 3 pól doświadczalnych górskich z jarzynami 100 „ 50 „		
		c) Analizy z pól utrzymywanych kosztem Towarzystwa gospodarczego 100 „ — „	500	150
	9	Koszta kancelaryjne	250	—
	10	„ druków i wydawnictw . .	100	100
	11	Prenumerata pism i zakupno podręczników	100	100
	12	Koszta podróży kierownika i asystenta .	200	—
		Suma rubryki II .	1.750	650
		Suma wydatków .	3.429	650
		Razem .	4.079	
		DOCHODY.		
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	1.000	—
II.	2	**Dochód z analiz**	200	—
III.	3	**Dochód z pól i ogrodu** . . .	200	—
		Suma dochodów .	1.400	—
		Z porównania z wydatkami .	4.079	—
		Okazuje się **niedobór** .	2.679	—

Zastępca Przewodniczącego:
Biliński.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz

G) Stacya chemiczna.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote austryackie	
		WYDATKI.			
I.		**Płace personalu.**			
	1	Kierownik stacyi, płaca . . .		600	—
	2	Profesor rolnictwa. remuneracya . .		120	—
	3	2 asystentów z płacą po 600 zł.	1.200 zł.		
		na mieszkanie po 120 zł.	240 „		
		„ opał po 39 zł. .	78 „	1.518	—
	4	Laborant		450	—
	5	*a*) Służący . . .	216 zł.		
		b) pomocnik służącego przez 6 miesięcy po 18 zł. .	108 „	324	—
	6	Na utrzymanie asystentów w stacych do rozporządzalności Wydziałowi kraj. .		—	400
		Suma rubryki .		3.012	400
II.		**Utrzymanie stacyi.**			
	7	Koszta utrzymania stacyi . . .		1.200	—
	8	„ prowadzenia doświadczeń wegetacyjnych i wazonowych . . .		500	—
	9	*a*) Założenie i prowadzenie pól doświadczalnych w 5 miejscowościach . .	750 zł.		
		b) Analizy z tych pól .	150 „		
		c) „ z pól utrzymywanych kosztem Towarzystwa gospodarczego .	200 „	1.100	—
	10	Koszta kancelaryjne		250	—
	11	Druki sprawozdań		300	—
	12	Prenumerata pism i zakupno podręczników		160	—
	13	Koszta podróży kierownika i asystentów .		400	—
		Suma rubryki II. .		3 910	—
		Suma wydatków .		6.922	400
		Razem . .		7.322	
		DOCHODY.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa .**		1.000	—
II.	2	**Dochód z analiz**		750	—
		Suma dochodów .		1.750	—
		W porównaniu z wydatkami .		7.322	—
		Okazuje się **niedobór**		5.572	—

Zastępca Przewodniczącego:
Biliński.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

Budżet krajowy na rok 1898.

Rubr. XV. poz. 217 wydatków.

(**Sprawozdawca poseł Stanisław Jędrzejowicz**).

Poz. 217. Na spłatę reszty bezprocentowej pożyczki, zaciągniętej na eksploatacyę torfu w Dublanach z fund. przem. rolniczego w kwocie 5.513 zł. 21 ct., II. rata z pięciolecia . . . . . 1.100 zł.

We Lwowie dnia 8. lutego 1898

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Stan. Jędrzejowicz.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Rubr. XV. poz. 218. i 219. wydatków.
Rubr. IX. poz. 46. i 47. dochodów.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o preliminarzu na r. 1898 krajowej średniej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.

(Sprawozdawca p. Stanisław Jędrzejowicz).

A) Szkoła.

Wysoki Sejmie!

Uchwalony przez Wys. Sejm dla tej szkoły budżet na r. 1897 wyznaczył:

wydatki w kwocie	76.801 zł.
dochody „	32.060 „
niedobór do pokrycia w kwocie . .	44.741 zł.

Na r. 1898 preliminuje Wydział krajowy

wydatki w kwocie	64.599 zł.
dochody „	32.525 „
niedobór w kwocie . .	32.074 zł.

Z porównania preliminarza na r. 1898 z budżetem na r. 1897 okazuje się, że Wydział krajowy oblicza na r. 1898

wydatki *niżej* o	12.202 zł.
dochody *wyżej* o	465 „
zatem niedobór *niżej* o . .	12.667 zł.

Na zmniejszenie wydatków wpłynęło głównie to, że wyznaczone na rok 1897 jednorazowe nadzwyczajne kredyty na budowle i adaptacye mieszkań odpadły.

Zbadawszy poszczególne pozycye preliminowanych wydatków i dochodów i uznając je za odpowiednie komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić budżet szkoły czernichowskiej na r. 1898 zgodnie z przedłożonym przez Wydział krajowy preliminarzem według następującego poszczególnienia:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Płace nauczycili.**		
	1	Dyrektor, płaca . . . 2 000 zł. dodatek aktywalny . 320 „ 2 dodatki pięcioletnie po 200 zł. . . . 400 „	2.720	—
	2	Kapelan i katecheta, oraz docent jednego z przedmiotów ogólnie kształcących, płaca . . . . 1.400 zł. dodatek aktywalny . 260 „	1.660	—
	3	8 profesorów, płaca po 1.400 zł. 11.200 zł. dodatki aktyw. po 260 zł. 2.080 „ „ pięcioletnie . 1.800 „	15.080	—
	4	Docent weterynaryi	800	—
	5	„ leśnictwa	400	—
	6	„ sadownictwa i warzywnictwa, oraz chmielarstwa i uprawy wikli . .	200	—
	7	Nauczyciel-instruktor do robót praktycznych, płaca . . 800 zł. dodatek aktywalny 140 „ dwa dodatki pięcioletnie po 100 zł. 200 „ 1.140 zł. po strąceniu zwrotu z funduszu folwarku w Czernichowie za administracyę 200 „	940	—
	8	Prefekt internatu, zarazem nauczyciel gimnastyki, płaca . . 800 zł. wikt . . . . 360 „ światło . . . 10 „	1.170	—
		Suma rubryki I. .	22.970	—
II.		**Płace urzędników administracyjnych etatowych.**		
	9	Kasyer, zarazem rachmistrz, płaca . .	1.200	—
	10	Pisarz Dyrekcyi, płaca	600	—
		Suma rubryki II. .	1.800	—
		Do przeniesienia . .	24.770	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	24.770	—
III.		**Płace funkcyonaryuszów nieetatowych.**		
	11	Lekarz zakładowy, płaca . 500 zł.		
		opał . . . . 50 „	550	—
	12	Ogrodnik zakładowy, płaca . 500 zł.		
		2 dodatki pięcioletnie po 50 zł. 100 „	600	—
	13	Pomocnik ogrodnika, płaca . 200 zł.		
		wikt . . . . 210 „	410	—
		Suma rubryki III. .	1.560	—
IV.		**Koszta utrzymania służby szkolnej.**		
	14	Służba wyższa:		
		a) Tercyan szkoły, zarazem woźny, płaca . . . . 150 zł.		
		na ubiór . . . 50 „		
		wikt . . . . 150 „		
		b) Portyer bramy zakładowej, płaca . . . . 150 „		
		na ubiór . . . 50 „		
		wikt . . . . 150 „		
		c) Stróż nocny, płaca . 150 „		
		wikt . . . . 150 „		
		ubiór . . . . 50 „	1.050	—
	15	Służba niższa:		
		a) Służący przy laboratoryum chemii, płaca . . . . 80 zł.		
		wikt . . . . 106 „		
		b) 3 chłopców przy muzeach, zbiorach i salach wykładowych, płaca po 50 zł. 150 zł.		
		wikt po 106 zł. . . 318 „		
		c) stróż domowy, płaca . 80 „		
		wikt . . . . 106 „	840	—
		Suma rubryki IV. .	1.890	—
V.		**Emerytury i zaopatrzenia.**		
	16	Dr. Prażmowski Adam, b. profesor, emeryt.	645	—
		Suma rubryki V. .	645	—
		Do przeniesienia .	28.865	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	28.865	—
VI.		**Koszta administracyjne.**		
	17	Zarząd:		
		a) pomoc kancelaryjna dla Kuratoryi szkoły . . 200 zł.		
		b) potrzeby kancelar. szkoły 150 „		
		c) druki i inseraty . . 100 „		
		d) portorya i przesyłki . 150 „		
		e) koszta podróży w interesach zakładu i przywóz środków naukowych . 450 „		
		f) koszta przyjazdu docenta weterynaryi . . . 150 „	1 200	—
	18	Opał w gmachu szkolnym i internacie .	1.600	—
	19	Oświetlenie „ „ „ .	1 000	—
	20	Utrzymanie budynków i ogrodzeń . .	1.500	—
	21	Pokrycie dachu i sporządzenie nowych schodów do piwnicy w domu dla profesorów, zwanym „Leśniczówką“		188
	22	Zabezpieczenie budynków i zbiorów .	500	—
	23	Najem pomieszkań dla funkcyonaryuszów szkoły	900	—
	24	Płaca kominiarza	180	—
	25	Sprzęty i ruchomości	150	—
	26	Koszta lustracyi zakładu . . .	300	—
	27	Koszta nabożeństwa	120	—
	28	Na aptekę	200	—
	29	Utrzymanie dziedzińców . . .	150	—
		Suma rubryki VI. .	7.800	188
		Do przeniesienia .	36 665	188

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	36.665	188
VII.		**Utrzymanie uczniów.**		
	30	Żywność (70 uczniów po 240 zł.) . .	16.800	—
	31	Pranie (70 uczniów po 10 zł. 65 ct.) .	745	—
	32	Służba internatu:		
		a) 5 chłopców do obsługi uczniów (płaca po 50 zł., wikt po 106 zł.) 780 „		
		b) palacz do obsługi kaloryferów, (płaca 150 zł., wikt 150 zł.) . 300 „	1.080	—
	33	Sprzęty:		
		a) do sal sypialnych	100	—
		b) „ infirmeryi	30	—
		c) „ sali rekreacyjnej i gimnastycznej .	25	—
	34	Odzież, (70 uczniów po 60 zł.) . .	4.200	—
	35	Pościel	200	—
		Suma rubryki VII. .	23.181	—
VIII.		**Potrzeby naukowe.**		
	36	Eksperymenta przy wykładach:		
		a) dla profesora rolnictwa . . 20 zł.		
		b) „ „ hodowli . . 25 „		
		c) „ „ zootomii . . 20 „		
		d) „ „ weterynaryi . 25 „		
		e) „ „ botaniki . . 30 „		
		f) „ „ fizyki . . 20 „		
		g) „ „ miernictwa . . 25 „		
		h) „ „ chemii ogólnej . 50 „		
		i) „ „ mleczarstwa . 50 „		
		j) „ „ rybactwa . . 50 „	315	—
		Do przeniesienia .	315	—
			59.846	188

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	59.846	188
			315	—
VIII.	37	Zbiory i muzea:		
		a) zbiór rolniczy . . . 100 zł.,		
		b) „ hodowlany . . 100 „		
		c) „ fizyczny . . . 100 „		
		d) „ geograficzny . . 50 „		
		e) „ botaniczny . . 50 „		
		f) „ zoologiczny . . 50 „		
		g) „ zootomiczny . . 50 „		
		h) „ mechaniczny . . 50 „		
		i) „ mineralogiczny . . 20 „		
		j) „ technologiczny . . 80 „		
		k) „ okazów leśnych . 30 „		
		l) „ „ weterynaryjn. 30 „		
		m) „ narzędzi rolnicz. . 100 „		
		n) „ modeli do budownictwa 50 „		
		o) „ przyrządów mierniczych 50 „		
		p) „ mleczarski . . 50 „		
		r) „ ogrodniczy . . 60 „		
		s) „ melioracyjny . . 50 „		
		t) „ rybacki . . . 50 „		
		u) Stacya meteorologiczna . 30 „	1.150	—
	38	Laboratorya:		
		a) chemii ogólnej i gabinet . 400 zł.,		
		b) chemii rolniczej . . 200 „		
		c) „ technologicznej . 100 „		
		d) zootomiczne . . . 100 „		
		e) roślinno-fizyologiczne . 100 „		
		f) rolnicze . . . . 100 „	1.000	—
	39	Biblioteka:		
		a) przykupno dzieł . . . 400 zł.		
		b) oprawa książek . . . 50 „		
		c) czasopisma naukowe i polityczne . . . . 150 „	600	—
	40	Utrzymanie i uzupełnienie ogrodu pomologicznego i warzywnego . . .	400	—
	41	Ogród botaniczny	100	—
	42	Utrzymanie pola doświadczalnego . .	150	—
	43	Wycieczki naukowe uczniów z profesorami	500	—
		Suma rubryki VIII.	4.215	—
IX.		**Rozmaite.**		
	44	Utrzymanie ochotniczej straży ogniowej .	100	—
	45	Nieprzewidziane	250	—
		Suma rubryki IX. .	350	—
		Suma wydatków .	64.411	188
		Razem .	64.599	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		DOCHODY.		
I.		**Subwencye.**		
	1	Z c. k. Skarbu Państwa na potrzeby szkoły	7.000	—
II.		**Opłaty od uczniów.**		
	2	Opłaty na utrzymanie 70 uczniów po 320 zł.	22.400	—
	3	Czesne od 70 uczniów po 50 zł. 3.500 zł. po strąceniu $^1/_4$ części od uczniów uwolnionych od czesnego przez Wydział krajowy . . . . 875 „	2.625	—
		Suma rubryki II. .	25.025	—
III.		**Inne dochody.**		
	4	Ze sprzedaży płodów z ogrodów . .	400	—
VI.	5	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	100	—
		Suma dochodów .	32.525	—
		W porównaniu z sumą wydatków	64.599	—
		okazuje się **niedobór**	32.074	—

Zastępca przewodniczącego:
Biliński.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

B) Folwark.

Wydział krajowy preliminuje na r. 1898:

wydatki w kwocie . . . . . 6.960 zł.
dochody „ . . . . . 7.820 „
nadwyżkę dochodów . . . 860 zł.

Że zaś w roku 1897 oznaczył Wys. Sejm nadwyżkę dochodów w kwocie 616 zł., przeto preliminarz na r. 1898 jest korzystniejszy o 244 zł.

Zgodnie z tym preliminarzem komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić budżet folwarku czernichowskiego na r. 1898 według następującego poszczególnienia:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**		
	1	Płace i zasługi:		
		a) Nauczyciel-instruktor za administracyę folwarkiem . . . 200 zł.		
		b) służba folwarczna (zasługa i ordynarya) . . 1.200 „	1.400	—
	2	Najem robotnika:	*zwycz.*	*nadzwycz.*
		a) do gospodarstwa folwarcznego . 600 zł.	— zł.	
		b) do chmielarni:		
		α) zawiadowca chmielarni . . . 50 „	— „	
		β) roboty przy chmielarni . . . 150 „	150 „ 800	150
	3	Dokupno i zmiana nasienia . . .	200	—
	4	„ nawozów dopełniających . .	200	—
	5	„ słomy i karmy . . .	400	—
	6	„ pary koni	—	400
	7	Inwentarz użytkowy (naprawa uprzęży) .	100	—
	8	Utrzymanie budynków folwarcznych .	100	116
	9	Naprawa narzędzi i sprzętów . . .	100	—
	10	Drenowanie pól, zwanych „Stawisko“ .	—	350
	11	Utrzymanie rowów	100	—
	12	Zabezpieczenie od pożaru i gradobicia .	50	—
	13	Światło i smarowidło	40	—
		Suma rubryki I. .	3.490	1.016
II.		**Las i plantacya wikla.**		
	14	Służba, roboty i zalesienie . . .	680	—
	15	Utrzymanie wikli i uzupełnienie plantacyi	250	—
	16	Wynagrodzenie ogrodnika . . .	250	—
		Suma rubryki II. .	1.180	—
III.	17	**Utrzymanie brzegów Wisły** . .	170	—
IV.	18	**Podatki i daniny**	600	—
V.	19	**Spłata kapitałów i odsetek dłużnych:** Bankowi krajowemu we Lwowie IV. i V. rata wraz z 4% odsetkami od pożyczki 13.000 koron (607 koron 2 gr., czyli 303 zł. 51 ct.) . .	304	—
VI.	20	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	200	—
		Suma wydatków .	5.944	1.016
		Razem .	6 960	

Liczba rubryki	Liczba pozycye	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		DOCHODY.		
I.		**Z gospodarstwa.**		
	1	Ze sprzedaży płodów rolnych i chmielarni	1.220	—
	2	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:		
		a) krowiarnia . . . 1.200 zł.		
		b) nierogacizna . . . 200 „	1.400	—
	3	Z wynajętych ról i pastwisk . . .	500	—
	4	Za wynajęte konie	300	—
	5	Za nawóz stajenny do ogrodów . .	50	—
		Suma rubryki I. .	3.450	—
II.		**Z lasu i wikla.**		
	6	Ze sprzedaży drzewa opałowego i budulcowego	1.200	—
	7	Z wikla i trawy wśród wikla . .	2.500	—
		Suma rubryki II. .	3.700	—
III.	8	**Z pieca wapiennego**	550	—
IV.		**Z dzierżaw.**		
	9	Z bud jarmarcznych i budynków pokarczemnych , ...	50	—
V.		**Lądowe i olborne.**		
	10	Z lądowego	10	—
	11	Olborne za łamanie kamienia . . .	60	—
		Suma rubryki V. .	70	—
		Suma dochodów	7.820	—
		W porównaniu z wydatkami	6.960	—
		okazuje się **nadwyżka dochodów**	860	—

Zastępca przewodniczącego:
Biliński.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

Rubr. XV. poz. 220 do 223, 226 i 227 wyd.
i rubr. X. poz. 48 do 53 doch.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o kraj. niższej szkole rolniczej w Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach, Bereźnicy, szkole ogrodniczej w Tarnowie i szkole uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

(Sprawozdawca poseł St. Niezabitowski).

Szkoła w Horodence.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z wnioskiem Wydziału kraj. wydatki w kwocie 15.183 zł., dochody w kwocie 3.670 zł.; niedobór zatem wynosić będzie kwotę 11 513 zł. W porównaniu z budżetem na rok 1897 wydatki będą większe o 1.003 zł., dochody wyższe o 160 zł.; niedobór zatem będzie większy o sumę 843 zł. Wydatki są niżej preliminowane w następujących pozycyach: rubr. I. poz. 4. płaca nauczyciela do nauk elementarnych niższa o 50 zł. z powodu przyjęcia nowego nauczyciela w osobie p Ludwika Zuba z mniejszymi poborami; rubr. II. poz. 6 d) wydatek mniejszy o 80 zł., odpada bowiem wydatek nadzwyczajny na zakupno kasy ogniotrwałej; rubr. II. poz 10. wydatek mniejszy o 50 zł., odpada bowiem wydatek nadzwyczajny w kwocie 100 zł.; podwyższa się zaś wydatek zwyczajny o kwotę 50 zł. z powodu prowadzenia kuchni we własnym zarządzie; rubr. IV. poz. 18 d) wydatek mniejszy o 250 zł., odpada bowiem wydatek nadzwyczajny w tejże wysokości na założenie pola doświadczalnego dla prowadzenia na niem doświadczeń z nawozami sztucznymi.

Wydatki są wyżej preliminowane w następujących pozycyach: Rubr. I. poz. 5. płaca katechety obrz łać i gr. kat. wyższa o 100 zł., dotychczasowi bowiem katecheci nie chcieli pełnić nadal swych obowiązków za tak nizkie wynagrodzenie; rubr. II. poz. 9 a) wyższa o 520 zł. w wydatkach nadzwyczajnych z powodu niezbędnej przebudowy walącego się domku, w którym mieszka instruktor; rubr. II. poz. 9 b) wydatek nadzwyczajny wyższy o 813 zł. na wystawienie suszarni dla liścia tytoniowego, takiej, jaką od kilku lat posiada szkoła w Jagielnicy.

Dochody preliminuje komisya zgodnie z wnioskami Wydziału kraj. w rubr. II. poz. 2 b) wyższe o 100 zł., ponieważ gmina miasta Horodenki uchwaliła stypendyum dla jednego ucznia w tejże wysokości; w rubr. III. poz. 3. dochód wyższy o 60 zł. z ogrodu.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić wydatki i dochody niższej szkoły rolniczej w Horodence zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego, jak następuje:

Liczba rubryki	Liczba pozycye	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Płace nauczycieli.**		
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca . . . . 1.300 zł. dodatek aktywalny . 140 „	1.440	—
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . 100 „	1.100	—
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca	600	—
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca . . . . 500 zł. dodatek aktywalny . 50 „	550	—
	5	Katecheta obrz. łac. i gr. kat. . .	300	—
		Suma rubryki I. .	3.990	—
II.		**Koszta administracyi.**		
	6	Zarząd: *a*) pomoc kancelaryjna . 120 zł. *b*) koszta kancelaryjne . 100 „ *c*) sługa szkolny i stróż nocny 300 „	520	—
	7	Opał	700	—
	8	Oświetlenie	150	—
	9	*a*) Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz) . . .	300	1.100
		b) Budowa suszarni	—	813
	10	Sprzęty i ruchomości	150	—
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych	400	—
	12	Podatek od gruntu szkolnego . . .	30	—
		Suma rubryki II. .	2.250	1.913
		Do przeniesienia	6.240	1.913

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	6.240	1.913
III.		**Utrzymanie uczniów.**		
	13	Stołowanie . . . dla 40 uczniów po		
	14	Odzież, pościel i pranie / 150 zł.	6.000	—
	15	Lekarz i apteka	150	—
	16	Uczeń praktykant	150	—
		Suma rubryki III. .	6.300	—
IV.		**Potrzeby naukowe.**		
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (książki, papier, zeszyty itp.) . .	120	—
	18	Środki naukowe:		
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi 150 zł.		
		b) biblioteka i czytelnia . 80 „		
		c) ogród szkolny (nasiona, okazy roślin, nawozy i t. p.) . 100 „	330	—
	19	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu (w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1890.) . .	20	—
	20	Wycieczki z uczniami	50	—
		Suma rubryki IV. .	520	—
V.		**Kursy specyalne.**		
	21	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	50	—
	22	„ mleczarstwa	50	—
	23	„ uprawy tytoniu	60	—
		Suma rubryki V. .	160	—
VI.	24	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—
		Suma wydatków .	13.270	1.913
		Razem .	15.183	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		DOCHODY.		
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	3.000	—
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów:**		
		a) Rada powiatowa horodeńska, 3 stypendya po 100 zł. i 1 stypendyum 150 zł. . . . 450 zł.		
		b) Gmina miasta Horodenki, 1 stypendyum . . 100 „	550	—
III.	3	**Dochód z ogrodu** (pola) szkolnego i z ogródka doświadczalnego tytoniowego	120	—
		Suma dochodów .	3.670	—
		W porównaniu z wydatkami .	15.183	—
		okazuje się **niedobór** .	11.513	—

Przewodniczący:
Dunajewski

Sprawozdawca:
Stanisław Niezabitowski.

Szkoła w Jagielnicy.

Rubr. XV. poz. 221 wyd. i rubr. X. poz. 49 doch.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego wydatki w kwocie 14.400 zł., dochody w kwocie 5.794 zł., niedobór zatem wynosić będzie kwotę 8.606 zł. W porównaniu z preliminarzem na rok 1897 wydatki będą większe o 120 zł., dochody większe o 1.610 zł., niedobór zaś mniejszy 1.490 zł.

Wydatki są wyżej preliminowane w następujących pozycyach: rubr. I. poz. 1. więcej o 100 zł. z powodu pięciolecia dla kierownika szkoły Antoniego Świeżawskiego, które mu przypadnie od 1. lipca b. r.; rubr. II. poz. 9. więcej o 100 zł. na utrzymanie budynków, które już są zużyte i potrzebują większych napraw, nowe zaś przybywają, jak dom dla nauczycieli i suszarnia; rubr. III. poz. 11. więcej o 750 zł., przybyło bowiem na ten rok pięciu uczniów więcej, liczy się zaś na utrzymanie jednego ucznia 150 zł., rubr. III. poz. 12. więcej o 50 zł. na aptekę i lekarza z powodu większej ilości uczniów; z tego samego powodu w rubr IV. poz. 15 b) więcej o 20 zł. na bibliotekę i czytelnię; rubr. VI. poz. 21. wydatek nowy na gospodarstwo w kwocie 1.550 zł., który powstał tylko wskutek nowego sposobu budżetowania, w latach ubiegłych bowiem wstawiano w rubryce dochodów z gospodarstwa dochód netto w kwocie 800 zł., w tym zaś roku preliminuje się dochód brutto w kwocie 2.350 zł., w rubryce zaś wydatków wydatki brutto w kwocie 1.550 zł., dochód więc netto pozostaje ten sam co dawniej w kwocie 800 zł.

Wydatki są niżej preliminowane w następujących pozycyach: w rubr. II. poz. 9 a) i 9 b) odpadają wydatki nadzwyczajne w kwotach 1.500 zł. i 500 zł. na budowę domu dla nauczycieli i budowę drogi dojazdowej; w poz. 10 a) odpada wydatek w kwocie 200 zł. na utrzymanie koni, które były głównie potrzebne do wożenia wody do zakładu, od czasu jednak, kiedy pogłębiono studnię na dziedzińcu zakładowym, woda z niej wystarcza zupełnie do zaspokojenia potrzeb zakładu; w poz. 10 b) odpada wydatek 30 zł. na podatek od gruntu szkolnego, który mieści się w wydatkach brutto na gospodarstwo; rubr. III. poz. 13 a) odpada wydatek w kwocie 150 zł. na ucznia praktykanta, przydzielono bowiem na praktykę stypendystę Turakiewicza; rubr. IV. poz. 14. na przybory do nauki i pisania o 20 zł. mniej.

Dochody preliminuje się zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w rubr. II. poz. 2 a) dochód brutto z gospodarstwa szkolnego w kwocie 2 350 zł., w tejże pozycyi ust. b) więcej o 60 zł. z powodu, że jest w zakładzie 5 uczniów więcej.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić wydatki i dochody niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego jak następuje:

Liczb rubryki	Liczb pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Płace nauczycieli.**		
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik: płaca . . . . 1.300zł. dodatek aktywalny . 140 „ dodatki pięcioletnie . 300 „ dodatek osobisty . . 200 „	1.940	—
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych: płaca . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . 100 „ 2 dodatki pięcioletnie . 200 „	1.300	—
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów: płaca . . . . 480 zł. dodatek na wikt . . 120 „	600	—
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych: płaca . . . . 500 zł. dodatek aktywalny . 50 „	550	—
	5	Katecheta obrz. łac. i gr. kat. . .	200	—
		Suma rubryki I .	4 590	—
II.		**Koszta administracyi.**		
	6	Zarząd: *a*) pomoc kancelaryjna 120 zł. *b*) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya 100 „ *c*) sługa szkolny i stróż nocny . . 300 „	520	—
	7	Opał	600	—
	8	Oświetlenie	100	—
	9	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz) . . .	350	—
	10	Sprzęty i ruchomości	200	—
		Suma rubryki II. .	1.770	—
		Do przeniesienia .	6.360	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	6.360	—
III.		**Utrzymanie uczniów.**		
	11	Stołowanie,		
	12	Odzież, pościel i pranie . . (37 uczniów po 150 zł.)	5.550	—
	13	Lekarz i apteka	200	—
		Suma rubryki III. .	5.750	—
IV.		**Potrzeby naukowe.**		
	14	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (papiery, zeszyty, książki i t. p.) .	100	—
	15	Środki naukowe:		
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi i ćwiczeń praktycznych . . 150 zł.		
		b) biblioteka i czytelnia . 100 „		
		c) ogród szkolny . . 20 „	270	—
	16	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu	20	—
	17	Wycieczki z uczniami . . .	50	—
		Suma rubryki IV. .	440	—
V.		**Kursy specyalne.**		
	18	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	50	—
	19	„ mleczarstwa	50	—
	20	„ uprawy i suszenia tytoniu . .	100	—
		Suma rubryki V. .	200	—
VI.	21	**Gospodarstwo:**		
		a) Wydatki na gospodarstwo . 1.550 zł.		
		b) Czynsz dzierżawny za grunta, odstąpione szkole przez skarb jagielnicki . . 50 „	1.600	—
VII.	22	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—
		Suma wydatków . .	14.400	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		DOCHODY.		
I.		**Subwencye z c. k. Skarbu Państwa.**		
	1	Subwencya na utrzymanie szkoły . .	3.000	—
II.	2	**Dochody z gospodarstwa:**		
		a) Dochód z gospodarstwa szkolnego . . . 2.350 zł.		
		b) Zarobek 37 uczniów po 12 zł. . . . 444 „	2.794	—
		Suma dochodów .	5.794	—
		W porównaniu z wydatkami .	14.400	—
		okazuje się **niedobór** .	8.606	—

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
St. Niezabitowski.

Szkoła w Kobiernicach.

Rubr. XV. poz. 222 wyd. i rubr. X. poz. 50 doch.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego wydatki w kwocie 17.758 zł., dochody w kwocie 8.300 zł , niedobór zatem wynosić będzie kwotę 9.458 zł. W porównaniu z budżetem na rok 1897 wydatki będą wyższe o 3.823 zł., dochody wyższe o 3.402 zł,, niedobór zatem będzie większy o 421 zł.

Wydatki są niżej preliminowane w następujących pozycyach: rubr. I. poz. 1. o kwotę 400 zł., nowomianowany bowiem nauczyciel kierujący niema dodatku osobistego w kwocie 200 zł. i pięciolecia w tejże wysokości, tak, jak jego poprzednik; rubr. II. poz. 10. na sprzęty i ruchomości w wydatkach nadzwyczajnych mniej o 190 zł. Kwota ta przeznaczoną jest na sprawienie kasy ogniotrwałej; rubr. V. poz. 20 mniej o 150 zł. wydatek nadzwyczajny, preliminowany w roku zeszłym na sprawienie przyrządów do nauki mleczarstwa.

Wydatki się zwiększyły w następujących pozycyach: rubr. I. poz. 4. więcej o 33 zł., bo nauczycielowi dla nauk elementarnych przypada w tym roku pełny dodatek pięcioletni; rubr. II. poz. 7. więcej o 20 zł. na światło; rubr. II. poz. 9. a) na utrzymanie budynków wydatek zwyczajny wyższy o 100 zł.; budynki są stare i potrzebują co roku więcej napraw; w tejże pozycyi są preliminowane dwa wydatki nadzwyczajne po 300 zł. na gruntowną restauracyę pomieszkania dla instruktora i postawienie dwóch drewutni dla nauczycieli; rubr. VI. poz. 21. wydatki brutto na gospodarstwo wstawione do preliminarza w kwocie 3.210 zł. razem z czynszami dzierżawnymi 4.078 zł., z tych samych powodów, jak przy szkole w Jagielnicy. Pozycya ta odpowiada dochodowi brutto z gospodarstwa w sumie 4.120 zł.; wreszcie w rubr. VI. poz. 22. nowy wydatek nadzwyczajny w kwocie 900 zł. na drenowanie 30 morgów pola, który to wkład zapowiedzianym już był w zeszłorocznym sprawozdaniu Wydziału krajowego.

Dochody są wyżej preliminowane w rubr. II. poz. 2. o 150 zł., albowiem Rada powiatowa krakowska przeznaczyła stypendyum dla jednego ucznia.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić wydatki i dochody niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego jak następuje:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote austryackie	
		WYDATKI.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca .	1.300 zł.		
		dodatek aktywalny .	140 „	1.440	—
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca . .	1.000 zł.		
		dodatek aktywalny .	100 „	1.100	—
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca . .	480 zł.		
		dodatek na wikt . .	120 „	600	—
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca . . .	500 zł.		
		dodatek aktywalny .	50 „		
		2 dodatki pięcioletnie .	100 „	650	—
	5	Katecheta obrz. łac., płaca .	150 zł.		
		wydatki z powodu nabożeństwa . . .	50 „	200	—
		Suma rubryki I. .		3.990	—
II.		**Koszta administracyi.**			
	6	Zarząd:			
		a) pomoc kancelaryjna . .	120 zł.		
		b) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya .	100 „		
		c) sługa szkolny i stróż nocny	300 „	520	—
	7	Opał		500	—
	8	Oświetlenie		120	—
	9	*a)* Utrzymanie budynków . . .		300	300
		b) Postawienie 2 drewutni dla nauczycieli		—	300
	10	Sprzęty i ruchomości		100	100
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych		400	—
		Suma rubryki II. .		1.940	700
		Do przeniesienia		5.930	700

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia	5.930	700
III.		**Utrzymanie uczniów.**		
	12	Stołowanie . . .) dla 35 uczniów		
	13	Odzież, pościel i pranie) po 150 zł.	5 250	—
	14	Lekarz i apteka	150	—
	15	Uczeń praktykant	150	—
		Suma rubryki III. .	5.550	—
IV.		**Potrzeby naukowe.**		
	16	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (książki, papier, zeszyty, itp.) . .	120	—
	17	Środki naukowe:		
		a) modele, maszyny, i inne przyrządy do demonstracyi i ćwiczeń praktycznych . . 150 zł.		
		b) biblioteka i czytelnia . 80 „		
		c) ogród szkolny (nasiona, okazy roślin, nawozy itp.) . 50 „	280	—
	18	Wycieczki z uczniami	50	—
		Suma rubryki IV. .	450	—
V.		**Kursy specyalne.**		
	19	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	50	—
	20	„ mleczarstwa	50	—
		Suma rubryki V. .	100	—
VI.	21	**Gospodarstwo:**		
		a) Wydatki na nospodarstwo 3.210 zł.		
		b) Czynsz dzierżawny:		
		α) za folwark z inwentarzem . 758 zł.		
		β) za wynajętą ubikacyę na mleczarnię . 50 „		
		γ) za wynajęte mieszkanie dla służby . 60 „ 868 „	4.078	—
	22	Drenowanie 30 morgów pola . . .	—	900
		Suma rubryki VI. .	4.078	900
VII.	23	**Rozmaite nieprzewidziane** . .	50	—
		Suma wydatków .	16.158	1 600
		Razem .	17.758	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		DOCHODY.		
I.		**Subwencye z c. k. Skarbu Państwa.**		
	1	Subwencya na utrzymanie szkoły . .	3 000	—
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów:**		
		a) Rada powiatowa bialska 450 zł.		
		b) „ „ krakowska 150 „		
		c) „ „ mielecka 100 „	700	—
III.	3	**Dochód** z pola i ogrodu szkolnego .	60	—
IV.	4	**Dochody z gospodarstwa:**		
		a) Dochód z dzierżawy folwarku . . . 4.120 zł.		
		b) zarobek 35 uczniów po 12 zł. . . . 420 „	4.540	—
		Suma dochodów .	8.300	—
		W porównaniu z wydatkami .	17.758	—
		Okazuje się **niedobór** .	9.458	

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Stanisław Niezabitowski.

Szkoła w Bereźnicy.

Rubr. XV. poz. 223 wyd. i rubr. X. poz. 51 doch.

Szkoła w Bereźnicy otwartą została z dniem 15. września 1896 z pierwszym rokiem nauki, uczniów było początkowo 14, ubyło 4, pozostało 10. W tym roku jest na I. i II. roku nauki razem 23, a należy się spodziewać, że z przyszłym rokiem szkolnym 1898/99 liczba ich jeszcze wzrośnie. Skutkiem tego, tudzież z powodu, że zakład jeszcze nie jest zupełnie urządzonym, preliminarz budżetu na rok bieżący jest znacznie wyższym od budżetu na rok ubiegły.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wydatki w kwocie 15.540 zł., dochody 3 900 zł., niedobór zatem wyniesie kwotę 11.640 zł. W porównaniu z budżetem na rok 1897 wydatki będą większe o 7.400 zł., dochody większe o 655 zł., niedobór zatem będzie wyższym o 6.745 zł.

Następujące wydatki są wyżej preliminowane: rubr. I. pozycya 2, wyżej o 750 zł., gdyż na rok 1897 wstawiono pobory dla nauczyciela pomocniczego tylko za pół roku, na ten rok zaś preliminuje się pobory za cały rok z dodatkami pięcioletnimi, które się należą przeniesionemu z Gródka nauczycielowi Cisle; rubr. II. poz. 8, więcej o 20 zł. na oświetlenie; rubr. II. poz. 9, na utrzymanie budynków więcej o 150 zł., w wydatkach zwyczajnych na przestawienie kilku pieców, w wydatkach nadzwyczajnych wstawia się 900 zł. z tego 400 zł. na postawienie lodowni, 500 zł. na postawienie drewnianych ganków u wejść do domu mieszkalnego; rubr. II. poz. 10, na sprzęty i ruchomości o 50 zł. więcej; rubr. II. poz. 11, na utrzymanie koni 350 zł., więcej o 150 zł., tyle ile pozycya ta wynosi przy innych szkołach; rubr. II. poz. 12, na asekuracyą i podatek wstawia się kwotę 120 zł; rubr. III. poz. 13, na utrzymanie uczniów więcej o 2.100 zł., albowiem w tym roku preliminuje się już na 32 uczniów, która to ilość dosięgniętą prawdopodobnie zostanie z otwarciem w tym roku III. roku szkolnego; z tego samego powodu preliminuje się w poz. 14 na aptekę i lekarza o 75 zł. więcej, w poz. zaś 15, 75 zł. na ucznia praktykanta pensya półroczna; rubr. IV. poz. 17 na przybory do nauki i pisania o 40 zł. więcej; rubr. IV. poz. 18 na środki naukowe o 110 zł. więcej; w poz. 19 na wycieczki z uczniami o 10 zł. więcej: rubr. VI. poz. 22, wydatki brutto na gospodarstwo 1.150 zł. Pozycyi tej odpowiada w dochodach pozycya dochód brutto 900 zł., okazuje się zatem niedobór w kwocie 250 zł. a to z tego powodu, że grunta szkolne nie były dotychczas w kulturze, są zaś z natury już bardzo mokre, bez drenowania też nie mogą dać żadnego plonu, tak że nawet paszę dla inwentarza trzeba kupować, niedobór więc wyżej wykazany, oznacza koszt kupić się mającej paszy; w tej samej pozycyi wstawia się wydatek nadzwycz. w kwocie 1.800 zł. przeznaczony na wydrenowanie 25 morgów gruntu szkolnego. Wydatki są niżej preliminowane tylko w rubr. I. poz. 3, płaca instruktora robót ręcznych niższa o 100 zł., bo zamianowano nowego instruktora Jana Remera z niższymi poborami.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić wydatki i dochody niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy jak następuje:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Płace nauczycieli.**		
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik: płaca . . . . 1.300 zł. dodatek aktywalny . 140 „	1.440	—
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych: płaca . . . . 1.000 zł. dodatek aktywalny . 100 „ 2 dodatki pięcioletnie . 200 „	1.300	—
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca	600	—
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych: płaca . . . . 500 zł. dodatek aktywalny . 50 „	550	—
	5	Katecheta obrządku łać. i gr. kat. . .	200	—
		Suma rubryki I. .	4.090	—
II.		**Koszta administracyjne.**		
	6	Zarząd: *a)* pomoc kancelaryjna 120 zł. *b)* koszta kancelaryjne 100 „ *c)* sługa szkolny i stróż nocny . . . 300 „	520	—
	7	Opał	600	—
	8	Oświetlenie	120	—
	9	Utrzymanie budynków	200	900
	10	Sprzęty i ruchomości	100	—
	11	Utrzymanie koni do posług administracyjnych	350	—
	12	Asekuracya i podatek	120	—
		Suma rubryki II. .	2.010	900
III.		**Utrzymanie uczniów.**		
	13	Stołowanie . . . { 32 uczniów po		
	14	Odzież, pościel i pranie { 150 zł.	4.800	—
	15	Lekarz i apteka	125	—
	16	Uczeń praktykant przez pół roku . .	75	—
		Suma rubryki III. .	5.000	—
		Do przeniesienia .	11.100	900

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajny
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	11.100	900
IV.		**Potrzeby naukowe.**		
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów (książki, papiery, zeszyty i t. p.) .	120	—
	18	Środki naukowe:		
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi . . 150 zł.		
		b) biblioteka i czytelnia . 80 „		
		c) ogród szkolny . . 50 „	280	—
	19	Wycieczki z uczniami	40	—
		Suma rubryki IV. .	440	—
V.		**Kursy specyalne.**		
	20	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	50	—
	21	„ mleczarstwa	50	—
		Suma rubryki V. .	100	—
VI.	22	**Gospodarstwo:**		
		a) Wydatki na gospodarstwo . .	1.150	—
		b) Na drenowanie pól . . .	—	1.800
		Suma rubryki VI. .	1.150	1.800
VII.	23	**Rozmaite nieprzewidziane** . . .	50	—
		Suma wydatków .	12.840	2.700
		Razem .	15.540	
		DOCHODY.		
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	3.000	—
II.	2	**Gospodarstwo.**		
		Dochód z gospodarstwa szkolnego . .	900	—
		Suma dochodów .	3.900	—
		W porównaniu z wydatkami	15.540	—
		okazuje się **niedobór** .	11.640	—

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Stanisław Niezabitowski.

Szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Rubr. XV. poz. 226 wyd. i rubr. X. poz. 52 doch.

Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego wydatki w kwocie 12.682 zł, dochody w kwocie 4.250 zł., niedobór zatem wynosić będzie kwotę 8.432 zł. W porównaniu z budżetem na rok 1897 wydatki będą mniejsze o 1.513 zł., dochody wyższe o 200 zł., niedobór zatem mniejszy o 1.713 zł.

Wydatki są wyżej preliminowane w następujących pozycyach: rubr. I. poz. 4, płaca nauczyciela do nauk elementarnych o 17 zł. więcej z powodu przypadającego mu pięciolecia od 1. września b. r. w kwocie 50 zł; rubr. II. poz. 9, na oświetlenie o 30 zł. więcej: rubr. II. poz. 10, na utrzymanie budynków o 400 zł. więcej na wyrestaurowanie drewnianego budynku, który przeznaczony jest na sypialnie dla uczniów, a zniszczony tak został przez grzyba, że okazuje się konieczna potrzeba dania nowych belek zapuszczonych carbolineum i nowej podłogi; rubr. III. poz. 15 na ucznia praktykanta więcej o 90 zł., mianowicie 240 zł. zamiast 150 zł., za tę pensyę bowiem nie można było wyszukać stałego praktykanta; rubr. IV. poz. 17, nowy wydatek nadzwyczajny w kwocie 300 zł. na dalsze kompletowanie środków naukowych, w które zakład jest skąpo uposażonym; rubr. IV. poz. 19, więcej o 50 zł. na wycieczki naukowe, okazuje się bowiem potrzeba odbywania dalszych, a zatem kosztowniejszych wycieczek; rubr. IV. poz 20 b), wydatek nadzwyczajny w kwocie 400 zł. na wewnętrzne urządzenie nowej szklarni.

Odpadają na rok bieżący dwa kredyta nadzwyczajne w rubr. II. na budowę cieplarni w kwocie 2.000 zł., i w rubr. IV. na utrzymanie ogrodu w kwocie 500 zł.

Dochody preliminuje się wyżej o 200 zł. w poz. 4 z opłat na utrzymanie uczniów.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić wydatki i dochody szkoły ogrodniczej w Tarnowie zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego jak następuje:

Komisya budżetowa wyraża życzenie, żeby Wydział krajowy, w sprawozdaniach swych o szkole ogrodniczej w Tarnowie na przyszłość wykazywał, o ile mu to będzie możliwem, co się dzieje z uczniami, po ukończeniu nauki w tejże szkole.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie		zwyczajne	nadzwyczajne
				Złote austryackie	
		WYDATKI.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel fachowy i kierownik, płaca	1.200 zł.		
		dodatek aktywalny .	140 „		
		„ pięcioletni .	200 „	1.540	—
	2	Nauczyciel fachowy pomocniczy, płaca . . .	800 zł.		
		dodatek aktywalny .	100 „		
		ryczałt na mieszkanie .	200 „	1.100	—
	3	Nauczyciel pomocniczy do miernictwa i rysunków, płaca . .		240	—
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca . . .	500 zł.		
		dodatek aktywalny .	100 „		
		„ pięcioletni .	17 „		
		ryczałt na mieszkanie .	180 „	797	—
	5	Ochmistrz i instruktor, płaca .	480 zł.		
		dodatek na wikt . .	120 „	600	—
	6	Kapelan i katecheta, płaca .	150 zł.		
		wydatki z powodu nabożeństwa . . .	50 „	200	—
		Suma rubryki I. .		4.477	—
II.		**Koszta administracyjne.**			
	7	Zarząd:			
		a) pomoc kancelaryjna .	120 zł.		
		b) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya .	100 zł.		
		c) sługa szkolny i stróż nocny	300 „	520	—
	8	Opał ubikacyj szkolnych . . .		400	—
	9	Oświetlenie		150	—
	10	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz) . . .		200	600
	11	Sprzęty i ruchomości		100	—
		Suma rubryki II. .		1.370	600
		Do przeniesienia . .		5.847	600

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	5.847	600
III.		**Utrzymanie uczniów.**		
	12	Stołowanie . . . (dla 25 uczniów		
	13	Odzież, pościel i pranie (po 165 zł.	4.125	—
	14	Lekarz i apteka	120	—
	15	Uczeń praktykant	240	—
		Suma rubryki III. .	4.485	—
IV.		**Potrzeby naukowe.**		
	16	Przybory do nauki	120	—
	17	Zbiory środków do demonstracyi . .	100	300
	18	Biblioteka i czytelnia	100	—
	19	Wycieczki naukowe	100	—
	20	*a*) Na utrzymanie ogrodu szkolnego .	600	—
		b) Na urządzenie szklarni . .	—	400
		Suma rubryki IV. .	1.020	700
V.	21	**Rozmaite nieprzewidziane** . .	30	—
		Suma wydatków .	11.382	1 300
		Razem .	12.682	
I.		**DOCHODY.**		
		Subwencye.		
	1	Z c. k. Skarbu Państwa . . .	3.000	—
	2	Od gminy miasta Tarnowa . . .	250	—
	3	Od Rady powiatowej w Tarnowie . .	300	—
		Suma rubryki I. .	3.550	—
II.	4	**Opłaty na utrzymanie uczniów** . .	300	—
III.	5	**Dochód czysty z ogrodu szkolnego** .	400	—
		Suma dochodów .	4.250	—
		W porównaniu z wydatkami .	12.682	—
		okazuje się **niedobór** .	8.432	—

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Stanisław Niezabitowski.

Szkoła w Gródku.

Rubr. XV. poz. 227 wyd. i rubr. X. poz. 53 doch.

Szkoła uprawy lnu w Gródku ma przestać istnieć z otwarciem III. roku szkolnego w Suchodole a zatem 1. września roku 1900. Dnie więc tej szkoły są policzone, skutkiem czego Wydział krajowy żadnych zmian nie zaprowadza, i nowych wydatków nie preliminuje. Preliminarz budżetowy jest taki sam jak na rok ubiegły, z tym wyjątkiem, że wydatki są mniejsze o 200 zł., bo nowomianowany nauczyciel rolnictwa pobiera niższą pensyę. Komisya budżetowa preliminuje zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego wydatki w kwocie 4.560 zł., dochody w kwocie 2.400 zł, niedobór zatem wynosić będzie kwotę 2.160 zł. W porównaniu z preliminarzem na rok 1897 wydatki będą mniejsze o 200 zł., dochody takie same, niedobór mniejszy o 200 zł.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić wydatki i dochody krajowej szkoły uprawy i wyprawy lnu w Gródku, zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego jak następuje:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajny
			Złote austryackie	
		WYDATKI		
I.		**Płace nauczycieli.**		
	1	Kierownik, zarazem nauczyciel zawodowy do uprawy i wyprawy roślin włóknistych	720	—
	2	Nauczyciel rolnictwa:		
		płaca . . . . 1.000 zł.		
		dodatek aktywalny . 100 „	1.100	—
	3	Nauczyciel do nauk elementarnych . .	240	—
	4	Katecheta	60	—
	5	Relutum na pomieszkanie dla nauczycieli .	240	—
		Suma rubryki I. .	2.360	—
II.		**Koszta administracyi.**		
	6	Potrzeby kancelaryjne, druki i t. d. .	50	—
	7	Opał i oświetlenie	120	—
	8	Utrzymanie i asekuracya budynków .	100	—
	9	„ inwentarza szkolnego . .	60	—
	10	Podatki	50	—
		Suma rubryki II. .	380	—
		Do przeniesienia	2.740	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia	2.740	—
III.		**Potrzeby do nauki.**		
	11	*a)* Na utrzymanie i dokupno narzędzi do uprawy roślin włóknistych . .	60	—
		b) na utrzymanie narzędzi do uprawy roli	40	—
		c) „ „ moczarni . . .	20	—
	12	Przybory do pisania i książki do nauki uczniów	40	—
	13	Zbiory okazów do demonstracyi . .	40	—
	14	Biblioteka i czytelnia	20	—
		Suma rubryki III. .	220	—
IV.		**Utrzymanie uczniów.**		
	15	Stołowanie . } dla 10 uczniów po 160 zł.,		
	16	Odzież i pościel }	1.600	—
		Suma wydatków .	4.560	—
		DOCHODY.		
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa** .	2.200	—
II.	2	**Dochód czysty z gospodarstwa szkolnego i wyrobu włókna** . .	100	—
III.	3	**Zarobek uczniów**	100	—
		Suma dochodów .	2.400	—
		W porównaniu z wydatkami	4.560	—
		okazuje się **niedobór** .	2.160	—

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Stanisław Niezabitowski.

Rubryka XV. poz. 224—271.

(Sprawozdawca poseł Stanisław Niezabitowski).

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o rubr. XV. poz. 224—271. wyd. fund. kraj. na rok 1898.

(*Poz 208—223. są przedmiotem osobnych sprawozdań, odnoszących się do specyalnych preliminarzy tych zakładów*).

Poz. *224.* Niższa szkoła rolnicza w Suchodole pod Krosnem—preliminuje Komisya budżetowa zgodnie z wnioskiem Wydz. kraj. i uchwałą Sejmu z 3. lutego 1898: wydatki zwyczajne w kwocie . . . . . 3.367 zł.
wydatki nadzwyczajne w kwocie . . . . . 9.223 „
Kwoty te są identyczne z kwotami, które Wys. Sejm przyznał na te same cele dla szkoły w Bereźnicy w r. 1896.

„ *225.* Na budowę niżej szkoły roln, w Suchodole II. rata . . 39.000 „
Obydwie te pozycye 224 i 225 są uzasadnione w sprawozdaniu Wydz. kraj. o niższych szkołach rolniczych do LW. 72.761|97 na str. 5. i 6.

(*Poz. 226 i 227 są przedmiotem osobnych sprawozdań*).

„ *228.* Na koszta założenia szkoły sadowniczej w Zaleszczykach preliminuje Komisya zgodnie z wnioskiem Wydz. kraj. I. ratę w kwocie . . . . . 15.000 „
Pozycya ta jest umotywowaną w osobnem sprawozdaniu Wydz. kraj. do LW. 71.756|97.

„ *229.* Kurs rolniczy dla nauczycieli szkół ludowych w Kobiernicach . . . . . 1.400 „
Kurs taki istniał dawniej w Horodence.

Poz. 230. Na podróże naukowe nauczycieli szkół rolniczych jak w r. zeszłym . . . . . 1.000 zł.

„ *231.* Na remuneracye i zapomogi dla nauczycieli szkół rolniczych jak w roku zeszłym . . . . . 500 „

„ *232.* Na zaliczki na płace nauczycieli szkół rolniczych preliminuje komisya zgodnie z wnioskiem Wydz. kraj. . . . 2.000 „ więcej o 500 zł. jak w r. zeszłym. Podwyższenie to jest iluzorycznem, bo w rubr. V. dochodów poz. 16. jest wstawiona kwota 1.200 zł. jako zwrot zaliczek od nauczycieli.

„ *233.* Szkoła weterynaryi we Lwowie, jak co roku . . . 3.113 „

„ *234.* Krajowy nauczyciel weterynaryi, jak co roku . . 2.040 „

„ *235.* Towarzystwo rolnicze we Lwowie . . . . . 3.000 „
Tem samem uważa się za załatwioną petycyę do Ls. 217.

„ *236.* Towarzystwo rolnicze w Krakowie . . . . 3.000 „
Przeszłego roku miało Tow. roln, w Krakowie przyznana jednoroczną subwencyę w kwocie 1.000 zł. prócz zwykłej subwencyi w kwocie 3.000 zł. Tem samem uważa się za załatwioną petycyę do Ls. 105).

„ *237.* Towarzystwo tatrzańskie . . . . . 400 „
Tem samem uważa się za załatwioną petycyę do Ls. 953. Również uważa się za załatwioną petycyę czarnohorskiego oddziału Towarzystwa Tatrzańskiego w Kołomyi Ls. 210. o subwencyę, z powodu, że instytucya ta jest tylko filią Tow. Tatrzańskiego, które co roku otrzymuje subwencyę z funduszu krajowego.

„ *238.* Na zalesienie wydm piaszczystych III. rata z dziesięciolecia od r. 1896 . . . . . 2.500 „

„ *239.* Na stypendya dla abituryentów kraj. szkół roln. w Dublanach i Czernichowie, kształcących się na nauczycieli szkół średnich i niższych preliminuje się jak co roku . . 5.000 „

„ *240.* Na stypendya dla uczniów kraj. szkoły gosp. lasowego we Lwowie jak co roku . . . . . 2.500 „

„ *241.* Na stypendya dla uczniów i abituryentów kraj. szkoły gosp. lasowego we Lwowie wysyłanych na praktykę, jak co roku 1.200 „

„ *242.* Dla kółek rolniczych preliminuje komisya zgodnie z wnioskiem Wydz. kraj. jak następuje:

a) Na koszta zakładania i lustracyi tychże, jak w latach ubiegłych . . . . . 5.000 „

b) Na utrzymanie lustratorów handlowych sklepików wiejskich, jak roku zeszłego . . . . . 2.000 „

c) Na utrzymanie praktycznych kursów handlowych dla sklepikarzy kółek rolniczych . . . . . 1.200 „

d) Na pomnożenie funduszu pożyczkowego do wysokości 2.500 zł. II. rata . . . . . 5.000 „

Tem samem uważa się załatwione petycye do l. 1258, 1259 i 1260.

„ *243.* Na koszta strzeżenia granic w czasie zarazy na bydło i zamknięcia miejsc zarazy przez wojsko i żandarmeryą, jak co roku . . . . . 1.000 „

Poz. 244. Na umorzenie pożyczki 400.000 zł., zaciągniętej w Krakowskiem Tow. wzaj. ubezp., na założenie składów publ. we Lwowie i Krakowie:

a) XIX. i XX. rata kapitału . .	13.236 zł. 14 ct.	
b) 4½% z góry	13.255 „ 86 „	
Razem		26.492 zł.

(*Poz. 245. jest przedmiotem osobnego sprawozdania*:)

„ *246.* Krakowskiemu Towarzystwu rolniczemu na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego“ jak co roku . . . 500 „
Tem samem uważa się za załatwioną petycyę do Ls. 110.

„ *247.* Gal. Towarzystwu leśnemu na wydawnictwo organu Tow. „Sylwan“, jak co roku . . . . . 200 „
Tem samem uważa się za załatwioną petycyę do Ls. 336.

„ *248.* Na wydawnictwo czasopism:

a) Bartnik postępowy	300 „
b) Przegląd weterynarski	300 „
c) Gorzelnik	200 „

Tem samem uważa się za załatwione petycye do Ls. 957, 342, 307.

„ *249.* Na utrzymanie 4 nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan . . . . . 8.000 „
(W tej sumie mieści się już subwencya z c. k. Skarbu państwa w kwocie 4.000 zł. w rubr. XVII. dochodów poz. 67 d).

„ *250.* Na środki demonstracyjne przy nauce wędrownej rolnictwa 800 „

„ *251.* Na utrzymanie instruktora hodowli bydła dla c. k. galic. Tow. gospodarskiego . . . . . 2.000 „
(*w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 24. stycznia 1898*).

„ *252.* Na utrzymanie instruktora hodowli bydła w okręgu c. k. Tow. roln. Krakowskiego (w mysl uchwały Wys. Sejmu z 28. stycznia 1898) . . . . . 2.000 „
(Na utrzymanie dwóch instruktorów bydła daje c. k. Rząd 2.000 zł., która to kwota uwidocznioną jest w rubr. XVII. dochodów poz. 67 i).

„ *253.* Dla Towarzystwa rybackiego w Krakowie . . . 400 „

„ *254.* Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi, II. rata, w myśl uchwały Wys. Sejmu z 3. lutego 1896. 3.000 „

„ *255.* Na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w Galicyi *w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 21. stycznia b. r.*, którą podniesioną została kwota, przeznaczona na środki demonstracyjne z 200 zł., preliminowanych przez Wydział kraj. na kwotę 1.000 zł.):

a) na utrzymanie instruktora, płaca z kosztami podróży	2.250 „
b) na utrzymanie adjunkta	1.200 „
c) na środki demonstracyjne	1.000 „
d) na pomocnika instruktora	300 „

Tem samem załatwioną została pet. do Ls. 109.

„ *256.* Dla kraj. komisyi dla spraw rolniczych, komisyi naukowej i konferencye nauczycieli szkół niższych roln. (do dyspozycyi Wydz. kraj.) jak w roku zeszłym . . . . 3.000 „

Poz. 257. Na rozmaite zasiłki, mające na celu podniesienie rolnictwa i przemysłu rolniczego, tudzież wiedzy rolniczej (do dyspozycyi Wydz. kraj.) jak w roku zeszłym . . . 4.000 zł.

„ *258.* Na wydawnictwo podręczników dla uczni szkół niższych roln., jak co roku . . . . . 1.000 „

„ *259.* Na podniesienie hodowli bydła (w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 1. kwietnia 1892):

a) na środki podniesienia hodowli bydła . . . 30.000 „
b) na koszta komisyi licencyonujących po myśli §. 4. ust. z dnia 20. lipca 1892 i uchwały Wys. Sejmu z 24. stycznia 1898 . . . . . 8.000 „
(z tej sumy daje c. k. Rząd połowę tj. 4 000 zł. i kwota ta jest uwidocznioną w dochodach rubr. XVII. poz. 67 h),

„ *260.* Na subwencyonowanie ogierów prywatnych w celu podniesienia chowu koni włościańskich, roboczych, gospodarskich, do dyspozycyi c. k. Tow. gospodarskiego w porozumieniu z komitetem doradczym dla spraw chowu koni przy c. k. Namiestnictwie — II. rata z sześciolecia od r. 1897, począwszy po 5.000 zł. rocznie (uchw. Wys. Sejmu z 1. lutego 1896). . . . . 5.000 „

„ *260 a)* Na koszta tępienia myszy polnych *nic się w tym roku nie preliminuje*, gdyż pozostałość z lat ubiegłych, tak z subwencyi krajowej jak i państwowej, która wynosi kwotę 6.800 zł. powinna zupełnie wystarczyć w roku bieżącym na cel powyższy.

„ *261.* Na podniesienie hodowli świń na przeciąg lat 4, obydwu komitetom Towarzystw gosp. preliminuje Kom. budż. zgodnie z wnioskiem Wydz. kraj. każdemu po 2.000 zł.
I. rata razem . . . . . 4.000 „
Jest to wydatek nowy, który Wydział kraj. usprawiedliwia w sprawozdaniu Dep. III. na str. 18. i 19. Wys. c. k. Rząd przyznał na ten cel subwencyę dla Tow. roln. krak. 5.000 zł. rocznie, dla Tow. gosp. we Lwowie 2.000 zł. rocznie.

„ *262.* Dla pani Melanii Strusiewiczowej, wdowy po referencie dla spraw rolniczych, pensya wdowia o rocznych 600 zł. i dodatek na utrzymanie syna Witołda do 27. marca 1899 rocznie 60 zł. — razem . . . . . 660 „

„ *262 a)* Dla zjednoczonego Tow. dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, w załatwieniu petycyi do Ls. 806, preliminuje Komisya budż. do rozporządzalności Wydz. kraj. . . 500 „

Na cele górnictwa.

„ *263.* Inżynier górnik przy Wydz. kraj:

a) płaca	2.000 zł.	
b) dodatek aktywalny . . .	360 „	
c) trzy dodatki 5 letnie po 200 zł. .	600 „	
Razem . .		2.960 „

„ *264.* Na badanie kraju w celu zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania, jak w roku zeszłym . 2.500 „

Poz. 265. Na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego, jak w r. zeszłym . . . . 500 zł.

„ *266.* Na utrzymanie krajowej szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu, jak co roku . . . . . 3.500 „

„ *267.* Na stacyę doświadczalną produktów naftowych, jak co roku 1.000 „

„ *268.* Na zbieranie i ogłaszanie dat statystycznych o produkcyi i handlu nafty i wosku ziemnego, jak co roku . . 800 „

„ *269.* Na stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół wiertniczych i akademii górniczych, preliminuje Wydz. kraj 2.500 zł., kom. budż jednak, wskutek uchwały Wys. Sejmu dnia 1. lutego 1898, wnosi kwotę . . . . 3.000 „

„ *270.* Na potrzeby muzeum górnictwa nafty i wosku ziemnego w c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie, jak co roku 1.500 „

„ *271.* Na nagrody konkursowe za napisanie podręcznika górnictwa nafty i wosku ziemnego w Galicyi, jak w r. zeszłym 2.720 „

Petycyę Towarzystwa rolniczego w Krakowie do Ls. 104. o subwencyę w kwocie 3.000 zł. na założenie szkoły dla drzew owocowych, wnosi Kom. budżetowa:

Wys. Sejm raczy odstąpić Wydz. kraj. do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi sejmowej.

Petycyę Towarzystwa ogrodniczego w Krakowie L. 264 o subwencyę w kwocie 1.000 zł., wnosi kom. budż.:

Wys. Sejm raczy odstąpić Wydziałowi krajowemu do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Petycyę oddziału galicyjskiego Tow. dla ogrodnictwa i pszczelnictwa w Kołomyi do l. 343, o subwencyę, wnosi Komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy odstąpić Wydz. kraj. do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Petycyę l. 1371 spółki handlowej dla podniesienia produkcyi i handlu bydła i nierogacizną, wnosi kom. budż.:

Wysoki Sejm raczy odstąpić Wydz. kraj. do zbadania i możliwego uwzględnienia.

Petycye gminy Cyranki do l. 1.087 i gminy Mielca do l. 1.289 o subwencye na zalesienie wydm piasczystych raczy *Wys. Sejm odstąpić Wydz. kraj. do załatwienia.*

Nad petycyami Jana Franczaka, do l. 412, dra Antoniego Kaliny, do l. 1.057, Wydziału gal. Towarzystwa ochrony zwierząt do l. 1.322, wnosi Komisya budżetowa:

raczy Wys. Sejm przejść do porządku dziennego.

Na posiedzeniu Wys. Sejmu w dniu 29. stycznia b. r. postawił p. Średniawski wniosek następującej treści: „Fundusz pożyczkowy dla kółek rolniczych podnosi się z 25.000 zł. do 50.000 zł. w rocznych ratach po 10.000 zł.“

Komisya budżetowa nie może polecić Wys. Izbie tego wniosku do przyjęcia, a to przedewszystkiem ze względów budżetowych; stan bowiem finansów krajowych nie jest tak kwitnącym, aby zezwalał na czynienie wysokich wydatków na korzyść instytucyi, chociaż bardzo użytecznej, której jednak subwencya z funduszu krajowego została dopiero w roku przeszłym podniesioną o 8.200 zł.

Komisya budżetowa nie może także przemawiać za uchwaleniem wniosku p. Średniawskiego, bo dotychczasowy fundusz pożyczkowy dla kółek roln. okazał się zupełnie wystarczającym, tem bardziej, że Wydział kraj., zgodnie z opinią kraj. komisyi rolniczej, udziela Kółkom pożyczek, żądanych na zakładanie spółek mleczarskich, z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego i w ten sposób powiększył znacznie kredyt, z którego Kółka rolnicze korzystać mogą. W r. 1897 nie uwzględnił Wydz. kraj. tylko jednej prośby o pożyczkę, a gdy w tym roku fundusz pożyczkowy wzrośnie jeszcze o 5.000 zł. nie ma najmniejszej obawy, aby na usprawiedliwione potrzeby Kółek rolniczych nie wystarczył.

Lwów dnia 5. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
St. Niezabitowski.

Z drukarni Pillera i Sp. we Lwowie.

Budżet krajowy na r. 1898.

Rubryka XV.

Wydatków — poz. 245.
Dochodów — „ 62.

(Sprawozdawca p. Scipio)

Prelíminarz krajowych Składów publicznych w Krakowie na rok 1898.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedkłada na rok 1898, jeden już tylko preliminarz krajowych składów publicznych, dla Krakowa, gdyż Lwowskie składy, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 9. lutego 1897 zostały już zwinięte. — Krakowskie przedstawiają warunki żywotności oraz rozwoju i dla tych Wydział krajowy preliminuje:

W wydatkach	15.751 zł.
W dochodach	15.384 „
Niedobór	367 zł.

Dochody spodziewane są większe niż preliminowane na rok 1897 o 574 zł., z powodu przybytku miejsca na zboże, wskutek postawionej szopy.

Wydatki będą mniejsze o 1842 zł., gdyż odpada w rubryce II. opłata zaległych podatków.

Niedobór przeto w roku 1898 będzie mniejszy niż przyjęty na rok 1897 o 2.416 zł..

Komisya budżetowa wnosi, zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego, Wysoki Sejm raczy uchwalić na rok 1898:

Krajowy skład publiczny w Krakowie.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		WYDATKI.		
I.		**Koszta zarządu i służby.**		
	1	Dyrektor-kasyer	1.500	—
	2	Likwidator	900	—
	2*a*	Kancelista	—	—
	3	Pomocnik likwidatora	600	—
	4	Praktykant	360	—
	4*a*	Dyurnista	180	—
	5	Magazynier	1.000	—
	6	Woźny, płaca i mundur	395	—
	7	Odźwierny, płaca i mundur	300	—
	8	Stróż nocny, płaca	300	—
	8*a*	Maszynista	—	—
	8*b*	Sierotom po śp. Granatowskim	—	—
		Suma rubryki I.	5.535	—
II.		**Koszta administracyi.**		
	9	Podatki:		
		a) zarobkowy	450	—
		b) domowo-czynszowy za lata 1894., 1895. i 1896.	—	—
		c) domowo-czynszowy z dodatkami na rok 1898	636	—
	10	Utrzymanie zabudowań i urządzeń:		
		a) budynków administracyjnych	100	—
		b) trzech magazynów zbożonych	500	—
		c) magazynu spirytusowego	—	—
	11	Zabezpieczenie:		
		a) budynków od ognia	200	—
		b) robotników od wypadków i w kasie chorych	200	—
	12	Potrzeby kancelaryjne:		
		a) ogłoszenia i dzienniki	240	—
		b) księgi i druki	250	—
		c) telefon	50	—
		d) rozmaite	90	—
	12*a*	Motor gazowy	—	—
	13	Opał i światło	240	—
	14	Opłata drogi dojazdowej	150	—
	15	Remuneracye, noworoczne, kolędy i inne nieprzewidziane	800	—
		Suma rubryki II.	3.906	—
		Do przeniesienia	9.441	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	9.441	—
III.		**Ekspozytura cłowa.**		
	16	Ryczałt c. k. Skarbowi państwa . .	300	—
IV.		**Koszta manipulacyi zbożowej i towarowej.**		
	17	Robocizna	4.700	—
	18	Szpagat, worki	190	—
	19	Asekuracya	420	—
	20	Stemple i porta	300	—
	21	Rozmaite	100	—
		Suma rubryki IV. .	5.710	—
V.		**Odsetki** od dotacyi	300	—
	22	**Suma wydatków** .	15 751	—
		DOCHODY.		
I.	1	**Składowe od zboża i towarów** . .	6.000	—
II.		**Manipulacye przy zbożu, względnie towarach.**		
	2	Dostawa wagonów	415	—
	3	Ekspedycya „	260	—
	4	Wyładowanie „	2,215	—
	5	Załadowanie „	1.315	—
	6	Asekuracya	650	—
	7	Stemple i portorya	500	—
	8	Odsetki	660	—
	9	Rozmaite:		
		a) czyszczenie i wietrzenie . .	2.200	—
		b) załatwianie formalności cłowych .	350	—
		c) wypożyczanie worów . . .	80	—
		d) szpagat i obręcze	285	—
		e) zawiadomienia odbiorcze (awiza), poświadczenia składowe i rozmaite drobne	454	—
		Suma rubryki II .	9.384	—
		Suma dochodów .	15.384	—
		W porównaniu z wydatkami	15.751	—
		Wynika niedobór na r 1898	367	—

Przydzieloną Komisyi budżetowej petycyę L. 1391 Ksawerego Porcerego b, dyrektora Składów Lwowskich, odstępuje Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Nad petycyą L. 323 Kazimierza Mierzejewskiego b. likwidatora Składów. przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Lwów dnia 5. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Scipio.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Rubryka XVI. poz. 272 — 390.

Sprawozdawca poseł Małachowski.

Sprawozdanie Komisyi budżetowej

o wydatkach na podniesienie rękodzielnictwa i przemysłu.

I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.

(poz. 272 — 320)

Rubryka wydatków zwyczajnych w porównaniu z r. 1897 (23.315 zł.) zwiększona o sumę 1.510 zł. a. w. przedstawia kwotę 24.825 zł. a. w.

Cyfra ta usprawiedliwiona i spowodowana następującemi okolicznościami:

1. Kosztem otwarcia nowej szkoły w Myślenicach w sumie 800 zł. preliminowanym.. Kwota ta odpowiada przedstawionym 15. grudnia 1897. przez miejscowy Wydział szkolny potrzebom.

Obok uznania godnej ofiarności gminy Myślenic i Myślenickiej Rady powiatowej, nie ma na ten cel żadnej cyfry subwencyi ze strony Rządu. Brak ten spowodowany jest okolicznością, że szkoła ta weszła w życie już po wniesieniu do Rządu wniosków Wydziału krajowego co do zasiłków rządowych; *na rok 1899 więc subwencya ze strony Rządu powinna być uzyskaną.*

2. Dodaniem drugiej klasy kursu przemysłowego w Kałuszu, co usprawiedliwia zwiększenie wydatku o 200 zł. Szkoła ta założona w r. 1896 wymaga otworzenia drugiej klasy, jeżeli ma prawidłowo się rozwijać i pożytek przynosić.

3. Przybyciem nowej klasy i potrzebą oddziału równorzędnego w Żywcu, co spowodowuje zwiększenie wydatku o 354 zł. rocznie.

W szkole tej istniejątej dopiero od 15. września 1896. prawidłowo funkcyonującej — rozszerzenie to okazuje się wskazanem a wydatek usprawiedliwionym.

4. Dodaniem drugiej klasy kursu handlowego w Stanisławowie, co powoduje zwiększenie o 273 zł. w. a. — To rozszerzenie uzasadnione miejscową potrzebą i stosunkami usprawiedliwia wydatek.

5. Wzmagającemi się potrzebami poszczególnych szkół wykazanemi i uzasadnionemi w specyalnych preliminarzach, dołączonych do sprawozdania krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych za czas od 1. grudnia 1896 do 15. listopada 1897 r. Te potrzeby przedstawiają łączną kwotę 754 zł.

Razem więc zwiększenie wydatków tej rubryki wynosi 2.381 zł., gdy jednak stosownie do potrzeb miejscowych i specyalnych preliminarzy, potrzeby poszczególnych innych szkół się umniejszyły i przedstawiają łączną kwotę 7.801 zł. w. a. a więc w porównaniu z cyfrą 8.672 zł. w. a. w r. 1897. na ten cel preliminowaną, przedstawiają różnicę mniej o 871 zł., przeto potrącając tę dyferencyę od ogólnej, wyż wykazanej zwyżki 2.381 zł. wobec niezmienionego stanu wydatków w rubryce wydatków nadzwyczajnych, okazuje się faktyczne zwiększenie o sumę 1.510 zł. jako usprawiedliwione.

Nieznaczne są też różnice w preliminarzach szkół lwowskich nietylko od preliminarzy z r. 1897 i wynikłości z r. 1896, ale i od ściśle i dokładnie obliczonych cyfr preliminarza budżetu miasta Lwowa na r. 1898. Ten ostatni odpowiadać powinien dokładnie cyfrom funduszu krajowego ze względu, że koszta utrzymywania tych szkół (nie wliczając w to wcale lokalu, oswietlenia i opału, co gmina m. Lwowa sama wyłącznie ponosi) ponoszą na równi po 1|3 państwo, fundusz krajowy i miasto Lwów. Różnica jednak ogółem 83 zł. w pozycyach 290 — 298 pochodzi stąd, że gmina m. Lwowa trzymając się ściśle statutu obowiązującego dla tych szkół, obliczała koszt przyjmując czas nauki 33 tygodni — podczas gdy Wydział krajowy obliczał ten koszt na podstawie czasu nauki 32 tygodni. Jak długo statut obowiązujący dla miejskich szkół uzupełniających prrzemysłowych nie zostanie zmieniony — nie może być zmieniony i 33 tygodniowy czas nauki w szkołach lwowskich dotąd ściśle przestrzegany. Jeżeli mimo to Komisya budżetowa nie czyni wniosku podwyższenia dotyczących pozycyj 290 do 298 włącznie, to czyni to w przekonaniu, że tę drobną różnicę 83 zł. w. a. w uwzględnieniu powyższych okoliczności Wydział krajowy wypłaci funduszowi miasta Lwowa z innych prawdopodobnych zaoszczędzeń, jeżeli analogicznie do uchwał Wys. Sejmu z 15. lutego 1897. i obecnie do takiego „virement“ będzie upoważnionym, jakoteż, że i z funduszu subwencyi rządowej podobnież wypłata takiejże samej sumy 83 zł. w. a. gminie miasta Lwowa należnej, będzie dopuszczalną:

Komisya budżetowa więc zgodnie z Wydziałem krajowym proponuje w tym dziale:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
XVI.		**Wydatki na podniesienie rękodzielnictwa i przemysłu.**		
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.		
	272	W Białej	830	—
	273	„ Bochni	510	—
	274	„ Brodach	455	—
	275	„ Brzeżanach	549	—
	276	„ Buczaczu	470	—
	277	„ Drohobyczu	608	—
	278	„ Gorlicach	392	—
	279	„ Jarosławiu	560	—
	280	„ Jaśle	498	—
	281	„ Kałuszu	600	—
	282	„ Kołomyi	434	—
	283	„ Krakowie na Kleparzu	400	—
	284	„ „ w ogrodzie angielskim	400	—
	285	„ „ na Smoleńsku	400	—
	286	„ „ „ Kaźmierzu	400	—
	287	„ „ „ Dajworze	400	—
	288	„ Krośnie	620	—
	289	„ Łańcucie	460	—
	290	We Lwowie u św. Anny	480	—
	291	„ „ „ Antoniego	454	—
	292	„ „ im. Czackiego	454	—
	293	„ „ „ Elżbiety	480	—
	294	„ „ „ Konarskiego	480	—
	295	„ „ u św. Marcina	454	—
	296	„ „ im. Mickiewicza	660	—
	297	„ „ „ Piramowicza	480	—
	298	„ „ „ Staszica	480	—
	299	„ „ „ Bernsteina (izraelicka)	485	—
	300	W Myślenicach	800	—
	301	„ Nowym Sączu	560	—
	302	„ Nowym Targu	549	—
	303	„ Przemyślu	451	—
	304	„ „ na przedmieściu lwowskiem	416	—
	305	„ Podgórzu	480	—
	306	„ Rzeszowie	695	—
	307	„ Samborze	629	—
	308	„ Sanoku	508	—
	309	„ Stanisławowie	908	—
	310	„ Starym Sączu	557	—
	311	„ Sądowej Wiszni	505	—
	312	„ Stryju	534	—
	313	„ Tarnopolu	592	—
	314	„ Tarnowie	660	—
	315	„ Wadowicach	465	—
	316	„ Wieliczce	425	—
	317	„ Żółkwi	438	—
	318	„ Żywcu	760	—
	319	Na uzupełnienie przyborów szkolnych	—	1.000
	320	„ nowo założyć się mające szkoły w r. 1898.	—	1.000
		Razem	24.825	2.000
			26.825	

II. Szkoły fachowe przemysłowe i warstaty instrukcyjne.

(Poz. 321—372.)

I tu w przeważnej części szkół podnoszą się wydatki w miarę rozwoju i potrzeb przemysłu. Liczba szkół tych w ogóle w roku szkolnym 1896|97 nie doznała zmiany, gdyż wprawdzie w r. 1896 powstały dwie nowe szkoły a to: szkoła koszykarska w Wojsławiu i kurs dla wyrobu zabawek w Jaworowie — jednak gdy zwinięto szkołę stolarską w Żywcu i szkołę tkacką w Błażowej, przeto tak samo jak w roku szkolnym 1895|96 i w roku szkolnym 1896|97 ilość szkół przedstawiała cyfrę 31.

Teraz liczba ich stale wzrasta. A w szczególności stosownie do zeszłorocznej zapowiedzi, z dniem 18. lipca 1897 r. otwarto nową szkołę koszykarską w Strychańcach, która obciąży budżet kwotą 484 zł. w. a.

Z tego powodu w porównaniu z preliminarzem na r. 1897 zwiększa się jednak wydatek (odpowiadający faktycznym potrzebom) tylko o 34 zł. w. a. ze względu, że już w zeszłorocznym preliminarzu na ten cel musiano wstawić kwotę 450 zł w. a. W pozycyach 343 do 346 nowe wydatki w łącznej kwocie 4.640 zł. usprawiedliwione uznaną od dawna koniecznością powiększenia liczby warsztatów szewskich (nowe utworzono w Drohobyczu i Dobczycach) tudzież wprowadzeniem w życie majsterskich kursów szewskich we Lwowie i w Krakowie dających nader korzystne rezultaty.

W poz. 323 nadzwyczajna pozycya 3000 zł. jako pożyczka Wydziałowi powiatowemu w Śniatynie na zakupno realności dla szkoły koszykarskiej w Dżurowie, uzasadnioną jest potrzebą tej okolicy, i znakomitym rozwojem tej szkoły, manifestującym się w ciągłym wzroście ilości uczni i produkcyi.

Z zadowoleniem przyjmuje Komisya budżetowa do wiadomości otwarcie w Jaworowie stałego warsztatu naukowego fabrykacyi zabawek, odpowiadającego istniejącemu w tej okolicy od dawna przemysłowi, który tym sposobem z pożytkiem rozwijać się może; preliminowana na ten cel kwota łączna 1450 zł. w. a odpowiada istotnym potrzebom, wykazanym w specyalnym preliminarzu tej szkoły.

Ze względu na znakomity rozwój szkoły tkackiej i przemysłu tkackiego w Glinianach, Komisya budżetowa wotuje chętnie dla zasłużonego w tym rozwoju towarzystwa tkackiego w Glinianach zasiłek 4.000 zł. w. a. na budynek szkolny, oczywiście w przypuszczeniu, że daną będzie gwarancya, iż suma ta istotnie na cel wskazany będzie użytą.

Wydatki 7.500 zł. i 3.300 zł. w poz. 356 b) i c) uzasadnione są uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 6. lutego 1897 r. i potrzebą specyalnej dla tej szkoły komunikacyi. Ze względu na wiarygodnie przedstawioną Komisyi budżetowej konieczność wynagradzania osobnego funkcyonaryusza prowadzącego skomplikowane rachunki szkoły koronkarskiej w Kańczudze, uznała Komisya budżetowa za właściwe podnieść cyfrę wydatków pozycyi 358. z 761 zł. na 861 zł. w a.

Inne zwiększone wydatki co do poszczególnych szkół uzasadnione są potrzebami miejscowemi, względnie rozwojem szkół wykazanym w specyalnych preliminarzach.

Komisya budżetowa wnosi więc:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
XVI.		**II. Szkoły fachowe przemysłowe i warsztaty instrukcyjne.**		
		A. Dla wyrobów z drzewa i łoziny.		
	321	Szkoła koszykarska w Czerwonej Woli . .	1.000	—
	322	Krajowa szkoła koszykarska w Dżurowie .	582	—
	323	Pożyczka Wydziałowi powiat w Śniatynie na zakupno realności dla szkoły koszykarskiej w Dżurowie	—	3.000
	324	Szkoła koszykarska w Rudkach . . .	495	100
	325	Kraj. szkoła koszykarska w Skołyszynie . .	945	180
	326	„ „ „ „ Stryhańcach .	484	—
	327	„ „ „ „ Wojsławiu . .	470	—
	328	„ „ „ „ Zatorze . .	560	100
	329	Na zakupno nowych modeli dla szkół koszykarskich	—	200
	330	Kraj. warsztat kołodziejski w Grybowie . .	2.100	200
	331	„ „ „ „ Grzymałowie .	1.810	250
	332	Kraj. szkoła kołodziejska i ciesielska, w połączeniu z kuźnią w Kamionce strumiłowej:		
		a) na utrzymanie	4 116	—
		b) na rozszerzenie budynku zasiłek . .	—	800
	333	Krajowa szkoła stolarska w Stanisławowie .	2.690	1.100
	334	„ „ „ „ Kalwaryi . .	2.020	—
	335	Pożyczka gminie Kalwaryi na budynek szkoły stolarskiej		500
	335a)	Krajowy instrukcyjny warsztat stolarski i wyrobu zabawek w Żywcu	—	—
	335b)	Zasiłek jednorazowy na umieszczenie kraj. warsztatu stolarskiego w Kalwaryi . .	—	—
	336	Krajowy warsztat naukowy dla wyrobu zabawek w Jaworowie	930	520
		Razem .	18 202	6.950
			25.152	
		B. Dla wyrobów garncarskich.		
	337	Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi . .	3.740	450
	338	Krajowy warsztat garncarski w Porembie .	1.440	—
	339	„ „ „ „ Toustem .	1.210	350
		Razem .	6.390	800
			7.190	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
XVI.		*C. Dla wyrobów ze skóry.*		
	340	Krajowy warsztat szewski w Uhnowie . .	1.000	280
	341	„ „ „ „ Witkowie . .	1.698	450
	342	„ „ „ „ Starym Sączu .	1.294	350
	343	„ „ „ „ Drohobyczu .	800	—
	344	„ „ „ „ Dobczycach .	1.640	600
	345	Majsterskie kursa szewskie we Lwowie . .	800	—
	346	„ „ „ w Krakowie .	800	—
	346a)	Na zakupno modeli obuwia . . .	—	—
		Razem .	8.032	1.680
			9 712	
		D. Dla wyrobów tkackich.		
	347	Krajowa szkoła tkacka w Krośnie:		
		a) na utrzymanie	5.314	—
		b) na budynek i urządzenia dla tkactwa mechanicznego	—	—
	—	Kraj instrukcyjny warsztat tkacki w Błażowej .	—	—
	348	Kraj. instrukcyjny warsztat tkacki w Glinianach:		
		a) na utrzymanie	1.386	200
		b) zasiłek dla towarzystwa tkackiego na budynek szkolny	—	4.000
	349	Kraj. instrukcyjny warsztat tkacki w Gorlicach .	350	—
	350	Kraj. instr. warsztat tkacki w Korczynie .	1.070	50
	351	„ „ „ „ „ Kosowie . .	1.380	—
	352	„ „ „ „ „ Łańcucie . .	1.230	—
	353	„ „ „ „ „ Rychwałdzie .	1.030	—
	354	Na budowę budynku szkolnego w Rychwałdzie IV. i ostatnia rata	—	500
	355	Kraj. instrukcyjny warsztat tkacki w Wilamowicach	700	—
	356	Krajowa szkoła sukiennicza w Rakszawie:		
		a) na utrzymanie	3.800	—
		b) na urządzenie dla warsztatów mechanicznych I. rata	—	7.500
		c) zasiłek na budowę drogi do Rakszawy .	—	3.300
	—	Zasiłek na budynek mieszkalny i rozszerzenie budyuku szkolnego w Rakszawie, ostatnia rata	—	—
		Razem .	16.260	15.550
			31.810	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
XVI.		*E. Dla wyrobów pourożniczych.*		
	357	Krajowy instrukcyjny warsztat powroźniczy w Radymnie	730	—
		F. Dla wyrobów koronkarskich i haftów.		
	358	Szkoła koronkarska w Kańczudze . . .	861	—
	359	Kraj. szkoła koronkarska w Starym Sączu .	540	—
	360	„ „ „ w Zakopanem . .	2.293	130
	361	Szkoła hafciarska w Makowie . . .	769	—
	362	Szkoła koronkarska u Sióstr Miłosierdzia w Przeworsku	300	—
		Razem .	4.763	130
			4.893	
		G. Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych.		
	363	Szkoła wydziałowa im św. Scholastyki w Krakowie	500	—
	364	Szkoła robót utrzymywana przez Towarzystwo pracy kobiet we Lwowie . . .	700	—
	365	Szkoła specyalna robót kobiecych PP. Benedyktynek w Przemyślu	420	—
	366	Towarzystwo pracy kobiet w Kołomyi . .	500	—
	367	„ „ „ „ Krakowie . .	600	—
		Razem .	2.720	—
		H. C. k. szkoły fachowo-przemysłowe, subwencyonowane ze skarbu krajowego.		
	368	C. k. szkoła dla przemysłu drzewnego w Zakopanem	1.650	—
	369	C. k. szkoła dla przemysłu drzewnego w Kołomyi	1.100	—
	370	C. k. szkoła ślusarska w Świątnikach: a) na utrzymanie	1.554	—
		b) na dodatkowe roboty w budynku szkolnym	—	750
	371	Zasiłek na zapomogi dla majstrów kształcących się w szkole ślusarskiej w Świątnikach .	400	—
	372	Zasiłek dla warsztatu kowalskiego w Sułkowicach: a) na utrzymanie	512	—
		b) „ rozszerzenie budynku . . .	—	—
		c) „ kurs majstrów	300	—
		Razem .	5.516	750
			6.266	

Razem dział II. wynosi:

w zwyczajnych	62.613 zł
w nadzwyczajnych	25.860 „
ogółem .	88.473 zł.

tj. zwiększenie w tym dziale w porównaniu z r. 1897 o 19.199 zł. w. a.

III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego.

(Poz. 373—381).

W porównaniu z preliminarzem na r. 1897 t. j. z kwotą . .	36.050 zł.
Proponowana na rok 1898 w tej rubryce cyfra . . .	33.550 „
wykazuje mniej o sumę .	2.500 zł.

Z powodu że w poz. 377. a) odpada kwota 1.500 zł. na podręcznik dla nauki tkactwa będący już w opracowaniu, a w poz. 380 wstawiona kwota 2.000 zł. (tj. o 1.000 mniej) okazuje się wystarczającą na pokrycie potrzeb nowych warsztatów instrukcyjnych.

Komisya budżetowa wnosi więc:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
XVI.		**III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego.**		
	373	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie .	4.550	—
	374	Na utrzymanie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie . . .	1.500	—
	375	Muzeum przemysłowe we Lwowie . .	2.000	—
		„ „ w Krakowie . .	2.000	—
	376	Na wydawnictwo wzorów rysunkowych . .	1.500	—
	377	Na podręcznik szkolny do nauki tkactwa .	—	—
	377a)	Na stypendya przemysłowe:		
	378	a) na zasiłki dla kandydatów kształcących się na nauczycieli szkół uzupełniających przemysłowych	2.000	—
		b) na inne stypendya przemysłowe .	12.000	—
	379	Na nauczycieli wędrownych dla tkactwa, koszykarstwa i szewstwa	3.000	—
	380	Na nowe warsztaty instrukcyjne, powstać mające w roku 1898	2.000	—
	381	Koszta inspekcyi i nadzoru szkół przem. .	3.000	—
		Razem .	33.550	—

IV. Wydatki Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.

(Poz. 382 i 383).

Pozycya ta przedstawiająca kwotę 4.480 zł. w. a. preliminowana tak samo jak w r. 1897 w obec niezmienionych potrzeb Komisyi dla spraw przemysłowych jest uzasadnioną.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
XVI.		**IV. Wydatki Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.**		
	382	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł . .	200	—
	383	Biuro Komisyi krajowej dla spraw przem:		
		a) koszta podróży, dyety i inne wydatki . . . 2.000 zł.		
		b) płaca sekretarza . . 1.200 „		
		c) dodatek osobisty do płacy sekretarza . . . 600 „		
		d) płaca pomocnika biurowego 480 „	4.280	—
		Razem .	4.480	—

V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.

(Poz. 384—386).

Wydatki na ten cel tak samo jak poprzednio oddział IV. wydatków pozostają niezmienione.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
XVI.		**V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.**		
	384	Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe .	9.000	—
	385	Na wydawnictwo „Przewodnika przemysłowego“	1.000	—
	386	Dotacya krajowa funduszu przemysłowego .	25.000	—
		Razem .	35.000	—

V. Szkoły handlowe i zasiłki na popieranie wykształcenia handlowego.

(**Poz. 387—390**).

W porównaniu z preliminarzem na r. 1897 przedstawiającym kwotę 8.200 zł. zwiększa się tę rubrykę o 3.000 zł. w. a. a to z następujących powodów: W myśl zgodnych wniosków Komisyi przemysłowej i Wydziału krajowego wstawia się nową pozycyę 390: „dla agenta handlowego dla wyrobów krajowych„ 1.200 zł. w. a.— a gdy na szkołę handlową w Krakowie, Komisya proponuje w uwzględnieniu, iż odpada nadzwyczajny wydatek z r. 1897 w sumie 200 zł. zwiększenie wydatku o 1 800 zł. w. a. zwiększenie ogólne tej rubryki wynosi więc 3.000 zł. w. a.

Komisya budżetowa chętnie wotuje na cel agenta handlowego potrzebną kwotę w wysokości przez Komisyę przemysłową oznaczonej, sądzi jednak ze względu, że wedle sprawozdania Komisyi tej (str. 5) i Wydziału krajowego, czynność takiego agenta sama „mogłaby w swoim czasie dać nawet przyzwoite utrzymanie agentowi“ z prowizyj należnych mu za pośrednictwo w sprzedaży i że tylko z początku należy zapewnić agentowi pewne minimum dochodu, -- że pozycya ta na razie przynajmniej nie może być uważaną jako stała, zwyczajna, skoro później odpaść może, i dlatego w rubrykę nadzwyczajnych wstawić ją należy. — Z powodów przytoczonych we wniosku posła Zolla i towarzyszy przedstawionym 3. lutego 1898 Wysokiemu Sejmowi, Komisya budżetowa proponuje też podwyższenie zwyczajnej dotacyi szkoły handlowej w Krakowie z 2.000 zł. do 4.000 zł. w. a.

Komisya budżetowa wnosi więc:

		zwyczajne	nadzwyczajne
w poz. 387.	Szkoła handlowa w Krakowie . . .	4.000 zł.	
„ 388.	Na akademię handlową we Lwowie . .	3.000 „	
„ 389.	Na stypendya dla młodzieży handlowej . .	3.000 „	
„ 390.	Agent handlowy dla wyrobów krajowych .	—	1.200 zł.
	Razem	10.000 zł.	1.200 zł.
	Ogółem więc rubr. XVI. oddział VI.	11.200 zł.	

Suma rubryki XVI w zwyczajnych . .	170.468 zł.	
w nadzwyczajnych . .	29.060 „	
Ogółem suma rubr. XVI .	*199.528 zł.*	
Cały budżet tej rubryki powiększa się z kwoty wstawionej w budżet r. 1897 . . .	178.319 zł.	
na	199.528 „	
powiększenie o	21.209 zł.	

Wedle poszczególnych działów rubryki XVI. daje to zwiększenie następujący obraz:

W dziale I.	Szkoły przemysłowe uzupełniające zwiększenie o .		1.510 zł.
„ II.	„ fachowe i warsztaty instrukcyjne zwiększenie o		19.199 „
„ III.	Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego zmniejszenie o	2.500 zł.	
„ IV. i V.	stan niezmieniony.		
„ VI.	Szkoły handlowe i zasiłki na kształcenie handlowe zwiększenie o		3.000 „
	czyli razem zwiększenie o		23.709 zł.
	zmniejszenie o		2.500 „
	Czyli ogółem zwiększenie j. w. o		21.209 zł.

Z uwagi na ciągle rosnące potrzeby przemysłu, rękodzieła i handlu, nie ulega wątpliwości, że wydatki rubryki tej z każdym rokiem zwiększać się muszą, przyczem charakterystycznym objawem jest fakt, iż w czasie od 13. Grudnia 1896 do 14. listopada 1897 r. załatwiono odmownie 14 podań o pożyczki z funduszu przemysłowego wyłącznie dla braku funduszów, kwota zaś tych żądanych pożyczek przedstawia cyfrę 166.100 zł. w. a.

W końcu nie można pominąć uwagi że w r. 1897 c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia okroiło postawione przez Komisyę krajową dla spraw przemysłowych żądania subwencyi o 14.400 zł. w. a. przyznając zamiast żądanej sumy 47.650 zł. w. a. tylko 33.250 zł. w. a. co w porównaniu ze znacznemi sumami, które państwo wydaje na utrzymanie innych szkół przemysłowych w Austryi Niższej, Czechach i innych zachodnich krajach koronnych, budzić musi troskę o dalszy rozwój naszego szkolnictwa przemysłowego i obawę, że z tego powodu Galicya znaleść się może znowu w tyle po za innymi krajami Monarchii.

Z tej przyczyny Komisya budżetowa wnosi:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:“

Poleca się Wydziałowi krajowemu ażeby domagał się u Rządu energicznie zwiększenia subwencyj państwowych na cele szkolnictwa przemysłowego w Galicyi i by dotyczące pismo udzielił prezydyum Koła Polskiego w Wiedniu celem poparcia tego żądania.

Nad petycyami Klubu miłośników sztuki fotograficznej we Lwowie (l. 1.325) o subwencyę i Towarzystwa tkackiego w Glinianach o subwencyę na obesłanie wystawy paryskiej (l. 752) wnosi Komisya przejście do porządku dziennego.

W częściowem zaś uwzględnieniu powodów przytoczonych w petycyi Zarządu miejskiego Muzeum przemysłowego we Lwowie (l. 1.434) wykazujących potrzebę zwiększenia subwencyi,

Komisya budżetowa wnosi:

Poleca się Wydziałowi krajowemu ażeby wstawił na ten cel do budżetu na r. 1899 wyższą kwotę.

We Lwowie dnia 3. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Małachowski.

Rubryka XVII.

Rozmaite wydatki.

Pozycya 391 — 412.

Sprawozdawca poseł Scipio.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy preliminuje wydatki w tej rubryce na rok 1898 w sumie 117.465 zł. — mniej niż Sejm uchwalił na rok 1897 o 205 028. zł.

Różnica ta polega głównie na wydatkach poniesionych w r. z. na podwyższenie funduszu koszarowego i na uzupełnienie do 1,000 000 zł. dotacyi kasy krajowej. — Rubryka ta z natury i przeznaczenia swego ulega zmianom, nie tylko w preliminarzach Wydziału krajowego co roku innym, ale i między temiż, a wnioskami komisyi.

Do budżetu na rok 1898. wstawia komisya budżetowa:

Pozycye 391 do 403 włącznie, zgodnie z Wydziałem krajowym, jako wydatki stałe i zaopatrzenia dożywotnie przez W. Sejm uchwalone.

Pozycyą 404 objęta jest kwota 1.942 zł. na koszta utrzymania różnych osób poza miejscami ich przynależności, w zastępstwie gmin nie mających środków na te cele w majątkach własnych, ani w sile podatkowej, — a to w załatwieniu siedmiu osobnych sprawozdań Wydziału krajowego w tych sprawach

Podobne petycye przydzielił W. Sejm Komisyi budżetowej, która wnosi: *Przekazanie ich Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy.*

W poz. 405. a) proponuje Komisya 1,000 zł. do rozporządzalności Wydziału krajowego przekazując do tej pozycyi siedm petycyi wyjątkowych potrzeb i biedy.

W poz. 405. *b.* tak samo do rozporządzenia Wydziału krajowego dla załatwienia petycyj pogorzelców, o których brak Komisyi sprawozdań zł. 500.

Poz. 405. *c.* do *i.* obejmują petycye, których załatwienie proponuje Komisya na wnioski referentów innych rubryk preliminarza.

Co do poz. 406. Komisya budżetowa, mając sobie przydzielony cały szereg petycyj od komitetów parafialnych, od Duszpasterzy i Zarządców, nie może wejść w meritum każdej prośby. - Uznając jednak ważność i doniosłość zakładania chociażby tylko kaplic rz. k. we wschodniej części kraju, albotež po prawiania i utrzymania Kościołów, oraz Cerkwi pozbawionych źródeł dochodów na te cele, bądź to w drogach konkurencyi parafian, bądź w ofiarności publicznej, odstępuje odnośne petycye Wydziałowi krajowemu do załatwienia z poleceniem, by w r. 1898 po dokładnem zbadaniu kwotę zł. 1.000 użył dla najpilniej potrzebujących, a najmniej zaopatrzonych.

Poz. 407. obejmuje sumę 28 400 zł. preliminowaną przez Wydział krajowy przy osobnem sprawozdaniu o funduszu koszar krajowych. — Na podstawie tego przedłożenia i sprawozdania Komisyi administracyjnej przez W. Sejm na posiedzeniu 29 Stycznia r. b. przyjętego, Komisya wstawia tę kwotę na pokrycie w r. 1898. części odsetek po 4 procent od $^1/_2$ milionowej pożyczki z funduszu propinacyjnego, zaciągniętej na dostarczenie koszar c. k. Skarbowi wojskowemu.

W poz. 408. — zgodnie z Wydziałem krajowym 200 zł. na wydatki byłych funduszów indemnizacyjnych, a to na podstawie zniżonego przecięcia wydatków z trzech lat ostatnich.

Pozycye 409 - 412 włącznie, rejestruje Komisya w tej rubryce, na podstawie powziętych przez Wysoki Sejm na bieżącej sesyi uchwał.

Wysoki Sejm raczy uchwalić wydatki Rubryki XVII. na rok 1898 — jak następują:

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie.	Wydatki na rok 1898 zwyczajne	Wydatki na rok 1898 nadzwyczajne
			Złote austryackie	
XVII.		**Wydatki rozmaite.**		
	391	Do rozporządzalności Wydziału krajowego .	30.000	—
	392	Na fundacyę wieczystą im. Jego Ces. Król. Mości Cesarza Franciszka Józefa I. .	12.000	—
	393	Dotacya dożywotnia dla J. E. Dr. Franciszka Smolki.	4.000	—
	394	Pietruskiej Stefanii, stały roczny dodatek ze skarbu krajowego do pensyi emerytalnej	1 800	—
	395	Dla księży unitów chełmskich, ich wdów i sierót	1.200	—
	396	Sawczyńskiej Jadwidze, wdowie po ś. p Zygmuncie Sawczyńskim, stały roczny dodatek do pensyi emerytalnej .	500	—
	397	Korosteńskiej Felicyi, b. nauczycielce szkoły pp. Klarysek w Starym Sączu, zaopatrzenie dożywotnie z łaski, rocznie	80	
	398	Czyrniańskiej Teofili, wdowie po kierowniku szkoły kołodziejskiej i bednarskiej w Kamionce strumiłowej, zaopatrzenie dożywotnie z łaski (ewentualnie aż do wyjścia za mąż)	400	—
	399	Na misye katolickie, do rozporządzalności Wydziału krajowego	3.000	—
	400	Towarzystwu ratunkowemu ochotniczemu we Lwowie	300	—
	401	Towarzystwu ratunkowemu ochotniczemu w Krakowie	300	—
	402	Krajowemu Związkowi ochotniczych straży pożarnych, zasiłek stały . . .	3.000	—
	403	Na opłatę odsetek (najwyżej 4%) od pożyczek 200.000 zł., zaciągniętych przez gminę m. Nowego Sącza na odbudowanie zniszczonych pożarem budynków miejskich, regulacyę ulic i inne inwestycye (IV. rata z przyznanych przez lat 20)	8.000	—
	404	Koszta utrzymania rozmaitych osób w szpitalach, przyjęte na fundusz krajowy w zastępstwie gmin, mianowicie:		
		Do przeniesienia . . .	64.580	—

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie.	Wydatki na rok 1898 zwyczajne	Wydatki na rok 1898 nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia . .	64.580	
XVII		*a*) Franciszka i Anny Szumyłów za gminę Bielinka mała . 852 zł. 47 ct.		
		b) Sebastyana Broszkiewicza za gminę Pogwizdów . . 130 „ 90 „		
		c) Jana Iwanickiego za gminę Lubcza . 90 „ 80 „		
		d) Józefa Flamera za gminę Suszno . . 237 „ 20 „		
		e) Jana Janowskiego, recte Wiatrowskiego, za gminę Chorowice . 36 „ 14 „		
		f) Breindli Hartfeld, za gminę Chirzewice . 463 „ 80 „		
		g) Bartłomieja Rączki za gminę Bańsko . . 130 „ 87 „	1.942	—
	405	Schmidowa Walerya, wdowa po rządcy szpitala w Przemyślu w załatwieniu petycyi L. 587	100	—
	405 *a*	Wydziałowi krajowemu do odpowiedniego rozdzielenia między petentów do L.L. 1082, 1303, 1331, 759, 773, 839, i 966.	1.000	—
	405b	Do rozporządzalności Wydziału krajowego dla pogorzelców według petycyj do L. L. 1017, 1132, 1135, 1369 . .	500	—
	405c	Rampeltowej, wdowie po rządcy szpitala w Rzeszowie, w myśl petycyi L. 225	200	—
	405d	Jezierskiemu, b. pisarzowi szpitala we Lwowie, w załatwieniu petycyi L. 223.	100	—
	405e	W załatwieniu sprawozdania Wydz. krajowego do L. 62815 — jako dary z łaski dla Rogoszewskiego 90 zł. — Iwanickiej 120 zł., Hanulowej 200 zł. i Płoszczakowej 120 zł. . . .	530	—
	405f	Ogonowskiej, wdowie po profesorze, w załatwieniu petycyi L. 185 jednorazowo	360	—
		Do przeniesienia .	69.312	

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	zwyczajne	nadzwyczajne
			Złote austryackie	
		Z przeniesienia .	69.312	—
XVII.	405g	Sierotom po ś. p. Granatowskim (3. rata z przyznanych na lat 5.) . .	200	—
	405h	Na zakład hafciarski Pedynkowskiej w Krakowie — w myśl petycyi L. 1267	400	—
	405i	Subwencya na budowę kaplicy w N. Sączu dla młodzieży szkolnej w myśl petycyi L. 947.	200	—
	406	Jako zasiłki dla kościołów i kaplic niezaopatrzonych, w myśl odnośnych petycyj — do rozporządzalności Wydziału krajowego	1.000	—
	407	Funduszowi koszar krajowych, na pokrycie 4% odsetek od pożyczki zaciągniętej w funduszu propinacyjnym, . .	28.400	—
	408	Wydatki b. funduszów indemnizacyjnych .	200	—
	409	Na szkołę kadetów we Lwowie, w myśl uchwały W. Sejmu z 5. Lutego 1898,	2.500	—
	410	Ryczałt na podwyższenie płac urzędników krajowych . , ...	19.543	—
	411	Pogorzelcom Gminy Derewnia. (Uchwała W. Sejmu z 21. Stycznia 1898) .	300	—
	412	Pogorzelcom Gminy Żuklin. (Uchwała W. Sejmu z 8. Lutego 1898) . ,	300	—
		Suma wydatków Rubr. XVII. .	122.355	—

W załatwieniu petycyj do tej rubryki przydzielonych. W. Sejm uchwalić raczy:

Petycye 23. gmin o przeniesienie na fundusz krajowy kosztów leczenia i utrzymania pojedynczych osób, a to do L. L. 101, 102, 256, 299, 371, 374, 375, 376, 474, 480, 592, 779, 803, 909, 1114, 1183, 1281, 1315, 1350, 1351, 1507, 1534 i 1541, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania o nich sprawy Sejmowi.

Petycyę L. 1447 Gminy M. Kołomyi odstępuje się Wydziałowi krajowemu, do urzędowego załatwienia.

Przekazuje się Wydziałowi krajowemu petycje do L. L. 118, 119, 174, 275, 309, 386, 532, 538, 683, 688, 754, 819, 835, 836, 840, 881, 904, 908, 1050, 1051, 1052, 1136, 1249, 1501 i 1544— komitetów parafialnych i duszpasterzy, do załatwienia z poz. 406 tej rubryki.

Petycje Gmin o zasiłki na zasiewy wiosenne, a to do L. L. 1179, 1205, 1206, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1227, 1228, 1229, 1314, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1404, 1405, 1487, 1488, 1521 i 1530 — przekazuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia na podstawie uchwał Wys. Sejmu powziętych dnia 29. Stycznia 1898 przy sprawozdaniu komisyi budżetowej o klęsce nieurodzaju w r. 1897.

Nad petycyami do L. L. 152, 228, 229, 230, 364, 365, 370, 410, 575, 588, 589, 590, 764, 772, 774, 775, 837, 874, 969, 1081, 1268, 1393, 1394, 1458, 1459 i 1549 — rozmaitych osób o wsparcia — przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Petycje L. L. 558 i 1048 o subwencje na misje, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia z pozycyi 399.

Petycje do L. L. 330 i 986 Towarzystw ratunkowych we Lwowie i Krakowie, załatwione są pozycjami 400 i 401 rubryki XVII.

Lwów, 8. Lutego 1898.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Scipio.

Budżet krajowy na rok 1898.

Dochody.

Rubryka I—XVII.

Sprawozdawca poseł Z. górski.

Wysoki Sejmie!

W sprawie preliminowanych przez Wydział krajowy dochodów własnych funduszu krajowego na rok 1898, Komisya budżetowa ma zaszczyt przedstawić następujące sprawozdanie:

Rubryka I.

Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych.

Poz. 1. W myśl uchwały Wys. Sejmu powziętej na dniu 14. stycznia 1898 wstawia Komisya budżetowa w tę rubrykę całą pozostałość z rachunków za rok 1896 wynoszącą . 258.032 zł.

Rubryka II.

„ 2. Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych.

Zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego . . 5.000 zł.

Rubryka III.

Dochody z dróg krajowych i żelaznych kolei.

Zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego:

		zwyczajne	nadzwyczajne
Poz. 3.	Myta na drogach krajowych	232.000 zł.	
„ 4.	Odsetki zwłoki i kary konwencyonalne	800 „	
„ 5.	Grzywny za przestępstwa drogowe	200 „	
„ 6.	Datki dobrowolne od stron prywatnych na budowę dróg krajowych	1.350 „	
„ 7.	Zwroty zaliczek od towarzystw kolejowych	— „	10.000 zł.
„ 8.	Subwencya c. k. Skarbu państwa na budowę drogi gminnej Majdan-Stany-Rozwadów	— „	30.000 „
„ 9.	Czynsz za użycie rowu drogi krajowej Gorlice-Konieczna na rurociąg naftowy	1.400 „	
„ 10.	Zwroty kosztów wywłaszczenia gruntów pod budowę drogi krajowej Przeworsk-Dynów II. rata	— „	2.000 „
	Suma rubryki III.	235.750 zł.	42.000 zł.
		277.750 zł.	

Rubryka IV.

Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych.

(Wedle specyalnych preliminarzy.)

Poz. 11.	Od funduszu policyi krajowej				2.580 zł.
„ 12.	„ „ szpitala św. Łazarza w Krakowie: oddział chorych		4.819 zł.		
	„ „ „ obłąkanych		7.618 „		12.437 „
„ 13.	„ „ „ szpitala lwowskiego				— „
„ 14.	„ „ „ zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie				24.317 „
	Suma rubryki IV.				39.334 zł.

Rubryka V.

Zwroty zaliczek z lat ubiegłych.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego:

Poz. 15.	Od urzędników krajowych z płac	18.000 zł.
„ 16.	„ nauczycieli szkół rolniczych	1.200 „
„ 17.	„ szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych	18.000 „
„ 18.	„ gmin za dawniejsze koszta leczenia	350 „
„ 19	„ stron rozmaitych ze spraw drogowych	550 „
„ 19a.	„ kosztów zdjęć i projektów melioracyjnych	— „
„ 20.	„ Rozmaite	2.500 „
	Suma rubryki V.	40.600 zł.

Rubryka VI.

Zwroty pożyczek.

Zgodnie z Wydziałem Krajowym:

Poz. 21.	Chorzelowska Spółka wodna dla odpływu wód w powiecie Mieleckim między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską	— zł.
„ 22.	Chrzanów, Wydział powiatowy, IX. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem .	300 „
„ 23.	Myślenice, Wydział powiatowy, X. (ostatnia) rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem	300 „
„ 24.	Wieliczka, Wydział powiatowy XVII. i XVIII. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem	300 „
„ 25.	Od wydziałów powiatowych zwrot bezprocentowych pożyczek, udzielonych w roku 1890 w sumie 200.000 zł. dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju w r. 1889	— „
„ 26.	Zarząd centralny gal. Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, zwrot bezprocentowej pożyczki 500 zł., VII. rata	50 „
„ 26a.	Muszyna, szkoła koronkarska, zwrot zaliczki 200 zł. udzielonej na zakupno materyałów . . .	— „
„ 27.	Sanok, komitet parafialny gr. kat., zwrot bezprocentowej pożyczki 1.200 zł., udzielonej na restauracyę cerkwi, VII. rata	120 „
„ 28.	Ślusarczyk Jan, garncarz w Zalesiu, zwrot pożyczki bezprocentowej 200 zł. na cele jego pracowni, III. rata .	40 „
„ 29.	Stary Sącz, wzorowy warsztat szewski. zwrot pożyczki bezprocentowej 400 zł. udzielonej na zakupno materyałów, V. i VI. rata	80 „
„ 30.	Buczacz, Rada powiatowa, zwrot pożyczki bezprocentowej 3.000 zł. dla niesienia pomocy ludności zniszczonej gradobiciem w roku 1894, III. rata . . .	300 „
„ 31.	Bohorodczany, powiat, zwrot bezprocentowej pożyczki 4.166 zł. 65 ct. z tytułu zapłaconej przez fund. krajowy c. k. Skarbowi Państwa w zastępstwie powiatu reszty bezprocentowej pożyczki 5.000 zł., udzielonej w roku 1889 powiatowi bohorodczańskiemu za poręczeniem kraju, III. rata	417 „
„ 32.	Zarząd wzorowego warsztatu szewskiego w Uhnowie, zwrot zaliczki 500 zł. udzielonej w roku 1892 III i IV. rata po 50 zł.	100 „
„ 33.	Konwent PP. Benedyktynek w Przemyślu, zwrot bezprocentowej pożyczki, udzielonej w sumie 5.000 zł. na budowę szkoły robót kobiecych, II. rata . .	300 „
	Do przeniesienia .	2.307 zł.

	Z przeniesienia .	2.307 zł.
Poz. 34.	Zarząd kraj. warsztatu szewskiego w Witkowie Nowym, zwrot zaliczki 500 zł. na zakupno materyałów III. i IV. rata	100 „
„ 35.	Zarząd szkoły koronkarskiej w Kańczudze, zwrot pożyczki 200 zł. udzielonej na fundusz obrotowy, III. i IV. rata	40 „
„ 36.	Kalwarya, gmina, zwrot pożyczki 4.000 zł. udzielonej na budowę szkoły stolarskiej tamże, I. i II. rata . .	800 „
„ 37.	Od Wydziałów powiatowych zwrot bezprocentowych pożyczek, udzielonych w r. 1892, w sumie 76.000 zł. dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju w r 1890 .	— „
„ 37a.	Michniewicz Mieczysław, nabywca pretensyi funduszu krajowego do K. Moraczewskiego i E. Brudzewskiego, reszta dawnego długu	— „
	Suma rubryki VI. .	3.247 zł.

Rubryka VII.

Poz. 38. Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

(*wedle specyalnego preliminarza*) . . 7.380 zł.

Rubryka VIII.

Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach.

(*wedle specyalnych preliminarzy.*)

		zwyczajne	nadzwyczajne
Poz. 39.	Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach .	24.357 zł.	5.000 zł.
„ 40.	Niższa „ „ „ „ .	4.200 „	— „
„ 41.	Folwark „ „ .	17.935 „	— „
„ 42.	Szkoła gorzelnicza „ „ .	2.500 „	— „
„ 43.	Gorzelnia krajowa „ „ .	7.263 „	— „
„ 44.	Stacya kontrolna i doświadczalna botaniczno-rolnicza w Dublanach . .	1.740 „	— „
„ 45.	Stacya kontrolna i doświadczalna chemiczno-rolnicza w Dublanach . .	1.750 „	— „
	Razem .	59.405 zł.	5.000 zł.
	Suma rubryki VIII	64.405 zł.	

Rubryka IX.

Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wedle specyalnych preliminarzy:

Poz.	*46.*	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie . . .	32 525 zł.
„	*47.*	Folwark w Czernichowie	7.820 „
		Suma rubryki IX. .	40.345 zł.

Rubryka X.

Dochody innych szkół rolniczych krajowych.

Wedle specyalnych preliminarzy:

Poz.	*48.*	Niższa szkoła rolnicza w Horodence . . .	3.670 zł.
„	*49.*	„ „ „ „ Jagielnicy	5.794 „
„	*50.*	„ „ „ „ Kobiernicach . . .	8.300 „
„	*51.*	„ „ „ „ Bereźnicy	3.900 „
„	*52.*	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie	4.250 „
„	*53.*	„ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku .	2.400 „
		Suma rubryki X. .	28.314 zł.

Rubryka XI.

Zwroty za sprawdzania rachunków aptekarskich

Zgodnie z Wydziełem krajowym — jak corocznie:

Poz	*54.*	Od szpitali powszechnych	600 zł.

Rubryka XII.

Dochody z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866.

Poz.	*55.*	Wpływy ze zwrotu pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym	1.906 zł.

Rubryka XIII.

Dochody z kwaterunku żandarmeryi.

Poz.	*56.*	Kwaterunkowe			21 194 zł.
„	*57.*	Noclegowe			40.331 „
„	*58.*	Udział administracyi politycznej			14 150 „
„	*59.*	Dochód: *a*) z gmachu lwowskiego (dawnego)	12.976 zł.		
		„ *b*) „ „ „ (dobud. skrzyd.)	5.743 „		
		„ *c*) z realności w Czortkowie .	700 „		19.379 „
		Suma rubryki XIII. .			95 054 zł.

Rubryka XIV.

Poz. 60. Dochód ze zwrotu wydatków szupasowych. 8.000 zł.

Rubryka XV.

Dochody krajowych składów publicznych we Lwowie i w Krakowie.

(*Wedle specyalnego preliminarza*).

Poz. 61.	We Lwowie	—	
„ *62.*	W Krakowie	15.384 zł.	
	Suma rubryki XV. .		15.384 zł.

Rubryka XVI.

Poz. 63. Dochód z krajowych opłat konsumcyjnych.

(w myśl ustawy z d. 15. kwietnia 1894. Nr. 33. Dz. ust. kraj.) 810.000 zł.

Rubryka XVII.

Rozmaite dochody.

Poz. 64.	Taksy krajowego archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie			300 zł.
„ *65.*	Datki deklarowane przez Wydziały powiatowe na wykupno gruntów pod kolej transwersalną (c. k. państwową);			
	a) Buczacz, rata roczna . .	1.000 zł.	— ct.	
	b) Czortków „ „ . .	529 „	— „	
	c) Krosno „ „ . .	631 „	62 „	
	d) Limanowa „ „ . .	— „	— „	
	e) Nowy Targ „ „ . .	— „	— „	
	f) Sanok „ „ . .	796 „	— „	
	g) Stanisławów „ . .	755 „	41 „	
	h) Tłumacz „ „ . .	717 „	69 „	4.430 „
„ *66.*	Od funduszu „Spółek wodnych“ na umorzenie pożyczki krajowej z r. 1889 zaciągniętej w kwocie 700.000 zł. dla spółek wodnych, a spłaconej w r. 1894 zastępczo przez fundusz krajowy:			
	a) w kapitale XVIII. i XIX. rata . .	10.300 zł.		
	b) w 3% odsetkach za I. i II. półrocze .	18.819 „		29.119 „
„ *67.*	Subwencye z c. k. Skarbu państwa:			
	a) dla biura melioracyjnego.			5.000 „
	b) na utrzymanie kursu praktycznego dla dozorców melioracyjnych			2.000 „
	Do przeniesienia .			40.849 zł.

		Z przeniesienia .	40.849 zł.
	c)	na utrzymanie technika do kultury i eksploatacyi torfowisk	1.000 „
	d)	na utrzymanie 4 nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan	4.000 „
	e)	na utrzymanie instruktora mleczarstwa . . .	1.000 „
	f)	z tytułu zrealizowania długu indemnizacyjnego .	— „
	g)	na założenie szkoły rolniczej w Suchodole, II. rata .	6.000 „
	h)	na koszta licencyonowania buhajów . . .	4.000 „
	i)	na 2 instruktorów hodowli bydła . . .	2.000 „
	k)	na koszta założenia niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy, dalsza rata	3.000 „
„	*68.*	Dochody byłych funduszów indemnizacyjnych:	
		1. Od obowiązanych:	
	a)	Wpłata kapitałów i rent:	
		Galicya wschodnia . . . 560 zł. 73½ ct.	
		„ zachodnia . . . — „ — „	561 „
	b)	Odsetki za zwłokę i rozmaite inne dochody:	
		Galicya wschodnia . . . 632 zł. 91 ct.	
		„ zachodnia . . . 37 „ 83 „	
		W. Ks. Krakowskie . . 138 „ — „	809 „
		2. Dochód z zaległych dodatków indemnizacyjnych, od kontrybuentów:	
		Galicya wschodnia . . . . 35.000 zł.	
		„ zachodnia . . . . 5.000 „	
		W. Ks. Krakowskie . . . . — „	40.000 „
Poz.	*69.*	Rozmaite dochody:	
	a)	sprzedaż książek i druków	2.200 „
	b)	sprzedaż papierów wyszkartowanych i wzorów drukowych	100 „
	c)	różne przygodne	10 „
„	*70.*	Dochód ze stacyi elektrycznej w gmachu sejmowym .	5.000 „
„	*71.*	Bonifikacya z c. k. Skarbu Państwa za zrzeczenie się poboru dodatku krajowego do podatku osobisto-dochodowego	366.223 „
		Suma dochodów rubryki XVII.	476.752 zł.

Wysoki Sejm raczy niniejsze sprawozdanie przyjąć do wiadomości i odnośne pozycye budżetu na r. 1898 w niem zawarte uchwalić.

Przewodniczący:

Dunajewski.

Sprawozdawca:

Zagórski.

H. Fundusz policyi krajowej.

(**Sprawozdawca p. Goldman.**)

Podług stanu efektów, będących własnością tego funduszu, pr eliminuje Wydzia krajowy ogólny dochód tego funduszu na kwotę 5485 złr. Na mocy ustawy z r. 1885 weszły w życie w innych prowincyach państwa domy przymusowej pracy i poprawy, a koszta utrzymania w tych zakładach indywidyów, przynależnych do Galicyi pokrywa się z dochodów tego funduszu. Na r. 1898 preliminuje Wydział krajowy z tego tytułu wydatek 2905 złr. a to na podstawie przecięcia z trzech lat. Nawyżka dochodów w kwocie 2580 złr. ma wpływać do funduszu krajowego.

Zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego:

Komisya budżetowa wnosi;
Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Dochody

rubr. I. i II. . . . . 5485 złr.

Rozchody

rubr I. II. . . . . 2905 „

nadwyżka dochodów . . 2580 złr.

wpływa do funduszu krajowego.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Goldman.

Budżet krajowy na r. 1898.

Fundusze samoistne.

(**Sprawozdawca p. Goldman**).

I. Fundusz kultury krajowej.

Dochody preliminuje Wydział krajowy tytułem odsetków 1775 złr. na podstawie obecnego stanu efektów, zaś tytułem kar za przestępstwa leśne i wodne 2400 złr. a to na podstawie przecięcia z 3 lat. Ogół dochodów wyższy jest od kwoty uchwalonej na r. 1897 o 442 złr. Cały dochód tego funduszu z potrąceniem drobnej kwoty 15 złr. preliminowanej na ewentualne zwroty kar, przeznaczony zostaje na zasiłek dla wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.

Zgodnie z Wydziałem krajowym komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Dochody rubr. I. i II. . . .	4175 złr.
Wydatki rubr. I.	15 „
Nadwyżka dochodów .	4160 złr.

na zasiłek dla wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.

K. Fundusz stanowy sierociński.

Dochód na podstawie stanu efektów preliminuje się na kwotę 1800 złr., wydatki zaś tak samo jak na r. 1897 na kwotę 1577 złr. Nadwyżka dochodów w kwocie 233 złr. wpłynie do majątku zarodowego.

Komisya budżetowa wnosi:

Dochody rubr. I.	1810 złr.
Wydatki rubr. I. i II. . . .	1577 „
Nadwyżda dochodów .	233 złr.

wpłynie do majątku zarodowego.

L. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Fundusz ten, przeznaczony na wydawnictwo aktów grodzkich i ziemskich, będzie w r. 1898 miał dochody tytułem odsetków od majątku na podstawie stanu efektów 957 złr., tytułem sprzedaży aktów 100 złr., razem 1057 złr. Wydatki preliminowane są na kwotę 986 złr., pozostała reszta 71 złr. będzie służyła na częściowy zwrot zaliczki w kwocie 868 złr. pobranej z funduszu krajowego w r. 1894 na wydanie XVI tomu aktów grodzkich i ziemskich.

Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego komisya budżetowa wnosi:

Wysoki sejm raczy uchwalić:

Wydatki	1057 złr.
Dochody	1057 „

M. Fundusz pożyczki krajowej z r. 1873.

Fundusz ten użyty swojego czasu na pożyczki dla powiatów posiada stan czynny tytułem zaległości od powiatów w ogólnej kwocie 3000 złr., ponieważ termin spłat ratalnych planami umorzenia oznaczonych skończył się już w r. 1883. Z wykazanych powyżej zaległości preliminował Wydział krajowy na r. 1898 kwotę 1200 złr. Wydatki na częściowe umorzenie przez losowanie i opłatę procentów i należytości rządowych, wynosić mają ogółem 50.726 złr., a fundusz krajowy pokryć ma nadwyżkę wydatków w kwocie 49.526 złr.

Zgodnie z preliminarzem Wydziału krajowego, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wydatki	. . . . .	50.726 złr.
Dochody	. . . . .	1.200 „
	Nadwyżka wydatków .	49.526 złr.

pokrytą zostanie z funduszu krajowego.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
Goldman.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

LW. 8.701/98.

Aleg 225

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia poręki kraju dla pożyczki w kwocie 1,800.000 zł., którą gmina miasta Krakowa na cele budowy miejskiego wodociągu zaciągnąć zamierza.

Wysoki Sejmie!

Wykonując uchwałę Rady król. stoł. m. Krakowa z dnia 7. lutego 1898 powziętą w prawnie przepisanym komplecie przedłożył prezydent tegoż miasta na ręce Wydziału krajowego petycyę wystylizowaną do Wysokego Sejmu w następnem brzmieniu:

Wysoki Sejmie!

Od chwili powołania do życia Rady miejskiej w r. 1866 nie zaniedbywała gmina niczego, coby tylko stosunki zdrowotne naszego miasta poprawić mogło, dowodem czego cały szereg robót publicznych, które celem utrzymania porządku i czystości dokonano, a tem samem do pelepszenia stanu sanitarnego zdążały.

Nie łudziła się gmina i nie łudzi, iż stanowcze poprawienie stosunków zdrowotnych naszego miasta zależnem jest od wykonania dzieła, jakie niemal wszystkie miasta większe już posiadają, a bez którego wszelkie usiłowania administracyi dążące do utrzymania miasta w czystości, i co zatem idzie, zabezpieczenia go od nawiedzin chorób zakaźnych bezkutecznemi pozostać muszą.

Mimo tego poświadczenia nie podobnem było Radzie miejskiej przystąpić do zaopatrzenia miasta w wodę zdrową z wodociągu, już to z braku potrzebnych na to funduszów, już też z przyczyny gwałtownej potrzeby zaspokojenia innych braków, jakimi były budynki szkolne i inne do użytku i wygody mieszkańców służące, urządzenia publiczne, a do wykonania których zbyt wielkich nakładów, możność gminy przechodzących, nie było potrzeba. Tej też jedynie przyczynie przypisać należy, że Kraków dotychczas nie mógł nadążyć za innemi, szybko w rozwoju postępującemi miastami i stanąć w szeregu tych, które w wodociągi zaopatrzyć się już zdołały.

Wzrost ludności i powstanie nowych dzielnic miasta nie dopuszczają jednak dalszego odkładania podjęcia tego ważnego zadania.

Po wieloletnich więc badaniach źródeł regulickich, a następnie badaniach i robotach wstępnych co do wód gruntowych w okolicy Krakowa, jak świadczy załączone pod 1) sprawozdanie ogólne z wyniku prac wodociągowych, dokonanych w latach 1895, 1896 i 1897 z odnośnymi planami, postanowiła Rada miasta w dniu 8. lipca 1897 r. przystąpić do budowy wodociągu, przyjmując przedstawiony sobie przez komisyę wodociągową projekt zaopatrzenia miasta w wodę powziętą z Bielan i Budzynia-Cholerzyna. Ponieważ zaś gmina nie posiada tak znacznych fuuduszów, jakich budowa wymaga, a wypuszczenie

dostawy wody w przedsiębiorstwo tylko z wielką stratą dla gminy, a nadto wyzyskiwaniem mieszkańców przez przedsiębiorcę nastąpićby mogło, a czego nauczona smutnem doświadczeniem gmina, zrobionem przy zaprowadzeniu oświetlenia gazowego, uniknąć pragnie, przeto nie pozostaje jej inna droga, jak zaciągnięcie na ten cel pożyczki w wysokości zł. 1,800.000 w. a.

Z załączonych pod 2—7 budżetów i zamknięć rachunkowych za lata 1894, 1895 i 1896 powziąć można przekonanie, że gmina z należytą ostrożnością preliminuje swe coroczne wydatki, i że te w dotychczasowych źródłach dochodowych zupełne pokrycie znajdują, a załączony pod 8) wykaz majątku czynnego i biernego wykazuje, że czysty majątek gminy w realnościach, gruntach itp. wynosi zł. 6,000.000 w. a.

Na tej podstawie opierając się gmina miasta Krakowa nie waha się zaciągnąć na budowę wodociągu pożyczkę w wysokości 1,800.000 zł. tem bardziej, że sam wodociąg przyniósłby dochód w wysokości potrzebnej na oprocentowanie i amortyzacyę pożyczonego kapitału, jak załączony pod 9) projekt sposobu pobierania opłat od dostarczonej wody wykazuje, gdyby gmina uznała za korzystniejsze dla mieszkańców miasta zastosowanie systemu opłat od dostarczonej z wodociągu wody niż systemu nałożenia dodatków do podatków.

Jakkolwiek bowiem autor projektu wysokość potrzebnego na budowę funduszu obliczył na zł. 1,560.000, to jednak ze względu na możliwe przekroczenie kosztorysu kwotę do wysokości 1,600.000 podnieść wypada.

Ponieważ zaś od chwili przedłożenia Radzie miasta wniosku zbudowania wodociągu przez prezydenta śp. dra Dietla w r. 1868 na badania i poszukiwania źródeł wydatkowano zaliczkowo potrzebne kwoty w różnych czasach, jak załączony wykaz wydatków na budowę wodociągu świadczy pod 10) a mianowicie: na roboty połączone z badaniem projektu opartego na źródle w Regulicach 37.453 zł. 28 ct. w. a. Na badania wody gruntowej w bliższych okolicach miasta 4.000 zł. w. a. — wreszcie na roboty połączone z badaniem wody i wykonaniem projektu sprowadzenia wody ze źródeł znajdujących się w Bielanach i Budzyniu-Cholerzynie 20.564 zł. 81½ ct., które to wydatki z ogólnego funduszu zaliczono, a które z funduszu przeznaczonego na wodociąg pokryte być winny, przeto do wydatków na wodociąg preliminowanych dodać należy kwotę zł. 102.018 zł. w. a. Koszta zaś rekonstrukcyi kanałów z powodu założenia rur wodociągowych wyniosą około 50.000 zł.

Wreszcie ponieważ przez pierwsze dwa lub trzy lata nie wszyscy właściciele wprowadzą wodę do swych realności, a więc na mniejszy dochód z wodociągu przygotować się należy, przeto na różnicę stąd w dochodach z wodociągu wyniknąć mogącą kwotę zł. 84.000 przyjąć wypada do ogólnego kosztu.

Z tych więc powodów Rada miasta widziała się zniewoloną koszt budowy wodociągu na kwotę 1,800.000 zł. zapreliminować.

Ponieważ gmina miasta, jako niezamożna, nie mogłaby uzyskać korzystnej pożyczki w tej wysokości bez poręki Wysokiego Sejmu, przeto Rada miasta na posiedzeniu swem w dniu 7. lutego br. odbytem, powzięła uchwałę jak świadczy załączony odpis protokołu z tego posiedzenia, aby upraszać Wysoki Sejm o łaskawe udzielenie Swojej poręki dla pożyczki w wysokości zł. 1,800.000 zaciągnąć się mającej.

W imieniu przeto Rady miasta Krakowa i w wykonaniu jej uchwały, upraszam o uwzględnienie tej prośby.

Kraków, dnia 7. lutego 1898 r.

Friedlein,
Prezydent.

O powyższej petycyi składa Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi następne sprawozdanie:

Sprawa zaopatrzenia miasta Krakowa w zdrową wodę była w okresie przeszło ćwierćwiekowym przedmiotem jak najstaranniejszych badań. Gmina m. Krakowa wydała na cel powyższych badań kilkadziesiąt tysięcy zł., powołując pierwszorzędnych rzeczoznawców, a ostatecznym wynikiem tych badań jest projekt zaopatrzenia miasta wodą sprowadzoną wodociągami z Bielan, Budzynia-Cholerzyna.

Ponieważ konieczność zaopatrzenia miasta w zdrową wodę jest najznpełniej udowodnioną, ponieważ liczne dokonane próby wykazały, że sprowadzenie wody z Bielan Budzynia-Cholerzyna jest najodpowiedniejsza, przeto należało przystąpić w możliwie najkrótszym czasie do wykonania dzieła.

Oczywiście, że gmina Krakowa tego tak doniosłego dzieła, którego koszta na 1,800.000 zł. obliczone zostały, bez zaciągnięcia pożyczki dokonać nie jest wstanie.

Z tych powodów Wydział krajowy uznając potrzebę urządzenia wodociągów i zaciągnięcia pożyczki i działając na mocy §. 64. ust. 11. statutu król. stoł. miasta Krakowa zatwierdził uchwałę Rady miejskiej z dnia 7. lutego 1898, którą postanowiono zaciągnąć pożyczkę w wysokości 1,800.000 zł.

Co się tyczy poręki kraju dla powyżej wymienionej pożyczki, to wszystkie motywa jakie przemawiały za udzieleniem poręki kraju dla pożyczki 1,500.000 zł., którą Wysoki Sejm gminie Krakowa uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892 udzielił, przemawiają w równym stopniu za przyznaniem tejże poręki dla pożyczki w kwocie 1,800.000 zł., a to tem więcej, ile, że po jednej pożyczce przez kraj gwarantowanej, zaciągnięcia drugiej nieporęczonej byłoby dla gminy co najmniej bardzo utrudnione, jeżeli nie niemożliwe.

Przytem podnieść musi Wydział krajowy, że taka poręka jak z jednej strony ułatwi gminie zaciągnięcia pożyczki pod możliwie najlepszymi warunkami, tak z drugiej strony nie naraża wcale interesów kraju.

Według wyniku zamknięcia rachunków za rok 1896, wynosi stan czynny miasta Krakowa	10,203.217 zł.
Stan bierny zmniejszający się z każdym rokiem wskutek spłaty rat anuitetowych	4,067.112 „
Czysty majątek wynosi . .	6,126.104 zł.

Zaciągnąć się mająca pożyczka znajduje przeto najzupełniejsze pokrycie. Dodać przytem należy że siła podatkowa gminy jako takiej wzrasta z każdym rokiem, członkowie gminy nie są prestacyami na rzecz gminy obciążani, płacą bowiem 10% dodatków do podatków bezpośrednich na rzecz gminy, a 12% na cele szkolne budżety gminne mają zupełne pokrycie, a zamknięcia rachunkowe wykazywały w ostatnich latach nawet bardzo znaczne nadwyżki kasowe, tak że gmina odnosiła się kilkakrotnie do Wydziału krajowego z prośbą o przyzwolenie na zakupno realności z powyżej wymienionych nadwyżek kasowych.

Oczywiście, że pobór wody z wodociągów miejskich odbywać się będzie, tak jak we wielu gminach cesarstwa austryackiego za opłatami tak wysokiemi, ażeby dochód z takowych wystarczyć mógł o ile możności na raty anuitetowe pożyczki i koszta administracyi.

Rada miejska wzorując się na ustawach obowiązujących w innych miastach uchwaliła już wprawdzie projekt ustawy o przymusowem zaopatrzeniu w wodę z miejskiego wodociągu domów leżących w obrębie gminy, i o opłatach, zważywszy jednak na okoliczność, że projekt ten wymaga z powodu swej doniosłości głębszego zbadania, a nie jest nagłym, bo wchodzi w wykonanie dopiero po ukończeniu i oddaniu go do publicznego użytku miejskich wodociągów przeto przedłożymy go dopiero na najbliższej sesyi sejmowej.

Wobec powyższego stanu rzeczy Wydział krajowy popiera usilnie prośbę gminy o udzielenie poręki dla pożyczki 1,800.000 zł. i wnosi dołączony projekt ustawy, tudzież rezolucyę, która mając na oku kontrolę ze strony Wydziału krajowego żadnego komentarza nie potrzebuje.

We Lwowie dnia 15. lutego 1898.

Marszałek krajowy:

St. Badeni.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński.

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . o poręczeniu przez kraj pożyczki, przez gminę król. stoł. miasta Krakowa na budowę wodociągów miejskich.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

Art. I.

Kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem poręcza za pożyczkę, którą gmina król. stoł. miasta Krakowa na budowę wodociągów miejskich zaciągnąć zamierza do wysokości 1,800.000 zł., Kraj poręcza jako ręczyciel i płacący, tak spłatę regularną umówionych rat umarzających, jakoteż spłatę kapitału pożyczki względnie reszty tego kapitału w razie zastrzeżonego półrocznego wypowiedzenia.

Art. II.

Rada król. stoł. miasta Krakowa, obowiązaną jest raty amortyzacyjne od tej pożyczki przez cały okres umorzenia wstawiać do budżetu i obowiązaną jest przy uchwalaniu budżetu uchwalić stosowne środki pokrycia niedoboru budżetowego. Gdyby Rada miejska tego obowiązku nie dopełniła, Wydział krajowy wstawi raty amortyzacyjne od rzeczonej pożyczki w budżet gminy miasta Krakowa i nałoży stosowne dodatki gminne do podatków na pokrycie pożyczkowych rat amortyzacyjnych, względnie na pokrycie niedoboru budżetowego.

Budżet przez radę miejską uchwalony przedłoży magistrat król. stoł. miasta Krakowa, Wydziałowi krajowemu co rocznie najpóźniej do 15 grudnia.

Zamknięcie rachunków z ubiegłego roku przez Radę miejską sprawdzone i przyjęte przedłoży Magistrat Wydziałowi krajowemu corocznie najpóźniej do 1 września.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Rezolucya.

Sejm upoważnia Wydział krajowy do zeznania dokumentu poręki dla pożyczki 1,800.000 zł. przez gminę miasta Krakowa na urządzenie wodociągów zaciągnąć się mającej, pod warunkiem, iż gmina miasta Krakowa przedłoży szczegółowe plany i kosztorysy zatwierdzone przez kompetentne władze i jeżeli Wydział krajowy uzna warunki pod którymi pożyczkę zaciąga za odpowiedne dla gminy i kraju, który porękę przyjmuje.

L. W. 8.716/98.

Aleg 226

Sprawozdanie

Wydziału krajowego jako Komisyi sejmowej w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Przemyślanach na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 56.000 zł. w. a.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu polecenia Wysokiego Sejmu z 7. lutego 1898, którem przekazano Wydziałowi krajowemu jako Komisyi, petycyę Wydziału powiatowego w Przemyślanach o zezwolenie na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 56.000 zł. w. a., Wydział krajowy przedkłada następujące sprawozdanie:

Uchwałą z dnia 30. grudnia 1897, postanowiła Rada powiatowa w Przemyślanach zaciągnąć imieniem powiatu pożyczkę 56.000 zł. w. a., celem uregulowania finansów powiatowych.

Z pożyczki tej spłacone być mają reszty z dawniejszych pożyczek, a mianowicie:

1) reszta z pożyczki zaciągniętej w galicyjskiej kasie oszczędności w 1889 w kwocie 49.000 zł. na konwersyę dawnych pożyczek i budowę dróg w powiecie, wynosząca obecnie .	44.105 zł. 56 ct.
2) reszta z pożyczki 10.000 zł. zaciągniętej w Banku krajowym na kupno domu dla Reprezentacyi powiatowej, a to na podstawie ustawy z 21. grudnia 1892, Nr. 1/893 dz. ust. kraj., wynosząca obecnie	9.590 „ 53 „
Razem . . .	53.696 zł. 09 ct.

Rada powiatowa postanowiła pożyczki te skonwertować w jedną, albowiem pożyczka pierwsza jest dla powiatu uciążliwą z powodu wysokich odsetek i obowiązku płacenia rok rocznie bardzo znacznego podatku dochodowego, konwersyą zaś obydwu pożyczek w jedną, w Banku krajowym zaciągnąć się mającą, a spłacalną w $41^1/_2$ latach, osiągnie powiat znaczne zmniejszenie rat amortyzacyjnych.

Gdy długi powiatu po przeprowadzeniu konwersyi zamierzonej wynosić będą:

1) dług w Banku krajowym	56.000 zł.
2) pożyczka drogowa w funduszu krajowym . .	1.800 „
Razem . .	57.800 zł.

prócz pożyczki hipotecznej, zaintabulowanej na budynku szpitala powszechnego w pierwotnej wysokości 8.000 zł., a wynoszącej obecnie 7.676 zł., która to pożyczka znajduje zatem zupełne pokrycie w majątku zarodowym szpitala, suma zaś opłacanych w powiecie w r. 1897 podatków bezpośrednich wynosiła 101.263 zł. 06 ct., z czego 50% czyni 50.631 zł. 53 ct. w. a., przeto zezwolenie na zaciągnięcie w mowie będącej pożyczki 56.000 zł. uzyskane być może po myśli §. 24. ustawy o Reprezentacyi powiatowej tylko w drodze ustawy krajowej.

Wydział krajowy uznając powody przez Reprezentacyę powiatową za zezwoleniem na powyższą pożyczkę przytoczone, a wyżej podane, za uzasadnione, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony pod ·/. projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 14. lutego 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. J. Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

U s t a w a

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Przemyślanach na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 56.000 zł. w. a.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Przemyślanach zezwala się w myśl §. 24. ustawy o Reprezentacyi powiatowej na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 56.000 zł. w. a. na spłatę reszty z pożyczki zaciągniętej w galicyjskiej kasie oszczędności w pierwotnej wysokości w kwocie 49.000 zł. w. a., tudzież reszty z pożyczki zaciągniętej w Banku krajowym w pierwotnej wysokości 10.000 zł. w. a

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

L. S. 1732/98.

Nr. 227

Wniosek.

Wysoki Sejmie!

Zważywszy, że w kraju naszym jest przeszło 4.000 gmin, a prawie w każdej gminie przy zakładaniu ksiąg tabularnych gruntowych z zmniejszej posiadłości, stała się wiejskim gospodarzom gruntowym wielka krzywda, gdyż dużo parcel gruntowych nie wpisano na właściwego gospodarza, ale na kogo innego, a to z tego powodu, że lud wiejski niepiśmienny nie został obznajomiony i pouczony i nie rozumiał, jaką wagę i jakie znaczenie będą miały księgi tabularne gruntowe, bo jeśli gospodarz posiadał 3 albo 5 niw, czyli kawałków gruntu, to on myślał, że tylko tyleż parcel gruntowych posiada, a tymczasem niejedna niwa zawiera w sobie kilka parcel gruntowych, — i dlatego nie wiedział jak ma powiedzieć i zapisać przed sędzią, zakładającym księgi tabularne, i ztąd w obecnych czasach pokazało się, że wiele takich parcel gruntowych zapisano na innego gospodarza, a nie na właściwego, gdyby zaś chciał przepisać, to posiadający gospodarz, na którego te parcele są zapisane, nie chce się wyekstabulować, — z czego musiałby wyniknąć proces sądowy i gospodarze byliby narażeni na wydatki procesowe, tudzież na stratę czasu, by zaś do tego nie dopuścić, wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm krajowy raczy uchwalić:

Wzywa się Wysoki c. k. Rząd, by dodatkowo zarządził ponowne przeprowadzenie i sprostowanie pomyłek w księgach tabularnych grnntowych z zmniejszej posiadłości, i to w jak najkrótszym czasie, by lud wiejski nie był narażony na niepotrzebne wydatki procesowe i stratę czasu.

Lwów, dnia 12. lutego 1898.

Wnioskodawca:

Łazarz Winniczuk w. r.

Wachnianin, Kramarczyk, Data, W. Szwed, Warzecha, Dr. Bernadzikowski, Bojko, Niebyłowiec, F. Krempa, Średniawski, Styła, Słotwiński, Michalski, Ostapczuk, Dr. Olpiński, St Nowakowski, Wójcik, Hamorak.

L. S. 1.728/98.

Aleg 228

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej w sprawie udzielenia Radzie powiatowej w Cieszanowie pozwolenia na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 40.000 zł. względnie 80.000 koron.

Wysoki Sejmie!

Rada powiatowa w Cieszanowie uchwałą z dnia 11. listopada 1898 postanowiła w celu rozpoczęcia budowy drogi powiatowej Oleszyce—Dzików Nowy—Cewków zaciągnąć w banku krajowym pożyczkę w sumie 40.000 zł. w obligacyach komunalnych III. emisyi tegoż banku. Zezwolenie na zaciągnięcie owej pożyczki może być uzyskane w myśl §. 24 ust. o reprezen. pow. tylko w drodze ustawy krajowej.

Według inwentarza bowiem za r. 1896 (inwentarza r. 1897 jeszcze nie przedłożono) stan bierny majątku powiatowego wynosi:

1. Zaległości bierne:

w funduszu administracyjnym . .	659	zł. 55	ct.
„ dróg powiatowych .	1151	„ 84½	„
„ dróg gminnych .	6039	„ 27	„
razem . .	7850	zł. 66½	ct.

2. Pożyczka zaciągnięta w funduszu krajowym na budowę dróg powiatowych . . . . 4.000 zł. — ct.
3. Reszta pożyczki zaciągniętej w banku krajowym na budowę szpitala powiatowego . . . 25.594 „ 87 „

razem . .	37.645	zł. 53½	ct.
doliczywszy do tego zamierzoną pożyczkę w kwocie	40.000	zł. —	„
wynosić będzie obciążenie powiatu . . .	77.645	zł. 53½	ct.

Podatki opłacane przez powiat wynoszą według wykazów c. k. urzędów podatkowych 93.892 zł. w. a., z czego 50% wynosi 46.946 zł. w. a., zatem znacznie mniej niż obecne obciążenie powiatu wraz z zamierzoną pożyczką. Z tego też powodu, jak już wspomniano, zezwolenie na zaciągnięcie owej pożyczki może być uzyskane tylko w drodze ustawy krajowej. Na pokrycie niedoboru budżetowego na r. 1898 uchwaliła Rada powiatowa pobierać 18% dodatek do podatków bezpośrednich obok 10% dodatku ustawowego na fundusz powiatowy dróg gminnych oraz 3½% dodatek na pokrycie rat amortyzacyjnych od zamierzonej pożyczki. Razem więc uchwaliła Rada powiatowa pobierać na r. 1898 dodatek w wysokości 31½%.

Na pokrycie niedoboru w r. 1897 pobierano dodatek w wysokości 24%, oczywiście bez 10% dodatku na fundusz powiatowy dróg gminnych, który w myśl nowej ustawy drogowej pobiera się dopiero od 1. stycznia b. r.

Zauważyć jeszcze należy, że w budżecie na r. 1897 przyjęto wydatność 1 ct. dodatku na 900 zł., podczas gdy w budżecie na r. 1898 tylko na 680 zł. z powodu, że wskutek klęsk elementarnych znaczna część podatków odpisaną została.

Z powyższych powodów Komisya administracyjna sądzi, że wydatek w wysokości 2.200 zł. na oprocentowanie i umorzenie zamierzonej pożyczki nie obciąży zbytnio budżetu powiatowego.

Komisya administracyjna nie zastanawiała się bliżej nad pytaniem, czy budowa drogi Oleszyce-Dzików Nowy-Cewków jest dla powiatu rzeczą konieczną. Kwestyę tę bowiem rozstrzygnęła już Wysoka Izba uchwałą swą z dnia 29. stycznia b. r. Uchwałą powyższą przyznał Wysoki Sejm, zgodnie z wnioskami Komisyi drogowej (Aleg. 144) subwencyę w wysokości 60% rzeczywistych kosztów budowy tej drogi a więc subwencyę o 10% wyższą, jaką zwykle się udziela.

Według kosztorysu, który Wydział krajowy zbadał i zatwierdził koszta budowy owej drogi, $17._{078}$ klm. długiej wyniosą 142.400 zł. w. a. Obszary dworskie Oleszyce, Dzików i Cewków obowiązały się dać bezpłatnie grunta (wartości ich nie można obliczyć z powodu braku dokładnych dat) oraz 5.500 zł. gotówką. 60% subwencya z funduszów krajowych wyniesie 85.440 zł. — musi więc powiat pokryć z własnych funduszów kwotę **51.460 zł. w. a.** Kwota ta jest tak wysoką, że nie może być pokrytą przez dodatki do podatków. Słuszną jest więc i uwzględnienia godną prośba Rady powiatowej o udzielenia pozwolenia na zaciągnięcie pożyczki w sumie 40.000 zł. Zdaniem Komisyi administracyjnej bardzo ważnym argumentem przemawiającym za szybką budową tej drogi, szczególniej w roku przyszłym, jest ta okoliczność, że ludność powiatu Cieszanowskiego, nawiedzana od kilku lat klęską nieurodzaju zubożała i potrzebuje koniecznie większego zarobku.

W myśl powyższych wywodów Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony projekt ustawy.

Lwów, dnia 10. lutego 1898.

Przewodniczący:
Koziebrodzki, w. r.

Sprawozdawca:
Sozański, w. r.

Ustawa

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Cieszanowie na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 40.000 zł. w. a. względnie 80.000 koron.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Cieszanowie zezwala się w myśl §. 24. ust. o Repr. powiatowej na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki 40.000 zł. w. a., względnie 80 000 koron celem częściowego pokrycia kosztów budowy drogi powiatowej Oleszyce-Dzików nowy-Cewków.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ls. 1.775|98.

Aleg 229

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 100.000 zł.

Wysoki Sejmie!

Ustawowe zezwolenie Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 100.000 złr. celem zasilenia funduszów powiatowei Kasy Oszczędności w Wieliczce jest potrzebnem, albowiem dotychczasowe obciążenie powiatu w kwocie 102.816 złr. przekracza 50% podatków bezpośrednich przypisanych na rok 1898 w kwocie 180.512 złr

Wydział krajowy rozbierając rzecz merytorycznie, oświadczył się, że byłoby z wielką korzyści dla powiatowej Kasy Oszczędności i ludności powiatu, aby takie zezwolenie udzielić. Komisya administracyjna roztrząsając rzecz szczegółowo uznała, że ze względu na pomyślny rozwój powiatowej Kasy Oszczędności w Wieliczce, na wzrastające potrzeby kredytowe okolicznej ludności zezwole .ie na zaciągnięcie pożyczki w celu wyższej dotacyi funduszów tejże Kasy leży w interesie zarówno jeszcze większego rozkwitu tej instytucyi, jak i mieszkańców powiatu.

Okoliczność, że Wydział powiatowy jest zarazem Wydziałem Kasy Oszczędności, że zatem zarząd tejże Kasy obok kontroli rządowej wykonywany jest przez stronę najbardziej interesowaną t. j. Reprezentacyą powiatową, wzmacnia bezpieczeństwo tejże instytucyi i daje gwarancyą, że zamierzona pożyczka odpowiednio do swego celu użytą zostanie. Zezwolenie na pożyczkę jest także i z tego względu ułatwione, że suma przez pożyczkę osiągnięta ma być Kasie Oszczędności oddaną jako wkładka oszczędności, własność powiatu stanowiąca.

Dla zapobieżenia zaś obciążenia powiatu spłatą rat anuitetowych, zawiera projekt ustawy postanowienie, że wkładka ta nie musi być ani wycofaną, ani na inny cel użytą, lecz żeby odsetki od tej lokacyi wyłącznie użyte na spłatę rat anuitetowych.

Komisya zastanawiała się także szczegółowo nad argumentami protestu wniesionego ze strony Reprezentanta miasta Podgórza i miasta Skawiny przeciw udzieleniu tego zezwoleuia i pod tym względem po bardzo dokładnem rozważeniu stanu rzeczy nie mogła uznać słuszności tych argumentów, że nowo utworzony powiat administra-

cyjny w Podgórzu nie mógłby korzystać, w razie utworzenia oddzielnej Reprezentacyi powiatowej w Podgórzu z dobrodziejstwa tej pożyczki, a ponosiłby ewentualnie ciężary i gwarancye tej pożyczki.

Przedewszystkiem zauważyć należy, że sprawa utworzenia oddzielnej Reprezentacyi powiatowej w Podgórzu jest ze wszech miar kwestyą odległej przyszłości ze względu na zachodzące miejscowe stosunki, a w razie utworzenia osobnej Reprezentacyi Powiatowej w Podgórzu musi nastąpić rozdział ciężarów i majątku, co samo przez się wymagać będzie dłuższych pertraktacyj i upływu czasu. Zresztą nowa pożyczka powiatu Wielickiego w niczem nietylko nie pogorszy stanu majątkowego przyszłej Reprezentacyi powiatowej w Podgórzu, ale przyszła Reprezeetacya powiatowa w Podgórzu stanie się właścicielką odpowiedniej części tejże wkładki.

Komisya uczyniła pewne zmiany w projekcie ustawy wypracowanym przez Wydział krajowy a mianowicie, opuściła w art. II. postanowienie, aby pożyczka ta użytą była na udzielanie kredytu wyłącznie włościańskiego, gdyż zakłady powiatowe, w zarządzie Reprezentacyi powiatów zostające, powinny służyć na korzyść wszystkich mieszkańców powiatu bez różnicy stanu, wyznania i zatrudnienia tychże mieszkańców

Na podstawie niniejszego wywodu komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Lwów, dnia 12. lutego 1898.

Przewodniczący:

Koziebrodzki w. r.

Sprawozdawca:

Górski w. r.

Ustawa

z dnia . . . . . w przedmiocie zezwolenia Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce za zaciągnięcie pożyczki w kwocie 100.000 złr. w. a.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce zezwala się w myśl §. 24. ust. o repr. powiatowej na zaciągnięcie imieniem powiatu pożyczki w kwocie 100.000 złr. w. a.

Art. II.

Uzyskana z pożyczki tej gotówka ulokowaną być ma jako wkładka własności powiatu w powiatowej kasie Oszczędności w Wieliczce w celu umożliwienia tej kasie udzielania kredytu aż do wysokości 1.000 złr. w każdym poszczególnym wypadku.

Art. III.

Odsetki od tej wkładki mają być wyłącznie użyte na umorzenie rat anuitetowych pożyczki w art. I. wymienionej i dlatego wkładka sama wycofaną ani na inny cel użyta być nie może, aż do zupełnej spłaty samej pożyczki.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych

L. S. 1.076/98.

Aleg 230

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi p. Antoniny Horodyńskiej o subwencyę na produkcyę nasion do użytku na gruntach torfowych.

Wysoki Sejmie!

Znaczne powiększenie ilości gospodarstw, opierających się na hodowli bydła i produkcyi przerobów nabiałowych, pociąga za sobą coraz większe używanie nasion traw dla zakładania sztucznych łąk jak i również urządzenia łąk, trwających kilka lat.

Doświadczenie dowiodło, że najlepsze zużytkowanie największej części przestrzeni torfowych da się osiągnąć przez produkcye siana przy zastosowaniu odpowiednich nawozów sztucznych i przy doborze specyalnych odmian traw.

Koszt założenia hektara łąk stałych lub przejściowych co do samych nasion, wynosi od 20 do 60 złr. na hektarze i choć statystycznie nie da się udowodnić ile do kraju rok rocznie się sprowadza nasiona traw z innych okolic, to jednak brak takiej produkcyi w kraju sam udowadnia, że potrzeba musi być pokrytą z produkcyi pozakrajowych

Jedyny zakład produkujący na większe rozmiary, egzystujący w Kleczy dolnej u p. Sławińskiego, został zwiniętym i tem samem ubyło jedyne źródło, gdzie można było nabyć pewny towar.

Potrzeba nasion traw jest coraz aktualniejszą i gdyby według zapatrywania komisyi gospodarstwa krajowego mógł powstać zakład taki dla pokrywania tej potrzeby, dający niesfałszowane nasiona po cenach przystępnych, to byłoby tem samem jedno z obecnych wymagań zaspokojonem.

Trudność w erygowaniu takiego zakładu leży z jednej strony w zakładzie, bo zakład taki wymaga wiele miejsca dla oddzielnego przechowywania różnych odmian do samego nasienia, z drugiej strony walce z wierzytelną konkurencyą, która fałszowany i lichy towar po niskich cenach może sprzedawać.

Te same motywa, musiały być podstawą oświadczenia c. k. Ministerstwa rolnictwa, że udzieli rocznej subwencyi 500 złr. na przeciąg lat 5, jeżeliby i kraj z równą kwotą się przyczynił.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża przeto zdanie, że subwencyonowanie w tym kierunku jest wskazanem, i ze strony kraju jednakowoż pod tymi samymi warunkami, od których spełnienia uczyniło Ministerstwo zawisłem udzielenie subwencyi z funduszów państwowych.

Mianowicie zaś subwencya ta miałaby być użytą tylko do produkowania gatunków nasion traw, które oznaczy Dyrektor Weinzierl.

Dalej musiałaby petentka przyjąć zobowiązanie do ustanawiania cen wyprodukowanych nasion traw za każdorocznem zatwierdzeniem przez Wydział krajowy, na tej podstawie, aby te ceny nie były wyższe, niż ceny zawarte w cennikach wiedeńskich handlów nasion traw (en gros).

Nadto byłaby petentka obowiązaną przeznaczone do sprzedaży nasiona poddać pod kontrolę stacyi kontrolnej dla nasion w Dublanach.

Subwencya byłaby wypłacana rocznie z dołu. Kontrola zakładów produkcyi przysługiwałaby tak c. k. Ministerstwu rolnictwa jak i Wydziałowi krajowemu.

W razie nie zachowania warunków subwencyi, subwencya nie zostałaby wypłaconą.

Komisyą gospodarstwa krajowego stawia swój wniosek tem śmielej, że opiera on się na opinii, jaką w tej mierze dała krajowa Komisya dla spraw rolniczych.

Komisya zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyznaje na przeciąg lat pięciu, począwszy od r. 1898 do 1903 pani Antoninie Horodyńskiej po 500 złr. w. a. rocznie na produkcyę nasion traw do użycia na gruntach torfowych i pierwszą ratę w kwocie 500 złr. wstawia do rubr. XV. budżetu krajowego na r. 1898.

Lwów 10. lutego 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Karol Czecz.

L. S. 1.613/98.

Aleg 231

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Krzysztofowicza w sprawie dostawy mięsa dla c. k. garnizonu we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Nikt nie poda w wątpliwość znaczenia handlu w dziedzinie gospodarstwa społecznego. Rola handlu jest tam uzasadnioną, gdzie wymogom konsumenta producent bądź dla odrębnej miary produkcyi, bądź z powodu zbytniego oddalenia miejsca produkcyi lub też braku odpowiedniej komunikacyi — nie jest w stanie zadość uczynić. W takich wypadkach jest handel pożądanym dla obu stron pośrednikiem i dla obu pośrednictwo to przynosi istotne korzyści.

Gdzie zaś producent znajduje się w bezpośredniej blizkości konsumenta a miara i jakość potrzeb tego ostatniego zgadza się z miarą i sposobami odnośnej produkcyi — tam handlarz-pośrednik nie jest żadnem ułatwieniem lecz kółkiem zbytecznem w ustroju ekonomicznym. Wyzyskuje on bowiem obydwie strony i sprawia, że konsument drożej kupuje a producent taniej sprzedaje odnośny produkt.

Nadwyżka w cenie dostaje się wyłącznie do kieszeni handlarza, który niepotrzebnie się wmięszał, uniemożliwiając tak dogodny i naturalny stosunek bezpośredni producenta do konsumenta i ukrócając bezpotrzebnie przychody pierwszego a pomnażając zarówno niepotrzebnie wydatki drugiego.

Państwo i administracya państwowa mają swoje potrzeby, na których pokrycie przeznaczone są środki czerpane z podatków składanych przez ludność.

Nic nie stoi na przeszkodzie i jest naturalnym postulatem, aby ludność podatkująca zaspakajała potrzeby administracyi państwowej — wprost bez żadnego pośrednictwa — przedmiotami właściwej produkcyi.

Ze względu zaś na wielkość tych potrzeb ciała państwowego, poszczególne grupy ludności winny się łączyć w spółki rolnicze, przemysłowe i rękodzielnicze, dość silne, aby mogły podołać obowiązkom na się przyjętym.

Mimo słuszności i ekonomicznego uzasadnienia tego postulatu, jak dalece jednak jesteśmy od urzeczywistnienia tegoż.

W przeważnej części zaopatruje swoje potrzeby administracya państwowa w różnych swoich działach nie wprost u ludności, lecz za pośrednictwem spekulantów-kapitalistów, wyzyskującem zarówno administracyę, jak też ludność samą.

W tej mierze najuporniejszym jest zarząd c. k. armii. Nic nie pomogły dotąd tylokrotne rezolucye uchwalane w Radzie państwa, w Delegacyach i Sejmach, domagające się dopuszczenia bezpośrednich dostaw dla c. k. armii produktów rolniczych, przemysłowych i rękodzielniczych. Zarząd wojskowy tłómaczy swoje odporne stanowisko wobec powyższych żądań potrzebą czuwania nad bitnością armii, która w razie wojny z powodu

ewentualnych zwłok i uchybień w dostawach powierzanych poszczególnym spółkom wytwórczym, mogłaby być na szwank narażoną.

Z tego też powodu używa zarząd wojskowy do zaopatrywania różnych swych potrzeb głównie pośrednictwa wielkich kapitalistów, którzy składają znaczne kaucye i których możnaby w danym razie pociągać do odpowiedzialności.

A przecież powyższym względom bezsprzecznie ważnym należałoby przeciwstawić wzgląd niemniej ważny na powodzenie, wzmocnienie i rozwój ekonomiczny społeczeństwa, bez czego trudno byłoby o zebranie środków potrzebnych na cele państwowe, a niemniej trudno o zdrowego i silnego fizycznie rekruta, tej podstawy niezbędnej dla dzielności i bitnosci armii.

Nie brak też dowodów, że zarząd wojskowy podziela powyższe zapatrywania. I tak czytamy w reskrypcie Ministerstwa obrony krajowej z dnia 7. listopada 1885, „że administracya wojskowa uznaje interes ludności rolniczej w dostawach i że usiłuje zabezpieczyć temu interesowi jak najszerszą podstawę. Przy równych warunkach producenci mają mieć pierwszeństwo a nawet prawo od uwolnienia od wadyum i kaucyi.“

Objawy te przychylności dla producentów krajowych zdają się mieć jednak więcej akademicką wartość, władze bowiem wojskowe z powodów dla ogółu niezrozumiałych stronią zazwyczaj od stosunku z produkcyą krajową, czy to się rozchodzi o dostawę zboża, koni, wołów, mięsa lub też produktów przemysłowych i rękodzielniczych.

Wniosek posła Krzysztofowicza w sprawie dostawy mięsa dla c. k. garnizonu we Lwowie i załatwienie tej sprawy przez władze wojskowe jest wymownym dowodem powyższego twierdzenia.

Reskrypt Ministerstwa obrony krajowej z dnia 7. listopada 1885 zapewnia, iż przy równych warunkach mają mieć pierwszeństwo producenci krajowi. Sprawdźmy na powyższej sprawie, o ile zapowiedź Ministerstwa się ziściła.

Do dnia 1. kwietnia 1894 dostawiali mięso dla garnizonu lwowskiego rzeźnicy lwowscy, których, acz nie są hodowcami bydła, jednak jako przemysłowców należy zaliczać do producentów krajowych. Od dnia 1. kwietnia 1894 objął interes dostawy mięsa dla garnizonu lwowskiego na lat 6 z prawem ewentualnego przedłużenia dostawy na dalsze cztery lata Herman Grünfeld handlarz bydła z Komorn we Węgrzech. W tym wypadku więc nie uzyskali pierwszeństwa ani rzeźnicy lwowscy, ani zostający z nimi w kontakcie hodowcy bydła, lecz obcy handlarz, poddany węgierski. Czy może warunki przez niego ofiarowane były dla garnizonu korzystniejsze? Rzecz się miała przeciwnie. Pominąwszy inne ulgi i ułatwienia udzielone nowemu dostawcy jak danie do pomocy temuż 20—30 ludzi i t. d., to cena płacona dawnym dostawcom była 37 zł. do 42 zł. za 100 kg. podczas gdy obecny dostawca otrzymuje za 100 kg. mięsa $52^1/_4$ zł., co wynosi po potrąceniu 2% sconto i $^1/_4$% należytości akcyzowej 50 zł.

Obcy przeto handlarz otrzymał dostawę mimo, że warunki kontraktu z nim zawartego bez porównania mniej są korzystne dla garnizonu, niżeli warunki, pod którymi producenci krajowi dostawę uskuteczniali i nadal uskuteczniać byli gotowi.

Komisya gospodarstwa krajowego musi widzieć w kontrakcie zawartym z nowym dostawcą istotne upośledzenie i pokrzywdzenie produkcyi krajowej. Komisya uważała też za właściwe zbadać, w jaki sposób możnaby zaradzić na przyszłość temu niesłusznemu i nieekonomicznemu stanowi rzeczy. Komisya, której znane są tylko zasadnicze postanowienia kontraktu, aczkolwiek niema tegoż pod ręką w całej jego osnowie, przypuszcza jednak, że władza wojskowa nie zaniedbała zawarować dla siebie pewnych praw na wypadek, gdyby dostawca nie dopełniał sumiennie przyjętych na siebie obowiązków.

Dostawca obowiązany jest dostarczać dla garnizonu lwowskiego wołów opasowych drugiej jakości, a to w takim stanie odżywienia, jaki odpowiada trzymiesięcznemu opasowi z wyjątkiem jedynym miesięcy sierpnia, września i października, w których ma dostarczać wołów tuczonych pasznych.

Zachodzi pytanie, czy dostawca dopełniał i dopełnia tego obowiązku.

Kilkakrotnie skonstatowano, że woły dostarczane nie odpowiadają stypulowanemu kontraktem wymogowi, mianowicie, że nie są wołami opasowymi, lecz brakami często najpośledniejszego gatunku. Okoliczność powyższą stwierdziła naprzód Komisya sądowa odbyta dnia 6. października 1897, zarządzona przez samą władzę wojskową. Komisya rzeczona znalazła na 13 sztuk 10 takich, które się zalicza do rzędu t. z. wołów z paszy (Weideochsen). Następnie stwierdziła to samo Komisya mięszana, w której skład weszło grono posłów sejmowych, a która sprowadzoną została niespodzianie przez prezydenta

miasta Lwowa na dniu 26 stycznia r. b. W protokole odnośnym czytamy: „Po oglądnięciu przedstawionych wołów w liczbie 20, uznała Komisya, a zwłaszcza ziemianie w skład jej wchodzący, wszystkie woły jako wcale nienależące do opasowych, a w szczególności zakwestyonowała 8 wołów (oznaczonych liczbami 28, 23, 19, 37, 189, 39, 110, 34), które jako w wysokim stopniu wychudłe i wyniszczone, zaliczyć należy do najgorszej kategoryi chłopskich roboczych wołów (braków), z których po zabiciu otrzymano tylko 132 kg. łoju".

Ta ostatnia okoliczność, że z 8 sztuk osiągnięto tak nieznaczną ilość łoju, świadczy najlepiej, iż wołów pomienionych nie można liczyć do kategoryi opasowych.

Świadectwo powyższe tem bardziej uważać można jako klasyczne i nieulegające żadnemu wątpieniu, ile, że podpisali je posłowie, z których każdy jest praktycznym gospodarzem i zna się na opasie, niemniej ludzie fachowi, jak weterynarz miejski, tudzież profesor i dyrektor szkoły weterynaryi we Lwowie.

Dnia 27. stycznia r. b. odbyła się Komisya sądowa zarządzona już przez władzę wojskową, a to w celu skonstatowania stanu 12 sztuk wołów najlepszych, pozostałych z partyi przytrzymanej dnia poprzedniego. Komisya rzeczona uznała z tych sztuk 4 woły, a z innej partyi także dla garnizonu przeznaczonej 6 wołów jako nieodpowiadające wymogom kontraktu.

Komisya gospodarstwa krajowego sądzi zatem, iż władza wojskowa może na podstawie dotychczas zebranych danych przyjąć jako pewnik, że dostawca nie dostarczał w myśl kontraktu wołów opasowych, a tem samem stał się winnym złamania kontraktu.

Komisya gospodarstwa krajowego nawiasowo tylko podnosi okoliczność notoryczną, że dostawca, także niezgodnie z kontraktem, skupował woły pochodzenia węgierskiego jako tańsze i przy dostawie mięszał je z wołami w kraju produkowanymi.

Najważniejszem jednak postanowieniem kontraktowem, któremu dostawca nie czyni zadość, jest regulacya ceny.

Dostawca bowiem jest obowiązany cenę otrzymywaną regulować podług ceny wiedeńskiej przeciętnej, wynikającej z notowań 4 względnie 5 targów w miesiącu. Jako cenę zasadniczą przyjęto 53 zł. za 100 kg. bitej wagi, co się równa kwocie 30 zł. 29 ct. za 100 kg. żywej wagi. Jeżeli cena we Wiedniu spadnie o 4 zł. t. j. z 53 na 49 zł., względnie z 30 zł. 29 ct. na 27 zł. 93 ct.—wtedy także cena kontraktowa $52^1/_4$ zł. za 100 kg. ma się zniżyć o te 4 zł. W razie dalszej zniżki ceny we Wiedniu, ma mieć miejsce stosunkowe dalsze obniżenie ceny kontraktowej. I odwrotnie podwyższa się ta cena odpowiednio do zwyżek przy cenie wiedeńskiej.

Tymczasem na podstawie informacyi zasięgniętej z kół interesentów przypuszczać można, że dostawca nie regulował swojej ceny podług ceny wiedeńskiej, lecz pobierać miał pełną cenę kontraktową, wskutek czego otrzymał należytość w łącznej kwocie znacznie wyższej, niż mu w myśl kontraktu przypaść była powinna.

Dołączone do sprawozdania niniejszego tablice dają obraz fluktuacyi cen wołów t. j. żywej wagi podług notowań na targu wiedeńskim w latach 1894—1897 włącznie. Tablice te tylko do połowy roku 1897 przeprowadzone uzupełniła komisya przeglądem cen targowych w drugiej połowie r. 1897.

Z tych tablic okazuje się, że od 1 kwietnia 1894 do 31 października 1897 było 9 miesięcy, w których cena mięsa przeciętna wypadła o 4 złr. niższa niż cena 53 złr. przyjęta jako zasadnicza, a 5 miesięcy z ceną przeciętną o 8 złr. niższą od ceny zasadniczej.

Jeżeli przeto przyjmiemy jako dzienną przybliżoną wagę faktyczną mięsa dostarczaną dla garnizonu lwowskiego w wysokości 2000 kg. — to wyniknie ztąd, że od 1. kwietnia 1894 do 31. października 1897 dostawca powinien był pobrać mniej:

w 9 miesiącach po 2.400 zł.	=	21.600 zł.
w 5 miesiącach po 4.800 zł.	=	24.000 „
razem . .		45.600 zł.

W konsekwencyi powyższego obliczenia zdaje się przypuszczenie uzasadnione, jeśli informacye udzielone komisyi nie są błędne, że w przeciągu 3 lat i 7 miesięcy o powyższą kwotę w przybliżeniu ukrócony został skarb względnie stosunkowo do tej kwoty żywność żołnierzy stała się gorszą.

Komisya gospodarstwa krajowego mniema, że powyższy wywód przedstawia podstawowe dane, które należałoby zużytkować w celu jak najrychlejszego usunięcia pośrednictwa przedsiębiorcy obcokrajowego niekorzystnego dla skarbu i wojskowości a tworzącego dla produkcyi krajowej konkurencyę anormalną i materyalnie szkodliwą.

Komisya zatem utrzymuje, iż należałoby dążyć do rozwiązania kontraktu w mowie będącego, a co najmniej nie dopuścić, aby kontrakt upływający w r. 1900 został na dalsze 4 lata przedłużony, która to ewentualność umową na rok bieżący była przewidzianą.

Komisya gospodarstwa krajowego przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby spowodował władzę wojskową do rozwiązania kontraktu zawartego o dostawę mięsa dla c. k. garnizonu we Lwowie — o ile warunki kontraktu na to pozwalają, — co najmniej zaś aby nie dopuścił przedłużenia kontraktu powyższego na dalszy przeciąg czasu.

We Lwowie dnia 6. lutego 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Krzysztofowicz.

Fluktuacya cen

wołów galicyjskich opasowych II. na centralnej targowicy wiedeńskiej w roku 1894.

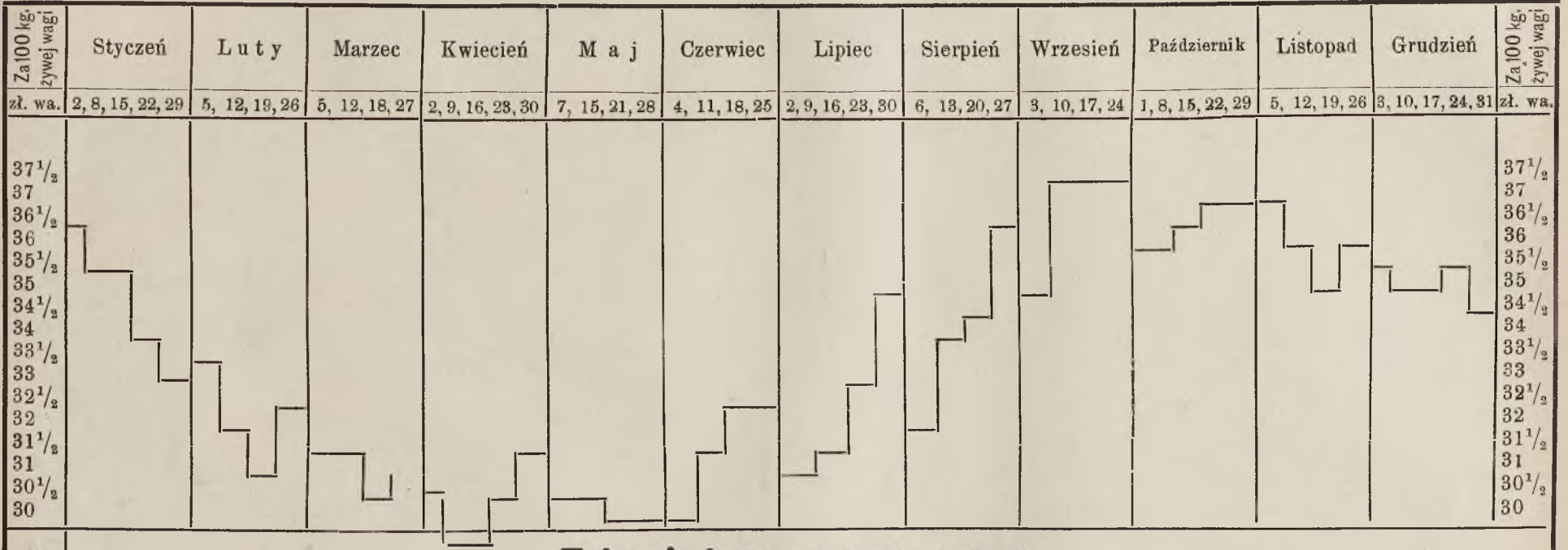

Fluktuacya cen

bydła z paszy II. na centralnej targowicy wiedeńskiej w roku 1894.

Fluktuacya cen

galicyjskich wołów opasowych II. na centralnej targowicy wiedeńskiej w roku 1895.

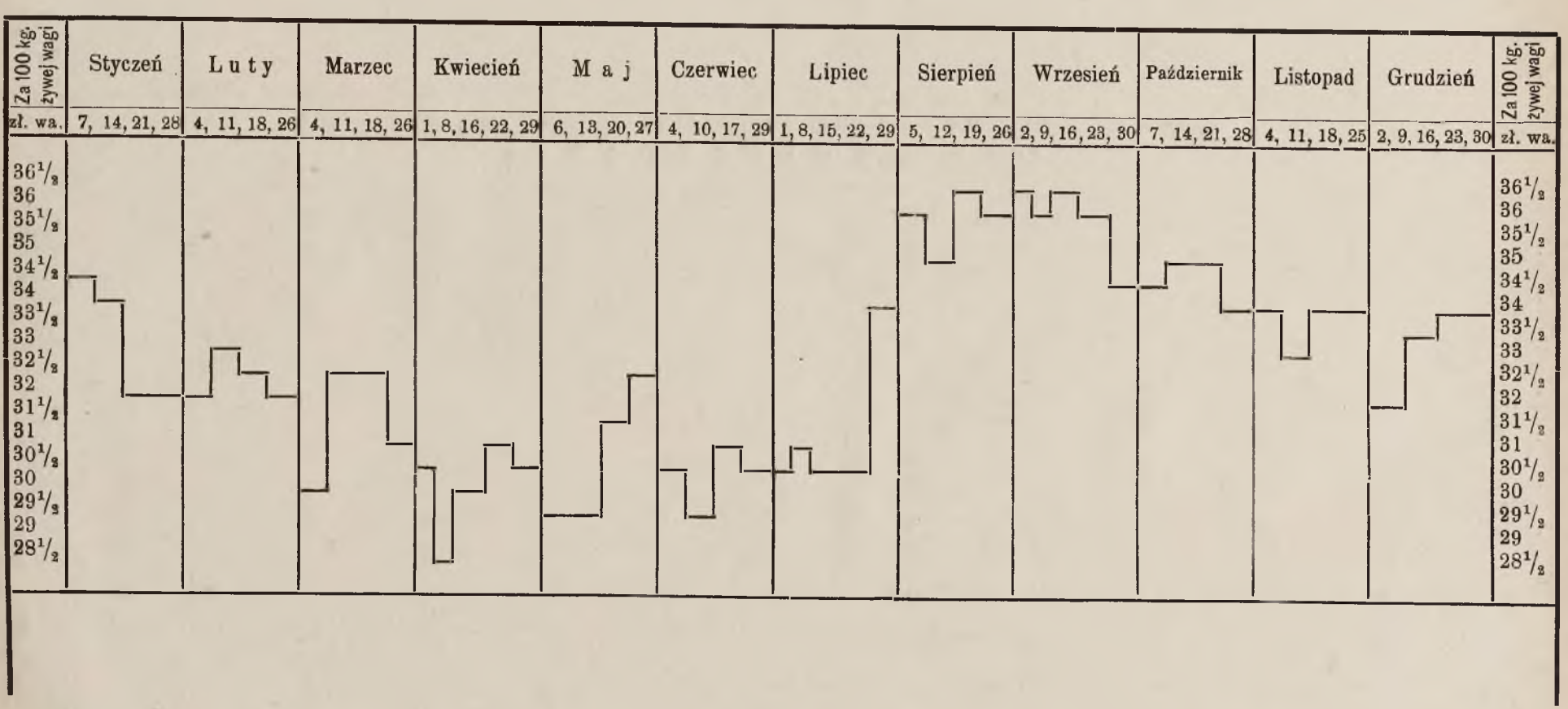

Fluktuacya cen

bydła z paszy II. na centralnej targowicy wiedeńskiej w roku 1895.

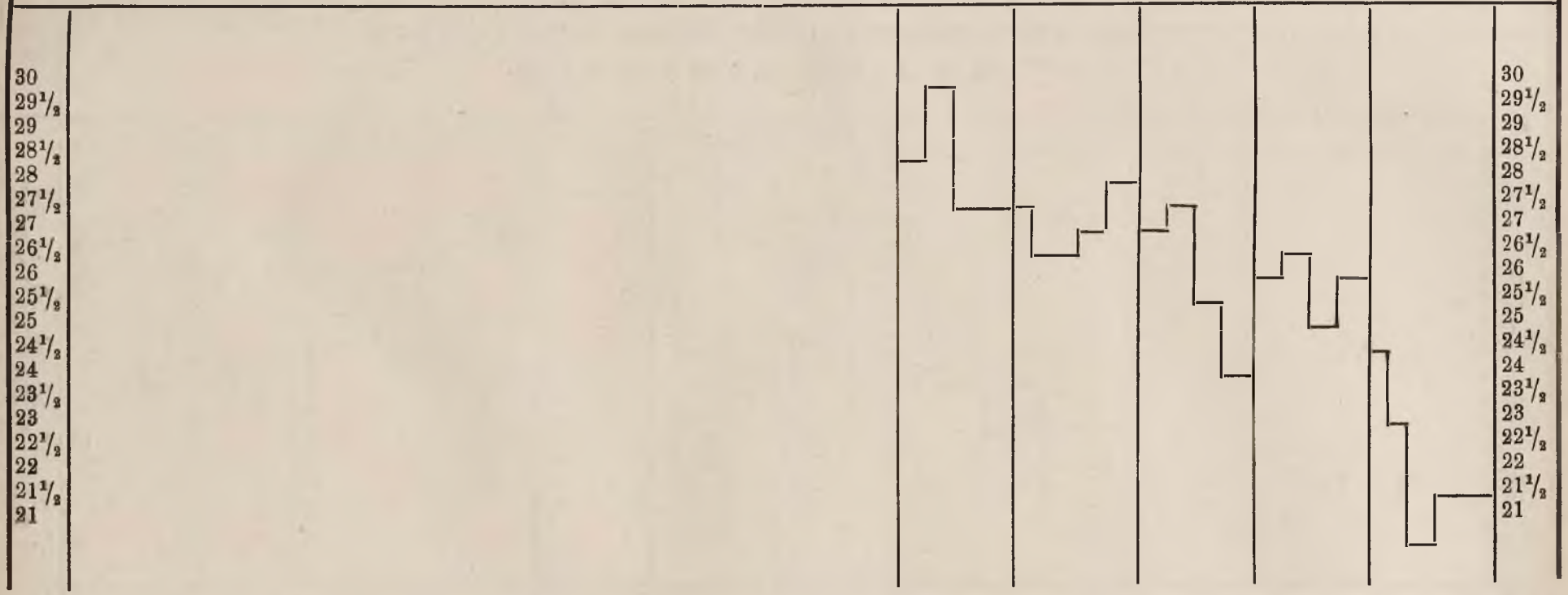

Fluktuacya cen

wołów galicyjskich opasowych II. na centralnej targowicy wiedeńskiej w roku 1896.

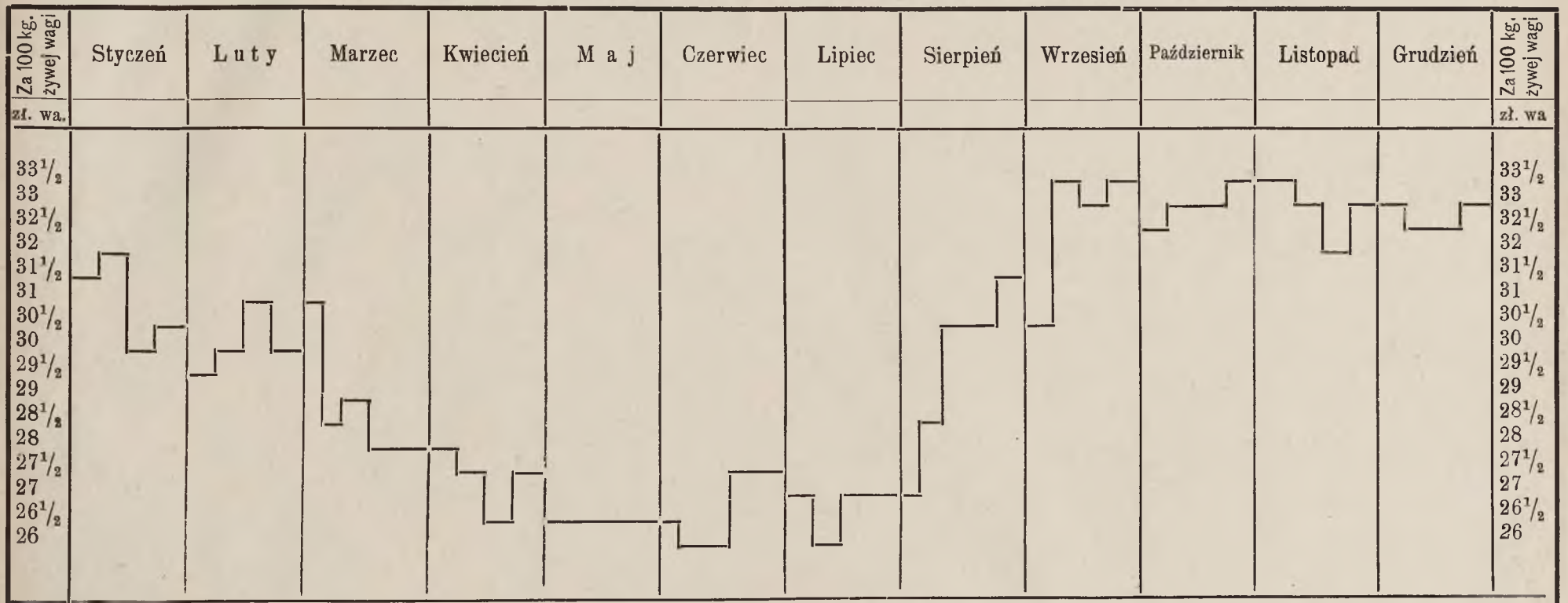

Fluktuacya cen

bydła z paszy II. na cetralnej targowicy wiedeńskiej w roku 1896.

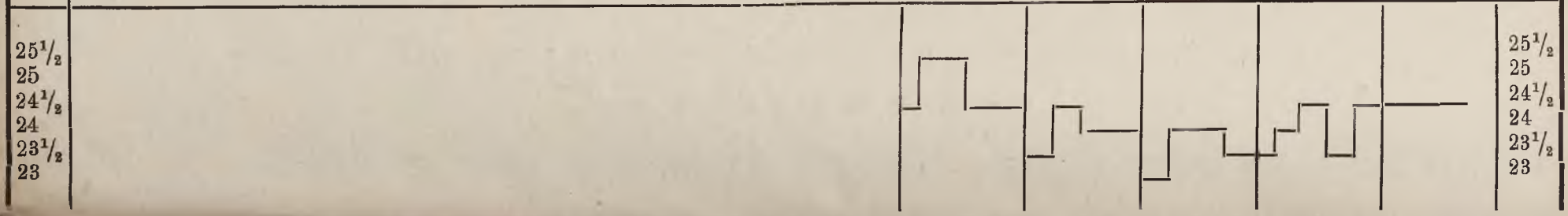

Fluktuacya cen

wołów galicyjskich opasowych II. na centralnej targowicy wiedeńskiej w I. półroczu 1897.

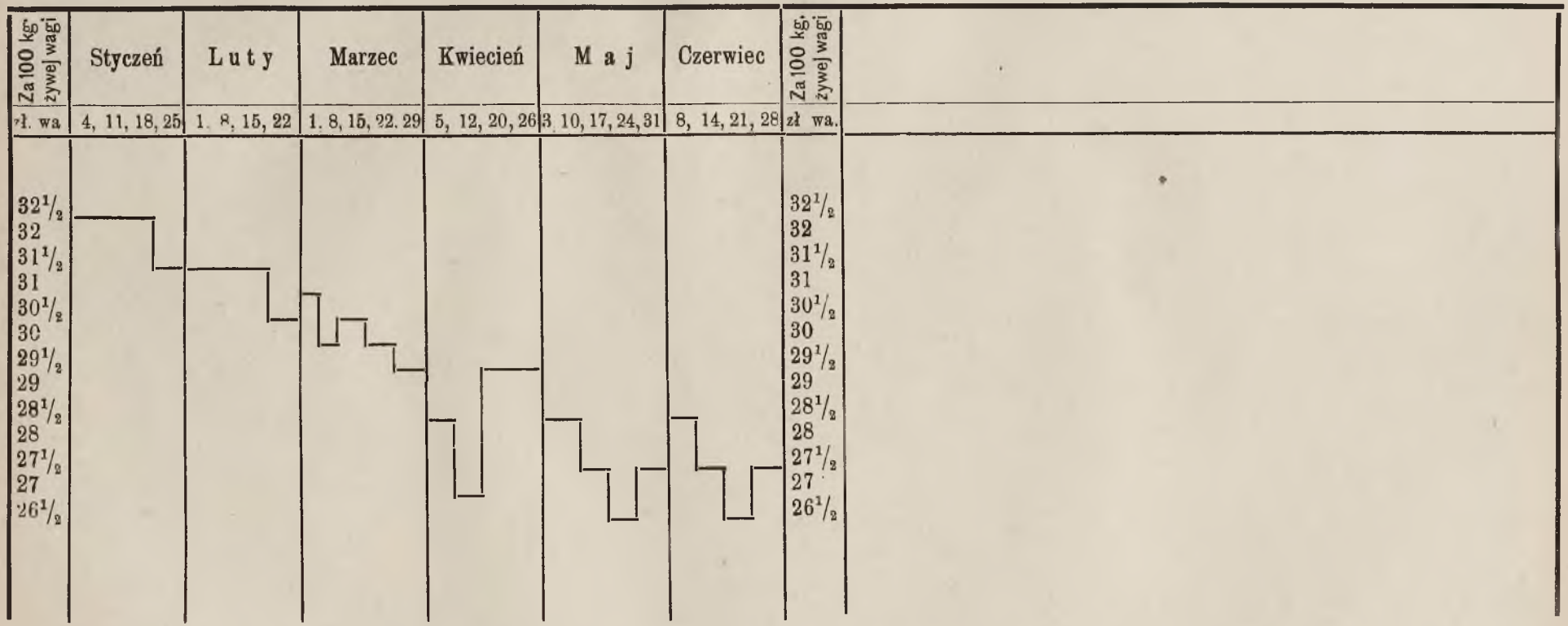

L. S. 1731|98.

Aleg 232

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie urządzenia w zachodniej części kraju targowicy na bydło opasowe.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 8. lutego 1897, a opiewającej:

„I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wdrożenie rokowań z c. k. Rządem, w celu usunięcia rozporządzeń Magistratu wiedeńskiego, utrudniających handel bydłem opasowem na targowicy w St. Marx.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby po wysłuchaniu opinii Komisyi rolniczej i znanych producentów bydła opasowego w kraju, przeprowadził wszechstronne badania, o ile zaprowadzenie targowicy na zachodnich krańcach kraju przyczyniłoby się do ułatwienia handlu bydłem opasowem i o wyniku tych badań zdał sprawę na najbliższej sesyi sejmowej z odpowiednim wnioskiem“.

Wydział krajowy przystąpił do załatwienia tej kwestyi, zwołując najpierw ankietę, złożoną z członków Komisyi dla spraw rolniczych przy Wydziale krajowym, również wybitnych hodowców, członków Izb handlowych, komisyonerów dla handlu bydłem i zawodowych rzeźników.

Ankiecie tej przedłożył Wydział krajowy kwestyonaryusz umieszczony w sprawozdaniu Departamentu III. za r. 1897, str. 20. i 21.

Wypracowane następnie wnioski przez sekcyę stałą Komisyi dla spraw rolniczych na podstawie obrad ankiety, brzmiały jak następuje:

„1. Starać się o utworzenie takiej targowicy, któraby z zakładem rzezalnianym połączona była jak najściślej.

2. Uważając Oświęcim jako miejscowość nieodpowiednią, komisya jest zdania, że targowica taka mogłaby powstać w Krakowie lub Podgórzu, względnie w najbliższej okolicy tych miast, przy czem założenie targowicy w Krakowie, z jednej strony nie powinno wykluczać istniejącego już zakładu konfinicyjnego dla nierogacizny, a z drugiej strony mająca powstać targowica na bydło, powinna być założona w takim oddaleniu od zakładu konfinicyjnego w myśl istniejących przepisów policyjno-weterynaryjnych, aby nie mogła być narażoną na następstwa, jakie pociąga za sobą wybuchnięcie zarazy.

3. Konsorcyum przystępującemu do założenia takiej targowicy powinien fundusz krajowy w ten sposób przyjść z materyalną pomocą, iż mu zagwarantuje najdłużej na przeciąg 12 lat jedynie oprocentowanie kapitału 200.000 zł. w stosunku 5 od sta rocznie, z tem wyraźnem zastrzeżeniem, że przy zestawieniu rocznych dochodów przedsiębiorstwa procent od kapitału ponad dwa kroć stotys ęcy zł. włożonego w to przedsiębiorstwo nie może obarczać rachunku.

4. Zanim targowica służyć zacznie produkcyi krajowej, należałoby ustanowić we Wiedniu na tamtejszej tamtejszej targowicy posadę krajowego weterynarza, którego zadaniem byłoby przestrzegać interesów exportu krajowego.

Wnioski te zostały przez komisyę pełną na posiedzeniu 11. grudnia z. r. w pierwszych trzech punktach przyjęte: z tą jedynie zmianą, że w punkcie trzecim zmniejszono ilość lat, na przeciąg których subwencya miałaby być przyznaną, mianowicie zniżono z dwunastu na dziesięć; podczas których subwencyonowanie takiego zakładu nastąpićby powinno.

Natomiast nie uważała komisya rolnicza za rzecz odpowiednią, przychylić się do wniosku czwartego, co wyjaśniła jak następuje:

Spółka krajowa dla podniesienia produkcyi handlu bydła i nierogacizny wysłała na targowicę St. Marx weterynarza, ktory miał być organem pomocniczym i doradczym dla naszych exporterow.

Ponieważ statut targowy targowicy wiedeńskiej nie daje możebności wprowadzenia takiej osobistości w tym charakterze jak to zamierzono, działalność jego polegała na udzielaniu rad natury akademicznej, które praktycznego celu nie mają; statut targowicy bowiem jest zależnym od Rady gminnej miasta Wiednia, więc zupełnie autonomiczny — i przypuścić należy, że ta władza, która chce i po części musi mieć urządzenie targowicy w swoim ręku nigdy nie dopuści do wprowadzenia organu interweniującego, który jakto z natury rzeczy wynika, nieraz musiałby reagować przeciwko tym przepisom, które są korzystne dla interesu targu i handlarzy w Wiedniu a niekorzystne dla naszych producentów i handlarzy.

Kom. gosp. kraj. żywi nadzieję, iż Wydział krajowy dołoży wszelkich starań, by rokowanie z c. k. Rządem w sprawie usunięcia przeszkód utrudniających handel bydłem opasowem na targowicy Wiedeńskiej pomyślnie załatwione zostały i pozwala sobie przy końcu niniejszego sprawozdania umieścić dotyczący wniosek.

Dalsze trzy wnioski sprawozdania Wydziału krajowego są załatwieniem drugiej części uchwały sejmowej z dnia 8. lutego 1897. i obejmując ich całość, przedstawiają akcyę, którą wykonać wypada w celu ułatwienia zbytu i tem samem exportu bydła rogatego naszego kraju.

Już poprzednio komisya zaznaczyła, że główną przeszkodę w rozwoju handlu bydłem rogatem widzi w weksacyjnych przepisach o porządkach targowych na targowicach bydlęcych poza granicami kraju naszego.

W przypuszczeniu nawet że przepisy utrudniające handel bydłem opasowem na targowicach pozakrajowych odpowiednio zmienione zostaną, liczyć się należy z faktem, iż dążenia nie krajowych władz i niekrajowych czynników będą zawsze miały tendencyę (swoją drogą zupełnie naturalną) — nieprzychylną dla naszych interesów w tym kierunku i z uwagi, że ten moment psychologiczny pozostanie zawsze ten sam, wynika konsekwencya, że wszelkie kroki emancypacyjne od tych nieustających ujemnych wpływów obcych, mają wartość stałą.

Na tych wywodach opierając się, wypowiada komisya gospodarstwa krajowego swoje zasadnicze zapatrywanie, że akcya emancypacyjna zawarta w tych trzech punktach ma nietylko znaczenie przejściowe ale wartość na dłuższy okres czasu i stwierdza przez to potrzebę utworzenia i popierania takiego zakładu, któryby ułatwiał export bydła i zapewniał odpowiednie spieniężenie produktów naszej krajowej hodowli bydła.

Z obliczeń statystycznych wynika, że eksport bydła z kraju wynosi w ostatnich latach rocznie 80.000 do 88.000 sztuk wartości co najmniej od 9,000.000 zł. do 12 000.000 zł.

Kwota ta reprezentuje tak znaczną rubrykę w dochodach kraju naszego i nie jest nawet kwotą maksymalną, gdyż dawniej dochodziła do 19,000.000 i nietylko jest wskazanem lecz nawet obowiązkiem reprezentacyi kraju popieranie tego działu produkcyi krajowej.

Utworzenie targowicy jako takiej na wzór innych już istniejących, które tylko służą do pomieszczenia wprowadzonego bydła, nie doprowadziłoby do celu, bo słusznie możnaby zauważyć, że jedna albo druga targowica w naszym kraju byłaby w stanie przy większem lub mniejszem rozszerzeniu samego zakładu zadaniu sprostać. Że jednak tak nie jest, poucza nas obecny stan targowisk krajowych, na których kupca zagranicznego i poza krajowego prawie nigdy nie można zobaczyć i gdzie małe transakcye przeprowadza się dla pokrycia potrzeby miejscowej albo bardzo nielicznego eksportu.Tego rodzaju akcya byłaby eksperymentem kosztownym i nieodpowiednim; targowica Preszburska jest ostatnim smutnym dowodem takich kroków a rozpadające się szopy i budynki są jedyną pamiątką tego kroku, który pomimo poparcia ze strony Rządu węgierskiego i licznych interesentów dodatniego rezultatu nie dał.

Komisya gospodarstwa krajowego musi się z całą stanowczością oświadczyć przeciwko urządzeniu takiej targowicy, któraby tylko spęd miała na oku.

Jestto faktem smutnym ale zamilczeć się nie da, że kraj nasz chcąc rzeczywiście z pewnym skutkiem przyczynić się do kroków ułatwiających eksport, musi jąć się tych samych środków jak zagranica to już uczyniła, chociaż w tym samym związku państwowym się znajduje.

Sąsiednia Rumunia utworzyła w roku ubiegłym w Jassach, więc z miejscowości blizkiej granicy Państwa, wielką rzezalnię zaopatrzoną we wszystkie zdobycze techniczne celem zakonserwowania mięsa dla wywozu tegoż do Wiednia i ewentualnie innych miejsc Monarchii

Zważywszy że eksport bydła w formie mięsa jest jedyną drogą dla uwolnienia się od strat, wynikających przy eksporcie żywej sztuki, zważając dalej, że eksport taki nie doznaje utrudnień, wynikających z zastósowania ustawy weterynaryjnej, że koszt transportu i opłat akcyzowych jest mniejszy jak przy eksporcie żywej sztuki, Komisya gospodarstwa krajowego potwierdza z całą stanowczością zdanie krajowej Komisyi rolniczej, że targowica powstać mająca, musi być połączoną ze rzezalnią względnie, że jedyna droga wyjścia leży w utworzeniu rzezalni większych rozmiarów — zaopatrzonej we wszystkie urządzenia nowoczesnej techniki dla transportu mięsa.

Znany fakt, że mięso z Australii i Ameryki dostaje się w zupełnie świeżym stanie do Anglii i Francyi, jest najlepszem udowodnieniem, że technicznych trudności nie ma dla transportu mięsa z naszego kraju do innych miejsc konsumcyi.

Chodzi tutaj głównie o osiągnięcie możebności dostawy do Wiednia, które to miasto prawie połowę exportu całej Galicyi konsumuje.

Jest bowiem rzeczą łatwiejszą przeprowadzić zmianę przepisów utrudniających sprzedaż mięsa w jatkach wiedeńskich, niż zmienić statut targowy targowicy w St. Marx zależnej od Rady gminnej miasta Wiednia.

Co do uciążliwości przy sprzedaży mięsa w jatkach usprawiedliwionych, chyba tylko względami dla wiedeńskich rzeźników, które już nieraz modyfikowało Ministerstwo spraw wewnętrznych w skutek interwencyi interesowanych stron, widzi Komisya

gospodarstwa krajowego punkt tak ważny, że go obejmuje osobną rezolucyą do Wysokiego Rządu, w celu względnięcia w te stosunki i uregulowania ich w ten sposób, aby interesa hodowców na tem nie ucierpiały, jak również, żeby interesa konsumentów mogły być sprawiedliwie uwzględnione przez możliwe obniżenie cen mięsa.

Przechodząc do punktu 2. wniosków krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, który się zajmuje wskazaniem najodpowiedniejszej miejscowości dla takiego zakładu, to wniosek ten całą kwestyę po części ustala, wskazując w swojem brzmieniu, że miejscowość powinna leżeć w zachodniej części kraju.

Komisya rolnicza wychodziła przy tem z tego naturalnego sposobu widzenia, że targowica, mająca skoncentrować cały eksport krajowy, musi leżeć na szlaku, wywozowym i być miejscem, które z powodu łączenia komunikacyi kolejowej umożliwia w sposób dogodny połączenie, wszystkich drobnych partyi bydła w tej miejscowości.

Komisya dla spraw rolniczych i jej sekcya stała gruntownie rozbierały szanse pro i contra trzech miejscowości, które tym zasadniczym warunkom odpowiadają, mianowicie Kraków, Podgórze, Oświęcim.

Celem bezstronnego rozstrzygnięcia, podniesiono jeszcze jedną uwagę, również esencyonalnej natury, to, że obrana miejsowość musi oprócz powyż wymienionych warunków jeszcze zaspakajać potrzebę bardzo ważną a mianowicie posiadać w swoich murach instytucye finansowe do przeprowadzenia transakcyj finansowych i kredytowych jak niemniej dostarczyć i zapewnić przybywającym kupcom i sprzedającym, wszelkie ku wygodzie służące urządzenia; albowiem brak takowych ujemnie wpływa na interesentów tej gałęzi, którzy odpowiedniego zaspokojenia w tym kierunku wymagają.

Prawie równorzędne znaczenie mają względy administracyjno-weterynaryjne, kwestya obfitości wody — równego szerokiego położenia w bezpiecznem miejscu dla założenia i dla ewentualnego rozszerzenia.

Ograniczając się na tych trzech wymienionych miejscowościach i uznając racyę, że inne miejscowości nie mogłyby być wzięte w rachubę, wykazują badania aktów ankiety szczegółowe ocenienie każdego z tych miast.

Komisya rolnicza i jej sekcya stała, zgłębiły tę sprawę i oświadczyły, że Oświęcim z powodu braku instytucyj finansowych również trudności kontroli weterynaryjnej pomimo pewnych dodatnich stron, nie może być wziętym w kombinacyę.

Co się tyczy pozostałych dwóch miejscowości mianowicie Krakowa i Podgórza to jeden ważny względ stanowczo przemawiał za Podgórzem mianowicie ten, że utworzenie targowicy na bydło w Krakowie obok istniejącej tam już targowicy na nierogaciznę, zatem dwóch takich zakładów w jednym i tym samym okręgu administracyjnym jest w obec naszego ustawodawstwa rzeczą prawie się wykluczającą.

Przy wybuchu bowiem choroby zaraźliwej wspólnej jednemu i drugiemu gatunkowi zwierząt jak n. p. choroba pyskowa i racicowa musiałyby oba zakłady być zamknięte, bez względu na to, czy choroba jest tylko w jednym zakładzie; zarządzenia zaś takie mogą w sposób najfatalniejszy wpłynąć na rozwój zakładów targowych.

Wobec tego zaś, tudzież wobec faktu, że wykluczonem prawie jest, aby dwa takie różnorodne zakłady w jednej miejscowości istniały, uznała Komisya rolnicza za jedynie wskazane oswiadczyć się za Podgórzem, jako miejscowością, w której prawdziwą korzyścią dla sprawy samej winna powstać targowica dla bydła.

Przy ścisłem ocenieniu warunków Podgórza, trzeba w pierwszym rzędzie zaznaczyć i to, że Podgórze będąc miastem handlowem i ludnem; a nadto stanowiąc niejako przedmieście Krakowa, ma wszystkie dogodności, które posiada Kraków, jest pierwszym punktem związkowym całej sieci kolejowej naszego kraju, — może się emancypować w danym wypadku od kolei północnej, używając węgierskich kolei dla połączenia z Wiedniem, ma szerokie przestrzenie nad brzegami Wisły, niepodlegające

wylewowi i obfitość wody, której w Krakowie brak, a wreszcie posiada już rzezalnię, która z łatwością może być powiększona, aby większym wymogom odpowiadała.

Komisya gospodarstwa krajowego podzielając zapatrywania komisyi dla spraw rolniczych wyraża zdanie, że Podgórze trzeba uważać, jako miejscowość najwięcej do tego celu się kwalifikującą.

Punkt 3-ci wniosków Komisyi rolniczej trzeba uważać jako punkt kardynalny, bo on zawiera w swojej osnowie główne konsekwencye zasadniczego pojmowania tej całej kwestyi, która ją czyni sprawą krajową i nakłada na kraj obowiązek poza akademicznem rozbieraniem przyczynienia się funduszami.

Jeżeli Komisya gospodarstwa krajowego poprzednio już zaznaczyła ważność takiej akcyi, która leży w interesie całego kraju i wykazała niemożebność usunięcia przeszkód, to również z całym naciskiem wyraża swoje przekonanie, że skuteczną działalność takiego zakładu rzezalnego, połączonego z targowicą, widzi tylko przy odpowiedniem poparciu działu eksportowego.

Przedsiębiorstwo tego rodzaju natrafi na przeszkody bardzo poważnej natury; albowiem będzie narażone na walkę z tymi wszystkimi wynikami, które dotychczas pobierali znaczne zyski kosztem produkcyi naszego kraju.

Cały ten świat komisyonerów bydła, handlarzy, rzeźników będzie stanowić jednę zwartą falangę, której ani kapitałami przebiegłości ani też znajomości handlowej w tej przyszłej walce nie będzie brakować. Ten wzgląd jest tak ważny, że bez poprzednich motywów sam przez siebie pociąga za sobą konieczność wydatnego poparcia takiego zakładu, który podejmuje się bronić interesów krajowych i naraża się na ciężką i uporczywą walkę z konkurencyą.

Komisya dla spraw rolniczych wychodząc z założenia, że targowica ma być jak najoszczędniej skonstruowaną a nie mając dokładnych planów i kosztorysów do dyspozycyi, opierając się tylko na analogicznych wypadkach zaznaczyła, że trzeba liczyć 200.000 zł. jako minimum kosztów założenia.

Ze względu na ewentualne ryzyko, proponowała Komisya rolnicza dzielenie tegoż w ten sposób, żeby kraj w 10 rocznych ratach po 10.000 zł. możebny niedobór w gwarantowanych procentach pokrywał, co przedstawia kwotę 100.000 zł.

Ten sposób zapatrywania inwolwuje jeszcze drugą zasadniczą podstawę, mianowicie, że wykonanie tej zamierzonej akcyi nigdy w rękach Wydziału krajowego spoczywać nie może, zaczem zresztą cały szereg innych argumentów przemawia.

Jako najważniejszy jednak trzeba uważać ten, że władze w ogólności nie mogą prowadzić z odpowiednim rezultatem przedsięwzięcia natury handlowej lub przemysłowej, które nie są monopolem, albo nie mają cechy monopolowej, ponieważ każda wielka organizacya administracyjna, choćby posiadała rzutkość i energię właściwą jednostce lub kilku jednostkom, nie może posiadać tej koniecznej ruchliwości w wykonaniu. Ciężka forma załatwienia biurokratycznego jest do pewnego stopnia nieodzowną koniecznością w sprawach administracyjnych, gdzie chodzi o regularne sprawowanie czynności jedna do drugiej podobnych, ale jest zabijającą dla każdej akcyi, która potrzebuje natychmiastowej decyzyi i natychmiastowego wykonania a przyznać trzeba, że rzezalnia z targowicą oprócz wybudowania i umontowania, potrzebują jeszcze czegoś więcej, aby korzystnie działać.

Odpowiednie spracowanie takiego przedsiębiorstwa, wymaga inicyatywy dla zawiązania stosunków handlowych, utworzenia odpowiednich miejsc sprzedaży, uregulowania potrzeby targu, jak i rozsądnego zaspokojenia potrzeb miejsc konsumcyi.

Podzielając to zasadnicze zapatrywanie komisyi dla spraw rolniczych, Komisya gospodarstwa krajowego wyraża także przekonanie, że zakład rzezalniany z targowicą połączony może być tylko prowadzony i administrowany przez przedsiębiorstwo, które się wykaże, że nietylko posiada potrzebne fundusze ale i znajomość tych specyalnych stosunków handlowych i które musi dać pewność, że jego zadaniem będzie popieranie wywozu bydła i mięsa poza granice naszego kraju.

Te warunki wymagają, że udzielenie subwencyi musi być zależnem od poprzedniej aprobaty porządku targowego przez Wydział krajowy, niemniej musi być zastrzeżonem i prawo inspekcyi samego zakładu, aby Wydział krajowy mógł być stróżem interesu kraju, nie hamując w niczem tak wielce pożądanego rozwoju tego przedsiębiorstwa.

Komisya gospodarstwa kraj. nie mogąc uznać kwoty 200.000 zł. jako wynik szczegółowych badań i opartej na planach i kosztorysach takiego zakładu lecz tylko przypuszczalnej zaznacza, że bez względu na rzeczywiste koszta pomoc kraju ograniczyć się powinna do wysokości 100.000 zł. płatnych w 10 po sobie następujących latach i w myśl tego uznając sprawę założenia rzezalni z targowicą za rzecz nagłą, leżącą w interesie kraju pozwala sobie umieścić przy końcu niniejszego sprawozdania odnośne wnioski.

Po załatwieniu tych najważniejszych punktów poglądu co do załatwienia uchwał sejmowych z 8. lutego 1897, pozostaje jeszcze niejako kwestya pierwszorzędnej wagi, ale bardzo dodatnio wpływać mogąca, to jest poczynienie kroków u Władz rządowych, aby obecnie egzystującą w Oświęcimie stacyę dla pojenia bydła transportowego przenieść do Podgórza, jako miejsca, gdzie nowy zakład powstać ma.

Ta na pozór drobna okoliczność ma jednakowoż tę bardzo dodatnią stronę, że powiększa dochody takiego zakładu, a dla eksporterów bydła uzyskuje się pewność, że wykonanie tej manipulacyi przez zakład, który stoi pod kontrolą krajową, będzie sumienniej wypełnione, niż to dotychczas wykonywał prywatny przedsiębiorca w Oświęcimiu.

Liczne skargi pojedyńczych eksporterów krajowej spółki eksportu bydła są aż nadto daleko idącymi dowodami, że zmiana pod tym względem nastąpić powinna. Do tej samej kategorvi dezyderatów należy poczynienie starań, aby handlarz, który dowiózł bydło na targ i ztamtąd je w żywym stanie dalej koleją wywozi, nie stracił przez przerwanie drogi zniżenia kosztów transportu, które przy dalszych transportach znacznie niżej są obliczone, niż przy transportach na mniejszą odległość.

Reasumując wszystkie zapatrywania, Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wdrożenie rokowań z c. k. Rządem w celu usunięcia rozporządzeń Magistratu wiedeńskiego, utrudniających handel bydłem opasowem na targowicy St. Marx.

III. Sejm wzywa Wydział kraj., aby dołożył wszelkich starań w przeprowadzeniu pertraktacyj z kołami finansowemi celem utworzenia rzezalni z targowicą na bydło i upoważnia go, aby na ten cel w razie potrzeby wstawił do przeliminarza roku 1899 kwotę do wysokości 10.000 zł.

IV. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby usunął wszelkie nieuzasadnione przeszkody, stawiane przez Magistrat wiedeński, które tamują sprzedaż mięsa dowiezionego i ujemnie wpływają na interesa tak producentów jak i konsumentów.

We Lwowie, dnia 10. lutego 1898.

Przewodniczący:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Karol Czecz.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. S. 624/98.

Aleg 233

Sprawozdanie

Komisyi sanitarnej w przedmiocie wybudowania nowego gmachu szpitalnego w Śniatynie.

Wysoki Sejmie!

Reprezentacya powiatu śniatyńskiego, uznając potrzebę budowy nowego szpitala w Śniatynie i pragnąc przyjść w pomoc gminie Śniatyn, postanowiła uchwałą z 7. grudnia 1897, objąć szpital pod własny zarząd i przystąpić w najbliższym czasie do budowy nowego gmachu szpitalnego, jeżeli fundusz krajowy przyczyni się w połowie do kosztów tejże budowy stosownie do §. 15. ustawy z dnia 28. lipca 1897, Nr. 47. dz. u. kr.

Budowę tego szpitala pragnęłaby reprezentacya powiatowa rozpocząć już w roku bieżącym i w ten sposób uczcić i uwiecznić przypadającą w tymże roku 50-letnią rocznicę wstąpienia na tron Najmiłościwszego Monarchy.

Koszta budowy nowego szpitala w Śniatynie oblicza reprezentacya powiatowa na kwotę 54.265 zł. 16 ct. i żąda, by fundusz krajowy przyczynił się połową, t. j. kwotą 27.132 zł. 58 ct.

Komisya sanitarna, po zbadaniu stanu rzeczy, tudzież z uwagi, że powiat śniatyński liczy przeszło 70.000 ludności, a śmiertelność w tym powiecie jest dość znaczną, wynoszącą do 35%, tudzież z uwagi, że sąsiedni powiat kossowski nie ma żadnego szpitala, uznaje przedewszystkiem w ogóle potrzebę szpitala w tamtejszej okolicy.

Komisya sanitarna, opierając się na opisie stanu budynku szpitalnego w Śniatynie, który jest po prostu przerażający, opierając się dalej na tem, że w swym czasie zastanawiały się już kompetentne władze, ażali z powodu złego stanu budynku szpitala w Śniatynie zamknąć nie należy, nabrała przekonania, że jest konieczna potrzeba wybudowania nowego szpitala w Śniatynie.

Według §. 15. ustawy szpitalnej, cięży obowiązek na gminie miasta Śniatyna przyczynienia się w połowie do budowy nowego szpitala, jednakowoż reprezentacya powiatowa, mając interes całego powiatu na oku, porozumiała się z gminą miasta Śniatyna w ten sposób, że reprezentacya powiatowa przyczynia się do kosztów budowy i bierze zarząd szpitala.

Porozumienie to, prawnie dopuszczalne, nie uwłacza w niczem postanowieniu ustawy szpitalnej.

Przystępując do omówienia wysokości sumy kosztorysowej wybudować się mającego gmachu szpitalnego w Śniatynie, zaznacza Komisya sanitarna, że pierwotny kosztorys gmachu szpitalnego na 42 łóżek, według przedłożonych Wydziałowi krajowemu planów, obliczony był na kwotę 63.265 zł. 16 ct.

Wydział krajowy zwrócił reprezentacyi powiatowej te plany w celu obniżenia kosztów budowy.

Reprezentacya powiatowa obniżyła też ogólną sumę kosztów budowy w kwocie 63.265 zł. 16 ct. na kwotę 54.265 zł. 16 ct.

Obniżenie to polega głównie w tem, że podłogi z twardego materyału zmieniono na miękki.

Wydział krajowy jednakowoż jest zdania, które Komisya sanitarna w zupełności podziela, że wybudować się mający gmach szpitalny odnośnie do tamtejszych stosunków jest za duży i że w tym kierunku nastąpić musi zmiana planu.

Według dotychczasowego doświadczenia i z uwzględnieniem nawet stosunku ceny materyałów w powiecie śniatyńskim, nie powinien koszt wybudowania nowego gmachu szpitalnego wraz z urządzeniem więcej wynosić jak 46.200 zł.

W tej mierze jest Komisya sanitarna zgodną z zapatrywaniem Wydziału krajowego, wobec czego powinien fundusz krajowy przyczynić się do kosztów budowy kwotą 23.000 zł.

Gmina miasta Śniatyna uchwaliła przyczynić się do budowy datkiem w kwocie 4.000 zł., ofiarować bezpłatnie odpowiedni i za stosowny już uznany grunt pod budowę, dalej kwotą złożoną na fundacyę szpitalną imienia Najdostojniejszej Arcyksiężniczki Maryi Waleryi, a wynoszącą według udzielonego Komisyi sanitarnej najnowszego zamknięcia rachunku 2.326 zł 48 ct.

Komisya sanitarna badając akta sprawdziła, że obecny budynek, w którym szpital się mieści, jest na rzecz funduszu szpitala zaintabulowany, z czego samo przez wynika, że budynek ten, względnie uzyskać się mająca ze sprzedaży tego budynku cena kupna, na koszta budowy nowego gmachu obróconą być musi.

Dalej sprawdziła Komisya sanitarna, że istnieje fundusz rezerwowy szpitala w Śniatynie, który to fundusz według najnowszego zamknięcia rachunków wynosi kwotę 593 zł. 97 ct., a rozumie się samo przez się, że i ten fundusz na budowę szpitala obrócony być musi.

Reprezentacya powiatowa w Śniatynie miałaby zatem według swego zobowiązania pokryć resztę kosztów budowy i urządzenia szpitala, o ile wszystkie wyżej wymienione fundusze nie wystarczą.

Komisya sanitarna uważa za swój obowiązek wyrazić uznanie reprezentacyi powiatowej śniatyńskiej, że jakkolwiek prawnie nie obowiązana, wzięła w interesie powiatu i ludzkości inicyatywę w tak poważnem dziele, któremu to obowiązkowi gmina Śniatyn podołaćby nie mogła.

Reprezentacya powiatu śniatyńskiego będzie musiała zaciągnąć pożyczkę, na umorzenie której wypadnie reprezentacyi powiatowej opłacać przez szereg lat do 800 zł. rocznie. To spowoduje wprawdzie podwyższenie dodatków powiatowych prawie o jednego centa, lecz nie obciąży nadmiernie powiatu.

Co do nastąpić mającego przyczynienia się funduszu krajowego do budowy tego gmachu szpitalnego, zaznacza Komisya sanitarna, że obecnie wynosi taksa szpitalna w Śniatynie 53 ct., a według obliczenia w przybliżeniu będzie musiała być prawdopodobnie najwyżej do 60 ct. podwyższoną. Podwyżka ta jednak w porównaniu z innemi taksami, nie będzie wygórowaną.

Zaznacza też Komisya sanitarna, że plany i kosztorysy są już przedłożone, lecz nie zostały dotąd jeszcze zatwierdzone. Zatwierdzenie planów zawisłem jest od porozumienia się w tym kierunku, by objętość całego gmachu, jak to już wyżej Komisya sanitarna nadmieniła, zmniejszoną została.

Komisya sanitarna tedy uznaje potrzebę wybudowania nowego szpitala w Śniatynie i sądzi, że najodpowiedniej pokryć koszta budowy przypadające na kraj przez zaciągnięcie pożyczki do wysokości maksymalnej 23.000 zł., spłacić się mającej podwyższoną taksą chorych.

Na podstawie powyższego przedstawienia, Komisya sanitarna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem księstwem Krakowskiem, uznając potrzebę wybudowania nowego gmachu szpitalnego w Śniatynie, upoważnia w myśl

§. 15. ustawy z 28. lipca 1897, Nr. 47. dz. u. kr. Wydział krajowy po zatwierdzeniu planów i kosztorysów do zaciągnięcia długu do wysokości maksymalnej 23.000 zł. i użycia uzyskanej gotówki na wybudowanie nowego szpitala w Śniatynie pod warunkiem, że reszta potrzebnej kwoty do wystawienia i urządzenia szpitala pokrytą zostanie:

a) kwotą 593 zł. 97 ct. szpitalnego funduszu rezerwowego;

b) kwotą 2.326 zł. 48 ct. stanowiącą fundacyę szpitalną imienia Najdostojniejszej Arcyksiężniczki Maryi Waleryi;

c) że gmina miasta Śniatyna przyczyni się do kosztów budowy kwotą 4.000 zł.;

d) że gmina miasta Śniatyna odstąpi bezpłatnie odpowiedni grunt pod budowę szpitala;

e) że obecny budynek szpitalny zostanie sprzedany, a uzyskana cena kupna obróconą na pokrycie kosztów budowy;

f) że do pokrycia reszty brakującej jeszcze kwoty przyczyni się reprezentacya powiatowa w Śniatynie;

g) wreszcie, że c. k. Namiestnictwo uzna plany budynku za odpowiadające wymogom sanitarno-policyjnym

Sprawozdaniem niniejszem załatwioną została petycya do l. 624.

Lwów, dnia 9. lutego 1898.

Przewodniczący:
Dr. Henryk Jordan.

Sprawozdawca:
Dr. Władysław Czaykowski.

L. S. 1.702/98.

Alex 234

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o wniosku posła Vayhingera w sprawie pomnożenia liczby geometrów ewidencyjnych i pouczenia tychże co do zastosowania §. 58. ustawy z dnia 23. maja 1883 Nr. 83. Dz. pp. i wykonawczego rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z 11. czerwca 1883, Nr. 91. Dz. p. p.

Wysoki Sejmie!

Wnioskodawca żąda pomnożenia liczby c. k. geometrów ewidencyjnych tudzież pouczenia tychże o zastosowaniu w praktyce §. 58. ustawy z dnia 23. maja 1883. Nr. 83. Dz. p. p. i odnośnego wykonawczego rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z 11. czerwca 1883, Nr. 91. Dz. p. p.

Są to odrębne dwa wnioski, które też Komisya w sprawozdaniu swem oddzielnie traktuje.

I. Ustawą z dnia 23. maja 1883. Dz. p. p. 83. wprowadzony został organ geometrów ewidencyjnych a to tak w interesie ogólno-państwowym jakoteż w interesie stron prywatnych.

Interes państwa bowiem wymaga utrzymania ewidencyi katastru, w którym wymiar podatku gruntowego polega. Z tym interesem państwa, któremu zależeć musi na tem, ażeby ten właśnie pociągany był do świadczeń na rzecz skarbu państwa t. j. do opłacania podatków, kto do tego jest obowiązany, łączy się także ściśle interes stron.

W interesie publicznym jako też w interesie stron leży, by faktyczny stan posiadania był zgodny ze stanem tabularnym, w której to mierze czynnikiem nie małego znaczenia są także w myśl powołanej ustawy geometrzy ewidencyjni.

Wobec powyższego zachodzi więc pytanie , czy c. k. Rząd zadanie, jakie przyjął na się powołaną ustawą, tak w interesie państwa jak w interesie stron spełnił i spełnia?

Odpowiedz niestety musi wypaść stanowczo przecząco a to głównie dla tego, ponieważ liczba geometrów ewidencyjnych jest bezprzecznie za małą.

Obecnie jest w Galicyi 90 geometrów i 18 elewów a siedzibą ich jest siedziba starostw.

Już ta okoliczność, że siedzibami geometrów ewidencyjnych są te tylko miejsca, gdzie są siedziby starostw, jest pierwszem złem, iż geometrzy ewidencyjni zadania swojego spełnić nie mogą, zaczem idzie, że to, do czego ustawodawca wymienioną ustawą w interesie państwa i stron dąży, tylko połowicznie osiągniętym zostaje.

Zmiana bowiem katastru w głównej i przeważnej części następuje wskutek ruchu po za siedzibą starostw i dlatego geometrzy ewidencyjni, oddaleni od tego ruchu, zmiany posiadania powodującego z trudnością tylko i nie zupełnie sprostać mogą swojemu zadaniu.

Temu zaradzić może tylko pomnożenie liczby geometrów, którzy tam pomiemieszczeni być winni, gdzie ich przeważna odbywa się czynność i ich współudział ustawą i koniecznością jest wymagany t. j. w siedzibie sądów powiatowych i urzędów podatkowych.

Komisya prawnicza pozwala sobie zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na konsekwencyę braku dostatecznej liczby geometrów, bardzo daleko siągające, zwłaszcza wobec stosunków, jakie się w ostatnich czasach ukształtowały w naszym kraju a szczególnie wśród ludności wiejskiej.

a) Według doświadczenia jest faktem, że tylko z bardzo małymi wyjątkami włościanie nasi sprzedają całe ciała tabularne a natomiast zwykle i prawie wyłącznie są przedmiotami sprzedaży części parcel.

Ponieważ wpis hipoteczny tego rodzaju przedmiotu sprzedaży nie może być przez strony uzyskany, póki w myśl obowiązującej ustawy z dnia 23 maja 1883. Nr. 82. Dz. p. p. sporządzonym nie zostanie plan sytuacyjny, zaś uzyskanie takiego planu sytuacyjnego połączone jest nie tylko ze znacznymi kosztami, nie pozostającymi w żadnym stosunku do wartości przedmiotów sprzedaży, lecz nadto częstokroć z powodu nieobecności geometry ewidencyjnego staje się niemożliwem, — ponieważ sprawy takie odraczane i zwlekane być nie mogą, a stona nabywająca finazując interes musi przedewszystkiem pragnąć, by uzyskała wpis hipoteczny, przeto z powodu braku geometry ewidencyjnego a za cenę uzyskania wpisu hipotecznego sporządzają się akta z faktycznem stanem niezgodne w ten sposób, że jakkolwiek strona nabyła z pewnego ciała hipotecznego przypuściwszy 2 zagony, opiewa umowa w celu szybszego uzyskania wpisu hipotecznego nie na te faktycznie kupione 2 zagony, lecz na pewną Bóg wie na jakiej podstawie arytmetycznej obliczoną idealną część całego ciała tabularnego.

Oto jest konsekwencya braku potrzebnej ilości geometrów ewidencyjnych, która kiedyś srogo pomścić się musi.

Setki tysięcy włościan są przekonane i faktycznie jest tak, że są posiadaczami i właścicielami tabularnymi tych pewnych kupionych zagonów, gdy tymczasem według stanu hipotecznego są właścicielami tylko pewnych Bóg wie jak obliczonych części idealnych. Komisya prawnicza nie chce dalej się rozwodzić nad faktycznymi skutkami tego wadliwego stanu rzeczy lecz konstatuje, że tak nadal pozostać nie może i że jak najrychlej zapobiedz należy złemu.

b) Komisya prawnicza nie może przemilczeć, że w części w skutek zbytniej oszczędności ze strony c. k. Rządu przy zakładaniu ksiąg gruntowych, księgi te już a priori nie wszędzie założone zostały, zgodnie z faktycznym stanem posiadania i zdarzały się nawet wypadki, że gdzie się spostrzeżono, księgi gruntowe już otwarte ponownie musiały być założone.

Do tego stanu rzeczy przybywa stale dalsza niezgodność ksiąg gruntowych, powstająca w znacznej części wskutek braku dostatecznej ilości geometrów, co nie jest obojętnem dla kredytu i bezpieczeństwa w ruchu zmiany własności.

c) Dalszą konsekwencyą braku geometrów jest, że kataster podatku gruntowego jest niezgodny z faktycznym stanem, co uchybia założeniu utrzymania ewidencyi i katastru gruntowego.

d) Powołana ustawa o utrzymaniu ewidencyi katastru normuje w paragrafie 50 uwzględnienie zmian przy rozkładaniu podatku gruntowego. Według tego przepisu należy przy rozkładaniu podatku uwzględnić zmiany zwyczajne dopiero od roku następnego po oznajmieniu zmiany, jednakowoż tylko wtedy, jeżeli oznajmienie to o zaszłej zmianie posiadania doszło ewidencyi katastru, najpóźniej do 30 marca, w przeciwnym bowiem razie zmiana posiadania przy rozkładaniu podatku, uwzględnioną zostaje dopiero w dalszym roku. Wprawdzie postanawia ustęp 3. tegoż paragrafu że zmiany, które zgłoszono po 30-tym marca w ewidencyi katastru, mają być uwzględnione przy rozkładaniu podatku już w następnym roku po oznajmieniu, jeżeli zmiana posiadania rozciąga się na całą posiadłość, lub jeżeli przy zmianie posiadania, rozciągającej się na części parcel, dostarczony jest plan sytuacyjny.

Ponieważ jednakowoż geometrzy ewidencyjni są przeciążeni pracą, którą z reguły wykonać są obowiązani i ponieważ geometrzy od 1-go maja do końca października każdego roku objeżdżać muszą gminy celem skonstatowania na miejscu zmian w terminie oznajmionych, przeto ustęp 3. powołanego przepisu nigdy nie znajduje zastosowania. Skutkiem tego następuje przy zmianie posiadania, o której ewidencya katastru nie zo-

stała uwiadomioną przed końcem marca, przypis podatku na faktycznego nabywcę co najprędzej dopiero po 2., a bardzo często po 3 i 4 latach.

Przepis paragrafu 53. wymienionej ustawy, postanawia atoli, że aż do przeniesienia podatku na kogo innego, wskutek uwidocznień wykonanych dla zmian w ewidencyi, za opłatę podatku gruntowego odpowiedzialny jest osobiście posiadacz w katastrze zapisany.

Konsekwencyą więc braku geometrów jest, iż poprzedni posiadacz odpowiada przez 2 i 3 lata za podatki z gruntu, którego już nie używa i narażony jest na egzekucye i dotkliwe straty często nawet nie powetowane, gdyż nabywca może tym czasem gruntu się pozbyć.

e) Dla utrzymania zgodności ewidencyi katastru podatku gruntowego z faktycznym stanem rzeczy i celem utrzymania zgodności tegoż faktycznego stanu posiadania ze stanem hipotecznym postanawia ustawa z dnia 23 maja 1883. Nr. 82. Dz. p. p., że przy zmianie dotyczącej części parceli sporządzonym być musi przez geometrę plan sytuacyjny.

W tym celu postanawia paragraf 23 wydanej równocześnie ustawy o utrzymaniu ewidencyi katastru, że w skutek doniesienia strony prywatnej o podziale gruntu, winien geometra poczynić pomiar na miejscu. Z tego więc wnioskować by należało, że geometra ewidencyjny obowiązany jest na żądanie strony prywatnej, w razie podziału parceli na części, pomiar na miejscu uskutecznić i plan sytuacyjny sporządzić.

Rozporządzenie ministeryalne jednak, w pouczeniu do tego paragrafu, postanawia, że geometrzy pomiary takie wykonać mają tylko przy sposobności ich bytności w gminach celem, skonstatowania zaszłych zmian i o ile to w ogólności nie stoi na przeszkodzie przeprowadzaniu czynności do utrzymania ewidencyi katastru.

W skutek tego uchylają się geometrzy rządowi z reguły od wykonania pomiarów i planów na żądanie stron prywatnych, które to plany, do sporządzić się mających aktów prawnych, dołączyć muszą.

Strony są więc zniewolone poruczać wykonanie pomiarów i planów autoryzowanym geometrom prywatnym, których w dwójnasób, a nieraz i trójnasób opłacają.

Z tego powodu włościanie, aby uniknąć znacznych kosztów połączonych z pomiarem i sporządzeniem planów, uchylają się od zawarcia formalnych aktów prawnych i zawierają jedynie tak zwane kontrakty ustne, lub niezgodne z prawdą kontrakty o idealną część ciała tabularnego, która faktycznie sprzedanej lub darowanej części ma odpowiadać.

Mnożą się zatem ciągle wypadki, w których faktyczny stan posiadania nie zgadza się ani ze stanem posiadania w katastrze uwidocznionym, ani też ze stanem tabularnym. Geometrzy przy 3 -letnich rewizyach peryodycznych, o ile im oczywista czas pozwala, spostrzegają nieoznajmione zmiany, wypracowują niezliczone arkuszyki zgłoszeń, temi obciążają najpierw sądy a następnie powodują, iż sądy wzywają pod grzywną włościan do uporządkowania stanu hipotecznego.

Jest to więc circulus ditiosus, który pociąga za sobą tylko przeciążenie agend tak sądu jakoteż urzędu ewidencyi katastru a przynosi stratę materyalną i stratę czasu a zatem również materyalną dla włościan.

f) Wedle powołanej ustawy są geometrzy ewidencyjni obowiązani na zamówienia dostarczyć stronom odpisów arkuszy posiadłości gruntowych do sześciu tygodni, jednakowoż dla braku czasu szczególniej w miesiącach letnich obowiązkowi temu podołać nie mogą. Pociąga to za sobą często, iż uniemożebnia się stronie wyjednanie w czas pożyczek hipotecznych w instytucyach kredytowych i zniewala ją do zaciągania droższych i uciążliwszych pożyczek prywatnych.

g) Wszelkie zmiany posiadania winny być także w mapie, w urzędzie hipotecznym złożonej, przez geometrę ewidencyjnego uwidocznione.

Czynność tę geometrzy ewidencyjni dla braku czasu zaniedbują.

Konsekwencyą tego zaniedbania jest, iż mapa katastralna, w urzędzie hipotecznym złożona, nie jest zgodną z wykazami hipotecznymi, względnie z księgami gruntowymi. Z czego wypływa, że z powodu braku dostatecznej liczby geometrów ewidencyjnych zachwianą zostaje w części zasada zawierzenia księgom publicznym.

Komisya prawnicza sądzi, iż dostatecznie wykazała złe następstwa dotychczasowego braku potrzebnej ilości geometrów ewidencyjnych i tem bardziej musi się domagać ich pomnożenia, jeżeli się uwzględni zamierzoną komasacyę i jeżeli się uwzględni, że wzmaga się w kraju coraz bardziej dążność do parcelacyi. Na potrzebę pomnożenia liczby

geometrów ewidencyjnych zwróciła też uwagę i ankieta agrarna przez Wydział krajowy w r. 1897 zwołana.

O pomnożenie ilości geometrów upominał się Wysoki Sejm już w r. 1894, jednakowoż tylko z tym skutkiem, iż zamianowano geometrów ewidencyjnych przy starostwach w Trembowli i w Skałacie.

Od tego zaś czasu stosunki na gorsze się zmieniły i zamianowanie geometrów ewidencyjnych przy każdym sądzie powiatowym stało się nieodzowną i naglącą potrzebą. Podnieść tu należy, że według zebranych dat, geometrzy ewidencyjni mają w swem rejonie co najmniej 60 gmin a niektórzy nawet 120 i 125, z których niektóre odległe są o 40 km. od siedziby geometry, co dowodzi, że geometra ewidencyjny swoich obowiązków w zupełności dopełnić nie może.

Żądanie tedy pomnożenia geometrów ewidencyjnych jest zupełnie uzasadnione a jest tem bardziej usprawiedliwione, jeżeli się zważy, że czynności geometrów ewidencyjnych przynoszą Rządowi od stron prywatnych znaczne dochody, które może nawet przewyższają koszta utrzymawania geometrów.

II. Przystępując do załatwienia drugiego wniosku posła Vayhingiera o pouczenie geometrów ewidencyjnych co do zastosowania w praktyce §. 58. ustawy z dnia 23. maja 1883. Nr. 83. Dz. pr. p. i wykonawczego rozporządzenia ministeryalnego z dnia 11. czerwca 1883. Nr. 91. Dz. p. podziela Komisya prawnicza zapatrywanie wnioskodawcy, iż koniecznem jest pouczenie geometrów ewidencyjnych o zastosowaniu w praktyce tego paragrafu, ile że dotychczasowa praktyka jest z ustawą nie zgodną, a dla stron wielce szkodliwą. Rzecz się bowiem tak ma:

Według ustępu pierwszego powołanego paragrafu może każdy przeglądać mapy katastralne i operaty odnoszące się do utrzymywania ewidencyi katastru gruntowego, w urzędzie podatkowym lub u urzędnika pomiarowego.

To postanowienie normując prawo wglądu do map katastralnych i operatów, nie zawiera żadnego zastrzeżenia, by stronie wglądającej w te akty, nie wolno było czynić notatek. Tymczasem według ustalonej praktyki dozwalają geometrzy ewidencyjni wprawdzie stronom wglądu do map katastralnych i operatów, lecz nie pozwalają, by strona wglądająca jakiekolwiek notatki robiła.

Jednak już z natury wypływa, że sam wgląd do aktów, bez możności robienia notatek, byłby bez żadnego znaczenia i co najwięcej praktyczna doniosłość takiego wglądu bez możności robienia notatek, byłaby tylko ta, o ileby strona nie mogąc nic notować w pamięci daty zachować potrafiła.

Prawa więc wglądu z takiem ograniczeniem ustawodawca na myśli mieć nie mógł i według postanowienia pierwszego ustępu §. 58., tak ograniczone prawo wglądu bezwarunkowo wydedukować się nie da.

Wprawdzie Trybunał administracyjny orzeczeniami z 14. lutego 1887 l. 409 i z 17. stycznia 1888. l. 122., opierając się na ustępie 2. §. 58. traktującym o odpisach z map katastralnych i operatów orzekł, że stronom robienia notatek nie przysługuje, jednakowoż Komisya prawnicza zapatrywania tego bezwarunkowo podzielić nie może a to dlatego, ponieważ ustęp 2 powołanego paragrafu nie stoi w żadnym związku z ustępem 1. i odnosi się zupełnie do czego innego mianowicie do formalnych kopii z map i formalnych odpisów z operatów.

Że zapatrywanie Komisyi w tej mierze jest słuszne, wypływa z później wydanego orzeczenia Ministerstwa skarbu a mianowicie z orzeczenia z 23. czerwca 1888 l. 22.127, według którego wolno stronom czynić notatki, jednakowoż tylko o tyle, o ileby te notatki, jak się to orzeczenie wyraża, nie miały charakterów formalnych odpisów.

Ministerstwo skarbu w motywach swych przyznaje samo, że jest to w interesie stron podatkujących koniecznem.

Komisya prawnicza badając wszystkie późniejsze rozporządzenia Ministerstwa skarbu do ostatnich czasów nabrała przekonania, że i ta obawa formalnych odpisów nie ma innego znaczenia, jak tylko to, że jest to pewien wzgląd fiskalny dążący po tego, by z tych odpisów skarb państwa miał jak największy dochód, który to dochód oczywista, gdyby strony same odpisy robiły, znacznieby się zmniejszył.

Z tych powodów więc Komisya prawnicza sądzi, iż uzasdnioną jest potrzeba wezwania c. k. Rządu o pouczenie geometrów ewidencyjnych, iż stronom nietylko wgląd do aktów, lecz także robienie notatek jest dozwolone.

Komisya prawnicza zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd;

1. Ażeby pomnożył w kraju naszym liczbę c. k. geometrów ewidencyjnych katastru gruntowego w ten sposób, iżby w siedzibie każdego c. k. Sądu powiatowego znajdował się przynajmniej jeden rządowy geometra.

2. ażeby wydał c. k. geometrom ewidencyjnym pouczenie o zastósowaniu w praktyce § 58. ustawy z dnia 23. maja 1883. l 83. Dz. p. p. i wykonawczego rozp. min. z dnia 11. czerwca 1883. Nr. 91. Dz. p. p, a to tej treści: że stronom jest dozwolony wgląd do map katastralnych i operatów odnoszących się do utrzymywania ewidencyi katastru gruntowego z prawem robienia notatek.

We Lwowie dnia 7. lutego 1898.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Dr. Władysław Czaykowski.

L. S. 1.723/98

Aleg 235

Sprawozdanie

Komisyi przemysłowej o wniosku posła Soleskiego w sprawie utworzenia w kraju czterech państwowych szkół rękodzielniczych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 14. stycznia br. przekazał Wysoki Sejm do załatwienia Komisyi przemysłowej wniosek posła Soleskiego treści następującej: „Poleca się Wydziałowi krajowemu, by nawiązał z c. k. Rządem rokowania, celem utworzenia w Galicyi na razie co najmniej czterech szkół rzemieślniczych rządowych (z tych po jednej we Lwowie i Krakowie) i przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej sprawozdanie o wynikn tych rokowań.“

Szkoły rzemieślnicze, których utworzenia domaga się poseł Soleski, dotychczas w kraju naszym zupełnie nie istnieją. Zadaniem szkoły jest, ażeby na podstawie odpowiedniego programu nauk dać młodzieży teoretyczne, w głównych zarysach praktyczne i przygotowawcze wykształcenie, zanim wstąpi do terminu, szkoły fachowej czy przemysłowej, a tem samem rozpocznie naukę w pewnym przez siebie obranym rzemiośle. Wykształcenie fachowe z kwalifikacyą na czeladnika, ewentualnie samoistnego majstra otrzymuje rękodzielnik w specyalnej szkole fachowej utworzonej dla jednego rękodzieła, w państwowej szkole przemysłowej a najczęściej, wedle dawnego utartego zwyczaju praktyką w terminie u samoistnego majstra. Fachowe szkoły dla jednego rękodzieła przynoszą znaczną korzyść swoim uczniom, wyrabiając w nich zawodowe uzdolnienienie i gust artystyczny, mogą one jednak znaleść pomieszczenie, tam gdzie specyalny przemysł w szerszych rozmiarach jest uprawiany. Zbliżone do szkół fachowych są państwowe szkoły przemysłowe, które obejmują całe grupy rzemiosł. W obydwu kategoryach szkół państwowych obok praktyki zdobywa uczeń w wyższej mierze wykształcenie teoretyczne, nabywa biegłości w rysunku, modelowaniu i t. p., którą to wiedzę terminator uczęszczając na wieczorną naukę uzupełniającą w tym stopniu nabyć nie może. Rzemieślnik wykształcony fachowo w państwowej szkole przemysłowej, jak poucza doświadczenie, przeważnie jest dobry do wykonywania rzemiosła w większym warsztacie i w fabryce, gdzie znajdzie w zastosowaniu ulepszone sposoby i maszyny, których nauczył się w szkole używać. Zwykły przeciętny majster nie zawsze ma do dyspozycyi maszyny i używa ulepszonych sposobów, więc napotyka na pewnego rodzaju trudności, z wykształcenia swego w całej pełni nie korzysta i jest zmuszony zastosować się do nowych warunków.

Terminator, zanim fachową naukę i pracę faktycznie rozpocznie, bywa używany przez czas dłuższy do różnorodnych posług domowych, następnie oddaje go majster pod opiekę jednemu z czeladników i pod tegoż kierunkiem odbywa praktykę.

Jeżeli jednak pryncypał posiadając warsztat średniego urządzenia, posługuje się częstokroć staremi metodami i niedostatecznym zapasem narzędzi, rezultat jest ten, że chłopak ucząc się w tych warunkach, nie przyswaja sobie nic postępowego i uczy się ro-

bić sposobem gdzieindziej zaniechanym. Pewne braki, które objawiają się w zawodowem wykształceniu młodzieży rzemieślniczej spowodowały administracyę państwa do obmyślenia projektu szkoły takiej formy, aby uczeń mógł wynieść fachowe przygotowanie, któreby uzupełnił, wstępując na praktykę do majstra, gdzie w przeciągu dwóch ewentualnie trzech lat wypisać się może na czeladnika. Do terminu wstępuje uczeń po skończonym 14 roku życia, zatem po ukończonym 12tym roku, to jest wówczas, kiedy jeszcze podlega rygorowi obowiązku szkolnego, zostaje przyjęty do szkoły rękodzielniczej i rozpoczyna naukę. Komisya nie wchodząc w szczegóły programu nauk udzielanych w szkołach rękodzielniczych, mając na uwadze, że od 1888 r. krajowa Komisya dla spraw przemysłowych zajmywała się tą sprawą zaznacza, że nauka jest codzienną, trwa dwa najwyżej trzy lata i obejmuje przedmioty jak n. p. geografię, fizykę elementarną, technologię, towaroznawstwo, rysunek wolnoręczny, geometryczny i zawodowy, naukę o formach, modelowanie, rachunkowość i t. p. dalej ćwiczenia praktyczne wykonywane przy pomocy rozmaitych narzędzi używanych w rzemiośle.

Przy szkołach tej formy utworzone są publiczne sale rysunków do użytku dla starszych rękodzielników a wreszcie kurs nauki uzupełniającej przemysłowej. W tej części Monarchii przeważnie w Czechach czynnych jest 11 szkół rękodzielniczych, sześć państwowych i pięć utworzonych przez gminy przy pomocy znacznych subwencyi dawanych ze skarbu państwa a na cel utrzymania wyżej wymienionych szkół Ministerstwo wyznań i oświecenia wstawiło poważną kwotę 94.200 zł. w rubrykę wydatków na rok 1898. Szkoły rzemieślnicze niewątpliwie w wysokiej mierze wpływają na ulepszenie rękodzieł a najlepszym dowodem jest fakt, że Czesi i Niemcy pomimo założenia jednastu szkół, czynią starania o utworzenie szkół nowych. Komisya przemysłowa, zważywszy, że szkoły rękodzielnicze skutecznie przyczynić się mogą do podniesienia poziomu wykształcenia naszych rzemieślników i ułatwić tymże konkurencyę z obcymi wyrobami, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by nawiązał z c. k. Rządem odpowiedne rokowania co do zakładania w kraju państwowych szkół rękodzielniczych a z wyniku rokowań zdał sprawę Sejmowi na najbliższej sesyi.

We Lwowie dnia 11. lutego 1898.

Przewodniczący:
Szczepanowski.

Sprawozdawca:
Żardecki.

L. S. 1727/98.

Aleg 236

Sprawozdanie

sejmowej komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłowych szkół uzupełniających.

Wysoki Sejmie!

Szkół tych w roku 1895/6 czynnych było 44; w roku 1896/7, do którego się odnosi sprawozdanie niniejsze, przybyła szkoła w Kałuszu, tak, że szkół tych w roku 1896/7 czynnych było 45. Od 17. września 1897 weszła w życie szkoła w Myślenicach, którą na podstawie normalnego statutu otwarto z dwiema klasami, tj. 1 klasą przygotowawczą i jedną klasą kursu przemysłowego.

Druga szkoła przemyska, o której prowizorycznem otwarciu wspomniano roku zeszłego, istnieje samodzielnie od 1. października 1897.

Utrzymanie tych 45 szkół czynnych kosztowało w roku 1896/7 (według preliminarzy) razem 74.761 zł. Z tego pokrywa kraj 23.315 zł., państwo 23.260 zł., gminy 18.839 zł., resztę w kwocie 9.347 zł. inne czynniki miejscowe.

Stosownie do żądań kraju Rząd podniósł wypłacaną na rzecz szkół tych subwencyę w roku 1897 do kwoty 23.000 zł., tj. o 2.000 zł. więcej, niż w roku poprzedzającym.

Na rok 1898 zażądała krajowa komisya spraw przemysłowych subwencyi od Rządu w kwocie 25.400 zł.

Dla łatwiejszego poglądu zestawia się poniżej procentowy udział łożących na te szkoły czynników za ostatnich lat sześć.

	1891/2	1892/3	1893/4	1894/5	1895/6	1896/7
Udział kraju . .	28·3%	29·0%	27·5%	29·8%	30·0%	31·2%
„ państwa .	27·5 „	26·2 „	27·8 „	29·8 „	29·4 „	31·1 „
„ powiatów .	5·2 „	5·6 „	5·7 „	5·6 „	5·7 „	5·4 „
„ gmin . .	28·5 „	26·7 „	27·8 „	25·6 „	26·3 „	25·2 „
„ izb handlowych, inst. finans. etc.	10·8 „	12·5 „	11·2 „	9·8 „	8·6 „	7·1 „

Z zestawienia tego widać, że cyfry rubryki ostatniej statecznie maleją, inne zaś w tej samej mniej więcej utrzymują się wysokości. Ponieważ zdaje się nie ulegać wątpliwości, że przy stosownem staraniu się, Rząd przyznawać będzie w miarę potrzeby sub-

wencye większe, a pewnem jest, że szkoły te w całości działają dobrze, komisya sądzi, że w tworzeniu ich ustawać nie należy.

Jakiż tych ofiar pieniężnych skutek?

Na zapytanie to odpowiada najprzód alegat IV. sprawozdania krajowej komisyi przemysłowej, z którego się dowiadujemy, że w 141 klasach od 380 nauczycieli pobierało naukę 5.540 uczniów, z których 3.950, tj. 71·3% klasyfikowano. Z tych 3.950 klasyfikowanych 3.038, tj. 77% otrzymało stopień pomyślny, resztę 912 czyli 23% niepomyślny.

Nie wchodząc w szczegółowy rozbiór przedstawionych tu liczb, zaznaczyć jednak wypadnie, że ilość uczniów zapisanych wobec roku poprzedzającego wzrosła o 375 uczniów. Ponieważ z tego tylko 177 przypada na dwie nowo otwarte szkoły (Kałusz i Żywiec), toż reszta 198 przedstawia naturalny przyrost frekwencyi, tj. 3½%.

Podnieść dalej należy, że ilość klasyfikowanych, wyrażająca się jako 71·3% uczniów wpisanych, przedstawia zarazem procent mniej więcej regularnie uczęszczających. Stosunek ten procentowy, jakkolwiek gorszy nieco od zeszłego roku (74%) nie jest w całości niepomyślny. Podobnie i stosunek procentowy dobrych stopni do ogółu klasyfikowanych, tj. 77%, jest wcale korzystny, a nawet lepszy, niż w roku zeszłym (72%).

W całości tak z rubryk alegatów jak i rozmaitych w sprawozdaniu krajowej komisyi przemysłowej poczynionych uwag wynika, co następuje:

1. W kierunku udzielania i wyniku nauki szkoły postępują powolnie lecz statecznie.

2. Procent uczniów uczęszczających wobec liczby uczniów zapisanych w ogólności nie jest niekorzystny.

3. Ilość zapisanych uczniów w porównaniu z ilością terminatorów w mieście nie zadowala.

4. Znaczniejszą część winy w tym kierunku ponoszą majstrowie, którzy terminatorów swoich przez czas dłuższy nie zgłaszają do stowarzyszeń przemysłowych, a więc tem samem nie posyłają do szkoły.

5. Władze przemysłowe nie wszędzie doglądają należytej regularności frekwencyi z potrzebną energią.

W celu uchylenia skonstatowanych niewłaściwości, których szkodliwe skutki podnoszą sprawozdania dyrekcyj licznych szkół w kraju, uchwalał Wysoki Sejm od szeregu lat rokrocznie wezwanie do rządu o energiczne czuwanie nad powyższą sprawą. Niezawodnie, że wezwania te w niejednem miejscu odnoszą i skutek, gdyż nie mało takich sprawozdań szkolnych stwierdza postęp na lepsze, mimo to jednak widocznie ujemny stan w szkołach jeszcze panuje, skoro przemysłowa komisya krajowa w sprawozdaniu swem wyraża się, że „nieregularne zapisywanie się i uczęszczanie młodzieży rękodzielniczej na naukę jest zawsze jeszcze bardzo ujemną stroną przemysłowych szkół uzupełniających. Narzekania zarządów szkolnych na małą w tej mierze pomoc ze strony korporacyj i władz przemysłowych są bezustanne, pomimo, że i w roku bieżącym wskutek rezolucyi Wys. Sejmu z dnia 8. lutego 1897 wezwało ck. Namiestnictwo władze przemysłowe do energicznego w tym kierunku działania.“

Zaznacza dalej sprawozdanie krajowej komisyi przemysłowej, że „w bieżącym (1897 r.) nastąpiła znaczna zmiana stosunków. Do obowiązującej ustawy przemysłowej przybyła nowela z 23. lutego 1997 (Dz. p. p. Nr. 63.), która poczęła obowiązywać z dniem 23. maja 1897 i mieści w sobie zaostrzenia obowiązku uczęszczania na uzupełniającą naukę dla uczniów rękodzielniczych. W szczególności w dodatkowych paragrafach do §§. 99., 100. i 137. ustawy przemysłowej wskazano majstrom, pod zagrożeniem kar pieniężnych, a nawet odjęcia prawa trzymania terminatorów, iż są obowiązani zostawić uczniom warstatowym czas na uczęszczanie na naukę przemysłową, przynaglać ich do tego i czuwać, aby regularnie na naukę chodzili — terminatorom zaś, którzyby z własnej winy naukę tę zaniedbywali, zagrożono przedłużeniem czasu terminowania.“

Ze słusznego wychodząc założenia, że dobra szkoła przedewszystkiem na dobrym polega nauczycielu, podnosi komisya krajowa, że stale baczną zwraca uwagę na dopełnienie wykształcenia nauczycieli w szkołach uzupełniających. Subwencyonuje przeto w tym celu urządzane w państwowych szkołach przemysłowych w Krakowie i Lwowie kursy specyalne, które dawniej obejmowały głównie naukę rysunku. Gdy zaś liczba nauczycieli rysunku została na razie skompletowana, zarządzono podczas feryj głównych 1897 r.

jednomiesięczny kurs w szkole przemysłowej w Krakowie, w którym obznajomiono nauczycieli z rachunkiem, buchhalteryą i stylistyką przemysłową. Biorącym w tym kursie udział 30 nauczycielom wypłacił krajowy fundusz przemysłowy zasiłki w łącznej kwocie 1.450 zł.

Jako rzecz nową przedstawia komisya krajowa przemysłowa usiłowanie swoje w kierunku dostarczania uczniom uzupełniających szkół przemysłowych stosownej lektury prywatnej. Wyposażono tak 30 szkół uzupełniających i 20 szkół zawodowych stosownymi 92 tomów liczącymi księgozbiorkami, które tworzyć mają biblioteczkę szkolną. Na zakupno i oprawę tych książek wydano 1.500 zł.

Rzecz ta na pełne zasługuje uznanie.

W kierunku religijno moralnego działania na młodzież rękodzielniczą Wydział krajowy, stosownie do objawionej intencyi Wysokiego Sejmu, wezwał zarządy szkół w kraju, ażeby — o ile to się dotąd nie stało — w porozumieniu z księżami katechetami, postarały się, iżby uczniowie pod stosownym nadzorem — oprócz innych praktyk religijnych — w niedzielę i święta uroczyste uczęszczali wspólnie na mszę św. O treści tego polecenia zawiadomił Wydział krajowy Ordynaryaty biskupie obu obrządków w kraju z prośbą o udzielenie podwładnym księżom katechetom odpowiednich wskazówek. Ordynaryaty powitały powyższe zarządzenie z najżywszem zadowoleniem i uczyniły zadość prośbie Wydziału krajowego.

W okresie, objętym niniejszem sprawozdaniem z polecenia Wydziału krajowego dokonano administracyjnych lustracyj 14 szkół; w najbliższej przyszłości odbędą się także lustracye dalsze.

W sprawie uzupełniających szkół w kierunku handlowym, których zakładaniem wskutek zeszłorocznej uchwały Wysokiego Sejmu Wydział krajowy się miał zająć, zaznaczyć należy, że przy szkole przemysłowej uzupełniającej w Białej, kurs taki założono. Statut tego kursu, który w październiku 1897 wszedł w życie, Wydział krajowy zatwierdził w listopadzie tegoż roku. Reprezentacya miasta Białej dążyła pierwotnie do tego, ażeby językiem wykładowym na kursie tym był wyłącznie język niemiecki. Gdy jednakże z wykazu zapisanych uczniów wynikło, że pomiędzy zapisanymi była znaczna ilość uczniów, których językiem ojczystym i towarzyskim jest polski, zastrzegła komisya, aby nauka, podobnie jak w szkole przemysłowej, była utrakwistyczną.

Że założenie większej ilości takich kursów w kraju byłoby rzeczą niezmiernie pożądaną, nie ulega wątpliwości, choć z drugiej strony trudność w przeprowadzeniu tego z powodu braku sił nauczycielskich nie mała. Zaradzi temu w znacznej mierze powstać mająca we Lwowie wyższa szkoła handlowa, a stosowne kursy specyalne w wyższej szkole handlowej w Krakowie, której obecnie 2 klasy już działają, mogłyby pewną ilość sił nauczycielskich przysporzyć już w ciągu najbliższych wakacyj.

O jednej jeszcze sprawie wartoby pomyśleć. Oto uczeń terminator po skończonej drugiej, tj. najwyższej klasy uzupełniającej szkoły przemysłowej, czy to jako starszy terminator, czy też nawet później jako czeladnik, miałby nieraz chęć dalszego jeszcze kształcenia się szczególnie w rysunku zawodowym.

Jakkolwiek nauczycieli do udzielania tej dalszej nauki nieźle ukwalifikowanych, znajdzie się już w kraju dość, to jednak prócz oczywiście Lwowa i Krakowa, gdzie dalsza taka nauka przy rządowych szkołach przemysłowych odbywa się, nigdzie wreszcie jak dotąd nie ma na nią miejsca.

Niezawodnie przynajmniej w miastach większych zaprowadzić by ją można, oczywiście osobno, a nie w godzinach wspólnej nauki rysunku w istniejącej drugiej klasie uzupełniającej szkoły przemysłowej. Urządzenie to, które w niektórych miastach żadnej nie napotka trudności, byłoby zdaniem komisyi pożądane.

Streszczając przedstawione wywody, komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego z działalności zarządu szkół przemysłowych uzupełniających do wiadomości.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby spowodował władze przemysłowe pierwszej instancyi do ścisłego i energicznego stosowania postanowień noweli (z 23. lutego 1897, Dz. p. p. Nr. 63.) do ustawy przemysłowej, a to tak wobec majstrów jak i terminatorów.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zakładaniem nowych kursów uzupełniających o kierunku handlowym stale się opiekował i starał się wyjednać na ten cel znaczniejszy zasiłek ze skarbu Państwa

IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przy pomocy krajowej komisyi dla spraw przemysłowych umożebnił, na razie przynajmniej w miastach większych, ukończonym uczniom uzupełniających szkół przemysłowych dalsze wydoskonalenie się w rysunkach zawodowych.

Lwów, dnia 8. lutego 1898.

Przewodniczący:
Szczepanowski.

Sprawozdawca:
Jan Rotter.

L. S. 1751/98.

Aleg 237

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie regulacyi rzeki Pełtwi z dopływami.

Wysoki Sejmie!

Regulacya rzeki Pełtwi była przedmiotem badań ze strony c. k. Rządu w latach 1859 i 1879; — wykonanie jej jednak, które wedle projektu rządowego ograniczyć się miało do oczyszczenia łożyska i kilku przekopów — nie przyszło do skutku z powodu trudności ściągnięcia datków konkurencyjnych przez właściwe władze administracyjne; — zebrane zaś przez te władze od roku 1863 datki w kwocie 2.010 zł. 49 ct., ulokowano według odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 6. września 1890, l. 64.326 na dwie książeczki kasy oszczędności i przechowano jako depozyt polityczny od r. 1885 w c. k. głównej kasie krajowej.

Po raz pierwszy wniesioną została ta sprawa do Wysokiego Sejmu w r. 1885 przez Wydział krajowy, który wskutek wielokrotnych podań stron interesowanych, popartych gorąco przez Reprezentacyę powiatową lwowską, zarządził w roku 1885 wykonanie pomiarów i opracowanie projektu regulacyi Pełtwi od Lwowa do ujścia do Bugu na długości 57,99 km. wraz z młynówką i kanałem nawodniającym na lewym brzegu Pełtwi od Lwowa do młyna w Barszczowicach na długości 17,2 kl.

Ponieważ jednak przedłożonych w r. 1885, dwanaście projektów specyalnych ustaw melioracyjnych, które obejmowały między innemi regulacyą Pełtwi kosztem 510.000 zł. i regulacyą Bugu kosztem 550.000 zł. przedstawiało dla ówczesnej Komisyi gospodarstwa krajowego dzieło zanadto olbrzymie, a obok tego Komisya nie miała jeszcze dostatecznego zaufania do obliczeń kosztorysowych, sporządzonych przez krajowe bióro melioracyjne; — przeto mimo poparcia Wydziału krajowego, przyjął Wysoki Sejm w r. 1886, tylko projekty kilku melioracyj w zachodniej części kraju i projekt regulacyi górnej sekcyi Gniłej Lipy, sprawę zaś regulacyi Pełtwi i Bugu odroczył, uchwalając na posiedzeniu z dnia 20. stycznia 1886, następującą rezolucyę przedłożoną przez posła Merunowicza:

„Uznając potrzebę podjęcia najpilniejszych przynajmniej melioracyj wodnych w północno wschodniej części kraju, poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby zarządził ponowne przeprowadzenie zdjęć technicznych i obliczeń kosztorysowych co do regulacyi Pełtwi i Bugu w tym kierunku, o ile bez ujmy skuteczności robót, dałyby się wykonać stopniowo pewne najpilniejsze i dla celów gospodarczych najpożyteczniejsze roboty regulacyjne na obu wyż wymienionych rzekach partyami i z mniejszem niż wedle dotychczasowych obliczeń obciążeniem adjacentów“.

Od roku 1886, sprawa regulacyi rzeki Pełtwi nie schodziła ze stołu obrad Wysokiego Sejmu, o czem świadczą co roczne przedłożenia melioracyjne Wydziału krajo-

wego; — przedkładane przez Wydział krajowy wyniki badań technicznych (subalg. 7. alegatu 71. do stenogr. sprawozdań z r. 1890) petycye interesowanych powiatów, gmin i obszarów dworskich (Wydziału powiatowego we Lwowie i gmin Połonice, Biłka królewska, Zuchorzyce, Lwów, Krzywczyce, Sroki i Zamarstynów w r. 1889, — Rady powiatowej w Przemyślanach i gminy Zniesienie w r. 1892), — wnioski niestrudzonego posła Merunowicza i rezolucye Wysokiego Sejmu uchwalone na skutek tych wniosków i petycyj, mianowicie:

1) rezolucya z dnia 27. listopada 1890, przekazująca wniosek posła Merunowicza Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia przy wypracowaniu projektu regulacyi Pełtwi;

2) uchwała z dnia 4. lutego 1895 odstępująca petycye gmin Zniesienie, Zamarstynów, Kleparów i Hołosko małe, tudzież mieszkańców III. dzielnicy miasta Lwowa Wydziałowi krajowemu z poleceniem przyspieszenia całego projektu technicznego regulacyi Pełtwi;

3) wreszcie następująca uchwała z dnia 12. lutego 1897.: Sejm wzywa Wydział krajowy, ażeby w roku bieżącym zarządził ukończenie projektu regulacyi rzeki Pełtwi, postarał się o przeprowadzenie reambulacyi tego projektu przez techniczne organa państwowe i odnośny projekt ustawy przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi.

Po upływie dwunastu lat od powzięcia przez Wysoki Sejm powołanej pierwszej uchwały przedłożył wreszcie Wydział krajowy na bieżącej sesyi projekt ustawy zapewniającej przeprowadzenie regulacyi Pełtwi z dopływami, oraz nawodnienie jej doliny w drodze przedsiębiorstwa krajowego. Opracowany przez krajowe biuro melioracyjne projekt techniczny obejmuje regulacyą Pełtwi od Lwowa do ujścia na długości 60,835 kilometrów i regulacyą 17 dopływów łącznej długości 34,952 km. razem 95.787 kilometrów, oraz nawodnienie części doliny o powierzchni 6,354 morgów.

Regulacya Pełtwi i dopływów, ma na celu obniżenie łożyska Pełtwi pode Lwowem do 6 metrów pod terenem dla umożliwienia zasklepienia Pełtwi we Lwowie i kanalizacyi przedmieścia Żółkiewskiego, oraz osuszenie i ochronę od wylewów letnich w czasie wegetacyi 12.969 morgów nadbrzeżnych łąk, pastwisk i ogrodów w 35 gminach powiatu kamioneckiego, złoczowskiego, przemyślańskiego i lwowskiego, — przez nawodnienie zaś części powyższego obszaru, ma być zużytkowaną posiadająca wielką wartość nawozową woda z kanałów lwowskich dla produkcyi siana i warzyw.

Koszta regulacyi Pełtwi i dopływów obliczono na . .	1,950.000 zł.
Koszta zaś nawodnienia na	935.000 »
Razem na . .	2,885.000 zł.

tak, iż przeciętny koszt osuszenia i ochrony od wylewów jednego morga wynosi *150 zł. 36 ct.* (przy powierzchni 12.969 morgów o kosztach regulacyi Pełtwi i dopływów 1,950.000 zł.), przeciętny zaś koszt osuszenia i nawodnienia, oprócz powyższej kwoty 150 zł. 36 ct., która obciąża każdy morg w okręgu konkurencyjnym z tytułu regulacyi, 147 zł. 15 ct., razem więc *297 zł. 51 ct.*

Mimo tak wysokich kosztów przeciętnych osuszenia, względnie nawodnienia jednego morga uważa Wydział krajowy całe przedsiębiorstwo za rentowne; przyjmuje bowiem podwyższenie rocznego dochodu z każdego morga osuszonego na 10 zł., a z każdego morga gruntu nawodnionego na 30 zł., podwyższenie zaś wartości 43 hektarów placów budowlanych pode Lwowem na 3 zł. od metra kwadratowego i na tej podstawie otrzymuje podwyższenie wartości gruntów uprawnych w dolinie Pełtwi

w sumie	5,135.400 zł.
podwyższenie zaś wartości placów budowlanych w sumie	1,290.000 „
razem .	6,425.400 zł.
tak, iż w porównaniu z ogólnym nakładem . . .	2,885.000 „
okazuje się nadwyżka	3.540,400 „

Badając poszczególne rubryki przedłożonego przez Wydział krajowy zestawienia kosztorysowego, zauważyła Komisya zbyt wysoką kwotę preliminowaną na budowę objektów, tj. mostów, szluz i przepustów (*231.967 zł. 38 ct.* przy regulacyi Pełtwi a *322,475 zł. 80 ct.* przy nawodnieniu); poprzestaje jednak tylko na zaznaczeniu tego szczegółu, gdyż zwrócono jej uwagę w biurze melioracyjnem, że w myśl §. 32. kraj. ustawy wodnej przedsiębiorstwo obowiązane jest do wystawienia i utrzymywania wszelkich mostów i ław do

połączenia obu brzegów, rowów osuszających i nawodniających, których ilość ze względu na cel i rozmiary robót musi być bardzo znaczną.

Co się tyczy wykazanej przez Wydział krajowy rentowności przedsiębiorstwa, rozróżnić należy dwie kategorye robót;

1) regulacyę Pełtwi i dopływów, przy której kosztem 1,950.000 zł. ma być podniesioną wartość gruntów osuszonych o 1,323.000 zł., tudzież placów budowlanych

pode Lwowem o . . .	1,290.000 zł.
razem	2,613.000 „

2) nawodnienie 6.354 morgów łąk, pastwisk i ogrodów, przy którem kosztem 935.000 zł., ma być podwyższoną wartość gruntów o *3,812.400 zł.*

Jakkolwiek pozornie wedle obliczenia Wydziału krajowego regulacya Pełtwi wydawaćby się mogła mniej rentowną od nawodnienia, bo spodziewana z regulacyi korzyść przewyższa wkład tylko o 663.000 zł. (przy nawodnieniu zaś o 2,877.400 zł.). to jednak przyznać należy pierwszeństwo regulacyi Pełtwi, której potrzebę i nagłość wszystkie interesowane gminy i obszary dworskie podnoszą wobec wielkiej doniosłości regulacyi Pełtwi dla poprawienia stosunków sanitarnych i rozwoju stolicy kraju.

Nie tylko bowiem zamierzone przez gminę miasta Lwowa zasklepienie Pełtwi i kanalizacya przedmieścia Żółkiewskiego, lecz także przełożenie wału kolejowego i rozszerzenie miasta przez włączenie Zamarstynowa, części Zboisk i Zniesienia, wyłącznie są zależne od pogłębienia łożyska Pełtwi, które właśnie wedle projektu ma być odpowiednio do potrzeb Lwowa obniżone.

Z tego powodu zaleca Komisya gospodarstwa krajowego Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia wniosek Wydziału krajowego na ustawodawcze zapewnienie wykonania regulacyi Pełtwi z dopływami.

Niemniej jednak przemawia komisya gorąco za przeprowadzeniem pierwszego w kraju nawodnienia na większą skalę, które z jednej strony okazuje się tu niezbędnem — ze względu na znaczne pogłębienie łożyska Pełtwi a skutkiem tego możliwość p r z e s u s z e n i a i p o g o r s z e n i a ł ą k n a d b r z e ż n y c h — z drugiej strony zaś nie jest bez znaczenia dla stolicy kraju.

Wiadomo bowiem, że postanowienie §. 10. kraj. ustawy wodnej wzbrania zanieczyszczać wody płynące i na podstawie tego przepisu powinien właściwie zarząd miasta Lwowa przed wpuszczeniem zawartości kanałów do Pełtwi; być zobowiązanym do oczyszczenia tej zawartości, jak to n. p. ma miejsce w Berlinie, Wrocławiu i Gdańsku za pomocą pól irygowanych. Otóż zaprojektowane nawodnienie wodą Pełtwi w rezultacie zastąpi gminę miasta Lwowa w oczyszczaniu wody, i przyczyni się do poprawienia stosunków sanitarnych w dolnym biegu tej rzeki.

Obok tego nawodnienie ogrodów warzywnych i łąk przyczyni się niewątpliwie do zwiększenia produkcyi mięsa i mleka; oraz warzyw i wpłynie na lepsze i tańsze zaopatrzenie Lwowa w żywność.

Al. I. O ile zaprojektowane nawodnienie wpłynąć może na powiększenie produkcyi rolniczej; okazuje się z załączonego ·/. zestawienia ilości wody przepływającej Pełtwią pode Lwowem, oraz zawartości pokarmów roślinnych w tej wodzie skonstatowanej przez profesora politechniki p. Pawlewskiego, mianowicie: azotu kwasu fosforowego i potasu.

I tak w ciągu jednego roku, uchodzi z wodą Pełtwi ze szkodą dla rolnictwa 669.012 kilogramów azotu, 218.978 kilogramów kwasu fosforowego i 747.510 kilogramów tlenku potasu. Przyjąwszy cenę jednego kilograma azotu na 67 ct. w. a., kwasu fosforowego na 20 ct. w. a., a tlenku potazu na 15 ct. w. a. (wedle cennika nawozów sztucznych komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego na rok 1898), otrzyma się coroczną wartość pokarmów roślinnych zawartych w wodzie Pełtwi:

a) azotu	448.238 zł.
b) kwasu fosforowego . .	43.795 „
c) tlenku potasu . .	112.126 „
razem okrągło ,	604.159 zł.

Gdy nawodnienie wielką wodą letnią, która prowadzi nawozów wartości okrągło 190.000 zł., jest wykluczone; zużytkować się z a w s z e d a d z ą dla nawodnienia pokarmy

roślinne w pozostałej wartości rocznej około 400.000 zł. w. a., z czego przy choćby 25% absorbcyi i osiadaniu; dostanie się do gleby nawozów wartości około 100.000 zł. rocznie.

Ze względu na wielką doniosłość regulacyi Pełtwi dla miasta Lwowa, podziela też komisya gospodarstwa krajowego w zupełności zapatrywanie Wydziału krajowego, że temu przedsiębiorstwu melioracyjnemu winien być przyznany wydatniejszy zasiłek c. k. skarbu państwa, mianowicie oprócz unormowanego państwową ustawą melioracyjną 30% datku z państwowego funduszu melioracyjnego, dalszy 30% zasiłek z funduszu inwestycyjnego, utworzonego ustawą z d. 26. stycznia 1897. Dz. u. p. Nr. 33.

Jeżeli bowiem, jak to Wydział krajowy w sprawozdaniu swem wykazał, stolicy państwa, która z powodu skoncentrowania tamże władz znajduje się w korzystniejszem położeniu od miast prowincyonalnych — ustawami z 18. lipca 1892, 9 go kwietnia 1894 i 23-go maja 1896 — przyznano ze skarbu państwa na koleje miejskie 87½ względnie 85% zasiłek 73,440.500 zł., na regulacyę Wiedenki 33⅓% zasiłek 5,000.000 zł., na kanały wzdłuż odnogi Dunaju 563.000 zł. a na urządzenie portu handlowego i zimowego w odnodze Dunaju 66⅔% zasiłek 6,666.667 zł. razem *85,670.167 zł.*, jeżeli z państwowego funduszu inwestycyjnego przyznano w r. 1897 na budowle publiczne dla miasta Pragi zasiłek *2,000.000 zł.*, jeżeli dalej fundusz inwestycyjny pokryć ma koszta budowy portów na Łabie i Wełtawie w nieoznaczonej dotychczas łącznej wysokości (na rok 1897 przyznano 340.000 zł. i tyleż wstawiono do preliminarza na r. 1898); jeżeli wreszcie fundusz inwestycyjny ponosi ⅔ części kosztów kanalizacyi Łaby i Wełtawy, — obliczonych na 12,950.000 zł., tj. 8,634.000 zł. — to słusznem jest, aby dla robót, w których interesowaną jest stolica największego kraju koronnego w państwie, udzielono z funduszu inwestycyjnego 30% zasiłek w kwocie *865.500 zł.* a to w drobnych ratach po 48.083⅓ zł. rocznie.

Licząc na to poparcie regulacyi Pełtwi z państwowego funduszu inwestycyjnego, proponuje komisya pokrycie kosztów zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego w ten sposób, iż fundusze publiczne: krajowy, państwowy, melioracyjny i państwowy inwestycyjny przyczyniłyby się 30% datkami po 865·500 zł., na strony zaś interesowane przypadłby datek 10% w kwocie 288·500 zł.

Ażeby jak najrychlej umożliwić miastu Lwowu zasklepienie Pełtwi i kanalizacyę przedmiescia Żółkiewskiego, zamierza Wydział krajowy w razie dojścia do skutku przedsiębiorstwa, podjąć roboty równocześnie na 3 punktach, postępując z dołu do góry, mianowicie: od ujścia Pełtwi do Bugu, od młyna w Połtwi i od Zniesienia w górę. Mimo tego podziału roboty i użycia trzech techników do prowadzenia robót, budowa potrwa lat ośmnaście, tak, iż coroczne raty funduszów publicznych wyniosą po 48.083⅓ zł., datków zaś konkurencyjnych 16.027 zł. 78 ct.

Przy powyższym rozdziale kosztów wynosić będzie obciążenie jednego morga datkiem konkurencyjnym z tytułu osuszenia i ochrony od zalewu 15 zł. 4 ct., z tytułu zaś nawodnienia samego 14 zł. 72 ct. Datek więc konkurencyjny z każdego morga osuszonego i ochronionego od zalewu wynosić będzie 15 zł. 4 ct., z każdego zaś morga objętego nadto nawodnieniem 15.04 + 14,72 razem 29 zł. 76 ct.

Co się tyczy kodyfikacyi projektu ustawy, zauważa komisya, że proponowany przez Wydział krajowy tekst ustawy jest nieco odmienny od dotychczasowych specyalnych ustaw melioracyjnych, wedle których w zastósowaniu postanowienia §. 45. kraj. ustawy wodnej przeprowadzono roboty melioracyjne w drodze przymusowej. Ponieważ jednak postanowienie §. 45. powołanej ustawy odnosi się tylko do robót regulacyjnych i osuszenia; projekt zaś regulacyi Pełtwi obejmuje także nawodnienie, którego nie można zarządzić w drodze przymusowej, — zatem rozpoczęcie robót i wejście w życie ustawy o regulacyi Pełtwi, zależnem będzie od zawiązania dobrowolnej spółki wodnej, — do czego potrzebną jest większość dwóch trzecich części powierzchni włączonej do projektu nawodnienia. — Z tego powodu zamieścił Wydział krajowy w projekcie ustawy §. 8., wedle którego termin rozpoczęcia robót oznaczony ma być w rozporządzeniu wykonawczem, dopiero po zawiązaniu spółki wodnej i dokonaniu repartycyi datków konkurencyjnych.

Jakkolwiek wedle tego stanu rzeczy nie można oczekiwać rychłego rozpoczęcia robót; to jednak komisya uważa za niezbędne objaśnienie w tej sprawie woli Wysokiego Sejmu i uchwalenie przedłożonego projektu ustawy, ażeby Wydział krajowy mógł się po-

starać o przeprowadzenie reambulacyi projektu, wyjednać u c. k. Rządu decyzyę co do przyznania zasiłków z państwowego funduszu melioracyjnego i inwestycyjnego; następnie zaś prowokować zawiązanie spółki wodnej. Te czynności przygotowawcze połączone będą ze znaczniejszymi kosztami, które obciążą fundusz krajowy i mogą być podjęte dopiero wówczas, skoro przynajmniej ze strony jednego czynnika ustawodawczego t. j. Wysokiego Sejmu zrealizowanie przedsiębiorstwa będzie zapewnionem.

Na podstawie powyższych wywodów komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. projekt ustawy o regulacyi rzeki Pełtwi z dopływami.

Uchwałą powyższą zostają załatwione petycye l. s. 804, 843 i 844 gmin Zamarstynów i Barszczowice, tudzież Urzędu parafialnego w Barszczowicach o regulacyę Pełtwi.

Lwów, d. 12. lutego 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Stadnicki.

Alegat l. do sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o regulacyi Pełtwi.

Oznaczenie stanu wody	Ilość wody jaka wypływa Pełtwią ze Lwowa w ciągu roku m^3	Jeden metr sześcienny wody Pełtwi zawiera (gramów)			Z wodą Pełtwi wypływa w ciągu roku (kilogramów)			Cena targowa we Lwowie w centach za kilogram			Wartość teoretycznie w wodzie Pełtwi zawartych części nawozowych						Ogólna wartość nawozu	
		azotu	kwasu fosforowego	tlenku potasu	azotu	kwasu fosforowego	tlenku potasu	azotu	kwasu fosforowego	tlenku potasu	azotu		kwasu fosforowego		tlenku potasu			
											złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.
Średnia woda normalna na wiosnę (marzec i kwiecień) . . .	475.000	70,88	31,35	150,70	33.688	14.891	71 583	67	20	15	22.557	56	2.978	20	10.737	45	36.273	21
Średnia woda normalna w innych porach	8,249.000	36,55	7,89	41,70	301 501	65.085	344.783	„	„	„	202.005	67	13.017	00	51.717	45	266.740	12
Wielka woda wiosenna (11 do 12 dni) . . .	791.000	168,40	37,11	135,60	133.204	29.354	107.260	„	„	„	89.246	68	5.870	80	16.089	00	111.206	48
Wielka woda letnia (w 7 dniach).	2.764.000	72,59	39,67	81,00	200.639	109.648	223.884	„	„	„	134.428	13	21.929	60	33.582	60	189.940	33
Ogółem . . .	12,279.000	348,42	116,02	409,00	669.012	218.978	747.510	.	.	.	448.238	04	43.795	60	112.126	50	604.160	14

U s t a w a

z dnia . . . . . o regulacyi rzeki Pełtwi z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Regulacya rzeki Pełtwi z dopływami, tudzież nadowodnienie gruntów nadbrzeżnych mają być wykonane jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę tej regulacyi i melioracyi służyć ma projekt techniczny Wydziału krajowego z r. 1898, który preliminuje koszta regulacyi na 1,950.000 zł. w. a., koszta zaś nawodnienia na 935.000 zł. w. a., razem na *2,885.000, zł. w. a.*

Wydział krajowy jest jednak upoważniony do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracyą państwa w granicach powyższych sum kosztorysowych.

§. 3.

Koszta regulacyi i nawodnienia włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Fundusz regulacyjny ma być utworzony:

a) z datku fnnduszu krajowego w wysokości trzydziestu procent preliminowanych kosztów;

b) z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6. ustępu 1. i §. 4. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116. w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) z datku państwowego funduszu inwestycyjnego w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

d) wreszcie z datków właścicieli gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze administracyjne oznaczyć się mającym, w wysokości dziesięciu procent preliminowanych kosztów budowy, a to wedle miary ustanowionej przepisami §§. 65 i 66. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kraj. Nr. 38.

§ 4.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków prywatnych stron interesowanych w §. 3. pod d) wymienionych, zawiązaną będzie przez

Administracyę państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków wydziału tej spółki określi statut przez Władzę polityczną ułożyć się mający.

§. 5.

Datki oznaczone w §. 3. pod a) b) c) i d) mają być oddane do rozporządzenia w czasie budowy w równych ratach rocznych z góry z tem ograniczeniem, iż rzeczywista wypłata zasiłków krajowych i państwowych odbywać się ma w granicach rat rocznych w miarę potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzony oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1) z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulacyę gruntów, jako kapitału zakładowego:

2) z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;

3) z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia skarp Pełtwi z dopływami i rowów.

Dalsze postanowienia co do rozkładu reszty kosztów utrzymania na kraj i strony interesowane, ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych do konserwacyi wykonanych budowli, wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego po skończeniu budowy.

§. 7.

Wykonanie robót, zarówno jak i zarządu funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Administracyą państwa, której podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym zostaje wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, co do czasu trwania budowy, terminów płatności i sposobu uiszczania datków, oraz co do ewentualnego współdziałania państwowych organów techniczych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze, który ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 8.

Termin rozpoczęcia robót, który nastąpić ma dopiero po zawiązaniu spółki wodnej i dokonaniu repartycyi datków konkurencyjnych oznaczony zostanie w rozporządzeniu wykonawczem.

§. 9.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

Ls. 1 762.

Beg 238

Sprawozdanie

Komisyi dla reformy wyborczej o wnioskach posła Weigla i posła Jabłońskiego w sprawie zmiany statutu krajowego i sejmowej ordynacyi wyborczej.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu Sejmu z dnia 30. grudnia 1897 postawił poseł Weigel wniosek, aby polecić Wydziałowi krajowemu wypracowanie i przedłożenie na najbliższej sesyi sejmowej projektu zmiany istniejącej ordynacyi wyborczej, w kierunku:

a) Utworzenia V. kuryi powszechnego głosowania,
b) pomnożenia liczby posłów z miast o dziesięciu,
c) zniesienia głosów wirylnych rektora uniwersytetu we Lwowie i Krakowie, a natomiast przyznania prawa, aby grona profesorów uniwersytetu i szkoły politechnicznej we Lwowie wybierały posłów do sejmu krajowego,
d) zniesienia wyborów pośrednich i zaprowadzenia we wszystkich kuryach wyborów bezpośrednich, tudzież zaprowadzenia zasady tajności wyborów,
e) pomnożenia liczby członków Wydziału krajowego o jednego członka wybieranego przez posłów z V. kuryi.

Nadto zawierał wniosek ten myśl wystosowania rezolucyi do Rządu, aby przedłożył projekt utworzenia trybunałów wyborczych.

Analogiczny wniosek postawiony był już na zeszłorocznej sesyi sejmowej, przez posła Dworskiego, ale w skutek przedwczesnego zamknięcia tejże sesyi był przedmiotem tylko ogólnej dyskusyi w komisyi, która zajęła kilka posiedzeń, a komisya nie była w stanie rozstrząsnąć rzeczy szczegółowo ani wygotować sprawozdania.

Na posiedzeniu z dnia 27. stycznia 1898 postawił poseł Jabłoński wniosek zmiany istniejącej ordynacyi wyborczej w kierunku:

1. pomnożenia liczby posłów z miast o pięciu, a mianowicie przyznania ośmiu miastom w tymże wniosku szczegółowo wymienionym prawa wybierania oddzielnie od kuryi mniejszej posiadłości posłów do sejmu,

2. przyznania głosu wirylnego prezesowi Akademii Umiejętności w Krakowie i rektorowi szkoły polltechnicznej we Lwowie.

Wniosek przeto posła Jabłońskiego w jednym punkcie jest poniekąd podobny do wniosku posła Weigla i towarzyszy, a mianowicie co do analogii postulatu pod b) w pierwszym wniosku wyrażonego, choć i pod tym względem ta zachodzi różnica, że wniosek ostatni jest ściślej określony i wymienia miasta, któreby prawo oddzielnego wybierania posła otrzymać miały. W całej zaś swej osnowie wniosek ten uważać należy raczej za dążenie do rozszerzenia istniejącego prawa wyborczego niejako dodatkowego uzupełnienia niektórych obecnych jego postanowień, niż daleko idącej zmiany o podstawach i zasadach, na których się opiera cała dziś obowiązująca krajowa ordynacya wyborcza i statut krajowy.

Zupełnie inaczej rzecz się przedstawia z pierwszym wnioskiem. Z jakiegokolwiek bowiem stanowiska można go oceniać, trudno zaprzeczyć, że on nie jest tylko rozszerzeniem istniejącego systemu wyborczego, ale że wprowadza do krajowego statutu i krajowej ordynacyi wyborczej bardzo daleko idące zmiany, które pociągnąć muszą doniosłe następstwa i skutki, tudzież że nietylko te dalsze następstwa i skutki mogą sprowadzić nawet w dość krótkim czasie zupełną zmianę obowiązujących praw wyborczych i politycznych uprawnień, ale że już dziś ten wniosek w swej obecnej treści i znaczeniu czyni głęboki wyłom w najgłówniejszych zasadach ordynacyi wyborczej i to wyłom, który wstrząsa od razu całą jej podstawą. Powszechne głosowanie jest bowiem antytezą systemu reprezentacyi interesów i to tak dalece, że w jakąkolwiekbądź ubraną formę, nawet pod postacią osobnej kuryi, jest już samo przez się negacyą systemu kuryalnego.

Przy ocenieniu postawionego wniosku nasuwa się zatem przedewszystkiem pytanie, czy obecna chwila, ze względu na położenie kraju jest właściwą do podjęcia prób zmiany prawa wyborczego sięgających tak daleko i podkopujących podstawy urządzeń prawnopolitycznych w kraju i statutu krajowego. Do roztrząsania tego pytania posłużyć mogą rozmaite motywa polityczne, społeczne i autonomiczne i jakkolwiek zapatrywania, albo zasady stronnictw politycznych mogą w tym kierunku być odmienne, w łonie komisyi powstały pod tym względem bardzo poważne wątpliwości. Wprawdzie wniosek nie stawia postulatu, aby teraz już z łona Sejmu wyszedł projekt zmiany ordynacyi wyborczej, ale zmierza do odesłania rzeczy całej na daleką drogę tj. przekazania jej Wydziałowi krajowemu lecz i w tym kierunku nie dały się usunąć te same wątpliwości. Nasunęło się z kolei drugie pytanie, czy właściwą i odpowiednią jest rzeczą w obecnych stosunkach pozostawić na długi czas kwestyę otwartą, i to kwestyę tego rodzaju, która sięga tak niesłychanie daleko do podstaw samych całego wewnętrznego ustroju reprezentacyi krajowej a na zewnątrz otwiera pole agitacyi i podnieca wszelkie nieokreślone aspiracye. Gdy niema kresu ani możności, aby agitacye w zupełności zaspokoić a aspiracye zadowolnić, przeto tego rodzaju traktowanie sprawy, nie może wyjść na korzyść zasad i instytucyi autonomicznych, a niebezpieczeństwa z tem połączone będą tem większe, im bardziej sposób załatwienia kwestyi dopuszcza przewlekanie sprawy na daleką metę i im bardziej postulaty postawione w samym wniosku są niezdefiniowane i nie dość jasno określone.

Z tych względów rozważając powyżej postawione pytania większość komisyi oświadczyła się za tem, aby wnioski zmiany ordynacyi wyborczej załatwione były przez Sejm merytorycznie, w sposób jasno określony, a przeciw przewlekaniu rzeczy przez odesłanie jej do Wydziału krajowego.

Motywem decydującym w tym wypadku był także i wzgląd na to, że załatwienie tego rodzaju najdonioślejszych kwestyi politycznych powinno w całości wychodzić wprost ze Sejmu. — Jestto bowiem jego najistotniejszem zadaniem i prerogatywą. Jeśli ma się rozchodzić o pomoc czy prace przygotowawcze ze strony Wydziału krajowego, to one powinny odnosić się tylko do szczegółów np. dostarczenia dat statystycznych i innych materyałów, lub wreszcie być wykonaniem ściśle i jasno określonych poleceń Sejmu, który w swych uchwałach rzecz samą i rozciągłość ewentualnych zmian prawa wyborczego dokładnie wyczerpać i oznaczyć może. Nie zaprzeczając bynajmniej prawa Wydziału krajowego przedstawiania Sejmowi wniosków prawodawczych w jakimkolwiek kierunku, zauważyć jednak należy, że byłoby to rzeczą niewłaściwą, aby w sprawach o wybitnie politycznym charakterze wnioski i przedłożenia Wydziału krajowego szły ewentualnie w innym kierunku, niż później objawi się wola Sejmu w stanowczej uchwale i że w ogólności byłoby to niewłaściwem, żeby Wydziałowi

krajowemu przekazywać ogólnikowe polecenia w sprawach czysto politycznej natury, a do tych należy niewątpliwie obok spraw jak regulowanie kwestyi narodowych, religijnych także i normowanie uprawnienia obywateli przy wyborach. Ponieważ pierwszy wniosek w wielu postulatach zawiera wcale nieokreślone, albo nie dość jasno określone momenta, nie wymienienia miast, ani okręgów V. kuryi, którym prawo wyborcze nadać pragnie, ani podaje szczegółów organizacyi trybunału dla weryfikacyi wyborów, przeto wniosek ten nie może być w całej swej osnowie odesłanym do Wydziału krajowego.

Rozbierając wniosek merytorycznie, należy zastanowić się nad jego szczegółowymi postulatami:

a) Wprowadzenie V. kuryi.

Wprowadzenie powszechnego głosowania do systemu wyborczego reprezentacyi interesów jest w założeniu samem negacyą systemu reprezentacyi interesów, systemu kuryalnego. System powszechnego głosowania i system kuryalny są to dwie rzeczy tak różne, że się niemal nawzajem wykluczają. Jeden jest zarówno w teoryi jak i praktyce życia publicznego zaprzeczeniem drugiego i z tego względu organicznie trwale tych dwóch systemów ze sobą połączyć jest bardzo trudno. Dlatego też są dwie drogi możliwe postępowania, mające na celu zmianę prawa wyborczego: albo wprowadzenie V. kuryi, która wywołując przeciwieństwa, z nieobliczalnemi skutkami na dalszy tok czynności Sejmu, potęgować będzie nieustannie żądania wprowadzenia powszechnego głosowania, albo też stopniowe rozszerzenie prawa wyborczego w obrębie istniejących kuryi, w miarę, jak tego będzie zachodzić potrzeba czy to np. wskutek wzrostu miast, ognisk przemysłowych, coraz wyższego wykształcenia, oświaty i dojrzewania do życia publicznego szerokich warstw ludności. Utrzymując kurye reprezentacyi interesów, możnaby z czasem, choćby częściowo zamienić je i przekształcać na reprezentacye korporacyi najrozmaitszego rodzaju, począwszy od najwyższych korporacyi inteligencyi, aż do najniższych związków zawodowych i korporacyi robotniczych. Byłby to nowy rozkwit systemu reprezentacyjnego, który dziś ogółem rzeczy biorąc wszędzie na świecie powoli ku upadkowi chylić się zaczyna z równoczesnem pojawianiem się zjawiska przenoszenia atrybucyi ciała prawodawczego z jego łona na zewnątrz, np. na okręgi wyborcze, na zgromadzenia i referendum ludowe etc.

Upadek systemu reprezentacyjnego i parlamentaryzmu idzie w ślad za rozszerzeniem prawa wyborczego w kierunku powszechnego głosowania. Doświadczenie uczy że ludzie nauki, reprezentanci warstw średnich, albo wysoko wykształceni w różnych specyalnych zawodach, tudzież w ogólności ludzie zasad umiarkowanych najtrudniejszy mają dostęp do uzyskania mandatu z powszechnego głosowania. Potrzeba grać na nerwach, na namiętnościach, albo wreszcie na wyobraźni mas, aby ten mandat pozyskać; najwyższe wykształcenie, zdolności i zasługi ustępować muszą pierwszeństwa talentowi po prostu agitacyjnemu, gdyż szerokie masy ludowe skłaniają się do wielkich przeciwieństw i wybierają albo licytujących w obietnicach agitatorów, albo reprezentantów najbogatszych kół lub członków arystokracyi, przemawiających do wyobraźni tłumów, tytułami, tradycyami i zewnętrzną formą. Jeżeli w skutek braku podmiotowych zdolności i wykształcenia poziom umysłowy wybranego ciała i jego pracy obniża się, jeżeli ono nie jest w stanie zaspokoić zadań prawodawczych, jeżeli nie można doczekać się załatwienia naglących potrzeb publicznych, natenczas instytucya sama traci w oczach ludności na znaczeniu, a umysły zaczynają rozglądać się za innym mniej ciężkim i mniej powolnym aparatem wykonania zadań prawodawczych.

Każde prawo publiczne nakłada obowiązek publiczny i o tyle to prawo ma wartość o ile obowiązek, który za sobą pociąga jest wykonywany. W razie niewykonywania obowiązku instytucya traci na wartości i powoli jej prawa i obowiązki przechodzą na inne czynniki. Zgromadzenie prawodawcze, jeżeli jego poziom obniża się do poziomu innych zgromadzeń ludowych, traci swe znaczenie, przestaje być tem, o co się opierają nadzieje, dążności i potrzeby ogółu. Liczne przykłady o tem świadczą, że obniżenie poziomu i wartości ciała prawodawczego idzie zawsze w parze z nadmiernem

rozszerzeniem prawa o stanowieniu w sprawach publicznych na klasy niewykształcone i nieposiadające i że w ślad zatem szło zawsze przeniesienie władzy państwa i władzy prawodawczej na inne arbitralne czynniki. System reprezentacyjnych ciał prawodawczych upada, jeśli go dotknie wewnętrzny proces obniżenia powagi, pracy i godności tychże ciał. To też temu systemowi nie grozi dziś to, aby zewnątrz kto na niego zamach uczynił, ale rzecz o wiele gorsza — gdyż po chwilowym zamachu może być na nowo przywróconym — grozi niebezpieczeństwo sięgające głębiej, a mianowicie, że w tej formie jakim jest dzisiaj, poziom wartości pracy i znaczenia coraz bardziej się obniży, aż się sam w tej formie oparty na równem i powszechnem prawie głosowania zużyje.

Pierwszą na szerszą skalę podjętą próbą połączenia systemu kuryalnego ze systemem powszechnego głosowania była próba dokonana w Austryi ustawą z dnia 14. czerwca 1896, która wprowadziła V. kuryę do izby posłów i niejako przyczepiła dodatkowo powszechne głosowanie do istniejącego systemu kuryalnego, gdyż organicznie tych dwóch systemów ze sobą związać nie zdołała.

Jakkolwiek nie można wyłącznie V. kuryi przypisywać upadku naszego parlamentaryzmu i tego zjawiska, że wśród pełni życia konstytucyjnego nastąpiły rządy na podstawie §. 14. że zadania i obowiązki niewykonane przez ciało prawodawcze załatwiane są na mocy rozporządzeń egzekutywy, gdyż w pierwszym rzędzie przyczyniły się do tego walki polityczne i narodowościowe, przemilczeć jednakowoż o tem nie można, że w innych parlamentach miały miejsce nieraz o wiele silniejsze i głębsze walki polityczne, narodowościowe lub religijne, walki reprezentacyi społecznej z pewną formą rządu albo głową państwa, a jednakowoż takiego obrazu upadku nie było. Zwolennicy i wybrańcy bezpośredniego powszechnego głosowania stanęli na stanowisku przeczenia wobec wybrańców innych kuryi i innych interesów publicznych i właśnie w świetle zjawisk życia i praktyki okazał się ten sam element przeczenia i antytezy, który w założeniu samem i teoryi powszechnego głosowania tkwi wobec systemu reprezentacyi interesów.

To ich stanowisko negacyi ułatwiło taktykę i wyzyskanem zostało przez strony toczące walki polityczne i narodowe, to ich stanowisko opozycyi, zasilającej zaognioną walkę partyjną i wzmacniającej zawsze każdą najostrzejszą opozycyę i negacyę, skąd kolwiek by ona pochodziła, przyczyniło się niewątpliwie do wywołania takiej wewnętrznej kryzys parlamentu i upadku jego powagi, jakiego dotąd ani w parlamencie austryackim, ani w żadnym innym nie było przykładu.

Eksperymant ten nie może być zachęcającym przykładem do wprowadzenia V. kuryi zwłaszcza do tych ciał prawodawczych, gdzie istnieje podział na różnorodne stronnictwa polityczne i narodowe.

Chcąc uniknąć tego, aby nasz Sejm krajowy wszedł na drogę tych niebezpieczeństw obniżenia powagi i znaczenia, w naszem położeniu tem gorszą, że tylko żywioły przejęte duchem na wskróś narodowym i przywiązane do autonomii kraju, której najsilniejszym wyrazem jest Sejm, będą jedynie dbałe o jego znaczenie i godność, że prócz tych żywiołów nikt nie będzie stał tak gorąco na straży stanowiska, praw i powagi Sejmu, nie można łatwo się zgodzić na wprowadzenie eksperymentu z V. kuryą.

b) Pomnożenie liczby posłów z miast.

Ten postulat wniosku posła Weigla nie zmierza do zmiany systemu prawa wyborczego, ale zawiera tylko żądanie rozszerzenia istniejącego prawa wyborczego. Z tego stanowiska ten postulat przez większość komisyi w zasadzie przychylnie został oceniony, gdyż ze wzzech miar słuszną jest rzeczą, żeby miastom, które się od wprowadzenia w życie krajowej ordynacyi wyborczej znacznie rozwinęły, przyznać prawo wybierania posła oddzielnie od kuryi mniejszej posiadłości. Zauważyć tylko należy, że na ten punkt wniosku o brzmieniu przez wnioskodawcę sformułowanym, aby z kuryi miast zwiększoną była „liczba posłów o 10 przez 20 miast wybieranych“, o tyle w całej osnowie godzić się trudno, że nie ma absolutnie podstaw do ocenienia, dlaczego ta liczba ma być powiększoną o cyfrę 10 posłów, i dla czego to prawo ma być przyznane 20 miastom, i któreto miasta mają do tej liczby należeć.

c) Zniesienie głosów wirylnych rektorów uniwersytetu a zaprowadzenie ciał wyborczych ze zgromadzenia wszystkich profesorów uniwersytetu i przyznanie takiego samego prawa c. k. szkole politechnicznej we Lwowie.

Roztrząsając ten postulat przedewszytkiem zaznaczyć należy, że jakkolwiek niewątpliwie szkodliwą jest rzeczą, że rektorowie uniwersytetu zasiadają w Sejmie tylko podczas jednej sesyi, to jednakowoż może gorsze byłyby jeszcze następstwa wprowadzenia politycznych walk do najwyższych zakładów naukowych, które powinny zostać tylko przybytkiem nauki. Jeżeli nie można całkowicie ustrzedz uniwersytetów od tego, aby do ich wnętrza nie wciskały się prądy polityczne, to jednakowoż trzeba je koniecznie uchronić przed tem, aby do grona ciał nauczających wniesioną była walka polityczna i agitacye polityczne, jako nieodzowne następstwa tak pojętej reformy, i aby przezto wytwarzać rozłam i dzielić na silnie zarysowane stronnictwa, a nawet antagoniczne polityczne kolegia profesorskie. Z resztą zauważyć jeszcze należy, że mandat poselski rektora, nie jest w ścisłem pojęciu tego słowa głosem wirylnym. Głosem wirylnym nazywa się bowiem prawo zasiadania w ciele reprezentacyjnym na mocy pewnej sumy opłacanych podatków, albo jakiegoś przywileju, który nie jest oparty na wyborach. Tymczasem rektor uniwersytetu jest wybieranym, a wybór jego opiera się nawet na podwójnych wyborach, a mianowicie wyboru senatu akademickiego, albo wyborze delegatów wydziałów do wyboru rektora, przyczem uprawnieni są do głosowania wszyscy członkowie ciał profesorskich, nawet docenci. A zatem uprawnienie obecne jest nawet nieco szersze niż sięga postulat reformy postawiony we wniosku posła Weigla.

d) Zniesienie wyborów pośrednich i zaprowadzenie zasady tajności głosowania.

Oceniając ten postulat Komisya miała na względzie, że istniejące w naszym kraju w IV. kuryi wyborczej gmin wiejskich wybory pośrednie należą do systemu t. zw. stopniowania wyborów, który polega na tem, że okręgi wyborcze mające licznych wyborców, podzielone są na szczuplejsze ciała i okręgi wyborcze, które z pomiędzy siebie wybierają delegatów do wyboru głównego. System ten istnieje przy wyborach do bardzo wielu instytucyi publicznych. System ten polega na bardzo słusznej zasadzie, że szczuplejsza liczba dobrze znających się nawzajem ludzi lepiej może rozpoznać i wybrać z pomiędzy siebie najodpowiedeniejszego delegata do głównego wyboru, i że w ten sposób łatwiej jest dana możność, aby najzdolniejsi, najbardziej wykształceni i najwięcej zaufania posiadający obywatele główny wybór dokonywali, niż żeby ten wybór miał miejsce wprost w ogólnym i to bardzo licznem, bo kilka lub kilkanaście tysięcy osób liczącem zgromadzeniu, w którem wyborcy się nawzajem nie znają i które jako nader liczne zebranie z natury rzeczy jest chwiejne i podlega najrozmaitszym zmianom i falowaniu częstokroć w prost przeciwnych kierunkach. Natura i usposobienie wielkiego zbiorowego ciała jest bowiem tem bardziej zmienną im to ciało jest liczniejsze, a nie rzadko zdarza się, że takie ciało przechodzi od razu za jakiemkolwiek chwilowem zdarzeniem z jednej ostateczności w drugą. Celem ordynacyi wyborczejmusi być, aby oprzeć wybór na pewnych stałych momentach i warunkach, aby ten wybór był istotnie wyrazem stałych i głębszych przekonań, dążeń i potrzeb wyborców. Celem ordynacyi wyborczej musi być także to, aby dostarczyć do ciała reprezentacyjnego jak najzdolniejszych i zaufania godnych obywateli, bez względu na stronnictwa polityczne, ale ze względu na ten najwyższy interes publiczny, aby w łonie ciała prawodawczego zasiadali ludzie, którzy zadaniom i obowiązkom tego ciała najlepiej odpowiadać mogą. Otóż nie wątpliwą jest rzeczą, że system stopniowania wyborów lepiej temu celowi odpowiada w każdym tym wypadku, gdzie okręgi wyborcze są wielkie, gdzie liczba uprawnionych jest wielka. gdzie ci uprawnieni nawzajem się niedość znają, gdzie census wyborczy jest bardzo niski, a wskutek tego między samymi uprawnionymi powstawać mogą rozmaite antagonizmy. Niewątpliwie, że w każdej pojedynczej gminie mieszkańcy jej znający się nawzajem doskonale, mogą z pomiędzy

siebie wybrać tego na delegata, który im się jako najbardziej godnym wyboru przedstawia, ten wybrany zaś przez nich delegat ma zazwyczaj więcej od wielu innych wykształcenia i obeznania się ze sprawami publicznemi i może osądzić komu najlepiej mandat poruczyć. Gdy akt wyborczy jest jawny, wszyscy w gminie wiedzą, jak głosował i zazwyczaj też ten wybrany delegat głosuje w myśl zapatrywań i dążeń większości gminy, ale ta tylko pod tym względem zachodzi różnica, że w takim razie jego głos musi być wyrazem stałych, od dłuższego czasu i rozważnie powziętych przekonań, dążeń i zapatrywań gminy, a wtedy gdyby wszyscy uprawnieni w głównym akcie wyborczym udział brali, dążenia te i zapatrywania nieraz chwiejnym i wprost przeciwnym ulegałyby zmianom.

Sprawa ta ma w naszym kraju tem donioślejsze znaczenie ogólne a nadto znaczenie szczególne dla samych włościan, posiadających lepsze i porządnie prowadzone gospodarstwa rolne, że w przeciwieństwie do wielu innych krajów koronnych, census podatkowy w kuryi IV. jest u nas o wiele niższy niż gdzie indziej i spada niekiedy tak nisko, że już wogóle poniżej ustaje wszelki system prawa wyborczego opartego na opłacaniu podatków. Powtóre jest w naszym kraju większe i to znacznie większe niż gdziekolwiek indziej rozdrobnienie własności ziemskiej. W niektórych okolicach rozdrobnienie ziemi dochodzi do niebywałych i nieznanych gdzie indziej rozmiarów, a ponieważ każdy niemal posiadacz najmniejszego skrawka ziemi i opłacający od niego podatek może być wyborcą, przeto nietylko liczba uprawnionych do wyboru w kuryi IV. jest niesłychanie wielką, większą stosunkowo niż w innych prowincyach, ale i różnice między samymi uprawnionymi co do stopnia ich zamożności i oświaty są ogromne. W prowincyach niemieckich, zwłaszcza alpejskch, albo w Czechach, jest w każdej gminie znaczna liczba zamożnych gospodarzy, posiadających większą przestrzeń ziemi, albo też nawet przy mniejszej przestrzeni, czy to skutkiem bliskości fabryk, czy też natury gruntu, ogrodów, winnic etc., znajdujących się na dość wysokim poziomie ekonomicznego rozwoju i ten poziomekonomiczny jak i cywilizacyjny jest wśród tych gospodarzy dość równy. Posiadacze zaś małych skrawków ziemi są wskutek wyższego censusu częstokroć prawa wyborczego pozbawieni. W takich okolicznościach, w niektórych prowincyach Sejmy krajowe oświadczyły się za zniesieniem pośrednich wyborów, ponieważ tam system stopniowania wyborów wobec znacznej liczby mniej więcej równie zamożnych i wykształconych gospodarzy, którzy stanowią przeważający element wśród uprawnionych do wyboru, mógł się okazać zbytecznym. U nas pod tym względem różnica i przeciwieństwa są znacznie większe, gdyż w bardzo wielu okolicach w każdej wsi, obok niezbyt wielkiej liczby włościan posiadających średnio zamożne gospodarstwo, przeważa stanowczo liczba posiadaczy bardzo drobnych kawałków ziemi, którzy raczej do zagrodników, chałupników, i komorników zaliczeni być mogą. Stan ekonomiczny i stan wykształcenia tych ostatnich jest przeciętnie znacznie niższy niż stan gospodarzy wiejskich, a gdy oni w ogólnem zebraniu wyborców, w razie zniesienia wyborów pośrednich stanowićby mogli przeważającą liczbę głosów, mogliby uledz pewnemu antagonizmowi i to właśnie przeciwko zamożniejszym i lepszym gospodarzom wiejskim.

Z tych powodów Komisya nie może się oświadczyć za tem, aby projektowana reforma mogła być w obecnych warunkach uważana jako zmiana na lepsze. Co się tyczy zaś jawności lub tajności głosowania objawiły się w łonie Komisyi najrozmaitsze zapatrywania, zgodne jednak pod tym względem, że ani jawność ani tajność wyborów same przez się nie są w stanie zapobiedz nadużyciom, albo ustrzedz wyborców od zewnętrznego nacisku. Zasadniczo rzeczy biorąc, przyznać jednak należy zasadzie jawności pewną wyższość, aby każdy obywatel mógł przy spełnieniu takiego aktu politycznego jakim jest wybór, jawnie dać wyraz swoim przekonaniom, a rzeczą prawa i porządku pubicznego jest, aby z tego powodu nie był narażony na niemiłe następstwa.

Końcowy ustęp wniosku p. Weigla zawiera daleko idący postulat utworzenia Trybunału wybieranego z łona Sejmu do badania aktów wyborczych, zaopatrzonego w „samoistną władzę śledczą“. Jest to raczej myśl rzucona na przyszłość, niż aktualny i w konkretną formę ubrany desyderat. Myśl utworzenia osobnego Trybunału dla weryfikacyi wyborów może być słuszną. Kwestyi jednak organizacyi tego trybunału, a cóż dopiero uposażenia go we władzę śledczą nie da się ocenić zanim rzecz nie zostanie szczegółowo opracowaną. Pod tym względem rezolucya ogólnikowa nie posunie sprawy naprzód, potrzeba pierwej jej opracowania i to wyczerpującego naukowego opracowania, któreby mogło wyświetlić wszechstonnie wartość takiej instytucyi

i jej zakres działania, gdyż wtedy tylko ciało prawodawcze i rząd może zyskać podstawy do dokładnego ocenienia, w jaki sposób i o ile reforma ta da się przeprowadzić i pożytek przyniesie. Zresztą trybunał ten byłby ścieśnieniem atrybucyi Wydziału krajowego, a gdy według wniosku ma być w podobny sposób wybierany, jak Wydział krajowy, Komisya nie widzi powodu zgodzić się na ścieśnienie atrybucyi Wydziału krajowego zanim dokładnie i we wszystkich szczegółach organizacyi proponowanej instytucyi, wyższość tejże instytucyi nie zostanie wykazaną.

Na podstawie niniejszego wywodu Komisya dla reformy wyborczej po przeprowadzeniu szczegółowej dyskusyi oświadczyła się przeciw tym postulatom wniosku posła Weigla i towarzyszy, które zmierzają do zmiany systemu prawa wyborczego, zawartego w istniejącej krajowej ordynacyi wyborczej i statucie krajowym, natomiast jednak oświadczyła się, że nie jest przeciwną rozszerzeniu prawa wyborczego w granicach istniejącego systemu. Gdy w myśl uwag na początku sprawozdania przytoczonych, tylko jasno określone i dokładnie sformułowane postulata mogą być zdaniem Komisyi odesłane do Wydziału krajowego i gdy pod tym względem połączenie postulatów zawartych we wniosku posła Weigla i posła Jabłońskiego, w kierunku rozszerzenia prawa wyborczego na korzyść tych miast, które w ostatnich czasach najbardziej się podniosły, wydaje się najodpowiedniejszą, tudzież gdy ze wszech miar słuszną rzeczą jest, aby przyznać prawo zasiadania w Sejmie prezesowi akademii umiejętności w Krakowie i rektorowi szkoły politechnicznej we Lwowie, jako wybranym reprezentantom najwyższych instytucyi naukowych w kraju, gdy wreszcie wobec dobiegającej do końca sesyi sejmowej trudno jest te reformy zaraz przeprowadzić, a nadto potrzeba jeszcze pewnych dat do uzupełnienia materyałów, Komisya wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Przechodzi się do porządku dziennego nad wnioskiem posła Weigla i towarzyszy w sprawie zmiany krajowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego w kierunku wprowadzenia V. kuryi powszechnego głosowania, zniesienia wyborów pośrednich a wprowadzenia bezpośredniego i tajnego głosowania, zniesienia głosów wirylnych rektorów uniwersytetu tudzież utworzenia osobnego trybunału wyborczego; natomiast poleca się Wydziałowi krajowemu w myśl wniosków posła Weigla i posła Jabłońskiego, ażeby zebrał wszystkie daty odnoszące się do liczby mieszkańców, podatków bezpośrednio opłacanych, ważniejszych zakładów przemysłowych tudzież liczby przynależnych członków gminy, należących do warstw wyższej inteligencyi o ukończonych studyach w wyższych zakładach naukowych w takich miastach jak: Podgórze Bochnia, Wieliczka i Wadowice, Jasło i Sanok, Brzerzany i Złoczów itp. i na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt zmiany krajowej ordynacyi wyborczej w kierunku pomnożenia posłów z miast o nieprzewyższającą liczbę pięciu nowych mandatów z kuryi miast, tudzież przyznania presesowi Akademii umiejętności w Krakowie i rektorowi szkoły politechnicznej we Lwowie prawa zasiadania w Sejmie krajowym.

Lwów, dnia 10. lutego 1898.

Przewodniczący:
Wojciech Dzieduszycki.

Sprawozdawca
Górski.

Z drukarni Pillera i Sp. we Lwowie.

L. S. 1790/98.

Aleg 239

Sprawozdanie

Komisyi podatkowej o przedłożeniu rządowem z projektem ustawy o samoistnych podatkach od poborów służbowych.

Wysoki Sejmie!

Po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 7. lutego b. r. rozpatrzyła Komisya podatkowa ponownie przedłożenie rządowe z dnia 3. stycznia b. r., odnoszące się do zaprowadzenia samoistnych podatków od poborów służbowych na rzecz kraju, powiatu i gmin, przyczem podobnie jakto miało miejsce przy rozprawie Wysokiego Sejmu z dnia 7. b. m. wyłoniło się zdanie, że zatrzymując zaprojektowane podstawy wymiaru podatku, należałoby uwolnienie od płacenia tegoż podatku ponad kwotę 600 złr. rozszerzyć; różnica zdań uwydatniła się tylko pod względem wysokości kwoty, któreby dla jednostek podatkowych jako wolną od opłaty podatku uznać wypadało, — podczas gdy niektórzy członkowie Komisyi godzili się na kwote 800 złr. Chcieli inni minimum egzystencyi do kwoty 1000 złr, 1200 złr., a nawet 1500 złr. podnieść.

Już przy przedłożeniu pierwotnego wniosku dla Wysokiego Sejmu w sprawie niniejszej nie znajdowała się Komisya podatkowa w posiadaniu materyału, na podstawie którego spodziewany efekt pieniężny projektowanego podatku obliczyćby można. — Przy rozszerzeniu minimalnych kwot ustanowić się mających dla egzystencyi jednostki podatkowej z uwolnieniem co do opłaty podatku, przedstawia się spodziewany efekt projektowanego podatku tem bardziej problematycznym, im więcej jednostek podatkowych i jednostek o wyższych poborach służbowych od opłaty tegoż podatku by się uwolniło. Podnosząc uwolnienie podatkowe co do poborów służbowych na 1000 złr. i wyżej obniżyłby się wynik pieniężny projektowanego podatku na prowincyi, tak dalece, że zabrakłoby może motywów do zaprowadzenia tutaj tegoż podatku od poborów służbowych; w głównych miastach Lwowie, Krakowie, może jeszcze i innych większych miastach kraju przedstawiałby rzeczony podatek wartość pieniężną nawet w razie znacznego rozszerzenia uwolnień podatkowych, gdyż właśnie tutaj koncentrują się jednostki podatkowe o wysokich poborach. Nie mogąc obecnie uzyskać na prędce materyału do ocenienia wyniku finansowego projektowanego podatku postanowiła Komisya podatkowa na teraz nie proponować do uchwalenia Wysokiemu Sejmowi ustawy o dopuszczalności samoistnych podatków na rzecz ciał autonomicznych, dopókiby na podstawie materyału przez c. k. Rząd dostarczyć się mającego w przybliżeniu wynik finansowy tegoż podatku obliczonym być nie mógł. Komisya podatkowa jest zdania, że odłożenie tej sprawy nie narazi interesów ciał autonomicznych, a szczególniej kraju i większych miast Lwowa i Krakowa na znaczniejsze ubytki z tego źródła dochodowego, ponieważ opodatkowanie poborów służbowych w formie dodatków począwszy od kwoty 3200 złr. jest dopuszczalnem już na podstawie Ustawy państwowej.

Komisya podatkowa wnosi zatem, Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby na przyszłą sesyę Sejmową dostarczył na podstawie materyału zebranego dla wymiaru podatku osobisto-dochodowego sumarycznie zestawionych spisów jednostek pobierających płacę wedle poszczególnych kategoryi począwszy od 600 złr. rocznie w górę idąc, które to spisy miałyby obejmować odrębnie jednostki podatkowe w miastach Lwowie, Krakowie, w 30 większych miastach, i w reszcie w kraju według poszczególnych powiatów. — Niniejszem zostaje załatwioną petycya Towarzystwa Wzajemnej pomocy oficyalistów prywatnych we Lwowie do L. 1635.

We Lwowie, dnia 15. lutego 1898.

Przewodniczący:
Abrahamowicz.

Sprawodawca:
Kraiński.

Ls. 1777/1898.

Aleg 240

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku posła Małachowskiego w przedmiocie wydania ustawy o wykonywaniu opieki nad ubogimi.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Małachowskiego komisyi prawniczej do sprawodania przekazany opiewa: „Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby po myśli §. 22. ustawy o przynależności, z 3. grudnia 1863 Nr. 105, Dz. pr. p., przedłożył jak najrychlej projekt ustawy, o wykonywaniu opieki nad ubogimi i w projekcie tym, z uwagi na skutki, które ustawa z 5. grudnia 1896 roku, Nr. 222 Dz. pr. p. wywrze na fundusze większych gmin, uwzględnił współdziałania w tej mierze funduszów powiatów i kraju".

Wniosek ten porusza kwestyę wielkiej dla społeczeństwa doniosłości, której rozwiązanie w obecnej chwili właśnie jest sprawą aktualną i konieczną.

Mówiąc o ubóstwie a względnie o ubogich, nad którymi społeczeństwo ma się opiekować, nie mamy na myśli pauperyzmu, czyli zubożenia mas wskutek ogólnych stosunków ekonomicznych, lecz tylko ubóstwo indywidualne.

Zaradzenie zubożeniu mas, zapobieganie mu i usunięcie jego skutków, to jest wyłącznem zadaniem Państwa; ani gmina, ani kraj tu nic zdziałać nie potrafią.

Inaczej rzecz się ma z ubóstwem indywidualnem. Ubogim w sensie indywidualnym, jest ten, kto nie jest w stanie własnemi siłami dostarczyć sobie niezbędnie potrzebnych środków do życia i w tym celu potrzebuje koniecznie obcej pomocy.

Opiekowanie się takimi ubogimi jest bezsprzecznie obowiązkiem społeczeństwa w pierwszym rzędzie etycznym, ale także obowiązkiem prawnym ustawami już normowanym, albo dopiero unormować się mającym.

We wszystkich czasach i we wszystkich krajach, ustawodawstwo zajmywało się mniej lub więcej szczegółowo, z mniejszym lub większym skutkiem tą sprawą.

Co do naszego kraju, nie będziemy sięgać dawnej przeszłości, w której opieką nad ubogimi zostawiano kościołowi i dobroczynności prywatnej i wspomniemy tylko, że na mocy ustawodawstwa austryackiego, istnieją u nas gminne fundusze ubogich, których dochody o ile ustawami są normowane, (jak np. grzywny, opłaty za licencye na muzykę i publiczne zabawy, dziedziczenie po księżach świeckich bez testamentu zmarłych i t. p.) są tak szczupłe, że nigdy wystarczyć nie mogą.

Nowsze ustawodawstwo, nakłada obowiązek opiekowania się ubogimi na gminy, mianowicie: art. V. l. 8. ustawy państwowej z dnia 5. marca 1863, L. 18 Dz. p. p. i §. 27 lit. *i*) ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866, postanawiają, że do własnego zakresu działania gmin, należą sprawy ubogich i opieka nad zakładami dobroczynnymi gminy.

Zaś §§. 22 do 31 i §. 44 ustawy z dnia 3. grudnia 1863, Nr. 105 Dz. pr. p. normują, która gmina w konkretnym wypadku, ma wspierać pewnego ubogiego, jakie ma być to wsparcie i t. p.

Nareszcie §. 35 ustawy gminnej z roku 1866 (a tak samo ustawa gminna dla 30 miast z roku 1889 i ustawa gminna dla mniejszych miast i miasteczek z roku 1866) postanawia, że „Rada winna czuwać nad tem, aby ubodzy w miarę ustaw, zaopatrzeni byli (§. 22 ustawy z 3. grudnia 1863). Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczyły, Rada postara się o potrzebne środki, i może oznaczyć sposób ich użycia".

Oto są wszystkie postanowienia ustawodawstwa, które tak doniosłą i tak trudną do wykonania sprawę opieki nad ubogimi normują.

Są one widoczuie tak suche i tak niewyczerpujące, że żadną miarą w praktyce wystarczyć nie mogą.

W gorączkowym pospiechu ustawodawczym, jaki powstał po zaprowadzeniu rządów konstytucyjnych w Austryi, wydawano mnóstwo ustaw, mających charakter czysto akademiczny, teoretyczny, których bez pośrednio zastosować i w życie wprowadzić niepodobna, bez osobnych ustaw wykonawczych.

Do rzędu takich teoretycznych ustaw, praktycznie wykowywać się nie dających, należą także wyż cytowane postanowienia ustawowe, co do opieki nad ubogimi.

Te suche postanowienia, które tylko określają, kto jest obowiązany do zaopatrywania ubogich, zostawiają nierozwiązane wszystkie kwestye, które przy wykonaniu opieki nad ubogimi powstają i powstać muszą.

Kto jest ubogim? który ubogi ma prawo żądać opieki publicznej? jaka ma być ta opieka? skąd wziąść fundusze na opędzenie wydatków z nią połączonych? jaka ma być organizacya opieki nad ubogimi? w jaki sposób pomoc ma być udzieloną? jaka ma być organizacya władz tą sprawą się zajmujących? o tem wszystkiem w obowiązujących ustawch niema wzmianki.

Te obowiązujące ustawy, są tedy formą bez treści; jeżeli one nabrać mają istotną, praktyczną wartość, należy dopiero stworzyć nową ustawę, któraby wszystkie kwestye, do tej tak ważnej sprawy się odnoszące rozwiązać się starała.

Wydania takiej ustawy, względnie przedłożenia projektu do niej, domaga się wniosek posła Małachowskiego od Wydziału krajowego, a to całkiem słusznie.

Opieka nad ubogimi, która zawsze i wszędzie stanowiła jedno z najważniejszych zadań społeczeństwa, w obecnym czasie, w którym ubóstwo się ciągle wzmaga, zwrócić musi na siebie szczególną uwagę Rządów, zwłaszcza u nas gdzie wskutek niedostatecznych ustaw i braku funduszów — ta sprawa jest zupełnie zaniedbaną — i w kierunku opieki nad ubogimi bardzo mało lub zgoła nic się nie dzieje.

Z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa i kilku większych miast, we wszystkich innych gminach kraju ubodzy zostają bez najmniejszej opieki, stąd grasują ogólnie żebractwo, demoralizacya, zbrodnie i t. p.

Na to społeczeństwo obojętnie patrzeć nie może.

Inne kraje monarchii, konieczność ustawowego uorganizowania opieki nad ubogimi poznały i starały się tej potrzebie ustawami zadość uczynić.

I tak wydały ustawy normujące sprawę ubogich:

Niższa Austrya 15. grudnia 1882, Nr. 13 ex 1882 i 1. lutego 1885, Nr. 24 Dz. ust. kraj.

Wyższa Austrya 5. września 1880, L. 12 Dz. ust. kraj.

Karyntya 22. maja 1886, Nr. 18, Dz. ust. kraj.

Kraina 28. sierpnia 1883, L. 17, Dz. ust. kraj.

Szląsk 30. grudnia 1874, L. 7 ex 1875 i 12. marca 1886, Nr. 22 Dz. ust. kraj.

Salzburg 12. marca 1873, L. 19 Dz. ust. kraj.

Czechy 3. grudnia 1868, L. 59 Dz. ust. kraj.

Vorarlberg 7. stycznia 1883, Nr. 83, Dz. ust. kraj.

Dalmacya 26. lutego 1876, Nr. 13, Dz. ust. kraj.

Za tymi wszystkimi krajami my zostali w tyle, chociaż z ich doświadczeń już można było, korzystać, a u nas ustawa taka bardziej jest potrzebną niż gdzieindziej.

W ustawie wydać się mającej trzeba będzie o tem pamiętać, że przedmiotem jej ma być — jak na wstępie powiedziano — tylko ubóstwo indywidualne. Trzeba będzie dokładnie definiować, którzy ubodzy mają być przedmiotem opieki publicznej, tą ustawą uregulować się mającą.

Z rzędu tych ubogich, trzeba będzie przeto wyłączyć wszystkich tych, którzy na. mocy nowszego ustawodastwa dla ochrony i wsparcia robotników obmyślanego (jak zabezpieczenie od wypadków, na wypadek słabości i t. p.) z innego źródła czerpać mają pomocy.

Wykluczyć należy także i tych wszystkich, których już ustawa, o przynależności do innych źródeł pomocy odsyła (§§. 23 i 26 ustawy z dnia 3. grudnia 1863, Nr. 105, Dz. p. p.).

A w szczególności trzeba będzie zajmować się tylko tymi, którzy już są ubogimi, a pominąć kwestyę zapobiegania zubożeniu, co na inne pole działalności państwowej należy.

Przy roztrząsaniu kwestyi kto ma się zajmywać opieką nad ubogimi, trzeba będzie uwzględnić, że gminy nasze nie są zamożne, a we większej części wprost ubogie, że dochody t. z. funduszów ubogich, są nader szczupłe, zaś dochody gmin wpływają prawie wyłącznie z dodatków do podatków, które doszły do takiej wysokości, iż podwyższenie ich jest niemożliwe.

Trzeba będzie przeto nad tem się zastanowić, czy gminy skutecznie własnemi siłami opiekę nad ubogimi wykonywać będą w stanie, i czy nie należy zerwać ze systemem złożenia obowiązku opiekowania się ubogimi wyłącznie na gminy?

Spółdziałanie powiatu i kraju (a może i Państwa) zdaje się być z wielu względów bardzo pożądanem, a może i koniecznem.

Przez takie spółdziałanie, możnaby osiągnąć równomierniejszy a zatem i sprawiedliwszy rozdział ciężarów z opieki nad ubogimi wypływających, ciężarów bardzo dotkliwych, jeżeli opieka ma być rzeczywistą i skutecnną — dziś spoczywających na barkach samej tylko gminy, a to gminy przynależności.

Ta kwestya równomiernego rozdziału ciężarów, stała się od niedawna bardzo aktualną; bo wskutek ustawy o przynależności z dnia 5. grudnia 1896, L. 222, Dz. p. p., poszczególna gmina nie może się chronić od nabywania u niej przynależności żywiołów, dla gminy nie pożądanych, bo przynależność według tej ustawy nabywać można wbrew woli gminy.

Do większych miast, które są centrami handlu, przemysłu, rękodzieł i łatwiejszą dają sposobność do pracy i zarobku, napływają i napływać będą we większej mierze obcy robotnicy i inne osoby, które przez dłuższy pobyt nabywają przynależność w tych miastach, i w razie zubożenia (o co nie trudno), stają się ciężarem tych miast.

Wskutek tego, miasta większe przyciągną do siebie ludność ubogą, nad nią będą się musiały opiekować i tem samem ulżyć gminom mniejszym.

Także i pod innym nie mniej ważnym, a może nawet ważniejszym względem, spółdziałanie wszystkich czynników okazać się może pożytecznem, a w razie systematycznej organizacyi spraw ubogich — koniecznem.

Jest bowiem rzeczą wiadomą w teoryi i praktyce uznaną, że nie dobrze jest wspierać ubogich udzielaniem datków pieniężnych (jałmużny), lecz trzeba się starać opiekę wykonywać przy pomocy zakładów dla ubogich — w których ubodzy znajdą utrzymanie, ale zarazem i pracę, zajęcia dla nich odpowiednie.

Jedna gmina sama przez się w ogóle takich zakładów, ani założyć, ani utrzymywać nie jest w stanie.

To da się osiągnąć spólnemi siłami kilku gmin, lub całego powiatu, przy pomocy kraju.

Że kraj poczuwa się do obowiązku opiekowania się ubogimi, dowodzi to, że koszta leczenia ubogich w szpitalach publicznych sam tylko kraj ponosi.

Trzeba też o tem pamiętać, że należy wskazać źródła z których płynąć mają i muszą fundusze na zaopatrywanie ubogich potrzebne.

I tu trzeba zerwać ze systemem dodatków do podatków.

Nie możemy wprawdzie marzyć, o tak hojnych podatkach dla ubogich, jakie np. w Anglii wpływają, ale nie jest niemożliwem stworzyć odrębne opłaty na rzecz ubogich, i to ustawowo uregulować, co tem bardziej jest potrzebnem, ile że z doświadczenia wiemy, na jakie trudności ze strony c. k. Rządu natrafiają usiłowania gmin, utworzenia takich dochodów dla funduszu ubogich.

Są w kraju prywatne stowarzyszenia, instytucye i zakłady zajmujące się opieką nad ubogimi. Nie naruszając samodzielności takich korporacyj ani ich praw prywatnych, zawsze należy uregulować ich stosunek do opieki publicznej i na wzajem.

Nie jest zadaniem komisyi, wyczerpująco przedstawić cały szemat ustawy o opiece nad ubogimi, to też komisya poprzestaje na tych kilku uwagach tu poczynionych, i sądzi, że one wystarczą dla wykazania potrzeby wydania ustawy odpowiedniej i jej doniosłość dla sprawy, która tak ważną rolę w życiu społecznem odgrywa.

Wzory innych krajów a w szczególności ze skutkiem działająca ostatnia ustawa niższo-austryacka, badanie systemu Elberfeldzkiego i możliwe ich zastosowania do stosunków odrębnych naszego kraju, (które naturalnie przedewszystkiem uwzględnić należy) — znakomicie ułatwić mogą pracę przy ułożeniu ustawy dla nas.

Komisya przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przedłożył jak najrychlej projekt ustawy, o wykonywaniu opieki nad ubogimi i przy ułożeniu tego projektu nad tem się zastanowił, czy i w jakiej mierze z uwagi na skutki które ustawa z 5. grudnia 1896, Nr. 222, Dz. pr. p. wywrze na fundusze większych gmin, spółdziałanie w tej mierze funduszów powiatów i kraju zaprowadzić należy.

Lwów, dnia 7. lutego 1898.

Przewodniczący:

Zoll *w. r.*

Sprawozdawca:

Fruchtmann *w. r.*

L. S. 1.793/98.

Aleg 241

Sprawozdanie

Komisyi komasacyjnej z projektami ustaw 1) o komasacyi i 2) o składzie Komisyi krajowej dla spraw wyłączania obcych gruntów z lasów i zaokrąglania granic leśnych.

Wysoki Sejmie!

Przedkładając w dalszym toku projekta do ustaw o komasacyi i o składzie Komisyi dla spraw wyłączania obcych gruntów z lasów i zaokrąglania granic lasowych, Komisya komasacyjna zaznacza przedewszystkiem, że w obec tych dwóch projektów do ustaw ustawodawstwo krajowe jest w odmiennem położeniu, niż co do uchwalonego już przez Wys. Sejm projektu ustawy o podziale lub regulacyi gruntów wspólnych.

Drugi z projektów obecnie przedłożonych, jak zresztą wskazuje jego nazwa, stanowi jedynie o tem, że Komisya krajowa dla spraw komasacyi ma być zarazem Komisyą dla spraw wyłączania obcych gruntów z lasów i zaokrąglania granic leśnych. Ustawa państwowa z dnia 7. czerwca 1883, Nr. 93 dz. pr. p. dopuszcza zamiany w powyższych celach jedynie na podstawie układu zawartego pomiędzy interesowanymi. Jakkolwiek bardzo ważne względy gospodarcze przemawiałyby za tem, aby można drobne parcele położone wśród lasów wymieniać za nadbrzeżne części lasów lub inne grunta, wskutek prowokacyi jednej tylko strony, Komisya ze względu na treść powołanej ustawy państwowej nie mogła zastanawiać się bliżej nad zmianami w tym kierunku.

Co się tyczy pierwszego, nierównie obszerniejszego projektu t. j. ustawy o komasacyi, Komisya miała możność wprowadzenia zmian bardziej ścieśnioną, niż przy uchwalonej już ustawie o podziale i regulacyi gruntów wspólnych. Z jednej strony bowiem musiała przyjąć bez zmian postanowienia ustawy państwowej z dnia 7. czerwca 1883, Nr. 92. dz. p. p. zawarte w około 40 paragrafach tej ustawy, a będące przeważnie natury prywatno-prawnej. Paragrafy wyjęte z ustawy państwowej, wskazane są przez dopisek w nawiasie przy końcu każdego paragrafu. Z drugiej strony uważała Komisya za rzecz odpowiednią te paragrafy ustawy komasacyjnej, które dotyczą przedmiotów, określonych w uchwalonej już ustawie o podziale i regulacyi gruntów wspólnych, sformułować dosłownie lub prawie dosłownie tak, jak je Wysoki Sejm już uchwalił w tej ostatniej ustawie. Paragrafy te odznaczone są w projekcie Komisyi w ten sposób, że przy każdym z nich zamieszczono w nawiasie paragraf odnośny ustawy o podziale i regulacyi gruntów wspólnych.

Wyraźnem postanowieniem ustawy państwowej związaną była Komisya w kwestyi zasadniczej przyzwolenia ze strony uczestników na komasacyę. Ustawy komasacyjne niemieckie stanowią, że głosowanie właścicieli gruntów wciągniętych w obszar poddany komacyi odbywa się na wstępie do postępowania komasacyjnego i odnosi się do pytania: czy wprowadzić postępowanie komasacyjne czy nie? zaś później mogą

uczestnicy komasacyi wnosić jedynie zarzuty przeciw ułożonemu planowi przyszłego układu gruntów i innych zarządzeniom Komisyi, które to zarzuty rozstrzyga Komisya krajowa. Ustawa państwowa austryacka natomiast przepisuje w §. 28., że pominąwszy rzadki wypadek zarządzenia komasacyi z urzędu w drodze osobnej ustawy krajowej celem osuszenia lub nawodnienia znaczniejszych prze trzeni, wysłanie komisarza miejscowego dla komasacyi następuje wskutek żądania wniesionego przez przynajmniej połowę właścicieli gruntów rolnych w obszarze komasacyjnym a następnie przepisuje w §. 37., że po ułożeniu planu komasacyi i po zbadaniu planu i wniesionych przeciw niemu zarzutów przez Komisyę krajową, względnie przez Komisyę ministeryalną następuję dopiero decydujące głosowanie bezpośrednich uczestników komasacyi nad planem i że do przyjęcia planu potrzeba większości uczestników i tego dalszego warunku, aby czysty przychód katastralny z gruntów przeznaczonych do komasacyi a należących do tej większości wynosił najmniej dwie trzecie części czystego przychodu katastralnego wszystkich gruntów przeznaczonych w tym obszarze do komasacyi.

Powyższe postanowienie prawa austryackiego, nie mieszczące się w pierwotnym projekcie rządowym do ustawy z r. 1883 a wprowadzone dopiero przez izbę panów, utrudnia oczywiście przyjście do skutku komasacyi i pociąga za sobą tę niekorzyść, że w razie niepomyślnego wyniku głosowania, odbywającego się na samym końcu postępowania, cały trud i koszt może okazać się daremnym. Jednakże, jak wykazała praktyka innych krajów austryackich, gdzie poszczególne komasacye zostały już dokonane lub też znajdują się w toku przepisów, ma także dodatnie strony, zwłaszcza ze stanowiska interesowanych. Mianowicie nie potrzebują interesowani decydować się stanowczo w chwili, kiedy jeszcze nie mogą wiedzieć, jak będzie wyglądał nowy układ gruntów i jakie grunta im się dostaną za grunta dotychczas posiadane, zatem chętniejsi będą do postawienia wniosku na wysłanie komisarza. Opozycya przeciw postępowaniu komasacyjnemu będzie mniejsza a liczyć można też na to, że w dalszym toku postępowania znaczna część obaw i uprzedzeń ustąpi w ścisłej i bezstronnej sprawiedliwosci, jaka cechuje szczegółowe przepisy co do oszacowania i wymiaru ekwiwalentów, przypuszczając oczywiście, iż przepisy te zastosowane będą należycie i że postępowanie komisarza miejscowego będzie pełne. Owe dodatnie strony wystąpią jeszcze w wyższym stopniu u nas, gdzie obawy i uprzedzenia ludności będą niejednokrotnie żywsze niż gdzieindziej, gdzie zatem dopiero w toku postępowania a następnie przykładami dokonanych komasacyi będzie można stopniowo je zwalczać. Zapewne, że z drugiej strony Komisya krajowa będzie musiała ściślej badać wnioski o zarządzenie postępowania, by nie sprawiać funduszom publicznym i interesowanym niepotrzebnych kosztów.

Co do szczegółowych postanowień ustawy komasacyjnej, omówionych obszernie w sprawozdaniu Wydziału krajowego, komisya zaznacza, że przerobiła projekt Wydziału krajowego bardzo znacznie pod względem stylizacyi, wyłączyła niektóre paragrafy (§§. 6, 76—78 projektu Wydziału krajowego) jako należące do rozporządzenia wykonawczego i wprowadziła następujące merytoryczne zmiany:

1. Postanowienia organizacyjne zastosowała w zupełności do postanowień w tym przedmiocie zawartych w uchwalonej jnż przez Wys. Sejm ustawie o podziale lub regulacyi gruntów wspólnych, — co tem bardziej było potrzebnem, że jedne i te same władze będą przeprowadzać postępowanie podług wspomnianej dopiero co ustawy i podług ustawy komasacyjnej.

2. Według projektu Wydziału krajowego w razie jeśli w obszarze komasacyjnym znajdują się grunta wspólnie używane, miał być przeprowadzonym podział tych gruntów w połączeniu z komasacyą, o ile szczególne względy gospodarcze nie przemawiałyby za utrzymaniem wspólności lub o ile tego nie wymaga wzgląd na kulturę lasową przy wspólnych lasach. Komisya wychodząc z sasady, omówionej obszerniej w sprawozdaniu poprzedniem, że w naszych stosunkach należy z reguły dążyć do utrzymania wspólności mianowicie przy gruntach, stanowiących dobro gminne nie mogła się zadowolnić powyższem postanowieniem. Referent Komisyi porozumiał się w tym przedmiocie z delegatem ministerstwa rolnictwa i wynikiem tego porozumienia stało się odmienne sformułowanie §§. 7. i 8. (w projekcie Wydziału krajowego §§. 8. i 9.) tudzież §. 65 (pierwotnie 66) projektu. Delegat ministerstwa rolnictwa starając się uczynić zadość życzeniu Komisyi opartemu na ocenieniu odrębnych stosunków naszej ludności wiejskiej, zaproponował postanowienie, według którego do podziału gruntów, będących dobrem

gminnem a położonych w obrębie obszaru komasacyjnego wymaganem będzie nadto pozwolenie Wydziału krajowego. Komisya poszła jeszcze dalej i analogicznie do uchwalonej już przez Wys. Sejm ustawy o podziale i regulacyi gruntów wspólnych proponuje, aby taki podział zależał od uchwały Wys. Sejmu, jaką przepisują ustawy gminne, powziętej na wniosek Wydziału krajowego. Komisya sądzi, że ta zmiana nie narazi ustawy na odmowę sankcyi, ponieważ ani ustawie państwowej się nie sprzeciwia, ani też znacznej zwłoki w postępowaniu za sobą nie pociągnie. Uchwała Wys. Sejmu musiałaby być zasięgniętą przed wdrożeniem postępowania, jak to zaznacza §. 65. i z tego względu opiewałaby warunkowo t. j. na wypadek, gdyby komisya krajowa uznała podział za potrzebny i gdyby przy głosowaniu nad planem potrzebna większość uczestników oświadczyła się za planem komasacyi przewidującym zarazem ów podział. W ten sposób wszystkie obawy dokonania przy sposobności komasacyi podziału gruntów wspólnych nieodpowiadającego stosunkom miejscowym i życzeniu ludności zostały uchylone.

3. Postanowienia rozdziału o kosztach przerobiła Komisya analogicznie do przepisów uchwalonej przez Wysoki Sejm ustawy o podziale i regulacyi gruntów wspólnych i powołuje się co do uzasadnienia na swoje sprawozdanie w tym przedmiocie. Ponieważ koszta wymienione w §. 123 projektu Wydziału krajowego pod l. 1. przeniesiono na fundusz krajowy, przeto odpadła potrzeba postanowień o rozkładzie tych kosztów na trzy kategorye uczestników a przeto stał się zbytecznym §. 126 projektu Wydziału krajowego.

4. W §. 42. (dawniej 43.) zastrzeżono, że układy i ugody, które zastępca mianowany przez Wydział powiatowy dla gminy, części gminy lub zakładu gminnego, może zawierać, wymagają zatwierdzenia ze strony Wydziału powiatowego.

5. W §. 70. (dawniej 71.) przyjęto na wniosek rządu odmienny skład Wydziału uczestników, który w $^1/_3$ mają wybierać uczestnicy a po $^1/_3$ Wydział powiatowy i komisarz miejscowy z pośród uczestników. Ten sposób złożenia wydziału uczestników będzie ochroną przeciw temu, żeby w wydziale tym nie była reprezentowaną wyłącznie tylko jedna z partyi istniejących w gminie.

5. Komisya nie mogła przychylić się do wniosku z poza jej grona przedłożonego jej przez jednego z posłów włościańskich, aby władzom komasacyjnym poruczonem zostało przeprowadzanie zalesień potrzebnych w obrębie obszaru komasacyjnego a to z powodu że sprawa ta określoną jest ustawą państwową z 30 czerwca 1884, Nr. 117 dz. p. p., że nie stoi w związku bezpośrednim z komasacyą i że władze komasacyjne nie mają fachowej w tym względzie kompetencyi. Jednakże z uwagi na wielkie znaczenie zalesień i na sposobność stwierdzenia potrzeby zalesienia w pewnym okręgu jaką będą mieli niewątpliwie komisarze miejscowi i przydani im technicy leśni i melioracyjni, Komisya uchwaliła zaproponować Wysokiemu Sejmowi uchwalenie odpowiedniej rezolucyi.

Komisya ma przekonanie, że ustawa niniejsza — niestety zbyt późno przedłożona Wys. Sejmowi, bo w trzydzieści lat po zniesieniu wszelkich ograniczeń w dzieleniu gruntów i w 20 lat po wydaniu ustawy o urządzeniu ksiąg hipotecznych dla mniejszej własności , podczas gdy obie te zmiany ustawodawcze komasacya powinna była poprzedzić — stwarzając możność komasowania gruntów tam, gdzie stosunki miejscowe i usposobienie ludności będą sprzyjać tej operacyi, będzie z czasem prawdziwem dobrodziejstwem dla naszego kraju, dobrodziejstwem, z którego ludność zrazu tylko tu i ówdzie będzie korzystała, lecz które w miarę przykładów starannie i oględnie wykonanych komasacyi stopniowo coraz dalej będzie się rozszerzać.

Komisya przeto wnosi:

1. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączone pod I. i II. ustawy;

2. następującą rezolucyę:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w rozporządzeniu wykonawczem do ustawy komasacyjnej albo też w osobnem rozporządzeniu zobowiązał komisarzy miejscowych, aby skoro spostrzegą przy badaniu stosunków obszaru komasacyjnego potrzebę zalesień lub innych robót wymienionych w §. 2. ustawy z dnia 30. marca 1884 r. Nr. 117 dz. pp., donosili o tem politycznej władzy krajowej celem ewentualnego zarządzenia kroków wstępnych do podjęcia takich robót przez czynniki w myśl ustawy rzeczonej do tego powołane.

Lwów, dnia 14. stycznia 1898.

Przewodniczący:
Onyszkiewicz.

Sprawozdawca:
Pilat.

I.

Ustawa

z dnia . . . . o komasacyi gruntów rolnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam na podstawie zawartych w ustawie państwowej z dnia 7. czerwca 1883, Nr. 92. Dz. p. p. postanowień o komasacyi gruntów rolnych, co następuje.

Rozdział pierwszy.

O komasacyi w ogólności.

§. 1.

Celem skuteczniejszego zagospodarowania mogą być grunta rolne w obrębie pewnego obszaru przy współudziale władzy poddane komasacyi a to stosownie do przepisów niniejszej ustawy i zarządzeń, które wydane będą na jej podstawie.

Grunta, które podług niniejszej ustawy były już komasowane, mogą wbrew woli posiadacza uledz ponownie komasacyi tylko wtedy, gdy to postanowionem zostanie ustawą krajową w celu odpowiedniejszego przeprowadzenia osuszenia lub nawodnienia znaczniejszych obszarów (§. 1. ustawy państwowej).

§. 2.

Za grunta rolne w rozumieniu ustępu pierwszego §. 1. należy uważać:

1. Role, łąki, pastwiska: ogrody w polu, chmielarnie i miedze, dalej drogi, przegony (drogi dla przepędu bydła) rowy, moczary i nieużytki bez różnicy, czy na tych gruntach są sadzone drzewa lub nie.

Na równi z gruntami rolnymi należy nadto w rozumieniu niniejszej ustawy uważać:

2. Odosobnione parcele leśne, zarośla, kępy, albo parcele przeznaczone do zalesienia, które bądź to położone są między gruntami wymienionymi pod 1, bądź też między nie wchodzą, wszakże o tyle, o ile trwałe użycie tych parcel na inne cele, aniżeli na kulturę leśną, jest w interesie publicznym dopuszczalnem, a wciągnięcie tychże do komasacyi może komasacyę ułatwić lub jej przynajmniej nie utrudni.

§. 3.

Grunta, które do wymienionych w §. 2. kategoryi nie należą, albo też wprawdzie do nich należą, ale z powodu swego szczególnego położenia lub właściwości mają taką wartość gospodarczą, że

jej przez odstąpienie innego gruntu wynagrodzić nie można, nie mogą być włączone do komasacyi wbrew woli posiadacza wyjąwszy wypadek przewidziany w ustępie drugim §. 1.

Do takich gruntów zalicza się w szczególności:

1. grunta, które z powodu swojego położenia uważane być mają za place budowlane albo za otoczenie pomników lub grobów rodzinnych;

2. ogrody w pobliżu domów, parki i zwierzyńce;

3. grunta otoczone murem na zaprawie;

4. grunta przeznaczone głównie na uprawę wina lub owoców;

5. chmielarnie, które istnieją przynajmniej trzy lata i zajmują co najmniej pół hektara zwartej powierzchni;

6. lasy, które nie podpadają pod postanowienia §. 2. l. 2.

7. kopalnie żwiru, szutru, gliny, marglu i piasku, łomy kamienia, wapna i łupku, pokłady torfu i gipsu, o ile te kopalnie, łomy i pokłady są w użytkowaniu, przyczem czasowe zaniechanie użytkowania pozostaje bez wpływu;

8. grunta, na których znajdują się źródła mineralne, o ile tych gruntów potrzeba do odpowiedniego użytkowania źródeł, niemniej grunta, które czasowo lub stale znajdują się pod wodami stojącemi, służącemi do hodowli ryb, do celów przemysłowych albo też mającemi dla gospodarstwa domowego osobliwą wartość;

9. grunta, które jako warpiska (hałdy) lub jako place składowe albo też w inny sposób służyć mają dla technicznego ruchu górnictwa lub innego zakładu przemysłowego, albo też dla eksploatacyi nafty, wosku ziemnego i innych minerałów, których dotyczy ustawa z 17. grudnia 1884, Nr. 35. Dz. u. kr. z r. 1886.

§. 4.

Grunta, które wskutek swego położenia narażone są na szczególne uszkodzenia, albo na których ciężą takie ciężary, które znacznie utrudniają komasacyę, mogą być wyłączone od komasacyi chociażby nawet należały do kategoryi gruntów w §. 2. wyszczególnionych lub chociażby mogły być wciągnięte do komasacyi na podstawie danego po myśli §. 3. zezwolenia posiadacza.

Do takich gruntów należy przedewszystkiem zaliczyć te, które w porównaniu z innymi gruntami obszaru komasacyjnego są narażone na znacznie większe niebezpieczeństwo uszkodzenia przez zasypanie, usuwanie się, odrywanie brzegów lub przez wylewy, albo na których ciężą szczególnie wysokie lub co do wartości trudno dające się oznaczyć ciężary gruntowe.

§. 5.

Obszar, na który ma się rozciągać komasacya (ustęp pierwszy §. 1.), musi się składać:

1. z całej gminy katastralnej, albo

2. z jednego lub kilku oddzielnych obszarów (niw i t. p.) należących do jednej lub kilku gmin katastralnych, które to obszary albo są odgraniczone naturalnemi lub sztucznemi granicami, jako to: gościńcami, drogami lub torami kolejowymi, lasami lub innymi gruntami niepodlegającymi komasacyi w myśl §. 3., albo też przedstawiają się jako oddzielny obszar wskutek tego, iż należą do gospodarstw położonych w jednej i tej samej miejscowości.

W wypadkach pod 2. wymienionych zachodzić musi zawsze warunek, iż z takiej ograniczonej komasacyi można się przecież spodziewać wydatnych korzyści dla kultury krajowej i że przez to

nie zostanie udaremniona możliwa w przyszłości rozleglejsza komasacya, któraby przyniosła prawdopodobnie jeszcze znaczniejsze korzyści.

§. 6.

Obszar komasacyjny może być wyjątkowo rozszerzony po za granice oznaczone w §. 5. a to:

1. na grunta sąsiednie, których wciągnięcia żądają ich posiadacze, jeżeli to komasacyi nie utrudnia;

2. na sąsiednie grunta rolne (§. 2.) nawet wbrew woli posiadaczy, o ile włączenie takich gruntów pożądanem jest dla uzyskania stosownego odgraniczenia gruntów przeznaczonych do wymiany albo do zaprowadzenia niezbędnych urządzeń gospodarczych (§. 9).

§. 7.

Jeżeli między gruntami, które mają stanowić przedmiot komasacyi znajdują się takie,

a) co do których istnieją wspólne prawa posiadania albo użytkowania pomiędzy byłemi zwierzchnościami (dominiami) i gminami albo dawnymi poddanymi, lub między dwiema lub więcej gminami — albo

b) które użytkowane są przez wszystkich lub niektórych członków gminy lub części gminy lub przez wspólności gospodarcze mocą uczestnictwa osobistego lub z posiadaniem gruntu połączonego, albo też które używane są kolejno przez współuprawnionych, natenczas, o ile nie mają zastosowania postanowienia §. 8., ma nastąpić zniesienie praw wspólnego posiadania i użytkowania tych gruntów przez podział ich mający się połączyć z komasacyą, względnie przez odpowieduie uwzględnienie praw poszczególnych uczestników przy oznaczeniu ekwiwalentów mających im przypaść w skutek komasacyi.

Prawa poszczególnych uczestników należy oznaczyć podług postanowień ustawy krajowej z . . . . . o podziale wspólnych gruntów i regulacyi wspólnych praw użytkowania i zarządu.

§. 8.

Jeśli między gruntami wymienionymi w §. 7. znajdują się grunta stanowiące dobro gminne (§. 2. ust. 3. ustawy z d. . . . .) natenczas podział tych gruntów nastąpić może o tyle tylko, o ile na wniosek Wydziału krajowego przyzwolony został uchwałą sejmową.

Jeśli między gruntami wymienionymi w §. 7. znajdują się lasy, które w myśl §. 3. wciągnięto do komasacyi za zgodą posiadaczy, natenczas bez względu na to, czy te lasy są dobrem gminnem, zatem podpadają pod postanowienie poprzedniego ustępu, czy nie, podział ich nastąpić może tylko o tyle, o ile to nie przeszkodzi kulturze lasowej i odpowiedniemu zagospodarowaniu na poszczególnych częściach.

O ile w myśl poprzednich ustępów wspólność ma pozostać nadal, muszą stosunki jej być uregulowane podług ustawy krajowej z . . . . . .

Co do tych w §. 7. wymienionych gruntów, których podział nie napotyka na przeszkody, może być dopuszczonem całkowite lub częściowe utrzymanie wspólności wtedy, jeżeli za tem przemawiają szczególne względy gospodarcze. I w tym wypadku jednak musi nastąpić regulacya podług powołanej nstawy.

§. 9.

Z komasacyą musi być połączonem wykonanie wszystkich tych wspólnych urządzeń, które są niezbędne w tym celu, aby grunta otrzymaue w zamiau miały przystęp, o ile można bez ustanowienia służebności, i ażeby przydatne były do odpowiedniego użytku gospodarczego. W szczególności należy założyć względnie przełożyć lub uregulować drogi, rowy, potoki i mosty. Osobom nie interesowanym bezpośrednio w komasacyi służy prawo wniesienia zarzutów przeciw tego rodzaju zarządzeniom tylko w takim wypadku, gdyby stąd miała wyniknąć dla nich znaczna szkoda.

Bliższe postanowienia co do tych urządzeń zawarte są w rozdziale czwartym.

§. 10.

Niepolegające na służebności wspólne pasanie bydła na gruntach włączonych do komasacyi może być wykonywane po objęciu ekwiwalentów już tylko za zezwoleniem posiadaczy tychże. Postanowienie to nie odnosi się do uregulowanego w myśl §. 8. prawa pasania na wspólnych gruntach.

§. 11.

Prawa zabezpieczone na rzecz osób trzecich na gruncie przeznaczonym, do zamiany zostaną przeniesione na grunt przyznany w zamian (ekwiwalent), a to bez opłaty należytości prawnych, jeżeli przy przeniesieniu nie będzie wpisaną ani zmiana w osobie uprawnionego ani też zmiana w rozciągłości prawa.

Przeniesienia majątku lub nabycia praw na podstawie planu komasacyjnego wolne są od opłaty należytości w przeciągu 15-letniego okresu, licząc od dnia, z którym niniejsza ustawa wejdzie w życie. (§. 4. ustawy państwowej).

§. 12.

Wszelkie podania, protokoły, łączniki, dokumenty prawne, oświadczenia, wypisy aktów, orzeczenia, ugody, uwierzytelnienia i widymaty są w postępowaniu komasacyjnem, o ile z nich nie robi się innego użytku, wolne od stempli i bezpośrednich należytości. Potrzebne do tego postępowania odbitki map katastralnych będą wydawane za opłatą połowy taksy (§. 5. ustawy państwowej).

Rozdział drugi.

O władzach dla spraw komasacyi.

§. 13.

Właściwemi władzami w sprawach komasacyjnych są:

a) Zaprzysiężeni komisarze miejscowi,

b) Komisya krajowa przy krajowej władzy politycznej,

c) Komisya ministeryalna przy ministerstwie rolnictwa.

Gdzie w ustawie niniejszej jest mowa o władzach bez bliższego oznaczenia, rozumieć należy władze wyżej wymienione (§. 6. ustawy państwowej).

§. 14.

Od chwili ogłoszenia w urzędowej gazecie krajowej, przewidzianego w §. 69, względnie w §. 92., niniejszej ustawy, odnosi się właściwość tych władz do przeprowadzenia rozpraw i wydania orzeczeń co do wszystkich faktycznych i prawnych stosunków, które przy przeprowadzeniu komasacyi nie mogą pozostać w dotychczasowym stanie, i wyklucza od dnia powyższego ogłoszenia właściwość tych władz, do których ustawowego zakresu działania zresztą te sprawy należą.

Wyjątek stanowią spory o własność lub posiadanie gruntów włączonych do postępowania komasacyjnego, które nawet po tem ogłoszeniu należą przed sędziego zwyczajnego;

następnie sprawy, które dotyczą kolei żelaznych lub dróg publicznych lub które podpadają pod ustawy budownicze, o ileże w tego rodzaju sprawach po wszelkie potrzebne rozstrzygnięcia lub zarządzenia także po wydaniu owego ogłoszenia udawać się należy do tych władz, do których ustawowego zakresu należą (§. 7. ustawy państwowej).

§. 15.

Jeżeli spory, w sposób przewidziany w §. 14., ustęp 1, z komasacyą w związku zostające, wytoczone zostały przed sędzią zwyczajnym, już przed wspomnianem tamże ogłoszeniem, ogłoszenie to nie narusza uzasadnionej w taki sposób kompetencyi. Spory takie, o ile ich załatwienie nie miałoby nastąpić podług procedury cywilnej w myśl artykułu XLVII. ustawy z 1. sierpnia 1895. Nr. 112. Dz. p. p.) winny od tego czasu toczyć się w dalszym ciągu według przepisów o postępowaniu sumarycznem, chybaby miało przez to być naruszone prawo formalne, które jedna lub druga strona sporna nabyła. (§. 8. ustawy państwowej).

§. 16.

Jeżeli grunta wymienione w §. 7. włączone zostały do komasacyi, to i w tym razie władze wskazane w §. 13. są właściwemi także co do podziału tych gruntów, względnie co do uregulowania wspólnych praw użytkowania, i zarządu tych części gruntów, które mają pozostać niepodzielonemi, a to według postanowień ustawy krajowej z dnia . . . . . .

Właściwość tych władz odnosi się także do wszystkich kwestyi, które pozostają w związku z zaprowadzeniem urządzeń gospodarczych w § 9. wymienionych, i z uregulowaniem ich przyszłego utrzymania tudzież do tych spraw, które w celach komasacyi wymagają orzeczenia na zasadzie prawa leśnego lub wodnego.

Przepisy prawa wodnego lub leśnego o tyle należy przy tem zastosować, o ile ustawa niniejsza lub ustawa w pierwszym ustępie powołana nie zawierają odmiennych postanowień.

§. 17.

Dochodzenie w sprawach spornych należy do komisarza miejscowego, rozstrzyganie zaś tych spraw do Komisyi krajowej, z dozwoleniem odwołania się do Komisyi ministeryalnej.

Komisye te mają orzekać według postanowień odnośnych ustaw, przyczem po dokładnem ocenieniu całej treści rozprawy, osądzą, czy jakie faktyczne twierdzenie uznane ma być za prawdziwe lub nie.

W uzasadnieniu swoich orzeczeń mają podać okoliczności, które na ich przekonanie wywarły wpływ decydujący, (§. 9. ustawy państwowej).

§. 18.

Komisarzy miejscowych mianuje Namiestnik po porozumieniu się z Wydziałem krajowym i z obu prezydentami wyższych sądów krajowych z pomiędzy osób ukwalifikowanych do urzędu sędziowskiego lub politycznej administracyi, do prawno-administracyjnej służby przy zarządzie lasów państwowych i dóbr funduszowych, do adwokatury lub notaryatu a obznajomionych ze stosunkami rolniczymi albo też z pomiędzy teoretycznie i praktycznie wykształconych rolników lub leśników, którzy udowodnią znajomość ustaw i przepisów odnoszących się do komasacyi i w związku z nią będących.

Komisarze miejscowi, którzy j u ż jako urzędnicy państwowi, nie złożyli przysięgi służbowej, zostaną zaprzysiężeni dla poruczonej im czynności i mają odnośnie do tej czynności prawa i obowiązki zaprzysiężonych urzędników.

Komisya krajowa przeznacza mianowanych komisarzy miejscowych do poszczególnych przeprowadzić się mających komasacyi. W trudniejszych wypadkach mogą być wyznaczeni osobni komisarze miejscowi dla prawnych i ekonomicznych spraw komasacyi; jednemu z nich poruczy się kierownictwo.

§. 19.

Komisya krajowa przy politycznej władzy krajowej składa się z Namiestnika albo jego zastępcy jako przewodniczącego, z referenta, trzech członków ze stanu sędziowskiego i z delegata Wydziału krajowego.

W wypadkach, przewidzianych w §. 22. Komisya krajowa zwiększoną zostanie o jednego członka ze stanu sędziowskiego.

Przewodniczący głosuje także, a przy równości głosów ten wniosek staje się uchwałą, do którego on się przyłącza.

§. 20.

Zastępcę przewodniczącego wyznacza Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym i z Prezydentem sądu wyższego krajowego we Lwowie z pośród członków Wydziału krajowego, referenta zaś Namiestnik. Członków ze stanu sędziowskiego wyznacza Prezydent wyższego sądu krajowego we Lwowie. Delegata Wydziału krajowego mianuje Wydział krajowy i to nie koniecznie z pośród swego grona. W ten sam sposób będą wyznaczeni: drugi zastępca przewodniczącego, zastępca referenta, zastępca delegata Wydziału krajowego, wreszcie w odpowiedniej liczbie zastępcy członków stanu sędziowskiego.

Zastępcy przewodniczącego mają przy objęciu swoich funkcyi złożyć w ręce Namiestnika przyrzeczenie w miejsce przysięgi, iż przestrzegać będą ustaw i sumiennie pełnić swoje obowiązki.

§. 21.

Skład Komisyi ministryalnej oznacza przy zachowaniu przepisów §. 22. (§. 10. ustawy państ.) Minister rolnictwa w porozumieniu z Ministrem spraw wewnętrznych i Ministrem sprawiedliwości.

§. 22.

Tak Komisya krajowa jak Komisya ministeryalna wydaje swoje orzeczenie na posiedzeniach gremialnych większością głosów. Połowa

członków tych Komisyi uprawnionych do głosowania musi należeć do stanu sędziowskiego. Jeżeli jednak Komisya złożona w ten sposób ma rozstrzygać spory, które, jeżeliby nie chodziło o komasacyę, należałoby do sądów zwyczajnych, natenczas należy tę Komisyę powiększyć o jednego członka ze stanu sędziowskiego. W kwestyach gospodarczych należy przesłuchać gospodarzy wiejskich lub techników kultury krajowej jako doradców (§. 10. ustawy państwowej).

§. 23.

W razie przekroczenia wydanych w sprawach niniejszej ustawy tymczasowych lub innych zarządzeń, mogą władze nakładać kary pieniężne do wysokości 100 zł., niemniej ustanawiać kary porządkowe do wysokości 25 zł.

Grzywny wpływają do funduszu krajowego.

§. 24.

Prawomocne orzeczenia władz wymienionych w §. 13., jakoteż zatwierdzone przez nie ugody mają moc prawną orzeczeń, względnie ugód sądowych albo o ile chodzi o sprawy z zakresu administracyi politycznej orzeczeń administracyjnych a względnie ugód przed władzami administracyjnemi zawartych. Wykonanie owych orzeczeń, względnie ugód należy do władz, któreby były dla nich właściwemi, gdyby nie chodziło o komasacyę.

Wpisy do ksiąg publicznych, dokonywane na podstawie takich dokumentów mają być przeprowadzone bez przesłuchania osób trzecich, na rzecz których prawa rzeczowe ciężą (§. 11. ustawy państwowej).

§. 25.

Bliższe szczegóły, odnoszące się do toku czynności wzmiankowanych władz, określi się w drodze rozporządzenia.

Rozdział trzeci.

O stronach interesowanych w komasacyi.

§. 26.

Każdy właściciel, którego grunta mają być włączone do komasacyi (bezpośrednio interesowany), ma prawo do żądania wynagrodzenia (ekwiwalentu) z gruntów poddanych komasacyi, a to stosownie do wartości swych gruntów, oznaczonej w drodze porozumienia, lub na podstawie opinii znawców. Przy tem można nieznaczne różnice, zachodzące między gruntami do zamiany przeznaczonymi a w zamian otrzymanymi wyrównać w pieniądzach, jeżeli chodzi o skuteczniejsze zagospodarowanie lub lepsze zaokrąglenie. Takie wyrównanie nie może jednak nastąpić wbrew woli interesowanego, jeżeli umniejszenie wynagrodzenia w ziemi mogłoby wpłynąć na zmianę w jego prawie wyborczem do rady gminnej lub wyższego ciała reprezentacyjnego (§. 12. ustawy państwowej).

§. 27.

Nikomu nie można bez jego przyzwolenia przydzielić w zamian takiego gruntu, którego nie mógłby zagospodarować bez przeniesienia swego obejścia gospodarskiego lub bez istotnej zmia-

ny w całym dotychczasowym sposobie gospodarowania na głównej posiadłości.

Jeżeli przeniesienie budynków mieszkalnych lub gospodarczych jest szczególnie pożądanem ze względu na odpowiednie przeprowadzenie komasacyi, w takim razie należy tym bezpośrednio interesowanym, którzy się dobrowolnie zdecydują na takie przeniesienie, wyznaczyć ekwiwalenta w pobliżu miejsc przeznaczonych pod budowę. Władza może postanowić że im się udzieli pomocy w pieniądzach, w dowozie, robociznie lub budulcu. Do tej pomocy mają się wszyscy inni bezpośredni uczestnicy komasacyi przyczynić, a to, jeżeli nie zawarto innej umowy, w stosunku oznaczonym przez władzę, któryby odpowiadał korzyści, wynikającej dla nich ze zbliżenia gruntów do ich budynków gospodarczych.

§. 28.

W celu zgodnego z §. 26. oszacowania gruntów za które należy się wynagrodzenie i w celu wyszukania i wyznaczenia ekwiwalentów. należy trzymać się wskazówek zawartych w rozdziale IV. i w odnośnych rozporządzeniach.

Jako nieznaczną różnicę w rozumieniu §. 26. należy w każdym razie uważać różnicę, nie przekraczającą dwudziestej części wartości gruntu, za który przypada wynagrodzenie, a to z uwzględnieniem ubytków i przybytków wynikających z urządzeń gospodarczych (§§. 83 i 84).

§. 29.

Grunta przyznane bezpośredniemu uczestnikowi jako ekwiwalent, tudzież wynagrodzenia pieniężne przyznane mu podług §. 26. wstępują co do wszystkich stosunków prawnych do trzecich osób w miejsce gruntów jego poddanych komasacyi, o ile w tej mierze ta ustawa inaczej nie postanawia.

Wyrównania pieniężne, tudzież oznaczone w pieniądzach odszkodowania za przedmioty, pominięte przy oszacowaniu a pozostawione do osobnego ocenienia, można wydać bezpośrednio interesowanym już w toku postępowania, jeżeli to nie narusza praw osób trzecich.

Jeśli poszczególne części składowe gruntów przeznaczonych do zmiany mają odmienny stan bierny, albo jeżeli poszczególne części tych gruntów są w sporze. natenczas władza ma wyznaczyć częściowe ekwiwalenta odpowiadające owym rozmaicie obciążonym lub spornym częściom i wyróżnić je w obrębie ekwiwalentu w ten sposób, że spowoduje oznaczenie tych częściowych ekwiwalentów osobnymi numerami parcel w katastrze i utworzenie dla nich osobnych wykazów hipotecznych (§. 13. ustawy państwowej).

§. 30.

Jeżeli grunt poddany komasacyi jest współwłasnością kilku osób, natenczas współwłaściciele mają razem tylko jeden głos. Za głos wszystkich współwłaścicieli uważa się to, na co zgadza się większość, obliczona podług wielkości udziałów poszczególnych współwłaścicieli. Jeżeli stosunek udziałów współwłaścicieli jest niepewny lub sporny, należy przyjąć, że wszyscy uczestnicy mają równe prawa o ile wszyscy współwłaściciele nie przyznają jednemu lub większej liczbie z pośród siebie więcej niż równy udział, albo o ile jeden lub więcej współwłaścicieli nie zadowolą się udziałem mniejszym niż równy udział. W razie równości głosów współwła-

ścicieli, uważa się to zapatrywanie za zdanie wszystkich, które jest korzystniejsze dla komasacyi.

Jeżeli własność gruntu jest podzieloną między właściciela zwierzchniego, a właściciela użytkowego (§. 357 u. p.) głos służy jedynie właścicielowi użytkowemu.

Jeśli własność gruntu jest sporną, powołanym do głosowania jest jego posiadacz.

Jeśli posiadanie jest spornem, natenczas mają strony spór wiodące ustanowić wspólnie głosującego, albo jeśli tego nie uczyniły, ustanowi go Komisya krajowa na żądanie jednego z interesowanych, lub wskutek sprawozdania komisarza miejscowego (§. 14. ustawy państwowej).

§. 31.

Interesowani pośrednio, to jest osoby trzecie, które przez komasacyę tylko pośrednio są w swych prawach dotknięte, jak zwierzchnik lenny, oczekiwacze, albo kuratorowie dóbr lennych, fideikomisowych lub substytucyą obciążonych, wierzyciele hipoteczni lub dzierżawcy nie mogą sprzeciwieniem się przeszkodzić komasacyi. Mogą wszakże wnosić zarzuty przeciwko obliczonemu wymiarowi wynagrodzenia albo przeciw oznaczeniu wartości czy to przedmiotów wymienionych w §. 29. ustęp 2. czy też innych ulepszeń gruntowych i wkładów, jakoteż przeciw zniesieniu lub przeniesieniu służebności, o ile w tem widzą umniejszenie swych praw.

Komisarz miejscowy zawezwie pośrednio interesowanych do rozprawy komasacyjnej, jeżeli uważa to za potrzebne do wyjaśnienia stosunków lub utorowania ugody; mogą oni jednak także bez urzędowego wezwania jawić się na rozprawach komasacyjnych.

Władze mają zawsze, zwłaszcza zaś przy zatwierdzaniu planu komasacyjnego uważać na to, aby prawa pośrednio interesowanych nie zostały uszczuplone przez komasacyę (§. 14. ustawy państwowej).

§. 32.

Służebności gruntowe (§. 473 u. c.) bez różnicy, czy grunt panujący i służebny czy tylko jeden z nich zostanie poddany komasacyi gasną bez prawa do odszkodowania, skoro tylko staną się niepotrzebnemi dla gruntu panującego skutkiem komasacyi lub skutkiem połączonego z nią osuszenia, nawodnienia lub założenia drogi.

Służebności gruntowe, przy których ten wypadek nie zachodzi, pozostają na gruncie służebnym.

Służebności nieprawidłowe i pozorne (§. 489 p. u. c.) mogą być przeniesione z gruntu służebnego na ekwiwalent, jeżeli to jest wskazanem ze względu na zachodzące stosunki (§. 16 ust. państw.).

§. 33.

Wymowę należy przenieść zawsze na ekwiwalent, o ile interesowani nie zawarli w tej mierze innej umowy.

Jeżeli z gruntem włączonym do postępowania komasacyjnego jest połączone jakieś uprawnienie lub zobowiązanie, które uległo już uporządkowaniu w myśl ces. patentu z 5. lipca 1853 (Dz. u. p. Nr. 130) należy zawsze próbować wykupna tegoż w drodze porozumienia. Jeżeli porozumienie nie przyjdzie do skutku, należy zmiany tego ciężaru gruntowego wskazane z powodu nowego ukształtowania posiadłości gruntowej oznaczyć naprzód z uwzględnieniem tych postanowień dokumentu regulacyjnego, które w tym wypadku dadzą się zastosować, w braku zaś takich postanowień z uwzględnieniem

istniejących stosunków gospodarczych. Zmiany te nie mogą jednak przynieść szkody dla gospodarstwa na odnośnych gruntach ani pod względem wymiaru ciężaru gruntowego ani w innym kierunku.

Zresztą stosują się do ciężarów gruntowych postanowienia §. 32. (§. 17. ustawy państwowej).

§. 34.

Jeżeli na gruncie włączonym do postępowania komasacyjnego cięży służebność osobista używania lub użytkowania (§. 478 p. u. c.) natenczas zastosować należy w odpowiedni sposób przepisy następujących paragrafów, tyczące się stosunku dzierżawnego, chyba, że szczególna właściwość prawa używania sprzeciwia się przeniesieniu służebności, lub, że wskutek takiego przeniesienia byłoby znacznie utrudnionem wykonywanie tego prawa, w których to wypadkach prawo używania ma pozostać na gruncie służebnym.

Osobista służebność mieszkania (§. 478 p. u. c.) pozostaje przy domie służebnym, o ile strony nie zawrą innej umowy (§. 18 ust. państw.).

§. 35.

Jeżeli grunt włączony do postępowania komasacyjnego jest wydzierżawiony, a w kontrakcie dzierżawy nic nie postanowiono na wypadek komasacyi, natenczas dzierżawca obejmuje używanie gruntów przyznanych wydzierżawiającemu jako ekwiwalent. W miarę tego, czy wydzierżawiający zgodnie z postanowieniem §. 26 ma otrzymać czy też dać wynagrodzenie pieniężne celem wyrównania niedających się usunąć różnic wartości, powinno się zmniejszyć lub zwiększyć roczny czynsz dzierżawny o pięć od sta tego wyrównania.

To samo dotyczy także kwot, jakie wydzierżawiający ma otrzymać lub dać za przedmioty, które przy oszacowaniu samych gruntów pominięto, a pozostawiono do osobnego ocenienia.

Wydzierżawiający ma opędzić koszta komasacyi jakoteż koszta stałych urządzeń potrzebnych skutkiem komasacyi na gruntach składających ekwiwalent, musi zatem w szczególności urządzić drogi, rowy, pojła i ogrodzenia, albo jeżeli urządzenie tego wszystkiego pozostawia dzierżawcy, ma mu zwrócić poniesione na to wydatki (§. 19. ustawy państwowej).

§. 36.

Jeżeli dzierżawca nie chce nadal utrzymać stosunku dzierżawnego pod warunkami przewidzianymi w poprzednim paragrafie, może go wypowiedzieć także przed upływem czasu wyraźnie lub milcząco umówionego.

W takim jednak razie nie służy mu prawo żądania odszkodowania z powodu, że w myśl niniejszego postanowienia, kontrakt dzierżawy został rozwiązany przed czasem umówionym (§. 20 ustawy państwowej).

§. 37.

Postanowienia §§. 35 i 36 należy odpowiednio zastosować także do stosunku najmu i do stosunku określonego w §. 1103 p. u. c. (§. 21 ustawy państwowej).

§. 38.

Dzierżawca musi w wypadku przewidzianym w §. 36. wypowiedzieć dzierżawę w przeciągu dni 90 licząc od dnia, w którym

go komisarz miejscowy uwiadomił o zatwierdzeniu planu komasacyjnego przez Komisyę krajową (§. 104).

Dzierżawa ustaje natenczas w braku innej umowy z końcem roku dzierżawnego, w ciągu którego kończy się ów 90-dniowy termin wypowiedzenia, albo, jeżeliby reszta trwania dzierżawy wyniosła skutkiem tego mniej niż trzy miesiące, w trzy miesiące po upływie wymienionego terminu wypowiedzenia.

Te postanowienia stosują się także do wypowiedzenia stosunku określonego w §. 1103 p. u. c.

Te same postanowienia stosują się także do najmów z tą zmianą, że termin wypowiedzenia wynosi tylko dni 30, że w miejsce roku dzierżawnego wstępuje czas, który w myśl §. 1115 u. c. należy przyjąć dla milczącego odnowienia odnośnego kontraktu najmu, a za najkrótszy czas pozostałego trwania najmu należy przyjąć jeden miesiąc.

§. 39.

Jeżeli komasacya gruntów rolnych przychodzi do skutku w połączeniu z podziałem lub regulacyą, natenczas do uczestników podziału lub regulacyi mają zastosowanie odnośne przepisy ustawy z dnia . . . . . Atoli w miejsce pierwszego ustępu §. 26 przytoczonej ustawy należy zastosować postanowienie §. 35. niniejszej ustawy a w miejsce §. 27. nstawy . . . . . §. 40. niniejszej ustawy.

§. 40.

Liczebnie oznaczone wierzytelności zabezpieczone hipotecznie na gruncie oznaczonym bliżej w §. 7. pozostają zabezpieczone wyłącznie na tym udziale gruntu, który podziale z powodn komasacyi zostaje przydzielonym gminie, części gminy lub gospodarczej wspólności, o ile wierzytelności takie znajdą zupełne pokrycie w pierwszych dwóch trzecich częściach wartości tego udziału gruntu oznaczonej podług dwudziestokrotnego dochodu katastralnego.

Jeżeli tak nie jest, natenczas niepokrytą pozostałość tej wierzytelności, a jeżeli żadnego udziału z podzielonego gruntu nie przyznano gminie, części gminy, lub wspólności gospodarczej, całą wierzytelność muszą spłacić natychmiast wierzycielowi wszyscy uczestnicy w stosunku do swych praw udziałowych, wziętych za podstawę podziału. Wierzyciel nie może w wypadku takim odmówić przyjęcia zapłaty, chociażby nawet wierzytelność jego nie była jeszcze płatną.

Jeżeli wierzytelność zabezpieczona hipotecznie na grnncie podzielonym, nie opiewa na kwotę oznaczoną liczebnie, władza usiłować winna nakłonić strony do zawarcia umowy mającej na celu oznaczenie takiej kwoty i podług tego, czy umowa taka przyjdzie do skutku lub nie, albo zastosować postanowienia niniejszego paragrafu, albo przekazać wierzytelność w formie hipoteki łącznej na wszelkie wynagrodzenia z grnntu podzielonego przyznane.

Do wierzytelności hipotecznie zabezpieczonych na rzecz zakładów, które stosownie do swoich statutów uprawnione są do udzielenia pożyczek, tylko pod warunkiem większego bezpieczeństwa, postanowienia powyższe stosować należy tylko o tyle, o ileby to nie uszczuplało większego bezpieczeństwa, statutami tychże zakładów przepisanego (§. 6. ustawy państwowej).

§. 41.

Stan prawny wytworzony w toku postępowania komasacyjnego czy to skutkiem rozstrzygnięcia lub zarządzenia władzy, czy też skutkiem deklaracyi interesowanych, zeznanej przed władzą w celu przeprowadzenia komasacyi, obowiązuje przy zaszłej zmianie posiadania także i następców prawnych nawet wtedy, jeśli posiadanie to na podstawie licytacyi sądowej nabyli.

§. 42.

Oświadczenia złożone i ugody zawarte przed władzą w toku postępowania komasacyjnego nie wymagają ani przyzwolenia pośrednio interesowanych ani zatwierdzenia władz administracyjnych.

Zamiast zatwierdzenia władzy opiekuńczej potrzebne jest zatwierdzenie Komisyi krajowej (§. 24. ustawy państwowej).

Jeżeli w postępowaniu komasacyjnem uczestniczą bezpośrednio gminy nie mające własnego statutu, części lub zakłady takich gmin jako właściciele gruntów wciągniętych w komasacyę lub ze względu na grunta oznaczone w §. 7. natenczas po wdrożeniu postępowania (§ 68.) ma Wydział powiatowy ustanowić zastępcę dla takiej gminy, części gminy lub zakładu gminnego. Zastępca upoważniony jest do zawierania w imieniu gminy, części gminy lub zakładu gminnego układów lub ugód, w których one mają mieć udział, jednakże z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Wydział powiatowy.

§. 43.

Złożone przed władzą w toku postępowania komasacyjnego oświadczenia pisemne lub protokolarne mogą być tylko wówczas odwołane jeżeli według uznania Komisyi krajowej odwołanie to nie spowoduje przeszkody w pracach podziałowych i regulacyjnych ze względu na stan, w jakim się one w danej chwili znajdują.

§. 44.

Wskutek postępowania komasacyjnego, o tyle tylko zmienia się lub wstrzymuje dotychczasowe wykonywanie praw, o ile władza w celu stosownego przejścia do nowego ukształtowania posiadania gruntowego, wydała w tym kierunku tymczasowe zarządzenia.

Po za tem trwa dotychczasowe wykonanie prawa bez zmiany i postępowanie komasacyjne nie wstrzymuje egzekucyi na mocy tytułów egzekucyjnych wymienionych w §. 1. ustawy z 27. maja 1896 n. 79. dpp. ani też egzekucyi dla zabezpieczenia.

Rozdział czwarty.

Postępowanie w sprawach komasacyjnych.

A. Postanowienia ogólne.

§. 45.

Wezwania do potrzebnych w toku postępowania urzędowych rozpraw z poszczególnymi interesowanymi lub grupami tychże mają zawierać:

1. przynajmniej ogólne oznaczenie przedmiotu rozprawy;
2. oznaczenie dokładne miejsca i czasu rozprawy;

3. oznaczenie miejsca, gdzie, i czasu, w którym akta, odnoszące się do rozprawy, plany, wnioski i t. d. są wyłożone do przejrzenia;

4. ewentualne zagrożenie kar pieniężnych na tych, którzy ani przy rozprawie osobiście lub przez pełnomocnika się nie jawią, ani pisemnego oświadczenia przed rozprawą, lub też w toku tejże nie wniosą.

§. 46.

We wszystkich wypadkach, w których pisemne wezwanie, lub inne zawiadomienie jest koniecznem albo też według uznania komisarza miejscowego okazuje się potrzebnem, ma je tenże wydać i postarać się o doręczenie go jak najmniejszym kosztem, albo bezpośrednio przez posłańców albo przez pocztę lub też za pośrednictwem innych władz.

Do każdego doręczenia lub wezwania, wyjąwszy okólnika przez adresata podpisać się mającego, ma być dołączony dowód lub arkusz doręczenia wypełniony z wyjątkiem daty i podpisu.

Ci interesowani, którzy nie mieszkają w okręgu tego sądu powiatowego, w obrębie którego komasacya się odbywa, muszą na wezwanie komisarza miejscowego ustanowić do odbioru doręczeń pełnomocnika w granicach tegoż okręgu, w przeciwnym bowiem razie ustanowi go sam komisarz miejscowy.

§. 47.

Do rozpraw mają wezwani jawić się osobiście, albo przez pełnomocników, dostarczyć żądanych wyjaśnień i przedłożyć potrzebne dokumenta.

Rozprawy mają być z reguły ustnie przeprowadzone z dopuszczeniem prawnych i fachowych doradców.

§. 48.

Jeżeli strona jawi się po rozpoczęciu rozprawy, ma być dopuszczoną do dalszej rozprawy.

W wypadkach, w których dalszy ciąg rozprawy nie odbywa się bezpośrednio po dniu do rozprawy wyznaczonym, lecz nowy termin się wyznacza do dalszego prowadzenia rozprawy, strona nieobecna przy poprzedniej rozprawie musi być zawiadomioną o tym dalszym terminie i otrzymać wezwanie do tej nowej rozprawy.

Jeżeli strona jawi się w skutek tego wezwania, ma być przesłuchaną także co do spraw, podczas jej nieobecności przeprowadzonych, musi jednak ponosić ewentualne koszta swoją nieobecnością spowodowane.

§. 49.

Zastępstwo przy rozprawach sprawują:

1. za małoletnich, kurandów i krydataryuszów: ojcowie, opiekunowie, kuratorowie i zarządcy mas konkursowych,

2. za korporacye duchowne (kongregacye i zakony) przełożony konwentu i jego zastępca;

3. za majątek kościelny: przełożony kościoła — za uposażenia (beneficya) kościelne — użytkowcy;

4. za fundacye kościelne: tychże zwyczajny zarządca;

5. za gminy, części gmin i gminne zakłady oznaczone w §. 42 ust. 3. zastępca ustanowiony dla nich przez wydział powiatowy;

6. za kraj i gminy w wypadkach nieobjętych punktem 5. tego paragrafu, za świeckie osoby prawne, korporacye, stowarzyszenia i związki, te osoby, które według istniejących ustawowych albo statutowych przepisów powołane są do zastępowania ich na zewnątrz;

7. dobra państwowe i fundusze, oraz fundacye pozostające pod zarządem państwa zastępuje przełożony tej władzy, której w kraju przysługa zwierzchni nadzór nad niemi.

Także i te osoby do zastępywania przy rozprawach uprawnione, mogą się zastąpić przez pełnomocników, jeżeli jednak same przy komasacyi dotyczącej ich prywatnego majątku są interesowane, mają je zastąpić ich zastępcy, tych ostatnich zaś ich pełnomocnicy

§. 50.

Jeżeli ten, którego praw komasacya dotyczy, nie może być wyśledzonym, albo jeżeli miejsce pobytu takiego interesowanego nie jest wiadomem, a on nie pozostawił pełnomocnika, w takim razie komisarz miejscowy postara się u sądu o zamianowanie dlań kuratora w myśl §. 276. u. c.

§. 51.

Interesowani mający wspólny iuteres mogą do rozpraw dotyczących tychże wspólnych interesów wyznaczyć wspólnych pełnomocników. Komisarz miejscowy ma jednak prawo w wypadkach, w których to dla zawarowania praw, lub dla dobra rozprawy uzna za stosowne, wezwać mocodawców samych do osobistego jawienia się.

Do odbioru doręczeń muszą jednak strony we wspólnym interesie działające na wezwanie komisarza miejscowego wymienić wspólnego pełnomocnika, w przeciwnym razie ustanowi go komisarz miejscowy.

§. 52.

Pełnomocnicy muszą wykazać się pisemnem pełnomocnictwem swego mocodawcy. Tylko mąż uważanym będzie nawet i bez pełnomocnictwa za pełnomocnika, wyjąwszy, jeżeli nie żyje z żoną, albo sam nie jest własnowolny, lub gdyby to domniemane umocowanie wyraźnie zostało odwołanem przed komisarzem miejscowym.

Pełnomocnictwa mogą być także udzielane protokolarnie przed komisarzem miejscowym lub przed sądem. Pełnomocnictwa muszą opiewać na przeprowadzenie w ogólności komasacyi w myśl tej ustawy, albo też w szczególności pewnej komasacyi, muszą zawierać upoważnienie do składania prawomocnych oświadczeń, zawierania ugód, wyboru sędziów polubownych i zrzekania się bez wynagrodzenia swoich praw, a nie mogą zawierać żadnych ograniczeń lub zastrzeżeń co do zatwierdzenia ze strony mocodawcy, w przeciwnym bowiem razie nie zostanie pełnomocnik za takiego uznanym ani do rozprawy dopuszczonym.

§. 53.

Do wizyi lokalnych ma komisarz miejscowy zawezwać znawców, a w razie potrzeby także i strony.

Znawcom należy dla ich informacyi zezwolić na przeglądnięcie dotyczących aktów rozprawy i dokumentów dowodowych, mogą oni także przed komisarzem miejscowym postawić wniesek na uzupełnienie sprawy przez dostarczenie brakujących jeszcze dowodów lub przez przesłuchanie świadków, lub stron samych.

Strony obecne przy przesłuchaniu znawców uprawnione są, celem gruntownego ocenienia sprawy — wnosić postawienie pytań i są obowiązane udzielić rzeczoznawcom żądanych wyjaśnień i wskazówek.

§. 54.

Z przeprowadzonych rozpraw, dochodzeń i zawartych ugód, będą spisane i stronom odczytane protokoły, które wolno stronom przejrzeć. Protokoły muszą być podpisane przez prowadzącego rozprawę lub dochodzenie i przez strony, a w razie, gdyby do spisania ich użyty był osobny protokolant, także i przez tegoż. Jeżeli strona nie umie się podpisać, natenczas imię i nazwisko jej położy na protokole protokolant, a w braku tegoż prowadzący rozprawę. Odmówienie podpisu, jak i powód odmowy uwidocznia się w protokole. Odmowa ta nie czyni rozprawy nieważną, jeżeli przy spisywaniu protokołu stosowano się do istniejących przepisów.

Ugody, dotyczące szczególnego interesu osoby odmawiającej podpisu — mają być uznane jako nie zawarte.

Z wyjątkiem wypadku powyższego co do ugód, wydalenie się strony przed zakończeniem protokołu nie czyni protokołu nieważnym.

§. 55.

W sprawach, które w myśl 2go ust. §. 14. należą do zwyczajnego sędziego, ale przed niego jeszcze nie zostały wytoczone, ma komisarz miejscowy obowiązek starać się o doprowadzenie ugody do skutku.

§. 56.

Komisarz miejscowy rozstrzyga w pierwszej instancyi we wszystkich sprawach, dla których władze komasacyjne są właściwemi a które nie są zastrzeżone wyraźnie orzecznictwu władz wyższych bądź jako sprawy sporne w myśl §. 17., bądź wskutek innych postanowień ustawy.

Jeżeli po przeprowadzonej rozprawie przedmiot dokładnie został wyjaśniony, mogą być rozstrzygnięcia komisarza miejscowego obecnym stronom interesowanym zaraz przy rozprawie ustnie ogłoszone, co w protokole stwierdzić należy. Na żądanie należy w ciągu dni trzech po ogłoszeniu rozstrzygnięcia doręczyć pisemne orzeczenie wraz z powodami. Stronom nieobecnym przy rozprawie ma komisarz miejscowy w każdym razie wydać orzeczenie na piśmie.

§. 57.

Przeciw rozstrzygnięciom komisarza miejscowego można wnieść odwołanie do Komisyi krajowej, która rozstrzyga ostatecznie.

Przeciw orzeczeniom wydanym przez Komisyę krajową w I. instancyi, służy prawo odwołania się do Komisyi ministeryalnej.

Odwołania muszą być wniesione w terminie oznaczonym wyraźnie w orzeczeniu pierwszej instancyi na ręce komisarza miejscowego pisemnie albo do protokołu.

Termin ten wynosi 14 dni, wyjąwszy wypadki, w których ustawa inaczej postanawia.

Odwołania przeciw orzeczeniom, które Komisya krajowa w sporach między stronami wydała jako władza pierwszej instancyi, mają być wniesione w dwóch egzemplarzach, z których jeden doręcza się stronie przeciwnej dla ewentualnego wniesienia obrony w terminie czternastodniowym.

§. 58.

Odwołania przeciw takim zarządzeniom lub orzeczeniom komisarza miejscowego lub Komisyi krajowej, których natychmiastowe wykonanie koniecznem jest dla prawidłowego toku komasacyi i według zachodzących w poszczególnym wypadku okoliczności, bez narażenia strony interesowanej na szkodę może mieć miejsce — nie mają mocy wstrzymującej. Jednakże stan rzeczy stworzony zaczepionem zarządzeniem lub orzeczeniem, może być dodatkowo sprostowany, jeżeli się to koniecznem okaże wskutek wyższego rozstrzygnięcia.

§. 59.

Władze uprawnione są każdego czasu, jeżeli prawdziwość lub dokładność opinii znawców wydaje się im wątpliwą, powodować wydanie opinii przez innych znawców, lub też zarządzić jakiekolwiek inne dochodzenie mające na celu uzupełnienie lub sprostowanie dochodzenia.

§. 60.

Wniosek o przywrócenie do poprzedniego stanu ma być z reguły połączony z odwołaniem.

Jest on dopuszczalnym tylko w tych wypadkach, w których dopuszczalnym jest takiż wniosek w postępowaniu sądowem w cywilnych sprawach spornych.

Co do dopuszczalności, orzeka w pierwszej instancyi komisya krajowa.

§, 61.

Jeżeli Komisya krajowa lub ministeryalna wskutek odwołania, lub z mocy urzędowego nadzoru spostrzeże, że przy instruowaniu sprawy zaszły istotne braki, że pominięte zostały widocznie ważne okoliczności, lub że ustawa została naruszoną w taki sposób, iż to może mieć wpływ na wynik całej komasacyi, albo iż przez to poszczególni interesowani zostali w swych prawach pokrzywdzeni — natenczas zarządzi nową rozprawę lub dochodzenie i może poruczyć przeprowadzenie ich nawet innemu komisarzowi miejscowemu.

§. 62.

Do tych zarządzeń i orzeczeń, które tylko na wypadek ostatecznego zatwierdzenia planu komasacyjnego (§. 103) mają być przeprowadzone, powinny władze dodać wyraźnie odpowiednie zastrzeżenie.

Przytem mają władze trzymać się zasady, iż przeprowadzone dochodzenia należy o ile możności także na wypadek niezatwierdzenia planu komasacyjnego, wyzyskać w interesie publicznym i w interesie stron, zwłaszcza przez usunięcie sporów. Takie zatem orzeczenia, które nie przesądzają bezwarunkowo o zatwierdzeniu planu komasacyjnego, należy wydawać bez przytoczonego zastrzeżenia z mocą prawną, oznaczoną w §. 25.

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania, jeżeli chodzi o komasacyę, którą zarządzi osobna ustawa krajowa w celu stosownego przeprowadzenia nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni, przy której zatem w myśl §§. 96. i 103. zatwierdzenie planu komasacyjnego przez władzę nie jest zależne od ostatecznej decyzyi bezpośrednich uczestników.

§. 63.

Jeżeli komasacya gruntów rolnych przychodzi do skutku w połączeniu z podziałem lub regulacyą, to w takim razie przepro wadzając podział lub regulacyę wśród postępowania komasacyjnego, stosuje się odpowiednio ogólne postanowienia §§. 45—62 niniejszej ustawy z następującemi zmianami.

1. Co do zastępstwa uczestników i zastępstwa realności, z której posiadaniem łączy się udział w wspólnych gruntach, prawo użytkowania i zarządu w myśl ustawy . . . . . albo jakieś roszczenie w myśl §. 23. wymienionej ustawy, ma zastosowanie ostatni ustęp § 36. względnie §. 38. ustawy . . . . . .

2. Postanowienie §. 55. niniejszej ustawy o tyle nie ma zastosowania, że władze w myśl ustępu 1. §. 10. ustawy . . . . . powołane są także do przeprowadzenia rozpraw i orzekania o sporach między wspólnikami co do posiadania lub własności poszczególnych części wspólnych gruntów.

B. Przygotowanie i ułożenie planu komasacyjnego.

§. 64.

Prace przygotowawcze do komasacyi jako też plan komasacyjny mogą być dokonane pod kierownictwem komisarza miejscowego (§§. 65. do 89. niniejszej ustawy), lub bez tego kierownictwa przez jednego lub kilku właścicieli gruntów, które mają być komasowane. (§§. 90. do 92. niniejszej ustawy).

Plan komasacyjny musi zawierać oszacowanie gruntów i praw, które ma się uwzględnić przy zamianie lub wyrównaniu, oznaczenie gruntów mających być danymi i przyznanymi w zamian i wskazanie tych wspólnych urządzeń, które uznano za konieczne dla użytkowania gruntu przyznanego w zamian (ekwiwalentu). (§. 27. ustawy państwowej).

Postanowień natury publiczno-prawnej nie wolno wciągać do planu komasacyjnego, chyba, że dotyczą takich stosunków kultury krajowej, które mają być uporządkowane z powodu komasacyi, względnie z powodu połączonego z nią podziału lub regulacyi. Nie wolno przeto takich postanowień wydawać i wciągać do planu, które się odnoszą do opieki nad ubogimi, kwaterunku i innych tego rodzaju ciężarów publicznych.

§. 65.

Jeżeli przynajmniej połowa właścicieli gruntów rolnych, należących do obszaru komasacyjnego (§§. 1. i 5.) zażąda komisarza miejscowego celem komasacyi tych gruntów, również, jeżeli ustawa krajowa zarządzi komasacyę celem należytego wykonania nawodnienia lnb osuszenia większych przestrzeni. wówczas Komisya krajowa ma wyznaczyć komisarza miejscowego do przedsięwzięcia prac przygotowawczych i do ułożenia planu komasacyjnego (§. 28. ustawy państwowej).

Jeżeli jednak między gruntami, które mają być wciągnięte do komasacyi znajdują się grunta, będące dobrem gminnem, których podział według uchwały sejmowej (§. 7.) nie może nastąpić lub tylko częściowo może mieć miejsce i jeżeli przy badaniu wniosku na wdrożenie komasacyi (§. 66.) okaże się, że za obszar mający pozostać wspólnym nie można wyszukać odpowiedniego ekwiwalentu

w innem położeniu, zaś przyznanie ekwiwalentu w tem samem położeniu uczyni niepodobnem ułożenie planu komasacyjnego korzystnego pod względem gospodarczym, natenczas Komisya krajowa winna odmówić wdrożenia postępowania komasacyjnego.

§. 66.

Bliższe szczegóły co do formy i przeprowadzenia dochodzenia w przedmiocie żądania wymienionego w poprzednim paragrafie, co do zastosowania postanowień §. 4. już w tem stadyum postępowania, jakoteż co do dochodzeń władzy w celu zbadania samego wniosku, określone będą w drodze rozporządzenia.

§. 67.

Jeżeli się okaże, że prowokacyę wniosła mniej niż połowa właścicieli gruntów rolnych, należących do obszaru komasacyjnego, natenczas obowiązuje ona tych, którzy ją wnieśli, jeszcze przez dwa lata, licząc od dnia wniesienia, a to na wypadek, gdyby w ciągu tego czasu przez przystąpienie innych potrzebna połowa została osiągniętą.

§. 68.

Dzień, w którym ma się rozpocząć działalność urzędowa komisarza miejscowego, należy publicznie ogłosić w urzędowej gazecie krajowej, następnie jednak także w gminach tego okręgu, na który się jego działalność urzędowa ma rozciągać, z tą uwagą, że od tego dnia począwszy nabywają mocy obowiązującej postanowienia niniejszej ustawy co do właściwości władz, następnie co do bezpośrednich i pośrednich uczestników, jakoteż co do składanych przez nich oświadczeń lub zawieranych ugód, w końcu co do obowiązku następców prawnych, uznania stanu prawnego stworzonego w celu przeprowadzenia komasacyi (§. 49. ustawy państwowej).

O dniu, w którym ma się rozpocząć działalność urzędowa komisarza miejscowego, należy zawiadomić także Wydział krajowy i Wydział powiatowy.

§. 69.

Komisarz miejscowy kieruje dochodzeniami i rozprawą. Jest on odpowiedzialnym za prawidłowe przeprowadzenie postępowania. Obok komisarza miejscowego współdziałają przy komasacyi w miarę postanowień tej ustawy i odnośnych rozporządzeń:

1. wydział uczestników;
2. personal techniczny, potrzebny do prac geometrycznych (§. 73.) i
3. potrzebne ponadto pomocnicze siły techniczne i znawcy.

Jeżeli w postępowaniu komasacyjnem uczestniczą bezpośrednio gmina, część gminy lub zakład gminny jako właściciele gruntów, wciągniętych do komasacyi lub ze względu na grunta oznaczone w §. 7., natenczas Wydział krajowy ma wysłać do tej komasacyi swego delegata. Komisarz miejscowy ma wzywać tego delegata do wszystkich tych rozpraw, które mają wpływ na oznaczenie i uwzględnienie praw i interesów gminy, części gminy lub zakładu gminnego.

Delegatowi temu służy także prawo stawiania przed komisarzem miejscowym wniosków na przeprowadzenie takich dochodzeń, rozpraw lub wydanie zarządzeń, które ze względu na zawarowanie interesów gminy, części gminy, lub zakładu gminnego uzna za ko-

nieczne lub pożądane. Delegat ów nie może jednak wskutek nieprzychylenia się komisarza miejscowego do jego żądań wnosić odwołania, lecz ma w tym względzie zwrócić się do Wydziału krajowego, któremu wolno przedstawić odnośną sprawę Komisyi krajowej w celu wydania takich zarządzeń, jakie Komisya ta z mocy służącego jej nadzoru z urzędu (§. 61.) uzna za stosowne.

§. 70.

Wydział uczestników ma się składać według uznania komisarza miejscowego w miarę mniejszej lub większej liczby uczestników z sześciu do piętnastu członków. Jedną trzecią część członków wydziału wybierają uczestnicy bezpośredni z pośród siebie względną większością głosów, zaś po jednej trzeciej części powołują z grona uczestników bezpośrednich Wydział powiatowy i komisarz miejscowy w ten sposób, żeby w wydziale była reprezentowaną mniejsza, średnia i większa własność ziemska.

Przeciwko postanowieniu komisarza miejscowego co do liczby członków wydziału i przeciwko powołaniu do wydziału, którego dokonał on sam lub wydział powiatowy, zażalenie nie jest dopuszczalnem.

§. 71.

Oprócz oznaczonej przez komisarza liczby członków wydziału należą doń jeszcze przełożeni tych obszarów dworskich i naczelnicy tych gmin, w których okręgu leżą grunta, mające uledz komasacyi. Komisarz miejscowy ma ich wezwać do wstąpienia do wydziału.

§ 72.

Wydział uczestników jest ciałem doradczem przy boku komisarza miejscowego we wszystkich tych kwestyach, które dotyczą komasacyi w ogólności i łączących się z nią wspólnych urządzeń gospodarczych. — W szczególności ma być wydział uczestników — pominąwszy postanowienia §§. 75. i 79. pytany o to, jaki zachować sposób postępowania w granicach dotyczących przepisów przy ustaleniu stosunku wartości, dalej o ogólne zasady przy projektowaniu wspólnych urządzeń i przy układaniu projektu podziału, następnie o termin odpowiedni do wykonania planu, a zwłaszcza do oddawania w posiadanie ekwiwalentów, następnie o sposób zaprowadzenia wspólnych urządzeń, nakoniec o prowizoryczne zarządzenia, jakie wypadnie wydać w ciągu postępowania.

Natomiast pytania, w których chodzi bezpośrednio o zbadanie i ustalenie praw poszczególnych uczestników, albo o ich zaspokojenie i wogóle o interesa prywatne, nie mają być przedmiotem rozpraw wydziału.

Wydział zwołuje w miarę potrzeby komisarz miejscowy, któremu też służy przewodnictwo w wydziale. Do obrad wydziału należy powoływać także geometrę (§. 73.) Innych ludzi fachowych (§. 74.) współdziałających przy komasacyi, powołuje się tylko wtedy, gdy chodzi o sprawy należące do ich zawodu.

Członkowie, należący na podstawie §. 70. i 71. do wydziału, pełnią połączone z tem czynności jako funkcyę honorową bez prawa do wynagrodzenia.

§. 73.

Personal techniczny potrzebny do prac geometrycznych, ustanowi Wydział krajowy na koszt kraju i odda go do dyspozycyi przewodniczącego Komisyi krajowej.

Bliższe szczegóły co do urządzenia służby technicznej i co do sposobu opędzania odnośnych kosztów określi rozporządzenie, które Namiestnik wyda na podstawie porozumienia z Wydziałem krajowym.

§. 74.

Osoby fachowe, potrzebne do innych prac technicznych, jak przedewszystkiem techników melioracyjnych i leśnych, dozorców melioracyjnych, jakoteż znawców do szacowania i ludzi do wskazywania granic powołuje komisarz miejscowy z grona osób w swym zawodzie doświadczonych, względnie z biegiem granic dokładnie obznajomionych, a to z wyjątkiem nagłych wypadków, po wysłuchaniu uczestników. Komisarz miejscowy ma ich zaprzysiądz na sumienne wykonywanie poruczonych im czynności, jeżeli nie są stałymi znawcami sądowymi.

§. 75.

Przy rozpoczęciu prac wstępnych należy na polecenie komisarza miejscowego obejść granice obszaru komasacyjnego w towarzystwie osób znających dokładnie granice i gdzie tego zajdzie potrzeba, dokładniej odznaczyć. Do tej czynności należy zawezwać sąsiednich właścicieli gruntów, a jeżeli granice obszaru są zarazem granicami gminy, lub obszaru dworskiego, także i zastępców gminy sąsiedniej lub obszaru dworskiego a w każdym razie członków wydziału uczestników. Z tej czynności należy spisać protokół i jeżeli przy tej sposobności wyjdą na jaw spory o własność lub o posiadanie, zostaną zastosowane postanowienia §. 55. tej ustawy a względnie postanowienia ustawy krajowej . . . .

§. 76.

Ustalenie wartości gruntów do komasacyi włączonych może nastąpić w myśl §. 26. albo jednomyślnie, albo na podstawie opinii znawców. W pierwszym wypadku wymaga zgoda potwierdzenia komisarza miejscowego, w drugim wypadku dokonywa tenże oszacowania na powyżej wyrażonej podstawie. W każdym razie ma on w myśl ogólnego przepisu ustępu trzeciego §. 31. zwrócić uwagę na to, aby prawa pośrednio interesowanych w niczem uszczuplone nie zostały.

Znawcy mają przy oddaniu swej opinii co do bonitacyi t. j. oszacowania według pewnych klas szacunkowych postępować w następujący sposób:

1. ustanowić szemat bonitacyjny t. j. szemat istniejących w okręgu komasacyjnym stopni wydatności gruntowej;
2. rozklasyfikować t. j. oznaczyć i miejscowo odgraniczyć te części obszaru, które mają być zaliczone do jednej i tej samej klasy, względnie do poszczególnych klas szematu bonitacyjnego;
3. taryfować t. j. obliczyć czysty przychód każdej poszczególnej klasy szematu bonitacyjnego.

§. 77.

Przy bonitacyi trzeba na to uważać, aby każdy grunt, względnie każda część gruntu oszacowana była w stosunku do takiego przychodu, jaki grunt ten ze względu na swą istotną, albo skutkiem trwałych wkładów uzyskaną jakość, na swoje położenie i stan, w jakim się w chwili oszacowania znajduje, może przynieść każdemu

posiadaczowi w danej miejscowości przy należytem i stosunkom miejscowym odpowiadającem zagospodarowaniu. Grunta nie będące dotychczas w kulturze i przeznaczone do wykorczowania kawałki gruntów lasowych, które nadają się do przemiany w grunta uprawne, szacuje się według ich przyszłej wartości jako grunt w kulturze będący i zalicza się do odpowiedniej klasy.

§. 78.

Następujące stosunki i przedmioty nie mają być uwzględnione przy oszacowaniu gruntu:

1. przemijający, niezwykle wysoki albo z zaniedbania wynikły niski stan kultury i nawożenia;

2. niedostateczne wyzyskanie ostatniego znawożenia i kosztów uprawy wyłożonych w celu przysporzenia peryodycznie powtarzających się przychodów;

3. plantacye, znajdujące się na gruncie, mające przysporzyć szczególny przychód n. p. drzewa owocowe, plantacye łoziny i t. p.

4. drzewostany, przeznaczone na ścięcie bez różnicy, czy się nadają już do ścięcia lub nie;

5. poszczególne urządzenia gospodarcze znajdujące się na gruncie, a dające się łatwo bez znacznego zmniejszenia wartości gruntu oddzielić n. p. płoty.

Uwzględnienie tych stosunków i przedmiotów nastąpi według §. 89.

§. 79.

Uczestnikom komasacyi należy wyłożyć do przejrzenia przez 14 dni w odpowiedniem miejscu leżącem w obrębie obszaru komasacyjnego:

1. ocenę gruntów, na którą zgodzi się komisarz miejscowy na podstawie opinii znawców uzyskanej drogą bonitacyi, — względnie uzyskany tym sposobem plan bonitacyjny dla obszaru komasacyjnego.

2. rejestr posiadania zawierający wszystkie poszczególne grunta. Przy każdym gruncie należy podać: właściciela, nazwę niwy, obszar całego gruntu i obszar części tegoż należących do odrębnego rodzaju gleby i oddzielnej klasy dobroci.

Czas wyłożenia należy co najmniej na trzy dni przedtem ogłosić w gminach obszaru komasacyjnego. Równocześnie należy każdemu bezpośredniemu uczestnikowi doręczyć dotyczący go wyciąg z rejestru stanu posiadania z odwołaniem się na postanowienie §. 80.

§. 80.

Przeciwko datom odnoszącym się do ocenienia całego gruntu lub części jego gruntu a wynikającym z planu bonitacyjnego i rejestru stanu posiadania, mogą uczestnicy komasacyi wnosić uwagi u komisarza miejscowego. W razie ustnego zgłoszenia należy spisać protokół. Komisarz miejscowy jest obowiązany sprawdzić, czy te uwagi są uzasadnione i utrzymywać w ewidencyi braki, jakie przy tej sposobności wykażą się istotnie w planie bonitacyjnym, celem sprostowania ich w dalszem postępowaniu.

Postępowanie w toku instancyi i rozstrzyganie co do tych uwag nie ma miejsca w tem stadyum; stronom służy prawo wniesienia swych zażaleń, przy sposobności oznaczonej w §. 94. O tem prawie należy je pouczyć.

Przeciwko innym datom rejestru stanu posiadania, a w szczególności przeciwko zawartym w nim wymiarom powierzchni, mogą interesowani w komasacyi wnosić zarzuty, u komisarza miejscowego zarówno odnośnie do własnych, jak i do cudzych gruntów. Co do tych zarzutów należy przeprowadzić z stronami interesowanemi rozprawę, a jeżeli w kwestyi spornej, władza komasacyjna jest właściwą, nastąpi rozstrzygnięcie w toku instancyi.

Czas do wnoszenia uwag i zarzutów kończy się ośm dni po upływie terminu do wyłożenia planu bonitacyjnego i rejestru stanu posiadania, dla tych zaś uczestników, którym ma się doręczyć wyciągi z rejestru stanu posiadania, w żadnym razie nie przed upływem dni 14, licząc od doręczenia.

§. 81.

Po ostatecznem ustaleniu rejestru stanu posiadania ma komisarz miejscowy przystąpić do wyznaczenia odpowiednich ekwiwalentów, do oznaczenia potrzebnych gospodarczych urządzeń i wyrównań w pieniądzach i ma zarządzić ułożenie potrzebnych do tego obliczeń i planów.

Rozporządzenie wydane w porozumieniu z Wydziałem krajowym określi, w jakich wypadkach i pod jakimi bliższymi warunkami krajowe biuro melioracyjne ma współdziałać w projektowaniu owych urządzeń, a w szczególności przy zaopiniowaniu dotyczących projektów.

Jeżeli z komasacyą łączy się podział gruntu, należącego do kategoryi wymienionych w §. 7. natenczas należy również uwzględnić odpowiednio przy wspomnianych obliczeniach i planach oznaczone w ustawie krajowej z dnia . . . . prawa bezpośrednich uczestników. Ekwiwalenta, które w wykonaniu postanowień §§. 32. do 34. pozostaną obciążone służebnościami lub ciężarami gruntowymi, a mają być przydzielone innemu posiadaczowi, następnie ekwiwalenta, na których ma pozostać zabezpieczona jakaś wierzytelność w myśl §. 40., należy podobnie jak ekwiwalenta wspomniane w §. 87 wstawić w obliczenie jednak z uwzględnieniem zmniejszonej wartości, jaka wyniknie z takiego obciążenia.

§. 82.

Jeżeli powierzchnia dróg, rowów albo innych urządzeń, które odpadną wskutek komasacyi jest większą, niżeli powierzchnia, jakiej potrzeba na wspólne urządzenia, wymienione w §. 9, natenczas nadwyżkę — w braku innej umowy — należy rozdzielić między bezpośrednich uczestników komasacyi według średniego stosunku powierzchni i wartości tej posiadłości gruntowej, z którą uczestniczą w komasacyi, albo też uwzględnić to przy wyznaczaniu im wynagrodzenia. W razie, gdyby był niedobór, należy go w tym samym stosunku ściągnąć od bezpośrednich uczestników a ich wynagrodzenie odpowiednio zmniejszyć.

Jeżeli tego rodzaju wspólne urządzenia okażą się potrzebnemi dopiero dodatkowo w takiem stadyum postępowania, w którem takie obliczenie zbywających lub brakujących powierzchni gruntowych mogłoby przyjść do skutku tylko za pomocą długotrwałej lub kosztownej zmiany przygotowawczych prac komasacyjnych, w takim razie potrzebny grunt mają odstąpić odnośni uczestnicy bezpośredni za całkowitem odszkodowaniem pieniężnem, które w braku umowy oznaczy władza.

§. 83.

Do urządzeń, które podwyższają gospodarczy użytek z niektórych tylko gruntów przyznanych, jako wynagrodzenie, mają być zastosowane przepisy pierwszego ustępu §. 82. z tem ograniczeniem, że potrzebna ilość gruntu będzie dostarczoną na rachunek tychże wynagrodzeń, o ile już przy obliczeniu tych wynagrodzeń nie uwzględniono tego, że zaprowadzenie owych urządzeń nastąpi kosztem wszystkich uczestników.

§. 84.

Uczestnicy komasacyi, których posiadłość gruntowa wskutek urządzeń gospodarczych, połączonych z komasacyą, nie odniesie żadnej korzyści lnb korzyść nieznaczną, nie stojącą z żadnym stosunku do wymiaru podanego w pierwszym wstępie §. 82. winni być uwolnieni od udziału w dostarczeniu gruntu, potrzebnego na takie urządzenia albo całkiem albo w części odpowiadającej istotnym stosunkom.

§. 85.

W braku odmiennego układu albo specyalnego prawnego zobowiązania, mają uczestnicy ponosić koszta zaprowadzenia urządzeń gospodarczych włącznie z odszkodowaniami należącemi się w gotówce w myśl drugiego ustępu § 82. z tytułu dostarczenia grnntu pod nrządzenia gospodarcze lub z jakiegokolwiek innego tytułu i to w takim stosunku, w jakim w myśl §§ 82 – 84 uczestniczą w nadwyżce względnie w pokryciu brakującej części gruntu.

§. 86.

Według tych samych zasad, które przy zakładaniu wspólnych urządzeń obowiązują, ma się uregulować także obowiązek utrzymywania tych urządzeń.

O ile się to tyczy utrzymania budowli wodych mogą być odnośni uczestnicy zmuszeni na podstawie orzeczenia władzy do zawiązania spółki wodnej w myśl przepisu §. 45. ustawy wodnej z 14. marca 1875 Nr. 30 dz. n. kr. a to bez osobnej w tym celu ustawy krajowej.

§. 87.

Jeżeli odpowiednie użytkowanie gruntu przyznanego jako ekwiwalent nie jest możebnem bez ustanowienia służebności na innej do komasacyi wciągniętej parceli gruntowej, winno się stosunek tej służebności ściśle określić i uwzględnić okoliczność tę przy oszacowaniu odnośnego gruntu.

Gdyby jednak dokonane oszacowanie się cofnąć nie dało bez długotrwałych lub kosztownych zmian w dotychczasowych pracach będzie odpowiednie odszkodowanie w braku porozumienia oznaczone urzędownie.

§. 88.

Przy oznaczeniu poszczególnych ekwiwalentów w ziemi winno się o tyle uwzględnić życzenia bezpośrednich uczestników o ile to się stać może bez naruszenia przepisów ustawy lub uszkodzenia takich publicznych interesów, które można zaspokoić za pomocą komasacyi.

Jeżeli z komasacyą łączy się podział wspólnego gruntu, oznaczonego w §. 7, a ten podział dotyczy bezpośrednio gminy, części gminy lub zakładu gminnego, wówczas należy mieć na uwadze o ile i w jakiem położeniu one potrzebują gruntu na cele publiczne, a to w myśl ustawy krajowej z dnia . . . . . .

§. 89.

Za to, co w myśl §. 78. l. 1. i 2. pominięto przy oszacowaniu poszczególnych gruntów winno być dane wynagrodzenie w pieniądzach, jeżeli między posiadaczem tych gruntów a tym, któremu one mają być przyznane jako ekwiwalent, nie został zawarty układ odmienny.

Plantacye wymienione w §. 78. l. 3. musi na żądanie dotychczasowego posiadacza przyjąć ten, komu odnośny grunt przyznano za zapłatą oszacowanej wartości.

To samo odnosi się do wspomnianych w §. 78. l. 4., nierębnych drzewostanów, podział kiedy drzewostany przydatne do ścięcia według wyboru dotychczasowego posiadacza, ma albo on sam w oznaczonym terminie wyrąbać, albo też ma je przyjąć do uiszczenia kwoty szacunkowej ten, co odnośny grunt otrzyma jako ekwiwalent. W razie zastrzeżonego wyrębu należy się temu, kto otrzymał ten grunt jako ekwiwalent odpowiednie odszkodowanie za utracony na razie zwyczajny przychód z odnośnej powierzchni.

Wymienione w §. 78. pod l. 5. urządzenia mogą być wedle wyboru tego, komu grunt przyznano, albo pozostawione przy gruncie za uiszczeniem kwoty szacunkowej albo też w oznaczonym terminie usunięte przez poprzedniego posiadacza gruntu.

§. 90.

Jeżeli jeden lub więcej właścicieli gruntów, przeznaczonych przez nich do komasacyi, chcą sami przedsięwziąć prace przygotowawcze, jakoteż ułożenie planu komasacyjnego bez kierownictwa komisarza miejscowego, wówczas mogą jeszcze przed rozpoczęciem prac przygotowawczych postarać się o orzeczenie władzy w tym kierunku, czy rozmiary zamierzonej komasacyi odpowiadają postanowieniom §§. l. i 5.

Jeżeli stosownie do okoliczności można mieć uzasadnioną nadzieję że taka komasacya przyjdzie do skutku, natenczas władza może na prośbę przedsiębiorców upoważnić ich na czas odpowiedni do przeprowadzenia potrzebnych dochodzeń i pomiarów w całym okręgu komasacyjnym pod warunkiem że w razie wyrządzenia szkody winni ją wynagrodzić.

O tym obowiązku orzeka w razie sporu sędzia zwyczajny (§. 31. ustawy państwowej).

§. 91.

Plan komasacyjny ułożony przez jednego lub kilku właścicieli gruntów, przeznaczonych do komasacyi, ma być wyłożony przez dni 14 w gminach należących do obszaru komasacyjnego, aby go mogli przejrzeć wszyscy uczestnicy bezpośredni, z których każdego z osobna o tem zawiadomić należy. Skoro większość tych uczestników podpisem swoim da tymczasowe zezwolenie, należy plan przedłożyć Komisyi krajowej i przedstawić stosunki w których mogą być interesowane także inne osoby z powodu zmian w jakiejś służebności lub w ciężarze gruntowym lub z powodu zamierzonego urządzenia gos-

podarczego. Zarazem należy donieść, czy te stosunki uporządkowano zgodnym sposobem lub też zastrzeżono orzeczeniu władzy (§. 32. ustawy państwowej).

§. 92.

Jeżeli plan komasacyjny nie odpowiada postanowieniom §. 64., albo jeżeli nie może służyć za podstawę do dalszych dochodzeń z powodu innych ważnych braków, do których należy zaliczyć mianowicie niedostateczne uchylenie rozrzucenia gruntów, ma Komisya krajowa polecić uczestnikom, aby przedłożyli poprawiony plan, trzymając się zawsze przepisów §. 91.

We wszystkich innych wypadkach ma Komisya krajowa wyznaczyć do takiej komasacyi komisarza miejscowego, ogłosić publicznie w sposób przepisany §. 68 dzień, od którego zaczyna się jego działalność urzędowa, a następnie z wykluczeniem odwołania do Komisyi ministeryalnej orzec na podstawie dochodzeń, dokonanych przez komisarza na miejscu, czy należy natychmiast przystąpić do wyłożenia planu komasacyjnego według podanych poniżej przepisów, czy też przed tem jeszcze uzupełnić dochodzenie ze względu na orzeczenia zastrzeżone przy końcu §. 91, zaś w razie potrzeby i w innych kierunkach (§. 33. ustawy państwowej).

§. 93.

Bliższe przepisy do powyższych postanowień tyczące się urządzenia służby technicznej, przygotowania i ułożenia planu komasacyjnego, skali map i planów, urzadzenia robót geodetycznych, dopuszczalnych różnic pomiarowych i rachunkowych, postępowania, którego się trzymać należy przy bonitacyi i obliczeniach, wydzielenia poszczególnych gruntów na to, aby je w swoim czasie sprzedać w celu pokrycia lub pomniejszenia kosztów komasacyi, okoliczności uwzględnić się mających przy projektowaniu wspólnych urządzeń gospodarczych, co do formularzy i t. d. mają być wydane w porozumieniu z Wydziałem krajowym w drodze rozporządzeń.

C) Wyłożenie i wytyczenie planu komasacyjnego i powzięcie o nim uchwały ostatecznej.

§. 94.

Plan komasacyi, bez względu na to, czy ułożony został pod kierownictwem komisarza miejscowego, czy też bez niego przez jednego lub kilku właścicieli gruntów, przeznaczonych do komasacyi, należy wyłożyć w gminach obszaru komasacyjnego, do publicznego przejrzenia przez wszystkich interesowanych przez dni 30. Komisarz miejscowy ma go na gruncie wytyczyć i na żądanie interesowanych objaśnić.

Miejsce i czas wyłożenia, jakoteż wytyczenie planu komasacyjnego, należy zapowiedzieć edyktem, który ma być ogłoszony w urzędowej gazecie krajowej i równocześnie we wszystkich gminach okręgu komasacyjnego z wezwaniem zarówno bezpośrednich jak pośrednich interesowanych, ażeby swoje zarzuty co do planu w przeciągu 45 dni, licząc od pierwszego dnia wyłożenia go w gminie, zgłosili do komisarza miejscowego, albo pisemnie, albo ustnie do protokołu (§. 34. ustawy państwowej).

§. 95.

O zarzutach wniesionych wskutek tego wezwania, orzeka Komisya krajowa, a w drodze odwołania Komisya ministeryalna.

Termin odwołania wynosi 14. dni i zaczyna się z dniem, następującym bezpośrednio po dniu doręczenia orzeczenia Komisyi krajowej (§. 30. ustawy państwowej).

§. 96.

Jeżeli w terminie edyktalnym, oznaczonym w §. 94., nie wniesiono żadnych zarzutów przeciw planowi komasacyjnemu, albo jeżeli podniesionych przeciw niemu zarzutów nie uwzględniła Komisya krajowa, względnie Komisya ministeryalna, należy się postarać o to, aby uczestnicy bezpośredni powzięli ostateczną uchwałę co do planu komasacyjnego. Jeżeli natomiast wskutek podniesionych zarzutów zarządzono zmiany w planie komasacyjnym, wówczas komisarz miejscowy ma poprzednio ten plan przerobić odpowiednio do wydanych orzeczeń Komisyi krajowej i ministeryalnej, następnie wytyczyć go ponownie na gruncie, jeżeli Komisya krajowa uzna to za potrzebne dla uwidocznienia tych zmian, a w końcu ma się postarać o ostateczną uchwałę bezpośrednich uczestników (§. 97).

Ostateczna uchwała bezpośrednich uczestników co do planu komasacyjnego odpada, jeżeli ustawą krajową zarządzono komasacyę w celu skutecznego przeprowadzenia nawodnienia lub osuszenia większych obszarów (§. 36 ustawy państwowej).

§. 97.

Ostateczna uchwała co do planu komacyjnego zapada pod przewodnictwem komisarza miejscowego przez głosowanie bezpośrednich uczestników.

Plan komasacyjny uważa się wtedy za przyjęty, gdy większość bezpośrednich uczestników komasacyi nań się zgodziła, a czysty przychód katastralny z gruntów przeznaczonych do komasacyi, należących do tej większości wynosi najmniej dwie trzecie części czystego przychodu katastralnego wszystkich gruntów, przeznaczonych w tym obszarze do komasacyi (§. 37. ustawy państwowej).

§. 98.

Do głosowania ma komisarz miejscowy przygotować spis bezpośrednich uczestników komasacyi i podać w nim czysty dochód katastralny ich gruntów, włączonych do komasacyi, oraz dodać dwie rubryki: „Za planem komasacyjnym“ i „Przeciw planowi komasacyjnemu“.

O terminie wyznaczonym do głosowania, który ma wynosić najmniej ośm godzin, należy zawiadomić wszystkich uczestników bezpośrednich z osobna, a prócz tego należy ogłosić odpowiednie obwieszczenie w gminach okręgu komasacyjnego przynajmniej na trzy dni przed terminem głosowania.

Każdy bezpośredni uczestnik może w ciągu oznaczonego terminu oddać swój głos za planem komasacyjnym lub przeciw niemu. Oddawać głos może uczestnik bezpośredni tylko sam osobiście lub przez osoby umocowane w myśl §. 52., a dzieje się to w ten sposób, że odnośna osoba w obecności komisyi kierującej głosowaniem wpisuje sama lub w razie nieumiejętności pisania poleci wpisać swoje nazwisko w rubrykę rejestru za planem komasacyjnym lub przeciw niemu. Ograniczające, warunkowe lub inne uwagi nie są dopuszczalne przy tem wpisywaniu i będą uważane tak, jakby ich nie

dodano. Komisya do głosowania składa się z komisarza miejscowego jako przewodniczącego i dwóch przez niego powołanych bezpośrednich uczestników komasacyi.

§. 99.

Jeżeli co do gruntów wspólnych, wciągniętych w komasacyę a nie podlegających podziałowi podług §. 7., współwłaściciele mają mieć razem jeden głos w myśl §. 30, i jeżeli można przewidzieć, iż rozprawa z tymi współwłaścicielami celem oznaczenia i oddania tego głosu mogłaby wstrzymać lub utrudnić przebieg głosowania w zwyczajnym terminie §. 98, natenczas należy odnośnie do tych gruntów rozpisać osobne terminy, odpowiedni czas trwające. Na tych terminach należy spisać protokolarnie głosy, oddane za te grunta przez współwłaścicieli i rezultat ostateczny wynikający z nich podług §. 30. Rezultat ten wpisze komisarz miejscowy do rejestru głosowania powołując się na protokół.

§. 100.

Jeśli wspólne grunta mają być z powodu komasacyi podzielone w myśl postanowienia §. 7., z mocy ustawy, naówczas należy wszystkich tych, których udziały w tych wspólnych gruntach mają być zastąpione ekwiwalentami, wpisać z urzędu wraz z czystym przychodem katastralnym z tych wspólnych gruntów w rubrykę głosujących za planem komasacyjnym. Ci, którzy nadto z powodu innych własnych gruntów uczestniczą bezpośrednio w komasacyi, mają co do tych ostatnich gruntów zastrzeżone prawo głosowania według §. 98., względnie §. 99., niezawiśle i odrębnie od wymienionego wyżej wpisu.

§. 101.

Kto mimo przepisanego ustawą zawiadomienia o terminie głosowania nie odda swego głosu w tym terminie w formie przepisanej, ma być po ukończeniu terminu wezwanym przez komisarza miejscowego, ażeby w przeciągu trzech dni, licząc od dnia, następującego po dniu doręczenia wezwania, oddał swój głos na piśmie. Wezwanie to ma mieć wyraźny dodatek, że ponowne wstrzymanie się od oddania głosu lub przysłanie nieokreślonego lub warunkowego oświadczenia będzie uważane za zgodzenie się na plan komasacyjny.

Tych, którzy po takiem wezwaniu nie głosują, lub złożą oświadczenie nieokreślone albo warunkowe, należy wpisać w rubrykę głosujących za planem komasacyjnym, a przytem dodać uwagę, zawierającą powołanie się na niniejsze postanowienie.

§. 102.

Wynikający z głosowania stosunek głosów ma komisarz miejscowy natychmiast po ukończeniu głosowania publicznie ogłosić w gminach, należących do okręgu komasacyjnego i wezwać tych uprawnionych do głosowania, którzy uważają się za pokrzywdzonych postępowaniem, jakiego się trzymano przy głosowaniu, lub obliczeniem głosów, ażeby w ciągu dni czternastu, licząc od dnia tego ogłoszenia, zgłosili u komisarza miejscowego pisemnie, albo podali ustnie do protokołu swoje zażalenia.

Po upływie tego czasu przedkłada komisarz miejscowy komisyi krajowej plan komasacyjny, protokół głosowania i wniesione zażalenia (§. 38. ustawy państwowej).

§. 103.

Komisya krajowa orzeka o tych zażaleniach bez odwołania a następnie, decyduje o komasacyi zatwierdzając plan komusacyjny, albo odmawiając zatwierdzenia.

Jeżeli przy głosowaniu nad planem komasacyjnym okazała się większość wymagana w §. 97. wówczas zatwierdza go Komisya krajowa, oświadcza że mniejszość bezpośrednich uczestników musi się na tej podstawie zgodzić na komasacyę i udziela komisarzowi miejscowemu potrzebnych wskazówek do przeprowadzenia tego planu.

Jeżeli przy głosowaniu nie było takiej większości, wtedy Komisya krajowa nie zatwierdza planu komasacyjnego i zamyka postępowanie komasacyjne z zastrzeżeniem wydania dodatkowego orzeczenia o kosztach.

Jeżeli ustawą krajową zarządzono komasacyę w celu skutecznego nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni w takim razie Komisya krajowa ma prawo zadecydować o komasacyi zaraz po rozstrzygnięciu zarzutów, podniesionych w ciągu terminu edyktalnego (§. 94.) przeciwko planowi komasacyjnemu.

Przeciwko planowi komasacyjnemu zatwierdzonemu przez Komisyę krajową, nie można ani wnosić odwołania, ani żądać przywrócenia do poprzedniego stanu. (§. 39. ustawy państwowej).

§. 104.

Orzeczenie Komisyi krajowej wydane w myśl §. 103., a zawierające potwierdzenie lub niepotwierdzenie planu komasacyjnego jako też zarządzenia Komisyi krajowej, odnoszące się do wykonania zatwierdzonego planu ma komisarz miejscowy ogłosić w gminach okręgu komasacyjnego, oraz doręczyć je każdemu bezpośredniemu uczestnikowi i każdemu komu służy prawo wypowiedzenia według §. 38.

§. 105.

Jeżeli wartość gruntu, przeznaczonego do komasacyi albo wartość przedmiotu pozostawionego do osobnej oceny uległa przed oddaniem nowemu właścicielowi zmniejszeniu choćby skutkiem przypadkowego wydarzenia, może nowy właściciel w ciągu 60 dni po wykonaniu odnośnej części planu komasacyjnego żądać od dawnego właściciela dodatkowego wyrównania wartości. Takie wyrównanie ma nastąpić w ziemi, jeżeli zmniejszenie wartości dotyczy gruntu i jeżeli to jest możliwe bez znacznego naruszenia nowego układu posiadłości we wszystkich innych przypadkach w pieniądzach.

Jeżeli przy wykonaniu komasacyi wkradł się błąd pomiarowy lub rachunkowy, może uczestnik ponoszący stąd szkodę, w ciągu roku po wykonaniu odnośnej części planu komasacyjnego, zażądać odszkodowania w pieniądzach od tego, komu ów błąd wyszedł na korzyść. Jeżeli jednak ten błąd dotyczył ziemi — może żądać odszkodowania w ziemi, o ile to jest możliwem bez znacznego naruszenia nowego układu posiadłości.

Ten, komu wskutek niewykonania zarządzeń, jakie władza wydała w celu przejścia z istniejących stosunków do nowego ukształtowania posiadłości gruntowej zmniejszyły się pożytki z gruntów przyznanych mu jako ekwiwalent, może w ciągu dni 60. po wykonaniu odnośnej części planu komasacyjnego zażądać od dawnego właściciela tych gruntów odszkodowania w pieniądzach (§. 40. ustawy państwowej).

§. 106.

Jeżeli stosunki posiadłości gruntowej, wzięte za podstawę planu komasacyjnego, w czasie między zatwierdzeniem a wykonaniem planu, zmieniły się wskutek siły wyższej (np. zmiana biegu wód, trwałe spustoszenia przez wodę, usunięcie się ziemi i t. p.) tak znacznie, że przewidziane w §. 105. wyrównanie wartości nie może złemu zaradzić, Komisya krajowa może na żądanie jednego z bezpośrednich uczestników uchylić plan komasacyjny całkowicie lub częściowo i o ileby według okoliczności komasacya była jeszcze możliwą i pożądaną, zarządzić ponownie prace przygotowawcze i ułożenie nowego planu komasacyjnego. Przeciw takiemu zarządzeniu ma każdy bezpośredni uczestnik prawo wnieść odwołanie do Komisyi ministeryalnej w przeciągu dni 14 licząc od dnia doręczenia takiego zarządzenia. (§. 41. ustawy państwowej).

§. 107.

Co do nowych stosunków urządzenia niw i stosunków prawnych, wynikających z planu komasacyjnego, nie mniej co do tych stosunków, które dotyczą założenia, użytkowania i utrzymania połączonych z komasacyą urządzeń gospodarczych, o ile plan komasacyjny sam przez się nie wystarcza do dokładnego wyjaśnienia stanu rzeczy, winien komisarz miejscowy sporządzić osobny dokument i w toku instancyi przeprowadzić odnośne rozprawy.

Dokument ten może być rozdzielony na dwie części i to w taki sposób, że w głównym dokumencie uwidoczniony będzie nowy stan posiadania, inne zaś tego stanu posiadania bezpośrednio niedotyczące punkta będą zamieszczone w dodatkowym dokumencie.

§. 108.

Jeżeli przy wykonaniu planu komasacyjnego okaże się, że ze względu na nowe odgraniczenie parcel i posiadłości, powstałych przy komasacyi, byłoby pożądanem przedsięwziąć zmianę w granicach gminy winien komisarz miejscowy spowodować w tym kierunku dochodzenie stosownie do obowiązujących ustaw i przepisów.

§. 109.

W celu sprostowania księgi gruntowej i utrzymania ewidencyi katastru podatku gruntowego należy doręczyć wyższemu Sądowi krajowemu i krajowej władzy skarbowej po jednej kopii planu geometrycznego (sytuacyjnego) stanowiącego podstawę zatwierdzonego planu komasacyi, tudzież po jednym odpisie innych potrzebnych dowodów.

§. 110.

Zamknięcie postępowania komasacyjnego ma Komisya krajowa ogłosić publicznie w sposób przewidziany w §. 68.

Od dnia tego ogłoszenia ustaje właściwość władz komasacyjnych tak, że one odtąd są właściwemi tylko jeszcze dla orzeczeń o roszczeniach, przewidzianych w §. 105. (§. 32 ustawy państwowej).

§. 111.

Bliższe przepisy do powyższych postanowień o wyłożeniu i wytyczeniu planu komasacyjnego, o ostatecznej uchwale o nim,

o jego wykonaniu i o sporządzeniu dokumentu, o którym mowa w §. 107. będą wydane w drodze rozporządzenia.

§. 112.

Jeżeli komasacya gruntów rolnych następuje w połączeniu z podziałem albo regulacyą, natenczas w celu ustalenia stosunków, które dotyczą gruntów wspólnych a mają być uwzględnione przy wykonaniu planu komasacyjnego, należy postąpić według postanowień §§. 60—66 ustęp 1—3, 67—76, ustęp 1—3, 77—79, 87, 88, i 96. ustawy z dnia . . . . . a zresztą według postanowień niniejszej ustawy.

Atoli w takim wypadku przy układaniu rejestru praw udziałowych przepisanem w §. 76. ustawy z dnia . . . . . nie ma miejsca oszacowanie wspólnych gruntów, przeciwnie ma ono w myśl §. 79. niniejszej ustawy stanowić część składową planu bonitacyjnego, który się układa dla obszaru komasacyjnego. Również nie mogą być stosowane postanowienia §§. 66. ustęp 4. i 76. ustęp 4. ustawy z dnia . . . . .

§. 113.

Jeżeli z powodu komasacyi gruntów rolnych ma przyjść do skutku regulacya praw użytkowania lub zarządu wspólnych gruntów, natenczas celem przygotowania, ułożenia i wykonania planu regulacyjnego należy postąpić według postanowień §§. 60—66. al. 1—3, §§. 70—76. alinea 1—3, §§. 77—106. ustawy z dnia . . . . .

Rozdział piąty.

Koszta komasacyi.

§ 114.

Wynagrodzenie komisarza miejscowego, wydatki na jego podróże i na kancelaryę ponosi skarb państwa (§. 43. ustawy państwowej).

§. 115.

Co do dalszych kosztów obowiązują postanowienia następnych paragrafów niniejszej ustawy także wtedy, gdy komasacya gruntów rolnych odbywa się w połączeniu z podziałem lub regulacyą (§. 112) lub gdy przy sposobności komasacyi następuje regulacya W tych wypadkach kwoty potrzebne na odszkodowania, oznaczone w drugim ustępie §. 21. ustawy z dnia . . . . . należy wliczyć do kwot wymienionych w §. 119. l. 3. niniejszej ustawy.

§. 116.

Fundusz krajowy ponosić będzie:

1. Koszta wysłania delegata Wydziału krajowego w myśl §. 69.
2. Wynagrodzenia, koszta podróży i koszta biurowe personalu technicznego potrzebnego do prac geometrycznych (§. 73.) tudzież koszta zakupna potrzebnych map;
3. Wynagrodzenia i koszta podróży potrzebnych ewentualnie techników melioracyjnych i leśnych, oraz dozorców melioracyjnych;

4. Ewentualne wynagrodzenia za inne prace lub materyały użyte dla ogólnych celów komasacyi.

Koszta wymienione pod 2—4 będzie ponosić fundusz krajowy przez lat 15, licząc od wejścia w życie tej ustawy.

§. 117.

Lokalności potrzebne w siedzibie urzędowej komisarza miejmiejscowego dla prac komisarza miejscowego i tych, którzy w myśl §. 69. mają z nim współdziałać, winny być dostarczone, utrzymywane i opalane na rachunek tych, którzy bezpośrednio są interesowani w komasacyach jednocześnie przeprowadzanych.

Lokalności potrzebnych ewentualnie dla prac powyższych funkcyonaryuszów poza siedzibą urzędową komisarza miejscowego dostarczą bezpłatnie w ten sam sposób bezpośrednio interesowani odnośnego obszaru komasacyjnego. Ci bezpośrednio interesowani obowiązani są także dostarczyć pomocników do prac geometrycznych, rekwizytów potrzebnych a łatwych do sporządzenia jako to: kołków do pomiarów, tyk sygnałowych i t. p.

Jeżeli miejsce pracy w obrębie obszaru komasacyjnego, w którem mają przeprowadzić czynność urzędową komisarz miejscowy lub osoby przy nim współdziałające w myśl §. 69. oddalonem jest od biura albo od miejsca pomieszczenia wspomnianych funkcyonaryuszów niemniej niż o 3 a nie więcej niż o 15 kilometrów, mają bezpośrednio interesowani dostarczyć bezpłatnie podwód celem przewiezienia owych osób do tego miejsca i odwiezienia ich napowrót do biura, względnie do miejsca zamieszkania. Obowiązek ten nie odnosi się do członków wydziału uczestników.

W razie niedopełnienia w należytym czasie i sposobie obowiązków określonych w tym paragrafie, komisarz miejscowy ma prawo postarać się o to, czego nie dostarczono a wynikłe ztąd koszta pokryć w myśl §. 119.

§. 118.

Dyety i koszta podróży znawców potrzebnych do szacowania oraz wynagrodzenia ludzi użytych do wskazywania granic ponoszą również bezpośrednio interesowani w danym obszarze komasacyjnym, a to w stosunku do wartości udziałów, z jakimi uczestniczyli w komasacyi.

§. 119.

Z funduszu krajowego asygnowany będzie komisarzowi miejscowemu fundusz podręczny do wyrachowania się, ustanowiony w miarę przypuszczalnego zapotrzebowania, z którego komisarz pokrywać będzie zaliczkowo: 1) koszta wynikłe z zastosowania końcowego ustępu §. 117. 2) koszta określone w §. 118. 3) kwoty potrzebne na wypłatę wynagrodzeń w gotówce, które mają być uiszczone przez poszczególnych bezpośrednio interesowanych (§§. 27, 90, 100). Kwoty wymienione pod 3) zaliczone będą przez komisarzu miejscowego wtedy jedynie, jeśli tego zażąda obowiązany do ponoszenia tych kwot.

§. 120.

Co do ostatecznego ponoszenia kosztów, względnie co do obowiązku zwrotu kwot zaliczonych w myśl §. 119. z funduszu podręcznego komisarza rozstrzyga, na podstawie przepisów tego rozdziału

w pierwszej instancyi komisarz miejscowy, a w drugiej i ostatniej instancyi komisya krajowa (§. 57.). Wyjątek stanowią wypadki, w których kwestya tychże kosztów ma być rozstrzygniętą w myśl ostatniego ustępu §. 121. razem z główną sprawą, w tym bowiem razie tok instancyi w sprawie głównej stosuje się także i do kosztów.

§. 121.

Koszta niewymienionie w poprzednich ustępach a w szczególności:

1. koszta powstałe dla interesowanych wskutek osobistego ich udziału w rozprawach, lub z powodu wysłania pełnomocnika i utracone wskutek tego korzyści;

2. koszta porady prawnej lub fachowej, poniesienie przez poszczególnych uczestników;

3. koszta wyłożone na odpisy protokołów rozpraw lub innych aktów i kopii planów żądanych przez strony;

4. koszta rozpraw, które ze względu na prawidłowy tok komasacyi były zbędne i które tylko dla osobistych korzyści uczestników przez tychże wywołane zostały;

5. koszta rozpraw spowodowanych z winy interesowanych zwłaszcza w wypadku §. 48. albo przez podniesienie lekkomyślnych roszczeń lub podobnych zarzutów;

6. Koszta odznaczenia granic znakami granicznymi, koszta ewentualnych odszkodowań pieniężnych za gospodarcze urządzenia bądź wspólne bądź takie, których przeznaczeniem jest podnieść użyteczność tylko niektórych ekwiwalentów (§§. 9, 86), jakoteż wynagrodzenia pieniężne w razie przeniesienia budynków (§. 27.) mają ponosić odnośni uczestnicy względnie ci, którzy koszta te zawinili, sami i bezpośrednio, to jest bez zaliczki z funduszu oznaczonego w §. 119. Co do kosztów i odszkodowań za wspólne gospodarcze urządzenia i co do wynagrodzeń w razie przeniesienia budynków może Wydział krajowy w miarę funduszów przez Sejm na ten cel przyzwolonych udzielać pożyczek lub zapomóg (subwencyi) w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie.

O tem czy w pewnej sprawie zachodzi wypadek przewidziany pod l. 4. albo 5. i o ile przegrywający sprawę winien jest zwrócić koszta użycia doradców prawnych i fachowych, spowodowane własnem zawinieniem, należy orzec w toku rozprawy razem ze sprawą główną.

§. 122.

Ci, którzy w myśl poprzednich postanowień mają ostatecznie ponieść koszta zaliczone przez komisarza miejscowego, są w razie niewykonania planu komasacyjnego obowiązani zwrócić te zaliczki w ciągu dni 30 po doręczeniu odpowiedniego nakazu płatniczego.

Jeżeli plan komasacyjny zostanie wykonany w takim razie te zaliczki, o ile się ich nie pokryje z przewidzianej planem komasacyjnym sprzedaży przeznaczonych w tym celu gruntów, uważa się tylko za pożyczkę udzieloną z funduszu krajowego na zapłacenie przypadającej części kosztów komasacyi, jakoteż na zapłacenie pieniężnego wyrównania, które ma być uiszczonem. Pożyczka ta, podobnie jak pożyczka udzielona z funduszu krajowego na pokrycie kosztów i odszkodowań za wspólne urządzenie gospodarcze i wynagrodzeń w razie przeniesienia budynków ma być zwróconą funduszowi krajowemu w pięciu równych ratach rocznych, z odsetkami cztery od sta rocznie, a to od czasu, w którym uznano postępowanie komasacyjne za ukończone (§. 110.), albo od chwili ewentualnie późniejszej, w której udzieloną została zaliczka.

Wydział krajowy może rozłożyć spłatę na większą ilość lat

§. 123.

O ile takich pożyczek według potwierdzenia władz użyto na cel oznaczony, ciężą wierzytelności z pożyczki na ekwiwalentach, przyznanych dłużnikowi i mają być zaspokojone bezpośrednio po podatkach i opłatach rządowych przed wierzytelnościami hipotecznemi, jeżeli jednak te grunta są obciążone zobowiązaniami na rzecz spółek wodnych w myśl §. 23. ustawy państwowej z 30. maja 1869, (Dz. u. p. Nr. 93.) bezpośrednio po tychże.

Takie same pierwszeństwo służy procentom od owych wierzytelności, zalegającym nie dłużej jak trzy lata. Wierzytelności te należy uwidocznić w księgach gruntowych (§. 44. ustawy państwowej)

§. 124.

Koszta komasacyi, względnie płatne procenta i raty pożyczek udzielonych w tym celu z fnnduszu krajowego, mają być ściągane w drodze egzekucyi politycznej. Zresztą bliższe przepisy do powyższych postanowień o kosztach komasacyi, wydane zostaną w drodze rozporządzenia.

Rozdział szósty.

Postanowienia końcowe.

§. 125.

Termin, od którego niniejsza ustawa ma wejść w życie, oznaczą po ułożeniu odnośnych rozporządzeń, Ministrowie powołani do wykonania tej ustawy w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Termin ten będzie ogłoszony w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

§. 126.

Szczegółowe postanowienia potrzebne na wypadek komasacyi, zarządzonej ustawą krajową w celu odpowiedniego przeprowadzenia nawodnienia lub osuszenia większych przestrzeni, co do odgraniczenia obszaru komasacyjnego i gruntów przeznaczonych do komasacyi, określi w każdym poszczególnym wypadku osobna ustawa krajowa w granicach ustawy państwowej z 7. czerwca 1883. (Dz. u. p. Nr. 92.)

§. 127.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i skarbu.

4. Z całego Sejmu:

Członkowie: Abrahamowicz Edward, właściciel dóbr.
Hr. Gołuchowski Adam, właściciel dóbr.
Gorayski August, właściciel dóbr.
Dr. Loewenstein Natan, adwokat.
Kraiński Władysław, Prezes Towarzystwa kredytowego ziemskiego.
Męciński Józef, właściciel dobr.

Zastępcy: Dr. Czaykowski Władysław, adwokat w Przemyślu.
Dydyński Maryan, właściciel dóbr.
Dr. Lewicki Konstanty, adwokat we Lwowie.
Rayski Albin, właściciel dóbr.
Sękowski Stefan, właściciel dóbr.
Torosiewicz Mikołaj, właściciel dobr.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 6. lutego 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Tadeusz Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. W. 6081/98.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z propozycyą do wyboru członków i zastępców do krajowej Komisyi ogólnego podatku zarobkowego.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania Komisyi podatkowej w przedmiocie wyboru przez Sejm 10 członków i tyluż zastępców do krajowej Komisyi ogólnego podatku zarobkowego, jakoteż 12 członków i tyluż zastępców do Komisyi rekursowej w sprawach podatku dochodowego osobistego powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 24. stycznia 1898 następujące uchwały:

1. Wybór 10 członków i tyluż zastępców dla Komisyi krajowej podatku zarobkowego, tudzież 12 członków i tyluż zastępców dla Komisyi rekursowej podatku dochodowego osobistego dokona się kuryami po 2 członków i 2 zastępców z każdej kuryi, zaś resztującą liczbę członków i tyluż zastępców wybierze się z całego Sejmu.

2. Wzywa się Wydział krajowy do rychłej propozycyi osób w ten sposób wybrać się mających w myśl ustępu trzeciego §. 19. ustawy państwowej z dnia 25. października 1896 roku l. 220 dz. u. p. wymagane kwalifikacye posiadających.

W wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi wymienionych powyżej obywateli do wyboru na członków i zastępców do krajowej Komisyi ogólnego podatku zarobkowego. Propozycye co do wyboru Komisyi rekursowej w sprawach podatku osobisto-dochodowego, przedkłada Wydział krajowy osobnem, równoczesnem sprawozdaniem.

W układaniu listy kandydatów do krajowej Komisyi podatku zarobkowego, Wydział krajowy był ograniczony warunkami, w ustępie 3. §. 19. ustawy o podatkach osobistych wymienionemi. Mógł przeto przedstawiać tylko osobistości, które opłacają podatek zarobkowy i musiał ile możności uwzględniać wszystkie cztery klasy opodatkowanych tj. płacących nad 1000 zł. podatku zarobkowego — od 150 zł. do 1000 zł. — od 30 zł. do 150 zł. i do 30 zł. — (§. 12 ust. o pod. osob.).

Zwraca przytem Wydział krajowy uwagę, że gdy według ustępu 1. §. 2. wspomnianej ustawy przedsiębiorstwa, do publicznego składania rachunków obowiązane, nie podlegają ogólnemu podatkowi zarobkowemu, przeto w myśl §. 19 kierownicy takich przedsiębiorstw tylko w takim razie byliby wybierani do krajowej Komisyi podatku zarobkowego, gdyby oprócz swego stanowiska jako kierownicy, prowadzili osobiście prywatne przedsiębiorstwo podlegające ogólnemu podatkowi zarobkowemu.

Kandydaci, których Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi do wyboru przedstawia — są:

1. Z kuryi wielkiej własności:

Członkowie: Jędrzejowicz Stanisław właśc. dóbr.
ks. Sapieha Władysław, właśc. dóbr.
Zastępcy: Cieński Leszek, właśc. dóbr.
Dąmbski Stanisław, właśc. dóbr.

2. Z kuryi miast i Izb handlowych:

Członkowie: Ciuchciński Stanisław, rękodzielnik ze Lwowa.
Zieleniewski Edmund, fabrykant z Krakowa.
Zastępcy: Rudnicki Józef, kupiec z Krakowa.
Wczelak Józef, fabrykant ze Lwowa.

3. Z małej własności:

Członkowie: Szwed Wojciech, właściciel realności i przedsiębiorca.
Dr. Fedak Stefan, adwokat.
Zastępcy: Lewiński Jan, właściciel realności i przedsiębiorca.
Dr. Kułaczkowski Jarosław, dyrektor „Dnistra".

4. Z całego Sejmu:

Członkowie: Czecz Karol, właśc. dóbr.
Dr. Jahl Władysław, adwokat z Jarosławia.
Lewicki Włodzimierz, notaryusz z Winnik.
Wiśniewski Leonard, właśc. realności i przedsiębiorca.
Zastępcy: Bar. Brunicki Adolf, właśc. dóbr.
Seeling Ludwik, fabrykant, pełnomocnik dóbr. Arcyks. Rainera.
Spożarski Michał, rękodzielnik ze Lwowa.
Vayhinger Adolf, notaryusz z Tarnowa.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 6. lutego 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni m. p.

Sprawozdawca:
T. Romanowicz m. p.
Członek Wydziału krajowego.

L. S. 1.776.

Nr. 244

Sprawozdanie

Komisyi bankowej w przedmiocie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym za rok 1896.

Wysoki Sejmie!

W dwojakim kierunku objawia się czynność Komisyi bankowej.

Przedmiotem jej rozpatrywania jest raz absolutoryum z rocznych rachunków Dyrekcyi Banku krajowego, a powtóre sprawozdanie Wydziału krajowego o działalności Banku krajowego, o całości jego funkcyonowania.

W kwestyi pierwszej wychodzi Komisya z założenia, iż rachunkowa kontrola Wys. Sejmu nad Bankiem krajowym odbywać się powinna niejako w toku instancyi.

W myśl wyraźnych postanowień statutu Banku krajowego Rada nadzorcza w pierwszym rzędzie powołaną jest do ścisłej kontroli jego czynności i do czuwania nad jego bezpieczeństwem (§. 108. tamże), ona ma obowiązek przekonywania się o stanie funduszów Banku i o prowadzeniu interesów, niemniej obowiązek szkontrowania kas i rewizyi ksiąg (§. 109., 15. stat.), a szczegółowa ta kontrola Rady nadzorczej stoi pod zwierzchniczym nadzorem Wydziału krajowego, jako reprezentanta Wysokiego Sejmu. Nadzór ten wykonuje Wydział krajowy tak bezpośrednio jakoteż przez komisarza swego ustanowionego w myśl ustawy z dnia 24. kwietnia 1874, dz. p. p. Nr. 48 (§. 112., ustęp 7. i 12. statutu).

Statutem tedy powołane instancye do nadzoru i kontroli tak bilansu jak i zamknięcia rachunkowego Banku są: Rada nadzorcza i Wydział krajowy; a skoro zestawienia te przeszły podwójny filtr tych dwu powołanych instancyj, skoro w szczególności Wydział krajowy, wykonujący z całą ścisłością kontrolę nad ogółem działalności Banku, zbadał sprawozdaniem Rady nadzorczej przedłożone mu: bilans, zamknięcie rachunków i inwentarz majątkowy Banku krajowego za rok 1896, przeto Komisya bankowa, polegając zgodnie z przepisami statutów w tym względzie na sprawozdaniu Wydziału krajowego, jako zastępcy Wysokiego Sejmu, wnosi na udzielenie Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1896.

Przechodząc do sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym, przekazanego komisyi bankowej uchwałą Wysokiego Sejmu z 28. grudnia 1897., przystępuje komisya do oceny akcyi tegoż Banku we wszystkich kierunkach jego statutowego zakresu działania.

Jedną z najważniejszych kwestyi ekonomicznych i gospodarczych, która od 20 lat nie schodzi z porządku obrad Wysokiego Sejmu,—sprawa melioracyi gruntowej — doczekała się w ubiegłym roku, o ile wymaga współdziałania Banku krajowego, formalnego załatwienia.

Wychodząc z założenia, że w dzisiejszych czasach gospodarstwo na roli — nie mogąc się terytoryalnie rozszerzyć — musi stawać się intenzywniejszem, dał Wysoki Sejm we wielokrotnych rezolucyach wyraz swojemu postanowieniu, iż należy otworzyć nowe źródło kredytu dla takich melioracyi, które — aczkolwiek wykonywane w prywatnym interesie jednostek — przecież jednocześnie przez podniesienie istotnej wartości ziemi wchodzą w zakres ogólnego interesu kraju. Niemniej było dążeniem prawodawstwa państwowego, stworzyć na cele melioracyjne nowe źródło kredytu przez nadanie mu przywileju hipotecznego przed innymi wierzycielami, a dążenie to znalazło wyraz w ustawie państwowej z dnia 6. lipca 1896 (Nr. 144 dz. p. p.) „o pożyczkach melioracyjnych."

Ustawa ta jednak nie zdołała przeprowadzić konsekwetnie myśli przewodniej, jaką miał Wysoki Sejm, kiedy domagał się specyalnych ustawowych norm dla kredytu melioracyjnego, a wskutek tego zdaniem komisyi chybiła celu. W szczególności nie zdaje się odpowiadać celowi ułatwienia kredytu melioracyjnego także dla zadłużonego właściciela; albowiem udzielony nią przywilej pierwszeństwa pożyczki melioracyjnej przed innymi ciężarami hipotecznymi służy jej tylko o tyle, o ile przez roboty melioracyjne uzyskany został faktyczny przyrost wartości meliorowanego gruntu: a nadto według §: 5. tej ustawy egzekucyą w celu ściągnięcia rent melioracyjnych można prowadzić jedynie tylko na grunt meliorować się mający, nie zaś na inny majątek biorącego pożyczkę melioracyjną.

Ustawa w ten sposób wprowadza nowy rodzaj pożyczki, z której żadne zobowiązanie osobiste nie wynika, a nadto tworzy pierwszeństwo hipoteczne zawisłe od warunku, którego spełnienie nie zależy od dającego kredyt, ale od okoliczności niepewnych, które się w przyszłości ziścić mogą, ale nie muszą.

Nie dziw więc, że Bank krajowy, zarówno jak i podobne jemu instytucye pozakrajowe, nie mógł się zrazu zdecydować na wydanie nowych obligacyi melioracyjnych na podstawie wspomnianej ustawy. Wprawdzie Bank krajowy czekał na wydanie rozporządzenia wykonawczego do ustawy państwowej z 6. lipca 1896; ale i to rozporządzenie Ministerstw rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i skarbu z 20. kwietnia 1897 nie usuwa wątpliwości wynikających z samej ustawy co do możności oparcia emisyi nowego rodzaju obligacyi na takiem pierwszeństwie hipotecznem, jakie przyznaje sama ustawa pożyczkowa na cele melioracyjne.

Wychodząc z założenia, że pożyczki na cele melioracyjne wobec licznych formalnych warunków, od których je ustawa z r. 1896 zawisłemi uczyniła, z początku nie będą zbyt liczne, postanowiła Dyrekcya Banku krajowego udzielać tych pożyczek na razie w gotówce za opłatą 4% odsetek i przeznaczyć na ten cel tymczasowy fundusz 250.000 zł., rezerwując sobie przystąpienie do emisyi obligacyi melioracyjnych, skoro rzeczony kapitał 250.000 zł. na cele kredytu melioracyjnego będzie wyczerpany.

Projekt ten Dyrekcyi uchwaliła Rada nadzorcza i zatwierdził go Wydział krajowy uchwałą z 23. listopada 1897, — tak, iż odtąd kredyt melioracyjny przez Bank krajowy stale udzielanym będzie.

Komisya bankowa jest zapatrywania, że w kraju naszym wypadki, w których właściciel nadmiernie obciążonej hipoteki mógłby skutecznie przystąpić do melioracyi swej posiadłości, do rzadszych liczyć się będą.

Wychodząc z tego założenia, a mając na oku jako **normalny** przedmiot melioracyi majątki, tylko długami bankowymi obciążone, widzi komisya tylko jedną alternatywę: albo roboty melioracyjne będą skuteczne, natenczas na podstawie podwyższonej wartości przedmiotu pożyczka w listach zastawnych udzieloną być może bez potrzeby specyalnych obligacyi melioracyjnych; albo będą nieskuteczne, w takim razie obligacya melioracyjna nie miałaby właściwej wartości, bo byłaby w myśl ustawy pozbawioną pierwszeństwa hipotecznego.

Wobec tego sądzi komisya bankowa, że kapitał wyznaczony przez Bank krajowy na cele melioracyjne w kwocie 250.000 zł., wystarczyć powinien, skoro kredyt melioracyjny będzie analogicznie traktowany jak kredyt budowlany, to jest, jeżeli będzie udzielany zrazu jako zaliczka w gotówce w miarę postępu robót melioracyjnych; a zamieniony zostanie na pożyczkę hipoteczną w zwyczajnych listach zastawniczych po dokonanej melioracyi, skoro okaże się wskutek niej istotnie podniesiona wartość ziemi, objawiająca się w zwiększonej rencie, a tem samem zwiększona wartość majątku, służącego za przedmiot pożyczki hipotecznej. Ten sposób załatwienia rzeczy zdaje się komisyi bankowej tem bardziej wskazanym, ile że niektóre instytucye finansowe hipoteczne, z obawy, by ich listy hipoteczne nie ucierpiały pod wpływem konsekwencyi ustawy o pożyczkach melioracyjnych, zastrzegają się przy udzielaniu pożyczek, że w razie zaciągnięcia pożyczki melioracyjnej przez dłużnika staje się kapitał dłużny odrazu płatnym. — Właściciel dóbr byłby tedy w takim razie i tak zmuszonym pożyczkę swoją skonwertować.

P o ż y c z k i h i p o t e c z n e, powstałe z kredytu melioracyjnego, powinny jednakże być krótkoterminowe; albowiem z jednej strony wynik skutecznie przedsięwziętej melioracyi pozwala na wyższą ratę amortyzacyjną, a z drugiej strony melioracyjna poprawa roli wymaga starannego utrzymywania i bez takowego nie może być skuteczność jej działania obliczoną na dłuższy okres czasu ponad lat 20.

Przechodząc do oceny działalności Banku na polu k r e d y t u h i p o t e c z n e g o konstatuje komisya, że Bank krajowy w roku 1896 wypłacił 1.139 pożyczek hipotecznych w łącznej walucie 5,801.000 zł. Z ogólnej sumy listów zastawnych nominalnej wartości 39,959.800 zł., które z dniem 31. grudnia 1897 w obiegu pozostały, przypada na dobra ziemskie 381 pożyczek w łącznej sumie 14,149.187 zł., na domy murowane w miastach 1924 pożyczek w łącznej sumie 21.954.704 zł. 13 ct., a na drobną własność rustykalną 5 518 pożyczek w ogólnej sumie, 3,855.900 zł. 60 ct.

Oceniając działalność Banku krajowego w dziale hipotecznym, nie może komisya pominąć zatrważającego faktu nadmiernie wzrastającego obciążenia większej własności.

Kiedy w roku 1889 wskutek wykupna prawa propinacyi 62 milionów wpłynęło do kraju, sądzić należało, że kwota ta z natury indemnizacyi realnego prawa zostanie przedewszystkiem użytą na depuracyą hipotek własności tabularnej.

Tymczasem tylko w roku 1890 i 1891 umorzenie długów hipotecznych przewyższało sumę nowego obciążenia, a od r. 1892 począwszy, nowe długi hipoteczne własności tabularnej stale a znacznie przewyższają umarzanie dawnych długów, rodząc w konsekwencyi ciągłe podwyższanie obdłużania większej własności. Podczas kiedy suma nowych pożyczek na dobra ziemskie zaciągniętych w roku 1889 łączną kwotę 11,870.026 zł. wynosiła, wzmogła się ona w następnych latach do kwoty 21,452.782 zł. w r. 1893, a w następnym roku doszła nawet do sumy 25,978.237 zł. w. a.

Równolegle z tym objawem okazuje się też w tymże samym czasie niezmierny wzrost transakcyi o kupno i sprzedaż dóbr ziemskich.

Podczas kiedy w roku 1889 zawarto tylko 260 kontraktów kupna i sprzedaży dóbr o łącznej wartości 7,877.640 zł., zawarto:

w roku	1890	takich	kontraktów	472	o łącznej	cenie	kupna	14,619.080 zł.
„ „	1891	„	„	644	„ „	„	„	15,004.565 „
„ „	1892	„	„	598	„ „	„	„	16,717.724 „
„ „	1893	„	„	632	„ „	„	„	25,925.834 „
„ „	1894	„	„	481	„ „	„	„	24.475.078 „

Cyfry te ilustrują fakt, że po roku 1889 powstał w kraju wir interesów o kupno i sprzedaż majątków tabularnych, że własność większą w znacznej części formalnie uruchomiono, robiąc z ziemi przedmiot zgubnej spekulacyi i że w celu przeprowadzenia tych transakcyj, przy niedostatecznym kapitale własnym, kupione dobra nadmiernie obciążano.

Że Dyrekcya Banku krajowego starała się możliwie unikać popierania tego rodzaju interesów, poczytuje jej Komisya bankowa za obywatelską zasługę.

Ponawiając swe zapatrywanie, że nie jest powołaniem Banku krajowego konkurować z innemi krajowemi intytucyami w dziale kredytu hipotecznego na dobra ziemskie, wyraża Komisya nadzieję, że wobec powyżej określonego stanu rzeczy i wobec nadmiernych trudności, połączonych wskutek przepisów nowej ustawy egzekucyjnej odtąd z egzekucyą nieruchomości ziemskiej, Dyrekcya w przyszłości tem silniej trwać będzie przy dotychczasowej przezorności i ostrożności w udzielaniu takich pożyczek hipotecznych

Natomiast Komisya z zadowoleniem podnosi fakt, że Dyrekcya — jak z powyższych cyfer wynika — szczególną zwraca uwagę na udzielanie pożyczek na realności miejskie.

Podczas kiedy pożyczka hipoteczna, udzielona na majątek ziemski, wobec ograniczonej przez naturę ilości ziemi, przedstawia się w przeważnej ilości wypadków jako istotne obciążenie ziemi i jej wartości i prawie zawsze jest ciężarem nietylko hipotecznym lecz także ekonomicznym przygniatającym właściciela i jego gospodarstwo rolne, to kredyt hipoteczny, udzielany na realności budowlane, często się przyczynia do tworzenia nowych wartości ekonomicznych.

Działalność Dyrekcyi Banku krajowego na polu hipotecznego kredytu miejskiego tem bardziej jest wskazaną, że w dziale tym wypełniając lukę w krajowej organizacyi tego kredytu, może wpłynąć i wpływa też dodatnio na obniżenie stopy procentowej od pożyczek na realności miejskie a Komisya bankowa z tem większem uznaniem śledzi rozwój tej działalności, że Dyrekcya i Rada nadzorcza Banku krajowego umiały dotąd zachować i w tym kierunku należytą miarę, trzymając się zdala od popierania przesadnego ruchu budowlanego, mogącego się przerodzić w niezdrową spekulacyę budowlaną.

Rozpatrując stan zaległości pożyczek hipotecznych, doszła Komisya do następującego rezultatu:

Z końcem r. 1896 zalegały raty hipoteczne w łącznej kwocie 302.677 zł. 06½ ct.

Z sumy tej przypada kwota:

453·36 zł. na rok 1892
8.205·23 „ „ „ 1893
13.912·50 „ „ „ 1894
58 084·60½ „ „ 1895 a
222.021·37 „ „ „ 1896.

Z tej łącznej sumy zaległości ratalnych 302.677·06½ zł. wypada na zaległe odsetki 220.699 zł., co w stosunku do ogólnej kwoty odsetek od emitowanych listów zastawnych t. j.: 1,565.571 zł. stanowi 14%.

Jeżeli się nadto zważy, że wedle powyższego zestawienia przeważająca część zaległości pochodzi z roku 1896, t. j. z bieżącego roku bilansowego, — może komisya stan ten uważać za pomyślny.

Inaczej przedstawia się sprawa, oceniając zaległości porównawczo. W tym wypadku okazują cyfry statystyczne, że zaległości pożyczek, udzielanych na grunta włościańskie, stanowczo przeważają i to z każdym rokiem wzrastają.

Biorąc cyfry porównawczo z lat ostatnich 1896 i 1897, okazuje się, że w r. 1896 było razem egzekucyi sądowych 172, z których 157 przypada na pożyczki drobne włościańskie, a w roku 1897 było takich egzekucyi razem 202, z których przypada na pożyczki drobne włościańskie 163. Ilość rat egzekwowanych w drodze politycznej wynosiła w roku 1897 razem 3634, z czego ilość 3194 przypada na raty pożyczek udzielanych na grunta rustykalne. Tylko 10% okrągło kapitałów, na hipotekę ulokowanych, przypada na grunta włościańskie, a zwyż 80% egzekucyi przypada na pożyczki ulokowane na tych gruntach. Zaznaczyć wszakże wypada, że wielka ta ilość egzekucyj jest w pierwszej linii wynikiem zdrowej, a pod względem ekonomicznym edukacyjnie działającej zasady Banku, że nie dopuszcza do szkodliwego dla ludu gromadzenia zaległości. Niemniej zaznaczyć należy, że Dyrekcya Banku znalazła formę korzystania z przywileju egzekucyi politycznej, która stosunkowo bardzo nieznaczne pociąga za sobą koszta a tem samem dłużników możliwie oszczędza. — Fakta cyframi powyższemi objęte stanowią dalszy dowód, że przy udzielaniu długotrwałego kredytu hipotecznego na realnośoi włościańskie u nas jeszcze wielka ostrożność jest wskazaną i że taki kredyt z niewątpliwą korzyścią tylko tam jest połączony, gdzie się rozchodzi albo o spłatę celem utrzymania w jednym ręku większych jednostek gospodarczych, albo też o zakupno nowych gruntów za pomocą pożyczonych funduszów, a więc w pierwszym rzędzie przy parcelacyi.

Jakkolwiek Bank krajowy od początku swego istnienia zwracał uwagę na kwestyę parcelacyjną, to przecież od szeregu lat odzywały się coraz częstsze w Wysokim Sejmie głosy, domagające się od Banku szerszej i wydatniejszej na tem polu działalności.

Kwestya parcelacyi poruszoną została ze stanowiska społecznego i ekonomicznego także przez ankietę agrarną, odbytą w Wydziale krajowym na dniu 20. i 21. października 1897. Wydział krajowy rozpatrując opinie na tej ankiecie wyrażone, doszedł do przekonania, że utworzenie czy odrębnej instytucyi, czy odrębnego oddziału w Banku krajowym dla parcelacyi, nie odpowiada potrzebie kraju i obecnym jego stosunkom; wezwał jednak Dyrekcyą Banku krajowego, by wzięła pod bliższą rozwagę sprawę parcelacyjną, a w szczególności też kwestyą, czy nie należałoby utworzyć w Banku krajowym specyalnego organu dla interesów parcelacyjnych w ramach dotychczasowych postanowień statutu.

Wezwaniu temu uczyniła Dyrekcya Banku krajowego zadość, przedkładając swe wnioski Wydziałowi krajowemu sprawozdaniem z dnia 10. listopada 1897. Nr. 38.682, które tenże do wiadomości przyjął.

W myśl tych zatwierdzonych przez Wydział krajowy wniosków, przydzieliła Dyrekcya referat parcelacyi specyalnemu, ukwalifikowanemu ku temu urzędnikowi, który wyłącznie temi sprawami zajmować się będzie; zapewniła interesowanym skuteczną pomoc pod względem prawnym, technicznym i finansowym; a wreszcie wychodząc ze słusznego zapatrywania, iż sprawy parcelacyjne w każdym poszczególnym wypadku ocenić można najlepiej na miejscu po zbadaniu lokalnych stosunków, wydała pod dniem 1. stycznia 1898 okólnik do wszystkich zastępstw Banku krajowego w kraju, wzywając je do współdziałania w sprawach parcelacyjnych. W okólniku tym określił też Bank krajowy granice, w jakich zamyśla popierać interesa parcelacyjne.

Komisya bankowa podziela w zupełności zapatrywania, jakie kierowały przy trudnem załatwieniu sprawy parcelacyjnej Wydziałem krajowym i zarządem Banku.

Zgodnie z zasadami, przyjętemi przez Bank krajowy, wydaje się komisyi parcelacya korzystną i dobrą; jeżeli jest ekonomicznie i społecznie zdrową, jeżeli odpowiada rzeczywistym potrzebom, jeżeli się jednem słowem nie parceluje dla parcelacyi.

Samoistny bank parcelacyjny lub chociażby samoistny oddział Bankowy dla kredytu parcelacyjnego, mógłby się wyrodzić w ajencyę parcelacyjną, a tem samem przez agitacyjną działalność stać się ujemnym czynnikiem. Dlatego komisya poczytuje za zasługę Wydziałowi krajowemu i Zarządowi Banku, że sprawę w ten sposób załatwiono, iż doraźnie nie zrobiono za wiele, co możeby było zaszkodziło sprawie, w samej sobie dobrej i krajowi pożytecznej.

w oddziale bankowym wynosił całkowity obrót z wszystkich operacyi w roku 1896. sumę 456,399.016·10 zł. powiększył się przeto w porównaniu z poprzednim rokiem o 23,925.305·76 zł.

Oprócz własnego kapitału, który z końcem roku 1896 doszedł do kwoty 1,494.730·38 zł. w kapitale zakładowym, i do kwoty 1,015.291·57½ zł. we własnych rezerwach, razem tedy do kwoty 2.510.021·95½ zł., rozporządzał Bank krajowy w tymże roku obcymi kapitałami w wysokości 10,183.663 52½ zł. W sumie tej mieszczą się wkładki oszczędności w kwocie 2,875.054·13, podczas kiedy wkładki te w poprzednim roku tylko 2,028.819 78 zł. wynosiły. Pomyślny ten wzrost wkładek oszczędności trwa bez przerwy i nadal; albowiem z końcem roku 1897. dosięgły wkładki oszczędności w Banku krajowym już sumy około 3,750.000 zł.

Stosunek między wkładkami oszczędności a obcymi kapitałami, w inny sposób (na asygnaty i rachunki bieżące i t. p.) w Banku krajowym ulokowanymi, w ostatnich 3 latach jest następujący:

Ogólna suma obcych kapitałów:

w	roku	1895.	8,824 376·13 zł.
„	„	1896.	10,183.663·52½ „
„	„	1897.	12,924.909·28 „

Z tego na wkładki oszczędności:

w	roku	1895.	2,028.819·78 „
„	„	1896.	2,875.054·13 „
„	„	1897.	3,751.374·20 „

Z zestawienia tego okazuje się, że publiczność lokacyi gotówki poszukująca pełnem swem zaufaniem Bank krajowy obdarza, skoro z ogólnej sumy obcych kapitałów tamże lokowanych, tylko około 29 procent w książeczkach z gwarancyą krajową szuka zabezpieczenia, reszta zaś zadowalnia się odpowiedzialnością samego Banku krajowego.

Na stan czynny oddziału bankowego składają się głównie kasa, efekta własne, portfel wekslowy i rachunki bieżące.

W szeregu tych pozycyi zwraca uwagę nadmierny stan posiadania efektów, po największej części własnych, w kwocie 4,071,354·43. — Pozycya ta znajduje wytłumaczenie w położeniu targu pieniężnego w r. 1896 i w fakcie, że niezawodnie wskutek szeregu nieurodzajów i wynikającego stąd ujemnego ekonomicznego położenia kraju brak było oszczędności, któreby szukały lokacyi w krajowych listach zastawnych. Stagnacya ta ustąpiła już w następnym roku, tak że z dniem 31. grudnia 1897. wykazuje cały zapas efektów tylko kwotę 424.367·80, a zatem o 3,646.986·63 mniej. Tak pomyślnemu zbytowi walorów Banku krajowego odpowiada też kurs tych walorów, najwyższy z pośród wszystkich krajowych papierów o równej stopie procentowej.

O żywej i ruchliwej a skutecznej działalności Oddziału bankowego świadczy fakt, że w ciągu 14-letniego istnienia Banku krajowego uskutecznił emisye obligacyi i listów zastawnych łącznej nominalnej wartości 97,635.350 zł., a sprzedaż tych efektów odbyła się w znacznej części w Księstwie Poznańskiem, we Wiedniu, na placach czeskich i w krajach alpejskich.

Komisya bankowa widzi w tem pomyślny wynik akcyi finansowej Zarządu Banku krajowego, skierowanej ku zdobyciu obcych targów dla papierów krajowych, a pochwala przyjęcie podatku rentowego na Bank, jako środek stałego utrzymania tych targów i wzmocnienia krajowego kredytu.

Z uznaniem podnosi Komisya bankowa, że Bank krajowy nie tylko trwale bierze udział w pracy około popieraniu przemysłu i handlu w kraju, ale też ze szczególną gorliwością przykłada się do akcyi stworzenia w kraju przemysłu fabrycznego

Twórczo Bank krajowy w tym kierunku działać nie może; bo nie może być jego rzeczą, własnym kapitałem przedsiębiorstwa przemysłowe do życia powoływać. Ale Bank krajowy może i powinien współdziałać przy zakładaniu spółek, mających na celu przemysł fabryczny i może w tym celu choćby dla zachęty brać także udział w funduszu zakładowym. Wprawdzie udział taki bywa połączony z pewnem ryzykiem, lecz Komisya sądzi, że wyjątkowe stosunki kraju naszego wymagają też wyjątkowego sposobu działania. W każdym razie, dostarczanie jak najtańszego kredytu na cele przemysłowe jest głównem i pierwszorzędnem zadaniem Banku krajowego w zakresie popierania przemysłu, a że Dyrekcya Banku to swoje powołanie rozumie i spełnia, najlepszym tego dowodem fakt, że przedsiębiorstwu przemysłowemu, w którego kapitale zakładowym bierze udział tylko z kwotą 50.000 zł., dostarczyła — z zachowaniem wszelkich ostrożności i z zupełnem bezpieczeństwem — kredytu na fundusz obrotowy w kwocie 500.000 zł.

Jakkolwiek własny kapitał Banku, który uczestniczył w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych, wynosił z końcem roku 1896 tylko 212,596 zł. to przecież skuteczną działalność Dyrekcyi Banku krajowego na tem polu cechuje fakt, że w ostatnich kilku latach powołał do życia 3 spółki akcyjne i jedną komandytową, emitując na cele tych spółek akcye i udziały w łącznej kwocie 1,650.000 zł.

W roku 1896 wszedł w życie oddział kolejowy, a fakt, że z d. 31. grudnia 1897, a więc w stosunkowo krótkim czasie, emisya obligacyi kolejowych doszła już do sumy 2,065.000 zł. świadczy o tem, że i ten dział pomyślnie się rozwija.

W dziale komunalnym emitowano w roku 1896 tylko 394.100 zł., a ogół będących w obiegu obligacyi komunalnych wynosił z końcem r. 1896 kwotę 3,699.800 zł. w. a.

Oddział ten wykazuje tedy za rok 1896 mniejszy obrót i mniej emisyi. Spodziewać się jednak należy, iż wobec uchwały Wysokiego Sejmu podwyższenia gwarancyi kraju dla pożyczek komunalnych do wysokości 15 milionów, szczególnie na cele kredytu włościańskiego, i wobec zmiany §§. 3 B., 36, 43, 44, 46, i 109 B. statutu bankowego w myśl żądań c. k. Rządu emisya obligów komunalnych odtąd raźniej postępować będzie.

Komisya nie wątpi, że Zarząd Banku krajowego dołoży wszelkich starań, ażeby z zachowaniem należytego bezpieczeństwa celu tego dopiąć; ale zarazem podnosi, że pomyślny obrót tej sprawy zawisł w pierwszym rzędzie od tego, czy biorący pożyczki, t. j. gminy i powiaty, ze sposobności uzyskania taniego kredytu będą korzystać chciały i umiały.

Czysty zysk za rok 1896 wynosi 146.889·37 zł., co czyni przeszło 7% od własnego kapitału 2,070.342·87 zł., gdyż procenta od ogólnego funduszu rezerwowego, który wynosił z dniem 31. grudnia 1896 — 462.300·58 zł. wpływały wprost do tego funduszu. W porównaniu z zyskiem brutto roku 1895. zysk brutto roku 1896 przewyższył takowy o 56.114·86 zł., ale na uszczuplenie tego zysku wpłynęły, obok większych odpisów, nadzwyczajna dotacya funduszu emerytalnego w kwocie 7.500 zł. i podwyższone o 7.458·68½ zł. koszta podatków, opłat stemplowych i należytości rządowych tak, że czysty zysk r. 1896 przewyższa czysty zysk r. 1895 o kwotę 35.007 zł. Znaczny ten zysk zasili w myśl postanowień §. 101. statutu fundusze Banku krajowego i umożliwi tem samem w przyszłości intenzywniejszą jeszcze działalność.

W uznaniu gorliwej, a tak skutecznej pracy Dyrekcyi Banku krajowego, przyznał Wydział krajowy obu Dyrektorom dodatki osobiste do pobieranych płac, każdemu w kwocie 2.000 zł. rocznie.

Komisya bankowa przyłącza się w całej pełni do pochlebnej oceny działalności Rady nadzorczej i czynności Dyrekcyi Banku krajowego przez Wydział krajowy, a zarazem podnosi pracę urzędników Banku krajowego, którzy nietylko obowiązki swe sumiennie spełniają, ale przejęci obywatelskimi celami tej instytucyi, wzrastające z każdym rokiem o tysiące spraw agendy Banku z uznania godną gorliwością i ścisłością załatwiają.

Sam oddział hipoteczny wykazuje w roku 1896 wzrost wpływów o 1.931 liczb.

Wobec tego stanu rzeczy, wobec wzrastającego znacznie czystego zysku i wobec w toku będącej regulacyi płac urzędników Wydziału krajowego, poleca Komisya także sprawę analogicznej regulacyi płac urzędników Banku krajowego przychylnej rozwadze Zarządu Banku i Wydziału krajowego.

Opierając się na powyższym szczegółowym wywodzie, stwierdza Komisya, że Bank krajowy jest czynnym we wszystkich działach, wskazanych mu statutem lub uchwałami Wys. Sejmu, że dawne oddziały bankowe są w pełnym rozwoju, a w nowych działach pracy bankowej zrobiono rozważnie obmyślane początki, po których w przyszłości pożytecznych wyników należy się spodziewać.

Komisya bankowa tedy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym;
2. Sejm udziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1896.

Lwów dnia 12 lutego 1898.

Przewodniczący:
Marchwicki.

Sprawozdawca:
Dr. Loewenstein.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. S. 1.761/98.

Aleg 245

Sprawozdanie

Komisyi bankowej o wniosku posła Wachnianina w przedmiocie organizacyi kas pożyczkowych systemu Raiffeisena i o wniosku posła Żardeckiego w przedmiocie reformy i zasilenia gminnych kas pożyczkowych.

Wysoki Sejmie!

Na początku sesyi sejmowej postawił poseł Wachnianin wniosek naglący następującej treści:

Przeznacza się kwotę 100.000 zł. w. a., płatną w 4 ratach po 25.000 zł. rocznie, do rozporządzenia Wydziału krajowego dla zorganizowania w kraju, w poszczególnych wsiach, kas pożyczkowych systemu Raiffeisena, w celu niesienia pomocy kredytowej włościaństwu galicyjskiemu.

Później postawił poseł Żardecki następujący wniosek:

Poleca się Wydziałowi krajowemu:

1. ażeby za pośrednictwem Wydziałów powiatowych starał się przeprowadzić reformę istniejących kas pożyczkowych gminnych, zwłaszcza w tym kierunku, iżby ograniczoną została wysokość udzielanych pożyczek, oraz przestrzegano spłat nie tylko procentów, lecz zarówno i wypożyczonego kapitała;
2. ażeby w sposób właściwy gminy pouczone zostały, że drogą pożyczek komunalnych, nisko oprocentowanych, w razie potrzeby będą w możności istniejące już kasy finansowo wzmocnić, a przystąpić do utworzenia nowej kasy pożyczkowej tam, gdzie dotychczas tego rodzaju instytucya nie istnieje.

Oba te wnioski, przekazane Komisyi bankowej, Komisya postanowiła traktować łącznie i załatwić jednem sprawozdaniem, gdyż obydwa wnioski zmierzają do poprawy stosunków włościańkiego kredytu, za pomocą lokalnych instytucyi kredytowych, mających siedzibę w gminach wiejskich, z zakresem działania na jedną tylko gminę.

Sprawa to pierwszorzędnej doniosłości dla polepszenia ekonomicznych stosunków ludu wiejskiego. Wysoki Sejm uznawał zawsze wielką ważność tej sprawy, jak świadczy szereg uchwał sejmowych o zakładaniu gminnych kas pożyczkowych, opiece nad niemi i kontroli ich działalności.

Poseł Wachnianin jednak, nie mając wiary, aby możliwem było osiągnąć rezultaty dodatnie z działalności gminnych kas pożyczkowych, proponuje rozpoczęcie energicznej akcyi w celu zakładania kas systemu Raiffeisena.

Przedewszystkiem zatem przedstawia Komisya w jak najtreściwszych wyrazach obecny stan rozwiniętej szeroko w prowincyach austryackich propagandy celem rozpowszechnienia takich kas, i osiągnięte już wyniki, — to bowiem dało posłowi Wachnianinowi pochop do postawienia wniosku.

W październiku 1897 odbył się we Wiedniu pierwszy wiec reprezentantów kas pożyczkowych systemu Raiffeisena (erster österreichischer Raiffeisentag) na którym wykazano, jak szybko postępował rozwój tych kas w ostatnich latach.

Z końcem r. 1894 według dat zebranych przez rząd, z powodu przygotowania wniosku do zmiany ustawy o stowarzyszeniach, stan towarzystw zaliczkowych w Cislitawii tak się przedstawiał:

ilość stowarzyszeń . . .	2.342
liczba członków . . .	777.668
kapitał obrotowy . . .	461,000.000 zł.

w kasach systemu Raiffeisena:

ilość kas	804
liczba członków	56.138
kapitał obrotowy . . .	13,000.000

Na wspomnianym wiecu zaś przedstawiono następujące cyfry z r. 1897:

ilość kas	1.414
liczba członków . . .	127.000
kapitał obrotowy . . .	17,500.000

W przeciągu zatem lat dwóch podwoiła się liczba członków, a kapitał obrotowy wzrósł o 25%.

Nie szczędzą też reprezentacye krajów zachodnich monarchii znacznych zasiłków na zakładanie takich kas.

W dolnej Austryi daje Wydział krajowy na założenie każdej kasy 200 zł. oprócz tego dostarcza druków, udziela informacyi i wykonuje kontrolę.

Dzięki tej opiece istnieje w tym kraju 400 kas z liczbą członków przeszło 30.000.

Wydział krajowy czeski dla każdej kasy przyznaje subwencyę 250 zł. na koszta założenia.

Podobnie dzieje się w krajach alpejskich; nie przytaczamy jednak odnośnych cyfr, aby sprawozdania naszego szczegółami nie przeciążać.

Żądana przeto przez posła Wachnianina suma 100.000 zł. — jakkolwiek na pierwszy rzut oka zdaje się być wydatkiem zbyt wielkim, nie byłaby wcale przesadną wobec rozmiarów zadania i jego doniosłości.

Przyjmując bowiem koszta założenia 200 zł. jak w dolnej Austryi, możnaby sumą we wniosku wymienioną pokryć koszta założenia 500 kas, a przyjmując kwotę 250 zł. jak w Czechach, wystarczyłaby rzeczona suma tylko za założenie 400 kas. A gdy mamy przeszło 6.000 gmin w naszym kraju — założenie 400 lub 500 kas pożyczkowych częściowo tylko uczyniłoby zadość potrzebie uregulowania stosunków kredytowych ludu wiejskiego.

Lecz Komisya postawiła sobie pytanie, czy istotnie kasy Raiffeisenowskie są instytucyą dla naszego ludu wiejskiego ze wszech miar właściwą i odpowiednią, tak iż należałoby propagować tworzenie takich kas w całym kraju.

Na to pytanie Komisya bankowa jednomyślnie oświadczyła się przecząco, gdyż organizacya rzeczonych kas, mianowicie zasada poręki nieograniczonej i jak najmniejszych udziałów, przy teraźniejszym stanie oświaty i ekonomicznego wykształcenia włościan, nie jest dla całego kraju naszego odpowiednią.

Wiadomo, że kasy Raiffeisenowskie, przyjmując obowiązek wpłacania udziałów tylko jako ustawową konieczność, i redukując udziały ad minimum, cały niemal swój fundusz obrotowy czerpią z wkładek oszczędności.

Nie brakło też wkładek takich pierwszym kasom tego systemu, nad Renem i w całych Niemczech południowych. gdzie ów ruch tak świetnie się rozwinął, a także i w austryackich prowincyach wkładki wpływają obficie.

Są przeto kasy Raiffeisenowskie właściwie lokalnemi kasami oszczędności, opartemi na nieograniczonej poręce założycieli, i prosperują one, pomimo nader szczupłych tylko funduszów własnych, dzięki oględnej a ścisłej administracyi i dzięki punktualności i rzetelności dłużników.

Że w naszym kraju niema jeszcze warunków na zakładanie wszędzie takich kas, że warunki takie istnieją tylko w niektórych miejscowościach, przyzna zapewne każdy, kto stosunki wiejskie zna dokładnie a ocenia przedmiotowo.

Nie mamy jeszcze na wsi tyle żywiołów inteligentnych, do pracy takiej chętnych, abyśmy mogli dla każdej kasy systemu Raiffeisena, z zakresem działania na jedną wieś lub parafię, mieć zapewniony odpowiedni zarząd.

Także punktualność dłużników, ścisłość w dotrzymywaniu terminów ratalnych, pozostawia u nas jeszcze wiele do życzenia.

Stan gminnych kas pożyczkowych w bardzo wielu powiatach jest najlepszym dowodem, że zapatrywania te nie są pessymistyczne, lecz odpowiadają rzeczywistości.

Poręka nieograniczona, na której oparte są Raiffeisenowskie kasy, odstraszać musi osoby zamożniejsze od uczestnictwa w tej organizacyi, — zwłaszcza że mieliśmy już w kraju przykłady smutnych bardzo następstw nieograniczonej poręki.

W takich warunkach tworzenie licznych kas, mających prawo przyjmowania wkładek oszczędności, zarządzanych przez osoby niedostatecznie uzdolnione, a przeznaczonych dla dłużników często opieszałych w dopełnieniu zobowiązań — byłoby wielce ryzykownem.

Obawy te są niewątpliwie uzasadnione, jeżeli się uwzględni trudność skutecznej kontroli zewnętrznej nad takiemi kasami.

Zadania tego nie mógłby podjąć się Wydział krajowy, wobec rozległości kraju i niepomiernych kosztów, jakich wymagałoby kontrolowanie kas, po całym kraju rozrzuconych.

Nałożenie zaś obowiązku kontroli na Wydziały powiatowe mogłoby nastąpić tylko za wyraźnem przyzwoleniem każdej reprezentacyi powiatu, a wątpliwem jest, czy powiaty wzięłyby chętnie ten nowy ciężar na siebie.

Wszakże kontrola gminnych kas pożyczkowych w wielu powiatach nie jest wykonywana z całą potrzebną ścisłością i dokładnością, pomimo że obowiązek sprawowania tej kontroli ciąży na Wydziałach powiatowych z mocy ustawy, i pomimo, że gminy tej kontroli bezwarunkowo poddać się muszą.

Jakkolwiek przeto mamy i u nas wzorowo prowadzone kasy systemu Raiffeisena, (n. p. w Czernichowie i Gawłuczowicach) to nie możemy wcale spodziewać się, aby założenie licznych kas takich po całym kraju było już teraz na czasie i aby pomyślny rozwój takich instytucyi był zapewniony.

Przy istniejących zaś gminnych kasach pożyczkowych zakładane osobno kasy Raiffeisenowskie stworzyłyby ten stan rzeczy, zdaniem komisyi wcale niepożądany, że w jednej wsi byłyby dwie instytucye pożyczkowe, mające ten sam terytoryalny zakres działania i tę samą klientelę dłużników.

Zaproszony na posiedzenie komisyi poseł Wachnianin, uzasadniając swój wniosek, wspomniał, że byłoby pożądanem pożyczkowe kasy gminne zwijać a ściągnięte kapitały w kasach Raiffeisenowskich lokować.

Ta myśl jednak natrafiłaby, zdaniem komisyi, na bardzo wielkie trudności, gdyby przyszło do jej urzeczywistnienia. Oddając bowiem kapitały gminne spółce prywatnej, która z mocy ustawy kontroli władz autonomicznych nie podlega, należałoby mieć wszelką pewność, że zarząd tej spółki daje rękojmię bezpieczeństwa lokacyi; — ilekroć zaś ten zarząd zawiódłby oczekiwania — musianoby wdrażać odpowiednie kroki przeciw spółce, a może nawet korzystać z surowych przepisów prawnych o nieograniczonej poręce. Ztąd dla Wydziałów powiatowych, czuwających nad bezpieczeństwem lokacyi funduszów gminnych, zadanie daleko trudniejsze do spełnienia od ciężącego dziś na tych Wydziałach obowiązku kontrolowania gminnych kas pożyczkowych.

Komisya bankowa przeto, mając na uwadze przedstawione tu stosunki, nie może zalecać Wys. Sejmowi do uchwalenia wniosku posła Wachnianina, zmierzającego do rozpowszechnienia w całym kraju kas Raiffeisenowskich, przy pomocy znacznego funduszu, na koszta zakładania takich kas przeznaczonego.

Komisya nie zapoznaje jednak, że lokalne towarzystwa zaliczkowe, ograniczone co do zakresu działania na jedną parafię lub gminę, mogą dla sprawy włościańskiego

kredytu znakomite oddać usługi, jeżeli miejscowe warunki sprzyjają założeniu i kierownictwu takich instytucyi, mianowicie zaś jeżeli można utworzyć zarząd z osób uzdolnionych do spełnienia tego zadania.

Jest przeto, zdaniem komisyi, rzeczą potrzebną zbadać dokładnie osiągnięte dotychczas rezultaty na polu akcyi kredytu włościańskiego w tych krajach, gdzie kasy systemu Raiffeisena doznają poparcia i opieki władz krajowych. Szczególniej należałoby zbadać te stosunki w dolnej Austryi, gdzie ruch na tem polu jest bardzo ożywiony, tudzież w Czechach, gdzie kasy Raiffeisenowskie są oparte o powiatowe instytucye kredytowe i gdzie współdziałają powiatowe władze autonomiczne. W dolnej Austryi bowiem niema reprezentacyi powiatowych, podczas gdy w Czechach cała organizacya włościańskiego kredytu, jak poniżej szczegółowo wykażemy, opiera się na powiatowych władzach autonomicznych i utworzonych pod ich kontrolą powiatowych instytucyach kredytowych.

Jest też ze wszech miar wskazanem wziąść pod dokładną rozwagę kwestyę, czy nie należałoby oprzeć lokalne towarzystwa zaliczkowe na zasadzie poręki ograniczonej, aby osoby inteligentniejsze i zamożniejsze mogły śmielej przystępować do takich towarzystw.

Komisya przedkłada zatem Wys. Sejmowi stosowne wnioski co do zasięgnięcia informacyi względem prac około ulepszenia stosunków włościańskiego kredytu w dolnej Austryi i Czechach, tudzież co do zastosowania poręki ograniczonej do lokalnych towarzystw zaliczkowych.

Gminne kasy pożyczkowe, których działalność już tyle razy była przedmiotem obrad i uchwał Wys. Sejmu, posiadają obecnie, jak świadczy sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności departamentu I. za rok 1897, wcale poważny, jak na nasze zwłaszcza stosunki, kapitał zakładowy.

Według rzeczonego sprawozdania jest w kraju naszym 3427 kas gminnych z kapitałem 6,080.000 zł.

Gdy ogólna ilość gmin wynosi 6234, przeto więcej niż w połowie gmin takie kasy istnieją.

Porównując rozwój tych kas w poszczególnych powiatach widzimy ogromne różnice.

Dwa powiaty, Kraków i Biała, wcale żadnych kas gminnych pożyczkowych nie mają.

Cztery powiaty, również na zachodzie położone, mają zaledwie po parę kas, jako to:

powiat	Chrzanów	gmin	84	kas	4
„	Wadowice	„	111	„	4
„	Myślenice	„	67	„	7
„	Żywiec	„	70	„	2

Są zaś powiaty, gdzie prawie w każdej gminie jest kasa pożyczkowa, a kapitał dochodzi lub nawet przewyższa sumę ćwierć miliona zł.

powiat	Tarnopol	gmin	81	kas	81	z kapitałem	256.000 zł.
„	Brzesko	„	112	„	109	„	253.000 „
„	Skałat	„	62	„	61	„	244.000 „
„	Łańcut	„	108	„	84	„	215.000 „

Dalszych cyfr nie przytaczamy, gdyż są one objęte tabelarycznem zastawieniem, dołączonem do wspomnianego sprawozdania Wydziału krajowego.

Komisya bankowa jednak, nie poprzestając na tych cyfrach, wglądnęła do aktów Wydziału krajowego, aby poinformowść się bliżej o działalności tych kas, tudzież o skutkach kontroli, wykonywanej przez Wydziały powiatowe.

Wskutek sprawozdania komisyi gminnej z r. 1896, która skonstatowała, że dają się słyszeć skargi na zastój w pożyczkowych kasach gminnych i grożącą im utratę kapitału, rozesłał Wydział krajowy okólnik z 10. kwietnia 1896. L. 11.080, żądając od Wydziałów powiatowych, aby wykazały:

1. Jak jest zorganizowany nadzór i kontrola Wydziału powiatowego nad rzeczonemi kasami?

2. Jakie jest wykonanie tej kontroli?

3. Jakie są skutki rzeczonej kontroli nad kasami pożyczkowemi?

W odpowiedzi na ten okólnik nadeszły z powiatów sprawozdania, zawierające materyał cenny, dotychczas jeszcze nie uporządkowany i drukiem nie ogłoszony.

Komisya bankowa podaje niektóre daty i wskazówki z rzeczonych sprawozdań wyjęte:

Bóbrka. W dziewięciu latach od r. 1886—1895 kapitał prawie się podwoił. Ze sumy 65.180 zł. podniósł się do 110.627 zł. — Nie wystarcza jednak na potrzeby uboższej ludności.

Czortków. Kapitał w temże dziewięcioleciu ze sumy 58.509 zł. wzrósł na 111.686 zł. Dodatnie rezultaty lustracyi są widoczne.

Dąbrowa. W ostatnich trzech latach od r. 1891 do 1894. wzrost kapitału znaczny. Ze sumy 84.592 zł. na 100.605 zł.

W r. 1894. spłacono na rachunek kapitału . . . . 22.292 zł.
„ „ procentów . . . . 6.683 „

Zatem bardzo prawidłowe spłaty, a rozwój kas w tym powiecie zasługuje szczególnie na uwagę, gdyż jest tam zasobne i dobrze kierowane towarzystwo zaliczkowe od r. 1870.

Mielec. Stan kas bardzo pomyślny. Porównanie dat z ostatniego sześciolecia wykazuje szybki rozwój

w r. 1889 kas 58 z kapitałem 63.641 zł.
w r. 1895 „ 92 z „ 116.100 „

Zapłacono w r. 1895 na kapitał . . . . 24.258 zł.
„ procent . . . . 6.645 „

Skałat. Przy założeniu kas wynosił kapitał zakładowy tylko . 63.965 zł.
dołożono w kapitale . . . . . 40.915 „
przyrost do r. 1895 . . . . . 139.895 „

tak, iż wzrósł ten kapitał do wymienionej poprzednio sumy przeszło 244.000 zł.

Oprócz tego gminy użyły na pokrycie własnych potrzeb budżetowych, z procentów od kapitałów w tych kasach lokowanych, przeszło 40.000 zł.

Tarnopol. W przeciągu lat 10 prawie podwoił się kapitał:

Wynosił w r. 1884 . . . . 113.137 zł.
w r. 1894 . . . . 207.914 „

Te przykłady dodatniej działalności są tak wymowne, że niepotrzeba dalszych dowodów, aby nabrać przekonania o skuteczności systematycznej a wytrwałej pracy na tem polu.

Wprawdzie sprawozdania Wydziałów powiatowych zawierają z wielu powiatów ujemne relacye, połączone ze skargami na nieudolność miejscowych zarządów, na brak wszelkiej ścisłości w administracyi, na opieszałość i zbyteczną pobłażliwość, skutkiem czego raz rozpożyczone kapitały wcale nie bywają spłacane, a nawet odsetki nie wpływają.

Lecz pomimo tego ogólne wrażenie, jakiego doznaje się po odczytaniu wszystkich sprawozdań, jest dodatnie, gdyż widocznem jest, że kontrola przez Wydziały powiatowe sprawowana ma skutek pewny, choć nie bezzwłoczny, zwłaszcza jeżeli w niektórych powiatach rzecz ta była przez dłuższy czas zaniedbana.

Komisya nabyła przeto przekonania, że stan gminnych kas pożyczkowych jest w wielu powiatach wcale pomyślny, w wielu zaś wymaga jeszcze znacznych ulepszeń, ale przy wytrwałości można niemal na pewno spodziewać się polepszenia.

Dlatego komisya uważa myśl zawartą we wniosku posła Żardeckiego jako uzasadnioną i mniema, że należy dążyć i nadal do lepszej organizacyi i zasilania gminnych kas pożyczkowych.

Lecz komisya mniema, że możnaby pójść dalej, aniżeli wskazuje wniosek posła Żardeckiego, i zastanowić się nad pytaniem, czy nie należałoby przez uchwalenie osobnej ustawy krajowej o gminnych kasach pożyczkowych dojść do lepszej ich organizacyi i obfitszego zasilenia ich kapitałem, a to na wzór obowiązującej w Czechach ustawy o powiatowych kasach pożyczkowych.

Wiadomy jest potężny rozwój instytucyi, które w Czechach zajmują się kredytem włościańskim. Obok banku hipotecznego czeskiego, który bardzo znaczne sumy udzielił na hipoteki włościańskie, obok licznych kas oszczędności i Towarzystw zaliczkowych,

są jeszcze powiatowe kasy pożyczkowe (okresni założne hospodarske), których stan z końcem r. 1894. następujące wyrażają cyfry:

Założen takich istniało 167

kapitał ich własny wynosił	8,316.823 zł.
wkładki oszczędności	29,096.296 „

Lokacya zaś tego przeszło 37 milionów zł. wynoszącego kapitału obrotowego tak się przedstawia:

Pożyczki na kredyt osobisty	18,777.000 zł.
„ „ „ zabezpieczony kaucyą hipoteczną	2,391.000 „
„ hipoteczne amortyzacyjne . . .	12,549.000 „
gotówka i lokacye w efektach	4,720.000 „

Te pożyczkowe kasy powiatowe mają zatem kapitał własny nie o wiele znaczniejszy, aniżeli nasze kasy gminne. — lecz rozporządzając wielkim kapitałem obcym mogą daleko więcej zdziałać na polu kredytu włościańskiego.

Organizacya czeskich założen oparta jest na specyalnej ustawie z dnia 30. czerwca 1896 Nr. 56. Dz. ust. kraj., której główne postanowienia przytaczamy.

Udziałowy kapitał należy do właścicieli gospodarstw włościańskich powiatu (§. 3). Zmiana własności gospodarstwa pociąga za sobą przeniesienie własności udziału na nabywcę gospodarstwa.

Ci właściciele udziałów wybierają delegatów na walne zgromadzenie; delegaci wybierają dyrekcyę z 12 osób — i komisyę rewizyjną.

Kasa podlega bezpośredniej kontroli Wydziału powiatowego, który może każdego czasu przedsiębrać rewizyę, szkontro, przeprowadzić dochodzenia i zarządzić środki zaradcze (§. 50.).

Na każdem posiedzeniu dyrekcyi zasiada reprezentant Wydziału powiatowego (§. 51.).

Na każdem plenarnem zebraniu Rady powiatowej zdaje Wydział powiatowy sprawę o działalności kasy pożyczkowej (§. 53.).

Pożyczki udziela kasa:

na kredyt osobisty, mianowicie na weksle 6-miesięczne, z możnością prolongaty na dalsze 6 miesięcy;

na kaucyę hipoteczną, do spłacenia w przeciągu najdalej 10 lat;

na hipotekę gospodarstw wiejskich, do wysokości 24-krotnego dochodu katastralnego.

Wkładki oszczędności nie mogą przekraczać 10-krotnej kwoty własnego funduszu kasy (§. 7.).

Nie wolno kasom brać udziału w przedsiębiorstwach przemysłowych lub zakupywać nieruchomości, chyba tylko dla pokrycia swojej pożyczki przy egzekucyi (§. 17.).

Otóż zdaniem Komisyi bankowej uchwalenie podobnej ustawy dla naszych gminnych kas pożyczkowych mogłoby znacznie ułatwić prawidłową ich organizacyę, wprowadzić więcej systematyczności i dokładności w kontroli i rozszerzyć ich dobroczynną działalność.

Należałoby także zastanowić się nad kwestyą, czyli i o ile możnaby kasom zamożniejszym i dobrze funkcyonującym zezwalać na przyjmowanie wkładek oszczędności.

Zdaniem Komisyi byłoby to możliwem i pożytecznem, przy zachowaniu jednak następujących prawideł:

1. kapitał własny takiej kasy musiałby już dosięgnąć znaczniejszej wysokości, ustawą oznaczonej;

2. wkładki nie mogłyby przewyższać pięciokrotnej kwoty własnego funduszu kasy;

3. zarząd kasy, manipulacya i książkowość musiałyby zostać urządzone w sposób zapewniający należyty tok urzędowania i łatwą kontrolę;

4. Wydział powiatowy byłby obowiązany kontrolować kasę peryodycznie;

5. gmina, której własnością jest kasa pożyczkowa, przyjęłaby osobną uchwałą gwarancyę za bezpieczeństwo wkładek;

6. upoważnienie kasy do przyjmowanie wkładek, po dopełnieniu powyższych warunków, zależałoby od uchwały Wydziału powiatowego i mogłoby każdego czasu uchwałą tegoż Wydziału być odjęte.

Komisya bankowa niema wcale zamiaru w tem treściwem sprawozdaniu wyczerpać przedmiotu, który należy poddać dokładnemu i szczegółowemu badaniu.

W obecnem studyum tej sprawy było zadaniem naszem wskazać tylko kierunek, w którym należałoby zwrócić pracę nad polepszeniem stosunków włościańskiego kredytu.

Jeżeli powiatowe instytucye, których zasilanie, przez kredyt w obligacyach kommunalnych, Wysoki Sejm uchwalił, będą niewątpliwie bardzo skutecznie działać na tem polu, to niemniej ważnem jest zorganizować należycie i zasilić gminne kasy pożyczkowe, przeznaczone do udzielania kredytu w kwotach drobnych, na codzienną, chwilową potrzebę, a w miarę zasobów także i na dłuższy okres czasu.

W takich też gminnych instytucyach może najlepiej być urzeczywistniony opiekuńczy charakter włosciańskiego kredytu, udzielanego tylko osobom rzeczywiście potrzebującym a przy tem pracowitym i rzetelnym, nie zaś dłużnikom lekkomyślnym i trwoniącym grosz pożyczony.

Na podstawie tych wywodów Komisya bankowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu zbadać organizacyę i rozwój kas pożyczkowych systemu Raiffeisena w dolnej Austryi i w Czechach, a na podstawie zebranych informacyi wziąść pod rozwagę, o ile doświadczenia w tych krajach uzyskane do naszych stosunków krajowych zastosowane być mogą.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu ułożyć projekt wzorowego statutu dla gminnych towarzystw zaliczkowych, przyczem należy rozważyć, czy poręka ograniczona nie będzie dla tych towarzystw najwłaściwszą.

3. Poleca się Wydziałowi krajowemu zastanowić się nad potrzebą uchwalenia osobnej ustawy dla gminnych kas pożyczkowych, celem zapewnienia prawidłowego funkcyonowania tych kas, oraz skutecznej nad niemi kontroli.

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby za pośrednictwem Wydziałów powiatowych pouczył gminy, że dla zakładania gminnych kas pożyczkowych lub zasilenia istniejących kas najodpowiedniejszem źródłem kredytu są pożyczki komunalne w banku krajowym.

5. Na koszta badań w rezolucyi ad 1. wymienionych wstawia się do rubryki XVII. działu wydatków budżetu krajowego na rok 1898 do dyspozycyi Wydziału krajowego kwotę 2.000 zł. w. a. jako wydatek nadzwyczajny.

Lwów, 13. lutego 1898.

Przewodniczący:
Marchwicki.

Sprawozdawca:
Skałkowski.

L. S. 1779/98.

Aleg 246

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich w 1896/7, na podstawie sprawozdania Rady szkolnej krajowej.

Wysoki Sejmie!

Komisyi szkolnej poruczone zostało rozpatrzenie stanu szkolnictwa ludowego w r. 1896/7, na podstawie tegorocznego sprawozdania Rady szkolnej krajowej. Gdy jednak w ubiegłej sesyi sejmowej sprawozdanie o roku poprzedzającym Sejmowi ze strony Komisyi przedłożone nie było, nadto ocenienie wszelkich czynności na tem polu nabiera wartości głównie z porównania przynajmniej kilkoletniego działania, Komisya rozpoczyna swoje sprawozdanie od przedstawienia dat z ostatnich sześciu lat. Daty te odnoszą się: do liczby szkół ludowych publicznych, do ilości nauczycieli, nareszcie do dzieci pobierających w tych szkołach naukę.

I. Liczba szkół.

W roku 1890/1 było szkół 3479, w roku 1891/2 3585, zatem więcej o 106, w roku 1892/3 więcej o 31, w roku 1893/4 mniej o 31, w roku 1894/5 więcej o 5, w roku 1895/6 więcej o 10, rok 1896/7 był bez przyrostu i bez ubytku, a tak w przeciągu tych sześciu lat przybyło szkół ludowych 121. — Liczba klas tymczasem wzrosła w tych samych latach o przeszło 1500.

II. Ilość nauczycieli.

W roku 1891/2 przybyło nauczycieli kwalifikowanych 83, w roku 1892/3 169, w roku 1893/4 129, w roku 1894/5 122, w roku 1893/6 219, w roku 1896/7 267, razem 989, liczba zaś nauczycieli niekwalifikowanych wzrosła przez pięć lat o 488, a zmniejszyła się w ostatnim roku o 43, ogółem więc wzrosla o 445.

III. Ilość dzieci na naukę uczęszczających.

Według statystyki Rady szkolnej przyrost takich dzieci wynosił w r. 1891/2 25349, w roku 1892/3 20,213, w roku 1893/4 12,476, w roku 1894/5 17,734, w roku 1895/6 7,031, razem w pięciu latach 82,801, w szóstym zaś roku, 1896/7, ubyło 3,623, co Rada szkolna krajowa tłómaczy „coraz ściślejszem zbieraniem i kontrolowaniem dat frekwencyi“, poleceniem, „aby do rubryki uczęszczających na naukę wpisywać tylko dzieci

regularnie uczęszczające“, nareszcie postanowieniem art. 30 ust. kraj. z dnia 23. Maja 1895, które pozwoliło uwalniać od nauki dzieci liczące dopiero lat sześć.

Wynik uwydatniający się w cyfrach podanych powyżej w trzech kierunkach nie jest pocieszający. Ilość wprawdzie nauczycieli pomnożyła się znaczniej, zwłaszcza w ostatnich dwóch latach, aniżeli można było spodziewać się. Stało się to zapewne skutkiem otwarcia nowych seminaryów, dalej pomnożenia stypendyów, może też wskutek częściowego podwyższenia płac. Seminarzyści obecnie już nie tak licznie odwracają się od zawodu, do którego się przygotowali, żeby szukać gdzie indziej lepszego zarobku. Zawsze jednak liczba nauczycieli kwalifikowanych istotnej potrzebie nie odpowiada, nawet co do ilości, nie mówiąc już o tem, czy wszyscy odpowiadają zadaniu wykształceniem odpowiedniem i charakterem, liczba zaś niekwalifikowanych nie zmniejsza się w takiej mierze, jakby to było pożądanem.

Stanowczo zaś niekorzystnie przedstawia się przyrost szkół nowych, a raczej brak takiego przyrostu. Widzieliśmy, że wynosi on w sześciu latach tylko 121, że w jednym z tych lat przybyło szkół nowych tylko 10, w innym tylko 5, a w ostatnim ani jednej nie przybyło nowej szkoły. Do tego jeszcze dodać wypada, że liczba t. z. szkół „nieczynnych“, tego objawu wręcz chorobliwego w naszem szkolnictwie, wzrosła jeszcze w ostatnim roku o 26, a między niemi jest 257 (o 50 więcej niż w roku poprzednim) takich, które były nieczynnemi dla braku nauczycieli. Nowo bowiem przybyli nauczyciele użyci byli nie do aktywowania szkół nieczynnych, ale do tworzenia nowych klas przy szkołach już istniejących. Słuszne ztąd żale i skargi gmin, które ponoszą ciężary z postawieniem i utrzymaniem szkoły połączone, a z braku nauczycieli nie mają z niej korzyści. Komisya byłaby w tym przedmiocie wniosła rezolucyę, odstąpiła jednak od tego, dowiedziawszy się, że Rada szkolna już wydała rozporządzenie, aby odtąd nowo przybywającymi nauczycielami posady przy dotąd nieczynnych szkołach obsadzać.

Co się tyczy dzieci pobierających naukę okazuje się z podanych cyfr, że przyrost przez pierwsze lata się zmniejsza, w czwartym roku się podnosi, w piątym obniża rażąco, w szóstym zmienia się w ubytek. W obec tłómaczenia Rady szkolnej, że w latach ubiegłych po okręgach szkolnych nie poddano tych cyfr dość ścisłej kontroli, statystyka porównawcza w tej rubryce traci wiele na wartości, a wywnioskować można tylko chyba, że przyrost w frekwencyi nie zostaje w stosunku naturalnym do przyrostu ludności, rozumie się w tych gminach, które posiadają szkołę.

Nic dziwnego przeto, wobec wyż przytoczonych faktów, że spotykamy się w kraju z pewnemi objawami niepokoju, niezadowolenia i niecierpliwości, że powołane i niepowołane odzywają się głosy z utyskiwaniem, z żalem, z krytyką mniej lub więcej uzasadnioną, z nawoływaniem o środki zaradcze.

Uczuciom tym i dążeniom odpowiadał wniosek postawiony w Sejmie w ubiegłej sesyi, który żądał od Wydziału krajowego i od Rady szkolnej z góry na dłuższy czas obmyślonej, a w najbliższym czasie przyspieszonej akcyi w zakładaniu szkół i przysporzenia wszystkiej młodzieży będącej w wieku szkolnym możności pobierania nauki elementarnej. Wniosek ten przekazany został w swoim czasie wymienionym powyżej władzom, a odpowiedź tych władz była przedmiotem osobnego sprawozdania Komisyi szkolnej. Sprawa ta wskutek powziętej drugiej uchwały Wysokiego Sejmu będzie przedmiotem dalszych badań i obliczeń i ponownego sprawozdania owych władz. Dla tego Komisya co do cyfrowego, czysto materyalnego stanu szkolnictwa naszego, przestaje w niniejszem sprawozdaniu na przedstawianych powyżej datach, przechodząc obecnie do strony dydaktyczno-pedagogicznej poruczonego jej przedmiotu, strony stanowczo zresztą ważniejszej, a trudniejszej do omawiania, na którą mniejszą zwykle zwraca się uwagę.

O ile bowiem ogół społeczeństwa nadzwyczaj żywo, żywiej może u nas, niż gdzieindziej zajmuje się sprawą szkolnictwa ludowego, o tyle zauważyć można, że dyskusya w tej mierze obraca się zazwyczaj około potrzeb materyalnych tego działu gospodarki krajowej, że spór najczęściej toczy się między tymi, którzy domagają się, a to w jaknajkrótszym czasie, wybudowania nowych szkół, oraz lepszego uposażenia nauczycieli, a tymi, którzy z powodu właśnie tej tendencyi obawiają się nadmiernego obciążenia funduszu krajowego.

Mniej głośno odzywają się ci, a może też liczba ich jest mniejszą, którym rozchodzi się mniej o rozszerzenie nauki elementarnej na jaknajdalsze przestrzenie, aniżeli o jakość tej nauki, mniej o postawienie jaknajwięcej budynków i kształcenie większej ilości nauczycieli, aniżeli o tychże nauczycieli wartość pedagogiczną i moralną.

Pod tym względem, to znaczy pod względem ocenienia nauki i nauczyciela, można się spotykać u licznych jednostek z najróżnorodniejszemi zapatrywaniami. Chociaż głosy te rzadko tylko publicznie się odzywają, lekceważyć ich nie wypada. Przebija się w nich pewne niezadowolenie ze stanu obecnego a przytem szczera chęć zaradzenia złemu, często jednak bez wyrobionego zdania, jakim sposobem można temu zaradzić. We formie pojedyńczych, odosobnionych, bardzo różnych, a nieraz między sobą sprzecznych pomysłów pojawiają się zarzuty przeciw obecnej organizacyj szkół ludowych. Powiadają, że cel nauki dla szkół wiejskich jest za wysoko wymierzony, plan za szeroko obmyślony, przedmiotów za dużo, wymagania wygórowane utrzymują, że na wsi wystarczyłby nauczyciel o skromniejszej kwalifikacyi, że nauczyciel na wsi powinien poziomem wykształcenia, usposobieniem, zwyczajami i trybem życia być więcej zbliżony do tej warstwy ludności, której dzieci on uczy, wielu nareszcie ubolewa nad rażącym brakiem religijnego w naszych szkołach wychowania. W owych zarzutach niejedno może być słusznem, pojedyńcze zdania mogą być oparte na osobistem doświadczeniu, nabieranem w poszczególnych wypadkach, tylko niesłusznie może generalizowanych.

Komisya szkolna oczywiście nie jest w możności zajmowania się specyalnie tymi różnymi poglądami, zwłaszcza, że nie ma ona do czynienia ze sformułowanym systemem nowym, któryby obecnemu przeciwstawić można. Odróżnienia nauki elementarnej po wsiach udzielanej, od nauki w miastach, zastósowanie tej nauki do potrzeb odnośnej warstwy ludności jest oddawna programem Komisyi, programem Sejmu. Programowi temu dała wyraz nowela z dnia 2. lutego 1885. Na podstawie tego programu Rada szkolna krajowa zreformowała plan nauki, a Komisya w swych rocznych sprawozdaniach, uznając w wielu kierunkach skuteczne usiłowania władzy naszej szkolnej, nigdy nie omieszkała zwracać uwagi na potrzebę uproszczenia, upraktycznienia przyjętej metody i rozdziału przedmiotów. I tak, żeby tylko jeden przytoczyć przykład, nauka czytania przed kilkoma laty jeszcze udzielaną była na podstawie t. z. nauki poglądu, przydatnej swoją drogą, ale przy której nauczyciel czytającemu ciągle przerywał dla zadawania mu pytań i udzielania objaśnień, z uszczerbkiem mechanicznej dziecka wprawy w biegłem czytaniu. Obecnie czytają całe ustępy w jednym ciągu, przez co tej biegłości nabywają nieraz już w przeciągu pierwszego roku nauki.

Dalej Komisya zwracała uwagę na ważność rysunków, podnosząc brak wprawy w tym przedmiocie u nauczycieli. Od tego czasu kursa fachowe przez Radę szkolną zaprowadzone przysporzyły wprawniejszych już w tym kierunku nauczycieli, przynajmniej dla szkół więcej klasowych.

W ogóle zaś nie podlega wątpliwości, że w niejednym innym jeszcze przedmiocie tak książki szkolne, jak niemniej i sposób udzielania nauki potrzebują zmiany i naprawy, a niech tu zaraz przytoczony będzie brak systematyczności i związku między sobą tych ustępów, które są poświęcone dziejom ojczystym. Ze samego sprawozdania Rady szkolnej widać, że i władza ta nie uważa ani planu nauk, ani metody obecnej za coś ustalonego, polepszenia nie wymagającego. I tak Rada szkolna oświadcza tamże, że naukę rachunków pragnie „skierować na właściwe tory i zapewnić jej właściwy skutek, szczególnie w szkołach wiejskich, w których nauka rachunków jeszcze nie wykazuje pożądanych rezultatów“. Nauka ta rzeczywiście, potrzebuje poprawienia tak co do podanych w podręcznikach przykładów i zadań, jak co do praktykowanej po szkołach metody. Zadania te obecnie nie są zastósowane do umysłowego rozwoju dzieci szkolnych, a i w dalszem życiu włościanina znacznie przechodzą miarę jego potrzeb. Są one zbyt złożone, mieszczą w sobie liczby całe, wielorakie, ułamki zwyczajne i dziesiętne, stosunki proste i odwrotne, i t. d. Powinny one usunąwszy działanie z ułamkami, z wyjątkiem podziału jedności na części ograniczyć się do czterech działań z liczbami całemi i wielorakiemi, na systemie dziesiętnym opartemi, na łatwych przykładach reguły trzech, pojedyńczej, i na praktycznem przeprowadzeniu pomiarów powierzchni. Rozwiązanie takich zadań mogłoby i powinno nastąpić samodzielnie bez ustawicznej pomocy nauczyciela. W jednym i w drugim kierunku zapowiada Rada szkolna zmianę, co Komisya z uznaniem podnosi, jak wogóle wszystko, co dąży do uproszczenia nauki, przez co jedynie nauka ta skutecznie działać potrafi na umysły uczniów, a pośrednio także rodziców przekonać o korzyściach nabytej przez uczniów wiedzy.

O nauce religii donosi Rada szkolna, że „w roku 1896/7 nie zaszła zmiana żadna, ani w rozkładzie materyału naukowego, ani w podręcznikach szkolnych“ — że jednak z początkiem roku 1897/8 zaprowadziła „w obrębie dyecezyi tarnowskiej osobny

plan nauki religii rzymsko katolickiej, ułożony przez Ordynaryat Biskupi tarnowski i wydała dwa nowe podręczniki: Mały Katechizm dla I i II stopnia nauki i krótki Katechizm dla III i IV stopnia, oba ułożoue przez X. Biskupa Likowskiego, a dla młodzieży obrządku grecko katolickiego wydano podręcznik: korotka istoryja biblijna opracowana według X. Wołcza przez X. A. Torońskiego".

Dalej czytamy w sprawozdaniu, że liczba katechetów wynosiła w roku 1896/7 109, a wzrosła o 13, — nareszcie, że w szkołach miejskich obowiązuje już nowy jednolity plan nauki dla religii mojżeszowej. —

Komisya szkolna w swych sprawozdaniach zawsze przywiązywała do nauki religii wielką wagę, a nie tylko do niej jako nauki, ale głównie do podniesienia i ożywienia młodocianych umysłów prawdziwym duchem religijnym, — zawsze też podnosiła z żalem, że nauka ta w szkołach pozostawia niestety wiele do życzenia. Z różnych okolic kraju odzywają się skargi o nieregularnem i niedostatecznem funkcyonowaniu tej nauki. Ale co więcej: tam, gdzie regularnie udzielaną bywa, nie okazuje się skuteczną. Komisya w poprzednich latach ustawicznie na tę lukę uwagę zwracała.

W roku 1890 ustęp odnośny sprawozdania Komisyi szkolnej brzmi: „Skuteczność tej nauki polega na tem, aby wpajać zasady religii w ucznia tak silnie, żeby się stały częścią jego charakteru, żeby je umiał i potrafił zastósować w praktycznem postępowaniu, na każdym kroku i w każdym szczególe swego życia. A do tego koniecznieby należało, aby etyczna strona religii, przykłady jej i przykazania do życia codziennego i praktycznego zastosowane były dłużej i bardziej szczegółowo wykładane

W sprawozdaniu z roku 1892 Komisya szkolna przytoczywszy wzmiankę poczynioną przez Radę szkolną o zamierzonej rewizyi nauki religii ponownie wskazuje na kierunek w właśnie zacytowanem sprawozdaniu wskazany.

W późniejszem sprawozdaniu Komisya szkolna, kładąc nacisk na ważność wychonia moralnego czyni uwagę, że „w niektórych szkołach nauka religii zbyt pobieżnie jest traktowaną", w innem sprawozdaniu (sprawozdawca p. Dzieduszycki), zwraca się „do duchowieństwa z gorącą prośbą, aby przy nauczaniu religii popierało usiłowania szkolnictwa, kładąc nacisk na praktyczne obowiązki chrześcianina w rodzinie i społeczeństwie, i nadając temsamem dziełu oświaty ludowej owe święcenie, które kościół jedynie takiemu dziełu nadać może, jeśli zechce swego potężnego wpływu użyć w celu ugruntowania istoty chrześciańskiej cywilizacyi u ludu naszego".

Późniejsze zaś sprawozdanie stwierdza jeszcze, że w nauce religii objawia się „niejednostajność", że „nauka religii w wielu miejscach utrudnioną bywa brakiem czasu, oddaleniem siedziby duszpasterza od szkoły, nie zawsze odpowiedniem zastępywaniem jego przez nauczyciela".

Komisya szkolna trwa przy powyżej wyrażonem przekonaniu, a niemniej przy nadziei, że z czasem zajdzie zmiana w wskazanym tu kiernnku. Rada szkolna może się do tego przyczynić tylko w ramach swej kompetencyi, roztrzygająca moc i odpowiedzialność należy do właściwej władzy, a Komisya szkolna ani na chwilę nie wątpi, że ta zechce sprawę wszechstronnie zbadać, a znając dokładnie faktyczny stan rzeczy, zarządzić w tej mierze, co potrzeba, w czem z pewnością nie natrafi na przeszkody, ani ze strony władzy szkolnej, ani nauczycielstwa, ani społeczeństwa, owszem tylko zadowolenie i wdzięczność wywoła przez wzbudzenie w młodzieży naszej istotnego zrozumienia zasad wiary, silnej woli do zastosowania tych zasad w życiu i działanin.

Nieraz wspominano o niedostatecznem przeprowadzeniu przymusu szkolnego przy nauce dopełniającej, tak ważnej dla utrwalenia w pamięci dzieci nauki codziennej. Rada szkolna krajowa sama i w tym roku stwierdza, że uczęszczanie na tę naukę zostawia wiele do życzenia. Starała się też brakowi temu zapobiedz przez wydanie nowego dla tej nauki statutu, który zostawia Radom okręgowym większą swobodę w organizacyi tej nauki. W związku z tą sprawą wypada podnieść, że w roku zeszłym istniało 17 kursów dopełniających rolniczych, których frekwencya jest dostateczna, tudzież, że Rada szkolna popiera ile może dalsze kształcenie się nauczycieli w zakresie gospodarstwa wiejskiego, dla których też towarzystwo ogrodnicze krakowskie urządziła kursa ogrodnicze, towarzystwo uprawy tytoniu kurs tej uprawy, ks. Władysław Sapieha w przemyskim okręgu wakacyjny kurs pszczelnictwa, oddział gospodarski kurs gospodarski nabiałowy, towarzy-

stwo gospodarskie we Lwowie kurs pszczelniczo-ogrodniczy, za co wymienionym osobom i instytucyom należy się najgorętsze uznanie. Nadto Rada szkolna popiera usiłowania wędrowych nauczycieli rolnictwa.

Rozwinięcie szkół sześcioklasowych na wydziałowe męskie nastąpiło w roku 1896 w Nowym Sączu, Przemyślu, Wieliczce i Rzeszowie, w 1897 w Tarnowie, Krakowie (dwie), Kołomyi, Tarnopolu, Stanisławowie, Białej, Samborze i Jarosławiu. Rada szkolna stara się o zorganizowanie takich szkół także w innych miastach, gdzie zachodzą warunki po temu ustawą przepisane, mianowicie we Lwowie, dotychczas jednak kroki te skutku nie odniosły.

Kwestya nadzoru szkolnego żywo zajmuje Radę szkolną. Usiłowania podjęte celem ściślejszego kontrolowania frekwencyi szkolnej przez zaprowadzenie mandatów karnych i przerzucenie władzy w tym kierunku z władz miejscowych na okręgowe, w niektórych okręgach nie okazały się dotąd skutecznemi. Mandaty karne bywają wydawane zapóźno, nałożone kary za późno wykonywane. Dla kontroli nad tą kontrolą Rada szkolna zarządziła przedkładanie sobie dwa razy do roku wykazów frekwencyjnych, które jej przedstawiają dokładny obraz uczęszczania i udała się do Namiestnictwa o ścisłe wykonywania kar.

Komisya rownież przekonaną jest, że frekwencya dopiero wtenczas rzeczywiście prawidłową i należycie ustaloną będzie, gdy Rady okręgowe nalegać będą stanowczo na sprawiedliwe wymierzanie grzywien za nieposyłanie lub nieregularne posyłanie dzieci do szkoły i gdy powiatowa władza polityczna zechce energicznie grzywny te ściągać, a to nie, jak się to dzieje, po dłuższem wyczekiwaniu, ale bezpośrednio po otrzymaniu wykazów dzieci nieuczęszczających. Dla tego Komisya wnosi odpowiednia rezolucyą.

Liczba inspektorów okręgowych wynosi obecnie 70, z których jeszcze 8 sprawuje funkcye w dwóch okręgach; dwie posady wakują. Na rok bieżący systemizowano dwie nowe posady, dla Rudek i Horodenki. Zbliża się zatem czas, w którym każdy okręg będzie miał swego osobnego inspektora i stanie się tem zadość tylokrotnie powtarzanym wezwaniom Sejmu. Zachodzi tu jednak ta sama okoliczność, jak przy pomnożeniu liczby nauczycieli, że wypada starać się o tę większą ilość, ale głównie też, w tym wypadku o wybór mężów, którzyby zadaniu w całej pełni sprostać mogli, a oraz zasłużyli na zupełne zaufanie nie tylko ze strony fachowej, ale również pod względem bezstronności i niezkazitelnego charakteru.

Kontrolę nad inspektorami okręgowymi wykonują inspektorowie krajowi, a i w tem jest o tyle postęp, że od roku przyszłego będzie takich inspektorów pięciu. Mimo to jednak trudno przekonać się, aby inspekcya krajowa mogła być w sposób wystarczający wykonaną, skoro inspektorowie niezmiernie dużo czasu poświęcać muszą pracom biurowym przy Radzie szkolnej.

W sprawozdaniu o nadzorze szkolnym Rada szkolna nie wspomina o skutkach okólnika, którym przypominano Radom okręgowym, że mają prawo wysyłać osobnych delegatów do zwiedzania szkół. Pożądanem by było dowiedzieć się, o ile Rady okręgowe zrobiły użytek z tego prawa, — a niemniej czy wszystkie Rady powiatowe wybierają swoich delegatów do Rad szkolnych miejscowych na mocy odnośnej ustawy.

W sprawie uposażenia szkół wiejskich w grunta orne dowiadujemy się, że na 3561 zorganizowanych szkół wiejskich 1456 posiada przynajmniej jeden mórg ziemi ornej dla nauczyciela, przy 567 jest mniej od jednego morga, przy innych niema ziemi ornej. W porównaniu z rokiem poprzednim przybyło szkół 102 z jednym morgiem, 16 z mniejszą przestrzenią. Z pomiędzy nauczycieli nie mających ziemi do dyspozycyi pobiera 144 roczne relutum w gotówce, używają go jednak rzadko na dzierżawę gruntu. Dla tego też Rada szkolna zarządziła, aby relutum zupełnie ustało, ale nie ustaje w usiłowaniach, aby strony konkurencyjne, których na mocy ustawy do tego zmuszać nie można, spowodować do zakupienia, lub odstąpienia, albo zadzierżawienia takiego gruntu dla nauczyciela.

Seminaryów nie przybyło w ostatnim roku, ale na tem polu widocznie rozwija się praca, której należy życzyć, aby była skuteczną. Nowe seminarya w Krośnie i Sokalu doszły do III kursu, Sambor otrzymał dwie osobne szkoły ćwiczeń, jedna z ruskim, druga z polskim językiem wykładowym. — Liczba kandydatek wszędzie ogromnie wzrosła, ale napływ ten tłómaczy się tem, że uczennice szukają w seminaryach wykształcenia także dla innych zawodów. Stan nauki, wedle sprawozdań inspektorów ma być wcale dobrym. Robi się dużo dla kursów rolniczych zaprowadzonych przed kilkoma laty, dla nauki zręczności (slöjdu), pozyskano siły fachowe dla nauki śpiewu i muzyki wogóle, postarano się o zbiory naukowe, słowem starano się usilnie o podniesienie strony dydaktycznej i uposażenie seminaryów.

Ważniejszą, — i tu znowu zaznaczamy to samo, jak przy innych działach — jest strona wychowawcza. Pod tym względem Rada szkolna zaznacza „pewien postęp, który rokuje dobre nadzieje na przyszłość". W niektórych miastach, gdzie się znajdują seminarya, utworzono t. z. „deputacye miejskie", których głównem zadaniem jest starać się o zgodne współdziałanie domu rodzicielskiego i nadzoru domowego ze szkołą", a najważniejszą ich czynnością jest „nadzór nad umieszczeniem młodzieży po stancyach prywatnych i nad jej zachowaniem się po za szkołą".

W Krakowie deputacya taka postanowiła tworzyć małe internaty prywatne, w których pod należytym nadzorem mogliby kandydaci nauczycielscy znaleść odpowiednie umieszczenie. Weszło też w życie 12 takich internatów, w których mieści się 50 uczniów. Podobny internat prywatny powstał w Przemyślu dla seminarzystek. Obecnie buduje się większy internat w Tarnopolu, w Rzeszowie taki nowy budynek już stoi, budynki podobne staną w Tarnowie i Samborze, gdzie internaty już od dłuższego czasu istnieją. Rada szkolna popiera te usiłowania stypendyami i zasiłkami budżetem przyzwolonemi. Komisya szkolna chętnie zapisuje wszystkie dodatnie strony rozwiniętej na tem polu pracy. Dużo jednak zostaje jeszcze do czynienia. Z jednej strony rządu obowiązkiem jest w obec braku nauczycieli, pomnożyć stopniowo liczbę seminaryów, — a komisya w tym kierunku proponuje Sejmowi uchwalenie rezolucyi, — z drugiej strony zadaniem władzy szkolnej krajowej będzie nadanie wykształceniu i wychowaniu kandydatów i kandydatek nauczycielskich kierunek praktyczny i grunt moralny, aby wyrabiać z nich użytecznych pracowników i — co więcej — ludzi prawych, kraj miłujących, dla ludu życzliwych, posiadających pełną świadomość przyjętych na siebie obowiązków.

Komisya szkolna, kończąc swe sprawozdanie, co do różnych ważnych spraw w niem podniesionych, — książek szkolnych, metody, nauki religii, nadzoru i t. p. nie stawia wniosków, sądząc, że wystarczają zrobione w tej mierze zdania, aby na dotyczące stosunki zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu, władzy szkolnej, względnie władz duchownych i mieć nadzieję, że przytoczone okoliczności wzięte zostaną pod życzliwą rozwagę i za potrzebne uznane zmiany przeprowadzone, Komisya tedy tylko co do dwóch spraw, których wykonanie od rządu zależy, przedstawia, oprócz przyjęcia sprawozdania Rady szkolnej do wiadomości, dwie następujące poniżej rezolucye.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i seminaryów nauczycielskich w roku 1896/7 przyjmuje się do wiadomości.

II. Sejm wzywa Radę szkolną krajową, ażeby przeprowadziła z należytym pośpiechem wykazywanie dzieci naukę opuszczających, oraz ażeby się postarała o bezzwłoczne ściąganie nakładanych z tego tytułu grzywien przez władze polityczne.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby przyspieszył założenie nowych seminaryów nauczycielskich.

We Lwowie dnia 13. stycznia 1898.

Przewodniczący i sprawozdawca:

Czartoryski.

L. s. 1794/1898.

Aleg 247

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o sprawozdaniu c. k. Rady szkolnej krajowej odnoszącem się do stanu szkół państwowych dla nauki przemysłowej.

Wysoki Sejmie!

W kraju naszym istnieje ogółem sześć szkół państwowych przemysłowych i zawodowych, a w szczególności dwie szkoły państwowe przemysłowe, po jednej we Lwowie i Krakowie, dwie szkoły zawodowe dla przemysłu drzewnego w Zakopanem i Kołomyi, szkoła ślusarska w Świątnikach i szkoła kowalska w Sułkowicach. Z dwóch szkół państwowych przemysłowych, które w kraju istnieją w Krakowie i Lwowie, pierwsza z nich, t. j krakowska, w przeważnej części jest właściwie wyższym zakładem naukowym o kierunku, jak dotąd, więcej teoretycznym, a to dla braku warstatów i ten dział szkoły nosi nazwę „Wyższej szkoły przemysłowej". Wyższa szkoła przemysłowa podzieloną jest na trzy oddziały z wydziałami budownictwa, mechaniki i chemii technicznej. Ukończonym uczniom wyższej szkoły przemysłowej przysługuje prawo do jednorocznej służby wojskowej, ważną jednak jest rzeczą, ażeby uczniowie czwartego roku, którzy znajdują się w wieku popisowym, poborem do wojska nie byli narażeni na zwichnięcie swej przyszłości. Zapobiedz temu mogą Władze rządowe, jeżeli uczniów czwartego roku zrównają co do ulg poborowych z uczniami ósmej klasy gimnazyalnej. Zrównanie, o którym mowa będzie aktem słuszności i nie powinno natrafić na jakiekolwiek przeszkody. Całość programu nauk w dzisiejszych warunkach udzielanych w państwowej szkole przemysłowej w Krakowie, prócz wydziałów „wyższej szkoły", obejmuje oddział dla przemysłu artystycznego z kursem trzyletnim i całodzienną nauką, kursa uzupełniające wieczorne i niedzielne dla pomocników i terminatorów, a wreszcie kursa specyalne i tak: czteromiesięczny kurs dla obsługujących kotły i maszyny parowe, dwumiesięczny dla maszynistów kolejowych i trwający pięć miesięcy dla malarzy dekoracyjnych. Trzyletnia codzienna nauka udzielana w kierunku malarstwa dekoracyjnego i plastyki dekoracyjnej tworzy oddział przemysłowo-artystyczny. Uczniowie wykształceni w malarstwie dekoracyjnem po ukończeniu nauk otrzymują świadectwo uprawniające ich w myśl rozp. Ministerstwa do wykonywania rzemiosła malarstwa pokojowego i dekoracyjnego. Pokrewne zadanie mają kursa pięciomiesięczne dla malarzy dekoracyjnych. Czeladnik malarski w porze zimowej, wówczas gdy nie ma zajęcia,

nauką rysunków, o stylach, kompozycyi i malarstwie uzupełnia swoje zawodowe wykształcenie.

Kursa dla obsługujących kotły i maszyny, kursa dla maszynistów kolejowych w właściwym zakresie mają doniosłe znaczenie tem więcej, ile że według obowiązujących przepisów funkcye nadzorowania kotłów parowych i prowadzenia maszyn parowych i lokomotyw mogą być powierzane kandydatom, którzy z dobrym postępem złożyli egzamin kwalifikacyjny.

Z programu określonego w streszczeniu zwraca uwagę fakt, że przy państwowej szkole przemysłowej w Krakowie, nie biorąc w rachubę „wyższej szkoły", z wyjątkiem zawodowego wykształcenia w malarstwie pokojowem, dla licznych grup rzemiosła nie ma utworzonych specyalnych oddziałów na modłę tych, jakie są zaprowadzane w państwowej szkole przemysłowej we Lwowie. Wedle zasięgniętych w tej mierze informacyi Rada szkolna krajowa z mocy upoważnienia Ministerstwa dąży usilnie do rozszerzenia szkoły na inne grupy rzemiosł, a będzie w możności swoje projekta natenczas urzeczywistnić, jeżeli odpowiedai gmach na cele szkoły w Krakowie zbudowany zostanie. Budynek, w którym szkoła się mieści, do tego stopnia jest niewystarczający, że za donajęcie lokalów w domu prywatnym; opłaca c. k. Rząd czynsz w wysokości 3.000 złr. rocznie. Ten stan rzeczywiście utrudnia naukę i kierownictwo zakładu. Sprawa budowy gmachu nie schodzi z porządku dziennego, postąpiła o tyle, że gmina ofiarowała bezpłatnie grunt pod budowę, który na ten cel Rząd przyjął, a z polecenia Ministerstwa prowadzi Rada szkolna krajowa rokowania z Wydziałem krajowym i gminą w kwestyi przyczynienia się do kosztów budowy. Komisya przemysłowa, mając na uwadze, że w Krakowie brak jest szkół zawodowych dla licznej grupy rzemiosł, wyraża życzenie, iżby Władze rządowe przystąpiły jak najspieszniej do budowy gmachu szkolnego.

Państwowa szkoła przemysłowa we Lwowie ma kierunek praktyczny zawodowy i w konsekwencyi kształci młodzież na samoistnych rzemieślników. Szkoła w programie swoim obejmuje znaczną grupę rzemiosł, a mianowicie: w oddziale przemysłu budowlanego, kursa półroczne dla murarzy, cieśli i kamieniarzy, całoroczne z warstatami dla stolarzy i ślusarzy budowlanych, — w oddziale przemysłu artystycznego z warstatami i pracowniami dla stolarstwa meblowego, snycerstwa, tokarstwa, ślusarstwa artystycznego, hafciarstwa i koronkarstwa, — oddział malarstwa i rzeźbiarstwa dekoracyjnego, nadto salę publiczną rysunków i modelowania, a wreszcie szkołę uzupełniającą wieczorną i niedzielną dla pomocników i terminatorów. Zamierzonem jest jeszcze rozszerzenie programu nauk na wprowadzenie nowych rodzajów przemysłu, jak n. p. oddziału keramicznego, jeżeli szkoła uzyska pomieszczenie celowi odpowiednie. Rozwój szkoły państwowej przemysłowej we Lwowie zabezpiecza w wysokim stopniu pomyślne załatwienie sprawy uprawnienia ukończonych uczniów do samoistnego wykonywania rzemiosła. W myśl reskryptu ministeryalnego wydanego w roku ubiegłym, szkolne świadectwo uzdolnienia uprawnia do samoistnego wykonywania rzemiosła tokarskiego, ślusarstwa budowlanego lub artystycznego, stolarstwa, a wreszcie malarstwa pokojowego.

W kierownictwie obydwu szkół państwowych przemysłowych przebija się chęć rozszerzania programu nauk i w ogóle tendencya, ażeby społeczeństwu dostarczać w jak najobfitszej mierze zawodowo wykształconych przemysłowców.

Szkoły państwowe zawodowe dla przemysłu drzewnego w Zakopanem i Kołomyi, szkoła ślusarska w Świątnikach i kowalska w Sułkowicach wykazują rozwój zupełnie prawidłowy. Pomieszczenie szkół, jak to częstokroć ma miejsce, nie zawsze jest dostateczne. W Kołomyi zamierzoną jest budowa własnego gmachu i w tej mie-

rze toczą się rokowania z gminą i Wydziałem krajowym. W Sułkowicach braki są znaczniejsze, szkoła potrzebuje silniejszego motoru parowego, sprawienia znaczniejszej ilości pomocniczych narzędzi i rozszerzenia pracowni.

Frekwencya uczniów w państwowych szkołach przemysłowych i zawodowych wcale jest znaczną, jak wykazuje tabelaryczne zestawienie zamieszczone w sprawozdaniu, zapisanych było 959 uczniów na początku roku szkolnego 1896/7. Ponieważ świadectwa wydawane zawodowo wykształconym rzemieślnikom w państwowych szkołach przemysłowych we Lwowie i Krakowie uprawniają do samoistnego wykonywania rzemiosła, spodziewać się przeto należy, że frekwencya uczniów wzrastać będzie nieustannie. We wszystkich szkołach w liczbie sześciu wypłacono uczniom łączną kwotę 20.244 złr. 10 ct. tytułem stypendyów i zapomóg.

Przedstawiając Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie o stanie szkół państwowych przemysłowych, komisya uważa za właściwe przy tej sposobności zwrócić się do Wydziału krajowego, ażeby w porozumieniu z c. k. Rządem przystąpił do utworzenia w porze zimowej kursu dla podmajstrzych murarskich bądź to w Leżajsku, Sieniawie a ewentualnie w Jarosławiu. Kursa poranne z publiczną salą rysunków są zaprowadzone jedynie przy państwowej szkole przemysłowej we Lwowie, przeto murarze głównie zamieszkali w Leżajsku i Sieniawie z trudnością i wyjątkowo z kursów korzystać mogą, gdyż całkiem naturalnie nie stać ich na znaczne koszta podróży i wydatki połączone z utrzymaniem się w stołecznem mieście.

Niemniej ważną jest kwestya utworzenia ile możności w czasie niedługim oddziału kamieniarskiego przy państwowej szkole przemysłowej w Krakowie. Wobec znajdujących się w pobliżu Krakowa w Krzeszowicach obfitych pokładów marmuru, oddział kamieniarski ma racyę bytu i będzie mieć zapewnione powodzenie.

W zakończeniu sprawozdania komisya podnosi z wyrazem prawdziwego uznania, że Władza szkolna krajowa, licząc się z potrzebami społeczeństwa, z wszelką troskliwością dba o rozwój szkół przemysłowych, mających tak doniosłe znaczenie dla ekonomicznego podniesienia kraju.

Komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół państwowych dla nauki przemysłowej w roku szkolnym 1896/7.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd:

1) ażeby przyspieszył budowę gmachu dla państwowej szkoły przemysłowej w Krakowie i rozszerzył program nauki praktycznej na liczne grupy rzemiosł;

2) ażeby uczniów wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie co do ulg poborowych do wojska zrównał z uczniami wyższego gimnazyum.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby wziął pod rozwagę kwestyę utworzenia kursu dla podmajstrzych murarskich w Leżajsku, Sieniawie ewentualnie w Jarosławiu.

We Lwowie dnia 11. lutego 1898.

Przewodniczący:

Szczepanowski *w. r.*

Sprawozdawca:

Żardecki *w. r.*

Aleg 248

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszów samoistnych (niedotowanych) budżetem nie objętych, — za lata 1895 i 1896.

Wysoki Sejmie!

Funduszów tych (łącznie z depozytami) w roku 1894 było 56, w roku 1895 było ich razem 63, a więc wobec roku poprzedniego przybyło 7, natomiast w r. 1896 było ich razem 66, przybyło zatem w tymże roku nowych 3.

W roku 1895 przybyły fundusze następujące:

1. Fundacya ś. p. Wiktora z Baworowa Baworowskiego.
2. „ „ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „Domu pracy“ we Lwowie.
3. „ „ Ludwiki z hr. Dunin Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „tanich kuchni ludowych“ we Lwowie.
4. Fundusz na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych naukowych zakładów przemysłowych w kraju.
5. Fundacya Tytusa Kielanowskiego „dla gminy Kędzierżawce“.
6. „ „ „ „dla gminy Żuratyn“.
7. „ „ „ „dla nieuleczalnych chrześcian we Lwowie“.

W roku 1896 przybyły fundusze dalsze:

1. Fundacya ś. p. Wacława Tyzenhausa.
2. „ księżny Karoliny z książąt Ponińskich Lubomirskiej na utrzymanie i wychowanie 12 sierót w Zakładzie św. Heleny we Lwowie.
3. „ Maryem Gewirtzowej na rzecz ubogich izraelitów miasta Dębicy.

W dziale drugim, t. j. w dziale stypendyjnym, przybyło w roku 1895 fundacyj nowych 3:

1. Gross de Rosenberg Józef:
2. ks. Montléart Augusta;
3. Stachiewicz Franciszek.

W roku 1896 przybyło ich również 3:

1. Ks. Dołżański Jan;
2. Ks. Mokrzycki Ireneusz:
3. Dr. Hassewicz Stanisław

Ilość przeto fundacyj stypendyjnych wynosiła:

z końcem roku 1895 193
„ „ „ 1896 196

Liczba przeto wszystkich funduszów z końcem roku 1895 wynosiła 256, z końcem zaś roku 1896 liczba ta wynosiła 262.

Z zamknięcia rachunków wszystkich tych funduszów następujące wypadają wyniki:

I. *Fundusz pomnika Kościuszki.*

Poszczególnienie	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* wynosi z końcem roku	15.576	02½	15.591	52½	15.616	52½
Przybyło przeto w roku	—	—	15	50	25	—
Łączny dochód z majątku *obrotowego* w roku	—	—	1.260	07	1.268	97
Z tego wydatki:						
Gotówka komitetowi zarządzającemu w Krakowie	—	—	650	75	656	71
Rozmaite wydatki (porto)	—	—	—	—	—	69
Zapas w efektach z końcem	—	—	609	32	611	57

Uwaga: Majątkiem tej fundacyi zarządza samoistnie komitet w Krakowie, który składa Wydz. kraj. coroczne sprawozdanie ze swych czynności.

II. *Fundusze stypendyjne.*

Przybyłe w roku 1895 trzy fundacye reprezentują razem kwotę . . 84.783 zł. 77 ct.
Trzy fundacye nowe z roku 1896 przedstawiają łącznie . . . 21.898 „ 39 „
W obu przeto latach razem przybyło sześć fundacyj w łącznej wysokości 10.6682 zł. 16 ct.

Majątek zarodowy.

Poszczególnienie	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Czysty stan czynny tego majątku wynosi z końcem roku	4,051.625	55½	4,175.528	26	4,183.378	98½
Przybyło przeto w roku	—	—	123.902	70½	7.850	72½

a to głównie wskutek przybycia nowych fundacyj i fruktyfikowania zapasów gotówki majątku obrotowego na rzecz zarodowego.

W obu przeto latach przybyło majątku tego razem . . 131.753 zł. 43 ct.

Uwaga: Nieznaczny, bo tylko 7.850 zł. 72½ ct. wynoszący przyrost majątku tego w roku 1896 tłumaczy się tem, że z fundacyi Dra Jana Towarnickiego sprzedano za 65.800 zł. imiennej wartości papierów wartościowych a to celem pokrycia kosztów budowy seminaryum nauczycielskiego w Rzeszowie. Gmach ten wartością swoją ubytek tych efektów zastąpi.

Majątek obrotowy.

Poszczególnienie	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Czysty stan czynny wynosi z końcem roku	26.177	29½	35.772	28	38.352	50½
Przybyło przeto w roku	—	—	9.594	98½	2.580	22½

a to wskutek nowych fundacyj stypendyjnych

Pozostałą z końcem każdego roku gotówkę sfruktyfikowano w roku następnym na rzecz majątku zarodowego przez zakupno papierów wartościowych.

III. *Administracya dóbr Winniki.*

Poszczególnienie	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Dochód z dóbr w roku	—	—	12.871	26	12.897	88
Wydatki razem „	—	—	8.123	99	6.299	25
Nadwyżki dochodów w kwotach	—	—	4.747	27	6.598	63
przeniesiono do fundacyi stypendyjnej Głowińskiego.						
Czysty stan czynny z końcem	18.327	73	19.647	49½	21.055	30½
przeto przyrost	—	—	1.319	76½	1.407	81

Ogólna zaległość byłego propinatora Tanda urosła z końcem roku 1896 do bardzo poważnej kwoty 21.076 zł. 52½ ct. (z końcem 1893 było 16.944 zł. 01½ ct. tj. o 4.132 zł. 51 ct. mniej).

Proces cywilno—sądowy w ciągłym toku.

Komisya budżetowa zwraca uwagę Wydziału krajowego na wysoką kwotę procentów zwłoki a zarazem daje wyraz swej wątpliwości, o ile te kwoty wpływać będą mogły do kasy.

IV. *Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych.*

Poszczególnienie	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Stan majątku *zarodowego* z końcem roku	36.086	02½	36.141	87½	36.317	55½
z tego przyrost	—	—	55	85	175	68
Majątek *obrotowy* w roku	—	—	1.500	43	1.617	50
Z tego wydano:						
Tytułem dożywocia 58 inwalidom	—	—	1.365	—	1.440	—
Gotówkami do majątku zarodowego	—	—	53	95	56	48
Zapas w gotówce z końcem roku	—	—	81	48	121	02
Razem	—	—	1.500	43	1.617	50

Zapasy w gotowce sfruktyfikowano w roku następnym na rzecz majątku zarodowego.

V. *Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Stan majątku *zarodowego* z końcem r	2.965	62½	2 973	62½	2.981	62½
Przeto przyrost	—	—	8	—	8	—
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	124	—	124	—
Z tego wydano:						
tytułem dożywocia 3 inwalidom . .	—	—	108	—	108	—
do majątku zarodowego . . .	—	—	8	—	8	—
zapas w gotówce z końcem roku .	—	—	8	—	8	—
Razem . .	—	—	124	—	124	—

Zapasy w gotówce 8 zł. sfruktyfikowano, każde z początkiem roku następnego na rzecz majątku zarodowego.

VI. *Fundacya posagowa Jana i Filipiny Komarnickich.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Stan majątku *zarodowego* z końcem r.	1.698	22½	1.720	96½	1.765	67½
Przeto przyrost	—	—	22	74	44	71
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	93	05	99	71
Wydano:						
na wyposażenie dziewczyny z Magierowa	—	—	50	—	50	—
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	20	84	22	21
zapas w gotówce z końcem roku .	—	—	22	21	27	50
Razem . .	—	—	93	05	99	71

Pozostałe z końcem roku zapasy sfruktyfikowano w roku następnym na rzecz majątku zarodowego.

VII. *Zakład narodowy imienia Ossolińskich.*

Przedmiot	1895					1896				
	gotówka		efekty			gotówka		efekty		
	zł.	ct.	zł.	ct.	frank.	zł.	ct	zł.	ct.	frank.
Zapas z początkiem roku .	257	31	250.176	20	300	387	61	264.746	64	300
Dochód w ciągu roku:										
(od $^{1}/_{1}$ — $^{31}/_{12}$ 1895) . .	35.895	71	30 090	63	—	—	—	—	—	—
(od $^{1}/_{1}$ 1896 — $^{31}/_{1}$ 1897) .	—	—	—	—	—	42.151	99	14.588	—	—
Razem .	36.153	02	280.266	83	300	42.539	60	279.334	64	300
Wydano w ciągu roku:										
(od $^{1}/_{1}$ — $^{31}/_{12}$ 1895) . .	35.765	41	15.520	19	—	—	—	—	—	—
(od $^{1}/_{1}$ 1896 — $^{31}/_{1}$ 1897) .	—	—	—	—	—	42.149	15	5.660	35	—
Zapas z końcem roku . .	387	61	264.746	64	300	390	45	273.674	29	300

Funduszem tym zarządza kuratorya, która składa Wydziałowi kraj. corocznie rachunek.

Należy zauważyć, że tak dochody jak wydatki za rok 1896 obejmują okres 13 miesięczny, tj. po koniec stycznia 1897. Nie licuje to z zamknięciem rachunkowem za rok 1896. Tłumaczenia zaś tej okoliczności nie ma.

Nadto pominąć i tego nie można, że w rubrykach efektów dolicza sprawozdanie stale owe 300 franków do złotych austryackich, co przecież być nie powinno. Komisya życzy sobie, aby tego w przyszłości unikano, by i franki owe umieszczano w rubryce osobnej.

Zarazem poleca się Wydziałowi kraj. aby w roku przyszłym okres rachunkowy obejmował czas od 1/1 — 31/12 1897.

VIII. *Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *obrotowy* z końcem roku .	6.590	16	6.824	67	7.064	31
Przeto przyrost	—	—	234	51	239	64
Dochody wynosiły:						
tytułem zwrotów od zapomożonych .	—	—	865	80	936	64
„ odsetek zwłoki	—	—	—	—	2	—
„ odsetek z książeczki Banku kr.	—	—	117	51	144	04
„ odkupionych efektów . .	—	—	983	31	1.082	68
„ gotówki pobranej z Banku .	—	—	3.900	—	—	—
Razem . .	—	—	5.866	62	2.165	36
Zapas z początkiem roku w efektach	—	—	6.482	19	3.565	50
Razem . .	—	—	12.348	81	5.730	86
Wydano:						
na pożyczki gminom	—	—	3.900	—	—	—
na zakupno efektów	—	—	983	31	1.082	68
wydano efekta	—	—	3.900	—	—	—
zapas w efektach z końcem roku .	—	—	3.565	50	4.648	18
Razem . .	—	—	12.348	81	5.730	86

IX. *Fundusz zapomogi z roku 1868.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Dług do funduszu krajowego z końcem roku	4 982	48	4.962	21	4.923	91
Zalega u zapomożonych . . .	105	48	98	92	63	19
Czysty stan bierny z końcem r. .	4.877	—	4.863	29	4.860	72
Stan bierny zmniejszył się w obec roku poprzedzającego o . . .	—	—	13	71	2	57

X. *Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku .	12.679	96	12.679	96	12.711	60
Przeto przyrost	—	—	—	—	31	64

Główną pozycyę majątku tego stanowi realność wartości 12,469 zł. 50 ct.

XI. *Fundacya śp. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku .	63.600	½	63.619	½	63.619	½
Przeto przyrost	—	—	19	—	—	—
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	3.420	36	3.172	—
Wydano:						
na dożywocie inwalidów polskich .	—	—	3.150	—	3.000	—
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	150	—	—	—
rozmaite	—	—	18	64	18	78
zwrot zaliczek funduszowi kraj. .	—	—	101	72	—	—
zapas gotówką z końcem roku . .	—	—	—	—	153	22
Razem . .	—	—	3.420	36	3.172	00

Uwaga: W roku 1895 dożywotników było 11. w roku 1896 było ich 13.

XII. *Fundusz szkół ludowych z roku 1872*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku .	101.561	33½	101.609	80½	101.850	55½
Przeto przyrost	—	—	48	47	240	75
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	8.279	22	4.597	95
Wydano:						
zasiłki gminom na cele szkolne . .	—	—	7.403	77	3.440	—
należytość rządowa	—	—	354	50	—	—
gotówkami do majątku zarodowego .	—	—	47	65	—	—
rozmaite	—	—	45	—	—	—
zapas gotówką z końcem r. . .	—	—	428	30	1.157	95
Razem . .	—	—	8.279	22	4.597	95

XIII. *Fundacya Winc. Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku .	60.269	51	60.443	51	60.443	51
Przybyło przeto	—	—	174	—	—	—
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	3.939	18½	4.101	78½
Wydano:						
na premie dla czeladników . . .	—	—	2.502	—	2.511	-
koszta losowania i insercyjne . .	—	—	98	89	113	29
na zakupno efektów czysto . . .	—	—	4	60	150	69
zapas gotówką i w efektach z końcem r.	—	—	1.333	69½	1.326	80½
Razem . .	—	—	3.939	18½	4 101	78½

Zapasy końcowe włożono z początkiem następującego roku do Banku krajowego. Stanowią one wraz z dalszymi dochodami majątku zarodowego sumę przeznaczoną na losowanie.

XIV. *Fundacya Franciszka Kochmana dla literatów polskich.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku .	26.854	74	27.347	25	27·622	03
Przeto przyrost	—	—	492	51	274	78
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	3.739	22½	4.379	34½
Wydano:						
premie dla literatów	—	—	—	—	1.500	—
gotówką i w efektach do majątku *zarodowego*	—	—	606	31	414	01
rozmaite	—	—	1	—	1	05
Zapas z końcem roku gotówki i w efektach	—	—	3.131	91½	2.464	28½
Razem .	—	—	3.739	22½	4 379	34½

Według aktu fundacyjnego ¼ czystych dochodów majątku obrotowego przypada corocznie na pomnożenie zarodowego, reszta zaś ¾ za premie dla literatów polskich. W myśl też tego stale co roku się postępuje.

XV. *Fundacya posagowa Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku .	15.607	76	16.247	67	16.916	79
przeto przyrost	—	—	639	91	639	12

Fundacya dotąd nie weszła w życie. Dopóki to nie nastąpi, fruktyfikuje się dochody na rzecz majątku zarodowego.

Komisya budżetowa ponawia swoje w roku 1896 objawione życzenie, ażeby w przyszłych sprawozdaniach podano warunki, względnie czas kiedy fundacya w życie wejść będzie mogła.

XVI. *Fundacya Maryi de Prez Jędrzejowiczowej dla 4 wiekowych kobiet.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku .	7.961	44½	8.007	—½	8.041	25½
przeto przyrost	—	—	45	56	34	25
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	354	22	357	06
Wydano:						
na dożywocie 4 wiekowych kobiet .	—	—	330	—	336	28
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	3	91	—	—
zapas gotówką z końcem roku . .	—	—	20	31	20	78
Razem . .	—	—	354	22	357	06

Wsparcia roczne (jedno 92 zł., 3 po 84 zł.) uważano skutkiem zmniejszenia się dochodów fundacyi wobec zamiany 4½ na 4% efekta, zredukować do cyfry 79 zł. dla wszystkich wspartych równej.

XVII. *Fundacya pomnika Agenora Hr. Gołuchowskiego.*

Przedmiot	1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* wynosił z początkiem r. . . .	44.203	33	46.485	39
„ „ „ „ końcem r. . . .	46.485	39	48.829	22
Przybyło zatem w roku	2.282	06	2.343	83

Przyrost ten wlicza się do majątku zarodowego

XVIII. *Fundacya Sandecka „Dom roboczy“.*

Przedmiot	1895 zł.	1895 ct.	1896 zł.	1896 ct.
Majątek *zarodowy* z początkiem roku	28.506	67½	29.733	77½
„ „ z końcem „	29.733	77½	31.344	06½
Przybyło zatem w roku	1.227	10	1.610	29

Dopóki fundacya nie będzie mogła wejść w życie, wszystkie dochody majątku zakładowego fruktyfikują się na rzecz jego.

XIX. *Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weisenwolfowej dla obłąkanych i uzdrowieńców.*

Przedmiot	1894 zł.	1894 ct.	1895 zł.	1895 ct.	1896 zł.	1896 ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku	2.109	68	2.147	43	2.205	92
przeto przyrost	—	—	37	75	58	49
Majątek *obrotowy* w roku	—	—	219	25	286	21
Wydano:						
Wsparcie dla uzdrowieńców	—	—	—	—	94	50
gotówką do majątku zarodowego	—	—	37	75	56	19
na zakupno efektów	—	—	48	25	47	53
zapas z końcem roku	—	—	133	25	87	72
rozmaite	—	—	—	—	—	27
Razem	—	—	219	25	286	21

Część zapasów z końcem roku pozostawia się w majątku obrotowym na wsparcia dla uzdrowieńców, część zaś fruktyfikuje się na rzecz majątku zarodowego.

XX. *Fundacya śp. hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan.*

Przedmiot	1894 zł.	1894 ct.	1895 zł.	1895 ct.	1896 zł.	1896 ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku	21.912	84	25 143	01	25.369	42
Przeto przyrost	—	—	230	17	226	41
Majątek *obrotowy* w roku	—	—	2.236	04½	2.192	94½
Wydano:						
wsparcia dla włościan	—	—	892	—	872	07
gotówką do majątku zarodowego	—	—	223	02	218	01
na zakupno efektów	—	—	30	94	3	64
zapas z końcem roku	—	—	1.090	08½	1.099	22½
Razem	—	—	2.236	04½	2 192	94½

Zapas z końcem roku używa się w roku następnym na cele fundacyi.

XXI. *Fundacya ś. p. Dra Malinowskiego im. Najjaśniejszego Pana.*

Fundusz I. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach.

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku .	21 879	27	22.209	19	22.462	52
Przeto przyrost	—	—	329	92	253	33
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	1.181	45	1.158	97
Wydano:						
wsparcie 2 wdowom po adwokatach po 360 zł.	—	—	720	—	720	—
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	241	77	219	68
zapas z końcem roku	—	—	219	68	219	29
Razem . .	—	—	1.181	45	1.158	97

Zapasy fraktyfikuje się w roku następnym na rzecz majątku zarodowego.

XXII. *Fundacya śp. Dra Malinowskiego im. Najjaśniejszego Pana.*

Fundusz II. „ku wspieraniu artystów i literatów.“

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem roku .	21.129	60	21.195	85	21.388	42
przeto przyrost	—	—	66	25	192	57
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	2.208	25	2.278	28
Wydano:						
na wsparcie dla jednego literata i jednego artysty	—	—	560	04	566	68
stypendya 2 uczniom szkoły sztuk pięknych w Monachium . . .	—	—	560	—	280	—
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	62	25	188	77
zwrot zaliczki funduszowi krajowemu	—	—	—	—	837	19
rozmaite	—	—	—	—	1	70
Zapas z końcem roku	—	—	1.025	96	403	94
Razem . .	—	—	2.208	25	2.278	28

Kasyno miejskie we Lwowie zwróciło wypożyczone gotówką 20.000 zł. (z majątku zarodowego) za zezwoleniem Wydz. kraj. w 4½% listach zastawnych galicyjskiego Banku hipotecznego i zobowiązało się różnicę dochodu rocznego zwracać.

Dożywotnie wsparcia dla artystów i literatów, tudzież stypendya dla uczniów szkół sztuk pięknych podwyższono w roku 1896 z 280 zł. na 290 zł. rocznie, a to skutkiem wzrostu dochodu.

XXIII. *Fundacya śp. Dra Malinowskiego im. Najjaśniejszego Pana.*

Fundusz III. „ku wspieraniu celów galic. Tow. muzycznego we Lwowie.

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	20.648	91	20.711	67	20.758	56
Przeto przyrost	—	—	62	76	46	89
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	1.373	64	1.366	40
Wydano:						
Subwencya galic. Tow. muzycznego we Lwowie	—	—	856	05	842	49
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	45	26	44	99
zapas z końcem roku	—	—	472	33	469	10
rozmaite	—	—	—	—	9	82
Razem . .	—	—	1.373	64	1.366	40

Część zapasu sfruktyfikowano w roku następnym na rzecz majątku zarodowego, resztę przeznaczono na subwencyę Towarzystwa w roku następnym.

XXIV. *Fundusz śp. Dra Malinowskiego im, Najjaśniejszego Pana.*

Fundusz IV „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych.“

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	21.210	40	21.549	54	21.683	20
Przeto przyrost	—	—	339	14	133	66
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	1.397	55	1.177	72
Wydano:						
Wsparcia	—	—	1.010		1.006	99
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	278	04	109	51
Zapas z końcem roku	—	—	109	51	61	22
Razem . .	—	—	1.397	55	1.177	72

Zapasy z końcem roku sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego.

XXV. *Fundusz śp. Dr. Malinowskiego im. Najjaśniejszego Pana.*

Fundusz V. „posagowy dla biednych dziewcząt służących.“

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	10.911	95	10.943	49	11.259	43
Przeto przyrost	—	—	31	54	315	94
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	1.745	18	1.780	25
Wydano:						
Tytułem posagów wylosowanych . .	—	—	484	50	267	66
gotówka do majątku zarodowego .	—	—	26	39	274	79
tytułem dalszych posagów . . .	—	—	245	10	230	14
zapas z końcem roku	—	—	989	19	1.007	66
Razem . .	—	—	1.745	18	1.780	25

Część zapasu z końcem roku sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego; część zaś przeznaczona na posag dla 4 dziewcząt.

XXVI. *Fundusz śp. Dra Malinowshiego im. Najjaśniejszego Pana.*

Fundusz VI „ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosł.“

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	14.131	25	14.309	16	14.531	20
Przeto przyrost	—	—	177	91	222	04
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	780	75	881	03
Wydano:						
wsparcia	—	—	360	—	390	—
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	172	91	217	84
zapas z końcem roku	—	—	247	84	273	19
Razem . .	—	—	780	75	881	03

Zapas z końcem roku sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego.

XXVII. *Fundacya Brzozowskiego dla bursy Stanisławowskiej im. J. I. Kraszewskiego.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	3.190	27	3.220	27	3.220	27
Przeto przyrost	—	—	30	—	—	—

Gotówka w zapasie z końcem roku idzie dla dożywotniczki po której śmierci fundacya w chodzi w życie

XXVIII. *Fundacya im. Antoniego Schiffnera.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	1.857	81	1.857	81	1.869	81
Przeto przyrost	—	—	—	—	12	—

Odsetki od efektów majątku zarodowego pobiera sam fundator.

XXIX. *Fundacya Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	4.720	05	4.731	95	4.733	78
Przeto przyrost	—	-	11	90	1	83
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	292	23	283	83
Wydano:						
wsparcie ubogim ciemnym . . .	—	—	188	—	141	—
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	8	40	1	83
zapas z końcem roku	—	—	95	83	141	—
Razem . .	—	—	292	23	283	83

XXX. *Fundacya Lewińskiego dla zubożałych włościan.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	33 704	33	33.733	84	33.794	69
Przeto przyrost	—	—	29	51	60	85
Majątek obrotowy w roku . . .	—	—	2.859	02	2.814	03
Wydano:						
na zapomogi	—	—	1.400	—	1.378	—
gotówka do majątku zarodowego .	—	—	29	51	35	95
na efekta	—	—	51	43	39	07
Zapas z końcem roku	—	—	1.378	08	1.361	01
Razem . .	—	—	2.859	02	2.814	03

Zapasy z końcem roku zużywa się w roku następnym w większej części na zapomogi, pozostałe reszty fruktyfikuje się na rzecz majątku zarodowego.

XXXI. *Fundacya „domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	1,672.059	72	1,674.602	47½	1,675.310	82½
Przeto przyrost	—	—	2.542	75½	708	35
Majątek *rezerwowy* z końcem r. . .	12.061	91	8.965	48	11.424	03
Przeto ubytek	—	—	3.096	43	—	—
„ przyrost	—	—	—	—	2.458	55
Ubytek w roku 1895 powstał głównie skutkiem pokrycia reszty należytości rządowej od majątku fundacyjnego (5.152 zł. 20 ct.).						
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	58.984	26½	59.313	90
Wydano:						
koszta utrzymania „Domu ubogich“ .	—	—	34.380	—	33.814	66
gotówka do majątku rezerwowego .	—	—	3.855	61	3.971	82
„ „ „ zarodowego .	—	—	115	95½	—	—
zapas z końcem roku	—	—	20.632	70	21.527	42
Razem . .	—	—	58.984	26½	59.313	90

Zapasów końcowych część idzie do funduszu rezerwowego, reszta na utrzymanie domu ubogich w roku następnym.

XXXII. *Fundusz „Macierzy polskiej.“*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r.	38.073	75	38.073	75	38.089	95
Przeto przyrost	—	—	—	—	16	20
Majątek *obrotowy* w roku	—	—	10.070	23	11.227	52
Wydano:						
na koszta wydawnictw własnych	—	—	7.411	61	9.661	40
zasiłki naukowe dla ubogich uczniów	—	—	350	—	275	—
na administracyę	—	—	975	—	1.008	90
wynagrodzenia personalu	—	—	125	—	95	—
koszta ogłoszeń	—	—	—	—	30	—
zapas z końcem roku	—	—	1.208	62	157	22
Razem	—	—	10.070	23	11.227	52

Zapasy końcowe służą na pokrycie pierwszych potrzeb każdego roku następnego, nim wpłyną odsetki od efektów majątku zarodowego.

XXXIII. *Fundacya Feliksy Maryi z hr. Golejewskich Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców Polaków.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* (funduszu A) z końcem roku	107.906	39	102.644	80	106.969	14
Przeto ubytek	—	—	5.261	59	—	—
„ przyrost	—	—	—	—	4.324	34
Ubytek w roku 1895 tłómaczy się nieprzewidzianym stanem biernym, spowodowanym spłaceniem należytości rządowej od majątku fundacyi, wynoszącej 9.800 zł., a spłacającej się w półrocznych ratach po 2.000 zł.						
Majątek *zarodowy* (funduszu B) z końcem roku	146.781	30	152.751	10	158.479	10
Przeto przyrost	—	—	5.969	80	5.728	—

Fundusz A) złożony pierwotnie w sumie 100.000 zł. które fruktyfikuje; fundusz B) złożony w roku 1893 (po śmierci fundatorki) w kwocie 140.000 zł. także się fruktyfikuje.

Pożądanem by było, ażeby Wydział krajowy w następnem zamknięciu podał czas, kiedy fundacya ta wejdzie w życie.

XXXIV. *Fundusz z legatu śp. Józefa Ciemierzyńskiego.*

Majątek pozostał w latach 1895 i 1896 niezmieniony i wynosi w książeczkach Banku krajowego 574 zł. 16 ct.

Połowa dochodów idzie dla szkoły rolniczej w Dublanach, połowa na cele oświaty ludowej.

XXXV. *Fundusz ku podniesieniu rybactwa.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	1.747	06	1.224	16½	418	12
Przeto ubytek	—	—	522	89½	806	04½

Ubytek ten w obu latach spowodowany wydatkami na płacę i koszta podróży referenta dla spraw rybackich.

XXXVI. *Fundusz Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	9.253	76	9.253	76	9.253	76
Cały ten majątek zakładowy wydano ck. Namiestnictwu, które zarząd funduszu za zgodą Wydz. kraj. powierzyło ck. Starostwu w Jaworowie. Starostwo to otrzymało od Wydz. kraj. wszelkie zasoby majątku *obrotowego*						
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	741	73	561	42
Wydano:						
jałmużny ubogim Izraelitom . .	—	—	371	73	373	42
na efekta	—	—	—	—	3	—
efekta ck. Namiestnictwu . . .	—	—	—	—	185	—
zapas z końcem roku	—	—	370	—	—	—
Razem . .	—	—	741	73	561	42

XXXVII *Fundacya Malwiny z Łukowskich Wirth i Teofili Łukowskiej dla „osieroconych dziewcząt“*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r.	8.418	55	8.432	10	8.432	10
Przeto przyrost	—	—	13	55	—	—
Majątek *obrotowy* w roku	—	—	671	45	665	85
Wydano:						
Łukowskiej Teofili wsparcie za r.	—	—	296	70	294	35
należytość rządowa	—	—	80	40	80	40
zapas z końcem roku	—	—	294	35	291	10
Razem	—	—	671	45	665	85

Zapasów z końcem roku użyto na wsparcie dla osieroconych dziewcząt.

XXXVIII *Fundacya śp. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich „dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt.“*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r.	21 643	90	21.663	07	21.694	87
Przeto przyrost	—	—	19	17	31	80
Majątek *obrotowy* w roku	—	—	1.758	20	1.773	89
Wydano:						
posagi dla trzech dziewcząt	—	—	852	—	864	—
efekta	—	—	8	70	29	59
gotówka do majątku zarodowego	—	—	5	17	9	30
rozmaite	—	—	19	03	17	29
zapas z końcem roku	—	—	873	30	853	71
Razem	—	—	1.758	20	1.773	89

Część zapasu z końcem roku przeniesiono do majątku zarodowego, większą zaś część przeznaczono na wypłatę nowych 3 posagów.

XXXIX. *Fundacya śp. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla ubogich wdów po nauczycielach ludowych.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	22 425	64	22.521	99	22.623	09
Przeto przyrost	—	—	96	35	101	10
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	1.000	03	1.017	99
Wydano:						
wsparcia dożywotnie dla 8 wdów .	—	—	791	67	816	53
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	92	85	98	85
rozmaite	—	—	—		—	— 1/2
zapas z końcem roku	—	—	115	51	102	60 1/2
Razem . .	—	—	1.000	03	1.017	99

Zapasy sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego.

XL. *Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolfowej „na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą.“*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	5.831	76 1/2	6.073	96 1/2	6.331	45 1/2
Przeto przyrost	—	—	242	20	257	49

Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie, przeto dochody fruktyfikuje się na rzecz fundacyi.

Komisya budżetowa wyraża powtórnie życzenie, ażeby Wydział krajowy podał czas kiedy fundacya będzie mogła rozpocząć swoje działanie.

LXI. *Fundacya śp. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł	ct.	zł	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	2.743	20	2.851	20	2.964	34
Przeto przyrost	—	—	108	—	113	14

Fundacya nie weszła jeszcze w życie, przeto dochody przyrastają do majątku.

Komisya budżetowa tu powtórnie wyraża życzenie dowiedzenia się o warunkach i czasie wejścia fundacyi w życie.

XLII. *Fundacya bursy im. księcia Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli ludowych.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	15.684	62	16.470	04	17.161	14
Przeto przyrost	—	—	785	42	691	10

Fundacya wejdzie dopiero w życie gdy dochody jej wystarczą na założenie bursy, opłacenie należytości rządowej i utrzymanie przynajmniej 10 uczniów. Do tego czasu dochody przyrastają do majątku zarodowego.

XLIII. *Fundacya Franciszka Paszkowskiego z Jasła.*

Przedmiot	1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	2.953	32	2.968	82	3.001	82
Przeto przyrost	—	—	15	50	33	—
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	138	50	156	—
Wydano:						
stypendyum dla ucznia szkoły szewskiej w Uhnowie	—	—	60	—	—	—
stypendyum dla ucznia szkoły ślusarskiej w Świątnikach . . .	—	—	30	—	100	—
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	15	50	33	—
zapas z końcem roku	—	—	33	—	23	—
Razem . .	—	—	138	50	156	—

Zapas fruktyfikuje się na rzecz majątku zarodowego.

XLIV. *Fundacya posagowa śp. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla 5 panien szlacheckich.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	26.014	66½	26.761	53½	27.776	23½
Przeto przyrost	—	—	746	87	1.014	70
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	2.360	68	2.452	91½
Wydano:						
Posagi	—	—	440	—	233	—
gotówka do majątku zarodowego .	—	—	712	87	967	50
na efekta	—	—	221	30	221	30
rozmaite	—	—	19	01	18	45
zapas z końcem roku	—	—	967	50	1.012	66½
Razem . .	—	—	2.360	68	2.452	91½

Zapasów część zarezerwowano na wypłatę niepodniesionych posagów, resztę sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego.

XLV. *Fundacya posagowa śp. Zaręby Skrzyńskiego „dla 10 dziewcząt wiejskich.“*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	5.099	99	5.148	01	5.175	04
Przeto przyrost	—	—	48	02	27	03
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	304	50	472	18½
Wydano:						
posagi dla dziewcząt wiejskich . .	—	—	23	—	210	—
gotówka do majątku zarodowego .	—	—	46	72	24	78
rozmaite	—	—	—	—	1	31
zapas z końcem roku	—	—	234	78	236	01½
Razem . .	—	—	304	50	472	10½

Zapasów część przeznaczona na wypłatę posagów, resztę sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego.

XLVI. *Fundacya „domu ubogich“ w Strzeliskach nowych*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	9.810	54	9.804	94	9.808	11
Przeto ubytek	—	—	5	60	—	—
„ przyrost	—	—	—	—	3	17
Z zapasów gotówki z końcem roku potrąca się 10% na rzecz majątku rezerwowego, zresztą zaś posyła się Wydziałowi powiatowemu w Bóbrce na pokrycie potrzeb domu ubogich.						
Majątek *rezerwowy* z końcem r. .	213	88	264	22	2.003	97
Przeto przyrost	—	—	50	34	1.739	75

Wielki przyrost w r. 1896 tłumaczy się tem, że Wydział powiatowy przysłał na rzecz majątku rezerwowego 2 książeczki galic. kasy oszczędności na łączną kwotę 1664 zł. 80 ct. a to na odrestaurowanie lub budowę domu ubogich w Strzeliskach nowych.

XLVII. *Fundacya śp. Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	38.607	88	38.607	88	38.607	88
Przeto stan niezmieniony						
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	1.544	32	1.544	97
Wydano:						
odsetki wypłacone dożywotniczce Annie z Ludwiki Krzeczunowiczowej	—	—	1.544	31	1.544	31
rozmaite	—	—	—	—	—	64
zapas z końcem roku	—	—	—	01	—	02
Razem . .	—	—	1.544	32	1.544	97

XLVIII. *Fundacya im. Józefa Kosvitzky'ego.*

Fuudusz I. „dla ślepych w Krakowie.“

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł	ct.	zł	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	1.582	52	1.599	28	1.599	28
Przeto przyrost	—	—	16	76	—	—
Majątek *obrotowy* w roku . . .		—	140	76	124	—
Wydano:						
wsparcie dla jednej ślepej w Krakowie	—	—	62	—	62	—
gotówka do majątku zarodowego .	—	—	16	76	—	—
zapas z końcem roku	—	—	62	—	62	—
Razem . .	—	—	140	76	124	—

Zapasów użyto na jednorazowe wsparcie w roku następnym.

XLIX. *Fundacya im. Józefa Kosvitzky'ego.*

Fundusz II. „dla wychowanków zakładu św. Józefa w Krakowie.

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	3.189	61	3.294	49	3.312	79
Przeto przyrost	—	—	104	88	18	30
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	340	63	258	30
Wydano:						
stypendyum dla jednego wychowanka	—	—	110	—	110	—
gotówka do majątku zarodowego .	—	—	102	33	18	30
zapas z końcem roku	—	—	128	30	130	—
Razem . .	—	—	340	63	258	30

Z zapasów z końcem roku zarezerwowano część na stypendum dla jednego wychowanka w roku następnym, resztę sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego.

L. *Fundacya im. Józefa Kosvitzky'ego.*

Fundusz III. „dla poprawionych złoczyńców w Krakowie“

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	1.583	35	1.598	95	1.598	95
Przeto przyrost		—	15	60	—	—
Majątek *obrotowy* w roku . . .	—	—	139	60	124	—
Wydano:						
jedno wsparcie	—	—	62	—	62	—
gotówką do majątku zarodowego .	—	—	15	60	—	—
zapas z końcem roku	—	—	62	—	62	—
Razem . .	—	—	139	60	124	—

Zapasy przeznaczone na wsparcie jednorazowe w roku następnym.

LI. *Fundusz zapomogowy śp. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	2.325	35	2.416	32	2.518	91
Przeto przyrost	—	—	90	97	102	59

Fundacya nie weszła w życie. Do tego czasu wszelkie dochody fruktyfikuje się na rzecz majątku zarodowego. Wydział krajowy zechce podać czas i warunki, kiedy fundacya działać zacznie.

LII. *Fundusz Ludwiki z hr. Borkowskich Niezabitowskiej dla Zboru św. Klaudyi.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. . .	9.183	50	9.366	50	9.183	50
Przeto przyrost	—	—	183	—	—	—
„ ubytek	—	—	—	—	183	—
Tak przyrost jak i ubytek są tylko pozorne, gdyż przyrost ów 183 zł. w r. 1895 należał się Zborowi św. Klaudyi, ktorego przełożona po wypłatę zgłosiła się dopiero w pierwszych dniach stycznia 1896. Skutkiem tego w r. 1896 nie było w majątku zarodowym ubytku.						
Pobrała Postruska Julia przełożona zboru św. Klaudyi. . . .	—	—	183	—	549	—

LIII. *Fundusz emerytalny członków sceny polskiej we Lwowie.*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r.	245.197	54	248.134	79	256.728	90
Przeto przyrost	—	—	2.937	25	8.594	11
Majątek *obrotowy* w roku	—	—	17.949	80½	20.347	11
Wydano:						
na emerytury i zaopatrzenia	—	—	10.953	32	10.559	59
gotówka do majątku zarodowego	—	—	2.344	95	8.117	91
ekwiwalent za pięćdziesięciolecie	—	—	464	61	464	62½
rozmaite (administracya, stemple, podatek etc.)	—	—	2.006	07	857	20
spieniężoną książeczkę Banku kraj. w chwilowej lokacyi	—	—	550	—	—	—
zapas z końcem roku	—	—	1.630	85½	347	78½
Razem	—	—	17.949	80½	20.347	11

Stan majątku obrotowego z końcem r. 1896, 25.215 zł. 11½ ct. w czem gotówki 8.490 zł. 84 ct.

LIV. *Fnndacya stypendyjna im. Józefa Krupacza „dla patentowanych c. k. inwalidów wojskowych.“*

Przedmiot	1894		1895		1896	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Majątek *zarodowy* z końcem r. a więc niezmieniony.	274	64	274	64	274	64
Majątek *obrotowy* w roku	—	—	12	60	21	—
Wydano:						
koszta insercyjne	—	—	—	—	6	16
zapas z końcem roku gotówką	—	—	12	60	14	84
Razem	—	—	12	60	21	—

Na ogłoszony w roku 1896 konkurs na stypendyum z tej fundacyi nikt się nie zgłosił. Przepisano nowy od 9 listopada 1897.

Zapasy fruktyfikuje się na rzecz majątku zarodowego.

LV. *Fundacya ś. p. Wiktora hr. Baworowskiego.*

Z funduszu tego przedstawia się sprawozdanie osobne.

LVI. *Fundacya Ludwiki z hr. Borkowskich Niezabitowskiej na rzecz „domu pracy“ czyli Towarzystwa Milosierdzia we Lwowie.*

Majątek zarodowy z końcem 1895	12.363 zł. 08 ct.
„ „ „ 1896	12.393 „ 27 „
Przyrost o . . .	30 zł. 19 ct.

Dochód majątku obrotowego w r. 1895 w kwocie 55 zł. 97 ct., sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego.

Ukonstytuowanie fundacyi odroczono, z powodu, że efekty majątku zakładowego spieniężono i pożyczono gotówką 12.300 zł. Towarzystwu miłosierdzia pod godłem „Opatrzność“ we Lwowie jako bezprocentową pożyczkę, na budowę własnego domu. Pożyczka spłacalna w 50. rocznych ratach od 1. stycznia 1897.

LVII. *Fundacya Ludwiki z hr. Borkowskich Niezabitowskiej „na rzecz tanich kuchni ludowych“ we Lwowie.*

Majątek *zarodowy* z końcem roku 1895	10.464 zł. 38 ct.
„ „ „ „ 1896 . . .	10.469 „ 71 „
Przyrost o . . .	5 zł. 33 ct.

Dochód majątku *obrotowego* w r. 1895 w kwocie 42 zł. 74 ct. dano do majątku zarodowego.

Z dochodu majątku *obrotowego* w r. 1896 w kwocie 418 zł. wydano 1 zł. na stempel do aktu fundacyjnego.

Fundacya jest aktywowaną, a zapas 417 zł. służy na spłatę jednorazowych zasiłków dla tanich kuchni we Lwowie.

LVIII. *Fundusz „na zakupno książek do czytania dla uczniów niższych szkół przemysłowych w kraju.“*

Majątek *zarodowy* z końcem 1895	1.247 zł. 88 ct.
„ „ „ 1896	1.247 „ 88 „
więc niezmieniony.	
Z dochodów majątku *obrotowego* w roku 1895 . . .	6 zł. 40 ct
„ „ „ „ 1896 . . .	48 „ — „
razem przeto z kwoty .	54 zł. 40 ct.

przeznaczono *50 zł.* na zakupno książek, zaś resztę *4 zł. 40 ct.* sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego.

LIX. *Fundacya Tytusa Kielanowskiego „dla gminy Kędzierżawce“*

Majątek *zarodowy* z końcem 1895 . . . . . 10.000 zł.
„ „ „ 1896 . . . . . 10.000 „
stan niezmieniony.

Nadto fundacya posiada realność w gminie Kędzierżawce, która, jako jeszcze nieoszacowana, nie zaliczona jest w stan majątku.

Z dochodów majątku *obrotowego* z roku 1895 w kwocie . . 200 zł.
„ „ „ „ 1895 „ . . 400 „
razem z kwoty . . 600 zł.

wydano w roku 1896:

na utrzymanie SS. Służebniczek w Kędzierzawcach . . 400 zł. — ct.
na stemple etc. . . . . 5 „ 05 „
razem . . 405 zł. 05 ct.

Zapas 194 zł. 95 ct. służy na dotacye dla SS. Służebniczek i ochronki w Kędzierzawcach w r. 1897.

LX. *Fundacya ś. p. Tytusa Kielanowskiego „dla gminy Żuratyn“*

Majątek *zarodowy* w latach 1895 i 1896 wynosi 10.000 zł.; nadto posiada on realność w gminie jeszcze nie oszacowaną, a więc do majątku nie wliczoną.

Z łącznych dochodów majątku obrotowego w latach 1895 i 1896 w kwocie 600 zł. wydano w r. 1896 kwotę 400 zł. na SS. Służebniczki w Żuratynie, a 5 zł. 05 ct. na rozmaite wydatki. Pozostałość 194 zł. 95 ct. przeznaczono na cele fundacyi w r. 1897.

LXI. *Fundacya śp. Tytusa Tytusa Kielanowskiego „dla nieuleczalnych chorych chrześcian we Lwowie.“*

Majątek *zarodowy* z końcem 1895 r. . . 61.477 zł. 35 ct.
„ „ „ 1896 „ . . 61.350 - 75 „
przeto ubytek . 126 zł. 60 ct.

a to dla tego, że łączne kwoty wydatków (dożywotniczce i do majątku obrotowego) o tę sumę przenoszą dochody.

Majątek *obrotowy* w r. 1896 . 9.777 zł. 70 ct.

Fundacya nie weszła jeszcze w życie, gdyż odsetki fruktyfikują się na opłacanie należytości skarbowej.

Dożywotniczka fundacyi, p. Aniela Kielanowska, zrzekła się w r. 1896 swych praw na korzyść fundacyi

LXII *Fundacya im. Władysława Tyzenhausa.*

Majątek *zarodowy* z końcem roku 1896 (kiedy fundacya pierwszy raz się pojawia i zaraz weszła w życie) wynosi *3 083 zł. 73 ct.*

Fundacyą tą, przeznaczoną dla wychowanków obojga płci Zakładu ciemnych we Lwowie, zarządza Wydział krajowy, który postanowił, że czyste stałe dochody, z których co roku najmniej *10 zł* iść ma do majątku zakładowego, służyć mają celom fundacyi.

LXIII. *Fundacya ks. Karoliny z ks. Ponińskich Lubomirskiej „na utrzymanie i wychowanie 12 sierót w zakładzie św Heleny we Lwowie.*

Majątek *zarodowy* z końcem roku 1896 . . . 18.224 zł. 55 ct.

Zanim będące w toku ukonstytuowanie tej fundacyi nastąpi, asygnuje Wydział krajowy czysty dochód z odsetek od efektów majątku zakładowego na cele fundacyjne na ręce przełożonej Zakładu św. Heleny we Lwowie.

LXIV. *Fundacya Maryem Gewirtzowej „na rzecz ubogich izraelitów miasta Dębicy.“*

Majątek *zarodowy* z końcem roku 1896 . . . . . 1.247 zł. 55 ct.

Zanim fundacya wejdzie w życie, fraktyfikuje się dochód na rzecz majątku zakładowego.

LXV. *Depozyta gminne serwitutowe.*

(W roku 1895 l. LXII.)

Przedmiot	1895 zł.	1895 ct.	1896 zł.	1896 ct.
Zapas wynosił z początkiem roku	395.998	70½	346.060	52
Przybyło zaś:				
a) w kapitałach	—	—	39	94½
b) w odsetkach	14.995	—	13.733	35
c) z ruchu kasowego i operacyj kredytowych .	132.226	98	67.822	89
Razem dochody . .	543.220	68½	427.656	70½
Wydano:				
a) kapitałów	65.546	31½	23.716	48½
b) z ruchu kasowego i operacyj kredytowych .	131.714	—	67.322	29
Razem wydatki . .	197.260	31½	91.038	77½
Zapas z końcem roku	345.960	37	336.617	93
Razem . .	543.220	68½	427.656	70½

Czysty stan z końcem roku 1894	395.998 zł.	70½ ct.
„ „ „ „ 1895	345.960 „	37 „
„ „ „ „ 1896	336.617 „	93 „
Przeto ubyło w roku 1895	50.038 zł.	33½ ct.
„ „ „ „	9.342 „	44 „

LXVI. *Depozyta ogólne.*

(W roku 1895 l. LXIII).

Przedmiot	1895 zł.	1895 ct.	1896 zł.	1896 ct.
W gotówce depozytów tych było z początkiem r.	26.521	73	15.833	80½
„ wpłynęło w roku	415.550	38	521.276	78
razem	442 072	11	537.110	58½
W gotówce wydano w roku	426.238	30½	496.362	79
„ pozostaje *w gotówce* z końcem r.	15.833	80½	40.747	79½
W efektach depozytów było z początkiem r.	728.505	31	659.527	69
„ wpłynęło w roku	2.363.769	97	1,427.807	66
razem	3,092.275	28	2,087.335	35
W efektach wydano w roku	2,432 747	59	1,292.874	71
„ pozostaje *w efektach* z końcem r.	659 527	69	794.460	64
W gotówce przybyło zatem w roku	—	—	24.913	99
„ ubyło „ „	10.687	92½	—	—
W efektach przybyło zatem w roku	—	—	134.932	95
„ ubyło „ „	68.977	62	—	—

Stan ogólny wszystkich funduszów samoistnych, budżetem nieobjętych, a pod zarządem, lub opieką Wydziału krajowego zostających przedstawia się jak następuje:

Przedmiot	1895 zł.	1895 ct	1896 zł.	1896 ct.
Majątek *zarodowy* wynosił:				
a) w gotówce	7.423	73	5.909	04
b) w efektach	11,162.467	36	11,706.171	93
c) wartość dóbr i realności	895.284	88	895.284	88
d) w kapitałach hipotekowanych	24.288	87½	22.031	60
e) w nadwyżce należytości czynnych	27 830	54½	1,192.212	68
razem	12,117.294	89	13,821.610	13
wzrósł zatem majątek ten o	—	—	1,704.316	24
Majątek *obrotowy* wynosił:				
a) w gotówce	170.020	97½	143.396	40½
b) w efektach	3,565.008	22	4.053.152	64
razem	3,735.029	19½	4,196.549	04½
c) Nadwyżka należytości czynnych	1,126.497	83	721.442	58
Razem stan czynny	4,861.527	02½	4,917.991	62½

Wzrósł zatem majątek ten o 56.464 zł. 60 ct. w r. 1896.

Uwaga. Nie ma w zamknięciach rachunkowych wzmianki o ewentualnym postępie fundacyi imienia Ryszarda Pieściorowskiego.

Na podstawie powyższych zestawień wnosi komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm zamknięcie funduszów samoistnych (niedotowanych), budżetem nie objętych za lata 1895 i 1896 przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przy fundacyach, które jeszcze nie weszły w życie, podawał i czas, kiedy się to stać będzie mogło.

We Lwowie, 11. lutego 1898.

Zast. przewodniczącego.
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Jan Rotter.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp. we Lwowie.

Ls. 878|1898. **Aleg 249**

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o petycyi Wydziału powiatowego w Dobromilu, żądającej podniesienia subwencyi krajowej na budowę drogi Krościenko-Kuźmina, z 50% na 75% kosztów budowy.

Wysoki Sejmie!

Wydział powiatowy w Dobromilu wniósł do Wysokiego Sejmu prośbę o przyznanie mu subwencyi na budowę drogi Krościenko-Kuźmina w wysokości 75% kosztów budowy.

Droga Krościenko-Kuźmina przecina w poprzek prawie cały powiat dobromilski, łącząc drogę krajową Przemyśl-Sanok z gościńcem rządowym do Dobromila prowadzącym. Długość projektowanej drogi wynosi 26 km., a koszt budowy obliczono na 152.000 złr.

Na budowę tej drogi przyznał Wydział krajowi Wydziałowi powiatowemu w Dobromilu subwencyę w wysokości 50% kosztów budowy. Budowa rozpoczętą została od Krościenka i wybudowano dotąd 2·5 km. kosztem 26.218 złr. Ten nadmiernie wysoki koszt budowy tłumaczy sie przedewszystkiem bardzo wielkiemi trudnościami terenowemi, jakie w pierwszych dwóch kilometrach były do zwalczenia, budowa licznych mostów i murów oporowych brakiem kamienia, którego dowóz okazał się bardzo kosztownym. Przeciętny koszt budowy następnych kilometrów wynosić będzie około 5.454 złr. od kilometra.

Komisya drogowa stwierdza, że powiat dobromilski należy do rzędu tych powiatów, które pod względem komunikacyi znacznie po za innemi pozostały w tyle. Powodem tego smutnego stanu jest z jednej strony wysoki koszt budowy spowodowany trudnościami terenu, z drugiej strony stosunki finansowe powiatu i mała wydatność centa dodatku do podatków wynosząca w tym powiecie zaledwie 580 złr. Budżet powiatowy na r. 1898 wykazuje 10% dodatków do podatków na cele administracyjne, a 26% na cele drogowe czyli razem 36%.

Zważywszy, że powiat dobromilski należy do najuboższych w kraju, że dotąd w niewielkiej tylko mierze partycypował w krajowym funduszu subwencyjnym, — że dalsze podwyższenie dodatków do podatków jest prawie niemożliwe, a wreszcie ze względu na ważność tej komunikacyi — komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Na budowę drogi Krościenko-Kuźmina długości 26 kilometrów przyznaje się Wydziałowi powiatowemu w Dobromilu subwencyę z funduszów krajowych w wysokości 60% rzeczywistych kosztów budowy.

Lwów, dnia 15. lutego 1898.

Przewodniczący:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Urbański

L. S. 1.834/98. **Aleg 250**

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Barwińskiego i towarzyszy w sprawie wydania ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Barwińskiego i tow. z zarysem ustawy o obowiązkowych spółkach rolniczych został przekazany uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 14. stycznia 1898 Komisyi gospodarstwa krajowego, która niniejszem zdaje o nim sprawę.

Wniosek ten zawiera postanowienie analogiczne z przedłożeniem c. k. Rządu, wniesionem na posiedzeniu Rady Państwa z dnia 10. października 1893 o zawodowych stowarzyszeniach rolników, w miejsce którego projektu wniósł c. k. Rząd w r. 1896 a później w r. 1897 przedłożenie zmodyfikowane a dotyczące tego samego przedmiotu.

Cel, zadanie, środki i organizacya spółek względnie stowarzyszeń rolniczych są te same we wniosku jak i przedłożeniu rządowem.

Celem jest poprawa bytu moralnego i materyalnego rolników przez pielęgnowanie łączności, wzajemne pouczanie i wspieranie się, przez utrzymanie i wznawianie poczucia obowiązków stanu rolniczego pomiędzy stowarzyszonymi i przez popieranie ich gospodarczych interesów.

Zadanie objęte zarówno wnioskiem jak i przedłożeniem rządowem jest następne: zakładanie wspólnych składów, magazynów itp. dla rolniczych płodów, należących do członków, sprzedaż tych płodów i zakupno przedmiotów gospodarskich na rachunek członków, zakładanie kas pożyczkowych, pośrednictwo w zaciąganiu amortyzacyjnych pożyczek hipotecznych, staranie o zaopatrzenie zarówno gospodarzy jak służby i robotników w razie choroby lub niezdolności do pracy, stręczenie zarobku i robotników, staranie o kontrolę nasion i pośrednictwo między stowarzyszonymi a stacyami kontroli nasion, pośrednictwo i agencya w sprawach ubezpieczeń, zakładanie i popieranie stowarzyszeń dla hodowli bydła, statystyka stowarzyszeń, ułatwianie obrony prawnej dla członków.

Środki potrzebne do działania mają być czerpane według obydwu projektów z dodatków do podatków.

Tak samo organizacya jest jednaka w obydwu projektach. Polega ona na zasadniczym przymusie należenia każdego właściciela gruntu do stowarzyszenia.

Wniosek w mowie będący jest przeto wznowieniem projektu rządowego, którego postanowienia szczegółowe wnioskodawca zmodyfikował usiłując je zastosować do właściwości i stosunków naszego kraju.

Nikt nie odmówi uznania celowi założonemu przez projektowaną ustawę i zadaniom nią objętym. Wszak idzie o stworzenie warunków, śród których praca rolnika byłaby

wolną od przeszkód tamujących jej rozwój a doznać miałaby wszelkiej opieki i poparcia, wskutek czego musiałaby być możliwie najwydatniejszą.

Na środki projektowane a mające spowodować nowe obciążenie ludności tylko pod tym warunkiem możnaby się zgodzić, gdyby prawdopodobne spodziewane rezultaty zastosowania ustawy były zdolne co najmniej równoważyć te nowe ciężary.

Tymczasem organizacya projektowana sama przez się i w swych szczegółowych postanowieniach niedaje pod tym względem rękojmi. Przymus bowiem podstawowy należenia do stowarzyszeń ograniczonych na sądowe powiaty a łączących się w stowarzyszeniu krajowem, stworzy dopiero ramy dla organizmu, ale nie jest w stanie sam przez się nadać mu żywotności i ztąd płynącego ruchu skutecznego i rozwoju. Do tego potrzeba pewnych dodatnich przymiotów, które niebyłyby wyjątkowe lecz charakteryzowały ogół ludności wiejskiej jak pewien poziom oświaty i dobrobytu, gotowość bezinteresowna do ofiary czasu i pracy na usługi drugich, wzajemne zaufanie, łatwość inicyatywy. Nadewszystko zaś niezbędny byłby znaczny zastęp ludzi obdarzonych ruchliwością i rutyną kupiecką.

Takie cenne przymioty u ludności wiejskiej wyrobić i takich ludzi uzdolnionych do kierownictwa sprawami stowarzyszeń o celach tak rozległych może przygotować dopiero praca wychowawcza i trud cywilizacyjny wielkiego lat szeregu.

Uzasadnionem jest jednak przypuszczenie, iż organizacya korporacyjna ludności rolniczej przez zjednoczenie dążeń manifestujących się w licznych poszczególnych instytucyach z równoczesną decentralizacyą, — będzie w przyszłości uwieńczeniem obecnego ruchu agrarnego.

Komisya gospodarstwa krajowego atoli mniema, iż jak na teraz bardzo wdzięczne i pożyteczne pole do działania stoi otworem dla ludności rolniczej w towarzystwach gospodarskich, kółkach rolniczych, kasach pożyczkowych i oszczędności gminnych i powiatowych, których działalność tem bardziej należałoby spotęgować i pogłębić, ileże noszą na sobie cechę nietylko ekonomiczną ale także wychowawczą.

Pierwszy projekt rządowy o zawodowych stowarzyszeniach rolników z roku 1893 został przekazany uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 13. lutego 1894 Wydziałowi krajowemu do zbadania, sprawa jednak nie przyszła na porządek dzienny ponieważ projekt został cofnięty w skutek opozycyi rolników. Na tegoż miejsce wniósł c. k. Rząd w r. 1896 a później w roku 1897 nowe projekta. Te ostatnie są to tylko projekta ramowe ustawy państwowej w obrębie której wolno będzie ustawodawstwu krajowemu ustanowić daleko idące wyjątki od ogólnego przymusu jak ograniczyć ustawę na pewne części kraju wyłączyć pewne grupy rolników od uczestnictwa a zjednoczyć je w odrębne stowarzyszenia. I z tych projektów żaden nie stał się ustawą.

Gdy zaś c. k. Rząd stoi na stanowisku wydania ustawy państwowej, w której ramach miałoby się obracać ustawodawstwo krajowe, Komisya gospodarstwa krajowego sądzi że już w obecnej chwili rozwijać akcyę w kraju w tym kierunku jest usiłowaniem przedwczesnem a nawet bezprzedmiotowem.

Ze względu jednak że wniosek w mowie będący wypłynął z motywów poważnych, ze względu że rolnictwo przechodzi kryzę ciężką i trudną do zwalczenia, mniema Komisya z drugiej strony, że zbieranie i rozstrząsanie proponowanych w tej mierze środków zaradczych jakiejkolwiek one natury są, nie powinno zostać bez korzyści.

Z tego powodu Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm odstępuje Wydziałowi krajowemu wniosek w sprawie wydania ustawy krajowej o obowiązkowych spółkach rolniczych do zbadania w swoim czasie, przy rozstrząsaniu projektów agrarnych.

Lwów dnia 16. lutego 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Krzysztofowicz.

L. 1778.

Aleg 251

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku posła Małachowskiego w przedmiocie unormowania wynagrodzenia gmin za sprawowanie poruczonego zakresu działania i dokładnego określenia granic tegoż zakresu.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 1 lutego 1898 złożył poseł Małachowski do laski marszałkowskiej wniosek następującej treści:

„Wzywa się Rząd, aby jak najspieszniej przedłożył projekt ustawy normującej wynagrodzenie gmin za sprawowanie poruczonego zakresu działania i określający dokładnie granice tegoż zakresu".

Wniosek ten, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 3 lutego b. r. komisyi prawniczej przekazany, był przedmiotem badań i zastanowienia się tejże komisyi, która wynik swoich obrad Wysokiemu Sejmowi niniejszem przedkłada:

Ustawa państwowa z dnia 5 marca 1862 Nr. 18 dz. p. p., która normuje zasadnicze podstawy organizacyi samorządnej gminy, dzieli w artykule IV. zakres działania gmin na samoistny (selbständiger) i poruczony (übertragener.)

W artykule V. znajdujemy definicyę samoistnego zakresu działania, czyli (jak ustawodawstwo krajowe wyraz „selbständig" tłómaczy) własnego zakresu działania. Według tej definicyi jest to ów zakres, w którym gmina z przestrzeganiem ustaw państwowych i krajowych, samorządnie zarządzać i rozporządzać może i który obejmuje wszystko, co interesów gminy wprost dotyka i w obrębie jej granic własnemi jej siłami załatwionem i przeprowadzonem być może.

Według artykułu VI. poruczony zakres działania stanowi „obowiązek gmin spółdziałania dla celów publicznej administracyi."

Podczas gdy artykuł V. przynajmniej przykładowo wylicza zadania samoistnym zakresem działania objęte, a krajowe ustawy gminne z lat 1866, 1889 i 1896 te zadania jeszcze szczegółowiej określają, -- poruczony zakres działania w ustawodawstwie gminnem nie jest unormowany i ustawodawstwo to odsyła w tej mierze gminy do ogólnych ustaw państwowych i krajowych.

Ponieważ wniosek przedmiotem niniejszego sprawozdania będący, nie domaga się zmiany ustawodawstwa gminnego co do poruczonego zakresu działania, lecz stojąc na podstawie obowiązujących ustaw, żąda ich uzupełnienia i dalszego rozwijania, — komisya prawnicza nie czuje się powołaną wyjść po za granice przekazanego jej wniosku i dla tego nie wdaje się w badanie nasuwającego się ze względów teoretycznych i praktycznych pytania, czy i o ile taki podział zakresu działania gmin jest dobry i pożyteczny i czy on z pojęciem samorządu gminy, w art. V. ustawy z r. 1862 dobitnie podniesionem, pogodzić się da lub nie.

Komisya prawnicza zostaje na stanowisku ustaw obowiązujących ale z tych właśnie ustaw wyciąga wnioski do ocenienia żądania posła Małachowskiego potrzebne. W pierwszym rzędzie tedy podnieść należy bardzo dotkliwy dla gmin brak dokładnego ustawowego określenia czynności poruczonego zakresu działania.

Ogólnikowe postanowienie ustaw, że „poruczony zakres działania określają ustawy“ żadną miarą wystarczyć nie może.

Niezliczona ilość ustaw u nas obowiązujących i ciągle nowo przybywających, niezmiernie utrudnia a czyni prawie niemożliwem dokładne oryentowanie się na tem polu i poznawanie wszystkich w tej mierze istniejących ustaw zwłaszcza, że ustawy, w których spółdziałanie gmin jest zastrzeżone, obejmują najróżnorodniejsze gałęzie publicznej administracyi i spółdziałanie gmin w tych często bardzo obszernych ustawach — tylko mimochodem jest normowane i całą ustawę studyować trzeba, aby w niej znaleść właśnie te postanowienia, które się do poruczonego zakresu działania odnoszą. Są to poważne trudności, którym gmina wiejska i małomiejska wcale podołać nie może, a nawet gminy większych miast tylko z ofiarami pieniężnemi — mianowicie utrzymywaniem osobnych do tego ukwalifikowanych, drogo płatnych urzędników — te trudności zaledwie przezwyciężać by mogły.

Fatalne skutki tego braku długo na siebie czekać nie dały.

C. k. władze administracyjne, które tak samo jak i gminy nie mogą objąć całego ogromu ustawodawstwa i wszystkich nagromadzonych tam drobniejszych szczegółów — nie znały dokładnie granic poruczonego zakresu działania gmin i może w najlepszej wierze, że ustawa na to zezwala — zaczęły przenosić na barki gmin niesłychaną ilość czynności nie mających nic w spólnego z celem gminy w art. V. ustawy z roku 1862 określonym i z natury rzeczy wypływającym, lecz należących wyłącznie do „publicznej administracyi“, rozumie się państwowej, o której art. VI. wspomina.

Potulne nasze gminy przyjmowały te nowe ciężary, nie badając czy one w ustawach są uzasadnione, chociaż takie badanie byłoby się może opłaciło, bo bardzo często przekazane czynności nie były u s t a w a m i uzasadnione, czasami tylko na rozporządzeniach sią opierały, czasami nawet i rozporządzeń nie miały za sobą. W skutek tego w całym uraju podniosły się zażalenia i utyskiwania na przeciążenie gmin poruczonym zakresem działania.

Te narzekania odbiły się echem o rady powiatowe, za których pośrednictwem dostały się do wiadomości Wydziału krajowego.

Odnośne relacye wydziałów powiatowych wywołane zostały przez to, że c. k. Rząd jeszcze w r. 1876 zwrócił uwagę Wydziału krajowego na wzrastające ciągie dodatki do podatków na cele gminne nakładane, żądając od Wydziału krajowego dochodzeń i badań co do przyczyn tego zatrważającego zjawiska, szczególnie w tym kierunku, czy wzrost wydatków gminnych istotnie spowodowanym jest kosztami sprawowania czynności poruczonego zakresu działaniu.

Wdrożone przez Wydział krajowy badania doprowadziły do tego rezultatu, że przeciążenie gmin czynnościami poruczonego zakresu działania istotnie jest nadmierne, a to tak pod względem ich ilości jak i pod względem kosztów z niemi połączonych.

Wydział krajowy w piśmie swoim z dnia 28 kwietnia 1885 L. 14865 przedstawił c. k. Prezydyum Namiestnictwa gruntownie i wyczerpująco stan rzeczy, wykazał grozę sytuacyi i domagał się w pierwszem rzędzie „aby nie wymagano od gmin spółudziału w celach publicznej administracyi we większej mierze aniżeli to u s t a w y oznaczają“ — a następnie „ażeby zestawione były dla użytku władz pierwszej instancyi

i gmin te wszystkie postanowienia ustaw, które poruczony zakres działania gmin określają". Przedstawienie to niestety pożądanego skutuu nie odniosło.

Albowiem w resrrypcie z dnia 6 czerwca 1885 L. 29523 c. k. Namiestnictwo oświadczyło. że nie zapoznaje wielkości ciężaru z powodu poruczooego zakresu działania gminy nasze obarczającego, lecz ze względu na obowiązujące uttawy dla ulżenia ciężaru nic czynić nie może i jedynie czuwać będzie nad tem, aby tylko takie czynności gminom były przekazane, które na mocy ustaw do poruczonego zakresu ich działania należą i wydało stosowne polecenie c. k. starostom.

Co się zaś tyczy żądania, aby wydano urzędowe zestawienie spraw na mocy ustaw do poruczonego zakresu działania gmin należących, c. k. Namiestnictwo odpowiedziało, że temu żądaniu zadośc uczynić nie może, albowiem takie zestawienie gdyby było tylko przykładowe, nie osiągnęłoby celu, a gdyby miało być wyczerpujące, t. j. gdyby sprawy do poruczonego zakresu działania należące taxative miało wyliczyć — musiałoby nosić na sobie cechę ustawy, do której wydania naturalnie Namiestnictwo powołanem nie jest.

Już ten sam fakt, że naczelna krajowa władza polityczna wahała się zestawić spis spraw do poruczonego zakresu działania należących, a to z obawy wyraźnie przyznanej, że taki spis mógłby być niezupełny i niedokładny — dowodzi dobitnie z jak niesłychanemi trudnościami połączone jest należyte ocenienie pytania czy poszczególna sprawa do zakresu działania gmin należy lub nie, i czy poszczególna czynność przez c. k. starostów gminie polecona – z mocy ustawy od niej żądaną być może lub nie.

Polecenia do Starostwa wydane z powodu tych trudności wydatnego rezultatu osiągnąć nie mogły; a odpowiedź na żądanie Wydziału krajowego aby wydano zestawienie spraw do poruczonego zakresu działania gmin należących, zadowolnić nie mogła — albowiem jeżeli to zestawienie tylko w drodze ustawodawczej uskutecznionem być może, to winien był c. k. Rząd w obec wykazanej i przez c. k. Namiestnictwo nie zaprzeczonej koniecznej potrzeby takiego zestawienia, udać się na drogę ustawodawczą i prejekt takiego zestawienia ciałom reprezentacyjnym w drodze konstytucyjnej przedłożyć.

Droga ta była tembardziej wskazową, ile że Wydział krajowy pismo swoje z dnia 28 kwietnia 1885 L. 14856 zakończył prośbą, aby c. k Prezydyum Namiestnictwa na wypadek gdyby sprawy samo załatwić się mogło — przedłożyło ją c. k. Ministerstwu.

Że okólnik c. k. Namiestnictwa do starostów wydany pożądanego skutku nie odniósł, dowodzi fakt, że już we dwa lata później skargi gmin i wydziałów powiatowych na przeciążenie gmin czynnościami przekazanego zakresu działania się ponawiały i z tem większą siłą wystąpiły, ile że prawie każda nowa ustawa, jaką parlament centralny uchwala — nowe ciężary na gminy zwala. Z mnożeniem się czynności rosną też koszta w nieskończoność.

Jaki zamęt panować musi co do treści przekazanego zakresu działania gmin, jaka mnogość i różnorodność ustaw na to się składa, dowodzi wydany w najnowszych czasach przez Mischlera i Ulbricha dzieło pod tytułem: „Oesterreichisches Staatswörterbuch". W dziele tym, w artykule „Finanzwesen" (stronica 518 tom I.), wylicza autor nie mniej jak 23 rodzajów ustaw państwowych, przekazujących czynnoćci gminom w poruczonym zakresie działania, a nie wymienia jeszcze nowych ustaw podatkowych procedury cywilnej i t. p. W artykule zaś „Gemeinde" (Tom I. stronica 705), który ex professo zajmuje się sprawami poruczonego zakresu działania, wyliczono 17 grup spraw do tego zakresu należących, między którem jednak nie wszystkie z pomiędzy powołanych na stronicy 518 ustaw są umieszczone.

A w jednem i drugiem miejscu autor tylko przykładowo, a nie wyczerpująco sprawy przedstawia. Czy jest podobieństwo, aby gminy się mogły zoryentować w tym chaosie ustaw, z którym nawet zawodowi uczeni rady sobie dać nie mogą?

Jeżeli tedy ma być zaprowadzony jakiś ład, jeżeli gminy mają prawidłowo funkcyonować, nie upadając pod brzmieniem przygniatającego ich ciężaru, to ustawowe określenie granic poruczonego zakresu działania jest koniecznością wprost nie uniknioną.

Ale to jest tylko jedna strona sprawy poruczonego zakresu działania gmin.

Drugą, nie mniej ważną, a właściwie nie równie ważniejszą stroną tej sprawy jest kwestya kosztów.

Koszta te są bardzo znaczne i wyczerpują siły finansowe gmin z uszczerbkiem innych dla społeczeństwa niezmiernie ważnych spraw, które się odnoszą do zaspokojenia niezbędnych potrzeb samychże gmin.

Ścisłe dochodzenia urzęgowe Wydziału krajowego, jednomyślne relacye wydziałów powiatowych niezbicie wykazały, że prawie połowę wydatków gminnych pochłaniają koszta poruczonego zakresu działania.

A ponieważ sprawowanie czynności tego zakresu należy wyłącznie do naczelnika gminy, to praca dla tegoż z tąd wyrastająca i odpowiedzialność za nią jest tak wielką, że naczelnikowi nie pozostaje potrzebny czas do zajmywania się sprawami samej gminy, i że dalej trudno będzie po gminach, szczególnie wiejskich, znaleść ludzi, którzy by przyjąć chcieli — acz zaszczytny, ale niezmiermie uciążliwy — urząd naczelnika gminy.

Powtarzamy więc, że wydatki na sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania wyczerpują siły gmin i niezostawiają im dostatecznych środków na zaspokajenie potrzeb własnych, chociaż to zaspokojenie jest pierwszym i wyłącznym celem związku lokalnego, zwanego gminą.

Nasuwa się tedy pytanie, czy gmina jako taka zasadniczo jest obowiązaną ponosić koszta poruczonego działania?

Pytanie to w ustawie wyraźnie rozwiązanem nie jest.

Lecz duch ustawy, zasady sprawiedliwości i słuszności przemawiają zatem, aby gminy kosztami poruczonego zakresu działania nie były obarczone.

Definicye art. V. i VI. ustawy państwowej z r. 1862 zaraz na wstępie tego sprawozdania cytowanych nie zostawiają żadnej wątpliwości, że poruczony zakres działania ze samorządem gminy nic nie ma wspólnego.

Zasadnicza państwowa ustawa gminna z r. 1862 nie wciela gminy jako żywiołu obywatelskiego w organizacyę administracyi państwowej, i przez powołanie gminy do spółdziałania w publicznej administracyi, nie przemienia tej administracyi państwowej w samorządną, lecz Państwo uważa i nadal administracyę publiczną za wyłączną swoją dziedzinę, i powołuje tylko gminy do udzielenia pomocy organom państwowym, do zastępywania tychże organów w poszczególnych czynnościach.

Sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie jest przeto wynikiem i częścią integralną samorządu gminy, lecz tylko zastępywaniem Państwa w czynnościach, które imieniem Państwa i w tegoż wyłącznym interesie mają być załatwione. Ponieważ artykuł V. państwowej ustawy gminnej postanawia, że do samoistnsgo zakresu działania gminy należy to wszystko ale tylko to, „co gminy bezpośrednio dotyka i w jej granicach własnemi jej siłami załatwionem i przeprowadzonem być może“ — to rzecz jasna, iż gmina ma obowiązek wszystko to załatwić i przeprowadzić, co interesa lokalnego związku, gminą uznanego, wymagają, „co jej wprost dotyka“ — i na to poświęcić wszystkie środki, jakie ona ma do dyspozycyi.

Wiemy jednak bardzo dobrze w jak opłakanym stanie znajdują się nasze gminy w ogóle, — ile tam potrzeb ekonomicznych i kulturnych jeszcze czeka zaspokojenia i tak prędko tego się nie doczeka, wiemy, że gminy z własnych majątków potrzeb swoich zaspokoić nie mogą, że już w r. 1876 dodatki do podatków, stanowiące jedyny dochód gmin, doszły do zatrważającej wysokości, tak że aż Rząd zwrócił na nie uwagę Wydziału krajowego, wiemy przeto, że wydatki na pokrycie kosztów samoistnego zakresu działania wszystkie siły gminy absorbują, a przynajmniej w naszym kraju przez długi czas absorbować będą.

Na inne cele nic nie zostaje. Ustawodawstwo o tem dobrze wiedziało, a przynajmniej wiedzieć było powinno. Jeżeli tedy mimo to tylko w art. V. wskazano na własne środki gminy, i te środki przeznaczono na pokrycie samoistnego zakresu dzia-

łania, to nie ulega wątpliwości, że ustawa z r. 1862 nie chciała i nie mogła obarczyć gminy także kosztami poruczonego zakresu działania.

Bo ten poruczony zakres działania obejmuje tylko cele Państwowe nie zaś cele dotykające wprost interesów gminnych, które własnemi środkami gminy mają być osiągnięte.

O tem, aby te „własne środki" gminy były także obracane na pokrycie poruczonego zakresu działania ustawa nigdzie nie wspomina, więc artykuł VI. państwowej ustawy gmin. obowiązuje wprawdzie gminy do spółdziałania w celach publicznej administracyi, ale nie przepisuje, że gmina ma to czynić własnym kosztem z uszczerbkiem spraw własnego zakresu działania, interesów lokalnych.

Już sam fakt, że gmina obowiązaną jest być Państwu pomocną w administracyi publicznej, jest tak znacznem ułatwieniem i zmniejszeniem kosztów tej administracyi, że korzyść ztąd dla Państwa wypływająca będzie zawsze znakomita, choć by Państwo koszta gminy na spełnienie tego obowiązku łożone zwracało. Państwo przecież nie może we wszystkich miejscowościach utrzymywać własne organa, a takie organa byłyby potrzebne, gdyby gmina z pomocą nie przyszła.

Mając tak wielką korzyść ze spółdziałania w administracyi publicznej, Państwo może przynajmniej koszta tego spółdziałania gminom zwrócić.

Gdyby normy prawa prywatnego mogły być wprost stosowane do spraw publicznych, to już z mocy §. 1042 k. c. Państwo było by obowiązane zwrócić gminom koszta łożone na sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania. Bo administracya publiczna należy bezprzecznie do obowiązków Państwa, wydatki z nią połączone winno ponosić Państwo, a jeżeli gmina w zastępstwie Państwa wydatki ponosi, należy się jej zwrot tych wydatków.

Zapatrywanie to popiera z jednej strony postanowienie §. 58 galic. ustawy gminnej z r. 1866, według którego Rząd sam ponosić ma koszta, jeżeli on przez swoje własne organa załatwia czynności poruczonego zakresu działania, — z drugiej strony postępowanie c. k. Rządu w wypadkach, w których on w zastępstwie gminy sprawuje czynności własnego zakresu działania gmin, jak n. p. policya miejscowa, w których wypadkach c. k. Rząd od dotyczących gmin ściąga zwrot wydatków na policyę przez Państwo łożonych.

C. k. Rząd trzyma się widocznie zasady, że każdy czynnik administracyi winien ponosić tylko koszta działu temu czynnikowi właściwego; co zaś w zastępstwie innego czynnika jest dokonywane, również przez tenże czynnik ma być wynagradzane.

Nie ma zaś najmniejszego powodu prawnego dla czego by zasady tej nie stosowano do poruczonego zakresu działania dmin.

Nie wdajemy się na tem miejscu w rozbiór pytania, czy gminy nasze nie mogły by praw swoich co do zwrotu wydatków za poruczony zakres działania poszukiwać na mocy art. III. lit. *a* ustawy z dnia 21. grudnia 1867 Nr. 143 dz. p. p. przed Trybunałem Państwa, — ale w każdym razie zasady sprawiedliwości, na których nasz kodeks ogólny się opiera, są niewzruszone, one także w prawie publicznem nie mogą być pominięte i na nie się powołujemy, domagając się wynagrodzenia gmin za sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania, względnie zwrotu kocztów na to przez gminy wydanych.

Komisya, kończąc swoje sprawozdanie nie może pominąć jednego jeszcze szczegółu. Otóż tak w sprawach własnego, jak i poruczonego zakresu działania wnoszone bywają do urzędów gminnych i magistratów miast bardzo liczne podania, z których każde ostemplowane jest marką ostemplowaną na 50 ct. czyli koronę.

Dochody ztąd wynikające przedstawiają bardzo poważną sumę i wpływają do kas państwowych. Dochody ze stempla mają być rodzajem ekwiwalentu za czynności organów Państwowych podaniami ostemplowanymi wywołane.

W wypadkach zaś, gdzie czynności tych nie załatwiają organa Państwowe z kas Państwowych utrzymywane, lecz w zastępstwie Państwa same gminy, to chyba trudno będzie nie przyznać, iż słuszność wymaga, aby Państwo nie pobierało opłat z

czynności, których ono samo nie spełnia, lecz przy tem posługuje się pracą i wydatkami gmin, żeby przeto przynajmniej dochody z tych opłat stemplowych wpływały do kas gminnych.

Komisya prawnicza wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, by w jak najkrótszym czasie w drodze konstytucyjnej przeprowadził ustawę, określającą dokładnie granice poruczonego zakresu działania gmin i normującą wynagrodzenie gmin za sprawowanie czynności tego poruczonego zakresu ich działania.

Lwów, dnia 7. lutego 1898.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Fruchtmann.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp

L. S. 10.786/98.

Aleg 252

Sprawozdanie

Wydziału krajowego, jako komisyi, w przedmiocie zezwolenia gminie król. stoł. miasta Krakowa, na pobór na rzecz funduszu ubogich miasta opłaty gminnej od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 4. lutego 1898 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, jako komisyi do zdania sprawy na jednem z najbliższych posiedzeń sejmowych wniosek posła Andrzeja hr. Potockiego, o zezwolenie gminie król. stoł. miasta Krakowa na pobór opłaty gminnej w wysokości $2^1/_2\%$ od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych w Krakowie, a to na rzecz funduszu ubogich miasta. — Podobną petycyę wniosła gmina miasta Krakowa wprost do Wysokiego Sejmu na podstawie zażądanej przez Wydział krajowy reskryptem z dnia 5. lutego 1898, l. 7.961 uchwały Rady miasta z dnia 7. lutego 1898.

Petycya ta odstąpiona Wydziałowi krajowemu do załatwienia na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 7. lutego 1898 — opiewa jak następuje:

Wzmagające się z dnia na dzień zubożenie niższych warstw ludności miasta Krakowa już to wskutek zastoju w przemyśle od dłuższego czasu panującego, już też z powodu niepomiernie wzmagającej się drożyzny artykułów żywności i mieszkań, i innych koniecznych potrzeb do utrzymania, zniewala gminę do wyszukiwania nowych źródeł, z którychby fundusze do ulżenia ciężkiego żywota zubożałej ludności czerpać mogła.

Fundusz jaki gmina miasta Krakowa corocznie dziś ciążącemu na niej obowiązkowi poświęca, już to udzielając wprost pomocy potrzebującym, już też za pośrednictwem towarzystw dobroczynnych, które skutecznem swem działaniem dopomagają gminie w spełnieniu uczynku miłosierdzia, doszedł do poważnej wysokości

Nie ulega wątpliwości, że wskutek nowej ustawy o swojszczyźnie liczba osób potrzebujących wsparcia się wzmoże, większego też funduszu gmina na ich utrzymanie potrzebować będzie i na tem też przewidywaniu już dziś o jego powiększenie starać się wypada.

Tą nieodzowną potrzebą i w przewidywaniu następstw, które nowa ustawa o swojszcznie spowoduje Rada miasta na posiedzeniu swem w dniu 7 lutego 1898 odbytem uchwaliła, i k załączony odpis protokołu posiedzenia stwierdza, upraszać Wysoki Sejm o zezwolenie gminie missta Krakowa na pobieranie $2^1/_2\%$ od wkładek do totalizatora przy wszystkich wyścigach konnych w Krakowie na rzecz funduszu ubogich miasta Krakowa. W imieniu przete Rady miasta Krakowa i z jej polecenia uprasza Magistrat Wysoki Sejm o łaskawe. uwzględnienie niniejszej prośby.

Z uwagi zarówno na cel, na jaki proszona opłata ma posłużyć jak i z uwagi na zachodzącą niezbędną potrzebę zasilenia funduszu ubogich nowem źródłem dochodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony ·/. projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 18. lutego 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . zezwalająca gminie król. stoł. miasta Krakowa na pobór na rzecz funduszu ubogich tegoż miasta opłaty gminnej od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych w Krakowie.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Gminie król. stoł. miasta Krakowa pozwala się pobierać na rzecz funduszu miejscowych ubogich dwa i pół procent ($2^1/_2\,\%$) od wkładek totalizatora przy wyścigach konnych w Krakowie.

Art. II.

Powyższa opłata ma być pobieraną w ten sam sposób i przez te same organa jak i 5% opłata skarbowa wprowadzona na podstawie §. 7. ustawy z 31. marca 1890, Dz. pp. Nr. 53.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. IV.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i skarbu.

L. S. 1.829/98. **Aleg 253**

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o wniosku J. ks. Mości księdza Biskupa krakowskiego, w sprawie stosunków służbowych i poborów nauczycieli religii.

Wysoki Sejmie!

W rozprawie nad budżetem funduszu szkolnego na rok 1898, na dniu 28. stycznia b. r. J. ks. M. ksiądz Biskup krakowski złożył do laski Marszałkowskiej wniosek, odnoszący się do stosunków służbowych i do wynagrodzenia nauczycieli religii (katechetów) a składający się z czterech punktów.

W pierwszym żąda J. ks. Bisk. Mość zmiany paragrafu 4-go ustawy z dnia 1. grudnia 1889 w tym kieruku, iżby na przyszłość, stosunek służbowy nauczycieli religii określała c. k. Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Ordynaryatami Biskupimi.

Punkt drugi wniosku żąda ograniczenia liczby godzin nauki, do jakich nauczyciel religii obowiązany jest na mocy ustawy dzisiejszej.

Trzeci punkt wniosku ma na celu zrównanie nauczycieli religii pod względem płacy z innymi nauczycielami szkół wydziałowych, bez względu na to, czy nauki religii udzielają w szkołach wydziałowych, czy też w szkołach pospolitych.

Wreszcie czwarty punkt wniosku żąda, iżby duszpasterze religii, którzy dziś na mocy ustawy z dnia 1. grudnia 1889 za naukę religii od klasy czwartej szkół pospolitych i w szkołach wydziałowych pobierają wynagrodzenie 20 zł. austr. od każdej takiej dodatkowej godziny w tygodniu pobierali to wynagrodzenie w kwocie 40 złotych od jednej godziny tygodniowej; tudzież, żeby tam, gdzie tego stosunki miejscowe wymagają, Rada szkolna krajowa mogła mianować nauczycieli religii przy szkołach cztero- lub wyżej klasowych, z obowiązkiem nauczania religii w innych miejscowościach tej samej parafii, jednakże bez przekroczenia obowiązkowej liczby godzin (24).

Pierwsze z tych żądań opiera wnioskodawca na tej podstawie, że nauczanie religii jest sprawą duchowną, nauczyciel zatem potrzebuje do niej misyi kanonicznej. Tymczasem nominacya jego, i z tej wynikające stosunki (służbowe, dyscyplinarne i t. d.) ustawą naszą przyznane są władzy świeckiej. Zachodzi tu zdaniem wnioskodawcy sprzeczność między naturą stanowiska i powołania nauczyciela religii, a jego zależnością służbową. Wnioskodawca wszakże, zdając sobie sprawę z rozlicznych i zawikłanych trudności, jakie pociągałaby za sobą zupełna zmiana tego stosunku, nie żąda takowej, ale chce nowego określenia tego stosunku przez c. k. Radę szkolną krajową w porozumieniu z ordynaryatami biskupimi.

Nie ulega wątpliwości, że w prawodawstwie jak w praktyce najtrudniejsze do określenia i do prowadzenia są sprawy tak zwane mięszane, czyli te, do których władze duchowne i świeckie mają ingerencyę wspólną na słusznem prawie opartą. Rozgraniczenie należnego obu władzom wpływu, nigdy prawie nie da się tak oznaczyć i uskutecznić, iżby obie strony były zaspokojone: a każdy zdarzający się przypadek może wywołać spór o kompetencyę. Jeszcze mniej ulega wątpliwości ten fakt, że w państwie austryackiem oddawna, ale zwłaszcza też od roku 1868, władza duchowna była stale i znacznie ograniczana i ukrócana w tym wpływie, jaki jej się na sprawy mięszane słusznie należy. Komisya szkolna też rozumie w zupełności powody wnioskodawcy i jego stanowisko. Wszelako w tej sprawie właśnie, w sprawie zależności i podległości służbowej nauczycieli religii, widzi wiele względów i ogólnych i krajowych, które utrudniają podjęcie i rozwiązanie tej sprawy. Przedewszystkiem zachodzi kwestya prawna, kwestya kompetencyi. Sprawa ta bowiem należy do tych zasad, w obrębie których ustawodawstwo krajowe może wprowadzić postanowienie osobne i odmienne, ale których nie może naruszać.

Z tego wynika, że Komisya szkolna nie może bez polecenia Sejmowi podać żadnego stanowczego wniosku w tej mierze. Wniosek taki wymagałby wielorakich dochodzeń i studyów, do których Komisya nie ma potrzebnych materyałów, a gdyby je miała, nie zdołałaby ich podczas sesyi sejmowej zbadać. Musi zatem Komisya poprzestać na doradzaniu Wys. Sejmowi, iżby wniosek Ks. Biskupa krakowskiego przekazał Radzie szkolnej krajowej do zbadania i zdania sprawy. W tem zresztą Komisya zbliża się do myśli wnioskodawcy, który także nie żąda natychmiastowej uchwały, ale tylko sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej.

Dalsze punkta wniosku odnoszą się do zajęcia i wynagrodzenia nauczycieli religii. Paragraf I. ustawy z dnia 1. grudnia 1889 stanowi, że osobny nauczyciel religii ma być ustanowiony przy tych szkołach, gdzie liczba godzin nauki tej wynosi najmniej 18, a liczba dzieci najmniej ośmdziesiąt. Ale paragraf dodaje, iż nauczyciel religii jest obowiązany do 24 godzin nauki bez osobnego wynagrodzenia, do trzydziestu godzin za wynagrodzeniem. Exorta liczy się za dwie godziny nauki.

Liczba godzin nauki jest zdaniem wnioskodawcy stanowczo za duża. Jest ona wprawdzie równa obowiązkowi innych nauczycieli, ale tamci mają przedmioty łatwiejsze do wyłożenia, mają przerwy i wypoczynek przy nauce śpiewu lub gimnastyki. Katecheta ma pracę ciężką w szkole i jakaś ulga należy mu się słusznie. Wnosi zatem ks. biskup krakowski, iżby liczba godzin nauki dla katechetów zmniejszoną była na 22, a łącznie z exortą miałby katecheta godzin 24.

W punkcie trzecim następuje kwestya poborów katechety. Te są równe z płacą innych nauczycieli szkół ludowych. Wnioskodawca zapytuje, czy to jest słuszne. Ksiądz ma przecież nauki uniwersyteckie, które na stanowisko człowieka wpływ mieć powinny. Jest zaś zrównany w swoich poborach z innymi nauczycielami szkół ludowych, którzy ukończyli tylko seminaryum nauczycielskie, zrównany z nauczycielami religii Mojżeszowej, od których ustawa wymaga tylko takiej kwalifikacyi, jak od nauczycieli innych. Żąda tedy wniosek, iżby nauczyciele religii, jeżeli mają wykształcenie uniwersyteckie z kwalifikacyą do szkół wydziałowych, pobierali płacę taką, jak nauczyciele szkół wydziałowych, chociażby nauczycieli w szkole pospolitej.

Paragraf 6. ustawy z 1. grudnia 1889, stanowi, że jeżeli duszpasterz naucza w wyższych klasach szkół pospolitych, albo w szkołach wydziałowych, to w takim razie za jedną godzinę tygodniowo pobiera 20 złotych austr. rocznie. Wnioskodawca żąda podwyższenia tej remuneracyi do złotych 40.

Jedna jeszcze zmiana do rzeczonego paragrafu 1-go. Jeżeli nauczyciel religii przy szkole cztero lub więcej klasowej, nie ma zajętych wszystkich ustawą oznaczonych godzin nauki, może Rada szkolna krajowa nałożyć na niego obowiązek nauczania w innych także szkołach tej samej parafii, wszelako tak, żeby liczba godzin (22 z eksortą 24) nie była przekroczoną, a w następstwie tego systemizować przy takiej szkole osobną posadę nauczyciela religii. To ostatnie postanowienie byłoby bardzo pożądane, ze względu na trudności jakie nauka religii dotąd często napotyka.

Niewątpliwie słusznem jest, żeby człowiek, który odbył nauki uniwersyteckie, miał dochody większe, niż nauczyciel wychodzący z seminaryum. Zarobił na to długiemi latami swojej pracy. Niemniej prawdą jest, że obowiązki katechety są uciążliwe, a ulga jakaś byłaby uzasadnioną. Używanie katechetów w różnych szkołach tej samej parafii,

mogłoby w praktyce być bardzo pożytecznem. Komisya szkolna wszakże nie może punktów tych podać Wysokiemu Sejmowi do uchwały dla tego, że musiałaby obliczyć, jaką różnicę w wydatkach spowodowałoby takie podwyższenie płac katechetów, tego zaś Komisya obecnie zrobić nie może.

Wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wniosek J. ks. Mości księcia Biskupa krakowskiego przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu z poleceniem, ażeby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową zdał z nich sprawę na najbliższej sesyi sejmowej.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
St. Tarnowski.

Alegat do Sprawozdania L. S. 1.829/98.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Zmianę §. 4. ustawy z dnia 1. grudnia 1889 w tym kierunku, że służbowy stosunek księży katechetów (nauczycieli religii) określi c. k. Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Ordynaryatami Biskupimi.

II. Zmianę §. 1. ustawy z dnia 1. grudnia 1889 w tym kierunku, że ks. katecheta w szkołach ludowych względnie wydziałowych jest obowiązany do udzielania 22 godz. tygodniowo nauki i jedną egzortę — łącznie 24 godzin tygodniowo.

III. Do §. 4. ustawy z dnia 1. grudnia 1889 dodatek tej treści: Nauczycielom religii posiadającym wykształcenie Uniwersyteckie i kwalifikacye do nauczania religii w szkołach wydziałowych, przyznane zostaną pobory nauczycieli wydziałowych bez względu na to, czy ustanowieni są przy szkole wydziałowej lub pospolitej.

IV. §. 6. ustawy ma pozostać z tą zmianą, że zamiast 20 zł. ma pobierać katecheta 40 zł. za każdą godzinę udzielania nauki. Tudzież należy dodać do §. 1. ustawy słowa: Gdzie stosunki tego wymagają, może Rada szkolna krajowa ustanowić nauczyciela religii przy szkole 4 lub więcej klasowej, nakładając na niego obowiązek udzielania nauki religii także w szkołach miejscowości do tej parafii należących aż do oznaczonej ustawą liczby godzin.

Lwów 28. stycznia 1898.

† *Puzyna.*

L. s. 1500/1898.

Załącznik 254

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej w przedmiocie petycyi Towarzystwa szkoły ludowej w Krakowie o przejęcie szkoły polskiej w Białej na etat krajowy.

Wysoki Sejmie!

Towarzystwo szkoły ludowej w Krakowie wniosło do L 1500 petycyę o przejęcie szkoły polskiej w Białej na etat krajowy, a gdyby to stać się nie mogło, o udzielenie subwencyi na rok 1898 w kwocie 1500 zł., celem umożebnienia utrzymania szkoły w roku 1898.

W petycyi tej przedstawia Towarzystwo szkoły ludowej, że budowa szkoły polskiej w Białej niebawem będzie skończoną, że jednak szkoła ta ze względu na zachodzące w Białej stosunki istnieć i prosperować by mogła tylko w razie przejęcia jej na etat krajowy.

Komisya budżetowa nie może już obecnie bez bliższego zbadania sprawy, przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosku o przejęcie szkoły polskiej w Białej na etat krajowy, ponieważ jednak otwarcie tej szkoły z dniem 1 września 1898 r., dla braku fundussów bez pomocy kraju nastąpićby nie mogło, a Wysoki Sejm przyznaniem zasiłku 10.000 zł. na budowę szkoły polskiej w Białej uznał już potrzebę założenia tamże szkoły polskiej, przeto Komisya budżetowa pragnąc umożliwić otwarcie szkoły już w roku bieżącym wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Przyznaje się Towarzystwu szkoły ludowej w Krakowie, na utrzymanie szkoły polskiej w Białej, jednorazowy datek 1 500 zł do rozporządzenia Wydziału krajowego pod warunkiem, że szkoła ta z dniem 1. września 1898 r. będzie otwartą, a wydatek ten wstawia się do rubryki VII. budżetu na r. 1898.

2. Petycyę tegoż Towarzystwa L. 1500/1898 o ile obejmuje żądanie przejęcia rzeczonej szkoły na etat krajowy, przekazuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową stan rzeczy zbadał i na najbliższej sesyi sejmowej stosowne wnioski przedłożył.

Lwów dnia 16. lutego 1898 roku.

Zastępca Przewodniczącego:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Paszkowski.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

L. S. 411/98

Alog 255

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o petycyi Ferdynanda Baczyńskiego, emerytowanego konduktora dróg krajowych, o policzenie lat służby.

Wysoki Sejmie!

Przeniesiony ze względów służbowych w stały stan spoczynku b. konduktor dróg krajowych Ferdynand Baczyński już kilkakrotnie wnosił podania do Wydziału krajowego z prośbą, by emerytura w rocznej kwocie 494 zł. przyznana mu reskryptem z dnia 20. grudnia 1892 do l. 62.978, została mu policzoną nie począwszy od dnia złożenia przysięgi służbowej t. j. od 3. września 1864, lecz od 21. stycznia 1855 jako daty nominacyi jego do służby przy drogach rządowych.

Wobec wyraźnych w tej mierze postanowień Statutu emerytalnego dla urzędników i sług krajowych, Wydział krajowy nie mógł tych podań uwzględnić, a komisya drogowa musiałaby — dla braku wyjątkowych zasług — na tem samem stanąć stanowisku, gdyby nie okoliczność, że petent, obarczony liczną rodziną, znajduje się istotnie w pożałowania godnych stosunkach. Uwzględniając więc takowe, komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Ferdynandowi Baczyńskiemu, emerytowanemu konduktorowi dróg krajowych wyznacza się jednorazowy dar z łaski w kwocie 200 zł.

Lwów, dnia 16. lutego 1898.

Przewodniczący:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Sala.

L. S. 1.858/98.

Aleg 256

Sprawozdanie

Komisyi kolejowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawach kolejowych, tudzież o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany i uzupełnienia uchwały sejmowej z dnia 15. lutego 1897 r. dotyczącej poparcia budowy kolei Przeworsk-Bachórz (Dynów) — o wniosku posła Osuchowskiego co do linii kolejowej Sambor, Staremiasto-Użok, oraz petycyi Rady powiatowej gorlickiej w przedmiocie budowy kolei Grybów, Ropa, Szymback, Żmigród.

Wysoki Sejmie!

Już przeszłego roku komisya zwróciła uwagę na nieprzewidziane zwłoki, które opóźniły wykonanie postanowionego przez kraj programu kolejowego, a które przeważnie wynikały ze skomplikowanego aparatu administracyjnego, który trzeba puścić w ruch, ażeby doprowadzić do zgody i zobowiązać prawomocnie wszystkie te czynniki, które się złożyć muszą na przeprowadzenie jakiejkolwiek kolei lokalnej t. j. Rząd, kraj, prywatni interesenci oraz kolej główna, z którą się kolej lokalna ma połączyć.

Dziś w cztery lata po uchwaleniu funduszu kolejowego dopiero dwie z uchwalonych ówczas sześciu linii są skończone i w ruchu, a budowa resztujących czterech linii dopiero się w bieżącym roku zaczyna i nie będzie skończoną jak najprędzej przed końcem r. 1899.

Kolej Borki Wielkie-Grzymałów została oddaną do ruchu w dniu 12. sierpnia 1897 a na kolei Łupków-Cisna ruch towarowy został otwarty 22. stycznia 1898. Linia Trzebinia-Skawce już jest zaczęta i ma być skończoną do końca czerwca 1899. Dla linii Chabówka-Zakopane roboty już zostały rozpisane i otwarcie ofert nastąpiło 15. stycznia b. r. i budowa rozpocznie się conajprędzej, z terminem ukończenia sierpień 1899. Protokół koncesyjny linii Delatyn-Kołomyja-Stefanówka został podpisany 7. stycznia a rozpisanie robót nastąpi przed wiosną a roboty mogą być skończone do jesieni 1899 lub do wiosny 1900. Zaś co do linii Jaworzno-Piła umowa o koncesyę jest jeszcze w toku.

Komisya kolejowa konstatuje z zadowoleniem, że krajowe biuro kolejowe spełniło swoje trudne zadanie przygotowania i przeprowadzenia budowy z wielką ścisłością i umiejętnością. Wprawdzie przy kolei Łupków-Cisna okazało się przekroczenie kosztorysu w kwocie około 30.000 zł., natomiast oszczędzono na kosztorysie kolei Borki W.-Grzymałów podobną kwotę t. j. 29.363 zł. A można dodać na usprawiedliwienie przekroczenia w pierwszym wypadku, że większa część tegoż została spowodowaną wymaganiami nadmiernemi i nieprzewidzialnemi przy kolei leśnej dla umieszczenia administracyi ruchu ze strony Dyrekcyi kolei państwowych. Przy rozdaniu robót kolei Chabówka-Zakopane uzy-

skano oszczędność 280.000 zł. poniżej ceny kosztorysowej, a koszta budowy kolei Trzebinia-Skawce prawdopodobnie nie bardzo odbiegną od kosztorysu.

Wobec znanych faktów olbrzymich przekroczeń, jakie się w dawniejszych czasach wydarzały przy budowie kolei prywatnych, oraz regularnych przekroczeń przy budowie kolei państwowych, — przedstawienie działalności naszego biura kolejowego zasługuje na wielkie uznanie i powinno się przyczynić do wzmocnienia zaufania Sejmu i kraju do przeprowadzenia akcyi kolejowej we własnej administracyi z tą pewnością, że uchwalone preliminarze też w rzeczywistości utrzymane będą.

Natomiast pod innym względem nastąpiło wielkie rozczarowanie, mianowicie pod względem kosztów ruchu. Przed dwoma laty Wydział krajowy w swoich negocyacyach z Rządem zaproponował do obliczenia kosztów ruchu pewną formułkę, opartą na faktycznych kosztach ruchu znacznej liczby kolei lokalnych. Dyrekcya generalna austryackich kolei państwowych nie chciała się zgodzić na tę formułkę, tylko żądała zwrotu kosztów rzeczywistych, obiecując jednak jako kompensatę, że wspólnie z Wydziałem krajowym wypracowanym będzie osobny regulamin dla kolei lokalnych. Równocześnie Dyrekcya generalna podała koszta ruchu w pewnych przybliżonych cyfrach jako dowód, że różnica kosztów własnych a kosztów podług formułki Wydziału krajowego jest nieznaczną.

Tymczasem obecnie przy objęciu ruchu na liniach Borki W.-Grzymałów i Łupków-Cisna przez państwową Dyrekcyę lwowską pokazało się, że obliczenie rzeczywistych kosztów ruchu wypada omal że nie w dwójnasób wyżej aniżeli przybliżone cyfry, podane przed dwoma laty przez Dyrekcyę generalną, jak to wypada z tabelki podanej poniżej:

Linia	Koszta ruchu obliczone przez Wydział krajowy	przez Generalną Dyrekcyę w Wiedniu	przez Dyrekcyę lwowską
Borki W.-Grzymałów 32·5 kilometrów	33.661 zł.	38.800 zł.	64.780 zł.
Łupków-Cisna 25 kilometrów	32.003 „	28.800 „	50.720 „

Koszta obliczone przez Dyrekcyę lwowską wynoszą na kilometr 2.000 zł., podczas kiedy n. p. koleje lokalne kolei północnej (około 260 kilometrów) opędzają ruch kosztem od 600—900 zł. na kilometr.

Gdyby w podobnym stosunku jak na tych dwóch liniach, koszta dla całej sieci projektowanych przez kraj linii lokalnych te koszta ruchu by się podniosły z przewidzianej kwoty 359.000 na 614.000 zł. czyli o 255.000 zł. rocznie.

Taka niespodzianka zupełnie obala całe założenie, na podstawie którego akcya krajowa została podjętą, albowiem tak wielkie powiększenie kosztów ruchu prawie w zupełności by zaabsorbowało przewidziany czysty dochód sieci kolejowej, z którego się mają pokrywać procenta gwarantowanej przez kraj obligacyi pierwszeństwa.

Komisya kolejowa jest zdania, że ta zupełnie nieproporcyonalna wysokość kosztów ruchu pochodzi w większej części z zastosowania szablonu wielkich kolei państwowych z całym podziałem pracy i specyalizacyą służby do zupełnie innych potrzeb kolei lokalnych. Dopełnienie przyrzeczenia ze strony ministerstwa kolejowego wypracowania osobnego za współudziałem Wydziału krajowego regulaminu dla kolei lokalnych przyczyniłoby się z pewnością do zmiejszenia kosztów. Komisya proponuje odpowiednią rezolucyę w zamiarze przynaglenia tej sprawy, która może usunąć do pewnego stopnia nadmierne koszta ruchu.

Gdyby jednak te wszystkie środki nie doprowadziły do zredukowania tych kosztów, Komisya kolejowa jest zdania, że należałoby objąć jedną lub drugą linię we własny zarząd, na co podług wyjaśnień członka Wydziału krajowego Rząd by się zgodził.

Zawód niespodziewany doznany w naszych przewidzeniach rentowność kolei lokalnych w żywotny sposób dotyka całą akcyę wdrożoną w celu zbudowania sieci kolei lokalnych Galicyi, a mianowicie na uchwały dotyczące budowy kolei Przeworsk-Bachórz.

Komisya kolejowa uznaje wielką doniosłość tej kolei mianowicie na rozwój przemysłu cukrowniczego, który u nas walczy z tyloma trudnościami, ale pomimo to Komisya nie może pominąć uwzględnienia zmienionej sytuacyi finansowej całej akcyi kolejowej.

Już przeszłego roku, kiedy Sejm na wniosek Komisyi kolejowej uchwalił warunkowo upoważnienie dla Wydziału krajowego podjęcia budowy tej kolei, fundusz kolejowy wynikający z rocznej dotacyi 300.000 zł. przez 75 lat był wyczerpany przez uchwalenie pierw-

szych sześciu kolei. Sprawozdanie Wydziału krajowego wykazuje, że 1,250.000 zł. zostało użytych na subwencyę państwowych linii Chodorów-Podwysokie i Przeworsk-Rozwadów. Reszta funduszu wystarcza tylko na pokrycie gwarancyi procentow od obligacyi pierwszeństwa uchwalonych przez kraj na obecną sieć kolei lokalnych. Pozostaje tylko rezerwa około 10.000 zł. rocznie, co nie jest za wiele na nieprzewidziane wypadki. Komisya kolejowa jednak przypuszczała, a Sejm to zdanie przyjął, że przecież choć część wybudowanych kolei ziści nadzieje pokładane na obliczeniach rentowności tak, że pewna część procentów zostanie pokrytą zwyżkami dochodów kolejowych i niecały ciężar gwarancyi spadnie na fundusz kolejowy. Przypuszczenie nie było zbyt optymistyczne, że z preliminowanych nadwyżek dochodów w wysokości przeszło 300 zł. wpłynie choć 78.000, czyli czwarta część, co by wystarczało na gwarancyę kapitału dla siódmej kolei Przeworsk-Bachórz. Komisya zatem uchwalając warunkowo budowę kolei Przeworsk-Dynów, miała intencyę pozostać w ramach pierwotnej dotacyi funduszu kolejowego. Dziś jednakowoż, kiedy zagraża niebezpieczeństwo, że preliminowane dochody skutkiem monstrualnych kosztów ruchu uszczuplone zostaną o 255.000 zł., ginie cała ta spodziewana nadwyżka, a kto wie, czy w pierwszych latach nie grozi nawet deficyt w razie, gdyby początkowy dochód nie był w stanie zapłacić nawet tylko kosztów ruchu.

Słusznie też Wydział krajowy, zoryentowawszy się w nowej sytuacyi, przyszedł do przekonania, że nie ma żadnej pewności, że gwarancya kapitału na linię Przeworsk-Bachórz zmieści się w dotychczasowej dotacyi funduszu kolejowego. Ale Komisya kolejowa nie może się zgodzić na sposób, w którym Wydział krajowy chciał załatwić wynikającą stąd trudność finansową, tj. upoważnieniem wstawienia do budżetu ewentualnego niedoboru funduszu kolejowego, któryby był spowodowany gwarancyą tej dodatkowej kolei.

Komisya kolejowa jest zdania, że jeżeli Sejm z góry przyjął system rocznej dotacyi funduszu zamiast wstawiania do budżetu kwot na gwarancyę poszczególnych kolei, to było w intencyi utrzymania całej akcyi kolejowej w pewnych ramach odpowiednich do sił budżetowych kraju, nie chcąc się narażać na skutki doraźnych uchwał, któreby mogły w danym wypadku zachwiać równowagą budżetową.

To co Wydział krajowy obecnie proponuje, jest właściwie niczem innem jak odstąpienie od systemu stałej rocznej dotacyi a zastąpienie systemem doraźnych uchwał na cele poszczególnych kolei. Gdyby się w praktyce raz przyjętej zrobiło wyłom choćby dla linii tak potrzebnej jak Przeworsk-Bachórz, to otwarłyby się wrota dla całego szeregu innych projektów, może równie uzasadnionych. Komisya kolejowa sądzi, że lepiej jest zaproponować wprost podwyższenie dotacyi kolejowej, co by dozwoliło dalsze budowy potrzebnych linii. Wobec projektu Przeworsk-Bachórz, Kraków-Kocmierzów, kolei w powiecie przemyślańskim, projektów Jasło-Żmigród-Konieczna, Jasło-Dębica, Grybów-Żmigród, Borysław-Stebnik i innych, Komisya kolejowa jest zdania, że względy ekonomiczne stanowczo przemawiają za powiększeniem dotacyi kolejowej i przedkłada odpowiedne polecenie do Wydziału krajowego, który uwzględniając sytuacyę budżetową kraju, będzie w stanie ocenić, kiedy i w jakich rozmiarach to powiększenie da się uskutecznić.

Jako dodatkowy motyw do powzięcia takiej rezolucyi komisya może wskazać na nader energiczną akcyę w sprawie kolei lokalnych w innych krajach austryackich mianowicie w Czechach. Te ostatnie już posiadają przecież w stosunku do obszaru prawie trzy razy tyle kolei co Galicya. A jednak akcya krajowa już obejmuje budowę 49 linij w długości 1321 kilometrów, z zapomogą krajową wynoszącą 42.890.000 zł. W obec tych cyfr nasze 280 kilometrów z kapitułem $6^1/_2$ miliona nader skromnie się przedstawiają.

Zaś co do koleji Przeworsk-Bachórz zauważyć trzeba, że uchwała zeszłoroczna była warunkowa, a mianowicie wymagała spełnienia dwóch warunków dotąd nie spełnionych t. j.

1) Wykazanie rentowności wystarczającej na oprocentowanie kapitału 1.800.000 zł. mającego być gwarantowanym przez kraj. Temu się nie stało zadość, albowiem cyfry przytoczone w sprawozdaniu Wydziału krajowego preliminują czysty dochód tylko na 36.000 zł. zamiast wymaganej kwoty 78.000 zł. Na domiar są to cyfry dotąt nie sprawdzone przez krajowe biuro kolejowe. Ujemny jednak wynik tych badań także związany jest z kwestyą kosztów ruchu, które w powyższym rachunku są wstawione w cyfrze nader wysokiej 1.800 zł. na kilometr. W razie zmniejszenia kosztów ruchu rentowność by się stanowczo podniosła, przyczem trzeba zauważyć, że przedstawiono w ostatnich dniach ze strony fachowej nowe obliczenia rentowności znacznie korzystniejsze od obliczenia, na którem się opiera Wydział krajowy.

2) Zabezpieczenie $^1/_3$ funduszów nie objętych gwarancyą krajową ze strony Rządu i stron prywatnych. Podług sprawozdania Wydziału krajowego Rząd w dotychczasowych petraktacyach obiecał już 500.000 zł, w pięciu rocznych ratach po 100.000 zł. rocznie. Prywatni zgłosili ale dotąd nie zabezpieczyli kwoty 186.000 zł. Daleko więc jest jeszcze od kwoty wymaganej 900.000 zł. Jednąkowoż komisya jest zdania, że mianowicie ze strony Rządu nastąpić powinna większa partycypacyę. Rząd powinien pamiętać, że kolej ta była pierwotnie proponowaną jako kolej wązkotororowa, co by się dało uskutecznić za połowę kosztów. Ze względów strategicznych Rząd oparł się projektowi wązkotorowemu.

Ta decyzya Rządu powoduje powiększenie kosztów o blisko półtora miliona, a chce się przyczynić tylko kwotą 435.000 zł. Porównując te cyfry z zupełnie podobnem wypadkiem kolei Chabówka-Zakopane, gdzie Rząd, ażeby umożliwić budowę normalnego toru zamiast wąskiego toru, podniósł swoją subwencyę z cyfry 235.000 na 1,535.000 zł., to wynika że kwota subwencyi rządowej jest dotychczas stanowczo za mała. Co do udziału stron prywatnych to pewne wątpliwości zostały podniesione w Komisyi kolejowej, czy wniosek Wydziału krajowego objęcia akcyi zakładowych za gwarancyą hipoteczną odpowiednich procentów ze strony prywatnej. Modus ten był przewidziany w pierwotnym zarysie organizacyjnym opracowanym przed czteru laty. Wprawdzie podobne zapewnenie zostało przyjęte ze strony powiatu nowotarskiego przy budowie linii Chabówka-Zakopane. Komisya kolejowa jest jednak zdania, że te dwa wypadki nie przedstawiają zupełnej analogii. W razie gwarancyi specyalnej powiatu kwota procentów zawsze może być wstawioną w budżet i ściągniętą z podatków, a zatem gwarancya jest zupełną i płynną. Przy gwarancyi hipotecznej na majątku prywatnym, nie ma ani zapewnienia płynności ani nawet bezpieczeństwa przed utratą kapitału, albowiem, jak doświadczenie instytucyi hipotecznych pokazuje, każdej chwili mogą być zaległe raty, a w razie przymusowej licytacyi majątku cała suma może spaść z hipoteki.

Na podstawie tych zapatrywań Komisya, trwając przy swojem zeszłorocznem przekonaniu o potrzebie tej kolei, przyjęła rozolucyę polecającą Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie dalszych pertraktacyi z Rządem i ze stronami interesowanemi i przedłożenie wniosków co do udziału kraju, jak tylko stan funduszu kolejowego na to dozwalać będzie.

W dalszym ciągu swoich obrad Komisya zastanawiała się nad organizacyą krajowego biura kolejowego. Już przeszłego roku Sejm powziął rezolucyę polecającą Wydziałowi krajowemu uzupełnienie organizacyi biura kolejowego, czy to przez zaangażowanie odpowiednich sił, repartując koszta na poszczególne linie w budowie będące, lub też ostatecznie przez postawienie wniosków na obciążenie budżetu krajowego, gdyby potrzeba ku temu zachodziła.

W sprawozdaniu swojem Wydział krajowy tłumaczy, w jaki sposób organizacya może być wzmocniona bez obciążenia funduszu krajowego. Komisya kolejowa jednak, której członkowie zwiedzali rozrzucone, ciasne i niestósowne ubikacye biura kolejowego napchane inżynierami, urzędnikami i rysownikami w taki sposób, że nieraz po trzech przy tym samym stoliku pracować musi, i przeglądnąwszy podział agend, z którego się wykazuje, że najważniejsze czynności powierzone być muszą urzędnikom pracującym za diurnum, i przekonawszy się, że dotąd należyty podział agend i specyalizacya prac nie mogła być przeprowadzoną, obstaje przy swojej zeszłorocznej opinii, że nie należy wykluczać pewnego umiarkowanego obciążenia funduszu krajowego i ponawia dlatego swoją zeszłoroczną rezolucyę. W przekonaniu Komisyi, krajowe biuro kolejowe przeszło tego roku zaszczytnie przez ogniową próbę, ale nie należy nakładać obowiązków po nad siły i zbytecznie oszczędzać w takim wypadku, gdzie lada niedokładność lub zwłoka w opracowaniu planów, lada zwłoka lub nieregularność w odbiorze materyałów i w kontroli budowy może pociągnąć za sobą sto razy większe szkody.

Natomiast Komisya z zadowoleniem konstatuje, że zamiar Wydziału krajowego wspomniany w sprawozdaniu wypracowania norm przyjęcia i odprawy dla czasowo zaangażowanych urzędników podług praktykowanego przy towarzystwach kolei żelaznych, już przyszedł do skutku i odpowiednie normy już 28. stycznia aprobowane zostały. Na tej podstawie Wydział krajowy będzie w stanie usunąć większą część przedtem zaznaczonych niedostatków.

* * *

Oprócz powyżej wymienionych spraw Komisya obradowała na dwoma sprawami, dotyczącemi kolei państwowych mających się budować w Galicyi.

1. Pojawił się w Sejmie wniosek posła Osuchowskiego i towarzyszy, ażeby wezwać Rząd do poprowadzenia rządowej kolei Lwów-Sambor-granica węgierska trasą Sambor-Staremiasto-Użok, oraz wpłynęła petycya powiatu liskiego, obstająca przy trasie Sambor-Berezna-Wołosate.

Wobec sprzecznego zapatrywania dwóch sąsiednich powiatów i niepewności na jaką linię się zgodzą oba rządy, węgierski i austryacki, Komisya kolejowa nie czuła się powołaną do rozstrzygnięcia meritum sprawy. Przyszła jednak do przekonania, że powiat turczański, a mianowicie miasto powiatowe Turka nader są upośledzone pod względem komunikacyi kołowych, o które się od wielu lat bezskutecznie starają i której potrzeba już zeszłego roku została uznaną uchwałą sejmową. Komisya też proponuje odpowiednie wezwanie do c. k. Rządu w przedmiocie połączenia miasta Turki odnogą z proponowaną koleją.

2) Petycya zbiorowa gmin powiatu Stryjskiego i Żydaczowskiego domagająca się przeprowadzenia linii Stryj-Chodorów po prawym brzegu Stryja a nie jak Rząd pierwotnie zamierzał po lewym brzegu równolegle z już istniejącą koleją Albrechta. Za poparciem Wydziału krajowego jakoteż Izby handlowej lwowskiej kolej państwowa przeprowadziła już studya co do trasy po prawym brzegu i ministerstwo oświadczyło gotowość do przyjęcia tej trasy, jeżeli z miejscowych środków zbierze się subwencya w kwocie 25.000 zł. na rzecz tejże kolei. Ponieważ jednak źródła miejscowe dostarczyły tylko 5.000 zł. petenci zwracają się do Sejmu o wypłacenie reszty 20.000 zł. z funduszów krajowych.

Komisya jednak jest mniemania, że motywa ekonomiczne przytoczone przez petentów takie są poważne, że państwo we własnym interesie winno poprowadzić kolej torem żądanym przez petentów. Żyzność i zasobność okolicy, potrzeba importu wapna dla ciężkich ziem żydaczowskich i stryjskich, zapasy rudy żelaznej, zakłady przemysłowe już istniejące i wielki handel bydłem, jakoteż ruch osobowy do miejsca pielgrzymkowego Kochawiny, wszystko zabiezpiecza tej trasie niezaprzeczną wyższość nad trasą po lewym brzegu Stryja, wiodącą opodal już istniejącej kolei Albrechta i przecinającą okolicę ubogą i moczarowatą nie mogącą zasilić ani ruchu frachtowego ani osobowego. W obec tych niezaprzeczonych faktów komisya na razie nie widziała potrzeby angażowania funduszu krajowego tylko proponuje odpowiednią rezolucyę do c k. Rządu.

Komisya kolejowa zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Przyjmuje się do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności departamentu kolejowego.

2. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w celu zredukowania kosztów ruchu na kolejach lokalnych ułożył w porozumieniu z Wydziałem krajowym osobny regulamin ruchu dla koleji lokalnych.

3. W razie gdyby Rząd nie przychylił się do znakomitego obniżenia kosztów ruchu, upoważnia się Wydział krajowy do objęcia na próbę ruchu na takiej kolei, którą uzna za stósowne i co do której uzyska zezwolenie Rządu.

4. W przekonaniu że ze względu na potrzeby ekonomiczne kraju nie powinno się ograniczyć akcyi kolejowej do rozmiarów dotacyi uchwalonej przed czterema laty, poleca się Wydziałowi krajowemu zbadać cyfrowo potrzebę dalszego rozwoju sieci komunikacyjnej i z uwzględnieniem sytuacyi budżetowej przedstawić na przyszłej sesyi wnioski co do rozmiarów i co do chwili dalszego podwyższenia dotacyi kolejowej.

5. Poleca się Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie dalszych pertraktacyi z Rządem i ze stronami interesowanemi w celu zabezpieczenia $^1/_3$ części kosztów budowy preliminowanych na kwotę maksymalną 2.700.000 zł. i przedłożenia co do udziału kraju jak tylko stan funduszu kolejowego na to dozwalać będzie.

6. Odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy petycye w sprawie kolei Jasło Dębica, Grybów-Ropa-Żmigród.

7. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby organizacyę krajowego biura kolejowego uzupełnił w taki sposób, iżby ono mogło załatwiać nietylko przeprowadzenie uchwa-

lonych już linii, lecz także badania dalszych projektów oraz ewidencyę spraw taryfowych, będących w związku z interesami krajowymi, i zdał sprawę z wykonania tego polecenia na następnej sesyi, o ile to się da osiągnąć bez obciążenia funduszu krajowego, a przedstawił wnioski na wypadek, gdyby obciążenie budżetu okazało się potrzebne.

8. Wzywa się c. k. Rząd, żeby przy budowie linii Lwów-Sambor-granica węgierska zapewnił równocześnie połączenie miasta Turki z powyższą koleją.

9. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przy budowie linii Stryj-Chodorów poprowadził trasę prawym brzegiem rzeki Stryja.

Niniejszem sprawozdaniem załatwione są petycye Nr. 690, 1.524, 1,568 i 1.581.

Lwów dnia 17. lutego 1898.

Zastępca przewodniczącego:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Szczepanowski.

L. S. 443/98.

Aleg 257

Sprawozdanie

Komisyi górniczej w sprawie petycyi gminy miasta Drohobycza (l. 443.) oraz petycyi gminy Borysław (l. 444.), proszących o uchylenie przepisów górniczo-politycznych c. k. Starostwa górniczego w Krakowie z dnia 13. września 1897. Nr. 65. Dz. u. k.

Wysoki Sejmie!

Petycya odnosi się do prowadzenia kopalń wosku w Borysławiu, sprawy, która w ostatnich latach trzydziestu niejednokrotnie zwracała uwagę i Sejmu krajowego i Rady Państwa w Wiedniu i nawet opinii publicznej w Europie.

Zapobieżenie bezprzykładnemu wyzyskowi robotników, zatrudnionych w tych kopalniach i niestósonkowo licznym wypadkom śmiertelnym, które się wydarzały, były jednym z motywów, który doprowadził do uchwalenia krajowej ustawy naftowej z dnia 17. grudnia 1884, w której tak górnictwo naftowe, jak też kopalnie wosku ziemnego w Borysławiu poddane zostały nadzorowi górniczo-policyjnemu władz górniczych państwowych.

Ta ostatnia gałęź naszego przemysłu była już wówczas bardzo rozwinięta i dostarczała rocznie wosku ziemnego w wartości od 2 do 3 milionów zł. rocznie. System eksploatacyi był przeważnie zupełnie rabunkowy, nie dający żadnej gwarancyi ani dla życia robotnika, ani też odbudowy zadawalniającej pod względem technicznym i ekonomicznym Stan kopalń pomimo zaprowadzonej inspekcyi wprost wywoływał zgrozę i istnienie podobnych stosunków było wyrzutem dla Galicyi w całej Europie.

Dla tego też na ankietach Towarzystwa naftowego, zwoływanych przed uchwaleniem ustawy z r. 1884 pojawiły się te same zasadnicze zapatrywania, których ostatecznem wynikiem są rozporządzenia wydane przez Starostwo górnicze w roku zeszłym.

Zwyczaj dopuszczał wówczas zakładanie zakopów w odległości 10 metrów od siebie położonych, a na przestrzeni tak ograniczonej wszelka racyonalna odbudowa była wprost niemożliwą.

Dlatego też słusznie przeważna część rzeczoznawców przychyliła się do zdania, że należy wszelkiemi siłami popierać komasacyę drobnych przedsiębiorstw tak, ażeby powstały conajprędzej parcele eksploatacyjne takiej wielkości, żeby na nich eksploatacya racyonalna była wogóle możliwą. Była już wówczas mowa o wyznaczeniu minimalnej przestrzeni, zdolnej do eksploatacyi. Takiego postanowienia jednakowoż nie umieszczono w samej ustawie, prawdopodobnie z niechęci wywołania za nagłego przewrotu w stosunkach własnościowych. Było wprawdzie rzeczą jasną, że do wykonywania prawa własności, któreby się tylko odbyć mogło kosztem życia ludzkiego dopuścić nie można, że jednak

należało oszczędzać do pewnego stopnia nabyte prawa i zdążać do zamierzonego celu stopniowo i przy uwzględnieniu pojedyńczych wypadków.

Jednakowoż już przepisy górniczo-policyjne wydane w r. 1886 na podstawie krajowej ustawy z r. 1884 pośrednio ustanawiają minimum parceli, określając najmniejsze oddalenie szybu od szybu, jakoteż oddalenie szybu od granicy, na 10 m., z czego wynika minimalny obszar parceli nadającej się do eksploatacyi około 400 metr. kwadr. Władza górnicza posiadała jednak w §. 15., 16. i 17. ustawy krajowej dyskrecyonalną władzę powstrzymania robót w jakiejkolwiek kopalni, jeżeli wymiar płaszczyzny tejże pod względem kształtu i rozległości obszaru nie dozwalał wprowadzenia racyonalnego ruchu, oraz zatwierdzenia lub odrzucenia planu odbudowy i władza mogła na tej podstawie stopniowo wprowadzać wszelkie zmiany pożądane.

Wprowadzenie minimalnej przestrzeni wynikającej z przepisów r. 1886 nie napotkało na poważne trudności. Stosunki też ogólne od tego czasu bardzo się na dobre zmieniły, ale w zdaniu Komisyi bardziej skutkiem znacznej komasacyi gruntów woskowych, która nastąpiła, aniżeli skutkiem interwencyi władz górniczych. Te wielkie kopalnie we własnym interesie zaprowadziły lepsze środki bezpieczeństwa i zmniejszyły niebezpieczeństwo pracy przy kopalniach woskowych aż do granicy niebezpieczeństwa przy pracy górniczej w kopalniach węgla czarnego i brunatnego, podczas kiedy cyfra wypadków w małych kopalniach była bez porównania większą.

Dowodzą tego następujące cyfry, wzięte z lat 1892—6:

Nazwa kopalni	Zbiorowa ilość robotników zajętych	Ilość wypadków śmiertelnych wogóle	Ilość wypadków śmiertelnych na 1000 robotników
Gal. Bank kredytowy	6 891	7	1·02
Towarzystwo francuskie	3.829	10	2 62
Małe kopalnie	11.783	49	4·16

Na mniej więcej tę samą ilość robotników zginęło więc w wielkich przedsiębiorstwach 17 a w małych 49 robotników.

Podczas kiedy podobne cyfry zebrane z kopalni węgla czarnego wykazują cyfrę 2·95 na 1000 a z węgla brunatnego 2·19 na 1000 robotników.

Wielkie towarzystwa zatem pracują już mniej więcej w tych samych granicach bezpieczeństwa co kopalnie węgla. Małe kopalnie zaś przedstawiają cyfrę wypadków prawie w dwójnasób większą. Dodać jeszcze trzeba, że w kopalniach wosku znaczna część ludzi pracuje na powierzchni, gdzie z natury rzeczy jest wypadków mniej, podczas kiedy w kopalniach węgla prawie cała liczba górników pracuje pod ziemią. Statystyka ograniczona do ludzi pracujących pod ziemią byłaby wydała rezultaty jeszcze o wiele ujemniejsze dla kopalni wosku.

Nasuwa się z tych cyfr konkluzya, że albo dozór nad małemi kopalniami był niedostatecznie wykonywany albo, że ci mali przedsiębiorcy posiadali rozmaite sposoby uchylenia się od skutecznej kontroli.

W obecnej chwili statystyka by wykazała już olbrzymią przewagę wielkich przedsiębiorstw.

Komisya rozumie, że położenie władz w tych okolicznościach było wyjątkowo trudnem. Każde zaostrzenie przepisów miało obok znaczenia górniczo-policyjnego także i ten skutek, że deprecyonowało małe własności na korzyść wielkich kapitalistów, — ale z drugiej strony niemozliwem także było, ażeby kosztem życia ludzkiego oszczędzać małe rabunkowe budowy, nakładając dodatkowe ciężary, od których wielkie przedsiębiorstwo aui mogło, ani chciało się uchylić, podczas kiedy mali przedsiębiorcy uwalniali się od odpowiednich nakładów, narażając życie ludzkie. Niemniej komisya jest zdania, że należało choćby znacznie zwiększonym dozorem usuwać stopniowo w poszczególnych wypadkach nieprawidłowości wykazane w powyższych cyfrach, do czego ustawa dawała wszelkie ułatwienia, aniżeli nowymi szablonowymi przepisami rozciąć węzeł gordyjski jednym zamachem.

Tymczasem skutkiem wielkiego niebezpieczeństwa dla znacznej liczby robotników podczas pożaru, który się wydarzył w Towarzystwie francuskiem w sierpniu r. 1890, zajął się słusznie Wydział krajowy sprawą bezpieczeństwa życia robotników w Borysławiu. W dniu 14. września 1890 krajowa Rada górnicza powzięła jednomyślnie uchwałę doradzającą Wydziałowi krajowemu zwrócenie uwagi c. k. Rządu, że górnicy w kopalniach wosku

w Galicyi nie doznają tej opieki Rządu i tego starania o zabezpieczenie ich od nieszczęśliwego wypadku pożaru w kopalni, co górnicy zatrudnieni w kopalniach węgla kamiennego.

Należy się Wydziałowi krajowemu uznanie za troskliwość okazaną w tej mierze i na niego też nie spada żadna wina, że skutkiem korespondencyi nawiązanej z Rządem, do czego się później dołączyły interpelacye w Radzie państwa, powzięte zostały rozporządzenia, które acz w najlepszej intencyi, nie są wolne od zarzutów.

Wydano bowiem 13. września 1897 nowe rozporządzenia górniczo-policyjne zaostrzające raptownie i per saltum rozporządzenia dotąd obowiązujące. Pominąwszy nawet zakaz używania dynamitu, rozporządzenia §. 28. domagające się w każdej odbudowie dwóch ze sobą połączonych włomów, oraz rozporządzenia §. 62. zakazujące w szybach po nad 120 m. głębokości wjazdu w kublu i na lince, a mianowicie §. 16. stanowiące że szyb od szybu ma być odległy co najmniej o 60 m. a od granicy o 30 m. stanowią całość przepisów równających się wprost zastanowieniu robót na prawie wszystkich małych kopalniach i zupełnej utracie kapitałów i majątków tam zaangażowanych, skąd wynika przewrot w ekonomicznych stosunkach wielu tysięcy ludzi czy to tamże zatrudnionych czy też posiadających prawa własności czy to bezpośrednie, czy też hipoteczne w tabuli borysławskiej zabezpieczone.

Komisya nie przeczy, że coraz to powiększająca się głębokość horyzontów, w których się odbudowa dokonywa, sama przez się usprawiedliwia znaczne zaostrzenie w przepisach górniczo-policyjnych, ale śmie wątpić, czy szablon całkiem słuszny w pojedyńczych wypadkach, powinien być zastosowany jako reguła we wszystkich wypadkach. Tem bardziej, że idealny system odbudowy, który przyświecał przy wydaniu przepisów dotychczas de facto nigdzie nie istnieje i przedstawia się raczej jako hipoteza prawdopodobna, aniżeli jako wypróbowany wynik długiego doświadczenia.

Tem mniej te przepisy racyonalne przy wielkich głębokościach mogą być zastósowane do początkujących kopalń w płytkich horyzontach. Komisya zatem nietylko wątpi, czy odległości przepisane w §. 16 mogą być przyjęte jako norma ogólna, ale jest zdania, że w warunkach istniejących one stanowczo przekraczają miarę wskazaną.

Zdaje się komisyi, jakoby Rząd, który już w ustawie 1884 r. posiadał wystarczającą władzę, chociaż z niej niedostatecznie korzystał, do stopniowego przeprowadzenia wszelkich wymaganych środków bezpieczeństwa choćby i w wielu wypadkach miały dosięgnąć ideał obecnie przepisany, czuł się spowodowany niejako dla powetowania zaniedbań własnych do pominięcia w obec interpelacyi parlamentarnych jednym zamachem heroicznej rezolucyi, która miała od razu wszystko do porządku doprowadzić. Termin bowiem ostatecznego wprowadzenia nawet do szybów już istniejących tych zaostrzonych przepisów ograniczony jest do dwóch lat.

Jakkolwiek więc komisya górnicza jest w zgodzie z wszystkiemi dawniejszemi i ankietami i komisyami, że należy z całą surowością przestrzegać bezpieczeństwa życia robotników, jakkolwiek komisya stwierdzić musi, że komasacya już dokonana w kopalniach borysławskich, była wielkiem dobrodziejstwem dla robotników, to jednakowoż komisya rozumie, że przepisy tak szablonowe i bezwzględne musiały wywołać zaniepokojenie licznych warstw ludności w Borysławiu i Drohobyczu, którym grozi w najbliższej przyszłości i utrata majątku i brak zatrudnienia.

Wobec rozgorączkowanych uczuć petentów, Komisya nawet tłumaczy sobie pewną przesadę, tak w wartości kopalni, jak też w produkcyi wykazanej zagrożonych przedsiębiortw.

Wymienionych jest 38 przedsiębiorstw posiadających 87 szybów w ruchu a 635 szybów w ogóle z produkcyą 320 wagonów rocznie a wartością przeszło 6 milionów.

Ta ostatnia cyfra jest wręcz niedorzeczną, a produkcyę szacują inni rzeczoznawcy na 80—100 wagonów rocznie. W każdym wypadku jednak chodzi o bardzo poważne cyfry tak ludzi jak majątku, i Komisya nie jest zdania, iżby godziło się zrobić to sposobem nagłym i bezwzględnym, co dokonać sposobem stopniowym i wolnym już było od dawna w możliwości władz górniczych.

Komisya zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby utrzymując w całej pełni przepisy potrzebne do zabezpieczenia życia i zdrowia robotników i równomierne traktowanie wszystkich przed-

sięborstw zmienił przepisy górniczo-policyjne wydane przez Starostwo górnicze krakowskie z dnia 13. września 1897. w taki sposób, ażeby nie narażały w tak dotkliwej mierze nabytych praw własności i przedłużył okres przejściowy.

Niniejszem zarazem są załatwione petycye pod l. 969 i 1617.

Lwów, dnia 17. lutego 1898.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Szczepanowski.

L. 1.847/1898.

Aleg 258

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej w przedmiocie udzielenia poręki kraju dla pożyczki w kwocie 1,800.000 zł. a. w., którą gmina miasta Krakowa na pokrycie kosztów urządzenia wodociągu miejskiego zaciągnąć zamierza.

Wysoki Sejmie!

Gmina miasta Krakowa wniosła do Wysokiego Sejmu na ręce Wydziału krajowego petycyę o przyznanie gwarancyi kraju dla pożyczki w sumie 1,800.000 zł., zaciągnąć się mającej na pokrycie kosztów urządzenia wodociągów miejskich.

Uchwałą z dnia 16. lutego b. m. przekazał Wysoki Sejm Komisyi budżetowej przychylne prośbie gminy miasta Krakowa sprawozdanie Wydziału krajowego L. 8701/98.

Zaopatrzenie Krakowa w zdrową wodę było od przeszło ćwierćwieku przedmiotem ścisłych badań, na podstawie których Rada miejska krakowska przyjęła w dniu 8-mym lipca 1897 r. przedstawiony jej przez Komisyę wodociągową projekt zaopatrzenia miasta w wodę z Bielan i Budzynia-Cholerzyna.

Koszt urządzenia wodociągów obliczonym został na sumę 1,500.000 zł., Rada miejska jednak ze względu na możliwe przekroczenie przyjmuje sumę 1,600.000 zł.

Do tego dodać należy wydatki poniesione na dotychczasowe badania w kwocie 102.018 zł., zaliczone z innych funduszów, dalej koszta rekonstrukcyi kanałów z powodu założenia rur wodociągowych w kwocie 50.000 zł., wreszcie ubytek w spodziewanych dochodach z wodociągu w pierwszych latach w przybliżonej kwocie 84.000 zł.

Cały wydatek na urządzenie wodociągów preliminuje zatem gmina miasta Krakowa w okrągłej sumie 1,800.000 zł.

Nie mając rozporządzalnych funduszów na cel powyższy, pragnie gmina pokryć ten wydatek przez zaciągnięcie pożyczki w sumie 1,800.000 zł., a potrzebne na oprocentowanie i amortyzacyę tej pożyczki fundusze uzyskać przez nałożenie opłat za użycie wody.

W tej mierze uchwaliła Rada miejska krakowska w dniu 12. b. m. projekt ustawy, zaprowadzającej na wzór podobnych przepisów, istniejących w innych miastach monarchii, przymus zaopatrzenia w wodę z miejskiego wodociągu domów leżących w obrębie gminy i uiszczenia opłat za użycie wody, który to projekt przedłożonym został Wydziałowi krajowemu.

Wydział krajowy nie przedstawia Wysokiemu Sejmowi do uchwały projektu wzmiankowanej wyżej ustawy, z uwagi na to, że sprawa ta nie jest naglą a przedłożony projekt wymaga pewnych modyfikacyj, wreszcie ze względu, że stan finansowy gminy nie budzi żadnych obaw, co do możności oprocentowania i umorzenia zaciągnąć się mającej na budowę wodociągów pożyczki.

Wedle wyniku zamknięcia rachunków za rok 1896. wynosi czysty majątek gminy 6,126.104 zł. i przedstawia od roku 1890. wzrost o 1,037.000 zł.

Siła podatkowa gminy wzrasta z każdym rokiem, dodatki gminne wraz ze szkolnym wynoszą 22%, a zamknięcia rachunkowe z ostatnich lat wykazują znaczne nadwyżki kasowe.

Wobec przedstawionego wyżej stanu rzeczy nie przedstawia przyjęcie poręki kraju dla pożyczki, zaciągnąć się mającej przez gminę miasta Krakowa, żadnego niebezpieczeństwa dla funduszu krajowego. Gdy zaś z drugiej strony gmina miasta Krakowa bez gwarancyi kraju mogłaby zaciągnąć pożyczkę tylko pod warunkami dla gminy o wiele mniej korzystnymi, przeto komisya budżetowa ze względu na wielką pod względem polepszenia stosunków sanitarnych doniosłość celu, na który pożyczka ma być zaciągniętą, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. dołączony projekt ustawy,
2. dołączoną rezolucyę.

Lwów dnia 16. lutego 1898. r.

Zastępca Przewodniczącego:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Paszkowski.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Ustawa

z dnia . . . . . o przyjęciu poręki kraju za pożyczkę zaciągnąć się mającą przez gminę król. stoł. miasta Krakowa na budowę wodociągów miejskich.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje.

Art. I.

Kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem poręcza za pożyczkę, którą gmina król. stoł. miasta Krakowa na koszta połączone z budową wodociągów miejskich zaciągnąć zamierza do wysokości 1,800.000 zł. w. a. czyli 3,600.000 koron, jako ręczyciel i płacący. Kraj poręcza tak spłatę regularną umówionych rat umarzających, jakoteż spłatę kapitału pożyczki względnie reszty tego kapitału w razie zastrzeżonego półrocznego wypowiedzenia.

Art. II.

Rada król. stoł. miasta Krakowa, obowiązaną jest raty amortyzacyjne i procentowe od tej pożyczki przez cały okres umorzenia wstawiać do budżetu i obowiazaną jest przy uchwalaniu budżetu uchwalać stosowne środki pokrycia niedoboru budżetowego. Gdyby Rada miejska tego obowiązku nie dopełniła, Wydział krajowy wstawi raty amortyzacyjne i procentowe od rzeczonej pożyczki w budżet gminy miasta Krakowa i nałoży stosowne dodatki gminne do podatków na pokrycie tych rat, względnie, niedoboru budżetowego.

Budżet przez Radę miejską uchwalony, przedłoży magistrat król. stoł. miasta Krakowa, Wydziałowi krajowemu co rocznie najpóźniej do 15. grudnia.

Zamknięcie rachunków z ubiegłego roku, przez Radę miejską sprawdzone i przyjęte, przedłoży Magistrat Wydziałowi krajowemu corocznie najpóźniej do 1. września.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Rezolucya.

Sejm upoważnia Wydział krajowy do zeznania dokumentu poręki dla pożyczki 1,800.000 zł. czyli 3,600.000 koron przez gminę miasta Krakowa na pokrycie kosztów urządzenia wodociągów zaciągnąć się mającej, pod warunkiem, iż gmina miasta Krakowa przedłoży szczegółowe plany i kosztorysy zatwierdzone przez kompetentne władze i jeżeli Wydział krajowy uzna warunki pożyczki za odpowiednie dla gminy i kraju, który porękę przyjmuje.

Ls. 1795/1898.

alog 259

Sprawozdanie

Komisyi sanitarnej o wniosku posła Jaklińskiego na popieranie zakładania szpitali mniejszych gęsto po kraju rozrzuconych zamiast powiększania istniejących, lub zakładania nowych większych.

Wysoki Sejmie!

Śmiertelność w kraju naszym jest wielką, a między licznemi przyczynami wielkiej śmiertelności jest brak pomocy lekarskiej w ogóle, a często brak skutecznej pomocy. Aby pomoc lekarska odnosiła skutek, musi chory znajdować się w warunkach, w jakich leczenie może skutkować, a właśnie tych warunków brak prawie wszędzie u ludu wiejskiego z przyczyny nędzy, ciasnoty, niechlujstwa, ciemnoty itd. U nas rzeczy tak stoją, że przenieść chorego w warunki sprzyjające leczeniu znaczy tyle, co przenieść go do szpitala.

Wprawdzie kraj nasz w ostatnich latach trzydziestu z wielkim wysiłkiem finansowym nad tem pracuje, aby ludności dostarczyć opieki szpitalnej, ale bardzo dalekimi jeszcze jesteśmy od tego, aby każdy mieszkaniec kraju, potrzebujący opieki w szpitalu, mógł z takowej korzystać; szpitale znachodzą się tylko w większych ogniskach życia społecznego i tam oddają ludności wielkie usługi, podczas gdy są bardzo liczne miejscowości od szpitala na dziesiątki kilometrów, ba nawet mil odległe, z których dostanie się chorym do szpitala jest rzeczą niepodobną. Widoczną jest tendencya Wydziału krajowego, aby każdy powiat miał swój szpital, lecz gdyby ten zamiar nawet uskutecznionym został, szpitale nie będą jeszcze dobrodziejstwem powszechnem, dla wszystkich potrzebujących dostępnem. Szpital w mieście powiatowem umieszczony będzie zawsze jeszcze od miejscowości na krańcach powiatu położonych, bardzo odległym i już teraz o tem myśleć potrzeba, aby kraj i powiaty na korzyść centrów powiatów się wysiliwszy, nie odcięły sobie sposobności radzenia złemu na krańcach powiatu, bo przecież wszystkich nieszczęśliwych chorych kraj jednaką opieką otaczać powinien. Zdaniem komisyi sanitarnej jeden większy szpital, n. p. na 60 łóżek, nie będzie takiem dobrodziejstwem dla powiatu, jak dwa mniejsze po 30 łóżek, w dwóch odległych punktach umieszczone, lub trzy po 20 łóżek. Małe takie szpitale, n. p. po 20 łóżek, okazały się tak w kraju naszym, jak

i za granicą wielkiem dobrodziejstwem, bo nie tylko dostarczają opieki lekarskiej i pielęgnacyi chorym, których przewiezienie do dalekich szpitali jest niemożebnem, ale są nadto przez leczenie w nich ambulatoryjne ogniskiem, z którego kultura lekarska pomiędzy ciemny i zabobonny lud się rozchodzi.

Mamy w kraju małe szpitale, prawda prywatne jak szpital Braci Miłosierdzia w Zebrzydowicach, szpital w Komarnie, w Krakowcu, w Horodence, które są prawdziwem dobrodziejstwem okolicy, mamy takie szpitale w Morawach, w Austryi dolnej i Austryi wyższej, a że szpitale takie jako publiczne, okazały się korzystnei dowodzi tego Bawarya, która mając lepsze jak u nas środki komunikacyjne, a więc, łatwiejszy przewóz chorych, buduje wielką ilość małych szpitali publicznych, tam bowiem na ogólną liczbę 355 szpitali powszechnych, mniejszych jak na 50 łóżek znachodzi się 220, w których liczba łóżek nie przekracza 20. Także w Rosyi jest bardzo gęsta sieć szpitali gmin zbiorowych, których to zarząd jest prawie w takim stosunku do zarządu ziemstwem, jak zarządy naszych szpitali do Wydziału krajowego.

Korzyści takich małych szpitali są liczne. Uproszczenie, a tem samem zmniejszenie kosztów budowy, możebność większego zajmowania się poszczególnymi chorymi, osobliwie ze strony lekarza, łatwiejsze przewietrzanie i czyszczenie, łatwość używania ogrodu, łatwość podawania chorym świeżych potraw, a wreszcie uniknięcie dalekiego transportu chorych.

Nagromadzanie wielkiej ilości chorych może być tylko w bardzo dobrze urządzonych szpitalach bez szkodliwych następstw — nasze szpitale w ogóle do bardzo dobrze urządzonych nie należą, powiększanie więc takich szpitali, jak się u nas co parę lat praktykuje, powinno być zaniechanem, a przepełnieniu szpitali powinno się zapobiegać przez budowę nowych mniejszych w miastach lub miasteczkach sąsiednich.

W kraju obudził się ruch i ofiarność w zakładaniu szpitali: w Lisku, Czortkowie i Bóbrce są już prawie fundusze wystarczające na budowę szpitali nie przekraczających liczby 20-tu łóżek i wyczekujących decyzyi Wydziału krajowego.

Powszechnie twierdzi się, że leczenie w małych szpitalach jest za kosztowne, że taksa jednego dnia leczenia wypada za wysoko, dlatego należy budować szpitale większe, gdzie koszta administracyi rozdziela się na więcej dni leczenia. Gdyby nawet tak było, gdyby dzień leczenia o kilka centów był droższy, nie może to być argumentem przeciw zakładaniu większej liczby, a za to małych szpitali. Przecież nie buduje się jednej wielkiej szkoły dla dzieci wiejskich z 10 naprzykład wiosek, bo się wie, że z dalszych wiosek dzieci z nauki korzystać nie będą, więc choć się wie, że koszt większy, zakłada się prawie w każdej wiosce szkołę.

Lecz zdaje się, że obawy zwiększenia kosztów dnia leczenia nie są całkiem uzasadnione. W spitalach małych może być administracya bardzo uproszczoną, kancelaryę może przy pomocy lekarza służebniczka lub inna siostra ze zgromadzeń tańszych prowadzić, mleko tańsze jak w wielkich miastach, chleb może być w szpitalu pieczonym, a jeżeli się kierownictwo lekarzowi okręgowemu powierzy, odpada płaca lekarza.

Ważną jest i ta okoliczność, iż w tych szpitalach nie będą chorzy zalegiwać tak długo łóżek, jak w szpitalach od miejsca ich zamieszkania odległych, gdzie chory nie może być wypuszczonym jeszcze nie zupełnie zdrowy szczególnie w zimie. Tu łatwo rekonwalescent będzie się mógł dostać do domu, gdzie według wskazówek lekarza dalej się leczyć będzie, albo się będzie mógł poddać leczeniu ambulatoryjnemu.

W ogóle małe szpitale powinny być powierzane tylko lekarzom okręgowym, rozumie się z 2 letnią praktyką szpitalną.

Do takich szpitali będą się lekarze garnęli z ochotą, będą powstawały nowe ogniska pomocy lekarskiej, z których światło i ciepło będzie się roztaczało w coraz większych kręgach, aż ogarnie kraj cały. Lekarze, mając sposobność obserwacyi chorych i zastosowanie swych wiadomości, będą swą zdolność fachową udoskonalać i z czasem opłakane nasze stosunki zdrowotne poprawić się muszą.

Komisya sanitarna z powyżej przytoczonych powodów wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wniosek posła Jaklińskiego odsyła się do Wydziału krajowego celem zbadania i przedłożenia swej opinii Sejmowi krajowemu.

We Lwowie, dnia 14 lutego 1898.

Przewodniczący:
Dr. H. Jordan.

Sprawozdawca:
Dr. Jakliński.

L. S. 1529/98.

Aleg 260

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o petycyi gmin Piwniczna, Szczawnica, Krościenko, obszarów dworskich Białowoda. Czarnowoda, Jaworki, Szlachtowa i Zarządu Zakładu zdrojowego w Szczawnicy o subwencyę na budowę drogi z Piwnicznej do Szczawnicy.

Wysoki Sejmie!

Droga Piwniczna-Szczawnica pierwszy raz na porządku dziennym Wysokiego Sejmu była w r. 1874 i wtedy to przeszedł Wysoki Sejm nad projektem Wydziału krajowego o zbudowanie drogi krajowej ze Szczawnicy do Piwnicznej do porządku dziennego.

W r. 1882 odesłał Wysoki Sejm petycyę o tę drogę do Wydziału krajowego, ażeby w myśl ustawy krajowej z dnia 15. kwietnia 1881 wszedł w rokowania z Reprezentacyą powiatową i stronami interesowanemi, celem uznania drogi z Piwnicznej do Szczawnicy jako dojazdu kolejowego, — jednakże wdrożone rokowania nie doprowadziły do celu.

Uchwałą z dnia 14. stycznia i 4. listopada 1889 odstąpił Wysoki Sejm petycyę o subwencyę na rzeczoną drogę Wydziałowi krajowemu z poleceniem

a) aby zbadał pod względem technicznym plany i kosztorysy przebudować się mającej drogi,

b) aby porozumiał się z interesowanemi powiatami i gminami co do wypełnienia warunków i wymogów, stanowiących podstawę do udzielenia pomocy kraju na budowę dróg powiatowych i gminnych w myśl okólnika Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 i

c) aby na podstawie wyników zarządzonych badań przedłożył swe wnioski co do rekonstrukcyi drogi ze Szczawnicy do Piwnicznej.

Wskutek specyalnego zbadania na gruncie trasy drogi gminnej Piwniczna-Szczawnica przez delegowanego z Wydziału krajowego inżyniera okazuje się, że długość całej trasy wynosi 24.360 m. b. — Droga ta prowadzi przez gminę Piwniczna, Białowoda, Jaworki, Szlachtowa i Szczawnica.

Koszt budowy całej drogi obliczono na 157.487 zł. i 67 ct., jednakże przy sprzyjających okolicznościach możliwem będzie zmniejszyć koszta o kwotę 7.487 zł. 67 ct., tak że budowa wyniosłaby okrągło 150.000 zł.

Wydział krajowy pismem z dnia 16. grudnia 1889 w celu porozumienia się ze stronami interesowanemi wezwał Reprezentacyę powiatów nowosądeckiego i nowotarskiego, oraz wszystkie strony do budowy drogi Piwniczna-Szczawnica interesowane, ażeby się oświadczyły czy i jakiemi ofiarami chcą się przyczynić do budowy rzeczonej drogi.

Gdy pertraktacye Wydziału krajowego ze stronami interesowanemi nie doprowadziły do pożądanego rezultatu, a deklaracye stron najbliżej interesowanych nie pokrywały nawet połowy kosztów budowy rzeczonej drogi i przyszłego utrzymania tejże drogi, oświadczył Wydział krajowy pismem z dnia 7. sierpnia 1890, że jakkolwiek gotów jest popierać sprawę budowy drogi Piwniczna-Szczawnica, to jednakże tylko wtedy przedstawić może Wysokiemu Sejmowi wniosek o przyznanie subwencyi krajowej, jeżeli strony interesowane zobowiążą się pokryć przynajmniej połowę kosztów budowy i jeżeli zabezpieczą należytą konserwacyę rzeczonej drogi na przyszłość.

Podobne wezwanie ponowił Wydział krajowy 16. Stycznia 1892, lecz i teraz nie przyniosło ono pożądanego skutku.

Wobec tych faktów nie wszedł Wydział krajowy do Wysokiego Sejmu z wnioskiem o subwencyę krajową na budowę drogi Piwniczna-Szczawnica, a Wysoki Sejm na wniesione petycye gmin Szczawnicy, Szlachtowej, Jaworki, Białowoda, Czarnowoda w dniu 20. stycznia 1896 L. s. 963., na posiedzeniu z dnia 25. stycznia 1896 powziął następującą uchwałę:

Petycyę gmin Piwnicznej, Szczawnicy, Szlachtowej, Jaworki, Białowoda, Czarnowoda i Krościenko o subwencyę na budowę drogi z Piwnicznej do Szczawnicy odsyła się do Wydziału krajowego z poleceniem, by wdrożył ponowne rokowania z Reprezentacyami powiatu nowosądeckiego i nowotarskiego i stronami interesowanemi, celem zapewnienia z ich stron odpowiedniego udziału w kosztach budowy drogi gminnej z Piwnicznej do Szczawnicy i przedstawił na przyszłej sesyi sejmowej rezultat swych badań.

Wydział krajowy z przyczyn od niego nie zależnych, nie mógł sprawozdania na teraźniejszej sesyi sejmowej przedłożyć.

Gdy wedle podania petycyonujących, zawiązany z polecenia Wydziału krajowego w Szczawnicy osobny komitet do budowy rzeczonej drogi, po przeprowadzeniu ze stronami interesowanemi pertraktacyi co do ofiar na cel budowy tej drogi, miał już uzyskać podpisy na sumę 23.806 w gotówce, materyałach i robocizny; — gdy dalej interesowani na przestrzeni 8—10 kilometrów mieli drogę Piwniczna-Szczawnicza już zrekonstruować a oprócz tego zbudować dwa mosty wartości 6.000 zł.; gdy ludność w rzeczonych miejscowościach cierpi niesłychaną nędzę i emigruje tłumnie do Ameryki i Rosyi, a skąd wraca o żebraczym chlebie i zdemoralizowana do najwyższego stopnia, a coby można uniknąć, gdyby dano im zarobek przy budowaniu się mającej drodze, a jeszcze teraz gdy ludność tamtejsza nawiedzona klęskami elementarnymi, pozbawiona jest chleba, mogłaby zarobić nań uczciwym sposobem, a z pożytkiem dla kraju;

Gdy w końcu weźmie się na uwagę i to jeszcze, że gdyby w mowie będąca droga została wybudowaną, podniosłaby niezmiernie handel i przemysł w tych okolicach, gdyż przez nią połączoneby zostały najbliższe miasta handlowe jak Piwniczna, Krościenko, Łącko, Nowytarg i Mniszek na Węgrzech a do którychto to miejscowości dzisiaj, albo tylko niebezpieczną ścieżką pieszo albo gościńcem kilku lub kilkunastu milowym dostać się można.

Przez wybudowanie rzeczonej drogi podniesie się niezmiernie zdrojowisko Szczawnica oraz sąsiednie zdrojowiska Żegiestów i Krynica, które ze sobą zostaną połączone.

Z przytoczonych powodów komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przekazuje petycyę gmin Piwniczna, Szczawnica, Czarnowoda, Krościenko, obszarów dworskich Białowoda, Czarnowoda, Jaworki, Szlachtowa i Zarządu Zakładu zdrojowego w Szczawnicy o subwencyę na budowę drogi z Piwnicznej do Szczawniczy Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia w myśl okólnika Wydziału krajowego z 22. grudnia 1882 L. 51.432.

We Lwowie, dnia 12. lutego 1898.

Przewodniczący:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Dr. Julian Olpiński.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. 1802. V./1898.

Aleg 261

Sprawozdanie

Komisyi solnej o wniosku posła Winniczuka względem bezpłatnego poboru surowicy i soli dla bydła.

Wysoki Sejmie!

W przekazanym Komisyi solnej do zdania sprawy, wniosku posła Winniczuka postawionym dnia 26. stycznia 1898 r. żąda wnioskodawca aby Wysoki Sejm uchwalił:

1. że gospodarze wiejscy, zamieszkali w gminach w których znajdują się źródła solne, jakoteż gospodarze, zamieszkali w gminach sąsiednich, mogą bezpłatnie czerpać ze źródeł tych surowicę i

2. aby gospodarzom wiejskim zamieszkałym w oddalonych od źródeł solnych gminach, dostarczono odpowiednią ilość soli dla bydła, albo bezpłatnie, albo po cenie znacznie zniżonej.

Produkcya i sprzedaż soli kuchennej i soli bydlęcej, zastrzeżoną jest wyłącznie Państwu i dla tego to, całe ustawodawstwo co do monopolu solnego należy do Rady Państwa, kompetencya więc Sejmów krajowych w tym względzie w kierunku ustawodawczym jest wykluczoną.

Z tego powodu nie można pierwszemu ustępowi wniosku posła p. Winniczuka zadość uczynić, o ile rozchodzi się o nadanie posiadaczom bydła, zamieszkałym w miejscowościach, w których znajdują się źródła solne i w miejscowościach sąsiednich, w drodze ustawy, a do tego zdaje się wniosek ten dążyć, prawa bezpłatnego czerpania surowicy.

Jak to z uzasadnienia wniosku posła p. Winniczuka wypływać się zdaje, przewodnią jego myślą było przyjście z pomocą gospodarzom wiejskim, nawiedzonym z powodu długotrwałych deszczów w porze wiosennej i letniej w roku zeszłym klęską nieurodzaju i wynikłym ztąd brakiem paszy dla bydła, zdrowej i pożywnej.

Wiadomem jest, że surowica przyczynia się znacznie do poprawienia złej jakości paszy dla bydła, jakoteż że sól dawana bydłu zapobiega chorobom bydlęcym i zarazom, tym klęskom nieprzeliczone sprawiającym szkody. Również jest wiadomem, że wobec niekorzystnych materyalnych wyników gospodarstwa rolnego, hodowla bydła ma obecnie pierwszorzędne ekonomiczne znaczenie, stanowi jedno ze źródeł bogactwa krajowego, i we wielu okolicach stanowi jedyne źródło dochodu gospodarzy wiejskich.

Jest więc obowiązkiem tak reprezentacyi kraju, jakoteż władz administracyjnych nie tylko zapobiegać grożącemu upadkowi hodowli bydła, ale także hodowlę tę, wszelkiemi możliwemi środkami wspierać.

Wychodząc z tego zapatrywania, Wydział krajowy udzielił w roku zeszłym, ze zapasów zakupionych od W. Skarbu Państwa, powiatom, które najwięcej na brak odpowiedniej paszy dla bydła ucierpiały, bezpłatnie 200 ctn. metr. soli bydlęcej. Również i W. c. k. Rząd, w dobrze zrozumianym interesie Państwa, dbały o rozwój ekonomiczny mieszkańców, bo zwiększa tem samem siłę podatkową a zatem i dochody Państwa, udzielił był wielu petycyonującym gminom czasowe prawo bezpłatnego poboru surowicy ze źródeł solnych, za co W. c. k. Rządowi wdzięczne uznanie należy się.

Znać jednak pomoc udzielona gospodarzom wiejskim nie była wystarczającą, bo wpływają jeszcze liczne w tym względzie petycye, a i wniosek będący przedmiotem niniejszego sprawozdania jest tego dowodem.

Z tych tu przytoczonych powodów Komisya solna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Wzywa się W. c. k. Rząd, aby prośby gospodarzy wiejskich o bezpłatny pobór surowicy z możliwą traktował względnością i

2. Zaleca się Wydziałowi krajowemu aby wedle swego uznania przyszedł gospodarzom wiejskim z pomocą przez bezpłatne dostarczenie soli bydlęcej.

Lwów dnia 14. lutego 1898.

Przewodniczący:
Mandyczewski.

Sprawozdawca:
Słotwiński.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Ls. 1123/1898.

Aleg 262

Sprawozdanie

Komisyi gminnej nad petycyą mieszkańców osady Komarowa z Horodelcem, w powiecie Sokalskim, o wyłączenie tej osady ze związku gminy „Wolicy Komarowej“ i utworzenia z tej osady samoistnej gminy.

Wysoki Sejmie!

Osady wiejskie Wolica Komarowa, Komarów i Horodelec tworzą jedną gminę katastralną i administracyjną. pod nazwą Wolica Komarowa, w powiecie Sokalskim. Oddalenie między najbliżej położonymi domami Wolicy Komarowej i Komarowa wynosi 2 kilometry, oddalenie zaś najdalej położonych zabudowań przeszło 6 kilometrów. Przysiółek Horodelec, liczący zaledwie kilka osadników, oddalony jest od Komarowa o 1 kilometr, a 5 kilometrów od Wolicy Komarowej.

Z powodu oddalenia osad życzą sobie mieszkańcy Komarowa z Horodelcem wyłączyć się z dotychczasowego związku gminnego i utworzyć samoistną gminę administracyjną. Do powzięcia tego zamiaru przyczynia się i ta okoliczność, że Komarów z Horodelcem posiadają osobną dla tych osad zorganizowaną szkołę, własny szpichlerz gminny, własne przez komisyę serwitutową przyznane lasy. Pastwiska gminne zaś, stanowiące wspólne dobro z osadą Wolica Komarowa, są tak położone, że każda z osad korzysta przeważnie z tych przestrzeni, które bliżej odnośnej osady się znajdują.

Osada Komarów z Horodelcem składa się z 123 numerów domów i opłaca bezpośrednich podatków 870 złr. 30 ct., zaś osada Wolica Komarowa liczy 126 numerów domów i opłaca 965 złr. 62 ct. podatków bezpośrednich.

Rada gminna Wolicy Komarowej na posiedzeniu 4-go sierpnia 1896 uznała jednogłośnie potrzebę wydzielenia osad Komarowa z Horodelcem ze związku gminy, a zarazem uchwaliła rozdział kapitałów wspólnych i wspólnej kasy pożyczkowej, na wypadek utworzenia oddzielnych gmin. Co do rozdziału wspólnych pastwisk gminnych nie powzięła Rada gminna żadnej uchwały, podaje jednak w motywach do powzięcia uchwały na wyłączenie Komarowa, że pastwiska te są na gruncie „podzielne“. Do petycyi dołączony jest wprawdzie wykaz gruntów, które w razie rozdzielenia gminy, mają należeć bądź do Wolicy komarowej, bądź do Komarowa z Horodelcem, nie ma jednak uchwały gminnej zgadzającej się na ten podział.

Rada powiatowa w Sokalu, na posiedzeniu odbytem 21 lipca 1897, zatwierdziła jednogłośnie wzmiankowaną uchwałę Rady gminnej Wolicy Komarowej z dnia 4-go sierpnia 1896, a to celem należytego urzędowania w obu tych miejscowościach i zabezpieczenia prawidłowej gospodarki majątku gminnego.

C. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 30 października 1897, l. 11398 oświadczyło, że ze względów administracyi politycznej nie zachodzi przeszkoda do utworzenia z osady Komarowa samoistnej gminy.

Właściciel obszaru dworskiego uważa wyłączenie Komarowa i utworzenie zeń osobnej gminy jako szkodliwe, nie podaje jednak powodów lokalnych, lecz twierdzi, że wobec zwiększających się obowiązków, którym gminy muszą zadość uczynić, należy raczej łączyć gminy, jak rozbijać je na atomy.

Wydział krajowy, do którego w pierwszym rzędzie zwrócił się Wydział powiatowy w Sokalu, z prośbą o wniesienie pod obrady Wysokiego Sejmu ustawy o utworzeniu odrębnej gminy z osady Komarowa, odmówił w tej sprawie swego poparcia, zawiadamiając o tem Wydział powiatowy odezwą z dnia 18 stycznia 1898, i wyrażając przy tem tylko, że nie widzi powodów, któreby uzasadniały konieczność rozdziału, wszelkie bowiem rozdrabianie gmin bez koniecznej potrzeby uważa Wydział krajowy za szkodliwe.

Pisemnie podane motywa na Radzie Wydziału krajowego 18 stycznia 1898, które miały spowodować odmowną decyzyę co do utworzenia z Komarowa odrębnej gminy są:

Obie miejscowości t. j. Wolica Komarowa i Komarów są ściśle ze sobą złączone.

W każdym razie sprawa jest jeszcze niedojrzałą z powodów: 1) Że nie ma deklaracyi członków przysiołka w prawnej formie wyrażonej, iż zgadzają się na wyłączenie i na proponowany przez Radę gminną podział majątku, uchwała bowiem Rady gminnej nie jest żadną ugodą i nie wystarczającą;

2) Rada gminna wychodząc z mylnego zapatrywania, że obie osady posiadają odrębne dobro gminne (pastwiska), nie postanowiła nic w sprawie podziału tych pastwisk a te są zaintabulowane na całą gminę.

3) Nie postanowiono, kto ma ponosić koszta rozdziału.

4) Nie wiadomo, co na proponowany podział powiedzą obszar dworski, władze sądowe i podatkowe.

Komisya gminna prostuje przedewszystkiem twierdzenie, jakoby osady obydwie ściśle terytoryalnie były złączone. Plan sytuacyjny, dołączony do petycyi udowadnia bowiem twierdzenie przeciwne i uzasadnia podane w niniejszem sprawozdaniu położenie obu osad.

Komisya sądzi, że powody uzasadniające żądane rozłączenie osad, nie są tak błahe, by nie badając sprawy bliżej odmówić żądaniu proszących. Oddalenie obu osad, znaczna stosunkowo liczba ich mieszkańców, wysokość opłacanych podatków wreszcie własne zakłady każdej osady, jak odrębne szkoły, szpichlerze, własne rekwizyta ogniowe, wreszcie odrębne każdej osady lasy i odrębnie w rzeczywistości używane pastwiska, chociaż jako wspólnie intabulowane stanowią pewną podstawę, by na rozdział prawny dozwolić. Gdy się wreszcie zważy, że obie osady tego rozdzielenia pragną, a Rada powiatowa rozdział ten jako potrzebny uznaje, to zdaniem komisyi, nie koniecznie wypada tu zastosować ogólną zasadę utrzymania większej gminy. Nie jest bowiem dotychczas rozstrzygniętą kwestya, czy najniższą jednostką administracyjną (t. j. gminną) ma być kilka większych gromad w jedną gminę zła-

czonych, czy też osada jedna, skoro dostatecznie jest ludną i odpowiednią posiada siłę podatkową.

Wysoki Sejm wielokrotnie już przychylał się do żądania przysiołków nawet mniejszych jak jest Komarów i zezwalał na utworzenie z nich gmin odrębnych.

Natomiast twierdzi komisya, zgodnie z Wydziałem krajowym, że sprawa ta wymaga bliższego zbadania. I tak nie podają proszący, ani też nie wyraziła Rada gminna wyraźnie, w jakich granicach mieszczą się obszary, które do nowo utworzyć się mającej gminy Komarów miałyby należeć; 2) Rada gminna Wolicy Komarowej nie uchwaliła podziału dobra gminnego; 3) W uchwale Rady gminnej przyznano osadzie Komarów 1700 złr. z kapitałów wspólnych, gdy w petycyi kwota ta podana jest w cyfrze 1400 złr.

Komisya gminna wnosi tedy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę mieszkańców Komarowa z Horodelcem w sprawie wyłączenia tych osad ze związku gminy Wolicy Komarowej odstępuje się Wydziałowi krajowemu, celem bliższego zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi sejmowej, ewentualnie przedłożenia ustawy o utworzenie z osad Komarowa z Horodelcem odrębnej gminy administracyjnej.

We Lwowie, dnia 16. lutego 1898.

Przewodniczący:

Jaworski.

Sprawozdawca:

Mikołaj Torosiewicz.

Sprawozdanie

komisyi podatkowej o petycyi Dyrekcyi galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie w sprawie zawezwania c. k. Rządu aby uwolnił od podatku rentowego listy zastawne tegoż Towarzystwa, tudzież innych instytucyj nieobliczonych na zysk, tylko działających na polu kredytu hipotecznego dla dobra ziemian.

Wysoki Sejmie!

Właśnie przeprowadzona reforma bezpośrednich podatków osobistych, ustanowiła tak zwany podatek rentowy, którym pomiędzy innemi zostały procenta od listów zastawnych instytutów hipotecznych na zysk nieobliczonych podatkiem $1^1/_2\%$ obciążoną. Takim instytutem hipotecznym w naszym kraju jest galic. Towarzystwo kredytowe ziemskie. Na równi z odsetkami wymienionych instytutów hipotecznych pod względem podatkowym są traktowane procenta od wkładek oszczędności w Kasach oszczędności, w Towarzystwach zarobkowych i gospodarczych, tudzież w Kasach zaliczkowych, jakoteż procenta od listów zastawnych krajowych zakładów hipotecznych.

Galicyjskie Towarzystwo kredytowe ziemskie jest najpoważniejszą instytucyą finansową w naszym kraju emitującą listy zastawne, a może jedyną instytucyą nie obliczoną na zysk, mającą wyłączne i jedyne zadanie zasilania tanim kredytem hipotecznym potrzeb większej posiadłości ziemskiej. Galicyjskie Towarzystwo kredytowe ziemskie spełniło dotąd w całej pełni swoje zadanie, gdyż opędzając z własnego funduszu wydatki z administracyą instytutu połączone, pobierało od swoich dłużników tylko takie same oesetki, jakie swoim wierzycielom opłacać było winne. Skutkiem zaprowadzenia podatku rentowego, który przy listach zastawnych i w ogóle walorach pieniężnych podatkiem kuponowym nazwać można, znalazł się rzeczony instytut kredytowy w położeniu nader trudnem, gdyż jak to świadczą bilanse nie posiada zasobów, którymiby wydatek potrzebny na opędzenie podatku rentowego pokrytym być mógł.

Ztąd wynika dla Towarzystwa kredytowego ziemskiego potrzeba przerzucenia po myśli ustawy podatku na posiadaczy listów zastawnych, albo też uzyskania funduszu przez zaprowadzenie dodatku administracyjnego, w celu zapłacenia w zastępstwie swoich wierzycieli podatku kupunowego.

Dla przeważnej części instytucyj emitujących listy zastawne, a prowadzących oprócz tego interesa bankowe, nie przedstawiało przyjęcie obowiązku zapłaty podatku kuponowego z własnych funduszów znaczniejszych trudności, zwłaszcza, gdy zyski z interesów bankowych obok prowizyi na koszta zarządu pobieranych łatwo na podobny wydatek pozwalają.

Analogicznie w korzystniejszem położeniu znajdują się zarówno i kasy oszczędności, które pobierają wyższy procent u swoich dłużników w porównaniu do procentu wierzycielom opłacanego. Fakt, że gal. Towarzystwo kredytowe ziemskie nie było dotąd w możności, przyjęcia w zastępstwie właścicieli listów zastawnych opłaty podatku kuponowego sprowadził smutną konsekwencyę, obniżając kurs listów po $1^1/_2$ złr. na 100 złr., co utrudnia niezmiernie odpływ listów za granicę. Z drugiej strony należy przyznać, że obciążenie dłużników hipotecznych dodatkiem administracyjnym na rzecz opłaty podatku kuponowego nie jest ze względu na trudne położenie naszych ziemian pożądanem.

Komisya podatkowa przyszła tedy do przeświadczenia, że przyjęcie jednego lub drugiego sposobu zapłaty podatku kuponowego od listów zastawnych, byłoby dla instytucyi jako takiej niekorzystnem, gdyż przez to zwichniętemby zostało stanowisko Towarzystwa kredytowego, jako źródło najtańszego kredytu dla ziemian w kraju.

Jako jedyny sposób stanowczy do ułatwienia stanowiska, ażeby Towarzystwo kredytowe i nadal pozostało regulatorem kredytu hipotecznego w kraju dla większej posiadłości, uważa komisya podatkowa uwolnienie listów zastawnych od opłaty podatku kuponowego.

Komisya podatkowa nie przeoczając humanitarnego charakteru kas oszczędności, ani też doniosłego znaczenia Towarzystw zarobkowych gospodarczych i kas zaliczkowych, mniema, że zachodzi pewna zasadnicza różnica pomiędzy właśnie wyrażonemi instytucyami, a gal. Towarzystwem kredytowem i innemi instytucyami tej kategoryi. Różnica wpadnie w oko, skoro się zwróci uwagę, że kasy oszczędności, Towarzystwa zarobkowe, gospodarcze i kasy zaliczkowe, zachowują różnicę pomiędzy procentem pobieranym a opłacanym, podczas, gdy instytucye na wzajemności oparte, do których i gal. Towarzystwo kredytowe się zalicza, ten sam procent od swoich dłużników pobiera, jaki dłużnikom opłacać musi.

Z tego stanowiska wychodząc mniema komisya podatkowa, że nie kolidowałoby ze zdrową polityką finansową, gdyby nawet z pominięciem kas zaliczkowych, Towarzystw zarobkowych i gospodarczych tudzież kas oszczędności, zaliczano instytucyę hipoteczną nie wychodzącą na zysk na wzajemności opartą, do instytucyi pod względem podatkowym najwyżej uprzywilejowanych.

Komisya podatkowa wnosi zatem

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd do uwolnienia w drodze ustawodawczej listów zastawnych gal. ziemskiego Towarzystwa kredytowego od opłaty podatku rentowego.

We Lwowie, dnia 14. lutego 1898.

Przewodniczący:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Wincenty Kraiński.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Ls. 1750/1898.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o wniosku posła Średniawskiego w sprawie zalesienia stoków górskich.

Wysoki Sejmie!

Dnia 3. lutego r. b. postawił poseł Średniawski wniosek, który Sejm przekazał komisyi komasacyjnej, zaś dnia 7. lutego r. b. na wniosek tejże Komisyi odstępiony przez Sejm do Komisyi budżetowej.

Wnioskodawca żąda, aby Sejm wyznaczył na zalesienie nieużytków na stokach gór położonych pewną stałą dotacyę roczną do rozporządzenia Wydziału, krajowego, która użytą by była w sposób taki, jaki praktykowany jest do zalesienia wydm piasczystych.

Komisya budżetowa przyznaje, że sprawa jest ważna szczególnie ze względów klimatycznych i ze względów na regulacye rzek, że takie zalesienie mogłoby z czasem przyczynić się wiele do dobrobytu kraju, ale z drugiej strony trzeba sobie zdać sprawę z tych trudności, jakie przedstawia kultura leśna na spadzistych i skalistych stokach, gdzie natura sama już wskazuje, że porost drzewa jest ze względów gleby i położenia prawie niemożebny.

Na wydmach piasczystych, które są w równinach położone, a chociaż z terenem ruchomym ustalenie gruntu, a nawet żyzność tegoż jest w ręku kultury ludzkiej, rzeczywiście widzimy, do jakich znakomitych rezultatów doszła praca w tym kierunku przez kraj zainicyowana.

Co do gołych stoków górskich trzeba dopiero przeprowadzić badania i dlatego Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby sprawę poruszoną wnioskiem posła Średniawskiego zbadał, tak w kierunku możliwości kultury leśnej na stokach gruntów górskich, jak również i w tym kierunku, czy c. k. Rząd byłby skłonnym na ten niezaprzeczenie ważny cel kultury krajowej przyjść z odpowiednią finansową pomocą.

Lwów 12. lutego 1898.

Przewodniczący:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Stanisław Jędrzejowicz.

Aleg 265

Sprawozdanie

komisyi solnej o wniosku posła Warzechy w przedmiocie zaprowadzenia sprzedaży soli warzonki w pół-topkach. 1/2 kilo wagi.

Wysoki Sejmie!

Przydzielony komisyi solnej do sprawozdania wniosek posła Warzechy zmierza ku temu iżby Wysoki Sejm wezwał c. k. Rząd do zaprowadzenia sprzedaży soli warzonki także i w pół-topkach wagi 1/2 kilograma — ażeby, jak się wyraża wnioskodawca, „umożliwić nabywanie soli nawet najbiedniejszej ludności, której na zakupno całej topki nie stać".

Komisya solna uznaje, iż żądanie, ażeby umożliwić ludności nabywanie soli warzonki z pełną gwarancyą rzetelnej wagi także w ilości mniejszej niż cały kilogram, jest w naszych stosunkach bardzo pożądanem. Kraj nasz posiada bowiem niestety wiele takiej ludności, dla której kupno całej topki soli często jest uciążliwem.

Gdy nadto zważy się, iż z powodu monopolu państwowego w cenie sprzedażnej soli mieści się już wysoki podatek konsumcyjny, ośm razy przewyższający wartość produkcyjną towaru, przeto słusznie wymagać można, ażeby c. k. zarząd monopolu solnego uwzględniał potrzeby i życzenia ludności przynajmniej co do formy, w jakiej sól ma być sprzedawaną.

Wysoki Sejm oświadczył się za przemianą dotychczasowej formy topki na cegiełki, i za owijaniem ich w papier, ażeby kupujący otrzymywali sól czystą. Otóż na cegiełkach owych możnaby wyciskać karby, które oznaczałyby nietylko połowę, ale i ćwierć kilograma. Komisya sądzi, iż nie będzie żadnych trudności w takiem znaczeniu przyszłych topek równoległobocznych. Lepiej byłoby jednak zaprowadzić w myśl wniosku posła Warzechy obok topek, ważących cały kilogram, także fabrykacyę i 1/2 kilogramowych topek — chociaż byłoby rzeczą szczegółowych rokowań zastrzedz, ażeby owe pół-topki nie wypadły drożej w sprzedaży drobiazgowej od całych topek.

Zresztą możnaby oprócz pół- i jednokilogramowych topek, urabiać warzonkę i we większe, n. p. dwu- lub więcej kilogramowe topki (hurmany), jeżeli chodziłoby o to, ażeby wyrównać powiększenie kosztów wyrobu i pakowania $^1/_2$ kilogramowych topek oszczędnością przy wyrobie większych topek. Dla wygody ludności byłoby i to pożądanem.

Komisya solna wnosi przeto:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby zarządził urabianie soli warzonki w takie formy, które ułatwiałyby sprzedaż jej także i w mniejszych ilościach, niż cały kilogram, atoli bez podwyższenia ceny, z zabezpieczeniem pełnej wagi i z ochroną czystości powierzchni grudek.

Lwów, dnia 14. lutego 1898.

Przewodniczący:
Mandyczewski.

Sprawozdawca:
T. Merunowicz.

drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.

Aleg 266

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o wniosku posła Merunowicza w przedmiocie rozszerzenia c. k. zawodowej szkoły kowalskiej w Sułkowicach.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z 14 stycznia b. r. przekazał Wysoki Sejm komisyi przemysłowej do sprawozdania wniosek posła Merunowicza zmierzający ku temu, ażeby Wysoki Sejm wezwać raczył c. k. Rząd do rozszerzenia pracowni przy c. k. zawodowej szkole kowalskiej w Sułkowicach i zaopatrzył ten Zakład w silniejszy motor parowy, — a powtóre, iżby Wysoki Sejm upoważnił Wydział krajowy do przyjścia z pomocą odpowiednią kwotą z funduszu krajowego na pokrycie kosztów rozszerzenia zabudowań szkolnych w razie powiększenia warsztatów. W tej samej sprawie wpłynęła petycya majstrów kowalskich z Sułkowic. Według informacyi udzielonych komisyi przemysłowej potrzebuje istotnie c. k. szkoła kowalska w Sułkowicach lepszego niż dotąd zaopatrzenia w pomocnicze środki naukowe. Według statutu organizacyjnego celem jest c. k. szkoły kowalskiej w Sułkowicach przysparzać krajowi dzielnych kowali, a w szczególności wpływać na podniesienie uprawianego w Sułkowicach domowego przemysłu kowalskiego. Obliczoną ona jest na razie na 12 uczniów. W jak niedostatecznej mierze wypełniać może ten Zakład swoje zadanie przy tak skąpo obliczonych rozmiarach, wymownie dowodzi ta okoliczność, iż w samej wsi Sułkowice i w najbliższych paru wsiach przeszło 1.000 włościan trudni się tradycyjnie kowalstwem jako przemysłem domowym. Szkoła obliczona na 12 uczniów jest tam bezwarunkowo za szczupłą. Na rok szkolny 1897/8 zniewolony był zarząd Zakładu przyjąć 23 uczniów błagających o przyjęcie. Chcąc wszystkich zatrudnić, musiano zająć izbę werkmistrzów i pousuwać urządzenia warsztatowe, które z powodu niedostatecznej siły motoru zakładowego nie mogą być używane. Kocioł parowy dostarczający siły do ruchu maszyn w Zakładzie jest już w użyciu jedenasty rok, gdyż przywieziono go ze Świątnik, gdzie blisko ośm lat służył i zastąpiony został nowym, odpowiedniejszym. Ściany kotła są niebezpiecznie nadwerężone w trzech miejscach, wskutek czego zachodzi obawa, że dłużej, jak rok jeszcze, kocioł ten nie będzie już mógł być w użyciu, a niewykluczoną jest i ta okoliczność, że komisarz kotłowy zakaże go używać w najbliższym czasie. W takim razie Zakład stanie. Siła maszyny parowej

wynosi 4 konie. Maszyny zaś pomocnicze, które już obecnie znajdują się w warstacie szkolnym, wymagaj do utrzymania w ruchu następujących sił:

1. transmisya, miech i tokarnie . .	$1^1/_2$	konia
2. nożyce	$2^1/_2$	„
3. młot mechaniczny	3	„
4. drugi młot	2	„
5. toczydło wielkie	3	„
6. cyrkularka	3	„
razem . .	15	koni.

Szkoła może przeto używać swoich przyborów naukowych tylko częściowo i nawet ta szczupła garstka uczniów, którzy docisnęli się do szkoły, nie może pracować systematycznie. Wobec tego stanu rzeczy żądanie wyrażone we wniosku posła Merunowicza wydaje się komisyi ze wszech miar uzasadnionem, — tem więcej, ile że c. k. Rada szkolna krajowa już z własnej inicyatywy podjęła starania o lepsze zaopatrzenie c. k. szkoły kowalskiej w Sułkowicach w pomienione środki naukowe — niestety, jak dotąd, bez skutku.

W załatwieniu drugiej części wniosku p. Merunowicza komisya jest zdania, że jak skoro c. k. Rząd przystąpi do rozszerzenia szkoły, niewątpliwie zwróci się do Wydziału krajowego z żądaniem, iżby „czynniki miejscowe“ postarały się o odpowiedni celowi lokal. Wprawdzie wydatek na dobudowę skrzydła parterowego nie będzie znaczny, jednakowoż w tej mierze należy oczekiwać inicyatywy ze strony c. k. Rządu, i jeżeli rokowania doprowadzą do dodatniego rezultatu, pomimo trudności budżetowych, Wydział krajowy znajdzie środki pieniężne potrzebne na budowę, by z uwagi na dobro szkoły nie przewlekać kwestyi tak pożądanego rozszerzenia warsztatów.

C. k. Rada szkolna krajowa podnosi w swojem sprawozdaniu o stanie państwowych szkół przemysłowych w kraju, że samo tylko górnictwo naftowe potrzebuje już teraz około 600 należycie przysposobionych kowali, a wiele okolic kraju cierpi dotkliwie na brak lepszych kowali. Szkoła Sułkowicka powinna temu zaradzić.

Jeżeli c. k. Rząd zdecydował się zakład taki w naszym kraju otworzyć, nie chajże tak go urządzi, ażeby odpowiadał celowi założenia, gdyż na teraźniejszej stopie może spełniać swoje zadanie tylko bardzo niedostatecznie.

Z motywów powyżej naprowadzonych komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w czasie możliwie najkrótszym istniejącą przy c. k. zawodowej szkole k alskiej w Sułkowicach dla użytku tamtejszych kowali pracownię rozszerzył przez zaopatrzenie jej we wszelkie potrzebne narzędzia i w silniejszy motor parowy.

Uchwałą powyższą raczy Wysoki Sejm uznać za załatwioną petycyę kowali sułkowickich L. s. 310/98.

We Lwowie dnia 11. lutego 1898.

Przewodniczący:

Szczepanowski *w. r.*

Sprawozdawca:

Żardecki *w. r.*

L. S. 1792/93.

Aleg 267

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o wniosku posła Milana w sprawie odbywania w święta targów i jarmarków.

Wysoki Sejmie!

Święcenie świąt napotyka u nas w kraju na liczne przeszkody, które należy usuwać. Pan poseł Milan wnioskiem swym poruszył rzecz bardzo ważną, a mianowicie niewłaściwość, że tu i ówdzie odbywają w święta targi i jarmarki, często nawet z uchybieniem czci należnej nabożeństwu. Pan poseł Milan żąda takiego unormowania sprawy, by przekładano zawsze targ czy jarmark z święta na dzień najbliższy poświąteczny.

Komisya administracyjna mniema jednak, że decyzyę co do przekładania targów wobec rozlicznych okoliczności i różnorodnych stosunków trzeba zostawić w każdym pojedyńczym wypadku czynnikom do tego powołanym; Wysoki Sejm zaś powinien się ograniczyć na wezwaniu c. k. Rządu, by uchylano przeszkody w święceniu świąt.

Komisya przeto ma zaszczyt postawić wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w miarę możności usuwał przeszkody w święceniu świąt, a w szczególności nie dozwalał na odbywanie targów i jarmarków w uroczyste święta katolickie.

We Lwowie, dnia 14. lutego 1898.

Przewodniczący:
Koziebrodzki.

Sprawozdawca:
Jan Trzecieski.

Ls. 1789|1898. Alog 268

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku posła Merunowicza w sprawie zarządzenia badań nad handlem płodami rolniczemi.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 7. lutego 1898 przekazał Wysoki Sejm powyż przytoczony wniosek posła Merunowicza Komisyi gospodarstwa krajowego. Wniosek ten jest znowu jednym dowodem więcej, jak dalece ogólnie w kraju odczutą jest potrzeba otoczenia rolnika i produkcyi rolnej opieką i udzielenia jej pomocy w ciężkiej walce z przeciwnościami. Zamiary posła Merunowicza zeszły się z myślą klubu konserwatystów w Krakowie, który zeszłoroczną petycyą do Sejmu poruszył doniosłość spraw agrarnych dla kraju naszego.

Wydział krajowy w swem sprawozdaniu departamentu III. z czynności w roku 1897 wykazuje, jak dalece akcya, spraw agrarnych dotycząca, postąpiła i zapowiada cały dalszy szereg ankiet i narad, a między innemi także ankiety nad organizacyą handlu produktami rolnemi. Do tego samego dąży wniosek posła Merunowicza.

Komisya gospodarstwa krajowego uznaje w zupełności niekorzyści i wadliwości obecnego zwyczajowego handlu produktami rolnemi. Włościanin, ograniczony do sprzedaży wszystkich swych produktów na targach najbliższego miasteczka, narażony jest bez wszelkiej pomocy na wyzysk zwartej falangi handlarzy.

Większa posiadłość ponosi znaczne straty przy sprzedaży swych produktów z powodu wiedeńskiej giełdy zbożowej przez „ringi“ potężnych spekulantów, brak kredytu dla rolników w uprzywilejowanym banku austryacko-węgierskim, taryfy kolejowe i zarządzenia weterynaryjno-policyjne dla handlu bydłem. Ogół rolników coraz bardziej ubożeje. Czas temu zaradzić, aby zaś módz zaradzić, trzeba przedewszystkiem zarządzić badania i dochodzenia. Wynik tych badań będzie podstawą do obmyślenia środków, mogących ulepszyć obecne stosunki.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Wniosek posła Merunowicza przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu do rozpatrzenia i uwzględniania przy zapowiedzianej sprawozdaniem z czynności departamentu III. za rok 1897. dalszej akcyi w sprawach agrarnych.

Lwów 14. lutego 1898.

Przewodniczący:
Stadnicki.

Sprawozdawca:
Albin Rayski.

Ls. 1499|1898.

Akc. 269

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi Prezydyum Towarzystwa leśnego w sprawie tępienia mniszki w lasach gminnych i niezamożnych Właścicieli prywatnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawa tępienia mniszki w lasach głównie szpilkowych jest obecnie konieczną i bardzo na czasie w obec szerokiego pojawienia się jej w zeszłym roku w dwudziestu kilku powiatach zachodniej części kraju.

Wiadomo, jakie niebezpieczeństwo grozi lasom w skutek tak silnego i szybkiego rozmnażania się tego najgroźniejszego lasowego szkodnika, a klęska ta śmiało twierdzić można, że zdolną jest wstrząsnąć całym systemem ekonomicznym naszego kraju.

To też wszelkiemi siłami należy walczyć z tą klęską. Większe własności walkę w wielu miejscowościach w roku zeszłym już rozpoczęły i dalej prowadzić ją będą, ale usiłowania te na nic się nie zdadzą, jeżeli czynność ta nie będzie ogólną, jeżeli mniej zamożni właściciele mniejsi, a szczególnie gminy nic robić nie będą. Tym ostatnim trzebaby dostarczyć na ten cel funduszów, aby zaraz z wiosną nastąpiło tępienie gąsienic, w końcu marca i w kwietniu, a niszczenie motyli w lipcu. Akcya ta musi być szybką doraźną, żadnej zwłoki niecierpiącą co tylko za gotówkę da się przeprowadzić. C. K. Starostwa w porozumieniu z Radami pwiatowemi przez swoich delegatów mogą tę czynność przeprowadzić w której głównie na sprężytość w wykonaniu i na kontrolę baczyć należy.

C. K. Namiestnictwo już pod datą 27. stycznia b. r. wydało okólnik w tej sprawie do c. k. Starostw, wzywający do bacznego śledzenia rozmiarów klęski, ale tu trzeba aby sam c. k. Rząd czynnie i jak najenergiczniej tępienie wdrożył, opieszałych na mocy §. 50. i 51. ustawy lasowej grzywnami obkładał, a mniej zamożnym i gminom dostarczał potrzebnych środków pieniężnych.

Wszelkie więc siły wytężyć należy, aby kraj od groźnej niezmiernej klęski ochronić, używając do przeprowadzenia tępienia mniszki i do najściślejszej kontroli, Techników Inspekcyi lasowej, delegatów w znacznej ilości w każdym powiecie, żandarmów i wszelkich innych podwładnych organów bezpieczeństwa.

Na podstawie tych wywodów Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd:

1. Aby w obec grożącej lasom w kraju niezmiernej klęski z powodu tak licznego pojawienia się mniszki w roku zeszłym, w dwudziestu kilku powiatach, i w obec uzasadnionej obawy, że w bieżącym roku klęska ta szersze jeszcze przybierze rozmiary, rozwinął jak najrychlej sprężystą i energiczną akcyę mającą na celu tępienie mniszki.

2. Aby w porozumieniu z Wydziałem krajowym użył wszelkich sposobów mających na celu tępienie tego szkodnika, a do kontroli najsumienniejszej użył wszelkich organów, któreby zapewnić zdołały ścisłość i dokładność w wykonywaniu tej czynności.

3. Aby z mocy §. 50. i 51. ustawy lasowej ściśle wynikające zarządzenia wykonywał, a mniej zamożnym właścicielom i gminom dostarczał z funduszów państwowych na tenże cel środków pieniężnych, zastrzegając sobie najściślejszą kontrolę wykonywanych czynności.

Przewodniczący:
Gorayski.

Sprawozdawca:
Zamoyski.

L. s. 108/98.

Aleg 270

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego z 22. grudnia 1897 L. 108 w sprawie utworzenia szkoły dla gospodyń wiejskich.

Wysoki Sejmie!

Jeszcze w r. 1881 powziął komitet Towarzystwa rolniczego krakowskiego myśl założenia szkoły gospodyń wiejskich. Od owego czasu robiono nad tą myślą studya i odbyto rokowania z c. k. Ministerstwem rolnictwa o subwencyę dla szkoły. W roku 1888 wpłynęła do Sejmu po raz pierwszy petycya w tej sprawie komitetu Towarzystwa rolniczego, domagająca się: 1) założenia szkoły gospodyń; 2) przyznania subwencyi rocznej 3.000 złr.; 3) wyjednania od c. k. Skarbu subwencyi w takiej samej wysokości.

Dalsze badania nad tym przedmiotem wykazały poważne trudności w założeniu szkoły.

Zdawało się z jednej strony, że dla praktycznej wprawy uczenic w zakresie różnych działów gospodarstwa kobiecego należy oprzeć szkołę o gospodarstwo folwarczne. Z drugiej zaś strony wzgląd na potrzebę udzielania nauki teoretycznej choćby w skromnem ograniczeniu zdawał się doradzać wyboru miejsca w pobliżu większego miasta z powodu łatwości pozyskania sił nauczycielskich dochodzących.

Szkoły też tego rodzaju w Austryi, jak w Mittelbach, Richtern-Marienhof, w Kromieryżu i w Söhle są oparte bądź o gospodarstwo folwarczne, bądź o szkołę rolniczą.

Tak samo zorganizowano po większej części liczne szkoły dla gospodyń, a cieszące się powodzeniem w Szwecyi i Danii.

Na wniosek komisyi gospodarstwa krajowego polecił w r. 1890 Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby celem założenia krajowej szkoły gospodyń wiejskich przeprowadził odpowiednie rokowania bądź z osobami prywatnemi, bądź z instytucyami publicznemi.

Aleg 270

Za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Krośnie zostały wdrożone rokowania z Siostrami Felicyankami w Iwoniczu, utrzymującemi tamże ochronkę dla dziewcząt.

Uchwałą z dnia 22. września 1892 polecił Wysoki Sejm przeprowadzić rokowania z Siostrami Felicyankami w Iwoniczu na podstawie statutu organizacyjnego, wydanego przez Wydział krajowy i otworzył Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1893 do wysokości 3.000 złr. a. w. na wykończenie budynków i urządzenie szkoły w razie pomyślnego załatwienia rokowań z Siostrami Felicyankami.

Rokowania te nie zostały dotąd ukończone, a to z powodu, że przytykający do zakładu grunt, który wydawał się wskazanym do postawienia na nim budynków gospodarskich, nie jest obecnie do nabycia. Pociąga to za sobą tę niedogodność, że budynek szkolny przytykający do cudzego gruntu nie ma z dwóch stron obejścia. Wszelako z dwóch drugich stron ma on wyjście na dziedziniec i ogród Sióstr Felicyanek, na którym to ogrodzie możnaby postawić budynki gospodarskie.

Budynek szkolny jest murowany i mieści w sobie obszerne i jasne sale naukowe, pralnię, piekarnię, kuchnię, mieszkania dla uczenic i zakonic.

Ponieważ szkoła dla gospodyń nie może się obejść bez kilku morgów pola dla demonstracyi i produkcyi paszy dla inwentarza, porozumiewano się przeto w tej mierze z właścicielką Iwonicza, która gotową jest sprzedać dla zakładu będącą w pobliżu tegoż łąkę o przestrzeni 6 morgów i 876 □ sążni za cenę 5.200 złr. — za cenę dość wysoką, a to z powodu bliskości wsi i zakładu zdrojowego. Połączenie zakładu z ową łąką da się z łatwością uskuteeznić przez nabycie z sąsiednich parcel skrawka gruntu bądź za gotówkę, bądź w drodze zamiany za kawałek gruntu, który możnaby na ten cel odciąć z owej łąki.

Podług orzeczenia Wydziału powiatowego w Krośnie wydatki na kupno łąki, przeniesienie i postawienie budynków gospodarskich, t. j. stajni, szopy na paszę, chlewów i kurnika, koszt intabulacyi i inne mniejsze wydatki wyniosłyby łączną kwotę . . . . . 8.000 złr. — ct.

gdy zaś dawny kredyt przez Wysoki Sejm otwarty na szkołę gospodyń wynosi wraz z % . . . . . 3.236 „ 25 „

brakuje przeto jeszcze . . 4.763 złr. 75 ct.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa rychłe wejście w życie szkoły dla gospodyń wiejskich w naszych stosunkach jako niesłychanie pożądane. Wobec bowiem zniżki dochodu z produkcyi zboża winny być tem gorliwiej pielęgnowane te uboczne gałęzie rolnicze, jak mleczarstwo, sadownictwo, chów drobiu i t. d, wchodzące właśnie w zakres gospodarstwa kobiecego. Podnieść poziom praktycznego znawstwa na polu tych gałęzi gospodarskich u naszych gospodyń jest rzeczą niemałej wagi, a szkoła dla gospodyń wiejskich odda w tej mierze niepośledne usługi i odpłaci krajowi sowicie wyłożone na ten cel koszta.

Mimo tyloletnich rokowań prowadzonych z Siostrami Felicyankami w Iwoniczu, były głosy w komisyi gospodarstwa krajowego oświadczające się za wyborem miejsca dla szkoły gospodyń wiejskich w Drohowyżu przy zakładzie fundacyjnym, albo w Suchodole przy niższej szkole rolniczej, a to ze względu na możność oparcia szkoły o większe gospodarstwo folwarczne.

Wobec tego komisya gospodarstwa krajowego mniema, iż sprawa wymaga głębszego zastanowienia, i bliższego zbadania odnośnych stosunków, — i nie uważa

się za uprawnioną już teraz przesądzać o miejscowości najodpowiedniejszej dla utworzenia szkoły gospodyń wiejskich.

Komisya pozostawia w tej mierze Wydziałowi krajowemu wolne pole działania i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

1) aby zbadał odnośne stosunki i przedłożył na najbliższą sesyę projekt utworzenia szkoły dla gospodyń wiejskich;

2) aby wyjednał u c. k Rządu odpowiednią subwencyę na cel powyższy.

Lwów dnia 12. lutego 1898.

Przewodniczący:

Gorayski *w. r.*

Sprawozdawca:

Krzysztofowicz *w. r.*

Ls. 1682|1898.

Aleg 271

Sprawozdanie

Komisyi petycyjnej o petycyi reprezentacyi gminy król. stoł. miasta Lwowa, o założenie we Lwowie kosztem kraju Muzeum krajowego dla historyi kultury.

Wysoki Sejmie!

Reprezentacya gminy stoł. miasta Lwowa zwróciła się do Wysokiej Izby z prośbą, która ze względu na swą treść ma istotnie niepospolite dla kraju znaczenie, jeżeli bowiem dla każdego narodu sprawy tycyące się jego społecznego życia, jego właściwości, jego zwyczajów i obyczajów mają doniosłe znaczenie, to o ile znaczenie to donioślejszem jest dla nas, pozbawionych samodzielnego bytu państwowego.

Że zaś my z całego społeczeństwa polskiego znajdujemy się w najszczęśliwszem położeniu politycznem, to też na nas spada główny obowiązek zbierania i opiekowania się tem wszystkiem, co świetną przeszłość naszą przypomina.

Istotnie też w ostatnich czasach, tak instytucye publiczne jak i ofiarne jednostki rozwinęły na tem polu energiczniejszą czynność, obfitą w dodatnie rezultaty.

Dotychczas jednak brak nam ogniska, w którem gromadziłoby się to wszystko, co rozumiemy pod słowem „kultury krajowej“ w najszerszem tego słowa znaczeniu we wszystkich jej śladach i zabytkach tak polskich jak ruskich, ormiańskich i żydowskich.

Takiem ogniskiem byłoby właśnie Muzeum krajowe dla historyi i kultury, które gromadziłoby ginące swojskie przedmioty życia codziennego, wszystkich warstw naszego społeczeństwa, a zatem wszystko to, co dziś tak szybko a niepowrotnie znika w naszych oczach, zważywszy stroje ludu, wyroby jego dłoni, okazy jego zmyślności i artystycznego poczucia. Muzeum takie byłoby tem więcej pouczające i interesujące, że minąwszy różnice narodowościowe między ludem polskim a ruskim, występują jeszcze silnie różnice lokalne pomiędzy n. p. polskimi góralami, a ruskimi huculami, pomiędzy Bojkami i Lemkami z jednej, a Mazurami krakowiakami z drugiej strony, pomiędzy tymi wszystkimi a Podgórzanami, Pokucianami i Podolakami. Jest to ogromne bogactwo form etnograficznych, które zebrać i przechować jest naszym obowiązkiem. Zresztą dział tak świetnie reprezentowany na Wystawie krajowej 1894 daje nam w przybliżeniu obraz, czem takie muzeum być może.

Myśl poruszona przez reprezentacyę gminy miasta Lwowa znalazła zupełne uznanie ze strony Koła c. k. konserwatorów, które zgodnie wyraziło opinię, że założenie takiej krajowej instytucyi jest rzeczą wskazaną.

Wobec tego wnosi komisya petycyjna:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przekazuje Wydziałowi krajowemu petycyę reprezentacyi gminy król. stołmiasta Lwowa w przedmiocie założenia krajowego Muzeum dla historyi i kultury krajowej, z poleceniem wszechstronnego zbadania tej sprawy i przedłożenia wniosków na następnej sesyi Sejmowej.

We Lwowie, dnia 15. lutego 1898.

Przewodniczący:

Karol Dzieduszycki.

Sprawozdawca:

M. Michalski.

L. S. 1.730.

Aleg 272

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa kraj. o wniosku p. Kramarczyka w sprawie zmiany rozporządzenia c. k. Namiestnictwa dotyczącego handlu nierogacizną dotkniętą chorobą wągrów.

Wysoki Sejmie!

Wniosek p. Kramarczyka dążący do uchylenia przepisów objętych rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 28. czerwca 1888 r. l. 57.594 jest uzasadniony trudnościami w hodowli i handlu nierogacizną głównie dla włościan, którzy w skutek wymienionych przepisów odczuwają bardzo doniosły, niemal egzystencyą całych rodzin i gospodarstw zachwiać mogący wpływ na stosunki ekonomiczne włościan. — Komisya gospodarstwa krajowego uważa za słuszne rozszerzyć to pojęcie na wszystkich producentów nierogacizny, zaznaczając tę może tylko różnicę, że o ile u włościanina doznany zawód może bezpośrednio zachwiać podstawą jego bytu, o tyle w większej własności w miarę produkcyi na większą skalę stać się on musi powodem do dalszego chylenia się ku upadkowi wśród nazbyt zresztą trudnych warunków ekonomicznych.

Wymienione rozporządzenie ma na celu ochronią konsumenta przed szkodliwymi dla zdrowia ludzkiego skutkami przy spożywaniu mięsa wągrowatego. W przepisach swych sięga ono jednak o wiele dalej poza granicę chwalebnej pieczołowitości o zdrowie ludzkie a biorąc w opiekę ludzkość w ogólności, powoduje równocześnie upadek poważnej jego części a to klasy rolników.

Sprawa ta dawniej już częstokroć poruszana i omawiana w kołach producentów skłoniła Wydział krajowy w roku przeszłym do jej zbadania a to na podstawie kompetentnej opinii fachowej.

Wywód fachowy p. Teofila Sochaniewicza krajowego nauczyciela weterynaryi dowodzi, że wprawdzie wągry w mięsie znajdujące się są trudne do zniszczenia, że jednak ciepłota wrzenia bezpośrednio na nie działająca niszczy ich żywotność a tem samem spożywanie wągrowatego mięsa odpowiednio przyrządzonego — dla zdrowia ludzkiego szkodliwem być nie może. Ztąd wynika, że przepis o oględzinach mięsa

do użytku ludzkiego przeznaczonego słusznie ogranicza handel wągrowatem mięsem, o ileby ono nie odpowiadało warunkom stosownego przyrządzenia dla konsumcyi. Odnośna ustawa (§§. 923, 924, 925. księgi ustaw cywilnych z r. 1811) zdaje się też uwzględniać możność zużytkowania takiego mięsa, przyznając nabywcy sztuki, u której choroba wągrów została stwierdzoną, prawo zwrócenia jej sprzedawcy, który jednak przy pełnem prawie zużytkowania jej w właściwy sposób, winien tylko nabywcy zwrócić cenę kupna. C. k. Namiestnictwo jednak zaostrza to prawo w sposób o wiele boleśniejszy dla producenta, a to przez wymienione na wstępie rozporządzenie, mocą którego każde mięso do użytku ludzkiego niezdatne nie może być po urzędowem sprawdzeniu tego faktu z rzeźni wydane, ale musi być bezzwłocznie w odpowiedni sposób zniszczone lub nieszkodliwem uczynione. Za wykonanie tego przepisu odpowiedzialnym jest osobiście fachowy dozorca rzeźni (weterynarz, lekarz lub oglądacz).

Na podstawie wydanego świadectwa potwierdzającego sprawdzenie wągrów i dokonane zniszczenie mięsa nabywca odnośnego zwierzęcia żąda od sprzedawcy zwrotu ceny kupna, co wywołuje nieprzyjemne konflikta, znajdujące zazwyczaj swój koniec w wyroku sądowym, skazującym przedającego na zwrot otrzymanej kwoty, a w dodatku na pokrycie kosztów sporu.

Nadto zauważyć należy, że przy wielkiem podobieństwie pojedyńczych sztuk u nierogacizny i przy braku zewnętrznych odznak przez piętnowanie, tożsamość zwróconej producentowi sztuki — choćby nawet zniszczenie zarządzonem nie zostało — jest do udowodnienia nadzwyczaj trudne, zwłaszcza po jej zabiciu, po którem dopiero wągry sprawdzone zostały. Paszporty bowiem poszczególne dla każdej sztuki w gminie wydawane a zwykle jedne do drugich zupełnie podobne, bywają przy naładowaniu na kolej przez handlarzy wymieniane na jeden na cały transport opiewający paszport.

Tu już rzeczywiście trudno przypuścić, by pamięć kupca w danym wypadku nie zawiodła i aby zawsze rzeczywisty sprzedawca bez żadnej wątpliwości do odpowiedzialności bywał pociąganym.

W słusznem więc ocenieniu poważnych niedogodności w handlu nierogacizną i wynikających stąd donośnych następstw dla producentów mięsa świńskiego, Wydział krajowy zająwszy się tą sprawą, spowodował odezwę c. k. Namiestnictwa z d. 28. maja 1897 l. 78.378, do której dołączonym został projekt zmiany odnośnego rozporządzenia wraz z poleceniem, wypracowanem na podstawie opinii c. k. Rady zdrowia i z prośbą o ewentualne wnioski co do zmian w tym projekcie.

Wydział kraj. przedłożył ten projekt i fachową opinię kraj. weterynarza kraj. Komisyi dla spraw rolniczych do zaopiniowania.

Komisya rolnicza rolnicza wzorując się na dotyczące przepisy, obowiązujące w Niemczech i opierając się na fachowym wywodzie kraj. weterynarza doradzała zmian w projektowanem rozporządzeniu w tym kierunku, by mięso wągrowate przy oględzinach dzielonem było na trzy kategorye, a to:

1. na mięso, w którem zaledwo kilka wągrów się znajduje, a które po wyłuszczeniu tych pasożytów może być dopuszczonem do handlu,

2. dalej na takie, w którem jest więcej wągrów, a które może być dopuszczonem do sprzedaży na osobnych straganach z ostrzegającym napisem, że przed spożyciem winno być dokładnie ugotowanem,

3. wreszcie na mięso, pochodzące od sztuk z wielką ilością wągrów, które tylko dla celów przemysłowych mogłoby być zużytkowane

Wydział krajowy nie przychylił się jednak do tego zdania, a łącząc się raczej ze zdaniem, wyrażonem w projekcie c. k. Namietnictwa, uznał, że mięso wągrowate jedynie ugotowane może być do sprzedaży dopuszczone.

Różnica między zdaniem Wydziału krajowego a projektem c. k. Namiestnictwa polegała jedynie na opinii, że projektem objęty zakaz wywozu mięsa ugotowanego, lub tłuszczu przetopionego ze świń wągrowatych do innej miejscowości celem sprzedaży nie jest należycie usprawiedliwiony ani względami policyi sanitarnej ani weterynaryjno-policyjnemi. W tym względzie nawiązał też Wydział krajowy rokowania z c. k. Namiestnictwem, które wedle zasięgniętych informacyi z korzystnym dla opinii Wydziału krajowego wynikiem załatwione zostały.

Komisya Gospodarstwa krajowego uważa zasadnicze stanowisko, jakie w tej sprawie zajęła Komisya dla spraw rolniczych za jedynie wskazane, aby uchronić choć częściowo ubogą ludność wiejską od tych mnogich trudności, z któremi przy wychowie i handlu nierogacizną ma do walczenia. — Do tego zapatrywania skłania Komisyę gosp. kraj. również okoliczność, że sposób wykonywania oględzin zwierząt na rzeź przeznaczonych, nie wyłączając nawet centrów handlu jak Lwów, Kraków i inne większe miasta, nie daje rzeczywistej pewności, by łatwe przemycanie mięsa wągrowatego w wyrobach masarskich uznanem być mogło za wykluczone.

Komisya jest więc zdania, że w tym wypadku najostrzejsze nawet rozporządzenia nie mogą korzystnie zastąpić środków ostrzegających publiczność przed nabywaniem mięsa wągrowatego, a to z powodu, że odnośne przepisy, nie dające się łatwo wykonać, bywają zwykle korzystną dla przemytników premią.

Niemniej ważnym jest wzgląd na pojawienie się odmiany wągrów zwanych „tenia media canclata“ w mięsie bydła rogatego, co do której austryackie przepisy weterynaryjno-policyjne nie zawierają tych samych, co u nierogacizny ograniczeń w handlu.

Przy braku odpowiedniej i bezwzględnie skutecznej — bo niemożliwej kontroli znaczna ilość mięsa wągrowatego dochodzi do konsumcyi a to potajemnie lub nawet za milczącem przyzwoleniem miejscowych władz; a ileż wreszcie sztuk wągrowatych bywa zużytkowanych przez właścicieli i ich rodziny z konieczności, gdy handlarz podejrzanej a rzeczywiście wągrowatej sztuki kupić nie chce.

Nic więc dziwnego, że ludność mniej oświecona traci wiarę w szkodliwość mięsa wągrowatego a ostre przepisy, nakazujące jego bezwzględne niszczenie, uważa za lokalną sekaturę, co daje pochop tak hodowcom, jakoteż rzeźnikom do możliwego a w praktyce niazbyt nawet ryzykownego ich ominięcia;

Wychodząc więc z założenia, że przestrzeganie, by mięso wągrowate bez ostrzeżenia nie dochodziło do konsumcyi o wiele jest łatwiejszem jak dokładne wykonywanie przepisów, gdy dalej kontrola o tyle łatwiejszą być musi, o ile korzyści z przemytnictwa się zmniejszą a zmniejszyć się muszą, gdy nie pełna, lecz tylko część wartości stratę przyniesie; gdy wreszcie przepisy te nie mogą znaleźć zastosowania i przystępu do każdej zagrody wiejskiej a tem samem nie mogą usunąć niebezpieczeństwa, — komisya gospodarstwa krajowego przeto jest zdania, że stosowne ostrzeganie ludności, bądź to w formie tablic ostrzegających bądźteż w formie pouczania jej o skutkach spożywania mięsa wągrowatego stosownie przyrządzonego o wiele doniośliejszy odniesie sukces, jak dziś obowiązujące przepisy.

To samo da się powiedzieć o projekcie, by mięso wągrowate tylko w stanie ugotowanym do handlu przypuszczonem było. Już bowiem jasna wskazówka na wągrowatość sama przez się musi obniżyć cenę towaru, a gdy się dołączy doń konieczność szybkiej rozprzedaży ze względu na łatwość zepsucia, — natenczas wartość jego zejdzie do zera a przemytnictwo pojawi się znowu i ochrona przed spożywaniem szkodliwego pożywienia będzie tak samo iluzoryczną.

Będzie również rzeczą arcywątpliwą, czy ugotowanie dokładnie przy stopniu cieplóty niszczącej wągry dokonanem zostało.

Oto powody, dla których komisya gospodarstwa kraj. po myśli komisyi dla spraw rolniczych oświadcza się za dopuszczeniem mięsa wągrowatego do handlu bez dalszych ograniczeń a jedynie pod warunkiem, by sprzedaż takiego mięsa mogła odbywać się tylko w lokalach i straganach, w których byłoby umieszczone łatwo dostrzegalne ostrzeżenie, że mięso w tych miejscach sprzedawane jest wągrowate i tylko po

dokładnem ugotowaniu może być używane. — Mięso bowiem takie, jako tańsze będzie przystępniejszem dla uboższej ludności, u której instynkt samozachowawczy obudzi się o wiele łatwiej przy życzliwem ostrzeżeniu, jak przy przymusowych przepisach, podawanych co do skuteczności częstokroć w wątpliwość. — Równie korzystnie oddziałać mogą stosowne pouczania ludności w formie odezw władz politycznych i autonomicznych a także broszurek odpowiedniej, łatwo przystępnej treści i takichże wykładów w szkołach ludowych.

Zmiana rozporządzeń w kierunku powyżej wskazanym spowoduje niezawodnie o wiele skuteczniejszą ochronę publiczności przed szkodliwem używaniem niezdrowego pożywienia i uwolni również producenta od możliwych trudności i strat, na jakie obecnie obowiązujące ustawy go narażają, — usuwając równocześnie jeden z powodów słusznych skarg i narzekań ze strony stanu włościańskiego, które go podatnym czynią do podszeptów, mających na celu wywołanie wrogiego dla obecnych stosunków społecznych usposobienia.

Na podstawie powyższego wywodu Komisya gospodarstwa krajowego przedstawia Wysokiemu Sejmowi następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, by zniósł obecnie obowiązujące przepisy, dotyczące postępowania z mięsem wągrowatem, objęte rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z d. 28. czerwca 1888 L. 57.594. i aby w miejsce tychże wydał przepisy, dozwalające w każdej miejscowości, gdzie są rzeźnie publiczne zakładać jatki specyalnie dla mięsa wągrami dotkniętego-

Lwów dnia 12. lutego 1898.

Przewodniczący: *Gorayski.*

Sprawozdawca: *Vivien.*

Z drukarni Pillera i Sp. we Lwowie.

Ls. 282/1898.

Aleg 273

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o petycyach gron nauczycielskich, Rad szkolnych miejscowych i Rad gminnych z rozmaitych stron kraju, a mianowicie ze Stryja l. s. 282|179 i 705|561, z Podgórza l. s. 429|319, Bochni l. s. 600|470. Brodów l. s. 708|564, Jasła l. s. 710|566, Lipnika l. s. 175|86, Półwsia Zwierzynieckiego l. s. 280|177, Grzegórzek l. s. 595|465, Krowodrzy l. s. 597|467, Łobzowa l. s. 598|468, Knihinina l. s. 709|565 i z Czarnego Dunajca l. s. 1029|842, o przeniesieniu tych miejscowości do wyższych klas płac nauczycielskich.

Wysoki Sejmie!

W petycyach wniesionych, uprasza nauczycielstwo szkół ludowych, o poprawę bytu materyalnego, przez zaliczenie miejscowości swego pobytu służbowego pod względem płacy do klas wyższych od ustanowionych ustawą z dnia 5. maja 1896. Dz. ust. kraj. Nr. 34.

Mianowicie upraszają petenci ze Stryja, Bochni, Brodów i Jasła, o zaliczenie tych miast do II. klasy płac, z Podgórza, o zrównanie tego miasta co do płac nauczycielskich z Krakowem, z Lipnik, o zaliczenie tej gminy do IV. klasy, z Półwsia Zwierzynieckiego, Grzegórzek, Krowodrzy i Łobzowa, o zrównanie ich co do płacy z nauczycielstwem w Krakowie, z Knihinina, o zaliczenie tej gminy zarówno jak miasto Stanisławów do klasy II., w reszcie z Czarnego Dunajca, o przyznanie im płacy miasteczek do klasy IV. należących.

Rozpatrując poszczególne petycye, komisya szkolna uznała jako słuszne i ważne motywa w odnośnych petycyach podniesione, przemawiające za zaliczeniem pod względem płac nauczycielskich do klasy wyższej miast Stryja, Brodów, Podgórza, Bochni i Jasła, niemniej należących dotąd do rzędu gmin w klasie V. miejscowości Lipnik, Półwsie Zwierzynieckie i Knihinin.

I tak przemawiają za zaliczeniem do klasy II. płac nauczycielskich miasta Stryja następujące względy:

Miasto Stryj z ludnością 16.515 wedle spisu z roku 1890, liczy obecnie blisko 20.000 mieszkańców; jako miasto powiatowe, jest Stryj siedzibą wielu władz i urzędów rządowych i autonomicznych, komendy uzupełniającej wojskowej, oddziałowej

komendy żandarmeryi, znacznego garnizonu wojskowego, składającego się z piechoty, obrony krajowej, oddziału kawaleryi i oddziału zaopatrzenia wojskowego, nadto miejscem zbornym dla ćwiczeń wojskowych, posiada wyższe gimnazyum, a od listopada 1897 jest także siedzibą sądu obwodowego.

Miasto to jest nadto zbiegiem pięciu linij kolejowych, — z tych linia Stryj-Chodorów jeszcze niewybudowana, posiada wielki dworzec kolejowy, warsztaty kolejowe i ogrzewalnię maszyn, zatrudniające około 1000 robotników. kolejowy magazyn materyałowy, dwie fabryki machin wiertniczych, dwa tartaki parowe, a trzeci w budowie, kilka młynów amerykańskich i kilka wodnych, trzy garbarnie zwykłe i dwie białoskórnicze, fabrykę zapałek, fabrykę mydeł, fabryki stolarskie i wyrobów parkietowych, fabrykę szwarcu, dwie odlewarnie żelaza, destylarnię nafty i kilka cegielni.

Rozwój ten na polu przemysłu i handlu, szybki wzrost ludności, rozszerzenie sieci kolejowych i zwiększony przez to ruch podróżnych, kreowanie nowego Sądu obwodowego i spowodowany tem napływ znacznej liczby rodzin klasy urzędniczej, wytworzyły w Stryju wyjątkowe stosunki miejscowe o nader trudnych warunkach bytu. Ceny mieszkań, opału i wszelkich artykułów żywności podniosły się w niepomierny sposób, a drożyznę potęgują nadal jeszcze i te dalsze okoliczności, że do Stryja posiadającego zdrowe rzeczne kąpiele i świeże powietrze, a niezbyt oddalonego od stolicy kraju z ułatwioną komunikacyą kolejową, o 4 pociągach dziennie, zjeżdża co roku w lecie wiele gości kąpielowych, a nadto ściąga się tu na stały pobyt wiele emerytów, niemniej, że wiele artykułów spożywczych, jak mięso, masło, jaja i t. p., z powodu połączenia Stryja koleją żelazną z Węgrami ulega znacznemu eksportowi do Pesztu i Wiednia.

Warunki bytu nauczycielstwa w Stryju wśród takich stosunków miejscowych są zatem nader smutne, i niedarmo kołatają ci pracownicy, o polepszenie bytu materyalnego, przez zrównanie ich co do płacy z nauczycielami płac miast innych, jak Drohobycz lub Sambor, wśród daleko korzystniejszych warunków miejscowych zostającymi, a mimo tego do wyższej kategoryi płac zaliczonymi.

Na petycyę w tym kierunku w roku 1896 wniesioną, komisya szkolna wygotowała już była wniosek, na zaliczenie miasta Stryja do klasy IV. płac nauczycielskich, że jednak w czasie prowadzonej dyskusyi szczegółowej nad zmianą postanowień artykułu 11. ustawy z 1. stycznia 1889, w brzmieniu ustawy z 15. czerwca 1892, o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych, na posiedzeniu Wysokiej Izby dnia 19. stycznia 1896, postawiony został odrębny wniosek na zaliczenie miasta Stryja i miasta Złoczowa do IV. klasy płac, Wysoka Izba na ten wniosek nieprzygotowana i nie mogąc wejść w bliższe szczegóły, z jakich powodów obydwa te miasta zarówno mają zasługiwać na wyszczególnienie, postawionego wniosku nie poparła i takowy upadł, skutkiem czego też osobno co do Stryja, przez komisyę szkolną wystosowany wniosek nie przyszedł już więcej pod obrady Wysokiego Sejmu.

Co do petycyi nauczycielstwa miasta Brodów nie może komisya szkolna i tym petentom nie przyznać słuszności podniesionych przez nich na poparcie swej prośby motywów.

W mieście Brodach, które jako stanowiące dawniej okręg wolny od cła, należało do rzędu miast najtańszych i miało tem samem nader korzystne warunki do życia, stosunki miejscowe, ze zniesieniem okręgu wolnego od cła, znacznie się zmieniły. Artykuły importowane, dawniej wolno wprowadzane, obecnie zaś ocleniu podlegające, podrożały, a z tymi podniosły się także ceny innych artykułów i ceny mieszkań a zamknięta granica od strony Rosyi, liczny garnizon wojskowy i większa liczba lu-

dności, która wynosi obecnie około 20.000, drożyznę ogólną tylko spotęgowały, tak iż nastały obecnie trudne warunki do życia w tem mieście.

Ciężkie te warunki bytu, nauczycielstwo ludowe bardzo dotkliwie odczuwać musi, a to tem więcej, że ubył mu dawniejszy boczny zarobek z lekcyi prywatnych, które z powodu przesiedlenia się z Brodów z chwilą zniesienia tamże wolnego cła, bardzo wiele rodzin do innych miejscowości, zupełnie ustały.

Ważne powody żądania polepszenia bytu materyalnego przez zaliczenie do klasy wyższej płac nauczycielskich zawiera także petycya grona nauczycieli z Podgórza. W mieście tem z ludnością obecnie zwyż 16.000 tysięczną z powodu bezpośredniego sąsiedztwa z Krakowem, od którego oddzielonem jest tylko mostem na rzece Wiśle i stanowi niejako przedmieście Krakowa, wytworzyły się te same wielkomiejskie warunki bytu, a nauczycielstwo Podgórza pod względem płacy w porównaniu z sąsiednimi kolegami krakowskimi o dwie kategorye niżej stojące, ciężkie to swe położenie materyalne dotkliwie odczuwać musi.

Wreszcie i miasto Bochnia z powodu zwiększanej liczby mieszkańców, liczy bowiem obecnie 10.000 dusz, licznego garnizonu wojskowego, rozwiniętego ruchu handlowego, jak niemniej z powodu, iż jest siedzibą powiatowych władz i urzędów rządowych i autonomicznych i ma kopalnie soli, zalicza się również do miast o trudnych warunkach bytu, które miejscowe nauczycielstwo ludowe zaliczone do III. klasy płac dotkliwie odczuwa.

Do rzędu powyższych petycyi z miast zasługujących na uwzględnienie zaliczyć należy zdaniem komisyi szkolnej także petycye wniesione przez nauczycielstwo ludowe z Lipnika, Półwsia Zwierzynieckiego i Knihynina, obecnie do V. klasy płac należących. Miejscowości te, a mianowicie Lipnik położony tuż przy mieście fabrycznem Białej i stanowiący właściwie przedłużenie tegoż miasta, Półwsie Zwierzynieckie, połączone bezpośrednio z miastem Krakowem, z 5 cio klasową szkołą wyższego typu, wreszcie Knihynin połączony bezpośrednio z miastem Stanisławowem, do którego też w najbliższej przyszłości drogą ustawy zostanie niewątpliwie wcielony, posiadają w zupełności charakter tychże miast sąsiednich i ich miejscowe warunk bytu.

Że wymienione miejscowości ze względu na swe wyjątkowe stosunki miejscowe na zrównanie co do płac nauczycielskich z gminami miejskiemi zasługują, wypowiedziały już przychylne swe zdanie c. k. Rada szkolna krajowa, jak o tem świadczy przedłożone Wysokiej Izbie przez Wydział krajowy na początku obecnej Sesyi sprawozdanie z czynności departamentu II. dotyczące sprawy zaliczenia do IV klasy płac nauczycielskich gmin wiejskich z ludnością po nad 4.000, Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z 31. stycznia 1896. do zbadania przekazanej.

W prawdzie objawił Wydział krajowy w temże swojem sprawodaniu, że nie może przedłożyć Wysokiej Izbie projektu noweli do ustawy, na mocy której przeniesione by być miały do klasy IV gminy miejskie Lipnik, Borysław, Jaworzno, Knihynin, Grębów, Nisko, Szczakowa, Półwsie Zwierzynieckie i Winniki, w myśl opinii Rady szkolnej krajowej ze względu na stosunki miejscowe na zrównanie z gminami miejskiemi zasługujące, a to z pominięciem motywów budżetowych jedynie przez wzgląd na ustępstwa, jakieby ewentualnie uchwalenie noweli za sobą pociągnąć musiało, t. j. nieustanne w kierunku przeniesienia do klas wyższych pretensye nauczycielstwa bardzo wielu innych miejscowości w kraju, Komisya szkolna nie może jednak podzielić tej obawy Wydziału krajowego, jest bowiem zdania, że gdy Rada szkolna krajowa na podstawie przeprowadzonych badań uznała, że tylko w wyszczególnionych wyżej dziewięciu gminach do klasy V. zaliczonych, stosunki miejscowe za

przeniesieniem tych gmin do wyższej klasy płac nauczycielskich przemawiają, znacznej w tym kierunku zmiany stosunków w innych miejscowościach przez czas dłuższy spodziewać się nie można.

Co do reszty petycyj wniesionych przez nauczycielstwo ludowe, o polepszenie bytu przez zaliczenie do wyższych klas płacy, a mianowicie: Grzegórzek, Krowodrza, Łobzowa i Czarnego Dunajca, komisya szkolna nie mogła dopatrzeć się w nich słusznych i racyonalnych powodów, któreby za uwzględnieniem tych petycyj przemawiały, a co do petycyi z Grzegórzek i Łobzowa, podnosi nadto komisya, że nad podobnemi już w roku 1896 wniesionemi petycyami z tych gmin, w których obecne stosunki miejscowe w porównaniu z rokiem 1896, nie uległy żadnej wybitnej zmianie, Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 31. stycznia 1896, na wniosek komisyi szkol. przeszedł do porządku dziennego.

Przedkładając niniejsze sprawozdanie, komisya szkolna mimo uznania części wniesionych petycyj jako zasługujących na uwzględnienie, nie może przedłożyć Wysokiej Izbie co do tych petycyj już obecnie projektu do zmiany istniejącej ustawy z 5. maja 1896, Dz. ust. kraj. Nr. 34, a to z uwagi na to, że przed wygotowaniem takiego projektu należy jeszcze poprzednio zbadać dokładnie wszelkie stosunki miejscowe i warunki bytu w poszczególnych miastach. Przy tej sposobności wyraża komisya szkolna przekonanie, że może uczynionoby zadość powszechnie wyrażonej potrzebie, gdyby c. k. Rada szkolna krajowa wzięła pod swą rozwagę i wydała opinię, ewentualnie wniosek, czyby nie było rzeczą stosowną, połączyć obie II. i III. klasy plac w jedną II-giej klasy, a w niej utworzyć dwie kategorye z płacą 700 i 600 złr.

Komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Petycye nauczycielstwa szkół ludowych w miastach Stryju, Brodach, Podgórzu, Bochni i Jasle odstępuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby je zbadał i aby po porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową w kierunku przeniesienia powyższych miejscowości do wyższych klas płac nauczycielskich odpowiedne wnioski na następnej sesyi przedłożył.

II. Wzywa się Wydział krajowy, ażeby przedłożył wnioski o przeniesienie Lipnika, Borysławia, Jaworzna, Knihynina, Grębowa, Niska, Szczakowy, Półwsia Zwierzynieckiego i Winnik do IV. klasy płac w myśl badań, które w tym kierunku wskutek poprzedniej rezolucyi Sejmowej z porozumieniem z c. k. Radą szkolną krajową przeprowadził.

III. Nad petycyami nauczycieli i nauczycielek szkół ludowych i Rady szkolnej miejscowej w Grzegórzkach, grona nauczycielskiego w Krowodrzy, nauczycieli w Łobzowie i Rady szkolnej miejscowej w Czarnym Dunajcu przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Lwów, dnia 4. lutego 1898.

Przewodniczący:

Czartoryski *w. r.*

Sprawozdawca:

Karol Dzieduszycki *w. r.*

Ls. 162|1898.

Aleg 274

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o petycyach Wydziałów powiatowych w Łańcucie i Jarosławiu, tudzież Towarzystwa przemysłu cukrowniczego w Przeworsku o podniesienie subwencyi na budowę dróg Przeworsk-Markowa i Przeworsk-Bystrowice do wysokości 75 procent kosztów budowy.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 6-go lutego 1896 powziął Wysoki Sejm uchwałę następującej treści: „Petycyę Wydziałów powiatowych w Łańcucie i Jarosławiu L. 307 i 951 przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i stosownie do wyniku tych badań udzielenia subwencyi aż do wysokości 60 procent rzeczywistych kosztów budowy dróg Przeworsk-Markowa i Przeworsk-Bystrowice".

Do powyższej uchwały Wysokiego Sejmu zastosował się Wydział krajowy i po zbadaniu sprawy przyznał rzeczywiście obu powiatom subwencyę w wysokości 60% kosztów budowy wyżej wymienionych dróg gminnych.

Drogi gminne Przeworsk-Markowa i Przeworsk-Bystrowice mają razem długości 27 kilometrów, z których 15·684 km. położonych jest w powiecie łańcuckim, a 11·600 km. w powiecie jarosławskim. Głównym celem budowy tych dróg było połączenie nowo powstałej cukrowni w Przeworsku z drogą powiatową z jednej strony z Łańcuta do Kańczugi, z drugiej strony z Kańczugi do Jarosławia prowadzącą i zabezpieczenie przez to tak fabryce cukru jak procudentom buraków stałej i łatwej komunikacyi dla dostawy buraków do cukrowni.

Ponieważ rozpoczęcie budowy tych dróg przedstawiało się obu powiatom jako niecierpiące zwłoki, przeto nie czekając na wykończenie planów i kosztorysów całości projektowanych dróg, rozpoczęto budowę i sądzono o całości na podstawie kosztorysu dla części drogi sporządzonego, skutkiem czego oba powiaty łudziły się, iż koszta budowy nie będą tak znaczne jak się to później okazało. Dopiero po rozpoczęciu robót wykonane szczegółowe plany i kosztorysy dały obydwu powiatom rze-

czywisty obraz nakładów, jakie każdy z nich ponieść będzie musiał na wykonanie budowy projektowanych dróg.

Tak Wydział powiatowy Łańcucki jak i Jarosławski pragnąc budowę tych dróg ile możności przyspieszyć, uzyskały potrzebne na budowę fundusze przez eskontowanie w Banku krajowym promesy na 60-procentową subwencyę krajową, z któregoto źródła uzyskał Wydział powiatowy w Łańcucie 62000 złr., zaś Wydział powiatowy w Jarosławiu 43000 złr.

Do końca roku 1897 wykonano w powiecie Łańcuckim budowę dróg na przestrzeni 12 kilometrów kosztem 98·860 złr., pozostaje zaś do zrobienia 3.500 km. kosztem 21.000 złr.; w powiecie Jarosławskim zbudowano w tym samym czasie 6 km. kosztem 55.000 złr., pozostaje zaś do budowy 5·500 km. kosztem 42000 złr. Wyżej wymieniony koszt budowy pokryty został z następujących źródeł: W powiecie Łańcuckim uzyskano z subwencyi Wydziału krajowego . . . 8.000 złr.

z eskontu promesy w Banku krajowym . . .	62 000	„
z funduszów miejscowych	28 860	„
razem .	98.860	złr

W powiecie Jarosławskim:

z subwencyi Wydziału krajowego	4.000	złr.
z eskontu promesy w Banku krajowym . . .	43.000	„
z funduszów miejscowych	8.000	„
razem .	55.000	złr.

Ponieważ okazało się, że drogi projektowane w powiecie Łańcuckim około 120.000 złr., a w powiecie jarosławskim około 97.000 złr. kosztować będą, przeto skutkiem tego także udział powiatów w kosztach budowy bardziej wzrośnie, niż to początkowo powiaty sądziły. I tak w powiecie łańcuckim przypadnie do pokrycia z funduszów miejscowych ogółem kwota 48.000 złr., a w powiecie jarosławskim 38.800 złr., nie wliczając do tego także bardzo znacznych kosztów eskontowania promesy na subwencyę krajową w Banku krajowym. Znaczna różnica pomiędzy pierwotnie preliminowanymi a rzeczywistymi kosztami budowy powstała częścią z tego powodu, iż przed wniesieniem podania o subwencyę i rozpoczęciem budowy nie wykonano szczegółowego planu i kosztorysu całej przestrzeni drogi, częścią zaś dlatego, iż kierownictwo budowy przyszło do przekonania, iż drogi te, mające służyć do przewozu transportów z burakami, a więc znacznych ciężarów, głównie w porze jesiennej, potrzebują być fundamentalniej zbudowane i mieć grubszy pokład piasku i szutru jak to zwykle ma miejsce.

Wyżej przytoczone okoliczności postawiły oba powiaty w trudnem i ciężkiem położeniu finansowem, z którego wyjście znaleść mogą albo w zaniechaniu przynajmniej na pewien dłuższy okres czasu wykończenia budowy dróg na całej linii rozpoczętej, a częściowo tylko wykończonej, albo przez uzyskanie nadzwyczajnej pomocy ze strony Wysokiego Sejmu,

Celem uzyskania tej nadzwyczajnej pomocy wniosły Wydziały powiatowe w Łańcucie i Jarosławiu. każdy ze swej strony, równie jak i zarząd cukrowni przeworskiej, jako w budowie dróg najbardziej interesowany i w dobrowolnych datkach najwyższy udział biorący, jeszcze w roku 1896 petycye do Wysokiego Sejmu prosząc o podwyższenie przyznanej subwencyi z 60 na 75 procent. Ponieważ petycya ta na

ostatniej sesyi sejmowej załatwioną być nie mogła, przeto ponawiają ją w roku bieżącym.

Zadaniem komisyi drogowej było zbadać: 1) O ile stan finansowy obydwóch powiatów usprawiedliwić może żądanie uzyskania tak wyjątkowo wysokiej subwencyi. 2) O ile ważność dróg projektowanych tak dla lokalnych interesów obydwóch powiatów, jak i dla ogólniejszego interesu, usprawiedliwićby mogła postawienie Wysokiemu Sejmowi przez komisyę przychylnego dla petycyi wniosku. 3) Jaka kwota przypadłaby do pokrycia z funduszu krajowego w razie uwzględnienia żądań petentów.

Co do pierwszego pytania, to komisya drogowa skonstatować musi, że tak powiat łańcucki jak i powiat jarosławski pobierały wprawdzie w ostatnich latach znaczne subwencye z funduszów krajowych na ustalenie i rozszerzenie sieci komunikacyi w powiecie, to jednak i z własnych funduszów musiały na ten cel znaczne ponosić ofiary. Oprócz dróg, o których tu mowa, buduje się przy udziale funduszów krajowych w powiecie łańcuckim: droga Łańcut-Kańczuga 18·500 km., droga Urzejowice-Krzeczowice 3·500 km.; w powiecie jarosławskim: droga Sieniawa-Majdan 15·500 km., droga Łazy-Nowa Grobla 22·800 km., droga Pruchnik-Kańczuga 5·500 km. i droga Węgierka-Krzywcza 7·800 km.

Subwencye drogowe wypłacone przez Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Łańcucie wynosiły w roku 1895 9000 złr., w r. 1996 9801 złr., w r. 1897 9860 złr., z której to kwoty przypada 12.512 złr. na drogi dopiero co wymienione, zaś 16.149 złr. na drogi, o które się w niniejszem sprawozdaniu rozchodzi; zaś powiatowi jarosławskiemu wypłacono subwencyi w roku 1895 8.500 złr., w roku 1896 10.418 złr., a w r. 1897 8191 złr., z której to kwoty przypada 17.023 złr. na drogi powyżej wyszczególnione, zaś 10086 złr. na drogi petycyą objęte. Odpowiednio do tego musiały Wydziały powiatowe łożyć z własnych funduszów na budowę dróg, czego dowodem budżeta drogowe, wykazujące w powiecie łańcuckim wydatki na ten cel w roku 1895 35.000 złr., w r. 1896 37.800 złr., a w r. 1897 36.700 zł., zaś w powiecie jarosławskim w roku 1895 25.295 złr., w r. 1896 26.151 złr., a w roku 1897 27.128 złr.

Tak znaczne wysiłki czynione w chwili obecnej dla zabezpieczenia pomyślnego rozwoju ekonomicznego powiatów na przyszłość, odbić się musiały chwilowo niekorzystnie na stanie finansowym obu powiatów. I tak suma długów obciążająca powiat łańcucki z końcem roku 1897 wynosi 44.324 złr., zaś powiat jarosławski 52.569 złr. nie licząc długów powstałych z eskontu promesy na subwencyę drogową. Dodatki do podatków wynoszą w roku bieżącym w powiecie łańcuckim 36%, z czego 28% na cele drogowe, zaś w powiecie jarosławskim 26%, z czego 20% na cele drogowe. Pomimo znacznej wydatności centa wynoszącej w powiecie łańcuckim około 1600 złr., a w powiecie jarosławskim około 2350 złr., obydwa Wydziały powiatowe sądzą, że szczególnie w tych dla rolnictwa krytycznych czasach dodatki do podatków nie dadzą się wyżej podnieść. Komisya drogowa, podzielając to zapatrywanie w zupełności wyraża także przekonanie, że zaciąganie dalszych długów na wykończenie projektowanych dróg byłoby dla obydwu powiatów również niemożebnem.

Co do drugiego pytania to komisya sądzi, iż powstanie w punkcie centralnym dwóch powiatów wielkiej industryi cukrowniczej, z której pomyślnym rozwojem związany jest także pomyślny rozwój rolniczy znacznej przestrzeni kraju usprawiedliwia zupełnie wysiłki obydwóch powiatów ustalenia i rozszerzenia dobrych komu-

nikacyj, bez których ani przemysł ani ściśle z nim związane interesa rolnicze tak większej jak i mniejszej własności pomyślnie rozwinąć się nie mogą.

Korzystna dla rolnictwa produkcya buraków rozwinąć się może o tyle tylko, o ile koszta dostawy buraków nie obciążą zbytnio ogólnych kosztów ich produkcyi. Stąd wypływa ważność rolnicza stworzenia dobrych komunikacyi do tego centrum, do którego dostawiane być mają materyały surowe, nie znoszące zbyt wysokich kosztów frachtowych i z którego na odwrót mają być rozwożone odpadki fabryczne.

W państwach, w których przemysł w wielkim stylu rozwinął się, zrozumiano dobrze, w jak wielkim stopniu jego rozwój przyczynia się do dobrobytu ogólnego i stanowi bogactwo i siłę państwową, starano się też wszelkie trudności i przeszkody tamujące jego rozwój usuwać, zapewniając mu pomyślne warunki bytu.

Nowo założona cukrownia w Przeworsku spotyka się tak jak każdy nowo powstały przemysł z niezliczonemi większemi i mniejszemi trudnościami, a jedną z nich jest brak dobrych komunikacyj w obwodzie tego koła, którego centrum cukrownia stanowi. Na dowód jak dalece mieszkańcy tamtejszej okoli odczuwają potrzebę budowy tych dróg, nadmienić wypada, że Zarząd cukrowni zobowiązał się do współudziału w kosztach budowy do wysokości 400 złr. od każdego kilometra dróg wyżej wspomnianą petycyą objętych, a także inni interesenci bardzo znacznymi datkami przyczynić się zobowiązali i tak np. J. O. książe Lubomirski ofiarował po 350 złr. od każdego kilometra. Wobec powyżej przytoczonych okoliczności komisya sądzi, iż rozchodzi się tu o wyjątkowo ważną rzecz, która też i udzielenie wyjątkowo wysokiej subwencyi w zupełności usprawiedliwia.

Co się tyczy trzeciego pytania to sprawa przedstawia się następująco: Ogólny koszt budowy dróg Przeworsk-Markowa i Przeworsk-Bystrowice obliczono na 216.860 złr., zatem przy 60 procentowej subwencyi udział funduszu krajowego wynosić będzie 130.116 złr., zaś przy 75% subwencyi wynosiłby 172.645 złr., czyli zwiększyłby się o kwotę 32.529 złr.

Ponieważ stosunkowo do całości robót wykonano dotąd mniej więcej dwie trzecie części, a pozostaje do zrobienia jedna trzecia część, przeto z powyższej nadwyżki 32.529 złr. przypadałoby 21686 złr. na roboty już wykonane, a 10.843 złr. na roboty dopiero wykonać się mające.

Jakkolwiek po zbadaniu całej sprawy, komisya przyszła do przekonania, iż dalsze przyjście z pomocą powiatom łańcuckiemu i jarosławskiemu jest usprawiepliwione, to jednak nie może doradzać Wysokiemu Sejmowi całkowitego uwzględnienia życzeń petentów, a to najpierw dlatego, że zwiększenie wydatku na ten cel o kwotę 32.529 złr. zbyt obciążyłoby krajowy fundusz drogowy, a powtóre dlatego, iż zwiększenie procentowej subwencyi krajowej „pro praeterito“ dla dróg już wybudowanych, tak jak tego żądają petenci; uważa komisya za niewłaściwe i stanowiące niebezpieczny precedens na przyszłość. Natomiast komisya sądzi, że przyznnie w myśli życzenia petentów o 15% wyższej subwencyi dla wykończenia rozpoczętej budowy brakujących jeszcze 9 kilometrów dróg, któreto podwyższenie subwencyi zwiększy udział funduszu krajowego w budowie o kwotę 10,843 złr., jest uzasadnione i dlatego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Na wykończenie budowy dróg Przeworsk-Markowa i Przeworsk-Bystrowice na przestrzeni 9 kilometrów, z których 3·500 km. położonych jest w powiecie łańcuckim a 5·500 km. w powiecie jarosławskim podwyższa sią przyznaną uchwałą z dnia 6. lutego 1896 subwencyą 60-procentową do wysokości 75 procent rzeczywistych kosztów budowy.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by w terminach, na jakie stan funduszu subwencyjnego pozwoli, subwencyę tę wypłacił.

III. Koszta eskontu promesy w Banku krajowym nie mają być liczone do kosztów budowy.

We Lwowie, dnia 10. lutego 1898.

Przewodniczący:
J. Męciński m. p.

Sprawozdawca:
Starzyński m. p.

L. S. 1631/98.

Alag 275

Sprawozdanie

Komisyi gminnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie wcielenia gminy „Skole wieś“ do gminy „Skole miasteczko“ w myśl § 96 ust. z d. 3-go lipca 1896 dla miast nieobjętych ustawą z d. 13-go marca 1889 i znaczniejszych gmin.

Wysoki Sejmie!

Rada gminna miasteczka Skole, na posiedzeniu 16-go października 1896 uchwaliła na umotywowany wniosek naczelnika gminy, by celem należytego wykonywania policyi miejscowej, połączyć gminy Skole wieś i Skole miasto w jedną administracyjną gminę; a w razie niezgodzenia się na to połączenie ze strony Skolego wsi, starać się o przymusowe połączenie w myśl § 96 ust. z d. 3-go lipca 1896. Do przeprowadzenia tej uchwały upoważniła Rada swego naczelnika.

Gmina Skole wieś odrzuciła jednak propozycyą dobrowolnego połączenia, a rada gminna na posiedzeniu 6-go listopada 1896 przeszła nad tą propozycyę do porządku dziennego, uznając zamierzone połączenie nietylko jako niepotrzebne, lecz nadto dla rozwoju wsi Skole jako niebezpieczne i zgubne.

Po tej odmowie wniosła zwierzchność gminy Skolego miasta umotywowaną prośbę do Wydziału krajowego z d. 24 kwietnia 1897, o przeprowadzenie dochodzenia celem połączenia przymusowego.

Dochodzenia komisyi delegowanej na miejsce przez Wydział krajowy wykazują, że obie gminy, jak zresztą plan sytuacyjny udowadnia, tworzą jedną zwartą miejscowość położoną w pośród wysokich gór w dolinie rzeki Opór. Zabudowania obu gmin nietylko stykają się i graniczą ze sobą, lecz nadto zabudowania wsi wchodzą klinem między domy miejskie, i odwrotnie.

Niektóre budynki należące do związku gminy miejskiej, okolone są domami do gminy wiejskiej należącemi.

Księgi gruntowe obu gmin są wspólne, wspólne też parafie rzym. kat. i gr. katolicka, wspólna szkoła i wspólne niektóre pastwiska gminne.

Obie gminy tworzą jedną gminę katastralną, jednak terytorya ich nie są zwarte, lecz rozrzucone, częstokroć w małych parcelach. Mieszkańcy posiadają domy i grunta w obu gminach, przeto w sprawach policyi miejscowej podlegają dwom władzom, a komplikacye z tego powodu doprowadzają do tego, że jak zwierzchność Skolego miasta przykładem udowadnia, budujący się musiał u obu zwierzchności gmin starać się o konsens

budowlany; a zauważyć tu należy, że miasto Skole podlega ust. gm. z d. 3-go lipca 1896 i ustawie budowlanej dla miast z d. 4 kwietnia 1889, które ustawy w gminie wiejskiej Skole nie obowiązują.

Ścieki i kanały miasteczka stosownie do naturalnej pochyłości gruntu muszą być ku rzece Opór prowadzone. Między miasteczkiem a rzeką leży wieś Skole, przeto przeprowadzenie takich robót tylko za zezwoleniem zw. gm. wsi Skolego dokonanem być może.

Dodać należy, że Skole położone w blizkości dworca kolei, wśród pięknych gór nad rzeką, staje się miejscowością, do której na letnie mieszkanie coraz licznej przybywają goście, co naturalnie na dobrobyt ludności obu gmin wielki wpływ wywiera. Zwierzchność miasta twierdzi słusznie, że rozwój i przyszłość Skolego, jako miejsca klimatycznego zależy głównie od utrzymania porządku, czystości, od ułatwień komunikacyi, należytego nądzoru nad artykułami żywności, co wszystko do zakresu policyi miejscowej należy.

Tymczasem wykazuje dochodzenie, że właśnie z powodu wykonywania policyi miejscowej przychodzi do licznych zatargów między obiema gminami i ich zwierzchnościami. I tak przeprowadzono spór: o wykonywanie policyi na dworcu kolejowym, o regulamin dla fiakrów, spór prowizoryalny o drogę do lasu miejskiego; spór o pobór szutru i piasku w łożysku rzeki Opór; spór o granice pastwiska; spór o wcielenie nowo zbudowanych domów do tabeli podatkowej; spór o kompetencyę udzielania konsensów budowlanych. Spory takie wytaczane przed wyższe władze, wywołują wyroki przyznające słuszność jednej lub drugiej stronie, w każdym jednak razie spory takie wpływają ujemnie na szybkie i jednolite załatwianie spraw policyi miejscowej.

I tak użala się Zwierzchność gminy miejskiej, że nie może dla dogodności letników stawiać nowych budek kąpielowych nad Oporem, ani też urządzić kładki przez rzekę dla umożliwienia gościom przejścia na drugi brzeg i korzystania z pięknych spacerów, gdyż temu sprzeciwia się zwierzchność gminy wiejskiej; skarzy się, że ta zwierzchność przeszkadza w urządzeniu kanałów i ścieków, nie pozwalając ich prowadzić przez terytoryum wsi, dalej skarzy się, że w obec zrosłego terytoryum nie może należytej kontroli rozciągnąć nad jakością sprzedawanego mięsa. Miasto bowiem posiada rzeźnię, w której pod nadzorem odpowiednich organów bywa oglądane bydło na rzeź przeznaczone, a zwierzchność gminy wiejskiej pozwala na terytoryum swem zabijać bydło liche, z którego mięso bywa do miasta przemycane, — zwłaszcza, że to przemycanie przedstawia pewne korzyści w obec 75% dodatku do podatku konsumcyjnego, które miasto pobiera. Nadto ponosi miasteczko ubytek w tym dochodzie.

Akta wykazują, że nadzór nad włóczęgami, z powodu fungowania dwóch władz różnorzędnych w tej samej miejscowości, nie jest jednolity. I tak w roku 1894 zarządziła zwierzchność gminy miasteczka, wydalenie zbiega z wojska rosyjskiego, Chaima Tabakmanna, relacyonując o nim do c. k. starostwa w Stryju niekorzystnie, jako podejrzanego o kradzież. Tenże Tabakmann, obawiając się wydalenia, przesiedlił się na terytoryum wsi i po kilku dniach uzyskał od zwierzchności gminnej wsi Skolego, chwalebne świadectwo moralności. Te sprzeczne świadectwa dwóch sąsiednich zwierzchności spowodowały zarządzenia dalszych wyjaśnień przez c. k. starostwo.

Podnoszone też były żałoby ze strony miasta na złe wykonywanie policyi sanitarnej we wsi Skole. Podczas epidemii cholery w roku 1892 uchwaliła komisya sanitarna m. Skolego prosić c. k. starostwo, by tejże komisyi poruczonem zostało przeprowadzenie desinfekcyi i w ogóle zarządzeń sanitarnych, także na terytoryum wsi, bowiem we wsi zwierzch. gm. nieudolnie te sprawy traktuje, jak to było podczas pojawienia się ospy we wsi, o czem zwierzchność gminna ani znać do starostwa nie dała, ani też pomocy lekarskiej nie wzywała, lub jakiekolwiek zarządzenia przeciw szerzeniu się epidemii poczyniła.

Wydział krajowy twierdzi, że wobec powyższego stanu rzeczy, o należytem i jednolitem wykonywaniu policyi miejscowej mowy nie ma, a poprawa tylko przez połączenie obu gmin w jedną nastąpić może.

Gdy dobrowolne połączenie się gmin, pomimo interwencyi delegowanej przez Wydział krajowy komisyi nie przyszło do skutku, a rada gminna Skolego wsi na posiedzeniu 27-go września 1897 odmownie się oświadczyła, gdy powody odmowy są, zdaniem Wydziału krajowego błahe, postanowił Wydział krajowy przeprowadzić połączenie gmin na mocy §. 96 ust. z d. 3 lipca 1896 i przedłożył Wysokiemu Sejmowi ustawę, która zarazem ma regulować stosunki majątkowe.

Dla ocenienia istniejących stosunków majątkowych podaje Wydział krajowy następujące daty:

Ludność miasta ch. rzym. kat.	126,	gr. kat. 504,	izrael. 1669,
„ wsi „	132,	„ 888,	„ 284.

Dochody miasteczka według budżetu z r. 1897	4.080 zł.	76 ct.
Wydatki	4.388 „	98 „
Niedobór	1.916 „	68 „
pokryto 6% dodatkiem do podatków bezpośrednich wynoszących	5.534 zł.	28 ct.

Budżet szkolny miasteczka wynosi w dochodach	286 zł.	20 ct.
„ „ „ „ w wydatkach	2.202 „	98 „
Niedobór	1.916 zł.	68 ct.
pokryto 34% dodatkiem do podatków bezpośrednich.		

Budżet zaś w r. 1897 wynosi w dochodach	858 zł.	— ct.
„ „ „ „ „ w wydatkach	1.064 „	— „
Niedobór	206 zł.	— ct.
pokryto 14% dodatkiem do podatków bezpośrednich wynoszących	1.541 „	98 „

Budżet szkolny wsi w r. 1897 wykazuje w dochodach	544 zł.	79 ct.
„ „ „ „ „ „ w wydatkach	813 „	99 „
Niedobór	269 zł.	20 ct.
pokryto 18% dodatkiem do podatków.		

Według inwentarza składa się majątek miasteczka Skolego z następujących części:

Grunta:

las	329 mrg. 1151 □ sąż.
pastwisko w 6 parcelach około	16 mrg.
placów publicznych około	15 mrg.
pastwiska i drogi wspólne z wsią Skole	56 mrg. 825 □ sąż.

Kapitały	2.095 zł.	95 ct.
fundusz ubogich	2.222 „	63 „
rekwizyta ogniowe	2.200 „	— „
sprzęty etc.	736 „	— „

Realności:

rzeźnia wartości	5.000 zł.	przynosi rocznie 1.250 zł. dochodu,
szkoła murowana wartości około	15.000 „	i
iune pomniejsze budynki wartości	820 zł.	

W stanie biernym inwentarza z końcem roku 1896 zapisaną jest reszta niespłaconej pożyczki, zaciągniętej na pokrycie kosztów budowy rzeźni i szkoły w kwocie 11.903 zł.

Las jest ekwiwalentem serwitutowym przyznanym gminie miasteczka Skole i takowy zaintabulowany jest jako majątek gminy. Dochody z lasu używane są łącznie na pokrycie wydatków gminnych, a członkowie gminy nie mają żadnych specyalnych praw.

Inwentarz gminy wsi Skole wykazuje z końcem r. 1896 następujący stan majątkowy:

W gruntach:

lasu około 289 morgów w 8 parcelach*),

*) Przez omyłkę w sprawozdaniu Wydz. kraj. 189 mrg. lasu, zamiast 289.

łąk około 16 morgów w 9 parcelach,
pastwisk około 36 „ w 8 „

Realności:

Dom na kancelaryę urz. gm. i szopa na rekwizyta ogniowe wartości 800 złr.

W kapitałach:

dwa zapisy długu państwa na kwotę . . . . 1.650 złr. opiewające,
książeczka kasy oszczędności w Stryju . . . . 100 „
3 książeczki kasy oszczędności we Lwowie . . . 6.000 „ pochodzące ze sprzedaży lasu gminnego przeprowadzonej w drodze licytacyi przez Wydział powiatowy,
fundusz ubogich . . . . . 115 złr. 38 ct.,
rekwizyta ogniowe i sprzęty wartości . . . . 623 „ — „

Stan bierny żaden.

Lasy wsi Skolego są ekwiwalentem serwitutowym, przyznanym na własność gminy i zaintabulowane jako majątek gminy. Członkowie gminy nie mają żadnych praw i dopiero w r. 1896 uchwaliła rada gminna wydawać członkom gminy corocznie drzewa budulcowego na reparacye budynków po 10 sztuk za opłatą od sztuki po 50 ct., zaś na nowe budynki sztukę po 1 złr., bez określenia jakości sztuki.

Bilans majątku gminy Skole miasto po strąceniu stanu biernego z końcem r. 1896 wynosi . . . . . 20.153 złr. 12 ct.

Bilans majątku gminy Skole wieś z końcem r. 1896 wynosi 15.109 „ — „

Wydział krajowy sądzi, że mimo niewielkiej różnicy w stosunkach majątkowych obu gmin i mimo okoliczności, że połączona gmina zmuszoną będzie porobić znaczniejsze wkłady celem uporządkowania wcielonej gminy — należy ze względów słuszności i sprawiedliwości uczynić pewne koncesye na rzecz członków wsi Skolego; proponuje przeto w przedłożonej ustawie:

a) Prawo poboru drzewa budulcowego i opałowego po zniżonych cenach dla członków gm. wiejskiej.

b) Utworzenie z kapitałów wsi Skolego kasy pożyczkowej wyłączni edla jej członków dotychczasowych.

c) Postanowienie, by dochody z rzeźni, będącej własnością Skolego miasta, używane były wyłącznie na spłatę istniejących długów.

d) By dotychczasowe używanie pastwisk gminnych pozostało niezmienione.

Przeciw proponowanemu przez Wydz. kraj. połączeniu wnieśli członkowie gminy Skolego wsi, jak też i gmina wiejska, petycye do Wysokiego Sejmu z prośbą, o odrzucenie projektu ustawy, ewentualnie o zarządzenie przed powzięciem uchwały, ponownych dochodzeń. Petycye te zostały komisyi gminnej przydzielone.

Zarzuty przeciw połączeniu w petycyach podniesione opierają się przedewszystkiem na twierdzeniu, że w miasteczku Skole wykonywanie policyi miejscowej jest niedołężne, gdy przeciwnie gmina Skole wieś wykonuje tę policyę wzorowo, że przeto w danym wypadku nie należy zastosować § 96 ust. z d. 3 lipca 1896, gdyż jest problematycznem twierdzenie, jakoby przez połączenie gmin, uepszoną została policya miejscowa, a raczej przypuścić można przeciwnie.

Fakt licznych sporów pomiędzy zwierzchnościami tłómaczą petycyonujący tylko potrzebą obrony przed agresywnem postępowaniem Zwierzchości gm. miasta. W utyskiwaniu miasta na niemożliwość przeprowadzenia kanalizacyi z powodu rzekomych przeszkód stawianych, upatruje gmina wiejska tylko niedołęstwo gminy miejskiej, bowiem ścieki można przeprowadzić wzdłuż gościńca rządowego, a gdzie konieczność wymaga, mogą być kanały za zgodnem porozumieniem się przez terytoryum wsi prowadzone — czemu ta gmina przeszkód stawiać nie zamierza.

Gmina wsi Skolego zaprzecza, jakoby odbywało się przemycanie mięsa ze wsi do miasta, zaprzecza podanym faktom stawiania domów po połowie na terytoryum gminy miejskiej i wiejskiej, — wyszczególnia wkłady i urządzenia tyczące się wykonywania policyi we wsi, twierdząc przytem, że miasteczko Skole na cele te nic prawie nie łoży. Petenci obawiają się, że z chwilą połączenia gmin, fundusze i siły robocze teraźniejszej gminy wiejskiej będą obracane wyłącznie na korzyść miasteczka, a wszelkie dotychczasowe

porządki we wsi zostaną zaniedbane; obawiają się, że przy nowych wyborach połączonej gminy, zostaną mieszkańcy wsi przez liczebnie silniejszych mieszkańców miasta majoryzowani.

Następnie podnosi gmina wsi Skolego zarzuty co do przedstawionego przez Wydział krajowy stanu majątkowego Skolego miasta, twierdzi zatem, że wieś posiada więcej lasów jak Wydz. kraj. przedstawił; że wartość rzeźni stanowiącej własność miasta jest za wysoko podana, że szkoła nie należy wyłącznie do majątku miasta, gdyż na jej budowę składały się też gmina wiejska i obszar dworski, że przeto w wartości szkoły co najwyżej kwota 10.000 złr. do stanu majątkowego miasteczka pobieraną być może; że kapitał 2.095 złr. 35 ct. jest zakwestyonowany ze strony wsi, gdyż pochodzi ze sprzedaży wspólnych gruntów; że fundusz ubogich za wysoko jest podany; wreszcie, że miasto Skole ma dług w kwocie 3.000 złr. zaciągnięty na urządzenie ochotniczej straży ogniowej, który to dług nie został w stanie biernym inwentarza wykazany.

Porównując stan majątkowy miasta ze stanem majątkowym wsi Skolego, dochodzi gmina wiejska do konkluzyi, że gdy majątek wsi wynosi około 18.000 złr., to majątek miasta po strąceniu długów zchodzi do zera

Z kolei przeprowadza petycya gminy krytykę projektowanej przez Wydział krajowy ustawy i twierdzi, że jakkolwiek Wydział krajowy czując krzywdę wyrządzoną gminie wiejskiej przez połączenie, stara się natomiast zabezpieczyć pewne korzyści dla członków tejże, to korzyści te w obec projektowanej ustawy są problematyczne. Petenci nie upatrują w postanowieniach ustawy Art. II c. należytej gwarancyi, że kapitały kasy pożyczkowej będą wyłącznie służyć na pożyczki dla mieszkeńców wsi, gdyż niejasnem jest od kiedy rozpoczyna się półroczny termin oczekiwania na zgłosić się mającego o pożyczkę, raczej — mówi petycya — powinnaby kasa ta zostawać pod zarządem wybranym przez mieszkańców dotychczasowej wsi Skolego.

Postanowienia dotyczące użytkowania pastwisk gminnych nie podobają się też gminie wiejskiej, która jednak życzeń swych w tym względzie nie objawia.

Wreszcie twierdzą petenci, że jakkolwiek wysunięto względy policyjne na plan pierwszy, to w rzeczywistości rozchodzi się głównie o zajęcie majątku wsi przez gminę miejską.

Komisya gminna zbadawszy sprawę, podziela w zupełności zapatrywanie Wydziału krajowego, że przy obecnych stosunkach jednolite i należyte wykonywanie policyi miejscowej jest wadliwe i bardzo utrudnione, a dla poprawienia tego stanu, należy połączyć gminę wiejską Skolego z gminą Skolego miasteczka. Zapatrywanie to popiera również c. k. Starostwo w Stryju odezwą swą z d. 19. stycznia 1898, wyrażając: że połączenie obu gmin w jedną administracyjną gminę ze względów wykonywania policyi sanitarnej budowlanej, dozoru nad obyczajnością publiczną i bezpieczeństwa publicznego jest nietylko wskazanem, lecz nawet niezbędnem.

Komisya nie wchodząc w to, czy zachodzące liczne spory między zwierzchnościami obu gmin spowodowane zostały niesłusznem postępowaniem jednej lub drugiej zwierzchności, konstatuje, że spory takie często zachodzą, a przybierają nawet ostry charakter. Spory takie dwóch równorzędnych władz, urzędujących na niewielkiem a zrosłem terytoryum, bezsprzecznie paraliżować muszą szybkie i jednolite wykonywanie policyi miejscowej.

Nie jest też zadaniem komisyi oceniać, która z gmin lepiej zadania policyi wykonuje, jak tego pośrednio domaga się w petycyi gmina wsi Skolego. Komisya sądzi, że wykonywanie policyi miejscowej w obu gminach jest i musi być wadliwe, jak długo połączenie się gmin nie nastąpi.

Że we wsi Skole nie najlepiej sprawy policyjne mogą być załatwiane i że gmina niewiele na te cele łoży, dowodzi budżet tejże z r. 1896, w którym jest pozycya 180 złr. na opłacenie w jednej osobie: policyanta, posłańca, polowego i leśnego, wreszcie pozycya 60 złr. na przybory pożarne i 20 złr. na sprawienie latarń. Zresztą nic na cele policyi miejscowej nie jest preliminowane. Dopiero w roku 1897 są oddzielne kwoty na policyanta, leśnego i polowego wstawiane w budżet. Zapewne, że kwoty te coś znaczą, lecz bynajmniej nie odpowiadają potrzebom miejsca klimatycznego, jakiem się Skole staje; a niczem nie jest poparte naprowadzone w petycyi twierdzenie, że gmina wiejska własnego utrzymuje lekarza. Wreszcie fakt, że pisarz gminny tylko rankami i wieczorami w kancelaryi gminnej przebywa, a naczelnik gminy czytać ani pisać nie umie, nie przyczynia się dodatnio ku załatwianiu spraw.

W miasteczku Skole wykonywanie policyi miejscowej, jak to dochodzenie Wydziału krajowego wykazuje, także należycie załatwianem być nie może. Przyznać jednak trzeba, że na te cele miasteczko więcej od wsi łoży, przeznacza bowiem w budżecie z r. 1897 na lekarza 600 złr. na 3 policyantów 614 złr., na wartę nocną 180 złr., na przybory pożarne 182 złr., oświetlenie 220 złr., upiększenie miasta 350 złr., razem przeto 2.146 złr. Gmina miejska utrzymuje też kosztem 500 złr. pisarza gminnego stale w urzędzie gminnym zatrudnionego.

Nie można też przypuścić, by rada gminna i zwierzchność połączonej gminy zaniedbywały dotychczasową wieś Skole. Wszakże i mieszkańcy miasteczka posiadają domy i grunta w gminie wiejskiej, przeto radni, mieszkańcy miasta, w swym własnym dobrze zrozumianym interesie zarówno o rozwój wsi dbać będą. Wreszcie prostuje komisya naprowadzone w petycyi twierdzenie, że gmina Skole miasto ma dług 3.000 złr. zaciągnięty na założenie straży ogniowej. Zaciągniętą została pożyczka tylko w kwocie trzysta złr. w roku 1894 na sprawienie sikawki. Z tej pożyczki pozostają do spłacenia tylko 4 raty półroczne po 26 złr., które znajdują pokrycie w pozycyi budżetu na rekwizyta ogniowe.

Komisya gminna oceniając proponowany przez Wydział krajowy sposób uregulowania stosunków majątkowych połączonej gminy, sądzi, że takowy jest słuszny i na takowy w zasadzie się zgadza. Tak założenia kasy pożyczkowej z kapitałów Skolego wsi, mającej służyć wyłącznie dla jej dotychczasowych członków, jak też przyznanie prawa poboru drzewa po zniżonych cenach, jest życzeniem gminy Skolego wsi, przeto pod tym względem czyni się jej zadość. Pozostawienie w dotychczasowem używaniu pastwisk gminnych nie czyni ujmy żadnej, ani mieszkańcom miasteczka, ani też wsi i zapobiega możliwym sporom i żałobom wzajemnym w razie wspólnego użytkowania tych pastwisk.

Komisya sądzi, że należy uwzględnić podniesione w petycyi gminy wsi Skolego życzenie. Mianowicie proponuje komisya zmianę w przedłożonej przez Wydział krajowy ustawie w Art. II. c, a to, by zarząd kasy gminnej, przeznaczonej dla mieszkańców wsi Skolego, jakkolwiek pod nadzorem zwierzchności połączonej gminy, spoczywał w ręku komitetu wybranego przez członków dotychczasowej gminy wiejskiej. Uchyla też komisya zastrzeżenie, że w razie niezgłoszenia się o pożyczkę do pół roku członka gminy wiejskiej, może być ta pożyczka członkowi gminy miejskiej udzieloną. Wreszcie czyni komisya dodatek, by użycie tak kapitału, jak też odsetek kasy pożyczkowej, na cele gminy połączonej w razie takiej uchwały rady gminnej, mogło nastąpić tylko za zgodą zarządzającego kasą komitetu.

Tym sposobem komisya sądzi zabezpieczyć wyłączne korzystanie z dobrodziejstwa kasy zaliczkowej członkom gminy wiejskiej, a istnienie i wzrost tej kasy zabezpieczyć na tak długo, jak tego mieszkańcy dotychczasowej gminy wiejskiej życzyć sobie będą.

Komisya nie może pominąć milczeniem podniesionego w petycyi zarzutu, że połączenie gmin zmierza raczej do zabrania znacznego majątku wsi przez gminę miejską, jak do poprawy policyi miejscowej. Nie wliczając bowiem do zakładowego majątku gmin wartości szkoły, jako nie przynoszącej dochodu, co zresztą na niekorzyść gminy miejskiej w zestawieniu wychodzi, nie wliczając do zestawienia wartości gruntów, których wartość w jednej i drugiej gminie jest prawie równą, nie wliczając kapitału przeznaczonego projektem ustawy na założenie kasy pożyczkowej wyłącznie dla członków gminy wiejskiej, okazuje się, że gminy teraźniejsze wniosą do połączonej gminy prawie równe majątki:

Gmina miasteczka Skole wniesie kapitału	2.095	złr.	35 ct.
Fundusz ubogich	2.222	„	63 „
Rekwizyta ogniowe i sprzęty	2.936	„	— „
Rzeźnia przynosząca 1.250 złr. dochodu wartości . . .	5.000	„	— „
Razem .	12.253	złr.	98 ct.
Od tego stan bierny z końcem r. 1896	11.903	„	— „
Pozostaje .	350	złr.	98 ct.
a po spłaceniu rat pożyczki z końcem roku 1897 około . .	1.200	„	— „

Gmina wsi Skole wniesie kapitału . . .	150	złr.
Fundusz ubogich	115	„
Kancelarya gminna i szopa	800	„
Rekwizyta i sprzęty	622	„
Razem .	1.687	złr.

Zauważyć tu należy, że gmina wiejska oddaje do wspólnego majątku las obciążony serwitutem wydawania jej dotychczasowym członkom budulcu i opału po zniżonej o 50% cenie i że po spłacie długów, które proponowana ustawa zabezpiecza, pozostanie znaczny dochód z rzeźni, mogący służyć na pokrycie wydatków gminnych.

Komisya gminna wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

II. Tym sposobem zostają załatwione petycye gminy i członków wsi Skolego L. 674, 675.

Lwów 10. lutego 1898.

Przewodniczący:
Jaworski.

Sprawozdawca:
Mikołaj Torosiewicz

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wcieleniu wsi Skolego do miasteczka Skolego stosownie do postanowień § 96 ustawy krajowej z dnia 3. lipca 1896 (Dz. ust. kraj. Nr. 51 z 1896).

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

Art. I.

Gmina wsi Skolego, powiatu Stryjskiego, zostaje do gminy miasteczka Skolego tegoż powiatu wcieloną w myśl postanowień § 96 ustawy z d. 3. lipca 1896 (Dz. ust. kr. Nr. 51).

Art. II.

Tak ruchomy i nieruchomy majątek, jak i dobro obu gmin łączy się w jedną całość i uzyskane dochody z takowych służyć będą na pokrycie wydatków gminnych, jak niemniej zobowiązań pozostałych po obu gminach.

Od powyższej zasady ustanawia się następujące wyjątki:

a) Członkom gminy dotychczasowej gminy wsi Skolego służyć będzie prawo pobierania drzewa budulcowego z lasów dotychczasowej wsi Skolego na naprawę ich własnych budynków, tudzież drzewa opałowego, wyłącznie na opał ich własnych budynków po zniżonej cenie o 50% taryfy lasowej.

b) Na spłatę długu miasteczka Skolego, wykazanego w inwentarzu tegoż miasteczka w kwocie 11.903 złr. 86 ct. użyty być ma dochód ze rzeźni, będącej dotychczas własnością miasteczka.

c) Kapitał 6.000 złr. będący własnością wsi Skolego ulokowany na książeczkach kasy oszczędności we Lwowie Nr. 89036, 89038 i 89044 a znajdujący się w depozycie Wydziału powiatowego, jak niemniej zapis długu państwa w d. 1 lutego 1895 L. 179013 na 1.600 złr., będący własnością wsi Skolego, użyte być mają na założenie kasy pożyczkowej dla członków dotychczasowej wsi Skolego pod zarządem komitetu wybranego przez członków dotychczasowej gminy wsi Skolego i pod nadzorem zwierzchności gminnej. Użycie kapitałów lub odsetków kasy pożyczkowej na inne cele nie może nastąpić bez zezwolenia komitetu zarządzającego kasą.

d) każda z połączonych gmin zostaje przy swoich prawach użytkowania pastwisk gminnych, tak samo pozostają nienaruszone prawa do użytkowania wspólnych pastwisk.

Art. III.

Niniejsza ustawa wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia i w tym czasie mają być obie rady gminne rozwiązane, tymczasowy zarząd połączonych gmin ustanowiony i wybory do rady gminnej połączonych gmin rozpisane.

Art. IV.

Wykonanie ustawy poruczam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ls. 1753|1898.

Aleg 276

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o wniosku posła Okuniewskiego tudzież petycyi Wydziału powiatowego w Kosowie o przyjęcie drogi powiatowej Kosów - Żabie z przedłużeniem do stacyi kolejowej w Worochcie na fundusz krajowy.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 14 stycznia 1898, został wniosek posła Okuniewskiego o uznanie drogi powiatowej Kosów-Żabie wraz z przedłużeniem do stacyi kolejowej w Worochcie za drogę krajową, odesłanej do Komisyi drogowej do rozpatrzenia.

W myśl powyższej uchwały, Komisya drogowa ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie.

Powiat Kosowski należy pod względem zajmowanej powierzchni do największych w kraju, przestrzeń bowiem jego wynosi 1920 km□. Ludności posiada powiat stosunkowo bardzo niewiele bo zaledwo 77.000, a ludność ta bardzo uboga, czego dowodem mała wydatność centa dodatków do podatków, która w powiecie tak dużym dochodzi zaledwo do 650 złr.

Pod względem środków komunikacyi jest powiat Kosowski rzeczywiście w opłakania godnym stanie, gdyż nie posiada ani kolei, ani dróg krajowych, a jedynie w północnej części przecina powiat poprzecznie droga rządowa 23 km. długa.

Powyższe okoliczności uwzględnił już Wysoki Sejm uchwałami swojemi z lat poprzednich.

Uchwałą bowiem z dnia 9. maja 1893. przyznaną została powiatowi Kosowskiemu na budowę drogi z Kosowa do Jasionowa subwencya w wysokości 70% rzeczywistych kosztów budowy; zaś uchwałą z dnia .... 1896, subwencya ta podniesioną została do wysokości 75%.

Będąca obecnie w budowie droga z Kosowa do Jasionowa ma długości 23 km. z czego 7 km. już ukończonych zaś 16 km. pozostaje do budowy. Przestrzeń między Jasionowem a Żabiem wynosi 10 km. — Koszta budowy tej drogi, z powodu ogromnych trudności terenu, z powodu wielkiej ilości kosztownych mostów na wijącej się wzdłuż drogi górskiej rzece Rybnicy, a nadto z powodu niezbędnej potrzeby murów oporowych dla zabezpieczenia usuwania się gór, są niesłychanie wysokie, bo

wynoszą między 12 a 14 tysięcy złr. za 1 km. — Że koszta budowy takiej drogi przenoszą siły powiatu tak ubogiego jak powiat Kosowski, to nie ulega wątpliwości.

Również nie ulega wątpliwości, że w interesie powiatu leży, aby budująca się obecnie droga nie kończyła się w Jasionowie, ale była doprowadzoną aż do Żabiego. Miejscowość ta bowiem liczy kilka tysięcy mieszkańców, jest siedzibą Sądu, Urzędu podatkowego, Notaryatu i już z tego względu, a niemniej także i ze względów handlowych w ciągłej styczności z Kosowem pozostaje.

Lecz także i z innych powodów połączenie Kosowa z Żabiem nie byłoby bez znaczenia. Żabie i w pobliżu leżący Burkut ze swemi mineralnemi źródłami, jest już dzisiaj pomimo bardzo uciążliwej komunikacyi, odwiedzane przez ludzi szukających w górskiem powietrzu ulgi w cierpieniach. Ruch ten bez wątpienia bardzoby się zwiększył, gdyby przystęp do owych okolic był ułatwiony.

Poseł Okuniewski żąda w swoim wniosku również przedłużenia drogi z Żabiego do stacyi kolejowej w Worochcie, na której to przestrzeni obecnie żadna droga nie istnieje.

Żabie oddalone jest obecnie od stacyi kolejowej w Kołomyi o 70 km., zaś od stacyi kolejowej w Żabłotowie o 60 km. — Przez połączenie Żabiego z Worochtą zbliżyłaby się ta miejscowość znacznie do kolei, gdyż droga między Żabiem a Worochtą byłaby w przybliżeniu około 20 km. długą.

Komisya drogowa pozwala sobie jednak zrobić uwagę, że w razie zbudowania drogi do Żabiego, droga z Żabiego do Worochty miałaby wszelkie cechy dojazdu kolejowego i mogłaby być jako droga dojazdowa wybudowaną.

To są uwagi, które Komisya drogowa nad wnioskiem posła Okuniewskiego, tudzież równocześnie wniesioną, a zupełnie z wnioskiem tym równobrzmiącą petycyą Wydziału powiatowego w Kosowie, pozwala sobie Wysokiemu Sejmowi przedłożyć.

Stanowczo jednak wniosku tego załatwić Komisya drogowa nie może, jest bowiem zdania, że tworzenie nowych dróg krajowych może się odbywać jedynie na podstawie ścisłych badań całą sieć dróg mających na względzie.

Z tego powodu Komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wniosek Posła Okuniewskiego tudzież petycyę Wydziału powiatowego w Kosowie o przyjęcie drogi powiatowej Kosów-Żabie z przedłużeniem do stacyi kolejowej w Worochcie na fundusz krajowy, odsyła się, w myśl rezolucyi zawartej przy sprawozdaniu Komisyi drogowej o czynnościach Departamentu czwartego, dnia 8 lutego 1898 r. uchwalonej, Wydziałowi krajowemu do zbadania i załatwienia.

Lwów, dnia 11. lutego 1898.

Za Przewodniczącego:
Sala.

Sprawozdawca:
Witołd Niezabitowski.

L. S. 123|97.

Alex 277

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o petycyach licznych nauczycieli i gron nauczycielskich w sprawie zrównania płac nauczycieli z płacami urzędników państwowych, zniżenia lat służby, zniesienia internatów przy Seminaryach nauczycielskich, zmniejszenia liczby godzin pracy itp.

Wysoki Sejmie!

W bieżącym roku, również jak w przeszłym, wpłynęło do Sejmu i zostało przydzielonych Komisyi szkolnej mnóstwo petycyi od pojedyńczych nauczycieli, oraz dużo zbiorowych równobrzmiących, podpisanych przez mniej lub więcej liczne grono nauczycielskie. Większość tych petycyi stawia postulata zbyt daleko idące, a tem samem niewłaściwe. Główniejsze z tych żądań są: Zrównanie płacy nauczycieli ludowych z płacą urzędników państwowych XI., X. i IX. rangi; zniesienie internatów przy seminaryach nauczycielskich; zniżenie lat służby, uprawniających do emerytury na 35, a nawet na 30 lat; zniesienie konferencyi nauczycielskich, również tajnej kwalifikacyi — a wreszcie zmniejszenie liczby godzin zatrudnienia tygodniowego z 30 na 24 godzin.

Komisya szkolna znajduje, że nauczyciele ludowi dążąc do otrzymania charakteru urzędniczego, zapoznają ważność swego powołania i stanowiska społecznego, a tem samem ujmę mu czynią. Uchwała z dnia 31. stycznia r. 1896. i świeżo powzięta uchwała przez Wysoki Sejm regulująca lata służby nauczycieli, załatwiły główne potrzeby stanu tego. Wreszcie Rada szkolna krajowa rozporządzeniem z dnia poleciła Radom szkolnym okręgowym, ażeby z końcem każdego roku szkolnego zbadały, o ile służba nauczycieli w ciągu tego roku była skuteczną, a nauczycielom, których służba z ich winy była nieskuteczną, oznajmiały to osobnym reskryptem, wskutek tego kwalifikacya nauczycieli w najważniejszym punkcie stała się jawną.

Jeżeli pensye nauczycieli ludowych w innych krajach, ekonomicznie bogatszych od naszego, są wyższe, to też warunki codziennego życia są tam trudniejsze, a zresztą siła podatkowa mieszkańców tych krajów niewątpliwie większa. Żądanie zaś zniesienia internatów przy seminaryach nauczycielskich sprzeciwia się wprost woli Sejmu, który wręcz przeciwne zajął w tej sprawie stanowisko i uchwałą z dnia 12. lutego 1897 polecił Wydziałowi krajowemu corocznie, o ile na to fundusze zezwolą, wstawiać do budżetu znaczniejsze kwoty, celem nabywania domów dla urządzania internatów dla kandydatów stanu nauczycielskiego.

Występowanie przeciwko konferencyom nauczycielskim i żądanie obniżenia godzin zajęcia tygodniowego, wkraczają w atrybucye władz przełożonych szkolnych,

a również jak żądania emerytury już po 30 latach służby, muszą zbyt niekorzystne wywołać wrażenie, bo nie świadczą dodatnio ni o dostatecznem pojmowaniu obowiązków służbowych, ni swego powołania u tych nauczycieli, którzy podobne petycye podpisują.

Byłoby przeto do życzenia, żeby stan nauczycieli ludowych powstrzymał się nadal od wszelkich podobnych niewłaściwych wystąpień.

Reprezentacya kraju musi się liczyć z ogólnem położeniem ekenomicznem i jej ofiarność nie może przekraczać granic możności. Srogie klęski elementarne i w roku bieżącym zagrażający głód wielu okolicom kraju naszego wymagają coraz nowych, jak najdalej idących ofiar, a tem samem wielkiej przezorności budżetowej.

O tem wszystkiem nauczyciele ludowi wiedzieć i nie zapominać powinni.

Z powyższych względów Komisya szkolna wnosi:

Sejm przechodzi do porządku dziennego nad następującemi petycyami:

Do liczby 123, 126, 131, 180, 181, 182, 183, 402, 429, 496, 497, 499, 501, 509, 515, 596, 599, 707, 711, 712, 713, 714, 715, 717, 722, 801, 933, 934, 935, 938, 1030, 1032, 1096, 1186, 1187, 1212, 1379, 1380, 1381 i 1492.

Natomiast wnosi:

Sejm odstępuje petycye do l. 510. Józefa Adlera, do l. 516. Leopolda Kurdowskiego, do l. 1099. Grona nauczycieli z Uszania dolnego i do l. 1188. Stanisława Jakubowskiego c. k. Radzie szkolnej krajowej do zbadania i załatwienia, petycye zaś do l. 503, 1184 i 1328 odrzuca jako sprzeciwiające się istniejącym ustawom.

Wreszcie Sejm poleca Wydziałowi krajowemu petycę do l. 518 Maryi Szafraniec, wdowy po nauczycielu, do l. 400. Romana Sygnarskiego chorego nauczyciela, do zbadania i uwzględnienia w drodze łaski — również petycyę do l. 517. Jana Benescha dziada i opiekuna Maryi Demczuk, nieletniej sieroty po nauczycielu, poleca Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania z tym dodatkiem, aby przedłożył na przyszłej sesyi sejmowej w tej sprawie odpowiedni wniosek, tymczasem zaś sierotę jednorazowym datkiem z rozporządzalnych funduszów zaopatrzył.

Lwów, dnia 16. lutego 1898.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Cielecki.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. W. 11.101/98.

Aleg 278

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim.

Wysoki Sejmie!

W przedłożonem na bieżącej sesyi sprawozdaniu o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych mieliśmy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu decyzyę c. k. Ministerstwa rolnictwa co do uzupełnienia obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim, które w myśl uchwalonego przez Wysoki Sejm dnia 30. stycznia 1896 projektu ustawy miało być wykonane w drodze przedsiębiorstwa powiatowego subwencyonowanego przez kraj i państwo w ciągu lat ośmiu począwszy od roku 1897. Mianowicie w reskrypcie z d. 16. maja 1897. l. 10.823, zażądało c. k. Ministerstwo rolnictwa podwyższenia niwelety wału nadwiślańskiego, która w projekcie obliczona została właśnie wedle wskazówek tego samego Ministerstwa zawartych w reskrypcie z d. 14. września 1894. l. 8.967, oraz zmiany trasy wału nadwiślańskiego w myśl uchwał powziętych w międzyczasie przez Komisyą międzynarodową dla regulacyi Wisły z r. 1896, które to zmiany spowodowałyby wedle obliczenia kraj. biura melioracyjnego podwyższenie preliminowanej sumy kosztorysowej z 897.400 zł. na 1,019.300 zł. w. a.

Na wystósowane w tej sprawie odezwą naszą z d. 15-go listopada, 1897. l. 35.236. przedstawienie otrzymaliśmy w której drodze na wczorajszem posiedzeniu wieczornem Wys. Sejmu od JWgo komisarza rządowego reskrypt c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 2-go lutego, 1898. l. 1.007/177, w którym to Ministerstwo na podstawie opinii ministeryalnego departamentu wodnego oświadcza, że się zgada na przyjętą w projekcie niweletę wału i pierwotną sumę kosztorysową 897.400 zł. w. a., żąda jednakże opuszczenia w §. 1. uchwalonego, przez Wys Sejm w r. 1896. projektu ustawy terminu rozpoczęcia robót w r. 1897, który już obecnie nie może być dotrzymanym, zamieszczenia w §. 2. postanowienia o zmianie trasy w myśl uchwały Komisyi międzynarodowej z r. 1896, oraz w §. 4. postanowienia o terminie i czasie trwania budowy, który ma być oznaczony przez Wydział krajowy w porozumieniu z Administracyą państwa.

Zarazem nadmieniło c. k. Ministerstwo rolnictwa, że ze względu na wielkie obciążenie państwowego funduszu melioracyjnego nie wstawi pierwszej raty zasiłku państwowego do preliminarza tego funduszu na r. 1898, jak to w reskrypcie z d. 16. maja 1897. l. 10.823. zapowiedziało, lecz dopiero do preliminarza na rok 1899. w kwocie 10.000 zł. w. a. i to pod warunkiem, jeżeli wniesiony przez c. k. Rząd na ostatniej sesyi Rady państwa projekt ustawy o podwyższeniu dotacyi państwowego funduszu melioracyjnego do 1,000.000 zł. w. a. rocznie uzyska konstytucyjne zatwierdzenie.

Jakkolwiek w obec powyższej decyzyi projekt ustawy o uzupełnienie obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim dopiero w r. 1899 tj. po uchwaleniu przez Wys. Radę państwa pierwszej raty zasiłku państwowego może być przedłożony do najwyższej sankcyi, to jednak wyraziło c. k. Ministerstwo rolnictwa życzenie, aby żądane zmiany projektu ustawy dotyczącego tego obwałowania, zostały przez Wysoki Sejm, na bieżącej sesyi uchwalone.

Czyniąc zadość temu życzeniu, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać:

Al. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. projekt ustawy o uzupełnienie obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 19. lutego 1898.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozd. Wydz. kraj l. 11.10198.

U s t a w a

z dnia . . . . . o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Uzupełnienie obwałowania Wisły i Wisłoki w powiecie Mieleckim ma być wykonane jako przedsiębiorstwo wymienionego powiatu, subwencyonowane z funduszu krajowego.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt Wydziału krajowego z r. 1895 ze zmianami trasy wałów, wprowadzonemi przez Ministerstwo rolnictwa w myśl uchwał komisyi międzynarodowej dla regulacyi Wisły, który to projekt preliminuje koszta budowy na 897.400 zł. w. a.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu budowy.

Fundusz budowy ma być utworzonym:

a) z datku funduszu krajowego w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

b) z datku państwowego funduszu melioracyjnego w myśl §. 6. ust. 2. i §. 4. ust. 2. a) ustawy z dnia 30. czerwca 1884 Dz. u. p. Nr. 116. z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów;

c) z datku powiatu Mieleckiego w wysokości dwudziestu procent preliminowanych kosztów.

§. 4.

Termin rozpoczęcia i czas trwania budowy, tudzież wysokość i termina płatności corocznych rat datków kraju, państwa i powiatu Mieleckiego oznaczy Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 5.

Dla otrzymania wykonanych robót ma być utworzonym oddzielny fuudusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1) z dochodów uzyskanych z wydzierżawiania wałów ochronnych;

2) z grzywien nakładanych za przekroczenia wodne przy tem przedsiębiorstwie w myśl art. I. ustawy z dnia 10. czerwca 1892 Dz. u. kr. Nr. 43;

3) z corocznych datków kraju i powiatu Mieleckiego.

Dalsze postanowienia co do wysokości datków krajowych i powiatowych na konserwacyą, organizacyi obrony grobel i innych zarządzeń potrzebnych dla utrzymania wykonanych budowli wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego po skończeniu budowy.

§. 6.

Wykonanie robót, oraz zarząd funduszu budowlanego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, któremu też podobnie jak i Wydziałowi powiatowemu w Mielcu przyznanym zostaje wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania państwowych organów technicznych, określi rozporządzenie wykonawcze, które ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 7.

Z wejściem w życie niniejszej ustawy obejmie Wydział krajowy zarząd konserwacyi robót wykonanych przez spółki wodne przy regulacyi odpływu wód między Wisłoką a drogą krajową Dębicko-Tarnobrzeską (w myśl ustawy z dnia 13. maja 1885 Dz. u. kraj. Nr. 35), tudzież przy regulacyi Starego Brnia z dopływami (w myśl ustawy z dnia 1. lipca 1886. Dz. u. kraj. Nr. 67).

Spółki wymienione mają być rozwiązane, skoro wypełnią swe zobowiązania względem osób trzecich.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

L. S. 1791/98

Alog 279

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie zniżenia lat służby nauczycieli szkół ludowych.

Wysoki Sejmie!

Skutkiem wniosku p. Soleskiego, zmierzającego do obniżenia nauczycielom ludowym lat służby z 40 na 35, uchwalił Wysoki Sejm dnia 17-go lutego 1897 r. w myśl przedstawienia komisyi szkolnej, następujący wniosek:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał, jak oddziała na fundusz krajowy oraz jakie zmiany ustaw dotychczasowych przyjęcie wniosku posła Soleskiego spowoduje i sprawozdanie swe na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył".

W wykonaniu tego polecenia Wysokiego Sejmu odniósł się Wydział krajowy pismem z dnia 29 maja 1897 LW. 12.822 do c. k. Rady szkolnej krajowej z prośbą o udzielenie dat i fachowej opinii, któremu Rada szkolna udzieliła w odpowiedzi pismem z dnia 12-go grudnia 1897 r., uzupełnionej na żądanie Wydziału krajowego pismem z dnia 31-go grudnia 1897 r. i następnie z dnia 13. stycznia 1898 r.

Opinia Rady szkolnej i załączone wykazy zawierają materyał, który dokładnie wskazuje, jak oddziała na fundusz krajowy ewentualne zniżenie lat służby nauczycielskiej z 40 lat na 35 lat, a mianowicie:

1. Przyjęcie zasady, że czas trwania służby zniża się z 40 lat na 35 lat, wskutek czego za każdy rok służby nauczycielskiej przyznać należy zamiast $^1/_{40}$ jak dziś $^1/_{35}$ część poborów — pociąga za sobą z tego tytułu wzrost wydatków rocznie około 3000.

2. Krótszy bo 35 lat trwający okres służby nauczycielskiej pociągnie za sobą następujące konsekwencye:

Według obliczeń Rady szkolnej jest 10[illegible] takich nauczycieli i nauczycielek, którzy w r. 1898 ukończą 35 rok służby, którzy zatem mogliby w danym razie skorzystać z ustawy i przejść w stan spoczynku. Według dotychczasowego doświadczenia Rady szkolnej połowa nauczycieli skorzystałaby z tego prawa i przeszłaby w stan spoczynku po 35 latach służby z pełną emeryturą.

Przyjmując za podstawę obliczenia fakt, że nauczyciel najniższej klasy płac po wysłużeniu pełnych lat służby otrzymuje emeryturę 650 zł. (400 zł. płacy + 250 zł. kwinkweniów), nauczyciel zaś szkoły wydziałowej najwyższej klasy płac otrzymuje pełną emeryturę 1.150 zł. (900 zł. płacy + 250 zł. kwinkweniów), oznacza Rada szkolna średnio emeryturę pełną nauczyciela z uwzględnieniem ewentualnego dodatku za kierownictwo (50 zł. — 200 zł.) na co najmniej 750 zł. rocznie.

Licząc tedy 54 nauczycieli ze średnią emeryturą 750 zł. otrzymamy roczny wydatek 40.500 zł.

Całkowity tedy wydatek roczny, połączony ze zniżeniem lat służby nauczycielskiej z 40 na 35, wyniesie około 43.500 zł.

Na pytanie, o ile służba nauczycielska jest niszczącą zdrowie i jaki procent nauczycieli i nauczycielek dochodzi do 40 lat służby, Rada szkolna krajowa nie umiała dać wyczerpującej i stanowczej odpowiedzi, a to z dwóch powodów:

Najpierw dlatego, że pomiędzy obecnymi nauczycielami, bardzo wielu jest takich, którzy nie wyszli z seminaryów nauczycielskich, i którym służba nie liczy się od 19 lub 20 roku życia, lecz dopiero od wieku o wiele późniejszego. Ci przechodzą na emeryturę, nie mając 40 ani nawet 35 lat służby. Po wtóre i to głównie dlatego, że reforma naszych szkół ludowych i silna produkcya nauczycieli datuje się dopiero od roku 1873. Główna część nauczycieli nie miała więc jeszcze czasu wysłużyć nie 35 lat, ale nawet 25 lat.

Wzgląd na powyższy wydatek roczny jak i przypuszczenie, że przyznanie 35 lat uprawniających do pełnej emerytury mógłby sprowadzić dotkliwy w danych warunkach ubytek sił nauczycielskich, spowodował Radę szkolną do propozycyi, by całą ustawę pozostawić niezmienioną, a tylko po alinei drugiej art 40 opiewającej:

Nauczyciel stały, który w czasie służby stracił wzrok lub zmysły, tudzież nauczyciel, który z powodu wykonywania obowiązków nauczycielskich stał się zupełnie nieudolnym do pełnienia służby, otrzyma $^{10}/_{40}$ pobieranej płacy jako emeryturę, chociaż dziesięć lat nie wysłużył, umieścić dodatek następującej treści:

„Po wysłużonych 35 latach dostaje jednak emeryt pełną należytość obliczoną jak wyżej, a po wysłużonych 30 latach dostaje emeryt, jeżeli osiągnął 60 lat życia również pełną należytość obliczoną jak wyżej".

Wydział krajowy, opierając się na motywach w kilkakrotnych sprawozdaniach Komisyi szkolnej przytoczonych, zwłaszcza zaś na tem, że w roku zeszłym Wysoki Sejm bez żadnej z jakiejkolwiek strony opozycyi przyjął wniosek Komisyi szkolnej, która w swojem tamtegorocznem sprawozdaniu za wnioskiem posła Soleskiego stanowczo w zasadzie się oświadczyła, — postanowił przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek, do stanowczego załatwiania sprawy w myśl wniosku posła Soleskiego.

W jednym tylko punkcie różni się projekt Wydziału krajowego od zeszłorocznego wniosku posła Soleskiego, zatrzymuje bowiem z dotychczasowej ustawy 10 lat jako minimum służby uprawniającej do emerytury w razie nieudolności do pracy i zabezpieczający wdowom i sierotom po nauczycielach ustawowe zaopatrzenie. Wskutek tego projekt Wydziału krajowego oznacza najniższą emeryturę nie na $^{9}/_{35}$, lecz na $^{10}/_{35}$ przypadającej całkowitej płacy.

Wydział krajowy swój projekt zmiany ustawy pomienionej uzasadnia ze stanowiska efektu finansowego, następnie zaś ze stanowiska ogólnego sprawiedliwości i moralnego znaczenia zniżenia lat służby z 40 na 35 dla nauczycieli ludowych.

Co do efektu finansowego — mówi Wydział krajowy — świadomym jest obciążenia, jakie z tego powodu na fundusz krajowy bezwłocznie spada i stale na nim ciężyć będzie; równocześnie musi atoli Wydział krajowy stwierdzić, że pokrycie tego wydatku już w granicach obecnego stanu finansów kraju będzie zapewnione — jeżeli Wysoki Sejm przychyli się do wniosku Wydziału krajowego o bonifikacyę z funduszu propinacyjnego na rzecz funduszu krajowego i ustawa krajowa, przez Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedłożona, uzyska moc prawną — z czego fundusz krajowy uzyskuje stały dochód w kwocie przeszło 100.000 zł. rocznie ponad dotychczasowe dochody.

Co do moralnego znaczenia, jakie zniżenie lat służby nauczycielskiej z taką materyalną ofiarą publiczną połączone mieć musi dla całego stanu nauczycielskiego, to dwa względy kierowały decyzyą Wydziału krajowego. Z jednej strony wzgląd na istotnie ciężką, trudną i pełną poświęcenia pracę nauczycielstwa ludowego nad szerzeniem oświaty narodowej, która bezsprzecznie prowadzona w gorszych warunkach, aniżeli w innych zamożniejszych krajach, odbijać się musi na zdrowiu i silach żywotnych nauczycieli.

Wzgląd drugi określa Wydział krajowy słowami:

„Myśl ulgi dla nauczycieli ludowych, która tylekrotnie w rozprawach i uchwałach Wys. Sejmu znajdowała wyraz, opiera się na przekonaniu, że wszystko, co Wys. Sejm podejmuje w interesie nauczycieli szkół ludowych, przyczynia się do podniesienia oświaty ludowej w naszym kraju. Ta myśl wyższa górowała zawsze w uchwałach Wys. Sejmu

w kilkakrotnem podwyższeniu płac nauczycieli ludowych, ona wpłynęła też na decyzyę Wydziału krajowego i w tej także sprawie".

Komisya szkolna mniema, że zawód nauczycielski w ogólności niszczy zdrowie i wyczerpuje prędzej siły aniżeli każdy inny zawód urzędniczy. Wszak administracya państwowa przyznała 30 lat służby nauczycielom szkół wyższych i średnich, a ci przecież pracują wśród warunków o wiele dogodniejszych, aniżeli w ogólności nasz nauczyciel ludowy, który w małej izbie kilkadziesiąt a nie rzadko sto kilkadziesiąt dzieci uczyć musi, pracując rano i popołudniu z dwoma a nieraz i trzema oddziałami po 36 godzin tygodniowo i więcej.

Zapewne zarzucić można, że studya przygotowawcze do zawodu nauczycielskiego w szkołach średnich i wyższych trwają dłużej niż studya kandydatów na nauczycieli szkół pospolitych i wydziałowych, skutkiem czego ci ostatni rozpoczynają swój zawód o kilka lat wcześniej niż tamże. Lecz różnica w żadnym razie nie wynosi więcej niż 5 lat — i dla tego będzie ona całkowicie uwzględnioną, jeżeli liczbę lat służby nauczycieli ludowych oznaczy się na 35 lat, a zatem o 5 lat więcej niż dla nauczycieli szkół średnich.

Z powyższych czysto rzeczowych powodów i wniosków, opartych na niekwestyonowanej analogii ze szkołami średniemi, Komisya mniema, że unormowaniem 35 lat służby wymierzy się nauczycielstwu oddawna wyczekiwaną sprawiedliwość i zaspokoić tem samem słuszne żądanie, którem Wysoki Sejm już tylekrotnie się zajmował.

Powyższa sprawa była bowiem przedmiotem rozpatrywań Wys. Sejmu w r. 1882, 1885, 1886, 1887, 1894, 1896 i obecnie.

Stojąc na niezmienionem stanowisku, wyrażonem w sprawozdaniu zeszłorocznem Komisya szkolna aprobuje przedłożenie Wydziału krajowego. Upatruje bowiem w niem stanowcze załatwienie sprawy, które w wysokim stopniu przyczyni się do moralnego pokrzepienia pracowników w zawodzie nauczycielskim i do podniety, by za tę troskę i ofiarność Wys. Sejmu z jeszcze większym zapałem i wysiłkiem sił pracować na polu oświaty ludowej.

Żywione tamtego roku w Komisyi szkolnej wątpliwości co do wysokości wydatku, i czy mu fundusze krajowe podołają, zostały oświadczeniem Wydziału krajowego usunięte, a ewentualność przewidywana przez Radę szkolną ubytku sił nauczycielskich może się odnosić chyba do bardzo rzadkich przypadków, gdyż z jednej strony nie jest łatwą rzeczą znaleść tak intratne zajęcie uboczne, aby większa liczba nauczycieli po 35 roku służby z tego korzystać mogła, a powtóre, udogodnienie w pomieszkaniu w naturze kawałek roli na wsi, 10 %wy dodatek po miastach, wreszcie tyloletnie przyzwyczajenie do tego rodzaju czynnego życia daje poważną podstawę do wniosku, że tylko w rzadkich wypadkach korzystać z emerytury zechcą tacy, którzy jeszcze dalej służyć by mogli. W każdym razie, liczba takich nauczycieli, którzy po 35 roku służby usuną się z zawodu nie z koniecznej potrzeby, lecz dla innego intratnego zajęcia, będzie o wiele mniejszą, aniżeli tych, którzy w pełnej sile wieku po kilku czasem latach służby porzucają zawód nauczycielski, i ufając swej rzutkości, stają do innego zajęcia.

Uzupełnienie 40tego artykułu ustawy, proponowane przez Radę szkolną, uwzględnia wprawdzie pewne położenia nauczyciela, lecz stosując się do wyjątków, bo nauczycieli do służby niezdolnych a mających mniej niż 10 lat służby i do tych n i e w i e l u j u ż n a e t a c i e b ę d ą c y c h n a u c z y c i e l i, którzy przekroczyli 60ty rok wieku a mają tylko 30 lat służby, nie polepsza warunków bytu c a ł e g o stanu nauczycielskiego, nie czyni też równocześnie zadość i słusznym i uzasadnionym prośbom nauczycielstwa w naszym kraju.

Komisya szkolna uważa projekt Rady szkolnej pod względem efektu finansowego za równo kosztowny z projektem Wydziału krajowego, a pożyteczność i doniosłość w skutki tego ostatniego uważa jako większą choćby już z tego jedynego względu, że projektem zmiany ustawy pomienionej według propozycyi Wydziału krajowego obejmuje się c a ł y s t a n nauczycielski, i że sprawa lat emerytury zostanie temsamem ostatecznie uregulowaną i załatwioną.

Z powyżej wyłuszczonych powodów Komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Lwów, dnia 14. lutego 1898.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Soleski.

1.

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca artykuły 35, 40, 44, 45, 52 i 53 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 r. „O stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych (Dziennik ustaw krajowych z dnia 17. stycznia 1889 Cz. III. Nr. 16).

Artykuł I.

Artykuły 35, 40, 44, 45, 52 i 53 ustawy z. dnia 1 stycznia 1889 r. „O stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych“ (Dziennik ustaw krajowych z dnia 17. stycznia 1889 Część III Nr. 16) przestaje obowiązywać w obecnem brzmieniu, i mają opiewać jak następuje:

Art. 35. Po trzydziestopięcioletniej służbie nie można żadnemu nauczycielowi odmówić stałego przeniesienia w stan spoczynku.

Dobrowolne zrzeczenie się posady lub samowolne jej opuszczenie, utrata posady lub wydalenie ze służby (art. 24. lit. d. e.) pozbawia prawa do emerytury, jakoteż do odprawy. Dopóki trwa śledztwo dyscyplinarne przeciw nauczycielowi, nie może ten zrzekać się posady.

Art. 40. Stały nauczyciel który nie wysłużył jeszcze lat dziesięciu, nie ma prawa do emerytury. Przy uwolnieniu od służby otrzyma on stosowną odprawę, którą Rada szkolna krajowa wyznaczy, a która nie może przekraczać półtorarocznej należytości, obliczonej według artykułu poprzedniego.

Po wysłużonych dziesięciu latach dostaje emeryt $^{10}/_{35}$ części, a za każdy rok dalszy jeszcze $^{1}/_{35}$ część należytości, obliczonej jak wyżej.

Nauczyciel stały, który w czasie słnżby stracił wzrok lub zmysły, tudzież nauczyciel który z powodu wykonywania obowiązków nauczycielskich stał się zupełnie nieudolnym do pełnienia służby, otrzyma $^{10}/_{35}$ pobieranej płacy jako emeryturę, chociaż dziesięciu lat nie wysłużył.

Art 44. Wdowy po nauczyczycielach, którzy nie wysłużyli jeszcze lat dziesięciu, otrzymają stosowną odprawę, którą Rada szkolna krajowa wyznaczy, a która nie może przekraczyć jednej czwartej części półtorarocznej należytości męża obliczonej według art. 39.

Taka sama odprawa należy się sierotom niżej lat dwudziestu życia po nauczycielach, którzy nie wysłużyli lat dziesięciu.

Jeżeli prócz wdowy pozostało potomstwo niżej lat dwudziestu życia, otrzyma wdowa dla tego potomstwa jako odprawę połowę należytości, którą sama tytułem odprawy otrzymała.

Art. 45. Wdowie po nauczycielu, który służył lat dziesięć albo więcej, należy się stała roczna pensya wdowia, wynosząca jedną trzecią część ostatniej płacy rocznej zmarłego nauczyciela, o ile się ona miała liczyć przy wymiarze emerytury.

W tej samej wysokości otrzyma pensyę wdowa po nauczycielu zmarłym w stanie spoczynku, jeżeli jego emerytura przynajmniej tyle wynosiła; w przeciwnym bowiem razie otrzyma wdowa pensyę, równającą się emeryturze zmarłego męża.

Jeżeli jednak małżeństwo było zawarte już po przeniesieniu nauczyciela w stan spoczynku, lub jeżeli z winy żony nastąpiła separacya sądowa od stołu i łoża, lub nastąpił rozwód, w takim razie wdowa, a względnie rozwiedziona żona po zmarłym nauczycielu nie ma prawa do pensyi wdowiej ani do odprawy.

Z chwilą zawarcia ponownego małżeństwa wypłata pensyi wdowiej ustaje. Wdowa jednak ma prawo albo żądać tytułem odprawy wypłacenia dwuletniej pensyi wdowiej, którą przed powtórnem zamęściem pobierała, albo zastrzedz sobie tę samą pensyę wdowią na wypadek powtórnego owdowienia.

Art. 52. Na pokrycie wydatków, wypływających z tytułu IV. niniejszej ustawy, służy osobny krajowy fundusz szkolny i emerytalny, do którego wpływają:

a) dochody majątku zakładowego;

b) stały corocznie udzielany datek z funduszu szkolnego krajowego;

c) zapisy i darowizny, na ten cel przeznaczone;

d) interkalarya od opróżnionych posad, o ile nie przypadną spadkobiercom zmarłego dyrektora, starszego nauczyciela, lub nauczyciela w ogóle, albo też nie zostaną użyte na wynagrodzenia dla zastępcy nauczyciela, jednak nie dłużej, jak przez 3 miesiące od dnia opróżnienia posady nauczyciela;

e) spłaty kwot dwuprocentowych, powyżej oznaczonych w art. 50.

f) stałe wkładki samych nauczycieli, które w pierwszym roku po zamianowaniu wynoszą 10% pobieranej przez nich płacy, a przy każdem podwyższeniu tejże 10% od nadwyżki, oprócz tego corocznie 2% od rocznej płacy.

g) dodatek z funduszu krajowego, o ile wpływa z powyższych źródeł nie starczą na pokrycie rocznych wydatków.

Po 35-letniej służbie ustaje obowiązek uiszczania opłat, pod lit. *f)* wymienionych.

Artykuł II.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1899.

Artykuł III.

Wykonanie tej ustawy polecam Ministrowi Wyznań i Oświecenia.

Aleg 28)

Sprawozdanie

komisyi podatkowej o wniosku posła Skałkowskiego w przedmiocie postępowania przy egzekucyi podatków i należytości rządowych.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu sejmowem z dnia 16. maja 1893 uchwaloną została rezolucya do c. k. Rządu, aby polecił władzom skarbowym przestrzegać przy egzekucyach postanowienia ustawy państwowej z dnia 10. czerwca 1887 i inne przepisy prawne o przedmiotach wyjętych z pod egzekucyi.

Ustawa państwowa z 10. czerwca 1887 Nr. 74 Dz. p. p. zaprowadziła na korzyść dłużników egzekwowanych przez wierzycieli prywatnych, pewne ograniczenia celem zasłonięcia dłużników od ostatecznej ruiny, któraby groziła im w razie bezwzględnego ściągania wierzytelności. Mianowicie wyjęto z pod egzekucyi rzeczoną ustawą te przedmioty które są dłużnikowi niezbędnie potrzebne, jak odzież, bielizna, pościel i t. d. tudzież postanowiono, że tak zwany inwentarz gospodarczy nie może być inaczej podciągniątym pod egzekucyę, jak razem z tem gospodarstwem, w którem ów inwentarz się znajduje

Powody, które skłoniły prawodawcę do przyjęcia w rzeczonej ustawie, zwanej pospolicie nowellą egzekucyjną, postanowień ku ochronie dłużnika przed zbyteczną surowością egzekucyi, są podyktowane zarówno względami etyki prawodawczej, jak względami na interesa ekonomiczne nietylko jednostek, ale i ogółu społeczeństwa.

Przeprowadzanie bowiem egzekucyi do ostatecznych granic, mianowicie odejmowanie dłużnikowi przedmiotów, potrzebnych mu niezbędnie do egzystencyi lub zarobkowania, sprzeciwia się etycznemu zadaniu państwa, które nie powinno. dopomagając wierzycielowi do zrealizowania jego praw, niszczyć całkowicie egzystencyę dłużnika.

Egzekwowanie zaś inwentarza gospodarskiego w taki sposób, że przedmioty należące do inwentarza zostają sprzedane, przez co gospodarstwo ogołocone zostaje z niezbędnych do uprawy roli zapasów ziarna, paszy i t. p., tudzież narzędzi, bydła i t. d. — doprowadzić musi takie gospodarstwo do ruiny. Nie można zatem zezwolić, w interesie ogółu społeczeństwa, aby przez prowadzenie egzekucyi na przedmioty, należące do inwentarza gospodarskiego, rujnowano gospodarstwa dlatego jedynie, aby przyspieszyć zrealizowanie wierzytelności. Słusznem jest przeto żądanie, aby gospodarski inwentarz pozostał w gospodarstwie, jako integralna jego część i tylko razem z tą realnością, w której się znajduje, mógł być licytowanym.

To też przyjęte w nowelli egzekucyjnej z r. 1887 ograniczenia na korzyść dłużników zostały utrzymane w ustawie o postępowaniu egzekucyjnem z 27. maja 1896 Nr. 79. Dz. p. p., która weszła w życie z początkiem bieżącego roku.

Ta okoliczność spowodowała potrzebę uchwalenia znowu rezolucyi analogicznej z uchwałą sejmową, na wstępie niniejszego sprawozdania przytoczoną.

Rezolucya sejmowa z 16. maja 1893 miała ten skutek, że Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu poleciło c. k. Starostwom, aby przestrzegały postanowień noweli egzekucyjnej z r. 1887 przy ściąganiu podatków i należytości rządowych.

Stało się przeto zadość woli Wysokiego Sejmu, a to zgodnie z oświadczeniem reprezentanta c. k. Rządu przy uchwalaniu nowelli egzekucyjnej w r. 1887 w Radzie Państwa. Wówczas bowiem reprezentant c. k Rządu oświadczył, że normy postępowania egzekucyjnego, uchwalone dla wierzytelności prywatnych, będą także normą dla organów rządowych, przeprowadzających egzekucyę polityczną.

Gdy jednak nowella egzekucyjna z 10. czerwca 1887 już nie obowiązuje, jest potrzebnem domagać się od c. k Rządu, aby te przepisy ustawy egzekucyjnej z 27. maja 1896 — które weszły w życie w miejsce owych przepisów nowelli egzekucyjnej o przedmiotach wyjętych z pod egzekucyi, były zastosowane także przy egzekwowaniu podatków i należytości rządowych. Tego też żąda wspomniany na wstępie wniosek.

Postanowienia ustawy egzekucyjnej o przedmiotach wyjętych z pod egzekucyi są zawarte w §§. 251 i 252 tej ustawy.

Co do treści tych postanowień, mających na celu ochronę dłużnika przed zbyt wielką surowością egzekucyi, są one prawie całkiem zgodne z odpowiedniemi postanowieniami nowelli egzekucyjnej z r. 1887.

Nie ulega zatem wątpliwości, zdaniem komisyi, że c. k. Rząd zastosuje się do uchwały sejmowej, którą komisya podatkowa Wysokiemu Sejmowi przedkłada, podobnie, jak zastosował się do powołanej rezolucyi z 16. maja 1893.

Nie może bowiem c. k. Rząd pominąć tych względów zarówno etycznej, jak ekonomicznej natury, które przemawiają za przestrzeganiem przy egzekucyach tych granic, jakie były zakreślone w nowelli z r. 1887 obecnie zaś są zakreślone w §§. 251 i 252 obowiązującej teraz ustawy egzekucyjnej.

A jakkolwiek przy uchwaleniu ustawy egzekucyjnej z r. 1896, nie złożył reprezentant c. k. Rządu takiego oświadczenia, jakie złożone zostało przy uchwaleniu nowelli egzekucyjnej z r. 1887 — to jednak, zdaniem komisyi podatkowej, nie może być wątpliwem, że c. k. Rząd i nadal stosować się będzie do zasad przyjętych w §§. 251 i 252 ustawy ekzekucyjnej, tak, jak stosował się do zasad nowelli z r. 1887. Właściwie sprawa ta powinnaby w drodze ustawodawczej stanowczo być uregulowaną, przez uchwalenie ustawy państwowej o postępowaniu przy egzekucyi politycznej. Zanim jednak to nastąpi — koniecznem jest domagać się od c. k. Rządu wydania stosownego rozporządzenia.

Komisya podatkowa przedkłada zatem, zgodnie z wnioskodawcą, następującą rezolucyę:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Wzywa się c. k. Rząd, aby polecił władzom administracyjnym i skarbowym przy egzekwowaniu podatków i należytości rządowych przestrzegać jak najściślej postanowienia §§. 251 i 252 ustawy egzekucyjnej z dnia 27. maja 1896 Nr. 79. Dz. p. p. o przedmiotach z pod egzekucyi wyjętych.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby treść rozporządzenia rządowego, które na skutek rezolucyi ad 1. wydanem zostanie, podał do wiadomości Wydziałów powiatowych celem pouczenia gmin.

We Lwowie, dnia 17. lutego 1898.

Przewodniczący:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Skałkowski.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Aleg 281

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o wniosku posła Potoczka o wprowadzenie w życie ustawy o sądach rozjemczych.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Potoczka żąda polecenia Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże przedłożył nowelę do ustawy krajowej z dnia 6. marca 1875 l. 27 Dz. u. kr. na podstawie której to noweli ustawa rzeczona o sądach rozjemczych weszłaby w życie i w praktyce miałaby być stosowaną.

Zarazem podaje poseł Potoczek we wniosku swym wytyczne zasady, ujęte w cztery paragrafy, na których to zasadach życzy sobie mieć rzeczoną nowelę opartą.

Przedewszystkiem więc nasuwa się tu pytanie, ażali stosunki nasze są już w tym stopniu dojrzałe, aby w każdej gminie można przymusowo wprowadzać instytucyę sądu rozjemczego i czyli znajdzie się tam na tyle inteligentnych i bezstronnych czynników, aby złożony z nich sąd rozjemczy zadanie swe odpowiednio spełniać i należycie funkcyonować mógł.

Następnie należałoby rozstrzygnąć kwestyę, czy tej może nie wszędzie odczuwanej potrzebie wprowadzenia sądów rozjemczych nie stało się już przez to zadość, że obowiązująca od 1. stycznia 1898 nowa procedura cywilna dozwala każdemu interesentowi żądać od sędziego cywilnego, aby przeciwnika do ustnego rozmówienia się przed sądem i traktowania ugody przed rozpoczęciem jeszcze jakichkolwiek kroków procesowych zawezwał, przez co analogiczna zupełnie sądom rozjemczym instytucya prawna już stworzoną została.

Wreszcie należałoby się zastanowić i to bardzo ściśle nad tem, czy gdyby nawet instytucya sądów rozjemczych weszła istotnie w życie — wskazanem by było — zakres ich działania tak dalece — jak tego wniosek posła Potoczka żąda — rozszerzać, aby poddawać kompetencyi ich spory o roszczenia pieniężne lub ruchomości bez ograniczenia do jakiejkolwiek wysokości, lub nawet spory prowizoryalne, które rozstrzygając o prawach posiadania, zawsze już fachowo jurydycznych wiadomości zawodowego sędziego wymagają.

Pomijając wzgląd, że tak daleko idących zmian ustawy z dnia 6. marca 1875 l. 27 Dz. u. kr. nie możnaby za pomocą noweli, względnie okólników — jak tego poseł Potoczek żąda — wprowadzić, lecz należałoby zupełnie nowy projekt ustawy o sądach rozjemczych przedłożyć. Komisya prawnicza sądzi, że na razie nie należy już merytorycznie wkraczać w rozstrzyganie podniesionych tu wyżej pytań i wątpliwości

przeciwko wnioskowi posła Potoczka się nasuwających, lecz że należy w kwestyi tej, w każdym razie ważnej i doniosłej, zebrać materyały statystyczne, a przedewszystkiem zapytać o zdanie kompetentnych władz sądowych, politycznych i autonomicznych.

Materyał potrzebny w tym kierunku może zebrać jedynie Wydział krajowy i wogóle nad całą tą kwestyą bliższe i ściślejsze poczynić studya, nie krępując się atoli wytycznemi myślami we wniosku posła Potoczka bliżej sformułowanemi — i dla tego też Komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Wniosek posła Potoczka o wprowadzenie w życie ustawy o sądach rozjemczych odstępuje się Wydziałowi krajowemu do wyczerpującego zbadania i sprawozdania na jednej z następnych sesyi sejmowych.

Lwów, dnia 17. lutego 1898.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Juhl.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. W. 95|1897.

Aleg 282

Sprawozdanie

Komisyi podatkowej o petycyi gminy król. stoł. miasta Lwowa o przyznanie udziału w dochodach funduszu krajowego, przypaść mających w myśl art. IX. ustawy z 25. października 1896. i w ewentualnych dochodach z podatków konsumcyjnych.

Wysoki Sejmie!

Gmina król. stoł. miasta Lwowa wniosła do Wysokiego Sejmu w dniu 28. Grudnia 1897. do L. 95. petycyę, w której wykazuje, że skoro w myśl art. XIII. ustawy z 25. października 1896. Nr. 220. Dz. pr. p. uchwalone zostanie przez Wys. Sejm zrzeczenie się prawa pobierania wszelkich dodatków autonomicznych od podatku osobisto-dochodowego, dozna miasto Lwów znacznego uszczerbku w swoich dochodach.

Mianowicie wolne będą od dodatków na potrzeby gminne dochody z płac poniżej 3200 złr. gdyż takie pobory podlegać będą tylko podatkowi osobisto-dochodowemu, który od wszelkich dodatków uwolnionym być musi, jeżeli kraj nasz korzystać ma z opustów w podatku gruntowym i domowym.

Ubytek ten w dochodach gminy miasta Lwowa obliczono w petycyi na 12.000 złr. w. a. rocznie.

Dalej utraca miasto Lwów według tychże petycyi z dochodu pobieranego tytułem dodatków od podatku, opłacanego przez kolejowe przedsiębiorstwa około 32000 złr. w. a. — gdyż w myśl §. 104. ustawy z 25. października 1896. tylko $^3/_4$ części podatku przez koleje opłacanego będzie podlegać dodatkom gminnym.

Oprócz tego, skutkiem orzeczenia Trybunału administracyjnego z dnia 30. stycznia 1897. L. 6882., którem zakwestyonowano gminie miasta Lwowa prawo nakładania wyższych po nad 30% dodatków do podatku dochodowego, uszczuplił się dochód miasta o kwotę 70.000 złr w. a. — którą dotychczas miasto Lwów tytułem 10% dodatku do podatku dochodowego na cele szkolne pobierało.

Te ubytki są dla miasta Lwowa bardzo dotkliwe, ze względu na wielkie obciążenie budżetu gminnego kosztem czynności urzędowych, wynikających przeważnie z poruczonego zakresu działania, który to koszt wynosi blisko 500.000 złr. w. a.

Wielki jest także ciężar budżetu miasta w rubryce wydatków szkolnych, wynoszących przeszło 400.000 złr. — a cały ten ciężar ponosi miasto Lwów bez zasiłku z funduszu krajowego, opłacając zaś dodatki na potrzeby kraju, przyczynia się w znacznej mierze do pokrycia wydatków, budżetem krajowym objętych.

Przedstawiwszy ujemny wpływ reformy podatkowej na finanse miasta Lwowa — żąda reprezentacya miasta w rzeczonej petycyi:

1. aby Wysoki Sejm przyznał miastu przynajmniej 10% z kwoty, jaką otrzyma skarb krajowy z podatku osobisto dochodowego w myśl art. IX. ustawy z 25. października 1896.

2. aby Wysoki Sejm czuwał nad tem, by przy reformie podatków konsumcyjnych interesa miasta Lwowa, pobierającego dochody z konsumcyjnych opłat, narażone nie były.

3. aby Wysoki Sejm upomniał się u c. k. Rządu o uregulowanie kwestyi wynagrodzenia kosztów poruczonego zakresu działania.

Komisya podatkowa, której rzeczowa petycya miasta Lwowa do załatwienia przekazaną została, nie może w obec Wysokiego Sejmu z żadnym merytorycznym wnioskiem wystąpić, gdyż niepodobna jest obliczyć ujemne następstwa reformy podatkowej na budżet miasta Lwowa, skoro ta reforma dopiero weszła w życie.

Komisya przyznaje, że miasto Lwów dozna uszczerbku przez to, że skutkiem uchwalenia przez Wysoki Sejm na bieżącej sesyi ustawy uwalniającej podatek osobisto dochodowy od autonomicznych dodatków, będą płace służbowe poniżej 3.200 zł. wolne od dodatku gminnego.

Lecz komisya zamierzała właśnie temu uszczerbkowi dla finansów miasta Lwowa zapobiedz, przedkładając Wysokiej Izbie projekt ustawy o dopuszczalności samoistnych podatków od poborów służbowych na potrzeby kraju, powiatów i gmin.

Zdaniem komisyi ustawa ta powinna być uchwaloną, a w takim razie rzeczony ubytek zostanie wynagrodzony tym dochodem, jaki miasto Lwów otrzyma tytułem podatku gminnego od poborów służbowych.

Nadmienić także wypada, o czem też i petycya wspomina, że gminie miasta Lwowa, w skutek reformy podatkowej, przybędzie dochód z dodatku gminnego, jaki opłacać będzie na rzecz miasta galicyjski fundusz propinacyjny od podatku zarobkowego, wynoszącego rocznie 62.200 zł. w. a.

Komisya podatkowa zatem, nie przesądzając kwestyi, czy i o ile Wysoki Sejm uznać zechce słuszność żądania gminy miasta Lwowa do przyznania jej udziału w tej kwocie, jaką fundusz krajowy otrzyma ze sumy 3.000.000 zł. służyć mającej na bonifikacyę krajów, za zrzeczenie się prawa pobierania dodatków autonomicznych od podatku osobisto-dochodowego, uważa załatwienie stanowcze rzeczonej petycyi już z tego powodu na teraz za niemożliwe, co do żądania w ustępie 1. konkluzyi petycyi zawartego, ponieważ rzeczywisty efekt reformy podatkowej na budżet miasta Lwowa jest dziś jeszcze nieznany.

Co do żądania w ustepie 2. konkluzyi petycyi wyrażonego, odnoszącego się do zabezpieczenia miasta Lwowa od szkody przy ewentualnej reformie ustawodawstwa państwowego o podatkach konsumcyjnych, komisya uważa żądanie to jako słuszne, lecz nie może postawić konkretnych wniosków, ponieważ nie są obecnie wiadome zamiary c. k. Rządu co do rzeczonej reformy, i nie ma na teraz żadnego projektu rządowego, któryby odnosił się do tego przedmiotu.

Wreszcie żądanie wypowiedziane w ustępie 3cim konkluzyi petycyi, aby c. k. Rząd przystąpił do uregulowania kwestyi wynagrodzenia gminy miasta Lwowa za koszta połączone z wykonywaniem poruczonego zakresu działania, jest ze wszech miar słusznem. Lecz gdy sprawa ta została objęta wnioskiem posła Małachowskiego, a wniosek ten Wysoki Sejm przekazał do załatwienia komisyi prawniczej, która sprawozdanie swoje Wysokiej Izbie przedłoży, przeto komisya podatkowa w rozbiór tej sprawy nie wchodzi.

Komisya podatkowa przychodzi zatem do Wysokiego Sejmu z wnioskiem, jaki według jej zdania w obecnej chwili jest jedynie możliwy, a mianowicie wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Petycyę gminy król. stoł. miasta Lwowa do L. 95/1897 przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby treść tej petycyi zbadał i na najbliższej sesyi sejmowej, przy dołączeniu dat odnoszących się do wpływu reformy podatkowej na budżet miasta Lwowa, przedłożył Sejmowi sprawozdanie.

2. Poleca się Wydziałowi kraiowemu, aby, w razie gdyby c. k. Rząd przystąpił do reformy podatków konsumcyjnych w kierunku dla gminy miasta Lwowa niekorzystnym, udał się do c. k. Rządu z odpowiedniem przedstawieniem w celu obrony interesów miasta Lwowa.

We Lwowie 17. lutego 1898.

Przewodniczący:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Skałkowski.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. s. 486/1898.

Aleg 283

Sprawozdanie

Komisyi drogowej o petycyi Wydziału powiatowego w Łańcucie, o uwolnienie od obowiązku zwrócenia funduszowi krajowemu należytości za wywłaszczenie gruntów pod drogę krajową Kańczuga-Dynów zajętych.

Wysoki Sejmie!

Droga z Przeworska przez Kańczugę do Dynowa, a w dalszym ciągu do Sanoka prowadząca, należy do tych dziewięciu dróg – które ustawą z dnia 12. lutego 1873 D. u. kr. Nr. 85. za krajowe uznane zostały.

Artykuł drugi tej ustawy postanawia, że powiaty, przez które przechodzą drogi krajowe, obowiązane są do ponoszenia kosztów wywłaszczenia gruntów pod budowę drogi zająć się mających.

Ogólny koszt całej drogi Kańczuga-Dynów, przeprowadzonej przez trzy powiaty, Łańcut, Rzeszów i Brzozów, wynosi 231.676 złr., w której to kwocie na zakupno gruntów mieści się wydatek 43.069 złr. 39 ct.

Na powiat Łańcucki przypadała z tego tytułu do pokrycia należytość w wysokości 28.933 złr. 97 ct. w. a.

Gdy jednak do ogólnych kosztów budowy Skarb Państwa przyczynił się udziałem w kwocie 100.000 złr., przeto Wydział krajowy reskryptem do L. 53055 z roku 1890 zniżył dla powiatów Łańcuta i Rzeszowa w tym stosunku i należytości za wykupno gruntów.

Dla powiatu Łańcuckiego zniżyła się przez to obowiązkowa kwota zwrotu funduszowi krajowemu za wywłaszczenie gruntów z ogólnej sumy 28.993 złr. 97 ct. na 11.573 złr. 59 ct.

W petycyi wniesionej do Wysokiego Sejmu — Wydział powiatowy prosi o całkowite uwolnienie powiatu Łańcuckiego od spłacenia powyższej należytości.

Wobec wyraźnego brzmienia §. 2-go ustawy z dnia 12. lutego 1873. D. u. kr. Nr. 85., żądaniu powyższemu nie można uczynić zadość, — z uwagi jednak, że powiat Łańcucki łożył i łoży dotąd znaczne ofiary na budowę i utrzymywanie dróg powiatowych i gminnych, wskutek czego powiatowe dodatki do podatków na rok 1898. dosięgły już bardzo znacznej wysokości 39%, należałoby ułatwić spłatę jak na stosunki ekonomiczne powiatu Łańcuckiego bardzo znacznej powinności, — przeto komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Poleca się Wydziałowi Krajowemu, aby spłatę należytości w kwocie 11.573 złr. 59 ct., którą powiat Łańcucki obowiązany jest zwrócić funduszowi krajowemu za wykupno gruntów pod budowę drogi krajowej Kańczuga-Dynów rozłożył na sześć rocznych równych i bezprocentowych rat począwszy od roku 1898.

Lwów 7. lutego 1898.

Przewodniczący:

J. Męciński.

Sprawozdawca:

Wincenty Gnoiński.

Sprawozdanie

Komisyi propinacyjnej o wniosku posła Szczepanowskiego w przedmiocie przejścia prawa propinacyi na rzecz funduszu krajowego.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu 30. grudnia z. r. postawił poseł Szczepanowski wniosek, zmierzający do zmiany ustawy o wykupnie prawa propinacyi w tym kierunku, aby to prawo, które według ustawy propinacyjnej z r. 1875, i ustawy o wykupnie tego prawa z r. 1889 ustaje z końcem r. 1910 — przeszło na fundusz krajowy i istniało do r. 1950.

Komisya propinacyjna, której Wysoki Sejm ten wniosek do załatwienia przekazał, przedewszystkiem przedstawia stan rzeczy pod względem prawnym.

Ustawa krajowa z 30. grudnia 1875, Nr. 55. Dz. u. kr. — którą właścicielom prawa propinacyi zagwarantowano istnienie tego prawa na lat 26 — zmienioną została przez uchwalenie ustawy z 22. kwietnia 1889 o wykupnie tego prawa.

Tą ustawą z 22. kwietnia 1889, Nr. 30. Dz. u. kr. postanowił Wysoki Sejm wykupić prawo propinacyi w ten sposób, że właściciele rzeczonego prawa otrzymali oznaczone tą ustawą wynagrodzenie, a prawo propinacyi przeszło na krajowy fundusz propinacyjny.

Zarazem powtórzono w ustawie z r. 1889 postanowienie, zawarte w ustawie z r. 1875, — że prawo propinacyi po upływie r. 1910 ustaje raz na zawsze.

Krajowy fundusz propinacyjny, który przeznaczony jest przedewszystkiem na spłatę kapitału 62,200.000 zł. w obligacyach propinacyjnych, pobiera dochody:

z wydzierżawienia prawa propinacyi,
z opłat szynkarskich,
z subwencyi rządowej, przyznanej ustawą państwową z r. 1888.

Według §. 21. lit. *d* ustawy krajowej z r. 1889 postanowić ma Sejm osobną ustawą, w jakiej wysokości i na jak długo pobierane być mają po r. 1910 opłaty szynkarskie lub jakiekolwiek inne opłaty krajowe, celem dopełnienia zobowiązań funduszu propinacyjnego wobec posiadaczy obligacyi propinacyjnych.

Według §. 46 tejże ustawy pobór opłat szynkarskich, oznaczonych ustawą z r. 1875, a pobieranych na rzecz funduszu propinacyjnego, ustaje z końcem r. 1910. Osobna zaś ustawa krajowa postanowi, na jaki cel i w jakiej wysokości popierane być mają szynkarskie opłaty po dokonanem umorzeniu obligacyi propinacyjnych, t. j. po roku 1916.

Jest zatem przewidziane w ustawie z r. 1889 o wykupnie prawa propinacyi, że po wygaśnięciu tego prawa pobierać ma kraj pewne dochody z wyszynku napojów propinacyjnych.

Szczegółowe jednak unormowanie tej sprawy, a mianowicie oznaczenie wysokości opłat szynkarkich, które wpływać mają do funduszu krajowego, pozostawione jest uchwałom Wysokiego Sejmu, który w tej mierze powziąść ma postanowienie w formie ustawy.

Taka ustawa, nakładająca opłaty szynkarskie na rzecz funduszu krajowego, mogłaby wejść w życie dopiero po zupełnem wycofaniu z obiegu obligacyi propinacyjnych.

Wniosek posła Szczepanowskiego obejmuje przeto także projekt zupełnej spłaty obligacyi propinacyjnych, a mianowicie żąda, aby na ten cel użyć z dniem 1 stycznia 1900. wszelkie aktywa funduszu rezerwowego, resztę zaś obligacyi proponuje poseł Szczepanowski wycofać z obiegu przez emisyę krajowej pożyczki, spłacalnej w okresie 50-letnim.

Potrzeba przeniesienia prawa propinacyi na fundusz krajowy, celem zapewnienia krajowi znacznego dochodu z tego źródła na długi okres czasu, uzasadnił poseł Szczepanowski w obszernem przemówieniu, wygłoszonem na posiedzeniu Wysokiego Sejmu 30. grudnia z. r.

Komisya propinacyjna uznaje, że potrzebnem jest zapewnić krajowi znaczniejszy dochód z innego źródła, aniżeli z dodatków do podatków, aby kraj podołać mógł wielkim zadaniom, jakie spełnić ma tak celem przyspieszenia rozwoju cywilizacyjnego, jak też dla podźwignięcia sił produkcyjnych społeczeństwa.

Uznaje też Komisya propinacyjna jako uzasadnione to zapatrywanie wnioskodawcy, że źródła takiego pochodu należy szukać w konsumcyi napojów, a względnie w prawie wyszynku tych napojów.

Komisya jednak mniema, że załatwienie dodatnie tych objętej wnioskiem posła Szczepanowskiego kwestyi, wielce doniosłej tak dla budżetu krajowego jak dla rozwoju kraju pod względem cywilizacyjnym i ekonomicznym, nie da się uskutecznić bez szczegółowego i dokładniejszego zbadania tej kwestyi. Będzie też niewątpliwie potrzebnem przeprowadzić rokowania z c. k. Rządem dla wyjaśnienia, w jakim kierunku możnaby przeprowadzić zmianę ustawy propinacyjnej z r. 1889, względnie jaką należałoby uchwalić ustawę o zaprowadzenie opłat szynkarskich, lub też jakie nałożyć opłaty na konsumcyę napojów, aby zapewnić funduszowi krajowemu znaczny dochód.

Te badania, względnie rokowania, może przeprowadzić tylko Wydział krajowy zatem komisya propinacyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wniosek posła Szczepanowskiego postawiony 30. grudnia z. r. o przeniesieniu prawa propinacyi na fundusz krajowy przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby wziął pod dokładną rozwagę potrzebę uzyskania dla funduszu krajowego dochodów z wyszynku napojów propinacyjnych, względnie z konsumcyi tych napojów, niemniej też aby przeprowadził z c. k. Rządem stosowwe rokowania, a następnie przedłożył Sejmowi sprawozdanie i odpowiednie wnioski.

Zarazem przekazuje Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania petycyę galicyjskiego Związku piwowarów wniesioną 27. z. m. do l. 1.297.

We Lwowie dnia 19. lutego 1898.

Przewodniczący:
Abrahamowicz.

Sprawozdawca:
Skałkowski.

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o wniosku posła Wachnianina w sprawie uregulowania stosunków językowych w urzędach państwowych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z d. 19. stycznia b. r. przekazał Wys. Sejm Komisyi administracyjnej wniosek posła Wachnianina i towarzyszy, o uregulowanie stosunków językowych w c. k. urzędach państwowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem. Wniosek ten przydzieliła Komisya subkomitetowi wybranemu z jej grona, który odbył szereg posiedzeń, porozumiewał się z wnioskodawcą i zdał Komisyi sprawę ze swych czynności. Na tej podstawie Komisya ma zaszczyt przedłożyć Wys. Sejmu niniejsze sprawozdanie i wypływający zeń wniosek do uchwały.

Wniosek posła Wachnianina ubrany jest w formę ustawy, którą wnioskodawca Wys. Sejmowi do uchwalenia przedkłada. Komisya również uważa, iż dla załatwienia spraw pomiędzy bratnimi narodami kraj ten zamieszkującymi a w szczególności dla załatwienia spraw językowych Sejm krajowy jest właściwem forum. Jest to stanowisko, na którem stała zawsze Reprezentacya krajowa a w szczególności wtedy, kiedy uchwalała ustawę o języku wykładowym w szkołach ludowych i średnich z d. 22. czerwca 1867 Nr. 13. dz. u. kr. i późniejsze jej uzupełnienia. Stanowisko to zajął też obecnie Wys. Sejm w uchwalonym na początku tej sesyi adresie do Tronu. Ze stanowiskiem tem zgadzało się także stanowisko rządów z epoki konstytucyjnej przynajmniej o tyle, że zaprzeczały one Radzie państwa prawa wciągania w swój zakres sprawy języka urzędowego.

Komisya administracyjna jest silnie przekonaną, że przesilenie polityczne, które państwo obecnie przebywa, musi koniecznie doprowadzić, z rozszerzeniem zakresu ustawodawstwa krajowego na wszystkie sprawy, dotyczące szczegółowych potrzeb i interesów kraju, także do stanowczego utrwalenia kompetencyi Wysokiego Sejmu w sprawach językowych. Wszakże wśród dzisiejszych niewyjaśnionych stosunków i wobec Rządu, który w kwestyach wewnętrznej polityki państwa a w szczególności w kwestyi językowej nie zajął określonego stanowiska, uważała Komisya chwilę obecną za niesposobną do jakiejkolwiek praktycznej akcyi ustawodawczej na tem polu i dla tego nie wchodziła w bliższy rozbiór myśli wydania ustawy o języku urzędowym.

Komisya zajęła się natomiast rozpatrzeniem treści żądań zawartych we wniosku posła Wachnianina i porównaniem ich z obowiązującymi przepisami o języku w urzędach, mianowicie w administracyi politycznej, skarbowej i w sądownictwie.

Komisya uznaje za zupełnie słuszną zasadę w wniosku wypowiedzianą (§. 3.), żeby w powiatach, w których mieszka ludność polska i ruska, służyło prawo każdemu znoszenia się z władzami tak administracyjnemi i skarbowemi jak sądowemi w tym języku krajowym, którego chce używać, ażeby zatem w stosunkach stron z władzami nie było dla stron w żadnym kierunku przymusu językowego, lecz przeciwnie swoboda wyboru języka krajowego, w którym strona chce się udawać do władzy i w którym władza ma się odnosić do strony. W tym ostatnim wypadku władza ma się zastosować do wyboru języka uczynionego przez stronę przez wniesienie podania lub przez oświadczenie wyraźne lub domniemane.

Co do tego, czy i o ile owa zasada jest urzeczywistnioną w obowiązujących przepisach o języku w urzędach, badanie tych przepisów wykazuje wynik następny:

Do r. 1860, pominąwszy krótką przerwę w r. 1848, język niemiecki był wyłącznym językiem urzędowym władz administracyjnych skarbowych i sądowych w Galicyi a to tak w służbie wewnętrznej jak i w stosunkach na zewnątrz. Dla władz administracyi politycznej postanowiło rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z 20. grudnia 1859, l. 12.466, że stronom wolno wnosić podania do władz politycznych w języku niemieckim, polskim lub ruskim, jednak podania ruskie mają być pisane łacińskiemi literami. Protokoły z powodu przesłuchania stron, świadków, znawców, oskarzonych muszą być spisywane w tym języku (niemieckim, polskim lub ruskim) w którym osoby przesłuchiwane umieją się wyrażać. Rezolucye, wezwania i t. p. mają być wygotowane w tej mowie, w której wniesiono podanie pisemne albo ustne. Jeżeli nie wniesiono żadnego podania, należy wydawać owe pisma w tej mowie, której używa strona w zwykłem życiu (Geschäftsleben). W korespondencyi z gminami i obszarami dworskimi należy używać tego języka, w którym wniesiono podanie a jeśli nie było wniesione podanie, to w języku, który naczelnik gminy albo przełożony obszaru dworskiego obrali sobie jako język urzędowania. Zwierzchnościom gminnym i przełożonym obszarów dworskich wolno obrać sobie jako język urzędowania język niemiecki, polski lub ruski. Rozporządzeniem ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 4 lipca 1860 oznajmiono, że jest obowiązkiem władz używać wobec stron tego języka, który jest językiem rodzimym strony. Rozporządzeniem ministerstwa stanu z 10. kwietnia 1861 zmieniono zakaz używania cyryliki i pozostawiono stronom i władzom używanie liter łacińskich lub ruskich. Dla władz skarbowych zarządziło ministerstwo skarbu rozporządzeniem z dnia 8. lipca 1860, że strony mogą w stosunkach z władzami i urzędami wszelkich kategoryi posługiwać się językiem polskim, ruskim lub niemieckim i że urzędy mają przy ustnych rozprawach i przy załatwieniach dla stron używać języka dla nich zrozumiałego. Rozporządzeniem z 25. kwietnia 1861, zarządziło ministerstwo skarbu, że władze i urzędy Galicyi wschodniej obowiązane są do przyjmowania pism od stron napisanych kirylicą i mają odpowiadać na podania ruskie po rusku i to kirylicą lub literami łacińskiemi. Pod d. 10. stycznia 1862 pouczyła krajowa dyrekcya Skarbu podwładne urzędy, że tak samo jak kirylicą wolno posługiwać się też t. z. „skoropisem“ Po roku 1888 władze polityczne i skarbowe, używają w ogłoszeniach i pismach wydawanych w języku ruskim ruskiego alfabetu, a od r. 1894. w obec zaprowadzenia w szkołach galicyjskich pisowni fonetycznej używają tejże pisowni.

Sprawę językową w sądach uregulowało przedewszystkiem rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z 9. czerwca 1860. Zatrzymując język niemiecki jako język urzędowy dla wewnętrznej służby i dla znoszenia się sądów między sobą i z innemi władzami, przyjęło wspomniane rozporządzenie jako „nienaruszalną zasadę“, że w Galicyi nie tylko służy stronom prawo używania w obu sądów jednego z języków krajowych lub języka niemieckiego, lecz że są obowiązane posługiwać się w swych stosunkach ze stronami, a to tak przy rozprawach ustnych, jako też przy pisemnych wygotowaniach swych uchwał tylko językiem zrozumiałym dotyczącym stronom. Pod tym względem zawiera owe rozporządzenie następujące szczegółowe postanowienia:

a) stronom wolno posługiwać się w wszelkich podaniach wnoszonych do sądów w obrębie wyższego sądu krajowego w Krakowie językiem niemieckim lub polskim, do sądów zaś lwowskiego okręgu apelacyjnego z wyłączeniem Bukowiny językiem niemieckim, polskim lub ruskim. To samo odnosi się do zastępców stron.

b) Protokoły na ustne wnioski stron lub przesłuchania ich, świadków i rzeczoznawców przy sądowych rozprawach mają być stosownie do powyższych części kraju spisywane w języku niemieckim, polskim lub ruskim w miarę tego, jak jeden z powyższych trzech języków jest językiem ojczystym dotyczącej strony.

c) W wygotowaniach uchwał dla stron mają sądy w obrębie powyższych części kraju posługiwać się tym z wymienionych trzech języków, w którym wniesione zostało pisemne podanie lub w którym spisano protokół wskutek ustnego wniosku protokolarnego przesłuchania.

W wypadkach, w których ani podania nie wniesiono, ani też ustnego wniosku nie postawiono a także protokolarne przesłuchanie się nie odbyło, należy wygotowywać uchwały w tym języku, który jest językiem ojczystym dotyczącej strony. Postanowienie to obowiązuje wszystkie galicyjskie sądy i ma być zastosowane względem wszystkich wygotowań a zatem także względem wszystkich rozstrzygnięć, orzeczeń, uwiadomień, wezwań, poleceń i t. p.

d) Przy rozprawach sądowych w sprawach spornych i niespornych, w których więcej stron udział bierze, służy stronom nietylko prawo w miarę powyżprzytoczonych części kraju posługiwać się jednym z pomienionych trzech języków ale są także zastępcy stron uprawnieni używać w krakowskim okręgu apelacyjnym języka niemieckiego lub polskiego a w lwowskim okręgu apelacyjnym wedle ojczystego języka zastąpionej strony języka niemieckiego, polskiego lub ruskiego.

Rozstrzygnięcia sądów i ich uzasadnienia mają być w tych wypadkach w tym języku wygotowywane, w którym wniesiono prośbę lub skargę a względnie pierwsze podanie lub pierwszy ustny wniosek postawiono.

Rozstrzygnięcia wyższych władz sądowych i ich uzasadnienia należy w tych wypadkach, w których rozprawy w pierwszej instancyi w innym jak niemieckim języku przeprowadzono, nietylko w języku niemieckim ale także w tym języku wygotowywać, w którym rozprawa w I. Instancyi przeprowadzoną została.

e) Przy ustnej rozprawie przy ogłoszeniu i wygotowaniu orzeczeń w sprawach karnych należy w miarę powyższych części kraju posługiwać się jednym z tych trzech języków, który jest językiem ojczystym oskarzonego. Jeżeli oskarzony osobiście się nie stawi lub nie włada żadnym ze wspomnianych języków, należy przy przeprowadzaniu rozprawy, ogłoszeniu i wygotowaniu orzeczenia posługiwać się językiem niemieckim, w którym to wypadku do rozprawy tłumacza przywołać należy i tego ostatniego obowiązkiem będzie orzeczenie obwinionemu w jego języku ogłosić.

g) Przy urzędowem znoszeniu się z władzami i urzędami należy pod względem języka urzędowego traktować gminy na równi ze stronami.

Kiedy następnie na mocy najwyższego postanowienia z dnia 4. czerwca 1869, rozporządzeniem ministeryalnem z dnia 5. czerwca 1869, nr. 24. dz. u. kr. zaprowadzono język polski jako urzędowy w służbie wewnętrznej i w stosunkach z krajowemi władzami niewojskowemi, natenczas §. 5. tego rozporządzenia postanowił, że istniejące przepisy co do korespondencyi władz, urzędów i sądów ze stronami, z władzami nierządowemi, korporacyami i gminami, pozostają nietknięte, a specyalnie co do sądów postanowił § 3. tego rozporządzenia, że jeżeli sąd ma według istniejących ustaw i rozporządzeń, wydać expedycye w innym jak w polskim języku, natenczas używać należy — o ile to być może — przy wykładzie i obradowaniu tego języka, w którym powinna być wygotowaną expedycya.

Co do sądów dodać jeszcze należy, że reskryptem z dnia 9. czerwca 1891, postanowiło ministerstwo sprawiedliwości powołując się na swój reskrypt z dnia 9. lipca 1860, iż w Galicyi wschodniej uchwały tabularne należy wygotowywać i wpisywać do ksiąg hipotecznych w tym języku, w którym wniesiono dotyczące podanie, dalej, że reskryptem z dnia 15. lipca 1894, ministeryum sprawiedliwości zaprowadziło w expedycyach ruskich ruski alfabet i pisownię fonetyczną.

W końcu wspomnieć należy o zaprowadzeniu napisów polskich i ruskich na godłach państwowych władz i sądów.

Z powyższego przedstawienia obowiązujących przepisów co do języka władz administracyjnych, skarbowych i sądów w stosunkach ze stronami, wynika, że wszelkie zmiany, jakie po roku 1860 następywały z biegiem czasu co do języka, w jakim strony mogą się odnosić do władz, a władze mają się odnosić do stron, następywały równocześnie i w równej mierze co do języków polskiego i ruskiego i że zgodnie z życzeniami wypowiedzianemi w tej mierze we wnioku posła Wachnianina, obydwa języki postawione są także obecnie zupełnie na równi przy przeprowadzeniu w szczegółowych przepisach tej poprzednio już wypowiedzianej zasady, że każdy ma prawo wyboru tego języka krajowego, w którym chce znosić się z władzą i w którym chce, żeby władza z nim się znosiła.

W związku z tem stoi sprawa znajomości obu języków krajowych u tych, którzy się poświęcają służbie publicznej. W tej mierze Wysoki Sejm już na bieżącej sesyi w załatwieniu wniosku posła Barwińskiego w sprawie obowiązkowej nauki języków krajowych w szkołach średnich, powziął uchwałę wyrażającą przekonanie Wysokiego Sejmu, że znajomość obydwu języków krajowych jest pożądaną dla obydwóch narodów kraj zamieszkujących, a zwłaszcza dla tych, którzy mają w kraju sprawować urzędy publiczne i wezwał Rząd i Radę szkolną krajową do dalszych starań celem ułatwienia nauki obu języków krajowych tak w szkołach średnich, jak wyższych. Wobec tej uchwały, Komisya administracyjna podzielając zupełnie poglądy wyrażone przy tej sposobności w sprawozdaniu Komisyi szkolnej, nie może stawiać ze swej strony wniosku w tym samym przedmiocie.

Komisya uważa za potrzebne stwierdzić z naciskiem, że sprawa językowa wogóle a w szczególności sprawa języka urzędowego ma w naszym kraju charakter odmienny, niż w innych krajach austryackich. Oba języki krajowe są do siebie znacznie zbliżone, skutkiem czego bez uczenia się drugiego języka każdy Polak dostatecznie rozumie Rusina a Rusin Polaka, skoro tylko ucho przyzwyczai się cokolwiek do chwytania dźwięków drugiej mowy. Każdy Rusin cokolwiek wykształceńszy lub zostający w częstszem zetknięciu z ludnością polską, mówi dobrze po polsku a każdy Polak, żyjący na wsi lub w miasteczku wśród ludności ruskiej i będący z nią w zetknięcu, włada dobrze językiem ruskim. Nawet ci, którzy z większych miast lub z powiatów wyłącznie polskich przybyli są w stanie w niedługim czasie w zetknięciu z ludnością ruską przyswoić sobie praktycznie dostateczną znajomość języka ruskiego. Przytem związki rodzinne i stosunki towarzyskie w szerokich warstwach ludności ułatwiają znajomość i równoczesne używanie obu języków krajowych w życiu potocznem. Ten stan rzeczy, tyle odmienny od stosunków w innych krajach austryackich ułatwia w wysokim stopniu traktowanie sprawy języka urzędowego. W sprawach publicznych i w stosunkach urzędowych pomiędzy Polakami a Rusinami nie potrzeba żadnego tłómacza, rozprawy wszelkiego rodzaju i wszelkie czynności urzędowe, w których większa ilość stron bierze udział, mogą odbywać się naraz w obu językach tj. z użyciem jednego języka przez jedną a drugiego przez drugą stronę, świadka lub znawcę „promiscue“ bez jakiejkolwiek przeszkody. W stosunkach urzędowych jedyną trudność stanowi odmienny alfabet ruski, który wymaga osobnej wprawy w czytaniu i pisaniu u tych nawet, którzy w mowie władają zupełnie dobrze językiem ruskim. Nabycie tej wprawy, jak jest potrzebnem dla tych, którzy w myśl przepisów poprzednio przytoczonych mają urzędować, tak znowu wielce jest pożądanem dla tych ludzi wykształconych, którzy żyjąc we wschodniej części kraju interesować się muszą politycznem i umysłowem życiem społeczeństwa ruskiego.

Mając na względzie wyłożone dopiero co stosunki, tudzież praktyczne potrzeby służby urzędowej, a zważywszy, że potrzebom ludności samej i jej konstytucyjnym prawom czynią zadość przytoczone poprzednio obowiązujące przepisy, Komisya nie uważała za wskazane wchodzić bliższy rozbiór ustępów wniosku, dotykających wewnętrznego języka urzędowego, który określony jest Najwyższem postanowieniem z dnia 4. lipca 1869 i wydanem na jego podstawie rozporządzeniu ministeryalnem z dnia 5. lipca 1869 nr. 24. dz. u. kr.

Wniosek posła Wachnianina obejmuje jeszcze żądanie, aby w sprawach karnych rozprawy w trybunale kasacyjnym były prowadzone i spisywane w tym języku, w którym prowadzoną była rozprawa w pierwszej instancyi, zatem w odniesieniu do spraw z naszego kraju w języku polskim lub ruskim. Żądanie to ze względu na interesa skazanego i stron jest rzeczowo zupełnie uzasadnione i z pewnością z czasem będzie musiało być uwzględnionem, jednakowoż żądanie to sięga po za sferę stosunków krajowych w sprawę organizacyi najwyższego trybunału i dlatego Komisya nie uważała za stosowne obecnie, w związku z sprawą wewnętrzną używania języków krajowych podnosić tę wielce ważną sprawę, która odrębnie musi być traktowaną. Podobnież nie proponuje Komisya Wysokiemu Sejmowi przy tej sposobności powtórzenia dawniejszych wezwań do Rządu w sprawie języka urzędowego urzędów pocztowych, telegraficznych i kolejowych, oraz w żandarmeryi, wyraźnie jednak się zastrzega, że nie myśli przez to osłabiać w czemkolwiek znaczenia owych uchwał.

Wykazawszy poprzednio, że to, czego poseł Wachnianin żąda pod względem zewnętrznego języka urzędowego, przyznanem jest w obowiązujących przepisach zarówno językowi polskiemu jak ruskiemu i to w równej mierze, Komisya administracyjna, skoro

z powodów na wstępie przytoczonych postanowiła nie wchodzić w sprawę ustawodawczego sprostowania owych przepisów, musiała dojść do wniosku, aby Rząd owych przepisów, odpowiadających potrzebom ludności nadal przestrzegał. Do takiego wniosku skłaniają Komisyę jeszcze specyalne powody w obecnej chwili zachodzące. Z bieżącym rokiem weszły w życie dwie bardzo ważne i głęboko w wszelkie stosunki sięgające reformy ustawodawcze: nowa procedura cywilna i ustawa o nowych podatkach osobistych. Należy przeto zwrócić uwagę Rządu na to, aby w szczególności przy wprowadzeniu tych ustaw które pociągają za sobą nowe formy urzędowania, zastosował w odpowiedni sposób przepisy o języku urzędowym.

Komisya przeto wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby i nadal przestrzegał istniejących przepisów co do praw języków polskiego i ruskiego w administracyi politycznej skarbowej i w sądownictwie a w szczególności ze względu na nową procedurę cywilną i nowe ustawy podatkowe.

Lwów, 20 lutego 1898.

Przewodniczący:
Wodzicki.

Sprawozdawca:
Pilat.

L. 1773|98.

Aleg 286

Sprawozdanie

komisyi szkolnej

o wniosku posła Kottera w sprawach reformy szkół średnich i wydania ustawy państwowej, określającej zasady organizacyi gimnazyów.

Wysoki Sejmie!

Sprawa reformy naszych szkół średnich, t. j. gimnazyów i szkół realnych była już kilka razy bądź to skutkiem petycyi lub samoistnych wniosków, bądź przy sposobności sprawozdań o stanie tych szkół omawianą na posiedzeniach Wysokiego Sejmu. I tak już w roku 1880 po obszernej dyskusyi Wysoki Sejm przyjął wnioski ówczesnej Komisyi edukacyjnej, przedstawioue w jej sprawozdaniu z petycyi towarzystwa politechnicznego we Lwowie o reformę szkół powyższych, w której towarzystwo rzeczone podział szkół średnich na gimnazya filologiczne i szkoły realne uważa za niewłaściwy i domaga się w obu rodzajach szkół wykształcenia jednego i jednolitego. Komisya edukacyjna o tyle przyklasnęła w swem sprawozdaniu tej myśli, iż przedstawiła do uchwalenia jeden wniosek wezwania Rządu, aby w sprawie rozdziału nauki średniej na szkoły realne i gimnazya humanitarne i realne powziął postanowienia, umożliwiające wybór kierunku technicznego lub uniwersyteckiego po odbytej w szkołach średnich nauce, jednakże zarazem przedstawiła do uchwalenia inny wniosek, w którym polecono Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową i komisyą wydelegowaną przez Akademię umiejętności w Krakowie

wygotował wnioskj zmierzające do projektowania rządowi takich zmian: a) w rozkładzie, metodzie i środkach nauki gimnazyalnej, b) w urządzeniu egzaminów dojrzałości, c) w instrukcyach tyczących się dydaktycznego i pedagogicznego prowadzenia młodzieży, któreby z zachowaniem *całego zakresu* nauki przeznaczonej dla gimnazyów austryackich, Radzie szkolnej pożądaną reformę średniego wychowania i nauczania umożliwiły.

Co się tyczy w szczególności języków klasycznych, ówczesne sprawozdanie zarzuca planowi naukowemu, że ten nie kładzie „należytego przycisku na wiadomości starożytnicze i historyczno-literackie. Są one konieczne, aby świat ten starożytny do młodzieży zbliżyć i obudzić w niej zamiłowanie jego. Były przedmiotem skutecznego wykładu dawniej i dzisiaj nim być powinny, jeżeli młodzież ma wynieść ze szkoły coś więcej, nad pamięć trudności gramatycznych. Mieszkańcy kraju tego odznaczali się zawsze zamiłowaniem klasycznej starożytności, plan naukowy powinien ją budzić nauką języków starożytnych z jednej strony ale z drugiej także podaniem, nieprzypadkowem tylko, wiedzy o życiu politycznem, społecznem, religijnem i umysłowem starożytnych". Autorem sprawozdania, z którego tych kilka słów zostało przytoczonych na dowód, że komisya szkolna przy zamierzonej reformie nietylko nic z dzisiejszych nauk klasycznych nie chciała uronić, ale pragnęła je rozszerzyć, był ś. p. *Józef Szujski*.

W r. 1888 p. Romanowicz uczynił w Wysokiej Izbie wniosek o wezwanie c. k. Rządu, aby projekta do ustaw o reorganizacyi szkół średnich co rychlej opracował i właściwym ciałom ustawodawczym do konstytucyjnego załatwienia przedłożył. Skutkiem tego na wniosek Komisyi edukacyjnej Wysoki Sejm uchwalił wezwać Rząd aby przy zamierzonej reformie szkół średnich uwzględnił odrębne potrzeby i właściwości kraju naszego, zapewniając jak największy wpływ na urządzenie i prowadzenie szkół czynnikom krajowym tak ustawodawczym, jako też administracyjnym.

Przy tej sposobności Komisya edukacyjna wyraziła mniemanie, iż intencye Wysokiego Sejmu nie odmieniły się od r. 1880, a co do języków klasycznych nasunęła tylko pytanie, czyby „w naszym kraju nie było wskazanem uproszczenie metody nauczania tych języków, któraby umożliwiała dokładne obznajmienie się z innymi językami niezbędnymi, bez zbytniego obciążenia naszej szkolnej młodzieży.

Cel zamierzony przytoczonemi dotąd rezolucyami Wys. Sejmu osiągnięty został w największej swej części. Zmieniono system nauczania zarówno w naukach klasycznych, jakoteż przyrodniczych. W pierwszych ograniczono do możliwej miary naukę gramatyki i pozostawiono ją tylko, o ile jest konieczna do zrozumienia autorów, zaprowadzono preparacye szkolne w miejsce mozolnego szukania po słownikach, początki nauki języków starożytnych oparto także na rozmówkach, ażeby uczniów oswoić z brzmieniem języka i znajomość słów najłatwiej im wpoić; wszystko to służyć ma do głównego celu, którym jest jak najszersza, swobodna lektura autorów starożytnych i wydobywanie z niej wszystkiego, co kształci umysł i serce. W naukach przyrodniczych wyrugowano zupełnie uczenie się opisów z książki i przeprowadzenie mozolnych dowodów matematycznych a oparto nauki na spostrzeganiu i doświadczeniu, przeprowadzonem w szkole, urozmaicono ją w wyższych klasach dodaniem wiadomości z anatomii i fizyologii roślin i zwierząt. Zmiana ta oparła się zaś na zmienionym sposobie przygotowania nauczycieli, którym przez częste i liczne podróże do Grecyi i Włoch do muzeów i laboratoryów zagranicznych otwiera się szeroki horyzont.

Co prawda, reformy tej nauczania dokonano w drodze rozporządzeń Rady szkolnej krajowej, reformy zaś ustawodawstwa o szkołach średnich wcale nie tknięto.

Takim był stan rzeczy, kiedy p. Rotter w r. 1896 uczynił wniosek, aby Wysoki Sejm: 1) uznał niezbędną potrzebę takiej reformy szkół średnich, któraby uwzględniła odrębne właściwości kraju naszego, umożliwiła wybór kierunku technicznego lub akademickiego po ukończeniu wspólnej szkoły średniej, a na urządzenie i prowadzenie szkół średnich zapewniła jak największy wpływ czynnikom krajowym tak ustawodawczym, jak i administracyjnym;

2) polecił Wydziałowi krajowemu, iżby w porozumieniu z Radą szkolną krajową powołał ankietę w celu ustanowienia planu takiej reformy, któraby uwzględnia-

jąc kierunek w pierwszym wniosku wytknięty, interesom i właściwościom kraju odpowiadała a potem Wysokiemu Sejmowi o wynikach obrady zdał sprawę;

3) wezwał c. k. Rząd, iżby korzystając z prac ankiety powyższej, projekt reformy przedłożył właściwym ciałom ustawodawczym.

Komisya szkolna, zgadzając się na myśl przyznania czynnikom krajowym administracyjnym większego niż dotąd wpływu na prowadzenie szkół średnich i potrzebę odpowiedniej reformy", sądziła jednak, że sprawa tej reformy dojrzałą do szczegółowego traktowania będzie dopiero po wydaniu ustawy, dotyczącej zasad organizacyi gimnazów i dlatego wystąpiła w obec Wysokiej Izby z wnioskiem uznania koniecznej potrzeby wydania w myśl §. 11. lit. *i* ustawy z dnia 21. Grudnia 1867 Dz. p. p. l. 141, ustawy państwowej, określającej zasady organizacyi gimnazyów, ale zarazem i z wnioskiem przejścia do porządku dziennego nad dalszymi wnioskami posła Rottera.

Wnioski Komisyi szkolnej uchwalone zostały przez Wysoki Sejm a w obszernej nad nimi wywołanej dyskusyi spór toczył się głównie o to, czyby wskazanem było, w miejsce dotychczasowych gimnazyów i szkół realnych zaprowadzić jednolitę szkołę średnią, w którejby jednak nauka języków klasycznych została ograniczoną przez uchylenie języka greckiego, natomiast zaś wprowadzono obowiązkową naukę rysunków i języka bądź francuskiego bądź angielskiego. Większość wysokiej Izby, przyjmując wnioski Komisyi szkolnej okazała się przeciwną takiemu ograniczeniu dotychczasowego w gimnazyach przyjętego kierunku humanistycznego, z którego według słów sprawozdania Komisyi szkolnej „dzisiejsza cywilizacya społeczeństw zachodnio-europejskich, a w szczególności także społeczeństwa polskiego, które się w tym samym, co i tamte sposobie pod tym względem rozwijało, ożywcze i żywotne soki czerpało".

Komisya szkolna w swojem sprawozdaniu oświadczyła się nawet przeciw stworzeniu jednolitej szkoły średniej, nie upatrując w niej wcale rzeczywistego postępu w porównaniu z istniejącą obecnie organizacyą szkół średnich. „Społeczeństwo — mówi Komisya szkolna — wykształcone w jednej tylko szkole średniej, musiałoby z natury rzeczy być w zapatrywaniach swoich i dążeniach jednostronnem, to jest do istotnego postępu mniej uzdolnionem, aniżeli społeczeństwo takie, w którem poszczególne grupy wyniosły ze szkoły średniej wykształcenie po części na odmiennych zasadach oparte".

Obecnie p. Rotter w wniosku swoim domaga się: 1) uznania potrzeby takiej reformy szkół średnich, któraby, czy to na podstawie szkoły wspólnej, czy też wprowadzenia stosownej bifurkacyi w klasach wyższych, ułatwiła abituryentom szkoły średniej wybór kierunku technicznego lub uniwersyteckiego a następnie; 2) polecenia Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową powołał ankietę w celu ustanowienia planu stosownej reformy szkół średnich, o wynikach obrad tej ankiety zawiadomił c. k. Rząd i zdał sprawę Wysokiemu Sejmowi.

W dalszym ciągu p. Rotter domaga się uznania koniecznej potrzeby wydania w myśl §. 11. lit. i, ustawy z dnia 21. grudnia 1867 dz. u. p. l. 141, ustawy państwowej, określającej zasady organizacyi gimnazyów.

Z tem ostatniem żądaniem Komisya szkolna zgadza się zupełnie i uważa taksamo, jak przed dwoma laty, korzystne jego załatwienie za konieczny warunek, aby w razie potrzeby do jakiejkolwiek zasadniczej organizacyi gimnazyów przystąpić, można było, Komisya szkolna sądzi przeto, iż nie zawadzi, ponowić wezwanie w powyższym kierunku do c. k. Rządu.

Co się zaś tyczy poprzedniego wniosku p. Rottera, to ten od dawniejszych przed dwoma laty przez niego uczynionych wniosków różni się tylko tem, że pożądaną przez wnioskodawcę reformę szkół średnich nie chce oprzeć tylko na szkole wspólnej ale dopuszcza przeprowadzenie jej także na podstawie stosownej bifurkacyi w klasach wyższych, tak, iżby w takim razie jednolita nauka przyjętą była tylko w niższych klasach. Jednakże i przy takiej modyfikacyi wniosku swego p. Rotter wstrząsa dotychczasową zasadniczą organizacyą gimnazyów, albowiem, jak to wynika z uzasadnienia, które wypowiedział w wysokiej Izbie, na poparcie swego wniosku, zdąża on obecnie także do pewnego, lub nie tak znacznego, jak dawniej, ograniczenia nauk klasycznych w gimnazyach. Komisya szkolna przeto i tą razą do zalecenia jego wniosku przychy-

lić się nie może, a to tem bardziej, że dotychczas, mimo tylokrotnie poruszonej sprawy organizacyi szkół średnich, Wysoki Sejm nie miał sobie przedłożonej opinii w tej sprawie ze strony instytucyi, którąby przedewszystkiem wysłuchać należało t. j. Rady szkolnej krajowej, będącej w sprawach szkolnych najwyższą naszą magistraturą krajową.

Dlatego też Komisya szkolna po przeprowadzonej nad nowym wnioskiem p. Rottera obszernej dyskusyi o tyle zmieniła stanowisko swoje, zajęte przed dwoma laty, że nie domaga się przejścia nad nim do porządku dziennego, ale pragnie tego, aby Rada szkolna krajowa wyraziła swoją opinię co do proponowanych zmian w organizacyi szkół średnich, przedewszystkiem zaś opinię co do kwestyi, czy w obec szerokich dyskusyi, jakie i w innych krajach nad tą sprawą się toczyły, byłoby wskazanem, polecać już teraz zaprowadzenie w naszym właśnie kraju jakichkolwiek zmian w dotychczasowym ustroju szkół średnich, a szczególniej, czy doświadczenia, odbyte na tem polu, wykazały dostatecznie korzystny lub niekorzystny wynik tych zmian, gdzieby one zostały już w życie wprowadzone.

Gdyby badania w powyższym kierunku okazały potrzebę przystąpienia do jakiejkolwiek reformy naszych szkół średnich, zwłaszcza zaprowadzenia jednolitej szkoły średniej, natenczas Wydział krajowy, za którego pośrednictwem cała powyższa akcya zostałaby podjętą, przedłożyłby Wysokiemu Sejmowi odpowiednie do uchwalenia wnioski.

Komisya szkolna wnosi przeto;

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I) Uznaje się konieczną potrzebę wydania w myśl §. 11. lit. i, ustawy z dnia 21. grudnia 1867 Dz. u. p. l. 141, ustawy państwowej, określającej zasady organizacyi gimnazyów.

II) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał, czy zachodzi obecnie potrzeba podjęcia reformy szkół średnich, zwłaszcza w kierunku zaprowadzenia jednolitej szkoły średniej i żeby w razie uznania tej potrzeby wnioski swoje przedłożył Sejmowi krajowemu.

Lwów, dnia 13. lutego 1898.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Zoll.

BIBLIOTHECA
VNIV. IAGELL.
CRACOVIENSIS.

Z drukarni Pillera i Spł. we Lwowie.